

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Bibliothèque nationale de France

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

LUCIANI

SAMOSATENSIS OPERA.

R2541398

PARISIIS. — EXCUDEBANT FIRMIN DIDOT FRATRES, VIA JACOB, 56.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

LUCIANI

SAMOSATENSIS OPERA

EX RECENSIONE

GUILLIELMI DINDORFII.

GRÆCE ET LATINE CUM INDICIBUS.

EDITIO ALTERA EMENDATIOR.

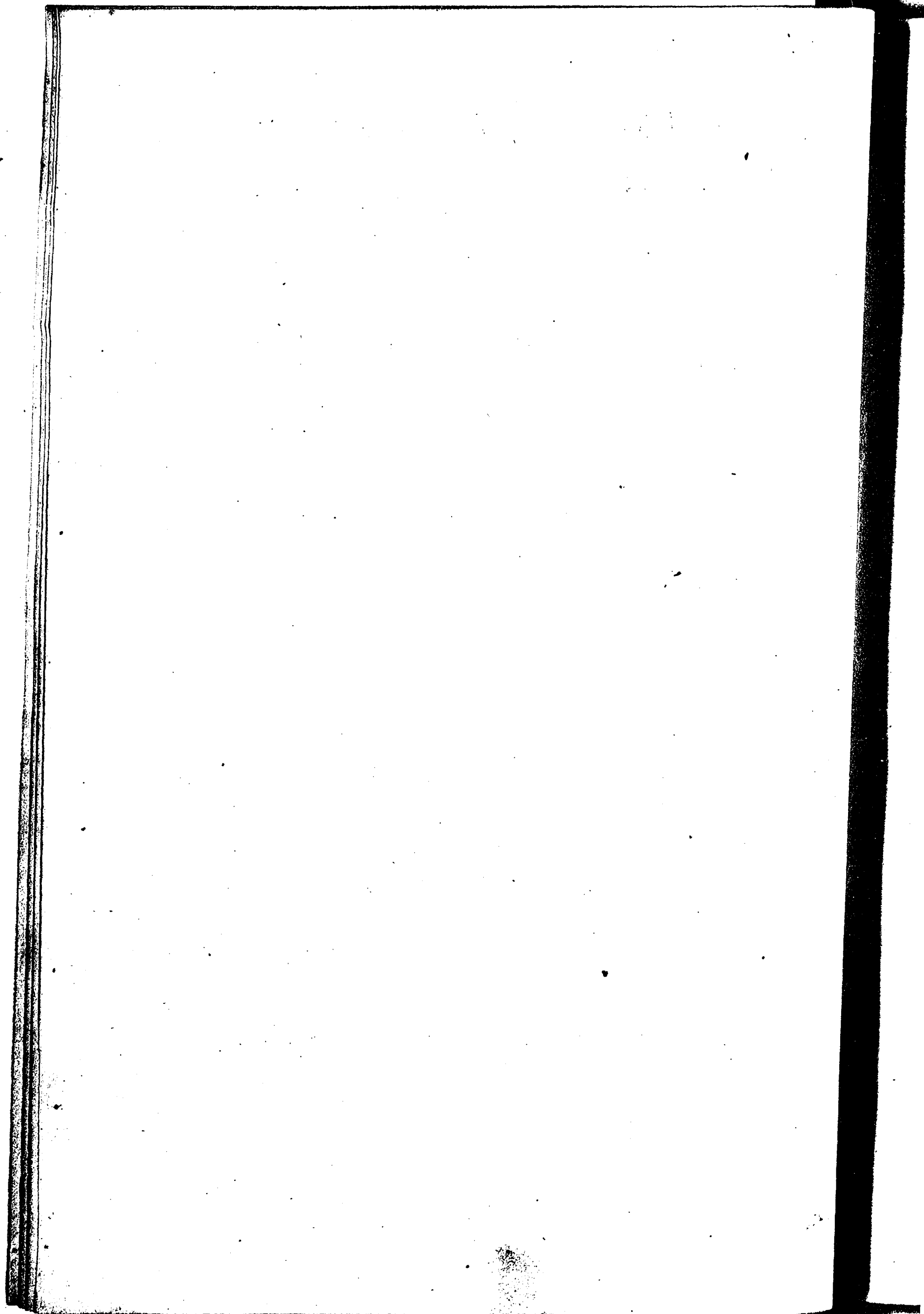

PARISIIS,

EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT,

INSTITUTI REGII FRANCIAE TYPOGRAPHO.

M DCCC XLII.

PRÆFATIO.

Tradimus Tibi Luciani scripta, sicut nuper Polybiana, talibus formis expressa, ut uno volumine nequaquam inhabili comprehensa tractare possis. Quod quum per se videretur multis exoptatum accidere, tum in ornando et expoliendo volumine nec impensæ nec labori parsimus. Nam in ea editione, qua *Jacobitzius* Lipsiensis præclaro instituto totum Lucianum primus ad optimorum codicum præscriptionem revocavit, multa leguntur quæ a tali scriptore, atque adeo illa ætate sic scribi non poterant. Quare literis appellavimus *Guilielmum Dindorfium*, virum celeberrimum, ut, quæ eum scibamus parata habere ad emendandum Lucianum, ea nobiscum pro sua in nos benevolentia communicaret. Misit autem exemplum editionis Jacobitzianæ, cujus vix una alterave pagina non esset manu ipsius notata. Neque ex codicibus modo et conjecturis criticorum protraxit quæ ipsi videbatur Lucianus scripsisse, sed suis emendationibus ad centum sexaginta locos male affectos sanavit. In *Tragodopodagra* et *Ocypode* multum profuit varia scriptura codicum trium, in ipsius usus collatorum; in *Epigrammatis* Anthologia Palatina, cujus indicio epigrammata quædam, ut aliorum poetarum, ejecta, nova quinque addita sunt. Ceterum exemplo, quod criticus celeberrimus transmiserat, ita nos astrinximus, ut in græcis nihil contra mentem ipsius positum esse confidamus (*).

Translationem latinam condere inchoaverat *Hemsterhusius*, præstantissimam illam et qualis a tali viro poterat expectari, sed in qua non raro desiderabis argutam simplicitatem et claram facundiam Luciani: nam multa nimis artificiose nec satis usitato genere loquendi expressa leguntur. In *Nigrino* servavit versionem *Solani*, in *Timone*, *Tanuquilli Fabri*, quam utpote liberrimam, plurimis locis ad sententiam aut modum græcæ orationis revocavi-

(*) Sero nobiscum communicata est hæc admonitio. « Pag.37, Halcyon. § 3, versu 11, post voc. *δυνάμεις* inserenda sunt verba *ἢ τὰς τῆς ὅλης φύσεως* ».

mus. Hemsterhusianas ea qua decebat modestia tractabamus, nihil mutationis admittentes nisi ubi vel græca nostra diserte præceperent, vel latina nimis essent impedita.

Reliqua omnia, a libro *de Sacrificiis*, pag. 525 ed. Reitzianæ, ad finem, nobis iudicibus, eximie transtulit *Matthias Gesnerus*. « Illud, » inquit, « inter alia dedi operam, ut, quantum ejus per « utriusque linguæ rationes liceret, non discederem a singulorum « verborum significatione, nec ab ordine verborum et figura dictionis; sed ipsum quoque genus dicendi eumque quem charactera vocant exprimerem. » Et paullo post: « Voluimus ergo « interpretationem nostram Lucianæ orationi, quantum ejus con- « sequi potuimus, esse simillimam. » Quæ res ei successit egregie, neque minuuntur laudes huic operi debitæ locorum aliquamulorum notatione, in quibus græca non recte assecutus est: nam ea sorte utuntur translationes latinæ, ut taceantur sexcentæ difficultates feliciter superatæ, lapsus unus et alter protrahatur in lucem, ducatur in triumphum. Nos licet longe plura *Gesneri* correxerimus quam quæ ante nos notata fuerant, permulta prorsus aliter verterimus, propius ad mentem et verba *Luciani* accessisse opinantes, tamen *Gesneriani* operis, si universum spectas, præstantiam plane singularem læti testamur. Illud solum mirati sumus, in libro *de dea Syria* *Gesnerum* immemorem fuisse promissorum de *charactere* servando; nam orationem *Herodoteam*, quæ ibi regnat, in latinis ligavit et compsit. Ceterum per se intelligitur, omnia nostris græcis, quæ sæpissime discrepant ab *Reitzianis*, esse accommodata. In carminibus de *Podagra* non videbamus operæ pretium facturi, si versus recte modulatos *Gesnerianis* substitueremus. Epigrammata pleraque ab *Hugone Grotio* versa sunt, quattuor aut quinque ab nobis.

Indicem denique *Reitzianum* multis locis correximus, et quadringentis fere additamentis auximus. Tituli asteriscis notati libros supposititios indicant.

SCRIPTA LUCIANI.

- I. Περὶ τοῦ Ἐνυπνίου, ἥτοι Βίος Λουκιανῶ. De somnio, seu, Vita Luciani.
- II. Πρὸς τὸν εἰπόντα, Προμηθεὺς εἰ ἐν λόγοις. Ad eum qui dixerat, Prometheus es in verbis.
- III. Πρὸς Νιγρίνον ἐπιστολή. Epistola ad Nigrinum.
- IV. Δίκη Φωνηέντων. Judicium vocalium.
- V. Τίμων, ἢ Μισάνθρωπος. Timon, sive Misanthropos.
- *VI. Ἀλκυὼν, ἢ περὶ Μεταμορφώσεως. Halcyon, seu de Transformatione.
- VII. Προμηθεὺς, ἢ Καύκασος. Prometheus, sive Caucasus.

VIII. ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. DEORUM DIALOGI.

- 1. Προμηθεὺς καὶ Διὸς. Promethei et Jovis.
- 2. Ἔρωτος καὶ Διὸς. Cupidinis et Jovis.
- 3. Διὸς καὶ Ἑρμοῦ. Jovis et Mercurii.
- 4. Διὸς καὶ Γανυμήδους. Jovis et Ganymedis.
- 5. Ἥρας καὶ Διὸς. Junonis et Jovis.
- 6. Ἥρας καὶ Διὸς. Junonis et Jovis.
- 7. Ἥφαιστου καὶ Ἀπόλλωνος. Vulcani et Apollinis.
- 8. Ἥφαιστου καὶ Διὸς. Vulcani et Jovis.
- 9. Ποσειδῶνος καὶ Ἑρμοῦ. Neptuni et Mercurii.
- 10. Ἑρμοῦ καὶ Ἡλίου. Mercurii et Solis.
- 11. Ἀφροδίτης καὶ Σελήνης. Veneris et Lunæ.
- 12. Ἀφροδίτης καὶ Ἑρωτος. Veneris et Cupidinis.
- 13. Διὸς καὶ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἡρακλέους. Jovis, Æsculapii et Herculis.
- 14. Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος. Mercurii et Apollinis.
- 15. Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος. Mercurii et Apollinis.
- 16. Ἥρας καὶ Λητοῦς. Junonis et Latonæ.
- 17. Ἀπόλλωνος καὶ Ἑρμοῦ. Apollinis et Mercurii.
- 18. Ἥρας καὶ Διὸς. Junonis et Jovis.
- 19. Ἀφροδίτης καὶ Ἑρωτος. Veneris et Cupidinis.

- 20. Θεῶν κρίσις. Dearum judicium.
- 21. Ἄρεος καὶ Ἑρμοῦ. Martis et Mercurii.
- 22. Πανὸς καὶ Ἑρμοῦ. Panis et Mercurii.
- 23. Ἀπόλλωνος καὶ Διονύσου. Apollinis et Bacchi.
- 24. Ἑρμοῦ καὶ Μαίας. Mercurii et Maïæ.
- 25. Διὸς καὶ Ἡλίου. Jovis et Solis.
- 26. Ἀπόλλωνος καὶ Ἑρμοῦ. Apollinis et Mercurii.

IX. ΕΝΑΛΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. DIALOGI MARINI.

- 1. Δωρίδος καὶ Γαλατείας. Doridis et Galatææ.
- 2. Κύκλωπος καὶ Ποσειδῶνος. Cyclopi et Neptuni.
- 3. Ποσειδῶνος καὶ Ἀλφειοῦ. Neptuni et Alphei.
- 4. Μενελάου καὶ Πρωτέως. Menelai et Protei.
- 5. Πανόπης καὶ Γαλήνης. Panopes et Galenes.
- 6. Τρίτωνος, Ἀμυμώνης καὶ Ποσειδῶνος. Tritonis, Amymones et Neptuni.
- 7. Νότου καὶ Ζεφύρου. Noti et Zephyri.
- 8. Ποσειδῶνος καὶ Δελφίνων. Neptuni et Delphinum.
- 9. Ποσειδῶνος καὶ Νηρηίδων. Neptuni et Nereidum.
- 10. Ἴριδος καὶ Ποσειδῶνος. Iridis et Neptuni.
- 11. Ξάνθου καὶ Θαλάττης. Xanthi et Maris.
- 12. Δωρίδος καὶ Θέτιδος. Doridis et Thetidis.
- 13. Ἐνιπέως καὶ Ποσειδῶνος. Enipei et Neptuni.
- 14. Τρίτωνος καὶ Νηρηίδων. Tritonis et Nereidum.
- 15. Ζεφύρου καὶ Νότου. Zephyri et Noti.

X. ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. MORTUORUM DIALOGI.

- 1. Διογένης καὶ Πολυδεύκης. Diogenis et Pollucis.
- 2. Πλούτων ἢ Κατὰ Μενίππου. Pluto, seu Contra Menippum.

- 3. Μενίππου, Ἀμφιλόχου καὶ Τροφωνίου.
Menippi, Amphilochoi et Trophonii.
 - 4. Ἑρμοῦ καὶ Χάρωνος.
Mercurii et Charontis.
 - 5. Πλούτωνος καὶ Ἑρμοῦ.
Plutonis et Mercurii.
 - 6. Τερψιωνος καὶ Πλούτωνος.
Terpsionis et Plutonis.
 - 7. Ζηνοφάντου καὶ Καλλιδημίδου.
Zenophantæ et Callidemidæ.
 - 8. Κνήμωνος καὶ Δαμνίππου.
Cnemonis et Damnippi.
 - 9. Σιμύλου καὶ Πολυστράτου.
Simylli et Polystрати.
 - 10. Χάρωνος καὶ Ἑρμοῦ καὶ νεκρῶν διαφόρων.
Charontis et Mercurii et mortuorum diversorum.
 - 11. Κράτητος καὶ Διογένους.
Cratetis et Diogenis.
 - 12. Ἀλεξάνδρου, Ἀννίβου, Μίνωος καὶ Σκηπτιωνος.
Alexandri, Annibalis, Minois, Scipionis.
 - 13. Διογένους καὶ Ἀλεξάνδρου.
Diogenis et Alexandri.
 - 14. Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου.
Philippi et Alexandri.
 - 15. Ἀχιλλέως καὶ Ἀντιλόχου.
Achillis et Antilochoi.
 - 16. Διογένους καὶ Ἡρακλέους.
Diogenis et Herculis.
 - 17. Μενίππου καὶ Ταντάλου.
Menippi et Tantali.
 - 18. Μενίππου καὶ Ἑρμοῦ.
Menippi et Mercurii.
 - 19. Αἰακοῦ, Πρωτεσιλάου, Μενελάου καὶ Πάριδος.
Æaci, Protesilai, Menelai ac Paridis.
 - 20. Μενίππου καὶ Αἰακοῦ.
Menippi et Æaci.
 - 21. Μενίππου καὶ Κερβέρου.
Menippi et Cerberi.
 - 22. Χάρωνος καὶ Μενίππου.
Charontis, Menippi (et Mercurii).
 - 23. Πρωτεσιλάου, Πλούτωνος καὶ Περσεφόνης.
Protesilai, Plutonis et Proserpinæ.
 - 24. Διογένους καὶ Μαυσώλου.
Diogenis et Mausoli.
 - 25. Νιρέως καὶ Θερσίτου καὶ Μενίππου.
Nirei, Thersitæ et Menippi.
 - 26. Μενίππου καὶ Χείρωνος.
Menippi et Chironis.
 - 27. Διογένους καὶ Ἀντισθένης καὶ Κράτητος.
Diogenis, Antisthenis et Cratetis.
 - 28. Μενίππου καὶ Τειρεσίου.
Menippi et Tiresiæ.
 - 29. Αἰάντος καὶ Ἀγαμέμνονος.
Ajacis et Agamemnonis.
 - 30. Μίνωος καὶ Σωστράτου.
Minois et Sostrati.
- XI. Μένιππος ἢ Νεκρομαντεία.
Menippus sive Oraculum mortuorum consultum.
 - XII. Χάρων, ἢ Ἐπισκοποῦντες.
Charon sive Contemplantæ.
 - XIII. Περὶ θυσιῶν.
De sacrificiis.

- XIV. Βίων πρᾶσις.
Vitarum auctio.
- XV. Ἀλιεὺς ἢ Ἀναβιοῦντες.
Piscator vel Reviviscentes.
- XVI. Κατάπλους, ἢ Τύραννος.
Trajectus sive Tyrannus.
- XVII. Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων.
De mercede conductis potentium familiaribus.
- XVIII. Ἀπολογία.
Apologia.
- XIX. Ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσμα.
Pro lapsu in salutando.
- XX. Ἑρμότιμος ἢ περὶ Αἱρέσεων.
Hermotimus sive De sectis.
- XXI. Ἡρόδοτος ἢ Ἀετίων.
Herodotus sive Aetion.
- XXII. Ζεῦξις ἢ Ἀντίοχος.
Zeuxis aut Antiochus.
- XXIII. Ἀρμονίδης.
Harmonides.
- XXIV. Σκύθης ἢ Πρόξενος.
Scythæ seu Conciliator hospitii.
- XXV. Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν.
Quomodo historia conscribenda sit.
- XXVI. Ἀληθοῦς ἱστορίας λόγος πρῶτος.
Veræ historiæ liber primus.
- XXVII. Ἀληθοῦς ἱστορίας λόγος δεύτερος.
Veræ historiæ liber secundus.
- XXVIII. Τυραννοκτόνος.
Tyrannicida.
- XXIX. Ἀποκηρυττόμενος.
Abdicatus.
- XXX. Φάλαρις πρῶτος.
Phalaris prior.
- XXXI. Φάλαρις δεύτερος.
Phalaris alter.
- XXXII. Ἀλέξανδρος ἢ Ψευδόμεντις.
Alexander s. Pseudomantis.
- XXXIII. Περὶ ὀρχήσεως.
De saltatione.
- XXXIV. Λεξιφάνης.
Lexiphanes.
- XXXV. Εὐνοῦχος.
Eunuchus.
- *XXXVI. Περὶ τῆς ἀστρολογίης.
De astrologia.
- XXXVII. Δημόνακτος βίος.
Demonactis vita.
- *XXXVIII. Ἔρωτες.
Amores.
- XXXIX. Εἰκόνες.
Imagines.
- XL. Ὑπὲρ τῶν εἰκόνων.
Pro imaginibus.
- XLI. Τόξαρις ἢ Φιλία.
Toxaris seu amicitia.
- *XLII. Λούκιος ἢ Ὄνος.
Lucius sive Asinus.
- XLIII. Ζεὺς ἐλεγχόμενος.
Jupiter confutatus.
- XLIV. Ζεὺς τραγῳδός.
Jupiter tragædus.
- XLV. Ὀνειρος ἢ Ἀλεκτροῦν.
Somnium seu Gallus.

SCRIPTA LUCIANI.

- XLVI. Ἰκαρομένιππος ἢ Ὑπερνέφελος.
Icaromenippus sive Hypernephelus.
- XLVII. Δις κατηγορούμενος ἢ Δικαστήρια.
Bis accusatus seu Tribunalia.
- XLVIII. Περὶ παρασίτου ἥτοι ὅτι τέχνη ἢ παρασιτική.
De parasito, sive Artem esse parasiticam.
- XLIX. Ἀνάχαρσις ἢ περὶ Γυμνασίων.
Anacharsis sive De exercitationibus.
- L. Περὶ πένθους.
De luctu.
- LI. Ῥητόρων διδάσκαλος.
Rhetorum præceptor.
- LII. Φιλοψευδὴς ἢ Ἀπιστῶν.
Philopseudes sive Incredulus.
- LIII. Ἱππίας ἢ Βαλανεῖον.
Hippias seu Balneum.
- LIV. Προλαλία ὁ Διόνυσος.
Præfatio Bacchus.
- LV. Προλαλία ὁ Ἡρακλῆς.
Præfatio Hercules.
- LVI. Περὶ τοῦ ἤλεκτρου ἢ τῶν κύκνων.
De electro seu cynis.
- LVII. Μῦσας ἐγκώμιον.
Musæ encomium.
- LVIII. Πρὸς τὸν ἀπαιδεύτον καὶ πολλὰ βιβλία ὠνούμενον.
Adversus indoctum et libros multos ementem.
- LIX. Περὶ τοῦ μὴ βεβήτως πιστεύειν διαβολῇ.
Non temere credendum esse delationi.
- LX. Ψευδολογιστὴς ἢ Περὶ τῆς ἀποφράδος κατὰ Τιμάρχου.
Pseudologista sive De die nefasto contra Timarchum.
- LXI. Περὶ τοῦ οἴκου.
De œco.
- LXII. Μακρόβιοι.
Longævi.
- LXIII. Πατρίδος ἐγκώμιον.
Patriæ encomium.
- LXIV. Περὶ τῶν διψάδων.
De dipsadibus.
- LXV. Διάλεξις πρὸς Ἡσίοδον.
Disputatio cum Hesiodo.
- LXVI. Πλοῖον ἢ Εὐχαί.
Navigium seu vota.
- XVII. ΕΤΑΙΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.
DIALOGI MERETRICI.
- 1. Γλυκέρα καὶ Θάις.
Glycera et Thais.
- 2. Μύρτιον καὶ Πάμφιλος καὶ Δωρίς.
Myrtium, Pamphilus et Doris.
- 3. Μήτηρ καὶ Φιλίνα.
Mater et Philinna.
- 4. Μέλιττα καὶ Βακχίς.
Melissa et Bacchis.
- 5. Κλωνάριον καὶ Λέαινα.
Clonarum et Leæna.

- 6. Κρωβύλη καὶ Κόριννα.
Crobyle et Corinna.
- 7. Μήτηρ καὶ Μουσάριον.
Mater et Musarium.
- 8. Ἀμπελὶς καὶ Χρυσίς.
Ampelis et Chrysis.
- 9. Δορκάς, Παννυχίς, Φιλόστρατος, Πόλεμων.
Dorcas, Pannychis, Philostratus, Polemo.
- 10. Χελιδόνιον καὶ Δροσὴ.
Chelidonium et Drose.
- 11. Τρύφαινα καὶ Χαρμίδης.
Tryphæna et Charmides.
- 12. Ἰόεσσα καὶ Πυθιάς καὶ Λυσίας.
Ioessa, Pythias et Lysias.
- 13. Λεόντιχος, Χηνίδας καὶ Ὑμνίς.
Leontichus, Chenidas et Hymme.
- 14. Δωρίων καὶ Μυρτάλη.
Dorio et Myrtale.
- 15. Κοχλὶς καὶ Παρθενίς.
Cochlis et Parthenis.
- LXVIII. Περὶ τῆς Περεγρίνου τελευτῆς.
De morte Peregrini.
- LXIX. Δραπέται.
Fugitivi.
- LXX. — 1. Τὰ πρὸς Κρόνον.
Saturnalia.
- 2. Κρονόσολον.
Cronosolon (legislator Saturnalium).
- 3. Ἐπιστολαὶ Κρονικάι.
Epistolæ Saturnales.
- LXXI. Συμπόσιον ἢ Λαπίθαι.
Convivium seu Lapithæ.
- LXXII. Περὶ τῆς Συρίας θεοῦ.
De Syria dea.
- LXXIII. Δημοσθένους ἐγκώμιον.
Demosthenis encomium.
- LXXIV. Θεῶν ἐκκλησία.
Deorum concilium.
- LXXV. Κυνικός.
Cynicus.
- LXXVI. Ψευδοσοφιστὴς ἢ Σολοικιστής.
Pseudosophista seu Solœcista.
- *LXXVII. Φιλόπατρις ἢ Διδασκόμενος.
Philopatris seu Qui docetur.
- *LXXVIII. Χαρίδημος ἢ περὶ Κάλλους.
Charidemus sive De pulchritudine.
- *LXXIX. Νέρων ἢ περὶ τῆς ὀρυγῆς τοῦ Ἰσθμοῦ.
Nero sive De Isthmo perfodiendo.
- LXXX. Τραγωδοποδάγρα.
Tragodopodagra.
- *LXXXI. Ὀκύπους.
Ocypus (Celeripes).
- LXXXII. Ἐπιγράμματα.
Epigrammata.

INDEX ALPHABETICUS.

A.

ABDICATUS, XXIX.
 ACCUSATUS (BIS), XLVII.
 ADVERSUS INDOCTUM, LVIII.
 ACTION, s. HERODOTUS, XXI.
 ALEXANDER, s. PSEUDOMANTIS, XXXII.
 AMICITIA, s. TOXARIS, XLI.
 AMORES, XXXVIII.
 ANACHARSIS, s. DE EXERCITATIONIBUS, XLIX.
 ANTIOCHUS, s. ZEUXIS, XXII.
 APOLOGIA, XVIII.
 APOPHRAS, s. DE DIE NEFASTO, s. PSEUDOLOGISTA, LX.
 ASINUS, s. LUCIUS, XLII.
 ASTROLOGIA (DE), XXXVI.
 AUCTIO VITARUM, XIV.

B.

BACCHUS. Præfatio, LIV.
 BALNEUM, s. HIPPIAS, LIII.
 BIS ACCUSATUS, s. TRIBUNALIA, XLVII.

C.

CALUMNIA (DE), s. CALUMNIE NON CREDENDUM, LIX.
 CATAPLUS, s. TYRANNUS, XVI.
 CAUCASUS, s. PROMETHEUS, VII.
 CHARIDEMUS, s. DE PULCHRITUDINE, LXXVIII.
 CHARON, s. CONTEMPLANTES, XII.
 CONCILIUM DEORUM, LXXIV.
 CONTEMPLANTES, s. CHARON, XII.
 CONVIVIUM, s. LAPITHÆ, LXXI.
 CRONOSOLON, i. e. LEGISLATOR SATURNALIUM, LXX, 2.
 CYCNI, s. ELECTRUM, LXVI.
 CYNICUS, LXXV.

D.

DEARUM JUDICIUM, VIII, 20.
 DE ASTROLOGIA, XXXVI.
 DE DIE NEFASTO, s. PSEUDOLOGISTA, LX.
 DE DIPSADIBUS, LXIV.
 DE ELECTRO, s. CYCNIS, LVI.
 DE EXERCITATIONIBUS, s. ANACHARSIS, XLIX.
 DE GYMNASIIS, idem.
 DE LUCTU, L.
 DE MERCEDE CONDUCTIS, XVII.
 DEMONACTIS VITA, XXXVII.
 DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM, LXXIII.

DE NON TEMERE CREDENDO DELATIONI, LIX.

DE ORCO, LXI.

DEORUM CONCILIUM, LXXIV.

DE PARASITO, s. ARTEM ESSE PARASITICAM, XLVIII.

DE SACRIFICIIS, XIII.

DE SALTATIONE, XXXIII.

DE SECTIS, s. HERMOTIMUS, XX.

DE SYRIA DEA, LXXII.

DIALOGI DEORUM, VIII.

- 1. Promethei et Jovis.
- 2. Cupidinis et Jovis.
- 3. Jovis et Mercurii.
- 4. Jovis et Ganymedis.
- 5. Junonis et Jovis.
- 6. Junonis et Jovis iterum.
- 7. Vulcani et Apollinis.
- 8. Vulcani et Jovis.
- 9. Neptuni et Mercurii.
- 10. Mercurii et Solis.
- 11. Veneris et Lunæ.
- 12. Veneris et Cupidinis.
- 13. Jovis, Æsculapii et Herculis.
- 14. Mercurii et Apollinis.
- 15. Mercurii et Apollinis.
- 16. Junonis et Latonæ.
- 17. Apollinis et Mercurii.
- 18. Junonis et Jovis.
- 19. Veneris et Cupidinis.
- 20. Dearum judicium.
- 21. Martis et Mercurii.
- 22. Panis et Mercurii.
- 23. Apollinis et Bacchi.
- 24. Mercurii et Maiaæ.
- 25. Jovis et Solis.
- 26. Apollinis et Mercurii.

DIALOGI MARINI, IX.

- 1. Doridis et Galatææ.
- 2. Cyclopiæ et Neptuni.
- 3. Neptuni et Alpei.
- 4. Menelai et Protei.
- 5. Panopes et Galenes.
- 6. Tritonis, Amymones et Neptuni.
- 7. Noti et Zephyri.
- 8. Neptuni et Delphinum.
- 9. Neptuni et Nereidum.

- 10. Iridis et Neptuni.
- 11. Xanthi et Maris.
- 12. Doridis et Thetidis.
- 13. Enipei et Neptuni.
- 14. Tritonis et Nereidum.
- 15. Zephyri et Noti.

DIALOGI MORTUORUM, X.

- 1. Diogenis et Pollucis.
- 2. Pluto, s. contra Menippum.
- 3. Menippi, Amphilochoi et Troph.
- 4. Mercurii et Charontis.
- 5. Plutonis et Mercurii.
- 6. Terpsionis et Plutonis.
- 7. Zenophantæ et Callidemidæ.
- 8. Cnemonis et Damnippi.
- 9. Simyli et Polystrati.
- 10. Charontis et Mercurii et diversorum mortuorum.
- 11. Cratetis et Diogenis.
- 12. Alexandri, Annibalis, Minois, Scipionis.
- 13. Diogenis et Alexandri.
- 14. Philippi et Alexandri.
- 15. Achillis et Antilochi.
- 16. Diogenis et Herculis.
- 17. Menippi et Tantali.
- 18. Menippi et Mercurii.
- 19. Æaci, Protesilai, Menelai et Paridis.
- 20. Menippi et Æaci.
- 21. Menippi et Cerberi.
- 22. Charontis, Menippi (et Mercurii).
- 23. Protesilai, Plutonis et Proserpinæ.
- 24. Diogenis et Mausoli.
- 25. Nirei, Thersitæ et Menippi.
- 26. Menippi et Chironis.
- 27. Diogenis, Antisthenis et Cratetis.
- 28. Menippi et Tiresiæ.
- 29. Ajacis et Agamemnonis.
- 30. Minois et Sostrati.

DIALOGI MERETRICII, LXVII.

- 1. Glycera et Thais.
- 2. Myrtium, Pamphilus et Doris.
- 3. Mater et Philinna.
- 4. Melissa Bacchis.
- 5. Clonarium et Leæna.
- 6. Crobyle et Corinna.
- 7. Mater et Musarium.
- 8. Ampelis et Chrysis.
- 9. Dorcas, Pannychis, Philostratus, Polemon.
- 10. Chelidonium et Drose.
- 11. Tryphæna et Charmides.
- 12. Ioessa, Pythias et Lysias.

- 13. Leontichus, Chenidas et Hymnis.
- 14. Dorio et Myrtale.
- 15. Cochlis et Parthenis.

DIPSADES. DE DIPSAIDIBUS, LXIV.
DISPUTATIO CUM HESIO, LXV.
DOMUS. DE DOMO S. OËCO, LXI.

E.

ELECTRUM. DE ELECTRO, S. CYCNIS, LXVI.
ENCOMIUM DEMOSTHENIS, LXXIII
ENCOMIUM MUSCÆ, LVII.
ENCOMIUM PATRIÆ, LXIII.
EPIGRAMMATA, LXXXII.
EPISTOLA AD NICRINUM, III.
EPISTOLÆ SATURNALES, LXX, 3.
EUNUCHUS, XXXV.

F.

FUGITIVI, LXIX.

G.

GALLUS, S. SOMNIUM, XLV.
GYMNASIA. DE GYMNASIIS, S. ANACHARSIS, XLIX.

H.

HALCYON, S. DE TRANSFORMATIONE, VI.
HARMONIDES, XXIII.
HERCULES. Præfatio, LV.
HERMOTIMUS, S. DE SECTIS, XX.
HERODOTUS, S. AETION, XXI.
HESIODUS. DISSERTATIO CUM HESIO, LXV.
HIPPIAS, S. BALNEUM, LIII.
HISTORIA QUOMODO CONSCRIBENDA, XXV.
HISTORIÆ VERÆ LIB. I, XXVI.
HISTORIÆ VERÆ LIB. II, XXVII.
HOSPITII CONCILIATOR, S. SCYTHA, XXIV.
HYPERNEPHELUS, S. ICAROMENIPPUS, XLVI.

I.

ICAROMENIPPUS, S. HYPERNEPHELUS, XLVI.
IMAGINES, XXXIX.
IMAGINIBUS (pro), XL.
INCREDULUS, S. PHILOPSKIDES, LII.
INDOCTUS. ADVERSUS INDOCTUM, LVIII.
ISTHMUS. DE ISTHMO PERFODIENDO, S. NERO, LXXIX.

J.

JUDICIUM DEARUM, VIII, 12.
JUDICIUM VOCALIUM, IV.
JUPITER CONFUTATUS, XLIII.
JUPITER TRAGOEDUS XLIV.

L.

LAPITHÆ, S. CONVIVIUM, LXXI.

LAPSUS. PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 LEXIPHANES, XXXIV.
 LONGÆVI, S. MACROBII, LXII.
 LUCIANI VITA, S. SOMNIUM, I.
 LUCIUS, S. ASINUS, XLII.
 LUCTUS. DE LUCTU, L.

M.

MACROBII, LXII.
 MENIPPUS, S. NECYOMANTIA, XI.
 MERCES. DE MERCEDE CONDUCTIS, XVII.
 METAMORPHOSIS, S. HALCYON, III.
 MISANTHROPOS, S. TIMON, V.
 MORS. DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.
 MUSCÆ ENCOMIUM, LVII.

N.

NAVIGIUM, S. VOTA, LXVI.
 NECYOMANTIA, S. MENIPPUS, XI.
 NEFASTUS DIES. DE DIE NEFASTO, S. PSEUDOLOGISTA, LX.
 NERO, S. DE ISTHMO PERFODIENDO, LXXIX.
 NIGRINUS, III.

O.

OCYPUS, LXXXI.
 OECUS. DE OEKO, LXI.

P.

PARASITUS, S. ARTEM ESSE PARASITICAM, XLVIII.
 PATRIÆ ENCOMIUM, LXIII.
 PEREGRINUS. DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.
 PHALARIS PRIOR, XXX.
 PHALARIS ALTER, XXXI.
 PHILOPATRIS, S. QUI DOCETUR, LXXVII.
 PHILOPSEUDES, S. INCREDULUS, I.II.
 PISCATOR, S. REVIVISCENTES, XV.
 PRÆFATIO. BACCHUS, LIV.
 PRÆFATIO. HERCULES, LV.
 PRO IMAGINIBUS, XL.
 PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 PRO MERCEDE CONDUCTIS, S. APOLOGIA, XVIII.
 PROMETHEUS ES IN VERBIS, II.

PROMETHEUS, S. CAUCASUS, VII.
 PSEUDOLOGISTA, S. DE DIE NEFASTO, LX.
 PSEUDOMANTIS, S. ALEXANDER, XXXII.
 PSEUDOSOPHISTA, S. SOLOECISTA, LXXVI.
 PULCHRITUDO. DE PULCHRITUDINE, S. CHARIDEMUS, LXXVIII.

Q.

QUOMODO HISTORIA CONSCRIBENDA SIT, XXV.

R.

REVIVISCENTES, S. PISCATOR, XV.
 RHETORUM PRÆCEPTOR, LI.

S.

SACRIFICIA. DE SACRIFICIIS, XIII.
 SALTATIO. DE SALTATIONE, XXXIII.
 SALUTARE. PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 SATURNALIA, LXX.
 SCYTHA, S. CONCILIATOR HOSPITII, XXIV.
 SECTÆ. DE SECTIS, S. HERMOTIMUS, XX.
 SOLOECISTA, S. PSEUDOSOPHISTA, LXXVI.
 SOMNIUM, S. GALLUS, XLV.
 SOMNIUM, S. VITA LUCIANI, I.
 SYMPOSIUM, S. LAPITHE, LXXI.
 SYRIA DEA, LXXII.

T.

TIMON, S. MISANTHROPOS, V.
 TOXARIS, S. AMICITIA, XLI.
 TRAGODOPODAGRA, LXXX.
 TRIBUNALIA, S. BIS ACCUSATUS, XLVII.
 TYRANNUS, S. CATAPLUS, XVI.
 TYRANNICIDA, XXVIII.

V.

VERE HISTORIÆ LIB. 1, XXVI.
 VERE HISTORIÆ LIB. 2, XXVII.
 VITARUM AUCTIO, XIV.
 VOCALIUM JUDICIUM, IV.
 VOTA, S. NAVIGIUM, LXVI.

Z.

ZEUXIS, S. ANTIOCHUS, XXII.

1. ἤδη τὴν
 μετὰ τὸ
 οὖν ἔδο
 μακροῦ
 πρᾶς, τ
 τὴν ἐπι
 σων τοῦ
 ἔχειν τὰ
 τος εἶνα
 πατέρα
 2. Δε
 τῶν τεχ
 πρέπουσ
 τὸν πόρο
 στος γνῶ
 ἀπιδῶν,
 ἐρμογλύφ
 τέχνην ἐπ
 δείξας ἐμ
 ἀγαθὸν εἶ
 γὰρ καὶ
 Ἐτεκμαί
 ἀφεθείην
 ἡ βόας ἡ
 εἰκότως,
 διδασκάλα
 εὐφυΐαν κα
 ἐλπίδας,
 ἐκείνης γε
 3. Ἀμ
 ἐνάρχεσθα
 σφόδρα τῶ
 τινὰ οὐκ ἄ
 ἐπιδείξιν,
 τινὰ μικρῶ
 προηρούμην
 ἀρχομένοις
 ἐκέλευσέ μ
 νης, ἐπειπι
 LUCI

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

I.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΥΠΝΙΟΥ ΗΤΟΙ ΒΙΟΣ
ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ.

1. Ἄρτι μὲν ἐπεπαύμην εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν ἤδη τὴν ἡλικίαν πρόσημος ὢν, ὃ δὲ πατὴρ ἐσκοπεῖτο μετὰ τῶν φίλων ὅ τι καὶ διδάξαιτό με. Τοῖς πλείστοις οὖν ἔδοξε παιδεῖα μὲν καὶ πόνου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς καὶ τύχης δεῖσθαι λαμπρᾶς, τὰ δ' ἡμέτερα μικρά τε εἶναι καὶ ταχεῖάν τινα τὴν ἐπικουρίαν ἀπαιτεῖν· εἰ δέ τινα τέχνην τῶν βαναύσων τούτων ἐκμάθοιμι, τὸ μὲν πρῶτον εὐθὺς ἂν αὐτὸς ἔχειν τὰ ἀρκοῦντα παρὰ τῆς τέχνης καὶ μηκέτ' οἰκόσιτος εἶναι τηλικούτος ὢν, οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ τὸν πατέρα εὐφρανεῖν ἀποφέρων αἰετὶ τὸ γιγνόμενον.

2. Δευτέρως οὖν σκέψεως ἀρχὴ προὔτεθ, τίς ἀρίστη τῶν τεχνῶν καὶ ῥάστη ἐκμαθεῖν καὶ ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπουσα καὶ πρόχειρον ἔχουσα τὴν χορηγίαν καὶ διαρκῆ τὸν πόρον. Ἄλλου τοίνυν ἄλλην ἐπαινοῦντος, ὡς ἕκαστος γνώμης ἢ ἐμπειρίας εἶχεν, ὃ πατὴρ εἰς τὸν θεῖον ἀπιδῶν, — παρῆν γάρ ὃ πρὸς μητρὸς θεῖος, ἀριστος ἐρμολύφος εἶναι δοκῶν — Οὐ θέμις, εἶπεν, ἄλλην τέχνην ἐπικρατεῖν σοῦ παρόντος, ἀλλὰ τοῦτον ἄγε — δεῖξας ἐμέ — καὶ δίδασκε παραλαβὼν λίθων ἐργάτην ἀγαθὸν εἶναι καὶ συναρμοστήν καὶ ἐρμολυφέα· δύναται γάρ καὶ τοῦτο φύσεώς γε, ὡς οἶσθα, τυχὼν δεξιᾶς. Ἐτεκμαίρετο δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κηροῦ παιδιαῖς· ὁπότε γὰρ ἀφειθεῖν ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξέων ἂν τὸν κηρὸν ἢ βόας ἢ ἵππους ἢ καὶ νῆ Δι' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον, εἰκότως, ὡς ἔδόκουν τῷ πατρί· ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν διδασκάλων πληγὰς ἐλάμβανον, τότε δὲ ἔπαινος εἰς τὴν εὐφυΐαν καὶ ταῦτα ἦν, καὶ χρηστὰς εἶχον ἐπ' ἐμοὶ τὰς ἐλπίδας, ὡς ἐν βραχεὶ μαθήσομαι τὴν τέχνην, ἀπ' ἐκείνης γε τῆς πλαστικῆς.

3. Ἄμα τε οὖν ἐπιτήδειος ἔδοκει ἡμέρα τέχνης ἐνάρχεσθαι, καὶ γὰρ παρεδεδόμην τῷ θεῷ μὰ τὸν Δι' οὐ σφόδρα τῷ πράγματι ἀχθόμενος, ἀλλὰ μοι καὶ παιδιὰν τινα οὐκ ἀτερπῇ ἔδοκει ἔχειν καὶ πρὸς τοὺς ἡλικιώτας ἐπίδειξιν, εἰ φαινοίμην θεοῦ τε γλύφων καὶ ἀγαλματῖά τινα μικρὰ κατασκευάζων ἐμαυτῷ τε καὶ κακείοις οἷς προηρούμην. Καὶ τό γε πρῶτον ἐκείνο καὶ σύνθηες τοῖς ἀρχομένοις ἐγίνετο· ἐγχοπέα γάρ τινά μοι δοὺς ὁ θεῖος ἐκέλευσέ μοι ἥρεμα καθικέσθαι πλακὸς ἐν μέσῳ κειμένης, ἐπειπὼν τὸ κοινὸν « ἀρχὴ δέ τοι ἡμισυ παντός. »

LUCIANUS I.

LUCIANI

SAMOSATENSIS

DIALOGI.

I.

DE SOMNIO, SEU VITA LUCIANI.

Editionis Reitz. p. 1-8.

1. Nuper admodum quum desiissem in scholas ventitare, jam pubertati proximus, tum pater consilium inire cum amicis, quid me doceret. Plerisque igitur eruditio visa fuit et labore multo, et longo tempore, et sumtu non exiguo, et fortuna indigere splendida; reclusas autem nostras tum tenues esse, tum promptum quoddam subsidium postulare: sin aliquam vilium istarum artium, quæ manu constant, edidicissem, primum me quidem ipsum statim inde habiturum quo vitam tuear, neque amplius domi cœnaturum (paternæ mensæ gravem) id ætatis; dein non diu fore quin patrem sim hilaraturus, allato usque quod mihi natum erit mercedis.

2. Ergo secundæ deliberationis initium est propositum, quæ optima sit artium, et ad ediscendum facillima, et homini libero conveniens, et expedito sumtu parabilis, et quæstu commodo. Alio aliam commendante, ut cujusque sensus aut experientia ferebat, pater ad avunculum conversus (aderat enim maternus avunculus, qui optimus statuarius ferebatur), Fas non est, inquit, aliam artem primas tenere, te præsentem: quin tu illum ducito (me demonstrans), tuamque in curam receptum effice lapidum artificem bonum, et coagmentatorem, ac statuarium: potest enim, idque ingenio præditus, ut nosti, dextro. Scilicet argumentum capiebat ab istis e cera ludicris: nam dimissus a magistris, derasa cera boves aut equos aut, ita me Jupiter amet, homines effingebam, scitule, ut videbar patri: ob quæ quidem a magistris vapulabam; at tunc ad ingenii felicitis laudem ista quoque pertinebant: quare bona tenebantur de me spe, fore ut brevi artem discerem, idque ex ista fingendi dexteritate.

3. Simul igitur atque idonea videbatur dies arti auspicandæ, committebar avunculo, rem haud sane quam valde gravatus: quin et ludum quendam non injucundum mihi videbatur habere, et ad æquales ostentationem, si deos sculperem, et simulacra quædam parva concinnarem mihi met ipsi, et quibus vellem. Tum primum illud, et quod solet incipientibus, accidit: scalpro mihi dato avunculus jussit leniter perstringere tabulam in medio jacentem, addens vulgatum illud, « Dimidium facti, qui cœpit, habet: »

Σκληρότερον δὲ κατενεγκόντος ὑπ' ἀπειρίας, κατεάγη μὲν ἡ πλάξ, ὃ δὲ ἀγανακτήσας σκυτάλην τινὰ πλησίον κειμένην λαβὼν οὐ πράως οὐδὲ προτρεπτικῶς μου κατήρξατο, ὥστε δάκρυά μοι τὰ προοίμια τῆς τέχνης.

4. Ἀποδράς οὖν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνοῦμαι συνεχὲς ἀνολογῶν καὶ δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόπλευς, καὶ διηγοῦμαι τὴν σκυτάλην, καὶ τοὺς μύωπας ἐδείκνυον· καὶ κατηγόρουν πολλὴν τινὰ ὁμότητα, προσθεὶς ὅτι ὑπὸ φθόνου ταῦτα ἔδρασε, μὴ αὐτὸν ὑπερβάλλωμαι κατὰ τὴν τέχνην. Ἀγανακτησαμένης δὲ τῆς μητρὸς καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, ἐπεὶ νύξ ἐπῆλθε, κατέδαρθον ἔτι ἑνδακρυς καὶ τὴν σκυτάλην ἐννοῶν.

5. Μέχρι μὲν δὴ τούτων γελάσιμα καὶ μεираκιώδη τὰ εἰρημένα· τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐκέτι εὐκαταφρόνητα, ὦ ἄνδρες, ἀκούσεσθε, ἀλλὰ καὶ πάνυ φιληκῶν ἀκροτῶν δεόμενα· ἵνα γὰρ καθ' Ὁμηρον εἶπω

Θεῖός μοι ἐνύπνιον ἦλθεν ὄνειρος
ἀμβροσίην διὰ νύκτα

ἐναργῆς οὕτως ὥστε μηδὲν ἀπολείπεσθαι τῆς ἀληθείας· ἔτι γοῦν καὶ μετὰ τοσοῦτον χρόνον τὰ τε σχήματά μοι τῶν φανέντων ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παραμένει καὶ ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσθέντων ἑναυλος· οὕτω σαφῆς πάντα ἦν.

6. Δύο γυναῖκες λαβόμεναι ταῖν χεροῖν εἰλκόν με πρὸς ἑαυτὴν ἑκατέρω μάλα βιαίως καὶ καρτερῶς· μικροῦ γοῦν με διεσπάσαντο πρὸς ἀλλήλας φιλοτιμούμεναι· καὶ γὰρ ἄρτι μὲν ἂν ἡ ἑτέρα ἐπεκράτει καὶ παρὰ μικρὸν ὅλον εἶχέ με, ἄρτι δ' ἂν αὖθις ὑπὸ τῆς ἑτέρας εἰχόμεν. Ἐβόων δὲ πρὸς ἀλλήλας ἑκατέρω, ἡ μὲν ὡς αὐτῆς ὄντα με κεκτῆσθαι βούλοιτο, ἡ δὲ ὡς μάτην τῶν ἀλλοτρίων ἀντιποιοῖτο. Ἦν δὲ ἡ μὲν ἐργατικὴ καὶ ἀνδρική καὶ αὐχμηρὰ τὴν κόμην, τὼ χεῖρε τύλων ἀνάπλευς, διεζωσμένη τὴν ἐσθῆτα, τιτάνου καταγέμουσα, οἷος ἦν ὁ θεῖος, ὁπότε ξέοι τοὺς λίθους· ἡ ἑτέρα δὲ μάλα εὐπρόσωπος καὶ τὸ σχῆμα εὐπρεπὲς καὶ κόσμιος τὴν ἀναβολήν. Τέλος δ' οὖν ἐφῆσάν μοι δικάζειν ὁποτέρω βουλομένη συνεῖναι αὐτῶν. Προτέρα δὲ ἡ σκληρὰ ἐκείνη καὶ ἀνδρώδης ἔλεξεν.

7. Ἐγὼ, φίλε παῖ, Ἑρμογλυφικὴ τέχνη εἰμὶ, ἣν χθὲς ἤρξω μανθάνειν, οἰκεία τέ σοι καὶ συγγενὲς οἰκοθεν· ὅτε γὰρ πάππος σου — εἰπῶσα τοῦνομα τοῦ μητροπάτορος — λιθοξόος ἦν καὶ τὼ θεῖω ἀμφοτέρω καὶ μάλα εὐδοκιμεῖτον δι' ἡμᾶς. Εἰ δ' ἐθέλεις λήρων μὲν καὶ φληνάφων τῶν παρὰ ταύτης ἀπέχεσθαι, — δείξασα τὴν ἑτέραν — ἔπεσθαι δὲ καὶ συνοικεῖν ἐμοί, πρῶτα μὲν θρέψῃ γεννικῶς καὶ τοὺς ὧμους ἔξεις καρτεροὺς, φθόνου δὲ παντὸς ἀλλότριος ἔση καὶ οὐποτε ἄπει ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπήν, τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους καταλιπὼν· οὐδὲ ἐπὶ λόγοις, ἀλλ' ἐπ' ἔργοις ἐπαινέσονται σε πάντες.

8. Μὴ μυσσυχθῆς δὲ τοῦ σώματος τὸ εὐτελὲς μηδὲ τῆς ἐσθῆτος τὸ πιναρόν· ἀπὸ γὰρ τῶν τοιούτων ὁρμώμενος καὶ Φειδίας ἐκεῖνος ἔδειξε τὸν Δία καὶ Πολύκλειτος τὴν Ἥραν εἰργόσατο καὶ Μύρων ἐπηνέθη καὶ

me vero durius impingente prae imperitia, confracta est tabula : ille indignatus, scutica, quae sub manu erat, capta, haud placide neque adhortantis more me initiavit, sic ut lacrimae mihi procemium essent artis.

4. Hinc ergo me domum proripio, crebros singultus ducens lacrimisque oculos oppletus : commemoro scuticam, vibicibusque ostensis et incusata multa quadam (avunculi) crudelitate, adjeci, haec illum ex invidia fecisse, (metuentem) ne arte se superarem. Indigne ferens mater quum multa fratri dixisset convicia, ego primis tenebris obdormivi adhuc in lacrimis, et scuticam in animo habens.

5. Hactenus quidem, quae dixi, ridicula sunt et puerilia : quae vero deinceps consequuntur, non jam contemptu digna, o viri, accipietis, sed talia, quae valde diligentes auditores requirant : ut enim cum Homero dicam, Divinum mihi secundum quietem venit insomnium almam per noctem, tam clarum, ut nihil abesset a veritate : adeo post tantum tempus species rerum visarum in oculis usque inhæret, et sonus auditorum auribus insonat ; tam erant omnia manifesta.

6. Duæ mulieres prehensis manibus me utraque ad se trahebant vehementer sane et valide, sic ut parum abesset, quin me discernerent illo mutuo contendendi studio : namque modo haec superior pæne me totum habebat, modo rursus ab altera tenebar : interea vociferabantur invicem ambæ ; haec, eam me suum possidere velle : illa, frustra res alienas istam sibi vindicare. Erat autem una operaria, virilis, squalida coma, manibus callo plenis, succincta vestem, calce referta, qualis erat avunculus, quum poliret lapides : altera vero facie valde formosa, habitu decora, atque eleganti vestitu. Tandem ergo mihi permittunt arbitrari, utri malim adesse. Prior autem inculta illa et virilis sic est locuta :

7. Ego, care puer, ars sum Statuaria, quam heri cœpisti discere, et domestica tibi et cognata genere : etenim et avus tuus (matris ipso nomine patrem appellabat) lapidum erat sculptor, et avunculus uterque magnam sunt adepti laudem ex nobis. Quodsi optes nugis et quisquilliis, quas illa præbet, abstinere (monstrabat alteram) et me sectari mecumque degere, primum tu quidem aleris firmo cibo, et humeros habebis robustos, ab omni autem invidia eris alienus, neque unquam abibis in peregrinas regiones, patria familiaribusque relictis : nec te sane propter verba laudabunt cuncti, sed propter opera.

8. Cave autem fastidiveris habitus vilitatem, aut illud vestimenti sordidum : a talibus enim initiis profectus etiam Phidias ille Jovem exhibuit, et Polycletus Junonem effinxit, et Myron in laude, et Praxiteles in admiratione

Πραξιτέλῳ
τῶν θεῶν.
νὸς αὐτὸς
τὸν πατέρ
τὴν πατρί
ουσα καὶ β
δὴ σπουδῇ
οὐκέτι μέ
ἤδη διέφυγ
ἰδὲ πως·

9. Ἐγὼ
σοι καὶ γν
ρασαι. Ἦ
μενος αὐτῇ
τῷ σώματι
βίου θεειμα
λαμβάνων,
οδὸν, οὔτε φ
τοῖς πολίται
ἐκ τοῦ πολλ
σων καὶ τὸν
ζῶν καὶ τοῦ
ἢ Πολύκλει
τὴν μὲν τέχ
τῶν ἰδόντων
σθαι· οἷος γὰ
χειροβίωτος

10. Ἦν
δείξω παλαιῶ
λόγους αὐτῶ
ἐμπειρον ἀπο
τατόν ἐστι, κα
μασι, σωφρο
ἐπεικειά, συ
τῇ πρὸς τὰ
ψυχῆς ἀκήρα
παλαιὸν οὐδὲ
μέλλοντα προ
ἔστι, τὰ τε θ
διδάξομαι.

11. Καὶ δ
νός τι περὶ ἀ
ζηλωτὸς καὶ ἐ
νός καὶ ἐπὶ τα
καὶ πλούτῳ π
τοιαύτην ἀμπ
δὲ λαμπράν ἐ
μενος· καὶ π
ἄγνως καὶ ἀφ
ρίσματα, ὥσ
κινήσας δείξει

12. Ἄν δέ
τὴν πόλιν δλη
ψονται· καὶ π

Πραξιτέλης ἐθαυμάσθη· προσκυνοῦνται γοῦν οὗτοι μετὰ τῶν θεῶν. Εἰ δὲ τούτων εἷς γένοιο, πῶς μὲν οὐ κλεινὸς αὐτὸς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔσῃ, ζηλωτὸν δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποδείξεις, περιβλεπτον δὲ ἀποφανεῖς καὶ τὴν πατρίδα; Ταῦτα καὶ ἔτι τούτων πλείονα διαπραΐουσα καὶ βαρβαρίζουσα πάντοθεν εἶπεν ἡ Τέχνη, μάλα δὲ σπουδῇ συνείρουσα καὶ πείθειν με πειρωμένη· ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι· τὰ πλείστα γάρ μου τὴν μνήμην ἤδη διέφυγεν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐπαύσατο, ἄρχεται ἡ ἑτέρα ἰδέσθαι πῶς·

9. Ἐγὼ δὲ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμὶ ἤδη συνήθης σοι καὶ γνωρίμη, εἰ καὶ μηδέπω εἰς τέλος μου πεπείρασται. Ἡλικία μὲν οὖν τὰγαθὰ ποριῇ λιθοξόος γενόμενος αὕτη προεῖρηκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ τῷ σώματι πονῶν καὶ τούτῳ τὴν ἀπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος, ἀφανὴς μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγα καὶ ἀγεννῆ λαμβάνων, ταπεινὸς τὴν γνώμην, εὐτελὴς δὲ τὴν πρόοδον, οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος οὔτε ἐχθροῖς φοβερός οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἷς, αἰεὶ τὸν προὔχοντα ὑποπτῆσων καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων, λαγὼ βίον ζῶν καὶ τοῦ κρείττονος ἔρμαιον ὢν· εἰ δὲ καὶ Φειδίας ἢ Πολύκλειτος γένοιο καὶ θαυμαστὰ πολλὰ ἐξεργάσαιο, τὴν μὲν τέχνην ἀπαντες ἐπαινέσονται, οὐκ ἔστι δὲ ὅστις τῶν ἰδόντων, εἰ νοῦν ἔχοι, εὐξαιτ' ἂν ὁμοίός σοι γενέσθαι· οἷος γὰρ ἂν ᾗς, βάναισος καὶ χειρῶναξ καὶ ἀποχειροβίωτος νομισθήσῃ.

10. Ἦν δ' ἐμοὶ πειθῇ, πρῶτον μὲν σοι πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα καὶ πράξεις θαυμαστάς, καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγέλλουσα καὶ πάντων ὥς εἰπεῖν ἔμπειρον ἀποφαίνουσα, καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σου κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι, σωφροσύνῃ, δικαιοσύνῃ, εὐσεβείᾳ, πραότητι, ἐπιεικείᾳ, συνέσει, καρτερίᾳ, τῷ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότερα ὀρμῇ· ταῦτα γὰρ ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος ὡς ἀληθὺς κόσμος. Λήσει δὲ σε οὔτε παλαιὸν οὐδὲν οὔτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προσφύει μετ' ἐμοῦ, καὶ ὅλως ἀπαντα, ὅποσα ἔστι, τὰ τε θεῖα τὰ τ' ἀνθρώπινα, οὐκ εἰς μακράν σε διδάξομαι.

11. Καὶ ὁ νῦν πένης ὁ τοῦ δεῖνος, ὁ βουλευσάμενός τι περὶ ἀγεννοῦς οὕτω τέχνης, μετ' ὀλίγον ἀπασὶ ζηλωτὸς καὶ ἐπίφθονος ἔσῃ, τιμώμενος καὶ ἐπαινούμενος καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις εὐδοκιμῶν καὶ ὑπὸ τῶν γένει καὶ πλούτῳ προὔχόντων ἀποβλεπόμενος, ἐσθῆτα μὲν τοιαύτην ἀμπεχόμενος, — δείξασα τὴν ἑαυτῆς· πάνυ δὲ λαμπρὰν ἐφόρει — ἀρχῆς δὲ καὶ προεδρίας ἀξιούμενος· καὶ πού ποτε ἀποδημῆς, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀγνώως καὶ ἀφανὴς ἔσῃ· τοιαῦτά σοι περιθήσω τὰ γνωρίσματα, ὥστε τῶν δρώντων ἕκαστος τὸν πλησίον κινήσας δείξει σε τῷ δακτύλῳ « οὗτος ἐκεῖνος » λέγων.

12. Ἄν δέ τι σπουδῆς ἄξιον ᾗ καὶ τοὺς φίλους ᾗ καὶ τὴν πόλιν ὅλην καταλαμβάνῃ, εἰς σὲ πάντες ἀποβλέπονται· καὶ πού τι λέγων τύχης, κεχηνότες οἱ πολλοὶ

fuerunt : hi nunc propterea cum diis adorantur. Jam si tu unus eorum fias, qui potest fieri quin celebris apud omnes homines ipse habere? imo patrem efficies ut beatus praedicetur te filio, patriamque insuper reddes illustrem. Ista atque istis itidem plura titubans et usquequaque barbare locuta dixit Statuaria, perquam sane sedulo composita, ut quae mihi persuadere conaretur : sed non amplius recordor ; nam plurima jam quidem memoriam effugerunt. Postquam igitur desiit, infit altera hunc fere in modum :

9. Ego, fili, Eruditio sum, jam tibi familiaris et nota, etsi necdum ad finem usque me pertentaveris. Quanta quidem tu bona sis consecuturus, si statuarius fias, ista praedixit : nihil utique nisi operarius eris, corpus labori impendens, in eoque spem vitae omnem habens repositam ; dum ipse sis obscurus, parvam eamque illiberalem accipias mercedem, humilis animo, vilisque prodeas et incommittatus in publicum, neque amicis utilis advocatus, nec inimicis metuendus, nec quem tui cives aemulentur ; sed ipsum illud operarius, unusque e plebe multa, qui semper praestantiorum reveretur, dicendo promptum colat, leporis vitam vivens, potentiorisque praeda facilis. Fac autem te Phidiam aut Polycletum fieri, multaque admiranda affabre perficere : artem cuncti laudabunt ; at nullus eorum, qui spectant, si quidem sapiat, optet se tibi similem esse : qualicumque enim fueris, vilis artifex mercenariusque et manibus vitam quaerens habebere.

10. Verum mihi si morem geras, primum equidem tibi multa ostendam veterum virorum acta, resque gestas admirabiles, dum eorum scripta tibi recito, atque omnium, ut plane dicam, te peritum reddo. Quin et animum, quae tui pars est primaria, excolam multis bonisque ornamentis, temperantia, justitia, pietate, placiditate, aequitate, prudentia, constantia, honesti amore, acri denique praestantissimarum rerum studio ; ista enim vere sunt sincera mentis decora. Praeteribit autem te nec vetustum quicquam, nec quod nunc fieri expediat : quin et futura prospicies mecum ; et in universum quicquid est rerum divinarum humanarumque, non diu erit quod te docebo.

11. Tum qui nunc pauper audis, et istius, cujus nomen vix constat, filius, qui jam fere deliberasti de tam ignobili arte, paulo post omnibus eris aemulationi et invidendus : honores laudemque consequeris, ob rerum optimarum cultum insignis, quique genere ac divitiis excellunt te suspicient ; porro tali veste (sua, quam splendidissimam gerebat, ostentata) amictus, magistratu primaeque sedis honore dignus habebere ; si quo peregre proficiscaris, ne in extera quidem regione ignotus eris obscurusve : ejusmodi tibi circumdabo insignia, ut videntium unusquisque proximum impellat, teque digito designans, Hic ille est, aiat.

12. Si quid autem majoris momenti aut amicos aut civitatem etiam universam occuparit, ad te cuncti respicient : dixeris aliquando publice, a tuo dicentis ore plerique pen-

ἀκούσονται, θαυμάζοντες καὶ εὐδαιμονίζοντές σε τῶν λόγων τῆς δυνάμεως καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐποτίας· ὁ δὲ λέγουσιν, ὡς ἄρα καὶ ἀθάνατοί τινες γίνονται ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτό σοι περιποιήσω· καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ἐκ τοῦ βίου ἀπέλθης, οὐποτε παύσῃ συνὼν τοῖς πεπαιδευμένοις καὶ προσομιλῶν τοῖς ἀρίστοις. Ὅρᾳς τὸν Δημοσθένην ἐκεῖνον, τίνας υἱὸν ὄντα ἐγὼ ἡλίκον ἐποίησα; ὁρᾳς τὸν Αἰσχίνην, ὃς τυμπανιστρίας υἱὸς ἦν; ἀλλ' ὅμως αὐτὸν δι' ἐμέ Φίλιππος ἐθεράπευσεν. Ὁ δὲ Σωκράτης καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῇ ἐρμολυφικῇ ταύτῃ τραφεὶς ἐπειδὴ τάχιστα συνῆκε τοῦ κρείττονος καὶ δραπετεύσας παρ' αὐτῆς ἡτομόλησεν ὡς ἐμέ, ἀκούεις ὡς παρὰ πάντων ἄδε-
ται.

13. Ἀφείς δὲ σὺ τοὺς τηλικούτους καὶ τοιούτους ἀνδρας καὶ πράξεις λαμπράς καὶ λόγους σεμνοὺς καὶ σχῆμα εὐπρεπές καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ ἔπαινον καὶ προεδρίας καὶ δύνάμιν καὶ ἀρχάς καὶ τὸ ἐπὶ λόγοις εὐδοκίμειν καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαιμονίζεσθαι, χιτώνιον τι πιναρὸν ἐνδύσῃ καὶ σχῆμα δουλοπρεπές ἀναλήψῃ καὶ μοχλία καὶ γλυφεῖα καὶ κοπέας καὶ κολαπτῆρας ἐν ταῖν χερσὶν ἔξεις κάτω νενευκῶς εἰς τὸ ἔργον, χαμαι-
πετῆς καὶ χαμαίζηλος καὶ πάντα τρόπον ταπεινός, ἀνακῦπτων δὲ οὐδέποτε οὐδὲ ἀνδρῶδες οὐδὲ ἐλευθέριον οὐδὲν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα ὅπως εὐρυθμὰ καὶ εὐσχήμονα ἔσται σοι προνοῶν, ὅπως δὲ αὐτὸς εὐρυθμος καὶ κόσμιος ἔσῃ, ἥκιστα πεφροντικῶς, ἀλλ' ἀτιμότερον ποιοῶν σεαυτὸν λίθων.

14. Ταῦτα ἐτι λεγούσης αὐτῆς οὐ περιμείνας ἐγὼ τὸ τέλος τῶν λόγων ἀναστὰς ἀπεφηνάμην, καὶ τὴν ἄμορφον ἐκείνην καὶ ἐργατικὴν ἀπολιπὼν μετέβαινον πρὸς τὴν Παιδείαν μάλα γεγηθώς, καὶ μάλιστα ἐπεὶ μοι εἰς νοῦν ἦλθεν ἡ σκυτάλη καὶ ὅτι πληγὰς οὐκ ὀλίγας εὐθὺς ἀρχομένῳ μοι χθες ἐνετρίψατο. Ἡ δὲ ἀπολειφθεῖσα τὸ μὲν πρῶτον ἡγανάχτει καὶ τὼ χεῖρε συνεκρότει καὶ τοὺς ὀδόντας συνέπριε· τέλος δὲ, ὥσπερ τὴν Νιόβην ἀκούομεν, ἐπετῆγει καὶ εἰς λίθον μετεβέβλητο. Εἰ δὲ παράδοξα ἔπαθε, μὴ ἀπιστήσητε· θαυματοποιοὶ γὰρ οἱ ὄνειροι.

15. Ἡτέρα δὲ πρὸς με ἀπιδούσα, Τοιγαροῦν ἀμεί-
φομαί σε, ἔφη, τῆσδε τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίκασας, καὶ ἔλθῃ ἤδη, ἐπίδῃ τούτου τοῦ ὀχήματος, — δείξασά τι ὄχημα ὑποπτέρων ἵππων τι-
νῶν τῷ Πηγάσῳ εἰκοτῶν — ὅπως εἰδῆς οἷα καὶ ἡλίκα μὴ ἀκολουθήσας ἐμοὶ ἀγνοήσῃν ἐμελλες. Ἐπεὶ δὲ ἀνῆλθον, ἡ μὲν ἤλαυνε καὶ ὑψηνίόχει, ἀρθεὶς δὲ εἰς ὕψος ἐγὼ ἐπεσκόπουν ἀπὸ τῆς ἑω ἀρξάμενος ἄχρι πρὸς τὰ ἐσπέρια πόλεις καὶ ἔθνη καὶ δήμους, καθάπερ ὁ Τριπτόλεμος ἀποσπεύρων τι εἰς τὴν γῆν· οὐκέτι μὲν-
τοι μέμνημαι ὅτι τὸ σπειρόμενον ἐκεῖνο ἦν, πλὴν τοῦτο μόνον, ὅτι κάτωθεν ἀφορῶντες ἄνθρωποι ἐπήνουν καὶ μετ' εὐφημίας καθ' οὓς γενοίμην τῇ πτήσει, παρέ-
πεμπον.

16. Δείξασα δέ μοι τὰ τοσαῦτα καὶ με τοῖς ἐπαινοῦ-
σιν ἐκείνοις ἐπανήγαγεν αὐτοῖς οὐκέτι τὴν ἐσθῆτα ἐκέ-
-

debunt auditores admirabundi, et gratulabuntur tum tibi disertae orationis potentiam, tum patri prolis felicitatem. Quod autem ferunt immortales fieri quosdam ex mortalibus, id tibi conciliabo : etenim quum e vita discesseris, non tu desines unquam adesse doctis, et consuetudinem habere cum optimis. Viden' Demosthenem illum, quo patre natum ego quantum reddiderim? viden' Aeschinem, qui patri-
triciis tympanum pulsantis erat filius? et tamen ipsum propter me Philippus coluit. Socrates autem et ipse sub ista Statuaria nutritus, simul atque meliora percepit illaque deserta transfigit ad me, audis ut ab omnibus celebretur?

13. His tu missis tantis talibusque viris, rebus splendidis, sermonibus sapientissimis, habitu decoro, honore, gloria, laude, principe considendi loco, opibus, dignitate, facundae orationis fama, publica prudentiae gratulatione, tuniculam indues sordidam, et habitum suscipies servilem, vecticulos, caeta, malleolos, scalpra in manibus habebis, vultu ad opus prono, humilis et humilia consecretans, omnem-
que in modum abjectus : nunquam tu rectum caput efferes, virile nihil, nihil liberale cogitabis; sed opera quomodo tibi concinna et elegantia procedant, providebis; ut ipse sis concinnus et honestis moribus ornatus, minime curabis, sed lapidibus te viliorum reddes.

14. Haec quum adhuc diceret, ego, non exspectato sermonum fine, surgens litem decrevi, atque deformi illa et operaria sprete, conferebam me ad Eruditionem valde laetus : maxime quandoquidem in mentem mihi venit scutica, et plagas statim non paucas inchoanti mihi hesterno die fuisse impositas. Illa deserta primum indignabatur manibus complosis, et dentibus infrendens : tandem, quomodo Nioben audimus, fixa dirigit, inque lapidem fuit versa. Si vero passa videatur incredibilia, ne tamen non credatis; miras enim somnia praestigias objiciunt.

15. Tum altera, quum ad me respexisset, At ego jam, inquit, tibi vices rependam causae justissime dijudicatae : age ergo, inscende in hunc currum (currum aliquem ostendebat equorum alatorum, Pegaso similium), ut perspicias qualia et quanta, si te mihi non dedisses, fuisses ignoraturus. Simul autem ascendi, agitabat illa et moderabatur : atque ego in altum evectus contemplabar, ab Aurora cursu instituto ad Occidentem usque, urbes, gentes populosque, quasi Triptolemus seminis quiddam in terram projiciens : quanquam haud sane memini, qualem esset sparsum illud semen, nisi hoc tantum, homines ad me suspicientes laudare, et faustis acclamationibus, quoscumque volatu adlisset, prosequi.

16. Postquam igitur tot res mihi meque laudantibus istis ostendisset, reduxit iterum non ista quidem veste in-

νην ἐνδε-
ἐδόκουν εὐ-
καὶ τὸν πα-
ἐκείνην τῇ
μνησεν, οἷα
μέμνημαι ἰ-
πρὸς τὸν τῷ

17. Μετ-
μακρὸν τὸ
κρουσε, Χε-
κτες, ἡ τάχ-
αὐτός ἐστι.
πρὸς ἡμᾶς κ-
παλαιῶν κα-
γία· μὴ ὀνεί-
ῶγαθέ· οὐδὲ
πνιον, ὡς ἐδ-
τρώα οἰκία κ-
ὄψιν οὐδ' ὡς
ἐν πολέμῳ κ-
πολεμίων, ἀλ-

18. Καὶ τ-
σάμην ἐκεῖνο
πωνται καὶ π-
τῶν ὑπὸ πενία
φύσιν οὐκ ἀγ-
ὅτι κακείνος
δειγμα ἐμέ π-
τὰ κάλλιστα
ἀποδειλιάσας
ὑμᾶς ἐπανελέ-
τῶν λιθογλύφω

ΠΡΟΣ ΤΟΙ-

1. Οὐκοῦν Π-
ᾶριστε, ὡς π-
τὴν εἰκόνα καὶ
τηλοπλάθος ἀκ-
ῖος ἐκ τριόδου,
παινῶν τοὺς λ-
οφώτατον τῶν
ἰς εἰρωνείαν φῆ-
ῖναι τῷ ἐπαίνο
ὅς δ' ἡ περιττῇ
ν; ὡς ἔμοιγε ἰ-
ρμιδῇ ἀξία τοῦ
μεῖς ἀν εἰκάζου-
κιμεῖτε ξὺν ἀλ-
οῦν ὡς ἀληθῶς

(21 - 24)

νην ἐνδεδυκῆτα, ἣν εἶχον ἀφιπτάμενος, ἀλλ' ἐμοὶ ἐδόκουν εὐπάρυφός τις ἐπανήκειν. Καταλαβοῦσα οὖν καὶ τὸν πατέρα ἐστῶτα καὶ περιμένοντα ἐδείκνυεν αὐτῷ ἐκείνην τὴν ἐσθῆτα κάμει, οἷος ἤκοιμι, καὶ τι καὶ ὑπέμνησεν, οἷα μικροῦ δεῖν περὶ ἐμοῦ ἐβουλεύσαντο. Ταῦτα μέμνημαι ἰδὼν ἀντίπαις ἔτι ὦν, ἐμοὶ δοκεῖ, ἐκταραχθεὶς πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον.

17. Μεταξὺ δὲ λέγοντος, Ἡράκλεις, ἔφη τις, ὡς μακρὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ δικανικόν. Εἴτ' ἄλλος ὑπέκρουσε, Χειμερινὸς ὄνειρος, ὅτε μήκισταί εἰσιν αἱ νύκτες, ἢ τάχα που τριέσπερος, ὥσπερ δ' Ἡρακλῆς, καὶ αὐτός ἐστι. Τί δ' οὖν ἐπῆλθεν αὐτῷ ληρῆσαι ταῦτα πρὸς ἡμᾶς καὶ μνησθῆναι παιδικῆς νυκτὸς καὶ ὀνείρων παλαιῶν καὶ ἤδη γεγηρακότων; ἔωλος γὰρ ἡ ψυχρολογία· μὴ ὀνείρων ὑποκριτάς τινας ἡμᾶς ὑπέλιπεν; Οὐκ, ὡγαθέ· οὐδὲ γὰρ δ' Ξενοφῶν ποτε διηγούμενος τὸ ἐνύπνιον, ὡς ἐδόκει αὐτῷ [πυρκαϊὰ ἀναστῆναι] ἐν τῇ πατρὶά οἰκίᾳ καὶ τὰ ἄλλα (ἴστε γάρ), οὐχ ὑπόκρισιν τὴν ὄψιν οὐδ' ὡς φλυαρεῖν ἐγνωκῶς αὐτὰ διεξέρχεται, καὶ ταῦτα ἐν πολέμῳ καὶ ἀπογνώσει πραγμάτων, περιεστώτων πολέμων, ἀλλὰ τί καὶ χρήσιμον εἶχεν ἡ διήγησις.

18. Καὶ τοίνυν καὶ γὰρ τοῦτον τὸν ὄνειρον ὑμῖν διηγήσάμην ἐκείνου ἕνεκα, ὅπως οἱ νέοι πρὸς τὰ βελτίω τρέπωνται καὶ παιδείας ἔχωνται, καὶ μάλιστα, εἴ τις αὐτῶν ὑπὸ πενίας ἐθελοκακεῖ καὶ πρὸς τὴν ἥττω ἀποκλίνει φύσιν οὐκ ἀγεννῇ διαφθείρων· ἐπιρρωσθήσεται εὖ οἷδ' ὅτι κακείνος ἀκούσας τοῦ μύθου, ἱκανὸν ἑαυτῷ παράδειγμα ἐμὲ προστησάμενος, ἐννοῶν οἷος μὲν ὦν πρὸς τὰ κάλλιστα ὥρμησα καὶ παιδείας ἐπεθύμησα μηδὲν ἀποδειλιάσας πρὸς τὴν πεινίαν τὴν τότε, οἷος δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐπανελήλυθα, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὐδενὸς γοῦν τῶν λιθογλύφων ἀδοξότερος.

II.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΙΠΟΝΤΑ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΕΙ ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ.

1. Οὐκοῦν Προμηθεῖα με εἶναι φής; εἰ μὲν κατὰ τοῦτο, ὁ ἀριστερὸς, ὡς πηλίνων καὶ μοι τῶν ἔργων ὄντων, γνωρίζω τὴν εἰκόνα καὶ φημι ὁμοῖος εἶναι αὐτῷ, οὐδ' ἀναίνομαι τηλοπλάθος ἀκούειν, εἰ καὶ φαυλότερος ἐμοὶ ὁ πηλὸς ὅς ἐκ τριόδου, βόρβορός τις παρὰ μικρόν· εἰ δὲ ὑπερπαινῶν τοὺς λόγους ὡς δῆθεν εὐμηχάνους ὄντας τὸν σφώτατον τῶν Τιτάνων ἐπιφημίζεις αὐτοῖς, ὅρα μή τις εἰρωνείαν φῇ καὶ μυχτῆρα οἷον τὸν Ἀττικὸν προσεῖναι τῷ ἐπαίνῳ. Ἡ πόθεν γὰρ εὐμήχανον τοῦμόν; εἰ δ' ἡ περιττὴ σοφία καὶ προμήθεια ἐν τοῖς γράμμασιν; ὡς ἐμοίγε ἱκανὸν, εἰ μὴ πάνυ σοὶ γῆνια ἔδοξε μηδὲ μιᾶς ἀξία τοῦ Καυκάσου. Καίτοι πόσω δικαιότερον εἰς ἂν εἰκάζοισθε τῷ Προμηθεῖ, ὁπόσοι ἐν δίκαις εὐκλειεῖτε ξὺν ἀληθείᾳ ποιούμενοι τοὺς ἀγῶνας; ζῶντα οὖν ὡς ἀληθῶς καὶ ἐμψυχα ὑμῖν τὰ ἔργα, καὶ νῆ

ditum, quam habebam, quum volucris curru efferrer : sed videbar omnino mihi in amictu honoratiore et prætextato redire. Quin et, ut patrem invenit astantem meque operientem, monstrabat ipsi vestem illam, et me qualis reverterer : imo etiam submonefecit, quam malum de me consilium pæne jam inivissent cognati. Ista me vidisse memini pueritiam tantum quod egressus, ut mihi quidem videtur, conturbatus ex verberum metu.

17. Hæc dum exsequor, Hercules, inquit nonnemo, quam longum somnium et judiciale : tum alius interpellat, Hibernum scilicet, quando longissimæ sunt noctes : aut si forte trinotiale et ipsum, quemadmodum Hercules : quid vero ipsi in mentem venit, ut ista nugaretur ad nos, puerilemque noctem commemoraret, et somnia vetera jamque obsoleta? futile profecto hoc narrationis frigus : num nos somniorum interpretes esse quosdam statuit? Minime certe, o tu, quisquis es : nec enim Xenophon, quum narraret aliquando somnium, sibi visum [incendium oriri] in paterna domo et reliqua (nostis enim), velut histrionicam, visionem istam, neque nugaturus de industria persequeretur, idque in bello et desperatione rerum, urgente hoste ; sed sane et utile quiddam habebat ista narratio.

18. Similiter et ego somnium istud meum enarravi vobis ejus rei causa, ut juvenes ad meliora convertantur, et eruditioni studeant : imprimis si quis eorum ob paupertatem animo deficiat, seque deterioribus applicet, indolem haud ignobilem corrumpens : hic, sat scio, confirmabitur, audita somnii nostri fabula, meque sibi idoneum exemplum ob oculos ponet-considerando, ex quali conditione ad pulcherrima me contuli, eruditionemque concupivi, nequaquam ignave cedens rei familiaris, quæ tum premebant, angustiis ; itemque qualis ad vos me recepi, si nihil aliud, at saltem nemine sculptorum obscurior.

II.

AD EUM QUI DIXERAT, PROMETHEUS ES IN VERBIS.

1. Prometheum igitur me esse ais? si ea ratione, o optime, quod et mea opera lutea sint, agnosco imaginem, meque similem illi esse fateor, neque luti figulus dici recuso ; tametsi lutum mihi vilius sit, quale ex triviis colligitur, cænum propemodum : sin vero extollens orationem meam, perinde ut artificiosam, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas, vide ne quis ironiam dixerit, et quasi quandam Atticam subsannationem subesse huic laudi. Vel dic, undenam artificiosum, quod ego facio? quæ vero eximia sapientia et prudentia in scriptis meis? Mihi certe illud satis fuerit, si non lutea prorsus, aut digna Caucasos tibi videantur. At vero quanto justius vos comparari Prometheo poteratis, quicumque in causis agendis celebres estis, vera certamina subeuntes! Viva enim revera atque animata vobis opera sunt, et per Jovem etiam calor illorum.

Δία καὶ τὸ θερμὸν αὐτῶν ἐστὶ διάπυρον· καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Προμηθεύς ἂν εἴη, πλὴν εἰ μὴ διαλλάττοιτε, ὅτι μὴ ἐκ πηλοῦ πλάττετε, ἀλλὰ χρυσᾷ ὑμῖν τοῖς πολλοῖς τὰ πλάσματα.

2. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἐς τὰ πλήθη παριόντες καὶ τὰς τοιαύτας τῶν ἀκροάσεων ἐπαγγέλλοντες εἰδῶλα ἅττα ἐπιδεικνύμεθα· καὶ τὸ μὲν ὅλον ἐν πηλῷ, καθάπερ ἔφη μικρὸν ἐμπροσθεν, ἢ πλαστικὴ κατὰ ταῦτά τοις κοροπλάθοις· τὰ δ' ἄλλα οὔτε κίνησις ὁμοία πρόσεστιν οὔτε ψυχῆς δεῖγμά τι, ἀλλὰ τέρψις ἄλλως καὶ παιδιὰ τὸ πρᾶγμα. Ὡστε μοι ἐνθυμεῖσθαι ἔπεισι μὴ ἄρα οὕτω με Προμηθεά λέγεις εἶναι, ὥς ὁ κωμικὸς τὸν Κλέωνα· φησὶ δὲ, οἶσθα, περὶ αὐτοῦ·

Κλέων Προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα.

Καὶ αὐτοὶ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς χυτρείας καὶ ἱπνοποιούς καὶ πάντας, ὅσοι πηλουργοὶ, Προμηθεάς ἀπεκάλουν ἐπισκώπτοντες ἐς τὸν πηλὸν καὶ τὴν ἐν πυρὶ οἶμαι τῶν σκευῶν ὀπτησιν· καὶ εἴ γε σοι τοῦτο βούλεται εἶναι ὁ Προμηθεύς, πάνυ εὐστόχως ἀποτετόξευται καὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν δριμύτητα τῶν σκωμμάτων, ἐπεὶ καὶ εὐθρυπτα ἡμῖν τὰ ἔργα, ὥσπερ ἐκείνοις τὰ χυτρίδια, καὶ μικρόν τις λίθον ἐμβαλὼν συντρίψειεν ἂν ἅπαντα.

3. Καίτοι, φαίη τις ἂν παραμυθούμενος, οὐ ταῦτα εἶχασέ σε τῷ Προμηθεῖ, ἀλλὰ τὸ καινουργὸν τοῦτο ἐπαινῶν καὶ μὴ πρὸς τι ἄλλο ἀρχέτυπον μειμιμημένον, ὥσπερ ἐκεῖνος οὐκ ὄντων ἀνθρώπων τέως, ἐννοήσας αὐτοὺς ἀνέπλασε, τοιαῦτα ζῶα μορφώσας καὶ διακοσμήσας, ὥς εὐκίνητά τε εἶη καὶ ὀφθῆναι χαρίεντα· καὶ τὸ μὲν ὅλον ἀρχιτέκτων αὐτὸς ἦν, συνειργάζετο δὲ τι καὶ ἡ Ἀθηναῖα ἐμπνέουσα τὸν πηλὸν καὶ ἐμψυχα ποιῶσα εἶναι τὰ πλάσματα. Ὁ μὲν ταῦτα ἂν εἴποι πρὸς γε τὸ εὐφημότατον ἐξηγούμενος τὸ εἰρημένον. Καὶ ἴσως οὗτος ὁ νοῦς ἦν τῷ λελεγμένῳ. Ἐμοὶ δὲ οὐ πάνυ ἱκανὸν, εἰ καινοποιεῖν δοκοῖν, μὴδὲ ἔχει τις λέγειν ἀρχαιότερόν τι τοῦ πλάσματος, οὐ τοῦτο ἀπόγονόν ἐστιν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ χάριεν φαίνοιτο, αἰσχυνοίμην ἂν, εὖ ἴσθι, ἐπ' αὐτῷ καὶ ξυμπατήσας ἂν ἀφανίσαιμι· οὐδ' ἂν ὠφελήσειεν αὐτὸ, παρὰ γοῦν ἐμοί, ἡ καινότης, μὴ οὐχὶ συντετρίφθαι ἀμορφον ὄν. Καὶ εἴ γε μὴ οὕτω φρονοῖν, ἄξιός ἂν εἶναι μοι δοκῶ ὑπὸ ἐκκαίδεκα γυπῶν κείρεσθαι, οὐ συνιείς ὥς πολὺ ἀμορφότερα τὰ μετὰ τοῦ ξένου ταῦτ' ὁ πεπονθότα.

4. Πτολεμαῖος γοῦν ὁ Λάγου δύο καινὰ ἐς Αἴγυπτον ἄγων, κάμηλόν τε Βακτριανὴν παμμέλαιναν καὶ δίχρωμον ἄνθρωπον, ὥς τὸ μὲν ἡμίτομον αὐτοῦ ἀκριδῶς μέλαν εἶναι, τὸ δ' ἕτερον ἐς ὑπερβολὴν λευκόν, ἐπ' ἴσης δὲ μεμερισμένον, ἐς τὸ θέατρον συναγαγὼν τοὺς Αἰγυπτίους ἐπεδείκνυτο αὐτοῖς ἄλλα τε πολλὰ θεάματα καὶ τὸ τελευταῖον καὶ ταῦτα, τὴν κάμηλον καὶ τὸν ἡμίλευκον ἄνθρωπον, καὶ ᾧ ἐκπλήξεν τῷ θεάματι. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν κάμηλον ἐφοβήθησαν καὶ ὀλίγου δεῖν ἐφυγον ἀναθορόντες, καίτοι χρυσῷ πᾶσα ἐκεκόςμητο καὶ ἀλουργίδι ἐπέστρωτο καὶ ὁ χαλινὸς ἦν λιθοκόλλη-

ignitus est. Quod ipsum a Prometheo profectum videri possit, nisi quod hoc discriminis inest, quod ex luto vos non fingitis, sed aurea vobis plerisque figmenta sunt.

2. Nos autem, qui ad multitudinem prodimus, atque ibi huiusmodi declamationes profitemur, simulacra tantum quædam spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum, uti paulo ante dixi, hæc figulina versatur, quemadmodum puparum figuli: ceterum neque motus similis inest, neque animæ significatio ulla, sed delectatio quædam ad summum, et lusus merus est. Ut cogitare incipiam, num ita me Prometheum dixeris, ut Comicus Cleonem: de quo (nostri) hoc ille dixit:

Cleon Prometheus ipse post negotia est.

Ipsi etiam Athenienses figulos ollarum, furnorum constructores, et quicumque circa lutum versantur, Prometheos vocabant olim, alludentes ad lutum, opinor, et ad illam, quæ fit in igne, vasorum cocturam. Quod si hoc sibi vult Prometheus iste tuus, admodum directe jaculatus es, et secundum Atticam illam mordendi acerbiter; quoniam et nostra opera fragilia sunt, perinde ut illorum ollulæ; et modicum quispiam lapillum injiciens, facile contriverit omnia.

3. Atqui, dixerit aliquis consolando nos, nequaquam in hanc partem te assimilavit Prometheus; sed novitatem illam laudans et ad nullum aliud exemplar effictum opus; velut ille, quum nondum essent homines, sua solertia excogitatos illos finxit, ac talia animantia formavit atque adornavit, quæ et moverentur facile, et aspectu gratiosa forent; et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabatur tamen etiam Minerva, quæ et lutum inspirabat et figmenta illa animata reddebat. Talia quidem ille dixerit, in optimam partem dictum istud exponens. Et fortassis hæc sententia etiam dicti fuit. Verum mihi non sane satis est, si videar nova finxisse, figmentoque nostro nihil vetustius afferri possit, cujus progenies censeatur: sed nisi elegans videatur, pudeat me sane (sat scias) illius, et conculcans disperdiderim; neque illi profuerit apud me novitas, quominus conteratur, si non et formosum videatur. Ac nisi ita sentiam, dignus mihi videor qui a sedecim vulturibus arrodar: ut qui non intelligam longe deformiora ea esse, quæ cum peregrinitate conjunctam habent turpitudinem.

4. Ptolemæus certe Lagi filius, quum duas res novas in Ægyptum adduxisset, camelum Bactrianam totam nigram, et hominem bicolorem, cujus dimidia pars plane nigra, altera autem supra modum candida erat, ex æquo distributis quæ uterque color occupabat locis; congregavit in theatrum Ægyptios, et exhibuit illis cum alia multa spectacula, tum postremo loco hæc quoque, camelum et semialbum hominem: putabatque se magnam admirationem isto spectaculo concitaturum esse. At illi ad cameli quidem conspectum perterriti sunt, et parum abfuit quin exsilientes profugerent, quanquam tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat, frenum etiam gemmis distinctum habebat,

τος, Δ
λιον·
τινες
συνεῖς
ὑπὸ τῷ
ρυθμοῖ
τὸν ἄν
ἢ μὲν
δὲ τὸν
λήσαν

5.
πτίοις
ζωσι κα
καλλίσ
τοῦτο
μόνιος
δύο κα
τὸ προ
ἐπέρασ
τατον,
νοῖς τὰ
καὶ ἐμ
στοιν ξ
τερον ἢ
ἔχω δια
τὸ ἐκατ

6. Ο
διάλογο
καὶ νῆ
βὰς ἐπα
θεάτρῳ
ἐπέσχω
καὶ τὸ δ
τοὺς τοῦ
μετεωρο
μίαν τα
πτειν κα
ἀρτι μὲν
τας, ἀρ
δῆθεν τὰ
σεμνοτά
ἀρετῆς φ
διὰ πασῶ
βαρύτατα
ἔχοντα π
πάνυ πει

7. Δέ
σῶ πεπο
μῆξας κα
ἄλλο τι
τας καὶ δ
γέλωτα κ
κλεπτικῇ
τοῦτο μό

τος, Δαρείου τινός ἢ Καμβύσου ἢ Κύρου αὐτοῦ χειμή-
λιον· πρὸς δὲ τὸν ἄνθρωπον οἱ μὲν πολλοὶ ἐγέλων, οἱ δὲ
τινες ὡς ἐπὶ τέρατι ἐμυσάττοντο· ὥστε ὁ Πτολεμαῖος
συνεῖς ὅτι οὐκ εὐδοκιμεῖ ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲ θαυμάζεται
ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἢ καινότης, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς τὸ εὐ-
ρυθμον καὶ τὸ εὐμορφον κρίνουσι, μετέστησεν αὐτὰ καὶ
τὸν ἄνθρωπον οὐκέτι διὰ τιμῆς ἤγεν ὡς πρὸ τοῦ· ἀλλ'
ἢ μὲν κάμηλος ἀπέθανεν ἀμελουμένη, τὸν ἄνθρωπον
δὲ τὸν διττὸν Θέσπιδι τῷ αὐλητῇ ἐδωρήσατο καλῶς αὐ-
λήσαντι παρὰ τὸν πότον.

5. Δέδοικα δὲ μὴ καὶ τοῦμὸν κάμηλος ἐν Αἰγυ-
πτίοις ἦ, οἱ δὲ ἄνθρωποι τὸν χαλινὸν ἐτι αὐτῆς θαυμά-
ζωσι καὶ τὴν ἀλουργίδα, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ ἐκ δυοῖν τοῖν
καλλίστοις συγκεῖσθαι, διαλόγου καὶ κωμωδίας, οὐδὲ
τοῦτο ἀπόχρη εἰς εὐμορφίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ μῆξις ἐναρ-
μόνιος καὶ κατὰ τὸ σύμμετρον γίγνοιτο· ἔστι γοῦν ἐκ
δύο καλῶν ἀλλόκοτον τὴν ξυνθήκην εἶναι· ὅσον ἐκεῖνο
τὸ προχειρότατον, ὁ ἵπποκένταυρος· οὐ γὰρ ἂν φαίης
ἐπέραστόν τι ζῶον τουτὶ γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑβριστό-
τατον, εἰ χρή πιστεύειν τοῖς ζωγράφοις ἐπιδεικνυμέ-
νοις τὰς παροιμίας καὶ σφαγὰς αὐτῶν. Τί οὖν; οὐχὶ
καὶ ἔμπαλιν γένοιτ' ἂν εὐμορφόν τι ἐκ δυοῖν τοῖν ἀρί-
στοιν ξυνθεθὲν, ὥσπερ ἐξ οἴνου καὶ μέλιτος τὸ ξυναμφό-
τερον ἡδιστον; Φημι ἔγωγε· οὐ μὴν περὶ γε τῶν ἐμῶν
ἔχω διατείνεσθαι ὡς τοιούτων ὄντων, ἀλλὰ δέδισα μὴ
τὸ ἐκατέρου κάλλος ἢ μῆξις συνέφθιεν.

6. Οὐ πάνυ γοῦν συνήθη καὶ φίλα ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ
διάλογος καὶ ἡ κωμωδία, εἰ γε ὁ μὲν οἴχοι καθ' ἑαυτὸν
καὶ νῆ Δία ἐν τοῖς περιπάτοις μετ' ὀλίγων τὰς διατρι-
βάς ἐποιεῖτο, ἡ δὲ παραδοῦσα τῷ Διονύσῳ ἑαυτὴν
θεάτρῳ ὁμιλεῖ καὶ ξυνέπαίξε καὶ ἐγελωτοποιεῖ καὶ
ἐπέσκωπτε καὶ ἐν ῥυθμῷ ἔβαινε πρὸς αὐλὸν ἐνίοτε,
καὶ τὸ ὄλον, ἀναπαίστοις μέτροις ἐποχομένη τὰ πολλὰ,
τοὺς τοῦ διαλόγου ἐταίρους ἐχλεύαζε φροντιστὰς καὶ
μετεωρολέσχας καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύουσα· καὶ
μίαν ταύτην προαίρεσιν ἐπεποίητο ἐκείνους ἐπισκώ-
πτειν καὶ τὴν Διονυσιακὴν ἐλευθερίαν καταχεῖν αὐτῶν,
ἄρτι μὲν ἀεροβατοῦντας δεικνύουσα καὶ νεφέλαις ξυνόν-
τας, ἄρτι δὲ ψυλλῶν πηδήματα διαμετροῦντας, ὡς
δῆθεν τὰ ἀέρια λεπτολογούμενους. Ὁ διάλογος δὲ
σεμνοτάτας ἐποιεῖτο τὰς συνουσίας φύσεώς τε πέρι καὶ
ἀρετῆς φιλοσοφῶν· ὥστε τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, δις
διὰ πασῶν εἶναι τὴν ἁρμονίαν, ἀπὸ τοῦ ὀξυτάτου ἐς τὸ
βαρύτατον. Καὶ ὅμως ἐτολήσαμεν ἡμεῖς τὰ οὕτως
ἔχοντα πρὸς ἀλλήλα ξυναγαγεῖν καὶ ξυναρμόσαι οὐ
πάνυ πειθόμενα οὐδὲ εὐμαρῶς ἀνεχόμενα τὴν κοινωνίαν.

7. Δέδισα τοίνυν μὴ αὐθις ὁμοῖόν τι τῷ Προμηθεῖ τῷ
σῷ πεποιηκῶς φαίνωμαι τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι ἐγκατα-
μίξας καὶ δι' αὐτὸ δίκην ὑπόσχω· μᾶλλον δὲ μὴ καὶ
ἄλλο τι τοιοῦτος φανεῖν ἐξαπατῶν ἴσως τοὺς ἀκούον-
τας καὶ ὅστ' ἀ παραθεῖς αὐτοῖς κεκαλυμμένα τῇ πιμελῇ,
γέλῳτα κωμικὸν ὑπὸ σεμνότητι φιλοσόφῳ· τὸ γὰρ τῆς
κλεπτικῆς — καὶ γὰρ κλεπτικῆς ὁ θεός — ἀπαγε-
τοῦτο μόνον οὐκ ἂν εἴποις ἐνεῖναι τοῖς ἡμετέροις· ἢ

ex Darii, aut Cambysis, aut etiam ipsius Cyri thesauris
depromptum : homine autem viso, plerique ridebant; qui-
dam etiam ut monstrum sunt aversati. Quare Ptolemæus
intelligens parum laudis capere neque in admiratione esse
apud Ægyptios novitatem, sed præ ipsa concinnitatem pro-
bari justamque formam, abduci ea jussit; hominemque
non amplius eodem honore habuit, quo antea. Camelus
neglecta mortua est : hominem autem illum duplicem The-
spidi cuidam tibicini, cum in convivio belle cecinisset,
dono dedit.

5. Vereor itaque ne et mea sint camelus in Ægypto,
cujus homines adhuc frenum et purpuram admirentur :
neque enim ad elegantiam sufficit, quod ex duobus optimis
constat, dialogo et comædia, nisi et ipsa compositio inter
se consentiens, justaque proportione temperata fuerit. Ex
pulchris certe duobus compositio absurda fieri potest, quale
illud vulgatissimum est Hippocentaurus. Non enim ama-
bile hoc animal esse dixeris, sed potius contumeliosissimum,
si modo convenit pictoribus credere, temulentiam et caedes
illorum exhibentibus. Quid ergo? an non rursus ex duobus
optimis compositum fieri potest pulchrum, ut ex vino et
melle commistum et temperatum suavissimum? Potest
sane : meas vero compositiones contendere non ausim tales
esse; quin potius vereor, ne utriusque pulchritudinem ipsa
mixture corruperit.

6. Neque enim omnino consueta inter se atque affinia ab
initio dialogus et comædia fuere : siquidem ille domi et seor-
sum, ac, mehercle, in ambulacris cum paucis quibusdam
disputationes suas habebat : hæc vero, Baccho se totam
tradens, in theatris versabatur, simulque ludebat, et risum
movebat, gaudebatque salibus et dicacitate, et ad numeros
tibie incedebat interdum; sæpe etiam anapæsticis versibus
vecta, dialogi sectatores ut plurimum subsannabat, medita-
tores, ac vanos sublimium rerum disceptatores, et id genus
alia vocitando. Atque id solum ei cordi erat, ut eos sugil-
laret, et Dionysiacam istam libertatem in eos effunderet;
nunc in aere ambulantes et cum nubibus versantes illos
exhibens, nunc pulicum saltus metientes, de aereis videli-
cet et sublimibus istis rebus nimis exiliter argutantes. Dia-
logus vero gravissimas disputationes habebat, de natura re-
rum deque virtute philosophans : ita ut musicorum illud,
bis per omnes chordas, ab acutissimo nimirum ad gravissi-
mum sonum, ipsorum esset concentus. Et tamen ausi fuimus
nos, hæc ita sese habentia inter sese conjungere et coaptare,
non admodum obsequentia nec facile societatem sustinentia.

7. Vereor itaque ne denuo simile aliquid Prometheo isti
tuo fecisse videar, ut qui feminam cum mari commiscue-
rim, et ob id ipsum nunc reus agar : vel potius ne in alia re
talis qualis ille appaream, dum decipio fere auditores, ossa
apponens ipsis pinguedine obducta, risum scilicet comi-
cum sub philosophica gravitate. Ad furtum enim quod
attinet (nam et furandi arte hic deus insignis est), absit;

παρὰ τοῦ γὰρ ἂν ἐκλέπτομεν; εἰ μὴ ἄρα τις ἐμὲ διέλαθε τοιούτους πιτυοκάμπτας καὶ τραγελάφους καὶ αὐτὸς συντεθεικῶς· πλὴν ἀλλὰ τί ἂν πάθοιμι; ἐμμενετέον γὰρ οἷς ἅπαξ προειλόμην· ἐπεὶ τό γε μεταβουλεύεσθαι Ἐπιμηθέως ἔργον, οὐ Προμηθέως ἐστίν.

III.

ΠΡΟΣ ΝΙΓΡΙΝΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Λουκιανὸς Νιγρίνῳ εὖ πράττειν.

Ἡ μὲν παροιμία φησὶ, Γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, ὡς γελοῖον ὃν εἴ τις ἐκεῖ κομίζοι γλαῦκας, ὅτι πολλὰ παρ' αὐτοῖς εἰσιν. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν δύναμιν λόγων ἐπιδείξασθαι βουλόμενος ἔπειτα Νιγρίνῳ γράψας βιβλίον ἐπεμπον, εἰδόμην ἂν τῷ γελοῖῳ γλαῦκας ὡς ἀληθῶς ἐμπορευόμενος· ἐπεὶ δὲ μόνην σοι δηλῶσαι τὴν ἐμὴν γνώμην ἐθέλω, ὅπως τε νῦν ἔχω καὶ ὅτι μὴ παρέργως εἰλημμαι πρὸς τῶν σῶν λόγων, ἀποφεύγοιμ' ἂν εἰκότως καὶ τὸ τοῦ Θουκυδίδου λέγοντος ὅτι ἡ ἀμαθία μὲν θρασεῖς, ὀκνηροὺς δὲ τὸ λελογισμένον ἀπεργάζεται· δῆλον γὰρ ὡς οὐχ ἡ ἀμαθία μοι μόνη τῆς τοιαύτης τόλμης, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς τοὺς λόγους ἔρως αἴτιος. Ἐρρωσο.

ΝΙΓΡΙΝΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΗΘΟΥΣ.

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ.

1. ΕΤΑΙ. Ὡς σεμνὸς ἡμῖν σφόδρα καὶ μετέωρος ἀπανελήλυθας. Οὐ τοίνυν προσδίδειν ἡμᾶς ἔτι ἀξιοῖς οὐθ' ὁμιλίας μεταδίδως οὔτε κοινωνεῖς τῶν ὁμοίων λόγων, ἀλλ' ἄφνω μεταδέβλησαι καὶ ὅλως ὑπεροπτικῶς τινι ἔοικας. Ἡδέως δ' ἂν παρὰ σοῦ πυθοίμην ὅθεν οὕτως ἀτόπως ἔχεις καὶ τί τούτων αἴτιον.

ΛΟΥΚ. Τί γὰρ ἄλλο γε, ὦ ἐταῖρε, ἢ εὐτυχία;

ΕΤΑΙ. Πῶς λέγεις;

ΛΟΥΚ. Ὅδοῦ πάρεργον ἦκω σοι εὐδαίμων τε καὶ μακάριος γεγεννημένος καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ὄνομα, τρισόλβιος.

ΕΤΑΙ. Ἡράκλεις, οὕτως ἐν βραχεῖ;

ΛΟΥΚ. Καὶ μάλα.

ΕΤΑΙ. Τί δὲ τὸ μέγα τοῦτό ἐστιν, ἐφ' ὅτῳ καὶ κομᾶς, ἵνα μὴ ἐν κεφαλαίῳ μόνῳ εὐφραινώμεθα, ἔχωμεν δέ τι καὶ ἀκριδὲς εἰδέναι τὸ πᾶν ἀκούσαντες;

ΛΟΥΚ. Οὐ θαυμαστὸν εἶναί σοι δοκεῖ πρὸς Διὸς, ἀντὶ μὲν δούλου με ἐλεύθερον, ἀντὶ δὲ πένητος ὡς ἀληθῶς πλούσιον, ἀντὶ δὲ ἀνοήτου τε καὶ τετυφωμένου γενέσθαι μετριώτερον;

2. ΕΤΑΙ. Μέγιστον μὲν οὖν ἀτὰρ οὕτω μανθάνω σαφῶς ὅ τι καὶ λέγεις.

ΛΟΥΚ. Ἐστάλην μὲν εὐθὺ τῆς πόλεως βουλόμενος ἱκτρὸν ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τινα· τὸ γὰρ μοι πάθος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ μᾶλλον ἐπετείνετο.

hoc certe nostris inesse non dices. Unde enim furatus sim? nisi forte quis me fugit, qui ejusmodi Pityocamptas et Hircocervos et ipse composuerit. Verum quid faciam? Perseverandum enim est in iis quae semel elegi; mutare enim consilium, Epimethei, non Promethei est.

III.

EPISTOLA AD NIGRINUM.

Lucianus Nigrino salutem.

Noctuas Athenas, inquit proverbium: quasi ridiculum sit si quis eo noctuas apportet, quoniam apud illos abundant. Ego vero si dicendi facultatem ostendere volens Nigrino librum a me scriptum mitterem, plane obnoxius equidem huic ridiculo forem: nunc autem, quum id solum agam, ut sententiam meam tibi aperiā, et quo nunc sim animo, et quod non leviter oratione tua affectus fuerim, effugero sane merito etiam Thucydidis illud, dicentis: Imperitia audaces, res autem cogitata atque considerata cunctatores efficit. Manifestum est enim, mihi non imperitiam solum, verum etiam amorem ac studium literarum, hujus audaciae causam esse. Vale.

NIGRINUS SIVE DE MORIBUS PHILOSOPHORUM.

AMICUS, LUCIANUS.

1. AM. Quam oppido gravis nobis et sublimis rediisti! Neque enim aspicere nos amplius dignaris, neque conversaris nobiscum, nec sermones ut antea confers; sed repente immutatus es, et omnino fastidiosus videris evasisse. Lubens vero audierim ex te, unde ad hoc insolentiae perveneris, et quae ejus rei causa sit.

LUC. Quid enim aliud, o amice, quam felicitas?

AM. Quid ais?

LUC. Dum aliud ago, felicem me et beatum vides factum, et, quod in scena solet usurpari, ter beatum.

AM. Papae! tam subito?

LUC. Ita res habet.

AM. Quidnam autem tantum illud est quo te sic effers? ut non summam modo laetemur, sed, singulis etiam auditis, accurate scire possimus.

LUC. An non admiratione dignum tibi videtur, per Jovem, pro servo me liberum, pro paupere vere divitem, pro stulto autem et insano factum modestum?

2. AM. Immo vero maximum. Sed nondum tamen plane intelligo quidnam illud sit quod dicis.

LUC. Recta in urbem profectus sum, ut ibi oculorum aliquem medicum circumspicerem: nam ille oculi affectus, quo laborabam, magis ac magis ingravescerebat.

(41 - 44)

ΕΤΑΙ. Οἶδα τούτων ἕκαστα, καὶ ἡξάμην σέ τι νι σπουδαίῳ ἐπιτυχεῖν.

ΛΟΥΚ. Δόξαν οὖν μοι διὰ πολλοῦ προσειπεῖν Νι- γρίνον τὸν Πλατωνικὸν φιλόσοφον, ἔωθεν ἑξαναστάς ὡς αὐτὸν ἀφικόμεν καὶ κόψας τὴν θύραν τοῦ παιδίου εἰς- αγγείλαντος ἐκλήθην· καὶ παρελθὼν εἴσω καταλαμβάνω τὸν μὲν ἐν χερσὶ βιβλίον ἔχοντα, πολλὰς δὲ εἰκόνας παλαιῶν σοφῶν ἐν κύκλῳ κειμένας. Προὔκειτο δὲ ἐν μέσῳ καὶ πινάκιον τι τῶν ἀπὸ γεωμετρίας σχημάτων καταγεγραμμένον καὶ σφαῖρα καλάμου πρὸς τὸ τοῦ παντὸς μέγεθος ὡς ἐδόκει πεποιημένη.

3. Σφόδρα οὖν με φιλοφρόνως ἀσπασάμενος ἡρώτα ὅ τι πράττοιμι. Καγὼ πάντα διηγησάμην αὐτῷ, καὶ ὅσα ἐν μέρει καὶ αὐτὸς ἤξιον εἶδέναι ὅ τι τε πράττοι καὶ εἰ αὐθις αὐτῷ ἐγνωσμένον εἴη στέλλεσθαι τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ ἀρξάμενος, ὦ ἑταῖρε, περὶ τούτων λέγειν καὶ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην διηγέσθαι τοσαύτην τινά μου τῷ λόγῳ ἀμβροσίαν κατεσκέδασεν, ὥστε καὶ τὰς Σειρήνας ἐκείνας, εἴ τινες ἄρα ἐγένοντο, καὶ τὰς Κηλη- δόνας καὶ τὸν Ὀμήρου λωτὸν ἀρχαῖον ἀποδείξει· οὕτω θεσπέσια ἐφθέγγατο.

4. Προήχθη γὰρ αὐτὴν τε φιλοσοφίαν ἐπαινέσαι καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης ἐλευθερίαν καὶ τῶν δημοσίων νομιζομένων ἀγαθῶν καταγελάσαι, πλούτου καὶ δόξης καὶ βασιλείας καὶ τιμῆς, ἔτι τε χρυσοῦ καὶ πορφύρας καὶ τῶν πάνυ περιβλέπτων τοῖς πολλοῖς, τέως δὲ κάμοι δοκούντων· ἅπερ ἔγωγε ἀτενεῖ καὶ ἀναπεπταμένη τῇ ψυχῇ δεξά- μενος αὐτίκα μὲν οὐδὲ εἶχον εἰκάσαι ὅπερ ἐπεπόνθειν, ἀλλὰ παντοῖος ἐγινόμην· καὶ ἄρτι μὲν ἐλυπούμην, ἐλη- λεγμένων μοι τῶν φιλάτων, πλούτου τε καὶ ἀργυρίου καὶ δόξης, καὶ μόνον οὐκ ἐδάκρυον ἐπ' αὐτοῖς καθηρη- μένοις, ἄρτι δὲ αὐτὰ μὲν ἐδόκει μοι ταπεινὰ καὶ κα- ταγέλαστα· ἔχαιρον δ' αὖ ὥσπερ ἐκ ζοφεροῦ τινος ἀέρος τοῦ βίου τοῦ πρόσθεν ἐς αἰθρίαν τε καὶ μέγα φῶς ἀνα- βλέπων· ὥστε δὴ, τὸ καινότατον, τοῦ ὀφθαλμοῦ μὲν καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀσθενείας ἐπελανθανόμην, τὴν δὲ ψυχὴν ὀξυδερκέστερος κατὰ μικρὸν ἐγινόμην· ἐλελήθειν γὰρ τέως αὐτὴν τυφλώττουσαν περιφέρων.

5. Προῖων δὲ ἐς τὸδε περιήχθη, ὅπερ ἀρτίως ἡμῖν ἐπεκάλει· γαῦρός τε γὰρ ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ μετέωρός ἐμι καὶ ὅλως μικρὸν οὐκέτι οὐδὲν ἐπινόω· δοκῶ γὰρ μοι ὁμοίον τι πεπονθέναι πρὸς φιλοσοφίαν οἷόνπερ καὶ οἱ Ἴνδοι πρὸς τὸν οἶνον λέγονται παθεῖν, ὅτε πρῶτον πιὼν αὐτοῦ θερμότεροι γὰρ ὄντες φύσει πίνοντες ἰσχυ- ρὸν οὕτω ποτὸν αὐτίκα μάλα ἐξεδακχεύθησαν καὶ δι- λασίως ὑπὸ τοῦ ἀκράτου ἐξεμάνησαν. Οὕτω σοι καὶ οὕτως ἔνθεος καὶ μεθύων ὑπὸ τῶν λόγων περιέρχομαι.

6. ΕΤΑΙ. Καὶ μὴν τοῦτό γε οὐ μεθύειν, ἀλλὰ νή- ειν τε καὶ σωφρονεῖν ἐστίν. Ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν, οἷόν τε, αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν λόγων· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ καταφρονεῖν αὐτῶν οἶμαι θέμις, ἀλλως τε εἰ καὶ ὁλος καὶ περὶ τὰ ὁμοία ἐσπουδακῶς ὁ βουλόμενος κοῦειν εἴη.

ΛΟΥΚ. Θάρρει, ὡγαθέ· τοῦτο γάρ τοι τὸ τοῦ Ὀμή-

AM. Ordine hæc omnia novi, ideoque optabam, ut in bonum atque peritum aliquem incideres.

LUC. Quum igitur statuissem, Nigrinum quoque illum Platonicum philosophum, ut quem longo temporis inter- vallo non videram, compellare, mane surgens, ad ipsum adeo, et pulsata janua, quum puer intro de me renunciasset, arcessitus sum. Ingressus, deprehendo ipsum quidem manibus librum tenentem, circum autem undique multas veterum sapientum imagines positas. In medio autem erat etiam tabella quædam, in qua geometricæ quædam figuræ descriptæ erant, ac sphaera arundinea, ad imitationem universi, ut videbatur, composita.

3. Amantissime igitur me amplexatus ille interrogavit de rebus meis. Quibus omnibus illi expositis, ego quoque vicissim ex eo quæsi, et quid ipse ageret, et numquid apud se statuisset in Græciam denuo navigare. Ibi vero ille, o amice, posteaquam cœpisset de hisce rebus dicere suamque sententiam explicare, tantam verborum ambrosiam mihi affudit, ut mihi plane Sirenes illas, si quæ umquam fuerunt, et Celedones et Loton illam Homeri obscurasse et oblitterasse videretur: adeo divina erant quæ loquebatur.

4. Huc enim dicendo provectus est, ut philosophiam laudaret, et quæ ab ea manat, libertatem, et ista, quæ vulgo pro bonis habentur, irrideret, divitias nimirum, glo- riam, regna, honores; præterea aurum quoque et purpuram, et cetera quæ admodum spectabilia plerisque, antea vero etiam mihi videbantur. Quæ ego animo intento atque aperto accipiens, continuo ita affectus fui, ut quid paterer ipse nescirem, atque in omnes partes raperer: nunc quidem dolebam, quod vanitatis coarguerentur ea quæ mihi ca- rissima fuerant, divitiæ videlicet, argentum, et gloria: ac tantum non lacrimabar, quum de gradu dimota cernerem: eadem mox mihi videbantur vilia et ridicula esse; gaude- bamque rursum tanquam ex tenebroso quodam aere prio- ris vitæ ad serenitatem et magnam aliquam lucem prospici- ens: adeo ut, novo sane exemplo, neglecto oculo ejusque infirmitate, animo perspicaciori paulatim evaserim, quem ad id tempus cæcutientem insciens circumtulera.

5. Tandemque in eum statum adductus sum, quem modo mihi exprobrabas: nam et elatus oratione illius, et tanquam in sublime evectus sum, et omnino humile nihil jam cogito. Videor enim mihi a philosophia non aliter affectus, quam Indi a vino feruntur, quando primum bi- bere eis contigit: natura enim calidiores quum jam essent, accedente potu adeo vehementi, continuo bacchari cœpe- runt, ac duplo magis ex mero insanire. Ita et ego ora- tione ejus quasi furore captus atque ebrius obambulo.

6. AM. Atqui hoc quidem non est ebrium, sed sobrium atque temperantem esse. Ego vero optarim, si fieri possit, ipsam illam audire orationem. Neque enim contemnere eam, opinor, fas est; præsertim si qui audire cupit, et ami- cus est, et eodem tenetur studio.

LUC. Bono animo esto, o bone! nam juxta Homericum

ρου, σπεύδοντα καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς, καὶ εἴ γε μὴ ἐφθης, αὐτὸς ἂν ἐδεήθην ἀκοῦσαί μου διηγουμένου· μάρτυρα γάρ σε παραστήσασθαι πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐθέλω ὅτι οὐκ ἀλόγως μαίνομαι· ἄλλως τε καὶ ἡδὺ μοι τὸ μεμνησθαι αὐτῶν πολλάκις, καὶ ταύτην ἤδη μελέτην ἐποίησάμην· ἐπεὶ καὶ τις μὴ πκρὼν τύχῃ, καὶ οὕτω δις ἢ τρις τῆς ἡμέρας ἀνακυκλῶ πρὸς ἑμαυτὸν τὰ εἰρημένα.

7. Καὶ ὥσπερ οἱ ἐρασταὶ τῶν παιδικῶν οὐ παρόντων ἔργ' ἅττα καὶ λόγους εἰρημένους αὐτοῖς διαμνημονεύουσι καὶ τούτοις ἐνδιατρίβοντες ἐξαπατῶσι τὴν νόσον, ὡς παρόντων σφίσι τῶν ἀγαπωμένων· ἐνιοὶ γοῦν αὐτοῖς καὶ προσλαλεῖν οἴονται καὶ ὡς ἄρτι λεγομένων πρὸς αὐτοὺς ὧν τότε ἤκουσαν, ἤδονται καὶ προσάφαντες τὴν ψυχὴν τῇ μνήμῃ τῶν παρεληλυθότων σχολὴν οὐκ ἄγουσι τοῖς ἐν ποσὶν ἀνιᾶσθαι· οὕτω δὲ καὶ αὐτὸς φιλοσοφίας οὐ παρούσης τοὺς λόγους, οὓς τότε ἤκουσα, συναγείρων καὶ πρὸς ἑμαυτὸν ἀνατυλίστων οὐ μικρὰν ἔχω παραμυθίαν· καὶ ὅλως, καθάπερ ἐν πελάγει καὶ νυκτὶ πολλῇ φερόμενος ἐς πυρσὸν τινα τοῦτον ἀποβλέπω πᾶσι μὲν παρεῖναι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πραττομένοις ἄνδρα ἐκείνον οἰόμενος, αἰεὶ δὲ ὥσπερ ἀκούων αὐτοῦ τὰ αὐτὰ πρὸς με λέγοντος· ἐνίοτε δὲ, καὶ μάλιστα ὅταν ἐνερείσω τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μοι φαίνεται καὶ τῆς φωνῆς ὁ ἦχος ἐν ταῖς ἀκοαῖς παραμένει· καὶ γὰρ τοι κατὰ τὸν κωμικὸν ὡς ἀληθῶς ἐγκατέλιπέ τι κέντρον τοῖς ἀκούουσι.

8. ΕΤΑΙ. Παῦε, ὦ θαυμάσιε, μικρὸν ἀνακρουόμενος καὶ λέγε ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβὼν ἤδη τὰ εἰρημένα· ὡς οὐ μετρίως με ἀποκναίεις περιάγων.

ΛΟΥΚ. Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω χρὴ ποιεῖν. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὦ ἐταῖρε, ἤδη τραγικοὺς ἢ καὶ νῆ Δία κωμικοὺς φαύλους ἐόρακας ὑποκριτὰς, τῶν συριττομένων λέγω τούτων καὶ διαφθειρόντων τὰ ποιήματα καὶ τὸ τελευταῖον ἐκβαλλομένων, καίτοι τῶν δραμάτων πολλάκις εὖ ἐχόντων τε καὶ νενικηκότων;

ΕΤΑΙ. Πολλοὺς οἶδα τοιούτους. Ἀλλὰ τί τοῦτο;

ΛΟΥΚ. Δέδοικα μὴ σοι μεταξὺ δόξω γελοῖως αὐτὰ μιμῆσθαι, τὰ μὲν ἀτάκτως συνείρων, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἀσθεनेίας τὸν νοῦν διαφείρων, κατὰ προαχθῆς ἡρέμα καὶ αὐτοῦ καταγνῶναι τοῦ δράματος. Καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, οὐ πάνυ ἄχθομαι, ἢ δὲ ὑπόθεσις οὐ μετρίως με λυπήσειν ἔοικε συνεκπίπτουσα καὶ τὸ ἐμὸν μέρος ἀσχημονοῦσα.

9. Τοῦτ' οὖν παρ' ὅλον μέμνησό μοι τὸν λόγον, ὡς ὁ μὲν ποιητὴς ἡμῖν τῶν τοιούτων ἁμαρτημάτων ἀνέυθυνος καὶ τῆς σκηνῆς πόρῳ που κάθηται, οὐδὲν αὐτῷ μέλον τῶν ἐν θεάτρῳ πραγμάτων. Ἐγὼ δ' ἑμαυτοῦ σοι πεῖραν παρέχω, ὅποιός τις εἰμι τὴν μνήμην ὑποκριτῆς οὐδὲν ἀγγέλου τὰ ἄλλα τραγικοῦ διαφέρων. Ὅστε καὶ ἐνδεέστερόν τι δοκῶ λέγειν, ἐκεῖνο μὲν ἔστω πρόχειρον, ὡς ἄμεινον ἦν καὶ ἄλλως ὁ ποιητὴς ἴσως διεξήει· ἐμὲ δὲ καὶ ἐκσυρίττης, οὐ πάνυ τι λυπήσομαι.

10. ΕΤΑΙ. Ὡς εὖ γε νῆ τὸν Ἑρμῆν καὶ κατὰ τὸν τῶν ρητόρων νόμον πεπροοιμίασταί σοι· ἔοικας γοῦν

illud, ultro festinantem hortaris; ac nisi prævortisses, jam ipse rogassem, me narrantem audires. Testem enim te adhibere apud homines volo, me non sine ratione insanire. Quin et crebro meminisse volupe mihi est; et hanc meditando familiarem jam exercitationem feci: nam etiamsi nemo mihi adsit, tamen sic quoque his terve de die dicta illa mecum ipse revolve.

7. Et quemadmodum amatores, absentibus amasiis, dicta eorum et facta memoria repetunt, iisque immorando morbum fallunt, perinde ac si illi ipsi amati adsint: quidam vero etiam colloqui secum illos putant, atque iis, quæ tum sibi audire visi sunt, quasi paulo ante revera dictis, gaudent, animumque memoriæ præteritorum applicantes, macerandi sese præsentibus otium non habent: sic sane et ipse, philosophia non præsentē, verba, quæ tum audiavi, recolligens, et mecum crebro revolvens, non exiguum capio solatium. In summa, perinde ac si in pelago et per noctem atram ferar, ad hanc quasi quandam facem respicio, omnibus illis rebus, quæ a me geruntur, virum illum coram adesse existimans, semperque velut audiens ipsum eadem illa sua ad me dicentem: interdum etiam, et maxime, quando mente in id defixa constiti, vultum ipsum illius videre mihi videor, et vocis sonus in auribus mihi resonat; etenim juxta Comicum, revera aculeum quendam in auditorum mente reliquit.

8. AM. Subsiste, o admirande, paullumque retrocede, et ab initio repetens jam tandem dicta illa enarra, quoniam non mediocriter me his ambagibus exerceas.

LUC. Recte dicis, atque ita facto opus est: sed illud quaeso, vidistine aliquando sive tragicos, sive etiam, per Jovem, comicos histriones, malos istos dico, qui sibilo excipiuntur, quique poemata agendo corrumpunt, ac postremo theatris ejiciuntur, tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero bene se habeant ac palmam etiam reportarint?

AM. Multos novi tales. Sed quorsum hoc?

LUC. Vereor ne et ipse subinde inepte imitari videar; alia quidem inordinate conserens, interdum autem etiam ipsam sententiam præ imbecillitate ingenii corrumpens; adeo ut cogaris sensim ipsam damnare fabulam. Nam ad histrioniam meam quod attinet, non admodum ægre id feram: ceterum argumentum ipsum non mediocri dolore me affecturum esse videtur, si mecum una cadat et mea culpa indecorum appareat.

9. Proinde hoc per totam memineris mihi orationem, quod poeta quidem ipse talium peccatorum immunis est, ac procul a scena sejunctus alicubi sedet, neque quicquam eorum curat, quæ in theatro aguntur: ego vero mei ipsius periculum tibi exhibeo, qualis scilicet histrio sim, quantumque memoria valeam, quod ad cetera attinet, nihil a nuncio tragico distans. Quare si quid minus pro rei dignitate dicere visus fuero, illud tibi in promptu sit, quod scilicet melius hoc fuerat; et quod ipse poeta aliter fortassis idem dixerat: me vero si exsibilaveris, non admodum moleste feram.

10. AM. Ut bene sane, ita me Mercurius amet, et juxta rhetorum leges exordium hoc tibi peractum est. Videris

κάκεινα προσθήσειν, ὥς δι' ὀλίγου τε ὑμῖν ἡ συνουσία ἐγένετο καὶ ὥς οὐδ' αὐτὸς ἤκεις πρὸς τὸν λόγον παρεσκευασμένος καὶ ὥς ἄμεινον εἶχεν αὐτοῦ ταῦτα λέγοντος ἀκούειν· σὺ γὰρ ὀλίγα καὶ ὅσα οἶόν τε ἦν, τυγχάνεις τῇ μνήμῃ συγκεκομισμένος. Οὐ ταῦτ' ἐρεῖν ἐμελλες; Οὐδὲν οὖν αὐτῶν ἐτι σοι δεῖ πρὸς ἐμέ· νόμισον δὲ τούτου γε ἕνεκα πάντα σοι προειρησθαι· ὥς ἐγὼ καὶ βοᾶν καὶ κροτεῖν ἔτοιμος. Ἦν δὲ διαμέλλης, μνησικακήσω γε παρὰ τὸν ἀγῶνα καὶ δξύτατα συρίζομαι.

11. ΛΟΥΚ. Καὶ ταῦτα μὲν, ἀ σὺ διήλθες, ἐβούλομην ἂν εἰρησθαι μοι, κάκεινα δὲ, ὅτι οὐχ ἐξῆς οὐδὲ ὥς ἐκεῖνος ἔλεγε, ῥῆσιν τινα περὶ πάντων ἐρῶ· πάνυ γὰρ τοῦθ' ἡμῖν ἀδύνατον· οὐδ' αὖ ἐκεῖνῳ περιθεῖς τοὺς λόγους, μὴ καὶ κατ' ἄλλο τι γένωμαι τοῖς ὑποκριταῖς ἐκεῖνοις ὅμοιος, οἱ πολλάκις ἢ Ἀγαμέμνονος ἢ Κρέοντος ἢ καὶ Ἡρακλέους αὐτοῦ πρόσωπον ἀνείληφότες, χρυσίδας ἡμφιεσμένοι καὶ δεινὸν βλέποντες καὶ μέγα κενήνοτες μικρὸν φθέγγονται καὶ ἰσχνὸν καὶ γυναικῶδες καὶ τῆς Ἐκάβης ἢ Πολυξένης πολὺ ταπεινότερον. Ἰν' οὖν μὴ καὶ αὐτὸς ἐλέγχωμαι πάνυ μείζον τῆς ἐμαυτοῦ κεφαλῆς προσωπεῖον περικείμενος καὶ τὴν σκευὴν καταισχύνων, ἀπὸ γυμνοῦ σοι βούλομαι τοῦμοῦ προσώπου προσλαλεῖν, ἵνα μὴ συγκατασπάσω που πεσὼν τὸν ἥρωα ὃν ὑποκρίνομαι.

12. ΕΤΑΙ. Οὗτος ἀνὴρ οὐ παύσεται τήμερον πρὸς με πολλῇ τῇ σκηνῇ καὶ τῇ τραγωδίᾳ χρώμενος.

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν παύσομαί γε· πρὸς ἐκεῖνα δὲ ἤδη τρέφομαι. Ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν λόγων ἐπαινος ἦν Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνησιν ἀνθρώπων, ὅτι φιλοσοφία καὶ πενία σύντροφοί εἰσι καὶ οὔτε τῶν ἀστῶν οὔτε τῶν ξένων οὐδένα τέρπονται ὀρῶντες, ὃς ἂν τρυφῇ εἰσάγειν εἰς αὐτοὺς βιάζεται, ἀλλ' ἦν καὶ τις ἀφίχεται παρ' αὐτοὺς οὕτω διακείμενος, ἡρέμα τε μεθαρμόττουσι καὶ παραπαιδαγωγοῦσι καὶ πρὸς τὸ καθαρὸν τῆς διαίτης μεθιστᾶσιν.

13. Ἐμέμνητο γοῦν τινος τῶν πολυχρύσων, ὃς ἐλθὼν Ἀθήναζε μάλ' ἐπίσημος καὶ φορτικὸς ἀκολούθων ὄχλῳ καὶ ποικίλῃ ἐσθῇτι καὶ χρυσῷ αὐτὸς μὲν ὤφειτο ζηλωτὸς εἶναι πᾶσι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ὥς ἂν εὐδαίμων ἀποβλέπεσθαι· τοῖς δ' ἄρα δυστυχεῖν ἐδόκει τὸ ἀνθρώπιον, καὶ παιδεύειν ἐπεχείρουν αὐτὸν οὐ πικρῶς οὐδ' ἀντικρυς ἀπαγορεύοντες ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει καθ' ὅντινα τρόπον βούλεται βιοῦν· ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τοῖς γυμνασίοις καὶ λουτροῖς ὀχληρὸς ἦν θλίβων τοῖς οἰκέταις καὶ στενοχωρῶν τοὺς ἀπαντῶντας, ἡσυχῇ τις ἂν ὑπεφθέγγετο προσποιούμενος λανθάνειν, ὥσπερ οὐ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀποτείνων, Δέδοικε μὴ παραπόληται μετὰ ξυλόμενος καὶ μὴν εἰρήνῃ γε μακρὰ κατέχει τὸ βαλανεῖον· οὐδὲν οὖν δεῖ στρατοπέδου. Ὁ δὲ ἀκούων ἃ ἦν μετὰ ξυλόμενος. Τὴν δὲ ἐσθῆτα τὴν ποικίλην καὶ τὰς πορφυρίδας ἐκεῖνας ἀπέδυσαν αὐτὸν ἀστεῖως πάνυ τὸ ἀνθηρὸν ἐπισκώπτοντες τῶν χρωμάτων, Ἐαρ ἤδη, λέγοντες, καὶ, Πόθεν ὁ ταῶς οὗτος; καὶ, Τάχα τῆς μητρὸς ἐστὶν αὐτοῦ· καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ

igitur etiam hæc additurus, sermonem inter vos non fuisse longum, teque ad dicendum non venire paratum, et melius futurum fuisse, si ipsum dicentem audissem; te enim pauca quædam et quantum licuit memoriæ mandata depromere. An non hæc quoque dicturus eras? Nihil igitur illis apud me tibi opus est: existimes autem, quantum ad hoc attinet, omnia jam tibi prædicta esse: habes enim et acclamare et plaudere paratum. Sin vero moras nectis, quum in rem ipsam ventum erit, alieniore me usurum te scias et acutissime sibilaturo.

11. LUC. Equidem et hæc, quæ tu commemorasti, dicta volui, et illa quoque, me neque ordine, neque, ut ille, justa quadam et continua oratione de omnibus dicturum esse; meæ enim facultatis hoc minime est: nec rursum illius personæ attribuendo sermonem, ne alia etiam in parte histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamemnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac vestibibus auro contextis induti, et horrendum tuentes, ore in immensum diducto, exiguum et gracile, adeoque muliebri quiddam loquuntur, ipsa etiam Hecuba Polyxenæ multo demissius. Ne igitur et ipse deprehendar maiorem omnino, quam pro capite meo, personam induisse, ipsumque ornatum dehonestare, ex nuda tecum volo meaque propria persona colloqui, ne cadens alicubi, quem ago heroem, mecum una convulsum terræ affligam.

12. AM. Homo hic non desinet hodie apud me crebra illa scena atque tragœdia uti.

LUC. Imo desinam, et ad incepta me nunc convertam. Principium igitur orationis illius commendatio fuit Græciæ et eorum hominum, qui Athenis commorantur, quod cum philosophia et paupertate degant, et neque civium neque peregrinorum quemquam intueri gaudeant, qui luxum ad sese invehere conetur: sed si quis etiam veniat ad illos ita affectus, et paulatim transforment ipsum, et veteres mores dedoceant, atque ad puritatem vitæ transferant.

13. Memorabat itaque quendam ex istis multo auro fulgentibus, qui quum Athenas venisset admodum insignis et turba comitum gravis, varia veste auroque ornatus, Atheniensibus omnibus sese admirationi esse existimabat, et tanquam beatum suspici; quum iis contra infelix esse homuncio videretur: quin et erudiendum eum sibi sumserunt, non acerbe neque aperte vetantes, ne in libera civitate pro lubitu viveret: sed quum in gymnasiis et balneis molestus esset, suis servis premens et in angustum cogens obvios, submissa voce quidam, quasi latere vellet, neque illum perstringeret: Metuit, inquit, ne inter lavandum pereat: atqui pax certe maxima balneum tenet: proinde nihil opus est exercitu. Ille autem verum audiens, interea erudiebatur. Præterea varia illa veste atque purpurea eundem exuerunt, urbane admodum floridum colorum nitorem irridentes: Jam ver adest, dicebant: et, Unde nobis pavo hic? et, Fortassis materna est: et similia. Atque eodem pacto

οὕτως ἀπέσκωπτον, ἢ τῶν δακτυλίων τὸ πλῆθος ἢ τῆς κόμης τὸ περίεργον ἢ τῆς διαίτης τὸ ἀκόλαστον. Ὡστε κατὰ μικρὸν ἐσωφρονίσθη καὶ παρὰ πολὺ βελτίων ἀπῆλθε δημοσίᾳ πεπαιδευμένος.

14. Ὅτι δ' οὐκ αἰσχύνονται πενίαν ὁμολογοῦντες, ἐμέμνητο πρὸς με φωνῆς τινος, ἣν ἀκοῦσαι πάντων ἔφη κοινῇ προεμένων ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Παναθηναίων· ληφθέντα μὲν γὰρ τινὰ τῶν πολιτῶν ἀγεσθαι παρὰ τὸν ἀγωνοθέτην, ὅτι βαπτὸν ἔχων ἱμάτιον ἐθεώρει, τοὺς δὲ ἰδόντας ἐλεῆσαι τε καὶ παραιτεῖσθαι καὶ τοῦ κήρυκος ἀνειπόντος ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἐποίησεν ἐν τοιαύτῃ ἐσθῇ θεώμενος, ἀναβοῆσαι μὲν φωνῇ πάντας ὥσπερ ἐσκεμμένους, συγγνώμην ἀπονέμειν αὐτῷ τοιαῦτά γε ἀμπεχομένῳ· μὴ γὰρ ἔχειν αὐτὸν ἕτερα. Ταῦτά τε οὖν ἐπῆναι καὶ προσέτι τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐκεῖ καὶ τῆς διαίτης τὸ ἀνεπίφθορον, ἡσυχίαν τε καὶ ἀπραγμοσύνην, ἃ δὴ ἀφθονα παρ' αὐτοῖς ἐστίν, ἀπεφαίνεται τε φιλοσοφία συνωδὸν τὴν παρὰ τοῖς τοιούτοις διατριβὴν καὶ καθαρὸν ἦθος φυλάξαι δυναμένην σπουδαίῳ τε ἀνδρὶ καὶ πλούτου καταφρονεῖν πεπαιδευμένῳ καὶ τῷ πρὸς τὰ φύσει καλὰ ζῆν προαιρουμένῳ τὸν ἐκεῖ βίον μάλιστα ἡρμοσμένον.

15. Ὅστις δὲ πλούτου ἐρᾷ καὶ χρυσῷ κεκλήλῃται καὶ πορφύρᾳ καὶ δυναστείᾳ μετρεῖ τὸ εὐδαιμον, ἀγευστος μὲν ἐλευθερίας, ἀπείρατος δὲ παρῆρσίας, ἀθέατος δὲ ἀληθείας, κολακείᾳ τὰ πάντα καὶ δουλείᾳ σύντροφος, ἢ ὅστις ἡδονῇ πᾶσαν τὴν ψυχὴν ἐπιτρέψας ταύτῃ μόνῃ λατρεῦειν διέγνωκε, φίλος μὲν περιέργων τραπεζῶν, φίλος δὲ πότων καὶ ἀφροδισίων, ἀνάπλεως γοητείας καὶ ἀπάτης καὶ ψευδολογίας, ἢ ὅστις ἀκούων τέρπεται κρουμάτων τε καὶ τερετισμάτων καὶ διεφθορότων ἀσμάτων, τοῖς δὴ τοιούτοις πρέπειν τὴν ἐνταῦθα διατριβήν.

16. Μεστὰ γὰρ αὐτοῖς τῶν φιλτάτων πᾶσαι μὲν ἀγυιαί, πᾶσαι δὲ ἀγοραί· πάρεστι δὲ πάσαις πύλαις τὴν ἡδονὴν καταδέχεσθαι, τοῦτο μὲν δι' ὀφθαλμῶν, τοῦτο δὲ δι' ὠτῶν τε καὶ ῥινῶν, τοῦτο δὲ καὶ διὰ λαιμοῦ καὶ δι' ἀφροδισίων· ὅφ' ἥς δὴ ρεύσεως ἀενάῳ τε καὶ θολερῷ ρεύματι πᾶσαι μὲν ἀνευρύνονται ὁδοί· συνεισέρχεται γὰρ μοιχεία καὶ φιλαργυρία καὶ ἐπιτορκία καὶ τὸ τοιοῦτο φῦλον τῶν ἡδονῶν παρασύρεται δὲ τῆς ψυχῆς ὑποκλυζομένης πάντοθεν αἰδῶς καὶ ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ· τῶν δὲ ἔρημος ὁ χῶρος γενόμενος δίψης ἀεὶ πιμτλάμενος ἀνθεῖ πολλαῖς τε καὶ ἀγρίαις ἐπιθυμίαις. Γοιαύτην ἀπέφαινε τὴν πόλιν καὶ τοσούτων διδάσκαλον ἀγαθῶν.

17. Ἐγὼ γ' οὖν, ἔφη, ὅτε τὸ πρῶτον ἐπανήειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, πλησίον που γενόμενος ἐπιστήσας ἑμαυτὸν λόγον ἀπῆτουν τῆς δεῦρο ἀφίξεως, ἐκεῖνα δὴ τὰ τοῦ Ὀμήρου λέγων·

Τίπτ' αὐτ', ὦ δύστηνε, λιπὼν φάος ἡλίοιο,
τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐκεῖνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν
ἡλυθες, ὄφρα ἴδῃς

cetera illius cum risu carpebant, nunc annulorum multitudinem, nunc comam justo curatorem, nunc victis luxuriosam intemperantiam notantes. Ita paulatim ad modestiam est revocatus, et longe melior, sic publice emendatus, abiit.

14. Quod autem non pudeat eos paupertatem confiteri, referebat mihi vocem quandam, quam aiebat publice ab omnibus emissam audisse sese in ludis Panathenaeis. Deprehensum enim quendam ex civibus fuisse et ad praesidem ludorum adductum, quod veste tincta amictus spectaculo interesset: quo viso misertos illius ac veniam precatos esse, praecone autem proclamante contra leges fecisse, quod tali cum veste ludos spectaret, omnes una voce, quae antea super hoc deliberassent, exclamare coepisse, ut venia ei daretur tali veste induto: neque enim aliam habere illum. Haec igitur ille laudabat, et praeterea libertatem, quae illic est, ac victus frugalitatem, et tranquillitatem, et otium, quae apud illos sunt cumulatissima. Ostendebat etiam, conversationem eorum hominum philosophiae consonam esse, moresque puros conservare posse; viroque gravi, et qui divitias contemnere didicisset, et qui secundum ea, quae natura honesta sunt, vivere statuisset, vitam, quae illic vivitur, quam maxime aptam atque accommodatam esse.

15. At qui divitias amat, aurumque stupet, purpuraque et potentia felicitatem metitur, qui libertatem in dictis factisque nunquam gustavit, qui veritatem nunquam vidit, et cum assentatione et servitute enutritus est, aut qui totam animam voluptati addixit, eique uni inservire statuit, amans opiparae mensae, indulgens vino ac rebus venereis, plenus praestigiarum, fraudis atque mendacii; aut cui chordarum pulsationes instrumentorumque lascivos crepitus cantilenasque perditas audire volupe est: talibus videlicet hominibus convenire hujus urbis consuetudinem.

16. Hic enim rerum carissimarum ipsis omnes plateas omniaque fora referta esse: ac licere ipsis omnibus quasi portis voluptatem recipere, partim per oculos, partim per aures et nasum, partim per gulam, et per venerea: qua fluente perenni turbulentoque flumine, omnes viae dilatantur; una enim irruunt et adulterium, et avaritia, et perjurium, et reliqua id genus voluptatum cognatarum natio: a quibus exundantibus animo undique submerso, verecundia, et virtus, et justitia abripiuntur: quibus carens jam solum semper siticulosum multis ac feris cupiditatibus suppullulat. Talem esse urbem, taliumque magistram honorum ostendebat.

17. Ego itaque, inquit, quando primum ex Graecia reversus jam propius accessissem, constitui, a meque ipso rationem poposci mei huc adventus, Homericam illa videlicet mecum ipse dictitans:

Cur autem, infelix, deserto lumine Phœbi
(Graeciae nempe et felicitate illa atque libertate)
venisti, ut videas

ποὺν ἐνταῦθα θόρυβον, συκοφάντας καὶ προσαγορεύσεις
ὑπερηφάνους καὶ δεῖπνα καὶ κόλακας καὶ μισοφονίας
καὶ διαθηκῶν προσδοκίας καὶ φιλίας ἐπιπλάστους; ἢ τί
καὶ πράξειν διέγνωκας μήτ' ἀπαλλάττεσθαι μήτε χρῆ-
σθαι τοῖς καθεστῶσι δυνάμενος;

18. Οὕτω δὲ βουλευσάμενος καὶ καθάπερ ὁ Ζεὺς τὸν
Ἑκτορα ὑπεξαγαγὼν ἑμαυτὸν ἐκ βελώνων, φησὶν,

ἐκ τ' ἀνδροκτασίας ἐκ θ' αἵματος ἐκ τε κυδοιμοῦ,

τὸ λοιπὸν οἰκουρεῖν εἰλόμην καὶ βίον τινὰ τοῦτον γυναι-
κώδη καὶ ἀτολμον τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα προτιθέμενος
αὐτῇ φιλοσοφίᾳ καὶ Πλάτῳ καὶ ἀληθείᾳ προσλαλῶ,
καὶ καθίσας ἑμαυτὸν ὥσπερ ἐν θεάτρῳ μυριάνδρῳ σφό-
δρα ποῦ μετέωρος ἐπισκοπῶ τὰ γιγνόμενα, τοῦτο μὲν
πολλὴν ψυχαγωγίαν καὶ γέλωτα παρέχειν δυνάμενα,
τοῦτο δὲ καὶ πείραν ἀνδρὸς ὡς ἀληθῶς βεβαίου λαβεῖν.

19. Εἰ γὰρ χρὴ καὶ κακῶν ἐπαινον εἰπεῖν, μὴ ὑπο-
λάβῃς μεῖζόν τι γυμνάσιον ἀρετῆς ἢ τῆς ψυχῆς δοκι-
μασίαν ἀληθεστέραν τῆσδε τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐνταῦθα
διατριβῆς· οὐ γὰρ μικρὸν ἀντισχεῖν τοσαύταις μὲν ἐπι-
θυμίαις, τοσούτοις δὲ θεάμασι τε καὶ ἀκούσμασι πάν-
τοθεν ἔλκουσι καὶ ἀντιλαμβάνομενοι, ἀλλ' ἀτεχνῶς δεῖ
τὸν Ὀδυσσεᾶ μιμησάμενον παραπλεῖν αὐτὰ μὴ δεδε-
μένον τῷ χεῖρι, δειλὸν γάρ, μὴδὲ τὰ ὅσα κηρῶ φρα-
ζόμενον. ἀλλ' ἀκούοντα καὶ λελυμένον καὶ ἀληθῶς
ὑπερήφανον.

20. Ἐνεστι δὲ καὶ φιλοσοφίαν θαυμάσαι παραθεω-
ροῦντα τὴν τοσαύτην ἀνοίαν, καὶ τῶν τῆς τύχης ἀγαθῶν
καταφρονεῖν ὥσπερ ἐν σκηνῇ καὶ πολυπροσώπῳ
δράματι τὸν μὲν ἐξ οἴκετος δεσπότην προϊόντα, τὸν δ'
ἀντὶ πλοσίου πένητα, τὸν δὲ σατράπην ἐκ πένητος ἢ
βασιλέα, τὸν δὲ φίλον τοῦτου, τὸν δὲ ἐχθρὸν, τὸν δὲ
φυγάδα· τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ δεινότατόν ἐστιν, ὅτι
καί τοι μαρτυρομένης τῆς Τύχης παίζειν τὰ τῶν ἀνθρώ-
πων πράγματα καὶ ὁμολογούσης μὴδὲν αὐτῶν εἶναι
βέβαιον, ὅμως ταῦθ' ὁσημέραι βλέποντες ὀρέγονται καὶ
πλούτου καὶ δυναστείας καὶ μεστοὶ περιίασιν πάντες οὐ
γιγνομένων ἐλπίδων.

21. Ὁ δὲ δὴ ἔφη, ὅτι καὶ γελαῖν ἐν τοῖς γιγνομένοις
ἐνεστι καὶ ψυχαγωγεῖσθαι, τοῦτο ἤδη σοι φράσω. Πῶς
γὰρ οὐ γελοῖοι μὲν πλουτοῦντες αὐτοὶ καὶ τὰς πορφύ-
ρας προφαίνοντες καὶ τοὺς δακτύλους προτείνοντες καὶ
πολλὴν κατηγοροῦντες ἀπειροκαλίαν; τὸ δὲ καινότατον,
ὅς ἐντυγχάνοντας ἀλλοτρίᾳ φωνῇ προσαγορεύοντες,
χαπᾶν ἀξιοῦντες, ὅτι μόνον αὐτοὺς προσέβλεψαν; οἱ
σεμνότεροι καὶ προσκυνεῖσθαι περιμένοντες, οὐ πόρ-
ρωθεν οὐδ' ὡς Πέρσαις νόμος, ἀλλὰ δεῖ προσελθόντα καὶ
ποκύψαντα καὶ τὴν ψυχὴν ταπεινῶσαντα καὶ τὸ πάθος
αὐτῆς ἐμφανίσαντα τῇ τοῦ σώματος ὁμοιότητι τὸ στῆ-
θος ἢ τὴν δεξιὰν καταφιλεῖν, ζηλωτὸν καὶ περίβλεπτον
ἢ μὴδὲ τούτου τυγχάνουσιν· ὁ δ' ἔστηκε παρέχων
αὐτὸν εἰς πλείω χρόνον ἑξαπατῶμενον. Ἐπαινῶ δὲ
ταύτης αὐτοῦ τῆς ἀπανθρωπίας, ὅτι μὴδὲ τοῖς στό-
μασιν ἡμᾶς προσίενται.

loci huius tumultum, sycophantas, salutationes superbas,
epulas, adulatōres, cædes, testamentorum expectationes,
et amicitias simulatas? aut quid tandem facere decrevisti,
quum neque discedere hinc, neque institutis hisce uti possis?

18. Quum ita mecum consultassem, et quemadmodum Ju-
piter Hectorem, ita me ipsum e telis, ut ait ille, subducens,
eque hominum cæde, atque tumultibus, eque cruore,

de cetero domi me continere statui, et vitam hanc mulie-
brem et timidam plerisque visam antepōnens, cum ipsa
philosophia et Platone et veritate colloquor: ac me ipsum
quasi in frequentissimo theatro collocans, ex sublimi ad-
modum contemplor ea quæ geruntur; quæ partim ejusmodi
sunt, ut multum delectationis ac risus exhibere possint;
partim talia, in quibus vir vere constans periculum de se
ipso faciat.

19. Nam si malorum quoque encomium aliquod dicere
convenit, ne credas majorem ullam virtutis palæstram esse,
aut veriora usquam animorum experimenta fieri, quam in
hac urbe et in ea, qua hic vivitur, consuetudine. Neque
enim parum est resistere tot cupiditatibus, tot spectaculis
atque aurium illecebris undique attrahentibus ac detinenti-
bus: sed oportet omnino Ulyssis exemplo præternavigare
illa, non quidem ligatis manibus, ut ille (nam hoc formi-
dolosum foret), neque etiam auribus cera obturatis, sed au-
dientem et solutum, et vere animum supra hæc elatum ha-
bentem.

20. Licet autem et philosophiam mirari, conferendo cum
illa tantam hominum amentiam; bonaque ista fortunæ con-
temnere, ubi aspexeris, velut in scena ac multiplicium
personarum fabula, alium quidem ex servo dominum pro-
dire, alium autem ex divite pauperem; contra alium ex
paupere satrapam; aut regem; rursus alium amicum huius,
alium inimicum, alium etiam exulem esse. Nam hoc certe
vel gravissimum est, quod licet Fortuna ipsa testetur sese
in humanis rebus ludere, fateaturque nihil illarum certum
ac stabile esse, nihilo minus tamen qui quotidie ista aspi-
ciunt, et divitias expetunt et potentiam, ac pleni obambu-
lant omnes earum rerum spe, quæ non contingunt.

21. Quod autem dixi, licere in iis, quæ geruntur, etiam ri-
dere animumque oblectare, illud tibi jam exponam. Quo-
modo enim non ridiculi sint divites ipsi, qui et purpuram
suam spectandam exhibent, et digitorum annulos ostentant,
et multas produnt ineptias? Quod autem omnium absurdissi-
mum est, etiam obvios aliena voce salutant, et hoc quasi
magno aliquo contentos esse volunt, si solum ipsos aspe-
xerint. Quidam vero fastuosiores adorari etiam se patiuntur,
non e longinquo, neque ut Persis mos est, sed necesse est
propius accedentem, et sese incurvantem, animo diu jam
ante demisso, illiusque affectu etiam per corporis similitu-
dinem declarato, pectus aut dextram deosculari; quod
beatum atque spectabile videtur iis, qui ne hunc quidem
honorem assequuntur: ille vero diu stat se ipsum præbens
deciendum. Illorum autem laudo inhumanitatem, quod
ad ora osculanda nos non admittant.

22. Πολὺ δὲ τούτων οἱ προσιόντες αὐτοὶ καὶ θεραπέοντες γελοιότεροι, νυκτὸς μὲν ἐξανίσταμενοι μέσης, περιθέοντες δὲ ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν καὶ πρὸς τῶν οἰκετῶν ἀποκλειόμενοι, κύνες καὶ κόλακες καὶ τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ὑπομένοντες. Γέρας δὲ τῆς πικρᾶς ταύτης αὐτοῖς περιόδου τὸ φορτικὸν ἐκεῖνο δεῖπνον καὶ πολλῶν αἰτίων συμφορῶν, ἐν ᾧ πόσα μὲν ἐμπαγόντες, πόσα δὲ παρὰ γνώμην ἐμπιόντες, πόσα δὲ ὧν οὐκ ἐχρῆν ἀπολαλήσαντες ἢ μεμφόμενοι τὸ τελευταῖον ἢ δυσφοροῦντες ἀπίασιν ἢ διαβάλλοντες τὸ δεῖπνον ἢ ὕβριν καὶ μικρολογίαν ἐγκαλοῦντες. Πλήρεις δὲ αὐτῶν ἐμούντων οἱ στενωποὶ καὶ πρὸς τοῖς χαμαιτυπείοις μαχομένων· καὶ μεθ' ἡμέραν οἱ πλείονες αὐτῶν κατακλιθέντες ἱατροῖς παρέχουσιν ἀφορμὰς περιόδων· ἐνιοὶ μὲν γάρ, τὸ καινότερον, οὐδὲ νοσεῖν σχολάζουσιν.

23. Ἐγὼ μὲντοι γε πολὺ τῶν κολακευομένων ἐξωλεστέρους τοὺς κόλακας ὑπέληφα, καὶ σχεδὸν αὐτοὺς ἐκείνους καθίστασθαι τῆς ὑπερηφανίας αἰτίους· ὅταν γὰρ αὐτῶν τὴν περιουσίαν θαυμάσωσι καὶ τὸν χρυσὸν ἐπαινέσωσι καὶ τοὺς πυλῶνας ἔωθεν ἐμπλήσωσι καὶ προσελθόντες ὥσπερ δεσπότης προσείπωσι, τί καὶ φρονήσιν ἐκείνους εἰκός ἐστιν; Εἰ δέ γε κοινῇ δόγματι καὶ πρὸς ὀλίγον ἀπέσχοντο τῆσδε τῆς ἐθελοδοουλείας, οὐκ ἂν οἶε τούναντίον αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς θύρας τῶν πτωχῶν δεομένους τοὺς πλουσίους, μὴ ἀθέατον αὐτῶν μηδ' ἀμάρτυρον τὴν εὐδαιμονίαν καταλιπεῖν μηδ' ἀνόνητόν τε καὶ ἀχρηστον τῶν τραπεζῶν τὸ κάλλος καὶ τῶν οἰκῶν τὸ μέγεθος; οὐ γὰρ οὕτω τοῦ πλουτεῖν ἐρῶσιν ὥς τοῦ διὰ τὸ πλουτεῖν εὐδαιμονίζεσθαι. Καὶ οὕτω δὴ ἔχει, μηδὲν ὄφελος εἶναι περικαλλοῦς οἰκίας τῇ οἰκοῦντι μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, εἰ μὴ τις αὐτὰ θαυμάζοι. Ἐχρῆν οὖν ταύτη καθαίρειν αὐτῶν καὶ ἐπευωνίζεин τὴν δυναστείαν ἐπιτεχίσαντας τῇ πλούτῳ τὴν ὑπεροψίαν· νῦν δὲ λατρεύοντες εἰς ἀπόνοιαν ἄγουσι.

24. Καὶ τὸ μὲν ἄνδρας ἰδιώτας καὶ ἀναφανδὸν τὴν ἀπαιδευσίαν ὁμολογοῦντας τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, μετριώτερον ἂν εἰκότως νομισθεῖται· τὸ δὲ καὶ τῶν τινὰς φιλοσοφεῖν προσποιουμένων πολλῶν ἔτι τούτων γελοιότερα δορᾶν, τοῦτ' ἤδη τὸ δεινότερόν ἐστι. Πῶς γὰρ οἶε τὴν ψυχὴν διατεθεῖσθαι μοι, ὅταν ἴδω τούτων τινὰ, μάλιστα τῶν προβεβηκότων, ἀναμεμιγμένον κολάκων ὄχλῳ καὶ τῶν ἐπ' ἀξίας τινὰ δορυφοροῦντα καὶ τοῖς ἐπὶ τὰ δεῖπνα παραγγέλλουσι κοινολογοῦμενον, ἐπισημότερον δὲ τῶν ἄλλων ἀπὸ τοῦ σχήματος ὄντα καὶ φανερώτερον; καὶ ὁ μάλιστα ἀγανακτῶ, ὅτι μὴ καὶ τὴν σκευὴν μεταλαμβάνουσι, τὰ ἄλλα γε ὁμοίως ὑποκρινόμενοι τοῦ δράματος.

25. Ἄ μὲν γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις ἐργάζονται, τίνοι τῶν καλῶν εἰκάσομεν; οὐκ ἐμφοροῦνται μὲν ἀπειροκαλώτερον, μεθύσκονται δὲ φανερώτερον, ἐξανίστανται δὲ πάντων ὕστατοι, πλείω δὲ ἀποφέρειν τῶν ἄλλων ἀξιοῦσιν; οἱ δὲ ἀστειότεροι πολλάκις αὐτῶν καὶ ἄσαι προήχθησαν. Καὶ ταῦτα μὲν οὖν γελοῖα ἡγεῖτο· μάλιστα δὲ ἐμέμνητο τῶν ἐπὶ μισθῷ φιλοσοφούντων καὶ

22. Ceterum his multo ridiculi magis sunt, qui eos sectantur atque observant, de media nocte surgentes, et totam urbem circumcursantes, et a servis foribus exclusi, canes, et adulescentes, et id genus alia audire sustinentes. Praemium vero acerbæ illius circuitiōnis, onerosa illa, atque multorum malorum causa, cœna est: in qua illi, quam multis comesis epotisque præter animi sententiam, quam multa non dicenda prolocuti! postremo reprehendentes, aut ægre ferentes discedunt: et vel ipsam criminantur cœnam, vel contumeliam et sordes accusant! Pleni autem et angiportus sunt vomentibus istis, et circa vilissima quæque prostibula depugnantibus. Et plerique eorum in multum diem decumbentes, circumeundi causam medicis præbent: quibusdam enim, novo sane exemplo, ægrotandi adeo otium non est.

23. Ego vero adulescentes longe iis, quibus adulantur, nequiores existimo, et propemodum auctores illis exsistere superbiæ ac fastus istius. Nam quum illorum opulentiam admirantur, aurum laudibus extollunt, vestibula mane complent, et adeuntes ipsos quasi dominos appellant, quid quaeso illos cogitare consentaneum est? Quodsi vero communi decreto vel tantisper abstinerent ab hac voluntaria servitute, an non putas vice versa ipsos divites ad fores pauperum venturos esse, ultro rogantes, ne ignobilem et absque teste latentem suam felicitatem relinquerent, neve inutilem et ab omni usu remotam mensarum pulchritudinem et domorum magnitudinem esse paterentur? Neque enim tantopere divitias amant, quam propter divitias beatos atque felices sese existimari. Atque ita sane res habet, ut neque pulchrarum ædium, neque auri, neque eboris ulla domino sit utilitas, nisi sit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua via diruere ipsorum et vilem reddere potentiam, contemptum hunc quasi munimentum divitiis opponendo: nunc vero colendo ad amentiam perducunt.

24. Ac certe homines indoctos et ignorantiam aperte confitentes talia factitare, tolerabilius merito existimetur: verum aliquos quoque, qui se philosophari simulant, multo etiam ineptiora his, magisque ridicula facere, illud tandem omnium maxime dolendum est. Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties video istorum aliquem, maxime eorum qui ætate proveci sunt, adulatorum turbis immixtum; et illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo sectantem; et cum iis, qui ad cœnam vocant, sermones conferentem: ceteris insigniorem et magis conspicuum ob habitum? et quod vel maxime indignari soleo, quando non itidem habitum mutant, quum utique, quod ad cetera attinet, easdem partes agant.

25. Nam quæ in conviviis designantur, cui quaeso honestæ rei comparabimus? an non magis rustice replentur cibo, an non inebriantur magis, quam alii, manifeste? a convivio autem surgunt omnium ultimi; deinde et plura aliis auferre secum volunt: si qui vero ipsorum urbaniores paulo sunt, sæpenumero etiam cantare non erubescunt. Atque hæc quidem ille ridicula censebat. Præcipue vero eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophan-

(65-69)

τὴν ἀρετὴν ὥνιον ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς προτιθέντων· ἐργαστήρια γοῦν ἐκάλει καὶ καπηλεῖα τὰς τούτων διατριβάς· ἡξίου γὰρ τὸν πλούτου καταφρονεῖν διδάζοντα πρῶτον αὐτὸν παρέχειν ὑψηλότερον λημμάτων.

26. Ἀμέλει καὶ πράττων ταῦτα διετέλει, οὐ μόνον προῖκα τοῖς ἀξιοῦσι συνδιατρίβων, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν καὶ πάσης περιουσίας καταφρονῶν, τοσούτου δέων ὀρέγεσθαι τῶν οὐδὲν προσηκόντων, ὥστε μηδὲ τῶν ἑαυτοῦ φθειρομένων ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ὅς γε καὶ ἀγρὸν οὐ πόρρω τῆς πόλεως κεκτημένος οὐδὲ ἐπιβῆναι αὐτοῦ πολλῶν ἐτῶν ἡξίωσεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἶναι διωμολόγει, ταῦτ' οἶμαι διελιφῶς, ὅτι τούτων μὲν φύσει οὐδενός ἐσμεν κύριοι, νόμῳ δὲ καὶ διαδοχῇ τὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς ἀόριστον παραλαμβάνοντες ὀλιγοχρόνιοι δεσπότες νομιζόμεθα, κάπειδαν ἢ προθεσμία παρέλθῃ, τῆνικαῦτα παραλαβὼν ἄλλος ἀπολαύει τοῦ ὀνόματος. Οὐ μικρὰ δὲ οὐδὲ ἐκείνα παρέχει τοῖς ζηλοῦν ἐθέλουσι παραδείγματα, τῆς τροφῆς τὸ ἀπερίττον καὶ τῶν γυμνασίων τὸ σύμμετρον καὶ τοῦ προσώπου τὸ αἰδέσιμον καὶ τῆς ἐσθῆτος τὸ μέτριον, ἐφ' ἅπασιν δὲ τούτοις τῆς διανοίας τὸ ἡρμοσμένον καὶ τὸ ἡμερον τοῦ τρόπου.

27. Παρῆνει δὲ τοῖς συνοῦσι μηδ' ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγαθόν, ὅπερ τοὺς πολλοὺς ποιεῖν προθεσμίας ὀριζόμενους ἑορτὰς ἢ πανηγύρεις, ὡς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένους τοῦ μὴ ψεύσασθαι καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιῆσαι· ἡξίου γὰρ ἀμέλλητον εἶναι τὴν πρὸς τὸ καλὸν ὁρμὴν. Δῆλος δὲ ἦν καὶ τῶν τοιούτων κατεγνωνκὼς φιλοσόφων, οἱ ταύτην ἀσκήσιν ἀρετῆς ὑπελάμβανον, ἣν πολλὰς ἀνάγκαις καὶ πόνοις τοὺς νέους ἀντέχειν καταγυμνάσσει, τοῦτο μὲν δεῖν οἱ πολλοὶ κελεύοντες, ἄλλοι δὲ μαστιγοῦντες, οἱ δὲ χαριέστεροι καὶ σιδήρῳ τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν καταξύοντες.

28. Ἦγεῖτο γὰρ χρῆναι πολὺ πρότερον ἐν ταῖς ψυχαῖς τὸ στερεὸν τοῦτο καὶ ἀπαθὲς κατασκευάσαι, καὶ τὸν ἀριστα παιδεύειν ἀνθρώπους προαιρούμενον τοῦτο μὲν ψυχῆς, τοῦτο δὲ σώματος, τοῦτο δὲ ἡλικίας τε καὶ τῆς πρότερον ἀγωγῆς ἐστοχάσθαι, ἵνα μὴ τὰ παρὰ δύναμιν ἐπιτάττων ἐλέγχῃται· πολλοὺς γοῦν καὶ τελευτᾶν ἐφασκεν οὕτως ἀλόγως ἐπιταθέντας· ἓνα δὲ καὶ αὐτὸς εἶδον, ὃς καὶ γευσάμενος τῶν παρ' ἐκείνοις κακῶν, πειδὴ τάχιστα λόγων ἀληθῶν ἐπήκουσεν, ἀμετατρέπτι φεύγων ὡς αὐτὸν ἀφίκετο καὶ δῆλος ἦν ῥᾶον μακείμενος.

29. Ἦδη δὲ τούτων ἀποστὰς τῶν ἄλλων αὐθις ἀνθρώπων ἐμέμνητο καὶ τὰς ἐν τῇ πόλει ταραχὰς διεξίει καὶ τὸν ὠθισμὸν αὐτῶν καὶ τὰ θέατρα καὶ τὸν πόδρομον καὶ τὰς τῶν ἡνιόχων εἰκόνας καὶ τὰ τῶν ἰππῶν ὀνόματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς στενωποῖς περὶ τούτων διαλόγους· πολλὴ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ ἱππομανία καὶ ἄλλων ἤδη σπουδαίων εἶναι δοκούντων ἐπείληπται.

30. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτέρου δράματος ἤπτετο τῶν ἐμὴν τὴν νεκυίαν τε καὶ διαθήκας καλινδουμένων, προστιθεὶς ὅτι μίαν φωνὴν οἱ Ῥωμαίων παῖδες ἀληθῇ

tur, virtutemque ipsam venalem tanquam de foro proponunt. Hinc et officinas cauponasque illorum scholas vocabat. Censebat enim eum, qui divitias contemnere alios docere vellet, primum se ipsum quæstu superiorem gerere debere.

26. Quod et præstabat ipse, non solum gratis conversando ac disserendo cum volentibus, sed et indigentibus necessaria subministrando, omnemque omnino opulentiam contemnendo. Ac tantum aberat ut aliena expeteret, ut ne suarum quidem rerum, quæ corrumpebantur, curam gereret; ut qui agrum, quem non procul ab urbe situm habebat, jam tot annis ne invisere quidem dignatus fuerit: immo ne suum quidem prorsus esse affirmabat; illud, opinor, reputans, quod natura istarum rerum nullius domini sumus, lege autem et per successionem usum earum in tempus incertum accipientes, temporarii possessores habemur: quo exacto tempore, alius easdem a nobis accipiens, nomine eodem fruitur. Idem non parva præbet imitari volentibus exempla, victus scilicet frugalitatem, exercitiorum justum modum, vultus modestiam, et vestitus mediocritatem, et super omnia hæc compositam mentem morumque mansuetudinem.

27. Monebat secum versantes, ne bene agendi tempus prorogarent, ut multis solemne est, certum sibi tempus præfinientibus, aut festos dies, aut solemnes conventus, quibus auspicentur non mentiri et recte agere. Moræ enim expertem esse illum ad honesta impetum debere volebat. Ostendebat etiam se philosophos illos damnare, qui ad virtutem formare se adolescentes putant, si multis tormentorum necessitatibus atque laboribus sustinendis exerceant; vincere plerique jubentes, alii flagris cædentes, et si qui elegantiores, etiam ferro cutim perradentes.

28. Putabat enim ille multo prius in animis duritiem istam et firmitatem contra dolores ac perturbationes parandam esse; eumque, qui homines optime instituere velit, partim animi, partim corporis, partim etiam ætatis et prioris educationis rationem habere debere, ne, ea quæ vires excederent imponendo, reprehensionem incurrat. Multos certe et mortuos ex eo esse dicebat, dum præter rationem ita supra vires intenderentur. Unum autem etiam ipse vidi, qui quum jam ea apud illos mala degustasset, audita statim vera doctrina, irrevocabili cursu aufugiens inde, ad ipsum venit, quem mox ab eo refectum cernere erat.

29. Jam vero ab istis ad alios digressus, urbis tumultus, et turbæ conflictus persecutus est, et theatra, et circum, et aurigarum statuas, et equorum nomina, deque iis ipsis in angipertis colloquia: frequentissimum enim revera equorum insanum studium, quod jam et multos summæ existimationis viros invasit.

30. Post hæc quasi alteram fabulam orsus est, notando ea quæ circa funera et testamenta agitantur, hoc addens, unam hanc vocem Romanos per omnem ætatem veram

παρ' ὅλον τὸν βίον προίενται, τὴν ἐν ταῖς διαθήκαις λέγων, ἵνα μὴ ἀπολαύσωσι τῆς σφετέρας ἀληθείας. Ἄ δὲ καὶ μεταξὺ λέγοντος αὐτοῦ γελᾶν προήχθη, ὅτι καὶ συγκατορύττειν ἑαυτοῖς ἀξιοῦσι τὰς ἀμαθίας καὶ τὴν ἀναλγησίαν ἔγγραφον ὁμολογοῦσιν, οἱ μὲν ἐσθῆτας ἑαυτοῖς κελεύοντες συγκαταφλέγεσθαι, οἱ δ' ἄλλο τι τῶν παρὰ τὸν βίον τιμίων, οἱ δὲ καὶ παραμένειν τινὰς οἰκέτας τοῖς τάφοις, ἔνιοι δὲ καὶ στέφειν τὰς στήλας ἀνθεσιν, εὐθήεις ἔτι καὶ παρὰ τὴν τελευταίαν διαμένοντες.

31. Εἰκάζειν οὖν ἡξίου τί πέπρακται τούτοις παρὰ τὸν βίον, εἰ τοιαῦτα περὶ τῶν μετὰ τὸν βίον ἐπισκήπτουσι· τούτους γὰρ εἶναι τοὺς τὸ πολυτελὲς ὄψον ὠνούμενους καὶ τὸν οἶνον ἐν τοῖς συμποσίοις μετὰ χρόνων τε καὶ ἀρωμάτων ἐκχέοντας, τοὺς μέσου χειμῶνος ἐμπιπλάμενους ῥόδων καὶ τὸ σπάνιον αὐτῶν καὶ παρὰ καιρὸν ἀγαπῶντας, τὸ δ' ἐν καιρῷ καὶ κατὰ φύσιν ὡς εὐτελὲς ὑπερφηφανοῦντας· τούτους εἶναι τοὺς καὶ τὰ μύρα πίνοντας, ὃ καὶ μάλιστα διέστυρεν αὐτῶν, ὅτι μὴδὲ χρῆσθαι ἴσασιν ταῖς ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ καὶ ταύταις παρανομοῦσι καὶ τοὺς ὄρους συγχέουσι πάντοθεν τῇ τρυφῇ παραδόντες αὐτῶν τὰς ψυχὰς πατεῖν, καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἐν ταῖς τραγωδίαις τε καὶ κωμωδίαις λεγόμενον, ἥδη καὶ παρὰ θύραν εἰσβιαζόμενοι. Σολοικισμὸν οὖν ἐκάλει τὸ τοιοῦτον τῶν ἡδονῶν.

32. Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς γνώμης καχεῖνο ἔλεγεν ἀτεχνῶς τοῦ Μώμου τὸν λόγον μιμησάμενος· ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἐμέμφετο τοῦ ταύρου τὸν δημιουργὸν θεὸν οὐ προθέντα τῶν ὀφθαλμῶν τὰ κέρατα, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ἡτιᾶτο τῶν στεφανουμένων, ὅτι μὴ ἴσασιν τοῦ στεφάνου τὸν τόπον· εἰ γὰρ τοι, ἔφη, τῇ πνοῇ τῶν ἰων τε καὶ ῥόδων χαίρουσιν, ὑπὸ τῇ ῥινὶ μάλιστα ἐχρῆν αὐτοὺς στέφεσθαι παρ' αὐτὴν ὡς οἶόν τε τὴν ἀναπνοήν, ἢ ὡς πλεῖστον ἀνέσπων τῆς ἡδονῆς.

33. Καὶ μὴν καχεῖνους διεγέλα τοὺς θαυμάσιόν τινα τὴν σπουδὴν περὶ τὰ δεῖπνα ποιουμένους χυμῶν τε ποικιλίαις καὶ πεμμάτων περιεργίαις· καὶ γὰρ αὐ καὶ τούτους ἔφασκεν ὀλιγοχρονίου τε καὶ βραχείας ἡδονῆς ἔρωτι πολλὰς πραγματείας ὑπομένειν· ἀπέφαινε γοῦν τεσσάρων δακτύλων αὐτοῖς ἕνεκα πάντα πονεῖσθαι τὸν πόνον, ἐφ' ὅσους ὁ μάλιστα ἀνθρώπου λαιμός ἐστιν· οὔτε γὰρ πρὶν ἐμφαγεῖν, ἀπολαύειν τι τῶν ἐωνημένων, οὔτε βρωθέντων ἡδῶ γενέσθαι τὴν ἀπὸ τῶν πολυτελεστέρων πλησμονήν· λοιπὸν οὖν εἶναι τὴν ἐν τῇ παρόδῳ γιγνομένην ἡδονὴν τοσοῦτων ὠνεῖσθαι χρημάτων. Εἰκότα δὲ πάσχειν ἔλεγεν αὐτοὺς ὑπ' ἀπαιδευσίας τὰς ἀληθεστέρων ἡδονῶν ἀγνοοῦντας, ἧν ἀπασῶν φιλοσοφία χορηγός ἐστι τοῖς πονεῖν προαιρουμένοις.

34. Περὶ δὲ τῶν ἐν τοῖς βαλανεῖοις δρωμένων πολλὰ μὲν διεξήκει, τὸ πλῆθος τῶν ἐπομένων, τὰς ὕβρεις, τοὺς ἐπικειμένους τοῖς οἰκέταις καὶ μικροῦ δεῖν ἐκφερομένους. Ἐν δὲ τι καὶ μάλιστα μισεῖν ἐφύκει, πολὺ δ' ἐν τῇ πόλει τοῦτο καὶ τοῖς βαλανεῖοις ἐπιχωριάζον προῖόν-

emittere, ea intelligens quæ in testamentis scribuntur, videlicet ne, dum in vivis sint, fruantur sua veritate. Quæ vero dum ab eo dicebantur, risum tenere non potui, hæc nimirum sunt, quod et secum sepeliri ignorantiam suam velle eos aiebat, et stoliditatem suam aperte scripto etiam testari, dum hi vestes, alii aliud quid eorum, quæ per vitam fuerant carissima, comburere eodem rogo secum mandant: alii et servos certos ad sepulcra astare, alii etiam cippos sertis coronari præcipiunt, stolidi videlicet etiam in ipsa morte manentes.

31. Conjecturam igitur inde fieri volebat, quid in vita ab illis actum sit, quando talia de iis, quæ post mortem secutura sint, testamentis mandant. Hos enim illos esse, qui cara obsonia emunt, vinumque in conviviis cum croco et odoribus effundunt; qui media hieme rosis opplentur, quas, dum raræ sunt et intempestivæ, amant; tempestivas et a natura (nullo cogente) datas tanquam viles fastidiunt. Hos illos esse, qui etiam unguenta bibunt; et, quo nomine vel maxime eos carpebat, qui ne uti quidem cupiditatibus scirent, sed et in hisce peccarent, finesque earum confunderent, animum suum voluptatibus undique conculcandum permittentes, et quod in tragædiis atque comædiis dicitur, alia quavis parte potius, quam per patentem januam, irruentes. Solœcismum igitur vocabat tale voluptatum genus.

32. Ceterum et hoc ex eadem sententia dicebat, prorsus Momi dictum imitatus. Ut enim ille reprehendebat tauri artificem deum, quod cornua ante oculos non posuisset: ita et ipse inscitiae arguebat eos, qui corollas in capite gestabant. Nam si odore, inquiebat, violarum rosarumque delectantur, sub naribus potissimum eas collocari oportebat, juxta ipsum, quam proxime fieri potest, spiraculum, ubi quamplurimum attraherent voluptatis.

33. Eos quoque irridebat, qui miram quandam diligentiam in apparandis cœnis adhibent, dum condimentorum varietatem et cuppediarum bellariorumque curiosam compositionem sectantur. Nam et hos brevis ac momentaneæ voluptatis amore multa negotia sustinere aiebat. Indicabat autem, quatuor illos digitorum causa totum hunc suscipere laborem solere, quorum mensuram vix longissimum hominis guttur æquet: neque enim antequam edant, ullam ex emtis tanto pretio cibis voluptatem eos capere; nec devoratis, suaviorem, quam quæ ex ceteris vilioribus sit, repletionem reddi: restare igitur, ut illam, quæ velut in transcursu percipitur, voluptatem tam grandi pecunia mercentur. In hæc autem absurda delabi eos minime mirum esse dicebat, utpote imperitos veriorumque ignaros voluptatum quas omnes philosophia suppeditat laborare volentibus.

34. De iis autem, quæ in balneis aguntur, multa commemorabat: multitudinem prosequentium, contumelias, eos qui servis impositi gestantur ac propemodum efferuntur. Unum autem maxime ac præter cetera odisse visus est, quod in urbe frequens, et in balneis valde familiare. Præeuntes

τας γάρ τινας τῶν οἰκετῶν δεῖ βοᾶν καὶ παραγγέλλειν προορᾶσθαι τοῖν ποδοῖν, ἣν ὑψηλὸν τι ἢ κοῖλον μέλλωσιν ὑπερβαίνειν, καὶ ὑπομιμνήσκειν αὐτοὺς, τὸ καινότατον, ὅτι βαδίζουσι. Δεινὸν οὖν ἐποιεῖτο, εἰ στόματος μὲν ἄλλοτρίου δειπνοῦντες μὴ δέονται μηδὲ χειρῶν, μηδὲ τῶν ὧτων ἀκούοντες, ὀφθαλμῶν δὲ ὑγιαίνοντες ἄλλοτρίων δέονται προσφομένων καὶ ἀνέχονται φωνὰς ἀκούοντες δυστυχέσιν ἀνθρώποις πρεπούσας καὶ πεπηρωμένους· ταῦτα γὰρ αὐτὰ πάσχουσιν ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἡμέρας μέσης καὶ οἱ τὰς πόλεις ἐπιτετραμμένοι.

35. Ταῦτά τε καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα διελθὼν κατέπαυσε τὸν λόγον. Ἐγὼ δὲ τέως μὲν ἤκουον αὐτοῦ τεθηπῶς μὴ σιωπῆσῃ καὶ πεφοβημένους· ἐπειδὴ δὲ ἐπαύσατο, τοῦτο δὴ τὸ τῶν Φαίακων πάθος ἐπεπόνθειν· πολλὸν γὰρ δὴ χρόνον ἐς αὐτὸν ἀπέβλεπον κεκηλημένους· εἴτα πολλῇ συγχύσει καὶ ἱλίγγῳ κατειλημμένος τοῦτο μὲν ἰδρῶτι κατερρεόμην, τοῦτο δὲ φθέγγασθαι βουλόμενος ἐξέπιπτόν τε καὶ ἀνεκοπτόμην, καὶ ἡ τε φωνὴ ἐξέλειπε καὶ ἡ γλῶττα διημάρτανε, καὶ τέλος ἐδάκρυον ἀπορούμενος· οὐ γὰρ ἐξ ἐπιπολῆς οὐδ' ὥς ἔτυχεν ἡμῶν ὁ λόγος καθίκετο, βαθεῖα δὲ καὶ καίριος ἡ πληγὴ ἐγένετο, καὶ μάλα εὐστόχως ἐνεχθεὶς ὁ λόγος αὐτῇ, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, διέκοψε τὴν ψυχὴν· εἰ γὰρ τι δεῖ καμὲ ἤδη φιλοσόφων προσάψασθαι λόγων, ὧδε περὶ τούτων ὑπέληφα.

36. Δακεῖ μοι ἀνδρὸς εὐφυοῦς ψυχὴ μάλα σκοπῶ τινι ἀπαλῶ προσοικέειν. Τοξόται δὲ πολλοὶ μὲν ἀνὰ τὸν βίον καὶ μεστοὶ τὰς φαρέτρας ποικίλων τε καὶ παντοδαπῶν λόγων, οὐ μὴν πάντες εὐστοχα τοξεύουσιν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν σφόδρα τὰς νευρὰς ἐπιτείναντες εὐτονώτερον τοῦ δέοντος ἀφῆσιν· καὶ ἄπτονται μὲν καὶ οὗτοι τῆς ὁδοῦ, τὰ δὲ βέλη αὐτῶν οὐ μένει ἐν τῇ σκοπῇ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς σφοδρότητος διελθόντα καὶ παροδεύσαντα κεκηνυῖαν μόνον τῷ τραύματι τὴν ψυχὴν ἀπέλειπεν. Ἄλλοι δὲ πάλιν τούτοις ὑπεναντίως· ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τε καὶ ἀτονίας οὐδὲ ἐφικνεῖται τὰ βέλη αὐτοῖς ἄχρι πρὸς τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἐκλυθέντα καταπίπτει πολλάκις ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ· ἣν δὲ ποτε καὶ ἐφίκηται, ἄκρον μὲν ἐπιλιγδὴν ἄπτεται, βαθεῖαν δὲ οὐκ ἐργάζεται πληγὴν· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρᾶς ἐντολῆς ἀπεστέλλετο.

37. Ὅστις δὲ ἀγαθὸς τοξότης καὶ Τεύκρω ὅμοιος, πρῶτον μὲν ἀκριδῶς ὄψεται τὸν σκοπὸν, εἰ μὴ σφόδρα μαλακός, εἰ μὴ στερρότερος τοῦ βέλους· γίνονται γὰρ δὴ καὶ ἄτρωτοι σκοποί. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἴδῃ, τηνικαῦτα χρίσας τὸ βέλος οὔτε ἰῶ, καθάπερ τὰ Σκυθῶν χρίεται, οὔτε ὀπῶ, καθάπερ τὰ Κουρήτων, ἀλλ' ἡρέμα δηκτικῶς τε καὶ γλυκεῖ φαρμάκῳ τοῦτο χρίσας ἀτεχνῶς ἐτόξευσε· τὸ δὲ ἐνεχθὲν εὖ μάλα ἐντόνως καὶ διακόψαν ἄχρι τοῦ διελθεῖν μένει τε καὶ πολλὸ τοῦ φαρμάκου ἐφίησιν, ὃ δὴ σκιδνάμενον ὄλην ἐν κύκλῳ τὴν ψυχὴν περιέρχεται. Τοῦτό τοι καὶ ἡδοναὶ καὶ δακρύουσι μεταξὺ ἀκούοντες, ὅπερ καὶ αὐτὸς ἐπασχον, ἡσυχῇ ἔρα τοῦ φαρμάκου τὴν ψυχὴν περιέοντος. Ἐπῆει δ' οὖν μοι πρὸς αὐτὸν τὸ ἔπος ἐκεῖνο λέγειν·

LUCIANUS. — I.

enim quosdam ex servis clamare oportet et admonero, ut ante pedes prospiciant, si quid exstantius paullo, aut cavum praetergrediendum sit, atque commonefacere eos (id quod absurdissimum est) quo scilicet sese incedere meminerint. Indignabatur itaque, si, quum ederent, alieno ore non indigerent, aut manibus; neque quum audirent, aliorum auribus uterentur: oculis autem aliorum, valentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent, ac sustinerent voces audire, quae miseris hominibus et excæcatis convenirent: audiunt enim has ipsas in foro, et medio die etiam ii viri, quibus demandata est urbium cura.

35. Hæc atque hujusmodi alia multa oratione persecutus, dicendi finem fecit. Ego vero interim, dum loquebatur, stupens auscultabam, metuens ne conticesceret. Ubi vero loqui desiit, illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoque passus sum. Diu enim defixis in eum oculis permulsus constiti; deinde multa confusione atque vertigine correptus, et sudore manabam, et loqui volentem oratio deficiebat ac retro inhibebat; ipsaque vox intercidebat, et lingua titubabat: postremo animi pendens lacrimabar. Neque enim summam duntaxat cutem perstrinxerat, aut leviter me ejus oratio tetigerat, sed altius et letale vulnus erat: scite enim admodum librata oratio ipsum, si ita dici fas est, animum trajecit. Quodsi jam decet nonnihil et me philosophicos attingere sermones, ita de hisco existimo.

36. Videtur mihi animus hominis bona indole præditi admodum similis esse scopo alicui tenero. Sagittarii autem in hac vita multi, qui plenas quidem pharetras variis atque omnis generis orationibus habent: ceterum non omnes certo jaculantur ac destinata feriunt; sed alii nervo nimium intento vehementiori quam par est impetu telum emittunt: et hi ab recta quidem via non aberrant, sagittæ autem ipsorum non manent in scopo, sed præ vehementia ictus penetrantes ac permeantes hiantem modo vulnere animum relinquunt. Aliorum contra sagittæ præ imbecillitate virium, et quod laxiore nervo emittuntur, ad scopum usque non perveniunt, sed languente impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt: quodsi vero interdum scopum contingant, summum illum quidem leviter perstringunt, altius autem vulnus nequaquam infligunt: neque enim valido missu conjiciebantur.

37. At qui bonus jaculator est ac Teucro illi similis, principio quidem diligenter scopum perspiciet, num valde mollis, num rursus nimis solidus et telo impenetrabilis: sunt enim scopi quidam invulnerabiles. Ubi autem hæc omnia perspecta habet, tum demum tincta sagitta, non veneno, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neque succo, ut Curetum, sed sensim mordicante pariter et dulci pharmaco infecta, certo jam jaculatur. Telum autem, valide quantum satis est impulsus, eo usque penetrans ut inhaereat, intus manet et multum medicamenti emittit, quod videlicet dispersum, totum circumquaque animum ambit. Hinc est quod et oblectantur et lacrimas inter audiendum emittunt: quod et mihi accidit, sensim medicamento illo animum mihi pervagante. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ipsi dicere:

Βάλλ' οὕτως, αἱ κέν τι φώως ἀνδρεσσι γένηαι.

Ὡςπερ γὰρ οἱ τοῦ Φρυγίου αὐλοῦ ἀκούοντες οὐ πάντες μαίνονται, ἀλλ' ὅποσοι αὐτῶν τῇ Ῥέα λαμβάνονται, οὗτοι δὲ πρὸς τὸ μέλος ὑπομιμνήσκονται τοῦ πάθους, οὕτω καὶ οἱ φιλοσόφων ἀκούοντες οὐ πάντες ἐνθεοὶ καὶ τραυματίζονται ἀπίαςιν, ἀλλ' οἷς ὑπὴν τι ἐν τῇ φύσει φιλοσοφίας συγγενές.

38. ΕΤΑΙ. Ὡς σεμνὰ καὶ θαυμάσια καὶ θεῖά γε, ὦ ἑταῖρε, διελέλυθας, ἐλελήθεις τέ με πολλῆς ὡς ἀληθῶς τῆς ἀμβροσίας καὶ τοῦ λωτοῦ κεκορεσμένος· ὥστε καὶ μεταξὺ σοῦ λέγοντος ἐπασχόν τι ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ παυσαμένου ἄλθομαι καὶ ἵνα δὴ καὶ κατὰ σέ εἶπω, τέτρωμαι· καὶ μὴ θαυμάσης· οἶσθα γὰρ ὅτι καὶ οἱ πρὸς τῶν κυνῶν τῶν λυττώντων δηχθέντες οὐκ αὐτοὶ μόνοι λυττώσιν, ἀλλὰ καὶ τινες ἐτέρους καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ μανίᾳ τὸ αὐτὸ τοῦτο διαθῶσι, καὶ οὗτοι ἐκφρονες γίνονται· συμμεταβαίνει γάρ τι τοῦ πάθους ἅμα τῷ δήγματι καὶ πολυγονεῖται ἡ νόσος καὶ πολλὴ γίγνεται τῆς μανίας διαδοχή.

ΛΟΥΚ. Οὐκοῦν καὶ αὐτὸς ἡμῖν ἐρᾶν ὁμολογεῖς;

ΕΤΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ προσέτι δέομαί γε σου κοινήν τινα τὴν θεραπείαν ἐπινοεῖν.

ΛΟΥΚ. Τὸ τοῦ ἄρα Τηλέφου ἀνάγκη ποιεῖν.

ΕΤΑΙ. Ποῖον αὖ λέγεις;

ΛΟΥΚ. Ἐπὶ τὸν τρώσαντα ἐλθόντας ἰᾶσθαι παρακαλεῖν.

IV.

ΔΙΚΗ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ.

1. Ἐπὶ ἄρχοντος Ἀριστάρχου Φαληρέως, Πυανεψιῶνος ἐβδόμη ἰσταμένου, γραφὴν ἔθετο τὸ Σίγμα πρὸς τὸ Ταῦ ἐπὶ τῶν ἐπτὰ Φωνήεντων βίας ὑπαρχόντων καὶ ἀρπαγῆς, ἀφηρῆσθαι λέγον πάντων τῶν ἐν διπλῷ ταῦ ἐκφερομένων.

2. Μέχρι μὲν, ὦ Φωνήεντα δικασταί, ὀλίγα ἡδικοῦμην ὑπὸ τουτουὶ τοῦ ταῦ καταχρωμένου τοῖς ἐμοῖς καὶ καταίροντος ἐνθα μὴ δεῖ, οὐ βαρέως ἔφερον τὴν βλάβην καὶ παρήκουον ἕνια τῶν λεγομένων ὑπὸ τῆς μετριότητος, ἣν ἴστε με φυλάσσοντα πρὸς τε ὑμᾶς καὶ τὰς ἄλλας συλλαβάς· ἐπεὶ δὲ ἐς τοσοῦτον ἤκει πλεονεξίας τε καὶ ἀνοίας, ὥστε ἐφ' οἷς ἡσύχασα πολλάκις, οὐκ ἀγαπῶν, ἀλλ' ἤδη καὶ πλείω προσβιάζεται, ἀναγκαίως αὐτὸ εὐθύνω νῦν παρὰ τοῖς ἀμφοτέροισιν εἰδόσιν ὑμῖν. Δέος δὲ οὐ μικρὸν μοι ἐπὶ τῆς ἀποθλίψεως ἐπέρχεται τῆς ἐμαυτοῦ· τοῖς γὰρ προπεπραγμένοις αἰεὶ τι μεῖζον προστιθὲν ἄρδην με τῆς οἰκείας ἀποθλίψει χώρας, ὡς ὀλίγου δεῖν ἡσυχίαν ἀγαγόντα μηδὲ ἐν γράμμασιν ἀριθμεῖσθαι, ἐν ἴσῳ δὲ κεῖσθαι τοῦ φόρου.

3. Δίκαιον οὖν οὐχ ὑμᾶς, οἱ δικάζετε νῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ γράμματα τῆς πείρας ἔχειν τινὰ φυλακὴν· εἰ γὰρ ἐξέσται τοῖς βουλομένοις ἀπὸ τῆς καθ' αὐτὰ τάξεως ἐς ἄλλοτρίαν βιάζεσθαι καὶ τοῦτο ἐπιτρέψετε ὑμεῖς,

Sic jace, si qua viris per te nova lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiunt, non omnes in furorem vertuntur, sed quotquot ipsorum a Rhea corripuntur, ii vero audito carmine, prioris affectus reminiscuntur: ita et qui philosophos audiunt, non omnes a deo inspirati ac saucii abeunt; sed illi solum, quorum ingenio quiddam philosophiae cognatum subest.

38. AM. Quam gravia et admiratione digna et divina, o amice, commemorasti! quantaque revera ambrosia, quanto loto saturatus, me inscio, fuisti! Quare et te dicente, animo commovebar, et nunc desinente, mœrore afficior, et, ut tuis verbis utar, saucius sum. Neque vero mireris: nosti enim eos, qui a canibus rabiosis mordentur, non solos rabie corripri, sed et si quos alios ipsi in ea insania momorderint, etiam illos mente dejici atque in furorem verti solere. Nam simul cum morsu etiam morbi istius quiddam in alium transfertur et propagatur, fitque insaniae istius multiplex successio.

LUC. Itaque etiam ipse nobis jam amare te confiteris?

AM. Maxime: oroque insuper, ut communem aliquam medicinam nobis excogites atque invenias.

LUC. Ergo Telephi illud necesse erit facere.

AM. Quodnam illud dicis?

LUC. Ad eum, a quo vulnerati sumus, eundum esse, et ab illo medicinam petendam.

IV.

JUDICIUM VOCALIUM.

1. Archonte Aristarcho Phalereo, septimia Pyanepsionis, actionem instituit Σίγμα adversus Ταῦ apud judices septem Vocales, de vi et rapina honorum; spoliari se dicens omnibus illis vocibus, quæ duplici ταῦ proferri solent.

2. Quamdiu, o judices Vocales, non admodum gravibus injuriis affectus sum ab hoc ταῦ, dum meis rebus abutebatur et eo se inferebat, ubi nullum ei jus erat; damnum non graviter tuli: nonnulla etiam, quæ dicebantur, audivisse me dissimulabam, propter modestiam, quam nostis me servare cum erga vos, tum erga alias syllabas: postquam vero eo avaritiæ et amentiae pervenit, ut non modo non sit contentum iis, quæ ego sæpe dissimulavi, verum jam majorem vim inferat, ipsa me necessitas cogit ut accusem ipsum apud vos, qui utrumque nostrum novistis. Non autem exiguus metus propter istam extrusionem mei me invasit. Nam quum prioribus injuriis majores semper addat, prorsus me e domestica sede expellet, eoque prope modum rediget, ut silendum mihi sit, et ne inter literas quidem amplius numerer, sed sibili modo locum habeam.

3. Est itaque æquum non modo vos judices, sed omnes etiam reliquas literas ab hocce dolo sibi cavere. Nam, si ut libet unicuique licebit e suo ordine in alium violenter irrumper, idque vos, sine quibus nihil omnino scribitur,

(115 - 122)

ὅν χωρὶς οὐδὲν καθόλου τι γράφεται, οὐχ ὁρῶ τίνα τρόπον αἱ συντάξεις τὰ νόμιμα, ἐφ' οἷς ἐτάχθη τὰ κατ' ἀργάς, ἔξουσιν. Ἀλλ' οὔτε ὑμᾶς οἶμαι ποτε ἐς τοσοῦτον ἀμελείας τε καὶ παροράσεως ἤξειν, ὥστε ἐπιτρέψαι τινὰ μὴ δίκαια, οὔτε, εἰ καθυφήσετε τὸν ἀγῶνα ὑμεῖς, ἔμοι παραλειπτέον ἐστὶν ἀδικουμένῳ.

4. Ὡς εἶθε καὶ τῶν ἄλλων ἀνεχόπησαν τότε αἱ τόλμαι ὑμῶν ἀρξάμενων παρανομεῖν, καὶ οὐκ ἂν ἐπολέμει μέχρι τῶν τῶν λάμβδα τῷ ῥῶ διαμφοισθητοῦν περὶ τῆς κίσσης καὶ κεφαλαιαργίας, οὐδὲ τὸ γάμμα τῷ κάππα διηγωνίζετο καὶ ἐς χεῖρας μικροῦ δεῖν ἤρχετο πολλάκις ἐν τῷ γναφεῖ ὑπὲρ γναφάλλων, ἐπέπαυτο δ' ἂν καὶ πρὸς τὸ λάμβδα μαχόμενον τὸ μόγις ἀφαιρούμενον αὐτοῦ καὶ μάλιστα παρακλέπτον, καὶ τὰ λοιπὰ δ' ἂν ἡρέμει συγχύσεως ἀρχεσθαι παρανόμου· καλὸν γὰρ ἕκαστον μένειν ἐφ' ἧς τετύχηκε τάξεως· τὸ δὲ ὑπερβαίνειν ἐς ἃ μὴ χρὴ λύνεσθαι ἐστὶ τὸ δίκαιον.

5. Καὶ ὁ γε πρῶτος ἡμῖν τοὺς νόμους τούτους διατύπων, εἴτε Κάδμος ὁ νησιώτης εἴτε Παλαμήδης ὁ Ναυπλίου — καὶ Σιμωνίδῃ δὲ ἔνιοι προσάπτουσι τὴν προμήθειαν ταύτην —, οὐ τῇ τάξει μόνον, καὶ ἢ αἱ προεδρίαί βεβαιοῦνται, διώρισαν, τί πρῶτον ἐστὶ ἢ δεύτερον, ἀλλὰ καὶ ποιότητας, ἃς ἕκαστον ἡμῶν ἔχει, καὶ δυνάμεις συνεῖδον. Καὶ ὑμῖν μὲν, ὧς δικασταί, τὴν μείζω δεδοῦκασι τιμὴν, ὅτι καθ' αὐτὰ δύνασθε φθέγγεσθαι, ἡμιφώνοις δὲ τὴν ἐφεξῆς, ὅτι προσθήκης εἰς τὸ ἀκουσθῆναι δεῖται· πασῶν δὲ ἐσχάτην ἐνόμισαν ἔχειν μοῖραν ἐννέα τῶν πάντων, οἷς οὐδὲ φωνὴ πρόσεστι καθ' αὐτά. Τὰ μὲν οὖν φωνήεντα φυλάσσειν ἔοικε τοὺς νόμους τούτους.

6. Τὸ δὲ γε ταῦ τοῦτο, οὐ γὰρ ἔχω χεῖρον αὐτὸ ὀνομάσαι ῥήματι ἢ ὅ καλεῖται, ὃ μὰ τοὺς θεοὺς, εἰ μὴ ἐξ ὁμῶν δύο συνήλθον ἀγαθοὶ καὶ καθήκοντες ὁραθῆναι, τὸ τε ἄλφα καὶ τὸ ὤ, οὐκ ἂν ἠκούσθη μόνον, τοῦτο τοῖνυν ἐτόλμησεν ἀδικεῖν με πλείω τῶν πώποτε βιασαμένων, ὀνομάτων μὲν καὶ ῥημάτων ἀπελάσαι πατρίων, ἐκδιώξει δὲ ὁμοῦ συνδέσμων ἅμα καὶ προθέσεων, ὡς μηκέτι φέρειν τὴν ἔκτοπον πλεονεξίαν· ὅθεν δὲ καὶ ἀπὸ τίνων ἀρξάμενον, ὥρα λέγειν.

7. Ἐπεδήμουν ποτὲ Κυβέλω — τὸ δὲ ἐστὶ πολίχνιον οὐκ ἀγνοῶ, ἀποικον (ὡς ἔχει λόγος) Ἀθηναίων — ἐπηλόμην δὲ καὶ τὸ κράτιστον ῥῶ, γειτόνων τὸ βέλτιστον· κατηγορήναι δὲ παρὰ κωμῳδιῶν τινι ποιητῇ, Λυσίμαχος καλεῖτο, Βοιώτιος μὲν, ὡς ἐφαίνετο, τὸ γένος ἀνέκαθεν, ἀπὸ μέσης δὲ ἀξίων λέγεσθαι τῆς Ἀττικῆς· παρὰ τούτῳ ἢ τῷ ξένῳ τὴν τοῦ ταῦ τούτου πλεονεξίαν ἐφώρασα· μέχρι μὲν γὰρ ὀλίγοις ἐπεχείρει, τετταράκοντα λέγειν ἔχον, ἔτι δὲ τήμερον καὶ τὰ ὅμοια ἐπισπώμενον, συνήσαν ὁμῶν ἴδια ταυτὶ λέγειν, καὶ οἷστον ἦν μοι τὸ ἀκούμα καὶ οὐ πάνυ τι ἐδακνόμην ἐπ' αὐτοῖς.

8. Ὅποτε δ' ἐκ τούτων ἀρξάμενον ἐτόλμησε καττίπερον εἰπεῖν καὶ κάττυμα καὶ πίτταν, εἴτα ἀπερυθρίσσαν αἱ βασιλιτταν ὀνομάζειν, ἀποστεροῦν με τῶν συγγεγενημένων μοι καὶ συνεθραμμένων γραμμάτων, οὐ με-

permiseritis, non video quomodo sua quique ordines jura, juxta quæ a principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo vos unquam ad tantam incuriam vel negligentiam perventuros, ut ea feratis, quæ cum æquo et jure pugnant: nec, si vos certamen declinaveritis, mihi, qui injuria affectus sum, negligendum erit.

4. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim, quum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa: neque enim digladiaretur ad hunc usque diem λάμβδα cum ῥῶ disceptans de voce κίσσης et κεφαλαιαργία: neque etiam τῷ γάμμα esset cum κάππα certamen, neque tam sæpe ad manus propemodum venisset in fullonia de dictionibus γναφεῖον et γναφάλλα: quin cessasset etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόγις illi extorqueus, immo suffurans: adeoque reliquæ item literæ quievissent, nec confusionem legibus vetitam inferrent. Est enim pulchrum unamquamque literam in eo ordine, quem primum sortita est, manere: transcendere vero eo, quo non oportet, ejus est qui jus et æquum everlit.

5. Et qui primus nobis has leges fixit, sive Cadmus fuerit ille insularis, sive Palamedes Nauplii filius (sunt et qui hanc curam Simonidi tribuant), non ordinem tantum, per quem sua quibusque literis sedes stabilita est, finierunt, quæ debeat esse prima, quæ secunda; sed qualitates etiam et virtutes, quas habent singulæ nostrum, perspexerunt. Et vobis quidem, iudices, honorem tribuerunt maximum, propterea quod sonum edere sine ope aliena valetis: semivocalibus vero secundum, quia, ut perfecte audiantur, aliqua accessione egent: omnium autem postremum novem inter omnes literis decreverunt, quibus ne vox quidem per se ulla est. Et vocales quidem, ut apparet, his legibus obtemperant.

6. Hoc vero ταῦ (neque enim possum ipsum turpiori nomine appellare, quam quo nominari solet), quod per deos, nisi duæ quædam bonæ ex vobis, et specie decenti, ἄλφα scilicet et ὤψιλον, (ejus misertæ) convenissent, ne audiretur quidem, hoc inquam ταῦ mihi majorem vim, quam ullæ unquam literæ, inferre ausum est. Nam nominibus et verbis patriis me extrudere, præterea ex ipsis etiam conjunctionibus et præpositionibus expellere tentat; adeo ut istam immanem aviditatem ferre ulterius nequeam. Verum jam tempus est dicere, unde et a quibus initiis cœperit.

7. Peregrinabar aliquando Cybeli (id oppidulum est non injucundum, colonia, sicuti fertur, Atheniensium), adduxeramque mecum fortissimum illud ῥῶ, ex vicinis meis optimum. Divertebam vero apud comicum quendam poetam, Lysimachum nomine, genere, quantum apparebat, Βαοτίum, sed qui se tamen e media Attica oriundum dici volebat. Apud hunc hospitem ego hujus ταῦ aviditatem deprehendi: quod dum pauca modo aggredere, τετταράκοντα dicere amans, præterea τήμερον, et similes quasdam voces ad sese pertrahens, consuetudinem ipsi hanc esse opinabar, ut suo illa more proferret, ac patienter audiebam, nec vehementer admodum me ea res mordebat.

8. Sed postquam, sumto ab his initio, eo audaciæ processit etiam, ut καττίπερον, et κάττυμα, et πίτταν pronunciatet, deinde, abjecto omni pudore, βασιλιτταν quoque nominaret, privans me iis literis quæ mecum essent nῆταque

τρίως ἐπὶ τούτοις ἀγανακτῶ καὶ πίμπραμαι δεδιὸς μὴ τῷ χρόνῳ καὶ τὰ σῦκα τῦκά τις ὀνομάσῃ. Καὶ μοι πρὸς Διὸς ἀθυμοῦντι καὶ μεμονωμένῳ τῶν βοηθησόντων σύγγνωτε τῆς δικαίας ὀργῆς· οὐ γὰρ περὶ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα ἐστὶν ὁ κίνδυνος, ἀφαιρουμένῳ τῶν συνήθων καὶ συνεσχολακώτων μοι γραμμάτων· κίσσαν μου, λάλον ὄρνειον, ἐκ μέσων ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν κόλπων ἀρπάσαν κίτταν ὠνόμασεν· ἀφείλετο δέ μου φάσσαν ἅμα νήσσαις τε καὶ κοσσύφοις ἀπαγορεύοντος Ἀριστάρχου· περιέσπασε δὲ καὶ μελισσῶν οὐκ ὀλίγας· ἐπ' Ἀττικὴν δὲ ἦλθε καὶ ἐκ μέσης αὐτῆς ἀνήρπασεν ἀνόμως Ὑμηττὸν, ὁρώντων ὑμῶν καὶ τῶν ἄλλων συλλαβόν.

9. Ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα; Θεσσαλίας με ἐξέβαλεν ὅλης Θητταλίαν ἀξιοῦν λέγειν, καὶ πᾶσαν ἀποκέκλεικέ μοι τὴν θάλασσαν οὐδὲ τῶν ἐν κήποις φεισάμενον σευτλίων, ὡς τὸ δὴ λεγόμενον μηδὲ πᾶσαλόν μοι καταλιπεῖν. Ὅτι δὲ ἀνεξίκακόν εἰμι γράμμα, μαρτυρεῖτέ μοι καὶ αὐτοὶ μηδέποτε ἐγκαλέσαντι τῷ ζῆτα σμάραγδον ἀποσπᾶσαντι καὶ πᾶσαν ἀφελομένῳ Σμύρναν, μηδὲ τῷ ξὺ πᾶσαν παραβάντι συνθήκην καὶ τὸν συγγραφέα τῶν τοιούτων ἔχοντι Θουκυδίδην σύμμαχον· τῷ μὲν γὰρ γελτόνι μου βῶ νοσήσαντι συγγνώμη, καὶ παρ' αὐτῷ φυτεύσαντί μου τὰς μυρρίνας καὶ παῖσαντί μέποτε ὑπὸ μελαγχολίας ἐπὶ κόρρης. Κἀγὼ μὲν τοιοῦτον.

10. Τὸ δὲ ταῦ τοῦτο σκοποῦμεν ὡς φύσει βίαιον καὶ πρὸς τὰ λοιπά. Ὅτι δὲ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀπέσχετο γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ δέλτα καὶ τὸ θῆτα καὶ τὸ ζῆτα, μικροῦ δεῖν πάντα ἡδίκησε τὰ στοιχεῖα, αὐτὰ μοι κάλει τὰ ἀδικηθέντα γράμματα. Ἀκούετε, Φωνήεντα δικασταί, τοῦ μὲν δέλτα λέγοντος· ἀφείλετό μου τὴν ἐνδελέχειαν, ἐντελέχειαν ἀξιοῦν λέγεσθαι παρὰ πάντας τοὺς νόμους· τοῦ θῆτα κρούοντος καὶ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας τίλλοντος ἐπὶ τῷ καὶ τῆς κολοκύνθης ἐστερηθῆναι· τοῦ ζῆτα, τὸ συρίζειν καὶ σαλπίζειν, ὡς μηκέτ' αὐτῷ ἐξεῖναι μηδὲ γρύζειν. Τίς ἂν τούτων ἀνάσχοιτο; τίς ἐξαρκέσειε δίκη πρὸς τὸ πονηρότατον τουτὶ ταῦ;

11. Τὸ δὲ ἄρα οὐ τὸ δμόφυλον τῶν στοιχείων μόνον ἀδικεῖ γένος, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς τὸ ἀνθρώπειον μεταβέβηκε τουτονὶ τὸν τρόπον· οὐ γὰρ ἐπιτρέπει γε αὐτοὺς κατ' εὐθὺ φέρεσθαι ταῖς γλώσσαις· μᾶλλον δὲ, ὃ δικασταί, μεταξὺ γὰρ με πάλιν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα ἀνέμνησε περὶ τῆς γλώσσης, ὅτι καὶ ταύτης με τὸ μέρος ἀπῆλασε καὶ γλῶτταν ποιεῖ τὴν γλῶσσαν. Ὡς γλῶσσης ἀληθῶς νόσημα ταῦ. Ἀλλὰ μεταβήσομαι πάλιν ἐπ' ἐκεῖνο καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναγορεύσω ὑπὲρ ὧν εἰς αὐτοὺς πλημμελεῖ· δεσμοῖς γὰρ τισι στρεβλοῦν καὶ σπαράττειν αὐτῶν τὴν φωνὴν ἐπιχειρεῖ. Καὶ ὁ μὲν τι καλὸν ἰδὼν καλὸν εἰπεῖν αὐτὸ βούλεται, τὸ δὲ παρεισπεσὼν τάλον εἰπεῖν αὐτοὺς ἀναγκάζει ἐν ἅπασι προεδρίαν ἔχειν ἀξιοῦν· πάλιν ἕτερος περὶ κλήματος διαλέγεται, τὸ δὲ — τλῆμον γὰρ ἐστὶν ἀληθῶς — τλῆμα πεποίηκε τὸ κλῆμα. Καὶ οὐ μόνον γε τοὺς τυχόντας ἀδικεῖ, ἀλλ' ἤδη καὶ τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ, ὃ καὶ γῆν καὶ θά-

et educatæ : tum vero haud leviter sum commotus, et ira accensus, timens ne quis temporis successu etiam σῦκα, τῦκα appellet. Oro autem vos per Jovem, ut afflicti et omni ope et auxilio destituti justam indignationem feratis. Neque enim parvum hoc aut vulgare periculum est, quum assuetis et familiaribus me verbis spoliatur; nam κίσσαν (id est picam) meam, avem loquacissimam, ex medio, ut ita dicam, sinu abreptam, κίτταν appellavit : quin et φάσσαν (id est palumbum), una cum νήσσαις (id est anatibus) et κοσσύφοις (id est merulis), interdicente Aristarcho, mihi eripuit. Pertraxit etiam ad se non paucas μέλισσας (apes) : in Atticam vero veniens, ex media illa regione Ὑμηττὸν præter jus rapuit, idque vobis ipsis ceterisque inspectantibus.

9. Verum quid ego ista commemoro? tota me Thessalia expulit, vultque eam Thettaliam dici : toto insuper θαλάσση (mari) sum exclusus. Neque a σεύτλοις (betis) hortensibus sibi temperat, ut jam, quod dici solet, ne πάτταλος (paxillus) quidem mihi reliquus sit. Quod vero litera sim injuriarum patiens, vos ipsi mihi testes estis : neque enim unquam accusavi literam ζῆτα, quæ mihi σμάραγδον abstulit, et totam Σμύρναν surripuit; nec ipsam etiam ξὺ, omnes συνθήκας (fœdera omnia) rumpentem et συγγραφέα (scriptorem historiarum) Thucydidem in tali re nactam σύμμαχον (socium). Etenim vicino meo βῶ venia danda, quod morbo laborans meas apud se μυρρίνας (myrtus) plantarit, et aliquando atra bile percitum me ἐπὶ κόρρης (in maxillam) percusserit. Talis quidem ego sum.

10. Hoc vero ταῦ quam sit natura violentum adversus reliquas etiam literas, jam consideremus. Nam quod a ceteris quoque minime abstinerit, sed et δέλτα et θῆτα et ζῆτα et prope omnia elementa injuria affecerit, de hoc mihi literas læsas ipsas accerse in testimonium. Auditis, Vocales iudices, ipsum δέλτα dicens : Surripuit mihi meam ἐνδελέχειαν, pro qua ἐντελέχειαν dicere jubet; quod sane contrarium est omnibus legibus. Auditis θῆτα plangens et capiti capillos evellens, eo quod privatum est κολοκύνθη (cucurbita). Auditis ipsum etiam ζῆτα, querens sibi ablatum esse συρίζειν et σαλπίζειν (fistula et tuba canere), adeo ut ne γρύζειν quidem (id est mutire) illi porro liceat. Quis ista quaeso ferat? aut quæ poena satis magna erit tam scelesto Tau?

11. Verum hoc non tantum cognatum sibi elementorum genus lædit, sed jam in homines ipsos grassatur, in hunc modum. Neque enim iis permittit, ut recta ferantur linguis : immo vero, Iudices : interim enim res humanæ rursus me admonuerunt γλώσσης (id est linguæ) : nam me hac quoque ex parte extrusit, et γλῶσσαν facit γλῶτταν. Ο γλώσσης vere morbus ταῦ. Verum redeo ad illud quod cœperam, hominibusque patrocinator in iis, in quibus adversus eos delinquit. Nam vinculis quibusdam vocem eorum torquere et discerpere conatur. Quum quis pulchrum quidpiam videns, id καλὸν (pulchrum) appellare velit, hoc ταῦ ex transverso irruens τάλον ipsum dicere cogit : adeo cupit in omnibus primas sedes obtinere. Rursum alius quispiam dicit, περὶ κλήματος (id est, de palmite) : hoc vero, est enim revera τλῆμον (id est scelestum), τλῆμα facit, quod erat κλῆμα. Nec plebeios tantum homines injuria afficit, sed jam etiam magno illi regi, cui fama est ipsam terram et

1.

ἐφέστιον
καὶ ἐρῶ
καλοῦσθαι
γὰρ αὐτὸν
τοῦ μέτρου
σοι νῦν
βροντῇ
κεραυνό
καὶ καπνῷ
ὀνομάτω
πρόχειρον
ἵστι μηδὲ
διαφυλάττει

2. Θ.

ῶλον θρῆνον
κεραυνοῦ
κείς αὐτοῦ
διέναι, μό
δι ἀναπ
ταῦτά σου
πάντη ἀπ
ερμουργῶ
καθάπερ
πιορκοῦν
ημεῖς δὲ
τα ἐκκεκ
3. Ἐπεὶ
τὴν ὀργὴν

(98 - 101)

λασσαν εἰχαί φασι καὶ τῆς αὐτῶν φύσεως ἐκστῆναι, τὸ δὲ καὶ τούτῳ ἐπιβουλεύει καὶ Κύρον αὐτὸν ὄντα Τυρόν τινα ἀπέφηνεν.

12. Οὕτω μὲν οὖν ὅσον ἐς φωνὴν ἀνθρώπους ἀδικεῖ· ἔργῳ δὲ πῶς; Κλάουσιν ἄνθρωποι καὶ τὴν αὐτῶν τύχην ὀδύρονται καὶ Κάδμῳ καταρῶνται πολλάκις, ὅτι τὸ ταῦ ἐς τὸ τῶν στοιχείων γένος παρήγαγε· τῷ γὰρ τούτου σώματί φασι τοὺς τυράννους ἀκολουθήσαντας καὶ μιμησαμένους αὐτοῦ τὸ πλάσμα ἔπειτα σχήματι τοιούτῳ ξύλα τεκτάναντας ἀνθρώπους ἀνασκοποῖσιν ἐπ' αὐτά· ἀπὸ δὲ τούτου καὶ τῷ τεχνήματι τῷ πονηρῷ τὴν πονηρὰν ἐπωνυμίαν συνελθεῖν. Τούτων οὖν ἀπάντων ἕνεκα πόσων θανάτων τὸ ταῦ ἄξιον εἶναι νομίζετε; Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δικαίως τοῦτο μόνον ἐς τὴν τοῦ ταῦ τιμωρίαν ὑπολείπεσθαι, τὸ τῷ σχήματι τῷ αὐτοῦ τὴν δίκην ὑποσχεῖν, ὃ δὲ σταυρὸς εἶναι ὑπὸ τούτου μὲν ἐδημιουργήθη, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ὀνομάζεται.

V.

TIMON H MISANTHROPOS.

TIMON, ZEVS, ERMES, PLOUTOS, PENIA, GNAΘONIAHS, PHIΛΙΑΔΗΣ, ΔΗΜΕΑΣ, ΘΡΑΣΥΚΛΗΣ.

1. TIM. ὦ Ζεῦ φίλιε καὶ ξένιε καὶ ἐταιρεῖε καὶ ἐφέστιε καὶ ἀστεροπητὰ καὶ ὄρχιε καὶ νεφεληγερέτα καὶ ἐρίγδουπε καὶ εἴ τί σε ἄλλο οἱ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καλοῦσι, καὶ μάλιστα ὅταν ἀπορῶσι πρὸς τὰ μέτρα· τότε γὰρ αὐτοῖς πολυώνυμος γινόμενος ὑπερείδεις τὸ πῖπτον τοῦ μέτρου καὶ ἀναπληροῖς τὸ κέχρητὸς τοῦ ῥυθμοῦ· ποῦ σοι νῦν ἡ ἐρισμάρατος ἀστραπή καὶ ἡ βαρύδρομος βροντή καὶ ὁ αἰθαλόεις καὶ ἀργήεις καὶ σμερδαλέος κεραυνός; Ἀπαντα γὰρ ταῦτα λῆρος ἤδη ἀναπέφηνε καὶ καπνὸς ἀτεχνῶς ποιητικὸς ἔξω τοῦ πατάγου τῶν ὀνομάτων. Τὸ δὲ αἰοιδιμὸν σου καὶ ἐκρηβόλον ὄπλον καὶ πρόχειρον οὐκ οἶδ' ὅπως τελέως ἀπέσβη καὶ ψυχρόν ἐστι μὴδὲ ὀλίγον σπινθήρα ὀργῆς κατὰ τῶν ἀδικούντων διαφυλάττον.

2. Θάπτον γοῦν τῶν ἐπιπορκεῖν τις ἐπιχειροῦντων ἰσλὸν θρυαλλίδα φοβηθείη ἂν ἢ τὴν τοῦ πανδαμάτορος κεραυνοῦ φλόγα· οὕτω δαλὸν τινα ἐπανατείνεσθαι δοκεῖς αὐτοῖς, ὥς πῦρ μὲν ἢ καπνὸν ἀπ' αὐτοῦ μὴ δεδιέναι, μόνον δὲ τοῦτο οἶεσθαι ἀπολαύειν τοῦ τραύματος, ὅτι ἀναπλησθήσονται τῆς ἀσβολῆς. Ὡστε ἤδη διὰ ταῦτά σοι καὶ ὁ Σαλμωνεὺς ἀντιβροντᾶν ἐτόλμα, οὐ πάντῃ ἀπίθανος ὢν, πρὸς οὕτω ψυχρὸν τὴν ὀργὴν Δία ἐρμουργὸς ἀνὴρ μεγαλαυχούμενος. Πῶς γάρ; ὅπου καθεύδῃς ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδεις, ὃς οὔτε τῶν ἐπιπορκούντων ἀκούεις οὔτε τοὺς ἀδικούντας ἐπισκοπεῖς, ἡμᾶς δὲ καὶ ἀμβλυώτεις πρὸς τὰ γινόμενα καὶ τὰ ὅσα ἐκχεκώφῃσαι καθάπερ οἱ παρηβηχότες.

3. Ἐπεὶ νέος γε ἔτι καὶ ὀξύθυμος ὢν καὶ ἀχμαῖος τὴν ὀργὴν πολλὰ κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ βιαίων ἐποίεις

mare cessisse atque naturam suam mutasse, insidiatur et ex ipso, quum Κύρος sit, τυρόν (caseum) quendam efficit.

12. Atque in hunc modum vocem hominum lædit. Quomodo vero re ipsa et opere eosdem lædat, audite. Plorant homines atque suæ fortunæ vices deflent, atque ipsum sæpe Cadmum execrantur, quod ταῦ in elementorum genus invexerit: aiunt enim Tyrannos ejus literæ corpus secutos atque figuram imitatos, postea simili figura cruces fabricasse, quibus homines affigerent: atque ex hoc huic tam perniciosæ fabricæ pessimum nomen (σταυροῦ) obvenisse. Propter ista omnia quot mortibus ipsum ταῦ dignum esse censetis? Ego quidem existimo merito hoc solum ad supplicium ipsius ταῦ relinqui, ut pœnam in sua illa figura sustineat, quæ sane ut σταυρός (crux) esset istius opera effectum est, nomenque hoc apud homines sortiretur.

V.

TIMON, SIVE MISANTHROPOS.

TIMON, JUPITER, MERCURIUS, PLUTUS, PAUPERTAS, GNATHONIDES, PHIΛΙΑDES, DEMA, THRASYCLES.

1. TIM. O Jupiter Philie, et Xenie, et Hetaerie, et Ephesie, et Asteropeta, et Horcie, et Nepheligereta, et Erigdupe, et si quo te alio vocant nomine attoniti poetæ, idque adeo quum in versu faciundo hærent impediti (tunc enim iis magno nominum agmine sustines versum labantem, et rhythmum hiantem replēs): ubi nunc fulgur illud tuum tanto strepitu erumpens? ubi tonitru tanto fremitu boans? ubi illud flammans, candens ac terribile fulmen? Cuivis sane constare potest, ea omnia nihil esse aliud quidquam præter nugas ac fumum plane poeticum, nominum strepitum si demas. Telum autem tuum decantatum illud et longe feriens et expeditum, nescio quo pacto plane restinctum est, et refrixit, ne tantilli lulam quidem iræ scintillam adversus sceleratos retinens.

2. Inde est quod perjuri potius metuerint hesternum aliquod ellychnium, quam fulminis cuncta domantis flammam: ita videris illis titiōnem jaculari, ut ignem ejus vel fumum haud timeant, hocque unum ex vulnere malum sibi accidere existiment, quod fuligine operiantur atque inquinentur. Hinc adeo est quod Salmoneus ille, te contento, contra tonare ausus est, vir qui hanc de se opinionem in animis hominum facile tueretur, audax quippe et ardens animo adversus Jovem tam frigidum. Quidni enim? quum tu veluti ex mandragoræ potu dormiens perjuros non audias, neque injustos aspicias: contra autem lippis et lusciosis oculis ea quæ fiunt videas; atque auribus, velut senes, obsurdueris.

3. Nam quum adhuc juvenis eras, ardenti animo et iracundia gravi, multa quotidie adversus injustos ac violento-

καὶ οὐδέποτε ἦγες τότε πρὸς αὐτοὺς ἐκεχειρίαν, ἀλλ' αἰεὶ ἐνεργὸς πάντως ὁ κεραυνὸς ἦν καὶ ἡ αἰγὶς ἐπεσειέτο καὶ ἡ βροντὴ ἐπαταγεῖτο καὶ ἡ ἀστραπὴ συνεχὲς ὥσπερ εἰς ἀκροβολισμὸν προσηκοντίζετο· οἱ σεισμοὶ δὲ κοσκινηδὸν καὶ ἡ χιὼν σωρηδὸν καὶ ἡ χάλαζα πετρηδὸν· καὶ ἵνα σοι φορτικῶς διαλέγωμαι, ὕετοί τε βραχθαῖοι καὶ βίαιοι, ποταμὸς ἐκάστη σταγὼν· ὥστε τηλικαύτη ἐν ἀκρεῖ χρόνου ναυαγία ἐπὶ τοῦ Δευκαλίωνος ἐγένετο, ὡς ὑποβρυχίων ἀπάντων καταδεδυκότων μόγις ἐν τι κιβώτιον περισωθῆναι προσοκεῖλαν τῷ Λυκωρεῖ ζώπυρόν τι τοῦ ἀνθρωπίνου σπέρματος διαφυλάττον εἰς ἐπιγονὴν κακίας μείζονος.

4. Τοιγάρτοι ἀκόλουθα τῆς βραθυμίας τὰ πείχαιρα κομίζῃ παρ' αὐτῶν, οὔτε θύοντος ἔτι σοὶ τινος οὔτε στεφανοῦντος, εἰ μὴ τις ἄρα πάρεργον Ὀλυμπίων, καὶ οὗτος οὐ πᾶν ἀναγκαῖα ποιεῖν δοκῶν, ἀλλ' εἰς ἔθος τι ἀρχαῖον συντελῶν· καὶ κατ' ὀλίγον Κρόνον σε, ὃ θεῶν γενναιότατε, ἀποφανοῦσι παρωσάμενοι τῆς τιμῆς. Ἐὼ λέγειν ποσάκις ἤδη σου τὸν νεῶν σεσυλήκασιν· οἱ δὲ καὶ αὐτῷ σοὶ τὰς χεῖρας Ὀλυμπίασιν ἐπιβεβλήκασιν, καὶ σὺ δ' ὑψιβρεμέτης ὠκνησας ἢ ἀναστῆσαι τοὺς κύνας ἢ τοὺς γείτονας ἐπικαλέσασθαι, ὡς βοηδρομήσαντες αὐτοὺς συλλάβοιεν ἔτι συσκευαζομένους πρὸς τὴν φυγὴν· ἀλλ' ὁ γενναῖος καὶ Γίγαντολέτωρ καὶ Τίτανοκράτωρ ἐκάθησο τοὺς πλοκάμους περικειρόμενος ὑπ' αὐτῶν, δεκάπηχυν κεραυνὸν ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ. Ταῦτα τοίνυν, ὦ θαυμάσιε, πηνίκα παύσεται οὕτως ἀμελῶς παρορώμενα; ἢ πότε κολάσῃ τὴν τσαούτην ἀδικίαν; πόσοι Φαέθοντες ἢ Δευκαλίωνες ἱκανοὶ πρὸς οὕτως ὑπεραντλὸν ὕδριν τοῦ βίου;

5. Ἴνα γὰρ τὰ κοινὰ ἔασας τὰ μὰ εἶπω, τοσοῦτους Ἀθηναίων εἰς ὕψος ἄρας καὶ πλουσίους ἐκ πενεστάτων ἀποφῆνας καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπικουρήσας, μᾶλλον δὲ ἀθρόον εἰς εὐεργεσίαν τῶν φίλων ἐκχέας τὸν πλοῦτον, ἐπειδὴ πένης διὰ ταῦτα ἐγενόμην, οὐκέτι οὐδὲ γνωρίζομαι πρὸς αὐτῶν οὐδὲ προσβλέπουσιν οἱ τέως ὑποπτήσσοντες καὶ προσκυνοῦντες καὶ τοῦ ἐμοῦ νεύματος ἀπηρητημένοι, ἀλλ' ἦν που καὶ ὁδῷ βαδίζων ἐντύχῳ τινὶ αὐτῶν, ὥσπερ τινὰ στήλην παλαιοῦ νεκροῦ ὑπτίαν ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀνατετραμμένην παρέρχονται μὴδὲ ἀναγνόντες, οἱ δὲ καὶ πόρρωθεν ἰδόντες ἑτέραν ἐκτρέπονται δυσάντητον καὶ ἀποτρόπαιον θέαμα ὀφείσθαι ὑπολαμβάνοντες τὸν οὐ πρὸ πολλοῦ σωτῆρα καὶ εὐεργέτην αὐτῶν γεγεννημένον.

6. Ὅστε ὑπὸ τῶν κακῶν ἐπὶ ταύτην τὴν ἐσχατιὰν τραπόμενος ἐναψάμενος διφθέραν ἐργάζομαι τὴν γῆν ὑπόμισθος ὀβολῶν τεττάρων, τῇ ἐρημῇ καὶ τῇ δικέλλῃ προσφιλοσοφῶν. Ἐνταῦθα τοῦτο γοῦν μοι δοκῶ κερδαίνειν, μὴκέτι ὀφείσθαι πολλοὺς παρὰ τὴν ἀξίαν εὖ πράττοντας· ἀνιαιρότερον γὰρ τοῦτό γε. Ἦδη ποτὲ οὖν, ὦ Κρόνου καὶ Ῥέας υἱέ, τὸν βαθὺν τοῦτον ὕπνον ἀποσεισάμενος καὶ νήδυμον — ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην γὰρ κεκοίμησαι — καὶ ἀναρριπίσας τὸν κεραυνὸν ἢ ἐκ τῆς Οἰτῆς ἐναυσάμενος μεγάλην ποιήσας τὴν

parabas, sublataque omni induciarum spe, bella cum iis gerebas, neque unquam otiosum erat fulmen; ægis concussa illis intentabatur, tonitru remugiebat, fulgur in morem velitaris pugnae usque et usque mittebatur: terræ autem motus ita frequenter fiebant, ut cribri agitationem plane referrent; nix acervatim ruebat, grandinem autem saxa diceret; et ut violentius elatiusque tecum loquar, imbres effusi et vehementes deferebantur in terras; singulae guttae fluvium æquabant. Quamobrem puncto temporis sub Deucalione tantum factum est naufragium, ut omnibus aqua obrutis unica modo superfuerit arcula ad Lycoreum montem ap-pulsa, veluti quendam generis humani fomitem servans, quo majora deinde scelera sobolescerent.

4. Ergo condignum pretium ob socordiam ab iis tulisti, cui nemo hodie rem sacram facit, nec coronam imponit, nisi forte unus aut alter quasi Olympiorum corollarium, idque qui tibi præstat, rem se haud sane pernecessariam facere existimat, sed veteri nescio cui instituto id dandum credit. Illi te, o deorum præstantissime, paulatim in Saturni locum redigent, omni te honore spoliantes. Mitto jam dicere quoties templum tuum expilarint: quidam etiam manus tibi apud Olympiam sunt admoliti; et tu, quem ὑψιβρεμέτην (altitonantem) poetæ vocitant, ne ausus quidem es excitare canes vel vicinos advocare, qui e vestigio concurrentes comprehenderent sacrilegos, res suas etiamnum convasantes, ut in pedes se protinus darent. Sed tu, fortis bellator, et qui γίγαντολέτωρ et τίτανοκράτωρ (Gigantum et Titanum victor) prædicaris, sedebas, manu decemcubitale fulmen sustinens, interea dum cincinnos aureos otiose tibi attondebant. Hæc igitur, o deus admirabilis, quando tandem dissimulare desines? quando erit ut tanta facinora ultum eas? quot orbis conflagrationes Phaethontæ, quot Deucalionea diluvia satis esse queant, ut tam inexhausta hominum insolentia compescatur?

5. De me enim ut dicam, iis, quæ ad ceteros pertinent, omissis, postquam tot Athenienses exexi, divitesque ex pauperrimis reddidi, atque omnibus ea, quibus egebant, benigne largitus sum, seu, ut verius dicam, postquam acervatim, ut in amicos beneficus essem, opes effudi, atque ea re factum est, ut ad inopiam redactus sim: illi me prorsus ignorant, ac ne aspiciunt quidem, quum tamen antea me revererentur, adorarent et ex meo penderent nutu: quin etiam si forte cui ipsorum in via occurram, ii me veluti eversum hominis jamdudum sepulti titulum, temporis diuturnitate collapsum, prætereunt, ne legentes quidem: alii autem quum longe me vident, in aliam deflectunt viam, rati quippe visuros se spectaculum aliquod occursu infelustum atque aversandum, me, inquam, qui non ita pridem servator ipsis audiebam et beneficiorum auctor.

6. Tot itaque malis circumvallatus, in hunc remotum et desertum agrum concessi, et suspensio ex humeris rhenone terram colo, quatuor in diem obolis locata opera, cum ligone et hac solitudine philosophans. Hic enim hoc certe laboris mei videor præmium consequi, quod plerosque præter æquum et meritum fortunatos non sum visurus: id enim mihi nimis molestum. At nunc tandem aliquando, Saturni ac Rheæ filii, excutiens altissimum istum somnum ac νήδυμον [depositu difficillimum] (nam Epimenidem dormiendo vicisti), flatu denuo suscitans fulmen, aut ex Æta

φλόγα ἐπιδεικναιό τινα χολήν ἀνδρώδους καὶ νεανικοῦ Διὸς, εἰ μὴ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ ὑπὸ Κρητῶν περὶ σοῦ καὶ τῆς ἐκεῖ ταφῆς μυθολογούμενα.

7. ZEYΣ. Τίς οὗτός ἐστιν, ὦ Ἑρμῇ, ὁ κεκραγὼς ἐκ τῆς Ἀττικῆς παρὰ τὸν Ὑμηττὸν ἐν τῇ ὑπωρεῖα πινάρους ὄλος καὶ αὐχμῶν καὶ ὑποδίφθερος; σκάπτει δὲ οἶμαι ἐπικεκυφώς· λάλος ἀνθρώπος καὶ θρασύς. Ἡ που φιλόσοφος ἐστίν· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀσεβεῖς τοὺς λόγους διεξήκει καθ' ἡμῶν.

ΕΡΜ. Τί φῆς, ὦ πάτερ; ἀγνοεῖς Τίμωνα τὸν Ἐχεκρατίδου τὸν Κολλυτέα; οὗτός ἐστιν ὁ πολλάκις ἡμᾶς καθ' ἱερῶν τελείων ἐστιάσας, ὁ νεόπλουτος, ὁ τὰς ὁδὰς ἐκατόμβας, παρ' ᾧ λαμπρῶς ἐορτάζειν εἰώθαμεν τὰ Διάσια.

ZEYΣ. Φεῦ τῆς ἀλλαγῆς· ὁ καλὸς ἐκεῖνος, ὁ πλούσιος, περὶ δὲ οἱ τοσοῦτοι φίλοι; τί παθὼν οὖν τοιοῦτός ἐστιν; αὐχμηρὸς, ἀθλιός καὶ σκαπανεύς καὶ μισθωτός, ὡς εἰσιν, οὕτω βαρεῖαν καταφέρων τὴν δίκελλαν.

8. ΕΡΜ. Οὕτως μὲν εἶπεν, χρηστότης ἐπέτριψεν αὐτὸν καὶ φιλανθρωπία καὶ ὁ πρὸς τοὺς δεομένους ἅπαντας οἶκτος, ὡς δὲ ἀληθεῖ λόγῳ, ἀνοία καὶ εὐήθεια καὶ ἀκρισία περὶ τῶν φίλων, δὲ οὐ συνίει κόραξι καὶ λύκοις χαρίζομενος, ἀλλ' ὑπὸ γυπῶν τοσοῦτων ὁ κακοδαίμων κειρόμενος τὸ ἥπαρ φίλους εἶναι αὐτοὺς καὶ ἐταίρους ᾤετο, ὅπως εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν χαίροντας τῇ βορᾷ· οἱ δὲ τὰ δὲ γυμνώσαντες ἀκριβῶς καὶ περιτραγόντες, εἰ δέ τις καὶ μυελὸς ἐνῆν, ἐκμυζήσαντες καὶ τοῦτον εὖ μάλα ἐπιμελῶς, ὥχοντο αὖτον αὐτὸν καὶ τὰς ῥίζας ὑποτετμημένον ἀπολιπόντες, οὐδὲ γνωρίζοντες ἔτι οὐδὲ προσβλέποντες — πόθεν γάρ; — ἡ ἐπικουροῦντες ἢ ἐπιδιδόντες ἐν τῷ μέρει. Διὰ ταῦτα δικελλίτης καὶ διφθερίας, ὡς ὄρεας, ἀπολιπὼν ὑπ' αἰσχύνῃς τὸ ἄστυ μισθοῦ γεωργεῖ μελαγχολῶν τοῖς κακοῖς, ὅτι οἱ πλουτοῦντες παρ' αὐτοῦ μάλα ὑπεροπτικῶς παρέρχονται οὐδὲ τοῦνομα, εἰ Τίμων καλοῖτο, εἰδότες.

9. ZEYΣ. Καὶ μὴν οὐ παροπτέος ἀνὴρ οὐδὲ ἀμελητέος· εἰκότως γὰρ ἡγανάκτει δυστυχῶν· ἐπεὶ καὶ ὁμοία ποιήσομεν τοῖς καταράτοις κολάζειν ἐκείνοις ἐπιλεησμένοι ἀνδρὸς τοσαῦτα μηρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν πιότατα καύσαντος ἡμῖν ἐπὶ τῶν βωμῶν· ἔτι γοῦν ἐν ταῖς ῥῖσι τὴν κνίσαν αὐτῶν ἔχω. Πλὴν ὑπ' ἀσυχολίας τε καὶ θορύβου πολλοῦ τῶν ἐπιορκούντων καὶ βιαζομένων καὶ ἀρπαζόντων, ἔτι δὲ καὶ φόβου τοῦ παρὰ τῶν ἱεροσυλούντων — πολλοὶ γὰρ οὗτοι καὶ δυσφύλακτοι καὶ οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον καταμύσαι ἡμῖν ἐφίᾳσι — πολλὴν ἤδη χρόνον οὐδὲ ἀπέβλεψα ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ μάλιστα ἐξ οὗ φιλοσοφία καὶ λόγων ἔριδες ἐπεπόλασαν αὐτοῖς· μαχομένων γὰρ πρὸς ἀλλήλους καὶ κεκραγόντων οὐδὲ ἐπακούειν ἔστι τῶν εὐχῶν· ὥστε ἡ ἐπιβυσσάμενον χρὴ τὰ ὦτα καθῆσθαι ἢ ἐπιτριβῆναι πρὸς αὐτῶν, ἀρετὴν τινα καὶ ἀσώματα καὶ λήρους μεγάλη τῇ φωνῇ συνειρόντων. Διὰ ταῦτά τοι καὶ τοῦτον ἀμεληθῆναι συνέβη πρὸς ἡμῶν οὐ φαῦλον ὄντα.

10. Ὅμως δὲ τὸν Πλοῦτον, ὦ Ἑρμῇ, παραλαβὼν

accendens, ingenti edita flamma, irac aliquid fortis illius ac manu prompti Jovis exseras, nisi forte vera illa sunt, quae de te Cretes et de sepulcro tuo apud se sito fabulantur.

7. JUP. Quis hic est, Mercuri, qui ex Attica vociferatur ad radicem montis Hymetti, sordidatus plane et squalidus, et caprinis pellibus semiamictus? incurvus autem, opinor, fodit; homo garrulus atque audax. Haud dubie philosophus est; neque enim sermones de nobis adeo impios deblaterasset.

MER. Quid ais, o pater? tun' ut Timonem Colyttensem, Echecratidae filium, haud noris? hic ille est, qui nos toties sacris rite factis opipare accepit; ille recens dives; qui totas hecatombas mactabat; apud quem splendide solebamus agere Diasia.

JUP. Heu! quae istaec rerum conversio? illene pridem honestus, dives, quem tot amici colebant? Unde igitur eo miseriarum devenit, squalidus, infelix, et fossor mercede conductus, uti ex ligone conjicere est, quem ille adeo gravem in terram demittit?

8. MER. Sua illum, ut solent loqui, comitas perdidit atque humanitas, praeterea effusa in omnes inopes misericordia: vere autem ut dicam, stultitia et simplicitas, et imprudentia in admittendis amicis; qui non animadverteret corvis se et lupis gratificari; sed existimaret tot vultures jecur sibi assidue exedentes, amicos esse et sodales, qui aliqua in ipsum benevolentia permoti obsoniis ejus gauderent. Ii vero sedulo nudatis Timonis ossibus et circumrosis, ac medulla etiam, si qua inerat, probe et diligenter exsucta, aridum illum et ab radicibus imis excisum relinquentes abierunt, ne noscentes quidem amplius aut aspicientes (cur enim id facerent?) aut opem ferentes, vel aliquid vicissim largientes. Itaque ligone, uti vides, et rhenone instructus, urbe prae pudore relicta, agrum mercede conductus colit, tot malis ad insaniam adactus, quod certos homines a se antea ditatos praetereuntes superbissime videat, ne hoc quidem tenentes, Timon necne dicatur.

9. JUP. Sane nobis talis vir haudquaquam contemnendus negligendusve est. Infelix enim jure indignabatur, siquidem eadem faciemus ac scelesti illi assentatores, virum talem negligentes, qui nobis tot caprarum, tot taurorum femora pinguiissima in altaribus cremaverit; eorum certe nidorem etiamnum in naribus habeo. Ceterum propter negotia, quibus districtus fui, ingentemque pejerantium turbam, et eorum qui per vim rapiunt; tum vero propter metum sacrilegorum (ii enim bene multi sunt, et quos haud facile quis vitet, neque nobis connivendi spatium relinquunt), jam diu est ex quo in Atticam oculos non conjeci; maxime postquam philosophia et verbosae illae concertationes inter eos exortae sunt. Quum enim inter sese digladiantur perpetuoque vociferentur, non est ut quisquam nostrum preces et vota hominum possit exaudire: quare vel obstructis auribus otiose sedendum est, aut ab iis molestia confici necesse, virtutem nescio quam, et incorporea, et meras nugas magna voce connectentibus. Hanc ipsam ob causam evenit, ut hic Timon, vir sane neutiquam contemnendus, a nobis usque adhuc fuerit neglectus.

10. Sed utut haec se habent, assumpto tecum pluto abi,

ἀπιθι παρ' αὐτὸν κατὰ τάχος· ἀγέτω δὲ ὁ Πλούτος καὶ Θησαυρὸν μετ' αὐτοῦ καὶ μενέτωσαν ἄμφω παρὰ τῷ Τίμωνι μηδὲ ἀπαλλαττέσθωσαν οὕτω ῥαδίως, κἂν ὅτι μάλιστα ὑπὸ χρηστότητος αὐθις ἐκδιώκῃ αὐτοὺς τῆς οἰκίας. Περὶ δὲ τῶν κολάκων ἐκείνων καὶ τῆς ἀχαριστίας, ἣν ἐπεδείξαντο πρὸς αὐτὸν, καὶ αὐθις μὲν σκέψομαι καὶ δίκην δώσουσιν, ἐπειδὴν τὸν κεραυνὸν ἐπισκευάσω· κατεαγμέναι γὰρ αὐτοῦ καὶ ἀπεστομωμέναι εἰσὶ δύο ἄκτινες αἱ μέγισται, ὅποτε φιλοτιμότερον ἡκόντισα πρῶτην ἐπὶ τὸν σοφιστὴν Ἀναξαγόραν, ὃς ἐπειθε τοὺς ὁμιλητάς μηδὲ ὅλως εἶναι τινὰς ἡμᾶς τοὺς θεοὺς. Ἄλλ' ἐκείνου μὲν διήμαρτον, — ὑπερέσχε γὰρ αὐτοῦ τὴν χεῖρα Περικλῆς — ὁ δὲ κεραυνὸς εἰς τὸ Ἀνακτεῖον παρασκήψας ἐκεῖνόν τε κατέφλεξε καὶ αὐτὸς ὀλίγου δεῖν συνετρέψθη περὶ τῇ πέτρᾳ. Πλὴν ἱκανὴ ἐν τοσούτῳ καὶ αὕτη τιμωρία ἔσται αὐτοῖς, εἰ ὑπερπλουτοῦντα τὸν Τίμωνα δρῶσιν.

11. EPM. Οἷον ἦν τὸ μέγα κεκραγέαι καὶ ὀχληρὸν εἶναι καὶ θρασύν. Οὐ τοῖς δικαιολογοῦσι μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς εὐχομένοις τοῦτο χρήσιμον· ἰδοὺ γέ τοι αὐτίκα μάλα πλούσιος ἐκ πενεστάτου καταστήσεται ὁ Τίμων βοήσας καὶ παρρησιασάμενος ἐν τῇ εὐχῇ καὶ ἐπιστρέψας τὸν Δία· εἰ δὲ σιωπῇ ἔσκαπτεν ἐπικεχυφώς, ἔτι ἂν ἔσκαπτεν ἀμελούμενος.

ΠΛΟΥΤ. Ἄλλ' ἐγὼ οὐκ ἂν ἀπέλθοιμι, ὦ Ζεῦ, παρ' αὐτόν.

ΖΕΥΣ. Διὰ τί, ὦ ἄριστε Πλούτε, καὶ ταῦτα ἐμοῦ κελεύσαντος;

12. ΠΛΟΥΤ. Ὅτι νῆ Δία ὕβριζεν εἰς ἐμὲ καὶ ἐξεφόρει καὶ ἐς πολλὰ κατεμέριζε καὶ ταῦτα πατρῶν αὐτῷ φίλον ὄντα, καὶ μονονουχὶ δικράνοις ἐξεώθει με τῆς οἰκίας καθάπερ οἱ τὸ πῦρ ἐκ τῶν χειρῶν ἀπορριπτοῦντες. Αὐθις οὖν ἀπέλθω παρασίτοις καὶ κολαξι καὶ ἐταίραις παραδοθησόμενος; Ἐπ' ἐκείνους, ὦ Ζεῦ, πέμπε με τοὺς αἰσθησομένους τῆς δωρεᾶς, τοὺς περιέφοντας, οἷς τίμιος ἐγὼ καὶ περιπόθητος· οὗτοι δὲ οἱ λάροι τῇ πενίᾳ ξυνέστρωσαν, ἣν προτιμῶσιν ἡμῶν, καὶ διφθέραν παρ' αὐτῆς λαβόντες καὶ δίκηλλαν ἀγαπάτωσαν ἄθλιοι τέτταρας ὀβολοὺς ἀποφέροντες, οἱ δεκατάλαντους δωρεᾶς ἀμελητὶ προϊέμενοι.

13. ΖΕΥΣ. Οὐδὲν ἐτι τοιοῦτον ὁ Τίμων ἐργάσεται περὶ σέ· πάνυ γὰρ αὐτὸν ἡ δίκηλλα πεπαιδαγωγῆκεν, εἰ μὴ παντάπασιν ἀνάληγτός ἐστι τὴν ὀσφύν, ὥς χρῆν σὲ ἀντὶ τῆς πενίας προαιρεῖσθαι. Σὺ μέντοι πάνυ μεμψίμοιρος εἶναι μοι δοκεῖς, ὃς νῦν μὲν τὸν Τίμωνα αἰτιᾷ, διότι σοι τὰς θύρας ἀναπετάσας ἠφίει περινοστεῖν ἐλευθέρως οὔτε ἀποκλείων οὔτε ζηλοτυπῶν· ἄλλοτε δὲ τοῦναντίον ἡγανάκτεας κατὰ τῶν πλουσίων κατακεκλείσθαι λέγων πρὸς αὐτῶν ὑπὸ μοχλοῖς καὶ κλεισὶ καὶ σημείων ἐπιβολαῖς, ὥς μηδὲ παρακῦψαι σοι ἐς τὸ φῶς δυνατόν εἶναι. Ταῦτα γοῦν ἀπωδύρου πρὸς με ἀποπνίγεσθαι λέγων ἐν πολλῷ τῷ σκότῳ· καὶ διὰ τοῦτο ὠχρὸς ἡμῖν ἐφαίνου καὶ φροντίδος ἀνάπλεως, συνεσπακῶς τοὺς δακτύλους πρὸς τὸ ἔθος τῶν λογισμῶν καὶ ἀποδράσεσθαι

Mercuri, ad illum quam ocissime. Adjungat sibi comitem Thesaurum Plutus; maneatque ambo apud Timonem, neque tam cito ex ejus aedibus concedant, licet vel maxime eos Timon, qua bonitate est, denuo emittat. De assentatoribus autem illis, qui se adeo immemores beneficiorum praeberunt, post videro: eos plectere certum est, ubi fulmen recusum fuerit; radii enim ejus duo omnium maximi diffracti sunt et retusi, quum illud nuper vehementius paullo in Anaxagoram sophistam jacularer, qui discipulis suis persuadebat nos deos in rerum natura prorsus non exsistere; et ab illo quidem aberravi frustrato ictu (protenta namque manu tutatus eum est Pericles); fulmen autem in Castorum aedem quum praeter spem delatum esset, eam exussit; ipsum vero tantum non ad saxum comminutum est. Quanquam interim satis paenarum luent assentatores, si in re perquam ampla Timonem viderint.

11. MER. Quantam affert utilitatem magnis clamoribus rem agere, et molestum esse atque audacem! neque id modo causarum actoribus utile est, sed iis etiam, qui deos comprecantur. Vel hic Timon, quam repente dives ex pauperimo factus est! nimirum ingenti clamore vociferans et magna dicendi libertate in precibus usus, Jovem ad sese advertit denique: sin vero facitus incurvusque fodisset, etiamnum neglectus foderet.

PLUT. At ego, Jupiter, ad ipsum non ibo.

JUP. Quid ita autem, optime Plute, me praesertim jubente?

12. PLUT. Quia per Jovem in me injurius erat, domo me extrudens ac frustulatum partiens, qui tamen ipsi paternus essem amicus; meque tantum non furca expellebat, et ut eos facere videmus, qui ignem manibus haerentem excutunt. Quid igitur? redeamne ad eum, parasitis, assentatoribus et meretriculis objiciendus? Ad illos, Jupiter, me, quaeso, mittas, qui benignitatis modum intelligant, qui me amplectantur, quibus pretiosus sim et desiderabilis: hi vero fatui cum Paupertate usque et usque versentur, quando illam me potiolem ducunt, acceptoque ab ea rhenone et ligone, miseri quatuor obolorum mercedula contenti vivant, qui decem talentorum munera sic neglectim abjiciunt.

13. JUP. Nihil tale posthac adversus te Timon faciet; a ligone probe perdoctus fuit te Paupertati antepone, nisi si lumbos forte sortitus est cuilibet dolori impenetrabiles. At tu mihi mirum in modum querulus videris, qui nunc Timonem accuses, quod tibi reclusis foribus hac illac vagari, prout libitum fuit, permisit, neque domi claudens, neque in te zelotypia ardens: olim vero adversus divites indignabaris, claudi te ab iis conquerens repagulis, clavibus et annulo impresso, ut ne oculis quidem obliquis lucem tibi fas esset aspicere. Haec igitur apud me lamentabaris, in tantis tenebris suffocari te dictitans: ac propterea nobis pallidus videbaris, curis perditus, digitosque contractos habebas ob frequentem computandi consuetudinem; quin et

(123 - 127)

πειλῶν, εἰ καιροῦ λάβοιο, παρ' αὐτῶν· καὶ δῶς, τὸ πρᾶγμα ὑπέρδεινον ἐδόκει σοι, ἐν χαλκῷ ἢ σιδηρῷ τῷ ἀλάμῳ καθάπερ τὴν Δανάην παρθελεύσθαι ὑπ' ἀκριβοῦσι καὶ παμπονήροις παιδαγωγοῖς ἀνατρεφόμενον, τῷ δόκῳ καὶ τῷ Λογισμῷ.

14. Ἄτοπα γοῦν ποιεῖν ἐφασκες αὐτοὺς ἐριῶντας μὲν ὑπερβολὴν, ἐξὸν δὲ ἀπολαύειν οὐ τολμῶντας, οὐδὲ ἀδείας χρωμένους τῷ ἔρωτι κυρίους γε ὄντας, ἀλλὰ πλάττειν ἐγρηγορότας, ἐς τὸ σημεῖον καὶ τὸν μοχλὸν καρδαμυκτὶ βλέποντας, ἱκανὴν ἀπόλαυσιν οἰομένους τὸ αὐτοὺς ἀπολαύειν ἔχειν, ἀλλὰ τὸ μηδενὶ μεταδιδόναι τῆς ἀπολαύσεως, καθάπερ τὴν ἐν τῇ φάτνῃ κύνα ἴσθουσιν αὐτὴν ἐσθίουσαν τῶν κριθῶν μήτε τῷ ἵππῳ πεινῶντι ἐπιτρέπουσαν. Καὶ προσέτι γε καὶ κατεγέλας τῶν φειδομένων καὶ φυλαττόντων καὶ τὸ καινότερον αὐτοὺς ζηλοτυπούντων, ἀγνοούντων δὲ ὡς κατάραις οἰκέτης ἢ οἰκονόμος ἢ πεδότηρις ὑπεισιῶν λαθραίως παροινῇσι τὸν κακοδαίμονα καὶ ἀνέραστον δεσπότην ὁδὸς ἀμαυρόν τι καὶ μικρόστομον λυχνίδιον καὶ διψαλὸν θρυαλλίδιον ἐπαγρυπνεῖν ἑάσας τοῖς τόκοις. Πῶς οὐκ ἄδικοι ταῦτα, πάλαι μὲν ἐκεῖνα αἰτιᾶσθαι, νῦν δὲ τῷ Τίμωνι τὰ ἐναντία ἐπικαλεῖν;

15. ΠΛΟΥΤ. Καὶ μὴν εἰ γε τάληθες ἐξετάζεις, ὦ φίλῳ σοι εὐλογα δόξω ποιεῖν· τοῦ τε γὰρ Τίμωνος τὸ πᾶν τοῦτο ἀνειμένον ἀμελές καὶ οὐκ εὐνοϊκὸν ὡς πρὸς ἐμὲ εἰκότως ἀνδοκίῃ· τοὺς τε αὖ κατάκλειστον ἐν θύραις καὶ σκότῳ φυλάττοντας, ὅπως αὐτοῖς παχύτερος γενοίη καὶ πιμελής καὶ ὑπέρογκος ἐπιμελουμένους, οὔτε προσάπτομένους αὐτοὺς οὔτε ἐς τὸ φῶς προάγοντας, οὐδὲ μὴδὲ ὀφθείην πρὸς τινος, ἀνοήτους ἐνόμιζον εἶναι καὶ ὑβριστάς, οὐδὲν ἀδικούντά με ὑπὸ τοσούτοις δεινότησι καταστήποντας, οὐκ εἰδότας ὡς μετὰ μικρὸν ἴσασιν ἄλλῳ τινὶ τῶν εὐδαιμόνων με καταλιπόντες.

16. Οὐτ' οὖν ἐκείνους οὔτε τοὺς πάνυ προχείρους ἐμὲ τούτους ἐπαινῶ, ἀλλὰ τοὺς, ὅπερ ἀριστόν ἐστι, ἄφρονον ἐπιθήσοντας τῷ πράγματι καὶ μήτε ἀφεξομένης τὸ παράπαν μήτε προσησμένους τὸ δλον. Σκόπει γάρ, ὦ Ζεῦ, πρὸς τοῦ Διὸς, εἰ τις νόμῳ γήμας γυναῖκα ἐν καλῇ καὶ καλῇ ἐπειτα μήτε φυλάττοι μήτε ζηλοτυπῇ τὸ παράπαν, ἀφίεις καὶ βαδίζειν ἐνθα ἀν' ἐθέλοι κτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ ξυνεῖναι τοῖς βουλομένοις, ἄλλον δὲ αὐτὸς ἀπάγοι μοιχευθησομένην ἀνοίγων τὰς πόδας καὶ μαστροπέων καὶ πάντας ἐπ' αὐτὴν καλῶν, ἢ οὗτος ὁ τοιοῦτος ἔρᾳ δόξειεν ἄν; οὐ σύ γε, ὦ Ζεῦ, τοῦτο εἰς ἀν' ἐρασθεὶς πολλάκις.

17. Εἰ δέ τις ἐμπαλιν ἐλευθέραν γυναῖκα εἰς τὴν οἰκίαν ἑμὴν παραλαβὼν ἐπ' ἀρότῳ παίδων γνησίῳν, ὃ δὲ αὐτὸς προσάπτοιο ἀκμαίας καὶ καλῆς παρθένου καὶ ἄλλῃ προσβλέπειν ἐπιτρέποι, ἄγονον δὲ καὶ στεῖν κατὰ κλείσας παρθενεύοι, καὶ ταῦτα ἔρᾳ φάσκων ὁ δῆλος ὢν ἀπὸ τῆς χρόας καὶ τῆς σαρκὸς ἐκτετηγμένος καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑποδεδυκῶν, ἔσθ' ὅπως ὁ οὗτος οὐ παραπαλεῖν δόξειεν ἄν, δέον παιδοποιεῖσθαι καὶ ἀπολαύειν τοῦ γάμου, καταμαραίνων εὐπρόσωπον

minitabaris te quandoque aufugiturum, si quam nancisci occasionem posses. Ad pauca ut redeam, gravissimum tibi videbatur, in ferreo aut aereo thalamo virginem custodiri velut alteram Danaen, et sub acribus et scelerosis paedagogis educari, Fœnore et Ratiocinio.

14. Eos itaque plane ineptos esse dicebas, qui quum te misere amarent, possentque frui, non auderent tamen: neque amore suo secure uterentur, quibus id liberum esset; sed te pervigili custodia servarent, sigillum aut repagulum oculis haudquaquam demotis aspicientes; seque abunde potiri existimantes, non si fruerentur ipsi, sed omnibus fruendi facultatem si præceptum irent; quod plane canem in præsepio facitare videmus, qui nec ipse hordeum attingat, nec equum esurientem sinat attingere. Insuper etiam irridebas eos, qui perpetuo parcerent, et custodirent, et (quod prodigii instar sit) in se ipsos zelotypi forent, ignorarent autem scelestissimum aliquem servulum aut dispensatorem aut furciferum, clanculum subeuntem in vino lascivire, interea dum herum inamabilem et diis iratis natum ad lucernam obscuram et exiguum habentem ellychnium paululoque instructam oleo usuris computandis sinat invigilare. Qui autem, o Plute, absurdum non sit, hæc olim divitibus objecisse te, nunc vero plane contraria Timoni vitio vertere?

15. PLUT. Atqui si vera lubet inquirere, utrumque cum ratione videbor facere. Nam hujus quidem Timonis soluta licentia, mera negligentia, non benevolentia, ad me quod spectat, haberi debet: illos autem qui me clausum tot ostiis in tenebris delinerent, dantes operam, ut me crassiorum redderent et pinguiorem atque corpulentiorum æquo, neque ipsi me attingentes, neque in lucem producentes, ut ne a quoquam conspicerer, prorsus desipere et in me contumeliosos esse rebar, qui nihil peccantem computrescere juberent tot vinculis impeditum, nescientes interim post paullo se e vita decessuros, meque fortunatorum cuiquam relicturos.

16. Itaque adeo neque illos restrictos laudem, neque eos rursus, qui me libentius contrectant et insumunt, sed potius eos, qui, quod apprime in vita utile est, moderationem adhibeant, qui neque prorsus abstineant, neque omnino projiciant, et cuilibet obtudant. Illud enim per Jovem vide, quæso, Jupiter; si quis legitimis nuptiis formosulam aliquam uxorem in ipso ætatis flore duxerit, deinde neque domi custodiat, neque ullo zelotypiæ sensu moveatur, noctu et interdiu qua visum est ei vagari permittens, et cum obviis quibusque ætatulam suam oblectare; aut ipse potius aliquo corrumpendam ab adulteris ducat, fores aperiens, prostituens et omnes ad eam convocans: talis, quæso, vir uxorem amare videatur? Haud istud tu quidem dixeris, Jupiter, qui quid sit amor, re sæpenumero expertus es.

17. Si quis contra uxorem lege domum duxerit ad procreandos liberos ingenuos, florentem autem puellam neque attingat ipse, neque alium quenquam ad illam oculos adjicere sinat; domi autem conclusam custodiat virginem, nullam ex ea prolem suscipiens, ejus tamen amore flagrare se dictitans, idque indicans vultus colore, macrescente in dies et horas corpore, concavis et introrsum recedentibus oculis; an non ejusmodi vir pro cerrito circumferri debeat, qui quasi Cereri sacerdotem per totam vitam nutriens, tam venustam tam-

οὕτω καὶ ἐπέραστον κόρην καθάπερ ἰέριαν τῇ Θεομοφόρῳ τρέφων διὰ παντὸς τοῦ βίου; Ταῦτα καὶ αὐτὸς ἀγανακτῶ πρὸς ἐνίων μὲν ἀτίμως λακτιζόμενος καὶ λαφυσσόμενος καὶ ἐξαντλούμενος, ὑπ' ἐνίων δὲ ὥσπερ στιγματίας δραπετῆς πεπεδημένος.

18. ZEYΣ. Τί οὖν ἀγανακτεῖς κατ' αὐτῶν; διδῶσαι γὰρ ἄμφω καλὴν τὴν δίκην οἱ μὲν ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἀποτοὶ καὶ ἀγευστοὶ καὶ ξηροὶ τὸ στόμα, ἐπικεχηνότες μόνον τῷ χρυσίῳ, οἱ δὲ καθάπερ ὁ Φινεὺς ἀπὸ τῆς φάρυγγος τὴν τροφήν ὑπὸ τῶν Ἀρπυιῶν ἀφαιρούμενος. Ἄλλ' ἀπιθὶ ἤδη σωφρονεστέρω παρὰ πολὺ τῷ Τίμῳ ἐντευξόμενος.

ΠΛΟΥΤ. Ἐκεῖνος γὰρ ποτε παύσεται ὥσπερ ἐκ κοφίνου τετρυπημένου, πρὶν ὅλως εἰσρυῆναι με, κατὰ σπουδὴν ἐξαντλῶν, φθάσαι βουλόμενος τὴν ἐπιβρόχην, μὴ ὑπέραντλος εἰσπεσὼν ἐπικλύσω αὐτόν; ὥστε ἐς τὸν τῶν Δαναίδων πίθον ὑδροφορήσειν μοι δοκῶ καὶ μάτην ἐπαντλήσειν, τοῦ κύτους μὴ στέγοντος, ἀλλὰ πρὶν εἰσρυῆναι, σχεδὸν ἐκχυθησομένου τοῦ ἐπιβρέοντος· οὕτως εὐρύτερον τὸ πρὸς τὴν ἐκχυσιν κεχηνὸς τοῦ πίθου καὶ ἀκώλυτος ἡ ἐξόδος.

19. ZEYΣ. Οὐκοῦν εἰ μὴ ἐμφράζεται τὸ κεχηνὸς τοῦτο καὶ ἐς τὸ ἀπαξ ἀναπεπταμένον, ἐκχυθέντος ἐν βραχεῖ σου ῥαδίως εὐρήσει τὴν διφθέραν αὐτὴς καὶ τὴν δίκελλαν ἐν τῇ τρυγί τοῦ πίθου. Ἄλλ' ἀπιτε ἤδη καὶ πλουτίζετε αὐτόν· σὺ δὲ μέμνησο, ὦ Ἑρμῇ, ἐπανιὼν πρὸς ἡμᾶς ἄγειν τοὺς Κύκλωπας ἐκ τῆς Αἴτνης, ὅπως τὸν κεραυνὸν ἀκονήσαντες ἐπισχευάσωσιν· ὡς ἤδη γε τεθηγμένου αὐτοῦ δεησόμεθα.

20. EPM. Προΐωμεν, ὦ Πλούτε. Τί τοῦτο; ὑποσκάζεις; ἐλελήθεις με, ὦ γεννάδα, οὐ τυφλὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ χωλὸς ὢν.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκ αἶ τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, ἀλλ' ὁπόταν μὲν ἀπίω παρὰ τινὰ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Διὸς, οὐκ οἶδ' ὅπως βραδύς εἰμι καὶ χωλὸς ἀμφοτέροις, ὡς μόλις τελεῖν ἐπὶ τὸ τέρμα, προγηράσαντος ἐνίστε τοῦ περιμένοντος, ὁπόταν δὲ ἀπαλλάττεσθαι δέη, πτηνὸν ὄψει, πολὺ τῶν ὀνείρων ὠκύτερον· ἅμα γοῦν ἔπεσεν ἡ ὑσπληγὴς, καὶ γὰρ ἤδη ἀνακηρύττομαι νενικηκὼς, ὑπερπηδήσας τὸ στάδιον οὐδὲ ἰδόντων ἐνίστε τῶν θεατῶν.

EPM. Οὐκ ἀληθῆ ταῦτα φῆς· ἐγὼ δέ τοι πολλοὺς ἀν εἰπεῖν ἔχοιμί σοι χθές μὲν οὐδὲ ὀβολόν, ὥστε πρίασθαι βρόχον, ἐσχηκότας, ἄφνω δὲ τήμερον πλουσίους καὶ πολυτελεῖς ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους ἐξελαύνοντας, οἷς οὐδὲ κἄν ὄνος ὑπῆρξε πώποτε· καὶ ὅμως πορφυροὶ καὶ χρυσόχειρες περιέρχονται οὐδ' αὐτοὶ πιστεύοντες οἶμαι ὅτι μὴ ὄναρ πλουτοῦσιν.

21. ΠΛΟΥΤ. Ἐτεροῖον τοῦτ' ἐστίν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ οὐχὶ τοῖς ἐμαυτοῦ ποσὶ βαδίζω τότε, οὐδὲ ὁ Ζεὺς, ἀλλ' ὁ Πλούτων ἀποστέλλει με παρ' αὐτοὺς ἅτε πλουτοδότης καὶ μεγαλόδωρος καὶ αὐτὸς ὢν· δηλοῖ γοῦν καὶ τῷ ὀνόματι. Ἐπειδὴν τοίνυν μετοικισθῆναι δέη με παρ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον, ἐς δέλτον ἐμβαλόντες με καὶ κατασημηνάμενοι ἐπιμελῶς φορηδὸν ἀράμενοι μετακομί-

que amabilem puellam deflorescere absque omni veneris usu sineret, quum contra liberos ex ea tollere et conjugio frui deberet? Hæc ipsa ego indignor, dum quidam me calcibus ignominiose quatiunt, luxuriaque sua effundunt atque exhauriunt, a nonnullis autem velut fugitivus aliquis notis compunctus vincior.

18. JUP. Quid, quæso, illis succenses? utrique enim pulchras pœnas dant: veluti Tantalus aliquis, ore sicco ac jejuno perstant, ad auri modo aspectum rictu diducto hiantes: illi autem sibi, itidem ut Phineus, cibum ex ipsis faucibus ab Harpyiis eripi vident. Sed jam abi: nam Timonem multo impensius quam antea sapere deprehendes.

PLUT. Quid autem? an is aliquando desinet consulto, veluti ex perforato cophino, exhaurire me, priusquam totus influxero, veluti prævenire studens nimiarum opum influxum, ne copiosior incidens ipsum inundem? Quare videor mihi aquam in Danaidum dolium congesturus et frustra infusus, quum vas perfluat, et id quod ingeratur, jam jamque sit effluxurum, priusquam influxerit: adeo latus est ad effluxum liquoris hiatus dolii ac facilis exitus.

19. JUP. Proinde rimam istam et perpetuo fluentem fissuram nisi obstruxerit, in facce dolii rhenonem una cum ligone reperiet facile, postquam tu cito effusus fueris. Sed jam aliquando abite, atque hominem ditare. At heus tu, Mercuri, revertens curato adductos tecum ex Ætna Cyclopes, qui mihi fulmen exacuant ac reficiant; eo enim hene acuto nobis jam erit opus.

20. MER. Pergamus, Plute. Quid hoc autem? claudicas? Ignorabam, o bone, esse te non modo cæcum, sed claudum etiam.

PLUT. Id mihi non semper usu venit: sed quum ab Jove ad quempiam mittor, nescio quomodo repente tardus fio et utroque crure claudus, ita ut vix atque ægre itineris finem attingam, quum is jam, ad quem missus fueram, senio confectus plerumque jacet. At si quando discedendum sit, tum vero me alatum dicas, ipsis somniis citiorem. Itaque ubi primum cecidit circi repagulum, jam me victorem proclamat præco, qui stadium tanta pernicitate percurrerim, ut aliquando spectatores ipsi oculis me currentem sequi non potuerint.

MER. Minus vere istæc, Plute, dicis: nam multos ego memorare possum, qui, quum heri ne obolum quidem haberent, qui sibi pararent laqueum, hodie repente divites existunt, sumtus ingentes faciunt, et bigis albis vehuntur, quibus ne asellus quidem unquam domi fuit; et tamen purpura aureisque annulis fulgentes incedunt, qui, ut opinor, nondum satis sibi persuadere possunt, suas illas opes somnium non esse.

21. PLUT. Istuc quod dicis, Mercuri, longe diversum est; nec tunc meis me pedibus porto, neque me tunc Jupiter, sed Pluto ad eos mittit, utpote qui πλουτοδότης (opum largitor) et ipse sit et splendidorum munerum dator, quod et suo ipsius nomine satis indicat. Itaque quum mihi ab alio ad alium migrandum est, me in tabulas testamentarias conjiciunt, ac diligenter obsignantes domo me bajū-

(12 - 138)

οισι· καὶ ὁ μὲν νεκρὸς ἐν σκοτεινῷ που τῆς οἰκίας
ὀκείται ὑπὲρ τὰ γόνατα παλαιᾶ τῇ ὀθόνῃ σκεπόμενος,
ριμάχῃ τοις ταῖς γαλαῖς, ἐμὲ δὲ οἱ ἐπελπίσαντες ἐν τῇ
οὐκ περιμένονσι κεχηνότες ὥσπερ τὴν χελιδόνα προσ-
τομένην τετριγότες οἱ νεοττοί.

22. Ἐπειδὴν δὲ τὸ σημεῖον ἀφαιρεθῇ καὶ τὸ λίνον
ἀρμηθῇ καὶ ἡ δέλτος ἀνοιχθῇ καὶ ἀνακηρυχθῇ μοι ὁ
λινὸς δεσπότης ἦτοι συγγενὴς τις ἢ κόλαξ ἢ καταπύ-
λινος οἰκέτης ἐκ παιδικῶν τίμιος, ὑπεξυρημένος ἔτι τὴν
ἐξωρὸν, ἀντὶ ποικίλων καὶ παντοδαπῶν ἡδονῶν, ὅς
ἐξωρὸς ὢν ὑπηρετήσεν αὐτῷ, μέγα τὸ μίσθωμα
γενναῖος ἀπολαβὼν, ἐκεῖνος μὲν, ὅστις ἂν ᾖ ποτε,
ἀπασάμενός με αὐτῇ δέλτῳ θεῖ φέρων ἀντὶ τοῦ τέως
Πυρρίου ἢ Δρόμωνος ἢ Τιβίου Μεγακλῆς ἢ Μεγάβαρος
ἢ Πρώταρχος μετονομασθεὶς, τοὺς μάτην κεχηνότας
λινούς ἐς ἀλλήλους ἀποδίδοντάς καταλιπὼν ἀληθῆς
ὄντας τὸ πένθος, οἷος αὐτοὺς ὁ θύννος ἐκ μυχοῦ τῆς
σαγήνης διέφυγεν οὐκ ὀλίγον τὸ δέλεαρ καταπιῶν.

23. Ὁ δὲ ἐμπεσὼν ἀθρόως εἰς ἐμὲ ἀπειρόκαλος
καὶ παγύδερμος ἄνθρωπος, ἔτι τὴν πέδην πεφρικῶς
καὶ εἰ παριὼν ἄλλος μαστίζειέ τις, ὄρθιον ἐφιστάς τὸ
οὐ καὶ τὸν μυλῶνα ὥσπερ τὸ Ἀνάκτορον προσκυνῶν
ὡς ἐτι φορητὸς ἐστι τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἀλλὰ τοὺς τε
ἐκθερούς ὑβρίζει καὶ τοὺς ὁμοδούλους μαστιγοῖ ἀπο-
πρώμενος εἰ καὶ αὐτῷ τὰ τοιαῦτα ἔξεστιν, ἄχρι ἂν
ἡς πορνιδίον τι ἐμπεσὼν ἢ ἱπποτροφίας ἐπιθυμήσας
ἢ κόλαξι παραδοὺς ἑαυτὸν ὁμνύουσιν, ἢ μὴν εὐμορφό-
τερον μὲν Νιρέως εἶναι αὐτὸν, εὐγενέστερον δὲ τοῦ Κέ-
κροπος ἢ Κόδρου, συνετώτερον δὲ τοῦ Ὀδυσσεως,
ἐκθερώτερον δὲ συνάμα Κροίσων ἐκκαίδεκα, ἐν ἀκαρεῖ
τοῦ χρόνου ἄθλιος ἐκχέῃ τὰ κατ' ὀλίγον ἐκ πολλῶν
ἐκτορικῶν καὶ ἀρπαγῶν καὶ πανουργιῶν συνειλεγμένα.

24. EPM. Αὐτὰ που σχεδὸν φῆς τὰ γινόμενα· δπό-
ταν δ' οὖν αὐτόπους βαδίξῃς, πῶς οὕτω τυφλὸς ὢν
ὀφθαλμοὺς τὴν ὁδόν; ἢ πῶς διαγιγνώσκεις ἐφ' οὗς ἂν σε
ὁ θεὸς ἀποστελῇ κρίνας εἶναι τοῦ πλουτεῖν ἀξίους;

ΠΛΟΥΤ. Οἷς γὰρ εὐρίσκειν με οἴτινές εἰσι; μὰ τὸν
οὐ πᾶν· οὐ γὰρ ἂν Ἀριστείδην καταλιπὼν Ἴππονι-
καὶ Καλλίαν προσήειν καὶ πολλοῖς ἄλλοις Ἀθηναίων
ὁ δόλοῦ ἀξίους.

EPM. Πλὴν ἀλλὰ τί πράττεις καταπεμφθεὶς;

ΠΛΟΥΤ. Ἄνω καὶ κάτω πλανῶμαι περινοστῶν,
οἱ ἂν λάθω τινὲς ἐμπεσόν· ὁ δὲ, ὅστις ἂν πρῶτός μοι
ἐτύχη, ἀπαγαγὼν παρ' αὐτὸν ἔχει, σὲ τὸν Ἑρμῆν
αὐτῷ παραλόγῳ τοῦ κέρδους προσκυνῶν.

25. EPM. Οὐκοῦν ἐξηπάτηται ὁ Ζεὺς οἰόμενός σε
τὸ αὐτῷ δοκοῦν πλουτίζειν ὅσους ἂν οἴηται τοῦ
πλουτεῖν ἀξίους;

ΠΛΟΥΤ. Καὶ μάλα δικαίως, ὦγαθέ, ὅς γε τυφλὸν
εἰδὼς ἐπεμπεύει ἀναζητήσοντα δυσέυρετον οὕτω
μα καὶ πρὸ πολλοῦ ἐκλελοιπὸς ἐκ τοῦ βίου, ὅπερ
ὁ Λυκαεύς ἂν ἐξεύροι ῥαδίως, ἀμαυρὸν οὕτω καὶ
ὁ δὴν. Τοιγαροῦν ἄτε τῶν μὲν ἀγαθῶν ὀλίγων ὄντων,
τῶν δὲ πλείστων ἐν ταῖς πόλεσι τὸ πᾶν ἐπεχόν-

lorum opera efferunt; interea mortuus in obscuro aliquo
aedium loco jacet, detricto linteo oblectis genibus, dum circa
ipsum decertant feles ejus cadaver attingere gestientes; me
vero ii, qui jam diu speraverant, ad forum itidem ut hi-
rundinem advolantem pulli stridentes, ore hiant exspe-
ctant.

22. Ubi autem sublatum est sigillum, et lineum testa-
menti vinculum incisum est, tabulaeque apertae, ac novus
dominus meus declaratus est, cognatus aliquis, aut assen-
tator, aut servulus denique, qui ad obsequium venereum
praesto erat, et ea gratia ceteris praelatus omnibus, rasa
etiamnum mala; magnum pretium ferens ille praestantissi-
mus tam multiplicium voluptatum, quas hero attulit, dum
se, jam exoletus, ei ad omnia obsequiose permittebat. Is
igitur, quisquis tandem est, me cum testamenti tabulis ar-
ripiens, curriculo domum contendit, mutato repente no-
mine, ut qui antea Byrria, vel Dromo, aut, si mavis,
Tibius vocabatur, deinceps Megacles, Protarchus, aut Me-
gabyzus dicatur: illos incassum hiantes et inter se aspicien-
tes relinquens, jam dolore non ficto lugentes, qui tantum
thynnum ex intimo sagenae recessu elapsam amiserint,
esca plurima inutiliter consumpta.

23. In me igitur irruens talis vir, omnis honesti impe-
ritus, stolidus; qui pedicas etiamnum exhorrescit, et, si
quis temere praeteriens loris increpuerit, arrectis auribus
repente resistit, pistrinum autem veluti templum adorat,
talis, inquam, vir, iis, quibuscum versatur, non amplius
tolerabilis, sed et in homines liberos contumeliosus est,
et conservos suos flagellis urit, quasi experiundi gratia,
num id sibi quoque liceat; usque adeo donec meretricu-
lam aliquam nactus, vel equorum alendorum studio insa-
niens, aut assentatoribus sese totum dedens, dejerantibus
formosiorum ipsum Nireo esse, Cecrope aut Codro nobi-
liorem, Ulysse prudentiorem, sedecim simul una Cræsis
ditiorum; puncto temporis ea effundat infelix, quae uncia-
tim ex multis perjuriis, rapinis ac fraudibus erant parta.

24. MER. Id ferme, quod res est, dicis. Quum vero tuis
ipsius pedibus uteris, qui, quaeso, tanta in te quum sit
caecitas, viam tamen invenis? aut qui tandem dijudicas, ad
quos te miserit Jupiter, divitiis illos esse dignos deputans?

PLUT. Credis videlicet invenire me, quinam illi sint?
minime vero, per Jovem: neque enim rejecto Aristide ad
Hipponicum me aut Calliam contulisses, multosque alios
ex Atheniensibus, homines vix obolares.

MER. Ceterum ab Jove missus quid facis?

PLUT. Sursum deorsum vagor perambulans, donec im-
prudens in quempiam incidam; is autem, qui me cumque
primus obvium habuerit, abductum domi servat, te, Mer-
curi, ob lucrum adeo insperatum venerans.

25. MER. Deceptus ergo est Jupiter, eos a te ditari de
suo decreto existimans, quos ipse opibus dignos judicarat?

PLUT. Neque vero injuria, o bone; qui quidem me cae-
cum esse sciens, eos quaesitum mittebat, rem, ut vides,
quam non sine summo labore quis reperiat, quaeque jam
pridem inter homines defecit; illam ne Lynceus quidem facile
reperiat, quum adeo sit evanida et exilis. Itaque quum boni
perquam pauci sint, pravi autem homines et scelerati in

των, ῥᾶον ἐς τοὺς τοιούτους ἐμπίπτω περιῶν καὶ σα-
γηνεύομαι πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Εἴτα πῶς, ἐπειδὴν καταλίπης αὐτοὺς, ῥα-
δίως φεύγεις οὐκ εἰδὼς τὴν ὁδόν;

ΠΛΟΥΤ. Ὁξυδερκής τότε πῶς καὶ ἀρτίπους γί-
γνομαι πρὸς μόνον τὸν καιρὸν τῆς φυγῆς.

26. ΕΡΜ. Ἐτι δὴ μοι καὶ τοῦτο ἀπόκριναι, πῶς
τυφλὸς ὢν, εἰρήσεται γάρ, καὶ προσέτι ὠχρὸς καὶ βα-
ρὺς ἐκ τοῖν σκελοῖν τοσούτους ἐραστὰς ἔχεις, ὥστε
πάντας ἀποβλέπειν εἰς σέ, καὶ τυχόντας μὲν εὐδαιμο-
νεῖν οἶσθαι, εἰ δὲ ἀποτύχοιεν, οὐκ ἀνέχεσθαι ζῶντας;
οἶδα γοῦν τινὰς οὐκ ὀλίγους αὐτῶν οὕτω σου δυσέρωτας
ὄντας, ὥστε καὶ ἐς βαθυκήτεα πόντον φέροντες ἐβρίψαν
αὐτοὺς καὶ πετρῶν κατ' ἡλιβάτων ὑπερορᾶσθαι νομίζον-
τες ὑπὸ σοῦ, ὅτι περ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐώρας αὐτούς.
Πλὴν ἀλλὰ καὶ σὺ ἂν εὖ οἶδα ὅτι ὁμολογήσεις, εἴ τι
ξυνίης σαυτοῦ, κορυθαντιᾶν αὐτοὺς ἐρωμένῳ τοιούτῳ
ἐπιμεμνηνός.

27. ΠΛΟΥΤ. Οἶε γὰρ τοιοῦτον, οἷός εἰμι, δρᾶ-
σθαι αὐτοῖς, χῶλὸν ἢ τυφλὸν ἢ ὅσα ἄλλα μοι πρόσε-
στιν;

ΕΡΜ. Ἀλλὰ πῶς, ὦ Πλοῦτε, εἰ μὴ τυφλοὶ καὶ αὐ-
τοὶ πάντες εἰσίν;

ΠΛΟΥΤ. Οὐ τυφλοὶ, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ἡ ἄγνοια καὶ
ἡ ἀπάτη, αἵ περ νῦν κατέχουσι τὰ πάντα, ἐπισκιάζουσιν
αὐτοὺς· ἐτι δὲ καὶ αὐτὸς, ὡς μὴ παντάπασιν ἄμορφος
εἶην, προσωπεῖόν τι ἐρασιμώτατον περιθέμενος, διά-
χρυσον καὶ λιθοκόλλητον, καὶ ποικίλα ἐνδὺς ἐντυγχάνω
αὐτοῖς· οἱ δὲ αὐτοπρόσωπον οἰόμενοι δρᾶν τὸ κάλλος
ἐρῶσι καὶ ἀπόλλυνται μὴ ἐντυγχάνοντες. Ὡς εἰ γέ
τις αὐτοῖς ὄλον ἀπογυμνώσας ἐπέδειξέ με, ὅηλον ὡς
κατεγίνωσκον ἂν αὐτῶν ἀμβλυώττοντες τὰ τηλικαῦτα
καὶ ἐρῶντες ἀνεράστων καὶ ἀμόρφων πραγμάτων.

28. ΕΡΜ. Τί οὖν ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ ἤδη τῷ πλουτεῖν
γενόμενοι καὶ τὸ προσωπεῖον αὐτὸ περιθέμενοι ἐτι ἐξα-
πατῶνται, καὶ ἦν τις ἀφαιρῇται αὐτοὺς, θᾶπτον ἂν
τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ προσωπεῖον πρόοιντο; οὐ γὰρ δὴ καὶ
τότε ἀγνοεῖν εἰκὸς αὐτοὺς ὡς ἐπὶ χριστοῦ ἢ εὐμορφία
ἐστίν, ἐνδοθεν τὰ πάντα δρῶντας.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκ ὀλίγα, ὦ Ἐρμῆ, καὶ πρὸς τοῦτό μοι
συναγωνίζεται.

ΕΡΜ. Τὰ ποῖα;

ΠΛΟΥΤ. Ἐπειδὴν τις ἐντυχὼν τὸ πρῶτον ἀναπε-
τάσας τὴν θύραν εἰσδέχεται με, συμπαρεισέργεται
μετ' ἐμοῦ λαθὼν ὁ τύφος καὶ ἡ ἀνοία καὶ ἡ μεγαλαυχία
καὶ μαλακία καὶ ὕβρις καὶ ἀπάτη καὶ ἄλλ' ἄττα μυρία·
ὑπὸ δὴ τούτων ἀπάντων καταληφθεὶς τὴν ψυχὴν θαυ-
μάζει τε τὰ οὐ θαυμαστά καὶ ὀρέγεται τῶν φευκτῶν
κάμει τὸν πάντων ἐκείνων πατέρα τῶν εἰσεληλυθότων
κακῶν τέθηπε δορυφορούμενον ὑπ' αὐτῶν, καὶ πάντα
πρότερον πάθοι ἂν ἢ ἐμὲ προσέσθαι ὑπομείνειεν ἂν.

29. ΕΡΜ. Ὡς δὲ λειὸς εἶ, ὦ Πλοῦτε, καὶ ὀλισθηρὸς
καὶ δυσκάτοχος καὶ διαφευκτικός, οὐδεμίαν ἀντιλαβὴν
παρεχόμενος βεβαίαν, ἀλλ' ὥσπερ αἱ ἐγγέλεις ἢ οἱ

urbibus omnia teneant, facilius in hos quam in illos, dum
hac illac vagor, incido, et eorum retibus impeditus hæreo.

MER. At vero quum illos relinquis, quo pacto tam facile
aufugis, qui viam non noris?

PLUT. Ad solam fugiendi occasionem oculi mihi ac
pedes vigent.

26. MER. Hoc mihi quoque responde; qui tandem fiat,
ut, quum cæcus sis, insuper etiam (neque enim vera libet
reticere) pallidus, et cruribus gravior, tot amatores habeas,
ut omnes omnino homines unum te aspiciant; sique potiri
te licuerit, beatos se existiment; sin minus, vitam sibi
abjudicent. Novi enim permultos, qui te ita misere ama-
runt, ut se præcipites piscosa per æquora saltu sublimi e
scopulo dederint, existimantes a te contemni, quod ipsos ne
primo quidem congressu aspicere voluisses. Ceterum tute
ipse confiteberis, opinor, si modo te nosti, insanire istos,
qui talem amasium tam vehementi tamque perduto amore
prosequantur.

27. PLUT. Censes nimirum, eum me ipsis videri qualis
sum, claudum videlicet, cæcum, et quæ alia in me sunt vitia?

MER. Qui, quæso, Plute, nisi et ipsi cæci sunt omnes?

PLUT. Haud ita est, o bone; sed ignorantia et error,
quæ nunc omnia invaserunt, caliginem ipsis objicunt. Adde
quod ipse quoque, ne prorsus deformis videar, aptata mihi
persona perquam amabili, inaurata gemmisque distincta,
insuper varia veste ornatus, iis me offero: illi autem, qui
credant videre se non personatam aliquam pulchritudinem,
sed in ipso vultu efflorescentem, amore inardescunt, ac,
nisi potiantur, præ doloris impatientia sese ipsi perditum
eunt. Sane si quis me penitus nudatum iis ostenderet,
damnarent ipsi sese, qui tantopere cæcutirent, et res prorsus
inamabiles et invenustas peterent tam studiose.

28. MER. Quid quod, postquam jam divites facti sunt,
ac sibi personam aptavere, adhuc falluntur? atque adeo
nonnulli capite libentius careant quam persona, si quis hanc
illis eripere postulet? Neque enim cuiquam credibile sit,
ipsos etiam tum, quum omnia introrsus videant, ignorare
totam illam pulchritudinem fucatam esse.

PLUT. Plurima sunt, o Mercuri, quæ me in hoc quoque
adjuvant.

MER. Quænam illa?

PLUT. Quum aliquis primum mecum congressus apertis
foribus me admittit, ingreditur una mecum, eo non animad-
vertente, Arrogantia, Dementia, Jactantia, Mollities, In-
solentia, Fraus, aliaque sexcenta: quæ ubi cuncta hominis
animum invaserunt, ibi tum quæ miranda non sunt mira-
tur, et quæ fugienda, appetit; me autem tot malorum, quæ
ingressa sunt, parentem suspicit, illorum cinctum satellitio;
cruciatu denique quoslibet patitur facilius, quam me ab-
jicere sustinuerit.

29. MER. Quam vero lævis es et lubricus, Plute, quam-
que ægre retineris; facile autem fugis, ansam nullam, quæ
firma sit, præbens: sed veluti anguillæ, aut angues, inter

- 140)

αὐτὸς διὰ τῶν δακτύλων δραπετεύεις οὐκ οἶδ' ὅπως· ἡ γὰρ γὰρ δ' ἐμπαλιν ἐξώδης τε καὶ εὐλαβὴς καὶ μυρία τὰ μυστρα ἐκπεφυκότα ἐξ ἁπαντος τοῦ σώματος ἔχουσα, πλησιάζοντας εὐθὺς ἔχεσθαι καὶ μὴ ἔχειν βραδίως γλυθῆναι. Ἀλλὰ μεταξὺ φλυαροῦντας ἡμᾶς πρᾶγμα οὐ μικρὸν διέλαθε.

ΠΛΟΥΤ. Τὸ ποῖον;

ΕΡΜ. Ὅτι τὸν Θησαυρὸν οὐκ ἐπηγαγόμεθα, οὐπερ ἐμαύλιστα.

ΠΛΟΥΤ. Θάρρει τούτου γε ἔνεκα· ἐν τῇ γῇ γὰρ οὐκ αἰεὶ καταλείπων ἀνέρχομαι παρ' ὑμᾶς ἐπισκῆψας, ὥστε μένειν ἐπικλεισάμενον τὴν θύραν, ἀνοίγειν δὲ μηδὲν, ἢν μὴ ἐμοῦ ἀκούσῃ βοήσαντος.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν ἐπιβαίνωμεν ἤδη τῆς Ἀττικῆς καὶ ἐπεὶ ἐξέμενος τῆς χλαμύδος, ἄχρι ἂν πρὸς τὴν ἀστυνὰν ἀφίκωμαι.

ΠΛΟΥΤ. Εὖ ποιεῖς, ὦ Ἑρμῆ, χειραγωγῶν· ἐπεὶ γὰρ ἐμὲ ἀπολίπης με, ὕπερβω τάχα ἢ Κλέωνι ἐμπερισταίμαι περινοστών. Ἀλλὰ τίς ὁ ψόφος οὗτός ἐστι καὶ ὅπως σιδήρου πρὸς λίθον.

ΕΡΜ. Ὁ Τίμων οὗτος σκάπτει πλησίον ὀρεῶν καὶ ὑπόλιθον γήδιον. Παπαῖ, καὶ ἡ Πενία πάρεστι καὶ ὁ Πόνος ἐκείνος, ἡ Καρτερία τε καὶ ἡ Σοφία καὶ ἡ Ἀνδρεία καὶ ὁ τοιοῦτος ὄχλος τῶν ὑπὸ τῷ Λιμῶι ταττομένων ἁπάντων, πολὺ ἀμείνους τῶν σῶν δορυφόρων.

ΠΛΟΥΤ. Τί οὖν οὐκ ἀπαλλαττόμεθα, ὦ Ἑρμῆ, τὴν ἀστυνὰν; οὐ γὰρ ἂν τι ἡμεῖς δράσαιμεν ἀξιολόγον, ἢ ἄνδρα ὑπὸ τηλικούτου στρατοπέδου περιεσχημένον.

ΕΡΜ. Ἄλλως ἔδοξε τῷ Διὶ· μὴ ἀποδειλιῶμεν οὖν.

ΠΕΝ. Ποῖ τοῦτον ἀπάγεις, ὦ Ἀργειφόντα, χειραγωγῶν;

ΕΡΜ. Ἐπὶ τούτῳ τὸν Τίμωνα ἐπέμφθημεν ὑπὸ τοῦ Διός.

ΠΕΝ. Νῦν δὲ Πλούτος ἐπὶ Τίμωνα, ὁπότε αὐτὸν ἀπὸ μακρῶς ἔχοντα ὑπὸ τῆς Τρυφῆς παραλαβοῦσα, τοῦτον παραδοῦσα, τῇ Σοφίᾳ καὶ τῷ Πόνῳ, γενναῖον καὶ πολλοῦ ἀξίου ἀπέδειξα; οὕτως ἄρα εὐκαταβόνητος ὑμῖν ἡ Πενία δοκῶ καὶ εὐαδίκητος, ὥστ' ἂν ἄνθρωπον κτήμα εἶχον, ἀφαιρεῖσθαι με, ἀκριβῶς πρὸς τὴν ἐξεργασμένην, ἢν αὖθις ὁ Πλούτος παραλαβὼν ὡς ὕβρει καὶ Τύφῳ ἐγχειρίσας ὁμοῖον τῷ πάλαι, ἀνδρῶν καὶ ἀγεννῆ καὶ ἀνόητον ἀποφήνας ἀποδῶν ἐμοὶ βράχος ἤδη γεγεννημένον;

ΕΡΜ. Ἐδοξε ταῦτα, ὦ Πενία, τῷ Διὶ.

ΠΕΝ. Ἀπέρχομαι· καὶ ὑμεῖς δὲ, ὦ Πόνε καὶ Σοφίε καὶ οἱ λοιποὶ, ἀκολουθεῖτέ μοι. Οὗτος δὲ τάχα καὶ οἶαν με οὔσαν ἀπολείψει, ἀγαθὴν συνεργὸν καὶ ἀγαθὸν τῶν ἀρίστων, ἣ συνὼν ὑγιεινὸς μὲν τὸ σῶμα, ἐρρωμένος δὲ τὴν γνώμην διετέλεσεν, ἀνδρὸς ἡλικίᾳ καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποβλέπων, τὰ δὲ περιττὰ καὶ ἀκατάστατα, ὥσπερ ἐστίν, ἀλλότρια ὑπολαμβάνων.

ΕΡΜ. Ἀπέρχονται· ἡμεῖς δὲ προσίωμεν αὐτῷ.

ΤΙΜ. Τίνες ἐστέ, ὦ κατάρτατοι; ἢ τί βουλόμεθα; ἢ οὐκ ἔχετε ἄνδρα ἐργάτην καὶ μισθοφόρον ἐνο-

digitos nescio quo pacto elaberis; at contra viscosa ac tenax Paupertas est, facilem ansam præbens, et infinitos uncus ex omnibus corporis partibus exsertos habet, ita ut, qui ad eam accesserint, continuo arripiantur, nec se facile illinc expedire queant. Verum interea dum sermones nugando cædimus, rem haud negligendam obliti sumus.

PLUT. Quam?

MER. Thesaurum non adduximus, quo tamen vel maxime nobis opus erat.

30. PLUT. Hac quidem causa animo otioso esto. Eum enim semper sub terra relinquo, quum ad vos ascendo, imperans domi ut maneat foribus occlusis, neve cuiquam aperiat, ni me clamantem audierit.

MER. Sed jam Atticos fines ingrediamur; tu vero sequere hac prehensum me chlamyde tenens, donec ad extremos limites pervenero.

PLUT. Recte sane, o Mercuri, quod mihi cæco viam præis; sin me deseras, fortasse in Hyperbolum aliquem aut Cleonem oberrans incidam. Sed quis hic sonus, quasi si ferrum ad saxum allidatur?

31. MER. Hic Timon videlicet montanum ac saxosum agellum fodit. Papæ! et Paupertas adest, et ille Labor, tum etiam Tolerantia, et Sapientia, nec non Fortitudo, et totum illud agmen, quod secum sub signis habere solet Fames; multo haud dubie animosiores sunt tuis illis satellitibus.

PLUT. Quid igitur causæ sit, quin hinc quam ocissime fugiamus? neque enim est ut quidquam a nobis memorabile geratur cum eo viro, qui tanto instructus exercitu sit.

MER. Jovi aliter visum est; quare strenui simus.

32. PAUP. Cæcum istum, o Argiphonta Mercuri, quonam abducis?

MER. Nos ad hunc Timonem legavit Jupiter.

PAUP. Quid? nunc ad Timonem Plutus mittitur, quando ego, pessime a Luxu habitum quum accepissem, his, quos vides, Mercuri, Sapientiæ et Labori tradens virum fortem et quantivis pretii effeci? Itane vobis idonea Paupertas visa est, in qua sic illudatis, ut quem unum mihi habebam, eripere postuletis, postquam ad virtutem probe factus est, ut illum Plutus denuo acceptum Contumeliæ et Arrogantiæ tradens, qualis olim fuit, talem eum efficiat, mollem scilicet, ignavum et stolidum; mihi denique illum reddat, ubi nullius pretii fuerit et detricto panno haud melior?

MER. Jovi sic visum est, o Paupertas.

33. PAUP. Abeo igitur: vosque adeo, Labor, Sapientia, vosque ceteri, qui mecum aderatis, sequimini. Næ iste posterius sentiet, qualem me reliquerit, optimam nempe operis consortem, et quæ ipsum ad præstantissima quæque erudierim; me, inquam, quacum degens tum salubri corpore, tum animo vegetus fuit, viri vitam agens, et sese respiciens; cetera autem supervacanea existimans, ut ro ipsa talia sunt.

MER. Abeunt: nostrum nunc est hominem convenire.

34. TIM. Qui estis vos, o scelera? aut quorsum huc venistis? mihine ut molesti sitis, homini mercede conducto?

χλήσοντες; ἀλλ' οὐ χαίροντες ἄπιτε μισοὶ πάντες ὄντες· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτίκα μάλα βάλλων ταῖς βύλοις καὶ τοῖς λίθοις συντρίψω.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ Τίμων, μὴ βάλης· οὐ γὰρ ἀνθρώπους ὄντας βαλεῖς, ἀλλ' ἐγὼ μὲν Ἑρμῆς εἰμι, οὐτοσὶ δὲ ὁ Πλούτος· ἐπεμψε δὲ ὁ Ζεὺς ἐπακούσας τῶν εὐχῶν. Ὡστε ἀγαθῇ τύχῃ δέχου τὸν ὄλβον ἀποστάς τῶν πόνων.

ΤΙΜ. Καὶ ὑμεῖς οἰμώξεσθε ἤδη καίτοι θεοὶ ὄντες, ὥς φατε· πάντας γὰρ ἄμα καὶ ἀνθρώπους καὶ θεοὺς μισῶ, τουτονὶ δὲ τὸν τυφλὸν, ὅστις ἂν ᾤ, καὶ ἐπιτρίψειν μοι δοκῶ τῇ δικέλλῃ.

ΠΛΟΥΤ. Ἀπίωμεν, ὦ Ἑρμῆ, πρὸς τοῦ Διὸς· μελαγχολᾷ γὰρ ὁ ἄνθρωπος οὐ μετρίως μοι δοκεῖ, μὴ τι κακὸν ἀπέλθω προσλαβὼν.

35. ΕΡΜ. Μηδὲν σκαιὸν, ὦ Τίμων, ἀλλὰ τὸ πᾶν τοῦτο ἄγριον καὶ τραχὺ καταβαλὼν προτείνας τῷ χεῖρι λάμβανε τὴν ἀγαθὴν τύχην καὶ πλούτει πάλιν καὶ ἴσθι Ἀθηναίων τὰ πρῶτα καὶ ὑπερόρα τῶν ἀχαρίστων ἐκείνων μόνος αὐτὸς εὐδαιμονῶν.

ΤΙΜ. Οὐδὲν ὑμῶν δέομαι· μὴ ἐνοχλεῖτέ μοι· ἱκανὸς ἐμοὶ πλούτος ἢ δίκηλλα· τὰ δ' ἄλλα εὐδαιμονέστατός εἰμι, μηδενός μοι πλησιάζοντος.

ΕΡΜ. Οὕτως, ὦ τᾶν, ἀπανθρώπως;

τόνδε φέρω Διὶ μῦθον ἀπηνέα τε κρατερόν τε;

Καὶ μὴν εἰκὸς ᾗν μισάνθρωπον μὲν εἶναί σε τοσαῦτα ὑπ' αὐτῶν δεινὰ πεπονθότα, μισόθεον δὲ μηδαμῶς, οὕτως ἐπιμελουμένων σου τῶν θεῶν.

36. ΤΙΜ. Ἀλλὰ σοὶ μὲν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ τῷ Διὶ πλείστη χάρις τῆς ἐπιμελείας, τουτονὶ δὲ τὸν Πλούτον οὐκ ἂν λάβοιμι.

ΕΡΜ. Τί δή;

ΤΙΜ. Ὅτι καὶ πάλαι μυρίων μοι κακῶν αἴτιος οὗτος κατέστη κόλαξις τε παραδοὺς καὶ ἐπιβούλους ἐπαγαγὼν καὶ μῖσος ἐπεγείρας καὶ ἡδυπαθείᾳ διαφθείρας καὶ ἐπίφθονον ἀποφήνας, τέλος δὲ ἄφνω καταλιπὼν οὕτως ἀπίστως καὶ προδοτικῶς· ἢ βελτίστη δὲ Πενία πόνοις με τοῖς ἀνδρικωτάτοις καταγυμνάσασα καὶ μετ' ἀληθείας καὶ παρρησίας προσομιλοῦσα τά τε ἀναγκαῖα κάμνοντι παρῆχε καὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων καταφρονεῖν ἐπαίδευεν ἐξ αὐτοῦ ἐμοῦ τὰς ἐλπίδας ἀπαρτήσασά μοι τοῦ βίου καὶ δείξασα ὅστις ᾗν ὁ πλούτος ὁ ἐμὸς, ὃν οὔτε κόλαξ ὠπεύων οὔτε συκοφάντης φοβῶν, οὐ δῆμος παροξυνθεὶς, οὐκ ἐκκλησιαστής ψηφοφορήσας, οὐ τύραννος ἐπιβουλεύσας ἀφελέσθαι δύναιτ' ἄν.

37. Ἐρρωμένος τοιγαροῦν ὑπὸ τῶν πόνων τὸν ἄγρὸν τουτονὶ φιλοπόνως ἐργαζόμενος, οὐδὲν ὀρῶν τῶν ἐν ἄστει κακῶν, ἱκανὰ καὶ διαρκῆ ἔχω τὰ ἄλφιστα παρὰ τῆς δικέλλης. Ὡστε παλίνδρομος, ὦ Ἑρμῆ, ἄπιθι τὸν Πλούτον ἀπαγαγὼν τῷ Διὶ· ἐμοὶ δὲ τοῦτο ἱκανὸν ᾗν, πάντας ἀνθρώπους ἡβηδὸν οἰμώζειν ποιῆσαι.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦγαθέ· οὐ γὰρ πάντες εἰσὶν ἐπιτήδριοι πρὸς οἰωγὴν. Ἀλλ' ἔα τὰ ὀργίλα ταῦτα

Sed non sine infortunio estis hinc abituri, quum pessimi mortalium sitis omnes : jam enim vos et glebis et saxis opertos male perdam.

MER. Cave, Timon, cave saxis nos petas : non enim tu homines percusseris. Videlicet ego Mercurius sum, hic vero, Plutus. Ad te autem Jupiter, auditis precibus tuis, nos misit. Itaque adeo, quod tibi faustum sit, felicitatem et opes excipe, laboribus in posterum valere jussis.

TIM. Vos quoque, etsi, ut praedicatis, dii estis, vapulabitis tamen ; nam et deos et homines omnes ex aequo odi. Caecum vero istum, quisquis est, hoc meo ligone comminuere certum est.

PLUT. Per Jovem, o Mercuri, abeamus, ne quod malum mihi accersam : plane enim homo insanire videtur.

35. MER. Ne quid inscite facias, Timon ; quin potius agrestissimum istuc et asperum ingenium mitte, porrectisque manibus bonam fortunam excipe, ac denuo dives fias, et Atheniensium esto primus ; illosque ingratos despice, unice unus beatus.

TIM. Ne mihi negotium facessite : vobis haudquaquam egeo : affatim copiarum in hoc ligone habeo ; cetera felix, si ad me nemo accedat.

MER. Tene adeo inhumane agere, amice ?

Hæcne Jovi referam tam dura atque aspera dicta ?

Non sane incredibile erat, invisos esse tibi homines, a quibus tot tibi ortæ essent injuriæ ; deos autem odisse, qui tibi optime consultum velint, haud sane par fuit.

36. TIM. Tibi quidem, Mercuri, ac Jovi præterea maximam habeo gratiam, quod me haud neglexistis : istunc vero Plutum haudquaquam admittam.

MER. Quamobrem ?

TIM. Quia et olim infinitorum mihi causa malorum hic fuit, assentatoribus me prodens, mihi insidiatores immituens, odium exsuscitans, deliciis corrumpens et livori obijciens ; ad postremum me repente per summam perfidiam, ut proditore dignum erat, deserens. Contra autem optima Paupertas labore perquam virili me exercens, ac mecum perpetuo agens cum veracitate et libertate dicendi, quæ tempus postulavit, ea mihi opus facienti præbuit, et tot illas res despiciere docuit, efficiens ut omnes spes vitæ in memet sitæ essent ; ostendens præterea, quænam divitiæ meæ forent, quas neque assentator palpans, neque sycophanta me terrens, non populus exasperatus, non quilibet in concione suffragium ferens, non denique tyrannus insidias struens mihi posset eripere.

37. Aucto itaque per laborem robore, agrum hunc industrie colens, nihil videns malorum eorum, quæ tot in urbe occurrunt, sufficientem ac perennem victum hujus ligonis ope mihi paro. Quare iter tuum relegens abito, Mercuri, Plutum ad Jovem abducens : mihi autem hoc sat erit, si omnes omnino homines ejulare coegerim.

MER. Cave istuc dicas, o bone : neque enim omnes ad ejulandum recte comparati sunt. Sed istam tuam iracun-

150 - 153)

καὶ μεираκιώδη καὶ τὸν Πλοῦτον παράλαβε. Οὗτοι
πόβλητά ἐστι τὰ δῶρα τὰ παρὰ τοῦ Διός.

ΠΛΟΥΤ. Βούλει, ὦ Τίμων, δικαιολογήσωμαι πρὸς
σε; ἢ χαλεπαίνεις μοι λέγοντι;

TIM. Λέγε, μὴ μακρὰ μέντοι, μηδὲ μετὰ προσι-
μίων, ὥσπερ οἱ ἐπίτριπτοι ῥήτορες· ἀνέξομαι γὰρ σε
λίγα λέγοντα διὰ τὸν Ἑρμῆν τουτονί.

38. ΠΛΟΥΤ. Ἐχρῆν μὲν ἴσως καὶ μακρὰ εἰπεῖν,
ὅτι πολλὰ ὑπὸ σοῦ κατηγορηθέντα· ὅμως δὲ ὅρα εἴ τί
σοι ὥς φης, ἡδίκηκα, ὅς τῶν μὲν ἡδίστων ἀπάντων
ἐπὶ σοὶ κατέστην, τιμῆς καὶ προεδρίας καὶ στεφάνων
καὶ τῆς ἄλλης τρυφῆς, περίβλεπτός τε καὶ αἰδιδίμος δι'
τὴν ἡσθὰ καὶ περισπούδατος· εἰ δέ τι χαλεπὸν ἐκ τῶν
μαλακῶν πέπονθας, ἀναίτιος ἐγὼ σοι· μᾶλλον δὲ αὐτὸς
βληταί τοῦτο ὑπὸ σοῦ, διότι με οὕτως ἀτίμως ὑπέβαλες
ἀνδράσι καταράτοις ἐπαινοῦσι καὶ καταγοητεύουσι καὶ
πάντα τρόπον ἐπιβουλεύουσι μοι· καὶ τό γε τελευταῖον
ἐβλήθη ὡς προδεδωκά σε, τούναντίον δὲ αὐτὸς ἐγκαλέ-
σάμι σοι πάντα τρόπον ἀπελαθεῖς ὑπὸ σοῦ καὶ ἐπὶ
καφαλῇ ἐξωσθεὶς τῆς οἰκίας. Τοιγαροῦν ἀντὶ μαλακῆς
γλάνιδος ταύτην τὴν διφθέραν ἢ τιμιωτάτη σοι Πενία
ἐπιτίθεικεν. Ὡστε μάρτυς ὁ Ἑρμῆς οὕτω πῶς
ἐβλάστησεν τὸν Δία μηκέθ' ἤκειν παρὰ σέ οὕτω δυσμενῶς
μοι προσενηνεγμένον.

39. EPM. Ἀλλὰ νῦν ὄρῃς, ὦ Πλοῦτε, οἷος ἤδη
γενήνεται; ὥστε θαρρῶν ξυνδιάτριβε αὐτῷ· καὶ σὺ μὲν
ἐκάπτε ὡς ἔχεις· σὺ δὲ τὸν Θησαυρὸν ὑπάγαγε τῇ
ἐμῇ· ὑπακούσεται γὰρ ἐμβοήσαντί σοι.

TIM. Πειστέον, ὦ Ἑρμῆ, καὶ αὖθις πλουτητέον.
Τὴν γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅποτε οἱ θεοὶ βιάζονται; Πλὴν
γε, ἐς οἷά με πράγματα ἐμβάλλεις τὸν κακοδαί-
μονα, ὅς ἄχρι νῦν εὐδαιμονέστατα διάγων χρυσὸν
ἀφ' ὧ τοσοῦτον λήψομαι οὐδὲν ἀδικήσας καὶ τοσαύτας
φροντίδας ἀναδέξομαι.

40. EPM. Ὑπόστηθι, ὦ Τίμων, δι' ἐμέ, καὶ εἰ
καλεπὸν τοῦτο καὶ οὐκ οἰστόν ἐστιν, ὅπως οἱ κόλακες
ἐκείνοι διαρραγῶσιν ὑπὸ τοῦ φθόνου· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τὴν
ἐμὴν ἐς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήσομαι.

ΠΛΟΥΤ. Ὁ μὲν ἀπελήλυθεν, ὡς δοκεῖ· τεκμαί-
νεται γὰρ τῇ εἰρεσίᾳ τῶν πτερῶν· σὺ δὲ αὐτοῦ περὶ-
σσεύε· ἀναπέμψω γὰρ σοι τὸν Θησαυρὸν ἀπελθὼν· μᾶλ-
λον δὲ παῖε. Σέ φημι, Θησαυρὲ χρυσοῦ, ὑπάκουσον
Τίμωνι τουτῷ καὶ παράσχες σεαυτὸν ἀνελεῖσθαι.
ἐκάπτε, ὦ Τίμων, βαθείας καταφέρων. Ἐγὼ δὲ
οὐκ ὑπεκστήσομαι.

41. TIM. Ἄγε, ὦ δίκηλλα, νῦν μοι ἐπίρρωσον
ταύτην καὶ μὴ κάμης ἐκ τοῦ βάθους τὸν Θησαυρὸν ἐς
ἐμφανὲς προκαλουμένην. Ὡς Ζεῦ τεράστιε καὶ φίλοι
Πρόκυβαντες καὶ Ἑρμῆ κερδῶε, πόθεν τοσοῦτον χρυσίον;
οὐκ ὄναρ ταῦτά ἐστι; δέδια γοῦν μὴ ἀνθρακας εὕρω
ἐν γρόμῳ· ἀλλὰ μὴν χρυσίον ἐστὶν ἐπίσημον, ὑπέ-
ρβουν, βαρὺ καὶ τὴν πρόσοψιν ὑπερήδιστον.

Ὡ χρυσὲ, δεξιῶμα κάλλιστον βροτοῖς·

ἐμὸν γὰρ πῦρ ἄτε διαπρέπεις καὶ νύκτωρ καὶ

diam et inconsulti adolescentis impetum mittas, ac Plutum
recipe. Quæ a Jove mittuntur dona, ea neutiquam asper-
nanda sunt.

PLUT. Quid, Timon, vin' me causam adversus te agere?
an tibi molestum est loqui me?

TIM. Dic, sino, modo ne longam orationem nec proce-
miis instructam habeas, ut perditissimi isti rhetores: su-
stinebo enim te pauca dicentem, Mercurii hujusce gratia.

38. PLUT. Consentaneum quidem erat proluxa oratione
uti me, quem tam graviter accusasti; tamen dispice an
te, quod ais, injuria affecerim, qui tibi suavissimarum
quarumque rerum, honoris scilicet, primi loci, corona-
rum aliarumque voluptatum causa fui: propter me spe-
ctabilis eras, et ab omnibus celebratus ac cultus; si quid
autem, quod nolis, ab assentatoribus tibi accidit, in me non
hæret culpa, imo mihi abs te hæc facta injuria est, quem
adeo contumeliose sceleratorum illorum libidini subjeceris,
laudantium, adulantium, omni arte insidiantium mihi. Quin
etiam post omnia dixisti proditum te a me fuisse: at contra
ego te accusaverim, omni modo ex ædibus excussus et ca-
pite protrusus foras. Quare pro molli chlamyde rhenonem
tibi induit veneranda ista Paupertas; itaque hic Mercurius
testabitur, quam enixe Jovem obsecraverim, ne ad te denuo
mitterer, qui tantum in me odium exseruisses.

39. MER. At nunc viden', Plute, qualis repente factus
sit? itaque cum eo jam audacter facito ut consuescas. Tu
quidem, Timon, terram fodito, quod facis; at tu, Plute,
Thesaurum sub ejus ligonem adductum facito; tibi enim
inclamanti auscultabit.

TIM. Parere necesse est, Mercuri, et de integro ditiescen-
dum. Quum enim dii ipsi vim adhibeant, quid, quaeso, te
fiat? Tamen illud vide, in quæ me conjecturus sis incom-
moda, qui vita usque adhuc feliciter exacta, repente tantam
auri vim accepturus sim, et tot me curis impliciturus,
quum nihil mali fecerim.

40. MER. Perfer atque obdura, Timon, mea causa,
etiamsi istuc molestum est et ægre tolerandum; perfer,
inquam, saltem ut invidia disrumpantur assentatores. Ego
autem in cælum, ubi supra Ætnæ cacumen ascendero, rur-
sus volabo.

PLUT. Abiit quidem Mercurius, ut videtur: id enim ex
alarum remigatione conjicio. Tu vero, Timon, istic ma-
neto; hinc enim ubi abiero, Thesaurum ad te mittam; imo
autem ligone impacto terram feri. Heus, heus, tibi dico,
auri Thesauri, huic Timoni ausculta, teque illi tollendum e
terra objice. Heus, Timon, strenue fodito, ligonem altius
impingens. At ego vobis nunc abscedam.

41. TIM. Age, o ligo, mihi nunc validissimus fias, ne
defatigare, dum Thesaurum ex terræ penetralibus in lucem
eruis. O Jupiter prodigialis, et propitii Corybantes, et
Mercuri luci præses, unde mihi tantum auri? hocce som-
nium fuerit? Male metuo, ne expergefactus pro thesauro
carbones (quod aiunt) reperiam. At profecto aurum
signatum video, subrubescens, ponderosum, et aspectu
quam gratissimum.

Aurum, suave munus es mortalibus:

namque ignis instar eximie micas et noctu et interdiu.

μεθ' ἡμέραν. Ἐλθὲ, ὦ φίλτατε καὶ ἐρασιμώτατε. Νῦν πείθομαι γε καὶ Δία ποτὲ γενέσθαι χρυσόν· τίς γὰρ οὐκ ἂν παρθένος ἀναπεπταμένοις τοῖς κόλποις ὑπεδέξατο οὕτω καλὸν ἐραστὴν διὰ τοῦ τέγους καταρρέοντα;

42. ὦ Μίδα καὶ Κροῖσε καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς ἀναθήματα ὥς οὐδὲν ἄρα ἦτε ὥς πρὸς Τίμωνα καὶ τὸν Τίμωνος πλούτον, ὃ γε οὐδὲ ὁ βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἴσος. ὦ δίκελλα καὶ φίλτατη διφθέρα, ὑμᾶς μὲν τῷ Πανὶ τούτῳ ἀναθεῖναι καλὸν αὐτὸς δὲ ἤδη πᾶσαν πριάμενος τὴν ἐσχατιάν, πυργίον οἰκοδομησάμενος ὑπὲρ τοῦ θησαυροῦ, μόνῳ ἐμοὶ ἱκανὸν ἐνδιατᾶσθαι, τὸν αὐτὸν καὶ τάφον ἀποθανῶν ἔξω μοι δοκῶ. Δεδόχθω δὲ ταῦτα καὶ νενομοθετήσθω πρὸς τὸν ἐπίλοιπον βίον, ἀμιξία πρὸς ἅπαντας καὶ ἀγνωσία καὶ ὑπεροψία· φίλος δὲ ἢ ξένος ἢ ἐταῖρος ἢ Ἐλέου βωμὸς ὕθλος πολὺς· καὶ τὸ οἰκτεῖραι δακρύνοντα ἢ ἐπικουρῆσαι δεομένῳ παρανομία καὶ κατάλυσις τῶν ἐθῶν· μονήρης δὲ ἡ διαίτα καθάπερ τοῖς λύκοις, καὶ φίλος εἰς Τίμων.

43. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐχθροὶ καὶ ἐπίβουλοι· καὶ τὸ προσομιλῆσαι τινὶ αὐτῶν μίσημα· καὶ ἦν τινα ἴδω μόνον, ἀποφράς ἢ ἡμέρα· καὶ ὅλως ἀνδριάντων λιθίνων ἢ χαλκῶν μηδὲν ἡμῖν διαφερέτωσαν· καὶ μήτε κήρυκα δεχόμεθα παρ' αὐτῶν μήτε σπονδὰς σπενδόμεθα· ἢ ἐρημία δὲ ὅρος ἔστω πρὸς αὐτούς. Φυλέται δὲ καὶ φράτορες καὶ δημόται καὶ ἡ πατρίς αὐτῇ ψυχρὰ καὶ ἀνωφελῇ ὀνόματα καὶ ἀνοήτων ἀνδρῶν φιλοτιμήματα. Πλουτεῖτω δὲ Τίμων μόνος καὶ ὑπεροράτω ἅπαντων καὶ τρυφᾷτω μόνος καθ' ἑαυτὸν, κολακεῖας καὶ ἐπαίνων φορτικῶν ἀπηλλαγμένος· καὶ θεοὺς θυέτω καὶ εὐωχεῖτω μόνος ἑαυτῷ γείτων καὶ ὁμορος, ἐκάς ὢν τῶν ἄλλων. Καὶ ἅπαξ ἑαυτὸν δεξιώσασθαι δεδόχθω, ἦν δέη ἀποθάνειν, καὶ ἑαυτῷ στέφανον ἐπενεγκεῖν.

44. Καὶ ὄνομα μὲν ἔστω ὁ Μισάνθρωπος ἡδιστον, τοῦ τρόπου δὲ γνωρίσματα δυσκολία καὶ τραχύτης καὶ σκαϊότης καὶ ὀργὴ καὶ ἀπανθρωπία· εἰ δὲ τινα ἴδοιμι ἐν πυρὶ καταδιαφθειρόμενον καὶ σθενύναι ἰκετεύοντα, πίττη καὶ ἐλαίῳ κατασθενύναι· καὶ ἦν τινα τοῦ χειμῶνος ὁ ποταμὸς παραφέρῃ, ὁ δὲ τὰς χεῖρας ὀρέγων ἀντιλαβέσθαι δέηται, ὥθειν καὶ τοῦτον ἐπὶ κεφαλὴν βαπτίζοντα, ὥς μηδὲ ἀνακῦψαι δυνήθει· οὕτω γὰρ ἂν τὴν ἴσιν ἀπολάβοιεν. Εἰσηγήσατο τὸν νόμον Τίμων Ἐχεκρατίδου Κολλυτεὺς, ἐπεψήφισε τῇ ἐκκλησίᾳ Τίμων ὁ αὐτός. Εἶεν, ταῦτα ἡμῖν δεδόχθω καὶ ἀνδρικῶς ἐμμένωμεν αὐτοῖς.

45. Πλὴν ἀλλὰ περὶ πολλοῦ ἂν ἐποιήσαμην ἅπασιν γνώριμά πως ταῦτα γενέσθαι, διότι ὑπερπλουτῶ· ἀγχόνῃ γὰρ ἂν τὸ πρᾶγμα γένοιτο αὐτοῖς. Καίτοι τί τοῦτο; φεῦ τοῦ τάχους. Πανταχόθεν συνθέουσι κεκοινιμένοι καὶ πνευστιῶντες, οὐκ οἶδα ὅθεν ὁσφραίνόμενοι τοῦ χρυσίου. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸν πάγον τοῦτον ἀναβάς ἀπελαύνω αὐτοὺς τοῖς λίθοις ἐξ ὑπερδεξίων ἀκροβολιζόμενος, ἢ τό γε τοσοῦτον παρανομήσομεν εἰσάπαξ αὐτοῖς δμιλήσαντες, ὥς πλεον ἀνιῶντο ὑπερορώμενοι;

Ades huc, o mea voluptas. Nunc sane mihi credibile fit, etiam Jovem se in aurum olim convertisse: quæ enim virgo amantem adeo formosum, per impluvium defluentem, expanso sinu non excipiat?

42. O Mida, o Croese, et vos Delphici templi donaria, quam nihil estis præ Timone et Timonis opulentia! ad quem magnus ille Persarum rex ne comparandus quidem est. O ligo, et tu rheno suavissime, optimum erit vos huic Pani consecrasse: at ego jam universum hunc agrum coemam, turremque asservando auro exstruam, quæ me unum excipere possit, non plures: eam quoque sepulchrum mihi, ut opinor, mortuo habebo. Ceterum quoad vivam, hæc sancita sunt, et lege confirmata: hominum omnium congressum fugere, notum habere neminem, omnes autem despiciere; amicus autem vel hospes, vel ara Misericordiæ, logi ac nugæ: cujusquam lamentantis misereri, vel inopi subvenire, legis transgressio habeatur et morum subversio: mihi autem vita sit solitaria itidem ut lupis; et unus omnino amicus, Timon.

43. At ceteri mihi in hostium loco sint et insidiatorum. Eorum quempiam si alloquar, impurus habear; si quando aliquem videro tantum, is nefastus dies esto: denique nihil apud me statuatur discriminis eos inter et simulacra marmorea aut ærea: neque missum ab iis legatum recipiamus, neque cum iis percutiamus socius; fines inter me atque illos sunt deserta atque solitudines; tribules vero, et curiales, et populares, quin et patria ipsa, frigida et inutilia nomina habeantur, ac fatuorum hominum ambitio. Solus Timon dives esto, ceterosque omnes despicietur: molliter secum vivat, procul ab assentatoribus et iis qui immodice laudare solent; diis sacrificet ac splendide epuletur solus, sibi vicinus et finitimus, longe a ceteris remotus hominibus. Denique hæc lex esto, se unum amplecti atque amare, si vel mori oporteat, et coronam sibi ipsum imponere.

44. Nomen suavissimum sit Μισάνθρωπος. Morum autem character esto morositas, asperitas, rusticitas, iracundia atque inhumanitas; si quem autem forte igne pereuntem videro, atque ut restinguam obsecrantem, picis atque olei injectu exstinguere decretum esto: tum porro si quem hieme fluvius auferat, atque is manibus porrectis oret ut retineatur, is in caput trudatur et submergatur, quo ne se attollere possit: sic enim isti scelerati par pro pari acceperint. Hanc legem scripsit Timon Echecratidæ F. Colytensis, concionem in suffragium misit idem Timon. Sic esto, statuta hæc sunt nobis; hæc viriliter observemus.

45. Verum quantivis mihi hoc foret pretii, ut omnes resciscant, esse me satis superque divitem: ea enim res ipsos ad suspendium adaxit. Sed hem, quid istuc, quaeso, est? vah quanta properatio! undique pulvere respersi atque exanimati concurrunt; nescio certe unde ipsis aurum subluerit. Utrum igitur in hunc collem evadens, lapidibus ex superiori loco missis ipsos arceam? an hoc unum adversus legem modo latam faciemus, eos semel ut alloquamur? quo videlicet in congressu contemti,

(59 - 101)

οὗτο οἶμαι καὶ ἄμεινον. Ὡστε δεχόμεθα ἤδη αὐτοὺς ποστάντες. Φέρ' ἴδω, τίς δ' αὖτος αὐτῶν οὗτός ἐστι; Γναθωνίδης δ' κόλαξ, δ' πρῶν ἔρανον αἰτήσαντί μοι βέξας τὸν βρόχον, πίθους ὄλους παρ' ἐμοὶ πολλάκις ἐλημεκώς. Ἄλλ' εὖ γε ἐποίησεν ἀφικόμενος οἰμώξε-
ται γὰρ πρὸ τῶν ἄλλων.

46. ΓΝΑΘ. Οὐκ ἐγὼ ἔλεγον, ὡς οὐκ ἄμελήσουσι Τίμωνος ἀγαθοῦ ἀνδρὸς οἱ θεοί; Χαῖρε Τίμων εὐμορφό-
τατε καὶ ἤδιστε καὶ συμποτικώτατε.

TIM. Νηδὶ καὶ σύ γε, ὦ Γναθωνίδη, γυπῶν ἀπάν-
των βορώτατε καὶ ἀνθρώπων ἐπιτριπτότατε.

ΓΝΑΘ. Ἀεὶ φιλοσκώμων σύ γε· ἀλλὰ ποῦ τὸ
συμπόσιον; ὡς καινόν τί σοι ἄσμα τῶν νεοδιδάκτων
διθυράμβων ἤκω κομίζων.

TIM. Καὶ μὴν ἐλεγεία γε ἄση μάλα περιπαθῶς ὑπὸ
ταύτῃ τῇ δικέλλῃ.

ΓΝΑΘ. Τί τοῦτο; παίεις, ὦ Τίμων; μαρτύρομαι·
ὦ Ἡράκλεις, ἰοῦ ἰοῦ, προσκαλοῦμαι σε τραύματος εἰς
Ἄρειον πάγον.

TIM. Καὶ μὴν ἂν γε μικρὸν ἐπιβραδύνῃς, φόνου
τάχα προσκεκλήσῃ με.

ΓΝΑΘ. Μηδαμῶς· ἀλλὰ σύ γε πάντως τὸ τραῦμα
ἵασαι μικρὸν ἐπιπάσας τοῦ χρυσοῦ· δεινῶς γὰρ ἰσχυ-
μὸν ἐστὶ τὸ φάρμακον.

TIM. Ἔτι γὰρ μένεις;

ΓΝΑΘ. Ἀπειμι· σὺ δὲ οὐ χαιρήσεις οὕτω σκαιὸς ἐκ
χρηστοῦ γενόμενος.

47. TIM. Τίς οὗτός ἐστιν δ' ἀνθρώπων, δ' ἀναφαν-
τας; Φιλιάδης, κολάκων ἀπάντων δ' βδελυρώτατος.
Οὗτος δὲ ἀγρὸν ὄλον παρ' ἐμοῦ λαβὼν καὶ τῇ θυγατρὶ
προῖκα δύο τάλαντα, μισθὸν τοῦ ἐπαίνου, ὁπότε ἄσαντά
με πάντων σιωπῶντων μόνος ὑπερεπήνεσεν ἐπομοσά-
μενος ὥδικοιότερον εἶναι τῶν κύκνων, ἐπειδὴ νοσοῦντα
πρῶν εἶδέ με καὶ προσῆλθον ἐπικουρίας δεόμενος,
πληγὰς δ' γενναῖος προσενέτεινε.

48. ΦΙΛ. Ὡς τῆς ἀναισχυντίας. Νῦν Τίμονα γνω-
ρίζετε; νῦν Γναθωνίδης φίλος καὶ συμπότης; τοιγαρ-
τὸν δίκαια πέπονθεν οὗτος ἀχάριστος ὢν. Ἡμεῖς δὲ
οἱ πάλαι ξυνήθεις καὶ ξυνέφηβοι καὶ δημόται ὅμως με-
τριάζομεν, ὡς μὴ ἐπιτηδᾶν δοκῶμεν. Χαῖρε, ὦ δέ-
σποτα, καὶ ὅπως τοὺς μιαινοὺς τούτους κόλακας φυ-
λάξῃ, τοὺς ἐπὶ τῆς τραπέζης μόνον, τὰ ἄλλα δὲ κοράκων
οὐδὲν διαφέροντας. Οὐκέτι πιστευτέα τῶν νῦν οὐδενί-
 πάντες ἀχάριστοι καὶ πονηροί. Ἐγὼ δὲ τάλαντόν σοι
κομίζων, ὡς ἔχοις πρὸς τὰ κατεπείγοντα χρῆσθαι, καθ'
ὃν ἤδη πλησίον ἤκουσα ὡς πλουτοῖς ὑπερμεγέθη
πλῆθος. Ἦκω τοιγαροῦν ταῦτά σε νοθεύουσιν·
αἱτοὶ σύ γε οὕτω σοφὸς ὢν οὐδὲν ἴσως δεήσῃ τῶν
παρ' ἐμοῦ λόγων, δὲ καὶ τῷ Νέστορι τὸ δέον παραινέ-
μας δν.

TIM. Ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλιάδη. Πλὴν ἀλλὰ πρόσ-
τι καὶ σὲ φιλορρονήσομαι τῇ δικέλλῃ.

ΦΙΛ. Ἀνθρώποι, κατέαγα τοῦ κρανίου ὑπὸ τοῦ
χαρίστου, διότι τὰ συμφέροντα ἐνουθέτουν αὐτόν.

LUCIANUS. I.

urantur impensius. Erit id, ut opinor, melius. Quare hic
subsistentes, jam eos excipiamus. Age, videam quis hic
sit, qui agmen ducit? Is est Gnathonides assentator, qui nu-
per mihi erantum petenti laqueum porrexit, quum integra
dolia saepe apud me vomisset. Sed bene sane factum quod
venit; ante ceteros enim ejulabit.

46. GNATH. Nonne dixi ego saepius, Timonem virum
bonum a diis non semper neglectum iri? Salve, Timon
formosissime, et suavissime, et potator hilarissime.

TIM. Salve tu quoque, Gnathonide, vulturum omnium
voracissime, et hominum nequissime.

GNATH. Tu quidem semper dicax es; sed ubi paratae sunt
epulae? afferro enim tibi novum quoddam canticum ex re-
centibus dithyrambis.

TIM. Atqui elegiaca tu ad hunc ligonem canes, et quidem
perquam pathetice.

GNATH. Quid istuc? o Timon, men' tu percutis? testes
capiam. O Hercules! hei, hei. Vulneris tibi dicam dico
apud Areopagum.

TIM. At si paululum modo cesses, tu mihi fortasse dicam
caedis dixeris.

GNATH. Non fiet. Sed tu non committes quin huic
vulneri facias medicinam, auri aliquid ei inspergens; facit
enim aurum inprimis ad sistendum sanguinem.

TIM. Etiamne hic manes?

GNATH. Abeo vero. At tibi male erit, qui, olim perquam
benignus, nunc te adeo agrestem et inhumanum praebes.

47. TIM. Quis hic recalvaster horsum veniens? Is Phi-
liades est, supra omnes assentatores exsecrandus. Hic vero,
qui a me integrum agrum accepit, tum in dotem filiae ta-
lenta duo, quia canentem me, ceteris tacentibus, solus di-
laudasset, jurejurando affirmans, me vel cynis ipsis sua-
vius canere; ubi me nuper aegrotantem vidit (ad eum enim
me contuleram, mihi ut subveniret, orans), plagas etiam
bonus vir mihi infligere sustinuit.

48. PHIL. O impudentiam! nunc Timonem agnoscitis?
nunc cine Gnathonides amicus et conviva? Merito vero,
qui adeo ingratus sit, a Timone ita depexus exornatusque
est. At nos, qui jam pridem ejus familiares et synephebi
sumus, ad haec populares, tamen verecunde agimus, ut ne
in ejus congressum irrumpere videamur. Here, salve; a
sceleratis istis assentatoribus caveto, qui ad mensam tan-
tum praesto sunt: ceterum eos inter et corvos nihil discrimi-
nis. Nostrae aetatis hominibus nulla fides habenda est:
ingrati omnes sunt et impuri. At ego talentum tibi afferens,
quo uti ad ea, quae res postularet, posses, in itinere, quum
jam huc viciniae pervenissem, accepi in re amplissima
te esse constitutum. Venio igitur, haec, quae jam audies,
praecepta daturus; etsi fortasse, quum tanta sis praeditus
sapientia, his meis sermonibus haud egeas, qui vel Nestori
praecipere possis quid factu opus sit.

TIM. Sane bene, o Philiade; sed adesdum, ut te quoque
hoc ligone amantissime excipiam.

PHIL. O cives, fractum mihi ab hoc ingrato cranium est;
quoniam quae ipsi conducibilia sunt monebam.

49. TIM. Ἴδού τρίτος οὗτος ὁ ῥήτωρ Δημέας προσέρχεται ψήφισμα ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ συγγενῆς ἡμέτερος εἶναι λέγων. Οὗτος ἐκκαίδεκα παρ' ἐμοῦ τάλαντα μιᾶς ἡμέρας ἐκτίσας τῇ πόλει — κατεδεδίκαστο γὰρ καὶ ἐδέδετο οὐκ ἀποδιδούς, καὶ γὰρ ἐλεήσας ἐλυσάμην αὐτόν — ἐπειδὴ πρῶν ἔλαχε τῇ Ἐρεχθίδι φυλῇ διανέμειν τὸ θεωρικὸν καὶ γὰρ προσῆλθον αἰτῶν τὸ γιγνόμενον, οὐκ ἔφη γνωρίζειν πολίτην ὄντα με.

50. ΔΗΜ. Χαῖρε, ὦ Τίμων, τὸ μέγα ὄφελος τοῦ γένους, τὸ ἔρεισμα τῶν Ἀθηναίων, τὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος· καὶ μὴν πάλαι σε ὁ δῆμος ζυνειλεγμένος καὶ αἱ βουλαὶ ἀμφοτέραι περιμένουσι. Πρότερον δὲ ἀκουσον τὸ ψήφισμα, ὃ ὑπὲρ σοῦ γέγραφα· « Ἐπειδὴ « Τίμων Ἐχεκράτιδου Κολλυτεὺς, ἀνὴρ οὐ μόνον καλὸς « καγαθὸς, ἀλλὰ καὶ σοφὸς ὡς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ Ἑλλάδι, « παρὰ πάντα χρόνον διατελεῖ τὰ ἀριστα πράττων τῇ « πόλει, νενίκηκε δὲ πῦξ καὶ πάλην καὶ δρόμον ἐν « Ὀλυμπίᾳ μιᾶς ἡμέρας καὶ τελείῳ ἄρματι καὶ συνω- « ρίδι πωλικῇ —

TIM. Ἀλλ' οὐδὲ ἐθεώρησα ἐγὼ πώποτε εἰς Ὀλυμπίαν.

ΔΗΜ. Τί οὖν; θεωρήσεις ὕστερον· τὰ τοιαῦτα δὲ πολλὰ προσχεῖσθαι ἄμεινον. « Καὶ ἡρίστευσε δὲ ὑπὲρ « τῆς πόλεως πέρυσι πρὸς Ἀχαρναῖς καὶ κατέκοψε Πε- « λοποννησίων δύο μοίρας —

51. TIM. Πῶς; διὰ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν ὄπλα οὐδὲ προὔγραφην ἐν τῷ καταλόγῳ.

ΔΗΜ. Μέτρια τὰ περὶ σαυτοῦ λέγεις, ἡμεῖς δὲ ἀχάριστοι ἂν εἴημεν ἀμνημονοῦντες. « Ἐτι δὲ καὶ « ψήφισματα γράφων καὶ συμβουλεύων καὶ στρατηγῶν « οὐ μικρὰ ὠφέλησε τὴν πόλιν. Ἐπὶ τούτοις ἀπασι δε- « δόχθω τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ καὶ τῇ Ἡλιαίᾳ κατὰ « φυλὰς καὶ τοῖς δήμοις ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πᾶσι χρυσοῦν « ἀναστήσαι τὸν Τίμωνα παρὰ τὴν Ἀθηναίων ἐν τῇ ἀκρο- « πόλει, κεραυνὸν ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχοντα καὶ ἀκτῖνας ἐπὶ « ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσοῖς στεφά- « νοις καὶ ἀνακηρυχθῆναι τοὺς στεφάνους τήμερον Διο- « νυσίοις τραγωδοῖς καινοῖς — ἀχθῆναι γὰρ δι' αὐτόν « δεῖ τήμερον τὰ Διονύσια. — Εἶπε τὴν γνώμην Δημέας « ὁ ῥήτωρ, συγγενῆς αὐτοῦ ἀγχιστεὺς καὶ μαθητὴς « ὢν· καὶ γὰρ ῥήτωρ ἀριστος ὁ Τίμων καὶ τὰ ἄλλα « πάντα ὅποσα ἂν ἐθέλῃ. »

52. Τοῦτ' ἐγὼ σοὶ τὸ ψήφισμα. Ἐγὼ δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἐβουλόμην ἀγαγεῖν παρὰ σέ, ὃν ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι Τίμωνα ὀνόμακα.

TIM. Πῶς, ὦ Δημέα, ὅς οὐδὲ γεγάμηκας, ὅσα γε καὶ ἡμᾶς εἰδέναι;

ΔΗΜ. Ἀλλὰ γὰρ μὲν, ἣν διδῶ θεός, ἐς νέωτα καὶ παιδοποιήσομαι καὶ τὸ γεννηθησόμενον — ἄρρεν γὰρ ἔσται — Τίμωνα ἤδη καλῶ.

TIM. Οὐκ οἶδα, εἰ γὰρ μήσεις ἔτι, ὦ οὗτος, τηλικαύτην παρ' ἐμοῦ πληγὴν λαμβάνων.

ΔΗΜ. Οἷμοι τί τοῦτο; τυραννίδι Τίμων ἐπιχειρεῖς καὶ τύπτεις τοὺς ἐλευθέρους οὐ καθαρῶς ἐλεύθερος οὐδ'

49. TIM. Ecce autem tertius ille advenit, rhetor ille Demea, decretum in dextra ferens, seque mihi cognatum dicens. Hic quum de meo solvisset reipublicae uno die sedecim talenta (damnatus enim fuerat et in vincula coniectus, quum solvere nequiret; atque ego, quem illius commiseresceret, hominem liberavi), nuper autem sortito theoricum Erechtheidi tribui diriberet, ego vero accessissem, ut, quod mihi obtingebat, acciperem, dixit non constare sibi civis necne forem.

50. DEM. Salve, Timon, totius gentis salus, Atheniensium fulcrum, Graeciae propugnaculum; jam diu te totius populi conventus et utraque curia exspectant. Sed prius audito decretum, quod in honorem tuum a me scriptum est: « Quandoquidem Timon Colyttensis Echekratidae F., vir non tantum probitate praestans, sed sapientia etiam praeditus, quanta haud in quoquam Graeci nominis reperiatur, per omne tempus multa pro republica praecclare gessit; vicit autem uno die pugilatu et lucta et cursu in ludis Olympicis, quadrigis praeterea et bigis equestribus —

TIM. Qui pote, Demea, quum nunquam ludos Olympicos ne spectaverim quidem?

DEM. Quid tum? eos postea spectabis: talia praeterea hujus generis multa addi satius est. « Quin et anno praeterito strenue se circa Acharnas adversus Peloponnesios pro republica gessit, et duas ipsorum moras cecidit —

51. TIM. Qui tandem? nam arma mihi deerant; inde conscribi cum ceteris non potui.

DEM. De te modeste loqueris, Timon; nos autem plane ingrati haberemur, nisi memores essemus. « Insuper scriptis decretis, et consilio dato, exercitu ducto, civitati inprimis profuit. Ob haec omnia placuit curiae, et populo, et Heliæ per tribus, populis autem Atticae singillatim, omnibus communiter, aureum Timonem collocare juxta Minervam in arce, fulmen dextra tenentem, radiato septies capite; eum praeterea aureis coronis redimire, eumque honorem hodie in Dionysiis tragædis novis proclamari: nam hodie Timonis causa Dionysia hic sunt. Hanc sententiam dixit Demea rhetor, Timonis cognatus genere proximus, ejusque discipulus; etenim optimus rhetor est Timon, et quicquid ei esse libuerit. »

52. Ad hunc igitur modum se tibi habet decretum: ego autem praeterea de adducendo ad te filio cogitabam, quem de tuo nomine Timonem vocavi.

TIM. Quo pacto, Demea, qui, quod sciam, nunquam uxorem duxisti?

DEM. At, deo juvante, ducam anno proximo, et liberis procreandis operam dabo; et, quod nascetur, Timonem ei jam dico nomen; nam mas erit.

TIM. Haud equidem scio, utrum uxorem unquam sis ducturus, a me tam gravi ictu accepto.

DEM. Hei, hei. Quid hoc? tyrannidem invadere cogitas, Timon, liberos homines percutiens, tu, de cujus li-

56. ΘΡΑΣ. Οὐ κατὰ ταῦτά, ὦ Τίμων, τοῖς πολλοῖς

56. THRAS. Alia me causa ad te ut venirem compulit.

τούτοις ἀφίγμαι, ὥσπερ οἱ τὸν πλοῦτόν σου τεθηπότες ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ δείπνων πολυτελῶν ἐλπιδὶ συνδεδραμήκασιν πολλὴν τὴν κολακείαν ἐπιδειξόμενοι πρὸς ἄνδρα οἷον σὲ ἀπλοῖχόν καὶ τῶν ὄντων κοινωνικόν· οἶσθα γὰρ ὡς μᾶζα μὲν ἐμοὶ δεῖπνον ἱκανόν, ὄψον δὲ ἡδιστον θύμον ἢ κάρδαμον ἢ εἴ ποτε τρυφώην, ὀλίγον τῶν ἄλῶν· ποτὸν δὲ ἢ ἐννεάκρουνος· ὁ δὲ τρίβων οὗτος ἢς βούλει πορφυρίδος ἀμείνων. Τὸ χρυσίον μὲν γὰρ οὐδὲν τιμιώτερον τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων μοι δοκεῖ. Σοῦ δὲ αὐτοῦ χάριν ἐστάλην, ὡς μὴ διαφθείρη σε τὸ κακίστον τοῦτο καὶ ἐπιβουλότατον κτῆμα ὁ πλοῦτος, ὁ πολλοῖς πολλάκις αἴτιος ἀνηκέστων συμφορῶν γεγενημένος· εἰ γὰρ μοι πειθοιο, μάλιστα ὅλον ἐς τὴν θάλατταν ἐμβαλεῖς αὐτόν, οὐδὲν ἀναγκαῖον ἀνδρὶ ἀγαθῷ ὄντι καὶ τὸν φιλοσοφίας πλοῦτον ὄραν δυναμένῳ· μὴ μέντοι ἐς βάθος, ὦγαθέ, ἀλλ' ὅσον ἐς βουθῶνας ἐπεμβὰς ὀλίγον πρὸ τῆς κυματωγῆς, ἐμοῦ ὄρωντος μόνου.

57. εἰ δὲ μὴ τοῦτο βούλει, σὺ δὲ ἄλλον τρόπον ἀμείνω κατὰ τάχος ἐκφόρησον αὐτόν ἐκ τῆς οἰκίας μηδ' ὁβολὸν σαυτῷ ἀνείς, διαδιδούς ἅπασιν τοῖς δεομένοις, ὧ μὲν πέντε δραχμάς, ὧ δὲ μνᾶν, ὧ δὲ ἡμιτάλαντον· εἰ δέ τις φιλόσοφος εἴη, διμοιρίαν ἢ τριμοιρίαν φέρεσθαι δίκαιος· ἐμοὶ δὲ — καίτοι οὐκ ἐμαυτοῦ χάριν αἰτῶ, ἀλλ' ὅπως μεταδῶ τῶν ἐταίρων τοῖς δεομένοις — ἱκανὸν εἰ ταυτηνὴ τὴν πῆραν ἐκπλήσας παράσχοις οὐδὲ ὅλους δύο μεδίμνους χωροῦσαν Αἰγινήτικους. Ὀλιγαρχῇ δὲ καὶ μέτριον χρὴ εἶναι τὸν φιλοσοφοῦντα καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν πῆραν φρονεῖν.

TIM. Ἐπαινῶ ταῦτά σου, ὦ Θρασύκλεις· πρὸ γοῦν τῆς πῆρας, εἰ δοκεῖ, φέρε σοι τὴν κεφαλὴν ἐμπλήσω κονδύλων ἐπιμετρήσας τῇ δικέλλῃ.

ΘΡΑΣ. Ὡ δημοκρατία καὶ νόμοι, πατιόμεθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει.

TIM. Τί ἀγανακτεῖς, ὦγαθέ; μῶν παρακέρυσμαί σε; καὶ μὴν ἐπεμβαλὼ χοίνικας ὑπὲρ τὸ μέτρον τέτταρας.

58. Ἀλλὰ τί τοῦτο; πολλοὶ ξυνέρχονται· Βλεψίας ἐκεῖνος καὶ Λάχης καὶ Γνίφων καὶ ὅλως τὸ σύνταγμα τῶν οἰμωζομένων. Ὡστε τί οὐκ ἐπὶ τὴν πέτραν ταύτην ἀνελθὼν τὴν μὲν δίκηλλαν ὀλίγον ἀναπαύω πάλαι πεπονηκυῖαν, αὐτὸς δὲ ὅτι πλείστους λίθους ξυμφορήσας ἐπιχαλαζῶ πόρρωθεν αὐτούς;

ΒΛΕΨ. Μὴ βάλλε, ὦ Τίμων· ἀπιμεν γάρ.

TIM. Ἀλλ' οὐκ ἀναιμωτί γε ὑμεῖς οὐδὲ ἄνευ τραυμάτων.

VI.

*ΑΛΚΥΩΝ Η ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

ΧΑΙΡΕΦΩΝ, ΣΟΚΡΑΤΗΣ.

1. ΧΑΙΡ. Τίς ἡ φωνὴ προσέβαλεν ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, πόρρωθεν ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν καὶ τῆς ἄκρας ἐκείνης; ὡς ἡδεῖα ταῖς ἀκοαῖς. Τί ποτ' ἄρ' ἐστὶ τὸ φθεγ-

quam quæ multitudinem; qui divitiarum tuarum amore percussi huc concurrerunt, auri et argenti et sumptuosarum cœnarum spe, experiundi gratia quid in te assentationibus suis possint, virum simplicem, et qui facultates tuas libenter aliis elargiatis. Nosti enim, opinor, mazam satis esse mihi, ut recte cœnem, cæpe autem et nasturtium jucundissimum mihi esse obsonium, aut, si quando mihi melius esse volo, salis paululum: potus mihi est ex Enneacrurno fonte (Callirrhoe); pallium autem hoc qualibet purpura præstantius est. Nam aurum mihi quidem haud pretiosius videtur iis lapillis, quibus plena sunt litora. Sed huc tui unius gratia me contuli, ne te divitiæ, perniciosissima illa atque insidiosissima possessio, corrumpant, quæ multis sæpe gravissimas calamitates importarunt. Nam si mihi auscultabis, relictis omnibus totas in mare conjicies, quippe quas non desideret vir bonus et qui philosophiæ opes possit contemplari. Ne tamen, o bone, eas in altum mittas, sed inguinum tenus aquam ingressus, paulo infra litoris crepidinem projicito, me uno vidente.

57. Id vero si minus placet, meliore alia ratione tu illas, quantum potest, ædibus ejicito, neu tibi vel obolum relin- quas, sed omnia egentibus distribuas, huic quinque drachmas, huic minam, huic semitalentum: si quis vero ex iis philosophus erit, duplam is aut triplam partem auferre debet: mihi autem (quanquam non mea causa peto, sed ut amicis, si qui forte egebunt, largiar) abunde erit, si hanc peram aureis offertam mihi reddas, quæ duos Ægineticos modios non prorsus capit: paucis enim esse contentum et mediocritatem sequi hominem philosophantem decet, neque supra peram suam sapere.

TIM. Istuc recte, o Thrasyclus; sed ante peram, si videtur, ecce caput tibi implebo pugnibus, auctarium hoc ligone addens.

THRAS. O democratia et leges, in libera civitate ab homine sceleratissimo percutimur.

TIM. Quid conquereris, bone Thrasyclus? an quod te inter admetiendum circumveni? atqui auctarii etiam loco adjiciam choenices quatuor.

58. Sed quid hoc? multi concurrunt simul, Blepsias videlicet, et Laches, et Gniphon, ac denique illorum legio hominum, quos ego miris modis mulcabo. Quid itaque causæ quin petram hanc conscendam, et aliqua requie ligonem meum reficiam, quem jam tantopere exercui? ipse autem, magna vi lapidum in unum collata, eos grandinis in morem e longinquo feriam?

BLEPS. Parce quæso mittere, Timon: abimus enim.

TIM. At ego certe sine cruore et vulneribus ne abeat faxo.

VI.

*HALCYON, SEU DE TRANSFORMATIONE.

CHÆREPHON, SOCRATES.

1. CHÆR. Quæ ista vox nos pepulit, o Socrates, eminus a litoribus illoque promontorio? quam suavis auribus!

(177 — 180)

γόμενον ζῶον; ἄφωνα γὰρ δὴ τὰ γε καθ' ὕδατος διαιτῶμενα.

ΣΩ. Θαλαττία τις, ὦ Χαιρεφῶν, ὄρνις ἀλκυὼν ὀνομαζομένη, πολύρρητος καὶ πολύδακρυς, περὶ ἧς δὴ παλαιὸς ἀνθρώποις μεμύθεται λόγος· φασὶ γυναῖκά ποτε οὖσαν Αἰόλου τοῦ Ἑλλήνος θυγατέρα κουρίδιον ἄνδρα τὸν αὐτῆς τεθνεῶτα θρηνεῖν πόθῳ φιλίας, Κήρυκα τὸν Τραχίνιον τὸν Ἑωσφόρου τοῦ ἀστέρος, καλοῦ πατρὸς καλὸν υἱόν· εἴτα δὴ πτερωθεῖσαν διὰ τινὰ δαιμονίαν βούλησιν εἰς ὄρνιθος τρόπον περιπέτεσθαι τὰ πελάγη ἠτοῦσαν ἐκεῖνον, ἐπειδὴ πλαζομένη γῆν περὶ πᾶσαν οὐχ οἷα τ' ἦν εὐρεῖν.

2. ΧΑΙΡ. Ἀλκυὼν τοῦτ' ἔστιν, ὃ σὺ φῆς; οὐ πώποτε πρόσθεν ἠκηκόειν τῆς φωνῆς, ἀλλὰ μοι ξένη τις τῶν ἀντιπροσέπεσε· γούδῃ γοῦν ὡς ἀληθῶς τὸν ἦχον ἀφίησι ζῶον. Πηλίκον δέ τι καὶ ἔστιν, ὦ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὐ μέγα· μεγάλην μέντοι διὰ τὴν φιλανδρίαν ἔλαττε παρὰ θεῶν τιμὴν· ἐπὶ γὰρ τῇ τούτων νεοτεείᾳ καὶ τὰς ἀλκυονίδας προσαγορευομένας ἡμέρας ὁ κόσμος γαίᾳ κατὰ χειμῶνα μέσον διαφερούσας ταῖς εὐδαίαις, ὥς ἔστι καὶ ἡ τήμερον παντὸς μᾶλλον. Οὐχ ὁρᾷς ὡς ἀθρία μὲν τὰ ἄνωθεν, ἀχύμαντον δὲ καὶ γαλήνιον ἅπαν τὸ πέλαγος, ὅμοιον ὡς εἰπεῖν κατόπτρῳ;

ΧΑΙΡ. Λέγεις ὀρθῶς· φαίνεται γὰρ ἀλκυονὶς ἡ τήμερον ὑπάρχειν ἡμέρα, καὶ χθὲς δὲ τοιαύτη τις ἦν. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν, πῶς ποτε χρὴ πεισθῆναι τοῖς ἐξ ἀρχῆς, ὦ Σώκρατες, ὡς ἐξ ὀρνίθων γυναῖκας ποτε ἐγένοντο ἡ ὀρνίθες ἐκ γυναικῶν; παντὸς γὰρ μᾶλλον ἀδύνατον φαίνεται πᾶν τὸ τοιοῦτον.

3. ΣΩ. ὦ φίλε Χαιρεφῶν, εἰκόκαμεν ἡμεῖς τῶν δυατῶν τε καὶ ἀδυνάτων ἀμβλυωποὶ τινες εἶναι κριταὶ παντελῶς· δοκιμάζομεν γὰρ δὴ κατὰ δύναιμι ἀνθρώπινην ἀγνωστον οὖσαν καὶ ἀπιστον καὶ ἀόρατον· πολλὰ γὰρ φαίνεται ἡμῖν καὶ τῶν εὐπόρων ἀπορα καὶ τῶν ἐπιπρόσιτων ἀνέφικτα, συχνὰ μὲν δι' ἀπειρίαν, συχνὰ δὲ καὶ διὰ τὴν ἀπρόσιτον φρενῶν· τῷ ὄντι γὰρ νήπιος εἴκειν εἶναι πᾶς ἀνθρώπος, καὶ ὁ πάνυ γέρον, ἐπεὶ τοι μικρὸς πάνυ καὶ ἀσπίλος ὁ τοῦ βίου χρόνος πρὸς τὸν πάντα αἰῶνα. εἰ δ' ἂν, ὦγαθέ, οἱ ἀγνοοῦντες τὰς τῶν θεῶν καὶ δαιμονίων δυνάμεις ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν, πότερον δυνατόν ἢ ἀδύνατον τι τῶν τοιούτων; Ἐόρακας, Χαιρεφῶν, τρίτην ἡμέραν ὅσος ἦν ὁ χειμῶν; καὶ ἐνθυμηθέντι γὰρ τῷ δέος τέλθοι καὶ τὰς ἀστραπὰς ἐκεῖνας καὶ βροντὰς ἀνέμων ἐξαίσια μεγέθη· ὑπέλαβεν ἂν τις τὴν οἰκουμένην πασαν καὶ δὴ συμπεσεῖσθαι.

4. Μετὰ μικρὸν δὲ θαυμαστή τις κατάστασις εὐδαίας ἐγένετο καὶ διέμεινεν αὕτη γε ἕως τοῦ νῦν· πότερον οὖν ἐμειζόν τι καὶ ἐργωδέστερον εἶναι τοιαύτην αἰθρίαν ἐκείνης τῆς ἀνυποστάτου λαίλαπος καὶ ταραχῆς μεθεῖναι καὶ εἰς γαλήνην ἀναγαγεῖν τὸν ἅπαντα κόσμον, ἢ γυναικὸς εἶδος μεταπλασθὲν εἰς ὄρνιθος τινος ποιῆσαι; μὲν γὰρ τοιοῦτον καὶ τὰ παιδάκια τὰ παρ' ἡμῖν πλάττειν ἐπιστάμενα, πηλὸν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, δίδως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλάκις ὄγκου μετασχηματίζε

Quodnam est tandem animal illud vocem edens? etenim muta sunt, quæ quidem in aqua degunt.

SOCR. Maritima quædam, o Chærephon, avis, Halcyon vocata, luctu lacrimisque abundans, de qua sane vetus hominibus est conficta fabula: ferunt illam, quum mulier esset quondam, Æoli Hellenis filii nata, maritum, qui virginem duxerat, suum fato functum luxisse desiderio consuetudinis, Ceycem Trachinium Lucifero stella prognatum, pulchri parentis filium pulchrum; deinde vero alis instructam divina voluntate in avis morem circumvolitare maria, quærentem illum, quandoquidem oberratis terris omnibus non poterat invenire.

2. CHÆR. Halcyon id est, quod tu dicis? nunquam ante audiveram ejus vocem, quæ mihi insolens revera accidit: flebilem ergo plane sonum emittit animal istud. Quali autem corporis est magnitudine, Socrates?

SOCR. Non magnum: attamen magnum ob singularem mariti amorem accepit a diis præmium: quum enim nidulatur, halcyonios etiam qui vocantur dies mundus agit, hieme medio præcipuos serenitate, quorum est etiam hodiernus hinc quaminaxime. Nonne vides ut serena sint superna, fluctibusque careat et tranquillum sit totum pelagus, consimile, ut ita dicam, speculo?

CHÆR. Recte dicis: videtur enim halcyonius hodiernus esse dies; et heri utique talis erat. Sed, per deos, qua tandem re fidem oportet haberi iis quæ initio sunt dicta, o Socrates, ex avibus mulieres unquam exstitisse aut aves ex mulieribus? nihil enim omnium est quod minus fieri videatur posse.

3. SOCR. O care Chærephon, videmur equidem eorum quæ fieri possunt, quæque non, hebeti prorsus acie quidam esse iudices: exigimus enimvero ea secundum facultatem humanam, quæ neque nosse, nec credere, nec cernere valet: multa proinde apparent nobis et factu facilius difficilia, et eorum, ad quæ pertingere datur, ardua; hæc quidem pleraque propter imperitiam, alia etiam non pauca ob infantiam mentis: re enim vera infans videtur esse omnis homo, etiam valde senex, quandoquidem exiguum plane est et infantiae instar vitæ spatium ad omne ævum. Quid autem, o bone, qui vires deorum geniorumque ignorant, dicere habeant, utrum talium rerum fieri aliquid possit, an non? Vidisti, Chærephon, nudiustertius quanta fuerit hiems? quin et animo repetentem metus invadat et ista fulmina et tonitrua ventorumque ingentes furores: existimasset aliquis tellurem totam utique fuisse collapsuram.

4. Paulo autem post mirifica quædam exstitit compositi cæli serenitas, quæ permansit ad hodiernum diem. Jam tu utrum majus quiddam et operosius esse putas, ex isto turbine, qui vix subsisti poterat, ac confusione ad placatissimum nitorem mutatam cæli faciem referre, inque tranquillitatem revocare mundum universum, quam mulieris formam transmutatam in aviculam quandam facere? nam ad eum sane modum et pueruli inter nos, qui quidem fingere sciunt, luto cerave sumta, facile ex eadem sæpe materiæ

πολλὰς ἰδεῶν φύσεις. Τῷ δαιμονίῳ δὴ μεγάλην καὶ οὐ συμβλητὴν ὑπεροχὴν ἔχοντι πρὸς τὰς ἡμετέρας δυνάμεις εὐχερῇ τυχὸν ἴσως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα καὶ λεῖα· ἐπεὶ τὸν οὐρανὸν πόσω τινὶ σαυτοῦ δοκεῖ εἶναι μείζω; φράσαις ἄν;

5. ΧΑΙΡ. Τίς δ' ἀνθρώπων, ὦ Σώκρατες, νοῆσαι δύναιτ' ἂν ἢ ὀνομάσαι τι τῶν τοιούτων; οὐδὲ γὰρ εἰπεῖν ἐφικτόν.

ΣΩ. Οὐκ οὐν δὴ θεωροῦμεν καὶ ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους συμβαλλομένων μεγάλας τινὰς ὑπεροχὰς ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἀδυναμίαις ὑπαρχούσας; ἡ γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἡλικία πρὸς τὰ νήπια παντελῶς βρέφη, τὰ πεμπταῖα ἐκ γενετῆς ἢ δεκαταῖα, θαυμαστὴν ὅσῃ ἔχει τὴν διαφορὰν δυνάμεώς τε καὶ ἀδυναμίας ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσι, καὶ ὅσα διὰ τῶν τεχνῶν τούτων οὕτω πολυμηχάνων καὶ ὅσα διὰ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἐργάζονται· ταῦτα γὰρ τοῖς νέοις, ὥσπερ εἶπον, παιδίοις οὐδ' εἰς νοῦν ἐλθεῖν δυνατὰ φαίνεται.

6. Καὶ τῆς ἰσχύος δὲ τῆς ἐνὸς ἀνδρὸς τελείου τὸ μέγεθος ἀμέτρητον ὅσῃ ἔχει τὴν ὑπεροχὴν πρὸς ἐκείνα· μυριάδας γὰρ τῶν τοιούτων εἰς ἀνὴρ πάνυ πολλὰς χειρῶσαιτ' ἂν ῥαδίως· ἡ γὰρ ἡλικία παντελῶς ἄπορος δήπου πάντων καὶ ἀμήχανος ἐξ ἀρχῆς παρακολουθεῖ τοῖς ἀνθρώποις κατὰ φύσιν. Ὅπηνίκα οὖν ἄνθρωπος, ὡς εἴκειν, ἀνθρώπου τοσούτῳ διαφέρει, τί νομίσωμεν τὸν σύμπαντα οὐρανὸν πρὸς τὰς ἡμετέρας δυνάμεις φανῆναι ἂν τοῖς τὰ τοιαῦτα θεωρεῖν ἐφικνουμένοις; Πιθανὸν οὖν ἴσως δοῖται πολλοῖς, ὅσῃ ἔχει τὸ μέγεθος τοῦ κόσμου τὴν ὑπεροχὴν πρὸς τὸ Σωκράτους ἢ Χαιρεφῶντος εἶδος, τηλικούτον καὶ τὴν δυνάμειν αὐτοῦ καὶ τὴν φρόνησιν καὶ διάνοιαν ἀνάλογον διαφέρειν τῆς περὶ ἡμᾶς διαθέσεως.

7. Σοὶ μὲν οὖν καὶ ἐμοὶ καὶ ἄλλοις πολλοῖς τοιούτοις οὕσι πόλλ' ἄττ' ἀδύνατα τῶν ἑτέροις πάνυ ῥαδίως· ἐπεὶ καὶ αὐλῆσαι τοῖς ἀναύλοις καὶ ἀναγῶναι ἢ γράψαι τοῖς ἀγραμμάτοις γραμματικὸν τρόπον ἀδυνατώτερόν ἐστι τέως, ἕως ἂν ὧσιν ἀνεπιστήμονες, τοῦ ποιῆσαι γυναῖκας ἐξ ὀρνίθων ἢ ὀρνίθας ἐκ γυναικῶν. Ἡ δὲ φύσις ἐν κηρίῳ σχεδὸν παραλαβοῦσα ζῆον ἄπου καὶ ἄπτερον πόδας ὑποθεῖσα καὶ πτερώσασα ποικιλίᾳ τε φαιδρύνασα πολλῇ καὶ καλῇ καὶ παντοδαπῇ χρωμάτων μελιτταν ἀπέδειξε σοφὴν θεοῦ μέλιτος ἐργάτιν, ἐκ τε ὠν ἁφώνων καὶ ἀψύχων πολλὰ γένη πλάττει πτηνῶν τε καὶ πεζῶν καὶ ἐνύδρων ζῶων, τέχναις, ὡς λόγος τινῶν, ἱεραῖς αἰθέρος μεγάλου προσχρωμένῃ.

8. Τὰς οὖν ἀθανάτων δυνάμεις μεγάλας οὕσας θνητοὶ καὶ σμικροὶ παντελῶς ὄντες καὶ οὔτε τὰ μεγάλα δυνάμενοι καθορᾶν οὔτ' αὖ τὰ σμικρὰ, τὰ πλείω δ' ἀποροῦντες καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς συμβαινόντων παθῶν, οὐκ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν βεβαίως οὔτ' ἀλχυόνων περὶ οὔτ' ἀηδόνων· κλέος δὲ μύθων, οἷον παρέδοσαν πατέρες, τοιοῦτον καὶ παισὶν ἐμοῖς, ὦ ὄρνι θρήνων μελωδὲ, παραδώσω τῶν σῶν ὕμνων περὶ, καὶ σου τὸν εὐσεβῆ καὶ

mole fingunt refinguntque multas formarum naturas. Deo enimvero magnam habenti virtutis præstantiam neque omnino comparandam ad nostras agendi vires, ad manum esse credere par est omnia istiusmodi atque in facili posita: quandoquidem totum cælum quanto tandem temet ipso putas esse majus? an indicare possis?

5. CHÆR. Quis autem hominum, o Socrates, intelligere queat aut dicendo efferre tale quicquam? neque enim verbis illa consequi licet.

SOCR. Nonne vero animadvertimus hominum, inter sese si conferantur, magnum aliquod esse discrimen, quo alius alium superet, virium imbecillitatisque? nam virorum ætas ad pueros prorsus infantes, quinque, si lubet, a partu aut decem diebus, comparata admirabilem plane habet differentiam roboris et infirmitatis in omnibus propemodum per vitam actionibus, et iis quæcumque artibus istis tam solertibus, et iis quæ corpore et animo perficiunt: ista enim novellis, ut dixi, puerulis ne in mentem quidem venire videntur posse.

6. Roboris autem unius viri adulti magnitudo immensum quantum illos supergreditur; adeo ut millia talium unus vir valde multa devicerit facillime: ætas enimvero penitus omnium indiga, quæque nullis sibi machinis ipsa sufficiat, ab initio hominibus adest comes naturæ lege. Quandoquidem ergo homo, ut patet, homini tantum interest, quid existimabimus omne simul cælum ad nostras vires illis visum iri, qui talia contemplari valent? Probabile scilicet videbitur multis, quantum magnitudo mundi superat Socratis aut Chærephontis speciem, tantum quoque potentiam ejus ac sapientiam atque intellectum pro ratione antecedere facultatum nostrarum dotes.

7. Proinde tibi mihi ac multis aliis nostri similibus multa quidem impossibilia sunt eorum, quæ aliis valde facilia: nam et tibias inflare artis expertibus, et legere aut scribere illiteratis multo magis arduum est, usque eo dum sint imperiti, quam facere mulieres ex avibus, aut aves ex mulieribus. Natura vero acceptum in favo fere sine pedibus ac pennis animal, pedibus apposis atque alis, et varietate multa expoliens pulchraque et omnimoda colorum, apem sapientem produxit, divini mellis opificem: tum porro ex ovis mutis et inanimatis multa genera fingit alitum et terrestrium aquaticorumque animalium, artibus quibusdam, ut produnt aliqui, sacris ætheris magni ad tanti operis curam insuper usa.

8. Quum ergo vires immortalium sint ingentes, nos mortales et pusilli plane, qui neque magna possumus perspicere, et ne parva quidem, in plerisque etiam, quæ circa nos accidunt, hæsitantes, non valemus utique explorare quicquam statuere neque de halcyonibus, nec de lusciniis: famam autem fabulæ, qualem tradiderunt parentes, talem et liberis meis, o ales lamentorum modulatrix, tradam de tuis hymnis; tuumque pium et marito devinctum amorem

(185 - 187)

φιλανδρον ἔρωτα πολλάκις γυναίξι ταῖς ἐμαῖς Ξανθίππῃ
τε καὶ Μυρτοῖ λέγων τά τε ἄλλα, πρὸς δὲ καὶ τιμῆς
οἷας ἔτυχες παρὰ θεῶν. Ἄρά γε καὶ σὺ ποιήσεις τι
τοιούτων, ὦ Χαιρεφῶν;

ΧΑΙΡ. Πρέπει γοῦν, ὦ Σώκратες, καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ
ρηθέντα διπλάσιαν ἔχειν τὴν παράκλησιν πρὸς γυναικῶν
τε καὶ ἀνδρῶν ὁμιλίαν.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀσπασαμένοις τὴν Ἀλκυόνα προάγειν
ἤδη πρὸς ἄστῳ καιρὸς ἐκ τοῦ Φαληρικοῦ.

ΧΑΙΡ. Πάνυ μὲν οὖν ποιῶμεν οὕτως.

VII.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ἢ ΚΑΥΚΑΣΟΣ.

ΕΡΜΗΣ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

1. ΕΡΜ. Ὁ μὲν Καύκασος, ὦ Ἥφαιστε, οὗτος,
ὃ τὸν ἄθλιον τουτονὶ Τιτᾶνα προσηλωθῆναι δεήσει πε-
ρισκοπῶμεν δὲ ἤδη κρημνὸν τινα ἐπιτήδειον, εἴ που τῆς
χρῆνος τι γυμνὸν ἐστίν, ὡς βεβαιότερον καταπαγῇ τὰ
δεσμὰ καὶ οὗτος ἅπασι περιφανὴς ἢ κρεμᾶμενος.

ΗΦ. Περισκοπῶμεν, ὦ Ἑρμῆ· οὔτε γὰρ ταπεινὸν
καὶ πρόσγειον ἀνεσταυρῶσθαι χρή, ὡς μὴ ἐπαμύνοιν
αὐτῷ τὰ πλάσματα αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὔτε μὴν κατὰ
τὸ ἄκρον — ἀφανὴς γὰρ ἂν εἴη τοῖς κάτω — ἀλλ' εἰ
δοκεῖ κατὰ μέσον ἐνταῦθ' αὖ που ὑπὲρ τῆς φάραγγος
ἀνεσταυρῶσθαι ἐκπετασθεὶς τῷ χεῖρι ἀπὸ τουτοῦ τοῦ
κρημνοῦ πρὸς τὸν ἐναντίον.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· ἀπόξυροί τε γὰρ αἱ πέτραι καὶ
ἀπρόσβατοι πανταχόθεν, ἡρέμα ἐπινενευκύναι, καὶ τῷ
ποδὶ στενὴν ταύτην ὁ κρημνὸς ἔχει τὴν ἐπίβασιν, ὡς
ἀκροποδῆτι μόγις ἐστάναι, καὶ ὅλως ἐπικαιρότατος ἂν
ὁ σταυρὸς γένοιτο. Μὴ μέλλε οὖν, ὦ Προμηθεῦ, ἀλλ'
ἐνάβαινε καὶ πάρεχε σεαυτὸν καταπαγησόμενον πρὸς
τὸ ὄρος.

2. ΠΡΟΜ. Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς γε, ὦ Ἥφαιστε καὶ
Ἑρμῆ, κατελεήσατέ με παρὰ τὴν ἀξίαν δυστυχοῦντα.

ΕΡΜ. Τοῦτο φῆς, ὦ Προμηθεῦ, ἀντὶ σοῦ ἀνασκο-
λοπισθῆναι αὐτίκα μάλα παρακούσαντας τοῦ ἐπιτάγμα-
τος; ἢ οὐχ ἱκανὸς εἶναι σοι δοκεῖ ὁ Καύκασος καὶ
ἄλλους ἂν χωρῆσαι δύο προσπατταλευθέντας; Ἀλλ' ὄρεγε
τὴν δεξιάν· σὺ δὲ, ὦ Ἥφαιστε, κατάκλειε καὶ προσήλου
καὶ τὴν σφῦραν ἐρρωμένως κατάφερε. Δὸς καὶ τὴν
ἐτέραν· κατελήφθω εὖ μάλα καὶ αὐτή. Εὖ ἔχει.
Καταπτήσεται δὲ ἤδη καὶ ὁ αἰτὸς ἀποκερῶν τὸ ἦπαρ,
ὡς πάντα ἔχοις ἀντὶ τῆς καλῆς καὶ εὐμηχάνου πλα-
στικῆς.

3. ΠΡΟΜ. ὦ Κρόνε καὶ Ἰαπετὲ καὶ σὺ, ὦ μητέρα,
ἡ πέπονθα ὁ καχοδαίμων οὐδὲν δεινὸν ἐργασάμενος.

ΕΡΜ. Οὐδὲν, ὦ Προμηθεῦ, δεινὸν εἰργάσω, δὲς
ἔρωτα μὲν τὴν νομὴν τῶν κρεῶν ἐγχειρισθεὶς οὕτως
δικὸν ἐποιήσω καὶ ἀπατηλὴν ὡς σαυτῷ μὲν τὰ κάλλιστα
πεξελέσθαι, τὸν Δία δὲ παραλογίσασθαι ὁστ' αὖ καλύψας
ῥεῖται δημῷ; μέμνημαι γὰρ Ἡσιόδου νῆ Δί' οὕτως

sæpe celebrabo, uxoribus meis Xanthippæ et Myrtō enar-
rans tum alia, tum præterea, qualem honorem nacta fueris
a diis. An tu quoque, Chærephon, simile quiddam facies?

CHÆR. Decet sane, o Socrates, dicta a te duplicem
habere adhortationem, quæ mutuæ uxorum virorumque
consuetudini conducatur.

SOCR. Ergo, salutata Halcyone, progredi jam ad urbem
tempus est e Phalerico.

CHÆR. Est : atque hoc faciamus.

VII.

PROMETHEUS, sive CAUCASUS.

MERCURIUS, VULCANUS, PROMETHEUS.

1. MERC. Caucasus quidem, o Vulcane, hicce, cui mise-
rum Titanem istum clavis affigi oportebit : nos jam nunc cir-
cumspiciamus rupem aliquam opportunam, sicubi qua sint
a nive nuda, ut firmitus defigantur vincula, et hic omnibus
conspicius sit pendens.

VULC. Circumspiciamus, Mercuri : neque enim in hu-
mili et terræ proximo loco cruci affigendus est, ne auxiliari
ipsi possint quos finxit, homines; neque etiam ad montis
verticem; fugiat enim visum eorum, qui infra sunt : sed,
si videtur, in medio istic propemodum supra præcipitium
suffixus hæreat, dispansis manibus ab hac parte in adver-
sam.

MERC. Recte dicis : nam exesæ sunt hæ cautes et inac-
cessæ undiquaque, leniter inclinatæ; et pedi hunc angustum
oppido præcipitium habet ponendo vestigio locum, ut sum-
mis digitis vix alicubi consistere liceat : commodissima
denique fuerit ista crux. Quin tu ergo sine mora, Prome-
theu, ascende, teque præbe defigendum ad montem.

2. PROM. At vos tamen, o Vulcane et Mercuri, mi-
seremini mei, qui præter meritum hoc infortunium habeo.

MERC. Hocne ais, o Prometheu, ut tua vice jam
nos statim in crucem agamur dicto non audientes? an
non idoneus esse tibi videtur Caucasus, qui alios etiam
duos capiat sibi clavis affixos? At tu porrige dextram : tu
autem, Vulcane, include eam, appositisque clavis malleum
valide quantum potes adige. Et alteram præbe : hæc
etiam omnino bene revincta esto. Recte habet : devolabit
jam mox aquila quoque detonsura jecur, ut nihil non habeas
pro bella tua et solertissima fingendi arte.

3. PROM. Saturne, Iapete, tuque, o mater, qualia per-
petior miser, qui nihil mali admisi!

MERC. Nihil tu mali admisisti, Prometheu, qui primum
distributione carnum tibi concredita, tam injustam feceris
et fraudulentam, ut tibi quidem subdole partes optimas exi-
meres, Jovem autem circumvenires obtectis ossibus adipo
candida? memini sane Hesiodi sic dicentis. Deinde homi-

εἰπόντος· ἔπειτα δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, πανουργότατα ζῶν, καὶ μάλιστα γὰρ τὰς γυναῖκας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ τιμιώτατον κτῆμα τῶν θεῶν τὸ πῦρ κλέψας καὶ τοῦτο ἔδωκας τοῖς ἀνθρώποις. Τόσαῦτα δεινὰ εἰργασμένος φῆς μηδὲν ἀδικήσας δεδέσθαι;

4. PROM. Ἔοικας, ὦ Ἑρμῆ, καὶ σὺ κατὰ τὸν Ὅμηρον « ἀναίτιον αἰτιάσθαι, » ὅς τὰ τοιαῦτά μοι προσφέρεις, ἐφ' οἷς ἔγωγε τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως, εἰ τὰ δίκαια ἐγίνετο, ἐτιμησάμην ἂν ἑμαυτῷ. Εἰ γοῦν σχολή σοι, ἡδέως ἂν καὶ δικαιολογησαίμην ὑπὲρ τῶν ἐγκλημάτων ὡς δειζάμιαι ἀδίκᾳ ἐγνωκότα περὶ ἡμῶν τὸν Δία· σὺ δὲ — στωμύλος γὰρ εἶ καὶ δικανικός — ἀπολόγησαι ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς δικάσαν τὴν ψῆφον ἔθετο, ἀνεσταυρωσθῆναι με πλησίον τῶν Κασπίων τούτων πυλῶν ἐπὶ τοῦ Καυκάσου οἰκτιστὸν θέαμα πᾶσι Σκύθαις.

ΕΡΜ. Ἐκπρόθεσμον μὲν, ὦ Προμηθεῦ, τὴν ἔφεςιν ἀγωνιῇ καὶ ἐς οὐδὲν δέον· ὅμως δ' οὖν λέγε· καὶ γὰρ ἄλλως περιμένειν ἀναγκαῖον, ἔστ' ἂν ὁ αἰτὸς καταπτῇ ἐπιμελησόμενός σου τοῦ ἥπατος. Τὴν ἐν τῷ μέσῳ δὴ ταύτην σχολὴν καλῶς ἂν εἴη ἔχον ἐς ἀκρόασιν καταχρήσασθαι σοφιστικὴν, οἷος εἶ σὺ πανουργότατος ἐν τοῖς λόγοις.

5. PROM. Πρότερος οὖν, ὦ Ἑρμῆ, λέγε καὶ ὅπως μου ὡς δεινότατα κατηγορήσῃς μηδὲ καθυφῆς τι τῶν δικαίων τοῦ πατρός. Σὲ δὲ, ὦ Ἥφαιστε, δικαστὴν ποιοῦμαι ἔγωγε.

ΗΦ. Μὰ Δί', ἀλλὰ κατήγορον ἀντὶ δικαστοῦ ἴσθι με ἔξων, ὅς τὸ πῦρ ὑφελόμενος ψυχρὰν μοι τὴν κάμινον ἀπολέλοιπας.

PROM. Οὐκοῦν διελόμενοι τὴν κατηγορίαν, σὺ μὲν περὶ τῆς κλοπῆς ἤδη σύνειρε, ὁ Ἑρμῆς δὲ καὶ τὴν ἀνθρωποποιάν καὶ τὴν κρεανομίαν αἰτιάσεται· ἄμφω δὲ τεχνῖται καὶ εἰπεῖν δεινοὶ εἰσὶν εἶναι.

ΗΦ. Ὁ Ἑρμῆς καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ ἐρεῖ· ἐγὼ γὰρ οὐ πρὸς λόγους τοῖς δικανικοῖς εἰμι, ἀλλ' ἄμφω τὴν κάμινον ἔχω τὰ πολλὰ· ὁ δὲ ῥήτωρ τέ ἐστι καὶ τῶν τοιούτων οὐ παρέργως μεμέληκεν αὐτῷ.

PROM. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἄν ὦμην καὶ περὶ τῆς κλοπῆς τὸν Ἑρμῆν ἐθελῆσαι ἂν εἰπεῖν οὐδὲ ὀνειδιεῖν μοι τὸ τοιοῦτον δημοτέχνῳ ὄντι. Πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο, ὦ Μαίας παῖ, ὑφίστασαι, καιρὸς ἤδη περαίνειν τὴν κατηγορίαν.

6. ΕΡΜ. Πάνυ γοῦν, ὦ Προμηθεῦ, μακρῶν δεῖ λόγων καὶ ἱκανῆς τινος παρασκευῆς ἐπὶ τὰ σοὶ πεπραγμένα, οὐχὶ δὲ ἀπόχρη τὰ κεφάλαια εἰπεῖν τῶν ἀδικημάτων, ὅτι ἐπιτραπέν σοι μοιρᾶσαι τὰ κρέα σαυτῷ μὲν τὰ κάλλιστα ἐφύλαττες, ἐξηπάτησας δὲ τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, οὐδὲν δέον, καὶ τὸ πῦρ κλέψας παρ' ἡμῶν ἐκόμισας ἐς αὐτούς· καὶ μοι δοκεῖς, ὦ βέλτιστε, μὴ συνεῖναι ἐπὶ τοῖς τηλικούτοις πάνυ φιλανθρώπου τοῦ Διὸς πεπειραμένος. Εἰ μὲν αὖν ἔξαρνος εἶ μὴ εἰργάσθαι αὐτὰ, δεήσει καὶ διελέγχειν καὶ ῥῆσιν τινα μακρὰν ἀποτείνειν καὶ πειρᾶσθαι ὡς ἐνὶ μάλιστα ἐμφανίζειν τὴν ἀλήθειαν· εἰ δὲ φῆς τοιαύτην πεποιτῇ-

nes effinxisti, animalia vaferrima; atque inprimis mulieres. Super omnia denique, pretiosissimam deorum possessionem, ignem subreptum et illum ipsum dedisti hominibus. Tot mala quum perfeceris, vinctum te esse dicis nulla re patrata?

4. PROM. Et tu mihi videris, Mercuri, secundum Poetam, inculpatum culpae, qui talia adversum me proferas, quorum ego causa victus in Prytaneo capiendi honore, si quidem ex merito jus redderetur, me dignum aestimasset. Quodsi vacuum tibi tempus, libenter equidem apud te causam meam agam, ostendamque injustam de me sententiam pronunciasset Jovem: tu vero (loquaculus enim es et forensi calliditate praestans) partes ejus tuere, et proba juste calculum eum tulisse, quo damnatus sum ad crucem prope Caspiae istas portas, in Caucasio, miserabilissimum spectaculum omnibus Scythiis.

MERC. Inani quidem, o Prometheus, provocatione certabis, nullamque in rem: attamen dic: etenim tantisper manere necesse est, dum aquila devolet jecur tuum curatura. Quod autem interea vacui est temporis, optime fuerit factum, eo si ad declamationem audiendam abutamur sophistae, qualis tu es astutissimus orationum artifex.

5. PROM. Prior ergo dic, Mercuri: utque me quam vehementissime accuses, nec quicquam tibi perire sinas eorum, quae pro jure patris dici possint. Te vero, Vulcane, iudicem mihi lego.

VULC. Minime vero; sed probe scias me pro iudice accusatorem tibi fore, qui igne subducto frigidum mihi fornacem reliquisti.

PROM. Quin ergo divisa inter vos actione tu de furto jam dissere; Mercurius autem et hominum creationem et carniū distributionem incusabit: ambo enim artifices et dicendi peritissimi videmini esse.

VULC. Pro me quoque dicet Mercurius: nam ego a judicialium orationum studio longe absum, quippe circa caminum plerumque occupatus: hic vero rhetor est, ac talia non leviter ipsi sunt meditata.

PROM. Nunquam putaveram fore, ut de furto etiam Mercurius vellet dicere, mihiq̄ue exprobraret tale quicquam in arte simili versato: attamen si vel hoc ipsum, o Maiae fili, aggredi sustines, tempus jam est peragere accusationem.

6. MERC. Valde quidem, o Prometheus, longa opus est oratione et instructo quodam apparatu adversus ea, quae tu perpetrasti; ac minime satis est sola capita exponere tuorum criminum: quod, quum praeficereris dividendis carnibus, tibimet ipsi pulcherrimas servares, deciperesque regem; quod homines effinxeris, quo nihil minus fieri debuerat; quod ignem suffuratus a nobis detuleris ad istos. Et mihi quidem videris, o optime, minime intelligere, in tanta criminum gravitate quam clementem et benignum Jovem fueris expertus. Quodsi neges ista te fecisse, arguendus eris, et longa quaedam oratio extendenda, annitendumque mihi, ut quam possum maxime declarem veritatem:

σθαι τὴν νομὴν τῶν κρεῶν καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους καινουργῆσαι καὶ τὸ πῦρ κεκλοφέναι, ἱκανῶς κατηγορηταί μοι, καὶ μακρότερα οὐκ ἂν εἴποιμι· λῆρος γὰρ ἄλλως τὸ τοιοῦτον.

7. ΠΡΟΜ. Εἰ μὲν καὶ ταῦτα λῆρός ἐστίν, ἀ εἴρηκας, εἰσόμεθα μικρὸν ὕστερον· ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ περ ἱκανὰ φῆς εἶναι τὰ κατηγορημένα, πειράσομαι ὡς ἂν οἷός τε ὦ, διαλύσασθαι τὰ ἐγκλήματα. Καὶ πρῶτόν γε ἄκουε τὰ περὶ τῶν κρεῶν. Καίτοι, νῆ τὸν Οὐρανὸν, καὶ νῦν λέγων αὐτὰ αἰσχύνομαι ὑπὲρ τοῦ Διὸς, εἰ οὕτω μικρολόγος καὶ μεμψίμοιρός ἐστιν, ὥς διότι μικρὸν ὄστου ἐν τῇ μερίδι εὔρε, καταπέμψαι ἀνασκολοπισθησόμενον παλαιὸν οὕτω θεὸν, μήτε τῆς συμμαχίας μνημονεύσαντα μήτε αὐτὸ τῆς ὀργῆς τὸ κεφάλαιον ἡλίκον ἐστὶν ἐννοήσαντα καὶ ὡς μεираκίου τὸ τοιοῦτον ὀργίζεσθαι καὶ ἀγανακτεῖν, εἰ μὴ τὸ μεῖζον αὐτὸς λήψεται.

8. Καίτοι τὰς γε ἀπάτας, ὦ Ἑρμῆ, τὰς τοιαύτας συμποτικὰς οὔσας οὐ χρὴ, οἶμαι, ἀπομνημονεύειν, ἀλλ' εἰ καὶ τι ἡμάρτηται μεταξύ εὐωχομένων, παιδιὰν ἡγεῖσθαι καὶ αὐτοῦ ἐν τῷ συμποσίῳ καταλείπειν τὴν ὀργήν· ἐς δὲ τὴν αὐρίον ταμιεύεσθαι τὸ μῖσος καὶ μνησικακεῖν καὶ ἑωλὸν τινα μῆνιν διαφυλάττειν, ἅπαρ, οὔτε θεοῖς πρέπον οὔτε ἄλλως βασιλικόν· ἦν γοῦν ἀφέλῃ τις τῶν συμποσίων τὰς κομψείας ταύτας, ἀπάτην καὶ σκώμματα καὶ τὸ διασιλλαίνειν καὶ ἐπιγελαῖν, τὸ καταλειπόμενόν ἐστι μέθη καὶ κόρος καὶ σιωπὴ, σκυθρωπὰ καὶ ἀτερπῆ πράγματα καὶ ἥκιστα συμποσίῳ πρέποντα. Ὡστε ἐγὼγε οὐδὲ μνημονεύειν εἰς τὴν ὕστεραίαν ἔτι ὥμην τούτων τὸν Δία, οὐχ ὅπως καὶ τηλικαῦτα ἐπ' αὐτοῖς ἀγανακτήσειν καὶ πάνδεινα ἡγήσεσθαι πεπονθέναι, εἰ διανέμων τις κρέα παιδιὰν τινα ἔπαιζε πειρώμενος, εἰ διαγνώσεται τὸ βέλτιον ὃ αἰρούμενος.

9. Τίθει δ' ὅμως, ὦ Ἑρμῆ, τὸ χαλεπώτερον, μὴ τὴν ἐλάττω μοῖραν ἀπονεμεχένας τῷ Διὶ, τὴν ὅλην δὲ ὑφηρεῖσθαι τί οὖν; διὰ τοῦτο ἐχρῆν, τὸ τοῦ λόγου, τῇ γῇ τὸν οὐρανὸν ἀναμεμῖχθαι καὶ δεσμὰ καὶ σταυροὺς καὶ Καύκασον ὅλον ἐπινοεῖν καὶ αἰετοὺς καταπέμψαι καὶ τὸ ἥπαρ ἐκκολάπτειν; ὅρα γὰρ μὴ πολλὴν τινα ταῦτα κατηγορῇ τοῦ ἀγανακτοῦντος αὐτοῦ μικροψυχίαν καὶ εὐτέλειαν τῆς γνώμης καὶ πρὸς ὀργὴν εὐχέρειαν. Ἡ τί γὰρ ἂν ἐποίησεν οὗτος ὅλον βοῦν ἀπολέσας, εἰ κρεῶν ὀλίγων ἔνεκα τηλικαῦτα ὀργίζεται;

10. Καίτοι πόσω οἱ ἄνθρωποι εὐγνωμονέστερον διάκεινται πρὸς τὰ τοιαῦτα, οὓς εἰκὸς ἦν καὶ τὰ ἐς τὴν ὀργὴν ὀξυτέρους εἶναι τῶν θεῶν; ἀλλ' ὅμως ἐκείνων οὐκ ἐστὶν ὅστις τῷ μαγείρῳ σταυροῦ ἂν τιμήσαιτο, εἰ τὰ κρέα ἔψων καθεὶς τὸν δακτυλὸν τοῦ ζυμοῦ τι περιεπιχμήσατο ἢ ὀπτωμένων ἀποσπάσας τι κατεβρόχθισεν, ἀλλὰ συγγνώμην ἀπονέμουςιν αὐτοῖς· εἰ δὲ καὶ πάνυ ῥηγεῖεν, ἢ κονδύλους ἐνετρίψαντο ἢ κατὰ κόρρης πάταξαν, ἀνεσκολοπίσθη δὲ οὐδεὶς παρ' αὐτοῖς τῶν τηλικούτων ἔνεκα. Καὶ περὶ μὲν τῶν κρεῶν τοσαῦτα, ἰσχυρὰ μὲν καὶ μοι ἀπολογεῖσθαι, πολὺ δὲ αἰσχύῳ κατηγορεῖν ἐκείνῳ.

sin concedis talem te fecisse divisionem carnum, condendorum hominum inventum novasse, et ignem subduxisse, satis est mihi accusatum, nec cur plura dicam, causa est: plane enim videar nugari.

7. PROM. Ista sintne nugæ, quæ dixisti, videbimus paulo post. Ego vero, quandoquidem sufficere ais quæ accusatorie sunt a te prolata, conabor, quantum potero dissolvere crimina. Primumque audi de carnibus. Atque equidem, ita me juvet Caelus, nunc etiam ista referens pudore suffundor Jovis vicem, qui tam sordidi sit contractique animi, ac suspiciose querulus, ut, quia parvulum os in sua portione reperit, in crucem tollendum mittat vetustum adeo deum, nihil amplius auxilii lati memor, neque adeo iræ causa quantilla sit cogitans, et plane pueri esse illud, succensere atque indignari, nisi partem ipse majorem accipiat.

8. Atqui versutias ejusmodi, Mercuri, conviviales non decet, opinor, memori mente reponere; sed, si quid etiam peccatum fuerit inter epulas, ludum putare, atque ibi in convivio depositam iram relinquere: verum ut in crastinum sub pectore recondas odium, et injuriæ recorderis, atque hesternæ diei iram quandam conserves, apage, neque deos hoc decet, nec præterea regium est. Quodsi quis abstulerit a conviviis has festivitates, astum et jocos et subsannationes et irrisiones, nihil scilicet aliud erit reliquum, nisi ebrietas, satietasque et silentium, res tetricæ et injucundæ, quæque minime compotationi convenient. Quare nihil minus putaram, quam horum recordaturum esse Jovem postridie; nedum ut tanto opere propterea indignaretur, seque gravem injuriam existimaret esse passum, si distribuens aliquis carnes ludum quendam luserit tentando, num, qui deligit, meliorem partem dignoscat.

9. Pone vero, Mercuri, quod gravius est, non minorem me partem attribuisse Jovi, sed totam subripuisse: quid igitur? ideone oportebat, quod proverbio dicitur, terræ cælum misceri, vincula, cruces, totumque Caucasum adinvire, et aquilas demittere, et jecur extundere? Ista vide ne magnam patefaciant indignantis humilitatem animi ignobilem, et in ira concipienda levitatem: quid enim hic designet, si totum bovem perdiderit, qui frustulorum carnis paucorum causa tanto opere stomachetur?

10. Contra homines quanto se præbent acquiores in istius modi rebus, quos credi poterat ad iram esse promptiores diis! et tamen eorum nemo est qui coquum cruce multarit, si carnes elixans immisso digito de juscule degustarit, aut assatarum carnum quiddam avulsum deglutiverit: sed veniam dant ipsis: sin est ut etiam valde irascantur, aut pugnos incutere solent, aut alapas in malam ingerere; nomoque hactenus apud eos in patibulum ire jussus est ob tanta scilicet crimina. De carnibus ista sunt satis, quorum ut turpis est mihi defensio, sic multo turpior isti accusatio.

11. Περὶ δὲ τῆς πλαστικῆς καὶ ὅτι τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησα, καιρὸς ἤδη λέγειν. Τοῦτο δὲ, ὦ Ἑρμῆ, διττὴν ἔχον τὴν κατηγορίαν, οὐκ οἶδα καθ' ὁπότερον αἰτιᾶσθέ μου, πότερα ὡς οὐδὲ ὅλως ἔχρην τοὺς ἀνθρώπους γεγενῆσθαι, ἀλλ' ἄμεινον ἦν ἀτρεμεῖν αὐτοὺς γῆν ἄλλως ὄντας, ἢ ὡς πεπλάσθαι μὲν ἔχρην, ἄλλον δὲ τινα καὶ μὴ τοῦτον ἐσχηματίσθαι τὸν τρόπον; ἐγὼ δὲ ὁμῶς ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐρῶ καὶ πρῶτόν γε, ὡς οὐδεμία τοῖς θεοῖς ἀπὸ τούτου βλάβη γεγένηται, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν βίον παραχθέντων, πειράσομαι δεικνύειν. ἔπειτα δὲ, ὡς καὶ συμφέροντα καὶ ἀμείνω αὐτοῖς αὐτὰ παρὰ πολὺ ἢ εἰ ἐρήμην καὶ ἀπάνθρωπον συνέβαινε τὴν γῆν μένειν.

12. Ἦν τοίνυν πάλαι — ῥᾶον γὰρ οὕτω καὶ δῆλον ἂν γένοιτο, εἴ τι ἡδίκηκα ἐγὼ μετακοσμήσας τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους — ἦν οὖν τὸ θεῖον μόνον καὶ τὸ ἐπουράνιον γένος, ἡ γῆ δὲ ἄγριόν τι χρῆμα καὶ ἀμορφον, ὕλαις ἅπασα καὶ ταύταις ἀνημέροις λάσιος, οὔτε δὲ βωμοὶ θεῶν ἢ νεῶς, — πόθεν δέ; — ἡ ἀγαλμα ἢ ξόανον ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον, ὅσα πολλὰ νῦν ἀπανταχόθι φαίνεται μετὰ πάσης ἐπιμελείας τιμώμενα. ἐγὼ δὲ — αἶε γὰρ τι προβουλεύω ἐς τὸ κοινὸν καὶ σκοπῶ ὅπως αὐξηθήσεται μὲν τὰ τῶν θεῶν, ἐπιδώσει δὲ καὶ τὰλλα πάντα ἐς κόσμον καὶ κάλλος — ἐνενόησα ὡς ἄμεινον εἴη ὀλίγον ὅσον τοῦ πηλοῦ λαβόντα ζῶντα τινὰ συστήσασθαι καὶ ἀναπλάσαι τὰς μορφὰς μὲν ἡμῖν αὐτοῖς προσεοικότα· καὶ γὰρ ἐνδεῖν τι ὦμην τῷ θεῷ, μὴ ὄντος τοῦ ἐναντίου αὐτῷ καὶ πρὸς ὃ ἐμελλεν ἡ ἐξέτασις γιγνομένη εὐδαιμονέστερον ἀποφαίνειν αὐτό· θνητὸν μέντοι εἶναι τοῦτο, εὐμηχανώτατον δ' ἄλλως καὶ συνετώτατον καὶ τοῦ βελτίονος αἰσθανόμενον.

13. Καὶ δὴ κατὰ τὸν ποιητικὸν λόγον « γαῖαν ὕδει φύρας » καὶ διαμαλάξας ἀνέπλασα τοὺς ἀνθρώπους ἔτι καὶ τὴν Ἀθηνᾶν παρακαλέσας συνεπιλαβέσθαι μοι τοῦ ἔργου. Ταῦτά ἐστιν ἃ μεγάλα ἐγὼ τοὺς θεοὺς ἡδίκηκα. Καὶ τὸ ζημίωμα ὁρᾷς ἡλίκον, εἰ ἐκ πηλοῦ ζῶντα ἐποίησα καὶ τὸ τέως ἀκίνητον ἐς κίνησιν ἤγαγον· καὶ, ὡς εἴοικε, τὸ ἀπ' ἐκείνου ἦττον θεοὶ εἰσιν οἱ θεοί, διότι καὶ ἐπὶ γῆς τινα θνητὰ ζῶντα γεγένηται· οὕτω γὰρ δὴ καὶ ἀγανακτεῖ νῦν ὁ Ζεὺς ὥσπερ ἐλαττουμένων τῶν θεῶν ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων γενέσεως, εἰ μὴ ἄρα τοῦτο δέδιε, μὴ καὶ οὗτοι ἀπόστασιν ἐπ' αὐτὸν βουλεύσῃσι καὶ πόλεμον ἐξενέγκωσι πρὸς τοὺς θεοὺς ὥσπερ οἱ Γίγαντες. Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ οὐδὲν ἡδίκησθε, ὦ Ἑρμῆ, πρὸς ἐμοῦ καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν, δῆλον· ἢ σὺ δεῖξον κἂν ἓν τι μικρότατον, καὶ γὰρ σιωπήσομαι καὶ δίκαια ἔσομαι πεπονθὼς πρὸς ὑμῶν.

14. Ὅτι δὲ καὶ χρήσιμα ταῦτα γεγένηται τοῖς θεοῖς, οὕτως ἂν μάθοις, εἰ ἐπιβλέψῃς ἅπασαν τὴν γῆν οὐκέτ' αὐχμηρὰν καὶ ἀχαμῆ οὔσαν, ἀλλὰ πόλεσι καὶ γεωργίαις καὶ φυτοῖς ἡμέροις διακεκοσμημένην καὶ τὴν θάλατταν πλεομένην καὶ τὰς νήσους κατοικουμένας, ἀπανταχοῦ δὲ βωμοὺς καὶ θυσίας καὶ ναοὺς καὶ πανηγύρεις· μεστὰ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυαίαι, πᾶσαι

11. De arte fingendi autem deque eo, quod homines fecerim, tempus jam dicere : illud autem, Mercuri, quum duplicem habeat insimulationem, nescio equidem, quam in partem maxime me criminemini : utrum, in totum non oportuisse homines fieri, meliusque fuisse, si conquievissent ac mansissent terra rudis ; an, eos quidem fingi debuisse, sed alium quendam, non hunc in modum, efformatos. At ego tamen de utroque dicam : et primum quidem, nullum omnino diis ex eo damnum accidisse, quod homines in vitam sint producti, conabor ostendere ; deinde, multum interesse, ut utilius hoc ipsis et melius sit, quam si terram desertam hominumque vacuum contigisset restare.

12. Ergo erat olim (facilius enim sic palam fiat, an quid ego peccaverim alio ornatu inducto rebus humanis) divinum solum ac caeleste genus ; tellus vero inculta quaedam res et informis, silvis tota iisque agrestibus horrida : neque erant arae deorum nec templum (qui poterat enim?) nec statua, nec simulacrum, neque aliud quicquam ejusmodi, qualia multa jam ubique apparent summa cum cura in honore habita. Ego vero (semper enim aliquid consulo in commune, mecumque agito quomodo amplificentur res deorum, ceteraque omnia incrementum capiant ornatus ac pulchritudinis) in animum induxi optimum fore factum, si, parvula quadam luti parte accepta, animalia componerem atque effingerem specie nobismet ipsis assimilia : etenim ita statuebam, deficere quiddam naturam divinam, dum nihil exstat ipsi contrarium, ad quod instituta comparatione, illam esse beatiorum dilucide pateat : igitur mortale illud esse volebam ; artificiosissimum alioquin et prudentissimum, quodque melioris haberet sensum.

13. Itaque, secundum poetae dictum, aqua terrae mixta et permollita effinxi homines, Minervamque etiam advocavi, ut una mecum operi manum accommodaret. Istae sunt scilicet, quae gravia in deos admisi : tum detrimentum viden' quantum sit, si e luto animalia confecerim, quodque hactenus erat immobile, in motum deduxerim : ex eo, ut videtur, tempore minus dii sunt dii, quia in terra quoque animantia quaedam mortalia exstiterint : quippe ita etiam Jupiter indignatur, quasi deteriore dii essent conditione ab hominum ortu ; nisi forte hoc veretur, ne et illi defectionis consilia adversum se ineant, bellumque inferant diis perinde ac Gigantes. At nihil vobis accidisse mali a me, Mercuri, meisque operibus, est manifestum : sin, ostende tu unum aliquod vel minimum, et conticescam, ac justa me perpersum a vobis fatebor.

14. Quin contra haec in rem esse deorum, ita maxime discas, si consideres terram non amplius horridam, non amplius incultam, sed urbibus, cultis agris, plantisque mitibus ornate distinctam, mare navigatum, insulas habitatas, ubique aras, sacrificia, templa festorumque celebritates : Jovis autem plenae omnes viae, cuncta hominum fora.

(198 — 201)

δ' ἀνθρώπων ἀγοραί. Καὶ γὰρ εἰ μὲν ἑμαυτῷ μόνῳ κτῆμα τοῦτο ἐπλασάμην, ἐπλεονέκτου ἂν τῆς χρήσεως, νῦν δ' εἰς τὸ κοινὸν φέρων κατέθηκα ὑμῖν αὐτοῖς· μάλλον δὲ Διὸς μὲν καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἡρας καὶ σοῦ δέ, ὦ Ἑρμῆ, νεὺς ἰδεῖν ἀπανταχοῦ ἐστὶ, Προμηθέως δὲ ὦ οὐδαμοῦ. Ὅρῃς ὅπως τᾶμαυτοῦ μόνῳ σκοπῶ, τὰ κοινὰ δὲ καταπροδίδωμι καὶ ἐλάττω ποιῶ;

15. Ἔτι δέ μοι, ὦ Ἑρμῆ, καὶ τόδε ἐννόησον, εἴ τί σοι δοκεῖ ἀγαθὸν ἀμάρτυρον, οἷον κτῆμα ἢ ποίημα, ὃ μηδεὶς ὀψεται μηδὲ ἐπαινέσεται, ὁμοίως ἡδὺ καὶ τερπνὸν ἐσσεσθαι τῷ ἔχοντι. Πρὸς δὲ τί τοῦτ' ἔφη; ὅτι μὴ γενομένων τῶν ἀνθρώπων ἀμάρτυρον συνέβαινε τὸ κάλλος εἶναι τῶν ὄλων, καὶ πλοῦτόν τινα πλουτήσῃν ἐμέλλομεν οὔτε ὑπ' ἄλλου τινὸς θαυμασθησόμενον οὔτε ἡμῖν αὐτοῖς ὁμοίως τίμιον· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴχομεν πρὸς ὃ τι ἐλάττων παραθεωρῶμεν αὐτόν, οὐδ' ἂν συνίεμεν ἡλίκα εὐδαιμονοῦμεν οὐχ ὀρῶντες ἀμοίρους τῶν ἡμετέρων τινά; οὕτω γὰρ δὴ καὶ τὸ μέγα δόξειεν ἂν μέγα, εἰ τῷ μικρῷ παραμετροῖτο. Ὑμεῖς δέ, τιμᾶν ἐπὶ τῷ πολιτεύματι τοῦτω δέον, ἀνεσταυρώκατέ με καὶ ταύτην μοι τὴν ἀμοιβὴν ἀποδεδώκατε τοῦ βουλευάματος.

16. Ἀλλὰ κακοῦργοί τινες, φῆς, ἐν αὐτοῖς καὶ μοιχεύουσι καὶ πολεμοῦσι καὶ ἀδελφὰς γαμοῦσι καὶ παπράσιν ἐπιβουλεύουσι. Παρ' ἡμῖν γὰρ οὐχὶ πολλὰ τούτων ἀφρονία; οὐ δὴπου διὰ τοῦτ' αἰτιάσαιτ' ἂν τις τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν Γῆν, ὅτι ἡμᾶς συνεστήσαντο. Ἔτι καὶ τοῦτο ἴσως φαίης ἂν, ὅτι ἀνάγκη πολλὰ ἡμᾶς ἔχειν πράγματα ἐπιμελουμένους αὐτῶν. Οὐκοῦν διὰ γε τοῦτο καὶ ὁ νομεὺς ἀχθέσθω ἐπὶ τῷ ἔχειν τὴν ἀγέλην, διότι ἀναγκαῖον αὐτῷ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῆς. Καίτοι τό γε ἐργῶδες τοῦτο καὶ ἡδύ· ἄλλως καὶ ἡ φροντίς οὐκ ἀτερπὴς ἔχουσα τίνα διατριβήν. Ἡ τί γὰρ ἂν ἐπράττομεν οὐκ ἔχοντες ὧν προνοοῦμεν τούτων; ἡρῶμεν ἂν καὶ τὸ νέκταρ ἐπίνομεν καὶ τῆς ἀμβροσίας ἐνεφορούμεθα οὐδὲν ποιοῦντες.

17. Ὁ δὲ μάλιστα με ἀποπνίγει, τοῦτ' ἐστίν, ὅτι μεμφόμενοι τὴν ἀνθρωποποιάν καὶ μάλιστα γε τὰς γυναῖκας ὅμως ἐρᾶτε αὐτῶν καὶ οὐ διαλείπετε κατιόντες, ἄρτι μὲν ταῦροι, ἄρτι δὲ σάτυροι καὶ κύκνοι γενομένοι, καὶ θεοὺς ἐξ αὐτῶν ποιεῖσθαι ἀξιοῦτε. Ἀλλ' ἐχρῆν μὲν, ἴσως φήσεις, ἀναπεπλάσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλον δὲ τίνα τρόπον, ἀλλὰ μὴ ἡμῖν εἰκότας· καὶ τί ἂν ἄλλο παράδειγμα τούτου ἄμεινον προεστησάμην, ὃ πάντως καλὸν ἡπιστάμην; ἢ ἀσύνετον καὶ θηριῶδες ἔδει καὶ ἄγριον ἀπεργάσασθαι τὸ ζῶον; καὶ πῶς ἂν ἡ θεοῖς ἔθυσαν ἢ τὰς ἄλλας ὑμῖν τιμὰς ἀπένειμαν οὐχὶ τοιοῦτοι γενομένοι; ἀλλ' ὑμεῖς, ὅταν μὲν ὑμῖν τὰς ἐκατόμβας προσάγωσιν, οὐκ ὀκνεῖτε, καὶ ἐπὶ τὸν Ὀκεανὸν ἐλθεῖν δέη « μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας » τὸν δὲ τῶν τιμῶν ὑμῖν καὶ τῶν θυσιῶν αἷτιον ἀνεσταυρώκατε. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀνθρώπων καὶ ταῦτα ἱκανά.

18. Ἡδὲ καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ, εἰ δοκεῖ, μετελεύσομαι καὶ τὴν ἐπονείδιστον ταύτην κλοπήν. Καὶ πρὸς θεῶν τοῦτό μοι ἀπόκριναι μηδὲν ὀκνήσας· ἐσθ' ὃ τι

Quodsi mihimet soli homines velut legitimam possessionem effinxissem, privatis usibus studere potuissem videri : nunc vobiscum communicatam in medium attuli ; imo, quod magis est, Jovis, Apollinis, Junonis et tua, Mercuri, templa videre datur ubique ; Promethei nusquam. Viden' ut meis solius commodis invigilem, publica prodam et imminuam ?

15. Hanc porro rationem mihi pone, Mercuri : expende tecum, tibine videatur bonum aliquod teste carens, seu possessum, sive arte laboratum sit, quod nemo videat, laudet nemo, similiter suave jucundumque fore habenti ? Quorsum autem illud dixi ? quia non factis hominibus testem habitura non erat pulchritudo universi : nimirum divitiis abundaremus, quæ neque alii cuiquam essent in admiratione, nec nobismet ipsis perinde caræ ; nihil enim exstaret omnino, ad quod tanquam imperfectius eas exigeremus ; neque intelligeremus, quanta versemur in felicitate, nisi quosdam intueri daretur honorum nostrorum expertes : sic enim demum magnum videatur esse magnum, si ad parvi mensuram comparetur. Vos vero, quem decebat ob solers inventum honoribus afficere, in crucem sustulistis me, easque mihi vices reddidistis consilii.

16. At maleficos esse quosdam ais in iis : adulteria committunt, bella gerunt, sorores ducunt, patribus insidiantur. Quasi vero apud nos non magna sit vitiorum illorum copia : nec tamen propterea quis culpaverit Cælum et Terram, quod nos condiderint. Hoc insuper fieri potest, ut dicas, necessum esse multis nos negotiis implicari, dum curamus illos. Eandem igitur ob causam pastor etiam indignetur, quod gregem habeat, utpote cujus sibi cura sit gerenda. Fuerit hoc ipsi laboriosum, at jucundum itidem : atque sollicitudo non ingrata est, præbens aliquam occupationem. Nos enim quid ageremus non habentes quibus prospiciamus ? cessaremus scilicet, bibereturque nobis nectar, et ambrosia nos ingurgitaremus otiosi.

17. Quod vero me maxime urit, hoc est : qui incusatis hominum fabricationem, et potissimum mulieres, ipsi tamen amatis eas, neque intermittitis in terram descendere, nunc in tauros, alias in satyros et cynos versi, deosque ex illis procreare non dedignamini. At nihil oberat, forte dicēs, quominus homines effingerentur, sed alium quendam in modum, nec nobis similes : at quod aliud exemplar isto melius mihi proposuissem, quod omnino pulchrum sciebam ? num rationis experts et ferum conveniebat atque agreste elaborari animal ? quomodo tum diis sacrificassent, ceterosque vobis honores tribuissent, alio modo comparati ? Et vos tamen, quando hecatombas offerunt, nullam moram facitis, etsi vel Oceanus longo itinere sit petendus, ut visatis probissimos Æthiopus : me vero, honorum vobis et victimarum causam, in patibulum egistis. De hominibus quidem ista sufficiunt.

18. Jam, si videtur, ad ignem transeo, exprobratumque tanto opere furtum. Per deos ergo hoc mihi responde nihil moratus : estne quicquam istius ignis quod amiserimus,

ἡμεῖς τοῦ πυρὸς ἀπολωλέκαμεν, ἐξ οὗ καὶ παρ' ἀνθρώποις ἐστίν; οὐκ ἂν εἴποις. Αὕτη γάρ, οἶμαι, φύσις τουτοῦ τοῦ κτήματος, οὐδέν τι ἔλαττον γίγνεται, εἴ τις καὶ ἄλλος αὐτοῦ μεταλάβοι· οὐ γὰρ ἀποσβέννυται ἐναυσαμένου τινός· φθόνος δὲ δὴ ἀντικρυς τὸ τοιοῦτο, ἀφ' ὧν μὴδὲν ὑμεῖς ἠδίκησθε, τούτων κωλύειν μεταδιδόναι τοῖς δεομένοις. Καίτοι θεοὺς γε ὄντας ἀγαθοὺς χρῆ εἶναι καὶ «ὠτῆρας ἑάων» καὶ ἔξω φθόνου παντὸς ἐστάναι· ὅπου γε καὶ εἰ τὸ πᾶν τοῦτο πῦρ ὑφελόμενος κατεκόμισα ἐς τὴν γῆν μὴδ' ὅλως τι αὐτοῦ καταλιπὼν, οὐ μεγάλα ὑμᾶς ἠδίκουν· οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς δεῖσθε αὐτοῦ μήτε ῥιγοῦντες μήτε ἔφοντες τὴν ἀμβροσίαν μήτε φωτὸς ἐπιτεχνητοῦ δεόμενοι.

19. Οἱ δὲ ἄνθρωποι καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν ἀναγκάειω χρῶνται τῷ πυρὶ, μάλιστα δὲ ἐς τὰς θυσίας, ὅπως ἔχοιεν κνισθῆναι τὰς ἀγνιάς καὶ τοῦ λιθανωτοῦ θυμῶν καὶ τὰ μηρία κάειν ἐπὶ τῶν βωμῶν. Ὅρῳ δὲ γε ὑμᾶς μάλιστα χαίροντας τῷ καπνῷ καὶ τὴν εὐωχίαν ταύτην ἡδίστην οἰομένους, ὁπόταν ἐς τὸν οὐρανὸν ἡ κνῖσα παρὰ γίγνηται «ἐλίσσομένη περὶ καπνῷ.» Ἐναντιωτάτη τοίνυν ἡ μέμφις αὕτη ἂν γένοιτο τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιθυμίᾳ. Θαυμάζω δὲ ὅπως οὐχὶ καὶ τὸν ἥλιον κελεύετε μὴ καταλάμπειν αὐτοὺς· καίτοι πῦρ καὶ οὗτός ἐστι πολὺ θεϊότερόν τε καὶ πυρῶδέστερον. Ἡ κακείνων αἰτιᾶσθε ὡς σπαθῶντα ὑμῶν τὸ κτήμα; Εἴρηκα· σφῶ δὲ, ὦ Ἑρμῇ καὶ Ἡφαιστε, εἴ τι μὴ καλῶς εἰρησθαι δοκεῖ, διευθύνετε καὶ διεξελέγχετε, κἀγὼ αὖθις ἀπολογήσομαι.

20. EPM. Οὐ ῥάδιον, ὦ Προμηθεῦ, πρὸς οὕτω γενναῖον σοφιστὴν ἀμιλλᾶσθαι· πλὴν ἀλλὰ ὦνησο, διότι μὴ καὶ ὁ Ζεὺς ταῦτα ἐπήκουσέ σου· εὖ γὰρ οἶδα, ἔκκαϊδεκα γῦπας ἂν ἐπέστησέ σοι τὰ ἔγκατα ἐξαίρησόντας· οὕτω δεινῶς αὐτοῦ κατηγόρηκας ἀπολογεῖσθαι δοκῶν. Ἐκεῖνο δὲ γε θαυμάζω, ὅπως μάντις ὢν οὐ προεγίνωσκες ἐπὶ τούτοις κολασθησόμενος.

PROM. Ἡπιστάμην, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ταῦτα μὲν καὶ διότι δὲ ἀπολυθήσομαι αὖθις οἶδα, καὶ ἤδη γέ τις ἐκ Θεῶν ἀφίξεται σὸς ἀδελφὸς οὐκ ἐς μακρὰν κατατοξεύσων δν φῆς ἐπιπετήσεσθαι μοι τὸν αἰτόν.

EPM. Εἰ γὰρ γένοιτο, ὦ Προμηθεῦ, ταῦτα καὶ ἐπιδοιμί σε λελυμένον, ἐν ἡμῖν εὐωχούμενον, οὐ μέντοι καὶ κρεανομοῦντά γε.

21. PROM. Θάρρει· καὶ συνευωχήσομαι ὑμῖν καὶ ὁ Ζεὺς λύσει με οὐκ ἀντὶ μικρᾶς εὐεργεσίας.

EPM. Τίνος ταύτης; μὴ γὰρ ὀκνήσης εἰπεῖν.

PROM. Οἶσθα, ὦ Ἑρμῇ, τὴν Θέτιν; ἀλλ' οὐ γρῆ λέγειν· φυλάττειν γὰρ ἄμεινον τὸ ἀπόρρητον, ὡς μισθὸς εἶη καὶ λύτρα μοι ἀντὶ τῆς καταδίκης.

EPM. Ἀλλὰ φύλαττε, ὦ Τιδαν, εἰ τοῦτ' ἄμεινον. Ἡμεῖς δὲ ἀπίωμεν, ὦ Ἡφαιστε· καὶ γὰρ ἤδη πλησίον οὐτοσί ὁ αἰτός. Ὑπόμενε οὖν καρτερώς· εἶη δὲ ἤδη σοι τὸν Θεβαῖον δν φῆς τοξότην ἐπιφανῆναι, ὡς παύσειεν ἀνατεμνόμενον ὑπὸ τοῦ ὀρνέου.

ex quo apud homines est? non dixeris: hæc, opinor, natura est ejus rei, nihil ut decreseat, etsi vel alius inde partem capiat: non enim exstinguitur, si quis ex eo lumen accenderit: invidia vero planissime est, ex quibus nullum ad vos damnum redeat, eorum prohibere ne usus impertiatu indigentibus. Atqui dii quum sitis, beneficos esse oportet commodorumque largitores, procul ab invidia remotos: atque adeo, si vel omnem hunc ignem subreptum detulissem in terram, nihilque omnino ex eo reliquisset, haud magna a me vobis injuria foret facta: neque enim vos eo indigetis, ut qui non frigeatis, nec ambrosiam coquatis, neque opus habeatis arte facta luce.

19. Hominibus vero ignis usus est et ad alia pernecessarius, et plurimum ad sacrificia, ut possint nidore vaporare vias, thus adolere, et lumbos hostiarum in aris comburere. Video sane vos summo opere delectari isto fumo, easque epulas putare suavissimas, quando nidus in cælum penetrat multo fumi volumine subvectus. Adversetur ergo hæc criminatio quam maxime vestro desiderio. Miror autem, quomodo nec solem vetueritis eos illustrare: atqui ignis hic est multo diviniore et flagrantior. Aut illumne etiam accusatis, quasi dissipantem propriam vobis possessionem? Dixi: vos autem uterque, Mercuri et Vulcane, si quid minus recte dictum videatur, emendate et arguite; tumque ego iterum partes meas tuebor.

20. MERC. Facile non est, Prometheu, cum tam valido sophista contendere. Ceterum gratulare tibi, quod Jupiter istam orationem tuam non inaudiverit: sedecim enim, quod probe scio, vultures apposuisset tibi ad intestina eruenda; tam graviter ipsum objurgasti, dum causam tuam agere videris. Illud equidem miror, quo pacto, quum sis vates, non præsciveris hoc te supplicio punitum iri.

PROM. Noveram illud, Mercuri; et me solvi debere in posterum, novi: et jam quis Thebis adveniet tuus frater non longo temporis intervallo, sagittis confixurus eam, quam in me involaturam esse dicis, aquilam.

MERC. Ea, Promethen, utinam eveniant, teque intuear solutum, et nobiscum epulantem; sic tamen, ut carnes non distribuas.

21. PROM. Bono esto animo: et simul vobiscum epulabor, et Jupiter me vinculis solvet pro non exiguo beneficio.

MERC. Quonam isto? eloqui ne graveris.

PROM. Nostin', o Mercuri, Thetin? sed non expedit dicere: custodire præstat hoc arcanum, ut merces sit et pretium, quo me a pœna redimam.

MERC. Quin tu tecum serva, o Titan, siquidem hoc melius est. Nos autem abeamus, Vulcane; jam enim ecce, quæ prope adest, aquilam. Tu vero sustine fortiter: atque utinam tibi jam Thebanus ille, quem dicis, sagittarius exoriatu, ut te liberet laceratum ab ista alite.

VIII.

ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

PROMΗΘΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. PROM. Λῦσόν με, ὦ Ζεῦ· δεινὰ γὰρ ἤδη πέ-
νθηα.

ZEYΣ. Λύσω σε, φῆς, ὃν ἐχρῆν βαρυτέρας πέδας
χοντα καὶ τὸν Καύκασον ὅλον ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπικείμε-
ν ὑπὸ ἐκκαίδεκα γυπῶν μὴ μόνον κείρεσθαι τὸ ἦπαρ,
ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεσθαι, ἀνθ' ὧν τοιαῦθ'
μῖν ζῶα τοὺς ἀνθρώπους ἐπλάσας καὶ τὸ πῦρ ἐκλεψας
καὶ γυναῖκας ἐδημιούργησας; ἀ μὲν γὰρ ἐμὲ ἐξηπάτη-
σας ἐν τῇ νομῇ τῶν κρεῶν ὅσα πιμελῇ κεκαλυμμένα
παράβεις καὶ τὴν ἀμείνω τῶν μοιρῶν σεαυτῷ φυλάττων,
ὡς χρὴ λέγειν;

PROM. Οὐκοῦν ἱκανὴν ἤδη τὴν δίκην ἐκτέτικα το-
σούτον χρόνον τῷ Καυκάσῳ προσηλωμένος τὸν κάκι-
ον ὀρνέων ἀπολούμενος ἀετὸν τρέφων τῷ ἥπατι.

ZEYΣ. Οὐδὲ πολλοστημόριον τοῦτο ὧν σε δεῖ πα-
θεῖν.

PROM. Καὶ μὴν οὐκ ἀμισθί με λύσεις, ἀλλὰ σοι
ἀμηνύσω τι, ὦ Ζεῦ, πάνυ ἀναγκαῖον.

2. ZEYΣ. Κατασοφίζῃ με, ὦ Προμηθεῦ.

PROM. Καὶ τί πλέον ἔξω; οὐ γὰρ ἀγνοήσεις αὐθις
ἴθα ὁ Καύκασός ἐστιν, οὐδὲ ἀπορήσεις δεσμῶν, ἣν τι
ἐχθράζων ἀλίσκωμαι.

ZEYΣ. Εἰπέ πρότερον, ὅντινα μισθὸν ἀποτίσεις
ἀναγκαῖον ἡμῖν ὄντα.

PROM. Ἦν εἶπω ἐφ' ὃ τι βαδίζεις νῦν, ἀξιόπιστος
ἐρομαί σοι καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων μαντευόμενος;

ZEYΣ. Πῶς γὰρ οὐ;

PROM. Παρὰ τὴν Θέτιν, συνεσόμενος αὐτῇ.

ZEYΣ. Τοῦτ' ἐγὼ γινώσκω· τί δ' οὖν τὸ ἐπὶ τούτῳ;
καί τις γὰρ ἀληθὲς τι ἔρεῖν.

PROM. Μηδέν, ὦ Ζεῦ, κοινωνήσης τῇ Νηρηίδι· ἣν
ἐρ αὐτῇ κυοφορήσῃ ἐκ σοῦ, τὸ τεχθὲν ἴσα ἐργάσεται
οἷα καὶ σὺ ἔδρασας —

ZEYΣ. Τοῦτο φῆς, ἐκπεσεῖσθαί με τῆς ἀρχῆς;

PROM. Μὴ γένοιτο, ὦ Ζεῦ. Πλὴν τοιοῦτό γε ἡ
ἔξω αὐτῆς ἀπειλεῖ.

ZEYΣ. Χαίρετω τοιγαροῦν ἡ Θέτις· σὲ δὲ ὁ Ἥφαι-
στος ἐπὶ τούτοις λυσάτω.

2.

ΕΡΩΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΕΡΩΣ. Ἄλλ' εἰ καὶ τι ἡμαρτον, ὦ Ζεῦ, σύγ-
νωθί μοι· παιδίον γὰρ εἰμι καὶ ἔτι ἀφρων.

VIII.

DEORUM DIALOGI.

1.

PROMETHEI ET JOVIS.

1. PROM. Solve me, o Jupiter : nam gravia jam passus
sum.

JUP. Ten' ut solvam, ais, cujus oportebat graviores ha-
bentis compedes, Caucasosq. toto super caput injecto, a sede-
cim vulturibus non solum detonderi jecur, sed et oculos
effodi pro eo quod talia nobis animantia homines finxeris,
ignem surripueris, et mulieres sis fabricatus? nam me qui-
dem quod deceperis in distributione carniū, dum ossa
adipe oblecta mihi apponis, et præstantiorem partem tibi-
met servas, quid attinet dicere?

PROM. Nimirum sat jam pœnarum exsolvi tantum
temporis Caucasos affixus, quæ avium cunctarum pessime
perire meretur, aquilam alens jecore.

JUP. Hoc ne multesimum quidem eorum, quæ te decet
pati.

PROM. At non sine mercede quidem me solves, Jupiter :
sed tibi indicabo quiddam valde magni momenti.

2. JUP. Tu me dolis circumvenire studes, Prometheus.

PROM. Ecquid ex eo lucri capiam? non enim ignoratu-
rus es postea, ubi Caucasus sit, neque carebis vinculis, si
quas technas struere deprehendar.

JUP. Ede prius, quam mercedem sis soluturus ita nobis
necessariam.

PROM. Si dixero quo nunc vadas, num tibi fide dignus
habebor in iis, quæ de reliquis prædicam?

JUP. Quidni?

PROM. Ad Thetidem properas, cum ea congressurus.

JUP. Id quidem pervidisti : quid tum porro? videris enim
aliquid veri dicturus.

PROM. Tu ne, Jupiter, rem habueris cum Nereide : ete-
nim, si uterum ferat ex te, quod erit natum pari te modo
tractabit, quo tu tractavisti —

JUP. Hoc significas, ejectum me iri imperio?

PROM. Absit omen, o Jupiter : neque tamen non tale quid
concubitus ejus minatur.

JUP. Valeat ergo Thetis : te autem Vulcanus hujus mo-
niti gratia solvat.

2.

CUPIDINIS ET JOVIS.

1. CUP. At si quid etiam peccavi, Jupiter, ignosce mihi ;
puerulus enim sum, atque adhuc insipiens.

ΖΕΥΣ. Σὺ παιδίον δ' Ἐρωϊ, δὲ ἀρχαιότερος εἶ πολὺ Ἰαπετοῦ; ἢ διότι μὴ πώγωνα μὴδὲ πολιὰς ἔφυσας, διὰ ταῦτα καὶ βρέφος ἀξιοῖς νομίζεσθαι γέρων καὶ πα-
νοῦργος ὢν;

ΕΡΩΣ. Τί δαί σε μέγα ἠδίκηκα ὁ γέρων ὡς φῆς ἐγὼ, διότι με καὶ πεδῆσαι διανοῇ;

ΖΕΥΣ. Σκόπει, ὦ κατάρατε, εἰ μικρά, δὲ ἐμοὶ μὲν οὕτως ἐντροφῆς, ὥστε οὐδὲν ἐστὶν ὃ μὴ πεποίηκάς με, σάτυρον, ταῦρον, χρυσὸν, κύκνον, αἰτόν· ἐμοῦ δὲ ὅλως οὐδεμίαν ἦντινα ἐρασθῆναι πεποίηκας, οὐδὲ συνῆκα ἡδὺς γυναικὶ διὰ σὲ γεγενημένος, ἀλλὰ με δεῖ μαγγα-
νεύειν ἐπ' αὐτάς καὶ κρύπτειν ἐμαυτόν· αἱ δὲ τὸν μὲν ταῦρον ἢ κύκνον φιλοῦσιν, ἐμὲ δὲ ἦν ἰδῶσι, τεθνῶσιν ὑπὸ τοῦ δέους.

2. ΕΡΩΣ. Εἰκότως· οὐ γὰρ φέρουσιν, ὦ Ζεῦ, θνη-
ται οὔσαι τὴν σὴν πρόσοψιν.

ΖΕΥΣ. Πῶς οὖν τὸν Ἀπόλλω ὁ Βράγχος καὶ ὁ Ὑάκιν-
θος φιλοῦσιν;

ΕΡΩΣ. Ἄλλ' ἢ Δάφνη κακεῖνον ἔφευγε καίτοι κο-
μήτην καὶ ἀγένειον ὄντα. Εἰ δ' ἐθέλεις ἐπέραστος εἶναι, μὴ ἐπίσειε τὴν αἰγίδα μὴδὲ τὸν κεραυνὸν φέρε, ἀλλ' ὡς ἡδιστον ποιεῖ σεαυτὸν ἐκατέρωθεν καθειμένος βοστρύ-
χους, τῇ μίτρᾳ τούτους ἀνείλημμένος, πορφυρίδα ἔχε, ὑποδέου χρυσίδας, ὑπ' αὐλῇ καὶ τυμπάνοις εὐρυθμα βαῖνε, καὶ ὄψει ὅτι πλείους ἀκολουθήσουσί σοι τῶν Διο-
νύσου Μαινάδων.

ΖΕΥΣ. Ἀπαγε· οὐκ ἂν δεξαίμην ἐπέραστος εἶναι τοιοῦτος γενόμενος.

ΕΡΩΣ. Οὐκοῦν, ὦ Ζεῦ, μὴδὲ ἔρᾶν θέλε· ῥάδιον γὰρ τοῦτό γε.

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλ' ἔρᾶν μὲν, ἀπραγμονέστερον δὲ αὐτῶν ἐπιτυχάνειν· ἐπὶ τούτοις αὖθις ἀφήμι σε.

3.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

ΖΕΥΣ. Τὴν τοῦ Ἰνάχου παῖδα τὴν καλὴν οἶσθα, ὦ Ἑρμῇ;

ΕΡΜ. Ναί· τὴν Ἰὼ λέγεις.

ΖΕΥΣ. Οὐκέτι παῖς ἐκείνη ἐστίν, ἀλλὰ δάμαλις.

ΕΡΜ. Τεράστιον τοῦτο· τῷ τρόπῳ δ' ἐνηλλάγη;

ΖΕΥΣ. Ζηλοτυπήσασα ἡ Ἥρα μετέβαλεν αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ καινὸν ἄλλο τι δεινὸν ἐπιμεμηχάνηται τῇ κακοδαίμονι· βουκόλον τινὰ πολυόμματον Ἄργον τοῦ-
νομα ἐπέστησεν, δὲ νέμει τὴν δάμαλιν αὐπνος ὢν.

ΕΡΜ. Τί οὖν ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν;

ΖΕΥΣ. Καταπτάμενος ἐς τὴν Νεμέαν — ἐκεῖ δὲ που ὁ Ἄργος βουκολεῖ — ἐκεῖνον ἀπόκτεινον, τὴν δὲ Ἰὼ διὰ τοῦ πελάγους ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀγαγὼν ἴσιν ποίησον· καὶ τὸ λοιπὸν ἔστω θεὸς τῶν ἐκεῖ καὶ τὸν Νεῖ-
λον ἀναγέτω καὶ τοὺς ἀνέμους ἐπιπεμπέτω καὶ σωζέτω τοὺς πλέοντας.

JUP. Tunc puerulus, o Cupido, qui vetustior es multo Iapeto? an, quia nec barbam nec canos protulisti, propter ea infans haberi vis, quum vetulus sis et vafer?

CUP. Quid autem in te tam magnum commisi vetulus, ut ais, ego, cur me vincere quoque mediteris?

JUP. Vide, exsecrande, an parva; qui mihi quidem eum in modum insultas, ut nihil sit, quod non feceris me, satyrum, taurum, aurum, cycnum, aquilam: me ipsum autem omnino nullam quæ amaret effecisti, neque intellexi amabilem mulieri opera tua me factum: quin necesse habeo præstigiis adversum illas uti, et celare memet: tum taurum cycnumve amant; me si videant, moriuntur præ timore.

2. CUP. Merito sane: neque enim ferre possunt, Jupiter, mortales ipsæ tuum conspectum.

JUP. Qui fit ergo, ut Apollinem Branchus et Hyacinthus ament?

CUP. At Daphne illum quoque fugit, tametsi comatum et imherbem. Quodsi amabilis esse velis, ne ægidem quate, neu ser fulmen, sed quam jucundissimum te redde, utrimque demissam cæsariem mitra subnectens, purpuream habe vestem, indue calceos auratos, ad tibiā et tympana concinne ingredi: tum tu videbis plures te secuturas esse, quam Bacchi Mænades.

JUP. Apage: multum absum ut amabilis esse velim tan ornatu.

CUP. Quin ergo, Jupiter, amare noli: facile hoc quidem.

JUP. Nequaquam: equidem amare velim, sed faciliore via potiri: eaque ipsa te conditione rursus dimitto.

3.

JOVIS ET MERCURII.

1. JUP. Inachi filiam, formosam illam, nosti, o Mercuri?

MERC. Utique: nimirum Io.

JUP. Non amplius puella est ea, sed juvenca.

MERC. Prodigiosum hoc; at quo tandem modo mutata est?

JUP. Æmulata Juno mutavit eam: quin etiam novum aliquod malum machinata est adversus miseram illam: bubulum aliquem multis oculis, Argum nomine, apposuit, qui pascit juvencam insomnis.

MERC. Quid igitur nos oportet facere?

JUP. Quum devolaris in Nemeam (illic uspiam Argus pascit), eum interfice; atque Io per pelagus in Ægyptum abductam fac Isin. In posterum sit dea ibi incolentibus, Nilum exundare faciat, ventos immittat, et servet navigantes.

4.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΓΑΝΥΜΗΔΟΥΣ.

1. ZEYΣ. Ἄγε, ὦ Γανύμηδες — ἤκομεν γὰρ ἔνθα ῥῆν — φίλησόν με ἤδη, ὅπως εἰδῆς οὐκέτι βράμφορ κύλον ἔχοντα οὐδ' ὄνυχας ὀξεῖς οὐδὲ πτερὰ, οἷος κινόμεν σοι πτηνὸς εἶναι δοκῶν.

GAN. Ἀνθρωπε, οὐκ αἰτὸς ἄρτι ἦσθα καὶ κατακείμενος ἤρπασάς με ἀπὸ μέσου τοῦ ποιμνίου; πῶς τὰ μὲν πτερὰ σοι ἐκεῖνα ἐξερρήχε, σὺ δὲ ἄλλος ἡ ἀναπέφηνας;

ZEYΣ. Ἄλλ' οὔτε ἄνθρωπον ὄρῃς, ὦ μεῖράκιον, οὔτε πτόν, ὃ δὲ πάντων βασιλεὺς τῶν θεῶν οὗτός εἰμι πρὸς ἡμῶν καιρὸν ἀλλάζας ἑμαυτόν.

GAN. Τί φῆς; σὺ γὰρ εἶ ὁ Πᾶν ἐκεῖνος; εἴτα πῶς ῥιγγα οὐκ ἔχεις οὐδὲ κέρατα οὐδὲ λάσιος εἶ τὰ σκέλη;

ZEYΣ. Μόνον γὰρ ἐκεῖνον ἡγῆ θεόν;

GAN. Ναί· καὶ θύομέν γε αὐτῷ ἑνορχιν τράγον ἐπὶ σπήλαιον ἄγοντες ἔνθα ἔστηκε· σὺ δὲ ἀνδραποδιστὴς εἶναι μοι δοκεῖς.

2. ZEYΣ. Εἰπέ μοι, Διὸς δὲ οὐκ ἤκουσας ὄνομα οὐδὲ βωμὸν εἶδες ἐν τῷ Γαργάρῳ τοῦ ὕοντος καὶ βροντοῦ καὶ ἀστραπᾶς ποιούντος;

GAN. Σὺ, ὦ βέλτιστε, φῆς εἶναι, ὃς πρῶην κατέλας ἡμῖν τὴν πολλὴν χάλαζαν, ὃ οἰκεῖν ὑπεράνω λεγόμενος, ὃ ποιῶν τὸν ψόφον, ὃ τὸν κριὸν ὃ πατὴρ ἔθυον; εἴτα τί ἀδίκησαντά με ἀνῆρπασας, ὦ βασιλεῦ τῶν θεῶν; τὰ δὲ πρόβατα ἴσως οἱ λύκοι διαρπάσσονται ἤδη ἡμῶς ἐπιπεσόντες.

ZEYΣ. Ἔτι γὰρ μέλει σοι τῶν προβάτων ἀθανάτων γενημένῳ καὶ ἐνταῦθα συνεσομένῳ μετ' ἡμῶν;

GAN. Τί λέγεις; οὐ γὰρ καταζέεις με ἤδη ἐκ τῆς ἡμέρας;

ZEYΣ. Οὐδαμῶς· ἐπεὶ μάτην αἰτὸς ἂν εἶην ἀντὶ τοῦ γεγενημένου.

GAN. Οὐκοῦν ἐπιζητήσῃ με ὁ πατὴρ καὶ ἀγανακτήσῃ μὴ εὐρίσκων, καὶ πληγὰς ὕστερον λήψομαι καὶ λιπὼν τὸ ποίμνιον.

ZEYΣ. Ποῦ γὰρ ἐκεῖνος ὄψεται σε;

GAN. Μηδαμῶς· ποθῶ γὰρ ἤδη αὐτόν. Εἰ δὲ ἀπάγῃ με, ὑπισχνούμαι σοι καὶ ἄλλον παρ' αὐτοῦ κριὸν θήσεσθαι λύτρα ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἐχομεν δὲ τὸν τριετή, ὃν μέγαν, ὃς ἡγεῖται πρὸς τὴν νομήν.

3. ZEYΣ. Ὡς ἀφελὴς ὁ παῖς ἐστὶ καὶ ἀπλοῖχός αὐτὸ δὴ τοῦτο παῖς ἐστὶ. — Ἄλλ', ὦ Γανύμηδες, εἶνα μὲν πάντα χαίρειν ἔα καὶ ἐπιλαθοῦ αὐτῶν, τοῦ ποιμνίου καὶ τῆς Ἰδῆς· σὺ δὲ — ἤδη γὰρ ἐπουράνιος εἶ πολλὰ εὖ ποιήσεις ἐντεῦθεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ἀντὶ μὲν τυροῦ καὶ γάλακτος ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ πίῃ· τοῦτο μέντοι καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμῖν παρὲξ ἐγγέων· τὸ δὲ μέγιστον, οὐκέτι ἄνθρωπος, ἀθάνατος γενήσῃ, καὶ ἀστέρα σου φαίνεσθαι ποιήσω λίστον, καὶ ὅλως εὐδαίμων ἔσῃ.

4.

JOVIS ET GANYMEDIS.

1. JUP. Age, Ganymedes, venimus enim, quo oportebat, osculare me jam, ut scias non amplius rostrum aduncum habere me, neque ungues acutos, neque alas, qualis videbar tibi volucris specie.

GAN. Tu, homo, non aquila modo eras, quumque devolasses, rapuisti me a medio grege? quomodo igitur alæ istæ tibi defluerunt, tuque jam alius evasisti?

JUP. At neque homo sum ego, quem vides, adolescentule, neque aquila; sed omnium rex deorum hicce sum, commode mutata forma.

GAN. Quid ais? tu enim es Pan iste? at quomodo fistulam non habes, nec cornua, neque hirta crura?

JUP. Illumne tu solum putas deum?

GAN. Sane: atque adeo sacrificamus ipsi integrum hircum ad speluncam adductum, ubi stat dedicatus: tu autem plagiarius aliquis esse mihi videris.

2. JUP. Dic mihi, Jovis non audivisti nomen, neque aram vidisti in Gargaro pluentia, tonantis, et fulgura mittentis?

GAN. Eum, o optime, te ais esse, qui nuper defudisti in nos multam grandinem, qui habitare superne diceris, qui excitas sonitum, cui arietem pater mactavit? Et cujus admissi reum me subripuisti, rex deorum? oves quidem lupi fortasse jam discerpent, in desertas impetu facto.

JUP. Etiamne tibi cura est ovium, qui immortalis factus hic nobiscum futurus es?

GAN. Quid ais? tu non devehes me jam in Idam hodie?

JUP. Neutiquam: alioqui frustra formam aquilæ pro deo subiissem.

GAN. At requiret me pater, et indignabitur non invento, plagasque postmodum accipiam, qui gregem reliquerim.

JUP. Ubi autem ille te videbit?

GAN. Nequaquam (hic manere velim), desidero enim jam patrem. Quodsi deduxeris me, polliceor tibi et alium ab eo hircum iri immolatum, pretium scilicet mei recepti: habemus autem trimum istum grandem, qui dux est gregi ad pastionem.

3. JUP. Quam apertus puer est et simplex, ipsumque illud plane, puer adhuc! At, Ganymedes, ista quidem omnia valere jube, atque obliviscere gregis et Idæ: tu quippe (etenim jam coelestis es) multum hinc bene facies patri patriæque: pro caseo et lacte ambrosiam edes et nectar bibes; hoc quidem adeo reliquis nobis tu præbebis infusum: quodque maximum, non homo amplius, sed immortalis eris, sidusque tuum apparere faciam pulcherrimum; denique lætus eris.

ΓΑΝ. Ἦν δὲ παίζειν ἐπιθυμήσω, τίς συμπαίξεται μοι; ἐν γὰρ τῇ Ἰδῇ πολλοὶ ἡλικιώται ἦμεν.

ΖΕΥΣ. Ἐξεῖς κἀνταῦθα τὸν συμπαιζόμενον σοι τουτονὶ τὸν Ἑρωτα καὶ ἀστραγάλους μάλα πολλούς. Θάρρει μόνον καὶ παιδρὸς ἴσθι καὶ μηδὲν ἐπιπόθει τῶν κάτω.

4. ΓΑΝ. Τί δαί ὑμῖν χρήσιμος ἂν γενοίμην; ἢ ποιμαίνειν δεήσει κἀνταῦθα;

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλ' οἶνοχοήσεις καὶ ἐπὶ τοῦ νέκταρος τετάξῃ καὶ ἐπιμελήσῃ τοῦ συμποσίου.

ΓΑΝ. Τοῦτο μὲν οὐ χαλεπὸν· οἶδα γὰρ ὡς χρῆ ἐγγεῖαι τὸ γάλα καὶ ἀναδοῦναι τὸ κισσύβιον.

ΖΕΥΣ. Ἴδού, πάλιν οὗτος γάλακτος μνημονεύει καὶ ἀνθρώποις διακονήσεσθαι οἴεται· ταυτὶ δ' ὁ οὐρανός ἐστι, καὶ πίνομεν, ὥσπερ ἔφην, τὸ νέκταρ.

ΓΑΝ. Ἦδιον, ὦ Ζεῦ, τοῦ γάλακτος;

ΖΕΥΣ. Εἴσῃ μετ' ὀλίγον καὶ γευσάμενος οὐκέτι ποθήσεις τὸ γάλα.

ΓΑΝ. Κοιμήσομαι δὲ ποῦ τῆς νυκτός; ἢ μετὰ τοῦ ἡλικιώτου Ἑρωτος;

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλὰ διὰ τοῦτό σε ἀνῆρπασα, ὡς ἅμα καθεύδοιμεν.

ΓΑΝ. Μόνος γὰρ οὐκ ἂν δύναιο, ἀλλ' ἡδιόν σοι καθεύδειν μετ' ἐμοῦ;

ΖΕΥΣ. Ναί, μετὰ γε τοιούτου οἷος εἴ σὺ, Γανύμηδες, οὕτω καλός.

5. ΓΑΝ. Τί γάρ σε πρὸς τὸν ὕπνον ὀνήσει τὸ κάλλος;

ΖΕΥΣ. Ἐχει τι θέλγητρον ἡδὺ καὶ μαλακώτερον ἐπάγει αὐτόν.

ΓΑΝ. Καὶ μὴν ὃ γε πατὴρ ἤχθητό μοι συγκαθεύδοντι καὶ διηγείτο ἔωθεν ὡς ἀφείλον αὐτοῦ τὸν ὕπνον στρεφόμενος καὶ λακτίζων καὶ τι φθεγγόμενος μεταξὺ ὅποτε καθεύδοιμι· ὥστε παρὰ τὴν μητέρα ἔπεμπε με κοιμησόμενον τὰ πολλά. ὦρα δὴ σοι, εἰ διὰ τοῦτο, ὡς φῆς, ἀνῆρπασάς με, καταθεῖναι αὐθις ἐς τὴν γῆν, ἢ πράγματα ἔξεις ἀγρυπνῶν· ἐνοχλήσω γὰρ σε συνεχῶς στρεφόμενος.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' αὐτό μοι τὸ ἡδιστον ποιήσεις, εἰ ἀγρυπνήσαιμι μετὰ σοῦ φιλῶν πολλάκις καὶ περιπτύσσων.

ΓΑΝ. Αὐτὸς ἂν εἰδείης· ἐγὼ δὲ κοιμήσομαι σοῦ καταφιλοῦντος.

ΖΕΥΣ. Εἰσόμεθα τότε δὲ πρακτέον. Νῦν δὲ ἄπαγε αὐτόν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ πiónτα τῆς ἀθανασίας ἄγε οἶνοχοήσοντα ἡμῖν διδάξας πρότερον ὡς χρῆ ὀρέγειν τὸν σκύφον.

GAN. Sed si ludere cupiam, quis mecum ludet? in Ida enim multi æquales eramus.

JUP. Habebis etiam hic, qui tecum ludet, Cupidinem istum, talosque bene multos: bono animo solum esto, et hilaris, nullumque te rerum terrestrium capiat desiderium.

4. GAN. Quo autem vobis utilis sim? hiccine etiam pastorem agere oportebit?

JUP. Minime; sed vinum temperabis, nectari præficieris, curamque geres convivii.

GAN. Id quidem haud arduum: etenim satis scio, quomodo deceat infundere lac, et scite porrigere cymbium.

JUP. Ecce iterum ille lactis reminiscitur, et hominibus se ministraturum putat: atqui cælum hoc est, bibimusque, ut dixi, nectar.

GAN. Suaviusne, Jupiter, lacte?

JUP. Scies paullo post, et eo gustato porro non desiderabis lac.

GAN. Ubi autem cubitum ibo nocte? an cum æquali Cupidine?

JUP. Non: sed eapropter te subripui, ut una dormiamus.

GAN. Tu quippe solus non possis, sed jucundius tibi dormire mecum?

JUP. Utique cum tali quidem, qualis tu es, Ganymedes, tam pulcher.

5. GAN. Quid tandem ad somnum te juvabit forma?

JUP. Habet aliquod delinimentum suave, somnumque molliorem inducit.

GAN. At pater sane mihi succensebat una dormienti, atque enarrabat mane, quemadmodum ejus intervertissem somnum volutando, calcitrando, et voce, interea dum dormiebam, missa: quare ad matrem ablegabat me plerumque dormitum. Curandum enimvero tibi, si idcirco, ut ais, subripuisti me, ut deponas iterum in terram: ceteroquin negotium habebis vigilando: incommodabo enim tibi continuo corpus versans.

JUP. Hoc ipsum a te mihi suavissimum accidet, si vigilavero tecum: usque enim deosculabor te et amplexabor.

GAN. Tu videris: ego somnum capiam vel te dissuaviante.

JUP. Sciemus tum quid factu opus sit. Nunc autem abduc ipsum, Mercuri, et ubi hauserit immortalitatis potum, reduc vinum nobis ministraturum, postquam docueris prius, quomodo porrigere deceat scyphum.

5.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΗΡΑ. Ἐξ οὗ τὸ μεῖράκιον τοῦτο, ὦ Ζεῦ, τὸ Φρύγιον ἀπὸ τῆς Ἰδης ἀρπάσας δεῦρο ἀνήγαγες, λαττόν μοι τὸν νοῦν προσέχεις.

ΖΕΥΣ. Καὶ τοῦτο γάρ, ὦ Ἥρα, ζηλοτυπεῖς ἤδη φελές οὕτω καὶ ἀλυπότατον; ἐγὼ δὲ ὥμην ταῖς γυναιξὶ νόλαις χαλεπὴν σε εἶναι, ὁπόσαι ἂν διμυλῶσσί μοι.

2. ΗΡΑ. Οὐδ' ἐκεῖνα μὲν εὖ ποιεῖς οὐδὲ πρέποντα σεαυτῷ, δὲ ἀπάντων θεῶν δεσπότης ὢν ἀπολιπὼν ἐμὲ τὴν νόμῳ γαμετὴν ἐπὶ τὴν γῆν κάτει μοιχεύσων χρυσοῖον ἢ σάτυρος ἢ ταῦρος γενόμενος. Πλὴν ἀλλ' ἐκεῖναί ἐν σοὶ καὶ ἐν γῇ μένουσι, τὸ δὲ Ἰδαῖον τοῦτ' ἐπιδόξας ἀνέπτῃς, ὦ γενναϊότατε θεῶν, καὶ συνοικεῖς ἡμῖν ἐπὶ κεφαλὴν μοι ἐπαχθὲν, οἶνοχοῦν δὴ τῷ λόγῳ. οὕτως ἠπόρεις οἶνοχόων, καὶ ἀπηγορεύκασιν ἄρα ἢ τε Ἥθῃ καὶ ὁ Ἥφαιστος διακονούμενοι; σὺ δὲ καὶ τὴν κύλικα οὐκ ἂν ἄλλως λάβοις παρ' αὐτοῦ ἢ φιλήσας πρότερον αὐτὸν ἀπάντων ὁρύντων, καὶ τὸ φίλημά σοι δίδον τοῦ νέκταρος, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ διψῶν πολλάκις πεινῶν· ὅτε δὲ καὶ ἀπογευσάμενος μόνον ἔδωκας εἰνῶν, καὶ πίνοντος ἀπολαβὼν τὴν κύλικα ὅσον ὑπόλοιπον ἐν αὐτῇ πίνεις, ὅθεν καὶ ὁ παῖς ἔπινε καὶ ἐνθα προσήρμοσε τὰ χεῖλη, ἵνα καὶ πίνης ἅμα καὶ φιλήῃς. ὁρῶν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπάντων πατὴρ ἀποθέμενος τὴν αἰγίδα καὶ τὸν κεραυνὸν ἐκάθητο ἀστραγαλίζων ἐπ' αὐτοῦ ὁ πώγωνα τηλικούτον καθειμένος. Ἀπαντὰ δὲ ὁρῶ ταῦτα, ὥστε μὴ οἶου λανθάνειν.

3. ΖΕΥΣ. Καὶ τί δεινὸν, ὦ Ἥρα, μεῖράκιον οὕτω καλὸν μεταξὺ πίνοντα καταφιλεῖν καὶ ἡδεσθαι ἀμφοῖν καὶ τῷ φιλήματι καὶ τῷ νέκταρι; ἦν γοῦν ἐπιτρέψω αὐτῷ ἂν ἅπαξ φιλήσῃ σε, οὐκέτι μέμψῃ μοι προτιμότερον τοῦ νέκταρος οἰόμενῳ τὸ φίλημα εἶναι.

ΗΡΑ. Παιδεραστῶν οὗτοι λόγοι. Ἐγὼ δὲ μὴ οὕτω ἀνείην, ὥς τὰ χεῖλη προσενεγκεῖν τῷ μαλθακῷ τούτῳ· ὅτι οὕτως ἐκτεθλυμένῳ.

ΖΕΥΣ. Μὴ μοι λοιδοροῦ, ὦ γενναϊοτάτῃ, τοῖς παισὶν οὐτοῖς· οὗτοι γὰρ ὁ θηλυδρίας, ὁ βάρβαρος, ὁ μαλθακὸς, ὁ ὀλίγος καὶ ποθεινότερος — οὐ βούλομαι δὲ εἰπεῖν, μὴ σε ἐροῦν ἐπὶ πλέον.

4. ΗΡΑ. Εἴθε καὶ γαμήσειας αὐτὸν ἐμοῦ γε ἕνεκα· ἡμνησο γοῦν οἷά μοι διὰ τὸν οἶνοχόον τοῦτον ἐμπαροίεσθαι.

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸν Ἥφαιστον ἔδει τὸν σὸν υἱὸν οἶνοχόειν ἡμῖν χωλεύοντα, ἐκ τῆς καμίνου ἤκοντα, ἔτι ἐν σπινθήρων ἀνάπλεων, ἄρτι τὴν πυράγραν ἀποτεθεινόν, καὶ ἀπ' ἐκείνων αὐτοῦ τῶν δακτύλων λαμβάνειν ἅς τὴν κύλικα καὶ ἐπισπασαμένους γε φιλήσαι με· σὺ δὲ οὐδ' ἂν ἢ μήτηρ σὺ ἡδέως φιλήσεις ὑπὸ τῆς δόλου κατηθαλωμένον τὸ πρόσωπον. Ἡδὼ ταῦτα· γάρ; καὶ παρὰ πολὺ ὁ οἶνοχόος ἐκεῖνος ἐμπρέπει τῷ ἀποσίῳ τῶν θεῶν, ὁ Γανυμήδης δὲ καταπεμπτέος.

LUCIANUS. I.

5.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUNO. Ex quo adolescentulum illum, Jupiter, Phrygium ab Ida raptum huc subduxisti, minus me curas.

JUP. Illumne etiam, o Juno, æmularis, tam simplicem et nulli plane molestum? equidem opinabar in mulieres solas difficilem esse te, quæcumque consueverint mecum.

2. JUN. Ne ista quidem recte facis, nec digna tua persona, qui omnium deorum quum dominus sis, relicta me legitima uxore, in terram descendis mœchaturus, in aurum vel satyrum taurumve mutatus. Attamen illæ tibi saltem in terra manent: verum Idæum istum puerum rapuisti et huc evolasti, generosissime deorum: et nobiscum nunc habitat supra caput mihi inductus, verbo quidem pincerna. Tantane tibi erat pincernarum penuria? defecerunt scilicet delassati Hebe et Vulcanus ministrando: et tu sane calicem non aliter accipere soles ab eo, quam osculo prius dato in omnium conspectu: ac suavius hoc tibi suavius est nectare: ideo ne sitiens quidem sæpe poscis bibere: interdum etiam degustato solum poculo, præbere soles ipsi: quumque biberit receptum calicem, quantum in eo reliquum est, educis, unde et ipse bibit quaque parte applicuit labia, ut et bibas simul et osculeris. Nuper adeo rex et omnium pater, positus ægide ac fulmine, sedebas talis cum eo ludens, qui tantam barbaram promittis. Ista video equidem cuncta, ut nihil sit cur putes te latere.

3. JUP. Et quid tantum in eo criminis est, Juno, si adolescentulum ea forma inter bibendum perbasiam, et delecter ambobus, et osculo et nectare? imo si permiserò ipsi vel semel osculari te, jam non amplius vitio mihi vertes, quod antefarendum nectari arbitrer suavius.

JUN. Hi sunt eorum, qui pueros sectantur, sermones: at mihi ne contigerit usque eo insanire, ut admoveam labia molli huic Phrygi tamque effeminato.

JUP. Ne tu conviciis incesse, optima, meos amores: hicce enim muliebris, hic barbarus, hicce mollis; suavior et amabilior est — sed tempero verbis, ne te magis irriter.

4. JUN. Utinam et uxorem illum ducas mea quidem gratia! memento tamen, quam indigna propter istum pincernam in me admittas.

JUP. Non hunc scilicet, at Vulcanum potius oportebat tuum filium vina nobis ministrare claudicantem, a fornace venientem, stricturis adhuc opertum, forcipe jam modo deposito; ab istisque ipsis nos digitis accipere calicem, et eum amplexu attractum osculari interea, cui ne tu quidem mater libenter osculum feras, fuligine nigra infecto faciem. Hæc jucundiora; nonne? multumque interest, ut hic a poculis minister magis deceat symposium deorum: Ganymedes autem demittendus iterum in Idam: mundus est enim,

αὔθις ἐς τὴν Ἰδὴν· καθάριος γὰρ καὶ ῥοδοδάκτυλος καὶ ἐπισταμένως ὀρέγει τὸ ἔκπωμα, καὶ ὃ σε λυπεῖ μάλιστα, καὶ φιλεῖ ἥδιον τοῦ νέκταρος.

5. HPA. Nūn καὶ χολός, ὦ Ζεῦ, ὁ Ἥφαιστος καὶ οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ ἀνάξιοι τῆς σῆς κύλικος καὶ ἀσβόλου μεστός ἐστι, καὶ ναυτιᾶς ὀρώων αὐτὸν, ἐξ ὅτου τὸν καλὸν κομήτην τοῦτον ἡ Ἰδὴ ἀνέθρεψε· πάλαι δὲ οὐχ ἑώρας ταῦτα, οὐδ' οἱ σπινθῆρες οὐδὲ ἡ κάμιнос ἀπέτρεπόν σε μὴ οὐχὶ πίνειν παρ' αὐτοῦ.

ZEYΣ. Λυπεῖς, ὦ Ἥρα, σεαυτὴν, οὐδὲν ἄλλο, καὶ μοὶ ἐπιτείνεις τὸν ἔρωτα ζηλοτυποῦσα· εἰ δὲ ἄχθῃ παρὰ παιδὸς ὥραίου δεχομένη τὸ ἔκπωμα, σοὶ μὲν ὁ υἱὸς οἰνοχοεῖτω, σὺ δὲ, ὦ Γανύμηδες, ἐμοὶ μόνῳ ἀναδίδου τὴν κύλικα καὶ ἐφ' ἐκάστη δις φίλει με καὶ ὅτε πλήρη ὀρέγοις κατὰ αὐτοῖς ὁπότε παρ' ἐμοῦ ἀπολαμβάνοις. Τί τοῦτο; δακρύεις; μὴ δέδιθι· οἰμώζεται γὰρ, ἣν τίς σε λυπεῖν ἐθέλη.

6.

HPAS KAI ΔΙΟΣ.

1. HPA. Τὸν Ἰξίονα τοῦτον, ὦ Ζεῦ, ποῖόν τινα τὸν τρόπον ἤγῃ;

ZEYΣ. Ἀνθρωπὸν εἶναι χρηστὸν, ὦ Ἥρα, καὶ συμποτικόν· οὐ γὰρ ἂν συνῆν ἡμῖν ἀνάξιος τοῦ συμποσίου ὢν.

HPA. Ἄλλ' ἀνάξιος ἐστίν, ὑβριστής γε ὢν· ὥστε μηκέτι συνέστω.

ZEYΣ. Τί δαὶ ὑβρισε; χρὴ γὰρ, οἶμαι, καμὲ εἰδέναι.

HPA. Τί δ' ἄλλο; — καίτοι αἰσχύνομαι εἰπεῖν αὐτό· τοιοῦτόν ἐστιν ὃ ἐτόλμησε.

ZEYΣ. Καὶ μὴν διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον εἴποις ἂν, ὅσω καὶ αἰσχροῖς ἐπεχείρησε. Μῶν οὖν ἐπείρα τινά; συνήμι γὰρ ὁποῖόν τι τὸ αἰσχρὸν, ὅπερ ἂν σὺ ὀκνήσεις εἰπεῖν.

1. HPA. Αὐτὴν ἐμέ, οὐκ ἄλλην τινά, ὦ Ζεῦ, πολὺν ἤδη χρόνον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἠγνόουν τὸ πρᾶγμα, διότι ἀτενὲς ἀφεώρα ἐς ἐμέ· ὃ δὲ καὶ ἔστενε καὶ ὑπεδάκρυε, καὶ εἴ ποτε πιούσα παραδοίην τῷ Γανυμήδει τὸ ἔκπωμα, ὃ δὲ ἤτει ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ πιεῖν καὶ λαβὼν ἐφίλει μεταξὺ καὶ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσῆγε καὶ αὐθις ἀφεώρα ἐς ἐμέ· ταῦτα δὲ ἤδη συνίειν ἔρωτικά ὄντα. Καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν ἠδούμην λέγειν πρὸς σέ καὶ ὥμην παύσεσθαι τῆς μανίας τὸν ἄνθρωπον· ἐπεὶ δὲ καὶ λόγους ἐτόλμησέ μοι προσενεγκεῖν, ἐγὼ μὲν ἀφείσα αὐτὸν ἔτι δακρύνοντα καὶ προκυλινδούμενον, ἐπιφραξαμένη τὰ ὦτα, ὥς μὴδὲ ἀκούσαιμι αὐτοῦ ὑβριστικά ἱκετεύοντος, ἀπῆλθον σοὶ φράσουσα· σὺ δὲ αὐτὸς ὅρα ὅπως μέτει τὸν ἄνδρα.

3. ZEYΣ. Εὖ γε ὃ κατάρατος ἐπ' ἐμέ αὐτὸν καὶ μέχρι τῶν Ἥρας γάμων; τοσοῦτον ἐμεθύσθη τοῦ νέκταρος; ἀλλ' ἡμεῖς τούτων αἵτιοι καὶ πέρα τοῦ μετρίου

et roseo digitorum nitore, et scite porrigit poculum, quod que te maxime urit, osculatur nectare suavius.

5. JUN. Nunc et claudus, o Jupiter, est Vulcanus, et digiti ejus indigni qui tuum calicem contingant, et fuliginis plenus, illoque tu conspecto nauseas, ex quo tempore pulchrum comatulum istum Ida enutrivit: dudum ista non videbas, nec scintillae neque caminus avertabant te, quin biberes ab eo.

JUP. Augis, Juno, temet ipsam, nihil aliud, meumque amorem intendis æmulando. Quodsi graveris a puero formoso accipere poculum, tibi filius vinum ministret: at tu, Ganymedes, soli mihi præbe calicem, et ad singulos bis suaviare me, et quum plenum porrigis, et iterum deinde, quum a me recipis. Quid hoc? lacrimare? ne time: plorabit enim si quis tibi molestiam afferre voluerit.

6.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUNO. Ixionem istum, o Jupiter, qualem moribus esse putas?

JUP. Commodum hominem, Juno, atque ad hilaritatem convivii factum: non enim nobiscum versaretur, si quidem indignus esset symposio.

JUN. Indignus vero; quippe injuriæ gravis auctor: quare nobiscum amplius ne sit.

JUP. Quam tandem injuriam fecit? oportet enim, ut arbitrator, me quoque certiores fieri.

JUN. Quid autem aliud? — at pudor impedit ne dicam; tale facinus est ausus.

JUP. Et cam quidem ob rem magis etiam dixeris, quod turpia fuerit conatus. An igitur aliquam tentavit? etenim intelligo, cujusmodi sit flagitiosum illud, quod eloqui refugias.

2. JUN. Imo me ipsam, non aliam quandam, Jupiter, jam dudum. Primum equidem ignorabam rem, cur intentis oculis aspiceret in me: hic autem et gemebat, et sublacrimabatur: si quando, ut biberam, traderem Ganymedi poculum, tum hic poscebat in eodem bibere; acceptumque poculum osculabatur interea, oculis admovebat, atque iterum intuebatur in me. Illa jam intelligebam amatoria esse; et diu quidem me pudebat hæc apud te dicere, putabamque cessaturum hominem ab insania: at postquam blandis sermonibus ausus est me sollicitare, ego destituens illum adhuc in lacrimis et pedibus advolutum, obturatis auribus, ne audirem contumeliosa suppliciter petentem, abii tibi indicatura: tu autem vide quomodo virum ulciscaris.

3. JUP. Siccine infandus ille in memet ipsum, et ad Junonis usque concubitus? adeone inebriatus fuit nectare? verum nosmet eorum causa sumus, et ultra modum aman-

φιλά...
Συγγ...
ράνια...
ἀπολα...
καὶ οὐ...
ἐνίοτε...

HPA.

ἀγεί...
ἐνθα...
λεύση...
καὶ νῦ...
ἄτε κα...
σοὶ τὸν...

4. ZEYΣ.

ἐπαίξα...
τοῦ Ἰξ...
θεῖν τοῦ...
δακρύει...

HPA.

σὺ εἴπη...
ZEYΣ.

μενοὶ α...
καχεῖνο...
κατακλ...
ἀνιόμεν...

HPA.

ἐπιθυμῶ...
ZEYΣ.

καὶ πάθ...
συνέστα...

5. HPA.

αἰσχρὸν...
ZEYΣ.

Ἥρα γέν...
πατηθῆσ...

HPA.

αὐχῆσει...
συγγεγενῶ...

καὶ που τ...
σουσιν οὐ...

ZEYΣ.

ἐμπεσὼν...
μετ' αὐτοῦ...

οὐ τοῦ ἔρω...
μεγαλαυχ...

HPA.

Π...

1. HPA.

βρέφος τὸ...
μειδιᾷ πᾶ...

μενον.

(218-220)

φιλόανθρωποι, οἳ γε καὶ συμπότας αὐτοὺς ἐποίησάμεθα. Συγγνωστοὶ οὖν, εἰ πίνοντες ὁμοία ἡμῖν καὶ ἰδόντες οὐράνια κάλλη καὶ οἷα οὐ ποτε εἶδον ἐπὶ γῆς, ἐπεθύμησαν ἀπολαῦσαι αὐτῶν ἔρωτι ἀλόντες· ὃ δ' ἔρωσι βίαιόν τί ἐστι καὶ οὐκ ἀνθρώπων μόνον ἄρχει, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐνίοτε.

HPA. Σοῦ μὲν καὶ πάνυ οὗτός γε δεσπότης ἐστὶ καὶ ἄγει σε καὶ φέρει τῆς ῥινός, φασίν, ἔλκων, καὶ ἔπη αὐτῷ ἐνθα ἂν ἡγῇται σοι, καὶ ἀλλάττει ῥαδίως ἐς ὃ τι ἂν κελεύσῃ, καὶ ὅλως κτῆμα καὶ παιδία τοῦ ἔρωτος σύ γε καὶ νῦν τῷ Ἰξίονι οἶδα καθότι συγγνώμην ἀπονέμεις ἅτε καὶ αὐτὸς μοιχεύσας ποτὲ αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, ἥ σοι τὸν Πειρίθου ἐτεκεν.

4. ZEYΣ. Ἐτι γὰρ σὺ μέμνησαι ἐκείνων, εἴ τι ἐγὼ ἔπαιξα ἐς γῆν κατελθόν· ἀτὰρ οἶσθα ὃ μοι δοκεῖ περὶ τοῦ Ἰξίονος; κολάζειν μὲν μηδαμῶς αὐτὸν μηδὲ ἀπωθεῖν τοῦ συμποσίου· σκαιὸν γάρ· ἐπεὶ δὲ ἔρῃ καὶ ὡς φῆς δακρύει καὶ ἀφόρητα πάσχει —

HPA. Τί, ὦ Ζεῦ; δέδρα γὰρ μή τι ὑβριστικὸν καὶ σὺ εἶπες.

ZEYΣ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' εἶδωλον ἐκ νεφέλης πλασάμενοι αὐτῇ σοι ὅμοιον, ἐπειδὴν λυθῇ τὸ συμπόσιον κακῆϊνος ἀγρυπνῇ, ὡς τὸ εἶκος, ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, παρακατακλίνωμεν αὐτῷ φέροντες· οὕτω γὰρ ἂν παύσαιτο ἀνιῶμενος οἰθηθεὶς τετυχηκέναι τῆς ἐπιθυμίας.

HPA. Ἀπαγε, μὴ ὠρασιν ἴκοιτο τῶν ὑπὲρ αὐτὸν ἐπιθυμῶν.

ZEYΣ. Ὅμως ὑπόμεινον, ὦ Ἡρα. Ἡ τί γὰρ ἂν καὶ πάθοις δεινὸν ἀπὸ τοῦ πλάσματος, εἰ νεφέλη ὃ Ἰξίων συνέσται;

5. HPA. Ἀλλὰ ἡ νεφέλη ἐγὼ εἶναι δόξω, καὶ τὸ αἰσχρὸν ἐπ' ἐμὲ ποιήσει διὰ τὴν ὁμοιότητα.

ZEYΣ. Οὐδὲν τοῦτο φῆς· οὔτε γὰρ ἡ νεφέλη ποτὲ Ἡρα γένοιτ' ἂν οὔτε σὺ νεφέλη· ὃ δ' Ἰξίων μόνον ἐξαπατηθήσεται.

HPA. Ἀλλ' οἱ πάντες ἀνθρώποι ἀπειρόκαλοι εἰσιν· αὐχῆσαι κατελθὼν ἴσως καὶ διηγῆσεται ἅπασιν λέγων συγγεγενῆσθαι τῇ Ἡρᾷ καὶ σύλλετρος εἶναι τῷ Διὶ, καὶ πού τάχ' ἂν ἐρᾷν με φήσειεν αὐτοῦ, οἳ δὲ πιστεύουσιν οὐκ εἰδότες ὡς νεφέλη συνῆν.

ZEYΣ. Οὐκοῦν, ἦν τι τοιοῦτον εἶπες, ἐς τὸν ἄδην ἐμπεσὼν τροχῷ ἄθλιος προσδεθείς συμπεριενεχθήσεται μετ' αὐτοῦ αἰεὶ καὶ πόνον ἄπαυστον ἔξει δίχην διδοῦς οὐ τοῦ ἔρωτος — οὐ γὰρ δεινὸν τοῦτό γε — ἀλλὰ τῆς μεγαλαυχίας.

7.

ΗΦΑΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΗΦ. Ἐώρακας, ὦ Ἀπολλων, τὸ τῆς Μαίας βρέφος τὸ ἄρτι τεχθέν; ὡς καλὸν τέ ἐστι καὶ προσμεριδιᾷ πᾶσι καὶ δηλοῖ ἤδη μέγα τι ἀγαθὸν ἀποθησόμενον.

tes hominum, qui convivas etiam eos adsciverimus. Ignoscendum igitur ipsis, si hausto pari atque nos potu, visisque coelestibus formis, quales nunquam spectarunt in terra, desiderarunt frui illis amore capti : amor autem violentum quidquam est, neque hominibus solum imperat, sed et nobismet ipsis aliquando.

JUN. In te quidem valde dominium hicce exercet, teque agit ac fert, naso, ut aiunt, trahens : et tu sequeris ipsum, quocumque ducat, mutarisque facile in quamcumque jusserit formam : atque omnino possessio ludusque amoris es profecto : etiam nunc Ixioni scio cur veniam tribuas, quippe qui ejus uxorem ipse aliquando adulteraris, quae tibi Pirithoum peperit.

4. JUP. Tunc etiamnum recordaris eorum, si quid ego Ixii in terram descendens? at scin' quid mihi de Ixione videatur? punire quidem nequaquam ipsum, neque extrudere symposio; inurbanum enim : quandoquidem vero amat, et, ut ais, plorat, et intolerabilia suffert —

JUN. Quid porro, Jupiter? nam metuo ne quid flagitiosum tu quoque dicas.

JUP. Neutiquam : sed simulacrum ex nebula ubi finxerimus ipsi tibi simile, postquam solutum fuerit convivium illeque vigilat, ut credi par est, prae amore, acclinemus juxta ipsum : sic enim sedatus fuerit ejus dolor, si putarit se, quod concupierat, adeptum esse.

JUN. Apage : pessime pereat, ut qui rem supra suam sortem affectet.

JUP. Sustine tamen, o Juno : quid enim ad te mali redundabit ab isto figmento, si cum nebula fuerit Ixion congressus?

5. JUN. At nebula ista ego esse videbor, et turpe illud in me patrabit ob similitudinem.

JUP. Nihil dicis : neque enim nebula unquam Juno fiat, nec tu nebula : Ixion tantum decipietur.

JUN. At, quales cuncti homines decori rudes sunt, gloriabitur fortasse, ubi in terram venerit, et narrabit omnibus se Junonem iniisse, in eodem, quo Jovem, lecto cubuisse : quin porro non abhorret, ut me dicat amare se : atque credent homines, ignari scilicet cum nebula ipsum fuisse.

JUP. Ergo, si quid ejusmodi dixerit, in orcum detrusus, rotæque miser alligatus circumagetur cum ea semper, laboremque perpetuum habebit pœnas dans, non amoris (nam hoc quidem grave non est), sed jactantiæ.

7.

VULCANI ET APOLLINIS.

1. VULC. Vidistin', Apollo, Maiae filiolum modo editum? quam pulcher est; arridetque omnibus, et jam patefacit ali-quid, quod magni boni spem faciat.

ΑΠ. Ἐκεῖνο τὸ βρέφος, ὃ Ἥφαιστε, ἢ μέγα ἀγαθόν, δὲ τοῦ Ἰαπετοῦ πρεσβύτερόν ἐστιν ὅσον ἐπὶ τῇ πανουργίᾳ;

ΗΦ. Καὶ τί ἂν ἀδικῆσαι δύναίτο ἀρτίτοκον ὄν;

ΑΠ. Ἐρώτα τὸν Ποσειδῶνα, οὗ τὴν τρίαιναν ἔκλεψεν, ἢ τὸν Ἄρη· καὶ τούτου γὰρ ἐξείλκυσε λαθὼν ἐκ τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος, ἵνα μὴ ἐμαυτὸν λέγω, δὴ ἀφώπλισε τοῦ τόξου καὶ τῶν βελῶν.

2. ΗΦ. Τὸ νεογνὸν ταῦτα, δὲ μόλις ἔστηκε, τὸ ἐν τοῖς σπαργάνοις;

ΑΠ. Εἴση, ὃ Ἥφαιστε, ἥν σοι προσέλθῃ μόνον.

ΗΦ. Καὶ μὴν προσῆλθεν ἤδη.

ΑΠ. Τί οὖν; πάντα ἔχεις τὰ ἐργαλεῖα καὶ οὐδὲν ἀπόλωλεν αὐτῶν;

ΗΦ. Πάντα, ὃ Ἀπόλλων.

ΑΠ. Ὅμως ἐπίσχεσαι ἀκριβῶς.

ΗΦ. Νῆ Δία, τὴν πυράγραν οὐχ ὀρῶ.

ΑΠ. Ἀλλ' ὅψις που ἐν τοῖς σπαργάνοις αὐτὴν τοῦ βρέφους.

ΗΦ. Οὕτως δξύχειρ ἐστὶ καθάπερ ἐν τῇ γαστρὶ ἐκμελετήσας τὴν κλεπτικὴν;

3. ΑΠ. Οὐ γὰρ ἤκουσας αὐτοῦ καὶ λαλοῦντος ἤδη στωμύλα καὶ ἐπίτροχα· δὲ καὶ διακονεῖσθαι ἡμῖν ἐθέλει. Χθὲς δὲ προκαλεσάμενος τὸν Ἐρώτα κατεπάλαισεν εὐθύς οὐκ οἶδ' ὅπως ὑφελὼν τῷ πόδε· εἶτα μεταξὺ ἐπαινούμενος τῆς Ἀφροδίτης μὲν τὸν κεστὸν ἔκλεψε προσπτυξαμένης αὐτὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ, τοῦ Διὸς δὲ γελῶντος ἔτι, τὸ σκῆπτρον· εἰ δὲ μὴ βαρύτερος δὲ κεραυνὸς ἦν καὶ πολὺ τὸ πῦρ εἶχε, κάκτενον ἂν ὑφείλετο.

ΗΦ. Γοργόν τινα τὸν παῖδα φῆς.

ΑΠ. Οὐ μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ μουσικόν.

ΗΦ. Γῶ τοῦτο τεκμαίρεσθαι ἔχεις;

4. ΑΠ. Χελώνην που νεκρὰν εὐρὺν ὄργανον ἀπ' αὐτῆς συνεπήξατο· πήχεις γὰρ ἐναρμόσας καὶ ζυγώσας, ἔπειτα κολλάβους ἐμπήξας καὶ μαγάδα ὑποθεῖς καὶ ἐντεινάμενος ἐπτὰ χορδὰς ἐμελῶδει πάνυ γλαφυρόν, ὃ Ἥφαιστε, καὶ ἐναρμόνιον, ὡς καμὲ αὐτῷ φθονεῖν πάλαι κιθαρίζειν ἀσχοῦντα. Ἐλεγε δὲ ἡ Μαῖα ὡς μὴδὲ μένοι τὰς νύκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ὑπὸ περιεργίας ἄχρι τοῦ ἄδου κατῖοι, κλέψων τι κάκεῖθεν δηλαδὴ. Ὑπόπτερος δ' ἐστὶ καὶ ῥάβδον τινὰ πεποίηται θαυμασίαν τὴν δύναμιν, ἣ ψυχαγωγεῖ καὶ κατὰγει τοὺς νεκρούς.

ΗΦ. Ἐγὼ ἐκείνην ἔδωκα αὐτῷ παίγνιον εἶναι.

ΑΠ. Τοιγαροῦν ἀπέδωκέ σοι τὸν μισθόν, τὴν πυράγραν—

ΗΦ. Εὖ γε ὑπέμνησας· ὥστε βαδιοῦμαι ἀποληψόμενος αὐτὴν, εἰ που ὡς φῆς εὐρεθείη ἐν τοῖς σπαργάνοις.

ΑΠ. Illumne infantem, Vulcane, esse insigne bonum, qui Iapeto sit senior, quantum ad astutiam?

VULC. Ecquid male facere possit recens natus?

ΑΠ. Roga Neptunum, cujus tridentem furatus est, aut Martem; illius enim eduxit clam vagina gladium: ne me ipsum dicam, quem exarmavit arcu et sagittis.

2. VULC. Haec iste recens natus, qui vix pedibus stat, etiamnum in fasciis?

ΑΠ. Experiere, Vulcane, mox atque ad te accesserit.

VULC. Atqui jam accessit.

ΑΠ. Quid ergo? cunctane habes instrumenta, nullumque eorum tibi periit?

VULC. Cuncta, Apollo.

ΑΠ. Tamen inspicie diligenter.

VULC. Ita me Jupiter amet, forcipem non video.

ΑΠ. At videbis eum alicubi in cunabulis infantis.

VULC. Tamne acutis est manibus, ac si in utero meditalus fuerit artem furandi!

3. ΑΠ. Non tu illum audivisti jam loquentem argutula quaedam et volubilia: quin et ministrare nobis vult. Heri vero provocatum Cupidinem luctando dejecit statim nescio quomodo subducens pedes: tum interea dum laudabatur, Veneris cestum surripuit, illum amplexae ob victoriam; Jovis autem ridentis sceptrum, et, nisi gravius esset fulmen, multumque ignem haberet, illud quoque surripuisset.

VULC. Agilem quendam et alacrem puerum narras.

ΑΠ. Non hoc tantum, sed et jam musicum.

VULC. Id quo indicio colligere potes?

4. ΑΠ. Testudinem alicubi mortuam quum invenisset, instrumentum ex ea musicum compegit: manubriis enim adaptatis, jugo addito, tum claviculis infixis, et asserculo supposito, fidesque intendens septem, canit valde tenerum quiddam, o Vulcane, et concinnum, ut egomet ipsi invideam, qui dudum arte pulsandae citharae exerceor. Praeterea dicebat Maia, illum ne noctu quidem manere in caelo, sed curiositatis ergo usque ad inferos descendere, nempe furaturum aliquid inde etiam: alis autem est instructus: et virgam quandam sibi confecit mirabili virtute praeditam, qua animas ducit, deducitque mortuos.

VULC. Hanc ipsi donavi, ludicrum ut esset.

ΑΠ. Proinde reddidit tibi mercedem, forcipem—

VULC. Recte sane admonuisti: quare ibo ad eum recuperandum, sicubi, ut ais, reperiatur in fasciis.

ΗΦ. Τ
λευσας, ἔ
δέοι μὲν
ΖΕΥΣ.

κεφαλὴν ἐ
ΗΦ. Π
τάληθες ὅπ
ΖΕΥΣ.

εἰ δὲ ἀπειθ
Ἄλλὰ χρῆ
ἀπόλλυμαι
στρέφουσιν.

ΗΦ. Ὅ
γὰρ δὲ πέλε
Εἰλείθυιαν
ΖΕΥΣ.

οἶδα ἐγὼ τὸ
ΗΦ. Ἄκ
κελεύοντος;
κὼν εἶχες ἐν
λικαύτην ὑπ
τα ἐνοπλον·
ἔχων. Ἦ
τινάσσει καὶ
γιστον, καλῶ
χεῖ· γλαυκῶ
Ὡστε, ὃ Ζε
τὴν.

ΖΕΥΣ. Ἄ
αἰ ἐθέλῃσει
ἀντιλέγω.

ΗΦ. Τοῦ
ἤδη συναρπά
ΖΕΥΣ. Ε
ἀδυνάτων ἐρῶ

ΠΟ

1. ΠΟΣ.

ΕΡΜ. Οὐ

ΠΟΣ. Ὅ

ΕΡΜ. Μή

οὐκ ἂν ἴδοις α

ΠΟΣ. Μῶ

ΕΡΜ. Οὐκ

ΠΟΣ. Συν

ΕΡΜ. Οὐδ

ΠΟΣ. Πό

ΕΡΜ. Αἰσ

8.

ΗΦΑΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

ΗΦ. Τί με, ὦ Ζεῦ, χρή ποιεῖν; ἤκω γάρ, ὡς ἐκέλευσας, ἔχων τὸν πέλεκυν δξύτατον, εἰ καὶ λίθον δέοι μίᾳ πληγῇ διακόψαι.

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, ὦ Ἥφαιστε· ἀλλὰ δίδελέ μου τὴν κεφαλὴν ἐς δύο κατενεγκῶν.

ΗΦ. Πειρᾷ μου, εἰ μέμνηνα; πρόσταττε δ' οὖν τὰ ληθὲς ὅπερ ἐθέλεις σοι γενέσθαι.

ΖΕΥΣ. Τοῦτο αὐτὸ, διαιρεθῆναί μοι τὸ κρανίον· εἰ δὲ ἀπειθήσεις, οὐ νῦν πρῶτον ὀργιζομένου πειράσῃ. Ἀλλὰ χρή καθικνεῖσθαι παντὶ τῷ θυμῷ, μηδὲ μέλλειν ἀπόλλυμαι γὰρ ὑπὸ ὠδίνων, αἱ μοι τὸν ἐγκέφαλον ἀναστρέφουσιν.

ΗΦ. Ὅρα, ὦ Ζεῦ, μὴ κακὸν τι ποιήσωμεν· δξύς γάρ ὁ πέλεκυς ἐστὶ καὶ οὐκ ἀναιμωτὶ οὐδὲ κατὰ τὴν Εὐλείθυιαν μαίωσεται σε.

ΖΕΥΣ. Κατένεγκε μόνον, ὦ Ἥφαιστε, θαρρῶν· οἶδα ἐγὼ τὸ συμφέρον.

ΗΦ. Ἄκων μὲν, κατοίσω δέ· τί γὰρ χρή ποιεῖν σοῦ κελεύοντος; Τί τοῦτο; κόρη ἔνοπλος; Μέγα, ὦ Ζεῦ, κακὸν εἶχες ἐν τῇ κεφαλῇ· εἰκότως γοῦν δξύθυμος ἦσθα τηλικαύτην ὑπὸ τῇ μήνιγγι παρθένον ζωογονῶν καὶ ταῦτα ἔνοπλον· ἥ που στρατόπεδον, οὐ κεφαλὴν ἐλελήθεις ἔχων. Ἡ δὲ πηδᾷ καὶ πυρρὶ χίρξει καὶ τὴν ἀσπίδα τινάσσει καὶ τὸ δόρυ πάλλει καὶ ἐνθουσιᾷ, καὶ τὸ μέγιστον, καλὴ πάνυ καὶ ἀκμαία γεγένηται ἤδη ἐν βραχεί· γλαυκῶπις μὲν, ἀλλὰ κοσμεῖ καὶ τοῦτο ἡ κόρυς. Ὡστε, ὦ Ζεῦ, μαίωτρά μοι ἀπόδος ἐγγυήσας ἤδη αὐτήν.

ΖΕΥΣ. Ἀδύνατα αἰτεῖς, ὦ Ἥφαιστε· παρθένος γὰρ αἰεὶ ἐθελήσει μένειν. Ἐγὼ δ' οὖν τό γε ἐπ' ἐμοὶ οὐδὲν ἀντιλέγω.

ΗΦ. Τοῦτ' ἐβουλόμην· ἐμοὶ μελήσει τὰ λοιπὰ, καὶ ἤδη συναρπάσω αὐτήν.

ΖΕΥΣ. Εἰ σοι ῥάδιον, οὕτω ποίει· πλὴν οἶδα ὅτι ἀδυνάτων ἐρᾷς.

9.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΠΟΣ. Ἔστιν, ὦ Ἑρμῇ, νῦν ἐντυχεῖν τῷ Δί;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ὦ Ποσειδόν.

ΠΟΣ. Ὅμως προσάγγειλον αὐτῷ.

ΕΡΜ. Μὴ ἐνόχλει, φημί· ἀκαιρὸν γὰρ ἐστίν, ὥστε οὐκ ἂν ἴδοις αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι.

ΠΟΣ. Μῶν τῇ Ἡρᾷ σύνεστιν;

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ἑτεροῖόν τί ἐστι.

ΠΟΣ. Συνήμι· ὁ Γανυμήδης ἐνδόν.

ΕΡΜ. Οὐδὲ τοῦτο· ἀλλὰ μαλακῶς ἔχει αὐτός.

ΠΟΣ. Πόθεν, ὦ Ἑρμῇ; δεινὸν γὰρ τοῦτο φῆς.

ΕΡΜ. Αἰσχύνομαι εἰπεῖν, τοιούτῳ ἐστίν.

8.

VULCANI ET JOVIS.

VULC. Quid me, Jupiter, oportet facere? venio enim, ut jussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapidem opus sit uno ictu dissecare.

JUP. Recte sane, o Vulcane. At tu divide meum caput in duas partes dejecta securi.

VULC. Tentasne me an insaniam? Quin impera vere quod vis tibi fieri.

JUP. Divide mihi calvariam: quod si morem non gesseris, non nunc primum iratum experire me. Sed vide ut ferias omni animi contentione, neu cuncteris: pereo enim prae doloribus, qui meum cerebrum convellunt.

VULC. Vide, Jupiter, ne mali quid faciamus: acuta enim securis est, et non sine sanguine, neque ad Lucinae morem, tibi obstetricabitur.

JUP. Incute modo, Vulcane, audacter: ego enim novi quid conducat.

VULC. Invitus quidem, sed tamen feriam: quid enim aliquis faciat, te jubente? Quid hoc? puella armata? Magnum, o Jupiter, malum habuisti in capite: merito igitur iracundus eras, qui tantam sub cerebri membrana virginem vivam nutries, idque armatam: profecto castra, non caput clam nobis habuisti. Haec vero saltat, inque armis tripudiat, clypeum concutit, et hastam vibrat, ac furore concitatur: quodque maximum est, formosa admodum ac matura jam exstitit brevi: caesia quidem, sed ornat hoc etiam ipsum galea. Quare, o Jupiter, obstetriciam mercedem redde illa virgine mihi desponsa.

JUP. Quae fieri nequeant petis, Vulcane: perpetuo enim virgo manere vult. Attamen, quantum in me est, nihil obloquor.

VULC. Hoc volebam: reliqua mihi curae erunt: jamque ipsam corripiam.

JUP. Si tibi hoc facile, ita fac: novi tamen, quae fieri non possint, te appetere.

9.

NEPTUNI ET MERCURII.

1. NEPT. Estne, Mercuri, nunc convenire Jovem?

MERC. Nequaquam, Neptune.

NEPT. Attamen adesce me renuncia ipsi.

MERC. Ne molestus sis, inquam: non opportunum enim, atque adeo visere non licet eum in praesentia.

NEPT. Num Junoni dat operam?

MERC. Minime: sed longe aliud quiddam est.

NEPT. Intelligo: Ganymedes intus.

MERC. Neque hoc: at ipse sane non optime valet.

NEPT. Unde vero, Mercuri? nam mirificum hoc est quod narras.

MERC. Pudet eloqui, tale est.

ΠΟΣ. Ἄλλ' οὐ χρή πρὸς ἐμὲ θεῖόν γε ὄντα.

ΕΡΜ. Τέτοκεν ἀρτίως, ὦ Πόσειδον.

ΠΟΣ. Ἀπαγε, τέτοκεν ἐκεῖνος; ἐκ τίνος; οὐκοῦν ἐλελήθει ἡμᾶς ἀνδρόγυνος ὢν; ἀλλ' οὐδὲ ἐπεσήμανεν ἢ γαστήρ αὐτῷ ὄγκον τινά.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· οὐ γὰρ ἐκείνη εἶχε τὸ ἔμβρυον.

ΠΟΣ. Οἶδα· ἐκ τῆς κεφαλῆς ἔτεκεν αὐθις ὥσπερ τὴν Ἀθηνᾶν· τοκάδα γὰρ τὴν κεφαλὴν ἔχει.

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ἐν τῷ μηρῷ ἐκύει τὸ ἐκ τῆς Σεμέλης βρέφος.

ΠΟΣ. Εὖ γε δ' γενναῖος, ὥς ὅλος ἡμῖν κυοφορεῖ καὶ πανταχόθι τοῦ σώματος. Ἀλλὰ τίς ἡ Σεμέλη ἐστὶ;

2. ΕΡΜ. Θηβαία, τῶν Κάδμου θυγατέρων μία. Ταῦτη συνελθὼν ἐγκύμονα ἐποίησεν.

ΠΟΣ. Εἴτα ἔτεκεν, ὦ Ἑρμῇ, ἀντ' ἐκείνης;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα, εἰ καὶ παράδοξον εἶναί σοι δοκεῖ· τὴν μὲν γὰρ Σεμέλην ὑπελθοῦσα ἡ Ἥρα — οἶσθα δὲ ὡς ζηλότυπός ἐστι — πείθει αἰτῆσαι παρὰ τοῦ Διὸς μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἥκειν παρ' αὐτήν· ὡς δὲ ἐπέισθη καὶ ἦκεν ἔχων καὶ τὸν κεραυνόν, ἀνεφλέγη δ' ὄροφος, καὶ ἡ Σεμέλη μὲν διαφθείρεται ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ἐμὲ δὲ κελεύει ἀνατεμόντα τὴν γαστέρα τῆς γυναικὸς ἀνακομίσαι ἀτελὲς ἔτι αὐτῷ τὸ ἔμβρυον ἐπταμηνιαῖον· καὶ ἐπειδὴ ἐποίησα, διελὼν τὸν ἑαυτοῦ μηρὸν ἐντίθησιν, ὥς ἀποτελεσθεῖν ἐνταῦθα, καὶ νῦν τρίτῳ ἤδη μηνὶ ἐξέτεκεν αὐτὸ καὶ μαλακῶς ἀπὸ τῶν ὠδίνων ἔχει.

ΠΟΣ. Νῦν οὖν ποῦ τὸ βρέφος ἐστίν;

ΕΡΜ. Ἐς τὴν Νῦσαν ἀποκομίσας παρέδωκα ταῖς Νύμφαις ἀνατρέφειν Διόνυσον ἐπονομασθέντα.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ἀμφοτέρω τοῦ Διονύσου τούτου καὶ μήτηρ καὶ πατὴρ ὁ ἀδελφός ἐστιν;

ΕΡΜ. Ἔοικεν. Ἀπειμι δ' οὖν ὕδωρ αὐτῷ πρὸς τὸ τραῦμα οἴσων καὶ τᾶλλα ποιήσω· ἃ νομίζεται ὥσπερ λεγοῖ.

10.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΗΛΙΟΥ.

1. ΕΡΜ. ὦ Ἥλιε, μὴ ἐλάσης τήμερον, ὁ Ζεὺς φησι, μηδὲ αὐριον μηδὲ ἐς τρίτην ἡμέραν, ἀλλ' ἐνδον μένε, καὶ τὸ μεταξὺ μία τις ἔστω νύξ μακρά· ὥστε λυέτωσαν μὲν αἱ Ὠραι αὐθις τοὺς ἵππους, σὺ δὲ σβέσον τὸ πῦρ καὶ ἀνάπαυε διὰ μακροῦ σεαυτόν.

ΗΛ. Καινὰ ταῦτα, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ἀλλόκοτα ἥκεις παραγγέλλων. Ἀλλὰ μὴ παραβαίνειν τι ἔδοξα ἐν τῷ δρόμῳ καὶ ἔξω ἐλάσαι τῶν ὄρων, κατὰ μοι ἄχθεται καὶ τὴν νύκτα τριπλασίαν τῆς ἡμέρας ποιῆσαι διέγωνκεν;

ΕΡΜ. Οὐδὲν τοιοῦτον, οὐδὲ ἐς αἰὲ τοῦτο ἔσται· δεῖται δὲ τι νῦν αὐτὸς ἐπιμηχεστέρα γενέσθαι οἱ τὴν νύκτα.

ΗΛ. Ποῦ δὲ καὶ ἐστὶν ἡ πόθεν ἐξεπέμφθης ἀγγελῶν ταῦτά μοι;

NEPT. At non decet apud me quippe patrum.

MERC. Peperit jam modo, Neptune.

NEPT. Apage : illene peperit? ex quo? ergo nobis nec opinantibus fuit ambiguo sexu? sed nec indicium fecit ejus uterus tumoris ullius.

MERC. Recte ais : neque enim ille habebat factum.

NEPT. Tenco : ex capite peperit iterum, ut Minervam : puerperum enim habet caput.

MERC. Neutiquam : sed in femore ferebat ex Semele infantem.

NEPT. Euge : ut bonus ille totus nobis uterum gestat, et in omni parte corporis. At quanam est Semele?

2. MERC. Thebana, Cadmi filiarum una : illam congressus gravidam fecit.

NEPT. Tum peperit, Mercuri, ejus vice?

MERC. Ita plane, tametsi fidem mereri res tibi non videatur : Semelen enim dolis aggressa Juno (nostri gravem ejus æmulationem) inducit ad petendum a Jove cum tonitribus ac fulminibus ut veniat ad se : quum morigeratus accessit fulmen habens, succensum est tectum, ipsaque Semele perit ab igne : tum me jubet, exsceto utero mulieris, deferre nondum maturum ad se factum septimestrem : postquam feci, perscisso femori suo indit, ut maturaretur ibi. Nunc tertio jam mense partum edidit, atque imbecillius ex laboribus habet.

NEPT. Ubinam nunc infans est?

MERC. In Nysam ablatum tradidi Nymphis educandum, imposito Dionysi nomine.

NEPT. Ergo utrumque Dionysi istius et mater et pater est frater meus?

MERC. Ita quidem videtur. At abeo, aquam ipsi ad vulnus laturus, ceteraque curaturus, quæ solent, tanquam puerperæ.

10.

MERCURII ET SOLIS.

1. MERC. Sol, ne currum egeris hodie, Jupiter ait, nec cras, neque perendie ; sed intus mane : idque temporis intervallum una esto nox longa. Quare solvunto Horæ iterum equos : tu restingue ignem, teque recrea quiete post longum tempus.

SOL. Insolita hæc, o Mercuri, atque inusitata nuncians ades : sed numquid de via aberrare visus sum in cursu, et extra limites equos agere, idque mihi succenset, et propterea noctem triplo majorem die facere constituit?

MERC. Nihil quidem tale ; neque semper illud erit : sed ita nunc ipsi usus est, ut noctem sibi fieri productionem velit.

SOL. Ille autem ubi est, aut unde missus tu, ut hæc mihi nunciare?

230 - 212
ΕΡΜ
τρύωνος
ΗΛ.
ΕΡΜ
λίαν ταύ
μιᾶ νυκτ
2. Η
Ταῦτα δ
— αὐτοῖ
νος παρὰ
Θήβαις ἐ
μέτρον τῶ
ρηλλαγμ
ονητῇ γυν
στράφαι
τοὺς ἵππ
ἀτρίβῃ μ
ἀθλίως ἐν
τῶν Διὸς
ἀν ἐκεῖνο
κρῶ τῷ ζ
ΕΡΜ.
τῶν λόγων
τὸν Ἵπνο
τὴν μὲν σ
τοὺς ἀνθρ
νύκτα γεγ

1. ΑΦ
δύοταν κα
γος ἀφορῶ
ἄτε κυνηγ
αὐτὸν ἐκ μ
ΣΕΛ.
τούτων αἵτ
ΑΦΡ.
τὴν μητέρα
Ἀγχίσου ἐν
τὸ Ἀσύριον
ἐπέραστον
μενον ὥστε
ποιῶν, κλά
περιαιρήσει
ἐνέτεινα ἐς
τὸ παραυτί
σται ἀπάντ
2. Ἀτὰρ
ραμύθητον
ΣΕΛ. Ἰ

230 - 212)

ΕΡΜ. Ἐκ Βοιωτίας, ὦ Ἥλιε, παρὰ τῆς Ἀμφι-
τρώωνος γυναικὸς, ἣ συνέστιν ἑρῶν αὐτῆς.

ΗΛ. Εἴτα οὐχ ἱκανὴ νύξ μία;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς· τεχθῆναι γάρ τινα δεῖ ἐκ τῆς ὁμι-
λίας ταύτης μέγαν καὶ πολύαθλον θεόν· τοῦτον οὖν ἐν
μικρῇ νυκτὶ ἀποτελεσθῆναι ἀδύνατον.

2. ΗΛ. Ἀλλὰ τελεσιουργεῖτω μὲν ἀγαθῇ τύχῃ.
Ταῦτα δ' οὖν, ὦ Ἑρμῆ, οὐκ ἐγίγνετο ἐπὶ τοῦ Κρόνου
— αὐτοὶ γὰρ ἡμεῖς ἐσμέν — οὐδ' ἀπόκοιτός ποτε ἐκεῖ-
νος παρὰ τῆς Ῥέας ἦν οὐδὲ ἀπολιπὼν ἂν τὸν οὐρανὸν ἐν
Θήβαις ἐκοιμᾶτο, ἀλλ' ἡμέρα μὲν ἡμέρα, νύξ δὲ κατὰ
μέτρον τὸ αὐτῆς ἀνάλογον ταῖς ὥραις, ξένον δὲ ἢ πα-
ρηλλαγμένον οὐδὲν, οὐδ' ἂν ἐκοινωνήσέ ποτε ἐκείνος
θνητῇ γυναικί· νῦν δὲ δυστήνου γυναικοῦ ἕνεκα χρή ἀνε-
στράφθαι τὰ πάντα καὶ ἀκαμπεστέρους μὲν γενέσθαι
τοὺς ἵππους ὑπὸ τῆς ἀργίας, δύσπορον δὲ τὴν ὁδὸν
ἀτρίβῃ μένουσαν τριῶν ἑξῆς ἡμερῶν, τοὺς δ' ἀνθρώπους
ἀολίως ἐν σκοτεινῇ διαβιοῦν. Τοιαῦτα ἀπολαύσονται
τῶν Διὸς ἐρώτων καὶ καθεδοῦνται περιμένοντες, ἔστ'
ἂν ἐκεῖνος ἀποτελέσῃ τὸν ἀολητὴν, ὃν λέγεις, ὑπὸ μα-
κρῇ τῇ ζόφῳ.

ΕΡΜ. Σιώπα, ὦ Ἥλιε, μή τι κακὸν ἀπολαύσης
τῶν λόγων. Ἐγὼ δὲ παρὰ τὴν Σελήνην ἀπελθὼν καὶ
τὸν Ὑπνον ὑπαγγεῶν κάκεινοις ἅπερ ὁ Ζεὺς ἐπέστειλε,
τὴν μὲν σχολῇ προβαίνειν, τὸν δὲ Ὑπνον μὴ ἀνιέναι
τοὺς ἀνθρώπους, ὥς ἀγνοήσωσι μακρὰν οὕτω τὴν
νύκτα γεγεννημένην.

11.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗΣ.

1. ΑΦΡ. Τί ταῦτα, ὦ Σελήνη, φασὶ ποιεῖν σε;
δύοταν κατὰ τὴν Καρίαν γένῃ, ἰστάναι μὲν σε τὸ ζευ-
γος ἀφορῶσαν ἐς τὸν Ἐνδυμῖωνα καθεύδοντα ὑπαίθριον
ἅτε κυνηγέτην ὄντα, ἐνίοτε δὲ καὶ καταβαίνειν παρ'
αὐτὸν ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ;

ΣΕΛ. Ἐρώτα, ὦ Ἀφροδίτη, τὸν σὸν υἱὸν, ὃς μοι
τούτων αἴτιος.

ΑΦΡ. Ἐὰν ἐκεῖνος ὑβριστής ἐστιν· ἐμὲ γοῦν αὐτὴν
τὴν μητέρα οἷα δέδρακεν, ἄρτι μὲν ἐς τὴν Ἰδὴν κατὰγον
Ἀγχίσου ἕνεκα τοῦ Ἰλίου, ἄρτι δὲ ἐς τὸν Λίβανον ἐπὶ
τὸ Ἀσσύριον ἐκεῖνο μειράκιον, ὃ καὶ τῇ Φερσεφάττῃ
ἐπέραστον ποιήσας ἐξ ἡμισείας ἀφείλετό με τὸν ἐρώ-
μενον· ὥστε πολλάκις ἠπειλήσα, εἰ μὴ παύσεται τοιαῦτα
ποιῶν, κλάσειν μὲν αὐτοῦ τὰ τόξα καὶ τὴν φαρέτραν,
περιαιρήσειν δὲ καὶ τὰ πτερὰ· ἤδη δὲ καὶ πληγὰς αὐτῷ
ἐνέτεινα ἐς τὰς πυγὰς τῷ σανδάλῳ· ὃ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως
τὸ παραυτίκα δεδιώς καὶ ἰκετεύων μετ' ὀλίγον ἐπιλέλη-
σται ἀπάντων.

2. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, καλὸς δ' Ἐνδυμίων ἐστίν; εὐπα-
ραμύθητον γὰρ οὕτω τὸ δεινόν.

ΣΕΛ. Ἐμοὶ μὲν καὶ πάνυ καλός, ὦ Ἀφροδίτη, δο-

MERC. Ex Bœotia, Sol, ab Amphitryonis uxore, cum
qua una est, amans illam.

SOL. Tum porro non satis est una nox?

MERC. Neutiquam : creari enim aliquem oportet ex illo
congressu magnum et multis certaminibus insignem deum :
is talis ut una nocte absolvatur, fieri non potest.

2. SOL. Quin ergo, quod bene vortat, illud consummato.
At hæc certe, Mercuri, non fiebant ætate Saturni (sumus
autem soli sine arbitris), neque secubabat ille unquam a
Rhea, nec relicto cœlo Thebis in lectum ibat : sed dies erat
dies, et nox itidem pro mensura sua exacta ad anni tempe-
states; insolens vero, aut præter ordinem mutatum nihil;
nec unquam ille rem habuisset cum mortali femina. Nunc
contra miseræ mulieris gratia cuncta sunt sursum deorsum
vertenda; minus agiles fiunt equi quiescendo; via difficilior,
non terenda quippe per continuos tres dies; homines interea
misere in caligine degent. Hos scilicet fructus capient ex
Jovis amoribus, sedebuntque exspectantes usque dum ille
perficiat athletam, quem dicis, inter longas istas tenebras.

MERC. Tace, Sol, ne infortunium tibi afferant isti ser-
mones. Ego vero ad Lunam properans et Somnum, re-
nunciabo iis etiam, quæ Jupiter mandavit; illa quidem ut
lente progrediatur, Somnus autem ne remittat homines,
ignoraturos nempe tam longam exstitisse noctem.

11.

VENERIS ET LUNÆ.

1. VEN. Quid ista, Luna, dicunt facere te? quæ ad-
versus Cariam veneris, sistere te bigas, et despectare in
Endymionem dormientem sub divo, quippe venatorem; ali-
quando etiam descendere ad ipsum ex media via?

LUN. Sciscitare, Venus, ex filio tuo, qui mihi horum
causa.

VEN. Hem : ille insolenter injuriosus est : en, in me ma-
trem qualia designavit, nunc in Idam deducens Anchisæ
Iliensis gratia; alias in Libanum, ad Assyrium illum ado-
lescentulum, quem quum et Proserpinæ amabilem fecit, ex
dimidia parte mihi subripuit meos amores. Atque adeo
sæpe comminata fui, nisi desistat talia facere, me confra-
cturam esse ejus arcus et pharetram, imo etiam circumcisu-
ram alas; quin jam plagas ipsi intentavi in nates sandalio :
is autem nescio quo pacto, in præsentia quidem timefactus
et supplex, post paullo oblitus est omnium.

2. At dic mihi, pulcherne Endymion est? malum enim hoc
maxime solatio mitigetur.

LUN. Mihi quidem sane pulcher, o Venus, videtur; tum

κεῖ, καὶ μάλιστα ὅταν ὑποβαλόμενος ἐπὶ τῆς πέτρας τὴν χλαμύδα καθεύδῃ τῇ λαιᾷ μὲν ἔχων τὰ ἀκόντια ἤδη ἐκ τῆς χειρὸς ὑπορρέοντα, ἡ δεξιὰ δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸ ἄνω ἐπικεκλασμένη ἐπιπρέπη τῷ προσώπῳ περικειμένη, ὃ δὲ ὑπὸ τοῦ ὕπνου λελυμένος ἀναπνέῃ τὸ ἀμβρόσιον ἐκεῖνο ἄσθμα. Τότε τοίνυν ἐγὼ ἀφοφῆτι κατιούσα ἐπ' ἄκρων τῶν δακτύλων βεβηκυῖα, ὥς ἂν μὴ ἀνεγρόμενος ἐκταραχθεῖ — οἶσθα· τί οὖν ἂν σοι λέγοιμι τὰ μετὰ ταῦτα; πλὴν ἀπόλλυμαι γε ὑπὸ τοῦ ἔρωτος.

12.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΟΣ.

1. ΑΦΡ. Ὡ τέκνον Ἔρως, ὅρα οἷα ποιεῖς· οὐ τὰ ἐν τῇ γῇ λέγω, ὅποσα τοὺς ἀνθρώπους ἀναπείθεις καθ' αὐτῶν ἢ κατ' ἀλλήλων ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅς τὸν μὲν Δία πολύμορφον ἐπιδεικνύεις ἀλλάττων ἐς ὃ τι ἂν σοι ἐπὶ τοῦ καιροῦ δοκῇ, τὴν Σελήνην δὲ καθαιρεῖς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τὸν Ἥλιον δὲ παρὰ τῇ Κλυμένη βραδύνειν ἐνίοτε ἀναγκάζεις ἐπιλεησμένον τῆς ἱππασίας· ἃ μὲν γὰρ ἐς ἐμὲ τὴν μητέρα ὑβρίζεις, ὁαρρῶν ποιεῖς. Ἀλλὰ σὺ, ὦ τολμηρότατε, καὶ τὴν Ῥέαν αὐτὴν γραῦν ἤδη καὶ μητέρα τοσοῦτων θεῶν οὔσαν ἀνέπεισας παιδεραστεῖν καὶ τὸ Φρύγιον μεῖράκιον ποθεῖν, καὶ νῦν ἐκείνη μέμνηεν ὑπὸ σοῦ καὶ ζευξαμένη τοὺς λέοντας, παραλβούσα καὶ τοὺς Κορύβαντας ἅτε μανικοὺς καὶ αὐτοὺς ὄντας, ἄνω καὶ κάτω τὴν Ἰδὴν περιπολοῦσιν, ἡ μὲν ὀλολύζουσα ἐπὶ τῇ Ἀττῇ, οἱ Κορύβαντες δὲ ὃ μὲν αὐτῶν τέμνεται ξίφει τὸν πῆχυν, ὃ δὲ ἀνείς τὴν κόμην ἵεται μεμνηνὼς διὰ τῶν ὀρῶν, ὃ δὲ αὐλεῖ τῷ κέρατι, ὃ δὲ ἐπιβομβεῖ τῷ τυμπάνῳ ἢ ἐπικτυπεῖ τῷ κυμβάλῳ, καὶ ὅλως θόρυβος καὶ μανία τὰ ἐν τῇ Ἰδῇ ἅπαντά ἐστι. Δέδια τοίνυν ἡ τὸ τοιούτον κακὸν ἐγὼ τεκοῦσα μὴ ἀπομανεῖσά ποτε ἢ Ῥέα ἢ καὶ μᾶλλον ἔτι ἐν αὐτῇ οὔσα κελεύσῃ τοὺς Κορύβαντας συλλαβόντας σε διασπάσασθαι ἢ τοῖς λέουσι παραβαλεῖν.

2. ΕΡΩΣ. Θάρρει, μήτερ, ἐπεὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη ξυνήθης εἰμὶ, καὶ πολλάκις ἐπαναβάς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἠνιοχῶ αὐτοὺς, οἱ δὲ σαίνουσί με καὶ τὴν χεῖρα δεχόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιχμησάμενοι ἀποδιδόασί μοι· αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ Ῥέα πότῃ ἂν ἐκείνη σχολὴν ἀγάγοι ἐπ' ἐμὲ ὅλη οὔσα ἐν τῇ Ἀττῇ; Καίτοι τί ἐγὼ ἀδικῶ δεικνὺς τὰ καλὰ οἷά ἐστιν; ὑμεῖς δὲ μὴ ἐφίεσθε τῶν καλῶν· μὴ τοίνυν ἐμὲ αἰτιᾶσθε τούτων. Ἡ θέλεις σὺ, ὦ μήτερ, αὐτὴ μηκέτι ἔρᾶν μήτε σὲ τοῦ Ἀρεως μήτε ἐκεῖνον σοῦ;

ΑΦΡ. Ὡς δεινὸς εἶ καὶ κρατεῖς ἅπαντων· ἀλλὰ μεμνήσῃ μου ποτε τῶν λόγων.

que maxime, quando subjecta super rupem chlamyde dormit, sinistra tenens jacula ex manu jam defluentia; dextra vero circa caput sursum reflexa admodum decet faciem ambiens, atque ipse somno solutus efflatum reciprocatur ambrosium illum halitum. Tunc igitur ego sine ullo strepitu delapsa, summisque pedum digitis innixa, ne expergefactus subito conturbetur — rem nosti: quid ergo tibi porro dicam quæ consequuntur? hoc tantum, dispereo amore.

12.

VENERIS ET CUPIDINIS.

1. VEN. O fili Cupido, vide qualia facis: non ea, quæ in terra contingunt, dico, quæcumque homines inducis ut in se quisque aut alii in alios admittant; sed etiam quæ in cælis: qui Jovem quidem multas in formas conversum identidem exhibes, eum mutans in quodcumque tibi commodum videtur, Lunam deducis ex cælo, Solem apud Clymenen commorari nonnunquam cogis oblitum cursus ordiendi: nam quæ in me genitricem committis, confidenter quasi jure tuo facis. Sed tu, audacissime, Rheam etiam ipsam jam vetulam et matrem tot deorum impulisti, ut puerum amel Phrygiumque adolescentulum appetat. Nunc illa sunt opera tua; junctisque leonibus et assumtis in comitatum Corybantibus, qui scilicet fanatici sint et ipsi, sursum deorsum Idam circumvagantur, hæc ululatus edens ob Attin, Corybantes autem, hic conscindit sibi ense cubitum, ille effusa coma fertur furivatus per montes, alius tibiam inflat adunco cornu, alius bombum excitat pulso tympano, aut increpat cymbalo: et in summa, tumultus furorisque in Ida omnia sunt plena. Metuo igitur, quæ te tam magnum malum pepererim, ne quando plane in furorem acta Rhea, vel dixero potius mentis suæ compos, jubeat Corybantas comprehensum te discernere, aut leonibus objicere.

2. CUP. Bono esto animo, mater, quandoquidem et leonibus ipsis jam familiaris sum, et sæpe conscensis eorum tergis, prehensaque juba tanquam habenis eos rego; illi autem adulantur mihi et manum acceptam in os delambentes, restituunt: de ipsa vero Rhea, quando tandem illa otium agat, adversum me ut quicquam conetur, tota in Attide occupata? At porro quid ego delinquo, si ostendam pulchra qualia sunt? vosmet autem ipsæ ne teneamini desiderio pulchrorum; proinde me ne insimuletis. An hocce vis, mater, ut non amplius ames neque ipsa Martem, nec ille te?

VEN. Quam mirificus es et superior omnibus: sed erit quum recordabere dicta mea.

ΔΙΟΣ

1. ΖΗ

ἐρίζοντες

ταῦτα καὶ

ΗΡΑΚ

κέα προκ

ΑΣΚ.

ΗΡΑΚ

ἐκεραύνω

αὐτοῖς ἀθα

ΑΣΚ.

Οἷτῃ κατ

ΗΡΑΚ

μὲν υἱός

βίον, θηρ

τιμωρούμ

μὲν ἴσως

κων, ἀνδρ

2. ΑΣ

μην, ὅτε

φθαρμένος

πυρός· ἐγὼ

σὺ οὔτε ἐξ

παιόμενος

οὐδὲ μελα

ναῖκα.

ΗΡΑΚ

εἴσῃ ὥς οὐ

σε ῥίψω ἐπ

Παῖωνα ἰά

ΖΕΥΣ.

ἡμῖν τὴν ξ

τοῦ ξυμπο

κατακλίνεσ

ἀποθανόντα

13.

ΔΙΟΣ, ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

1. ΖΕΥΣ. Παύσασθε, ὦ Ἀσκληπιέ καὶ Ἡράκλειε, ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἄνθρωποι· ἀπρεπὴ γὰρ ταῦτα καὶ ἀλλότρια τοῦ συμποσίου τῶν θεῶν.

ΗΡΑΚ. Ἀλλὰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, τουτονὶ τὸν φαρμάκῃ προκατακλίνεσθαί μου;

ΑΣΚ. Νὴ Δία· καὶ ἀμείνων γὰρ εἰμι.

ΗΡΑΚ. Κατὰ τί, ὦ ἐμβρόντητε; ἢ διότι σε ὁ Ζεὺς ἐκεραύνωσεν ἃ μὴ θέμις ποιοῦντα, νῦν δὲ κατ' ἔλεον αὖθις ἀθανασίας μετείληφας;

ΑΣΚ. Ἐπιέλησαι γὰρ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλειε, ἐν τῇ Οἴτῃ καταφλεγείς, ὅτι μοι ὀνειδίζεις τὸ πῦρ;

ΗΡΑΚ. Οὐκ οὐκ ἴσα καὶ ὁμοία βεβίωται ἡμῖν, δὲ Διὸς μὲν υἱός εἰμι, τοσαῦτα δὲ πεπόνηκα ἐκκαθαίρων τὸν βίον, θηρία καταγωνιζόμενος καὶ ἀνθρώπους ὕβριστάς τιμωρούμενος· σὺ δὲ ριζοτόμος εἶ καὶ ἀγύρτης, νοσοῦσι μὲν ἴσως ἀνθρώποις χρήσιμος ἐπιθήσειν τῶν φαρμάκων, ἀνδρῶδες δὲ οὐδὲν ἐπιδεδειγμένος.

2. ΑΣΚ. Εἴ λέγεις, ὅτι σου τὰ ἐγκαύματα ἰασάμεν, ὅτε πρῶην ἀνῆλθες ἡμίφλεκτος ὑπ' ἀμφοῖν διεφθαρμένος τὸ σῶμα, καὶ τοῦ χιτῶνος καὶ μετὰ τοῦτο τοῦ πυρός· ἐγὼ δὲ εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὔτε ἐδούλευσα ὥσπερ σὺ οὔτε ἐξαινον ἔρια ἐν Λυδίᾳ πορφυρίδα ἐνδεδυκὼς καὶ παιόμενος ὑπὸ τῆς Ὀμφάλης χρυσῷ σανδάλῳ, ἀλλ' οὐδὲ μελαγχολήσας ἀπέκτεινα τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα.

ΗΡΑΚ. Εἰ μὴ παύσῃ λαιδορούμενός μοι, αὐτίκα μάλα εἴσῃ ὡς οὐ πολὺ σε ὀνήσει ἡ ἀθανασία, ἐπεὶ ἀράμενός σε ῥίψω ἐπὶ κεφαλὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε μὴδὲ τὸν Παιῶνα ἰάσασθαι σε τὸ κρανίον συντριβέντα.

ΖΕΥΣ. Παύσασθε, φημί, καὶ μὴ ἐπιταράττετε ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ἢ ἀμφοτέρους ἀποπέμψομαι ὑμᾶς τοῦ συμποσίου. Καίτοι εὐγνωμον, ὦ Ἡράκλειε, προκατακλίνεσθαί σου τὸν Ἀσκληπιὸν ἅτε καὶ πρότερον ἀποθανόντα.

14.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΕΡΜ. Τί σκυθρωπὸς, ὦ Ἀπόλλων;

ΑΠ. Ὅτι, ὦ Ἑρμῇ, δυστυχῶ ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς.

ΕΡΜ. Ἄξιον μὲν λύπης τὸ τοιοῦτο· σὺ δὲ τί δυστυχής; ἢ τὸ κατὰ τὴν Δάφνην σε λυπεῖ ἔτι;

ΑΠ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐρώμενον πενθῶ τὸν Λάκωνα τὸν Οἰβάλου.

ΕΡΜ. Τέθνηκε γὰρ, εἰπέ μοι, ὁ Ὑάκινθος;

ΑΠ. Καὶ μάλα.

ΕΡΜ. Πρὸς τίνας, ὦ Ἀπόλλων; ἢ τίς οὕτως ἀνέραστος ἦν ὡς ἀποκτεῖναι τὸ καλὸν ἐκεῖνο μεράκιον;

13.

JOVIS, ÆSCULAPII ET HERCULIS.

1. JUP. Cessate, Æsculapi et Hercules, rixantes inter vos quasi homines : indecora enim hæc et aliena convivio deorum.

HERC. Et tu velis, o Jupiter, istum veneficum supra me accumbere?

ÆSC. Sic sane decet : etenim melior sum.

HERC. Quo in genere, attonite? ideone, quod te Jupiter fulmine percussit, quæ fas non erat facientem, nunc autem per misericordiam iterum immortalitatem participasti?

ÆSC. Oblitusne es, Hercules, in Cæta te quoque conflagrasse, qui mihi exprobres ignem?

HERC. Nequaquam pari similique ratione vita nobis est exacta, ut qui Jovis sum filius, tantosque labores suscepi expurgando hominum ætatem, feris debellandis, et in homines injuriosos animadvertendo : tu vero præsectas herbarum radices colligis, et circulator es, ægrotis ut maxime hominibus utilis ad imponenda medicamenta, qui virile tamen nihil præstiteris.

2. ÆSC. Recte narras : nam inusta tibi flammæ vestigia sanavi, quando nuper huc ascendisti semiustus, ab utrisque corrupto corpore, tum tunica, tum deinde igne. Ego vero si nihil aliud, neque servivi, quemadmodum tu, neque carminavi lanam in Lydia purpuream vestem indutus, ictusque ab Omphale aureo sandalio : sed neque atra bile percitus interfeci liberos et uxorem.

HERC. Nisi desieris conviciari mihi, confestim scies, quam tibi non multum profutura sit immortalitas : etenim sublatum te projiciam præcipitem in caput e cælo, ut ne Pæan quidem ipse mederi tibi possit, cranio contrito.

JUP. Finem, inquam, altercandi facite, et non conturbate nobis consuetudinis jucunditatem : sin, ambos ego ablegabo vos foras a convivio. Enimvero æquum est, Hercules, priorem decumbere Æsculapium, ut qui prior etiam obierit.

14.

MERCURII ET APOLLINIS.

1. MERC. Quid contracto vultu es, Apollo?

AP. Quia enim, Mercuri, parum ex sententia mihi procedunt res amatoriae.

MERC. Dignum certe mœrore tale negotium : tu vero qua parte infortunatus est? num casus Daphnes te pungit adhuc?

AP. Nequaquam; sed delicias lugeo Laconem illum Cæbali filium.

MERC. Interiitne, dic, quæso, mihi, Hyacinthus?

AP. Maxime.

MERC. A quo, Apollo? et quis adeo amoris experts erat, ut occiderit formosum illum juvenem?

ΑΠ. Αὐτοῦ ἐμοῦ τὸ ἔργον.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν ἐμάνης, ὦ Ἀπολλων;

ΑΠ. Οὐκ, ἀλλὰ δυστύχημά τι ἀκούσιον ἐγένετο.

ΕΡΜ. Πῶς; ἐθέλω γὰρ ἀκοῦσαι τὸν τρόπον.

2. ΑΠ. Δισκεύειν ἐμάνθανε καὶ γὰρ συνεδίσκευον αὐτῶ, ὁ δὲ κάκιστα ἀνέμων ἀπολούμενος ὁ Ζέφυρος ἦρα μὲν ἐκ πολλοῦ καὶ αὐτὸς, ἀμελούμενος δὲ καὶ μὴ φέρων τὴν ὑπεροψίαν, ἐγὼ μὲν ἀνέρριψα, ὥσπερ εἰώθειμεν, τὸν δίσκον ἐς τὸ ἄνω, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ Ταυγέτου καταπνεύσας ἐπὶ κεφαλὴν τῷ παιδί ἐνέσεισε φέρων αὐτὸν, ὥστε ἀπὸ τῆς πληγῆς αἱμὰ τε ῥυῖναι πολὺ καὶ τὸν παῖδα εὐθέως ἀποθανεῖν. Ἀλλ' ἐγὼ τὸν μὲν Ζέφυρον αὐτίκα ἡμυνάμην κατατοξεύσας, φεύγοντι ἐπισπόμενος ἄχρι τοῦ ὄρους, τῷ παιδί δὲ καὶ τὸν τάφον μὲν ἐχωσάμην ἐν Ἀμύκλαις, ὅπου ὁ δίσκος αὐτὸν κατέβαλε, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἄνθος ἀναδοῦναι τὴν γῆν ἐποίησα ἡδιστον, ὦ Ἑρμῇ, καὶ εὐανθέστατον ἀνθέων ἀπάντων, ἔτι καὶ γράμματα ἔχον ἐπαιάζοντα τῷ νεκρῷ. Ἄρα σοι ἀλόγως λελυπησθαι δοκῶ;

ΕΡΜ. Ναί, ὦ Ἀπολλων· ἤδεις γὰρ θνητὸν πεποιημένος τὸν ἐρώμενον· ὥστε μὴ ἄχθου ἀποθανόντος.

15.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΕΡΜ. Τὸ δὲ καὶ χολὸν αὐτὸν ὄντα καὶ χαλκία τὴν τέχνην, ὦ Ἀπολλων, τὰς καλλίστας γεγαμηκέαι, τὴν τε Ἀφροδίτην καὶ τὴν Χάριν.

ΑΠ. Εὐποτμία τις, ὦ Ἑρμῇ· πλὴν ἐκεῖνό γε θαυμάζω, τὸ ἀνέχεσθαι συνούσας αὐτῷ, καὶ μάλιστα ὅταν ὀρώσιν ἰδρῶτι ῥεόμενον, ἐς τὴν κάμινον ἐπικεχυφῶτα, πολλὸν αἶθραλον ἐπὶ τοῦ προσώπου ἔχοντα· καὶ ὅμως τοιοῦτον ὄντα περιβάλλουσί τε αὐτὸν καὶ φιλοῦσι καὶ συγκαθεύδουσι.

ΕΡΜ. Τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀγανακτῶ καὶ τῷ Ἡφαίστῳ φρονῶ· σὺ δὲ κόμα, ὦ Ἀπολλων, καὶ κιθάριζε καὶ μέγα ἐπὶ τῷ κάλλει φρόνει, καὶ γὰρ ἐπὶ τῇ εὐεξίᾳ καὶ τῇ λύρᾳ· εἴτα, ἐπειδὴν κοιμᾶσθαι δέη, μόνοι καθευδήσομεν.

2. ΑΠ. Ἐγὼ μὲν καὶ ἄλλως ἀναφρόδιτός εἰμι ἐς τὰ ἐρωτικά· δύο γοῦν, οὓς μάλιστα ἠγάπησα, τὴν Δάφνην καὶ τὸν Ὑάκινθον, ἡ μὲν Δάφνη οὕτως ἐμίσησέ με ὥστε εἴλετο ξύλον γενέσθαι μᾶλλον ἢ ἐμοὶ ξυνεῖναι, τὸν Ὑάκινθον δὲ ὑπὸ τοῦ δίσκου ἀπώλεσα, καὶ νῦν ἀντ' ἐκείνων στεφάνους ἔχω.

ΕΡΜ. Ἐγὼ δὲ ἤδη ποτὲ τὴν Ἀφροδίτην — ἀλλ' οὐ γρὴν αὐχεῖν.

ΑΠ. Οἶδα, καὶ τὸν Ἑρμαφρόδιτον ἐκ σοῦ λέγεται τεκεῖν. Πλὴν ἐκεῖνό μοι εἶπέ, εἴ τι οἶσθα, πῶς οὐ ζηλοτυπεῖ ἡ Ἀφροδίτη τὴν Χάριν ἢ ἡ Χάρις ταύτην;

3. ΕΡΜ. Ὅτι, ὦ Ἀπολλων, ἐκείνη μὲν αὐτῷ ἐν τῇ Ἀήμῳ σύνεστιν, ἡ δ' Ἀφροδίτη ἐν τῷ οὐρανῷ· ἄλλως τε

ΑΠ. Meum ipsius hoc est facinus.

MERC. Num ergo te furor agitavit, Apollo?

ΑΠ. Haud sane : sed infortunium quoddam involuntarium accidit.

MERC. Quo tandem pacto? nam volo rem audire quomodo acciderit.

2. ΑΠ. Discum tractare discebat, egoque una cum eo disco exercebar : tum, qui pessime ventorum pereat, Zephyrus amabat jamdudum et ipse, sed neglectus, neque ferens istud fastidium, dum projicio, ut solebamus, discum in altum, Zephyrus, inquam, a Taygeto deorsum spirans in caput puero impegit, quam poterat vehementissime, discum illum, sic ut ex vulnere sanguis manaret multus, et puer statim emoreretur. At ego Zephyrum e vestigio ultus sum sagittis immissis, fugientem persecutus usque ad montem; puero vero sepulcrum exaggeravi Amyclis, ubi discus illum dejecit; atque a sanguine florem submittere terram feci suavissimum, Mercuri, et floridissimum omnium florum, qui praeterea literas habet luctum super mortuo testantes. Num tibi sine ratione tristitia videor affectus?

MERC. Utique, Apollo : noras enim, qui mortalis esset, te tibi nactum fuisse amatum : quare ne graviter feras eo mortuo.

15.

MERCURII ET APOLLINIS.

1. MERC. Et quale tandem, claudum istum Vulcanum, et fabrilis artis opificem, Apollo, pulcherrimas in matrimonio habere, Venerem et Gratiam!

ΑΠ. Fati quaedam felicitas, o Mercuri : verum illud demiror, qui pati possint consuetudinem ejus, maxime quando vident sudore manantem, in fornacem pronum atque intentum, multam fuliginem in facie habentem : at tamen talem amplectuntur, osculantur et una cubant.

MERC. Illud et ipse indignor, Vulcanoque invideo. Jam tu capillos ale, Apollo, et citharam pulsa, et superbius ob pulchritudinem effer te, atque ego ob palaesticum corporis habitum et artem lyrae temperandae; tum ubi cubitum erit eundum, soli scilicet dormiemus.

2. ΑΠ. Ego quidem et alias invenustus sum in rebus amatoris : duorum ergo, quos maxime supra ceteros dilexi Daphnen et Hyacinthum, haec odio me habuit usque eo, ut praecoptarit arbor fieri, quam mecum esse; ille autem disci jactu interiit : et nunc illorum vicem coronas habeo.

MERC. At ego jam aliquando Venerem — sed non oportet gloriari.

ΑΠ. Scio : Hermaphroditum etiam ex te dicitur peperisse. Verum illud mihi, si forte scis, expone, quo pacto non aemuletur Venus Charitem, aut Charis illam?

3. MERC. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso degit, Venus in caelo : quae praeterea circa Martem est occu-

(213, 214)

περὶ τὸν Ἄρη ἔχει τὰ πολλὰ κάκεινου ἔρᾳ, ὥστε ὀλίγον αὐτῇ τοῦ χαλκείως τούτου μέλει.

ΑΠ. Καὶ ταῦτα οἶει τὸν Ἥφαιστον εἰδέναι;

ΕΡΜ. Οἶδεν· ἀλλὰ τί ἂν δρᾶσαι δύναιτο γενναῖον ὁρῶν νεανίαν καὶ στρατιώτην αὐτόν; ὥστε τὴν ἡσυχίαν ἀγει· πλὴν ἀπειλεῖ γε δεσμὰ τινα ἐπιμηχανήσεσθαι αὐτοῖς καὶ συλλήψεσθαι σαγηνεύσας ἐπὶ τῆς εὐνῆς.

ΑΠ. Οὐκ οἶδα· εὐξαίμην δ' ἂν αὐτὸς ὁ ξυλληφθὴ-
σόμενος εἶναι.

16.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΛΗΤΟΥΣ.

1. ΗΡΑ. Καλὰ μὲν, ὦ Λητοῖ, καὶ τὰ τέχνα ἔτεκες τῷ Διί.

ΛΗΤ. Οὐ πάσαι, ὦ Ἥρα, τοιούτους τίκτειν δυνάμεθα, οἷος δ' Ἥφαιστός ἐστιν.

ΗΡΑ. Ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ χωλὸς ὅμως χρήσιμός γε ἐστὶ τεχνίτης ὢν ἄριστος καὶ κατακεκόσμηκεν ἡμῖν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν Ἀφροδίτην ἔγημε καὶ σπουδάζεται πρὸς αὐτῆς, οἱ δὲ σοὶ παῖδες ἡ μὲν αὐτῶν ἀρρενικὴ πέρα τοῦ μετρίου καὶ ὄρειος, καὶ τὸ τελευταῖον ἐς τὴν Σκυθίαν ἀπελθοῦσα πάντες ἴσασιν οἷα ἐσθίει ξενοκτονοῦσα καὶ μιμουμένη τοὺς Σκύθας αὐτοὺς ἀνθρωποφάγους ὄντας ὁ δ' Ἀπόλλων προσποιεῖται μὲν πάντα εἰδέναι καὶ τοξεύειν καὶ κιθαρίζειν καὶ ἰατρὸς εἶναι καὶ μαντεύεσθαι καὶ καταστησάμενος ἐργαστήρια τῆς μαντικῆς τὸ μὲν ἐν Δελφοῖς, τὸ δ' ἐν Κλάρῳ καὶ ἐν Διδύμοις ἐξαπατᾷ τοὺς χρωμένους αὐτῷ λοξὰ καὶ ἐπαμφοτερίζοντα πρὸς ἑκάτερον τῆς ἐρωτήσεως ἀποκρινόμενος, ὥς ἀκίνδυνον εἶναι τὸ σφάλμα. Καὶ πλουτεῖ μὲν ἀπὸ τοῦ τοιούτου· πολλοὶ γὰρ οἱ ἀνόητοι καὶ παρέχοντες αὐτοὺς καταγοητεύεσθαι· πλὴν οὐκ ἀγνοεῖται γε ὑπὸ τῶν ξυνητωτέρων τὰ πολλὰ τερατευόμενος· αὐτὸς γοῦν ὁ μάντις ἡγνόμενος φονεύσει μὲν τὸν ἐρώμενον τῷ δί-σκῳ, οὐ προεμαντεύσατο δὲ ὡς φεύζεται αὐτὸν ἡ Δάφνη, καὶ ταῦτα οὕτω καλὸν καὶ κομήτην ὄντα. Ὡστε οὐχ ὁρῶ καλὸν καλλιτεχνότερα τῆς Νιόβης ἔδοξας.

2. ΛΗΤ. Ταῦτα μέντοι τὰ τέχνα, ἡ ξενοκτόνος καὶ ὁ ψευδόμαντις, οἶδα, ὅπως λυπεῖ σε ὁρώμενα ἐν τοῖς θεοῖς, καὶ μάλιστα ὁπότεν ἡ μὲν ἐπαινῆται ἐς τὸ κάλλος, ὁ δὲ κιθαρίζῃ ἐν τῷ συμποσίῳ θαυμαζόμενος ὑφ' ἀπάντων.

ΗΡΑ. Ἐγέλασα, ὦ Λητοῖ· ἐκεῖνος θαυμαστός, δὴν ὁ Μαρσύας, εἰ τὰ δίκαια αἱ Μοῦσαι δικάσαι ἤθελον, ἀπέδειρεν ἂν αὐτὸς κρατήσας τῇ μουσικῇ; νῦν δὲ κατασοφισθεὶς ἄθλιος ἀπόλωλεν ἀδίκως ἀλούς· ἡ δὲ καλὴ σου παρθένος οὕτω καλὴ ἐστὶν ὥστε ἐπεὶ ἔμαθεν ὀφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀκταίωνος, φοβηθεῖσα μὴ ὁ νεανίσκος ἐξαγορεύσῃ τὸ αἶσχος αὐτῆς, ἐπαφῆκεν αὐτῷ τοὺς κύνας· ἔτι γὰρ λέγειν ὅτι οὐδὲ τὰς τεκούσας ἐμχιοῦτο παρθένος γε αὐτῇ οὕσα.

pata plurimum, eumque amat; ideoque parum ipsam fabri istius ferrarii cura tangit.

AP. Hæc tu putas Vulcanum scire?

MERC. Sane: sed quid efficere possit, quum strenuum videt juvenem, eumque militem? quare quiescit sibi que temperat; nisi quod minatur, vincula se quædam machinaturum adversus illos, et capturum irretitos in lecto.

AP. Nescio: at equidem optaverim is esse, qui sit capiendus.

16.

JUNONIS ET LATONÆ.

1. JUN. Pulchros enimvero, Latona, etiam liberos peperisti Jovi.

LAT. Non omnes, Juno, tales parere possumus, qualis est Vulcanus.

JUN. Sed hic claudus tamen utilis est, quippe artifex optimus, et adornavit nobis cælum, et Venerem duxit, ab eaque observatur. De tuis autem liberis, illorum hæc virilis ultra modum et montana; ac denique in Scythiam profecta nemo nescit quales cibos capiat hospitibus interfectis, atque imitata Scythas ipsos, qui hominibus vescuntur: Apollo autem præ se fert cuncta se scire, et jaculari, et cithara ludere, et medicum agere, et vaticinari: tum, postquam constituit officinas artis divinandi Delphis, Clari et Didymis, frustratur consulentes, obliqua et ambigua in utramque interrogationis partem respondens, ne periculum sit ut arguatur error. Inde quidem ditiescit: plures enim sunt stulti, quique se præbent fascinandos; nec tamen præterit prudentiores, plerumque præstigias ipsum offundere. Ignorabat certe ipse ille vates se occisurum esse delicias suas disco; nec prædivinavit fore ut fugeret ipsum Daphne, idque tam pulchrum et bellule comatum. Itaque non video, qua parte prolis laude Nioben præstare videaris.

2. LAT. Isti quidem liberi, hospitum interfectrix et mendax vates, non me fugit quem tibi dolorem afferant conspecti inter deos; tum maxime, quando hæc laudatur ob formam, ille, dum cithara ludit in convivio, admirationi est omnibus.

JUN. Ridere libet, Latona: illene dignus admiratione, cui Marsyas, si quidem justum Musæ judicium ferre voluissent, pellem detraxisset, ipse victor arte musica? nunc dolo captus miser interiit, iniqua sententia damnatus: illa autem pulchra tua virgo tam est pulchra, ut, postquam comperit se visam esse ab Actæone, verita ne juvenis evulgareret turpitudinem suam, immiserit in eum canes: mitto dicere, neque parturientibus obstetricaturam fuisse, virgo si modo foret.

ΔΗΤ. Μέγα, ὦ Ἥρα, φρονεῖς, ὅτι ξύνει τῷ Διὶ καὶ συμβασιλεύεις αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ὑβρίζεις ἀδελῶς· πλὴν ἄλλ' ὄψομαι σε μετ' ὀλίγον αὖθις δακρύουσαν, ὁπότεν σε καταλιπὼν ἐς τὴν γῆν κατήη ταῦρος ἢ κύκνος γενόμενος.

17.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΠ. Τί γελᾷς, ὦ Ἑρμῆ;

ΕΡΜ. Ὅτι γελοῖότατα, ὦ Ἀπόλλων, εἶδον.

ΑΠ. Εἰπέ οὖν, ὥς καὶ αὐτὸς ἀκούσας ἔχω ξυγγελαῖν.

ΕΡΜ. Ἡ Ἀφροδίτη ξυνοῦσα τῷ Ἄρει κατείληπται καὶ ὁ Ἥφαιστος ἔδρασε αὐτοὺς ξυλλαβόν.

ΑΠ. Πῶς; ἡδὺν γάρ τι ἔρεῖν ἔοικας.

ΕΡΜ. Ἐκ πολλοῦ, οἶμαι, ταῦτα εἰδὼς ἐθήρευν αὐτοὺς, καὶ περὶ τὴν εὐνὴν ἀφανῆ δεσμὰ περιθεῖς εἰργάζετο ἀπελθὼν ἐπὶ τὴν κάμινον· εἶτα ὁ μὲν Ἄρης εἰσέρχεται λαθὼν, ὥς ᾔετο, καθορᾷ δὲ αὐτὸν ὁ Ἥλιος καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἥφαιστον. Ἐπεὶ δὲ ἐπέβησαν τοῦ λέχους καὶ ἐν ἔργῳ ἦσαν καὶ ἐντὸς ἐγεγέννητο τῶν ἀρκύνων, περιπλέκεται μὲν αὐτοῖς τὰ δεσμὰ, ἐφίσταται δὲ ὁ Ἥφαιστος. Ἐκείνη μὲν οὖν — καὶ γὰρ ἔτυχε γυμνὴ οὖσα — οὐκ εἶχεν ὅπως ἐγκαλύψαιτο αἰδομένη, ὁ δὲ Ἄρης τὰ μὲν πρῶτα διαφυγεῖν ἐπειράτο καὶ ἤλπιζε ῥήξειν τὰ δεσμὰ, ἔπειτα δὲ συνεῖς ἐν ἀφύκτῳ ἐχόμενον ἑαυτὸν ἰκέτευε.

2. ΑΠ. Τί οὖν; ἀπέλυσεν αὐτοὺς ὁ Ἥφαιστος;

ΕΡΜ. Οὐδέπω, ἀλλὰ ξυγκαλέσας τοὺς θεοὺς ἐπιδείκνυται τὴν μοιχείαν αὐτοῖς· οἱ δὲ γυμνοὶ ἀμφοτέροι κάτω νενευκότες ξυνδεδεμένοι ἐρυθριῶσι, καὶ τὸ θέαμα ἡδιστον ἐμοὶ ἔδοξε μονονουχὶ αὐτὸ γιγνόμενον τὸ ἔργον.

ΑΠ. Ὁ δὲ χαλκεὺς ἐκεῖνος οὐκ αἰδεῖται καὶ αὐτὸς ἐπιδεικνύμενος τὴν αἰσχύνην τοῦ γάμου;

ΕΡΜ. Μὰ Δί', ὅς γε καὶ ἐπιγελαῖ ἐφεστὼς αὐτοῖς. Ἐγὼ μέντοι, εἰ χρὴ τάληθες εἰπεῖν, ἐφθόβουν τῷ Ἄρει μὴ μόνον μοιχεύσαντι τὴν καλλίστην θεὸν, ἀλλὰ καὶ δεδεμένῳ μετ' αὐτῆς.

ΑΠ. Οὐκοῦν καὶ δεδέσθαι ἂν ὑπέμεινας ἐπὶ τούτῳ;

ΕΡΜ. Σὺ δ' οὐκ ἂν, ὦ Ἀπόλλων; ἰδὲ μόνον ἐπελθόν· ἐπαινέσομαι γὰρ σε, ἦν μὴ τὰ δμοῖα καὶ αὐτὸς εὖξῃ ἰδὼν.

18.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΗΡΑ. Ἐγὼ μὲν ἡσυχνόμην ἂν, ὦ Ζεῦ, εἰ μοι τοιοῦτος υἱὸς ἦν θῆλυς οὕτω καὶ διεφθαρμένος ὑπὸ τῆς μέθης, μίτρα μὲν ἀναδεδεμένος τὴν κόμην, τὰ πολλὰ δὲ μαινομένης ταῖς γυναῖξιν συνών, ἀβρότερος αὐτῶν

LAT. Arroganter, o Juno, te effers, quia conjux es Jovis, cumque eo regnum tenes; propterea contumeliam facis perlicenter: at videbo te post paullo iterum facrimantem, quum te Jupiter relicta in terram descenderit, tauri cygnive sumta specie.

17.

APOLLINIS ET MERCURII.

1. AP. Quid rides, Mercuri?

MERC. Quia scilicet maxime ridicula, Apollo, vidi.

AP. Quin narra, ut et ipse re audita una tecum possim ridere.

MERC. Venus concumbens cum Marte constricta est, et Vulcanus vinxit eos captos.

AP. Quo tandem modo? nam facetum quiddam dicturus videris.

MERC. Jampridem, opinor, ista quum sciret, venabatur eos; circaque lectum vinculis, quæ oculos fugerent, circumpositis, postquam abierat ad caminum, operi scilicet erat intentus. Tum Mars intrat clam, ut arbitrabatur: verum conspicit eum Sol, et indicium defert ad Vulcanum. Ubi autem ascenderunt lectum, intraque casses recepti in opere erant, ibi circumquaque implicantur ipsis vincula, et supervenit repente Vulcanus. Illa vero (etenim erat nuda) non habebat quemadmodum obtegeret sese pudibunda: Mars primum effugere conabatur, sperabatque se rupturum vincula; dein, ut sensit, tam arcte se teneri, ut inde spes evadendi sit nulla, supplicabat.

2. AP. Quid ergo? absolvit eos Vulcanus?

MERC. Nondum; sed convocatis diis spectandum præbet adulterium. Hi autem nudi ambo colligatique de misso vultu rubore suffunduntur; spectaculumque sane jucundissimum mihi fuit visum tantum non patratum opus ipsum.

AP. Fabrum autem istum non pudet ipsum oculis exponere dedecus matrimonii?

MERC. Nequaquam, ut qui etiam juxta astans irrideat eos. Equidem, si verum est dicendum, invidebam Marti non solum adulteranti formosissimam deam, sed et alligato cum ea.

AP. Tunc ergo vinciri te patereris ea mercede?

MERC. Tu nolles, Apollo? propius accede tantum et vide: magnus eris mihi Apollo, nisi, quum videris, idem optabis.

18.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUN. Me quidem puderet, Jupiter, talis filii, tam feminei et corrupti ebrietate; qui mitra revinctam gerat comam, plurimum cum furibundis mulieribus versetur,

ἐκείνων, ρεύων, καὶ

ΖΕΥΣ

τερος τῶν ἐχειρώσα

καὶ τοὺς

σας τῷ γυ

εἶλε καὶ

ὀλίγον ἀν

καὶ ταῦτα

οὐρσοῖς χ

ζων. Εἰ δ

ἐς τὴν τε

τοῖς κλήμ

ὥσπερ νε

τοῦ πατρά

οὐδεὶς φθ

τος νήφω

2. ΗΡ

αὐτοῦ, τῇ

οἱ μεθυσ

τρεπόμε

γούν Ἰκάρ

αὐτοὶ διέφ

ΖΕΥΣ

ὁ Διόνυσ

τοῦ καλῶ

ἀν ἑμμετ

οῖον δὲ ὁ

τῶν ζυμπα

Ἥρα, καὶ

τοῦ Διονύ

Α

1. ΑΦΡ

θεοὺς κατη

Ἀπόλλω, τ

τῆς Ἀθηνᾶς

δ' οἱστῶν ἡ

ΕΡ. Δέξ

χαροπὴ καὶ

τὸ τόξον ἴω

με καὶ ὑπό

ματα ἐκ τῶν

ΑΦΡ. Ὁ

ἀφώπλισας

ΕΡ. Ἀλλ

ται, ἡ Ἀθην

παρέπτῃν πλ

ει, φησί, νλ

(248 - 250)

ἐκείνων, ὑπὸ τυμπάνοις καὶ αὐλῶν καὶ κυμβάλοις χο-
ρεύων, καὶ ὅλως παντὶ μᾶλλον ἔοικώς ἢ σοὶ τῷ πατρί.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν οὗτός γε ὁ θηλυμίτρης, ὁ ἄβρό-
τερος τῶν γυναικῶν οὐ μόνον, ὦ Ἥρα, τὴν Λυδίαν
ἐχειρώσατο καὶ τοὺς κατοικοῦντας τὸν Τμῶλον ἔλαβε
καὶ τοὺς Θρᾷκας ὑπηγάγετο, ἀλλὰ καὶ ἐπ' Ἰνδοὺς ἐλά-
σας τῷ γυναικίῳ τούτῳ στρατιωτικῶν τούς τε ἐλέφαντας
εἶλε καὶ τῆς χώρας ἐκράτησε καὶ τὸν βασιλέα πρὸς
ὀλίγον ἀντιστῆναι τολμήσαντα αἰχμάλωτον ἀπήγαγε,
καὶ ταῦτα πάντα ἐπραξεν ὀρχούμενος ἄμα καὶ χορεύων
οὐρσοῖς χρώμενος κιττίνοις, μεθύων, ὡς φῆς, καὶ ἐνθεά-
ζων. Εἰ δέ τις ἐπεχείρησε λοιδορήσασθαι αὐτῷ ὑβρίσας
ἐς τὴν τελετὴν, καὶ τοῦτον ἐτιμωρήσατο ἢ καταδήσας
τοῖς κλήμασιν ἢ διασπασθῆναι ποιήσας ὑπὸ τῆς μητρὸς
ὥσπερ νεβρόν. Ὅρᾳς ὡς ἀνδρεῖα ταῦτα καὶ οὐκ ἀνάξια
τοῦ πατρὸς; Εἰ δὲ παιδιὰ καὶ τρυφὴ πρόσεστιν αὐτοῖς,
οὐδεὶς φθόνος, καὶ μάλιστα εἰ λογίσαιτό τις οἷος ἂν οὐ-
τος νήφων ᾦν, ὅπου ταῦτα μεθύων ποιεῖ.

2. ΗΡΑ. Σὺ μοι δοκεῖς ἐπαινέσσεσθαι καὶ τὸ εὖρημα
αὐτοῦ, τὴν ἀμπελον καὶ τὸν οἶνον, καὶ ταῦτα ὁρῶν οἷα
οἱ μεθύοντες ποιοῦσι σφαλλόμενοι καὶ πρὸς ὕβριν
τρεπόμενοι καὶ ὅλως μεμνηότες ὑπὸ τοῦ ποτοῦ· τὸν
γοῦν Ἰκάριον, ὃν πρῶτῳ ἔδωκε τὸ κλῆμα, οἱ ξυμπόται
αὐτοὶ διέφθειραν παίοντες ταῖς δικέλλαις.

ΖΕΥΣ. Οὐδὲν τοῦτο φῆς· οὐ γὰρ ὁ οἶνος ταῦτα οὐδὲ
ὁ Διόνυσος ποιεῖ, τὸ δὲ ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα
τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου· δὲ δ'
ἂν ἐμμετρα πίνη, ἱλαρώτερος μὲν καὶ ἡδίων γένοιτ' ἂν·
οἶον δὲ ὁ Ἰκάριος ἐπαθεν, οὐδὲν ἂν ἐργάσαιτο οὐδένα
τῶν ξυμποτῶν. Ἀλλὰ σὺ ἔτι ζηλοτυπεῖν ἔοικας, ὦ
Ἥρα, καὶ τῆς Σεμέλης μνημονεύειν, ἥ γε διαβάλλεις
τοῦ Διονύσου τὰ κάλλιστα.

19.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΟΣ.

1. ΑΦΡ. Τί δήποτε, ὦ Ἔρως, τοὺς μὲν ἄλλους
θεοὺς κατηγωνίσω ἅπαντας, τὸν Δία, τὸν Ποσειδῶν, τὸν
Ἀπόλλω, τὴν Ῥέαν, ἐμὲ τὴν μητέρα, μόνῃς δὲ ἀπέχη
τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἐπ' ἐκείνης ἄπυρος μὲν σοὶ ἡ δᾶς, κενὴ
δ' οἰστῶν ἢ φαρέτρα, σὺ δὲ ἄτοξος εἶ καὶ ἄστοχος;

ΕΡ. Δέδια, ὦ μῆτερ, αὐτὴν φοβερά γάρ ἐστι καὶ
χαροπὴ καὶ δεινὴ ἀνδρική· ὅποταν γοῦν ἐντεινόμενος
τὸ τόξον ἴω ἐπ' αὐτὴν, ἐπισείουσα τὸν λόφον ἐκπλήττει
με καὶ ὑπότρομος γίνομαι καὶ ἀπορρεῖ μου τὰ τοξεύ-
ματα ἐκ τῶν χειρῶν.

ΑΦΡ. Ὁ Ἄρης γὰρ οὐ φοβερώτερος ᾦν; καὶ ὅμως
ἀφώπλισας αὐτὸν καὶ νενίκηκας.

ΕΡ. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐκὼν προσίεται με καὶ προσκαλεῖ-
ται, ἡ Ἀθηνᾶ δὲ ὑφορᾷται ἀεὶ, καὶ ποτε ἐγὼ μὲν ἄλλως
παρέπτῃν πλησίον ἔχων τὴν λαμπάδα, ἡ δὲ, Εἰ μοι πρόσ-
ει, φησί, νῆ τὸν κατέρα, τῷ δορατίῳ σε διαπεύρασα

mollior iis ipsis, ad tympana tibiasque et cymbala choreas
agens, atque omnino cuivis similior, quam tibi patri.

JUP. Atqui hicce mitra feminea redimitus, mollior mu-
lieribus, non solum, Juno, Lydiam subegit, incolentesque
Tmolium cepit, et Thracas sibi subjecit; sed et adversus
Indos rapto muliebri isto exercitu elephantos in potesta-
tem redegit, et regione tota potitus est, regemque paulu-
lum resistere ausum captivum abduxit: et ista quidem
omnia perfecit saltans simul et choreas ducens, thyrsis
usus hederaceis, ebrius, ut ais, et furore concitus. Tum
si quis in animum induxit male dicere ipsi, contumeliis in
sacrorum initia jactis, ab eo quoque poenas expetiit, vel li-
gatum obstringens palmitibus, vel ut discerperetur efficiens
a matre tanquam hinnulus. Viden' ut virilia sint ista at-
que haud indigna patre? Si vero lusus et lascivia simul ad-
sint, nihil est ea in re, quod invidiam faciat; inprimis si
quis reputet, qualis sobrius hicce foret, ubi istæc facit
ebrius.

2. JUN. Tu mihi videris laudaturus etiam inventum ejus,
vitem et vinum; idque tametsi videas qualia perpetrent
inebriati titubantes atque ad injuriam versi, et plane furen-
tes a potu. Icarium quidem, cui primo donavit palmitem,
ipsi compotatores interemerunt concisum ligonibus.

JUP. Nihil hoc ad rem, quod dicis: non enim vinum
ista, neque Bacchus facit; sed potus immoderate sumtus,
et ultra quam deceat ingurgitari mero: qui vero bibendi
modum servat, hilarior et suavior exstitit; neque hujus-
modi, quale Icario contigit, quicquam designaverit in ul-
lum compotatorem. At tu adhuc æmulari videris, Juno,
et Semeles meminisse, ut quæ crimineris Bacchi pulcherri-
mas dotes.

19.

VENERIS ET CUPIDINIS.

1. VEN. Quid est enimvero, Cupido, quod alios quidem
deos debellaris omnes, Jovem, Neptunum, Apollinem,
Rheam, me quoque matrem; a sola vero abstineas Minerva,
et in illa igne careat tibi fax, vacua sit sagittis pharetra,
tuque ipse quasi tractandi arcus et collimandi sis impe-
ritus.

CUP. Metuo, mater, eam: nam formidabilis est et
torva et vehementer virilis: quando igitur intento arcu
aggredior ad eam, quassata crista perterrefacit me, et con-
tremisco, defluuntque tela meis de manibus.

VEN. At Mars nonne terribilior erat? et tamen exarmasti
ipsum, ac vicisti.

CUP. At iste ultro admittit me, atque invitat: Minerva
contra semper suspiciosa torve me intuetur; factumque jam
adeo, ut ego sic prætervolarem, propius admota face; illa
confestim, Si ad me accedis, inquit, per patrem juro,

ἢ τοῦ ποδὸς λαβομένη καὶ ἐς τὸν Τάρταρον ἐμβάλοῦσα ἢ αὐτὴ διασπασαμένη διαφθερῶ. Πολλὰ τοιαῦτα ἠπειλήσε· καὶ ὕρᾳ δὲ δριμύ καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους ἔχει πρόσωπόν τι φοβερόν· ἐχίδναις κατάκομον, ὅπερ ἐγὼ μάλιστα δέδια· μορμολύττεται γὰρ με καὶ φεύγω, ὅταν ἴδω αὐτό.

2. ΑΦΡ. Ἀλλὰ τὴν μὲν Ἀθηνᾶν δέδιας, ὡς φῆς, καὶ τὴν Γοργόνα, καὶ ταῦτα, μὴ φοβηθεῖς τὸν κεραυνὸν τοῦ Διός. Αἱ δὲ Μοῦσαι διὰ τί σοι ἄτρωτοι καὶ ἔξω βελῶν εἰσιν; ἢ κακέιναι λόφους ἐπισείουσι καὶ Γοργόνας προφαίνουσιν;

ΕΡ. Αἰδοῦμαι αὐτάς, ὧ μῆτερ· σεμναὶ γὰρ εἰσι καὶ αἰεὶ τι φροντίζουσι καὶ περὶ ὧδὴν ἔχουσι καὶ ἐγὼ παρίσταμαι πολλάκις αὐταῖς κηλούμενος ὑπὸ τοῦ μέλους.

ΑΦΡ. Ἐὰ καὶ ταύτας, ὅτι σεμναί· τὴν δὲ Ἀρτεμιν τίνος ἔνεκα οὐ τιτρώσκει;

ΕΡ. Τὸ μὲν ὅλον οὐδὲ καταλαβεῖν αὐτὴν οἶόν τε φεύγουσαν αἰεὶ διὰ τῶν ὀρῶν· εἴτα καὶ ἰδιόν τινα ἔρωτα ἤδη ἔρᾳ.

ΑΦΡ. Τίνος, ὧ τέκνον;

ΕΡ. Θήρας καὶ ἐλάφων καὶ νεβρῶν, αἰρεῖν τε διώκουσα καὶ κατατοξεύειν, καὶ ὅλως πρὸς τῷ τοιοῦτῳ ἐστίν· ἐπεὶ τὸν γε ἀδελφὸν αὐτῆς, καίτοι τοξότην καὶ αὐτὸν ὄντα καὶ ἐκηβόλον —

ΑΦΡ. Οἶδα, ὧ τέκνον, πολλὰ ἐκεῖνον ἐτόξευσας.

20.

ΘΕΩΝ ΚΡΙΣΙΣ.

ΖΕΥΣ, ΕΡΜΗΣ, ΗΡΑ, ΑΘΗΝΑ,
ΑΦΡΟΔΙΤΗ, ΠΑΡΙΣ ἢ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

1. ΖΕΥΣ. Ἐρμῇ, λαβὼν τουτὶ τὸ μῆλον ἄπιθι ἐς τὴν Φρυγίαν παρὰ τὸν Πριάμου παῖδα τὸν βουκόλον — νέμει δὲ τῆς Ἰδης ἐν τῷ Γαργάρῳ — καὶ λέγε πρὸς αὐτὸν ὅτι σέ, ὦ Πάρι, κελεύει ὁ Ζεὺς, ἐπειδὴ καλὸς τε αὐτὸς εἶ καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά, δικάσαι ταῖς θεαῖς ἥτις αὐτῶν ἢ καλλίστη ἐστί· τοῦ δὲ ἀγῶνος τὸ ἄθλον ἢ νικῶσα λαβέτω τὸ μῆλον. Ὡρα δὲ ἤδη καὶ ὑμῖν αὐταῖς ἀπιέναι παρὰ τὸν δικαστήν· ἐγὼ γὰρ ἀπωθοῦμαι τὴν δίκαιαν ἐπ' ἴσης τε ὑμᾶς ἀγαπῶν καὶ εἴ γε οἶόν τε ἦν, ἡδέως ἂν ἀπάσας νενικηκυῖας εἶδον. Ἄλλως τε καὶ ἀνάγκη, μὴ τὸ καλλιστεῖον ἀποδόντα πάντως ἀπεχθάνεσθαι ταῖς πλείοσι. Διὰ ταῦτα μὲν αὐτὸς οὐκ ἐπιτήδειος ὑμῖν δικαστής, ὁ δὲ νεανίας ὁ Φρῦξ, ἐφ' ὃν ἄπιτε, βασιλικὸς μὲν ἐστί καὶ Γανυμήδους τούτου ξυγγενής, τᾶλλα δὲ ἀφελὴς καὶ ὀρειος· οὐκ ἂν τις αὐτὸν ἀπαξιώσειε τοιαύτης θέας.

2. ΑΦΡ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Ζεῦ, εἰ καὶ τὸν Μῶμον αὐτὸν ἐπιστήσας ἡμῖν δικαστήν, θαρροῦσα βαδιοῦμαι πρὸς τὴν ἐπίδειξιν· τί γὰρ ἂν καὶ μωμήσαιοτό μου; χρὴ δὲ καὶ ταύταις ἀρέσκειν τὸν ἄνθρωπον.

hasta te transfixum, aut pede correptum in Tartarum injiciam, aut ipsa dilaceratum pessumdabo. Multa hujusmodi est interminata : tum porro acerbum spectat habetque ad pectus faciem quandam formidolosam, serpentibus comatam, quam ego maxime metuo : territat enim me, et, quum eo oculos converto, in fugam propellor.

2. VEN. At expavescis Minervam, ut ais, et Gorgonem; idque tu, qui non formidaris fulmen Jovis. Musæ vero cur tibi sunt invulneratæ et extra teli jactum positæ? an et illæ cristas concutiant, et Gorgonas ostendunt?

CUP. Revereor illas, mater; nam venerandæ sunt, et semper quiddam commeditantur, et cantu otium fallunt : atque ipse asto sæpius illis delinitus carmine.

VEN. Age, mitte et istas, quia venerandæ : at Dianam quid est cur non vulneres?

CUP. In summa, ne consequi quidem illam licet fugientem semper per montes : tum etiam sibi proprium quendam amorem jam amat.

VEN. Cujus, fili?

CUP. Venationis et cervorum hinnulorumque, ut capiat persecuta, et sagittis configat; tota denique huic rei est intenta : ceteroquin fratrem ejus arcitenentem et ipsum, ac longe jaculantem —

VEN. Scio, nate, quid velis : frequenter ipsum arcu fixisti.

20.

DEARUM JUDICIUM.

JUPITER, MERCURIUS, JUNO, MINERVA,
VENUS, PARIS AUT ALEXANDER.

1. JUP. Accepto, Mercuri, isto pomo abi in Phrygiam ad Priami filium hominem pastorem (pascit autem Idæ montis in Gargaro), ipsique dic : Te, Pari, jubet Jupiter, quandoquidem et formosus ipse es et sapiens in rebus amatoriis, sententia deabus lata pronunciare, quæ illarum pulcherrima sit : certaminis autem præmium victrix recipiat hoc pomum. Jamque commodum est, ut ipsamet abeat ad judicem : equidem plane repudio munus arbitri, ut qui ex æquo vos amem, et, si fieri posset, libenter cunctas vicisse videam : hoc porro, ut alia ne dicam, necesse, uni si formæ præmium tribuam, pluribus esse in odio. Propterea ipse quidem haud idoneus vobis sim judex : juvenis autem hic Phryx, ad quem abibitis, regię stirpis est et Ganymedis istius cognatus; ceterum simplex et montanus : nemo illum indignum censuerit ejusmodi spectatione.

2. VEN. Equidem, o Jupiter, etiamsi vel Momum ipsum imponas nobis judicem, confidenter accedam ad formæ ostentationem : quid enim ille mei reprehenderit? attamen oportet illis quoque placere hominem.

ΗΡΑ. Οὐ

Ἄρης δ' ὁ σὸς ἐ

τοῦτον, ὅστις

ΖΕΥΣ.

τί φῆς; ἀπο

αἰδεῖσθαι τὰ

δὲ θυμῶς.

δικαστῇ αἱ νε

νίσκῳ· οὐ γὰρ

3. ΕΡΜ.

ἡγούμενος, ὅμ

θαρρεῖτε· οἷδ

τὰ ἄλλα ἐρωτ

οὐκ ἂν ἐκεῖνο

ΑΦΡ. Τοῦ

τὸ δίκαιον ἡμ

τίς ἐστὶν οὗτο

ΕΡΜ. Οὐ

ΑΦΡ. Πῶ

ΕΡΜ. Δο

μὲν, ἀγροῖκος

ἔχειν αὐτῇ ἐ

ΑΦΡ. Ἄλ

4. ΑΘ. Π

νολογούμενος.

ΕΡΜ. Οὐδ

ἡρετό με εἰ ἄγ

ΑΘ. Ὡς δ

ΕΡΜ. Οὐ

οὐκ ἐξεπότηδε

ΑΘ. Τί οὐ

ΕΡΜ. Οὐ

ΑΘ. Τί δα

καὶ φιλόδοξός

ΕΡΜ. Τὸ

χρὴ νέον ὄντα

σθαι ἂν πρῶτο

ΑΦΡ. Ὅρ

τὸ πρὸς ταύτη

Ἀφροδίτης τὰ

ΕΡΜ. Καὶ

χαλεπῶς ἔχε

κατὰ τὸ ἀπλοῦ

5. Ἀλλὰ με

σαμεν τῶν ἀστ

ἐσμέν. Ἐγὼ

ὅλον ἀκριβῶς,

τὸν δικαστήν τ

ΗΡΑ. Ποῦ

ΕΡΜ. Ταύ

μὴ πρὸς ἀκρω

τρον, ἐνθα τὴν

ΗΡΑ. Ἀλλ

ΕΡΜ. Πῶς

(255, 256)

HPA. Οὐδ' ἡμεῖς, ὦ Ἀφροδίτη, δέδιμεν, οὐδ' ἂν ὁ Ἄρης ὁ σὸς ἐπιτραπῇ τὴν δίκαιαν· ἀλλὰ δεχόμεθα καὶ τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ, τὸν Πάριν.

ZEYΣ. Ἡ καὶ σοὶ ταῦτα, ὦ θύγατερ, συνδοκεῖ; τί φῆς; ἀποστρέφῃ καὶ ἐρυθριᾷς; ἔστι μὲν ἴδιον τὸ αἰδεῖσθαι τὰ γε τοιαῦτα ὑμῶν τῶν παρθένων ἐπινεύεις δὲ ὅμως. Ἄπιτε οὖν καὶ ὅπως μὴ χαλεπήνητε τῷ δικαστῇ αἱ νενικημένοι μηδὲ κακὸν ἐντρίψῃσθε τῷ νεανίσκῳ· οὐ γὰρ οἷόν τε ἐπ' ἴσης πάσας εἶναι καλὰς.

3. EPM. Προΐωμεν εὐθὺς τῆς Φρυγίας, ἐγὼ μὲν ἡγούμενος, ὑμεῖς δὲ μὴ βραδέως ἀκολουθεῖτέ μοι, καὶ θαρρεῖτε· οἶδα ἐγὼ τὸν Πάριν, νεανίας ἐστὶ καλὸς καὶ τὰ ἄλλα ἐρωτικὸς καὶ τὰ τοιαῦτα κρίνειν ἱκανώτατος· οὐκ ἂν ἐκεῖνος δικάσειε κακῶς.

ΑΦΡ. Τοῦτο μὲν ἅπαν ἀγαθὸν καὶ πρὸς ἐμοῦ λέγεις τὸ δίκαιον ἡμῖν εἶναι τὸν δικαστὴν· πότερά δὲ ἄγαμός τις ἐστὶν οὗτος ἢ καὶ γυνή τις αὐτῷ σύνεστιν;

ΕΡΜ. Οὐ παντελῶς ἄγαμος, ὦ Ἀφροδίτη.

ΑΦΡ. Πῶς λέγεις;

ΕΡΜ. Δοκεῖ τις αὐτῷ συνοικεῖν Ἰδαία γυνή, ἱκανὴ μὲν, ἀγροῖκος δὲ καὶ δεινῶς ὄρειος, ἀλλ' οὐ σφόδρα προσέχειν αὐτῇ ἔοικε. Τίνος δ' οὖν ἔνεκα ταῦτα ἐρωτᾷς;

ΑΦΡ. Ἄλλως ἠρόμην.

4. ΑΘ. Παραπρεσβεύεις, ὦ οὗτος, ἰδίᾳ ταύτῃ κοινολογούμενος.

ΕΡΜ. Οὐδὲν, ὦ Ἀθηνᾶ, δεινὸν οὐδὲ καθ' ὑμῶν, ἀλλ' ἤρετό με εἰ ἄγαμος ὁ Πάρις ἐστίν.

ΑΘ. Ὡς δὴ τί τοῦτο πολυπραγμονοῦσα;

ΕΡΜ. Οὐκ οἶδα· φησὶ δ' οὖν ὅτι ἄλλως ἐπελθὼν, οὐκ ἐξεπίτηδες ἤρετο.

ΑΘ. Τί οὖν; ἄγαμός ἐστιν;

ΕΡΜ. Οὐ δοκεῖ.

ΑΘ. Τί δαί; τῶν πολεμικῶν ἐστὶν αὐτῷ ἐπιθυμία καὶ φιλόδοξός τις ἢ τὸ πᾶν βουκόλος;

ΕΡΜ. Τὸ μὲν ἀληθὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν, εἰκάζειν δὲ χρὴ νέον ὄντα καὶ τούτων ὀρέγεσθαι τυχεῖν καὶ βούλεσθαι ἂν πρῶτον αὐτὸν εἶναι κατὰ τὰς μάχας.

ΑΦΡ. Ὅρᾳ; οὐδὲν ἐγὼ μέφομαι οὐδὲ ἐγκαλῶ σοι τὸ πρὸς ταύτην ἰδίᾳ λαλεῖν· μεμφιμοίρων γὰρ καὶ οὐκ Ἀφροδίτης τὰ τοιαῦτα.

ΕΡΜ. Καὶ αὕτη σχεδὸν ταῦτά με ἤρετο· διὸ μὴ χαλεπῶς ἔχε μηδ' οἷου μειονεκτεῖν, εἴ τι καὶ ταύτῃ κατὰ τὸ ἀπλοῦν ἀπεκρινάμην.

5. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων ἤδη πολὺ προϊόντες ἀπεσπάσαμεν τῶν ἀστέρων καὶ σχεδὸν γε κατὰ τὴν Φρυγίαν ἐσμέν. Ἐγὼ δὲ καὶ τὴν Ἰδὴν ὁρῶ καὶ τὸ Γάργαρον ὄλον ἀκριβῶς, εἰ δὲ μὴ ἐξαπατῶμαι, καὶ αὐτὸν ὑμῶν τὸν δικαστὴν τὸν Πάριν.

HPA. Ποῦ δὲ ἐστίν; οὐ γὰρ κάμοι φαίνεται.

ΕΡΜ. Ταύτῃ, ὦ Ἥρα, πρὸς τὰ λαϊὰ περισκόπει, μὴ πρὸς ἄκρῳ τῷ ὄρει, παρὰ δὲ τὴν πλευράν, οὗ τὸ ἀντρον, ἐνθα τὴν ἀγέλην ὁρᾷς.

HPA. Ἄλλ' οὐχ ὁρῶ τὴν ἀγέλην.

ΕΡΜ. Πῶς φῆς; οὐχ ὁρᾷς βοῖδια κατὰ τὸν ἐμὸν ὄ-

JUN. Nec nos, Venus, reformidamus, ne Marti quidem tuo si commissum fuerit arbitrium; sed accipimus istum, quicumque est, Parin.

JUP. Tibine, nata, eadem placent? quid ais? faciemne avertis et erubescis? est hoc quidem proprium, ut verecundiores sitis ad talia, vobis virginibus: attamen annuis. Abite ergo: at ne quid acerbius indignemini iudici, quæ victæ eritis, nec malum inferatis juveni: fieri quippe non potest, ut æque sitis pulchræ omnes.

3. MERC. Profisciscamur recta in Phrygiam, ego viæ dux, vos autem ne lente sequimini me: bonoque estote animo; novi Parin, juvenis est formosus, præterea amoris deditus, et ad talia dijudicanda inprimis idoneus; is sane non male jus dixerit.

VEN. Hoc quidem omne bonum atque e re mea narras, nimirum justum nobis esse iudicem: utrum vero innuptus est, an uxor aliqua cum eo vivit?

MERC. Haud omnino innuptus est, o Venus.

VEN. Quid ais?

MERC. Est cum eo, ut arbitror, Idæa quædam mulier, commoda quidem facie, at rustica et valde montana: sed non admodum curare illam videtur. Quid est autem cur ista roges?

VEN. Sic rogabam, nullo consilio.

4. MIN. Heus tu, iniquum agis legatum privatim cum ea sermones communicans.

MERC. Nihil, o Minerva, quod metuas, nec quod vobis obsit: scilicet rogabat me, innuptusne esset Paris.

MIN. Quid ita tandem hoc curiose sciscitata?

MERC. Nescio: ait autem se, quod casu in mentem venerat, non de industria rogasse.

MIN. Quid ergo? an cælebs est?

MERC. Haud putem.

MIN. Quid porro? bellicarumne rerum studio tenetur et gloriæ cupidus est, an totus bubulcus?

MERC. Ea de re quid verum sit, haud facile dixerim: nisi quod conjicere licet juvenem expetere, horum quoque ut sibi facultas fiat, et velle sane se primum esse in præliis.

VEN. Viden? nihil ego criminor neque insimulo te, quod cum ea privatim loquaris: earum enim quæ ad querelas sunt proclives, non Veneris hoc est.

MERC. Hæc Minerva eadem fere me rogavit: quare nihil est quod ægre feras, aut putes deteriore te esse loco, si quid huic etiam ita simpliciter respondi.

5. Sed interea, dum sermones cædimus, jam longius progressi multum discessimus a stellis, et circiter ex adverso Phrygiæ sumus: quin etiam Idam video Gargarumque totum accurate, et, ni fallor, ipsum vestrum iudicem Paridem.

JUN. Ubi vero est? necdum enim mihi apparet.

MERC. Illac, Juno, ad sinistrum respice; non ad summum montem, sed juxta latus, ubi antrum est et gregem vides.

JUN. Atqui non video gregem.

MERC. Quid ais? non tu vides vacculas ad hocce fere

τωσὶ δάκτυλον ἐκ μέσων τῶν πετρῶν προερχόμενα καὶ
τινα ἐκ τοῦ σκοπέλου καταθέοντα καλαύροπα ἔχοντα καὶ
ἀνείργοντα μὴ πρόσω διασκίδνασθαι τὴν ἀγέλην;

ΗΡΑ. Ὅρῳ νῦν, εἴ γε ἐκεῖνός ἐστιν.

ΕΡΜ. Ἄλλ' ἐκεῖνος. Ἐπειδὴ δὲ πλησίον ἤδη ἐσμέν,
ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ δοκεῖ, καταστάντες βαδίζωμεν, ἵνα μὴ
διαταράξωμεν αὐτὸν ἀνωθεν ἐξ ἀφανοῦς κασιπτάμενοι.

ΗΡΑ. Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω ποιῶμεν. Ἐπεὶ δὲ κα-
ταβεβήκαμεν, ὦρα σοι, ὦ Ἀφροδίτῃ, προΐεναι καὶ ἡγεῖ-
σθαι ἡμῖν τῆς ὁδοῦ· σὺ γὰρ ὡς τὸ εἶκος ἔμπειρος εἶ τοῦ
χωρίου πολλάκις, ὡς λόγος, κατελθοῦσα πρὸς Ἀγχίσην.

ΑΦΡ. Οὐ σφόδρα, ὦ Ἥρα, τούτοις ἄχθομαι τοῖς
σκώμασιν.

6. ΕΡΜ. Ἄλλ' ἐγὼ ὑμῖν ἡγήσομαι· καὶ γὰρ αὐτὸς
ἐνδιέτριψα τῇ Ἰδῇ, ὁπότε δὴ ὁ Ζεὺς ἦρα τοῦ μεираκίου
τοῦ Φρυγός, καὶ πολλάκις δεῦρο ἦλθον ὑπ' ἐκεῖνου
καταπεμφθεὶς ἐς ἐπισκοπὴν τοῦ παιδός, καὶ ὁπότε γε
ἤδη ἐν τῷ αἰετῷ ἦν, συμπαραπτάμενην αὐτῷ καὶ συνεκού-
φιζον τὸν καλὸν, καὶ εἴ γε μέμνημαι, ἀπὸ ταυτησὶ τῆς
πέτρας αὐτὸν ἀνῆρπασεν· ὁ μὲν γὰρ ἔτυχε τότε συρίζων
πρὸς τὸ ποίμνιον· καταπτάμενος δὲ ὀπισθεν αὐτὸς ὁ
Ζεὺς κούφως μάλα τοῖς ὄνυξι περιβαλὼν καὶ τῷ στόματι
τὴν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν ἔχων ἀνέφερε τὸν παῖδα
τεταραγμένον καὶ τῷ τραχήλῳ ἀπεστραμμένῳ ἐς αὐτὸν
ἀποβλέποντα. Τότε οὖν ἐγὼ τὴν σύριγγα λαβὼν —
ἀποβεβλήκει γὰρ αὐτὴν ὑπὸ τοῦ δέους — ἀλλὰ γὰρ
ὁ διαιτητὴς οὗτοσὶ πλησίον, ὥστε προσείπωμεν αὐ-
τόν.

7. Χαῖρε, ὦ βουκόλε.

ΠΑΡ. Νῆδι καὶ σὺ γε, ὦ νεανίσκε. Τίς δὲ ὦν
δεῦρο ἀφίξαι πρὸς ἡμᾶς; ἢ τίνας ταύτας ἄγεις τὰς γυ-
ναῖκας; οὐ γὰρ ἐπιτήδεια ὀρεοπολεῖν, οὕτω γε οὔσαι
καλαί.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐ γυναῖκές εἰσιν, Ἥραν δὲ, ὦ Πάρι,
καὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην ὁρᾷς, κάμει τὸν Ἑρμῆν ὁ
Ζεὺς ἀπέστειλεν. Ἀλλὰ τί τρέμεις καὶ ὠχρίᾳς; μὴ
δέδιθι· χαλεπὸν γὰρ οὐδέν· κελεύει δὲ σε δικαστὴν γε-
νέσθαι τοῦ κάλλους αὐτῶν· Ἐπεὶ γὰρ, φησὶ, καλὸς τε
αὐτὸς εἶ καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά, σοὶ τὴν γνῶσιν ἐπιτρέπω,
τοῦ δὲ ἀγῶνος τὸ ἄλлон εἴση ἀναγνοὺς τὸ μῆλον.

ΠΑΡ. Φέρ' ἴδω τί καὶ βούλεται. Ἡ ΚΑΛΗ, φησὶ,
ΛΑΒΕΤΩ. Πῶς ἂν οὖν, ὦ δέσποτα Ἑρμῆ, δυνηθεῖν
ἐγὼ θνητὸς αὐτὸς καὶ ἀγροῖκος ὦν δικαστὴς γενέσθαι
παραδόξου θέας καὶ μεῖζονος ἢ κατὰ βουκόλον; τὰ γὰρ
τοιαῦτα κρίνειν τῶν ἀβρῶν μᾶλλον καὶ ἀστικῶν· τὸ δὲ
ἐμὸν, αἶγα μὲν αἰγὸς ὁποτέρᾳ καλλίων καὶ δάμαλιν ἄλ-
λης δαμάλεως, τάχ' ἂν δικάσαιμι κατὰ τὴν τέχνην.

8. αὐταὶ δὲ πᾶσαι τε δμοίως καλαὶ καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως
ἂν τις ἀπὸ τῆς ἐτέρας ἐπὶ τὴν ἐτέραν μεταγάγοι τὴν
ὄψιν ἀποσπάσας· οὐ γὰρ ἐθέλει ἀφίστασθαι ῥαδίως,
ἀλλ' ἐνθα ἂν ἀπερείσῃ τὸ πρῶτον, τούτου ἔχεται καὶ
τὸ παρὸν ἐπαινεῖ· καὶ ἐπ' ἄλλο μεταβῇ, καχεῖνο καλὸν
ὁρᾷ καὶ παραμένει καὶ ὑπὸ τῶν πλησίον παραλαμβά-
νεται, καὶ ὅλως περιέχεται μοι τὸ κάλλος αὐτῶν καὶ

digiti mei indicium ex mediis rupibus prodeuntes, et quen-
dam ex scopulo decurrentem, qui pedum habeat, et repel-
lat, ne protenus dissipetur armentum?

JUN. Video nunc, si quidem is est.

MERC. Is adeo ipse. Quoniam vero prope sumus, in
terra, si videtur, positis vestigiis incedamus, ne contur-
bemus eum desuper ex improvviso devolantes.

JUN. Commode dicis; atque ita faciamus. Quandoqui-
dem autem degressi sumus, tui jam muneris, Venus, praere-
teque ducem praebere nobis viae: etenim te par est peritami
esse loci, quae saepe, ut fama fert, descenderis ad Anchisen.

VEN. Non admodum, Juno, istis commoveor cavillatio-
nibus tuis.

6. MERC. Atque ego adeo vobis viam monstrabo: e-
nim ipse olim commoratus sum in Ida, quando Jupiter
amabat adolescentulum Phrygem: tum saepiuscule huc
veni ab eo demissus ad invisendum puerum; quinque jam
mutatus in aquila lateret, juxta simul volabam, allevabamque
pulcellum: quin, si quidem memini, ab ista rupe illum
subripuit: hic tum forte fistula ludebat ad gregem; devo-
lans autem pone eum ipse Jupiter valde leviter unguibus am-
plexus, et oris quam in capite gerebat tiaram morsu prehen-
dens tollebat puerum turbatum, cerviceque reflexa in ipsum
respicentem: tunc ego fistulam tuli; nam abjecerat eam pra-
etimore. At enim arbiter hicce prope adest: quare alloqua-
mur eum.

7. Salve, boum pastor.

PAR. Et tu sane, juvenis: quis autem huc advenisti ad
nos? aut quas istas ducis mulieres? haud enim ita facte, ut
montes frequentent, quae tam egregia sint forma.

MERC. Multum abest, ut sint mulieres. Junonem, Pari,
Minervam et Venerem intueris, meque Mercurium misit
Jupiter. At quid trepidas et palles? quin tu omnem metum
pone; incommodi nihil est. Jubet autem te Jupiter judicem
fieri harum pulchritudinis: Quandoquidem enim, inquit, et
ipse formosus es, et doctus rebus amatoriiis, tibi cognitionem
permitto: certaminis autem praemium scies, ubi legeris
hoc pomum.

PAR. Cedo, videam, quid tandem velit: FORMA PRE-
STANS, ait, ACCIPIAT. At quomodo, domine Mercuri, possim
ego mortalis omnino, et rusticus, judicem agere admirandi
spectaculi, majorisque quam ut bubulco conveniat? haec
enim talia dijudicare delicatolorum potius et urbanorum
hominum: de me autem, quae capella capellam forma pra-
estet, item quae juvenca juvencam aliam, id quidem forte
judicaverim ex arte.

8. Hae vero omnes perinde pulchrae, et sane nescio, quo
pacto ab una quis ad alteram traducat visum abstractum;
non enim vult absistere facile; sed ubi se defixerit primum,
in eo haeret, illudque praesens probat: quodsi ad aliud
transierit, id aequae pulchrum videt, atque immoratur, et a
proximis abripitur: atque adeo, ne longum faciam, circum-
fusa mihi est forma earum, totumque me occupavit: indi-

δλον τ
ῶσπερ
δ' ἂν μ
γὰρ α
Διὸς α
οὖν οὐ

ΕΡΜ

τοῦ Δι

9. Π

χαλεπ

νων τῶ

ΕΡΜ

νειν τῇ

ΠΑΡ

δὲ πρό

πεῖν αὐ

ἀκριβ

ΕΡΜ

ταττε, δ

ΠΑΡ

ΕΡΜ

ἂν ἀποσ

10. Π

δύσομαι

κὰς μηδ

πᾶσα κα

ΠΑΡ

ΑΘ. Π

ἂν τὸν κε

σε καταγ

κεκαλλωτ

νὴν χρώμ

γυμνον τὸ

ΠΑΡ

ΑΦΡ

ἀφελούσα

τὸν λόφον

ἐλέγχεται

βλεπόμεν

ΑΘ. Π

ΑΦΡ

ΗΡΑ

11. ΠΑ

τῆς ἡδονῆς

καὶ σεμνόν

δὲ ὁρᾷ ἡδ

ἐμειδιάσεν

εἰ δοκεῖ δὲ

ὡς νῦν γε δ

βλέψω πάν

ΑΦΡ. Ο

ΠΑΡ. Π

ΗΡΑ. Π

σοὶ καὶ ἄλλ

ΕΥΓΙΑ

(260 - 262)

θλον περιέληφέ με καὶ ἄχθομαι, ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς ὥσπερ ὁ Ἄργος δῶν βλέπειν δύναμαι τῷ σώματι. Δοκῶ δ' ἂν μοι καλῶς δικάσαι πάσαις ἀποδοῦς τὸ μῆλον. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τόδε, ταύτην μὲν εἶναι συμβέβηκε τοῦ Διὸς ἀδελφὴν καὶ γυναῖκα, ταύτας δὲ θυγατέρας· πῶς οὖν οὐ χαλεπὴ καὶ οὕτως ἡ κρίσις;

ΕΡΜ. Οὐκ οἶδα· πλὴν οὐχ οἷόν τε ἀναδύναι πρὸς τοῦ Διὸς κεκελευσμένον.

9. ΠΑΡ. Ἐν τούτῳ, ὦ Ἑρμῇ, πείσον αὐτάς, μὴ χαλεπῶς ἔχειν μοι τὰς δύο τὰς νενικημένους, ἀλλὰ μόνων τῶν ὀφθαλμῶν ἡγεῖσθαι τὴν διαμαρτίαν.

ΕΡΜ. Οὕτω φασὶ ποιήσιν· ὦρα δέ σοι ἤδη περαινέειν τὴν κρίσιν.

ΠΑΡ. Πειρασόμεθα· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις; ἐκεῖνο δὲ πρότερον εἰδέναι βούλομαι, πότῃ ἐξαρκέσει σκοπεῖν αὐτάς, ὡς ἔχουσιν, ἢ καὶ ἀποδοῦσαι δεήσει πρὸς τὸ ἀκριβὲς τῆς ἐξετάσεως;

ΕΡΜ. Τοῦτο μὲν σὸν ἂν εἴη τοῦ δικαστοῦ, καὶ πρόστατε, ὅπῃ καὶ θέλεις.

ΠΑΡ. Ὅπῃ καὶ θέλω; γυμνάς ἰδεῖν βούλομαι.

ΕΡΜ. Ἀπόδυτε, ὦ αὐταί· σὺ δ' ἐπισκόπει· ἐγὼ δ' ἂν ἀποστραφείην.

10. ΗΡΑ. Καλῶς, ὦ Πάρι· καὶ πρώτη γε ἀποδύσομαι, ὅπως μάθης ὅτι μὴ μόνους ἔχω τὰς ὠλένας λευκάς μηδὲ τῷ βοῶπις εἶναι μέγα φρονῶ, ἐπ' ἴσης δὲ εἰμι πᾶσα καὶ ὁμοίως καλῇ.

ΠΑΡ. Ἀπόδυθι καὶ σὺ, ὦ Ἀφροδίτη.

ΑΘ. Μὴ πρότερον ἀποδύσης αὐτήν, ὦ Πάρι, πρὶν ἂν τὸν κεστόν ἀπόθῃται — φαρμακὶς γάρ ἐστι — μή σε καταγοητεύσῃ δι' αὐτοῦ· καίτοι γε ἔχρῃν μηδὲ οὕτω κεκαλλωπισμένην παρῆναι μηδὲ τοσαῦτα ἐντετριμμένην χρώματα καθάπερ ὡς ἀληθῶς ἐταίραν τινὰ, ἀλλὰ γυμνον τὸ κάλλος ἐπιδεικνύειν.

ΠΑΡ. Εὖ λέγουσι τὸ περὶ τοῦ κεστοῦ, καὶ ἀπόθου.

ΑΦΡ. Τί οὖν οὐχὶ καὶ σὺ, ὦ Ἀθηνᾶ, τὴν κόρυν ἀφελούσα ψιλὴν τὴν κεφαλὴν ἐπιδεικνύεις, ἀλλ' ἐπισείεις τὸν λόφον καὶ τὸν δικαστὴν φοβεῖς; ἢ δέδιας μή σοι ἐλέγχῃται τὸ γλαυκὸν τῶν δμμάτων ἄνευ τοῦ φοβεροῦ βλέπομενον;

ΑΘ. Ἴδού σοι ἡ κόρυς αὕτη ἀφήρηται.

ΑΦΡ. Ἴδού καὶ σοι ὁ κεστός.

ΗΡΑ. Ἀλλὰ ἀποδυσόμεθα.

11. ΠΑΡ. ὦ Ζεῦ τεράστιε τῆς θεάς, τοῦ κάλλους, τῆς ἡδονῆς. Οἷα μὲν ἡ παρθένος, ὡς δὲ βασιλικὸν αὕτη καὶ σεμνὸν ἀπολάμπει καὶ ἀληθῶς ἄξιον τοῦ Διὸς, ὡς δὲ ὄρεα ἢ δὲ ἡδέως, καὶ γλαφυρόν τι καὶ προσαγωγὸν ἐμειδίασεν — ἀλλ' ἤδη μὲν ἄλλος ἔχω τῆς εὐδαιμονίας, εἰ δοκεῖ δὲ, καὶ ἰδίᾳ καθ' ἐκάστην ἐπιδεῖν βούλομαι, ὡς νῦν γε ἀμφίβολός εἰμι καὶ οὐκ οἶδα πρὸς ὅ τι ἀποβλέψω πάντῃ τὰς ὀψεις περισπώμενος.

ΑΦΡ. Οὕτω ποιῶμεν.

ΠΑΡ. Ἀπιτε οὖν αἱ δύο· σὺ δὲ, ὦ Ἥρα, περίμενε.

ΗΡΑ. Περιμενῶ, κάπειδάν με ἀκριβῶς ἴδης, ὦρα σοὶ καὶ ἄλλα ἤδη σκοπεῖν, εἰ καλὰ σοὶ καὶ τὰ δῶρα τῆς

LUCIANUS. I.

ignor equidem, quod non et ipse, quemadmodum Argus, toto videre possim corpore. Videar ergo mihi recte iudicaturus, omnibus si tribuam pomum. Huc porro accedit, hæc ut sit Jovis soror et conjux, illæ filiæ: qui ergo non ardua sit hoc etiam nomine pronuntiatio?

MERC. Haud scio: attamen fieri non potest ut subterfugas a Jove jussus.

9. PAR. Unicum illud, Mercuri, fac ut iis persuadeas, ut ne infensæ sint in me, quæ inferiores discesserint ambæ, sed solum oculorum hunc esse putent errorem.

MERC. Ita aiunt se facturas: curandum tibi nunc, ut peragas iudicium.

PAR. Conabimur quidem: quid enim quis faciat? Illud autem primum scire volo, utrum satis erit spectare illas, sicut sunt, an insuper exuere oportebit, ut explore examen habeatur?

MERC. Id quidem erit tua iudicis in manu: impera, qua fieri velis.

PAR. Qua velim? nudas intueri volo.

MERC. Vos, deponite vestes: tu inspicere: ego vero me avertō.

10. JUN. Optime, Pari: equidem prima vestes ponam, ut discas, me non solas habere ulnas candidas, neque eo, quod grandes mihi sint oculi, efferri: namque æqualiter sum tota et similem in modum pulchra.

PAR. Exue tu quoque, Venus.

MIN. Ne prius illam exuas, o Pari, quam cestum deposuerit (est enim venefica), ne te fascinet ejus ope: quin etiam haud oportebat ita exornatam adesse, neque tot fucatum pigmentis, quasi revera meretricem quandam, sed nudam formam exhibere.

PAR. Recte monent de cestro: atque ergo deponere.

VEN. Quid igitur nec tu, Minerva, galea detracta nudum caput ostendis, sed quatis cristas, ac iudicem territas? num metus est ne tibi arguatur nihilque ad formam conferat caesium illud oculorum, si absque illo galeæ terrore spectetur?

MIN. Ecce tibi, cassis hæc est demta.

VEN. Ecce tibi, cestus quoque.

JUN. At exuamur.

11. PAR. Jupiter prodigialis! quod spectaculum, quæ forma, quanta voluptas! qualis hæc virgo! quam regium ista et verendum resplendet, vereque dignum Jove! hæc autem ut suaviter intuetur! imo etiam festivum quiddam atque illecebrosus subrisit. At jam ego quod satis est habeo felicitatis: verum, si placet, seorsum singulas etiam inspicere volo; nam nunc quidem ambiguus hæreo, nec scio, quo potissimum oculos convertam quaquaversum visu distracto.

VEN. Ita faciamus.

PAR. Recedite ergo vos ambæ: tu, Juno, resta.

JUN. Resto: verum postquam me diligenter inspexeris, aliud etiam tibi atque etiam est considerandum, an pla-

ψήφου τῆς ἐμῆς· ἦν γὰρ με, ὦ Πάρι, δικάσης εἶναι καλὴν, ἀπάσης ἔση τῆς Ἀσίας δεσπύτης.

ΠΑΡ. Οὐκ ἐπὶ δώροις μὲν τὰ ἡμέτερα. Ἄλλ' ἀπιθι· πεπράζεται γὰρ ἅπερ ἂν δοκῇ.

12. Σὺ δὲ πρόσιθι ἢ Ἀθηνᾶ.

ΑΘ. Παρέστηκά σοι, κατὰ ἤν με, ὦ Πάρι, δικάσης καλὴν, οὐποτε ἤττων ἄπει ἐκ μάχης, ἀλλ' αἰεὶ κρατῶν· πολεμιστὴν γὰρ σε καὶ νικηφόρον ἀπεργάσομαι.

ΠΑΡ. Οὐδὲν, ὦ Ἀθηνᾶ, δεῖ μοι πολέμου καὶ μάχης· εἰρήνη γὰρ, ὡς ὄρεας, τὰ νῦν ἐπέχει τὴν Φρυγίαν τε καὶ Λυδίαν καὶ ἀπολέμητος ἡμῖν ἡ τοῦ πατρὸς ἀρχή. Θάρρει δέ· οὐ μειονεκτήσεις γὰρ, κὰν μὴ ἐπὶ δώροις δικάζωμεν. Ἄλλ' ἐνδυθι ἤδη καὶ ἐπίθου τὴν κόρυν· ἱκανῶς γὰρ εἶδον. Τὴν Ἀφροδίτην παρεῖναι καιρός.

13. ΑΦΡ. Αὕτη σοι ἐγὼ πλησίον, καὶ σκόπει καθ' ἐν ἀκριβῶς μηδὲν παρατρέχων, ἀλλ' ἐνδιαιτρίβων ἐκάστῳ τῶν μερῶν. Εἰ δ' ἐθέλεις, ὦ καλὲ, καὶ τάδε μου ἀκουσον· ἐγὼ γὰρ πάλαι ὄρωσά σε νέον ὄντα καὶ καλὸν, ὅποιον οὐκ οἶδ' εἴ τινα ἕτερον ἢ Φρυγίᾳ τρέφει, μακαρίζω μὲν τοῦ κάλλους, αἰτιῶμαι δὲ τὸ μὴ ἀπολιπόντα τοὺς σκοπέλους καὶ ταυτασὶ τὰς πέτρας κατ' ἄστῳ ζῆν, ἀλλὰ διαφθείρειν τὸ κάλλος ἐν ἐρημίᾳ· τί μὲν γὰρ ἂν σὺ ἀπολαύσεις τῶν ὀρέων; τί δ' ἂν ἀπόναιντο τοῦ σοῦ κάλλους αἱ βύες; ἔπρεπε δὲ ἤδη σοι καὶ γεγαμηκέναι, μὴ μέντοι ἀγροῖκόν τινα καὶ χωρῖτιν, οἷαι κατὰ τὴν Ἰδὴν αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ τινα ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἢ Ἀργόθεν ἢ ἐκ Κορίνθου ἢ Λάκαιναν, οἵαπερ ἡ Ἑλένη ἐστὶ, νέα τε καὶ καλὴ καὶ κατ' οὐδὲν ἐλάττων ἐμοῦ, καὶ τὸ δὴ μέγιστον, ἐρωτικὴ· ἐκείνη γὰρ δὴ εἰ καὶ μόνον θεάσαιτό σε οἶδα ἐγὼ πάντα ἀπολιποῦσα καὶ παρασχοῦσα ἑαυτὴν ἔκδοτον ἔφεται καὶ συνοικήσει. Πάντως δὲ καὶ σὺ ἀκήκοάς τι περὶ αὐτῆς.

ΠΑΡ. Οὐδὲν, ὦ Ἀφροδίτη· νῦν δὲ ἡδέως ἂν ἀκούσαιμί σου τὰ πάντα διηγουμένης.

14. ΑΦΡ. Αὕτη θυγάτηρ μὲν ἐστὶ Λήδας, ἐκείνης τῆς καλῆς, ἐφ' ἣν ὁ Ζεὺς κατέπτη κύκνος γενόμενος.

ΠΑΡ. Ποία δὲ τὴν ὄψιν ἐστί;

ΑΦΡ. Λευκὴ μὲν, οἷαν εἰκὸς ἐκ κύκνου γεγεννημένην, ἀπαλὴ δὲ, ὡς ἐν ὧν τραφεῖσα, γυμνάς τὰ πολλὰ καὶ παλαιστικὴ, καὶ οὕτω δὴ τι περισπούδαστος ὥστε καὶ πόλεμον ἀμφ' αὐτῇ γενέσθαι, τοῦ Θησέως ἄωρον ἔτι ἀρπάσαντος. Οὐ μὲν ἄλλ' ἐπειδὴ περ ἐς ἀκμὴν κατέστη, πάντες οἱ ἄριστοι τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὴν μνηστεῖαν ἀπήντησαν, προεκρίθη δὲ Μενέλειος τοῦ Πηλεπιδῶν γένους· εἰ δὴ θέλοις, ἐγὼ σοι καταπράξομαι τὸν γάμον.

ΠΑΡ. Πῶς φῆς; τὸν τῆς γεγαμημένης;

ΑΦΡ. Νέος εἰ σὺ καὶ ἀγροῖκος, ἐγὼ δὲ οἶδα ὡς χρὴ τὰ τοιαῦτα δρᾶν.

ΠΑΡ. Πῶς; ἐθέλω γὰρ καὶ αὐτὸς εἰδέναι.

15. ΑΦΡ. Σὺ μὲν ἀποδημήσεις ὡς ἐπὶ θέαν δὴ τῆς Ἑλλάδος, καπειδὰν ἀφίκη ἐς τὴν Λακεδαιμόνα, ὅψεταί σε ἡ Ἑλένη, τούντεῦθεν δὲ ἐμὸν ἂν εἴῃ τὸ ἔργον ὅπως ἐρασθήσεται σου καὶ ἀκολουθήσει.

ceant tibi dona, quæ præmium tribuam calculi pro me lati. Siquidem me, Pari, judicaveris esse forma præstantem, universæ eris Asiæ dominus.

ΠΑΡ. Non donorum spe nostra constant. Jam recede: sient in hac lite finienda, quæ videbuntur.

12. Accede tu, Minerva.

ΜΙΝ. Adsum tibi: at hoc, quæso: si me, Pari, pronunciaris formosam, nunquam inferior abibis ex pugna, sed perpetuo victor: bellatorem enim te et victorias reportantem reddam.

ΠΑΡ. Nihil, Minerva, opus mihi est bello ac pugna; nam pax, uti vides, nunc quidem obtinet Phrygiam et Lydiam, belloque nullo infestatur patris imperium. At bono esto animo: nequaquam jus tuum imminuetur, etiamsi donorum spes nos iudices minime commoveat. Sed indue jam vestes, atque impone galeam; satis enim vidi. Venerem adessæ tempus.

13. VEN. En adsum prope: quin tu specta singulas partes curate, nihil prætercurrens, verum immoratus unicuique membrorum. Si lubet autem, formose, et istæc ex me audi. Ego sane jam dudum, quum te viderem juvenem et pulchrum, qualem haud scio an alium Phrygia nutriat, beatum te prædico ob formæ decus; id autem incuso, quod non, relictis scopulis istisque rupibus, in urbe vivas, sed corrumpas formam in solitudine: quem enim tu fructum capias ex montibus? quidve juvet honesta species tua boves? par fuerat jam te nuptias iniisse, non quidem agrestis alicujus ac rusticæ, quales per Idam sunt mulieres, sed cujusdam ex Græcia, aut Argis, aut Corintho, vel Lacænæ, qualis Heleue, ætate integra, pulchra, nullaque parte inferior me, quodque maximum est, amatoris nequitia perita. Hæc, si te tantummodo aspexerit, sat scio, omnibus relictis et in tuam potestatem dedita, sequetur et una tecum habitabit. Sine dubio autem tu quoque inaudivisti aliquid de ea.

ΠΑΡ. Nihil quicquam, o Venus: at nunc perlibenter audiverim ex te cuncta denarrantem.

14. VEN. Est filia Leda, illius formosæ, ad quam Jupiter devolavit in cygnum mutatus.

ΠΑΡ. Qualinam facie?

VEN. Candida, qualem decet esse ex cygno natam; tum mollis, ut in ovo nutrita: nuda plerumque luctæ et palæstræ dedita: denique tanto studio expetita, ut bellum etiam propter eam exstiterit, Theseo immaturam adhuc rapiente. Enimvero postquam ad florem ætatis pervenit, omnes Achivorum principes ad illam sibi despondendam convenerunt: prælatus est Menelaus ex Pelopidarum gente. Si tu velis, ego tibi perficiam has nuptias.

ΠΑΡ. Quid ais? nuptias jam nuptæ?

VEN. Scilicet juvenis es rudis et rusticus: ego vero novi, ut conveniat ista facere.

ΠΑΡ. At quomodo? etenim velim et ipse scire.

15. VEN. Tu quidem peregrinaberis ad lustrandam mirum Græciam; tum ubi perveneris Lacedæmonem, videbit te Helena: exinde jam mearum fuerit partium curare, ut amore capta te sectetur.

ΠΑΡ. ἀπολιπὼν συνέκλινεν.

ΑΦΡ.

ἐστὶν δὲ

δῶσω ἢ

ὁλος παρ

δ' ὅτι

ἱμερτόν

σα. Δε

τες αὐτὴν

ΠΑΡ.

δίττη· πλ

καὶ δρᾶν

Σπάρτην

ἀχθομαι,

16. ΑΦΡ.

ἐμὲ τὴν π

κρίσει· πρ

ναὶ καὶ ἐορ

πάντα γὰρ

τούτῳ τοῦ

ΠΑΡ. Δ

ΑΦΡ. Δ

ΠΑΡ. Μ

ΑΦΡ. Ε

σειν γυναῖκα

ξεσθαι παρ

καὶ συμπρά

ΠΑΡ. Κ

Χάριτας ἄξε

ΑΦΡ. Θ

ἐτι πρὸς τοῦ

ΠΑΡ. Οὐ

τούτοις λάμβ

1. ΑΡ. Ἡ

Ζεὺς, ὡς ὑπερ

φησὶν, ἐγὼ μὲν

ἀποκρεμασθέν

πότησεται· οὐ

σαιμι ἀνεγκύσ

ἅμα καὶ τὴν θά

ῶσα καὶ σὺ ὁ

πάντων ἀμείνω

θείην, ὁμοῦ δὲ

πότησειν αὐτόν

λάβωμεν, οὐκ ἂν

(206, 207)

ΠΑΡ. Τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἀπιστον εἶναι μοι δοκεῖ, τὸ ἀπολιποῦσαν τὸν ἄνδρα ἐθελῆσαι βαρβάρῳ καὶ ξένῳ συνεκπλεῦσαι.

ΑΦΡ. Θάρρει τούτου γε ἔνσεκα. Παῖδε γάρ μοι ἐστὼν δύο καλῶ, Ἰμερος καὶ Ἔρως, τούτῳ σοι παραδώσω ἡγεμόνε τῆς ὁδοῦ γενησομένῳ· καὶ ὁ μὲν Ἔρως ὁλος παρελθὼν ἐς αὐτὴν ἀναγκάσει τὴν γυναῖκα ἐρᾶν, ὁ δ' Ἰμερος αὐτῷ σοι περιχυθεὶς τοῦθ' ὅπερ ἐστίν, ἱμερτόν τε θήσει καὶ ἐράσμιον, καὶ αὐτὴ δὲ συμπαροῦσα. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν Χαρίτων ἀκολουθεῖν, ἅπαντες αὐτὴν ἵνα πείσωμεν.

ΠΑΡ. Ὅπως μὲν ταῦτα χωρήσει, ἄδηλον, ὧ Ἄφροδίτη· πλὴν ἐρῶ γε ἤδη τῆς Ἑλένης καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως καὶ ὁρᾶν αὐτὴν οἶμαι καὶ πλέω εὐθὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆ Σπάρτης ἐπιδημῶ καὶ ἐπάνειμι ἔχων τὴν γυναῖκα καὶ ἄχθομαι, ὅτι μὴ ταῦτα ἤδη πάντα ποιῶ.

16. ΑΦΡ. Μὴ πρότερον ἐρασθῆς, ὧ Πάρι, πρὶν ἐμὲ τὴν προμνήστριαν καὶ νυμφαγωγὸν ἀμείψασθαι τῇ κρίσει· πρέποι γὰρ ἂν καὶ νικηφόρον ὑμῖν συμπαρεῖναι καὶ ἐορτάζειν ἅμα καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰ ἐπινίκια· πάντα γὰρ ἔνεστί σοι, τὸν ἔρωτα, τὸ κάλλος, τὸν γάμον τουτοῦ τοῦ μήλου πρίασθαι.

ΠΑΡ. Δέδοικα μὴ μου ἀμελήσης μετὰ τὴν κρίσιν.

ΑΦΡ. Βούλει οὖν ἐπομώσωμαι;

ΠΑΡ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ ὑπόσχου πάλιν.

ΑΦΡ. Ὑπισχνοῦμαι δὴ σοι τὴν Ἑλένην παραδώσειν γυναῖκα καὶ ἀκολουθήσειν γε ἔτι αὐτὴν καὶ ἀφίξεσθαι παρ' ὑμᾶς ἐς τὴν Ἰλίον, καὶ αὐτὴ παρέσομαι καὶ συμπράξω τὰ πάντα.

ΠΑΡ. Καὶ τὸν Ἔρωτα καὶ τὸν Ἰμερον καὶ τὰς Χάριτας ἄξεις;

ΑΦΡ. Θάρρει, καὶ τὸν Πόθον καὶ τὸν Ὑμέναιον ἔτι πρὸς τούτοις παραλήφομαι.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ἐπὶ τούτοις δίδωμι τὸ μῆλον, ἐπὶ τούτοις λάμβανε.

PAR. Id ipsum incredibile esse mihi videtur, ut, deserto marito, animum inducat cum homine barbaro et peregrino navigationi se dare.

VEN. Bonum animum habe istius quidem rei causa. Nati mihi sunt duo, pulcherrima forma, Himerus et Cupido: ambos tibi tradam duces viæ futuros. Et Cupido quidem se totum insinuabit in eam, cogetque mulierem amare; Himerus autem tibimet ipsi circumfusus, quod scilicet ipse est, desiderabilem te faciet atque amabilem: egomet etiam una adero. Præterea rogabo Gratias, ut nos comitentur: quo conjuncti omnes ipsi persuadeamus.

PAR. Quomodo ista possint fieri, non liquet, Venus: attamen amo jam Helenam, et nescio quo pacto videre illam mihi videor, et navigo recta in Græciam, et Spartæ deversor, redeoque compos mulieris, idque me male habet, quod nondum hæc omnia facio.

16. VEN. At tu ne prius ames, Pari, quam mihi conciliatrici et pronubæ gratiam retuleris sententia secundum me data: decet enim me victricem vobis una adesse, ac festum agere simul nuptiarum et victoriæ meæ: omnia quippe licet tibi, amorem, formam et has nuptias isto pomo comparare.

PAR. Metuo, ne me negligas post iudicium.

VEN. Vin' jusjurandum interponam?

PAR. Neutiquam: sed promitte denuo.

VEN. Recipio enimvero tibi Helenam me tradituram esse uxorem, eamque porro te secuturam esse, atque Ilium ad vos profecturam: ipsa ego adero, et adiutrix ero ad hæc omnia.

PAR. Etiam Cupidinem et Himerum et Gratias adduces?

VEN. Ne dubita: Pothum etiam et Hymenæum insuper assumam.

PAR. Quin ergo ea conditione trado tibi pomum, ea conditione accipe.

21.

ΑΡΕΩΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΡ. Ἦκουσας, ὧ Ἑρμῇ, οἷα ἠπείλησεν ἡμῖν ὁ Ζεὺς, ὡς ὑπεροπτικὰ καὶ ὡς ἀπίθανα; Ἦν ἐθελήσω, φησὶν, ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ σειρὰν καθήσω, ὑμεῖς δὲ ἀποκρεμασθέντες κατασπᾶν βιάσεσθέ με, ἀλλὰ μάτην πονήσετε· οὐ γὰρ δὴ καθελεύσετε· εἰ δὲ ἐγὼ θελήσαιομι ἀνελεύσαι, οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν ἅμα καὶ τὴν θάλατταν συναρτήσας μετεωριῶ· καὶ τᾶλλα δσα καὶ σὺ ἀκήχοας. Ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν καθ' ἓνα πάντων ἀμείνων καὶ ἰσχυρότερός ἐστιν οὐκ ἂν ἀρνηθεῖην, ὁμοῦ δὲ τῶν τοσούτων ὑπερφέρειν, ὡς μὴ καταπνήσειν αὐτόν, καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν προσλάβωμεν, οὐκ ἂν πεισθεῖην.

21.

MARTIS ET MERCURII.

1. MARS. Audistin', Mercuri, qualia minitatus sit nobis Jupiter, quam superba et absurda? Si voluero, inquit, ego ex caelo catenam demittam; vos inde suspensi si detrahare me magna vi contenderitis, frustra laborabitis; non enim profecto detraxeritis. Ego contra si voluero sursum attrahere, non vos solum, sed et terram simul ac mare adducta in sublime tollam: et cetera, quæcumque ipsemet audivisti. Ego autem, si singulos compares, omnibus fortiolem esse et validiorem infitias non iverim: sed una junctis tot diis superiorem esse, ut devincere eum non valeamus, etsi terram et pontum assumserimus, haud sane mihi persuaserim.

2. EPM. Εὐφήμει, ὦ Ἄρες· οὐ γὰρ ἀσφαλές λέγειν τὰ τοιαῦτα, μὴ καὶ τι κακὸν ἀπολαύσωμεν τῆς φλυαρίας.

AP. Οἶμαι γὰρ με πρὸς πάντας ἂν ταῦτα εἰπεῖν, οὐχὶ δὲ πρὸς μόνον σέ, ὃν ἐχεμυθεῖν ἠπιστάμην; Ὁ δ' οὖν μάλιστα γελοῖον ἔδοξε μοι ἀκούοντι μεταξὺ τῆς ἀπειλῆς, οὐκ ἂν δυναίμην σιωπῆσαι πρὸς σέ· μέμνημαι γὰρ οὐ πρὸ πολλοῦ, ὁπότε ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐπαναστάντες ἐπεβούλευον συνδῆσαι λαβόντες αὐτὸν, ὡς παντοῖος ἦν δεδιὺς, καὶ ταῦτα τρεῖς ὄντας, καὶ εἰ μὴ γε ἡ Θέτις κατελεήσασα ἐκάλεσεν αὐτῷ σύμμαχον Βριάρεων ἑκατόγχειρα ὄντα, καὶν ἐδέδετο ἂν αὐτῷ κεραυνῷ καὶ βροντῇ. Ταῦτα λογιζομένῳ ἐπῆρει μοι γελᾶν ἐπὶ τῇ καλλιρρημοσύνῃ αὐτοῦ.

EPM. Σιώπα, φημί· οὐ γὰρ ἀσφαλές οὔτε σοὶ λέγειν οὐτ' ἐμοὶ ἀκούειν τὰ τοιαῦτα.

22.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. PAN. Χαῖρε, ὦ πάτερ Ἑρμῆ.

EPM. Νηδὶ καὶ σύ γε. Ἀλλὰ πῶς ἐγὼ σὸς πατήρ;

PAN. Οὐχ ὁ Κυλλήνιος Ἑρμῆς ὢν τυγχάνεις;

EPM. Καὶ μάλα. Πῶς οὖν υἱὸς ἐμὸς εἶ;

PAN. Μοιχιδίος εἰμι, ἐξαίρετός σοι γενόμενος.

EPM. Νῆ Δία, τράγου ἴσως τινὸς μοιχεύσαντος αἶγα· ἐμοὶ γὰρ πῶς, κέρατα ἔχων καὶ ῥῖνα τοιαύτην καὶ πώγωνά λασίον καὶ σκέλη διχαλὰ καὶ τραγικὰ καὶ οὐράν ὑπὲρ τὰς πυγὰς;

PAN. Ὅποσα ἂν ἀποσκώψης εἰς ἐμέ, τὸν σεαυτοῦ υἱὸν, ὦ πάτερ, ἐπονείδιστον ἀποφαίνεις, μᾶλλον δὲ σεαυτὸν, ὃς τοιαῦτα γεννᾷς καὶ παιδοποιεῖς, ἐγὼ δὲ ἀναίτιος.

EPM. Τίνα δὲ καὶ φῆς σου μητέρα; ἡ που ἔλαθον αἶγα μοιχεύσας ἔγωγε;

PAN. Οὐκ αἶγα ἐμοίχευσας, ἀλλ' ἀνάμνησον σεαυτὸν, εἴ ποτε ἐν Ἀρκαδίᾳ παῖδα ἐλευθέραν ἐβιάσω. Τί δακῶν τὸν δάκτυλον ζητεῖς καὶ ἐπὶ πολὺ ἀπορεῖς; τὴν Ἰκαρίου λέγω Πηνελόπην.

EPM. Εἴτα τί παθοῦσα ἐκείνη ἀντ' ἐμοῦ τράγω σε ὁμοῖον ἔτεκεν;

2. PAN. Αὐτῆς ἐκείνης λόγον σοὶ ἐρῶ· ὅτε γὰρ με ἐξέπεμπεν ἐπὶ τὴν Ἀρκαδίαν, ὦ παῖ, μήτηρ μὲν σοι, ἔφη, ἐγὼ εἰμι, Πηνελόπη ἡ Σπαρτιατὶς, τὸν πατέρα δὲ γίγνωσκε θεὸν ἔχων Ἑρμῆν Μαίης καὶ Διός. Εἰ δὲ κερασφόρος καὶ τραγοσκελὴς εἶ, μὴ λυπείτω σε· ὁπότε γὰρ μοι συνείη ὁ πατήρ ὁ σὸς, τράγω ἑαυτὸν ἀπέικασεν, ὡς λάθοι, καὶ διὰ τοῦτο ὁμοῖος ἀπέβης τῷ τράγω.

EPM. Νῆ Δία, μέμνημαι ποιήσας τοιοῦτόν τι. Ἐγὼ οὖν ὁ ἐπὶ κάλλει μέγα φρονῶν, ἔτι ἀγένειος αὐτὸς

2. MERC. Bona verba, Mars! non enim tutum eloqui talia, ne quid etiam mali redundet ad nos ab ista garrulitate.

MARS. Num tu putas ad omnes me promiscue hæc dicturum, non tibi soli, quem linguæ temperare posse noveram? Quod igitur ridiculum maxime visum fuit mihi audienti inter illas minas, non possim reticere ad te: memini equidem non ita diu, quando Neptunus et Juno et Minerva seditione mota structisque insidiis voluerunt eum vincere comprehensum, quam multa ille tentarit præ metu, idque trium tantummodo: quod ni Thetis miserata vocasset ipsi auxiliatorem Briareum centimanum, vinculis constrictus foret cum ipso fulmine ac tonitru. Ista mecum perpendens, teneri non poteram quin riderem magniloquentiam ejus.

MERC. Tace, inquam: nam tutum haud est nec tibi loqui, nec mihi audire talia.

22.

PANIS ET MERCURII.

1. PAN. Salve, pater Mercuri.

MERC. Imo et tu quoque: sed quomodo sim ego tuus pater?

PAN. Non tu Cyllenius es Mercurius?

MERC. Ita sane: at quo pacto filius meus es?

PAN. Ex adulterio natus sum, tibi peculiaris.

MERC. Profecto hirco potius, ni fallor, aliquo adulterante capram: meus enim qui fieri potest ut sis cum cornibus, et naso tali, et barba hirsuta, cruribusque bifidis ac hircinis, et cauda super nates?

PAN. Quicquid in me ridiculi dixeris, tuum ipsius filium, o pater, probris ac dedecore afficis: quin potius temet ipsum, utpote qui tales gignis et procreas; ego vero culpa vaco.

MERC. At quam tu tandem dicis matrem tuam? numquid imprudens in capra stuprum commisi?

PAN. Non capram quidem stuprasti; sed fac ut in memoriam redeas, si forte in Arcadia puellæ ingenuæ vim intulisti: quid commorso digito quæris, multumque hæsitās? Icarium filiam inquam, Penelopen.

MERC. Et quid tandem est rei, quod, quum illa mihi deberet, hirco te similem peperit?

2. PAN. Ea ipsa quæ dixit, enarrabo tibi. Quando me ablegabat in Arcadiam, Fili, mater quidem tua, inquit, ego sum, Penelope Spartana: at patrem scito deum habere te, Mercurium Maïæ et Jovis filium: quod autem cornutus hircinisque pedibus es, id tibi ne dolori sit: quando enim mecum congregiebatur pater tuus, hirco se assimilavit, ut lateret: ea est causa, cur similis evaseris hirco.

MERC. Sane cominemini fecisse me tale quiddam. Ergo ego, cui forma spiritus facit, adhuc imberbis ipse, tuus pa-

(271 - 273)

ὦν σὸς πατήρ κεκλήσομαι καὶ γέλωτα ὀφλήσω παρὰ πᾶσιν ἐπὶ τῇ εὐπαιδίᾳ;

3. ΠΑΝ. Καὶ μὴν οὐ καταισχυῶ σε, ὦ πάτερ· μουσικός τε γάρ εἰμι καὶ συρίζω πᾶν καπυρὸν, καὶ ὁ Διόνυσος οὐδὲν ἐμοῦ ἄνευ ποιεῖν δύναται, ἀλλ' ἐταῖρον καὶ θιασώτην πεποίηται με, καὶ ἡγοῦμαι αὐτῷ τοῦ χοροῦ· καὶ τὰ ποίμνια δὲ εἰ θεάσαιό μου, ὅποσα περὶ Τεγέαν καὶ ἀνὰ τὸ Παρθένιον ἔχω, πᾶν ἡσθήσῃ· ἄρχω δὲ καὶ τῆς Ἀρκαδίας ἀπάσης· πρῶτην δὲ καὶ Ἀθηναίοις συμμαχήσας οὕτως ἡρίστευσα Μαραθῶνι, ὥστε καὶ ἀριστεῖον ἡρέθη μοι, τὸ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει σπήλαιον. Ἦν γοῦν ἐς Ἀθήνας ἔλθης, εἴσῃ ὅσον ἐκεῖ τοῦ Πανὸς ὄνομα.

4. ΕΡΜ. Εἰπέ δέ μοι, γεγάμηκας, ὦ Πάν, ἤδη; τοῦτο γὰρ, οἶμαι, καλοῦσί σε.

ΠΑΝ. Οὐδαμῶς, ὦ πάτερ· ἐρωτικός γάρ εἰμι καὶ οὐκ ἂν ἀγαπήσαιμι συνὸν μιᾷ.

ΕΡΜ. Ταῖς οὖν αἰεὶ δηλαδὴ ἐπιχειρεῖς.

ΠΑΝ. Σὺ μὲν σκώπτεις, ἐγὼ δὲ τῇ τε Ἥχῳ καὶ τῇ Πίτῳ σύνειμι καὶ ἀπάσαις ταῖς τοῦ Διονύσου Μαινάσι καὶ πᾶν σπουδάζομαι πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Οἶσθα οὖν, ὦ τέκνον, ὅ τι χάριση τὸ πρῶτον αἰτοῦντί μοι;

ΠΑΝ. Πρόσταττε, ὦ πάτερ, ἵν' ἡμεῖς μὲν εἰδῶμεν.

ΕΡΜ. Ταῦτα ποιεῖ καὶ πρόσθι μοι καὶ φιλοφρονοῦ· πατέρα δὲ ὅρα μὴ καλέσης με ἄλλου ἀκούοντος.

23.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΝΥΣΟΥ.

1. ΑΠ. Τί ἂν λέγοιμεν; δημομητρίους, ὦ Διόνυσε, ἀδελφοὺς εἶναι Ἐρωτα καὶ Ἐρμαφρόδιτον καὶ Πρίαπον ἀνομοιοτάτους ὄντας τὰς μορφὰς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα; ὁ μὲν γὰρ πάγκαλος καὶ τοξότης καὶ δύναμιν οὐ μικρὰν περιβεβλημένος ἀπάντων ἀρχῶν, ὁ δὲ θῆλυς καὶ ἡμίανδρος καὶ ἀμφίβολος τὴν ὄψιν· οὐκ ἂν διακρίναις εἴτ' ἔφηβός ἐστιν εἴτε καὶ παρθένος· ὁ δὲ καὶ πέρα τοῦ εὐπρεποῦς ἀνδρικός ὁ Πρίαπος.

ΔΙΟ. Μηδὲν θαυμάσης, ὦ Ἀπολλων· οὐ γὰρ Ἀφροδίτῃ αἰτία τούτου, ἀλλὰ οἱ πατέρες διάφοροι γεγεννημένοι, ὅπου γε καὶ δημοπάτριοι πολλάκις ἐκ μιᾶς γαστρὸς, ὁ μὲν ἄρρην, ἡ δὲ θήλειαν, ὥσπερ ὑμεῖς, γίνονται.

ΑΠ. Ναί· ἀλλ' ἡμεῖς ὅμοιοι ἐσμεν καὶ ταῦτά ἐπιτηδεύομεν· τοξόται γὰρ ἄμφω.

ΔΙΟ. Μέχρι μὲν τόξου τὰ αὐτὰ, ὦ Ἀπολλων, ἐκεῖνα δὲ οὐχ ὅμοια, ὅτι ἡ μὲν Ἀρτεμις ξενοκτονεῖ ἐν Σκύθαις, σὺ δὲ μαντεύῃ καὶ ἱεῖ τοὺς κάμνοντας.

ΑΠ. Οἶει γὰρ τὴν ἀδελφὴν χαίρειν τοῖς Σκύθαις, ἥ γε καὶ παρεσκεύασται, ἣν τις Ἑλλήν ἀφίχεται ποτε ἐς τὴν Ταυρικὴν, συνεχπλεῦσαι μετ' αὐτοῦ μυσатτομένη τὰς σφαγὰς;

ΔΙΟ. Εὖ γε ἐκείνη ποιοῦσα.

ter dicar, et ludibrium debebo omnibus ob elegantiam prolis?

3. PAN. Atqui nec pudori nec probro ero tibi, pater : musices enim peritus sum, et fistula ludo valde argutum quiddam; Bacchusque nihil sine me facere potest : imo sodalem et thiasi socium constituit me, duxque ipsi sum chori. Quod si greges meos spectes, quocumque circa Tegcam et per Parthenium habeo, multum lætabere. Nuper etiam auxilio Atheniensibus lato tam strenue rem gessi Marathone, ut virtutis præmium attributa sit mihi, quæ sub arce est, spelunca : si ergo Athenas veneris, intelliges quantum ibi Panis sit nomen.

4. MERC. At, quæso, dic mihi, duxistin' jam uxorem, o Pan? hoc enim, opinor, nomine te compellant.

PAN. Neutiquam, pater : sum enim lascivior aliquantulum; nec contentus sim una, quacum rem habeam.

MERC. Capras videlicet inis.

PAN. Tu quidem irrides : ego vero et Echo et Pityn in eo, et cunctas Bacchi Mænadas, ac valde color ab ipsis atque observor.

MERC. Scin' igitur, quid mihi gratificabere, fili, jam primum petenti a te?

PAN. Impera, pater, ut ego sciam.

MERC. Ita facias : et accede ad me, et comitate blanda complectere : patrem vero vide ne appellaris me, audiente aliquo.

23.

APOLLINIS ET BACCHI.

1. APOL. Quid dicamus? eademne matre natos, Bacche, fratres esse Cupidinem, Hermaphroditum et Priapum, dissimiles plane forma et vitæ instituto? etenim hic quidem undique pulcher arcum tractat, et potentia non mediocri circumdatus omnibus imperat : iste muliebris, semivir, et ambigua facie; haud plane dignoscas, ephēbus sit an virgo : ille vero etiam ultra decorum virilis, Priapus inquam.

BAC. Nihil est, quod mireris, Apollo : neque enim Venus hujus discriminis causa, sed patres inter se dispares : ubi sane eodem geniti patre sæpius ex uno utero hic masculus, illa femina, quemadmodum vos, nascuntur.

AP. Profecto : sed nos tamen similes, et eadem studia tractamus, quippe ambo arcus usu periti.

BAC. Usque ad arcum, eadem utique, Apollo : sed ista jam dissident, quod Diana hospites mactet apud Scythas ; tu autem vaticineris, et sanes ægrotos.

AP. Putan' sororem delectari Scythiis, quæ ita se jam comparavit, ut, si quis Græcus pervenerit aliquando in Tauricam, abitura sit simul cum eo navi, aversata cædes.

BAC. Jure quidem illa merito.

2. Ὁ μέντοι Πρίαπος, γελοῖον γάρ τί σοι διηγήσομαι, πρόην ἐν Λαμφάκῳ γενόμενος, ἐγὼ μὲν παρῆειν τὴν πόλιν, ὃ δὲ ὑποδεξάμενός με καὶ ξενίσας παρ' αὐτῷ, ἐπειδὴ ἀνεπαυσάμεθα ἐν τῷ συμποσίῳ ἱκανῶς ὑποβεβρεγμένοι, κατ' αὐτάς που μέσας νύκτας ἐπαναστάς ὁ γενναῖος — αἰδοῦμαι δὲ λέγειν.

ΑΠ. Ἐπείρα σε, Διόνυσε;

ΔΙΟ. Τοιοῦτόν ἐστι.

ΑΠ. Σὺ δὲ τί πρὸς ταῦτα;

ΔΙΟ. Τί γὰρ ἄλλο ἢ ἐγέλασα;

ΑΠ. Εὖ γε, τὸ μὴ χαλεπῶς μηδὲ ἀγρίως συγγνωστὸς γάρ, εἰ καλόν σε οὕτως ὄντα ἐπείρα.

ΔΙΟ. Τούτου μὲν ἔνεκα καὶ ἐπὶ σέ ἄν, ὦ Ἀπολλων, ἀγάγοι τὴν πεῖραν· καλὸς γὰρ σὺ καὶ κομήτης, ὥς καὶ νήφοντα ἄν σοι τὸν Πρίαπον ἐπιχειρήσαι.

ΑΠ. Ἄλλ' οὐκ ἐπιχειρήσει γε, ὦ Διόνυσε· ἔχω γὰρ μετὰ τῆς κόμης καὶ τόξα.

24.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΜΑΙΑΣ.

1. ΕΡΜ. Ἔστι γάρ τις, ὦ μῆτερ, ἐν οὐρανῷ θεὸς ἀθλιώτερος ἐμοῦ;

ΜΑΙ. Μὴ λέγε, ὦ Ἑρμῆ, τοιοῦτον μηδέν.

ΕΡΜ. Τί μὴ λέγω, ὃς τοσαῦτα πράγματα ἔχω μόνος κάμων καὶ πρὸς τοσαύτας ὑπηρεσίας διασπώμενος; ἔωθεν μὲν γὰρ ἐξαναστάντα σαίρειν τὸ συμπόσιον δεῖ καὶ διαστρώσαντα τὴν κλισίαν εὐθετίσαντά τε ἕκαστα παρεστάναι τῷ Διὶ καὶ διαφέρειν τὰς ἀγγελίας τὰς παρ' αὐτοῦ ἄνω καὶ κάτω ἡμεροδρομοῦντα, καὶ ἐπανελθόντα ἔτι κεκονιμένον παρατιθέναι τὴν ἀμβροσίαν· πρὶν δὲ τὸν νεώνητον τοῦτον οἶνογρόν ἤκειν, καὶ τὸ νέκταρ ἐγὼ ἐνέχεον. Τὸ δὲ πάντων δεινότατον, ὅτι μηδὲ νυκτὸς καθεύδω μόνος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δεῖ με καὶ τότε τῷ Πλούτωνι ψυχαγωγεῖν καὶ νεκροπομπὸν εἶναι καὶ παρεστάναι τῷ δικαστηρίῳ· οὐ γὰρ ἱκανά μοι τὰ τῆς ἡμέρας ἔργα, ἐν παλαίστραις εἶναι καὶ ταῖς ἐκκλησίαις κηρύττειν καὶ ῥήτορας ἐκδιδάσκειν, ἀλλ' ἔτι καὶ νεκρικὰ συνδιαπράττειν μεμερισμένον.

2. Καίτοι τὰ μὲν τῆς Ἀήδας τέκνα παρ' ἡμέραν ἑκάτερος ἐν οὐρανῷ ἢ ἐν ἔδου εἰσὶν, ἐμοὶ δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κάκεινα καὶ ταῦτα ποιεῖν ἀναγκαῖον, καὶ οἱ μὲν Ἀλκμήνης καὶ Σεμέλης ἐκ γυναικῶν δυστήνων γενόμενοι εὐωχοῦνται ἀπρόντιδες, ὃ δὲ Μαίας τῆς Ἀτλαντίδος διακονοῦμαι αὐτοῖς. Καὶ νῦν ἄρτι ἤκοντά με ἀπὸ Σιδῶνος παρὰ τῆς Κάδμου θυγατρὸς, ἐφ' ἣν πέπομφέ με ὀφόμενον ὅτι πράττει ἡ παῖς, μηδὲ ἀναπνεύσαντα πέπομφεν αὖθις ἐς τὸ Ἄργος ἐπισκεψόμενον τὴν Δανάην, εἴτ' ἐκεῖθεν ἐς Βοιωτίαν, φησὶν, ἐλθὼν ἐν παρόδῳ τὴν Ἀντιόπην ἰδέ. Καὶ ὅλως ἀπηγόρευκα ἤδη. Εἰ γοῦν δυνατόν ἦν, ἡδέως ἂν ἤξιωσα πεπραῖσθαι, ὥσπερ οἱ ἐν γῇ κακῶς δουλεύοντες.

2. Verum ad Priapum ut redeam, ridiculum enim quiddam tibi narrabo, qui nuper Lampsaci fuerim : igitur pertransibam urbem ; hic autem quum hospitio me excepisset, postquam requievimus, in convivio satis vino rigati, tum nocte admodum media insurgens bonus ille — sed pudor vetat dicere.

ΑΡ. Tentabat te, Bacche?

ΒΑC. Rem tenes.

ΑΡ. Tu autem quid ad hæc?

ΒΑC. Quid aliud quam risi?

ΑΡ. Laudo, quod nihil iracunde tu nec ferociter : nam venia dignus est, si te tam pulchrum tentavit.

ΒΑC. Istius quidem rei causa vel tui tentandi, Apollo, faciat periculum : tu enim formosus et comatus, ut vel sobrius te Priapus adoriatur.

ΑΡ. At cavebit, Bacche, ne sollicitet : habeo enim cum coma etiam arcum.

24.

MERCURII ET MAJÆ.

1. MERC. Estne enim aliquis, mater, in cælo deus miserior me?

ΜΑJ. Ne dixeris, Mercuri, tale quicquam.

MERC. Ne dixerim, qui tot negotia sustineo solus, lassitudine confectus, inque tot ministeria distractus? mane quidem mox atque surrexi, overrere symposium oportet, et postquam instravi triclinium, tum ordine disposui singula, apparere Jovi, et perferre quoquo versus nuncios ab eo sursum deorsum in dies ingens spatium emetientem : quumque rediero adhuc pulverulentus, apponenda est ambrosia : prius vero quam recens emtus ille pincerna veniret, ego etiam nectar infundebam. Quod autem omnium est molestissimum, ne nocte quidem dormio solus deorum; sed oportet me tunc quoque Plutoni umbras deducere, defunctosque prosecui, et adesse ad tribunal. Mihi scilicet non satis sunt quæ de die facio, quum in palæstris versor, in concionibus præconem ago, rhetoras edocco, sed præterea quæ ad mortuos spectant administranda sunt mihi in tot partes obeundas diviso.

2. Atqui Ledaë liberi alternis uterque in cælo et apud inferos degunt : mihi autem singulis diebus et hæc et ista sunt facienda. Alcmenæ et Semelæ filii, ex mulieribus missellis procreati, epulantur curarum expertes : ego Maja Atlantis filia natus ministro illis. Quin imo jam modo venientem me Sidone a Cadmi filia, ad quam me miserat visurum quid agat puella, antequam respirassem, legavit iterum Argos, ut visitarem Danaen : tum inde in Bæotiam, inquit, profectus in transitu Antiopam vise. Jamque plane confectus animum despondi : atque adeo, si mihi facultas foret, perlibenter equidem postulaverim vendi, ut in terris solent qui malam servitutem serviunt.

ΜΑΙ. Ἐὰ τὰυτα, ὦ τέκνον· χρὴ γὰρ πάντα ὑπηρετεῖν τῷ πατρὶ νεανίαν ὄντα. Καὶ νῦν ὥσπερ ἐπέμφοθης, σῶβει ἐς Ἄργος, εἴτα ἐς τὴν Βοιωτίαν, μὴ καὶ πληγὰς βοαδύνων λάβῃς· ὀξύχολοι γὰρ οἱ ἐρῶντες.

25.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΗΛΙΟΥ.

1. ΖΕΥΣ. Οἷα πεποίηκας, ὦ Τιτάνων κάκιστε; ἀπολύλεκας τὰ ἐν τῇ γῇ ἅπαντα, μειρακίῳ ἀνοήτῳ πιστεύσας τὸ ἄρμα, ὃς τὰ μὲν κατέφλεξε πρόσγειος ἐνεχόμενος, τὰ δὲ ὑπὸ κρύους διαφθορῆναι ἐποίησε πολὺ αὐτῶν ἀποσπάσας τὸ πῦρ, καὶ ὅλως οὐδὲν ὃ τι οὐ ξυνετάραξε καὶ ξυνέγεε, καὶ εἰ μὴ ἐγὼ ξυνεῖς τὸ γιγνόμενον κατέβαλον αὐτὸν τῷ κεραυνῷ, οὐδὲ λείψανον ἀνθρώπων ἐπέμεινεν ἄν· τοιοῦτον ἡμῖν ἡνίοχον τὸν καλὸν ἐκείνον καὶ διφρηλάτην ἐκπέπομφας.

ΗΛ. Ἥμαρτον, ὦ Ζεῦ, ἀλλὰ μὴ χαλέπαινε, εἰ ἐπέισθην υἱῷ πολλὰ ἱκετεύοντι· πόθεν γὰρ ἂν καὶ ἤλπισα τηλικούτου γενήσεσθαι κακόν;

ΖΕΥΣ. Οὐκ ἤδεις ὅσης ἐδεῖτο ἀκριβείας τὸ πρᾶγμα καὶ ὥς, εἰ βραχύ τις ἐκθαίη τῆς ὁδοῦ, οἴχεται πάντα; ἡγνόμενος δὲ καὶ τῶν ἵππων τὸν θυμὸν, ὥς δεῖ ξυνέχειν ἀνάγκη τὸν χαλινόν; εἰ γὰρ ἐνδοίῃ τις, ἀφηνιάζουσιν εὐθύς, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τοῦτον ἐξήνεγκαν, ἄρτι μὲν ἐπὶ τὰ λαῖα, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ ἐς τὸ ἐναντίον τοῦ δρόμου ἐνίστε, καὶ ἄνω καὶ κάτω, ὅλως ἐνθα ἐβούλοντο αὐτοί· ὃ δὲ οὐκ εἶχεν ὃ τι χρῆσταιτο αὐτοῖς.

2. ΗΛ. Πάντα μὲν ἡπιστάμην ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο ἀντεῖχον ἐπὶ πολὺ καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῷ τὴν ἑλασιν· ἐπεὶ δὲ κατελιπάρησε δακρύων καὶ ἡ μήτηρ Κλυμένη μετ' αὐτοῦ, ἀναθιβάσάμενος ἐπὶ τὸ ἄρμα ὑπεθέμην ὅπως μὲν χρὴ βεβηκέναι αὐτὸν, ἐφ' ὅπόσον δὲ ἐς τὸ ἄνω ἀφέντα ὑπερενεχθῆναι, εἴτα ἐς τὸ κάταντες αὐθις ἐπινεύειν καὶ ὥς ἐγκρατῇ εἶναι τῶν ἡνιῶν καὶ μὴ ἐφίεσθαι τῷ θυμῷ τῶν ἵππων· εἶπον δὲ καὶ ἡλίκος ὁ κίνδυνος, εἰ μὴ ὀρθὴν ἐλαύνει· ὃ δὲ — παῖς γὰρ ἦν — ἐπιθὰς τοσούτου πυρὸς καὶ ἐπικύψας ἐς βάθος ἀχανές ἐξεπλάγη, ὥς τὸ εἶκος· οἱ δὲ ἵπποι ὥς ἥσθοντο οὐκ ὄντα ἐμὲ τὸν ἐπιβεβηκότα, καταφρονήσαντες τοῦ μειρακίου ἐξετράποντο τῆς ὁδοῦ καὶ τὰ δεινὰ ταῦτα ἐποίησαν· ὃ δὲ τὰς ἡνίας ἀφελὺς, οἴμαι δεδιώς μὴ ἐκπέσῃ αὐτός, εἶχετο τῆς ἀντυχίας. Ἀλλὰ ἐκεῖνός τε ἤδη ἔχει τὴν δίκην καὶ μοι, ὦ Ζεῦ, ἱκανὸν τὸ πένθος.

3. ΖΕΥΣ. Ἰκανὸν λέγεις τοιαῦτα τολμήσας; Νῦν μὲν οὖν συγγνώμην ἀπονέμω σοι, ἐς δὲ τὸ λοιπὸν, ἦν τι ὅμοιον παρανομήσης ἢ τινα τοιοῦτον σεαυτοῦ διάδοχον ἐκπέμψης, αὐτίκα εἴσῃ ὅπόσον τοῦ σοῦ πυρὸς ὁ κεραυνὸς πυρωδέστερος. Ὡστε ἐκείνον μὲν αἱ ἀδελφαὶ θαπτέτωσαν ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, ἵνα περ ἔπεσεν ἐκδιφρευθεὶς, ἤλεκτρον ἐπ' αὐτῷ δακρύουσαι καὶ αἰγέριροι γενέσθωσαν ἐπὶ τῷ πάθει, σὺ δὲ ξυμπηξάμενος τὸ ἄρμα —

ΜΑΙ. Mitte ista, fili : oportet enim cuncta morigerari patri te juvenem. Nunc igitur, ut missus es, propera, quantum potes, Argos; deinde in Boetiam, ne plagas etiam tardior accipias : nam in iram et bilem proclives sunt qui amant.

25.

JOVIS ET SOLIS.

1. JUP. Qualia patrast, Titanum pessime! perdidisti quæ in terris sunt omnia, adolescentulo insipienti concedito curru; qui hæc exussit, prope terram latus, illa frigore corrumpi fecit, multum inde abducto igne : utque paucis dicam, nihil est, quod non conturbavit, et confuderit : ac nisi animadversa re dejecissem illum fulmine, ne reliquiae quidem hominum restarent : talem nobis optimum illum aurigam et currus agitatore[m] emisisti.

SOL. Peccavi, Jupiter : sed ne acerbius feras, si morem gessi filio multum supplicanti : unde enim sperare potui tantum fore mali?

JUP. Non tu sciebas quanta indigeret accuratatione hæc res, et, si quis tantillum evagetur a via, actum esse de omnibus? ignorabasne porro equorum animos, utque deceat continere summa vi fræna? si quis enim relaxat, habenas aspernantur statim; quemadmodum videlicet istum quoque distulerunt nunc ad sinistra, post paulo ad dextra, interdum etiam in contrariam, quam quo cursus ferebat, partem; tum sursum et deorsum, ac plane quo vellent ipsi : hic interea nihil habebat quod equis faceret.

2. SOL. Istæc equidem omnia noram, ac propterea renitebar diu, nec committebam ipsi mei currus agitationem. Postquam tandem instando expugnavit et lacrimis, et mater Clymene una cum eo, permisi currum ut conscenderet, et monendo docui, quomodo oporteret firmo gradu consistere, quousque sursum immissis habenis in sublime ferri, tum deorsum rursus vergere, quoque pacto compotem esse habenarum, ac minimum concedere animis equorum. Adidi porro, quantum esset discrimen, nisi per rectam viam ageret. Hic vero, quippe puer, quum conscenderat tantum ignem, et prospexerat in profundum immense patens, stupore percussus est, ut par fuit : equi autem, ubi senserunt non esse me qui currum insistens regerem, contempto adolescentulo, præcípites extra viam ruerunt, et gravia ista fecerunt : at Phaethon, habenis e manu dimissis, opinor metuens ne excuteretur ipse, arreptam tenebat antygem. Sed et ille jam, quam meruit, habet pœnam, et mihi, Jupiter, satis est supplicii luctus.

3. JUP. Satis esse ais, talia qui fueris ausus? Nunc tamen ignosco tibi : in posterum vero si quid simile deliqueris, aut talem aliquem successorem tibi emisieris, confestim experiere quantum igne tuo fulmen sit magis ignitum. Illum ergo sorores sepeliant ad Eridanum, ubi cecidit quadrigis excussus, electri super eo lacrimas effundentes, et populi fiant ob huncce casum : at tu refecto curru (infractus enim est temo ejus,

κατέαγε δὲ καὶ ὁ ῥυμὸς αὐτοῦ καὶ ἄτερος τῶν τροχῶν συντέτριπται — ἔλαυνε ὑπαγαγὼν τοὺς ἵππους. Ἀλλὰ μέμνησέ τούτων ἀπάντων.

26.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΠ. Ἐχεις μοι εἰπεῖν, ὦ Ἑρμῇ, πότερος ὁ Καστωρ ἐστὶ τούτων ἢ πότερος ὁ Πολυδεύκης; ἐγὼ γὰρ οὐκ ἂν διακρίναιμι αὐτούς.

ΕΡΜ. Ὁ μὲν χθὲς ἡμῖν ξυγγενόμενος ἐκεῖνος Καστωρ ἦν, οὗτος δὲ Πολυδεύκης.

ΑΠ. Πῶς διαγιγνώσκεις; ὅμοιοι γάρ.

ΕΡΜ. Ὅτι οὗτος μὲν, ὦ Ἀπόλλων, ἔχει ἐπὶ τοῦ προσώπου τὰ ἰχνη τῶν τραυμάτων ἃ ἔλαβε παρὰ τῶν ἀνταγωνιστῶν πυκτεύων, καὶ μάλιστα ὁπόσα ὑπὸ τοῦ Βέβρυκος Ἀμύκου ἐτρώθη τῷ Ἰάσονι συμπλέων, ἄτερος δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἐμφαίνει, ἀλλὰ καθαρὸς ἐστὶ καὶ ἀπαθὴς τὸ πρόσωπον.

ΑΠ. Ὡνήσας διδάξας τὰ γνωρίσματα, ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα πάντα ἴσα, τοῦ ὧοῦ τὸ ἡμίτομον καὶ ἀστήρ ὑπεράνω καὶ ἀκόντιον ἐν τῇ χειρὶ καὶ ἵππος ἐκατέρω λευκός, ὥστε πολλάκις ἐγὼ τὸν μὲν προσεῖπον Καστορά Πολυδεύκην ὄντα, τὸν δὲ τῷ τοῦ Πολυδεύκου ὀνόματι. Ἀτὰρ εἰπέ μοι καὶ τόδε, τί δήποτε οὐκ ἄμφω ζύνεισιν ἡμῖν, ἀλλ' ἐξ ἡμισείας ἄρτι μὲν νεκρὸς, ἄρτι δὲ θεός ἐστιν ἄτερος αὐτῶν;

2. ΕΡΜ. Ὑπὸ φιλαδελφίας τοῦτο ποιοῦσιν· ἐπεὶ γὰρ ἔδει ἓνα μὲν τεθνάναι τῶν Λήδας υἱέων, ἓνα δὲ ἀθάνατον εἶναι, ἐνείμαντο οὕτως αὐτοὶ τὴν ἀθανασίαν.

ΑΠ. Οὐ ξυνετήν, ὦ Ἑρμῇ, τὴν νομήν, οἷ γε οὐδὲ ὄφονται οὕτως ἀλλήλους, ὅπερ ἐπόθουν, οἶμαι, μάλιστα· πῶς γὰρ ὁ μὲν παρὰ θεοῖς, ὁ δὲ παρὰ τοῖς φθιτοῖς ὢν; Πλὴν ἄλλ', ὥσπερ ἐγὼ μαντεύομαι, ὁ δὲ Ἀσκληπιὸς ἱᾶται, σὺ δὲ παλαίειν διδάσκεις παιδοτρίβης ἄριστος ὢν, ἡ δὲ Ἄρτεμις μαιεύεται καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος ἔχει τινὰ τέχνην ἢ θεοῖς ἢ ἀνθρώποις χρησίμην, οὗτοι δὲ τί ποιήσουσιν ἡμῖν; ἢ ἀργοὶ εὐωχῆσονται τηλικούτοι ὄντες;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ προστέτακται αὐτοῖν ὑπερετεῖν τῷ Ποσειδῶνι καὶ καθιππεύειν δεῖ τὸ πέλαγος καὶ ἔξιν που ναύτας χειμαζομένους ἰδῶσιν, ἐπικαθίσαντας ἐπὶ τὸ πλοῖον σώζειν τοὺς ἐμπλέοντας.

ΑΠ. Ἀγαθὴν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ σωτήριον λέγεις τὴν τέχνην.

alteraque rotarum contrita), cursum redordire subjunctis equis. Ut tamen memor sis horum omnium.

26.

APOLLINIS ET MERCURII.

1. AP. Potin' ut mihi dicas, Mercuri, uter Castor sit horum, uterve Pollux? nam equidem ut discernam eos, non est.

MERC. Heri qui nobiscum fuit versatus, is Castor erat; hic, Pollux.

AP. Quo pacto dignoscis? similes enim.

MERC. Eo quod hic, Apollo, habet in facie vestigia vulnorum, quæ accepit ab adversariis pugilatu certans; ea maxime, quibus est a Behryce Amyco vulneratus, quando Iasoni socius navigabat: alter autem nihil tale præfert, sed purus est atque integra facie.

AP. Gratum inprimis fecisti, qui me docueris hæc indicia: ceteroquin alia cuncta sunt paria, ovi dimidium segmentum, eique addita superne stella, jaculum in manu, et equus utrique albus: quo factum est, ut sæpe hunc appellarim Castora, qui Pollux erat; illum, Pollucis nomine. Verum dic mihi etiam illud, quid tandem sit causæ, cur ambo simul nobiscum non sint, sed partitis vicibus nunc mortuus, nunc deus sit alter eorum.

2. MERC. Fraternalis amor suavit ut hoc facerent: quoniam enim oportebat unum oppetere mortem Ledaë filiorum, alterum immortalem esse, inter se diviserunt eo pacto ipsi immortalitatem.

AP. Haud prudenti, Mercuri, partitione; siquidem ne videbunt quidem sese, quod desiderabant, ut puto, maxime: qui enim hoc fieri possit, quum hic apud deos, iste apud defunctos per vices sit? Attamen, sicuti ego vaticinor, Æsculapius medetur, tu luctari doces, exercitator in hoc genere optimus, Diana obstetricatur, ceterorumque deorum singuli habent artem quandam aut diis aut hominibus utilem, quid hi nobis operis facient? an inertes epulabuntur tam grandi natu?

MERC. Neutiquam: illis hæc est mandata provincia, ut ministrent Neptuno; et obequitare decet pelagus, et sicubi nautas hieme vexatos viderint, considerare in ea navi, illaque vectos servare.

AP. Bonam, Mercuri, et salutarem narras artem.

IX.

ΕΝΑΛΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΔΩΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ.

1. ΔΩΡ. Καλὸν ἐραστήν, ὦ Γαλάτεια, τὸν Σικελὸν τοῦτον ποιμένα φασὶν ἐπιμενηνέναι σοί.

ΓΑΛ. Μὴ σκῶπτε, Δωρί. Ποσειδῶνος γὰρ υἱὸς ἐστίν, ὁποῖος ἂν ᾖ.

ΔΩΡ. Τί οὖν; εἰ καὶ τοῦ Διὸς αὐτοῦ παῖς ὢν ἄγριος οὕτω καὶ λάσιος ἐφαίνετο καὶ, τὸ πάντων ἀμορφότατον, μονόφθαλμος, οἶει τὸ γένος ἂν τι ὀνῆσαι αὐτὸν πρὸς τὴν μορφήν;

ΓΑΛ. Οὐδὲ τὸ λάσιον αὐτοῦ καὶ, ὡς φῆς, ἄγριον ἀμορφὸν ἐστίν — ἀνδρῶδες γάρ — ὃ τε ὀφθαλμὸς ἐπὶ πρέπει τῷ μετώπῳ οὐδὲν ἐνδεέστερον ὄρων ἢ εἰ δύο ᾗσαν.

ΔΩΡ. Ἔοικας, ὦ Γαλάτεια, οὐκ ἐραστήν ἀλλ' ἐρώμενον ἔχειν τὸν Πολύφημον, οἷα ἐπαινεῖς αὐτόν.

2. ΓΑΛ. Οὐκ ἐρώμενον, ἀλλὰ τὸ πάνυ ὀνειδιστικὸν τοῦτο οὐ φέρω ὑμῶν, καὶ μοι δοκεῖτε ὑπὸ φθόνου αὐτὸ ποιεῖν, ὅτι ποιμαίνων ποτὲ ἀπὸ τῆς σκοπῆς παιζούσας ἡμᾶς ἰδὼν ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἐν τοῖς πρόποσι τῆς Αἴτνης, καθ' ὃ μεταξὺ τοῦ ὄρους καὶ τῆς θαλάττης αἰγιαλὸς ἀπομηκύνεται, ὑμᾶς μὲν οὐδὲ προσέβλεψεν, ἐγὼ δ' ἐξ ἀπασῶν ἢ καλλίστη ἔδοξα, καὶ μόνῃ ἐμοὶ ἐπέιχε τὸν ὀφθαλμόν. Ταῦτα ὑμᾶς ἀνιᾷ· δεῖγμα γὰρ ὡς ἀμείνων εἰμὶ καὶ ἀξιέραστος, ὑμεῖς δὲ παρώφθητε.

ΔΩΡ. Εἰ ποιμένι καὶ ἐνδεεῖ τὴν ὄψιν καλὴ ἔδοξας, ἐπίφθονος οἶει γεγονέναι; καίτοι τί ἄλλο ἐν σοὶ ἐπαινέσαι εἶχεν ἢ τὸ λευκὸν μόνον; καὶ τοῦτο, οἶμαι, ὅτι ξυνήθης ἐστὶ τυρῶ καὶ γάλακτι· πάντα οὖν τὰ ὅμοια τούτοις ἡγεῖται καλὰ.

3. Ἐπεὶ τά γε ἄλλα ὁπότεν ἐβελήσης μαθεῖν, οἷα τυγχάνεις οὕσα τὴν ὄψιν, ἀπὸ πέτρας τινὸς, εἰ ποτε γαλήνῃ εἴη, ἐπικύψασα ἐς τὸ ὕδωρ ἰδὲ σεαυτὴν οὐδὲν ἄλλο ἢ χροῖαν λευκὴν ἀκριβοῦς οὐκ ἐπαινεῖται δὲ τοῦτο, ἢν μὴ ἐπιπρέπη αὐτῷ καὶ τὸ ἐρύθημα.

ΓΑΛ. Καὶ μὴν ἐγὼ μὲν ἢ ἀκράτως λευκὴ ὁμῶς ἐραστήν ἔχω καὶν τοῦτον, ὑμῶν δὲ οὐκ ἐστὶν ἥντινα ἢ ποιμὴν ἢ ναύτης ἢ πορθμεὺς ἐπαινεῖ· ὁ δὲ Πολύφημος τά τε ἄλλα καὶ μουσικὸς ἐστὶ.

4. ΔΩΡ. Σιώπα, ὦ Γαλάτεια· ἠκούσαμεν αὐτοῦ ἄδοντος, ὁπότε ἐκώμασε πρῶτον ἐπὶ σέ· Ἀφροδίτη φίλῃ, ὄνον ἂν τις ὀγκᾶσθαι ἔδοξε. Καὶ αὕτῃ δὲ ἢ πηκτὶς οἷα· κορῶν ἐλάφου γυμνὸν τῶν σαρκῶν, καὶ τὰ μὲν κέρατα πῆχεις ὥσπερ ᾗσαν, ζυγώσας δὲ αὐτὰ καὶ ἐν-άψας τὰ νεῦρα, οὐδὲ κόλλοπι περιστρέφας, ἐμελῶδει ἀμουσόν τι καὶ ἀπῳδόν, ἄλλο μὲν αὐτὸς βοῶν, ἄλλο δὲ ἢ λύρα ὑπῆχει, ὥστε οὐδὲ κατέχειν τὸν γέλωτα ἐδου-

IX.

DIALOGI MARINI.

1.

DORIDIS ET GALATEÆ.

1. DOR. Pulchrum amatorem, o Galatea, aiunt, Siculum istum pastorem, insanire in te.

GAL. Ne cavillare, Dori : Neptuni enim est filius, qualiscumque est.

DOR. Quid ergo? si vel Jovis ipsius filius ferus adeo et hirtus videretur, quodque omnium est maxime deforme, unoculus, censen' genus ei profuturum esse ad formam?

GAL. Neque hirtum illud ejus et, ut ais, ferum omni plane pulchritudine destituitur : est enim virile : et oculus decorat frontem, nihil deterius cernens, quam si duo essent.

DOR. Videre, Galatea, non amatorem, sed amatum habere Polyphemum, prout quidem laudas eum.

2. GAL. Haud certe amatum : verum illam nimiam opprobrii libidinem vestram non fero : quin mihi videmini ex invidia illud facere, quia pascens aliquando, quum a specula ludentes nos videret in littore, ad imos pedes Ætnæ, qua parte inter montem et mare longe litus protenditur, vos ne aspexit quidem ; ego contra ex omnibus ipsi pulcherrima sum visa : ideoque soli etiam mihi adjecit oculum. Illa vos pungunt ; indicio enim sunt, me forma meliorem esse et amore dignam : at vos despectæ fuistis.

DOR. Tu si pastori et lumine defecto pulchra es visa, ideo te talem putas cui invidemus? atqui quid aliud in te laudare potuit, quam candorem tantummodo? hanc, opinor, ob causam, quod assueverit caseo et lacti : cuncta igitur his similia ducit pulchra.

3. Ceterum ubi volueris discere, qualis tibi sit facies, a rupe quadam, si quando tranquillum fuerit mare, prona in aquam despectans, contemplare temet ipsam, nihil aliud, quam colore candidam exquisite : illud autem non laudatur, nisi enitescat candori immixtus rubor.

GAL. Atqui illa ego mere candida tamen amatorem vel istum habeo ; at vestrum nulla est quam seu pastor, sive nauta, seu portitor laudet : Polyphemus autem et aliis rebus excellit, et musicus est.

4. DOR. Tace, Galatea : audivimus illum canentem, quando comessatum ibat nuper ad te : ita mihi Venus sit propitia, ut asinus aliquis rudere est visus. Tum ipsa lyra qualis ! cranium cervi nudum carnibus ; cornua quidem quasi manubria erant, quibus quum jugum addidisset, atque alligasset nervos, quos nulla clavicula tetenderat, modulabatur agreste quiddam et absonum, dum aliud ipse vociferaretur, aliud lyra subsonaret. Itaque ne continere quidem

νάμεθα ἐπὶ τῷ ἐρωτικῷ ἐκείνῳ ἄσματι· ἡ μὲν γὰρ Ἥχῳ οὐδὲ ἀποκρίνεσθαι αὐτῷ ἤθελεν οὕτω λάλος οὔσα βρυχωμένη, ἀλλ' ἡσχύνετο, εἰ φανείη μιμουμένη τραχεῖαν ᾠδὴν καὶ καταγέλαστον.

5. Ἐφερε δὲ ὁ ἐπέραστος ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀθυρμάτιον ἄρκτου σκύλακα τὸ λάσιον αὐτῷ προσεικότα. Τίς οὖν οὐκ ἂν φρονήσειέ σοι, ὦ Γαλάτεια, τοιούτου ἔραστοῦ;

ΓΑΛ. Οὐκοῦν σὺ, Δωρὶ, δεῖξον ἡμῖν τὸν σεαυτῆς, καλλίῳ δῆλον ὅτι ὄντα καὶ ᾠδικώτερον καὶ κιθαρίζειν ἄμεινον ἐπιστάμενον.

ΔΩΡ. Ἄλλ' ἐραστῆς μὲν οὐδεὶς ἔστι μοι οὐδὲ σεμνύνομαι ἐπέραστος εἶναι· τοιοῦτος δὲ οἷος ὁ Κύκλωψ ἔστι, κινάβρας ἀπόζων ὥσπερ ὁ τράγος, ὠμοφάγος, ὡς φασι, καὶ σιτούμενος τοὺς ἐπιδημούντας τῶν ξένων, σοὶ γένοιτο καὶ σὺ ἀντερῶς αὐτοῦ.

2.

ΚΥΚΛΩΠΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΚΥΚ. ὦ πάτερ, οἷα πέπονθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ξένου, ὃς μεθύσας ἐξετύφλωσέ με κοιμωμένῳ ἐπιχειρήσας.

ΠΟΣ. Τίς δαί ἦν ὁ ταῦτα τολμήσας, ὦ Πολύφημε;

ΚΥΚ. Τὸ μὲν πρῶτον Οὐτὶν αὐτὸν ἀπεκάλει, ἐπεὶ δὲ διέφυγε καὶ ἔξω ἦν βέλους, Ὀδυσσεὺς ὀνομάζεσθαι ἔφη.

ΠΟΣ. Οἶδα δὲ λέγεις, τὸν Ἰθακήσιον· ἐξ Ἰλίου δ' ἀνέπλει. Ἀλλὰ πῶς ταῦτα ἔπραξεν οὐδὲ πάνυ εὐθαρσῆς ὢν;

2. ΚΥΚ. Κατέλαβον ἐν τῷ ἄντρῳ ἀπὸ τῆς νομῆς ἀναστρέψας πολλοὺς τινας, ἐπιβουλεύοντας δῆλον ὅτι τοῖς ποιμνίοις· ἐπεὶ γὰρ ἐπέθηκα τῇ θύρᾳ τὸ πῶμα — πέτρα δὲ ἔστι παμμεγέθης — καὶ τὸ πῦρ ἀνέκαυσα ἐναυσάμενος ὃ ἔφερον δένδρον ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐφάνησαν ἀποκρύπτειν ἑαυτοὺς πειρώμενοι· ἐγὼ δὲ συλλαβὼν τινὰς αὐτῶν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, κατέφαγον ληστὰς γε ὄντας. Ἐνταῦθα ὁ πανουργότατος ἐκεῖνος, εἴτε Οὐτὶς εἴτε Ὀδυσσεὺς ἦν, δίδωσί μοι πιεῖν φάρμακόν τι ἐγγέας, ἡδὺ μὲν καὶ εὐοσμον, ἐπιβουλότατον δὲ καὶ παραχιδέστατον· ἅπαντα γὰρ εὐθὺς ἐδόκει μοι περιφρῆσθαι πίνοντι καὶ τὸ σπῆλαιον αὐτὸ ἀνεστρέφετο καὶ οὐκέτι ὄλως ἐν ἑμαυτοῦ ἤμην, τέλος δὲ ἐς ὕπνον κατεσπάσθην. Ὁ δὲ ἀποξύνας τὸν μοχλὸν καὶ πυρώσας γε προσέτι ἐτύφλωσέ με καθεύδοντα, καὶ ἀπ' ἐκείνου τυφλὸς εἰμί σοι, ὦ Ποσειδόν.

3. ΠΟΣ. Ὡς βαθὺν ἐκοιμήθης, ὦ τέκνον, ὃς οὐκ ἐξέθορες μεταξὺ τυφλούμενος. Ὁ δ' οὖν Ὀδυσσεὺς πῶς διέφυγεν; οὐ γὰρ ἂν εὖ οἶδ' ὅτι ἐδυνήθη ἀποκινήσας τὴν πέτραν ἀπὸ τῆς θύρας.

ΚΥΚ. Ἄλλ' ἐγὼ ἀφεῖλον, ὡς μᾶλλον αὐτὸν λάβοιμι ἐξίοντα, καὶ καθίσας παρὰ τὴν θύραν ἐθήρων τὰς χεῖ-

risum poteramus in amatorio isto cantico : nam vel Echo multum aberat ut respondere ipsi vellet, tam licet garrula, rugienti; sed pudebat eam, si visa fuisset ifnitari asperum cantum et ridiculum.

5. Imo ferebat etiam amabilis iste in ulnis ludicrum, ursae catulum, hirsutia ipsi plane similem. Quis non invidet tibi, Galatea, talem amatorem?

GAL. Quin ergo, Dori, monstra nobis tuum, formosiores scilicet ac doctius canentem, quique cithara ludere melius sciat.

DOR. At amator quidem nullus est mihi, neque me amabilem esse arroganter prae me fero : talis autem, qualis est Cyclops, foetidum alarum odorem spargens, tanquam hircus, crudivorus, ut aiunt, et cibum capiens, qui eo deferuntur, hospites, tibi eveniat, tuque mutuo ames illum.

2.

CYCLOPIS ET NEPTUNI.

1. CYC. O pater, qualia sum passus ab illo scelerato hospite, qui, quum inebriasset, excecavit me dormientem aggressus.

NEP. Quis ista, Polypheme, est ausus?

CYC. Initio semet Neminem appellabat : at postquam effugit extraque teli jactum erat, Ulyssem sibi nomen esse dixit.

NEP. Novi, quem dicas, Ithacensem illum : ex Ilio domum revehebatur. Quomodo tamen ista patravit, qui haud valde forti sit animo?

2. CYC. Deprehendi in antro a pastu reversus aliquamultos, insidiantes nimirum gregibus : ubi enim opposui januae operculum (hoc saxum mihi est ingens) ignemque feci succensa quam ferebam arbore a monte, id agere videbantur, ut absconderent sese. Tum ego correptos eorum quosdam, ut æquum erat, commanducavi, quippe latrones : ibi vaferrimus ille sive Nemo sive Ulysses dat mihi bibere medicamentum infusum, suave quidem et odoris boni, sed idem insidiosissimum ac turbulentissimum : etenim cuncta statim videbantur mihi circumagi, hoc potu hausto, ipsaque spelunca sursum deorsum vertebatur, neque amplius omnino apud me eram; denique in somnum devolutus sum. Ibi ille, exacuto vecte et ambusto insuper, lumine me privavit dormientem : ex eoque tempore caecus sum tibi, Neptune.

3. NEP. Quam tu altum obdormivisti, fili, qui non exsilueris, dum oculus effodiebatur. Ulysses autem quo pacto effugit? nam, ut mihi quidem certo persuadeo, non potuit amovere petram a janua.

CYC. Imo ipse abstuli, ut magis eum caperem exeuntem : nam quum consedissem juxta januam, venabar mani-

(294 - 297)

ρας ἐκπετάσας, μόνα παρσις τὰ πρόβατα ἐς τὴν νομὴν, ἐντειλάμενος τῷ κριῶ ὑπόσα ἐχρῆν πράττειν αὐτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

4. ΠΟΣ. Μανθάνω ὑπ' ἐκείνοις ἔλαθον ὑπεξελθόντες· σὲ δὲ τοὺς ἄλλους Κύκλωπας ἔδει ἐπιβοήσασθαι ἐπ' αὐτόν.

ΚΥΚ. Συνεκάλεσα, ὦ πάτερ, καὶ ἦκον· ἐπεὶ δὲ ἤροντο τοῦ ἐπιβουλεύοντος τοῦνομα καὶ γὰρ ἔφην ὅτι Οὐτίς ἐστὶ, μελαγχολᾶν οἰθύνοντες με ὄχοντο ἀπιόντες. Οὕτω κατεσοφίσάτο με ὁ κατάρατος τῷ ὀνόματι. Καὶ ὁ μάλιστα ἠνίασέ με, ὅτι καὶ ὀνειδίζων ἐμοὶ τὴν συμφορὰν, Οὐδὲ ὁ πατήρ, φησὶν, ὁ Ποσειδῶν ἰάσεται σε.

ΠΟΣ. Θάρρει, ὦ τέκνον· ἀμυνοῦμαι γὰρ αὐτόν, ὥς μάθῃ ὅτι, καὶ εἰ πῆρυσίν μοι ὀφθαλμῶν ἰᾶσθαι ἀδύνατον, τὰ γοῦν τῶν πλεόντων, τὸ σῶζειν αὐτοὺς καὶ ἀπολλύναι, ἐπ' ἐμοὶ ἐστὶ· πλεῖ δὲ ἔτι.

3.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΑΛΦΕΙΟΥ.

1. ΠΟΣ. Τί τοῦτο, Ἀλφειέ; μόνος τῶν ἄλλων ἐμπεσὼν ἐς τὸ πέλαγος οὔτε ἀναμίσγνυσαι τῇ ἄλμῃ, ὥς ἔθος ποταμοῖς ἅπασιν, οὔτε ἀναπαύσεις σεαυτὸν διαχυθεὶς, ἀλλὰ διὰ τῆς θαλάττης ξυνεστῶς καὶ γλυκὺ φυλάττων τὸ ρεῖθρον, ἀμειγρῆς ἔτι καὶ καθαρὸς ἐπέλγῃ οὐκ οἶδα ὅποι βύθιος ὑποδὺς καθάπερ οἱ λάροι καὶ ἔρωδιό· καὶ εἰσὶ καὶ ἀνακύψειν που καὶ αὐθις ἀναφανεῖν σεαυτόν.

ΑΛΦ. Ἐρωτικόν τι τὸ πρᾶγμα ἐστίν, ὦ Πόσειδον, ὥστε μὴ ἔλεγχε· ἠράσθης δὲ καὶ αὐτὸς πολλάκις.

ΠΟΣ. Γυναικὸς, ὦ Ἀλφειέ, ἡ νύμφης ἑρᾶς ἢ καὶ τῶν Νηρηίδων αὐτῶν μιᾶς;

ΑΛΦ. Οὐκ, ἀλλὰ πηγῆς, ὦ Πόσειδον.

ΠΟΣ. Ἡ δὲ ποῦ σοι γῆς αὕτη ρεῖ;

ΑΛΦ. Νησιωτὶς ἐστὶ Σικελή· Ἀρέθουσαν αὐτὴν καλοῦσιν.

2. ΠΟΣ. Οἶδα οὐκ ἄμορφον, ὦ Ἀλφειέ, τὴν Ἀρέθουσαν, ἀλλὰ διαυγῆς τέ ἐστὶ καὶ διὰ καθαροῦ ἀναβλύζει καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιπρέπει ταῖς ψηφίσιν ὄλον ὑπὲρ αὐτῶν φαινόμενον ἀργυροειδές.

ΑΛΦ. Ὡς ἀληθῶς οἶσθα τὴν πηγὴν, ὦ Πόσειδον· παρ' ἐκείνην οὖν ἀπέρχομαι.

ΠΟΣ. Ἄλλ' ἀπιθὶ μὲν καὶ εὐτύχει ἐν τῷ ἔρωτι· ἐκεῖνο δὲ μοι εἶπε, ποῦ τὴν Ἀρέθουσαν εἶδες αὐτὸς μὲν Ἀρκὰς ὢν, ἡ δὲ ἐν Συρακόσαις ἐστίν;

ΑΛΦ. Ἐπειγόμενόν με κατέχεις, ὦ Πόσειδον, περίεργα ἔρωτων.

ΠΟΣ. Εὖ λέγεις· χώρει παρὰ τὴν ἀγαπωμένην, καὶ ἀναδὺς ἀπὸ τῆς θαλάττης ξυναυλῖα μίγνυσσο τῇ πηγῇ καὶ ἐν ὕδωρ γίγνεσθε.

bus expansis, solas prætermittens oves ad pastum, præcipiensque arieti quæcumque par erat illum facere pro me.

4. NEP. Intelligere mihi videor eos sub istis latentes clam egressos fuisse. Quin tu ceteros Cyclopas quanto poteras clamore advocasses adversum eum.

CYC. Convocavi, pater, et venerunt : sciscitati autem insidiatoris nomen, ubi ego dicebam Neminem esse, atra me bile percitum ducentes confestim abierunt : sic me circumventum detestabilis ille decepit nomine : quodque maximo mihi fuit dolori, etiam exprobrato mihi damno, Ne pater quidem, inquit, Neptunus sanabit te.

NEP. Bonum animum habe, fili; ulciscar ipsum, ut discat, quamvis cæcitati oculorum mederi non possim, fortunam tamen navigantium, ut servem eos aut perdam, in mea esse potestate : navigat autem adhuc.

3.

NEPTUNI ET ALPHEI.

1. NEP. Quid hoc est rei, Alphee? solus aliorum illapsus in pelagus nec commisceris salo, ut quidem mos est fluviis omnibus, nec requiescis te diffusus; sed per mare concretus, ac dulci servato liquore, non permixtus præterea purusque properas, nescio quo in profundum te demergens, ut gaviæ solent et ardeæ : et videris emersurus alibi, teque denuo in lucem prolaturus.

ALPH. Amatorium hoc quiddam est, o Neptune : quare ne arguas; amore captus enim et tu fuisti sæpius.

NEP. Mulierem, Alphee, an nympham amas? an Nereidum ipsarum unam?

ALPH. Nequaquam; sed naiadem, Neptune.

NEP. Hæc tamen ubi terrarum tibi fluit?

ALPH. Insularis est Siculo : Arethusam vocitant.

2. NEP. Novi sane non invenustam, Alphee, Arethusam : imo enim est pellucida, e puroque solo scaturit, et aqua lapillis illudens nitet, totaque super eos apparet argentea.

ALPH. Ut vere nosti fontem Arethusam, Neptune : ad illam ipsam ergo me confero.

NEP. At abi, et esto felix in amore. Imo istud etiam mihi expone : ubi Arethusam vidisti tu, qui Arcas es, quum illa sit Syracusis?

ALP. Festinantem me detines, o Neptune, quæ nihil ad rem faciunt sciscitando.

NEP. Bene mones : quin tu perge ad dilectam; quumque emerseris a mari, mutua conspiratione miscetor fonti, et unam in aquam coite.

4.

MENEΛΑΟΥ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΩΣ.

1. MEN. Ἀλλὰ ὕδωρ μὲν σε γίγνεσθαι, ὦ Πρωτεῦ, οὐκ ἀπίθανον, ἐνάλιόν γε ὄντα, καὶ δένδρον, ἔτι φορητὸν, καὶ ἐς λέοντα δὲ ὁπότε ἀλλαγείης, ὅμως οὐδὲ τοῦτο ἔξω πίστεως· εἰ δὲ καὶ πῦρ γίγνεσθαι δυνατόν ἐν θαλάττῃ οἰκοῦντα, τοῦτο πάνυ θαυμάζω καὶ ἀπιστῶ.

ΠΡΩΤ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Μενέλαε· γίγνομαι γάρ.

MEN. Εἶδον καὶ αὐτός· ἀλλὰ μοι δοκεῖς — εἰρήσεται γὰρ πρὸς σέ — γοητεῖαν τινὰ προσάγειν τῷ πράγματι καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξαπατᾶν τῶν ὁρώντων αὐτὸς οὐδὲν τοιοῦτο γιγνόμενος.

2. ΠΡΩΤ. Καὶ τίς ἂν ἡ ἀπάτη ἐπὶ τῶν οὕτως ἐναργῶν γένοιτο; οὐκ ἀνεωγμένοις τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδες ἐς ὅσα μετεποίησα ἑμαυτόν; εἰ δὲ ἀπιστεῖς καὶ τὸ πρᾶγμα ψευδὲς εἶναι δοκεῖ, φαντασία τις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἱσταμένη, ἐπειδὴν πῦρ γένωμαι, προσένεγκέ μοι, ὦ γενναιότατε, τὴν χεῖρα· εἴη γὰρ εἰ ὁρῶμαι μόνον ἢ καὶ τὸ κάειν τότε μοι πρόσσεστιν.

MEN. Οὐκ ἀσφαλὴς ἡ πείρα, ὦ Πρωτεῦ.

ΠΡΩΤ. Σὺ δέ μοι, ὦ Μενέλαε, δοκεῖς οὐδὲ πολὺ πουν ἑορακέναι πώποτε οὐδ' ὁ πάσχει ὁ ἰχθὺς οὗτος εἰδέναι.

MEN. Ἀλλὰ τὸν μὲν πολὺ πουν εἶδον, ἀ πάσχει δέ, ἡδέως ἂν μάθοιμι παρὰ σοῦ.

3. ΠΡΩΤ. Ὅποια ἂν πέτρα προσελθὼν ἀρμόσῃ τὰς κοτύλας καὶ προσφύς ἔχῃται, ἐκεῖνη ὅμοιον ἀπεργάζεται ἑαυτὸν καὶ μεταβάλλει τὴν χροάν μιμούμενος τὴν πέτραν, ὥς ἂν λάθῃ τοὺς ἀλιέας μὴ διαλλάττων μὴδὲ φανερός ὢν διὰ τοῦτο, ἀλλ' εἰκνῶς τῷ λίθῳ.

MEN. Φασὶ ταῦτα· τὸ δὲ σὸν πολλῶ παραδοξότερον, ὦ Πρωτεῦ.

ΠΡΩΤ. Οὐκ οἶδα, ὦ Μενέλαε, τίνι ἂν ἄλλῳ πιστεύσειας τοῖς ἑαυτοῦ ὀφθαλμοῖς ἀπιστῶν.

MEN. Ἰδὼν εἶδον· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα τεράστιον, τὸν αὐτὸν πῦρ καὶ ὕδωρ γίγνεσθαι.

5.

ΠΑΝΟΠΗΣ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΗΣ.

1. PAN. Εἶδες, ὦ Γαλήνη, χθὲς οἷα ἐποίησεν ἡ Ἐρίς παρὰ τὸ δεῖπνον ἐν Θετταλίᾳ, διότι μὴ καὶ αὕτη ἐκλήθη ἐς τὸ συμπόσιον;

ΓΑΛ. Οὐ ξυνειστιώμην ὑμῖν ἔγωγε· ὁ γὰρ Ποσειδῶν ἐκέλευσέ με, ὦ Πανόπη, ἀκύμαντον ἐν τοσοῦτῳ φυλάττειν τὸ πέλαγος. Τί δ' οὖν ἐποίησεν ἡ Ἐρίς μὴ παροῦσα;

PAN. Ἡ Θέτις μὲν ἤδη καὶ ὁ Πηλεὺς ἀπεληλύθεσαν ἐς τὸν θάλαμον ὑπὸ τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ τοῦ Ποσειδῶνος παραπεμφθέντες, ἡ Ἐρίς δ' ἐν τοσοῦτῳ λαθοῦσα πάντας — ἐδυνήθη δὲ ῥαδίως, τῶν μὲν π...

4.

MENELAI ET PROTEI.

1. MEN. At aquam te fieri, o Proteu, haud improbabile, quippe marinum; et arborem, id quoque ferri potest: quin in leonem quando mutaris, ne id quidem plane extra fidem est: verum, si et ignis fieri possis, in mari qui habites, id valde admiror ac minime credo.

PROT. Ne mireris, Menelae: nam ita res est, fio.

MEN. Vidi ipse equidem: sed videre mihi, quod pace tua dictum velim, praestigias quasdam admovere huic rei, oculosque fallere spectantium, dum ipse nihil tale fis.

2. PROT. Et quæ tandem fallacia in rebus tam manifestis resideat? non tu apertis oculis es contuitus, quas in formas memet ipse conversum fecerim? sin fidem non habes, et falsa res hæc esse videtur, inanis scilicet quædam species ante oculos consistens, tum tu, ubi ignis factus fuero, admove mihi, vir fortissime, manum: probe scies, videarne solum talis, an facultas etiam urendi tunc mihi adsit.

MEN. Non tutum est hoc experimentum, o Proteu.

PROT. Tu quidem mihi, Menelae, videris polypum vidisse nunquam, quæque hujus piscis sit natura, ignorare.

MEN. Imo polypum vidi: at naturam ejus libenter didicerim abs te.

3. PROT. Ad quamcumque petram accesserit, aptaritque acetabula et agglutinus ei hæserit, illi similem se reddit, mutatoque colore scopulum imitatur, ut fallat piscatores nihil diversus, propterea nec conspicuus, sed plane similis isti lapidi.

MEN. Ista narrant: tuum autem illud multo est incredibilius, Proteu.

PRO. Nescio profecto, Menelae, cui sis alteri fidem habiturus, quam tuis ipsius oculis denegas.

MEN. Videndo sane vidi: sed res est portentosa, idem ut ignis et aqua fiat.

5.

PANOPES ET GALENES.

1. PAN. Vidistin', Galene, heri, qualia designarit Eris inter cœnam in Thessalia, quod non et ipsa fuerit vocata ad convivium?

GAL. Equidem haud epulabar vobiscum: Neptunus enim jussit me, Panope, nullis fluctibus agitatam ac tranquillam interea servare pelagus. Quid ergo fecit Eris, quod non adesset?

PAN. Thetis et Peleus jam abierant in thalamum ab Amphitrite et Neptuno deducti: Eris interim clam omnibus (poterat autem facillime, dum hi quidem biberent, illi salta-

νόντων, ἐνίων δὲ κροτούντων ἢ τῶ Ἀπόλλωνι καθαρίζοντι ἢ ταῖς Μούσαις ἀδούσαις προσεχόντων τὸν νοῦν — ἐνέβαλεν ἐς τὸ ξυμπόσιον μῆλόν τι πάγκαλον, χρυσοῦν ὄλον, ὃ Γαλήνη· ἐπεγέγραπτο δὲ « ἡ καλὴ λαβέτω. » Κυλινδούμενον δὲ τοῦτο ὥσπερ ἐξεπίτηδες ἔκκεν ἔνθα ἦρα τε καὶ Ἀφροδίτη καὶ Ἀθηνᾶ κατεκλίνοντο.

2. Κάπειδ' ὃ Ἑρμῆς ἀνελόμενος ἐπελέξατο τὰ γεγραμμένα, αἱ μὲν Νηρηίδες ἡμεῖς ἀπεισιωπήσαμεν· τί γὰρ ἔδει ποιεῖν ἐκείνων παρουσῶν; αἱ δὲ ἀντεποιοῦντο ἐκάστη καὶ αὐτῆς εἶναι τὸ μῆλον ἡξίου, καὶ εἰ μὴ γε ὁ Ζεὺς διέστησεν αὐτάς, καὶ ἄχρι χειρῶν ἂν προῦχώρησε τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ἐκεῖνος, Αὐτὸς μὲν οὐ κρινῶ, φησί, περὶ τούτου, — καίτοι ἐκεῖναι αὐτὸν δικάσαι ἡξίου — ἄπιτε δὲ ἐς τὴν Ἰδὴν παρὰ τὸν Πριάμου παῖδα, ὃς οἶδ' ἐτε διαγνῶναι τὴν κάλλιονα φιλόκαλος ὢν, καὶ οὐκ ἂν ἐκεῖνος κρίναι κακῶς.

ΓΑΛ. Τί οὖν αἱ θεαί, ὦ Πανόπη;

ΠΑΝ. Τήμερον, οἶμαι, ἀπίασιν ἐς τὴν Ἰδὴν, καὶ τις ἕξει μετὰ μικρὸν ἀπαγγέλλων ἡμῖν τὴν κρατοῦσαν.

ΓΑΛ. Ἦδη σοί φημι, οὐκ ἄλλη κρατήσῃ τῆς Ἀφροδίτης ἀγωνιζομένης, ἣν μὴ πάνυ ὁ δαιτητῆς ἀμβλυώτῃ.

6.

ΤΡΙΤΩΝΟΣ, ΑΜΥΜΩΝΗΣ ΚΑΙ
ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΤΡΙΤ. Ἐπὶ τὴν Λέρνην, ὦ Πόσειδον, παραγίνεται καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὑδρευσομένη παρθένος, πάγκαλόν τι χρῆμα· οὐκ οἶδα ἔγωγε καλλίω παῖδα ἰδύν.

ΠΟΣ. Ἐλευθέραν τινά, ὦ Τρίτων, λέγεις, ἢ θεράπαινά τις ὑδροφόρος ἐστίν;

ΤΡΙΤ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ τοῦ Αἰγυπτίου ἐκείνου θυγάτηρ, μία τῶν πεντήκοντα καὶ αὐτῇ, Ἀμυμώνῃ τούνομα· ἐπυθόμην γὰρ ἦτις καλοῖτο καὶ τὸ γένος. Ὁ Δαναὸς δὲ σκληραγωγεῖ τὰς θυγατέρας καὶ αὐτουργεῖν διδάσκει καὶ πέμπει ὕδωρ τε ἀρυσσομένας καὶ πρὸς τὰ ἄλλα παιδεύει ἀόκνους εἶναι αὐτάς.

2. ΠΟΣ. Μόνη δὲ παραγίνεται μακρὰν οὕτω τὴν ὁδὸν ἐξ Ἀργους ἐς Λέρνην;

ΤΡΙΤ. Μόνη· πολυδίψιον δὲ τὸ Ἄργος, ὥς οἶσθα· ὥστε ἀνάγκη αἰεὶ ὑδροφορεῖν.

ΠΟΣ. ὦ Τρίτων, οὐ μετρίως με διετάραξας εἰπὼν τὰ περὶ τῆς παιδός· ὥστε ἴωμεν ἐπ' αὐτήν.

ΤΡΙΤ. Ἰωμεν· ἤδη γοῦν καιρὸς τῆς ὑδροφορίας· καὶ σχεδὸν που κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν ἐστὶν ἰούσα ἐς τὴν Λέρνην.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ζεύξον τὸ ἄρμα· ἢ τοῦτο μὲν πολλὴν ἔχει τὴν διατριβὴν ὑπάγειν τοὺς ἵππους τῇ ζεύγῃ καὶ τὸ ἄρμα ἐπισκευάζειν, σὺ δὲ ἄλλὰ δελφινά μοι τινα τῶν ὠκείων παράστησον· ἐφιππάσομαι γὰρ ἐπ' αὐτοῦ τάχιστα.

rent, alii vel Apollini citharam pulsanti, vel Musis canentibus adhiberent animum) impulit in convivium malum quam pulcherrimum, aureum totum, Galene : cui erat inscriptum : PULCHRA ACCIPAT. Id autem provolutum quasi de industria pervenit ubi Juno, Venus et Minerva decumbant.

2. Tum eo Mercurius sublato postquam perlegit inscripta, nos quidem Nereides conticuimus : quid enim oportebat facere, deabus praesentibus? at haec sibi quaeque vindicabant, suumque esse malum contendebant : quin etiam, nisi Jupiter diremisset eas, ad manus res pervenisset. Ille tamen, Ipse quidem, inquit, iudicium non interponam ea de re (quanquam hoc ut faceret, istae magno opere laborarent) ; abile vero in Idam ad Priami filium, qui certe noverit dignoscere pulchriorem, formarum elegans spectator ; neque is profecto iudicaverit male.

GAL. Quid ergo deae, Panope?

PAN. Hodie, puto, petunt Idam ; et aliquis affuturus erit mox, qui nunciet nobis victricem.

GAL. Jam nunc tibi dico, non alia vincet, Venere quidem certante, nisi valde sit arbiter hebeti oculorum acie.

6.

TRITONIS, AMYMONES ET NEPTUNI.

1. TRIT. Ad Lernam, Neptune, accedit quotidie aequatum virgo, res plane pulcherrima : haud equidem scio formosior me puellam vidisse.

NEP. Ingenuamne dicis, o Triton, an famula quaedam est ad aquam ferendam?

TRIT. Nequaquam : sed Aegyptii istius filia, una quinquagenarum et ipsa, Amymone nomine : sciscitatus enim sum et quomodo vocetur, et genus. Danans autem durius habet filias, et ad opus suis manibus faciendum instituit, atque etiam mittit aquam hausturas ; ad cetera porro ministeria condocescit, ut impigrae sint.

2. NEP. Solane conficit tam longum iter Argis ad Lernam?

TRIT. Sola : valde autem siticulosum est Argos, ut nosti : atque adeo necesse est semper aquam eo ferre.

NEP. Triton, non mediocriter tu me conturbasti his de puella dictis : quare adeamus ad eam.

TRIT. Eamus : jam enim tempus est aequationis ; et fere, ni fallor, in media versatur via petens Lernam.

NEP. Itaque junge currum : aut illud quidem longam habet moram, subdere equos iugo, et currum apparare : quin tu potius delphinum mihi aliquem ex velocioribus adducito : equitans enim in eo provehar celerrime.

TRIT. Ἴδού σοι οὐτοσί δελφίνων ὁ ὠκύτατος.

ΠΟΣ. Εἰ γε ἀπελαύνωμεν· σὺ δὲ παρανήχου, ὦ Τρίτων. Κάπειδ' ἡ πάρεσμεν ἐς τὴν Λέρναν, ἐγὼ μὲν λοχήσω ἐνταῦθά που, σὺ δ' ἀποσκόπει· δόποτι αἴσθῃ· προσιοῦσαν αὐτὴν —

TRIT. Αὕτη σοι πλησίον.

3. ΠΟΣ. Καλὴ, ὦ Τρίτων, καὶ ὠραία παρθένος· ἀλλὰ συλληπτεὰ ἡμῖν ἐστίν.

ΑΜ. Ἄνθρωπε, ποῖ με ξυναρπάσας ἄγεις; ἀνδραποδιστὴς εἶ, καὶ εἰκας ἡμῖν ὑπ' Αἰγύπτου τοῦ θεοῦ ἐπιπεμφθῆναι· ὥστε βοήσομαι τὸν πατέρα.

TRIT. Σιώπησον, ὦ Ἀμυμώνη· Ποσειδῶν ἐστι.

ΑΜ. Τί Ποσειδῶν λέγεις; τί βιάζῃ με, ὦ ἄνθρωπε, καὶ ἐς τὴν θάλατταν καθέλκεις; ἐγὼ δὲ ἀποπνιγῆσομαι ἢ ἀθλία καταδύσα.

ΠΟΣ. Θάρρει, οὐδὲν δεινὸν μὴ πάθῃς· ἀλλὰ καὶ πηγὴν ἐπώνυμόν σοι ἀναδοῦναι ἐάσω ἐνταῦθα πατάξας τῇ τριαίνῃ τὴν πέτραν πλησίον τοῦ κλύσματος, καὶ σὺ εὐδαίμων ἔσῃ καὶ μόνῃ τῶν ἀδελφῶν οὐχ ὑδροφορήσεις· ἀποθανοῦσα.

7.

ΝΟΤΟΥ ΚΑΙ ΖΕΦΥΡΟΥ.

1. NOT. Ταύτην, ὦ Ζέφυρε, τὴν δάμαλιν, ἣν διὰ τοῦ πελάγους ἐς Αἴγυπτον ὁ Ἑρμῆς ἄγει, ὁ Ζεὺς διέκoreυσεν ἄλoυς ἔρωτι;

ΖΕΦ. Ναί, ὦ Νότε· οὐ δάμαλις δὲ τότε, ἀλλὰ παῖς ἦν τοῦ ποταμοῦ Ἰνάχου· νῦν δὲ ἡ Ἥρα τοιαύτην ἐποίησεν αὐτὴν ζηλοτυπήσασα, ὅτι καὶ πάνυ ἐώρα ἔρῳντα τὸν Δία.

NOT. Νῦν οὖν ἔτι ἐρᾷ τῆς βοός;

ΖΕΦ. Καὶ μάλα, καὶ διὰ τοῦτο ἐς Αἴγυπτον αὐτὴν ἐπεμψε καὶ ἡμῖν προσέταξε μὴ κυμαίνειν τὴν θάλατταν ἔστ' ἂν διανήξῃται, ὥς ἀποτεκοῦσα ἐκεῖ — κυεῖ δὲ ἤδη — θεὸς γένοιτο καὶ αὕτη καὶ τὸ τεχθέν.

2. NOT. Ἡ δάμαλις θεός;

ΖΕΦ. Καὶ μάλα, ὦ Νότε· ἄρξει τε, ὥς ὁ Ἑρμῆς ἔφη, τῶν πλεόντων καὶ ἡμῶν ἔσται δέσποινα, ὅντινα ἂν ἡμῶν ἐθέλῃ ἐκπέμψαι ἢ κωλύσαι ἐπιπνεῖν.

NOT. Θεραπευτέα τοιγαροῦν, ὦ Ζέφυρε, ἤδη δέσποινα γε οὔσα.

ΖΕΦ. Νὴ Δί· εὐνοустέρα γὰρ ἂν οὕτω γένοιτο. Ἄλλ' ἤδη γὰρ διεπέρασε καὶ ἐξένευσεν ἐς τὴν γῆν. Ὅρᾳς ὅπως οὐκέτι μὲν τετραποδιστὶ βαδίζει, ἀνορθώσας δ' αὐτὴν ὁ Ἑρμῆς γυναῖκα παγκάλην αὐθις ἐποίησε;

NOT. Παράδοξα γοῦν ταῦτα, ὦ Ζέφυρε· οὐκέτι τὰ κέρατα οὐδὲ οὐρά καὶ διχαλὰ τὰ σκέλη, ἀλλ' ἐπέραστος κόρη. Ὁ μέντοι Ἑρμῆς τί παθὼν μεταβέβληκεν ἑαυτὸν καὶ ἀντὶ νεανίου κυνοπρόσωπος γεγένηται;

ΖΕΦ. Μὴ πολυπραγμονῶμεν, ὅτε ἄμεινον ἐκεῖνος οἶδε τὰ πρακτέα.

TRIT. Ecce tibi istum delphinorum ocissimum.

NEP. Bene : avehamur ; tu vero juxta adnata , Triton. Quandoquidem venimus Lernam, ego insidiabor isto fere loco ; tu prospecta ; quumque senseris adventantem illam —

TRIT. En ipsa tibi prope adest.

3. NEP. Pulchra, Triton, et florens virgo : omnino comprehendenda nobis est.

AMY. Mi homo, quo me correptam ducis? plagiarius es, et videris in nos ab Ægypto patruo immissus esse : quare invocabo patrem.

TRIT. Tace, Amymone : Neptunus hic est.

AMY. Quid mihi Neptunum dicis? quid vim affers mihi, homo, inque mare detrahis? misera suffocabor demersa.

NEP. Bonum animum habe; nullum incommodum patieris : imo etiam fontem tui nominis emicare faciam ibi, percussa tridente hac petra, prope maris æstum : tu vero felix eris, sororumque sola non feres aquam mortua.

7.

NOTI ET ZEPHYRI.

1. NOT. Illam ergo, Zephyre, juvencam, quam per pelagus in Ægyptum Mercurius ducit, Jupiter vitiavit amore captus?

ZEPH. Ita est, Note : neque tunc tamen erat juvenca, sed filia fluvii Inachi : nunc Juno talem fecit eam, æmulatione fervida, quod vehementer videret amare Jovem.

NOT. Igitur etiam nunc amat illam vaccam?

ZEPH. Plane : ideoque in Ægyptum eam misit, ac nobis præcepit ne fluctibus agitaremus mare, donec transnarit, ut partum ibi enixa (uterum enim jam fert), dea fiat tum ipsa, tum quod natum erit.

2. NOT. Juvenca ut dea fiat?

ZEPH. Omnino, Note : et præerit, ut Mercurius narravit, navigantibus, nosque erimus in ejus potestate, ut quemcumque nostrum voluerit emittat, aut prohibeat flare.

NOT. Colenda igitur, o Zephyre, jam quippe domina.

ZEPH. Profecto : magis enim benevola nobis ita reddatur. At ecce jam trajecit, atque evasit in terram. Viden' ut non amplius quadrupedis more incedat, sed eam erectam Mercurius mulierem pulcherrimam iterum effecerit?

NOT. Mirabilia sane sunt ista, Zephyre : abierunt cornua, cauda, bifidi pedes : contra amabilis est virgo. Atqui Mercurius quid est quod semet mutarit, et pro juvene caninam faciem sumserit?

ZEPH. Ne curiosius inquiramus ; quandoquidem melius ille sciverit quid sit faciendum.

8.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΕΛΦΙΝΩΝ.

1. ΠΟΣ. Εὖ γε, ὦ Δελφίνες, ὅτι αἰεὶ φιλόανθρωποι ἐστέ, καὶ πάλαι μὲν τὸ τῆς Ἰνουῦ παιδίον ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν ἐκομίσσατε ὑποδεξάμενοι ἀπὸ τῶν Σκειρωνίδων μετὰ τῆς μητρὸς ἐμπεσόν, καὶ νῦν σὺ τὸν κιθαρῳδὸν τουτονὶ τὸν ἐκ Μηθύμνης ἀναλαβὼν ἐξενήξω ἐς Ταίναρον αὐτῇ σκευῇ καὶ κιθάρᾳ, οὐδὲ περιεῖδες κακῶς ὑπὸ τῶν ναυτῶν ἀπολλύμενον.

ΔΕΛΦ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Πόσειδον, εἰ τοὺς ἀνθρώπους εὖ ποιοῦμεν ἐξ ἀνθρώπων γε καὶ αὐτοὶ ἰχθυοὺς γένόμενοι.

ΠΟΣ. Καὶ μέμφομαι γε τῷ Διόνυσῳ, ὅτι ὑμᾶς κατανουμαχήσας μετέβαλε, δέον χειρώσασθαι μόνον, ὥσπερ τοὺς ἄλλους ὑπηγάγετο. Πῶς δ' οὖν τὰ κατὰ τὸν Ἀρίονα τοῦτον ἐγένετο, ὦ Δελφίν;

2. ΔΕΛΦ. Ὁ Περσάνδρος, οἶμαι, ἔχαιρεν αὐτῷ καὶ πολλάκις μετεπέμπετο αὐτὸν ἐπὶ τῇ τέχνῃ, ὃ δὲ πλουτήσας παρὰ τοῦ τυράννου ἐπεθύμησε πλεῦσας οἴκαδε ἐς τὴν Μηθύμναν ἐπιδείξασθαι τὸν πλοῦτον, καὶ ἐπιβὰς πορθμείου τινὸς κακούργων ἀνδρῶν ὡς ἔδειξε πολὺν ἄγων χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, ἐπεὶ κατὰ μέσον τὸ Αἰγαῖον ἐγένοντο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ οἱ ναῦται· ὃ δὲ — ἠκροώμενη γὰρ ἅπαντα παρανέων τῷ σκάφει — Ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν δέδοκται, ἔφη, ἀλλὰ τὴν σκευὴν ἀναλαβόντα με καὶ ἄσαντα θρήνόν τινα ἐπ' ἐμαυτῷ ἐκόντα βάσατε ῥίψαι ἐμαυτόν. Ἐπέτρεψαν οἱ ναῦται καὶ ἀνέλαβε τὴν σκευὴν καὶ ᾗσε πάνυ λιγυρόν, καὶ ἔπεσεν ἐς τὴν θάλασσαν ὡς αὐτίκα πάντως ἀποθανοῦμενος· ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν καὶ ἀναθέμενος αὐτὸν ἐξενήξάμην ἔχων ἐς Ταίναρον.

ΠΟΣ. Ἐπαινῶ σε τῆς φιλομουσίας· ἄξιον γὰρ τὸν ἱσθὸν ἀποδέδωκας αὐτῷ ἀκροάσεως.

9.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΝΗΡΗΙΔΩΝ.

1. ΠΟΣ. Τὸ μὲν στενὸν τοῦτο, ἐνθα ἡ παῖς κατήχθη, Ἑλλήσποντος ἀπ' αὐτῆς καλείσθω· τὸν δὲ νεκρὸν μεῖς, ὦ Νηρηίδες, παραλαβοῦσαι τῇ Τρωάδι προσερχατέ, ὡς ταφεῖν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων.

ΑΜΦ. Μηδαμῶς, ὦ Πόσειδον, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐν τῷ ὠνύμῳ πελάγει τεθάφθω· ἐλεοῦμεν γὰρ αὐτὴν οἴκτιρα ὑπὸ τῆς μητρὸς πεπονθυῖαν.

ΠΟΣ. Τοῦτο μὲν, ὦ Ἀμφιτρίτη, οὐ θέμις· οὐδ' ἄλλως λὸν ἐνταῦθά που κεῖσθαι ὑπὸ τῇ ψάμμῳ αὐτὴν, ἀλλ' ἐρ' ἔφην ἐν τῇ Τρωάδι ἢ ἐν Χερρονήσῳ τεθάψεται. κείνο δὲ παραμύθιον οὐ μικρὸν ἔσται αὐτῇ, ὅτι μετ' ἔχον τὰ αὐτὰ καὶ ἡ Ἰνὼ πείσεται καὶ ἐμπεσεῖται τοῦ Ἀθάμαντος διωχομένη ἐς τὸ πέλαγος ἀπ' ἄκρου

8.

NEPTUNI ET DELPHINUM.

1. NEP. Recte vero, Delphines, quod semper amantes sitis hominum; etenim olim Inus filium ad Isthmum detulistis exceptum, quum a Scironiis saxis cum matre incideret in mare; tuque nunc citharædum illum ex Methymna postquam dorso sublevaras cum ipso habitu citharædico et cithara, enatasti ad Tænarum, neque neglexisti male nautarum scelere pereuntem.

DEL. Ne mireris, Neptune, si hominibus benefacimus, ex hominibus quippe ipsi in pisces versi.

NEP. Imo equidem accuso Bacchum, qui vobis prælio navali victis formam mutavit, quum decuisset in potestatem redigere tantum, quo pacto alios sibi subjecit. At quomodo, quæ ad Arionem istum spectant, sunt facta, Delphin?

2. DEL. Periander, opinor, delectabatur eo, et sæpius eum arcessebat ob artis excellentiam: hunc autem nactum a tyranno divitias desiderium cepit domum redeundi Methymnam ad ostentandas opes. Quare conscensa vectoria navicula maleficorum hominum, ut præ se tulit multum ferre se auri et argenti, ubi medium Ægæum tetigerunt, insidiantur ipsi nautæ. Tum ille (auscultabam enim omnia adnatans navigio), Quandoquidem id vobis constitutum est, inquit, at ornatu sumto, decantatoque lessio sponte sinite me projicere memet ipsum. Permiserunt nautæ: mox citharædi habitum indutus cecinit admodum argute, ceciditque in mare, quasi statim plane periturus. Ego autem susceptum impositumque dorso ferens enatavi ad Tænarum.

NEP. Equidem laudo te ob studium illud musices; dignam enim mercedem reddidisti ipsi auditæ cantionis.

9.

NEPTUNI ET NEREIDUM.

1. NEP. Fretum illud angustum, quo puella delapsa est, Hellespontus ab ea vocetur: corpus autem vos, Nereides, acceptum ad Troadem deferre, ut sepeliatur a regionis incolis.

AMPH. Neutiquam, Neptune; verum hoc ipso in pelago cui nomen dedit, sepeliatur: miseret enim nos ejus, quæ miseranda fuit a noverca passa.

NEP. Id quidem, Amphitrite, fas non est; neque porro decorum istic alicubi jacere eam sub arena: sed, quod dixi, in Troade aut Chersoneso mox sepulturæ mandabitur. Id autem solatium erit ipsi non mediocre, quod post paullo eadem et Ino patietur, præcepsque cadet ab Athamante fu-

τοῦ Κιθαιρώνος, καθ' ὅπερ καθήκει ἐς τὴν θάλατταν, ἔχουσα καὶ τὸν υἱὸν ἐπὶ τῆς ἀγκάλῃς. Ἀλλὰ κάκεινὴν σῶσαι δεήσει χαρισαμένους τῷ Διονύσῳ· τροφὸς γὰρ αὐτοῦ καὶ τιτθὴ ἡ Ἰνώ.

2. ΑΜΦ. Οὐκ ἔχρῃν οὕτω πονηρὰν οὔσαν.

ΠΟΣ. Ἀλλὰ τῷ Διονύσῳ ἀχαριστεῖν, ὦ Ἀμφιτρίτη, οὐκ ἄξιον.

NHP. Αὕτη δὲ ἄρα τί παθοῦσα κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ κριοῦ; ὁ ἀδελφὸς δὲ ὁ Φρίξος ἀσφαλῶς ὀχεῖται;

ΠΟΣ. Εἰκότως· νεανίας γὰρ καὶ δυνατὸς ἀντέχειν πρὸς τὴν φορὰν, ἡ δὲ ὑπ' ἀηθείας ἐπιβᾶσα ὀχήματος παραδόξου καὶ ἀπιδούσα ἐς βάθος ἀχανές, ἐκπλαγεῖσα καὶ τῷ θάλπει ἅμα συσχεθεῖσα καὶ ἱλιγγιάσασα πρὸς τὸ σφοδρὸν τῆς πτήσεως ἀκρατῆς ἐγένετο τῶν κεράτων τοῦ κριοῦ, ὧν τέως ἐπείληπτο, καὶ κατέπεσεν ἐς τὸ πέλαγος.

NHP. Οὐκ οὐκ ἔχρῃν τὴν μητέρα τὴν Νεφέλην βοηθεῖσαι πιπτούσῃ;

ΠΟΣ. Ἐχρῃν· ἀλλ' ἡ Μοῖρα πολλῷ τῆς Νεφέλης δυνατωτέρα.

10.

ΙΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΙΡΙΣ. Τὴν νῆσον τὴν πλανωμένην, ὦ Πόσειδον, ἣν ἀποσπασθεῖσαν τῆς Σικελίας ὑφαλον ἔτι νήχεσθαι συμβέβηκε, ταύτην, φησὶν ὁ Ζεὺς, στήσον ἤδη καὶ ἀνάφηνον καὶ ποίησον ἤδη δῆλον ἐν τῷ Αἰγαίῳ μέσῳ βεβαίως μένειν στηρίξας πάνυ ἀσφαλῶς· δεῖται γὰρ τι αὐτῆς.

ΠΟΣ. Πεπράζεται ταῦτα, ὦ Ἴρι. Τίνα δ' ὁμῶς παρέξει αὐτῇ τὴν χρεῖαν ἀναφανείσα καὶ μηκέτι πλέουσα;

ΙΡΙΣ. Τὴν Λητὴν ἐπ' αὐτῆς δεῖ ἀποκυῖσαι· ἤδη γὰρ πονήρως ὑπὸ τῶν ὠδίνων ἔχει.

ΠΟΣ. Τί οὖν; οὐχ ἱκανὸς ὁ οὐρανὸς ἐντεκεῖν; εἰ δὲ μὴ οὗτος, ἀλλ' ἡ γε γῆ πᾶσα οὐκ ἂν δύναίτο ὑποδέξασθαι τὰς γονὰς αὐτῆς;

ΙΡΙΣ. Οὐκ, ὦ Πόσειδον· ἡ Ἥρα γὰρ ὄρκῳ μεγάλῳ κατέλαβε τὴν γῆν, μὴ παρασχεῖν τῇ Λητοῖ τῶν ὠδίνων ὑποδοχὴν. Ἡ τοίνυν νῆσος αὕτη ἀνώμοτός ἐστιν· ἀφανὴς γὰρ ἦν.

2. ΠΟΣ. Συνίημι. Στήθι, ὦ νῆσε, καὶ ἀνάδυθι αὖθις ἐκ τοῦ βυθοῦ καὶ μηκέτι ὑποφέρου, ἀλλὰ βεβαίως μένε καὶ ὑπόδεξαι, ὦ εὐδαιμονεστάτη, τοῦ ἀδελφοῦ τὰ τέκνα δύο, τοὺς καλλίστους τῶν θεῶν· καὶ ὑμεῖς, ὦ Τρίτωνες, διαπορθεύσατε τὴν Λητὴν ἐς αὐτήν· καὶ γαλήνᾳ ἅπαντα ἔστω. Τὸν δράκοντα δὲ, ὃς νῦν ἐξοιστρεῖ αὐτὴν φοβῶν, τὰ νεογνὰ ἐπειδὰν τεχθῇ, αὐτίκα μέτεισι καὶ τιμωρήσει τῇ μητρὶ. Σὺ δὲ ἀπάγγελλε τῷ Διὶ πάντα εἶναι εὐτρεπῆ· ἔσθηκεν ἡ Δῆλος· ἡκέτω ἡ Λητὴ ἤδη καὶ τι-
κτέτω.

gata in pelagus ex summo Cithærone, qua parte protenditur ad mare, gerens præterea filium in ulnis. Sed illam quoque servare nos oportebit gratificantes Baccho; nam nutrix præbuit illi mammas Ino.

2. AMPH. Haud oportebat tam malam.

NEP. Sed Baccho gratiam illam negare, Amphitrite, non est æquum.

NER. Helle vero qui factum est ut deciderit ab ariete, quum frater ejus Phrixus absque periculo vehatur?

NEP. Et merito quidem: nam juvenis est, ac potest sustinere se adversus motus celeritatem: illa autem præ insolentia, quum inscendisset vehiculum prorsus inusitatum, et prospectasset in profundum immense patens, obstupefacta, æstuque simul aeris correpta et vertigine ex violentia volatus, e manibus amisit arietis cornua, quæ hactenus prehensa tenuerat, et defluxit in mare.

NER. Non oportebat matrem Nephelen auxilium ferre cadenti?

NEP. Oportebat: sed fatum multo Nephelle potentius.

10.

IRIDIS ET NEPTUNI.

1. IR. Insula ista errans, Neptune, quæ avulsa a Sicilia, fluctu tecta adhuc natat: eam, ait Jupiter, e vestigio constitue, inque lucem profer, et fac jam ut conspicua in Ægeæ medio stabilisque maneat, firmata immotis radicibus: usus enim ejus erit.

NEP. Jamjam factum erit, Iri. Verumtamen quem præbebit ipsi usum in lucem educta neque amplius innatans?

IR. Latonam in ea insula oportet partum deponere: jam enim male a doloribus habet.

NEP. Quid ergo? non idoneum est cælum, in quo pariat? hoc si minus, at universa saltem terra nonne excipere possit Latonæ partus?

IR. Minime, Neptune: nam Juno jurejurando gravi obstrinxit terram, ne præberet Latonæ commodam pariendo sedem; jam istæc insula jurata non est, quippe nondum conspicua.

2. NEP. Rem teneo. Consiste, insula, atque emerge rursus ex profundo, nec porro sub undis ferare; sed fixa mane, ac suscipe, fortunatissima, fratris liberos binos, pulcherrimos deorum. Vos, Tritones, transvehite Latonam eo; cunctaque stent tranquilla. Draconem vero, qui nunc velut æstro exagitat illam territans, infantes, statim atque nati fuerint, ulciscuntur, ac pœnas expetent pro matre. Tu renuncia Jovi, omnia esse parata: constitit Delus; veniat Latona et pariat.

1. ΔΩΡ.

ΘΕΤ.

ὁπὸ τοῦ πα

ἀρτιγέννη

λαβόντας

σπάσσωσιν,

θόλῃα, καὶ

ΔΩΡ.

ἀκριβῶς ἀπ

ΘΕΤ.

παρθένευσε

μὲν ἀληθ

νόμιμον

ἐκείνην

ἐνέσθαι.

ἐλότητος

εὐσθαι οἱ

τοκυῖαν.

LUCI

11.

ΞΑΝΘΟΥ ΚΑΙ ΘΑΛΑΤΤΗΣ.

ΞΑΝΘ. Δέξαι με, ὦ θάλαττα, δεινὰ πεπονθότα καὶ ἀτάσθεσόν μου τὰ τραύματα.

ΘΑΛ. Τί τοῦτο, ὦ Ξάνθε; τίς σε κατέκαυσεν;

ΞΑΝΘ. Ὁ Ἥφαιστος. Ἄλλ' ἀπηνθράκωμαι ὅλος κακοδαίμων καὶ ζέω.

ΘΑΛ. Διὰ τί δαί σοι καὶ ἐνέβαλε τὸ πῦρ;

ΞΑΝΘ. Διὰ τὸν ταύτης υἱὸν τῆς Θέτιδος· ἐπεὶ γὰρ οὐνεύοντα τοὺς Φρύγας ἱκετεύσας οὐκ ἔπαυσα τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν νεκρῶν ἐνέφραττέ μοι τὸν ῥοῦν, λήσας τοὺς ἀθλοῦς ἐπὶ πλῆθος ἐπικλύσαι ἐθέλων, ὥς ὁδηθεὶς ἀπόσχοιτο τῶν ἀνδρῶν.

2. Ἐνταῦθα ὁ Ἥφαιστος — ἔτυχε γὰρ πλησίον σου ὢν — πᾶν ὅσον, οἶμαι, πῦρ εἶχε καὶ ὅσον ἐν τῇ Ἰτνῇ καὶ εἴ ποθι ἄλλοθι, φέρων ἐπὶ πλῆθος μοι, καὶ ἔκαυσε ἐν τὰς πετελάς καὶ μυρίκας, ὥπτησε δὲ καὶ τοὺς κακοδαίμονας ἰχθῦς καὶ τὰς ἐγγέλεις, αὐτὸν δὲ ἐμὲ ὑπερ-εχλάσαι ποιήσας μικροῦ δεινὸν ὅλον ξηρὸν εἰργασται. Ὁρᾷς γοῦν, ὅπως διάκειμαι ὑπὸ τῶν ἐγκαυμάτων.

ΘΑΛ. Θολερὸς, ὦ Ξάνθε, καὶ θερμὸς, ὥς εἰκὸς, τὸ ἵμα μὲν ἀπὸ τῶν νεκρῶν, ἡ θερμὴ δὲ, ὥς φῆς, ἀπὸ τοῦ πυρός· καὶ εἰκότως, ὦ Ξάνθε, ὅς ἐπὶ τὸν ἐμὸν υἱὸν ὀργήσας οὐκ αἰδεσθεὶς ὅτι Νηρηίδος υἱὸς ἦν.

ΞΑΝΘ. Οὐκ ἔδει οὖν ἐλεῆσαι γείτονας ὄντας τοὺς Φρύγας;

ΘΑΛ. Τὸν Ἥφαιστον δὲ οὐκ ἔδει ἐλεῆσαι Θέτιδος υἱὸν ὄντα τὸν Ἀχιλλέα;

12.

ΔΩΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΔΟΣ.

ΔΩΡ. Τί δακρύεις, ὦ Θέτι;

ΘΕΤ. Καλλίστην, ὦ Δωρί, κόρην εἶδον ἐς κιβωτὸν ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐμβληθεῖσαν, αὐτὴν τε καὶ βρέφος αὐτῆς ἀρτιγέννητον· ἐκέλευσε δὲ ὁ πατὴρ τοὺς ναύτας ἀναβόντας τὸ κιβωτίον, ἐπειδὴν πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποπάσσωσιν, ἀφεῖναι ἐς τὴν θάλατταν, ὥς ἀπόλοιτο ἡ θάλασσα, καὶ αὕτη καὶ τὸ βρέφος.

ΔΩΡ. Τίνος δὲ ἐνεκα, ὦ ἀδελφή; εἰπέ, εἴ τι ἔμαθες κριβῶς ἅπαντα.

ΘΕΤ. Ὁ Ἀκρίσιος ὁ πατὴρ αὐτῆς καλλίστην οὔσαν παρθένην ἐς χαλκοῦν τινα θάλαμον ἐμβαλὼν· εἶτα, μὲν ἀληθὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν, φασὶ δ' οὖν τὸν Δία χρυσὸν ἐνόμενον ρυῖναι διὰ τοῦ ὀρόφου ἐπ' αὐτὴν, δεξαμένην ἐκείνην ἐς τὸν κόλπον καταρρέοντα τὸν θεὸν ἐγκύμονα γενέσθαι. Τοῦτο αἰσθόμενος ὁ πατὴρ, ἄγριός τις καὶ λότης γέρων, ἡγανάκτησε καὶ ὑπὸ τινος μεμοι-υῖσθαι οἰηθεὶς αὐτὴν ἐμβάλλει ἐς τὴν κιβωτὸν ἀρτιτοκυῖαν.

LUCIANUS. I.

11.

XANTHI ET MARIS.

1. XAN. Recipe me, Mare, gravia passum; restinguo mea vulnera.

MAR. Quid hoc est rei, Xanthe? quis te exussit?

XAN. Vulcanus. Imo torrefactus sum totus ego miser, et ferveo.

MAR. Quam vero ob causam tibi injecit ignem?

XAN. Ob filium Thetidis hujus: quum enim occidentem Phrygas supplex adirem, atque ille tandem iram non remitteret, quin etiam cadaveribus obstrueret mihi flumen, miseratus infelices irruì tanquam undis eum mersurus, quo territus abstinere se a virorum caede.

2. Ibi tum Vulcanus (forte enim propius aderat) quantum, credo, habebat ignis, et quodcumque in Ætna, et sicubi uspiam, collecto, impetum in me fecit, incenditque ulmos ac myricas; tum assavit etiam infelicissimos pisces et anguillas: ipsum vero me quum efferverecisset, parum abest quin totum aridum reddiderit. Vides certe, quomodo sim affectus ab istis incendii notis.

MAR. Turbidus, o Xanthe, atque æstuans, ut par erat: sanguis a cadaveribus; æstus, ut ais, ab igne. Neque id immerito, Xanthe, qui in meum nepotem irrueris, non veritus nec cogitans Nereidis esse filium.

XAN. Non decebat ergo misericordia tangi vicinorum meorum Phrygum?

MAR. Vulcanum vero non decebat misericordia tangi Achillis, qui Thetidis esset filius?

12.

DORIDIS ET THETIDIS.

1. DOR. Quid lacrimare, Theti?

THET. Formosissimam, Dori, vidi puellam in cistam a patre conjectam, tum ipsam, tum infantem ejus modo natum: jussit autem pater nautas sublatam arcam, ubi longe a terra processerint, demittere in mare, ut intereat misera, et ipsa et infans.

DOR. Quam ob causam, soror? dic, si forte accurate didicisti omnia?

THET. Acrisius pater ejus forma præstantem servabat virginem, in æreum quendam thalamum inclusam. Tum porro quid revera sit factum, si dicere non habeo, aiunt tamen Jovem in aurum mutatum fluxisse per tectum ad eam; quæ, recepto in sinum defluente deo, gravis sit facta. Hoc quum sensisset pater, ferus aliquis et æmulatione servidus senex, ægerrime tulit; et ab aliquo adulteratam suspicatus immittit in arcam partu modo edito.

2. ΔΩΡ. Ἡ δὲ τί ἐπραττεν, ὦ Θέτι, ὅποτε καθίετο;

ΘΕΤ. Ὑπὲρ αὐτῆς μὲν ἐσίγα, ὦ Δωρί, καὶ ἔφερε τὴν καταδίκην, τὸ βρέφος δὲ παρητεῖτο μὴ ἀποθανεῖν δακρύουσα καὶ τῷ πάππῳ δεικνύουσα αὐτὸ, κάλλιστον ὄν· τὸ δὲ ὑπ' ἀγνοίας τῶν κακῶν ὑπεμειδία πρὸς τὴν θάλατταν. Ὑποπίμπλαμαι αὖθις τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύων μνημονεύουσα αὐτῶν.

ΔΩΡ. Κάμὲ δακρῦσαι ἐποίησας. Ἄλλ' ἤδη τεθνᾶσιν;

ΘΕΤ. Οὐδαμῶς· νήχεται γὰρ ἔτι ἡ κιβωτὸς ἀμφὶ τὴν Σεριφον ζῶντας αὐτοὺς φυλάττουσα.

ΔΩΡ. Τί οὖν οὐχὶ σῶζομεν αὐτὴν τοῖς ἀλιεῦσι τούτοις ἐμβαλοῦσαι ἐς τὰ δίκτυα τοῖς Σεριφίοις; οἱ δὲ ἀνασπᾶσαντες σώσουσι δῆλον ὅτι.

ΘΕΤ. Εὖ λέγεις, οὕτω ποιῶμεν· μὴ γὰρ ἀπολέσθω μήτε αὐτὴ μήτε τὸ παιδίον οὕτως ὅν καλόν.

13.

ΕΝΙΠΕΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΕΝΙΠ. Οὐ καλὰ ταῦτα, ὦ Πόσειδον· εἰρήσεται γὰρ τάληθές· ὑπελθὼν μου τὴν ἔρωμένην εἰκασθεις ἔμοι διεκόρευσας τὴν παῖδα· ἡ δὲ ὤετο ὑπ' ἐμοῦ ταῦτα πεπονθέναι καὶ διὰ τοῦτο παρεῖχεν ἑαυτήν.

ΠΟΣ. Σὺ γὰρ, ὦ Ἐνιπεῦ, ὑπεροπτικὸς ἦσθα καὶ βραδύς, ὃς κόρης οὕτω καλῆς φοιτώσης ὁσημέραι παρὰ σέ, ἀπολλυμένης ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ὑπερεώρας καὶ ἔχαιρες λυπῶν αὐτήν, ἡ δὲ περὶ τὰς ὄχθας ἀλύουσα καὶ ἐπεμβαίνουσα καὶ λουομένη ἐνίστε ἡῦχέτο σοι ἐντυχεῖν, σὺ δὲ ἐθρύπτου πρὸς αὐτήν.

2. ΕΝΙΠ. Τί οὖν; διὰ τοῦτο ἐχρῆν σε προαρπάσαι τὸν ἔρωτα καὶ καθυποκρίνασθαι Ἐνιπέα ἀντὶ Ποσειδῶνος εἶναι καὶ κατασοφίσασθαι τὴν Τυρὼ ἀφελῇ κόρην οὖσαν;

ΠΟΣ. Ὅψέ ζηλοτυπεῖς, ὦ Ἐνιπεῦ, ὑπερόπτης πρότερον ὢν· ἡ Τυρὼ δὲ οὐδὲν δεινὸν πέπονθεν οἰομένη ὑπὸ σοῦ διακεκορεῦσθαι.

ΕΝΙΠ. Οὐ μὲν οὖν ἔφησθα γὰρ ἀπιὼν ὅτι Ποσειδῶν ἦσθα, ὃ καὶ μάλιστα ἐλύπησεν αὐτήν· καὶ ἐγὼ τοῦτο ἠδίκημαι, ὅτι τὰ ἐμὰ σὺ ἡῦφραίνοιο τότε καὶ περιστήσας πορφύρεόν τι κῦμα, ὅπερ ὑμᾶς συνέκρυπτεν ἄμα, συνῆσθα τῇ παιδίᾳ ἀντ' ἐμοῦ.

ΠΟΣ. Ναί· σὺ γὰρ οὐκ ἤθελες, ὦ Ἐνιπεῦ.

14.

ΤΡΙΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΝΗΡΗΙΔΩΝ.

1. ΤΡΙΤ. Τὸ κῆτος ὑμῶν, ὦ Νηρηίδες, ὃ ἐπὶ τὴν τοῦ Κηφέως θυγατέρα τὴν Ἀνδρομέδαν ἐπέμψατε, οὔτε τὴν παῖδα ἠδίκησεν, ὥς οἴεσθε, καὶ αὐτὸ ἤδη τέθνηκεν.

2. DOR. Illa vero quid faciebat, Theti, quando demittebatur?

THET. Pro se quidem tacebat, Dori, æquo animo ferens sententiam : at infantem deprecabatur, ne interiret, multis cum lacrimis avo ostendens illum pulcherrima specie : is autem ignarus malorum etiam arridebat ad mare. Complentur mihi iterum oculi lacrimis ista repetenti.

DOR. Et me ad lacrimas provocasti. Verum num mortui jam sunt?

THET. Nondum : natat enim hactenus arca circa Seriphum, vivosque eos custodit.

DOR. Quid itaque non servamus eam, et piscatoribus injicimus in retia Seriphiis istis? hi nimirum extractam servabunt.

THET. Recte mones : ita faciamus : ne enim intereat nec ipsa, nec infans tam formosus.

13.

ΕΝΙΠΕΙ ΕΤ ΝΕΠΤΥΝΙ.

1. ENIP. Non bella sunt ista, Neptune : dicetur enim veritas. Per fraudem obrepens amicæ meæ, meam formam mentitus, vitiasti puellam : at illa putabat a me hæc se fuisse passam ; ideoque præbebat sese.

NEP. Etenim, Enipeu, fastosus eras et tardus, qui puellam tam pulchram ventitantem quotidie ad te, pereuntem amore despiceres, atque etiam lactareris ægre ei faciendō. Illa interim ad ripas tuas mœsta oberrabat, atque ingressa imo et se lavans aliquando, optabat te potiri : tu vero fastidiosum te gerebas erga illam.

2. ENIP. Quid ergo? propterea oportebat te præripere meum amorem, et simulare Enipei personam pro Neptuno, doloque circumvenire Tyro, simplicem puellam?

NEP. Sero nunc æmulatione tangeris, Enipeu, qui prius superbe sprevisi : nihil autem Tyro mali contigit, quum putabat virginitatem suam a te imminui.

ENIP. Haud ita sane : dixisti enim, quum abires, te Neptunum esse, quod et maximum in modum illam pupugit : ea quoque in me injuria redundavit, quod tu vicem meam gaudia tunc ferres ; et circumjecto purpureo fluctu, qui vos contegebat una, rem haberes cum puella pro me.

NEP. Quippe tu nolebas, Enipeu.

14.

ΤΡΙΤΟΝΙΣ ΕΤ ΝΗΡΕΙΔΟΥ.

1. TRIT. Cetus ille vester, Nereides, quem in Cephei filiam Andromedam immisistis, nec puellam læsit, ut arbitramini, et ipse jam interiit.

NHP. Ὑπὸ τίνος, ὦ Τρίτων; ἢ ὁ Κηφεὺς καθάπερ δέλεαρ προθείς τὴν κόρην ἀπέκτεινεν ἐπιὼν, λοχῆσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως;

TRIT. Οὐκ, ἀλλ' ἴστε, οἶμαι, ὦ Ἰφιάνασσα, τὸν Περσέα, τὸ τῆς Δανάης παιδίον, ὃ μετὰ τῆς μητρὸς ἐν τῇ κιβωτῷ ἐμβληθὲν ἐς τὴν θάλατταν ὑπὸ τοῦ μητροπάτορος ἐσώσατε οἰκτεῖρασαι αὐτούς.

IPH. Οἶδα δὲ λέγεις· εἰκὸς δὲ ἤδη νεανίαν εἶναι καὶ μάλα γενναῖόν τε καὶ καλὸν ἰδεῖν.

TRIT. Οὗτος ἀπέκτεινε τὸ κῆτος.

IPH. Διὰ τί, ὦ Τρίτων; οὐ γὰρ δὴ σῶστρον ἡμῖν τοιαῦτα ἐκτίνειν αὐτὸν ἐχρῆν.

2. TRIT. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω τὸ πᾶν ὡς ἐγένετο· ἐστάλη μὲν οὗτος ἐπὶ τὰς Γοργόνας ἄθλόν τινα τοῦτον τῷ βασιλεῖ ἐπιτελῶν, ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ἐς τὴν Λιβύην —

IPH. Πῶς, ὦ Τρίτων; μόνος; ἢ καὶ ἄλλους συμμάχους ἤγεν; ἄλλως γὰρ δύσπορος ἡ ὁδός.

TRIT. Διὰ τοῦ ἀέρος· ὑπόπτερον γὰρ αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ ἔθηκεν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἤκεν ὅπου διητῶντο, αἱ μὲν ἐκάθευδον, οἶμαι, ὃ δὲ ἀποτεμὼν τῆς Μεδούσης τὴν κεφαλὴν ὄψετ' ἀποπτάμενος.

IPH. Πῶς ἰδὼν; ἀθέατοι γὰρ εἰσιν· ἢ ὃς ἂν ἴδῃ, οὐκ ἂν τι ἄλλο μετὰ ταύτας ἴδοι.

TRIT. Ἡ Ἀθηνᾶ τὴν ἀσπίδα προφαίνουσα — τοιαῦτα γὰρ ἤκουσα διηγουμένου αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀνδρομέδαν καὶ πρὸς τὸν Κηφέα ὕστερον — ἡ Ἀθηνᾶ δὲ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἀποστιλβούσης ὥσπερ ἐπὶ κατόπτρου παρέσχεν αὐτῷ ἰδεῖν τὴν εἰκόνα τῆς Μεδούσης· εἴτα λαβόμενος τῇ λαίᾳ τῆς κόμης, ἐνορῶν δ' ἐς τὴν εἰκόνα, τῇ δεξιᾷ τὴν ἄρπην ἔχων, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ πρὶν ἀνεγρέσθαι τὰς ἀδελφὰς ἀνέπτατο.

3. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν παράλιον ταύτην Αἰθιοπίαν ἐγένετο, ἤδη πρόσγειος πετόμενος, ὄρᾳ τὴν Ἀνδρομέδαν προκειμένην ἐπὶ τινος πέτρας προβλήτος προσπεπατταλευμένην, καλλίστην, ὦ θεοί, καθειμένην τὰς κόμας, ἡμίγυμνον πολὺ ἔνερθεν τῶν μαστῶν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἰκτεῖρας τὴν τύχην αὐτῆς ἀνθρώπα τὴν αἰτίαν τῆς καταδίκης, κατὰ μικρὸν δὲ ἄλους ἔρωτι — ἐχρῆν γὰρ σεσῶσθαι τὴν παῖδα — βοηθεῖν διέγνω· κάπειδ' ὃ κῆτος ἐπῆρει μάλα φοβερόν ὡς καταπιόμενον τὴν Ἀνδρομέδαν, ὑπεραιωρηθεὶς ὁ νεανίσκος πρόκωπον ἔχων τὴν ἄρπην τῇ μὲν καθικνεῖται, τῇ δὲ προδεικνύς τὴν Γοργόνα λίθον ἐποίει αὐτὸ, τὸ δὲ τέθνηκεν ὁμοῦ καὶ πέπηγεν αὐτοῦ τὰ πολλὰ, ὅσα εἶδε τὴν Μεδούσαν· ὃ δὲ λύσας τὰ δεσμὰ τῆς παρθένου, ὑποσχὼν τὴν χεῖρα ὑπεδέξατο ἀκροποδητὴ κατιοῦσαν ἐκ τῆς πέτρας ὀλισθηρᾶς οὔσης, καὶ νῦν γαμεῖ ἐν τοῦ Κηφείως καὶ ἀπάξει αὐτὴν ἐς Ἄργος, ὥστε ἀντὶ θανάτου γάμον οὐ τὸν τυχόντα εὔρετο.

4. IPH. Ἐγὼ μὲν οὐ πᾶν τῷ γεγονότι ἄχθομαι· τί γὰρ ἡ παῖς ἠδίκηκε ἡμᾶς, εἴ τι ἡ μήτηρ ἐμεγαλαυχέτο καὶ ἡξίου καλλίων εἶναι;

ΔΩΡ. Ὅτι οὕτως ἂν ἤλγησεν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ μήτηρ γε οὔσα.

NER. A quo, Triton? an Cepheus, tanquam esca propo-
sita virgine, interemit adortus inque insidiis locatus cum
multa manu?

TRIT. Non : at novistis, opinor, Iphianassa, Perseum Da-
naes filium, quem cum matre in cista projectum in mare
ab avo materno servastis eorum misertæ.

IPH. Novi, quem dicas : credibile est eum jam juvenem
esse, ac valde strenuum pulchrumque aspectu.

TRIT. Hic interfecit cetum.

IPH. Quam ob causam, Triton? haud enim sane salutis
præmia nobis talia exsolvere ipsum decebat.

2. TRIT. Ego vobis indicabo rem omnem, ut facta est.
Iter hic ingressus est adversus Gorgonas, certamen istud
regi peracturus : postquam autem pervenit in Libyam —

IPH. Quomodo, Triton, solus? an et alios secum socios
duxit? ceteroquin enim difficilis est via.

TRIT. Per aerem; nam alis eum Minerva instruxit. Post-
quam ergo venit ubi degebant, illæ dormiebant, ut puto;
hic autem, abscisso Medusæ capite, volando aufugit.

IPH. Quo tandem pacto conspiciens? non possunt enim
aspici; aut quicumque vidit, nihil aliud amplius postea vi-
det.

TRIT. Minerva clypeum prætendens (nam talia enarran-
tem eum audiui Andromedæ et Cepheo postinodum), Mi-
nerva, inquam, in clypeo resplendente, velut in speculo,
exhibuit ipsi videndam imaginem Medusæ : tum Perseus,
corrupta læva manu coma, inspectans in imaginem, dextra-
que harpen tenens, desecuit ejus caput, et antequam ex-
pergesierent sorores, evolavit.

3. Ubi vero ad hanc mari prætensam Æthiopiam acces-
sit, jam prope terram volans Andromedam conspicatur
expositam in petra quadam prominente, clavis affixam,
pulcherrimam, dii! demissis capillis, seminudam multum
infra mammas : ille primum, miseratus fortunam ejus,
sciscitabatur causam supplicii; tum sensim amore captus
(oportebat enim servari puellam), opem ferre constituit.
Ubi vero cetus irruebat valde terribilis, quasi devoraturus
Andromedam, superne pendens juvenis, capuloque promptam
habens harpen, hac manu ictus demittit, illa, Gorgone
monstrata, in lapidem vertebat cetum : qui inde interiit,
et obriguerunt ejus pleræque partes, quæ quidem viderant
Medusam. Perseus autem, solutis vinculis virginis, por-
recta manu sustentavit suspenso pede degredientem ex rupe
lubrica; et nunc nuptias celebrat in Cephei ædibus, abdu-
cetque illam Argos : adeo ut pro morte Andromeda connu-
bium non vulgare invenerit.

4. IPH. Equidem non admodum, quod factum est, gra-
viter fero : nam quid puella nocebat nobis, si quid mater
superbius aliquando loquebatur, viderique volebat forma
nos anteire?

DOR. Imo sic doluisset ob filiam amissam, quippe mater.

ΙΦ. Μηκέτι μεμνώμεθα, ὦ Δωρί, ἐκείνων, εἴ τι βάρβαρος γυνή ὑπὲρ τὴν ἀξίαν ἐλάλησεν· ἱκανὴν γὰρ ἡμῖν τιμωρίαν ἔδωκε φοβηθεῖσα ἐπὶ τῇ παιδί. Χαίρωμεν οὖν τῷ γάμῳ.

15.

ΖΕΦΥΡΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΟΥ.

1. ΖΕΦ. Οὐ πρόποτε πομπὴν ἐγὼ μεγαλοπρεπεστέραν εἶδον ἐν τῇ θαλάττῃ, ἀφ' οὗ γέ εἰμι καὶ πνέω. Σὺ δὲ οὐκ εἶδες, ὦ Νότε;

NOT. Τίνα ταύτην λέγεις, ὦ Ζέφυρε, τὴν πομπήν; ἢ τίνες οἱ πέμποντες ἦσαν;

ΖΕΦ. Ἡδίστου θεάματος ἀπελείφθης, οἷον οὐκ ἂν ἄλλο ἴδοις ἔτι.

NOT. Περὶ τὴν ἐρυθρὰν γὰρ θάλατταν εἰργαζόμενην, ἐπέπνευσα δὲ καὶ μέρος τῆς Ἰνδικῆς, ὅσα παράλια τῆς χώρας· οὐδὲν οὖν οἶδα ὧν λέγεις.

ΖΕΦ. Ἀλλὰ τὸν Σιδώνιον Ἀγήνορα οἶδας;

NOT. Ναί· τὸν τῆς Εὐρώπης πατέρα. Τί μὴν;

ΖΕΦ. Περὶ αὐτῆς ἐκείνης διηγήσομαι σοι.

NOT. Μῶν ὅτι ὁ Ζεὺς ἐραστής τῆς παιδὸς ἐκ πολλοῦ; τοῦτο γὰρ καὶ πάλοι ἠπιστάμην.

ΖΕΦ. Οὐκοῦν τὸν μὲν ἔρωτα οἶσθα, τὰ μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη ἀκουσον.

2. Ἡ μὲν Εὐρώπη κατεληλύθει ἐπὶ τὴν ἥονα παίζουσα τὰς ἡλικιώτιδας παραλαβοῦσα, ὁ Ζεὺς δὲ ταύρῳ εἰκάσας ἑαυτὸν συνέπαιζεν αὐταῖς κάλλιστος φαίνόμενος· λευκὸς τε γὰρ ἦν ἀκριβῶς καὶ τὰ κέρατα εὐκαμπῆς καὶ τὸ βλέμμα ἡμερος· ἐσκίρτα οὖν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς ἥονος καὶ ἐμυκάτο ἡδιστον, ὥστε τὴν Εὐρώπην τολμῆσαι καὶ ἀναβῆναι αὐτόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, δρομαῖος μὲν ὁ Ζεὺς ὤρμησεν ἐπὶ τὴν θάλατταν φέρων αὐτὴν καὶ ἐνήχετο ἐμπεσὼν, ἡ δὲ πάνυ ἐκπλαγῆς τῷ πράγματι τῇ λαίᾳ μὲν εἶχετο τοῦ κέρατος, ὡς μὴ ἀπολισθάνοι, τῇ ἐτέρᾳ δὲ ἠνεμωμένον τὸν πέπλον ζυνεῖχεν.

3. NOT. Ἡδὺ τοῦτο θέαμα εἶδες, ὦ Ζέφυρε, καὶ ἔρωτικόν, νηχόμενον τὸν Δία φέροντα τὴν ἀγαπωμένην.

ΖΕΦ. Καὶ μὴν τὰ μετὰ ταῦτα ἡδῶ παρὰ πολὺ, ὦ Νότε· ἢ τε γὰρ θάλαττα εὐθὺς ἀκύμων ἐγένετο καὶ τὴν γαλήνην ἐπισπασαμένη λείαν παρεῖχεν ἑαυτὴν, ἡμεῖς δὲ πάντες ἡσυχίαν ἄγοντες οὐδὲν ἄλλο ἢ θεαταὶ μόνον τῶν γιγνομένων παρηκολουθοῦμεν, Ἐρωτες δὲ παραπετόμενοι μικρὸν ἐκ τῆς θαλάττης, ὡς ἐνίοτε ἄκροις τοῖς ποσὶν ἐπιφάειν τοῦ ὕδατος, ἡμμένας τὰς δᾶδας φέροντες ἥδον ἅμα τὸν ὑμέναιον, αἱ Νηρηίδες δὲ ἀναδῦσαι παρίππευον ἐπὶ τῶν δελφίνων ἐπικροτοῦσαι ἡμίγυμνοι αἱ πολλαί, τό τε τῶν Τριτώνων γένος καὶ εἴ τι ἄλλο μὴ φοβερόν ἰδεῖν τῶν θαλαττίων ἅπαντα περιεχόρευε τὴν παῖδα· ὁ μὲν γὰρ Ποσειδῶν ἐπιβεβηκὼς ἄρματος, παροχομένην τὴν Ἀμφιτρίτην ἔχων

IPH. Ne ultra meminerimus, o Dori, istorum, si quid barbara mulier supra sortem suam effutierit : satis enim nobis pœnarum dedit filiae periculo consternata. Laetémur ergo nuptiis.

15.

ZEPHYRI ET NOTI.

1. ZEPH. Nunquam equidem pompam magnificentiorem vidi in mari, ex quo sum et flo : tu autem nonne vidisti, Note?

NOT. Quam tu istam dicis, Zephyre, pompam? aut quanam erant, qui ducerent?

ZEPH. Jucundissimo spectaculo caruisti, quale nullum videas in posterum.

NOT. Scilicet ad Rubrum mare operam navabam : imo etiam flando percurri partem Indiæ, quanta mari contingitur ejus regionis : nihil ergo eorum novi, quæ dicis.

ZEPH. At tu Sidonium Agenorem nosti?

NOT. Sane; Europæ patrem : quid tum postea?

ZEPH. De illa ipsa narrabo tibi.

NOT. Num hoc, Jovem esse amatorem jamdudum puellæ? istuc equidem olim compertum habebam.

ZEPH. Igitur amorem nosti : quæ vero sunt consecuta, jam nunc audi.

2. Europa descenderat ad litus ludibunda, æqualibus assumtis comitibus : ibi Jupiter, tauro quum se assimilasset, una ludebat pulcherrimusque videbatur : etenim albus erat perfecte, cornibusque scite intortis, et vultu placido : subsultabat ergo et ipse in litore, mugiebatque suavissime, sic ut Europa auderet etiam inscendere taurum. Quod ubi factum est, tum cursu citatissimo Jupiter ad mare festinavit ferens illam ; jamque natabat illapsus. Europa vero mirifice perculsa eo negotio læva apprehenderat cornu, ne deflueret ; altera vento agitatum peplum continebat.

3. NOT. Jucundum illud spectaculum, Zephyre, vidisti, et amatorium, nantem Jovem, portantemque dilectam.

ZEPH. Imo quæ postea consequuntur jucundiora multo, Note : nam pelagus statim fluctibus vacavit, flustroque ad se attracto læve sedatumque se præbuit : nos autem omnes quietem agentes, nihil aliud quam spectatores solum eorum, quæ fiebant, assectabamur. Amores porro juxta volantes paululum supra mare, sic ut nonnunquam summis pedibus delibarent aquam, accensas faces ferentes canebant simul hymenæum : Nereides vero emersæ adequitabant in delphinis applaudentes, seminudæ pleræque : tum etiam Tritonum genus, et si quod aliud non terrificum visu marinorum, cuncta choreas ducebant circa puellam. Neptunus quidem consensu curru, assidentem lateri Amphitriten habens

(328 - 332)

προῆγε γεγηθώς ὁδοποιῶν νηχομένῳ τῷ ἀδελφῷ· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν Ἀφροδίτην δύο Τρίτωνες ἔφερον ἐπὶ κόγχης κατακειμένην, ἄνθη παντοῖα ἐπιπάττουσαν τῇ νύμφῃ.

4. Ταῦτα ἐκ Φοινίκης ἄχρι τῆς Κρήτης ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐπέβη τῇ νήσῳ, ὁ μὲν ταῦρος οὐκέτι ἐφαίνετο, ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς ὁ Ζεὺς ἀπῆγε τὴν Εὐρώπην ἐς τὸ Δικταῖον ἀντρον ἐρυθριῶσαν καὶ κάτω ὀρώσαν· ἠπίστατο γὰρ ἤδη ἐφ' ὅτῳ ἄγοιτο. Ἡμεῖς δὲ ἐμπεσόντες ἄλλο ἄλλος τοῦ πελάγους μέρος διεκυμαίνομεν.

NOT. Ὡ μακάριε Ζέφυρε τῆς θεάς· ἐγὼ δὲ γρύπας καὶ ἐλέφαντας καὶ μέλανας ἀνθρώπους ἐώρων.

X.

NEKPIKOI DIALOΓOI.

1.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΔΕΥΚΟΥΣ.

1. ΔΙΟΓ. Ὡ Πολύδευκες, ἐντέλλομαι σοι, ἐπειδὴν τάχιστα ἀνέλθης — σὸν γὰρ ἔστιν, οἶμαι, ἀναβιῶναι αὐρίον — ἣν που ἴδης Μένιππον τὸν κύνα — εὖροις δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατὰ τὸ Κράνειον ἢ ἐν Λυκείῳ τῶν ἐριζόντων πρὸς ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα — εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ὅτι σοί, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἰ σοι ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς καταγεγέλασται, ἥκειν ἐνθάδε πολλῷ πλείω ἐπιγελασόμενον· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐν ἀμφιβολίᾳ σοὶ ἔτι ὁ γέλως ἦν καὶ πολὺ τὸ « τίς γὰρ ὅλως οἶδε τὰ μετὰ τὸν βίον; » ἐνταῦθα δὲ οὐ παύσῃ βεβαίως γελῶν καθάπερ ἐγὼ νῦν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁρᾷς τοὺς πλουσίους καὶ σατράπας καὶ τυράννους οὕτω ταπεινοὺς καὶ ἀσήμους, ἐκ μόνης οἰμωγῆς διαγιγνώσκομένους, καὶ ὅτι μαλθακοὶ καὶ ἀγεννεῖς εἰσι μεμνημένοι τῶν ἀνῶ. Ταῦτα λέγε αὐτῷ, καὶ προσέτι ἐμπλησάμενον τὴν πῆραν ἥκειν θέρμων τε πολλῶν καὶ εἰ που εὖροι ἐν τῇ τριόδῳ Ἑκάτης δεῖπνον κείμενον ἢ ὦν ἐκ καθαυσίου ἢ τι τοιοῦτον.

2. ΠΟΛ. Ἄλλ' ἀπαγγελῶ ταῦτα, ὦ Διόγενης. Ὅπως δὲ εἰδῶ μάλιστα ὁποῖός τίς ἐστὶ τὴν ὄψιν.

ΔΙΟΓ. Γέρων, φαλακρὸς, τριβώνιον ἔχων πολύθυρον, ἀπαντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένον καὶ ταῖς ἐπιπτυχαῖς τῶν βραχίων ποικίλον, γελᾷ δ' αἰεὶ καὶ τὰ πολλὰ τοὺς ἀλαζόνας τούτους φιλοσόφους ἐπισκώπτει.

ΠΟΛ. Ῥάδιον εὐρεῖν ἀπὸ γε τούτων.

ΔΙΟΓ. Βούλει καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐντελῶμαι τὸς φιλοσόφους;

ΠΟΛ. Λέγε· οὐ βαρὺ γὰρ οὐδὲ τρυτό.

ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν ὅλον παύσασθαι αὐτοῖς παρεγγύα ληροῦσι καὶ περὶ τῶν ὄλων ἐρίζουσι καὶ κέρατα φύουσιν

præcedebat hilaris, viamque faciebat natanti fratri. Denique Venerem duo Tritones ferebant in concha decumbentem, flores omnigenos inspergentem sponsæ.

4. Hæc a Phœnicia usque ad Cretam sunt facta. Postquam vero pedem in insula posuit, taurus non amplius exstabat, sed prehensa manu Jupiter abduxit Europam in Dictæum antrum rubore suffusam dejectisque oculis : jam enim hand ignorabat, cujus rei gratia duceretur : tum nos impetu facto alius aliam pelagi partem concitabamus.

NOT. Te beatum, Zephyre, spectaculo : at ego gryphas interea, et elephantos et nigros homines videbam.

X.

MORTUORUM DIALOGI.

1.

DIOGENIS ET POLLUCIS.

1. DIO. O Pollux, mando tibi, simulatque ad superos escenderis (tuum est enim, opinor, in vitam redire cras), sicubi videris Menippum canem (inveneris autem illum Corinthi ad Craneum, aut in Lyceo altercantes inter se philosophos deridentem), ut dicas ad eum : Te, Menippe, jubet Diogenes, si tibi satis, quæ super terram geruntur, sunt derisa, venire huc multo plura irrisurum : illic etenim in ambiguo tibi risus erat, illudque in ore multum, Quis enim omnino novit quæ post vitam sint consecutura? hic vero non desines bona fide ridere, veluti ego nunc ; et maxime quidem ubi videris divites istos, et satrapas, et tyrannos, tam humiles nulloque insigni distinctos, ex solo ejulatu dignoscendos, eosque esse molles et ignavos, dum recordantur rerum superarum. Ista dic ipsi, atque insuper, ut impleta lupinis multis pera veniat, et si quam repererit in trivio Hecates cœnam jacentem, aut ovum lustrale, aut tale quiddam.

2. POL. At ista renunciabo, Diogenes : modo noverim accurate, qualis sit facie.

DIO. Senex, calvus, pallium habens multifore, omni vento apertum, et applicatis pannorum assummentis varium : ridet autem semper, et plurimum illos mendaces arroganter philosophos illudit.

POL. Facile est eum invenire ab istis quidem indicis.

DIO. Vin' ad ipsos quoque illos mandem quiddam philosophos?

POL. Dic : neque enim grave mihi fuerit hoc.

DIO. Ergo in summa serio ipsis denuncia, ut desinant nugari, de rebus universis rimari, cornua generare sibi

ἀλλήλοις καὶ κροκοδείλους ποιοῦσι καὶ τὰ τοιαῦτα ἄπορα ἐρωτᾶν διδάσκουσι τὸν νοῦν.

ΠΟΛ. Ἄλλ' ἐμὲ ἀμαθῆ καὶ ἀπαίδευτον εἶναι φήσουσι κατηγοροῦντα τῆς σοφίας αὐτῶν.

ΔΙΟΓ. Σὺ δὲ οἰμώζεις αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ λέγε.

ΠΟΛ. Καὶ ταῦτα, ὦ Διόγενες, ἀπαγγελῶ.

3. ΔΙΟΓ. Τοῖς πλουσίοις δ', ὧς φίλτατον Πολυδεύκιον, ἀπάγγελλε ταῦτα παρ' ἡμῶν· τί, ὦ μάταιοι, τὸν χρυσὸν φυλάττετε; τί δὲ τιμωρεῖσθε ἑαυτοὺς λογιζόμενοι τοὺς τόκους καὶ τάλαντα ἐπὶ τάλαντοις συντιθέντες, οὓς χρὴ ἓνα ὀβολὸν ἔχοντας ἤκειν μετ' ὀλίγον;

ΠΟΛ. Εἰρήσεται καὶ ταῦτα πρὸς ἐκείνους.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ καὶ τοῖς καλοῖς τε καὶ ἰσχυροῖς λέγε Μεγίλλω τε τῷ Κορινθίῳ καὶ Δαμοξένῳ τῷ παλαιστῇ, ὅτι παρ' ἡμῶν οὔτε ἡ ξανθὴ κόμη οὔτε τὰ χαροπὰ ἢ μέλανα ὄμματα ἢ ἐρύθημα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐτι ἔστιν ἢ νεῦρα εὐτόνα ἢ ὦμοι καρτεροὶ, ἀλλὰ πάντα μία Μύκονος, φασί, κρανία γυμνὰ τοῦ κάλλους.

ΠΟΛ. Οὐ χαλεπὸν οὐδὲ ταῦτα εἶπεῖν πρὸς τοὺς καλοὺς καὶ ἰσχυροὺς.

4. ΔΙΟΓ. Καὶ τοῖς πένησιν, ὦ Λάκων, — πολλοὶ δ' εἰσὶ καὶ ἀχθόμενοι τῷ πράγματι καὶ οἰκτείροντες τὴν ἀπορίαν — λέγε μῆτε δακρύειν μῆτ' οἰμώζειν διηγασάμενος τὴν ἐνταῦθα ἰσοτιμίαν, καὶ ὅτι ὀφνONTAI τοὺς ἐκεῖ πλουσίους οὐδὲν ἀμείνους αὐτῶν· καὶ Λακεδαιμονίοις δὲ τοῖς σοῖς ταῦτα, εἰ δοκεῖ, παρ' ἐμοῦ ἐπιτίμησον λέγων ἐκτελέσθαι αὐτούς.

ΠΟΛ. Μηδὲν, ὦ Διόγενες, περὶ Λακεδαιμονίων λέγε· οὐ γὰρ ἀνέξομαί γε· ἀ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐφησθα, ἀπαγγελῶ.

ΔΙΟΓ. Ἐάσωμεν τούτους, ἐπεὶ σοι δοκεῖ· σὺ δ' οἷς προεῖπον ἀπένεγκον παρ' ἐμοῦ τοὺς λόγους.

2.

ΠΛΟΥΤΩΝ Η ΚΑΤΑ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. ΚΡΟΙΣ. Οὐ φέρομεν, ὦ Πλούτων, Μένιππον τούτον· τὸν κύνα παροικοῦντα· ὥστε ἡ ἐκεῖνόν ποι μέτασσησον ἢ ἡμεῖς μετοικήσομεν ἐς ἕτερον τόπον.

ΠΛΟΥΤ. Τί δ' ὑμᾶς δεινὸν ἐργάζεται δμόνεκρος ὢν;

ΚΡΟΙΣ. Ἐπειδὴν ἡμεῖς οἰμώζωμεν καὶ στένωμεν ἐκείνων μεμνημένοι τῶν ἄνω, Μίδας μὲν οὕτω τοῦ χρυσίου, Σαρδανάπαλλος δὲ τῆς πολλῆς τρυφῆς, ἐγὼ δὲ Κροῖσος τῶν θησαυρῶν, ἐπιγελαῖ καὶ ἐξονεοῖζει ἀνδράποδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ἄδων ἐπιταράττει ἡμῶν τὰς οἰμωγὰς, καὶ ὅλως λυπηρὸς ἐστι.

ΠΛΟΥΤ. Τί ταῦτά φασιν, ὦ Μένιππε;

ΜΕΝ. Ἀληθῆ, ὦ Πλούτων· μισῶ γὰρ αὐτοὺς ἀγενεῖς καὶ ὀλέθρους ὄντας, οἷς οὐκ ἀπέχρησε βιῶναι κακῶς, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντες ἐτι μέμνηνται καὶ περιέχονται τῶν ἄνω· χαίρω τοιγαρὶν ἀνιῶν αὐτούς

mutuo, erocodilos fingere, et ejusmodi perplexas interrogatiunculas mentibus inserere.

POL. Sed me indoctum et disciplinæ expertem esse dicent, qui audeam incusare sapientiam ipsorum.

DIO. Tum tu plorare illos a me jube.

POL. Et hæc ipsa, Diogenes, referam.

3. DIO. Divitibus autem, suavissime Pollucule, nuncia istæc a nobis: Quid, o vani, aurum custoditis? quid autem vosmet ipsi cruciatis, rationem ineuntes usurarum, et talenta super talentis componentes, quos oportet uno obolo instructos huc venire paullo post?

POL. Et illa dicentur ad eos.

DIO. Imo etiam formosulis illis ac robustis dicit, Megillo Corinthio et Damoxeno luctatori, apud nos nec flavam comam, nec grate torvos aut nigricantes oculos, nec florem in facie amplius adesse, aut nervos intentos, humerosve validos; sed omnia, quod aiunt, una Myconus, crania nuda pulchritudine.

POL. Ne ista quidem molestum erit exponere apud pulchros et robustos.

4. DIO. Porro pauperibus, o Lacon, (nam sunt sane multi, et graviter ferentes illam rem, misereque deplorantes inopiam) dic, ne lacrimas neu ejulatum edant, enarrata, quæ hic obtinet, conditionum æqualitate; idque etiam eos esse visuros, qui istic in vita sunt divites, nihilo meliores se. Et Lacedæmoniis tuis ista, si videtur, meo nomine exprobra, dicitoque moribus solutis eos a pristina severitate descivisse.

POL. Cave, Diogenes, de Lacedæmoniis quicquam dixeris; equidem non feram: quæ vero ad alios mandasti, renuntiabo.

DIO. Mittamus istos, quoniam ita tibi videtur: at tu, quibus ante dixi, perfer mandata mea.

2.

PLUTO SEU CONTRA MENIPPUM.

1. CRÆSUS. Non ferimus, o Pluto, Menippum istum canem juxta nos habitantem: quare aut illum alio abire coge; aut nos migrabimus in alium locum.

PLUT. Quid autem vobis mali facit, qui perinde ac vos sit mortuus?

CRÆS. Quando nos ploramus et gemimus, istorum remiscientes quæ supra affuerunt, Midas hicce auri, Sardapalus iste multæ luxuriæ, ego vero Cræsus thesaurorum, irridet et conviciatur, mancipia nos et piaculares vocitans: interdum etiam cantando obturbat nostros gemitus: in summa, molestus est.

PLUT. Quid ista dicunt, Menippe?

MEN. Vera, Pluto: odi enim eos, quippe ignavos et perditissimos, quibus non satis fuit vivere male, sed et mortui recordantur ac mordicus retinere cupiunt res superas: gaudeo propterea, dum dolore eos afficio.

(337 - 340)

ΠΛΟΥΤ. Ἄλλ' οὐ χρή· λυποῦνται γὰρ οὐ μικρῶν στερόμενοι.

MEN. Καὶ σὺ μωραίνεις, ὦ Πλούτων, δμόφητος ὢν τοῖς τούτων στεναγμοῖς;

ΠΛΟΥΤ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐκ ἂν ἐθέλοιμι στασιά-
ζειν ὑμᾶς.

2. MEN. Καὶ μὴν, ὦ χάριστοι Λυδῶν καὶ Φρυ-
γῶν καὶ Ἀσσυρίων, οὕτω γινώσκετε ὡς οὐδὲ παυσομέ-
νου μου· ἐνθα γὰρ ἂν ἴητε, ἀκολουθήσω ἀνιῶν καὶ
κατάδων καὶ καταγελῶν.

ΚΡΟΙΣ. Ταῦτα οὐχ ὕβρις;

MEN. Οὐκ, ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν, ἃ ὑμεῖς ἐποιεῖτε,
προσκυνεῖσθαι ἀξιοῦντες καὶ ἐλευθέρους ἀνδράσιν ἐντρο-
φῶντες καὶ τοῦ θανάτου τὸ παράπαν οὐ μνημονεύοντες·
τοιγαροῦν οἰμώξεσθε πάντων ἐκείνων ἀφηρημένοι.

ΚΡΟΙΣ. Πολλῶν γε, ὦ θεοί, καὶ μεγάλων κτημά-
των.

ΜΙΔ. Ὅσου μὲν ἐγὼ χρυσοῦ.

ΣΑΡΔ. Ὅσης δὲ ἐγὼ τρυφῆς.

MEN. Εἴ γε, οὕτω ποιεῖτε· ὀδύρεσθε μὲν ὑμεῖς, ἐγὼ
δὲ τὸ γνῶθι σαυτὸν πολλάκις συνείρων ἐπάσσομαι ὑμῖν·
πρέποι γὰρ ἂν ταῖς τοιαύταις οἰμωγαῖς ἐπαδόμενον.

3.

MENIPPOY, AMPHILOXOY KAI
TROPHONIOY.

1. MEN. Σφῶ μέντοι, ὦ Τροφόνιε καὶ Ἀμφίλοχε,
νεκροὶ ὄντες οὐκ οἶδ' ὅπως ναῶν κατηξιώθητε καὶ μάν-
τεις δοκεῖτε, καὶ οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων θεοὺς ὑμᾶς
ὑπειλήφασιν εἶναι.

ΑΜΦΙΑ. Τί οὖν ἡμεῖς αἵτιοι, εἰ ὑπ' ἀνοίας ἐκείνοι
τοιαῦτα περὶ νεκρῶν δοξάζουσιν;

MEN. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἐδόξαζον, εἰ μὴ ζῶντες καὶ ὑμεῖς
τοιαῦτα ἑτερατεύεσθε ὡς τὰ μέλλοντα προειδότες καὶ
προειπεῖν δυνάμενοι τοῖς ἐρομένοις.

ΤΡΟΦ. ὦ Μένιππε, Ἀμφίλοχος μὲν οὗτος ἂν εἰ-
δείη ὅ τι αὐτῷ ἀποκριτέον ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ ἥρωας
εἰμὶ καὶ μαντεύομαι, ἣν τις κατέλθῃ παρ' ἐμέ. Σὺ δ'
ἔοικας οὐκ ἐπιδεδημηκέναί Λεβαδείᾳ τὸ παράπαν· οὐ
γὰρ ἂν ἠπίστεις σὺ τούτοις.

2. MEN. Τί φῆς; εἰ μὴ ἐς Λεβαδείαν γὰρ παρέλθω
καὶ ἐσταλμένος ταῖς ὁθόναϊς γελοῖως μᾶζαν ἐν ταῖν χε-
ροῖν ἔχων εἰσερπύσω διὰ τοῦ στομίου ταπεινοῦ ὄντος ἐς
τὸ σπήλαιον, οὐκ ἂν ἠδυνάμην εἰδέναι ὅτι νεκρὸς εἶ
ὥσπερ ἡμεῖς μόνῃ τῇ γοητείᾳ διαφέρων; ἀλλὰ πρὸς τῆς
μαντικῆς, τί δαὶ ὁ ἥρωας ἐστίν; ἀγνοῶ γάρ.

ΤΡΟΦ. Ἐξ ἀνθρώπου τι καὶ θεοῦ σύνθετον.

MEN. Ὁ μὴτε ἀνθρωπός ἐστιν, ὡς φῆς, μὴτε θεός,
καὶ συναμφοτέρον ἐστι; νῦν οὖν ποῦ σου τὸ θεῶν ἐκεῖνο
ἡμίτομον ἀπελήλυθε;

ΤΡΟΦ. Χρᾶ, ὦ Μένιππε, ἐν Βοιωτίᾳ.

PLUT. At non oportet : dolent enim non parvis rebus privati.

MEN. Tunc etiam deliras, Pluto, qui calculum adjicias eorum suspiriis?

PLUT. Neutiquam : sed nolim equidem seditionem vos movere.

2. MEN. Atqui, pessimi Lydorum et Phrygum et As-
syriorum, ita vobiscum statuite, me nullo pacto esse desi-
turum : quocumque enim iveritis, persequar aegro vobis
faciens, occinens ac deridens.

CROES. Istæc nonne contumelia est?

MEN. Non est : sed ista, quæ vos faciebatis, dignos
qui adoraremini vos ferentes, liberis hominibus insultantes,
mortisque omnino immemores. Ideo ergo plorate omnibus
istis spoliati.

CROE. Multis sanè, dii, magnisque possessionibus.

MIDAS. Quanto quidem ego auro!

SARDANAPALUS. Et ego quanta luxuria!

MEN. Euge, ita instituite : lamentamini quidem vos;
ego vero illud, NOSCE TE IPSUM, sæpius ingeminans occinam
vobis; belle enim deceat istiusmodi gemitibus adcantatum.

3.

MENIPPI, AMPHILOCHI ET TROPHONII.

1. MEN. Vos quidem, Trophoni et Amphiloche, mortui
quum sitis, nescio quo pacto templis estis honorati, vates-
que videmini, et qui vani sunt inter mortales, deos esse vos
arbitrantur.

AMPH. Quid ergo? nosne in causa sumus, si præ demen-
tia isti talia de mortuis opinantur?

MEN. At non opinarentur, nisi et vivi vos tales præsti-
gias præ vobis tulissetis, quasi futura præsciretis et prædi-
cere possetis rogantibus.

TROPH. Menippe, Amphilocheus hicce sciverit quid
sibi respondendum sit pro se : ego vero heros sum, et
oracula reddo, si quis descenderit ad me. Haud sane vide-
ris unquam invisisse Lebadeam : non enim fidem negares
istis.

2. Quid ais? ergo, nisi Lebadeam adiero, ornatusque lin-
teis ridicule, offam manibus tenens irrepsero per os de-
pressum in specum, nequeam scire te mortuum esse,
quemadmodum nos, sola præstigiæ fraude diversum? Verum,
per artem divinandi, quid tandem heros est? ignoro
enim.

TROPH. Ex homine quiddam et deo compositum.

MEN. Quod neque homo sit, ut ais, neque deus; sed
simul utrumque? Nunc igitur quo tua ista dei dimidia
pars abiit?

TROPH. Oracula edit, Menippe, in Boeotia.

MEN. Οὐκ οἶδα, ὦ Τροφώνιε, ὅ τι καὶ λέγεις· ὅτι μέντοι ὁλος εἴ νεκρὸς ἀκριβῶς ὁρῶ.

4.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΩΝΟΣ.

1. EPM. Λογισώμεθα, ὦ πορθμεῦ, εἰ δοκεῖ, ὅπόσα μοι ὀφείλεις ἤδη, ὅπως μὴ αὖθις ἐρίζωμέν τι περὶ αὐτῶν.

XAP. Λογισώμεθα, ὦ Ἑρμῇ· ἀμεινον γὰρ ὀρίσθαι καὶ ἀπραγμονέστερον.

EPM. Ἀγκυραν ἐντειλαμένῳ ἐκόμισα πέντε δραχμῶν.

XAP. Πολλοὺ λέγεις.

EPM. Νῆ τὸν Ἀἰδωνέα, τῶν πέντε ὠνησάμην, καὶ τροπωτῆρα δύο ὀβολῶν.

XAP. Τίθει πέντε δραχμάς καὶ ὀβολούς δύο.

EPM. Καὶ ἀκέστραν ὑπὲρ τοῦ ἱστίου· πέντε ὀβολούς ἐγὼ κατέβαλον.

XAP. Καὶ τούτους προστίθει.

EPM. Καὶ κηρὸν ὡς ἐπιπλάσαι τοῦ σκαφιδίου τὰ ἀνεωγότα καὶ ἥλους δὲ καὶ καλῶδιον, ἀφ' οὗ τὴν ὑπέραν ἐποίησας, δύο δραχμῶν ἅπαντα.

XAP. Καὶ ἄξια ταῦτα ὠνήσω.

EPM. Ταῦτά ἐστιν, εἰ μὴ τι ἄλλο ἡμᾶς διέλαθεν ἐν τῷ λογισμῷ. Πότε δ' οὖν ταῦτα ἀποδώσειν φῆς;

XAP. Νῦν μὲν, ὦ Ἑρμῇ, ἀδύνατον, ἣν δὲ λοιμός τις ἢ πόλεμος καταπέμψῃ ἀθρόους τινὰς, ἐνέσται τότε ἀποκερδᾶναι παραλογιζόμενον τὰ πορθμεῖα.

2. EPM. Νῦν οὖν ἐγὼ καθεδοῦμαι τὰ κάκιστα εὐχόμενος γενέσθαι, ὡς ἂν ἀπὸ τούτων ἀπολάβοιμι;

XAP. Οὐκ ἔστιν ἄλλως, ὦ Ἑρμῇ. Νῦν δ' ὀλίγοι, ὡς ὁρᾷς, ἀφικνοῦνται ἡμῖν· εἰρήνη γάρ.

EPM. Ἀμεινον οὕτως, εἰ καὶ ἡμῖν παρατείνοιτο ὑπὸ σοῦ τὸ ὄφλημα. Πλὴν ἄλλ' οἱ μὲν παλαιοὶ, ὦ Χάρων, οἶσθα οἷοι παρεγίγνοντο, ἀνδρεῖοι ἅπαντες, αἵματος ἀνάπλεω καὶ τραυματαῖα οἱ πολλοί· νῦν δὲ ἡ φαρμάκῳ τις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀποθανόντων ἢ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἢ ὑπὸ τρυφῆς ἐξωδηκῶς τὴν γαστέρα καὶ τὰ σκέλη, ὡχροὶ ἅπαντες καὶ ἀγενεῖς, οὐδὲν ὅμοιοι ἐκείνοις. Οἱ δὲ πλεῖστοι αὐτῶν διὰ χρήματα ἤκουσιν ἐπιβουλεύοντες ἀλλήλους, ὡς εἰκάσι.

XAP. Πάνυ γὰρ περιπόθητά ἐστι ταῦτα.

EPM. Οὐκοῦν οὐδ' ἐγὼ δόξαιμι ἂν ἀμαρτάνειν πικρῶς ἀπαιτῶν τὰ ὀφειλόμενα παρὰ σοῦ.

5.

ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΠΛΟΥΤ. Τὸν γέροντα οἶσθα, τὸν πάνυ γεγηρακότα λέγω, τὸν πλούσιον Εὐκράτην, ὃ παῖδες μὲν οὐκ εἰσιν, οἱ τὸν κλῆρον δὲ θηρῶντες πενταχισμῦριοι;

MEN. Non capio, Trophoni, quid tandem dicas : at te quidem totum esse mortuum, accurate video.

4.

MERCURII ET CHARONTIS.

1. MERC. Rationes ineamus, portitor, si videtur, quantum mihi jam debeas, ne quid denuo litigemus super istis.

CHAR. Ineamus sane, Mercuri : melius enim certi quid esse definitum ea de re, minusque habet molestiae.

MERC. Ancoram tibi mandanti attuli comparatam quinque drachmis.

CHAR. Magno dicis.

MERC. Per Plutonem, ipsis quinque drachmis emi ; et strophum alligando remo binis obolis.

CHAR. Pone quinque drachmas et binos obolos.

MERC. Et acum ad velum sarcicendum : quinque obolos in eam persolvi.

CHAR. Et hos ascribe.

MERC. Tum ceram, qua oblineret navigii patentes rimas ; et clavos itidem, et funem, unde hyperam confecisti ; duabus drachmis haec cuncta.

CHAR. Euge, vili ista quidem pretio emisti.

MERC. Haec sunt ; nisi quid aliud nos praeteriit in computatione. Quando igitur ista te redditurum ais ?

CHAR. Nunc quidem id, Mercuri, fieri non potest : quod si pestis aliqua aut bellum huc demiserit confertos, licebit tunc lucri quiddam inde capere in maiore turba fraudantem portoria.

2. MERC. Ergo nunc ego considebo, pessima quæque precatus evenire, ut per ea accipiam debitum ?

CHAR. Aliter non datur, Mercuri : nunc autem pauci, ut vides, adveniunt nobis : est enim pax.

MERC. Praestat ita se rem habere, etiamsi nobis protendatur a te debitum. Veteres tamen illi, o Charon, nosti quales advenirent, strenui omnes, sanguinis pleni et saucii plerique : nunc autem vel veneno quis a filio sublatus, aut ab uxore, aut ex luxu tumefactus ventre et cruribus : pallidi quippe omnes et ignavi, neque similes istis. Eorum autem plurimi propter opes veniunt insidiati sibi invicem, ut quidem videntur.

CHAR. Valde scilicet expetendæ sunt illæ.

MERC. Proinde neque ego videri possim peccare, qui paullo acerbius flagitem debita abs te.

5.

PLUTONIS ET MERCURII.

1. PLUT. Senem nosti, illum inquam valde provectum ætate, divitem Eucratem, cui liberi quidem non sunt, hæreditatem vero qui venentur quinquaginta millia ?

(344 - 347)

ΕΡΜ. Ναί, τὸν Σικυώνιον φής. Τί οὖν;

ΠΛΟΥΤ. Ἐκεῖνον μὲν, ὃ Ἑρμῇ, ζῆν ἕασον ἐπὶ τοῖς ἐνεθήκοντα ἔτεσιν, ἃ βεβίωκεν, ἐπιμετρήσας ἄλλα τοσαῦτα, εἰ δὲ οἷόν τε ἦν, καὶ ἔτι πλείω, τοὺς δὲ κόλακας αὐτοῦ Χαρίνον τὸν νέον καὶ Δάμωνα καὶ τοὺς ἄλλους κατὰσπασον ἐφεξῆς ἅπαντας.

ΕΡΜ. Ἀτοπον ἂν δόξειε τὸ τοιοῦτον.

ΠΛΟΥΤ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ δικαιοτάτον· τί γὰρ ἐκεῖνοι παθόντες εὐχονται ἀποθανεῖν ἐκεῖνον ἢ τῶν χρημάτων ἀντιποιοῦνται οὐδὲν προσήκοντες; ὁ δὲ πάντων ἐστὶ μιαιώτατος, ὅτι καὶ τὰ τοιαῦτα εὐχόμενοι ὁμῶς θεραπεύουσιν ἐν γε τῇ φανερῇ, καὶ νοσοῦντος ἃ μὲν βουλεύονται πᾶσι πρόδηλα, θύσειν δὲ ὁμῶς ὑπισχνούνται, ἣν βραΐση, καὶ ὅλως ποικίλη τις ἡ κολακεία τῶν ἀνδρῶν. Διὰ ταῦτα ὁ μὲν ἔστω ἀθάνατος, οἱ δὲ προαπίψωσαν αὐτοῦ μάτην ἐπιχανόντες.

2. ΕΡΜ. Γελοῖα πείσονται, πανοῦργοι ὄντες· πολλὰ καὶ κεῖνος εὖ μάλα διαβουκολεῖ αὐτοὺς καὶ ἐλπίζει, καὶ ὅλως αἰεὶ θανόντι ἔοικώς ἔρρωται πολὺ μᾶλλον τῶν νέων. Οἱ δὲ ἤδη τὸν κλῆρον ἐν σφίσι διηρημένοι βόσκονται ζῶν μακαρίαν πρὸς ἑαυτοὺς τιθέντες.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀποδυσάμενος τὸ γῆρας ὥσπερ Ἰόλεως ἀνηθησάτω, οἱ δὲ ἀπὸ μέσων τῶν ἐλπίδων τὸν ὄνειροποληθέντα πλοῦτον ἀπολιπόντες ἡκέτωσαν ἤδη κακοὶ κακῶς ἀποθανόντες.

ΕΡΜ. Ἀμέλησον, ὦ Πλούτων· μετελεύσομαι γὰρ σοὶ ἤδη αὐτοὺς καθ' ἓνα ἐξῆς· ἐπτά δὲ, οἶμαι, εἰσὶ.

ΠΛΟΥΤ. Κατάσπα, ὁ δὲ παραπέμψει ἕκαστον ἀντὶ γέροντος αὐθις πρωθήθης γενόμενος.

6.

ΤΕΡΨΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ.

1. ΤΕΡΨ. Τοῦτο, ὦ Πλούτων, δίκαιον, ἐμὲ μὲν τεθνάναι τριάκοντα ἔτη γεγονότα, τὸν δὲ ὑπὲρ τὰ ἐνεθήκοντα γέροντα Θούκριτον ζῆν ἔτι;

ΠΛΟΥΤ. Δικαιοτάτον μὲν οὖν, ὦ Τερψίων, εἴ γε ὁ μὲν ζῇ μηδένα εὐχόμενος ἀποθανεῖν τῶν φίλων, σὺ δὲ παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἐπεβούλευες αὐτῷ περιμένων τὸν κλῆρον.

ΤΕΡΨ. Οὐ γὰρ ἔχρην γέροντα ὄντα καὶ μηκέτι χρήσασθαι τῷ πλούτῳ αὐτὸν δυνάμενον ἀπελθεῖν τοῦ βίου παραχωρήσαντα τοῖς νέοις;

ΠΛΟΥΤ. Καὶνὰ, ὦ Τερψίων, νομοθετεῖς, τὸν μηκέτι τῷ πλούτῳ χρήσασθαι δυνάμενον πρὸς ἡδονὴν ἀποθνήσκειν· τὸ δὲ ἄλλως ἡ Μοῖρα καὶ ἡ φύσις διέταξεν.

2. ΤΕΡΨ. Οὐκοῦν ταύτης αἰτιῶμαι τῆς διατάξεως· ἔχρην γὰρ τὸ πρᾶγμα ἐξῆς πως γίνεσθαι, τὸν πρεσβύτερον πρότερον καὶ μετὰ τοῦτον ὅστις καὶ τῇ ἡλικίᾳ μετ' αὐτὸν, ἀναστρέφεσθαι δὲ μηδαμῶς, μηδὲ ζῆν μὲν τὸν ὑπέργηρων ὀδόντας τρεῖς ἔτι λοιποὺς ἔχοντα, μόγις δρῶντα, οἰκέταις τέτταρσιν ἐπικεχυφότα, κορύζης μὲν

MERC. Sane : Sicyonium illum nempe dicis : quid autem?

PLUT. Eum, Mercuri, vivere sine, ad nonaginta annos, quos vixit, admensus totidem alios, et si quidem fieri possit, plures etiam : verum adulescentes ejus, Charinum juvenem, Damonem et ceteros, detrahe per ordinem omnes.

MERC. Alienum plane videri queat hoc tale.

PLUT. Neutiquam ; sed justissimum : quam enim illi tandem ob causam optant obire eum, aut bonis ejus sibi vindicandis inhiant nulla generis propinquitate conjuncti? Quod autem omnium est flagitiosissimum, talia quum optent, tamen eum observant in propatulo quidem ; et quando aegrotat, quæ consilia agitent, omnibus sunt manifesta : neque tamen eo minus se hostia facturos esse pollicentur, si melius habuerit : et plane varia quædam est et versuta hominum istorum adulatio. Propterea hic quidem esto immortalis, illi vero ante eum abeant frustrata inhiantione decepti.

2. MERC. Ridicula patientur, quippe male subdoli : multum et ille perbelle deludit eos, et spe vana lactat : imo etiam semper moribundo similis valetudine est multo quam juvenes firmiore ; hi vero, jam sorte inter se divisa, securi pascuntur vitam beatam sibi ascribentes.

PLUT. Ergo hic exuto senio, tanquam Iolaus, repubescat : illi autem a media spe, somniatis opibus relictis, detrusi jam veniant mali male mortui.

MERC. At tu securo sis animo, Pluto : arcessam enim jam tibi eos singulos ordine : septem, opinor, sunt.

PLUT. Detrahe : ille autem singulos prosequetur, pro sene denuo primæ pubertatis juvenis factus.

6.

ΤΕΡΨΙΩΝΙΣ ΕΤ ΠΛΟΥΤΩΝΙΣ.

1. ΤΕΡΨ. Istane res, o Pluto, justa, ut ego vita discedam triginta natus annos, ubi, qui nonaginta superavit, senex Thucritus vivit adhuc?

PLUT. Justissima quippe, Terpsion, siquidem hic vivit neminem optans emori amicorum : tu contra per omne tempus insidiabaris ipsi, avide exspectans hæreditatem.

ΤΕΡΨ. Non enim oportebat, qui senex esset, neque amplius uti divitiis ipse possit, abire vita, locumque cedere junioribus?

PLUT. Tu quidem, o Terpsion, novæ legis es auctor, ut is, qui amplius divitiis uti nequeat ad voluptatem, moriatur : hoc autem secus a Fato et Natura constitutum est.

2. ΤΕΡΨ. Quin illam igitur incuso iniquæ constitutionis : nam conveniebat hanc rem ordine quodammodo fieri, senior ut prius abiret, et deinceps qui ætate proximus esset, nullo autem pacto rationem in contrarium verti, neque in vita remanere decrepitem, cui dentes tres admodum sint residui, vix videntem, servulis quatuor corpore curvato inni-

τὴν ῥίνα, λήμης δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μεστὸν ὄντα, οὐδὲν ἔτι ἡδὺ εἰδότα, ἐμψυχόν τινα τάφον ὑπὸ τῶν νέων καταγελῶμενον, ἀποθνήσκειν δὲ καλλίστους καὶ ἔρρωμενεστάτους νεανίσκους· ἄνω γὰρ ποταμῶν τοῦτό γε· ἢ τὸ τελευταῖον εἰδέναι ἔχρῃν πότε καὶ τεθνήξεται τῶν γερόντων ἕκαστος, ἵνα μὴ μάτην ἂν ἐνίους ἐθεράπευον. Νῦν δὲ τὸ τῆς παροιμίας, ἡ ἄμαξα τὸν βοῦν.

8. ΠΛΟΥΤ. Ταῦτα μὲν, ὦ Τερψίων, πολὺ συνετώτερα γίγνεται ἢ περ σοὶ δοκεῖ. Καὶ ὑμεῖς δὲ τί παθόντες ἀλλοτρίοις ἐπιχαίνετε καὶ τοῖς ἀτέκνοις τῶν γερόντων εἰσποιεῖτε φέροντες αὐτούς; τοιγαροῦν γέλωτα ὀφλισκάνετε πρὸ ἐκείνων κατορυπτόμενοι, καὶ τὸ πρᾶγμα τοῖς πολλοῖς ἡδιστον γίγνεται· ὅσω γὰρ ὑμεῖς ἐκείνους ἀποθανεῖν εὐχεσθε, τοσούτω ἅπασιν ἡδὺ προαποθανεῖν ὑμᾶς αὐτῶν. Καὶ νῦν γὰρ τινα ταύτην τέχνην ἐπινενοήκατε γραῶν καὶ γερόντων ἐρῶντες, καὶ μάλιστα εἰ ἀτεκνοὶ εἶεν, οἱ δὲ ἐντεκνοὶ ὑμῖν ἀνέραστοι. Καίτοι πολλοὶ ἤδη τῶν ἐρωμένων συνέντες ὑμῶν τὴν πανουργίαν τοῦ ἐρωτος, ἣν καὶ τύχῃσι παῖδας ἔχοντες, μισεῖν αὐτοὺς πλάττονται, ὥς καὶ αὐτοὶ ἐραστὰς ἔχουσιν· εἴτα ἐν ταῖς διαθήκαις ἀπεκλείσθησαν μὲν οἱ πάσαι δορυφορήσαντες, ὁ δὲ παῖς καὶ ἡ φύσις, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, κρατοῦσι πάντων, οἱ δὲ ὑποκρίουσι τοὺς ὀδόντας ἀποσφυγόντες.

4. ΤΕΡΨ. Ἀληθῆ ταῦτα φῆς· ἐμοῦ γοῦν Θούκριτος πόσα κατέφαγεν αἰὲ τεθνήξεσθαι δοκῶν καὶ ὁπότε ἐσίοιμι ὑποστένων καὶ μύχιόν τι καθάπερ ἐξ ὤου νεοττός ἀτελής ὑποκρύζων, ὥστ' ἐγωγε ὅσον αὐτίκα οἰόμενος ἐπιθήσειν αὐτὸν τῆς σοροῦ ἐπεμπόν τε πολλὰ, ὥς μὴ ὑπερβάλλοιτό με οἱ ἀντερασταὶ τῇ μεγαλοδωρεᾷ, καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ φροντίδων ἀγρυπνός ἐκείμην ἀριθμῶν ἕκαστα καὶ διατάττων. Ταῦτα γοῦν μοι καὶ τοῦ ἀποθανεῖν αἴτια γεγένηται, ἀγρυπνία καὶ φροντίδες· ὁ δὲ τοσοῦτόν μοι δέλεαρ καταπιὼν ἐφειστήκει θαπτομένῳ πρῶην ἐπιγελῶν.

5. ΠΛΟΥΤ. Εὖ γε, ὦ Θούκριτε, ζῶις ἐπὶ μήκιστον πλουτῶν ἅμα καὶ τῶν τοιούτων καταγελῶν, μὴ δὲ πρότερόν γε σὺ ἀποθάνοις ἢ προπέμψας πάντας τοὺς κόλακας.

ΤΕΡΨ. Τοῦτο μὲν, ὦ Πλούτων, καὶ ἐμοὶ ἡδιστον ἦδη, εἰ καὶ Χαροιάδης προτεθνήξεται Θουκρίτου.

ΠΛΟΥΤ. Θάρρει, ὦ Τερψίων· καὶ Φείδων γὰρ καὶ Μέλανθος καὶ ὅλως ἅπαντες προελεύσονται αὐτοῦ ὑπὸ ταῖς αὐταῖς φροντίσιν.

ΤΕΡΨ. Ἐπαινῶ ταῦτα. Ζῶις ἐπὶ μήκιστον, ὦ Θούκριτε.

7.

ΖΗΝΟΦΑΝΤΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΔΗΜΙΔΟΥ.

1. ΖΗΝ. Σὺ δὲ, ὦ Καλλιδημίδη, πῶς ἀπέθανες; ἐγὼ μὲν γὰρ ὅτι παράσιτος ὢν Δεινίου πλέον τοῦ ἱκανοῦ ἐμψυχὼν ἀπεπνίγην οἶσθα· παρῆς γὰρ ἀποθνήσκοντί μοι.

xum, qui pituita nazum, gramiis oculos habeat oppletos, nihil amplius suave sentiat, animatum quoddam sepulchrum, ab adolescentibus derisum, dum interea moriuntur formosissimi robustissimique juvenes : hoc utique perinde est, quasi in caput flumina recurrant. Saltem denique sciendum erat, quando quisque senum esset obituros, ne frustra quosdam observarent. Nunc autem quod proverbio vulgatur, Currus bovem (*sæpe effert*).

3. PLUT. Illa quidem, Terpsion, multo sapientius gubernantur, quam tu putas. Quæ, malum, causa vos impellit, ut alienis inhiatis, et orbis senibus vosmet adoptandos omnibus obsequiis ingeratis? propterea merito risum debetis ante eos defossi; resque illa plerisque jucundissima accidit : nam quantum illos obire optatis, tantum omnibus est gratum, si vos ante moriamini. Novam profecto illam artem excogitastis, vetularum et senum amorem, tum maxime, si prole careant; nam quibus liberi sunt, illi amore vestro vacant. Quanquam multi jam eorum, qui non amantur, intellecta vestri amoris calliditate, etsi liberos habeant, illos odisse se fingunt, ut et ipsi amatores nanciscantur : verumtamen in testamentis excludi solent, qui dudum satellitum more fuerant sectati; liberi autem et natura, sicuti justum est, potiuntur omnibus : isti vero infrendunt dentibus, dolore emacerati.

4. TERP. Vera sunt, quæ dicis : ecce enim Thucritus a me profecta quot dona consumsit, semper mox morituro similis, et, quando intrarem, altum gemens ex imoque pectore, quasi ex ovo pullus imperfectus, crocitando suspirans. Ego igitur, qui non dubitarem quin jamjam insensurus esset sandapilam, mittebam multa, ne me superarent æmuli amatores magnitudine munerum; ac plerumque ex curis insomnis jacebam, dinumerans singula disponensque : imo hæc ipsa mihi mortis exstitit causa, insomnia, inquam, et curæ : hic vero, tanta mihi esca deglutita, astabat, quum terræ mandarer pridie, multo cum risu.

5. PLUT. Euge, Thucrite, vitam producas quam longissime, divitiis simul abundans, ac tales deridens; neque ante tu quidem moriaris, quam fueris persecutus omnes istos adulatores.

ΤΕΡP. Id quidem, o Pluto, et mihi jam gratissimum erit, si etiam Charœades ante Thucritum sit moriturus.

PLUT. Bono sis animo, Terpsion; etenim et Phidon, et Melanthus, et plane cuncti eum prævertent sub iisdem curis huc deducti.

ΤΕΡP. Ista laudo : vitam producas quam longissime, Thucrite.

7.

ZENOPHANTÆ ET CALLIDEMIDÆ.

1. ZEN. Tu autem, o Callidemide, quomodo mortem oppetiisti? me quidem, quum parasitus essem Diniae, et plus quam satis erat ingurgitassem, fuisse suffocatum nosti : aderas enim mihi morienti.

(356 - 359)

ΚΑΛΛ. Παρῆν, ὦ Ζηνόφαντε· τὸ δὲ ἐμὸν παράδοξόν τι ἐγένετο. Οἶσθα γὰρ καὶ σύ που Πτοιοδώρον τὸν γέροντα;

ΖΗΝ. Τὸν ἄτεκνον, τὸν πλούσιον, ὃ σε τὰ πολλὰ ᾔδειν συνόντα.

ΚΑΛΛ. Ἐκεῖνον αὐτὸν αἰεὶ ἐθεράπευον ὑπισχνούμενον ἐπ' ἐμοὶ τεθνήξεσθαι. Ἐπεὶ δὲ τὸ πρᾶγμα ἐς μήκιστον ἐπεγίγνετο καὶ ὑπὲρ τὸν Τιθωνὸν ὁ γέρων ἔζη, ἐπιτομόν τινα ὁδὸν ἐπὶ τὸν κληῖρον ἐξεῦρον· πριάμενος γὰρ φάρμακον ἀνέπεισα τὸν οἰνοχόον, ἐπειδὴν τάχιστα ὁ Πτοιοδῶρος αἰτήσῃ πιεῖν — πίνει δ' ἐπεικῶς ζωρότερον — ἐμβαλόντα ἐς κύλικα ἔτοιμον ἔχειν αὐτὸ καὶ ἐπιδοῦναι αὐτῷ· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσειεν, ἐλεύθερον ἐπωμοσάμην ἀφήσειν αὐτόν.

ΖΗΝ. Τί οὖν ἐγένετο; πάνυ γὰρ τι παράδοξον ἐρεῖν ἔοικας.

2. ΚΑΛΛ. Ἐπεὶ τοίνυν λουσάμενοι ἤκομεν, δύο δὲ ὁ μειρακίσκος κύλικας ἑτοίμους ἔχων τὴν μὲν τῷ Πτοιοδώρῳ τὴν ἔχουσιν τὸ φάρμακον, τὴν δὲ ἑτέραν ἐμοί, σφαλεῖς οὐκ οἶδ' ὅπως ἐμοὶ μὲν τὸ φάρμακον, Πτοιοδώρῳ δὲ τὸ ἀφάρμακτον ἔδωκεν· εἶτα ὁ μὲν ἔπινεν, ἐγὼ δὲ αὐτίκα μάλα ἐκτάδην ἐκείμην ὑποβολιμαῖος ἀντ' ἐκείνου νεκρός. Τί τοῦτο γελᾷς, ὦ Ζηνόφαντε; καὶ μὴν οὐκ ἔδει γε ἐταίρῳ ἀνδρὶ ἐπιγελαῖν.

ΖΗΝ. Ἀστεῖα γάρ, ὦ Καλλιδημίδη, πέπονθας. Ὁ γέρων δὲ τί πρὸς ταῦτα;

ΚΑΛΛ. Πρῶτον μὲν ὑπεταράχθη πρὸς τὸ αἰφνίδιον, εἶτα συνεῖς, οἶμαι, τὸ γεγενημένον ἐγέλα καὶ αὐτὸς, οἷά γε ὁ οἰνοχόος εἰργασται.

ΖΗΝ. Πλὴν ἄλλ' οὐδὲ σὲ τὴν ἐπιτομόν ἐχρῆν τραπέσθαι· ἦκε γὰρ ἂν σοι διὰ τῆς λεωφόρου ἀσφαλέςτερον, εἰ καὶ ὀλίγῳ βραδύτερον.

8.

ΚΝΗΜΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΑΜΝΙΠΠΟΥ.

ΚΝΗΜ. Τοῦτο ἐκεῖνο τὸ τῆς παροιμίας· ὁ νεβρός τὸν λέοντα.

ΔΑΜ. Τί ἀγανακτεῖς, ὦ Κνήμων;

ΚΝΗΜ. Πυνθάνη δὲ τι ἀγανακτῶ; κληρονόμον ἀκούσιον καταλέλοιπα κατασοφισθεὶς ἄθλιος, οὓς ἐβουλόμην ἂν μάλιστα σχεῖν τὰ μὰ παραλιπών.

ΔΑΜ. Πῶς τοῦτο ἐγένετο;

ΚΝΗΜ. Ἐρμόλαον τὸν πάνυ πλούσιον ἄτεκνον ὄντα ἐθεράπευον ἐπὶ θανάτῳ, καὶ ἐκεῖνος οὐκ ἀηδῶς τὴν θεραπείαν προσίετο. Ἐδοξε δὲ μοι καὶ σοφὸν τοῦτο εἶναι, θέσθαι διαθήκας ἐς τὸ φανερόν, ἐν αἷς ἐκείνῳ καταλέλοιπα τὰ μὰ πάντα, ὥς καὶ ἐκεῖνος ζηλώσειε καὶ τὰ αὐτὰ πράξειε.

ΔΑΜ. Τί οὖν δὴ ἐκεῖνος;

ΚΝΗΜ. Ὅτι μὲν αὐτὸς ἐνέγραψε ταῖς ἑαυτοῦ διαθήκαις οὐκ οἶδα· ἐγὼ γοῦν ἀφνω ἀπέθανον τοῦ τέλους·

CALL. Aderam, Zenophante : de me vero prorsus quidam præter opinionem evenit. Nosti enim, credo, Ptæodorum senem?

ZEN. Orbum illum, ac divitem, quocum te plerumque noveram una esse.

CALL. Illum ipsum semper observabam, promittentem, me relicto hærede, se moriturum. Quum autem illa res in longissimum protraheretur, Tithonumque senex excederet, compendiosam quandam viam ad hæreditatem excogitavi : emto nimirum veneno, induxi servum a poculis, simulatque Ptæodorus petiisset bibere (bibit autem sane meracius), infusum in calicem paratum ut illud haberet, porrigeretque ipsi : hoc si fecerit, adjuravi me ipsum manu-missurum.

ZEN. Quid ergo factum? aliquid enim valde inopinatum narraturus videris.

2. CALL. Postquam ergo loti adsumus, duos jam puer calices in promptu habens, alterum pro Ptæodoro veneno infectum, pro me alterum, errore deceptus nescio quo pacto mihi venenatam, Ptæodoro veneni puram potionem tradidit. Tum hic quidem hausit; ego e vestigio porrectus jacebam supposititium illius vice cadaver. Quid autem? riden', o Zenophantes? atqui non decebat sodalem virum irridere.

ZEN. Quippe festivum hoc, Callidemide, tibi contigit. Senex vero quid ad ista?

CALL. Primum quidem nonnihil est conturbatus ad casum repentinum : tum, re, ut puto, cognita, et ipse ridebat ob ea, quæ servus a poculis patrasset.

ZEN. Enimvero neque tu ad compendiarium istam debueras te convertere : venisset enim tibi hæreditas via regia tutius, etsi paulo tardius.

8.

CNEMONIS ET DAMNIPPI.

CNEM. Hoc illud est, quod proverbio dicitur, Hinnulus leonem.

DAM. Quid indignaris, o Cnemon?

CNEM. Tu quid indigner rogas? hæredem invitus reliqui, arte circumventus miser, iis, quos volebam maxime mea possidere, præteritis.

DAM. Quinam illud accidit?

CNEM. Hermolaum illum valde divitem colebam spe mortis : neque ille illibenter obsequium admittebat. Illud insuper videbatur mihi callidum esse, si proferrem testamentum in publicum, quo illum scripseram hæredem bonorum meorum omnium, ut ille vicissim me æmularetur, idemquo faceret.

DAM. Quid igitur ille?

CNEM. Quid suis quidem in testamenti tabulis scripserit, ignoro : ego vero repente sum mortuus, tecto mihi in caput

μοι ἐπιπέσοντος, καὶ νῦν Ἑρμόλαος ἔχει τὰμὰ ὥσπερ τις λάβραξ καὶ τὸ ἀγκιστρον τῷ δελέατι συγκατασπάσας.

ΔΑΜ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτόν σε τὸν ἀλιέα· ὥστε σόφισμα κατὰ σαυτοῦ συντέθεικας.

ΚΝΗΜ. Ἔοικα· οἰμῶζω τοιγαροῦν.

9.

ΣΙΜΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΥ.

1. ΣΙΜ. Ἦχεις ποτέ, ὦ Πολύστρατε, καὶ σὺ παρ' ἡμᾶς ἔτη οἶμαι οὐ πολὺ ἀποδέοντα τῶν ἐκατὸν βεβιωκώς;

ΠΟΛ. Ὅκτω ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα, ὦ Σιμύλε.

ΣΙΜ. Πῶς δαὶ τὰ μετ' ἐμέ ταῦτα ἐβίως τριάκοντα; ἐγὼ γὰρ ἀμφὶ τὰ ἐβδομήκοντά σου ὄντος ἀπέθανον.

ΠΟΛ. Ὑπερήδιστα, εἰ καὶ σοι παράδοξον τοῦτο δόξει.

ΣΙΜ. Παράδοξον, εἰ γέρων τε καὶ ἀσθενὴς ἀτεχνός τε προσέτι ἤδεσθαι τοῖς ἐν τῷ βίῳ ἐδύνασο.

2. ΠΟΛ. Τὸ μὲν πρῶτον ἅπαντα ἐδυνάμην· ἔτι καὶ παῖδες ὠραῖοι ἦσαν πολλοὶ καὶ γυναῖκες ἀβρόταται καὶ μύρα καὶ οἶνος ἀνθοσμίας καὶ τράπεζα ὑπὲρ τὰς ἐν Σικελίᾳ.

ΣΙΜ. Καὶνὰ ταῦτα· ἐγὼ γὰρ σε πάνυ φειδόμενον ἠπιστάμην.

ΠΟΛ. Ἄλλ' ἐπέρρει μοι, ὦ γενναῖε, παρ' ἄλλων τὰγαθὰ· καὶ ἔωθεν μὲν εὐθὺς ἐπὶ θύρας ἐφοίτων μάλα πολλοὶ, μετὰ δὲ παντοῖά μοι δῶρα προσήγετο ἅπαντα· χόθεν τῆς γῆς τὰ κάλλιστα.

ΣΙΜ. Ἐτυράννησας, ὦ Πολύστρατε, μετ' ἐμέ;

ΠΟΛ. Οὐκ, ἀλλ' ἐραστὰς εἶχον μυρίους.

ΣΙΜ. Ἐγέλασα· ἐραστὰς σὺ τηλικούτος ὢν, ὀδόντας τέτταρας ἔχων;

ΠΟΛ. Νῆ Δία, τοὺς ἀρίστους γε τῶν ἐν τῇ πόλει· καὶ γέροντά με, καὶ φαλακρὸν, ὡς ὄρεξ, ὄντα, καὶ λημῶντα προσέτι καὶ κορυζῶντα ὑπερήδοντο θεραπεύοντες, καὶ μακάριος ἦν αὐτῶν ὄντινα ἂν καὶ μόνον προσέβλεψα.

ΣΙΜ. Μῶν καὶ σὺ τινα ὥσπερ ὁ Φάων τὴν Ἀφροδίτην ἐκ Χίου διεπόρθμευσας, εἴτά σοι εὐξαμένῳ ἔδωκε νέον εἶναι καὶ καλὸν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ ἀξιεράστον;

ΠΟΛ. Οὐκ, ἀλλὰ τοιοῦτος ὢν περιπόθητος ἦν.

ΣΙΜ. Αἰνίγματα λέγεις.

3. ΠΟΛ. Καὶ μὴν πρόδηλός γε ὁ ἔρωσ οὕτοσὶ πολλὸς ὢν ὁ περὶ τοὺς ἀτέχνους καὶ πλουσίους γέροντας.

ΣΙΜ. Νῦν μαυθάνω σου τὸ κάλλος, ὦ θαυμάσιε, ὅτι παρὰ τῆς χρυσῆς Ἀφροδίτης ἦν.

ΠΟΛ. Ἀτὰρ, ὦ Σιμύλε, οὐκ ὀλίγα τῶν ἐραστῶν ἀπολέλαυκα μονονουχὶ προσκυνούμενος ὑπ' αὐτῶν· καὶ ἐθρυπτόμην δὲ πολλάκις καὶ ἀπέκλειον αὐτῶν τινὰς ἐνίοτε, οἱ δὲ ἡμιλλῶντο καὶ ἀλλήλους ὑπερεβάλλοντο ἐν τῇ περὶ ἐμέ φιλοτιμίᾳ.

incidente. Et nunc Hermolaus habet mea, quasi lupus quidam marinus hamo simul cum esca deorsum abrepto.

DAM. Neque hoc tantum; sed et ipso te piscatore. Itaque dolos adversum te instruxisti.

CNEM. Ita quidem videor, proptereaue gemo.

9.

SIMYLI ET POLYSTRATI.

1. SIM. Advenis aliquando tandem, Polystrate, tu quoque ad nos, cujus ætas, opinor, prope ab annis centum abfuit?

POL. Octo annos supra nonaginta vixi, Simyle.

SIM. Quemadmodum autem istos post me triginta annos traduxisti? nam ego, quum tu admodum septuagenarius esses, obii.

POL. Supra quam dici potest suavissime, quanquam hoc tibi plane mirum videbitur.

SIM. Mirum enimvero, si tu vetulus et imbecillus, et præterea liberis carens delectari fructu vitæ potuisti.

2. POL. Primum omnia poteram: deinde aderant etiam pueri formosi sane multi, et mulieres tenerrimæ, et unguenta, et vinum fragrans, et mensæ vel Siculis delicatiores.

SIM. Nova narras: equidem te valde parcum cognoveram.

POL. At affluebant mihi, vir optime, ab aliis hæc commoda. Summo mane statim ad januas salutatum ventitabant frequentes: tum postea omnis generis dona afferebantur, ex quocumque terrarum angulo præstantissima.

SIM. An regnasti, Polystrate, post meum obitum?

POL. Neutiquam: verum amatores habebam ingenti numero.

SIM. Ridere libet: amatores tu ea ætate, dentes quatuor habens?

POL. Ita me Jupiter amet, primarios quidem civitatis: illi me vetulum, et, uti vides, calvum, lippum præterea, et senili muco fluentem mirifica voluptate colebant,isque eorum erat beatus, quemcunque solum aspicerem.

SIM. Num et tu ut Phaonem ferunt Venerem ex Chio transvestisti, quæ tum tibi optanti dederit esse juvenem et pulchrum denuo atque amabilem?

POL. Haudquaquam; sed vel talis summe desiderabar.

SIM. Ænigmata loqueris.

3. POL. Atqui manifestus est amor hicce tam frequens, qui orbis senibus et locupletibus insidiatur.

SIM. Nunc intelligo tuam illam, vir admirande, pulchritudinem, ab aurea scilicet Venere profectam.

POL. Verum, o Simyle, non paucos ab amatoribus fructus cepi, tantum non adoratus ab iis. Quin sæpe superbius aspernabar, et excludebam eorum nonnullos aliquando: hi vero contendebant inter se, et alius alium præcedere conabantur studio et obsequiis erga me.

(392 - 394)

ΣΙΜ. Τέλος δ' οὖν πῶς ἐβουλεύσω περὶ τῶν κτημάτων;

ΠΟΛ. Ἐς τὸ φανερόν μὲν ἕκαστον αὐτῶν κληρονόμον ἀπολιπεῖν ἔφασκον, ὃ δ' ἐπίστευέ τε ἂν καὶ κολακευτικώτερον παρεσκεύαζεν ἑαυτὸν, ἄλλας δὲ τὰς ἀληθεῖς διαθήκας ἔχων, ἐκείνας κατέλιπον οἰμώζειν ἅπασιν φράσας.

4. **ΣΙΜ.** Τίνα δ' αἱ τελευταῖαι τὸν κληρονόμον ἔσχον; ἢ πού τινα τῶν ἀπὸ τοῦ γένους;

ΠΟΛ. Οὐ μὰ Δι', ἀλλὰ νεώνητόν τινα τῶν μειρακίων τῶν ὠραίων Φρύγα.

ΣΙΜ. Ἀμφὶ πόσα ἔτη, ὦ Πολύστρατε;

ΠΟΛ. Σχεδὸν ἀμφὶ τὰ εἴκοσι.

ΣΙΜ. Ἦδη μανθάνω ἅτινά σοι ἐκείνος ἐχαρίζετο.

ΠΟΛ. Πλὴν ἀλλὰ πολὺ ἐκείνων ἀξιώτερος κληρονομεῖν, εἰ καὶ βάρβαρος ἦν καὶ ὄλεθρος, ὃν ἤδη καὶ αὐτοὶ οἱ ἄριστοι θεραπεύουσιν. Ἐκείνος τοίνυν ἐκληρονόμησέ μου καὶ νῦν ἐν τοῖς εὐπατρίδαις ἀριθμεῖται ὑπεξυρημένος μὲν τὸ γένειον καὶ βαρβαρίζων, Κόδρου δὲ εὐγενέστερος καὶ Νιρέως καλλίων καὶ Ὀδυσσεύς συνετώτερος λεγόμενος εἶναι.

ΣΙΜ. Οὐ μοι μέλει· καὶ στρατηγησάτω τῆς Ἑλλάδος, εἰ δοκεῖ, ἐκεῖνοι δὲ μὴ κληρονομεῖτωσαν μόνον.

10.

ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΚΡΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

1. **ΧΑΡ.** Ἀκούσατε ὡς ἔχει ἡμῖν τὰ πράγματα. Μικρὸν μὲν ἡμῖν, ὡς ὄρατε, τὸ σκαφίδιον καὶ ὑπόσαθρόν ἐστι καὶ διαρρεῖ τὰ πολλὰ, καὶ ἦν τραπῇ ἐπὶ θάτερα, οἰχῆσεται περιτραπὲν, ὑμεῖς δὲ ἅμα τοσοῦτοι ἤχετε πολλὰ ἐπιφερόμενοι ἕκαστος. Ἦν οὖν μετὰ τούτων ἐμβήτε, δέδια μὴ ὕστερον μετανοήσητε, καὶ μάλιστα ὅποσοι νεῖν οὐκ ἐπίστασθε.

ΕΡΜ. Πῶς οὖν ποιήσαντες εὐπλοήσομεν;

ΧΑΡ. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω· γυμνοὺς ἐπιβαίνειν χρὴ τὰ περιττὰ ταῦτα πάντα ἐπὶ τῆς ἡόνος καταλιπόντας· μόλις γάρ ἂν καὶ οὕτω δέξαιτο ὑμᾶς τὸ πορθμεῖον. Σοὶ δὲ, ὦ Ἐρμῇ, μελήσει τὸ ἀπὸ τούτου μηδένα παραδέχεσθαι αὐτῶν, ὃς ἂν μὴ ψιλὸς ᾖ καὶ τὰ ἐπιπλά, ὥσπερ ἔφην, ἀποβαλὼν. Παρὰ δὲ τὴν ἀποβάθραν ἐστὼς διαγίγνωσκε αὐτοὺς καὶ ἀναλάμβανε γυμνοὺς ἐπιβαίνειν ἀναγκάζων.

2. **ΕΡΜ.** Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω ποιήσωμεν. — Οὐ τοσὶ τίς δ' πρῶτός ἐστι;

ΜΕΝ. Μένιππος ἔγωγε. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ πῆρα μοι, ὦ Ἐρμῇ, καὶ τὸ βάκτρον ἐς τὴν λίμνην ἀπερρίφθων, τὸν τρίβωνα δὲ οὐδὲ ἐκόμισα εὖ ποιῶν.

ΕΡΜ. Ἐμβαινε, ὦ Μένιππε ἀνδρῶν ἄριστε, καὶ τὴν προεδρίαν παρὰ τὸν κυβερνήτην ἔχε ἐφ' ὑψηλοῦ, ὡς ἐπισκοπῇς ἅπαντας.

SIM. Ergo tandem quod consilium de tuis possessionibus iniisti?

POL. Palam singulos illorum hæredes me relictum esse dictitabam : credebant scilicet, eoque magis ad adulationem se comparabant : at alias veras testamenti tabulas mecum servans, has reliqui, plorare jussis omnibus.

4. **SIM.** Quem ultimæ scriptum hæredem habuerunt? numquid aliquem genere propinquum?

POL. Nullo modo, sed recens emtum quendam adolescentulorum forma commendabilium Phrygem.

SIM. Quid ætatis circiter, Polystrate?

POL. Annos admodum viginti natum.

SIM. Jam teneo quæ tibi ille gratificaretur.

POL. Vel sic tamen multum illis dignior, qui hæreditatem cerneret, quantumvis barbarus et nequam; quem ipsi jam optimates assectantur. Is igitur hæres meus fuit, et nunc summo loco natis annumeratur ille mento raso delicatulus, et barbære loquens, qui tamen Codro nobilior, Nireo formosior, Ulixæ prudentior esse perhibetur.

SIM. Nihil hoc ad me : vel imperator sit Græciæ, si vult, dummodo ne isti hæreditatem capiant.

10.

CHARONTIS ET MERCURII ET MORTUORUM DIVERSORUM.

1. **CHAR.** Auscultate, quo statu nostræ sint res : parvula vobis, ut videtis, est scaphula, et nonnihil vetustate labefacta, rimisque crebris perpluit; quæ si inclinarit in alterutram partem, pessum ibit eversa : vos autem tot simul advenistis multis onusti sarcinis singuli. Cum istis itaque rebus si ingressi fueritis, metuo ne postmodum poeniteat, vos maxime, qui nare non novistis.

MERC. Quid ergo facto opus est, ut prospere navigemus?

CHAR. Equidem dicam : nudos ingredi oportet, supervacuis istis omnibus in litore relictis : vix enim vel sic ceperit vos navicula hæc vectoria. Tibi autem, Mercuri, curæ erit exinde neminem eorum ut admittas, qui non fuerit onere vacuus, et supellectilem, ut dixi, deposuerit. Ad scalam itaque navalem astans dispice eos, ac recipe, nudos scapham conscendere cogens.

2. **MERC.** Recte mones; eoque modo faciamus. — Hicce primus quis est?

MEN. Menippus ego : ecce vero pera mihi, Mercuri, baculusque in paludem sunt abjecta : pallium autem recte feci qui mecum ne tulerim quidem.

MERC. Inscende, Menippe, virorum optime, primamque sedem habe juxta gubernatorem in alto, ut inspicias omnes.

3. Ὁ καλὸς δ' οὗτος τίς ἐστι;

ΧΑΡΜ. Χαρμοῦλεως ὁ Μεγαρικὸς ὁ ἐπέραστος, οὗ τὸ φίλημα διτάλαντον ἦν.

ΕΡΜ. Ἀπόδυθι τοιγαροῦν τὸ κάλλος καὶ τὰ χεῖλη αὐτοῖς φιλήμασι καὶ τὴν κόμην τὴν βαθεῖαν καὶ τὸ ἐπὶ τῶν παρειῶν ἐρύθημα καὶ τὸ δέρμα ὅλον. Ἐχει καλῶς, εὐζωνος εἶ, ἐπίβαινε ἤδη.

4. Ὁ δὲ τὴν πορφυρίδα οὗτος καὶ τὸ διάδημα ὁ βλοσυρὸς τίς ὢν τυγχάνεις;

ΛΑΜΠ. Λάμπιχος Γελώων τύραννος.

ΕΡΜ. Τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τοσαῦτα ἔχων πάρει;

ΛΑΜΠ. Τί οὖν; ἐχρῆν, ὦ Ἑρμῇ, γυμνὸν ἔκειν τύραννον ἄνδρα;

ΕΡΜ. Τύραννον μὲν οὐδαμῶς, νεκρὸν δὲ μάλα· ὥστε ἀπόθου ταῦτα.

ΛΑΜΠ. Ἰδού σοι ὁ πλοῦτος ἀπέρριπται.

ΕΡΜ. Καὶ τὸν τύφον ἀπόρριψον, ὦ Λάμπιχε, καὶ τὴν ὑπεροψίαν· βαρῆσει γὰρ τὸ πορθημεῖον συνεμπεσόντα.

ΛΑΜΠ. Οὐκοῦν ἀλλὰ τὸ διάδημα ἑασόν με ἔχειν καὶ τὴν ἐφεστρίδα.

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄφες.

ΛΑΜΠ. Εἶεν. Τί ἔτι; πάντα γὰρ ἀφῆκα, ὡς ὀρθῶς.

ΕΡΜ. Καὶ τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἀνοιαν καὶ τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὀργὴν, καὶ ταῦτα ἄφες.

ΛΑΜΠ. Ἰδού σοι ψιλὸς εἰμι.

5. ΕΡΜ. Ἐμβαινε ἤδη. — Σὺ δὲ ὁ παχὺς, ὁ πολύσαρκος τίς ὢν τυγχάνεις;

ΔΑΜ. Δαμασίας ὁ ἀθλητής.

ΕΡΜ. Ναί, ἔοικας· οἶδα γὰρ σε πολλάκις ἐν ταῖς παλαίστραις ἰδών.

ΔΑΜ. Ναί, ὦ Ἑρμῇ· ἀλλὰ παράδεξάί με γυμνὸν ὄντα.

ΕΡΜ. Οὐ γυμνὸν, ὦ βέλτιστε, τοσαύτας σάρκας περιβεβλημένον· ὥστε ἀπόδυθι αὐτάς, ἐπεὶ καταδύσεις τὸ σκάφος τὸν ἕτερον πόδα ὑπερθεῖς μόνον· ἀλλὰ καὶ τοὺς στεφάνους τούτους ἀπόρριψον καὶ τὰ κηρύγματα.

ΔΑΜ. Ἰδού σοι γυμνός, ὡς ὀρθῶς, ἀληθῶς εἰμι καὶ ἰσοστάσιος τοῖς ἄλλοις νεκροῖς.

ΕΡΜ. Οὕτως ἄμεινον ἀβαρῆ εἶναι· ὥστε ἔμβαινε.

6. Καὶ σὺ δὲ τὸν πλοῦτον ἀποθέμενος, ὦ Κράτων, καὶ τὴν μαλακίαν δὲ προσέτι καὶ τὴν τρυφήν, μηδὲ τὰ ἐντάφια κόμιζε μηδὲ τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα, κατάλιπε δὲ καὶ γένος καὶ δόξαν καὶ εἴ ποτέ σε ἡ πόλις ἀνεκήρυξε καὶ τὰς τῶν ἀνδριάντων ἐπιγραφάς, μηδὲ, ὅτι μέγαν τάφον ἐπὶ σοι ἔχουσιν, λέγε· βαρύνει γὰρ καὶ ταῦτα μνημονεύμενα.

ΚΡΑΤ. Οὐχ ἐκὼν μὲν, ἀπορρίψω δέ· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοιμι;

7. ΕΡΜ. Βαβαί· σὺ δὲ ὁ ἐνοπλος τί βούλει; ἢ τί τὸ τρόπαιον τοῦτο φέρεις;

ΣΤΡΑΤ. Ὅτι ἐνίκησα, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ἡρίστευσα καὶ ἡ πόλις ἐτίμησέ με.

3. Pulcher hicce quis est?

CHARM. Charmolaus Megarensis, amabilis ille, cujus osculum binis talentis aestimabatur.

MERC. At enim exue formam, et labia cum ipsis osculis, et comam promissam, ruborisque florem genis insidentem, cutemque totam. Recte habet, accinctus es : jam ingredere.

4. Tu vero cum purpurea veste et diademate, vultu truculentus, quis tandem es?

LAMP. Lampichus Geloorum tyrannus.

MERC. Quid ergo, Lampiche, tot rebus instructus ades?

LAMP. Quid autem? decebatne, Mercuri, nudum venire virum tyrannum?

MERC. Haud quidem tyrannum, sed mortuum omnino : quare depone ista.

LAMP. En tibi divitiæ sunt abjectæ.

MERC. Præterea fastum abjice, Lampiche, et despectionem aliorum : onerabunt enim naviculam, si tecum simul inciderint.

LAMP. At saltem diadema sine me retinere, amiculumque purpureum.

MERC. Neutiquam ; verum et ista mitte.

LAMP. Fiat : quid porro? nam, uti vides, cuncta dimisi.

MERC. Etiam crudelitatem, et amentiam, et contumeliam, et iram, ista, inquam, omnia dimitte.

LAMP. Ecce me tibi plane nudum.

5. MERC. Ingredere nunc scapham. — Tu autem obesus, carniū mole gravis, quis es?

DAM. Damasias athleta.

MERC. Ita sane videris : novi enim, ut qui te sæpe viderim in palæstris.

DAM. Sic est, Mercuri : at tu me recipe nudum.

MERC. Haudquaquam nudum, vir optime, qui tot carniū obtegaris : quamobrem exue istas, ceteroqui demersurus scapham vel altero tantum pede imposito. Imo etiam coronas istas abjice, et præconia.

DAM. Ecce me tibi vere nudum, ut vides, ceterisque mortuis æqualem pondere.

MERC. Sic præstat esse levem : itaque naviculam conscende.

6. Tu quoque, divitiis positus, o Crato, et mollitie insuper, ac luxuria ; nec tecum porta tegumenta funebria, nec majorum dignitates : relinque vero et genus et gloriam, et si quando civitas publico te præconio decoravit bene meritum, et statuarum inscriptiones ; nec quod magnum monumentum tui honoris causa exaggerarint dicito ; gravant enim ista vel commemorata.

CRAT. Invitus equidem, abjiciam tamen : nam quid faciam?

7. MERC. Papæ : tu autem in armis totus quid tibi vis? aut quod tropæum illud geris?

STRAT. Quia vici, Mercuri, belloque res præclaras gessi, et præmiis me civitas honoravit.

(305 - 379)

ΕΡΜ. Ἄφες ὑπὲρ γῆς τὸ τρόπαιον· ἐν ᾧδου γὰρ εἰρήνη καὶ οὐδὲν ὀπλων δεήσει.

8. Ὁ σεμνὸς δὲ οὗτος ἀπὸ γε τοῦ σχήματος καὶ βρενθυόμενος, ὁ τὰς ὀφρῦς ἐπηρκῶς, ὁ ἐπὶ τῶν φροντίδων τίς ἐστίν, ὁ τὸν βαθὺν πύγωνα καθευμένος;

ΜΕΝ. Φιλόσοφος τις, ὧς Ἑρμῆ, μᾶλλον δὲ γόης καὶ τερατείας μεστός· ὥστε ἀπόδυσον καὶ τοῦτον· ὄψει γὰρ πολλὰ καὶ γελοῖα ὑπὸ τῷ ἱματίῳ σκεπόμενα.

ΕΡΜ. Ἀπόθου σὺ τὸ σχῆμα πρῶτον, εἴτα καὶ ταυτὶ πάντα. Ὡς Ζεῦ, ὅσῃ μὲν τὴν ἀλαζονείαν κομίζει, ὅσῃ δὲ ἀμαθίαν καὶ ἔριν καὶ κενοδοξίαν καὶ ἐρωτήσεις ἀπόρους καὶ λόγους ἀκανθώδεις καὶ ἐννοίας πολυπλόκους, ἀλλὰ καὶ ματαιοπονίαν μάλα πολλὴν καὶ λῆρον οὐκ ὀλίγον καὶ ὕθλους καὶ μικρολογίαν, νῆ Δία καὶ χρυσίον γε τουτὶ καὶ ἡδυπάθειαν δὲ καὶ ἀναισχυντίαν καὶ ὀργὴν καὶ τρυφὴν καὶ μαλακίαν· οὐ λέλθῃς γάρ με, εἴ καὶ μάλα περικρύπτεις αὐτά. Καὶ τὸ ψεῦδος δὲ ἀπόθου καὶ τὸν τύπον καὶ τὸ οἶσθαι ἀμείνων εἶναι τῶν ἄλλων· ὡς εἴ γε ταῦτα πάντα ἔχων ἐμβαίης, ποῖα πεντηκόντορος δέξαιτό ἄν σε;

ΦΙΛ. Ἀποτίθεται τοίνυν αὐτὰ, ἐπεὶ περ οὕτω κελεύεις.

9. ΜΕΝ. Ἀλλὰ καὶ τὸν πύγωνα τοῦτον ἀποθέσθω, ὧς Ἑρμῆ, βαρύν τε ὄντα καὶ λάσιον, ὡς ὄρεος· πέντε μναὶ τριχῶν εἰσι τοῦλάχιστον.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· ἀπόθου καὶ τοῦτον.

ΦΙΛ. Καὶ τίς ὁ ἀποκείρων ἔσται;

ΕΡΜ. Μένιππος οὗτος· λαβὼν πέλεκυν τῶν ναυπηγικῶν ἀποκόψει αὐτὸν ἐπικόπῃ τῇ ἀποβάθρᾳ χρησάμενος.

ΜΕΝ. Οὐκ, ὧς Ἑρμῆ, ἀλλὰ πρίονά μοι ἀνάδος· γελοιότερον γὰρ τοῦτο.

ΕΡΜ. Ὁ πέλεκυς ἱκανός. — Εὖ γε. Ἀνθρωπινώτερος νῦν ἀναπέφνης ἀποθέμενος σαυτοῦ τὴν κινάβραν.

ΜΕΝ. Βούλει μικρὸν ἀφέλωμαι καὶ τῶν ὀφρῶν;

ΕΡΜ. Μάλιστα· ὑπὲρ τὸ μέτωπον γὰρ καὶ ταύτας ἐπῆρκεν, οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτῃ ἀνατείνων ἑαυτόν. Τί τοῦτο; καὶ δακρύεις, ὧς κάθαρμα, καὶ πρὸς θάνατον ἀποδειλίᾳς; ἐμβῇθι δ' οὖν.

ΜΕΝ. Ἐν ἔτι τὸ βαρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχει.

ΕΡΜ. Τί, ὧς Μένιππε;

ΜΕΝ. Κολαχείαν, ὧς Ἑρμῆ, πολλὰ χρησιμεύσασαν αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ.

ΦΙΛ. Οὐκοῦν καὶ σὺ, ὧς Μένιππε, ἀπόθου τὴν ἐλευθερίαν καὶ παρρησίαν καὶ τὸ ἄλυπον καὶ τὸ γενναῖον καὶ τὸν γέλωτα· μόνος γοῦν τῶν ἄλλων γελᾷς.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ἔχε ταῦτα, κοῦφα γὰρ καὶ πάνυ εὐφορα ὄντα καὶ πρὸς τὸν κατάπλουν χρήσιμα.

10. Καὶ ὁ ῥήτωρ δὲ σὺ ἀπόθου τῶν ῥημάτων τὴν τοσαύτην ἀπεραντολογίαν καὶ ἀντιθέσεις καὶ παρσιώσεις καὶ περιόδους καὶ βαρβαρισμούς καὶ τὰ ἄλλα βάρη τῶν λόγων.

MERC. Super terra relinque tropæum : in orco pax, nihilque armis opus erit.

8. Ille vero severus, de habitu quidem, fastumque præferens, superciliis arrectis, in meditando defixus quis est, iste qui prolixam barbam demisit?

MEN. Philosophus aliquis, Mercuri; quin potius incantator, et prodigiorum plenus : idcirco istum quoque exuere se jube : videbis enim ridicula multa sub pallio abscondita.

MERC. Depone tu habitum primum; tum ista omnia. Jupiter! quantam inanem ostentationem gerit, quantam inscitiam, et rixandi libidinem, et vanam gloriam, quæstiones impeditas, disputationes spinosas, et sententias perplexe involutas: imo etiam inutilem laborem valde multum, nugæque non paucas, et quisquilias, ac minutas disceptationunculas : quin et per Jovem nummulos istos aureos, et præterea suaviter vivendi voluptatem, impudentiam, iram, luxum et molliem; neque enim me fallunt, quantumcumque studiose prætegas ea. Tum porro mendacium depone, atque inflatam arrogantiam, eamque de te opinionem quasi melior sis aliis : etenim si cum istis omnibus conscendas, quæ te quinquaginta remorum navis accipiat?

PHIL. Depono igitur ista, quandoquidem ita jubes.

9. ΜΕΝ. At barbam istam quoque deponat, Mercuri, gravem sane et hirtam, ut vides : quinque minas pili minimum pendunt.

MERC. Recte mones, et istam remove.

PHIL. Quis autem erit, qui detondeat?

MERC. Menippus ille, capta securi nautica, præcidet eam pro codice usus scala navali.

MEN. Minime, Mercuri : verum serram mihi porrige; nam hoc quidem magis ridiculum.

MERC. Securis est satis idonea. — Euge; homini nunc quidem similior evasisti, exutis tibi sordibus hircinis.

MEN. Vin' paulum etiam demam de superciliis?

MERC. Omnino : super ipsam enim frontem ea sustulit, nescio cujus rei gratia sese tam superbe erigens. Quid hoc? etiam lacrimaris, scelerate, et ad mortem expavescis? quin ocus inscende.

MEN. Unum adhuc gravissimum sub ala tenet.

MERC. Quidnam, Menippe?

MEN. Adulationem, Mercuri, quæ multum in vita utilitatis ipsi attulit.

PHIL. Quin tu igitur, Menippe, depone mentis et linguæ libertatem, illudque doloris expers et generosum, ac risum : tu nimirum solus reliquorum rides.

MERC. Neutiquam : quin potius ista retine, quippe levia, portatuque facillima, et ad hancce navigationem percommoda.

10. Tu vero, rhetor, pone verborum futilem illam et infinitam affluentiam, opposita, paria paribus æquata, comprehensiones sententiarum, barbarismos, ceteraque orationum pondera.

PHT. Ἦν ἰδοῦ, ἀποτίθεμαι.

ERM. Εἴ ἔχει ὥστε λύε τὰ ἀπόγεια, τὴν ἀποβά-
θραν ἀνελώμεθα, τὸ ἀγκύριον ἀνεσπάρσθω, πέτασον
τὸ ἱστίον, εὐθύνε, ὦ πορθμεῦ, τὸ πηδάλιον· εὐπλοῦ-
μεν.

11. Τί οἰμώζετε, ὦ μάταιοι, καὶ μάλιστα ὁ φιλό-
σοφος σὺ δ' ἀρτίως τὸν πώγωνα δεδηωμένος;

ΦΙΑ. Ὅτι, ὦ Ἑρμῇ, ἀθάνατον ὄμνην τὴν ψυχὴν
ὑπάρχειν.

MEN. Ψεύδεται· ἄλλα γὰρ ἔοικε λυπεῖν αὐτόν.

ERM. Τὰ ποῖα;

MEN. Ὅτι μηκέτι δειπνήσει πολυτελεῖ δεῖπνα μηδὲ
νύκτωρ ἐξιὼν ἀπαντας λανθάνων τῷ ἱματίῳ τὴν κεφα-
λὴν κατειλήσας περιείσιν ἐν κύκλῳ τὰ χαμαιτυπεῖα,
καὶ ἔωθεν ἐξαπατῶν τοὺς νέους ἐπὶ τῇ σοφίᾳ ἀργύριον
λήψεται· ταῦτα λυπεῖ αὐτόν.

ΦΙΑ. Σὺ γὰρ, ὦ Μένιππε, οὐκ ἄχθη ἀποθανών;

MEN. Πῶς, ὅς ἐσπευσα ἐπὶ τὸν θάνατον καλέσαν-
τος μηδενός;

12. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων οὐ κραυγὴ τις ἀκούεται
ὥσπερ τινῶν ἀπὸ γῆς βοώντων;

ERM. Ναί, ὦ Μένιππε, οὐκ ἀφ' ἐνός γε χωρίου,
ἀλλ' οἱ μὲν ἐς τὴν ἐκκλησίαν συνελθόντες ἄσμενοι γε-
λῶσι πάντες ἐπὶ τῷ Λαμπίχου θανάτῳ καὶ ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ συνέχεται πρὸς τῶν γυναικῶν καὶ τὰ παῖδιά νεογνά
ὄντα ὁμοίως κἀκεῖνα ὑπὸ τῶν παίδων βάλλεται ἀφθόνοις
τοῖς λίθοις· ἄλλοι δὲ Διόφαντον τὸν ῥήτορα ἐπαινοῦσιν
ἐν Σικυῶνι ἐπιταφίους λόγους διεξιόντα ἐπὶ Κράτῳ
τούτῳ. Καὶ νῆ Δία γε ἡ Δαμασίου μήτηρ κωκύουσα
ἐξάργχει τοῦ θρήνου σὺν γυναιξὶν ἐπὶ τῷ Δαμασίᾳ· σέ
δὲ, ὦ Μένιππε, οὐδεὶς δακρύει, καθ' ἡσυχίαν δὲ κεί-
σαι μόνος.

13. MEN. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἀκούσῃ τῶν κυνῶν μετ'
ὀλίγον ὠρυομένων οἰκτιστον ἐπ' ἐμοὶ καὶ τῶν κοράκων
τυπτομένων τοῖς πτεροῖς, ὅπταν συνελθόντες θάπτωσί
με.

ERM. Γεννάδας εἶ, ὦ Μένιππε. Ἀλλ' ἐπεὶ κατα-
πεπλεύκαμεν ἡμεῖς, ὑμεῖς μὲν ἄπιτε πρὸς τὸ δικα-
στήριον εὐθεῖαν ἐκείνην προϊόντες, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ πορ-
θμεὺς ἄλλους μετελευσόμεθα.

MEN. Εὐπλοεῖτε, ὦ Ἑρμῇ· προΐωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς.
Τί οὖν ἐτι καὶ μέλλετε; πάντως δικασθῆναι δεήσει, καὶ
τὰς καταδικὰς φασὶν εἶναι βαρείας, τροχοὺς καὶ λί-
θους καὶ γῦπας· δειχθήσεται δὲ ὁ ἐκάστου βίος ἀκριβῶς.

11.

ΚΡΑΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ.

1. ΚΡΑΤ. Μοίριχον τὸν πλούσιον ἐγίγνωσκες, ὦ
Διόγενης, τὸν πάνυ πλούσιον, τὸν ἐκ Κορίνθου, τὸν τὰς
πολλὰς δολιάδας ἔχοντα, οὗ ἀνεψιὸς Ἀριστεάς, πλούσιος

RHET. Ecce enimvero, pono.

MERC. Bene habet : solve itaque retinacula ; scalam
nauticam attollamus ; ancora subducatur ; expande velum :
dirige, portitor, clavum. Bona nobis sit navigatio.

11. Quid ploratis, inepti, tuque maxime, philosophe,
cujus jam modo barba fuit evastata?

PHIL. Hoc scilicet, Mercuri, quod immortalem opinabar
animam esse.

MEN. Mentitur : nam alia sunt aperte, quæ ipsum pun-
gant.

MERC. Qualia?

MEN. Quod non amplius cœnabit magno sumtu apparatus
cœnas, neque de nocte egressus, clam omnibus, palliolo
caput obvolutus, circumibit in orbem lupanaria ; nec summo
mane decipiens juvenes sapientiæ prætextu argentum acci-
piet : hæc urunt eum.

PHIL. Tu autem, Menippe, non doles te mortuum esse?

MEN. Egone, qui festinavi ad mortem citante nemine?

12. Verum interea dum cœdimus sermones, nonne cla-
mor aliquis auditur tanquam a terra vociferantium?

MERC. Sane, Menippe, neque ab una tantum regione :
etenim hi in concionem coeuntes læti rident cuncti ob Lam-
pichi mortem ; ejusque uxor comprehensa tenetur a mulieri-
bus, et infantes teneri pariter et ipsi a pueris impetuntur
largis lapidibus : alii Diophantum rhetorem laudant Sicyone,
qui funebri oratione cohonestat exsequias hujus Cratonis.
Atque etiam profecto Damasie mater gemitus ciens præit
lessum cum feminis in funere Damasie : te vero nullus, o
Menippe, lacrimis prosequitur, quieteque jaces solus.

13. MEN. Nequaquam ; sed audies canes jamjam mise-
rabilius ululantes mei causa, corvosque flebilem in mo-
dum alis concrepantes, quando frequentes sepelient me.

MERC. Fortem te præstas, Menippe. Sed quoniam in
portum appulimus, vos abite ad tribunal, recta illac pro-
gressi : ego vero et portitor alios arcessemus.

MEN. Prospera sit vobis navigatio, Mercuri : nos autem
pedem promoveamus. Quid ergo vos amplius cunctamini?
omnino judicium subire oportebit : et pœnas aiunt esse
graves, rotas, saxa, vultures : exponetur autem palam
uniuscujusque vita.

11.

CRATETIS ET DIOGENIS.

1. CRAT. Mœrichum opulentum illum noras, Diogenes,
illum divitiis affluentem, domo Corinthium, cui multæ
erant onerariæ naves, cujus consobrinus est Aristæas, et

καὶ αὐτὸς

« ἢ μ' ἀνὸς

ΔΙΟΓ.

ΚΡΑΤ.

ἐκάτερος ἡ

ἐτίθεντο,

δεσπότην αὐ

στέας, εἰ π

οἱ δ' ἐθερά

κεῖα· καὶ οἱ

μενοὶ τὸ με

δαίων παῖδ

Ἀριστεά πα

τάλαντα πο

2. ΔΙΟΓ.

σαι γὰρ ἄξι

ΚΡΑΤ.

κληροὶ ἐς Ε

συγγενεῖς ὄν

γενέσθαι τὰ

ραν κατὰ μ

Ἰάπυγι ἀνετ

3. ΔΙΟΓ.

ἤμεν, οὐδὲν τ

ποτε ἠὲ ἄμην

σαιμι τῆς βα

ἐκ κοτίου πα

οὔμεις κληρο

πίθον καὶ τῇ

ΚΡΑΤ.

ὦ Διόγενης·

μησας καὶ ἐ

Περσῶν ἀρχῶ

ΔΙΟΓ. Τ

ΚΡΑΤ. Σ

ἐλευθερίαν.

ΔΙΟΓ. Ν

τὸν πλοῦτον

ταλιπών.

4. ΚΡΑΤ.

κτημάτων κα

προσδοκῶν, ἐ

ΔΙΟΓ. Εἰ

τοιαῦτα παρ'

τὰ σαπρὰ τῶν

ἐς αὐτοὺς ἢ σ

εὐθὺς καὶ διέρ

οἶόν τι πάσχο

τετρημένον π

καὶ ὄνυξι καὶ

ΚΡΑΤ. Ο

πλοῦτον, οἱ δὲ

τοῦ πορθμέως

LUCIANU

(377 - 379)

καὶ αὐτὸς ὢν; δὲ τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο εἰώθει ἐπιλέγειν
 « ἢ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγὼ σέ. »

ΔΙΟΓ. Τίνος ἔνεκα, ὦ Κράτης;

ΚΡΑΤ. Ἐθεράπευον ἀλλήλους τοῦ κλήρου ἔνεκα
 ἑκάτερος ἡλικιωταὶ ὄντες, καὶ τὰς διαθήκας ἐς τὸ φανερόν
 ἐτίθεντο, Ἀριστεάν μὲν ὁ Μοίριχος, εἰ προαποθάνοι,
 δεσπότην ἀφίεις τῶν ἑαυτοῦ πάντων, Μοίριχον δὲ ὁ Ἀρι-
 στεάς, εἰ προαπέλθοι αὐτοῦ. Ταῦτα μὲν ἐγγράπτο,
 οἱ δ' ἐθεράπευον ὑπερβαλλόμενοι ἀλλήλους τῇ κολα-
 κείᾳ· καὶ οἱ μάντιες, οἳ τε ἀπὸ τῶν ἀστρων τεχμαίρο-
 μενοι τὸ μέλλον οἳ τε ἀπὸ τῶν ὄνειράτων, ὥς γε Χαλ-
 δαίων παῖδες, ἀλλὰ καὶ ὁ Πύθιος αὐτὸς ἄρτι μὲν
 Ἀριστεά παρεῖχε τὸ κράτος, ἄρτι δὲ Μοίριχῳ, καὶ τὰ
 τάλαντα ποτὲ μὲν ἐπ' ἐκεῖνον, νῦν δ' ἐπὶ τοῦτον ἔρρεπε.

2. ΔΙΟΓ. Τί οὖν πέρας ἐγένετο, ὦ Κράτης; ἀκοῦ-
 σαι γὰρ ἄξιον.

ΚΡΑΤ. Ἀμφω τεθνήσκουσιν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας, οἱ δὲ
 κληροὶ ἐς Εὐνόμιον καὶ Θρασυκλέα περιήλθον ἀμφω
 συγγενεῖς ὄντας οὐδὲ πώποτε προμαντευομένους οὕτω
 γενέσθαι ταῦτα· διαπλέοντες γὰρ ἀπὸ Σικυῶνος ἐς Κίρ-
 ραν κατὰ μέσον τὸν πόρον πλαγίῳ περιπεσόντες τῷ
 Ἰάπυγι ἀνετράπησαν.

3. ΔΙΟΓ. Εὖ ἐποίησαν. Ἡμεῖς δὲ ὁπότε ἐν τῷ βίῳ
 ἦμεν, οὐδὲν τοιοῦτον ἐνενοοῦμεν περὶ ἀλλήλων· οὔτε ἐγὼ
 ποτε ἠϋζάμην Ἀντισθένην ἀποθανεῖν, ὥς κληρονομή-
 σαιμι τῆς βακτηρίας αὐτοῦ — εἶχε δὲ πάνυ καρτερὰν
 ἐκ κοίτου ποιησάμενος — οὔτε οἶμαι σὺ δὲ Κράτης ἐπε-
 θύμεις κληρονομεῖν ἀποθανόντος ἐμοῦ τὰ κτήματα, τὸν
 πίθον καὶ τὴν πήραν χοίνικας δύο θέρμων ἔχουσιν.

ΚΡΑΤ. Οὐδὲν γὰρ μοι τούτων ἔδει, ἀλλ' οὐδὲ σοί,
 ὦ Διόγενες· ἀ γὰρ ἐγρήν, σὺ τε Ἀντισθένης ἐκληρονό-
 μησας καὶ ἐγὼ σοῦ, πολλῇ μείζω καὶ σεμνότερα τῆς
 Περσῶν ἀρχῆς.

ΔΙΟΓ. Τίνα ταῦτα φής;

ΚΡΑΤ. Σοφίαν, αὐτάρκειαν, ἀλήθειαν, παρρησίαν,
 ἐλευθερίαν.

ΔΙΟΓ. Νῆ Δία, μέμνημαι καὶ τοῦτον διαδεξάμενος
 τὸν πλοῦτον παρ' Ἀντισθένης καὶ σοὶ ἔτι πλείω κα-
 ταλιπών.

4. ΚΡΑΤ. Ἄλλ' οἱ ἄλλοι ἡμέλουν τῶν τοιούτων
 κτημάτων καὶ οὐδεὶς ἐθεράπευεν ἡμᾶς κληρονομήσειν
 προσδοκῶν, ἐς δὲ τὸ χρυσίον πάντες ἔβλεπον.

ΔΙΟΓ. Εἰκότως· οὐ γὰρ εἶχον ἐνθα ἂν δέξαιτο τὰ
 τοιαῦτα παρ' ἡμῶν διερρυηκότες ὑπὸ τρυφῆς, καθάπερ
 τὰ σαπρὰ τῶν βαλλαντίων· ὥστε εἴ ποτε καὶ ἐμβάλοι τις
 ἐς αὐτοὺς ἢ σοφίαν ἢ παρρησίαν ἢ ἀλήθειαν, ἐξέπιπτεν
 εὐθὺς καὶ διέρρει, τοῦ πυθμένος στέγειν οὐ δυναμένου,
 οἷόν τι πάσχουσιν αἱ τοῦ Δαναοῦ αὔται παρθένοι εἰς τὸν
 τετρημένον πίθον ἐπαντλοῦσαι· τὸ δὲ χρυσίον ὁδοῦσι
 καὶ ὄνυξι καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐφύλαττον.

ΚΡΑΤ. Οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἔχομεν κἀνταῦθα τὸν
 πλοῦτον, οἱ δὲ ὀβολὸν ἤχουσι κομίζοντες καὶ τοῦτον ἄγχι
 τοῦ πορθμέως.

LUCIANUS. I.

ipse dives? qui Homericum illud solebat dictitare, « Aut
 tu tolle me, aut ego te. »

DIOG. Quid ita, Crates?

CRAT. Mutuis obsequiis captabant alter alterius hæredi-
 tatem, æquales; et testamenti quidem tabulas in propatulo
 proponebant, Aristea Mærichus, si prius decederet, domino
 relicto suorum omnium; Mæricho vicissim Aristetas, si ante
 eum abiret. Hæc quidem in testamento erant scripta: illi
 vero observabant sese invicem, antecedere alter alterum
 adulatione conantes. Vates etiam, sive ab astris conjecta-
 rent futura, sive ex somniis, sive Chaldæorum imbuti di-
 sciplina, quin et ipse Pythius modo Aristetæ tribuebat vi-
 ctorem, modo Mæricho; lancesque nunc ad istum, mox ad
 illum vergebant.

DIOG. Quem ergo exitum res habuit, Crates? est enim
 audire operæ pretium.

CRAT. Ambo mortem obierunt eodem die; hæreditates
 autem ad Eunomium et Thrasychem inopinato pervenerunt,
 cognatos utrumque nullo unquam mentis præsagio divinan-
 tes hæc ita fore: Mærichus enim et Aristetas quum Sicyone
 trajicerent Cirrham, medioque cursu in obliquum Iapygem
 incidissent, eversa navi perierunt.

3. DIOG. Bonum factum. Verum nos, quando in vita
 eramus, nihil tale cogitabamus de nobis invicem; neque
 unquam optavi Antisthenem emori, ut hæreditatem nanci-
 scerer ejus baculi: habebat autem admodum robustum,
 quem ex oleastro ipse confecerat. Neque tu, puto, Crates,
 cupiebas hæres esse, mortuo me, bonorum, dolii peræque
 chœnices lupinorum duos habentis.

CRAT. Quippe nihil mihi istis erat opus: at nec tibi,
 Diogenes; quam enim decebat tu ab Antisthene adeptus es
 hæreditatem, ego autem abs te, multo majorem gravioris-
 que momenti quam Persarum imperium.

DIOG. Quæ tu bona dicis?

CRAT. Sapientiam, frugalitatem parvo contentam, veri-
 tatem, loquendi fiduciam, animi libertatem.

DIOG. Memini profecto eas me opes accepisse ab Anti-
 sthene, tibi que etiam ampliores reliquisse.

4. CRAT. At ceteri non curabant ejusmodi possessiones,
 nemoque nos assectabatur talis hæreditatis spe; siquidem
 auro omnes inhiabant.

DIOG. Quippeni: neque enim habebant ubi recondere
 accepta a nobis talia bona, diffuentes præ luxu, veluti
 rupta vetustate marsupia. Proinde si quis vel immitteret
 in eos sive sapientiam, sive libertatem loquendi, sive veri-
 tatem, excidebat protinus et diffuebat, quum fundus in-
 gesta continere nequiret; quale quiddam accidit Danaï filia-
 bus istis, quæ in perforatum dolium haustam aquam
 infundunt: aurum vero dentibus unguibusque et omni
 machina custodiebant.

CRAT. Propterea nos quidem habebimus hic quoque
 nostras divitias: hi autem obolum scilicet apportabunt,
 eumque ad portitorem usque tantum.

12.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ANNIBΟΥ, ΜΙΝΩΣ ΚΑΙ
ΣΚΗΠΙΩΝΟΣ.

1. ΑΛΕΞ. Ἐμὲ δεῖ προκεκρίσθαι σου, ὦ Λίβυ·
ἀμείνων γάρ εἰμι.

ANN. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐμέ.

ΑΛΕΞ. Οὐκοῦν ὁ Μίνως δικασάτω.

MIN. Τίνες δὲ ἐστέ;

ΑΛΕΞ. Οὗτος μὲν Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος, ἐγὼ
δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου.

MIN. Νῆ Δία ἐνδοξοί γε ἀμφοτέροι. Ἀλλὰ περὶ
τίνος ὑμῖν ἡ ἔρις;

ΑΛΕΞ. Περὶ προεδρίας· φησὶ γὰρ οὗτος ἀμείνων
γεγενῆσθαι στρατηγὸς ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἅπαντες
ἴσασιν, οὐχὶ τούτου μόνον, ἀλλὰ πάντων σχεδὸν τῶν
πρὸ ἐμοῦ φημί διενεγκεῖν τὰ πολέμια.

MIN. Οὐκοῦν ἐν μέρει ἐκάτερος εἰπάτω, σὺ δὲ πρῶ-
τος ὁ Λίβυς λέγε.

2. ANN. Ἐν μὲν τοῦτο, ὦ Μίνως, ὠνάμην, ὅτι
ἐνταῦθα καὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέμαθον· ὥστε οὐδὲ
ταύτῃ πλέον οὗτος ἂν ἐνέγκαιτό μου. Φημί δὲ τούτους
μάλιστα ἐπαίνου ἀξίους εἶναι, ὅσοι τὸ μὴδὲν ἐξ ἀρχῆς
ὄντες ὁμῶς ἐπὶ μέγα προεχώρησαν δι' αὐτῶν δυνάμιν
τε περιβαλλόμενοι καὶ ἀξιοὶ δόξαντες ἀρχῆς. Ἐγὼ γ'
οὖν μετ' ὀλίγων ἐξορμήσας εἰς τὴν Ἰβηρίαν τὸ πρῶτον
ὑπαρχος ὢν τῶ ἀδελφῷ μεγίστων ἡξιώθην ἄριστος
κριθεὶς, καὶ τοὺς τε Κελτίβηρας εἶλον καὶ Γαλατῶν
ἐκράτησα τῶν ἐσπερίων καὶ τὰ μεγάλα ὄρη ὑπερβάς
τὰ περὶ τὸν Ἡριδανὸν ἅπαντα κατέδραμον καὶ ἀνα-
στάτους ἐποίησα τοσαύτας πόλεις καὶ τὴν πεδινὴν
Ἰταλίαν ἐχειρωσάμην καὶ μέχρι τῶν προαστείων τῆς
προϋχούσης πόλεως ἦλθον καὶ τοσούτους ἀπέκτεινα
μιάς ἡμέρας, ὥστε τοὺς δακτυλίους αὐτῶν μεδίμνοις
ἀπομετρήσαι καὶ τοὺς ποταμοὺς γεφυρῶσαι νεκροῖς.
Καὶ ταῦτα πάντα ἔπραξα οὔτε Ἀμμωνος υἱὸς ὄνομα-
ζόμενος οὔτε θεὸς εἶναι προσποιούμενος ἢ ἐνύπνια τῆς
μητρὸς διεξιὼν, ἀλλ' ἄνθρωπος εἶναι ὁμολογῶν, στρα-
τηγοῖς τε τοῖς συνετωτάτοις ἀντεξεταζόμενος καὶ στρα-
τιώταις τοῖς μαχιμωτάτοις συμπλεκόμενος, οὐ Μήδους
καὶ Ἀρμενίου καταγωνιζόμενος ὑποφεύγοντας πρὶν
διώκειν τινὰ καὶ τῷ τολμήσαντι παραδιδόντας εὐθὺς
τὴν νίκην.

3. Ἀλέξανδρος δὲ πατρώαν ἀρχὴν παραλαβὼν ἠϋξησε
καὶ παρὰ πολὺ ἐξέτεινε χρησάμενος τῇ τῆς τύχης
ὁρμῇ. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐνίκησέ τε καὶ τὸν ὀλεθρον ἐκείνον
Δαρεῖον ἐν Ἰσῶν τε καὶ Ἀρβήλοις ἐκράτησεν, ἀποστὰς
τῶν πατρῶων προσκυνεῖσθαι ἡξίου καὶ ἐς δίαίταν τὴν
Μηδικὴν μετεδιήτησεν ἑαυτὸν καὶ ἐμιαιφόνει ἐν τοῖς
συμποσίοις τοὺς φίλους καὶ συνελάμβανεν ἐπὶ θανάτῳ.
Ἐγὼ δὲ ἦρξα ἐπ' ἰσῆς τῆς πατρίδος, καὶ ἐπειδὴ μετε-
πέμπετο τῶν πολεμίων μεγάλῳ στόλῳ ἐπιπλευσάντων
τῇ Λιβύῃ, ταχέως ὑπήκουσα, καὶ ἰδιώτην ἑμαυτὸν πα-

12.

ALEXANDRI, ANNIBALIS, MINOIS,
SCIPIONIS.

1. ALEX. Me par est præponi tibi, Afer : melior enim
sum.

ANN. Neutiquam ; verum me.

ALEX. Ergo Minos causam disceptet.

MIN. Quinam estis ?

ALEX. Hic Annibal Carthaginensis : ego Alexander
Philippi filius.

MIN. Profecto clari uterque : sed qua de re orta vobis lis
est ?

ALEX. De primæ sedis jure : fert enim hicce se præ-
stantiorem exstitisse imperatorem me ; ego vero, quemad-
modum omnes norunt, non illi solum, sed cunctis fere,
qui ante me fuerunt, aio me præstitisse belli peritia.

MIN. Ergo per vices uterque dicat : tu prior, Afer, causam
tuam age.

2. ANN. Id quidem unum, Minos, me juvat, quod hic
loci Græcum etiam sermonem edidicerim, ut ne hac quidem
parte hic præ me quicquam habeat præcipui. Eos autem
pono maxime laude dignos esse, quotcumque quum initio
nihil essent, tamen ad magnum potentiae fastigium proces-
serunt, per se opibus comparatis, aptique imperio habiti.
Ego itaque cum paucis transgressus in Hispaniam, quum
primum sub fratris auspiciis dux fuisset, summæ rerum
præfui, belli peritissimus judicatus. Exinde Celtiberos in po-
testatem redegi, Gallos occidentales devici, superatisque
magnis montibus, quæ circa Padum sunt omnia sum de-
populatus, et sedibus emovi tot urbes ; campestram Italiam
subjeci ; ad suburbia usque primariæ urbis perveni, tot
interfeci uno die, ut annulos eorum modiis sim mensus,
inque fluviis cadaverum pontes struxerim. Hæc omnia
gessi, qui neque Ammonis filius dicebar, neque deus esse
videri volebam, nec somnia matris fabulabar ; sed me ho-
minem esse fassus, cumque ducibus prudentissimis compa-
ratus, et cum militibus pugnacissimis congressus : non
Medos Armeniosque debellans, prius aufugientes quam
aliquis insequatur, et audenti statim cedentes victoriam.

3. Alexander autem, quum paternum imperium susce-
pisset, id auxit et multis partibus ampliavit, usus secundo
fortunæ impetu. At postquam vicit illum nullius prelii
Darium, atque ad Issum et Arbelis superior fuit, per-
tæsus patrii moris, adorari volebat, atque in Medicam illam
et effeminatam vivendi rationem degeneravit ; tum impie
trucidabat inter convivia amicos, comprehendebatque ad
mortem ducendos. Ego contra præfui æquo jure patriæ,
atque ubi me domum arcessebat, hostibus magna classe
adortis Africam, e vestigio parui, inque privatum præ-

(28)
ρέσ
γμο
παι
τος
δευ
έστ
έστ
δέδε
διὰ
ἀνδρ
Μ
ὡς Α
τί πρ
4.
οὐτω
σε οἱ
Ὅμο
ὦν ἔ
ταρα
τῇλθ
λεία
Μακ
πατῆ
δεινόν
γους
ἐκράτ
νίαν
νος ἡ
πολλὰ
5.
ὕμιν
πορθ
σχεδιά
Καὶ τ
σκεσθ
ἐν Ἀρ
καὶ τὸ
ἐλέφαν
Σκύθα
Τάναϊ
εὐ ἐπο
θεὸς ἐδ
τὸ μέγ
τες περ
6.
θανον,
καθάπε
ὡς γὰρ
ισχύϊ,
δὲ ἡ πρ
φῆν, ἐκ
ραῖς συ
καθηδυ
ξας ἐπὶ

(385 - 387)

ρέσχον καὶ καταδικασθεὶς ἤνεγκα εὐγνωμόνως τὸ πρᾶγμα. Καὶ ταῦτα ἔπραξα βάρβαρος ὢν καὶ ἀπαιδέυτος παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ οὔτε Ὅμηρον ὥσπερ οὐδὲ δευθεὶς, μόνῃ δὲ τῇ φύσει ἀγαθῇ χρησάμενος. Ταῦτά ἐστιν ἃ ἐγὼ Ἀλεξάνδρου ἀμείνων φημι εἶναι. Εἰ δὲ ἐστὶ καλλίων οὗτοσι, διότι διαδήματι τὴν κεφαλὴν διεδέδετο, Μακεδόσι μὲν ἴσως καὶ ταῦτα σεμνὰ, οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἀμείνων δόξειεν ἂν γενναίου καὶ στρατηγικοῦ ἀνδρὸς τῇ γνώμῃ πλέον ἢ περὶ τῇ τύχῃ κεχρημένου.

MIN. Ὁ μὲν εἶρηκεν οὐκ ἀγεννῇ τὸν λόγον οὐδ' ὡς Λίβυν εἰκὸς ἦν ὑπὲρ αὐτοῦ. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλέξανδρε, τί πρὸς ταῦτα φῆς;

4. ALEX. Ἐχρῆν μὲν, ὦ Μίνως, μηδὲν πρὸς ἄνδρα οὕτω θρασὺν ἀποκρίνασθαι· ἱκανὴ γάρ ἡ φήμῃ διδάξαι σε οἷός μὲν ἐγὼ βασιλεὺς, οἷός δὲ οὗτος ληστής ἐγένετο. Ὅμως δὲ ὅρα εἰ κατ' ὀλίγον αὐτοῦ διήνεγκα, ὅς νέος ὢν ἔτι παρελθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα καὶ τὴν ἀρχὴν τεταραγμένην κατέσχον καὶ τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς μετήλθον, κατὰ φόβησας τὴν Ἑλλάδα τῇ Θηβαίων ἀπωλείᾳ στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθεὶς οὐκ ἡξίωσα τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπων ἀγαπᾶν ἀρχεῖν ὁπόσων δὲ πατὴρ κατέλιπεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπιστήσας τὴν γῆν καὶ δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ μὴ ἀπάντων κρατῆσαιμι, ὀλίγους ἄγων ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐπὶ τε Γρανικῷ ἐκράτησα μεγάλην μάχην καὶ τὴν Λυδίαν λαβὼν καὶ Ἰωνίαν καὶ Φρυγίαν καὶ ὅλως τὰ ἐν ποσὶν αἰεὶ χειρούμενος ἦλθον ἐπὶ Ἰσθμὸν, ἔνθα Δαρεῖος ὑπέμεινε μυριάδας πολλὰς στρατοῦ ἄγων.

5. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου, ὦ Μίνως, ὑμεῖς ἴστε ὅσους ὑμῖν νεκροὺς ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας κατέπεμψα· φησὶ γοῦν ὁ πορθμεὺς μὴ διαρκέσαι αὐτοῖς τότε τὸ σκάφος, ἀλλὰ σχεδίας πηξαμένους τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαπλεῦσαι. Καὶ ταῦτα διέπραττον αὐτὸς προκινδυνεύων καὶ τιτρώσκεισθαι ἀξιῶν. Καὶ ἵνα σοὶ μὴ τὰ ἐν Τύρῳ μηδὲ τὰ ἐν Ἀρβήλοις διηγῆσωμαι, ἀλλὰ καὶ μέχρι Ἰνδῶν ἦλθον καὶ τὸν Ὠκεανὸν ὅρον ἐποίησάμην τῆς ἀρχῆς καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτῶν εἶλον καὶ Πῶρον ἐχειρωσάμην, καὶ Σκύθας δὲ οὐκ εὐκαταφρονήτους ἄνδρας ὑπερβὰς τὸν Τάναϊν ἐνίκησα μεγάλην ἵππομαχίαν, καὶ τοὺς φίλους εὖ ἐποίησα καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμιυνάμην. Εἰ δὲ καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἀνθρώποις, συγγνωστοὶ ἐκεῖνοι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων καὶ τοιοῦτόν τι πιστεύσαντες περὶ ἐμοῦ.

6. Τὸ δ' οὖν τελευταῖον ἐγὼ μὲν βασιλεύων ἀπέθανον, οὗτος δὲ ἐν φυγῇ ὢν παρὰ Προυσίᾳ τῷ Βιθυνῷ, καθάπερ ἀξιὸν ἦν πανουργότατον καὶ ἀμώτατον ὄντα· ὡς γὰρ δὴ ἐκράτησε τῶν Ἰταλῶν, ἐὼ λέγειν ὅτι οὐκ ἰσχυρῇ, ἀλλὰ πονηρίᾳ καὶ ἀπιστίᾳ καὶ δόλοις, νόμιμον δὲ ἢ προφανὲς οὐδέν. Ἐπεὶ δὲ μοι ὠνεῖδισε τὴν τρυφήν, ἐκλελῆσθαι μοι δοκεῖ ὅσα ἐποίει ἐν Καπύῃ ἐταίραις συνὼν καὶ τοὺς τοῦ πολέμου καιροὺς ὁ θαυμάσιος καθυδουπαθῶν. Ἐγὼ δὲ εἰ μὴ μικρὰ τὰ ἐσπέρια δόξας ἐπὶ τὴν ἑω μάλλον ὥρμησα, τί ἂν μέγα ἔπραξα

bui : condemnatus tuli animo moderato casum. Hac feci barbarus et expers disciplinæ Græcæ, neque Homeri, prout hicce, carmina recitando decantans, nec sub Aristotele sophista doctrinis imbutus, at sola usus natura bona. Hæc sunt quibus ego Alexandro præstare me fero : ille autem si pulchrior est, quia diademate caput habet revinctum, apud Macedonas ista forte majestatem habent ; attamen idcirco præferendus non existimetur viro strenuo, atque artibus imperatoriis instructo, qui solerti prudentia plus quam fortuna fuerit usus.

MIN. Hic certe dixit masculam orationem, nec qualem ab Afro expectasses, pro se : tu, Alexander, quid ad illa respondes?

4. ALEX. Nihil oportebat, Minos, homini respondere tam audaci : satis enim te fama docuerit, qualis ego rex, hic contra qualis fuerit latro : vide tamen, an parvo intervallo illum superarim, qui juvenis adhuc rerum administrationem aggressus, impertum turbatum continui, et percussores parentis supplicio sum ultus ; tum percussis Thebanorum excidio Græcis, dux eorum suffragiis lectus indignum existimavi, si soli Macedonum regno incubans contentus essem imperio a patre mihi relicto : sed universum mente terrarum orbem complexus, intolerandumque putans, nisi omnium forem dominus, paucis mecum ductis militibus invasi Asiam ; ad Granicum magno prælio fui superior ; Lydiaque capta, Ionia et Phrygia, in summa proxima quæque subjiciens perveni ad Issum, ubi Darius expectabat cum immensa copiarum multitudine.

5. Exinde, Minos, vos non præterit, quot vobis mortuos uno die huc demiserim : portitor quidem affirmat, non suffecisse ipsis tunc cymbam, sed ratibus junctis plurimos eorum trajecisse. Equidem ista agebam ipse me ante alios periculis offerens, vulnerarique pulchrum ducens. Et ne tibi quæ Tyri sunt gesta, quæque Arbelis enarrem, ad Indos usque penetravi, Oceanumque limitem feci imperii, elephantos eorum cepi, Porum subegi : Scythas etiam, minime contemnendos viros, transgressus Tanaim magna devici equestri pugna : amicis benefeci, inimicos ultus sum. Quodsi deus etiam videbar hominibus, veniam illi merentur ob magnitudinem rerum gestarum tale quiddam de me sibi persuadentes.

6. Denique ego regnans diem obii ; hicce patria extorris apud Prusiam Bithynum, ut dignum erat fraudulentissimo crudelissimoque homine. Nam quomodo superavit Italos, mitto dicere ; non fortitudine sane, sed malitia, perfidia et dolis ; nihil autem in præliis justum atque apertum. Quandoquidem vero mihi exprobravit luxuriam, oblitus mihi videtur qualia fecerit Capuæ, meretriculis affixus et belli opportunitates in deliciis disperdens. Ego autem nisi, parvifactis orbis occidui rebus, in Orientem iruissem, quid grande præstitissem Italia incruente capta,

Ἰταλίαν ἀναιμωτὶ λαβὼν καὶ Λιβύην καὶ τὰ μέγρι Γαδείρων ὑπαγόμενος; Ἄλλ' οὐκ ἀξιόμαχα ἔδοξέ μοι ἔχειν ὑποπτήσσοντα ἤδη καὶ δεσπότην ὁμολογοῦντα. Ἰῆρχα· σὺ δέ, ὦ Μίνως, δίκαιε· ἱκανὰ γὰρ ἀπὸ πολλῶν καὶ ταῦτα.

7. ΣΚΗΠ. Μὴ πρότερον, ἢν μὴ καὶ ἐμοῦ ἀκούσης.

ΜΙΝ. Τίς γὰρ εἶ, ὦ βέλτιστε; ἢ πόθεν ὦν ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἰταλιώτης Σκηπίων στρατηγὸς ὁ καθελὼν Καρχηδόνα καὶ κρατήσας Λιβύων μεγάλαις μάχαις.

ΜΙΝ. Τί οὖν καὶ σὺ ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἀλεξάνδρου μὲν ἤττων εἶναι, τοῦ δὲ Ἀννίβου ἀμείνων, ὃς ἐδίωξα νικήσας αὐτὸν καὶ φυγεῖν κατηνάγκασα ἀτίμως. Πῶς οὖν οὐκ ἀναίσχυντος οὗτος, ὃς πρὸς Ἀλέξανδρον ἀμιλλᾶται, ὃς οὐδὲ Σκηπίων ἐγὼ ὁ νενικηκὼς ἐμαυτὸν παραβάλλεσθαι ἀξιῶ;

ΜΙΝ. Νῆ Δ' εὐγνώμονα φῆς, ὦ Σκηπίων· ὥστε πρῶτος μὲν κεκρίσθω Ἀλέξανδρος, μετ' αὐτὸν δὲ σὺ, εἴτα, εἰ δοκεῖ, τρίτος Ἀννίβας οὐδὲ οὗτος εὐκαταφρόνητος ὢν.

13.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

1. ΔΙΟΓ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε; καὶ σὺ τέθνηκας ὥσπερ ἡμεῖς ἅπαντες;

ΑΛΕΞ. Ὅραξ, ὦ Διόγενης· οὐ παράδοξον δὲ εἰ ἄνθρωπος ὢν ἀπέθανον.

ΔΙΟΓ. Οὐκοῦν ὁ Ἀμμων ἐψεύδετο λέγων ἑαυτοῦ σε εἶναι, σὺ δὲ Φιλίππου ἄρα ἦσθα;

ΑΛΕΞ. Φιλίππου δηλαδή· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθνήκειν Ἀμμωνος ὢν.

ΔΙΟΓ. Καὶ μὴν καὶ περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος ὁμοία ἐλέγετο, δράκοντα ὁμιλεῖν αὐτῇ καὶ βλέπεσθαι ἐν τῇ εὐνῇ, εἴτα οὕτω σε τεχθῆναι, τὸν δὲ Φίλιππον ἐξηπατῆσθαι οἰόμενον παρ' ἑαυτοῦ σε εἶναι.

ΑΛΕΞ. Κἀγὼ ταῦτα ἤκουον ὥσπερ σὺ, νῦν δὲ ὁρῶ ὅτι οὐδὲν ὑγιὲς οὔτε ἡ μήτηρ οὔτε οἱ τῶν Ἀμμωνίων προφητὰι ἔλεγον.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ τὸ ψεῦδος αὐτῶν οὐκ ἄχρηστόν σοι, ὦ Ἀλέξανδρε, πρὸς τὰ πράγματα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ ὑπέπτησαν θεὸν εἶναι σε νομίζοντες.

2. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, τί νη τὴν τοσαύτην ἀρχὴν καταλέλοιπας;

ΑΛΕΞ. Οὐκ οἶδα, ὦ Διόγενης· οὐ γὰρ ἔφθασα ἐπισχεῖν τι περὶ αὐτῆς, ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι ἀποθνήσκων Περδίκκα τὸν δακτύλιον ἐπέδωκα. Πλὴν ἀλλὰ τί γελᾷς, ὦ Διόγενης;

ΔΙΟΓ. Τί γὰρ ἄλλο ἢ ἀνεμνήσθην οἷα ἐποίει ἡ Ἑλλάς, ἄρτι σε παρειληφότα τὴν ἀρχὴν κολακεύοντες καὶ προστάτην αἰρούμενοι καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἐνιοὶ δὲ καὶ τοῖς δώδεκα θεοῖς προστιθέντες καὶ οἰκοδομοῦντές σοι νεῶς καὶ θύοντες ὡς δράκοντος υἱῷ.

Libyaeque et cunctis ad Gades usque subactis? At illae partes bello mihi dignae non videbantur, ut quae ultro jam metu jugum subirent ac dominum faterentur. Dixi : tu, Minos, judica : haec enim ipsa de multis sufficiunt.

7. SCIP. Ne prius tamen, nisi de me quoque audiveris. MIN. At quis tu es, virorum optime? aut unde domo dicturus eris?

SCIP. Italus Scipio, imperator, qui delevi Carthaginem, Afrosque devici magnis praeliis.

MIN. Quid igitur porro tu dices?

SCIP. Alexandro quidem me concedere, verum Annibalem anteire, ut qui victum illum pepuli fugamque turpem capessere coegi. Quomodo non impudens igitur hicce, qui cum Alexandro contendat, cui ne ego quidem Scipio, qui cum superavi, comparari sustineo?

MIN. Ita me Jupiter amet, aequum loquere, Scipio : quare primo quidem loco ponatur Alexander; tu illi secundus esto : postea, si videtur, Annibal, ne ipse quidem facile contemnendus.

13.

DIOGENIS ET ALEXANDRI.

1. DIOG. Quid hoc, Alexander? et tu mortuus es perinde atque nos omnes?

ALEX. Res apparet, Diogenes : nec valde mirandum, si homo natus mortem obii.

DIOG. Igitur Ammon mentiebatur te praedicans suum esse filium, quum tu interea Philippi fores?

ALEX. Nempe Philippi : neque enim Ammone genitus decessissem.

DIOG. Atqui etiam de Olympiade similia quaedam ferebantur, draconem cum ea rem habere et conspici in lecto; tum ita te fuisse prognatum, Philippum vero deceptum, qui opinaretur se tibi patrem esse.

ALEX. Et ego non secus ista, quam tu, audiebam : nunc video nihil veri nec matrem, neque Ammoniorum vates dixisse.

DIOG. Verum mendacium eorum non inutile tibi, Alexander, ad res gerendas fuit : multi enim metu succumbebant, deum esse te rati.

2. At cedo mihi, cui illud tantum imperium reliquisti?

ALEX. Nescio sane, Diogenes : nam nihil antequam morerer mandavi quicquam de eo, nisi hoc solum, quod animam agens Perdiccae annulum tradidi. Interea tu quid rides, Diogenes?

DIOG. Quid scilicet aliud quam in memoriam revocavi qualia faceret Graecia, te suscepto jam modo imperio adulati, praefectumque capientes et imperatorem adversum barbaros : nonnulli etiam duodecim diis adjungebant, templaque et sacra faciebant tanquam serpentis filio.

(392 - 391)

3. Ἄλλ' εἰπέ μοι, ποῦ σε οἱ Μακεδόνες ἔθαψαν;

ΑΛΕΞ. Ἐτι ἐν Βαβυλῶνι κεῖμαι τριακοστὴν ταύτην ἡμέραν, ὑπισχνεῖται δὲ Πτολεμαῖος ὁ ὑπασπιστής, ἣν ποτε ἀγάγῃ σχολὴν ἀπὸ τῶν θορύβων τῶν ἐν ποσίν, ἐς Αἴγυπτον ἀπαγαγὼν θάψειν ἐκεῖ, ὡς γενοίμην εἰς τῶν Αἰγυπτίων θεῶν.

ΔΙΟΓ. Μὴ γελάσω οὖν, ὦ Ἀλέξανδρε, ὁρῶν ἐν ἄδου ἔτι σε μωραίνοντα καὶ ἐλπίζοντα Ἄνουβιν ἢ Ὅσιριν γενήσεσθαι; Πλὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ θειότατε, μὴ ἐλπίσης· οὐ γὰρ θέμις ἀνελθεῖν τινα τῶν ἀπαξ διαπλευσάντων τὴν λίμνην καὶ ἐς τὸ εἶσω τοῦ στομίου παρελθόντων· οὐ γὰρ ἀμελής ὁ Αἰακὸς οὐδ' ὁ Κέρβερος εὐκαταφρόνητος.

4. Ἐκεῖνο δέ γε ἡδέως ἂν μάθοιμι παρὰ σοῦ, πῶς φέρεις, ὁπόταν ἐννοήσης, ὅσων εὐδαιμονίαν ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν ἀφῆξαι, σωματοφύλακας καὶ ὑπασπιστάς καὶ σατράπας καὶ χρυσὸν τοσοῦτον καὶ ἔθνη προσκυνοῦντα καὶ Βαβυλῶνα καὶ Βάκτρα καὶ τὰ μεγάλα θηρία καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐξελαύνοντα διαδεδεμένον ταινίᾳ λευκῇ τὴν κεφαλὴν πορφυρίδα ἐμπεπορημένον. Οὐ λυπεῖ ταῦτά σε ὑπὸ τὴν μνήμην ἰόντα; Τί δακρύεις, ὦ μάταιε; οὐδὲ ταῦτά σε ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης ἐπαίδευσε, μὴ οἶσθαι βέβαια εἶναι τὰ παρὰ τῆς τύχης;

5. ΑΛΕΞ. Ὁ σοφός; ἀπάντων ἐκεῖνος κολάκων ἐπιτριπτότατος ὢν. Ἐμὲ μόνον ἔασον τὰ Ἀριστοτέλους εἰδέναι, ὅσα μὲν ἤτησε παρ' ἐμοῦ, οἷα δὲ ἐπέστελλεν, ὡς δὲ κατεχρήτό μου τῇ περὶ παιδείαν φιλοτιμίᾳ θωπεύων καὶ ἐπαινῶν ἄρτι μὲν πρὸς τὸ κάλλος, ὡς καὶ τοῦτο μέρος ὃν τ' ἀγαθοῦ, ἄρτι δὲ ἐς τὰς πράξεις καὶ τὸν πλοῦτον. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἡγεῖτο εἶναι, ὡς μὴ αἰσχύνοντο καὶ αὐτὸς λαμβάνων· γόης, ὦ Διόγενες, ἄνθρωπος καὶ τεχνίτης. Πλὴν ἀλλὰ τοῦτό γε ἀπολέλαυκά αὐτοῦ τῆς σοφίας, τὸ λυπεῖσθαι ὡς ἐπὶ μεγίστοις ἀγαθοῖς ἐκείνοις, ἃ κατηριθμήσω μικρῶν γε ἐμπροσθεν.

6. ΔΙΟΓ. Ἄλλ' οἶσθα δὲ δράσεις; ἄκος γάρ σοι τῆς λύπης ὑποθήσομαι. Ἐπεὶ ἐνταῦθά γε ἐλλέβορος οὐ φύεται, σὺ δὲ καὶ τὸ Λήθης ὕδωρ χανδὸν ἐπισπασάμενος πίε καὶ αὖθις πίε καὶ πολλάκις· οὕτω γὰρ παύσῃ ἐπὶ τοῖς Ἀριστοτέλους ἀγαθοῖς ἀνιώμενος. Καὶ γὰρ Κλεῖτον ἐκεῖνον ὁρῶ καὶ Καλλισθένην καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐπὶ σὲ ὁρμῶντας, ὡς διασπάσαιντο καὶ ἀμύναιντό σε ὢν ἑδρασας αὐτούς. Ὡστε τὴν ἑτέραν σὺ ταύτην βάδιζε καὶ πῖνε πολλάκις, ὡς ἔφην.

14.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

1. ΦΙΛ. Νῦν μὲν, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐκ ἂν ἔξαρκος γένοιτο μὴ οὐκ ἐμὸς υἱὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἂν ἐτερονήκεις Ἀμμωνός γε ὢν.

3. At quaeso, ubi te Macedones sepeliverunt?

ALEX. Etiamnum Babylone jaceo tricesimum hunc diem: promittit autem Ptolemæus satelles, si quando otium agat a turbis quæ nunc urgent, se in Ægyptum me delatum humaturum ibi, ut unus fiam Ægyptiorum deorum.

DIOG. Non ego rideam, Alexander, quum te video in Orco quoque desipientem, sperantemque fore ut Anubis aut Osiris evadas? At tu tamen ista, divinissime, ne speres: fas enim non est, sursum redire quemquam eorum, qui semel trajecerunt hanc paludem, et citra ostium illud sese penetrarunt; neque enim Æacus est negligens, nec talis Cerberus, quem facile contemnas.

4. Istud autem perlibenter didicerim a te, quo animo feras, quum cogitando percenses, quanta felicitate in terra relictâ huc adveneris; corporis custodes inquam, satellites, satrapas, auri tantum numerum, populos adorantes, Babylonem, Bactra, immanes belluas, honorem, et gloriam; idque præterea, insignem esse curru vehementem, religatum tæniâ candidâ caput, purpuream vestem fibula substrictam gerentem: non illa te pungunt mentem subeuntia? Quid lacrimaris, inepte? ne istud quidem te docuit sapiens Aristoteles, non putare certa esse fortunæ dona?

5. ALEX. Sapiens ille? omnium iste adulatorum est perditissimus; me solum sine ad Aristotelem quæ spectant scire, quam multa petierit a me, quales literas miserit, quam fuerit abusus meo doctrinarum ambitioso studio, dum blande assentatur, laudatque nunc ob pulchritudinem, quasi et illa pars sit boni; nunc ob res gestas et divitias: etenim illud etiam esse bonum ducebat, ut nullo pudore deterritus oblatas a me opes acciperet: præstigiator, Diogenes, plane, et mirus artifex. Illum adeo percepi fructum ex ejus sapientia, ut doceam amissis, quasi maximis bonis, rebus illis, quas denumerasti paulo ante.

6. DIOG. At scin' tu, quid facias? remedium enim tibi doloris suggeram. Quandoquidem hicce loci helleborus non nascitur, tu certe Lethes aquam ore patulo ductam bibe, iterumque bibe et sæpius; sic enim desines propter Aristotelis bonorum amissionem dolore cruciari. Verum et Clitum illum video, et Callisthenem, aliosque multos in te irruentes, ut discerpant, atque ulciscantur injurias a te illatas. Quare tu alteram illam viam ingredi, et bibe sæpius, ut dixi.

14.

PHILIPPI ET ALEXANDRI.

1. PHIL. Nunc sane, Alexander, infitias haud iveris te filium esse meum; nequaquam enim mortuus fores, si quidem Ammonis esses.

ΑΛΕΞ. Οὐδ' αὐτὸς ἠγνόουν, ὦ πάτερ, ὡς Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου υἱὸς εἰμι, ἀλλ' ἐδεξάμην τὸ μάντευμα ὡς χρήσιμον ἐς τὰ πράγματα οἰόμενος εἶναι.

ΦΙΛ. Τί λέγεις; χρήσιμον ἐδόκει σοι τὸ παρέχειν σεαυτὸν ἐξαπατηθῆσόμενον ὑπὸ τῶν προφητῶν;

ΑΛΕΞ. Οὐ τοῦτο, ἀλλ' οἱ βάρβαροι κατεπλάγησάν με καὶ οὐδεὶς ἐτι ἀντίστατο οἰόμενοι θεῷ μάχεσθαι, ὥστε ῥᾶν ἐκράτουν αὐτῶν.

2. ΦΙΛ. Τίνων δὲ ἐκράτησας σύ γε ἀξιωμαίων ἀνδρῶν, δὲ δειλοῖς αἰὲ ξυνηνέχθης τοξάρια καὶ πελτάρια καὶ γέροα οἰσύνια προβεβλημένοις; Ἑλλήνων κρατεῖν ἔργον ἦν, Βοιωτῶν καὶ Φωκίων καὶ Ἀθηναίων, καὶ τὸ Ἀρκάδων ὀπλιτικὸν καὶ τὴν Θετταλὴν ἵππον καὶ τοὺς Ἰλρείων ἀκοντιστὰς καὶ τὸ Μαντινέων πελταστικὸν ἢ Θρᾷκας ἢ Ἰλλυριοὺς ἢ καὶ Παίονας χειρώσασθαι, ταῦτα μεγάλα. Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καὶ Χαλδαίων, χρυσοφόρων ἀνδρώπων καὶ ἀβρῶν, οὐκ οἶσθα ὡς πρὸ σοῦ μύριοι μετὰ Κλεάρχου ἀνελθόντες ἐκράτησαν οὐδ' ἐς χεῖρας ὑπομεινάντων ἐλθεῖν ἐκείνων, ἀλλὰ πρὶν ἢ τὸ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι φυγόντων;

3. ΑΛΕΞ. Ἄλλ' οἱ Σκύθαι γε, ὦ πάτερ, καὶ οἱ Ἰνδοὶν ἐλέφαντες οὐκ εὐκαταφρόνητόν τι ἔργον, καὶ ὅμως οὐ διαστήσας αὐτοὺς οὐδὲ προδοσίαις ὠνούμενος τὰς νίκας ἐκράτουν αὐτῶν· οὐδ' ἐπιώρκησα πώποτε ἢ ὑποσχόμενος ἐψευσάμην ἢ ἀπιστον ἔπραξά τι τοῦ νικᾶν ἔνεκα. Καὶ τοὺς Ἑλλήνας δὲ τοὺς μὲν ἀναιμωτὶ παρέλαβον, Θηβαίους δὲ ἴσως ἀκούεις ὅπως μετῆλθον.

ΦΙΛ. Οἶδα ταῦτα πάντα· Κλεῖτος γὰρ ἀπήγγειλέ μοι, ὅν σὺ τῷ δουρατίῳ διελάσας μεταξὺ δειπνοῦντα ἐφόνευσας, ὅτι με πρὸς τὰς σὰς πράξεις ἐπαινέσαι ἐτόλμησε.

4. Σὺ δὲ καὶ τὴν Μακεδονικὴν χλαμύδα καταβαλὼν κἀνδυν, ὥς φασι, μετενέδυσ καὶ τιάραν ὀρθὴν ἐπέθου καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ Μακεδόνων, ὑπ' ἐλευθέρων ἀνδρῶν, ἡξίους, καὶ τὸ πάντων γελοιότατον, ἐμιμοῦ τὰ τῶν νενικημένων. Ἐγὼ γὰρ λέγειν ὅσα ἄλλα ἔπραξας, λέουσι συγκατακλείων πεπαιδευμένους ἀνδρας καὶ γάμους τοιοῦτους γαμῶν καὶ Ἡφαιστίωνα ὑπεραγαπῶν. Ἐν ἐπήνεσα μόνον ἀκούσας, ὅτι ἀπέσχου τῆς τοῦ Δαρείου γυναικὸς καλῆς οὐσης, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν θυγατέρων ἐπεμελήθης· βασιλικὰ γὰρ ταῦτα.

5. ΑΛΕΞ. Τὸ φιλοκίνδυνον δὲ, ὦ πάτερ, οὐκ ἐπαινεῖς καὶ τὸ ἐν Ὀξυδράκαις πρῶτον καθαλέσθαι ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ τοσαῦτα λαβεῖν τραύματα;

ΦΙΛ. Οὐκ ἐπαινῶ τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐχ ὅτι μὴ καλὸν οἶμαι εἶναι καὶ τιτρώσκεσθαι ποτε τὸν βασιλέα καὶ προκινδυνεύειν τοῦ στρατοῦ, ἀλλ' ὅτι σοι τὸ τοιοῦτον ἥκιστα συνέφερε· θεὸς γὰρ εἶναι δοκῶν εἴ ποτε τρωθείης, καὶ βλέποιέν σε φοράδην τοῦ πολέμου ἐκχομιζόμενον, αἶψατι ρεόμενον, οἰμώζοντα ἐπὶ τῷ τραύματι, ταῦτα γέλως ἦν τοῖς ὀρῶσιν, ἢ καὶ ὁ Ἀμμων γόης καὶ ψευδόμαντις ἠλέγχετο καὶ οἱ προφῆται κόλακες. Ἡ τίς οὐκ ἂν ἐγέλασεν ὀρῶν τὸν τοῦ Διὸς υἱὸν λειποψυχοῦντα, δεόμενον τῶν ἱατρῶν βοηθεῖν; νῦν μὲν

ALEX. Nec ipse ignorabam, pater, me Philippi Amynta nati filium esse : sed probavi et accepi oraculum, conducibile ratus ad res gerendas.

PHIL. Quid ita? conducibile tibi videbatur præbere te met decipiendum a prophetis?

ALEX. Non illud dico : sed barbari stupore perculsi me formidabant, nullusque amplius resistebat, arbitrati cum deo se pugnare : quare facilius eos devici.

2. PHIL. At quos tu devicisti bello vinci dignos viros, qui cum ignavis semper manum conseruisti, qui arcus, peltas minutas, scuta denique viminea præ se projiciunt? Græcos superare labor erat, Bæotos, Phocenses et Athenienses : tam Arcades gravis armaturæ, Thessalum equitatum, Eleorum jaculatores, Mantinensium cetratos milites, aut Thracas, Illyrios, quin etiam Pæonas subicere, hæc præclara : Medos autem, Persas et Chaldaeos, auro nitentes homines ac molles, non meministi ante te a decem illis milibus, qui cum Clearcho in Persidem sunt profecti, esse superatos, quum ne manus quidem gradumque conferre sustinerent, sed antequam telum ad eos perveniret, in fugam se darent?

3. ALEX. Attamen Scythæ, pater, et Indorum elephantum haud sane contemnendum opus; quos quidem, non factione mota divisos, nec enita prodicione victoria, superavi tamen : neque pejeravi unquam, promissamve fidem fefelli, aut perfidum aliquid designavi vincendi causa. Græcos porro, hos sine sanguine mihi adjunxi; Thebanos autem forte inaudivisti quibus suppliciis sim persecutus.

PHIL. Novi istæc omnia : Clitus enim renunciavit mihi, quem tu spiculo trajectum inter cœnam trucidasti, quia me ad tuas res gestas comparatum laudare instituerit.

4. Tu præterea Macedonica chlamyde projecta, mutato, ut aiunt, habitu candyn Persicam induisti, et tiaram rectam capiti imposuisti, et adorari a Macedonibus, ab hominibus liberis, volebas, quodque omnium erat maxime ridiculum, amulabare mores devictorum : nam omitto dicere quæ alia perpetraris, dum in eandem caveam cum leonibus includis eruditos viros, nuptiasque tales celebras, et Hephæstionem ultra modum diligis. Unum laudavi tantummodo relatum, abstinuisti te a Darii uxore formosa, ejusque matris, et natarum curam habuisse : hæc enim regia sunt.

5. ALEX. Ad pericula vero subeunda promptum animum, pater, non laudas, nec quod in Oxydracis primus desiluerim intra murum, totque acceperim vulnera?

PHIL. Non laudo, Alexander; non quod pulchrum esse non putem etiam vulnerari aliquando regem, et pro exercitu pericula suscipere; sed quod tibi tale inceptum minime conducebat : deus enim quum videbare, si quando vulnerareris, viderentque te portatum prælio efferri, cruore manantem, ingemiscientem vulnere, hæc utique ridendi materies erat futura spectantibus : sic et Ammon impostor falsusque vates arguebatur; prophetæ vero adulatores. Aut quis non risisset, si videret Jovis filium animo deficientem, implorantem medicorum operam? Nunc certe, quum jam mortuus

(395 - 397)
γὰρ
τὴν
τὸν
καὶ
τε
τοῦ
τορ
δοκ
6
ἐμοῦ
με.
λαβ
Φ
Ἡρ
αἰσ
καὶ
1.
σέα σ
ξια τ
Ἡρα
θητεύ
εἴη, »
μὲν οἱ
ἔχοντ
υἱὸν,
οὐκ
τιότης
ἀκλεῶ
προεἶλ
2. Ἄ
ἐτι τῶ
ἦν ἀγν
βίου, »
καὶ ὅτι
δομοτιμ
οὔτε ἡ
αὐτῶ ζ
καὶ οὐκ
Ἀχαιῶν
ὁμοιος
καὶ ἀχ
3. Ἀ
ταῦτα γ
τας, ὥς
διατετα
σέ ἐσμε
πάντως.
πράγμα

(398 - 400)

γὰρ ὁπότε ἤδη τέθνηκας, οὐκ οἶει πολλοὺς εἶναι τοὺς τὴν προσποίησιν ἐκείνην ἐπικερτομοῦντας, ὁρῶντας τὸν νεκρὸν τοῦ θεοῦ ἐκτάδην κείμενον, μυδῶντα ἤδη καὶ ἐξωδηκότες κατὰ νόμον σωμάτων ἀπάντων; Ἄλλως τε καὶ τοῦτο, ὃ χρήσιμον ἔφη, ὧς Ἀλέξανδρε, τὸ διὰ τοῦτο κρατεῖν βραδίως, πολὺ τῆς δόξης ἀφήρει τῶν κατορθουμένων· πᾶν γὰρ ἐδόκει ἐνδεές ὑπὸ θεοῦ γίνεσθαι δοκοῦν.

6. ΑΛΕΞ. Οὐ ταῦτα φρονοῦσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ, ἀλλ' Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ ἐνάμιλλον τιθέασί με. Καίτοι τὴν Ἀορνον ἐκείνην, οὐδετέρου ἐκείνων λαβόντος, ἐγὼ μόνος ἐχειρῶσάμην.

ΦΙΛ. Ὅρᾳς ὅτι ταῦτα ὡς υἱὸς Ἀμμωνος λέγεις, ὃς Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ παραβάλλεις σεαυτὸν; καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, ὧς Ἀλέξανδρε, οὐδὲ τὸν τύπον ἀπομαθήσῃ καὶ γνώσῃ σεαυτὸν καὶ συνήσῃ ἤδη νεκρὸς ὢν;

15.

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΧΟΥ.

1. ANT. Οἷα πρόην, Ἀχιλλεῦ, πρὸς τὸν Ὀδυσσεά σοι εἴρηται περὶ τοῦ θανάτου, ὡς ἀγεννῇ καὶ ἀνάξια τοῖν διδασκάλοις ἀμφοῖν, Χείρωνός τε καὶ Φοίνικος. Ἡκροώμην γὰρ, ὁπότε ἔφη βούλεσθαι ἐπάρουρος ὢν θητεύειν παρά τινι τῶν ἀκλήρων, « ὧς μὴ βίσις πολλὴς εἴη, » μᾶλλον ἢ πάντων ἀνάσσειν τῶν νεκρῶν. Ταῦτα μὲν οὖν ἀγεννῇ τινα Φρύγα δειλὸν καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος φιλόζωνος ἴσως ἐχρῆν λέγειν, τὸν Πηλέως δὲ υἱὸν, τὸν φιλοκί· συνότατον ἥρώων ἀπάντων, ταπεινὰ οὕτω περὶ αὐτοῦ διανοεῖσθαι πολλὴ αἰσχύνῃ καὶ ἐναντιότης πρὸς τὰ πεπραγμένα σοι ἐν τῷ βίῳ, ὃς ἐξὸν ἀκλεῶς ἐν τῇ Φθιώτιδι πολυχρόνιον βασιλεύειν, ἐκὼν προεῖλου τὸν μετὰ τῆς ἀγαθῆς δόξης θάνατον.

2. ΑΧ. Ὡ παῖ Νέστορος, ἀλλὰ τότε μὲν ἄπειρος ἔτι τῶν ἐνταῦθα ὢν καὶ τὸ βέλτιον ἐκείνων ὁπότερον ἦν ἀγνοῶν τὸ δύστηνον ἐκεῖνο δοξάριον προετίμων τοῦ βίου, νῦν δὲ συνίημι ἤδη ὡς ἐκείνη μὲν ἀνωφελής, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα οἱ ἄνω βραψωδῆσουσι μετὰ νεκρῶν δὲ δημοτιμία, καὶ οὔτε τὸ κάλλος ἐκεῖνο, ὧς Ἀντίλοχε, οὔτε ἡ ἰσχὺς πάρεστιν, ἀλλὰ κείμεθα ἅπαντες ὑπὸ τῷ αὐτῷ ζόφῳ ὅμοιοι καὶ κατ' οὐδὲν ἀλλήλων διαφέροντες, καὶ οὐτ' οἱ τῶν Τρώων νεκροὶ δεδίασί με οὔτε οἱ τῶν Ἀχαιῶν θεραπεύουσιν, ἰσηγορία δὲ ἀκριβὴς καὶ νεκρὸς ὅμοιος « ἡμὲν κακὸς ἦδὲ καὶ ἐσθλός. » Ταῦτά με ἀνιᾶ καὶ ἀχθομαι, ὅτι μὴ θητεύω ζῶν.

3. ANT. Ὅμως τί οὖν ἂν τις πάθοι, ὧς Ἀχιλλεῦ; ταῦτα γὰρ ἔδοξε τῇ φύσει, πάντως ἀποθνήσκειν ἅπαντας, ὥστε χρὴ ἐμμένειν τῷ νόμῳ καὶ μὴ ἀνιάσθαι τοῖς διατεταγμένοις. Ἄλλως τε ὁρᾷς τῶν ἐταίρων ὅσοι περὶ σέ ἐσμεν ὧδε· μετὰ μικρὸν δὲ καὶ Ὀδυσσεὺς ἀφίξεται πάντως. Φέρει δὲ παραμυθίαν καὶ ἡ κοινωνία τοῦ πράγματός καὶ τὸ μὴ μόνον αὐτὸν πεπονθέναι. Ὅρᾳς

es, non tu censes multos esse qui simulationem divinitatis istam acerbioribus jocis proscindant, quum vident cadaver dei porrectum, putrescens jam ac tumidum ex lege corporum omnium? Præterea etiam illa, quam dicebas, Alexander, utilitas, quasi eam ob causam facili victoria potireris, multum tibi detraxit gloriæ rerum egregie gestarum: nihil enim non videbatur minus et infra dignitatem, quod a deo fieri videretur.

6. ALEX. Non ista de me sentiunt homines, sed cum Hercule et Baccho me comparant: quin imo Aornum, illum inaccessam avibus rupem, quum neuter illorum ceperit, ego solus subegi.

PHIL. Viden' ista te tanquam Ammonis filium dicere, qui Herculi et Baccho æquiparas te ipsum? nonne te pudet, Alexander, nec fastum dedisces, teque ipse cognosces, et jam intelliges te mortuum esse?

15.

ACHILLIS ET ANTILOCHI.

1. ANT. Qualia pridie, Achille, ad Ulyssem a te sunt dicta de morte, quam humilis animi minimeque digna utroque præceptore, Chirone et Phœnice! Auscultabam enim, quando dictitabas malle te in terra vitam degentem mercenariam operam præstare cuiquam inopum, cui victus copia non abundet, quam omnibus imperare mortuis: ista abjectum aliquem ignavumque Phrygem, ultra quam decorum sit vitæ cupidum, forte fas erat proloqui; at Pelei filium, heroum omnium promptissime se periculis offerentem, tam demissa de se cogitare pudendum plane, et multimodis discrepans a rebus in vita gestis; ut qui, quum liceret inglorium in Phthiotide diuturnumque regnum possidere, ultro prætulisti conjunctam cum pulchra laude mortem.

2. ACH. Nestoris filii, tunc equidem inexpertus rerum inferarum, ignarusque utrum ex duobus præstaret, miseram istam gloriolam anteponebam vitæ: nunc vero jam tandem intelligo illam esse infructuosam, etiam si maximo opere a superis canitur, inter mortuos autem æqualia honoris jura: neque forma illa, Antiloche, nec robur adest; sed jacemus omnes sub eadem caligine similes, et nulla parte alter ab altero diversi: neque Trojanorum umbræ per timescunt me, neque Achivorum observant: verum æqualitas juris exacta, mortuique similes, ignavi fuerint an fortes. Ista me torquent, et graviter fero, quod mercenarius non sim in vita.

3. ANT. Attamen quid facias, Achille? hoc enim ita visum fuit naturæ, ut omnino moriantur omnes. Quamobrem legi obtemperandum est, neque oportet gravari jussa. Atque etiam vides, sodalium quot circa te hic simus; Ulysses quoque jamjam aderit omnino. Affert autem solatium societas rei malæ, et quod eam non ipse solus perpetiaris.

τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Μελέαγρον καὶ ἄλλους θαυμαστοὺς ἄνδρας, οἱ οὐκ ἂν οἶμαι δέξαιντο ἀνελθεῖν, εἴ τις αὐτοὺς ἀναπέμψει θετεύοντας ἀκλήροις καὶ ἀβίοις ἀνδράσιν.

4. ΑΧ. Ἐταιρική μὲν ἡ παραίνεσις, ἐμὲ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἡ μνήμη τῶν παρὰ τὸν βίον ἀνιᾶ, οἶμαι δὲ καὶ ὑμῶν ἕκαστον· εἰ δὲ μὴ ὁμολογεῖτε, ταύτη χεῖρους ἐστὲ καὶ ἡσυχίαν αὐτὸ πάσχοντες.

ΑΝΤ. Οὐκ, ἀλλ' ἀμείνους, ὦ Ἀχιλλεῦ· τὸ γὰρ ἀνωφελὲς τοῦ λέγειν δρῶμεν· σιωπᾶν γὰρ καὶ φέρειν καὶ ἀνέχεσθαι δέδοκται ἡμῖν, μὴ καὶ γέλωτα ὀφλωμεν ὥσπερ καὶ σὺ τοιαῦτα εὐχόμενοι.

16.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

1. ΔΙΟΓ. Οὐχ Ἡρακλῆς οὗτός ἐστιν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος, μὰ τὸν Ἡρακλέα· τὸ τόξον, τὸ ρόπαλον, ἡ λεοντῇ, τὸ μέγεθος, ὅλος Ἡρακλῆς ἐστιν. Εἴτα τέθνηκε Διὸς υἱὸς ὢν; Εἰπέ μοι, ὦ καλλίνικε, νεκρὸς εἶ; ἐγὼ γὰρ σοι ἔθουον ὑπὲρ γῆς ὡς θεῶ.

ΗΡ. Καὶ ὁρθῶς ἔθουες· αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Ἡρακλῆς ἐν τῷ οὐρανῷ τοῖς θεοῖς σύνεστι « καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἡβην, » ἐγὼ δ' εἰδωλὸν εἰμι αὐτοῦ.

ΔΙΟΓ. Πῶς λέγεις; εἰδωλὸν τοῦ θεοῦ; καὶ δυνατόν ἐστι ἡμισείας μὲν τινα θεὸν εἶναι, τεθνάναι δὲ τῇ ἡμίσει;

ΗΡ. Naί· οὐ γὰρ ἐκεῖνος τέθνηκεν, ἀλλ' ἐγὼ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ.

2. ΔΙΟΓ. Μανθάνω· ἀντανδρόν σε τῷ Πλούτῳ παρῆδωκεν ἀνθ' ἑαυτοῦ, καὶ σὺ τοίνυν ἀντ' ἐκείνου νεκρὸς εἶ.

ΗΡ. Τοιοῦτό τι.

ΔΙΟΓ. Πῶς οὖν ἀκριβῆς ὁ Αἰαχὸς ὢν οὐ διέγνω σε μὴ ὄντα ἐκεῖνον, ἀλλὰ παρεδέξατο ὑποβολιμαῖον Ἡρακλέα παρόντα;

ΗΡ. Ὅτι ἐρχεῖν ἀκριβῶς.

ΔΙΟΓ. Ἀληθῇ λέγεις ἀκριβῶς γὰρ, ὥστε αὐτὸς εἶναι. Ὅρα γοῦν μὴ τὸ ἐναντίον ἐστὶ καὶ σὺ μὲν εἶ ὁ Ἡρακλῆς, τὸ δὲ εἰδωλὸν γεγάμηκε τὴν Ἡβην παρὰ τοῖς θεοῖς.

3. ΗΡ. Θρασύς εἶ καὶ λάλος, καὶ εἰ μὴ παύσῃ σκώπτων ἐς ἐμὲ, εἴσῃ αὐτίκα οἴου θεοῦ εἰδωλὸν εἶμι.

ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν τόξον γυμνὸν καὶ πρόχειρον· ἐγὼ δὲ τί ἂν ἐτι φοβοίμην σε ἀπαξ τεθνηκώς; Ἀτὰρ εἰπέ μοι πρὸς τοῦ σοῦ Ἡρακλέους, ὅποτε ἐκεῖνος ἔζη, συνῆς αὐτῷ καὶ τότε εἰδωλὸν ὢν; ἢ εἷς μὲν ἦτε παρὰ τὸν βίον, ἐπεὶ δὲ ἀπεθάνετε, διαιρεθέντες ὁ μὲν ἐς θεοὺς ἀπέπτατο, σὺ δὲ τὸ εἰδωλὸν, ὥσπερ εἰκὼς ἦν, ἐς ἄδου πάρει;

ΗΡ. Ἐχρῆν μὲν μὴδὲ ἀποκρίνασθαι πρὸς ἄνδρα οὕτως ἐρεσχηλοῦντα· ὅμως δ' οὖν καὶ τοῦτο ἀκουσον· ὁπόσον μὲν γὰρ Ἀμφιτρώωνος ἐν τῷ Ἡρακλεῖ ἦν, τοῦτο

Vides Herculem et Meleagrum, aliosque viros admirandos, qui, puto, non cupiant sursum in vitam redire, si quis eos emiseric mercedem merituos apud inopes pauperculosque homines.

4. ΑCH. Qualis sodalem decet est hac admonitio : me tamen nescio quomodo memoria rerum per vitam actarum angit; ni fallor, et vestrum unumquemque : quod si minus fatemini, tanto peiores estis, per quietem id tolerantes.

ΑNT. Minime, sed meliores, Achille : nullum enim esse proloquendi fructum videmus : silere igitur et ferre ac tolerare casum constitutum est nobis, ne risum insuper debeamus, quemadmodum tu, talia optantes.

16.

DIOGENIS ET HERCULIS.

1. DIOG. Non Hercules est hicce? haud sane alius, me Hercule : arcus, clava, leonina pellis, statura; plane ipse Hercules est. Et diem obiit supremum, Jovis filius qui sit? Quaeso te, pulcherrimis victoriis inclyte, mortuusne es? at ego tibi in terris sacra faciebam, tanquam deo.

HERC. Merito quidem : etenim ipse verus Hercules in caelo cum diis versatur, et habet formosam pedibus Heben : ego autem ejus sum simulacrum.

DIOG. Quomodo ais? simulacrum dei? fierine potest, ut aliquis dimidia parte sit deus, mortuus altero dimidio?

HERC. Plane : non enim ille mortuus est; sed ego ejus effigies.

2. DIOG. Rem teneo : te vicarium Plutoni tradidit pro se; tuque nunc ejus vice mortuus es.

HERC. Sic fere se res habet.

DIOG. Qui ergo factum, ut, quantumvis diligentissimam curam adhibeat, Aecus non animadvertit te non esse istum, et receperit suppositum Herculem huc advenientem?

HERC. Exacte scilicet similis eram.

DIOG. Vera loqueris : exacte quidem, ut ille ipsus esses. Cave ergo ne res contra cadat, tuque sis Hercules, illud autem simulacrum duxerit Heben apud deos.

3. HERC. Audaculus es et loquax : quodsi non destiteris cavillari me, jam senties, qualis dei sim simulacrum.

DIOG. Arcus quidem expromptus et ad manum : sed ego quid te metuam semel mortuus? Verum dic mihi per tuum illum Herculem, quum is vivebat, aderasne ipsi tunc etiam ejus effigies? an potius unus eratis in vita; postquam vero mortem obiistis, segregati, ille ad deos evolavit, tu simulacrum, ut par erat, huc ad inferos advenisti?

HERC. Ne respondere quidem oportebat homini de industria ludos facienti : hoc tamen accipe : quicquid Am

(405 - 407)

τέθνηκε καὶ εἰμι ἐγὼ ἐκεῖνο πᾶν, δὲ δὲ ἦν τοῦ Διὸς, ἐν οὐρανῷ σύνεστι τοῖς θεοῖς.

4. ΔΙΟΓ. Σαφῶς νῦν μανθάνω· δύο γὰρ φῆς ἔτε-
κεν ἡ Ἀλκμήνη κατὰ τὸ αὐτὸ Ἡρακλέας, τὸν μὲν ὑπ'
Ἀμφιτρώωνι, τὸν δὲ παρὰ τοῦ Διὸς, ὥστε ἐλελήθετε
δίδυμοι ὄντες ὁμομήτριοι.

ΗΡ. Οὐκ, ὦ μάταιε· ὁ γὰρ αὐτὸς ἄμφω ἦμεν.

ΔΙΟΓ. Οὐκ ἔστι μαθεῖν τοῦτο ῥᾶδιον, συνθέτους
δύο ὄντας Ἡρακλέας, ἐκτὸς εἰ μὴ ὥσπερ ἵπποκένταυ-
ρός τις ἦτε ἐς ἐν συμπεφυκότες ἄνθρωπος καὶ θεός.

ΗΡ. Οὐ γὰρ καὶ πάντες οὕτω σοι δοκοῦσι συγκεῖ-
σθαι ἐκ δυοῖν, ψυχῆς καὶ σώματος; ὥστε τί τὸ κωλύόν
ἔστι τὴν μὲν ψυχὴν ἐν οὐρανῷ εἶναι, ἥπερ ἦν ἐκ Διὸς,
τὸ δὲ θνητὸν ἐμὲ παρὰ τοῖς νεκροῖς;

5. ΔΙΟΓ. Ἀλλ', ὦ βέλτιστε Ἀμφιτρυωνιάδη, καλῶς
ἀνταυτ' ἔλεγες, εἰ σῶμα ἦσθα, νῦν δὲ ἀσώματον εἶδω-
λον εἶ· ὥστε κινδυνεύεις τριπλοῦν ἤδη ποιῆσαι τὸν
Ἡρακλέα.

ΗΡ. Πῶς τριπλοῦν;

ΔΙΟΓ. Ὡδέ πως· εἰ γὰρ ὁ μὲν τις ἐν οὐρανῷ, ὁ δὲ
παρ' ἡμῖν σὺ τὸ εἶδωλον, τὸ δὲ σῶμα ἐλύθη κόνις ἤδη
γενόμενον, τρία ταῦτα δὴ γίγνεται. Καὶ σκόπει,
ὄντινα δὴ πατέρα τὸν τρίτον ἐπινοήσεις τῷ σώματι.

ΗΡ. Θρασύς εἰ καὶ σοφιστής· τίς δὲ καὶ ὢν τυγ-
χάνεις;

ΔΙΟΓ. Διογένους τοῦ Σινωπέως εἶδωλον, αὐτὸς δὲ
οὐ μὰ Δία

μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν,

ἀλλὰ τοῖς βελτίστοις νεκρῶν ἀνδρῶν συνὼν Ὀμήρου
καὶ τῆς τοσαύτης ψυχρολογίας καταγελῶ.

17.

MENIPPION KAI TANTALON.

1. MEN. Τί κλάεις, ὦ Τάνταλε; ἢ τί σεαυτὸν ὀδύρη
ἐπὶ τῇ λίμνῃ ἑστώς;

TAN. Ὅτι, ὦ Μένιππε, ἀπόλωλα ὑπὸ τοῦ δίψους.

MEN. Οὕτως ἀργός εἶ, ὥς μὴ ἐπικύψας πιεῖν ἢ
καὶ νῆ Δί' ἀρυσάμενος κοίλῃ τῇ χειρί;

TAN. Οὐδὲν ὀφελος, εἰ ἐπικύψαιμι· φεύγει γὰρ τὸ
ὔδωρ, ἐπειδὴν προσιόντα αἰσθεται με· ἦν δὲ ποτε καὶ
ἀρύσσομαι καὶ προσενέγκω τῷ στόματι, οὐ φθάνω βρέ-
ξας ἄκρον τὸ χεῖλος, καὶ διὰ τῶν δακτύλων διαρρυσ-
εῖν οὐκ οἶδ' ὅπως αὐθις ἀπολείπει ξηρὰν τὴν χεῖρά μου.

MEN. Τεράστιόν τι πάσχεις, ὦ Τάνταλε. Ἀτὰρ
εἰπέ μοι, τί δαὶ καὶ δέη τοῦ πιεῖν; οὐ γὰρ σῶμα ἔχεις,
ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἐν Λυδίᾳ που τέθραπται, ὅπερ καὶ πει-
νῇ καὶ διψῇ ἐδύνατο, σὺ δὲ ἡ ψυχὴ πῶς ἂν ἔτι ἢ
διψῆς ἢ πίνεις;

TAN. Τοῦτ' αὐτὸ ἡ κόλασίς ἐστι, τὸ διψῆν τὴν ψυ-
χὴν ὥς σῶμα οὖσαν.

2. MEN. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτως πιστεύσομεν, ἐπεὶ

phitryonis in Hercule erat, id mortuum est, et hoc omne
sum ego : quod autem Jovis erat, in caelo inter deos agit.

4. DIOG. Plane nunc intelligo : duos, inquis, peperit Al-
cmena sub idem tempus Hercules, hunc ex Amphitryone
conceptum, illum de Jove : quippe nos latuerat, geminos
esse vos eadem matre prognatos.

HERC. Neutiquam, inepte : is ipse ambo eramus.

DIOG. Haudquaquam est ad intelligendum facile, duos
esse Hercules eosque in unum conflatos : nisi forte quasi Hip-
pocentaurus aliquis eratis, in unum coaliti homo et deus.

HERC. Non ergo omnes sic tibi videntur componi ex bi-
nis, anima et corpore? quid igitur impedit, quominus
anima sit in caelis, quæ erat ex Jove, ego autem mortalis
illa pars apud mortuos?

5. DIOG. Sed, optime Amphitryoniada, per ista com-
mode diceres, si corpus fores : nunc incorporeum es simu-
lacrum; adeo ut periculum sit, ne triplicem jam conficias
Herculem.

HERC. Quid ita triplicem?

DIOG. Hunc fere in modum : si unus aliquis in caelo sit,
alter tu scilicet, qui nobiscum versaris, illius simulacrum,
tum corpus jam in cineres solutum, tria nimirum ista ha-
bentur : atque adeo vide, quem tertium patrem inventurus
sis corpori.

HERC. Es homo audax et sophista : quis tandem es?

DIOG. Diogenis Sinopenensis umbra : ipse autem non pro-
fecto inter deos immortales, sed cum manium præstau-
tissimis versor, Homerum tamque frigidas ejus fabulationes
deridens.

17.

MENIPPI ET TANTALI.

1. MEN. Quid ploras, Tantale? quidve temet ipse commi-
seraris ad lacum astans?

TAN. Quia, Menippe, enecor siti.

MEN. Itane piger es, ut ne corpore quidem inclinato bi-
bas, sive magis etiam hauriendo cava manu?

TAN. Nihil juvat, si pronus procumbam : fugit enim
aqua, ubi accedentem me senserit : quodsi quandoque hau-
sero, orique admovero, simul ac rigavi extrema labia, sta-
tim per digitos dilapsa nescio quomodo iterum destituit sic-
cam manum meam.

MEN. Portentosum quiddam tibi contingit, Tantale.
Verum dic mihi, quid tanto opere indiges potu? etenim
corpus non habes : quin illud in Lydia alicubi humatum est,
cui et esuriendi et sitiendi facultas inerat : tu vero jam
anima quo tandem pacto amplius aut sitias aut bibas?

TAN. Ea ipsa re constat supplicium meum, ut siti affi-
ciatur anima mea velut corpus.

2. MEN. Sed id quidem ita esse credemus, quandoqui-

φῆς κολάζεσθαι τῷ δίψει. Τί δ' οὖν σοι τὸ δεινὸν ἔσται; ἢ δέδιας μὴ ἐνδεία τοῦ ποτοῦ ἀποθάνης; οὐχ ὄρω γὰρ ἄλλον ἄδην μετὰ τοῦτον ἢ θάνατον ἐντεῦθεν εἰς ἕτερον τόπον.

TAN. Ὅρθῳς μὲν λέγεις· καὶ τοῦτο δ' οὖν μέρος τῆς καταδίκης, τὸ ἐπιθυμεῖν πιεῖν μηδὲν δεόμενον.

MEN. Ληρεῖς, ὦ Τάνταλε, καὶ ὡς ἀληθῶς ποτοῦ δεῖσθαι δοκεῖς, ἀκράτου γε ἐλλεβόρου νῆ Δία, ὅστις τοῦναντίον τοῖς ὑπὸ τῶν λυττῶντων κυνῶν δεδηγμένοις πέπονθας οὐ τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ τὴν δίψαν πεφοβημένος.

TAN. Οὐδὲ τὸν ἐλλέβορον, ὦ Μένιππε, ἀναίνομαι πιεῖν, γένοιτό μοι μόνον.

MEN. Θάρρει, ὦ Τάνταλε, ὡς οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος πίεται τῶν νεκρῶν· ἀδύνατον γάρ· καίτοι οὐ πάντες ὥσπερ σὺ ἐκ καταδίκης διψῶσι τοῦ ὕδατος αὐτοὺς οὐχ ὑπομένοντος.

18.

MENIPPOY KAI EPMOY.

1. MEN. Ποῦ δὲ οἱ καλοὶ εἰσιν ἢ αἱ καλαί, Ἑρμῇ; ξενάγησόν με νέηλυν ὄντα.

EPM. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε· πλὴν κατ' ἐκεῖνο ἀπόδεξον, ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἐνθα ὁ Ὑάκινθος τέ ἐστι καὶ Νάρκισσος καὶ Νιρεὺς καὶ Ἀχιλλεὺς καὶ Τυρὼ καὶ Ἑλένη καὶ Λήδα καὶ ὅλως τὰ ἀρχαῖα πάντα κάλλη.

MEN. Ὅστ' ἄ μόν' ὄρω καὶ κρανία τῶν σαρκῶν γυμνά, ὅμοια τὰ πολλὰ.

EPM. Καὶ μὴν ἐκεῖνά ἐστιν ἅ πάντες οἱ ποιηταὶ θαυμάζουσι τὰ ὅστ', ὧν σὺ ἔοικας καταφρονεῖν.

MEN. Ὅμως τὴν Ἑλένην μοι δεῖξον· οὐ γὰρ ἂν διαγνοίην ἔγωγε.

EPM. Τοῦτ' ὁ κρανίον ἢ Ἑλένη ἐστίν.

2. MEN. Εἴτα διὰ τοῦτο αἱ χίλια νῆες ἐπληρώθησαν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ τοσοῦτοι ἔπεσον Ἑλληνες τε καὶ βάρβαροι καὶ τοσαῦται πόλεις ἀνάστατοι γηγόνασιν;

EPM. Ἀλλ' οὐκ εἶδες, ὦ Μένιππε, ζῶσαν τὴν γυναῖκα· ἔφης γὰρ ἂν καὶ σὺ ἀνεμέσητον εἶναι

τοῖ' ἄμφ' ἑκατέρῃ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἀλγεα πάσχειν· ἐπεὶ καὶ τὰ ἀνθη ξηρὰ ὄντα εἴ τις βλέποι ἀποβεβληκότα τὴν βαφὴν, ἀμορφα δῆλον ὅτι αὐτῷ δόξει, ὅτε μέντοι ἀνθεῖ καὶ ἔχει τὴν χροῖαν, κάλλιστά ἐστιν.

MEN. Οὐκοῦν τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, θαυμάζω, εἰ μὴ συνίεσαν οἱ Ἀχαιοὶ περὶ πράγματος οὕτως ὀλιγοχρόνιου καὶ βραδύως ἀπανθοῦντος ποιοῦντες.

EPM. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε, συμφιλοσοφεῖν σοι. Ὡστε σὺ μὲν ἐπιλεξάμενος τόπον, ἐνθα ἂν ἐθέλῃς, κεῖσο καταβαλὼν σεαυτὸν, ἐγὼ δὲ τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἤδη μετελεύσομαι.

dem als sitim tibi poenam esse impositam. Quid tamen hinc tibi molesti accidet? an metuis ne inopia potus moriari? equidem non video alium post huncce orcum, aut mortem, qua functi hinc alterum in locum migremus.

TAN. Recte tu quidem loquere : at illud ipsum est pars poenae, ut desiderem bibere nullius potus indigus.

MEN. Ineptis, Tantale, et revera potu indigere videris, mero scilicet, ita me Jupiter amet, helleboro, qui contra ratione atque illi, quos rabiosi canes momorderint, affectus sis, non aquam, sed sitim abhorrens.

TAN. Ne helleborum quidem, Menippe, renuo bibere : modo hoc mihi contingat.

MEN. Bono esto animo, Tantale : nam nec tu, neque alius quisquam bibet mortuorum : hoc enim fieri nequit. Haud omnes tamen, quemadmodum tu, ex inflicta poena sitiunt aquam ipsos fugientem.

18.

MENIPPI ET MERCURII.

1. MEN. Ubi autem pulchri sunt et pulchrae, Mercuri? vladucem te mihi praebe, quippe hospiti et novo advenae.

MERC. Otium mihi non est, Menippe : attamen illo respice, quasi ad dextram : ibi Hyacinthus est, et Narcissus, et Nireus, et Achilles, et Tyro, et Helena, et Leda ; summatim, vetustae formae omnes.

MEN. Ego ossa tantum video et crania carnibus nudata, similia pleraque.

MERC. Atqui illa sunt quae omnes poetae admirantur ossa, quorum tu contemptum prae te ferre videris.

MEN. Attamen Helenam mihi monstra : etenim ego quidem non dignoverim.

MERC. Istud cranium est Helena.

2. MEN. Propter illud igitur mille navium classis instructa fuit ex tota Graecia, totque ceciderunt Graeci et barbari, urbiumque tantus numerus internecione periit?

MERC. At non vidisti, Menippe, mulierem vivam : scilicet ipse diceres non indignum fuisse nec vitio vertendum, talem ob feminam multum tempus aerumnas pati : enimvero flores arefactos si quis intueatur amisso colore, forma nimirum ipsi carere videbuntur ; at quando florent, coloremque nativum habent, pulcherrimi sunt.

MEN. Atqui illud, Mercuri, demiror, non intellexisse Achivos de re tam brevis aetatis tamque facile deflorescente se laborare.

MERC. Otium mihi non est, Menippe, philosophari tecum : quare delecto loco, ubicumque velis, jace prostrato corpore : ego vero alios mortuos jam arcessam.

(410 - 412)

19.

ΑΙΑΚΟΥ, ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΥ, ΜΕΝΕΛΑΟΥ
ΚΑΙ ΠΑΡΙΔΟΣ.

1. ΑΙΑΚ. Τί ἄγχεις, ὦ Πρωτεσίλαε, τὴν Ἑλένην προσπεσών;

ΠΡΩΤ. Ὅτι διὰ ταύτην, ὦ Αἰακέ, ἀπέθανον ἡμιτελῇ μὲν τὸν δόμον καταλιπών, χήραν τε τὴν νεόγαμον γυναῖκα.

ΑΙΑΚ. Αἰτιῶ τοίνυν τὸν Μενέλαον, ὅστις ὑμᾶς ὑπὲρ τοιαύτης γυναίκος ἐπὶ Τροίαν ἤγαγεν.

ΠΡΩΤ. Εὖ λέγεις· ἐκεῖνόν μοι αἰτιατέον.

ΜΕΝ. Οὐκ ἐμὲ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ δικαιότερον τὸν Πάριν, ὃς ἐμοῦ τοῦ ξένου τὴν γυναῖκα παρὰ πάντα τὰ δίκαια ὥχeto ἀρπάσας· οὗτος γὰρ οὐχ ὑπὸ σοῦ μόνου, ἀλλ' ὑπὸ πάντων Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἄξιος ἄγεσθαι τοσούτοις θανάτου αἰτίας γεγεννημένος.

ΠΡΩΤ. Ἀμείνων οὕτω σὲ τοιγαροῦν, ὦ Δύσπαρι, οὐκ ἀφήσω ποτὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν.

ΠΑΡ. Ἄδικοι ποιών, ὦ Πρωτεσίλαε, καὶ ταῦτα ὁμότεχνον ὄντα σοι· ἐρωτικός γάρ καὶ αὐτός εἰμι καὶ τῷ αὐτῷ θεῷ κατέσχημαι· οἶσθα δὲ ὡς ἀκούσιόν τί ἐστι καὶ τις ἡμᾶς δαίμων ἄγει ἐνθα ἂν ἐθέλῃ, καὶ ἀδύνατόν ἐστιν ἀντιτάττεσθαι αὐτῷ.

2. ΠΡΩΤ. Εὖ λέγεις. Εἴθε οὖν μοι τὸν Ἔρωτα ἐνταῦθα λαβεῖν δυνατὸν ᾗν.

ΑΙΑΚ. Ἐγὼ σοι καὶ περὶ τοῦ Ἑρωτος ἀποκρινοῦμαι τὰ δίκαια· φήσει γὰρ αὐτὸς μὲν τοῦ ἐρᾶν τῷ Πάριδι ἴσως γεγενῆσθαι αἴτιος, τοῦ θανάτου δὲ σοι οὐδένα ἄλλον, ὦ Πρωτεσίλαε, ἢ σεαυτὸν, ὃς ἐκλαθόμενος τῆς νεογάμου γυναίκος, ἐπεὶ προσεφέρεσθε τῇ Τρωάδι, οὕτω φιλοκινδύνως καὶ ἀπονενοσημένως προεπήδησας τῶν ἄλλων δόξης ἐρασθεῖς, δι' ἣν πρῶτος ἐν τῇ ἀποβάσει ἀπέθανες.

ΠΡΩΤ. Οὐκοῦν καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ σοι, ὦ Αἰακέ, ἀποκρινοῦμαι δικαιότερα· οὐ γὰρ ἐγὼ τούτων αἴτιος, ἀλλ' ἡ Μοῖρα καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς οὕτως ἐπικεχλῶσθαι.

ΑΙΑΚ. Ὅρθῳς τί οὖν τούτους αἰτιᾷ;

20.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΑΙΑΚΟΥ.

1. ΜΕΝ. Πρὸς τοῦ Πλούτωνος, ὦ Αἰακέ, περιήγησαί μοι τὰ ἐν ᾄδου πάντα.

ΑΙΑΚ. Οὐ ῥάδιον, ὦ Μένιππε, ἅπαντα· ὅσα μὲν τοι κεφαλαῖωδῃ, μάνθανε· οὗτοσ' ἔστι Κέρβερός ἐστιν οἶσθα, καὶ τὸν πορθμέα τοῦτον, ὃς σε διεπέρασε, καὶ τὴν λίμνην καὶ τὸν Πυριφλεγέθοντα ἤδη ἐόρακας ἐσιών.

ΜΕΝ. Οἶδα ταῦτα καὶ σὲ, ὅτι πυλωρεῖς, καὶ τὸν βασιλέα εἶδον καὶ τὰς Ἑρινῦς· τοὺς δὲ ἀνθρώπους μοι τοὺς πάλαι δεῖξον καὶ μάλιστα τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν.

19.

ÆACI, PROTESILAI, MENELAI AC
PARIDIS.

1. ÆAC. Quid strangulas, o Protesilae, Helenam, impetu in eam facto?

PROT. Quod propter eam, Æace, interii imperfecta domo relictā, et vidua, quæ modo fuerat nupta, uxore.

ÆAC. Incusa igitur Menelaum, qui vos talis mulieris causa adversus Trojam duxit.

PROT. Bene mones : is ergo mihi reus est agendus.

MEN. Non ego, vir optime, sed justius Paris, qui mea hospitii uxore præter omne jus ac fas rapta se proripuit : hic enim non a te solo, verum ab omnibus Græcis ac barbaris dignus est strangulari, ut qui tot hominibus mortis exstiterit causa.

PROT. Ita quidem præstat; atque adeo te, inominate Pari, non dimittam unquam e manibus.

PAR. Injusta feceris, Protesilae, idque in eum, qui artem eandem ac tu colit; nam et ipse sum deditus amori, ab eodemque deo occupatus : scis autem involuntarium esse quiddam, deumque aliquem nos agere quocumque velit, cui non possit resisti.

2. PROT. Vera dicis. Utinam ergo mihi Amorem hic comprehendere detur!

ÆAC. At ego apud te causam Amoris etiam agam : dixerit enim, amandi se Paridi fortasse exstisisse causam; mortis vero tibi neminem alium, Protesilae, quam temet ipsum, qui oblitus novæ nuptæ uxoris, ubi appellebatis ad Troadem, tam audacter et desperate ante alios exsiluisti gloriæ cupiditate ductus, ob quam primus in escensu occubuisti.

PROT. Enimvero meam tibi, Æace, causam egero planius : non enim ego istorum auctor, sed fatum fatalisque staminis ab initio vitam hominum temperantis necessitas.

ÆAC. Recte : quid igitur istos accusas?

20.

MENIPPI ET ÆACI.

1. MEN. Per Plutonem, Æace, quæso comes mihi monstra, quæ in Orco sunt, omnia.

ÆAC. Haud pronum est, Menippe, omnia : quæcumque tamen præcipua summam percurre possunt, disce. Hunc esse Cerberum nosti, portitoremque illum, qui te transvehit; et lacum et Pyriphlegethontem jam vidisti, quando hæc loca intrabas.

MEN. Scio ista, et te custodem esse portæ infernalis : regem porro vidi et Erinnyas. Verum homines mihi veteres illos ostende, atque inprimis eorum insignes.

ΑΙΑΚ. Οὗτος μὲν Ἀγαμέμνων, οὗτος δὲ Ἀχιλλεύς, οὗτος δὲ Ἰδομενεὺς πλησίον, οὗτος δὲ Ὀδυσσεύς, εἴτα Αἴας καὶ Διομήδης καὶ οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων.

2. ΜΕΝ. Βαβαί, ὦ Ὅμηρε, οἷά σοι τῶν βραχυδιδῶν τὰ κεφάλαια χαμαὶ ἔρριπται ἄγνωστα καὶ ἄμορφα, κόνις πάντα καὶ λῆρος πολὺς, ἀμενηνὰ ὡς ἀληθῶς κάρηνα. Οὗτος δὲ, ὦ Αἰαχέ, τίς ἐστι;

ΑΙΑΚ. Κῦρός ἐστιν· οὗτος δὲ Κροῖσος, ὃ δ' ὑπὲρ αὐτὸν Σαρδανάπαλλος, ὃ δ' ὑπὲρ τούτους Μίδας, ἐκεῖνος δὲ Ξέρξης.

ΜΕΝ. Εἴτα σέ, ὦ κάθαρμα, ἡ Ἑλλὰς ἔφριττε ζευγνύντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον, διὰ δὲ τῶν ὄρων πλεῖν ἐπιθυμοῦντα; Οἷος δὲ καὶ ὁ Κροῖσός ἐστι. Τὸν Σαρδανάπαλλον δὲ, ὦ Αἰαχέ, πατάξαι μοι κατὰ κόρρης ἐπίτρεψον.

ΑΙΑΚ. Μηδαμῶς· διαθρύψεις γὰρ αὐτοῦ τὸ κρανίον γυναικεῖον ὄν.

ΜΕΝ. Οὐκοῦν ἀλλὰ προσπτύσομαί γε πάντως ἀνδρογύνῳ γε ὄντι.

3. ΑΙΑΚ. Βούλει σοι ἐπιδείξω καὶ τοὺς σοφοὺς;

ΜΕΝ. Νῆ Δία γε.

ΑΙΑΚ. Πρῶτος οὗτός σοι ὁ Πυθαγόρας ἐστί.

ΜΕΝ. Χαῖρε, ὦ Εὐφορβέ ἢ Ἀπολλὼν ἢ ὃ τι ἀνέθελξ.

ΠΥΘ. Νηδὶ καὶ σύ γε, ὦ Μένιππε.

ΜΕΝ. Οὐκέτι χρυσοῦς ὁ μηρός ἐστί σοι;

ΠΥΘ. Οὐ γάρ· ἀλλὰ φέρε ἴδω εἴ τί σοι ἐδώδιμον ἢ πῆρα ἔχει.

ΜΕΝ. Κυάμους, ὦγαθέ· ὥστε οὐ τοῦτό σοι ἐδώδιμον.

ΠΥΘ. Δὸς μόνον· ἀλλὰ παρὰ νεκροῖς δόγματα· ἔμαθον γὰρ ὡς οὐδὲν ἴσον κύαμοι καὶ κεφαλὰι τοκήων ἐνθάδε.

4. ΑΙΑΚ. Οὗτος δὲ Σόλων ὁ Ἐξηχέστιδου καὶ Θαλῆς ἐκεῖνος καὶ παρ' αὐτοὺς Πιττακὸς καὶ οἱ ἄλλοι· ἐπτὰ δὲ πάντες εἰσὶν ὡς ὄρες.

ΜΕΝ. Ἀλυποὶ, ὦ Αἰαχέ, οὗτοι μόνον καὶ φαιδροὶ τῶν ἄλλων. Ὁ δὲ σποδοῦ πλέως ὥσπερ ἐγκρυφίας ἄρτρος, ὃ τὰς φλυκταῖνας ἐξηθηκῶς, τίς ἐστιν;

ΑΙΑΚ. Ἐμπεδοκλῆς, ὦ Μένιππε, ἡμίεφος ἀπὸ τῆς Αἴτνης παρών.

ΜΕΝ. ὦ χαλκόπου βέλτιστε, τί παθὼν σαυτὸν ἐς τοὺς κρατῆρας ἐνέβαλες;

ΕΜΠ. Μελαγχολία τις, ὦ Μένιππε.

ΜΕΝ. Οὐ μὰ Δί', ἀλλὰ κενοδοξία καὶ τῦφος καὶ πολλὴ κόρυζα, ταῦτά σε ἀπηνθράκωσεν αὐταῖς κρηπί· σιν οὐκ ἀνάξιον ὄντα· πλὴν ἄλλ' οὐδὲν σε τὸ σόφισμα ὥνησεν· ἐφωράθης γὰρ τεθνεώς. Ὁ Σωκράτης δὲ, ὦ Αἰαχέ, ποῦ ποτε ἄρα ἐστίν;

ΑΙΑΚ. Μετὰ Νέστορος καὶ Παλαμήδους ἐκεῖνος ληρεῖ τὰ πολλά.

ΜΕΝ. Ὅμως ἐβουλόμην ἰδεῖν αὐτὸν, εἴ που ἐνθάδε ἐστίν.

ΑΙΑΚ. Ὅρᾳς τὸν φαλακρόν;

ÆAC. Hic Agamemno; ille Achilles; iste propius aliquanto Idomeneus : tum Ulysses, deinde Ajax, et Diomedes, et præstantissimi Græcorum.

2. ΜΕΝ. Papæ, Homere; qualia tibi eximia carminum tuorum decora humi jacent abjecta, ignota, informia, pulvis cuncta, nugæque magnæ, imbecilla vere capita. Hicce autem, Æace, quis est?

ÆAC. Cyrus est : hic autem Cræsus; atque super eum Sardanapalus; qui super istos, Midas : ille vero Xerxes.

ΜΕΝ. Te igitur, purgamentum hominis, horrescebat Græcia jungentem Hellespontum, perque montes navigare desiderantem? Qualis autem et Cræsus est! At Sardanapalo, Æace, ut alapam in caput impingam, permitte mihi.

ÆAC. Neutiquam : diffringes enim cranium ipsius molle ac muliebre.

ΜΕΝ. Enimvero conspuam omnino effeminatum istum.

3. ÆAC. Vin' tibi demonstrarem etiam sapientes?

ΜΕΝ. Ita per Jovem.

ÆAC. Primus hicce tibi Pythagoras est.

ΜΕΝ. Salve, Euphorbe, aut Apollo, aut quocumque nomine velis appellari.

PYTH. Sane tu quoque, Menippe.

ΜΕΝ. Non tibi aureum femur amplius est?

PYTH. Non quidem : verum age videam si quid tibi ad edendum paratum pera habet.

ΜΕΝ. Fabas, optime : quæ quidem edules tibi non sunt.

PYTH. Præbe tantum : alia sunt apud mortuos decreta; etenim didici nihil hic esse simile fabis et capitibus parentum.

4. ÆAC. Hicce autem Solon Execestidæ filius, et Thales ille, juxtaque eos Pittacus, ceterique : septem vero sunt cuncti, uti vides.

ΜΕΝ. Hi tristitiæ immunes, Æace, soli ceterorum, atque hilares. Iste vero cinere plenus velut subcinericius panis, qui pustulis totus effloruit, quis est?

ÆAC. Empedocles, Menippe, qui semicoctus huc ab Ætna advenit.

ΜΕΝ. O optime tu, æreis indute calceis, quid causæ fuit, cur ipse te in Ætnæ crateras immitteres?

ΕΜΠ. Atra quædam bilis, Menippe.

ΜΕΝ. Nullo pacto; sed vana gloria, et superbiæ tumor, et multa stultitia : hæc te scilicet exustularunt cum ipsis crepidis, haud indignum : attamen nihil te callidum commentum juvit; patuit enim esse te mortuum. Socrates vero, Æace, ubi tandem est?

ÆAC. Cum Nestore et Palamede ille nugatur plerumque.

ΜΕΝ. Vellem tamen eum videre, sicubi hic esset.

ÆAC. Viden' istum calvum?

MEN. Ἄπαντες φαλακροί εἰσιν· ὥστε πάντων ἂν εἴη τοῦτο τὸ γνῶρισμα.

ΑΙΑΚ. Τὸν σιμὸν λέγω.

MEN. Καὶ τοῦτο ὁμοιον· σιμοὶ γὰρ ἅπαντες.

5. ΣΩΚ. Ἐμὲ ζητεῖς, ὦ Μένιππε;

MEN. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩΚ. Τί τὰ ἐν Ἀθήναις;

MEN. Πολλοὶ τῶν νέων φιλοσοφεῖν λέγουσι, καὶ τὰ γε σχήματα αὐτὰ καὶ τὰ βαδίσματα εἰ θεάσαιτό τις, ἄχροι φιλόσοφοι.

ΣΩΚ. Μάλα πολλοὺς ἐόρακα.

MEN. Ἀλλὰ ἐόρακας, οἶμαι, οἷος ἦκε παρὰ σοὶ Ἀριστιππος καὶ Πλάτων αὐτὸς, ὁ μὲν ἀποπνέων μύρου, ὁ δὲ τοὺς ἐν Σικελίᾳ τυράννους θεραπεύειν ἐκμαθών.

ΣΩΚ. Περὶ ἐμοῦ δὲ τί φρονοῦσιν;

MEN. Εὐδαίμων, ὦ Σώκρατες, ἄνθρωπος εἴ τὰ γε τοιαῦτα· πάντες γοῦν σε θαυμάσιον οἶονται ἄνδρα γενῆσθαι καὶ πάντα ἐγνωκέναι καὶ ταῦτα — δεῖ γάρ, οἶμαι, τάληθ' ἰδέσθαι — οὐδὲν εἰδότες.

ΣΩΚ. Καὶ αὐτὸς ἐφασκον ταῦτα πρὸς αὐτοὺς, οἱ δὲ εἰρωνείαν ὄντο τὸ πρᾶγμα εἶναι.

6. MEN. Τίνες δὲ εἰσιν οὗτοι οἱ περὶ σέ;

ΣΩΚ. Χαρμίδης, ὦ Μένιππε, καὶ Φαῖδρος καὶ ὁ τοῦ Κλεινίου.

MEN. Εὖ γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι κἀνταῦθα μέτει τὴν σαυτοῦ τέχνην καὶ οὐκ ὀλιγωρεῖς τῶν καλῶν.

ΣΩΚ. Τί γὰρ ἂν ἄλλο ἥδιον πράττοιμι; Ἀλλὰ πλησίον ἡμῶν κατάκεισο, εἰ δοκεῖ.

MEN. Μὰ Δί', ἐπεὶ παρὰ τὸν Κροῖσον καὶ τὸν Σαρδανάπαλλον ἄπειμι πλησίον οἰκήσων αὐτῶν· εἰκοτα γοῦν οὐκ ὀλίγα γελάσσεσθαι οἰμωζόντων ἀκούων.

ΑΙΑΚ. Κἀγὼ ἤδη ἄπειμι, μὴ καὶ τις ἡμᾶς νεκρῶν λάθῃ διαφυγών. Τὰ λοιπὰ δ' ἐσαυθὶς ὀψει, ὦ Μένιππε.

MEN. Ἀπιθι· καὶ ταυτὶ γὰρ ἱκανὰ, ὦ Αἰακέ.

21.

MENIPPION KAI KERBERON.

1. MEN. ὦ Κέρβερε — συγγενὴς γάρ εἰμι σοὶ κύων καὶ αὐτὸς ὢν — εἰπέ μοι πρὸς τῆς Στυγὸς, οἷος ἦν ὁ Σωκράτης, ὅποτε κατῆι παρ' ὑμῶν· εἰκὸς δὲ σε θεὸν ὄντα μὴ ὑλακτεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπίνως φθέγγεσθαι, ὅπote ἐθέλοις.

KERP. Πόρρωθεν μὲν, ὦ Μένιππε, παντάπασιν ἐδόκει ἀτρέπτω τῷ προσώπῳ προσιέναι καὶ οὐ πᾶν δειδέναι τὸν θάνατον δοκῶν καὶ τοῦτο ἐμφῆναι τοῖς ἔξω τοῦ στομίου ἐστῶσιν ἐθέλων, ἐπεὶ δὲ κατέκυψεν εἴσω τοῦ χάσματος καὶ εἶδε τὸν ζόφον, κἀγὼ ἔτι διαμέλλοντα αὐτὸν δακνὼν τῷ κωνεῖν κατέσπασα τοῦ ποδός, ὥσπερ

MEN. Omnes utique sunt calvi : idque adeo omnium fuerit indicium.

ÆAC. At simum istum dico.

MEN. Hoc etiam perinde simile : cuncti enim simi.

5. SOCR. Mene quæris, Menippe?

MEN. Maxime, Socrates.

SOCR. Quid agitur Athenis?

MEN. Multi juvenum philosophari se prædicant : et habitus quidem atque incessus si spectaverit aliquis, summi philosophi.

SOCR. Valde multos vidi.

MEN. At vidisti, opinor, qualis venerit ad te Aristippus, atque ipse Plato : ille unguentum spirans ; hic colere Siculos tyrannos edoctus.

SOCR. De me vero quid sentiunt?

MEN. Felix, Socrates, es homo ista quidem parte : omnes adeo te admirabilem existimant virum fuisse, et cuncta scivisse, idque (est enim, ut puto, verum dicendum) nihil scientem.

SOCR. Equidem affirmabam hoc ipsum apud eos : illi meram ironiam opinabantur esse factum meum.

6. MEN. Quinam hi circa te sunt?

SOCR. Charmides, Menippe, et Phædrus, Cliniaeque filius.

MEN. Bene factum, Socrates, ut qui et hicce colas artem tuam, neque despicias pulchros.

SOCR. Nam quid aliud jucundius agam? Verum prope nos recumbe, si videtur.

MEN. Nequaquam : ad Cræsum enim et Sardanapalum abeo proxime illos habitaturus : videor equidem non parum risurus plorantes eos audiens.

ÆAC. Jamque ego abeo, ne quis mortuorum clam nobis effugiat : reliqua in posterum vises, Menippe.

MEN. Abi modo : hæc enim ipsa sunt satis, Æace.

21.

MENIPPI ET CERBERI.

MEN. Cerhere, nam cognatus sum tibi, quippe canis et ipse, dic mihi per Stygem, qualis fuerit Socrates, quando descendebat ad vos : par est te deum scilicet non latrare solum, sed et humano more loqui, quum velis.

CER. E longinquo, Menippe, omnimodis videbatur constanti et imperterrito vultu accedere, neque omnino reformidare mortem, idque ipsum significare iis, qui extra ostium stabant, velle. Verum postquam se demisit intro hiatum infernæ domus, et vidit caliginem, atque ego cunctantem adhuc cicutæ morsu correptum detraxi pede, sicut

τα βρέφη ἐκώκυε καὶ τὰ ἑαυτοῦ παιδία ὠδύρετο καὶ παντοῖος ἐγίνετο.

2. MEN. Οὐκοῦν σοφιστῆς ὁ ἄνθρωπος ἦν καὶ οὐκ ἄληθῶς κατεφρόνει τοῦ πράγματος;

ΚΕΡΒ. Οὐκ, ἀλλ' ἐπεὶ περ ἀναγκαῖον αὐτὸ ἐώρα, κατεθρασύνετο ὡς δῆθεν οὐκ ἄκων πεισόμενος ὁ πάντως ἔδει παθεῖν, ὡς θαυμάσονται οἱ θεαταί. Καὶ ὅλως περὶ πάντων γε τῶν τοιούτων εἰπεῖν ἂν ἔχοιμι, ἕως τοῦ στομίλου τολμηροὶ καὶ ἀνδρεῖοι, τὰ δὲ ἐνδοθεν ἑλεγχος ἀκριβής.

MEN. Ἐγὼ δὲ πῶς σοὶ κατεληλυθέναι ἔδοξα;

ΚΕΡΒ. Μόνος, ὦ Μένιππε, ἀξίως τοῦ γένους, καὶ Διογένης πρὸ σοῦ, ὅτι μὴ ἀναγκαζόμενοι ἐσῆεστε μὴδ' ὠθούμενοι, ἀλλ' ἐθελούσιοι, γελῶντες, οἰμώζειν παραγείλαντες ἅπασιν.

22.

ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. ΧΑΡ. Ἀπόδος, ὦ κατάρατε, τὰ πορθμεῖα.

MEN. Βόα, εἰ τοῦτό σοι, ὦ Χάρων, ἦδιον.

ΧΑΡ. Ἀπόδος, φημί, ἀνθ' ὧν σε διεπορθμεύσαμεν.

MEN. Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.

ΧΑΡ. Ἔστι δέ τις ὁβολὸν μὴ ἔχων;

MEN. Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τις οὐκ οἶδα, ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν ἄγξω σε νῆ τὸν Πλούτωνα, ὦ μιαρὲ, ἢ μὴ ἀποδώς.

MEN. Κἀγὼ τῷ ξύλῳ σου πατάξας διαλύσω τὸ κρανίον.

ΧΑΡ. Μάτην οὖν ἔση πεπλευκῶς τοσοῦτον πλοῦν.

MEN. Ὁ Ἑρμῆς ὑπὲρ ἐμοῦ σοὶ ἀποδώτω, ὅς με παρέδωκέ σοι.

2. ΕΡΜ. Νῆ Δί' ὠνάμην γε, εἰ μέλλω καὶ ὑπερεκτίνειν τῶν νεκρῶν.

ΧΑΡ. Οὐκ ἀποστήσομαί σου.

MEN. Τούτου γε ἕνεκα καὶ νεωλκήσας τὸ πορθμεῖον παράμενε· πλὴν ἀλλ' ὅ γε μὴ ἔχω, πῶς ἂν λάβοις;

ΧΑΡ. Σὺ δ' οὐκ ἤδεις ὡς κομίζεσθαι δέον;

MEN. Ἦδειν μὲν, οὐκ εἶχον δέ. Τί οὖν; ἐχρῆν διὰ τοῦτο μὴ ἀποθανεῖν;

ΧΑΡ. Μόνος οὖν αὐγῆσεις προῖκα πεπλευκέναι;

MEN. Οὐ προῖκα, ὦ βέλτιστε· καὶ γὰρ ἤντηλθα καὶ τῆς κώπης συνεπελαβόμην καὶ οὐκ ἔκλαον μόνος τῶν ἄλλων ἐπιδατῶν.

ΧΑΡ. Οὐδὲν ταῦτα πρὸς πορθμεῖα· τὸν ὁβολὸν ἀποδοῦναί σε δεῖ· οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

3. MEN. Οὐκοῦν ἀπαγέ με αὖθις ἐς τὸν βίον.

ΧΑΡ. Χάριεν λέγεις, ἵνα καὶ πληγὰς ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ Αἰακοῦ προσλάβω.

MEN. Μὴ ἐνόχλει οὖν.

ΧΑΡ. Δεῖξον τί ἐν τῇ πῆρᾳ ἔχεις.

infantes ejulabat, suos liberos deflebat, et nihil non moliebatur.

2. MEN. Ergo subdolus erat hic homo sophista, nec revera contemnebat mortem?

CER. Minime: sed ubi necessariam animadvertit, audacter sese offerebat, quasi scilicet non invitatus subiturus quod omnino oportebat pati, ut eum admirarentur spectatores. In summa de omnibus quidem ejusmodi dicere possim, Usque ad ostium audaces ac fortes: ubi intus penetratum est, documentum timoris manifestum.

MEN. Ego vero quomodo tibi descendisse visus sum?

CER. Solus, Menippe, ut dignum erat genere, ac Diogenes ante te; quia non coacti intrabatis, neque impulsus, sed voluntarii, ridentes, plorare jubentes cunctos.

22.

CHARONTIS, MENIPPI (ET MERCURII).

1. CHAR. Redde, scelerate, portorium.

MEN. Vociferare, si id tibi allubescit, Charon.

CHAR. Redde, inquam, pro eo quod te transvexi.

MEN. Haud acceperis ab eo qui non habet.

CHAR. Estne aliquis qui obolum non habeat?

MEN. An alius aliquis, haud scio: de me vero, non habeo.

CHAR. Enimvero fauces tibi praecludam, detestande, nisi dederis.

MEN. Ego contra baculo tibi percussum dissolvam cranium.

CHAR. Gratis igitur navigaveris tam longam navigationem.

MEN. Mercurius pro me tibi solvat, qui me tradidit tibi.

2. MERC. Per Jovem, belle mecum agatur, si mortuorum etiam vice solvendum mihi sit.

CHAR. Missum te non faciam.

MEN. Quod ad istam quidem rem attinet, vel subducto navigio assiduus esto flagitator: attamen quod non habeo, qui tandem accipias?

CHAR. Tu nesciebas obolum esse tibi apportandum?

MEN. Sciebam equidem, nec tamen habebam. Quid ergo propterea oportebat non mori?

CHAR. Solus igitur gloriabere gratis te navigasse?

MEN. Non gratis, vir optime: etenim antliam duxi, et remo simul incubui, et unus omnium vectorum non plorabam.

CHAR. Nihil ista ad portitorem: obolum persolvere te oportet: neque enim fas est aliter fieri.

3. MEN. Quin ergo me rursus abduc in vitam.

CHAR. Pulchre sane; ut plagas insuper eapropter ab Aëao accipiam.

MEN. Ergo desiste negotium facessere.

CHAR. Ostende quid in pera geras.

(425 - 428)

MEN. Θέρμους, εἰ θέλεις, καὶ τῆς Ἑκάτης τὸ δεῖπνον.

ΧΑΡ. Πόθεν τοῦτον ἡμῖν, ὦ Ἑρμῆ, τὸν κύνα ἡγάγες; οἷα δὲ καὶ ἐλάλει παρὰ τὸν πλοῦν τῶν ἐπιβατῶν ἀπάντων καταγελῶν καὶ ἐπισκώπτων καὶ μόνος ᾄδων οἰμωζόντων ἐκείνων.

ΕΡΜ. Ἄγνοεῖς, ὦ Χάρων, ὅντινα ἄνδρα διεπόρθημευσας; ἐλεύθερον ἀκριβῶς, κοῦδενὸς αὐτῷ μέλει. Οὗτός ἐστιν ὁ Μένιππος.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν ἂν σε λάβω ποτὲ —

MEN. Ἄν λάβῃς, ὦ βέλτιστε· δις δὲ οὐκ ἂν λάβοις.

23.

ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΥ, ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗΣ.

1. ΠΡΩΤ. ὦ δέσποτα καὶ βασιλεῦ καὶ ἡμέτερε Ζεῦ καὶ σὺ Δῆμητρος θύγατερ, μὴ ὑπερίδῃτε δέησιν ἐρωτικὴν.

ΠΛΟΥΤ. Σὺ δὲ τίνων δέῃ παρ' ἡμῶν; ἢ τίς ὦν τυγχάνεις;

ΠΡΩΤ. Εἰμὶ μὲν Πρωτεσίλαος ὁ Ἰφίχλου Φυλάχιος συστρατιώτης τῶν Ἀχαιῶν καὶ πρῶτος ἀποθανὼν τῶν ἐπ' Ἰλίου. Δέομαι δὲ ἀφεθεῖς πρὸς ὀλίγον ἀναβῶναι πάλιν.

ΠΛΟΥΤ. Τοῦτον μὲν τὸν ἔρωτα, ὦ Πρωτεσίλαε, πάντες νεκροὶ ἐρῶσι, πλὴν οὐδεὶς ἂν αὐτῶν τύχοι.

ΠΡΩΤ. Ἀλλ' οὐ τοῦ ζῆν, Ἀΐδωνεῦ, ἐρῶ ἔγωγε, τῆς γυναικὸς δὲ, ἣν νεόγαμον ἔτι ἐν τῷ θαλάμῳ καταλιπὼν ὠχρόμην ἀποπλέων, εἴτα ὁ κακοδαίμων ἐν τῇ ἀποβάσει ἀπέθανον ὑπὸ τοῦ Ἑκτορος. Ὁ οὖν ἔρως τῆς γυναικὸς οὐ μετρίως ἀποκναίει με, ὦ δέσποτα, καὶ βούλομαι καὶ πρὸς ὀλίγον ὀφθεῖς αὐτῇ καταβῆναι πάλιν.

2. ΠΛΟΥΤ. Οὐκ ἔπιες, ὦ Πρωτεσίλαε, τὸ Λήθης ὕδωρ;

ΠΡΩΤ. Καὶ μάλα, ὦ δέσποτα· τὸ δὲ πρᾶγμα ὑπερόγκον ἦν.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκοῦν περίμεινον· ἀφίξεται γὰρ κακέινῃ ποτὲ καὶ οὐδὲ σὲ ἀνελθεῖν δεήσει.

ΠΡΩΤ. Ἀλλ' οὐ φέρω τὴν διατριβὴν, ὦ Πλούτων· ἡράσθης δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη καὶ οἶσθα οἷον τὸ ἐρᾶν ἐστίν.

ΠΛΟΥΤ. Εἴτα τί σε ὀνήσει μίαν ἡμέραν ἀναβῶναι μετ' ὀλίγον τὰ αὐτὰ ὀδυρούμενον;

ΠΡΩΤ. Οἶμαι πείσειν κακέινῃ ἀκολουθεῖν παρ' ὑμῶν, ὥστε ἀνθ' ἐνὸς δύο νεκροὺς λήψαι μετ' ὀλίγον.

ΠΛΟΥΤ. Οὐ θέμις γενέσθαι ταῦτα οὐδὲ γέγονε πώποτε.

3. ΠΡΩΤ. Ἀναμνήσω σε, ὦ Πλούτων· Ὅρφεϊ γὰρ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν αἰτίαν τὴν Εὐρυδίχην παρέδοτε καὶ τὴν δημογενῇ μου Ἀλκυστιν παρεπέμψατε Ἡρακλεῖ χαριζόμενοι.

ΠΛΟΥΤ. Θελήσεις δὲ οὕτως κρανίον γυμνὸν ὦν καὶ

MEN. Lupinos, si lubet, et Hecatae coenam.

CHAR. Unde istum nobis, Mercuri, canem adduxisti? et qualia fabulabatur inter navigandum, vectores omnes deridens et jocis incessens, solus cantans illis gementibus.

MERC. Nescis, Charon, qualem virum transvexeris? liberum exacte, quique neminem curet. Hicce est Menippus.

CHAR. At si te unquam prehendero. —

MEN. Si prehenderis, vir optime: bis quidem me non prehendas.

23.

PROTESILAI, PLUTONIS ET PROSERPINÆ.

1. PROT. O domine, et rex, nosterque Jupiter, et tu Cereris nata, ne spreveritis petitionem amatoriam.

PLUT. Quid tibi vis a nobis fieri? aut quis tandem homo es?

PROT. Sum Protesilaus Iphicli filius, Phylacius, commilito Achivorum, quique primus eorum, qui ad Ilium venerunt, interii. Oro autem ut accepto in breve tempus commeatu, in vitam redire mihi liceat.

PLUT. Istum amorem, Protesilae, omnes mortui amant: quo tamen eorum nemo potitur.

PROT. Equidem non vivendi, Pluto, amore teneor, sed uxoris, quam novam nuptam adhuc in thalamo dereliqui, consensaque navi me proripui: deinde miser, dum in littus exponimur, Hectoris manu cecidi. Exinde amor uxoris non mediocriter me contabefacit, domine: velimque vel paululo tempore conspectus ab ea descendere denuo.

2. PLUT. Non tu bibisti, Protesilae, Lethes aquam?

PROT. Maxime, domine: sed amor meus vim Lethæi liquoris vehementiæ magnitudine vincebat.

PLUT. Quin ergo mane atque exspecta: aderit illa aliquando; neque tu, ut ad superos evadas, necesse habebis.

PROT. At non fero moram, Pluto: amore nimirum et tu ipse jam captus fuisti, et novisti quale sit amare.

PLUT. Et quid te juvabit unum diem reviviscere, quum post paullo sis eadem lamentaturus?

PROT. Puto me persuasurum ipsi, ut comes me sequatur ad inferos: atque adeo pro uno duos mortuos recipies brevi.

PLUT. Ista fieri fas non est; neque facta fuerunt unquam.

3. PROT. At faciam, ut reminiscere, Pluto: nam Orpheo eandem istam ob causam Eurydicen tradidistis, et consanguineæ meæ Alcesti commeatum dedistis Herculi gratificati.

PLUT. Tunc voles cranium ita nudum et forma destitu-

ἄμορφον τῇ καλῇ σου ἐκείνῃ νύμφῃ φανῆναι; πῶς δὲ καὶ ἐκείνη προσήσεται σε οὐδὲ δυναμένη διαγνῶναι; φοβήσεται γὰρ εὖ οἶδα καὶ φεύζεται σε καὶ μάτην ἔση τοσαύτην ὁδὸν ἀνεληλυθώς.

ΠΕΡΣ. Οὐκοῦν, ὦ ἄνερ, σὺ καὶ τοῦτο ἴασαι καὶ τὸν Ἑρμῆν κέλευσον, ἐπειδὴν ἐν τῷ φωτὶ ἤδη ὁ Πρωτεσίλειος ἦ, καθιζόμενον ἐν τῇ βράβδῳ νεανίαν αὖθις καλὸν ἀπεργάσασθαι αὐτόν, οἷος ἦν ἐκ τοῦ παστοῦ.

ΠΑΟΥΤ. Ἐπεὶ Φερσεφόνη συνδοκεῖ, ἀναγαγὼν τοῦτον αὖθις ποίησον νυμφίον· σὺ δὲ μέμνησο μίαν λαβὼν ἡμέραν.

24.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΑΥΣΩΛΟΥ.

1. ΔΙΟΓ. ὦ Κάρ, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς καὶ πάντων ἡμῶν προτιμᾶσθαι ἀξιοῖς;

ΜΑΥΣ. Καὶ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ μὲν, ὦ Σινωπεῦ, ὅς ἐβασίλευσα Καρίας μὲν ἀπάσης, ἥρξα δὲ καὶ Λυδῶν ἐνίων καὶ νήσους δὲ τινὰς ὑπηγαγόμενῃ καὶ ἄχρι Μιλήτου ἐπέβην τὰ πολλὰ τῆς Ἰωνίας καταστρεφόμενος· καὶ καλὸς ἦν καὶ μέγας καὶ ἐν πολέμοις καρτερός· τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι ἐν Ἀλικαρνασῶν μνημα παμμέγεθες ἔχω ἐπικείμενον, ἡλικὸν οὐκ ἄλλος νεκρός, ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐς κάλλος ἐξησχημένον, ἵππων καὶ ἀνδρῶν ἐς τὸ ἀκριβεστάτον εἰκασμένων λίθου τοῦ καλλίστου, οἷον οὐδὲ νεῶν εὖροι τις ἂν βράδιως. Οὐ δοκῶ σοι διακίως ἐπὶ τούτοις μέγα φρονεῖν;

2. ΔΙΟΓ. Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φῆς καὶ τῷ κάλλει καὶ τῷ βάρει τοῦ τάφου;

ΜΑΥΣ. Νῆ Δί' ἐπὶ τούτοις.

ΔΙΟΓ. Ἄλλ', ὦ καλὲ Μαύσωλε, οὔτε ἡ ἰσχὺς ἐκείνη ἔτι σοι οὔτε ἡ μορφή πάρεστιν· εἰ γοῦν τινὰ ἐλοίμεθα δικαστὴν εὐμορφίας πέρι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, τίνος ἕνεκα τὸ σὸν κρανίον προτιμηθεῖν ἂν τοῦ ἐμοῦ· φαλακρὰ γὰρ ἄμφω καὶ γυμνά, καὶ τοὺς ὀδόντας ὁμοίως προφαίνομεν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφηρήμεθα καὶ τὰς ῥίνας ἀποσεσιμώμεθα. Ὁ δὲ τάφος καὶ οἱ πολυτελεῖς ἐκεῖνοι λίθοι Ἀλικαρνασεῦσι μὲν ἴσως εἶεν ἐπιδείκνυσθαι καὶ φιλοτιμεῖσθαι πρὸς τοὺς ξένους, ὥς δὴ τι μέγα οἰκονόμημα αὐτοῖς ἔστι, σὺ δὲ, ὦ βέλτιστε, οὐχ ὁρῶ ὅτι ἀπολαύεις αὐτοῦ, πλὴν εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὅτι μᾶλλον ἡμῶν ἀχθοφορεῖς ὑπὸ τηλικούτοις λίθοις πιεζόμενος.

3. ΜΑΥΣ. Ἀνόνητα οὖν μοι ἐκεῖνα πάντα καὶ ἰσότημος ἔσται Μαύσωλος καὶ Διογένης;

ΔΙΟΓ. Οὐκ ἰσότημος, ὦ γενναιότατε, οὐ γάρ· Μαύσωλος μὲν γὰρ οἰμώζεται μεμνημένος τῶν ὑπὲρ γῆς, ἐν οἷς εὐδαιμονεῖν ᾔετο, Διογένης δὲ καταγελάσεται αὐτοῦ. Καὶ τάφον δὲ μὲν ἐν Ἀλικαρνασῶν ἔρεϊ ἑαυτοῦ ὑπὸ Ἀρτεμισίας τῆς γυναικὸς καὶ ἀδελφῆς κατεσκευασμένον, ὁ Διογένης δὲ τοῦ μὲν σώματος εἰ καὶ τινὰ τάφον ἔχει οὐκ οἶδεν· οὐδὲ γὰρ ἔμελεν αὐτῷ τούτου λόγον

tum in conspectum formosae tuae sponsae venire? quomodo autem illa admittet te, quem dignoscere nequeat? imo perterrefiet, sat scio, teque fugiet; et frustra tam longam ad superos viam relegeris.

PROS. Quin tu, marite, huic etiam incommodo medere, Mercurioque manda, ut, postquam luci redditus erit Protesilaus, eum potenti virga contactum juvenem rursus efficiat pulchrum, qualis erat ex thalamo nuptiali.

PLUT. Quoniam hoc Proserpinae quoque placet, duc illum ad superos iterum, Mercuri, et redde sponsum. Tu, Protesilae, memineris, unius diei accepisse te commealum.

24.

DIOGENIS ET MAUSOLI.

1. DIOG. Tu Car, ob quam rem magnum spiras, omnibusque nobis praeferrere postulas?

MAUS. Primum ob regnum, Sinopensis, ut qui rex fuerim Cariae universae, imperaverim etiam Lydorum nonnullis, insulas quasdam subegerim, et Miletum usque progressus pleraque Ioniae debellarim. Deinde quia pulcher eram et magnus, belloque strenuus. Tum, quod maximum est, quia Halicarnassi monumentum ingens habeo mihi impositum, quantum mortuus alius nemo; sed neque ita in speciem elegantissimam expolitur, equis virisque exactissime assimilatis ex lapide pulcherrimo, quale ne templum quidem facile quis invenerit. Non tibi videor jure ob ista superbius efferri?

2. DIOG. Ob regnum, inquis, et formam, et pondus sepulcri?

MAUS. Omnino ob ista.

DIOG. Sed, formose Mausole, neque rebur illud amplius, nec forma tibi adest. Quare si capiamus iudicem de pulchritudine, dicere nequeas, cur tuum cranium anteponendum sit meo: utrumque calvum et nudum: dentes perinde nobis prominent; oculis sumus spoliati, naresque simas gerimus. De sepulcro autem pretiosisque istis lapidibus, Halicarnasensibus forte conducant ad ostentandum et ambitiosius ad peregrinos jactandum, ingens aliquod aedificium esse scilicet penes se: tu autem, vir optime, non video quo tibi monumentum prosit; nisi hoc dixeris, te majus quam nos gestare pondus tantis lapidibus oppressum.

3. MAUS. Infructuosa igitur ista mihi fuerint omnia, et pari honore aequabitur Mausolus ac Diogenes?

DIOG. Non pari, vir praestantissime: haudquaquam Mausolus etenim lamentabitur, recordatus eorum quae in terra praesto fuerunt, in quibus felicitatem esse sitam ducebat: Diogenes contra deridebit ipsum. Et ille monumentum quidem suum Halicarnassi memorabit ab Artemisia uxore simul et sorore constructum: Diogenes autem corpusculi sepulcrum aliquod an habeat, est nescius, siquidem

(432 - 434)

δὲ τοῖς ἀρίστοις περὶ αὐτοῦ καταλέλοιπεν ἀνδρὸς βίον
βεβιωκὸς ὑψηλότερον, ὃ Καρῶν ἀνδραποδωδέστατε,
τοῦ σοῦ μνήματος καὶ ἐν βεβαιωτέρῳ χωρίῳ κατεσκευ-
ασμένον.

25.

NIREΩΣ ΚΑΙ ΘΕΡΣΙΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. NIP. Ἴδου δὴ, Μένιππος οὕτως δικάσει πότε-
ρος εὐμορφότερός ἐστιν. Εἰπέ, ὦ Μένιππε, οὐ καλ-
λίῳ σοι δοκῶ;

MEN. Τίνες δὲ καὶ ἔστε; πρότερον, οἶμαι, χρὴ
γὰρ τοῦτο εἰδέναι.

NIP. Νιρεὺς καὶ Θερσίτης.

MEN. Πότερος οὖν ὁ Νιρεὺς καὶ πότερος ὁ Θερσί-
της; οὐδέπω γὰρ τοῦτο δῆλον.

ΘΕΡΣ. Ἐν μὲν ἤδη τοῦτ' ἔχω, ὅτι ὁμοῖος εἰμὶ σοι
καὶ οὐδὲν τηλικούτον διαφέρεις ἡλίκον σε Ὅμηρος ἐκεῖ-
νος ὁ τυφλὸς ἐπήνεσεν ἀπάντων εὐμορφότερον προσ-
ειπὼν, ἀλλ' ὁ φοξὸς ἐγὼ καὶ ψεδνὸς οὐδὲν χείρων ἐφάνην
τῷ δικαστῇ· ὅρα δὲ σὺ, ὦ Μένιππε, ὄντινα καὶ εὐμορ-
φότερον ἡγῇ.

NIP. Ἐμέ γε τὸν Ἀγλαΐας καὶ Χαρόπου,

ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθον.

2. MEN. Ἄλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὸ γῆν, ὡς οἶμαι, κάλλι-
στος ἦλθες, ἀλλὰ τὰ μὲν ὅσα ὁμοῖα, τὸ δὲ κρανίον
ταύτῃ μόνον ἄρα διακρίνοιτ' ἀν' ἀπὸ τοῦ Θερσίτου κρα-
νίου, ὅτι εὐθρυπτον τὸ σὸν· ἀλαπαδνὸν γὰρ αὐτὸ καὶ
οὐκ ἀνδρῶδες ἔχεις.

NIP. Καὶ μὴν ἐροῦ Ὅμηρον, ὁποῖος ἦν, ὁπότε συν-
εστράτευον τοῖς Ἀχαιοῖς.

MEN. Ὀνειράτά μοι λέγεις· ἐγὼ δὲ βλέπω ἃ καὶ
νῦν ἔχεις, ἐκεῖνα δὲ οἱ τότε ἴσασιν.

NIP. Οὐκ οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα εὐμορφότερός εἰμι, ὢ
Μένιππε;

MEN. Οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος εὐμόρφος· ἰσχυμῖα γὰρ
ἐν ἄδου καὶ ὁμοῖοι ἅπαντες.

ΘΕΡΣ. Ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ τοῦτο ἱκανόν.

26.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΧΕΙΡΩΝΟΣ.

1. MEN. Ἦκουσα, ὦ Χείρων, ὡς θεὸς ὢν ἐπιθυμή-
σαις ἀποθανεῖν.

ΧΕΙΡ. Ἀληθῆ ταῦτα ἤκουσας, ὦ Μένιππε, καὶ
τέθνηκα, ὡς ὄρεξ, ἀθάνατος εἶναι δυνάμενος.

MEN. Τίς δαί σε ἔρωσ τοῦ θανάτου ἔσχεν, ἀνερά-
στου τοῖς πολλοῖς χρήματος;

ΧΕΙΡ. Ἐρῶ πρὸς σὲ οὐκ ἀσύνετον ὄντα. Οὐκ ἦν
ἔτι ἡδὺ ἀπολαύειν τῆς ἀθανασίας.

LUCIANUS. 1.

nihil eam rem curavit : verum perpetuam sapientissimis viris
sui commemorationem reliquit, quippe qui viri vitam vix-
erit sublimiorem tuo, Carum abjectissimum mancipium,
monumento, inque tutiore loco conditam.

25.

NIREI, THERSITÆ ET MENIPPI.

1. NIR. Ecce enim, Menippus hicce judicabit, uter sit
formosior. Dic, Menippe, non pulchrior tibi videor?

MEN. Quinam estis? nam prius, opinor, illud scire com-
modum est.

NIR. Nireus et Thersites.

MEN. Uter ergo Nireus, uter Thersites? nondum enim
hoc manifestum.

THER. Jam unum hoc in rem meam teneo, quod similis
sim tibi, et nihil tanto opere præcellas, quantum te Homè-
rus iste cæcus laudavit, omnium formosissimum appellans :
sed ille ego, cui caput in acutum desinens, et rari crines,
nihil inferior visus sum iudici. Expende vero, Menippe,
quemnam formosiores ducas.

NIR. Me certe filium Aglaia et Charopi, qui pulcherri-
mus homo sub Ilium veni.

2. MEN. Non quidem sub terram, ut puto, pulcherrimus
venisti; sed ossa similia; cranium autem ea re sola nimirum
discernatur a Thersitæ cranio, quod fractu facile sit tuum :
molle enim illud et minime virile geris.

NIR. Veruntamen sciscitare Homerum, qualis fuerim,
quum inter Achivos militabam.

MEN. Somnia mihi narras : ego quippe conspicio quæ
et nunc habes; ista, qui tunc vixere, norunt.

NIR. Non ego hicce sum formosior aliis, Menippe?

MEN. Nec tu, neque alius est formosus : nam æquo jure
in Orco versamur, et similes omnes.

THER. Mihi quidem et hoc suffecerit.

26.

MENIPPI ET CHIRONIS.

1. MEN. Audivi, Chiron, te, quamvis deus fores, cupi-
visse mori.

CHIR. Audivisti vera, Menippe : et mortem, ut vides,
obii, quum immortalis esse potuissem.

MEN. Quid est cur te cupido mortis tenuerit, rei pleris-
que non amabilis?

CHIR. Dicam ad te hominem haud insipientem : non erat
amplius jucundum frui immortalitate.

MEN. Οὐχ ἡδὺ ἦν ζῶντα ὁρᾶν τὸ φῶς;

ΧΕΙΡ. Οὐκ, ὦ Μένιππε· τὸ γὰρ ἡδὺ ἐγώ γε ποικίλον τι καὶ οὐχ ἀπλοῦν ἡγοῦμαι εἶναι. Ἐγὼ δ' ἔζων αἰεὶ καὶ ἀπέλαυον τῶν ὁμοίων, ἡλίου, φωτὸς, τροφῆς, αἱ ὧραι δὲ αἱ αὐταὶ καὶ τὰ γιγνόμενα ἅπαντα ἐξῆς ἑκαστον, ὥσπερ ἀκολουθοῦν θάτερον θατέρῳ. Ἐνεπλήσθην γοῦν αὐτῶν· οὐ γὰρ ἐν τῷ αἰεὶ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μὴ μετασχεῖν ὅλως τὸ τερπνὸν ἦν.

MEN. Εὖ λέγεις, ὦ Χείρων. Τὰ ἐν ἄδου δὲ πῶς φέρεις, ἀφ' οὗ προελόμενος αὐτὰ ἤκεις;

2. ΧΕΙΡ. Οὐκ ἀηδῶς, ὦ Μένιππε· ἡ γὰρ ἰσοτιμία πάννυ δημοτικὴ καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδὲν ἔχει τὸ διάφορον ἐν φωτὶ εἶναι ἢ καὶ ἐν σκότῳ· ἄλλως τε οὔτε διψῆν ὥσπερ ἄνω οὔτε πεινῆν δεῖ, ἀλλ' ἀνεπιδεεῖς τούτων ἅπάντων ἐσμέν.

MEN. Ὅρα, ὦ Χείρων, μὴ περιπίπτῃς σεαυτῷ καὶ ἐς τὸ αὐτὸ σοι ὁ λόγος περιπέσῃ.

ΧΕΙΡ. Πῶς τοῦτο φῆς;

MEN. Ὅτι εἰ τῶν ἐν τῷ βίῳ τὸ ὁμοιον αἰεὶ καὶ ταῦτον ἐγένετό σοι προσκορὲς, καὶ τὰνταῦθα ὁμοια ὄντα προσκορῇ ὁμοίως ἂν γένοιτο, καὶ δεήσει μεταβολὴν σε ζητεῖν τινα καὶ ἐντεῦθεν ἐς ἄλλον βίον, ὅπερ οἶμαι ἀδύνατον.

ΧΕΙΡ. Τί οὖν ἂν πάθοι τις, ὦ Μένιππε;

MEN. Ὅπερ, οἶμαι, φασί, συνετὸν ὄντα ἀρέσκεισθαι καὶ ἀγαπᾶν τοῖς παρούσι καὶ μὴδὲν αὐτῶν ἀφόρητον οἶεσθαι.

27.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΗΤΟΣ.

1. ΔΙΟΓ. Ἀντίσθενης καὶ Κράτης, σχολὴν ἄγομεν· ὥστε τί οὐκ ἀπιμεν εὐθὺς τῆς καθόδου περιπατήσαντες, ὁφόμενοι τοὺς κατιόντας, οἳ τί εἰσὶ καὶ τί ἑκαστος αὐτῶν ποιεῖ;

ΑΝΤ. Ἀπίωμεν, ὦ Διόγενης· καὶ γὰρ ἂν ἡδὺ τὸ θέαμα γένοιτο, τοὺς μὲν δακρύοντας αὐτῶν ὁρᾶν, τοὺς δὲ καὶ ἱκετεύοντας ἀφεθῆναι, ἐνίους δὲ μόλις κατιόντας καὶ ἐπὶ τράχηλον ὠλοῦντος τοῦ Ἑρμοῦ ὅμως ἀντιβαίνοντας καὶ ὑπτίους ἀντερείδοντας οὐδὲν δέον.

ΚΡΑΤ. Ἐγώ γ' οὖν καὶ διηγῆσομαι ὑμῖν ἃ εἶδον ὁπότε κατήειν κατὰ τὴν ὁδόν.

ΔΙΟΓ. Διήγησαι, ὦ Κράτης· εἰκας γὰρ τινα ἐορκεῖναι παγγέλοια.

2. ΚΡΑΤ. Καὶ ἄλλοι μὲν πολλοὶ συγκατέβαινον ἡμῖν, ἐν αὐτοῖς δὲ ἐπίσημοι Ἰσμενόδορος τε ὁ πλούσιος ὁ ἡμέτερος καὶ Ἀρσάκης ὁ Μηδίας ὑπαρχος καὶ Ὀροίτης ὁ Ἀρμένιος. Ὁ μὲν οὖν Ἰσμενόδορος — ἐπεφόνευστο γὰρ ὑπὸ τῶν ληστῶν περὶ τὸν Κιθαιρῶνα ἐς Ἐλευσίνα οἶμαι βαδίζων — ἔστενέ τε καὶ τὸ τραῦμα ἐν ταῖν χειρῶν εἶχε καὶ τὰ παιδιὰ, ἃ νεογνὰ κατελε-

MEN. Non jucundum erat vivum videre lucem?

CHIR. Non, Menippe : etenim jucundi naturam ego quidem varium esse quiddam et non simplex duco. Verum ego vivebam semper et fruebar rebus iisdem, sole, luce, alimentis; tum et tempestates anni eadem, et quæ fiebant cuncta per seriem singula velut alterum alteri adhærens sequebantur. Ita exsatiatus sum iis : non enim in eo, quod semper potimur, sed in eo etiam, quod aliquando non potiamur, posita est voluptas.

MEN. Vere, Chiron. At quo animo hanc rerum conditionem quæ est in Orco, fers, ex quo iis prælatis huc advenisti?

2. CHIR. Non illibenter, Menippe : est enim status plane popularis et honorum parilitas; resque ipsa nihil tanto opere differt, in luce verseris, an in tenebris : porro nec sitire, quemadmodum supra, nec esurire necesse est; sed istorum omnium haud indigemus.

MEN. Vide tamen, Chiron, ne tecummet ipse pugnes, et in orbem tibi sermo redeat.

CHAR. Quid ita?

MEN. Nimirum si eorum, quæ in vita sunt, par semper et idem status satietatem tibi peperit, hic etiam, quum sit similis rerum conditio, perinde tibi pariat, oportebitque migrationem quærere aliquam etiam hinc in aliam vitam, quod opinor fieri nequit.

CHIR. Quid ergo faciat aliquis, Menippe?

MEN. Scilicet quod, puto, vulgo dicunt, ut is, qui sit prudens, acceptis fruatur contentusque sit præsentibus, nihilque eorum tale existimet, quod tolerari nequeat.

27.

DIOGENIS, ANTISTHENIS ET CRATETIS.

1. DIOG. Antisthenes et Crates, olium agimus : quare quid vetat, quominus abeamus recta ad descensum Averni ambulantes, visuri eos qui deorsum veniunt, quales tandem sint, et quid eorum unusquisque faciat?

ΑΝΤ. Eamus eo, Diogenes : etenim spectaculum fuerit jucundum, hos eorum lacrimantes videre, illos supplicantes, ut dimittantur, quosdam ægre descendentes, et quamvis cervicem tundat Mercurius, tamen restitantes, et supino corpore renitentes sine ulla proficiendi spe.

CRAT. Ego enimvero narrabo vobis quæ vidi, quum descenderem, per viam.

DIOG. Narra, quæso, Crates : nam videre quædam perridicula conspexisse.

2. CRAT. Et alii quidem multi una nobiscum descendent, et in iis insignes Ismenodorus ille dives noster, et Arsaces Mediæ præfectus, et Orætes Armenius. Ismenodorus ergo (nam trucidatus erat a latronibus juxta Cithæronem, Eleusinem, ut puto, iter faciens) gemebat, vulnusque in manu habebat; tum infantes parvulos, quos relique-

(139 - 442)

λοιπεί, ἀνεκαλείτο καὶ ἑαυτῷ ἐπεμέμεφετο τῆς τόλμης, δὲ Κιθαιρῶνα ὑπερβάλλον καὶ τὰ περὶ τὰς Ἐλευθεράς χωρία πανέρημα ὄντα ὑπὸ τῶν πολέμων διοδεύων δύο μόνους οἰκέτας ἐπηγάγετο, καὶ ταῦτα φιάλας πέντε χρυσᾶς καὶ κυμβία τέτταρα μεθ' ἑαυτοῦ ἔχων.

3. Ὁ δὲ Ἀρσάκης — γηραιὸς γὰρ ἤδη καὶ νῆ Δ' οὐκ ἄσμενος τὴν ὄψιν — ἐς τὸ βαρβαρικὸν ἤχθετο καὶ ἡγανάκτει πεζὸς βαδίζων καὶ ἡζίου τὸν ἵππον αὐτῷ προσαχθῆναι· καὶ γὰρ ὁ ἵππος αὐτῷ συνετεθνήκει, μιᾷ πληγῇ ἀμφοτέροι διαπαρέντες ὑπὸ Θρακὸς τινος πελταστοῦ ἐν τῇ ἐπὶ τῷ Ἀράξῃ πρὸς τὸν Καππαδόκην συμπολοῦ. Ὁ μὲν γὰρ Ἀρσάκης ἐπήλαυνεν, ὡς διηγείτο, πολὺ τῶν ἄλλων προὔπεσορμήσας, ὑποστάς δὲ ὁ Θραξ τῇ πέλτῃ μὲν ὑποδύς ἀποσεύεται τοῦ Ἀρσάκου τὸν κοντόν, ὑποβείς δὲ τὴν σάρισαν αὐτόν τε διαπεῖρει καὶ τὸν ἵππον.

4. ANT. Πῶς οἶόν τε, ὦ Κράτης, μιᾷ πληγῇ τοῦτο γενέσθαι;

KPAT. Ῥᾶστ', ὦ Ἀντίσθενης· ὁ μὲν γὰρ ἐπήλαυνεν εἰκοσάπηχύν τινα προβεβλημένος κοντόν, ὁ Θραξ δὲ ἐπειδὴ τῇ πέλτῃ ἀπεκρούσατο τὴν προσβολὴν καὶ παρῆλθεν αὐτόν ἢ ἀκωκῇ, ἐς τὸ γόνυ ὀκλάσας δέχεται τῇ σαρίσῃ τὴν ἐπέλασιν καὶ τιτρώσκει τὸν ἵππον ὑπὸ τὸ στέρνον ὑπὸ θυμοῦ καὶ σφοδρότητος διαπεύραντα ἑαυτόν· διελαύνεται δὲ καὶ ὁ Ἀρσάκης ἐκ τοῦ βουδῶνος διαμπᾶς ἄχρι ὑπὸ τὴν πυγὴν. Ὁρᾶς οἶόν τι ἐγένετο, οὐ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τοῦ ἵππου μᾶλλον τὸ ἔργον. Ἡγανάκτει δ' ὁμῶς ὁμότιμος ὢν τῶν ἄλλων καὶ ἡζίου ἵππευς κατέναι.

5. Ὁ δὲ γε Ὀροίτης καὶ πάνυ ἀπαλὸς ἦν τὸ πόδε καὶ οὐδ' ἐστάναι χαμαὶ, οὐχ ὅπως βαδίζειν ἐδύνατο· πάσχουσι δ' αὐτὸ ἀτεχνῶς Μῆδοι πάντες, ἐπὶ ἀποβῶσι τῶν ἵππων, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν βαίνοντες ἀχροποδητὶ μόλις βαδίζουσιν. Ὡστε ἐπεὶ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἔκειτο καὶ οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀνίστασθαι ἤθελεν, ὁ βέλτιστος Ἑρμῆς ἀράμενος αὐτόν ἐκόμισεν ἄχρι πρὸς τὸ πορθμεῖον, ἐγὼ δὲ ἐγέλων.

6. ANT. Κἀγὼ δὲ ὁπότε κατήειν, οὐδ' ἀνέμιξα ἑμαυτὸν τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ἀφείς οἰμῶζοντας αὐτοὺς προσδραμὼν ἐπὶ τὸ πορθμεῖον προκατέλαβον χώραν, ὡς ἂν ἐπιτηδείως πλεύσαιμι· καὶ παρὰ τὸν πλοῦν οἱ μὲν ἐδάκρυόν τε καὶ ἐναυτίων, ἐγὼ δὲ μάλα ἑτερπόμην ἐπ' αὐτοῖς.

7. ΔΙΟΓ. Σὺ μὲν, ὦ Κράτης καὶ Ἀντίσθενης, τοιούτων ἐτύχετε τῶν ξυνοδοιπόρων, ἐμοὶ δὲ Βλεψίας τε ὁ δανειστικὸς ὁ ἐκ Πίσης καὶ Λάμπις ὁ Ἀκαρνὰν ξεναγὸς ὢν καὶ Δᾶμις ὁ πλούσιος ὁ ἐκ Κορίνθου συγκατήεσαν, ὁ μὲν Δᾶμις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἐκ φαρμάκων ἀποθανών, ὁ δὲ Λάμπις δι' ἔρωτα Μυρτίου τῆς ἐταίρας ἀποσφάξας ἑαυτόν, ὁ δὲ Βλεψίας λιμῷ ὁ ἀθλιὸς ἐλέγετο ἀπεσκληκέναι καὶ ἐδῆλου δὲ γε ὥχρος ἐς ὑπερβολὴν καὶ λεπτὸς ἐς τὸ ἀκριβέστατον φαινόμενος. Ἐγὼ δὲ καίπερ εἰδὼς ἀνέχρινον ὃν τρόπον ἀποθάνοιεν. Εἴτα τῷ μὲν Δάμιδι αἰτιωμένῳ τὸν υἱόν, Οὐκ ἄδιστα μέντοι ἔπαθες, ἔφη, ὑπ'

rat, voce ciebat, suamque ipsius incusabat audaciam, qui, ubi Cithæron erat superandus Eleutherisque loca proxima bellis prorsus evasata transeunda, binos tantum servos secum duxerit; idque quum phialas quinque aureas et cymbas quattuor secum haberet.

3. Arsaces autem, jam ætate provector, et sane non illiberali facie, barbaricum in morem indignabatur, ægreque ferabat se pedibus ire, ac postulabat equum sibi adduci: simul enim cum eo equus obierat, dum uno ictu uterque caderent perfossi a Thrace quodam peltasta in congressu cum Cappadoce ad fluxium Araxen. Etenim Arsaces in hostem ferebatur, ut narrabat, longe ante alios provector: Thrax autem impetum excipiens pella, submisso corpore, amolitur Arsacæ contum: tum ipse e vestigio objecta sarissa eum simul et equum transfigit.

4. ANT. Qui potest, Crates, uno ictu hoc confici?

CRAT. Facillime, Antisthenes; hic enim irruebat, viginti cubitorum conto projecto; Thrax vero, postquam pella demovit ictum, sic ut cuspis eum præteriret, tum genu nixus excipit sarissa prælata impetum, et vulnerat equum sub pectus, qui præ ardore cursusque vehementia semet ipse in telum induebat: eadem Arsaces opera transfoditur per inguen penitus usque sub ipsas nates. Vides quid quoque modo acciderit, non viri, sed equi potius facinus. Attamen moleste ferebat pari se cum aliis esse loco, volebatque eques descendere.

5. Oroetes autem, pedibus debilis admodum, ne stare quidem humi, nedum ingredi poterat: accidit autem hoc ipsum plane Medis omnibus, quum descenderint ab equis; ut qui per spinas incedunt suspensis pedibus, vix progrediuntur. Quare quum prostratus jaceret nullaue machina surgere vellet, optimus Mercurius in humeros sublatum portavit usque ad Charontis cymbam: ego vero ridebam.

6. ANT. At ego, quum descenderem, ne inimisci quidem me ceteris, sed relictis plorantibus illis, ubi accurreram ad cymbam, ante alios occupavi locum, quo commode navigarem: in trajectu vero hi quidem lacrimabantur et nauseabant, ego contra valde oblectabar iis.

7. DIOG. Tu Crates, tuque Antisthenes istiusmodi nacti fuistis itineris socios: mecum Blepsias danista Pisæus, Lampis Acarnan mercenarii militis præfectus, et Damis ille dives Corintho una descenderunt: Damis scilicet per filium veneno sublatus; Lampis ob amorem Myrtii meretricis vi sibi illata: Blepsias autem fame miser dicebatur extabuisse; idque satis indicabat, ut qui pallidus mirum in modum, atque attenuatus exactissime conspiceretur: ego vero, quamvis scirem, exquirebam quo pacto obiissent. Tum Damidi accusanti filium, Atqui non injusta passus es, inquam, al

αὐτοῦ, εἰ τάλαντα ἔχων ὁμοῦ χίλια καὶ τρυφῶν αὐτὸς ἐνενηκοντούτης ὦν ὀκτωκαιδεκαέτει νεανίσκῳ τέτταρας ὀβολοὺς παρεῖχες. Σὺ δὲ, ὦ Ἀκαρνάν — ἔστενε γὰρ καὶ κεῖνος καὶ κατηρᾶτο τῇ Μυρτίῳ — τί αἰτιᾷ τὸν Ἴριωτα, σεαυτὸν δέον, ὃς τοὺς μὲν πολεμίους οὐδεπώποτε ἔτρεσας, ἀλλὰ φιλοκινδύνως ἡγωνίζου πρὸ τῶν ἄλλων, ὑπὸ δὲ τοῦ τυχόντος παιδισκαρίου καὶ δακρύων ἐπιπλάστων καὶ στεναγμῶν ἐάλως ὁ γενναῖος. Ὁ μὲν γὰρ Βλεψίας αὐτὸς ἑαυτοῦ κατηγόρει φθάσας πολλὴν τὴν ἀνοιαν, ὡς τὰ χρήματα ἐφύλαττε τοῖς οὐδὲν προσήκουσι κληρονόμοις, ἐς αἰὲ βιώσεσθαι ὁ μάταιος νομίζων. Πλὴν ἔμοιγε οὐ τὴν τυχοῦσαν τερπωλὴν παρέσχον τότε στένοντες.

8. Ἀλλ' ἤδη μὲν ἐπὶ τῷ στομίῳ ἐσμέν, ἀποβλέπειν δὲ χρὴ καὶ ἀποσκοπεῖν πόρρωθεν τοὺς ἀφικνουμένους. Βαβαί, πολλοί γε καὶ ποικίλοι καὶ πάντες δακρύοντες πλὴν τῶν νεογνῶν τούτων καὶ νηπίων. Ἀλλὰ καὶ οἱ πάνυ γεγηραχότες ὀδύρονται. Τί τοῦτο; ἄρα τὸ φίλτρον αὐτοὺς ἔχει τοῦ βίου;

9. Τοῦτον τὸν ὑπέργηρων ἐρέσθαι βούλομαι. Τί δακρύεις τηλικούτος ἀποθανών; τί ἀγανακτεῖς, ὦ βέλτιστε, καὶ ταῦτα γέρων ἀφιγμένος; ἢ που βασιλεύς τις ἦσθα;

ΠΤΩΧΟΣ. Οὐδαμῶς.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ σατράπης;

ΠΤΩ. Οὐδὲ τοῦτο.

ΔΙΟΓ. Ἄρα οὖν ἐπλούτεις, εἴτα ἀνιᾷ σε τὸ πολλὴν τρυφὴν ἀπολιπόντα τεθνάναι;

ΠΤΩ. Οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλ' ἔτη μὲν ἐγεγόνειν ἀμφὶ τὰ ἐνενήκοντα, βίον δὲ ἄπορον ἀπὸ καλάμου καὶ ὀρυζῆς εἶχον ἐς ὑπερβολὴν πτωχὸς ὦν ἄτεχνός τε καὶ προσέτι χωλὸς καὶ ἀμυδρὸν βλέπων.

ΔΙΟΓ. Εἴτα τοιοῦτος ὦν ζῆν ἠθελες;

ΠΤΩ. Ναί· ἡδὺ γὰρ ἦν τὸ φῶς καὶ τὸ τεθνάναι δεινὸν καὶ φευκτέον.

ΔΙΟΓ. Παραπαίεις, ὦ γέρον, καὶ μεираκιεύῃ πρὸς τὸ χρεῶν, καὶ ταῦτα ἡλικιώτης ὦν τοῦ πορθιμῆως. Τί οὖν ἂν τις ἔτι λέγοι περὶ τῶν νέων, ὅποτε οἱ τηλικούτοι φιλόζωοι εἰσιν; οὐς ἐχρῆν διώκειν τὸν θάνατον ὡς τῶν ἐν τῷ γήρα κακῶν φάρμακον. Ἀλλ' ἀπίωμεν ἤδη, μὴ καὶ τις ἡμᾶς ὑπιδῇται ὡς ἀπόδρασιν βουλευόντας, ὁρῶν περὶ τὸ στόμιον εἰλουμένους.

28.

MENIPPOY KAI TEIPEΣIOY.

1. MEN. ὦ Τειρεσία, εἰ μὲν καὶ τυφλὸς εἶ οὐκ ἔτι διαγινώσκειν ῥάδιον· ἅπανσι γὰρ ἡμῖν ὁμοίως τὰ ὅμματα κενὰ, μόνον δὲ αἱ χῶραι αὐτῶν· τὰ δ' ἄλλα οὐκέτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοις, τίς δ' Ὀφινεύς ἦν ἢ τίς δ' Ἀνγκεύς. Ὅτι μέντοι μάντις ἦσθα καὶ ὅτι ἀμφοτέρω ἐγένου μόνος καὶ ἀνὴρ καὶ γυνή, τῶν ποιητῶν ἀκούσας οἶδα. Πρὸς

eo tu, qui talenta quum possideres admodum uille, inque luxu ipse viveres nonaginta natus annos, octodecim annorum juveni quatuor obolos praebebas. Tu vero, Acarnan (gemebat enim et iste, dirisque Myrtium prosequabatur), quid insimulas Amorem, non temet ipsum? qui hostes nunquam exhorruisti, sed periculi securus praelium inibas ante alios, at a vulgari meretricula, lacrimisque fictis et suspiriis captus es vir tam fortis. Nam quod ad Blepsiam attinet, se ipsum accusabat primus multae dementiae, quod opes custodierit nulla sibi necessitudine junctis haeredibus, in sempiternum se victurum ineptissimus ille putans. Mihi enimvero non vulgarem delectationem praebuerunt tunc gementes.

8. Sed jam ad Orci ostium sumus: contueri oportet et prospectare ex longinquo venientes. Papae: multi sane diversique, et omnes lacrimarum pleni praeter istos recens natos et infantes: quin et valde senes lamentantur. Quid hoc? num quis incantatis beneficiis inductus eos tenet vitae amor?

9. Illum equidem aetatis provecitissimae hominem interrogare volo. Quid lacrimare id aetatis mortuus? quid indignaris, optime, idque senex quum huc adveneris? an forte rex eras?

MENDICUS. Haudquaquam.

DIOG. At certe satrapa?

MEND. Neque istud.

DIOG. Num ergo divitiis affluebas? idque adeo dolorem tibi creat, quod multo luxu relicto mortem obieris?

MEND. Nihil tale; sed annos quidem attigi propemodum nonaginta, vitam vero inopem calamo piscatorio ac linea sustentabam insigniter egenus, prole carens, praeterea claudus, hebetique visu.

DIOG. Tum tu talis vivere sustinuisti?

MEND. Sanequam: jucunda quippe erat lux; mori contra grave ac fugiendum.

DIOG. Deliras, senex, et juveniliter atque inepte fato adversaris, quum tamen annis ipsum portitorem aequas. Quid jam dicat aliquis de juvenibus, ubi id aetatis homines vitam amplexantur? quos oportebat consecrari mortem, tanquam senilium malorum remedium. Verum abeamus, jam ne quis nos suspectos habeat fugae cogitatae, dum videt circa hoc ostium obversantes.

28.

MENIPPI ET TIRESIAE.

1. MEN. Tiresia, caecusne sis, non amplius dignoscere facile: cunctis enim nobis perinde oculi sunt vacui; solum restant oculorum cava loca: ceterum dicere nequeas, quis Phineus fuerit, quis Lynceus. Jam vatem fuisse et utrumque te solum, marem ac feminam, ex poetis audivisse memini.

(446, 447)

τῶν θεῶν τοιγαροῦν εἰπέ μοι, ὁποτέρου ἐπειράθης ἡδίωνος τῶν βίων, ὁπότε ἀνὴρ ἢ θῆσα, ἢ ὁ γυναικεῖος ἀμείνων ἦν;

ΤΕΙΡ. Παρὰ πολὺ, ὦ Μένιππε, ὁ γυναικεῖος· ἀπραγμονέστερος γάρ. Καὶ δεσπόζουσι τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες, καὶ οὔτε πολεμεῖν ἀνάγκη αὐταῖς οὔτε παρ' ἐπαλξιν ἐστάναι οὔτ' ἐν ἐκκλησίᾳ διαφέρεισθαι οὔτ' ἐν δικαστηρίοις ἐξετάζεσθαι.

2. ΜΕΝ. Οὐ γὰρ ἀκήκοας, ὦ Τειρεσία, τῆς Εὐριπίδου Μηδείας, οἷα εἶπεν οἰκτείρουσα τὸ γυναικεῖον, ὡς ἀθλίως οὐσας καὶ ἀφόρητόν τινα τὸν ἐκ τῶν ὠδίνων πόνον ὑφισταμένας; Ἀτὰρ εἰπέ μοι — ὑπέμνησε γάρ με τὰ τῆς Μηδείας ἱαμβεῖα — καὶ ἔτεκές ποτε, ὁπότε γυνὴ ἦσθα, ἢ στείρα καὶ ἄγονος διετελέσας ἐν ἐκείνῳ τῷ βίῳ;

ΤΕΙΡ. Τί τοῦτο, Μένιππε, ἐρωτᾷς;

ΜΕΝ. Οὐδὲν χαλεπὸν, ὦ Τειρεσία· πλὴν ἀπόκρι-
ναι, εἰ σοι βῆδιον.

ΤΕΙΡ. Οὐ στείρα μὲν ἤμην, οὐκ ἔτεκον δ' ὅλως.

ΜΕΝ. Ἰκανὸν τοῦτο· εἰ γὰρ καὶ μήτραν εἶχες, ἐβουλόμην εἰδέναι.

ΤΕΙΡ. Εἶχον δηλαδὴ.

ΜΕΝ. Χρόνῳ δέ σοι ἡ μήτρα ἠφρανίσθη καὶ τὸ μό-
ριον τὸ γυναικεῖον ἀπεφράγη καὶ οἱ μαστοὶ ἀπεσπά-
σθησαν καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἀνέψυ καὶ πύγωνα ἐξήνεγκας,
ἢ αὐτίκα ἐκ γυναικὸς ἀνὴρ ἀνεφάνης;

ΤΕΙΡ. Οὐχ ὁρῶ τί σοι βούλεται τὸ ἐρώτημα· δο-
κεῖς δ' οὖν μοι ἀπιστεῖν, εἰ τοῦθ' οὕτως ἐγένετο.

ΜΕΝ. Οὐ χρὴ γὰρ ἀπιστεῖν, ὦ Τειρεσία, τοῖς
τοιούτοις, ἀλλὰ καθάπερ τινὰ βλάβην μὴ ἐξετάζοντα
εἶτε δυνατὰ ἐστὶν εἶτε καὶ μὴ παραδέχεσθαι;

3. ΤΕΙΡ. Σὺ οὖν οὐδὲ τᾶλλα πιστεύεις οὕτω γενέ-
σθαι, ὁπότεν ἀκούσης ὅτι ὄρνεα ἐκ γυναικῶν ἐγένοντό
τινες ἢ δένδρα ἢ θηρία, τὴν Ἀηδόνα ἢ τὴν Δάφνην ἢ
τὴν τοῦ Λυκάονος θυγατέρα;

ΜΕΝ. Ἦν που κακείναις ἐντύχῳ, εἴσομαι ὅ τι καὶ
λέγουσι. Σὺ δέ, ὦ βέλτιστε, ὁπότε γυνὴ ἦσθα, καὶ
ἐμαντεύου τότε ὥσπερ καὶ ὕστερον, ἢ ἅμα ἀνὴρ καὶ
μάντις ἐμαθες εἶναι;

ΤΕΙΡ. Ὅρᾳς; ἀγνοεῖς τὰ περὶ ἐμοῦ ἅπαντα, ὡς
καὶ διέλυσά τινα ἔριν τῶν θεῶν, καὶ ἡ μὲν Ἥρα ἐπὶ ἡ-
ρώσῃ με, ὁ δὲ Ζεὺς παρεμυθήσατο τῇ μαντικῇ τὴν
συμφορὰν.

ΜΕΝ. Ἔτι ἔχῃ, ὦ Τειρεσία, τῶν ψευσμάτων;
ἀλλὰ κατὰ τοὺς μάντις τοῦτο ποιεῖς· ἔθος γὰρ ὑμῖν
μηδὲν ὑγιὲς λέγειν.

29.

ΑΙΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ.

1. ΑΓΑΜ. Εἰ σὺ μανεῖς, ὦ Αἴαν, σαυτὸν ἐφόνευ-
σας, ἐμέλλησας δὲ καὶ ἡμᾶς ἅπαντας, τί αἰτιᾷ τὸν

Per Deos itaque te obtestor, expone mihi, utrum expertus fueris suavius vitae genus, quum mas fores, an melius erat femineum?

TIR. Potior erat magno intervallo, Menippe, vita feminei sexus; quippe magis negotiorum expertus: tum dominantur in viros mulieres, neque eas bello vacare necesse est, neque ad murorum pinnas stantes excubare, neque in concionibus altercari, neque in judiciis tentari.

2. MEN. Non tu audivisti, Tiresia, Euripidae Medeam, qualia dixerit deplorans muliebrem secus tanquam miseram, atque intolerandum quendam ex puerperiis dolorem sustinentes? Verum dic mihi (nam admonuerunt me isti Medae iambi), peperistine aliquando, quum mulier eras, an sterilis et partus expertus degisti in illo vitae statu?

TIR. Quid illud, Menippe, rogitas?

MEN. Nihil explicatu difficile, Tiresia: quin responde, si tibi promptum.

TIR. Haud sterilis eram, neque tamen plane peperii.

MEN. Satis: nimirum an etiam matricem habuisses, volebam scire.

TIR. Habebam scilicet.

MEN. Temporis autem tractu tibi matrix evanuit, pars muliebris obstructa est, mammae detractae sunt et virile membrum succrevit, barbamque protulisti; an subito ex femina masculus evasisti?

TIR. Non video quid tibi velit quarsitum illud: nisi quod videre mihi non credere haec ita fuisse facta.

MEN. Non enim, Tiresia, decet diffidere talibus, sed velut insulsum, re non explorata fieri ne possint nec-ne, probare?

3. TIR. Tu ergo nec cetera credis ita fuisse facta, quando audis aves ex mulieribus exstisse, aut arbores, aut foras; sicuti Aedona, Daphnen, aut Lycaonis filiam.

MEN. Illis si quando forte obviam venero, cognoscam quid dicant. Tu autem, vir optime, quum mulier eras, tunc etiam vaticinabare, quemadmodum postea, an simul vir et vates esse didicisti?

TIR. Ecce enim ignoras quae ad me spectant omnia; me scilicet litem deorum quandam diremisce, tum ut Juno me visu privaverit, Jupiter autem mitigaverit arte vaticinandi donata calamitatem illam.

MEN. Adhuc tu, Tiresia, affixus haeres mendaciis? Verum hoc quidem solemnium vatum more facis: soletis enim vates nihil sani et veri proloqui.

29.

AJACIS ET AGAMEMNONIS.

1. AGAM. Si tu furore actus, Ajax, temet ipse interemisti, nosque omnes destinaras, quid incusas Ulixen? et nuper ne

Ὁδυσσεά καὶ πρῶτῃν οὔτε προσέβλεψας αὐτὸν, ὁπότε ἦκε μαντευσόμενος, οὔτε προσειπεῖν ἤξιωσας ἄνδρα συστρατιώτην καὶ ἑταῖρον, ἀλλ' ὑπεροπτικῶς μεγάλα βαίνων παρῆλθες;

ΑΙΑΣ. Εἰκότως, ὦ Ἀγάμεμνον· αὐτὸς γάρ μοι τῆς μανίας αἴτιος κατέστη μόνος ἀντεξετασθῆναι ἐπὶ τοῖς ὅπλοις.

ΑΓΑΜ. Ἡξιῶσας δὲ ἀνανταγώνιστος εἶναι καὶ ἀκονιτὶ κρατεῖν ἀπάντων;

ΑΙΑΣ. Ναί, τά γε τοιαῦτα· οἰκεία γάρ μοι ἦν ἡ πανοπλία τοῦ ἀνεψιοῦ γε οὔσα. Καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι πολὺ ἀμείνους ὄντες ἀπείπασθε τὸν ἀγῶνα καὶ παρεγώρησάτέ μοι, ὃ δὲ Λαέρτου, ὃν ἐγὼ πολλάκις ἔσωσα κινδυνεύοντα κατακεχόφθαι ὑπὸ τῶν Φρυγῶν, ἀμείνων ἤξιου εἶναι καὶ ἐπιτηδειότερος ἔχειν τὰ ὅπλα.

2. ΑΓΑΜ. Αἰτιῶ τοιγαροῦν, ὦ γενναῖε, τὴν Θέτιν, ἥ δέον σοὶ τὴν κληρονομίαν παραδοῦναι τῶν ὅπλων συγγενεῖ γε ὄντι, φέρουσα ἐς τὸ κοινὸν κατέθετο αὐτά.

ΑΙΑΣ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸν Ὁδυσσεά, ὃς ἀντεποιήθη μόνος.

ΑΓΑΜ. Συγγνώμη, ὦ Αἴαν, εἰ ἄνθρωπος ὢν ὠρέχθη δόξης ἡδίστου πράγματος, ὑπὲρ οὗ καὶ ἡμῶν ἕκαστος κινδύνους ὑπέμενε, ἐπεὶ καὶ ἐκράτησέ σου καὶ ταῦτα ἐπὶ Τρωσὶ δικασταῖς.

ΑΙΑΣ. Οἶδα ἐγὼ, ἥτις μοι κατεδίκασεν· ἀλλ' οὐ θέμις λέγειν τι περὶ τῶν θεῶν. Τὸν δ' οὖν Ὁδυσσεά μὴ οὐχὶ μισεῖν οὐκ ἂν δυναίμην, ὦ Ἀγάμεμνον, οὐδ' εἰ αὐτῇ μοι ἡ Ἀθηνᾶ τοῦτ' ἐπιτάττοι.

30.

MINOS KAI ΣΩΣΤΡΑΤΟΥ.

1. MIN. Ὁ μὲν ληστής οὗτος Σώστρατος ἐς τὸν Πυριφλεγέθοντα ἐμβεβλήσθω, ὃ δὲ ἱερόσυλος ὑπὸ τῆς Χιμαίρας διασπασθήτω, ὃ δὲ τύραννος, ὦ Ἑρμῇ, παρὰ τὸν Τιτυὸν ἀποταθῆναι ὑπὸ τῶν γυπῶν καὶ αὐτὸς κειρέσθω τὸ ἥπαρ, ὑμεῖς δὲ οἱ ἀγαθοὶ ἄπιτε κατὰ τάχος ἐς τὸ Ἡλύσιον πεδῖον καὶ τὰς μακάρων νήσους κατοικεῖτε, ἀνθ' ὧν δίκαια ἐποιεῖτε παρὰ τὸν βίον.

ΣΩΣΤ. Ἀκουσον, ὦ Μίνως, εἰ σοὶ δίκαια δόξω λέγειν.

MIN. Νῦν ἀκούσω αὖθις; οὐ γὰρ ἐξελέγηξαι, ὦ Σώστρατε, πονηρὸς ὢν καὶ τοσούτους ἀπεκτονῶς;

ΣΩΣΤ. Ἐλέγημαι μὲν, ἀλλ' ὄρα, εἰ καὶ δικαίως κολασθῆσομαι.

MIN. Καὶ πάνυ, εἰ γε ἀποτίνειν τὴν ἀξίαν δίκαιον.

ΣΩΣΤ. Ὅμως ἀπόκρινί μοι, ὦ Μίνως· βραχὺ γάρ τι ἐρήσομαι σε.

MIN. Λέγε, μὴ μακρὰ μόνον, ὥς καὶ τοὺς ἄλλους διακρίνωμεν ἤδη.

2. ΣΩΣΤ. Ὅποσα ἐπραττον ἐν τῷ βίῳ, πότερα ἐκὼν ἐπραττον ἢ ἐπεκέκλωστό μοι ὑπὸ τῆς Μοίρας;

aspexisti quidem cum, quando Tiresiam interrogatum veniebat, neque alloqui dignum habuisti virum commilito nem et sodalem, sed superbe grandi passu incedens praeteristi?

AJAX. Et merito, Agamemno: is enim mihi furoris causa fuit, solus mecum qui se composuerit in armorum iudicio.

AGAM. Volebasne adversarium habere nullum, et sine pulvere ac certamine vincere omnes?

AJAX. Sane, hac quidem in parte: nam generis jure ad me pertinebat tota haec armatura, quippe patruelis. Et vos ceteri multo praestantiores detrectastis certamen, et mihi cessistis: verum Laertae filius, quem ego saepe servavi in periculo versantem, ne concideretur a Phrygibus, meliorem se ferebat et magis idoneum qui possideret arma.

2. AGAM. Accusa itaque, vir fortissime, Thetin, quae, quum oporteret haereditatem armorum tibi tradere, quippe cognato, in medium allata proposuit.

AJAX. Minime; sed Ulixen, qui contra me solus illa sibi vindicavit.

AGAM. Venia dignum, o Ajax, si homo cupiditate tactus fuerit gloriae, gratissimae rei, cujus causa quisque nostrum pericula subire non refugit: quin vero superavit te, idque Trojanis iudiciis.

AJAX. Equidem scio, quanam me condemnaverit: sed fas non est dicere quicquam de diis. Ulixen enimvero ut non oderim impetrare a me nequeo, Agamemno, etsi hoc vel ipsa Minerva mihi praecipiat.

30.

MINOIS ET SOSTRATI.

1. MIN. Hic quidem latro Sostratus in Pyriphlegethontem injiciatur: ille sacrilegus a Chimæra dilaceretur: iste tyrannus, Mercuri, juxta Tityum porrectus a vulturibus praecordia et ipse tondeatur. At vos probi abite quantocius ad Elysium campum, Beatorumque insulas incolite pro eo quod justa feceritis per vitam.

SOST. Audi, Minos, si tibi justa videar dicere.

MIN. Nunc audiam iterum? nonne enim tu convictus es, Sostrate, malefici totque homicidiorum?

SOST. Sum sane convictus: considera tamen an juste supplicio sim afficiendus.

MIN. Omnino: siquidem dare meritas poenas justum est.

SOST. Nihilominus responde mihi, Minos: paullum enim quiddam rogare te volo.

MIN. Loquere, dum ne prolixa, ut et de aliis iudicium jam reddamus.

2. SOST. Quaecumque egi in vita, utrum sponte mea egi, an fatali stamine destinata mihi fuerant a Parca?

(451 - 456)

MIN. Ὑπὸ τῆς Μοίρας δηλαδή.

ΣΩΣΤ. Οὐκοῦν καὶ οἱ χρηστοὶ ἅπαντες καὶ οἱ πο-
νηροὶ δοκοῦντες ἡμεῖς ἐκεῖνη ὑπηρετοῦντες ταῦτα ἐδρω-
μεν;

MIN. Ναί, τῇ Κλωθοῖ, ἡ ἐκάστη ἐπέταξε γεννη-
θέντι τὰ πραχτέα.

ΣΩΣΤ. Εἰ τοίνυν ἀναγκασθεὶς τις ὑπ' ἄλλου φονεύ-
σει τίνα οὐ δυνάμενος ἀντιλέγειν ἐκείνῳ βιαζομένῳ,
οἷον δῆμιος ἢ δορυφόρος, ὁ μὲν δικαστῇ πεισθεὶς, ὁ
δὲ τυράννῳ, τίνα αἰτιάσῃ τοῦ φόνου;

MIN. Δῆλον ὡς τὸν δικαστὴν ἢ τὸν τύραννον, ἐπεὶ
οὐδὲ τὸ ξίφος αὐτό· ὑπηρετεῖ γὰρ ὄργανον ὃν τοῦτο
πρὸς τὸν θυμὸν τῇ πρώτῃ παρασχόντι τὴν αἰτίαν.

ΣΩΣΤ. Εὖ γε, ὦ Μίνως, ὅτι καὶ ἐπιδαφιλεύει τῇ
παραδείγματι. Ἦν δέ τις ἀποστειλαντος τοῦ δεσπό-
του ἤκη αὐτὸς χρυσὸν ἢ ἄργυρον κομίζων, τίτιν τὴν
χάριν ἰστέον ἢ τίνα εὐεργέτην ἀναγραφτέον;

MIN. Τὸν πέμψαντα, ὦ Σώστρατε· διάκονος γὰρ
ὁ κομίσας ἦν.

3. ΣΩΣΤ. Οὐκοῦν ὁρᾷς ὅπως ἄδικα ποιεῖς κολάζων
ἡμᾶς ὑπηρέτας γενομένους ὧν ἡ Κλωθὴ προσέταττε,
καὶ τούτους τιμῶν τοὺς διακονησαμένους ἄλλοτρίοις
ἀγαθοῖς; οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε εἰπεῖν ἔχει τις ἂν, ὡς τὸ
ἀντιλέγειν δυνατὸν ἦν τοῖς μετὰ πάσης ἀνάγκης προσ-
τεταγμένοις.

MIN. ὦ Σώστρατε, πολλὰ ἴδοις ἂν καὶ ἄλλα οὐ
κατὰ λόγον γιγνόμενα, εἰ ἀκριβῶς ἐξετάζοις. Πλὴν
ἀλλὰ σὺ τοῦτο ἀπολαύεις τῆς ἐρωτήσεως, διότι οὐ λη-
στής μόνον, ἀλλὰ καὶ σοφιστής τις εἶναι δοκεῖς. Ἀπό-
λυσον αὐτὸν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ μηκέτι κολαζέσθω. Ὅρα
δὲ μὴ καὶ τοὺς ἄλλους νεκροὺς τὰ ὅμοια ἐρωτᾶν διδάξης.

XI.

MENIPPUS H NECYOMANTEIA.

MENIPPUS KAI PHIΛΩΝΙΔΗΣ.

1. MEN. ὦ χαῖρε μέλαθρον πρόπυλά θ' ἐστίας ἐμῆς,
ὡς ἄσμενός σέ γ' εἶδον ἐς φάος μολών.

ΦΙΛ. Οὐ Μένιππος οὗτός ἐστιν ὁ κύων; οὐ μὲν οὖν
ἄλλος, εἰ μὴ ἐγὼ παραβλέπω· Μένιππος ὅλος. Τί
οὖν αὐτῷ βούλεται τὸ ἀλλόκοτον τοῦ σχήματος, πῖλος
καὶ λύρα καὶ λεοντῇ; προσιτέον δὲ ὅμως αὐτῷ. Χαῖρε,
ὦ Μένιππε· πόθεν ἡμῖν ἀφίξαι; πολὺν γὰρ χρόνον οὐ
πέφηνας ἐν τῇ πόλει.

1. MEN. Ἦκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας
λιπὼν, ἐν ᾧ ἄδης χωρὶς ὥκισται θεῶν.

ΦΙΛ. Ἡράκλεις, ἐλελήθει Μένιππος ἡμᾶς ἀποθα-
νῶν, καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ἀναβεβίωκεν;

MEN. Οὐκ, ἀλλ' ἐτ' ἐμπνουν Ἀΐδης μ' ἐδέξατο.

ΦΙΛ. Τίς δ' ἡ αἰτία σοι τῆς καίνης καὶ παραδόξου
ταύτης ἀποδημίας;

MIN. A Parca videlicet.

SOST. Nempe igitur probi omnes, malique qui videmur
nos, illi ministrantes hac fecimus?

MIN. Prorsus, Clothoni quippe, quæ unicuique nato
injunxit quæ facienda forent.

SOST. Si quis ergo occiderit aliquem necessitate ada-
ctus ab alio, cui contradicere non potuerit vi compellenti,
velut carnifex aut satelles, ille judici morem gerens, hic
tyranno, quem reum ages cædis?

MIN. Nimirum judicem aut tyrannum: nam nec ipsum
ensem egerim: is enim administer est, utpote instrumentum
libidinis illi, qui primus intulit cædis causam.

SOST. Perbene, Minos, qui uberius etiam illustres et cu-
mulatius exemplum meum. Si quis porro, mittente do-
mino, ipse veniat aurum argentumve apportans, utri gratiæ
habendæ beneficiumque acceptum erit ferendum?

MIN. Mittenti, Sostrate; quippe minister tantum erat
qui portavit.

3. SOST. Jamne igitur vides quam injusta facias, qui
nos ad supplicium condemnes, ministros eorum quæ Clo-
tho imperabat, illos contra præmiis et honore afficias, qui
ministrarunt in alienis bonis? illud enimvero dicere quis ne-
queat, resisti potuisse rebus quæ summa cum necessitate
imperabantur.

MIN. Sostrate, multa videas alia non ex ratione fieri, si
rem accurate explores. Verum tu quidem hunc propositæ
quæstionis fructum fers, quia non latro solum, sed et so-
phista videris. Solve illum, Mercuri; pœnaque liber esto.
Tu cave ne alios quoque mortuos similes interrogatiunculas
proponere doceas.

XI.

MENIPPUS, SIVE ORACULUM MORTUORUM CONSULTUM.

MENIPPUS ET PHILONIDES.

1. MEN. Salve domus, ædisque vestibulum meæ!
ut te lubens aspexi luci redditus.

PHIL. Nonne hic Menippus est ille canis? non hercle alius,
nisi hallucinor: plane Menippus ipse est. Quid autem ipsi
vult insolens habitus, pileus, lyra, leonina pellis? quippe
adeundum est ad illum. Salve, Menippe: unde tu nobis
advenisti? jam enim multo abhinc tempore non visus es in
urbe.

MEN. Advenio linquens Acherontem et caliginis
portas, ubi Orci sedes ab dis dissita.

PHIL. Hercules tuam fidem! nobis ignaris mortem Me-
nippus obierat; tumque denuo rediit in vitam?

MEN. Non: sed spirantem inferna me admisit plaga.

PHIL. At quæ causa tibi fuit novæ et fidem superantis
hujus peregrinationis?

MEN. Νεότης μ' ἐπῆρε καὶ θράσος τοῦ νοῦ πλέον.

ΦΙΑ. Παῦσαι, μακάριε, τραγωδῶν καὶ λέγε οὕτωςί πως ἀπλῶς καταβᾶς ἀπὸ τῶν ἱαμβείων, τίς ἡ στολή; τί σοι τῆς κάτω πορείας ἐδέχθην; ἄλλως γὰρ οὐχ ἡδεῖά τις οὐδὲ ἀσπάσιος ἡ δόδος.

MEN. ὦ φιλότης, χρειώ με κατήγαγεν εἰς Ἀῖδαο ψυχῇ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίαο.

ΦΙΑ. Οὗτος, ἀλλ' ἢ παραπαίεις; οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἐμμέτρως ἐρραψώδεις πρὸς ἄνδρας φίλους.

MEN. Μὴ θαυμάσης, ὦ ἐταῖρε· νευστὶ γὰρ Εὐριπίδῃ καὶ Ὀμήρῳ συγγενόμενος οὐκ οἶδ' ὅπως ἀνεπλήσθην τῶν ἐπῶν καὶ αὐτόματά μοι τὰ μέτρα ἐπὶ τὸ στόμα ἔρχεται.

2. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, πῶς τὰ ὑπὲρ γῆς ἔχει καὶ τί ποιοῦσιν οἱ ἐν τῇ πόλει;

ΦΙΑ. Καὶνὸν οὐδὲν, ἀλλ' οἷα καὶ πρὸ τοῦ ἀρπάζουσιν, ἐπιρροχοῦσι, τοκογλυφοῦσιν, ὀβολοστατοῦσιν.

MEN. Ἀθλοὶ καὶ κακοδαίμονες· οὐ γὰρ ἴσασι οἷα ἐναγχος κεκρύβηται παρὰ τοῖς κάτω καὶ οἷα χειροτόνηται τὰ ψηφίσματα κατὰ τῶν πλουσίων, ἀ μὰ τὸν Κέρβερον οὐδεμία μηχανὴ τὸ διαφυγεῖν αὐτοῦς.

ΦΙΑ. Τί φῆς; δέδοκται τι νεώτερον τοῖς κάτω περὶ τῶν ἐνθάδε;

MEN. Νῆ Δία, καὶ πολλὰ γε· ἀλλ' οὐ θέμις ἐκφέρειν αὐτὰ πρὸς ἅπαντας οὐδὲ τὰ ἀπόρρητα ἐξαγορεύειν, μὴ καὶ τις ἡμᾶς γράψῃται γραφὴν ἀσεβείας ἐπὶ τοῦ Ῥαδαμάνθυος.

ΦΙΑ. Μηδαμῶς, ὦ Μένιππε, πρὸς τοῦ Διὸς, μὴ φθονήσης τῶν λόγων φίλῳ ἀνδρὶ· πρὸς γὰρ εἰδότα σιωπᾶν ἔρεῖς, τὰ τ' ἄλλα καὶ πρὸς μεμνημένον.

MEN. Χαλεπὸν μὲν ἐπιτάττεις τοῦπιτάγμα καὶ οὐ πάντῃ ἀσφαλές· πλὴν ἄλλα σοῦ γε ἔνεκα τολμητέον. Ἔδοξε δὲ τοὺς πλουσίους τούτους καὶ πολυχρημάτους καὶ τὸ χρυσίον κατάκλειστον ὥσπερ τὴν Δανάην φυλάττοντας —

ΦΙΑ. Μὴ πρότερον εἴπῃς, ὦγαθέ, τὰ δεδογμένα, πρὶν ἐκεῖνα διελθεῖν, ἀ μάλιστα· ἂν ἡδέως ἀκούσαιμί σου, τίς ἡ ἐπίνοιά σου τῆς καθόδου ἐγένετο, τίς δὲ ὁ τῆς πορείας ἡγεμὼν, εἴθ' ἐξῆς ἃ τε εἶδες ἃ τε ἤκουσας παρ' αὐτοῖς· εἰκὸς γὰρ δὴ φιλόκαλον ὄντα σε μὴδὲν τῶν ἀξίων θέας ἢ ἀκοῆς παραλιπεῖν.

3. MEN. Ὑπουργητέον καὶ ταῦτά σοι· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὁπότε φίλος ἀνὴρ βιάζοιτο; Καὶ δὴ πρῶτά σοι δίδωμι τὰ περὶ τῆς γνώμης τῆς ἐμῆς καὶ ὅθεν ὤρμηθην πρὸς τὴν κατάβασιν· ἐγὼ γὰρ, ἄχρι μὲν ἐν παισὶν ἦν, ἀκούων Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου πολέμους καὶ στάσεις διηγουμένων οὐ μόνον τῶν ἡμιθέων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἡδὴ τῶν θεῶν, ἔτι δὲ καὶ μοιχείας αὐτῶν καὶ βίας καὶ ἀρπαγᾶς καὶ δίκας καὶ πατέρων ἐξελάσεις καὶ ἀδελφῶν γάμους, πάντα ταῦτα ἐνόμιζον εἶναι καλὰ καὶ οὐ παρέργως ἐκνώμην πρὸς αὐτά· ἐπεὶ δὲ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἡρξάμην, πάλιν αὖ ἐνταῦθα ἤκουον τῶν νόμων τᾶναντία τοῖς ποιηταῖς κελευόντων, μήτε μοιχεύειν

MEN. Suasit juvenia, vi potens, mente impotens.

PHIL. Desine, vir bone, tragicos numeros recitare, et dic ita simpliciter pedestri sermone, ubi descenderis ab iambis, quis ille sit ornatus? quid tibi itinere ad inferos suscipiendo opus fuerit? est enim alioquin haud jucunda neque expetenda haec via.

MEN. O bone, resurgens hinc me demisit in Orcum, Tiresiae Thebani ut consulerem senis umbram.

PHIL. At tu plane deliras: aliter enim non ita modulatos versus occitares hominibus amicis.

MEN. Ne mirere, mi sodalis: nuper enim Euripidem et Homerum quum convenerim, nescio quo pacto repletus sum versibus, et sponte sua mihi numeri in os veniunt.

2. Verum dic mihi, ut se res in terris habeant, et quid faciant qui sunt in urbe.

PHIL. Nihil quidem novi, sed perinde atque antehac rapiunt, pejerant, sordide fenerantur, usuras extendunt.

MEN. Miseros atque infelices! ignorant enim qualia nuper admodum sancita sint apud inferos, et qualia sint perlata cunctis suffragiis scita adversus divites, quæ sane per Cerberum nullis machinis effugere licebit illis.

PHIL. Quid ais? novumne aliquod factum est ab inferis decretum de superis, qui hic sunt?

MEN. Per Jovem, sane multa: verum fas' non est illa efferre ad omnes, neque arcana evulgare, ne quis etiam nobis dicam scribat impietatis apud Rhadamanthum.

PHIL. Ne tu, Menippe, per Jovem, ullo pacto invidas hosce sermones homini amico: ad eum enim qui tacere sciat dixeris; prætereaque ad initium.

MEN. Difficile quidem mandas mandatum, neque usquequaque tutum: attamen tui gratia audendum est. Visum igitur est divites illos ac pecuniosos, qui aurum occlusum, tanquam Danaen, servant —

PHIL. Ne prius dixeris, o bone, quæ decreta sunt, quam ista fueris persecutus, quæ libentissime audiverim ex te; quæ causa tibi descensus constiterit, quisque fuerit itineris dux; tum deinde quæ visu, quæque auditu acceperis apud eos: quippe credibile est te hominem elegantem nihil eorum, quæ videri audiri que merebantur, prætermisisse.

3. MEN. Haec etiam opera tibi navanda est: quid enim aliquis faciat, quando blande vir amicus cogit? Jamque primum tibi enarrabo consilium meum, et unde impetum descendendi ad inferos ceperim. Equidem dum adhuc in pueris eram, audiebamque Homerum et Hesiodum bella et factiones narrantes non solum semideorum, sed ipsorum etiam deorum, prætereaque eorum adulteria, vim, raptus, judicia, parentum expulsionem, fratrum nuptias, cuncta illa ducebam esse honesta, nec mediocriter ad ea titillabar. Ubi vero virilem aetatem ingredi corpori, ex contrario tum leges audiebam, quæ pugnantia poetarum præceptis jubebant, non mœchari, neque seditiones excitare, nec rapere. In

(400 - 403)

μήτε στασιάζειν μήτε ἀρπάζειν. Ἐν μεγάλῃ οὖν καθεισθήκειν ἀμφιβολίᾳ οὐκ εἰδὼς ὃ τι χρησαίμην ἐμαυτῷ· οὔτε γὰρ ἂν ποτε τοὺς θεοὺς μοιχεύσαι καὶ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους ἡγούμην, εἰ μὴ ὥς περὶ καλῶν τούτων ἐγίγνωσκον, οὔτ' ἂν τοὺς νομοθέτας τάναντία τούτοις παραινέειν, εἰ μὴ λυσιτελεῖν ὑπελάμβανον.

4. Ἐπεὶ δὲ διηπόρουν, ἔδοξέ μοι ἐλθόντα παρὰ τοὺς καλουμένους τούτους φιλοσόφους ἐγχειρίσαι τε ἐμαυτὸν καὶ δεηθῆναι αὐτῶν χρῆσθαι μοι ὃ τι βούλονται καὶ τινὰ δὸν ἀπλῆν καὶ βέβαιον ὑποδείξαι τοῦ βίου. Ταῦτα μὲν δὴ φρονῶν προσήειν αὐτοῖς, ἐλελήθειν δ' ἐμαυτὸν ἐς αὐτὸ, φασί, τὸ πῦρ ἐκ τοῦ καπνοῦ βιαζόμενος· παρὰ γὰρ δὴ τούτοις μάλιστα εὗρισκον ἐπισκοπῶν τὴν ἀγνοίαν καὶ τὴν ἀπορίαν πλείονα, ὥστε μοι τάχιστα χρυσοῦν καὶ τὴν ἀπορίαν πλείονα, ὥστε μοι τάχιστα χρυσοῦν ἀπέδειξαν οὗτοι τὸν τῶν ἰδιωτῶν βίον· ἀμέλει ὁ μὲν αὐτῶν παρῆναι τὸ πᾶν ἡδεσθαι καὶ μόνον τοῦτο ἐκ παντὸς μετιέναι· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ εὐδαιμον· ὁ δὲ τις ἔμπαλιν, πονεῖν τὰ πάντα καὶ μοχθεῖν καὶ τὸ σῶμα καταναγκάζειν ῥυπῶντα καὶ αὐχμῶντα καὶ πᾶσι δυσ-αρεστοῦντα καὶ λοιδορούμενον, συνεχῆς ἐπιρραψιδῶν τὰ πάνδημα ἐκεῖνα τοῦ Ἡσιόδου περὶ τῆς ἀρετῆς ἔπη καὶ τὸν ἰδρῶτα καὶ τὴν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνάβασιν· ἄλλος καταφρονεῖν χρημάτων παρεκελεύετο καὶ ἀδιάφορον οἶσθαι τὴν κτῆσιν αὐτῶν· ὁ δὲ τις ἔμπαλιν ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸν πλοῦτον αὐτὸν ἀπεφαινετο· περὶ μὲν γὰρ τοῦ κόσμου τί χρῆ καὶ λέγειν; ὅς γε ἰδέας καὶ ἀσιώματα καὶ ἀτόμους καὶ κενὰ καὶ τοιοῦτόν τινα ὄχλον ὀνομάτων ὁσημέραι παρ' αὐτῶν ἀκούων ἐναντιῶν. Καὶ τὸ πάντων ἀτοπώτατον, ὅτι περὶ τῶν ἐναντιωτάτων ἕκαστος αὐτῶν λέγων σφόδρα νικῶντας καὶ πιθανοὺς λόγους ἐπορίζετο, ὥστε μήτε τῷ θερμὸν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα λέγοντι μήτε τῷ ψυχρὸν ἀντιλέγειν ἔχειν καὶ ταῦτα εἰ-δότα σαφῶς ὥς οὐκ ἂν ποτε θερμὸν εἴη τι καὶ ψυχρὸν ἐν ταύτῳ χρόνῳ· ἀτεχνῶς οὖν ἔπασχον τοῖς νυστάζουσι τούτοις ὅμοιον ἄρτι μὲν ἐπινεύων, ἄρτι δὲ ἀνανεύων ἔμπαλιν.

5. Πολλῷ δὲ τούτων ἐκεῖνο ἀλογώτερον· τοὺς γὰρ αὐτοὺς τούτους εὗρισκον ἐπιτηρῶν ἐναντιώτατα τοῖς αὐτῶν λόγοις ἐπιτηδεύοντας· τοὺς γοῦν καταφρονεῖν παραινούντας χρημάτων ἐώρων ἀπρίξ ἔχομένους αὐτῶν καὶ περὶ τόκων διαφερομένους καὶ ἐπὶ μισθῷ παιδεύοντας καὶ πάντα ἔνεκα τούτων ὑπομένοντας, τοὺς τε τὴν δόξαν ἀποβαλλομένους αὐτῆς ταύτης χάριν τὰ πάντα καὶ πράττοντας καὶ λέγοντας, ἡδονῆς τε αὖ σχεδὸν ἅπαντας κατηγοροῦντας, ἰδίᾳ δὲ μόνῃ ταύτῃ προσηρ-τημένους.

6. Σφαλεῖς οὖν καὶ τῆσδε τῆς ἐλπίδος ἔτι μᾶλλον ἐδυσχέρανον ἡρέμα παραμυθούμενος ἐμαυτὸν, ὅτι μετὰ πολλῶν καὶ σοφῶν καὶ σφόδρα ἐπὶ συνέσει διαβεβοη-μένων ἀνόητός τέ εἰμι καὶ τάλῃθές ἐτι ἀγνοῶν περιέρ-χομαι· καὶ μοί ποτε διαγρυπνοῦντι τούτων ἔνεκα ἔδοξεν ἐς Βαβυλῶνα ἐλθόντα δεηθῆναι τινος τῶν μάγων τῶν Ζωροάστρου μαθητῶν καὶ διαδόχων, ἡκουσιν δ' αὐτῶν ἐπωδαῖς τε καὶ τελεταῖς τισιν ἀνοίγειν τε τοῦ Ἄδου

magna igitur versabar hæsitazione, ignarus quid me facerem : neque enim deos unquam arbitrabar mœchatos fuisse, mutisve seditionibus collisos, nisi has res honestas esse judicassent ; nec rursus leges his contraria præcipere, nisi ea conducere putassent.

4. Quoniam itaque incertus hærebam, visum mihi fuit ut ad hos quos vocant philosophos accederem, meque ipsum traderem, ac rogarem eos, me quo vellent modo uterentur, et viam aliquam vitæ simplicem ac tutam mihi præmonstrarent. Hoc animo adibam eos, minime prospiciens fore, ut in ipsum, quod aiunt, ignem ex fumo me inferrem : etenim apud hosce maxime inveniebam, re considerata, inscitiae dubitationisque plus ; adeo ut cito mihi auream esse persuaderent idiotarum vitam. Ecce enim hic eorum præcipiebat omnino voluptati indulgere, idque solum omni modo persequi ; nam ea in re sitam esse felicitatem : ille contra, in labore perpetuo versari, corpusque contundere sordidum et squalentem, cunctis offensum et convicia ingerentem, dum continuo inculcat illa pervulgata Hesiodi de virtute carmina, sudoremque, et in summum verticem ascensum : alius despiciere opes adhortabatur et indifferentem putare possessionem earum : alius iterum in bonis etiam esse divitias decernebat : nam de mundo quid attinet dicere ? siquidem ideas, incorporea, individua, spatia vacua talemque turbam vocabulorum quotidie ab iis dum audiebam, nausea mihi oriebatur. At omnium illud absurdissimum, quod de rebus plane contrariis quum unusquisque eorum diceret, valde præstantes probabilesque rationes suppeditabat ; adeo ut neque ei, qui calidum esse idem affirmaret, neque alteri, qui frigidum, contradicere posses ; idque licet scires perspicue nunquam rem eandem et calidam esse et frigidam eodem tempore : prorsus ergo simile quiddam accidebat mihi atque dormitantibus, nunc ut annuerem, mox vice versa renue-rem.

5. Præterea vero longe hoc istis erat absurdus : nam illos ipsos inveniebam observando valde contrariam suis sermonibus ac doctrinæ vitæ rationem instituere : eos itaque qui contemnere præcipiunt opes, animadvertentem illum in modum iis adhærere, ut inde divelli non possent, de usuris litigare, pacta mercede docere, nihil non pecuniæ causa perpeti : illos porro qui gloriam abjiciendam putent, gloriæ causa cuncta et facere et dicere ; voluptatem denique pæne omnes criminantes, at privatim huic soli affixos.

6. Frustratus igitur hac quoque spe, magis etiam moleste ferebam, sensim tamen me consolans, quod cum multis iisque sapientibus et valde ob prudentiam celebratis demens sim, et veri hactenus ignarus circumvager. Jam mihi insonnem aliquando noctem horum causa ducenti visum fuit Babylonem profectum implorare auxilium cuiusdam magorum Zoroastris discipulorum et successorum : fama autem cognoveram eos incantationibus et sacris quibusdam aperire Orci

τάς πύλας καὶ κατάγειν ὃν ἂν βούλωνται ἀσφαλῶς καὶ ὀπίσω αὐθις ἀναπέμπειν. Ἄριστον οὖν ἡγούμεν εἶναι παρὰ τινος τούτων διαπραξάμενον τὴν κατάβασιν ἐλθόντα παρὰ Τειρεσίαν τὸν Βοιωτίον μαθεῖν παρ' αὐτοῦ ἅτε μάντεως καὶ σοφοῦ, τίς ἐστὶν ὁ ἄριστος βίος καὶ ὃν ἂν τις ἐλοιτο εὖ φρονῶν· καὶ δὴ ἀναπηδήσας ὡς εἶχον τάχους ἔτεινον εὐθὺ Βαβυλῶνος. Ἐλθὼν δὲ συγκρίνομαι τινὶ τῶν Χαλδαίων σοφῶ ἀνδρὶ καὶ θεσπεσίῳ τὴν τέχνην, πολιῶ μὲν τὴν κόμην, γένειον δὲ μάλα σεμνὸν καθειμένῳ, τοῦνομα δὲ ἦν αὐτῷ Μιθροβαρζάνης· δεηθεὶς δὲ καὶ καθικετεύσας μόγις ἐπέτυχον παρ' αὐτοῦ, ἔφ' ὅτῳ βούλοιτο μισθῶ, καθηγῆσασθαι μοι τῆς ὁδοῦ.

7. Παραλαβὼν δέ με ὁ ἀνὴρ πρῶτα μὲν ἡμέρας ἐννέα καὶ εἴκοσιν ἅμα τῇ σελήνῃ ἀρξάμενος ἔλουε κατὰ γων ἑωθεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ῥῆσιν τινα μακρὰν ἐπιλέγων, ἧς οὐ σφόδρα κατήκουον· ὥσπερ γὰρ οἱ φαῦλοι τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι κηρύκων ἐπίτροχόν τι καὶ ἀσαφὲς ἐφθέγγετο· πλὴν ἔφκει γέ τινας ἐπικαλεῖσθαι δαίμονας. Μετὰ δ' οὖν τὴν ἐπωδὴν τρεῖς ἄν μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας, ἐπανῆειν πάλιν οὐδένα τῶν ἀπαντῶντων προσβλέπων· καὶ σιτία μὲν ἡμῖν τὰ ἀκρόδρυα, ποτὸν δὲ γάλα καὶ μελίκρατον καὶ τὸ τοῦ Χοάσπου ὕδωρ, εὐνὴ δὲ ὑπαίθριος ἐπὶ τῆς πόας. Ἐπεὶ δὲ ἄλις εἶχε τῆς προδιαίτησεως, περὶ μέσας νύκτας ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἀγαγὼν ἐκάθηρέ τέ με καὶ ἀπέμαξε καὶ περιήγνισε δαδίοις καὶ σκίλλῃ καὶ ἄλλοις πλείοσιν ἅμα καὶ τὴν ἐπωδὴν ἐκείνην ὑποτονθορύσας, εἴτα ὄλον με καταμαγεύσας καὶ περιελθὼν, ἵνα μὴ βλαπτοίμην ὑπὸ τῶν φασμάτων, ἐπανάγει ἐς τὴν οἰκίαν, ὡς εἶχον, ἀναποδίζοντα, καὶ τὸ λοιπὸν ἀμφὶ πλοῦν εἰχομεν.

8. Αὐτὸς μὲν οὖν μαγικὴν τινα ἐνέδου στολὴν τὰ πολλὰ εἰοικυῖαν τῇ Μηδικῇ, ἐμέ δὲ τουτοῖσι φέρων ἐνεσκεύασε τῷ πῖλῳ καὶ τῇ λεοντῇ καὶ προσέτι τῇ λύρᾳ, καὶ παρεκελεύσατο, ἣν τις ἔρηται με τοῦνομα, Μένιππον μὲν μὴ λέγειν, Ἡρακλέα δὲ ἢ Ὀδυσσεά ἢ Ὀρφέα.

ΦΙΛ. Ὡς δὴ τί τοῦτο, ὦ Μένιππε; οὐ γὰρ συνήμι τὴν αἰτίαν οὔτε τοῦ σχήματος οὔτε τῶν ὀνομάτων.

MEN. Καὶ μὴν πρόδηλον τοῦτό γε καὶ οὐ παντελῶς ἀπόρητον· ἐπεὶ γὰρ οὗτοι πρὸ ἡμῶν ζῶντες ἐς Ἄδου κατεληλύθεσαν, ἡγεῖτο, εἰ με ἀπεικάζειεν αὐτοῖς, ῥαδίως ἂν τὴν τοῦ Αἰακοῦ φρουρὰν διαλαθεῖν καὶ ἀκωλύτως παρελθεῖν ἅτε συνηθέστερον τραγικῶς μάλα παραπεμπόμενον ὑπὸ τοῦ σχήματος.

9. Ἦδη δ' οὖν ὑπέφαινεν ἡμέρα, καὶ κατελθόντες ἐπὶ τὸν ποταμὸν περὶ ἀναγωγὴν ἐγινόμεθα· παρεσκεύαστο δ' αὐτῷ καὶ σκάφος καὶ ἱερεῖα καὶ μελίκρατον καὶ ἄλλ' ὅσα πρὸς τὴν τελετὴν χρήσιμα. Ἐμβαλόμενοι οὖν ἅπαντα τὰ παρεσκευασμένα οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ

βαίνομεν ἀχνύμενοι, θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέοντες.

Καὶ μέχρι μὲν τινος ὑπεφερόμεθα ἐν τῷ ποταμῷ, εἴτα δ' ἐσεπλεύσαμεν ἐς τὸ ἔλος καὶ τὴν λίμνην, ἐς ἣν ὁ Εὐ-

fores, et demittere quem velint tuto, iterumque rursus reducere. Optimum igitur factu ducebam, ab eorum aliquo comparata mihi descendendi copia, adire ad Tiresiam Boeotum, ab eoque discere, quippe vate et sapiente, quæ sit optima vita, quamque sibi quis deligat bene prudens. Atque adeo repente exsiliens quam poteram celerrime tendebam recta Babylonem. Ibi convenio quendam Chaldaeorum virum sapientem et arte divinum, qui canus erat coma, barbamque plane venerabilem promittebat, nomine Mithrobarzanem: eum multis precibus obtestatus vix exoravi, ut, qua vellet mercede, se mihi ducem præberet viæ.

7. Tum me assumptum ille vir primum dies novem et viginti, a luna nova initio facto, lavabat deducens ad Euphratem summo mane, et ad orientem solem carmen aliquod longum effatus, quod equidem non admodum exaudiebam: ut enim mali, qui sunt in ludis, præcones, volubile quiddam et inconditum proferebat; nisi quod videbatur genios aliquos invocare. At post incantationem, quum ter in faciem meam inspuisset, redibam rursus neminem obvivorum intuens. Cibus autem nobis arboreæ nuces; potus lac, mulsum et Choaspis aqua; lectus sub divo in herba. Postquam vero satis erat præparationis, circa mediam noctem ad Tigrin fluvium deductum lustravit me, deterisitque, et circumtulit tæda, scilla aliisque pluribus, simul et istam incantationem submurmurans: deinde me totum quum arte magica incantasset et circumiisset, ne læderer a spectris, reducit me domum, ut eram, retrocedentem: tum porro navigationi parandæ intenti eramus.

8. Ipse quidem magicam quandam induebat stolam, per similem Medicæ: me vero istis propere instruxit, pileo, leonina pelle, itidemque lyra; præcepitque, si quis roget me nomen, Menippum ut ne dicerem, sed Herculem, aut Ulixem, aut Orpheum.

PHIL. Quorsum illud, Menippe? neque enim intelligo causam vel habitus vel nomen.

MEN. Atqui perspicuum illud quidem est, nec prorsus arcanum: quandoquidem enim hi ante nos vivi ad inferos descenderunt, existimabat, si me illis assimilasset, fore ut facile custodiam Æaci fallerem et sine impedimento transirem, utpote consuetior, tragice plane commendatus ab ipso habitu.

9. Jam igitur illucescebat dies, quum descendentes ad fluvium solvendo navigio operam dabamus: comparata autem ipsi erant et scapha, et victimæ, et mulsum, et quæcumque alia ad sacri rationem conducebant. Ergo impositis in navim quæ fuerant parata cunctis, sic demum et ipsi ingredimur, tristes largasque lacrimas effundentes. Tum ad aliquod tempus deferebamur in flumine: post inducti sumus in paludem et lacum, in quem Euphrates im-

(409 - 472)

φράτης ἀφανίζεται· περαιωθέντες δὲ καὶ ταύτην ἀφινούμεθα εἰς τι χωρίον ἔρημον καὶ ἰλιῶδες καὶ ἀνήλιον, εἰς δὲ δὴ ἀποθάντες — ἤγειτο δὲ ὁ Μιθροβαρζάνης — βόθρον τε ὠρυζάμεθα καὶ τὰ μῆλα ἐσφάζαμεν καὶ τὸ αἷμα περὶ αὐτὸν ἐσπείσαμεν. Ὁ δὲ μάγος ἐν τοσούτῳ δῆδ' ἀκαομένην ἔχων οὐκέτ' ἤρμαϊα τῇ φωνῇ, παμμέγεθες δὲ, ὡς οἷός τε ἦν, ἀνακραγὼν δαίμονάς τε ἡμοῦ πάντας ἐπεβοῶτο καὶ Ποινὰς καὶ Ἑρινύας,

καὶ νυχίαν Ἑκάτην καὶ ἐπαινήν Περσεφόνηαν.

παραμινύς ἅμα καὶ βαρβαρικά τινα καὶ ἄσχημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα.

10. Εὐθύς οὖν ἅπαντα ἐκεῖνα ἐσαλεύετο καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιφῶς τοῦδαφος ἀνερρήγνυτο καὶ ἡ ὕλακῃ τοῦ Κερβέρου καὶ πόρρωθεν ἤκούετο καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερκατηφές ἦν καὶ σκυθρωπὸν.

Ἐδδειςεν δ' ὑπένερθεν ἀναξ ἐνέρων Ἀιδωνεύς·

κατεφαίνετο γὰρ ἤδη τὰ πλεῖστα, καὶ ἡ λίμνη καὶ ὁ Πυριφλεγέθων καὶ τοῦ Πλούτωνος τὰ βασίλεια. Κατελθόντες δ' ὁμῶς διὰ τοῦ χάσματος τὸν μὲν Παδάμανθον εὕρομεν τεθνεῶτα μικροῦ δεῖν ὑπὸ τοῦ δέους· ὁ δὲ Κέρβερος ὑλάκτησε μὲν τι καὶ παρεκίνησε, ταχὺ δέ μου κρούσαντος τὴν λύραν παραχρῆμα ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ μέλους. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν λίμνην ἀφικόμεθα, μικροῦ μὲν οὐδ' ἐπεραιώθημεν· ἦν γὰρ πλήρης ἤδη τὸ πορθμεῖον καὶ οἰμωγῆς ἀνάπλεων, τραυματῖαι δὲ πάντες ἐπέπλεον, ὁ μὲν τὸ σκέλος, ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν, ὁ δὲ ἄλλο τι συντετριμμένος, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐκ τίνος πολέμου παρόντες. Ὅμως δ' οὖν ὁ βέλτιστος Χάρων ὡς εἶδε τὴν λεοντῆν, οἰηθεὶς με τὸν Ἡρακλέα εἶναι, ἐσεδέξατό με καὶ διεπόρθημυσέ τε ἄσμενος καὶ ἀποβᾶσι διεσήμηνε τὴν ἀτραπὸν.

11. Ἐπεὶ δὲ ἤμεν ἐν τῷ σκότῳ, προσήει μὲν ὁ Μιθροβαρζάνης, εἰπόμεν δ' ἐγὼ κατόπιν ἐχόμενος αὐτοῦ, εἰς πρὸς λειμῶνα μέγιστον ἀφικνούμεθα τῷ ἀσφοδέλῳ κατάφυτον, ἐνθα δὲ περιεπέτοντο ἡμᾶς τετριγυῖαι τῶν νεκρῶν αἱ σκιαί· κατ' ὀλίγον δὲ προϊόντες παραγιγνώμεθα πρὸς τὸ τοῦ Μίνω δικαστήριον, ἐτύγγανε δὲ ὁ μὲν ἐπὶ θρόνου τινὸς ὑψηλοῦ καθήμενος, παρειστέχεσαν δὲ αὐτῷ Ποινὰ καὶ ἀλάστορες καὶ Ἑρινύες· ἐτέρωθεν δὲ προσήγοντο πολλοὶ τινες ἐφεξῆς ἀλύσει μακρᾷ δεδεμένοι, ἐλέγοντο δὲ εἶναι μοιχοὶ καὶ πορνοδοσχοὶ καὶ τελῶναι καὶ κόλακες καὶ συκοφάνται καὶ ὁ τοιοῦτος ὄμιλος τῶν πάντα κυκλώντων ἐν τῷ βίῳ· χωρὶς δὲ οἱ τε πλούσιοι καὶ τοκογλύφοι προσήεσαν ὄχλοι καὶ προγάστορες καὶ ποδαγροὶ, κλοιδὸν ἕκαστος αὐτῶν καὶ σκύλακα διτάλαντον ἐπικείμενος. Ἐφεστῶτες οὖν ἡμεῖς ἐωρῶμεν τε τὰ γιγνόμενα καὶ ἠκούομεν τῶν ἀπολογουμένων· κατηγόρου δὲ αὐτῶν καινοὶ τινες καὶ παράδοξοι ῥήτορες.

ΦΙΛ. Τίνες οὗτοι, πρὸς Διός; μὴ γὰρ ὀκνήσης καὶ τοῦτο εἰπεῖν.

ΜΕΝ. Οἶσθ' ἅπαντα ταῦτα πρὸς τὸν ἥλιον ἀποτελουμένης σκιάς ἀπὸ τῶν σωματίων;

mergitur : eo trajecto devenimus in locum desertum, silvestrem et sole carentem : quo ubi escensum est (viam autem præibat Mithrobarzanes), foveam effodimus, oves mactavimus, et sanguinem circa scrobem aspersum libavimus. Magus interea tedam ardentem tenens non jam sedata voce, sed quam poterat maxima exclamans, daemones singuli omnes invocabat, Poenas et Furias, et nocturnam Hecaten, et tremendam Proserpinam, admixtis etiam barbaris quibusdam ignotisque nominibus et multarum syllabarum.

10. Statim igitur omnia ibi quassabantur, potentique carmine solum fissum discedebat, latratus Cerberi procul audiebatur, adeo ut res valde formidolosa foret ac truculenta. Ipse pertimuit in inferna regione rex manium Pluto : apparebant enim jam pleraque, lacus, Pyriphlegethon, Plutonisque regia. Nos tamen ubi descenderamus per hiatum, Rhadamanthum invenimus mortuum propemodum præ metu ; Cerberus autem latravit ille quidem ac nonnihil se commovit, verum me cito pulsante lyram illico sopitus est cantu. Postquam vero ad lacum venimus, prope fuit ut non trajiceremur : jam enim onusta portitoris erat cymba, ejulatuque plena ; quippe saucii omnes in ea navigabant, hic crus, caput ille, iste aliud quiddam contusum habens, sic ut mihi viderentur ex bello aliquo advenisse. Veruntamen optimus Charon ut vidit leoninam pellem, opinatus me Herculem esse, recepit me lubensque transvexit, atque etiam egressis demonstravit semitam.

11. Quum autem eramus in caligine, præibat Mithrobarzanes, sequebar ego pone illi adhærens, donec ad pratum ingens pervenimus asphodelo consitum : ibi tum circumvolitabant nos stridulæ mortuorum umbræ. Sensim autem progressi accessimus ad Minois tribunal, qui quidem in solio quodam sublimi sedebat : astabant autem ipsi Poenæ, scelerum vindices genii, et Furiae. Ab alia vero parte adducebantur ordine multi sane longa catena vincti, qui dicebantur esse adulteri, lenones, publicani, adulatores, sycophantæ, talisque turba hominum cuncta permiscantium in vita. Seorsum porro divites sordidique fœneratores accedebant pallidi, ventre projecto, podagra capti, boiam singuli canemque, qui bina talenta pendat, impositum ferentes. Nos igitur prope stantes videbamus quæ fierent, audiebamusque causam suam agentes, dum accusarent eos novi quidam atque inopinati oratores.

PHIL. Quinam hi, quæso per Jovem? illud enim quoque ne dicere refugas.

MEN. Nostin' illas ad solem projectas a corporibus umbras?

ΦΙΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

MEN. Αἴται τοίνυν, ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, κατηγοροῦσί τε καὶ καταμαρτυροῦσι καὶ διελέγχουσι τὰ πεπραγμένα ἡμῖν παρὰ τὸν βίον, καὶ σφόδρα τινὲς ἀξιόπιστοι δοκοῦσιν ἅτε αἰ ξυνοῦσαι καὶ μηδέποτε ἀφιστάμεναι τῶν σωματίων.

12. Ὁ δ' οὖν Μίνως ἐπιμελῶς ἐξετάζων ἀπέπεμ-
πεν ἕκαστον ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον δίκην ὑφέξοντα
κατ' ἀξίαν τῶν τετολμημένων, καὶ μάλιστα ἐκείνων
ἥπτστο τῶν ἐπὶ πλούτοις τε καὶ ἀρχαῖς τετυφωμένων
καὶ μονονουχὶ καὶ προσκυνεῖσθαι περιμενόντων, τήν τε
ὀλιγοχρόνιον ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπεροψίαν
μυσταττόμενος, καὶ ὅτι μὴ ἐμέμνηντο θνητοὶ τε ὄντες
αὐτοὶ καὶ θνητῶν ἀγαθῶν τετυχηκότες· οἱ δὲ ἀποδυ-
σάμενοι τὰ λαμπρὰ ἐκεῖνα πάντα, πλούτους λέγω καὶ
γένη καὶ δυναστείας, γυμνοὶ κάτω νενευκότες παρει-
στήκεσαν ὥσπερ τινὰ ὄνειρον ἀναπεμπαζόμενοι τὴν
παρ' ἡμῖν εὐδαιμονίαν· ὥστε ἔγωγε ταῦθ' ὄρων ὑπερέ-
χαιρον καὶ εἴ τινα γνωρίζαιμι αὐτῶν, προσίων ἂν ἡσυχῇ
πῶς ὑπερίμνησκον οἷος ἦν παρὰ τὸν βίον καὶ ἡλίκον
ἐφύσα τότε, ἥνίκα πολλοὶ μὲν ἔωθεν ἐπὶ τῶν πυλῶνων
παρειστήκεσαν τὴν πρόοδον αὐτοῦ περιμένοντες ὠθού-
μενοί τε καὶ ἀποκλειόμενοι πρὸς τῶν οἰκετῶν· ὁ δὲ
μόγις ἂν ποτε ἀνατείλας αὐτοῖς πορφυροῦς τις ἢ περι-
χρυσος ἢ διαποίκιλος εὐδαίμονας ᾤετο καὶ μακαρίους
ἀποφαίνειν τοὺς προσειπόντας, εἰ τὸ στήθος ἢ τὴν δε-
ξιὰν προτείνων δοίη καταφιλεῖν. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν
ἡνιῶντο ἀκούοντες.

13. Τῷ δὲ Μίνῳ μία τις καὶ πρὸς χάριν ἐδικάσθη·
τὸν γάρ τοι Σικελιώτην Διονύσιον πολλὰ καὶ ἀνόσια
ὑπὸ τε Δίωνος κατηγορηθέντα καὶ ὑπὸ τῆς σκιᾶς κα-
ταμαρτυρηθέντα παρελθὼν Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος —
ἄγουσι δ' αὐτὸν ἐν τιμῇ καὶ δύναται μέγιστον ἐν τοῖς
κάτω — μικροῦ δεῖν τῇ Χιμαίρᾳ παραδοθέντα παρ-
έλυσε τῆς καταδίκης λέγων πολλοῖς αὐτὸν τῶν πεπαι-
δευμένων πρὸς ἀργύριον γενέσθαι δεξιόν.

14. Ἀποστάντες δὲ ὁμῶς τοῦ δικαστηρίου πρὸς τὸ
κολαστήριον ἀφικνούμεθα. Ἐνθα δὴ, ὦ φίλε, πολλὰ
καὶ ἐλεεινὰ ἦν καὶ ἀκοῦσαι καὶ ἰδεῖν· μαστίγων τε γὰρ
ὁμοῦ φόφος ἤκούετο καὶ οἰμωγὴ τῶν ἐπὶ τοῦ πυρὸς
ὀπτωμένων καὶ στρέβλαι καὶ κύφωνες καὶ τροχοί, καὶ
ἡ Χίμαιρα ἐσπάραττε καὶ ὁ Κέρβερος ἐδάρδαπτεν,
ἐκολάζοντό τε ἅμα πάντες, βασιλεῖς, δοῦλοι, σατρά-
παι, πένητες, πλούσιοι, πτωχοί, καὶ μετέμελε πᾶσι
τῶν τετολμημένων. Ἐνίους δὲ αὐτῶν καὶ ἐγνωρίσαμεν
ιδόντες, ὅποσοι ἦσαν τῶν ἐναγχοῦς τετελευτηκότων· οἱ
δὲ ἐνεκαλύπτοντο καὶ ἀπεστρέφοντο, εἰ δὲ καὶ προσ-
ελέποιν, μάλα δουλοπρεπές τι καὶ κολακευτικόν, καὶ
ταῦτα πῶς οἶε βαρεῖς ὄντες καὶ ὑπερόπται παρὰ τὸν
βίον; Τοῖς μέντοι πένησιν ἡμιτέλεια τῶν κακῶν ἐδί-
δοτο, καὶ διαναπαυόμενοι πάλιν ἐκολάζοντο. Καὶ
μὴν κακεῖνα εἶδον τὰ μυθώδη, τὸν Ἰξίονα καὶ τὸν Σί-
συφον καὶ τὸν Φρύγα Τάντυλον χαλεπῶς ἔχοντα καὶ

PHIL. Utique.

MEN. Hæ igitur ipsæ, postquam mortui sumus, accu-
sant, testimonium adversus nos dicunt, et arguunt quæ a
nobis per vitam sunt acta; et valde videntur quædam esse
fide dignæ, quippe quæ semper adsint neque unquam
absistant a corporibus.

12. Minos ergo cum cura singulos explorans ablegat ad
impiorum sedes, pœnas subituros meritas pro facinoribus pa-
tratis: maxime vero acerbius eos tractabat, qui ob divitiis
et imperia fuerant inflati, et tantum non adorari se postula-
bant, ostentationem eorum brevissimi temporis inanem et
fastum detestatus, itidemque quod non meminissent se mor-
tales esse, ac bona mortalia sortitos. Hi autem, exutis splen-
didis istis omnibus, divitiis, inquam, genere et imperiis, nudi
demisso in terram vultu astabant, quasi somnium aliquod
secum retractantes, quam apud nos habuissent, felicitatem.
Quare ego ista quum viderem, impense gaudebam, et, si
quem agnoscerem eorum, leniter accedens commonefacie-
bam qualis fuisset in vita, et quantos spiritus tunc gessis-
set, quum multi mane vestibulis astabant egressum ejus
exspectantes, impulsus exclusique a vernulis: hicce vero vix
tandem exortus ipsis in veste purpurea, vel auro prætexta,
vel vario colore distincta, felices putabat beatosque se red-
diturum salutatores, si pectus aut dextram porrectam de-
derit osculari. Et illi quidem pungebantur his auditis.

13. A Minoe vero unum quoddam in gratiam disceptatum
est iudicium: etenim Siculum Dionysium multorum ac ne-
fariorum a Dione criminum insimulatum, umbræque suæ
testimonio pressum, in medium progressus Aristippus Cy-
renæus (cum in honore habent, multumque pollet apud
inferos) jamjam Chimærae tradendum exsolvit pœna, dum
diceret in multis eruditorum pecunia juvandis eum dextre
fuisse versatum.

14. Digressi tamen a tribunali ad supplicii locum perve-
nimus: ibi enimvero, amice mi, multa miserandaque erat
audire ac videre; nam simul et flagellorum sonitus exaudie-
batur, et ploratus eorum qui in igne torrebantur, et tor-
menta, et cippi, et rotæ; Chimæra discerpebat, Cerberus
laniando vorabat: una autem omnes puniebantur, reges,
servi, satrapæ, pauperes, divites, mendici; cunctosque
pœnitebat patratorum. Nonnullos agnovimus etiam conspi-
cati, eorum de numero scilicet, qui nuper vitam finierant:
illi vero præ pudore vultus tegebant seseque avertabant:
quodsi forte nos aspicerent, valde quidem servilem in modum
atque adulatorie, illi ipsi qui fuerant quam putas graves
et superbi aliorum contemtores in hac vita! At pauperibus
pro dimidia parte malorum immunitas erat concessa; et
quum interquievisent, denuo pœnis afficiebantur. Porro
illa etiam vidi fabulosa, Ixionem, Sisyphum, Phrygem

τὸν γῆ
ἐπέω
15.

λομεν
θέρους
νεκρῶν
μὲν π
Ὁμηρ
κότας,
πολυαρ
ἕκαστο
ἀλλήλο
πλὴν α
αὐτοὺς
ἀμαυρο
λῶν φω
κειμένο
δεδορκό
ἠπόρου
ἀπὸ τοῦ
Φαίακω
Ἀγαμέμ
των αὐτ
καὶ ἀνετ
νάμενα.

16. Ἦ

πων βίος
καὶ διατ
τοῖς πομ
λαβοῦσα
ἐπιθεῖσα
στέψασα
κε, τὸν δ
καὶ γελοῖ
γενέσθαι
πομπῆς μ
διαπομπε
μὲν Κροῖ
σκευὴν ἀν
κέταις π
μετενέδυσ
ματι· ἐπει
ἕκαστος ἀ
μετὰ τοῦ
τοῦ πληστ
ἐπειδὴν α
ταί τε καὶ
μενοὶ καὶ
Οἶμαι δὲ
ναί τοὺς τ
τῶν δραμά
γιγνομένου
χρὸν ἐμπρο
χθέως σχῆμ

(476 - 476)

τὸν γηγενῆ Τίτυον, Ἡράκλεις ὅσος· ἔκειτο γοῦν τόπον ἐπέχων ἀγροῦ.

15. Διελθόντες δὲ καὶ τούτους ἐς τὸ πεδῖον ἐσβάλ-
λομεν τὸ Ἀχερούσιον, εὐρίσκομέν τε αὐτόθι τοὺς ἡμι-
θέους τε καὶ τὰς ἡρώϊνας καὶ τὸν ἄλλον ὄμιλον τῶν
νεκρῶν κατὰ ἔθνη καὶ κατὰ φύλα διαιτωμένους, τοὺς
μὲν παλαιούς τινες καὶ εὐρωτιῶντας καὶ ὡς φησιν
Ὅμηρος, ἀμενηνοὺς, τοὺς δ' ἔτι νεαλεῖς καὶ συνεστη-
κότας, καὶ μάλιστα τοὺς Αἰγυπτίους αὐτῶν διὰ τὸ
πολυαρκές τῆς ταριχεΐας. Τὸ μέντοι διαγιγνώσκειν
ἕκαστον οὐ πᾶν τι ἦν ῥάδιον· ἅπαντες γὰρ ἀτεχνῶς
ἀλλήλοις γίγονται ὅμοιοι τῶν ὁσῶν γεγυμνωμένων·
πλὴν ἀλλὰ μόγις τε καὶ διὰ πολλοῦ ἀναθεωροῦντες
αὐτοὺς ἐγιγνώσκομεν. Ἐκείντο δ' ἐπ' ἀλλήλοις
ἀμαυροὶ καὶ ἄσημοι καὶ οὐδὲν ἔτι τῶν παρ' ἡμῖν κα-
λῶν φυλάττοντες. Ἀμέλει πολλῶν ἐν ταύτῃ σκελετῶν
χειμένων καὶ πάντων ὁμοίων φοβερὸν τι καὶ διάκενον
δεδορκότων καὶ γυμνοὺς τοὺς ὀδόντας προφαινότων,
ἠπόρουσαν πρὸς ἑαυτὸν ὅτινι διακρίναίμι τὸν Θεραΐτην
ἀπὸ τοῦ καλοῦ Νιρέως ἢ τὸν μεταίτην Ἴρον ἀπὸ τοῦ
Φαίακων βασιλέως ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τοῦ
Ἀγαμέμνονος· οὐδὲν γὰρ ἔτι τῶν παλαιῶν γνωρισμά-
των αὐτοῖς παρέμενεν, ἀλλ' ὅμοια τὰ ὁστ' ἦν, ἄδηλα
καὶ ἀνεπίγραφα καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἔτι διακρίνεσθαι δυ-
νάμενα.

16. Τοιγάρτοι ἐκεῖνα δρῶντι ἐδόκει μοι ὁ τῶν ἀνθρώ-
πων βίος πομπῇ τινι μακρᾷ προσοικεῖναι, χορηγεῖν δὲ
καὶ διατάττειν ἕκαστα ἢ Τύχῃ διάφορα καὶ ποικίλα
τοῖς πομπευταῖς τὰ σχήματα προσάπτουσα· τὸν μὲν γὰρ
λαβοῦσα, εἰ τύχοι, βασιλικῶς διεσκεύασε τιάραν τε
ἐπιθεῖσα καὶ δορυφόρους παραδοῦσα καὶ τὴν κεφαλὴν
στέψασα τῷ διαδήματι, τῷ δὲ οἰκέτου σχῆμα περιέθη-
κε, τὸν δὲ τινα καλὸν εἶναι ἐκόσμησε, τὸν δὲ ἄμορφον
καὶ γελοῖον παρεσκεύασε· παντοδαπὴν γὰρ, οἶμαι, δεῖ
γενέσθαι τὴν θέαν. Πολλάκις δὲ καὶ διὰ μέσης τῆς
πομπῆς μετέβαλε τὰ ἐνίων σχήματα οὐκ ἔωσα ἐς τέλος
διαπομπεῦσαι ὡς ἐτάχθησαν, ἀλλὰ μεταμφιέσασα τὸν
μὲν Κροῖσον ἠνάγκασε τὴν οἰκέτου καὶ αἰχμαλώτου
σκευὴν ἀναλαβεῖν, τὸν δὲ Μαϊάνδριον τέως ἐν τοῖς οἰ-
κέταις πομπεύοντα τὴν τοῦ Πολυκράτους τυραννίδα
μετενέδυσσε, καὶ μέχρι μὲν τινος εἶασε χρῆσθαι τῷ σχή-
ματι· ἐπειδὴν δ' ὁ τῆς πομπῆς καιρὸς παρέλθῃ, τηνικαῦτα
ἕκαστος ἀποδοὺς τὴν σκευὴν καὶ ἀποδυσάμενος τὸ σχῆμα
μετὰ τοῦ σώματος ὅσπερ ἦν πρὸ τοῦ γίγνεται, μηδὲν
τοῦ πλησίον διαφέρων. Ἐνιοὶ δὲ ὑπ' ἀγνωμοσύνης,
ἐπειδὴν ἀπαιτῇ τὸν κόσμον ἐπιστάσα ἢ Τύχῃ, ἄχθον-
ταί τε καὶ ἀγανακτοῦσιν ὥσπερ οἰκείων τινῶν στερισκό-
μενοι καὶ οὐχ ὁ πρὸς ὀλίγον ἐχρήσαντο, ἀποδιδόντες.
Οἶμαι δὲ σε καὶ τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολλάκις ἑορακέ-
ναι τοὺς τραγικοὺς ὑποκριτὰς τούτους πρὸς τὰς χρεῖας
τῶν δραμάτων ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε δὲ Πριάμους
γιγνομένους ἢ Ἀγαμέμνονας, καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μι-
κρὸν ἔμπροσθεν μάλα σεμνῶς τὸ τοῦ Κέκροπος ἢ Ἐρε-
χθίδως σχῆμα μιμησάμενος μετ' ὀλίγον οἰκέτης προῆλθεν

Tantalum male se habentem, terrigenam Tityum : Hercule,
quantus erat ! jacebat enim spatium occupans agri.

15. His quoque præteritis, in campum nos inferimus
Acherusium, invenimusque ibi semideos, et heroidas, ce-
teramque mortuorum in populos et tribus dispertitam tur-
bam ibi commorantem ; veteres alios situque mucidos et,
ut ait Homerus, roboris expertes ; alios recentes et com-
pactos, inprimis vero qui ex illis Ægyptii erant, ob con-
dituræ suæ durabilitatem. Verum unumquemque digno-
scere non admodum erat facile : omnes enim plane sibi in-
vicem fiunt similes ossibus nudatis : vix tamen et per multum
tempus contemplati eos noscitabamus. Jacebant autem
acervatim, obscuri ignotique, et nihil eorum, quæ apud
nos pulchra videntur, servantes. Quin imo, multis eodem
in loco sceletis jacentibus, cunctis similibus, qui terribile
quiddam per vacuos oculorum orbes intuerentur, nudosque
dentes ostenderent, mecum hæsitabam, quo signo discerne-
rem Thersiten a formoso Nireo, aut mendicum Irum a Phæa-
cum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone : nihil
enim amplius pristinorum indiciorum ipsis adhærebat, sed
consimilia ossa erant, incerta nullisque notis inscripta, sic
ut a nemine amplius distingui possent.

16. Tum vero ista videnti videbatur mihi hominum vita
pompæ cujusdam longæ similitudinem habere ; admini-
strare vero atque ordinare singula Fortuna, diversos ac va-
rios pompam ducentibus habitus attribuens : hunc enim
oblatus, si fors fert, regali cultu instruxit, tiara imposita,
satellitibus additis et capite diademate coronato : alteri ser-
vilem schemam circumdedit : alium quendam formæ decore
ornavit : illum deformem ac ridiculum finxit : ex omnigenis
enim, puto, formis decet componi hoc spectaculum. Sæpe
vero per mediam pompam immutare solet nonnullorum ha-
bitus, haud sinens ad finem usque pompæ interesse quo col-
locati fuerant ordine : atque adeo detracto priore vestitu
Cræsum coegit servi captivique ornatum suscipere ; Mæan-
drio contra, qui hactenus in pompa servis erat immixtus,
Polycratis tyrannidem induit eoque ad aliquod tempus per-
misit uti habitu. Verum ubi pompæ tempus præterit,
tunc unusquisque, reddito ornatu exutoque habitu cum
corpore, qualis erat ante, fit, nihil ab alio quolibet diversus.
Sunt autem qui præ dementia, quando repetit ornatum
instans ipsis Fortuna, graviter ferant atque indignentur
quasi propriis quibusdam rebus orballi, non ea reddentes
quæ ad parvum tempus mutua sumserant. Opinor autem
eorum qui versantur in scena sæpe te vidisse tragicos acto-
res istos, qui, prout usus fabularum poposcerit, nunc
Creontes, alias Priami fiunt, aut Agameinnones : ideoque,
si ita evenit, qui paullo ante valde magnifice Cæcropis aut
Erechthei personam sustinuit, confestim servus prodire

ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κεκελευσμένος· ἤδη δὲ πέρας ἔχοντος τοῦ δράματος ἀποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην ἐσθῆτα καὶ τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος καὶ καταβάς ἀπὸ τῶν ἐμβατῶν πένης καὶ ταπεινὸς περίεισιν οὐκέτ' Ἀγαμέμνων δ' Ἀτρέως οὐδὲ Κρέων δ' Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος Χαρικλέους Σουνιεὺς ὀνομαζόμενος ἢ Σάτυρος Θεογείτονος Μαραθῶνιος. Τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα ἔστιν, ὥς τότε μοι ὁρῶντι ἔδοξεν.

17. ΦΙΑ. Εἰπέ μοι, ὦ Μένιππε, οἱ δὲ τοὺς πολυτελεῖς τούτους καὶ ὑψηλοὺς τάφους ἔχοντες ὑπὲρ γῆς καὶ στήλας καὶ εἰκόνας καὶ ἐπιγράμματα οὐδὲν τιμιώτεροι παρ' αὐτοῖς εἰσι τῶν ἰδιωτῶν νεκρῶν;

MEN. Ληρεῖς, ὦ οὗτος· εἰ γοῦν ἐθεάσω τὸν Μαύσωλον αὐτὸν — λέγω δὲ τὸν Κᾶρα, τὸν ἐκ τοῦ τάφου περιβόητον — εὖ οἶδα οὐκ ἂν ἐπαύσω γελῶν, οὕτω ταπεινὸς ἔρριπτο ἐν παραβύστῳ που λανθάνων ἐν τῇ λοιπῇ δῆμῳ τῶν νεκρῶν, ἐμοὶ δοκεῖν, τοσοῦτον ἀπολαύων τοῦ μνήματος, παρ' ὅσον ἐβχρύνετο τηλικούτον ἄχθος ἐπικείμενος· ἐπειδὴν γάρ, ὦ ἐταῖρε, ὁ Λιακὸς ἀπομετρήσῃ ἕκαστῳ τὸν τόπον — δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον οὐ πλέον ποδός — ἀνάγκη ἀγαπῶντα κατακεῖσθαι πρὸς τὸ μέτρον συνεσταλμένον. Πολλῶ δ' ἂν οἶμαι μᾶλλον ἐγέλασας, εἰ ἐθεάσω τοὺς παρ' ἡμῖν βασιλέας καὶ σατράπας πτωχεύοντας παρ' αὐτοῖς καὶ ἤτοι ταριχοπωλοῦντας ὑπ' ἀπορίας ἢ τὰ πρῶτα διδάσκοντας γράμματα καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος ὑβρίζομένους καὶ κατὰ κόρρης παιομένους ὥσπερ τῶν ἀνδραπόδων τὰ ἀτιμώτατα· Φίλιππον γοῦν τὸν Μακεδόνα ἐγὼ θεασάμενος οὐδὲ κρατεῖν ἑμαυτοῦ δυνατὸς ἦν· ἐδείχθη δὲ μοι ἐν γωνιδίῳ τινὶ μισθοῦ ἀκούμενος τὰ σαπρὰ τῶν ὑποδημάτων. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ἦν ἰδεῖν ἐν ταῖς τριόδοις μεταιτοῦντας, Ξέρξας λέγω καὶ Δαρείους καὶ Πολυκράτας.

18. ΦΙΑ. Ἄτοπα διηγῇ τὰ περὶ τῶν βασιλέων καὶ μικροῦ δεῖν ἄπιστα. Τί δὲ ὁ Σωκράτης ἐπραττε καὶ Διογένης καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν σοφῶν;

MEN. Ὁ μὲν Σωκράτης κακεῖ περιέρχεται διελέγχων ἅπαντας· σύνεισι δ' αὐτῷ Παλαμῆδης καὶ Ὀδυσσεὺς καὶ Νέστωρ καὶ εἴ τις ἄλλος λάλος νεκρός. Ἔτι μέντοι ἐπεφύσητο αὐτῷ καὶ διωδῆκει ἐκ τῆς φαρμακοποιίας τὰ σκέλη. Ὁ δὲ βέλτιστος Διογένης παροικεῖ μὲν Σαρδαναπάλλῳ τῷ Ἀσσυρίῳ καὶ Μίδῳ τῷ Φρυγί καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν πολυτελεῶν· ἀκούων δὲ οἰμωζόντων αὐτῶν καὶ τὴν παλαιὰν τύχην ἀναμετρούμενων γελᾷ τε καὶ τέρπεται καὶ τὰ πολλὰ ὑπτίος κατακείμενος ἄδει μάλα τραχεία καὶ ἀπηνεῖ τῇ φωνῇ τὰς οἰμωγὰς αὐτῶν ἐπικαλύπτων, ὥστε ἀνιᾶσθαι τοὺς ἄνδρας καὶ διασκέπτεσθαι μετοιικεῖν οὐ φέροντας τὸν Διογένην.

19. ΦΙΑ. Ταυτὶ μὲν ἱκανῶς· τί δὲ τὸ ψήφισμα ἦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγες κεκυρῶσθαι κατὰ τῶν πλουσίων;

MEN. Εὖ γε ὑπέμνησας· οὐ γὰρ οἷδ' ὅπως περὶ τούτου λέγειν προθέμενος πάμπλου ἀπεπλανήθην τοῦ λόγου. Διατρίβοντος γάρ μου παρ' αὐτοῖς προὔθεσαν οἱ πρυτάνεις ἐκκλησίαν περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων· ἰδὼν οὖν πολλοὺς συνθρόνους ἀναμίξας ἑμαυτὸν τοῖς νε-

solet a poeta jussus : at finito jam dramate, quum exuerit eorum quisque auro sparsam illam vestem, personam posuerit, et descenderit a cothurnis, pauper et humilis obambulat, non amplius Agamemno Atrei filius, neque Creon Menœcei, sed Polus Chariclis Suniensis nomine nunc suo dictus, aut Satyrus Theogitonis Marathonius. Perinde atque ista hominum quoque res sunt, ut mihi tum videnti apparuit.

17. PHIL. At dic mihi, quaeso, Menippe, qui sumptuosa ista sepulcrorum et celsa monumenta habent in terris, columnas, imagines atque inscriptiones, nihilne sunt honoratior apud eos, quam plebei mortui?

MEN. Deliras, o bone : quodsi conspexisses Mausolum ipsum (Carem illum dico, cujus ex monumento late fama circumfertur), id quidem bene scio, te cessaturum non fuisse a ridendo; tam humiliter abjectus erat in angulo quodam remoto, latens in reliqua mortuorum gente, tantum, opinione mea, fructus capiens ex monumento, quantum gravabatur tam grandi onere pressus : nam, amice, postquam Æacus admensus est suum singulis locum (tribuit autem ad summum non plus pede), eo necesse est contentos decumbere corpore ad modulum spatii contracto. Jam porro multo magis, puto, risisses, si spectasses illos qui reges apud nos et satrapæ fuerant, mendicantes ibi, et vel salsamentarios ex inopia, vel elementa prima docentes, dum a quolibet ex vulgo contumelias et alapas in caput impactas patiuntur, perinde ac mancipiorum vilissima. Philippum quidem Macedonem quando contemplabar, plane me continere non poteram : scilicet monstrabatur mihi in angulo quodam mercede resarciens attritos calceos. Multos præterea alios videre licebat in triviis stipem petentes, Xerxes inquam, Darios et Polycratas.

18. PHIL. Mirabilia narras de regibus, et parum abest quin incredibilia. Quid autem Socrates agebat, et Diogenes, et si quis alius sapientum?

MEN. Socrates ibi quoque obambulat redarguens omnes : adsunt autem ipsi Palamedes, Ulysses, Nestor, et si quæ alia est umbra garrula : adhucdum vero inflata illi erant atque extumuerant e veneni potu crura. Optimus autem Diogenes habitat juxta Sardanapalum Assyrium, Midam Phrygem et alios quosdam hominum splendorum : eos quum audit plorantes pristinamque fortunam animo rememntes, ridet ac delectatur ; tum plurimum supinus recumbens cantat, valde aspera ac dura voce ejulatus eorum abscondens ; quod illi adeo moleste patiuntur, ut consilia volvant migrandi, non ferentes Diogenem.

19. PHIL. Ista quidem satis : sed quod erat illud plebiscitum, quod initio dicebas perlatum esse adversus divites?

MEN. Bene vero submonuisti : nescio enim quomodo, quum de eo dicere proposuissem, longissime aberrarim ab instituto sermone. Ergo dum versabar apud inferos, edixerunt prytanes comitia de rebus ad communem utilitatem pertinentibus : ego, qui multos viderem concurrentes,

(483
κροῖς
κῆθη
πλου
βία
ἀναστ
τον.

20
δρῶσι
πάντα
τῇ βο
σώμα
πονηρ
καταδ
γάγωσ
γιγνόμε
ἐλαυνό
θανεῖν.
σιεὺς φ
Τού
μὲν αἰ
μήσατο
ἐντελῇ

21.
οὐπερ δ
αὐτὸν τ
τινα ἡγ
δὲ τυφλ
ᾧ τέκν
ὅτι παρ
ἑαυτοῖς
ὑπὸ τοῦ
ἀλλ' εἰπ
ἐν τῷ β
λων ἀπο
Ὁ τῶν
ἀφροσύν
ἀρχὰς ἐ
συλλογια
μόνον ἐξ
παραδρά
δακώς.

22.
Μιθροβα
αὐθις ἐς
Μένιππε
ἀτραπόν.
ἄλλου ζο
τι καὶ λεπ
ἔφη, ἐστ

(483 - 486)

χροὺς εὐθὺς εἶς καὶ αὐτὸς ἦν τῶν ἐκκλησιαστῶν. Διω-
κόμενος μὲν οὖν καὶ ἄλλα, τελευταῖον δὲ τὸ περὶ τῶν
πλουσίων· ἐπεὶ γὰρ αὐτῶν κατηγορήτο πολλά καὶ δεινὰ,
βία καὶ ἀλαζονεία καὶ ὑπεροψία καὶ ἀδικία, τέλος
ἀναστάς τις τῶν δημαγωγῶν ἀνέγνω ψήφισμα τοιοῦ-
τον.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

20. « Ἐπειδὴ πολλὰ καὶ παράνομα οἱ πλούσιοι
δρῶσι παρὰ τὸν βίον ἀρπάζοντες καὶ βιαζόμενοι καὶ
πάντα τρόπον τῶν πενήτων καταφρονούντες, δεδόχθω
τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, ἐπειδὴν ἀποθάνωσι, τὰ μὲν
σώματα αὐτῶν κολάζεσθαι καθάπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων
πονηρῶν, τὰς δὲ ψυχὰς ἀναπεμφθείσας ἄνω ἐς τὸν βίον
καταδύεσθαι ἐς τοὺς ὄνους, ἄχρι ἂν ἐν τῷ τοιοῦτῳ δια-
γάγῃσι μυριάδας ἐτῶν πέντε καὶ εἴκοσιν, ὅνοι ἐξ ὄνων
γιγνόμενοι, καὶ ἀχθοροῦντες καὶ ὑπὸ τῶν πενήτων
ἐλαυνόμενοι, τοῦντεῦθεν δὲ λοιπὸν ἐξεῖναι αὐτοῖς ἀπο-
θανεῖν. Εἶπε τὴν γνώμην Κρανίων Σκελετίωνος Νεκυ-
σιεύς φυλῆς Ἀλιβαντίδος. »

Τούτου ἀναγνωσθέντος τοῦ ψηφίσματος ἐπεψήφισαν
μὲν αἱ ἀρχαί, ἐπεχειροτόνησε δὲ τὸ πλῆθος καὶ ἐνεβρι-
μήσατο ἡ Βριμὴ καὶ ὑλάκτησεν ὁ Κέρβερος· οὕτω γὰρ
ἐντελῆ γίνεται καὶ κύρια τὰ ἀνεγνωσμένα.

21. Ταῦτα μὲν δὴ σοὶ τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐγὼ δὲ,
ὅπως ἀφίγμην ἔνεκα, τῷ Τειρεσίᾳ προσελθὼν ἰκέτευον
αὐτὸν τὰ πάντα διηγησάμενος εἰπεῖν πρὸς με, ποῖόν
τινα ἡγεῖται τὸν ἀριστον βίον. Ὁ δὲ γελάσας — ἔστι
δὲ τυφλὸν τι γερόντιον καὶ ὠχρὸν καὶ λεπτόφωνον —
ᾧ τέκνον, φησί, τὴν μὲν αἰτίαν οἶδά σοι τῆς ἀπορίας
ὅτι παρὰ τῶν σοφῶν ἐγένετο οὐ τὰ αὐτὰ γινωσκόντων
ἑαυτοῖς· ἀτὰρ οὐ θέμις λέγειν πρὸς σέ· ἀπειρήται γὰρ
ὑπὸ τοῦ Ραδαμάνθους. Μηδαμῶς, ἔφην, ὦ πατέριον,
ἀλλ' εἰπέ καὶ μὴ περιίδης με σοῦ τυφλότερον περιιόντα
ἐν τῷ βίῳ. Ὁ δὲ δὴ με ἀπαγαγὼν καὶ πολὺ τῶν ἄλ-
λων ἀποσπᾶσας ἡρέμα προσκύψας πρὸς τὸ οὖς φησιν,
Ὁ τῶν ἰδιωτῶν ἀριστος βίος καὶ σωφρονέστερος· ὡς τῆς
ἀφροσύνης παυσάμενος τοῦ μετεωρολογεῖν καὶ τέλη καὶ
ἀρχὰς ἐπισκοπεῖν καὶ καταπτύσας τῶν σοφῶν τούτων
συλλογισμῶν καὶ τὰ τοιαῦτα λῆρον ἡγησάμενος τοῦτο
μόνον ἐξ ἅπαντος θηράσῃ, ὅπως τὸ παρὸν εὖ θέμενος
παραδράμῃς γελῶν τὰ πολλὰ καὶ περὶ μηδὲν ἔσπου-
δακώς.

Ὡς εἰπὼν πάλιν ὤρτο κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

22. Ἐγὼ δὲ — καὶ γὰρ ἤδη ὀψέ ἦν — Ἄγε δὴ, ὦ
Μιθροβαρζάνη, φημί, τί διαμέλλομεν καὶ οὐκ ἀπιμεν
αὐθις ἐς τὸν βίον; Ὁ δὲ πρὸς ταῦτα, Θάρρει, φησὶν, ὦ
Μένιππε· ταχεῖαν γάρ σοι καὶ ἀπράγμωνα ὑποδείξω
ἀτραπὸν. Καὶ δὴ ἀπαγαγὼν με πρὸς τι χωρίον τοῦ
ἄλλου ζοφερώτερον δείξας τῇ χειρὶ πόρρωθεν ἀμαυρόν
τι καὶ λεπτὸν ὥσπερ διὰ κλειθρίας ἐσρέον φῶς, Ἐκεῖνο,
ἔφη, ἐστὶ τὸ ἱερὸν τὸ Τροφωνίου, καθεῖθεν κατῴσιν οἱ

immixtus umbris, statim unus eram illorum quibus in
in concionem veniendi jus erat : tum igitur et alia sunt
administrata, et denique quod ad divites spectabat nego-
tium. Itaque quum criminum accusati essent multorum
et gravium, violentiæ, arrogantiae, superbiæ, injustitiæ,
tandem surgens aliquis populi moderatorum prælegit scitum
tale.

PSEPHISMA.

20. « Quandoquidem multa et injusta divites perpetrant
in vita, rapiendo, vim inferendo omnibusque modis paupe-
res despicatui habendo, visum est Senatui Populoque, ut,
quum obierint, eorum corpora pœnas subeant non secus
atque aliorum improborum; animas autem sursum remis-
sas in vitam demergi in asinos, usque dum in tali statu
transegerint bis centum et quinquaginta millia annorum,
asini ex asinis prognati, onera ferentes atque a pauperibus
acti : exinde demum ut liceat ipsis mori. Dixi sententiam
Cranion Sceletonis F. Necysiensis, tribu Alibantide. »

Hoc lecto psephismate in suffragia mittunt magistratus,
scivit plebs, infremuit Brimo, et latravit Cerberus : nam eo
pacto firma fiunt et rata quæ lecta sunt.

21. Atque hæc tibi sunt acta in concione. Ego porro,
cujus gratia eo veneram, Tiresiam adii, eumque supplex
rogavi, re tota narrata, ut exponeret mihi qualem tandem
ducat optimam vitam. Tum ille risu sublato (est autem
captus oculis seniculus, pallidus et tenuissima voce), Fili,
inquit, causam novi tuæ fluctuationis a sapientibus esse
ortam, qui secum ipsi dissident : at fas non est hæc ad te
proloqui; interdictum enim ab Rhadanrantho. Nullo pacto,
inquam, suavissime pater, quin eloquere, neu me asper-
neris, qui te ipso cæcior oberrem in vita. Ille enimvero,
quum me seduxisset longeque a ceteris abstraxisset, leniter
inclinatus ad aurem, Idiotarum, ait, optima est vita, et
prudenterissima. Quare tu, posita dementia rimandi coelestia,
et fines ac principia rerum inspicendi, despuens solertes
illos syllogismos, et hæc talia pro nugis ducens, illud ex
omnibus unum modo venabere, ut eo, quod in manibus
est, sapienter usus prætercurras ridendo pleraque, nec
quicquam serio studio consecuteris. Hæc ubi dixerat, re-
cepit se in asphodelo consitum pratium.

22. Atque ego (etenim jam serum erat), Age vero, Mi-
throbarzanes, inquam, quid ultra moramur et non abimus
iterum in vitam? Ad hæc ille, Bono, inquit, esto animo,
Menippe : brevem equidem tibi et minime molestum osten-
dam tramitem. Simul abduxit me ad quendam locum alte-
ro caliginosiorum, ostendensque manu procul obscurum
aliquod et tenue tanquam per fenestram influens lumen,
Illud, ait, est Trophonii sanum, atque inde descendunt

ἀπὸ Βοιωτίας· ταύτην οὖν ἀνιθι καὶ εὐθὺς ἔση ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἦσθεις δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐγὼ καὶ τὸν μάγον ἀσπασάμενος χαλεπῶς μάλα διὰ τοῦ στομίου ἀνερπύσας οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν Λεβαδείᾳ γίγνομαι.

XII.

ΧΑΡΩΝ ἢ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΝΤΕΣ.

ΕΡΜΗΣ ΚΑΙ ΧΑΡΩΝ.

1. EPM. Τί γελᾷς, ὦ Χάρων; ἢ τί τὸ πορθημεῖον ἀπολιπὼν δεῦρο ἀνελήλυθας ἐς τὴν ἡμετέραν οὐ πάνυ εἰσθλῶς ἐπιχωριάζειν τοῖς ἄνω πράγμασιν;

XAP. Ἐπεθύμησα, ὦ Ἑρμῇ, ἰδεῖν ὁποῖά ἐστι τὰ ἐν τῷ βίῳ καὶ ἃ πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν αὐτῷ ἢ τίνων στερόμενοι πάντες οἰμώζουσι κατιόντες παρ' ἡμᾶς· οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν ἀδακρυτὴ διέπλευσεν. Αἰτησάμενος οὖν παρὰ τοῦ Ἄδου καὶ αὐτὸς ὥσπερ ὁ Θετταλὸς ἐκεῖνος νεανίσκος μίαν ἡμέραν λειπόνεως γενέσθαι ἀνελήλυθα ἐς τὸ φῶς, καὶ μοι δοκῶ ἐς δέον ἐντετυχηκέναι σοι· ξεναγήσεις γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι με συμπερινοστών καὶ δείξεις ἕκαστα ὡς ἂν εἰδὼς ἅπαντα.

EPM. Οὐ σχολή μοι, ὦ πορθημεῦ· ἀπέρχομαι γάρ τι διακονησόμενος τῷ ἄνω Διὶ τῶν ἀνθρωπικῶν· ὁ δὲ ὀξύθυμός ἐστι καὶ δέδια μὴ βραδύναντά με ὅλον ἡμέτερον ἔαση εἶναι παραδοῦς τῷ ζῳφῷ, ἢ ὅπερ τὸν Ἡφαιστον πρῶτην ἐποίησε, ῥίψη καὶ τεταγὼν τοῦ ποδὸς ἀπὸ τοῦ θεσπεσίου βηλοῦ, ὡς ὑποσκάζων γέλωτα καὶ αὐτὸς παρέχοιμι οἶνοχοῶν.

XAP. Περιόψει οὖν με ἄλλως πλανώμενον ὑπὲρ γῆς καὶ ταῦτα ἐταῖρος καὶ σύμπλους καὶ ξυνδιάκτορος ὢν; Καὶ μὴν καλῶς εἶχεν, ὦ Μαίᾱς παῖ, ἐκείνων γοῦν σε μεμνησθαι, ὅτι μηδεπώποτε σε ἢ ἀντλεῖν ἐκέλευσα ἢ πρόσκωπον εἶναι· ἀλλὰ σὺ μὲν ῥέγκεις ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐκταθεὶς ὥμους οὕτω καρτεροὺς ἔχων, ἢ εἴ τινα λάλον νεκρὸν εὖροις, ἐκείνῳ παρ' ὅλον τὸν πλοῦν διαλέγῃ· ἐγὼ δὲ πρεσβύτης ὢν τὴν δικωπίαν ἐρέττω μόνος. Ἀλλὰ πρὸς τοῦ πατρὸς, ὦ φίλτατον Ἑρμίδιον, μὴ καταλίπῃς με, περιήγησαι δὲ τὰ ἐν τῷ βίῳ ἅπαντα, ὥς τι καὶ ἰδὼν ἐπανέλθοιμι· ὡς ἦν με σὺ ἀφῆς, οὐδὲν τῶν τυφλῶν διοίσω· καθάπερ γὰρ ἐκεῖνοι σφάλλονται διολισθάνοντες ἐν τῷ σκότῳ, οὕτω δὲ καὶ γὰρ σοὶ ἔμπαλιν ἀμβλυώττων πρὸς τὸ φῶς. Ἀλλὰ δὸς, ὦ Κυλλήνιε, ἐς αἰὲ μεμνησομένῳ τὴν χάριν.

2. EPM. Τοῦτο τὸ πρᾶγμα πληγῶν αἷτιον καταστήσεται μοι· ὁρῶ γοῦν ἤδη τὸν μισθὸν τῆς περιηγήσεως οὐκ ἀκόνδυλον παντάπασιν ἡμῖν ἐσόμενον. Ὑπουργητέον δὲ ὅμως· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὁπότε φίλος τις ὢν βιάζοιτο; Πάντα μὲν οὖν σε ἰδεῖν καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἀμύχανόν ἐστιν, ὦ πορθημεῦ· πολλῶν γὰρ ἂν ἐτῶν ἢ διατριβῇ γένοιτο. Εἴτα ἐμὲ μὲν κηρύττεσθαι δεήσει καθάπερ ἀποδράντα ὑπὸ τοῦ Διὸς, σὲ δὲ καὶ αὐτὸν κωλύσει ἐνεργεῖν τὰ τοῦ Θανάτου ἔργα, καὶ τὴν

Bæoti, hac igitur enitere, et statim eris in Græcia. Ego vero dictis delectatus, salutatoque mago, quum difficulter admodum per angustum ostium erepsissem, nescio quomodo in Lebadia adsum.

XII.

CHARON, SIVE CONTEMPLANTES.

MERCURIUS ET CHARON.

1. MERC. Quid tu rides, Charon? quidve navicula derelicta huc evasisti, ad præsentem usque diem non valde solitus frequentare res superas?

CHAR. Desideravi, Mercuri, inspicere qualia sint quæ habentur in vita, quæque ibi agant homines; deinde quibus privati omnes plorent, ubi deorsum venerint ad nos: nullus enim eorum sine lacrimis trajecit. Quare postulata ab Orco, non secus ac Thessalus ille juvenis, ad unum diem linquendæ navis venia, escendi in lucem; mihiq; videor in te peropportune incidisse: non enim dubito, quin hospitem amice ducturus sis, mecum obeundo singula monstrandoque, ut qui noris omnia.

MERC. Non sane vacat, portitor: etenim propero curaturus supero Jovi quiddam negotioli humani: hicce vero, quippe facilis irasci, metuo ne me cessantem vestræ ditlonis esse totum sinat traditum in tenebras; aut, quod Vulcano nuperrime fecit, me quoque projiciat pede correptum de sacro cæli limine, ut subclaudo gressu risum et ipse præbeam vinum ministrans.

CHAR. Ergo te nulla mei cura tanget temere oberrantis in terra, idque quum sodalis sim, tecumque simul navigem et umbras transveham? Atqui non indecorum erat, Maïæ fili, eorum quidem ut meminisses, quod nunquam te antliam ducere jussi, nec remis admovi: quin stertis in transtris porrectus tu, qui humeros habes tam validos; nisi si garrulam aliquam umbram inveneris, quacum per totum cursum confabuleris: ego interea vetulus binos remos agens solus remigo. At per patrem te obsecro, suavissime Mercuriole, ne me destituas: imo age, per partes, in hominum vita quæ sint, omnia mihi demonstra, ut fructum aliquem ex ea contemplatione referam. Quodsi tu me deserueris, nihil inter me et cæcos intererit; quemadmodum enim illi vacillant frustratis per lubrica vestigiis in caligine, similiter sane et ego tibi vicissim acie sum ad lucem hebetata. Verum fac mihi, Cyllenie, semper memori futuro hanc gratiam.

2. MERC. Hocce negotium mihi non sine plagis abibit: jamque video mercedem præstiti officii præsentibus pugnis omnino persolutum iri: neque tamen eo minus opera tibi danda est: quid enim facias, ubi vir amicus blanda vi cogit? Ergo omnia quidem ut videas singulatim et accurate, nullo modo fieri potest; multorum enim hæc annorum foret mora. Tum me quidem oportuerit præconio citari, tanquam fugitivum, a Jove: te quoque ipsum idem impediverit, ne administres mortuale tuum munus; et Plutonis imperio

182 — 195)

Πλούτωνος ἀρχὴν ζημιούν μὴ νεκραγωγοῦντα πολλοῦ τοῦ χρόνου· κατὰ δὲ τελώνης Αἰαχὸς ἀγανακτήσει μὴδ' ὀβολὸν ἐμπολῶν. Ὡς δὲ τὰ κεφάλαια τῶν γιγνομένων ἴδοις, τοῦτο ἤδη σκεπτέον.

ΧΑΡ. Αὐτὸς, ὦ Ἑρμῇ, ἐπινόει τὸ βέλτιστον· ἐγὼ δὲ οὐδὲν οἶδα τῶν ὑπὲρ γῆς ξένος ὢν.

ΕΡΜ. Τὸ μὲν ὅλον, ὦ Χάρων, ὑψηλοῦ τινος ἡμῖν δεῖ χωρίου, ὡς ἀπ' ἐκείνου πάντα κατίδοις· σοὶ δὲ εἰ μὲν ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνελθεῖν δυνατόν ἦν, οὐκ ἂν ἐκάμνομεν· ἐκ περιωπῆς γὰρ ἂν ἀκριβῶς ἅπαντα καθεώρας. Ἐπεὶ δὲ οὐ θέμις εἰδῶλοις αἰεὶ ξυνόντα ἐπιβατεύειν τῶν βασιλείων τοῦ Διὸς, ὥρα ὑμῖν ὑψηλὸν τι ὅρος περισκοπεῖν.

3. ΧΑΡ. Οἶσθα, ὦ Ἑρμῇ, ἅπερ εἴωθα λέγειν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς, ἐπειδὴν πλέωμεν; ὁπότεν γὰρ τὸ πνεῦμα καταιγίσαν πλαγίᾳ τῇ θόβῃ ἐμπέσῃ καὶ τὸ κῦμα ὑψηλὸν ἀρθῇ, τότε ὑμεῖς μὲν ὑπ' ἀγνοίας κελεύετε τὴν θόβην στεῖλαι ἢ ἐνδοῦναι ὀλίγον τοῦ ποδὸς ἢ συνεχδραμεῖν τῷ πνέοντι, ἐγὼ δὲ τὴν ἡσυχίαν ἀγειν παρακελεύομαι ὑμῖν· αὐτὸς γὰρ εἰδέναι τὸ βέλτιον. Κατὰ ταῦτα δὴ καὶ σὺ πρᾶττε ὁπόσα καλῶς ἔχειν νομίζεις κυβερνήτης νῦν γε ὢν· ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἐπιβάταις νόμος, σιωπῇ καθεδοῦμαι πάντα πειθόμενος κελεύοντί σοι.

ΕΡΜ. Ὅρθως λέγεις· αὐτὸς γὰρ εἴσομαι τί ποιητέον καὶ ξευρήσω τὴν ἱκανὴν σκοπὴν. Ἀρ' οὖν ὁ Καύκασος ἐπιτήδειος ἢ ὁ Παρνατὸς ὑψηλότερος ἢ ἀμφοῖν ὁ Ὀλύμπος ἐκεινοσί; καίτοι οὐ φαῦλον ὁ ἀνεμνήσθην ἐς τὸν Ὀλύμπον ἀπιδῶν· συγκαμεῖν δέ τι καὶ ὑπουργῆσαι καὶ σὲ δεῖ.

ΧΑΡ. Πρόσταττε· ὑπουργήσω γὰρ ὅσα δυνατόα.

ΕΡΜ. Ὁμηρος δὲ ποιητὴς φησι τοὺς Ἀλῳέως υἱέας, δύο καὶ αὐτοὺς ὄντας, ἔτι παῖδας ἐθελῆσαι ποτε τὴν Ὀσσαν ἐκ βάρθρων ἀνασπάσαντας ἐπιθεῖναι τῷ Ὀλύμπῳ, εἴτα τὸ Πήλιον ἐπ' αὐτῇ, ἱκανὴν ταύτην κλίμακα ἔξγειν οἰομένους καὶ πρόσθασιν ἐπὶ τὸν οὐρανόν. Ἐκείνω μὲν οὖν τῷ μεираκίῳ, ἀτασθάλῳ γὰρ ἦσθην, δίκας ἐτίσασθην· νῦν δὲ — οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ τῶν θεῶν ταῦτα βουλεύομεν — τί οὐχὶ οἰκοδομοῦμεν καὶ αὐτοὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπικυλινδοῦντες ἐπάλληλα τὰ ὄρη, ὡς ἔχομεν ἀφ' ὑψηλοτέρου ἀκριβεστέραν τὴν σκοπὴν;

4. ΧΑΡ. Καὶ δυνησόμεθα, ὦ Ἑρμῇ, δὴ ὄντες ἀναλίσθαι ἀράμενοι τὸ Πήλιον ἢ τὴν Ὀσσαν;

ΕΡΜ. Διὰ τί δ' οὐκ ἂν, ὦ Χάρων; ἢ ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀγεννεστέρους εἶναι τοῖν βρεφυλλίοις ἐκείνοις, καὶ ταῦτα θεοὺς ὑπάρχοντας;

ΧΑΡ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δοκεῖ μοι ἀπίθανόν τινα τὴν μεγαλουργίαν ἔχειν.

ΕΡΜ. Εἰκότως· ἰδιώτης γὰρ εἰ, ὦ Χάρων, καὶ ἥμισυ ποιητικὸς· ὁ δὲ γεννάδας Ὁμηρος ἀπὸ δυοῖν στίχοις αὐτίκα ἡμῖν ἀμδατὸν ἐποίησε τὸν οὐρανόν, οὕτω βραδίως συνθεῖς τὰ ὄρη. Καὶ θαυμάζω, εἰ σοὶ ταῦτα τεράστια εἶναι δοκεῖ τὸν Ἀτλαντα δηλαδὴ εἰδότε, ὃς τὸν πόλον αὐτὸν εἰς ὢν φέρει ἀνέγων ἡμᾶς ἅπαντας. Ἀκούεις δὲ γε ἴσως καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἐμοῦ περὶ τοῦ Ἡρα-

LUCIANUS. I.

damnum attuleris, si nullos mortuos deducas longo temporis intervallo: denique publicanus Æacus indignabitur, ne obolum quidem lucrificiens. Ut vero summa rerum, quæ geruntur, capita spectes, id jam nunc dispiciendum est.

CHAR. Ipse tu, Mercuri, quid optimum sit, excogita: quandoquidem ego eorum ignarus sum, quæ sunt in terra, quippe hospes.

MERC. Ut paucis dicam, Charon, eminente quodam nobis opus erat loco, ut inde cuncta contempleris: quodsi in cælum ascendendi jus tibi foret, non laboraremus: ex specula enim exacte cuncta despiceres: nunc, quoniam fas non est te, qui cum umbris semper versaris, pedem ponere in regia Jovis, id scilicet agendum nobis, ut montem aliquem altum circumspiciamus.

3. CHAR. Scin', Mercuri, quæ solem dicere vobis, quando navigamus? quum enim ventus turbine impulsus in obliquum velum incidit, fluctusque tumidi tolluntur, tum vos præ imperitia jubetis velum contrahere, aut laxare paululum pedem, aut obsecundare vento rapienti: ego vero vos, ut quietem agatis, admoneo; me enim ipsum optime scire quid facto sit opus. Similem in modum tu, qui nunc vicem gubernatoris geris, fac quodcumque putaveris e re esse: at ego, ut vectorum est officium, silentio sedebo, per omnia morem gerens imperanti tibi.

MERC. Recte mones: nam ipse scivero quid fieri conveniat, et invenero idoneam speculam. Nun igitur Caucasus opportunus? an Parnassus altior, an utroque Olympus iste? At enim non incitum aliquid mihi in mentem venit ad Olympum respicienti: verum te quoque operam mecum laboremque consociare oportet.

CHAR. Impera modo: adjuvabo quod in me est.

MERC. Homerus poeta Aloei filios, et ipsos duos, ait adhucdum pueros voluisse aliquando Ossam ex fundamentis revulsam imponere Olympo, tum Pelion Ossæ, illamque so scalam idoneam habituros putasse et ascensum in cælos. Illi quidem ambo adolescentuli, utpote perditissime improbi, poenas luerunt: nos autem, quibus in deorum fraudem hæc consilia non capiuntur, cur non structuram et ipsi similem adornamus, convolutis aliis super alios montibus, ut nanciscamur ab altiore loco accuratiorem prospectum?

4. CHAR. Et poterimus, Mercuri, nos duo in altum extollere levatum Pelium aut Ossam?

MERC. Quidni, Charon? an nos statuis ignaviores esse puerulis istis, idque, qui dii simus?

CHAR. Non quidem: verum res mihi videtur improbabilem quandam habere operis aggrediundi magnitudinem.

MERC. Sane; quippe literarum imperitus es, o Charon, minimeque poetica facultate præditus: at animosus ille Homerus binorum versuum opera statim nobis aditum in cælos confecit: tam ex facili componebat montes. Equidem miror, si ista tibi esse portentosa videantur, quem Atlas non latet scilicet, qui polum ipsum fert unus, sustinens nos simul omnes. Etiam inaudiveris forte de fratre meo Her-

κλέους, ὡς διαδέξαιτό ποτε αὐτὸν ἐκαῖνον τὸν Ἀτλαντα, καὶ ἀναπαύσειε πρὸς ὀλίγον τοῦ ἄχθους ὑποθεῖς ἑαυτὸν τῷ φορτίῳ.

ΧΑΡ. Ἀκούω καὶ ταῦτα· εἰ δὲ ἀληθῆ, σὺ ἄν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ οἱ ποιηταὶ εἰδείητε.

ΕΡΜ. Ἀληθέστατα, ὦ Χάρων· ἡ τίνος γὰρ ἔνεκα σοφοὶ ἄνδρες ἐψεύδοντο ἄν; ὥστε ἀναμοχλεύωμεν τὴν Ὀσσαν πρῶτον, ὥσπερ ἡμῖν ὑφηγεῖται τὸ ἔπος καὶ ὁ ἀρχιτέκτων,

αὐτὰρ ἐπ' Ὀσση
-Πήλιον εἰνοσίφυλλον.

Ὅρᾱς, πῶς; ῥαδίως ἅμα καὶ ποιητικῶς ἐξεργάσμεθα. Φέρ' οὖν ἀναβάς ἴδω εἰ καὶ ταῦτα ἱκανὰ ἢ ἐποικοδομεῖν ἔτι δεήσει.

5. Παπαῖ, κάτω ἔτι ἐσμέν ἐν ὑπωρείᾳ τοῦ οὐρανοῦ· ἀπὸ μὲν γὰρ τῶν ἐσίων μόγις Ἰωνία καὶ Λυδία φαίνεται, ἀπὸ δὲ τῆς ἐσπέρας οὐ πλέον Ἰταλίας καὶ Σικελίας, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρκτῶν τὰ ἐπὶ τάδε τοῦ Ἰστρου μόνον, κακείθεν ἢ Κρήτη οὐ πᾶν σαφῶς. Μετακινήτῃ ἡμῖν, ὦ πορθμεῦ, καὶ ἡ Οἶτη, ὡς ἔοικεν, εἴτα ὁ Παρνασὸς ἐπὶ πᾶσιν.

ΧΑΡ. Οὕτω ποιῶμεν. Ὅρα μόνον μὴ λεπτότερον ἐξεργασώμεθα τὸ ἔργον ἀπομηκύναντες πέρα τοῦ πιθανοῦ, εἴτα συγκαταρριφέντες αὐτῷ πικρᾷ τῆς Ὀμήρου οἰκοδομητικῆς πειραθῶμεν ξυντριβέντες τῶν κρανίων.

ΕΡΜ. Θάρρει· ἀσφαλῶς ἔξει ἅπαντα. Μετατίθει τὴν Οἶτην· ἐπικυλινδείσθω ὁ Παρνασός. Ἰδοὺ δὴ, ἐπάνειμι αὐθις· εὖ ἔχει· πάντα ὁρῶ· ἀνάβαινε ἤδη καὶ σὺ.

ΧΑΡ. Ὅρεξον, ὦ Ἑρμῆ, τὴν χεῖρα· οὐ γὰρ ἐπὶ μικράν με ταύτην μηχανὴν ἀναβιδάζεις.

ΕΡΜ. Εἴ γε καὶ ἰδεῖν ἐθέλεις, ὦ Χάρων, ἅπαντα· οὐκ ἐνὶ δὲ ἄμφω καὶ ἀσφαλῆ καὶ φιλοθεάμονα εἶναι. Ἀλλ' ἔχου μου τῆς δεξιᾶς καὶ φείδου μὴ κατὰ τοῦ ὀλισθηροῦ πατεῖν. Εὖ γε, ἀνελήλυθας καὶ σὺ· ἐπεὶ περ δὲ διχορυμβὸς ὁ Παρνασός ἐστι, μίαν ἑκάτερος ἄκραν ἐπιλαβόμενοι καθεζώμεθα. Σὺ δὲ μοι ἤδη ἐν κύκλῳ περιβλέπων ἐπισκόπει ἅπαντα.

6. ΧΑΡ. Ὅρῳ γῆν πολλὴν καὶ λίμνην τινὰ μεγάλην περιρρέουσιν καὶ ὄρη καὶ ποταμοὺς τοῦ Κωκυτοῦ καὶ Πυριφλεγέθοντος μείζονας καὶ ἀνθρώπους πᾶν σμικροὺς καὶ τινὰς φωλεοὺς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Πόλεις ἐκεῖναί εἰσιν, οὓς φωλεοὺς εἶναι νομίζεις.

ΧΑΡ. Οἶσθα οὖν, ὦ Ἑρμῆ, ὡς οὐδὲν ἡμῖν πέπρακται, ἀλλὰ μάτην τὸν Παρνασὸν αὐτῇ Κασταλίᾳ καὶ τὴν Οἶτην καὶ τὰ ἄλλα ὄρη μετεκινήσαμεν;

ΕΡΜ. Ὅτι τί;

ΧΑΡ. Οὐδὲν ἀκριβὲς ἐγὼ γοῦν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ὁρῶ· ἐδεόμην δὲ οὐ πόλεις καὶ ὄρη αὐτὸ μόνον ὥσπερ ἐν γραφαῖς ὁρᾶν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς καὶ ἃ πράττουσι καὶ ὅσα λέγουσιν, ὥσπερ ὅτε με τὸ πρῶτον ἐντυχὼν εἶδες γελῶντα καὶ ἤρου με ὅ τι γελῶν· ἀκούσας γάρ τινος ἤσθη ἐς ὑπερβολήν.

cule, ut successerit aliquando hic in vicem illius ipsius Atlantis, eumque recrearit interquiescentem tantisper, dum ipse subditis humeris onus cœli gestaret.

CHAR. Audivi et ista : sintne vera, tu, Mercuri, poetæque sciveritis.

MERC. Verissima, Charon : nam quam ob rem sapientes viri falsum dicerent? Itaque emoliamur Ossam primum, uti nobis præmonstrat carmen et architectus Homerus; « dein super Ossam tremulum arboribus Pelion. » Viden' ut successerit? facile simul et poetice rem perfecimus. Age igitur ascendam videamque, istane sint satis idonea, an plura insuper accumulare debeamus.

5. Papæ! infra sumus adhuc in radicibus Olympi : etenim ab Orientali plaga vix Ionia et Lydia apparet; ab Occidente non plus quam Italia et Sicilia; a Septentrionali regione, quæ cis Istrum sunt sola : ab ista vero parte Creta non admodum dilucide. Sedibus suis emovenda nobis, portitor, etiam Ceta, uti par est; tum Parnassus super omnes imponendus.

CHAR. Ita faciamus : vide modo, ne subtilius elaboremus opus producendo ultra verisimilitudinem; deinde ne cum ipsa mole devoluti amaram nobis Homeri architecturam experiamur, contritis craniis.

MERC. Bono sis animo : periculo nobis vacabunt hæc omnia. Transfer CEtam : subvolvatur etiam Parnassus. En iterum escendo : recte habet; cuncta video : jam tu quoque huc subi.

CHAR. Porrigere, Mercuri, manum : haud enim in parvam istam me machinam elevas.

MERC. Siquidem contemplari vis, Charon, omnia : etenim non licet utrumque, et tutum et spectandi cupidum esse. At tu tene dextram meam firmiter, et parce pedem in lubrico ponere. Euge, tu etiam huc evasisti : quandoquidem vero biceps est Parnassus, alterum uterque verticem occupemus ubi consideamus. Tu vero jam mihi in orbem circumspiciens, contuere omnia.

6. CHAR. Video terram amplam, eamque lacum quandam magnum circumfluentem; tum montes, et fluvios Cocyto ac Pyriphlegethonte majores; deinde homines valde parvos, eorumque lustra quædam.

MERC. Sunt illæ urbes, quas tu lustra esse putas.

CHAR. Scin' tu, Mercuri, nihil esse nobis actum? quin frustra Parnassum cum ipso fonte Castalio, et CEtam et alios montes loco emovimus.

MERC. Quid ita?

CHAR. Nihil equidem accurate distinctum ex alto video : volebam enim vero non urbes nec montes solos tantum, velut in picturis, videre; sed ipsos homines, quæque agant, et qualia loquantur : uti quum mihi primum obviam factus conspexisti ridentem, quærebasque quid riderem : etenim re quadam audita mirificum in modum eram delectatus.

(408 - 510)

EPM. Τί δαί τοῦτο ἦν;

XAP. Ἐπὶ δεῖπνον, οἶμαι, κληθεὶς ὑπὸ τινος τῶν φίλων ἐς τὴν ὑστεραίαν, Μάλιστα ἤξω, ἔφη, καὶ μεταξὺ λέγοντος ἀπὸ τοῦ τέγους κεραμὶς ἐπιπεσοῦσα οὐκ οἶδ' ὅτου κινήσαντος ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ἐγέλασα οὖν, οὐκ ἐπιτελέσαντος τὴν ὑπόσχεσιν. Ἔοικα δὲ καὶ νῦν ὑποκαταβήσεσθαι, ὥς μᾶλλον βλέπομαι καὶ ἀκούομαι.

7. EPM. Ἐχ' ἀτρέμας· καὶ τοῦτο γὰρ ἐγὼ ἰάσομαι σοὶ καὶ ὀξυδερκέστατον ἐν βραχεῖ ἀποφανῶ παρ' Ὀμήρου τινὰ καὶ πρὸς τοῦτο ἐπωδὴν λαβὼν, κάπειδ' ἀν εἴπω τὰ ἔπη, μέμνησο μηκέτι ἀμβλυώττειν, ἀλλὰ σαφῶς πάντα ὁρᾶν.

XAP. Λέγε μόνον.

EPM. Ἀλλὸν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλον, ἢ πρὶν ἐπῆεν, ὅφρ' εὖ γινώσκης ἡμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα.

Τί ἐστιν; ἤδη ὁρᾷς;

XAP. Ὑπερφυῶς γε· τυφλὸς δ' Ἀνγκεὺς ἐκεῖνος ὡς πρὸς ἐμέ· ὥστε σὺ τὸ ἐπὶ τούτῳ προσδίδασκέ με καὶ ἀποκρίνου ἐρωτῶντι. Ἀλλὰ βούλει καὶ γὰρ κατὰ τὸν Ὀμηρον ἐρήσομαι σε, ὡς μάθης οὐδ' αὐτὸν ἀμελέτητον ὄντα με τῶν Ὀμήρου;

EPM. Καὶ πόθεν σὺ ἔχεις τι τῶν ἐκείνου εἰδέναι ναύτης αἰεὶ καὶ πρόσκωπος ὢν;

XAP. Ὅρᾳς; ὀνειδιστικὸν τοῦτο ἐς τὴν τέχνην. Ἐγὼ δὲ ὅποτε διεπύρρμευον αὐτὸν ἀποθανόντα, πολλὰ ῥαψωδοῦντος ἀκούσας ἐνίων ἔτι μέμνημαι· καίτοι χειμῶν ἡμᾶς οὐ μικρὸς τότε κατελάμβανεν. Ἐπεὶ γὰρ ἤρξατο ἄδειν οὐ πᾶν αἰσιὸν τινα ὥδῃν τοῖς πλέουσιν, ὡς δ' Ποσειδῶν συνήγαγε τὰς νεφέλας καὶ ἐτάραξε τὸν πόντον ὥσπερ τορύνῃν τινὰ ἐμβαλὼν τὴν τρίαιναν καὶ πᾶσας τὰς θυέλλας ὠρόθυνε καὶ ἄλλα πολλὰ, κυκλῶν τὴν θάλατταν ὑπὸ τῶν ἐπῶν, χειμῶν ἄφνω καὶ γνόφος ἐμπεσὼν ὀλίγου δεῖν περιέτρεψεν ἡμῖν τὴν ναῦν· ὅτε περ καὶ ναυτιάσας ἐκεῖνος ἀπήμεσε τῶν ῥαψωδιῶν τὰς πολλὰς αὐτῇ Σκύλλῃ καὶ Χαρύβδει καὶ Κύκλωπι. Οὐ χαλεπὸν οὖν ἦν ἐκ τοσούτου ἐμέτου ὀλίγα γοῦν διαφυλάττειν.

8. Εἰπέ γάρ μοι·

τίς γάρ ὅδ' ἐστὶ πάχιστος ἀνὴρ ἧς τε μέγας τε, ἔξοχος ἀνθρώπων κεφαλὴν καὶ εὐρέας ὤμους;

EPM. Μίλων οὗτος δ' ἐκ Κρότωνος ἀθλητής. Ἐπικροτοῦσι δ' αὐτῷ οἱ Ἕλληνες, ὅτι τὸν ταῦρον ἀράμενος φέρει διὰ τοῦ σταδίου μέσου.

XAP. Καὶ πόσω δικαιότερον ἂν ἐμέ, ὦ Ἑρμῇ, ἐπαινοῖεν, ὃς αὐτόν σοι τὸν Μίλωνα μετ' ὀλίγον ξυλλαβὼν ἐνθήσομαι ἐς τὸ σκαφίδιον, ὅποταν ἤκη πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ ἀναλωτοτάτου τῶν ἀνταγωνιστῶν καταπαλαίσεις τοῦ Θανάτου, μηδὲ ξυνεῖς ὅπως αὐτὸν ὑποσκελίζει; κατὰ οἰμώζεται ἡμῖν δηλαδὴ μεμνημένος τῶν στεφάνων τούτων καὶ τοῦ κρότου· νῦν δὲ μέγα φρονεῖ θαυμαζόμενος ἐπὶ τῇ τοῦ ταύρου φορᾷ. Τί δ' οὖν οἰηθώμεν; ἄρα ἐλπίζειν αὐτὸν καὶ τεθνῆξέσθαι ποτε;

MERC. Quid autem illud erat?

CHAR. Ad cœnam aliquis, opinor, vocatus a quodam amicorum in posterum diem, Sine dubio veniam, inquit: dumque loquebatur, de tecto in caput tegula delapsa, nescio quo impellente, eum interemit: quare risi, quod ad constitutum non venerit. At vero mihi nunc etiam inferius descendendum, ut magis videam et audiam.

7. MERC. Ne te moveas: equidem et huic malo remedium tibi afferam, teque visu acutissimum brevi reddam ab Homero quadam ad hunc quoque usum incantatione sumpta: tu vero, simul ac pronunciavero versus, sic tibi persuade, te non amplius esse hebeti oculorum acie, sed plane cuncta perspicere.

CHAR. Dic modo.

MERC. Ecce tibi nebulam velantem lumina demsi, divos mortalesque ut jam dignoscere possis.

Quid est? jamne liquide vides?

CHAR. Mirum in modum, ut nihil supra: cæcus fuerit Lynceus ille præ me. Itaque tu nunc porro doce me, ac responde roganti. Sed vin' ex Homero et ego te rogem, ut discas in Homeri carminibus me quoque non esse non versatum?

MERC. Unde vero tibi sit, eorum quicquam ut scias, qui nauta semper remoque affixus fueris?

CHAR. Ecce autem, quam hoc probrose dicitur in artem! Neque tamen eo minus, quando illum trajiciebam fato functum, quum multa canentem audiverim, quorundam adhuc memini; quanquam tempestas nos non mediocris tunc deprehendebat. Postquam enim occepit cantando recitare nescio quam non valde navigantibus auspicatam cantilenam, scilicet Neptunum conduxisse nubes, turbasse pontum, velut rudicula quadam injecto tridente, omnesque procellas concitasse, atque alia multa, dum mare miscet versibus, tanta tempestas subito caligoque ingruit, ut parum abesset quin navim nobis everteret; dum ille nausea correptus evomuit rhapsodiarum plerasque cum ipsa Scylla, Charybdi et Cyclope. Haud arduum igitur erat ex tanto vomitu paucula certe conservare.

8. At dic mihi, quaeso,

Quisnam hic eximie crassus vir, strenuus, amplius, qui capite et latis humeris supereminet omnes?

MERC. Milon Crotone oriundus, athleta: plausus ipsi dant Græci, quod taurum sublatum ferat per stadium medium.

CHAR. Et quanto justius me, Mercuri, laudent, qui ipsum tibi Milonem haud multo post comprehensum imponam in cymbulam, quum veniet ad nos a Morte adversariorum invictissimo dejectus, ne intelligens quidem, quo pacto ipsum supplantatum prosternat? deinde nobis gemitus edet scilicet, recordatus coronarum istarum et plausus: nunc vero magnum spirat, dum omnes eum admirantur ob taurum gestatum. Quid ergo? illumne existimabimus sperare se aliquando morituum esse?

ΕΡΜ. Πόθεν ἐκεῖνος θανάτου νῦν μνημονεύσειεν ἂν ἐν ἀκμῇ τοσαύτῃ;

ΧΑΡ. Ἐὰ τοῦτον οὐκ εἰς μακρὰν γέλωτα ἡμῖν παρέξοντα, ὁπότεν πλὴν μὴδ' ἐμπίδα ἡμῖν οὐχ ὅπως ταῦρον ἔτι ἄρασθαι δυνάμενος.

9. Σὺ δέ μοι ἐκεῖνο εἰπέ,

τίς τ' ἄρ' ὅδ' ἄλλος ὁ σεμνὸς ἀνὴρ;

οὐχ Ἕλληνας, ὡς εἴκειν ἀπὸ γούνης στολῆς.

ΕΡΜ. Κῦρος, ὦ Χάρων, ὁ Καμβύσου, ὃς τὴν ἀρχὴν πάλαι Μήδων ἐχόντων νῦν Περσῶν ἤδη ἐποίησεν εἶναι· καὶ Ἀσσυρίων δ' ἐναγχος οὗτος ἐκράτησε καὶ Βαβυλῶνα παρεστήσατο καὶ νῦν ἐλασείοντι ἐπὶ Λυδίαν εἴκειν, ὡς καθελὼν τὸν Κροῖσον ἀρχειν ἀπάντων.

ΧΑΡ. Ὁ Κροῖσος δὲ ποῦ ποτε κάκεινός ἐστιν;

ΕΡΜ. Ἐκεῖσε ἀπόβλεψον ἐς τὴν μεγάλην ἀκρόπολιν τὴν τὸ τριπλοῦν τεῖχος· Σάρδεις ἐκεῖναι, καὶ τὸν Κροῖσον αὐτὸν ὁρᾷς ἤδη ἐπὶ κλίνης χρυσῆς καθήμενον Σόλωνι τῷ Ἀθηναίῳ διαλεγόμενον. Βούλει ἀκούσωμεν αὐτῶν ὃ τι καὶ λέγουσι;

ΧΑΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

10. ΚΡ. ὦ ξένη Ἀθηναῖε, εἶδες γάρ μου τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς θησαυροὺς καὶ ὅσος ἄσχημος χρυσὸς ἐστὶν ἡμῖν καὶ τὴν ἄλλην πολυτέλειαν, εἰπέ μοι τίνα ἡγῇ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστατον εἶναι.

ΧΑΡ. Τί ἄρα ὁ Σόλων ἐρεῖ;

ΕΡΜ. Θάρρει· οὐδὲν ἀγεννὲς, ὦ Χάρων.

ΣΟΛ. ὦ Κροῖσε, ὀλίγοι μὲν οἱ εὐδαιμόνες· ἐγὼ δὲ ὢν οἶδα Κλέοβιν καὶ Βίτωναν ἡγοῦμαι εὐδαιμονεστάτους γενέσθαι, τοὺς τῆς ἱερείας παῖδας τῆς Ἀργόθεν.

ΧΑΡ. Φησὶν οὗτος τοὺς ἅμα πρῶτην ἀποθανόντας, ἐπεὶ τὴν μητέρα ὑποδύντες εἰλκυσαν ἐπὶ τῆς ἀπῆνης ἄχρι πρὸς τὸ ἱερόν.

ΚΡΟΙΣ. Ἔστω· ἐχέτωσαν ἐκεῖνοι τὰ πρῶτα τῆς εὐδαιμονίας. Ὁ δεύτερος δὲ τίς ἂν εἴη;

ΣΟΛ. Τέλλος ὁ Ἀθηναῖος, ὃς εὖ τε ἐβίω καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

ΚΡΟΙΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ κάθαρμα, οὐ σοι δοκῶ εὐδαίμων εἶναι;

ΣΟΛ. Οὐδέπω οἶδα, ὦ Κροῖσε, ἢν μὴ πρὸς τὸ τέλος ἀφίκη τοῦ βίου· ὁ γὰρ θάνατος ἀκριβὲς ἔλεγχος τῶν τοιούτων καὶ τὸ ἄχρι πρὸς τὸ τέλος εὐδαιμόνως διαβῶναι.

ΧΑΡ. Κάλλιστα, ὦ Σόλων, ὅτι ἡμῶν οὐκ ἐπιλέλησαι, ἀλλὰ παρὰ τὸ πορθμεῖον αὐτὸς ἀξιοῖς γίνεσθαι τὴν περὶ τῶν τοιούτων κρίσιν.

11. Ἀλλὰ τίνας ἐκείνους ὁ Κροῖσος ἐκπέμπει ἢ τί ἐπὶ τῶν ὤμων φέρουσι;

ΕΡΜ. Πλίνθους τῷ Πυθίῳ χρυσᾶς ἀνατίθῃσι μισθὸν τῶν χρησμῶν, ὅφ' ὢν καὶ ἀπολεῖται μικρὸν ὕστερον· φιλόμαντις δὲ ἀνὴρ ἐκτόπως.

ΧΑΡ. Ἐκεῖνο γάρ ἐστιν ὁ χρυσὸς, τὸ λαμπρὸν δ' ἀποστίλβει, τὸ ὑποχρον μετ' ἐρυθθήματος; νῦν γὰρ πρῶτον εἶδον ἀκούων αἰεῖ.

MERC. Qui fieri potest, mortis ut ille meminerit in tanto roboris vigore?

CHAR. Mitte istum, qui non longe post, risum nobis præbiturus est, quando navigio meo vectabitur, quum ne culicem quidem nobis, nedum taurum, sustinere poterit.

9. Tu porro id mihi dic, quis hic alius sit venerabili forma vir præstans? non Græcus, ut videtur, quantum e vestitu quidem apparet.

MERC. Cyrus, Charon, Cambysæ filius, qui imperium, quod Medi dudum tenebant, nunc ad Persas transtulit: Assyrios idem hicce nuper devicit, suamque in potestatem Babylonem redegit; et nunc expeditionem videtur meditari et jamjam suscipere in Lydiam, ut, Cresco subacto, potiatur omnium.

CHAR. Cræsus autem ubi tandem et ille est?

MERC. Eo respice ad magnam illam arcem, triplici muro munitam: Sardes istæ sunt: ipsumque jam Cræsum conspicis in aureo lecto sedentem, cumque Solone Atheniensi confabulantem. Vin' auscultemus quidnam dicant?

CHAR. Lubentissime quidem.

10. CRÆS. Hospes Atheniensis (nam vidisti divitias meas, et thesauros, quantumque nobis sit rudis auri, ceterarumque rerum lautissimum apparatus), dic mihi quem ducas omnium hominum felicissimum esse.

CHAR. Quid ergo Solon respondebit?

MERC. Hac de re securus esto: nihil, Charon, quod animum magnum dedecet.

SOL. Cræse, pauci felices: eorum autem, quos ego novi, Cleobin et Bitonem statuo felicissimos exstitisse, illos inquam sacerdotis Argivæ filios.

CHAR. Illos hic dicit, qui una nuper admodum sunt mortui, postquam matrem iugo succedentes traxerant in carpento usque ad templum.

CRÆS. Sit ita: primas illi ferant felicitatis: at secundas quis obtineat?

SOL. Tellus Atheniensis, qui et bene vixit, et pro patria mortem oppetiit.

CRÆS. Ego vero, purgamentum hominis, non tibi videor esse felix?

SOL. Necdum mihi liquet, Cræse, nisi ad finem perveneris vitæ: mors enim exactissimus index ejusmodi rerum et vita ad metam usque feliciter peracta.

CHAR. Pulcherrime, Solon, quod nostri non sis oblitus, sed in cymbula nostra esse censeas de talibus bene iudicandi normam.

11. Sed quosnam istos Cræsus ablegat? aut quid id est quod in humeris ferunt?

MERC. Lateres Apollini Pythio aureos consecrat, mercedem oraculorum, per quæ etiam pessumibit brevi post tempore: est autem vatibus vir deditus supra modum.

CHAR. Illud igitur est aurum, splendidum id quod refulget, subpallidum rubore tinctum? nunc enim primum vidi de quo semper audio.

ΕΡΜ. Ἐκεῖνο, ὦ Χάρων, τὸ ἀοίδιμον ὄνομα καὶ περιμάχητον.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν οὐχ ὁρῶ ὃ τι ἀγαθὸν αὐτῷ πρόσ-
εστιν, εἰ μὴ ἄρα ἐν τι μόνον, ὅτι βαρύνονται οἱ φέρον-
τες αὐτό.

ΕΡΜ. Οὐ γὰρ οἶσθα ὅσοι πόλεμοι διὰ τοῦτο καὶ
ἐπιβουλαὶ καὶ ληστήρια καὶ ἐπιτοκίαι καὶ φόνοι καὶ
δεσμὰ καὶ πλοῦς μακρὸς καὶ ἐμπορίαι καὶ δουλείαι;

ΧΑΡ. Διὰ τοῦτο, ὦ Ἑρμῆ, τὸ μὴ πολὺ τοῦ χαλ-
κοῦ διαφέρων; οἶδα γὰρ τὸν χαλκὸν, ὁβολὸν, ὡς οἶσθα,
παρὰ τῶν καταπλεόντων ἐκάστου ἐκλέγων.

ΕΡΜ. Ναί· ἀλλ' ὁ χαλκὸς μὲν πολὺς, ὥστε οὐ
πάνυ σπουδάζεται ὑπ' αὐτῶν· τοῦτον δὲ ὀλίγον ἐκ πολ-
λοῦ τοῦ βάθους οἱ μεταλλεύοντες ἀνορύττουσι· πλὴν
ἀλλ' ἐκ γῆς καὶ οὗτος ὥσπερ ὁ μόλυβδος καὶ τὰ ἄλλα.

ΧΑΡ. Δεινὴν τινα λέγεις τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀβελ-
τερίαν, οἱ τοσοῦτον ἔρωτα ἔρωσιν ὠχροῦ καὶ βαρέος
κτήματος.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐ Σόλων γε ἐκεῖνος, ὦ Χάρων, ἐρᾶν
αὐτοῦ φαίνεται· ὡς ὁρᾷς, καταγελαῖ γὰρ τοῦ Κροίσου
καὶ τῆς μεγαλαυχίας τοῦ βαρβάρου, καὶ μοι δοκεῖν
ἐρέσθαι τι βούλεται αὐτόν· ἐπακούσωμεν οὖν.

12. ΣΟΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Κροῖσε, οἷσι γὰρ τι δεῖσθαι
τῶν πλίνθων τούτων τὸν Πύθιον;

ΚΡΟΙΣ. Νῆ Δί· οὐ γὰρ ἐστὶν αὐτῷ ἐν Δελφοῖς
ἀνάθημα οὐδὲν τοιοῦτον.

ΣΟΛ. Οὐκοῦν μακάριον οἷσι τὸν θεὸν ἀποφαίνειν,
εἰ κτήσαιοτο σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ πλίνθους χρυσᾶς;

ΚΡΟΙΣ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΟΛ. Πολλὴν μοι λέγεις, ὦ Κροῖσε, πενίαν ἐν τῷ
οὐρανῷ, εἰ ἐκ Λυδίας μεταστέλλεσθαι τὸ χρυσίον δεήσει
αὐτοῦς, ἣν ἐπιθυμήσωσι.

ΚΡΟΙΣ. Ποῦ γὰρ τοσοῦτος ἂν γένοιτο χρυσὸς ὅσος
παρ' ἡμῖν;

ΣΟΛ. Εἰπέ μοι, σίδηρος δὲ φύεται ἐν Λυδίᾳ;

ΚΡΟΙΣ. Οὐ πάνυ τι.

ΣΟΛ. Τοῦ βελτίονος ἄρα ἐνδεεῖς ἐστε.

ΚΡΟΙΣ. Πῶς ἀμείνων ὁ σίδηρος χρυσίου;

ΣΟΛ. Ἦν ἀποκρίνη μὴδὲν ἀγανακτῶν, μάθοις ἂν.

ΚΡΟΙΣ. Ἐρώτα, ὦ Σόλων.

ΣΟΛ. Πότεροι ἀμείνους, οἱ σώζοντές τινες ἢ οἱ
σωζόμενοι πρὸς αὐτῶν;

ΚΡΟΙΣ. Οἱ σώζοντες δηλαδὴ.

ΣΟΛ. Ἄρ' οὖν, ἦν Κύρος, ὡς λογοποιούσι τινες,
ἐπὶ Λυδοῖς, χρυσᾶς μαχαίρας σὺ ποίησῃ τῷ στρατῷ,
ἢ ὁ σίδηρος ἀναγκαῖος τότε;

ΚΡΟΙΣ. Ὁ σίδηρος δῆλον ὅτι.

ΣΟΛ. Καὶ εἴ γε τοῦτον μὴ παρασκευάσαιο, οἷχοιτο
ἂν σοι ὁ χρυσὸς ἐς Περσας αἰχμάλωτος.

ΚΡΟΙΣ. Εὐφήμει, ὦ ἀνθρώπε.

ΣΟΛ. Μὴ γένοιτο μὲν οὕτω ταῦτα· φαίνη δ' οὖν
ἀμείνω τοῦ χρυσοῦ τὸν σίδηρον ὁμολογῶν.

ΚΡΟΙΣ. Οὐκοῦν καὶ τῷ θεῷ σιδηρᾶς πλίνθους θέ-
λεις ἀνατιθέναι με, τὸν δὲ χρυσὸν ὀπίσω αὐθις ἀνακαλεῖν·

MERC. Hoc illud est, Charon, decantatissimum nomen
et magis omnium contentionibus expetitur.

CHAR. At equidem nullus video quid boni ipsi adsit, nisi
forte hoc unum, quod qui ferant eo graventur.

MERC. An nescis, quot propterea bella existant, et in-
sidiae, latrocinia, perjuria, caedes, vincula, navigatio lon-
ginqua, mercaturae, servitutes denique?

CHAR. Ob istudne Mercuri, quod non multum ab aere
differt? aes enim novi, ut qui obolum, ut scis, a vectorum
unoquoque exigam.

MERC. Sane: sed aes quidem abundat; eamque ob rem
non valde magno studio expetitur ab ipsis: verum illud pau-
cum ex profundissimis terrae visceribus metalli fossores
erunt: perinde tamen hoc etiam ex terra oritur, itidem ut
plumbum ceteraque metalla.

CHAR. Incredibilem quandam narras hominum demen-
tiam, qui tanto amore capiantur rei pallidae ac ponde-
rosae.

MERC. At Solon quidem ille, Charon, ejus amore duci
non videtur: deridet enim, uti vides, Cræsum et jactabun-
dam barbari gloriationem. Verum, ni fallor, ex illo quæ-
rere quidpiam vult: auscultemus ergo.

12. SOL. Dic mihi, Cræse, numnam putas opus habere
lateribus istis Pythium?

CRÆS. Ita per Jovem: non enim est illi Delphis dona-
rium tale ullum dedicatum.

SOL. Ergo beatum arbitrare te Apollinem esse redditu-
rum, si possideat in ceteris etiam lateres aureos?

CRÆS. Quidni putem?

SOL. Magnam mihi narras, Cræse, paupertatem in cælo,
quando dii eo redacti sunt, ut aurum ipsis e Lydia sit pe-
tendum, si desiderarint.

CRÆS. Ubinam tanta fuerit auri copia, quanta apud
nos?

SOL. Quæso te, ferrumne etiam nascitur in Lydia?

CRÆS. Non sane multum.

SOL. Potioris ergo metalli indigetis.

CRÆS. At quomodo præstet ferrum auro?

SOL. Si respondeas nihil indignatus, discere licebit.

CRÆS. Roga modo, Solon.

SOL. Utrum, qui servant aliquos, meliores, an qui ab
iis servantur?

CRÆS. Qui servant videlicet.

SOL. Num igitur, si Cyrus, quos rumores nonnulli spar-
gunt, adoriatur Lydos, aureos enses tu confici curabis
exercitui, an ferrum tunc videbitur necessarium?

CRÆS. Ferrum utique.

SOL. Hoc sane metallum nisi compararis, abeat tibi au-
rum in Persidem captivum.

CRÆS. Di meliora, mi homo.

SOL. Absit, hæc ut ita contingant: videre tamen nunc
auro melius esse ferrum fateri.

CRÆS. Num igitur Apollini quoque me jubes ferreos la-
teres dedicare, aurum vero rursus repetere?

ΣΟΛ. Οὐδὲ σιδήρου ἐκεῖνός γε δεήσεται, ἀλλ' ἦν τε χαλκὸν ἦν τε χρυσὸν ἀναθῆς, ἀλλοις μὲν ποτε κτῆμα καὶ ἔρμαιον ἔση ἀνατεθεικὼς ἢ Φωικεῦσιν ἢ Βοιωτοῖς ἢ Δελφοῖς αὐτοῖς ἢ τινι τυράννῳ ἢ ληστῇ, τῷ δὲ θεῷ ὀλίγον μέλει τῶν σῶν χρυσοποιῶν.

ΚΡΟΙΣ. Ἄει σύ μόν τῷ πλούτῳ προσπολεμεῖς καὶ φθονεῖς.

13. ΕΡΜ. Οὐ φέρει δ' Αὐδὸς, ὦ Χάρων, τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων, ἀλλὰ ξένον αὐτῷ δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, πένης ἄνθρωπος οὐχ ὑποπτήσων, τὸ δὲ παριστάμενον ἐλευθέρως λέγων. Μεμνήσεται δ' οὖν μικρὸν ὕστερον τοῦ Σόλωνος, ὅταν αὐτὸν δέῃ ἀλόντα ἐπὶ τὴν πυρὰν ὑπὸ τοῦ Κύρου ἀναχθῆναι· ἤκουσα γὰρ τῆς Κλωθοῦς πρῶτην ἀναγιγνωσκούσης τὰ ἐκάστω ἐπι κεκλωσμένα, ἐν οἷς καὶ ταῦτ' ἐγγέγραπτο, Κροῖσον μὲν ἀλῶναι ὑπὸ Κύρου, Κῦρον δὲ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνησιν τῆς Μασσαγέτιδος ἀποθανεῖν. Ὅρᾳς τὴν Σχυθίδα, τὴν ἐπὶ τοῦ ἵππου τούτου τοῦ λευκοῦ ἐξελεύνουσαν;

ΧΑΡ. Νὴ Δία.

ΕΡΜ. Τόμυρις ἐκείνη ἐστὶ, καὶ τὴν κεφαλὴν γε ἀποτεμοῦσα τοῦ Κύρου αὐτὴ ἐς ἀσχὸν ἐμβαλεῖ πλήρη αἵματος. Ὅρᾳς δὲ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεανίσκον; Καμβύσης ἐκεῖνός ἐστιν· οὗτος βασιλεύσει μετὰ τὸν Πατέρα καὶ μυρία σφαλεῖς ἐν τε τῇ Αἰθιόπῃ καὶ Αἰθιοπία τὸ τελευταῖον μανεῖς ἀποθάνεῖται ἀποκτείνας τὸν Ἄπιν.

ΧΑΡ. Ὡ πολλοῦ γέλωτος. Ἀλλὰ νῦν τίς ἂν αὐτοὺς προσβλέψειεν οὕτως ὑπερφρονοῦντας τῶν ἄλλων; ἢ τίς ἂν πιστεύσειεν ὡς μετ' ὀλίγον οὗτος μὲν αἰχμάλωτος ἔσται, οὗτος δὲ τὴν κεφαλὴν ἔξει ἐν ἀσκή αἵματος;

14. Ἐκεῖνος δὲ τίς ἐστίν, ὦ Ἑρμῇ, ὃ τὴν πορφυρᾶν ἐφειστρίδα ἐμπεπορημένους, ὃ τὸ διάδημα, ὃ τὸν δακτύλιον ὃ μάγειρος ἀναδίδωσι τὸν ἰχθὺν ἀνατεμῶν,

νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ; βασιλεὺς δὲ τίς εὐχεται εἶναι.

ΕΡΜ. Εὖ γε παρωδεῖς ἤδη, ὦ Χάρων. Ἀλλὰ Πολυκράτην ὄρᾳς τὸν Σαμίων τύραννον πανευδαίμονα ἡγούμενον εἶναι· ἀτὰρ καὶ οὗτος αὐτὸς ὑπὸ τοῦ παρυστώτος οἰκέτου Μαιανδρίου προδοθεὶς Ὅροίτῃ τῷ σατραπῇ ἀνασκοποισθήσεται ἄθλιος ἐκπεσὼν τῆς εὐδαιμονίας ἐν ἀχαρεῖ τοῦ χρόνου· καὶ ταῦτα γὰρ τῆς Κλωθοῦς ἐπήκουσα.

ΧΑΡ. Ἀγαμαὶ Κλωθοῦς γεννικῆς· καὶ αὐτοὺς, ὦ βελτίστη, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀπότεμνε καὶ ἀνασκολόπιζε, ὡς εἰδῶσιν ἄνθρωποι ὄντες· ἐν τοσούτῳ δὲ ἐπαίρεσθων ὡς ἂν ἀφ' ὑψηλοτέρου ἀλγεινότερον καταπεσούμενοι. Ἐγὼ δὲ γελάσομαι τότε γνωρίσας αὐτῶν ἕκαστον γυμνὸν ἐν τῷ σκαφιδίῳ μήτε τὴν πορφυρίδα μήτε τιάραν ἢ κλίνην χρυσῇν κομίζοντας.

15. ΕΡΜ. Καὶ τὰ μὲν τούτων ὧδε ἔξει. Τὴν δὲ πληθὺν ὄρᾳς, ὦ Χάρων, τοὺς πλέοντας αὐτῶν, τοὺς πολεμοῦντας, τοὺς δικαζομένους, τοὺς γεωργοῦντας, τοὺς δαμνέοντας, τοὺς προσαιτοῦντας;

ΧΑΡ. Ὅρῳ ποικίλην τινὰ τὴν τύρβην καὶ μεστὸν

SOL. Is ne ferro quidem opus habebit; at tu sive aes sive aurum consecres, aliis quod in possessionem aliquando ac prædam facilem cedat dedicaveris, Phocensibus, inquam, aut Bæotis, aut ipsis Delphis, aut cuidam tyranno, aut latroni: Pythius certe parum curat tuos aurifices.

CRÆS. Semper tu meis divitiis bellum indicis et invides.

13. MERC. Non fert Lydus, o Charon, loquendi istam libertatem verosque sermones: quin res ipsi videtur plane inusitata, pauper homo qui nullo metu se submittat, animique cogitata libere proferat. Verum in memoriam non diu post redibit Solonis, quum tempus aderit ut captus in rogum Cyri jussu imponatur. Etenim audiavi ex Clothone nuper prælegente quæ cuique forent fato decreta: in quibus et hæc erant consignata, Cræsum captum iri a Cyro, Cyrum autem ipsum ab ista Massagetide occidendum esse. Viden' illam mulierem Scythicam, illam equo hoc albo invehentem?

CHAR. Ita sane.

MERC. Illa Tomyris est, quæ caput Cyri præcisum in utrem injiciet plenum sanguinis. Viden' etiam filium Cyri juvenem? iste Cambyses est, regnabitque post patrem: is rebus omnibus male gestis et in Libya et in Æthiopia, tandem mente captus interibit, postquam occiderit Apin.

CHAR. O multam ridendi materiem! At nunc quis eos adspicere sustineat tanto fastu elatos? aut quis in animum inducat, paullo post hunc fore captivum, illum caput habiturum in utre sanguinis?

14. Verum quis ille est, Mercuri, qui purpureum amiculum fibula substrictum gerit, diademate revinctus, cui annulum coquus porrigit pisce dissecto,

insula in ambita ponto? rex esse videtur.

MERC. Belle versum Homeri huc inflectis, Charon. At enim Polycratem intueris Samiorum tyrannum, qui se omni ex parte felicem esse putat: verum hic ipse ab adstante familiari servo Macandrio proditus Oroetæ satrapæ in crucem agetur miser, ejectus fortunæ omnibus in puncto temporis: etenim hæc quoque ex Clotho percepi.

CHAR. Laudo Clothonem strenuissimam: atque ipsis, optima, et capita præcide, atque palo suffige, ut se sciant homines esse: interea in altum tollantur, quippe ab excelso fastigio acerbius casuri. Tum ego ridebo singulos agnoscens nudos in cymbula, nec purpuream vestem neque tiaram neque lectum aureum secum ferentes.

15. MERC. Et illorum quidem, quos dixi, talis erit sors: multitudinem vero, Charon, istam vides, navigantes, bellantes, in judiciis versantes, agros colentes, fœnus exercentes, stipem petentes?

CHAR. Equidem video variam quandam turbam, ple-

ταροχῆς τὸν βίον καὶ τὰς πόλεις γε αὐτῶν ξοικυίας τοῖς σμήνεσιν, ἐν οἷς ἅπας μὲν ἰδίον τι κέντρον ἔχει καὶ τὸν πλησίον κεντεῖ, ὀλίγοι δὲ τινες ὥσπερ σφῆκες ἄγουσι καὶ φέρουσι τὸ ὑποδεέστερον. Ὁ δὲ περιπετόμενος αὐτοῦς ἐκ τᾶφανοῦς οὗτος ὄχλος τίνες εἰσὶν;

ΕΡΜ. Ἐλπίδες, ὧ Χάρων, καὶ δειμάτα καὶ ἄνοιαι καὶ ἡδοναὶ καὶ φιλαργυρίαι καὶ ὀργαὶ καὶ μῖση καὶ τὰ τοιαῦτα. Τούτων δὲ ἡ ἄνοια μὲν κάτω ξυναναμέμικται αὐτοῖς καὶ συμπολιτεύεται γε νῆ Δία καὶ τὸ μῖσος καὶ ἡ ὀργὴ καὶ ζηλοτυπία καὶ ἀμαθία καὶ ἀπορία καὶ φιλαργυρία, ὁ φόβος δὲ καὶ αἱ ἐλπίδες ὑπεράνω πετόμενοι ὁ μὲν ἐμπίπτων ἐκπλήττει, ἐνίοτε καὶ ὑποπτῆσαι ποιεῖ, αἱ δ' ἐλπίδες ὑπὲρ κεφαλῆς αἰωρούμεναι, ὑπόταν μάλιστα οἴηται τις ἐπιλήψεσθαι αὐτῶν, ἀναπτάμεναι οἴχονται κεχηνότας αὐτοῦς ἀπολιποῦσαι, ὅπερ καὶ τὸν Τάνταλον κάτω πάσχοντα ὁρᾷς ὑπὸ τοῦ ὕδατος.

16. Ἦν δὲ ἀτενίσσης, κατόφει καὶ τὰς Μοίρας ἄνω ἐπικλωθούσας ἐκάστω τὸν ἀτρακτον, ἀφ' οὗ ἡρτῆσθαι ξυμβέβηκεν ἅπαντας ἐκ λεπτῶν νημάτων. Ὅρᾷς καθάπερ ἀράχνια τινα καταβαίνοντα ἐφ' ἑκάστον ἀπὸ τῶν ἀτρακτῶν;

ΧΑΡ. Ὅρῳ πάνυ λεπτὸν ἐκάστω νῆμα ἐπιπεπλεγμένον γε τὰ πολλὰ, τοῦτο μὲν ἐκεῖνω, ἐκεῖνο δὲ ἄλλω.

ΕΡΜ. Εἰκότως, ὧ πορθμεῦ· εἴμαρται γὰρ ἐκεῖνον μὲν ὑπὸ τούτου φονευθῆναι, τοῦτον δὲ ὑπ' ἄλλου, καὶ κληρονομήσαι γε τοῦτον μὲν ἐκεῖνου, ὅτου ἂν ᾗ μικρότερον τὸ νῆμα, ἐκεῖνον δὲ αὖ τοῦτου· τοιόνδε γάρ τι ἡ ἐπιπλοκή δηλοῖ. Ὅρᾷς δ' οὖν ἀπὸ λεπτοῦ κρεμαμένους ἅπαντας; καὶ οὗτος μὲν ἀνασπασθεὶς ἄνω μετέωρός ἐστι καὶ μετὰ μικρὸν καταπεσὼν, ἀπορραγέντος τοῦ λίνου, ἐπειδὴν μηκέτι ἀντέχη πρὸς τὸ βάρος, μέγαν τὸν ψόφον ἐργάσεται, οὗτος δὲ ὀλίγον ἀπὸ γῆς αἰωρούμενος, ᾗ καὶ πέσῃ, ἀσφορητὶ κείσεται, μολὶς καὶ τοῖς γείτοσιν ἐξακουσθέντος τοῦ πτώματος.

ΧΑΡ. Παγγέλοια ταῦτα, ὧ Ἑρμῆ.

17. ΕΡΜ. Καὶ μὴν οὐδ' εἰπεῖν ἔχοις ἂν κατὰ τὴν ἀξίαν, ὅπως ἐστὶ καταγέλαστα, ὧ Χάρων, καὶ μάλιστα αἱ ἄγαν σπουδαὶ αὐτῶν καὶ τὸ μεταξὺ τῶν ἐλπίδων οἴχεσθαι ἀναρπάστους γιγνομένους ὑπὸ τοῦ βελτίστου Θανάτου. Ἀγγελοὶ δὲ καὶ ὑπηρέται αὐτοῦ μάλα πολλοὶ, ὡς ὁρᾷς, ἡπίαλοι καὶ πυρετοὶ καὶ φθόαι καὶ περιπνευμονίαι καὶ ξίφη καὶ ληστήρις καὶ κύνειαι καὶ δικάσται καὶ τύραννοι· καὶ τούτων οὐδὲν ὅλως αὐτοῦς εἰσέρχεται, ἔστ' ἂν εὖ πράττωσιν, ὅταν δὲ σφαλῶσι, πολὺ τὸ ὁτοτοῖ καὶ αἰαῖ καὶ οἴμοι. Εἰ δ' εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐνενόουν ὅτι θνητοὶ τέ εἰσιν αὐτοὶ καὶ ὀλίγον τοῦτον χρόνον ἐπιδημήσαντες τῷ βίῳ ἀπίασιν ὥσπερ ἐξ ὄνειρατος πάντα ὑπὲρ γῆς ἀφέντες, ἔζων τε ἂν σωφρονέστερον καὶ ἥττον ἡνιῶντο ἀποθανόντες· νῦν δὲ ἐς αἰὲ ἐλπίσαντες χρήσεσθαι τοῖς παροῦσιν, ἐπειδὴν ἐπιστάς ὁ ὑπηρέτης καλῇ καὶ ἀπάγῃ πεδήσας τῷ πυρετῷ ἢ τῇ φθόῃ, ἀγανακτοῦσι πρὸς τὴν ἀγωγὴν οὐποτε προσδοκῶσαντες ἀποσπασθῆσεσθαι αὐτῶν. Ἦ τί γὰρ οὐκ ἂν

namque trepidi tumultus vitam; quin et urbes eorum persimiles alvearibus, in quibus unusquisque proprium quendam aculeum habet, proximumque pungit; at pauci nonnulli, tanquam vespæ, agunt feruntque imbecilliores. Quod autem circumvolat eos ex occulto agmen illud, quinam sunt?

MERC. Spes, Charon, et metus, et amentia, voluptates, avaritia, iræ, odia, atque ejusmodi plura: ex eo numero amentia quidem infra ipsis adest immixta, et in eadem hercle velut civitate degit, itemque odium, ira, æmulatio, inscitia, perplexa hæsitatio, et avaritia: sed metus et spes superne volitantes, ille quidem incidens mentem excutit, nonnumquam et paventem demittere se facit; hæ vero capitibus imminentes, ubi maxime quis putat se prehensurum eas, avolant repente hiantesque destituunt; quod ipsum et Tantalum vides accidere apud inferos ab aqua fugiente.

16. Quodsi aciem intenderis, conspicias etiam Parcas stamina singulis versato deducentes fuso, unde nexos pendere contingat omnes ex tenuibus filis. Videsne quasi araneorum fila quædam in singulos a fuis demissa?

CHAR. Cerno tenuissimum unicuique licium additum implexumque ut plurimum, hoc illi, illud alii.

MERC. Et jure quidem, portitor: nam illi fatale est, ab isto ut occidatur; isti, ut ab alio: huic vero, ut hæreditatem adeat ejus, cujus brevius sit filum; isti contra, ut illius: tale enim quiddam mutuus implexus significat. Jam perspicis a tenui filo suspensos omnes? hic quidem sursum attractus sublimis apparet; ac paullo post præcipitatus abrupto lino, quando non amplius oneri sustinendo sufficet, magnum edet sonitum: ille autem paululum modo a terra levatus, etiamsi ceciderit, nullo jacebit excitato sonitu, sic ut a vicinis vix casus ejus exaudiat.

CHAR. Sunt illa, Mercuri, omnino ridicula.

17. MERC. Imo vero ne verbis quidem consequi possis, prout dignum est, quanto sint risu excipienda, Charon: maxime si spectes eorum contentissima studia, et quod inter medias spes intereant correpti ab optima Morte. Ejus autem sunt nuncii ministrique valde multi, ut vides, frigora febrium et ardores, tabes, pulmonum affectus, gladii, latrocinia, cicutæ potiones, judices, tyranni: horum ipsis nihil in mentem plane subit, dum felices agunt; simulatque offenderint, mox crebrum in ore ototæ, ah, ah, hei mihi. Quodsi statim ab initio secum cogitarent tum se esse mortales, tum, paucillum istud temporis in vitam quasi peregrinatione instituta, abituros tanquam ex somnio, omnibus super terram relictis, viverent sane sapientius, minusque doloris morientes caperent: nunc autem perpetuo quum se sperent usuros esse rebus præsentibus, ubi præsto fuerit minister, citaveritque et duxerit vinculis impeditos febris tabisque, indignantur se abduci, ut qui nunquam exspectaverant fore ut inde avellerentur. Quid enim

ποιήσειεν ἐκεῖνος ὁ τὴν οἰκίαν σπουδῇ οἰκοδομοῦμενος καὶ τοὺς ἐργάτας ἐπισπέρχων, εἰ μάθοι ὅτι ἡ μὲν ἔξει τέλος αὐτῷ, ὁ δὲ ἄρτι ἐπιθεὶς τὸν ὄροφον ἄπεισι τῷ κληρονόμῳ καταλιπὼν ἀπολαύειν αὐτῆς, αὐτὸς μὴδὲ δειπνήσας ὁ ἄθλιος ἐν αὐτῇ; Ἐκεῖνος μὲν γὰρ ὁ χαίρων ὅτι ἄρρενα παῖδα τέτοκεν αὐτῷ ἡ γυνή, καὶ τοὺς φίλους διὰ τοῦτο ἐστιῶν καὶ τοῦνομα τοῦ πατρὸς τιθέμενος, εἰ ἡπίστατο ὡς ἐπ' ἐπὶ τῆς γενόμενος ὁ παῖς τεθνήσκει, ἄρα ἂν σοι δοκεῖ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γεννωμένῳ; ἀλλὰ τὸ αἷτιον, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ἐπὶ τῷ παιδί ἐκεῖνον ὄρᾳ τὸν τοῦ ἀθλητοῦ πατέρα τοῦ Ὀλύμπια νενικηκότος, τὸν γείτονα δὲ τὸν ἐκκομίζοντα τὸ παιδίον οὐχ ὄρᾳ οὐδὲ οἶδεν ἄφ' οἷας αὐτῷ κρόκης ἐκρέματο. Τοὺς μὲν γὰρ περὶ τῶν ὄρων διαφερομένους ὄρᾳς, ὅσοι εἰσὶ, καὶ τοὺς ξυναγείροντας τὰ χρήματα, εἴτα, πρὶν ἀπολαῦσαι αὐτῶν, καλουμένους ὑφ' ὧν εἶπον τῶν ἀγγέλων τε καὶ τῶν ὑπηρετῶν.

18. ΧΑΡ. Ὅρῳ ταῦτα πάντα καὶ πρὸς ἑμαυτὸν γε ἐννοῶ ὅτι τὸ ἡδὺ αὐτοῖς παρὰ τὸν βίον ἢ τί ἐκεῖνό ἐστιν, οὗ στερόμενοι ἀγανακτοῦσιν. Ἦν γοῦν τοὺς βασιλέας ἴδῃ τις αὐτῶν, οἵπερ εὐδαιμονέστατοι εἶναι δοκοῦσιν, ἔξω τοῦ ἀβεβαίου καὶ ὡς φῆς ἀμφιβόλου τῆς τύχης, πλείω τῶν ἡδέων τὰ ἀνιάρᾳ εὐρήσει προσόντα αὐτοῖς, φόβους καὶ ταραχὰς καὶ μίση καὶ ἐπιβουλάς καὶ ὀργὰς καὶ κολακείας· τοῦτοις γὰρ ἅπαντες ζύνεισιν. Ἐὼ πένθη καὶ νόσους καὶ πάθη ἐξ-ἰσοτιμίας δηλαδὴ ἄρχοντα αὐτῶν· ὅπου δὲ τὰ τούτων πονηρὰ, λογίζεσθαι καιρὸς οἷα τὰ τῶν ἰδιωτῶν ἂν εἴη.

19. Ἐθέλω δ' οὖν σοι, ὦ Ἑρμῇ, εἰπεῖν, ὅτινι ἐοικέναι μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν. Ἦδη ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθεάσω ὑπὸ κρουνοῦ τινα καταράττοντι ἀνισταμένας; τὰς φυσαλλίδας λέγω, ἃς ὧν ξυναγείρεται ὁ ἀφρός· ἐκεῖνων τοίνυν τινὲς μὲν μικραὶ εἰσι καὶ αὐτίκα ἐκραγεῖσαι ἀπέσθην, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκοῦσι καὶ προσχωρουσῶν αὐταῖς τῶν ἄλλων αὐταὶ ὑπερψύσμεναι ἐς μέγιστον ὄγκον αἴρονται, εἴτα μέντοι κάκεινα· πάντως ἐξεργάγησάν ποτε· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλως γενέσθαι. Τοῦτό ἐστιν ὁ ἀνθρώπου βίος· ἅπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι οἱ μὲν μελίκους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ὠκύμορον τὸ φύσημα, οἱ δὲ ἅμα τῷ ζυστῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' οὖν ἀπορραγῆναι ἀναγκαῖον.

ΕΡΜ. Οὐδὲν χεῖρον σὺ τοῦ Ὀμήρου εἶκασας, ὦ Χάρων, δὲ φύλλοις τὸ γένος αὐτῶν ὁμοιοῖ.

20. ΧΑΡ. Καὶ τοιοῦτοι ὄντες, ὦ Ἑρμῇ, ὄρᾳς οἷα ποιοῦσι καὶ ὡς φιλοτιμοῦνται πρὸς ἀλλήλους ἀρχῶν πέρι καὶ τιμῶν καὶ κτήσεων ἀμιλλώμενοι, ἅπερ ἅπαντα καταλιπόντας αὐτοὺς δεήσει ἓνα ὁβόλον ἔχοντας ἡκεῖν παρ' ἡμᾶς. Βούλει οὖν, ἐπεὶ περ ἐφ' ὑψηλοῦ ἐσμέν, ἀναβοήσας παμμέγεθες παραινέσω αὐτοῖς ἀπέχεσθαι μὲν τῶν ματαίων πόνων, ζῆν δὲ αἰετὶ τὸν θάνατον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντας, λέγων, ὦ μάταιοι, τί ἐσπουδάκατε περὶ ταῦτα; παύσασθε κάμνοντες· οὐ γὰρ ἐς αἰεὶ βιώτεσθε· οὐδὲν τῶν ἐν τῇ θάλασσᾳ ἀείδιόν ἐστιν, οὐδ' ἂν

vero non faciat iste, qui domum gnaviter ædificat, operariosque urget, si didicerit, hanc quidem sibi finitum iri, at se, vixdum imposito tecto, decessurum, hæredique relicturum ut ea domo fruatur, in qua ne semel quidem ipse miser cœnaverit. Ille porro, qui gaudet quod masculum infantem uxor sibi pepererit, ideoque amicos prolixè accipit et patris nomen ei imponit, si sciret septennem puerum esse obiturum, num tibi videtur lactaturus eo nato? sed hoc nimium in causa est, quod illum felicem filii sorte contempletur, athletæ patrem Olympico certamine victoris; sed vicinum, qui exsequias it infanti, non cernit, neque novit a quo stamine ipsi pendeat. Jam de finibus litigantium vides quantus sit numerus; item eorum, qui coacervant pecunias, tum, antequam frui liceat, citantur ab iis, quos modo dixi imminentibus nunciis et ministris.

18. CHAR. Hæc omnia video, et apud animum meum cogito, quid ipsis dulce sit in cursu vitæ, quidve sit illud quo privati indignantur. Vel reges eorum si quis intueatur, qui esse felicissimi censentur, præter instabilem et ut ais ancipitem fortunam, multo plura jucundis ingrata inveniet ipsis adesse, timores, perturbationes, odia, insidias, iras, adulationes: in his enim malis omnes versantur. Mitto luctus, morbos, affectiones, quæ scilicet in eos æquali jure atque in alios quosvis imperium exercent. Nunc ubi regum istorum conditio misera est, exputare commodum, qualis privatorum sit hominum.

19. At enim exponere tibi volo, Mercuri, cuinam rei similes mihi visi sint homines eorumque universa vita. Tu jam sane bullas aliquando in aqua spectasti sub scatebra violenter præcipitante existentes? bullas istas inquam inflatas, unde cogitur spuma: earum igitur quædam parvæ sunt, quæ statim diruptæ solent exstingui; aliæ diutius perdurant, accedentibusque aliis hæc mirifice inflatæ maximum in tumorem excrescunt; nec tamen et ipsæ non tandem ruptæ dilabuntur; haud enim aliter fieri potest. Id ipsum est hominis vita: cuncti a spiritu quodam intumuerunt, hi majores, illi minores; et nonnulli quidem brevissimi temporis habent et cito pereuntem inflationem, alii simul atque coaluerint deficiunt: veruntamen omnes bullæ modo ruptos interire necesse est.

MERC. Nulla quidem parte deteriore, Charon, comparisonem instituisti, quam Homerus, qui cum foliis genus eorum confert.

20. CHAR. Ejusmodi quum sint, Mercuri, vides qualia aggrediantur, quamque ambitiosa contentione inter se de magistratibus, honoribus et possessionibus decertent; quibus tamen omnibus relictis, non effugient quin haud plus uno obolo habentes veniant ad nos. Vin' ergo, quoniam in alto sumus, quanta potero maxima voce exclamem adhorterque eos, ut abstineant se a vanis laboribus, eoque modo vivant, ut semper mortem sibi ante oculos habeant positam, sic eos compellans: Inepti, quid studio istis in rebus abutimini? desinite fatigari, non enim in perpetuum vivetis: nihil eorum, quæ in terris maximi fiunt, sempiter-

ἀπάγοι τις αὐτῶν τι ξὺν αὐτῷ ἀποθανόν; ἀλλ' ἀνάγκη τὸν μὲν γυμνὸν οἴχεσθαι, τὴν οἰκίαν δὲ καὶ τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ χρυσίον αἰεὶ ἄλλων εἶναι καὶ μεταβάλλειν τοὺς δεσπότης. Εἰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξ ἐπηκόου ἐμβοήσασιν αὐτοῖς, οὐκ ἂν οἶε μεγάλα ὠφελήσῃναι τὸν βίον καὶ σωφρονεστέρους ἂν γενέσθαι παρὰ πολὺ;

21. EPM. ὦ μακάριε, οὐκ οἶσθα, ὅπως αὐτοὺς ἡ ἄγνοια καὶ ἡ ἀπάτη διατεθείκασιν, ὥς μὴδ' ἂν τρυπάνῳ ἐτι διανοιχθῇναι αὐτοῖς τὰ ὦτα· τοσούτῳ κηρῷ ἔβυσαν αὐτὰ, οἷόν περ δ' Ὀδυσσεὺς τοὺς ἐταίρους ἔδρασε δέει τῆς Σειρήνων ἀκροάσεως. Πόθεν οὖν ἂν ἐκεῖνοι ἀκοῦσαι δυνηθεῖεν, ἣν καὶ σὺ κεκραγὼς διαρραγῆς; ὅπερ γὰρ παρ' ὑμῖν ἡ Λήθη δύναται, τοῦτο ἐνταῦθα ἡ ἄγνοια ἐργάζεται. Πλὴν ἀλλ' εἰσὶν αὐτῶν ὀλίγοι οὐ παραδεδεγμένοι τὸν κηρὸν ἐς τὰ ὦτα πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀποκλίνοντες, ὅξυ δεδοκότες ἐς τὰ πράγματα καὶ κατεγνωκότες οἷά ἐστιν.

XAP. Οὐκοῦν ἐκεῖνοις γοῦν ἐμβοήσωμεν;

EPM. Περιττὸν καὶ τοῦτο, λέγειν πρὸς αὐτοὺς ἀἴσασιν. Ὅρᾳς ὅπως ἀποσπάσαντες τῶν πολλῶν καταγελοῦσι τῶν γιγνομένων καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀρέσκονται αὐτοῖς, ἀλλὰ δῆλοι εἰσι δρασμὸν ἤδη βουλευόντες παρ' ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ βίου; καὶ γὰρ καὶ μισοῦνται ἐλέγχοντες αὐτῶν τὰς ἀμαθίας.

XAP. Εὖ γε, ὦ γεννάδαι· πλὴν πάνυ ὀλίγοι εἰσὶν, ὦ Ἑρμῆ.

EPM. Ἰκανοὶ καὶ οὗτοι. Ἀλλὰ κατίωμεν ἤδη.

22. XAP. Ἐν ἐτι ἐπόθουν, ὦ Ἑρμῆ, εἰδέναι, καί μοι δείξας αὐτὸ ἐντελῇ ἔσῃ τὴν περιήγησιν πεποιημένος, τὰς ἀποθήκας τῶν σωματίων, ἵνα κατορύττουσι, θεάσασθαι.

EPM. Ἡρία, ὦ Χάρων, καὶ τύμβους καὶ τάφους καλοῦσι τὰ τοιαῦτα. Πλὴν τὰ πρὸ τῶν πόλεων ἐκεῖνα τὰ χώματα ὄρᾳς καὶ τὰς στήλας καὶ πυραμίδας; ἐκεῖνα πάντα νεκροδοχεῖα καὶ σωματοφυλάκιά εἰσι.

XAP. Τί οὖν ἐκεῖνοι στεφανοῦσι τοὺς λίθους καὶ χρίουσι μύρῳ; οἱ δὲ καὶ πυρὰν νήσαντες πρὸ τῶν χωμάτων καὶ βόθρον τινα ὀρύξαντες κάουσί τε ταυτὶ τὰ πολυτελῆ δεῖπνα καὶ εἰς τὰ ὀρύγματα οἶνον καὶ μελίκρατον, ὥς γοῦν εἰκάσαι, ἐκχέουσιν;

EPM. Οὐκ οἶδα, ὦ πορθμεῦ, τί ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν Ἄδου· πεπιστεύκασιν γοῦν τὰς ψυχὰς ἀναπεμπομένης κάτωθεν δειπνεῖν μὲν ὥς οἷόν τε περιπετομένης τὴν κνίσαν καὶ τὸν καπνὸν, πίνειν δὲ ἀπὸ τοῦ βόθρου τὸ μελίκρατον.

XAP. Ἐκεῖνους ἐτι πίνειν ἢ ἐσθίειν, ὧν τὰ κρανία ξηρότατα; καίτοι γελοῖός εἰμι σοὶ λέγων ταῦτα ὁσημέραι κατάγοντι αὐτούς. Οἶσθ' οὖν, εἰ δύναιτ' ἂν ἐτι ἀνελθεῖν ἀπαξ ὑποχθόνιοι γενόμενοι; ἐπεὶ τοι καὶ παγγέλοι' ἂν, ὦ Ἑρμῆ, ἐπασχες, οὐκ ὀλίγα πράγματα ἔχων, εἰ ἔδει μὴ κατάγειν μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐθις ἀνάγειν πιομένους. ὦ μάταιοι, τῆς ἀνοίας, οὐκ εἰδότες ἡλίκους ὁροὺς διακέκριται τὰ νεκρῶν καὶ τὰ ζώντων πράγματα καὶ οἷα τὰ παρ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ ὅτι

num est; nec quicquam inde secum abstulerit qui vita fungitur; quandoquidem necesse est ipsum abire nudum, domum vero, agrum, aurum aliorum ex aliis esse et mutare dominos. Hæc atque ejusmodi si sic, ut exaudiri possim, ipsis inquam, non tu censes magnos inde redundaturos ad vitam fructus, ipsosque multo fore prudentiores?

21. MERC. Mi Charon, nescis quam eos ignorantia et fraudulentus error teneant occupatos, ut ne terebra quidem ipsis perforari queant aures: tanta ceræ copia eas obstruxerunt, quemadmodum Ulysses fecit sociis metuens ne Sirenas auscultarent. Quæ ergo spes est, illi ut audire possint, etiamsi tu clamando dirumparis? Quod enim apud vos Lethe potest, idem hic ignorantia perficit. Attamen sunt eorum pauci, qui ceram in aures non receperunt, veritatis partes sequentes, acie mentis ad pervidendas cognoscendasque res humanas plane singulari.

CHAR. Quin illis ceræ inquam?

MERC. Supervacuum et hoc fuerit, si dicas iis quæ noverunt. Viden' ut semoti a vulgo hominum derideant quicquid agitur, nulla ex parte probant unquam? imo vero non obscure patefaciunt, se aufugere jam conari ad vos ex vita; eo magis quod odio sint, dum redarguunt istorum inscitias.

CHAR. Euge, generosa pectora! verum valde sunt pauci, Mercuri.

MERC. Etiam hi sufficiunt. Sed jam descendamus.

22. CHAR. Unum est adhuc quod desiderem scire, Mercuri: id si mihi ostenderis, plene res mihi humanas demonstrandi beneficium absolveris; scilicet conditoria cadaverum, ubi ea sepeliunt, ut spectem.

MERC. Monumenta, Charon, tumulos et sepulcra vocant istiusmodi conditoria. Ceterum, qui ante urbes sunt, aggestæ terræ cumulos illos vides, cipposque et pyramidas? ista omnia loci sunt mortuis recipiendis servandisque corporibus.

CHAR. Quid igitur illi coronant lapides et perungunt unguento? quidam vero etiam rogo præ tumulis exstructo et scrobe quadam effossa comburunt sumtuosas istas cœnas, atque in foveas vinum mulsumque, quantum conjectare licet, invergunt?

MERC. Equidem, o portitor, quid ista faciant ad eos qui sunt in Orco, ignoro: hoc tamen illis esse persuasum scio, animas sursum emissas ab inferis cœnare, qua licet, circumvolitantes nidorem et fumum, atque haurire de scrobe mulsum.

CHAR. Illi ut adhuc bibant edantve, quorum cranîa sunt aridissima? ridiculus enimvero sim, hæc tibi si dicam, qui quotidie deducis eos. Scin' quid, si possint remeare, ubi semel terram subierunt? nimirum tibi plane risu digna acciderent, Mercuri, qui jam satis quod agas habes negotii, si te oporteret non deducere solum ad inferos, sed insuper eos iterum reducere potaturos. Vah dementia! inanissimi mortales, qui nesciatis quam longinquo finium intervallo discreta sint mortuorum viventiumque negotia, qualisque rerum sit nostrarum ratio; nec illud sciatis:

κάτθαν' ὁμῶς δ' τ' ἀτυμβος ἀνὴρ ὅς τ' ἔλλαχε τύμβου,
ἐν δὲ ἱγ' τιμῇ Ἴρος κρείων τ' Ἀγαμέμνων.
Θερσίτη δ' ἴσος Θέτιδος παῖς ἡϋκόμοιο.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκύων ἀμενηνὰ κάρηνα,
γυμνοὶ τε ξηροὶ τε κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

23. EPM. Ἡράκλεις, ὡς πολὺν τὸν Ὀμηρον
ἐπαντλεῖς. Ἄλλ' ἐπέπερ ἀνέμνησάς με, ἐθέλω σοι
δειῖναι τὸν τοῦ Ἀχιλλέως τάφον. Ὅρᾳς τὸν ἐπὶ τῇ θα-
λάττῃ; Σίγειον μὲν ἐκεῖνός ἐστι τὸ Τρωϊκόν· ἀντικρὺ
δὲ ὁ Αἴας τέθαπται ἐν τῷ Ῥοιτείῳ.

XAP. Οὐ μεγάλοι, ὦ Ἑρμῇ, οἱ τάφοι. Τὰς πό-
λεις δὲ τὰς ἐπισήμους δεῖξόν μοι ἤδη, ἃς κάτω ἀκούο-
μεν, τὴν Νίνον τὴν Σαρδαναπάλλου καὶ Βαβυλῶνα καὶ
Μυκήνας καὶ Κλεωνὰς καὶ τὴν Ἴλιον αὐτὴν· πολλοὺς
γοῦν μέμνημαι διαπορθμεύσας ἐκεῖθεν, ὡς δέκα ὄλων
ἐτῶν μὴ νεωλκῆσαι μηδὲ διαψῦξαι τὸ σκαφίδιον.

EPM. Ἡ Νίνος μὲν, ὦ πορθμεῦ, ἀπόλωλεν ἤδη
καὶ οὐδὲ ἶχνος ἔτι λοιπὸν αὐτῆς, οὐδ' ἂν εἴποις ὅπου
ποτ' ἦν· ἡ Βαβυλὼν δὲ σοι ἐκεῖνη ἐστὶν ἡ εὐπυργος, ἡ
τὸν μέγαν περίβολον, οὐ μετὰ πολὺ καὶ αὐτὴ ζητηθη-
σομένη ὥσπερ ἡ Νίνος· Μυκήνας δὲ καὶ Κλεωνὰς
αἰσχύνονται δεῖξαι σοι, καὶ μάλιστα τὸ Ἴλιον. Ἀπο-
πνίξεις γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι τὸν Ὀμηρον κατελθὼν ἐπὶ τῇ
μεγαληγορίᾳ τῶν ἐπῶν. Πλὴν ἀλλὰ πάλαι μὲν ἦσαν
εὐδαίμονες, νῦν δὲ τεθνᾶσι καὶ αὐταί· ἀποθνήσκουσι
γὰρ, ὦ πορθμεῦ, καὶ πόλεις ὥσπερ ἄνθρωποι, καὶ τὸ
παραδοξότατον, καὶ ποταμοὶ ὅλοι· Ἰνάχου γοῦν οὐδὲ
τάφρος ἔτι ἐν Ἀργεὶ καταλείπεται.

XAP. Παπαῖ τῶν ἐπαίνων, Ὀμηρε, καὶ τῶν ὀνο-
μάτων, Ἴλιος ἱρὴ καὶ εὐρυάγυια καὶ εὐκτίμεναι Κλεω-
ναί.

24. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων τίνες ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ πολε-
μοῦντες ἢ ὑπὲρ τίνος ἀλλήλους φονεύουσιν;

EPM. Ἀργεῖους ὄρᾳς, ὦ Χάρων, καὶ Λακεδαιμο-
νίους καὶ τὸν ἡμιθνήτα ἐκεῖνον στρατηγὸν Ὀθρυάδαν
τὸν ἐπιγράφοντα τὸ τρόπαιον τῷ αὐτοῦ αἵματι.

XAP. Ὑπὲρ τίνος δ' αὐτοῖς, ὦ Ἑρμῇ, ὁ πόλεμος;

EPM. Ὑπὲρ τοῦ πεδίου αὐτοῦ, ἐν ᾧ μάχονται.

XAP. Ὡς τῆς ἀνοίας, οἳ γε οὐκ ἴσασιν ὅτι, κἂν
δλην τὴν Πελοπόννησον ἕκαστος αὐτῶν κτήσωνται,
μόγισ ἂν ποδιαῖον λάβοιεν τόπον παρὰ τοῦ Αἰακοῦ· τὸ
δὲ πεδῖον τοῦτο ἄλλοτε ἄλλοι γεωργήσουσι πολλάκις ἐκ
βάθρων τὸ τρόπαιον ἀνασπάσαντες τῷ ἀρότρῳ.

EPM. Οὕτω μὲν ταῦτα ἔσται· ἡμεῖς δὲ καταβάν-
τες ἤδη καὶ κατὰ χώραν εὐθετήσαντες αὐθις τὰ ὄρη
ἀπαλλαττώμεθα, ἐγὼ μὲν καθ' ἃ ἐστάλην, σὺ δὲ ἐπὶ
τὸ πορθμεῖον· ἥξω δὲ σοι καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον νεκρο-
στολῶν.

XAP. Εὖ γε ἐποίησας, ὦ Ἑρμῇ· εὐεργέτης ἐς αἰ-
ἀναγεγράφῃ. Ὡνάμην δέ τι διὰ σέ τῆς ἀποδημίας. —
Οἷά ἐστι τὰ τῶν κακοδαιμόνων ἀνθρώπων πράγματα.
Χάρωνος δὲ οὐδεὶς λόγος.

Æque oblit nactus tumultum quique intumulus :
hinc simili est in honore Irusque et rex Agamemno,
et par Thersitæ pulchra Nereide natus.
Debilia umbrarum capita omnes sunt simul atque
per pratium asphodeli nudi siccique vagantur.

23. MERC. Hercules, quam large nobis Homeri versus
ingeris? Sed quandoquidem me commonefecisti, volo tibi
monstrare Achillis sepulcrum. Viden' mari prope adjacens?
Sigeum est illud Troicum; e regione autem situs est Ajax
in Rhæteo.

CHAR. Non magna sunt, Mercuri, monumenta. Nunc
urbes insignes monstra mihi, quas infra celebrari audimus,
Ninum illam Sardanapali, Babylonem, Mycenæ, Cleonæ,
ipsamque Ilion : multos equidem inde memini me trajecisse,
adeo ut decem integris annis nec subducere neque ventis
exponere licuerit scapham.

MERC. Ninus jam, portitor, interiit, neque ullum vesti-
gium amplius est ejus reliquum; sic ut dicere nequeas ubi
olim fuerit. Ecce tibi Babylonem turribus ornatam, quæ
magno mœnium ambitu est cincta : illa ipsa quoque non
diu post quæretur, haud secus ac Ninus. Mycenæ vero
Cleonæque pudet me monstrare tibi, ac præcipue Ilion :
offocabis enim, sat scio, Homerum ad Orcum reversus ob
magniloquentiam carminum. Attamen olim erant felices;
nunc vero hæc quoque totæ sunt mortuæ : moriuntur enim,
quemadmodum homines, sic et urbes; quodque maxime
mirabile, fluvii etiam integri : Inachi certe ne alveus quidem
Argis amplius superest.

CHAR. Papæ, quæ laudes, Homere! qui nominum
splendor! Ilios sacra latisque viis insignis; Cleonæ nitide
conditæ.

24. Sed, dum hæc loquimur, quinam isti sunt belligeran-
tes, aut cujus rei causa sese invicem obtruncant?

MERC. Argivos cernis, Charon, et Lacedæmonios, il-
lumque semianimem imperatorem Othryaden, qui inscribit
tropæum suo sanguine.

CHAR. Pro qua re, Mercuri, bellum inter eos est?

MERC. Pro illo ipso campo, in quo pugna conseritur.

CHAR. O insignem dementiam! scilicet ignorant se, li-
cet vel totam Peloponnesum eorum quisque possederit, vix
tamen unius pedis spatium ab Æaco accepturos esse : cam-
pum autem illum alii atque alii usque colent, ac sæpe fun-
ditus illud tropæum eruent aratro.

MERC. Hæc quidem ita sient : nos vero, ubi jam descen-
derimus, suisque montes sedibus reposuerimus, discedamus,
ego ad ea peragenda quorum gratia iter ingressus sum, tu
ad cymbulam tuam : neque diu erit quum adventabo tibi
mortuos deducens.

CHAR. Bene de me meritis es, Mercuri : in omne tempus
beneficii auctor penes me eris scriptus. Haud mediocris
autem per te fructus ex istac peregrinatione ad me redun-
davit. — Qualia sunt hominum infortunatorum negotia!
Charontis vero nulla habetur ratio.

XIII.

ΠΕΡΙ ΘΥΣΙΩΝ.

1. Ἄ μὲν ἐν ταῖς θυσίαις οἱ μάταιοι πράττουσι καὶ ταῖς ἐορταῖς καὶ προσόδοις τῶν θεῶν καὶ ἃ αἰτοῦσι καὶ ἃ εὐχονται καὶ ἃ γινώσκουσι περὶ αὐτῶν, οὐκ οἶδ' εἴ τις οὕτω κατηφής ἐστι καὶ λελυπημένος ὅστις οὐ γελάσεται τὴν ἀβελτερίαν ἐπιβλέψας τῶν δρωμένων· καὶ πολὺ γε, οἶμαι, πρότερον τοῦ γελᾶν πρὸς ἑαυτὸν ἐξετάσει πότερον εὐσεβεῖς αὐτοὺς χρῆ καλεῖν ἢ τοῦναντίον θεοῖς ἐχθροὺς καὶ κακοδαίμονας, οἳ γε οὕτω ταπεινὸν καὶ ἀγεννὲς τὸ θεῖον ὑπειλήφασιν ὥστε εἶναι ἀνθρώπων ἐνδεὲς καὶ κολακευόμενον ἥδεσθαι καὶ ἀγανακτεῖν ἀμελούμενον· τὰ γοῦν Αἰτωλικά· πάθη καὶ τὰς τῶν Καλυδωνίων συμφορὰς καὶ τοὺς τοσοῦτους φόνους καὶ τὴν Μελεάγρου διάλυσιν, πάντα ταῦτα ἔργα φασὶν εἶναι τῆς Ἀρτέμιδος μεμφιμοιρούσης, ὅτι μὴ παρλήφθη πρὸς τὴν θυσίαν ὑπὸ τοῦ Οἰνέως· οὕτως ἄρα βαθείως καθίκετο αὐτῆς ἢ τῶν ἱερείων διαμαρτία. Καί μοι δοκῶ δρᾶν αὐτὴν ἐν τῷ οὐρανῷ τότε μόνην τῶν ἄλλων θεῶν ἐς Οἰνέως πεπορευμένων, δεινὰ ποιοῦσαν καὶ σχετλιάζουσαν οἷας ἐορτῆς ἀπολειφθήσεται.

2. Τοὺς δ' αὖ Αἰθίοπας καὶ μακαρίους καὶ τρισευδαίμονας εἴποι τις ἂν, εἴ γε ἀπορνημονεύει τὴν χάριν αὐτοῖς ὁ Ζεὺς, ἣν [ἐν ἀρχῇ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως] πρὸς αὐτὸν ἐπεδείξαντο δώδεκα ἐξῆς ἡμέρας ἐστίασαντες, καὶ ταῦτα ἐπαγόμενον καὶ τοὺς ἄλλους θεούς. Οὕτως οὐδὲν, ὥς ἔοικεν, ἀμισθὶ ποιοῦσιν ὧν ποιοῦσιν, ἀλλὰ πωλοῦσι τοῖς ἀνθρώποις τὰγαθὰ, καὶ ἔνεστι πρίασθαι παρ' αὐτῶν τὸ μὲν ὑγιαίνειν, εἴ τύχοι, βοιδίου, τὸ δὲ πλουτεῖν βοῶν τεττάρων, τὸ δὲ βασιλεύειν ἑκατόμβης, τὸ δὲ σὼν ἐπανελθεῖν ἐξ Ἰλίου ἐς Πύλον ταύρων ἐννέα, καὶ τὸ ἐκ τῆς Αὐλίδος ἐς Ἴλιον διαπλεῦσαι παρθένου βασιλικῆς· ἢ μὲν γὰρ Ἑκάβη τὸ μὴ ἄλῶναι τὴν πόλιν τότε ἐπρίατο παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς βοῶν δώδεκα καὶ πέπλου. Εἰκάζειν δὲ χρῆ πολλὰ εἶναι καὶ ἀλεκτρούνης καὶ στεφάνου καὶ λιβανωτοῦ μόνου παρ' αὐτοῖς ὄνια.

3. Ταῦτα δὲ, οἶμαι, καὶ ὁ Χρύσης ἐπιστάμενος ἄτε ἱερεὺς καὶ γέρων καὶ τὰ θεῖα σοφός, ἐπειδὴ ἀπρακτος ἀπῆει παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὥς ἂν καὶ προδανείσας τῷ Ἀπόλλωνι τὴν χάριν δικαιολογεῖται καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἀμοιβὴν καὶ μόνον οὐκ ὀνειδίζει λέγων, ὦ βέλτιστε Ἀπόλλον, ἐγὼ μὲν σου τὸν νεὼν τέως ἀστεφάνωτον ὄντα πολλάκις ἐστεφάνωσα καὶ τοσαῦτά σοι μηρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν ἔκαυσα ἐπὶ τῶν βωμῶν, σὺ δὲ ἀμελεῖς μου τοιαῦτα πεπονθότος καὶ παρ' οὐδὲν τίθειςαι τὸν εὐεργέτην. Τοιγαροῦν οὕτω κατεδυσώπησεν αὐτὸν ἐκ τῶν λόγων, ὥστε ἀρπασάμενος τὰ τόξα καὶ ὑπὲρ τοῦ ναυστάθμου καθίσας ἑαυτὸν κατετόξευε τῷ λοιμῷ τοὺς Ἀχαιοὺς αὐταῖς ἡμιόνοις καὶ χυσίν.

4. Ἐπεὶ δ' ἅπαξ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐμνήσθη, βούλομαι καὶ τὰ ἄλλα εἰπεῖν, ἃ περὶ αὐτοῦ οἱ σοφοὶ τῶν ἀν-

XIII.

DE SACRIFICIIS.

1. In sacrificiis quæ perpetrant inepti homines, in diebus festis, in salutationibus deorum; quæ porro petunt, quæ optant, quæ de illis sentiunt; nescio an ita demissus quisquam aut tristis sit, quin rideat, eorum quæ fiunt stoliditatem inspiciens. Verum multo, opinor, antequam rideat, cum animo suo exquiret, piosne prædicare illos fas sit, an contra ea hostes deorum et scelestos; qui quidem ita humilem illiberalemque esse divinam naturam opinentur, ut hominibus indigeat, ut gaudeat adulantibus, negligi se indignetur. Etenim Ætolicos illos casus, et calamitates Calydoniorum, et tot cædes, et illam Meleagri tabem, universa hæc opera aiunt esse Dianæ ægre ferentis ad sacrificium se non adhibitam ab Æneō: tam profunde in animum illius descendit, quod sacrificialibus epulis excidit! Ac videor mihi illam videre in cælo solam tunc relictam, reliquis diis ad Æneum profectis, afflictantem se, et conquirentem quali sacro sibi sit carendum.

2. Ab altera parte Æthiopes beatos ac ter felices aliquis dixerit, si gratiam iis habeat Jupiter, quam [in ipso Homeri poeseos principio] ab illo inierunt, duodecim deinceps dierum epulis illum excipientes, idque quum reliquos etiam deos tanquam umbras secum adduceret. Adeo eorum quæ faciunt, absque mercede, ut videtur, faciunt nihil, sed vendunt bona hominibus, estque ut emat ab illis hic quidem valetudinem forte bucula, divitias alius bobus quatuor; alius regnum hecatomba; alius ut salvus ab Illo Pylum redeat, tauris novem; uti vero Aulide Ilion liceat trajicere, virgine regia. Nam Hecuba quidem, ne tum urbs caperetur, bobus duodecim atque peplo a Minerva redimebat. Conjicere autem fas est, multa etiam gallo, aut corona, aut solo thure adeo apud ipsos esse venalia.

3. Horum puto, etiam Chryses gnarus, qui sacerdos esset, et senex et divinarum rerum consultus, quum infectis rebus rediret ab Agamemnone, expostulat cum Apolline, tanquam apud quem in fœnore collocasset gratiam, et vicem reposcit, et tantum non conviciatur, dicens: Equidem, optime Apollo, ædem tuam, coronarum honore ad eum diem carentem, sæpe coronavi, totque tibi taurorum caprarumque femora in altaribus tuis adolevi: tu vero me talia negligis passum, nulloque numero habes optime de te meritum. Itaque tantum oratione illa pudorem ei objecit, ut sagittis correptis insessoque editiore prope navium stationem loco, pestilentiae telis Achivos ipsis cum mulis canibusque configeret.

4. Quum vero semel in Apollinis incidi mentionem, volo etiam reliqua dicere, quæ docti de illo homines commemo-

θρώπων λέγουσιν, οὐχ ὅσα περὶ τοὺς ἔρωτας ἐδυστύχη-
σεν οὐδὲ τοῦ Ἰακίνθου τὸν φόνον οὐδὲ τῆς Δάφνης
τὴν ὑπεροψίαν, ἀλλ' ὅτι καὶ καταγνωσθεὶς ἐπὶ τῷ τῶν
Κυκλώπων θανάτῳ κἄξοστραχισθεὶς διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ κατεπέμφθη ἐς τὴν γῆν ἀνθρωπίνῃ χρησόμε-
νος τῇ τύχῃ· ὅτε δὴ καὶ ἐθήτευσεν ἐν Θετταλίᾳ παρ'
Ἀδμήτῳ καὶ ἐν Φρυγίᾳ παρὰ Λαομέδοντι, παρὰ τούτῳ
μὲν γε οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος ἀμφοτέρω
πλινθεύοντες ὑπ' ἀπορίας καὶ ἐργαζόμενοι τὸ τεῖχος,
καὶ οὐδὲ ἐντελῇ τὸν μισθὸν ἐκομίσαντο παρὰ τοῦ Φρυ-
γός, ἀλλὰ προσώφειλεν αὐτοῖς πλεόν ἢ τριάκοντα,
φασί, δραχμὰς Τρωϊκάς.

5. Ἡ γὰρ οὐ ταῦτα σεμνολογοῦσιν οἱ ποιηταὶ περὶ
τῶν θεῶν καὶ πολὺ τούτων ἱερώτερα περὶ τε Ἡφαίστου
καὶ Προμηθέως καὶ Κρόνου καὶ Ῥέας καὶ σχεδὸν
ὅλης τῆς τοῦ Διὸς οἰκίας; καὶ ταῦτα παρακαλέσαντες
τὰς Μούσας συνῶδους ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπῶν, ὑφ' ὧν δὴ
ἐνθεοὶ γενομένοι ὡς τὸ εἶκος ἄδουσιν, ὡς δὲ μὲν Κρόνος
ἐπειδὴ τάχιστα ἐξέτεμε τὸν πατέρα τὸν Οὐρανὸν, ἐβα-
σίλευε τε ἐν αὐτῷ καὶ τὰ τέκνα κατήσθιεν ὥσπερ ὁ
Ἀργεῖος Θυέστης· ὕστερον δὲ ὁ Ζεὺς κλαπείας ὑπὸ τῆς
Ῥέας ὑποβαλλομένης τὸν λίθον ἐς τὴν Κρήτην ἐκτεθείς
ὑπ' αἰγὸς ἀνεντράφη καθάπερ ὁ Τήλεφος ὑπ' ἐλάφου
καὶ ὁ Πέρσης Κῦρος ὁ πρότερον ὑπὸ τῆς κυνὸς, εἴτ'
ἐξελάσας τὸν πατέρα καὶ ἐς τὸ δεσμωτήριον καταβαλὼν
ἔσχε τὴν ἀρχὴν αὐτός· ἔγνημε δὲ πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας,
ὕστατ' ἂν τὴν Ἡρὰν τὴν ἀδελφὴν κατὰ τοὺς Περσῶν
τοῦτο καὶ Ἀσσυρίων νόμους· ἐρωτικὸς δὲ ὢν καὶ ἐς τὰ
ἀφροδίσια κεχυμένος ῥαδίως ἐνέπλησε παίδων τὸν οὐ-
ρανὸν, τοὺς μὲν ἐξ ὁμοτίμων ποιησάμενος, ἐνίους δὲ
καὶ νόθους ἐκ τοῦ θνητοῦ καὶ ἐπιγείου γένους, ἄρτι μὲν
ὁ γεννάδας γιγνόμενος χρυσίον, ἄρτι δὲ ταῦρος ἢ κύ-
κνος ἢ ἀετὸς, καὶ ὅλως ποικιλώτερος αὐτοῦ Πρωτέως·
μόνην δὲ τὴν Ἀθηνᾶν ἔφυσεν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς
ὑπ' αὐτὸν ἀτεχνῶς τὸν ἐγκέφαλον συλλαβὼν· τὸν μὲν
γὰρ Διόνυσον ἡμιτελῆ, φασίν, ἐκ τῆς μητρὸς ἔτι καομέ-
νης ἀρπάσας ἐν τῷ μηρῷ φέρων κατώρυξε κἄτα ἐξέ-
τεμε τῆς ὠδίνος ἐνστάσης.

6. Ὅμοια δὲ τούτοις καὶ περὶ τῆς Ἡρας ἄδουσιν,
ἄνευ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα ὁμιλίας ὑπηνέμιον αὐτὴν
παῖδα γεννῆσαι τὸν Ἡφαίστον, οὐ μάλα εὐτυχῇ τοῦ-
τον, ἀλλὰ βάνουσον καὶ χαλκέα καὶ πυρίτην ἐν καπνῷ
τὸ πᾶν βιοῦντα καὶ σπινθήρων ἀνάπλεων οἷα δὴ καμι-
νευτὴν καὶ οὐδὲ ἄρτιον τῷ πόδε· χωλευθῆναι γὰρ αὐτὸν
ἀπὸ τοῦ πτώματος, ὁπότε ἐρρίφη ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐξ οὐ-
ρανοῦ, καὶ εἴ γε μὴ οἱ Λήμνιοι καλῶς ποιοῦντες ἔτι
φερόμενον αὐτὸν ὑπεδέξαντο, κἂν ἐτεθνήκει ἂν ἡμῖν ὁ
Ἡφαίστος ὥσπερ ὁ Ἀστυάναξ ἀπὸ τοῦ πύργου κατα-
πεσὼν. Καίτοι τὰ μὲν Ἡφαίστου μέτρα· τὸν δὲ
Προμηθέα τίς οὐκ οἶδεν οἷα ἔπαθε, διότι καθ' ὑπερβο-
λὴν φιλόανθρωπος ἦν; καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτον ἐς τὴν
Σκυθίαν ἀγαγὼν ὁ Ζεὺς ἀνεσταύρωσεν ἐπὶ τοῦ Καυ-
κάσου καὶ τὸν ἀετὸν αὐτῷ παρακαταστήσας τὸ ἥπαρ
δοσημέραι κολάφοντα.

rant, non quam invenustus amator fuerit, nec Hyacinthi
cædem, neque ut Daphne aspernata sit illum; sed quod et
iudicio damnatus ob Cyclopes interfectos et testarum suf-
fragio de cælo in terram sit eiectionus, humana conditione atque
sorte usus: illo igitur tempore etiam servili ministerio,
in Thessalia apud Admetum, et apud Laomedontem in
Phrygia, functus est; apud hunc quidem non ipse solus,
sed cum Neptuno, lateribus ducendis ambo et muro struen-
do operam locantes ob inopiam, ne integram quidem a
Phryge mercedem tulerunt, sed debuit hic de ea illis, aiunt,
amplius triginta drachmas Troicas.

5. Numquid enim non talia magnifice narrant de diis
poetæ, et multum hisce diviniore, de Vulcano, et Prome-
theo, et Saturno et Rhea, totaque pæne Jovis familia? et
hæc faciunt invocatis in principio versuum Musis cantus
adjutricibus, quarum afflatu deo, ut consentaneum est,
pleni canunt, ut Saturnus exsecto statim Cælo patre in illo
imperaverit, suosque natos devoravit, ut Argivus Thyestes;
ut deinde Jupiter, furto subjicientis lapidem Rheæ, in Creta
expositus et a capra nutritus sit, quemadmodum Telephus
a cerva et a cane Persa Cyrus superior; ut deinde expulso
patre et in carcerem coniecto, imperium ipse tenuerit; ut
uxores duxerit ille quidem complures alias, ultimam vero
Junonem germanam suam, ex Persarum hoc quidem Assy-
riorumque legibus: amator vero maximus quum esset et
effusus solutusque in venerem, facile cælum liberis ut com-
pleverit; quorum alios ex suæ dignitatis matribus, alios vero
etiam nothos ex mortali ac terrestri genere creaverit, quum
nunc aurum generosus ille, nunc taurus, aut olor, aut
aquila fieret, denique ipso Proteo mutabilior; solam autem
ex suo ipse capite Minervam ut genuerit, intra ipsum plane
cerebrum conceptam: Bacchum enim, semiformem, aiunt,
ex matre cum maxime flagrante ereptum, in suo ipse femore
ocius defodit, ac deinde instante partus dolore exsecuit.

6. Similia vero hisce etiam de Junone canunt, sine viri
consuetudine eam peperisse filium Vulcanum, quasi aura
conceptum, non nimis illum beatum, sed sordidum opificem,
fabrum ærarium, igne adustum, in fumo viventem semper,
favilla oppletum, ut qui camino astet tota vita; et ne recte
quidem pedibus valentem: claudum nempe redditum ex
casu, quum de cælo projectus a Jove esset; et nisi (bonum
factum!) Lemnii, quum ita præceps ferretur, illum excepis-
sissent, perierat adeo nobis Vulcanus, ut ille præcipitatus
de turri Astyanax. Quanquam Vulcani ista tolerabilia:
Prometheo vero quis ignorat quæ acciderint ea causa, quod
supra modum homines amaret? abductum enim hunc in
Scythiam Jupiter Caucasio monti tanquam cruci affixit,
aquila etiam apposita, quæ jecur viri quotidie rostro tun-
deret.

7. Οὗτος μὲν οὖν ἐξετέλεσε τὴν καταδίκην. Ἡ ῥέα δὲ — χρὴ γὰρ ἴσως καὶ ταῦτα εἰπεῖν — πῶς οὐκ ἀσχημονεῖ καὶ δεινὰ ποιεῖ, γραῦς μὲν ἤδη καὶ ἐξωρος οὕσα καὶ τοσούτων μήτηρ θεῶν, παιδεραστοῦσα δ' ἔτι καὶ ζηλοτυποῦσα καὶ τὸν Ἄττιν ἐπὶ τῶν λεόντων περιφέρουσα, καὶ ταῦτα χρήσιμον μηκέτι εἶναι δυνάμενον; ὥστε πῶς ἂν ἔτι μέμφοιτό τις ἢ τῇ Ἀφροδίτῃ, ὅτι μοιχεύεται, ἢ τῇ Σελήνῃ πρὸς τὸν Ἐνδυμίωνα κατιούση πολλάκις ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ;

8. Φέρε δὲ ἤδη τούτων ἀφήμενοι τῶν λόγων ἐς αὐτὸν ἀνέλθωμεν τὸν οὐρανὸν ποιητικῶς ἀναπτάμενοι κατὰ τὴν αὐτὴν Ὀμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ ὁδὸν καὶ θεασώμεθα ὅπως ἕκαστον διακεκόσμηται τῶν ἄνω καὶ ὅτι μὲν χαλκοῦς ἐστὶ τὰ ἔξω, καὶ πρὸ ἡμῶν τοῦ Ὀμήρου λέγοντος ἠκούσαμεν· ὑπερβάντι δὲ καὶ ἀνακύψαντι μικρὸν ἐς τὸ ἄνω καὶ ἀτεχνῶς ἐπὶ τοῦ νότου γενομένη φῶς τε λαμπρότερον φαίνεται καὶ ἥλιος καθαρώτερος καὶ ἄστρα διαυγέστερα καὶ τὸ πᾶν ἡμέρα καὶ χρυσοῦν τὸ δάπεδον· ἐσιόντων δὲ πρῶτα μὲν οἰκοῦσιν αἱ Ὠραι· πυλωροῦσι γάρ· ἔπειτα δ' ἡ Ἴρις καὶ ὁ Ἑρμῆς ὄντες ὑπηρέται καὶ ἀγγελιαφόροι τοῦ Διός· ἐξῆς δὲ τοῦ Ἡφαίστου τὸ χαλκεῖον ἀνάμεστον ἀπάσης τέχνης, μετὰ δὲ αἱ τῶν θεῶν οἰκίαι καὶ τοῦ Διὸς τὰ βασίλεια, ταῦτα πάντα περικαλλῇ τοῦ Ἡφαίστου κατασκευάσαντος.

9. « Οἱ δὲ θεοὶ παρ' Ζηνὶ καθήμενοι » — πρέπει γάρ, οἶμαι, ἄνω ὄντα μεγαληγορεῖν — ἀποσκοποῦσιν ἐς τὴν γῆν καὶ πάντῃ περιβλέπουσιν ἐπικύπτοντες, εἴ ποθεν ὄψονται πῦρ ἀναπτόμενον ἢ ἀναφερομένην « κνίσαν ἑλισσομένην περὶ καπνῷ. » Κἂν μὲν οὐχί τις, εὐωχοῦνται πάντες ἐπικεχηνότες τῷ καπνῷ καὶ τὸ αἶμα πίνοντες τοῖς βωμοῖς προσχεόμενον ὥσπερ αἱ μυῖαι· ἦν δὲ οἰκόσιτοι ὄσι, νέκταρ καὶ ἀμβροσία τὸ δεῖπνον. Πάλαι μὲν οὖν καὶ ἄνθρωποι συνειστιῶντο καὶ συνέπινον αὐτοῖς, ὁ Ἰξίων καὶ ὁ Τάνταλος· ἐπεὶ δὲ ἦσαν ὕβρισται καὶ λάλοι, ἐκεῖνοι μὲν ἔτι καὶ νῦν κολάζονται, ἄβρατος δὲ τῷ θνητῷ γένει καὶ ἀπόρρητος ὁ οὐρανός.

10. Τοιοῦτος ὁ βίος τῶν θεῶν. Τοιγαροῦν καὶ οἱ ἄνθρωποι συνῶδὰ τούτοις καὶ ἀκόλουθα περὶ τὰς ὀρησκείας ἐπιτηδεύουσι· καὶ πρῶτον μὲν ὕλας ἀπετέμοντο καὶ ὄρη ἀνέθεσαν καὶ ὄρνεα καθιέρωσαν καὶ φυτὰ ἐπεφήμισαν ἕκαστῳ θεῷ· μετὰ δὲ νειμάμενοι κατὰ ἔθνη σέβουσι καὶ πολίτας αὐτῶν ἀποφαίνουσιν, ὁ μὲν Δελφὸς τὸν Ἀπόλλω καὶ ὁ Δῆλιος, ὁ δ' Ἀθηναῖος τὴν Ἀθηνᾶν — μαρτυρεῖται γοῦν τὴν οἰκειότητα τῷ ὀνόματι — καὶ τὴν Ἥραν ὁ Ἀργεῖος καὶ ὁ Μυγδόσιος τὴν Ῥέαν καὶ τὴν Ἀφροδίτην ὁ Πάφιος, οἱ δ' αὖ Κρήτες οὐ γενέσθαι παρ' αὐτοῖς οὐδὲ τραφῆναι μόνον τὸν Δία λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τάφον αὐτοῦ δεικνύουσι· καὶ ἡμεῖς ἄρα τοσοῦτον ἡπατήμεθα χρόνον οἰόμενοι τὸν Δία βροντᾶν τε καὶ ὕειν καὶ τᾶλλα πάντα ἐπιτελεῖν, ὁ δὲ ἐλελήθει πάλαι τεθνεὺς παρὰ Κρησὶ τεθαμμένος.

11. Ἐπειτα δὲ ναοὺς ἐγείραντες, ἴν' αὐτοῖς μὴ δοιοι μὴδὲ ἀνέστιοι ὀῆθεν ὦσιν, εἰκόνας αὐτοῖς ἀπεικάζ-

7. Hic igitur pœnas persolvit. Rheam vero (fortasse enim ista quoque dicenda sunt) quis neget indecore se gerere et indigna facere, quæ, anus licet et efflœta et tot deorum mater, puerorum adhuc amoribus ac zelotypia ardeat, atque Atlin suum juncta leonibus rheda tollat, eumque talem qui jam nec utilis illi esse possit? Quæ quum ita sint, quis jam Veneri succenseat ob adulteria, aut Lunæ de media sæpe via ad suum descendenti Endymionem?

8. Age vero jam his relictis sermonibus in ipsum ascendamus cœlum, poetarum licentia eadem qua Homerus Hesiodusque via evecti, videamusque quomodo cœlestium unumquodque ornatum instructumque sit. Atque æneum quidem esse cœlum exterius, jam ante nos Homerum narrantem audivimus: si quis autem transgressus paulum etiam interiora sublato capite introspexerit, atque adeo in dorsum et terga convexa evaserit, illi vero et lux candidior fulget, et sol purior, et illustriora sidera, ac dies ubique et solum aureum. Ad primum ingressum Horæ habitant, janitrices nempe; tum Iris et Mercurius, ministri siquidem Jovis ac nuntii: deinde æraria Vulcani officina omni artis instrumento plena; tum deorum domus, et ipsa Jovis regia: hæc omnia pulcherrima undique a Vulcano fabricata.

9. « Consedere dei » (decet enim puto superna illa ingressum magnifice etiam loqui) circa Jovem et in terram despicunt, ubique oculos cernui circumferentes, si qua videant ignem accensum, aut surgentia « nidore volumina fumi » Et si quis sacrificat, epulantur omnes inhiantes fumo, et sanguinem altaribus affusum, muscarum instar, haurientes; domi vero si cœnant, nectar et ambrosia illorum sunt epulæ. Olim quidem homines etiam ad convivium et comessationem illorum adhibebantur, Ixion puta et Tantalus: quum vero tentatores dearum essent et loquaces, ipsi quidem pœnas ad hunc diem luunt, ceterum inaccessum est ab illo tempore mortalium generi cœlum atque interdictum.

10. Talis deorum vita est. Homines igitur consonantia his et consequentia circa religiones instituerunt. Primum nemora sacrarunt, et montes dedicarunt, et sacras esse jusserunt aves, et suas unicuique plantas deo assignarunt; deinde in gentes descriptos colunt, suosque cives declarant; Delphus quidem Deliusque Apollinem; Minervam vero Atheniensis (testatur enim ipso suo nomine Græco illam conjunctionem); Junonem porro Argivus, et Mygdonius Rheam, et Venerem Paphius: rursum Cretenses non natum modo apud se, neque nutritum modo Jovem prædicant, sed sepulcrum quoque illius ostendunt. Nos igitur longo adeo tempore falsi sumus, qui putaverimus Jovem tonare et pluere et reliqua omnia perficere: at fugit nos, olim eum esse mortuum, qui apud Cretenses sepultus sit.

11. Deinde templis excitatis, ne sine domo videlicet et sine foco sibi sint dii, signa illis assimilant, aut Praxitele

ζουσι παρακαλέσαντες ἢ Πραξιτέλην ἢ Πολύκλειτον ἢ Φειδίαν, οἱ δ' οὐκ οἶδ' ὅπου ἰδόντες ἀναπλάττουσι γε-
νειήτην μὲν τὸν Δία, παῖδα δ' ἐς αἰὲν τὸν Ἀπόλλωνα
καὶ τὸν Ἑρμῆν ὑπηνήτην καὶ τὸν Ποσειδῶνα κυανο-
χαίτην καὶ γλαυκῶπιν τὴν Ἀθηνᾶν. Ὅμως δ' οὖν οἱ
παριόντες ἐς τὸν νεὼν οὔτε τὸν ἐξ Ἰνδῶν ἐλέφαντα ἔτι
οἶονται ὄρᾶν οὔτε τὸ ἐκ τῆς Θράκης μεταλλευθὲν χρυ-
σίον, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Κρόνου καὶ Ῥέας ἐς τὴν γῆν ὑπὸ
Φειδίου μετωκισμένον καὶ τὴν Πισαίων ἐρημίαν ἐπι-
σκοπεῖν κεκελευσμένον, ἀγαπῶντα εἰ διὰ πέντε ὅλων
ἐτῶν θύσει τις αὐτῷ πάρεργον Ὀλυμπίων.

12. Θέμενοι δὲ βωμοὺς καὶ προρρήσεις καὶ περιρ-
ραντήρια προσάγουσι τὰς θυσίας, βῶν μὲν ἀροτῆρα ὁ
γεωργὸς, ἄρνα δὲ ὁ ποιμὴν καὶ αἶγα ὁ αἰπόλος, ὁ δὲ
τις λιθανωτὸν ἢ πόπανον, ὁ δὲ πένης ἰάσατο τὸν θεὸν
φιλήσας μόνον τὴν αὐτοῦ δεξιάν. Ἄλλ' οἳ γε θύοντες
— ἐπ' ἐκείνους γὰρ ἐπάνειμι — στεφανώσαντες τὸ ζῶον
καὶ πολὺ γε πρότερον ἐξετάσαντες εἰ ἐντελὲς εἴη, ἵνα
μηδὲ τῶν ἀχρήστων τι κατασφάττωσι, προσάγουσι τῷ
βωμῷ καὶ φονεύουσιν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ θεοῦ γοερὸν τι
μυκώμενον καὶ ὡς τὸ εἰκὸς εὐφημοῦν καὶ ἡμίφωνον ἤδη
τῇ θυσίᾳ ἐπαυλοῦν. Τίς οὐκ ἂν εἰκάσειεν ἡδεσθαι
ταῦτα ὀρῶντας τοὺς θεούς;

13. Καὶ τὸ μὲν πρόγραμμα φησι μὴ παριέναι ἐς τὸ
εἶσω τῶν περιρραντηρίων ὅστις μὴ καθαρὸς ἐστὶ τὰς χει-
ρας· ὁ δὲ ἱερεὺς αὐτὸς ἕστηκεν ἡμαγμένος καὶ ὥσπερ ὁ
Κύκλωψ ἐκείνος ἀνατέμνων καὶ τὰ ἔγκατα ἐξαίρων καὶ
καρδιουλκῶν καὶ τὸ αἷμα τῷ βωμῷ περιχέων καὶ τί γὰρ
οὐκ εὐσεβὲς ἐπιτελῶν; ἐπὶ πᾶσι δὲ πῦρ ἀνακαύσας ἐπέ-
θηκε φέρων αὐτῇ δορᾷ τὴν αἶγα καὶ αὐτοῖς ἐρίοις τὸ
πρόβατον· ἡ δὲ κνῖσα θεσπέσιος καὶ ἱεροπρεπὴς χωρεῖ
ἄνω καὶ ἐς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἡρέμα διασκίδνεται. Ὁ
μὲν γε Σκύθης πάσας τὰς θυσίας ἀφείλκε καὶ ἡγησάμενος
ταπεινὰς αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους τῇ Ἀρτέμιδι παρί-
στησι καὶ οὕτω ποιῶν ἀρέσκει τὴν θεόν.

14. Ταῦτα μὲν δὴ ἴσως μέτρια καὶ τὰ ὑπ' Ἀσσυρίων
γιγνόμενα καὶ ὑπὸ Φρυγῶν καὶ Λυδῶν, ἣν δ' ἐς τὴν
Αἴγυπτον ἔλθης, τότε δὴ τότε ὄψει πολλὰ τὰ σεμνὰ καὶ
ὡς ἀληθῶς ἄξια τοῦ οὐρανοῦ, κριοπρόσωπον μὲν τὸν
Δία, κυνοπρόσωπον δὲ τὸν βέλτιστον Ἑρμῆν καὶ τὸν
Πᾶνα ὅλον τράγον καὶ ἰδὶν τινα καὶ χροκόδειλον ἕτερον
καὶ πίθηκον.

Εἰ δ' ἐθέλεις καὶ ταῦτα δαήμεναι, ὅρρ' εὖ εἰδῆς,

ἀκούσῃ πολλῶν σοφιστῶν καὶ γραμματέων καὶ προφη-
τῶν ἐξυρημένων διηγουμένων — πρότερον δὲ φησιν ὁ
λόγος, « θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι » — ὡς ἄρα ὑπὸ
τῶν πολεμίων καὶ τῶν γιγάντων τὴν ἐπανάστασιν οἱ
θεοὶ φοβηθέντες ἦκον ἐς τὴν Αἴγυπτον ὡς δὴ ἐνταῦθα
λησόμενοι τοὺς πολεμίους· εἴθ' ὁ μὲν αὐτῶν ὑπέδου τρά-
γον, ὁ δὲ κρινὸν ὑπὸ τοῦ δέους, ὁ δὲ θηρίον ἢ ὄρνεον, διὸ
δὴ εἰσέτι καὶ νῦν φυλάττεσθαι τὰς τότε μορφὰς τοῖς
θεοῖς· ταῦτα γὰρ ἀμέλει ἐν τοῖς ἀδύτοις ἀπόκειται γρα-
φέντα πλεῖον ἢ πρὶ ἐτῶν μυρίων.

advocato aut Polycleto, aut Phidia : atque hi nescio ubi
viderint deos; fingunt certe barbatum Jovem, perpetuo
adolentem Apollinem, Mercurium primæ lanuginis juve-
nem, cæruleo capillo Neptunum, et glaucis Minervam oculis.
Tamen qui intrant ædem, non jam Indicum sibi ebur viden-
tur videre, aut quæsitum ex Thraciæ metallis aurum; sed
ipsum Saturni ac Rheæ filium, in terram traductum collo-
catumque a Phidia, et Pisæorum desertis præsidere jussum,
ac satis habere si ipsis quinque interjectis annis per Olym-
piorum occasionem obiter aliquis ei sacrificet.

12. Positis vero altaribus et edictis et vasis lustralibus,
hostias admovent, aratorem bovem agricola, opilio ovem,
capram caprarius, alius quidam thus aut libum; pauper au-
tem placavit deum adorata solum dextra. Ipsi vero sacri-
ficantes (ad hos enim redeo) vittatum animal, quod quidem
diu ante probarunt si sit integrum, ne quod impurum aut
parum idoneum mactent, admovent altari, et in oculis dei
mactant lugubre quiddam sonans, quæ bona illius verba
interpretari licet, et tibiæ instar dimidiata jam voce sa-
crificio accinens. Quis non putet delectari, hæc quum vi-
dent, deos?

13. Et edicti quidem tabula denunciat, ne ingredi audeat
intra vasa lustralia, si quis manus puras non habeat: ce-
terum sacerdos ipse stat cruentatus, et ut Cyclops ille secans
et exta eximens et cor protrahens, et sanguinem affundens
altari, et nihil non pium perficiens: denique vero igni ac-
censo imponit ipsa cum pelle capram, et ovem cum sua
sibi lana: tum nidior ille sanctus ac deo dignus alta petit
et in ipsum cælum paullatim diffunditur. At Scythia reli-
ctis hostiis omnibus, quas humiles putat, ipsos homines
ad aram Dianæ sistit, eoque facto deam placat.

14. At ista forte mediocria, non minus his quæ apud Assy-
rios fiunt et Phrygas Lydosque: in Ægyptum vero si ve-
neris, tum sane, tum videbis magnifica multa et vere digna
cælo: arietina facie Jovem, canina præclarum illum Mercu-
rium, et Pana caprum usquequaque: et aliquem eorum ibi
videbis, crocodilum alium, et simiam.

Hæc si nosse velis, ut sint tibi cognita plane,

audies sophistas multos et scribas, et raso capite prophetas,
qui tibi enarrent, edicto prius, « Aures cohibete profani! »
qui tibi enarrent, inquam, ut ab hostibus et gigantibus se-
ditionem metuentes dii in Ægyptum venerint, ubi latere se
sperarent ab hostibus; deinde unus illorum caprum subierit,
arietem præ metu alius, bestiam quamcumque alius, aut
avem: hancque ob causam illas formas hodie quoque servari
diis. Hæc nimirum in penetralibus templorum reposita
servantur, scripta ante decies mille amplius annos.

15. Αἱ δὲ θυσίαι καὶ παρ' ἐκείνοις αἱ αὐταί, πλὴν ὅτι πενθοῦσι τὸ ἱερεῖον καὶ κόπτονται περιστάντες ἤδη πεφονευμένον, οἱ δὲ καὶ θάπτουσι μόνον ἀποσφάζαντες. Ὁ μὲν γὰρ Ἄπις, ὁ μέγιστος αὐτοῖς θεός, ἐὰν ἀποθάνῃ, τίς οὕτω περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν κόμην ὅστις οὐκ ἀπεξύρῃσεν καὶ ὑψηλὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ πένθος ἐπέδειξατο, κὰν τὸν Νίσου ἔχῃ πλόκαμον τὸν πορφυροῦν; Ἔστι δὲ ὁ Ἄπις ἐξ ἀγέλης θεὸς ἐπὶ τῷ πρυτέρῳ χειροτονούμενος, ὥς πολὺ καλλίων καὶ σεμνότερος τῶν ἰδιωτῶν βοῶν. Ταῦτα οὕτω γιγνόμενα καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν πιστευόμενα δεῖσθαι μοι δοκεῖ τοῦ μὲν ἐπιτιμήσοντος οὐδενός, Ἡρακλείτου δὲ τινος ἢ Δημοκρίτου, τοῦ μὲν γελάσομένου τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν, τοῦ δὲ τὴν ἄνοιαν ὀδυρουμένου.

XIV.

ΒΙΩΝ ΠΡΑΣΙΣ.

1. ΖΕΥΣ. Σὺ μὲν διατίθει τὰ βάρη καὶ παρασκεύαζε τὸν τόπον τοῖς ἀφικνουμένοις, σὺ δὲ στήσον ἐξῆς παραγαγὼν τοὺς βίους, ἀλλὰ κοσμήσας πρότερον, ὥς εὐπρόσωποι φανοῦνται καὶ ὅτι πλείστους ἐπάξονται· σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, κήρυττε καὶ ξυγκάλει ἀγαθῇ τύχῃ τοὺς ὠνητάς ἤδη παρεῖναι πρὸς τὸ πωλητήριον. Ἀποκηρύξομεν δὲ βίους φιλοσόφους παντὸς εἶδους καὶ προαιρέσεων ποικίλων. Εἰ δὲ τις οὐκ ἔχοι τὸ παραυτίκα τὰργύριον καταβαλέσθαι, ἐς νέωτα ἐκτίσει καταστήσας ἐγγυητήν.

ΕΡΜ. Πολλοὶ συνίασιν· ὥστε χρὴ μὴ διατρίβειν μηδὲ κατέχειν αὐτούς.

ΖΕΥΣ. Πωλῶμεν οὖν.

2. ΕΡΜ. Τίνα θέλεις πρῶτον παραγάγωμεν;

ΖΕΥΣ. Τοῦτον τὸν κομήτην, τὸν Ἰωνικόν, ἐπεὶ καὶ σεμνός τις εἶναι φαίνεται.

ΕΡΜ. Οὗτος ὁ Πυθαγορικὸς κατὰ βῆθι καὶ παρέχεσθαι τὸν ἀναθεωρεῖν τοῖς συνειλεγμένοις.

ΖΕΥΣ. Κήρυττε δὴ.

ΕΡΜ. Τὸν ἀριστον βίον πωλῶ, τὸν σεμνότατον, τίς ὠνήσεται; τίς ὑπὲρ ἀνθρώπον εἶναι βούλεται; τίς εἰδέναι τὴν τοῦ παντὸς ἁρμονίαν καὶ ἀναβιῶναι πάλιν;

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ. Τὸ μὲν εἶδος οὐκ ἀγεννές. Τί δὲ μάλιστα οἶδεν;

ΕΡΜ. Ἀριθμητικὴν, ἀστρονομίαν, τερατείαν, γεωμετρίαν, μουσικὴν, γοητείαν. Μάντιν ἄχρον βλέπεις.

ΑΓΟ. Ἐξεστὶν αὐτὸν ἀνακρίνειν;

ΕΡΜ. Ἀνάκρινε ἀγαθῇ τύχῃ.

3. ΑΓΟ. Ποδαπὸς εἶσὺ;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ. Σάμιος.

ΑΓΟ. Ποῦ δὲ ἐπαιδεύθης;

ΠΥΘ. Ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τοῖς ἐκεῖ σοφοῖσι.

ΑΓΟ. Φέρε δὲ, ἦν πρῶταί σε, τί με διδάξεις;

ΠΥΘ. Διδάξομαι μὲν οὐδὲν, ἀναμνήσω δέ.

ΑΓΟ. Πῶς ἀναμνήσεις;

15. Ceterum sacrificia etiam apud illos eadem, nisi quod lugent hostiam et plangunt circumstantes modo mactatam; alii vero eam sepeliunt, contenti jugulasse. Maximus quidem illorum deus Apis si moritur, quis tanti facit comam, quin tondeat, et altum in capite luctum præ se ferat, si vel purpureum Nisi cirrum habeat? Est porro Apis de grege deus, priori illi suffectus, honestior longe ceteris de plebe bobus et augustior. Hæc quæ ita fiunt et a vulgo creduntur, reprehensore opus habere mihi non videntur, sed vel Heraclito quodam vel Democrito, quorum alter ignorantiam illorum rideat, amentiam alter deploret.

XIV.

VITARUM AUCTIO.

1. JUP. Tu scamna dispone, et locum para advenientibus: tu colloca productas ordine vitas; sed exorna ante, ut speciosæ videantur et emtores quam plurimos alliciant. Tu vero, Mercuri, præconium fac, et jube, quod bene veritat! emtores jam adesse ad forum. Præconio autem vendemus vitas philosophas omnis generis et sectarum diversarum. Si quis vero præsentem pecuniam numerare non possit, fidejussore dato, proximo anno solvet.

MERC. Multi conveniunt: proinde nihil cunctandum est, neque illos retinendum.

JUP. Vendamus ergo.

2. MERC. Quem vis primum producamus?

JUP. Comatum huncce, Ionicum; etenim honestus esse videtur.

MERC. Heus tu, Pythagorice, descende et perspicendum te præbe congregatis.

JUP. Jam fac præconium.

MERC. Optimam vitam vendo, honestissimam: quis emet? quis supra hominis conditionem extolli vult? quis nosse concordiam universi, et reviviscere?

EMTOR. Specie videtur haud illiberali. Quid vero maxime novit?

MERC. Arithmeticam, astronomiam, præstigias, geometriam, musicam, imposturam. Vatem vides summum.

EMT. Licetne interrogare hominem?

MERC. Interroga, quod bene eveniat!

3. EMT. Cujas es?

PYTHAGORAS. Samius.

EMT. Ubi institutus es?

PYTH. In Ægypto apud sapientes qui ibi sunt.

EMT. Age, si te emero, quid me docebis?

PYTH. Docebo te nihil, sed in memoriam tibi revocabo.

EMT. Quomodo revocabis?

ΠΥΘ. Καθάρην πρότερον τὴν ψυχὴν ἐργασάμενος καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ ῥύπον ἐκκλύσας.

ΑΓΟ. Καὶ δὴ νόμισον ἤδη κεκαθάρθαι με, τίς δὲ τρόπος τῆς ἀναμνήσεως;

ΠΥΘ. Τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίῃ μακρῇ καὶ ἀφωνίῃ καὶ πέντε ὅλων ἐτέων λαλέειν μηδέν.

ΑΓΟ. Ὡρα σοι, ὦ βέλτιστε, τὸν Κροίσου παῖδα παιδεύειν· ἐγὼ γὰρ λάλος, οὐκ ἀνδριάς εἶναι βούλομαι. Τί δὲ μετὰ τὴν σιωπὴν ὁμῶς καὶ τὴν πενταετίαν;

ΠΥΘ. Μουσουργίῃ καὶ γεωμετρίῃ ἐνασκήσας.

ΑΓΟ. Χάριεν λέγεις, εἰ πρῶτόν με κιθαρωδὸν γένόμενον κατὰ εἶναι σοφὸν χρή.

4. **ΠΥΘ.** Εἴτ' ἐπὶ τουτέοισιν ἀριθμέειν.

ΑΓΟ. Οἶδα καὶ νῦν ἀριθμεῖν.

ΠΥΘ. Πῶς ἀριθμέεις;

ΑΓΟ. Ἐν, δύο, τρία, τέτταρα.

ΠΥΘ. Ὅρῃς; ἀ σὺ δοκέεις τέσσαρα, ταῦτα δέκα ἐστὶ καὶ τρίγωνον ἐντελές καὶ ἡμέτερον ὄρκιον.

ΑΓΟ. Οὐ μὰ τὸν μέγιστον τοίνυν ὄρκον τὰ τέτταρα, οὔποτε θειοτέρους λόγους ἤκουσα οὐδὲ μᾶλλον ἱερούς.

ΠΥΘ. Μετὰ δὲ, ὦ ξεῖνε, εἴσαι γῆς τε πέρι καὶ ἡέρος καὶ ὕδατος καὶ πυρὸς ἥτις αὐτέοισι ἡ φορὴ καὶ δοκοῖα ἔόντα μορφὴν ὅπως κινέονται.

ΑΓΟ. Μορφὴν γὰρ ἔχει τὸ πῦρ ἢ ἀήρ ἢ ὕδωρ;

ΠΥΘ. Καὶ μάλα ἐμφανέα· οὐ γὰρ οἶά τε ἀμορφίῃ καὶ ἀσχημοσύνῃ κινέεσθαι. Καὶ ἐπὶ τουτέοισι δὲ γνῶσαι τὸν θεὸν ἀριθμὸν ἔόντα καὶ νόον καὶ ἀρμονίην.

ΑΓΟ. Θαυμάσια λέγεις.

5. **ΠΥΘ.** Πρὸς δὲ τοῖσδεσι τοῖσιν εἰρημένοισι καὶ σεωυτὸν ἕνα δοκέοντα καὶ ἄλλον ὁρεόμενον ἄλλον ἔόντα εἴσαι.

ΑΓΟ. Τί φῆς; ἄλλος εἰμὶ καὶ οὐχ οὗτος ὅσπερ νῦν πρὸς σὲ διαλέγομαι;

ΠΥΘ. Νῦν μὲν οὗτος, πάλαι δὲ ἐν ἄλλῳ σώματι καὶ ἐν ἄλλῳ οὐνόματι ἐφαντάζεο· χρόνῳ δὲ αὐτίς ἐς ἄλλον μεταβήσας.

ΑΓΟ. Τοῦτο φῆς, ἀθάνατον ἔσεσθαι με ἀλλαττόμενον ἐς μορφὰς πλείονας; Ἀλλὰ τάδε μὲν ἱκανῶς.

6. **Τὰ δ' ἀμφὶ δίκαιταν ὁποῖος εἶ;**

ΠΥΘ. Ψυχῆϊον μὲν οὐδὲ ἐν σιτέομαι, τὰ δ' ἄλλα πλὴν κυάμων.

ΑΓΟ. Τίνος εἵνεκα; ἢ μυσάττη τοὺς κυάμους;

ΠΥΘ. Οὐκ, ἀλλὰ ἱροὶ εἰσι καὶ θωυμαστὴ αὐτέων ἡ φύσις· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πᾶν γονὴ εἰσι, καὶ ἦν ἀποδύσης κύαμον ἐτι χλωρὸν ἔόντα, ὅψαι τοῖσι ἀνδρητοῖσι μορίοισι ἐμπερέα τὴν φυήν· ἐψηθέντα δὲ ἦν ἀφῆς ἐς τὴν σεληναίην νυξὶ μεμετρημένῃσι, αἶμα ποιήσεις. Τὸ δὲ μεῖζον, Ἀθηναίοισι νόμος κυάμοισι τὰς ἀρχὰς αἰρέεσθαι.

ΑΓΟ. Καλῶς πάντα ἔφης καὶ ἱεροπρεπῶς. Ἀλλ' ἀπόδυθι, καὶ γυμνὸν γὰρ σε ἰδεῖν βούλομαι. Ὡς ἱράκλεις, χρυσοῦς αὐτῷ δὲ μηρός ἐστι. Θεὸς, οὐ βροτός τις εἶναι φαίνεται· ὥστε ὠνήσομαι πάντως αὐτόν. Πόσου τοῦτον ἀποκηρύττεις;

PYTH. Purgando prius animam, et sordes in ea collectas eluendo.

EMT. Pone nimirum me jam purgatum, esse : quis modus reponendi in memoriam?

PYTH. Primum quidem longa quies, et silentium, et quinque integris annis nihil quicquam loqui.

EMT. Quin tu, bone vir, Cræsi filium instituas : ego enim loquax esse volo, non statua. Sed tamen, quid post silentium, et post quinquennium istud fiet?

PYTH. In musicis exercebere et geometricis.

EMT. Lepide narras, si prius fieri citharædum oportet, tum deinde sapientem.

4. **PYTH.** Post hæc deinde numerare.

EMT. Novi jam nunc numerare.

PYTH. Quomodo igitur numeras?

EMT. Unum, duo, tria, quattuor.

PYTH. Viden' quæ tu putas quattuor, ea decem sunt, et trigonum perfectum et nostrum jusjurandum.

EMT. Ita me quaternio, maximum illud jusjurandum, ut non unquam diviniore nec sacros magis sermones audivi.

PYTH. Post ea vero, hospes, scies de terra et aere et aqua et igne, quis motus illorum naturalis sit, qua sint forma, et quomodo moveantur?

EMT. Formam igitur habet ignis, aut aer, aut aqua?

PYTH. Et maxime quidem manifestam : alioquin qui possent habituque nullo et forma cassa moveri? Ad hæc intelliges deum numerum esse, mentem et harmoniam.

EMT. Mira prædicas.

5. **PYTH.** Præter ea quæ dicta sunt, etiam ipsum te, qui unus videris, alium oculis cerni, alium autem esse cognosces.

EMT. Quid ais? alium me esse, non illum ipsum qui nunc tecum loquor?

PYTH. Jam quidem hic es, olim vero in alio corpore et sub nomine alio apparebas : cum tempore vero rursus in alium transibis.

EMT. Hoc dicis, immortalem me futurum, mutandum in formas plures? Sed de his satis.

6. **Quod ad victum, qualis es?**

PYTH. Animale edo prorsus nihil : sed reliqua exceptis fabis.

EMT. Cur hoc? an aversaris fabas?

PYTH. Non aversor : sed sacræ sunt, et mira earum natura. Primum quantæ sunt, genitura sunt; et si cute nudes fabam adhucdum viridem, videbis eam virilibus membrorum figura similem; coctam vero si destituas sub luna certo numero noctium, sanguinem efficies. Quod vero majus, lex est Atheniensibus fabarum suffragiis eligere magistratus.

EMT. Præclare omnia dixisti, et ut sacris dignum est. Sed exue te; nam et nudum te videre volo. Hercules, aureum illi femur est! Deus, non mortalis aliquis esse videtur. Itaque omnino emam eum. Quanti hunc prædicas?

ΕΡΜ. Δέκα μῶν.

ΑΓΟ. Ἐχω τοσούτου λαβών.

ΖΕΥΣ. Γράφε τοῦ ὠνησαμένου τοῦνομα καὶ θυν
ἐστίν.

ΕΡΜ. Ἰταλιώτης, ὃ Ζεῦ, δοκεῖ τις εἶναι τῶν ἀμφὶ
Κρότωνα καὶ Τάραντα καὶ τὴν ταύτη Ἑλλάδα· καί-
τοι οὐχ εἷς, ἀλλὰ τριακόσιοι σχεδὸν ἐώνηνται κατὰ
κοινὸν αὐτόν.

ΖΕΥΣ. Ἀπαγέτωσαν· ἄλλον παραγάγωμεν.

7. ΕΡΜ. Βούλει τὸν αὐχμῶντα ἐκεῖνον, τὸν Πον-
τικόν;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Οὗτος δὲ τὴν πῆραν ἐξηρτημένος, ὁ ἐξωμίας,
ἐλθὲ καὶ περίθι ἐν κύκλῳ τὸ συνέδριον. Βίον ἀνδρι-
κὸν πωλῶ, βίον ἀριστον καὶ γεννικόν, βίον ἐλεύθερον·
τίς ὠνήσεται;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ πῶς ἔφη; πωλεῖς τὸν ἐλεύθερον;

ΕΡΜ. Ἐγωγε.

ΑΓΟ. Εἴτα οὐ δέδιας μὴ σοὶ δικάσῃται ἀνδραποδι-
σμοῦ ἢ καὶ προκαλέσῃται σε ἐς Ἀρεῖον πάγον;

ΕΡΜ. Οὐδὲν αὐτῷ μέλει τῆς πράσεως· οἶεται γὰρ
εἶναι παντάπασιν ἐλεύθερος.

ΑΓΟ. Τί δ' ἂν τις αὐτῷ χρήσαιτο ῥυπῶντι καὶ οὕτω
κακοδαιμόνως διακειμένῳ; πλὴν εἰ μὴ σκαπανέα γε
καὶ ὑδροφόρον αὐτὸν ἀποδεικτέον.

ΕΡΜ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἣν θυρωρὸν αὐτὸν ἐπι-
στήσης, πολὺ πιστοτέρῳ χρήσῃ τῶν κυνῶν. Ἀμέλει
κύων αὐτῷ καὶ τοῦνομα.

ΑΓΟ. Ποδαπὸς δέ ἐστι καὶ τίνα τὴν ἀσκήσιν ἐπαγ-
γέλλεται;

ΕΡΜ. Αὐτὸν ἐροῦ· κάλλιον γὰρ οὕτω ποιεῖν.

ΑΓΟ. Δέδια τὸ σκυθρωπὸν αὐτοῦ καὶ κατηφές, μὴ
με ὑλακτῆσαι προσελθόντα ἢ καὶ νῆ Δία δάκη γε. Οὐχ
ὁρᾷς ὡς διῆρται τὸ ξύλον καὶ συνέσπακε τὰς ὀφρῦς καὶ
ἀπειλητικόν τι καὶ χολῶδες ὑποβλέπει;

ΕΡΜ. Μὴ δέδιθι· τιθασὸς γὰρ ἐστι.

8. ΑΓΟ. Τὸ πρῶτον, ὃ βέλτιστε, ποδαπὸς εἶ;

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Παντοδαπός.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις;

ΔΙΟΓ. Τοῦ κόσμου πολίτην ὁρᾷς.

ΑΓΟ. Ζηλοῖς δὲ τίνα;

ΔΙΟΓ. Τὸν Ἡρακλέα.

ΑΓΟ. Τί οὖν οὐχὶ καὶ λεοντῆν ἀμπέχη; τὸ μὲν γὰρ
ξύλον εἰκασ αὐτῷ.

ΔΙΟΓ. Τοῦτί μοι λεοντῆ, τὸ τριβώνιον. Στρα-
τεύομαι δὲ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐπὶ τὰς ἡδονάς, οὐ κελευστός,
ἀλλ' ἐκούσιος, ἐκκαθάραι τὸν βίον προαιρούμενος.

ΑΓΟ. Εὖ γε τῆς προαιρέσεως. Ἀλλὰ τί μάλιστα
εἰδέναι σε φῶμεν; ἢ τίνα τὴν τέχνην ἔχεις;

ΔΙΟΓ. Ἐλευθερωτῆς εἰμι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἱατρὸς
τῶν παθῶν· τὸ δ' ὅλον ἀληθείας καὶ παρρησίας προφή-
της εἶναι βούλομαι.

9. ΑΓΟ. Ἄγε, ὃ προφήτα, ἣν δὲ πρίωμαι σε, τίνα
με τὸν τρόπον διασκήσεις;

LUCIANUS. I.

MERC. Decem minis.

EMT. Meus igitur est: tanti enim emo.

JUP. Scribe nomen emtoris et patriam.

MERC. Videtur, Jupiter, Italicus esse de his qui circa
Crotonem et Tarentum et illam Græciam habitant. Quan-
quam non unus, sed trecenti circiter emerunt communiter
possidendum.

JUP. Abducant. Nos producamus alium.

7. MERC. Visne squalidum illum, illum Ponticum?

JUP. Prorsus ita volo.

MERC. Heus tu peram suspense, exserte humerum;
veni, circumi undique hunc consessum. Virilem vitam
vendo, vitam præclaram et generosam, vitam liberalem:
ecquis emet?

EMT. Quid ais, præco? liberum tu hominem vendis?

MERC. Equidem.

EMT. Et non metuis, ne dicam tibi impingat plagii, aut
in Areopagum te in jus vocet?

MERC. Nihil sua referre putat, si vendatur: putat enim
omni modo se esse liberum.

EMT. Quis vero usus esse possit hominis squalidi et
adeo miseri? nisi forte fossorem aut aquarium facere ve-
limus.

MERC. Non hoc solum, sed si januæ etiam custodem
illum imponas, multo quam sunt canes fideliori illo ute-
ris: sane cani ei et nomen est.

EMT. Cujas est autem et cujus rei usum et exercitatio-
nem promittit?

MERC. Ipsum interroga; id enim melius factu erit.

EMT. Metuo truculentum hominis vultum atque tristem,
ne allatret me accedentem, aut hercle etiam mordeat. Nonne
vides uti clavam sustulit et supercilia contraxit, et minax
quiddam ac biliosum obtuetur?

MERC. Noli timere: cicur est.

8. EMT. Primum, bone vir, cujas es?

DIOGENES. Omnigena.

EMT. Quid ais?

DIOG. Mundi civem vides.

EMT. Quem vero sectaris?

DIOG. Herculem.

EMT. Quin igitur et leoninam sumis? nam ad clavam
quod pertinet, similis ei videris.

DIOG. At leonina mihi est detritum hoc palliolum. Bel-
lum autem gero, ut ille, contra voluptates, non jussu, ut
ille, sed mea sponte, qui repurgare illis vitam instituerim.

EMT. Laudo propositum. Sed quid maxime scire te dica-
mus? aut quam artem habes?

DIOG. Liberator sum hominum, et medicus affectio-
num: in universum autem veritatis et libertatis in loquendo
propheta esse volo.

9. EMT. Age, propheta, si te emero, qua me ratione
docebis?

ΔΙΟΓ. Πρῶτον μὲν παραλαβὼν σε καὶ ἀποδύσας τὴν τρυφὴν καὶ ἀπορίαν συγκατακλείσας τριδώνιον περιβαλὼν, μετὰ δὲ πονεῖν καὶ κάμνειν καταναγκάσω χαμαὶ καθεύδοντα καὶ ὕδωρ πίνοντα καὶ ὧν ἔτυχε πιμπλάμενον, τὰ δὲ χρήματα, ἣν ἔχῃς, ἐμοὶ πιθόμενος ἐς τὴν θάλατταν φέρων ἐμβαλεῖς, γάμου δὲ ἀμελήσεις καὶ παίδων καὶ πατρίδος, καὶ πάντα σοι λῆρος ἔσται, καὶ τὴν πατρῴαν οἰκίαν ἀπολιπὼν ἢ τάφον οἰκήσεις ἢ πυργίον ἔρημον ἢ καὶ πύθον· ἢ πῆρα δὲ σοι θέρμων ἔστω μεστὴ καὶ ὀπισθογράφων βιβλίων, καὶ οὕτως ἔχων εὐδαιμονέστερος εἶναι φῶσεις τοῦ μεγάλου βασιλέως. Ἦν μαστιγοῖ δὲ τις ἢ στρεβλοῖ, τούτων οὐδὲν ἀνιάρων ἡγήσῃ.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτο φῇς τὸ μὴ ἀλγεῖν μαστιγούμενον; οὐ γὰρ χελώνης ἢ καράβου δέρμα περιβέβληται.

ΔΙΟΓ. Τὸ Εὐριπίδειον ἐκεῖνο ζηλώσεις μικρὸν ἐναλλάζας.

ΑΓΟ. Τὸ ποῖον;

ΔΙΟΓ. Ἡ φρὴν σοι ἀλγήσει, ἡ δὲ γλῶσσα ἔσται ἀνάληγτος.

10. Ἄ δὲ μάλιστα δεῖ προσεῖναι, ταῦτ' ἐστὶν ἰταμόν χρη εἶναι καὶ θρασὺν καὶ λοιδορεῖσθαι πᾶσιν ἐξ ἴσης καὶ βασιλεῦσι καὶ ιδιώταις· οὕτω γὰρ ἀποβλέφονται σε καὶ ἀνδρεῖον ὑπολήφονται. Βάρβαρος δὲ ἡ φωνὴ ἔστω καὶ ἀπηχὲς τὸ φθέγμα καὶ ἀτεχνῶς ὅμοιον κυνὶ, καὶ πρόσωπον δὲ ἐντεταμένον καὶ βάδισμα τοιούτῳ προσώπῳ πρέπον, καὶ ὅλως θηριώδη τὰ πάντα καὶ ἄγρια. Αἰδῶς δὲ καὶ ἐπιείκεια καὶ μετριότης ἀπέστω, καὶ τὸ ἐρυθριᾶν ἀπόχρεον τοῦ προσώπου παντελῶς. Δίωκε δὲ τὰ πολυανθρωπώτατα τῶν χωρίων, καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις μόνος καὶ ἀκοινωνήτος εἶναι θελε μὴ φίλον, μὴ ξένον προσιέμενος· κατάλυσις γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς ἀρχῆς. Ἐν ὅφει δὲ πάντων, ἀ μὴδ' ἰδίᾳ ποιήσῃεν ἄν τις, θαρρῶν ποιεῖ, καὶ τῶν ἀφροδισίων αἰροῦ τὰ γελοιότερα, καὶ τέλος, ἣν σοι δοκῇ, πολύποδα ὦμόν ἢ σηπίαν φαγὼν ἀπόθανε. Ταύτην σοι τὴν εὐδαιμονίαν προξενούμεν.

11. **ΑΓΟ.** Ἀπαγε· μιὰρὰ γὰρ καὶ οὐκ ἀνθρώπινα λέγεις.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ ῥᾶστά γε, ὦ οὗτος, καὶ πᾶσιν εὐχερῇ μετελθεῖν· οὐ γὰρ σοι δεήσει παιδείας καὶ λόγων καὶ λήρων, ἀλλ' ἐπίτομος αὕτη σοι πρὸς δόξαν ἢ δόδος· καὶ ιδιώτης γὰρ ἐὰν ᾖς, ἥτοι σκυτοδεφὸς ἢ ταριχοπώλης ἢ τέκτων ἢ τραπεζίτης, οὐδὲν σε κωλύσει θαυμαστὸν εἶναι, ἣν μόνον ἀναίδεια καὶ τὸ θράσος παρῇ καὶ λοιδορεῖσθαι καλῶς ἐκμάθῃς.

ΑΓΟ. Πρὸς ταῦτα μὲν οὐ δέομαί σου. Ναύτης δ' ἂν ἴσως ἢ κηπουρὸς ἐν καιρῷ γένοιτο, καὶ ταῦτα, ἣν ἐθέλῃ σε ἀποδόσθαι οὗτοσι τὸ μέγιστον δὴ ὁβολῶν.

ΕΡΜ. Ἐχε λαβὼν· καὶ γὰρ ἄσμενοι ἀπαλλαζόμεθα ἐνοχλοῦντος αὐτοῦ καὶ βοῶντος καὶ ἅπαντας ἀπαξαπλῶς ὑβρίζοντος καὶ ἀγορεύοντος κακῶς.

12. **ΖΕΥΣ.** Ἄλλον κάλει τὸν Κυρηναῖον, τὸν ἐν τῇ πορφυρίδι, τὸν ἐστεφανωμένον.

DIOG. Quum primum te accepero, et deliciis exutum cum inopia concludero, palliolo te amiciam, deinde opus facere et elaborare te cogam, humi dormientem inter hæc, aquam bibentem, et obvio primum facillimoque cibo implendum : opes autem, si quas habeas, mihi obsecutus statim in mare abjicies : tum matrimonium et liberos et patriam negliges, et nugas putabis omnia : relictaque domo paterna, aut sepulcrum inhabitabis, aut desertam turriculam, aut dolium denique. Ceterum pera tibi lupinorum plena erit, et librorum in tergo etiam scriptorum. Ita constitutus beatorem te magno rege Persarum putabis. Si vero flagris te cadat aliquis, aut torqueat, nihil horum molestum judicabis.

EMT. Quid ais? non dolere flagris licet cæsum? non enim testudinis neque cancri testa circumdatus sum.

DIOG. Euripidis illud parva mutatione desflexum æmulabere.

EMT. Quodnam?

DIOG. Animus tibi dolebit, sed lingua dolore vacabit.

10. Porro quæ maxime adesse tibi debent, hæc sunt : improbum oportet esse, et audacem, et conviciari ordine omnibus regibus pariter et privatis : ita enim oculos in te conjicient, sortemque te virum putabunt. Porro barbara vox erit, et absona loquela, et plane cani similis : vultus contentus ac rigidus, et incessus qui vultum talem deceat : verbo, fera omnia et agrestia. Pudor vero et æquitas et mediocritas abesto : erubescendi facultatem a facie abrađe penitus. Loca sequere celeberrima, et in his ipsis solus et insociabilis esse postula, neque amico admisso neque hospite : in hoc enim inest regni illius tui interitus. In conspectu omnium ea fac animose, quæ neque solus aliquis temere suscipiat, et rerum venerearum elige formas vulgaribus magis ridendas. Tandem, si e re videbitur, crudo polypo aut sepiā devorata mortem oppete. Hanc tibi propinamus felicitatem.

11. **EMT.** Apage : impura narras et ab humanitate abhorrentia.

DIOG. Sed heus tu, facillima et quæ nullo negotio unusquisque obeat. Neque enim opus tibi erit eruditione et literis et nugis, sed compendiaria ista tibi ad famam via. Licet enim idiota fueris, vel cerdo, aut salsamentarius, aut faber, aut argentarius, nihil prohibebit admirabilem te esse, modo impudentia audaciaque adsint, et conviciari præclare didiceris.

EMT. Ad ista quidem te non opus habeo : verum nauta forte, aut olitor opportune fias, idque, hic si duobus summum obolis te vendere voluerit.

MERC. Habe tibi hominem : gaudemus enim illo liberari, qui molestiam nobis facessat, et clamet, et in universum omnibus insultet atque maledicat.

12. **JUP.** Alium voca, Cyrenæum illum, purpura illum indutum, coronatum.

(552,

ΕΡ
καὶ πλ
κάρισ
τατονΑΓ
σομαι

ΕΡ

κρινε·

γλωττ

ΑΓ

οὕτω κ

μύρων,

Ἀλλὰ κ

καὶ δ

ΕΡ

ἱκανός

καὶ ἀσ

καὶ ὀψ

θείας.

καὶ περ

παρ' αὐ

των κα

ζεσθαι

ΑΓ

τούτων

ρὸν ὦνε

ΕΡ

13.

δὲ τὸ δ

κλάοντα

βούλομα

ΕΡ

πωλῶ,

ΑΓ

πει γελ

παράπα

ΔΗ

δοκέει τ

ΑΓ

παρ' οὐδ

ΔΗ

κενεὰ δὲ

ΑΓ

ἀπειρος.

14. Σ

κάλλιον

ΗΡ

πινα πρ

ὅτι μὴ

μαι, καὶ

ρῶ χρόν

πυρώσια

καὶ ὅτι

ΕΡΜ. Ἄγε δὴ, πρόσσεχε πᾶς· πολυτελὲς τὸ χρῆμα καὶ πλουσίων δεόμενον. Βίος οὗτος ἡδὺς, βίος τρισμακάριστος. Τίς ἐπιθυμεῖ τρυφῆς; τίς ὠνεῖται τὸν ἀβρότατον;

ΑΓΟ. Ἐλθέ σὺ καὶ λέγε ἅπερ εἰδὼς τυγχάνεις· ὠνήσομαι γὰρ σε, ἦν ὠφέλιμος ἦς.

ΕΡΜ. Μὴ ἐνόχλει αὐτὸν, ὦ βέλτιστε, μηδὲ ἀνάκρινε· μεθύει γάρ· ὥστε οὐκ ἂν ἀποκρίναιτό σοι τὴν γλῶτταν, ὡς ὄρᾳς, διολισθάνων.

ΑΓΟ. Καὶ τίς ἂν εὖ φρονῶν πρίαιτο διεφθαρμένον οὕτω καὶ ἀκόλαστον ἀνδράποδον; ὅσον δὲ καὶ ἀποπνεῖ μύρων, ὡς δὲ καὶ σφαλερὸν βαδίζει καὶ παράφορον. Ἀλλὰ καὶ σὺ γε, ὦ Ἑρμῇ, λέγε ὅποσα πρόσσεστιν αὐτῷ καὶ ἂ μετιῶν τυγχάνει.

ΕΡΜ. Τὸ μὲν ὅλον συμβιβῶναι δεξιὸς καὶ συμπιεῖν ἱκανὸς καὶ κυμάσαι μετὰ αὐλητρίδος ἐπιτήδειος ἐρῶντι καὶ ἀσώτῳ δεσπότῃ· τὰ ἄλλα δὲ πεμμάτων ἐπιστήμων καὶ ὀφιοποιὸς ἐμπειρότατος, καὶ ὅλως σοφιστῆς ἡδυπαθείας. Ἐπαιδεύθη μὲν οὖν Ἀθήνησιν, ἐδούλευσε δὲ καὶ περὶ Σικελίαν τοῖς τυράννοις καὶ σφόδρα ἡυδοκίμει παρ' αὐτοῖς. Τὸ δὲ κεφάλαιον τῆς προαιρέσεως, ἀπάντων καταφρονεῖν, ἅπασιν χρῆσθαι, πανταχόθεν ἐρανίζεσθαι τὴν ἡδονήν.

ΑΓΟ. ὦρα σοι ἄλλον περιβλέπειν τῶν πλουσίων τούτων καὶ πολυχρημάτων· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπιτήδειος ἱλαρὸν ὠνεῖσθαι βίον.

ΕΡΜ. Ἀπραγός ἔοικεν, ὦ Ζεῦ, οὗτος ἡμῖν μενεῖν.

13. ΖΕΥΣ. Μετάστησον· ἄλλον παράγαγε· μᾶλλον δὲ τὸ δύο τούτω, τὸν γελῶντα τὸν Ἀδδηρόθεν καὶ τὸν κλάοντα τὸν ἐξ Ἐφέσου· ἅμα γὰρ αὐτῷ πεπραῖσθαι βούλομαι.

ΕΡΜ. Κατάβητον ἐς τὸ μέσον. Τὸ ἀρίστῳ βίῳ πωλῶ, τὸ σοφωτάτῳ πάντων ἀποκηρύττομεν.

ΑΓΟ. ὦ Ζεῦ τῆς ἐναντιότητος. Ὁ μὲν οὐ διαλείπει γελῶν, ὁ δὲ τίνα ἔοικε πενθεῖν· δακρύει γὰρ τὸ παράπαν. Τί ταῦτα, ὦ οὗτος; τί γελᾷς;

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ. Ἐρωτᾷς; ὅτι μοι γελοῖα πάντα δοκεῖ τὰ πρήγματα ὑμέων καὶ αὐτοὶ ὑμέες.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις; καταγελαῖς ἡμῶν ἀπάντων καὶ παρ' οὐδὲν τίθεσαι τὰ ἡμέτερα πράγματα;

ΔΗΜ. ὦδε ἔχει· σπουδαῖον γὰρ ἐν αὐτέοισι οὐδὲν, κενεὰ δὲ τὰ πάντα καὶ ἀτόμων φορὴ καὶ ἀπειρία.

ΑΓΟ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ κενὸς ὡς ἀληθῶς καὶ ἀπειρος. ὦ τῆς ὕβρεως, οὐ παύσῃ γελῶν;

14. Σὺ δὲ τί κλάεις, ὦ βέλτιστε; πολὺ γὰρ οἶμαι κάλλιον σοὶ προσλαλεῖν.

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ. Ἡγέομαι γὰρ, ὦ ξεῖνε, τὰ ἀνθρώπινα πρήγματα διζυρὰ καὶ δακρυώδεα καὶ οὐδὲν αὐτέων ὅτι μὴ ἐπικήριον· τῷ δὴ οἰκτεῖρω τε σφέας καὶ ὀδύρομαι, καὶ τὰ μὲν παρεόντα οὐ δοκέω μέγала, τὰ δὲ ὑστέρω χρόνῳ ἐσόμενα πάμπαν ἀνιερὰ, λέγω δὲ τὰς ἐκπυρώσεως καὶ τὴν τοῦ ὅλου συμφορὴν· ταῦτα ὀδύρομαι καὶ ὅτι ἐμπεδον οὐδὲν, ἀλλὰ κως ἐς κυκεῶνα πάντα

MERC. Age ergo, attende quisquis es : res pretiosa et locupletem emtorem desiderans. Hæc vita suavis, vita ter beata. Quis voluptatis cupidus est? quis emit delicatissimum?

EMT. Huc veni, et dic quæ nosti : emam enim te, si frugi fueris.

MERC. Noli molestiam ei facessere, o bone, neu interroga; ebrius enim est : quare haud responderit tibi, la bante, ut vides, lingua.

EMT. Et quis bene sanus emat corruptum adeo et nequam mancipium? ut vero olet unguenta! ut incerto labantique pede incedit et extra viam fertur! Interim vel tu dic, o Mercuri, quæ sint in illo et quæ tractet.

MERC. In universum conviva dexter est, et compotationi aptus, et qui comessetur cum tibicina apud amatorem herum et luxuriosum : ceterum bellariorum coquendorum sciens, et obsoniorum peritissimus, et omnino voluptatis magister. Institutus quidem est Athenis, serviit autem tyrannis in Sicilia, quorum gratia floruit. Summa autem illius instituti, contemnere omnia, uti omnibus, undique corrogare voluptatem.

EMT. Circumspiciendus tibi erit alius emtor, de divitibus illis et pecuniosis : equidem hilarem adeo vitam emere non possum.

MERC. Videtur hic non vendibilis esse et apud nos mansurus, Jupiter.

13. JUP. Transire illum in alteram partem jube. Prode alium, quin duos illos, ridentem alterum ex Abdera, et ex Epheso alterum ploratorem : ambo enim una vendi volo.

MERC. Descendite in medium. Vitas optimas vendo, sapientissimos omnium prædico venales.

EMT. Quantum, Jupiter, distant! alter ridere non desinit; lugere alter aliquem videtur, ita plorat perpetuo. Heus tu, quid hoc sibi vult? quid rides?

DEMOCRITUS. Rogas? quoniam ridiculæ mihi videntur res vestræ omnes et vos ipsi.

EMT. Ain tu? omnes tu nos derides, nihilque putas res nostras?

DEM. Sic est. Serium enim in iis nihil quicquam : vana omnia, atomorum impetus et infinitas.

EMT. Enimvero tu vanus es re vera et imperitus. O insolentiam! non desines ridere?

14. Tu vero, vir optime, quid ploras? multo enim melius credo, te alloqui.

HERACLITUS. Puto enim, hospes, res hominum questu et lacrimis dignas, neque quicquam earum non fato obnoxium. Hoc sane nomine miseror illos et delfeo, et præsentia quidem magna non arbitror; sed quæ in posterum futura sunt, ea demum tristitia, exustiones dico, et universi calamitatem. Hæc deploro, et quod stabile nihil est ac firmum, sed cinno quasi quodam permista et confusa feruntur,

συνειλέονται καὶ ἐστὶ τὴν τέρψιν ἀτερψίην, γνῶσις ἀγνώστη, μέγα μικρὸν, ἄνω κάτω περιχωρόντα καὶ ἀμειβόμενα ἐν τῇ τοῦ αἰῶνος παιδιῇ.

ΑΓΟ. Τί γὰρ ὁ αἰὼν ἐστὶ;

ΗΡΑΚ. Παῖς παίζων, πεσσεύων, διαφερόμενος.

ΑΓΟ. Τί δαὶ οἱ ἄνθρωποι;

ΗΡΑΚ. Θεοὶ θνητοί.

ΑΓΟ. Τί δαὶ οἱ θεοί;

ΗΡΑΚ. Ἄνθρωποι ἀθάνατοι.

ΑΓΟ. Αἰνίγματα λέγεις, ὦ οὗτος, ἢ γρίφους συντίθης; ἀτεχνῶς γὰρ ὥσπερ ὁ Λοξίας οὐδὲν ἀποσαφεῖς.

ΗΡΑΚ. Οὐδὲν γὰρ μοι μέλει ὑμέων.

ΑΓΟ. Τοιγαροῦν οὐδὲ ὠνήσεται σέ τις εὖ φρονῶν.

ΗΡΑΚ. Ἐγὼ δὲ κέλομαι πᾶσιν ἡβηδὸν οἰμῶζειν, τοῖσι ὠνεομένοισι καὶ τοῖσι οὐκ ὠνεομένοισι.

ΑΓΟ. Τοῦτ' ὁ κακὸν οὐ πόρρω μελαγχολίας ἐστίν· οὐδέτερον δ' ἔγωγε αὐτῶν ὠνήσομαι.

ΕΡΜ. Ἄπρατοι καὶ οὗτοι μενοῦσιν.

ΖΕΥΣ. Ἄλλον ἀποκήρυττε.

15. ΕΡΜ. Βούλει τὸν Ἀθηναῖον ἐκείνον, τὸν στωμύλον;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Δεῦρ' ἔλθ' σὺ. Βίον ἀγαθὸν καὶ συνετὸν ἀποκηρύττομεν. Τίς ὠνεῖται τὸν ἱερώτατον;

ΑΓΟ. Εἰπέ μοι, τί μάλιστα εἰδὼς τυγχάνεις;

ΣΩΚ. Παιδεραστής εἰμι καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά.

ΑΓΟ. Πῶς οὖν ἐγὼ πρίωμαι σε; παιδαγωγοῦ γὰρ ἐδεόμην τῷ παιδί καλῶ ὄντι μοι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Τίς δ' ἂν ἐπιτηδειότερος ἐμοῦ γένοιτο συνεῖναι καλῶ; καὶ γὰρ οὐ τῶν σωμάτων ἐραστής εἰμι, τὴν ψυχὴν δὲ ἡγοῦμαι καλήν. Ἀμέλει καὶ ὑπὸ ταῦτόν ἱματίον μοι κατακέωνται, ἀκούσῃ αὐτῶν λεγόντων μηδὲν ὑπ' ἐμοῦ δεινὸν παθεῖν.

ΑΓΟ. Ἄπιστα λέγεις, τὸ παιδεραστὴν ὄντα μὴ πέρα τῆς ψυχῆς τι πολυπραγμονεῖν, καὶ ταῦτα ἐπ' ἐξουσίας, ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ κατακείμενον.

16. ΣΩΚ. Καὶ μὴν ὁμνύω γέ σοι τὸν κύνα καὶ τὴν πλάτανον, οὕτω ταῦτ' ἔχειν.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις τῆς ἀτοπίας τῶν θεῶν.

ΣΩΚ. Τί σὺ λέγεις; οὐ δοκεῖ σοι ὁ κύων εἶναι θεός; οὐχ ὁρᾷς τὸν Ἄνουβιν ἐν Αἰγύπτῳ ὅσος; καὶ τὸν ἐν οὐρανῷ Σεῖριον καὶ τὸν παρὰ τοῖς κάτω Κέρβερον;

17. ΑΓΟ. Εὖ λέγεις, ἐγὼ δὲ διημάρτανον. Ἀλλὰ τίνα βιοῖς τὸν τρόπον;

ΣΩΚ. Οἰκῶ μὲν ἑμαυτῷ τινα πόλιν ἀναπλάσας, χρῶμαι δὲ πολιτεία ξένη καὶ νόμους νομίζω τοὺς ἐμούς.

ΑΓΟ. Ἐν ἐβουλόμενῃ ἀκοῦσαι τῶν δογμάτων.

ΣΩΚ. Ἄκουε δὴ τὸ μέγιστον, ὃ περὶ τῶν γυναικῶν μοι δοκεῖ· μηδεμίαν αὐτῶν μηδενὸς εἶναι μόνου, παντὶ δὲ μετεῖναι τῷ βουλομένῳ τοῦ γάμου.

ΑΓΟ. Τί τοῦτο φῆς; ἀνηρῆσθαι τοὺς περὶ μοιχείαν νόμους;

ΣΩΚ. Νῆ Δία, καὶ ἀπλῶς γε πᾶσαν τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα μικρολογίαν.

idemque sunt delectatio et fastidium, cognitio ignorantia, magnum parvum, sursum deorsum circueuntia, et vices in illo sæculi lusu permutantia.

EMT. Quidnam est sæculum?

HER. Puer ludens, talos jactans, huc illuc vagans.

EMT. Homines vero quid?

HER. Dii mortales.

EMT. Dii vero?

HER. Homines immortales.

EMT. Ænigmata loqueris, mi homo, an griphos nectis? plane enim veluti Loxias ille nihil clare dicis.

HER. Nihil enim vos curo.

EMT. Igitur neque sanus quisquam te emerit.

HER. Ego vero plorare jubeo omnes, maximos minimos, emtores non emtores.

EMT. Morbus hujus hominis ab atra bile non procul abest; neutrum vero eorum emerim equidem.

MERC. Neque igitur hi vendi poterunt.

JUP. Prædica alium.

15. MERC. Vis Atheniensem illum, illum loquaculum?

JUP. Ego vero volo.

MERC. Huc tu transi. Vitam bonam et prudentem prædicamus. Quis emit sanctissimum?

EMT. Dic mihi, quid maxime nosti?

SOCR. Puerorum amator sum et doctus artes amatorias.

EMT. Quomodo igitur ego emam te? pædagogo enim opus habebam puero qui mihi est pulchro.

SOCRATES. Ecquis vero aptior me sit contubernalis pulchri? neque enim corporum amator ego, verum animam pulchram judico. Adeo si vel sub eadem veste mecum pernoctarint, audias dicentes, nulla se injuria a me affectos.

EMT. Supra fidem sunt quæ dicis: amatorem ultra animam nihil nugarum tentare, idque ubi plena ejus rei sit facultas, utpote sub eadem veste jacenti.

16. SOCR. At ego canem tibi juro et platanum, hæc ita se habere.

EMT. Hercules! quam absurdi sunt isti dii!

SOCR. Quid ais? nonne canis deus tibi esse videtur? Anubin non vides quantus sit in Ægypto? et illum in cælo Sirium? et Cerberum illum apud inferos?

17. EMT. Recte dicis: ego vero errabam. Sed qua ratione vivis?

SOCR. Civitatem incolo quam ipse mihi formavi, republica utor nova, et meas ipse mihi leges fero.

EMT. Unum velim audire decretorum tuorum.

SOCR. Audi ergo maximum, quod de mulieribus statui. Placet nullam earum uniuscujusquam esse, sed in partem nuptiarum venire quisquis voluerit.

EMT. Quid ais? sublatis abrogatasque quæ sunt de adulterio leges?

SOCR. Ita per Jovem, et omnem simpliciter circa talia minutam illam diligentiam.

ΑΓΟ. Τί δαί περί τῶν ἐν ὥρᾳ σοι παίδων δοκεῖ;

ΣΩΚ. Καί οὗτοι ἔσονται τοῖς ἀρίστοις ἄθλον φιλη-
σαι λαμπρόν τι καί νεανικόν ἐργασαμένοις.

18. ΑΓΟ. Βαβαί τῆς φιλοδωρίας. Τῆς δὲ σοφίας
τί σοι τὸ κεφάλαιον;

ΣΩΚ. Αἱ ἰδέαι καὶ τὰ τῶν ὄντων παραδείγματα·
ὁπόσα γὰρ δὴ ὄρεῖς, τὴν γῆν, τὰπὶ γῆς, τὸν οὐρανόν,
τὴν θάλατταν, ἀπάντων τούτων εἰκόνες ἀφανεῖς ἐστᾶσιν
ἔξω τῶν ὄλων.

ΑΓΟ. Ποῦ δὲ ἐστᾶσιν;

ΣΩΚ. Οὐδαμοῦ· εἰ γάρ που εἶεν, οὐκ ἂν εἶεν.

ΑΓΟ. Οὐχ ὁρῶ ταῦθ' ἅπερ λέγεις τὰ παραδεί-
γματα.

ΣΩΚ. Εἰκότως· τυφλὸς γάρ εἶ τῆς ψυχῆς τὸν
ὁφθαλμόν. Ἐγὼ δὲ πάντων ὁρῶ εἰκόνας καὶ σὲ ἀφανῆ
κάμῃ ἄλλον, καὶ ὅλως διπλᾶ πάντα.

ΑΓΟ. Τοιγαροῦν ὠνητέος εἶ σοφὸς καὶ ὀξυδερκής
τις ὢν. Φέρε δ' ἴδω τί καὶ πράξεις με ὑπὲρ αὐτοῦ σύ;

ΕΡΜ. Δὸς δύο τάλαντα.

ΑΓΟ. Ὄνησάμην ὅσου φῆς. Τὰργύριον μέντοι ἐς
αὖθις καταβαλῶ.

19. ΕΡΜ. Τί σοι τοῦνομα;

ΑΓΟ. Δίων Συρακόσιος.

ΕΡΜ. Ἄγε λαβὼν ἀγαθὴν τύχην. Τὸν Ἐπικούρειον
σὲ ἤδη καλῶ. Τίς ὠνεῖται τοῦτον; Ἔστι μὲν τοῦ γε-
λῶντος ἐκείνου μαθητὴς καὶ τοῦ μεθύοντος, οὗς μικρῶ
πρόσθεν ἀπεκηρύττομεν. Ἐν δὲ πλεῖον οἶδεν αὐτῶν,
παρ' ὅσον ἀσεβέστερος τυγχάνει· τὰ δ' ἄλλα ἡδὺς καὶ
λιχνείᾳ φίλος.

ΑΓΟ. Τίς ἡ τιμή;

ΕΡΜ. Δύο μναῖ.

ΑΓΟ. Λάμβανε· τὸ δεῖνα δὲ, ὅπως εἰδῶ, τίσι χαίρει
τῶν ἐδεσμάτων.

ΕΡΜ. Τὰ γλυκεὰ σιτεῖται καὶ τὰ μελιτώδη καὶ
μάλιστα γε τὰς ἰσχάδας.

ΑΓΟ. Χαλεπὸν οὐδέν· ὠνησόμεθα γὰρ αὐτῷ πα-
λάθας τῶν Καρικῶν.

20. ΖΕΥΣ. Ἄλλον κάλει, τὸν ἐν χρῶι κουρίαν ἐκεῖ-
νον, τὸν σκυθρωπὸν, τὸν ἀπὸ τῆς στοᾶς.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· εἰκάσι γοῦν πολὺ τι πλῆθος αὐ-
τὸν περιμένειν τῶν ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἀπηντηχότων. Αὐτὴν
τὴν ἀρετὴν πωλῶ, τῶν βίων τὸν τελειότατον. Τίς
πάντα μόνος εἰδέναι θέλει;

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΕΡΜ. Ὅτι μόνος οὗτος σοφός, μόνος καλός, μόνος
δίκαιος ἀνδρεῖος βασιλεὺς ῥήτωρ πλούσιος νομοθέτης
καὶ τᾶλλα ὁπόσα ἐστίν.

ΑΓΟ. Οὐκοῦν, ὦγαθέ, καὶ μάγειρος μόνος, καὶ νῆ
Δία γε σκυτοδεφός καὶ τέκτων καὶ τὰ τοιαῦτα;

ΕΡΜ. Ἔοικεν.

21. ΑΓΟ. Ἐλθέ, ὦγαθέ, καὶ λέγε πρὸς τὸν ὠνητὴν
ἐμὲ ποῖός τις εἶ, καὶ πρῶτον εἰ οὐκ ἄχθῃ πιπρασχό-
μενος καὶ δοῦλος ὢν.

ΕΜΤ. De pueris vero ætate et forma florentibus quid
statuis?

ΣΟΚΡ. Et hi erunt præmium fortissimis, qui osculentur
eos, quoties splendidum et audax facinus ediderint.

18. ΕΜΤ. Hem magnificentiam! Sapientiæ vero quod tibi
caput est?

ΣΟΚΡ. Formæ et exemplaria rerum. Quidquid enim
vides, terram, terrestria, cælum, mare : horum omnium
imagines quædam, visum effugientes, stant extra hoc uni-
versum.

ΕΜΤ. At ubi stant?

ΣΟΚΡ. Nusquam : si enim in loco aliquo essent, plane
non essent.

ΕΜΤ. Non video ea quæ narras exemplaria.

ΣΟΚΡ. Neque id mirum : cæcus enim es mentis quidem
oculo. At ego omnium video imagines, et te quendam
alium corporis oculos fugientem, et me, et prorsus duplicia
omnia.

ΕΜΤ. Ergo emendus es, ita sapiens et visu ita acuto præ-
ditus. Jam age videam, quid pro illo a me exiges?

ΜΕΡΚ. Dabis talenta duo.

ΕΜΤ. Emi quanti dicis. Pecuniam vero deinde solvam.

19. ΜΕΡΚ. Quod tibi nomen?

ΕΜΤ. Dio Syracusanus.

ΜΕΡΚ. Habe tibi et duc, quod bene vertat! Te jam Epi-
cureum voco. Quis hunc emet? Est quidem ridentis illius
discipulus, et ebrii alterius, quos paullo ante præconio
offerebamus. Unum autem amplius novit illis, quatenus
magis est impius. Ceterum suavis est, et gulæ amicus.

ΕΜΤ. Quod pretium?

ΜΕΡΚ. Duæ minæ.

ΕΜΤ. En tibi illas. Illud vero fac ut sciam, quibus gau-
det cibis.

ΜΕΡΚ. Dulcibus vescitur et mellis saporem habentibus,
maxime quidem ficibus.

ΕΜΤ. Hæc res difficultatem non habet : emamus viro
massas caricarum.

20. ΙΥΠ. Alium voca; illum ad cutem rasum, tristem
illum de porticu.

ΜΕΡΚ. Bene mones : videntur sane multi eum exspectare
eorum qui ad forum venerunt. Ipsam virtutem vendo,
vitam perfectissimam. Quis omnia solus scire cupit?

ΕΜΤ. Quorsum illud dicis?

ΜΕΡΚ. Nempe solus hic sapiens, solus pulcher, solus
justus, fortis, rex, rhetor, dives, legislator et quotquot
sunt reliqua.

ΕΜΤ. Ergo, o bone, coquus etiam solus, et medius fidius
cerdo, et faber, et id genus?

ΜΕΡΚ. Apparet.

21. ΕΜΤ. Huc prodi, o bone, et dic mihi te emturo, quid
hominis sis; et primum, an non ægre feras te vendi et ser-
vum esse.

ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ. Οὐδαμῶς· οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν ταῦτά ἐστιν. Ὅσα δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀδιάφορα εἶναι συμβέβηκεν.

ΑΓΟ. Οὐ μανθάνω ἢ καὶ λέγεις.

ΧΡΥΣ. Τί φῆς; οὐ μανθάνεις ὅτι τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἐστὶ προηγημένα, τὰ δ' ἔμπαλιν ἀποπροηγημένα;

ΑΓΟ. Οὐδὲ νῦν μανθάνω.

ΧΡΥΣ. Εἰκότως· οὐ γὰρ εἴ συνήθης τοῖς ἡμετέροις ὀνόμασιν οὐδὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἔχεις, ὃ δὲ σπουδαῖος ὁ τὴν λογικὴν θεωρίαν ἐκμαθὼν οὐ μόνον ταῦτ' οἶδεν, ἀλλὰ καὶ σύμβαμα καὶ παρασύμβαμα ὅποια καὶ ὁπόσον ἀλλήλων διαφέρει.

ΑΓΟ. Πρὸς τῆς σοφίας, μὴ φρονήσης καὶν τοῦτο εἰπεῖν τί τὸ σύμβαμα καὶ τί τὸ παρασύμβαμα· καὶ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπλήγην ὑπὸ τοῦ ῥυθμοῦ τῶν ὀνομάτων.

ΧΡΥΣ. Ἄλλ' οὐδεὶς φθόνος· ἦν γὰρ τις χωλὸς ὦν αὐτῷ ἐκείνῳ τῷ χωλῷ ποδὶ προσπταίσας λίθῳ τραῦμα ἐξ ἀφανοῦς λάβῃ, ὁ τοιοῦτος εἶχε μὲν δήπου σύμβαμα τὴν χωλείαν, τὸ τραῦμα δὲ παρασύμβαμα προσέλαβεν.

22. ΑΓΟ. Ὡς τῆς ἀγχινοίας. Τί δαί ἄλλο μά-
λιστα φῆς εἰδέναι;

ΧΡΥΣ. Τὰς τῶν λόγων πλεκτάνας, αἷς συμποδίζω τοὺς προσομιλοῦντας καὶ ἀποφράττω καὶ σιωπᾶν ποιῶ φημι δὲ ἀτεχνῶς αὐτοῖς περιτιθεῖς· ὄνομα δὲ τῇ δυνάμει ταύτῃ ὁ αἰοίδιμος συλλογισμός.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις, ἀμαχόν τινα καὶ βίαιον λέγεις.

ΧΡΥΣ. Σκόπει γοῦν. Ἔστι σοι παιδίον;

ΑΓΟ. Τί μήν;

ΧΡΥΣ. Τοῦτο ἦν πως κροκόδειλος ἀρπάσῃ πλησίον τοῦ ποταμοῦ πλαζόμενον εὐρύων, κατὰ σοι ἀποδώσειν ὑπισχνῆται αὐτὸ, ἦν εἵπης τάληθες ὃ τι δέδοκται αὐτῷ περὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ βρέφους, τί φήσεις αὐτὸν ἐγνωκέναι;

ΑΓΟ. Δυσάποκριτον ἐρωτᾷς· ἀπορῶ γὰρ ὃ πρότερον εἰπὼν ἀπολάβοιμι. Ἀλλὰ σὺ πρὸς τοῦ Διὸς ἀποκρινάμενος ἀνάσσωσά μοι τὸ παιδίον, μὴ καὶ φάσῃ αὐτὸ καταπιῶν.

ΧΡΥΣ. Θάρρει· καὶ ἄλλα γὰρ σε διδάξομαι θαυμασιώτερα.

ΑΓΟ. Τὰ ποῖα;

ΧΡΥΣ. Τὸν θερίζοντα καὶ τὸν κυριεύοντα καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν Ἡλέκτραν καὶ τὸν ἐγκεκαλυμμένον.

ΑΓΟ. Τίνα τοῦτον τὸν ἐγκεκαλυμμένον ἢ τίνα τὴν Ἡλέκτραν λέγεις;

ΧΡΥΣ. Ἡλέκτραν μὲν ἐκείνην τὴν πάνυ, τὴν Ἀγαμέμνονος, ἢ τὰ αὐτὰ οἶδέ τε ἅμα καὶ οὐκ οἶδε· παρестῶτος γὰρ αὐτῇ τοῦ Ὀρέστου ἔτι ἀγνώτος οἶδε μὲν Ὀρέστην, ὅτι ἀδελφὸς αὐτῆς, ὅτι δὲ οὗτος Ὀρέστης ἀγνοεῖ. Τὸν δ' αὖ ἐγκεκαλυμμένον καὶ πάνυ θαυμαστόν ἀκούσῃ λόγον· ἀποκρίναι γὰρ μοι, τὸν πατέρα ὤσθα τὸν σεαυτοῦ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Τί οὖν; ἦν σοι παραστήσας τινὰ ἐγκεκαλυμμένον ἔρωμαι, τοῦτον οἶσθα; τί φήσεις;

ΑΓΟ. Δηλαδὴ ἀγνοεῖν.

CHRYSIPIUS. Nequaquam; hæc enim in nostra potestate non sunt: quæcumque vero in potestate nostra non sunt, ea indifferentia esse contingit.

EMT. Non intelligo quomodo hoc dicas.

CHRY. Quid ais? intelligere te negas, talium quædam esse præposita, alia rursus rejectanea?

EMT. Ne nunc quidem intelligo.

CHRY. Nec mirum, qui non assuetus sis nostris nominibus, neque facultate gaudeas facile percipiendi rerum imagines. Sed studiosus, qui rationalem inspectionem perdidicit, non hæc modo novit, verum etiam accidens et præteraccidens qualibus et quantis rebus inter se differant.

EMT. Per Philosophiam, ne invidias mihi vel hoc dicere, quid rei accidens sit, et quid præteraccidens: nescio enim quomodo ferit aures ipse numerus horum nominum et concinnitas.

CHRY. Nulla vero est invidia: si quis enim, claudus quum sit, illo ipso clauda pede offendens ad lapidem, vulnus ex improvise accipiat, ille habuit accidens claudicationem, vulnus autem illud ut præteraccidens insuper nactus est.

22. EMT. Hem solertiam! Quid vero amplius te nosse ais?

CHRY. Verborum laqueos, quibus impedio qui mecum loquuntur, quos obturato ore et freno plane injecto ad silentium redigo. Nomen huic facultati decantatus ille syllogismus.

EMT. Inexpugnabilem hercle mihi et violentum narras.

CHRY. Attende igitur. Estne tibi puer?

EMT. Quid tum?

CHRY. Hunc si forte crocodilus ad flumen oberrantem rapiat, ac deinde redditurum se tibi polliceatur, ea lege, si verum dicas quid statuerit ipse de reddendo puero: quid dices illum decrevisse?

EMT. Rogas ad quod respondere admodum sit difficile: anceps enim hæreo, quo responso recipere illum possim. Sed tu per Jovem responso tuo serva mihi puerum, ne, antequam ego respondeam, illum devoret.

CHRY. Bono es animo: nam et alia te docebo etiam admirabiliora.

EMT. Quænam?

CHRY. Metentem syllogismum, et dominantem, et super omnia Electram et opertum.

EMT. Quem tu mihi Opertum, quam Electram narras?

CHRY. Electram dico nobilissimam illam, Agamemnonis filiam quæ eadem novit simul et non novit: astante enim apud illam Oreste nondum agnito, novit illa quidem Orestem esse fratrem suum, huncce hominem vero esse Orestem ignorat. Opertum autem illum et prorsus admirabilem sermonem jam statim audies. Etenim responde mihi: patrem tuum nosti?

EMT. Sanequam.

CHRY. Quid igitur, si quenpiam hominem opertum astare jubeam, teque interrogem, Huncce nosti? quid dices?

EMT. Scilicet me non nosse.

(564, 565)

23. ΧΡΥΣ. Ἀλλὰ μὴν αὐτὸς οὗτος ἦν ὁ πατὴρ ὁ σός· ὥστε εἰ τοῦτον ἀγνοεῖς, δῆλος εἶ τὸν πατέρα τὸν σὸν ἀγνοῶν.

Αἴο. Οὐ μὲν οὖν· ἀλλ' ἀποκαλύψας αὐτὸν εἴσομαι τὴν ἀλήθειαν. Ὅμως δ' οὖν τί σοι τῆς σοφίας τὸ τέλος, ἢ τί πράξεις πρὸς τὸ ἀκρότατον τῆς ἀρετῆς ἀφικόμενος;

ΧΡΥΣ. Περὶ τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν τότε γενήσομαι, λέγω δὲ πλοῦτον, ὑγίειαν καὶ τὰ τοιαῦτα. Πρῶτον δὲ ἀνάγκη πολλὰ προπονῆσαι λεπτογράφοις βιβλίοις παραθιγόντα τὴν ὄψιν καὶ σχόλια συναγείροντα καὶ σολοικισμῶν ἐμπιπλάμενον καὶ ἀτόπων ῥημάτων· καὶ τὸ κεφάλαιον, οὐ θέμις γενέσθαι σοφὸν, ἦν μὴ τρίς ἐφεξῆς τοῦ ἐλλεβόρου πῆγος.

Αἴο. Γενναῖά σου ταῦτα καὶ δεινῶς ἀνδρικά. Τὸ δὲ Γνίφωνα εἶναι καὶ τοκογλύφον — καὶ γὰρ τάδε δρῶ σοι προσόντα — τί φῶμεν, ἀνδρὸς ἤδη πεπωκῆτος τὸν ἐλλεβόρον καὶ τελείου πρὸς ἀρετὴν;

ΧΡΥΣ. Ναί· μόνω γοῦν τὸ δανείζειν πρόποι ἂν τῷ σοφῷ· ἐπεὶ γὰρ ἴδιον αὐτοῦ τὸ συλλογίζεσθαι, τὸ δανείζειν δὲ καὶ λογίζεσθαι τοὺς τόκους πλησίον εἶναι δοκεῖ τοῦ συλλογίζεσθαι, μόνου ἂν εἴη τοῦ σπουδαίου καθάπερ ἐκεῖνο καὶ τοῦτο, καὶ οὐ μόνον γε ἀπλοῦς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, τοὺς τόκους, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐτέρους τόκους λαμβάνειν· ἢ γὰρ ἀγνοεῖς ὅτι τῶν τόκων οἱ μὲν εἰσι πρῶτοί τινες, οἱ δὲ δεύτεροι καθάπερ αὐτῶν ἐκείνων ἀπόγονοι; Ὅρᾳς δὲ δῆτα καὶ τὸν συλλογισμὸν ὁποῖά φησιν· εἰ τὸν πρῶτον τόκον λήψεται, λήψεται καὶ τὸν δεύτερον· ἀλλὰ μὴν τὸν πρῶτον λήψεται, λήψεται ἄρα καὶ τὸν δεύτερον.

24. Αἴο. Οὐκοῦν καὶ μισθῶν πέρι τὰ αὐτὰ φῶμεν, οὓς σὺ λαμβάνεις ἐπὶ τῇ σοφίᾳ παρὰ τῶν νέων, καὶ δῆλον ὅτι μόνος ὁ σπουδαῖος μισθὸν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ λήψεται;

ΧΡΥΣ. Μανθάνεις· οὐ γὰρ ἑμαυτοῦ ἕνεκα λαμβάνω, τοῦ δὲ διδόντος αὐτοῦ χάριν· ἐπεὶ γὰρ ἐστὶν ὁ μὲν τις ἐκχύτης, ὁ δὲ περιεκτικὸς, ἑμαυτὸν μὲν ἀσχω εἶναι περιεκτικόν, τὸν δὲ μαθητὴν ἐκχύτην.

Αἴο. Καὶ μὴν τοῦναντίον ἐχρῆν, τὸν νέον μὲν εἶναι περιεκτικόν, σὲ δὲ τὸν μόνον πλούσιον ἐκχύτην.

ΧΡΥΣ. Σκώπτεις, ὦ οὔτος. Ἀλλ' ὅρα μὴ σε ἀποτοξεύσω τῷ ἀναποδείκτω συλλογισμῷ.

Αἴο. Καὶ τί δεινὸν ἀπὸ τοῦ βέλους;

ΧΡΥΣ. Ἀπορία καὶ σιωπὴ καὶ διαστραφῆναι τὴν διάνοιαν.

25. Ὁ δὲ μέγιστον, ἦν ἐθέλω, τάχιστα σε ἀποδείξω λίθον.

Αἴο. Πῶς λίθον; οὐ γὰρ Περσεὺς σὺ, ὦ βέλτιστε, εἶναι μοι δοκεῖς.

ΧΡΥΣ. Ὡδέ πως· ὁ λίθος σῶμά ἐστι;

Αἴο. Ναί.

ΧΡΥΣ. Τί δέ; τὸ ζῶον οὐ σῶμα;

Αἴο. Ναί.

ΧΡΥΣ. Σὺ δὲ ζῶον;

Αἴο. Ἔοικα γοῦν.

23. CHRYS. Verum enim vero ille ipse erat pater tuus. Hunc igitur si non novisti, manifestum est patrem tuum te non nosse.

EMT. Minime vero, sed ego relecto illo verum sciam. Attamen quis tibi finis sapientiae, aut quid facies quum ad fastigium virtutis perveneris?

CHRYS. In primis naturae tunc morabor, divitias dico, sanitatem et similia. Opus vero est multa ante laborare, libris subtiliter scriptis velut cote acuere mentis aciem, commentarios congerere, solæcismis impleri et inusitatis vocibus: et quod caput rei est, fas non est sapientem fieri, nisi ter deinceps helleborum biberis.

EMT. Generosa ista et plane virilia. Sed Gniphonem sordidum esse et foeneratorem improbum (nam hæc quoque tibi inesse video), hæcne dicemus esse viri helleboro jam purgati et perfecti ad virtutem?

CHRYS. Ita sane; solum igitur sapientem foenerari deceat. Quum enim proprium illius sit argumentis putare, foenerari autem et argenti computare usuras vicinum videatur argumentis putandi industriae, solius esse dixerim viri boni, quemadmodum illud, ita hoc etiam, et non simpliciter modo, ut reliqui solent, usuras, sed usurarum quoque alias usuras capere. An enim ignoras, usurarum alias quasdam esse primas, alias secundas, illarum quasi filias? Vides vero scilicet syllogismum, quid dicat: si primas usuras accipiet sapiens, accipiat etiam secundas: atqui primas accipiet: accipiet ergo etiam secundas.

24. EMT. Igitur de mercedibus eadem dicemus, quas sapientiae nomine tu sumis ab adolescentibus, manifestumque est solum virum bonum mercedem virtutis nomine capturum.

CHRYS. Rem tenes; neque enim ego mea causa capio, sed ipsius dantis. Quum enim alius sit effusor et prodigus, alius comprehensor, et tenax; ego quidem comprehensor esse meditor, discipulum autem studeo effusorem efficere.

EMT. At enim contrarium oportebat; ut juvenis quidem esset comprehensor, tu vero, qui solus dives es, effusor.

CHRYS. Rides tu quidem: sed vide ne syllogismo te indemonstrabili feriam.

EMT. Et quid ab illo telo metuendum?

CHRYS. Dubitatio et silentium, et mentis distractio.

25. Quod vero maximum, si voluero, statim efficiam te lapidem.

EMT. Quomodo lapidem? neque enim tu, opinor, optime vir, es Perseus.

CHRYS. Hac fere ratione. Lapis corpusne est?

EMT. Est.

CHRYS. Quid vero? animal nonne corpus?

EMT. Est.

CHRYS. Tu vero animal?

EMT. Sic sane videtur.

ΧΡΥΣ. Λίθος ἄρα εἶ σῶμα ὦν.

ΑΓΟ. Μηδαμῶς. Ἄλλ' ἀνάλυσόν με πρὸς τοῦ Διὸς
καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ποιήσον ἄνθρωπον.

ΧΡΥΣ. Οὐ χαλεπὸν· ἀλλ' ἐμπαλιν ἴσθι ἄνθρωπος.
Εἰπέ γάρ μοι, πᾶν σῶμα ζῶον;

ΑΓΟ. Οὐ.

ΧΡΥΣ. Τί δέ; λίθος ζῶον;

ΑΓΟ. Οὐ.

ΧΡΥΣ. Σὺ δὲ σῶμα εἶ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Σῶμα δὲ ὦν ζῶον εἶ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Οὐκ ἄρα λίθος εἶ ζῶόν γε ὦν.

ΑΓΟ. Εἴ γε ἐποίησας, ὥς ἤδη μου τὰ σκέλη κα-
θάπερ τῆς Νιόβης ἀπεψύχετο καὶ πάγια ἦν. Ἀλλὰ
ὠνήσομαι γε σέ. Πόσον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλῶ;

ΕΡΜ. Μνᾶς δώδεκα.

ΑΓΟ. Λάμβανε.

ΕΡΜ. Μόνος δ' αὐτὸν ἐώνησαι;

ΑΓΟ. Μὰ Δί', ἀλλ' οὗτοι πάντες, οὓς ὄρᾳς.

ΕΡΜ. Πολλοί γε καὶ τοὺς ὤμους καρτεροὶ καὶ τοῦ
θερίζοντος λόγου ἄξιοι.

26. ΖΕΥΣ. Μὴ διάτριβε· ἄλλον κάλει τὸν Περι-
πατητικόν.

ΕΡΜ. Σέ φημι, τὸν καλὸν, τὸν πλούσιον. Ἄγε
δὴ, ὠνήσασθε τὸν συνετώτατον, τὸν ἅπαντα ὅλως ἐπι-
στάμενον.

ΑΓΟ. Ποῖος δέ τις ἐστί;

ΕΡΜ. Μέτριος, ἐπεικῆς, ἁρμόδιος τῷ βίῳ, τὸ δὲ
μέγιστον, διπλοῦς.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις;

ΕΡΜ. Ἄλλος μὲν δ' ἐκτοσθεν φαινόμενος, ἄλλος δὲ
δ' ἐντοσθεν εἶναι δοκεῖ· ὥστε ἦν πρὶν αὐτὸν, μέμνησο
τὸν μὲν ἐσωτερικόν, τὸν δὲ ἐξωτερικόν καλεῖν.

ΑΓΟ. Τί δὲ γινώσκει μάλιστα;

ΕΡΜ. Τρία εἶναι τὰγαθὰ, ἐν ψυχῇ, ἐν σώματι, ἐν
τοῖς ἐκτός.

ΑΓΟ. Ἀνθρώπινα φρονεῖ. Πόσου δέ ἐστιν;

ΕΡΜ. Εἴκοσι μνῶν.

ΑΓΟ. Πολὺ λέγεις.

ΕΡΜ. Οὐκ, ὦ μακάριε· καὶ γὰρ αὐτὸς ἔχειν τι ἁρ-
γύριον δοκεῖ· ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις ὠνησάμενος. Ἔτι
δὲ εἴση αὐτίκα μάλα παρ' αὐτοῦ πόσον μὲν ὁ κώνωψ
βιοῖ τὸν χρόνον, ἐφ' ὅποσον δὲ βάθος ἡ θάλαττα ὑπὸ
τοῦ ἡλίου καταλάμπεται, καὶ ὅποια τίς ἐστὶν ἡ ψυχὴ
τῶν ὀστρεῶν.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις τῆς ἀκριβολογίας.

ΕΡΜ. Τί δαι, εἰ ἀκούσεις ἄλλα πολλῶν τούτων
ὀξυδερκέστερα, γονῆς τε πέρι καὶ γενέσεως καὶ τῆς ἐν
ταῖς μήτραις τῶν ἐμβρύων πλαστικῆς, καὶ ὥς ἄνθρω-
πος μὲν γελαστικόν, ὄνος δὲ οὐ γελαστικόν *** οὐδὲ
τεκταινόμενον οὐδὲ πλωϊζόμενον;

ΑΓΟ. Πάνσεμνα φῆς καὶ ὀνησιφόρα τὰ μαθήματα,
ὥστε ὀνοῦμαι αὐτὸν εἴκοσιν.

CHRYΣ. Lapis ergo es, qui sis corpus.

ΕΜΤ. Nequaquam vero. Sed solve me per Jovem, et
rursus me hominem redde.

CHRYΣ. Difficile non est : sed rursus esto homo. Dic
mihi : omne corpus animal?

ΕΜΤ. Non.

CHRYΣ. Quid vero? num lapis animal?

ΕΜΤ. Non.

CHRYΣ. Tu vero es corpus?

ΕΜΤ. Scilicet.

CHRYΣ. Corpus vero quum sis, an animal es

ΕΜΤ. Sane.

CHRYΣ. Nec igitur lapis es, qui sis animal.

ΕΜΤ. Bene abs te factum : jam enim crura mea, ut
olim Niobes, spiritu vitali exeunte dirigerant. Verum
emam te. Quantum pro illo numerabo?

MERC. Minas duodecim.

ΕΜΤ. Hem cape.

MERC. Solus vero illum emisti?

ΕΜΤ. Non hercle, sed hi quos vides universi.

MERC. Multi quidem et robusti humeros et ratione illa
metente digni.

26. JUP. Noli tempus terere, voca alium, Peripateticum
illum.

MERC. Te jam dico, te pulchrum, divitem. Agite,
emite prudentissimum, scientem omnino omnia.

ΕΜΤ. At qualis est?

MERC. Moderatus, æquus, vitæ aptus, et, quod maxi-
mum est, duplex.

ΕΜΤ. Quid ais?

MERC. Alius est qui extra apparet, intus autem vide-
tur alius. Itaque si illum emeris, memento hunc quidem
interiorem, illum vocare exteriorem.

ΕΜΤ. Quid vero maxime tenet?

MERC. Tria esse bona, in anima, in corpore, in rebus
externis.

ΕΜΤ. Humanum sapit. Quanti vero est?

MERC. Viginti minarum.

ΕΜΤ. Multum dicis.

MERC. Non, o bone : videtur enim et ipse argenti ali-
quantum habere. Itaque non est cur cesses emere. Porro
statim ex illo scies, quanto tempore culex vivat; ad quam
altitudinem mare a sole perluceat, et qualis sit anima ostreo-
rum.

ΕΜΤ. Hercules! quam subtilis illa perscrutatio!

MERC. Quid vero, alia multa si audias hisce acutiora? de
semine, et generatione, et illa embryonum in uteris figlina;
et ut homo sit animal risibile, asinus autem non risibile,
*** neque fabricans, neque navigans.

ΕΜΤ. Gravissima narras, et utilia plane hujus disciplinæ
capita : itaque emam illum viginti minis.

(508, 509)

27. EPM. Εἶεν.

ZEYΣ. Τίς λοιπὸς ἡμῖν καταλείπεται;

ΕΡΜ. Ὁ σκεπτικὸς οὗτος. Σὺ δὲ Πύρρων πρόσιθι καὶ ἀποκηρύττου κατὰ τάχος. Ἦδη μὲν ὑπορρέουσιν οἱ πολλοὶ καὶ ἐν ὀλίγοις ἡ πρᾶσις ἔσται. Ὅμως δὲ τίς καὶ τοῦτον ὠνεῖται;

ΑΓΟ. Ἐγώ γε. Ἀλλ' οὖν πρῶτον εἰπέ μοι, σὺ τί ἐπίστασαι;

ΠΥΡΡΩΝ. Οὐδέν.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτ' ἐφησθα;

ΠΥΡΡ. Ὅτι οὐδὲν ὅλως εἶναι μοι δοκεῖ.

ΑΓΟ. Οὐδὲ ἡμεῖς ἄρα ἐσμέν τινες;

ΠΥΡΡ. Οὐδὲ τοῦτο οἶδα.

ΑΓΟ. Οὐδ' ὅτι σύ τις ὢν τυγχάνεις;

ΠΥΡΡ. Πολὺ μᾶλλον ἔτι τοῦτ' ἀγνοῶ.

ΑΓΟ. Ὡς τῆς ἀπορίας. Τί δαί σοι τὰ σταθμία ταυτί βούλεται;

ΠΥΡΡ. Ζυγιστάτω ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους καὶ πρὸς τὸ ἴσον ἀπειθύνω, καὶ ἐπειδὴν ἀκριβοῦς ὁμοίους τε καὶ ἰσοβαρεῖς ἴδω, τότε δὴ τότε ἀγνοῶ τὸν ἀληθέστερον.

ΑΓΟ. Τῶν ἄλλων δὲ τί ἂν πράττοις ἐμμελῶς;

ΠΥΡΡ. Τὰ πάντα πλὴν δραπέτην μεταδιώκειν.

ΑΓΟ. Τί δαί τοῦτό σοι ἀδύνατον;

ΠΥΡΡ. Ὅτι, ὦγαθέ, οὐ καταλαμβάνω.

ΑΓΟ. Εἰκότως· βραδὺς γὰρ καὶ νωθὴς τις εἶναι δοκεῖς. Ἀλλὰ τί σοι τὸ τέλος τῆς ἐπιστάσεως;

ΠΥΡΡ. Ἡ ἀμαθία καὶ τὸ μῆτε ἀκούειν μῆτε ὁρᾶν.

ΑΓΟ. Οὐκοῦν καὶ κωφὸς ἅμα καὶ τυφλὸς εἶναι λέγεις.

ΠΥΡΡ. Καὶ ἀκριτὸς γε προσέτι καὶ ἀναίσθητος καὶ ὅλως τοῦ σκώληκος οὐδὲν διαφέρων.

ΑΓΟ. Ὡνητέος εἶ διὰ ταῦτα. Πόσου τοῦτον ἄξιον γρὴ φάναι;

ΕΡΜ. Μναῖς Ἀττικῆς.

ΑΓΟ. Λάμβανε. Τί φῆς, ὦ οὗτος; ἐπριάμην σε;

ΠΥΡΡ. Ἀδελον.

ΑΓΟ. Μηδαμῶς· ἐώνημαι γὰρ καὶ τὰργύριον κατέβαλον.

ΠΥΡΡ. Ἐπέχω περὶ τούτου καὶ διασκέπτομαι.

ΑΓΟ. Καὶ μὴν ἀκολούθει μοι, καθάπερ γρὴ ἐμὸν οἰκέτην.

ΠΥΡΡ. Τίς οἶδεν εἰ ἀληθῆ ταῦτα φῆς;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ καὶ ἡ μναῖ καὶ οἱ παρόντες.

ΠΥΡΡ. Πάρεσι γὰρ ἡμῖν τινες;

ΑΓΟ. Ἀλλ' ἔγωγέ σε ἤδη ἐμβαλὼν ἐς τὸν μυλῶνα τείσω εἶναι δεσπότης κατὰ τὸν χεῖρω λόγον.

ΠΥΡΡ. Ἐπεχε περὶ τούτου.

ΑΓΟ. Μὰ Δί', ἀλλ' ἤδη γε ἀπεφηνάμην.

ΕΡΜ. Σὺ μὲν παῦσαι ἀντιτείνων καὶ ἀκολούθει ὦ πριαμένω, ὑμᾶς δὲ ἐς αὖριον παρακαλοῦμεν· ἀποηρύξειν γὰρ τοὺς ἰδιώτας καὶ βαναύσους καὶ ἀγοραίους ἰσους μέλλομεν.

27. MERC. Fiat.

JUP. Quis reliquus nobis est?

MERC. Scepticus hicce. Heus tu, Pyrrhon, prodi, praconio vendendus celeriter. Jam enim plures paullatim recedunt, ut inter paucos futura sit venditio. Attamen quis et hunc emet?

EMT. Ego. Verum hoc tu primum dic mihi, quid nosti?

PYRRHON. Nihil equidem.

EMT. Quid tibi vis hoc responso?

PYRRH. Nempe nihil omnino esse mihi videtur.

EMT. Ergo neque nos quicquam sumus?

PYRRH. Neque hoc novi equidem.

EMT. Neque te si quis sis nosti?

PYRRH. Etiam multo hoc magis ignoro.

EMT. Vah quanta dubitatio! Ista vero bilanx quid sibi vult?

PYRRH. Rationes in ea expendo et exaequo : deinde quum ad amussim pares et ejusdem ponderis esse intelligo, tum demum ultra verior sit, plane ignoro.

EMT. Reliquarum vero rerum num quid facere recte et ordine potes?

PYRRH. Omnia, nisi quod fugitivum nescio persequi.

EMT. Cur vero hoc non potes?

PYRRH. Quia, o bone, non comprehendo.

EMT. Credibile est : tardus enim et ignavus esse videris. Sed quis finis tibi scientiae est?

PYRRH. Nihil discere, et neque audire quicquam, nec videre.

EMT. Surdum igitur simul et caecum esse dicis te ipsum.

PYRRH. Et insuper judicii omnis expertem et sensus, denique a verbe nulla in re differentem.

EMT. Propter hanc emendus sane es. Quanto hunc dignum dicemus?

MERC. Mina Attica.

EMT. Sume. Heus tu, quid ais? num emi te?

PYRRH. Obscurum id est.

EMT. Minime vero : emi enim et pecuniam numeravi.

PYRRH. Cohibeo me hac de re, et dispicio.

EMT. Quin tu sequere me, ut par est meum servum.

PYRRH. Quis novit utrum vere illa dicas?

EMT. Praeco, et mina, et praesentes.

PYRRH. Adsunt ergo nobis quidam?

EMT. At ego tibi jam in pistrinum compacto planum faciam, dominum me tuum esse, secundum rationem deteriorem.

PYRRH. De hoc cohibe assensum.

EMT. At hercle jam quid videatur pronunciavi.

MERC. Desine contra niti, et sequere emtorem : vos autem in crastinum invitamus ; nam idiotas, et sellularias, et forenses vitas praconio vendemus.

XV.

ΑΛΙΕΥΣ Η ΑΝΑΒΙΟΥΝΤΕΣ.

1. ΣΩΚΡ. Βάλλε βάλλε τὸν κατάρατον ἀφθόνοις τοῖς λίθοις, ἐπίβαλλε τῶν βώλων, προσεπίβαλλε καὶ τῶν οστράκων, παῖε τοῖς ξύλοις τὸν ἀλιτήριον, δὴ μὴ διαφύγη· καὶ σὺ βάλλε, ὦ Πλάτων· καὶ σὺ, ὦ Χρυσίππε, καὶ σὺ δέ. Πάντες ἅμα ξυνασπίσωμεν ἐπ' αὐτόν,

ὥς πλήρη πλήρηιν ἀρήγη, βάκτρα δὲ βάκτροις.

Κοινὸς γὰρ πολέμιος, καὶ οὐκ ἔστιν ὄντινα ὑμῶν οὐχ ὕβριξε. Σὺ δέ, ὦ Διόγενης, εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε, χρῶ τῷ ξύλῳ, μὴδὲ ἀνῆτε· διδότην τὴν ἀξίαν βλάσφημος ὢν. Τί τοῦτο; κεκμήκατε, ὦ Ἐπίκουρε καὶ Ἀρίστιππε; καὶ μὴν οὐκ ἐχρῆν.

Ἀνέρες ἔστε, σοφοί, μνήσασθε δὲ θούριδος ὀργῆς.

2. Ἀριστοτέλης, ἐπισπούδασον ἔτι θάττον. Εὖ ἔχει ἐάλωκε τὸ θηρίον· εἰλήφασμέν σε, ὦ μιαρέ. Εἴση γοῦν αὐτίκα οὐστίνας ὄντας ἡμᾶς ἐκακηγόρεις. Τῷ τρόπῳ δέ τις αὐτὸν καὶ μετέλθῃ; Ποικίλον γὰρ τινα ἐπινοῶμεν θάνατον κατ' αὐτοῦ πᾶσιν ἡμῖν ἐξαρκέσαι δυνάμενον· καθ' ἕναστον γοῦν δίκαιός ἐστιν ἡμῖν ἀπολωλέναι.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ Α. Ἐμοὶ μὲν ἀνεσκολοπίσθαι δοκεῖ αὐτόν.

ΦΙΛ. Β. Νὴ Δία, μαστιγωθέντα γε πρότερον.

ΦΙΛ. Γ. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκεκόφθω.

ΦΙΛ. Δ. Τὴν γλῶτταν αὐτὴν ἔτι πολὺ πρότερον ἀποτετμήσθω.

ΣΩΚ. Σοὶ δὲ τί, Ἐμπεδόκλεις, δοκεῖ;

ΕΜΠ. Ἐς τοὺς κρατῆρας ἐμπεσεῖν αὐτόν, ὥς μάθῃ μὴ λοιδορεῖσθαι τοῖς κρείττοσι.

ΠΛΑΤ. Καὶ μὴν ἀριστον ἦν καθάπερ τινὰ Πενθέα ἢ Ὀρφέα

λακιστὸν ἐν πέτραισιν εὑρέσθαι μόρον,

ἵν' ἂν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ἕκαστος ἔχων ἀπηλλάττετο καὶ —

3. ΛΟΥΚ. Μηδαμῶς· ἀλλὰ πρὸς ἑεσίου φείσασθέ μου.

ΣΩΚ. Ἄραρεν· οὐκ ἂν ἀφεθείης ἔτι. Ὅρῃς δὲ δὴ καὶ τὸν Ὀμηρον ἃ φησιν,

ὥς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὄρκια πιστά;

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν καθ' Ὀμηρον ὑμᾶς καὶ αὐτὸς ἱκετεύω· αἰδέσεσθε γὰρ ἴσως τὰ ἔπη καὶ οὐ παρόψεσθε βαψυδῆσαντά με·

Ζωγρεῖτ' οὐ κακὸν ἄνδρα καὶ ἀξία δέχθε ἀποινα, χαλκὸν τε χρυσόν τε, τὰ δὴ φιλέουσι σοφοί περ.

ΠΛΑΤ. Ἄλλ' οὐδὲ ἡμεῖς ἀπορήσομεν πρὸς σέ Ὀμηρικῆς ἀντιλογίας. Ἄκουε γοῦν·

Μὴ δὴ μοι φύξιν γε, κακηγόρε, βάλλεο θυμῷ χρυσόν περ λέξας, ἐπεὶ ἔκεο χεῖρας ἐς ἡμᾶς.

XV.

PISCATOR VEL REVIVISCENTES.

1. SOCR. Feri, feri execrabilem saxis copiosissimis; adjice glebas; insuper adjice testas: pulsa baculis impium; vide ne effugiat. Et tu, Plato, feri, et tu, Chrysippe, et tu. Omnes simul in illum irruamus facta testudine,

Ut baculus baculo firmetur, peraque peris.

Communis enim hic hostis, neque quisquam est nostrum, quem contumelia non affecerit. Tu vero, Diogenes, si unquam alias, clava nunc utere; nec remittite quicquam: dignas maledico illo ore poenas luat. Quid hoc? fessine estis, Epicure et Aristippe? Atqui non decebat. Sapientes,

Este viri, calidae moveat vos impetus irae.

2. Aristoteles, magis accelera! Bene habet: capta est bestia. Cepimus te, impure. Mox igitur scies, quibus viris maledixeris. Quo vero modo illum tractabimus? Variam enim quandam contra ipsum mortem excogitemus, quae sufficere nobis omnibus possit; dignus vero est qui secundum uniuscujusque nostrum sententiam sigillatim pereat.

PHILOSOPHUS A. Ego censeo palo eum figi.

PHIL. B. Flagellis quidem hercle prius caesum.

PHIL. C. Oculi effodiuntur ei.

PHIL. D. Imo multo prius lingua ipsi exciditor.

SOCR. Tibi vero quid videtur, Empedocles?

EMP. In crateres dejici Aetnae, ut discat non maledicere melioribus.

PLAT. Quin optimum fuerit, eum instar Penthei alicujus aut Orphei,

lacerum invenire fatum per petras,

ut etiam partem illius habens quisque discedat, et —

3. LUC. Minime vero: sed per Jovem supplicum praesidem mihi parcite.

SOCR. Decretum est: non amplius potes dimitti. Vides vero quid Homerus dicat,

Nunquam foedera fida leonibus atque viris sunt?

LUC. Verumtamen ex Homero et ego vobis supplicabo: reverebimini fortasse versus, neque aspernabimini consuetum carmina:

Ducite captivum! vir non malus: ac redimet se aere, auro: nec enim sapientes munera spernunt.

PLAT. Sed neque nobis deerit Homerica responsio tibi facienda. Audi modo:

Ne meditare fugam, blasphema, barbaramente, lingua, ostentans aurum, postquam mea praeda fuisti.

ΛΟΥΚ.

ἀπρακτος,
μοι καταφε

Μ.

ΠΛΑΤ.

Οὐ

ΛΟΥΚ.

ΠΛΑΤ.

4. ΛΟΥΚ.

νύναι καὶ
τοῦτο γοῦν
ἀνήμεστον π
νάτῳ με ξυν

ΠΛΑΤ.

τὸν ἐρώτα,
λόγους, ἐν οἷ
ἐς ἡμᾶς ὕβρ
ἀνδρας, καὶ
κτῆσαντες ἀν
ὀλίγον τὸν Ἀ
καὶ δ Πλάτ
σιωπῶν οὐτο
δσοὺς διέσυρε

5. ΛΟΥΚ.

μάθητε ὁποῖο
ψατε τοὺς λί
γὰρ αὐτοῖς κα
ΠΛΑΤ. Α

καὶ ἤδη γε

λάϊνον ἐσ

ΛΟΥΚ. Κ

ἀπάντων ἐπαι
δμογνώμονα
τῶν ἐπιτηδευ
ἀποκτείνητε τ
οὐν μὴ τὸ τῶν
ὀργίλοι καὶ ἀγν

ΠΛΑΤ. ὦ

τῆς κακηγορίας
ἀληθῶς οἶμαι δια
ἡμᾶς ἐπὶ τῇ τα

6. ΛΟΥΚ.

αἰεὶ φιλοσοφίαν
τοὺς ὑπερεπαί
δμιλῶν; Αὐτὰ
παρ' ὑμῶν λαβ
νος ἐπιδείκνυμα
γνωρίζουσιν ἐκ
ἀνελεξάμην, κα
τὸ δ' ἀληθές ὑ

(573 - 575)

ΛΟΥΚ. Οἱμοὶ τῶν κακῶν. Ὁ μὲν Ὅμηρος ἡμῖν ἀπρακτος, ἡ μεγίστη ἐλπίς. Ἐπὶ τὸν Εὐριπίδην δὲ μοι καταφευκτέον· τάχα γὰρ ἂν ἐκεῖνος σώσειέ με.

Μὴ κτεῖνε· τὸν ἱκέτην γὰρ οὐ θέμις κτανεῖν.

ΠΛΑΤ. Τί δ'· Οὐχὶ κακῆϊνα Εὐριπίδου ἐστίν,

οὐ δεινὰ πάσχειν δεινὰ τοὺς εἰργασμένους;

ΛΟΥΚ. Νῦν οὖν ἔκατι ῥημάτων κτενεῖτέ με;

ΠΛΑΤ. Νῆ Δία· φησὶ γοῦν ἐκεῖνος αὐτὸς,

Ἀχαλίνων στομάτων
ἀνόμου τ' ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυστυχία.

4. **ΛΟΥΚ.** Οὐκοῦν ἐπεὶ δέδοκται πάντως ἀποκτινύναι καὶ οὐδεμία μηχανὴ τὸ διαφυγεῖν με, φέρε, τοῦτο γοῦν εἵπατέ μοι, οἵτινες ὄντες ἢ τί πεπονθότες ἀνήμεστον πρὸς ἡμῶν ἀμελίκτα ὀργίζεσθε καὶ ἐπὶ θανάτῳ με ξυνειλήφατε;

ΠΛΑΤ. Ἄτινα μὲν εἰργασαὶ ἡμᾶς τὰ δεινὰ, σεαυτὸν ἐρώτα, ὦ κάκιστε, καὶ τοὺς καλοὺς ἐκείνους σου λόγους, ἐν οἷς φιλοσοφίαν τε αὐτὴν κακῶς ἡγόρευες καὶ ἐς ἡμᾶς ὕβριζες ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἀποκηρύττων σοφοὺς ἀνδρας, καὶ τὸ μέγιστον, ἐλευθέρους· ἐφ' οἷς ἀγανακτήσαντες ἀνελήλυθαμεν ἐπὶ σὲ παραιτησάμενοι πρὸς ὀλίγον τὸν Ἀἰδωνέα, Χρύσιππος οὗτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὁ Πλάτων ἐγὼ καὶ Ἀριστοτέλης ἐκεῖνοσὶ καὶ ὁ σιωπῶν οὗτος Πυθαγόρας καὶ ὁ Διογένης καὶ ἅπαντες ὅσους διέσφρες ἐν τοῖς λόγοις.

5. **ΛΟΥΚ.** Ἀνέπνευσα· οὐ γὰρ ἀποκτενεῖτέ με, ἦν μάθητε ὅποιος ἐγὼ περὶ ὑμᾶς ἐγενόμην· ὥστε ἀπορρίψατε τοὺς λίθους, μᾶλλον δὲ φυλάττετε. Χρήσεσθε γὰρ αὐτοῖς κατὰ τῶν ἀξίων.

ΠΛΑΤ. Ληρεῖς. Σὲ δὲ τήμερον χρὴ ἀπολωλέναι, καὶ ἤδη γε

λαΐνον ἔσσο χιτῶνα κακῶν ἔνεχ', ὅσσα ἔοργας.

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν, ὦ ἀριστοί, ὃν ἐχρῆν μόνον ἐξ ἀπάντων ἐπαινεῖν οἰκείον τε ὑμῖν ὄντα καὶ εὖνουν καὶ ὁμογνώμονα καὶ, εἰ μὴ φορτικὸν εἶπεῖν, κηδεμόνα τῶν ἐπιτηδευμάτων, εὖ ἴστε ἀποκτενοῦντες, ἦν ἐμὲ ἀποκτείνετε τοσαῦτα περὶ ὑμῶν πεπονηκότα. Ὅρατε οὖν μὴ τὸ τῶν νῦν φιλοσόφων αὐτὸ ποιῆτε, ἀχάριστοι καὶ ὀργίλοι καὶ ἀγνώμονες φαινόμενοι πρὸς ἀνδρα εὐεργέτην.

ΠΛΑΤ. Ὡς τῆς ἀναισχυντίας. Καὶ χάριν σοὶ τῆς κακηγορίας προσοφείλομεν; οὕτως ὡς ἀνδραπόδοις ἀληθῶς οἷε διαλέγεσθαι· καὶ εὐεργεσίαν καταλογιῇ πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ὕβρει καὶ παροινίᾳ τῶν λόγων;

6. **ΛΟΥΚ.** Ποῦ γὰρ ἐγὼ ὑμᾶς ἢ πότε ὕβρικα, δὲ αἰεὶ φιλοσοφίαν τε θαυμάζων διατετέλεκα καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὑπερεπαινῶν καὶ τοῖς λόγοις οὓς καταλελοίπατε δμῶν; Αὐτὰ γοῦν ἃ φημι ταῦτα, πόθεν ἄλλοθεν ἢ παρ' ὑμῶν λαβὼν καὶ κατὰ τὴν μέλιτταν ἀπανθισάμενος ἐπιδείκνυμαι τοῖς ἀνθρώποις; οἱ δὲ ἐπαινοῦσι καὶ γνωρίζουσιν ἕκαστον τὸ ἀνθος ὅθεν καὶ παρ' ὅτου καὶ ὅπως ἀνελεξάμην, καὶ λόγῳ μὲν ἐμὲ ζηλοῦσι τῆς ἀνθολογίας, τὸ δ' ἀληθὲς ὑμᾶς καὶ τὸν λειμῶνα τὸν ὑμέτερον, οἱ

LUC. Vae mihi! Homerus nos destituit, spes maxima! Ad Euripidem nempe confugiendum : forsitan ille me servaverit.

Ne cæde : supplicem etenim jus vetat mori.

PLAT. Quid vero? nonne et illa sunt Euripidea,

Haud digna ferre, indigna qui patnaverint?

LUC. Sic igitur propter verba me occidetis?

PLAT. Sic per Jovem. Ait enim idem ille,

Effrenis loquelæ,
Impii stuporis
finis miseria est.

4. **LUC.** Igitur quum stet sententia omnino interficere me, neque ulla arte liceat mihi, effugere agite, hoc certe mihi dicite, qui sitis, aut quam immedicabilem a me injuriam passi sine ullo remedio mihi irascamini, et supplicii causa me comprehenderitis.

PLAT. Quibus nos injuriis affeceris, ipsum te, scelus, interroga, et præclaros illos tuos libros, in quibus et philosophiæ ipsi maledixisti, et nos affecisti contumelia, tanquam in foro vendens præconio viros sapientes, et, quod maximum, ingenuos. Propter hæc indignati, contra te ab inferis huc venimus, commeata brevi a Plutone impetrato, Chrysippus hic, et Epicurus, et ego Plato, et Aristoteles ille, et tacitus hic Pythagoras, et Diogenes, et omnes quos in libris tuis lacerasti.

5. **LUC.** Respiravi. Nec enim interficietis me, ubi cognoveritis qualem erga vos me præbuerim. Itaque abjicite lapides. Quin servate potius : utemini enim iis contra dignos.

PLAT. Nugaris : hodie enim periisse te oportet. Quin jam

saxea adest toga tantorum tibi pœna malorum.

LUC. Enimvero scitote, viri optimi, vos eum interfecturos, quem unum omnium laudare oportebat, utpote familiarem vestrum et benevolum, et earundem sententiarum, et nisi dictu grave est, vestrorum studiorum curatorem utoremque, me si interficiatis, qui tantum pro vobis laboris susceperim. Videte igitur ne idem faciatis, quod qui nunc sunt philosophi, si ingrati, iracundi et parum officii memores videamini adversus virum bene de vobis meritum.

PLAT. Impudentiam hominis videte! Insuper gratiam tibi maledicentiæ illius causa debemus? usque adeone cum mancipiis te putas disputare veris? etiamne in beneficio nobis imputabis contumeliam tantam et ebriam verborum in nos petulantiam?

6. **LUC.** Ubi ergo vos ego aut quando affeci contumelia? qui semper ita vixerim, philosophiam ut admirarer, et vos ipsos laudibus tollerem, et in libris quos reliquistis versarer. Hæc enim ipsa quæ dico, unde alias, quam a vobis, sumens, et apum instar delihans flores vestros, ostendo hominibus? at illi laudant, et florem unumquemque agnoscunt, unde et a quo et quomodo legerim : et verbis quiaem me sectantur propter florum legendorum solertiam, re autem ipsa vos et vestrum illud pratum, qui tales protuleritis, tam

τοιαῦτα ἐξηνθήκατε ποικίλα καὶ πολυειδῆ τὰς βαφὰς, εἴ τις ἀναλέξασθαι τε αὐτὰ ἐπίσταιτο καὶ ἀναπλέξαι καὶ ἀρμόσαι, ὥς μὴ ἀπάδειν θάτερον θατέρου. Ἔσθ' ὅστις οὖν ταῦτα εὖ πεπονθὼς παρ' ὑμῶν κακῶς ἂν εἰπεῖν ἐπιχειρήσειεν εὐεργέτας ἄνδρας, ἀφ' ὧν ἤδη τις εἶναι ἔδοξεν; ἐκτὸς εἰ μὴ κατὰ τὸν Θάμυριν ἢ τὸν Εὐρυτον εἴη τὴν φύσιν, ὥς ταῖς Μούσαις ἀντάδειν, παρ' ὧν εἰλήφει τὴν ᾠδὴν, ἢ τῷ Ἀπόλλωνι ἐριδαίνειν ἐναντία τοξεύων, καὶ ταῦτα δοτῆρι ὄντι τῆς τοξικῆς.

7. ΠΛΑΤ. Τοῦτο μὲν, ὦ γενναῖε, κατὰ τοὺς ῥήτορας εἴρηται σοι· ἐναντιώτατον γοῦν ἐστὶ σοι τῷ πράγματι καὶ χαλεπωτέραν σου ἐπιδείκνυσι τὴν τόλμαν, εἴ γε τῇ ἀδικίᾳ καὶ ἀχαριστίᾳ πρόσσεστιν, ὃς παρ' ἡμῶν τὰ τοξεύματα, ὥς φῆς, λαβὼν καθ' ἡμῶν ἐτόξευες, ἓνα τοῦτον ὑποθέμενος τὸν σκοπὸν, ἀπαντας ἡμᾶς ἀγορεύειν κακῶς· τοιαῦτα παρὰ σοῦ ἀπειλήσαμεν ἀνθ' ὧν σοι τὸν λειμῶνα ἐκεῖνον ἀναπετάσαντες οὐκ ἐκωλύσαμεν δρέπεσθαι καὶ τὸ προκόλπιον ἐμπλησάμενον ἀπελθεῖν· ὥστε διὰ γε τοῦτο μάλιστα δίκαιος ἂν εἴης ἀποανεῖν.

8. ΛΟΥΚ. Ὁρᾶτε; πρὸς ὀργὴν ἀκούετε καὶ οὐδὲν τῶν δικαίων προσέσθε. Καίτοι οὐκ ἂν ᾤηθην ποτὲ ὡς ὀργὴ Πλάτωνος ἢ Χρυσίππου ἢ Ἀριστοτέλους ἢ τῶν ἄλλων ὑμῶν καθίκοιτο ἂν, ἀλλὰ μοι ἔδοκεῖτε μόνοι δὴ πόρρω εἶναι τοῦ τοιούτου. Πλὴν ἄλλὰ μὴ ἀκριτόν γε, ὦ θαυμάσιοι, μηδὲ πρὸ δίκης ἀποκτείνητέ με· ὑμέτερον γοῦν καὶ τοῦτο ἦν, μὴ βίᾳ μηδὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότερον πολιτεύεσθαι, δίκη δὲ τὰ διάφορα διαλύεσθαι διδόντας λόγον καὶ δεχομένους ἐν τῷ μέρει. Ὡστε δικαστὴν ἐλόμενοι κατηγορήσατε μὲν ὑμεῖς ἢ ἅμα πάντες ἢ ὅντινα ἂν χειροτονήσητε ὑπὲρ ἀπάντων, ἐγὼ δὲ ἀπολογήσομαι πρὸς τὰ ἐγκλήματα, καὶ ἦν μὲν ἀδικῶν φαίνωμαι καὶ τοῦτο περὶ ἐμοῦ γινώσκω τὸ δικαστήριον, ὑφ' ἧς δὴ τὴν ἀξίαν· ὑμεῖς δὲ βίαιον οὐδὲν τολμήσετε. Ἦν δὲ τὰς εὐθύνas ὑποσχὼν καθαρὸς ὑμῖν καὶ ἀνεπίληπτος εὐρίσκωμαι, ἀφήσουσί με οἱ δικασταί, ὑμεῖς δὲ ἐς τοὺς ἐξαπατήσαντας ὑμᾶς καὶ παροξύναντας καθ' ἡμῶν τὴν ὀργὴν τρέψατε.

9. ΠΛΑΤ. Τοῦτ' ἐκεῖνο, ἐς πεδίον τὸν ἵππον, ὥς παρακρουσάμενος τοὺς δικαστὰς ἀπέλθης· φασὶ γοῦν ῥήτορά σε καὶ δικανικόν τινα εἶναι καὶ πανοῦργον ἐν τοῖς λόγοις. Τίνα δὲ καὶ δικαστὴν ἐθέλεις γενέσθαι, ὅντινα μὴ σὺ δωροδοκήσας οἷα πολλὰ ποιεῖτε, ἀδίκᾳ πείσεις ὑπὲρ σοῦ ψηφίσασθαι;

ΛΟΥΚ. Θαρρεῖτε τούτου γε ἔνεκα· οὐδένα τοιοῦτον διαιτητὴν ὑποπτον ἢ ἀμφίβολον ἀξιῶσαι· ἂν γενέσθαι καὶ ὅστις ἀποδώσεται μοι τὴν ψῆφον. Ὁρᾶτε γοῦν, τὴν Φιλοσοφίαν αὐτὴν μεθ' ὑμῶν δικαστρίαν ποιοῦμαι ἔγωγε.

ΠΛΑΤ. Καὶ τίς ἂν κατηγορήσειεν, εἴ γε ἡμεῖς δικάσομεν;

ΛΟΥΚ. Οἱ αὐτοὶ κατηγορεῖτε καὶ δικάζετε· οὐδὲν οὐδὲ τοῦτο δέδια· τοσοῦτον ὑπερφέρω τοῖς δικαίοις καὶ ἐκ περιουσίας ἀπολογήσασθαι ὑπολαμβάνω.

varios specie et coloribus; si quidem legere illos sciat aliquis et nectere et concinnare, ne alter ab altero dissideat. Estne igitur qui his bonis vestris usus male audeat dicere viris bene de se meritis, a quibus jam hoc habet, ut esse aliquis videatur? nisi forte eo sit ingenio, quo Thamyris quondam aut Eurytus, ut occinat ipsis Musis, a quibus canendi artem acceperit, aut cum Apolline contendat, jaculari ausus contra ipsum muneris hujus et artis sagittandi datorem.

7. PLAT. Ista quidem, vir fortis, ex rhetorum arte declamasti: maxime enim rebus ipsis sunt contraria, et eo importuniorem ostendunt audaciam tuam, quandoquidem injuriæ huic ingratus etiam animus accedit, qui acceptis a nobis, quod fatere, telis, contra nos jaculatus sis, hoc uno tibi scopo proposito, de omnibus nobis male uti diceret. Hæc a te præmia habemus, quod aperto tibi illo prato nostro, non prohibuimus quominus meteres, et pleno sinu abires. Itaque vel propter ipsum hoc mori dignus fueris.

8. LUC. Videtisne? cum ira auscultatis, neque justum quidquam admittitis: quanquam non putabam fieri unquam posse, ut ad Platonem, ad Chrysippum aut Aristotelem aut ad alium quenquam vestrum ira perveniat; verum soli vos ab ejusmodi rebus videbamini esse remotissimi. Sed quidquid est, certe non indemnatum, viri admirabiles, nec ante judicium me occideritis. Vestrum enim hoc quoque erat, non vi, nec prout quis robustior est, rem gerere, sed jure lites dirimi, redditis invicem auditisque rationibus. Itaque judice capto accusate me vos aut simul omnes, aut quemcumque pro universis dicturum suffragiis vestris elegeritis: ego vero criminibus respondebo. Si deinde pareat me fecisse injuriam, idque de me statuerit judicium, sustinebo nimirum justam pœnam; vos vero nihil per vim audebitis. Si vero, cognitione facta, purus vobis et expers reprehensionis inveniatur, absolvent me scilicet judices, vos vero inde in eos iram vertite, qui deceperunt vos et contra nos incitarunt.

9. PLAT. Hoc vero illud fuerit, Equum in campum, ut tu impulsis in fraudem judicibus abeas. Aiunt enim te rhetorem esse et causidicum et versutum in dicendo veteratorem. Quem vero judicem vis fieri, quem tu non muneribus corruptum (ejusmodi enim multa facitis) inducas, ut injuste secundum te ferat sententiam?

LUC. Hac quidem cura vos libero: suspectum id genus judicem, aut ambiguum, quique calculum mihi suum vendat, esse velim neminem. Videte enim, ipsam vobiscum Philosophiam judicem vobis ipse fero.

PLAT. Quis igitur accuset, siquidem nos judicaturi sumus?

LUC. Vos iidem et accusate et judicate. Ne hoc quidem metuo: tantum justitia causæ supero, et ex abundanti pro me dicturum confido.

κρατες;
ἀξίων.

ΣΟΚ

καὶ τὴν
ἀπολογίαν
δεινῶς ἐ
καιὸν ἐν
τοῖς κατὰ
ἀπολογίαν
χαίρειν
πὲρ καὶ
τότε δικα
ῦδατος μ

ΠΛΑΤ

ἀπίμωμεν
ἡμεῖς ἀγ

11. Λ

καὶ νομιμ
ἔφην· δε
στηρίω.
οἶδα ἐνθα
νον ἀναζη
ἐντυγχάνω
γωνας βα
σκουσιν, ο
μᾶλλον ἐμ
ὡς μὴ ἐλέγ
λης ἀπεδεί
δεδύνημαι

12. ΠΟΛ

ἦχον ἂν ἐπὶ
ρηκέναι, τε
ἐξιόντων, ἀ
σταλῶν καὶ
οὖν ξυμπαρ
γυναιὸν τι ο
λὲς καὶ ἀκόσ
μοι αὐτίκα
πιστον ἐῷσα
δεύτως περ
αὐτοῖς καὶ τ
προσχωμέν
φῦκος καὶ τὰ
ὑπὸ τῶν ἐρα
προχείρως ἐδ
καθισαμένη
προσέβλεπε.
κατὰ τὸ ἀκού
παχύτερα.
ρον οἰκτεῖρας
οἶνος, ἀλλὰ
κατὰ τὸν Ἰξί

13. ΠΛΑΤ

10. ΠΛΑΤ. Τί ποιῶμεν, ὦ Πυθαγόρα καὶ Σώκρατες; εἴκει γὰρ οὐκ ἄλογα ὁ ἀνὴρ προκαλεῖσθαι ἀξιῶν.

ΣΩΚ. Τί δ' ἄλλο ἢ βαδίζωμεν ἐπὶ τὸ δικαστήριον καὶ τὴν Φιλοσοφίαν παραλαβόντες ἀκούσωμεν ὅ τι καὶ ἀπολογήσεται· τὸ πρὸ δίκης γὰρ οὐχ ἡμέτερον, ἀλλὰ δεινῶς ἰδιωτικόν, ὀργίλων τινῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ δίκαιον ἐν τῇ χειρὶ τιθεμένων. Παρέξομεν οὖν ἀφορμὰς τοῖς κακηγορεῖν ἐθέλουσι καταλεύσαντες ἀνδρά μηδὲ ἀπολογησάμενον ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ ταῦτα δικαιοσύνη χαίρειν αὐτοὶ λέγοντες. Ἡ τί ἂν εἴποιμεν Ἀνύτου πέρι καὶ Μελήτου, τῶν ἐμοῦ κατηγορησάντων, ἢ τῶν τότε δικαστῶν, εἰ οὗτος τεθνῆξεται μηδὲ τὸ παράπαν ὕδατος μεταλαβών;

ΠΛΑΤ. Ἀρίστα παραινεῖς, ὦ Σώκρατες· ὥστε ἀπίωμεν ἐπὶ τὴν Φιλοσοφίαν· ἢ δὲ δικασάτω, καὶ ἡμεῖς ἀγαπήσομεν οἷς ἂν ἐκείνη διαγνῶ.

11. ΛΟΥΚ. Εὖ γε, ὦ σοφώτατοι, ἀμείνω ταῦτα καὶ νομιμώτερα. Τοὺς μέντοι λίθους φυλάττετε, ὡς ἔφην· δεήσει γὰρ αὐτῶν μικρὸν ὕστερον ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Ποῦ δὲ τὴν Φιλοσοφίαν εὑροί τις ἄν; οὐ γὰρ οἶδα ἐνθα οἰκεῖ· καίτοι πάνυ πολλὸν ἐπλανήθην χρόνον ἀναζητῶν τὴν οἰκίαν, ὡς συγγενοίμην αὐτῇ· εἴτα ἐντυγχάνων ἂν τισι τριβῶνια περιβεβλημένοις καὶ πώγωνας βαθεῖς καθειμένοις παρ' αὐτῆς ἐκείνης ἤκειν φάσκουσιν, οἰόμενος εἰδέναι αὐτοὺς ἀνηρώτων· οἱ δὲ πολὺ μᾶλλον ἐμοῦ ἀγνοοῦντες ἢ οὐδ' ὅλως ἀπεκρίνοντό μοι, ὡς μὴ ἐλέγχοντο οὐκ εἰδότες, ἢ ἄλλην θύραν ἀντ' ἄλλης ἀπεδείκνυσιν. Οὐδέπω γοῦν καὶ τήμερον ἐξευρεῖν δεδύνημαι τὴν οἰκίαν.

12. Πολλάκις δὲ αὐτὸς εἰκάσας ἢ ξεναγήσαντός τινος ἦκον ἂν ἐπὶ τινὰς θύρας βεβαίως ἐλπίσας τότε γοῦν εὐρηκέναι, τεκμαιρόμενος τῇ πλήθει τῶν ἐσιόντων τε καὶ ἐξιόντων, ἀπάντων σκυθρωπῶν καὶ τὰ σχήματα εὐσταλῶν καὶ φροντιστικῶν τὴν πρόσοψιν· μετὰ τούτων οὖν συμπαράβυσθεις καὶ αὐτὸς ἐσῆλθον. Εἴτα ἐώρων γύναιον τι οὐχ ἀπλοῖκόν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐς τὸ ἀφελές καὶ ἀκόσμητον ἑαυτὴν ἐρρύθμιζεν, ἀλλὰ κατεφάνη μοι αὐτίκα οὐδὲ τὸ ἀνετον δοκοῦν τῆς κόμης ἀκαλλώπιστον ἐῶσα οὐδὲ τοῦ ἱματίου τὴν ἀναβολὴν ἀνεπιτηδεύτως περιστέλλουσα· πρόδηλος δὲ ἦν κοσμουμένη αὐτοῖς καὶ πρὸς εὐπρέπειαν τῇ ἀθεραπεύτῳ δοκοῦντι προσχρωμένη. Ὑπεφαίνετο δὲ τι καὶ ψιμύθιον καὶ φῦκος καὶ τὰ ῥήματα πάντα ἐταιρικά· καὶ ἐπαινουμένη ὑπὸ τῶν ἐραστῶν ἐς κάλλος ἔχαιρε, καὶ εἰ δοίη τις, προχείρως ἐδέχετο, καὶ τοὺς πλουσιωτέρους ἂν παρακαθισταμένη πλησίον τοὺς πένητας τῶν ἐραστῶν οὐδὲ προσέβλεπε. Πολλάκις δὲ καὶ γυμνωθείσης αὐτῆς κατὰ τὸ ἀκούσιον ἐώρων περιδέραια χρύσεια τῶν κλοιῶν παχύτερα. Ταῦτα ἰδὼν ἐπὶ πόδας αὐτῆς εὐθὺς ἀνέστρεφον οἰκτεῖρας δηλαδὴ τοὺς κακοδαίμονας ἐκείνους οὐ τῆς οὐκ ἐλπίδος, ἀλλὰ τοῦ πώγωνος ἐλκομένους πρὸς αὐτῆς καὶ κατὰ τὸν Ἰξίωνα εἰδὼς ἀντὶ τῆς Ἥρας ξυνόντας.

13. ΠΛΑΤ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἔλεξας· οὐδὲ γὰρ

10. PLAT. Quid agimus, Pythagora et Socrates? videtur enim vir non præter rationem provocare velle ad iudicium.

SOCR. Quid vero aliud quam eamus ad tribunal, et assumpta Philosophia audiamus, quid causæ dicturus sit. Indicta enim causa damnare nostrum non est, sed valde idioticum, iracundorum quorundam hominum et jus in manu ponentium: Præbebinus enim occasiones volentibus male de nobis loqui, si indicta causa virum lapidemus, idque homines gaudere nos justitia professi: aut de Anyto ac Melito quid dicemus, meis accusatoribus, aut de iis qui tum erant iudices, si hic ne aqua quidem concessa et clepsydra ad defensionem moriatur?

PLAT. Optime mones, Socrates. Itaque abeamus ad Philosophiam: illa iudicet, et nos sententia illius stabimus.

11. LUC. Euge, viri sapientissimi, meliora ista et magis legitima. Verum lapides servate, uti dixi: opus enim paullo post illis erit apud tribunal. Ubi vero Philosophiam inveniat aliquis? neque enim ubi habitet, novi; quanquam longo tempore oberravi domo ejus quærenda, ut illius consuetudine uterer. Deinde quum incidere in quosdam palliolis amictos et prolixas barbas submittentes, qui ab illa se venire dicerent, putans hos scire, interrogabam: at illi, qui multo quam ego magis ignorarunt, aut plane non respondere mihi, ne ignorantiae suæ convincerentur, aut aliam pro alia januam mihi demonstrare. Itaque ad hodiernum diem nondum invenire illius domum potui.

12. Sæpe vero vel mea conjectura vel aliquo deducente ad januas quasdam delatus sum, firma cum spe tandem aliquando me invenisse, idque colligebam ex multitudine intrantium et exeuntium, qui severi omnes viderentur, habitu composito, et vultu acriorem cogitationem præ se ferente. Cum his igitur clanculum me inferciens et ipse intrabam. Deinde vidi mulierculam minime candidam, quantumvis ad simplicitatem quandam cultus expertem se concinnaret: sed mox mihi apparuit scilicet, eam neque comas, quas negligenter solutas videri volebat, inornatas reliquisse, neque vestis amictum sine affectatione composuisse; manifesto autem iis se rebus exornaverat, et ad decentiam assimilato illo cultus neglectu usa fuerat. Sublucebat vero etiam aliquantum cerussæ et fuci, verbaque omnino meretricia; laudarique se ab amatoribus pulchritudinis nomine gaudebat, et, si quis quid daret, accipiebat cupide, et ditiores prope se assidere jubens, pauperes amatorum suorum ne respiciebat quidem. Sæpe vero etiam si imprudens nudaretur, videbam monilia illius aurea boiis crassiora. Hæc videns mea per vestigia mox recessi, miseratus nempe infelices illos, qui se ab illa non naso quidem, sed barba duci paterentur, et Ixionis exemplo inanem speciem amplecterentur pro Junone.

13. PLAT. Illud quidem recte dixisti: neque enim in

πρόδηλος οὐδὲ πᾶσι γνώριμος ἢ θύρα. Πλὴν ἀλλὰ οὐδὲν δεήσει βαδίζειν ἐπὶ τὴν οἰκίαν· ἐνταῦθα γὰρ ἐν Κεραμεικῷ ὑπομενοῦμεν αὐτήν. Ἡ δὲ ἤδη που ἀφίξεται ἐπανιοῦσα ἐξ Ἀκαδημείας, ὡς περιπατήσῃ καὶ ἐν τῇ Ποικίλῃ· τοῦτο ὁσημέραι ποιεῖν ἔθος αὐτῇ· μᾶλλον δὲ ἤδη προσέρχεται. Ὅρας τὴν κόσμιον, τὴν ἀπὸ τοῦ σχήματος, τὴν προσηνῇ τὸ βλέμμα, τὴν ἐπὶ συννοίᾳ ἡρέμα βαδίζουσαν;

ΛΟΥΚ. Πολλὰς ὁμοίας ὁρῶ τό τε σχῆμα καὶ τὸ βάδισμα καὶ τὴν ἀναβολήν. Καίτοι μία πάντως ἦ γε ἀληθὴς Φιλοσοφία ἐστὶν ἐν αὐταῖς.

ΠΛΑΤ. Εὖ λέγεις. Ἀλλὰ δηλώσει ἥτις ἐστὶ φθεγγαμένη μόνον.

14. ΦΙΑ. Παπαῖ· τί Πλάτων καὶ Χρύσιππος ἄνω καὶ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, αὐτὰ δὴ τὰ κεφάλαιά μου τῶν μαθημάτων; τί αὖθις ἐς τὸν βίον; ἄρα τι ὑμᾶς ἐλύπει τῶν κάτω; ὀργιζομένοις γοῦν εἴκατε. Καὶ τίνα τοῦτον ξυλλαβόντες ἄγετε; ἢ που τυμβωρύχος τις ἢ ἀνδροφόνος ἢ ἱερόσυλός ἐστι;

ΠΛΑΤ. Νῆ Δί', ὦ Φιλοσοφία, πάντων γε ἱεροσύλων ἀσεβέστατος, ὃς τὴν ἱερωτάτην σὲ κακῶς ἀγορεύειν ἐπεχείρησε καὶ ἡμᾶς ἅπαντας, ὅποσοι τι παρὰ σοῦ μαθόντες τοῖς μεθ' ἡμᾶς καταλελοίπαμεν.

ΦΙΑ. Εἴτα ἡγανακτήσατε λοιδορησαμένου τινός, καὶ ταῦτα εἰδότες ἐμὲ, οἷα πρὸς τῆς Κωμωδίας ἀκούουσα ἐν τοῖς Διονυσίοις ὁμῶς φίλην τε αὐτὴν ἡγῆμαι καὶ οὔτε ἐδίκασάμην οὔτε ἡττιάσάμην προσελθοῦσα, ἐφίημι δὲ παίζειν τὰ εἰκότα καὶ τὰ ζυνήθη τῇ ἐορτῇ; οἶδα γὰρ ὡς οὐκ ἂν τι ὑπὸ σκώμματος χεῖρον γένοιτο, ἀλλὰ τοῦναντίον ὅπερ ἂν ἦ καλόν, ὥσπερ τὸ χρυσίον ἀποσμώμενον τοῖς κόμμασι λαμπρότερον ἀποστίλβει καὶ φανερώτερον γίγνεται. Ὑμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ὀργίλοι καὶ ἀγανακτικοὶ γεγόνατε. Τί δ' οὖν αὐτὸν ἀγγχετε;

ΠΛΑΤ. Μίαν ἡμέραν ταύτην παραιτησάμενοι ἤκομεν ἐπ' αὐτὸν, ὡς ὑπόσχη τὴν ἀξίαν ὣν δέδρακε· φῆμαι γὰρ ἡμῖν διήγγελλον οἷα ἔλεγεν ἐπιὼν ἐς τὰ πλήθη καθ' ἡμῶν.

15. ΦΙΑ. Εἴτα πρὸ δίκης οὐδὲ ἀπολογησάμενον ἀποκτενεῖτε; δῆλος γοῦν ἐστὶν εἰπεῖν τι θέλων.

ΠΛΑΤ. Οὐκ, ἀλλ' ἐπὶ σὲ τὸ πᾶν ἀνεβαλόμεθα. Καὶ σοὶ ἂν δοκῇ τοῦτο, ποιήσῃ τέλος τῆς δίκης.

ΦΙΑ. Τί φῆς σύ;

ΛΟΥΚ. Τοῦτο αὐτὸ, ὦ δέσποινα Φιλοσοφία, ἥπερ καὶ μόνη τάληθες ἂν εὔρεῖν δύναιο· μόγις γοῦν εὐρόμην πολλὰ ἱκετεύσας τὸ σοὶ φυλαχθῆναι τὴν δίκην.

ΠΛΑΤ. Νῦν, ὦ κατάρατε, δέσποιναν αὐτὴν καλεῖς; πρῶην δὲ τὸ ἀτιμότατον Φιλοσοφίαν ἀπέφχινες ἐν τοσούτῳ θεάτρῳ ἀποκηρύττων κατὰ μέρη δὴ ὁβολῶν ἔκαστον εἶδος αὐτῆς τῶν λόγων.

ΦΙΑ. Ὅρατε, μὴ οὐ Φιλοσοφίαν οὗτός γε, ἀλλὰ γόητας ἀνδρας ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ὀνόματι πολλὰ καὶ μισὰ πρᾶττοντας ἡγόρευσε κακῶς.

propatulo janua, neque nota omnibus. Ceterum ne opus quidem est domum ad illam ire: hic enim ipsam in Ceramico operiemur, mox huc venturam in reditu ab Academia, ut in Pœcile jnambulet, quod facere solet quotidie. Quin jam accedit. Viden' illam decenti habitu, aspectu propitio, quæ cogitabunda placide incedit?

LUC. Multas video similes habitu, incessu atque amictu: et tamen inter has quoque una tantum est vera quidem Philosophia.

PLAT. Recte; sed quum loqui incipiet, satis se ipsa indicabit.

14. PHIL. Vah! quid Plato et Chrysippus apud superos, et Aristoteles, et reliqui omnes, ipsa disciplinæ meæ capita? quid vos rursus in vitam? num quid adversi vobis apud inferos accidit? irati certe videmini. Et quis est quem captum hic ducitis? sepulchrorumne spoliator est, an homicida, an sacrilegus?

PLAT. Et quidem, Philosophia, sacrilegorum omnium scelestissimus, qui sanctissimam te maledictis lædere ausus sit, et nos omnes, quotquot aliquid eorum, quæ apud te didiceramus, posteris reliquimus.

PHIL. Et vos indignati estis maledicente nobis quodam, idque quum me sciatis, qualia a Comœdia audiens Dionysiis, tamen amicam illam putem, neque in jus vocarim unquam, neque accedens cum illa expostulaverim; sed patiar illam ludere quæ convenire videntur et solemnia sunt illis feriis? quippe quum noverim, nihil a dicto fieri deterius, sed contra ea, quod pulchrum sit, ut aurum ipsa percussione detersum clarius exsplendescere et fieri manifestius. Vos vero nescio quomodo iracundi facti estis et irritabiles. Quid vero collum obtorquetis homini?

PLAT. Commeatu unius hujus diei sumto, contra illum venimus, ut dignam factis suis pœnam sustineat. Fama enim ad nos perlatum est, qualia in concionem progressus de nobis dixerit.

15. PHIL. Deinde vos illum ante judicium, indicta causa interficietis? apparet certe dicere illum velle aliquid.

PLAT. Non; sed ad te rejecimus omnia. Ac tibi si ita videtur, tu litem dirimes.

PHIL. Tu quid ais?

LUC. Idem hoc, Philosophia domina, quæ sola nempe invenire verum possis. Itaque vix multis precibus hoc impetravi, tibi ut cognitio causæ servaretur.

PLAT. Nunc, sacerrime, dominam vocas? paullo ante vero contemtissimam rerum pronunciabas Philosophiam, in tanto theatro præconio vendens, et duobus quidem obolis genus unumquodque illius disputationum.

PHIL. Videte ne iste non Philosophiam, sed impostores quosdam, nostri sub nominis obtentu turpia multa patran-tes, traduxerit.

ΠΛΑ
γούμενου
ΦΙΑ.

τὴν ἀκρό
φανῇ πάν

16.

κατήσατε

ΛΟΥΚ

μοι κόσμι

ΦΙΑ.

ἐκείνη κα

μένη Παί

ἢ Ἀλήθει

ΛΟΥΚ.

ΦΙΑ. Τ

γυμνὴν, τῇ

ΛΟΥΚ.

ἄγεις, ὡς τ

Ἀλήθειαν δ

δίκην βούλ

ΦΙΑ. Ν

πὸν γὰρ μί

τέρων ἐσομ

17. ΑΛ

ἀκούειν ἂ π

ΦΙΑ. Ἀ

ἂν, ὡς καὶ κ

ΑΛΗΘ.

τοῦτω συνο

ΦΙΑ. Κ

ΑΛΗΘ.

μεθ' ἡμῶν, δ

στὴν ἡμέτερο

δικαίᾳ ὥσα

περίμενε.

ΛΟΥΚ. Ν

τος, εἰ καὶ τι

πολεμῆσαι δ

δυσελέγκτοις,

ἀναγκαῖος δ

ΦΙΑ. Ἀνο

τὴν Ἀποδείξ

ΑΛΗΘ.

δοκεῖτε πρὸς τ

18. ΑΡΙΣ

Φιλοσοφία

ΦΙΑ. Εἴτ

Αριστοτέλες, μ

ΠΛΑΤ. Ο

καὶ κολαχικός

ΦΙΑ. Θαρ

ύνης ταύτης

19. Ἀλλ' ε

(587, 588)

ΠΛΑΤ. Εἴση αὐτίκα, ἣν ἐθέλης ἀκούειν ἀπολογουμένου μόνον.

ΦΙΛ. Ἀπίωμεν ἐπ' Ἄρειον πάγον, μᾶλλον δὲ ἐς τὴν ἀκρόπολιν αὐτὴν, ὥς ἂν ἐκ περιωπῆς ἅμα καταφανῇ πάντα εἴη τὰ ἐν τῇ πόλει.

16. Ὑμεῖς δὲ, ὦ φίλοι, ἐν τῇ Ποικίλῃ τέως περιπατήσατε· ἥξω γὰρ ὑμῖν ἐκδικάσασα τὴν δίκην.

ΛΟΥΚ. Τίνες δὲ εἰσιν, ὦ Φιλοσοφία; πάνυ γάρ μοι κόσμιοι καὶ αὐταὶ δοκοῦσιν.

ΦΙΛ. Ἀρετὴ μὲν ἡ ἀνδράδης αὕτη, Σωφροσύνη δὲ ἐκείνη καὶ Δικαιοσύνη ἡ παρ' αὐτὴν· ἡ δὲ προηγούμενη Παιδεία, ἡ ἀμυδρά δὲ αὕτη καὶ ἀσαφὴς τὸ χρῶμα ἡ Ἀλήθειά ἐστιν.

ΛΟΥΚ. Οὐχ ὁρῶ ἥντινα καὶ λέγεις.

ΦΙΛ. Τὴν ἀκαλλώπιστον ἐκείνην οὐχ ὁρᾷς, τὴν γυμνὴν, τὴν ὑποφύγουσαν αἰεὶ καὶ διολισθάνουσαν;

ΛΟΥΚ. Ὅρῶ νῦν μόγις. Ἀλλὰ τί οὐχὶ καὶ ταύτας ἄγεις, ὡς πληθεῖς γένοιτο καὶ ἐντελὲς τὸ ξυνέδριον; τὴν Ἀλήθειαν δὲ γε καὶ ξυνήγορον ἀναβιδάσασθαι πρὸς τὴν δίκην βούλομαι.

ΦΙΛ. Νὴ Δία, ἀκολουθήσατε καὶ ὑμεῖς· οὐ χαλεπὸν γὰρ μίαν δικάσαι δίκην, καὶ ταῦτα περὶ τῶν ἡμετέρων ἐσομένην.

17. **ΑΛΗΘ.** Ἄπιτε ὑμεῖς· ἐγὼ γὰρ οὐδὲν δέομαι ἀκούειν ἢ πάλαι οἶδα ὅποιά ἐστιν.

ΦΙΛ. Ἀλλ' ἡμῖν, ὦ Ἀλήθεια, ἐν δέοντι ξυνδικάζοις ἂν, ὡς καὶ καταμηνύοις ἕκαστα.

ΑΛΗΘ. Οὐκοῦν ἐπάγωμαι καὶ τὸ θεράπεινιδίω τούτῳ συνοικοτάτω μοι ὄντες;

ΦΙΛ. Καὶ μάλα ὁπόσας ἂν ἐθέλης.

ΑΛΗΘ. Ἐπεσθον, ὦ Ἐλευθερία καὶ Παρρησία, μεθ' ἡμῶν, ὡς τὸν δέιλαιον τουτονὶ ἀνθρωπίσκον ἐραστὴν ἡμέτερον ὄντα κινδυνεύοντα ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει δικαίᾳ ὥσσαι δυνηθῶμεν· σὺ δὲ, ὦ Ἐλεγχε, αὐτοῦ περίμενε.

ΛΟΥΚ. Μηδαμῶς, ὦ δέσποινα, ἡκέτω δὲ καὶ οὗτος, εἰ καὶ τις ἄλλος· οὐ γὰρ τοῖς τυχοῦσι θηρίοις προσπολεμῆσαι δεήσει με, ἀλλ' ἀλαζόσιν ἀνθρώποις καὶ δυσελέγκτοις, αἰεὶ τινὰς ἀποφυγὰς εὕρισκομένοις, ὥστε ἀναγκαῖος ὁ Ἐλεγχος.

ΦΙΛ. Ἀναγκαιότατος μὲν οὖν· ἄμεινον δὲ, εἰ καὶ τὴν Ἀπόδειξιν παραλάβοις.

ΑΛΗΘ. Ἐπεσθε πάντες, ἐπεὶ περ ἀναγκαιότατοι δοκεῖτε πρὸς τὴν δίκην.

18. **ΑΡΙΣΤ.** Ὅρᾷς; προσεταιρίζεται καθ' ἡμῶν, ὦ Φιλοσοφία, τὴν Ἀλήθειαν.

ΦΙΛ. Εἴτα δέδωκε, ὦ Πλάτων καὶ Χρύσιππε καὶ Ἀριστότελες, μή τι ψεύσεται ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀλήθεια οὔσα;

ΠΛΑΤ. Οὐ τοῦτο, ἀλλὰ δεινῶς πανοῦργός ἐστι καὶ κολαχικός· ὥστε παραπείσει αὐτήν.

ΦΙΛ. Θαρρεῖτε· οὐδὲν μὴ γένηται ἄδικον, Δικαιοσύνης ταύτης συμπαρούσης. Ἀνίωμεν οὖν.

19. Ἀλλ' εἰπέ μοι σὺ, τί σοι τοῦνομα;

PLAT. Hoc statim scies, si modo causam dicturo operam dare volueris.

PHIL. Abeamus in Areopagum : potius vero in ipsam arcem, ut ex illa quasi specula simul in conspectu sint res urbanæ omnes.

16. Vos vero, amicæ, in Poecile interim inambulate. Veniam enim vobis, hac lite judicata.

LUC. Quæ vero sunt, o Philosophia? videntur enim mihi et ipsæ decentissimæ.

PHIL. Virtus est illa virago, Temperantia ista, et prope illam Justitia, præcedens vero Eruditio, sed obscura illa et tenui colore Veritas est.

LUC. Non video quam tu dicas.

PHIL. Nonne vides fuci illam expertem, nudam, subducentem se semper et elabentem?

LUC. Nunc tandem vix video. Sed quidni has etiam adducis, ut plenus perfectusque nobis consessus fiat? Veritatem vero etiam advocatam mihi adducere in jus volo.

PHIL. Nempe sequimini etiam vos : nec enim molestum erit, unam judicare causam, eamque de rebus nostris futuram.

17. **VER.** Ite vos : ego enim non opus habeo audire quæ dudum scivi ut sint comparata.

LUC. Verum tu nobis, Veritas, adfueris, quando erit opus, in judicio, ut indices singula.

VER. Itaque adducam etiam duas ancillulas meas, quæ semper mecum habitant?

PHIL. Duc sane quotquot volueris.

VER. Sequimini, Libertas, et tu, Loquendi Fiducia, ut iufortunatum hunc homuncionem, amatorem nostrum, in periculo justa nulla causa versantem servare possimus. Tu vero, Elenche (Arguens), hic mane.

LUC. Minime vero, domina : quin hic etiam, si quis alius, veniat. Neque enim cum vulgaribus bestiis depugnandum mihi erit, sed cum insolentibus hominibus et qui difficillime arguantur, effugia sibi semper quædam invenientibus. Itaque necessarius est Elenchus.

PHIL. Maxime ille quidem : rectius vero feceris, si Demonstrationem etiam assumes.

VER. Sequimini omnes, quandoquidem maxime necessarij ad iudicium videmini.

18. **ARIST.** Viden'? ad suas partes allicit, o Philosophia, contra nos Veritatem.

PHIL. Et vos metuitis, Plato, Chrysippe, Aristoteles, ne quid mentiat pro ipso, quum sit Veritas?

PLAT. Non istuc quidem : sed terribili quadam astutia est et adulandi facultate. Itaque persuasione a via illam abducet.

VER. Bono animo estote. Nihil profecto injustum fiet, hac una præsentē, Justitia. Ascendamus igitur.

19. Sed age dic, quod tibi nomen est?

ΛΟΥΚ. Ἐμοὶ Παρρησιάδης Ἀληθίωνος τοῦ Ἐλεγευκλέους.

ΦΙΛ. Πατρίς δέ;

ΛΟΥΚ. Σύρος, ὧ Φιλοσοφία, τῶν Ἐπευφρατιδίων. Ἀλλὰ τί τοῦτο; Καὶ γὰρ τούτων τινὰς οἶδα τῶν ἀντιδίκων οὐχ ἥττον ἐμοῦ βαρβάρους τὸ γένος· ὁ τρόπος δὲ καὶ ἡ παιδεία οὐ κατὰ Σολέας ἢ Κυπρίους ἢ Βαβυλωνίους ἢ Σταγειρίτας. Καίτοι πρὸς γε σὲ οὐδὲν ἂν ἐλάττων γένοιτο οὐδ' εἰ τὴν φωνὴν βάρβαρος εἴη τις, εἴπερ ἡ γνώμη ὀρθὴ καὶ δικαία φαίνοιτο οὕσα.

ΦΙΛ. Εὖ λέγεις· ἄλλως γοῦν τοῦτο ἠρόμην.

20. Ἡ τέχνη δέ σοι τίς; Ἄξιον γὰρ ἐπίστασθαι τοῦτό γε.

ΛΟΥΚ. Μισαλαζών εἰμι καὶ μισογόης καὶ μισοψευδῆς καὶ μισότυφος καὶ μισῶ πᾶν τὸ τοιουτῶδες εἶδος τῶν μιαιφῶν ἀνθρώπων· πάνυ δὲ πολλοὶ εἰσιν, ὥς οἶσθα.

ΦΙΛ. Ἡράκλεις, πολυμισῇ τινα μέτει τὴν τέχνην.

ΛΟΥΚ. Εὖ λέγεις· ὁρᾷς γοῦν ὁπόσοις ἀπεχθάνομαι καὶ ὥς κινδυνεύω δι' αὐτήν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐναντίαν αὐτῇ πάνυ ἀκριβῶς οἶδα, λέγω δὴ τὴν ἀπὸ τοῦ φιλο τὴν ἀρχὴν ἔχουσαν· φιλαλήθης τε γὰρ καὶ φιλόκαλος καὶ φιλαπλοϊκὸς καὶ ὅσα τῷ φιλεῖσθαι ξυγγενῇ· πλὴν ἀλλ' ὀλίγοι πάνυ ταύτης ἄξιοι τῆς τέχνης· οἱ δὲ ὑπὸ τῇ ἐναντίᾳ ταττόμενοι καὶ τῷ μίσει οἰκειότεροι πεντακισμύριοι. Κινδυνεύω τοιγαροῦν τὴν μὲν ὑπ' ἀργίας ἀπομαθεῖν ἤδη, τὴν δὲ πάνυ ἠκριθωκέναι.

ΦΙΛ. Καὶ μὴν οὐκ ἐχρῆν· τοῦ γὰρ αὐτοῦ καὶ τάδε, φασί, καὶ τάδε· ὥστε μὴ διαίρει τὴν τέχνην· μία γὰρ ἔστων δὴ εἶναι δοκοῦσαι.

ΛΟΥΚ. Ἀμείνων σὺ ταῦτα οἶσθα, ὧ Φιλοσοφία. Τὸ μέντοι ἐμὸν τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον τοὺς μὲν πονηροὺς μισεῖν, ἐπαινεῖν δὲ τοὺς χρηστοὺς καὶ φιλεῖν.

21. ΦΙΛ. Ἄγε δὴ, πάρεσμεν γὰρ ἔνθα ἐχρῆν· ἐν ταῦθά που ἐν τῷ προνάῳ τῆς Πολιάδος δικάσωμεν. Ἡ Ἱέρεια διάθες ἡμῖν τὰ βάρη, ἡμεῖς δὲ ἐν τοσούτῳ προσκυνήσωμεν τῇ θεῇ.

ΛΟΥΚ. ὦ Πολιάς, ἐλθέ μοι κατὰ τῶν ἀλαζόνων σύμμαχος ἀναμνηθεῖσα ὁπόσα ἐπιπορούμενων ὁσημέραι ἀκούεις αὐτῶν· καὶ ἂ πράττουσι δὲ, μόνῃ ὁρᾷς ἄτε δὴ ἐπίσκοπος οὕσα. Νῦν καιρὸς ἀμύνασθαι αὐτούς. Ἐμὲ δὲ ἦν που κρατούμενον ἰδὼς καὶ πλείους ὥσιν αἱ μέλαιναί, σὺ προσθεῖσα τὴν σαυτῆς σῶζε με.

22. ΦΙΛ. Εἴεν· ἡμεῖς μὲν ὑμῖν καὶ δὴ καθήμεθα ἔτοιμοι ἀκούειν τῶν λόγων, ὑμεῖς δὲ προελόμενοι τινα ἐξ ἀπάντων, ὅστις ἀρίστα κατηγορῆσαι ἂν δοκῇ, ξυνείρετε τὴν κατηγορίαν καὶ διελέγχετε· πάντας γὰρ ἅμα λέγειν ἀμήχανον. Σὺ δὲ, ὦ Παρρησιάδη, ἀπολογήσῃ τὸ μετὰ τοῦτο.

ΧΡΥΣ. Τίς οὖν ἂν ἐπιτηδειότερος ἐξ ἡμῶν γένοιτο πρὸς τὴν δίκην σοῦ, ὦ Πλάτων; ἡ τε γὰρ μεγαλόνοια θαυμαστὴ καὶ ἡ καλλιφωνία δεινῶς Ἀττικῇ καὶ τὸ κεχαρισμένον καὶ πειθοῦς μεστὸν ἡ τε ξύνεσις καὶ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ ἐπαγωγὸν ἐν καιρῷ τῶν ἀποδείξεων, πάντα ταῦτά σοι ἀθρόα πρόσσεστιν· ὥστε τὴν προηγορίαν δέ-

LUC. Parrhesiades Alethionis Elenxielis (*t. e. Confidentius Veri F. Convincentii N.*).

PHIL. Sed patria?

LUC. Syrus sum, o Philosophia, eorum qui ad Euphratem colunt. Sed quid hoc ad rem? nam horum etiam adversariorum meorum novi quosdam non minus quam ego sum genere barbaros; mores vero et eruditio, non qualis Solensium, aut Cypriorum, aut Babyloniorum, aut Stagiritarum. Quanquam apud te quidem nihil quicquam deteriore causa quis fuerit, neque si voce sit barbarus; modo sententia recta et justa esse appareat.

PHIL. Recte narras: temere enim illud quæsieram.

20. Ars vero quæ tibi est? nam istud quidem scire refert.

LUC. Osor superbiæ sum, et præstigiæ, et mendaciorum, et tumoris inanis: odi igitur omne hoc genus impurorum hominum. Admodum vero multi sunt, quod nosti.

PHIL. Hercules! multi odii quandam artem facis.

LUC. Bene dicis. Vides enim apud quam multos in odio sim, et in quæ pericula propter eam venerim. Verum tamen etiam oppositam illi artem accurate novi: illam puta quæ amore constat. Sum enim veri amans, et honesti ac pulchri, tum simplicitatis et quæcumque natura amabilia sunt: verum pauci admodum digni in quibus hac arte utar; contra alteri illi oppositæ arti subjecti et odio aptiores quinquagies mille: quare periculum est ne alteram quidem, cujus exercendæ ita rara offeratur occasio, dediscam; alteram autem nimis etiam calleam.

PHIL. At non oportebat: ejusdem enim et hoc est, aiunt, et illud. Noli itaque has artes dirimere, quæ duæ quum videantur esse, una sunt.

LUC. Melius tu ea nosti, Philosophia. Mea igitur hæc ratio est, odisse malos, bonos autem laudare atque amare.

21. PHIL. Jam age, adsumus enim nunc ubi oportebat: hic alicubi in templo urbicæ Palladis judicemus. Disponi nobis, Antistes, jube subsellia: nos interea deam adoremus.

LUC. Custos urbis, præsidio mihi veni contra insolentes homines, recordata quot illorum perjuria quotidie audias. Quæ faciunt, sola vides, quæ inspectionem habeas. Nunc tempus est illos ulcisci. Me vero si qua succumbere videas, et plures sint nigri calculi, tuo tu adjecto me serva.

22. PHIL. Age jam sedemus vobis, paratæ vestras audire rationes. Vos autem electo uno ex omnibus, qui optime accusaturus videatur, actionem componite, et reum convincite: neque enim fieri potest ut simul omnes dicatis. Tu vero post hæc causam dices, Parrhesiade.

CHRYΣ. Quis igitur nostrum huic judicio aptior fuerit te, o Plato? tua enim cogitandi admirabilis sublimitas, et mere Attica vocis suavitas, et gratia illa, quæ tantum in persuadendo valet; tum prudentia, et exquisitum illud artificium, et illæ, ubi demonstrandum est, verborum illecebræ; omnia hæc copiose tibi adsunt. Itaque orandi

λου κα
σθητι
σοι πρ
ται· δε
εἰρωνε
σοι δοκ
ρανῶ Ζ
μὴ οὐτ
23.

ρων πρ
Κράτη
ἐν τῷ
ἀλλὰ τ
τωρ δὲ
ΔΙΟ

πάνυ μ
δὲ ὑπὲρ
ρυγμένο

ΠΑΛ

ὑπὲρ ἀπ
τοῦ μόν

δρᾶν· εἰ
λόγοις, α

δ ἀληθέα
τῆς ἀγαν

τοῖς Παρ
ἐν αἷς δι

ὑπερμάχ
ἐν σοὶ τὰ
δόξαι ἢ τ

24. ΔΙ

των ἐρω.
κλασθεῖσα
ἀφείναι δ

δεῖξω γὰρ
ΦΙΛ.

— ἀριστο
Ἡδὴ γὰρ
ριων ἀποθ

ΛΟΥΚ
καὶ ψηφοφ
ρείτω μόν

ΦΙΛ. ΛΟΥΚ
ΦΙΛ. Ἰ

ὦ Διόγενε
25. ΔΙ

τὸν βίον, α
δεῖ λόγων·
γόραν τοῦτ
σιππον καὶ
καλὰ ἐσεχο
κατάρτος
τωρ γάρ τι

λου καὶ ὑπὲρ ἀπάντων εἶπε τὰ εἰκότα. Νῦν ἀναμνή-
σθητι πάντων ἐκείνων καὶ ξυμφορῇ ἐς τὸ αὐτὸ, εἴ τί
σοι πρὸς Γοργίαν ἢ Πῶλον ἢ Ἰππίαν ἢ Πρόδικον εἴρη-
ται· δεινότερος οὗτός ἐστιν. Ἐπίπαττε οὖν καὶ τῆς
εἰρωνείας καὶ τὰ κομψὰ ἐκείνα καὶ συνεχῇ ἐρώτα, κἄν
σοι δοκῇ, κακείνῳ που παράβυσον, ὡς ὁ μέγας ἐν οὐ-
ρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων ἀγανακτήσειεν ἂν, εἰ
μὴ οὗτος ὑπόσχοι τὴν δίκην.

23. ΠΛΑΤ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ τινα τῶν σφοδροτέ-
ρων προχειρισώμεθα, Διογένην τοῦτον ἢ Ἀντισθένην ἢ
Κράτητα ἢ καὶ σέ, ὦ Χρύσιππε· οὐ γὰρ δὴ κάλλους
ἐν τῷ παρόντι καὶ δεινότητος συγγραφικῆς ὁ καιρὸς,
ἀλλὰ τινος ἐλεγκτικῆς καὶ δικανικῆς παρασκευῆς· ῥή-
τωρ δὲ ὁ Παρρησιάδης ἐστίν.

ΔΙΟΓ. Ἄλλ' ἐγὼ αὐτοῦ κατηγορήσω· καὶ γὰρ οὐδὲ
πάνυ μακρῶν οἶμαι τῶν λόγων δεῖσθαι. Καὶ ἄλλως
δὲ ὑπὲρ ἅπαντας ὕβρισμαὶ δὴ ὁβολῶν πρόην ἀποκεκ-
ρυγμένους.

ΠΛΑΤ. Ὁ Διογένης, ὦ Φιλοσοφία, ἐρεῖ τὸν λόγον
ὑπὲρ ἀπάντων. Μέμνησο δὲ, ὦ γενναῖε, μὴ τὰ σεαυ-
τοῦ μόνον πρεσβεύειν ἐν τῇ κατηγορίᾳ, τὰ κοινὰ δὲ
δρᾶν· εἰ γὰρ τι καὶ πρὸς ἀλλήλους διαφερόμεθα ἐν τοῖς
λόγοις, σὺ δὲ τοῦτο μὲν μὴ ἐξέταξε, μηδ' ὅστις ἐστίν
ὁ ἀληθέστερος νῦν λέγε, ὅλως δὲ ὑπὲρ φιλοσοφίας αὐ-
τῆς ἀγανάκτει περιουρισμένης καὶ κακῶς ἀκουούσης ἐν
τοῖς Παρρησιάδου λόγοις, καὶ τὰς προαιρέσεις ἀφείς,
ἐν αἷς διαλλάττομεν, ὁ κοινὸν ἅπαντες ἔχομεν, τούτου
ὑπερμάχει. Ὅρᾳς δὲ, μόνον σέ προεστησάμεθα καὶ
ἐν σοὶ τὰ πάντων ἡμῶν νῦν κινδυνεύεται, ἢ σεμνότατα
δόξαι ἢ τοιαῦτα πιστευθῆναι οἷα οὗτος ἀπέφηνε.

24. ΔΙΟΓ. Θαρρεῖτε, οὐδὲν ἐλλείψομεν, ὑπὲρ ἀπάν-
των ἐρῶ. Κἂν ἡ Φιλοσοφία δὲ πρὸς τοὺς λόγους ἐπι-
κλασθεῖσα — φύσει γὰρ ἡμερος καὶ πρᾶός ἐστιν —
ἀφεῖναι διαβουλεύηται αὐτὸν, ἀλλ' οὐ τὰμὰ ἐνδεήσει·
δείξω γὰρ αὐτῷ ὅτι μὴ μάτην ξυλοφοροῦμεν.

ΦΙΛ. Τοῦτο μὲν μηδαμῶς, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μᾶλλον
— ἄριστον γάρ — ἤπερ τῷ ξύλῳ. Μὴ μέλλε δ' οὖν.
Ἦδη γὰρ ἐγκέχυται τὸ ὕδωρ καὶ πρὸς σέ τὸ δικαστή-
ριον ἀποβλέπει.

ΛΟΥΚ. Οἱ λοιποὶ καθιζέσθωσαν, ὦ Φιλοσοφία,
καὶ ψηφοφορεῖτωσαν μεθ' ὑμῶν, Διογένης δὲ κατηγο-
ρεῖτω μόνος.

ΦΙΛ. Οὐδέδιας οὖν μή σου καταψηφίσωνται;

ΛΟΥΚ. Οὐδαμῶς· πλείοσι γοῦν κρατῆσαι βούλομαι.

ΦΙΛ. Γενναῖά σου ταῦτα· καθίσατε δ' οὖν. Σὺ δ',
ὦ Διογένης, λέγε.

25. ΔΙΟΓ. Οἷοι μὲν ἡμεῖς ἄνδρες ἐγενόμεθα παρὰ
τὸν βίον, ὦ Φιλοσοφία, πάνυ ἀκριβῶς οἶσθα καὶ οὐδὲν
δεῖ λόγων· ἵνα γὰρ τὸ κατ' ἐμὲ σιωπήσω, ἀλλὰ Πυθα-
γόραν τοῦτον καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Χρύ-
σιππον καὶ τοὺς ἄλλους τίς οὐκ οἶδεν ὅσα ἐς τὸν βίον
καλὰ ἐσεκομίσαντο; ἀ δὲ τοιούτους ὄντας ἡμᾶς ὁ τρις-
κατάρατος οὗτος Παρρησιάδης ὕβρικεν, ἤδη ἐρῶ· ῥή-
τωρ γὰρ τις, ὡς φησιν, ὢν, ἀπολιπὼν τὰ δικαστήρια

suscipe provinciam, et pro omnibus ea, quibus opus est,
profer. Nunc recordare omnium illorum, et in eundem
locum confer, si quid tibi ad Gorgiam, aut Polum, aut
Hippiam, aut Prodicum dictum est : hic enim illis magis
formidandus est. Itaque asperge etiam aliquid de ironia,
et lepidas illas perpetuasque interrogationes profer : et si
videbitur, illud etiam alicubi inferci, ut magnus ille in
cælo Jupiter volucrem currum agens indignaturus sit, nisi
supplicio iste afficiatur.

23. PLAT. Nequaquam : sed vehementiorum aliquem
deligamus, Diogenem hunc, vel Antisthenem, vel Cratetem,
vel te adeo, Chrysippe. Neque enim sane pulchritudinem
aut in scribendo vim quandam præsens tempus desiderat,
sed apparatus convincendi et judiciale : orator autem est
Parrhesiades.

DIOG. Ego vero accusabo illum : neque enim puto longa
oratione opus futurum. Et alioquin ego supra omnes con-
tumeliose tractatus sum, quem duobus ille obolis nuper
sub præcone vendiderit.

PLAT. Diogenes, o Philosophia, aget pro omnibus. Me-
mento autem, vir genere, ne tuum modo in accusatione
negotium agas, sed communem causam species. Si quid
enim inter nos non convenit de nostris disputationibus, tu
in præsentia quidem hoc noli quærere, aut ultra sit verior
ratio definire : sed in universum modo pro philosophia ipsa
indignationem ostende, contumeliis obruta et male audiente
in Parrhesiadæ sermonibus ; relictisque sectis, quibus dis-
sidemus, quod commune habemus omnes, pro eo propu-
gna. Vide, solum te præfecimus, in te nostra jam omnia
periclitantur, ut aut honestissima videantur, aut talia cre-
dantur esse qualia hic proposuit.

24. DIOG. Bono estote animo ; nulla in re deficiemus :
dicam pro omnibus. Et, si forte Philosophia sermonibus
istius fracta, ut est ingenio mansueto et miti, dimittere il-
lum cogitet, at ego certe causæ non deero : ostendam
enim homini nos non frustra clavam gerere.

PHIL. Istuc quidem minime ; sed oratione potius, quod
optimum, quam clava res gerenda est. Sed noli cunctari
diutius. Jam enim infusa est in clepsydræ aqua, et in te
consilium intuetur.

LUC. Assideant reliqui, o Philosophia, et ferant suffra-
gia vobiscum : Diogenes vero accuset solus.

PHIL. Non metuis igitur ne contra te ferant suffragia?

LUC. Minime : pluribus enim volo vincere.

PHIL. Genere tu quidem. Assidete igitur : tu vero
dic, Diogenes.

25. DIOG. Qui viri nos in vita fuerimus, o Philosophia,
accurate nosti, neque oratione opus est. De me enim ut ta-
ceam, quis vero hunc Pythagoram, et Platonem, et Ari-
stotelem, et reliquos ignorat, quanta in vitam bona intule-
rint? quibus vero nos, tales quum simus, execrabilis ter et
amplius iste Parrhesiades contumeliis affecerit, jam dicam.
Quum enim orator, ut ait, esset, relictis judiciis et secunda

καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις εὐδοκίμησεις, ὅποσον ἢ δεινότητος ἢ ἀκμῆς ἐπεπόριστο ἐν τοῖς λόγοις, τοῦτο πᾶν ἐφ' ἡμᾶς συσκευασάμενος οὐ παύεται μὲν ἀγορεύων κακῶς γόητας καὶ ἀπατεῦνας ἀποκαλῶν, τὰ πλήθη δὲ ἀναπεύων καταγελαῖν ἡμῶν καὶ καταφρονεῖν ὡς τὸ μηδὲν ὄντων· μᾶλλον δὲ καὶ μισεῖσθαι πρὸς τῶν πολλῶν ἤδη πεποίηκεν αὐτούς τε ἡμᾶς καὶ σὲ τὴν Φιλοσοφίαν, φληνάφους καὶ λήρους ἀποκαλῶν τὰ σὰ καὶ τὰ σπουδαιότατα εἶν ἡμᾶς ἐπαίδευσας ἐπὶ χλευασμῷ διεξιῶν, ὥστε αὐτὸν μὲν κροτεῖσθαι καὶ ἐπαινέεισθαι πρὸς τῶν θεατῶν, ἡμᾶς δὲ ὑβρίζεσθαι· φύσει γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν ὁ πολὺς λεῶς, χαίρουσιν ἀποσκώπτουσι καὶ λοιδορουμένοις, καὶ μάλιστα' ὅταν τὰ σεμνότατα εἶναι δοκοῦντα διασύρηται, ὥσπερ ἀμέλει καὶ πάλαι ἔχαιρον Ἀριστοφάνει καὶ Εὐπόλιδι Σωκράτην τουτονὶ ἐπὶ χλευασίᾳ παράγουσιν ἐπὶ τὴν σκηνὴν καὶ κωμωδοῦσιν ἀλλοκότους τινὰς περὶ αὐτοῦ κωμωδίας. Καίτοι ἐκεῖνοι μὲν καθ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἐτόλμων τοιαῦτα καὶ ἐν Διονύσου, ἐφειμένον αὐτὸ δρᾶν, καὶ τὸ σκῶμμα μέρος ἐδόκει τῆς ἐορτῆς, καὶ ὁ θεὸς ἴσως χαίρει φιλόγελως τις ὢν.

26. Ὁ δὲ τοὺς ἀρίστους συγκαλῶν, ἐκ πολλοῦ φροντίσας καὶ παρασκευασάμενος καὶ βλασφημίας τινὰς ἐς παχὺ βιβλίον ἐγγράψας μεγάλη τῇ φωνῇ διαγορεύει κακῶς Πλάτωνα, Πυθαγόραν, Ἀριστοτέλην, Χρύσιππον ἐκεῖνον, ἐμὲ καὶ ὅλους ἅπαντας οὔτε ἐορτῆς ἐπιούσης οὔτε ἰδίᾳ τι πρὸς ἡμῶν παθῶν· εἶχε γὰρ ἂν τινα συγγνώμην αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, εἰ ἀμυνόμενος, ἀλλὰ μὴ ἀρχὼν αὐτὸς ἔδρασε. Καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὅτι ταῦτα ποιῶν καὶ ὑπὸ τὸ σὸν ὄνομα, ὧ Φιλοσοφία, ὑποδύεται καὶ ὑπελθὼν τὸν Διάλογον ἡμέτερον οἰκεῖον ὄντα, τούτῳ ξυναγωνιστῇ καὶ ὑποκριτῇ χρῆται καθ' ἡμῶν, ἔτι καὶ Μένιππον ἀναπέσας ἐταῖρον ἡμῶν ἀνδρα ξυγκωμωδεῖν αὐτῷ τὰ πολλὰ, ὃς μόνος οὐ πάρεστιν οὐδὲ κατηγορεῖ μεθ' ἡμῶν, προδοὺς τὸ κοινόν.

27. Ἀνθ' ὧν ἀπάντων ἄξιόν ἐστιν ὑποσχεῖν αὐτὸν τὴν δίκην. Ἡ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοι τὰ σεμνότατα διασύρας ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων; Χρήσιμον γοῦν καὶ πρὸς ἐκείνους τὸ τοιοῦτον, εἰ θεάσαιντο αὐτὸν κολασθέντα, ὡς μηδὲ ἄλλος τις ἔτι καταφρονοῖ φιλοσοφίας· ἐπεὶ τό γε τὴν ἡσυχίαν ἄγειν καὶ ὑβριζόμενον ἀνέχεσθαι οὐ μετριότητος, ἀλλ' ἀνανδρίας καὶ εὐθειας εἰκότως ἂν νομίζοιτο. Τὰ γὰρ τελευταῖα τίνι φορητά; ὃς καθάπερ τὰ ἀνδράποδα παραγαγὼν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ πωλητήριον καὶ κήρυκα ἐπιστήσας ἀπημπόλησεν, ὡς φασί, τοὺς μὲν ἐπὶ πολλῶν, ἐνίους δὲ μνᾶς Ἀττικῆς, ἐμὲ δ' ὁ παμπονηρότατος οὗτος δὴ ὀβολῶν· οἱ παρόντες δ' ἐγέλων. Ἀνθ' ὧν γε αὐτοὶ τε ἀνεληλύθαμεν ἀγανακτῆσαντες καὶ σὲ ἀξιούμεν τιμωρήσειν ἡμῖν τὰ αἰσχίστα ὑβρισμένοις.

28. ANAB. Εὖ γε, ὦ Διόγετες, ὑπὲρ ἀπάντων καλῶς ὅποσα ἔχρῃν εἴρηκας.

ΦΙΛ. Παύσασθε ἐπαινοῦντες· ἔγχει τῷ ἀπολογουμένῳ. Σὺ δὲ, ὦ Παρρησιάδη, λέγε ἤδη ἐν τῷ μέρει· σοὶ γὰρ τὸ ὕδωρ ρεῖ νῦν. Μὴ μέλλε οὖν.

in illis fama, quantum vel vehementiae vel maturitatis in dicendo ipsi suppeteret, omni, inquam, illo instrumento ac dicendi copiis contra nos collectis, male loqui de nobis non desinit, quum praestigiatore atque impostore appellet, ac persuadeat multitudini, ut irrideat nos et, tanquam nihili simus, contemnat. Quin et in plurimorum odium jam et nos ipsos et te Philosophiam adduxit, nugas ac deliria quum appellet res tuas, et, quae maxime seria nos docuisti, per risum et ludibrium enarret, ut ipse quidem plausus ferat ac laudes a spectatoribus, nobis vero insultetur. Tale enim ingenium est vulgi, gaudent irrisoribus et maledicis, praesertim quum ea traducuntur, quae videntur augustissima, ut nimirum olim quoque Aristophane gaudebant et Eupolide, Socratem hunc nostrum risus causa in scenam producentibus, et absurdas quasdam de illo agentibus fabulas. Quanquam illi quidem unum contra virum audebant talia, idque Dionysiis, quando permissum erat hoc facere, quum pars quaedam ea solemnitatis videretur; ac deus ille forte gaudet ludis talibus qui risus amans sit.

26. At iste convocatis optimatibus, diu multumque commentatus et paratus, maledictis quibusdam inscriptis crasso libro, magna voce male differt Platonem, Pythagoram, Aristotelem, Chrysippum illum, me, et in universum omnes, nec solemnitate instante, neque ulla privatim a nobis laesus injuria. Haberet enim sane ea res veniam, si defendens injurias, non ultro laedens hoc faceret. Omnium vero indignum maxime illud est, quod haec quum agat, tuum tamen, Philosophia, nomen subit; et conciliato sibi Dialogo, familiari nostro, certaminis adjutore actoreque contra nos utitur; qui insuper Menippo persuaserit, nostro sodali, ut comœdias plerumque secum agat, qui solus non adest neque accusat nobiscum, communis causae proditor.

27. Pro quibus rebus omnibus poenas illum subire æquum est. Quid enim habeat quod contradicat homo res gravissimas tot sub testibus traducens? Utile igitur etiam hisce tale supplicium, si puniri istum videant, ne quis alius in posterum philosophiam contemnat: quandoquidem si nunc quiescamus et feramus injurias, ea non jam moderatio, sed ignavia et inscitia videatur merito. Ultima enim illa cui tolerabilia? quum mancipiorum instar in forum nos productos, praecone constituto, alios, ut narrant, magno, quosdam vero mina Attica; me quidem pessimus duobus obolis, cum risu praesentium, vendidit. Quibus de causis et ipsi indignabundi in vitam rediimus, et te rogamus, ut vicem nostram ulciscaris, qui turpissimis contumeliis sumus affecti.

28. REV. Euge, Diogenes! praeclare quae opus erant pro omnibus dixisti.

PHIL. Desinite laudare: infunde jam causam dicturo. Tu vero, Parrhesiade, nunc vicissim dicito: tua nunc aqua fluit; noli ergo cunctari.

γόρησε
τερα οὐκ
σούτου
ἀπολογία
τινα ἢ
ἐφθασα
ἀν μάθοι
ἀλαζόνας
παραφυλ
βλάσφημ
λέγοντα
αἰτιάσαι
χίστα ξυ
ἀναγκαῖο
τητα καὶ
μὲν, ὥσπ
σοφία, κ
βίου καθ
μένα σπε

μὲν, ὥσπ
ζον ἀρίστ
ἐπειγομέν
ρώτατα π
διολισθάν
οὐς προτε
τὸν ἑαυτοῦ
ὀλίγοι πο

νους, ἀλλ
μὲν πρόχ
μιμεῖσθαι
τὸ γένειον
δὲ τοῦ βί
σχίματι
ροντας τὸ
πρᾶγμα δ
τραγωδίας
ἢ Θεσεί
βαδίζων
τηλικούτο
Πολυξένη
εοικότα,
μοι δοκεῖ
τοιοῦτον,
τατεθλυμ

οὐκ ἠνεγκ
όντες ἐτόλ
ἐν Κύμῃ
ἡξίου λέων
ὀγκώμενος
τις αὐτὸν

29. ΠΑΡΡ. Οὐ πάντα μου, ὦ Φιλοσοφία, κατηγόρησε Διογένης, ἀλλὰ τὰ πλείω καὶ ὅσα ἦν χαλεπώτερα οὐκ οἶδ' ὅ τι παθὼν παρέλιπεν. Ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω ἔξαρνος γενέσθαι ὥς οὐκ εἶπον αὐτὰ, ἢ ἀπολογίαν τινὰ μεμελετηκῶς ἀφῆχθαι, ὥστε καὶ εἴ τινα ἢ αὐτὸς οὗτος ἀπεσιώπησεν ἢ ἐγὼ μὴ πρότερον ἔφθασα εἰρηκῶς, νῦν προσθήσειν μοι δοκῶ. οὕτω γὰρ ἂν μάθοις οὐστὶνας ἀπεκρήρυττον καὶ κακῶς ἡγόρευον ἀλαζόνας καὶ γόητας ἀποκαλῶν· καὶ μοι μόνον τοῦτο παραφυλάττετε, εἰ ἀληθῆ περὶ αὐτῶν ἔρω. Εἰ δέ τι βλάσφημον ἢ τραχὺ φαίνοιτο ἔχων ὁ λόγος, οὐ τὸν διελέγοντα ἐμέ, ἀλλ' ἐκεῖνους ἂν, οἷμαι, δικαιότερον αἰτιάσαισθε τοιαῦτα ποιοῦντας. Ἐγὼ γὰρ ἐπειδὴ τάχιστα ξυνεῖδον ὅποσα τοῖς ῥητορεύουσι τὰ δυσχερῆ ἀναγκαῖον προσεῖναι, ἀπάτην καὶ ψεῦδος καὶ θρασυτήτα καὶ βοήν καὶ ὠθισμούς καὶ μυρία ἄλλα, ταῦτα μὲν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἀπέφυγον, ἐπὶ δὲ τὰ σὰ, ὦ Φιλοσοφία, καλὰ ὁρμήσας ἡξίσουν ὅποσον ἔτι μοι λοιπὸν τοῦ βίου καθάπερ ἐκ ζάλης καὶ κλύδωνος ἐς εὐδίον τινα λιμένα σπεύσας ὑπὸ σοὶ σκεπόμενος καταδιῶναι.

30. Κάπειδὴ μόνον παρέκυψα ἐς τὰ ὑμέτερα, σὲ μὲν, ὥσπερ ἀναγκαῖον ἦν, καὶ τούσδε ἅπαντας ἐθαύμαζον ἀρίστου βίου νομοθέτας ὄντας καὶ τοῖς ἐπ' αὐτὸν ἐπαιγομένοις χεῖρα ὀρέγοντας, τὰ κάλλιστα καὶ ξυμφορώτατα παραινούντας, εἴ τις μὴ παραβαίνει αὐτὰ μηδὲ διολισθάνει, ἀλλ' ἀτενὲς ἀποβλέπων ἐς τοὺς κανόνας οὓς προτεθεῖκατε, πρὸς τούτους ῥυθμίζοι καὶ ἀπευθύνει τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὅπερ νῆ Δία καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ὀλίγοι ποιοῦσιν.

31. Ὅρῳν δὲ πολλοὺς οὐκ ἔρωτι φιλοσοφίας ἐχομένους, ἀλλὰ δόξης μόνον τῆς ἀπὸ τοῦ πράγματος, τὰ μὲν πρόχειρα ταῦτα καὶ δημόσια καὶ ὅποσα παντὶ μιμεῖσθαι ῥάδιον εὔ μάλα εἰκότας ἀγαθοῖς ἀνδράσι, τὸ γένειον λέγω καὶ τὸ βάδισμα καὶ τὴν ἀναβολήν, ἐπὶ δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν πραγμάτων ἀντιφθεγγόμενους τῷ σχήματι καὶ τὰναντία ὑμῖν ἐπιτηδεύοντας καὶ διαφθείροντας τὸ ἀξίωμα τῆς ὑποσχέσεως, ἡγανάκτουν· καὶ τὸ πρᾶγμα ὁμοιον ἐδόκει μοι καθάπερ ἂν εἴ τις ὑποκριτῆς τραγωδίας μαλθακὸς αὐτὸς ὢν καὶ γυναικεῖος Ἀχιλλέα ἢ Θησέα ἢ καὶ τὸν Ἡρακλέα ὑποκρίνοιτο αὐτὸν μήτε βαδίζων μήτε βοῶν ἡρωϊκόν, ἀλλὰ θρυπτόμενος ὑπὸ τηλικούτῃ προσωπεῖω, ὃν οὐδ' ἂν ἡ Ἑλένη ποτὲ ἢ Πολυξένη ἀνάσχοιντο πέρα τοῦ μετρίου αὐταῖς προσεϊκότα, οὐχ ὅπως ὁ Ἡρακλῆς ὁ καλλίνικος, ἀλλὰ μοι δοκεῖ τάχιστ' ἂν ἐπιτρίψαι τῷ ῥοπάλῳ παίων τὸν τοιοῦτον, αὐτόν τε καὶ τὸ προσωπεῖον, οὕτως ἀτίμως κατατεθλυμμένος πρὸς αὐτοῦ.

32. Τοιαῦτα καὶ ὑμᾶς πάσχοντας ὑπ' ἐκείνων ὁρῶν οὐκ ἤνεγκα τὴν αἰσχύνην τῆς ὑποκρίσεως, εἰ πίθηκοι ὄντες ἐτόλμησαν ἡρώων προσωπεῖα περιθέσθαι ἢ τὸν ἐν Κύμῃ ὄνον μιμήσασθαι, ὃς λεοντῆν περιβαλόμενος ἡξίου λέων αὐτὸς εἶναι πρὸς ἀγνοοῦντας τοὺς Κυμαίους ὀγκώμενος μάλα τραχὺ καὶ καταπληκτικόν, ἄχρι δὴ τις αὐτὸν ξένος καὶ λέοντα ἰδὼν καὶ ὄνον πολλάκις

29. PARRH. Non omnia contra me dixit, o Philosophia, Diogenes : sed pleraque, et difficiliora quidem, nescio quare motus, prætermisit. Ego vero tantum abest ut ea negem me dixisse, aut meditatus defensionem aliquam huc venerim, ut statuerim, si quid aut iste ipse reticuit, aut ego dicere nondum occupavi, nunc jam adjicere : ita enim intelligas quos ego homines præconio vendiderim, quibus male, ventosos et impostores appellando, dixerim. Et ad hoc mihi unum attendite, si vera de omnibus dicam. Si quid vero maledicum aut asperum habere videatur oratio, non me, qui arguo, sed illos accusare æquius arbitror, qui talia faciunt. Equidem quum primum perspexissem ; quæ dura necessario inesse debeant causidicis, deceptionem, mendacium, audaciam, clamorem, conflictationes, et sexcenta alia ; ab his, ut decebat, refugiens, animum ad ea quæ tu pulchra habes, o Philosophia, appuli, optavi- que, quicquid reliquum mihi vitæ esset, tanquam ex procella et aestu in serenum quendam portum invectus, sub tua tutela transigere.

30. Deinde quum vix inspexissem res vestras, te quidem, quod necesse erat, et hosce omnes admirabar, vitæ beatæ legislatores, et manum festinantibus ad eam porrigentes, honestissimis præceptis proponendis utilissimisque, si quis ab iis non discedat neque vestigio fallente labatur, sed intentis in regulas a vobis propositas oculis, ad illas componat vitam suam ac dirigat, quod mehercules nostra ætate pauci faciunt.

31. Quum vero viderem multos non amore philosophiæ captos, sed sola, quæ ab illo negotio sperari potest, gloria ductos, promptis istis et palam gestis, quæque imitari unicuique facile est, satis bene referre viros bonos, barbaram dico, incessum et amictum ; vita vero et actionibus contradicere habitui, et contraria vestris studia habere, dignitatemque professionis corrumpere, indignabar equidem : videbaturque mihi negotium illi simile, si quis actor tragicus, mollis ipse atque effeminatus, Achillem, aut Thesea, aut ipsum Herculem agens, neque incessu utatur neque voce heroica, sed sub tanta persona fractas delicias faciat : quem neque Helena quondam, neque Polyxena ferret ultra modum sibi similem ; nedum ille decorus victoriis Hercules, qui videtur mihi mox cum ipsa persona actorem talem sua clava elisurus a quo ignominiose adeo in feminam fractus esset.

32. Huic similem injuriam ab illis quum fieri vobis cernerem, non tuli illam histrioniae turpitudinem, simios hosce heroum personas induere ausos, et Cumanum illum asinum imitari ; qui leoninam indutus postulabat ipse leo esse, quum apud ignaros ejus rei Cumanos asperos terribilesque ruditus ederet, donec illum peregrinus, qui et leonem sæpe et asinum vidisset, redargueret, et fustibus

ἤλεγξε παίων τοῖς ξύλοις. Ὁ δὲ μάλιστα μοι δεινόν, ὦ Φιλοσοφία, κατεφαίνετο, τοῦτο ἦν οἱ γὰρ ἄνθρωποι εἴ τινα τούτων ἐώρων πονηρὸν ἢ ἄσχημον ἢ ἀσελγές τι ἐπιτηδεύοντα, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ φιλοσοφίαν αὐτὴν ἡτιᾶτο καὶ τὸν Χρύσιππον εὐθὺς ἢ Πλάτωνα ἢ Πυθαγόραν ἢ τοῦ αὐτὸν ἐπώνυμον ὁ διαμαρτάνων ἐκεῖνος ἐποιεῖτο καὶ οὗ τοὺς λόγους ἐμιμεῖτο, καὶ ἀπὸ τοῦ κακῶς βιοῦντος πονηρὰ περὶ ὑμῶν εἰκάζον τῶν πρὸ πολλοῦ τεθνηκότων — οὐ γὰρ παρὰ ζῶντας ὑμᾶς ἡ ἐξέτασις αὐτοῦ ἐγίγνετο, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ἐκποδὼν — ἐκείνον δὲ ἐώρων σαφῶς ἅπαντες δεινὰ καὶ ἄσεμνα ἐπιτηδεύοντα, ὥστε ἐρήμην ἡλίσκεσθε μετ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοίαν διαβολὴν συγκατεσπᾶσθε.

33. Ταῦτα οὐκ ἤνεγκα ὁρῶν ἔγωγε, ἀλλ' ἤλεγχον αὐτοὺς καὶ διέκρινον ἀφ' ὑμῶν. ὑμεῖς δὲ, τιμᾶν ἐπὶ τούτοις δέον, ἐς δικαστήριον ἄγετε. Οὐκοῦν ἦν τινα καὶ τῶν μεμνημένων ἰδὼν ἐξαγορεύοντα ταῖν θεᾶν τὰ πόρρητα καὶ ἐξορχούμενον ἀγανακτήσω καὶ διελέγξω, ἐμὲ τὸν ἀδικοῦντα ἡγήσεσθε εἶναι; ἀλλ' οὐ δίκαιον· ἐπεὶ καὶ οἱ ἀθλοθέται μαστιγοῦν εἰώθασιν, ἦν τις ὑποκριτής Ἀθηναῖν ἢ Πυσειδῶνα ἢ τὸν Δία ὑποδεδυκὼς μὴ καλῶς ὑποκρίνοιτο μὴδὲ κατ' ἀξίαν τῶν θεῶν, καὶ οὐ δὴ που ὀργίζονται αὐτοῖς ἐκεῖνοι, ὅτι τὸν περιεχόμενον αὐτῶν τὰ προσωπεῖα καὶ τὸ σχῆμα ἐνδεδυκότα ἐπέτρεψαν παίειν τοῖς μαστιγοφόροις, ἀλλὰ καὶ ἡδοιντ' ἂν, οἶμαι, μαστιγομένων· οἰκέτην μὲν γὰρ ἡ ἄγγελόν τινα μὴ δεξιῶς ὑποκρίνασθαι μικρὸν τὸ πταῖσμα, τὸν Δία δὲ ἢ τὸν Ἡρακλέα μὴ κατ' ἀξίαν ἐπιδείξασθαι τοῖς θεαταῖς ἀποτρόπαιον ὄντως καὶ αἰσχρόν.

34. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τότε πάντων ἀτοπώτατόν ἐστιν, ὅτι τοὺς μὲν λόγους ὑμῶν πάνυ ἀκριβοῦσιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καθάπερ δὲ ἐπὶ τούτῳ μόνον ἀναγινώσκοντες αὐτοὺς καὶ μελετῶντες, ὡς τάναντία ἐπιτηδεύοιεν, οὕτω βιοῦσι πάντα μὲν γὰρ ὅσα φασίν, οἷον χρημάτων καταφρονεῖν καὶ δόξης καὶ μόνον τὸ καλὸν οἶσθαι ἀγαθόν, καὶ ἀόρητον εἶναι καὶ τῶν λαμπρῶν τούτων ὑπερὸν καὶ ἐξ ἰσοτιμίας αὐτοῖς διαλέγεσθαι, καλὰ, ὦ θεοί, καὶ σοφὰ καὶ θαυμάσια λίαν ὡς ἀληθῶς. Οἱ δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐπὶ μισθῷ διδάσκουσι καὶ τοὺς πλουσίους τεθῆ- πασι καὶ πρὸς τὸ ἀργύριον κεχήνασιν, ὀργιλώτεροι μὲν τῶν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγῶν, κολακευτικώτεροι δὲ τῶν πιθήκων, ἀσελγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, ἀρπακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικώτεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων. Τοιγαροῦν γέλωτα ὀφλισκάνουσιν ὠθιζόμενοι ἐπὶ ταῦτα καὶ περὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας ἀλλήλους παραγκωνιζόμενοι, δεῖπνα πολυάνθρωπα δειπνοῦντες καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις ἐπαινοῦντες φορτικῶς καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμπορούμενοι καὶ μεμψίμοιροι φαινόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς κύλικος ἀτερπῇ καὶ ἀπῶδὰ φιλοσοφοῦντες καὶ τὸν ἄκρατον οὐ φέροντες· οἱ ἰδιῶται δὲ ὅποσοι ξυμπίνουσι, γελῶσι δηλαδὴ καὶ καταπτύουσι φιλοσοφίας, εἰ τοιαῦτα καθάρματα ἐκτρέφει.

35. Τὸ δὲ πάντων αἰσχιστον, ὅτι μηδενὸς δεῖσθαι λέγων ἕκαστος αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον πλούσιον εἶναι τὸν

dolatum abigeret. Præter cetera vero indignum hoc mihi, Philosophia, videbatur, quod nemo non hominum, si quem horum prave aut indecore aut libidinosè quicquam facere videret, ipsam statim philosophiam accusaret, et Chrysippum, aut Platonem, aut Pythagoram, aut cujuscumque se cognominem peccator ille ferret disputationesque imitaretur. Itaque ab male illo vivente, male de vobis conjectabant, olim mortuis: neque enim ad vos viventes exigebatur, sed vos discesseratis e medio: illum vero aperte videbant omnes indigne et inhoneste se gerentem. Ita quasi deserto vos vadimonio cum illo damnati, et in simile cum illo crimen pertracti estis.

33. Hæc ego videns non tuli, sed redargui illos et a vobis discrevi. At vos, qui honorem mihi ea de causa debbatis habere, in jus me trahitis. Igitur si quem ego initiorum observans, dearum mysteria effluentem et indignis omnibus impie monstrantem, indignatus fuero, eumque redarguero; mene impium esse putabitis? injuste illud quidem: quum etiam sacrorum certaminum præsidēs flagris objurgare soleant, si quis histrio Minervæ aut Neptuni aut Jovis personam qui susceperat, non bene neque ex dignitate deorum perferat: neque ideo illis irascantur dii, quod personas suas gerentem et habitu suo indutum flagellis cædendum virgatoribus tradiderint: sed gaudeant, puto, vapulantibus. Nam servum aut nuntium parum dextre agere, parvus fuerit error: Jovem vero aut Herculem non pro dignitate demonstrare spectatoribus, piaculi sane instar et turpe nimis fuerit!

34. Rursus illud omnium est absurdissimum; quod dogmata quidem vestra studiose vulgus illorum exquisit; ceterum perinde vivunt, ac si ad hoc solum ea legerent et meditarentur, ut contraria omnia sequantur. Quæ enim dicunt omnia, exempli causa, divitias gloriamque contemnere, et sola quæ bona sunt honesta putare, et iræ expetere esse, et splendidos hosce despicere, et tanquam cum æqualibus agere, pulchra, dii boni! sunt et sapientia, et vere sane admiranda. Verum enim vero isti mercede hæc ipsa docent, et divites admirantur, et argento inhiant, et caniculis iracundiores sunt, et leporibus timidiores, magis adulatores quam simii, libidinosiores asinis, felibusque rapaciores, et in contentionibus quam gallinæ galli pertinaciores. Itaque ludibrium debent, quum circa ista conflictantur, et circa divitum januas alii alios cubitis detrudunt, et celebriores cœnas frequentant, et in illis ipsis sine more modoque laudant, et ultra decus se ingurgitant, et attributa sibi parte non contentos se produnt, et in vino insuavia quædam atque absurda philosophantur, et merum non continent. Idiotæ autem quotquot convivæ adsunt, rident scilicet, et despuunt philosophiam, talia quæ purgamenta educat.

35. Quod vero turpissimum omnium est, nulla se re indigere unusquisque eorum quum dicat, sed solum divitem

σοφὸν
ἀγανα
σχῆμα
βασιλ
δεόμεν
πολύς
ἀδιάφο
οὐδέν
τις ἐπι
ἀπὸ π
καὶ ἀμ
οἱ δὲ π
τὸ καλ
πτάμεν
πρὸς αἰ
36.

ἀν μὴ
ἦν δὲ τ
ἀσπονδ
λήλιπα
πάσχου
ἀναπηδ
σαντα τ
τις Αἰγ
τὰ θηρί
ἐκμαθεῖν
μενα κα
εὐδοκιμ
ὑπὸ κόλ
ιδόντες
πίθηκοι
προσωπε
περὶ τῆς
πυρρίχης

37. Τ
τοιούτους
χων καὶ
πλησίον
ζηλοῦντες
οὕτω μαν
Ἡ τί γὰρ
βίωται; τ
ἄξιον οἶμα
Πλάτων
ἡκεῖν ὑμῖν
ἐπιδείκνυσ
πίθηκος.
φάσκουσι
ζεῖν αὐτούς
ἐπὶ τῆς ὑπα
μιμήσαντο
ὅποσα εἶχον
τούς εἰ ἀλη

σοφὸν κεκραγὼς μικρὸν ὕστερον αἰτεῖ προσελθὼν καὶ ἀγανακτεῖ μὴ λαβὼν, ὅμοιον ὡς εἴ τις ἐν βασιλικῷ σχήματι ὀρθὴν τιάραν ἔχων καὶ διάδημα καὶ τᾶλλα ὅσα βασιλείας γνωρίσματα προσαιτοῖ τῶν ὑποδεεστέρων δεόμενος. Ὅταν μὲν οὖν αὐτοὺς τι δέη λαμβάνειν,

πολὺς δὲ περὶ τοῦ κοινωνικὸν εἶναι δεῖν λόγος καὶ ὡς ἀδιάφορον δὲ πλοῦτος καὶ, τί γὰρ τὸ χρυσίον ἢ ἀργύριον οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων διαφέρει; ὅταν δὲ τις ἐπικουρίας δεόμενος ἑταῖρος ἐκ παλαιοῦ καὶ φίλος ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα αἰτῇ προσελθὼν, σιωπὴ καὶ ἀπορία καὶ ἀμαθία καὶ παλινωδία τῶν λόγων πρὸς τὸ ἐναντίον· οἱ δὲ πολλοὶ περὶ φιλίας ἐκείνοι λόγοι καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ καλὸν οὐκ οἶδ' ὅποι ποτὲ οἴχεται πάντα ταῦτα ἀποπτάμενα, πτερόντα ὡς ἀληθῶς ἔπη, μάτην δσημέραι πρὸς αὐτῶν ἐν ταῖς διατριβαῖς σκιαμαχοῦμενα.

36. Μέχρι γὰρ τούτου φίλος ἕκαστος αὐτῶν, ἐς ὅσον ἂν μὴ ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ προκείμενον ἐν τῷ μέσῳ· ἦν δὲ τις ὁβολὸν ἐπιδείξει μόνον, λέλυται μὲν ἡ εἰρήνη, ἀσπονδα δὲ καὶ ἀκήρυκτα πάντα, καὶ τὰ βιβλία ἐξαλήλιπται καὶ ἡ ἀρετὴ πέφευγεν, οἷόν τι καὶ οἱ κύνες πάσχουσιν· ἐπειδὴν τις ὁστοῦν ἐς μέσους αὐτοὺς ἐμβάλλῃ, ἀναπηδήσαντες δάκνουσιν ἀλλήλους καὶ τὸν προαρπάσαντα τὸ ὁστοῦν ὑλακτοῦσι. Λέγεται δὲ καὶ βασιλεύς τις Αἰγύπτιος πιθήκους ποτὲ πυρριχίζειν διδάξαι καὶ τὰ θηρία — μιμητότατα δὲ ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων — ἐκμαθεῖν τάχιστα καὶ ὀρχεῖσθαι ἀλουργίδας ἀμπερόμενα καὶ προσωπεῖα περικείμενα, καὶ μέχρι γε πολλοῦ εὐδοκιμεῖν τὴν θεάν, ἄχρι δὲ τις θεατὴς ἀστεῖος κάρυα ὑπὸ κόλπον ἔχων ἀφῆκεν ἐς τὸ μέσον· οἱ δὲ πίθηκοι ἰδόντες καὶ ἐκλαθόμενοι τῆς ὀρχήσεως, τοῦθ' ὅπερ ἦσαν, πίθηκοι ἐγένοντο ἀντὶ πυρριχιστῶν καὶ ξυνέτριβον τὰ προσωπεῖα καὶ τὴν ἐσθῆτα κατερρήγνυνον καὶ ἐμάχοντο περὶ τῆς ὀπίρας πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ σύνταγμα τῆς πυρρίχης διελέλυτο καὶ κατεγελάτο ὑπὸ τοῦ θεάτρου.

37. Τοιαῦτα καὶ οὗτοι ποιοῦσι, καὶ ἔγωγε τοὺς τοιούτους κακῶς ἡγόρευον καὶ οὐποτε παύσομαι διελέγων καὶ κωμῶδων, περὶ ὑμῶν δὲ ἢ τῶν ὑμῖν παραπλησίων — εἰσὶ γὰρ, εἰσὶ τινες ὡς ἀληθῶς φιλοσοφίαν ζηλοῦντες καὶ τοῖς ὑμετέροις νόμοις ἐμμένοντες — μὴ οὕτω μανείην ἐγὼ ὡς βλάσφημον εἰπεῖν τι ἢ σκαιόν. Ἡ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι; τί γὰρ ὑμῖν τοιοῦτο βεβίωται; τοὺς δὲ ἀλαζόνας ἐκείνους καὶ θεοῖς ἐχθροὺς ἄξιον οἶμαι μισεῖν. Ἡ σὺ γάρ, ὦ Πυθαγόρα καὶ Πλάτων καὶ Χρύσιππε καὶ Ἀριστοτέλες, τί φατε προσήκειν ὑμῖν τοὺς τοιούτους ἢ οἰκεῖόν τι καὶ συγγενές ἐπιδείκνυσθαι τῷ βίῳ; νῆ Δία Ἡρακλῆς, φασί, καὶ πίθηκος. Ἡ διότι πώγωνας ἔχουσι καὶ φιλοσοφεῖν φάσκουσι καὶ σκυθρωποὶ εἰσι, διὰ τοῦτο χρὴ ὑμῖν εἰκάζειν αὐτούς; ἀλλ' ἦνεγκα ἂν, εἰ πιθανοὶ γοῦν ἦσαν καὶ ἐπὶ τῆς ὑποκρίσεως αὐτῆς· νῦν δὲ θᾶττον ἂν γυψὲς ἀηδόνα μιμήσαιντο ἢ οὗτοι φιλοσόφοι. Εἴρηκα ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ὅσα εἶχον. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλήθεια, μαρτύρει πρὸς αὐτοὺς εἰ ἀληθὴ ἐστὶ.

esse sapientem clamet, paullo post rogandi causa accedit, et nisi acceperit, indignatur: non aliter quam si quis in regio habitu tiam rectam gerens ac diadema, et reliqua quotquot sunt insignia regni, mendicet, rogans a tenuioribus. Quum igitur sperant aliquid accipere, multa de bonorum inter sapientes comunione disputatio, et quam res sit indifferens divitiarum! Quid enim, inquit, aurum est vel argentum, nihil calculis in litore distans? Si vero opis indigus sodalis vetus et amicus accedens ex multis paululum quiddam roget, silentium, aestus, inscitia et verborum illorum in contrariam sententiam retractatio: multae autem illae de amicitia disputationes, et virtus, et honestum, nescio quo repente abiere; omnia quidem avolarunt, volucra vere verba, quibus temere quotidie in scholis suis umbratiles pugnas ludunt.

36. Eo enim usque unusquisque eorum amicus est, quoad argentum vel aurum in medio positum non fuerit: si quis vero obolum unum ostenderit, ilicet rupta pax, ut nec jam foederi locus, nec praconi sit securitas: libri deleti, fugit virtus: cujus rei simile quiddam usu venit canibus: si quis os in medios illos projecit, exsiliunt, mordent invicem; eumque qui os praeripuit allatrant. Dicitur autem rex etiam aliquis Aegyptius simios quondam docuisse saltare pyrrhicham, easque bestias (facillime autem humanas imitantur actiones) didicisse celeriter, et saltasse in vestibulis purpureis, et personatas, diuque probatum spectaculum; donec spectator aliquis festivus, qui nuces sirgeret, projiceret eas in medium: tum vero simii, visa re, obliti saltationis, repente pro pyrrhichistis simii, quod erant scilicet, facti, larvas contrivere, laceratisque vestibulis de fructibus invicem depugnarunt: illa autem pyrrhiches institutio dissoluta risui fuit spectatoribus.

37. Talia igitur hi quoque faciunt. Talibus ego maledixi, neque unquam desinam convincere illorum fraudes, ipsosque ridendos praehere: de vobis vero vestrumque similibus (sunt enim, sunt quidam vere sectantes philosophiam, legumque vestrarum observantes) absit a me insania illa ut contumeliosum quicquam aut sinistrum dicam. Aut quid habeam dicere? quid enim horum simile est in vita vestra? At insolentes illos et diis invisos odio persequi, puto, fas est. Nisi forte tu, Pythagora, et Plato, et Chrysippe, et Aristoteles, ad vos pertinere quicquam dicetis tales, aut proprium quicquam vestrum et cognatum vita sua demonstrare: quanta scilicet Herculi cum simia necessitudo est. An forte quod barbas submitunt et philosophari se praedicant et truci vultu sunt, propter haec vobis assimilare illos oportet? Atqui equidem ferrem illos, si in ipsa illa histrionia probabiles essent: jam vero facilius lusciniam vultur imitetur, quam isti philosophos. Dixi pro me quae habebam. Jam tu, Veritas, testimonium apud hosce perhibe, si vera sint.

38. ΦΙΛ. Μετάστηθι, ὦ Παρρησιάδη, ἔτι πορρωτέρω. Τί ποιῶμεν ἡμεῖς; πῶς ὑμῖν εἰρηκέναι ἀνὴρ ἔδοξεν;

ΑΛΗΘ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Φιλοσοφία, μεταξὺ λέγοντος αὐτοῦ κατὰ τῆς γῆς δῦναι ἠνχόμεν· οὕτως ἀληθῆ πάντα εἶπεν. Ἐγνώριζον γοῦν ἀκούουσα ἕκαστον τῶν ποιούντων αὐτὰ κἀφήρμοζον μεταξὺ τοῖς λεγομένοις τοῦτο μὲν ἐς τόνδε, τοῦτο δὲ ὁ δεῖνα ποιεῖ· καὶ ὅλως ἔδειξε τοὺς ἀνδρας ἐναργῶς καθάπερ ἐπὶ τινος γραφῆς τὰ πάντα εἰοικότας, οὐ τὰ σώματα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς αὐτὰς ἐς τὸ ἀκριβέστατον ἀπεικάσας.

ΣΩΦΡ. Κἀγὼ πάνυ ἡρυθρίασα, ὦ Ἀλήθεια.

ΦΙΛ. Ὑμεῖς δὲ τί φατέ;

ΑΝΑΒ. Τί δαὶ ἄλλο ἢ ἀφεῖσθαι αὐτὸν τοῦ ἐγκλήματος καὶ φίλον ἡμῖν καὶ εὐεργέτην ἀναγεγράφαι; τὸ γοῦν τῶν Ἰλιέων ἀτεχνῶς πεπόνθαμεν, τραγωδόν τινα τοῦτον ἐφ' ἡμᾶς κεκινήκαμεν ἀσόμενον τὰς Φρυγῶν συμφοράς. Ἄδεται δ' οὖν καὶ τοὺς θεοὺς ἐχθροὺς ἐκτραγωδεῖτω.

ΔΙΟΓ. Καὶ αὐτὸς, ὦ Φιλοσοφία, πάνυ ἐπαινῶ τὸν ἀνδρα καὶ ἀνατίθεμαι τὰ κατηγορούμενα καὶ φίλον ποιῶμαι αὐτὸν γενναῖον ὄντα.

39. ΦΙΛ. Εὖ γε, ὦ Παρρησιάδη· ἀφίμεν σε τῆς αἰτίας, καὶ ταῖς πάσαις κρατεῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἴσθι ἡμέτερος ὢν.

ΠΑΡΡ. Προσεκύνησα τὴν γε πρώτην· μᾶλλον δὲ τραγικώτερον αὐτὸ ποιήσῃ μοι δοκῶ· σεμνότερον γάρ·

ὦ μέγα σεμνὴ Νίκη, τὸν ἐμὸν
βίον κατέχοις
καὶ μὴ λήγῃς στεφανοῦσα.

ΑΡΕΤ. Οὐκοῦν δευτέρου κρατῆρος ἤδη καταρχώμεθα, προσκαλῶμεν κἀκείνους, ὡς δίκην ὑπόσχωσιν ἀνθ' ὧν ἐς ὑμᾶς ὑβρίζουσι· κατηγορήσῃ δὲ Παρρησιάδης ἕκαστου.

ΠΑΡΡ. Ὅρθως, ὦ Ἀρετῇ, ἐλεξας ὥστε σὺ, παῖ Συλλογισμῆ, κατακύψας ἐς τὸ ἄστρῳ προσκρήρυττε τοὺς φιλοσόφους.

40. ΣΥΛΛ. Ἄκουε, σίγα· τοὺς φιλοσόφους ἤκειν ἐς ἀκρόπολιν ἀπολογησομένους ἐπὶ τῆς Ἀρετῆς καὶ Φιλοσοφίας καὶ Δίκης.

ΠΑΡΡ. Ὅρᾳς; ὀλίγοι συνέρχονται γνωρίσαντες τὸ κήρυγμα· ἄλλως γὰρ δεδίασι τὴν Δίκην. Οἱ πολλοὶ δὲ αὐτῶν οὐδὲ σχολὴν ἄγουσιν ἀμφὶ τοὺς πλουσίους ἔχοντες. Εἰ δὲ βούλει πάντας ἤκειν, κατὰ τὰδε, ὦ Συλλογισμῆ, κήρυττε.

ΦΙΛ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ σὺ, ὦ Παρρησιάδη, προσκάλει καθ' ὃ τι σοι δοκεῖ.

41. ΠΑΡΡ. Οὐδὲν τόδε χαλεπόν. Ἄκουε, σίγα. Ὅσοι φιλόσοφοι εἶναι λέγουσι καὶ ὅσοι προσήκειν αὐτοῖς οἶονται τοῦ ὀνόματος, ἤκειν ἐς ἀκρόπολιν ἐπὶ τὴν διανομήν. Δύο μναῖ ἕκαστῳ δοθήσονται καὶ σησαμαῖος πλακοῦς· ὅς δ' ἂν πώγωνα βαθὺν ἐπιδείξῃται, καὶ παλάθην ἰσχάδων οὗτός γε προσεπιλήψεται. Κομίζει δ' ἕκαστον σωφροσύνην μὲν ἢ δικαιοσύνην ἢ ἐγκράτειαν

38. PHIL. Longius hinc, Parrhesiade, recede interim. Nos quid faciamus? quomodo dixisse vobis videtur?

VER. Equidem, Philosophia, illo dicente terram mihi hiscere optabam prae pudore: adeo vera dicebat omnia. Agnoscebam enim inter audiendum unumquemque qui ista faceret; et referebam, dum dicerentur, illud quidem ad huncce; hoc vero ille, inquebam, facit. Et omnino ostendit homines dilucide, ut in pictura quadam similes per omnia, quum non corpora modo, sed ipsas quoque animas exquisitissima similitudine exprimeret.

MODESTIA. Et ego plane erubescam, o Veritas.

PHIL. Vos autem quid dicitis?

REV. Quid aliud nisi absolvi illum a crimine oportere, et amicum nobis ac bene meritum in publico monumento scribi? Iliensium enim exemplo tragœdum hunc in nos commovimus, qui Phrygum canat calamitates. Canito igitur, et illos diis invisos tragœdiis suis infamato.

DIOG. Ipse quoque ego, Philosophia, laudo virum magnopere et retracto crimina, eumque, ut virum fortem, amicum mihi ascisco.

39. PHIL. Bonum factum, Parrhesiade; solvimus te accusatione; vincis suffragiis omnibus, et quod reliquum est, scito te nostrum esse.

PARRH. Equidem initio jam adoravi: jam vero tragico magis orationis genere faciendum videtur: augustius enim fuerit.

Splendida quaeso Victoria, me
comitare tuum,
viridi neu parce coronæ.

VIRT. Igitur de altero jam cratere libemus, et vocemus etiam istos, ut poenas suarum in vos contumeliarum nobis persolvant. Accusabit unumquemque Parrhesiades.

PARRH. Bene istud, Virtus. Itaque tu, Syllogisme puer, despiciens in urbem, præconio huc evoca philosophos.

40. SYLL. Audi, tace. Veniunt philosophi in arcem, causam dicturi ad tribunal Virtuti, Philosophiæ, Justitiæ.

PARRH. Viden? pauci conveniunt agnito præconio: nam alioqui Justitiam metuunt. Ceterum vulgus illorum otium non habet, occupati circa divites. Si vero venire omnes volueris, hunc fere in modum edic, Syllogisme.

PHIL. Nequaquam: sed tu, Parrhesiade, prout videbitur, eos advoca.

41. PARRH. Nihil res habet difficultatis. Audi, tace. Quotquot philosophos se esse dicunt, quotquot nominis causa ad illos pertinere se judicant, veniunt in arcem ad congiarium. Binæ unicuique minæ dabuntur, et de sesamo placenta. Quicumque vero prolixam barbam exhibuerit, ille corollarium ficuum massam accipiet. Afferat autem quisque temperantiam aut justitiam aut continentiam mi-

(810)
μηδ
πέν
τού

4.
ἐπε
συγκ
τὸν
Τάλε
κλίμ
ἐσμο
θεν εἰ

Μεστ
των κ
βακτ
δὲ, δ
ἀφαν
λων,
των.
καὶ δ
γνώρι
οὔτοι

ΦΙΛ
ἤδη αὐ
43.
λαβεῖν
ΠΥ
ρος γὰρ
ΣΤ
στοᾶς.

ΠΕΛ
ἀν ἡμε
ΕΠΙ
δότε κα
κὰν ὑστ
ΑΚΑ
δημαίκα
ΣΤΩ

44.
Κυνικοῖ
ἐπ' ἄλλ
σοφία κα
ὀρθῶς φ
κατὰ τὰ
στοι κεκ
κοντας κ
τῶν ὑπε
νὴ Δία,
Κενὴ δ'
μεμενήκα

45. Ο

μηδαμῶς· οὐκ ἀναγκαῖα γὰρ ταῦτά γε, ἣν μὴ παρῇ· πέντε δὲ συλλογισμοὺς ἐξ ἅπαντος· οὐ γὰρ θέμις ἀνευ τούτων εἶναι σοφόν.

Κεῖται δ' ἐν μέσσοισι δύο χρυσοῖο ταλάντα, τῷ δόμεν, ὅς μετὰ πᾶσιν ἐρίζεμεν ἔξοχος εἴη.

42. Βαβαί, ὡς πλήρης μὲν ἡ ἀνυδὸς ὠθιζομένων, ἐπεὶ τὰς δύο μνᾶς ἤκουσαν μόνον. Παρὰ δὲ τὸ Πελασγικὸν ἄλλοι καὶ κατὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον ἕτεροι καὶ παρὰ τὸν Ἀρειὸν πάγον ἐτι πλείους, ἐνιοὶ δὲ καὶ κατὰ τὸν τοῦ Τάλω τάφον, οἱ δὲ καὶ πρὸς τὸ Ἀνακεῖον προσθέμενοι κλίμακας ἀνέρπουσι βομβηδὸν νῆ Δία καὶ βοτρυδὸν ἐσμοῦ δίκην, ἵνα καὶ καθ' Ὁμηρον εἴπω, ἀλλὰ κάκειθεν εὖ μάλα πολλοὶ κἀντεῦθεν

μυρίοι, ὅσα τε φύλλα καὶ ἄνθεα γίνεται ὥρη.

Μεστὴ δὲ ἡ ἀκρόπολις ἐν βραχεῖ κλαγγῇδὸν προκαθίζοντων καὶ πανταχοῦ πῆρα πύγων κολακεία ἀναισχυντία βακτηρία λιχνεία συλλογισμὸς φιλαργυρία· οἱ ὀλίγοι δὲ, ὅποσοι πρὸς τὸ πρῶτον κήρυγμα ἐκεῖνο ἀνῆσαν, ἀφανεῖς καὶ ἄσημοι, ἀναμιχθέντες τῷ πλήθει τῶν ἄλλων, καὶ λεληθῶσιν ἐν τῇ δημοιότητι τῶν ἄλλων σχημάτων. Τοῦτο γοῦν τὸ δεινότατόν ἐστιν, ὃ Φιλοσοφία, καὶ ὃ τις ἂν μέμφαιτό σου μάλιστα, τὸ μηδὲ ἐπιβαλεῖν γνώρισμα καὶ σημεῖον αὐτοῖς· πιθανώτεροι γὰρ οἱ γόητες οὗτοι πολλάκις τῶν ἀληθῶς φιλοσοφούντων.

ΦΙΛ. Ἔσται τοῦτο μεθ' ὀλίγον, ἀλλὰ δεχόμεθα ἤδη αὐτούς.

43. ΠΛΑΤ. Ἡμεῖς πρώτους χρὴ τοὺς Πλατωνικοὺς λαβεῖν.

ΠΥΘ. Οὐκ, ἀλλὰ τοὺς Πυθαγορικοὺς ἡμεῖς· πρότερος γὰρ ὁ Πυθαγόρος ἦν.

ΣΤΩΙΚ. Ληρεῖτε· ἀμείνους ἡμεῖς οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς.

ΠΕΡ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐν γε τοῖς χρήμασι πρῶτοι ἂν ἡμεῖς εἴημεν οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου.

ΕΠΙΚ. Ἡμῖν τοῖς Ἐπικουρείοις τοὺς πλακοῦντας δότε καὶ τὰς παλάθας· περὶ δὲ τῶν μνῶν περιμενοῦμεν, κἀν ὑστάτους δέη λαμβάνειν.

ΑΚΑΔ. Ποῦ τὰ δύο τάλαντα; δείξομεν γὰρ οἱ Ἀκαδημαῖκοι ὅσον τῶν ἄλλων ἐσμέν ἐριστικώτεροι.

ΣΤΩΙΚ. Οὐχ ἡμῶν γε τῶν Στωϊκῶν παρόντων.

44. ΦΙΛ. Παύσασθε φιλονεικοῦντες· ὑμεῖς δὲ οἱ Κυνικοὶ μήτε ὠθεῖτε ἀλλήλους μήτε τοῖς ξύλοις παίετε· ἐπ' ἄλλα γὰρ ἴστε κεκλημένοι· καὶ νῦν ἔγωγε ἡ Φιλοσοφία καὶ Ἀρετὴ αὕτη καὶ Ἀλήθεια δικάσομεν τίνες οἱ ὀρθῶς φιλοσοφούντες εἰσιν, εἴτα ὅσοι μὲν ἂν εὐρεθῶσι κατὰ τὰ ἡμῖν δοκοῦντα βιοῦντες, εὐδαιμονήσουσιν ἄριστοι κεκριμένοι· τοὺς γόητας δὲ καὶ οὐδὲν ἡμῖν προσήκοντας κακοὺς κακῶς ἐπιτρίβομεν, ὡς μὴ ἀντιποιοῦντο τῶν ὑπὲρ αὐτοὺς ἀλαζόνες ὄντες. Τί τοῦτο; φεύγετε; νῆ Δία, κατὰ τῶν γε κρημνῶν οἱ πολλοὶ ἀλλόμενοι. Κενὴ δ' οὖν ἡ ἀκρόπολις, πλὴν ὀλίγων τούτων, ὅποσοι μεμενήκασιν οὐ φοβηθέντες τὴν κρίσιν.

45. Οἱ ὑπηρέται ἀνέλεσθε τὴν πῆραν, ἣν ὁ Κυνίσκος

nime; neque enim ista, si non adsint, necessaria: verum quinque omnino syllogismos; quippe nefas est absque illis esse sapientem.

Proposita in medio sunt auri bina talenta, præmia, qui reliquos rixa superaverit omnes.

42. Vah quam plenus est ascensus invicem se trudentium, quum modo de duabus minis audiere. Ad Pelasgicum autem alii, ad Æsculapii alii, et circa Areopagum etiam plures, alii vero etiam ad Tali sepulchrum: alii ad Dioscurorum ædem scalis admotis in altum enituntur, cum bombo hercle atque examinis instar apum glomerati in uvam, ut Homeri verbo utar. Verum inde etiam bene sane multi, et hinc sexcenti,

Quot folia, et flores quot nascens exigit annus.

Brevi autem plena illorum arx erit, cum clangore considendum, et ubique pera, barba, adulatio, impudentia, baculum, gula, syllogismus, avaritia. Pauci vero qui ad primam præconis vocem ascenderant, vix apparent, nulla nota insignes, reliquorum turbæ immisti, et latent per similitudinem habitus reliquorum. Illud enim, Philosophia, sane molestissimum est, et quod quis maxime in te etiam reprehendat, quod notam illis nullam aut signum imponis: sæpe enim hi impostores ipsis vere philosophantibus magis probantur.

PHIL. Fiet illud paulo post, sed jam hos excipiamus.

43. PLAT. Ipsos nos Platonicos accipere primum oportet.

PYTH. Non, sed Pythagoricos nos; prior enim fuit Pythagoras.

STOIC. Nugas agitis, meliores nos de Porticu.

PER. Nequaquam, sed quantum ad pecunias, prius nos esse debemus Peripatetici.

EPIC. Nobis Epicureis placentas date et massas: de minis exspectabimus, etsi accipiamus ultimi.

ACAD. Ubi duo illa talenta? ostendemus enim Academici, quantum reliquis simus contentiosiores.

STOIC. Nequaquam, nobis quidem Stoicis præsentibus.

44. PHIL. Desinite rixarum: vos vero, Cynici, ne impellite alii alios, neu baculis pulsate: ad alia enim vocati estis. Et jam ego Philosophia, et Virtus hæc, et Veritas cognoscemus, qui vestram vere philosophentur, deinde qui invenientur ex nostris placitis vivere, beati erunt, iudicio nostro optimi: impostores vero et nihil ad nos pertinentes malos male conteremus, ne quæ supra ipsos sunt, affectent ventosi. Quid hoc? fugitis? per Jovem, per ipsa præcipitia desilientes multi. Vacua igitur arx est, præter paucos illos, qui remansere, nihil metuentes iudicium.

45. Famuli, tollite peram, quam minutus ille Cynicus in

ἀπέρριψεν ἐν τῇ τροπῇ. Φέρ' ἴδω τί καὶ ἔχει, ἥ που
θέρμους ἢ βιβλίον ἢ ἄρτους τῶν αὐτοपुरιτῶν;

ΠΑΡΡ. Οὐκ, ἀλλὰ χρυσίον τουτὶ καὶ μύρον [καὶ
μαχαιρίδιον θυτικόν] καὶ κάτοπτρον καὶ κύβους.

ΦΙΛ. Εὖ γε, ὦ γενναῖε. Τοιαῦτά σοι ἦν τὰ ἐφόδια
τῆς ἀσκήσεως καὶ μετὰ τούτων ἡξίους λοιδορεῖσθαι
ἅπασι καὶ τοὺς ἄλλους παιδαγωγεῖν;

ΠΑΡΡ. Τοιοῦτοι μὲν οὖν ὑμῖν οὗτοι. Χρὴ δὲ ὑμᾶς
σκοπεῖν ὄντινα τρόπον ἀγνοούμενα ταῦτα πεπαύσεται
καὶ διαγνώσονται οἱ ἐντυγχάνοντες, οἵτινες οἱ ἀγαθοὶ
αὐτῶν καὶ οἵτινες αὐτὸν πάλιν οἱ τοῦ ἐτέρου βίου. Σὺ δέ,
ὦ Ἀλήθεια, ἐξεύρισκε — ὑπὲρ σοῦ γὰρ τοῦτο γένοιτ'
ἂν — ὥς μὴ ἐπικρατήσῃ τὸ Ψεῦδος μηδὲ ὑπὸ τῇ
Ἀγνοίᾳ λανθάνωσιν οἱ φαῦλοι τῶν ἀνδρῶν σε τοὺς χρη-
στοὺς μεμιμημένοι.

46. ΑΛΗΘ. Ἐπ' αὐτῷ, εἰ δοκεῖ, Παρρησιάδῃ ποιη-
σώμεθα τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ χρηστὸς ὥπται καὶ εὖνους
ἡμῖν καὶ σέ, ὦ Φιλοσοφία, μάλιστα θαυμάζων, παρα-
λαβόντα μετ' αὐτοῦ τὸν Ἐλεγχον ἅπασι τοῖς φάσκουσι
φιλοσοφεῖν ἐντυγχάνειν, εἴθ' ὃν μὲν ἂν εὖρῃ γνήσιον ὥς
ἀληθῶς φιλοσοφίας, στεφανωσάτω θαλλοῦ στεφάνῳ καὶ
ἐς τὸ Πρυτανεῖον καλεσάτω, ἣν δέ τι — οἷοι πολλοὶ
εἰσι — καταράτῳ ἀνδρὶ ὑποκριτῇ φιλοσοφίας ἐντύχῃ,
τὸ τριδώνιον περισπᾶσας ἀποχειράτῳ τὸν πώγωνα ἐν
χρῶ πάντῃ τραγοκουρικῇ μαχαίρᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου
στίγματα ἐπιβαλέτω ἢ ἐγκαυσάτω κατὰ τὸ μεσόφρυον·
ὁ δὲ τύπος τοῦ καυτῆρος ἔστω ἀλώπηξ ἢ πίθηκος.

ΦΙΛ. Εὖ γε, ὦ Ἀλήθεια· ὁ δὲ ἔλεγχος, ὦ Παρρη-
σιάδῃ, τοιόσδε ἔστω, οἷος ὁ τῶν ἀετῶν πρὸς τὸν ἥλιον
εἶναι λέγεται, οὐ μὰ Δί' ὥστε κακείνους ἀντιβλέπειν τῷ
φωτὶ καὶ πρὸς ἐκεῖνο δοκιμάζεσθαι, ἀλλὰ προθεῖς χρυ-
σίον καὶ δόξαν καὶ ἡδονὴν ὃν μὲν ἂν αὐτῶν ἴδῃς ὑπερ-
ορῶντα καὶ μηδαμῶς ἐλκόμενον πρὸς τὴν ὄψιν, οὗτος
ἔστω ὁ τῷ θαλλῷ στεφόμενος, ὃν δ' ἂν ἀτενὲς ἀποβλέ-
ποντα καὶ τὴν χεῖρα ὀρέγοντα ἐπὶ τὸ χρυσίον, ἀπάγειν
ἐπὶ τὸ καυτήριον τοῦτον ἀποκείραντα πρότερον τὸν
πώγωνα.

47. ΠΑΡΡ. Ὡς ἔδοξεν, ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλοσο-
φία, καὶ ὅφει αὐτίκα μάλα τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀλω-
πεκίας ἢ πιθηκοφόρους, ὀλίγους δὲ καὶ ἐστεφανωμένους·
εἰ βούλεσθε μέντοι, κἀνταῦθα ἀνάξω τινὰς ὑμῖν νῆ Δί'
αὐτῶν.

ΦΙΛ. Πῶς λέγεις; ἀνάξεις τοὺς φυγόντας;

ΠΑΡΡ. Καὶ μάλα, ἥνπερ ἡ ἱερεῖά μοι ἐθελήσῃ πρὸς
ὀλίγον χρῆσαι τὴν δρμιὰν ἐκείνην καὶ τὸ ἀγκιστρον,
ὅπερ ὁ ἄλιεὺς ἀνέθηκεν ὁ ἐκ Πειραιῶς.

ΙΕΡ. Ἴδου δὴ λαβὲ, καὶ τὸν κάλαμόν γε ἅμα, ὥς
πάντ' ἔχοις.

ΠΑΡΡ. Οὐκοῦν, ὦ ἱερεῖα, καὶ ἰσχάδας μοί τινας δὸς
ἀνύσασα καὶ ὀλίγον τοῦ χρυσοῦ.

ΙΕΡ. Λάμβανε.

ΦΙΛ. Τί πράττειν ἀνὴρ διανοεῖται;

ΙΕΡ. Δελεάσας τὸ ἀγκιστρον ἰσχάδι καὶ τῷ χρυσίῳ
καθεζόμενος ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ τειχίου καθῆκεν ἐς τὴν πόλιν.

fuga abiecit. Age videam, quid habeat : num forte lupinos,
aut librum, aut panes ex atrorum genere?

PARRH. Non : sed hoc aurum, et unguentum, [et cultrum
ad sacrificiales epulas,] et speculum, et tesserar.

PHIL. Bonum factum, vir fortis. Hæc igitur tibi habe-
bas exercitationis tuæ viatica? his instructus postulabas ma-
ledicere omnibus, et reliquos disciplina continere?

PARRH. Tales quidem nobis hi sunt. Oportet autem
vos videre quemadmodum ista ignorari desinant, digno-
scantque qui in illos incidunt, qui illorum boni viri sint,
et qui alterius sint vitæ. Tu vero, Veritas, inveni : quan-
doquidem e tua hoc re fuerit, ne invalescat contra te Men-
dacium, neve sub Ignorantia te lateant pravi homines bo-
nos speciose initati.

46. VER. Ipsi, si videtur, Parrhesiadæ hoc permittamus,
quandoquidem bonus vir spectatus est, et nobis benevolus,
et tuus, Philosophia, admirator maximus, ut secum assumpto
Elencho, cum omnibus agat, qui se dicunt philosophos :
deinde si quem invenerit germanum vere philosophiæ, co-
ronet eum oleagina corona, et in Prytaneum vocet ; si vero
incadat in aliquem, quod genus multi sunt, execrabilem
virum, philosophiæ histrionem, detracto pallio, barbam
illi in ipsa cute eo genere cultri, quo capri tondentur, resecet,
et stigmata fronti illius imponat, aut inter supercilia inurat :
typus autem cauteris vulpes esto, aut simia.

PHIL. Bene ista, Veritas : examen autem, Parrhesiade,
tale erit, quale aquilarum ad solem esse dicitur : non sane
ut et illi adversus lumen contueantur et ad illud examinen-
tur ; sed auro proposito, et gloria, et voluptate, quem
illorum videris despicere ista et nequaquam ad speciem illam
trahi, hic esto ille ramo olivæ coronandus : quem vero fixis
oculis respicere et manum ad aurum porrigere, hunc vero
ad cauterium memento, detonsa prius barba, abducere.

47. PARRH. Fient ista, ut tibi visum est, Philosophia :
et videbis confestim vulgus illorum vulpe notatos aut si-
mia ; sed paucos quosdam etiam coronatos. Verum si vul-
tis, etiam huc profecto quosdam illorum vobis extraham.

PHIL. Quid? tu fugientes huc retrahes?

PARRH. Ego vero, si antistes velit paullum mihi com-
modare lineam illam cum hamo, quem piscator ex Piræeo
dedicavit.

ANT. En tibi, cape, una cum arundine, ut habeas
omnia.

PARRH. Ergo fac, antistes, ut mihi des etiam caricas
aliquot, et pauxillum auri.

ANT. Cape.

PHIL. Quid facere vir cogitat?

ANT. Escam hamo impositam ficum et aurum, sedens
ipse in lorica muri demisit in urbem.

(615 - 617)

ΦΙΑ. Τί ταῦτα, ὦ Παρρησιάδη, ποιεῖς; ἢ που τοὺς λίθους ἀλιεύσειν διέγνωκας ἐκ τοῦ Πελασγικοῦ;

ΠΑΡΡ. Σιώπησον, ὦ Φιλοσοφία, καὶ τὴν ἄγραν περιμένε· σὺ δὲ, Πόσειδον ἀγρεῦ καὶ Ἀμφιτρίτη φίλη, πολλοὺς ἡμῖν ἀνάπεμπε τῶν ἰχθύων.

48. Ἀλλ' ὁρῶ τινα λάβρακα εὐμεγέθη, μᾶλλον δὲ χρύσοφρον.

ΕΛΕΓ. Οὐκ, ἀλλὰ γαλεός ἐστι· προσέρχεται δὴ τῷ ἀγκίστρῳ κεχηνώς. Ὁσφρᾶται τοῦ χρυσοῦ, πλησίον ἥδη ἐστίν· ἔψαυσεν, εἴληπται, ἀνασπάσωμεν.

ΠΑΡΡ. Καὶ σὺ, ὦ Ἐλεγε, νῦν ξυνεπιλαβοῦ τῆς ὀρμῆς· ἄνω ἐστί. Φέρ' ἴδω τίς εἶ, ὦ βέλτιστε ἰχθύων; κύων οὗτός γε. Ἡράκλεις τῶν ὀδόντων. Τί τοῦτο, ὦ γενναιότατε; εἴληψαι λιχνεύων περὶ τὰς πέτρας, ἐνθα λήσειν ἡλπισας ὑποδεδυκώς; ἀλλὰ νῦν ἐση φανερός ἄπασιν ἐκ τῶν βραγχιῶν ἀπηρητημένος. Ἐξέλωμεν τὸ δέλεαρ καὶ τὸ ἀγκίστρον τουτί. Κενόν σοι τὸ ἀγκίστρον· ἡ δ' ἰσχὺς ἤδη προσέσχηται καὶ τὸ χρυσίον ἐν τῇ κοιλίᾳ.

ΔΙΟΓ. Μὰ Δί' ἐξεμεσάτω, ὥς δὴ καὶ ἐπ' ἄλλους δελεάσωμεν.

ΠΑΡΡ. Εὖ ἔχει· τί φῆς, ὦ Διόγενης; οἶσθα τοῦτον ὅστις ἐστίν, ἢ προσήκει σοί τι ἀνὴρ;

ΔΙΟΓ. Οὐδαμῶς.

ΠΑΡΡ. Τί οὖν; πόσου ἄξιον αὐτὸν χρὴ φάναι; ἐγὼ μὲν γὰρ δὴ ὀβολῶν πρῶτην αὐτὸν ἐτιμησάμην.

ΔΙΟΓ. Πολὺ λέγεις· ἄβρωτός τε γὰρ ἐστὶ καὶ εἰδεχθὴς καὶ σκληρὸς καὶ ἀτιμος· ἄφες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλὴν ἀπὸ τῆς πέτρας· σὺ δὲ ἄλλον ἀνάσπασον καθεὶς τὸ ἀγκίστρον. Ἐκεῖνο μέντοι ὄρα, ὦ Παρρησιάδη, μὴ καμπτόμενός σοι ὁ κάλαμος ἀποκλασθῇ.

ΠΑΡΡ. Θάρρει, ὦ Διόγενης· κοῦφοί εἰσι καὶ τῶν ἀφύων ἐλαφρότεροι.

ΔΙΟΓ. Νῆ Δί', ἀφυέστατοί γε· ἀνάσπα δὲ ὁμῶς.

49. ΠΑΡΡ. Ἰδοῦ· τίς ἄλλος οὗτος ὁ πλατύς; ὥσπερ ἡμίτομος ἰχθύς προσέρχεται, ψῆττά τις, κεχηνώς ἐς τὸ ἀγκίστρον· κατέπιεν, ἔχεται, ἀνεσπάρθω.

ΔΙΟΓ. Τίς ἐστίν;

ΕΛΕΓ. Ὁ Πλατωνικός ἐῖναι λέγων.

ΠΛΑΤ. Καὶ σὺ, ὦ κατάρατε, ἤκεις ἐπὶ τὸ χρυσίον;

ΠΑΡΡ. Τί φῆς, ὦ Πλάτων; τί ποιῶμεν αὐτόν;

ΠΛΑΤ. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς πέτρας καὶ οὗτος.

50. ΔΙΟΓ. Ἐπ' ἄλλον καθείσθω.

ΠΑΡΡ. Καὶ μὴν ὁρῶ τινα πάγκαλον προσιόντα, ὥς ἂν ἐν βυθῷ δόξειεν, ποικίλον τὴν χροάν, ταινίας τινὰς ἐπὶ τοῦ σώματος ἐπιχρύσους ἔχοντα. Ὅρα, ὦ Ἐλεγε; ὁ τὸν Ἀριστοτέλην προσποιούμενος οὗτός ἐστιν. Ἥλθεν, εἶτα πάλιν ἀπενήξατο. Περισκοπεῖ ἀκριδῶς, αὐθις ἐπανῆλθεν, ἔχανεν, εἴληπται, ἀνιμήσθω.

ΑΡΙΣΤ. Μὴ ἔρη με, ὦ Παρρησιάδη, περὶ αὐτοῦ· ἀγνοῶ γὰρ ὅστις ἐστίν.

ΠΑΡΡ. Οὐκοῦν καὶ οὗτος, ὦ Ἀριστοτέλες, κατὰ τῶν πετρῶν.

PHIL. Quorsum hæc facis, Parrhesiade? numquid lapides piscari cogitas e Pelasgico?

PARRH. Tace, quæso, Philosophia, et capturam expecta. Tu vero, piscator Neptune, et tu, cara Amphitrite, multos nobis submitte pisces.

48. Verum video lupum speciosum, aut potius auratam.

ELENCH. Non : sed mustelus est. Accedit sane ad hamum hians : jam auri odorem caplat : prope jam est : attingit, captus est : extrahamus.

PARRH. Et tu, Elenche, manum lineæ admove. Jam supra est. Age videam, quis es, piscium optime? Canis hic quidem est. Hercules! qui dentes! Quid hoc, vir bone, captus es, gulam dum sectaris circa petras, ubi putabas subeundo te latere posse : sed nunc manifestus eris omnibus, suspensus e branchiis. Eximamus escam, et hamum huncce. Vacuus jam tibi hamus, ficus jam insedit, et aurum descendit in ventrem.

DIOG. Per Jovem evomat, ut ea ad alios etiam esca utamur.

PARRH. Recte. Quid ais, Diogenes? nosti hunc quis sit, et ad tene aliqua ratione hic vir pertinet?

DIOG. Minime.

PARRH. Quid igitur? quanti illum aestimare par est? equidem duobus illum obolis nuper indicavi.

DIOG. Multum narras. Neque enim edulis est, et horridus aspectu, et durus, et nullius pretii. Demitte illum per petram præcipitem : tu vero alium hamo demisso extrahe. Illud tamen vide, Parrhesiade, ne inflexa tibi arundo frangatur.

PARRH. Noli metuere, Diogenes : leves enim sunt et minoris quam apuæ ponderis.

DIOG. Ita sane : maxime sunt cognati apuis, infelicissimi ingenii homines. Sed tamen extrahe.

49. PARRH. Vide : quis alius ille latus? quasi dimidiatus piscis accedit : rhombus est, hians ad hamum : deglutiit : tenetur : extrahatur.

DIOG. Quis est?

ELENCH. Platonicum se dicit.

PLAT. Et tu, sacerrime, ad aurum venis?

PARRH. Quid ais, Plato? quid illo faciemus?

PLAT. De eadem petra hic etiam.

50. DIOG. In alium jam demittatur hamus.

PARRH. Et sane video quendam undique pulchrum accedere, ut in profundo videri potest, vario colore, tæniis quasdam per tergum inauratas habentem. Viden', Elenche? hic est qui Aristotelis se esse prædicat. Accessit : deinde rursus renatat : cum cura respicit : denuo redit : hiat, captus est : extrahatur.

ARIST. Noli me de illo interrogare, Parrhesiade : ignoro enim quis sit.

PARRH. Igitur hic quoque, o Aristoteles, de rupe ibit præceps.

51. ΔΙΟΓ. Ἄλλ' ἢν ἰδοῦ, πολλοὺς που τοὺς ἰχθῦς δρῶ κατὰ ταῦτ' ὁμόχρους, ἀκανθώδεις καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἐκτετραχυσμένους, ἐχίνων δυσληπτοτέρους. Ἡ ποῦ σαγήνης ἐπ' αὐτοὺς δεήσει; ἀλλ' οὐ πάρεστιν. Ἰκάνον εἰ καὶ ἓνα τινὰ ἐκ τῆς ἀγέλης ἀνασπάσαιμεν. Ἡξει δὲ ἐπὶ τὸ ἀγκιστρον δηλαδὴ ὅς ἂν αὐτῶν θρασύτατος ᾖ.

ΕΛΕΓ. Κάθες, εἰ δοκεῖ, σιδηρώσας γε πρότερον ἐπὶ πολὺ τῆς ὀρμιᾶς, ὥς μὴ ἀποπρίσῃ τοῖς ὁδοῦσι καταπιὼν τὸ χρυσίον.

ΠΑΡΡ. Καθῆκα. Σὺ δὲ, ὦ Πόσειδον, ταχέϊαν ἐπιτέλει τὴν ἄγραν. Βαβαί, μάχονται περὶ τοῦ δελέατος, καὶ συνάμα πολλοὶ περιτρώγουσι τὴν ἰσχάδα, οἱ δὲ προσφύντες ἔχονται τοῦ χρυσοῦ. Εὖ ἔχει· περιεπάρη τις μάλα καρτερός. Φέρ' ἴδω τίνας ἐπώνυμον σεαυτὸν εἶναι λέγεις; καίτοι γελοῖός γέ εἰμι ἀναγκάζων ἰχθὺν λαλεῖν· ἄφωνοι γὰρ αὐτοί. Ἀλλὰ σὺ, ὦ Ἐλεγχε, εἰπέ θντινα ἔχει διδάσκαλον.

ΕΛΕΓ. Χρύσιππον τουτονί.

ΠΑΡΡ. Μανθάνω· διότι χρυσίον, οἶμαι, προσῆν τῷ ὀνόματι. Σὺ δ' οὖν, Χρύσιππε, πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς εἰπέ, οἷσθα τοὺς ἄνδρας ἢ τοιαῦτα παρήνεις αὐτοῖς ποιεῖν;

ΧΡΥΣ. Νῆ Δί', ὑβριστικὰ ἐρωτᾷς, ὦ Παρρησιάδη, προσήκειν τι ἡμῖν ὑπολαμβάνων τοιοῦτους ὄντας.

ΠΑΡΡ. Εὖ γε, ὦ Χρύσιππε, γενναῖος εἶ. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὸς ἐπὶ κεφαλὴν μετὰ τῶν ἄλλων, ἐπεὶ καὶ ἀκανθώδης ἐστὶ, καὶ δέος μὴ διαπαρῇ τις τὸν λαιμὸν ἐσθίων.

52. ΦΙΛ. Ἄλις, ὦ Παρρησιάδη, τῆς ἄγρας, μὴ καὶ τίς σοι, οἷοι πολλοὶ εἰσιν, οἷχεται ἀποσπάσας τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀγκιστρον, εἰτά σε ἀποτίσαι τῇ ἱερείᾳ δεήσει. Ὡστε ἡμεῖς μὲν ἀπιώμεν περιπατήσουσαι· καὶρὸς δὲ καὶ ὑμᾶς ἀπιέναι θθεν ἤχετε, μὴ καὶ ὑπερήμεροι γένησθε τῆς προθεσμίας. Σὺ δὲ καὶ ὁ Ἐλεγχος, ὦ Παρρησιάδη, κύκλω ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἰόντες ἢ στεφανοῦτε ἢ ἐγκάετε, ὥς ἔφην.

ΠΑΡΡ. Ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλοσοφία. Χαίρετε, ὦ βέλτιστοι ἀνδρῶν. Ἡμεῖς δὲ κατίωμεν, ὦ Ἐλεγχε, καὶ τελῶμεν τὰ παραγγελλόμενα. Ποῖ δὲ καὶ πρῶτον ἀπιέναι δεήσει; μῶν ἐς τὴν Ἀκαδήμειαν ἢ ἐς τὴν Στοάν;

ΕΛΕΓ. Ἀπὸ τοῦ Λυκείου ποιησόμεθα τὴν ἀρχήν.

ΠΑΡΡ. Οὐδὲν διοίσει τοῦτο. Πλὴν οἶδά γε ἐγὼ ὥς ὅποι ποτ' ἂν ἀπέλθωμεν, ὀλίγων μὲν τῶν στεφάνων, πολλῶν δὲ τῶν καυτηρίων δεησόμεθα.

XVI.

ΚΑΤΑΠΛΟΥΣ ἢ ΤΥΡΑΝΝΟΣ.

1. ΧΑΡΩΝ. Εἶεν, ὦ Κλωθοῖ, τὸ μὲν σκάφος τοῦτο ἡμῖν πάλαι εὐτρεπὲς καὶ πρὸς ἀναγωγὴν εὖ μάλα παρσκευασμένον· ὃ τε γὰρ ἄντλος ἐκκέχυται καὶ ὁ ἰστός

51. DIOG. Sed ecce multos illic pisces video in eodem loco concolores, spinosos, exasperata facie, echinis captu difficiliores. Anne sagena ad illos opus erit? Verum ad manus non est. Satis fuerit, vel unum de grege si extraxerimus. Nimirum veniet ad hamum, qui illorum erit audacissimus.

ELENCH. Demitte si videtur, ferrata prius probe linea, ne auro devorato dentibus illam serratis reseces.

PARRH. Demisi : tu vero, Neptune, propere piscatum perfice. Vah! pugnant de esca : et alii quidem simul multum ficum arrodunt, alii vero mordicus tenent aurum. Bene habet. Trajectus est hamo unus robustissimus. Age videam : cujus nomine te dictum ais? quanquam ridiculus equidem sum qui loqui piscem cogam; mutum enim hoc genus. Sed tu dic, Elenche, quem habeat magistrum.

ELENCH. Chrysippum hunc.

PARRH. Jam percipio : ideo quod aurum (Chrysus) inerat nomini. Tu igitur, Chrysippe, per Minervam, dic, an nosti hos viros? aut talia facere illos jubebas?

CHRYΣ. Contumeliose facis, Parrhesiade, quum talia nos interroges, hoc sumens, ad nos aliquid pertinere qui sint tales.

PARRH. Euge, Chrysippe, vir fortis es. Itaque hic etiam præceps eat cum reliquis, spinosus quum sit, metuendumque adeo, ne quis edere volens guttur sibi configat.

52. PHIL. Satis captum, Parrhesiade, ne quis tibi, ut sunt multi, abeat cum auro et hamo, ac tu deinde dependere antistitæ cogaris. Itaque nos quidem ambulatum ibimus in Peripatum : sed tempus etiam est vos abire unde venistis, ne commeatum vobis datum excedatis. Tu vero, Parrhesiade, et Elenchus, in orbem ad omnes illos euntes, vel coronate vel inurite ut jussi.

PARRH. Fiet istuc, Philosophia. Vos valete viri optimi. Nos vero, Elenche, descendamus, perfecturi quæ injuncta nobis sunt. Quorsum vero primo eundum erit? in Academiamne an in Porticum?

ELENCH. A Lyceo capiemus initium.

PARRH. Nihil intererit. Verum scio ego, quocumque tandem ibimus, paucis nobis coronis, cauteriis vero plurimis opus futurum.

XVI.

TRAJECTUS, SIVE TYRANNUS.

1. CHARON. Satis de his, Clotho. At scapha nobis dudum instructa, et ad trajectum parata optime est : exhausta enim sentina, erectus malus, velum passum, suo loco su-

ὄρθωται καὶ ἡ δόνη παρακέκρουσται καὶ τῶν κωπῶν ἐκάστη τετρόπεται, κωλύει τε οὐδέν, ὅσον ἐπ' ἐμοί, τὸ ἀγκύριον ἀνασπάσαντας ἀποπλεῖν. Ὁ δ' Ἑρμῆς βραδύνει, πάλαι παρεῖναι δέον· κενὸν γοῦν ἐπιβάτων, ὡς ὄρας, ἔστι τὸ πορθμεῖον τρις ἤδη τήμερον ἀναπεπλευκέναι δυνάμενον· καὶ σχεδὸν ἀμφὶ βουλευτόν ἐστιν, ἡμεῖς δὲ οὐδέπω οὐδὲ ὁβολὸν ἐμπεπολήκαμεν. Εἴτα δὲ Πλούτων εὖ οἶδα ὅτι ἐμὲ βραθυμεῖν ἐν τούτοις ὑπολήφεται, καὶ ταῦτα παρ' ἄλλῃ οὔσης τῆς αἰτίας. Ὁ δὲ καλὸς ἡμῖν καγαθὸς νεκροπομπὸς ὥσπερ τις ἄλλος καὶ αὐτὸς τὸ τῆς ἀνω Λήθης ὕδωρ πεπωκὼς ἀναστρέψαι πρὸς ἡμᾶς ἐπιτέλλεται, καὶ ἤτοι παλαίει μετὰ τῶν ἐφήβων ἢ κιθαρίζει ἢ λόγους τινὰς διεξέρχεται ἐπιδεικνύμενος τὸν λῆρον τὸν αὐτοῦ, ἢ τάχα που καὶ κλωπεύει δὲ γεννάδας παρελθόν· μία γὰρ αὐτοῦ καὶ αὕτη τῶν τεχνῶν. Ὁ δ' οὖν ἐλευθεριάζει πρὸς ἡμᾶς, καὶ ταῦτα ἐξ ἡμισείας ἡμέτερος ὢν.

2. ΚΛΩΘΩ. Τί δέ; οἶδας, ὦ Χάρων, εἴ τις ἀσχολία προσέπεσεν αὐτῷ, τοῦ Διὸς ἐπὶ πλεόν δεθέντος ἀποχρησασθαι πρὸς τὰ ἀνω πράγματα; δεσπότης δὲ κακεῖνός ἐστιν.

ΧΑΡ. Ἄλλ' οὐχ ὥστε, ὦ Κλωθοῖ, πέρα τοῦ μετρίου δεσπόζειν κοινοῦ κτήματος, ἐπεὶ οὐδὲ ἡμεῖς ποτε αὐτὸν, ἀπιέναι δέον, κατεσχέκαμεν. Ἄλλ' ἐγὼ οἶδα τὴν αἰτίαν· παρ' ἡμῖν μὲν γὰρ ἀσφόδελος μόνον καὶ χοαὶ καὶ πόπανα καὶ ἐναγίσματα, τὰ δ' ἄλλα ζόφος καὶ οὐμύχλη καὶ σκότος, ἐν δὲ τῷ οὐρανῷ φαιδρὰ πάντα καὶ ἡ τε ἀμβροσία πολλή καὶ τὸ νέκταρ ἀφθονόν· ὥστε μοι ἡδίων παρ' ἐκείνοις βραδύνειν εἰσκει. Καὶ παρ' ἡμῶν μὲν ἀνίπταται καθάπερ ἐκ δεσμωτηρίου τινὸς ἀποδιδράσκων· ἐπειδὴν δὲ καιρὸς κατιέναι, σχολῇ καὶ βάδην μόλις ποτὲ κατέρχεται.

3. ΚΛΩΘΩ. Μηκέτι χαλέπαινε, ὦ Χάρων· πλησίον γὰρ αὐτὸς οὗτος, ὡς ὄρας, πολλοὺς τινὰς ἡμῖν ἄγων, μάλλον δὲ ὥσπερ τι αἰπύλιον ἀθρόους αὐτοὺς τῇ βράβδω σοβῶν. Ἀλλὰ τί τοῦτο; δεδεμένον τινὰ ἐν αὐτοῖς καὶ ἄλλον γελῶντα ὄρω, ἕνα δὲ τινὰ καὶ πῆραν ἐξημμένον καὶ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντα, δριμύ ἐνορῶντα καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισπεύδοντα. Οὐχ ὄρας δὲ καὶ τὸν Ἑρμῆν αὐτὸν ἰδρῶντι βρόμενον καὶ τῷ πόδε κεκονιμένον καὶ πνευστιῶντα; μεστὸν γοῦν ἄσθματος αὐτῷ τὸ στόμα. Τί ταῦτα, ὦ Ἑρμῆ; τίς ἡ σπουδή; τεταραγμένος γὰρ ἡμῖν εἰσικας.

ΕΡΜ. Τί δ' ἄλλο, ὦ Κλωθοῖ, ἢ τουτονὶ τὸν ἀλιτήριον ἀποδράντα μεταδιώκων ὀλίγου δεῖν λειπόνεως ὑμῖν τήμερον ἐγενόμην;

ΚΛΩΘΩ. Τίς δ' ἐστίν; ἢ τί βουλόμενος ἀπεδίδρασκε;

ΕΡΜ. Τουτὶ μὲν πρόδηλον, ὅτι ζῆν μάλλον ἐβούλετο. Ἔστι δὲ βασιλεύς τις ἢ τύραννος, ἀπὸ γοῦν τῶν οὐρμῶν καὶ ὢν ἀνανακίει, πολλῆς τινος εὐδαιμονίας ἐστερηθεὶς λέγων.

ΚΛΩΘΩ. Εἴθ' ὁ μάταιος ἀπεδίδρασκεν, ὡς ἐπιδύωναι δυνάμενος, ἐπιλελοιπότης ἤδη τοῦ ἐπικεκλωσμένου αὐτοῦ νήματος;

spensus unusquisque remus; neque quicquam in me morae est, quominus sublata ancora solvamus. Sed moras nectit Mercurius, qui jam olim adesse debebat. Itaque vacua vectoribus, ut vides, navis est, quae ter jam hodie trajecisse poterat: et prope jam vesperam est, nos vero obolum nondum fecimus. Deinde Pluto, bene novi, me omissiore esse his in rebus animo putabit, idque quum penes alium sit culpa. Praeclarus vero ille noster et bonus mortuorum deductor, si quis alius, supra et ipse aquis Lethes potis redire ad nos oblitus est, et vel luctatur cum adolescentulis, vel cithara canit, aut orationes quasdam explicat, suis nugis ostendendis, aut forte obiter etiam furatrinam facit generosus ille: est enim haec quoque una ipsius artium. Licenter igitur nobiscum agit, quum tamen ex semisse noster sit.

2. CLOTHO. Quid vero? an nosti, Charon, si quod forte negotium illi inciderit, dum Jovi opus fuerit opera illius diutius abuti ad superna negotia? herus autem et ille est.

CHAR. Verum non ita, Clotho, ut ultra modum imperiet communi mancipio: quandoquidem neque nos unquam illum retinuimus quum discedendum esset. Verum causam novi equidem. Apud nos enim asphodelus solum est, et libationes, et placentae, et inferiae; ceterum obscuritas, nebulae, tenebrae: in caelo vero laeta sunt omnia, et multa ambrosia, et copiosissimum nectar: itaque suavius apud illos morari mihi videtur: atque a nobis quidem evolat, tanquam e carcere quodam fugiens; quum vero descendendi tempus est, otiose et lento gradu vix tandem aliquando adest.

3. CLOTHO. Desine indignari, Charon; prope enim ipse est, ut vides, multos nobis adducens, vel potius ut gregem caprarum confertos virga agens. Sed quid hoc? vinctum quendam inter hos, et alium ridentem, alium vero peram ab humeris suspensam et clavam in manu habentem video, torvum tuentem, et cogentem urgentemque reliquos. Nonne vides autem Mercurium ipsum sudore diffluentem, pulvere oppletis pedibus, et anhelantem? plenum enim spiritu os habet. Quid haec, Mercuri? quae ista est festinatio? perturbatus enim esse nobis videre.

MERC. Quid aliud, Clotho, quam quod, impurum hunc fugitivum dum persequor, navem parum abest quin hodie deseruerim?

CLOTHO. Quis vero est? aut quid sibi voluit quum fugam molitus est?

MERC. Illud quidem apertum, vivere hominem maluisse. Est autem rex aliquis vel tyrannus, quantum quidem intelligas ex lacrimis, et quatenus ejulat, multa se felicitate privatum dicens.

CLOTHO. Et ineptus homuncio fugere instituit, quasi diutius posset supervivere, deficiente jam, quod netum ipsi a me fuit, stamine?

4. EPM. Ἀπεδίδρασκε, λέγεις; εἰ γὰρ μὴ ὁ γενναϊότατος οὗτος, ὁ τὸ ξύλον, συνήρρησέ μοι καὶ συλλαβόντες αὐτὸν ἐδήσαμεν, κἂν ὦχετο ἡμᾶς ἀποφυγών· ἀφ' οὗ γάρ μοι παρέδωκεν αὐτὸν ἡ Ἀτροπος, παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἀντέτεινε καὶ ἀντέσπα, καὶ τῷ πόδε ἀντερείδων πρὸς τοῦδαφος οὐ παντελῶς εὐάγωγος ἦν· ἐνίστε δὲ καὶ ἰκέτευε καὶ κατελιπάρει ἀφεθῆναι πρὸς ὀλίγον ἀξίων καὶ πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. Ἐγὼ δὲ, ὥσπερ εἶκός, οὐκ ἀνίειν ὁρῶν ἀδυνάτων ἐφείμενον. Ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὸ δὴ τὸ στόμιον ἦμεν, ἐμοῦ τοὺς νεκρούς, ὡς ἔθος, ἀπαριθμοῦντος τῷ Αἰακῷ κἀκείνου λογιζομένου αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὰ τῆς σῆς ἀδελφῆς πεμφθὲν αὐτῷ σύμβολον, λαθὼν οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ τρισκατάρατος ἀπὼν ὦχετο. Ἐνέδει οὖν νεκρὸς εἰς τῷ λογισμῷ, καὶ ὁ Αἰακὸς ἀνατείνας τὰς ὀφρῦς, Μὴ ἐπὶ πάντων, ὦ Ἑρμῆ, φησί, χρῶ τῇ κλεπτικῇ, ἄλλις σοι αἱ ἐν οὐρανῷ παιδιαί· τὰ νεκρῶν δὲ ἀκριβῆ καὶ οὐδαμῶς λαθεῖν δυνάμενα. Τέτταρας, ὡς ἥρξας, πρὸς τοῖς χιλίοις ἔχει τὸ σύμβολον ἐγκεχαρᾶγμένους, σὺ δέ μοι παρ' ἑνα ἥκεις ἄγων, εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς παραλελόγισται σε ἡ Ἀτροπος. Ἐγὼ δὲ ἐρυθριάσας πρὸς τὸν λόγον ταχέως ὑπεμνήσθην τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν, κἀπειδὴ περιβλέπων οὐδαμοῦ τοῦτον εἶδον, συνείς τὴν ἀπόδρασιν ἐδίωκον ὡς εἶχον· τάχους κατὰ τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸ φῶς· εἶπετο δὲ αὐθαίρετός μοι ὁ βέλτιστος οὗτος, καὶ ὥσπερ ἀπὸ ὑσπληγῆος θέοντες κατελαμβάνομεν αὐτὸν ἤδη ἐν Ταϊνάρῳ· παρὰ τοσοῦτον ἦλθε διαφυγεῖν.

5. ΚΛΩΘ. Ἡμεῖς δὲ, ὦ Χάρων, ὀλιγωρίαν ἤδη τοῦ Ἑρμοῦ κατεγιγνώσκομεν.

ΧΑΡ. Τί οὖν ἐτι διαμέλλομεν ὡς οὐχ ἱκανῆς ἡμῖν γεγεννημένης διατριβῆς;

ΚΛΩΘ. Εὖ λέγεις· ἐμβαινέτωσαν. Ἐγὼ δὲ προχειρισαμένη τὸ βιβλίον καὶ παρὰ τὴν ἀποδοῦραν καθεζομένη, ὡς ἔθος, ἐπιθαίνοντα ἕκαστον αὐτῶν διαγνώσομαι, τίς καὶ πόθεν καὶ ὅντινα τεθνεῶς τὸν τρόπον· σὺ δὲ παραλαμβάνων στοίβαζε καὶ συντίθει· σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, τὰ νεογνὰ ταυτὶ πρῶτα ἐμβαλοῦ· τί γὰρ ἂν καὶ ἀποκρίναιτό μοι;

EPM. Ἰδοὺ σοι, ὦ πορθμεῦ, τὸν ἀριθμὸν οὗτοι τριακόσιοι μετὰ τῶν ἐκτεθειμένων.

ΧΑΡ. Βαβαὶ τῆς εὐαγρίας. Ὁμφακίας ἡμῖν νεκρούς ἥκεις ἄγων.

EPM. Βούλει, ὦ Κλωθοῖ, τοὺς ἀκλαύστους ἐπὶ τούτοις ἐμβιδασώμεθα;

ΚΛΩΘ. Τοὺς γέροντας λέγεις; οὕτω ποιεῖ· τί γὰρ με δεῖ πράγματα ἔχειν τὰ πρὸ Εὐκλείδου νῦν ἐξετάζουσιν; Οἱ ὑπὲρ ἐξήκοντα ὑμεῖς πάριτε ἤδη. Τί τοῦτο; οὐκ ἐπακούουσί μου βεβυσμένοι τὰ ὦτα ὑπὸ τῶν ἐτῶν. Δέήσει τάχα καὶ τούτους ἀράμενον παραγαγεῖν.

EPM. Ἰδοὺ πάλιν οὗτοι δυοῖν δέοντες τετρακόσιοι, τακεροὶ πάντες καὶ πέπειροι καὶ καθ' ὥραν τετρυγημένοι.

ΧΑΡ. Νῆ Δί', ἐπεὶ ἀσταφίδες γε πάντες ἤδη εἰσί.

6. ΚΛΩΘ. Τοὺς τραυματίας ἐπὶ τούτοις, ὦ Ἑρμῆ,

4. MERC. Instituisse fugere dicis? nisi enim vir ille fortissimus, ille cum clava, adjuvisset me, nisi comprehensum vinxissemus, fuga nobis evaserat. Ex quo enim tradiderat illum mihi Atropos, per totam viam contra contendit, et obtraxit gradum, pedibusque solo obnixus non sane facili ductu fuit: interdum vero supplicavit etiam, et blandis precibus magnisque promissionibus interpositis, dimitti paulum rogavit. Ego vero, ut par erat, non remisi, quum ea illum petere viderem, quæ fieri non possunt. Quum vero in ipsis jam faucibus essemus, annumerante me pro more mortuos Æaco, et illo ad lesseram a tua sorore missam eos recensente, illicet, clanculum execrabilis ille nescio quomodo abierat. Defuit igitur mortuus unus rationibus, et subductis Æacus superciliis, Noli, inquit, Mercuri, apud omnes illa furandi solertia uti: satis tibi apud superos lusus sit; mortuorum res accuratæ, neque latere quicquam potest. Quatuor et mille, ut vides, insculptos habet tabula; tu vero mihi uno minus adducis; nisi forte hoc dixeris, circumventum te ab Atropo. Ego vero erubescens ad hanc illius orationem, mox recordatus sum eorum quæ in via acta essent, quumque circumlatis oculis nusquam hunc viderem, intellecta fuga, quam celeriter potui, qua ad lucem itur persecutus sum; sua vero sponte insecutus me est vir optimus hicce: itaque velut emissi carceribus currentes comprehendimus hominem in ipso jam Tænaro: tantillum aberat quin effugisset.

5. CLOTH. Nos vero, Charon, jam negligentiae Mercurium damnabamus.

CHAR. At quid cunctamur adhuc, quasi non satis jam morarum fuerit?

CLOTH. Bene dicis: inscendant. Ego vero libro in manus sumto ad scalas assidens, uti mos est, illorum ingredientem unumquemque cognoscam, quis sit et unde et qua ratione mortuus. Tu vero assumptos stipa et compone. At tu, Mercuri, hosce recens natos primum injice: quid enim mihi respondeant?

MERC. En tibi, portitor, trecenti hi sunt numero una cum expositis.

CHAR. Vah dives captura! acerbos nobis et immaturos mortuos adducis.

MERC. Vin', Clotho, ut indeploratos post hosce imponamus?

CLOTH. Senes dicis? ita facias. Quid enim molestiam subeam exquirendi nunc quæ ante Euclidem acta sunt? Vos jam accedite sexagenariis majores. Quid hoc? non exaudiunt me: ab annis ipsis (credo) occalluerunt illis aures. Opus forte erit ut hos quoque sublato admoveamus.

MERC. En tibi hos etiam duodequadringentos, maturitate mites omnes et suo tempore vindemiatos.

CHAR. Ita sane: qui passi jam omnes et corrugati sint.

6. CLOTH. Jam vulneribus interfectos, Mercuri, admove.

παραγάγε·
ἤχετε· μᾶλλον
σκέψομαι.
τέτταρας ἐξ
μετ' αὐτῶν

EPM. I
ΚΛΩΘ.

ὁ φιλόσοφος

EPM. C

ΚΛΩΘ.

ἀποθανόντες

EPM. Π

ΚΛΩΘ.

νευθεῖς;

EPM. I

ΚΛΩΘ.

δὴ τοὺς ἐκ τῶν

δ' ὑπὸ ληστῶν

Ἑρμῆ;

EPM. Π

δὲ γυναῖκας δὲ

ΚΛΩΘ.

καὶ γὰρ τεθνη

τοῦ πυρετοῦ

αὐτῶν Ἀγαθὸς

7. Ποῦ δ'

τῆς τὸ δεῖπνον

καὶ πρὸς τοῦ

ΚΥΝ. Πά

τί δέ με ἀδικ

σχεδὸν γὰρ δὲ

πολλάκις ἐπει

οἶδ' ὅπως ἀρρ

ΚΛΩΘ.

πίνων ἀμαρτ

ἀγαθῇ τύχῃ.

ΚΥΝ. Μά

μένον ἐμβιδασ

μένος.

8. ΚΛΩΘ.

EPM. Μεγ

ΚΛΩΘ. Ε

ΜΕΓ. Μηδ

πρὸς ὀλίγον ἔα

καλοῦντος μηδε

ΚΛΩΘ. Τί

ΜΕΓ. Τὴν

ψον· ἡμιτελῆς γ

ΚΛΩΘ. Λ

ΜΕΓ. Οὐ π

ἔασον μεῖναι τ

γυναῖκι περὶ τῶ

σαυρὸν κατορωρ

ΚΛΩΘ. Ἄρ

παράγαγε· καὶ πρῶτοί μοι εἶπατε ὅπως ἀποθανόντες
ἤξετε· μᾶλλον δὲ αὐτὴ πρὸς τὰ γεγραμμένα ὑμᾶς ἐπι-
σκέψομαι. Πολεμοῦντας ἀποθανεῖν ἔδει χθὲς ἐν Μυσίᾳ
τέτταρας ἐπὶ τοῖς ὀγδοήκοντα καὶ τὸν Ὀξυάρτου υἱὸν
μετ' αὐτῶν Γωδάρην.

ΕΡΜ. Πάρεσι.

ΚΛΩΘ. Δι' ἔρωτα αὐτοὺς ἀπέσφαξαν ἑπτὰ, καὶ
ὁ φιλόσοφος Θεαγένης διὰ τὴν ἐταίραν τὴν Μεγαρόθεν.

ΕΡΜ. Οὐτοὶ πλησίον.

ΚΛΩΘ. Ποῦ δ' οἱ περὶ τῆς βασιλείας ὑπ' ἀλλήλων
ἀποθανόντες;

ΕΡΜ. Παρεστᾶσιν.

ΚΛΩΘ. Ὁ δ' ὑπὸ τοῦ μοιχοῦ καὶ τῆς γυναικὸς φο-
νευθεῖς;

ΕΡΜ. Ἴδού σοι πλησίον.

ΚΛΩΘ. Τοὺς ἐκ δικαστηρίων δῆτα παράγαγε, λέγω
δὴ τοὺς ἐκ τυμπάνου καὶ τοὺς ἀνεσκολοπισμένους. Οἱ
δ' ὑπὸ ληστῶν ἀποθανόντες ἑκατάδεκα ποῦ εἰσιν, ὧ
Ἑρμῆ;

ΕΡΜ. Πάρεσιν οἷδε οἱ τραυματῖαι, ὡς ὄρῃς. Τὰς
δὲ γυναῖκας ἅμα βούλει παραγάγω;

ΚΛΩΘ. Μάλιστα, καὶ τοὺς ἀπὸ ναυαγίων γε ἅμα·
καὶ γὰρ τεθνήσκει τὸν ὅμοιον τρόπον. Καὶ τοὺς ἀπὸ
τοῦ πυρετοῦ δὲ, καὶ τούτους ἅμα, καὶ τὸν ἱατρὸν μετ'
αὐτῶν Ἀγαθοκλέα.

7. Ποῦ δ' ὁ φιλόσοφος Κυνίσκος, ὃν ἔδει τῆς Ἑκά-
της τὸ δεῖπνον φαγόντα καὶ τὰ ἐκ τῶν καθαρσίων ὥρᾳ
καὶ πρὸς τούτοις γε σηπῖαν ὥμην ἀποθανεῖν;

ΚΥΝ. Πάλαι σοι παρέστηκε, ὧ βελτίστη Κλωθοῖ.
Τί δέ με ἀδικήσαντα τοσοῦτον εἰσας ἄνω τὸν χρόνον;
σχεδὸν γὰρ ὅλον μοι τὸν ἄτρακτον ἐπέκλωσας. Καίτοι
πολλάκις ἐπειράθην τὸ νῆμα διακόψας ἔλθειν, ἀλλ' οὐκ
οἶδ' ὅπως ἄρρηκτον ἦν.

ΚΛΩΘ. Ἐφορὸν σε καὶ ἱατρὸν εἶναι τῶν ἀνθρω-
πίνων ἁμαρτημάτων ἀπελίμπανον. Ἄλλ' ἔμβαινε
ἀγαθῇ τύχῃ.

ΚΥΝ. Μὰ Δι', εἰ μὴ πρότερόν γε τουτονὶ τὸν δεδε-
μένον ἐμβιδασόμεθα· δέδια γὰρ μὴ σε παραπείσῃ δεό-
μενος.

8. ΚΛΩΘ. Φέρ' ἴδω τίς ἐστίν.

ΕΡΜ. Μεγαπένθης ὁ Λακίδου, τύραννος.

ΚΛΩΘ. Ἐπίβαινε σύ.

ΜΕΓ. Μηδαμῶς, ὧ δέσποινα Κλωθοῖ, ἀλλὰ με
πρὸς ὀλίγον ἔασον ἀνελθεῖν. Εἰτά σοι αὐτόματος ἤξω
καλοῦντος μηδενός.

ΚΛΩΘ. Τί δὲ ἐστίν οὗ χάριν ἀφικέσθαι θέλεις;

ΜΕΓ. Τὴν οἰκίαν ἐκτελέσαι μοι πρότερον ἐπίτρε-
ψον· ἡμιτελὴς γὰρ ὁ δόμος καταλέλειπται.

ΚΛΩΘ. Ληρεῖς· ἀλλ' ἔμβαινε.

ΜΕΓ. Οὐ πολὺν χρόνον, ὧ Μοῖρα, αἰτῶ· μίαν με
ἔασον μεῖναι τήνδε ἡμέραν, ἄχρι ἂν τι ἐπισκήψω τῇ
γυναικὶ περὶ τῶν χρημάτων, ἐνθα τὸν μέγαν εἶχον θη-
σαυρὸν κατορωρυγμένον.

ΚΛΩΘ. Ἄραρεν· οὐκ ἂν τύχοις.

Et vos primi mihi dicite, qua ratione mortui huc veneritis :
potius vero ipsa ad ea quæ descripta sunt, recognoscam.
In pugna mori oportuit heri in Mysia quattuor et octaginta
et in his Gobarem Oxyartis filium.

MERC. Adsunt.

CLOTH. Amoris impatientia interfecerunt se septem : et
Theagenes philosophus propter Megarensē meretricem.

MERC. Hic prope te isti.

CLOTH. Ubi vero sunt qui regnandi causa alter ab al-
tero interemti sunt?

MERC. Astant.

CLOTH. Et ille ab adultero et uxore interfectus?

MERC. En prope te.

CLOTH. Jam iudicio damnatos adduc : dico autem illos
fustibus et fideculis excruciatos, itemque palo suffixos.
Sexdecim vero a latronibus interfecti ubi sunt, Mercuri?

MERC. Adsunt saucii isti, ut vides. Vin' mulieres si-
mul adducam?

CLOTH. Sane : et naufragos ; simul enim et eodem modo
perierunt. Et a febris confectos simul, et cum illis Agathoclem
medicum.

7. Ubi autem Cyniscus ille philosophus, quem cœna He-
cates devorata et ovis piacularibus, insuperque sepia cruda,
mori oportuit?

CYN. Olim tibi adsum, Clotho optima. Ob quod vero
peccatum meum diu adeo me apud superos reliquisti? fere
enim totum mihi fustum glomeraveras : quanquam sæpe
tentabam abscisso filo huc venire ; at illud nescio quomodo
rumpi non poterat.

CLOTH. Reliqueram te, ut inspector esses et medicus
eorum quæ peccant homines. Sed inscende, quod faustum
felicque sit.

CYN. Non prius, Hercule, quam vinctum huncce impo-
suerimus : metuo enim ne precibus te suis præter fas mo-
veat.

8. CLOTH. Age videam quis sit.

MERC. Megapenthes Lacydis filius, tyrannus.

CLOTH. Inscende tu.

MEG. Nequaquam, Clotho domina : sed paullum me re-
dire ad superos patere ; deinde mea tibi sponte veniam,
vocante nemine.

CLOTH. Quid vero est cujus causa ire cupis?

MEG. Domum perficere mihi prius permitte : ex dimidia
enim parte ædificatam reliqui.

CLOTH. Nugas agis? verum inscende.

MEG. Non multum, o Parca, temporis oro. Unum hunc
diem manere mihi permitte, dum uxori de pecuniis aliquid
mandem, ubi magnum thesaurum defossum habeam.

CLOTH. Stat sententia : non potes consequi.

ΜΕΓ. Ἀπολείται οὖν ὁ χρυσὸς τοσοῦτος;

ΚΛΩΘ. Οὐκ ἀπολείται. Θάρρει τούτου γε ἕνεκα· Μεγακλῆς γὰρ αὐτὸν ὁ σὸς ἀνεψιὸς παραλήφεται.

ΜΕΓ. Ὡς τῆς ὕβρεως. Ὁ ἐχθρὸς, δὴ ὑπὸ ῥαθυμίας ἔγωγε οὐ προαπέχτεινα;

ΚΛΩΘ. Ἐκεῖνος αὐτός· καὶ ἐπιβιώσεται σοι ἔτη τετταράκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, τὰς παλλακίδας καὶ τὴν ἐσθῆτα καὶ τὸν χρυσὸν ὅλον σου παραλαβών.

ΜΕΓ. Ἀδικεῖς, ὦ Κλωθοῖ, τὰμὰ τοῖς πολεμιωτάτοις διανέμουςα.

ΚΛΩΘ. Σὺ γὰρ οὐχὶ Κυδιμάχου αὐτὰ ὄντα, ὃ γενναϊότατε, παρειλήφεις ἀποκτείνας τε αὐτὸν καὶ τὰ παιδία ἔτι ἐμπνέοντι ἐπισφάξας;

ΜΕΓ. Ἀλλὰ νῦν ἐμὰ ἦν.

ΚΛΩΘ. Οὐκοῦν ἐξήκει σοι ὁ χρόνος ἤδη τῆς κτήσεως.

9. ΜΕΓ. Ἄκουσον, ὦ Κλωθοῖ, ἃ σοι ἰδίᾳ μηδενὸς ἀκούοντος εἰπεῖν βούλομαι· ὑμεῖς δὲ ἀπόστητε πρὸς ὀλίγον. Ἄν με ἀφῆς ἀποδρᾶναι, χίλια σοι τάλαντα χρυσοῦ ἐπιστήμου δώσω ἐπισχνοῦμαι τήμερον.

ΚΛΩΘ. Ἔτι γὰρ χρυσὸν, ὃ γελοῖε, καὶ τάλαντα διὰ μνήμης ἔχεις;

ΜΕΓ. Καὶ τοὺς δύο κρατῆρας, εἰ βούλει, προσθήσω, οὓς ἔλαβον ἀποκτείνας Κλεόκριτον, ἔλκοντας ἑκάτερον χρυσοῦ ἀπέφθου τάλαντα ἑκατόν.

ΚΛΩΘ. Ἐλκετε αὐτόν· εἰκε γὰρ οὐκ ἐπεμβήσεται ἡμῖν ἐκὼν.

ΜΕΓ. Μαρτύρομαι ὑμᾶς, ἀτελὲς μένει τὸ τεῖχος καὶ τὰ νεώρια· ἐξετέλεσα γὰρ ἂν αὐτὰ ἐπιβιὸς πέντε μόνας ἡμέρας.

ΚΛΩΘ. Ἀμέλησον· ἄλλος τειχιεῖ.

ΜΕΓ. Καὶ μὴν τοῦτό γε πάντως εὐγνώμον αἰτῶ.

ΚΛΩΘ. Τὸ ποῖον;

ΜΕΓ. Εἰς τοσοῦτον ἐπιβιώναι, μέχρι ἂν ὑπαγάγωμαι Πισίδας καὶ Λυδοῖς ἐπιθῶ τοὺς φόρους καὶ μνημα ἑμαυτῷ παμμέγεθες ἀναστήσας ἐπιγράψω ὅποσα ἐπραξα μεγάλα καὶ στρατηγικά παρὰ τὸν βίον.

ΚΛΩΘ. Οὗτος, οὐκέτι ταῦτα μίαν ἡμέραν αἰτεῖς, ἀλλὰ σχεδὸν εἴκοσιν ἐτῶν διατριβήν.

10. ΜΕΓ. Καὶ μὴν ἐγγυητὰς ὑμῖν ἔτοιμος παρασχέσθαι τοῦ τάχους καὶ τῆς ἐπανόδου. Εἰ βούλεσθε δὲ, καὶ ἀντανδρὸν ὑμῖν ἀντ' ἑμαυτοῦ παραδώσω τὸν ἀγαπητόν.

ΚΛΩΘ. Ὡς μισαρὲ, δὴ νῦν πολλάκις ὑπὲρ γῆς καταλιπεῖν;

ΜΕΓ. Πάλαι ταῦτα νύχόμην· νυνὶ δ' ὁρῶ τὸ βέλτιον.

ΚΛΩΘ. Ἦξει κάκεῖνός σοι μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ νεωστὶ βασιλεύοντος ἀννηρημένος.

11. ΜΕΓ. Οὐκοῦν ἀλλὰ τοῦτό γε μὴ ἀντείπης ὦ Μοῖρά μοι.

ΚΛΩΘ. Τὸ ποῖον;

ΜΕΓ. Εἰδέναι βούλομαι τὰ μετ' ἐμὲ ὄντινα ἔξει τὸν τρόπον.

ΜΕΓ. Peribit igitur tantum auri?

CLOTH. Non peribit : noli laborare. Megacles enim illud cognatus tuus accipiet.

ΜΕΓ. Heu quæ ista contumelia! inimicus ille meus, quem præ socordia non prius interfeci?

CLOTH. Ille ipse : et superstes tibi erit annis quadraginta et paullo amplius, pellices tuas nactus et vestem et aurum tuum universum.

ΜΕΓ. Injuriam mihi, Clotho, facis, quæ res meas inimicissimis attribuas.

CLOTH. Nonne enim tu eadem, quum Cydimachi fuissent, accepisti, interfecto illo, et liberis ipsius super spirantem adhuc jugulatis?

ΜΕΓ. Sed jam quidem mea erant.

CLOTH. Nunc igitur exit tibi possessionis tempus.

9. ΜΕΓ. Audi, Clotho, quæ tibi soli, nemine audiente, dicturus sum. Vos vero paulum recedite. Si patiaris me aufugere, mille tibi auri signati talenta dare hodie promitto.

CLOTH. Itaque adhuc aurum et talenta in memoria habes, ridiculum caput?

ΜΕΓ. Et duos crateras, si vis, adjiciam, quos interfecto Cleocrito accepi, utrumque auri excocti et purissimi talentorum centum pondo.

CLOTH. Rapite hominem : sponte enim sua incensurus non videtur.

ΜΕΓ. Antestor vos : imperfecta manent mœnia et navale, quæ perfecturus eram si vel quinque ipsos dies vivere adhuc licuisset.

CLOTH. Onnitte curam, struet alius.

ΜΕΓ. Verum hoc quidem omnino æquum postulo.

CLOTH. Quid illud est?

ΜΕΓ. Tantum ut superstes sim, quoad Pisidas subegero, et Lydis tributa imposuero, et monumentum mihi ipsi maximum excitavero, cui inscribam quot et quanta imperatoria in vita facinora ediderim.

CLOTH. Heus tu, non jam diem unum postulas, sed viginti fere annorum moram.

10. ΜΕΓ. Verum vades vobis dare paratus sum celeritatis et redditus. Si vultis vero, succedaneum vobis pro me dabo unicum filium meum.

CLOTH. Impurissime, quem sæpe optabas esse tibi superstitem?

ΜΕΓ. Olim istud optabam; sed nunc quod est melius video.

CLOTH. Veniet et ille tibi paullo post, ab eo qui modo regnat sublatus.

11. ΜΕΓ. Igitur illud certe non negabis mihi, Parca.

CLOTH. Quid?

ΜΕΓ. Scire volo quemadmodum post me mea se habitura sint.

(632)
I
μὲν
ἐμο
N
ἐλευ
K
τυρά
τες,
τραμ
M
τοῖς
K
γενόμ
τῶν
ἢ φόβ
πρὸς
M
γάλη
αποθα
δλως,
KΛ
ἀπέθα
δευρὶ
ME
μενος
KΛ
12.
ὅπερ ἐ
λιν.
KΛ
θες εἶνα
MEI
θανόντα
ἐνθα ἐκ
λαττέ μ
πάλαι δ
σπασάμ
παρόντο
ψας εἰς
πληγὰς
ταῦθ' ἄμ
τέλος δὲ
Εἰς τὸν
δὲ ἐνεπι
δράσαιμι
δὲ παιδί
σιέλω χρέ
κωκύουσα
Ἦν εἰ λα
13. K
ἤδη σοι ἀ
MEΓ.
λαβεῖν;
KΛΩΘ

ΚΛΩΘ. Ἄκουε· μᾶλλον γὰρ ἀνιάση μαθὼν. Τὴν μὲν γυναῖκα Μίδας ὁ δοῦλος ἔχει, καὶ πάλαι δὲ αὐτὴν ἐμοίχευεν.

ΜΕΓ. Ὁ κατάρτος, ὃν ἐγὼ πιθόμενος αὐτῇ ἀφῆκα ἐλεύθερον.

ΚΛΩΘ. Ἡ θυγάτηρ δέ σοι ταῖς παλλακίσιν τοῦ νυνὶ τυραννοῦντος ἐγκαταλεγήσεται· εἰκόνες δὲ καὶ ἀνδριάντες, οὓς ἡ πόλις ἀνέστησέ σοι πάλαι, πάντες ἀνατετραμμένοι γέλωτα παρέξουσιν τοῖς θεωμένοις.

ΜΕΓ. Εἰπέ μοι, τῶν φίλων δὲ οὐδεὶς ἀγανακτεῖ τοῖς δρωμένοις;

ΚΛΩΘ. Τίς γὰρ ἦν σοι φίλος; ἢ ἐκ τίνος αἰτίας γενόμενος; ἀγνοεῖς ὅτι πάντες οἱ καὶ προσκυνοῦντες καὶ τῶν λεγομένων καὶ πραττομένων ἕκαστα ἐπαινοῦντες ἢ φόβῳ ἢ ἐλπίσιν ταῦτ' ἔδρων τῆς ἀρχῆς ὄντες φίλοι καὶ πρὸς τὸν καιρὸν ἀποβλέποντες;

ΜΕΓ. Καὶ μὴν σπένδοντες ἐν τοῖς συμποσίοις μεγάλη τῇ φωνῇ ἐπηύχοντό μοι πολλὰ καὶ ἀγαθὰ, προαποθανεῖν ἕκαστος αὐτῶν ἔτοιμος, εἰ οἷόν τε εἶναι, καὶ ὅλως, ὄρκος αὐτοῖς ἦν ἐγὼ.

ΚΛΩΘ. Τοιγαροῦν παρ' ἐνὶ αὐτῶν χθὲς δειπνήσας ἀπέθανες· τὸ γὰρ τελευταῖόν σοι πιεῖν ἐνεχθὲν ἐκεῖνο δευρὶ κατέπεμψε σε.

ΜΕΓ. Ταῦτ' ἄρα πικροῦ τινος ἡσθόμην· τί βουλόμενος δὲ ταῦτ' ἔπραξε;

ΚΛΩΘ. Πολλὰ με ἀνακρίνεις, ἐμβῆναι δέον.

12. **ΜΕΓ.** Ἐν με πνίγει μάλιστα, ὦ Κλωθοῦ, δι' ὅπερ ἐπόθουν καὶ πρὸς ὀλίγον ἐς τὸ φῶς ἀνακῦψαι πάλιν.

ΚΛΩΘ. Τί δὲ τοῦτό ἐστιν; ἔοικε γὰρ τι παμμέγεθες εἶναι.

ΜΕΓ. Καρίων ὁ ἐμὸς οἰκέτης ἐπεὶ τάχιστα με ἀποθανόντα εἶδε, περὶ δειλὴν ὄψιν ἀνελθὼν εἰς τὸ οἶκημα, ἔνθα ἐκείμην, σχολῆς οὔσης — οὐδεὶς γὰρ οὐδὲ ἐφύλαττέ με — Γλυκέριον τὴν παλλακίδα μου — καὶ πάλαι δὲ, οἶμαι, κεκοινωνήκεσαν — παραγαγὼν ἐπισπασάμενος τὴν θύραν ἐσπόμενος καθάπερ οὐδενὸς ἔνδον παρόντος, εἴτ' ἐπειδὴ ἄλις εἶχε τῆς ἐπιθυμίας, ἀποβλέψας εἰς ἐμὲ, Σὺ μέντοι, φησὶν, ὦ μιὰν ἀνθρώπιον, πληγὰς μοι πολλάκις οὐδὲν ἀδικοῦντι ἐνέτεινας· καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων παρέτιλλέ με καὶ κατὰ κόρρης ἔπαιε, τέλος δὲ πλατὺ χρεμψάμενος καὶ καταπτύσας μου καὶ, εἰς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον ἀπιθὶ, ἐπειπὼν ὥχετο· ἐγὼ δὲ ἐνεπιμπράμην μὲν, οὐκ εἶχον δὲ ὅμως ὅ τι καὶ δράσαιμι αὐτὸν αὔρος ἤδη καὶ ψυχρὸς ὢν. Καὶ ἡ μιὰ δὲ παιδίσκη ἐπεὶ ψόφου προσιόντων τινῶν ἤσθετο, σιέλω χρίσασα τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς δακρύσασα ἐπ' ἐμοί, κωκύουσα καὶ τοῦνομα ἐπικαλουμένη ἀπηλλάττετο. Ὡς εἰ λαβοίμην —

13. **ΚΛΩΘ.** Παῦσαι ἀπειλῶν, ἀλλὰ ἐμβῆθι· καιρὸς ἤδη σοι ἀπαντᾶν ἐπὶ τὸ δικαστήριον.

ΜΕΓ. Καὶ τίς ἀξιώσει κατ' ἀνδρὸς τυράννου ψῆφον λαβεῖν;

ΚΛΩΘ. Κατὰ τυράννου μὲν οὐδεὶς, κατὰ νεκροῦ δὲ

CLOTH. Audi : magis enim iis auditis lugebis. Uxorem tuam Midas habebit servus, qui dudum adulterio illi cognitus est.

MEG. Sacerrimus homo, quem ego illi obsecutus munisi.

CLOTH. Filia tua in pellicibus ejus, qui nunc imperitat, annumerabitur. Imagines vero et statuæ, quas olim tibi posuit respublica, eversæ omnes, ludibrium præbent spectantibus.

MEG. Dic mihi, an amicorum nullus indigne fert ea quæ fiunt?

CLOTH. Quis enim amicus tibi fuit? aut qua justa causa fuisset? Ignoras, etiam qui adorabant te, et quæcumque diceres faceresve laudabant, eos universos aut metu aut spe quadam hoc fecisse, imperii tui amicos et rationem habentes temporis?

MEG. At illi libantes in conviviis magna voce multa mihi et magna bona apprecari solebant, vicariam pro me mortem, si fas esset, subire parati omnes : et omnino per genium meum jurabant.

CLOTH. Igitur apud unum illorum cœnatus heri periisti. Ultimum enim quod oblatum tibi poculum est, illud ipsum huc te demisit.

MEG. Hoc erat ergo, quod amarulentum quid gustabam. Quo vero consilio hæc fecit?

CLOTH. Multa me interrogas, quum inscendendum sit.

12. **MEG.** Unum me angit maxime, Clotho, propter quod cuperem vel pauxillum in lucem respicere.

CLOTH. Quid vero illud est? videtur enim maximum quiddam esse.

MEG. Cario servus meus, ut primum me vidit mortuum, circa vesperam, quum ascendisset in conclave ubi jacebam, nactus opportunitatem (neque enim quisquam adebat qui me custodiret), Glycerium pellicem meam, cum qua stupri consuetudinem olim, credo, habuit, ostio clauso, quasi nemine intus præsentem, subegit : deinde quum explevisset libidinem, me respiciens, Tu quidem, inquit, impure homuncio, plagas mihi sæpe nihil commérito inflixisti; et cum his dictis vellicavit me, et malas mihi percussit : denique pituitam lato screatu adductam in me quum exspuisset, et in impiorum loca abire me jussisset, discessit. Ego vero quamvis excandescens, non habebam tamen quo ulciscerer hominem, qui exsanguis jam et frigidus essem. Scelesta vero puella, strepitu quorundam supervenientium animadverso, saliva madefactis oculis, quasi me lacrimasset, plorans et nomen meum appellans discessit. Quos ego si nanciscar —

13. **CLOTH.** Parce minis, sed inscende : tempus est te jam ad tribunal venire.

MEG. Et quis audebit contra virum tyrannum sumere tabellam?

CLOTH. Contra tyrannum quidem nemo; contra mor-

15. Ἐγὼ δὲ αἶε μὴδὲν ἔχων ἐνέχυρον ἐν τῷ βίῳ, οὐκ ἀγρὸν, οὐ συνοικίαν, οὐ χρυσὸν, οὐ σκεῦος, οὐ δόξαν, οὐκ εἰκόνας, εἰκότως εὖζωνος ἦν, καὶ περὶ μόνον ἡ Ἀτροπος ἐνευσέ μοι, ἄσμενος ἀπορρίψας τὴν σμίλην καὶ τὸ κάττυμα — κρηπίδα γάρ τινα ἐν ταῖν χειρῶν εἶχον — ἀναπηδήσας εὐθὺς ἀνυπόδητος οὐδὲ τὴν μελαντηρίαν ἀπονιψάμενος εἰσόμεν· μᾶλλον δὲ ἡγούμεν ἐς τὸ πρόσω δρῶν. Οὐδὲν γάρ με τῶν κατόπιν ἐπέστρεφε καὶ μετεκάλει. Καὶ νῆ Δί' ἤδη καλὰ τὰ παρ' ὑμῖν πάντα δρῶ· τὸ τε γὰρ ἰσοτιμίαν ἅπασιν εἶναι καὶ μὴδένα τοῦ πλησίον διαφέρειν, ὑπερήδιστον ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. Τεκμαίρομαι δὲ μὴδ' ἀπαιτεῖσθαι τὰ χρέα τοὺς ὀφείλοντας ἐνταῦθα μὴδὲ φόρους ὑποτελεῖν, τὸ δὲ μέγιστον, μὴδὲ ῥιγοῦν τοῦ χειμῶνος μὴδὲ νοσεῖν μὴδ' ὑπὸ τῶν δυνατωτέρων ῥαπίζεσθαι. Εἰρήνην δὲ πᾶσα καὶ τὰ πράγματα ἐς τὸ ἔμπαλιν ἀνατετραμμένα· ἡμεῖς μὲν οἱ πένητες γελῶμεν, ἀνιῶνται δὲ καὶ οἰμῶζουσιν οἱ πλούσιοι.

16. ΚΛΩΘ. Πάλαι οὖν σε, ὦ Μίκυλλε, γελῶντα ἑώρων. Τί δὲ ἦν ὃ σε μάλιστα ἐκίνει γελᾶν;

ΜΙΚ. Ἀκουσον, ὦ τιμιωτάτη μοι θεῶν· παροικῶν ἄνω τυράννῳ πάντῃ ἀκριβῶς ἑώρων τὰ γιγνόμενα παρ' αὐτῷ καὶ μοι ἐδόκει τότε ἰσόθεός τις εἶναι· τῆς τε γὰρ πορφύρας τὸ ἄνθος δρῶν ἐμακάριζον, καὶ τῶν ἀκολουθούντων τὸ πλῆθος καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὰ λιθοκόλλητα ἐκπώματα καὶ τὰς κλίνας τὰς ἀργυρόποδας· ἔτι δὲ καὶ ἡ κνῖσα ἡ τῶν σκευαζομένων εἰς τὸ δεῖπνον ἀπέκναιέ με, ὥστε ὑπεράνθρωπός τις ἀνὴρ καὶ τρισόλβιός μοι κατεφαίνετο καὶ μονονοῦχι καλλίων καὶ ὑψηλότερος ὄλω πῆχει βασιλικῷ, ἐπαίρομενος τῇ τύχῃ καὶ σεμνῶς προβαίνων καὶ ἑαυτὸν ἐξυπτιάζων καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐκπλήττων· ἐπεὶ δὲ ἀπέθανεν, αὐτός τε παγγέλοιος ὦφθη μοι ἀποδυσάμενος τὴν τρυφήν, κάματοῦ ἔτι μᾶλλον κατεγέλων, οἷον κάθαγμα ἐτεθήπειν ἀπὸ τῆς κνίσσης τεκμαίρομενος αὐτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ μακαρίζων ἐπὶ τῷ αἵματι τῶν ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίδων.

17. Οὐ μόνον δὲ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὸν δανειστὴν Γνίφωνα ἰδὼν στένοντα καὶ μεταγιγνώσκοντα, ὅτι μὴ ἀπέλαυσε τῶν χρημάτων, ἀλλ' ἄγευστος αὐτῶν ἀπέθανε τῷ ἀσώτῳ Ῥοδοχάρει τὴν οὐσίαν καταλιπὼν — οὗτος γὰρ ἄγχιστα ἦν αὐτῷ γένους καὶ πρῶτος ἐπὶ τὸν κλῆρον ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν νόμων — οὐκ εἶχον ὅπως καταπαύσω τὸν γέλωτα, καὶ μάλιστα μεμνημένος ὡς ὠχρὸς αἶει καὶ αὐχμηρὸς ἦν, φροντίδος τὸ μέτωπον ἀνάπλευς καὶ μόνοις τοῖς δακτύλοις πλουτῶν, οἷς τάλαντα καὶ μυριάδας ἐλογίζετο, κατὰ μικρὸν συλλέγων τὰ μετ' ὀλίγον ἐκχυθησόμενα πρὸς τοῦ μακαρίου Ῥοδοχάρους. Ἀλλὰ τί οὐκ ἀπερχόμεθα ἤδη; καὶ μεταξὺ γὰρ πλέοντες τὰ λοιπὰ γελασόμεθα οἰμῶζοντας αὐτοὺς δρῶντες.

ΚΛΩΘ. Ἐμβαίνει, ἵνα καὶ ἀνιμήσῃται ὁ πορθμεὺς τὸ ἀγκύριον.

18. ΧΑΡ. Οὗτος, ποῖ φέρῃ; πλῆρες ἤδη τὸ σκάφος· αὐτοῦ περίμενε εἰς αὔριον· ἔωθὲν σε διαπορθμεύομεν.

15. Ego vero, quippe qui nullum in vita pignus haberem, nec agrum, nec domus plures, nec aurum, nec instrumentum, neque gloriam, neque statuas, non est mirum quod succinctus fui, et ad primum Atropi nutum lætus, abjecto scalpro et coriis (crepidam forte in manibus habebam), exsilii statim, ut eram discalceatus, ac non abluto prius atramento, secutus sum, vel præivi potius, ad anteriora prospiciens: neque enim quicquam eorum quæ a tergo erant advertit me et revocavit. Et Hercules, jam pulchra esse vestra video omnia. Quod enim æquo omnes honore sunt, neque quisquam super alium eminet, supra sane quam dici potest jucundum mihi videtur. Arbitror autem neque æs alienum reposei hic debitores, nec tributa pendere; et quod maximum, neque frigere per hiemem, neque ægrotare, nec pulsari a potentioribus. Pax vero ubique, et res plane in contrarium versæ: nos enim ridemus pauperes, at illi divites affliguntur et plorant.

16. CLOTH. Hoc est quod diu te ridere observavi, Micylle. Quid vero est quod risum tibi movit maxime?

MIC. Audi, veneranda mihi maxime dearum. Quum apud superos vicinus essem tyranni, accurate, quæ fierent ab illo, observavi, et videbatur mihi tunc par diis esse: quippe florem purpuræ quum viderem et ministrantium multitudinem, et aurum et pocula gemmis distincta, et lectos argenteis fultos pedibus, beatum hominem prædica-bam: enecabat me porro nidor eorum quæ in cœnam illi parabantur, adeo quidem, ut ille egressus mortalium sortem ac ter beatus mihi videretur, ac tantum non pulchrior excelsiorque reliquis cubito ipso regio: sublatus fortuna, et procedens cum gravitate quadam, ac vultu supino, et colloqui volentibus terrorem incutiens. Quum vero defunctus esset, et ipse mihi usquequaque ridiculus videbatur exutis illis deliciis, meque ipsum magis etiam deridebam quale purgamentum admiratus essem, nidore aestimans illius felicitatem, et beatum illum putans propter cochlearum Laconici maris sanguinem.

17. Quum vero non hunc solum, sed præterea Gniphonem foceratorein viderem, ingemiscentem et cruciantem se pœnitentia, quippe non fruitum divitiis, sed haud gustatis illis mortuum, relicta substantia Rhodochari luxurioso, qui proximus genere illi quum esset, primus lege ad hæreditatem vocabatur; hæc inquam quum viderem, compescere risum non potui, recordatus præsertim, quam pallidus semper squalidusque fuerit, curarum, quod frons ostenderet, plenus, solisque dives digitis, quibus talenta et myriadas computaret, minutatim ea colligens, quæ paullo post effunderentur a beato illo Rhodochare. Sed cur non jam solvimus? etenim inter navigandum ridebimus reliqua, plorare illos videntes.

CLOTH. Ingredere, ut tollat ancoram portitor.

18. CHAR. Heus tu, quo tendis? plena jam est cymba: illic exspecta: cras mane trajiciemus te.

MIK. Ἀδικοῦν, ὦ Χάρων, ἔωλον ἤδη νεκρὸν ἀπολιμπάνων· ἀμέλει γράψομαί σε παρανόμων ἐπὶ τοῦ Ῥαδαμάνθους. Οἱμοὶ τῶν κακῶν· ἤδη πλέουσιν· ἐγὼ δὲ μόνος ἐνταῦθα περιλελείβομαι. Καίτοι τί οὐ διανήχομαι κατ' αὐτούς; οὐ γὰρ δέδια μὴ ἀπαγορεύσας ἀποπνιγῶ ἤδη τεθνεώς· ἄλλως τε οὐδὲ τὸν ὄβολόν ἔχω τὰ πορθμεῖα καταβαλεῖν.

ΚΛΩΘ. Τί τοῦτο; περίμεινον, ὦ Μίκυλλε· οὐ θέμις οὕτω σε διελθεῖν.

MIK. Καὶ μὴν ἴσως ὑμῶν καὶ προκαταχθίσομαι.

ΚΛΩΘ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ προσελάσαντες ἀναλάβωμεν αὐτὸν, καὶ σὺ, ὦ Ἑρμῇ, συνανάσπασον.

19. XAP. Ποῦ νῦν καθεδεῖται; μετὰ γὰρ πάντα, ὡς ὁρᾷς.

ERM. Ἐπὶ τοὺς ὄμους, εἰ δοκεῖ, τοῦ τυράννου.

ΚΛΩΘ. Καλῶς δ' Ἑρμῆς ἐνενόησεν.

XAP. Ἀνάβαινε οὖν καὶ τὸν τένοντα τοῦ ἀλιτηρίου καταπάτει· ἡμεῖς δὲ εὐπλοῶμεν.

KYN. ὦ Χάρων, καλῶς ἔχει σοὶ τὰς ἀληθείας ἐντεῦθεν εἰπεῖν. Ἐγὼ τὸν ὄβολόν μὲν οὐκ ἂν ἔχοιμι δοῦναί σοι καταπλεύσας· πλέον γὰρ οὐδὲν ἐστὶ τῆς πήρας, ἣν ὁρᾷς, καὶ τουτοῦ τοῦ ξύλου· τᾶλλα δὲ ἦν ἀντλεῖν ἐθέλης· ἔτοιμος καὶ πρόσκωπος εἶναι· μέμψῃ δὲ οὐδὲν, ἦν εὐήρες καὶ καρτερόν μοι ἔρετμόν δῶς μόνον.

XAP. Ἐρεττε· καὶ τουτὶ γὰρ ἱκανὸν παρὰ σοῦ λαβεῖν.

KYN. Ἥ καὶ ὑποκελεῦσαι δεήσει;

XAP. Νῆ Δ', ἥνπερ εἰδῆς κέλευσμά τι τῶν ναυτικῶν.

KYN. Οἶδα καὶ πολλὰ, ὦ Χάρων. Ἀλλ', ὁρᾷς, ἀντεπηχοῦσιν οὗτοι δακρύοντες· ὥστε ἡμῖν τὸ ἄσμα ἐπιταραχθήσεται.

20. NEKPOI. Οἱμοὶ τῶν κτημάτων. — Οἱμοὶ τῶν ἀγρῶν. — Ὅτοτοϊ, τὴν οἰκίαν οἶαν ἀπέλιπον. — Ὅσα τάλαντα δ' κληρονόμος σπαθήσει παραλαβὼν. — Λίαϊ, τῶν νεογνῶν μοι παιδίων. — Τίς ἄρα τὰς ἀμπέλους τρυγήσει, ἃς πέρυσιν ἐφυτευσάμην;

ERM. Μίκυλλε, σὺ δ' οὐδὲν οἰμώξεις; καὶ μὴν οὐ θέμις ἀδακρυτὶ διαπλεῦσαι τίνα.

MIK. Ἀπαγε· οὐδὲν ἐστὶν ἐφ' ὅτῳ ἂν οἰμώξαιμι εὐπλοῶν.

ERM. Ὅμως κἂν μικρὸν τι ἐς τὸ ἔθος ἐπιστέναξον.

MIK. Οἰμώξομαι τοίνυν, ἐπειδὴ, ὦ Ἑρμῇ, σοὶ δοκεῖ. Οἱμοὶ τῶν καττυμάτων· οἱμοὶ τῶν κρηπιδῶν τῶν παλαιῶν· ὅτοτοϊ τῶν σαθρῶν ὑποδημάτων. Οὐκ ἐτι δ' κακοδαίμων ἔωθεν εἰς ἐσπέραν ἄσιτος διαμενῶ, οὐδὲ τοῦ χειμῶνος ἀνυπόδητός τε καὶ ἡμίγυμνος περινοστήσω τοὺς δόδοντας ὑπὸ τοῦ κρύους συγκροτῶν. Τίς ἄρα μου τὴν σμίλην ἔξει καὶ τὸ κεντητήριον;

ERM. Ἰκανῶς τεθρήνηται· σχεδὸν δὲ ἤδη καὶ καταπεπλεύκαμεν.

21. XAP. Ἄγε δὴ τὰ πορθμεῖα πρῶτον ἡμῖν ἀπόδοτε· καὶ σὺ δὲ παρὰ πάντων ἤδη ἔχω. Δὲ καὶ σὺ τὸν ὄβολόν, ὦ Μίκυλλε.

MIC. Injuriam mihi, Charon, facis, si relinquo me hesternum jam mortuum. Crede mihi, legum te violatum apud Rhadamanthum reum faciam. Heu mihi malorum! jam navigant, ego vero solus hic destituar. Quamquam cur non post illos transnato? neque enim metuo ne viribus defectus suffocer, qui jam sim mortuus, praesertim quum nec obolum habeam unde nulum solvam.

CLOTH. Quid hoc? exspecta, Micylle: non est fas ita te transire.

MIC. Quin forte citius quam vos deferar.

CLOTH. Nequaquam: sed adnavigabimus ejus recipiendi causa, et tu, Mercuri, una illum manu porrecta intro trahere.

19. CHAR. Ubi jam sedebit? plena enim, ut vides, omnia.

MERC. Super humeros, si videtur, tyranni.

CLOTH. Scite excogitavit illud Mercurius.

CHAR. Ascende igitur et cervices impii conculca. Nobis vero felix cursus contingat!

CYN. Optimum fuerit, nunc tibi, Charon, verum dicere. Ego obolum, quem post trajetum tibi solvam, non habeo: neque enim mihi quicquam est praeter hanc quam vides peram, et hanc clavam. Ceterum si exhaustire me velis, aut remigare, paratus sum: nihil autem de me querere, modo commodum et robustum mihi remum dederis.

CHAR. Remiga. Satis etenim fuerit si hoc abs te auferam.

CYN. Numquid etiam cantu incitare remiges oportebit?

CHAR. Sane, si nosti celeusma quoddam nauticum.

CYN. Novi, Charon, et plurima quidem. Sed vide, occinunt hi nobis ploratus: itaque cantus nobis perturbabitur.

20. MORTUI. Hei mihi divitias! — Hei mihi agros! — Hei hei quam domum reliqui! — Quot talenta haeres meus a me accepta per luxum effundet! — Hei hei recens mihi natos pueros! — Quis igitur vineas vindemiabit, quas superiore anno institui?

MERC. Tu vero nihil, Micylle, ploras! et tamen nefas est, sine lacrimis quencquam trajicere.

MIC. Apage, nihil est quod secunda adeo navigatione plorem.

MERC. Tamen vel pauxillum quiddam moris gratia ingemisce.

MIC. Plorabo igitur, quum tibi ita videatur, Mercuri. Hei frustra corii! hei crepidas veteres! hei hei putres calceos! Non jam infelix ego a mane ad vesperam sine cibo manebo, nec hieme sine calceis oberrabo et seminudus, stridens praefrigore dentibus. Quis igitur scalprum meum habebit et subulam?

MERC. Satis ploratum est, et prope jam trajecimus.

21. CHAR. Age jam vecturae pretium nobis primum date: da tu quoque: ab omnibus jam habeo. Tu quoque obolum da, Micylle.

ΜΙΚ. Παίξεις, ὦ Χάρων, ἢ καὶ ὕδατος, φασίν, γράφεις παρὰ Μικύλλου τινὰ ὀβολὸν προσδοκῶν. Ἀρχὴν δὲ οὐδὲ οἶδα εἰ τετράγωνόν ἐστιν ὁ ὀβολὸς ἢ στρογγύλον.

ΧΑΡ. Ὡς καλῆς ναυτιλίας καὶ ἐπικερδοῦς τήμερον. Ἀποβαίνετε δ' ὁμῶς· ἐγὼ δ' ἵππους καὶ βοῦς καὶ κύνες καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα μέτειμι· διαπλεῦσαι γὰρ ἤδη κάκεινα δεῖ.

ΚΛΩΘ. Ἀπαγε αὐτοὺς, Ἑρμῆ, παραλαβὼν· ἐγὼ δὲ αὐτὴ ἐς τὸ ἀντιπέραν ἀναπλευσοῦμαι Ἰνδοπάτρην καὶ Ἡραμίθρην τοὺς Σῆρας διάξουσα· τεθναῖσι γὰρ ἤδη πρὸς ἀλλήλων περὶ γῆς ὅρων μαχόμενοι.

ΕΡΜ. Προΐωμεν, ὦ οὔτοι· μᾶλλον δὲ πάντες ἐξῆς ἐπεσθὲ μοι.

22. ΜΙΚ. Ὡς Ἡράκλεις, τοῦ ζόφου. Ποῦ νῦν ὁ καλὸς Μέγίλλος; ἢ τῷ διαγνῶ τις ἐνταῦθα εἰ καλλίων Φρύνης Σιμίχη; πάντα γὰρ ἴσα καὶ ὁμόχροα καὶ οὐδὲν οὔτε καλὸν οὔτε κάλλιον, ἀλλ' ἤδη καὶ τὸ τριδώνιον πρότερον τέως ἄμορφον εἶναι μοι δοκοῦν ἰσότημον γίγνεται τῇ πορφυρίδι τοῦ βασιλέως· ἀφανῆ γὰρ ἄμφω καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ σκότῳ καταδεδυκότα. Κυνίσκε, σὺ δὲ ποῦ ποτε ἄρα ὦν τυγχάνεις;

ΚΥΝ. Ἐνταῦθα λέγω σοι, Μικυλλε· ἀλλ' ἄμα, εἰ δοκεῖ, βαδίζωμεν.

ΜΙΚ. Εὖ λέγεις· ἐμβαλέ μοι τὴν δεξιάν. Εἰπέ μοι — ἐτελέσθης γὰρ, ὦ Κυνίσκε, τὰ Ἐλευσίνια δῆλον ὅτι — οὐχ ὁμοία τοῖς ἐκεῖ τὰ ἐνθάδε σοι δοκεῖ;

ΚΥΝ. Εὖ λέγεις· ἰδοὺ γοῦν προσέρχεται δαδουχοῦσά τις φοβερόν τι καὶ ἀπειλητικὸν προσβλέπουσα. Ἡ ἄρα που Ἑρινύς ἐστιν;

ΜΙΚ. Ἐοικεν ἀπὸ γε τοῦ σχήματος.

23. ΕΡΜ. Παράλαβε τούτους, ὦ Τισιφόνη, τέταρας ἐπὶ τοῖς χιλίοις.

ΤΙΣ. Καὶ μὴν πάλοι γε ὁ Ῥαδάμανθος οὗτος ὑμᾶς περιμένει.

ΡΑΔ. Πρόσαγε τούτους, ὦ Ἑρινύ. Σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, κήρυττε καὶ προσκάλει.

ΚΥΝ. Ὡς Ῥαδάμανθου, πρὸς τοῦ πατρὸς πρῶτον ἐμὲ ἐπίσχεσαι παραγαγών.

ΡΑΔ. Τίνος ἔνεκα;

ΚΥΝ. Πάντως βούλομαι κατηγορῆσαι τινος ἃ συν-επίσταμαι πονηρὰ δράσαντι αὐτῷ παρὰ τὸν βίον. Οὐκ ἂν οὖν ἀξιόπιστος εἴην λέγων, μὴ οὐχὶ πρότερον αὐτὸς φανείς οἷός εἰμι καὶ οἷόν τινα ἐβίωσα τὸν τρόπον.

ΡΑΔ. Τίς δὲ σύ;

ΚΥΝ. Κυνίσκος, ὦ ἄριστε, τὴν γνώμην φιλόσοφος.

ΡΑΔ. Δεῦρ' ἐλθέ καὶ πρῶτος εἰς τὴν δίκην κατὰ-στηθι. Σὺ δὲ προσκάλει τοὺς κατηγοροῦς.

24. ΕΡΜ. Εἴ τις Κυνίσκου τουτοῦ κατηγορεῖ, δεῦρο προσίτω.

ΚΥΝ. Οὐδεὶς προσέρχεται.

ΡΑΔ. Ἀλλ' οὐχ ἱκανὸν τοῦτο, ὦ Κυνίσκε· ἀπόδουθι δὲ, ὅπως ἐπισκοπήσω σε ἀπὸ τῶν στιγμάτων.

ΚΥΝ. Ποῦ γὰρ ἐγὼ στιγματίας ἐγενόμην;

MIC. Ludis, Charon, aut in aqua, quod aiunt, scribis, a Micyllo si exspectas obolum. Omnino enim neque hoc novi, quadratum quiddam sitne obolus, an rotundum.

CHAR. Præclaram vero navigationem hodie et lucrosam! Exscendite tamen. Ego vero ad equos, et boves, et canes, et reliquas animantes transeo: trajici enim et has oportet.

CLOTH. Accipe istos abducendos, Mercuri. Ego ipsa in adversam ripam renavigabo, Indopatrem et Heramithrem Seras transductura: mortui enim sunt in pugna quam inter se de finibus commiserant.

MERC. Heus procedamus, vel potius sequimini me deinceps omnes.

22. MIC. Vah quanta hic obscuritas! ubi nunc pulcher Megillus? aut qua re hic dignoscat aliquis, pulchriorne Phryne sit Simicha? omnia enim æqualia, et ejusdem coloris, neque quicquam vel pulchrum vel pulchrius, sed jam detrita illa lacerna, quæ turpis mihi paullo ante videbatur, æquum honorem regis purpuræ obtinet: speciem enim neutra habet, easdem utraque tenebras subit. Tu vero ubi tandem es, Cynisce?

CYN. Hic, dico tibi, Micylle. Sed, si videtur, ambo una ibimus.

MIC. Bene mones: manum mihi porrige. Dic mihi (initiatum enim es, Cynisce, Eleusiniis), nonne tibi similis hic status superis esse rebus videtur?

CYN. Bene dicis. Ecce igitur accedit cum facibus mulier, terribile et minax quiddam tuens. Numquid ista Erinnyes est?

MIC. Sic quidem videtur, habitum si spectes.

23. MERC. Adsume hosce, Tisiphone, quatuor supra mille.

TIS. Quin diu jam Rhadamanthus hic vos exspectat.

RHAD. Adduc eos, Erinnyes. Tu vero, Mercuri, præconium fac et advoca.

CYN. Per ego te tuum patrem obtestor, Rhadamanthe, me primum inspiciendum admove.

RHAD. Qua causa?

CYN. Omnino decrevi accusare criminum quendam quæ me conscio in vita patravit: neque vero fide dignus ante fuerim, quam aperto, quis fuerim ipse, et quonam modo vixerim.

RHAD. Quis autem es?

CYN. Cyniscus, vir optime, sententia philosophus.

RHAD. Huc accede, et primus sta in iudicio. Tu vero accusaturos advoca.

24. MERC. Si quis contra hunc Cyniscum velit dicere, huc accedito.

CYN. Nemo accedit.

RHAD. Verum non satis hoc est, Cynisce. Exue te, ut inspiciam de stigmatibus.

CYN. Ubinam ego notis compunctus essem?

ΡΑΔ. Ὅποσα ἂν τις ὑμῶν πονηρὰ ἐργάσῃται παρὰ τὸν βίον, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἀφανῆ στίγματα ἐπὶ τῆς ψυχῆς περιφέρει.

ΚΥΝ. Ἴδού σοι γυμνὸς παρέστηκα· ὥστε ἀναζητεῖ ταῦτα ἅπερ σὺ φῆς τὰ στίγματα.

ΡΑΔ. Καθαρὸς ὡς ἐπίπαν οὗτοσι πλὴν τούτων τῶν τριῶν ἢ τεττάρων ἀμαυρῶν πάνυ καὶ ἀσαφῶν στιγμάτων. Καίτοι τί τοῦτο; ἔχνη μὲν καὶ σημεῖα πολλὰ τῶν ἐγκαυμάτων, οὐκ οἶδα δὲ ὅπως ἐξαλήλιπται, μᾶλλον δὲ ἐκκέκοπται. Πῶς ταῦτα, ὦ Κυνίσκε, ἢ πῶς καθαρὸς ἐξ ὑπαρχῆς ἀναπέφηνας;

ΚΥΝ. Ἐγὼ σοι φράσω· πάλαι πονηρὸς δι' ἀπειδευσίαν γενόμενος καὶ πολλὰ διὰ τοῦτο ἐμπολήσας στίγματα ἐπεὶ δὴ τάχιστα φιλοσοφεῖν ἠρξάμην, κατ' ὀλίγον ἀπάσας τὰς κηλίδας τῆς ψυχῆς ἀπελυσάμην ἀγαθῶ γε οὕτω καὶ ἀνυσιμωτάτῳ χρησάμενος τῷ φαρμάκῳ.

ΡΑΔ. Ἄλλ' ἀπιθι ἐς τὰς Μακάρων νήσους τοῖς ἀρίστοις συνεσόμενος, κατηγορήσας γε πρότερον οὐ φῆς τυράννου. Ἄλλους προσκάλει.

25. ΜΙΚ. Καὶ τοῦμὸν, ὦ Ῥαδάμανθου, μικρὸν ἐστὶ καὶ βραχείας τινὸς ἐξετάσεως δεόμενον· πάλαι γοῦν σοὶ καὶ γυμνὸς εἶμι, ὥστε ἐπισκόπει.

ΡΑΔ. Τίς δὲ ὢν τυγχάνεις;

ΜΙΚ. Ὁ σκυτοτόμος Μίκυλλος.

ΡΑΔ. Εὖ γε, ὦ Μίκυλλε, καθαρὸς ἀκριβῶς καὶ ἀνεπίγραφος· ἀπιθι καὶ σὺ παρὰ Κυνίσκον τουτονί. Τὸν τύραννον ἤδη προσκάλει.

ΕΡΜ. Μεγαπένθης Λακύδου ἡκέτω. Ποῖ στρέφῃ; πρόσθι. Σὲ τὸν τύραννον προσκαλῶ. Πρόβαλλ' αὐτόν, ὦ Τισιφόνη, ἐς τὸ μέσον ἐπὶ τράχηλον ὠθοῦσα.

ΡΑΔ. Σὺ δὲ, ὦ Κυνίσκε, κατηγορεῖ καὶ διέλεγχε ἤδη· πλησίον γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτοσί.

26. ΚΥΝ. Τὸ μὲν ὅλον οὐδὲ λόγων ἔδει· γνώσῃ γὰρ αὐτὸν αὐτίκα μάλα οἷός ἐστιν ἀπὸ τῶν στιγμάτων. Ὅμως δὲ καὶ τοὺς ἀποκαλύψω σοὶ τὸν ἄνδρα κακὸν τοῦ λόγου δείξω φανερώτερον· οὗτοσί γὰρ ὁ τρισκατάρατος ὅποσα μὲν ἰδιώτης ὢν ἔπραξε, παραλείψειν μοι δοκῶ· ἐπεὶ δὲ τοὺς θρασυτάτους προσεταιριόμενος καὶ δορυφόρους συναγαγὼν ἐπαναστὰς τῇ πόλει τύραννος κατέστη, ἀκρίτους μὲν ἀπέκτεινε πλείους ἢ μυρίους, τὰς δὲ οὐσίας ἐκάστων ἀφαιρούμενος καὶ πλούτου πρὸς τὸ ἀκρότατον ἀφικόμενος οὐδεμίαν μὲν ἀκολασίας ἰδέαν παραλείπειν, ἀπάσῃ δὲ ὁμότητι καὶ ὕβρει κατὰ τῶν ἀθλίων πολιτῶν ἐχρήσατο, παρθένους διαφθείρων καὶ ἐφήβους καταισχύων καὶ πάντα τρόπον τοῖς ὑπηκόοις ἐμπαροινῶν. Καὶ ὑπεροψίας μέντοι καὶ τύφου καὶ τοῦ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας φρυάγματος οὐδὲ κατ' ἀξίαν δύναιο ἂν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν τὴν δίκην· ῥᾶον γὰρ οὖν τὸν ἥλιον ἂν τις ἢ τοῦτον ἀσχαρδαμυκτὶ προσέβλεψεν. Οὐ μὴν καὶ τῶν κολάσεων τὸ πρὸς ὁμότητα καινουργὸν αὐτοῦ τίς ἂν διηγῆσασθαι δύναίτο, ὅς γε μηδὲ τῶν οἰκειοτάτων ἀπέσχετο; Καὶ ταῦτα ὅτι μὴ ἄλλως κενὴ τίς ἐστι κατ' αὐτοῦ διαβολὴ αὐτίκα εἴσῃ προσκαλέσας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους· μᾶλλον δὲ ἀκλητοί, ὡς

RHAD. Quaecumque vestrū quisque mala in vita pataverit, eorum notas quasdam visum effugientes in animo circumfert.

CYN. Ecce nudus tibi asto. Require igitur quas dicis notas.

RHAD. Purus ut plurimum hic est, praeter tres illas aut quatuor evanidas omnino et vix cognoscibiles notulas. Quanquam quid hoc est? vestigia quidem et signa multa notarum inustarum adsunt, sed nescio quomodo deleta vel exsculpta potius. Quomodo haec se habent, Cynisce, aut quomodo purus quasi postliminio factus es?

CYN. Dicam tibi. Olim malus quum essem disciplinae defectu, ac multa hinc nactus stigmata, quum primum coepi philosophari, maculas paulatim omnes ex animo elui: tam bono et eximie efficaci usus sum remedio.

RHAD. At abi in Beatorum insulas, versaturus cum optimis quibusque, quando prius tyrannum quem dicis reum pegeris. Advoca alios.

25. MIC. De me negotium parvum est, o Rhadamanthe, et brevi exploratione opus habet. Olim enim nudus tibi sum: inspicere igitur.

RHAD. Quis vero es?

MIC. Sutor Micyllus.

RHAD. Euge, Micylle, purus plane es et nulla nota inscriptus: abi et tu ad Cyniscum illum. Tyrannum jam advoca.

MERC. Megapenthes Lacydæ F. prodito. Quo te vertis? accede. Te tyrannum advoco. Protrude illum, Tisiphone, obtorto collo in medium.

RHAD. Tu vero, Cynisce, accusa jam et convince: prope enim homo est.

26. CYN. Universe quidem neque opus erat oratione: statim enim illum, qualis sit, cognosces ex notis: tamen et ipse detegam tibi virum, et oratione mea clarius ostendam. Quæ igitur sacerrimus iste, quamdiu privatus fuit, perpetraverit, omittenda arbitror: postquam vero assumptis in sceleris societatem audacissimis quibusque, et conducto satellitio, insurgens contra civitatem, tyrannidem occupavit, indemnatos interfecit decies mille amplius. Horum vero omnium bonis correptis, ad fastigium divitiarum quum pervenisset, nullam ille luxuriæ formam prætermisit: crudelitate porro omni et contumelia in miseros cives usus est, virgines eorum stupris corrumpit, adolescentibus pudorem eripuit, ebrii more in subjectos sibi impotenter grassatus. Et superbiæ quidem, et fastus, et fremebundæ illius erga alloquentes insolentiae ne possis quidem satis dignas ab isto pœnas repetere: facilius enim solem aliquis quam istum oculis rectis et nihil conniventibus aspexisset. Verum etiam crudelem istius in novis suppliciis excogitandis solertiam quis valeat enarrare, ut qui ne familiarissimis quidem pepercerit? Hanc vero non esse inanem contra istum calumniam, statim scies, si advocari jusseris ab isto interemptos: quin invocati, ut viles, adsunt, et circumfusi illum

δ
π
ο
υ
δ
τ
ο
υ
δ
κα
σε
σο
κα
οἷ
α
κα
οἷ
α
ρ
ε
στ
P
δ
ει
K
μ
έν
τ
μα
P
π
εῖ
ν
α
Λ
πα
ρῆ
γει
ν
ὑ
β
ριν
οὐ
κ
ἐ
τ
οῖ
ς
δ
μ
ί
αι
νε
28.
ἀ
πό
δο
υ
στι
γ
μα
φο
ς,
μ
ἂ
ν
οὖ
ν
ἐ
στι
ν
ἐ
ΚΥ
τι
να
κα
ΡΑ
Δ
εἰ
σο
μα
ΚΥ
π
ί
νει
ν
τ
ΡΑ
Δ
ΚΥ
Ν
29.
ΚΥ
Ν
οἷ
ος
ἦ
ν
κ
μ
ε
νος
τῇ
ΡΑ
Δ.
Τ
άν
τα
λο
ἐ
π
ρα
ζε
π

ὄρῃς, πάρεισι καὶ περιστάντες ἀγχουσιν αὐτόν. Οὗτοι πάντες, ὧς Ῥαδάμανθυ, πρὸς τοῦ ἀλιτηρίου τεθνᾶσιν, οἱ μὲν γυναικῶν ἕνεκα εὐμόρφων ἐπιβουλεύθεντες, οἱ δὲ υἱέων ἀπαγομένων πρὸς ὕβριν ἀγανακτήσαντες, οἱ δὲ, ὅτι ἐπλούτουν, οἱ δὲ, ὅτι ἦσαν δεξιοὶ καὶ σώφρονες καὶ οὐδαμοῦ ἡρέσκοντο τοῖς δρωμένοις.

27. ΡΑΔ. Τί πρὸς ταῦτα φῆς, ὦ μιαρὲ σύ;

ΜΕΓ. Τοὺς μὲν φόνους εἰργασμαι οὐς λέγει, τὰ δ' ἄλλα πάντα, τὰς μοιχείας καὶ τὰς τῶν ἐφήδων ὕβρεις καὶ τὰς διαφθοράς τῶν παρθένων, ταῦτα πάντα Κυνίσκος μου κατεψεύσατο.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν καὶ τούτων, ὦ Ῥαδάμανθυ, παρέξω σοι μάρτυρας.

ΡΑΔ. Τίνας τούτους λέγεις;

ΚΥΝ. Προσκάλει μοι, ὦ Ἑρμῇ, τὸν λύχνον αὐτοῦ καὶ τὴν κλίνην· μαρτυρήσουσι γὰρ αὐτοὶ παρελθόντες, οἷα πράττοντι συνηπίσταντο αὐτῷ.

ΕΡΜ. Ἡ Κλίνη καὶ ὁ Λύχνος ὁ Μεγαπένθους παρέστω. Εὖ γε ἐποίησαν ὑπακούσαντες.

ΡΑΔ. Εἴπατε οὖν ὑμεῖς ἃ συνεπίστασθε Μεγαπένθει τούτῳ· προτέρα δὲ σύ ἡ Κλίνη λέγε.

ΚΛΙΝ. Πάντα ἀληθῆ κατηγορήσῃ Κυνίσκος. Ἐγὼ μέντοι ταῦτα εἰπεῖν, ὦ δέσποτα Ῥαδάμανθυ, αἰσχύνομαι· τοιαῦτα ἦν ἃ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο.

ΡΑΔ. Σαφέστατα μὲν οὖν καταμαρτυρεῖς μηδὲ εἰπεῖν αὐτὰ ὑπομένουσα. Καὶ σὺ δὲ ὁ Λύχνος ἤδη μαρτύρει.

ΛΥΧ. Ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν οὐκ εἶδον· οὐ γὰρ παρῆν· ἃ δὲ τῶν νυκτῶν ἐποίει καὶ ἐπασχεν, ὅκνῳ λέγειν· πλὴν ἐθεασάμην γε πολλὰ καὶ ἄρρητα καὶ πᾶσαν ὕβριν ὑπερπεπαικότα. Καίτοι πολλάκις ἐκὼν τοῦλαιον οὐκ ἐπινον ἀποσβεσθῆναι θέλων· ὁ δὲ καὶ προσῆγέ με τοῖς δρωμένοις καὶ τὸ φῶς μου πάντα τρόπον κατεμίαινεν.

28. ΡΑΔ. Ἄλις ἤδη τῶν μαρτύρων. Ἀλλὰ καὶ ἀπόδουθι τὴν πορφυρίδα, ἵνα τὸν ἀριθμὸν ἴδωμεν τῶν στιγμάτων. Παπαῖ, ὅλος οὗτος πελιδνὸς καὶ κατάγραφος, μᾶλλον δὲ κυανὸς ἐστὶν ἀπὸ τῶν στιγμάτων. Τίνα ἂν οὖν κολασθεῖν τρόπον; Ἄρ' ἐς τὸν Πυριφλεγέθοντά ἐστιν ἐμβλητέος ἢ παραδοτέος τῷ Κερβέρῳ;

ΚΥΝ. Μηδαμῶς· ἀλλ' εἰ θέλεις, ἐγὼ σοι καινὴν τινα καὶ πρέπουσαν αὐτῷ τιμωρίαν ὑποθήσομαι.

ΡΑΔ. Λέγε, ὡς ἐγὼ σοι μεγίστην ἐπὶ τούτῳ χάριν εἶσομαι.

ΚΥΝ. Ἔθος ἐστὶν, οἶμαι, τοῖς ἀποθνήσκουσι πᾶσι πίνειν τὸ Λήθης ὕδωρ.

ΡΑΔ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν μόνος οὗτος ἐξ ἀπάντων ἀποτος ἔστω.

29. ΡΑΔ. Διὰ τί δῆ;

ΚΥΝ. Χαλεπὴν οὕτως ὑφέξει τὴν δίκην μεμνημένος οἷος ἦν καὶ ὅσον ἡδύνατο ἐν τοῖς ἄνω, καὶ ἀναπεμπαζόμενος τὴν τρυφήν.

ΡΑΔ. Εὖ λέγεις· καὶ καταδεδικάσθω καὶ παρὰ τὸν Τάνταλον ἀπαχθεῖς οὕτωσι δεδέσθω, μεμνημένος ὧν ἔπραξε παρὰ τὸν βίον.

angunt. Hi omnes, Rhadamanthe, ab execrabili homine perierunt: alii quidem insidiis, quas ob uxores formosas illis struxit; alii, quod indignarentur filiis suis contumeliae causa ad ipsum perductis; alii, quod essent divites; alii, quod dextri essent ac prudentes, iisque quae fierent minime delectarentur.

27. RHAD. Quid ad haec, impurate, respondes?

MEG. Caedes quidem perpetravi quas dicit; reliqua vero omnia, adulteria, adolescentum contumelias, corruptelas virginum, haec omnia, inquam, contra me Cyniscus mentitus est.

CYN. Igitur et horum exhibebo tibi, Rhadamanthe, testes.

RHAD. Quosnam dicis?

CYN. Advoca mihi, Mercuri, lucernam ipsius et lectum: haec enim pro testimonio dicent quae se consciis fecerit.

MERC. Lectus et Lucerna Megapenthis adsunto. Bonum factum! paruerunt.

RHAD. Dicite igitur vos, quorum conscii sitis huic Megapenthi. Prior vero tu dicas, Lecte.

LECT. Vere omnia accusavit Cyniscus. Ego tamen dicere ea, domine Rhadamanthe, pudore prohibeor: tam turpia erant, quae in me patravit.

RHAD. Planissime igitur contra illum fers testimonium, qui nec dicere ea sustineas. Et tu jam, Lucerna, dic testimonium.

LUC. Diurna ejus facinora non novi; neque enim aderam: quae vero noctibus fecerit ac passus fuerit, pigot dicere. Verum vidi equidem infanda multa, et contumeliam omnem supergressa. Quamvis saepe ultro oleum non biberem, exstingui cupiens: at ille et admovit me factis suis, et lucem meam modis omnibus polluit.

28. RHAD. Satis jam testium. Sed exue etiam purpuram, ut numerum videamus stigmatum. Papae! totus hic est lividus et notis scriptus, quin caeruleus est a notis. Quo igitur modo puniatur? numquid in Pyriphlegethontem injiciendus, an tradendus Cerbero?

CYN. Nequaquam. Sed ego tibi, si placet, novum quoddam et dignum illo supplicium subjiciam.

RHAD. Dic, maximam ea re gratiam a me initurus.

CYN. Mos est, puto, mortuis omnibus Lethes aquam bibere.

RHAD. Ita est.

CYN. Solus igitur iste ex omnibus non bibat.

29. RHAD. Quid ita?

CYN. Gravem ita poenam sustinebit, qui meminerit quis fuerit, quantum potuerit apud superos; et delicias illas animo revolvat.

RHAD. Bene mones. Damnas esto, et ad Tantalum abductus vincitor, memor eorum quae in vita egerit.

XVII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙ ΜΙΣΘΩ ΣΥΝΟΝΤΩΝ.

1. Καὶ τί σοι πρῶτον, ὦ φιλότης, ἢ τί ὕστατον, φασί, καταλέξω τούτων, ἃ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἀνάγκη τοὺς ἐπὶ μισθῷ συνόντας καὶ ταῖς τῶν εὐδαιμόνων τούτων φιλίαις ἐξεταζομένους, εἰ γοῦν φιλίαν τὴν τοιαύτην αὐτῶν δουλείαν ἐπονομάζειν; οἶδα γὰρ πολλὰ καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα τῶν συμβαινόντων αὐτοῖς, οὐκ αὐτὸς μὰ Δία τοῦ τοιούτου πειραθείς — οὐ γὰρ ἐν ἀνάγκῃ μοι ἡ πεῖρα ἐγεγένητο, μηδὲ, ὦ θεοί, γένοιτο — ἀλλὰ πολλοὶ τῶν ἐς τὸν βίον τοῦτον ἐμπεπτωκότων ἐξηγόρευον πρὸς με, οἱ μὲν ἔτι ἐν τῷ κακῷ ὄντες, ἀποδυρόμενοι δόποια καὶ ὁποῖα ἐπάσχον, οἱ δὲ ὥσπερ ἐκ δεσμοῦ τινὸς ἀποδράντες οὐκ ἀηδῶς μνημονεύοντες ὧν ἐπεπόνθεσαν· ἀλλὰ γὰρ ἠὺφραίνοντο ἀνυπολόγιστοι οἶον ἀπὸ λήθησαν. Ἀξιοπιστότεροι δὲ ἦσαν οὗτοι διὰ πάσης, ὥς εἰπεῖν, τῆς τελετῆς διεξελθυότες καὶ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος ἐποπτεύσαντες. Οὐ παρέργως οὖν οὐδὲ ἀμελῶς ἐπήκουον αὐτῶν καθάπερ ναυαγίαν τινὰ καὶ σωτηρίαν αὐτῶν παράλογον διηγούμενων, οἳ εἰσιν οἱ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἐξυρημένοι τὰς κεφαλὰς, συνάμα πολλοὶ τὰς τριχυμίας καὶ ζάλας καὶ ἀκρωτήρια καὶ ἐκβολὰς καὶ ἱστοῦ κλάσεις καὶ πηδαλίων ἀποκαυλίσεις διεξιόντες, ἐπὶ πᾶσι δὲ τοὺς Διοσκούρους ἐπιφανομένους — οἰκεῖοι γὰρ τῆς τοιαύτης τραγωδίας οὗτοί γε — ἢ τιν' ἄλλον ἐκ μηχανῆς θεὸν ἐπὶ τῷ καρχησίῳ καθεζόμενον ἢ πρὸς τοῖς πηδαλίοις ἐστῶτα καὶ πρὸς τινὰ ἡόνα μαλακὴν ἀπευθύνοντα τὴν ναῦν, οἱ προσερχομένης ἐμελλεν αὐτῇ μὲν ἡρέμα καὶ κατὰ σχολὴν διαλυθῆσθαι, αὐτοὶ δ' ἀσφαλῶς ἀποβῆσθαι χάριτι καὶ εὐμενείᾳ τοῦ θεοῦ. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τὰ πολλὰ ταῦτα πρὸς τὴν χρείαν τὴν παραυτίκα ἐπιτραγωδοῦσιν, ὥς παρὰ πλειόνων λαμβάνοιεν οὐ δυστυχεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοφιλεῖς τινες εἶναι δοκοῦντες.

2. Οἱ δὲ τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις χειμῶνας καὶ τὰς τριχυμίας καὶ νῆ Δία πενταχυμίας τε καὶ δεκαχυμίας, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, διηγούμενοι, καὶ ὥς τὸ πρῶτον εἰσέπλευσαν, γαληνοῦ ὑποφανομένου τοῦ πελάγους, καὶ ὅσα πράγματα παρὰ τὸν πλοῦν ὅλον ὑπέμειναν ἢ διψῶντες ἢ ναυτιῶντες ἢ ὑπεραντλούμενοι τῇ ἄλμῃ, καὶ τέλος ὥς πρὸς πέτραν τινὰ ὑφαλον ἢ σκόπελον ἀπόκρημνον περιρρήξαντες τὸ δύστηνον σκαφίδιον ἄθλιοι κακῶς ἐξενήξαντο γυμνοὶ καὶ πάντων ἐνδεεῖς τῶν ἀναγκαίων· ἐν δὲ τούτοις καὶ τῇ τούτων διηγήσει ἐδόχουν μοι τὰ πολλὰ οὗτοι ὑπ' αἰσχύνης ἐπικρύπτεσθαι καὶ ἐκόντες εἶναι ἐπιλανθάνεσθαι αὐτῶν· ἀλλ' ἔγωγε κάκεῖνα καὶ εἴ τιν' ἄλλα ἐκ τοῦ λόγου ξυντιθεῖς εὐρίσκω προσόντα ταῖς τοιαύταις ξυνουσίαις, οὐκ ὀκνήσω σοι πάντα, ὦ καλὲ Τιμόκλεις, διεξελθεῖν· δοκῶ γὰρ μοι ἐκ πολλοῦ ἤδη κατανενοηκέναι σε τούτῃ τῇ βίῳ ἐπιβουλεύοντα.

3. Καὶ πρῶτόν γε, ὀπηνίκα περὶ τῶν τοιούτων ὁ λόγος ἐνέπεσεν, εἶτα ἐπήνεσέ τις τῶν παρόντων τὴν τοι-

XVII.

DE MERCEDE CONDUCTIS POTENTIUM FAMILIARIBUS.

1. Et quid primum tibi, amice, aut quid ultimum, aiunt, enarrem illorum, quæ pati vel facere coguntur mercenarii familiares illi, quique censi se in amicitii beatorum istorum volunt, modo amicitiam nominare fas sit hanc illorum servitutem? Novi enim multa et fere pleraque eorum, quæ usu illis veniunt, non ego profecto ejusmodi aliquid expertus (neque enim necessarium mihi experimentum fuit, neque unquam, dii boni, fiat), sed multi eorum, qui in hanc vitam inciderant, apud me enunciarunt; alii in malo adhuc constituti, quum deslerent quam multa et qualia paterentur; alii vero, qui ex illo quasi carcere effugerant, quæ perpassi essent non sine jucunditate memorantes: sane enim lætabantur, quoties rationes ponerent quæ effugissent. Fide autem digniores hi erant, qui tota, ut ita loquar, mysteria exsecuti, ab initio ad finem omnia inspexissent. Non obiter itaque nec incuriose audiebam illos velut naufragium quoddam et insperatam ex illo salutem enarrantes; quales sunt quos ad templa videmus rasis capitibus, multi simul decumanos fluctus, et procellas, et promontoria, et jacturas, et malos fractos, et gubernacula revulsa persequentes: super omnia vero ut Dioscuri præsentibus illuxerint (hi enim tragediæ hujus velut domestici sunt), aut alius aliquis ex machina deus in carchesio sederit, aut astiterit gubernaculo, et ad molle quoddam litus navem direxerit, quo delata ipsa quidem paullatim et otiose solveretur, ipsi vero gratia et benignitate numinis salvi discederent. Et illi quidem multa id genus, prout ipsis tum usus est, tragice declamant, ut a pluribus accipiant nimirum, si non calamitosi solum, sed diis etiam cari esse videantur.

2. At hi tempestates domesticas, fluctusque triplices, atque adeo quintuplices et hercle decemplices, si fas sit ita dicere, enarrant, et ut primum solverint, tranquillo ad speciem mari, et quos deinde labores per totam navigationem sustinuerint, vel siti, vel nausea, vel abundante ultra exhaustientium vires aqua salsa; et denique ut ad cæcum aliquem scopulum aut præruptam rupem, fracta infelici scapha, miseri aggre enataverint, nudi et rerum omnium necessariorum indigentes. Inter hæc sane et in harum rerum enarratione videbantur mihi multa illi præ pudore tegere, ac velle eorum oblivisci. At ego et illa, et si qua alia ex sermonibus illorum conjectura quadam componens, invenio adesse ejusmodi familiaritatibus, non gravabor tibi omnia, mi bone Timocles, enarrare: quippe diu est quum intellexisse mihi videor, hujus te vitæ incundæ consilium agitare.

3. Et primum quidem, si quando sermo incideret de talibus, ac deinde laudaret præsentium aliquis vitam illam

αὐτὴν μισθοφορὰν τρισευδαίμονας εἶναι λέγων οἷς μετὰ τοῦ τοῦ φίλους ἔχειν τοὺς ἀρίστους Ῥωμαίων καὶ δειπνεῖν δεῖπνα πολυτελῆ καὶ ἀσύμβολα καὶ οἰκεῖν ἐν καλῷ καὶ ἀποδημεῖν μετὰ πάσης ῥαστώνης καὶ ἡδονῆς ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, εἰ τύχοι, ἐξυπτιάζοντας, προσέτι καὶ μισθὸν τῆς φιλίας καὶ ὧν εὖ πάσχουσι τούτων λαμβάνειν οὐκ ὀλίγον ἐστίν. — ἀτεχνῶς γὰρ ἄσπορα καὶ ἀνήροτα τοῖς τοιοῦτοις τὰ πάντα φύεσθαι — ὁπότε οὖν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἤκουες, ἐύρων ὅπως ἐκεχῆνεις πρὸς αὐτὰ καὶ πᾶν σφόδρα πρὸς τὸ δέλεαρ ἀναπεπταμένον παρεῖχες τὸ στόμα. Ὡς οὖν τό γε ἡμέτερον εἰσαυθὺς ποτε ἀναίτιον ἢ μηδὲ ἔχῃς λέγειν ὡς ὁρῶντές σε τηλικούτο μετὰ τῆς καρίδος ἀγκιστρον καταπίνοντα οὐκ ἐπελαβόμεθα οὐδὲ πρὶν ἐμπεσεῖν τῷ λαιμῷ περιεσπάσαμεν οὐδὲ προεδηλώσαμεν, ἀλλὰ περιμείναντες ἐξελκομένου καὶ ἐμπεπηγότες ἤδη συρόμενον καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀγόμενον ὁρᾶν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος ἐστῶτες ἐπεδακρύομεν. ὅπως μὴ ταῦτα λέγῃς ποτὲ πᾶν εὐλογα, ἣν λέγῃται, καὶ ἄφυκτα ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀδικοῦμεν μὴ προμηνύσαντες, ἀκουσον ἐξ ἀρχῆς ἀπάντων καὶ τὸ δίκτυόν τε αὐτὸ καὶ τῶν κύρτων τὸ ἀδιέξοδον ἔκτοθεν ἐπὶ σχολῆς, ἀλλὰ μὴ ἐνδοθεν ἐκ τοῦ μυχοῦ προεπισκόπησον, καὶ τοῦ ἀγκιστροῦ δὲ τὸ ἀγκύλον καὶ τὴν ἐς τὸ ἔμπαλιν τοῦ σκόλοπος ἀναστροφὴν καὶ τῆς τριαίνης τὰς ἀκμάς ἐς τὰς χεῖρας λαβὼν καὶ πρὸς τὴν γνάθον πεφυστημένην ἀποπειρώμενος ἦν μὴ πᾶν δέξαι μηδὲ ἄφυκτα μηδὲ ἀνιάρᾳ ἐν τοῖς τραύμασι φαίνεται βιαίως σπῶντα καὶ ἀμάχως ἀντιλαμβανόμενα, ἡμᾶς μὲν ἐν τοῖς δειλοῖς καὶ διὰ τοῦτο πεινῶσιν ἀνάγραφε, σεαυτὸν δὲ παρακαλέσας θαρρεῖν ἐπιχείρει τῇ ἄγρᾳ, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὄλον περιχανὼν τὸ δέλεαρ.

4. Ῥηθήσεται δὲ ὁ πᾶς λόγος τὸ μὲν ὄλον ἴσως διὰ σέ, πλὴν ἄλλ' οὐ γὰρ περὶ τῶν φιλοσοφούντων ὑμῶν μόνον, οὐδ' ὁπόσοι σπουδαιοτέραν τὴν προαίρεσιν προείλοντο ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ καὶ περὶ γραμματιστῶν καὶ ῥητόρων καὶ μουσικῶν καὶ ὅλων τῶν ἐπὶ παιδείᾳ συνεῖναι καὶ μισθοφορεῖν ἀξιουμένων. Κοινῶν δὲ ὡς ἐπίπαν ὄντων καὶ ὁμοίων τῶν ξυμβαινόντων ἅπασι, ὁῦλον ὡς οὐκ ἐξαίρετα μὲν, αἰσχίω δὲ τὰ αὐτὰ ὄντα γίγνεται τοῖς φιλοσοφοῦσιν, εἰ τῶν ὁμοίων τοῖς ἄλλοις ἀξιοῦντο καὶ μηδὲν αὐτοὺς σεμνότερον οἱ μισθοδοτοὶ ἄγοιεν. Ὅτι δ' ἂν οὖν ὁ λόγος αὐτὸς ἐπιὼν ἐξευρίσκη, τούτου τὴν αἰτίαν μάλιστα μὲν οἱ ποιοῦντες αὐτοὶ, ἔπειτα δὲ οἱ ὑπομένοντες αὐτὰ δίκαιοι ἔχουσιν. ἐγὼ δὲ ἀναίτιος, εἰ μὴ ἀληθείας καὶ παρρησίας ἐπιτιμίον τί ἐστι. Τούτους μὲν τοῦ ἄλλου πλήθους, οἷον γυμναστάς τινας ἢ κόλακας, ἰδιώτας καὶ μικροὺς τὰς γνώμας καὶ ταπεινοὺς αὐτόθεν ἀνθρώπους, οὔτε ἀπνηρέπειν ἄξιον τῶν τοιούτων ξυνουσιῶν — οὐδὲ γὰρ ἂν πεισθεῖεν — οὔτε μὴν αἰτιᾶσθαι καλῶς ἔχει μὴ ἀπολειπομένους τῶν μισθοδοτῶν, εἰ καὶ πᾶν πολλὰ ὑβρίζουσιν ὑπ' αὐτῶν — ἐπιτίμαιοι γὰρ καὶ οὐκ ἀνάξιοι τῆς τοιαύτης διατριβῆς — ἄλλως τε οὐδὲ σχοίεν ἂν τι ἄλλο πρὸς ὃ τι χρὴ ἀποκλίναντας αὐτοὺς παρέχειν αὐτοὺς ἐνεργοὺς, ἀλλ' ἦν τις

mercenariam, ter eos beatos prædicans, quibus cum eo, quod amicos haberent Romanorum nobilissimos, et cœnarent nihil ipsi conferentes cœnas sumtuosissimas, et pulchre habitarent, et peregrinarentur commodissime jucundissimeque, resupini, si res ita ferret, in curru equis albis juncto; mercedem insuper amicitiae et perceptarum, quas dixi, commoditatum non exiguam capere contigisset; hos enim plane esse quibus nec serentibus neque colentibus nascerentur omnia: quoties igitur hæc et his similia audires, videbam te hiare ad illa, et patens ad escam os cupide præbere. Ut igitur ego in posterum culpa sim vacuus, neque dicere possis nos, licet viderimus te talem cum caricahamum glutire, manum tibi non injecisse, neque prius, quam immergeretur gutturi, retraxisse, neque ante indicasse adeo, sed exspectasse dum videremus te reducto et fixo firmiter jam trahi et necessitate duci, et jam, quum nihil tibi ea res prosit, stantes illacrimari; ne, inquam, talia dicas aliquando, rationabilia omnino, si dicantur, et ad quæ causam dicere non possimus, quin videamur injurii in te illo silentio nostro fuisse: audi nunc a principio omnia, et rete ipsum et nassam, ut exitum non habeat, otiose extra illam constitutus, non intus ex recessu, ante considera; et hami aduncitatem, ipsumque flexum retro aculeum, et tridentis acumina in manus sumens et ad inflatam buccam tentans, nisi valde acuta, nisi inevitabilia, nisi ipso vulnere molestissima intelligas, trahentia violente et invicte contra urgentia, nos quidem in meticulosis, et ob id ipsum esurientibus ascribe; ipse vero animo confirmato venatum aggredere, si volueris, et lari more totam escam hiatu complectere.

4. Habebitur autem omnis oratio in universum quidem tua forte causa; verum non de vobis solum philosophantibus, aut his qui serium et grave vitæ genus amplexi sunt, sed de grammaticis etiam, et rhetoribus, et musicis, omnibusque adeo, qui ut sint doctrinæ causa familiares et ejus rei mercedem ferant digni habentur. Quum vero communia ut plurimum sint et similia quæ usu veniunt omnibus, manifestum est non eximia quidem esse ista, sed eo turpiora, quatenus eadem eveniunt philosophis, si ipsi iisdem quibus alii omnes digni putentur, et illi conductores nulla parte honestius ipsos tractent. Quicquid autem progressus orationis hujus deprehenderit, eorum causam maxime quidem ipsi qui faciunt, deinde vero etiam qui ea patiuntur, sustinent merito: ego vero innocens, nisi veritatis et libertatis poena est. Ac reliquam quidem turbam, ut exercitores quosdam aut adultores, idiotas et parvo animo humilesque suo ingenio homunciones, neque operæ pretium est ab ejusmodi familiaritatibus deterrere: neque enim obsequantur: quin ne reprehendi quidem eos decet, si non discedant a suis conductoribus quantacumque ab illis contumelia affecti (idonei enim neque indigni sunt ea consuetudine), et alioquin neque habeant ad quod animum appellentes, operosos se demonstrent; sed si quis hoc illis auferat, illicet

αὐτῶν ἀφέλῃ τοῦτο, ἀτεχνοὶ αὐτίκα καὶ ἀργοὶ καὶ περιττοὶ εἰσιν. Οὐδὲν οὖν οὐτ' αὐτοὶ δεινὸν πάσχοιεν ἂν οὐτ' ἐκεῖνοι ὑβρίζαι δοκοῖεν ἐς τὴν ἀμίδα, φασίν, ἐνουροῦντες· ἐπὶ γὰρ τοὶ τὴν ὑβρίν ταύτην ἐξ ἀρχῆς παρέρχονται ἐς τὰς οἰκίας, καὶ ἡ τέχνη φέρειν καὶ ἀνέχεσθαι τὰ γιγνόμενα. Περὶ δὲ ὧν προεῖπον τῶν πεπαιδευμένων ἄξιον ἀγανακτεῖν καὶ πειραῖσθαι ὥς ἐνὶ μάλιστα μετὰγειν αὐτοὺς καὶ πρὸς ἐλευθερίαν ἀφαιρεῖσθαι.

5. Δοκῶ δέ μοι καλῶς ἂν ποιῆσαι, εἰ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν ἐπὶ τὸν τοιοῦτον βίον ἀφικνοῦνται τινες, προεξετάσας δείξαιμι οὐ πᾶν βιαίους οὐδ' ἀναγκαίους· οὕτω γὰρ ἂν αὐτοῖς ἡ ἀπολογία προαναίροιτο καὶ ἡ πρώτη ὑπόθεσις τῆς ἐθελοδοουλείας. Οἱ μὲν δὴ πολλοὶ τὴν πενίαν καὶ τὴν τῶν ἀναγκαίων χρεῖαν προθέμενοι ἰκάνον τοῦτο προκάλυμμα οἶονταί· προβεβλήσθαι τῆς πρὸς τὸν βίον τοῦτον αὐτομολίας, καὶ ἀποχρῆν αὐτοῖς νομίζουσιν εἰ λέγοιεν ὡς ξυγγνώμης ἄξιον ποιοῦσι τὸ χαλεπώτατον τῶν ἐν τῷ βίῳ τὴν πενίαν διαφυγεῖν ζητοῦντες· εἴτα ὁ Θεόγνις πρόχειρος καὶ πολὺ τὸ,

πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος,

καὶ ὅσα ἄλλα δείματα ὑπὲρ τῆς πενίας οἱ ἀγεννέστατοι τῶν ποιητῶν ἐξηγητόχασιν. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν ἐύρων αὐτοὺς φυγὴν τινα ὡς ἀληθῶς τῆς πενίας εὐρισκομένους ἐκ τῶν τοιούτων ξυνουσιῶν, οὐκ ἂν ὑπὲρ τῆς ἄγαν ἐλευθερίας ἐμικρολογούμην πρὸς αὐτούς· ἐπεὶ δὲ — ὡς ὁ καλὸς που ῥήτωρ ἔφη — τοῖς τῶν νοσούντων σιτίσις εἰκότα λαμβάνουσι, τίς ἐτι μηχανὴ μὴ οὐχὶ καὶ πρὸς τοῦτο κακῶς βεβουλεύσθαι δοκεῖν αὐτοὺς αἰεὶ μενούσης ὁμοίας αὐτοῖς τῆς ὑποθέσεως τοῦ βίου; πενία γὰρ εἰσαεὶ καὶ τὸ λαμβάνειν ἀναγκαῖον καὶ ἀποθετον οὐδὲν οὐδὲ περιττὸν ἐς φυλακὴν, ἀλλὰ τὸ δοθῆν, κἂν δοθῇ, κἂν ἀθρόως ληφθῇ, πᾶν ἀκριβῶς καὶ τῆς χρεῖας ἐνδεῶς καταναλίσκεται. Καλῶς δὲ εἶχε μὴ τοιαύτας τινὰς ἀφορμὰς ἐπινοεῖν, αἱ τὴν πενίαν τηροῦσι παραδοθηθῆσαι μόνον αὐτῇ, ἀλλ' αἱ τέλεον ἐξαίρησους, καὶ ὑπὲρ γε τοῦ τοιούτου καὶ ἐς βαθυκήτεα πόντον ἴσως ριπτεῖν ἔδει, ὃ Θεόγνι, καὶ πετρῶν, ὡς φησὶ κατ' ἡλιθιάτων. Εἰ δέ τις αἰεὶ πένης καὶ ἐνδεῆς καὶ ὑπόμισθος ὧν οἴεται πενίαν αὐτῷ τούτῳ διαπεφευγῆναι, οὐκ οἶδα πῶς ὁ τοιοῦτος οὐκ ἂν δόξειεν ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν.

6. Ἄλλοι δὲ πενίαν μὲν αὐτὴν οὐκ ἂν φοβηθῆναι οὐδὲ καταπληγῆναι φασιν, εἰ ἡδύναντο τοῖς ἄλλοις ὁμοίως πονοῦντες ἐκπορίζειν τὰ ἄλφιστα, νῦν δέ — πεπονηκέναι γὰρ αὐτοῖς τὰ σώματα ἢ ὑπὸ γήρωος ἢ ὑπὸ νόσων — ἐπὶ τήνδε ῥάστην οὔσαν τὴν μισθοφορὰν ἀπνητήκεναι. Φέρ' οὖν ἴδωμεν εἰ ἀληθῶς λέγουσι καὶ ἐκ τοῦ ῥάστου μὴ πολλὰ μὴδὲ πλείω τῶν ἄλλων πονοῦσι περιγίγνεται αὐτοῖς τὰ διδόμενα· εὐχῇ γὰρ ἂν εἰκότα εἶη ταῦτά γε, μὴ πονήσαντα μὴδὲ καμόντα ἔτοιμον ἀργύριον λαβεῖν. Τὸ δὲ ἐστὶ καὶ ῥηθῆναι κατ' ἀξίαν ἀδύνατον· τσαῦτα πονοῦσι καὶ κάμνουσιν ἐν ταῖς συνουσίαις ὥστε πλείονος ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τοῦτο μάλιστα τῆς ὑγείας δεῖσθαι, μυρίων ὄντων ὀσημέραι τῶν ἐπιτριβόν-

inertes sunt, otiosi, superflui. Neque igitur indigna his accidere, neque illos alteros contumeliosos esse putaverim, si in matulam, quod aiunt, immingant : hujus enim contumeliae causa a principio domos isti intrant, haec professio istorum est, ferre quae fiunt et perpeti. Horum vero, quos dixi, eruditorum hominum causa indignari aequum est, et tentare, quantum ejus potest fieri, reducere possint et erepti dominis suis ad libertatem revocari.

5. Videor autem commodè facturus, si perpensis antea causis, quibus ad hoc vitae genus induci quidam se patiuntur, ostendam non valde urgentes esse neque necessarias. Ita enim praecidatur illis causa quam possint dicere, et primum voluntariae servitutis argumentum. Plerique igitur paupertatem et necessariorum rerum indigentiam causati, illud putant idoneum velum praetendisse sui ad hanc vitam transfugii, ac sufficere sibi putant si dixerint venia se dignum facere, qui molestissimam rerum in vita omnium, paupertatem, effugere studeant. Tum Theognis in promptu est, et frequens illud,

Quisquis enim dira vir paupertate subactus,

et quaecumque terribilia de paupertate ignavissimi quique poetarum extulere. Ego vero si quidem viderem illos fugam aliquam paupertatis revera talibus in convictibus invenire, minutam cum illis de nimia libertate disputationem non occiperem. At quoniam, ut praecellens alicubi orator ait, cibis aegrotorum similia accipiunt, quomodo efficient ut non et hac parte male sibi consuluisse videantur, eodem illis vitae tenore semper manente? Paupertas enim semper illos comitatur, accipere semper necesse habent, nihil est quod reponant aut tanquam superfluum in praesentia custodiant; sed quod datur, si quid detur, si vel crebro accipitur, ad assem omne et in praesentem necessitatem haud sufficiens impenditur. At praestiterat eas excogitasse rationes, non quae servant paupertatem, modice modo sublevatam interim, sed quae tollant penitus : Et hujus quidem rei causa in pontum forte cetis horribilem projicere se, Theogni, fas fuerit, rupe vel acria, quod ais, se dare praecipitem. Si quis vero semper inops, indigus et mercenarius quum sit, ea ipsa re paupertatem se putat effugisse : nescio qui talis non ipse sibi videatur imponere.

6. Alii rursus paupertatem ipsam a se metui negant neque reformidari, si possint eodem quo alii modo laborantes victum parare. Jam vero affecto sibi, aiunt, vel senectute vel morbis corpore, ad hanc se facillimam mercenariae vitae rationem delatos. Age igitur videamus, utrum vera praedicent, et an ex facili adeo redeant illis ea quae dantur, non multum, non plus quam alii laborantibus : voto enim sane simile fuerit, sine labore aliquem, sine molestia, praesentem pecuniam accipere. Sed quam contra omnia se habeant neque dici, prout res postulat, potest : tot labores sustinent, tot molestias in illis familiaritatibus, ut firmiore hic vel ad hoc ipsum valetudine opus sit, quum sexcenta sint quae corpus atterant quotidie, et ad ultimam

των τὸ σῶμα καὶ πρὸς ἐσχάτην ἀπόγνωσιν καταπονούντων. Λέξομεν δὲ αὐτὰ ἐν τῷ προσήκοντι καιρῷ, ἐπειδὴν καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν δυσχερείας διεξιῶμεν· τὸ δὲ νῦν εἶναι ἱκανὸν ἦν ὑποδείξαι ὡς οὐδ' οἱ διὰ ταύτην λέγοντες αὐτοὺς ἀποδίδοσθαι τὴν πρόφασιν ἀληθεύοιεν ἄν.

7. Λοιπὸν δὴ καὶ ἀληθέστατον μὲν, ἥκιστα δὲ πρὸς αὐτῶν λεγόμενον, ἡδονῆς ἕνεκα καὶ τῶν πολλῶν καὶ ἀθρόων ἐλπίδων ἐσπιδᾶν αὐτοὺς ἐς τὰς οἰκίας καταπλάγντας μὲν τὸ πλῆθος τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, εὐδαιμονήσαντας δὲ ἐπὶ τοῖς δειπνοῖς καὶ τῇ ἄλλῃ τρυφῇ, ἐλπίσαντας δὲ ὅσον αὐτίκα χανδὸν οὐδενὸς ἐπιστοιμίζοντος πίεσθαι τοῦ χρυσοῦ. Ταῦτα ὑπάγει αὐτοὺς καὶ δούλους ἄντ' ἐλευθέρων τίθησιν, οὐχ ἡ τῶν ἀναγκαίων χρεία, ἣν ἔφασκον, ἀλλ' ἡ τῶν οὐκ ἀναγκαίων ἐπιθυμία καὶ ὁ τῶν πολλῶν καὶ πολυτελῶν ἐκείνων ζῆλος. Τοιγαροῦν ὥσπερ δυσέρωτας αὐτοὺς καὶ καχοδαίμονας ἐραστὰς ἔντεχνοί τινες καὶ τρίβωνες ἐρώμενοι παραλαβόντες ὑπεροπτικῶς περιέπουσιν, ὅπως αἰεὶ ἐρασθήσονται αὐτῶν θεραπεύοντες, ἀπολαῦσαι δὲ τῶν παιδικῶν ἀλλ' οὐδὲ μέχρι φιλήματος ἄκρου μεταδιδόντες· ἴσασι γὰρ ἐν τῷ τυχεῖν τὴν διάλυσιν τοῦ ἔρωτος γενησομένην. Ταύτην οὖν ἀποκλείουσι καὶ ζηλοτύπως φυλάττουσι· τὰ δ' ἄλλα ἐπ' ἐλπίδος αἰετὸν ἐραστὴν ἔχουσι· δεδίασι γὰρ μὴ αὐτὸν ἡ ἀπόγνωσις ἀπαγάγῃ τῆς ἄγαν ἐπιθυμίας καὶ ἀνέραστος αὐτοῖς γένηται· προσμειδίωσιν οὖν καὶ ὑπισχνοῦνται ὡς αἰετὸν ποιήσουσι καὶ χαριοῦνται καὶ ἐπιμελήσονται ποτε αὐτῶν πολυτελῶς. Εἴτ' ἔλαθον ἄμφω γηράσαντες, ἔξωροι γενόμενοι καὶ οὗτος τοῦ ἔρᾶν κάκεινος τοῦ μεταδιδόναι. Πέπραχται δ' οὖν αὐτοῖς οὐδὲν ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ πέρα τῆς ἐλπίδος.

8. Τὸ μὲν δὴ δι' ἡδονῆς ἐπιθυμίαν ἅπαντα ὑπομένειν οὐ πάνυ ἱσως ὑπαίτιον, ἀλλὰ συγγνώμη, εἴ τις ἡδονῇ χαίρει καὶ ταύτην ἐξ ἅπαντος θεραπεύει, ὅπως μεθέξει αὐτῆς. Καίτοι αἰσχρὸν ἱσως καὶ ἀνδραποδῶδες ἀποδοσθαι διὰ ταύτην ἑαυτὸν· πολὺ γὰρ ἡδίων ἢ ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἡδονή. Ὅμως δ' οὖν ἔχέτω τινὰ συγγνώμην αὐτοῖς, εἰ ἐπιτυχάνοιτο· τὸ δὲ δι' ἡδονῆς ἐλπίδα μόνον πολλὰς ἀηδίας ὑπομένειν, γελοῖον οἶμαι καὶ ἀνόητον, καὶ ταῦθ' ὀρῶντας ὡς οἱ μὲν πόνοι σαφεῖς καὶ πρόδηλοι καὶ ἀναγκαῖοι, τὸ δὲ ἐλπιζόμενον ἐκείνο, ὅτιδήποτε ἐστὶ τὸ ἡδὺ, οὔτε ἐγένετό πω τοσούτου χρόνου, προσέτι δὲ οὐδὲ γενήσεσθαι ἔοικεν, εἴ τις ἐκ τῆς ἀληθείας λογίζοιτο. Οἱ μὲν γε τοῦ Ὀδυσσεὺς ἑταῖροι γλυκύν τινα τὸν λωτὸν ἐσθίοντες ἡμέλουν τῶν ἄλλων καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἡδὺ τῶν καλῶς ἐχόντων κατεφρόνουν· ὥστε οὐ πάντῃ ἀλογος αὐτῶν ἡ λήθη τοῦ καλοῦ, πρὸς τὸ ἡδὺ ἐκείνο τῆς ψυχῆς διατριβούσης. Τὸ δὲ λιμῶν ξυνόντα παρεστώτα ἄλλω τοῦ λωτοῦ ἐμπορουμένῳ μὴδὲν μεταδιδόντι ὑπ' ἐλπίδος μόνῃς τοῦ καὶν αὐτὸν παραγεύσασθαι ποτε δεδέσθαι τῶν καλῶς καὶ ὀρθῶς ἐχόντων ἐπιτελεσμένον, Ἡράκλεις, ὡς καταγέλαστον καὶ πληγῶν τινῶν Ὀμηρικῶν ὡς ἀληθῶς δεόμενον.

9. Τὰ μὲν τοίνυν πρὸς τὰς ξυνουσίας αὐτοὺς ἄγοντα

desperationem fatigent. Dicemus autem suo illa tempore, quum etiam reliquas istorum molestias enarrabimus : in praesentia satis fuit ostendisse, ne eos quidem verum dicere qui hac de causa se ipsos vendere praedicant.

7. Relinquitur, id quod verissimum est, minime vero omnium ab illis dicitur, voluptatis causa illos et multas propter spes, easque luculentas, in domos alienas insilire, attonitos multitudinem auri atque argenti, felicitatem ponentes in caenis ceterisque deliciis, sperantes tantum non statim plenis faucibus, nemine obturante, aurum esse devoratorios. Haec abducunt illos et ex liberis servos faciunt : non indigentia rerum necessariorum, quam dicebant modo, sed non necessariorum cupiditas, et multarum illarum atque pretii magni rerum affectatio. Itaque istos, tanquam invenustos et infelices amatores, quum nacti sunt astuti et veteratores amasii, superbe tractant, atque in tantum modo colunt, uti semper ab iis amentur, frui autem amoribus suis ne ad osculum quidem extimum permittunt, qui norint in fructu ipso solutionem amoris eventuram. Hanc igitur excludunt et summo cavent studio. Ceterum spe semper amatorem sustentant : quippe metuunt, ne desperatio illum a nimia cupiditate abducatur, atque ita amare ipsos desinat. Arrident igitur, et pollicentur se quavis oblata occasione facturos et praebituros, et curam olim ipsorum acturos splendidum in modum. Inter haec ambobus non sentientibus anni obrepunt, ut jam intempestivum sit, amare alterum, alterum praebere. Tota itaque vita nihil iis ultra spem effectum est.

8. Ac propter cupiditatem voluptatis sustinere omnia, non omnino forte reprehendendum fuerit ; sed venia indulgenda, si quis voluptate gaudeat, et undique illam persequatur, ut particeps illius fiat : quanquam illud tamen forte turpe ac servile, ipsum se propter eam vendere ; multo enim major ea quae ex libertate contingit voluptas est : veruntamen veniam aliquam habeat, ea si potiat. At enim propter solam spem voluptatis insuavia ita multa sustinere, ridiculum et amens esse arbitror, idque quum videant, labores quidem manifestos esse et apertos et necessarios, speratum autem illud, quidquid demum sit suave, neque contigisse unquam tanto tempore, neque adeo, si quis recte rationem putet, ut contingat, futurum videri. Ac socii quidem Ulyssis, dulci illo loto gustato, neglexerunt reliqua, et praeter eo, quod in praesentia suave videretur, honesta et pulchra neglexerunt : igitur non omnino absurda erat illorum oblivio honesti, animo in suavitate illa occupato. Verum esse aliquem qui famis ipse sodalis astet alii loto se ingurgitanti neque impertienti quicquam, hac sola spe vinctus, fore ut sibi etiam aliquando degustandus detur ; atque interim bona et recta obliviscatur : illud mehercules risu dignum et Homericis plagis vere indigens.

9. Quae igitur ad hos convictus istos agunt, et propter

καὶ ἀφ' ὧν αὐτοὺς φέροντες ἐπιτρέπουσι τοῖς πλουσίοις χρῆσθαι πρὸς ὅτι ἂν ἐθέλωσι, ταῦτά ἐστιν ἢ ὅτι ἐγγύτατα τούτων, πλὴν εἰ μὴ κακείνων τις μεμνησθαι ἀξιώσειε τῶν καὶ μόνῃ τῇ δόξῃ ἐπαιρομένων τοῦ ξυνεῖναι εὐπατρίδαις τε καὶ εὐπαρύφοις ἀνδράσιν· εἰσὶ γὰρ οἱ καὶ τοῦτο περίβλεπτον καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς νομίζουσιν, ὡς ἔγωγε τοῦ μὲν ἴδιον οὐδὲ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ αὐτὸ μόνον συνεῖναι καὶ συνῶν ὀρᾶσθαι μηδὲν χρηστὸν ἀπολαύων τῆς ξυνουσίας δεξαίμην ἂν.

10. Τοιαύτης δὲ αὐτοῖς τῆς ὑποθέσεως οὐσης, φέρε ἤδη πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπισκοπήσωμεν ὅα μὲν πρὸ τοῦ εἰσδεχθῆναι καὶ τυχεῖν ὑπομένουσιν, ὅα δ' ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες πάσχουσιν, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἥτις αὐτοῖς ἡ καταστροφή τοῦ δράματος γίνεται· οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνός γε εἰπεῖν ἐστιν, ὡς εἰ καὶ πονηρὰ ταῦτα, εὐληπτα γοῦν καὶ οὐ πολλοῦ δεήσει τοῦ πόνου, ἀλλὰ θελῆσαι δεῖ μόνον, εἴτα σοι πέπρακται τὸ πᾶν εὐμαρῶς· ἀλλὰ πολλῆς μὲν τῆς διαδρομῆς, συνεχοῦς δὲ τῆς θυραυλίας, ἐωθέεν τε ἐξανιστάμενον περιμένειν ὠθούμενον καὶ ἀποκλειόμενον καὶ ἀναίσχυντον ἐνίοτε καὶ ὀχληρὸν δοκοῦντα ὑπὸ θυρωρῶ κακῶς Συρίζοντι καὶ ὀνομακλήτορι Λιθυκῷ ταττόμενον καὶ μισθὸν τελοῦντα τῆς μνήμης τοῦ ὀνόματος· καὶ μὴν καὶ ἐσθῆτος ὑπὲρ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν ἐπιμεληθῆναι χρὴ πρὸς τὸ τοῦ θεραπευομένου ἀξίωμα καὶ χρώματα αἰρεῖσθαι, οἷς ἂν ἐκεῖνος ἤδηται, ὡς μὴ ἀπάδης μηδὲ προσκρούης βλεπόμενος, καὶ φιλοπόνως ἔπεσθαι, μᾶλλον δὲ ἡγεῖσθαι ὑπὸ τῶν οἰκετῶν προωθούμενον καὶ ὥσπερ τινὰ πομπὴν ἀναπληροῦντα. Ὁ δὲ οὐδὲ προσβλέπει πολλῶν ἑξῆς ἡμερῶν.

11. Ἦν δέ ποτε καὶ τὰ ἄριστα πράξης, καὶ ἴδῃ σε καὶ προσκαλέσας ἔρηται τι ὧν ἂν τύχῃ, τότε δὴ τότε πολλὸς μὲν ὁ ἰδρῶς, ἄθρόος δὲ ὁ ἱλιγγος καὶ τρόμος ἄκαιρος καὶ γέλως τῶν παρόντων ἐπὶ τῇ ἀπορίᾳ· καὶ πολ- λάκις ἀποκρίνασθαι δεόν, τίς ἦν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι χίλια νῆες ἦσαν αὐτοῖς, λέγεις. Τοῦτο οἱ μὲν χρηστοὶ αἰδῶ ἐκάλεσαν, οἱ δὲ τολμηροὶ δειλίαν, οἱ δὲ κακοήθεις ἀπαιδευσίαν. Σὺ δ' οὖν ἐπισφραγιστάτης πειραθεὶς τῆς πρώτης φιλοφροσύνης ἀπῆλθες καταδικά- σας σεαυτοῦ πολλὴν τὴν ἀπόγνωσιν. Ἐπειδὴν δὲ

πολλὰς μὲν ἀπνους νύκτας ἰαύσης
ἡματα δ' αἰματόεντα

διαγάγῃς, οὐ μὰ Δία τῆς Ἑλένης ἔνεκα οὐδὲ τῶν Πριάμου Περγάμων, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων πέντε ὀβολῶν, τύχης δὲ καὶ τραγικοῦ τινος θεοῦ συνιστάντος, ἐξέτασις τοῦντεῦθεν εἰ οἶσθα τὰ μαθήματα· καὶ τῷ μὲν πλουσίῳ ἡ διατριβὴ οὐκ ἀηδὴς ἐπαινουμένῳ καὶ εὐδαιμονιζομένῳ, σοὶ δὲ ὁ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγὼν καὶ ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ βίου τότε προκεῖσθαι δοκεῖ· ὑπεισέρχεται γὰρ εἰκότως τὸ μὴδ' ὑπ' ἄλλου ἂν καταδεχθῆναι πρὸς τοῦ προτέρου ἀποβληθέντα καὶ δόξαντα εἶναι ἀδόκιμον. Ἀνάγκη τοίνυν ἐς μυρία διαιρεθῆναι τότε τοῖς μὲν ἀντεξεταζο- μένοις φθονοῦντα — τίθει γὰρ καὶ ἄλλους εἶναι τῶν αὐτῶν ἀντιπιοιζομένους — αὐτὰν δὲ πάντα ἐνδεῶς εἰρη-

quæ divitibus alacriter se præbent, ut ipsis pro arbitrio abu- tantur, hæc sunt, aut his fere proxima : nisi forte illorum etiam mentionem injecisse aliquis velit, qui gloria sola ef- feruntur versandi cum generosis viris et prætextatis. Sunt enim qui hoc etiam illustre quiddam et vulgo superius pu- tent, quum equidem, quod me privatim attinet, ne cum magno quidem Rege esse velim et in convictu eo conspici, si hoc per se solum sit, neque aliud quicquam boni ex illa consuetudine ad me redeat.

10. Hoc igitur quum rationis suæ argumentum et quasi fundamentum habeant, age jam inter nos videamus primo, quæ illi sustineant, priusquam admittantur et voti fiant compotes; quæ deinde, quum ibi sunt, illis eveniant; post omnia vero qualis ipsis exitus fiat fabulæ. Neque enim hoc dicere licet, vilia quidem ista esse, sed ob id ipsum facilia ad adipiscendum, neque multo labore opus habere; sed modo opus esse ut velis, dein reliqua facile perfecta omnia : quin multo discursu opus est, et multis ad januam excubiis. Mane surgendum, expectandum deinde est ac durandum, si impellaris interea et excludaris, et impudens nonnunquam molestusque videaris, sub imperio quasi janitoris Syrum male sermonem admiscantis, aut nomen- clatoris Libyci constitutus, quibus mercedem solvas etiam oportet, quod nomen tuum meminere. Quin etiam vestium curam majorem quam pro facultatibus suscipere oportet, ad dignitatem nempe ejus quem colas, et colores eligere quibus ille delectetur, ne discrepes ab illo, neu offendas si forte te videat; tum studiosè illum assectari, vel præce- dere potius impulsus a servis, et quandam quasi pompam vero implere. Ille multis deinceps diebus ne aspicit qui- dem te.

11. Si vero aliquando felicissimus sis, et videat te, et ad se vocatum rogaverit fortuitorum quiddam : tum sane sudor multus, et crebra vertigo, et tremor intempestivus, et risus præsentium de æstu tuo : et sæpe quum respondendum sit, quis Achivorum rex fuerit, respondes, mille illis naves fuisse. Hoc boni quidem viri pudorem appellant, audaces vero timiditatem, et maligni, inscitiam : tu vero primam tibi humanitatem pericolosissimam expertus, discedis tuam ipse damnans meticulosam diffidentiam. Quum vero

multæ inde tibi noctes sine munere somni,
sanguineique dies

transierunt, non Helenæ sane causa, aut Pergamorum Priami, sed quinque quos speras obolorum, et jam tragi- cus tibi deus aliquis obvenerit, qui te commendet; exa- men inde instituitur, an literas noveris. Ac diviti quidem illa non insuavis exercitatio, qui laudetur tum et felici- tatis nomine prædicetur; tibi vero certamen de ipsa ani- ma et vita universa videtur esse propositum. Nec im- merito enim subit, nec ab alio receptum te iri, rejectus a priore aliquo et reprobatus si fueris. Necesse igitur est in sexcentas tum partes animum distrahi, qui inideas his qui tecum simul examinantur (pone enim alios esse eadem quæ tu appetentes), te ipsum vero tenuiter nimis dixisse omnia

14. Ἄ
δ' σε εἰκδο
ουσίας. I
τὸ δεῖπνο
ἵλεον ποι
ἀδελφίος εἶ
ἀκκισάμε
κλεις μὴ
σοι πλατὶ
σάμενος x

κέναι νομίζοντα, φοβούμενον δὲ καὶ ἐλπίζοντα καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου πρόσωπον ἀτενίζοντα καὶ εἰ μὲν ἐκφραυλίζοι τι τῶν λεγομένων, ἀπολλύμενον, εἰ δὲ μειδιῶν ἀκούοι, γεγηθότα καὶ εὐελπιν καθιστάμενον.

12. Εἰκὸς δὲ πολλοὺς εἶναι τοὺς ἐναντία σοι φρονούντας καὶ ἄλλους ἀντὶ σοῦ τιθεμένους, ὧν ἕκαστος ὥσπερ ἐκ λόχου τοξεύων λέλθην. Εἴτ' ἐννόησον ἄνδρα ἐν βαθεῖ πύγωνι καὶ πολὺ τῇ κόμῃ ἐξεταζόμενον, εἰ τι οἶδεν ὠφέλιμον, καὶ τοῖς μὲν δοκοῦντα εἰδέναι, τοῖς δὲ μή. Μέσος ἐν τοσούτῳ χρόνος, καὶ πολυπραγμονεῖται σου ἅπας ὁ παρεληλυθὼς βίος, κὰν μὲν τις ἢ πολίτης ὑπὸ φθόνου ἢ γείτων ἐκ τινος εὐτελοῦς αἰτίας προσκεκρουκῶς ἀνακρινόμενος εἴπῃ μοιχὸν ἢ παιδεραστήν, τοῦτ' ἐκείνο, ἐκ τῶν Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς, ἦν δὲ πάντες ἅμα ἐξῆς ἐπαινῶσιν, ὑποπτοὶ καὶ ἀμφίβολοι καὶ δεδεκασμένοι. Χρὴ τοίνυν πολλὰ εὐτυχῆσαι καὶ μηδὲν ὀλως ἐναντιωθῆναι· μόνως γὰρ ἂν οὕτω κρατήσῃς. Εἴεν, καὶ δὴ ἡτύχηται σοι πάντα τῆς εὐχῆς μεζόνως· αὐτὸς τε γὰρ ἐπήνεσε τοὺς λόγους καὶ τῶν φίλων οἱ ἐντιμότεροι καὶ οἷς μάλιστα πιστεύει τὰ τοιαῦτα οὐκ ἀπέτρεψαν· ἔτι δὲ καὶ ἡ γυνὴ βούλεται, οὐκ ἀντιλέγει δὲ οὔτε ὁ ἐπίτροπος οὔτε ὁ οἰκονόμος· οὐδέ τις ἐμέμφατό σου τὸν βίον, ἀλλὰ πάντα ἔλεω καὶ πανταχόθεν αἴσια τὰ ἱερά.

13. Κεκρατήκας οὖν, ὦ μακάριε, καὶ ἔσπεσαι τὰ Ὀλύμπια, μᾶλλον δὲ Βαβυλῶνα εἰληφας ἢ τὴν Σάρδεων ἀκρόπολιν καθήρηκας καὶ ἐξεις τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας καὶ ἀμείλεις ὀρνίθων γάλα. Δεῖ δὲ σοι ἀντὶ τῶν τοσούτων πόνων μέγιστα ἡλίκᾳ γενέσθαι τάγαθὰ, ἵνα μὴ φύλλινος μόνον ὁ στέφανος ἦ, καὶ τὸν τε μισθὸν οὐκ εὐκαταφρόνητον ὀρισθῆναι καὶ τοῦτον ἐν καιρῷ τῆς χρείας ἀπραγμόνως ἀποδίδοσθαι καὶ τὴν ἄλλην τιμὴν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὑπάρχειν, πόνων δὲ ἐκείνων καὶ πηλοῦ καὶ δρόμων καὶ ἀγρυπνιῶν ἀναπεπαῦσθαι, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς εὐχῆς, ἀποτείναντα τῷ πόδε καθεύδειν μόνᾳ ἐκεῖνα πράττοντα ὧν ἕνεκα τὴν ἀρχὴν παρελήφθης καὶ ὧν ἔμμισθος εἶ. Ἐχρῆν μὲν οὕτως, ὦ Τιμόκλειε, καὶ οὐδὲν ἂν ἦν μέγα κακὸν, ὑποκύψαντα φέρειν τὸν ζυγὸν ἐλαφρόν τε καὶ εὐφορὸν καὶ τὸ μέγιστον, ἐπίχρυσον ὄντα. Ἀλλὰ πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς δεῖ· μυρία γάρ ἐστιν ἀφόρητα ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ ἐν αὐταῖς ἤδη ταῖς συνουσίαις γιγνόμενα. Σκέψαι δ' αὐτὸς ἐξῆς ἀκούων εἰ τις ἂν αὐτὰ ὑπομεῖναι δύναίτο παιδείᾳ κὰν ἐπ' ἐλάχιστον ὠμιληκῶς.

14. Ἀρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πρώτου δείπνου, ἦν δοκῇ, ὃ σε εἰκὸς δειπνήσειν τὰ προτέλεια τῆς μελλούσης ξυνοουσίας. Εὐθὺς οὖν πρόσεισι παραγγέλλων τις ἥκειν ἐπὶ τὸ δείπνον, οὐκ ἀνομίλητος οἰκέτης, δν χρὴ πρῶτον ἔλεω ποιήσασθαι, παραβύσαντα ἐς τὴν χεῖρα, ὥς μὴ ἀδέξιός εἶναι δοκῇ, τοῦλάχιστον πέντε δραχμάς· ὃ δὲ ἀκχισάμενος καὶ, ἀπαγε, παρὰ σοῦ δὲ ἐγώ; καὶ, Ἡράκλειε μὴ γένοιτο, ὑπειπὼν τέλος ἐπέισθη, καὶ ἀπεισί σοι πλατὺ ἐγχαλῶν· σὺ δ' ἐσθῆτα καθαρὰν προχειρῶσάμενος καὶ σεαυτὸν ὡς κοσμιώτατα σχηματίσας λου-

arbitreris; porro metuas et speres, et ipsius in vultu oculos defigas, ita ut si eorum quæ dicis ipse respuere quid videatur, perisse te putes; si vero cum subrisu audiat, gaudeas et bona cum spe astes.

12. Est autem vero simile, multos esse qui obtrectent tibi, et alios tibi opponant, quorum unusquisque velut ex insidiis occulte jaculetur. Jam cogita virum proluxa cum barba et canis capillis explorari, si quid norit utile; et aliis quidem videri nosse, aliis non item. Tum tempus intercedit, quo scrupulose inquiritur vita tua omnis superior: et si quis vel tuus civis invidia, aut vicinus levi quadam de causa tibi offensus, interrogatus de te aut mæchum dixerit, aut puerorum amore infamem, illicet, is putatur ex Jovis ipsius tabulis datus testis; sin ad unum omnes ordine te laudent, suspecti habentur et ambigui et corrupti. Oportet igitur multa te felicitate uti, et nusquam omnino oppugnari: hac sola enim ratione viceris. Esto: feliciter tibi omnia et supra votum evenerunt: et ipse enim tuam laudavit orationem, et amicorum honoratissimi, et quibus maxime credit de talibus, ipsum non averterunt: porro idem vult uxor, neque procurator contradicit, nec dispensator: neque vitam tuam quisquam reprehendit, sed placata omnia, et litatum undique.

13. Vicisti igitur, beate, coronatus es Olympiis, vel potius, Babylonem cepisti, aut Sardiniam arcem expugnasti: et Amalthææ cornu habebis, et gallinarum lac mulgebis. Oportet enim pro tantis tibi laboribus mirum quanta bona contingere, ne foliacea modo corona sit; mercedem oportet constitui minime contemnendam, eamque, quo tempore opus est, sine difficultate solvi, ceterumque supra vulgus honorem tibi haberi; et quietem jam contingere laborum illorum, et luti, et cursuum, et vigiliarum; et illud quod in votis fuerat, ut porrectis pedibus dormire liceat, ac sola agere ea, quorum causa assumptus initio fuisti, et quorum nomine capis mercedem. Sic quidem oportebat, Timocles, nec magnum sic malum foret, submissa cervice jugum ferre leve et commodum, et quod maximum est, inauratum. Sed multum abest, immo omnia. Sexcenta enim sunt intolerabilia libero homini, quæ in ipso jam convictu fiunt. Considera autem ipse dum deinceps audies, utrum ferre ea possit, si cui vel ad brevissimum tempus consuetudo cum eruditione fuerit.

14. Incipiam autem a prima cœna, si ita videtur, quam te cœnaturum probabile est, aditalem quasi futuræ consuetudinis. Statim igitur accedit, qui ad cœnam te vocet, non inhumanus servulus, quem placare prius oportet, in manum insertis, ne rusticus esse videaris, quinque minimum drachmis. Ille vero per simulationem recusans initio, et, Apage, inquit, a tene ego? et, Mehercules non fiet, subjiciens, denique persuaderi sibi patitur, et albis te dentibus ridens abit. Tu vero pura veste deprompta, et quam ornatissime compositus lotusque venis, metuens ne

σάμενος ἤχεις δεδιώς μὴ πρὸ τῶν ἄλλων ἀφίκοιο, ἀπειρόκαλον γάρ, ὥσπερ καὶ τὸ ὕστατον ἤκειν φορτικόν. Αὐτὸ οὖν τηρήσας τὸ μέσον τοῦ καιροῦ εἰσελήλυθας, καὶ σε πάνυ ἐντίμως ἐδέξαντο, καὶ παραλαβὼν τις κατέκλινε μικρὸν ὑπὲρ τοῦ πλουσίου μετὰ δύο που σχεδὸν τῶν παλαιῶν φίλων.

15. Σὺ δ' ὥσπερ ἐς τοῦ Διδῶντος οἶκον παρελθὼν πάντα τεθαύμακας καὶ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν πραττομένων μετέωρος εἶ· ξένα γάρ σοι καὶ ἄγνωστα πάντα· καὶ ἡ τε οἰκετεία εἰς σὲ ἀποβλέπει καὶ τῶν παρόντων ἕκαστος ὃ τι πράξεις ἐπιτηροῦσιν, οὐδ' αὐτῷ δὲ ἀμελὲς τῷ πλουσίῳ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ προεῖπέ τισι τῶν οἰκετῶν ἐπισκοπεῖν, [ὅπως] ἐς τοὺς παῖδας ἢ ἐς τὴν γυναῖκα εἰ πολλάκις ἐκ περιωπῆς ἀποβλέψεις· οἱ μὲν γὰρ τῶν συνδείπνων ἀκόλουθοι ὄρῳντες ἐκπεπληγμένοι ἐς τὴν ἀπειρίαν τῶν δρωμένων ἀποσώπτουσι τεκμήριον ποιούμενοι τοῦ μὴ παρ' ἄλλω πρότερόν σε δεδειπνηκέναι καὶ τὸ καινὸν εἶναι σοι τὸ χειρόμακτρον τιθέμενον· ὥσπερ οὖν εἶκος, ἰδίειν τε ἀνάγκη ὑπ' ἀπορίας καὶ μήτε διψῶντα πιεῖν αἰτεῖν τολμᾶν, μὴ δόξης οἰνόφυλξ τις εἶναι, μήτε τῶν ὄψων παρατεθέντων ποικίλων καὶ πρὸς τινα τάξιν ἐσκευασμένων εἰδέναι ἐφ' ὃ τι πρῶτον ἢ δεύτερον τὴν χεῖρα ἐνέγκῃς· ὑποβλέπειν οὖν ἐς τὸν πλησίον δεήσει κάκεῖνον ζηλοῦν καὶ μανθάνειν τοῦ δείπνου τὴν ἀκολουθίαν.

16. Τὰ δ' ἄλλα ποικίλος εἶ καὶ θορύβου πλέως τὴν ψυχὴν, πρὸς ἕκαστα τῶν πραττομένων ἐκπεπληγμένος, καὶ ἄρτι μὲν εὐδαιμονίζεις τὸν πλούσιον τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἐλέφαντος καὶ τῆς τοσαύτης τρυφῆς, ἄρτι δὲ οἰκτεῖρεις σεαυτὸν, ὡς τὸ μηδὲν ὦν εἶτα ζῆν ὑπολαμβάνεις, ἐνίοτε δὲ κάκεῖνο εἰσέρχεται σε, ὡς ζηλωτὸν τινα βιώσῃ τὸν βίον ἅπασιν ἐκείνοις ἐντροφῆσιν καὶ μεθέξῃ αὐτῶν ἐξ ἰσοτιμίας. Οἶει γὰρ εἰς αἰεὶ Διονύσια ἐορτάσειν, καὶ που καὶ μεῖραχια ὥραϊα διακονούμενα καὶ ἡρέμα προσμειδῶντα γλαφυρωτέραν ὑπογράφει σοι τὴν μέλλουσαν διατριβὴν, ὥστε συνεχῶς τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἐπιφθέγγεσθαι,

οὐ νέμεσις Τρῶας καὶ εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς

πολλὰ πονεῖν καὶ ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τοσαύτης εὐδαιμονίας. Φιλοτησίαι τὸ ἐπὶ τούτῳ, καὶ σχύφον εὐμεγέθη τινὰ αἰτήσας προὔπιέ σοι τῷ διδασκάλῳ, ἢ ὅτιδῆποτε προσειπὼν· σὺ δὲ λαβὼν, ὅτι μὲν τί σε καὶ αὐτὸν ὑπειπεῖν ἔδει ἡγνόνῃς ὑπ' ἀπειρίας, καὶ ἀγροικίας δόξαν ὤφλεις.

17. Ἐπίφθορος δ' οὖν ἀπὸ τῆς προπόσεως ἐκείνης πολλοῖς τῶν παλαιῶν φίλων γεγένησαι καὶ πρότερον ἐπὶ τῇ κατακλίσει ἐλύπησάς τινας αὐτῶν, ὅτι τήμερον ἤκων προὔκριθης ἀνδρῶν πολυετῇ δουλείᾳ ἡντληκότων. Εὐθύς οὖν καὶ τοιοῦτός τις ἐν αὐτοῖς περὶ σοῦ λόγος· Τοῦτο ἡμῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις δεινοῖς ἐλείπετο, καὶ τῶν ἄρτι ἐσεληλυθότων ἐς τὴν οἰκίαν δευτέρους εἶναι· καὶ, Μόνοις τοῖς Ἑλλήσι τούτοις ἀνέσκηται ἡ Ῥωμαίων πόλις. Καίτοι τί ἐστὶν ἐφ' ὅτῳ προτιμῶνται ἡμῶν; οὐ ρημάτια δύστηνα λέγοντες οἶονταί τι παμμέγεθες

ante alios adsis : parum elegantis enim hoc fuerit, ut superbum, venire ultimum. Ipso igitur medio observato tempore ingressus es, et cum multa te honoris significatione exceperunt, teque prehensum aliquis accumbere jussit paululum supra divitem, post duos circiter amicorum veterum.

15. Tu vero tanquam Jovis domum ingressus admiraris omnia, et ad unumquodque eorum quæ fiunt suspensus æstuas : peregrina enim tibi et incognita omnia. Porro hinc familia in te intendit oculos, hinc convivarum quisque, quid agas, observant. Neque ipse dives non hoc curat, sed præcepit etiam servorum quibusdam, ut attendant, si ad pueros et uxorem sæpe circumlatis oculis respicias. Ac convivarum quidem servi attonitum te videntes, inscitiam eorum, quæ facis, rident, signumque etiam ex illo capiunt, te nunquam apud alium prius cœnasse, quod novum tibi insolensque sit mantile appositum. Ut igitur facile est ad conjiciendum, sudare te præ æstu necesse est, nec audere quum sitis poscere poculum, ne vinosus videare; neque dapibus appositis variis, ordine quodam structis, scire ad quid primo aut postea manum porrigas. Furtim igitur respicere ad vicinum oportebit, et illum imitari, et ab illo discere cœnæ ordinem.

16. Ceterum varius es, et tumultu animi plenus, perturbatus ad singula quæ fiunt : et nunc quidem beatum prædicas divitem auri causa et eboris, et tantarum deliciarum : jam vero te ipsum miserare, qui quum nihil sis ad hunc comparatus divitem, vivere tamen te arbitreris : nonnunquam vero illud quoque in mentem tibi venit, quam invidendam victurus sis vitam, qui ad delicias usque omnibus illis usus et æquo jure particeps sis illorum futurus. Putabis nimirum semper te acturum Dionysia : ac forte etiam adolescentuli formosi ministrantes et leviter arriidentes venustioremi tibi futuram vivendi conditionem pingunt, uti semper Homericum illud succinas,

Non pigeat Troasque ocreati et cruris Achivos

multa facere et pati tantæ felicitatis gratia. Hinc amicitiae libabitur, et magnum quoddam poculum poscens propinat tibi Magistro, vel quocumque demum nomine te appellans : tu vero capiens poculum, et respondendum tibi esse aliquid ignorans præ imperitia, rusticitatis adeo opinionem præbes.

17. Igitur invidiam ab illa propinatione veterum amicorum plurium subiisti, et jam prius in ipso accubitu offendisti quosdam illorum, quod hodie ingressus prælatus es viris qui multorum jam annorum servitutem exhaustere. Statim igitur tales inter ipsos habentur de te sermones : Hoc scilicet nobis ad reliqua mala deerat, ut etiam post eos, qui modo ingressi domum sunt, habeamur ! et, Solis hisce Græculis Romanorum urbs patet. Quid vero est quo ante nos censentur ? nonne sermunculis quibusdam miseris proferendis maximam se putant utilitatem afferre ? Alius vero, Non

(678 - 676)

ὠφελεῖν; Ἄλλος δὲ, Οὐ γὰρ εἶδες ὅσα μὲν ἔπιεν, ὅπως δὲ τὰ παρατεθέντα συλλαβὼν κατέφαγεν; ἀπειρόκαλος ἀνθρώπος καὶ λιμοῦ πλέως, οὐδ' ὄναρ λευκοῦ ποτε ἄρτου ἐμφορηθεὶς, οὐτι γὰρ Νομαδικοῦ ἢ Φασιανοῦ ὄρνιθος, ὃν μόλις τὰ ὅσῃ ἡμῖν καταλέλοιπε. Τρίτος ἄλλος, ὦ μάταιοι, φησὶ, πέντε οὐδ' ὅλων ἡμερῶν ὄψεσθε αὐτὸν ἐνταῦθα που ἐν ἡμῖν τὰ ὅμοια ποτνιόμενον· νῦν μὲν γὰρ ὥσπερ τὰ καινὰ τῶν ὑποδημάτων ἐν τιμῇ τινι καὶ ἐπιμελείᾳ ἐστίν, ἐπειδὴν δὲ πατηθῇ πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ πηλοῦ ἀναπλασθῇ, ὑπὸ τῇ κλίνῃ ἀθλίως καὶ ὑπὸ τοῦ πότου καὶ λόγων ἐπὶ λόγοις γιγνομένων καὶ θεαμάτων ἐπὶ θεάμασι παριόντων — ἅπαντα γὰρ ἐπιδείξασθαι σοὶ τὰ αὐτοῦ βούλεται — κόλασιν οὐ μικρὰν ὑπομένεις μήτε ὁρῶν τὰ γιγνόμενα μήτε ἀκούων εἴ τις ἄδει ἢ καθαρίζει πάνυ τιμώμενος μειρακίσκος, ἀλλ' ἐπαινέεις μὲν ὑπ' ἀνάγκης, εὐχῇ δὲ ἢ σεισμῷ συμπεσεῖν ἐκεῖνα πάντα ἢ πυρκαϊάν τινα προσαγγελοῦσθαι, ἵνα ποτὲ καὶ διαλυθῇ τὸ συμπόσιον.

18. Τὸ δ' οὖν συμπόσιον ὅλον ἐκεῖνο σὸν ἐστὶ καὶ περὶ σοῦ οἱ πλεῖστοι τῶν λόγων· σὺ δ' ὑπ' ἀηθείας πλεόν τοῦ ἱκανοῦ ἐμπιὼν οἴνου λεπτοῦ καὶ δριμέος, πάλαι τῆς γαστρὸς ἐπειγούσης, πονήρως ἔχεις, καὶ οὔτε προεξαναστῆναί σοι καλὸν οὔτε μένειν ἀσφαλές· ἀποτεινομένου τοίνυν τοῦ πότου καὶ λόγων ἐπὶ λόγοις γιγνομένων καὶ θεαμάτων ἐπὶ θεάμασι παριόντων — ἅπαντα γὰρ ἐπιδείξασθαι σοὶ τὰ αὐτοῦ βούλεται — κόλασιν οὐ μικρὰν ὑπομένεις μήτε ὁρῶν τὰ γιγνόμενα μήτε ἀκούων εἴ τις ἄδει ἢ καθαρίζει πάνυ τιμώμενος μειρακίσκος, ἀλλ' ἐπαινέεις μὲν ὑπ' ἀνάγκης, εὐχῇ δὲ ἢ σεισμῷ συμπεσεῖν ἐκεῖνα πάντα ἢ πυρκαϊάν τινα προσαγγελοῦσθαι, ἵνα ποτὲ καὶ διαλυθῇ τὸ συμπόσιον.

19. Τοῦτο μὲν δὴ σοὶ τὸ πρῶτον, ὦ ἑταῖρε, καὶ ἥδιστον ἐκεῖνο δεῖπνον, οὐκ ἔμοιγε τοῦ θύμου καὶ τῶν λευκῶν ἄλῶν ἥδιον, ὀπηνίκα βούλομαι καὶ ὀπόσον, ἐλευθέρως ἐσθιομένον. Ἴνα γοῦν σοὶ τὴν ὀξυρεγμίαν τὴν ἐπὶ τούτοις παρῶ καὶ τὸν ἐν τῇ νυκτὶ ἔμετον, ἔωθεν δεήσει περὶ τοῦ μισθοῦ ξυμβῆναι ὑμᾶς, ὀπόσον τε καὶ ὀπότε τοῦ ἔτους χρὴ λαμβάνειν. Παρόντων οὖν ἡ δύο ἢ τριῶν φίλων προσκαλέσας σε καὶ καθίζεσθαι κελεύσας ἄρχεται λέγειν· Τὰ μὲν ἡμέτερα ὁποῖά ἐστιν ἐόρακας ἤδη, καὶ ὡς τῦφος ἐν αὐτοῖς οὐδὲ εἷς, ἀτραγώδητα δὲ καὶ περὶ πάντα καὶ δημοτικά, χρὴ δὲ σε οὕτως ἔχειν ὡς ἀπάντων ἡμῖν κοινῶν ἐσομένων· γελοῖον γὰρ εἰ τὸ κυριώτατον, τὴν ψυχὴν σοὶ τὴν ἑαυτοῦ ἢ καὶ νῆ Δία τῶν παίδων — εἰ παῖδες εἶεν αὐτῷ παιδεύσεως δεόμενοι — ἐπιτρέπων τῶν ἄλλων μὴ ἐπ' ἴσης ἡγοίμην δεσπότην. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὠρίσθαι τι δεῖ, ὁρῶ μὲν τὸ μέτριον καὶ αὐταρχεῖς τοῦ σοῦ τρόπου καὶ συνήμι ὡς οὐχὶ μισθοῦ ἐλπίδι προσεληλυθας ἡμῶν τῇ οἰκίᾳ, τῶν δὲ ἄλλων ἕνεκα, τῆς εὐνοίας τῆς παρ' ἡμῶν καὶ τιμῆς, ἣν παρὰ πᾶσιν ἔχεις· ὁμῶς δ' οὖν καὶ ὠρίσθω τι. Σὺ δ' αὐτὸς ὅ τι καὶ βούλει λέγε μεμνημένος, ὦ φίλτατε, κακέινων, ἅπερ ἐν ἐορταῖς διητησίοις εἰκὸς ἡμᾶς παρέξει· οὐ γὰρ ἀμελήσομεν οὐδὲ τῶν τοιούτων, εἰ καὶ μὴ νῦν αὐτὰ συντιθέμεθα· πολλὰ δὲ, ὁσθα, τοῦ ἔτους αἱ τοιαῦται ἀφορμαί. Καὶ πρὸς ἐκεῖνα τοίνυν ἀποβλέπων μετριώτερον δῆλον ὅτι ἐπιβαλεῖς ἡμῖν τὸν μισθόν· ἄλλως τε καὶ πρέπον ἂν εἴη τοῖς πεπαιδευμένοις ὑμῖν κρεῖττοσιν εἶναι χρημάτων.

tu vidisti, inquit, quantum biberit? et quomodo apposita sibi corripiens voraverit? bonarum rerum imperitus homo, et esuritionum plenus, ne per somnum quidem unquam candido pane satiat, nedum Numidica gallina, vel Phasiana, quarum vix ossa nobis reliquit. Tertius alius, Inepti, inquit, ne totis quidem quinque interjectis diebus videbitis hominem hic inter nos similiter querentem. Nunc enim ut novi calcei in honore quodam et cura est : quum vero calcatus fuerit aliquoties, et luto perlitus, sub lecto jacebit misere, cimicibus non minus quam nos refertus. Atque hi quidem talia de te multa versant, et forte jam ad calumnias se parant quidam eorum.

18. Convivium igitur illud totum tuum est, ac de te sermones plerique. Tu vero, insuetus videlicet, plus justo qui biberis vini tenuis et acris, dudum urgente ventre male habes : et tamen neque ante reliquos surgere decorum tibi est, neque manere tutum. Producta ergo computatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectaculum succedit spectaculo (omnia enim sua ostentare tibi vult), poenam non parvam sustines, prae qua nec vides quae sunt, neque audis si quis cantat, vel cithara canit habitus magno in pretio adolescentulus : sed laudas tu quidem necessario, ceterum aut terrae motu concidere illa omnia optas, aut incendium quoddam nunciari, ut tandem aliquando solvatur convivium.

19. Haec itaque prima tibi, sodalis, et suavissima illa coena : mihi quidem cepa et candido sale non jucundior, quum volo et quantum volo, libere sumtis. Jam ut acidum tibi ructum, qui consequi ista solet, et vomitionem nocturnam omittam, postridie oportebit de mercede inter vos convenire, quantum et quo anni tempore accipere oporteat. Praesentibus ergo duobus tribusve amicis, advocato te atque assidere jusso, dicere incipit : Quae sit nostra vivendi ratio, heri vidisti, et quam nullus sit in ea superbiae locus ; nihil hic tragœdiorum, pedestria omnia et civilia : ceterum ita te existimare volo, et ita te instituere, ut communia nobis futura memineris omnia. Ridiculum enim fuerit, si quod principatum tenet, animum tibi meum aut hercule liberorum (si sint illi liberi institutionis egentes) quum credam, reliquorum te non ex aequo dominum arbitrer. Quandoquidem vero et definiri aliquid opus est, video quidem mediocritatem tuam et mores sua virtute beatos contentosque, atque intelligo, non mercedis spe nostram te domum accessisse, sed ceterarum rerum causa, benevolentiae nostrae, et honoris, quem omnes tibi habebunt : attamen etiam definiatur aliquid. Tu vero ipse, quid volueris, dicito, sed memineris, carissime, illorum etiam, quae in solemnitatibus annuis daturos nos consentaneum est : neque enim negligemus ista, licet de his nihil jam inter nos conveniat : multae autem, nosti, singulis annis ejusmodi sunt occasiones. Ad haec ergo respiciens, moderationem nobis scilicet mercedem impones : et alioquin decet vos cruditos superiores esse pecunia.

20. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν καὶ ὅλον σε διασείσας ταῖς ἐλπίσι τιθασὸν ἑαυτῷ πεποίηκε, σὺ δὲ πάλαι τάλαντα καὶ μυριάδας ὀνειροπολήσας καὶ ἀγροὺς ὅλους καὶ συνοικίας συνίης μὲν ἡρέμα τῆς μικρολογίας, σαίνεις δὲ ὅμως τὴν ὑπόσχεσιν καὶ τὸ, πάντα ἡμῖν κοινὰ ἔσται; βέβαιον καὶ ἀληθὲς ἔσεσθαι νομίζεις, οὐκ εἰδὼς ὅτι τὰ τοιαῦτα

χείλεα μὲν τ' ἐδίδην, ὑπερῶν δ' οὐκ ἐδίδνε·

τελευταῖον δ' ὑπ' αἰδοῦς αὐτῷ ἐπέτρεψας. Ὁ δὲ αὐτὸς μὲν οὐ φησιν ἐρεῖν, τῶν φίλων δὲ τινα τῶν παρόντων κελεύει μέσον ἐλθόντα τοῦ πράγματος εἰπεῖν ὃ μὴ αὐτῷ γίγνοιτ' ἂν βαρὺ καὶ πρὸς ἄλλα τούτων ἀναγκαιότερα δαπανῶντι μῆτε τῷ ληψομένῳ εὐτελές. Ὁ δὲ ὁμογέρων τις ἐκ παίδων κολακεία συντροφος, ὧς μὲν οὐκ εὐδαιμονέστατος εἶ, φησὶ, τῶν ἐν τῇ πόλει ἀπάντων, ὧ οὗτος, οὐκ ἂν εἴποις, ὅ γε τοῦτο πρῶτον ὑπῆρχεν, ὃ πολλοῖς πάνυ γλιχομένοις μόλις ἂν γένοιτο παρὰ τῆς Τύχης, λέγω δὴ, ὁμιλίας ἀξιοῦσθαι καὶ ἐστίας κοινωνῆσαι καὶ ἐς τὴν πρώτην οἰκίαν τῶν ἐν τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ καταδεχθῆναι· τοῦτο γὰρ ὑπὲρ τὰ Κροίσου τάλαντα καὶ τὸν Μίδα πλοῦτον, εἰ σωφρονεῖν οἶσθα. Εἰδὼς δὲ πολλοὺς τῶν εὐδοκίμων ἐθελήσαντας ἂν, εἰ καὶ προσδιδόναι δέοι, μόνης τῆς δόξης ἕνεκα συνεῖναι τούτῳ καὶ ὁρᾶσθαι περὶ αὐτὸν ἐταίρους καὶ φίλους εἶναι δοκοῦντας, οὐκ ἔχω ὅπως σε τῆς εὐπορίας μακαρίσω, ὃς καὶ προσλήψῃ μισθὸν τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας. Ἀρκεῖν οὖν νομίζω, εἰ μὴ πάνυ ἄσωτος εἶ, τοσόνδε τι — εἰπὼν ἐλάχιστον καὶ μάλιστα πρὸς τὰς σὰς ἐκείνας ἐλπίδας —.

21. Ἀγαπᾷ δ' ὅμως ἀναγκαῖον· οὐ γὰρ οὐδ' ἂν φυγεῖν ἔτι σοι δυνατόν ἐντὸς ἀρχύων γενομένων. Δέχῃ τοίνυν τὸν χαλινὸν μύσας καὶ τὰ πρῶτα εὐάγωγος εἰ πρὸς αὐτὸν οὐ πάνυ περισπῶντα οὐδὲ ὀξέως νύττοντα, μέχρι ἂν λάθῃς τέλεον αὐτῷ συνήθης γενόμενος. Οἱ μὲν δὴ ἔξω ἀνθρωποὶ τὸ μετὰ τοῦτο ζηλοῦσί σε ὁρῶντες ἐντὸς τῆς κιγκλίδος διατρίβοντα καὶ ἀκωλύτως εἰσιόντα καὶ τῶν πάνυ τινὰ ἔνδον γεγεννημένον· σὺ δὲ αὐτὸς οὐδέπω ὁρᾷς οὕτινος ἕνεκα εὐδαίμων αὐτοῖς εἶναι δοκεῖς. Πλὴν ἀλλὰ χαίρεις γε καὶ σεαυτὸν ἐξαπατᾷς καὶ αἰετὰ μέλλοντα βελτίῳ γενήσεσθαι νομίζεις. Τὸ δ' ἔμπαλιν ἢ σὺ ἡλπίσας γίγνεται καὶ ὥς ἡ παροιμία φησὶν, ἐπὶ Μανδροβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα καθ' ἐκάστην, ὥς εἰπεῖν, τὴν ἡμέραν ἀποσμικρυνόμενον καὶ εἰς τοῦπίσω ἀναποδίζον.

22. Ἡρέμα οὖν καὶ κατ' ὀλίγον ὥσπερ ἐν ἀμυδρῷ τῷ φωτὶ τότε πρῶτον διαβλέπων ἀρχῇ κατανοεῖν, ὥς αἱ μὲν χρυσαῖ ἐκείναι ἐλπίδες οὐδὲν ἄλλ' ἢ φῦσαι τινες ἦσαν ἐπὶ χρυσοῖ, βαρεῖς δὲ καὶ ἀληθεῖς καὶ ἀπαραίτητοι καὶ συνεχεῖς οἱ πόνοι. Τίνες οὗτοι; ἴσως ἐρήσῃ με· οὐχ ὁρῶ γὰρ ὅτι τὸ ἐπίπονον ἐν ταῖς τοιαύταις ζυνουσίαις ἐστὶν οὐδ' ἐπινοῶ ἄτινα ἐφησθα τὰ καματηρὰ καὶ ἀφόρητα. Οὐκοῦν ἀκουσον, ὦ γενναῖε, μὴ εἰ κάματος ἐνεστὶν ἐν τῷ πράγματι μόνον ἐξετάζων, ἀλλὰ καὶ τὸ

20. His ille dictis totum te commovit spe varia et mansuetum sibi reddidit : tu vero, qui talenta olim et millia somniaveras, et agros totos vicosque, intelligis quidem paullatim minutam parcimoniam; interim tamen adularis ad promissionem, et illud, Communia nobis erunt omnia, firmum verumque esse putas, nesciens hæc talia

labra rigasse quidem; non humectasse palatum.

Denique præ pudore ipsi permittis. At ille se quidem dicturum negat, amicorum autem præsentium unum jubet intercedere, et dicere quod neque sibi grave sit, qui in alia etiam magis necessaria sumtum faciat, nec vile accepturo. Ille vero viridis senectutis homo, adulationi a pueritia inde assuetus, Felicissimum te, o noster, inquit, esse qui in hac urbe sunt omnium, non negabis, cui primum hoc contigerit, quod multis vehementer cupientibus vix a Fortuna obtingat : hoc dico, quod consuetudine et communi mensa dignus habitus es atque in primam earum, quæ sunt in Romanorum imperio, domum receptus. Hoc enim supra Cræsi talenta et Midæ divitias, si moderate scias uti. Equidem quum norim multos nobiles viros qui vellent, si quid etiam impendendum sit, solius gloriæ causa cum hoc vivere, et conspici circa hunc, et sodales ipsius atque amicos videri : non invenio quibus verbis fortunam tuam prædicem, qui hujus felicitatis insuper etiam mercedem sis accepturus. Sufficere igitur puto, nisi plane prodigus et nequam es, fere tantum — hic valde exiguum quiddam dicit, inprimis ad illas spes tuas.

21. Tamen boni consulas necesse est : neque enim jam fugere tibi integrum, intra retia hærenti. Recipis itaque frenum et os comprimis, et primum facilem te ipsi præbes agilemque, nec valde trahenti, neque acutum pungenti, donec sensim plane mansuetus illi fias. At qui extra familiam sunt homines ab eo tempore admirantur te videntes intra cancellos esse, ac nemine prohibente intrare, et interiorum quam qui maxime unum factum esse. Tu vero nondum ipse vides, qua re felix illis esse videaris : gaudes tamen interim, et ipse te decipis, et futura semper meliora putas fore. At illud plane contra quam tu speraveras accidit, et quod est in proverbio, Mandroboli more succedit negotium, quod singulis prope diebus minuatur et retro pedem ferat.

22. Paullatim itaque et pedetentim quasi per obscuram lucem tum primum perspicere intelligere incipis, aureas illas spes nihil fuisse aliud quam bullas aqueas coloris aurei; graves autem, veros, inevitabiles perpetuosque labores. Qui sunt illi? forte rogabis; nec enim video quid laboriosum sit tali in convictu, nec intelligo, quæ molesta atque intolerabilia dixeris. Audi itaque, vir optime, et non hoc solum, an labor insit in hoc negotio, expende; sed

(679, 680)

αἰσχρὸν καὶ ταπεινὸν καὶ συνόλως δουλοπρεπὲς οὐκ ἐν παρέργῳ τῆς ἀκροάσεως τιθέμενος.

23. Καὶ πρῶτόν γε μέμνησο μηκέτι ἐλεύθερον τὸ ἀπ' ἐκείνου μηδὲ εὐπατρίδην σεαυτὸν οἶσθαι· πάντα γὰρ ταῦτα, τὸ γένος, τὴν ἐλευθερίαν, τοὺς προγόνους ἔξω τοῦ ὁδοῦ καταλείψων ἴσθι, ἐπειδὴν ἐπὶ τοιαύτην σεαυτὸν λατρεῖαν ἀπεμπολήσας εἰσῆς· οὐ γὰρ ἐθελήσει σοι ἡ Ἐλευθερία ξυνεισελθεῖν ἐφ' οὕτως ἀγεννῇ πράγματα καὶ ταπεινὰ εἰσιόντι. Δοῦλος οὖν, εἰ καὶ πάνυ ἀχέσῃ τῷ ὀνόματι, καὶ οὐχ ἑνός, ἀλλὰ πολλῶν δοῦλος ἀναγκάτως ἔσθι καὶ θητεύσεις κάτω νενευκῶς ἔωθεν εἰς ἐσπέραν « αἰκελίῳ ἐπὶ μισθῷ » καὶ ἄτε δὴ μὴ ἐκ παίδων τῇ δουλείᾳ ξυντραφεῖς, ὀψιμαθῆσας δὲ καὶ πόρρῳ που τῆς ἡλικίας παιδευόμενος πρὸς αὐτῆς οὐ πάνυ εὐδόκιμος ἔσθι οὐδὲ πολλοῦ ἀξίος τῷ δεσπότῃ· διαφθείρει γὰρ σε ἡ μνήμη τῆς ἐλευθερίας ὑπιοῦσα καὶ ἀποσχιρτᾶν ἐνίοτε ποιεῖ καὶ δι' αὐτὸ ἐν τῇ δουλείᾳ πονήρως ἀπαλλάττειν, πλὴν εἰ μὴ ἀποχρῆν σοι πρὸς ἐλευθερίαν νομίζεις, τὸ μὴ Πυρρίου μηδὲ Ζωπυρίωνος υἱὸν εἶναι, μηδὲ ὥσπερ τις Βιθυνὸς ὑπὸ μεγαλοφώνῳ τῷ κήρυκι ἀπημπολήσθαι. Ἄλλ' ὁπότεν, ὦ βέλτιστε, τῆς νομηνίας ἐπιστάσης ἀναμιχθεὶς τῷ Πυρρίᾳ καὶ τῷ Ζωπυρίῳ προτείνης τὴν χεῖρα ὁμοίως τοῖς ἄλλοις οἰκέταις καὶ λάβης ἐκεῖνο διτιδήποτε ἦν τὸ γινόμενον, τοῦτο ἡ πρᾶσις ἔστι· κήρυκος γὰρ οὐκ ἔδει ἐπ' ἄνδρα ἑαυτὸν ἀποκηρύξαντα καὶ μακρῷ χρόνῳ μνηστευσάμενον ἑαυτῷ τὸν δεσπότην.

24. Εἴτ', ὦ κάθαρμα, φαίην ἂν, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν φιλοσοφεῖν φάσκοντα, εἰ μὲν σέ τις ἢ πλεόντα καταποντιστῆς συλλαβὼν ἢ ληστῆς ἀπεδίδοτο, ὥκτειρες ἂν σεαυτὸν ὡς παρὰ τὴν ἀξίαν, δυστυχοῦντα, ἢ εἰ τίς σου λαβόμενος ἦγε δοῦλον εἶναι λέγων, ἐβόας ἂν τοὺς νόμους καὶ δεινὰ ἐποίεις καὶ ἡγανάκτεις καὶ, ὦ γῆ καὶ θεοί, μεγάλη τῇ φωνῇ ἐκεκράγεις ἂν, σεαυτὸν δὲ ὀλίγων ἔνεκα ὀβολῶν ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας, ὅτε καὶ εἰ φύσει δοῦλος ἦσθα, καιρὸς ἦν πρὸς ἐλευθερίαν ἥδη ὄραν, αὐτῇ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ φέρων ἀπημπολήκας, οὐδὲ τοὺς πολλοὺς ἐκείνους λόγους αἰδεσθεις, οὐς ὁ καλὸς Πλάτων ἢ ὁ Χρύσιππος ἢ Ἀριστοτέλης διεξεληλύθασι τὸ μὲν ἐλευθέριον ἐπαινοῦντες, τὸ δουλοπρεπὲς δὲ διαβάλλοντες; καὶ οὐκ αἰσχύνῃ κόλαξιν ἀνθρώποις καὶ ἀγοραίοις καὶ βωμολόχοις ἀντεξέταζόμενος καὶ ἐν τοσούτῳ πλήθει ἀστικῷ μόνος ξενίζων τῷ τρίβῳ καὶ πονήρως τὴν Ῥωμαίων φωνὴν βαρβαρίζων, εἴτα δειπνῶν δεῖπνα θορυβώδη καὶ πολυάνθρωπα συγχλύδων τινῶν καὶ τῶν πλείστων μοχθηρῶν; καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπαινεῖς φορτικῶς καὶ πίνεις πέρα τοῦ μετρίως ἔχοντος, ἔωθεν τε ὑπὸ κώδωνι ἐξαναστὰς ἀποσεισάμενος τοῦ ὕπνου τὸ ἥδιστον συμπεριθεῖς ἄνω καὶ κάτω ἔτι τὸν χθιζὸν ἔχων πηλὸν ἐπὶ τοῖν σκελοῖν. Οὕτως ἀπορία μὲν σε θέρμων ἔσχεν ἢ τῶν ἀγρίων λαχάνων, ἐπέλιπον δὲ καὶ αἱ χρῆναι βέουσai τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, ὡς ἐπὶ ταῦτά σε ὑπ' ἀμνηχανίας ἐλθεῖν; Ἀλλὰ δῆλον ὡς οὐχ ὕδατος οὐδὲ θέρμων, ἀλλὰ πεμμάτων καὶ ὀφῶν καὶ

quid turpe, quid humile et omnino servile habeat, non obiter audi.

23. Ac primum quidem illud memento, ab illo te tempore non jam liberum, non ingenuum putare. Genus enim, libertatem, majores, hæc omnia extra te limen illud relicturum scito, quum primum ad tale ministerium a te ipso mancipatus intraveris. Nec enim ingredi tecum Libertas volet, qui ad ignobilia adeo negotia et humilia ingrediare. Servus itaque, quantumvis hoc nomen graveris, nec unius, sed multorum servus eris necessario, et serviles operas obstituto capite præstabis a mane inde usque ad vesperam, mercede iniquissima: et tanquam homo non a puero inde servituti innutritus, sed qui sero discas atque ætate jam provecta instituendum te illi tradideris, non valde probaberis, nec magni pretii videbere domino. Corrupt enim te subiens libertatis recordatio, et resilire facit nonnunquam, et ea ipsa de causa servitute male defungi: nisi forte illud satis esse putas ad libertatem, quod non Pyrrhiæ neque Zopyrionis filius es, neque ut Bithynus aliquis sub vocali præcone veniisti. Verum enim vero, quum tu, vir optime, instantibus calendis permistus Pyrrhiæ ac Zopyrioni, manum non minus quam hi alii servi porriges, capiesque quicquid est quod tibi redit; hæc vere venditio est: præcone quidem non erat opus in viro qui ipse suo se præconio venderet, et longo tempore herum ambiret et quasi procaretur.

24. Tu vero, purgamentum hominis, prope dixerim, præsertim ad eum, qui philosophum se ferat, si te navigantem hostis qui submerserit navim, vel pirata captum vendidisset, miserareris te, ut præter dignitatem calamitosum: ut si quis, manu injecta, servum te suum perhibens abduxisset, leges proclamares, et quiritareris, et indignareris, et terram deosque magna voce testareris: sed te ipsum paucos propter nummos, in hoc ætatis, quum, si vel natus esses servus, tempus erat libertatem circumspicere, cum ipsa te virtute et sapientia ultro vendidisti, nihil veritus multas illas disputationes, quas pulcher Plato, et Chrysippus, et Aristoteles in laude libertatis et servilis humilitatis vituperatione consumserunt? neque pudet te cum adulatoribus et forensi turba et nidorem sectantibus componi, et in tanta Urbis multitudine solum peregrino cum pallio conspici, et male nec sine barbarie Romanorum lingua loqui, tum cœnas cœnare tumultuosas et multorum hominum, convenarum et majorem partem malorum? In his ipsis conviviis laudas importune, et bibis ultra mediocritatem, et mane ad tintinnabuli sonum surgens, excussa somni parte suavissima, sursum deorsum curris cum aliis, hesternum adhuc lutum in cruribus circumferens? Adeone inops lupinorum eras aut agrestium olerum, adeone defecerant te frontes frigida manantes, ut præ desperatione ad hæc devenires? Sed apertum scilicet est, te non aquæ

οἴνου ἀνθοσμίου ἐπιθυμῶν ἐάλως, καθάπερ δὲ λάβραξ αὐτὸν μάλα δικαίως τὸν ὀρεγόμενον τούτων λαιμὸν διαπαρεῖς. Παρὰ πόδας τοιγαροῦν τῆς λιχνείας ταύτης τὰ πείχειρα, καὶ ὥσπερ οἱ πίθηκοι δεθεῖς κλοιῷ τὸν τράχηλον ἄλλοις μὲν γέλωτα παρέχεις, σεαυτῷ δὲ δοκεῖς τρυφᾶν, ὅτι ἔστι σοι τῶν ἰσχάδων ἀφθόνως ἐντραγεῖν· ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ εὐγενὲς αὐτοῖς φυλέταις καὶ φράτορσι φροῦδα πάντα καὶ οὐδὲ μνήμη τις αὐτῶν.

25. Καὶ ἀγαπητὸν, εἰ μόνον τὸ αἰσχρὸν προσῆν τῷ πράγματι, δοῦλον ἀντ' ἐλευθέρου δοκεῖν, οἱ δὲ πόνοι μὴ κατὰ τοὺς πάνυ τούτους οἰκέτας. Ἄλλ' ὅρα εἰ μετριώτερά σοι προστέταχται τῶν Δρόμωνι καὶ Τιβίῳ προστεταγμένων· ὧν μὲν γὰρ ἕνεκα τῶν μαθημάτων ἐπιθυμεῖν φήσας παρελθόν σε, ὀλίγον αὐτῷ μέλει. Τί γὰρ κοινὸν, φασί, λύρα καὶ ὄνος; πάνυ γούν, οὐχ ὁρᾷς; ἐκτετήκασιν τῷ πόθῳ τῆς Ὀμήρου σοφίας ἡ τῆς Δημοσθένους δεινότητος ἡ τῆς Πλάτωνος μεγαλοφροσύνης, ὧν ἦν τις ἐκ τῆς ψυχῆς ἀφέλη τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὰς περὶ τούτων φροντίδας, τὸ καταλειπόμενόν ἐστι τυφός καὶ μαλακία καὶ ἡδυπάθεια καὶ ἀσέλγεια καὶ ὕβρις καὶ ἀπαιδευσία. Δεῖται δὲ σου ἐπ' ἐκεῖνα μὲν οὐδαμῶς, ἐπεὶ δὲ πύγωνα ἔχεις βαθὺν καὶ σεμνὸς τις εἴ τὴν πρόσοψιν καὶ ἱμάτιον Ἑλληνικὸν εὐσταλῶς περιβέβλησαι καὶ πάντες ἴσασί σε γραμματικὸν ἢ ῥήτορα ἢ φιλόσοφον, καλὸν αὐτῷ δοκεῖ ἀναμεμίσχθαι καὶ τοιοῦτόν τινα τοῖς προῖοῦσι καὶ προπομπέουσιν αὐτοῦ· δόξει γὰρ ἐκ τούτου καὶ φιλομαθῆς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων καὶ ὅλως περὶ παιδείαν φιλόκαλος· ὥστε κινδυνεύσεις, ὦ γενναῖε, ἀντὶ τῶν θαυμαστῶν λόγων τὸν πύγωνα καὶ τὸν τρίβωνα μεμισθωκέναι. Χρὴ οὖν σε αἰεὶ σὺν αὐτῷ ὄρασθαι καὶ μηδέποτε ἀπολείπεσθαι, ἀλλ' ἐῷθεν ἐξαναστάντα παρέχειν σεαυτὸν ὀφθησόμενον ἐν τῇ θεραπείᾳ καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν. Ὁ δ' ἐπιβάλλων ἐνιότη σοι τὴν χεῖρα, ὅτι ἂν τύχη, ληρεῖ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐπιδεικνύμενος ὡς οὐδὲ ὁδῶ βαδίζων ἀμελής ἐστι τῶν Μουσῶν, ἀλλ' εἰς καλὸν τὴν ἐν τῷ περιπάτῳ διατίθεται σχολήν.

26. Σὺ δ' ὁ ἄθλιος τὰ μὲν παραδραμὼν, τὰ δὲ βάδην ἀνάντα πολλὰ καὶ κάταντα — τοιαύτη γὰρ, ὡς οἶσθα, ἡ πόλις — περιελθὼν ἰδρωκᾶς τε καὶ πνευστιᾶς, κακείνου ἔνδον τινὲ τῶν φίλων, πρὸς δὲ ἤλθε, διαλεγόμενου, μὴδὲ ὅπου καθίζης ἔχων ὀρθὸς ὑπ' ἀπορίας ἀναγιγνώσκεις τὸ βιβλίον προχειρισάμενος· ἐπειδὴν δὲ ἄσιτόν τε καὶ ἄποτον ἡ νύξ καταλάβῃ, λουσάμενος πονηρῶς ἄνωρὲ περὶ αὐτό που σχεδὸν τὸ μεσονύκτιον ἤκεις ἐπὶ τὸ δεῖπνον οὐκέθ' ὁμοίως ἐντιμος οὐδὲ περιβλεπτός τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἦν τις ἄλλος ἐπείσελθῃ νεαλέστερος, ἐς τοῦπίσω συ, καὶ οὕτως ἐς τὴν ἀτιμοτάτην γωνίαν ἐξωσθεῖς κατακεισθαι μάρτυς μόνον τῶν παραφερομένων, τὰ ὅσῃ, εἰ ἐφίκοιτο μέχρι σοῦ, καθάπερ οἱ κύνες περιεσθίων ἢ τὸ σκληρὸν τῆς μαλάχης φύλλον, ὃ τὰ ἄλλα συνειλοῦσιν, εἰ ὑπεροφθεῖν ὑπὸ τῶν προκατακειμένων, ἄσμενος ὑπὸ λιμοῦ παροψόμενος. Οὐ μὴν οὐδ' ἡ ἄλλη ὕβρις ἀπεστίν, ἀλλ' οὔτε ὦν

neque lupinorum, sed bellariorum et pulpamentorum et vini odorati cupiditate captum, lupi marini instar, ipsa merito, quæ appeteret ista, gula confossum. Præsto ergo sunt liguritionis illius præmia, et instar simiorum collari vinctus risum præbes aliis, tibi vero in deliciis esse videris, quod licet quantum lubet devorare ficum. Ceterum libertas cum ipsis tribulibus et sodalibus, ilicet evanuerunt, nec memoria illorum ulla superest.

25. Ac ferendum erat, si sola turpitudine inesset huic negotio, quod jam pro libero servus videaris; nec labores etiam iidem qui plane servis. Verum vide mihi an moderatiora tibi injuncta sint, quam Dromoni aut Tibio. Nam doctrina illa, cujus se cupiditate ductum ascivisse te dicebat, parum illi curæ est: quid enim, aiunt, asino cum lyra? Nimirum omnino (nonne vides?) intabescunt cupiditati Homericæ sapientiæ, aut Demosthenicæ gravitatis, aut magnificentiae Platonis: quorum si quis ex animo aurum auferat et argentum, et earum rerum curas; quod superest, fastus est, et mollities, et voluptas, et luxuries, et contumelia, et ruditas. Ad ista vero nequiquam te opus habet: verum, quoniam barbam habes prolixam et vultum venerabilem, et Græco pallio decenter amictus es; et quod omnes grammaticum te esse norunt, aut rhetorem, aut philosophum, pulchrum illi videtur, permistum esse etiam ex hoc genere aliquem præcedentibus ipsum et deducantibus: videbitur enim ipsa hac re ipse quoque Græcarum literarum cupidus, et universim pulchritudinis illius, quæ in doctrina inest, studiosus. Itaque metus est, ne pro admirandis illis sermonibus tuis barbam palliumque locaveris. Oportet igitur te semper cum illo conspici, nec unquam desiderari, sed mane surgentem præbere te videndum in officio, nec deserere ordines. Ille vero manu nonnunquam tibi injecta, quod in buccam venerit, nugatur, ostendens obviis, se ne in via quidem curam Musarum deponere, sed ipsum quod in itinere contingit otium bene collocare.

26. Tu vero miser partim una currens, partim lente ingressus, per ardua multa et declivia (talibus enim est urbs, ut nosti), post circuitum illum sudas et anhelas: et dum ille intus cum amicorum aliquo, ad quem invisit, colloquitur, tu, qui ne sedendi quidem copiam habeas, astans, quum nihil sit quod agas, depromto libello legis. Quum vero cibi potusque expertem nox oppressit, lotus male, intempestive circa ipsam fere mediam noctem ad coenam venis, non jam ut ante honoratus, neque conspiciendus præsentibus, sed si quis alius supervenit recentior, tu post tergum, atque ita in contemtissimum angulum expulsus testis modo accumbis eorum quæ præterferuntur, ossa sola, modo ea ad te perveniant, rodens canum instar, aut siccum malvæ folium, cui involvunt alia, si qua despiciantur ab his qui ante te accumbunt, præ fame lubenter comedens instar obsonii. Verum nec alia contumelia abest: sed neque ovum solus habes

(884 - 887)

ἔχεις μόνος — οὐ γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ σὲ τῶν αὐ-
τῶν ἀεὶ τοῖς ξένοις καὶ ἀγνώστοις ἀντιποιεῖσθαι· ἀγνώ-
μοσύνη γὰρ δὴ τοῦτό γε — οὔτε ἡ ὄρνις ὁμοία ταῖς
ἄλλαις, ἀλλὰ τῷ μὲν πλησίον παχεῖα καὶ πιμελής,
σοὶ δὲ νεοττὸς ἡμίτομος ἢ φάττα τις ὑπόσκληρος, ὕβρις
ἀντικρυς καὶ ἀτιμία. Πολλάκις δὲ ἦν ἐπιλίπη ἄλλου
τινὸς αἰφνιδίως ἐπιπαρόντος, ἀράμενος ὁ διακονος
τὰ σοὶ παρακείμενα φέρων ἐκείνῳ παρατέθεικεν
ὑποτονθορύσας, Σὺ γὰρ ἡμέτερος εἶ· τεμνομένου μὲν
γὰρ ἐν τῷ μέσῳ ἡ σὺς ὑπογαστρίου ἢ ἐλάφου, χρηὴ ἐκ
παντὸς ἢ τὸν διανεμόντα ὕλειον ἔχειν ἢ τὴν Προμη-
θέως μερίδα φέρεσθαι, ὅσῃ κεκαλυμμένα τῇ πιμελῇ.
Τὸ γὰρ τῷ μὲν ὑπὲρ σὲ τὴν λοπάδα παρεστάναι, ἔστ'
ἂν ἀπαγορεύσῃ ἐμπορούμενος, σὲ δ' οὕτω ταχέως
παραδραμεῖν, τίνοι φορητὸν ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ κἂν ὁπόσῃν
αἱ ἐλάφοι τὴν χολὴν ἔχοντι; Καίτοι οὐδέπω ἐκείνο ἔφην,
ὅτι τῶν ἄλλων ἡδιστόν τε καὶ παλαιότατον οἶνον πινόν-
των μόνος σὺ πονηρόν τινα καὶ παχὺν πίνεις, θερα-
πεύων ἀεὶ ἐν ἀργύρῳ ἢ χρυσῷ πίνειν, ὥς μὴ ἐλεγχεῖς
ἀπὸ τοῦ χρώματος οὕτως ἀτιμος ὢν ξυμπότης· καὶ
εἴθε γε κἂν ἐκείνου ἐς κόρον ἦν πιεῖν, νῦν δὲ πολλά-
κις αἰτήσαντος, ὁ παῖς « οὐδ' αἰόντι ἔοικεν. »

27. Ἀνὰ δὴ σε πολλὰ καὶ ἀθρόα καὶ σχεδὸν τὰ
πάντα, καὶ μάλιστα ὅταν σε παρευδοκιμῇ κίναϊδός τις
ἢ ὀρχηστοδιδάσκαλος ἢ Ἰωνικὰ ξυνείρων Ἀλεξανδρεω-
τικὸς ἀνθρωπίσκος· τοῖς μὲν γὰρ τὰ ἐρωτικά ταῦτα
διακονούμενοι καὶ γραμματίδια ὑπὸ κόλπου διακομί-
ζουσι πόθεν σὺ γ' ἰσότημος κατακείμενος; Τοιγαροῦν ἐν
μυχῇ τοῦ συμποσίου καὶ ὑπ' αἰδοῦς καταδεδυκὼς στέ-
νεις ὥς τὸ εἶδος καὶ σεαυτὸν οἰκτεῖρεις καὶ αἰτιᾷ τὴν
τύχην οὐδ' ὀλίγα σοὶ τῶν χαρίτων ἐπιψεκάσασαν.
Ἡδέως δ' ἂν μοι δοκεῖς καὶ ποιητὴς γενέσθαι τῶν ἐρω-
τικῶν ἁσμάτων ἢ κἂν ἄλλου ποιήσαντος δύνασθαι ἄδειν
ἀξίως· ὁρᾷς γὰρ ὅσον τὸ προτιμᾶσθαι καὶ εὐδοκιμεῖν
ἐστίν. Ὑποσταίης δ' ἂν, εἰ καὶ μάγον ἢ μάντιν
ὑποκρίνασθαι δέοι τῶν κλήρους πολυταλάντους καὶ ἀρ-
χὰς καὶ ἀθρόους τοὺς πλούτους ὑπισχνουμένων· καὶ
γὰρ αὐ καὶ τούτους ὁρᾷς εὖ φερομένους ἐν ταῖς φιλίαις
καὶ πολλῶν ἀξιουμένους. Κἂν ἐν τι οὖν τούτων ἡδέως
ἂν γένοιτο, ὥς μὴ ἀπόβλητος καὶ περιττὸς εἴης. Ἀλλ'
οὐδὲ πρὸς ταῦτα ὁ κακοδαίμων πιθανὸς εἶ. Τοιγαροῦν
ἀνάγκη μειοῦσθαι καὶ σιωπῇ ἀνέχεσθαι ὑπομώζοντα
καὶ ἀμελούμενον.

28. Ἦν μὲν γὰρ κατείπη σοῦ τις ψιθυρὸς οἰκέτης,
ὥς μόνος οὐκ ἐπήνεις τὸν τῆς δεσποίνης παιδίσκον ὀρχού-
μενον ἢ κιθαρίζοντα, κίνδυνος οὐ μικρὸς ἐκ τοῦ πρά-
γματος. Χρηὴ οὖν χερσαίου βατράχου δίκην διψῶντα
κεκραγέναι, ὥς ἐπίσημος ἔσῃ ἐν τοῖς ἐπαινοῦσι καὶ κο-
ρυφαῖος ἐπιμελούμενον· πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἄλλων
σιωπησάντων αὐτὸν ἐπειπεῖν ἐσκεμμένον τινὰ ἔπαινον
πολλὴν τὴν κολακείαν ἐμφανιούντα· τὸ μὲν γὰρ λιμῶ
ξυνόντα καὶ νῆ Δία γε διψῶντα μύρω χρίεσθαι καὶ στε-
φανοῦσθαι τὴν κεφαλὴν, ἡρέμα καὶ γελοῖον· ἔοικας γὰρ
τότε στήλῃ ἐώλου τινὸς νεκροῦ ἄγοντος ἐναγίσματα·

LUCIANUS. I.

(neque enim opus est, et te eadem affectare semper, quæ
hospites et ignoti : illa enim esset impudentia tua), neque
avis tibi similis aliarum apponitur : verum vicino convivæ
pinguis et saginata; tibi vero pullus dimidiatus, aut palum-
bus exsiccus; quæ quidem aperta contumelia est et con-
temptus. Sæpe etiam, si qua desit, alio repente conviva
superveniente, minister ablata ea, quæ tibi apposita fuerant,
ponit illi, admurmurans illud : Tu enim noster es. Quo-
ties quidem carpitur in medium appositus aut porcellus sub-
rumis, aut cervus, omnino aut propitium habeas diviso-
rem opus est, aut Promethei partem feras, ossa dico pin-
guedini involuta. Quod enim supra te accumbenti astat
patina, donec satietate victus renunciet, te vero celeriter
adeo præterit, cui libero tolerabile est, etiam si non plus
quam cervi bilis habeat? Sed illud nondum dixi, quod aliis
suavissimum vetustissimumque vinum bibentibus, solus
tu malum et quoddam crassum potas, curans in argento
semper aut auro ut bibas, ne colore vini, quam contemptus
sis conviva, prodaris. Et utinam vel illius ad satietatem
bibere tibi liceret! Jam vero sæpe te poscente, puer se
exaudiisse dissimulat.

27. Molestia sane te afficiunt multa et crebra, et pæne
omnia : maxime quoties præ te floret vel cinardus aliquis,
vel saltandi magister, vel Ionicos modos et cantilenas con-
texens homuncio Alexandrinus. Unde enim amatoriarum
voluptatum hisce ministris, et literulas sinu perferentibus,
æqualem accubitus honorem tu postules? Itaque in latibulo
aliquo triclinii, præ pudore quaerens suffugium, ingemiscis
merito, teque ipse miseraris, et fortunam accusas, quæ ne
tantillum quidem tibi venustatis asperserit. Libenter au-
tem videaris mihi et ipse poeta velle fieri amatoriarum can-
tilenarum, aut ab alio composita canere posse commode;
quum videas quanta sit res præferri ceteris et in honore
haberi. Sustineas vero, si vel magum aut vatem agere
oporteat ex eorum genere, qui hæreditates multorum talen-
torum, et imperia, et confertas divitias pollicentur : vides
enim hos quoque felicem in amicitiiis cursum habere, et
magna in dignitate versari. Horum igitur unum aliquid
libenter fieres, ne plane rejiculus esses et superfluous. Sed
nec ad ista tu, infelix, es probabilis. Itaque necessario mi-
nueris, et silentio occultisque lacrimis perfers neglectum
tui.

28. Si enim deferat te susurro servus, solum te non lau-
dasse puerum dominæ saltantem, aut canentem cithara,
periculum ex ea re non parvum. Oportet igitur terrestris
ranæ instar sitientem clamare, et ut insignis inter clamantes
sis et quasi præcentor, studere : sæpe etiam, postquam
conticuerunt alii, ipsum subijcere meditatam quandam lan-
dationem, magnæ adulationis indicem. Porro esuritionum
te sodalem, et hercle sitientem ungi et coronari caput, fere
etiam ridiculum est : tum enim similis es cippo nuperi ali-
cujus mortui, cui mittuntur inferiæ : nam etiam illum per-

καὶ γὰρ ἐκείνου καταχέαντες μύρον καὶ τὸν στέφανον ἐπιθέντες αὐτοὶ πίνουσι καὶ εὐωχοῦνται τὰ παρεσκευασμένα.

29. Ἦν μὲν γὰρ καὶ ζηλότυπός τις ἦ καὶ παῖδες εὐμορφοὶ ὥσιν ἢ νέα γυνή καὶ σὺ μὴ παντελῶς πόρρω Ἀφροδίτης καὶ Χαρίτων ἦς, οὐκ ἐν εἰρήνῃ τὸ πρᾶγμα οὐδ' ὁ κίνδυνος εὐκαταφρόνητος· ὧτα γὰρ καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέως πολλοὶ, οὐ μόνον τάληθ' ὁρῶντες, ἀλλ' αἰεὶ τι καὶ προσεπιμετροῦντες, ὥς μὴ νυστάζειν δοκοῖεν. Δεῖ οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς Περσικοῖς δείπνοις κάτω νεύοντα κατακεῖσθαι δεδιότα μή τις εὐνοῦχος σε ἰδὴ προσβλέψαντα μιᾷ τῶν παλλακίδων, ἐπεὶ ἄλλος γε εὐνοῦχος ἐντεταμένον πάλαι τὸ τόξον ἔχων, ἀ μὴ θέμις ὁρῶντα διαπείρας τῷ οἷστῳ μεταξὺ πίνοντος τὴν γνάθον.

30. Εἴτ' ἀπελθὼν τοῦ δείπνου μικρὸν τι κατέδαρθες· ὑπὸ δὲ ὥδῃν ἀλεκτρυόνων ἀνεγρόμενος, ὦ δειλαιοῦ ἐγὼ, φῆς, καὶ ἄθλιος, οἷας τὰς πάλαι διατριβὰς ἀπολιπὼν καὶ ἐταίρους καὶ βίον ἀπράγμονα καὶ ὕπνον μετρούμενον τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ περιπάτους ἐλευθερίους εἰς ὅσον βάραθρον φέρων ἐμαυτὸν ἐνσέσεικα. Τίνος ἔνεκα, ὦ θεοὶ, ἢ τίς ὁ λαμπρὸς οὗτος μισθός ἐστιν; οὐ γὰρ καὶ ἄλλως μοι πλείω τούτων ἐκπορίζειν δυνατόν ἦν καὶ προσῆν τὸ ἐλεύθερον καὶ τὸ πάντα ἐπ' ἐξουσίας; Νῦν δὲ τὸ τοῦ λόγου, λέων κρόκη δεθείς, ἄνω καὶ κάτω περισύρομαι, τὸ πάντων οἴκτιστον, οὐκ εὐδοκιμεῖν εἰδὼς οὐδὲ κεχαρισμένος εἶναι δυνάμενος· ἰδιώτης γὰρ ἔγωγε τῶν τοιούτων καὶ ἄτεχνος, καὶ μάλιστα παραβαλλόμενος ἀνδράσι τέχνην τὸ πρᾶγμα πεποιημένοις. Ὡς δὲ καὶ ἀγάριστός εἰμι, καὶ ἥμισυ συμποτικὸς, οὐδ' ὅσον γέλωτα ποιῆσαι δυνάμενος· συνήμι δὲ ὥς καὶ ἐνοχλῶ πολλάκις βλεπόμενος, καὶ μάλισθ' ὅταν ἡδίων αὐτὸς αὐτοῦ εἶναι θέλω· σκυθρωπὸς γὰρ αὐτῷ δοκῶ, καὶ ὅλως οὐκ ἔχω ὅπως ἀρμόσωμαι πρὸς αὐτόν. Ἦν μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ σεμνοῦ φυλάττω ἐμαυτὸν, ἀηδὴς ἔδοξα καὶ μονονουχὶ φευκτέος, ἦν δὲ μειδιάσω καὶ ῥυθμίσω τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἡδιστον, κατεφρόνησεν εὐθὺς καὶ διέπτυσσε, καὶ τὸ πρᾶγμα ὁμοιον δοκεῖ ὥσπερ ἂν εἴ τις κωμωδίαν ὑποκρίναιτο τραγικὸν προσωπεῖον περικείμενος. Τὸ δ' ὅλον, τίνα ἄλλον ὁ μάταιος ἐμαυτῷ βιώσομαι βίον τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλω βεβιωκώς;

31. Ἔτι σου ταῦτα διαλογιζομένου ὁ κώδων ἤχησε, καὶ χρὴ τῶν ὁμοίων ἔχεσθαι καὶ περινοστεῖν καὶ ἐστάναι ὑπαλείψαντά γε πρότερον τοὺς βουβῶνας καὶ τὰς ἰγνύας, εἰ θέλεις διαρκέσαι πρὸς τὸν ἄθλον· εἴτα δεῖπνον ὁμοιον καὶ ἐς τὴν αὐτὴν ὥραν περιηγμένον, καὶ σοὶ τὰ τῆς διαίτης πρὸς τὸν πάλαι βίον ἀντίστροφα καὶ ἡ ἀγρύπνια δὲ καὶ ὁ ἰδρὼς καὶ ὁ κάματος ἡρέμα ἡδὴ ὑπορύττουσιν ἢ φθόνην ἢ περιπνευμονίαν ἢ κώλου ἄλγημα ἢ τὴν καλὴν ποδάγραν ἀναπλάττοντες. Ἀντέχεις δὲ ὁμῶς, καὶ πολλάκις κατακεῖσθαι δέον, οὐδὲ τοῦτο συγχεχώρηται· σκῆψις γὰρ ἡ νόσος καὶ φυγὴ τῶν καθηκόντων ἔδοξεν. Ὡστ' ἐξ ἀπάντων ὠχρὸς αἰεὶ καὶ ὅσον οὐδέπω τεθνηξομένῳ ἔοικας.

32. Καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ πόλει ταῦτα. Ἦν δὲ που

fundunt unguento, et coronam illi imponunt, vinum vero ipsi bibunt et epulantur ea quæ parata sunt.

29. Si vero et zelotypus ipse sit, et formosi pueri, aut mulier juvenis, neque tu sis plane alienus a Venere et Gratiis, res in pace non transit nec periculum est contemptibile. Aures enim regis et oculi multi, nec qui vera solum videant, sed semper quasi corollarium, ne connivere unquam putentur, adjiciant. Oportet igitur, ut in Persarum conviviiis, dejecto vultu accumbere, metuentem ne quis te forte eunuchorum observet aspicientem pellicum unam, quum alius eunuchus intentum jam arcum habeat, qui spectantis quæ fas non est buccam sagitta inter bibendum trajiciat.

30. Deinde egressus convivio paullum obdormiisti. Sub gallorum vero cantum excitatus, Miserum me, inquis, et ærumnosum! quibus ego exercitationibus relictis, et sodalibus, et quam otiosa vita, et somno, quem sola metiretur dormiendi libido, et ambulationibus liberis, in quod me barathrum ipse præcipitavi! Cujus rei causa, dii boni! aut quæ splendida illa merces? nonne enim alio etiam modo plura ipsis parare mihi licuit, libertate manente et omnium rerum potestate? Nunc vero tanquam leo, quod est in proverbio, licio devinctus, sursum deorsum trahor, et quod omnium miserrimum est, nec bonam de me opinionem concitare, neque graciosus esse possum. Idiota enim ego his in rebus et iners, maxime si cum hominibus comparer, qui artem sibi hoc opus fecerint. Insuper vero invenustus etiam sum, et minime comis conviva, ac ne risum quidem excitare valeo: intelligo autem, conspectum etiam meum sæpe molestum esse, inprimis quoties me ipso suavior hilariorque esse volo: tetricus enim illi videor, et in universum non habeo quomodo aptus illi esse possim: nam si gravitatem servo, insuavis illi videor et tantum non fugiendus; sin rideam et ad suavitatem componam vultum, contemnit statim et despuit; et similis mihi res videtur, ac si quis tragicam personam indutus comœdiam agat. In summa vero, quam aliam stultus ego vitam mihi ipsi vivam, hanc præsentem si alii vixero?

31. Adhuc ista cogitas quum tintinnabulum sonnit, et consuetus vitæ tenor servandus est: circumeundum est, standum est, unctis prius summis femoribus poplitibusque, si velis durare ad instans certamen: tum cœna similis, et in eandem horam protracta. Inter hæc victus ratio superiori vitæ contraria, tum vigiliæ, et sudor, et fatigatio paullatim jam cuniculis te suffodiunt, et vel tabem, vel respirandi difficultatem, vel coli dolorem, vel præclaram podagram elaborant. Obduras tamen et sæpe, quum decumbendum esset, neque hoc tibi concessum est: simulatio enim morbus tuus videtur esse et officiorum fuga. Itaque ob hæc omnia pallidus semper, et parum abest quin jam morituro similis videaris.

32. Hæc quidem urbanæ vitæ ratio. Si qua vero etiam

(691 - 693)

καὶ ἀποδημῆσαι δέη, τὰ μὲν ἄλλα ἔω· ὕοντος δὲ πολ-
λάκις ὕστατος ἐλθὼν — τοιοῦτο γὰρ σοι ἀποκεκλήρωται
— τὸ ζεύγος περιμένεις, ἔστ' ἂν οὐκέτ' οὔσης καταγω-
γῆς τῷ μαγεῖρω σε ἢ τῷ τῆς δεσποίνης κομμωτῇ συμ-
παραβύσωσιν οὐδὲ τῶν φρυγάνων δαψιλῶς ὑποβαλόντες.

33. Οὐκ ὀκνῶ δέ σοι καὶ διηγῆσασθαι ὅ μοι Θεσμό-
πολις οὗτος ὁ Στωϊκὸς διηγῆσατο ξυμβάν αὐτῷ πάν-
υλοῖον καὶ νῆ Δί' οὐκ ἀνέλπιστον, ὥς ἂν καὶ ἄλλω
ταῦτόν συμβαίη· συνῆν γὰρ πλουσίᾳ τινὶ καὶ τρυ-
φῶσιν γυναικὶ τῶν ἐπιφανῶν ἐν τῇ πόλει· δεῆσαν δὲ καὶ
ἀποδημῆσαι ποτε τὸ μὲν πρῶτον ἐκεῖνο παθεῖν ἔφη
γελοῖότατον, συγκαθίζεσθαι παρ' αὐτῷ παραδεδοσθαι
φιλοσόφῳ ὄντι κιναιδὸν τινὰ τῶν πεπιττωμένων τὰ σκέλη
καὶ τὸν πῶγωνα περιεζυρημένων· διὰ τιμῆς δ' αὐτὸν
ἐκείνη, ὥς τὸ εἶδος, ἦγε, καὶ τοῦνομα δὲ τοῦ κιναιδοῦ
ἐπεμνημόνευε, Χελιδόνιον γὰρ καλεῖσθαι. Τοῦτο τοίνυν
πρῶτον ἡλίκον, σκυθρωπῶ καὶ γέροντι ἀνδρὶ καὶ πολὺ
τὸ γένειον — οἶσθα δὲ ὡς βαθὺν πῶγωνα καὶ σεμνὸν ὁ
Θεσμόπολις εἶχε — παρακαθίζεσθαι φῦκος ἐντετριμμέ-
νον καὶ ὑπογεγραμμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διασεσα-
λευμένον τὸ βλέμμα καὶ τὸν τράχηλον ἐπιεκκασμένον,
οὐ χελιδόνα μὰ Δί', ἀλλὰ γῦπᾶ τινὰ περιτετιλμένον
τοῦ πῶγωνος τὰ πτερὰ, καὶ εἰ γε μὴ πολλὰ δεηθῆναι
αὐτοῦ, καὶ τὸν κεκρύφαλον ἔχοντα ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἂν
συγκαθίζεσθαι· τὰ δ' οὖν ἄλλα παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν μυ-
ρίας τὰς ἀηδίας ἀνασχέσθαι ὑπάρχοντος καὶ τερετίζον-
τος, εἰ δὲ μὴ ἐπεῖχεν αὐτὸς, ἴσως ἂν καὶ ὀρχουμένου
ἐπὶ τῆς ἀπῆνης.

34. Ἔτερον δ' οὖν τι καὶ τοιοῦτον αὐτῷ προσταχθῆ-
ναι καλέσασα γὰρ αὐτὸν ἡ γυνή, Θεσμόπολι, φησὶν,
οὕτως ὄναιο, χάριν οὐ μικρὰν αἰτούσῃ ὁδὸς μηδὲν ἀν-
τειπὼν μηδ' ὅπως ἐπὶ πλεῖόν σου δεήσομαι περιμείνας.
Τοῦ δὲ, ὅπερ εἶδος ἦν, ὑποσχομένου πάντα πράξειν,
Δέομαί σου τοῦτο, ἔφη, χρηστὸν ὁρῶσά σε καὶ ἐπιμελῇ
καὶ φιλόστοργον, τὴν κύνα ἣν οἶσθα τὴν Μυρρίνην ἀνα-
λαβὼν ἐς τὸ ὄχημα φύλαττέ μοι καὶ ἐπιμελοῦ ὅπως
μηδενὸς ἐνδεὲς ἔσται· βαρύνεται γὰρ ἡ ἀθλία τὴν γα-
στέρα καὶ σχεδὸν ὡς ἐπίτεξ ἔστιν· οἱ δὲ κατάρατοι οὐ-
τοι καὶ ἀπειθεῖς οἰκέται οὐχ ὅπως ἐκείνης, ἀλλ' οὐδ'
ἐμοῦ αὐτῆς πολὺν ποιοῦνται λόγον ἐν ταῖς ὁδοῖς. Μὴ
τοίνυν τι σμικρὸν οἰηθῆς εὖ ποιήσῃ με τὸ περισπού-
δατόν μοι καὶ ἥδιον κυνίδιον διαφυλάξας. Ὑπέ-
σχετο ὁ Θεσμόπολις πολλὰ ἱκετευούσης καὶ μονονουχί
καὶ δακρυούσης. Τὸ δὲ πρᾶγμα παγγέλοιον ἦν, κυνί-
διον ἐκ τοῦ ἱματίου προκῦπτον μικρὸν ὑπὸ τὸν πῶγωνα
καὶ κατουρήσαν πολλάκις, εἰ καὶ μὴ ταῦτα ὁ Θεσμό-
πολις προσετίθει, καὶ βαῦζον λεπτῇ τῇ φωνῇ — τοιαῦτα
γὰρ τὰ Μελιταῖα — καὶ τὸ γένειον τοῦ φιλοσόφου πε-
ριλιγμώμενον, καὶ μάλιστα εἰ τι τοῦ χιζοῦ αὐτῷ ζωμοῦ
ἐγκατεμέμικτο. Καὶ ὁ γε κιναιδός, ὁ ζύνεδρος, οὐκ
ἀμούσως ποτὲ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς παρόντας ἐν τῷ
ξυμποσίῳ ἀποσκήπτων, ἐπειδὴ ποτε καὶ ἐπὶ τὸν Θε-
σμόπολιν καθῆκε τὸ σκῶμμα, Περὶ δὲ Θεσμοπόλιδος,
ἔφη, τοῦτο μόνον εἰπεῖν ἔγω, ὅτι ἀντὶ Στωϊκοῦ ἤδη

iter instituendum sit, reliqua omitto : sæpe vero quum pluit
ultimus tu veniens (hoc enim sors tibi tribuit) iunenta
exspectas, donec, quum jam non amplius sit devertendi co-
pia, cum coquo te aut cinillone dominæ in vehiculum com-
pingunt, et ne virgultorum quidem satis substernunt.

33. Non piget etiam narrare tibi, quod sibi accidisse The-
smopolis, hic Stoicus, mihi narravit, ridiculum sane, quod
aliis quoque usu venire posse non improbabile, per Jovem,
fuerit. Vivebat ille in domo divitis et delicatæ mulieris ex
nobilium in Urbe numero : quum autem peregre eundum
esset aliquando, primum hoc sibi accidisse narravit omnino
ridiculum, ut juxta se philosophum hominem, assidere
juberetur cinædus quidam lævigatis pice cruribus et rasa
barba : nempe in honore illum ipsa, ut facile est ad intel-
ligendum, habebat : nomen etiam cinædi mihi retulit, Che-
lidonium dictum esse. Hoc igitur primum quale est ! te-
trico et seni viro, et cano mento, (nosti vero quam proli-
xam barbam et venerabilem Thesmopolis habuerit) assidere
infucatum, et pictis genis, et natantibus oculis, et fracta
cervice, non hirundinem sane (quæ nominis illius vis est),
sed vulturem quendam vulsis barbæ pennis ! et nisi multum
deprecatus esset, etiam caput flammeo tectum habentem
ait fuisse assessurum : se ergo tum cetera sexcentas in illa
via molestias sustinuisse, cantillante illo et minuriente ; qui,
nisi ipse retinisset, fortasse etiam in ipso plaustro esset
saltaturus.

34. Verum injunctum sibi esse etiam aliud fere hujusmodi :
vocans enim ipsum mulier, Da mihi, inquit, hanc veniam,
Thesmopoli, sic fortunatus sis ! magnam quidem, petenti
nihil contradicens, nec exspecta, ut diutius te rogem. Illo
vero, quod facile credas, pollicito se facturum omnia, Hoc,
inquit, te rogo, quæ benignum te videam, et diligentem, et
a natura factum ad amorem ; canem quam nosti, Myrrhi-
nam, receptam in vehiculum custodi mihi, et curam illius
gere ne qua re indigeat : uterum enim gerit misera, et prope
abest a partu : exsecrabiles vero illi et immorigeri servi, ne
mei quidem ipsius, tantum abest ut illius, ullam rationem
habent in via. Ne putes igitur te mediocriter de me mereri,
si caniculam, de qua tantum laborem, suavissimamque mihi
servaveris. Pollicetur Thesmopolis multum ita et tantum
non cum lacrimis petenti. Res autem ridicula omnino,
canicula de veste sub ipsam barbam prospiciens, et sæpe
ipsum permingens, etiamsi illud quidem non addidit The-
smopolis, et minuta voce ganniens (tales enim sunt Meli-
tenses illæ caniculæ), et mentum philosophi circumlambens,
inprimis si quid pridiani juris in illo hæreret. Et cinædus
ille, assessor, qui interdum non indocta dicta in ceteros
quoque convivas jacere solet, quum in Thesmopolin quoque
aliquando laxaret dicacitatem, De Thesmopolide, inquit,

Κυνικός ἡμῖν γεγένηται. Τὸ δ' οὖν κυνίδιον καὶ τε-
τοκέναι ἐν τῇ τρίβωνι τῇ τοῦ Θεσμοπόλιδος ἐπυθόμην.

35. Τοιαῦτα ἐντρυφῶσι, μᾶλλον δὲ ἐνυβρίζουσι τοῖς
ξυνοῦσι κατὰ μικρὸν αὐτοὺς χειροθήεις τῇ ὕβρει παρα-
σκευάζοντες. Οἶδα δ' ἐγὼ καὶ ῥήτορα τῶν καρχάρων
ἐπὶ τῷ δειπνῷ κελευσθέντα μελετήσαντα μὰ τὸν Δί'
οὐκ ἀπαιδεύτως, ἀλλὰ πάνυ τορῶς καὶ ξυγχεκροτημέ-
νως ἐπὶ πνεῖτο γοῦν μεταξὺ πινόντων οὐ πρὸς ὕδωρ με-
μετρημένον, ἀλλὰ πρὸς οἶνου ἀμφορέας λέγων, καὶ
τοῦτο ὑποστῆναι τὸ τόλμημα ἐπὶ διακοσίαις δραχμαῖς
ἐλέγετο. Ταῦτα μὲν οὖν ἴσως μέτρια. Ἦν δὲ ποιη-
τικὸς αὐτὸς ἢ συγγραφικὸς ὁ πλούσιος ἢ, παρὰ τὸ δεῖπνον
τὰ αὐτοῦ ῥαψῶδων, τότε καὶ μάλιστα διαρραγῆναι χρὴ
ἐπαινοῦντα καὶ κολακεύοντα καὶ τρόπους ἐπαίνων και-
νοτέρους ἐπινοοῦντα. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ ἐπὶ κάλλει θαυ-
μάζεσθαι ἐθέλουσι, καὶ δεῖ Ἀδωνιδας αὐτοὺς καὶ Ὑα-
κίνθους ἀκούειν, πῆχews ἐνίοτε τὴν βῖνα ἔχοντας. Σὺ
δ' οὖν ἐὰν μὴ ἐπαινῆς, ἐς τὰς λιθοτομίας τὰς Διονυσίου
εὐθὺς ἀφίξῃ ὡς καὶ φθονῶν καὶ ἐπιβουλεύων αὐτῷ.
Χρὴ δὲ καὶ σοφοὺς καὶ ῥήτορας εἶναι αὐτοὺς, καὶ εἴ τι
σολοικίσαντες τύχωσιν, αὐτὸ τοῦτο τῆς Ἀττικῆς καὶ
τοῦ Ὑμηττοῦ μεστοὺς δοκεῖν τοὺς λόγους καὶ νόμον εἶναι
τὸ λοιπὸν οὕτω λέγειν.

36. Καίτοι φορητὰ ἴσως τὰ τῶν ἀνδρῶν. Αἱ δὲ
[οὖν] γυναῖκες — καὶ γὰρ αὖ καὶ τότε ὑπὸ τῶν γυναι-
κῶν σπουδάζεται, τὸ εἶναι τινὰς αὐταῖς πεπαιδευμένους
μισθοῦ ὑποτελεῖς ξυνόντας καὶ τῷ φορεῖω ἐπομένους ἐν
γὰρ τι καὶ τοῦτο τῶν ἄλλων καλλωπισμάτων αὐταῖς
δοκεῖ, ἣν λέγεται ὡς πεπαιδευμέναι τέ εἰσι καὶ φιλό-
σοφοι καὶ ποιοῦσιν ἄσματα οὐ πολὺ τῆς Σαπφύς ἀπο-
δέοντα — διὰ δὲ ταῦτα μισθωτοὺς καὶ αὐταὶ περιάγονται
ῥήτορας καὶ γραμματικούς καὶ φιλοσόφους, ἀκροῶνται
δ' αὐτῶν πηνίκα; — γελοῖον γὰρ καὶ τοῦτο — ἦτοι
μεταξὺ κοιμούμεναι καὶ τὰς κόμας παραπλεκόμεναι ἢ
παρὰ τὸ δεῖπνον ἄλλοτε γὰρ οὐκ ἄγουσι σχολήν.
Πολλάκις δὲ καὶ μεταξὺ τοῦ φιλοσόφου τι διεξιόντος ἢ
ἄβρα προσελθοῦσα ὥρεξε παρὰ τοῦ μοιχοῦ γραμματίον,
οἱ δὲ περὶ σωφροσύνης ἐκεῖνοι λόγοι ἐστᾶσι περιμένον-
τες, ἔστ' ἂν ἐκείνη ἀντιγράψασα τῷ μοιχῷ ἐπαναδράμῃ
πρὸς τὴν ἀκρόασιν.

37. Ἐπειδὴν δὲ ποτε διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου Κρο-
νίων ἢ Παναθηναίων ἐπιστάντων, πέμπηται τί σοι ἐφε-
στρίδιον ἄθλιον ἢ χιτώνιον ὑπόσαθρον, ἐνταῦθα μάλιστα
πολλὴν δεῖ καὶ μεγάλην γενέσθαι τὴν πομπήν· καὶ ὁ
μὲν πρῶτος εὐθὺς ἐτι σκεπτομένου παρακούσας τοῦ
δεσπότη προδραμὼν καὶ προμηνύσας ἀπέρχεται μι-
σθὸν οὐκ ὀλίγον τῆς ἀγγελίας προλαβὼν, ἔωθεν δὲ τρις-
καίδεκα ἤκουσι κομίζοντες, ἕκαστος ὡς πολλὰ εἶπε
καὶ ὡς ὑπέμνησε καὶ ὡς ἐπιτραπείς τὸ κάλλιον ἐπελέ-
ξατο διεξιὼν. Ἀπαντες δ' οὖν ἀπαλλάττονται λαβόν-
τες, ἐτι καὶ βρενθυόμενοι, ὅτι μὴ πλείω ἔδωκας.

38. Ὁ μὲν γὰρ μισθὸς αὐτὸς κατὰ δὴ ὁβολοὺς ἢ τέτ-
ταρας, καὶ βαρὺς αἰτῶν σὺ καὶ ὀχληρὸς δοκεῖς. Ἵνα δ'
οὖν λάβῃς, κολακευτέος μὲν αὐτὸς καὶ ἱκετευτέος, θε-

hoc solum habeo quod dicam, illum pro Stoico jam Cyni-
cum nobis factum. Canicula igitur etiam peperisse in
pallio Thesmopolidis audiui.

35. Sic ad delicias, vel ad contumeliam potius abutuntur
suis familiaribus, quos paulatim mansuetos et patientes
injuriae faciunt. Novi ego etiam rhetora quendam de
asperis illis jussum in caena declamare, non inerudite pro-
fecto, sed vehementer et concinne: laudabatur igitur inter
pocula, qui non ad aquam demensam diceret, sed ad vini
amphoras; dicebatur autem pro ducentis illam rem dra-
chmis ausus esse. Sed haec fortasse modica. Si vero
dives ipse vel poeticam affectet laudem vel historicam, qui
in convivio sua recitet, tum maxime est ubi rumpatur
aliquis laudando, adulando, modis laudandi novis excogi-
tandis. Sunt vero qui etiam pulchritudinis nomine admi-
rationi esse postulent, quos Adonidas, vel Hyacinthos au-
dire oportet, cubitalem licet nasum interdum habeant
Tu vero si non laudes, ilicet in Dionysii lautumias venies,
utpote qui invidias ipsi et insidieris. Oportet autem doctos
esse ipsos et rhetoras, et licet solæcismos committant,
Atticae tamen et Hymetti plenos videri illorum sermones,
et legem esse in posterum ita dicendi.

36. Quamquam tolerabilia forte videantur quae viri fa-
ciunt. Mulieres vero, nam hoc quoque nunc affectant
mulieres, habere quosdam eruditos, mercede conductos
sibi familiares, et lecticam assectantes, quandoquidem
unum hoc inter reliqua ornamenta illis videtur, si dicantur
eruditae esse et philosophae, et carmina faciant non multum
inferiora Sapphicis: propter haec igitur mulieres ipsae quo-
que mercenarios circumducunt rhetores, et grammaticos,
et philosophos. Audiunt vero illos, quando? (nam hoc
quoque ridiculum) vel dum ornantur et comas disponi sibi
curant, vel in caena adeo: neque enim aliud ipsis otium
suppetit. Saepe vero, dum philosophus aliquid disputat,
accedens ancilla a mœcho tabellas tradit: at illi de tempe-
rantia sermones insistunt expectantique, dum illa, mœcho
postquam rescripserit, ad auditionem redeat.

37. Quum vero longo post tempore aliquando Saturnalibus
instantibus vel Quinquatribus, mittitur tibi amiculum mi-
serum aut tunica fere putris, tunc maxime multam institui
magnamque pompam oportet. Et primus quidem, qui deli-
berante etiamnum domino illud sublegit, praecurrens et
indicans, non parvo ablato nuncii praemio, redit. Mane
vero tredecim veniunt ferentes munus, quorum unusquis-
que, ut multa dixerit, ut monuerit, ut dato sibi negotio
pulcherrimum elegerit, commemorat. Omnes igitur cum
munusculo abeunt, insuper cum fastidio quodam murmu-
rantes, quod plura non dederis.

38. Merces ipsa minutatim tibi solvitur, obolis binis aut
quaternis; si petas, gravis videris ac molestus. Ut igitur
accipias; adulandum primo ipsi et supplicandum; colendus

ραπευτέας
ραπειας
φίλος.
ἢ ἱατρῶν
καὶ ἀνόντων

39. Π

ἡρέμα
σοῦ λόγον
μὲν ὑπὸ
πρὸς τὴν
ποδάγραν
τατον ἐν
ἡλικίας καὶ
καὶ ῥάκος
σὲ μὲν οἱ
τῶν δυνα-
καὶ ἦτοι μ
ναϊκὸς ἄβρ
τι τοιοῦτο
τράχληλον
ρος τὴν βε
καὶ ἂ μὲν
θυλάκου δὲ
τόν τι καὶ
τεῖ ἐκ τοῦ

40. Κα

γεγονότα καὶ
τὸ δέρμα ὁρ
ἀπωσθῆναι
ἢ φαρμακεία
γὰρ κατήγο
καὶ ῥάδιος τ
τοιούτους γ
εἰκότως δοκ
ἦν ἔχουσι
Πολλοὶ γὰρ
ἄλλο χρήσιμ
σχοντο καὶ
τοῖς ἐχθροῖς,
δυνας ἀμπερ
καθεμέννοι.
ὑπόνοιαν ἔχ
τες καὶ μάλ
πνοὶς καὶ τῇ
κέρδος δουλα

41. Ἀποσ
εἰκότως, καὶ
σωσιν, ἣν δύν
αὐτῶν τὰ πολ
εἰδότες ἀκριβ
Τοῦτο τοίνυν
ἴμοιοι εἰσι τοῖ
μὲν οἱ ὁμφαλο
ἐνδόν ἢ Θυέστ

ραπευτέος δὲ καὶ ὁ οἰκονόμος, οὗτος μὲν καὶ ἄλλον θεραπεύειας τρόπον οὐκ ἀμελητέος δὲ οὐδὲ ὁ ξύμβουλος καὶ φίλος. Καὶ τὸ ληφθὲν ἤδη προωφείλετο ἱματιοκαπήλῳ ἢ ἱατρῷ ἢ σκυτοτόμῳ τινί. Ἄδωρα οὖν σοι τὰ δῶρα καὶ ἀνόνητα.

39. Πολὺς δὲ ὁ φθόνος καὶ πού καὶ διαβολή τις ἡρέμα ὑπεξάνίσταται πρὸς ἄνδρα ἤδη τοὺς κατὰ σοῦ λόγους ἡδέως ἐνδεχόμενον· ὁρᾷ γὰρ ἤδη σὲ μὲν ὑπὸ τῶν συνεχῶν πόνων ἐκτετραυχόμενον καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν σκάζοντα καὶ ἀπηυδηκότα, τὴν ποδάγραν δὲ ὑπανιούσαν· ὅλως γὰρ ὅπερ ἦν νοστιμώτατον ἐν σοὶ ἀπανθισάμενος καὶ τὸ ἐγκαρπώτατον τῆς ἡλικίας καὶ τὸ ἀκμαιότατον τοῦ σώματος ἐπιτρέψας καὶ βράκος σε πολυσχιδὲς ἐργασάμενος ἤδη περιβλέπει, σὲ μὲν οἱ τῆς κόπρου ἀπορρίψει φέρων, ἄλλον δὲ ὅπως τῶν δυναμένων τοὺς πόνους καρτερεῖν προσλήψεται, καὶ ἦτοι μεῖρακιον αὐτοῦ ὅτι ἐπείρασας τότε ἢ τῆς γυναικὸς ἄβραν παρθένον γέρον ἄνῃρ διαφθείρεις ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἐπικληθεὶς νύκτωρ ἐγκεκαλυμμένος ἐπὶ τράχηλον ὥσθεις ἐξεληλυθας ἔρημος ἀπάντων καὶ ἀπορος τὴν βελτίστην ποδάγραν αὐτῷ γῆρα παραλαβὼν, καὶ ἂ μὲν τέως ἤδεις, ἀπομαθὼν ἐν τοσοῦτῳ χρόνῳ, θυλάκου δὲ μελίζω τὴν γαστέρα ἐργασάμενος, ἀπλήρωτόν τι καὶ ἀπαραίτητον κακόν· καὶ γὰρ ὁ λαιμὸς ἀπαιτεῖ ἐκ τοῦ ἔθους καὶ ἀπομανθάνων αὐτὰ ἀγανακτεῖ.

40. Καὶ σε οὐκ ἂν τις ἄλλος δέξαιτο ἔξωρον ἤδη γεγονότα καὶ τοῖς γεγηρακόσιν ἵπποις ἑοικότα, ὃν οὐδὲ τὸ δέρμα ὁμοίως χρήσιμον. Ἄλλως τε καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἀπωσθῆναι διαβολή πρὸς τὸ μεῖζον εἰκαζομένη μοιχὸν ἢ φαρμακέα σε ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο δοκεῖν ποιεῖ· ὁ μὲν γὰρ κατήγορος καὶ σιωπῶν ἀξιώπιστος, σὺ δ' Ἕλληνα καὶ βράδιος τὸν τρόπον καὶ πρὸς πᾶσαν ἀδικίαν εὐκολος· τοιοῦτους γὰρ ἀπαντας ἡμᾶ· εἶναι οἴονται, καὶ μάλα εἰκότως· δοκῶ γὰρ μοι καὶ τῆς τριαύτης δόξης αὐτῶν, ἣν ἔχουσι περὶ ἡμῶν, κατανενοχέναι τὴν αἰτίαν. Πολλοὶ γὰρ ἐς τὰς οἰκίας παρελθόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἄλλο χρήσιμον εἰδέναι μαγείας καὶ φαρμακείας ὑπέσχοντο καὶ χάριτας ἐπὶ τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ ἐπαγωγὰς τοῖς ἐχθροῖς, καὶ ταῦτα πεπαιδεῦσθαι λέγοντες καὶ τρίβωνας ἀμπεχόμενοι καὶ πώγωνας οὐκ εὐκαταφρονήτους καθεμμένοι. Εἰκότως οὖν τὴν ὁμοίαν περὶ πάντων ὑπόνοιαν ἔχουσιν, ὅς ἀρίστους ὦντο, τοιοῦτους ὁρῶντες καὶ μάλιστα ἐπιτηροῦντες αὐτῶν τὴν ἐν τοῖς δειπνοῖς καὶ τῇ ἄλλῃ ξυνουσίᾳ κολακείαν καὶ τὴν πρὸς τὸ κέρδος δουλαπρέπειαν.

41. Ἀποσεισάμενοι δὲ αὐτοὺς μισοῦσι, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ ἐξ ἀπαντος ζητοῦσιν ὅπως ἄρδην ἀπολέσωσιν, ἣν δύνωνται· λογιζόμενοι γὰρ ὡς ἐξαγορεύουσιν αὐτῶν τὰ πολλὰ ἐκεῖνα τῆς φύσεως ἀπόρρητα ὡς ἀπαντα εἰδότες ἀκριβῶς καὶ γυμνοὺς αὐτοὺς ἐπωπτευκότες. Τοῦτο τοίνυν ἀποπνίγει αὐτούς· ἀπαντες γὰρ ἀκριβῶς ὁμοιοὶ εἰσι τοῖς καλλίστοις τούτοις βιβλίοις, ὃν χρυσοὶ μὲν οἱ ὀμφαλοὶ, πορφυρᾷ δ' ἐκτοσθεν ἢ διφθέρᾳ, τὰ δ' ἐνδον ἢ Θυέστης ἐστὶ τῶν τέκνων ἐστιώμενος ἢ Οἰδί-

autem dispensator quoque est, hic quidem alio culturæ genere: nec vero negligendus consiliarius et amicus. Porro quod accipis, id jam debebatur vestiario aut medico, aut sutori cuidam. Munera igitur illa non munera et nullius utilitatis.

39. Tum invidia multa, forte etiam calumnia paullatim contra te insurgit apud virum, sermones qui contra te habentur libenter jam excipientem. Videt enim te jam perperis laboribus detritum, et ad officia claudicantem, et defectum viribus, subeuntemque paullatim podagram. Omnino enim postquam florem ætatis valetudinisque tuæ præcerpsit, postquam fertilissimam vitæ tuæ partem et summum vigorem corporis contrivit, et panam te undique fissum concinnavit, jam circumspicit, te quidem in quod sterquilinum abjiciat, alium vero ex iis, qui labores sustinere possunt, ut assumat. Tum igitur vel tentasse puerum ipsius, vel ancillam virginem dominæ subigere, homo senex, vel quiddam aliud huic simile incusatus noctu, capite obvoluto, præceps ejiceris domo, relictus ab omnibus, inops, cum senectute podagram etiam optimam nactus; oblitus hoc tanto tempore interjecto eorum quæ ante sciebas, ventre auctus majore quam culeus est, malo quod neque explere possis, nec deprecari. Etenim et gula poscit te ex consuetudine, et cum indignatione et querela dediscit.

40. Nec te facile alius quis recipiat, exoletum jam et equis vetulis similem, quorum neque pellis æque utilis. Alioquin etiam calumnia e tua expulsionem orta, et majus quid suspicata, ut mæchus vel veneficus, vel horum simile aliquid videaris, efficit. Tuus enim accusator tacens etiam fide dignus: tu vero Græculus et levis ingenii, et ad scelus omne facilis. Tales enim universos nos esse arbitrantur: nec injuria. Videor enim mihi etiam talis illorum opinionis, quam de nobis habent, causam intellexisse. Multi enim in domos ingressi, quod nihil aliud utile scirent, vaticinia et veneficia polliciti sunt, et gratiam ab amasiis, et carmina magica contra hostes: idque quum facerent, se eruditos dicebant, et pallia induti erant et barbas submittebant minime contemnendas. Non absurde ergo similia de omnibus suspicantur, quum tales esse videant, quos putabant præstantissimos, maximeque quum observent eorum in cœnis et reliqua consuetudine adulationem, et quam servilem lucri causa personam suscipiant.

41. Quos vero ejecerunt, illos etiam, ut valde consentaneum est, odio habent, et undique quærunt funditus, si queant, perdere. Etenim arbitrantur illos enunciaturus multa illa in natura ipsorum ac moribus secreta, ut qui norint accurate omnia, et nudos ipsos inspexerint. Hoc igitur est, quod illos angit. Omnes enim accurate similes sunt pulcherrimis illis libris, quorum aurei umbilici, purpureique coloris membrana exterior; intus autem vel Thyestes est liberos sucs epulatus, aut Œdipus cum matre.

πους τῇ μητρὶ ξυνὼν ἢ Τηρεὺς δύο ἀδελφὰς ἅμα ὀδυῶν. Τοιοῦτοι καὶ αὐτοὶ εἰσι, λαμπροὶ καὶ περί-
βλεπτοι, ἔνδον δ' ὑπὸ τῇ πορφύρᾳ πολλὴν τὴν τραγω-
δίαν σκέποντες· ἕκαστον γοῦν αὐτῶν ἦν ἐξειλήσης, δρᾶμα
οὐ μικρὸν εὐρήσεις Εὐριπίδου τινὸς ἢ Σοφοκλέους,
τὰ δ' ἔξω πορφύρα εὐανθὴς καὶ χρυσοῦς ὁ ὀμφαλός.
Ταῦτ' οὖν ξυνεπιστάμενοι αὐτοῖς μισοῦσι καὶ ἐπιβου-
λεύουσιν, εἴ τις ἀποστάς ἀκριβῶς κατανενοηκῶς αὐτοὺς
ἐκτραγωδήσει καὶ πρὸς πολλοὺς ἔρει.

42. Βούλομαι δ' ὅμως ἔγωγε ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκεῖ-
νος εἰκόνα τινὰ τοῦ τοιούτου βίου σοι γράψαι, ὅπως ἐς
ταύτην ἀποβλέπων εἰδῇς εἴ σοι παριτητέον ἐστὶν ἐς αὐ-
τήν. Ἡδέως μὲν οὖν Ἀπελλοῦ τινος ἢ Παρρασίου ἢ
Ἀετίωνος ἢ καὶ Εὐφράνορος ἂν ἐδεήθην ἐπὶ τὴν γρα-
φήν· ἐπεὶ δὲ ἄπορον νῦν εὐρεῖν τινὰ οὕτω γενναῖον καὶ
ἀκριβῆ τὴν τέχνην, ψιλὴν ὡς οἶόν τέ σοι ἐπιδείξω τὴν
εἰκόνα. Καὶ δὴ γεγράφθω προπύλαια μὲν ὑψηλὰ καὶ
ἐπὶ χρυσα καὶ μὴ κάτω ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἄνω τῆς γῆς
ἐπὶ λόφου κείμενα, καὶ ἡ ἀνοδος ἐπὶ πολὺ καὶ ἀνάντης
καὶ ὀλισθον ἔχουσα, ὡς πολλάκις ἤδη πρὸς τῷ ἄκρῳ
ἔσεσθαι ἐλπίσαντας ἐκτραχηλισθῆναι διαμαρτόντος τοῦ
ποδός· ἔνδον δὲ ὁ Πλοῦτος αὐτὸς καθήσθω χρυσοῦς ὄλος,
ὡς δοκεῖ, πάνυ εὐμορφος καὶ ἐπέραστος, ὁ δ' ἔραστῆς
μόλις ἀνελθὼν καὶ πλησιάσας τῇ θύρᾳ τεθηπέτω ἀφο-
ρῶν ἐς τὸ χρυσίον· παραλαβοῦσα δ' αὐτὸν ἡ Ἐλπίς,
εὐπρόσωπος καὶ αὐτὴ καὶ ποικίλα ἀμπεχομένη, ἔσα-
γέτω σφόδρα ἐκπεπληγμένον τῇ εἰσόδῳ. Τοῦντεῦθεν
δὲ ἡ μὲν Ἐλπίς αἰεὶ προηγείσθω, διαδεξάμεναι δ' αὐ-
τὸν ἅλλαι γυναῖκες, Ἀπάτη καὶ Δουλεία, παραδώσωσαν
τῷ Πόνῳ, ὁ δὲ πολλὰ τὸν ἄθλιον καταγυμνάσας τελευ-
τῶν ἐγχειρισάτω αὐτὸν τῷ Γῆρᾳ ἤδη ὑπονοσοῦντα
καὶ τετραμμένον τὴν χροάν· ὑστάτῃ δὲ ἡ Ὑβρις ἐπιλα-
βομένη συρέτω πρὸς τὴν Ἀπόγνωσιν· ἡ δ' Ἐλπίς τὸ
ἀπὸ τούτου ἀφανὴς ἀποπτέσθω, καὶ μηκέτι καθ' οὗς
εἰσῆλθε τοὺς χρυσοῦς θυρῶνας, ἐκ τινος δ' ἀποστρόφου
καὶ λεληθυίας ἐξόδου ἐξωθείσθω γυμνὸς προγαστωρ
ὠχρὸς γέρων, τῇ ἐτέρᾳ μὲν τὴν αἰδῶ σκέπων, τῇ δεξιᾷ
δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν ἄγχων· ἀπαντάτω δ' ἐξιόντι ἡ Μετά-
νοια δακρύουσα ἐς οὐδὲν ὄφελος καὶ τὸν ἄθλιον ἐπαπολ-
λύουσα. Τοῦτο μὲν ἔστω τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Σὺ
δ' οὖν, ὦ ἄριστε Τιμόκλεις, αὐτὸς ἤδη ἀκριβῶς ἐπι-
σκοπῶν ἕκαστα ἐννόησον εἴ σοι καλῶς ἔχει προσελθόντα
εἰς τὴν εἰκόνα κατὰ ταύτας τὰς θύρας κατ' ἐκείνην
τὴν ἔμπαλιν αἰσχυρῶς οὕτως ἐκπεσεῖν. Ὅ τι δ' ἂν
πράττης, μέμνησο τοῦ σοφοῦ λέγοντος, Ὡς θεὸς ἀναί-
τιος, αἰτία δὲ ἐλομένου.

XVIII.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

1. Πάλαι σκοπῶ πρὸς ἑμαυτὸν, ὦ καλὲ Σαβῖνε, ἅτινα
σοι εἰκὸς ἐπελθεῖν εἰπεῖν ἀναγνόντι ἡμῶν τὸ περὶ τῶν

concumbens, aut duas simul sorores Tereus subigens. Ta-
les et hi sunt, splendidi et conspicui, intus vero sub purpura
tragœdiam multam tegentes. Si enim unumquemque eorum
evolvas, fabulam invenies haud parvam, Euripide aliquo
aut Sophocle dignam : extra autem sunt purpura florida,
et umbilicus aureus. Horum ergo sibi conscii odio habent
et struunt insidias, si quis ab illis sejunctus, qui accu-
rate ipsos norit, tragœdiam ipsos faciat, et in vulgus de
ipsis narret.

42. Volotamen ego, ut Cebes ille, imaginem tibi quandam
talis vitæ depingere, ut illa inspecta constituas, utrum
in eam tibi ingrediendum sit. Libenter itaque Apellem
quendam, aut Parrhasium, aut Aetionem, aut Euphranorem
etiam ad picturam adhiberem : quandoquidem vero fieri
non potest ut nunc inveniatur aliquis eo ingenio et hac
artis accuratione, tenuem tibi, quantum a me potest, ima-
ginem ostendam. Pingatur itaque vestibulum altum, inau-
ratum, nec infra in solo, sed supra terram in colle situm :
ascensus sit valde et arduus et lubricus, ut sæpe qui in
summo se jam sperarent esse, vestigio fallente præcipitentur.
Intra vero Plutus sedeat ipse, aurea specie totus, formosus
idem atque amabilis : amator autem qui ægre ascendit
et ad januam accessit, obstupescat oculis in aurum directis.
Assumptum vero Spes, formosa et ipsa, et pictam vestem
induta, introducat valde in ingressu perculsum. Inde vero
Spes quidem præcedat semper, excipientes autem illum
aliæ mulieres, Fraus, et Servitus, tradant Labori. At
hic postquam multum exercuit miserum, commendet eum
Senectuti, jam aliquantum ægrotantem et colorem verteu-
tem : ultima vero Contumelia comprehensum abducatur ad
Desperationem. Spes ab hoc inde loco avolet nec conspi-
ciatur amplius : ipse vero non jam per aureum qua ingressus
fuerat vestibulum, sed per aversum quendam et latentem
exitum nudus extrudatur, ventre prominulo, pallidus, se-
nex, altera manu pudenda tegens, dextra autem suum ipse
collum angens. Occurrat autem exeunti Poenitentia nequic-
quam plorans, et magis perdens perditum. Hic quidem
picturæ finis esto. At tu, Timocles optime, ipse jam dili-
genter inspicies singula, cogita, an decere te putes, ingres-
sum in vitam depictam per illas portas, altera illa janua
opposita turpiter adeo elabi. Quicquid autem feceris, sapien-
tis viri memento, qui, Innocens, inquit, deus est, culpa
vero eligentis.

XVIII.

APOLOGIA.

1. Dudum apud me considero, pulcher Sabine. quid in
mentem tibi venisse probabiliter dicam, legenti nostrum

(705 - 710)

ἐπὶ μισθῷ συνόντων βιβλίον· ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἀγελαστὶ διεξήεις αὐτὸ καὶ πάνυ μοι πρόδηλον. Ἄ δὲ μεταξὺ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὑπὸ σοῦ ἐλέγετο, ταῦτα νῦν ἐφαρμόττειν ζητῶ τοῖς ἀνεγνωσμένοις. Εἰ τοίνυν μὴ κακὸς ἐγὼ μαντικὴν, δοκῶ μοι ἀκούειν σου λέγοντος· Εἴτά τις αὐτὸς ταῦτα γεγραφὼς καὶ κατηγορίαν οὕτω δεινὴν κατὰ τοῦ τοιούτου βίου διεξελθὼν, ἔπειτα πάντων ἐκλαθόμενος, ὁστράκου, φησὶ, μεταπεσόντος, ἐκὼν ἑαυτὸν φέρων ἐς δουλείαν οὕτω περιφανῇ καὶ περίβλεπτον ἐνσέσεικε; πόσοι Μίδαι καὶ Κροῖσοι καὶ Πακτωλοὶ ὅλοι μετέπεισαν αὐτὸν ἀφείναι μὲν τὴν ἐκ παίδων φίλην καὶ σύντροφον ἐλευθερίαν, πρὸς αὐτῷ δὲ ἤδη τῷ Αἰακῷ γενόμενον καὶ μονονουχὶ τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῷ πορθμείῳ ἔχοντα παρέχειν ἑαυτὸν ἔλκεσθαι καὶ σύρεσθαι καθάπερ ὑπὸ κλοιῷ τινι χρυσῷ τὸν αὐχένα δεθέντα; [οἷά ἐστι τῶν τρυφόντων πλουσίων τὰ σφιγγία καὶ τὰ κουράλλια;] πολλὴ γοῦν ἡ διαφωνία τοῦ νῦν βίου πρὸς τὸ σύγγραμμα, καὶ τὸ ἄνω τοὺς ποταμούς χωρεῖν καὶ ἀνεστράφθαι τὰ πάντα καὶ παλινωδεῖν πρὸς τὸ χειρόν τοῦτ' ἂν εἴη οὐχ ὑπὲρ Ἑλένης μὰ Δί' οὐδ' ὑπὲρ τῶν ἐπ' Ἰλῷ γενομένων, ἀλλ' ἔργῳ ἀνατρεπομένων τῶν λόγων, καλῶς πρότερον εἰρησθαι δοκούντων.

2. Ταῦτα μὲν πρὸς ἑαυτὸν, ὡς τὸ εἶκος, λέλεκται σοι. Ἐπάξεις δὲ ἴσως καὶ πρὸς αὐτὸν ἐμὲ συμβουλήν τινα τοιαύτην οὐκ ἄκαιρον, ἀλλὰ φιλικὴν καὶ οἷω σοι χρηστῇ καὶ φιλοσόφῳ ἀνδρὶ πρέπουσαν. Ἦν μὲν οὖν κατ' ἀξίαν ὑποδὺς τὸ σὸν πρόσωπον ὑποκρίνωμαι, εἴ ἂν ἡμῖν ἔχοι καὶ τῷ Λογίῳ θύσομεν· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ σὺ προσθήσεις τὰ ἐνδέοντα. Ὡρα τοίνυν μετασκευάσαντας ἡμᾶς τὴν σκηνὴν ἐμὲ μὲν σιωπᾶν καὶ ἀνέχεσθαι τεμνόμενον καὶ καόμενον, εἰ δέοι, ἐπὶ σωτηρίᾳ, σὲ δὲ ἐπιπάττειν τῶν φαρμάκων καὶ τὴν σμίλην ἅμα πρόχειρον ἔχοντα καὶ τὸ καυτήριον διάπυρον· καὶ δὴ παραλαβὼν τὴν ῥήτραν σὺ ταῦτα πρὸς με ὁ Σαβῖνος ἤδη λέγεις.

3. Πάλαι μὲν, ὦ φιλότης, ὡς εἶκος, ἡυδοκίμηταί σοι τοῦτ' ἐν τῷ σύγγραμμα καὶ ἐν πολλῷ πλήθει δειχθέν, ὡς οἱ τότε ἀκροασάμενοι διηγούντο, καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς πεπαιδευμένοις, ὑπόσοι δμιλεῖν αὐτῷ καὶ διὰ χειρὸς ἔχειν ἡξίωσαν· ἥ τε γὰρ τῶν λόγων παρασκευὴ οὐ μεμπτή καὶ ἡ ἱστορία πολλὴ καὶ ἐμπειρία τῶν πραγμάτων καὶ ὅτι ἕκαστα σαφῶς ἐλέγετο, καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι χρήσιμα πᾶσιν ἦν, καὶ μάλιστα τοῖς πεπαιδευμένοις, ὡς μὴ ὑπ' ἀγνοίας σφᾶς αὐτοὺς εἰς δουλείαν ὑπάγοιεν. Ἐπεὶ δὲ σοι μετέδοξε βελτίω ταῦτα εἶναι καὶ τὴν μὲν ἐλευθερίαν μακρὰ χαίρειν ἔαν, ζηλῶσαι δὲ τὸ ἀγεννέστατον ἐκεῖνο ἱαμβεῖον

ὅπου τὸ κέρδος, παρὰ φύσιν δουλευτέον,

ὅρα ὅπως μηδεὶς ἔτι ἀκούσεται σου ἀναγιγνώσκοντος αὐτὸ, ἀλλὰ μὴδ' ἄλλω παράσχης τῶν τὸν παρόντα σου βίον δρώντων ἐπελθεῖν τὰ γεγραμμένα, εὐχου δὲ Ἑρμῇ τῷ χθονίῳ καὶ τῶν ἀκηκοῦτων πρότερον πολλὴν λήθην κατασκεδάσαι, ἢ δόξεις τῷ τοῦ Κορινθίου μύθου ταῦτόν

de mercenariis familiaribus libellum. Nam id quidem omnino certum habeo, non sine risu te illum percurrisse. Quæ vero interjecto tempore et post omnia a te dicta sint, ea nunc componere his, quæ legisti, studeo. Nisi igitur male ego vaticinari didici, videor mihi audire te dicentem ista: Et est, qui postquam scripsit ipse talia, et gravem adeo accusationem contra hoc vitæ genus explicavit, repente omnium oblitus, cadente, ut aiunt, aliter calculo, sua se sponte in manifestam adeo conspicuamque servitutem alacriter demiserit? Quot hunc Midæ et Cræsi et Pactoli integri in sententiam aliam traduxere, ut relicta amica illa a teneris inde et cui innutritus est libertate, quum jam prope ipsum est Æacum, et tantum non alterum pedem in cymba Charontis habet, præberet se trahendum agendumque tanquam aureo circa cervicis collari devinctum? [quales sunt delicatorum divitum simiolæ et pueruli?] Multum ergo hæc vita et illa scriptio discrepant, et hoc sane fuerit illud, quod aiunt, flumina retro ire et inversa omnia, et in pejus recantare, non de Helena per Jovem, aut his quæ ad Ilium gesta sunt, sed opere et factis retractantur quæ bene antea dicta videbantur.

2. Hæc quidem ad te ipsum, ut consentaneum, a te dicta sunt. Subjicies autem forte ad me ipsum etiam consilium quoddam ejusmodi non intempestivum, sed amicum, teque virum bonum et sapientem decens. Si igitur pro dignitate sumtam personam tuam egero, bene res habet nobis, et Eloquenti deo sacrificabimus: sin minus, at tu quæ desunt adjicies. Tempus est igitur, conversa inter nos scena, me silentio secundum urendumque, si opus sit, salutis causa præbere me, te vero medicamenta inspergere, cultrumque in promptu habere, et candens cauterium. Jamque sumtis dicendi partibus tu hæc ad me Sabinus, dicis.

3. Olim sane, amice, ut par erat, bonam famam tibi hoc scriptum adeptum est, tam in magna concione quum recitaretur, ut narrarunt mihi qui tum audire, quam privatim apud eruditos, quotquot cognoscere illud et in manu habere dignati sunt. Etenim verborum in eo apparatus non contemnendus, et historiæ multum, et rerum peritia, et quod aperte omnia dicerentur: et maxime, quod utilia omnibus essent, eruditis præsertim, ne per ignorantiam ipsi in servitutem se conjiciant. Postquam vero inmutata sententia tibi visum est, meliora hæc esse, et longum libertati vale dicere, imitarique ignavissimum illum versiculum,

Ubi lucra magna, serviant et liberi:

vide ne quis in posterum audiat te illud prælegentem, sed nec alii cuiquam eorum, qui præsentem vitam tuam inspiciunt, copiam facito legendi; sed infero Mercurio vota nuncupa, ut hos, qui prius audire, Lethæis aquis perfundat: alioquin videberis idem esse expertus, quod est in

τι πεπονθέναι, κατὰ σαυτοῦ ὁ Βελλεροφόντης γεγραφώς τὸ βιβλίον· μὰ γὰρ τὸν Δι' οὐχ ὁρῶ τὴν ἀπολογίαν, ἥτις ἂν εὐπρόσωπός σοι γένοιτο πρὸς τοὺς κατηγοροῦντας, καὶ μάλιστα, ἣν σὺν γέλῳ αὐτὸ ποιῶσιν ἐπαινοῦντες μὲν τὰ γεγραμμένα καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐλευθερίαν, αὐτὸν δὲ τὸν συγγραφέα δουλεύοντα ὁρῶντες καὶ ἐκόντα ὑποτιθέντα τὸν αὐχένα τῷ ζυγῷ.

4. Οὐχ ἀπεικότα γοῦν λέγοιεν ἂν, εἰ λέγοιεν ἦτοι ἄλλου τοῦ γενναίου ἀνδρὸς εἶναι τὸ βιβλίον καὶ σὲ τὸν κολοῖον ἀλλοτρίοις πτεροῖς ἀγάλλεσθαι, ἢ εἴπερ σὺν ἐστίν, ὁμοιά σε τῷ Σαλαίῳ ποιεῖν, ὃς πικρότατον κατὰ μοιχῶν τοῖς Κροτωνιάταις νόμον θεῖς καὶ θαυμαζόμενος ἐπ' αὐτῷ μετὰ μικρὸν αὐτὸς ἐάλω μοιχεύων τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα. Περὶ πόδα τοίνυν καὶ σὲ τὸν Σάλαιον ἐκείνον εἶναι φαίη τις ἂν· μᾶλλον δὲ πολὺ μετριώτερος ἐκεῖνος, ἔρωτι μὲν ἁλοῦς, ὡς ἔφασκεν ἀπολογούμενος, ἐκὼν δὲ μάλα εὐψύχως ἐς τὸ πῦρ ἀλλόμενος, καίτοι ἐλεούντων αὐτὸν ἤδη Κροτωνιατῶν καὶ ἐνδιδόντων φυγεῖν, εἰ βούλοιο. Ἦ δὲ σὺν οὐ παρὰ μικρὸν ἀτοπώτερον, ἀκριβοῦντος μὲν ἐν τοῖς λόγοις τὴν τοῦ τοιοῦτου βίου δουλοπρέπειαν καὶ κατηγοροῦντος, εἴ τις εἰς πλουσίου τινὸς ἐμπεσὼν καὶ καθεύρας ἑαυτὸν ἀνέχοιτο μυρία τὰ δυσχερῆ πάσχων καὶ ποιῶν, ἐν γῆρᾳ δ' ὑστάτῳ καὶ σχεδὸν ἤδη ὑπὲρ τὸν οὐδὸν οὕτως ἀγεννῇ λατρείαν ἐπανηρημένου καὶ μονονουχὶ καὶ ἐμπομπεύοντος αὐτῇ· ὅσω γοῦν πᾶσιν ἐπισημότερος εἶναι δοκεῖς, τοσούτῳ καταγελαστότερος ἂν δόξειας εἶναι, ἀντιφωνοῦντος τοῦ νῦν βίου τῷ βιβλίῳ.

5. Καίτοι τί δεῖ καινὴν ἐπὶ σὲ κατηγορίαν ζητεῖν μετὰ τὴν θαυμαστὴν τραγωδίαν λέγουσαν

μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός;

Οὐχ ἀπορήσουσι δὲ οἱ κατηγοροῦντες καὶ ἄλλων παραδειγμάτων ἐπὶ σὲ, ἀλλ' οἱ μὲν τοῖς τραγικοῖς ὑποκριταῖς εἰκάσουσιν, οἱ ἐπὶ μὲν τῆς σκηνῆς Ἀγαμέμνων ἕκαστος αὐτῶν ἢ Κρέων ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἰσιν, ἔξω δὲ Πῶλος ἢ Ἀριστόδημος ἀποθέμενοι τὰ προσωπεῖα γίνονται ὑπόμισθοι τραγωδοῦντες, ἐκπίπτοντες καὶ συριττόμενοι, ἐνίοτε δὲ καὶ μαστιγούμενοί τινες αὐτῶν, ὡς ἂν τῷ θεάτρῳ δοκῇ· ἄλλοι δὲ τὸ τοῦ πιθήκου πεπονθέναι σε φήσουσιν, ὃν Κλεοπάτρα τῇ πάνυ φασὶ γενέσθαι· ἐκεῖνον γὰρ διδαχθέντα τέως μὲν ὀρχεῖσθαι πάνυ κοσμίως καὶ ἐμμελῶς καὶ ἐπὶ πολὺ θαυμάζεσθαι μένοντα ἐν τῷ σχήματι καὶ τὸ πρέπον φυλάττοντα καὶ τοῖς ἄδουσι καὶ αὐλοῦσι συγκινούμενον ὑμέναιον, ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἰσχάδα, οἶμαι, ἢ ἀμύγδαλον πόρρω χειμένην, μακρὰ χαίρειν φράσαντα τοῖς αὐλοῖς καὶ ρυθμοῖς καὶ ὀρχήμασι συναρπάσαντα κατατρύγειν, ἀπορρίψαντα, μᾶλλον δὲ συντρίψαντα τὸ πρόσωπον.

6. Καὶ σὺ τοίνυν, φαῖεν ἂν, οὐχ ὑποκριτής, ἀλλὰ ποιητής τῶν καλλίστων καὶ νομοθέτης γενόμενος ὑπὸ ταυτησί τῆς ἰσχάδος παραφανεΐσης ἡλέγχθης πιθήκος ὢν καὶ ἀπ' ἀκροῦ χεῖλους φιλοσοφῶν καὶ ἕτερα μὲν κεῖ-
 ὢν ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλα δὲ λέγων, ὡς εἰκότως ἂν τινα ἐπὶ

fabula Corinthia, et ipse contra te Bellerophon scripsisse libellum. Ita enim me Jupiter amet, ut non video, quam causam, quæ quidem speciem habeat, contra accusantes possis dicere: præsertim si cum risu hoc faciant, laudantes scripta, et quæ in illis elucet libertatem, ipsum vero scriptorem servientem videntes et qui sponte collum jugo submiserit.

4. Non absurde itaque dixerint, si dixerint aut alterius cujusdam fortis viri esse librum, teque graculum alienis superbire pennis; aut, si tuus sit, idem te quod Salæthum facere, qui acerbissima apud Crotoniatas lege contra adulteros lata, eam ob causam celebratus, non ita multo post in adulterio cum fratris uxore deprehensus est. Ad amussim igitur te quoque Salæthum illum aliquis dixerit. Quin multo tolerabilior ille, amore qui captus esset, quemadmodum in causa dicenda commemoravit, et ultro in ignem atque animose insilierit, misericordia licet illius jam tangerentur Crotoniatae, et exilii, si voluisset, copiam facerent. Tuum autem haud paullo absurdius factum est, qui servilem hujus vitæ humilitatem accurata oratione excusseris, accusaverisque si quis in divitis alicujus domum incidens et concludens se, sexcenta incommoda et pati et facere sustineat; extrema vero senectute et prope jam in limine, ignavam adeo servitutem subieris, et tantum non in ea te, tanquam in pompa quadam constitutus, ostentes. Quanto igitur insignior esse omnibus videris, tanto magis idem videre ridiculus, reclamante quam nunc agis vita libello tuo.

5. Quanquam quid opus est novam contra te accusationem circumspicere, post admirabilem illam tragediam, quæ,

Odi (inquit) sophistam qui sibi nihil sapit?

Nec deerunt his, qui accusare volent, etiam alia in te argumenta: sed alii tragicis te actoribus assimilabunt, qui in scena quidem Agamemno unusquisque aut Creon, aut ipse adeo Hercules sunt; extra vero Polus aut Aristodemus personis depositis fiunt mercenarii tragædi, qui excidunt interdum exsibilanturque, interdum vero etiam, si ita videatur spectatoribus, flagellis quidam illorum cæduntur. Alii idem tibi usu venisse dicent quod simiæ, quam illustri Cleopatrarum aiunt fuisse. Illam enim edoctam aliquamdiu quidem saltasse decenter admodum modulateque, ac multæ fuisse admirationi, quæ et habitum suum servaret, et decorum custodiret, et hymenæum voce tibiaque canentibus motus accommodaret, conspecta vero ficu, opinor, aut amygdala procul jacente, longum vale dixisse tibiis et modis et saltationibus, correptosque fructus abjecta vel contrita potius persona, devorasse.

6. Et tu igitur, dixerint, non actor, sed poeta rerum pulcherrimarum et legislator qui fueris, ab hac ostensa ficu simius esse et a primoribus labris philosophari convictus es, atque mente aliud celare, aliud promere verbis; ut jure aliquis de te dicat, quæ dicis et propter quæ lau-

σοῦ ε
 γέλε
 λοιπε
 προπ
 μετὰ
 τὴν ε
 ἐφεστ
 λων,
 ἐς τὰ
 σας π
 τύχας
 7.
 τὴν κα
 φωρα
 δρώντ
 ἐπὶ το
 τοιαύτ
 φαρμα
 καὶ α
 αὐτὸς
 8.
 τις ἂν
 θέσει
 σκοπῶ
 Ἄρα μ
 στρέψ
 ἐκείνη
 καὶ Μα
 γνώμη
 ἡμεῖς
 τῶν πρ
 παντά
 κομιδῇ
 σχοιο
 τὸν Ὀ
 ψωδοῦν
 Μ
 καὶ τὸ
 9. Ε
 στον ἐ
 ἄλλης
 παρού
 καὶ με
 νωνῆσα
 φερομέν
 εὐρίσκει
 ζονί γε
 ἀπάντω
 χεῖριστο
 10.
 δοκεῖ, ὁ

σοῦ εἰπεῖν ὅτι ἂν λέγεις καὶ ἐφ' οἷς ἐπαινέσθαι ἀξιοῖς, χεῖλεα μὲν σου ἐδίηεν, ὑπερώην δ' αὖχμῶσαν καταλέλοιπε. Τοιγαροῦν παρὰ πόδας εὐθὺς ἔτισας δίκην, προπετῶς μὲν θρασυνάμενος πρὸς τὰς ἀνθρώπων χρείας, μετὰ μικρὸν δὲ μονονουχὶ ὑπὸ κήρυξιν ἐξομοσάμενος τὴν ἐλευθερίαν. Καὶ ἐώρακε ἡ Ἀδράστεια τότε κατόπιν ἐφεστῶσά σοι εὐδοχιμοῦντι ἐφ' οἷς κατηγορεῖς τῶν ἄλλων, καταγελᾶν ὡς ἂν θεὸς εἰδυῖα τὴν μέλλουσάν σου ἐς τὰ ὅμοια μεταβολὴν καὶ ὅτι οὐκ εἰς τὸν κόλπον πτύσας πρότερον ἤξιους κατηγορεῖν τῶν διὰ ποικίλας τινὰς τύχας τοιαῦτα πράττειν ὑπομενόντων.

7. Εἰ γοῦν ὑποθεῖτό τις τῷ λόγῳ τὸν Αἰσχίνην μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Τιμαρχοῦ κατηγορίαν αὐτὸν ἀλῶναι καὶ φωραθῆναι τὰ ὅμοια πάσχοντα, πόσον ἂν οἶε παρὰ τῶν δρώντων γενέσθαι τὸν γέλωτα, εἰ Τιμαρχὸν μὲν ἠϋθυνεν ἐπὶ τοῖς καθ' ὧραν ἡμαρτημένοις, αὐτὸς δὲ γέρων ἤδη τοιαῦτα εἰς ἑαυτὸν παρενόμει; Τὸ δ' ὅλον ἐκείνῳ τῷ φαρμακοπώλῃ ἔοικας, ὃς ἀποκηρύττων βηχὸς φάρμακον καὶ αὐτίκα παύσειν τοὺς πάσχοντας ὑπισχνούμενος αὐτὸς μεταξὺ σπύμενος ὑπὸ βηχὸς ἐφαίνετο.

8. Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα πολλὰ ἕτερα εἴποι τις ἂν οἷος σὺ κατηγορῶν ἐν οὕτως ἀμφιλαφεῖ τῇ ὑποθέσει καὶ μυρίας τὰς ἀφορμὰς παρεχομένη· ἐγὼ δὲ ἤδη σκοπῶ ἦντινα καὶ τράπωμαι πρὸς τὴν ἀπολογίαν. Ἄρα μοι κράτιστον, ἐβελόκακῆσαντα καὶ τὰ νῶτα ἐπιστρέψαντα καὶ ἀδικεῖν οὐκ ἀρνούμενον ἐπὶ τὴν κοινὴν ἐκείνην ἀπολογίαν καταφυγεῖν — λέγω δὲ τὴν Τύχην καὶ Μοῖραν καὶ Εἰμαρμένην — καὶ παραιτεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν μοι τοὺς ἐπιτιμῶντας εἰδότας ὡς οὐδενὸς ἡμεῖς κύριοι, ἀλλ' ὑπὸ τινος κρείττονος, μᾶλλον δὲ μιᾶς τῶν προειρημένων ἀγόμεθα οὐχ ἐκόντες, ἀλλ' ἀνάτιοι παντάπασιν ὄντες ἂν λέγωμεν ἢ ποιῶμεν; ἢ τοῦτο μὲν κομιδῇ ἰδιωτικόν, καὶ οὐδ' ἂν σύ με, ὦ φιλότης, ἀνάσχοιο τοιαύτην ἀπολογίαν προῖσχύμενον καὶ συνήγορον τὸν Ὅμηρον παραλαμβάνοντα καὶ τὰ ἐκείνου ἔπη ῥαψωδοῦντα,

Μοῖραν δ' οὐτινὰ φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,
καὶ τὸ

Γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

9. Εἰ δὲ τοῦτον ἀφελὶς τὸν λόγον ὡς οὐ πάνυ ἀξιόπiston ἐκεῖνο λέγοιμι, μήτε ὑπὸ χρημάτων μήτε ὑπ' ἄλλης τινὸς ἐλπίδος τοιαύτης δελεασθεὶς ὑποστῆναι τὴν παροῦσαν συνουσίαν, ἀλλὰ τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν καὶ μεγαλόνοιαν τοῦ ἀνδρὸς θαυμάσας ἐβελῆσαι κοινωνῆσαι πράξεων τῷ τοιούτῳ, δέδοικα μὴ πρὸς τῇ ἐπιφερομένῃ κατηγορίᾳ κολακείας αἰτίαν προσλαβὼν κατὰ εὐρίσκωμαι ἥλω, φασίν, ἐκκρούων τὸν ἥλον, καὶ μεζονί γε τὸν σμικρότερον, ὅσῳ κολακεία τῶν ἄλλων ἀπάντων κακῶν τὸ δουλοπρεπέστατον εἶναι καὶ ταύτῃ χεῖριστον νενόμισται.

10. Τί οὖν ἄλλο, εἰ μήτε ταῦτα μήτε ἐκεῖνα λέγειν δοκεῖ, ὑπόλοιπόν ἐστιν ἢ ὁμολογεῖν μηδὲ ἐν ὕγιες εἰπεῖν

dem affectas, ea labra rigasse quidem, siccum liquisse palatum. Itaque e vestigio statim poenas dedisti, qui temere audaciam sumseris contra hominum necessitates, paullo post autem tantum non sub praecone libertatem ejuraveris. Ac videtur laudibus tibi hominum ab accusatione aliorum florenti a tergo tum astans Adrastea te derisisse, quae utpote dea futuram tuam ad idem vitae genus mutationem videret, atque illud etiam, quod non despuens ante in tuum sinum, accusares eos qui per quandam fortunae varietatem facere talia sustinerent.

7. Si quis igitur hoc declamationi argumentum ponat Aeschinem post Timarchi accusationem ipsum deprehendi patientem similia : quantum a spectantibus risum putas oriturum, si Timarchum quidem in iudicium vocet ob ea quae in flore aetatis peccaverit, ipse vero jam senex eadem in se designet? In summa, pharmacopolae illi similis es, qui tussis remedium praedicans, et statim liberaturum se illa laborantes pollicitus, ipse interim convelli a tussi cerneretur.

8. Haec igitur et in hoc genere multa alia dicat aliquis tui similis accusator in argumento ita copioso et mille dicendi opportunitates praebente. Ego vero jam dispicio qua via ad causam dicendam aggrediar. Numquid optimum fuerit sponte me succumbere et tergum praebere, nec negare peccatum, sed ad communem illam deprecationem confugere; Fortunam dico, et Parcam, et Fatum; ac rogare veniam hos qui me reprehendant, quum sciant, nullius rei penes nos arbitrium esse, sed a praestantiore natura, aut potius ab una earum quas praediximus, agi non sponte nostra, sed extra causam undique constitutos, quicquid dicamus faciamusve? An plane hoc plebeium, ut neque tu me, amice, feras, talem defensionem si praetendamus, et Homerum advocatum asciscamus, versusque illius recitem,

Fatum equidem nullum dico effugisse virorum;
et illud,

Nascenti nevit, genitrix quum funderet alvo.

9. Sin relicta hac oratione tanquam non valde probabili, illud dicam, me neque a pecuniae neque ab alia id genus cupiditate illectum, subiisse praesentem convictum, sed prudentiae, fortitudinis et magnanimitatis in hoc viro admiratione voluisse in communionem venire talis illius actuum : metuo ne ad intentatam accusationem adulationis insuper crimen subeam, deprehendarque clavo, quod aiunt, clavum ejicere, majori quidem minorem, in quantum adlatio malorum omnium reliquorum maxime servile esse, et hoc ipso nomine pessimum, perhibetur.

10. Quid igitur, si neque haec neque illa dicenda videntur, aliud relinquitur, quam ut confitear nihil quicquam

ἔχειν; Μία μοι ἴσως ἐκείνη ἀγκυρα ἔτι ἄβροχος, ὁδύρεσθαι τὸ γῆρας καὶ τὴν νόσον καὶ μετὰ τούτων τὴν πενίαν πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀναπειθούσαν, ὡς ἐκφύγοι τις αὐτήν· καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ οὐκ ἄκαιρον ἴσως καὶ τὴν τοῦ Εὐριπίδου Μήδειαν παρακαλέσαι παρελθοῦσαν εἰπεῖν ὑπὲρ ἐμοῦ ἐκεῖνα τὰ ἱαμβεῖα μικρὸν αὐτὰ παρωδήσασαν·

Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακὰ,
πενία δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Θεόγνιδος κἂν ἐγὼ μὴ λέγω, τίς οὐκ οἶδεν, οὐκ ἀπαξιούντος, καὶ ἐς βαθυκήτεα πόντον σφᾶς αὐτοὺς ριπτεῖν καὶ κατὰ κρημνῶν γε· ἡλιθιάτων, εἰ μέλλοι τις οὕτως ἀποδράσεσθαι τὴν πενίαν;

11. Ταῦτα μὲν εἶναι δοκεῖ, ἃ τις ἂν ὡς ἐν τοιούτῳ ἀπολογήσασθαι ἔχοι, οὐ πάνυ εὐπρόσωπον ἕκαστον αὐτῶν. Σὺ δὲ μοι θάρρει, ὦ ἐταῖρε, ὡς οὐδενὶ τούτων ἐμοῦ χρησομένου· μὴ γὰρ τοσοῦτός ποτε λιμὸς καταλάβοι τὸ Ἄργος, ὡς τὴν Κυλλάραβιν σπεῖρειν ἐπιχειρεῖν· οὐδ' ἡμεῖς οὕτω πένητες εὐλόγου ἀπολογίας ὡς ὑπ' ἀπορίας τὰ τοιαῦτα κρησφύγετα πρὸς τὴν κατηγορίαν ζητεῖν. Ἀλλὰ μοι ἐκεῖνο ἐννόησον, ὡς πάμπλου διαφέρει, ἐς οἰκίαν τινὸς πλουσίου ὑπόμισθον παρελθόντα δουλεύειν καὶ ἀνέχεσθαι ὅσα μοί φησι τὸ βιβλίον, ἢ δημοσίᾳ πράττοντά τι τῶν κοινῶν καὶ ἐς δύναμιν πολιτευόμενον ἐπὶ τούτῳ παρὰ βασιλέως μισθοφορεῖν. Διελθὼν δὴ καὶ ἰδίᾳ καταθείς ἑκάτερον σκόπει· εὐρήσεις γὰρ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δις διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα, καὶ τοσοῦτον εἰκότας ἀλλήλοις τοὺς βίους, ὅσον μόλυβδος ἀργύρῳ καὶ χαλκὸς χρυσῷ καὶ ἀνεμώνῃ ῥόδῳ καὶ ἀνθρώπῳ πίθηκος· μισθὸς μὲν γὰρ δὴ κακεῖ κἀνταῦθα καὶ τὸ ὑπ' ἄλλῳ τάττεσθαι, τὸ δὲ πρᾶγμα παμπόλλην ἔχει τὴν διαφωνίαν. Ἐκεῖ μὲν γὰρ δουλεία σαφὴς καὶ οὐ πολὺ τῶν ἀργυρωνήτων καὶ οἰκοτρίβων διαφέρουσιν οἱ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ εἰσιόντες, οἱ δὲ τὰ κοινὰ διὰ χειρὸς ἔχοντες καὶ πόλεσι καὶ ἔθνεσιν ὅλοις σφᾶς αὐτοὺς χρησίμους παρέχοντες οὐκ ἂν εἰκότως ἐκ μόνου τοῦ μισθοῦ διαβάλλοιντο καὶ ἐς ὁμοιότητα καὶ κοινωνίαν τῆς κατηγορίας καθέλκοιντο· ἐπεὶ οὐκ ἂν φθάνοι τις ἀπάσας ἀναιρῶν τὰς τοιαύτας προστασίας, καὶ οὔτε οἱ τοσαῦτα ἔθνη ἐπιτροπεύοντες οὔθ' οἱ τὰς πόλεις ἀρμόττοντες οὔθ' οἱ τὰς φάλαγγας ἢ στρατόπεδα ὅλα ἐγχειριζόμενοι ὀρθῶς ποιήσουσιν, ἐπεὶ καὶ μισθὸς αὐτῶν τῷ ἔργῳ πρόσεστιν. Ἀλλ' οὐκ ἀφ' ἐνός, οἶμαι, χρὴ ἀνατρέπειν τὰ πάντα οὐδ' ἰσοτιμίαν τῶν μισθοφορούντων καθιστάναι.

12. Τὸ δὲ ὅλον οὐ τοὺς μισθαρνοῦντας ἀπαντας ἐγὼ φαύλῳ βίῳ συνεῖναι ἔφασκον, ἀλλὰ τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπὶ προφάσει παιδείσεως δουλεύοντας ὥκτειρον. Τοῦτ' ἐπεὶ, ὦ ἐταῖρε, τὸ ἡμέτερον πρᾶγμα παντάπασιν ἑτεροῖόν ἐστιν, εἰ γε τὰ μὲν οἶκοι ἰσότημα ἡμῖν, δημοσίᾳ δὲ τῆς μεγίστης ἀρχῆς κοινωνοῦμεν καὶ τὸ μέρος συνδιαπράττομεν. Ἐγὼ γ' οὖν, εἰ σκέψαιο, δόξαιμ' ἂν σοι οὐ τὸ σμικρότατον τῆς Αἰγυπτίας ταύτης ἀρχῆς ἐγχεχειρί-

sani me quod dicam habere? Illa forte una mihi ancora adhuc in sicco est, deplorare senectutem, et morbum, et cum his paupertatem, facere omnia ac pati persuadentem, ut quis illam effugiat : ubi forte nec intempestivum fuerit Euripidis Medeam advocare, quæ in medium progressa dicat pro me iambos illos paulum quiddam inflexos,

Nec me, scelesti quantum moliar, fugit;
sed major urget meis consiliis inopia.

Illa enim Theognidis vel me tacente quis ignorat, non indignum putantis vel in mare cetosum abjicere se, vel montis ab aerii præcipitio, si quis hoc modo queat effugere pauperiem?

11. Hæc igitur esse videntur, quæ quis in tali re defendendi criminis causa dicere habeat, quorum nullum unum per se valde speciosum. At bono te, sodalis, animo esse jubeo, utpote nullo horum me usuro : ne enim talis unquam fames Argos deprehendat, ut Cyllarabin conserere conentur. Neque nos ita pauperes defensionis rationabilis, ut præ inopia id genus effugia contra accusationem quæramus. Sed illud mihi cogita, multum omnino hæc inter se differre, utrum in domum divitis cujusdam mercede conductus aliquis ingrediatur, et ibi serviat sustineatque quæcumque mihi dicit liber, an vero publicæ rei partem aliquam tractans et pro virili parte administrans, mercedem eo nomine ab imperatore accipiat. Nimirum percurre, et separatim unumquodque horum positum considera. Invenies sane musicorum illud Disdiapason, hoc est eo quod maximum est intervallo scriptum illud distare a facto meo, ac tantundem sibi similem utramque vitam, quantum argento plumbum, æs auro, et anemone rosæ, et homini simius. Etenim merces quidem et illic et hic est, et quod alieno paretur imperio : at res ipsa plurimum discrepat. Nam ibi quidem servitus manifesta nec multum emtis mancipiis distant qui ea lege accedunt : at qui publicam rem tractant, et urbibus gentibusque integris utiles se præstant, eos iniquum fuerit solius mercedis causa male audire, et in similitudinem communionemque criminis detrahi. Quandoquidem ubi primum aliquis omnes id genus præfecturas sustulerit : neque ipsi qui tantas gentes procurant, neque qui urbium statum ordinant, neque quibus legiones et exercitus integri mandati sunt, recte facient, quum merces ipsorum quoque operi proposita sit. Verum non oportet uno omnia impetu evertere, neque uno loco qui mercedem accipiunt omnes habere.

12. In universum vero non omnes ego qui mercede locarent operas, miseram vitam dixi vivere, sed eos miseratus sum, qui in domibus institutionis obtentu serviunt. Hoc vero nostrum, o sodalis, negotium longe diversum est : quandoquidem privatim eodem quo ante loco sumus, publice autem in maximi communionem imperii venimus, ejusque partem una administramus. Equidem, si considerare velis, videar tibi non minimam Ægyptii hujus imperii partem

σθαι
κουσ
ἀπα
τορεῖ
ἀρχο
βέστα
ραδιδ
καὶ δ
οὐ σμ
μετὰ
ἀλλ' ἔ
λικας.
13.

ρησία
καθ' ὃ
δένα
πράττ
ἐστιν.
τῶν ἀ
μισθός
τὸ ἐπὶ
καὶ νε
μισθοῖ
νοίας,
βελτίω
ἦν ἐθε
ἕκαστο
ὅτι με
των, τὰ
14.

μηδὲν
νομία,
μοι, χρ
ἐς δέον
τιστα κα
ἔχει πῶ
χειρισμα
ἀχθος ἀ
15.

μῶντας
ἐστὶ πού
δήμου,
μένω ἐπ
ουφαίων
οὐδ' ἐπὶ
γούν ἐν
ροῦντι.
μου τῷ
ἦδεις ἐπ
κάμενον,
τὴν Κελ
μισθοῖς
ὦ ἐταῖρε
ἀπελογη

σθαι, τὰς δίκας εἰσάγειν καὶ τάξιν αὐταῖς τὴν προσήκουσαν ἐπιτιθέσθαι καὶ τῶν πραττομένων καὶ λεγομένων ἀπαξ πάντων ὑπομνήματα γράφεσθαι καὶ τὰς τε ῥητορείας τῶν δικαιολογούντων ῥυθμίζειν καὶ τὰς τοῦ ἀρχόντος γνώσεις πρὸς τὸ σαφέστατον ἅμα καὶ ἀκριβέστατον σὺν πίστει τῇ μεγίστῃ διαφυλάττειν καὶ παραδιδόναι δημοσίᾳ πρὸς τὸν αἰὶ χρόνον ἀποκεισομένας, καὶ ὁ μισθὸς οὐκ ἰδιωτικὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, οὐ σμικρὸς οὐδὲ οὗτος, ἀλλὰ πολυτάλαντος· καὶ τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐ φαῦλαι ἐλπίδες, εἰ τὰ εἰκότα γίγνοιτο, ἀλλ' ἔθνος ἐπιτραπῆναι ἢ τινὰς ἄλλας πράξεις βασιλικάς.

13. Ἐθέλω γοῦν ἐκ περιττοῦ χρησάμενος τῇ παραρρησίᾳ καὶ ὁμόσε χωρήσας τῷ ἐπιφερομένῳ ἐγκλήματι καθ' ὑπερβολὴν ἀπολογήσασθαι, καὶ δὴ φημί σοι μηδένα μηδὲν ἀμισθὶ ποιεῖν, οὐδ' ἂν τοὺς τὰ μέγιστα πράττοντας εἴπῃς, ὅπου μηδὲ βασιλεὺς αὐτοὺς ἀμισθὸς ἐστίν. Οὐ φόρους λέγω οὐδὲ δασμοὺς, ὅποσοι παρὰ τῶν ἀρχομένων ἐπέτειοι φοιτῶσιν, ἀλλ' ἐστὶ βασιλεῖ μισθὸς μέγιστος ἐπαινοὶ καὶ ἡ παρὰ πᾶσιν εὐκλεία καὶ τὸ ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις προσκυνεῖσθαι, καὶ εἰκόνες δὲ καὶ νεῶ καὶ τεμένη, ὅποσα παρὰ τῶν ἀρχομένων ἔχουσι, μισθοὶ καὶ ταῦτά εἰσιν ὑπὲρ τῶν φροντίδων καὶ προνοίας, ἣν εἰσφέρονται προσκοποῦντες αἰὶ τὰ κοινὰ καὶ βελτίῳ ποιοῦντες. Ὡς δὴ μικρὰ μεγάλοις εἰκάζειν, ἣν ἐθέλῃς ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς τοῦ σωροῦ κορυφῆς ἐφ' ἑκαστον τούτων, ἀφ' ὧν σύγκειται, καταβαίνειν, ὅφει δὲτι μεγέθει καὶ σμικρότητι διαλλάττομεν τῶν ἀκροτάτων, τὰ δ' ἄλλα μισθοφόροι ὁμοίως ἅπαντες.

14. Εἰ μὲν οὖν τοῦτον ἐτεθείκειν τὸν νόμον, μηδένα μηδὲν πράττειν, ἐνοχὸς ἂν εἰκότως ἐδόχουν τῇ παρανομίᾳ, εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐδαμοῦ τοῦ βιβλίου λείλεκται μοι, χρὴ δὲ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ἐνεργὸν εἶναι, τί ἂν ἄλλο ἐς δέον αὐτῷ χρῶτο, ἢ φίλοις συμπονῶν πρὸς τὰ βέλτιστα κἂν τῷ μέσῳ ὑπαίθριος πείραν αὐτοῦ διδοὺς ὅπως ἔχει πίστει καὶ σπουδῇ καὶ εὐνοίᾳ πρὸς τὰ ἐγχευόμενα, ὥς μὴ, τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο, « ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης » εἶη.

15. Πρὸ δὲ τῶν δλων μεμνησθαι χρὴ τοὺς ἐπιτιμῶντας ὅτι οὐ σοφῶ ὄντι μοι — εἰ δὴ τις καὶ ἄλλος ἐστὶ που σοφός — ἐπιτιμῆσουσιν, ἀλλὰ τῷ ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου, λόγους μὲν ἀσκήσαντι καὶ τὰ μέτρια ἐπαινομένων ἐπ' αὐτοῖς, πρὸς δὲ τὴν ἄκραν ἐκείνην τῶν κοουφαίων ἀρετὴν οὐ πάνυ γεγυμνασμένῳ· καὶ μὰ Δί' οὐδ' ἐπὶ τούτῳ ἀνιᾶσθαι μοι ἄξιον, ὅτι μηδὲ ἄλλῳ ἐγὼ γοῦν ἐντετύχηκα τὴν τοῦ σοφοῦ ὑπόσχεσιν ἀποπληροῦντι. Σοῦ μέντοι καὶ θαυμάσαιμ' ἂν ἐπιτιμῶντός μου τῷ νυνὶ βίῳ, εἰ γε ἐπιτιμῶν, ὃν πρὸ πολλοῦ ἤδεις ἐπὶ ῥητορικῇ δημοσίᾳ μεγίστας μισθοφορὰς ἐνεγκάμενον, ὅποτε κατὰ θέαν τοῦ ἐσπερίου Ὀκεανοῦ καὶ τὴν Κελτικὴν ἅμα ἐπιὼν ἐνέτυχες ἡμῖν τοῖς μεγαλομισθοῖς τῶν σοφιστῶν ἐναριθμουμένοις. Ταῦτά σοι, ὦ ἐταῖρε, καίτοι ἐν μυρίαις ταῖς ἀσχολίαις ὧν ὁμῶς ἀπελογησάμην, οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος τὴν λευκὴν

mandatam habere, iudicia dare et ordinem illis decentem adhibere, et eorum quæ aguntur dicunturque omnium commentarios scribendos curare, et litigantium orationes moderari, et decreta principis, quam disertissime potest et accuratissime, cum fide maxima conservare, et publice tradere ad futuri temporis perpetuitatem reponenda. Porro merces non a privato, sed ab imperatore; nec parva illa, sed multorum talentorum: et post hæc non spes quædam exiguæ, si fiant, quæ consentaneum est fieri, sed futurum ut gens integra nobis committatur, aut actiones aliæ principales.

13. Volo equidem ex abundanti, utens fiducia, et cominus congressus intentato crimini, ultra etiam quam oportet causam dicere: et illud nempe dico tibi, neminem quicquam sine mercede facere, ne si eos quidem nomines, qui res maximas gerunt; quum neque ipse imperator mercedis expers sit. Non vectigalia dico neque tributa, quæ a civibus quotannis veniunt: sed est imperatori merces maxima laudes et gloria apud omnes, et quod beneficiorum causa adoratur; statuæ porro, et ædes, ac templa, quæ habent a civibus, merces et ista sunt pro curis et providentia, quam adhibent procuranda semper publica re et in melius augenda. Nempe ut parva assimilemus magnis, si volueris a vertice quasi acervi ad unumquodque eorum, quibus constat, descendere, videbis magnitudine nos et parvitate differre ab his qui summi sunt; ceterum mercenarios æque esse universos.

14. Si igitur eam ego legem scripsissem, neminem quicquam oportere agere, tenerer merito violatæ legis meæ: sin vero hoc quidem nusquam in libello dictum a me est, ac porro bonum virum efficacem esse oportet, quodnam aliud ad officium applicet se, quam ut elaboret cum amicis in iis quæ optima sunt, et in medio atque sub divo quasi constitutus experimentum sui præbeat, qualis sit fide, diligentia, amore eorum quæ commissa ipsi sunt, ne sit, ut Homeri verbo utar, « telluris inutile pondus. »

15. Ante omnia vero et hoc meminisse oportet qui reprehendere nos voluerint, ipsos non tanquam sapientem me (modo usquam sit aliquis sapiens) reprehensuros, sed unum de multis, qui dicendi facultatem exercuerit ille quidem, in mediocrem ex ea re laudem consecutus; ad summam autem illam eorum, qui capita ac duces sunt, virtutem non sit exercitatus. Neque hercules eo nomine dolere mihi fas est, quandoquidem nec in alium ego quenquam incidi, qui sapientis professionem impleteret. Ac mirer etiam te si reprehendas vitam præsentem nostram, si quidem reprehendas, ejus hominis, quem olim noveras rhetorices nomine maximas publice mercedes capere, quum occidentalis Oceani videndi causa, et Celticam eadem peragrans, in nos incidere, qui in illis sophistarum numeraremur, qui magnas mercedes mererentur. Hæc apud te, sodalis, maximas licet inter occupationes, tamen defendendi criminis causa scripsi, non obiter id agendum ratus, ut album

παρὰ σοῦ καὶ πλήρη μοι ἐνεχθῆναι· ἐπεὶ πρὸς γε τοὺς ἄλλους, κὰν συνάμα πάντες κατηγορῶσιν, ἱκανὸν ἂν εἴη μοι τὸ, οὐ φροντίς Ἰπποκλείδῃ.

XIX.

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΠΡΟΣΑΓΟΡΕΥΣΕΙ
ΠΤΑΙΣΜΑΤΟΣ.

1. Χαλεπὸν μὲν ἄνθρωπον ὄντα δαίμονός τινος ἐπή-
ρειαν διαφυγεῖν, πολλὸ δὲ χαλεπώτερον ἀπολογίαν εὐ-
ρεῖν παραλόγου καὶ δαιμονίου πταίσματος, ἅπερ ἀμ-
φότερα νῦν ἐμοὶ συμβέβηκεν, δὲ ἀφικόμενος παρὰ σέ,
ὡς προσείποιμι τὸ ἐωθινὸν, δέον τὴν συνήθη ταύτην
φωνὴν ἀφείναι καὶ χαίρειν κελεύειν, ἐγὼ δ' ὁ χρυσοῦς
ἐπιλαθόμενος ὑγιαίνειν σε ἡξίουν, εὐφημον μὲν καὶ
τοῦτο, οὐκ ἐν καιρῷ δὲ ὡς οὐ κατὰ τὴν ἔω. Ἐγὼ
μὲν οὖν ἐπὶ τούτῳ εὐθὺς ἰδίον τε καὶ ἡρυθρίων καὶ
παντοῖος ἦν ὑπὸ ἀπορίας, οἱ παρόντες δὲ οἱ μὲν παρα-
παίειν, ὡς εἰκός, οἱ δὲ ληρεῖν ὑφ' ἡλικίας, οἱ δὲ χθεσινῆς
κραϊπάλης ἀνάμεστον ἐτι ὦντό με εἶναι, εἰ καὶ ὅτι
μάλιστα σὺ ἐπιεικῶς ἤνεγκας τὸ γεγονὸς οὐδ' ὅσον ἄκρω
τῷ μειδιάματι ἐπισημηνάμενος τῆς γλώττης τὴν δια-
μαρτίαν. Ἐδοξεν οὖν μοι καλῶς ἔχειν παραμυθίαν
τινὰ ἐμαυτῷ συγγράψαι, ὡς μὴ πάνυ ἀνιόμην ἐπὶ τῷ
πταίσματι μηδ' ἀφόρητον ἡγοίμην, εἰ πρεσβύτης ἀνὴρ
τοσοῦτον ἀπεσφάλῃ τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐπὶ τοσούτων
μαρτύρων· ἀπολογίας μὲν γὰρ οὐδὲν ἔδει, οἶμαι, ὑπὲρ
γλώττης εἰς οὕτως εὐφημον εὐχὴν ὀλισθοῦσης.

2. Ἀρχόμενος μὲν οὖν τῆς γραφῆς πάνυ ἀπόρῳ
ἐντεῦξέσθαι ὥμην τῷ προβλήματι, προϊόντι δὲ πολλὰ
προϋφάνη τὰ λεκτέα. Οὐ μὴν πρότερον ἐρῶ αὐτὰ, ἢ
μὴ περὶ τοῦ χαίρειν αὐτοῦ καὶ τοῦ εὖ πράττειν καὶ τοῦ
ὑγιαίνειν προείπω τὰ εἰκότα. Τὸ μὲν δὴ χαίρειν ἀρ-
χαία μὲν ἢ προσαγόρευσις, οὐ μὴν ἐωθινὴ μόνον οὐδὲ
ὑπὸ τὴν πρώτην ἐντευξίν, ἀλλὰ καὶ πρῶτον μὲν ἰδόντες
ἀλλήλους ἔλεγον αὐτὸ, ὡς τὸ,

Χαῖρ', ὦ δυνάστα τῆσδε γῆς Τιρυνθίας·

καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐς λόγους ἤδη παροινίους τρεπόμε-
νοι, ὡς τὸ,

Χαῖρ', Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν ἔσσης οὐκ ἐπιδευεῖς,

Ὅδυσσεὺς δὲ ὅποτε τὴν ἐπεσταλμένην πρεσβείαν αὐτῷ
ἐρρητόρευε· καὶ ἤδη ἀπιόντες παρ' ἀλλήλων, ὡς τὸ,

Χαίρετ', ἐγὼ δ' ὑμῖν θεὸς ἀμβροτος, οὐκέτι θνητός.

Ἴδιος δὲ καιρὸς οὐδεὶς ἀπενενέμητο τῇ προσήσει,
οὐδὲ ὡς νῦν μόνος ὁ ἐωθινός, ὅπου γε καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαι-
σίων καὶ ἀπευκτοτάτων ὅμως ἐχρῶντο αὐτῇ, ὡς ὁ τοῦ
Εὐριπίδου Πολυνείκης ἤδη τελευτῶν τὸν βίον,

Καὶ χαίρετ', ἤδη γάρ με περιβάλλει σκότος.

Καὶ οὐ μόνον φιλοφροσύνης αὐτοῖς ἦν τοῦτο σύμβολον,
ἀλλὰ καὶ ἀπεχθείας καὶ τοῦ μηκέτι χρήσεσθαι ἀλλή-

a te et plenum calculum feram. Apud alios enim si vel simul
omnes me accusent, satis mihi illud fuerit, Non curat Hip-
poclides.

XIX.

PRO LAPSU IN SALUTANDO.

1. Difficile est, homo natus quum sis, dei alicujus invi-
diam effugere : multo porro difficilius, verba invenire qui-
bus defendas inopinatum et immissum divinitus errorem.
Quæ quidem duæ res modo usu mihi venerunt, qui matu-
tinæ salutationis causa domum tuam veniens, quum opor-
teret consuetam illam vocem mittere, et Gaude [i. e. Ave]
dicere; ego vero homo aureus oblivione lapsus, Valere te
jusserim, quod boni et ipsum quidem ominis, sed non
tempestivum, quippe quod matutino parum conveniret.
Ergo in ipso verbo statim sudabam equidem, erubescbam,
æstuabam consilii inopia : præsentibus vero qui essent, alii
desipere me videlicet, alii præ senectute delirare, alii he-
sterna crapula adhuc oppletum turbatumque existimabant,
quanquam humaniter ipse tu ferres, ut qui maxime, quod
factum erat, ac ne lenissime quidem subridens linguæ nostræ
errorem notares. Faciendum itaque putavi, ut consola-
tionem ipsi mihi aliquam scriberem, ne lapsu illo nimis
excruciarer, neque intolerandum putarem, si homo senex
tantum a decoro, coram tot testibus, aberrassem : nam
linguæ quidem defensione nihil opus videbatur in bene
ominatas adeo preces lubrico quasi vestigio prolapsæ.

2. Ac sub initium scriptionis difficilem dubiamque sane
quæstionem propositam mihi fore arbitraber : aliquantum
autem progressu multa se dicenda ultro offerebant. Neque
tamen prius ea dicam, quam de ipsis verbis Gaudere, Sal-
vere, et Valere, quæ opportuna videbuntur prædixero.
Atque Gaudere (si quem jubeas) est illa quidem antiqua
salutatio, verum non matutina solum, neque quæ ad pri-
mam modo congressionem pertineat : sed utebantur ea qui-
dem et qui primum se videbant, quale est,

Gaude, potens telluris o Tirynthiæ;

et qui post cœnam ad comessionem et liberiores in vino
sermones se convertebant, ut,

Gaude, verum epulis paribus nec egemus, Achille;

Ulysses dicit, quando mandatam sibi legationem apud
illum orare incipit : et qui jam discedunt, ab se invicem, ut,

Gaudete, hinc vobis ero morte carens deus, haud vir.

Proprium autem tempus nullum attributum erat huic appel-
lationi, neque, ut nunc, solum matutinum : atque adeo mi-
nime auspicatis temporibus et abominandis maxime, tamen
illa utebantur, ut Euripidis ille Polynices, jam finiens vitam,
dicit,

Gaudete, jam nox atra me complectitur.

Nec benevolentiae modo illis hæc erat quasi tessera, sed ini-
micitarum quoque, et quum negaret alter se usum altero :

λοις· τὸ γοῦν μακρὰ χαίρειν φράσαι τὸ μηκέτι φροντιεῖν δηλοῖ.

3. Πρῶτος δ' αὐτὸ Φιλιππίδης ὁ ἡμεροδρομήσας λέγεται ἀπὸ Μαραθῶνος ἀγγέλλων τὴν νίκην εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἀρχοντας καθήμενους καὶ πεφροντικότητας ὑπὲρ τοῦ τέλους τῆς μάχης, Χαίρετε, νικῶμεν, καὶ τοῦτο εἰπὼν συναποθανεῖν τῇ ἀγγελίᾳ καὶ τῷ χαίρειν συνεκπνεῦσαι. Ἐν ἐπιστολῇ δὲ ἀρχῇ Κλέων ὁ Ἀθηναῖος δημαγωγὸς ἀπὸ Σφακτηρίας πρῶτον χαίρειν προὔθηκεν εὐαγγελιζόμενος τὴν νίκην τὴν ἐκεῖθεν καὶ τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἄλωσιν· καὶ ὅπως γε μετ' ἐκεῖνον ὁ Νικίας ἀπὸ Σικελίας ἐπιστέλλων ἐν τῷ ἀρχαίῳ τῶν ἐπιστολῶν διέμεινε ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενος τῶν πραγμάτων.

4. Ἄλλ' ὁ θαυμαστὸς Πλάτων, ἀνὴρ ἀξιόπιστος νομοθέτης τῶν τοιούτων, τὸ μὲν χαίρειν κελεύει καὶ πάνυ ἀποδοκιμάζειν ὡς μοχθηρὸν ὃν καὶ οὐδὲν σπουδαῖον ἐμφαίνειν, τὸ δ' εὖ πράττειν ἀντ' αὐτοῦ εἰσάγει ὡς κοινὸν σώματος τε καὶ ψυχῆς εὖ διακειμένων σύμβουλον, καὶ ἐπιστέλλων γε τῷ Διονυσίῳ αἰτιᾶται αὐτὸν, ὅτι ποιῶν ἐς τὸν Ἀπόλλω χαίρειν τὸν θεὸν προσεῖπεν ὡς ἀνάξιον τοῦ Πυθίου καὶ οὐχ ὅπως θεοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώποις δεξιοῖς πρέπον.

5. Ὁ μὲν γε θεσπέσιος Πυθαγόρας, εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς ἴδιον ἡμῖν καταλιπεῖν τῶν αὐτοῦ ἡξίωσεν, ὅσον Ὁκέλλω τῷ Λευκανῷ καὶ Ἀρχύτῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμιληταῖς αὐτοῦ τεκμαίρεσθαι, οὔτε τὸ χαίρειν οὔτε τὸ εὖ πράττειν προὔγραφεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὑγιαίνειν ἀρχεσθαι ἐκέλευεν· ἅπαντες γοῦν οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλήλοις ἐπιστέλλοντες ὁπότε σπουδαῖόν τι γράφοιεν, ὑγιαίνειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ παρεκελεύοντο ὡς καὶ αὐτὸ ψυχῇ τε καὶ σώματι ἀρμοδιώτατον καὶ συνόλως ἅπαντα περιειληφὸς τάνθρώπου ἀγαθὰ, καὶ τό γε τριπλοῦν αὐτοῖς τρίγωνον, τὸ δι' ἀλλήλων, τὸ πεντάγραμμον, ᾧ συμβόλῳ πρὸς τοὺς ὁμοδόξους ἐχρῶντο, ὑγίεια πρὸς αὐτῶν ὠνομάζετο, καὶ ὅπως ἡγοῦντο τῷ μὲν ὑγιαίνειν τὸ εὖ πράττειν καὶ τὸ χαίρειν εἶναι, οὔτε δὲ τῷ εὖ πράττειν οὔτε τῷ χαίρειν πάντως καὶ τὸ ὑγιαίνειν. Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὴν τετρακτὺν, τὸν μέγιστον ὄρκον αὐτῶν, ἢ τὸν ἐντελῆ αὐτοῖς ἀριθμὸν ἀποτελεῖ, ἥδη καὶ ὑγείας ἀρχὴν ἐκάλεσαν, ὣν καὶ Φιλόλαός ἐστι.

6. Καὶ τί σοι τοὺς παλαιοὺς λέγω, ὅπου καὶ Ἐπίκουρος ἀνὴρ πάνυ χαίρων τῷ χαίρειν καὶ τὴν ἡδονὴν πρὸ ἁπάντων αἰρούμενος ἐν ταῖς σπουδαιότεραις ἐπιστολαῖς — εἰσὶ δ' αὗται ὀλίγαι — καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς φιλάτους μάλιστα ὑγιαίνειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ προστάττει; Πολὺ δ' ἂν καὶ ἐν τῇ τραγωδίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κωμωδίᾳ εὖροις τὸ ὑγιαίνειν πρῶτον εὐθὺς λεγόμενον· τὸ μὲν γὰρ

Ὀυλέ τε καὶ μάλα χαῖρε

σαφῶς προτεταγμένον τοῦ χαίρειν τὸ ὑγιαίνειν ἔχει· ὁ δ' Ἀλεξίς,

Ὡ δέσποθ', ὑγίαιν', ὡς χρόνιος ἐλήλυθας·

ὁ δ' Ἀχαιοὺς,

qui enim longum gaudere jubet aliquid, ille non curaturum se in posterum significat.

3. Primus vero illud verbum Philippides cursor dicitur usurpasse, quum a Marathone victoriam nunciaret, et dixisse ad Archontes sedentes ac de pugnae exitu sollicitos, Gaudete, vincimus; eoque dicto suo nuntio immortalis esse, et in ipso gaudendi verbo exspirasse. In epistolae autem principio Cleon, Atheniensis populi ductor, primum illud Gaudere praeposuit, epistolae ejus quam Sphacteria dederat, victoriae ibi reportatae et captorum Spartanorum nuntiam: in universum tamen etiam Nicias a Sicilia scribens in antiquo epistolarum more perseveravit, initium ab ipsis rebus capiens.

4. Sed admirabilis noster Plato, fide dignus legislator talium, illud Gaudere quidem gaudere (i. e. valere) jubet, et plane rejici, velut malum et nihil honesti significans: sed Salvere (*ad verbum* Bene agere) pro eo inducit, ut communem corporis pariter et animi bene constituti tesseram. Atque scribens ad Dionysium accusat illum, quod in Hymno Apollinis Gaudere deum jubeat, tanquam indignum Pythio, et non tantum diis, sed ne hominibus quidem non ineptis decorum.

5. Divinus sane Pythagoras, etsi nihil ipse nobis proprium relinquere suorum scriptorum dignatus est, quantum tamen ex Ocello Lucano et Archyta et reliquis ipsius familiaribus colligere licet, neque ipsum illud Gaudere neque Salvere praescipit, sed a verbo Valere jussit incipere. Omnes enim ab illo docti in epistolis quoties serius quiddam scriberent, Valere (*ad verbum* Sanum esse) in ipso statim principio jubebant, tanquam et ipsum animo pariter et corpori convenientissimum, et bona hominis complexum in universum omnia: et triplex illud triangulum sibi implexum, quinque descriptum et inclusum lineis, qua tessera ad sententiae suae homines uterentur, sanitas ab ipsis vocabatur. Et omnino putabant, in verbo Valere inesse etiam ipsum Salvere et Gaudere; sed neque Salvere, neque Gaudere, continuo esse etiam Valere. Sunt vero etiam qui quaternionem, maximum illorum jusjurandum, qui perfectum secundum ipsos numerum efficit, jam sanitatis initium vocarent, in quibus et Philolaus est.

6. Et quid tibi antiquos narro, quum et Epicurus, vir valde gaudens Gaudere, et voluptatem rebus praepotans omnibus, tum in seriis magis epistolis (sunt autem hae paucae), tum in his quas dedit ad omnium carissimos, Valere statim in principio jubeat? Multum etiam in tragodia et in comedia vetere invenias Valere primo statim congressu dictum. Etenim illud,

Valeque et multum gaude,

perspicue praepositum habet gaudendi voto illud validitudinis. Alexis autem,

Here mi, vale quam quæso serus advenis!

et Achaëus,

Ἦκω πεπραγὼς δεινὰ, σὺ δ' ὑγίαινέ μοι·

καὶ ὁ Φιλήμων,

Αἰτῶ δ' ὑγίαιαν πρῶτον, εἴτ' εὐπραξίαν,
τρίτον δὲ χαίρειν, εἴτ' ὀφείλειν μηδενί.

Ὁ μὲν γὰρ τὸ σκόλιον γράψας, οὗ καὶ Πλάτων μέμνηται, τί καὶ οὗτός φησιν; Ὑγιαίνειν μὲν ἄριστον, τὸ δεύτερον καλὸν γενέσθαι, τρίτον δὲ πλουτεῖν, τοῦ χαίρειν δὲ τὸ παράπαν οὐκ ἐμνήσθη, ἵνα σοι μὴ τὸ γνωριμώτατον ἐκείνο καὶ πᾶσι διὰ στόματος λέγω,

Ὑγία, πρεσβίστα μακάρων, μετὰ σεῦ ναίοιμι τὸ λειπόμενον βιοτᾶς·

ὥστε εἰ πρεσβίστη ἐστὶν ὑγία, καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς τὸ ὑγιαίνειν προτακτέον τῶν ἄλλων ἀγαθῶν.

7. Μυρία δὲ καὶ ἄλλα ἐκ τε ποιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ φιλοσόφων καταδειξαί σοι ἔχων, προτιμώντων τὸ ὑγιαίνειν, τοῦτο μὲν παραιτήσομαι, ὥς μὴ εἰς ἀπειροκαλίαν τινὰ μειρακιώδη ἐκπέσῃ μοι τὸ σύγγραμμα καὶ κινδυνεύωμεν ἄλλω ἢ ἡλὼ ἐκκρούειν τὸν ἥλον, ὀλίγα δὲ σοι τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ὁπόσα μέμνημαι οἰκεία τῷ παρόντι προσγράψαι καλῶς ἔχειν ὑπέλαβον.

8. Ὅτε Ἀλέξανδρος τὴν ἐν Ἰσσοῦ μάχην ἀγωνιῆσθαι ἐμελλεν, ὡς Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς ἐν τῇ πρὸς Ἀντίπατρον ἐπιστολῇ λέγει, ἔωθεν εἰσελθὼν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ὁ Ἡφαιστίων, εἴτ' ἐπιλαθόμενος εἴτ' ἐκταραχθεὶς ὥσπερ ἐγὼ, εἴτε καὶ θεοῦ τινος τοῦτο καταναγκάσαντος, ταῦτόν μοι ἔφη, Ὑγίαινε, βασιλεῦ, καιρὸς ἤδη παρατάττεσθαι. Ταραχθέντων δὲ τῶν παρόντων πρὸς τὸ παράδοξον τῆς προσαγορεύσεως καὶ τοῦ Ἡφαιστιῶνος ὀλίγου δεῖν ὑπ' αἰδοῦς ἐκθανόντος, Ἀλέξανδρος, Δέχομαι, εἶπε, τὴν κληδόναν· τὸ γὰρ σώους ἐπανήξειν ἀπὸ τῆς μάχης ἤδη μοι ὑπέσχηται.

9. Ἀντίοχος δὲ ὁ σωτὴρ ὅτε τοῖς Γαλάταις συνάπτειν ἐμελλεν, ἔδοξεν ὄναρ ἐπιστάντα οἱ τὸν Ἀλέξανδρον κελεύειν σύνθημα πρὸ τῆς μάχης παραδοῦναι τῇ στρατιᾷ τὸ ὑγιαίνειν, καὶ ὑπὸ τούτῳ συνθήματι τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην νίκην ἐνίκησε.

10. Καὶ Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου Σελεύκῳ ἐπιστέλλων σαφῶς ἀνέστρεψε τὴν τάξιν ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς ἐπιστολῆς ὑγιαίνειν αὐτὸν προσειπὼν, ἐπὶ τέλει δὲ ἀντὶ τοῦ ἐρῶσθαι ὑπογράφας τὸ χαίρειν, ὡς Διονυσόδωρος ὁ τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ συναγαγὼν φησιν.

11. Ἄξιον δὲ καὶ Πύρρου τοῦ Ἡπειρώτου μνησθῆναι, ἀνδρὸς μετ' Ἀλέξανδρον τὰ δεύτερα ἐν στρατηγίαις ἐνεγκαμένου καὶ μυρίας τροπὰς τῆς τύχης ἐνεγκόντος. Οὗτος τοίνυν αἰεὶ θεοῖς εὐχόμενος καὶ θύων καὶ ἀνατιθεὶς οὐδεπώποτε ἢ νίκην ἢ βασιλείας ἀξίωμα μεῖζον ἢ εὐκλείαν ἢ πλούτου ὑπερβολὴν ᾗτησε παρ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἠύχετο, ὑγιαίνειν, ὡς ἔστ' ἂν τοῦτ' ἔχῃ, ῥαδίως αὐτῷ τῶν ἄλλων προσγενησομένων. Καὶ ἄριστα, οἶμαι, ἐφρόνει, λογιζόμενος ὅτι οὐδὲν ὀφελος τῶν ἀπάντων ἀγαθῶν, ἔστ' ἂν τοῦ ὑγιαίνειν μόνον ἀπῆ.

12. Ναί, φησί τις· ἀλλὰ νῦν ἐκάστου καιρὸς ἴδιος

Venio patratlis horridis, at tu vale!

et Philemo,

Valere est quod primum opto, tum res prosperas, gaudere deinde, tum debere nemini.

Ille vero convivalis cantici scriptor, cujus etiam Plato mentionem facit, quid etiam hic ait? Primum volo Valere: deinde vero pulcher esse; deinde dives; Gaudendi vero omnino mentionem non fecit, ne tibi notissimum illud denique, quod omnium in ore est, dicam,

Divum senior, Valitudo, habitem tecum vitae mihi relicuum quod superest.

Si itaque antiquissima est Valitudo, ejus etiam opus, Valere, utique praeponendum est bonis reliquis.

7. Sexcenta autem alia quum habeam quae ostendere tibi possim e poetis, historicisque et philosophis, Valere praeponentibus, supersedebo equidem, ne in pueriles mihi ineptias scriptio ista exeat, et forte clavum excutere clavo alio videar: pauca vero tibi ex antiqua historia, quantorum quidem recordor in rem praesentem convenientium, ascribere opportunum putavi.

8. Quum Alexander praelium ad Issum commissurus esset, ut narrat in Epistola ad Antipatrum Cardianus Eumenes, mane in tabernaculum regis ingressus Hephaestio, vel oblivione quadam, vel mente excussus, ut ego, vel numine quodam cogente, idem quod ego dixit, Vale, rex; tempus est jam eundi in aciem. Turbatus autem ad insolitam salutationem reliquis, et Hephaestione praepudore tantum non mortuo, Alexander, Accipio, inquit, omen; salvos enim nos a praelio redituros, jam mihi pollicitum est.

9. Antiochus autem Soter, conflicturus cum Gallo-Græcis, per quietem videre sibi visus est astantem Alexandrum, qui tesseram juberet ipsum dare ante pugnam militibus, Vale: et sub ea ipsa tessera admirabilem illam victoriam retulit.

10. Et Ptolemæus Lagi scribens ad Seleucum aperte invertit ordinem, qui in principio epistolae Valere illum juberet, in fine autem usitatae formulæ loco Gaudere subscriberet, ut Dionysodorus refert, qui collegit illius epistolas.

11. Operæ vero pretium est Epirotæ etiam Pyrrhi mentionem facere, viri qui secundas post Alexandrum imperii militaris tulit, et sexcentas fortunæ vices subiit. Hic igitur qui semper diis supplicaret et mactaret et donaria suspenderet, nec victoriam unquam, neque regni majestatem amplio, neque gloriam, nec divitiarum ingentem vim ab illis petebat, sed hoc unum optabat, Valere, veluti, hoc si haberet, facile ipsi accessuris reliquis. Et præclare, arbitror, sapuit, qui ita putaret, nihil prodesse sibi bona reliqua omnia, quoad solum illud absit, Valere.

12. Recte hæc omnia, forte dixerit aliquis: at nunc qui-

(736 - 738)

ὅφ' ἡμῶν ἀποδέδεικται, σὺ δὲ τοῦτον ἐναλλάξας, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἐφησθα, ὅμως τῷ δικαίῳ λόγῳ οὐκ ἂν ἔξω εἴης τοῦ ἡμαρτηκένοι, ὥσπερ ἂν εἴ τις περὶ τῇ κνήμῃ τὸ κράνος ἢ περὶ τῇ κεφαλῇ τὰς κνημίδας ἐπιδήσαιτο. Ἄλλ', ὦ βέλτιστε, φαίην ἂν καὶ πρὸς αὐτὸν, εἰκότως ἂν ταῦτα ἔλεγες, εἴ τις ὅλως καιρὸς ἦν ὑγείας μὴ δεόμενος, νῦν δὲ καὶ ἔωθεν καὶ μεσοῦσης ἡμέρας καὶ νύκτωρ αἰετὸς ὑγιαίνειν ἀναγκαῖον, καὶ μάλιστα τοῖς ἀρχουσι καὶ πολλὰ πράττουσιν ὑμῖν, ὅσῳ καὶ πρὸς τὰ πολλὰ δεῖσθε τοῦ σώματος· ἐτι δὲ ὁ μὲν χαῖρε εἰπὼν μόνον εὐφημῶν τῇ ἀρχῇ ἐχρήσατο, καὶ ἔστιν εὐχὴ τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ ὑγιαίνειν παρακελευόμενος καὶ χρησίμῳ τι δρᾷ καὶ ὑπομιμνήσκει τῶν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν συντελούντων, καὶ οὐ συνεύχεται μόνον, ἀλλὰ καὶ παραγγέλλει.

13. Τί δ'; οὐχὶ καὶ ἐν τῷ τῶν ἐντολῶν βιβλίῳ, ὁ αἰετὸς παρὰ βασιλέως λαμβάνετε, τοῦτο πρῶτον ὑμῖν ἐστὶ παράγγελμα, τῆς ὑγείας τῆς ὑμετέρας αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι; καὶ μάλ' εἰκότως· οὐδὲν γὰρ ἂν εἴη ὄφελος ὑμῶν πρὸς τὰ ἄλλα μὴ οὕτω διακειμένων. Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ, εἴ τι καὶ τῆς Ῥωμαίων φωνῆς ἐπαῖω, τοὺς προσαγορεύοντας ἀντιδεξιούμενοι τῷ τῆς ὑγείας ὀνόματι πολλάκις ἀμείβεσθε.

14. Καὶ ταῦτα πάντα εἶπον οὐχ ὥς ἐκ προνοίας ἀφελὼν μὲν τὸ χαίρειν, ἐπιτηδεύσας δὲ ἀντ' αὐτοῦ εἰπεῖν τὸ ὑγιαίνειν, ἀλλ' ὥς τοῦτο μὲν ἄκων παθὼν ἢ γελοῖός γ' ἂν ἦν ξενίζων καὶ τοὺς καιροὺς τῶν προσαγορεύσεων ἐναλλάττων.

15. Χάριν δὲ ὁμολογῶ τοῖς θεοῖς, ὅτι μοι τὸ σφάλμα εἰς ἄλλο μακρῷ αἰσιώτερον περιετράπη καὶ εἰς τὸ ἀμεινον παρώλισθον, καὶ τάχα τῆς Ὑγείας ἢ Ἀσκληπιοῦ αὐτοῦ ἐπιπνοία τοῦτ' ἐπράχθη δι' ἐμοῦ σοι τὸ ὑγιαίνειν ὑπισχνουμένου· ἐπεὶ ἔγωγε πῶς ἂν αὐτὸ ἐπαθὼν ἀνευ θεοῦ μηδέπω πρότερον ἐν τῷ μακρῷ βίῳ ταραχθεὶς ὁμοιον;

16. Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἀνθρωπίνην τινὰ ὑπὲρ τοῦ γεγονότος ἀπολογίαν εἰπεῖν, οὐδὲν ξένον, εἰ πάντῃ ἐσπουδακῶς ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις ὑπὸ σοῦ γνωρίζεσθαι ἐκ τῆς ἀγαν ἐπιθυμίας εἰς τοῦναντίον διαταραχθεὶς ἐνέπεσον. Τάχα δ' ἂν τινα ἐκπλήξῃς τῆς κατ' ὀρθὸν λογισμὸν καὶ στρατιωτῶν πλῆθος, ὃν οἱ μὲν προωθοῦντες, οἱ δὲ ἐν τῇ τάξει τῆς προσαγορεύσεως μὴ μένοντες.

17. Σὺ δ' εὖ οἶδ' ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι εἰς ἀνοιαν ἢ ἀπαιδευσίαν ἢ παραπροσύνην ἀναφέρωσι τὸ πρᾶγμα, αἰδοῦς αὐτὸ σύμβολον καὶ ἀφελείας ἐποιήσω καὶ ψυχῆς μηδὲν ἀγοραῖον καὶ ἐντεχον ἐχούσης· ὥς τό γε πάντῃ θαρραλέον ἐν τοῖς τοιούτοις οὐ πόρρω θρασύτητος καὶ ἀναισχυντίας ἐστὶ. Καὶ ἔμοιγε εἴη μηδὲν μὲν τοιούτο σφάλλεσθαι, εἰ δὲ συμβαίη, πρὸς εὐφημίαν αὐτὸ τρέπεσθαι.

18. Ἐπὶ γοῦν τοῦ πρώτου Σεβαστοῦ καὶ τοιόνδε τι λέγεται γενέσθαι· ὁ μὲν ἔτυχε δίκην τινὰ δικάσας ὀρθῶς καὶ ἀπολύσας ἐγκλήματος τοῦ μεγίστου ἀδίκως συκοφαντούμενον ἀνθρώπον, ὁ δὲ χάριν ὁμολογῶν μεγάλην τῇ φωνῇ, Χάριν οἰδά σοι, ἔφη, ὦ αὐτοκράτορ, ὅτι κακῶς

dem proprium unicuique verbo et suum tempus ab nobis assignatum est : tu vero, illo immutato, etsi nihil diversum dixisti, tamen, si recte rem putemus, extra peccatum non fueris, non magis quam si tibiæ galeam alliget aliquis, aut ocreas capiti. Verum, vir optime, ego quoque huic respondeam, merito ista tu quidem diceres, si quod omnino tempus esset valitudine non indigens : jam vero et mane, et medio die, et noctu semper Valere necessarium est, et maxime imperantibus vobis et negotia multa sustinentibus, quo magis corpore ad multas illas res opus habetis. Ad hæc, qui Gaude dicit, bene ominato tantum exordio usus est et vultum est quidquid agitur : sed qui Valere jubet, etiam utile aliquid agit, et eorum admonet, quæ ad valitudinem aliquid conferunt, nec una optat modo, sed etiam præcipit.

13. Quid vero? nonne et in mandatorum libello, quem semper ab imperatore accipitis, hoc primum vobis est præceptum, Valitudinem vestram curate? Recte sane : neque enim usus aliquis vestrum esset ad reliqua, nisi ita constitutorum. Verum vos ipsi adeo, si quid ego quoque de Romanorum lingua intelligo, salutantibus comiter respondentes, valitudinis (*Lat.* salutis) nomen sæpe reponitis.

14. Et hæc dixi omnia, non qui prudens Gaudere illud abjecerim, et Vale pro eo dicere affectarim; sed tanquam cui imprudenti hoc acciderit : alioqui ridiculus ego essem peregrino more agens et tempora salutationum permutans.

15. Sed gratias diis ago, quod error mihi meus in longe auspicatius quiddam abiit, et labascente lingua in melius incidi : et forte Hygieæ aut ipsius adeo Æsculapii afflatu hoc est factum, Valitudinem meo tibi ore promittentis : quomodo enim sine deo hoc mihi accidisset, qui in longa vita nunquam ante simili ratione turbatus fuerim?

16. Si vero humanam etiam pro eo quod accidit excusationem proferre opus est, nihil mirum, si in summo studio ut optimis in rebus abs te cognoscerer, præ nimia illa cupiditate perturbatus in contrarium incidi. Forte etiam recta cogitandi via excutiat aliquem multitudo militum, quorum alii quidem antrorsum urgent, alii vero ordinem salutandi minime servant.

17. Tu vero, bene novi, licet ceteri ad stuporem, aut rusticam ruditatem, aut delirationem referant illud factum, pudoris signum et simplicitatis judicasti, et animi a fori tritura et artificiis abhorrentis : ut fere insignis in talibus fiducia a protervitate et impudentia non longe abest. Ac mihi quidem contingat nihil tale peccare; si vero eveniat, in bonum id ipsum quoque omen verti.

18. Primo quidem Augusto imperante etiam tale quid factum narratur. Causam forte ille quandam recte judicaverat, hominemque maximo crimine per summam illi calumniam impacto liberaverat. At ille gratias agens, magna voce : Gratiam tibi habeo, inquit, Imperator, quod male et

καὶ ἀδίκως ἐδίκασας· καὶ τῶν περὶ Σεβαστὸν ἀγανακτη-
σάντων καὶ διασπάσασθαι τὸν ἄνθρωπον ἐθελόντων,
Παύσασθε χαλεπαίνοντες, ἐκεῖνος ἔφη· οὐ γὰρ τὴν
γλῶτταν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν γνώμην ἐξετάζειν ἄξιον.
Ἐκεῖνος μὲν οὕτως· σὺ δ' εἴτε τὴν γνώμην σκέψαιο,
πάνυ εὖνουν εὐρήσεις, εἴτε τὴν γλῶτταν, εὐφημος καὶ
αὐτῇ.

19. Ἔοικα δ' ἐνταῦθα ἤδη γενόμενος εἰκότως ἄλλο
τι φοβήσεσθαι, μὴ τισι δόξω ἐξεπίτηδες ἡμαρτηκέναι,
ὥς τὴν ἀπολογίαν ταύτην συγγράψαιμι. Καὶ εἴη γε,
ὦ φίλτατε Ἀσκληπιέ, τοιοῦτον φανῆναι τὸν λόγον, ὥς
μὴ ἀπολογίαν, ἀλλ' ἐπιδείξεως ἀφορμὴν εἶναι δοκεῖν.

XX.

EPMOTIMOS H ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅσον, ὦ Ἐρμότιμε, τῷ βιβλίῳ
καὶ τῇ τοῦ βαδίσματος σπουδῇ τεκμήρασθαι, παρὰ τὸν
διδάσκαλον ἐπειγομένῳ ἔοικας· ἐνενόεις γοῦν τι μεταξὺ
προϊῶν καὶ τὰ χεῖλη διεσάλευες ἡρέμα ὑποτονθορύζων
καὶ τὴν χεῖρα ὧδε κάκεισε μετέφερες ὥσπερ τινὰ ῥῆσιν
ἐπὶ ἐκυτοῦ διατιθέμενος, ἐρώτημα δὴ τι τῶν ἀγύλων
συντιθεῖς ἢ σκέμμα σοφιστικὸν ἀναφροντίζων, ὥς μὴδὲ
δδῶ βαδίζων σχολὴν ἄγοις, ἀλλ' ἐνεργὸς εἴης ἀεὶ σπου-
δαιὸν τι πράττων καὶ δὲ πρὸ δόδου σοὶ γένοιτ' ἂν ἐς τὰ
μαθήματα.

ΕΡΜ. Νῆ Δί', ὦ Λυκῖνε, τοιοῦτό τι· τὴν γὰρ χθι-
ζὴν συνουσίαν καὶ ἃ εἶπε πρὸς ἡμᾶς, ἀνεπεπαζόμεν
ἐπιὼν τῇ μνήμῃ ἕκαστα. Χρὴ δὲ μηδένα καιρὸν, οἴ-
μαι, παρίεναι εἰδότας ἀληθὲς ὅν τὸ ὑπὸ τοῦ Κόρου ἱατροῦ
εἰρημένον, ὥς ἄρα «βραχύς μὲν ὁ βίος, μακρὴ δὲ ἡ τέχνη.»
Καίτοι ἐκεῖνος ἱατρικῆς περὶ ταῦτ' ἔλεγεν, εὐμαθεστέ-
ρου πράγματος· φιλοσοφία δὲ καὶ μακρῶ τῷ χρόνῳ ἀνέ-
φικτος, ἦν μὴ πάνυ τις ἐγρηγορῶς ἀτενὲς ἀεὶ καὶ γορ-
γὸν ἀποβλέπει ἐς αὐτὴν, καὶ τὸ κινδύνευμα οὐ περὶ
μικρῶν, ἢ ἄθλιον εἶναι ἐν τῷ πολλῷ τῶν ἰδιωτῶν συρ-
φετῇ παραπορόμενον ἢ εὐδαιμονῆσαι φιλοσοφήσαντα.

2. ΛΥΚ. Τὰ μὲν ἄθλα, ὦ Ἐρμότιμε, θαυμάσια
ἡλίκᾳ εἰρηκας. Οἴμαι γε μὴν οὐ πόρρω σε εἶναι αὐτῶν,
εἴ γε χρὴ εἰκάζειν τῷ τε χρόνῳ, ὅπόσον φιλοσοφεῖς, καὶ
προσέτι τῷ πόνῳ οἷόν μοι οὐ μέτριον ἐκ πολλοῦ ἤδη
ἔχειν δοκεῖς· εἴ γὰρ τι μέμνημαι, σχεδὸν εἴχοσιν ἔτη
ταῦτά ἐστιν, ἀφ' οὗ σε οὐδὲν ἄλλο ποιοῦντα ἐόρακα, ἢ
παρὰ τοὺς διδασκάλους φοιτῶντα καὶ ὥς τὸ πολὺ ἐς βι-
βλίον ἐπιχεχυφότα καὶ ὑπομνήματα τῶν συνουσιῶν ἀπο-
γραφόμενον, ὡχρὸν ἀεὶ ὑπὸ φροντίδων καὶ τὸ σῶμα κα-
τεσκληκτότα. Δοκεῖς δέ μοι ἀλλ' οὐδὲ ὄναρ ποτὲ ἀνιέναι
σεαυτὸν, οὕτως ὁλος εἴ ἐν τῷ πράγματι. Ταῦτ' οὖν
σκοπούμεν μοι φαίνῃ οὐκ ἐς μακρὰν ἐπιλήψεσθαι τῆς
εὐδαιμονίας, εἴ γε μὴ λεληθας ἡμᾶς καὶ πάλαι αὐτῇ
συνών.

ΕΡΜ. Πόθεν, ὦ Λυκῖνε, δὲ νῦν ἀρχομαι παραχύ-

injuste judicasti. Quumque ii qui essent circa Augustum,
indigne ferrent et dilacerare hominem vellent, ille, Desinite,
inquit, irasci : neque enim linguam hominis, sed mentem
examinare æquum est. Atque ille quidem sic : tu vero,
sive animum spectes, benevolentissimum reperiēs ; sive
linguam, bene ominata etiam hæc est.

19. Cæterum huc delatus jam non sine causa videor alle-
rum quiddam vereri, ne sint quibus dedita opera peccasse
videar, ut defensionem hanc scriberem. Ac sane contingat
mihi, Æsculapi optime, talem videri hunc libellum, ut non
defensio, sed ostentandæ orationis petita esse occasio vi-
deatur.

XX.

HERMOTIMUS, SIVE DE SECTIS.

1. LYCINUS. Quantum licet, Hermotime, ex libro et ex
incessus celeritate colligere, ad magistrum festinare videris.
Commentabaris enim aliquid inter eundum, et movebas cum
leni murmure labia, et manum huc illuc transferebas, tan-
quam qui orationem aliquam intra te disposerēs, interroga-
tionem, videlicet quandam ex tortuosis illis componens,
aut sophisticam quæstionem persequens mente, ut ne in via
quidem otio indulgeas, sed operosus sis, nunquam non
agens serium quiddam, quodque ad doctrinam tibi prosit.

HERM. Per Jovem, Lycine, tale quiddam erat. Etenim
hesternam auditionem et quæ dixit nobis repetebam, me-
moria percurrrens singula. Oportet autem, puto, tempus
nullum prætermittere, qui sciamus verum esse illud a Coo
dictum medico, Brevem vitam esse, artem vero longam.
Quanquam hæc de medicina dixit ille, re ad discendum
faciliore : ad philosophiam vero aliquis ne longo quidem
tempore pervenerit, nisi vigilantī admodum animo defixos
et acres in illam oculos habeat ; nec de parva re periculum,
quum id agatur, ut aut miser sis et in multa vulgi colluvie
pereas, aut beatum in philosophia ævum agas.

2. LYC. Præmia quidem, quanta dixisti, admirabilia.
Ac puto equidem te non longe ab illis abesse, si quidem con-
jicere illud fas est et ex tempore ex quo philosopharis, et
ex labore insuper, quem minime mihi mediocre jam diu
sustinere videris. Si quid enim memini, prope viginti ipsi
anni sunt ex quo te nihil aliud vidi agentem, quam ad ma-
gistros itare, et ut plurimum libro imminere, et commenta-
rios disputationum tibi exscribere, pallidum semper curis,
et callo quodam aridum corpus habentem. Videris autem
mihi adeo totus in hac re esse, ut ne per somnum quidem te
remittas. Hæc ergo cogitanti mihi videris non ita multo
post comprehensurus istam felicitatem, nisi forte fugit nos
te dudum cum illa versari.

HERM. Qui possim, Lycine, qui nunc tandem incipiam

πτειν ἐς τὴν ὁδόν; Ἡ δ' Ἀρετὴ πάνυ πόρρω κατὰ τὸν Ἡσιόδον οἰκεῖ καὶ ἔστιν ὁ οἶμος ἐπ' αὐτὴν μακρὸς τε καὶ ὀρθὸς καὶ τρηχὺς, ἰδρωτὰ οὐκ ὀλίγον ἔχων τοῖς ὁδοιπόροις.

ΛΥΚ. Οὐχ ἱκανὰ οὖν ἰδρωταὶ σοι, ὦ Ἑρμότιμε, καὶ ὠδοιπόρηται;

ΕΡΜ. Οὐ, φημί· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐκώλυέ με πανευδαίμονα εἶναι ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενον· τὸ δὲ νῦν ἀρχόμεθα ἔτι, ὦ Λυκίνε.

3. ΛΥΚ. Ἀλλὰ τὴν γε ἀρχὴν ὁ αὐτὸς οὗτος Ἡσιόδος ἡμῖς τοῦ παντὸς ἔφη εἶναι, ὥστε κατὰ μέσσην τὴν ἄνοδον εἶναι σε ἤδη λέγοντες οὐκ ἂν ἀμάρτοιμεν.

ΕΡΜ. Οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο· πάμπλου γὰρ ἂν ἡμῖν ἦνυστο.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ ποῦ γὰρ σε φῶμεν τῆς ὁδοῦ τυγχάνειν ὄντα;

ΕΡΜ. Ἐν τῇ ὑπωρεῖα κάτω ἔτι, ὦ Λυκίνε, ἄρτι προβαίνειν βιαζόμενον· ὀλισθηρὰ δὲ καὶ τραχεῖα καὶ δεῖ χεῖρα ὀρέγοντος.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ὁ διδάσκαλός σοι τοῦτο ἱκανὸς ποιῆσαι ἄνωθεν ἐκ τοῦ ἄκρου καθάπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς χρυσὴν τινα σειρὰν καθιεῖς τοὺς αὐτοῦ λόγους, ὅφ' ὧν σε ἀνασπᾷ δηλαδὴ καὶ ἀνακουφίξῃ πρὸς αὐτόν τε καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτὸς πρὸ πολλοῦ ἀναβεβηκώς.

ΕΡΜ. Αὐτὸ ἔφησθα, ὦ Λυκίνε, τὸ γιγνόμενον· ὅσον γοῦν ἐπ' ἐκείνῳ πάλαι ἂν ἐσπάσμην ἄνω καὶ συνῆν αὐτοῖς, τὸ δ' ἐμὸν ἔτι ἐνδεῖ.

4. ΛΥΚ. Ἀλλὰ θαρρεῖν χρὴ καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθὸν ἐς τὸ τέλος τῆς ὁδοῦ ὀρῶντα καὶ τὴν ἄνω εὐδαιμονίαν, καὶ μάλιστα ἐκείνου συμπροθυμουμένου. Πλὴν ἀλλὰ τίνα σοι ἐλπίδα ὑποφαίνει ὥς δὴ πότε ἀναβήσομεν; ἐς νέωτα εἰκάξεν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἐσεσθαί σε, οἷον μετὰ τὰ μυστήρια τὰ μεγάλα ἢ Παναθήναια;

ΕΡΜ. Ὀλίγον φῆς, ὦ Λυκίνε.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ἐς τὴν ἐξῆς ὀλυμπιάδα;

ΕΡΜ. Καὶ τοῦτο ὀλίγον ὥς πρὸς ἀρετῆς ἀσκησιν καὶ εὐδαιμονίας κτῆσιν.

ΛΥΚ. Μετὰ δύο μὲν δὴ ὀλυμπιάδας πάντως· ἢ πολλὴν γ' ἂν ὑμῶν βραθυμίαν καταγνοίῃ τις, εἰ μὴδ' ἐν τοσούτῳ χρόνῳ δύνασθε, ὅσον τρις ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν εἰς Ἰνδοὺς ἀπελθεῖν, εἴτ' ἐπανελθεῖν βράδιον, εἰ καὶ μὴ εὐθείαν μὴδ' αἰεὶ βαδίζοι τις, ἀλλ' ἐν τοῖς διὰ μέσου ἔθνεσι περιπλανώμενος. Καίτοι πόσω τινὶ βούλει ὑψηλοτέραν καὶ λισσοτέραν θῶμεν εἶναι τὴν ἄκραν, ἐφ' ἧς ὑμῖν Ἀρετὴ οἰκεῖ, τῆς Ἀόρνου ἐκείνης, ἣν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν Ἀλέξανδρος κατὰ κράτος εἶλεν;

5. ΕΡΜ. Οὐδὲν ὁμοιον, ὦ Λυκίνε, οὐδ' ἔστι τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον οἷον σὺ εἰκάξεις, ὥς ὀλίγῳ χρόνῳ κατεργασθῆναι καὶ ἀλῶναι, οὐδ' ἂν μυρίοι Ἀλέξανδροι προσβάλλωσιν· ἐπεὶ πολλοὶ ἂν οἱ ἀνιόντες ᾤσαν. Νῦν δὲ ἀνέρχονται μὲν οὐκ ὀλίγοι μάλα ἐρρωμένως καὶ προσέρχονται ἐπὶ ποσὸν, οἱ μὲν ἐπὶ πάνυ ὀλίγον, οἱ δὲ ἐπὶ πλεόν, ἐπειδὴν δὲ κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν γένωνται πολλοῖς τοῖς ἀπόροις καὶ δυσχερέσιν ἐντυγχάνοντες ἀποδυσ-

LUCIANUS. I.

inspicere in viam? Valde procul autem habitat Hesiodo teste Virtus, et est via ad illam longaque et praecepta, et aspera, sudorem excutens non parvum viatoribus.

LYC. Nondum ergo salis tibi sudatum est, Hermotime, nec viae satis factum?

HERM. Nondum, inquam. Nihil enim prohiberet me undique beatum esse, in summo si essem: at nunc vix, Lycine, incipimus.

3. LYC. At initium idem ille Hesiodus totius dimidium ait esse. Itaque nihil erraverimus, si circa medium te ascensum jam esse dicamus.

HERM. Nondum ne hoc quidem: multum enim sic effectum esset.

LYC. Sed ubinam tandem viae versari te dicemus?

HERM. In ipsis adhuc montis radicibus, Lycine, sed summa jam vi conantem progredi; lubrica autem est, et aspera, et opus est qui manum nobis porrigat.

LYC. Magister ergo tuus qui hoc faciat idoneus, qui de super ex summo ut Homericus ille Jupiter auream catenam demittat, sermones suos, quibus nimirum attrahat te et levet ad se et virtutem, quum olim ipse ascenderit.

HERM. Rem ipsam, Lycine, dixisti. Quantum enim in illo est, olim extractus in altum essem, et cum illis versarer: sed quod mearum est partium, adhuc deficit.

4. LYC. Verum confidere oportet, et bonum habere animum, et finem viae spectare, supernamque illam felicitatem, illo praesertim una animum studiumque adhibente. Interea quam tibi spem ostendit, quando futurum sit ut enitaris? proximone anno conjicit in arce te futurum, verbi causa post mysteria magna, aut Panathenaea?

HERM. Pauxillum narras, Lycine.

LYC. Sed proxima olympiade?

HERM. Et hoc parum est, ut ad virtutis exercitationem, possessionemque felicitatis.

LYC. Post duas ergo olympiadas omnino: alioquin multam quis socordiam vobis exprobraverit, si ne tanto quidem illud tempore possitis, quo facile sit ter a columnis inde Herculis ad Indos abire, indeque redire; etiamsi nec recto itinere neque semper progrediatur aliquis, sed in gentibus interjectis oberret. Quanquam, quanto vis altiore et magis lubricum ponamus verticem illum, in quo Virtus vobis habitat, Aorno petra illa, quam paucos intra dies vi cepit Alexander?

5. HERM. Nihil quicquam simile est, Lycine, neque res talis est, qualem tu imaginaris, quae exiguo tempore confici possit et capi; non, si sexcenti simul Alexandri aggrediantur: sic enim multi ascenderent. Jam vero aggrediuntur quidem non pauci valde animose, et aliquantum appropinquant; alii perparum, alii longius: quum vefo circa mediam jam viam sunt, atque in impedita multa atque aspera incidunt, difficultate victi pedem referunt, anhelantes, sudore

πετοῦσί τε καὶ ἀναστρέφουσιν ἀσθμαίνοντες καὶ ἰδρωῖσι
ῥεόμενοι, οὐ φέροντες τὸν κάματον. Ὅσοι δ' ἂν εἰς
τέλος διακαρτερήσωσιν, οὗτοι πρὸς τὸ ἄκρον ἀφικνου-
νται καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου εὐδαιμονοῦσι θαυμάσιόν τινα
βίον τὸν λοιπὸν βιοῦντες, οἷον μύρμηκας ἀπὸ τοῦ ὕψους
ἐπισκοποῦντές τινας τοὺς ἄλλους.

ΛΥΚ. Παπαί, ὦ Ἑρμότιμε, ἡλίους ἡμᾶς ἀπο-
φαίνεις, οὐδὲ κατὰ τοὺς Πυγμαίους ἐκείνους, ἀλλὰ χα-
μαιπετεῖς παντάπασιν ἐν χρῶ τῆς γῆς. Εἰκότως·
ὑψηλὰ γὰρ ἤδη φρονεῖς καὶ ἀνωθεν· ἡμεῖς δὲ ὁ συρφετός
καὶ ὅσοι χαμαὶ ἐρχόμενοι ἐσμέν, μετὰ τῶν θεῶν καὶ
ὑμᾶς προσευξόμεθα ὑπερνεφέλους γενομένους καὶ ἀνελ-
θόντας οἱ πάλαι σπεύδετε.

ΕΡΜ. Εἰ γὰρ γένοιτο καὶ ἀνελθεῖν, ὦ Λυκῖνε. Ἀλλὰ
πάμπλου τὸ λοιπόν.

6. ΛΥΚ. Ὅμως οὐκ ἔφησθα ὁπόσον, ὡς χρόνῳ πε-
ριλαβεῖν.

ΕΡΜ. Οὐδ' αὐτὸς γὰρ οἶδα, ὦ Λυκῖνε, τὰκριβές·
εἰκάζω μέντοι οὐ πλείω τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ἔσεσθαι, μεθ'
ἂ πάντως που ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐσόμεθα.

ΛΥΚ. Ἡράκλεις, πολὺ λέγεις.

ΕΡΜ. Καὶ γὰρ περὶ μεγάλων, ὦ Λυκῖνε, οἱ πόνοι.

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν ἴσως ἀληθές· ὑπὲρ δὲ τῶν εἴκοσιν
ἐτῶν, ὅτι βίωσθι τοσαῦτα, πότερον δὲ διδάσκαλός σου
καθυπέσχετο, οὐ μόνον σοφός, ἀλλὰ καὶ μαντικὸς ὢν
ἢ χρησμολόγος τις ἢ ὅσοι τὰς Χαλδαίων μεθόδους ἐπί-
στανται; φασὶ γοῦν εἰδέναι τὰ τοιαῦτα· οὐ γὰρ δὴ σέ γε
εἰκὸς ἐπὶ τῷ ἀδελῷ, εἰ βίωσθι μέχρι πρὸς τὴν ἀρετὴν,
τοσοῦτους πόνους ἀνέχεσθαι καὶ ταλαιπωρεῖν νύκτωρ
καὶ μεθ' ἡμέραν οὐκ εἰδόντα, εἴ σε πλησίον ἤδη τοῦ
ἄκρου γενομένου τὸ χρεὼν ἐπιστὰν κατασπάσει λαβό-
μενον τοῦ ποδὸς ἐξ ἀτελοῦς τῆς ἐλπίδος.

ΕΡΜ. Ἀπαγε· δύσφημα γὰρ ταῦτα, ὦ Λυκῖνε.
Ἀλλ' εἴη βιωῖναι, ὡς μίαν γοῦν ἡμέραν εὐδαιμονήσω
σοφὸς γενομένος.

ΛΥΚ. Καὶ ἱκανή σοι ἀντὶ τῶν τοσούτων καμάτων
ἡ μία ἡμέρα;

ΕΡΜ. Ἐμοὶ μὲν καὶ ἀκαριαῖον ὁπόσον ἱκανόν.

7. ΛΥΚ. Τὰ δὲ δὴ ἄνω ὅτι εὐδαίμονα καὶ τοιαῦτα
ὡς πάντα χρῆν ὑπομεῖναι δι' αὐτὰ, πόθεν ἔχεις εἰδέναι;
οὐ γὰρ δὴ αὐτός πω ἀνελήλυθας.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ τῷ διδασκάλῳ πιστεύω λέγοντι· ὁ δὲ
πάνυ οἶδεν ἅτε ἀκρότατος ἤδη ὢν.

ΛΥΚ. Ἐλεγε δὲ πρὸς θεῶν ποῖα τὰ περὶ αὐτῶν ἢ
τίνα τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι τὴν ἐκεῖ; ἢ που τινὰ πλοῦ-
τον καὶ δόξαν καὶ ἡδονὰς ἀνυπερβλήτους;

ΕΡΜ. Εὐφήμει, ὦ ἑταῖρε· οὐδὲν γὰρ ἐστὶ ταῦτα
πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀρετῇ βίον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ τίνα φησὶ τὰγαθὰ, εἰ μὴ ταῦτα, ἔξιν
πρὸς τὸ τέλος τῆς ἀσκήσεως ἐλθόντας;

ΕΡΜ. Σοφίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ τὸ καλὸν αὐτὸ καὶ
τὸ δίκαιον καὶ τὸ πάντα ἐπίστασθαι βεβαίως πεπει-
σμένον ἢ ἕκαστα ἔχει· πλοῦτους δὲ καὶ δόξας καὶ ἡδονὰς
καὶ ὅσα τοῦ σώματος, ταῦτα πάντα κάτω ἀφείλεις καὶ

manantes, atque impares illi labori ferendo. Quotquot vero
ad finem perseverant, hi in arcem perveniunt, et ab eo
inde tempore felices, admirabilem, quæ reliqua est, vitam
vivunt, velut formicas quasdam de alta illa specula reliquos
intuentes.

LYC. Papæ, Hermotime, quantillos nos facis! ne Pygmæis
quidem illis æquales sed humi omnino, in ipsa quasi telluris
cute repentes. Nec mirum: jam enim altum sapis et o
summo: nos vero colluvio illa, et quotquot humi repimus,
cum diis vos etiam veneramur, qui supra nubes gradimini et
eo quo festinatis dudum escendistis.

HERM. Modo contingat ille ascensus, Lycine. Sed ni-
mis multum superest.

6. LYC. Tamen non dixisti, quantum, ut tempore me-
tiri possemus.

HERM. Nempe nec ipse accurate scio, Lycine: conjicio
tamen, viginti non amplius annos futuros, post quos omnino
quondam in summo futuri simus.

LYC. Hercules tuam fidem! multum narras.

HERM. Etenim, Lycine, de magnis rebus laboratur.

LYC. Istuc quidem forte verum fuerit: sed de viginti
annis, te eos exacturum, an magister tibi tuus promisit,
ut non sapiens modo, sed divinus quidam aut fatidicus,
aut ex eorum numero aliquis, qui Chaldaeorum rationes no-
runt? aiunt quippe eum scire talia. Neque enim veri simile
est, te rebus incertis, an vitam ad virtutem usque sis per-
ducturus, tot labores sustinere, et ærumnis vexari noctes
ac dies, dum nescias, an non te jam prope fastigium enixum,
instans fatum ex imperfecta spe pede prehensum detrahat.

HERM. Apage: mali enim ominis sunt ista, Lycine.
Sed vivere liceat, ut unum certe diem sapientiæ posses-
sione beatus sim.

LYC. Ac satis tibi est pro tot laboribus unus ille dies?

HERM. Mihi quidem minuta quamvis temporis particula
satis est.

7. LYC. Supera autem illa beata esse ac talia, propter
quæ sustinere omnia consultum sit, unde potes scire? neque
enim ipse unquam ascendisti.

HERM. Ego vero magistro fidem habeo dicenti: ille qui-
dem omnino novit, fastigium jam assecutus videlicet.

LYC. Qualem autem dixit, per ego te deos oro, illorum
conditionem, aut quam ibi esse felicitatem? numquid divi-
tias, et gloriam, et voluptates inexasuperabiles?

HERM. Bona verba, amice! nihil enim ista ad vitam in
virtute versantem.

LYC. Quæ igitur dicit bona, si hæc non dicit, habituros
qui ad finem exercitationis pervenerint.

HERM. Sapientiam, et fortitudinem, et ipsum honestum,
et quod firma persuasione novit quomodo se habeant sin-
gula omnia. Divitias autem, et glorias, et voluptates, et
quæcumque sunt corporis, ea infra reliquit omnia, hisque

(745, 746)
ἀπ
τῇ
ἀπ
καὶ
ἐς
τοί
ταῦ
δοκ
εὐδο
μεμ
εἶνα
8
Οἷ
ἀλλ
ἦν
σιν,
εἶνα
λῶν
Εἰ
τελε
μία
πάθο
ΛΥ
τάλη
ἐξέτα
ΕΡ
ΛΥ
ΕΡ
ἐμέ
9.
γουμε
σοφού
καὶ τὰ
δὲ καὶ
ἡδονῶν
ταῦθα
πρώην
ἀνευ το
ΕΡ
ΛΥ
ἀλλὰ α
ΕΡ
ΛΥ
πολλοῦ
τὸν ἐρίο
ΕΡ
ΛΥ
ἀπεδίδο
αγχο
καὶ ἐβό
ἐν μέσ
ρῶν αὐ
βίνα δ γ
10.

(747, 748)

ἀποδυσάμενος ἀνέρχεται, ὥσπερ φασὶ τὸν Ἡρακλέα ἐν τῇ Οἴτῃ κατακαυθέντα θεὸν γενέσθαι· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἀποβαλὼν ὁπόσον ἀνθρώπειον εἶχε παρὰ τῆς μητρὸς καὶ καθαρὸν τε καὶ ἀκήρατον φέρων τὸ θεῖον ἀνέπτατο ἐς τοὺς θεοὺς διευκρινηθὲν ὑπὸ τοῦ πυρός. Καὶ οὗτοι δὴ ὑπὸ φιλοσοφίας ὥσπερ ὑπὸ τινος πυρός ἀπαντα ταῦτα περιαιρεθέντες, ἃ τοῖς ἄλλοις θαυμαστὰ εἶναι δοκεῖ οὐκ ὀρθῶς δοξάζουσιν, ἀνελθόντες ἐπὶ τὸ ἄκρον εὐδαιμονοῦσι πλούτου καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν ἄλλ' οὐδὲ μεμνημένοι ἔτι, καταγελῶντες δὲ τῶν οἰομένων ταῦτα εἶναι.

8. ΛΥΚ. Νῆ τὸν Ἡρακλέα, ὦ Ἑρμότιμε, τὸν ἐν Οἴτῃ ἀνδρεῖα καὶ εὐδαίμονα λέγεις περὶ αὐτῶν. Πλὴν ἄλλα τότε μοι εἶπε, καὶ κατέρχονται ποτε ἐκ τῆς ἄκρας, ἣν ἐθελήσωσι, χρησόμενοι τοῖς κάτω ἃ καταλελοίπασιν, ἥ ἀνάγκη ἀπαξ ἀνελθόντας αὐτοὺς μένειν καὶ συνεῖναι τῇ ἀρετῇ πλούτου καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν καταγελῶντας;

ΕΡΜ. Οὐ μόνον τοῦτο, ὦ Λυκίνε, ἀλλ' ὅς ἂν ἀποτελεσθῇ πρὸς ἀρετὴν, οὔτε ὀργῇ οὔτε φόβῳ οὔτ' ἐπιθυμίαις ὁ τοιοῦτος ἂν δουλεύει, οὐδὲ λυποῖτο, οὐδὲ δλωσ πάθος ἔτι τοιοῦτον πάθῃ ἄν.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εἰ γέ με δεῖ μηδὲν ὀκνήσαντα εἰπεῖν τἀληθές — ἀλλ' εὐφημεῖν χρὴ, οἶμαι, μηδὲ ὅσιον εἶναι ἐξετάζειν τὰ ὑπὸ τῶν σοφῶν γινόμενα.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλ' εἰπέ ὅ τι καὶ λέγεις.

ΛΥΚ. Ὅρα, ὦ ἑταῖρε, ὡς ἔγωγε καὶ πάνυ ὀκνῶ.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ μὴ ὀκνεῖ, ὦ γενναῖε, πρὸς γε μόνον ἐμὲ λέγων.

9. ΛΥΚ. Τὰ μὲν τοίνυν ἄλλα, ὦ Ἑρμότιμε, διηγουμένῳ σοι παρειπόμην καὶ ἐπίστευον οὕτως ἔχειν, σοφοὺς τε γίγνεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀνδρείους καὶ δικαίους καὶ τᾶλλα, καὶ πῶς ἐκηλούμην πρὸς τὸν λόγον, ὁπότε δὲ καὶ πλούτου ἐφροσθα καταφρονεῖν σφᾶς καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν καὶ μήτε ὀργίζεσθαι μήτε λυπεῖσθαι, πάνυ ἐνταῦθα — μόνῳ γὰρ ἔσμεν — ἐπέστην ἀναμνησθεῖς ἃ πρῶην εἶδον ποιοῦντα — βούλει φῶ τίνα; ἢ ἱκανὸν καὶ ἀνευ τοῦ ὀνόματος;

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἶπε, ὅστις ᾔην.

ΛΥΚ. Διδάσκαλος αὐτὸς οὗτος ὁ σὸς, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα αἰδοῦς ἄξιός καὶ γέρων ἤδη ἐς τὸ ὕστατον.

ΕΡΜ. Τί οὖν δὴ ἐποίει;

ΛΥΚ. Τὸν ξένον οἶσθα τὸν Ἡρακλεώτην, ὃς ἐκ πολλοῦ συνεφιλοσόφει αὐτῷ, μαθητὴς ὢν, τὸν ξανθὸν, τὸν ἐριστικόν;

ΕΡΜ. Οἶδα δὲ λέγεις· Δίῳν αὐτῷ τοῦνομα.

ΛΥΚ. Ἐκεῖνον αὐτὸν, ἐπεὶ τὸν μισθὸν, οἶμαι, μὴ ἀπεδίδου κατὰ καιρὸν, ἀπήγαγε παρὰ τὸν ἄρχοντα ἐν-αγχος περιθείς γε αὐτῷ θοῖμάτιον περὶ τὸν τράχηλον καὶ ἐβόα καὶ ὠργίζετο, καὶ εἰ μὴ τῶν συνήθων τινὲς ἐν μέσῳ γενόμενοι ἀφείλοντο τὸν νεανίσκον ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, εὖ ἴσθι, προσφύς ἂν ἀπέτραγεν αὐτοῦ τὴν βίνα ὃ γέρων, οὕτως ἡγανάκτει.

10. ΕΡΜ. Πονηρὸς γὰρ ἐκεῖνος αἰεὶ καὶ ἀγνώμων,

exutus ascendit, ut Herculem alunt, quum in Ceta conflasset, deum factum. Etenim ille, abjectis quaecumque humana a matre habebat, puramque et sinceram divinitatem, ipso igne quasi purgatam a scoriis, ferens evolavit ad deos. Et hi sane a philosophia velut igne quodam liberati illis omnibus quæ admiratione digna aliis non recte rem putantibus videntur, in arcem evecti felix ævum agunt, divitiarum et gloriæ et voluptatum ne memoriam servantes quidem, sed iridentes eos qui esse ista arbitrantur.

8. LYC. Certeum tibi Herculem juro, Hermotime, magnam tu mihi illorum fortitudinem prædicas, magnam felicitatem. Verum hoc mihi expedi, utrum descendunt aliquando de arce illa sua, si voluerint, usuri illis quæ hic infra reliquerunt? an necesse est eos qui semel ascenderunt, manere et usque versari cum virtute, divitias et gloriam et voluptates deridere?

HERM. Non hoc solum ita habet, Lycine, sed qui consummatus ad virtutem fuerit, is neque iræ, neque metui, neque cupiditatibus servit, neque tristitia, nec ulla in universum perturbatione afficitur.

LYC. Verum, si quidem fas est nihil cunctantem dicere quod res est — sed linguis, puto, favere oportet, neque per religionem licere inquirere in ea quæ fiunt a sapientibus.

HERM. Minime, quin tu loquere quicquid est, quod dicis.

LYC. Vide, amice, quam vehementer ego cuncter.

HERM. Tu vero cunctari noli, apud me solum qui dicas.

9. LYC. Cetera quidem, Hermotime, narrantem te prosequerbar, credebamque rem ita habere, sapientesque fieri illos et fortes, et justos, et reliqua, mulcebarque aliquantum sermone illo tuo: quum vero etiam divitiarum contemptores esse diceres et gloriæ et voluptatum, et neque irasci illos nec dolere, hic omnino (soli enim duo sumus) institi, quum in mentem veniret quæ paullo ante videram facientem... vis dicam quem? an satis est etiam tacito nomine?

HERM. Nequaquam, sed hoc etiam dic, quis fuerit.

LYC. Ipse tuus ille doctor, reverentia dignus vir cetera, et ultimæ jam ætatis senex.

HERM. Quid is igitur faciebat?

LYC. Hospitem nosti illum Heracleensem, qui diu cum ipso philosophatus est, tanquam discipulus? rufum illum, contentiosum?

HERM. Novi quem dicas. Dioni nomen est.

LYC. Illum ipsum, quum mercedem puto in tempore non solveret, rapuit nuper ad magistratum, obtorto collo, vociferans et irarum plenus, et nisi familiarium quidam, qui commodum adessent, eripuissent ipsius manibus juvenem, crede mihi, correptum morsu nasum homini abstulisset senex; adeo indignabatur.

10. HERM. Siquidem malus ille semper et in reddendo

ὦ Λυκίνε, περὶ τὰς ἀποδόσεις· ἐπεὶ τοὺς γε ἄλλους, οἷς δανείζει, πολλοὺς ὄντας, οὐδὲν τοιοῦτό πω διατέθεικεν· ἀποδιδόασιν γὰρ αὐτῷ κατὰ καιρὸν τοὺς τόκους.

ΛΥΚ. Τί δαί, ἂν μὴ ἀποδιδῶσιν, ὦ μακάριε, μέλει τι αὐτῷ καθαρθέντι ἤδη ὑπὸ φιλοσοφίας καὶ μηκέτι τῶν ἐν τῇ Οἴτῃ καταλειμμένων δεομένῳ;

ΕΡΜ. Οἷε γὰρ ὅτι ἑαυτοῦ χάριν ἐκείνος περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπούδακεν; ἀλλ' ἐστὶν αὐτῷ παιδίᾳ νεογνᾷ, ὣν κήδεταί μὴ ἐν ἀπορίᾳ καταβιώσῃ.

ΛΥΚ. Δέον, ὦ Ἑρμότιμε, ἀναγαγεῖν καχεῖνα ἐπὶ τὴν ἀρετὴν, ὥς συνευδαιμονοῖεν αὐτῷ πλούτου καταφρονούντες.

11. ΕΡΜ. Οὐ σχολή μοι, ὦ Λυκίνε, περὶ τούτων διαλέγεσθαι σοι· σπεύδω γὰρ ἤδη ἀκροάσασθαι αὐτοῦ, μὴ καὶ λάθω τελέως ἀπολειφθεῖς.

ΛΥΚ. Θάρρει, ὦγαθέ· τὸ τήμερον γὰρ ἐκχειρία ἐπήγγελται· ὥστε ἐγὼ ἀφήμι σοι ὅσον ἔτι τὸ λοιπὸν τῆς ὁδοῦ.

ΕΡΜ. Πῶς λέγεις;

ΛΥΚ. Ὅτι ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἴδοις αὐτὸν, εἴ γε χρὴ πιστεύειν τῷ προγράμματι· πινάκιον γάρ τι ἐκρέματο ὑπὲρ τοῦ πυλῶνος μεγάλοις γράμμασι λέγον, τήμερον οὐ συμφιλοσοφεῖν. Ἐλέγετο δὲ παρ' Εὐκράτει τῷ πάνυ δειπνήσας χθὲς γενέθλια Ουγατρὸς ἐστιῶντι πολλά τε συμφιλοσοφῆσαι ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ πρὸς Εὐθύδημον τὸν ἐκ τοῦ Περιπάτου παροξυνθῆναι τι καὶ ἀμφισβητῆσαι αὐτῷ περὶ ὧν ἐκεῖνοι εἰώθασιν ἀντιλέγειν τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς· ὑπὸ τε οὖν τῆς κραυγῆς πονήρως τὴν κεφαλὴν διατεθῆναι καὶ ἰδρῶσαι μάλα πολλὰ ἐς μέσας νύκτας ἀποταθείσης, ὥς φασι, τῆς συνοουσίας· ἅμα δὲ καὶ ἐπεπώκει, οἶμαι, πλεόν τοῦ ἱκανοῦ, τῶν παρόντων, ὥς εἰκὸς, φιλοτησίας προπινόντων, καὶ ἐδεδειπνήκει πλέον ἢ κατὰ γέροντα· ὥστε ἀναστρέψας ἡμεσέ τε, ὥς ἔφασκον, πολλὰ καὶ μόνον ἀριθμῶ παραλαβὼν τὰ κρέα, ὅποσα τῷ παιδί κατόπιν ἐστῶτι παραδεδύκει καὶ σημηνάμενος ἐπιμελῶς τὸ ἀπ' ἐκείνου καθεύδει μηδένα εἰσδέχεσθαι παραγγελίας. Ταῦτα δὲ Μίδα ἤκουσα τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ διηγούμενου τισὶ τῶν μαθητῶν, οἳ καὶ αὐτοὶ ἀνέστρεφον μάλα πολλοί.

12. ΕΡΜ. Ἐκράτησε δὲ πότερος, ὦ Λυκίνε, ὁ διδάσκαλος ἢ ὁ Εὐθύδημος; εἴ τι καὶ τοιοῦτον ἔλεγεν ὁ Μίδας.

ΛΥΚ. Τὰ μὲν πρῶτά φασιν, ὦ Ἑρμότιμε, ἀγχώμαλα σφίσι γενέσθαι, τὸ δ' οὖν τέλος τῆς νίκης καθ' ὑμᾶς ἐγένετο καὶ παρὰ πολὺ ὁ πρεσβύτερος ὑπερέσχε· τὸν γοῦν Εὐθύδημον οὐδ' ἀναιμωτί φασιν ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τραῦμα παμμέγεθες ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ· ἐπεὶ γὰρ ἀλαζῶν ἦν καὶ ἐλεγκτικὸς καὶ πείθεσθαι οὐκ ἤθελεν οὐδὲ παρεῖχε βῆδιν αὐτὸν ἐλέγχεσθαι, ὁ διδάσκαλός σου ὁ βέλτιστος δὲν εἶχε σκύφον Νεστόρειόν τινα καταφέρει αὐτοῦ πλησίον κατακειμένου, καὶ οὕτως ἐκράτησεν.

ΕΡΜ. Εὖ γε· οὐ γὰρ ἄλλως ἐγρῆν πρὸς τοὺς μὴ θείλοντας εἶκειν τοῖς κρείττοσιν.

quod debet ingratus, Lycine. Aliis enim quibus sceneratur (sunt autem multi), nihil unquam tale fecit; solvunt quippe usuras tempori.

LYC. Quid vero, si non solvant, o beate, an curae est ipsi, purgato jam a philosophia, et relictis illis in Oeta monte nihil jam indigenti?

HERM. Putas enim sua ipsum causa laborare de talibus? Verum sunt ipsi parvi liberi, quorum curam habet, ne inopes vitam agant.

LYC. Oportebat, Hermotime, educere et illos ad virtutem, ut pari cum ipso felicitate fruantur in divitiarum contemptu.

11. HERM. Non vacat mihi, Lycine, de his disputare tecum; jam enim festino ad ipsum audiendum, ne forte imprudens plane sero veniam.

LYC. Bono es animo, bone vir: hodie enim induciae denunciatae sunt; itaque ego tibi quod reliquum est viae remitto.

HERM. Quid ais?

LYC. Tibi illius jam copiam non futuram, si quidem fides habenda programmati. Tabella enim suspensa super vestibulum magnis literis scripta significabat, hodie illum non disputare. Dicebatur autem apud Eucratem, nobilem illum, filiae suae natalem qui celebraret convivio, heri cœnatus, tum disputasse multa in convivio, tum Euthydemo Peripatetico iratior concertasse cum illo de iis, in quibus illi solent contradicere Stoicis; a clamore vero caput illi dolere, et sudasse plurimum, protracta in mediam noctem, ut aiunt, congressione. Simul vero biberat, puto, plusquam satis fuit, quum, ut fieri solet, convivae illum largioribus invitatiunculis ad bibendum provocarent; porro plus, quam pro sene, cibi sumserat. Igitur domum reversus et vomuit, ut aiunt, copiose, et quum primum annumerari sibi jussisset carnis frustra, quae puero a tergo stanti tradiderat, et curate ea obsignasset, ab eo inde tempore dormit, imperato ne quis intro admittatur. Haec autem e Mida audi ejus servo, narrante quibusdam ipsius discipulorum, qui et ipsi, multi sane, revertebantur.

12. HERM. Uter vero, Lycine, discessit superior, doctore meo an Euthydemus? si quid tale etiam narravit Midas.

LYC. Primo quidem æquo fere Marte pugnatum esse, ceterum finis victoriae penes vos fuit, multumque fuit senex superior. Euthydemum enim nec incruentum discessisse aiunt, sed vulnus habentem in capite maximum. Quum enim insolens esset, et convincere vestrum studiose vellet, et persuaderi sibi nollet, nec facilem refutanti se praeberet, optimus ille tuus magister, quem forte habebat scyphum, Nestoreum quendam, impingit in illum prope accubantem, atque ita superavit.

HERM. Bonum factum! neque enim aliter oportebat adversus eos qui cedere melioribus recusant.

(752, 753)

ΛΥΚ. Ταῦτ' ἐμὲν, ὦ Ἑρμότιμε, πάνυ εὐλογα. Ἡ τί γάρ παθὼν Εὐθύδημος ἄνδρα γέροντα παρώξυνεν, ἀόργητον καὶ θυμοῦ κρείττονα, σκύφον οὕτω βαρὺν ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντα;

13. Ἀλλὰ σχολὴν γὰρ ἄγομεν — τί οὐ διηγῇ μοι ἐταίρω ὄντι δὴν τρόπον ὠρμήθης τὸ πρῶτον φιλοσοφεῖν, ὥς καὶ αὐτὸς, εἰ δυνατόν ἐστι, συνοδοιποροῖν ὑμῖν τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀρξάμενος. Οὐ γὰρ ἀποκλείσετέ με δηλαδὴ φίλοι ὄντες.

ΕΡΜ. Εἰ γὰρ ἐθελήσεις, ὦ Λυκίνε· ὄψει ἐν βραχέϊ ὅσον διόσεις τῶν ἄλλων· παῖδας, εὖ ἴσθι, οἴσῃ ἅπαντας ὥς πρὸς σέ, τοσοῦτον ὑπερφρονήσεις αὐτός.

ΛΥΚ. Ἰκανὸν, εἰ μετὰ εἴκοσιν ἔτη γενοίμην τοιοῦτος οἷος σὺ νῦν.

ΕΡΜ. Ἀμέλει, καὶ αὐτὸς κατὰ σέ γεγονώς ἡρξάμην φιλοσοφεῖν τετραρακοντούτης σχεδὸν, ὅποσα, οἶμαι, σὺ νῦν γέγονας.

ΛΥΚ. Τοσαῦτα γάρ, ὦ Ἑρμότιμε· ὥστε τὴν αὐτὴν ἄγε λαβὼν καμέ — δίκαιον γάρ — καὶ πρῶτόν γέ μοι τοῦτο εἰπε, δίδοτε ἀντιλέγειν τοῖς μανθάνουσιν, ἥν τι μὴ ὀρθῶς λέγεσθαι δοκῇ αὐτοῖς, ἢ οὐκ ἐφίετε τοῦτο τοῖς νεωτέροις;

ΕΡΜ. Οὐ πάνυ. Σὺ δέ, ἥν τι βούλῃ, ἐρώτα με — ταῦτ' ἀντιλεγε· ῥᾶν γὰρ ἂν οὕτω μάθοις.

ΛΥΚ. Εὖ γε, νῆ τὸν Ἑρμῆν, ὦ Ἑρμότιμε, αὐτὸν, οὗ ἐπώνυμος ὢν τυγχάνεις.

14. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, μία τις ὁδὸς ἐστίν ἢ ἐπὶ φιλοσοφίαν ἄγουσα, ἢ τῶν Στωϊκῶν ὑμῶν, ἢ ἀληθῆ ἐγὼ ἤκουον ὥς καὶ ἄλλοι πολλοὶ τινὲς εἰσιν;

ΕΡΜ. Μάλα πολλοὶ, Περιπατητικοὶ καὶ Ἐπικούρειοι καὶ οἱ τὸν Πλάτωνα ἐπιγραφόμενοι, καὶ αὖ Διογένηος ἄλλοι τινὲς καὶ Ἀντισθένηος ζηλωταὶ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἔτι πλείους.

ΛΥΚ. Ἀληθῆ ταῦτα· πολλοὶ γάρ εἰσι. Πότερον δὲ, ὦ Ἑρμότιμε, τὰ αὐτὰ οὗτοι λέγουσιν ἢ διάφορα;

ΕΡΜ. Καὶ πάνυ διάφορα.

ΛΥΚ. Τὸ δέ γε ἀληθές, οἶμαι, πάντως που ἐν ἧν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ πάντα διάφορά γε ὄντα.

ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν.

15. ΛΥΚ. Ἴθι δὲ, ὦ φιλότης, ἀπόκριναί μοι, τῷ τότε πιστεύσας τὸ πρῶτον, ὁπότε ἦεις φιλοσοφῆσων, πολλῶν σοι θυρῶν ἀναπεπταμένων, παρὲς σὺ τὰς ἄλλας εἰς τὴν τῶν Στωϊκῶν ἤκες καὶ δι' ἐκείνης ἡζίσους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν εἰσιέναι, ὥς δὴ μόνης ἀληθοῦς οὐσης καὶ τὴν εὐθειαν ἐπιδεικνυούσης, τῶν δ' ἄλλων εἰς τυφλὰ καὶ ἀνέξοδα φερουσῶν; τίνοι ταῦτ' ἐτεκμαίρου τότε; Καὶ ἡ μοι τὸν νῦν δὴ τοῦτον σεαυτὸν ἐννόει, τὸν εἶτε ἡμίσοφον εἶτε σοφὸν ἤδη τὰ βελτίω κρίνειν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἡμᾶς δυνάμενον, ἀλλ' οὕτως ἀπόκριναί, ὁποῖος τότε ἦσθα ἰδιώτης καὶ κατὰ τὸν νῦν ἐμέ.

ΕΡΜ. Οὐ συνίημι ὃ τί σοι τοῦτο βούλεται, ὦ Λυκίνε.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐ πάνυ ἀγκύλον ἠρόμην· πολλῶν

LYC. Illa quidem, Hermotime, valde rationabilia. Quibus enim intemperis agitatus Euthydemus virum senem incendit, irritari nescium et ira superiorem, scyphum adeo gravem manu tenentem?

13. Verum enim vero, quando otiosi sumus, quid non narras mihi tuo sodali, quomodo primum animum ad philosophiam appuleris? ut ipse quoque, si fieri possit, iter illud vestrum ingrediar, initio ab hac inde hora facto. Neque enim excludetis me videlicet, amicum amici.

HERM. Modo velles, Lycine! paullo post videres quantum sis superaturus alios: pueros, mihi crede, judicabis, ad te si comparentur, omnes: tantum illos superabis sapientia.

LYC. Satis mihi fuerit, si post viginti annos talis fiam, qualem te nunc video.

HERM. Noli esse sollicitus: ego quoque ea, qua nunc es, ætate philosophari cœpi, quadraginta circiter annorum, quot tu jam, puto, natus es.

LYC. Nempe totidem, Hermotime. Itaque eadem via susceptum me quoque ducito; æquum enim est. Sed primum quidem hoc mihi dic, permittitisne contradicere discentibus, si quid minus recte dictum illis videatur? an non conceditis hoc junioribus?

HERM. Non usquequaque. At tu si quid volueris, inter dicendum interrogato et contradicito; sic enim discas facilius.

LYC. Bene, ita me Hermes (*Mercurius*) amet, cujus tu nomine appellaris.

14. At illud mihi dic, unane est via ad philosophiam ducens, vestra illa Stoicorum, an verum ego audiui, alios quoque multos esse philosophos?

HERM. Sane quam multi, Peripatetici, et Epicurei, et qui Platonis sibi nomen inscribunt, et rursus alii quidam Diogenis, et Antisthenis æmuli, et qui a Pythagora sunt, et adhuc plures.

LYC. Vera dicis: multi enim sunt. Utrum vero eadem isti, Hermotime, dicunt, an diversa?

HERM. Vehementer diversa.

LYC. Sed verum quidem, puto, omnino unum illorum est, at non omnia, si quidem sunt diversa.

HERM. Recte sane.

15. LYC. Age ergo, amice, responde mihi, cui tandem argumento fidem tu primum habens, quum philosophatum ires, ac multæ tibi januæ paterent, ceteris relictis, Stoicorum illam ingressus sis, ac per eam decreveris ad virtutem intrare, velut sola ea vera sit et rectam viam ostendat, reliquis ad cæca et exitum non habentia loca ducentibus? quo, inquam, argumento ista tum colligebas? Nec velis mihi illum qui nunc es te ipsum cogitare, vel semisapientem, vel sapientem plane, qui meliora judicare præ nobis, qui de vulgo sumus, possis: verum pro eo responde, qualis tum eras, idiota, et mei, ut nunc sum, similis.

HERM. Non intelligo, quid hoc tibi sermone velis, Lycine.

LYC. Atqui nihil valde tortuosum interrogavi. Quum

γὰρ ὄντων φιλοσόφων, οἷον Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Ἀντισθένης καὶ τῶν ὑμετέρων προγόνων, τοῦ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι εἰσὶ, τῷ σὺ πιστεύσας τοὺς μὲν ἄλλους εἶας, ἐξ ἀπάντων δὲ προελέμενος ἅπερ προήρησαι, ἀξιοῖς κατὰ ταῦτα φιλοσοφεῖν; ἄρα καὶ σὲ ὥσπερ τὸν Χαιρεφῶντα ὁ Πύθιος ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὰ Στωϊκῶν ἀρίστους ἐξ ἀπάντων προσειπῶν; ἔθος γὰρ αὐτῷ ἄλλον ἐπ' ἄλλο εἶδος φιλοσοφίας προτρέπειν τὴν ἀρμόττουσαν, οἶμαι, ἐκάστῳ εἰδότει.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον, ὦ Λυκίне, οὐδὲ ἡρόμην περὶ γε τούτων τὸν θεόν.

ΛΥΚ. Πότερον οὐκ ἀξίον θείας συμβουλίας ἡγούμενος αὐτὸ ἢ ἱκανὸς ὧν αὐτὸς εἶναι ἐλέσθαι τὸ βέλτιον κατὰ σεαυτὸν ἀνευ τοῦ θεοῦ;

ΕΡΜ. Ὁμην γάρ.

16. ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς διδάσκεις ἂν τοῦτο πρῶτον, ὅπως διαγνωστέον ἡμῖν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, τίς ἡ ἀρίστη φιλοσοφία ἐστὶ καὶ ἡ ἀληθεύουσα, καὶ ἣν ἂν τις ἐλοιτο παρὲς τὰς ἄλλας.

ΕΡΜ. Ἐγὼ σοι φράσω· ἐώρων τοὺς πλείστους ἐπ' αὐτὴν ὁρμῶντας, ὥστε εἴκαζον ἀμείνω εἶναι αὐτήν.

ΛΥΚ. Πόσω τινὶ πλείους τῶν Ἐπικουρείων ἢ Πλατωνικῶν ἢ Περιπατητικῶν; ἡρίθμησας γὰρ αὐτοὺς δηλαδὴ καθάπερ ἐν ταῖς χειροτονίαις.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὐκ ἡρίθμησα ἐγωγε, εἴκαζον δέ.

ΛΥΚ. Ὡς οὐκ ἐθέλεις διδάξαι με, ἀλλ' ἐξαπατᾷς, ὅς περὶ τῶν τοιούτων εἰκασμῷ φῆς καὶ πλήθει κρίναι ἀποκρυπτόμενος λέγειν πρὸς με τᾶλθές.

ΕΡΜ. Οὐ μόνον τοῦτο, ὦ Λυκίне, ἀλλὰ καὶ ἤκουον ἀπάντων λεγόντων ὡς οἱ μὲν Ἐπικούρειοι γλυκύθυμοι καὶ φιλήδονοι εἰσιν, οἱ Περιπατητικοὶ δὲ φιλόπλουτοι καὶ ἐριστικοὶ τινες, οἱ Πλατωνικοὶ δὲ τετύφωνται καὶ φιλόδοξοι εἰσι, περὶ δὲ τῶν Στωϊκῶν πολλοὶ ἔφασκον, ὅτι ἀνδρώδεις καὶ πάντα γινώσκουσι, καὶ ὅτι ὁ ταύτην ἰὼν τὴν ὁδὸν μόνος βασιλεὺς, μόνος πλούσιος, μόνος σοφὸς καὶ συνόλως ἅπαντα.

17. ΛΥΚ. Ἐλεγον δὲ ταῦτα πρὸς σε ἄλλοι δηλαδὴ περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ δὴ ἐκείνοις ἂν αὐτοῖς ἐπίστευσας ἐπαινοῦσι τὰ αὐτῶν.

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οἱ ἄλλοι ἔλεγον.

ΛΥΚ. Οἱ μὲν δὴ ἀντίδοξοι οὐκ ἔλεγον, ὡς τὸ εἰκός.

ΕΡΜ. Οὐ γάρ.

ΛΥΚ. Οἱ δ' ἄρα ἰδιῶται ταῦτα ἔλεγον.

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Ὅρᾳς ὅπως αὐθις ἐξαπατᾷς με καὶ οὐ λέγεις τᾶλθές, ἀλλ' οἷε Μαργίτη διαλέγεσθαι τινι, ὡς πιστεῦσαι ὅτι Ἐρμότιμος, ἀνὴρ συνετός, ἔτη τότε γεγονώς τετταράκοντα, περὶ φιλοσοφίας καὶ φιλοσόφων ἀνδρῶν τοῖς ἰδιώταις ἐπίστευσε καὶ κατὰ τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα ἐποιεῖτο τὴν αἴρεσιν τῶν κρειττόνων.

18. ΕΡΜ. Ἀλλ' οἶσθα, ὦ Λυκίне, οὐχὶ τοῖς ἄλλοις μόνον ἐπίστευον, ἀλλὰ καὶ ἐμαυτῷ· ἐώρων γὰρ αὐτοὺς κοσμίως βαδίζοντας, ἀναβεβλημένους εὐστα-

enim philosophi sint multi, ut Plato, ut Aristoteles, ut Antisthenes, ut vestri progenitores, Chrysippus, Zeno, et reliqui quotquot sunt, quo, inquam, argumento reliquos aspernatus, ex omnibus elegisti quæ elegisti; et secundum hæc philosophandum censes? Numquid te etiam, ut Chærephontem, Pythius ad Stoicorum rationem ablegavit, optimos omnium illos appellans? mos enim illi alium ad aliud philosophiæ genus hortari, qui noverit, opinor, quod cuique maxime conveniat.

HERM. At nihil tale, Lycine; nec interrogavi de hisce deum.

LYC. Utrum ideo, quod parum dignum negotium deliberatione divina judicares, an quod sufficere te putabas, qui per te ipsum quod optimum esset, etiam sine deo eligeres?

HERM. Nimirum sic putabam.

16. LYC. Igitur nos etiam hoc primum docueris, quomodo ab initio statim dignosci possit, quæ sit optima philosophia et sola verax, quam quis relictis ceteris eligat.

HERM. Ego tibi dicam. Videbam plerosque ad illam ferri: hanc itaque optimam esse colligebam.

LYC. Quanto fere plures videbas Epicureis aut Platoniciis aut Peripateticis? numerabas enim illos videlicet, ut in suffragiis.

HERM. Quin non numerabam equidem: sed conjiciebam.

LYC. Ut tu non vis me docere! sed fallis, qui de tali re conjectura dicas et multitudine judicasse, verum apud me dicere subterfugiens.

HERM. Non hoc solum, Lycine: sed audiebam quoque omnes dicere, Epicureos quidem delicatos esse et voluptarios, Peripateticos vero divitiarum amantes et contentiosos, Platonicos denique inflatos gloriæque cupidos: de Stoicis autem multi prædicabant, fortes esse et cognoscere omnia, et qui illam viam ingressus esset, eum solum regem esse, solum divitem, solum sapientem, et universum omnia.

17. LYC. Dicebant vero de illis hæc ad te alii nimirum: neque enim sane illis ipsis credidisses sua laudantibus.

HERM. Nequaquam, sed dicebant ceteri.

LYC. Qui vero diversæ sententiæ erant philosophi, non dicebant, ut consentaneum est.

HERM. Non sane.

LYC. Ergo idiotæ dicebant ista.

HERM. Ita est.

LYC. Vides quam iterum me decipias, nec verum dicas, sed cum Margite quodam te disputare putes, qui credat Herimotimum, virum prudentem, annos tunc natum quadraginta, de philosophia et philosophis fidem habuisse idiotis, et secundum illorum dicta fecisse electionem præstantiorum.

18. HERM. Sed noris, Lycine; non aliis modo credebam sed ipsi etiam mihi. Videbam enim illos decenter ingredientes, amictos honeste, cogitabundos semper, virile quid

λῶς, φροντίζοντας δει, ἀρρενωπούς, ἐν χρῶι κουρίας τοὺς πλείστους, οὐδὲν ἄβρὸν οὐδ' αὖ πᾶν ἐς τὸ ἀδιάφορον ὑπερεκπίπτον, ὡς ἐκπληκτον εἶναι καὶ κυνικὸν ἀτεχνῶς, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μέσου καταστήματος, δὲ δὴ ἀριστον ἅπαντες εἶναι φασιν.

ΛΥΚ. Ἄρ' οὖν κακεῖνα εἶδες ποιοῦντας αὐτοὺς, δὲ μικρῶ πρόσθεν ἔλεγον αὐτοὺς ἐορακέναι τὸν σὸν διδάσκαλον, ὃ Ἑρμότιμε, πράττοντα; οἷον δανείζοντας καὶ ἀπαιτοῦντας πικρῶς καὶ φιλονεικῶς πᾶν ἐρίζοντας ἐν ταῖς ξυνουσίαις καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐπιδείκνυνται; ἢ τούτων ὀλίγον σοι μέλει, ἄχρι ἂν εὐσταλὴς ἢ ἀναβολὴ καὶ ὁ πώγων βαθὺς καὶ ἐν χρῶι ἢ κουρά; καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἄρα ἔχωμεν τουτονὶ κανόνα καὶ στάθμην ἀκριβῆ τῶν τοιούτων, ὡς Ἑρμότιμος φησι, καὶ χρὴ ἀπὸ σχημάτων καὶ βαδισμάτων καὶ κουρᾶς διαγιγνώσκειν τοὺς ἀρίστους, ὃς δ' ἂν μὴ ἔχη ταῦτα μηδὲ σκυθρωπὸς ἢ καὶ φροντιστικὸς τὸ πρόσωπον, ἀποδοκιμαστέος καὶ ἀποβλητέος;

19. Ἄλλ' ὅρα μὴ καὶ ταῦτα, ὃ Ἑρμότιμε, παίζης πρὸς με πειρώμενος εἰ ἐξαπατώμενος συνήμι.

ΕΡΜ. Διὰ τί τοῦτ' ἔφησθα;

ΛΥΚ. Ὅτι, ὦγαθέ, ἀνδριάντων ταύτην ἐξέτασιν λέγεις τὴν ἀπὸ τῶν σχημάτων· παρὰ πολὺ γοῦν ἐκεῖνοι εὐσχημονέστεροι καὶ τὰς ἀναβολὰς κοσμιώτεροι, Φειδίου τινὸς ἢ Ἀλκαμένους ἢ Μύρωνος πρὸς τὸ εὐμορφότατον εἰκάσαντος. Εἰ δὲ καὶ ὅτι μάλιστα χρὴ τεκμαίρεσθαι τοῖς τοιούτοις, τί ἂν πάθοι τις, εἰ τυφλὸς ὢν ἐπιθυμοίη φιλοσοφεῖν; τῷ διαγνῶ τὸν τὴν ἀμείνω προαίρεσιν προηρημένον οὔτε σχῆμα οὔτε βάδισμα ὁρᾶν δυνάμενος;

ΕΡΜ. Ἄλλ' ἐμοίγε οὐ πρὸς τυφλοὺς ὁ λόγος, ὃ Λυκίνε, οὐδὲ μοι μέλει τῶν τοιούτων.

ΛΥΚ. Ἐχρῆν μὲν, ὃ χρηστὲ, κοινόν τι τὸ γνῶρισμα εἶναι τῶν οὕτω μεγάλων καὶ ἅπασι χρησίμων. Πλὴν εἰ δοκεῖ, οἱ μὲν ἔξω ἡμῖν φιλοσοφίας μενέτωσαν οἱ τυφλοὶ, ἐπεὶ περ μηδὲ ὁρῶσι — καίτοι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς τοιούτοις μάλιστα φιλοσοφεῖν, ὡς μὴ πᾶν ἄχθονται ἐπὶ τῇ συμφορᾷ — οἱ δὲ δὴ βλέποντες, καὶ πᾶν ὀξυδερκεῖς ὦσι, τί ἂν δύναιτο συνιδεῖν τῶν τῆς ψυχῆς ἀπὸ γε τῆς ἔξωθεν ταύτης περιβολῆς;

20. Ὁ δὲ βούλομαι εἰπεῖν, τοιόνδε ἐστίν, οὐχ ὅτι τῆς γνώμης τῶν ἀνδρῶν ἔρωτι προσήεις αὐτοῖς καὶ ἡξίους ἀμείνων γίγνεσθαι ἐς τὰ τῆς γνώμης;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Πῶς οὖν οἷόν τέ σοι ἦν ἀφ' ὧν ἔφησθα ἐκείνων τῶν γνωρισμάτων διορᾶν τὸν ὀρθῶς φιλοσοφοῦντα ἢ μὴ; οὐ γὰρ φιλεῖ τὰ τοιαῦτα οὕτω διαφαίνεσθαι, ἀλλ' ἐστὶν ἀπόρρητα καὶ ἐν ἀφανεί κείμενα, λόγοις καὶ συνουσίαις ἀναδεικνύμενα καὶ ἔργοις τοῖς ὁμοίοις ὅψε μόλις. Ὁ γοῦν Μῶμος, ἀχλίκας, οἶμαι, ἄτινα ἡτιάσατο τοῦ Ἡφαίστου, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ νῦν ἄκουε· φησὶ γὰρ ὁ μῦθος ἐρίσαι Ἀθηνᾶν καὶ Ποσειδῶνα καὶ Ἡφαίστον εὐτεχνίας πέρι, καὶ τὸν μὲν Ποσειδῶν ταῦρον ἀναπλάσαι, τὴν Ἀθηνᾶν δὲ οἰκίαν ἐπινοῆσαι, ὁ Ἡφαίστος δὲ

tuentes, ad cutem tonsos plerosque, nihil neque molle, neque rursus in nimiam negligentiam prolapsum (quo fit ut attonitus aliquis et plane cynicus sit); sed in medio quodam statu, quem optimum omnes esse perhibent, constitutos.

LYC. Numquid igitur ista quoque illos facere videhas, quæ paullo ante ipse dicebam me vidisse tuum, Hermotime, magistrum facere? verbi causa, senerari, et reposcere acerbe, et rixose omnino contendere in congressionibus, et reliqua quæ in se demonstrant? an parum ista curas, dum compositus sit amictus, et barba prolixa, et capillus ad cutem detonsus? et, quod superest, hunc habeamus canonem, hanc regulam exactam talium, de sententia Hermotimi; atque oportet ex habitu, incessu, tonsura dignoscere optimos; quicumque vero ista non habuerit, qui neque tetricus fuerit et cogitabundo vultu, reprobatus est ac rejiciendus?

19. Sed vide ne in his quoque ludas me, Hermotime, tentans an decipi me sentiam?

HERM. Quorsum hoc dixisti?

LYC. Quod statuarum, bone vir, probationem mihi narrasti, quæ sit ex habitu: multum enim illæ magis compositæ et decentius amictæ, ubi Phidias aliquis, vel Alcamenes, vel Myron ad formosissimam illas speciem conformavit. Si vero vel maxime signis talibus utendum est, quid faciat si quis cæcus philosophari cupiat? qua re dignoverit sectæ melioris sectatorem, qui neque habitum cernere neque incessum queat?

HERM. At mihi oratio est non ad cæcos, Lycine, neque tales curo.

LYC. Debebat quidem, vir bone, commune quoddam signum esse rerum ita magnarum et omnibus utilium. Interim, si videtur, extra philosophiam nobis maneat cæci, quandoquidem neque oculis cernunt: quanquam talibus vel maxime necesse erat philosophari, ne nimis graviter calamitatem ferrent suam: sed ipsi sane qui vident, vel si acutissimum cernant, quidnam videre queant eorum, quæ sunt in animo, ex illo quidem externo amictu?

20. Quod autem dicere volo, ejusmodi est. Nonne verum est te amore quodam mentis et sententiarum in his viris ad eos accessisse, et mente fieri voluisse meliorem?

HERM. Ita est.

LYC. Quomodo ergo potuisti signis quæ modo dicebas, recte vel secus philosophantem pervidere? Neque enim solent ita dilucere talia, sed secreta sunt, in occulto latent, sermonibus et congressionibus et operibus sententiarum similibus vix sero tandem ostenduntur. Itaque Momus ille audisti, puto, quid Vulcanum accusaverit: sin minus, at nunc audi. Fert nempe fabula contentionem inter Minervam et Neptunum et Vulcanum de artis præstantia intercessisse; et a Neptuno quidem effictum taurum, a Minerva excogitatam domum, compositum a Vulcano hominem.

ἄνθρωπον ἄρα συνεστήσατο, καὶ ἐπέπερ ἐπὶ τὸν Μῶ-
μον ἦκον, ὅνπερ δικαστὴν προείλοντο, θεασάμενος ἐκεῖ-
νος ἐκάστου τὸ ἔργον, τῶν μὲν ἄλλων ἅτινα ἠτιάσατο
περιττὸν ἂν εἶη λέγειν, ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ τοῦτο
ἐμέμψατο καὶ τὸν ἀρχιτέκτονα ἐπέπληξε τὸν Ἥφαιστον,
διότι μὴ καὶ θυρίδας ἐποίησεν αὐτῷ κατὰ τὸ στέρνον,
ὡς ἀναπετασθεισῶν γνώριμα γίγνεσθαι ἅπασιν ἃ βού-
λεται καὶ ἐπινοεῖ καὶ εἰ ψεύδεται ἢ ἀληθεύει. Ἐκεῖνος
μὲν οὖν ἅτε ἀμβλυώττων οὕτω περὶ τῶν ἀνθρώπων
διανοεῖτο, σὺ δὲ ὑπὲρ τὸν Λυγκέα ἡμῖν δέδορκας καὶ
ὄρξαι τὰ ἔνδον, ὡς ἔοικε, διὰ τοῦ στέρνου καὶ ἀνέφικται
σοι τὰ πάντα, ὡς εἰδέναι μὴ μόνον ἃ βούλεται καὶ ἃ
γινώσκει ἕκαστος, ἀλλὰ καὶ πότερος ἀμείνων ἢ χείρων.

21. ΕΡΜ. Παίξεις, ὦ Λυκίνε. Ἐγὼ δὲ κατὰ
θεὸν εἰλόμην, καὶ οὐ μεταμέλει μοι τῆς αἰρέσεως· ἰκα-
νὸν δὲ τοῦτο πρὸς γούν ἐμέ.

ΛΥΚ. Ὅμως οὐκ ἂν εἴποις, ὦ ἑταῖρε, καὶ πρὸς
ἐμέ, ἀλλὰ περιόψει με παραπολόμενον ἐν τῷ πολλῷ
συρφετῷ;

ΕΡΜ. Οὐδὲν γάρ σοι ἀρέσκει ὧν ἂν εἴπω.

ΛΥΚ. Οὐκ, ὦγαθέ, ἀλλ' οὐδὲν ἐθέλεις εἰπεῖν ὁποῖον
ἂν μοι ἀρέσειεν. Ἐπεὶ δ' οὖν σὺ ἐκὼν ἀποκρύπτῃ
καὶ φθονεῖς ἡμῖν, ὡς μὴ ἐξ ἴσου γενοίμεθα σοι φιλοσο-
φήσαντες, ἐγὼ πειράσομαι, ὅπως ἂν οἷός τε ὦ, κατ'
ἐμαυτὸν ἐξευρεῖν τὴν ἀκριβεῖ περὶ τούτων κρίσιν καὶ
τὴν ἀσφαλεστάτην αἴρεσιν. Ἄκουε δὲ καὶ σὺ, εἰ βούλει.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ βούλομαι, ὦ Λυκίνε· ἴσως γάρ τι γνῶ-
ριμον ἔρεῖς.

ΛΥΚ. Σχόπει δὴ καὶ μὴ καταγελάσης, εἰ παντά-
πασιν ἰδιωτικῶς ἀναζητῶ αὐτό· ἀνάγκη γάρ οὕτως,
ἐπεὶ μὴ σὺ ἐθέλεις σαφέστερον εἰπεῖν εἰδῶς ἀμείνων.

22. Ἐστω δὴ μοι ἢ μὲν ἀρετὴ τοιόνδε τι, οἷον πόλις
τις εὐδαίμονας ἔχουσα τοὺς ἐμπολιτευομένους — ὡς
φαίη ἂν ὁ διδάσκαλος ὁ σὸς ἐκεῖθεν ποθεν ἀφιγμένος —
σοφὸς ἐς τὸ ἀκρότατον, ἀνδρείους ἅπαντας, δικαίους,
σώφρονας, ὀλίγον θεῶν ἀποδέοντας· οἷα δὲ πολλὰ γί-
γνεται παρ' ἡμῖν, ἀρπαζόντων καὶ βιαζομένων καὶ
πλεονεκτούντων, οὐδὲν ἂν ἴδοις, φασίν, ἐν ἐκείνῃ τῇ
πόλει τολμώμενον, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ συμπο-
λιτεύονται, μάλ' εἰκότως· ἃ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν,
οἶμαι, τὰς στάσεις καὶ φιλονεικίας ἐγείρει καὶ ὧν ἕνεκα
ἐπιβουλεύουσιν ἀλλήλοις, ταῦτα πάντα ἐκποδὼν ἐστὶν
ἐκείνοις. Οὐ γὰρ οὔτε χρυσίον ἐτι οὔτε ἡδονὰς οὔτε
δόξας ὀρώσιν, ὡς διαφέρεσθαι περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ πάσαι
τῆς πόλεως ἐξεληλάκασιν αὐτὰ οὐκ ἀναγκαῖα ἡγησά-
μενοι συμπολιτεύεσθαι. Ὡστε γαλήνῳ τινι καὶ παν-
ευδαίμονα βίον βιοῦσι ξὺν εὐνομίᾳ καὶ ἰσότητι καὶ
ἐλευθερίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς.

23. ΕΡΜ. Τί οὖν, ὦ Λυκίνε; οὐκ ἄξιον ἅπαντας
ἐπιθυμεῖν πολιτάς γίγνεσθαι τῆς τοιαύτης πόλεως μήτε
κάματον ὑπολογιζομένους τὸν ἐν τῇ ὁδῷ μήτε πρὸς τὸ
μῆκος τοῦ χρόνου ἀπαγορεύοντας, εἰ μέλλουσιν ἀφικό-
μενοι ἐγγραφήσεσθαι καὶ αὐτοὶ καὶ μεθέξειν τῆς πολι-
τείας;

Quum ad Momum venissent, quem arbitrum sibi nempe
sumserant, perspecto ille uniuscujusque opere, quid in re-
liquis reprehenderit, dicere jam superfluum fuerit: in ho-
mine autem hoc vituperavit, et increpuit architectum illius
Vulcanum, quod non et valvas pectori illius applicuisset,
quibus apertis nota fierent omnibus quæ is vellet atque co-
gitaret, atque utrum mentiretur an vera diceret. Ille igitur
ita de hominibus sentiebat, tanquam qui hebeti circa illos
visu esset: tu vero supra Lyncea illum nobis acute vides,
et quæ intus sunt trans ipsa, opinor, præcordia cernis, et
patent tibi omnia, ut non quæ velit modo et quæ cogno-
scat unusquisque, scias, verum etiam uter melior sit aut
deterior.

21. HERM. Ludis, Lycine. Ego vero secundo numine
elegi, neque optionis illius meæ me pœnitet: satis autem
hoc mihi quidem est.

LYC. Mihi tamen hoc, amice, non dixeris; sed negliges
me in multa illa colluvione pereuntem cum reliquis?

HERM. Nihil enim tibi placet, quicquid dixerō.

LYC. Non ita est, mi bone; sed tu nihil vis dicere,
quod placere mihi possit. Quandoquidem vero tu volens
occultus es et nobis invides, ne æque ac tu philosophe-
mur, ego tentabo, quantum ejus facere poterō, per me
invenire accuratum de his judicium, et sectam certissi-
mam. Audi vero et tu, si volueris.

HERM. Ego vero volo, Lycine: forte enim cognitu ali-
quid dignum dixeris.

LYC. Considera igitur, sed noli irridere, si hominis
omnino rudis in morem illud disquiram: necesse est enim
ita facere; quum tu, qui melius scias, dicere clarius nolis.

22. Sit igitur mihi virtus tale quiddam, velut civitas
quædam beatos habens cives (ut dicat forte tuus magister,
inde aliqua via huc delatus), sapientes summo gradu, fortes
universos, tum justos, temperantes, parum diis minores.
Eorum vero, quæ multa apud nos sunt, quum rapiant
homines, vim faciant, justo plus sibi arrogant, nihil vi-
deas, aiunt, in ea urbe quenquam audere, sed per pa-
cem et concordiam civitate una fruuntur. Nec mirum:
quæ enim, puto, aliis in civitatibus seditiones et conten-
tiones excitant, quorum causa mutuas sibi insidias struunt
homines, illa e medio sublata apud illos sunt omnia. Ne-
que enim amplius aurum, neque voluptates, neque glorias
spectant, de quibus certent: sed olim civitate illa exege-
runt, non necessaria rati quæ in ea versentur. Itaque
tranquillam quandam et undique beatam vitam vivunt,
cum bonis legibus, et æqualitate, et libertate, et bonis
reliquis.

23. HERM. Quid ergo, Lycine! nonne dignum est omnes
concupiscere civitatem eam adipisci, nec laborem metientes
viæ, neque animum despondentes propter longitudinem
temporis, si futurum sit ut, ubi pervenerint, ascribantur
et ipsi in tabulis publicis, civitatemque consequantur?

ΛΥΚ. Νῆ Δ', ὦ Ἑρμότιμε, πάντων μάλιστα ἐπὶ τούτῳ σπουδαστέον, τῶν δ' ἄλλων ἀμελητέον, καὶ μήτε πατρίδος τῆς ἐνταῦθα ἐπιλαμβανομένης πολλὴν ποιεῖσθαι τὸν λόγον μήτε παίδων ἢ γονέων, ὅτω εἰσὶν, ἐπικατεχόντων καὶ κλαυθυριζομένων ἐπικλᾶσθαι, ἀλλὰ μάλιστα μὲν κακείνους παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, εἰ δὲ μὴ ἐθέλοιεν ἢ μὴ δύναιντο, ἀποσεισάμενον αὐτοὺς χωρεῖν εὐθὺς τῆς πανευδαίμονος ἐκείνης πόλεως καὶ αὐτὸ ἀπορρίψαντα τὸ ἱμάτιον, εἰ τούτου ἐπειλημμένοι κατερύκοιεν, ἐσσύμενον ἐκείσε· οὐ γὰρ δέος μὴ σέ τις ἀποκλείσει καὶ γυμνὸν ἐκείσε ἤκοντα.

24. Ἦδη γάρ ποτε καὶ ἄλλοτε πρεσβύτου ἀνδρὸς ἤκουσα διεξιόντος ὅπως τὰ ἐκεῖ πράγματα ἔχοι, καὶ με προὔτρεπεν ἐπεσθαι οἱ πρὸς τὴν πόλιν· ἡγήσεσθαι γὰρ αὐτὸς καὶ ἐλθόντα ἐγγράψειν καὶ φυλέτην ποιήσεσθαι καὶ φρατρίδας μεταδώσειν τῆς αὐτοῦ, ὡς μετὰ πάντων εὐδαιμονοίην· « ἀλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην » ὑπ' ἀνοίας καὶ νεότητος τότε, πρὸ πεντεκαίδεκα σχεδὸν ἔτων· ἴσως γὰρ ἂν αὐτὰ ἤδη ἀμφὶ τὰ προάστεια καὶ πρὸς ταῖς πύλαις ἦν ἄν. Ἐλεγε δ' οὖν περὶ τῆς πόλεως, εἴ γε μέμνημαι, ἀλλὰ τε πολλὰ καὶ δὴ καὶ τὰδε, ὡς ζύμπαντες μὲν ἐπὶ λυδῆς καὶ ξένοι εἶεν, αὐθιγενῆς δὲ οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ καὶ βαρβάρους ἐμπολιτεύεσθαι πολλοὺς καὶ δούλους καὶ ἀμόρφους καὶ μικροὺς καὶ πένητας, καὶ ὅλως μετέχειν τῆς πόλεως τὸν βουλούμενον· τὸν γὰρ δὴ νόμον αὐτοῖς οὐκ ἀπὸ τιμημάτων ποιεῖσθαι τὴν ἐγγραφήν οὐδ' ἀπὸ σχημάτων ἢ μεγέθους ἢ κάλλους οὐδ' ἀπὸ γένους οὐδὲ λαμπρῶν ἐκ προγόνων, ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ νομίζεσθαι παρ' αὐτοῖς, ἀπορχῆν δ' ἐκάστῳ πρὸς τὸ πολίτην γενέσθαι σύνεστιν καὶ ἐπιθυμῶν τῶν καλῶν καὶ πόνον καὶ τὸ λιπαρές καὶ τὸ μὴ ἐνδοῦναι μηδὲ μαλακισθῆναι πολλοῖς τοῖς δυσχερεσί κατὰ τὴν ὁδὸν ἐντυγχάνοντα, ὡς ὅστις ἂν ταῦτα ἐπιδιδίχῃ καὶ διεξέλθῃ πορευόμενος ἄχρι πρὸς τὴν πόλιν, αὐτίκα μάλ᾽ αὖτε πολίτην ὄντα τοῦτον, ὅστις ἂν ἦ, καὶ ἰσότημον ἅπασιν· τὸ δὲ χείρων ἢ κρείττων ἢ εὐπατρίδης ἢ ἀγεννῆς ἢ δοῦλος ἢ ἐλεύθερος οὐδὲ ὅλως εἶναι ἢ λέγεσθαι ἐν τῇ πόλει.

25. **ΕΡΜ.** Ὁρᾷς, ὦ Λυκίне, ὡς οὐ μάτην οὐδὲ περὶ μικρῶν κάμνω πολίτης ἐπιθυμῶν γενέσθαι καὶ αὐτὸς οὕτω καλῆς καὶ εὐδαίμονος πόλεως;

ΛΥΚ. Καὶ γὰρ αὐτὸς, ὦ Ἑρμότιμε, τῶν αὐτῶν σοι ἐρῶ καὶ οὐκ ἔστιν ὅ τι ἂν μοι πρὸ τούτων εὐξαίμην γενέσθαι. Εἰ μὲν οὖν πλησίον ἦν ἡ πόλις καὶ φανερὰ ἰδεῖν ἅπασιν, πάλαι ἂν, εὖ ἴσθι, μηδὲν ἐνδοιάσας αὐτὸς ἦεν ἐς αὐτὴν καὶ ἐπολιτευόμεν ἂν ἐκ πολλοῦ, ἐπεὶ δὲ, ὡς ὑμεῖς φατε, σύ τε καὶ Ἡσίοδος ὁ ῥαψῳδός, πάνυ πόρρῳ ἀπώκισται, ἀνάγκη ζητεῖν ὁδὸν τε τὴν ἀγούσαν ἐπ' αὐτὴν καὶ ἡγεμόνα τὸν ἄριστον. Ἦ οὐκ οἶε οὐ χρῆναι οὕτω ποιεῖν;

ΕΡΜ. Καὶ πῶς ἂν ἄλλως ἔλθοι τις;

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ ὑπισχνεῖσθαι καὶ φάσκεν εἰδέναι πολλὰ ἀφθονία τῶν ἡγησομένων· πολλοὶ γὰρ ἔτοιμοι παρεστᾶσιν, αὐτόχθονες ἐκεῖθεν ἕκαστος εἶναι λέγοντες. Ὅδός γε μὴν οὐ μία καὶ ἡ αὐτὴ φαί-

LYC. Per Jovem, Hermotime, omnium maxime in hoc elaborandum est, reliquorum vero cura abjicienda; neque si hæc antiqua patria manum injiciat, multam habere rationem oportet, neque liberis aut parentibus, si cui sint, retinere cum ploratu volentibus, frangi; sed primum quidem hortari et illos ad eandem viam ingrediendum; si vero nolint vel non possint, dimotis illis recta procedere ad beatam illam ex omni parte civitatem, et ipso abjecto vestimento, si forte illo comprehenso impedian, eo erumpere. Neque enim metus est ne quis excludat te vel nudum coadvenientem.

24. Jam enim alias quondam senem audiavi enarrantem uti se res illæ haberent; isque me hortatus est uti ad eam se civitatem sequeretur; ipsum enim se præiturum, et ascripturum civibus quum advenissem, et tribulem facturum, et curiæ mihi suæ jus impertiturum, ut cum omnibus beatam vitam viverem. Ego vero præ juvenili tum inscitia (quindecim fere anni sunt) non sum obsecutus: forte circa ipsa jam suburbia et ad portas essem. Dicebat autem de civitate illa, si bene memini, tum alia nulla, tum ista etiam: omnes ibi advenas esse et peregrinos, indigenam neminem; sed et barbaros in civitate versari multos et servos, et deformes, et parvos, et pauperes, atque in universum civem esse qui velit: legem enim illis esse, non ex censu ascribi quenquam, neque ex habitu, vel statura, vel pulchritudine, neque ex genere, neque claris ex majoribus; sed istorum nec rationem ullam haberi apud illos: sufficere autem unicuique ad hoc, uti civis fiat, prudentiam, et honesti amorem, et laborem, et constantiam, et animum qui neque cedat temere, neque molliatur si in multas in via difficultates incidat. Atque adeo, si quis ista in se esse demonstraverit, emensusque totum ad urbem usque iter fuerit, eum civem esse continuo, et æquo cum omnibus jure, quisquis alioqui fuerit: ista autem nomina, deterior, melior, nobilis, ignobilis, servus, liber, neque esse omnino, neque nominari in ea civitate.

25. **HERM.** Vides, Lycine, quam non frustra neque parvis de rebus laborem, qui civis cupiam fieri et ipse pulchræ adeo et beatæ civitatis?

LYC. Nam egomet eorundem quorum tu amore flagro: neque est quod mihi præ istis velim contingere. Si quidem igitur in propinquo esset illa civitas, et manifesta in conspectu omnium, olim, crede mihi, ipse nihil cunctatus ad eam perrexissem, et civis illius essem a longo inde tempore. Quum vero, ut vos dicitis, tu nempe et Hesiodus consarcinator ille carminum, longo admodum spatio remota habitetur, necesse est et viam quæ ducit ad illam quære, et ducem optimum. An non putas hoc agendum?

HERM. Et qua alia ratione perveniat aliquis?

LYC. Igitur quantum ad promissiones et scientiæ professionem, multa tibi ducum copia. Multi enim parati astant, indigenas inde esse quisque se dicentes. Sed via non una atque eadem videtur, sed multæ ac diversæ, ac

νεται, ἀλλὰ πολλὰ καὶ διάφοροι καὶ οὐδὲν ἀλλήλαις ὁμοιοί· ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ ἐσπέρια, ἡ δὲ ἐπὶ τὴν ἑω φέρειν ἔοικεν, ἡ δὲ τις ἐπὶ τὰς ἀρκτους, καὶ ἄλλη εὐθὺ τῆς μεσημβρίας, καὶ ἡ μὲν διὰ λειμώνων καὶ φυτῶν καὶ σκιᾶς εὐυδρος καὶ ἡδεῖα οὐδὲν ἀντίτυπον ἢ δύσβατον ἔχουσα, ἡ δὲ πετρώδης καὶ τραχεῖα πολὺν ἥλιον καὶ δίψος καὶ κάματον προφαίνουσα· καὶ ὁμοῦς αὗται πᾶσαι πρὸς τὴν πόλιν ἄγειν λέγονται μίαν οὖσαν ἐς τὰ ἐναντιώτατα τελευτῶσαι.

26. Ἐνθα δὴ μοι καὶ ἡ πᾶσα ἀπορία ἐστίν· ἐφ' ἣν γὰρ ἂν ἔλθω αὐτῶν, ἀνὴρ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀτραποῦ ἐκάστης ἐφεστὼς ἐν τῇ εἰσόδῳ μάλα τις ἀξιόπιστος ὁρέγει τε τὴν χεῖρα καὶ προτρέπει κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀπιέναι, λέγων ἕκαστος αὐτῶν μόνος τὴν εὐθειαν εἰδέναι, τοὺς δ' ἄλλους πλανᾶσθαι μῆτε αὐτοὺς ἐληλυθότας μῆτε ἄλλοις ἡγήσασθαι δυναμένοις ἀκολουθήσαντας. Κἂν ἐπὶ τὸν πλησίον ἀφίκωμαι, κακείνος τὰ ὁμοία ὑπισχνεῖται περὶ τῆς αὐτοῦ ὁδοῦ καὶ τοὺς ἄλλους κακίζει, καὶ ὁ παρ' αὐτὸν ὁμοίως καὶ ἐξῆς ἅπαντες. Ὅτε τοίνυν πληθὺς τῶν ὁδῶν καὶ τὸ ἀνόμοιον αὐτῶν οὐ μετρίως ταράττει με καὶ ἀπορεῖν ποιεῖ, καὶ μάλιστα οἱ ἡγεμόνες ὑπερδιατεινόμενοι καὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἐπαινοῦντες· οὐ γὰρ οἷδα ἦντινα τραπόμενος ἢ τῷ μᾶλλον ἀκολουθήσας ἀφικοίμην ἂν πρὸς τὴν πόλιν.

27. EPM. Ἀλλὰ ἐγὼ σε ἀπολύσω τῆς ἀπορίας· τοῖς γὰρ προωδοιπορηκόσιν, ὦ Λυκίνε, πιστεύσας οὐκ ἂν σφαλείης.

ΛΥΚ. Τίσι λέγεις; τοῖς κατὰ ποίαν ὁδὸν ἔλθοῦσιν, ἢ τίνι τῶν ἡγεμόνων ἀκολουθήσασιν; αὐτοῖς γὰρ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἀπορον ἐν ἄλλῃ μορφῇ ἀναφαίνεται ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἐπὶ τοὺς ἀνδράς μετεληλυθόσι.

EPM. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΛΥΚ. Ὅτι ὁ μὲν τὴν Πλάτωνος τραπόμενος καὶ συνοδοιπορήσας μετ' αὐτοῦ, ἐκείνην ἐπαινέσεται δῆλον ὅτι, ὁ δὲ τὴν Ἐπικούρου, ἐκείνην, καὶ ἄλλος ἄλλην, σὺ δὲ τὴν ὑμετέραν. Ἡ πῶς γὰρ, ὦ Ἑρμότιμε; οὐχ οὕτως;

EPM. Πῶς γὰρ οὐ;

ΛΥΚ. Οὐ τοίνυν ἀπέλυσάς με τῆς ἀπορίας, ἀλλ' ἔτι ὁμοίως ἀγνοῶ τῷ μᾶλλον χρῆ πιστεῦσαι τῶν ὁδοιπόρων· ὁρῶ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν καὶ αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα μιᾶς πεπειραμένον καὶ ἐκείνην ἐπαινοῦντα καὶ λέγοντα, ὥς αὕτη μόνῃ ἄγει ἐπὶ τὴν πόλιν. Οὐ μέντοι ἔχω εἰδέναι εἰ ἀληθῆ φησιν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἀφίχται πρὸς τι τέλος καὶ εἶδεν τινὰ πόλιν, δώσω αὐτῷ ἴσως, εἰ δὲ ἐκείνην εἶδεν, ἣν ἔχρην, ἐν ᾗ ἐπιθυμοῦμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ πολιτεύεσθαι, ἢ δεῖον εἰς Κόρινθον ἐλθεῖν, ὁ δ' εἰς Βαβυλῶνα ἀφικόμενος οἶεται Κόρινθον ἑορακέναι, ἀδελφὸν ἐμοὶ γοῦν ἔτι· οὐ γὰρ πάντως ὁ τινὰ πόλιν ἰδὼν Κόρινθον εἶδεν, εἴ γε οὐ πόλις μόνῃ ἐστὶν ἡ Κόρινθος. Ὅδε δὲ μάλιστα εἰς ἀπορίαν με καθίστησιν, ἐκεῖνό ἐστι, τὸ εἰδέναι ὅτι πᾶσα ἀνάγκη μίαν εἶναι τὴν ἀληθῆ ὁδόν· καὶ γὰρ ἡ Κόρινθος μία ἐστίν, αἱ δ' ἄλλαι πανταχόσε μᾶλλον ἢ εἰς Κόρινθον ἀγούσιν, εἰ μὴ τις οὕτω σφόδρα πα-

nihil altera alteri similes. Nam hæc quidem ad occidentales partes, illa vero ad orientem videtur ferre; hæc ad septentriones, et alia recta ad meridiem : et hæc quidem per prata et plantas et umbram, irrigua et amœna, nihil durum habens, nihil incedentibus asperum : altera vero saxosa, et aspera, solem multum ac sitim et laborem denuncians. Et tamen omnes hæc ad civitatem ferre dicuntur illam, quæ una est, ipsæ in maxime opposita exeuntes.

26. Hic igitur mihi, et quidem omnis dubitatio est. Ad quamcumque enim illarum veniam, vir ad caput uniuscujusque tramitis in ipso ingressu astans, fide dignissimus, et manum porrigit, et in suam nos abire hortatur, dicens unusquisque illorum, solum se rectam nosse, ceteros vero errare, qui nec ipsi venerint illuc, nec alios sint secuti duces peritos. Et si ad proximum accessero, ille quoque similia de sua via promittit, et aliis detrahit; et ille, qui juxta hunc est, similiter, et sic deinceps omnes. Hæc ipsa igitur viarum multitudo, earumque ratio dissimilis me non mediocriter perturbat, et in consilii inopiam conjicit : ac duces maxime quantum possunt et ultra contententes, suamque singuli laudantes. Neque enim, in quam conversus, aut quem maxime secutus ad civitatem perveniam, scio.

27. HERM. At ego ista te consilii inopia liberabo. Si enim his, Lycine, fidem habueris, qui viam illam ante fecerunt, non erraveris.

LYC. Quibus dicis? et qua via euntibus, aut quem dum secutis? rursus enim nobis eadem consilii inopia alia se forma offert, quum a rebus ad viros transivimus.

HERM. Quid ita ais?

LYC. Quoniam hic quidem in Platonis viam digressus eoque viæ duce usus, illam nimirum laudabit; ille vero Epicuri viam, atque alius aliam; tu autem, vestram : nam qui non ita fiat, Hermotime?

HERM. Et cur non?

LYC. Non tu liberasti me dubitatione, sed adhuc æque ignoro, cui viatorum magis credendum sit. Video enim unumquemque illorum cum ipsum, tum ducem, unius modo viæ periculum fecisse, et illam laudare, ac dicere solam ferre in urbem. Neque tamen habeo unde sciam vera illum dicere : verum venisse illum ad finem quendam, et vidisse civitatem aliquam, forte illi dederim : utrum vero illam viderit, quam oportebat, cujus cives esse tu non minus quam ego volumus; an quum Corinthum eundem esset, ille Babylonem delatus Corinthum se vidisse putarit, illud mihi quidem adhuc obscurum est : neque enim quisquis urbem vidit, Corinthum vidit, siquidem non sola urbs est Corinthus. Quod autem maxime inopem me consilii reddit, illud est, quod novi unam necessario esse veram, quippe quum et Corinthus una sit, reliquas autem quovis potius quam Corinthum ducere, nisi in tantum quis desi-

(768 - 770)

ραπαίοι, ὡς οἶσθαι καὶ τὴν εἰς Ὑπερβορέους καὶ τὴν εἰς Ἰνδοὺς ἀγούσαν εἰς Κόρινθον στέλλειν.

ΕΡΜ. Καὶ πῶς οἶόν τε, ὦ Λυκίνε; ἄλλη γὰρ ἄλλα-
χόσε ἄγει.

28. ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ καλὲ Ἑρμότιμε, οὐ μικρὰς δεῖ
βουλῆς ἐπὶ τὴν αἵρεσιν τῶν ὁδῶν τε καὶ ἡγεμόνων, οὐδὲ
τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου ποιήσομεν, ἐνθα ἂν ἡμᾶς οἱ πόδες
φέρωσιν, ἐκεῖσε ἀπιμεν· ἐπεὶ λήσομεν οὕτως ἀντὶ τῆς εἰς
Κόρινθον ἀγούσης τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ἢ Βάκτρων ἀπιόν-
τες. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνο καλῶς ἔχει, τῇ τύχῃ ἐπιτρέ-
πειν ὡς τάχα ἂν τὴν ἀρίστην ἐλομένους, εἰ καὶ ἀνευ
ἐξετάσεως ὁρμήσαιομεν ἐπὶ μίαν τῶν ὁδῶν ἡντιναοῦν·
δυνατὸν μὲν γὰρ καὶ τοῦτο γενέσθαι, καὶ ἴσως ποτὲ
ἐγένετο καὶ ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ· ἡμᾶς δὲ γε περὶ τῶν
οὕτω μεγάλων οὐκ οἶμαι δεῖν παραβόλως ἀναρριπτεῖν
οὐδ' ἐς στενὸν κομιδῇ κατακλείειν τὴν ἐλπίδα ἐπὶ ῥιπὸς,
ὡς ἡ παροιμία φησὶ, τὸν Αἰγαῖον ἢ τὸν Ἰόνιον δια-
πλεῦσαι θέλοντας, ὅτε οὐδ' αἰτιασαίμεθ' ἂν εὐλόγως
τὴν τύχην, εἰ τοξεύουσα καὶ ἀκοντίζουσα μὴ πάντως
ἔτυχε τάληθοῦς ἐνὸς ὄντος ἐν μυρίοις τοῖς ψεύδεσιν,
ὅπερ οὐδὲ τῷ Ὀμηρικῷ τοξότη ὑπῆρξεν, δὲ δέον τὴν
πελειάδα κατατοξεῦσαι, ὃ δὲ τὴν μήρινθον ἐνέτεμεν, ὃ
Τεῦκρος, οἶμαι. Ἀλλὰ παρὰ πολὺ ἐκεῖνο εὐλογώτερον
τῶν πολλῶν τρωθήσεσθαι καὶ περιπεσεῖσθαι τῷ τοξεύ-
ματι ἐλπίζειν, ἢ πάντως ἐκεῖνο τὸ ἐν ἐξ ἀπάντων. Ὁ
δὲ κίνδυνος ὅτι οὐ μικρὸς, εἰ ἀντὶ τῆς ἐπ' εὐθὺ ἀγούσης
ἐς τῶν πεπλανημένων μίαν ἀγνοοῦντες ἐμπέσοιμεν,
ἐλπίζοντες ἀμεινον αἰρήσεσθαι τὴν τύχην ὑπὲρ ἡμῶν,
εἰκάειν οἶμαι· οὐδὲ γὰρ ἀναστρέψαι ἔτι καὶ ἀνασωθῆναι
ὀπίσω ῥάδιον, ἢν ἀπαξ ἐπιδῶ τῇ πνεύσει τις αὐτὸν τὰ
ἀπόγεια λυσάμενος, ἀλλ' ἀνάγκη ἐν τῷ πελάγει διαφέ-
ρεσθαι ναυτιῶντα ὡς τὸ πολὺ καὶ δεδιότα καὶ καρηθα-
ροῦντα ὑπὸ τοῦ σάλου, δέον ἐξ ἀρχῆς, πρὶν ἐκπλεῦσαι,
ἀναβάντα ἐπὶ σκοπὴν τινα σκέψασθαι εἰ ἐπιφορὸν ἐστὶ
καὶ οὐρίον τὸ πνεῦμα τοῖς Κόρινθόνδε διαπλεῦσαι ἐθέ-
λουσι, καὶ νῆ Δία κυβερνήτην ἕνα τὸν ἀριστον ἐκλέξασθαι
καὶ ναῦν εὐπαγῇ, οἷαν διαρκέσαι πρὸς τηλικούτον κλύ-
δωνα.

29. ΕΡΜ. Οὕτω γε ἀμεινον, ὦ Λυκίνε, παρὰ πολὺ.
Πλὴν οἶδά γε ὅτι ἀπαντας ἐν κύκλῳ περιελθὼν οὐκ
ἄλλους ἂν εὐροις οὔτε ἡγεμόνας ἀμεινους οὔτε κυβερνή-
τας ἐμπειροτέρους τῶν Στωϊκῶν, καὶ ἢν ἐθελήσης γε
ἀφικέσθαι ποτὲ εἰς τὴν Κόρινθον, ἐκείνοις εἴη κατὰ τὰ
Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος ἔχνη προϊών· ἄλλως δὲ ἀδύ-
νατον.

ΛΥΚ. Ὅρα, τοῦτο ὡς κοινόν, ὦ Ἑρμότιμε, εἴρη-
κας; εἴποι γὰρ ἂν αὐτὸ καὶ ὁ τῷ Πλάτῳι ξυνοδοιπο-
ρῶν καὶ ὁ Ἐπικούρῳ ἐπόμενος καὶ οἱ ἄλλοι, μὴ ἂν
ἐλθεῖν με εἰς τὴν Κόρινθον, εἰ μὴ μεθ' ἑαυτοῦ, ἕκαστος.
Ὡστε ἢ πᾶσι πιστεύειν γρη, ὅπερ γελοιότατον, ἢ ἀπι-
στεῖν ὁμοίως· μακρῷ γὰρ ἀσφαλέστατον τὸ τοιοῦτον,
ἄρτι ἂν εὐρωμεν τάληθῃ.

30. Ἐπεὶ φέρε, εἰ καθάπερ νῦν ἔχω, ἀγνοῶν ἔτι
ὅστις ἐξ ἀπάντων ἐστὶν ὁ ἀληθεύων, ἐλοίμην τὰ ὑμέτερα

πιατ, etiam eam quæ ad Hyperboreos fert et quæ ad In-
dos, Corinthum ducere ut opinetur.

HERM. Et quomodo hoc fieri possit, Lycine? alia quippe
aliorum ducit.

28. LYC. Ergo, pulcher Hermotime, non parva delibe-
ratione opus est ad electionem viarum pariter ac ducto-
rum: neque id quod est in proverbio hic agemus, Quocum-
que nos pedes tulerint, eo ihimus: alioquin imprudentes
pro ea quæ Corinthum fert, alteram quæ Babylonem aut
Bactra ducit, ingrediamur. Neque illud consultum est,
fortunæ permittere, ut qui forte optimam capessituri simus,
licet sine examine in unam quamcumque viarum ingredia-
mur. Etenim potest quidem id quoque fieri, et forte ali-
quando in longo tempore factum est. At nos de tantis rebus
non puto oportere periculosam temere aleam jacere, neque
in angusto adeo concludere spes nostras, vininea, quod est
in proverbio, crate Ægæum Ioniumve mare ausos traji-
cere: ubi nec fortunam cum ratione accusaremus, si ea
sagittando vel jaculando non omnino feriat verum, quippe
quod unum sit inter mille mendacia: quale quid nec Home-
rico illi sagittario contigit, qui quum columba dejicienda es-
set, lineam telo rupit; Teucrum fuisse arbitror. Atqui multo
rationabilius est sperare futurum ut de multis quiddam
(quodcumque sit) feriat et in telum quasi incidat, quam
unum illud omnino ex omnibus. Non parvum autem esse
periculum, si spe illa inducti, futurum ut melius fortuna
pro nobis eligat, pro recta via in erronearum aliquam igno-
rantia incidamus, ita me puto colligere: neque enim redire
jam et retro navigare ad salutem facile est, si quis semel
spiranti se auræ, solutis retinaculis, permiserit; sed necesse
est in pelago jactari nauseantem plerumque, metuentem,
et gravato ob agitationem capite: quum oportuisset ab
initio, ante aliquando quam portu exires, conscensa spe-
cula videre, ferensne sit et secundus ventus Corinthum
navigare volentibus; et, per Jovem, gubernatorem unum
optimum deligere, et navim bene compactam, quæ durare
ad tantum fluctum possit.

29. HERM. Ita quidem, Lycine, multo melius. Verum
novi equidem, te, si circulo omnes obeas, nec duces me-
liores inventurum, neque peritiores gubernatores Stoicis:
et si quidem pervenire aliquando Corinthum volueris, illos
sequere, per Chrysippi Zenonisque vestigia progressus: ali-
ter vero fieri non potest.

LYC. Vides quam commune illud, Hermotime, dixeris?
Eodem enim modo et qui cum Platone viam faciat, et qui
Epicurum sequatur, et reliqui, non perventurum me Co-
rinthum, nisi secum, quisque dixerit. Itaque aut credere
omnibus oportet, quod maxime ridiculum; aut fidem dene-
gare similiter: longe vero tutissimum tale quid fuerit,
dum qui vera promittat inveniamus.

30. Nam, age, si ita uti nunc habeo, ignarus adhuc quis
ex omnibus verum dicat, vestra eligam, fide tibi habita

σοὶ πιστεύσας, ἀνδρὶ φίλῳ, ἀτὰρ μόνῃ γε τὰ τῶν Στωϊκῶν εἶδοι καὶ μίαν ὁδὸν ὁδοιπορήσαντι ταύτην, ἔπειτα θεῶν τις ἀναβιῶναι ποιήσῃ Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀριστοτέλην καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ περισπάντες ἐρωτῶν με ἢ καὶ νῆ Δί' ἐς δικαστήριον ἀγαγόντες ὕβρεως ἕκαστος δικάζοιτο λέγοντες, ὦ βέλτιστε Λυκίνε, τί παθὼν ἢ τί νι ποτὲ πιστεύσας Χρύσιππον καὶ Ζήνωνα προετίμησας ἡμῶν, πρεσβυτέρων ὄντων παρὰ πολὺ, χθές καὶ πρῶτην γενομένου, μήτε λόγου μεταδούς ἡμῖν μήτε πειραθεὶς ὅλως ὦν φαμέν; Εἰ ταῦτα λέγοιεν, τί ἂν ἀποκρινάμην αὐτοῖς; ἢ ἐξαρκέσει μοι, ἂν εἶπω ὅτι Ἑρμοτίμῳ ἐπέισθην φίλῳ ἀνδρὶ; ἀλλὰ φαῖεν ἂν, οἷδ' ὅτι, Ἡμεῖς, ὦ Λυκίνε, οὐκ ἴσμεν τὸν Ἑρμοτίμον τοῦτον ὅστις ποτὲ ἐστίν, οὐδὲ ἐκεῖνος ἡμᾶς· ὥστε οὐκ ἐγρῆν ἀπάντων καταγιγνώσκειν οὐδὲ ἐρήμην ἡμῶν καταδικάζειν ἀνδρὶ πιστεύσαντα μίαν ὁδὸν ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ οὐδὲ ταύτην ἴσως ἀκριβῶς κατανοήσαντι. Οἱ δὲ γε νομοθέται, ὦ Λυκίνε, οὐχ οὕτω προστάττουσι τοῖς δικασταῖς ποιεῖν, οὐδὲ τοῦ ἑτέρου μὲν ἀκούειν, τὸν δὲ ἕτερον οὐκ ἔαν λέγειν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἃ οἶται ξυμφέρειν, ἀλλ' ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι, ὡς ῥᾶν ἀντεξτάζοντες τοὺς λόγους εὐρίσχοιεν τἀληθὴ τε καὶ ψευδῆ, καὶ ἢν γε μὴ οὕτω ποιῶσιν, ἐφίεναι δίδωσιν ὁ νόμος εἰς ἕτερον δικαστήριον. Τοιαῦτα ἄττα εἰκὸς ἐρεῖν αὐτούς.

31. Ἡ τάχ' ἂν τις αὐτῶν καὶ προσέροιτό με, Εἰπέ μοι, λέγων, ὦ Λυκίνε, εἴ τις Αἰθίοψ μὴδεπώποτε ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν, οἱοὶ ἡμεῖς ἐσμεν, διὰ τὸ μὴ ἀποδεδημηκέναι τὸ παράπαν, ἐν τινὶ συλλόγῳ τῶν Αἰθιοπῶν διυσχυρίζοιτο καὶ λέγοι μὴδαμόθι τῆς γῆς ἀνθρώπους εἶναι λευκοὺς ἢ ξανθοὺς μὴδὲ ἄλλο τι ἢ μέλανας, ἄρα πιστεύοιτ' ἂν ὑπ' αὐτῶν; ἢ εἴποι τις ἂν πρὸς αὐτὸν τῶν πρεσβυτέρων Αἰθιοπῶν, Σὺ δὲ δὴ πόθεν ταῦτα, ὦ θρασύτατε, οἶσθα; οὐ γὰρ ἀπεδήμησας παρ' ἡμῶν οὐδαμῶς οὐδὲ εἶδες νῆ Δία τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὁποῖα ἐστὶ φάριν ἂν ἐγωγε δίκαια ἐρωτῆσαι τὸν πρεσβύτερον; ἢ πῶς, ὦ Ἑρμοτίμε, συμβουλεύεις;

ΕΡΜ. Οὕτω· δικαιοτάτα γὰρ ἐπιπλῆξαι δοκεῖ μοι.

ΛΥΚ. Καὶ γὰρ ἔμοιγε, ὦ Ἑρμοτίμε. Ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο οὐκέτ' οἶδα εἰ ὁμοίως καὶ σοὶ δόξει· ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ τοῦτο πάνυ δοκεῖ.

32. ΕΡΜ. Τὸ ποῖον;

ΛΥΚ. Ἐπάξει δηλαδὴ ὁ ἀνὴρ καὶ φήσῃ πρὸς με ὧδέ πως· Ἀνάλογον τοίνυν κείσθω τις ἡμῖν, ὦ Λυκίνε, τὰ Στωϊκῶν μόνῃ εἰδώς, καθάπερ ὁ σὸς φίλος οὗτος ὁ Ἑρμοτίμος, ἀποδημήσας δὲ μὴδεπώποτε μήτε ἐς Πλάτωνος μήτε παρὰ τὸν Ἐπίκουρον μήτε ὅλως παρ' ἄλλον τινά. Εἰ τοίνυν λέγοι μὴδὲν οὕτω καλὸν εἶναι μὴδ' ἀληθὲς παρὰ τοῖς πολλοῖς, οἷα τὰ τῆς Στοᾶς ἐστὶ καὶ ἃ ἐκεῖνη φησὶν, οὐκ ἂν εὐλόγως θρασὺς εἶναι δόξειεν ἂν σοι περὶ πάντων ἀποφαινόμενος, καὶ ταῦτα ἐν εἰδώς, οὐδεπώποτε ἐξ Αἰθιοπίας τὸν ἕτερον πόδα προελθὼν; τί βούλει ἀποκρίνωμαι αὐτῷ; — Τὸ ἀληθέστατον ἐκεῖνο δηλαδὴ, ὅτι ἡμεῖς τὰ μὲν Στωϊκῶν καὶ πάνυ ἐκμανθά-

viro amico, sed qui sola tamen Stoicorum dogmata didiceris, et unam hanc viam iveris; ac deinde deus aliquis in lucem revocet Platonem, et Pythagoram, et Aristotelem, et reliquos: iique circumstantes me interrogent, quin, hercle, ad tribunal tractum injuriarum unusquisque postulent, dicentes, Quo animi impetu, bone Lycine, aut cujus auctoritate Chrysippum et Zenonem nobis prætulisti, homines heri et nudius tertius natos, nobis multum natu majoribus, qui nec sermonem communicaveris nobiscum, neque omnino quæ dicimus exploraveris? Hæc, inquam, si dicant, quid illis respondeam? satisne mihi erit dixisse, Hermotimo, amico homini, fidem habui? At ego novi illos dicturos, Nos, Lycine, Hermotimum illum tuum, quis homo sit, nescimus; neque ille nos. Itaque non decebat damnare universos, neque contra absentes et inauditos nos ferre arbitrium, ac fidem habere homini qui unam modo philosophiæ viam, et forte ne hanc quidem accurate satis perspexerit. Legumlatores autem, Lycine, non ita facere judices jubent, neque alteram quidem partem audire, alteram dicere pro se non pati quæ conducere videantur, sed similiter audire utramque, quo facilius, comparatis invicem orationibus, quid verum falsumve sit inveniant: et si tamen ita non fecerint judices, provocandi ad aliud tribunal potestatem lex tribuit. Talia fere dicturos illos veri simile est.

31. Aut forte illorum aliquis præterea me interroget, Dic mihi, Lycine, si quis Æthiops, qui alios nunquam homines, quales nos sumus, usurpasset oculis, eo quod patria pedem non unquam extulisset, hic igitur in concione Æthiopum asseveraret atque diceret, nusquam terrarum homines esse albos, vel flavos, neque aliud usquam nisi nigros, numquid fidem apud illos inveniat? aut si quis ei de majcribus natu Æthiopibus dicat, Tu vero unde hæc, audacissime, nosti, qui neque usquam a nobis peregre absueris, neque hercle res aliorum quales sint noveris? dicamne ego merito sic interrogasse seniore? aut quid consulis, Hermotime?

HERM. Sic est: justissime enim illum mihi videtur increpuisse.

LYC. Nimirum mihi quoque, Hermotime. Sed quod sequitur, non jam novi an æque tibi placeat: mihi certe hoc etiam magno videtur opere.

32. HERM. Quale id est?

LYC. Subjiciet nempe vir ille, et ita fere mecum aget: Hac igitur ratione ac proportionem servata ponatur nobis aliquis, Lycine, qui Stoicorum placita sola norit, ut amicus hic tuus Hermotimus, nunquam autem neque in Platonis regnum, neque ad Epicurum, neque ad alium quenquam peregrinatus fuerit. Is ergo si dicat, nihil ita pulchrum esse neque verum apud plerosque, quam sint ea quæ sunt in Porticu, et quæ dicit hæc: nonne merito videatur tibi temerarius esse, qui de omnibus pronunciet, quum unum modo sciat, et nunquam alterum ex Æthiopia illa sua pedem protulerit? Quid vis illi respondeam? — Verissimum illud nempe, nos quidem Stoicorum dogmata, et præcipue

Ταῦτα
34.
τῶν ἐκ
ραχοσίδ
ἐπὶ πολ
τύραννο

(774, 775)

νομεν ὡς ἂν κατὰ ταῦτα φιλοσοφεῖν ἀξιοῦντες, οὐκ ἀγνοοῦμεν δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα· ὁ γὰρ διδάσκαλος καθεῖνα μεταξὺ καὶ διέξεισι πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀνατρέπει γε αὐτὰ προσθεὶς αὐτός.

33. Ἡ νομίζεις ἐνταῦθα σιωπήσεσθαι ἡμῖν τοὺς ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν καὶ Ἐπίκουρον καὶ τοὺς ἄλλους, οὐχὶ δὲ ἀναγελάσαντας ἂν εἰπεῖν πρὸς ἐμὲ, Οἷα ποιεῖ, ὦ Λυκίνε, ὁ ἐταῖρός σου ὁ Ἑρμότιμος; ἀξιοῖ τοῖς ἀντιδίοις περὶ ἡμῶν πιστεύειν καὶ οἴεται τοιαῦτα εἶναι τὰ ἡμέτερα, ὅποια ἂν ἐκεῖνοι φῶσιν ἢ οὐκ εἰδότες ἢ κρυπτόμενοι τὰ ληθές; Οὐκοῦν ἦν τινα καὶ τῶν ἀθλητῶν ἰδὼν ἀσκούμενον πρὸ τοῦ ἀγῶνος, λακτίζοντα εἰς τὸν αἶρα ἢ πύξ κενὴν πληγὴν τινα καταφέροντα, ὡς τὸν ἀνταγωνιστὴν δῆθεν παίοντα, εὐθὺς ἀνακηρύξει αὐτὸν ἀγωνοθέτης ὦν ὡς ἀμαχόν τινα, ἢ ἐκεῖνα μὲν οἰήσεται ῥάδια εἶναι καὶ ἀσφαλῆ τὰ νεανιεύματα, οὐδενὸς ἀνταρομένου αὐτῷ, τὴν δὲ νίκην τηνικαῦτα κρίνεσθαι, ὅπταν καταγωνίσῃται τὸν ἀντίπαλον αὐτὸν καὶ κρατήσῃ, ὁ δ' ἀπαγορεύσῃ, ἄλλως δὲ οὐ; Μὴ τοίνυν μηδὲ Ἑρμότιμος ἀφ' ὧν ἂν οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ σκιαμαχῶσι πρὸς ἡμᾶς ἀπόντας, οἰέσθω κρατεῖν αὐτοὺς ἢ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα εἶναι ὡς ἀνατρέπεσθαι ῥαδίως· ἐπεὶ τὸ τοιοῦτον ὁμοιον ἂν εἶναι τοῖς τῶν παιδίων οἰκοδομήμασιν, ἃ κατασκευάσαντες ἐκεῖνοι ἀσθενῇ εὐθὺς ἀνατρέπουσιν, ἢ καὶ νῆ Δία τοῖς τοξεύειν μελετῶσιν, οἱ κάρφη τινὰ συνδῆσαντες, ἔπειτα ἐπὶ κοντοῦ πῆξαντες οὐ πόρρω προθέμενοι στοχάζονται ἀφιέντες, καὶ ἦν τύχῳσι ποτε καὶ διαπεύρωσι τὰ κάρφη, ἀνέκραγον εὐθὺς ὡς τι μέγα ποιήσαντες, εἰ διεξελήλυθεν αὐτοῖς τὸ βέλος διὰ τῶν φρυγάνων. Ἄλλ' οὐ Πέρσαι γε οὕτω ποιοῦσιν οὐδὲ Σκυθῶν ὅσοι τοξόται, ἀλλὰ πρῶτον μὲν αὐτοὶ κινούμενοι ἀφ' ἱππων ὡς τὸ πολὺ τοξεύουσιν, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ τοξεύόμενα κινεῖσθαι ἀξιοῦσιν, οὐχ ἑστῶτα οὐδὲ περιμένοντα τὸ βέλος, ἔστ' ἂν ἐμπέσῃ, ἀλλὰ διαδιδράσκοντα ὡς ἐνὶ μάλιστ' ὀηρία γέ τοι ὡς τὸ πολὺ κατατοξεύουσι, καὶ ὀρνίθων ἐνιοὶ τυγχάνουσιν. Ἦν δέ ποτε καὶ ἐπὶ σκοποῦ δέῃ πειραθῆναι τοῦ τόνου τῆς πληγῆς, ξύλον ἀντίτυπον ἢ ἀσπίδα ὁμοιοῦντα προθέμενοι διελαύνουσι, καὶ οὕτω πιστεύουσι καὶ δι' ὀπλῶν σφίσι χωρῆσαι τοὺς οἰστούς. Εἰπέ τοίνυν, ὦ Λυκίνε, παρ' ἡμῶν Ἑρμότιμῳ ὅτι οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ φρύγανα προθέμενοι κατατοξεύουσιν, εἰτά φασιν ἀνδρῶν ὁπλισμένων κεκρατηκέαι, καὶ εἰκόνας ἡμῶν γραψάμενοι πυκτεύουσι πρὸς ἐκείνας, καὶ κρατήσαντες, ὡς τὸ εἶδος, κρατεῖν ἡμῶν οἴονται. Ἀλλὰ φαίμεν ἂν ἕκαστος πρὸς αὐτοὺς τὰ τοῦ Ἀχιλλέως ἐκεῖνα, ἃ φησι περὶ τοῦ Ἑκτορος, ὅτι

Οὐ γὰρ ἐμῆς κόρυθος λεύσσοις μέτωπον.

Ταῦτα μὲν οἱ ξύμπαντες ἐν τῷ μέρει ἕκαστος.

34. Ὁ Πλάτων δ' ἂν μοι δοκεῖ καὶ διηγῆσασθαι τι τῶν ἐκ Σικελίας ὡς ἂν εἰδῶς τὰ πλεῖστα· τῷ γὰρ Συρακοσίῳ Γέλωνι φασὶ δυσῶδες εἶναι τὸ στόμα καὶ τῷτο ἐπὶ πολὺ διαλαθεῖν αὐτὸν, οὐδενὸς τολμῶντος ἐλέγχειν τύραννον ἄνδρα, μέχρι δὴ τινα γυναῖκα ξένην συνε-

quidem illa, ediscere, ut qui secundum illa philosophari postulemus; neque tamen ignorare quæ dicantur ab aliis: magistrum enim et illa inter docendum nobis enarrare, atque eadem deinde suis verbis evertere.

33. An putas hic tacituros nobis Platonem et Pythagoram, et Epicurum, et reliquos, ac non potius cum risu ad me dicturos, Quid agit tuus, Lycine, sodalis Hermotimus? æquum censet adversariis de nobis nostris credere, ac talia esse putat nostra, qualia illi dixerint, vel ignorantes, vel suo studio occultantes verum? Utrum igitur si quem athletarum videat se exercentem ante certamen, calcibus petentem aera, aut vanam pugno plagam inferentem, quasi adversarium feriat: continuone, si præses sit certaminis, illum præconio ornabit pro invicto? an potius facilia illa putabit, et periculi expertes juvenis lusus, insurgente adversario nemine, victoriam vero tum decerni, quum ipsum adversarium certamine devicerit, isque victum se fassus fuerit, alias vero non? Ne igitur Hermotimus, ex eo quod magistri ipsius umbratiles forte velitationes adversus absentes nos instituunt, vincere illos arbitretur, aut talia esse nostra, quæ facile adeo evertantur: quum ea ratio similis sit puerorum ædificationibus, quas quum infirmas admodum struxerint, celeriter evertunt; aut his hercle, qui sagittandi artem meditantur, qui stipulas quasdam colligatas et in conto defixas proponunt intervallo non longo, atque ad eas deinde collineant; et si quando feriant trajiciantque stipulas, exclamant continuo, ut in magno facinore, si sarmenta telum ipsorum transierit. Verum ita Persæ certe non faciunt, neque Scytharum qui sunt sagittarii: sed primo ipsi dum moventur in equis, ut plurimum sagittant; deinde vero ea etiam quæ petuntur, volunt moveri, non stare et exspectare sagittam, dum incidat, sed fugere quantum licet maxime: bestias enim ut plurimum dejiciunt sagittis, et aves quidam eorum feriunt. Si vero etiam ad scopum tentanda sit vis et contentio plagæ, lignum quod ictum repellat, aut scutum e crudo boum tergo, propositum trajiciunt, et ita sperant per arma quoque sagittas suas transi-turas. Dic igitur, Lycine, a nobis Hermotimo, magistros ipsius proposita sarmenta sagittis trajicere, deinde viros armatos a se devictos gloriari; et pictas imagines nostras pugnis invadere, iisque, ut facile est ad existimandum, victis, nos a se putare superatos. Nostrum vero quisque dixerimus ad eos Achillis ista, quæ ille de Hectore dixit,

Nec galeæ poterunt vultumque minasque tueri nostræ.

Hæc, inquam, universi, et pro se unusquisque.

34. Plato vero videtur mihi etiam enarraturus aliquid de Sicilia, qui pleraque ejus novit. Nempe Syracusio Geloni graveolens fuisse os aiunt, idque diu ipsum ignorasse, quum nemo auderet indicare viro tyranno, donec peregrina mulier congressa illi auderet dicere, uti se res haberet:

χθεῖσαν αὐτῷ τολμῆσαι καὶ εἰπεῖν ὅπως ἔχει· τὸν δὲ παρὰ τὴν γυναῖκα ἐλθόντα τὴν ἑαυτοῦ ὀργίζεσθαι ὅτι οὐκ ἐμήνυσσε πρὸς αὐτὸν εἰδυῖα μάλιστα τὴν δυσωδίαν, τὴν δὲ παραιτεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν αὐτῇ· ὑπὲρ γὰρ τοῦ μὴ πεπειρᾶσθαι ἄλλου ἀνδρὸς μηδὲ ὁμιλῆσαι πλησίον οἰηθῆναι ἅπασιν τοῖς ἀνδράσι· τοιοῦτό τι ἀποπνεῖν τοῦ στόματος. Καὶ ὁ Ἑρμότιμος τοιγαροῦν ἄτε μόνους τοῖς Στωϊκοῖς ξυνὼν, φαίη ἂν ὁ Πλάτων, εἰκότως ἀγνοεῖ ὅποια τῶν ἄλλων τὰ στόματά ἐστιν. Ὅμοια δ' ἂν καὶ Χρύσιππος εἴποι ἢ ἔτι πλείω τούτων, εἴπερ λιπὼν αὐτὸν ἀκριτον ἐπὶ τὰ Πλάτωνος ὁρμήσαιμι πιστεύσας τινὲ τῶν μόνῳ Πλάτωνι ὁμιληκότων. Ἐνὶ τε λόγῳ ξυνελὼν φημι, ἀχρι ἂν ἀδελον ἢ τίς ἀληθὴς ἐστὶ προαίρεσις ἐν φιλοσοφίᾳ, μηδεμίαν αἰρεῖσθαι· ὕβρις γὰρ ἐς τὰς ἄλλας τὸ τοιοῦτον.

35. EPM. ὦ Λυκίνε, πρὸς τῆς Ἑστίας, Πλάτωνος μὲν καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Ἐπίκουρον καὶ τοὺς ἄλλους ἀτρεμεῖν ἐάσωμεν· οὐ γὰρ κατ' ἐμὲ ἀνταγωνίζεσθαι αὐτοῖς· νῶ δὲ, ἐγὼ τε καὶ σὺ, ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐξετάσωμεν εἰ τοιοῦτόν ἐστι τὸ φιλοσοφίας πρᾶγμα, οἷον ἐγὼ φημι αὐτὸ εἶναι. Αἰθίοπας δὲ γε ἢ τὴν Γέλωνος γυναῖκα τί ἔδει καλεῖν ἐκ Συρακουσῶν ἐπὶ τὸν λόγον;

ΛΥΚ. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἀπίτῳσαν ἐκποδῶν, εἰ σοι δοκοῦσι περιττοὶ εἶναι πρὸς τὸν λόγον· σὺ δὲ λέγε ἤδη· θαυμαστὸν γὰρ τι ἐρεῖν ἔοικας.

EPM. Δοκεῖ μοι, ὦ Λυκίνε, καὶ πάνυ δυνατόν εἶναι μόνον τὰ τῶν Στωϊκῶν ἐκμαθόντα εἰδέναι τὰληθές ἀπὸ τούτων, κἂν μὴ τὰ τῶν ἄλλων ἐπεξέλθῃ τις ἐκμανθάνων ἕκαστα. Οὕτως δὲ σκόπει· ἦν τις λέγῃ πρὸς σέ μόνον τοῦτο, ὡς αἱ δύο δυάδες τὸν τέτταρα ἀριθμὸν ἀποτελοῦσιν, ἄρα δεήσει περιμόντα σε πυνθάνεσθαι τῶν ἄλλων, ὅσοι ἀριθμητικοὶ, μὴ τις ἄρα εἴη πέντε ἢ ἑπτὰ λέγων αὐτὰς εἶναι; ἢ αὐτίκα εἰδείης ἂν ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀληθὴ λέγει;

ΛΥΚ. Αὐτίκα, ὦ Ἑρμότιμε.

EPM. Τί ποτ' οὖν ἀδύνατον εἶναι σοι δοκεῖ, ἐντυγχάνοντά τινα μόνους τοῖς Στωϊκοῖς λέγουσι τὰληθὴ πείθεσθαι τε αὐτοῖς καὶ μηκέτι δεῖσθαι τῶν ἄλλων εἰδύτα ὡς οὐκ ἂν ποτε τὰ τέτταρα πέντε γένοιτο, οὐδ' ἂν μυρίοι Πλάτωνες ἢ Πυθαγόραι λέγων;

36. ΛΥΚ. Οὐδὲν πρὸς ἔπος, ὦ Ἑρμότιμε· τὰ γὰρ ὁμολογούμενα τοῖς ἀμφισβητούμενοις εἰκάσεις, πάμπαν αὐτῶν διαφέροντα. Ἡ τί ἂν φαίης; ἐστὶν ὥτινι ἐντετύχηκας λέγοντι τὰς δύο δυάδας συντεθείσας τὸν ἑπτὰ ἢ ἑνδεκα ἀριθμὸν ἀποτελεῖν;

EPM. Οὐκ ἔγωγε· ἢ μαίνονται ἂν ὁ μὴ τέτταρα ξυμβαίνειν λέγων.

ΛΥΚ. Τί δαί; ἐντετύχηκας πώποτε — καὶ πρὸς Χαρίτων πειρῶ ἀληθεύειν — Στωϊκῶν τινι καὶ Ἐπικουρεῖω μὴ διαφερομένοις περὶ ἀρχῆς ἢ τέλους;

EPM. Οὐδαμῶς.

ΛΥΚ. Ὅρα τοίνυν μὴ πῶς με παραλογίζῃ, ὦ γενναῖε, καὶ ταῦτα φίλον ὄντα· ζητούντων γὰρ ἡμῶν οἷτι-

illum vero ad conjugem quum veniret suam, iratum fuisse ipsi, quod sibi non indicasset, quum maxime graveolentiam illam sciret: illam vero ignosci sibi petiisse: se enim, quod virum alium experta non esset, neque ex proximo sermones cum quoquam miscuisset, putasse viris omnibus tale quiddam os olere. Etiam Hermotimus igitur, qui solis cum Stoicis fuerit, dicat Plato, ignorat (nec id mirum) qualia aliorum sint ora. Similia vero etiam Chrysippus dicat, aut plura hisce, si quidem relinquens ipsum inauditum ad Platonica me conferam, postquam fidem habuerim eorum alicui, qui solo cum Platone versati fuerint. Uno denique verbo comprehendens omnia aio: donec obscurum sit quæ vera sit in philosophia secta, nullam earum esse sectandam: ista enim contumelia fuerit in reliquas.

35. HERM. Per Vestam, Lycine, Platonem, et Aristotelem, et Epicurum, et reliquos quiescere sinamus; neque enim cum illis contendere meum est. Nos vero, ego, inquam, et tu, per nos ipsos quæramus, sitne tale quid philosophia, quale ego aio esse. Æthiopas autem vel Gelonis uxorem Syracusis evocare ad hunc sermonem quid attinebat?

LYC. At illi quidem e vestigio abeant, si superflui tibi videntur esse ad nostram disputationem: tu vero jam dicito, mirabile enim quiddam videris dicturus.

HERM. Videtur mihi, Lycine, et facile quidem fieri posse, ut aliquis, qui sola Stoicorum placita didicerit, sciat ex his verum, etiamsi aliorum sententias non persequatur atque ediscat singulas. Ita vero considera. Si quis hoc tibi solum dicat, bis binos quaternarium numerum efficere, numquid opus est te in circuitu interrogare reliquos, quotquot sunt numerorum periti, num quis forte sit qui quinque aut septem dicat eos esse? an vero statim noris vera illum dicere?

LYC. Statim, Hermotime.

HERM. Qui tandem igitur fieri tibi non posse videtur, ut aliquis solos Stoicos adeat vera dicentes, et persuaderi sibi ab iis patiat, nec amplius opus reliquis habeat, quum sciat, nunquam quæ quatuor sint quinque posse fieri, neque si sexcenti Platones aut Pythagoræ dicant?

36. LYC. Nihil hoc ad disputationem nostram, Hermotime: ea enim de quibus inter omnes convenit, cum his de quibus disceptatur confers, quæ tamen longe inter se distant. Aut quid dixeris? estne quem videris qui dicat binarios duos compositos septem aut undecim numerum efficere?

HERM. Non equidem. Alioqui furat, qui non confieri quatuor dicat.

LYC. Quid vero? incidistine unquam (et, per ego te Gratiarum numen obtestor, tenta verum amare) in Stoicum aliquem et Epicureum, qui non dissiderent de initiis rerum aut de finibus?

HERM. Nequaquam.

LYC. Vide igitur ne me rationibus colligendis fallas, eumque amicum. Quærentibus enim nobis, qui veram ra-

(770 - 780)

νες ἀληθεύουσιν ἐν φιλοσοφίᾳ, σὺ τοῦτο προαρπάσας ἐδωκας φέρων τοῖς Στωϊκοῖς λέγων ὡς οὗτοί εἰσιν οἱ τὰ δις δύο τέτταρα τιθέντες, ὅπερ ἀδήλον εἰ οὕτως ἔχει· φαῖεν γὰρ ἂν οἱ Ἐπικούρειοι ἢ Πλατωνικοί, σφᾶς μὲν οὕτω ξυντιθέναι, ὑμᾶς δὲ πέντε ἢ ἑπτὰ λέγειν αὐτά. Ἡ οὐ δοκοῦσί σοι τοῦτο ποιεῖν, ἐπὶ τὸν ὑμᾶς μὲν μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἡγήσασθαι εἶναι, οἱ Ἐπικούρειοι δὲ τὸ ἥδύ; καὶ ὅταν ὑμεῖς λέγητε σώματα εἶναι ἅπαντα, ὁ Πλάτων δὲ νομίζει καὶ ἀσώματόν τι ἐν τοῖς οὗσιν εἶναι; Ἄλλ' ὅπερ ἔφη, πλεονεχτικῶς πάνυ τὸ ἀμφισβητούμενον συλλαβὴν ὡς ἀναμφιλόγως ἴδιον τῶν Στωϊκῶν δίδως αὐτοῖς ἔχειν, καίτοι ἀντιλαμβάνομένων τῶν ἄλλων καὶ λεγόντων αὐτῶν τοῦτο εἶναι, ἐνθα δὲ κρίσεως μάλιστα, οἶμαι, δεῖ. Ἄν μὲν οὖν πρόδηλον γένηται τοῦτο, ὡς Στωϊκῶν ἐστὶ μόνων τὰ δις δύο τέτταρα ἡγεῖσθαι, ὅρα σιωπᾶν τοῖς ἄλλοις· ἄκρι δ' ἂν αὐτοῦ τούτου περὶ διαμάχωνται, πάντων ὁμοίως ἀκουστέον ἢ εἰδέναι ὅτι πρὸς χάριν δικάζειν δοξομεν.

37. EPM. Οὐ μοι δοκεῖς, ὦ Λυκίне, ξυνιέναι πῶς βούλομαι εἰπεῖν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν σφῆστερον χρὴ λέγειν εἰ ἑτεροῖόν τι, ἀλλὰ μὴ τοιοῦτον φήσεις.

EPM. Εἴσῃ αὐτίκα οἷόν τι λέγω. Θῶμεν γὰρ τινὰς δύο ἐσεληλυθέναι ἐς τὸ Ἀσκληπιεῖον ἢ ἐς τοῦ Διονύσου τὸ ἱερὸν, εἴτα μέντοι φιάλην τινὰ τῶν ἱερῶν ἀπολωλέναι. Δεήσει δὴ που ἀμφοτέρους ἐρευνῆσθαι αὐτοὺς, ὁπότερος ὑπὸ κόλπου ἔχει τὴν φιάλην.

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

EPM. Ἐχει δὲ πάντως ὁ ἕτερος.

ΛΥΚ. Πῶς γὰρ οὐ, εἴ γε ἀπολώλεν;

EPM. Οὐκοῦν ἂν παρὰ τῷ προτέρῳ εὗρης αὐτήν, οὐκέτι τὸν ἕτερον ἀποδύσεις· πρόδηλον γὰρ ὡς οὐκ ἔχει.

ΛΥΚ. Πρόδηλον γάρ.

EPM. Καὶ εἴ γε μὴ εὕροιμεν ἐν τῷ τοῦ προτέρου κόλπῳ, ὁ ἕτερος πάντως ἔχει, καὶ οὐδὲν ἐρευνῆς οὐδὲ οὕτω δεῖ.

ΛΥΚ. Ἐχει γάρ.

EPM. Καὶ ἡμεῖς τοῖνυν εἰ εὕροιμεν ἤδη παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς τὴν φιάλην, οὐκέτι ἐρευνᾶν τοὺς ἄλλους ἀζώσομεν ἔχοντες ὁ πάλαί ἐζητοῦμεν· ἢ τίνας γὰρ ἂν ἐνεκα ἔτι κάμνοιμεν;

38. ΛΥΚ. Οὐδενός, εἴ γε εὕροιτε καὶ εὐρόντες ἔχοιτε εἰδέναι ὡς ἐκεῖνο ἦν τὸ ἀπολωλός, ἢ ὅπως γινώσκον ὑμῖν εἶη τὸ ἀνάθημα. Νῦν δὲ, ὦ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν οὐ δύο εἰσὶν οἱ παρελθόντες ἐς τὸν νεών, ὡς ἀναγκαῖον εἶναι τὸν ἕτερον αὐτοῖν τὰ φώρια ἔχειν, ἀλλὰ μάλα πολλοὶ τινες, εἴτα καὶ τὸ ἀπολούμενον αὐτὸ ἀδήλον ὅ τι ποτὲ ἐστίν, εἴτε φιάλη τις ἢ σκύφος ἢ στέφανος· ὅσοι γοῦν ἱερεῖς, ἄλλος ἄλλο εἶναι λέγουσι καὶ οὐδὲ περὶ τῆς ὕλης αὐτῆς ὁμολογοῦσιν, ἀλλ' οἱ μὲν χαλκοῦ, οἱ δὲ ἀργύρου, οἱ δὲ χρυσοῦ, οἱ δὲ καττιτέρου εἶναι αὐτὸ φάσκουσιν. Ἀνάγκη τοῖνυν ἅπαντας ἀποδῦσαι τοὺς εἰσελθόντας, εἰ βούλει εὐρεῖν τὸ ἀπολωλός· καὶ γὰρ ἂν παρὰ

tionem in philosophia sequantur, tu hoc praeceptum aliis ad Stoicos detulisti, quum diceres, hos esse, qui bis duo ponant esse quattuor; quod obscurum, au ita habeat. Dixerint enim Epicurei vel Platonici, se quidem ita componere, vos autem quinque aut septem ea esse dicere. An non videntur tibi hoc facere, quum vos quidem solum quod honestum sit idem bonum putatis esse, Epicurei autem id quod suave sit? et quum vos dicitis corpora esse quaecumque sint, Plato autem statuit etiam incorporeum quiddam in rerum natura esse? Tu vero, quod modo dicebam, prorsus arroganter id ipsum de quo disceptatur comprehendens, tanquam extra controversiam Stoicorum esset proprium, ipsis habendum adjudicas, licet vindicantibus idem sibi reliquis, et suum esse dicentibus, ubi sane iudicio vel maxime, opinor, opus est. Si quidem igitur planum hoc fiat, Stoicorum solum esse bis duo putare esse quattuor; tum sane tacendum reliquis. Dum autem de hoc ipso certaverint, omnes aequae audiendi sunt, aut sciendum, nos in opinionem venturos condonati gratiae iudicii.

37. HERM. Non videris mihi, Lycine, intelligere quid mihi vulerim.

LYC. Igitur dilucidius dicendum erit, si quid diversum, non autem tale quale ante intelligebam dices.

HERM. Statim scies, quid dicam. Ponamus enim duos quosdam in Aesculapii aut in Bacchi templum ingressos: deinde vero phialam de sacris perditam. Oportebit scilicet ambo excuti, uter in sinu habeat phialam.

LYC. Sane.

HERM. Habet autem omnino alteruter.

LYC. Qui non, si quidem perditam sit?

HERM. Igitur si apud priorem illam inveneris, non jam alterum exues: planum enim, illum non habere.

LYC. Planum.

HERM. Et si non inveniamus in sinu prioris, alter omnino habet, et nihil perscrutatione neque sic opus est.

LYC. Habet enim alter.

HERM. Et nos igitur si inveniamus statim apud Stoicos phialam, non jam excutere reliquos opus putabimus, quippe qui habeamus quod dudum querebamus: aut cujus rei gratia plus laboris sumamus?

38. LYC. Nullius, si quidem inveneritis, et inventum scire possitis illud esse id ipsum, quod fuerat perditum; aut si omnino notum vobis sit donarium. Jam vero, amice, primum quidem non duo sunt ingressi in templum, ut necesse sit alterutrum habere rem furtivam, sed valde multi: deinde ipsum quod desideratur, quid sit obscurum est, phialane, an scyphus, an corona; quot enim sunt sacerdotes, alius aliud dicit, nec de materia ipsa inter illos convenit, sed alii ex aere, alii argenteum esse, aureum alii, alii e stanno esse dicunt. Necesse igitur est quicunque ingressi sunt, exuere omnes, si invenire velis quod desideratur:

τῇ πρώτῃ εὐθὺς εὗρης φιάλην χρυσῇν, ἔτι καὶ τοὺς ἄλλους σοὶ ἀποδύτέον.

ΕΡΜ. Διὰ τί, ὦ Λυκίνε;

ΛΥΚ. Ὅτι ἀδελφὸν εἰ φιάλην τὸ ἀπολούμενον ἦν. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ὑπὸ πάντων ὁμολογηθεῖη, ἀλλ' οὔτι γε χρυσῇν ἀπαντὲς φασιν εἶναι τὴν φιάλην· εἰ δὲ καὶ μάλιστα γνώριμον γένοιτο ὡς φιάλη ἀπόλοιτο χρυσῇ, καὶ σὺ παρὰ τῇ πρώτῃ εὗροις φιάλην χρυσῇν, οὐδὲ οὕτω παύσῃ διερευνώμενος τοὺς ἄλλους· οὐ γὰρ δῆλόν που εἰ αὐτὴ ἦν ἡ τοῦ θεοῦ· ἢ οὐκ οἶει πολλὰς φιάλας εἶναι χρυσᾶς;

ΕΡΜ. Ἐγώ γε.

ΛΥΚ. Δεήσει δὴ ἐπὶ πάντας ἰέναι ἐρευνῶντα καὶ τὰ παρ' ἐκάστῳ εὐρεθέντα πάντα εἰς μέσον καταθέντα εἰκάζειν ὅτι ποτὲ αὐτῶν πρέποι ἂν θεῖον κτῆμα οἶεσθαι.

39. Καὶ γὰρ αὖ τὸ τὴν πολλὴν ἀπορίαν παρεχόμενον τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἕκαστος τῶν ἀποδυσθησομένων ἔχει τι πάντως, ὃ μὲν σκύφον, ὃ δὲ φιάλην, ὃ δὲ στέφανον, καὶ ὃ μὲν ἐκ χαλκοῦ, ὃ δὲ ἐκ χρυσοῦ, ὃ δὲ ἀργύρου· εἰ δὲ ὃ ἔχει, τοῦτο τὸ ἱερόν ἐστιν, οὐδέπω δῆλον. Πᾶσα τοίνυν ἀνάγκη ἀπορεῖν ὄντινα ἱερόσυλον εἴπῃς, ὅπου γε καὶ εἰ πάντες τὰ ὅμοια εἶχον, ἀδελφὸν ἦν καὶ οὕτως ὅστις ὃ τὰ τοῦ θεοῦ ὑφηρημένος· ἐστὶ γὰρ καὶ ἰδιωτικὰ ἔχειν. Τὸ δ' αἴτιον τῆς ἀγνοίας ἐν ἐστίν, οἶμαι, τὸ ἀνεπίγραφον εἶναι τὴν ἀπολούμενην φιάλην — θῶμεν γὰρ φιάλην ἀπολωλέναι — ὡς εἰ γε ἐπεγέγραπτο τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα ἢ τοῦ ἀναθέντος, ἦττον ἂν ἐκάμομεν καὶ εὐρόντες τὴν ἐπιγεγραμμένην ἐπεπαύμεθ' ἂν ἀποδύοντες καὶ ἐνοχλοῦντες τοὺς ἄλλους. Οἶμαι δέ σε, ὦ Ἐρμότιμε, καὶ ἀγῶνας ἤδη γυμνικούς ἐορακέναι πολλάκις.

ΕΡΜ. Καὶ ὁρθῶς οἶει· πολλάκις γὰρ καὶ πολλὰ χόθι.

ΛΥΚ. Ἡ οὖν ποτε καὶ παρὰ τοὺς ἀθλοθέτας αὐτοὺς ἐκαθέζου;

ΕΡΜ. Νῆ Δία, ἐναγχος Ὀλυμπίασιν ἐπὶ τὰ λατὰ τῶν Ἑλλανοδικῶν, Εὐανδρίδου τοῦ Ἡλείου θέαν μοι προκαταλαβόντος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις· ἐπεθύμουν γὰρ ἐγγύθεν ἀπαντα ὄρᾶν τὰ παρὰ τοῖς Ἑλλανοδίκαις γιγνόμενα.

ΛΥΚ. Οἶσθα οὖν καὶ τοῦτο, πῶς κληροῦσιν ὄντινα ᾧτινι χρὴ παλαίειν ἢ παγκρατιάζειν;

ΕΡΜ. Οἶδα γάρ.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ἀμεινον σὺ εἴποις ὡς ἐγγύθεν ἰδῶν.

40. ΕΡΜ. Τὸ μὲν παλαιὸν ἐπὶ Ἡρακλέους ἀγωνοθετοῦντος φύλλα δάφνης —

ΛΥΚ. Μὴ μοι τὰ πάλαι, ὦ Ἐρμότιμε, ἀ δὲ εἶδες ἐγγύθεν, ἐκεῖνα λέγε.

ΕΡΜ. Κάλπις ἀργυρᾷ πρόκειται ἱερὰ τοῦ θεοῦ· ἐς ταύτην ἐμβάλλονται κλῆροι μικροί, ὅσον δὴ κυμαῖοι τὸ μέγεθος, ἐπιγεγραμμένοι. Ἐγγράφεται δὲ ἐς δύο μὲν ἄλφα ἐν ἑκατέρῳ, ἐς δύο δὲ τὸ βῆτα, καὶ ἐς ἄλλους δύο τὸ γάμμα καὶ ἐξῆς κατὰ τὰ αὐτὰ, ἣν πλείους οἶ

etiam si enim apud primum statim invenias phialam auream, adhuc reliquos tamen oportet exuere.

HERM. Cur, Lycine?

LYC. Quoniam obscurum est, sitne phiala illud quod periit. Si vero hoc etiam inter omnes conveniat, at auream non omnes aiunt esse phialam: et si maxime illud etiam constet, auream periisse phialam, tuque penes primum invenias phialam auream, ne sic quidem excutere alios desines: neque enim planum est, sitne hæc ipsa quæ fuit dei: aut non putas plures esse phialas aureas?

HERM. Ego vero.

LYC. Opus igitur erit per omnes ire scrutando, quæque apud singulos inventa fuerint, ea in medio ponere omnia, et sic facere conjecturam, quid tandem illorum divinam possessionem putare deceat.

39. Etenim quod multam adeo dubitationem affert, illud est, quod eorum qui exuentur unusquisque habet aliquid, scyphum unus, alius phialam, alius coronam; et alius quidem ex ære, ex auro alius, alius ex argento: utrum vero quod habet quisque, id ipsum sacrum sit, nondum patet. Necesse igitur omnino est dubitare, quem dicas sacrilegum: ubi, etiam si similia haberent omnes, sic quoque obscurum esset, quis sit qui dei res surripuisset: licet enim privata quoque habere. Causa autem illius ignorantiae una est, puto, quod inscriptionem non habet desiderata phiala (ponamus enim interim, phialam desiderari): nam si inscriptum ei dei esset nomen, aut donantis, minus laboraremus, inventaque ea quæ inscripta est, desineremus exuere alios et molestiam illis facessere. Puto autem te, Hermotime, gymnicos etiam sæpe vidisse ludos.

HERM. Recte putas: sæpe enim vidi, et multis locis.

LYC. Numquid igitur unquam prope ipsos sedisti certaminum præsides?

HERM. Quin nuper Olympiis ad sinistram Hellanodiceum, Evandrida Eleo spectandi locum mihi occupante in suis civibus: cupiebam enim ex proximo videre omnia quæ apud Hellanodicas fierent.

LYC. Itaque nosti hoc quoque, ut sortiantur quem quicum aut lucta certare aut pancratio oporteat?

HERM. Novi enim.

LYC. Itaque melius tute dixeris, qui videris ex proximo.

40. HERM. Olim quidem, præside certaminis Hercule, lauri folia —

LYC. Ne tu mihi antiqua, Hermotime; sed quæ ex propinquo vidisti, ea narra.

HERM. Urna argentea proposita est, dei sacra: in hanc parvæ fabarum instar sortes injiciuntur, inscriptæ. Inscrbitur autem binis A, binis aliis B, aliis binis C, et eodem modo deinceps, si plures athletæ fuerint, ut duæ semper

(783, 784)

ἀθλῆται ὧσι, δύο δὲ κλήροι τὸ αὐτὸ γράμμα ἔχοντες. Προσελθὼν δὲ τῶν ἀθλητῶν ἕκαστος προσευξάμενος τῷ Διὶ καθεὶς τὴν χεῖρα ἐς τὴν κάλπιν ἀνασπᾷ τῶν κλήρων ἓνα καὶ μετ' ἐκεῖνον ἕτερος, καὶ παρεστὼς μαστιγοφόρος ἑκάστῳ ἀνέχει αὐτοῦ τὴν χεῖρα οὐ παρέχων ἀναγνῶναι ὅτι τὸ γράμμα ἐστὶν ὃ ἀνέσπακεν. Ἀπάντων δὲ ἤδη ἔχόντων ὁ ἀλυτάρχης, οἶμαι, ἡ τῶν Ἑλλανοδικῶν αὐτῶν εἷς — οὐκέτι γὰρ τοῦτο μέμνημαι — περιὼν ἐπισκοπεῖ τοὺς κλήρους ἐν κύκλῳ ἐστῶτων καὶ οὕτω τὸν μὲν τὸ ἄλφα ἔχοντα τῷ τὸ ἕτερον ἄλφα ἀνεσπακόντι παλαίειν ἢ παγκρατιάζειν συνάπτει, τὸν δὲ τὸ βῆτα τῷ τὸ βῆτα ὁμοίως καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμογράμμους κατὰ ταῦτά· οὕτω μὲν γὰρ, ἣν ἄρτιοι ὧσιν οἱ ἀγωνισταί, οἷον ὀκτὼ ἢ τέτταρες ἢ δώδεκα, ἣν δὲ περὶ τοὶ, πέντε ἢ πτὰ ἑννέα, γράμμα τι περιττὸν ἐν κλήρῳ ἐγγραφὲν συμβάλλεται αὐτοῖς, ἀντίγραφον ἄλλο οὐκ ἔχον. Ὅς δ' ἂν τοῦτο ἀνασπάσῃ, ἐφεδρεύει περιμένων, ἐστ' ἂν ἐκεῖνοι ἀγωνίσωνται· οὐ γὰρ ἔχει τὸ ἀντίγραμμά· καὶ ἐστὶ τοῦτο οὐ μικρὰ εὐτυχία τοῦ ἀθλητοῦ, τὸ μέλλειν ἀκμῆτα τοῖς κεκμηκόσι συμπεσεῖσθαι.

41. ΛΥΚ. Ἐχ' ἀτρέμας· τούτου γὰρ ἐδεόμην μάλιστα. Οὐκοῦν ἑννέα ὄντες ἀνεσπάκασιν ἅπαντες καὶ ἔχουσι τοὺς κλήρους. Περιὼν δὲ — βούλομαι γὰρ σε Ἑλλανοδικὴν ἀντὶ θεατοῦ ποιῆσαι — ἐπισκοπεῖς τὰ γράμματα, καὶ οὐ πρότερον, οἶμαι, μάθοις ἂν ὅστις ὁ ἐφεδρὸς ἐστίν, ἣν μὴ ἐπὶ πάντας ἔλθῃς καὶ συζεύξῃς αὐτούς.

ΕΡΜ. Πῶς, ὦ Λυκίне, τοῦτο φῆς;

ΛΥΚ. Ἀδύνατόν ἐστιν εὐθὺς εὑρεῖν τὸ γράμμα ἐκεῖνο τὸ δηλοῦν τὸν ἐφεδρον, ἢ τὸ μὲν γράμμα ἴσως ἂν εὖροις, οὐ μὴν εἴσῃ γε εἰ ἐκεῖνός ἐστιν· οὐ γὰρ προείρηται ὅτι τὸ Κ ἢ τὸ Μ ἢ τὸ Ι ἐστὶ τὸ χειροτονοῦν τὸν ἐφεδρον· ἀλλ' ἐπειδὴν τῷ Α ἐντύχῃς, ζητεῖς τὸν τὸ ἕτερον Α ἔχοντα καὶ εὖρων ἐκεῖνους μὲν ἤδη συνέζευξας, ἐντυχὼν δὲ αὐθὺς τῷ βῆτα τὸ ἕτερον βῆτα ὅπου ἐστὶ ζητεῖς, τὸ ἀντίπαλον τῷ εὖρεθέντι, καὶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως, ἄχρι ἂν ἐκεῖνός σοι περιλειφθῇ ὁ τὸ μόνον γράμμα ἔχων τὸ ἀνανταγώνιστον.

42. ΕΡΜ. Τί δ' εἰ ἐκεῖνῳ πρώτῳ ἢ δευτέρῳ ἐντύχοις, τί ποιήσεις;

ΛΥΚ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ ὁ Ἑλλανοδικῆς ἐθέλω εἰδέναι ὅτι καὶ πράξεις, πότερον αὐτίκα ἐρεῖς ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἐφεδρὸς, ἢ δεήσει ἐπὶ πάντας ἐν κύκλῳ ἐλθόντα ἰδεῖν εἴ που αὐτῷ γράμμα ὁμοῖόν ἐστιν; ὥς εἴ γε μὴ τοὺς πάντων κλήρους ἴδοις, οὐκ ἂν μάθοις τὸν ἐφεδρον.

ΕΡΜ. Καὶ μὴν, ὦ Λυκίне, ῥαδίως ἂν μάθοιμι· ἐπὶ γοῦν τῶν ἑννέα ἣν τὸ Ε εὖρω πρῶτον ἢ δευτέρον, οἶδα ὅτι ἐφεδρὸς ὁ τοῦτο ἔχων ἐστὶ.

ΛΥΚ. Πῶς, ὦ Ἑρμότιμε;

ΕΡΜ. Οὕτως· τὸ Α δύο αὐτῶν ἔχουσι καὶ τὸ Β ὁμοίως δύο, τῶν λοιπῶν δὲ τεττάρων ὄντων οἱ μὲν τὸ Γ, οἱ δὲ τὸ Δ πάντως ἀνεσπάκασιν καὶ ἀνήλωται ἤδη ἐς τοὺς ἀθλητὰς ὀκτὼ ὄντας τὰ τέτταρα γράμματα. Δῆλον

LUCIANUS. 1.

sortes eandem literam habeant. Accedens autem athletarum unusquisque, Jovem precatus, demissa in urnam manu sortium unam extrahit, et post illum alius; astansque unicuique flagellifer manum illius retinet, nec sinit illum videre quæ sit litera quam extraxerit. Omnibus autem suam jam habentibus, Alytarcha puto, aut ipsorum unus Hellanodicarum (hoc enim non jam recordor) circumiens inspicit sortes stantium circulo, atque ita eum qui A habet, cum eo qui alterum A extraxit, ad luctam vel pancratium comparat similiterque eum cui B evenit, cum altero qui B habet, et reliquos ejusdem literæ eadem ratione. Atque ita quidem si pari numero sint athletæ, octo puta, quattuor, duodecim: si vero impari numero, quinque, septem, novem; litera quædam impar et ipsa, uni tantum sorti inscripta, respondentem sibi aliam non habens, cum reliquis injicitur. Hanc qui extraxerit, subsidet, exspectans dum illi certaverint: non enim habet ex adverso sibi respondentem literam. Et est illa non parva athletæ felicitas, qui integer committendus sit fatigatis.

41. LYC. Insiste: hoc enim maxime mihi opus erat. Igitur novem quum sint, extraxerunt omnes et habent sortes. Circumiens itaque (volo enim te jam pro spectatore Hellanodicam facere) inspicias literas, nec prius puto didiceris, quis subsessor ille sit, quam quum veneris ad omnes, eosque comparaveris.

HERM. Quid ita, Lycine?

LYC. Fieri non potest ut statim invenias literam illam subsessoris indicem, aut literam forte invenias, sed utrum ille sit, nescies. Neque enim prædictum est, aut K aut M aut I esse quæ subsessorem indicet. Sed ubi in A incidis, quæris eum qui alteram A habet, eoque invento, illos jam comparasti: et quum in B incidis, altera B ubi sit quæris, inventæ respondens, ac de omnibus similiter, donec ille tibi relinquatur, solitariam literam habens, cui nulla ex adverso respondet.

42. HERM. Quid vero si in illam primo aut secundo incidis, quid facies?

LYC. Minime quid ego sim facturus quæritur: sed tu Hellanodica, scire volo, quid facturus sis: utrum statim sis dicturus, Hic est subsessor, an ad omnes per orbem eundem putes, et videndum si qua ipsi litera similis sit: atque adeo nisi omnium sortes videris, non discas subsessorem.

HERM. Quin, Lycine, facile discam. Inter novem enim si E primo invenero, aut secundo loco, novi, hanc qui habeat, esse subsessorem.

LYC. Quid ita, Hermotime?

HERM. Hoc modo: A duo illorum habent, B itidem duo; reliqui, quum sint quattuor, duo C, D autem alii duo omnino extraxerunt, consumptæque sunt in octo athletas literæ quat-

οὐν ὅτι μόνον ἂν οὕτω περιττὸν εἴη τὸ ἐξῆς γράμμα τὸ Ε, καὶ ὁ τοῦτο ἀνεσπακῶς ἐφεδρὸς ἐστὶ.

ΛΥΚ. Πότερον, ὦ Ἑρμότιμε, ἐπαινέσω σε τῆς συνέσεως, ἢ θέλεις ἀντείπω τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ὅποια ἂν ᾖ;

ΕΡΜ. Νῆ Δία· διαπορῶ μέντοι ὅ τι ἂν εὐλογον ἀντειπεῖν ἔχοις πρὸς τὸ τοιοῦτον.

43. ΛΥΚ. Σὺ μὲν γὰρ ὡς ἐξῆς πάντως γραφομένων γραμμάτων εἴρηκας, οἷον πρώτου τοῦ Α, δευτέρου δὲ τοῦ Β καὶ κατὰ τὴν τάξιν, ἄχρι ἂν ἐς ἐν αὐτῶν τελευτήσῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀθλητῶν· καὶ δίδωμί σοι Ὀλυμπιασιν οὕτω γίνεσθαι. Τί δὲ, εἰ ἐξελόντες ἀτάκτως πέντε γράμματα ἐξ ἀπάντων, τὸ Χ καὶ τὸ Σ καὶ τὸ Ζ καὶ τὸ Κ καὶ τὸ Θ, τὰ μὲν ἄλλα τέτταρα διπλᾶ ἐπὶ τῶν κλήρων τῶν ὀκτὼ γράφοιμεν, τὸ δὲ Ζ μόνον ἐπὶ τοῦ ἐνάτου, ὃ δὴ καὶ δηλοῦν ἐμελλεν ἡμῖν τὸν ἐφεδρον, τί ποιήσεις πρῶτον εὐρών τὸ Ζ; τῷ διαγνώσῃ ἐφεδρον ὄντα τὸν ἔχοντα αὐτὸ, ἢν μὴ ἐπὶ πάντας ἐλθὼν εὐρῆς οὐδὲν αὐτῷ συμφωνοῦν; οὐ γὰρ εἶχες ὥσπερ νῦν τῇ τάξει αὐτῶν τεκμαίρεσθαι.

ΕΡΜ. Δυσἀπόκριτον τοῦτο ἐρωτᾷς.

44. ΛΥΚ. Ἰδοὺ δὴ καὶ ἐτέρως τὸ αὐτὸ ἐπισκόπησον. Τί γὰρ, εἰ μὴδὲ γράμματα γράφοιμεν ἐπὶ τῶν κλήρων, ἀλλὰ τινα σημεῖα καὶ χαρακτῆρας, οἷα πολλὰ Αἰγύπτιοι γράφουσιν ἀντὶ τῶν γραμμάτων, κυνοκεφάλους τινὰς ὄντας καὶ λεοντοκεφάλους ἀνθρώπους, ἢ ἐκεῖνα μὲν ἐάσωμεν, ἐπεὶ περ ἀλλόκοτὰ ἐστὶ· φέρε δὲ τὰ μονοειδῆ καὶ ἀπλᾶ ἐπιγράψωμεν ὡς οἷον τε εἰκάσαντες ἀνθρώπους ἐπὶ δυοῖν κλήροι, δύο ἵππους ἐπὶ δυοῖν καὶ ἀλεκτρυόνας δύο καὶ κύνας δύο, τῷ δὲ ἐνάτῳ λέων ἔστω τοῦπίσημον. Ἦν τοίνυν τῷ λεοντοφόρῳ τούτῳ κλήρῳ ἐν ἀρχῇ ἐντύχης, πόθεν ἔξεις εἰπεῖν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ τὸν ἐφεδρον ποιοῦν, ἢν μὴ παραθεωρήσης ἅπαντας ἐπιὼν εἴ τις καὶ ἄλλος λέοντα ἔχει;

ΕΡΜ. Οὐκ ἔχω ὅ τι σοι ἀποκρίνωμαι, ὦ Λυκίνε.

45. ΛΥΚ. Εἰκότως οὐδὲ γὰρ εὐπρόσωπον οὐδέν. Ὡστε ἢν ἐθέλωμεν ἢ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερὰν φιάλην εὐρεῖν ἢ τὸν ἐφεδρον ἢ τὸν ἀριστα ἡγησόμενον ἡμῖν ἐς τὴν πόλιν ἐκείνην τὴν Κόρινθον, ἐπὶ πάντας ἀναγκαίως ἀφιζόμεθα καὶ ἐξετάσομεν ἄκρως πειρώμενοι καὶ ἀποδύοντες καὶ παραθεωροῦντες· μόλις γὰρ ἂν οὕτω τάληθές ἐκμάθοιμεν. Καὶ εἰ γέ τις μέλλει σύμβουλός μοι ἀξιόπιστος ἐσεσθαι φιλοσοφίας πέρι, ἢντινα φιλοσοφητέον, οὗτος ἂν εἴη μόνος· ὃ τὰ ὑπὸ πασῶν αὐτῶν λεγόμενα εἰδὼς, οἱ δ' ἄλλοι ἀτελεῖς, καὶ οὐκ ἂν πιστεύσασιν αὐτοῖς, ἔστ' ἂν καὶ μιᾶς ἀπειράτοι ὦσι· τάχα γὰρ ἂν ἢ ἀρίστη ἐκείνη εἴη. Οὐ γὰρ δὴ εἴ τις παραστησάμενος καλὸν ἀνθρώπον λέγοι τοῦτον εἶναι κάλλιστον ἀνθρώπων ἀπάντων, πιστεύσασιν ἂν αὐτῷ, ἢν μὴ εἰδῶμεν ὅτι πάντας ἀνθρώπους ἐόρακεν· ἴσως μὲν γὰρ καὶ οὗτος καλός, εἰ δὲ πάντων κάλλιστος οὐκ ἂν ἔχοι εἰδέναι μὴ ἰδὼν ἅπαντας. Ἡμεῖς δὲ οὐκ αὐτὸ μόνον καλοῦ, ἀλλὰ τοῦ καλλίστου δεόμεθα, καὶ ἢν μὴ τοῦτο εὐρωμεν, οὐδὲν ἡμῖν πλέον πεπραχθαι ἡγησόμεθα· οὐ γὰρ

tuor. Apparet igitur solam ita imparem futuram proximam literam E, eumque qui illam extraxerit, esse subsessorem.

LYC. Utrum, Hermotime, prudentiam tuam laudabo an vis contra dicam quæ mihi videantur, qualiacumque demum fuerint?

HERM. Quin dic. Non comminiscor equidem quid cum ratione in tali re dicere contra possis.

43. LYC. Tu quidem ita dixisti, tanquam ordine deinceps suo omnino scribantur literæ, velut prima A, altera B, et sic ordine, donec in una illarum numerus athletarum deficiat. Ac do tibi, Olympiæ ita fieri. Quid vero, si sumtis sine ordine quinque literis C, S, Z, K, T, reliquas quidem quatuor bis quamque in octo sortibus scribamus, Z autem solum in nona, quod scilicet designet nobis subsessorem: quid facies, si primum Z invenias? quanam re intelliges subsessorem esse qui illam habeat, nisi ad omnes accedens invenias nullam cum ea convenire? non enim poteris, ut modo, ex ordine illarum illud intelligere.

HERM. Difficile est ad respondendum quod rogas.

44. LYC. Ecce alio etiam modo idem illud considera. Quid enim, si neque literas scribamus in sortibus, sed signa quædam et notas, quo genere Ægyptii multa scribunt, pro literis pingentes caninis aut leoninis capitibus homines: aut illa quidem relinquamus, quum absurda sint; sed age uniformia illa et simplicia in iis pingamus, observata quantum potest similitudine, homines in duabus sortibus, duos in duabus equos, et gallos duos, et duos canes, nonne autem nota esto leo. In hanc igitur signatam leone sortem si primum incidas, unde habebis dicere, hanc esse quæ subsessorem faciat, nisi ante obeundo omnes inspexeris, si qua etiam alia leonem habeat?

HERM. Non habeo quod tibi, Lycine, respondeam.

45. LYC. Nihil mirum: neque enim speciosum quidquam est quod responderi possit. Itaque si voluerimus vel eum qui auream phialam habeat invenire, vel subsessorem, vel optimum in civitatem illam Corinthum ducem, ad omnes necessario deveniemus, et inquiremus summo opere tentantes, et exuentes, et cum aliis conferentes: vix enim vel sic verum perdiscamus. Et si quis mihi futurus est consiliarius fide dignus de philosophia ea quæ sequenda sit, ille fuerit solus, qui ea quæ ab omnibus dicuntur noverit: reliqui omnes in censum non veniunt, neque iis crediderim, dum vel unius sectæ sint ignari: forte enim hæc ipsa fuerit optima. Neque enim sane, si quis pulchrum nobis hominem adducat, huncque dicat esse omnium hominum pulcherrimum, ipsi credamus, nisi sciamus omnes illum homines vidisse. Forte enim et hic quidem pulcher: an vero omnium pulcherrimus, scire non possit qui omnes non viderit. Nos autem non pulchro solum, sed pulcherrimo opus habemus: et hoc nisi invenerimus, nihil nobis profecisse videbimur. Neque enim satis habebimus in pul-

ἀγαπήσομεν ὅποιωδὴποτε καλῶ ἐντυχόντες, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ἀκρότατον ζητοῦμεν κάλλος, ὅπερ ἀνάγκη ἐν εἶναι.

46. EPM. Ἀληθῆ.

ΛΥΚ. Τί οὖν; ἔχεις μοί τινα εἰπεῖν ἀπάσης ὁδοῦ πεπειραμένον ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δὲ τὰ τε ὑπὸ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Χρυσίππου καὶ Ἐπικούρου καὶ τῶν ἄλλων λεγόμενα εἰδὼς τελευτῶν μίαν εἴλετο ἐξ ἀπασῶν ὁδῶν ἀληθῆ τε δοκιμάσας καὶ πείρα μαθὼν ὥς μόνῃ ἀγεί εὐθὺ τῆς εὐδαιμονίας; εἰ γάρ τινα τοιοῦτον εὖροιμεν, παυσόμεθα πράγματα ἔχοντες.

EPM. Οὐ βῆδιον, ὦ Λυκίне, τοιοῦτον ἄνδρα εὖρεῖν.

47. ΛΥΚ. Τί δὴ οὖν πράζομεν, ὦ Ἑρμότιμ; Οὐκ ἀπαγορευτέον οἶμαι, ἐπεὶ μηδενὸς ἡγεμόνος τοιούτου ἐς γε τὸ παρὸν εὐποροῦμεν. Ἄρα τότε πάντων κράτιστόν ἐστι καὶ ἀσφαλέστατον, αὐτὸν ἕκαστον ἀρξάμενον διὰ πάσης προαιρέσεως χωρῆσαι καὶ ἐπισκέψασθαι ἀκριβῶς τὰ ὑπὸ πάντων λεγόμενα;

EPM. Ἐοικεν ἀπὸ γε τούτων· πλὴν ἐκεῖνο μὴ ἐναντίον ᾗ, δὲ μικρῇ πρόσθεν ἔλεγες, ὥς οὐ βῆδιον, ἐπιδόντα ἑαυτὸν καὶ πετάσαντα τὴν ὁδὸν ἀναδραμεῖν αὐθις. Πῶς γὰρ οἷόν τε πάσας ἐπελεθεῖν τὰς ὁδοὺς ἐν τῇ πρώτῃ, ὥς φης, κατασχεθησομένων;

ΛΥΚ. Ἐγὼ σοι φράσω· τὸ τοῦ Θεσέως ἐκεῖνο μισησόμεθα, καὶ τι λίνον παρὰ τῆς τραγικῆς Ἀριάδης λαβόντες εἰσιμεν ἐς τὸν λαβύρινθον ἕκαστον, ὥς ἔχειν ἀπραγμόνως μηρυόμενοι αὐτὸ ἐξιέναι.

EPM. Τίς οὖν ἂν ἡμῖν Ἀριάδην γένοιτ' ἂν ἢ πόθεν τοῦ λίνου εὐπορήσομεν;

ΛΥΚ. Θάρρει, ὦ ἐταῖρε· δοκῶ γάρ μοι εὐρηκέναι οὐτινος ἐχόμενοι ἐξέλθοιμεν ἂν.

EPM. Τί οὖν τοῦτό ἐστιν;

ΛΥΚ. Οὐκ ἐμὸν ἐρῶ, ἀλλὰ τινος τῶν σοφῶν, τὸ, « νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν » ἦν γὰρ μὴ βῆδίως πιστεύωμεν ἀκούοντες, ἀλλὰ δικαστικῶς αὐτὸ ποιῶμεν ἀπολιπόντες καὶ τοῖς ἐξῆς λόγον, ἴσως εὐμαρῶς ἂν τοὺς λαβυρίνθους ἐκφύγοιμεν.

EPM. Εὖ λέγεις, καὶ τοῦτο ποιῶμεν.

48. ΛΥΚ. Εἶεν. Ἐπὶ τίνα δὴ αὐτῶν πρῶτον ἐλθοῖμεν ἂν; ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν διαίσει, ἀρξάμενοι δὲ ἀφ' ὅτου οὖν, οἷον ἀπὸ Πυθαγόρου, ἦν οὕτω τύχη, πόσω ἂν χρόνῳ οἰώμεθα ἐκμαθεῖν τὰ Πυθαγόρου ἅπαντα; καὶ μή μοι ἐξαίρει καὶ τὰ πέντε ἔτη ἐκεῖνα τὰ τῆς σιωπῆς· σὺν δ' οὖν τοῖς πέντε ἱκανὰ τριάκοντα, οἶμαι, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ πάντως γε εἴκοσι.

EPM. Θῶμεν οὕτως.

ΛΥΚ. Εἴτα ἐξῆς τῶν Πλάτωνι θετέον δηλαδὴ τσαῦτα ἔτερα, ἔτι μὴν καὶ Ἀριστοτέλει οὐκ ἐλάττω.

EPM. Οὐ γάρ.

ΛΥΚ. Χρυσίππῳ δέ γε οὐκέτι ἐρήσομαι σε πόσα· οἶδα γὰρ παρὰ σοῦ ἀκούσας ὅτι τετταράκοντα μόγις ἱκανά.

EPM. Οὕτως.

ΛΥΚ. Εἴτα ἐξῆς Ἐπικούρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις. Ὡς

chrum quodcumque incidisse, sed summam illam pulchritudinem quaerimus, quam unam esse necesse est.

46. HERM. Vera sunt ista.

LYC. Quid igitur? habes mihi dicere aliquem, qui viam omnem in philosophia tentaverit, quique cognitis quae dicuntur a Pythagora et Platone et Aristotele et Chrysippo et Epicuro et reliquis, unam tandem ex omnibus viam delegerit, quam veram probaverit, et cognoverit experimento, solam ducere recta ad felicitatem? talem enim si invenerimus, laborare desinemus.

HERM. Non facile est, Lycine, talem virum reperire.

47. LYC. Quid agemus ergo, Hermotime? Non puto despondendum esse animum, si in praesens quidem non sit ducis ejusmodi copia. Numquid hoc omnium optimum est atque tutissimum, ipsum quemque incipere et per sectas ire omnes, et considerare accurate quae dicuntur ab omnibus?

HERM. Sic videtur ex his quidem quae disputata sunt: modo illud paullo ante a te dictum non adversetur, quod non facile est, qui semel se vento passis velis permiserit, retro cursum agere. Quomodo enim fieri potest ut vias aliquis omnes obeat, si in prima, quod dicis, futurum sit ut retineatur?

LYC. Dicam tibi. Thesei illud consilium imitabimur, et lino a tragica Ariadne accepto in labyrinthum quemque ingrediemur, ut glomerando illo sine molestia exeamus.

HERM. Quae igitur nobis Ariadne fuerit, aut unde lini nobis erit copia?

LYC. Bono animo, sodalis, esto. Videor enim mihi invenisse quod tenentes egrediamur.

HERM. Quod igitur illud est?

LYC. Non meum dicam, sed cujusdam sapientium: « Sobrius fidem negato. » Si enim non facile credamus inter audiendum, sed tanquam judices illud faciemus, relinquentes etiam his qui sequuntur dicendi copiam, facile fortasse labyrinthos illos effugiamus.

HERM. Bene mones; hoc igitur faciemus.

48. LYC. Sint ista. Ad quem igitur illorum primum veniamus? an nihil hoc refert, verum incipientes a quocumque, verbi gratia a Pythagora, si usu ita veniat, quanto putamus tempore ediscere nos posse Pythagorae omnia? ac noli mihi excipere etiam quinque illos silentii annos. Computatis igitur quinque illis, sufficere triginta arbitror: quod si non placet, at viginti quidem certe.

HERM. Sic ponamus.

LYC. Tum deinceps Platoni assignandi totidem nempe alii; hinc vero etiam Aristoteli non pauciores.

HERM. Non sane.

LYC. Chrysippo autem non jam interrogabo te quot: novi enim ex te auditum, quadraginta annos vix sufficere.

HERM. Ita est.

LYC. Tum deinceps Epicuro et reliquis ponendi sunt,

δὲ οὐ πολλὰ ταῦτα τίθημι, ἐκεῖθεν μάθοις ἂν, ἣν ἐννοήσης ὅσοι ὀδοηκοντούτεις εἰσὶ Στωϊκοὶ ἢ Ἐπικουρείοι ἢ Πλατωνικοὶ ὁμολογοῦντες μὴ πάντα εἰδέναι τὰ τῆς ἑαυτοῦ αἰρέσεως ἕκαστος, ὡς μὴδὲν ἐνδεῖν σφίσιν ἐς τὰ μαθήματα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ Χρύσιππος γε καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων φαῖεν ἂν, καὶ πρὸ τούτων ὁ Σωκράτης οὐδὲν φαυλότερος αὐτῶν, ὃς ἐκεκράγει πρὸς ἅπαντας οὐχ ὅπως μὴ πάντα, ἀλλὰ μὴδ' ὅλως εἰδέναι τι ἢ τοῦτο μόνον ὅτι οὐκ οἶδε. Λογισώμεθα οὖν ἐξ ἀρχῆς· εἴκοσι τῷ Πυθαγόρᾳ ἔτη ἐτίθεμεν, εἴτα Πλάτωνι τοσαῦτ' ἕτερα, εἴτα ἐξῆς τοῖς ἄλλοις. Πόσα δ' οὖν ταῦτα συντεθέντα ἐν κεφαλαίῳ γένοιτ' ἂν, εἰ δέκα μόνας θεῖμεν τὰς αἰρέσεις ἐν φιλοσοφίᾳ;

ΕΡΜ. Ὑπὲρ διακόσια, ὦ Λυκίνε.

ΛΥΚ. Βούλει οὖν ἀφαιρῶμεν τὸ τέταρτον, ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη ἱκανὰ εἶναι, ἢ τὸ ἥμισυ ὅλον;

49. ΕΡΜ. Αὐτὸς ἂν εἰδείης ἄμεινον· ἐγὼ δὲ ὁρῶ τοῦτο, ὅτι ὀλίγοι ἂν καὶ οὕτω διὰ πασῶν ἐξέλθοιεν ἐκ γενετῆς εὐθὺς ἀρξάμενοι.

ΛΥΚ. Τί οὖν ἂν πάθοι τις, ὦ Ἑρμότιμε, εἰ τοιοῦτόν ἐστι τὸ πρᾶγμα; ἢ ἀνατρεπτέον ἐκεῖνα τὰ ἤδη ὁμολογημένα, ὡς οὐκ ἂν τις ἔλοιτο ἐκ πολλῶν τὸ βέλτιστον μὴ οὐχὶ πειραθεὶς ἁπάντων; ὡς τὸν γε ἄνευ πείρας αἰρούμενον μαντεία μᾶλλον ἢ κρίσει τάληθές ἀναζητοῦντα. Οὐχ οὕτως ἐλέγομεν;

ΕΡΜ. Ναί.

ΛΥΚ. Πᾶσα τοίνυν ἀνάγκη ἐπὶ τοσοῦτον βιῶναι ἡμᾶς, εἰ μέλλοιμεν εὖ τε αἰρήσεσθαι ἁπάντων πειραθέντες καὶ ἐλόμενοι φιλοσοφήσειν καὶ φιλοσοφήσαντες εὐδαιμονήσειν· πρὶν δὲ οὕτω πειῆσαι, ἐν σκότῳ, φασίν, ὀρχοίμεθ' ἂν οἷς ἂν τύχωμεν προσπταίνοντες καὶ ὅ τι ἂν πρῶτον ἐς τὰς χεῖρας ἔλθῃ, τοῦτ' εἶναι τὸ ζητούμενον ὑπολαμβάνοντες διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τάληθές. Εἰ δὲ καὶ εὐροιμεν ἄλλως κατὰ τινα ἀγαθὴν τύχην περιπεσόντες αὐτῷ, οὐχ ἐξομεν βεβαίως εἰδέναι εἰ ἐκεῖνό ἐστιν ὃ ζητοῦμεν· πολλὰ γάρ ἐστιν ὁμοία αὐτοῖς, λέγοντα ἕκαστον αὐτὸ εἶναι τάληθέστατον.

50. ΕΡΜ. ὦ Λυκίνε, οὐκ οἶδ' ὅπως εὐλογα μὲν δοκεῖς μοι λέγειν, ἀτὰρ — εἰρήσεται γὰρ τάληθές — οὐ μετρίως ἀνιᾶς με διεξιὼν αὐτὰ καὶ ἀκριβολογούμενος οὐδὲν δέον. Ἴσως δὲ καὶ ἔοικα οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ ἐξεληλυθέναι τήμερον ἐκ τῆς οἰκίας καὶ ἐξελθὼν ἐντετυχηκέναι σοι, ὃς με πλησίον ἤδη τῆς ἐλπίδος ὄντα εἰς ἀπορίας φέρων ἐμβέβληκας ἀδύνατον ἀποφαίνων τῆς ἀληθείας τὴν εὐρεσιν ἐτῶν γε τοσούτων δεομένην.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ ἐταῖρε, πολὺ δικαιότερον μέμφοιο ἂν τῷ πατρὶ σου Μενεκράτει καὶ τῇ μητρί — ἥτις ποτὲ καὶ ἑκαλεῖτο, οὐ γὰρ οἶδα — ἢ καὶ πολὺ πρότερον τῇ φύσει ἡμῶν, ὅτι σε μὴ κατὰ τὸν Τίθωνόν πολυετῇ καὶ μακρόβιον ἔθεσαν, ἀλλὰ περιέγραψαν μὴ πλείω βιῶναι τὸ μῆχιστον ἐτῶν ἑκατὸν ἄνθρωπον ὄντα. Ἐγὼ δὲ μετὰ σοῦ σκεπτόμενος εὗρον τὸ ἐκ τοῦ λόγου ἀπυθάν.

51. ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ὑβριστὴς αἰεὶ σὺ, καὶ οὐκ οἶδ'

Me vero jam non multos ponere, inde intelligas, si cogites quot octogenarii sint Stoici, aut Epicurei, aut Platonici, qui fateantur nondum se scire suæ quisque sectæ omnia, ut nihil sibi ad disciplinam desit. Si hoc non placeat, at Chrysippus, et Aristoteles, et Plato dicant, et ante hos iis nihil deterior Socrates, qui clamabat ad omnes, nedum ut omnia, nihil omnino se scire, nisi hoc solum, nihil se scire. Computemus igitur ab initio : viginti Pythagoræ posuimus annos, tum Platoni totidem alios, tum ordine reliquis : quot igitur hi consummati effecerint, si decem solas ponamus philosophorum sectas?

HERM. Supra ducentos, Lycine.

LYC. Vin' ergo auferamus hinc quartam partem, ut centum et quinquaginta anni sufficiant, aut ipsum diuidium adeo?

49. HERM. Ipse noris melius : ego vero hoc video, paucos vel sic per sectas omnes ituros, si etiam a nativitate inde statim incipiant.

LYC. Quid igitur agat aliquis, Hermotime, si ita se res habet? Evertendane illa de quibus jam inter nos convenit? nempe eligere non posse quenquam ex pluribus quod sit optimum, nisi exploratis omnibus, eum quippe qui citra experimentum eligat, divinatione magis quam iudicio verum exquirere. Nonne ita diximus?

HERM. Ita.

LYC. Omni igitur ratione necessarium, eo usque nos vivere, si et bene eligere velimus exploratis omnibus, et electione facta philosophari, et per philosophiam felices esse : ante vero quam id fecerimus, in tenebris, quod aiunt, saltabimus, offendentes ad quæcumque obvia, et quicquid primum in manus venerit, id ipsum rati quod quaeritur, qui verum non noverimus. Si vero inveniamus temere, bona quadam fortuna in illud incidentes, non habebimus tamen unde sciamus firmiter, sitne illud hoc ipsum quod quaerimus : multa enim sunt inter se similia, quorum unumquodque se verissimum esse contendat.

50. HERM. Nescio qui fiat, Lycine, ut rationalia quidem dicere mihi videaris : sed (dicetur enim verum) non mediocri me molestia afficis persequendis illis et ad minutias usque perscrutandis præter necessitatem. Forte etiam infelicibus hodie auspiciis domo exisse videar, et egressus in te incidisse, qui me, quum prope spem jam essem, subito in consilii inopiam conjeceris, ostendendo quam supra vires nostras veritatis sit inventio, idque quum tot annis indigeat.

LYC. Igitur, amice, multo justius irascaris patri tuo Menecrati et matri, quocumque illa nomine vocata est, non enim novi; vel etiam multo potius naturæ nostræ, quod te non, Tithoni instar, annosum et longævum fecerunt, sed circumscripserunt, ne plus quam centum summum annis vivat unusquisque homo qui sit. At ego tecum considerans, illud quod ex rationibus consequitur inveni.

51. HERM. Non : sed contumeliosus semper homo es, et

ἔτι παθὼν μισεῖς φιλοσοφίαν καὶ ἐς τοὺς φιλοσοφοῦντας ἀποσκώπτεις.

ΛΥΚ. ὦ Ἑρμότιμε, ἥτις μὲν ἡ ἀλήθειά ἐστιν ὑμεῖς ἂν ἀμεινον εἴποιτε οἱ σοφοί, σύ τε καὶ ὁ διδάσκαλος· ἐγὼ δὲ τό γε τοσοῦτον οἶδα, ὥς οὐ πάνυ ἡδεῖά ἐστιν αὐτῇ τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλὰ παρευδοκιμεῖται ὑπὸ τοῦ ψεύδους παρὰ πολὺ· εὐπροσωπότερον γὰρ ἐκεῖνο καὶ διὰ τοῦτο ἡδίων· ἡ δὲ ἄτε μηδὲν κίβδηλον ἑαυτῇ συνειδυῖα μετὰ παρρησίας διαλέγεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο ἀχθονται αὐτῇ. Ἰδοὺ γέ τοι, καὶ σὺ νῦν ἀχθῇ μοι τάληθές ἐξευρόντι περὶ τούτων μετὰ σοῦ καὶ δηλώσαντι οἷον ἐρῶμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ, ὥς οὐ πάνυ βραδίων· ὥσπερ εἰ ἀνδριάντος ἐρῶν ἐτύγχανες καὶ ὄρου τεύξεσθαι ὑπολαμβάνων ἀνθρωπον εἶναι, ἐγὼ δὲ κατιδὼν ὥς λίθος ἢ χαλκὸς εἴη ἐμήνυσα πρὸς σε ὑπ' εὐνοίας ὅτι ἀδυνάτων ἐρᾷς, καὶ τότε δύσνουν ἐμὲ εἶναι ὄρου σαυτῷ, διότι σε οὐκ εἶων ἐξαπατᾶσθαι ἀλλόκοτα καὶ ἀνέλπιστα ἐλπίζοντα.

52. EPM. Οὐκοῦν τοῦτο, ὦ Λυκίне, φῆς, ὥς οὐ φιλοσοφητέον ἡμῖν, ἀλλὰ χρὴ ἀργίᾳ παραδιδόντας αὐτοὺς ἰδιώτας καταβιῶναι;

ΛΥΚ. Καὶ ποῦ τοῦτο ἤκουσας ἐμοῦ λέγοντος; ἐγὼ γὰρ οὐχ ὥς οὐ φιλοσοφητέον φημί, ἀλλ' ἐπεὶ περ φιλοσοφητέον ὁδοὶ τε πολλαὶ εἰσιν ἐπὶ φιλοσοφίαν ἐκάστη καὶ ἀρετὴν ἀγειν φάσκουσai, ἡ δὲ ἀληθὴς ἐν αὐταῖς ἀδηλος, ἀκριβοῦς ποιήσασθαι τὴν διαίρεσιν. Ἀδύνατον δὲ γε ἡμῖν ἐφαίνετο, πολλῶν προτεθέντων ἐλέσθαι τὸ ἀριστον, εἰ μὴ ἐπὶ πάντα ἴοι τις πειρώμενος· εἴτ' αὖ πῶς μακρὰ ἡ πείρα ὄφθη. Σὺ δὲ πῶς ἀξιοῖς; — αὐθις γὰρ ἐρήσομαι — ὅτ' ἂν πρώτῳ ἐντύχης, τούτῳ ἔψῃ καὶ συμφιλοσοφήσεις, καὶ κεῖνος ἐρμαιον ποιήσεται σε;

53. EPM. Καὶ τί σοι ἀποκρινάμεν ἂν ἔτι, ὅς οὔτε αὐτόν τινα κρίνειν οἶόν τε εἶναι φῆς, ἣν μὴ φοίνικος ἔτη βιώσῃ πάντας ἐν κύκλῳ περιῶν καὶ πειρώμενος, οὔτε τοῖς προπεπειραμένοις πιστεύειν ἀξιοῖς οὔτε τοῖς πολλοῖς ἐπαινοῦσι καὶ μαρτυροῦσι;

ΛΥΚ. Τίνας φῆς τοὺς πολλοὺς εἰδότας καὶ πεπειραμένους ἀπάντων; εἰ γὰρ τις τοιοῦτός ἐστιν, ἱκανὸς ἐμοίγε καὶ εἰς, καὶ οὐκέτι πολλῶν δεήσει. Ἦν δὲ τοὺς οὐκ εἰδότας λέγῃς, οὐδὲν τι τὸ πλῆθος αὐτῶν προσάξεται με πιστεύειν, ἄχρι ἂν ἡ μηδὲν ἢ ἐν εἰδότες περὶ ἀπάντων ἀποφαίνωνται.

EPM. Μόνος δὲ σὺ τάληθές κατεῖδες, οἱ δ' ἄλλοι ἀνόητοι ἅπαντες, ὅσοι φιλοσοφοῦσι.

ΛΥΚ. Καταψεύδῃ μου, ὦ Ἑρμότιμε, λέγων ὥς ἐγὼ προτίθημι πῇ ἑμαυτὸν τῶν ἄλλων ἢ τάττω ὁλως ἐν τοῖς εἰδόσι, καὶ οὐ μνημονεύεις ὧν ἔφη, οὐκ αὐτὸς εἰδέναι τάληθές ὑπὲρ τοὺς ἄλλους διατεινόμενος, ἀλλὰ μετὰ πάντων αὐτὸ ἀγνοεῖν ὁμολογῶν.

54. EPM. Ἄλλ', ὦ Λυκίне, τὸ μὲν ἐπὶ πάντας ἐλθεῖν χρῆναι καὶ πειραθῆναι ὧν φασὶ καὶ τὸ μὴ ἂν ἄλλως ἐλέσθαι τὸ βέλτιον ἢ οὕτως, εὐλογον ἴσως, τὸ δὲ τῇ πείρᾳ ἐκάστη τοσαῦτα ἔτη ἀποδιδόναι, παγγέλοιον, ὥσπερ οὐχ οἶόν τε ὅν ἀπ' ὀλίγων καταμαθεῖν τὰ

nescio qua animi affectione odisti philosophiam et rides philosophos.

LYC. Mi Hermotime, quæ sit veritas, vos forte melius, qui sapientes estis, dixeritis, tu et tuus ille magister : at ego tantum modo novi, audientibus illam non vehementer suavem esse, sed multum gratia a mendacio superari : speciosius enim hoc, eaque causa jucundius. At illa, quæ scilicet nihil sibi fraudulentum conscia sit, cum fiducia agit cum hominibus, et ob id ipsum eam gravantur. Ecce jam tu quoque nunc offensus es mihi, qui verum hisce de rebus tecum invenerim, et declaraverim qualia amemus ego et tu, quam non omnino facilia : velut si statuam tu forte adamasses, ejusque te futurum compotem sperasses, quod hominem putares; ego autem, cognito lapidem esse aut æs, indicassem tibi benevolo animo, amare te quorum fieri non posset copia, et tum malevolum me esse tibi putares, qui decipi te non passus sim et absurda atque supra omnem spem posita sperare.

52. HERM. Ergo illud, Lycine, dicis, non philosophandum nobis esse, sed consultum ut pigritiæ nos tradamus idiotarumque vitam vivamus?

LYC. Et ubi hoc dicere me audisti? Neque enim ego philosophari nos veto : sed quum philosophandum sit, multæ porro viæ sint ad philosophiam unaquæque et virtutem ducere se professæ, vera denique inter has obscura : accuratum faciendum esse discrimen dixi. Fieri autem non posse nobis apparebat, ut multis propositis eligatur quod est optimum, nisi per omnia quis experiendo eat; deinde longum aliquanto experimentum illud visum est. Tu autem quomodo vis facere? rursus enim interrogabo : in quem primum incideris, eum sequeris, cum illo philosophabere? et ille te sibi habebit lucrum a propitio Mercurio temere objectum?

53. HERM. Et quid tibi porro respondeam, qui neges per se judicare quenquam posse, nisi annos vixerit phœnicis, ac per orbem circumiens omnes probaverit, neque his credere velis, qui ante experti sunt, laudantiumve et perhibentium testimonia multitudini?

LYC. Quam mihi narras multitudinem eorum qui sciant et experti sint omnia? si quis enim est talis, sufficit mihi unus etiam, nec jam multis opus fuerit. Si vero nescientes dicas, nihil me ipsorum multitudo ad credendum adducet, dum aut nihil aut unum modo quum sciant, pronunciant de omnibus.

HERM. Solus autem tu verum vidisti, reliqui amentes omnes, quotquot philosophantur.

LYC. Calumniaris me, Hermotime, quasi ego usquam me præponam reliquis, aut omnino in scientibus collocem, nec recordaris eorum quæ dixi, non contendens ipse scire verum præter reliquos, sed cum omnibus ignorare illud confessus.

54. HERM. Sed, Lycine, illud forte consentaneum rationi, eundem esse ad omnes, dicta omnium exploranda, nec aliter quam hoc modo eligendum quod optimum est : sed experimento unicuique tot annos attribuere, valde ridiculum, quasi non liceret ex paucis cognoscere universa.

πάντα. Ἐμοὶ δὲ καὶ πάνυ βῆδιον εἶναι δοκεῖ τὸ τοιοῦτον καὶ οὐ πολλῆς διατριβῆς δεόμενον· φασὶ γέ τοι τῶν πλαστῶν τινα, Φειδίαν οἶμαι, ὄνυχά μόνον λέοντος ἰδόντα ἀπ' ἐκείνου ἀναλελογίσθαι, ἡλίκος ἂν ὁ πᾶς λέων γένοιτο κατ' ἀξίαν τοῦ ὄνυχος ἀναπλασθεῖς. Καὶ σὺ δέ, ἢν τίς σοι χεῖρα μόνην ἀνθρώπου δείξῃ τὸ ἄλλο σῶμα κατακαλύψας, εἴσῃ, οἶμαι, αὐτίκα ὅτι ἀνθρωπός ἐστι τὸ κατακεκαλυμμένον, κἂν μὴ τὸ πᾶν σῶμα ἴδῃς. Καὶ τοίνυν τὰ μὲν κεφαλαιώδη ὧν ἅπαντες λέγουσι, βῆδιον καταμαθεῖν ἐν ὀλίγῳ μορίῳ ἡμέρας, τὸ δὲ ὑπερακριβὲς τοῦτο καὶ μακρᾶς τῆς ἐξετάσεως δεόμενον, οὐ πάνυ ἀναγκαῖον ἐς τὴν αἵρεσιν τοῦ βελτίονος, ἀλλ' ἐστὶ κρίναι καὶ ἀπ' ἐκείνων.

55. ΛΥΚ. Παπαῖ, ὦ Ἑρμότιμε, ὡς ἰσχυρὰ ταῦτα εἰρηκας ἀπὸ τῶν μερῶν ἀξιῶν τὰ ὅλα εἰδέναι· καίτοι ἐγὼ τὰ ἐναντία ἀκούσας μέμνημαι ὡς ὁ μὲν τὸ ὅλον εἰδὼς εἰδείῃ ἂν καὶ τὸ μέρος, ὁ δὲ μόνον τὸ μέρος, οὐκέτι καὶ τὸ ὅλον. Οὕτως καὶ μοι τόδε ἀποκρίναι, ὁ Φειδίας ἂν ποτε ἰδὼν ὄνυχά λέοντος ἔγνω ἂν, ὅτι λέοντός ἐστιν, εἰ μὴ ἐοράκει ποτὲ λέοντα ὅλον; ἢ σὺ ἀνθρώπου χεῖρα ἰδὼν ἐσχες ἂν εἰπεῖν, ὅτι ἀνθρώπου ἐστὶ μὴ πρότερον εἰδὼς μηδὲ ἐορακῶς ἀνθρώπον; Τί σιγᾷς; ἢ βούλει ἐγὼ ἀποκρίνωμαι ὑπὲρ σοῦ τὰ γε ἀναγκαῖα, ὅτι οὐκ ἂν εἴχες; ὥστε κινδυνεύει ὁ Φειδίας ἀπρακτος ἀπεληλυθέναι μάτην ἀναπλάσας τὸν λέοντα· οὐδὲν γὰρ πρὸς τὸν Διόνυσον ὥπται λέγων. Ἡ πῶς ταῦτα ἐκείνοις ὁμοῖα; τῷ μὲν γὰρ Φειδίᾳ καὶ σοὶ οὐδὲν ἄλλο τοῦ γνωρίζειν τὰ μέρη αἴτιον ἢ τὸ εἰδέναι τὸ ὅλον, ἀνθρώπον λέγω καὶ λέοντα, ἐν φιλοσοφίᾳ δὲ, οἷον τῇ Στωικῶν, πῶς ἂν ἀπὸ τοῦ μέρους καὶ τὰ λοιπὰ ἴδῃς; ἢ πῶς ἂν ἀποφαίνοιο ὡς καλὰ; οὐ γὰρ οἶσθα τὸ ὅλον, οὗ μέρη ἐκείνᾳ ἐστίν.

56. Ὁ δὲ φῆς, ὅτι τὰ κεφάλαια βῆδιον ἀκοῦσαι ἀπάσης φιλοσοφίας ἐν ὀλίγῳ μορίῳ ἡμέρας, οἷον ἀρχὰς αὐτῶν καὶ τέλη καὶ τί θεοὺς οἰόνται εἶναι, τί ψυχὴν, καὶ τίνες μὲν σώματα πάντα φασί, τίνες δὲ καὶ ἀσώματα εἶναι ἀξιοῦσι, καὶ ὅτι οἱ μὲν ἡδονὴν, οἱ δὲ τὸ καλὸν ἀγαθὸν καὶ εὐδαιμον τίθενται καὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτως μὲν ἀκούσαντας ἀποφύνασθαι βῆδιον καὶ ἔργον οὐδὲν εἰδέναι δὲ ὅστις ὁ ἀληθὴς λέγων ἐστίν, ὅρα μὴ οὐχὶ μορίου ἐστὶν ἡμέρας, ἀλλὰ πολλῶν ἡμερῶν δέηται. Ἡ τί γὰρ ἐκείνοι παθόντες ὑπὲρ αὐτῶν τούτων ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας βιβλίων ἕκαστοι συγγεγράψαν, ὡς πείσαιεν, οἶμαι, ἀληθῆ εἶναι τὰ ὀλίγα ἐκείνα καὶ ἃ σοὶ ἐδόκει βῆδια καὶ εὐμαθῆ; Νῦν δὲ μάντεως, οἶμαι, δεήσει σοὶ κἂν ταῦτα πρὸς τὴν αἵρεσιν τῶν κριτῶν, εἰ μὴ ἀνέχῃ τὴν διατριβὴν, ὡς ἀκριβῶς ἐλέσθαι, αὐτὸς ἅπαντα καὶ ὅλον ἕκαστον κατανοήσας· ἐπίτομος γὰρ αὕτη γένοιτ' ἂν, οὐκ ἔχουσα περιπλοκάς οὐδ' ἀναβολάς, εἰ μεταστειλάμενος τὸν μάντιν ἀκούσας τῶν κεφαλαίων ἀπάντων σφαγιάζοιο ἐφ' ἑκάστοις ἀπαλλάξει γὰρ σε ὁ θεὸς μυρίων πραγμάτων δείξας ἐν τῷ τοῦ ἱερείου ἥπατι ἅτινά σοι αἰρετέον.

57. Εἰ δὲ βούλει, καὶ ἄλλο τι ἀπραγμονέστερον

Mihi vero etiam valde facile esse tale quippiam videtur, nec multa mora indigere. Dicunt certe statuariorum aliquem, Phidiam puto, solo conspecto leonis ungue, ex illa portionis aestimatione collegisse, quantus integer leo esset, ex dignitate unguis effictus. Et tu sane, si quis manum tibi solam ostenderit hominis, reliquo contecto corpore, scies, puto, statim, hominem esse quod tegitur, etiam si totum corpus non videas. Jam summa capita eorum quæ omnes dicunt, facile est in parva diei parte discere: illud autem nimis exquisitum et longa exploratione indigens, ad melioris electionem non utique necessarium est, sed ex illis etiam potest dijudicari.

55. LYC. Vah, Hermotime, quam firma sunt quæ dixisti, dum postulas ex partibus nos cognoscere tota: ego vero contraria me audire memini, qui totum norit, eum nosse etiam partes; qui vero partem modo, eum non continuo scire totum. Sic illud etiam mihi responde, Phidias unguem forte leonis videns num leonis esse cognovisset, si totum nunquam leonem vidisset? aut hominis tu manum videns an posses nobis dicere eam esse hominis, si prius neque novisses neque vidisses hominem? Quid taces? aut vis ego pro te necessaria respondeam? te non posse videlicet. Igitur infecta re abiturus videtur tuus Phidias, efficto frustra leone: deprehensus est enim quod nihil ad rem pertineat dicens. Aut quomodo hæc illis similia? Phidias enim et tibi nulla fuit causa alia partes agnoscendi, præter eam, quod integrum nossetis, hominem dico, et leonem: in philosophia autem, velut Stoicorum, quomodo ex parte cognoscas etiam reliqua? aut quomodo ea pulchra pronuntiabis? neque enim totum nosti, cujus illæ partes sunt.

56. Quod vero dicis, capita summa cujuscumque philosophiæ facile esse audire exigua diei parte, ut principia cujusque, et fines, et quid deos putent esse, quid animam; et qui corpora esse omnia dicant, qui incorporea etiam quædam velint esse; et quod alii quidem in voluptate, alii vero in honestate bonum ac felicitatem collocent, et similia, sic quidem audire et reddere facile est et labor nullus: scire vero quis sit ille qui vera dicat, vide ne non tam partis sit diei, quam dies multos postulet. Aut quid illis in mentem venit, ut de his ipsis rebus centenos millenosque libros singuli conscriberent? ut persuadeant, opinor, vera esse pauca illa, quæ facilia tibi videbantur et discentibus obvia. Jam vero vate, puto, opus erit tibi hic etiam ad meliorem electionem, si moræ impatiens sis, qua curiose eligas, ipse omnia et singula universa inspiciens. Compendiaria enim hæc forte via fuerit, nihil habens perplexum, dilationes nullas, si haruspice advocato, dum audis capita omnia singula, exta de unoquoque consulas: infinitis enim te molestiis deus liberabit, ostendens in jecinore victimæ quæ tibi eligenda sint.

57. Si vero vis, etiam aliud quiddam tibi minus etiam

(793, 799)

ὑποθίσουμαί σοι, ὥς μὴ ἱερεῖα καταθύης ταυτὶ καὶ
θυσιάζης τῇ μὴδ' ἱερέα τινὰ τῶν μεγαλομίσθων παρα-
καλῆς· ἀλλ' ἐς κάλπιν ἐμβαλὼν γραμμᾶτια ἔχοντα τῶν
φιλοσοφῶν ἐκάστου τοῦνομα κέλευε παῖδα τῶν ἀνέθων
ἀμφιβαλῆναι τινὰ, προσελθόντα πρὸς τὴν κάλπιν, ἀνε-
λεσθαι ὃ τι ἂν πρῶτον ὑπὸ τὴν χεῖρα ἔλθῃ τῶν γραμμα-
τίων καὶ τὸ λοιπὸν κατὰ τὸν λαχόντα ἐκείνον, ὅστις
ἂν ᾖ, φιλοσόφει.

58. EPM. Ταυτὶ μὲν, ὦ Λυκίνε, βωμολοχικὰ καὶ οὐ
κατὰ σέ. Σὺ δὲ εἰπέ μοι, ἤδη ποτὲ οἶνον ἐπρίω αὐ-
τός;

LYC. Καὶ μάλα πολλάκις.

EPM. Ἄρ' οὖν περιήεις ἅπαντας ἐν κύκλῳ τοὺς ἐν
τῇ πόλει καπηλούς ἀπογευόμενος καὶ παραβάλλων καὶ
ἀντεξετάζων τοὺς οἶνους;

LYC. Οὐδαμῶς.

EPM. Ἀπέχρη γὰρ, οἶμαι, σοι τῷ πρώτῳ χρηστῷ
καὶ ἀξίῳ ἐντυχόντι ἀποφέρεισθαι.

LYC. Νὴ Δία.

EPM. Καὶ ἀπὸ γε τοῦ ὀλίγου ἐκείνου γεύματος εἴ-
χες ἂν εἰπεῖν ὁποῖος ἅπας ὁ οἶνός ἐστιν;

LYC. Εἶχον γάρ.

EPM. Εἰ δὲ δὴ ἔλεγες προσελθὼν τοῖς καπηλοῖς,
Ἐπειδὴ κοτύλην πρίασθαι βούλομαι, δότε μοι, ὦ οὔτοι,
ἐκπιεῖν ὄλον ἕκαστος ὑμῶν τὸν πίθον, ὥς διὰ παντὸς
ἐπεξελθὼν μάθοιμι ὅστις ἀμείνω τὸν οἶνον ἔχει καὶ ὅθεν
μοι ὦνητέον· εἰ ταῦτ' ἔλεγες, οὐκ ἂν οἶσι καταγελάσαι
σου αὐτοὺς, εἰ δὲ καὶ ἐπὶ πλεον ἑνοχλοῖης, τάχ' ἂν καὶ
προσχεῖαι τοῦ ὕδατος;

LYC. Οἶμαι ἔγωγε καὶ δίκαιά γ' ἂν πάθοιμι.

EPM. Κατὰ ταῦτά δὴ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ. Τί δεῖ
ἐκπιεῖν τὸν πίθον δυναμένους γε ἀπ' ὀλίγου τοῦ γεύμα-
τος εἰδέναι ὁποῖον τὸ πᾶν ἐστιν;

59. LYC. Ὡς ὀλισθηρὸς εἶ, ὦ Ἑρμότιμε, καὶ
διαδιδράσκεις ἐκ τῶν χειρῶν. Πλὴν ἀλλ' ὦνησάς γε·
οἶόμενος γὰρ ἐκπεφευγέναι ἐς τὸν αὐτὸν κύρτον ἐμπέ-
πτωκας.

EPM. Πῶς τοῦτ' ἔφη;

LYC. Ὅτι αὐθρομολογούμενον πρᾶγμα λαβὼν καὶ
γνώριμον ἅπασιν τὸν οἶνον εἰκάσεις αὐτῷ τὰ ἀνομοιό-
τατα καὶ περὶ ὧν ἀμφισβητοῦσιν ἅπαντες ἀφανῶν ὄν-
των. Ὡστε ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν καθ' ὃ τι σοι ὁμοῖος
φιλοσοφία καὶ οἶνος, εἰ μὴ ἄρα κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι
καὶ οἱ φιλόσοφοι ἀποδίδονται τὰ μαθήματα ὥσπερ οἱ
κάπηλοι, κερασάμενοί γε οἱ πολλοὶ καὶ δολώσαντες καὶ
κακομετροῦντες. Οὕτως δὲ ἐπισκοπήσωμεν ὃ τι καὶ
λέγεις· τὸν οἶνον φῆς τὸν ἐν τῷ πίθῳ ὄλον αὐτὸν αὐτῷ
ὁμοῖον εἶναι, καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄτοπον· ἀλλὰ καὶ εἰ τις
γεύσασθαι ἀρυσάμενος ὀλίγον ὄσον αὐτοῦ, εἴσεσθαι αὐ-
τίκα ὁποῖος ἅπας ὁ πίθος ἐστίν, ἀκολούθῳ καὶ τοῦτο,
καὶ οὐδὲν ὃν ἔγωγέ τι ἀντεῖπον. Ὅρα δὴ καὶ τὸ μετὰ
τοῦτο φιλοσοφία καὶ οἱ φιλοσοφοῦντες οἶον ὃ διδάσκαλος
ὁ σὸς, ἄρα ταῦτά πρὸς ὑμᾶς λέγει ὁσημέραι καὶ περὶ
τῶν αὐτῶν, ἢ ἄλλα ἄλλοτε; πολλὰ γάρ ἐστι, πρόδηλον,

molestum subjiciam, ut non mactes istas hostias et sacrifi-
ces cuiquam, sed neque advocos sacerdotem aliquem ex illis
qui magna mercede conducuntur; verum coniectis in urnam
tabellis singulorum nomina philosophorum inscripta haben-
tibus, jube puerum impuberem, patrimonium quendam matri-
moniumque, accedere ad urnam, et extrahere quaecumque
tabellarum prima sub manum venerit, ac deinde secundum
eum cujus sors exierit, qui demum cumque fuerit, philoso-
phare.

58. HERM. Ista quidem, Lycine, scurrilia, neque digna
te. At dic mihi, ipsene unquam vinum emisti?

LYC. Et saepe quidem.

HERM. Tum ergo circumibas circulo omnes in urbe cau-
pones, degustans et comparans, et inter se conferens vina?

LYC. Minime vero.

HERM. Sufficiebat enim tibi, puto, in quod primum bo-
num et dignum pretio incidere, de eo ferendum tibi curare.

LYC. Per Jovem.

HERM. Et de parvo illo gustu dicere poteras universum
vinum quale esset?

LYC. Poteram enim.

HERM. Si vero accedens ad caupones diceret, Quando-
quidem emere vini heminam volo, date mihi, o isti, ebi-
bere totum quisque dolium, ut, ubi omne penitus explora-
verim, intelligam quis melius vinum habeat et unde mihi
sit emendum. Haec igitur si diceret, non arbitraris illos te
derisuros, et, si pergas molestus esse, largiorem fortasse
aquam affusuros?

LYC. Equidem arbitror: nec fiat mihi injuria.

HERM. Eadem igitur philosophiae ratio. Quid ebibere
dolium opus est, quum possimus de parvo gustu scire
quale sit universum?

59. LYC. Quam lubricus es, Hermotime, et inter manus
effugis! Veruntamen adjuvisti me: dum enim effugisse te
putas, in nassam eandem incidisti.

HERM. Quid ita?

LYC. Quod rem de qua inter omnes prorsus convenit, et
notam omnibus, vinum, sumsisti, eique assimilas dissimil-
lima, de quibus nempe disputent omnes, quum sint obscura.
Quare ego quidem non habeo dicere, qua re tibi similis
philosophia et vinum sit, nisi forte hoc solo, quod etiam
philosophi vendunt doctrinas, ut caupones, multi etiam in-
terpolant, et adulterant, et male metiuntur. Ita vero inspi-
ciamus quod dicis: ais vinum in dolio universum simile sibi
esse, nec profecto id absurdum; sed etiam si quis haustum
vel tantillum illius gustet, illum statim sciturum quale to-
tum sit dolium: consequens hoc etiam, neque quicquam
equidem contra dixero. Sed jam vide etiam, quod sequitur.
Philosophia et philosophi, velut magister tuus, utrum eadem
vobis dicit quotidie, et de iisdem, an alias alia? Multa enim

ὡς ἑταῖρε· ἢ οὐκ ἂν εἴκοσιν ἔτη παρέμενες αὐτῷ κατὰ τὸν Ὀδυσσεά περινοστῶν καὶ περιπλανώμενος, εἰ τὰ αὐτὰ ἔλεγεν, ἀλλ' ἀπέχρη ἂν σοι καὶ ἀπαξ ἀκούσαντι.

60. EPM. Πῶς γὰρ οὐ;

ΛΥΚ. Πῶς οὖν οἷόν τέ σοι ἦν ἀπὸ τοῦ πρώτου γεύματος εἰδέναι τὰ πάντα; οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ γε, ἀλλ' αἰετ' ἕτερα καινὰ ἐπὶ καινοῖς ἔλέγετο, οὐχ ὥσπερ ὁ οἶνος αἰετ' ὁ αὐτὸς ἦν. Ὡστε, ὦ ἑταῖρε, ἦν μὴ ὅλον ἐκπίης τὸν πίθον, τηνάλλως μεθύων περιήεις· ἀτεχνῶς γὰρ ἐν τῷ πυθμένι δοκεῖ μοι ὁ θεὸς κατακρύψαι τὸ φιλοσοφίας ἀγαθὸν ὑπὸ τὴν τρύγα αὐτῇν. Δεήσει οὖν ὅλον ἐξαντλῆσαι ἐς τέλος, ἢ οὐποτ' ἂν εὖροις τὸ νεκτάρειον ἐκεῖνο πῶμα, οὐ πάλα διψῇ μοι δοκεῖς. Σὺ δὲ οἶε τὸ τοιοῦτον αὐτὸ εἶναι, ὥς εἰ μόνον γεύσαιο αὐτοῦ καὶ σπάσαις μικρὸν ὅσον, αὐτίκα σε πάνσοφον γενησόμενον, ὥσπερ φασὶν ἐν Δελφοῖς τὴν πρόμαντιν, ἐπειδὴν πίη τοῦ ἱεροῦ νάματος, ἐνθεὸν εὐθὺς γίγνεσθαι καὶ χρᾶν τοῖς προσιούσιν. Ἄλλ' οὐχ οὕτως ἔχειν ἔοικε· σύ γ' οὖν ὑπὲρ ἥμισυ τοῦ πίθου ἐκπεπωκὼς ἐνάρχεσθαι ἔτι ἔλεγες.

61. Ὅρα τοίνυν μὴ τῷδε μᾶλλον φιλοσοφία ἔοικεν· ὁ μὲν γὰρ πίθος ἔτι μενέτω σοι καὶ ὁ κάπηλος, ἐνέστω δὲ μὴ οἶνος, ἀλλὰ πανσπερμία τις, πυρὸς ὑπεράνω καὶ μετὰ τοῦτον κύαμοι, εἴτα χριθαὶ καὶ ὑπὸ ταύταις φακοί, εἴτα ἐρέβινθοι καὶ ἄλλα ποικίλα. Πρόσει δὴ σὺ ὠνήσασθαι ἐθέλων τῶν σπερμάτων, καὶ ὃς ἀφελὼν τοῦ πυρὸς, οὐπὲρ ἦν, ἀνέδωκέ σοι δεῖγμα ἐς τὴν χεῖρα, ὥς ἰδοῖς, ἄρα οὖν ἔχοις ἂν εἰπεῖν εἰς ἐκεῖνο ἀποβλέπων, εἰ καὶ οἱ ἐρέβινθοι καθαροὶ καὶ οἱ φακοὶ εὐταχεῖς καὶ οἱ κύαμοι οὐ διάκενοι;

EPM. Οὐδαμῶς.

ΛΥΚ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ φιλοσοφίαν ἀφ' ἐνὸς ὧν φήσει τις τοῦ πρώτου, μάθοις ἂν ἅπασαν ὁποία ἐστίν· οὐ γὰρ ἐν τι ἦν ὥσπερ ὁ οἶνος, ὅπερ σὺ αὐτὴν ἀπεικάζεις ἀξίων ὁμοίαν εἶναι τῷ γεύματι, τὸ δὲ ἑτεροῖόν τι ὥφθη οὐ παρέργου τῆς ἐξετάσεως δεόμενον. Οἶνον μὲν γὰρ φαῦλον πρίσθαι ἐν δυοῖν ὁβολοῖν ὁ κίνδυνος, αὐτὸν δὲ τινα ἐν τῷ συρφετῷ παραπολέσθαι, ὥς καὶ αὐτὸς ἐν ἀρχῇ ἐφησθα, οὐ μικρὸν εἶναι κακόν. Ἄλλως τε ὁ μὲν ὅλον ἀξίων ἐκπιεῖν τὸν πίθον, ὥς κοτύλην πρίαιτο, ζημιῶσαι ἂν τὸν κάπηλον οὕτως ἀπίθανα γευόμενος, φιλοσοφία δὲ οὐδὲν ἂν τοιοῦτο πάθοι, ἀλλὰ καὶνὰ πάμπολλα πίης, οὐδὲν τι ἐλάττων ὁ πίθος γίγνεται οὐδὲ ζημιώσεται ὁ κάπηλος· ἐπιρρεῖ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πρᾶγμα ἐξαντλούμενον ἐς τὸ ἔμπαλιν ἢ ὁ τῶν Δαναίδων πίθος· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τὸ ἐμβαλλόμενον οὐ συνεῖχεν, ἀλλὰ διέρρει εὐθὺς, ἐντεῦθεν δὲ ἦν ἀφέλης τι, πλεῖον τὸ λοιπὸν γίγνεται.

62. Ἐθέλω δὲ σοι καὶ ἄλλο ὁμοίον εἰπεῖν φιλοσοφίας περὶ γεύματος, καὶ μὴ με νομίσης βλασφημεῖν περὶ αὐτῆς, ἦν εἶπω ὅτι φαρμάκῳ ὀλεθρίῳ ἔοικεν, οἷον κωνείῳ ἢ ἀκονίτῳ ἢ ἄλλῳ τῶν τοιούτων· οὐδὲ γὰρ ταῦτα, ἐπεὶ περ θανατηφόρα ἐστίν, ἀποκτείνειεν ἂν εἴ τις ὀλίγον ὅσον ἀκαριαῖον ἀποξύσας αὐτῶν ἄκρῳ τῷ ὄνυχι ἀπογεύσαιτο, ἀλλὰ ἦν μὴ τοσοῦτον ὅσον χρῆ, καὶ ὅπως

sunt : manifestum hoc, amice : alioquin probabile non fuerit apud illum mansisse te per viginti annos, Ulixis instar circumeuntem et oberrantem, si eadem diceret; sed semel audisse tibi suffecisset.

60. HERM. Qui enim possit res habere aliter?

LYC. Quomodo igitur potuisti de primo gustu nosse omnia? Neque enim eadem profecto, sed alia semper nova super nova dicebantur; non, quemadmodum vinum, semper idem erat. Itaque, sodalis, nisi totum ebibas dolium, temere ebrius oberraveris : in ipso enim plane fundo videtur mihi deus occultasse bonum philosophiæ, sub ipsas fæces. Oportebit igitur totum ad finem usque exhaurire, aut nunquam invenias nectareum illum, quem dudum sitire mihi videris, potum. Tu autem putas tale hoc esse, ut, si modo gustes illud et paullum quiddam haurias, continuo sapientiæ omnis consultus fias, ut Delphis aiunt antistitam, quum de sacro fonte biberit, deo statim plenam fieri et respondere accedentibus. Sed non ita se rem habere apparet : tu certe, epoto jam ultra dimidium dolio, te circa initia adhuc esse dicebas.

61. Vide igitur ne huic potius similis videatur philosophia, quod dicam. Maneat enim adhuc dolium, et mercator : inesto autem non jam vinum, sed seminum quædam omnigena congeries, triticum supra, deinde faba, tum hordeum, sub his lentes, deinde cicer, et alia insuper varia. Accedes igitur tu emturus de seminibus, et ille de tritico auferens aliquid ubi illud erat, specimen tibi in manum dedit, ut videres; numquid igitur posses illo inspecto videre, an etiam purum cicer, mollis ad coquendum lens, et fabæ non cassæ?

HERM. Nequaquam?

LYC. Ergo neque philosophiam ab uno aliquo, quod primum quis dixerit, universam didiceris qualis sit. Neque unum aliquid erat, ut vinum, cui tu illam assimilas, et similem esse gustui postulas : at illam in se diversum quid esse apparuit, quod exploratione non perfunctoria indigeat. Vinum enim malum emere periculo duorum obolorum constat : ipsum vero aliquem in colluvione perire cum ceteris, ipse initio dicebas non parvum esse malum. Ceterum ille, qui totum ebibere dolium postulet, ut deinde emat heminam, cauponem damno illa absurda sua gustatione auxerit : philosophiæ autem nihil tale usu venit; sed quantumcumque biberis, nihilo minus plenum fit dolium, neque damnum ad cauponem pervenit. Afluit enim, quod in proverbio est, res illa quo magis exhauritur, contraria ratione illi Danaïdum dolio : illud enim quicquid in funderetur non continebat, quin statim diffunderet; hic autem, si quid abstuleris, plus fit quod superest.

62. Volo autem aliud quoque de gustu philosophiæ simile dicere, neque maledicere me putaveris, si veneno illam pernicioso similem dixero, ut cicuta vel aconito, aut alii ex eo genere. Neque enim hæc, mortifera quantumvis sint, interficiant si quis minutissimum quiddam et individuum summo inde ungue abrasum degustet : sed nisi

καὶ ξὺν οἷς, οὐκ ἂν ἀποθάνοι ὁ προσενεγκάμενος· σὺ δὲ ἤξιους τοῦλάχιστον ἐξαρκεῖν, ὡς ἀποτελέσαι τὴν τοῦ θλου γνῶσιν.

63. EPM. Ἐστω ταῦτα ὡς βούλει, Λυκῖνε. Τί οὖν; ἑκατὸν ἔτη χρὴ βιώναι καὶ τοσαῦθ' ὑπομεῖναι πράγματα; ἢ οὐκ ἂν ἄλλως φιλοσοφῆσαιμεν;

ΛΥΚ. Οὐ γάρ, ὦ Ἑρμότιμε· καὶ δεινὸν οὐδὲν, εἴ γε ἀληθῆς ἔλεγες ἐν ἀρχῇ, ὡς ὁ μὲν βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ. Νῦν δ' οὐκ οἶδ' ὅ τι παθὼν ἀγανακτεῖς, εἰ μὴ αὐθιμερόν ἡμῖν πρὶν ἥλιον δῦναι Χρύσιππος ἢ Πλάτων ἢ Πυθαγόρας γένοιο.

EPM. Περιέρχῃ με, ὦ Λυκῖνε, καὶ συνελαύνεις ἐς στενὸν οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ δεινὸν παθὼν, ὑπὸ φθόνου δηλαδὴ, ὅτι ἐγὼ μὲν προὔκοπτον ἐν τοῖς μαθήμασι, σὺ δὲ ὠλιγώρησας ἑαυτοῦ τηλικούτος ὢν.

ΛΥΚ. Οἶσθ' οὖν ὁ δράσεις; ἐμοὶ μὲν ὥσπερ κορυβαντιῶντι μὴ πρόσεχε τὸν νοῦν, ἀλλ' ἔα ληρεῖν, σὺ δ' ὡς ἔχεις, προχώρει ἐς τὸ πρόσθεν τῆς ὁδοῦ καὶ πέραινε κατὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς σοι δεδογμένα περὶ τούτων.

EPM. Ἀλλ' οὐκ ἔξ· σὺ βίαιος ὢν αἰρεῖσθαι τι, ἢ μὴ πειραθῶ ἀπάντων.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εὔ εἰδέναι χρὴ ὡς οὐκ ἂν ποτε ἄλλο εἴποιμι. Βίαιον δὲ λέγων ἐμὲ ἀναίτιον δοκεῖς μοι κατὰ τὸν ποιητὴν αἰτιάσθαι αὐτόν, ἔστ' ἂν μὴ ἕτερός μοι λόγος συμμαχήσας ἀφέλῃται τῆς βίας, ἥδη ἀγόμενον· ἰδοὺ γέ τοι καὶ τάδε πολλῶν βιαιότερα φαίη ἂν σοι ὁ λόγος· σὺ δ' ἐκεῖνον παρεῖς ἐμὲ ἴσως αἰτιάσῃ.

EPM. Τὰ ποῖα; θαυμάζω γάρ, εἴ τι ἄρρητον καταλείπεται αὐτῷ.

64. ΛΥΚ. Οὐχ ἱκανὸν εἶναι φησι τὸ πάντα ἰδεῖν καὶ διεξελεῖν δι' αὐτῶν, ὡς ἔχειν ἤδη ἐλέσθαι τὸ βέλτιστον, ἀλλ' ἔτι τοῦ μεγίστου ἐνδεῖν.

EPM. Τίνος τούτου;

ΛΥΚ. Κριτικῆς τινος, ὦ θαυμάσιε, καὶ ἐξεταστικῆς παρασκευῆς καὶ νοῦ ὀξέος καὶ διανοίας ἀκριβοῦς καὶ ἀδεκάστου, οἷαν χρὴ εἶναι τὴν περὶ τῶν τηλικούτων δικάσουσαν, ἢ μάτην ἂν ἅπαντα ἐωραμένα εἴη. Ἀποδοτέον οὖν φησι καὶ τῷ τοιούτῳ χρόνον οὐκ ὀλίγον καὶ προθέμενον ἅπαντα εἰς μέσον αἰρεῖσθαι διαμέλλοντα καὶ βραδύνοντα καὶ πολλάκις ἐπισκοποῦντα, μήτε ἡλικίαν τοῦ λέγοντος ἐκάστου μήτε σχῆμα ἢ δόξαν ἐπὶ σοφία αἰδούμενον, ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ἀρεοπαγίτας αὐτὸ ποιοῦντα, οἳ ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ δικάζουσιν, ὡς μὴ ἐς τοὺς λέγοντας, ἀλλ' ἐς τὰ λεγόμενα ἀποβλέποιν· καὶ τότε ἤδη ἐξέσται σοι βεβαίως ἐλομένη φιλοσοφεῖν.

EPM. Μετὰ τὸν βίον φῆς· ἐκ γὰρ τούτων οὐδενὸς ἀνθρώπων βίος ἐξαρχέσειεν ἂν ὡς ἐπὶ πάντα ἐλθεῖν καὶ ἑκαστον ἀκριδῶς ἐπιδεῖν καὶ ἐπιδόντα κρίναι καὶ κρίναντα ἐλέσθαι καὶ ἐλόμενον φιλοσοφῆσαι, μόνως γὰρ δὴ οὕτως εὐρεθῆναι φῆς τάλῃθες, ἄλλως δὲ οὐ.

65. ΛΥΚ. Ὅκνῳ γάρ σοι εἰπεῖν, ὦ Ἑρμότιμε, ὅτι οὐδὲ τοῦτό πω ἱκανόν, ἀλλ' ἔτι μοι δοκοῦμεν λεληθέναι ἡμᾶς αὐτοὺς οἰόμενοι μὲν τι εὐρηκέναι βέβαιον, εὐρόντες δὲ οὐδὲν, ὥσπερ οἱ ἀλιεύοντες πολλάκις καθέντες τὰ

tantum quantum opus est, et quomodo, et cum quibus; non moriatur qui sumserit. Tu vero postulabas minimam particulam sufficere ad perficiendam totius cognitionem.

63. HERM. Sint ista uti vis, Lycine. Quid igitur? centumne annos vivere oportet, et tot sustinere molestias? an aliter philosophari non licet?

LYC. Non, Hermotime: neque id intolerabile putandum, si quidem vere dixisti ab initio, vitam brevem esse, artem autem longam. Nunc vero nescio qua causa indignaris, si non eodem die nobis ante solis occasum, Chrysippus aut Plato, aut Pythagoras fias.

HERM. Circumvenis me, Lycine, et in angustias cogis, nulla a me affectus injuria, prae invidia scilicet, quod ego progressus aliquo usque sum in doctrina, tu vero, id aetatis homo, te neglexisti.

LYC. Scis ergo quid facias? Mihi quidem, ut parum sanae mentis homini, noli animum advertere, sed delirare me sinito: tu vero, ut habes, perge viam, et, ut ab initio tibi visum est de rebus hisce, ita perfice.

HERM. Sed tu, violentus homo, non pateris eligere me quicquam, nisi exploratis ante omnibus.

LYC. Atqui bene noris nunquam aliud me dicturum. Quum vero violentum me vocas, innocentem videris mihi, ut est apud Poetam, accusare, qui ipse, donec alia ratio mihi succenturiata a tua me vi liberet, jam auferar. Ecce enim ista multo jam violentiora dixerit tibi ratio: tu vero, illa ommissa, me forte accusabis.

HERM. Quae? miror enim si quid indictum ei praetermissum sit.

64. LYC. Negat ratio sufficere si per nos videamus et persequamur omnia, ad hoc, ut jam eligere quod optimum est queamus; sed eo quod maximum est, adhuc opus esse.

HERM. Quonam illo?

LYC. Judicandi quodam, vir mirifice, et explorandi apparatu, ingenio acuto, intelligentia accurata et incorrupta, qualem oportet esse quae tantis de rebus iudicatura sit: alioquin frustra omnia inspecta fuerint. Tribuendum ergo ait huic etiam tempus non parvum, et, in medium propositis omnibus, electionem ita faciendam, ut multum cuncteris, teque sustineas, ac saepe consideres; nec aetatem uniuscujusque qui dicunt, neque habitum, aut gloriam sapientiae reverearis, sed ut Areopagitarum more hoc agas, qui noctu et in tenebris judicant, ne ad hos qui dicunt, sed ad ea quae dicuntur respiciant: tum demum licebit tibi post firmam electionem philosophari.

HERM. Post hanc vitam nempe. Quantum enim audio, nullius hominum vita suffecerit, ut ad omnes veniamus, et unumquemque accurate inspiciamus, inspectum judicemus, eligamusque iudicatum, atque electione facta philosophemur: hac enim sola ratione inveniri verum ais, alia minime.

65. LYC. Piget enim tibi dicere, Hermotime, ne illud quidem jam satis esse, sed nos videri per imprudentiam putasse firmum quiddam a nobis inventum, invenisse autem nihil: uti piscatores saepe submissis retibus pondus

δίχτυα καὶ βάρους τινὸς αἰσθόμενοι ἀνέλκουσιν ἰχθῦς παιμπούλους γε περιβεβλημένοι ἐλπίζοντες, εἴτα ἐπειδὴν κάμωσιν ἀνασπῶντες, ἢ λίθος τις ἀναφαίνεται αὐτοῖς ἢ κεράμιον ψάμμῳ σεσαγμένον. Σκόπει μὴ καὶ ἡμεῖς τι τοιοῦτον ἀνεσπάκαμεν.

ΕΡΜ. Οὐ μανθάνω τί σοι τὰ δίχτυα ταῦτα βούλονται ἀτεχνῶς γὰρ με περιβάλλεις αὐτοῖς.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν πειρῶ διεκδῦναι· σὺν θεῷ γὰρ οἶσθα νεῖν, εἰ καὶ τις ἄλλος· ἐγὼ γὰρ κὰν ἐφ' ἅπαντας ἔλθωμεν πειρώμενοι καὶ τοῦτο ἐργασώμεθα ποτε, οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο δῆλον ἔσεσθαι νομίζω, εἴ τις ἐξ αὐτῶν ἔχει τὸ ζητούμενον ἢ πάντες ὁμοίως ἀγνοοῦσι.

ΕΡΜ. Τί φῆς; οὐδὲ τούτων τις πάντως ἔχει;

ΛΥΚ. Ἀδελφον. Ἡ σοι ἀδύνατον δοκεῖ ἅπαντας ψεύδεσθαι, τὸ δ' ἀληθὲς ἄλλο τι εἶναι πρὸς μηδενὸς αὐτῶν πῶ εὐρημένον;

66. ΕΡΜ. Πῶς οἶόν τε;

ΛΥΚ. Οὕτως· ἔστω γὰρ ὁ μὲν ἀληθὲς ἀριθμὸς ἡμῖν εἴκοσιν, οἶον, κυάμους τις εἴκοσιν ἐς τὴν χεῖρα λαβὼν, ἐπικλεισάμενος ἐρωτάτω δέκα τινὰς, ὅποσοι εἰσὶν οἱ κύαμοι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, οἱ δ' εἰκάζοντες ὁ μὲν ἐπτά, ὁ δὲ πέντε, ὁ δὲ τριάκοντα λεγέτωσαν, ὁ δὲ τις δέκα ἢ πεντεκαίδεκα, καὶ ὅλως ἄλλος ἄλλον τινὰ ἀριθμόν· ἐνδέχεται μέντοι καὶ κατὰ τύχην τινὰ ἀληθεῦσαι, ἢ γάρ;

ΕΡΜ. Ναί.

ΛΥΚ. Οὐ μὴν οὐδὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἅπαντας ἄλλον ἄλλους ἀριθμοὺς εἰπεῖν, τοὺς ψευδεῖς καὶ οὐκ ὄντας, μηδένα δὲ αὐτῶν φάναι ὅτι εἴκοσιν ὁ ἀνὴρ κυάμους ἔχει. Ἡ τί φῆς;

ΕΡΜ. Οὐκ ἀδύνατον.

ΛΥΚ. Κατὰ ταῦτα τοίνυν ἅπαντες μὲν οἱ φιλοσοφοῦντες τὴν εὐδαιμονίαν ζητοῦσιν ὁποῖόν τι ἔστι, καὶ λέγουσιν ἄλλος ἄλλο τι αὐτὴν εἶναι, ὁ μὲν ἡδονὴν, ὁ δὲ τὸ καλόν, ὁ δὲ ὅσα ἑτέρα φασὶ περὶ αὐτῆς. Εἰκὸς μὲν οὖν καὶ τούτων ἓν τι εἶναι τὸ εὐδαιμόν, οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ ἄλλο τι παρ' αὐτὰ πάντα. Καὶ εἰκόκαμεν ἡμεῖς ἀνάπαλιν ἢ ἐχρῆν, πρὶν τὴν ἀρχὴν εὐρεῖν, ἐπειγέσθαι πρὸς τὸ τέλος. Ἐδεῖ δ' οἷμαι πρότερον φανερόν γενέσθαι ὅτι ἔγνωσται τὰληθὲς καὶ πάντως ἔχει τις αὐτὸ εἰδὼς τῶν φιλοσοφούντων, εἴτα μετὰ τοῦτο τὸ ἐξῆς ἀνὴν ζητῆσαι, ὃ πειστέον ἐστίν.

ΕΡΜ. Ὡστε, ὦ Λυκίνε, τοῦτο φῆς, ὅτι οὐδ' ἂν διὰ πάσης φιλοσοφίας χωρήσωμεν, οὐδὲ τότε πάντως ἐξομεν τὰληθὲς ἐξευρεῖν.

ΛΥΚ. Μὴ ἐμὲ, ὦγαθὲ, ἐρώτα, ἀλλὰ τὸν λόγον αὐθις αὐτόν· καὶ ἴσως ἂν ἀποκρίναιτό σοι ὅτι οὐδέπω, ἔστ' ἂν ἀδελφον ἢ εἰ ἐν τι τούτων ἐστὶν ὧν οὗτοι λέγουσιν.

67. ΕΡΜ. Οὐδέποτε ἄρα ἐξ ὧν σὺ φῆς εὐρήσομεν οὐδὲ φιλοσοφήσομεν, ἀλλὰ δεήσει ἡμᾶς ἰδιώτην τινὰ βίον ζῆν ἀποστάντας τοῦ φιλοσοφεῖν. Τοῦτο ξυμβαίνει γε ἐξ ὧν φῆς, ἀδύνατον εἶναι φιλοσοφῆσαι καὶ ἀνέφικτον ἀνθρώπῳ γε ὄντι· ἀξιοῖς γὰρ τὸν φιλοσοφῆσαι μέλλοντα ἐλέσθαι πρῶτον φιλοσοφίαν τὴν ἀρίστην, ἢ δ' αἰρεσις

quoddam sentientes, ea extrahunt, pisces se quamplurimos comprehendisse rati; deinde, quum multo cum labore extraxerunt, aut lapis illis apparet, aut figlinum vas arena impletum. Vide ne nos quoque tale quid extraxerimus.

HERM. Non assequor quid tua illa sibi retia velint: plane enim illis me comprehendis.

LYC. Evadere igitur tenta: dei enim virtute, si quis alius, natate didicisti. Ego enim, etiam quum tentando per omnes iverimus, idque perfecimus aliquando, nondum puto neque id ipsum planum futurum, habeatne aliquis eorum id quod quaerimus, an similiter omnes ignorent.

HERM. Quid ais? neque horum quisquam omnino illud habet?

LYC. Obscurum. Nisi forte fieri non posse putas ut fallantur omnes, verumque aliud plane quiddam sit, a nullo dum illorum inventum.

66. HERM. Qui fieri illud possit?

LYC. Ita. Sit enim verus nobis numerus viginti: verbi causa fabas aliquis viginti in manum sumens, ea clausa interroget decem homines, quot sint in manu sua fabae? at illi divinantes dicant unus septem, alius quinque, alius triginta, alius decem aut quindecim, et in universum alium alium numerum. Fieri quidem potest ut aliquis forte quadam verum dicat: nonne ita est?

HERM. Est sane.

LYC. Verum enim vero neque illud non potest accidere, ut omnes, alium alii, numeros falsos dicant, non veros, nemo autem illorum dicat, viginti fabas virum habere. Aut quid ais?

HERM. Fieri sic posse.

LYC. Eadem ratione igitur philosophi omnes felicitatem quaerunt, qualis sit, et eam dicunt alius in alia re inesse, unus quidem in voluptate, alius in honesto, alii alia omnia de ea dicunt. Veri igitur simile est horum unum quoddam esse summum bonum; sed nec abhorret, esse quiddam praeter illa omnia. Itaque videmur nos, contra quam oportebat, initio nondum invento, festinare ad finem. Oportebat autem, puto, planum ante fieri, cognitam esse veritatem, et omnino teneri illam ab uno, qui eam sciat, philosophorum: ac deinde quaerendum erat, cui illorum fides sit habenda.

HERM. Hoc igitur, Lycine, dicis, neque si per unamquamque eamus philosophiam, ne sic quidem, inquam, omnino verum nos invenire posse.

LYC. Noli me, bone vir, interrogare, sed ipsam rursus rationem. Atque illa tibi forte respondeat, nondum hoc omnino nos posse, dum obscurum maneat, sitne aliquid eorum quae isti dicunt.

67. HERM. Nunquam igitur, quantum dicis, inveniemus, neque philosophabimur, sed idiotarum nos vitam vivere oportebit, et a philosophia desistere. Hoc cogitur ex iis quae dicis, fieri non posse ut philosophemur, pervenire ad eam rem homini nato non licere. Postulas enim eum qui philosophatur sit eligere primum philosophiam optimam.

(800-811)

οὕτως σοι ἐδόκει μόνως ἀκριβῆς ἂν γενέσθαι, εἰ διὰ πάσης φιλοσοφίας χωρήσαντες ἐλοίμεθα τὴν ἀληθεστάτην. Εἴτα λογιζόμενος ἐτῶν ἀριθμὸν, ὅπως ἐκάστη ἱκανός ἐστιν, ὑπερεξέπιπτες ἀπομηκύνων τὸ πρᾶγμα ἐς γενεὰς ἄλλας, ὥς ὑπερήμερον γίνεσθαι τὰ ληθές τοῦ ἐκάστου βίου· τελευτῶν δὲ καὶ τοῦτο αὐτὸ οὐκ ἀνενδόαστον ἀποφαίνεις, ἄδηλον εἶναι λέγων, εἴτε εὐρηται πρὸς τῶν φιλοσοφούντων πάλαι τὰ ληθές εἴτε καὶ μὴ.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ πῶς, ὦ Ἑρμότιμε, δύναιο ἂν ἐπομοσάμενος εἰπεῖν ὅτι εὐρηται πρὸς αὐτῶν;

ΕΡΜ. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ὁμόσαιμι.

ΛΥΚ. Καίτοι πόσα ἄλλα παρεῖδον ἐκὼν σοι ἐξετάσεως μακρᾶς καὶ αὐτὰ δεόμενα;

68. ΕΡΜ. Τὰ ποῖα;

ΛΥΚ. Οὐκ ἀκούεις τῶν Στωϊκῶν ἢ Ἐπικουρείων ἢ Πλατωνικῶν εἶναι φασκόντων τοὺς μὲν εἰδέναι τοὺς λόγους ἐκάστους, τοὺς δὲ μὴ, καίτοι τὰ γε ἄλλα πάνυ ἀξιόπιστους ὄντας;

ΕΡΜ. Ἀληθῆ ταῦτα.

ΛΥΚ. Τὸ τοίνυν διακρίναι τοὺς εἰδόντας καὶ διαγινώσκειν ἀπὸ τῶν οὐκ εἰδόντων μὲν, φασκόντων δὲ, οὐ σοι δοκεῖ πάνυ ἐργῶδες εἶναι;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Δεήσει τοίνυν σέ, εἰ μέλλεις Στωϊκῶν τὸν ἀριστον εἰσεσθαι, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ πάντας, ἀλλ' οὖν ἐπὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἔλθειν καὶ πειραθῆναι καὶ τὸν ἀμείνω προστήσασθαι διδάσκαλον, γυμνασάμενόν γε πρότερον καὶ κριτικὴν τῶν τοιούτων δύναμιν πορισάμενον, ὥς μὴ σε λάθῃ ὁ χεῖρων προκριθεὶς. Καὶ σὺ καὶ πρὸς τοῦτο ὅρα ὅσου δεῖ τοῦ χρόνου, οὗ ἐκὼν παρήκα δειδώς μὴ σὺ ἀγανακτήσης, καίτοι τό γε μέγιστόν τε ἅμα καὶ ἀναγκαιότατον ἐν τοῖς τοιούτοις, λέγω δὴ τοῖς ἀδελφοῖς τε καὶ ἀμφιβόλοις, ἐν τοῦτό ἐστιν, οἶμαι· καὶ μόνῃ σοι αὕτη πιστὴ καὶ βέβαιος ἐλπίς ἐπὶ τὴν ἀλγυθείαν τε καὶ εὖρεσιν αὐτῆς, ἄλλη δὲ οὐδ' ἥτισσιν ἢ τὸ κρίνειν δύνασθαι καὶ χωρίζειν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν τὰ ψευδῆ ὑπάρχειν σοι καὶ κατὰ τοὺς ἀργυρογνώμονας διαγιγνώσκειν ἃ τε δόκιμα καὶ ἀκίβδηλα καὶ ἃ παρακεκομμένα, καὶ εἴ ποτε τοιαύτην τινὰ δύναμιν καὶ τέχνην πορισάμενος ἦεις ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν λεγομένων, εἰ δὲ μὴ, εὖ ἴσθι ὡς οὐδὲν κωλύσει σε τῆς ῥινός ἐλκεσθαι ὑφ' ἐκάστων ἢ θαλλῶν προδειχθέντι ἀκολουθεῖν ὥσπερ τὰ πρόβατα, μᾶλλον δὲ τῷ ἐπιτραπεζίῳ ὕδατι ἑοικῶς ἔσθ, ἐφ' ὃ τι ἂν μέρος ἐλκύσῃ σέ τις, ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἀγόμενος, ἢ καὶ νῆ Δία καλάμῳ τινὶ ἐπ' ὅχθῃ παραποταμίᾳ πεφυκότε καὶ πρὸς πᾶν τὸ πνέον καμυπομένῳ, κἂν μικρά τις αὔρα διαφυσήσασα διασαλεύσῃ αὐτόν.

69. Ὡς εἰ γέ τινα εὖροις διδάσκαλον, ὃς ἀποδείξῃς περὶ καὶ τῆς τῶν ἀμφισβητούμενων διακρίσεως τέχνην τινὰ εἰδὼς διδάξειέ σε, παύσῃ δηλαδὴ πράγματα ἔχων· αὐτίκα γάρ σοι τὸ βέλτιστον φανεῖται καὶ τὰ ληθές ὑπαχθὲν τῇ ἀποδεικτικῇ ταύτῃ τέχνῃ καὶ τὸ ψεῦδος λεγθήσεται, καὶ σὺ βεβαίως ἐλόμενος καὶ κρίνας φι-

Electio porro ista ita demum accurata tibi videtur esse, si per omnem philosophiam euntes, eam quæ verissima est eligamus. Deinde dum computas annorum numerum qui unicuique sectæ sufficiat, modum omnem excessisti, producto in alias generationes negotio, ut adeo post terminum vitæ singulorum veniat demum veritas. Denique vero id ipsum quoque dubitatione non usquequaque liberum esse pronuncias, qui dicas obscurum esse, inventane sit olim a philosophis veritas, an non.

LYC. At tu, Hermotime, numi qua possis juratus dicere, eam inventam ab illis esse?

HERM. Equidem non juraverim.

LYC. Quam multa etiam prætervidi tibi prudens, examine longo quæ et ipsa opus habeant?

68. HERM. Quænam?

LYC. Nonne audis qui se Stoicos, aut Epicureos, aut Platonicos esse dicant, eorum partim scire rationes singulas, alios non item, quamvis fide ceteroquin dignissimos homines?

HERM. Vera ista.

LYC. Discernere igitur eos qui sciunt, et dignoscere ab his qui quum nesciant, scire tamen se dicant, nonne operosum valde esse tibi videtur?

HERM. Valde id quidem.

LYC. Oportebit igitur te, si optimum Stoicorum nosse volueris, si non ad omnes, ad plerosque certe illorum accedere, et tentare, et meliorem tibi magistrum eligere, instituta prius exercitatione, et iudicandi de talibus comparata facultate, ne imprudens deteriorem præferas. Tu vero ad hoc etiam vide quanto opus sit tempore, quod prætermisi volens, veritus ne indigne ferres, licet maximum et maxime necessarium in talibus, obscuris inquam et ambiguis, unum hoc esse arbitrer. Ac sola tibi hæc fidelis et firma spes ad veritatem inveniendam; alia vero non ulla restat nisi hæc, si iudicare possis, et separandi a veris falsa si facultas tibi sit, et, qualis est argentariorum, dignoscendi proba et fraudis expertia ab his quæ adulterata sunt; denique si tali facultate atque arte comparata, ad eorum quæ dicuntur examen tandem accedas: sin vero minus, nihil, mihi crede, obstat quominus naribus traharis ab unoquoque, aut fruticem præmonstratum sequaris uti pecora: potius vero fusæ per mensam aquæ similis eris, qui, quamcumque te in partem summo quis digito trahat, sequare: aut, per Jovem, enatæ ad fluminis ripam arundini, ad quemvis se spiritum flectenti, quantumvis minuta aura suo eam flatu moveat.

69. Itaque si quem magistrum invenias, qui de demonstratione atque dubiorum dijudicatione artem, quam norit, te doceat, laborare nimirum desines. Statim enim quod optimum est tibi apparuerit, et verum demonstrativa illa arte subactum; mendacium quoque hinc deprehendetur, tuque, firma electione facta et iudicio, philosophabere,

λοσοφήσεις καὶ τὴν τριπόθητον εὐδαιμονίαν κτησάμενος βιώσῃ μετ' αὐτῆς ἅπαντα συλλήβδην ἔχων τὰγαθά.

ΕΡΜ. Εὖ γε, ὦ Λυκίνε· παρὰ πολὺ γὰρ ταῦτ' ἀμείνω καὶ ἐλπίδος οὐ μικρὰς ἐχόμενα λέγεις, καὶ ζητητέος, ὥς ἔοικεν, ἡμῖν ἀνὴρ τις τοιοῦτος, διαγνωστικούς τε καὶ διακριτικούς ποιήσων ἡμᾶς καὶ τὸ μέγιστον, ἀποδεικτικούς· ὥς τὰ γε μετὰ ταῦτα βράδια ἤδη καὶ ἀπράγμονα καὶ οὐ πολλῆς διατριβῆς δεόμενα. Καὶ ἔγωγε ἤδη χάριν οἶδά σοι ἐξευρόντι σύντομόν τινα ταύτην ἡμῖν καὶ ἀρίστην ὁδόν.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐδέπω χάριν ἂν μοι εἰδείης εἰκότως· οὐδὲν γὰρ σοι ἐξευρηκὼς ἔδειξα, ὥς ἐγγυτέρω σε ποιήσῃ τῆς ἐλπίδος, τὸ δὲ πολὺ πορρωτέρω γεγόναμεν ἢ πρότερον ἦμεν καὶ κατὰ τοὺς παροιμιαζομένους « πολλὰ μοχθήσαντες ὁμοίως ἐσμέν. »

ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο φῆς; πάνυ γὰρ λυπηρόν τι καὶ δύσελπι ἐρεῖν ἔοικας.

70. ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ ἑταῖρε, κἂν εὐρωμεν ὑπισχνόμενόν τινα εἰδέναι τε ἀπὸδειξιν καὶ ἄλλον διδάξιν, οὐκ αὐτίκα, οἶμαι, πιστεύσομεν αὐτῷ, ἀλλὰ τινα ζητήσομεν τὸν κρῖναι δυνάμενον, εἰ ἀληθὴ ὁ ἀνὴρ λέγει· κἂν τοῦτου εὐπορήσωμεν, ἀδελφον ἔτι ἡμῖν εἰ ὁ ἐπιγνώμων οὗτος οἶδε διαγινώσκειν τὸν ὀρθῶς κρινοῦντα ἢ μὴ, καὶ ἐπ' αὐτὸν αὐθις τοῦτον ἄλλου ἐπιγνώμονος, οἶμαι, δεῖ· ἡμεῖς γὰρ πόθεν ἂν εἰδείημεν διακρίνειν τὸν ἀρίστα κρῖναι δυνάμενον; Ὅρῳς ὅπου τοῦτο ἀποτείνεται καὶ ὥς ἀπέραντον γίγνεται, στήναι ποτε καὶ καταληφθῆναι μὴ δυνάμενον; ἐπεὶ καὶ τὰς ἀποδείξεις αὐτὰς, ὅσας οἶόν τε εὐρίσκειν, ἀμφισβητούμενας ὄψει καὶ μὴδὲν ἐχούσας βέβαιον· αἱ γοῦν πλεῖσται αὐτῶν δι' ἄλλων ἀμφισβητούμενων πείθειν ἡμᾶς βιάζονται εἰδέναι, αἱ δὲ τοῖς πάνυ προδήλοις τὰ ἀφανέστατα συνάπτουσαι οὐδὲν αὐτοῖς κοινωνοῦντα ἀποδείξεις ὁμῶς αὐτῶν εἶναι φάσκουσιν, ὥσπερ εἰ τις οἶοιτο ἀποδείξιν εἶναι θεοῦς, διότι βωμοὶ αὐτῶν ὄντες φαίνονται. Ὡστε, ὦ Ἑρμότιμε, οὐκ οἶδ' ὅπως καθάπερ οἱ ἐν κύκλῳ θεόντες ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ ἀπορίαν ἐπανελήλυθαμεν.

71. ΕΡΜ. Οἶά με εἰργάσω, ὦ Λυκίνε, ἀνθρακὰς μοι τὸν θησαυρὸν ἀποφῆνας, καὶ ὥς ἔοικεν ἀπολεῖται μοι τὰ τοσαῦτα ἔτη καὶ ὁ κάματος ὁ πολὺς.

ΛΥΚ. Ἄλλ', ὦ Ἑρμότιμε, πολὺ ἔλαττον ἀνιάση, ἢν ἐννοήσης ὅτι οὐ μόνος ἔξω μένεις τῶν ἐλπισθέντων ἀγαθῶν, ἀλλὰ πάντες, ὥς ἔπος εἰπεῖν, περὶ ὄνου σκιᾶς μάχονται οἱ φιλοσοφοῦντες. Ἡ τίς ἄρα δύναίτο δι' ἐκείνων ἀπάντων χωρῆσαι ὧν ἔφην; ὅπερ ἀδύνατον καὶ αὐτὸς λέγεις εἶναι. Νῦν δὲ ὁμοίον μοι δοκεῖς ποιεῖν ὥσπερ εἰ τις δακρύοι καὶ αἰτιῶτο τὴν τύχην, ὅτι μὴ δύναίτο ἀνελθεῖν ἐς τὸν οὐρανόν, ἢ ὅτι μὴ βύθιος ὑπόδους εἰς τὴν θάλατταν ἀπὸ Σικελίας ἐς Κύπρον ἀναδύσεται, ἢ ὅτι μὴ ἀρθεῖς πτηνὸς αὐθημερὸν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἰνδοὺς τελεί· τὸ δ' αἴτιον τῆς λύπης, ὅτι ἡλπίκει, οἶμαι, ἢ ὅναρ ποτὲ ἰδὼν τοιοῦτον ἢ αὐτὸς αὐτῷ ἀναπλάσας, οὐ πρότερον ἐξετάσας εἰ ἐφικτὰ εὕχεται καὶ κατὰ τὴν ἀνθρώπου φύσιν. Καὶ δὴ καὶ σὲ, ὦ ἑταῖρε,

et expetita illa votis omnibus felicitate parata, cum ea vives, bona possidens conjunctim omnia.

HERM. Euge, Lycine! multum enim ista meliora dicis, et cum spe non mediocri conjuncta, quaerendusque, ut videtur, nobis talis vir est, qui illa nos dignoscendi dijudicandique facultate instruat, et, quod maximum est, demonstrandi quoque: itaque ea quae sequuntur, facilia jam et molestiae expertia, nec morae multae indigentia. Atque jam tibi gratiam equidem habeo, qui compendiarium hanc nobis optimamque viam inveneris.

LYC. Quin nondum mihi de jure debes gratias: nihil enim vel inveni vel ostendi tibi, quod spei te tuae propius admoveat; sed plerumque, quam prius eramus, longius absumus, et, quod est in proverbio, post multum laborem ut ante habemus.

HERM. Quid ita? videris enim prorsus triste quiddam et desperationis plenum dicturus.

70. LYC. Quoniam, amice, etiamsi inveniamus aliquem professum scire se demonstrationem, ac docere velle alios, non statim, puto, illi credemus, sed quaeremus qui judicare possit, an vera ille dicat: et hujus quoque si oblata copia sit, obscurum adhuc nobis, utrum ille judex dignoscere possit recte judicaturum an non: et ad hunc ipsum alio, arbitror, iudice opus est: nos enim unde sciamus dijudicare eum qui judicare possit optime? Vides, quorsum hoc pertineat et ut sit infinitum, quum stare nusquam et comprehendi possit? quandoquidem ipsas quoque demonstrationes, quotquot inveniri possunt, in dubium revocari videas, neque firmum quicquam habere. Nam pleraeque illarum per alia, de quibus et ipsis adhuc lis est, persuadere nobis nituntur se scire: aliae vero, quae e plane manifestis suspendunt obscurissima, commune nihil cum illis habentia, demonstrationes tamen horum se esse dicunt: verbi causa, si quis putet inde se demonstraturum deos esse, quod altaria illorum esse apparet. Itaque nescio quomodo, Hermotime, ut qui currunt in circulo, ad idem initium et dubitationem eandem rediimus.

71. HERM. Ut me tractasti, Lycine! qui thesaurum mihi in carbones redegeris: ut videtur, periere mihi tot anni et labor ille plurimus.

LYC. Sed multo minus, Hermotime, moleste feres, si cogitaveris non te solum speratis bonis carere, sed omnes, ut ita dicam, de asini umbra pugnare philosophos. Aut quis ire queat per illa, quae dixi, omnia? quod fieri posse et ipse negas. Jam vero idem mihi videris facere, ac si quis ploret et cum fortuna queratur, quod ascendere in coelum nequeat, aut quod non profundo mari mersus a Sicilia emergere in Cyprum, aut quod non pennis sublatus ex Graecia eodem die ad Indos perveniat: causam vero ejus doloris hanc habeat, quod illud speraverit, puto, aut viso forte tali somnio, aut quod ipse sibi ultro finxerit, non explorato prius num ea optet ad quae pervenire possit, quaeque humanae naturae convenient. Et sane tibi quoque, so-

(814, 815)

πολλά καὶ θαυμαστὰ ὄνειροπολοῦντα νύξας ὁ λόγος ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐκθορεῖν ἐποίησεν· εἴτα ὀργίζῃ αὐτῷ ἔτι μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοίγων καὶ τὸν ὕπνον οὐ ῥαδίως ἀποσειόμενος ὑφ' ἡδονῆς ὦν ἐώρας. Πάσχουσι δ' αὐτὸ καὶ οἱ τὴν κενὴν μακαρίαν ἑαυτοῖς ἀναπλάττοντες, ἣν μεταξὺ πλουτοῦσιν αὐτοῖς καὶ θησαυροὺς ἀνορύττουσι καὶ βασιλεύουσι καὶ τὰλλα εὐδαιμονοῦσιν — οἷα πολλὰ ἡ θεὸς ἐκείνη ῥαδιουργεῖ, ἡ Εὐχὴ, μεγαλόδωρος οὕσα καὶ πρὸς οὐδὲν ἀντιλέγουσα, καὶ πτηνὸς θέλῃ τις γενέσθαι, καὶ κολοσσιαῖος τὸ μέγεθος, καὶ ὄρη ὅλα χρυσᾶσθαι, καὶ τοίνυν ταῦτα ἐννοοῦσιν αὐτοῖς ὁ παῖς προσελθὼν ἔρηται τι τῶν ἀναγκαίων, οἷον ὄθεν ἄρτους ὠνητέον ἢ ὅ τι φατέον πρὸς τὸν ἀπαιτοῦντα τοῦνοίκιον ἐκ πολλοῦ περιμένοντα, οὕτως ἀγανακτοῦσιν ὡς ὑπὸ τοῦ ἐρομένου καὶ παρενοχλήσαντος ἀφαιρεθέντες ἅπαντα ἐκείνα τὰγαθὰ καὶ ὀλίγου δέουσι τὴν ῥίνα τοῦ παιδὸς ἀποτραγεῖν.

72. Ἀλλὰ σὺ, ὦ φιλότης, μὴ πάθῃς αὐτὸ πρὸς ἐμὲ, εἰ σε θησαυροὺς ἀνορύττοντα καὶ πετόμενον καὶ τινὰς ἐννοίας ὑπερφυεῖς ἐννοοῦντα καὶ τινὰς ἐλπίδας ἀνεφίχτους ἐλπίζοντα φίλος ὢν οὐ περιεῖδον διὰ παντὸς τοῦ βίου ὄνειρῳ ἡδεῖ μὲν ἴσως, ἀτὰρ ὄνειρῳ γε συνόντα, διαναστάντα δὲ ἀξιῶ πράττειν τι τῶν ἀναγκαίων καὶ ὅ γε παραπέμψῃ ἐς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου τὰ κοινὰ ταῦτα φρονοῦντα· ἐπεὶ ὁ γε νῦν ἔπραττες καὶ ἐπενόεις, οὐδὲν τῶν Ἰπποκενταύρων καὶ Χιμαιρῶν καὶ Γοργόνων διαφέρει, καὶ ὅσα ἄλλα ὄνειροι καὶ ποιηταὶ καὶ γραφεῖς ἐλεύθεροι ὄντες ἀναπλάττουσιν οὔτε γεγόμενα πώποτε οὔτε γενέσθαι δυνάμενα. Καὶ ὅμως ὁ πολὺς λεῶς πιστεύουσιν αὐτοῖς καὶ κηλοῦνται ὀρώντες ἢ ἀκούοντες τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ ξένα καὶ ἀλλόκοτα εἶναι.

73. Καὶ σὺ δὴ μυθοποιῶ τινος ἀκούσας ὡς ἔστι τις γυνὴ ὑπερφυῆς τὸ κάλλος, ὑπὲρ τὰς Χάριτας αὐτὰς ἢ τὴν Οὐρανίαν, εἰ καὶ μὴ πρότερον ἐξήτασας εἰ ἀληθὴ λέγει καὶ εἰ ἔστι που τῆς γῆς ἡ ἀνθρωπος αὕτη, ἥρας εὐθὺς, ὥσπερ φασὶ τὴν Μήδειαν ἐξ ὄνειρατος ἐρασθῆναι τοῦ Ἰάσονος. Ὁ δὲ δὴ μάλιστά σε πρὸς τὸν ἔρωτα ἐπηγάγετο καὶ τοὺς ἄλλους δὲ, ὅποσοι τοῦ αὐτοῦ σοι εἰδῶλου ἐρῶσι, τοῦτο ἦν, ὥς γέ μοι εἰκάζοντι φαίνεται, τὸ τὸν λέγοντα ἐκείνον περὶ τῆς γυναικὸς, ἐπεὶ περ ἐπιστεύθη τὸ πρῶτον ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἀκόλουθα ἐπάγειν· εἰς τοῦτο γὰρ ἐωρᾶτε μόνον, καὶ διὰ τοῦτο εἴλκεν ὑμᾶς τῆς ῥινὸς, ἐπεὶ περ ἅπαξ τὴν πρώτην λαβὴν ἐνεδώκατε αὐτῷ, καὶ ἦγεν ἐπὶ τὴν ἀγαπωμένην δι' ἧς ἔλεγεν εὐθείας ὁδοῦ· ῥάδια γὰρ, οἴμαι, τὰ μετὰ ταῦτα καὶ οὐδεὶς ὑμῶν ἔτι ἐπιστρεφόμενος εἰς τὴν εἰσοδὸν ἐξήταζεν εἰ ἀληθὴς ἔστι καὶ εἰ μὴ ἔλαθε καθ' ἣν οὐκ ἔρῃν εἰσελθὼν, ἀλλ' ἠκολούθει τοῖς τῶν προωδευκόντων ἴχνεσι, καθάπερ τὰ πρόβατα πρὸς τὸν ἡγούμενον, δέον ἐπὶ τῇ εἰσοδῷ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς σκέψασθαι, εἴπερ εἰσιτητέον.

74. Ὁ δὲ φημι, σαφέστερον ἂν μάθοις, ἣν τι τοιοῦτον ὅμοιον παραθεωρήσῃς αὐτῷ· λέγοντος γὰρ τινος τῶν μεγαλοτόλμων τούτων ποιητῶν, ὡς γένοιτό ποτε τριχέφαλος καὶ ἐξάχειρ ἀνθρωπος, ἂν τὸ πρῶτον ταῦτα

dalus, multa et admirabilia somnianti latus fodiens ratio, ex somno ut exsilires effecit: deinde illi irascens vix aperiens oculos, et non sine difficultate somnum prae voluptate visorum excutens. Usu illud venit etiam iis, qui vanam illam beatam insulam sibi fingunt: quibus si, dum divites sunt, dum effodiunt thesauros, et regnant et ceteris modis beati sunt (qualia multa perpetrat dea illa, cui Voti nomen est, magnifica muneribus, neque contradicens cuiquam, nec si volucris fieri quis velit, nec si colossea magnitudine, nec si aureos totos montes invenire): haec igitur dum animo agitant, si puer accedens interroget necessarium quiddam, verbi gratia, unde panis emendus, aut quid sit respondendum mercedem domus repetenti, qui diu jam exspectaverit; ita indignantur, quasi ab interrogante illo atque interpellante ablata ipsis essent bona illa omnia, et parum abest quin morsu nasum puero auferant.

72. Tu vero, amice, noli eodem in me impetu ferri, si te effodientem thesauros, aut volentem, aut cogitationes quasdam majores, quam natura patitur, agitantem, et spes habentem, ad quas perveniri non potest, pro amicitia nostra non passus sum per omnem vitam in somnio suavi illo quidem fortasse, somnio tamen, versari: sed surgere jubeo, et facere aliquid eorum quae opus sunt, quodque te ad id quod superest vitae dimittere possit communi illo sensu praeditum. Quod enim modo agebas et cogitabas, ab Hippocentauris et Chimæris et Gorgonibus nihil quicquam differt, et quaecumque alia somni et poetae et pictores pro sua libertate confingunt, quae nec fuere unquam, neque esse possunt. Et tamen major pars populi credunt illis, et videndis audiendisve talibus mulcentur, ob id ipsum nempe quod peregrina sunt et absurda.

73. Et tu sane quum ex fabulatore quodam audisses, mulierem esse, quae pulchritudine naturam supergressa, Gratiarum ipsas aut Caelestem illam Venerem vincat, licet non exploraris prius utrum vera dicat, et sitne terrarum alicubi ista mulier, statim amare eam coepisti, ut Medeam aiunt ex insomnio amore Iasonis correptam. Quod autem maxime te in amorem illum induxit, aliosque, quotquot eandem quam tu umbram amant, quantum conjectura assequor, hoc erat, quod is qui de muliere praedicabat, postquam semel fides illi habita est ut vera dicenti, ea subjunxit, quae consequentia et cohaerentia illis essent: ad hoc enim spectabatis solum, et propter hoc ipsum naso vos quasi alligatos traxit, quum primam semel velut ansam ei dedissetis, duxitque ad amatam recta, quam dicebat, via. Facilia enim, reor, cetera, neque quisquam vestrum ad ingressum reflexa cogitatione, verane esset via, exploravit, et num forte imprudens quam non oportebat institisset; sed praeuentium sequebatur vestigia, uti oves suum solent ducem, quum decuisset ad introitum et principio statim videre, essetne intrandum.

74. Quod autem dico apertius intelligas, si consideres et conferas ejusmodi quiddam simile. Si enim audacium horum poetarum aliquis dicat, fuisse quondam tricripitem et sex manibus hominem, si primum ista facile recipias, non

ἀπραγμόνως ἀποδέξῃ μὴ ἐξετάσας εἰ δυνατόν, ἀλλὰ πιστεύσας, εὐθὺς ἀκολουθῶς ἂν ἐπάγοι καὶ τὰ λοιπὰ, ὡς καὶ ὀφθαλμοὺς ὁ αὐτὸς εἶχεν ἐξ καὶ ὦτα ἐξ καὶ φωνὰς τρεῖς ἅμα ἤφει καὶ ἤσθιε διὰ τριῶν στομάτων καὶ δακτύλους τριάκοντα εἶχεν, οὐχ ὥσπερ ἕκαστος ἡμῶν δέκα ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ, καὶ εἰ πολεμεῖν θέοι, αἱ τρεῖς μὲν χεῖρες ἐκάστη πέλτην ἢ γέρρον ἢ ἀσπίδα εἶχον, αἱ τρεῖς δὲ ἡ μὲν πέλεκυν κατέφερεν, ἡ δὲ λόγχην ἤφει, ἡ δὲ τῷ ξίφει ἐχρῆτο. Καὶ τίς ἐτι ἂν ἀπιστήσῃ ταῦτα λέγοντι αὐτῷ; ἀκόλουθα γὰρ τῇ ἀρχῇ, περὶ ἧς ἐχρῆν εὐθὺς σκοπεῖν εἴπερ δεκτέα καὶ εἰ συγχωρητέα οὕτως ἔχειν. Ἦν δ' ἅπαξ ἐκεῖνα δῶς, ἐπιρρεῖ τὰ λοιπὰ καὶ οὐποτε στήσεται καὶ τὸ ἀπιστεῖν αὐτοῖς οὐκέτι ῥάδιον, ἐπεὶπερ ἀκόλουθα καὶ ὁμοιά ἐστι τῇ συγχωρηθείσῃ ἀρχῇ, ἅπερ καὶ ὑμεῖς πάσχετε· ὑπὸ γὰρ δὴ ἔρωτος καὶ προθυμίας οὐκ ἐξετάσαντες τὰ κατὰ τὴν εἴσοδον ἐκάστην ὅπως ὑμῖν ἔχει, προχωρεῖτε ὑπὸ τῆς ἀκολουθίας ἐλκόμενοι, οὐκ ἐννοοῦντες εἴ πῃ γένοιτ' ἂν ἀκόλουθόν τι αὐτῷ καὶ ψεῦδος ὄν, οἷον, εἴ τις λέγοι τὰ δις πέντε ἐπτὰ εἶναι καὶ σὺ πιστεύσεις αὐτῷ μὴ ἀριθμήσας ἐπὶ σαυτοῦ, ἐπάξει δηλαδὴ ὅτι καὶ τετράκις πέντε τετταρεσκαίδεκα πάντως ἐστὶ καὶ μέχρι ἂν ὅτου ἐθελήσῃ, οἷα καὶ ἡ θαυμαστὴ γεωμετρία ποιεῖ· κακείνη γὰρ τοὺς ἐν ἀρχῇ ἀλλόκοτά τινα αἰτήματα αἰτήσασα καὶ συγχωρηθῆναι αὐτῇ ἀξιώσασα οὐδὲ συστήναι δυνάμενα, σημειῖα τινα ἀμερῇ καὶ γραμμὰς ἀπλατεῖς καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπὶ σαθροῖς τοῖς θεμελίοις τούτοις οἰκοδομεῖ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀξιοῖ εἰς ἀποδείξιν ἀληθῆ λέγειν ἀπὸ ψευδοῦς τῆς ἀρχῆς ὁρμημένη.

75. Κατὰ ταῦτα τοῖνυν καὶ ὑμεῖς δόντες τὰς ἀρχὰς τῆς προαιρέσεως ἐκάστης πιστεύετε τοῖς ἐξῆς καὶ γνώρισμα τῆς ἀληθείας αὐτῶν τὴν ἀκολουθίαν ἡγεῖσθε εἶναι ψευδῇ οὖσαν· εἴτα οἱ μὲν ὑμῶν ἐναποθνήσκουσι ταῖς ἐλπίσι, πρὶν ἰδεῖν τὰληθές καὶ καταγνῶναι τῶν ἐξαπατησάντων ἐκείνων, οἱ δὲ καὶ αἰσθωνταὶ ἐξηπατημένοι ὁπῆ ποτε γέροντες ἤδη γενόμενοι, ὀκνοῦσιν ἀναστρέφειν αἰδούμενοι, εἰ δεήσει τηλικούτους αὐτοὺς ὄντας ἐξομολογήσασθαι ὅτι πράγματα παίδων ἔχοντες οὐ συνίεσαν· ὥστε ἐμμένουσι τοῖς αὐτοῖς ὑπ' αἰσχύνῃς καὶ ἐπαινοῦσι τὰ παρόντα καὶ ὁπόσους ἂν δύνωνται προτρέπουσιν ἐπὶ τὰ αὐτὰ, ὡς ἂν μὴ μόνον ἐξηπατημένοι ὦσιν, ἀλλ' ἔχουσι παραμυθίαν τὸ καὶ ἄλλους πολλοὺς τὰ ὁμοία παθεῖν αὐτοῖς· καὶ γὰρ αὖ κακείνο δρῶσιν, ὅτι ἦν τὰληθές εἴπωσιν, οὐκέτι σεμνοὶ ὥσπερ νῦν καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς δόξουσιν οὐδὲ τιμήσονται ὁμοίως. Οὐκ ἂν οὖν ἐκόντες εἴποιεν εἰδότες, ἀφ' οἷων ἐκπεσόντες ὁμοιοὶ τοῖς ἄλλοις δόξουσιν. Ὅλιγοις δ' ἂν πάνυ ἐντύχοις ὑπ' ἀνδρείας τολμῶσι λέγειν ὅτι ἐξηπάτηνται καὶ τοὺς ἄλλους ἀποτρέπειν τῶν ὁμοίων πειρωμένους. Εἰ δ' οὖν τινι τοιούτῳ ἐντύχοις, φιλαλήθῃ τε κάλει τὸν τοιοῦτον καὶ χρηστὸν καὶ δίκαιον καὶ, εἰ βούλει, φιλόσοφον· οὐ γὰρ ἂν φθονήσαιμι τούτῳ μόνῳ τοῦ ὀνόματος· οἱ δ' ἄλλοι ἢ οὐδὲν ἀληθές ἴσασιν οἰόμενοι εἰδέναι ἢ εἰδότες ἀποκρύπτονται ὑπὸ δειλίας καὶ αἰσχύνῃς καὶ τοῦ προτιμᾶσθαι βούλεσθαι.

explorato fieri possit, sed fide illi habita; ille statim consequenter subjunxerit cetera: eundem hominem sex habuisse oculos, et aures totidem, et voces eodem tempore ternas emisisse, et oribus tribus sumsisse cibum, et triginta habuisse digitos, non decem, ut quisque nostrum, in ambabus manibus: ac si bellica opera opus esset, tres quidem manus peltam, aut cratem, aut scutum habuisse; trium vero reliquarum unam dejecisse securim, alteram emisisse lanceam, tertiam usam gladio. Et quis adhuc fidem negaret dicenti talia? conveniunt enim principio, de quo statim videndum erat, possetne recipi, et an concedendum sit rem ita habere. Ubi vero semel illa dederis, affluunt quasi reliqua, neque usquam subsistent, ipsumque illud negare fidem non jam facile, quum consequentia sint et concessis principiis similia: quod quidem vobis accidit. Præ amore enim et studio quum non explorassetis ut se vobis habeant quæ sunt circa unumquemque ingressum, proceditis, tracti a consequentia, non advertentes animum si qua sit quod sequatur ex illis et idem sit falsum: velut si quis dicat bis quinque septem esse, tuque fidem illi habeas, non et ipse apud te dinumerans, inferet scilicet etiam quater sumpta quinque efficere quatuordecim, et quousque ille voluerit: qualia etiam admirabilis geometria efficit. Nam illa quoque hos qui versantur circa principia, absurda quædam postulata poscit, eaque dari sibi æquum censet, quæ tamen ne consistere quidem possunt, puncta quædam individua, et lineas latitudine omni carentes, et id genus plura; deinde putribus illis fundamentis similia inædificat, et postulat vera ad demonstrationem dicere, initio a falsis principiis facto.

75. Eodem modo vos quoque, concessis sectæ cujusque principiis, his quæ sequuntur fidem adjungitis, et signum veritatis illorum consequentiam istam putatis, quæ et ipsa tamen falsa est: deinde alii quidem vestrum spei suæ immoriuntur, antequam verum viderint suosque illos deceptores cognoverint; alii vero, licet sero denique senes jam facti deceptos se sentiant, redire tamen cunctantur, pudore nimirum deterriti, si oporteat, id ætatis quum sint, fateri se imprudentes puerorum tractasse ludibria: itaque manent in iisdem præ pudore, et laudant præsentia, et quotquot possunt ad eadem hortantur, ne soli sint decepti, sed solatium habeant ex eo, quod multis etiam aliis eadem quæ sibi usu venerint: nam rursus illud quoque vident, si verum dicant, se non jam graves, ut adhuc, et supra vulgus elatos visum iri, neque honore eodem fruituros. Nunquam ergo sua voluntate dixerint, quantumvis sciant, quam vanis opinionibus missis similes futuri sint reliquis. Paucos omnino reperias satis fortes, uti audeant dicere se deceptos esse, et dehortari alios qui similia tentent. In talem ergo si incidas, veritatis amicum voca, et frugi, et justum, et si vis etiam philosophum: non invidiam enim huic soli nominis hujus honorem. Reliqui autem aut veri nihil sciunt, quum scire se putent; aut quod sciunt occultant, præ timiditate et pudore, et quod præferri aliis cupiunt.

ἐάσω
ῶσπερ
θέμεν
Στω
αὐτῇ
ἐφίεν
στάς
ἐλθόν
τὰ τῷ
εἰδείν
κῶν
κατα
πλούτ
χρῆ
βίου
πάντα

Εἰς τί
διδάσκ
μῶδ' ἀ
ἀκριβῶ
ἂν ἐκε
τῆς εὐδ
ὁδοῦ ἐα
ἔστω
οὗτος
ἵνα πλ
σοι—
δεδράμ
καὶ ἀγ
ὡς φῆς
τῆς γεν
τοσαῦτα
μὴ μόν
πρὸ σοῦ
διώκοντ

συλλαβ
τάγαθόν
ἐπειτα
τοῦ γέρ
ρον πόδα
ὡ γενναῖ
θῶν ἀμ
ὁμοιον
δειπνήσω

ὡς ἡ μὲν
πράττειν
ὅταν εἴπω
ἀφέντες τ
τᾶτε καὶ

(819 - 922)

76. Καίτοι πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἅπαντα μὲν ἂ ἐφην, ἐάσωμεν αὐτοῦ καταβαλόντες καὶ λήθη τις ἔστω αὐτῶν ὥσπερ τῶν πρὸ Εὐκλείδου ἀρχοντος πραχθέντων, ὑποθέμενοι δὲ ταύτην φιλοσοφίαν ὀρθὴν εἶναι τὴν τῶν Στωϊκῶν, ἄλλην δὲ μηδ' ἠντιναοῦν, ἴδωμεν εἰ ἐφικτὴ αὕτη καὶ δυνατὴ ἐστίν, ἥ μάτην κάμνουσιν ὁπόσοι ἐφίενται αὐτῆς· τὰς μὲν γὰρ ὑποσχέσεις ἀκούω θαυμαστάς τινας, ἡλίκα εὐδαιμονήσουσιν οἱ ἐς τὸ ἀκρότατον ἐλθόντες· μόνους γὰρ τούτους πάντα συλλαβόντας ἔξειν τὰ τῷ ὄντι ἀγαθὰ. Τὸ μετὰ ταῦτα δὲ σὺ ἂν ἄμεινον εἰδείης, εἰ τι ἐντετύχηκας Στωϊκῶι τοιούτῳ καὶ Στωϊκῶν τῷ ἄκρῳ, οἷω μῆτε λυπεῖσθαι μὴθ' ὑφ' ἡδονῆς κατασπᾶσθαι μῆτε ὀργίζεσθαι, φθόνου δὲ κρείττονι καὶ πλούτου καταφρονοῦντι καὶ συνόλως εὐδαίμονι, ὁποῖον χρὴ τὸν κανόνα εἶναι καὶ γνώμονα τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν βίου — ὃ γὰρ καὶ κατὰ μικρότατον ἐνδέων ἀτελής, κἂν πάντα πλείω ἔχῃ — εἰ δὲ τοῦτο οὐχί, οὐδέπω εὐδαίμων.

77. EPM. Οὐδένα τοιοῦτον εἶδον.

ΛΥΚ. Εὖ γε, ὦ Ἑρμότιμε, ὅτι οὐ ψεύδῃ ἐκῶν. Εἰς τί δ' οὖν ἀποβλέπων φιλοσοφεῖς, ὅταν ὁρᾷς μῆτε τὸν διδάσκαλον τὸν σὸν μῆτε τὸν ἐκείνου μῆτε τὸν πρὸ αὐτοῦ μηδ' ἂν εἰς δεκαγονίαν ἀναγάγῃς μηδένα αὐτῶν σοφὸν ἀκριβῶς καὶ διὰ τοῦτο εὐδαίμονα γεγεννημένον; οὐδὲ γὰρ ἂν ἐκεῖνο ὀρθῶς εἴποις, ὡς ἀπόχρη κἂν πλησίον γένῃ τῆς εὐδαιμονίας, ἐπεὶ οὐδὲν ὀφελος· ὁμοίως γὰρ ἔξω τοῦ ὁδοῦ ἐστὶ καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ὃ τε παρὰ τὴν θύραν ἔξω ἐστὼς καὶ ὁ πόρρω, διαλλάττοιεν δ' ἂν, ὅτι μᾶλλον οὗτος ἀνιάσεται ὕρῳ ἐγγύθεν οἷων ἐστέρηται. Εἴτα ἵνα πλησίον γένῃ τῆς εὐδαιμονίας — δώσω γὰρ τοῦτό σοι — τοσαῦτα πονεῖς κατατρύχων σεαυτὸν, καὶ παραδεδράμηκέ σε ὁ βίος ὃ τοσοῦτος ἐν ἀκηδία καὶ καμάτῳ καὶ ἀγρυπνίαις κάτω νενευκότα; καὶ εἰσαῦθις πονήσεις, ὡς φῆς, ἄλλα εἴκοσιν ἔτη τρυλάχιστον, ἵνα ὀγδοηκοντούτης γενόμενος — εἰ τις ἐγγυητής ἐστί σοι, ὅτι βιώσῃ τοσαῦτα — ὅμως ἥ ἐν τοῖς μηδέπω εὐδαιμονοῦσιν; εἰ μὴ μόνος οἶμι τεύξεσθαι τούτου καὶ αἰρήσειν διώκων ὃ πρὸ σοῦ μάλα πολλοὶ κἀγαθοὶ καὶ ὠκύτεροι παρὰ πολὺ διώκοντες οὐ κατέλαβον.

78. Ἀλλὰ καὶ κατάλαβε, εἰ δοκεῖ, καὶ ἔχε ὄλον συλλαβῶν, τὸ μὲν δὴ πρῶτον οὐχ ὥρῳ ὃ τι ποτ' ἂν εἴη τἀγαθόν, ὡς ἀντάξιον δοκεῖν τῶν πόνων τῶν τοσοῦτων· ἔπειτα ἐς πόσον ἔτι τὸν λοιπὸν χρόνον ἀπολαύσεις αὐτοῦ γέρον ἤδη καὶ παντὸς ἡδέος ἔξωρος ὢν καὶ τὸν ἔτερον πόδα, φασίν, ἐν τῇ σορῷ ἔχων; εἰ μὴ τι ἐς ἄλλον, ὃ γενναῖε, βίον προγυμνάσεις σεαυτὸν, ὡς ἐς ἐκείνον ἐλθὼν ἄμεινον διαγάγοις, εἰδὼς ὅντινα τρόπον χρὴ βιοῦν, ὁμοίον ὡς εἰ τις ἐς τοσοῦτον σκευάζοι τε καὶ εὐτρεπίζοι ὡς δειπνήσων ἄμεινον, ἄχρι ἂν λάθῃ ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρεῖς.

79. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό πω κατανεόηκας, οἶμαι, ὡς ἡ μὲν ἀρετὴ ἐν ἔργοις δῆπου ἐστίν, οἷον ἐν τῷ δίκαια πράττειν καὶ σοφὰ καὶ ἀνδρεῖα, ὑμεῖς δὲ — τὸ δὲ ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τοὺς ἄκρους τῶν φιλοσοφούντων φημί — ἀφέντες ταῦτα ζητεῖν καὶ ποιεῖν ῥημάτια δύστηνα μελετᾶτε καὶ συλλογισμοὺς καὶ ἀπορίας καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ

76. Quanquam, per ego te Minervam oro, quaecumque dixi jam relinquamus hic deposita omnia, sitque eorum oblivio, ut eorum quæ ante Euclidem archontem facta sunt, ponamusque hanc Stoicorum philosophiam veram esse, aliam vero quaecumque nullam : ac videamus deinde, num illa talis sit, ad quam pervenire et quam assequi aliquis possit; an vero frustra laborent quotquot illam concupiverunt. Audio enim admirabilia quædam esse illius promissa de eorum felicitate, qui ad fastigium ejus delati sint : solos quippe illos vera bona habituros in universum omnia. Quod vero sequitur, melius tute noris, inciderisne unquam in Stoicum talem, et summum Stoicorum, qui nunquam vincatur dolore, ad voluptatem nunquam detrahatur, irascatur nunquam, qui invidia major sit, divitiarum contemtor, et, uno verbo, beatus, qualem oportet esse, canon qui haberi velit et regula vitæ ad virtutem compositæ : qui enim vel minima in re deficiatur, imperfectus est, quantumvis omnibus in rebus aliis superet. Hoc vero si non sit, nondum est beatus.

77. HERM. Talem quidem vidi neminem.

LYC. Recte istud, Hermotime, quod non mentiris prudens ac volens. Quo igitur consilio philosopharis, quum videas neque tuum magistrum, neque qui illius fuit, neque qui ante istum, neque si ad decimam generationem ascendas, quenquam illorum plane sapientem, et propter hoc beatum fuisse? Neque enim illud recte dixeris, sufficere tibi si vel prope felicitatem venias; nihil quippe profeceris : nam æque extra limen est et sub divo, tam qui ad januam stat foris, quam qui e longinquo; et in hoc fortasse differant, quod ille magis excruciabatur, qui e proximo videat quibus sibi bonis sit carendum. Deinde, ut prope felicitatem sis (dabo tibi enim hoc), tantum laboras, teque conteris, tantumque tibi vitæ spatium effluxit, dum te non respicis, dum labores, dum vigiliæ te humi deprimunt? ac denuo laborabis, ut ais, viginti alios minimum annos, ut octuagenarius senex (si quis sponsor tibi est te tantum victurum) tamen sis illorum unus qui nondum beati sunt? nisi forte solum te putas illud consecuturum et persequendo capturum, quod ante te multi admodum et boni viri et multum celeriores, persequendo non comprehenderunt.

78. Sed comprehende etiam, si ita videtur, et habe tibi universum. Tum primo quidem non video quid demum sit illud bonum, quod tantis laboribus æquiparari possit : deinde quantum est temporis reliquum quo illo fruaris, senex jam et suavitatibus omnibus non amplius tempestivus, et alterum jam pedem, quod aiunt, habens in capulo? nisi forte ad aliam, generose, te vitam exerces, ut in eam delatus vivas melius, qui quomodo vivendum sit didiceris : quod est ejusmodi, ac si quis tantum paret atque adornet ad cœnandum melius, donec fame imprudens pereat.

79. Verum neque illud animadvertisti, puto, in operibus scilicet inesse virtutem, ut in faciendo juste, sapienter, fortiter : at vos (vos quum dico, summos philosophorum dico) mittentes ista quærere et facere, in voculis miseris exercemini et syllogismis et perplexis quæstionibus,

βίου ἐπὶ τούτοις διατρίβετε, καὶ δὲ ἂν κρατῇ ἐν αὐτοῖς, καλλίνικος ὑμῖν δοκεῖ· ἀφ' ὧν, οἶμαι, καὶ τὸν διδάσκαλον τουτονὶ θαυμάζετε, γέροντα ἄνδρα, ὅτι τοὺς προσομιλοῦντας ἐς ἀπορίαν καθίστησι καὶ οἶδεν ὡς χρὴ ἐρέσθαι καὶ σοφίσασθαι καὶ πανουργῆσαι καὶ ἐς ἀφυκτα ἐμβαλεῖν, καὶ τὸν καρπὸν ἀτεχνῶς ἀφέντες — οὗτος δὲ ἦν περὶ τὰ ἔργα — περὶ τὸν φλοῖον ἀσχολεῖσθε τὰ φύλλα καταχέοντες ἀλλήλων ἐν ταῖς ὁμιλίαις. Ἡ γὰρ ἄλλα ἐστὶν ἃ πράττετε, ὦ Ἑρμότιμε, πάντες ἔωθεν εἰς ἐσπέραν;

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλὰ ταῦτα.

ΛΥΚ. Ἡ οὖν οὐχὶ καὶ ὀρθῶς τις φαίη τὴν σκιὰν ὑμᾶς θηρεύειν ἑάσαντας τὸ σῶμα ἢ τοῦ ὄφειος τὸ σύφαρ ἀμελήσαντας τοῦ δλοῦ, μᾶλλον δὲ τὸ ὅμοιον ποιεῖν ὥσπερ εἴ τις ἐς ὄλμον ὕδωρ ἐκχέας ὑπέρῳ σιδηρῷ πτίττοι πράττειν ἀναγκαῖόν τι καὶ προὔργου οἰόμενος, οὐκ εἰδὼς ὅτι ἂν ἀποβάλλῃ, φασί, τοὺς ὅμους πτίττων, ὕδωρ ὁμοίως τὸ ὕδωρ μένει;

80. Καὶ μοι δὲς ἐνταῦθα ἤδη ἐρέσθαι σε εἰ ἐθέλοις ἂν ἔξω τῶν λόγων τὰ ἄλλα εἰκέναι τῷ διδασκάλῳ, οὕτω μὲν ὀργίλος, οὕτω δὲ μικρολόγος, οὕτω δὲ φιλόνεικος ὧν καὶ φιλήδονος νῆ Δί', εἰ καὶ μὴ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ. Τί σιγᾷς, ὦ Ἑρμότιμε; θέλεις διηγῆσωμαι ἃ πρόην ἤκουσα ὑπὲρ φιλοσοφίας τινὸς λέγοντος ἄνδρος πάνυ γεγηρακός, ὃ πάμπολλοι τῶν νέων ἐπὶ σοφίᾳ πλησιάζουσιν; Ἀπαιτῶν γὰρ παρὰ τίνος τῶν μαθητῶν τὸν μισθὸν ἡγανάκει, λέγων ὑπερήμερον εἶναι καὶ ἐκπρόθεσμον τοῦ ὀφλήματος, ὃν ἔδει πρὸ ἐκκαίδεκα ἡμερῶν ἐκτετικέναι τῇ ἔνῃ καὶ νέᾳ· οὕτω γὰρ συνθέσθαι.

81. Καὶ ἐπεὶ ταῦτα ἡγανάκει, παρεστὼς δὲ θεῖος τοῦ νεανίσκου, ἄγροικος ἄνθρωπος καὶ ἰδιώτης ὡς πρὸς τὰ ὑμέτερα, Πέπαυσο, εἶπεν, ὦ θαυμάσιε, τὰ μέγιστ' ἡδικῆσθαι λέγων, εἰ ῥημάτια παρὰ σοῦ πριάμενοι μηδέπω ἐκτετίκαμεν διάφορον. Καίτοι ἃ μὲν ἡμῖν πέπρακας, ἔχεις ἔτι καὶ αὐτὸς καὶ οὐδὲν ἑλαττον γέγονέ σοι τῶν μαθημάτων· τὰ δ' ἄλλα ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐπιθυμῶν συνέστησά σοι τὸν νεανίσκον, ὃ δ' οὐδὲν ἀμείνων γεγένηται διὰ σέ, δὲ τοῦμοῦ γείτονος Ἐχεκράτους τὴν θυγατέρα συναρπάσας παρθένον οὖσαν διέφθειρε καὶ ὀλίγου δίκην ἔφυγε βιαίων, εἰ μὴ ἐγὼ ταλάντου ὠνησάμην τὸ πλημμέλημα παρὰ πένητος ἄνδρος τοῦ Ἐχεκράτους· τὴν μητέρα δὲ πρόην ἐρράπισεν, ὅτι αὐτοῦ ἐλάβετο ὑπὸ κόλπου ἐκκομίζοντος τὸν κάδον, ὡς ἔχοι συμβολὰς, οἶμαι, καταθεῖναι. Τὰ μὲν γὰρ ἐς ὀργὴν καὶ θυμὸν καὶ ἀναισχυντίαν καὶ ἐς τόλμαν καὶ ψεῦδος μακρῷ τινι ἄμεινον εἶχε πέρυσιν ἢ νῦν· καίτοι ἐβουλόμην ἂν αὐτὸν ἐς ταῦτα ὠφελῆσθαι ὑπὸ σοῦ μᾶλλον ἢ περ ἐκεῖνα εἰδέναι, ἃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς ἡμᾶς οὐδὲν δεομένους ἐπὶ τὸ δεῖπνον διεξέρχεται, ὡς κροκόδειλος ἥρπασε παιδίον, καὶ ὑπέσχηται ἀποδώσειν αὐτὸ, ἂν ἀποκρίνηται ὁ πατήρ οὐκ οἶδ' ὅ τι, ἢ ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμέρας οὐσης μὴ νύκτα εἶναι· ἐνίστε δὲ καὶ κέρατα ἡμῖν ὁ γενναῖος ἀναφύει οὐκ οἶδ' ὅπως περιπλέκων τὸν λόγον. Ἡμεῖς δὲ γελοῖμεν ἐπὶ τούτοις, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπιβυσάμενος

et majorem vitæ partem in his conteritis; et qui in hisce vicerit, ille pulchram vobis retulisse victoriam videtur. Quorum rerum causa hunc etiam, puto, doctorem admiramini, senem hominem, quod qui secum colloquantur in perplexas ambages conjicit, et quomodo interrogandum sit novit, et cavillationibus atque fraudibus quomodo utendum, et ad incitas quomodo redigi aliquis possit. Plane igitur fructu relicto, qui in operibus est, circa corticem negotiosi estis, foliis vos invicem vestris in congressibus perfundentes. Aut sunt alia quæ facitis, Hermotime, omnes a prima luce ad vesperam?

HERM. Non, sed hæc ipsa.

LYC. Nonne igitur recte dicat aliquis, relicto vos corpore umbram captare, aut exuvias serpentis tractu ipso ac volumine corporis neglecto? aut potius simile quid illi facere, si quis aquam in mortarium infusam ferreo pistillo contundat, necessarium quid et quod ad rem faciat a se putans peragi, ignorans, aquam manere aquam, si tundendo perdat, quod aiunt, humeros?

80. Et concede mihi ut hic te jam interrogem, velisne, excepta doctrina, aliis in rebus similis esse magistri tui, æque iracundus, æque sordidus, æque contentiosus uti sis, et, per Jovem, æque voluptuarius, licet vulgo talis non videatur. Quid taces, Hermotime? Visne tibi referam, quæ nuper audiavi quendam pro philosophia dicere hominem plane senem, cujus domum multi admodum juvenes sapientiæ causa frequentant? Is dum reposcit ab aliquo discipulorum mercedem, indignabatur, dicens ipsum excessisse diem præstitutum præstando debito, quod solutum jam ab illo oportuisset sexdecim diebus ante, nempe pridie calendas illius mensis: ita quippe convenisse.

81. Astans autem avunculus adolescentis, homo rusticus et ad hæc vestra imperitus, Desine, inquit, homo admirabilis, dicere maxima te affectum injuria, si pro verbis a te emtis pretium nondum persolvimus. Atqui quæ vendidisti nobis, eadem adhuc habes et ipse, neque quicquam decessit tibi doctrinarum: ceterum quarum rerum desiderio ab initio commendavi tibi adolescentem, in iis rebus ille nihilo melior tua opera factus est, qui Echecralis vicini mei filiam virginem raptam vitiaverit, et ægre iudicium de vi effugisset, nisi talento redemissem injuriam a pauperculo homine Echecrate. Matri vero alapas nuper dedit, deprehensus ab ea quum sub veste efferret cadum, ut haberet, puto, quas conferret symbolas. Quantum ad iram, excandescientiam, impudentiam, audaciam, mendacia, multo melius superiore anno quam nunc habebat: atqui volebam ego in hisce potius illum tuam operam utilem experiri, quam illa scire, quæ quotidie ad nos nihil opus habentes in cœna disputat, ut crocodilus puerum rapuerit, illumque se redditurum promiserit, si respondisset pater nescio quid; aut, necesse esse si dies sit, non esse noctem: interdum et cornua nobis bonus vir, sermone nescio quomodo perplexo, producit. At nos ridemus ista, et maxime quoties obturatis auribus apud se medita-

(827 - 829)

τὰ ὧτα μελετᾷ πρὸς αὐτὸν ἔξεις τινὰς καὶ σχέσεις καὶ καταλήψεις καὶ φαντασίας καὶ τοιαῦτα πολλὰ ὀνόματα διεξιῶν. Ἀκούομεν δὲ αὐτοῦ λέγοντος ὡς καὶ ὁ θεὸς οὐκ ἐν οὐρανῷ ἐστίν, ἀλλὰ διὰ πάντων πεφοίτηκεν, οἷον ξύλων καὶ λίθων καὶ ζώων, ἄχρι καὶ τῶν ἀτιμοτάτων· καὶ τῆς γε μητρὸς ἐρομένης αὐτὸν τί ταῦτα ληρεῖ, καταγελάσας αὐτῆς, Ἄλλ' ἦν τὸν λῆρον τοῦτον, ἔφη, ἐκμάθω ἀκριβῶς, οὐδὲν κωλύσει με μόνον πλούσιον μόνον βασιλέα εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους ἀνδράποδα καὶ καθάρματα νομίζεσθαι ὡς πρὸς ἐμέ.

82. Τοιαῦτα τοῦ ἀνδρὸς εἰπόντος, ὁ φιλόσοφος δρᾷ ὅταν ἀποκρισὶν ἀπεκρίνατο, ὃ Ἑρμότιμε, ὡς πρεσβυτικῇ· ἔφη γάρ, Ἄλλ' εἴ γε μὴ ἐμοὶ ἐπλησίαζεν οὗτος, οὐκ οἶμι μακρῷ χεῖρῳ ἂν αὐτὸν ἐξεργάσασθαι ἢ καὶ νῆ Δία ἴσως τῷ δημίῳ παραδεδοσθαι; ὡς νῦν γε χαλινόν τινα ἐμβέβληκεν αὐτῷ ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ πρὸς ταύτην αἰδώς, καὶ διὰ τοῦτο μετριώτερός ἐστίν ὑμῖν καὶ φορητὸς ἔτι· φέρει γάρ τινα αἰσχύνην αὐτῷ, εἰ ἀνάξιος φαίνοιτο τοῦ σχήματος καὶ τοῦ ὀνόματος, ἃ δὴ παρακολουθοῦντα παιδαγωγεῖ αὐτόν. Ὡστε δίκαιος ἂν εἴην, εἰ καὶ μὴ ὦν βελτίῳ ἀπέφηνα, μισθὸν παρ' ὑμῶν λαβεῖν, ἀλλ' οὖν ἐκείνων γε, ἃ μὴ δέδρακεν αἰδούμενος φιλοσοφίαν· ἐπεὶ καὶ αἱ τιτθαὶ τοιαῦδε λέγουσι περὶ τῶν παιδίων, ὡς ἀπιδέον αὐτοῖς ἐς διδασχάλου· καὶ γὰρ ἂν μηδέπω μαθεῖν ἀγαθόν τι δύνωνται, ἀλλ' οὖν φαῦλον οὐδὲν ποιήσουσιν ἐκεῖ μένοντες. Ἐγὼ μὲν οὖν τὰ ἄλλα πάντα ἀποπλησάμην μοι δοκῶ, καὶ ὅτινα ἂν ἐθέλῃς τῶν εἰδόντων τὰ ἡμέτερα, ἥκέ μοι ἐς αὖριον παραλαβὼν ὄψει τε ὅπως ἐρωτᾷ καὶ πῶς ἀποκρίνεται καὶ ὅσα μεμάθηκε καὶ ὅσα ἤδη ἀνέγνωκε βιβλία περὶ ἀξιωματῶν, περὶ συλλογισμῶν, περὶ καταλήψεως, περὶ καθηκόντων καὶ ἄλλα ποικίλα. Εἰ δὲ ἢ τὴν μητέρα ἔτυπτεν ἢ παρθένους συνήρπαζε, τί ταῦτα πρὸς ἐμέ; οὐ γὰρ παιδαγωγόν με ἐπεστήσατε αὐτῷ.

83. Τοιαῦτα γέρων ἄνθρωπος ὑπὲρ φιλοσοφίας ἔλεγε. Σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, ὃ Ἑρμότιμε, ἱκανὸν εἶναι, ὡς διὰ τοῦτο φιλοσοφοίμεν, ὡς μηδὲν τῶν φαυλοτέρων πράττομεν. Ἡ ἐπ' ἄλλαις ἐλπίσιν ἐξ ἀρχῆς φιλοσοφεῖν ἡξιοῦμεν, οὐχ ὡς τῶν ἰδιωτῶν κοσμιώτεροι εἴημεν περινοστοῦντες; τί οὖν οὐκ ἀποκρίνη καὶ τοῦτο;

ERM. Τί δ' ἄλλο ἢ ὅτι καὶ δακρῦσαι ὀλίγου δέω; ἐς τοσοῦτό μου καθίκετο ὁ λόγος ἀληθῆς ὢν, καὶ ὀδύρομαι, ὅσον ἄθλιος χρόνον ἀνάλωκα καὶ προσέτι μισθοὺς οὐκ ὀλίγους τελῶν ἀντὶ τῶν πόνων· νυνὶ γὰρ ὥσπερ ἐκ μέθης ἀνανήφων ὀρῶ ὅλα μὲν ἐστίν ὢν ἥρων, ὁπόσα δὲ πέπονθα διὰ ταῦτα.

84. LYC. Καὶ τί δεῖ δακρύων, ὃ χρηστέ; τὸ γὰρ τοῦ μύθου ἐκεῖνο πάνυ συνετὸν, οἶμαι, ὃν Αἰσωπὸς διηγείτο· ἔφη γὰρ ἀνθρωπὸν τινα ἐπὶ τῇ ἡόνι καθεζόμενον ἐπὶ τὴν κυματωγὴν ἀριθμεῖν τὰ κύματα, σφαλέντα δὲ ἄχθεσθαι καὶ ἀνιάσθαι, ἄχρι δὴ τὴν κερδὴν παραστᾶσαν εἰπεῖν αὐτῷ, Τί, ὃ γενναῖε, ἀνιᾷ τῶν παρελθόντων ἔνεκα, δέον τὰ ἐντεῦθεν ἀρξάμενον ἀριθμεῖν ἀμελήσαντα ἐκείνων; Καὶ σὺ τοίνυν, ἐπεὶ οὕτω σοι δοκεῖ, ἐς τὸ λοιπὸν ἂν ἀμεινον ποιήσῃς βίον τε κοινὸν ἀπασὶ βιωῦν

LUCIANUS. I.

tur, habitus quosdam, et relationes, et comprehensiones, et visa, et nomina id genus plura persequens. Audimus autem illum dicere, non in caelo esse deum, sed ire per omnia, ut ligna, et lapides, et animalia, ad res usque contemptissimas. Ac quum mater ipsum interrogaret, quorsum ista nugaretur? deridens illam, Verum, inquit, si perdidicero accurate nugas illas, nihil prohibebit solum me divitem, solum regem esse, reliquos vero mancipia et purgamenta ad me putare.

82. Hæc ille quum dixisset, quod responsum ei philosophus dederit, jam vide, Hermotime, quam senile. Dixit enim: Verum nisi se ad me applicuisset, nonne putas multo illum deteriora perpetraturum fuisse, quin carnifici forte fuisse tradendum? adeo jam frenum illi quoddam philosophia imposuit, et adversus eam reverentia, atque ob id ipsum moderatior vobis est et adhuc tolerabilis: affert enim illi pudorem quendam, si indignus isto habitu et nomine isto videatur, quæ nimirum sequuntur illum et pædagogi in morem continent. Itaque dignus sim si non eorum, in quibus meliorem illum reddidi, mercedem a vobis capere; at certe eorum quæ philosophiæ reverentia facere intermisit: quandoquidem nutrices etiam parvos in scholam censerent mittendos, quum, si nondum bonum quicquam possint discere, certe mali nihil, dum ibi manent, faciant. Equidem reliqua mihi omnia implevisse videor, et quocumque volueris eorum, qui nostra non ignorant, assumpto, cras ad me veni, videbisque ut interroget, ut respondeat, quot res didicerit, et quot jam legerit libros, de axiomatibus, de syllogismis, de comprehensione, de officiis, et alia varia. Si vero aut matrem pulsavit, aut rapuit virgines, quid ea ad me? neque enim pædagogum me illi præfecistis.

83. Talia homo senex pro philosophia dicebat. Tu vero et ipse forte dixeris, Hermotime, satis esse si propter hoc philosophemur, ne quid pejus faciamus. Aut num alia spe philosophari ab initio postulavimus? non ideo, ut idiotis decentiores circumniremus? cur igitur non respondes hoc quoque?

HERM. Quid vero aliud quam quod parum abest quin illacrimem? adeo in animum meum penetravit vera ratio; ac deploro quantum miser temporis insumserim, mercedes insuper non parvas laborum meorum persolvens: jam enim velut ab ebrietate resipiscens video qualia sint quæ amabam, quæ autem propter ea perpessus sim.

84. LYC. Et quid lacrimis opus est, o bone? valde enim prudens consilium arbitror fabulæ, quam narrabat Æsopus. Dicebat enim, hominem sedentem in litore ad fluctuosum mare, numerasse fluctus: quum vero subinde erraret, graviter tulisse et excruciatum esse, donec astans vulpes ei diceret, Quid laboras, mi homo, eorum causa qui præterierunt? quum oporteat eos qui hinc oriuntur numerare incipere, neglectis illis. Et tu igitur, quoniam ita tibi videtur, in reliquum melius feceris, si communem omnibus vitam

ἀξίων καὶ συμπολιτεύσει τοῖς πολλοῖς οὐδὲν ἀλλόκοτον καὶ τετυφωμένον ἐλπίζων, καὶ οὐκ αἰσχυνῇ, ἥνπερ εὖ φρονῆς, εἰ γέρων ἄνθρωπος μεταμαθήσῃ καὶ μεταχωρήσει πρὸς τὸ βέλτιον.

85. Ταῦτα πάντα, ὧ φιλότης, ὅπως εἶπον, μή με νομίσης κατὰ τῆς Στοᾶς παρεσκευασμένον ἢ ἔχθραν τινὰ ἐξαίρετον πρὸς Στωϊκοὺς ἐπανηρημένον εἰρηκέναι, ἀλλὰ κοινὸς ἐπὶ πάντας ὁ λόγος· τὰ γὰρ αὐτὰ πρὸς σέ εἶπον ἂν, εἰ τα Ἰλάτωνος ἢ Ἀριστοτέλους ἤρησο τῶν ἄλλων ἀκρίτων ἐρήμην καταγνοῦς. Νῦν δὲ ἐπεὶ τὰ Στωϊκῶν προατίμησας, πρὸς τὴν Στοάν ἀποτετάσθαι ὁ λόγος ἔδοξεν οὐδὲν ἐξαίρετον πρὸς αὐτὴν ἔχων.

86. EPM. Εὖ λέγεις· ἀπειμι γοῦν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ὥς μεταβαλοίμην καὶ αὐτὸ δὴ τὸ σχῆμα. Ὅφει γοῦν οὐκ εἰς μακρὰν οὔτε πώγωνα ὥσπερ νῦν λάσιον καὶ βαθὺν οὔτε δῖαιταν κεκολασμένην, ἀλλ' ἀνετα πάντα καὶ ἐλεύθερα· τάχα δὲ καὶ πορφυρίδα μεταμφιάσομαι, ὥς εἰδεῖεν ἅπαντες ὅτι μηκέτι μοι τῶν λήρων ἐκείνων μέτεστιν. Ὡς εἶθε γε καὶ ἐξεμέσαι δυνατόν ἦν ἅπαντα ἐκεῖνα, ὅπως ἤκουσα παρ' αὐτῶν, καὶ εὖ ἴσθι, οὐκ ἂν ὤκνησα καὶ ἐλλέβορον πιεῖν διὰ τοῦτο ἐς τὸ ἐμπαλιν ἢ ὁ Χρύσιππος, ὅπως μηδὲν ἐτι ἐννοήσαιμι ὧν φασί. Σοὶ δ' οὖν οὐ μικρὰν χάριν οἶδα, ὦ Λυκῖνε, ὅτι με παραφερόμενον ὑπὸ θολεροῦ τινος χειμάρρου καὶ τραχέος, ἐπιδιδόντα ἑμαυτὸν καὶ κατὰ ῥοὴν συρρέοντα τῷ ὕδατι ἀνέσπασας ἐπιστάς, τὸ τῶν τραγωδῶν τοῦτο, θεὸς ἐκ μηχανῆς ἐπιφανείς. Δοκῶ δέ μοι οὐκ ἀλόγως ἂν καὶ ξυρήσασθαι τὴν κεφαλὴν ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ναυαγίων ἀποσωθέντες ἐλεύθεροι, ἅτε καὶ σωτήρια τήμερον ἄξων τοσαύτην ἀχλὺν ἀποσεισάμενος τῶν ὁμμάτων. Φιλοσόφῳ δὲ ἐς τὸ λοιπὸν κἂν ἄκων ποτὲ ὁδῶ βαδίζων ἐν-τύχῳ, οὕτως ἐκτραπήσομαι καὶ περιστήσομαι ὥσπερ τοὺς λυτῶντας τῶν κυνῶν.

XXI.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ Η ΑΕΤΙΩΝ.

1. Ἡροδότου εἶθε μὲν καὶ τᾶλλα μιμήσασθαι δυνατόν ἦν, οὐ πάντα φημι ὅσα προσῇν αὐτῷ — μείζον γὰρ εὐχῆς τοῦτό γε — ἀλλὰ κἂν ἐν ἐκ τῶν ἀπάντων, οἷον ἢ κάλλος τῶν λόγων ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν ἢ τὸ οἰκεῖον τῇ Ἰωνίᾳ καὶ προσφυὲς ἢ τῆς γνώμης τὸ περιττὸν ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκείνος ἅμα πάντα συλλαβὼν ἔχει πέρα τῆς εἰς μίμησιν ἐλπίδος· ἃ δὲ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς συγγραμμάσι καὶ ὥς πολλαχῶς τοῖς Ἑλλησι γνώριμος ἐν βραχεὶ κατέστη, καὶ ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλος ἂν μιμησάμεθα. Πλεύσας γὰρ οἰκοθεν ἐκ τῆς Καρίας εὐθὺς τῆς Ἑλλάδος ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα ἐπίσημος καὶ περιδότης γένοιτο καὶ αὐτὸς καὶ τὰ συγγραμμάτια. Τὸ μὲν οὖν περινοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίοις, νῦν δὲ Κορινθίοις ἀναγνώσκειν ἢ Ἀργείοις ἢ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ μέρει,

velis vivere, et civem te gerere de vulgo unum, nihil insolens et inflatum sperans; nec pudeat te, si recte sapis, senem hominem mutatis quasi partibus ad id quod melius est transire.

85. Ceterum haec quaecumque dixi omnia, amice, noli me putare contra Porticum paratum, aut susceptis eximiis contra Stoicos inimicitias dixisse; sed communis ad omnes pertinet ratio: eadem enim ad te dixissem, si Platonis aut Aristotelis sectam secutus esses, reliquis indicta causa damnalis. Nunc vero quum Stoicorum sectam praetulisses, ad Porticum intenta videbatur ratio, quae eximium nihil contra eam habeat.

86. HERM. Bene dicis. Abeo igitur ad hoc ipsum, ut ipsum etiam mutem habitum. Videbis enim non ita multo post neque barbam uti nunc hirsutam et prolixam, neque victum ita castigatum, sed remissa omnia atque libera. Forte autem purpuram etiam induam, uti sciant omnes, nihil mihi jam esse cum illis nugis. Utinam etiam evomere liceat, quaecumque ex illis audivi! et noris me non cunctanter helleborum propterea bibiturum, contraria quam Chrysippus ratione, nimirum ne quid amplius eorum, quae dicunt, in mentem mihi veniat. Tibi igitur gratiam, Lycine, non parvam habeo, quod me turbido torrente ablatum atque aspero, quum jam cessissem fluctibus et secundo flumine cum aqua ferrer, extraxisti, superveniens tanquam ille in tragædiis praesens ex machina deus. Videor autem mihi non praeter rationem caput etiam rasurus, ut qui e naufragiis servantur liberi, quippe qui et ipse salutis recuperatae festum diem hodie acturus sim, tanta ab oculis amota caligine. In philosophum autem de reliquo si vel invitatus aliquando ingrediens per viam incidero, ita aversabor, ita cavebo, ut canes rabiosos solemus.

XXI.

HERODOTUS, sive AETION.

1. Utinam Herodoti etiam reliqua imitari liceret! non omnia dico quae viro aderant (majus enim voto illud quidem); sed unum quiddam de omnibus, verbi causa, venustatem orationis aut compositionem, aut domesticam illam Ionicæ linguae et nativam suavitatem, aut sententiarum divitias, aut quae sexcenta pulchra ille una complexus habet, imitandi omnem spem transgressa: ceterum quae circa libros suos historicos faciebat, et modum quo Graecis multis in locis brevi innotesceret, illud et ego et tu et quivis alius imitemur. Quum enim domo e Caria versus Graeciam navigaret, dispiciebat apud se, qua tandem ratione quam celerissime et minimo labore insignis et celebris tum ipse, tum si quid scripsisset, fieret. Jam circumire, et nunc Atheniensibus, nunc Corinthiis recitare, aut Argivis, aut Lac-

ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἡγεῖτο εἶναι καὶ τριβὴν οὐ μικρὰν ἐν τῷ τοιούτῳ ἔσεσθαι· οὐκ οὐν ἤξιον διασπᾶν τὸ πρᾶγμα οὐδὲ κατὰ διαίρεσιν οὕτω κατ' ὀλίγον ἀγείρειν καὶ συλλέγειν τὴν γνώσιν, ἐπεβούλευε δὲ, εἰ δυνατόν εἴη, ἀθρόους ποῦ λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. Ἐνίστανται οὖν Ὀλύμπια τὰ μεγάλα, καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκείνο ἔκρινε οἱ νομίσας τὸν καιρὸν, οὗ μάλιστα ἐγλίχτο, πλήθουσιν τῇ τῆς πανηγυρί, ἅπανταχόθεν ἤδη τῶν ἀρίστων συνελεγμένων, παρελθόντων ἐς τὸν ὀπισθόδομον οὐ θεατὴν, ἀλλ' ἀγωνιστὴν παρῆρχεν ἑαυτὸν Ὀλυμπίων ἄδων τὰς ἱστορίας καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὐσας.

2. Ἦδη οὖν ἅπαντες αὐτὸν ἤδεσαν πολλῇ μᾶλλον ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτούς· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἀνήκοος ἦν τοῦ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ τῶν ἐκ τῆς πανηγύρεως ἠκόντων πυθανόμενοι, καὶ εἰ πού γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο ἂν τῷ δακτύλῳ, Οὗτος ἐκείνος Ἡρόδοτός ἐστιν ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς Ἰαστὶ συγγεγραφώς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. Τοιαῦτα ἐκείνος ἀπέλαυσε τῶν ἱστοριῶν, ἐν μιᾷ συνόδῳ πάνδημόν τινα καὶ κοινὴν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν καὶ ἀνακηρυχθεὶς οὐχ ὑφ' ἐνὸς μὰ Δία κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἀπάσῃ πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν πανηγυριστῶν.

3. Ὅπερ ὕστερον κατανοήσαντες ἐπιτομόν τινα ταύτην ὁδὸν ἐς γνώσιν Ἰππίας τε ὁ ἐπιχώριος αὐτῶν σοφιστὴς καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἀναξιμένης ὁ Χῖος καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντίνος καὶ ἄλλοι συχνοὶ λόγους ἔλεγον αἰεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν πανηγυρί, ἀφ' ὧν γνώριμοι ἐν βραχεῖ ἐγίνοντο.

4. Καὶ τί σοι τοὺς παλαιούς ἐκείνους λέγω σοφιστὰς καὶ συγγραφέας καὶ λογογράφους, ὅπου καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ Ἀετίωνά φασιν τὸν ζωγράφον, γράψαντα τὸν Ῥωξάνης καὶ Ἀλεξάνδρου γάμον, εἰς Ὀλυμπίαν καὶ αὐτὸν ἀγαγόντα τὴν εἰκόνα ἐπιδείξασθαι, ὥστε Προξενίδαν, Ἑλλανοδίχην τότε ὄντα, ἡσθέντα τῇ τέχνῃ γαμβρὸν ποιήσασθαι τὸν Ἀετίωνα.

5. Καὶ τί τὸ θαῦμα ἐνῆν τῇ γραφῇ αὐτοῦ, ἡρετό τις, ὡς τὸν Ἑλλανοδίχην δι' αὐτὸ οὐκ ἐπιχωρίῳ τῷ Ἀετίωνι συνάψασθαι τῆς θυγατρὸς τὸν γάμον; Ἔστιν ἡ εἰκὼν ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ γὰρ εἶδον, ὥστε καὶ σοὶ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι. Θάλαμος ἐστὶ περικαλλὴς καὶ κλίνη νυμφική, καὶ ἡ Ῥωξάνη κάθηται πάγκαλόν τι χρῆμα παρθένου ἐς γῆν ὁρώσα, αἰδουμένη ἐστῶτα τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐρωτῶντες δὲ τινες μειδιῶντες ὁ μὲν κατόπιν ἐφρεστώς ἀπάγει τῆς κεφαλῆς τὴν καλύπτραν καὶ δείκνυσιν τῷ νυμφίῳ τὴν Ῥωξάνην, ὁ δὲ τις μάλα δουλικῶς ἀφαιρεῖ τὸ σανδάλιον ἐκ τοῦ ποδός, ὡς κατακλίνειτο ἤδη, ἄλλος τῆς χλανίδος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπειλημμένος, Ἐρως καὶ οὗτος, ἔλκει αὐτὸν πρὸς τὴν Ῥωξάνην πάνυ βιαίως ἐπισπώμενος, ὁ βασιλεὺς δὲ αὐτὸς μὲν στέφανόν τινα ὀρέγει τῇ παιδί, πάροχος δὲ καὶ νυμφαγωγὸς Ἡφαιστίων συμπαρέστι δᾶδα καομένην ἔχων, μειρακίῳ πάνυ ὀραίῳ ἐπερείδόμενος, Ὑμέναιος οἶμαί ἐστιν· οὐ γὰρ ἐπεγέ-

daemonis particulatim, laboriosum et longum esse ducebat, moramque in ea re haud parvam esse futuram. Noluit igitur negotium hoc distrahere, neque disperse ita et minutatim conciliare et cogere sibi notitiam hominum: verum eo intendit animum, ut, si fieri posset, confertos alicubi Græcos universos deprehenderet. Instant igitur magna Olympia: et Herodotus, rem ipsam putans, venire sibi tempus maxime desideratum, observato pleno concilio, collectis undique jam proceribus, ingressus in posticum templi Jovis Olympii, non spectatorem, sed certatorem se Olympiorum professus est, canens historias, et eo usque demulcens hos qui adessent, ut Musæ ipsius libri, qui et ipsi novem essent, vocarentur.

2. Jam igitur multo ipsum magis nosse omnes, quam victores ipsos Olympiæ; nec esse cui Herodoti nomen non esset auditum, partim quod ipsi illum Olympiæ audissent, partim quod ab his, qui ex concilio venerant, percontando percepissent: et sicubi conspiceretur modo, digito monstrabatur, Hic ille Herodotus est, dicentium, qui prælia cum Persis Ionico sermone conscripsit, qui victorias nostras hymno celebravit. Hunc ille talem historiarum suarum fructum cepit, in uno conventu publicum quoddam et commune totius Græciæ suffragium qui ferret, ornareturque præconio non hercle ab uno præcone, sed in unaquaque urbe, unde singuli spectatorum essent.

3. Quod quidem postea considerantes, hanc nempe compendiarium quandam ad notitiam hominum viam, Hippias ex ipsa illa Elidis regione sophista, et Ceus Prodicus, et Anaximenes Chius, et Agrigentinus Polus, et frequentes alii, semper verba et ipsi fecerunt ad concilium, unde nobiles brevi tempore facti sunt.

4. Et quid tibi antiquos illos sophistas dico, historicos et logographos, quum nuper adeo etiam Action pictor dicitur, depictis a se Roxanes et Alexandri nuptiis, Olympiam et ipse deportatam eam tabulam ostendisse, successu eo ut Proxenidas, iudex certaminis qui tum esset, delectatus arte generum sibi Actionem assumeret.

5. Et quid in pictura ipsius mirum inerat, rogabat aliquis, ut arbiter certaminum propter illud Actioni, non civi, nuptias filiae conciliaret? Est illa in Italia, et ipse eam vidi, ut etiam narrare tibi possim. Thalamus est pulcherri-mus, et lectus nuptialis: et assidet Roxane virgo undique pulcherrima, humi defixos habens oculos, pudore astantis Alexandri. Cupidines autem quidam renidentes, alius quidem a tergo imminens reducit a capite flammeum, ostenditque Roxanen sponso: alius autem aliquis verniliter sane demit pede sandalium, ut jam recumbat: alius læna prehensum Alexandrum, Cupido et hic, trahit versus Roxanem, connixus validissime: rex ipse quidem coronam offert puellæ; comes autem et deductor sponsi Hephæstion una astat, facem ardentem gerens, puero innixus formosissimo: Hymenæus pu to est; neque enim ascriptum est

γραπτο τούνομα. Ἐτέρωθι δὲ τῆς εἰκόνης ἄλλοι Ἑρω-
τες παίζουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις τοῦ Ἀλεξάνδρου, δύο μὲν
τὴν λόγχην αὐτοῦ φέροντες, μιμούμενοι τοὺς ἀχθοφό-
ρους, ὁπότε δοκὸν φέροντες βαροῦντο· ἄλλοι δὲ δύο ἕνα
τινὰ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος κατακείμενον, βασιλέα δῆθεν καὶ
αὐτὸν, σύρουσι τῶν ὀχάνων τῆς ἀσπίδος ἐπειλημμένοι·
εἷς δὲ δὴ ἐς τὸν θώρακα ἐσελθὼν ὑπτιον κείμενον λο-
χῶντι ἔοικεν, ὡς φοβήσεται αὐτοὺς, ὁπότε κατ' αὐτὸν
γένοντο σύροντες.

6. Οὐ παιδιὰ δὲ ἄλλως ταῦτά ἐστιν οὐδὲ περιεργα-
σται ἐν αὐτοῖς ὁ Ἀετίων, ἀλλὰ δηλοῖ τοῦ Ἀλεξάνδρου
καὶ τὸν ἐς τὰ πολεμικὰ ἔρωτα, καὶ ὅτι ἅμα καὶ Ῥω-
ξάνης ἦρα καὶ τῶν ὀπλων οὐκ ἐπελέληστο. Πλὴν ἄλλ'
ἢ γε εἰκὼν αὐτῇ καὶ ἄλλως γαμήλιόν τι ἐπὶ τῆς ἀλη-
θείας διεφάνη ἔχουσα, προμνησασμένη τῷ Ἀετίωνι τὴν
τοῦ Προξενίδου θυγατέρα· καὶ ἀπῆλθε γήμας καὶ αὐ-
τὸς, πάρεργον τῶν Ἀλεξάνδρου γάμων, ὑπὸ νυμφαγωγῶ
ἐῷ βασιλεῖ, μισθὸν εἰκασμένου γάμου προσλαβὼν ἀληθῆ
γάμον.

7. Ἡρόδοτος μὲν οὖν — ἐπάνειμι γὰρ ἐπ' ἐκείνον —
ἱκανὴν τῶν Ὀλυμπίων τὴν πανήγυριν ἡγεῖτο καὶ συγ-
γραφέα θαυμαστὸν δεῖξαι τοῖς Ἑλλήσι τὰς Ἑλληνικὰς
νίκας διεξιόντα, ὡς ἐκεῖνος διεξῆλθεν. Ἐγὼ δὲ —
καὶ πρὸς Φιλίου μὴ με κορυβαντιᾶν ὑπολάβητε μηδὲ
τάμα εἰκάζειν τοῖς ἐκείνου, ἴλεως ὁ ἀνὴρ — ἀλλὰ τοῦτό
γε ὅμοιον παθεῖν φημι αὐτῷ· ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον ἐπε-
δήμησα τῇ Μακεδονίᾳ, πρὸς ἐμαυτὸν ἐσχόπουν ὅ τι
μοι χρηστὸν τῷ πράγματι· καὶ ὁ μὲν ἔρως οὗτος ἦν
ἅπασιν ὑμῖν γνωσθῆναι καὶ ὅτι πλείστοις Μακεδόνων
δεῖξαι τάμα, τὸ δὲ αὐτὸν περιόντα τηνικαῦτα τοῦ ἔτους
συγγενέσθαι τῇ πόλει ἐκάστη οὐκ εὐμαρὲς ἐφαίνετο, εἰ
δὲ τηρήσαιμι τήνδε ὑμῶν τὴν σύνοδον, εἴτα παρελθὼν
ἐς μέσον δεῖξαιμι τὸν λόγον, ἐς δεῶν οὕτως ἀποθήσεσθαι
μοι τὰ τῆς εὐχῆς.

8. Αὐτοὶ τε οὖν ἤδη συνεληλύθατε, ὅ τι περ ὄφελος
ἐξ ἐκάστης πόλεως, αὐτὸ δὲ τὸ κεφάλαιον ἀπάντων
Μακεδόνων, καὶ ὑποδέχεται πόλις ἡ ἀρίστη οὓσα οὐ
κατὰ Πίσαν μὰ Δί' οὐδὲ τὴν ἐκεῖθι στενοχωρίαν καὶ
σκηναὺς καὶ καλύβας καὶ πνίγος, οἳ τε αὖ πανηγυρισταὶ
οὐ συρφετώδης ὄχλος, ἀθλητῶν μᾶλλον φιλοθεάμονες,
ἐν παρέργῳ οἱ πολλοὶ τὸν Ἡρόδοτον τιθέμενοι, ἀλλὰ
ῥητόρων τε καὶ συγγραφέων καὶ σοφιστῶν οἱ δοκιμώ-
τατοι, ὅσον οὐ μικρὸν ἤδη, μὴ τοῦμόν παρὰ πολὺ ἐν-
δεέστερον φαίνεται τῶν Ὀλυμπίων. Ἀλλ' ἦν μὲν
ὑμεῖς Πολυδάμαντι ἢ Γλαύκῳ ἢ Μίλωνι παραθεωρήτέ
με, κομιδῇ ὑμῖν ὁξὺ θρασὺς ἀνθρώπος εἶναι, ἦν δὲ
πολὺ ἐκείνων ἀπαγαγόντες τὴν μνήμην ἐπ' ἐμαυτοῦ
μόνου ἀποδύσαντες ἴδητε, τάχ' ἂν οὐ πάνυ μαστιγώ-
σιμος ὑμῖν δόξαιμι· ὡς ἐν γε τηλικούτῳ σταδίῳ ἱκανὸν
ἐμοὶ γοῦν καὶ τοῦτο.

nomen. In altera autem tabulae parte Cupidines alii lusus
agunt in armis Alexandri, duo quidem hastam illius feren-
tes, bajulos imitati, quum trabem ferentes onere pandantur :
alii autem duo, unum in clypeo jacentem, regem nempe
ipsum quoque, tanquam in curru trahunt, comprehensis
clypei ansis : unus denique in loricam, quæ supina jacet,
ingressus, insidianti similis est, qui perterreat illos, quando
inter trahendum ad se deferantur.

6. Ceterum non lusus ista sunt, neque temere in illis
operam abusus est Aetion, sed indicant Alexandri amorem
etiam rerum bellicarum, ipsumque quum Roxanen amaret,
armorum non esse oblitum. Præterea ipsa quoque tabula
hæc nuptiale quiddam revera habere apparuit, nempe quæ
conciliaverit Aetioni Proxenidæ filiam : discessitque pictor,
nuptiis et ipse celebratis, quæ parergon essent et appendi-
cula quasi nuptiarum Alexandri, conciliatore atque dedu-
ctore sponsæ ipso rege, mercedis assimilatarum nuptiarum
corollarium nactus veras nuptias.

7. Herodotus igitur (ad hunc enim redeo) aptum judicabat
Olympiorum concilium, quod etiam historicum admirabilem
ostenderet Græcis, qui quidem ita, ut ab ipso factum est,
victorias Græcas enarrasset. Ego vero : et per amicitia-
rum vos præsidem Jovem obtestor, ne insanire me puletis,
aut mea illius scriptis comparare, sic vir ille mihi faveat !
ego igitur illud certe simile viri illius accidere mihi con-
firmo : quum primum in Macedoniam peregrinatum venis-
sem, apud animum meum considerabam, quomodo res meæ
essent tractandæ : et cupiebam sane innolescere vobis
omnibus, et quamplurimis Macedonum, quid essem, osten-
dere ; circumire autem ipsum, id anni, et cum civitate una-
quaque agere præsentem, non facile videbatur : si vero
hunc vestrum conventum observarem, ac tum progressus
in medium dicendi facultatem ostenderem, sic sperabam
votum mihi meum recte eventurum.

8. Jam igitur et ipsi convenistis, quicquid in unaquaque
civitate præstantissimum est, caput ipsum et flos oranium
Macedonum : et suscipit vos urbs præstantissima, non illa
Pisæ similis, per Jovem, neque angustiis illis, et taberna-
culis, et casis, et æstui : porro qui huc convenere, non
fæx populi, athletarum spectacula præferentes plerique et
obiter tantum audiendum putantes Herodotum ; sed rheto-
rum, et historicorum, et sophistarum probatissimi : quare
pæne jam effectum est, ne mea hæc conditio multum inferior
videatur Olympiis. Verum si quidem ad Polydamantem
aliquem, aut Glaucum, aut Milonem me inter spectandum
comparaveritis, oppido vobis audax videbor homo esse :
sin vero, memoria longe ab illis abducta, per me solum me
exutum spectaveritis, forte non omnino flagris dignus vobis
videar : nam in tali quidem stadio satis mihi certe et hoc
fuerit.

οἱ κα
κωλ
ἡδη
θαυ
ἄλλο
με,
ποίμ
πάν
συγ
τερι
νοὶ ὁ
παρ
εἶπο
ἐλεγ
τίνα
τοιαῦ
τίδος
2.
ἡνία
ἐμαυ
χάρι
κοινὸ
αὐτοῦ
ὀξέος
ἢ τέχ
οὐ γὰ
γὼν τ
ῶμην
αὐτὸ
τοῦ ὅ
χειν τ
καινό
θήκης
συντε
τῶν ὁ
μετρί
καὶ μ
Τὸ δ
ἦσαν,
νεῖσθα
3.
σθαί
δημώδ
ὀλίγα
ἐπειρ
ἐκείνω
ἄλλοις
αὐτὸς
ποκεν

XXII.

ΖΕΥΞΙΣ Η ΑΝΤΙΟΧΟΣ.

1. Ἐναγχος ἐγὼ μὲν ὑμῖν δείξας τὸν λόγον ἀπῆειν οἴκαδε, προσιόντες δέ μοι τῶν ἀκηκοότων πολλοί — κωλύει γὰρ οὐδὲν, οἶμαι, καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς φίλους ᾗδῃ ὄντας ὑμᾶς λέγειν — προσιόντες οὖν ἐδεξιούντο καὶ θαυμάζουσιν ἐώκεσαν· ἐπὶ πολὺ γοῦν παρομαρτοῦντες ἄλλος ἄλλοθεν ἐβόων καὶ ἐπῆνουν· ἄχρι τοῦ καὶ ἐρυθριᾶν με, μὴ ἄρα πάμπλου τῆς ἀξίας τῶν ἐπαινῶν ἀπολείποιμην. Τὸ δ' οὖν κεφάλαιον αὐτοῖς τοῦτο ἦν, καὶ πάντες ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐπεσημαίνοντο, τὴν γνώμην τῶν συγγραμμάτων ξένην οὔσαν καὶ πολὺν ἐν αὐτῇ τὸν νεωτερισμόν. Μᾶλλον δὲ αὐτὰ εἰπεῖν ἄμεινον, ἅπερ ἐκείνοι ἀπεφθέγγοντο. « Ὡς τῆς καινότητος. Ἡράκλειος, τῆς παραδοξολογίας. Εὐμήχανος ἄνθρωπος. Οὐδὲν ἂν τις εἴποι τῆς ἐπινοίας νεαρώτερον. » Οἱ μὲν τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγον, ὡς ἐκεκίνητο δηλαδὴ ὑπὸ τῆς ἀκροάσεως· ἡ τίνα γὰρ ἂν αἰτίαν εἶχον ψεύδεσθαι καὶ κολακεύειν τὰ τοιαῦτα ξένον ἄνθρωπον, οὐ πάνυ πολλῆς αὐτοῖς φροντίδος ἀξίον τὰ ἄλλα;

2. Πλὴν ἐμέ γε — εἰρήσεται γάρ — οὐ μετρίως ἡνία δ' ἐπαινος αὐτῶν, καὶ ἐπειδὴ ποτε ἀπελθόντων κατ' ἐμαυτὸν ἐγενόμην, ἐκεῖνα ἐνενόουν· οὐκοῦν τοῦτο μόνον χάριεν τοῖς ἐμοῖς ἐνεστίν, ὅτι μὴ συνήθη μὴδὲ κατὰ τὸ κοινὸν βαδίζει τοῖς ἄλλοις, ὀνομάτων δὲ ἄρα καλῶν ἐν αὐτοῖς καὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖον κανόνα συγκειμένων ἡ νοῦ ὀξείας ἡ περινοίας τινὸς ἡ χάριτος Ἀττικῆς ἡ ἁρμονίας ἡ τέχνης τῆς ἐφ' ἅπασιν, τούτων δὲ πόρρω ἴσως τοῦμόν· οὐ γὰρ ἂν παρέντες αὐτὰ ἐκεῖνα, ἐπῆνουν μόνον τὸ καινὸν τῆς προαιρέσεως καὶ ξενίζον. Ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος ὄμην, ὅποτε ἀναπηδῶντες ἐπαινοῖεν, τάχα μὲν τι καὶ αὐτὸ τοῦτο προσάγεσθαι αὐτούς· ἀληθὲς γὰρ εἶναι τὸ τοῦ Ὀμήρου, καὶ τὴν νέαν ὁδὴν κεχαρισμένην ὑπάρχειν τοῖς ἀκούουσιν· οὐ μὴν τοσοῦτόν γε οὐδὲ ὅλον τῇ καινότητι νέμειν ἡξίουν, ἀλλὰ τὴν μὲν ὥσπερ ἐν προσθήκης μοῖρᾳ συνεπικοσμεῖν τι καὶ πρὸς τὸν ἐπαινον συντελεῖν καὶ αὐτὴν, τὰ δὲ τῶ ὄντι ἐπαινούμενα καὶ ὑπὸ τῶν ἀκούοντων εὐφημούμενα ἐκεῖνα εἶναι. Ὡστε οὐ μετρίως ἐπῆρμην καὶ ἐκινδύνεον πιστεύειν αὐτοῖς ἕνα καὶ μόνον ἐν τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι λέγουσι καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὸ δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀνθρακες ἡμῶν ὁ θησαυρὸς ἦσαν, καὶ ὀλίγου δέω θαυμαστοποιῶ τινος ἐπαινον ἐπαινέσθαι πρὸς αὐτῶν.

3. Ἐθέλω γοῦν ὑμῖν καὶ τὸ τοῦ γραφέως διηγῆσθαι· ὁ Ζεῦξις ἐκεῖνος ἀριστος γραφέων γενόμενος τὰ δημώδη καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα οὐκ ἔγραφεν, ἡ ὅσα πάνυ ὀλίγα, ἥρωας ἡ θεοὺς ἡ πολέμους, ἀεὶ δὲ καινοποιεῖν ἐπειρᾶτο καὶ τι ἀλλόκοτον ἂν καὶ ξένον ἐπινοήσας ἐπ' ἐκείνῳ τὴν ἀκρίβειαν τῆς τέχνης ἐπεδείκνυτο· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τολμήμασι καὶ θήλειαν Ἰπποκένταυρον ὁ Ζεῦξις αὐτὸς ἐποίησεν, ἀνατρέφουσάν γε προσέτι παιδίῳ Ἰπποκενταύρῳ διδύμῳ κομιδῇ νηπίῳ. Τῆς εἰκόνος ταύ-

XXII.

ZEUXIS AUT ANTIOCHUS.

1. Nuper quum dicendi vobis facultatem oratione ostendissem, domum abibam : accedentes vero ad me auditorum multi : nihil enim, puto, prohibet talia quoque apud vos amicos jam meos dicere : accedentes igitur complectebantur me, et admirationem præ se ferebant ; multum enim prosecuti aliunde alius clamare, et laudare, adeo ut erubescerem, veritus ne nimis multum a dignitate laudum illarum abessem. Caput autem et summa laudis hæc illis erat, omnesque unum et idem acclamabant, consilium scriptionum insolitum esse, et multum in illo novatum. Quin præstat ipsa illa verba commemorare, quæ illi proferebant. « Vah novitatem ! Mirifica hercle ultra fidem oratio ! hominem ad inveniendum agilem ! Nihil quisquam dixerit cogitatis illis magis novum. » Atque illi quidem talia multa dicere, prout nimirum ab auditione moverentur : quam alioqui mentiendi causam habuissent, et eo modo adulandi peregrino homini, nec de cetero ad curam illorum magno opere pertinenti ?

2. At me (dicetur enim) ista laus eorum non mediocri afficiebat molestia, et quum tandem post illorum discessum solus essem, ita cogitabam : Ergo illud solum jucundum meis scriptis inest, quod usitata non sunt, neque communi quasi cum reliquis vestigio incedunt : a nominibus autem in iisdem pulchris et ad antiquam regulam compositis, aut sensu acuto, aut excogitandi solertia quadam, aut venustate Attica, aut compositione ac numero, aut arte in omnibus constituendis, ab his, inquam, longe forte ratio mea remota est : neque enim, nisi hoc ita se haberet, relictis illis ipsis, solam laudarent novitatem rationis nostræ ac peregrinitatem. At vanus ego spei putaram, quum ad laudandum consurgerent, forte quidem hoc ipsum etiam eos allecturum esse, quum verum sit Homericum illud, novam cantilenam jucundam esse audientibus ; non tantum tamen neque omnino omnia novitati eos tribuere censebam ; verum hanc quidem, corollarii cujusdam instar, ornamentum allaturam aliquid, et laudi ipsam quoque non nihil collaturam : ea vero quæ serio ac solide laudarentur, quæque secunda audientium fama exciperentur, ista esse quæ modo commemoravi. Itaque non mediocriter jam elatus eram, et prope fuerat ut crederem illis, quum unum et solum me in Græcis esse dicerent, atque id genus alia. Verum enim vero in carbones, quod est in proverbio, thesaurus noster abiit, et parum abest quin præstigiatoris circumforanei laude ab illis afficiar.

3. Volo igitur illud etiam de pictore vobis narrare. Zeuxis ille, pictorum præstantissimus, popularia ista et communia non pingebat, aut admodum certe pauca, heroas puta, aut deos, aut pugnas ; sed novum quiddam proferre semper tentabat : et si quid insolens aut peregrinum excogitasset, in eo demum vim et accurationem artis summam ostendebat. Inter reliqua ausa Centaurum etiam feminam Zeuxis idem pinxit, lactantem adhuc pueros Centauros gemellos, admodum infantes. Tabulæ hujus exemplum nunc est

της ἀντίγραφος ἐστὶ νῦν Ἀθήνησι πρὸς αὐτὴν ἐκείνην ἀκριβεῖ τῇ στάθμῃ μετενηνεγμένη· τὸ ἀρχέτυπον δ' αὐτὸ Σύλλας ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐλέγετο μετὰ τῶν ἄλλων εἰς Ἰταλίαν πεπομφέναι, εἴτα περὶ Μαλέαν, οἶμαι, καταδύσης τῆς ὀλκάδος, ἀπολέσθαι ἅπαντα καὶ τὴν γραφήν. Πλὴν ἄλλὰ τὴν γε εἰκόνα τῆς εἰκόνης εἶδον, καὶ αὐτὸς ὑμῖν, ὡς ἂν οἷός τε ὦ, δεῖξω τῷ λόγῳ, οὐ μὰ τὸν Δία γραφικός τις ὢν, ἀλλὰ πάνυ μέμνημαι οὐ πρὸ πολλοῦ ἰδὼν ἐν τινος τῶν γραφέων Ἀθήνησι· καὶ τὸ ὑπερθαυμάσαι τότε τὴν τέχνην τάχ' ἂν μοι καὶ νῦν πρὸς τὸ σαφέστερον δηλῶσαι συναγωνίσαιτο.

4. Ἐπὶ χλόης εὐθαλοῦς ἡ Κένταυρος αὕτη πεποιή-
ται ὅλη μὲν τῇ ἵππῳ χαμαὶ κειμένη, καὶ ἀποτέτανται
εἰς τοῦπίσω οἱ πόδες, τὸ δὲ γυναικεῖον ὅσον αὐτῆς ἡρέμα
ἐπεγήγερται καὶ ἐπ' ἀγκῶνός ἐστιν, οἱ δὲ πόδες οἱ ἐμ-
προσθεν οὐκέτι καὶ οὗτοι ἀποτάδην, οἷον ἐπὶ πλευρὰν
κειμένης, ἀλλ' ὁ μὲν ὀκλάζοντι ἔοικεν ὢν καμπύλος ὑπε-
σταλμένη τῇ ὀπλῇ, ὁ δὲ ἐμπαλιν ἐπανίσταται καὶ τοῦ
ἐδάφους ἀντιλαμβάνεται, οἷοί εἰσιν ἵπποι πειρώμενοι
ἀναπηδᾶν. Τοῖν νεογνοῖν δὲ τὸ μὲν ἄνω ἔχει αὐτὴ ἐν
ταῖς ἀγκάλαις καὶ τρέφει ἀνθρωπικῶς ἐπέχουσα τὸν
γυναικεῖον μαστὸν, τὸ δ' ἕτερον ἐκ τῆς ἵππου θηλάζει ἐς
τὸν πωλικὸν τρόπον· ἄνω δὲ τῆς εἰκόνης οἷον ἀπὸ τι-
νος σκοπῆς Ἴπποκένταυρός τις, ἀνὴρ ἐκείνης δηλαδὴ
τῆς τὰ βρέφη ἀμφοτέρωθεν τιθηνομένης, ἐπικύπτει
γελῶν οὐχ ὀλος φαινόμενος, ἀλλ' ἐς μέσον τὸν ἵππον,
λέοντος σκύμνον ἀνέχων τῇ δεξιᾷ καὶ ὑπὲρ ἑαυτὸν
αἰωρῶν, ὡς δεδιζαίτο σὺν παιδιᾷ τὰ βρέφη.

5. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς γραφῆς, ἐφ' ὅσα τοῖς ἰδιώ-
ταις ἡμῖν οὐ πάντῃ ἐμφανῇ ὄντα τὴν ὅλην ὁμῶς ἔχει
δύναμιν τῆς τέχνης, οἷον τὸ ἀποτεῖναι τὰς γραμμάς ἐς
τὸ εὐθύτατον καὶ τῶν χρωμάτων ἀκριβῆ τὴν κρᾶσιν καὶ
εὐκαιρον τὴν ἐπιβολὴν ποιήσασθαι καὶ σκιάσαι ἐς δέον
καὶ τοῦ μεγέθους τὸν λόγον καὶ τὴν τῶν μερῶν πρὸς τὸ
ὅλον ἰσότητα καὶ ἁρμονίαν γραφέων παῖδες ἐπαινούν-
των, οἷς ἔργον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα· ἐγὼ δὲ τοῦ Ζεῦξιδος
ἐκεῖνο μάλιστα ἐπῆνεσα, ὅτι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ὑπο-
θέσει ποικίλως τὸ περιττὸν ἐπεδείξατο τῆς τέχνης, τὸν
μὲν ἄνδρα ποιήσας πάντῃ φοβερόν καὶ κομιδῇ ἄγριον,
σοβαρὸν τῇ χαίτῃ, λάσιον τὰ πολλὰ οὐ κατὰ τὸν ἵππον
αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕτερον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ
ἐξάρας αὐτῷ τοὺς ὤμους ἐπὶ πλεῖστον, τὸ βλέμμα, καί-
τοι γελῶντος, θηριῶδες ὅλον καὶ ὄρειόν τι καὶ ἀνήμερον.

6. Τοιοῦτον μὲν ἐκεῖνον· τὴν θήλειαν δὲ ἵππου γε
τῆς καλλίστης, οἷαι μάλιστα αἱ Θετταλαί εἰσιν, ἀδμῆτες
ἔτι καὶ ἄβατοι, τὸ δ' ἄνω ἡμίτομον γυναικὸς πάγκαλον
ἔξω τῶν ὠτων· ἐκεῖνα δὲ μόνον σατυρώδη ἐστὶν αὐτῇ·
καὶ ἡ μῖξις δὲ καὶ ἡ ἁρμογὴ τῶν σωμάτων, καθ' ὃ συν-
άπτεται καὶ συνδεῖται τῷ γυναικεῖῳ τὸ ἵππικόν, ἡρέμα
καὶ οὐκ ἀθρόως μεταβαίνουσα καὶ ἐκ προσαγωγῆς τρε-
πομένη λανθάνει τὴν ὄψιν ἐκ θατέρου εἰς τὸ ἕτερον ὑπα-
γομένη. Τὸ νεογνὸν δὲ τὸ ἐν τῷ νηπίῳ ὁμῶς ἄγριον
καὶ ἐν τῷ ἀπαλῷ ἤδη φοβερόν, καὶ τοῦτο θαυμαστὸν
οἷον ἔδοξε μοι, καὶ ὅτι παιδικῶς μάλα πρὸς τὸν σκύ-

Athenis, exacta regula inde translatum : ipsum vero archetypum Sylla Romanorum imperator dicebatur cum aliis in Italiam misisse, deinde circa Maleam, puto, submersa navi perisse omnia, cum his illam picturam. Verum imaginem certe imaginis vidi, et ipse eam vobis, quantum ejus potero, verbis ostendam, non profecto ut qui picturae peritus sim; verum quod plane memini, qui haud ita pridem in pictoris cujusdam pergula Athenis eam viderim : et vehementius artis admiratio forte me nunc etiam in ea evidentius declaranda juverit.

4. In viridi molliter gramine Centaurus haec facta est, quae quidem equa est, humi tota cubans extensis retrorsum pedibus : quantum autem illius muliebrem est, sensim attollitur nixum cubito; anteriores vero pedes non jam ipsi quoque porrecti, tanquam jacentis in latus Centauri; sed alter quidem geniculanti similis, incurvatus subducta ungula; alter contra insurgit, humique nititur, quales sunt equi, exsilire dum conantur. Parvorum vero alterum quidem supra ipsa tenet ulnis, et humano more lactat, muliebrem illi mammam praebens : alterum ex equina parte subrumat, more pulli. In suprema vero tabulae parte, quasi e specula quadam Centaurus aliquis, illius scilicet parvos suos utrimque nutrientis maritus, despicit ridens, non totus conspicuus, sed ad medium usque equum, leonis catulum dextra ostentans et supra se extollens, quasi per lusus terrere velit parvulos.

5. Reliquas igitur picturae dotes, in quantum nobis, ejus artis rudibus, non satis apparent, quum tamen totam artis vim contineant, velut illam linearum exquisitam directionem, et pigmentorum accuratam temperationem et inductionem tempestive factam, et umbrarum commodam immissionem, et proportionem magnitudinis, et partium mensuras integro aequabiliter respondentem, pictorum filii laudaverint, quorum opus est intelligere talia : ego vero illud maxime Zeuxidis laudare soleo, quod in uno eodemque argumento varie divitias artis ostendit : qui virum quidem fecerit undique terribilem, et omnino ferum, crines superbe jactantem, hirsutum majori ex parte, non qua equus est modo, sed etiam altera parte humana, et humeros ejus quantum potest extulerit; vultum, ridentis licet, ferinum totum fecerit et montanum fere minimeque mansuetum.

6. Ita quidem illum : feminam vero finxit partem dimidiam equae pulcherrimae, quales praesertim sunt Thessalae, nondum domitae et sessorem nondum passae; superiorem partem, mulieris, undique pulcherrimam praeter aures, quae solae satyrorum instar illi sunt. Commistio vero et commissura corporum, ubi coagmentatur ac devincitur muliebri corpori equinum, sensim, non subito transiens, et accessu qui vix sentiat conversus, visum fallit, ubi ex altero in alterum deducitur. Quod autem recens uterque partus in prima infantia tamen ferus, et in tenero jam est terribilis, id ipsum quoque res admirabilis mihi videbatur; et quod

(845)
μνον
τερο
7
ῶετο
μὲν
ἐντυ
πρώ
τῆς
οὔσα
ὑπόθ
ρέργ
ἐφη,
εἰκόν
τὸν π
λῶς
γον,
ὑποθ
8.
Ἄντι
παθεῖ
λεσθε
γὰρ
δρῶν
μετώ
ἐς βά
τας,
ἐπ
σαν,
δρεπα
τοσαύ
ὡς ἀμ
τῆς σ
οὐδὲ
ἄγων,
γυμνῇ
ἐδόκει
εὐρίσκ
9.
κτικῶν
ἐκκαί
ὁ Θεο
ὡς μῆ
δὲν δ
καὶ εἰ
λαύνη
φάλαγ
ρας με
πεῦσι,
καὶ συ
αὐτῶν
σοῦντο
10.
Ἰαλάτ
τῆς δ
ὄντων

μνον τοῦ λέοντος ἀναβλέπουσι, μεταξύ τῆς θηλῆς ἐκ-
τερος ἐπειλημμένοι ἐν χρῶ τῇ μητρὶ προσιστάμενοι.

7. Ταῦτα δ' οὖν ἐπιδειξάμενος ὁ Ζεῦξις αὐτὸς μὲν
ᾤετο ἐκπλήξειν τοὺς ὁρῶντας ἐπὶ τῇ τέχνῃ, οἱ δὲ αὐτίκα
μὲν ἐβόων· ἢ τί γὰρ ἂν ἐποίουν καλλίστῳ θεάματι
ἐντυγχάνοντες; ἐπήνουν δὲ μάλιστα πάντες ἅπερ καμὲ
πρώην ἐκεῖνοι, τῆς ἐπινοίας τὸ ξένον καὶ τὴν γνώμην
τῆς γραφῆς ὡς νέαν καὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἡγνοημένην
οὔσαν. Ὡστε ὁ Ζεῦξις συνεῖς ὅτι αὐτοὺς ἀσχολεῖ ἡ
ὑπόθεσις καινὴ οὔσα καὶ ἀπάγει τῆς τέχνης, ὡς ἐν πα-
ρέργῳ τίθεσθαι τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων, Ἄγε δὴ,
ἔφη, ὦ Μικκίων, πρὸς τὸν μαθητὴν, περίβαλε ἤδη τὴν
εἰκόνα καὶ ἀράμενοι ἀποκομίζετε οἴκαδε· οὔτοι γὰρ ἡμῶν
τὸν πηλὸν τῆς τέχνης ἐπαινοῦσι, τῶν δ', ἐφ' ὅτῳ, εἰ κα-
λῶς ἔχει καὶ κατὰ τὴν τέχνην, οὐ πολὺν ποιοῦνται λό-
γον, ἀλλὰ παρευδοκιμεῖ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἔργων ἢ τῆς
ὑποθέσεως καινοτομία.

8. Ὁ μὲν οὖν Ζεῦξις οὕτως, ὀργιλώτερον ἴσως.
Ἀντίοχος δὲ ὁ σωτὴρ ἐπικληθεὶς καὶ οὗτος ὁμοίον τι
παθεῖν λέγεται ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας μάχῃ. Εἰ βού-
λεσθε, διηγῆσομαι καὶ τοῦτο, ὁποῖον ἐγένετο. Εἰδὼς
γὰρ τοὺτους ἀλκίμους ὄντας καὶ πλήθει παμπολλοὺς
ὁρῶν καὶ τὴν φάλαγγα καρτερῶς συναραρυῖαν καὶ ἐπὶ
μετώπου μὲν προασπίζοντας τοὺς χαλκοθώρακας αὐτῶν,
ἐς βάθος δὲ ἐπὶ τεττάρων καὶ εἰκοσι τεταγμένους ὀπλί-
τας, ἐπὶ κέρως δ' ἐκατέρωθεν τὴν ἵππον οἰσχυρίαν οὔ-
σαν, ἐκ δὲ τοῦ μέσου τὰ ἄρματα ἐκπηδήσασθαι μέλλοντα
δρεπανηφόρα ὀγδοήκοντα καὶ συνωρίδας ἐπ' αὐτοῖς δις
τοσαύτας, ταῦτα ὁρῶν πάνυ πονηρὰς εἶχε τὰς ἐλπίδας,
ὡς ἀμάχων ὄντων ἐκείνων αὐτῷ· ἐκεῖνος γὰρ δι' ὀλίγου
τῆς στρατιᾶς ἐκείνης παρασκευασθείσης οὐ μεγαλωστί
οὔδ' ἐκ κατ' ὀλίγον τοῦ πολέμου ἀφίκετο κομιδῇ ὀλίγους
ἄγων, καὶ τούτων πελταστικὸν τὸ πολὺ καὶ ψιλικόν· οἱ
γυμνήτες δὲ ὑπὲρ ἡμῖς τῆς στρατιᾶς ἦσαν. Ὡστε
ἐδόκει αὐτῷ ἤδη σπένδεσθαι καὶ τινα εὐπρεπῆ διάλυσιν
εὐρίσκεσθαι τοῦ πολέμου.

9. Ἀλλὰ Θεοδότας ὁ Ῥόδιος, ἀνὴρ γενναῖος καὶ τα-
κτικῶν ἔμπειρος, οὐκ εἶα παρὼν ἀθυμεῖν καὶ ἦσαν γὰρ
ἐκαίδεκα ἐλέφαντες τῷ Ἀντίῳ. Τούτους ἐκέλευσεν
ὁ Θεοδότας τέως μὲν ἔχειν ὡς οἶόν τε κατακρύψαντας,
ὡς μὴ κατὰδῆλοι εἶεν ὑπερφαινόμενοι τοῦ στρατοῦ, ἐπει-
δὴν δὲ σημήνῃ ὁ σαλπικτῆς καὶ δέξῃ συμπλέκεσθαι
καὶ εἰς χεῖρας ἵεναι καὶ ἡ ἵππος ἢ τῶν πολεμίων ἐπε-
λαύνηται καὶ τὰ ἄρματα οἱ Γαλάται ἀνοίξαντες τὴν
φάλαγγα καὶ διαστήσαντες ἐπαφῶσι, τότε ἀνὰ τέττα-
ρας μὲν τῶν ἐλεφάντων ἀπαντᾶν ἐφ' ἐκάτερα τοῖς ἵπ-
πεῦσι, τοὺς ὀκτὼ δὲ ἀντεπαφεῖναι τοῖς ἄρματηλάταις
καὶ συνωριασταῖς. Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, φοβηθήσονται
αὐτῶν, ἔφη, οἱ ἵπποι καὶ ἐς τοὺς Γαλάτας αὐθις ἐμπε-
σοῦνται φεύγοντες. Καὶ οὕτως ἐγένετο.

10. Οὐ γὰρ πρότερον ἰδόντες ἐλέφαντα οὔτε αὐτοὶ
Γαλάται οὔτε οἱ ἵπποι αὐτῶν οὕτω πρὸς τὸ παράδοξον
τῆς ὀφείας ἐταράχθησαν, ὥστε πόρρω ἔτι τῶν θηρίων
ὄντων ἐπεὶ μόνον τετριγύτων ἤκουσαν καὶ τοὺς ὀδόντας

pueriliter admodum ad leonis catulum respiciunt, mammae
interea quisque suae arcte inhaerentes et quam proxime
matrem assistentes.

7. Haec itaque quum ostenderet Zeuxis, ipse quidem puta-
bat futurum ut artis admiratione percelleret spectatores.
At illi statim quidem exclamarunt : quid enim facerent
aliud, ad pulcherrimum spectaculum admissi? laudabant
vero maxime omnes eadem, propter quae me nuper isti :
inventionis novitatem, argumentum picturae recens et su-
perioribus ignotum. Itaque intelligens Zeuxis occupari
illos argumento novo, et ab arte contemplanda abduci, ut
obiter modo exquisitam rerum curam considerent, Age,
inquit ad suum discipulum, Miccio, involve jam tabulam;
vos sublatam domum referte : isti enim lutum artis nostrae
laudant : eorum autem, propter quae debebat laudari, si bene
et ex arte posita sunt, non multam habent rationem; sed
exquisite circa opus ipsum artis laudem intercipit argu-
menti novitas.

8. Zeuxis igitur ita, justo ille forte iracundius. Antiocho
autem, Soteri cognominato, simile quiddam usu venisse
dicitur in pugna adversus Gallograecos. Si vultis, hoc quo-
que, ut factum sit, enarrabo. Quum sciret enim hos viros
fortes esse, et numero plurimos esse videret, et phalangem
valide densam, et in fronte quidem legentes primam aciem
loricatos aere, introrsus vero et in versum stantes in acie
vicenos quaternos scutatos, cornua firmare utrimque viginti
millium equitatum; e media acie prorupturos currus falcatos
octoginta, et bigarum praeter hos alterum tantum : haec,
inquam, videns, male sane de rebus suis speravit, qui
invicta ista sibi putaret. Ipse enim, brevi tempore com-
parato illo exercitu, non magnifice neque pro dignitate
belli veniebat, paucos oppido ducens, et in his peltastas
plerosque et levis armaturae homines : velites autem ultra
dimidiam exercitus partem erant. Itaque jam videbatur
illi pacisci, et honestam quandam belli dissolvendi rationem
reperire.

9. Verum Rhodius Theodotas, vir fortis et ordinandae
aciei peritus, quum adesset, non passus est animum abjicere :
erant enim etiam sexdecim Antiocho elephantibus. Hos jussit
Theodotas tum quidem, quantum ejus fieri posset, occultos
habere, ne manifesti essent, ultra exercitum eminentes :
ubi vero classicum cecinisset, et jam concurrendum esset
atque veniendum ad manus, inveheturque jam hostium
equitatus, currusque suos Gallograeci aperta phalange et
discedentes emitterent : tum quaternos elephantibus singulis
utrimque equitum alis occurrere, octo autem reliquos con-
tra immitti currum et bigarum agitatoribus. Hoc enim
si fiet, terrebuntur, dicebat, illorum equi, et retro in ipsos
Gallograecos fuga irrudent. Idque ita factum.

10. Quum enim nunquam elephantem neque ipsi Gallo-
graei neque equi illorum vidissent, adeo ad inopinatum
spectaculum perturbati sunt, ut quum longe adhuc abessent
belluae, audito solo illorum barritu, et dentibus conspectis,

εἶδον ἀποπτεῖλοντας ἐπισημότερον ὥς ἂν ἐκ μέλανος τοῦ παντός σώματος καὶ τὰς προνομαίας ὥς ἐς ἀρπαγὴν ὑπεραιωρουμένας, πρὶν ἢ τὸ τόξωμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίναντες σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἔφευγον, οἱ μὲν πεζοὶ περιπειρόμενοι ὑπ' ἀλλήλων τοῖς δορατίοις καὶ συμπατούμενοι ὑπὸ τῶν ἱππέων, ὡς εἶχον, ἐμπεσόντων ἐπ' αὐτοῦς, τὰ ἄρματα δὲ, ἀναστρέψαντα καὶ ταῦτα ἔμπαλιν εἰς τοὺς οἰκείους, οὐκ ἀναιμωτὶ διεφέρετο ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ τοῦ Ὀμήρου, « δῖφοι δ' ἀνεκυμβαλίσαν » οἱ ἱπποὶ δ' ἐπεὶ περ ἄπαξ τῆς ἐς τὸ εὐθὺ ὁδοῦ ἀπετρέποντο οὐκ ἀνασχόμενοι τῶν ἐλεφάντων, τοὺς ἐπιβάτας ἀποβαλόντες « κείν' ὄχεα κροτάλιζον », τέμνοντες νῆ Δία καὶ διαιροῦντες τοῖς δρεπάνοις εἰ τινας τῶν φίλων καταλάβοιεν· πολλοὶ δ' ὡς ἐν ταραχῇ τοσούτῳ κατελαμβάνοντο. Εἵποντο δὲ καὶ οἱ ἐλέφαντες συμπατοῦντες καὶ συναναρριπτοῦντες ἐς ὕψος ταῖς προνομαίαις καὶ συναρπάζοντες καὶ τοῖς ὁδοῦσι περιπεύροντες, καὶ τέλος οὗτοι κατὰ κράτος παραδιδόασιν τῇ Ἀντιόχῳ τὴν νίκην.

11. Οἱ Γαλάται δὲ οἱ μὲν ἐτεθνήκεσαν, πολλοῦ τοῦ φόνου γενομένου, οἱ δὲ ζῶντες ἐλαμβάνοντο, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ὅποσοι ἐφθασαν ἐς τὰ ὄρη ἀναφυγόντες, οἱ Μακεδόνες δὲ ὅσοι σὺν Ἀντιόχῳ ἦσαν, ἐπαιώνιζον καὶ προσιόντες ἄλλος ἄλλῳθεν ἀνέδουν τὸν βασιλέα καλλίνικον ἀναβοῶντες· ὁ δὲ καὶ δακρύσας, ὥς φασιν, Αἰσχυνώμεθα, ἔφη, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἐκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο· ὥς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐξέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; Ἐπειτα τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλα μὲν μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάψαι.

12. Ὥρα τοίνυν με σκοπεῖν μὴ καὶ τοῦ μὲν ὁμοιον ἢ τῷ Ἀντιόχῳ καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐκ ἄξια μάχης, ἐλέφαντες δὲ τινες καὶ ξένα μορμολυκεῖα πρὸς τοὺς ὀρῶντας καὶ θαυματοποιία ἄλλως· ἐκεῖνα γοῦν ἐπαινοῦσι πάντες. Οἷς δ' ἐγὼ ἐπεποιθεῖν, οὐ πάνυ ταῦτα ἐν λόγῳ παρ' αὐτοῖς ἐστίν, ἀλλ' ὅτι μὲν θήλεια Ἴπποκένταυρος γεγραμμένη, τοῦτο μόνον ἐκπλήττονται καὶ ὥσπερ ἐστὶ, καινὸν καὶ τεράστιον δοκεῖ αὐτοῖς. Τὰ δ' ἄλλα μάτην ἄρα τῷ Ζεύϊδι πεποιήται. Ἄλλ' οὐ μάτην γραφικοὶ γὰρ ὑμεῖς καὶ μετὰ τέχνης ἕκαστα ὁρᾶτε. Εἴη μόνον ἄξια τοῦ θεάτρου δεικνύειν.

XXIII.

ΑΡΜΟΝΙΑΔΗΣ.

1. Ἀρμονίδης ὁ αὐλητὴς ἤρετό ποτε Τιμόθεον διδάσκαλον αὐτοῦ ὄντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιμόθεε, πῶς ἂν ἐνδοξος γενοίμην ἐπὶ τῇ τέχνῃ; καὶ τί ποιοῦντα εἰσονται με οἱ Ἕλληνες ἅπαντες; Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα εὖ ποιῶν ἐδιδάξω με ἤδη, ἀρμόσασθαι τὸν αὐλὸν ἐς τὸ ἀκριβές καὶ ἐμπνεῖν ἐς τὴν γλωττίδα λεπτὸν τι καὶ ἐμμελές καὶ ὑποβάλλειν τοὺς δακτύλους εὐαφῶς ὑπὸ πυκνῇ τῇ ἄρσει καὶ θέσει καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῷ καὶ σύμφωνα εἰ-

tanto insignitius, ut e nigro usquequaque corpore, fulgentibus, et rostris tanquam ad rapinam sublati, ante teli jactum inclinati sine more modoque fugerent: ubi pedites quidem confixi mutuo suorum jaculis, et ab equitibus conculcati, qui toto impetu suo in illos ruerent; currus autem, conversi et ipsi retro in suos, non sine sanguine inter ipsos differebantur, sed ut est apud Homerum,

dederunt sonitumque ruinamque:

equi vero semel recta regione viarum excussi, quum ferre elephantos non possent, dejectis aurigis, currus cum strepitu vacuos raptant, secantes, per Jovem, et lacerantes falcibus si quos amicorum comprehendissent; multi vero, ut in tanto tumultu, comprehendebantur. Insequebantur vero elephantum etiam, qui conculcarent, et rostris in altum jactarent corpora, et corripere, et confoderent dentibus: et tandem hi plenissimam tradunt Antiocho victoriam.

11. Gallograeci autem partim in praelio ceciderunt, magna caede facta, partim vivi capti sunt, praeter paucos oppido, qui fuga montes occupavere. Paeonem autem cecidere qui cum Antiocho erant Macedones, et alius aliunde accedentes coronarunt regem cum clamore, egregium victorem illum praedicantes. At ille, non sine lacrimis, ut narrant, Pudeat nos, inquit, milites, quorum salus in sexdecim his bellis posita fuerit: etenim nisi perculisset hostes hujus spectaculi novitas, quid nos ad illos futuri eramus? Deinde in tropaeo jussit aliud nihil quam solum elephantem insculpi.

12. Jam mihi videndum est ne mea res similis sit Antiochi praelio, et cetera non apta quae in aciem procedant, praeter elephantos quosdam et peregrina spectantibus terribilia, et vanas praestigias: haec enim laudant omnes. At quibus ego confisus fueram, horum nulla apud illos habetur ratio: verum ad id solum obstupescunt, pictam hic esse Centaurum feminam, idque, ut est, novum ac portentosum illis videtur. Reliqua igitur frustra elaborata Zeuxidi. At minime frustra: vos enim pictoriae rationis periti, et cum arte inspicitis omnia. Utinam modo digna sint theatro quae ostendantur.

XXIII.

HARMONIDES.

1. Harmonides tibicen interrogavit olim magistrum suum Timotheum: Dic mihi, inquit, Timothee, quomodo celebris in arte fieri possum? et quo facto meo me Graeci omnes cognoscent? Reliqua enim, agnosco beneficium tuum! docuisti me jam, accurate tibiam temperare, et inflare in ligulam tenue quiddam ac modulatum, et admoveere commode digitos sublatione crebra ac positione, et incedere ad numeros, et ut cantus consentiat choro, et modi uniuscui-

ναι τὰ μέλη πρὸς τὸν χορὸν καὶ τῆς ἁρμονίας ἐκάστης διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς Φρυγίου τὸ ἐνθεον, τῆς Λυδίου τὸ Βακχικόν, τῆς Δωρίου τὸ σεμνόν, τῆς Ἰωνικῆς τὸ γλαφυρόν. Ταῦτα μὲν οὖν πάντα ἐκμεμάθηκα παρὰ σοῦ· τὰ μέγιστα δὲ καὶ ὧν ἕνεκα ἐπεθύμησα τῆς αὐλητικῆς, οὐχ ὁρῶ πῶς ἂν ἀπ' αὐτῆς μοι προσγένοιτο, ἢ δόξα ἢ παρὰ τῶν πολλῶν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐν πλήθει καὶ δεῖκνυσθαι τῷ δακτύλῳ, καὶ ἣν που φανῶ, εὐθὺς ἐπιστρέφεσθαι πάντας εἰς ἐμὲ καὶ λέγειν τοῦνομα, οὗτος ἐκεῖνος Ἀρμονίδης ἐστίν ὁ ἄριστος αὐλητής, ὥσπερ ὅτε καὶ σὺ, ὦ Τιμόθεε, τὸ πρῶτον ἐλθὼν οἰκοθεν ἐκ Βοιωτίας ὑπηύλησας τῇ Πανδιονίδι καὶ ἐνίκησας ἐν τῷ Αἶαντι τῷ ἐμμανεῖ, τοῦ δμῶνύμου σοι ποιήσαντος τὸ μέλος, οὐδεὶς ἦν δὲ ἡγνόει τοῦνομα, Τιμόθεον ἐκ Θηβῶν· ἀλλ' ἐνθα ἂν καὶ νῦν φανῆς, συνθέουσιν ἐπὶ σὲ πάντες ὥσπερ ἐπὶ τὴν γλαῦκα τὰ ὄρνεα. Ταῦτ' ἐστὶ δι' ἅπερ ἠϋξάμην αὐλητῆς γενέσθαι καὶ ὑπὲρ ὧν πεπόνηκα τὸν πόνον τὸν πολύν· ἐπεὶ τό γε αὐλεῖν αὐτὸ ἄνευ τοῦ ἐνδοξοῦ εἶναι δι' αὐτὸ οὐκ ἂν δεξαίμην ἀγνώστῳ μοι προσγενόμενον, οὐδ' εἰ Μαρσύας ἢ Ὀλυμπος γενήσεσθαι μέλλοιμι λανθάνων· οὐδὲν γὰρ ὄφελος ἀπορρήτου, φασί, καὶ ἀφανοῦς τῆς μουσικῆς. Ἀλλὰ σὺ, ἔφη, καὶ ταῦτα παίδευσόν με, ὅπως μοι χρηστέον καμαυτῷ καὶ τῇ τέχνῃ, καὶ σοι διττὴν εἶσομαι τὴν χάριν, καὶ ἐπὶ τῇ αὐλήσει καὶ, τὸ μέγιστον, ἐπὶ τῇ δόξῃ αὐτῆς.

2. Ἀποκρίνεται οὖν αὐτῷ ὁ Τιμόθεος, Ἀλλ' ὦ Ἀρμονίδη, ἔρῃς μὲν, ἔφη, εὖ ἴσθι, οὐ μικροῦ πράγματός, ἐπαίνου καὶ δόξης καὶ τοῦ ἐπίσημος εἶναι καὶ γινώσκεισθαι πρὸς τῶν πολλῶν, τοῦτο δὲ εἰ μὲν οὕτωςί πως ἐς τὰ πλήθη παριῶν ἐπιδεικνύμενος ἐθέλοις πορίζεσθαι, μακρόν ἂν γένοιτο, καὶ οὐδὲ οὕτως ἅπαντες εἰσονται σε· ποῦ γὰρ ἂν εὐρεθείη ἢ θέατρον ἢ στάδιον οὕτω μέγα, ἐν ᾧ πᾶσιν αὐλήσεις τοῖς Ἑλλήσιν; Ὡς δὲ ποιήσας γινωσκῇ αὐτοῖς καὶ ἐπὶ τὸ πέρας ἀφίξῃ τῆς εὐχῆς, ἐγὼ καὶ τοῦθ' ὑποθήσομαι σοι· σὺ γὰρ αὐλεῖ μὲν καὶ πρὸς τὰ θεάτρα ἐνίοτε, ἀτὰρ ὀλίγον μελέτω σοι τῶν πολλῶν. Ἡ δ' ἐπίτομος καὶ ῥᾶστα ἐπὶ τὴν δόξαν ἄγουσα ἥδε ἐστίν· εἰ γὰρ ἐπιλεξάμενος τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι τοὺς ἀρίστους καὶ ὀλίγους αὐτῶν ὅσοι κορυφαῖοι καὶ ἀναμφιλόγως θαυμαστοὶ καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα πιστοὶ, εἰ τούτοις, φημί, ἐπιδείξαιο τὰ αὐλήματα καὶ οὗτοι ἐπαινέσονται σε, ἅπασιν Ἑλλήσι νόμιζε ἤδη γεγενῆσθαι γνώριμος ἐν οὕτῳ βραχεῖ. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὅρα πῶς συντίθῃμι· εἰ γὰρ οὐς ἅπαντες ἴσασι καὶ οὐς θαυμάζουσιν, οὗτοι δὲ εἰσονται σε αὐλητὴν εὐδόκιμον ὄντα, τί σοι δεῖ τῶν πολλῶν, οἳ γε πάντως ἀκολουθήσουσι τοῖς ἀμείνων κρίναι δυναμένοις; ὁ γὰρ τοι πολὺς οὗτος λεώς, αὐτοὶ μὲν ἀγνοοῦσι τὰ βελτίω, βάνανσοι ὄντες οἳ πολλοὶ αὐτῶν, ὄντινα δ' ἂν οἱ προὔχοντες ἐπαινέσωσι, πιστεύουσι μὴ ἂν ἀλόγως ἐπαινεθῆναι τοῦτον· ὥστε ἐπαινέσουσι καὶ αὐτοί. Καὶ γὰρ οὖν καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσιν οἳ μὲν πολλοὶ θεαταὶ ἴσασι κροτῆσαι ποτε καὶ συρίσαι, κρίνουσι δὲ ἐπτά ἢ πέντε ἢ ὅσοι δὴ. Ταῦτα δ'

jusque proprietatem servare, Phrygii illum quasi divinum afflatum, Lydii Bacchicum furorem, honestam gravitatem Dorii, et Ionii denique venustatem. Hæc igitur didici abs te omnia: maxima vero, et propter quæ concupivi artem canendi tibiis, nondum video quomodo ab illa mihi contingant, gloria apud populum, et ut conspicuus sim in multitudine hominum, et monstrer digito, et ut, sicubi appaream, statim convertantur ad me omnes, et nomen meum dicant, Hic est ille Harmonides, tibicen optimus! quemadmodum quum tu etiam, Timothee, primum domo e Bœotia adveniens succinuisti Pandionidi, vicistique in Ajace furioso, modulos faciente tuo illo cognomine; nemo erat qui ignoraret nomen, Timotheum Thebanum: sed ubicumque nunc etiam conspiciendum te præbes, concurrunt ad te omnes, ut ad noctuam aves. Hæc sunt propter quæ tibicen fieri optavi, et pro quibus laborem illum multum suscepi: ipsam quandoquidem canendi facultatem, a celebritate nominis separatam, non receperim, si inglorio mihi et ignoto contingat, non si vel Marsyas aut Olympus in illa obscuritate futurus sim; occultæ enim, aiunt, nullus est respectus musicæ. Verum tu (inquit) et hæc doce me, quomodo et me ipso et arte utendum sit: et duplicem tibi habebo gratiam, et de canendi facultate, et, quod maximum, gloriæ etiam quæ ejus nomine mihi contingat.

2. Respondet igitur illi Timotheus: Tu vero, inquit, Harmonide, amare te noris rem non parvam, laudem et gloriam, et ut insignis fias, et cognoscaris a plurimis, at hoc si sic ad multitudinem prodiens tuique audiendi copiam faciens præstare tibi velis, longum fuerit, et ne sic quidem omnes te noverint: ubi enim aut theatrum inveniatur, aut circus ita magnus, in quo tibia canas Græcis omnibus? Quo vero facto innotescas illis et ad finem voti tui pervenias, id ipsum quoque ego tibi subjiciam. Cane tu quidem etiam theatris nonnunquam; sed parum cura vulgus. Compendiaria vero et facillime ducens ad gloriam via ista est: si elegeris Græcorum optimos, et paucos illorum qui capita sunt et extra controversiam admirabiles, et quibus fides in utramque partem habeatur: his, inquam, si ostenderis cantus tuos, atque hi te laudaverint, Græcis omnibus brevi adeo tempore innotuisse te putato. Vide rem quomodo demonstrem. Si enim quos omnes norunt, et quos admiran- tur, hi norint te probatum tibicinem esse; quid vulgo tibi opus est, qui omnino sequetur hos qui melius judicare possunt? Ista enim multitudo, ipsi quidem ignorant meliora, sellularii majorem partem opifices: quem vero principes laudaverint, illum non sine ratione laudari credunt: itaque laudabunt ipsi quoque. Etenim in certaminibus quoque multitudo quidem spectatores sunt eatenus, ut plaudant aliquando vel sibilent: judicant vero aut septem aut quinque, aut quotcumque tandem. Illa quidem Harmonides

μὲν Ἀρμονίδης οὐκ ἔφθη ποιῆσαι· μεταξὺ γὰρ αὐλῶν, φασὶν, ὅτε τὸ πρῶτον ἡγωνίζετο, φιλοτιμότερον ἐμφυσῶν ἐναπέπνευσε τῷ αὐλῷ καὶ ἀστεφάνωτος ἐν τῇ σκηνῇ ἀπέθανε τὸ αὐτὸ καὶ πρῶτον καὶ ὕστατον αὐλήσας ἐν τοῖς Διονυσίοις.

3. Ὁ μὲντοι τοῦ Τιμοθέου λόγος οὐκ αὐληταῖς οὐδὲ Ἀρμονίδῃ μόνον εἰρησθαί μοι δοκεῖ, ἀλλὰ πᾶσιν ὅσοι δόξης ὀρέγονται δημόσιόν τι ἐπιδεικνύμενοι, τοῦ παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνου δεόμενοι. Ἐγὼ γ' οὖν ὁπότε καὶ αὐτὸς ἐνενοῦν τὰ ὅμοια περὶ τῶν ἑμαυτοῦ καὶ ἐζήτουν ὅπως ἂν τάχιστα γνωσθεῖν πᾶσι, τῷ Τιμοθέου λόγῳ ἐπόμενος ἐσκοπούμην ὅστις δ' ἄριστος εἴη τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ὅτι πιστεύουσιν οἱ ἄλλοι καὶ δὲ ἀντὶ πάντων ἀρκέσειεν ἄν. Οὕτω δὲ ἄρα σὺ ἐμελλες ἡμῖν φαίνεσθαι τῷ δικαίῳ λόγῳ, ὃ τι περὶ τὸ κεφάλαιον ἀρετῆς ἀπάσης, ὃ γνῶμων, φασί, καὶ ὃ ὀρθὸς κανὼν τῶν τοιούτων. Εἰ δέ σοι δεῖξαιμι τὰμὰ καὶ σὺ ἐπαινέσεις αὐτά — εἴη γὰρ οὕτω φανήσεσθαι — καὶ δὴ ἐπὶ πέρας ἤκειν με τῆς ἐλπίδος ἐν μιᾷ ψήφῳ τὰς ἀπάσας λαβόντα. Ἡ τίνα γὰρ ἂν πρὸ σοῦ ἐλόμενος οὐχὶ παραπαίειν ἂν εἰκότως νομισθεῖν; ὥστε λόγῳ μὲν ἐφ' ἐνὸς ἀνδρὸς ἀναρρίψομεν τὸν κύβον, τὸ δ' ἀληθὲς ὥσπερ ἂν εἰ τοὺς ἀπανταγρόθεν ἀνθρώπους συγκαλέσας εἰς κοινὸν θέατρον ἐπιδεικνυομένην τοὺς λόγους· ὁ γὰρ ὡς καθ' ἕνα τε καὶ συνάμα πάντων συνειλεγμένων μόνος αὐτὸς ἀμείνων ἂν ᾔστα. Οἱ μὲν γε τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεῖς, τῶν ἄλλων ἐκάστου μίαν ψήφον φερόντων, ἐκεῖνοι μόνοι ἐκάτερος αὐτῶν δύο ἔφερον, σὺ δὲ καὶ τὰς τῶν ἐφόρων καὶ τὰς τῶν γερόντων προσέτι, καὶ ὅλως ἀπάντων ὁ πολυψηφώτατος ἐν παιδείᾳ σὺ γε, καὶ μάλιστα ὅσω τὴν λευκὴν αἰεὶ καὶ σώζουσαν φέρεις, ὃ καὶ θαρρεῖν με ἐν τῷ παρόντι ποιεῖ διὰ γε τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος καὶ πάνυ δικαίως ἂν φοβηθέντα. Κάκεινο δὲ νῆ Δία προσέτι καὶ αὐτὸ θαρρεῖν ποιεῖ, τὸ μὴ παντάπασιν ἀλλότρια τὰμὰ εἶναι σοι, ὃς πόλεώς γε ἐκείνης εἰμί, ἣν πολλάκις εὖ ἐποίησας, τὸ μὲν πρῶτον ἰδίᾳ, τὸ δὲ δεύτερον κοινῇ μετὰ παντὸς τοῦ ἔθνους· ὥστε ἦν που καὶ νῦν ἐμοὶ ἐς τὸ χεῖρον ῥέπωσιν αἱ ψῆφοι ἐν τῷ λόγῳ καὶ ἐλάττους ὦσιν αἱ ἀμείνους, σὺ δὲ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς προστιθεῖς ἀναπλήρου τὸ ἐνδέον παρὰ σεαυτοῦ καὶ τὸ ἐπανόρθωμα οἰκεῖόν σοι δοκεῖτω.

4. Καὶ γὰρ οὐδὲ ἐκεῖνό μοι ἱκανὸν, εἰ πολλοὶ ἐθαύμασαν πρότερον, εἰ ἐνδοξος ἤδη ἐγὼ, εἰ ἐπαινοῦνται πρὸς τῶν ἀκουσάντων οἱ λόγοι. Πάντα ἐκεῖνα ὑπηνέμια ὀνειράτα, φασί, καὶ ἐπαίνων σχιαί· τὸ δ' ἀληθὲς ἐν τῷ παρόντι δευχθήσεται. Οὗτος ἀκριβὲς ὁρος τῶν ἐμῶν, οὐδὲν ἀμφίδοξον ἔτι οὐδ' ὡς ἂν τις ἐνδοιάσειεν, ἀλλ' ἢ ἄριστον κατὰ παιδείαν δεήσει νομίζεσθαι, σοὶ γε δόξαν ἢ πάντων — εὐφημεῖν δὲ χρὴ πρὸς οὕτω μέγαν ἀγῶνα χωροῦντα. Δέξαιμεν γὰρ, ὦ θεοί, λόγου ἀξιοὶ καὶ βεβαιώσατε ἡμῖν τὸν παρὰ τῶν ἄλλων ἐπαινον, ὥς τὸ λοιπὸν θαρροῦντας ἐς τοὺς πολλοὺς παρεῖναι· πᾶν γὰρ ἤδη στάδιον ἦττον φοβερόν τῷ Ὀλύμπῳ τὰ μεγάλα νενικηκότι.

perficere non potuit : inter canendum enim, narrant, quum primum in certamen descenderet, contentius præ honoris cupiditate dum inflat, in ipsam quasi tibiam exspiravit, et sine coronæ honore in scena mortuus est, eundem et primum et ultimum cantum exhibens in Dionysiis.

3. Verum Timothei illa oratio non tibicinibus neque Harmonidi solum dicta mihi videtur, sed omnibus illis qui gloriam affectant publica aliqua commissione, populari laude opus habentes. Ego igitur, quum et ipse cogitarem de mea ratione similiter, et quomodo celerrime possem innotescere omnibus, quaererem : Timothei sermonem secutus, dispiciebam quis in quaque urbe esset præstantissimus, cui fidem reliqui essent habituri, quique unus esset instar omnium. Sic igitur tu nobis videri debebas jure meritoque, virtutis omnis quod caput est, norma, aiunt, et recta talium regula. Si vero tibi mea ostendissem, tuque ea laudasses (pono enim ita tibi visum iri), scilicet ad finem me spei venisse, in uno qui suffragio ferrem universa. Aut quis est, quem tibi si præferam, non merito insanire videar? Igitur verbo quidem in uno homine jaciemus aleam; re autem vera idem est, quasi omnibus undecumque hominibus in theatrum publicum convocatis vim dicendi ostenderem. Apertum enim est te et singulis, et collectis in universum omnibus, fuisse unum præstantiorem. Lacedæmoniorum reges, calculos reliquis singulos habentibus, soli habebant binos : tu vero et ephorum, et senum insuper calculos, et omnino omnium in doctrina amplissimum suffragandi jus habes, ea maxima de causa, quod candidum semper et salutarem fers calculum : quæ res etiam mihi in præsentem facit fiduciam, qui propter rei quam conor magnitudinem merito perterrear. Ad hæc illud etiam profecto animum mihi addit, quod non plane aliena tibi sunt mea, qui tum ex ea urbe sim, quam sæpe tu beneficiis ornasti, primo quidem privatim ipsam, iterum vero publice cum gente universa. Itaque si forte nunc etiam in sequiorem partem inclinent, dum loquor, calculi, paucioresque sint meliores, tu adjuncto Minervæ, de te quæ deficiunt exple : ac domesticum tibi et familiare videatur prava hic etiam corrigere.

4. Etenim neque illud mihi satis est, si multi ante admirati sunt, si nobilis jam ego, si laudantur ab his qui audierunt orationes : omnia illa somnia, quod aiunt, vento concepta et irrita, laudum umbræ : verum autem jam nunc apparebit. Hic accuratus meorum finis : nihil in utramque partem amplius accipietur, aut ita ut dubitare quis possit; sed oportebit aut optimum circa doctrinam me putari, si quidem tibi ita videatur, aut omnium . . . sed bene ominari fas est ad tantum certamen euntem. Videamur enim, o dii, digni hodie quorum ratio habeatur! et firmate nobis laudem tributam ab aliis, ut reliquo tempore cum fiducia in multitudinem procedere possimus : omne enim stadium jam minus formidabile ei, magna qui Olympia vicerit.

XXIV.

ΣΚΥΘΗΣ Η ΠΡΟΞΕΝΟΣ.

1. Οὐ πρῶτος Ἀνάχαρσις ἀφίκετο ἐκ Σκυθίας Ἀθή-
ναζε παιδείας ἐπιθυμία τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ Τό-
ξαρις πρὸ αὐτοῦ, σοφὸς μὲν καὶ φιλόκαλος ἀνὴρ καὶ
ἐπιτηδευμάτων φιλομαθὴς τῶν ἀρίστων, οἰκοὶ δὲ οὐ τοῦ
βασιλείου γένους ὧν οὐδὲ τῶν πλοφορικῶν, ἀλλὰ Σκυ-
θῶν τῶν πολλῶν καὶ δημοτικῶν, οἳ οἱ εἰσι παρ' αὐτοῖς
οἱ ὀκτάποδες καλούμενοι, τοῦτο δὲ ἐστὶ, δύο βοῶν δε-
σπότην εἶναι καὶ ἀμάξης μιᾶς. Οὗτος δὲ Τόξαρις οὐδ'
ἀπῆλθεν ἐτι ὀπίσω ἐς Σκύθας, ἀλλ' Ἀθήνησιν ἀπέθανε, καὶ
μετ' οὐ πολὺ καὶ ἥρως ἔδοξε καὶ ἐντέμνουσιν αὐτῷ Ξένῳ
Ἰατρῷ οἱ Ἀθηναῖοι· τοῦτο γὰρ τοῦνομα ἥρως γενόμενος
ἐπεκτήσατο. Τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἐπωνυμίας καὶ ἀνθ' οὗτου
ἐς τοὺς ἥρωας κατελέγη καὶ τῶν Ἀσκληπιαδῶν εἰς ἔδο-
ξεν, οὐ χεῖρον ἴσως διηγήσασθαι, ὥς μάθῃτε οὐ Σκύθαις
μόνον ἐπιχώριον δὲ ἀπαθανατίζειν καὶ πέμπειν παρὰ
τὸν Ζάμολξιν, ἀλλὰ καὶ Ἀθηναίοις ἐξεῖναι θεοποιεῖν
τοὺς Σκύθας ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος.

2. Κατὰ τὸν λοιμὸν τὸν μέγαν ἔδοξεν ἡ Ἀρχιτέλους
γυνή, Ἀρεοπαγίτου ἀνδρὸς, ἐπιστάντα οἱ τὸν Σκύθην
κελεύσαι εἰπεῖν Ἀθηναίοις ὅτι παύσσονται τῷ λοιμῷ
ἐχόμενοι, ἢν τοὺς στενωποὺς οἶνω πολλῷ βάνωσι.
Τοῦτο συχνάκις γενόμενον — οὐ γὰρ ἡμέλῃσαν οἱ
Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες — ἔπαυσε μηκέτι λοιμώττειν
αὐτοὺς, εἴτε ἀτμούς τινας πονηροὺς ὁ οἶνος σβέσας τῇ
ὀσμῇ, εἴτε ἄλλο τι πλεόνειδώς ὁ ἥρως ὁ Τόξαρις, ἅτε
ιατρικὸς ὢν, συνεβούλευσεν. Ὁ δ' οὖν μισθὸς τῆς
ἰάσεως ἐτι καὶ νῦν ἀποδίδεται αὐτῷ λευκὸς ἵππος κα-
ταθυσόμενος ἐπὶ τῷ μνήματι, ὅθεν ἔδειξεν ἡ Δειμαινέτη
προελθόντα αὐτὸν ἐντεῖλαισθαι ἐκεῖνα τὰ περὶ τοῦ οἶνου·
καὶ εὐρέθη ἐκεῖθι ὁ Τόξαρις τεθαμμένος τῇ τε ἐπιγραφῇ
γνωσθεῖς, εἰ καὶ μὴ πᾶσα ἐφαίνετο ἐτι, καὶ μάλιστα,
ὅτι ἐπὶ τῇ στήλῃ Σκύθης ἀνὴρ ἐγκεκόλαπτο, τῇ λαῖᾳ
μὲν τόξον ἔχων ἐντεταμένον, τῇ δεξιᾷ δὲ βιβλίον, ὥς
ἔδόκει. Ἔτι καὶ νῦν ἰδοὺς ἂν αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμισυ καὶ
τὸ τόξον ὅλον καὶ τὸ βιβλίον· τὰ δ' ἄνω τῆς στήλης καὶ
τὸ πρόσωπον ὁ χρόνος ἤδη ἐλυμήνατό που. Ἔστι δὲ
οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ Διπύλου, ἐν ἀριστερᾷ εἰς Ἀκαδήμειαν
ἀπionτων, οὐ μέγα τὴν χῶμα καὶ ἡ στήλη χαμαί· πλὴν
ἀλλ' ἔσπεπται γε αἰεὶ, καὶ φασὶ πυρεταίνοντάς τινας
ἤδη πεπαῦσθαι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μὰ τὸν Δί' οὐδὲν ἄπι-
στον, ὃς ὅλην ποτὲ ἰάσατο τὴν πόλιν.

3. Ἀλλὰ γὰρ οὐπὲρ ἔνεκα ἐμνήσθην αὐτοῦ, ἔζη μὲν
ἐτι ὁ Τόξαρις, ὁ Ἀνάχαρσις δὲ ἄρτι καταπεπλευκῶς
ἀνῆκε ἐκ Πειραιῶς, οἷα δὴ ξένος καὶ βάρβαρος οὐ με-
τρίως τεταραγμένος ἐτι τὴν γνώμην, πάντα ἀγνοῶν,
ψοφοδεὴς πρὸς τὰ πολλὰ, οὐκ ἔχων ὅ τι χρῆσαιτο
ἑαυτῷ· καὶ γὰρ συνίει καταγελῶμενος ὑπὸ τῶν ὁρών-
των ἐπὶ τῇ σκευῇ, καὶ δμογλωττον οὐδένα εὗρισκε, καὶ
ὅλως μετέμελεν αὐτῷ ἤδη τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐδέδοκτο ἰδόντα
μόνον τὰς Ἀθήνας ἐπὶ πόδα εὐθὺς ὀπίσω χωρεῖν καὶ

XXIV.

SCYTHA, SEU CONCILIATOR HOSPITI.

1. Non primus e Scythia Athenas venit Anacharsis Græcæ
disciplinæ cupidus, sed Toxaris etiam ante ipsum, sapiens
quidem et pulchrarum rerum amans optimorumque insti-
tutorum studiosus, domi vero non regii generis, neque
pileatorum, sed Scytharum de multis unus et plebeiorum,
quales apud illos sunt qui Octipedes vocantur, hoc autem
significat boum duorum dominum esse et unius plaustri.
Hic Toxaris neque rursus ad Scythas rediit, sed Athenis
mortuus est; neque ita multo post pro heroe est habitus,
sacrificantque illi ut Hospiti Medico Athenienses: hoc
enim nomen, quum heros fieret, accepit. Causam vero
cognominis, et cur in heroas sit relatus, et pro Æsculapii
posterorum uno habitus, enarrare laud abs re forte fue-
rit, ut discatis, non Scythis modo patrium esse immortales
credere homines et ablegare ad Zamolxin; sed Athenien-
sibus etiam licere deos facere in ipsa Græcia Scythas.

2. In magna illa pestilentia visa sibi per quietem est vi-
dere Architelis Areopagitæ uxor astantem sibi Scytham,
qui juberet dicere Atheniensibus, a pestilentia ipsos vexari
desituros, si vicos urbis vino multo conspergant. Hoc
sæpius factum (neque enim neglexerunt qui audierant Athe-
nienses) finem pestilentie apud illos imposuit, seu vapores
quosdam malos per odorem delente vino, sive aliud quid
amplius sciens Toxaris heros, quippe medicinæ peritus,
consuluit. Merces igitur curationis hodieque illi persolvitur,
equus albus in ipsius monumento immolatus, illo ipso loco,
unde ostendit Dimænete progressum ipsum illa de vino
præcepisse: et inventus ibi est sepultus Toxaris, tum in-
scriptione agnitus, etsi ea non tota jam apparebat, et ma-
xime, quod in columella insculptus erat vir Scythæ, sinistra
arcum intentum tenens, dextra vero, ut videbatur, librum.
Adhuc etiam videas ultra dimidiam ejus partem, arcum
autem integrum atque librum: superiora vero columellæ
et ipsam faciem tempus jam abolevit. Est autem non
multum a Dipylo, ad sinistram in Academiam euntium,
tunulus non magnus, et humi jacens columella. Verum-
tamen coronata semper est, et aiunt febri laborantes
quosdam illius ope esse liberatos: neque profecto incredi-
bile, qui totam olim urbem sanaverit.

3. Verum enim vero, cujus rei causa mentionem illius
injeci, superstes erat Toxaris, quum Anacharsis, naviga-
tione modo finita, a Piræeo ascendit, tanquam peregrinus
et barbarus non mediocriter adhuc turbatus animo, igna-
rus omnium, meliculus ad plurima, de se quid face-
ret nescius: sentiebat etenim derideri se ob habitum et
arma; et linguæ suæ peritum inveniebat neminem: et in
universum viæ ipsum jam pœnitentia subibat, decretum-
que ipsi erat, visis modo Athenis, retro legere vestigia,

πλοίων ἐπιβάντα πλεῖν αὐθις ἐπὶ Βοσπόρου, ὅθεν οὐ πολλὰ ἐμελλεν αὐτῷ ὁδὸς ἐσεσθαι οἴκαδε ἐς Σκύθας. Οὕτως ἔχοντι τῷ Ἀναχάρσιδι ἐντυγχάνει θαύμων τις ἀγαθὸς ὡς ἀληθῶς ὁ Τόξαρις ἤδη ἐν τῷ Κεραμεικῷ· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡ στολὴ αὐτὸν ἐπεσπάσατο πατριῶτις οὖσα, εἴτα μέντοι οὐ χαλεπῶς ἐμελλε καὶ αὐτὸν γνῶσεσθαι τὸν Ἀναχάρσιν ἅτε γένους τοῦ δοκιμωτάτου ὄντα καὶ ἐν τοῖς πρώτοις Σκυθῶν. Ὁ Ἀναχάρσις δὲ πόθεν ἂν ἐκείνον ἔγνω ὁμοεινῇ ὄντα, Ἑλληνιστὶ ἐσταλμένον, ὑπεξυρηνμένον τὸ γένειον, ἄζωστον, ἀσίδηρον, ἤδη στωμύλον, αὐτῶν τῶν Ἀττικῶν ἓνα τῶν αὐτοχθόνων; οὕτω μετεπεποιήτο ὑπὸ τοῦ χρόνου.

4. Ἀλλὰ Τόξαρις Σκυθιστὶ προσειπὼν αὐτὸν, Οὐ σὺ, ἔφη, Ἀναχάρσις ὢν τυγχάνεις ὁ Δαυκέτου; Ἐδάκρυσεν ὑφ' ἡδονῆς ὁ Ἀναχάρσις, ὅτι καὶ ὁμόφωνον εὐρήκει τινὰ, καὶ τοῦτον εἰδὸτα ὅστις ἦν ἐν Σκύθαις, καὶ ἤρετο, Σὺ δὲ πόθεν οἶσθα ἡμᾶς, ὧς ξένης; Καὶ αὐτὸς, ἔφη, ἐκεῖθεν εἰμι παρ' ὑμῶν, Τόξαρις τοῦνομα, οὐ τῶν ἐπιφανῶν, ὥστε καὶ ἐγνώσθαι ἂν σοι κατ' αὐτό. Μῶν, ἔφη, σὺ ὁ Τόξαρις εἰ, περὶ οὗ ἐγὼ ἤκουσα ὡς τις Τόξαρις ἔρωτι τῆς Ἑλλάδος ἀπολιπὼν καὶ γυναῖκα ἐν Σκυθίᾳ καὶ παιδιὰ νεογνὰ οἶχοιτο ἐς Ἀθήνας καὶ νῦν διατρίβοι ἐκεῖθι τιμώμενος ὑπὸ τῶν ἀρίστων; Ἐγὼ, ἔφη, ἐκεῖνός εἰμι, εἴ τις καμῶν λόγος ἐστὶ παρ' ὑμῖν. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς ὁ Ἀναχάρσις, μαθητὴν σου ἴσθι με γεγεννημένον καὶ ζηλωτὴν τοῦ ἔρωτος ὃν ἡράσθης, ἰδεῖν τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατὰ γε τὴν ἐμπορίαν ταύτην ἀποδημήσας ἤκω σοι μυρία παθὼν ἐν τοῖς διὰ μέσου ἔθνεσι, καὶ εἰ γε μὴ σοὶ ἐνέτυχον, ἐγνωστο ἤδη πρὶν ἥλιον δῦναι, ὅπισω αὐθις ἐπὶ ναῦν κατιέναι· οὕτως ἐτεταράγμην ξένα καὶ ἀγνωστα πάντα ὁρῶν. Ἀλλὰ πρὸς Ἀκινάκου καὶ Ζαμόλξιδος, τῶν πατρῶων ἡμῖν θεῶν, σύ με, ὦ Τόξαρι, παραλαβὼν ξενάγησον καὶ δεῖξον τὰ κάλλιστα τῶν Ἀθηνῆσιν, εἴτα καὶ τὰ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι, νόμων τε τοὺς ἀρίστους καὶ ἀνδρῶν τοὺς βελτίστους καὶ ἤθη καὶ πανηγύρεις καὶ βίον αὐτῶν καὶ πολιτείαν, δι' ἧς περ σύ τε καὶ γὰρ μετὰ σέ τοσαύτην ὁδὸν ἤκομεν, καὶ μὴ περιδῆς ἀθέατον αὐτῶν ἀναστρέφοντα.

5. Τοῦτο μὲν, ἔφη ὁ Τόξαρις, ἥκιστα ἐρωτικὸν εἴρηκας, ἐπὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐλθόντα οἴχεσθαι ἀπιόντα. Πλὴν ἀλλὰ θάρρει· οὐ γὰρ ἂν, ὡς φῆς, ἀπέλθοις οὐδ' ἂν ἀφεῖν σε ῥαδίως ἡ πόλις· οὐχ οὕτως ὀλίγα τὰ θέλητρα ἔχει πρὸς τοὺς ξένους, ἀλλὰ μάλα ἐπιλήφεται σου, ὡς μήτε γυναικὸς ἐστὶ μήτε παιδῶν, εἴ σοι ἤδη εἰσὶ, μεμνησθαι. Ὡς δ' ἂν τάχιστα πᾶσαν ἰδοῖς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, μᾶλλον δὲ τὴν Ἑλλάδα ὅλην καὶ τὰ Ἑλλήνων καλὰ, ἐγὼ ὑποθήσομαι σοι. Ἔστι σοφὸς ἀνὴρ ἐνταῦθα, ἐπιχώριος μὲν, ἀποδημήσας δὲ μάλα πολλὰ ἐς τε Ἀσίαν καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἀνθρώπων συγγενόμενος, τὰ ἅλλα οὐ τῶν πλουσίων, ἀλλὰ καὶ κομιδῇ πένης· ὅψει γέροντα οὕτω δημοτικῶς ἐσταλμένον. Πλὴν διὰ γε τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πάνυ τιμῶσιν αὐτὸν, ὥστε καὶ νομοθέτη χρῶνται πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ ἀξιοῦσι κατὰ τὰ ἐκείνου προσ-

consensoque navigio navigare rursus in Bosporum, unde via sibi non longa domum ad Scythas suos futura esset. Ita affecto Anacharsidi obviam in ipso Ceramico sit huius aliquis revera genius, Toxaris. Ac primo quidem habitus illum advertibat, patrius qui esset : deinde non difficulter ipsum quoque nosciturus erat Anacharsin, quippe generis nobilissimi virum et Scytharum e principibus. Anacharsis autem unde illum agnosceret popularem suum esse, Græce vestitum, rasum genas, non cinctum, sine ferro, jam affabilem, indigenarum istorum jam unum Atticorum? adeo ab ipso jam tempore immutatus fuerat.

4. Sed Scythice ipsum allocutus Toxaris, Non tu, inquit, Anacharsis es Dauceti filius? Lacrimari præ gaudio Anacharsis, quod et linguæ suæ peritum invenisset aliquem, eumque gnarum quis ipse esset inter Scythas; atque rogare, Tu vero, hospes, unde nosti nos? Et ipse, inquit, inde sum, e vobis; Toxaris mihi nomen, non e nobilibus, ut eo tibi notus sim. Ad quæ ille : Numquid ille tu Toxaris es, de quo audiavi ego, Toxarin quendam Græciæ amore, uxore relictâ in Scythia et parvis pueris, Athenas abiisse, et nunc ibi vivere et in honore esse apud optimos quosque? Ille ipse, inquit, ego sum, si quis de me adhuc sermo apud vos est. Tum, Noris ergo, inquit Anacharsis, discipulum me tuum factum esse, et æmulum amoris, quo flagrabas, videndæ Græciæ. Hujus igitur negotii studio profectus venio tibi sexcenta perpessus mala apud interjectas gentes : ac nisi in te incidissem, decretum jam erat, ante solis occasum retro rursus descendere ad navim, adeo perturbatus eram quum peregrina et ignota mihi viderem omnia. Sed per ego te Acinacen et Zamolxin, patria numina, obsecro, tu me, Toxari, assumtum tanquam peregrinum circumducito, et ea, quæ Athenis pulcherrima sunt, ostendito, tum et quæ reliqua in Græcia, legum optimas, virorum præstantissimos, mores, festa, vivendi rationem et administrandæ reipublicæ, propter quæ et tu, et post te ego, tantum itineris fecimus; neque patere me his non visis domum redire.

5. Illud quidem, inquit Toxaris, minime pro amatore dicebas, te ad ipsas quum januas venisses, abitum parasse. Verum bono es animo. Neque enim, ut aiebas, abieris, neque te ita facile urbs hæc dimiserit : non ita pauca habet quibus hospites afficiat delinimenta : sed valide te complectetur, adeo ut neque uxoris jam, neque liberorum, si qui tibi jam sint, memoriam sis servaturus. Quomodo vero celerime omnem videas Athenarum urbem, aut Græciam potius totam et bona Græcorum ac pulchra, ego tibi subjiciam. Est hic vir sapiens, indigena ille quidem, sed multum per Asiam et Ægyptum peregrinatus, et versatus cum hominibus præstantissimis, ceterum non divitum unus, sed oppido pauper; videbis senem ita plebeium in morem vestitum. Sed propter sapientiam virtutemque reliquam maximo illum in honore habent, adeo ut legislatore etiam illo ad constituendam civitatem utantur, et secundum illius præ-

τάγματα βιοῦν. Εἰ τοῦτον φίλον κτήσαιο καὶ μάθοις ὅς τις ἀνὴρ ἐστὶ, πᾶσαν νόμιζε τὴν Ἑλλάδα ἐν αὐτῷ ἔχειν καὶ τὸ κεφάλαιον ἤδη ἂν εἰδέναι τῶν τῆδε ἀγαθῶν· ὥς οὐκ ἔστιν ὃ τι ἂν μεῖζόν σοι καλὸν χαρίσασθαι δυναίμην ἢ συστήσας ἐκείνῳ.

6. Μὴ τοίνυν μέλλωμεν, ἔφη, ὦ Τόξари, ὁ Ἀνάχαρσις, ἀλλὰ με λαβὼν ἄγε παρ' αὐτόν. Ἀτὰρ ἐκεῖνο δέδωκε, μὴ δυσπρόσοδος καὶ ἐν παρέργῳ θῆται σου τὴν ἐντευξίν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν. Εὐφήμει, ἢ δ' ὅς, ἐκείνῳ τὰ μέγιστα χαριεῖσθαι μοι δοκῶ ἀφορμὴν παρασχὼν τῆς ἐς ξένον ἀνδρα εὐποιίας. Ἐπὶ μόνον· εἴση γὰρ ὅση πρὸς τὸν Ξένιον ἢ αἰδώς καὶ ἢ ἄλλη ἐπιείκεια καὶ χρηστότης. Μᾶλλον δὲ κατὰ δαίμονα οὗτος αὐτὸς ἡμῖν πρόσεισιν, ὃ ἐπὶ συννοίας, ὃ λαλῶν ἑαυτῷ· καὶ ἅμα προσειπὼν τὸν Σόλωνα, Τούτῳ σοι, ἔφη, δῶρον μέγιστον ἦκω ἄγων, ξένον ἀνδρα φιλίας δεόμενον.

7. Σχύθης δὲ ἐστὶ τῶν παρ' ἡμῖν εὐπατριδῶν, καὶ ὅμως τάκει πάντα ἀφείς ἥκει συνεσόμενος ὑμῖν καὶ τὰ κάλλιστα ὀφόμενος τῆς Ἑλλάδος, καὶ γὰρ ἐπιτομόν τινα ταύτην ἐξεῦρον αὐτῷ, ὅπως ῥᾶστα καὶ αὐτὸς μάθοι πάντα καὶ γνῶριμος γένοιτο τοῖς ἀρίστοις· τοῦτο δ' ἦν σοὶ προσαγαγεῖν αὐτόν. Εἰ τοίνυν ἐγὼ Σόλωνα οἶδα, οὕτω ποιήσεις καὶ προξενήσεις αὐτοῦ καὶ πολίτην γνήσιον ἀποφανεῖς τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅπερ σοι ἔφην μικρὸν ἔμπροσθεν, ὦ Ἀνάχαρσι, πάντα ἐόρακας ἤδη Σόλωνα ἰδὼν, τοῦτο αἰ' Ἀθῆναι, τοῦτο ἢ Ἑλλάς· οὐκέτι ξένος σὺ, πάντες σε ἴσασι, πάντες σε φιλοῦσι. Τηλικούτῳ ἐστὶ τὸ κατὰ τὸν πρεσβύτην τοῦτον. Ἀπάντων ἐπιλήση τῶν ἐν Σκυθίᾳ συνῶν αὐτῷ· ἔχεις τῆς ἀποδημίας τὰ ἄθλα, τοῦ ἔρωτος τὸ τέλος· οὗτός σοι ὁ Ἑλληνικὸς κανὼν, τοῦτο δεῖγμα τῆς φιλοσοφίας τῆς Ἀττικῆς. Οὕτω τοίνυν γίγνωσκε ὡς εὐδαιμονέστατος ὢν, ὃς συνέση Σόλωνα καὶ φίλῳ χρήσῃ αὐτῷ.

8. Μακρὸν ἂν εἴη διηγήσασθαι, ὅπως μὲν ἦσθη ὁ Σόλων τῷ δώρῳ, οἷα δὲ εἶπεν, ὡς δὲ τὸ λοιπὸν συνῆσαν, ὃ μὲν παιδεύων καὶ διδάσκων τὰ κάλλιστα, ὁ Σόλων, καὶ φίλον ἅπασιν ποιῶν τὸν Ἀνάχαρσιν καὶ προσάγων τοῖς Ἑλλήνων καλοῖς καὶ πάντα τρόπον ἐπιμελούμενος, ὅπως ἡδίστα διατρίψῃ ἐν τῇ Ἑλλάδι· ὃ δὲ τεθηπὼς τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ μηδὲ τὸν ἕτερον πόδα ἔκων εἶναι ἀπολειπόμενος. Ὡς γοῦν ὑπέσχετο αὐτῷ ὁ Τόξαρσις, ἐξ ἐνὸς ἀνδρὸς τοῦ Σόλωνος ἅπαντα ἔγνω ἐν ἀκαρεῖ καὶ πᾶσιν ἦν γνῶριμος καὶ ἐτιμᾶτο δι' ἐκεῖνον· οὐ γὰρ μικρὸν ἦν Σόλων ἐπαινῶν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι καὶ τοῦτο ὡς νομοθέτῃ ἐπεΐθοντο καὶ ἐφίλουν οὗς ἐκεῖνος δοκιμάζει καὶ ἐπίστευον ἀρίστους ἀνδρας εἶναι. Τὰ τελευταῖα καὶ ἐμυήθη μόνος βαρβάρων Ἀνάχαρσις, δημοποίητος γενόμενος, εἰ χρὴ Θεοξένῳ πιστεύειν καὶ τοῦτο ἱστοροῦντι περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ ἀνέστρεψεν, οἶμαι, ἐς Σχύθας, εἰ μὴ Σόλων ἀπέθανε.

9. Βούλεσθε οὖν ἤδη ἐπαγάγω τῷ μύθῳ τὸ τέλος, ὡς μὴ ἀκέφαλος περινοστοῇ; Ὡρα γοῦν εἰδέναι οὐτινὸς μοι ἔνεκα ὁ Ἀνάχαρσις ἐκ Σκυθίας καὶ Τόξαρσις τὰ νῦν ἐς Μακεδονίαν ἦκετον ἔτι καὶ Σόλωνα γέροντα ἀνδρα

cepta vivere velint. Hunc si amicum tibi conciliaveris, et quantus vir sit didiceris, totam te in illo Græciam habere putato, et summam jam nosse bonorum quæ hic sunt. Itaque non est quod majus tibi donare bonum possim, quam illi si te commendem.

6. Ne igitur cunctemur, Toxari, inquit Anacharsis, sed prehensum me ad ipsum deduc. Verum illud timeo, ne difficiles accessus habeat, tuamque pro me deprecationem non magni faciat. Bona verba! inquit alter, quin maxime illi gratificaturus videor subministranda beneficentiæ in hospitem occasione. Sequere modo; scies enim quantus sit illius erga peregrinorum præsidem Jovem pudor, et reliqua æquitas et benignitas. Quin divinitus ille ipse ad nos accedit, cogitabundus ille, ille secum ipse loquens: et simul Solonem allocutus, Huc tibi, inquit, donum maximum adduco, peregrinum hominem indigentem amicitia.

7. Scythia autem est ex generosis apud nos, et tamen relictis quæ ibi sunt omnibus, huc venit, ut vobiscum versetur, ut ea quæ pulcherrima sunt in Græcia videat; ego autem compendiarium hanc illi viam reperi, ut facillime et ipse discat omnia, et innotescat præstantissimis; hæc vero in eo inerat, ut ad te illum deducerem. Si igitur Solonem ego novi, ita facies, et tanquam publico illum hospitio accipies, et germanum Græciæ civem efficies. Et quod tibi paullo ante dicebam, Anacharsi, omnia vidisti, viso Solone: hic Athenæ, hic Græcia: non tu jam hospes es; norunt te omnes, omnes te amant. Tantum est in hoc sene! Omnium quæ sunt in Scythia oblivionem capies, cum hoc si fueris. Habes præmia peregrinationis tuæ, finem tui amoris: hæc tibi norma Græcanica, hoc Atticæ philosophiæ specimen. Ita igitur judica, te esse felicissimum, qui cum Solone futurus sis, et amico illo sis usus.

8. Longum fuerit jam commemorare, quam delectatus sit munere Solon, et quæ dixerit, et quomodo ab eo inde tempore una vixerint, quum alter quidem, Solon, institueret et doceret pulcherrima quæque, et amicum omnibus conciliaret Anacharsin, et bonis eum Græcorum admoveret, omni ratione curans ut quam suavissime in Græcia ætatem ageret: alter vero, Anacharsis, sapientiam hujus admiraretur, nec latum pedem ab illo sua voluntate discederet. Ut enim promiserat illi Toxaris, ex uno viro Solone brevissimo tempore cognoscebat omnia, et innotescebat omnibus, et in honore erat propter illum: neque enim parvum quiddam erat laudans Solon; sed homines hac etiam in re illi tanquam legislatori obsequebantur, amabantque quos ille probaret, et optimos esse viros credebant. Denique ad mysteria etiam admissus est Anacharsis, solus barbarorum, civitatis ante jure donatus, si fides habenda est Theoxeno, hoc etiam de illo narranti. Et ne rediturus quidem erat, puto, in Scythiam, nisi Solon esset mortuus.

9. Vultin' igitur jam inducam etiam finem et coronidem fabulæ, ne sine capite oberret? Jam enim sciendum est cujus mihi rei causa Anacharsis e Scythia Toxarisque nunc in Macedoniam venerint, adducentes insuper Solonem, se-

ἐπαγομένω Ἀθήνηθεν. Φημί δὲ ὁμοίον τι καὶ αὐτὸς παθεῖν τῷ Ἀναχάρσιδι, καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ νεμεσήσῃ μοι τῆς εἰκόνος, εἰ βασιλικῷ ἀνδρὶ ἐμαυτὸν εἴκασα· βάρβαρος μὲν γὰρ καὶ κεῖνος καὶ οὐδὲν τι φαίης ἂν τοὺς Σύρους ἡμᾶς φαυλοτέρους εἶναι τῶν Σκυθῶν. Ἀτὰρ οὐδὲ κατὰ τὸ βασιλικὸν εἰσποιοῦν τὰ μὰ ἐς τὴν ὁμοιότητα, κατ' ἐκεῖνα δέ· ὅτε γὰρ πρῶτον ἐπεδήμησα ὑμῶν τῇ πόλει, ἐξεπλάγην μὲν εὐθὺς ἰδὼν τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος καὶ τῶν ἐμπολιτευομένων τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν καὶ λαμπρότητα πᾶσαν· ὥστε ἐπὶ πολὺ ἐτεθήπτεον πρὸς ταῦτα καὶ οὐκ ἐξήρχουν τῷ θαύματι, οἷόν τι καὶ ὁ νησιώτης ἐκεῖνος νεανίσκος ἐπεπόνθει πρὸς τὴν τοῦ Μενελάου οἰκίαν. Καὶ ἐμελλον οὕτω διατεθῆσθαι τὴν γνώμην ἰδὼν πόλιν ἀκμάζουσαν ἀκμῇ τοσαύτῃ καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν ἐκεῖνον

ἀνθοῦσαν ἀγαθοῖς πᾶσιν οἷς θάλλει πόλις.

10. Οὕτω δὲ ἔχων ἐσκοπούμην ἤδη περὶ τῶν πρῶτων, καὶ τὸ μὲν δεῖξαι τῶν λόγων ὑμῖν πάσαι ἐδέδοκτο — τίσι γὰρ ἂν ἄλλοις ἐδείξα σιωπῇ παροδεύσας τηλικαύτην πόλιν; ἐζήτουν γὰρ, οὐδὲ ἀποκρύβομαι τάληθες, οἵτινες οἱ προὔχοντες εἶεν καὶ οἷς ἂν τις προσελθὼν καὶ ἐπιγραφάμενος προστάτας συναγωνισταῖς χρῶτο πρὸς τὰ θλα. Ἐνταῦθά μοι οὐκ εἷς, ὥσπερ τῷ Ἀναχάρσιδι, καὶ οὗτος βάρβαρος, ὁ Τόξαρις, ἀλλὰ πολλοί, μᾶλλον δὲ πάντες τὰ αὐτὰ μόνον οὐκ αὐταῖς συλλαβαῖς ἔλεγον· ὦ ξέने, πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι χρηστοὶ καὶ δεξιοὶ ἀνὰ τὴν πόλιν, καὶ οὐκ ἂν ἀλλάχῃ τοσούτους εὖροις ἀνδρας ἀγαθοὺς, δύο δὲ μάλιστα ἔστων ἡμῖν ἀνδρε ἀρίστῳ, γένει μὲν καὶ ἀξιώματι πολὺ προὔχοντες ἀπάντων, παιδείᾳ δὲ καὶ λόγων δυνάμει τῇ Ἀττικῇ δεκάδι παραβάλλοις ἂν· ἡ δὲ παρὰ τοῦ δήμου εὐνοία πάνυ ἐρωτικῇ πρὸς αὐτοὺς, καὶ τουτὶ γίγνεται, ὅτι ἂν οὗτοι ἐθέλωσιν· ἐθέλουσι γὰρ ὅτι ἂν ἀριστον ᾖ τῇ πόλει. Τὴν μὲν γὰρ χρηστότητα καὶ τὴν πρὸς τοὺς ξένους φιλοφροσύνην καὶ τὸ ἐν μεγέθει τοσούτῳ ἀνεπίφθονον καὶ τὸ μετ' εὐνοίας αἰδέσιμον καὶ τὸ πρᾶον καὶ τὸ εὐπρόσοδον αὐτὸς ἂν ἄλλοις διηγῆσαι πειραθεῖς μικρὸν ὕστερον.

11. Καὶ ὥς μᾶλλον θαυμάσης, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκίας ἔστων, υἱὸς καὶ πατήρ, ὁ μὲν, εἰ τινα Σόλων ἢ Περικλέα ἢ Ἀριστείδην ἐπινοεῖς, ὁ δὲ υἱὸς καὶ ὀφθαλμοῖς μὲν αὐτίκα ἐπάξεται σε, οὕτω μέγας ἐστὶ καὶ καλὸς ἀρρενωπὴν τινα τὴν εὐμορφίαν· εἰ δὲ καὶ φθέγγαιτο μόνον, οἰχῆσεται σε ἀπὸ τῶν ὥτων ἀναδυσάμενος, τοσαύτην Ἀφροδίτην ἐπὶ τῇ γλώττῃ ὁ νεανίσκος ἔχει. Ἡ γὰρ τοι πόλις ἅπασα κεχρηνομένη αὐτοῦ ἀκούουσιν, ὁπόταν δημηγορήσων παρέλθῃ, ὁποῖόν φασι τοὺς τότε Ἀθηναίους πρὸς τὸν τοῦ Κλεινίου πεπονθέναι, παρ' ὅσον τοῖς μὲν οὐκ εἰς μακρὰν μετεμέλησε τοῦ ἔρωτος, ὃν ἡράσθησαν τοῦ Ἀλκιβιάδου, τοῦτον δὲ ἡ πόλις οὐ φιλεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ αἰδεῖσθαι ἤδη ἀξιοί, καὶ ὅπως ἐν τούτῳ ἡμῖν δημόσιον ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ μέγα ὄφελος ἅπασιν, ἀνὴρ οὗτος. Εἰ δὲ αὐτὸς τε καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ δέξαιντό σε καὶ φίλον ποιήσαιντο, πᾶσαν ἔχεις τὴν

nem virum, Athenis. Aio nimirum simile mihi quiddam Anacharsidi usu venisse : et, per ego vos Gratiarum numen rogo, nolite irasci mihi ob istam imaginem, si regii generis viro me assimilavi. Barbarus enim et ille; neque Syros nos Scythis ulla in re deteriores temere dixeris. Ego vero non quantum ad regiam nobilitatem, similitudinem illam affecto, sed quantum ad illa priora. Quum enim primum peregrinus vestram in urbem veni, statim quidem percussus sum conspecta magnitudine, et pulchritudine, et civium numero, et reliqua omni facultate ac splendore. Itaque diu ad ista stupebam, nec par eram admirationi, quale quid illi de insula adolescenti accidit ad Menelai domum. Et debebam ita animo affici, qui viderem urbem in eo culmine constitutam, et secundum poetam, omnibus

bonis florentem, civitas quis possiet.

10. Ita nempe habens, quid agendum esset, jam considerabam. Et facultatis quidem dicendi specimen vobis praeberet decretum olim fuerat : quibus enim praeberem aliis, si silentio talem urbem praeterirem? Quaecebam enim (neque verum celabo) qui essent principes, et quibus quis applicans se et patronis sibi ascitis, deinde auxiliatoribus uti ad universa posset. Hic mihi non unus aliquis, ut Anacharsidi, isque barbarus, Toxaris, sed multi, quin omnes eadem tantum non iisdem syllabis dixere : Multi quidem, hospes, et alii boni dextrique in urbe viri, neque alias tot bonos viros invenias : verum duo maxime sunt nobis viri optimi, genere quidem et dignitate multum superiores omnibus, doctrina autem et eloquentia Atticae illos decadi comparaveris : praeterea populari gratia ita florent, ut plane amentur : sitque quicquid hi volunt; volun enim quicquid optimum est urbi. Nam benignitatem ipsorum et in hospites humanitatem, et quod in tanta magnitudine nullum invidiae locum relinquunt, et quod in illa se benevolentia venerabiles tamen praestant, et quam sint placidi, quam faciles accessus habeant; tute aliis enarrare poteris, periculo paulo post facto.

11. Utque magis mireris, ex una eademque domo sunt, filius et pater : hic quidem, si Solonem aliquem aut Periclem aut Aristidem cogitas, talis : filius vero, ubi primum videris, statim te amicum sibi adjunget, ita procerus est et virili quadam formositate pulcher : deinde si locutus modo fuerit, illicet auribus te devincto abibit, tantam in lingua venerem habet juvenis. Urbs quidem universa hiantes eum audiunt quoties in concionem prodierit oraturus, id quod aiunt Atheniensibus, qui tum erant, in Cliniae filio accidisse : nisi quod illos quidem non ita multo post amoris illius, quo persecuti Alcibiadem fuerant, poenituit; hunc vero non amat modo civilis, sed reverentia jam dignatur : denique unum hoc publicum nostrum bonum est, et maxima omnibus utilitas, hic vir ! Si igitur et ipse et ipsius pater recipiant te et amicum sibi faciant, civitatem habes universam : et hoc solum opus est, ut manu significationem

1. περὶ
μὲν γὰρ
εὐθὺς
ἐβδόμῃ
ἐπιγε
γελοῖα
τες γὰρ
γοντο
δρομέ
μέρει
των κ
Σ
καὶ τὸ
ἐπὶ π
ἐπαυσ
τοιούτ
τότε,
γυῖος
τοῦ θ
τὴν τ
σης τ
σέως
πετομ
2.
τικὸν
δευμέν
τον γὰρ
φαύλο
ταῦτα
τὸ ἐν Ἀ
οὐκ ἔ
Ἡρόδο
κεν, ἀ
τὴν, »
μὲν τῇ
3.
με τὸ

πόλιν, καὶ ἐπισεῖσαι χρὴ τὴν χεῖρα, τοῦτο μόνον, καὶ οὐκέτ' ἐνδοιάσιμα τὰ σά. Ταῦτα νῆ τὸν Δί' ἅπαντες ἔλεγον, εἰ χρὴ καὶ ὄρκον ἐπάγειν τῷ λόγῳ, καὶ μοι ἤδη πειρωμένῳ τὸ πολλοστὸν τῶν προσόντων εἰρηκέναι ἔδοξαν. « Οὐχ ἔδρας τοίνυν οὐδ' ἀμβολᾶς ἔργον, » ὥς ὁ Κεῖός φησιν, ἀλλὰ χρὴ πάντα μὲν κάλων κινεῖν, πάντα δὲ πράττειν καὶ λέγειν, ὥς φίλοι ἡμῖν τοιοῦτοι γένοιτο· ἦν γὰρ τοῦτο ὑπάρξη, εὐδία πάντα καὶ πλοῦς οὖριος καὶ λειοκύμων ἡ θάλαττα καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

XXV.

ΠΩΣ ΔΕΙ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΝ.

1. Ἀβδηρίταις φασὶ Λυσιμάχου ἤδη βασιλεύοντος πεσεῖν τι νόσημα, ὃ καλὲ Φίλων, τοιοῦτο· πυρέττειν μὲν γὰρ τὰ πρῶτα πανδημεῖ ἅπαντας ἀπὸ τῆς πρώτης εὐθὺς ἐρρωμένως καὶ λιπαρεῖ τῷ πυρετῷ, περὶ δὲ τὴν ἐβδόμην τοῖς μὲν αἷμα πολὺ ἐκ ῥινῶν ῥυέν, τοῖς δ' ἰδρῶς ἐπιγεγόμενος, πολλὸς καὶ οὗτος, ἔλυσε τὸν πυρετόν. Ἐς γελοῖον δὲ τι πάθος περίστα τὰς γνώμας αὐτῶν ἅπαντες γὰρ ἐς τραγωδίαν παρεκινεῦντο καὶ ἱαμβεῖα ἐφθέγοντο καὶ μέγα ἐβόων, μάλιστα δὲ τὴν Εὐριπίδου Ἀνδρομέδαν ἐμονώδουν καὶ τὴν τοῦ Περσέως ῥῆσιν ἐν μέρει διεξήσαν, καὶ μεστή ἦν ἡ πόλις ὠχρῶν ἁπάντων καὶ λεπτῶν τῶν ἐβδομαίων ἐκείνων τραγωδῶν,

Σὺ δ' ὦ θεῶν τύραννε κἀνθρώπων Ἔρως,

καὶ τὰ ἄλλα μεγάλη τῇ φωνῇ ἀναβοώντων καὶ τοῦτο ἐπὶ πολὺ, ἄχρι δὴ χειμῶν καὶ κρύος δὲ μέγα γενόμενον ἔπαυσε ληροῦντας αὐτούς. Αἰτίαν δὲ μοι δοκεῖ τοῦ τοιοῦτου παρασχεῖν Ἀρχέλαος ὁ τραγωδός, εὐδοκιμῶν τότε, μεσοῦντος τοῦ θέρους ἐν πολλῷ τῷ φλογμῷ τραγωδήσας αὐτοῖς τὴν Ἀνδρομέδαν, ὥς πυρέξαι τε ἀπὸ τοῦ θεάτρου τοὺς πολλοὺς καὶ ἀναστάντας ὕστερον ἐς τὴν τραγωδίαν παρολισθάνειν, ἐπὶ πολὺ ἐμφιλοχωρούσης τῆς Ἀνδρομέδας τῇ μνήμῃ αὐτῶν καὶ τοῦ Περσέως ἔτι σὺν τῇ Μεδούσῃ τὴν ἐκάστου γνώμην περιπετομένου.

2. Ὡς οὖν ἐν, φασὶν, ἐνὶ παραβαλεῖν, τὸ Ἀβδηρίτικὸν ἐκεῖνο πάθος καὶ νῦν τοὺς πολλοὺς τῶν πεπαιδευμένων περιελήλυθεν, οὐχ ὥστε τραγωδεῖν — ἔλαττον γὰρ ἂν τοῦτο παρέπαιον ἀλλοτρίοις ἱαμβείοις, οὐ φαύλοις κατεσχημένοι — ἀλλ' ἀφ' οὗ δὴ τὰ ἐν ποσὶ ταῦτα κελίηται, ὁ πόλεμος ὁ πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ τὸ ἐν Ἀρμενίᾳ τραῦμα καὶ αἱ συνεχεῖς νῆκαι, οὐδεὶς ὅστις οὐχ ἱστορίαν συγγράφει, μᾶλλον δὲ Θουκυδίδαι καὶ Ἡρόδοτοι καὶ Ξενοφῶντες ἡμῖν ἅπαντες, καὶ ὥς ἔοικεν, ἀληθὲς ἄρ' ἦν ἐκεῖνο τὸ, « Πόλεμος ἁπάντων πατῆρ, » εἰ γε καὶ συγγραφέας τοσούτους ἀνέφυσεν ὑπὸ μιᾷ τῇ ὁρμῇ.

3. Ταῦτα τοίνυν, ὃ φιλότης, ὁρῶντα καὶ ἀκούοντά με τὸ τοῦ Σινωπέως ἐκεῖνο εἰσῆλθεν· ὁπότε γὰρ ὁ Φί-

voluntatis edant, neque amplius de tuis fortunis dubitare licebit. Hæc, ita me Jupiter (si jusjurandum adjicere orationi fas est), dixerunt universi : et mihi jam experienti, vix aliquam de multis partem eorum, quæ insunt, dixisse videbantur. Non igitur desidendi aut differendi, ut Ceus poeta ait, jam tempus est, sed funem omnem movere oportet, facereque et dicere omnia, hi ut amici nobis fiant. Hoc enim si contigerit, serena omnia, et secunda navigatio, et molli fluctu leniter motum mare, et portus in proximo.

XXV.

QUOMODO HISTORIA CONSCRIBENDA SIT.

1. Abderitas dicitur Lysimacho jam regnante morbus invasisse, mi jucundissime Philo, talis : primum enim febris correptam esse universam civitatem, eaque statim ab initio vehementissima et continua : circa diem vero septimum aliis sanguis copiosus naribus fluens, aliis sudor superveniens largus et ipse, febrim solvit. At illa febris in ridiculam quandam affectionem mentes illorum conjecit : omnes ad tragœdiam velut furore correpti ferebantur, et iambica recitabant clamantes valide, maxime vero Euripideæ Andromedæ cantica modulate pronuntiabant, et illam Persei orationem per vices declamabant. Plena igitur urbs erat pallida multitudine et extenuata, septiduanis inquam illis tragœdis,

Tuque, o deorum atque hominum sæve rex, Amor,

et reliqua voce magna proclamantibus, idque diutine, donec scilicet hiems et gelu magnum factum delirantes eos sisteret. Causam vero mihi videtur ejus rei præbuisse Archelaus, tragœdus ea ætate favore hominum florens, qui media æstate per multum æstum, Andromedam illis egerat, adeo ut ab ipso theatro multi febricitarent, et ubi convalescerent, deinde in tragœdiam delaberentur, utpote quorum memoriæ diutine insideret Andromeda, et Perseus cum sua Medusa singulorum mentes adhuc circumvolaret.

2. Si igitur unum, quod aiunt, alteri comparare fas est, Abderiticus ille morbus nunc quoque eruditorum multos occupavit, non illos quidem uti tragœdias agant (levius enim sic delirarent, si iambis alienis nec malis capti tenerentur), sed ex quo præsens hic motus exstitit, bellum, inquam, contra barbaros, et vulnus in Armenia acceptum, et victoriæ perpetuæ; nemo est quin conscribat historiam, potius vero Thucydides nobis, et Herodoti, et Xenophontes sunt omnes : proinde, ut videtur, verum erat illud, bellum omnium esse patrem, si etiam tot numero historicos hoc uno impetu genuit.

3. Hæc igitur, amice, videntem me et audientem Sinopenis illud subiit. Quum enim jam appropinquare cum

λιππος ἐλέγετο ἤδη ἐπελαύνειν, οἱ Κορίνθιοι πάντες ἐταράττοντο καὶ ἐν ἔργῳ ᾔσαν, ὁ μὲν ὄπλα ἐπισκευάζων, ὁ δὲ λίθους παραφέρων, ὁ δὲ ὑποικοδομῶν τοῦ τείχους, ὁ δὲ ἐπαλξιν ὑποστηρίζων, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι τῶν χρησίμων ὑπουργῶν. Ὁ δὲ Διογένης ὁρῶν ταῦτα, ἐπεὶ μὴδὲν εἶχεν ὃ τι καὶ πράττοι — οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ἐς οὐδὲν ἐχρῆτο — διαζωσάμενος τὸ τρίβωνιον σπουδῇ μάλα καὶ αὐτὸς ἐκύλιε τὸν πίθον, ἐν ᾧ ἐτύγγανεν οἰκῶν, ἄνω καὶ κάτω τοῦ Κρανείου καὶ τινος τῶν συνήθων ἐρομένου, Τί ταῦτα ποιεῖς, ὦ Διόγενης; Κυλίω, ἔφη, κἀγὼ τὸν πίθον, ὥς μὴ μόνος ἀργεῖν δοκοῖην ἐν τοσοῦτοις ἐργαζομένοις.

4. Καὺτὸς οὖν, ὦ Φίλων, ὥς μὴ μόνος ἄφωνος εἶην ἐν οὕτῳ πολυφώνῳ τῷ καιρῷ μὴδ' ὥσπερ κοιμικὸν δορυφόρημα κεχηνῶς σιωπῇ παραφεροίμην, καλῶς ἔχειν ἐπέλαβον, ὥς δυνατόν μοι κυλίσαι τὸν πίθον, οὐχ ὥς ἱστορίαν συγγράφειν οὐδὲ πράξεις αὐτὰς διεξιέναι· οὐχ οὕτω μεγαλότολμος ἐγὼ, μὴδὲ τοῦτο δείσης περὶ ἐμοῦ· οἶδα γὰρ ἡλικίος ὁ κίνδυνος, εἰ κατὰ τῶν πετρῶν κυλίῃ τις, καὶ μάλιστα οἷον τοῦμὸν τοῦτο πιθάκιον οὐδὲ πᾶνυ καρτερῶς κεκεραμευμένον· δεήσει γὰρ αὐτίκα μάλα πρὸς μικρόν τι λιθίδιον προσπταίσαντα συλλέγειν τὰ ὄστρακα. Τί οὖν ἐγνωσταί μοι καὶ πῶς ἀσφαλῶς μεθέξω τοῦ πολέμου, αὐτὸς ἔξω βέλους ἐστῶς, ἐγὼ σοι φράσω. «Τοῦτου μὲν καπνοῦ καὶ κύματος» καὶ φροντίδων, ὅσαι τῷ συγγραφεὶ ἐνεῖσιν, ἀνέξω ἐμαυτὸν εὖ ποιῶν, παραίνεσιν δὲ τίνα μικρὰν καὶ ὑποθήκας ταύτας ὀλίγας ὑποθήσομαι τοῖς συγγράφουσιν, ὥς κοινωνήσαιμι αὐτοῖς τῆς οἰκοδομίας, εἰ καὶ μὴ τῆς ἐπιγραφῆς, ἄκρῳ γε τῷ δακτύλῳ τοῦ πηλοῦ προσαψάμενος.

5. Καίτοι οὐδὲ παραινέσεως οἱ πολλοὶ δεῖν οἶονταί σφίσιν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, οὐ μᾶλλον ἢ τέχνης τινὸς ἐπὶ τὸ βαδίζειν ἢ βλέπειν ἢ ἐσθίειν, ἀλλὰ πᾶνυ ῥᾶστον καὶ πρόχειρον καὶ ἅπαντος εἶναι ἱστορίαν συγγράφαι, ἣν τις ἐρμηνεύσαι τὸ ἐπελθὼν δύνηται· τὸ δὲ οἶσθαι πού καὶ αὐτὸς, ὦ ἑταῖρε, ὥς οὐ τῶν εὐμεταχειρίστων οὐδὲ ῥαθύμως συντεθῆναι δυναμένων τοῦτ' ἐστίν, ἀλλ', εἰ τι ἐν λόγοις καὶ ἄλλο, πολλῆς τῆς φροντίδος δεόμενον, ἦν τις, ὥς ὁ Θουκυδίδης φησὶν, ἐς αἰὲ κτήρια συντιθῆ. Οἶδα μὲν οὖν οὐ πᾶνυ πολλοὺς αὐτῶν ἐπιστρέψων, ἐνίοις δὲ καὶ πᾶνυ ἐπαχθῆς δόξων, καὶ μάλιστα ὁπόσοις ἀποτετέλεσται ἤδη καὶ ἐν τῷ κοινῷ δέδεικται ἡ ἱστορία. Εἰ δὲ καὶ ἐπὶ ἡνται ὑπὸ τῶν τότε ἀκροασμένων, μανία ἢ γε ἑλπίς ὥς οἱ τοιοῦτοι μεταποιήσουσιν ἢ μετεγγράφουσιν τι τῶν ἀπαξ κεκυρωμένων καὶ ὥσπερ ἐς τὰς βασιλείους αὐλὰς ἀποκειμένων. Ὅμως δὲ οὐ χεῖρον καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους εἰρῆσθαι, ἴν', εἴ ποτε πόλεμος ἄλλος συσταίῃ, ἢ Κελτοῖς πρὸς Γέτας ἢ Ἰνδοῖς πρὸς Βακτρίους — οὐ γὰρ πρὸς ἡμᾶς γε τολμήσειεν ἂν τις, ἀπάντων ἤδη κεχειρωμένων — ἔχωσιν ἄμεινον συντιθέναι τὸν κανόνα τοῦτον προσάγοντες, ἥνπερ γε δόξῃ αὐτοῖς ὀρθὸς εἶναι· εἰ δὲ μὴ, αὐτοὶ μὲν καὶ τότε τῷ αὐτῷ πῆχει ὥσπερ καὶ νῦν μετρούντων τὸ

exercitu nunciaretur Philippus, Corinthii omnes perturbari et operi faciendo incumbere; arma reficere alius, alius afferre lapides, alius murorum partem substruere, propugnaculum fulcire alius, denique alius aliud eorum, quæ usui essent, subministrare. Diogenes vero videns ista, quum quid potissimum ageret non haberet, (nemo enim quisquam illo ad ullam rem utebatur), succincto palliolo suo, studiosè admodum et ipse dolium, in quo tum degabat, volvere sursum deorsum in Craneo: et familiarium interrogante aliquo, Quorsum hæc facis, Diogenes? respondit, Volvo et ipse dolium, ne otiosus esse solus inter tot occupatos videar.

4. Itaque ipse ego quoque, Philon, ne mutus solus essem in vocali adeo tempore, neu comici satellitii instar hiant ore per silentium transirem, decere arbitratus sum, pro virili me quoque dolium volvere, non ut historiam scriberem, neque ut ipsa enarrem facta; non ita audax ego, neque ab ea re tu metueris salutis meæ: novi enim quantum sit periculum, si per saxa volvat aliquis præsertim quale meum est doliolum, ne sat firmo quidem opere figlino constructum: cogar enim, si vel ad parvum lapillum offendam, ilico colligere testas. Quid igitur decretum mihi sit, et quomodo tutus in partem belli sim venturus, extra teli jactum constitutus ipse, tibi enarrabo. «Illo me fumo ac fluctu» et sollicitudinibus quæ historiarum scriptorem premunt, abstinebo sapiens; admonitionem vero parvam quandam, et pauca hæc præcepta subjiciam scribentibus, ut meæ quoque partes sint in ædificando, licet in inscriptione nulla mei mentio sit, qui extremo tantum digito lutum attigerim.

5. Quanquam neque admonitione plerique opus sibi esse putant ad hoc negotium, non magis quam arte quadam ad incedendum, aut videndum, aut edendum: sed facillimum omnino et promptum et uniuscujusque esse, scribere historiam, modo quis eloqui, quæ in mentem veniunt, possit. Hoc vero nosti forte ipse quoque, sodalis, quam non sit ex facillimis, neque ex iis quæ negligenter componi possint, sed hoc esse, si quid est in dicendi arte aliud, quod multa cura indigeat; si quis, ut ait Thucydides, possessionem in perpetuum condere velit. Novi equidem fore ut non admodum multos advertam inhibeamve; quibusdam etiam ut importunus plane videar, illis præsertim quibus jam perfecta est et ostensa in publico historia. Si vero etiam laudata sit ab iis qui tum recitantem audierint, insania fuerit vel sperare retractaturos aliquid ejusmodi homines aut aliter scripturos eorum quæ semel firmata auctoritatibus et quasi in aulis regiis reposita sint. Verruntamen non pessimum fuerit etiam ad illos ipsos dicta hæc esse, ut, si quando bellum conflatur aliud, aut Celtarum adversus Gelas, aut contra Bactrianos Indorum (neque enim contra nos quisquam ausit tale quid, perdomitis jam omnibus), habeant quomodo componere melius possint, applicanda hac norma, si quidem recta iis videatur esse: sin minus, ipsi quidem tum eadem ulna, qua nunc etiam,

πρᾶγμα· ὁ ἰατρός δὲ οὐ πάνυ ἀνιάσεται, ἣν πάντες Ἀβδηρίται ἐκόντες Ἀνδρομέδαν τραγωδοῦσι.

6. Διττοῦ δὲ ὄντος τοῦ τῆς συμβουλῆς ἔργου, τὰ μὲν γὰρ αἰρεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν διδάσκει, φέρει πρῶτα εἰπόμενα ἅτινα φευκτέον τῷ ἱστορίαν συγγράφοντι καὶ ὧν μάλιστα καθαρευτέον, ἔπειτα οἷς χρώμενος οὐκ ἂν ἀμάρτοι τῆς ὀρθῆς καὶ ἐπ' εὐθὺς ἀγούσης, ἀρχὴν τε οἷαν αὐτῷ ἀρκτέον καὶ τάξιν ἥντινα τοῖς ἔργοις ἐφαρμοστέον καὶ μέτρον ἐκάστου καὶ ἃ σιωπητέον καὶ οἷς ἐνδιατριπτέον καὶ ὅσα παραδραμεῖν ἄμεινον καὶ ὅπως ἐρμηνεύσαι αὐτὰ καὶ συναρμόσαι. Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα ὕστερον· νῦν δὲ τὰς κακίας ἥδη εἰπόμεν, ὑπόσαι τοῖς φαύλως συγγράφουσι παρακολουθοῦσιν. Ἄ μὲν οὖν κοινὰ πάντων λόγων ἐστὶν ἀμαρτήματα ἐν τε φωνῇ καὶ ἀρμονίᾳ καὶ διανοίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀτεχνίᾳ, μακρόν τε ἂν εἴη ἐπελθεῖν καὶ τῆς παρούσης ὑποθέσεως οὐκ ἴδιον· [κοινὰ γὰρ, ὥς ἔφην, ἀπάντων λόγων ἐστὶν ἀμαρτήματα ἐν τε φωνῇ καὶ ἀρμονίᾳ].

7. Ἄ δ' ἐν ἱστορίᾳ διαμαρτάνουσι, τὰ τοιαῦτα ἂν εὖροις ἐπιτηρῶν, οἷα καὶ μοι πολλάκις ἀκρουμένῳ ἔδοξε, καὶ μάλιστα ἣν ἅπασιν αὐτοῖς ἀναπετάσης τὰ ὦτα. (Οὐκ ἄκαιρον δὲ μεταξὺ καὶ ἀπομνημονεύσαι ἕνια παραδείγματος ἕνεκα τῶν ἥδη οὕτω συγγεγραμμένων, καὶ πρῶτόν γε ἐκεῖνο, ἡλικὸν ἀμαρτάνουσιν, ἐπισκοπήσωμεν· ἀμελήσαντες γὰρ οἱ πολλοὶ αὐτῶν τοῦ ἱστορεῖν τὰ γεγενημένα τοῖς ἐπαίνοις ἀρχόντων καὶ στρατηγῶν ἐνδιατρίβουσι, τοὺς μὲν οἰκείους εἰς ὕψος ἐπαίροντες, τοὺς πολεμίους δὲ πέρα τοῦ μετρίου καταρρίπτοντες, ἀγνοοῦντες ὡς οὐ στενῶς τῷ ἱσθμῷ διώριστα καὶ διατετέλιστα ἡ ἱστορία πρὸς τὸ ἐγκώμιον, ἀλλὰ τι μέγα τεῖχος ἐν μέσῳ ἐστὶν αὐτῶν καὶ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δις διὰ πασῶν ἐστὶ πρὸς ἀλλήλα, εἴ γε τῷ μὲν ἐγκωμιάζοντι μόνου ἐνὸς μέλει, ὅπως οὖν ἐπαινεῖσαι καὶ εὐφρανῆναι τὸν ἐπαινούμενον, καὶ εἰ ψευσαμένῳ ὑπάρχει τυχεῖν τοῦ τέλους, ὀλίγον ἂν φροντίσειεν· ἡ δὲ οὐκ ἂν τι ψεῦδος ἐμπεσὼν ἡ ἱστορία, οὐδ' ἀχαριστὸν ἀνάσχοιτο, οὐ μᾶλλον ἢ τὴν ἀρτηρίαν ἱατρῶν παῖδες φασὶ τὴν τραχεῖαν παραδέξασθαι ἂν τι ἐς αὐτὴν καταπολέν.

8. Ἐτι ἀγνοεῖν εἰκόασιν οἱ τοιοῦτοι ὡς ποιητικῆς μὲν καὶ ποιημάτων ἄλλαι ὑποσχέσεις καὶ κανόνες ἴδιοι, ἱστορίας δὲ ἄλλοι· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀκρατῆς ἡ ἐλευθερία καὶ νόμος εἷς, τὸ δόξαν τῷ ποιητῇ· ἐνθεὸς γὰρ καὶ κάτοχος ἐκ Μουσῶν, καὶ ἐπὶ πῶν ὑποπτέρων ἄρμα ζεύξασθαι ἐθέλη, καὶ ἐφ' ὕδατος ἄλλους ἢ ἐπ' ἀνθερίκων ἄκρων θευσομένους ἀναβιβάσθαι, φθόνος οὐδεὶς, οὐδὲ ὁπότεν ὁ Ζεὺς αὐτῶν ἀπὸ μιᾶς σειρᾶς ἀνασπάσας αἰωρῇ ὁμοῦ γῆν καὶ θάλατταν, δεδίασι μὴ ἀπορραγείσης ἐκείνης συντριβῇ τὰ πάντα κατενεχθέντα· ἀλλὰ καὶ Ἀγαμέμνονα ἐπαινεῖσαι θέλωσιν, οὐδεὶς δὲ κωλύσων· αἱ μὲν αὐτὸν ὁμοῖον εἶναι τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὄμματα, τὸ στέφανον δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τῷ Ποσειδῶνι, τὴν δὲ ζώνην τῷ Ἄρει, καὶ ὅλως σύνθετον ἐκ πάντων θεῶν γενέσθαι δεῖ τὸν Ἀτρέως καὶ Ἀερόπης· οὐ γὰρ ἱκανὸς δ

LUCIANUS. I.

rem metiantur : medicus vero non valde angetur, si Abderitae omnes sua voluntate agant Andromedam.

6. Quum autem duplex consilii officium sit, quod alia eligere docet, fugere vero alia : age primum dicamus, quae fugienda sint scribenti historiam, et a quibus maxime sibi cavere debeat ; deinde quibus rebus usus non aberret a vera via, quaeque recto itinere ducat ; quo initio illi sit incipiendum, quis ordo sit accommodandus rebus, quae uniuscujusque mensura, quae praetereunda silentio, quibus immorandum sit, quae melius breviter percurrere, denique quomodo verbis explicanda omnia et inter se sint connectenda. Atque haec quidem et similia his, deinde : jam nunc vero vitia dicamus, quae malos scriptores comitantur. Quae quidem igitur omni dictionis generi communia insunt peccata, in elocutione, in compositione, in sententia, in reliquis contra artis praecepta positae, longum fuerit persequi, et hujus argumenti minime proprium est. [Communiae enim, quod modo dixi, omnis orationis vitia sunt in lingua et compositione.]

7. Quae vero in historia peccant, ea, si observare velis, talia invenias, qualia mihi etiam, saepe audienti recitantes, videbantur, et maxime si omnibus illis patulas aures praebueris. Neque vero intempestivum, interea etiam speciminis causa quaedam commemorare eorum, quae jam ita scripta sunt. Et primum quidem illud quantum sit eorum peccatum inspicimus, quod omittit vulgus illorum docere quae facta sint, et in laudibus principum atque ducum immorantur, suos quidem tollentes in summum, hostes vero ultra modum deprimentes : ignari quam non angusto intervallo disternata et separata sit ab encomio historia ; sed magnum hisce quasi murum esse interpositum ; et ut musicorum voce utamur, octavae duplicis intervallo illa a se invicem distare : siquidem encomium scribenti illa sola cura est, quomodocumque laudare, et exhilarare eum, qui laudatur, et, si per mendacia finem illum consequi delur, parum curaverit ; historia vero mendacium, quod forte inciderit, nullum ac ne minimum quidem ferat, non magis quam asperam arteriam recipere quicquam in illam glutitione delatum narrant medicorum filii.

8. Ignorare porro tales videntur, poeticæ artis et carminum aliam esse professionem et regulas proprias : alias vero historiae. Illic enim immoderata libertas, et lex una, quicquid placuerit poetæ : quum enim divino afflatu plenus et a Musis obsessus sit, etiamsi alatos currui equos velit jungere, et si alios super aquas, aut per summas aristas decursuros constituat, invidia nulla est : neque, quum illorum Jupiter una catena in altum trahat terram et mare teneatque suspensa, metuunt ne rupta illa conterantur delapsa illa omnia : verum etiam si laudare Agamemnonem velint, nemo est qui intercedat, Jovi quidem illum similem caput et oculos, pectus fratri illius Neptuno, cincturam Marti, atque in universum compositum e diis omnibus fieri oportet Atrei et Aeropes filium : neque enim par Ju-

Ζεὺς οὐδ' ὁ Ποσειδῶν οὐδ' ὁ Ἄρης μόνος ἕκαστος ἀναπληρῶσαι τὸ κάλλος αὐτοῦ. Ἡ ἱστορία δὲ ἦν τινα κολακείαν τοιαύτην προσλάβῃ, τί ἄλλο ἢ πεζὴ τις ποιητικὴ γίγνεται, τῆς μεγαλοφωνίας μὲν ἐκείνης ἐστερημένη, τὴν λοιπὴν δὲ τερατείαν γυμνὴν τῶν μέτρων καὶ δι' αὐτὸ ἐπισημωτέραν ἐκφαίνουσα; Μέγα τοίνυν, μᾶλλον δὲ ὑπέρμεγα τοῦτο κακόν, εἰ μὴ εἰδείη τις χωρίζειν τὰ ἱστορίας καὶ τὰ ποιητικῆς, ἀλλ' ἐπεισάγοι τῇ ἱστορίᾳ τὰ τῆς ἐτέρας κομμώματα, τὸν μῦθον καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ τὰς ἐν τούτοις ὑπερβολὰς, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀθλητὴν τῶν καρτερῶν τούτων καὶ κομιδῇ πρηνέων ἀλουργίσι περιβάλοι καὶ τῷ ἄλλῳ κόσμῳ τῷ ἑταιρικῷ καὶ φυκίῳ ἐντρίβοι καὶ ψιμύθιον τῷ προσώπῳ, Ἡρακλεῖς, ὡς καταγέλαστον ἂν αὐτὸν ἀπεργάσαιτο αἰσχύναν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ.

9. Καὶ οὐ τοῦτό φημι, ὡς οὐχὶ καὶ ἐπαινετέον ἐν ἱστορίᾳ ἐνίοτε· ἀλλ' ἐν χαίρῳ τῷ προσήκοντι ἐπαινετέον καὶ μέτρον ἐπακτέον τῷ πράγματι, τὸ μὴ ἐπαχθὲς τοῖς ὕστερον ἀναγνωστομένοις αὐτὰ, καὶ ὅλως πρὸς τὰ ἔπειτα κανονιστέον τὰ τοιαῦτα, ἅπερ μικρὸν ὕστερον ἐπιδείξομεν. Οἱ δὲ οἶονται καλῶς διαιρεῖν ἐς δύο τὴν ἱστορίαν, εἰς τὸ τερπνὸν καὶ χρήσιμον, καὶ διὰ τοῦτο εἰσποιοῦσι καὶ τὸ ἐγκώμιον εἰς αὐτὴν ὡς τερπνὸν καὶ εὐφραῖνον τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅρξας ὅσον τὰ ληθοῦς ἡμαρτήκασιν; πρῶτον μὲν κιβδηλῶ τῇ διαιρέσει χρώμενοι· ἐν γὰρ ἔργον ἱστορίας καὶ τέλος, τὸ χρήσιμον, ὅπερ ἐκ τοῦ ἀληθοῦς μόνου συνάγεται. Τὸ τερπνὸν δὲ ἄμεινον μὲν εἰ καὶ αὐτὸ παρακολουθήσειεν, ὥσπερ καὶ κάλλος ἀθλητῇ, εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν κωλύσει ἅψ' Ἡρακλέους γενέσθαι καὶ Νικόστρατον Ἰσιδότου, γεννάδαν ὄντα καὶ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἑκατέρων ἀλκιμώτερον, εἰ αὐτὸς μὲν αἰσχιστος ὀφθῆναι εἴη τὴν ὄψιν, Ἀλκαῖος δὲ ὁ καλὸς ὁ Μιλήσιος ἀνταγωνίζοιτο αὐτῷ, καὶ ἐρώμενος, ὡς φασί, τοῦ Νικοστράτου ὄν. Καὶ τοίνυν ἡ ἱστορία, εἰ μὲν ἄλλως τὸ τερπνὸν παρεμπορεύσαιτο, πολλοὺς ἂν τοὺς ἐραστὰς ἐπισπάσαιτο, ἄχρι δ' ἂν καὶ μόνον ἔχῃ τὸ ἴδιον ἐντελές, λέγω δὲ τὴν τῆς ἀληθείας δήλωσιν, ὀλίγον τοῦ κάλλους φροντιεῖ.

10. Ἐτι κακεῖνο εἰπεῖν ἄξιον, ὅτι οὐδὲ τερπνὸν ἐν αὐτῇ τὸ κομιδῇ μυθῶδες καὶ τὸ τῶν ἐπαινῶν μάλιστα πρόσαντες παρ' ἑκάτερον τοῖς ἀκούουσιν, ἦν μὴ τὸν συρφετὸν καὶ τὸν πολὺν δῆμον ἐπινοῆς, ἀλλὰ τοὺς δικαστικῶς καὶ νῆ Δία συκοφαντικῶς προσέτι γε ἀκροασομένους, οὓς οὐκ ἂν τι λάθοι παραδραμὸν, δεῦτερον μὲν τοῦ Ἄργου ὀρῶντας καὶ πανταχόθεν τοῦ σώματος, ἀργυραμοιβικῶς δὲ τῶν λεγομένων ἕκαστα ἐξετάζοντας, ὡς τὰ μὲν παρακεκομμένα εὐθὺς ἀπορρίπτειν, παραδέχεσθαι δὲ τὰ δόκιμα καὶ ἔννομα καὶ ἀκριβῆ τὸν τύπον, πρὸς οὓς ἀποβλέποντα χρὴ συγγράφειν, τῶν δὲ ἄλλων ὀλίγον φροντίζειν, κἂν διαρραγῶσιν ἐπαινοῦντες. Ἦν δὲ ἀμελήσας ἐκείνων ἡδύνης πέρα τοῦ μετρίου τὴν ἱστορίαν μύθοις καὶ ἐπαινοῖς καὶ τῇ ἄλλῃ θωπεῖα, τάχιστ' ἂν ὁμοίαν αὐτὴν ἐξεργάσαιτο τῷ ἐν Λυδίᾳ Ἡρακλεῖ· ἱστοράμεναι γάρ σε που εἰκὸς γεγραμμένον, τῇ Ὀμφάλῃ δουλεύοντα, πάνυ ἀλλόκοτον σκευὴν ἐσκευασμένον,

piter, neque Neptunus, neque Mars, qui singuli per se pulchritudinem illius expleant. Historia vero, si quam id genus adulationem asciscat, quid aliud quam pedestris quaedam poetica fiet, magnifico quidem illo dicendi genere privata, sed praestigias reliquas, nudatas numeris, et ob id ipsum magis conspicuas, ob oculos ponens? Magnum igitur, quin plus quam magnum illud vitium, si quis separare quae historiae sunt, et poeticae, nesciat, sed historiae fucum alterius artis inducat, fabulam puta et encomium, et quae sunt in utroque exaggerationes: velut si quis athletam de robustorum horum numero unum, et plane illicis instar durorum, purpureis vestibus induat reliquoque cultu meretricio, et fucum affricet cerussamque faciei: quam, Hercules! ridendum illum reddiderit, deturpatum cultu isto!

9. Neque hoc dico, quasi non et laudandum sit nonnunquam in historia: sed tempore opportuno laudandum, et modus huic negotio adhibendus, in quantum ea laus non molesta sit sequentis aevi lectoribus, et omnino ad posteritatis regulam dirigenda sunt talia, ut paullo post demonstrabimus. Qui vero putant bene se historiam in duas partes dividere, in suave et utile, ob eamque rem etiam encomium in eam inferunt, ut jucundum quiddam et lectores exhilarans, videntur quantum aberrarint a vero? primo quidem divisione quod utuntur fallaci; unum enim opus historiae et finis, utilitas, quae ex vero solo colligitur. Jucunditas vero melius quidem est si et ipsa consequatur, ut athletam pulchritudo: sin minus, nihil prohibebit quominus ab Hercule numeretur Nicostratus Isidoti, generosus vir et utrisque colluctatoribus suis fortior, licet ipse sit aspectu foedissimus, Alcæus autem Miliesius, pulcher ille, cum ipso certet, amasius adeo, ut aiunt, Nicostrati. Historia igitur, si quidem jucunditatem corollarii cujusdam instar adjiciat utilitati, multos amatores alliciet: verum ea quamdiu proprium modo negotium omnibus numeris absolvat, declarationem veritatis dico, pulchritudinem parum curabit.

10. Illud adhuc dicere e re fuerit, ne jucundum quidem esse in historia quod sit plane fabulosum; et laudes maxime molestas in utramque partem esse audientibus, si non faciem populi et plebis multitudinem cogites, sed hos, qui judicium more, quin hercle calumniatorum insuper auditari sunt; quos nihil fugiat praeterlapsum, acutius videntes Argo et ex omni parte corporis; tum trapezitica ratione singula quae dicuntur examinantes, ut adulterina abjiciant prolinus, proba autem et legitima et accurate expressa recipiant: ad quos videlicet inter scribendum oportet respicere, parum autem curare reliquos, si vel disrumpantur laudando. Sin, his neglectis, condiveris ultra modum historiam fabulis et laudibus et lenocinio reliquo, cito eam similem reddideris illi in Lydia Herculi: verisimile est enim alicubi eum te vidisse pictum, Omphalae servientem, habitu exornatum

ἐκείνην μὲν τὸν λέοντα αὐτοῦ περιβεβλημένην καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσαν, ὡς Ἡρακλέα δηθεν οὔσαν, αὐτὸν δὲ ἐν κροκωτῇ καὶ πορφυρίδι ἔρια ξαίνοντα καὶ παιόμενον ὑπὸ τῆς Ὀμφάλῃς τῇ σανδαλίῳ· καὶ τὸ θέαμα αἰσχιστον, ἀφροσύνα ἢ ἐσθῆς τοῦ σώματος καὶ μὴ προσίζανουσα καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ἀνδρῶδες ἀσχημόνως καταθλυνόμενον.

11. Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἴσως καὶ ταῦτά σου ἐπαινέσονται, οἱ ὀλίγοι δ' ἐκείνοι, ὧν σὺ καταφρονεῖς, μάλα ἤδὺ καὶ ἐς κόρον γελάσονται, ὁρῶντες τὸ ἀσύμφυλον καὶ ἀνάρμοστον καὶ δυσκόλλητον τοῦ πράγματος. Ἐκάστου γὰρ ὁ ἰδίον τι καλὸν ἐστίν· εἰ δὲ τοῦτο ἐναλλάξῃς, ἀκαλλές τὸ αὐτὸ παρὰ τὴν χρῆσιν γίγνεται. Ἐὼ λέγειν ὅτι οἱ ἐπαινοὶ ἐνὶ μὲν ἴσως τερπνοί, τῷ ἐπαινούμενῳ, τοῖς δ' ἄλλοις ἐπαχθεῖς, καὶ μάλιστα ἢν ὑπερφυεῖς τὰς ὑπερβολὰς ἔχουσιν, οἷους αὐτοὺς οἱ πολλοὶ ἀπεργάζονται, τὴν εὐνοίαν τὴν παρὰ τῶν ἐπαινουμένων θηρώμενοι καὶ ἐνδιατρίβοντες ἄχρι τοῦ πᾶσι προφανῇ τὴν κολακείαν ἐξεργάσασθαι· οὐδὲ γὰρ κατὰ τέχνην αὐτὸ δρᾶν ἴσασιν οὐδ' ἐπισκιάζουσι τὴν θωπείαν, ἀλλ' ἐμπεσόντες ἀθρόα πάντα καὶ ἀπίθανα καὶ γυμνά διεξίσκωσι.

12. Ὡστ' οὐδὲ τυγχάνουσιν οὐ μάλιστα ἐφίενται· οἱ γὰρ ἐπαινούμενοι πρὸς αὐτῶν μισοῦσι μᾶλλον καὶ ἀποστρέφονται ὡς κολακάς, εὖ ποιοῦντες, καὶ μάλιστα ἢν ἀνδρώδεις τὰς γνώμας ὧσιν· ὥσπερ Ἀριστόβουλος μονομαχίαν γράψας Ἀλεξάνδρου καὶ Πύρου, καὶ ἀναγνόντος αὐτῷ τοῦτο μάλιστα τὸ χωρίον τῆς γραφῆς — ὦτο γὰρ χαριεῖσθαι τὰ μέγιστα τῷ βασιλεῖ ἐπιψευδόμενος ἀριστείας τινὰς αὐτῷ καὶ ἀναπλάττων ἔργα μείζω τῆς ἀληθείας — λαβὼν ἐκεῖνος τὸ βιβλίον — πλέοντες δὲ ἐτύγχανον ἐν τῷ ποταμῷ τῷ Ὑδάσπῃ — ἔρριπεν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς τὸ ὕδωρ ἐπειπόν, καὶ σὲ δὲ οὕτως ἐχρῆν, ὦ Ἀριστόβουλε, τοιαῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ μονομαχοῦντα καὶ ἐλέφαντας ἐνὶ ἀκοντίῳ φονεύοντα. Καὶ ἐμελλέ γε οὕτως ἀγανακτήσειν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅς γε οὐδὲ τὴν τοῦ ἀρχιτέκτονος τόλμαν ἠνέσχετο, ὑποσχομένου τὸν Ἀθω εἰκόνα ποιήσιν αὐτοῦ καὶ μετακοσμήσειν τὸ ὄρος εἰς ὁμοιότητα τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ κολακά εὐθὺς ἐπιγνούς τὸν ἀνθρώπον οὐκέτ' οὐδ' ἐς τὰ ἄλλα ὁμοίως ἐχρῆτο.

13. Ποῦ τοίνυν τὸ τερπνὸν ἐν τούτοις, ἐκτὸς εἰ μή τις κομιδῇ ἀνόητος εἴη, ὡς χαίρειν τὰ τοιαῦτα ἐπαινούμενος, ὧν παρὰ πόδας οἱ ἔλεγχοι; ὥσπερ οἱ ἄμορφοι τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα γε τὰ γύναια τοῖς γραφεῦσι παρακελεύόμενα ὡς καλλίστας αὐτὰς γράφειν· οἶοντα γὰρ ἄμεινον ἔξιν τὴν ὄψιν, ἢν ὁ γραφεὺς αὐταῖς ἐρύθημά τε πλεῖον ἐπανθίσῃ καὶ τὸ λευκὸν ἐγκαταμίξῃ πολὺ τῷ φαρμάκῳ. Τοιοῦτοι τῶν συγγραφόντων οἱ πολλοὶ εἰσι τὸ τήμερον καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ χρεῖωδες, ὅτι ἂν ἐκ τῆς ἱστορίας ἐλπίσωσι, θεραπεύοντες, οὓς μισεῖσθαι καλῶς εἶχεν, ἐς μὲν τὸ παρὸν κολακάς προδήλους καὶ ἀτέχνους ὄντας, ἐς τοῦπιόν δὲ ὑποπτονταῖς ὑπερβολαῖς τὴν ὅλην πραγματείαν ἀποφαίνοντας. Εἰ δὲ τις πάντως τὸ τερπνὸν ἡγεῖται κα-

plane alieno; illam quidem ipsius leonina indutam, clavamque manu tenentem, nempe quasi Hercules sit; ipsum vero in crocata et palla purpurea carpentem lanas, et sandalio ab Omphale percussum: in quo turpissimum illud est spectaculum, recedens a corpore vestis nec satis applicat, et quicquid in deo virile est, indecore effeminatum.

11. Ac vulgus quidem hæc ipsa fortasse tua laudaverit: at illi pauci, quos tu contemnis, suaviter sane et ad satietatem ridebunt, videntes rem absurdam, incongruam et combinari nesciam. Etenim sua cuique rei propria quædam est pulchritudo: quam si tu immutaveris, deforme idem per ipsum hunc usum reddideris. Mitto dicere, laudes istas uni quidem fortasse jucundas esse, illi qui laudatur, ceteris vero graves, præsertim si immodicas exaggerationes habeant, quales illas vulgus scribentium facit, dum aucupantur eorum quos laudant benevolentiam, et in iis eo usque morantur, donec manifestam omnibus adulationem effecerint. Neque enim cum arte hoc facere norunt neque obumbrant adulationem: sed facto impetu, conferta omnia et incredibilia et nuda persequuntur.

12. Quo fit ut ne assequantur quidem quod maxime concupiscunt. Qui enim ab ipsis laudantur, odio magis illos habent et tanquam adulatores aversantur, recte isti quidem, maxime si virili sunt ingenio. Quemadmodum, quum solitariam Alexandri cum Poro pugnam scripsisset Aristobulus, et illum maxime libri sui locum ei recitaret (putabat enim maximam se a rege gratiam initurum, quod mentiendo fortia quædam facta illi astrueret et gesta fingeret vero majora), arreptum ille librum (commodum autem in Hydaspæ fluvio navigabant) præcipitem in aquam abiecit, addens, Te quoque sic oportebat, Aristobule, qui tales pro me pugnas singulares inieris, et uno jaculo elephantos interficias. Et consentaneum erat ita indignari Alexandrum, qui neque architecti conatum tulisset, polliciti se Athonem statuam ipsius facturum et in regis simulacrum transformaturum esse montem: sed adulatorem statim hominem intelligens, non amplius illo neque ad alia similiter ut antea usus est.

13. Ubi igitur in hisce jucunditas illa, nisi si quis plane sit stupidus, ut se in talibus laudari gaudeat, quorum e vestigio ostendi vanitas possit? ut homines deformes, et præsertim mulierculæ, quæ pictoribus injungunt, se ut quam pulcherrimas pingant: putant enim speciosiore se futuras facie, si plus floridi ruboris pictor asperserit et album multum pigmento admiscuerit. Tale est vulgus historicorum, qui præsentī temporī et suæ rei et utilitatī, quam sperant ex historia, serviant: quos bonum erat odisse, in præsentia quidem adulatores manifestos et artis rudes, in futurum autem suis exaggerationibus suspectum reddentes totum illud historiæ scribendæ studium. Si quis vero putat

ταμειγῆναι δεῖν τῇ ἱστορίᾳ πάσῃ, **** ἀλλὰ ἃ σὺν ἀληθείᾳ τερπνὰ ἔστιν ἐν τοῖς ἄλλοις κάλλεσι τοῦ λόγου, ὧν ἀμελήσαντες οἱ πολλοὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα ἐπεισχυκλοῦσιν.

14. Ἐγὼ δ' οὖν καὶ διηγῆσομαι ὅποσα μέμνημαι ἑναγχος ἐν Ἰωνίᾳ συγγραφέων τινῶν, καὶ νῆ Δία ἐν Ἀχαΐᾳ πρῶτην ἀκούσας τὸν αὐτὸν τοῦτον πόλεμον διηγουμένων· καὶ πρὸς Χαρίτων μηδεὶς ἀπιστήσῃ τοῖς λεχθησομένοις· ὅτι γὰρ ἀληθὴ ἔστι καὶ ἐπωμοσάμην, εἰ ἀστεῖον ἦν ὅρκον ἐντιθέσθαι συγγράμματι. Ἐῖς μὲν τις αὐτῶν ἀπὸ Μουσῶν εὐθὺς ἤρξατο παρακαλῶν τὰς θεὰς συνεφάψασθαι τοῦ συγγράμματος. Ὅρᾳς ὡς ἐμμελὴς ἡ ἀρχὴ καὶ περὶ πᾶσα τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῷ τοιούτῳ εἶδει τῶν λόγων πρέπουσα; Ἐῖτα μικρὸν ὑποβάς Ἀχιλλεὺς μὲν τὸν ἡμέτερον ἄρχοντα εἶκαζε, Θερσίτη δὲ τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, οὐκ εἰδὼς ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ἀμείνων ἦν αὐτῷ, εἰ Ἑκτορα μᾶλλον ἢ Θερσίτην κα-θῆρει, καὶ εἰ πρόσθεν μὲν ἔφευγεν ἐσθλός τις,

ἐδίωκε δὲ μιν μέγ' ἀμείνων.

Ἐῖτ' ἐπῆγεν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ἐγκώμιον, καὶ ὡς ἄξιός ἐστι συγγράφαι τὰς πράξεις οὕτω λαμπρὰς οὕσας. Ἦδη δὲ κατιῶν ἐπῆναι καὶ τὴν πατρίδα τὴν Μίλητον, προστιθεὶς ὡς ἀμείνων ποιοῖ τοῦτο τοῦ Ὀμήρου μηδὲν μνησθέντος τῆς πατρίδος. Ἐῖτ' ἐπὶ τέλει τοῦ προοιμίου ὑπισχνεῖτο διαρρηδὴν καὶ σαφῶς, ἐπὶ μεῖζον μὲν ἀρεῖν τὰ ἡμέτερα, τοὺς βαρβάρους δὲ καταπολεμήσειν καὶ αὐτοὺς, ὡς ἂν δύνηται· καὶ ἤρξατό γε τῆς ἱστορίας οὕτως, αἵτια ἅμα τῆς τοῦ πολέμου ἀρχῆς διεξιὼν· « Ὅ γὰρ μισαρώτατος καὶ χάκιστα ἀπολούμενος Οὐολόγεσος ἤρξατο πολεμεῖν δι' αἰτίαν τοιάνδε. »

15. Οὗτος μὲν τοιαῦτα. Ἄλλος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄκρος, οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος, καὶ τὴν ἀρχὴν ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ εαυτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεστάτην ἀρχῶν ἀπασῶν καὶ οὐμοῦ τοῦ Ἀττικοῦ ἀποπνεύσαν. Ὅρα γάρ· « Κρεπέρης Καλπουρνιανὸς Πομπηίουπολίτης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Παρθυαίων καὶ Ῥωμαίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς ξυνισταμένου. » Ὅστε μετὰ γε τοιαύτην ἀρχὴν τί ἂν σοι τὰ λοιπὰ λέγοιμι, ὅποια ἐν Ἀρμενίᾳ ἐδημηγόρησε τὸν Κερκυραῖον αὐτὸν ῥήτορα παραστησάμενος, ἢ οἷον Νισιβηνοῖς λοιμὸν τοῖς μὴ τὰ Ῥωμαίων αἰρουμένοις ἐπήγαγε παρὰ Θουκυδίδου χρησάμενος ὅλον ἄρδην πλὴν μόνου τοῦ Πελασγικοῦ καὶ τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν, ἐν οἷς οἱ τότε λοιμώξαντες ὤκησαν; τὰ δ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Αἰθιοπίας ἤρξατο, ὥστε καὶ ἐς Αἴγυπτον κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν, καὶ ἐν ἐκείνῃ γε ἔμεινεν εὖ ποιῶν. Ἐγὼ γοῦν θάπτοντα ἔτι αὐτὸν καταλιπὼν τοὺς ἀθλίους Ἀθηναίους ἐν Νισίβι ἀπῆλθον ἀκριβῶς εἰδὼς καὶ ὅσα ἀπελθόντος ἐρεῖν ἐμελλε. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἐπιεικῶς πολὺ νῦν ἔστι, τὸ οἶεσθαι τοῦτ' εἶναι τοῖς Θουκυδίδου ἐοικότα λέγειν, εἰ ὀλίγον ἐντρέψας τὰ αὐτοῦ ἐκεῖνου λέγοι τις, [μικρὰ κάκεινα, ὅπως καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, οὐ δὲ αὐτὴν ἴδια]. Κάκεινο

omnino jucundum admistum esse debere historiæ, **** sed quæ cum veritate jucunda sunt in aliis orationis ornamentis, quibus neglectis vulgares illi ea, quæ nihil ad rem faciunt, inculcant.

14. Jamque equidem narrabo quæ memini nuperrime in Ionia ex historicis quibusdam, et mehercule in Achaia quoque, non ita pridem audire, idem hoc bellum narratione persequentibus. Et per ego vos Gratias obsecro, nemo his quæ dicentur fidem deneget: vera enim esse dejerare etiam possim, si urbanum esset jusjurandum scripto interponere. Unus quidem illorum aliquis a Musis statim initium fecit, precatus deas, ut manum scriptioni secum admoveant. Viden' quam concinnum principium, et apte conveniens historiæ, quodque tale orationis genus deceret? Tum paullum progressus Achilli quidem nostrum principem comparabat, Thersitæ autem regem Persarum, ignarus tanto sibi præstantiorem futurum fuisse Achillem, si Hector empotius quam Thersiten interemisset, et si ante quidem fugisset fortis aliquis, hunc autem « egisset multum præstantior alter. » Deinde subjunxit de se ipso encomium quoddam, quamque dignus sit scriptor claris adeo rebus gestis. Jam vero progressus Miletum laudabat patriam suam, subjiciens, melius hac in re facere se quam Homerum, qui mentionem patriæ nusquam injecerit. Deinde in fine proœmii pollicebatur disertis verbis et clare, se elaturum in majus res nostras, barbaros autem, quantum in se esset, bello et ipsum oppressurum: atque incipiebat hoc modo historiam, simul causas belli incepti persequens: « Impurissimus enim ille et pessimis exemplis periturus Vologesus, bellare cœpit propter causam ejusmodi.

15. Hic quidem talia. Alius vero, Thucydidis æmulus absolutissimus scilicet et quam maxime ad archetypi sui similitudinem compositus, initium itidem ut ille a suo nomine fecit, elegantissimum omnium exordium, et quod thymum Atticum redoleat. Ecce enim: « Crepereius Calpurnianus Pompeiopolitanus, descripsit bellum Parthorum et Romanorum, ut inter se pugnarunt; initio facto ab eo tempore, quo conflatum est. » Ut post tale exordium, quid reliqua tibi dicam, quales in Armenia conciones habuerit, in medium producto ipso Corcyraeorum oratore? aut qualem Nisibenis, qui Romanas partes non essent secuti, pestilentiam immiserit, sumtam mutuo confertim totam a Thucydide, excepto solo Pelasgico et longis mœnibus, in quibus habitabant tum pestilentia correpti? Ceterum et ipsa inceperat ab Æthiopia, ita ut deinde in Ægyptum descenderet, et in regis terras plurimas, et bonum factum, quod in illis mansit. Equidem sepelientem illum in Nisibi miseris Athenienses relinquens discessi, quin accurate nossem quæ etiam post meum discessum dicturus erat. Nam rursus hoc etiam valde frequens nunc est, uti putent hoc esse Thucydideis similia dicere, si quis paucis immutatis ipsa illius verba proferat, [minuta et illa, ut ipse quoque dixeris, non . . . propria]. Illud parum aberat quin omit-

ὀλίγου δεῖν παρέλιπον· ὁ γὰρ αὐτὸς οὗτος συγγραφεὺς πολλὰ καὶ τῶν ὀπλῶν καὶ τῶν μηχανημάτων, ὡς Ῥωμαῖοι αὐτὰ ὀνομάζουσιν, οὕτως ἀνέγραψε, καὶ τάφρον ὡς ἐκεῖνοι καὶ γέφυραν καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ μοι ἐννόησον ἡλίκον τὸ ἀξίωμα τῆς ἱστορίας καὶ ὡς Θουκυδίδῃ πρέπον, μεταξὺ τῶν Ἀττικῶν ὀνομάτων τὰ Ἰταλιωτικὰ ταῦτα ἐγκεῖσθαι, ὥσπερ τὴν πορφύραν ἐπικοσμοῦντα καὶ ἐμπρέποντα καὶ πάντως συνάδοντα.

16. Ἄλλος δὲ τις αὐτῶν ὑπόμνημα τῶν γεγονότων γυμνὸν συναγαγὼν ἐν γραφῇ κοιμίδῃ πεζὸν καὶ χαμηπετὲς, οἷον καὶ στρατιώτης ἂν τις τὰ κατ' ἡμέραν ἀπογραφόμενος συνέθηκεν ἢ τέκτων ἢ κάπηλός τις συμπερινοστώων τῇ στρατιᾷ. Πλὴν ἀλλὰ μετριοτέρως γε ὁ ἰδιώτης οὗτος ἦν, αὐτὸς μὲν αὐτίκα δῆλος ὢν οἷος ἦν, ἄλλω δὲ τινι χαρίεντι καὶ δυνησομένῳ ἱστορίαν μεταχειρίσασθαι προπεπονηκώς. Τοῦτο μόνον ἡττίαςαμην αὐτοῦ, ὅτι οὕτως ἐπέγραψε τὰ βιβλία τραγικώτερον ἢ κατὰ τὴν τῶν συγγραμμάτων τύχην. « Καλλιμόρφου ἱατροῦ τῆς τῶν κοντοφόρων ἑκτῆς ἱστορίων Παρθικῶν » καὶ ὑπεγέγραπτο ἐκάστη ὁ ἀριθμὸς· καὶ νῆ Δία καὶ τὸ προοίμιον ὑπέρψυχρον ἐποίησεν οὕτως συναγαγὼν· οἰκεῖον εἶναι ἱατρῷ ἱστορίαν συγγράφειν, εἰ γε ὁ Ἀσκληπιὸς μὲν Ἀπόλλωνος υἱός, Ἀπόλλων δὲ Μουσηγέτης καὶ πάσης παιδείας ἀρχὼν· καὶ ὅτι ἀρ-άμενος ἐν τῇ Ἰάδῃ γράφειν οὐκ οἶδα ὅ τι δόξαν αὐτίκῃς μάλα ἐπὶ τὴν κοινὴν μετέλθεν, ἡτρεῖν μὲν λέγων καὶ πείρην καὶ ὁκόσα καὶ νοῦσοι, τὰ δ' ἄλλα ὁμοδίαιτα τοῖς πολλοῖς καὶ τὰ πλεῖστα οἷα ἐκ τριόδου.

17. Εἰ δέ με δεῖ καὶ σοφοῦ ἀνδρὸς μνησθῆναι, τὸ μὲν ὄνομα ἐν ἀφανεί κείσθω, τὴν γνώμην δὲ ἐρῶ καὶ τὰ πρόηεν ἐν Κορίνθῳ συγγράμματα, κρείττω πάσης ἐλπίδος· ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ εὐθύς ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ προοιμίου περιόδῳ συνηρώτησε τοὺς ἀναγιγνώσκοντας λόγον πάνσοφον δεῖξαι σπεύδων, ὡς μόνῳ ἂν τῷ σοφῷ πρέποι ἱστορίαν συγγράφειν. Εἴτα μετὰ μικρὸν ἄλλος συλλογισμὸς, εἴτα ἄλλος· καὶ ὅλως ἐν ἅπαντι σχήματι συνηρώτητο αὐτῷ τὸ προοίμιον. Τὸ τῆς κολακείας ἐς κόρον, καὶ τὰ ἐγκώμια φορτικὰ καὶ κοιμίδῃ βωμολοχικά, οὐκ ἀσυλλόγιστα μέντοι, ἀλλὰ συνηρωτημένα κἀκεῖνα. Καὶ μὴν κἀκεῖνο φορτικὸν ἐδόξε μοι καὶ ἥκιστα σοφῷ ἀνδρὶ καὶ πύγωνι πολίτῳ καὶ βαθεῖ πρέπον, τὸ ἐν τῷ προοιμίῳ εἰπεῖν ὡς ἐξαίρετον τοῦτο ἔξει ὁ ἡμέτερος ἀρχὼν, οὗ γε τὰς πράξεις καὶ φιλόσοφοι ἤδη συγγράφειν ἀξιοῦσι· τὸ γὰρ τοιοῦτον, εἴπερ ἄρα, ἡμῖν ἔδει καταλιπεῖν λογίζεσθαι ἢ αὐτὸν εἰπεῖν.

18. Καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνου ὅσιον ἀμνημονῆσαι, ὅς τοιάνδε ἀρχὴν ἤρξατο· « Ἐρχομαι ἐρέων περὶ Ῥωμαίων καὶ Περσέων, » καὶ μικρὸν ὕστερον· « ἔδεε γὰρ Πέρσης γενέσθαι κακῶς, » καὶ πάλιν· « ἦν Ὁσρόης, τὸν οἱ Ἕλληνες Ὁξυρόην ὀνυμέουσι, » καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. Ὁρᾷς; ἕμοιος αὐτὸς ἐκείνῳ, παρ' ὅσον ὁ μὲν Θουκυδίδῃ, οὗτος δὲ Ἡροδότῳ εὖ μάλα ἑρκεῖ.

19. Ἄλλος τις ἀοίδιμος ἐπὶ λόγων δυνάμει Θουκυδίδῃ καὶ αὐτὸς ὁμοῖος ἢ ὀλίγῳ ἀμείνων αὐτοῦ, πάσας

terem : idem enim hic scriptor multa etiam armorum et machinarum genera, ut Romani illa nominant, ita in scriptum retulit, fossam ut illi, et pontem, et similia latine dicens, non graece. Et cogita mihi, quæ sit historiæ illius dignitas, et quam deceat Thucydidem, inter Attica nomina Italica ista interposita esse, quæ prætextæ instar purpuræ ornatum addant ac decus, omninoque cum illis consentiant.

16. Alius vero quidam ex illo numero commentarium eorum quæ gesta fuerant nudum scripto congegit, pedestrem valde et humilem, qualem etiam miles, quæ sunt quotidie literis mandans, composuisset, faberve aut caupo aliquis circummigrans cum exercitu. Verum enim vero tolerabilior sane hic indoctus erat, ipse quidem statim qualis esset manifestus, sed qui alii venusto homini et tractandæ historiæ perito laborem præcepisset. Illud solum in eo reprehendi, quod ita inscripserat libros suos, tumidius quam consentaneum esset libelli conditioni : « Callimorphi, medici sextæ contatorum, historiarum Parthicarum » et subscriptus erat uniuscujusque libri numerus. Etiam, me Jupiter, procœmium supra modum insulsum fecit, hac ratione concludens : familiare esse medico scribere historiam, siquidem Æsculapius ipse sit Apollinis filius, Apollo autem musageta et eruditionis omnis princeps. Postremo etiam illud reprehendi, quod, quum incepisset Ionica consuetudine scribere, nescio quo consilio ad communem subito transiit, primum ἡτρεῖν dicens et πείρην, et ὁκόσα, et νοῦσοι, reliqua vero, qualia in usu multitudinis sunt et pleræque quasi e trivio petita.

17. Si vero me oportet sapientis etiam viri mentionem facere, nomen quidem illius in obscuro jaceat; dicam vere consilium et libros nuper Corinthi editos, expectatione omni præstantiores. In principio enim, statim prima procœmii periodo, interrogatione aggressus est lectores suos, studuitque sapientissimam rationem ostendere, solum nempe sapientem decere historiam scribere. Deinde, paucis interjectis, syllogismus alius; deinde alius : et in universum per quæstiones syllogisticas in omni figura compositum ipsi fuerat procœmium. Adulationis hic fuit ad satietatem, laudes importunæ et plane scurriles; neque illæ tamen extra syllogismum, sed ad argumentandi per interrogata leges compositæ et ipsæ. Verum illud quoque putidum mihi videbatur, et minime virum philosophum et barbam canam prolixamque decens, quod in procœmio dixit, illud eximium habiturum nostrum principem, cujus actiones etiam philosophi scribere jam dignentur. Tale quid enim, si modo omnino veri quid subest, nobis existimandum relinquere potius oportebat, quam ipsum dicere.

18. Neque vero fas fuerit mentionem prætermittere illius, qui hoc cœpit exordio : « Venio dicturus de Romanis et Persis; » et paullo post, « Debat enim Persis male evenire; » et rursus, « Erat Osroes, quem Græci Oxyrhoen vocitant, » et alia id genus multa. Viden' ? similis hic illi alteri, nisi quod iste quidem Thucydidem, hic vero Herodotum quam maxime referebat.

19. Alius quidam dicendi facultate nobilis, Thucydidi similis ipse quoque, aut paulum illo melior, urbes omnes,

πόλεις καὶ πάντα ὄρη καὶ πεδία καὶ ποταμούς ἐρμηνεύσας πρὸς τὸ σαφέστατον καὶ ἰσχυρότατον, ὡς ᾔφετο· τὸ δὲ ἐς ἐχθρῶν κεφαλὰς ὁ ἀλεξίκακος τρέψει· τοσαύτη ψυχρότης ἐνῆν ὑπὲρ τὴν Κασπίαν χιόνα καὶ τὸν κρύσταλλον τὸν Κελτικόν. Ἡ γοῦν ἀσπίς ἡ τοῦ αὐτοκράτορος ὀλῶ βιβλίῳ μόγις ἐξηρμηνεύθη αὐτῷ, καὶ Γοργῶν ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐκ κυανοῦ καὶ λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ ζώνη ἱριοειδῆς καὶ δράκοντες ἐλικηδὼν καὶ βοστρυχηδόν. Ἡ μὲν γὰρ Οὐολογέσου ἀναξυρίς ἡ ὁ χαλινὸς τοῦ ἵππου, Ἡράκλεις, ὅσαι μυριάδες ἐπὶ τῶν ἑκαστον τούτων, καὶ οἷα ἦν ἡ Ὀσρόου κόμη, διανέοντος τὸν Τίγρητα, καὶ ἐς οἷον ἀντρον κατέφυγε, κιττοῦ καὶ μυρρίνης καὶ δάφνης ἐς ταῦτ' οὐκ ἀνέπεφυκότες καὶ σύσκιον ἀκριβῶς ποιούντων αὐτό. Σκόπει ὡς ἀναγκαῖα τῇ ἱστορίᾳ ταῦτα, ὧν ἄνευ οὐκ ἂν ᾔδειμέν τι τῶν ἐκεῖ πραχθέντων.

20. Ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τῆς ἐν τοῖς χρησίμοις ἡ ἀγνοίας τῶν λεκτέων ἐπὶ τὰς τοιαύτας τῶν χωρίων καὶ ἀντρον ἐκφράσεις τρέπονται, καὶ ὁπόταν ἐς πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα ἐμπέσωσιν, εἰκόσιν οἰκέτη νεοπλούτῳ, ἄρτι κληρονομήσαντι τοῦ δεσπότη, ὃς οὔτε τὴν ἐσθλότητα οἶδεν ὡς χρὴ περιβαλέσθαι οὔτε δειπνῆσαι κατὰ νόμον, ἀλλ' ἐμπηδήσας, πολλάκις ὀρνίθων καὶ σουείων καὶ λαγῶν προκειμένων, ὑπερεμπίπλαται ἔττους τινὲς ἢ ταρίχους, ἔστ' ἂν διαρραγῇ ἐσθίων. Οὗτος δ' οὖν, ὃν προεῖπον, καὶ τραύματα συνέγραψε πάνυ ἀπίθανα καὶ θανάτους ἀλλοκότους, ὡς εἰς δάκτυλον τοῦ ποδὸς τὸν μέγαν τρωθεὶς τις αὐτίκα ἐτελεύτησε, καὶ ὡς ἐμβόησαντος μόνον Πρίσκου τοῦ στρατηγοῦ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι τῶν πολεμίων ἐξέθανον. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ τῶν νεκρῶν ἀριθμῷ, τοῦτο μὲν καὶ παρὰ τὰ γεγραμμένα ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων ἐπιστολαῖς ἐψεύσατο· ἐπὶ γὰρ Εὐρώπῳ τῶν μὲν πολεμίων ἀποθανεῖν μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα καὶ ἐξ πρὸς τοῖς διακοσίοις, Ῥωμαίων δὲ μόνους δύο, καὶ τραυματίας γενέσθαι ἐννέα. Ταῦτα οὐκ οἶδα εἰ τις ἂν εὖ φρονῶν ἀνάσχοιτο.

21. Καὶ μὴν καχεῖνο λεκτέον, οὐ μικρὸν ὄν· ὑπὸ γὰρ τοῦ κομιδῇ Ἀττικὸς εἶναι καὶ ἀποκεκαθάρθαι τὴν φωνὴν ἐς τὸ ἀκριβεστάτον ἡξίωσεν οὗτος καὶ τὰ ὀνόματα μεταποιῆσαι τὰ Ῥωμαίων καὶ μετεγγράψαι ἐς τὸ Ἑλληνικόν, ὡς Κρόνιον μὲν Σατουρνῖνον λέγειν, Φρόντιν δὲ τὸν Φρόντινα, Τιτάνιον δὲ τὸν Τιτιανὸν καὶ ἄλλα πολλῶν γελοιότερα. Ἔτι δ' αὐτὸς οὗτος περὶ τῆς Σευηριανοῦ τελευτῆς ἔγραψεν ὡς οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες ἐξηπάτηνται οἰόμενοι ξίφει τεθνάναι αὐτόν, ἀποθάνοι δὲ ὁ ἀνὴρ σιτίων ἀποσχόμενος· τοῦτον γὰρ αὐτῷ ἀλυπότατον δοῖται τὸν θάνατον· οὐκ εἰδὼς ὅτι τὸ μὲν πάθος ἐκεῖνο πᾶν τριῶν οἷμαι ἡμερῶν ἐγένετο, ἀπόσιτοι δὲ καὶ ἐς ἐβδόμην διαρκέουσιν οἱ πολλοί, ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦθ' ὑπολάβοι τις, ὡς Ὀσρόης τις εἰστήκει περιμένων, ἔστ' ἂν Σευηριανὸς λιμῷ ἀποληται, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπῆγε διὰ τῆς ἐβδόμης.

22. Τοὺς δὲ καὶ ποιητικοῖς ὀνόμασιν, ὧ καλὲ Φίλων, ἐν ἱστορίᾳ χρωμένους ποῦ ἂν τις θείῃ; τοὺς λέγοντας,

et omnes montes, et campos et fluvios disertissime descripsit et gravissime, ut putabat: id vero in hostium capita Avertuncus convertat! tantum frigus inerat supra Caspias nives et glaciem Celticam. Clypeus igitur imperatoris toto vix libro ab illo descriptus est, et Gorgo in umbone, et oculi illius ex caeruleo et albo ac nigro, et balteus colore iridis, et dracones flexi in capreolos et in cinnos plexi. Vologesi quidem braccæ, aut frenum equi, Hercules! quot millia versuum singula horum occupant! et qualis caesaries Osrois fuerit, quum Tigrin ille transnaret; et in quale antrum confugerit, quod hedera et myrtus et laurus in unum complexæ densissime umbrosum facerent. Vide quam ista sint necessaria historiæ, et quam sine istis nihil intellexissemus eorum quæ ibi gesta sunt!

20. Præ imbecillitate enim in utilibus recte versandi, aut ignorantia dicendorum, ad tales regionum et antrorum descriptiones se convertunt; et quum in multas magnasque res incidunt, similes sunt servo divitiarum insueto, creta nuper demum domini sui hæreditate, qui neque vestis novit quemadmodum injicienda sit, neque ex more cibum capere; sed irruens sæpe, quum tamen alites et suillæ et leporinæ carnes appositæ sint, in pulmentum aliquod aut salsamentum, usque eo oppletur, donec rumpatur edendo. Ille igitur, quem modo dicebam, etiam vulnera conscripsit omnino incredibilia, et mortes absurdas, velut hanc, aliquem in pollice pedis vulneratum statim exspirasse; et ut, inclamante solum Prisco duce, septem et viginti hostium animi deliquium passi sint. Præterea autem in cæsorum numero, etiam ultra scripta in principum epistolis mentitus est. Ad Europum enim hostium quidem cecidisse trecenties et septuagies mille ducentos sex; Romanorum vero solos duos, saucios autem factos novem. Hæc nescio an sanæ mentis quisquam tolerare possit.

21. Verum illud quoque dicendum, quod non pusillum est. Præ nimio Atticismi studio et accuratissimæ circa linguam puritatis, voluit ille etiam Romanorum nomina Attica facere et transferre in Græcas formas, adeo ut pro Saturnino Κρόνιον diceret, Φρόντιν autem Frontonem, Titianum porro Τιτάνιον, et reliqua multo etiam magis ridicula. Ad hæc idem hic de Severiani obitu scripsit, deceptos esse reliquos omnes, qui ferro illum mortuum putent; perisse autem virum inedia; hoc enim mollissimum mortis genus illi visum: ignorans, totam illam calamitatem trium, puto, dierum fuisse; qui vero cibo abstinent, etiam ad septimum diem durare plerosque; nisi quis hoc putet, stetisse Osroen exspectantem dum fame periret Severianus, et ob id ipsum per septem dies signa non intulisse.

22. Eos vero quo quis loco ponat, jucundissime Philo, qui poeticis in historia verbis utuntur? dicentes, « Strido-

« ἐλέλιξε μὲν ἡ μηχανή, τὸ τεῖχος δὲ πεσὼν μεγάλως ἐδοῦπησε, » καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ μέρει τῆς καλῆς ἱστορίας· « Ἐδεσσα μὲν δὴ οὕτω τοῖς ὅπλοις περιεσμεραγεῖτο καὶ ὁτοβὸς ἦν καὶ κόναβος ἅπαντα ἐκεῖνα, » καὶ « ὁ στρατηγὸς ἐμερμήριζεν ὃ τρόπον μάλιστα προσάγαγοι πρὸς τὸ τεῖχος. » Εἴτα μεταξὺ οὕτως εὐτελεῖ ὀνόματα καὶ δημοτικὰ καὶ πτωγικὰ πολλὰ παρενεβέβυστο, τὸ « ἐπέστειλεν ὁ στρατοπεδάρχης τῷ κυρίῳ, » καὶ « οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχρήζοντα, » καὶ « ἤδη λελουμένοι περὶ αὐτοὺς ἐγίνοντο, » καὶ τὰ τοιαῦτα· ὥστε τὸ πρᾶγμα εἰκόδς εἶναι τραγωδῶ τὸν ἕτερον μὲν πόδα ἐπ' ἐμβάτου ὑψηλοῦ βεβηκότι, θατέρῳ δὲ σάνδαλον ὑποδεδεμένῳ.

23. Καὶ μὴν καὶ ἄλλους ἴδοις ἂν τὰ μὲν προοίμια λαμπρὰ καὶ τραγικὰ καὶ εἰς ὑπερβολὴν μακρὰ συγγράφοντας, ὡς ἐλπίζει θαυμαστὰ ἡλίκα τὰ μετὰ ταῦτα πάντως ἀκούσεσθαι, τὸ σῶμα δὲ αὐτὸ τῆς ἱστορίας μικρὸν τι καὶ ἀγεννὲς ἐπαγαγόντας, ὡς καὶ τοῦτο εἰκέναι παιδίῳ, εἴ που Ἑρωτα εἶδες παίζοντα, προσωπεῖον Ἡρακλέους πάμμεγα ἢ Τιτᾶνος περιχειμένον· εὐθὺς γοῦν οἱ ἀκούσαντες ἐπιφθέγγονται αὐτοῖς τὸ, Ὡδινεν ὅρος. Χρὴ δὲ οἶμαι μὴ οὕτως, ἀλλ' ὅμοια τὰ πάντα καὶ ὁμόχροα εἶναι καὶ συνᾶδον τῇ κεφαλῇ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὴ χρυσοῦν μὲν τὸ κράνος εἶη, θώραξ δὲ πᾶν γελοῖος ἐκ ῥακῶν ποθεν ἢ ἐκ δερμάτων σαπρῶν συγκεκαττυμένος καὶ ἡ ἀσπίς οἰσυνὴ καὶ χοιρινὴ περὶ ταῖς κνήμας. Ἰδοις γὰρ ἂν ἀφρόνους τοιοῦτους συγγραφέας, τοῦ Ῥοδίου κολοσσοῦ τὴν κεφαλὴν ναννῶδει σώματι ἐπιτιθέντας· ἄλλους αὖ ἔμπαλιν ἀκέφαλα τὰ σώματα εἰσάγοντας, ἀπροοιμιάστα καὶ εὐθὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων, οἱ καὶ προσεταιρίζονται τὸν Ξενοφῶντα οὕτως ἀρξάμενον· « Δαρείου καὶ Περσέως παῖδες γίνονται δύο », καὶ ἄλλους τῶν παλαιῶν, οὐκ εἰδότες ὡς δυνάμει τινὰ προοιμίᾳ ἐστὶ λεληθότα τοὺς πολλοὺς, ὡς ἐν ἄλλοις δεῖξομεν.

24. Καίτοι ταῦτα πάντα φορητὰ ἔτι, ὅσα ἡ ἔρμηνείας ἢ τῆς ἄλλης διατάξεως ἀμαρτήματά ἐστι, τὸ δὲ καὶ περὶ τοὺς τόπους αὐτοὺς ψεύδεσθαι, οὐ παρασάγγας μόνον, ἀλλὰ καὶ σταθμοὺς ὁλοῦς, τίνι τῶν καλῶν εἰσιν; Εἰς γοῦν οὕτω βραθύμως συνήγαγε τὰ πράγματα, οὔτε Σύριον τινὲν ἐντυχὼν οὔτε τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο τῶν ἐπὶ κουρείων τὰ τοιαῦτα μυθολογούντων ἀκούσας, ὥστε περὶ Εὐρώπου λέγων οὕτως ἔφη· « Ἡ δὲ Εὐρώπη κεῖται μὲν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ σταθμοὺς δύο τοῦ Εὐφράτου ἀπέχουσα, ἀπώκισαν δὲ αὐτὴν Ἐδεσσαῖοι. » Καὶ οὐδὲ τοῦτο ἀπέχρησεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμὴν πατρίδα τὰ Σαμόσατα ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἀράμενος ὁ γενναῖος αὐτῇ ἀκροπόλει καὶ τείχεσι μετέθηκεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, ὡς περιωρίσθαι αὐτὴν ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν ποταμῶν, ἐκατέρωθεν ἐν χερῶν παραμειβομένων καὶ μονονουχί τοῦ τεύχους ψαυόντων. Τὸ δὲ καὶ γελοῖον, εἴ σοι νῦν, ὦ Φίλων, ἀπολογοίμην, ὡς οὐ Παρθυαίων οὐδὲ Μεσοποταμίτης σοι ἐγὼ, οἱ με φέρων ὁ θαυμαστὸς συγγραφεὺς ἀπώκισε.

rem dedit machina, procumbensque murus tonuit vehementer; » et rursus in alia parte bellae historiae : » Jam igitur Edessa armorum sonitu circumstrepebatur, erantque stridor fremorque illa omnia, » et « Dux versat sub pectore curas, qua maxime ratione ad muros accedat. » Deinde inter haec inculcata erant vilia huiusmodi nomina, et plebeia et mendicorum propria multa, velut, « tribunus militum per literas nunciavit nostro domino, » et, « Milites mercabantur illa quibus indigebant, » et, « Jam loti ad illos se convertebant, » et similia : ut similis ea res esset tragædo, qui altero quidem pede alto cothurno nitatur, alterum autem sandalio devinctum gerat.

23. Ac videas etiam alios, proœmia quidem splendida et tragica et ad excessum usque longa scribentes, ut speres te mira quanta post istaec omnino auditurum : at ipsum corpus historiae pusillum quoddam et ignavum subjungentes, ut hoc etiam simile videatur puerulo, si qua Cupidinem vidisti sic ludentem, persona Herculis maxima aut Titanis caput occultantem. Statim igitur qui audiere, illud subjiciunt : Parturiunt montes. At, opinor, non ita esse oportet, sed æquabilia omnia et ejusdem velut coloris, consentiensque capiti corpus reliquum, ne galea quidem sit aurea, lorica vero prorsus ridicula, ex pannis alicunde aut coriis putridis consuta, et vimineus clypeus, porcina autem circa tibias. Videas enim satis multos id genus scriptores, Rhodii Colossi caput imponentes nani corpusculo ; alios contra ea, trunca suo capite corpora inducentes, sine exordio statim res ipsas aggressos : qui etiam suarum partium esse volunt Xenophontem, qui ita coeperit : « Darii et Parysatidis filii sunt duo ; » et alios antiquorum. Ignorant nempe, esse quædam quæ vim proœmiorum habeant, licet vulgi intellectum fugiant, ut monstrabimus alias.

24. Verumtamen hæc omnia adhuc tolerabilia, quæcumque aut elocutionis, aut dispositionis reliquæ sunt peccata : mentiri vero circa ipsa loca, non parasangis modo, sed integris mansionibus, cui rerum bonarum simile est? Unus quippe eorum adeo supine res congescit, qui neque cum Syro unquam locutus videtur, neque, quod est in proverbio, in tonstrinis talia fabulantes audisse, ut de Europo verba faciens ita dicat : « Europus verò sita est in Mesopotamia, mansiones duas ab Euphrate remota : condiderunt autem illam Edessenæ. » Neque satis hoc illi fuit, verum etiam Samosata, patriam meam, ipse ille vir fortis eodem in libro sublatam sua cum arce et munitionibus transtulit in Mesopotamiam, adeo ut includatur inter ambo amues, quam proxime utrimque præterlabentes et tantum non ipsa alluentes mœnia. Ridiculum autem fuerit, si nunc causam apud te, mi Philo, dicam, non ex Parthis me esse, neque Mesopotamenum hominem, ad quos me correptum historicus admirabilis detulit.

25. Νῆ Δία καὶ κείνο κομιδῇ πιθανὸν περὶ τοῦ Σευηριανοῦ ὁ αὐτὸς οὗτος εἶπεν ἐπομοσάμενος, ἢ μὴν ἀκούσαι τινος τῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου διαφυγόντων· οὔτε γὰρ ξίφει ἐθελῆσαι αὐτὸν ἀποθανεῖν οὔτε φαρμάκου πιεῖν οὔτε βρόχου ἀψασθαι, ἀλλὰ τινα θάνατον ἐπινοῆσαι τραγικὸν καὶ τῇ τόλμῃ ξενίζοντα· τυχεῖν μὲν γὰρ αὐτὸν ἔχοντα παμμεγέθη ἐκπώματα ὑάλινα τῆς καλλίστης ὑάλου· ἐπεὶ δὲ πάντως ἀποθανεῖν ἔγνωστο, κατὰξαντα τὸν μέγιστον τῶν σκύφων ἐνὶ τῶν θραυσμάτων χρήσασθαι εἰς τὴν σφαγὴν ἐντεμόντα τῇ ὑάλῳ τὸν λαίμῳ. Οὕτως οὐ ξιφίδιον, οὐ λογχάριον εὔρεν, ὡς ἀνδρείος γε αὐτῷ καὶ ἡρωϊκὸς ὁ θάνατος γένοιτο.

26. Εἴτ' ἐπειδὴ Θουκυδίδης ἐπιτάφιόν τινα εἶπε τοῖς πρώτοις τοῦ πολέμου ἐκείνου νεκροῖς, καὶ αὐτὸς ἡγήσατο χρῆναι ἐπειπεῖν τῷ Σευηριανῷ· ἅπασι γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ κακῶν, τὸν Θουκυδίδην, ἢ ἄμιλλα. Θάψας οὖν τὸν Σευηριανὸν μεγαλοπρεπῶς ἀναβιβάζεται ἐπὶ τὸν τάφον Ἀφράνιον τινα Σίλωνα ἐκατόνταρχον, ἀνταγωνιστὴν Περικλέους, ὃς τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἐπερρητόρευσε αὐτῷ ὥστε μετὰ τὰς Χάριτας πολλὰ πάνυ δακρῦσαι ὑπὸ τοῦ γέλωτος, καὶ μάλιστα ὁπότε ὁ ῥήτωρ ὁ Ἀφράνιος ἐπὶ τέλει τοῦ λόγου δακρύων ἅμα σὺν οἰμωγῇ περιπαθεῖ ἐμέμνητο τῶν πολυτελῶν ἐκείνων δείπνων καὶ προπόσεων, εἴτα ἐπέθηκεν Αἰάντειόν τινα τὴν κορωνίδα· σπασάμενος γὰρ τὸ ξίφος, εὐγενῶς πάνυ καὶ ὡς Ἀφράνιον εἰκὸς ἦν, πάντων δρώντων ἀπέσφαξεν ἑαυτὸν ἐπὶ τῷ τάφῳ, οὐκ ἀνάξιος ὢν μὰ τὸν Ἐνυάλιον πρὸ πολλοῦ ἀποθανεῖν, εἰ τοιαῦτα ἐρρητόρευε. Καὶ τοῦτο ἔφη ἰδόντας τοὺς παρόντας ἅπαντας θαυμάσαι καὶ ὑπερεπαινέσαι τὸν Ἀφράνιον. Ἐγὼ δὲ καὶ τὰ ἄλλα μὲν αὐτοῦ κατεγίνωσκον, μονονουχὶ ζωμῶν καὶ λοπάδων μεμνημένου καὶ ἐπιδακρύοντος τῇ τῶν πλακούντων μνήμῃ, τοῦτο δὲ μάλιστα ἡτιασάμην, ὅτι μὴ τὸν συγγραφέα καὶ διδάσκαλον τοῦ δράματος προαποσφάζας ἀπέθανε.

27. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ὁμοίους τούτοις ἔχων σοι, ὦ ἑταῖρε, καθαριθμῆσασθαι, ὀλίγων ὁμῶς ἐπιμνησθεῖς, ἐπὶ τὴν ἐτέραν ὑπόσχεσιν ἤδη μετελεύσομαι, τὴν συμβουλήν ὅπως ἂν ἄμεινον συγγράφοι τις· εἰσὶ γὰρ τινες, οἳ τὰ μεγάλα μὲν τῶν πεπραγμένων καὶ ἀξιωμακρόντα παραλείπουσιν ἢ παραθέουσιν, ὑπὸ δὲ ἰδιωτείας καὶ ἀπειροκαλίας καὶ ἀγνοίας τῶν λεκτέων ἢ σιωπητέων τὰ μικρότατα πάνυ λιπαρῶς καὶ φιλοπόνως ἐρμηνεύουσιν ἐμβραδύνοντες, ὥσπερ ἂν εἴ τις τοῦ Διὸς τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸ μὲν ὄλον κάλλος τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ὃν μὴ βλέποι μὴδὲ ἐπαινοῖη μὴδὲ τοῖς οὐκ εἰδόσιν ἐξηγοῖτο, τοῦ ὑποποδίου δὲ τό τε εὐθυεργές καὶ τὸ εὐξέστον θαυμάζοι καὶ τῆς κρηπίδος τὸ εὐρυθμον, καὶ ταῦτα πάνυ μετὰ πολλῆς φροντίδος διεξιὼν.

28. Ἐγὼ γοῦν ἤκουσα τινος τὴν μὲν ἐπ' Εὐρώπῳ μάχην ἐν οὐδ' ὀλοῖς ἐπτά ἔπεσι παραδραμόντος, εἰκοσι δὲ μέτρα ἢ ἔτι πλείω ὕδατος ἀναλωκότος ἐς ψυχρὰν καὶ οὐδὲν ἡμῖν προσήκουσαν διήγησιν, ὡς Μαῦρος τις ἱππεὺς Μαυσάκας τοῦνομα ὑπὸ δόψους πλανώμενος ἀνὰ τὰ ὄρη

25. Illud etiam, mehercule usquequaque probabile de Severiano idem ille, interposito jurejurando, dixit, se profecto audisse quendam eorum, qui ex ipsa clade aufugissent. Neque enim ferro illum voluisse mori, neque venenum bibere, neque laqueo se innectere, sed tragicam mortem aliquam excogitasse, et ipso consilio novam. Habuisse illum forte pocula mirae magnitudinis vitrea de vitro pulcherrimo: quum autem mori omnino decretum esset, confregisse scyphorum maximum et fragmentorum uno usum ad caedem, inciso vitri ope gutture. Adeo pugionem aut lanceolam non invenit, ut certe virilis illi et heroica mors contingeret?

26. Deinde quoniam Thucydides funebrem quandam orationem dixit primis illo in bello mortuis, ipse quoque existimavit dicendum esse talem Severiano: omnibus enim illis cum Thucydide, penes quem tamen nulla causa est illorum in Armenia malorum, est aemulatio. Postquam ergo sepeliit Severianum magnifice, ad sepulcrum statuit Afranium Silonem quendam, centurionem, Periclis aemulum, qui talia ac tanta de illo declamavit, ut, ita me Gratiae! multum sane lacrimarum risus mihi excusserit, et maxime quum orator Afranius in peroratione, lacrimans cum ejulatione maximi affectus indice, mentionem fecit sumtuosarum illarum coenarum atque propinationum: deinde sumtam ab Ajacis fabula coronidem imponit; stricto enim ense generose sane, et ut aequum erat Afranium, in conspectu omnium ad sepulcrum se interemit, non indignus, ita me Mars amet, qui multo ante moreretur, si quidem declamavit talia. Et hoc, ait, quum viderent praesentes, omnes admiratos esse, et supra modum laudasse Afranium. Ego vero tum reliqua illius damnaabam, qui tantum non juscule et patinarum meminisset, illacrimareturque mentioni placentarum; hoc vero nomine maxime illum incusabam, quod non interfecto antea scriptore, qui hanc fabulam docuit, tum demum mortuus est.

27. Ceterum multos etiam alios similes hisce quum enumerare tibi, sodalis, possim; tamen paucorum facta mentione, ad alterum promissum meum jam transibo, ad consilium, quomodo quis scribat historiam melius. Sunt enim qui magna negotia et digna memoratu praetermittant aut transcurrant; praec inscitia vero et pulchri imperitia atque dicendorum tacendorumve ignoratione, minima quaeque copiose admodum studioseque enarrent, diuque in iis immorentur: velut si quis Olympii Jovis totam quidem pulchritudinem tantam tamque multiplicem non videat, neque laudet, neque his qui non viderunt enarret, scabellum vero, quod ita ad normam exactum et politum sit, admiretur, et crepidinis proportionem; eaque plurima cum cura persequatur.

28. Ego igitur audiavi quendam, qui pugnam quidem ad Europum vix septem versibus neque iis integris percurreret, viginti autem vel amplius mensuras aquae (in clepsydra) impenderet in frigidam et nihil ad nos pertinentem narrationem, ut Maurus aliquis eques, Mausacas nomine, praec illi

καταλάβοι Σύρους τινὰς τῶν ἀγροίκων, ἄριστον παρατιθεμένους, καὶ ὅτι τὰ μὲν πρῶτα ἐκεῖνοι φοβηθεῖεν αὐτὸν, εἴτα μέντοι μαθόντες ὡς τῶν φίλων εἴη κατεδέξαντο καὶ εἰστίασαν· καὶ γὰρ τινα τυχεῖν αὐτῶν ἀποδεδημηκότα καὶ αὐτὸν ἐς τὴν τῶν Μαύρων, ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ στρατευομένου. Μῦθοι τὸ μετὰ τοῦτο μακροὶ καὶ διηγήσεις, ὡς θηράσειεν αὐτὸς ἐν τῇ Μαυρουσίᾳ καὶ ὡς ἴδοι τοὺς ἐλέφαντας πολλοὺς ἐν τῷ αὐτῷ συννεμομένους καὶ ὡς ὑπὸ λέοντος ὀλίγου δεῖν καταβρωθεῖν, καὶ ἡλίους ἰχθῦς ἐπρίατο ἐν Καισαρείᾳ· καὶ ὁ θαυμαστὸς συγγραφεὺς ἀφελὲς τὰς ἐν Εὐρώπῳ γιγνομένας σφαγὰς τοσαύτας καὶ ἐπελάσεις καὶ σπονδὰς ἀναγκαίας καὶ φυλακὰς καὶ ἀντιφυλακὰς ἄχρι βαθείας ἐσπέρας ἐφειστήκει ὁρῶν Μαλχίωνα τὸν Σύρον ἐν Καισαρείᾳ σκάρους παμμεγέθεις ἀξίους ὠνούμενον· εἰ δὲ μὴ νύξ κατέλαβε, τάχ' ἂν καὶ συνεδείπνει μετ' αὐτοῦ ἡδὴ τῶν σκάρων ἐσκευασμένον. Ἄπερ εἰ μὴ ἐνεγέγραπτο ἐπιμελῶς τῇ ἱστορίᾳ, μεγάλα ἂν ἡμεῖς ἡγνοηκότες ἦμεν, καὶ ἡ ζημία Ῥωμαίοις ἀφόρητος, εἰ Μασάκας ὁ Μαῦρος διψῶν μὴ εὖρε πιεῖν, ἀλλ' ἀδειπνος ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καίτοι πόσα ἄλλα μακρῶ ἀναγκαιότερα ἐκὼν ἐγὼ νῦν παρήμι; ὡς καὶ αὐλητρίς ἦκεν ἐκ τῆς πλησίον κόμης αὐτοῖς καὶ ὡς δῶρα ἀλλήλοις ἀντέδοσαν, ὁ Μαῦρος μὲν τῷ Μαλχίωνι λόγχην, ὁ δὲ τῷ Μασάκᾳ πόρπην, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα τῆς ἐπ' Εὐρώπῳ μάχης αὐτὰ δὴ τὰ κεφάλαια. Τοιγάρτοι εἰκότως ἂν τις εἴποι τοὺς τοιούτους τὸ μὲν ῥόδον αὐτὸ μὴ βλέπειν, τὰς ἀκάνθας δὲ αὐτοῦ τὰς παρὰ τὴν ῥίζαν ἀκριβῶς ἐπισκοπεῖν.

29. Ἄλλος, ὃ Φίλων, μάλα καὶ οὗτος γελοῖος, οὐδὲ τὸν ἕτερον πόδα ἐκ Κορίνθου πώποτε προβεβηκώς οὐδ' ἄχρι Κεγχρεῶν ἀποδημήσας, οὔτι γε Συρίαν ἢ Ἀρμενίαν ἰδὼν, ὧδε ἤρξατο — μέμνημαι γάρ — « Ὡτα ὀφθαλμῶν ἀπιστότερα· γράφω τοίνυν ἃ εἶδον, οὐχ ἃ ἤκουσα. » Καὶ οὕτως ἀκριβῶς ἅπαντα ἐοράκει, ὥστε τοὺς δράκοντας ἔφη τῶν Παρθυαίων — σημεῖον δὲ πλήθους τοῦτο αὐτοῖς· χιλίους γὰρ οἶμα· ὁ δράκων ἄγει — ζῶντας δράκοντας παμμεγέθεις εἶναι γεννωμένους ἐν τῇ Περσίδι μικρὸν ὑπὲρ τὴν Ἰβηρίαν, τούτους δὲ τέως μὲν ἐπὶ κοντῶν μεγάλων ἐκδεδεμένους ὑψηλοῦς αἰωρεῖσθαι καὶ πόρρωθεν ἐπελαυνόντων δέος ἐμποιεῖν, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔργῳ ἐπειδὴν ὁμοῦ ἴωσι, λύσαντες αὐτοὺς ἐπαφίξει τοῖς πυλεμίσι· ἀμέλει πολλοὺς τῶν ἡμετέρων οὕτω καταποθῆναι καὶ ἄλλους, περισπειραθέντων αὐτοῖς, ἀποπνιγῆναι καὶ συγκλασθῆναι· ταῦτα δὲ ἐφεστῶς δρᾶν αὐτὸς, ἐν ἀσφαλεῖ μέντοι ἀπὸ δένδρου ὑψηλοῦ ποιούμενος τὴν σκοπὴν. Καὶ εὖ γε ἐποίησε μὴ ὁμοσε χωρήσας τοῖς θηρίοις, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμεῖς οὕτω θαυμαστὸν συγγραφεὴ νῦν εἶχομεν καὶ ἀπὸ χειρὸς αὐτὸν μέγала καὶ λαμπρὰ ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἐργασάμενον· καὶ γὰρ ἐκινδύνευσε πολλὰ καὶ ἐτρώθη περὶ Σοῦραν, ἀπὸ τοῦ Κρανείου δὴλον ὅτι βαδίζων ἐπὶ τὴν Λέρναν. Καὶ ταῦτα Κορινθίων ἀκουόντων ἀνεγίνωσκε τῶν ἀκριβῶς εἰδόντων, ὅτι μὴδὲ κατὰ τοῖχου γεγραμμένον πόλεμον ἐοράκει.

per montes oberrans, Syros quosdam rusticos deprehenderit, qui prandium sibi apponebant, atque ut initio illi pertimuerint eum, deinde autem, cognito amicum esse, acceperint prandio : etenim forte quendam illorum et ipsum in Maurorum terra peregrinatum esse, quod suus frater in ea regione militaret. Hinc fabulae longae, et narrationes, quomodo ipse in Mauritania venatus esset, et ut vidisset elephantas multos una pascentes, et ut parum abfuerit quin a leone devoratus esset, et quam magnos Caesareae pisces emerit. Et historicus admirabilis, omissis tantis caedibus, quae circa Europum iuterea fiebant et invasionibus, et induciis necessariis, et praesidiis ab utraque parte disponendis, ad seram usque vesperam Malchioni Syro, Caesareae scaros ingentes vili pretio ementi, spectator astitit : nisi vero nox oppressisset, forte etiam coenaturus cum illo erat, scaris jam paratis. Quae nisi cum cura scripta essent in historia, magna vero nos ignorassemus, et jactura Romanis intoleranda fuisset, si Mausacas Maurus sitiens, quod biberet, non invenisset, sed incenatus in castra rediisset. Quamvis quot etiam alia longe magis necessaria sciens ego nunc praetermitto? tibicina etiam ut illis ex proximo pago venerit, et uti dona alter alteri dederint, Maurus quidem Malchioni lanceam, at hic fibulam Mausacae, multaue alia ex hoc genere, ipsa nempe praelii ad Europum capita. Merito ergo dicat aliquis, tales homines rosam quidem ipsam non videre, spinas vero illius radici proximas accurate considerare.

29. Alius, mi Philo, valde ipse etiam ridiculus, qui neque alterum Corintho pedem protulisset unquam, neque Cenchreas usque discessisset, nedum Syriam vidisset aut Armeniam; ita, memini enim, exorsus est : « Aures minus fideles oculis : scribo igitur quae vidi, non quae audiui. » Atqui tam accurate viderat omnia, uti diceret, dracones Parthorum (est vero hoc illis numeri signum : mille enim, puto, milites draco ducit) vivos esse serpentes ingenti magnitudine, qui nascentur in Perside paullo supra Iberiam : et eos initio quidem in contis magnis revinctos celsosque ferri, atque e longinquo dum invadant, terrorem injicere : in ipsa autem pugna, inquit, quum concurritur, solutos illos hostibus immittunt : itaque multos nostrorum ita devoratos, et alios quum spiris illos suis complexi essent dracones, suffocatos elisosque. Haec vero ex propinquo se vidisse ipsum, in tuto tamen loco de altissima arbore speculantem. Et bene sane fecit, quod non ex propinquo congressus est illis belluis; alioqui enim tam admirabili nunc scriptore nobis carendum esset, qui manu etiam sua magnifica quaedam et clarissima facinora hoc bello edidit : multa etenim pericula subiit, et vulneratus est circa Suram, dum videlicet a Cranio ad Lernam ambulaverit. Atque ista Corinthiis audientibus recitavit, qui accurate scirent illum ne pictum quidem in pariete bellum vidisse

Ἄλλ' οὐδὲ ὅπλα ἐκεῖνός γε ᾔδει οὐδὲ μηχανήματα οἷα ἔστιν οὐδὲ τάξεων ἢ καταλοχισμῶν ὀνόματα· πάνυ γοῦν ἔμελεν αὐτῷ πλαγίαν μὲν τὴν φάλαγγα, ἐπὶ κέρως δὲ λέγειν τὸ ἐπὶ μετώπου ἄγειν.

30. Εἷς δέ τις βέλτιστος ἅπαντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος τὰ πεπραγμένα, ὅσα ἐν Ἀρμενίᾳ, ὅσα ἐν Συρίᾳ, ὅσα ἐν Μεσοποταμίᾳ, τὰ ἐπὶ τῷ Τίγρητι, τὰ ἐν Μηδίᾳ, πενταχοσίοις οὐδ' ὅλοις ἔπεσι περιλαβὼν συνέτριψε καὶ τοῦτο ποιήσας ἱστορίαν συγγεγραφέναι φησί. Τὴν μέντοι ἐπιγραφὴν ὀλίγου δεῖν μακροτέραν τοῦ βιβλίου ἐπέγραψεν, « Ἀντιοχianoῦ τοῦ Ἀπολλωνος ἱερονίκου » — ὀλίγον γάρ που οἶμαι ἐν παισὶ νενίκηκε — « τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Μεσοποταμίᾳ καὶ ἐν Μηδίᾳ νῦν Ῥωμαίοις πραχθέντων ἀφήγησις ».

31. Ἦδη δ' ἐγὼ τινος καὶ τὰ μέλλοντα συγγεγραφότος ἤκουσα, καὶ τὴν λῆψιν τὴν Οὐλογοῦσας καὶ τὴν Ὀσρούου σφαγὴν, ὡς παραβληθήσεται τῷ λέοντι, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν τριπόθητον ἡμῖν θρίαμβον. Οὕτω μαντικῶς ἅμα ἔχων ἔσπευδεν ἤδη πρὸς τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Ἀλλὰ καὶ πόλιν ἤδη ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ὥκισε μεγέθει τε μεγίστην καὶ κάλλει καλλίστην· ἐτι μέντοι ἐπισκοπεῖ καὶ διαβουλεύεται εἴτε Νίκαιαν αὐτὴν ἀπὸ τῆς νίκης χρὴ ὀνομάζεσθαι εἴτε Ὀμόνοϊαν εἴτε Εἰρηνίαν. Καὶ τοῦτο μὲν ἐτι ἀκριτον καὶ ἀνώνυμος ἡμῖν ἢ καλὴ πόλις ἐκείνη, λήρου πολλοῦ καὶ κορύζης συγγραφικῆς γέμουσα· τὰ δ' ἐν Ἰνδοῖς πραχθησόμενα ὑπέσχετο ἤδη γράφειν καὶ τὸν περίπλου τῆς ἑξω θαλάττης, καὶ οὐχ ὑπόσχεσις ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ προοίμιον τῆς Ἰνδικῆς ἤδη συντέτακται, καὶ τὸ τρίτον τάγμα καὶ οἱ Κελτοὶ καὶ Μαύρων μοῖρα ὀλίγη σὺν Κασσίῳ πάντες οὗτοι ἐπεραιώθησαν τὸν Ἰνδὸν ποταμόν· ὃ τι δὲ καὶ πράξουσιν ἢ πῶς δέξονται τὴν τῶν ἐλεφάντων ἐπέλασιν, οὐκ εἰς μακρὰν ἡμῖν ὁ θαυμαστός συγγραφεὺς ἀπὸ Μουζιρίδου ἢ ἀπ' Ὀξυδρακῶν ἐπιστελεῖ.

32. Τοιαῦτα πολλὰ ὑπὸ ἀπαιδευσίας ληροῦσι, τὰ μὲν ἀξιοῦντα οὔτε ὁρῶντες οὔτ', εἰ βλέποιν, κατ' ἀξίαν εἰπεῖν δυνάμενοι, ἐπινοοῦντες δὲ καὶ ἀναπλάττοντες, ὃ τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμην γλῶσσαν, φασίν, ἔλθῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ἀριθμῷ τῶν βιβλίων ἐτι σεμνυνόμενοι, καὶ μάλιστα ἐπὶ ταῖς ἐπιγραφαῖς· καὶ γὰρ αὐτὰ καὶ αὐταὶ παγγέλοιοι τοῦ δεινῆς Παρθικῶν νικῶν τσάδε· καὶ αὖ· Παρθίδος πρῶτον, δεύτερον, ὡς Ἀθίδος δῆλον ὅτι. Ἄλλος ἀστειότερον παρὰ πολὺ — ἀνέγνω γάρ — Δημητρίου Σαγαλασσέως Παρθονικῶν οὐδ' ὡς ἐν γέλῳ ποιήσασθαι καὶ ἐπισκῶψαι τὰς ἱστορίας οὕτω καλὰς οὔσας, ἀλλὰ τοῦ χρησίμου ἕνεκα· ὡς ὅστις ἂν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα φεύγῃ, πολὺ μέρος ἤδη ἐς τὸ ὀρθῶς συγγράφειν οὗτος προείληφε, μᾶλλον δὲ ὀλίγων ἐτι προσδεῖται, εἰ γε ἀληθὲς ἐκεῖνό φησιν ἢ διαλεκτικῇ, ὡς τῶν ἀμέσων ἢ θατέρου ἄρσις τὸ ἕτερον πάντως ἀντείσταται.

33. Καὶ δὴ τὸ χωρίον σοι, φαίη τις ἂν, ἀκριβῶς ἀνακεκάθαρται καὶ αἶ τε ἀκανθαί, ὅποσαι ἦσαν, καὶ βᾶτοι ἐκκεκομμένοι εἰσι, τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἐρείπια ἤδη ἐκπεφόρηται, καὶ εἴ τι τραχὺ, ἤδη καὶ τοῦτο λεῖον

Sed neque arma ille novit, neque machinas, quales sint; neque acierum aut ordinum struendorum nomina: qui multum scilicet curavit, eequam transversam diceret quae directa esset acies, vel in cornu ducere appellaret quod dici in frontem oportebat.

30. Unus autem aliquis praestantissimus res ab initio inde ad finem usque gestas omnes, quaecumque in Armenia, quae in Syria, quae in Mesopotamia, quae ad Tigrim, quae in Media acta sunt, quingentis non integris versibus amplexus comminuit: idque ubi fecit, historiam se ait scripsisse. Titulum tamen, parum abest quin majorem libro, inscripsit ejusmodi: « Antiochiani, in sacro Apollinis certamine victoris (cursu, credo, aliquando puer vicerat), eorum quae in Armenia et Mesopotamia et Media a Romanis modo gesta sunt enarratio. »

31. Jam vero audiui etiam qui futurarum rerum historiam scripserit, et captivitatem Vologesi, et Osrois eadem, quomodo ut leoni objicietur, et super omnia desideratissimum nobis triumphum. Sic vaticinantis simul furore instinctus ad finem jam scriptionis properavit. Verum etiam urbem jam in Mesopotamia condidit, magnitudine maximam et pulchritudine pulcherrimam; illud vero adhuc considerat et consulit, utrum Victoriā illam appellare fas sit, an Concordiam, an Paciferam. Et istud quidem nondum decretum est et adhuc sine nomine nobis urbs illa pulcherrima, deliriis multis atque mucro historico oppleta: ea vero quae apud Indos aliquando gerentur, jam scripturum se recepit, externique maris circuitum. Neque ista intra promissionem subsistunt, sed procenium Indicæ jam compositum est: ac tertia legio, et Galli, et Maurorum manus exigua duce Cassio, omnes jam Indum flumen traecerunt: quid vero facturi sint, aut elephantorum quomodo sint impetum excepturi, ea non ita multo post nobis admirabilis scriptor Muziride aut ab Oxydracis perscribet.

32. Talia multa praë incitia delirant, qui digna visu neque vident, neque si viderint explicare pro dignitate queant, excogitent vero et confingant quicquid in buccas illas importunas, aiunt, venerit: praeterea in numero quoque librorum gravitatem quandam affectant, maxime ipsis in inscriptionibus: nam rursus haec quoque perquam ridicula. Alicujus Parthicarum victoriarum tot libri: et rursus, Parthidis primus, secundus, nempe ut Atthidis. Alius multo etiam urbanus (legi enim), Demetrii Sagalassensis Parthonica. Neque vero eo ista commemoro, ut ridiculo habeam et ludibrio traducam historias tam bellas, verum utilitatis causa: quandoquidem qui haec et horum similia fugerit, ille jam multum ad rectam historiae scribendae rationem profecit, vel potius paucis adhuc indiget, si quidem vere illud dialectica praecipit, eorum, inter quae nihil est medium, alterius sublationem necessario contra inducere alterum.

33. Et sane area tibi, dicat aliquis, accurate purgata est, atque spinæ, quotquot erant, et vepres excisi sunt; rudera reliquorum jam elata, et si quid asperum fuerat, jam planum est. Itaque jam tu aliquid aedifica et ipse, ut

δ
σ
δ
σε
γε
συ
το
βι
αἶ
ἡδ
ἐκ
φί
γρ
σιν
καὶ
οὐχ
τες
ταῦ
Στ
Θε
ἀντί
ὑπο
νειν
ἐπί
οὐτ
γάρ
μὲν,
ἡσκη
φαίν
τελέ
36
εἶναι
ἐκιδά
Νῦν
ὑποδε
χειρί
37
νῦν π
ἀλλ' ὁ
ἐπιτρο
πολιτι
καὶ ἐν
ταττο
μηχαν
που,
ἐξελαύ
τις οὐδ
38.

ἐστιν. Ὡστε οἰκοδόμει τι ἤδη καὶ αὐτὸς, ὥς δείξης οὐκ ἀνατρέψαι μόνον τὸ τῶν ἄλλων γεννάδας ὦν, ἀλλὰ τι καὶ αὐτὸς ἐπινοῆσαι δεξιὸν καὶ ὃ οὐδεὶς ἄν, ἀλλ' οὐδ' ὁ Μῶμος μωμήσασθαι δύναιτο.

34. Φημὶ τοίνυν τὸν ἀριστα ἱστορίαν συγγράφοντα δύο μὲν ταῦτα κορυφαῖότατα οἰκοθεῖν ἔχοντα ἥκειν, σύνεσιν τε πολιτικὴν καὶ δύναμιν ἐρμηνευτικὴν, τὴν μὲν ἀδίδακτον τι τῆς φύσεως δῶρον, ἡ δύναμις δὲ πολλῇ τῇ ἀσκήσει καὶ συνεχεῖ τῷ πόνῳ καὶ ζήλῳ τῶν ἀρχαίων προσγενημένη ἔστω. Ταῦτα μὲν οὖν ἀτεχνὰ καὶ οὐδὲν ἐμοῦ συμβούλου δεόμενα· οὐ γὰρ συνετοὺς καὶ ὀξεῖς ἀποφαίνειν τοὺς μὴ παρὰ τῆς φύσεως τοιούτους φησὶ τοῦτο ἡμῖν τὸ βιβλίον· ἐπεὶ πολλοῦ ἂν, μᾶλλον δὲ τοῦ παντός ἦν ἀξίον, εἰ μεταπλάσαι καὶ μετακοσμήσαι τὰ τηλικαῦτα ἠδύνατο ἢ ἐκ μολύβδου χρυσὸν ἀποφῆναι ἢ ἄργυρον ἐκ χαλκίτερου ἢ ἀπὸ Κόνωνος Τίτορμον ἢ ἀπὸ Λεωτροφίδου Μίλωνα ἐξεργάσασθαι.

35. Ἀλλὰ ποῦ τὸ τῆς τέχνης καὶ τὸ τῆς συμβουλῆς χρήσιμον; οὐκ ἐς ποιήσιν τῶν προσόντων, ἀλλ' ἐς χρήσιν αὐτῶν τὴν προσήκουσαν· οἷόν τι ἀμέλει καὶ Ἰκκος καὶ Ἡρόδικος καὶ Θέων καὶ εἴ τις ἄλλος γυμναστής, οὐχ ὑπόσχοιντο ἂν σοὶ που τὸν Περδίκκην παραλαβόντες [εἰ δὲ οὗτός ἐστιν ὁ τῆς μητροῦς ἐρασθεὶς καὶ διὰ ταῦτα κατεσκληκώς, ἀλλὰ μὴ Ἀντίοχος ὁ τοῦ Σελεύκου Στρατονίκης ἐκείνης] ἀποφαίνειν Ὀλυμπιονίκην καὶ Θεαγένη τῷ Θασίῳ ἢ Πολυδάμαντι τῷ Σκοτουσσαίῳ ἀντίπαλον, ἀλλὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόθεσιν εὐφυῶς πρὸς ὑποδοχὴν τῆς γυμναστικῆς παρὰ πολὺ ἀμείνω ἀποφαίνειν μετὰ τῆς τέχνης. Ὡστε ἀπέστω καὶ ἡμῶν τὸ ἐπίφθονον τοῦτο τῆς ὑποσχέσεως, εἰ τέχνην φαμέν ἐφ' οὗτω μεγάλῳ καὶ χαλεπῷ τῷ πράγματι εὐρηκέναι· οὐ γὰρ ὄντινούν παραλαβόντες ἀποφαίνειν συγγραφέα φαμέν, ἀλλὰ τῷ φύσει συνετῷ καὶ ἀριστα πρὸς λόγους ἡσκημένῳ ὑποδείξειν δόους τινὰς ὀρθὰς, εἰ δὲ τοιαῦτα φαίνονται, αἷς χρώμενος ὅαττον ἂν καὶ εὐμαρέστερον τελέσειεν ἄχρι πρὸς τὸν σκοπόν.

36. Καίτοι οὐ γὰρ ἂν φαίης ἀπροσδεῖν τὸν συνετὸν εἶναι τῆς τέχνης καὶ διδασκαλίας ὦν ἀγνοεῖ· ἐπεὶ καὶ ἐκιδάριζε μὴ μαθὼν καὶ ἡύλει καὶ πάντα ἂν ἠπίστατο. Νῦν δὲ μὴ μαθὼν οὐκ ἂν τι αὐτῶν χειρουργήσειεν, ὑποδείξαντος δὲ τινος ῥᾶστα τε ἂν μάθοι καὶ εὖ μεταχειρίσασθαι ἐφ' αὐτοῦ.

37. Καὶ τοίνυν καὶ ἡμῖν τοιοῦτός τις ὁ μαθητὴς νῦν παραδεδόσθω, συνεῖναι τε καὶ εἰπεῖν οὐκ ἀγεννῆς, ἀλλ' ὀξύ δεδορκώς, οἷος καὶ πράγμασι χρήσασθαι ἂν, εἰ ἐπιτραπείη, καὶ γνώμην στρατιωτικὴν, ἀλλὰ μετὰ τῆς πολιτικῆς καὶ ἐμπειρίαν στρατηγικὴν ἔχειν καὶ νῆ Δία καὶ ἐν στρατοπέδῳ γεγωνώς ποτε καὶ γυμναζομένους ἢ ταττομένους στρατιώτας ἐορακώς καὶ ὅπλα εἰδώς καὶ μηχανήματα ἔνια καὶ τί ἐπὶ κέρους καὶ τί ἐπὶ μετώπου, πῶς οἱ λόχοι, πῶς οἱ ἵππεῖς καὶ πόθεν καὶ τί ἐξελαύνειν ἢ περιελαύνειν, καὶ ὅλως, οὐ τῶν κατοικιδίων τις οὐδ' οἷος πιστεύειν μόνον τοῖς ἀπαγγέλλουσι.

38. Μάλιστα δὲ καὶ πρὸ τῶν πάντων ἐλεύθερος

non diruendis tantum aliorum operibus virum te fortem ostendas, sed idoneum aliquid etiam per te ipsum excogitare, quodque nemo, ne ipse quidem Moinus possit reprehendere.

34. Aio igitur eum qui optime scripturus sit historiam, duo quidem ista maxime capitalia domo ad eam rem asferre debere, prudentiam civilem et vim eloquendi; alteram quidem ingenii munus, doceri nescium: eloquendi vero vis multa exercitatione, et perpetuo labore, et antiquorum æmulatione accesserit oportet. Hæc quidem igitur artis et disciplinæ expertia, neque meo indigentia consilio: non enim prudentes atque acutos reddere eos qui a natura tales non sunt, hic noster libellus promittit: alioquin magni, quin quantivis esset pretii, si refingere et retractare talia posset, aut ex plumbo aurum facere, vel argentum de stanno, aut ex Conone Titonium, aut ex Leotrophide Milonem efficere.

35. Sed ubi artis et consilii usus est? Non ad creanda quæ adesse debent, sed ad usum illorum convenientem. Sicut nempe etiam Iccus et Herodicus, et Theon, et si quis alius exercitor, non promiserint tibi assumptum hunc Perdiccam [si modo hic est ille, qui novercæ suæ amore quum correptus esset, ob id ipsum contabuit; non Antiochus Seleuci filius, Stratonicam illam deperiens] Olympiæ victorem reddere, et qui cum Thasio Theagene, aut Polydamante Scolussæo comparari possit: verum hoc promiserint, se datam sibi materiem aptam natam recipiendæ illi exercitationum rationi meliorem multo ope artis suæ reddituros. Itaque absit a nobis etiam pollicitationis iilius invidia, si artem nos dicamus rei ita magnæ atque difficili consequendæ reperisse: neque enim hoc dicimus, nos quemcunque de medio arreptum reddituros historicum; sed ei qui natura prudens et optime ad dicendum exercitatus fuerit, ostensuros vias quasdam rectas, si quidem tales eæ videbuntur, quas si institerit, celerius faciliusque ad scopum pervenire possit.

36. Neque enim hoc dixeris, qui prudens sit, eum nihil indigere arte ac disciplina eorum quæ ignorat: alioqui citharam etiam nemine docente pulsaret, et inflaret tibias, ac nosset omnia. Jam vero sine disciplina nihil horum tractaverit: verum si quis illi commonstret, et discet facillime, et bene deinde suo ipse Marte tractabit.

37. Itaque nobis etiam talis nunc tradatur discipulus, non ignavus ad intelligendum neque ad dicendum; sed acutum cernens, qui etiam negotia publica tractare, si præficiatur, possit, militaremque animum, sed cum civili, etiam bellici ducis experientiam habere: et qui mehercle in castris aliquando versatus fuerit, militesque viderit dum exercentur instruuntur, armaque et machinas quasdam norit, quidque sit in cornu, quid in frontem, quomodo ordines, quomodo equites, et unde, et quid sit obequitare, aut circumequitare: verbo, detur nobis non aliquis qui domi desideat, quique credat solum narrantibus.

38. Maxime vero et ante omnia liber sit animo, neu

ἔστω τὴν γνώμην καὶ μήτε φοβείσθω μηδένα μήτε ἐλπίζετω μηδέν, ἐπεὶ ὁμοίος ἔσται τοῖς φαύλοις δικασταῖς πρὸς χάριν ἢ πρὸς ἀπέχθειαν ἐπὶ μισθῷ δικάζουσιν. Ἀλλὰ μὴ μελέτω αὐτῷ μήτε Φίλιππος ἐκκεκομμένος τὸν ὀφθαλμὸν ὑπὸ Ἀστέρος τοῦ Ἀμφιπολίτου τοῦ τοξότου ἐν Ὀλύμπῳ, ἀλλὰ τοιοῦτος οἷος ἦν δειχθήσεται· μήτ' εἰ Ἀλέξανδρος ἀνιάσεται ἐπὶ τῇ Κλείτου σφαγῇ ὡμῶς ἐν τῷ συμποσίῳ γενομένη, εἰ σαφῶς ἀναγράφοιτο· οὐδὲ Κλέων αὐτὸν φοβήσεται μέγα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δυνάμενος καὶ κατέχων τὸ βῆμα, ὥς μὴ εἰπεῖν ὅτι ὀλέθριος καὶ μανικὸς ἄνθρωπος οὗτος ἦν· οὐδὲ ἡ σύμπασα πόλις τῶν Ἀθηναίων, ἣν τὰ ἐν Σικελίᾳ κακὰ ἱστορήσιν καὶ τὴν Δημοσθένους λῆψιν καὶ τὴν Νικίου τελευτήν καὶ ὡς ἐδίψων καὶ οἷον τὸ ὕδωρ ἔπινον καὶ ὡς ἐφονεύοντο πίνοντες οἱ πολλοί. Ἡγήσεται γάρ — ὅπερ δικαιοτάτον — ὑπ' οὐδενὸς τῶν νῦν ἐχόντων αὐτὸς ἔξειν τὴν αἰτίαν, ἣν τὰ δυστυχῶς ἢ ἀνοήτως γεγενημένα ὡς ἐπράχθη διηγῆται· οὐ γὰρ ποιητὴς αὐτῶν, ἀλλὰ μηνυτὴς ἦν. Ὡστε καὶ καταναυμαχῶνται τότε, οὐκ ἐκεῖνος ὁ καταδύων ἐστὶ, καὶ φεύγωνσιν, οὐκ ἐκεῖνος ὁ διώκων, ἐκτὸς εἰ μὴ, εὐξασθαι δεόν, παρέλειπεν· ἐπεὶ τοί γε εἰ σιωπήσας αὐτὰ ἢ πρὸς τοῦναντίον εἰπὼν ἐπανορθώσασθαι ἐδύνατο, ῥᾶστον ἦν ἐνὶ καλᾷ λεπτῷ τὸν Θουκυδίδην ἀνατρέψαι μὲν τὸ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς παρατείχισμα, καταδῦσαι δὲ τὴν Ἑρμοκράτους τριήρη καὶ τὸν κατάρατον Γύλιππον διαπεῖραι μεταξὺ ἀποτειχίζοντα καὶ ἀποταφρεύοντα τὰς ὁδοὺς, καὶ τέλος Συρακοσίους μὲν ἐς τὰς λιθοτομίας ἐμβαλεῖν, τοὺς δ' Ἀθηναίους περιπλεῖν Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν μετὰ τῶν πρώτων τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐλπίδων. Ἀλλ', οἶμαι, τὰ μὲν πραχθέντα οὐδὲ Κλωθὴ ἂν ἔτι ἀνακλώσειεν οὐδὲ Ἄτροπος μετατρέψειε.

39. Τοῦ δὲ συγγραφέως ἔργον ἐν, ὡς ἐπράχθη, εἰπεῖν. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν δύναίτο, ἄχρι ἂν ἡ φοβήται Ἀρτοξέρξην ἱατρὸς αὐτοῦ ὦν, ἡ ἐλπίζῃ κἀνδυν πορφυροῦν καὶ στρεπτόν χρυσοῦν καὶ ἵππον τῶν Νισαίων λήψεσθαι μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων. Ἀλλ' οὐ Ξενοφῶν αὐτὸ ποιήσει, δίκαιος συγγραφεὺς, οὐδὲ Θουκυδίδης. Ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ μισθὸν τινος, πολὺ ἀναγκαϊότερον ἡγήσεται τὸ κοινὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν περὶ πλείονος ποιήσεται τῆς ἔχθρας, καὶ φιλῇ, ὅμως οὐκ ἀφέζεται ἀμαρτάνοντος· ἐν γὰρ, ὡς ἔφην, τοῦτο ἴδιον ἱστορίας, καὶ μόνῃ θυτέον τῇ ἀληθείᾳ, εἴ τις ἱστορίαν γράψων ἴοι, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων ἀμελητέον αὐτῷ, καὶ ὅπως πῆχυσ εἰς καὶ μέτρον ἀκριβές, ἀποβλέπειν μὴ εἰς τοὺς νῦν ἀκούοντας, ἀλλ' εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συνεσομένους τοῖς συγγράμμασιν.

40. Εἰ δὲ τὸ παραυτίκα τις θεραπεύοι, τῆς τῶν κολακευόντων μερίδος εἰκότως ἂν νομισθείη, οὐς πάλαι ἡ ἱστορία καὶ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἀπέστραπτο, οὐ μείον ἢ κομμηωτικὴν ἢ γυμναστικὴν. Ἀλεξάνδρου γοῦν καὶ τοῦτο ἀπομνημονεύουσιν, ὅς, Ἡδέως ἂν, ἔφη, πρὸς ὀλίγον ἀνεβίουν, ὃ Ὀνησίκριτε, ἀποθανόντων, ὡς μάθοιμι ὅπως ταῦτα οἱ ἄνθρωποι τότε ἀναγιγνώσκουσιν. Εἰ δὲ νῦν

metuat quenquam, neve quicquam speret : alioqui malis iudiciis similis erit, ad gratiam aut inimicitias mercede jus dicentibus. Sed neque curæ ipsi sit aut Philippus oculo privatus ab Astere Amphipolitano sagittario ad Olynthum; verum qualis erat, talis ostendetur : neque an Alexander ægre laturus sit Cliti cædem crudeliter in convivio factam, si dilucide scribatur; neque Cleon illum terrebit, multum in concione valens et regnans in suggestu, quominus dicat perniciosum furiosumque fuisse hominem : neque universa Atheniensium civitas, si Siculas clades enarret, et Demosthenis captivitatem, et mortem Niciæ, et ut sitierint, et qualem aquam biberint, et ut inter bibendum cæsi sint multi. Existimabit enim, quod res est a nemine sano vitio sibi datum iri, si, quæ infelicitè aut parum prudenter facta sunt, ea quemadmodum contingere enarret. Neque enim ipse auctor illorum est, sed index. Itaque quum navali prælio vincuntur, non ille est qui submergit; et, si fugiant, non ille qui tergis instat : nisi forte, quum votis opus esset, ea prætermiserit. Quandoquidem si tacendo illa, aut in contrarium narrando corrigere potuisset; facillimum erat Thucydidi, tenui uno calamo evertere munitionem Epipolis impositam, et Hermocratis triremem submergere, et execrabilem illum confodere Gylippum, dum munitionibus vias et fossis intercludit; et tandem Syracusanos quidem in lapicidinas conijcere, Atheniensibus vero hoc præstare, ut Siciliam atque Italiam secundum primas spes Alcibiadis navigatione complecterentur. Verum quæ facta sunt, ea, puto, neque Clotho retro glomerare potest, neque retractare Atropos.

39. Historici autem unum est opus, ut gesta sint singula, ita dicere. Hoc vero facere non poterit, quam diu Artaxerxen metuet, cujus sit medicus, aut purpuream se candyn sperabit, et torquem auream, et equum Nisæum accepturum, mercedem suarum in historia laudum. Verum Xenophon hoc non fecerit, justus scriptor, neque Thucydides. Sed licet privatim quosdam oderit, multo sibi magis necessariam iudicabit rem publicam, et veritatem pluris faciet quam inimicitias : et, si quem amet, tamen non parcat peccanti. Unum enim, ut dixi, hoc historiæ proprium est, et soli litandum veritati, si quis ad scribendam historiam accedat; reliquorum vero omnium cura abjicienda ipsi. Atque in universum, norma una et mensura exacta hæc est, respicere non ad eos qui nunc audiunt, sed ad hos qui postero ævo cum scriptis nostris sint versaturi.

40. Si quis vero quod præsens est modocaptet suis studiis, adulatorum merito gregi ascribetur, quos dudum historia ab initio inde non minus quam exercitatrix ars comitricem illam mangonum aversata est. Alexandri quidem illam quoque memorabilem vocem referunt, qui, Lubens, inquit, Onesicrite, vel ad parvum temporis spatium post mortem meam reviviscerem, audiendi causa, quomodo ista lecturi

αὐτὰ ἐπαινέσιν καὶ ἀσπάζονται, μὴ θαυμάσῃς· οἶονταί γάρ οὐ μικρῶ τινι τῷ δαλέατι τούτῳ ἀνασπάσειν ἑκάστος τὴν παρ' ἡμῶν εὐνοίαν. Ὅμηρος γοῦν, καίτοι πρὸς τὸ μυθῶδες τὰ πλεῖστα συγγεγραφότι ὑπὲρ τοῦ Ἀχιλλέως, ἤδη καὶ πιστεύειν τινὲς ὑπάγονται, μόνον τοῦτο εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας μέγα τεκμήριον τιθέμενοι, ὅτι μὴ περὶ ζῶντος ἔγραφεν· οὐ γὰρ εὐρίσκουσιν οὕτινος ἔνεκα ἐψεύδετ' ἄν.

41. Τοιοῦτος οὖν μοι ὁ συγγραφεὺς ἔστω, ἄφοβος, ἀδέκαστος, ἐλεύθερος, παρρησίας καὶ ἀληθείας φίλος, ὥς ὁ κωμικός φησι, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην δὲ σκάφην ὀνομάσων, οὐ μίσει οὐδὲ φιλία τι νέμων οὐδὲ φειδόμενος ἢ ἐλεῶν ἢ αἰσχυρόμενος ἢ δυσωπούμενος, ἴσος δικαστῆς, εὖνους ἅπασιν ἄχρι τοῦ μὴ θατέρῳ ἀπονεῖμαι πλεῖον τοῦ δέοντος, ξένος ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ ἀπολις, αὐτόνομος, ἀβασίλευτος, οὐ τί τῷδε ἢ τῷδε δόξει λογιζόμενος, ἀλλὰ τί πέπρακται λέγων.

42. Ὁ δ' οὖν Θουκυδίδης εὖ μάλα τοῦτ' ἐνομοθέτησε καὶ διέκρινεν ἀρετὴν καὶ κακίαν συγγραφικὴν, ὁρῶν μάλιστα θαυμάζομενον τὸν Ἡρόδοτον, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι αὐτοῦ τὰ βιβλία· κτῆμα γάρ φησι μᾶλλον ἐς αἰεὶ συγγράφειν ἢ περ ἐς τὸ παρὸν ἀγώνισμα, καὶ μὴ τὸ μυθῶδες ἀσπάζεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγενημένων ἀπολείπειν τοῖς ὕστερον. Καὶ ἐπάγει τὸ χρήσιμον καὶ ὁ τέλος ἂν τις εὖ φρονῶν ὑπόθοιτο ἱστορίας, ὥς εἰ ποτε καὶ αὐθις τὰ ὅμοια καταλάβοι, ἔχοιεν, φησί, πρὸς τὰ προγεγραμμένα ἀποβλέποντες εὖ χρῆσθαι τοῖς ἐν ποσὶ.

43. Καὶ τὴν μὲν γνώμην τοιαύτην ἔχων ὁ συγγραφεὺς ἡκέτω μοι, τὴν δὲ φωνὴν καὶ τὴν τῆς ἐρμηνείας ἰσχὺν, τὴν μὲν σφοδρὰν ἐκείνην καὶ κάρχαρον καὶ συνεχῆ ταῖς περιόδοις καὶ ἀγκύλην ταῖς ἐπιχειρήσεσι καὶ τὴν ἄλλην τῆς ῥητορείας δεινότητα μὴ κομιδῇ τεθηγμένος ἀρχέσθω τῆς γραφῆς, ἀλλ' εἰρηνικώτερον διακείμενος. Καὶ ὁ μὲν νοῦς σύστοιχος ἔστω καὶ πυκνός, ἡ λέξις δὲ σαφὴς καὶ πολιτικὴ, οἷα ἐπιστημότατα δηλοῦν τὸ ὑποκείμενον.

44. Ὡς γὰρ τῇ γνώμῃ τοῦ συγγραφέως σκοποὺς ὑπεθέμεθα παρρησίαν καὶ ἀλήθειαν, οὕτω δὲ καὶ τῇ φωνῇ αὐτοῦ εἰς σκοπὸς ὁ πρῶτος, σαφῶς δηλῶσαι καὶ φανότατα ἐμφανίσει τὸ πρᾶγμα, μῆτε ἀπορρήτοις καὶ ἔσω πάτου ὀνόμασι μῆτε τοῖς ἀγοραίοις τούτοις καὶ καπηλικοῖς, ἀλλ' ὥς μὲν τοὺς πολλοὺς συνεῖναι, τοὺς δὲ πεπαιδευμένους ἐπαινέσαι. Καὶ μὴν καὶ σχήμασι κεκοσμήσθω ἀνεπαχθέσι καὶ τὸ ἀνεπιτήδευτον μάλιστα ἔχουσιν· ἐπεὶ τοῖς κατηρτυμένοις τῶν ζωμῶν εἰκότας ἀποφαίνει τοὺς λόγους.

45. Καὶ ἡ μὲν γνώμη κοινωνεῖτω καὶ προσαπτέσθω τι καὶ ποιητικῆς, παρ' ὅσον μεγαληγόρος καὶ διηρμένη καὶ ἐκείνη, καὶ μάλιστα ὁπόταν παρατάξῃ καὶ μάχαις καὶ ναυμαχίαις συμπλέκηται· δεήσει γὰρ τότε ποιητικοῦ τινος ἀνέμου ἐπουριάσοντος τὰ ἀκάτια καὶ συνδιοίσοντος ὑψηλὴν καὶ ἐπ' ἄκρων τῶν κυμάτων τὴν ναῦν. Ἡ λέξις δὲ ὁμῶς ἐπὶ γῆς βεβηκέτω, τῷ μὲν κάλλει καὶ

sint qui tum erunt homines. Nunc vero ea si laudant et amplectuntur, mirari noli : putant enim ea se non parva quadam esca piscaturos esse nostram quisque benevolentiam. Homero sane, licet fabulose pleraque scripserit in Achillis laudem, jam ad credendum quidam inducuntur, solum illud ad veritatis demonstrationem magnum documentum ponentes, quod non de vivo scripsit : neque enim cuius rei causa mentiretur inveniunt.

41. Talis igitur mihi historicus esto, metus expers, incorruptus, ingenuus, libertatis et veritatis amicus, qui, Comici verbo, sicum vocet sicum, scapham dicat scapham : non odio, neque amicitiae tribuens quicquam, non parcens, non misericordia, aut pudore vel verecundia tactus, iudex æquus, benevolus omnibus eatenus, ne quid alteri justo plus tribuat, peregrinus in libris suis, nullius civitatis, suis ipse legibus vivens, regem agnoscens nullum, non quid hic vel ille existimaturus sit reputans, sed dicens quod est factum.

42. Præclare igitur hanc legem tulit Thucydides, virtutemque et vitium historici distinxit, quum maxima in admiratione videret esse Herodotum, adeo ut Musarum etiam nominibus libri illius vocarentur. Possessionem enim potius in perpetuum scribere se ait, quam commissionem quæ in præsens tantum placeat : neque fabulosa se amplecti, sed veram factorum expositionem posteritati se relinquere : subjungitque utilitatem, quemque finem, si quis recte sapiat, constituat historiæ : ut si quando rursus similia ingruant, habeant, inquit, respicientes ad ea quæ olim scripta sunt, quomodo recte utantur præsentibus.

43. Ac talem quidem habens animum historicus mihi detur : quantum vero ad dictionem et eloquendi facultatem attinet, vehementi quidem illa atque aspera, et periodis continua, et argumentis contorta, ceteraque vi oratoria non admodum exacutus, sed placide magis animo affectus, ad scribendum accedat. Ac sententia quidem sit concinna et crebra ; dictio autem dilucida et civilis, quæ quam clarissime explicet materiam.

44. Quemadmodum enim animo scriptoris metas posuimus dicendi libertatem et veritatem : ita et linguæ illius seu dictioni scopus unus primus, dilucide explicare et clarissime rem declarare, neque obscuris et remotis ab usu nominibus, neque hisce de media turba et de caupona sumtis, sed talibus quæ vulgus intelligere, eruditi laudare possint. Verum figuris quoque ornata sit non importunis, et quæ minime videantur quæsitæ : alioquin offis per nimia condimenta corruptis similem orationem efficit.

45. Ac mens quidem historici participet aliquid ascatque sibi poetices, quatenus magna et ipsam eloqui et erigere se oporteat, præsertim quando aciebus, et pugnis, et navalibus præliis implicatur : opus enim tum erit poetico quodam spiritu, qui secundo flatu vela impleat, celsamque per summos fluctus navim perferat. Dictio autem nihilominus humi incedat, quæ simul cum pulchritudine

τῷ μεγέθει τῶν λεγομένων συνεπαιρομένη καὶ ὡς ἐνι μάλιστα ὁμοιουμένη, ξενίζουσα δὲ μὴδ' ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐνθουσιῶσα· κίνδυνος γὰρ αὐτῇ τότε μέγιστος παρακινῆσαι καὶ κατενεχθῆναι ἐς τὸν τῆς ποιητικῆς κορύβαντα, ὥστε μάλιστα πειστέον τῆνικαῦτα τῷ χαλινῷ καὶ σωφρονητέον, εἰδότας ὡς ἱπποτυφία τις καὶ ἐν λόγοις πάθος οὐ μικρὸν γίγνεται. Ἀμεινον οὖν ἐφ' ἱππου ὀχουμένη τότε τῇ γνώμῃ τὴν ἐρμηνείαν πεζῇ συμπαραθεῖν, ἐχομένην τοῦ ἐφιππίου, ὡς μὴ ἀπολείποιτο τῆς φορᾶς.

46. Καὶ μὴν καὶ συνθήκη τῶν ὀνομάτων εὐκράτω καὶ μέσῃ χρηστέον, οὔτε ἄγαν ἀφιστάντα καὶ ἀπαρτύντα — τραχὺ γάρ — οὔτε ῥυθμῷ πρὸ ὀλίγον, ὡς οἱ πολλοί, συνάπτοντα· τὸ μὲν γὰρ ἐπαίτιον, τὸ δὲ ἀηδὲς τοῖς ἀκούουσι.

47. Τὰ δὲ πράγματα αὐτὰ οὐχ ὡς ἐτυχε συνακτέον, ἀλλὰ φιλοπόνως καὶ ταλαιπώρως πολλάκις περὶ τῶν αὐτῶν ἀνακρίναντα, καὶ μάλιστα μὲν παρόντα καὶ ἐφωρῶντα, εἰ δὲ μὴ, τοῖς ἀδεκαστότερον ἐξηγουμένοις προσέχοντα καὶ οὓς εἰκάσειεν ἂν τις ἥκιστα πρὸς χάριν ἢ ἀπέχθειαν ἀφαιρήσειν ἢ προσθήσειν τοῖς γεγονόσι. Κάνταῦθα ἤδη καὶ στοχαστικός τις καὶ συνθετικός τοῦ πιθανωτέρου ἔστω.

48. Καὶ ἐπειδὴν ἀθροίσῃ ἅπαντα ἢ τὰ πλεῖστα, πρῶτα μὲν ὑπόμνημά τι συνυφαινέτω αὐτῶν καὶ σῶμα ποιεῖτω ἀκαλλές ἔτι καὶ ἀδιάρθρωτον· εἶτα ἐπιθείς τὴν τάξιν ἐπαγέτω τὸ κάλλος καὶ χρωρνύτω τῇ λέξει καὶ σχηματίζετω καὶ ῥυθμιζέτω.

49. Καὶ ὅλως εἰκέτω τότε τῷ τοῦ Ὀμήρου Διὶ ἄρτι μὲν τὴν τῶν ἱπποπόλων Θρηκῶν γῆν δρῶντι, ἄρτι δὲ τὴν Μυσῶν· κατὰ ταῦτα καὶ αὐτὸς ἄρτι μὲν ἴδια δράτω καὶ δηλούτω ἡμῖν ὅσα ἐφαίνετο αὐτῷ ἀφ' ὑψηλοῦ δρῶντι, ἄρτι δὲ τὰ Περσῶν, εἴτ' ἀμφοτέρω, εἰ μάχονται. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ παρατάξει μὴ πρὸς ἓν μέρος δράτω μὴδὲ ἐς ἓνα ἱππεῖα ἢ πεζόν, εἰ μὴ Βρασίδας τις εἴη προπηδῶν ἢ Δημοσθένης ἀνακόπτων τὴν ἐπίδασιν, ἀλλ' ἐς τοὺς στρατηγούς μὲν τὰ πρῶτα, καὶ εἴ τι παρεκελεύσαντο, καὶ κεῖνο ἀκχεύσθω, καὶ ὅπως καὶ ἥτινι γνώμῃ καὶ ἐπινοίᾳ ἔταξαν. Ἐπειδὴν δὲ ἀναμιχθῶσι, κοινῇ ἔστω ἡ θεά, καὶ ζυγοστατείτω τότε ὥσπερ ἐν τρυτάνῃ τὰ γιγνόμενα καὶ συνδιωκέτω καὶ συμφευγέτω.

50. Καὶ πᾶσι τούτοις μέτρον ἐπέστω, μὴ ἐς κόρον μὴδὲ ἀπειροκάλως μὴδὲ νεαρῶς, ἀλλὰ ῥαδίως ἀπολυέσθω· καὶ στήσας ἐνταῦθα πού ταῦτα ἐπ' ἐκεῖνα μεταβαινέτω, ἣν κατεπεῖγῃ· εἶτα ἐπανίτω λυθείς, ὁπότεν ἐκεῖνα καλῇ· καὶ πρὸς πάντα σπευδέτω καὶ ὡς δυνατόν ὁμοχρονεῖτω καὶ μεταπετέσθω ἀπ' Ἀρμενίας μὲν εἰς Μηδίαν, ἐκεῖθεν δὲ ῥοιζήματι ἐνὶ εἰς Ἰθηρίαν, εἶτα εἰς Ἰταλίαν, ὡς μηδενὸς καιροῦ ἀπολείποιτο.

51. Μάλιστα δὲ κατόπτρῳ εἰκυῖαν παρασχεῖσθω τὴν γνώμην ἀθόλῳ καὶ στιλπνῷ καὶ ἀκριβεῖ τὸ κέντρον, καὶ ὁποίας ἂν δέξεται τὰς μορφὰς τῶν ἔργων, τοιαῦτα καὶ δεικνύτω αὐτὰ, διάστροφον δὲ ἢ παράχρουν ἢ ἑτερόσχημον μὴδέν· οὐ γὰρ ὥσπερ τοῖς ῥήτορσι γράφουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν λεχθσόμενα ἔστι καὶ εἰρήσεται· πέπραχται γὰρ

dicendorum et magnitudine attollatur, et quantum ejus licet, illis exaequetur; interim in peregrinitatem non exeat, neque ultra quam opportunum est, spiritu efferatur. Tum enim maximum periculum est, ne insaniat praecipue in poeticum furorem incidat. Itaque tum inprimis obtemperandum est habenis, et sobrietati studendum, cogitantibus magnum etiam in oratione vitium esse nimium et fastuosum equitandi studium. Optimum igitur tum fuerit, uti mentem velut equo vectam pedestri cursu comitetur elocutio, prehensio ephippio, ne ab impetu equi destituatur.

46. Verum compositione etiam verborum temperata et media utendum, ut ea neque nimis distrahas et dimoveas (asperum enim), neque rythmo pæne, ut plerique, concludas: quorum hoc quidem vitiosum est, illud vero insuave audientibus.

47. Res autem ipsas non temere conquirere debet, sed cum labore et ærumnabili quadam diligentia, instituto sæpius de iisdem judicio, maxime quidem, præsens ipse et inspiciens; sin vero minus, fidem illis habens qui narrant ceteris incorruptius, et quos conjiciat aliqui. minime ad gratiam vel odii causa subtrahere quicquam rebus gestis vel adjicere. Et hinc jam ad conjecturam acutus sit, et qui argumentis elicere quid sit probabilius queat.

48. Et quum collegerit omnia aut pleraque, primo quidem commentarium quendam illorum contexat, et corpus faciat informe adhuc et artubus suis nondum distinctum: tum ordine adjecto pulchritudinem inducat, et dictionis colorem addat, et figurarum numerorumque ornamentis orationem instruat.

49. Et omnino tum Homérico illi Jovi similis sit, nunc quidem equestrium Thracum inspicienti terram, nunc vero Mysorum: eadem enim ratione ipse quoque jam res Romanorum seorsum inspiciat, et, quales sibi visæ sint ex alto contemplanti, enarret, jam vero Persarum: tum utrasque, si pugnent; et in ipsa adeo acie non ad unam partem respiciat, neque ad unum equitem vel peditem, nisi forte Brasidas aliquis prosiliat, aut Demosthenes escensum prohibeat; sed ad duces quidem primum; et, si quid illi impere, illud quoque audiat, et quomodo et qua mente et consilio aciem instruxerint. Postquam vero ad manus ventum, commune sit spectaculum, et quasi trutina tum suspendat quæcumque geruntur: et persequentes comitentur, et fugientes.

50. Et modus adsit hisce omnibus, ne ad satietatem, neu ultra quam res poscat neu juveniliter narret; sed cum facilitate se quadam expediat: et certo quodam loco de his cessans, ad illa, si urgeant, transeat; tum redeat exsolutus, ubi ista vocaverint; ac properet ad omnia, et quantum potest, eodem cum ipsis temporibus vestigio procedat, transvoletque ab Armenia quidem in Mediam, inde vero stridentibus velut alis in Iberiam, inde in Italiam, ut nullum non tempus consequatur.

51. Maxime vero speculo similem præbeat animum, nihil turbido, splendido, centri exacti; qualesque acceperit operum species, tales etiam illas ostendat; distortum vero, aut adulterati coloris, aut figuræ diversæ, nihil. Neque enim ut eloquentiæ magistris scribunt historici: sed dicenda præsto sunt, et dicentur omnino; jam enim facta sunt;

ἤδη· δεῖ δὲ τάξαι καὶ εἰπεῖν αὐτά. Ὡστε οὐ τί εἴπωσι ζητητέον αὐτοῖς, ἀλλ' ὅπως εἴπωσιν. Ὅλως δὲ νομιστέον τὸν ἱστορίαν συγγράφοντα Φειδίᾳ χρῆναι ἢ Πραξιτέλει εἰοικέναι ἢ Ἀλκαμένει ἢ τῷ ἄλλῳ ἐκείνων. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνοι χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἢ ἐλέφαντα ἢ τὴν ἄλλην ὕλην ἐποίουν, ἀλλ' ἡ μὲν ὑπῆρχε καὶ προϋπεδέβλητο, Ἡλείων ἢ Ἀθηναίων ἢ Ἀργείων πεπορισμένων, οἱ δὲ ἐπλαττον μόνον καὶ ἔπριον τὸν ἐλέφαντα καὶ ἔξεον καὶ ἐκόλλων καὶ ἐρρύθμιζον καὶ ἐπὴνθιζον τῷ χρυσῷ, καὶ τοῦτο ἦν ἡ τέχνη αὐτοῖς, ἐς δέον οἰκονομήσασθαι τὴν ὕλην. Τοιοῦτο δὴ τι καὶ τὸ τοῦ συγγραφέως ἔργον, εἰς καλὸν διαθέσθαι τὰ πεπραγμένα καὶ εἰς δύναμιν ἐναργέστατα ἐπιθεῖν αὐτά. Καὶ ὅταν τις ἀκροώμενος οἴηται μετὰ ταῦτα ὄραν τὰ λεγόμενα καὶ μετὰ τοῦτο ἐπαινῇ, τότε δὴ τότε ἀπηκρίβωται καὶ τὸν οἰκτεῖον ἐπαινον ἀπείληφε τὸ ἔργον τῷ τῆς ἱστορίας Φειδίᾳ.

52. Πάντων δὲ ἤδη παρεσκευασμένων, καὶ ἀπροοιμίαςτον μὲν ποτε ποιήσεται τὴν ἀρχὴν, ὅποταν μὴ πάνυ κατεπεῖγῃ τὸ πρᾶγμα προδιοικήσασθαι τι ἐν τῷ προοιμίῳ· δυνάμει δὲ καὶ τότε προοιμίῳ χρήσεται τῷ ἀποσάφουσι περὶ τῶν λεκτέων.

53. Ὅποταν δὲ καὶ προοιμιάζεται, ἀπὸ δυοῖν μόνον ἄρξεται, οὐχ ὥσπερ οἱ ῥήτορες ἀπὸ τριῶν, ἀλλὰ τὸ τῆς εὐνοίας παρὲς προσοχὴν καὶ εὐμάθειαν εὐπορήσει τοῖς ἀκούουσι. Προσέξουσιν μὲν γὰρ αὐτῷ, ἣν δεῖξῃ, ὥς περὶ μεγάλων ἢ ἀναγκαίων ἢ οἰκείων ἢ χρησίμων ἐρεῖ· εὐμαθῇ δὲ καὶ σαφῇ τὰ ὕστερον ποιήσῃ, τὰς αἰτίας προεκτιθέμενος καὶ περιορίζων τὰ κεφάλαια τῶν γεγεννημένων.

54. Τοιοῦτοις προοιμίοις οἱ ἀριστοὶ τῶν συγγραφέων ἐχρήσαντο, Ἡρόδοτος μὲν, ὥς μὴ τὰ γενόμενα ἐξίτηλα τῷ χρόνῳ γένηται, μεγάλα καὶ θαυμαστά ὄντα, καὶ ταῦτα νίκας Ἑλληνικὰς δηλοῦντα καὶ ἥττας βαρβαρικὰς· Θουκυδίδης δὲ, μέγαν τε καὶ αὐτὸς ἐλπίσας ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον καὶ μείζω τῶν προγεγεννημένων ἐκεῖνον τὸν πόλεμον· καὶ γὰρ παθήματα ἐν αὐτῷ μέγала ξυνέβη γενέσθαι.

55. Μετὰ δὲ τὸ προοίμιον, ἀνάλογον τοῖς πράγμασιν ἢ μηχανόμενον ἢ βραχυνόμενον, εὐαφὲς καὶ εὐάγωγος ἔστω ἢ ἐπὶ τὴν διήγησιν μετάβασις· ἅπαν γὰρ ἀτεχνῶς τὸ λοιπὸν σῶμα τῆς ἱστορίας διήγησις μακρὰ ἐστίν· ὥστε ταῖς τῆς διηγήσεως ἀρεταῖς κατακεκοσμήσθω, λείως τε καὶ δμαλῶς προϊούσα καὶ αὐτὴ δμοίως, ὥστε μὴ προὔχειν μηδὲ κοιλαίνεσθαι· ἔπειτα τὸ σαφὲς ἐπανθείτω, τῇ τε λέξει, ὥς ἔφην, μεμηχανημένον καὶ τῇ συμπεριπλοκῇ τῶν πραγμάτων. Ἀπόλυτα γὰρ καὶ ἐντελῆ πάντα ποιήσει, καὶ τὸ πρῶτον ἐξεργασάμενος ἐπάξει τὸ δεῦτερον ἐχόμενον αὐτοῦ καὶ ἀλύσεως τρόπον συνηρμοσμένον, ὥς μὴ διακεκόφθαι μηδὲ διηγήσεις πολλὰς εἶναι ἀλλήλαις παρακειμένας, ἀλλ' αἰεὶ τὸ πρῶτον τῷ δευτέρῳ μὴ γεινῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινωνεῖν καὶ ἀνακεκρᾶσθαι κατὰ τὰ ἄκρα.

56. Τάχος ἐπὶ πᾶσι χρήσιμον, καὶ μάλιστα εἰ μὴ ἀπορία τῶν λεκτέων εἴη· καὶ τοῦτο πορίζεσθαι χρὴ μὴ τοσοῦτον ἀπὸ τῶν ὀνομάτων ἢ ῥημάτων, ὅσον ἀπὸ τῶν

oportet autem ordinare illa atque eloqui. Itaque non quid dicant, quaerendum eis est, sed quomodo dicant. In univ-
ersum vero putandum est, historiae scriptorem Phidiae aut Praxiteli similem esse debere, aut Alcameni, aut cuidam alii ex eo numero. Neque enim illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut ceteram materiam faciebant ipsi; verum illa quidem aderat et subjecta illis erat, Eleis, aut Atheniensibus, aut Argivis suppeditantibus: at ipsi formabant tantum et secabant ebur, poliebantque, et conglutinabant, et concinnabant, et auri velut florem inducebant: eaque ipsa illorum ars erat, materiam, prout opus erat, disponere. Tale igitur etiam opus historici, cum ornatu disponere res gestas, et quam potest lucidissime eas demonstrare. Et ubi, qui audit, postea putat se videre ea quae dicuntur, ac deinde laudat, tunc sane tunc elaboratum accurate et propriam sibi laudem consecutum est opus historico nostro Phidiae.

52. Omnibus autem jam paratis, et sine procemio nunquam incipiet, quum res ipsa non valde postulabit praestruere quicquam in procemio; quanquam tum quoque eo exordio utetur, quod vim habeat procemii ad lucem iis quae dicuntur afferendam.

53. Quum vero utetur procemio, a duobus tantum exordietur, non ut oratores a tribus, sed omisso illo quod ad benevolentiam pertinet, attentionem ac docilitatem in auditoribus parabit. Attendent illi, si ostenderit se de magnis, aut necessariis, aut domesticis, aut utilibus dicturum: perspicua vero ea quae sequuntur et dilucida reddet, causas si primum exponat rerumque gestarum capita finibus suis describat.

54. Talibus procemiis optimi historicorum usi sunt: Herodotus quidem, Ne res gestae ipso tempore evanescant, magnae quum sint atque admirabiles, eaeque Graecas victorias indicent, et clades barbarorum; Thucydides autem, magnum et ipse futurum ratus et memoria dignissimum et majus prioribus illud bellum; etenim calamitates magnas in illo contigisse.

55. Post procemium vero, pro rerum ipsarum portione aut productum aut correptum, concinnus porro et facilis sit transitus ad narrationem. Nam omne prorsus reliquum corpus historiae narratio longa est. Itaque virtutibus narrationis ornata sit, mollique et aequabili vestigio pariter et ipsa procedat, ut neque emineat quicquam, neve hiet. Deinde perspicuitas efflorescat, quae et in dictione efficitur, ut dixi, et rerum inter gestarum comprehensione. Nempe expedita omnia et consummata faciet, et primo perfecto secundum illi cohaerens inducet et catenarum instar coagmentatum, ut nusquam membratim dissecantur, neque multae sint narrationes altera alteri adjectae, sed semper prius posteriori non vicinum modo sit, sed continuum et extremis suis permistum.

56. Brevitas utilis in omnibus, et maxime si non sit dicendorum penuria: eaque paranda non tantum a nominibus aut verbis, quantum ab ipsis rebus: hoc autem dico, si

πραγμάτων· λέγω δὲ, εἰ παραθείς μὲν τὰ μικρὰ καὶ ἥττον ἀναγκαῖα, λέγοις δὲ ἱκανῶς τὰ μεγάλα· μᾶλλον δὲ καὶ παραλείπτειν πολλά. Οὐδὲ γὰρ ἦν ἐστις τοὺς φίλους καὶ πάντα ἢ παρεσκευασμένα, διὰ τοῦτο ἐν μέσοις τοῖς πέμμασι καὶ τοῖς ὀρνέοις καὶ λοπάσι τοσαύταις καὶ συσὶν ἀγρίοις καὶ λαγωῖς καὶ ὑπογαστροῖς, καὶ σὰπέρδην ἐνθήσεις καὶ ἔτνος, ὅτι κακεῖνο παρεσκεύαστο, ἀμελήσεις δὲ τῶν εὐτελεστέρων.

57. Μάλιστα δὲ σωφρονητέον ἐν ταῖς τῶν ὀρῶν ἢ τειχῶν ἢ ποταμῶν ἐρμηνείαις, ὥς μὴ δύναμιν λόγων ἀπειροκάλως παρεπιδείκνυσθαι δοκοῖς καὶ τὸ σαυτοῦ δρᾶν παρὲς τὴν ἱστορίαν· ἀλλ' ὀλίγον προσαψάμενος, τοῦ χρησίμου καὶ σαφοῦς ἕνεκα, μεταθήσῃ ἐκφυγὼν τὸν ἴζον τὸν ἐν τῷ πράγματι καὶ τὴν τοιαύτην ἀπασαν λιχνείαν, οἷον ὁρᾷς τι καὶ Ὅμηρος ὁ μεγαλόφρων ποιεῖ· καίτοι ποιητὴς ὢν παραθεῖ τὸν Τάνταλον καὶ τὸν Ἰξίονα καὶ τὸν Τίτυον καὶ τοὺς ἄλλους. Εἰ δὲ Παρθένιος ἢ Εὐφορίων ἢ Καλλίμαχος ἔλεγε, πόσοις ἂν οἶε ἔπεσι τὸ ὕδωρ ἄχρι πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ Ταντάλου ἦγαγεν; εἴτα πόσοις ἂν Ἰξίονα ἐκύλισε; Μᾶλλον δὲ ὁ Θουκυδίδης αὐτὸς ὀλίγα τῷ τοιοῦτῳ εἶδει τοῦ λόγου χρησάμενός σκέψαι ὅπως εὐδὲς ἀφίσταται ἢ μηχανήμα ἐρμηνεύσας ἢ πολιορκίας σχῆμα δηλώσας, ἀναγκαῖον καὶ χρειῶδες ὄν, ἢ Ἐπιπολῶν σχῆμα ἢ Συρακοσίων λιμένα· ὅταν μὲν γὰρ τὸν λοιμὸν διηγῇται καὶ μακρὸς εἴνῃ δοκῇ, σὺ τὰ πράγματα ἐννόησον· εἴσῃ γὰρ οὕτω τὸ τέλος καὶ ὡς φεύγοντος δμῶς ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τὰ γεγενημένα πολλὰ ὄντα.

58. Ἦν δὲ ποτε καὶ λόγους ἐροῦντά τινα ἀέση εἰσάγειν, μάλιστα μὲν ὁμοίωτα τῇ προσώπῳ καὶ τῷ πράγματι οἰκεία λεγέσθω, ἔπειτα ὡς σαφέστατα καὶ ταῦτα. Πλὴν ἐφεῖταί σοι τότε καὶ ῥητορεῦσαι καὶ ἐπιδείξαι τὴν τῶν λόγων δεινότητα.

59. Ἐπαινοὶ μὲν γὰρ ἢ ψόγοι πάνυ πεφεισμένοι καὶ περισκεμμένοι καὶ ἀσυκοφάντητοι καὶ μετὰ ἀποδείξεων καὶ ταχεῖς καὶ μὴ ἀκαιροί, ἐπεὶ ἔξω τοῦ δικαστηρίου ἐκεῖνοί εἰσι, καὶ τὴν αὐτὴν Θεοπόμπῃ αἰτίαν ἔξεις φιλαπεχθημόνως κατηγοροῦντι τῶν πλείστων καὶ διατριβὴν ποιουμένῳ τὸ πρᾶγμα, ὥς κατηγορεῖν μᾶλλον ἢ ἱστορεῖν τὰ πεπραγμένα.

60. Καὶ μὴν καὶ μῦθος εἴ τις παρεμπέσοι, λεκτέος μὲν, οὐ μὴν πιστωτέος πάντως, ἀλλ' ἐν μέσῳ θετέος τοῖς ὅπως ἂν ἐθέλωσιν εἰκάσουσι περὶ αὐτοῦ· σὺ δ' ἀκίνδυνος καὶ πρὸς οὐδέτερον ἐπιρρεπέστερος.

61. Τὸ δ' ὅλον ἐκείνου μοι μέμνησο — πολλάκις γὰρ τοῦτο ἐρῶ — καὶ μὴ πρὸς τὸ παρὸν μόνον ὀρῶν γράφε, ὥς οἱ νῦν ἐπαινέσονται σε καὶ τιμήσουσιν, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἐστοχασμένος πρὸς τοὺς ἔπειτα μᾶλλον σύγγραφε καὶ παρ' ἐκείνων ἀπαιτεῖ τὸν μισθὸν τῆς γραφῆς, ὥς λέγεται καὶ περὶ σοῦ· « ἐκεῖνος μέντοι ἐλεύθερος ἀνὴρ ἦν καὶ παρρησίας μεστός, οὐδὲν οὔτε κολακευτικὸν οὔτε δουλοπρεπές, ἀλλ' ἀλήθεια ἐπὶ πᾶσι. » Τοῦτ', εἰ σωφρονόη τις, ὑπὲρ πάσας τὰς νῦν ἐλπίδας θεῖτο ἂν, οὕτως ὀλιγοχρόνιους οὕσας.

percurras parva et minus necessaria, sufficienter autem dicas de magnis. Quin multa etiam omittenda sunt. Neque enim si quando convivio accipis amicos, paratis omnibus, propterea inter medias placentas, et aviculas, et tot patinas, et apros, et lepores, et sumina, saperdam quoque appones et pullem, quoniam haec etiam parata sunt: verum negliges viliora.

57. Maxime vero sobrie versandum est in montium, aut mœnium, aut fluminum descriptionibus, ne imperite ac putide vim dicendi ostentare videaris et omissa historia tuum negotium agere: sed ubi leviter utilitatis perspicuitatisque causa attigeris, transito, viscumque veluti illius rei illasque omnes delicias effugito. Quale quiddam ipse, vides, magnanimus Homerus facit: quantumvis poeta sit, transcurrit Tantalum, et Ixionem, et Tityum, et reliquos. Si vero Parthenius, aut Euphorion, aut Callimachus dixisset, quot, putas, versibus aquam ad labra usque Tantali perduxisset? deinde quot aliis circumegisset Ixionem? Quid? ipse Thucydides, parce hac orationis forma usus, vide quam celeriter desistat, ubi vel machinationem aliquam declaravit, aut obsidionis formam explicavit, necessariam quidem et utilem, aut Epipolarum situm, aut Syracusiorum portum. Quum enim pestilentiam describit et longus ibi esse videtur, at tu res ipsas cogita: sic enim celeritatem ejus cognosces, et ut fugientem velut tamen facta, multa quidem illa, retineant ac reprehendant.

58. Si quando vero etiam verba facientem aliquem inducere oportebit, maxime quidem personæ convenientia et propria negotio dicantur, deinde quam dilucidissime hæc quoque: quanquam tum etiam permissum tibi est rhetoricum agere et vim dicendi ostentare.

59. Laudes enim aut vituperationes omnino moderatæ, et circumspectæ, et a calumnia remotæ sunt, et cum demonstratione conjunctæ, et breves, neque intempestivæ, quandoquidem extra tribunal sunt: alioquin idem quod Theopompus crimen sustinebis, qui inimicitiarum quodam studio plerosque accuset, in eoque negotio diu moretur, ut accuset potius quam quæ facta sunt enarret.

60. Si etiam fabula ex transverso incidat, dicenda quidem, non tamen omnino asseveranda, sed relinquenda in medio, ut prout quisque voluerit, probabiliter de ea decernat: tu vero tutus, ac in neutram partem propensior.

61. In universum autem illud mihi memento (sæpius idem dicam), neu ad præsens modo spectans scribito, ut qui nunc sunt homines te laudent et honoribus afficiant, sed ad omnis ævi suffragia quasi collineans, his potius scribe qui post erunt, et ab illis scriptionis mercedem repote, ut de te etiam dicatur: Ille vero ingenuus vir fuit et dicendi libertate plenus: nihil neque adulatorium, neque servile; sed veritas in omnibus. Hoc, si quis sapiat, super omnes hujus vitæ spes, quæ parvi adeo temporis sunt, posuerit.

62. Ὅρξας τὸν Κνίδιον ἐκείνον ἀρχιτέκτονα, οἷον ἐποίησεν; οἰκοδομήσας γὰρ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, μέγιστον καὶ κάλλιστον ἔργων ἀπάντων, ὥς πυρσεύοιτο ἀπ' αὐτοῦ τοῖς ναυτιλλομένοις ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάττης καὶ μὴ καταφέροντο εἰς τὴν Παραιτονίαν, παγγάλεπον, ὥς φασιν, οὖσαν καὶ ἀφυκτον, εἴ τις ἐμπέσοι εἰς τὰ ἔρματα· οἰκοδομήσας οὖν τὸ ἔργον ἐνδοθεν μὲν κατὰ τῶν λίθων τὸ αὐτοῦ ὄνομα ἔγραψεν, ἐπιχρίσας δὲ τιτάνῳ καὶ ἐπικαλύψας ἐπέγραψε τοῦνομα τοῦ τότε βασιλεύοντος, εἰδὼς, ὅπερ καὶ ἐγένετο, πάνυ ὀλίγου χρόνου συνεκπεσόμενα μὲν τῷ χρίσματι τὰ γράμματα, ἐκφανησόμενον δὲ, « Σώστρατος Δεξιφάνους Κνίδιος θεοῖς σωτῆρσιν ὑπὲρ τῶν πλωϊζομένων. » Οὕτως οὐδ' ἐκεῖνος ἐς τὸν τότε καιρὸν οὐδὲ τὸν αὐτοῦ βίον τὸν ὀλίγον ἑώρα, ἀλλ' εἰς τὸν νῦν καὶ τὸν ἀεὶ, ἄχρι ἂν ἐστήκη ὁ πύργος καὶ μένη αὐτοῦ ἡ τέχνη.

63. Χρὴ τοίνυν καὶ τὴν ἱστορίαν οὕτω γράφεσθαι σὺν τῷ ἀληθεῖ μᾶλλον πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐλπίδα ἥπερ σὺν κολακείᾳ πρὸς τὸ ἡδὺ τοῖς νῦν ἐπαινουμένοις. Οὕτως σοι κανὼν καὶ στάθμη ἱστορίας δικαίας. Καὶ εἰ μὲν σταθμίσονται τινες αὐτῇ, εὖ ἂν ἔχοι καὶ εἰς δέον ἡμῖν γέγραπται, εἰ δὲ μὴ, κεκύλισται ὁ πίθος ἐν Κρανείῳ.

XXVI.

ΑΛΗΘΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

1. Ὡς περ τοῖς ἀθλητικοῖς καὶ περὶ τὴν τῶν σωμάτων ἐπιμέλειαν ἡσκημένοις οὐ τῆς εὐεξίας μόνον οὐδὲ τῶν γυμνασίων φροντίς ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ καιρὸν γιγνομένης ἀνέσεως — μέρος γοῦν τῆς ἀσκήσεως τὸ μέγιστον αὐτὴν ὑπολαμβάνουσιν — οὕτω δὴ καὶ τοῖς περὶ τοὺς λόγους ἐσπουδακόσιν ἡγοῦμαι προσήκειν μετὰ τὴν πολλὴν τῶν σπουδαιότερων ἀνάγνωσιν ἀνιέναι τε τὴν διάνοιαν καὶ πρὸς τὸν ἔπειτα κάματον ἀκμαϊότεραν παρασκευάζειν.

2. Γένοιτο δ' ἂν ἐμμελής ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῖς, εἰ τοῖς τοιούτοις τῶν ἀναγνωσμάτων ὁμιλοῖεν, ἃ μὴ μόνον ἐκ τοῦ ἀστείου τε καὶ χαρίεντος ψιλὴν παρέξει τὴν ψυχαγωγίαν, ἀλλὰ τινὰ καὶ θεωρίαν οὐκ ἄμουσον ἐπιδείξει, οἷόν τι καὶ περὶ τῶνδε τῶν συγγραμμάτων φρονήσιν ὑπολαμβάνω· οὐ γὰρ μόνον τὸ ξένον τῆς ὑποθέσεως οὐδὲ τὸ χάριεν τῆς προαιρέσεως ἐπαγωγὸν ἔσται αὐτοῖς οὐδ' ὅτι ψεύσματα ποικίλα πιθανῶς τε καὶ ἐναλήθως ἐξηγησάμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν ἱστορουμένων ἕκαστον οὐκ ἀκωμωδῆτως πρὸς τινὰς ἤνικται τῶν παλαιῶν ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων καὶ φιλοσόφων πολλὰ τεράστια καὶ μυθώδη συγγεγραφότων, οὓς καὶ ὀνομαστὶ ἂν ἔγραφον, εἰ μὴ καὶ αὐτῷ σοι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως φανεῖσθαι ἐμμελλον.

3. Κτησίας ὁ Κτησιόχου ὁ Κνίδιος συνέγραψε περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἃ μῆτε αὐτὸς εἶδε μῆτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσεν. Ἐγραψε δὲ καὶ

LUCIANUS. I.

62. Videsne tu Cnidium illum architectum, quale quid fecerit? Qui quum ædificasset illam in Pharo turrim, maximum omnium operum pulcherrimumque, ut inde signum igne accenso tolleretur navigantibus longe in mari, ne in Parætoniam deferrentur, difficillimam, ut aiunt, et unde effugere non possit si quis inciderit in scopulosa illa loca: opere igitur exædificato, intus quidem in ipsis saxis suum nomen inscripsit; inducta vero calce quum texisset, ipsi tectorio inscripsit nomen regis qui tum erat; ut qui sciret, quod etiam contigit, parvo admodum interjecto tempore futurum, ut cum tectorio exciderent literæ, in conspectum vero prodiret « Sostratus Dexiphani Cnidius, diis servatoribus pro salute navigantium. » Ita neque ille ad tempus quod tum erat, neque ad suam vitam, brevem illam oppido, respexit, sed in hoc quod nunc est quodque futurum omni ævo, quamdiu turris stet, ipsiusque mæneat artificium.

63. Oportet igitur historiam quoque eo modo scribi, cum veri studio potius ad spem futuram, quam cum adulatione ad delectationem iis, qui nunc laudantur parandam. Illa tibi regula et norma justæ historiæ. Qua si qui in exigenda scribendi ratione usi fuerint, bene habebit, et cum fructu nobis erit scriptum: sin minus, at dolium volutum est in Craneo.

XXVI.

VERÆ HISTORIÆ LIBER PRIMUS.

1. Quemadmodum athleticis et his qui circa corporis curam exercentur, non habitus modo boni et exercitationum cura est, sed opportuna etiam remissionis, quippe quam partem exercitationis vel maximam arbitrentur: ita etiam his qui studium in literis posuerunt, convenire arbitror ut post multam severiorum rerum lectionem remittant cogitationem, et ad futuros labores alacriorem reddant.

2. Conveniens autem illis requies contingat, si in iis legendis versentur, quæ non nudam modo ex urbanitate et venustate delectationem præbeant, sed cognitionem etiam non ineruditam suppeditent, quale quid etiam de hisce libellis ut sentiant lectores, futurum existimo. Neque enim sola argumenti peregrinitas, neque quod in ipso consilio venustum est, ipsos alliciet, neque quod mendacia varia probabili et verisimili oratione protulimus, sed etiam quod eorum quæ narrantur unumquodque non sine comica quadam dicacitate respectum occultum habet ad quosdam veterum poetarum, et historicorum et philosophorum, qui portentosa multa et fabulosa conscripserunt, quos nominatim scripsissem, nisi futurum esset ut tibi ipsi inter legendum appareant.

3. Scripsit Ctesias Ctesiochi filius Cnidius de Indorum regione et his quæ ibi sunt, quæ nec vidit ipse, neque alio dicente audivit. Scripsit etiam Iambulus de rebus

Ἰάμβουλος περὶ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πολλὰ παράδοξα, γνώριμον μὲν ἅπασιν τὸ ψεῦδος πλασάμενος, οὐκ ἀτερπῆ δὲ ὁμῶς συνθεὶς τὴν ὑπόθεσιν. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τὰ αὐτὰ τούτοις προελόμενοι συνέγραψαν ὡς δὴ τινὰς ἑαυτῶν πλάνας τε καὶ ἀποδημίας θηρίων τε μεγέθη ἱστοροῦντες καὶ ἀνθρώπων ὁμότητας καὶ βίων καινότητος· ἀρχηγὸς δὲ αὐτοῖς καὶ διδάσκαλος τῆς τοιαύτης βωμολοχίας ὁ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς, τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνοον διηγούμενος ἀνέμων τε δουλείαν καὶ μονοφθάλμους καὶ ὁμοφάγους καὶ ἀγρίους τινὰς ἀνθρώπους, ἔτι δὲ πολυκέφαλα ζῶα καὶ τὰς ὑπὸ φαρμάκων τῶν ἐταίρων μεταβολὰς, οἷα πολλὰ ἐκεῖνος ὡς πρὸς ἰδιώτας ἀνθρώπους ἐτερατεύσατο τοὺς Φαίακας.

4. Τούτοις οὖν ἐντυχὼν ἅπασιν τοῦ ψεύσασθαι μὲν οὐ σφόδρα τοὺς ἀνδρας ἐμεμψάμην ὁρῶν ἤδη σύνηθες ὃν τοῦτο καὶ τοῖς φιλοσοφεῖν ὑπισχνουμένοις· ἐκεῖνο δ' αὐτῶν ἐθαύμαζον, εἰ ἐνόμισαν λήσειν οὐκ ἀληθῆ συγγραφόντες. Διόπερ καὶ αὐτὸς ὑπὸ κενοδοξίας ἀπολιπεῖν τι σπουδάσας τοῖς μεθ' ἡμᾶς, ἵνα μὴ μόνος ἄμοιρος ὦ τῆς ἐν τῷ μυθολογεῖν ἐλευθερίας, ἐπεὶ μηδὲν ἀληθὲς ἱστορεῖν εἶχον — οὐδὲν γὰρ ἐπεπόνθειν ἀξιόλογον — ἐπὶ τὸ ψεῦδος ἐτραπόμην πολὺ τῶν ἄλλων εὐγνωμονέστερον· κἂν ἐν γὰρ δὴ τοῦτο ἀληθεύσω λέγων, ὅτι ψεύσομαι. Οὕτω δ' ἂν μοι δοκῶ καὶ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων κατηγορίαν ἐκφυγεῖν αὐτὸς ὁμολογῶν μηδὲν ἀληθὲς λέγειν. Γράφω τοίνυν περὶ ὧν μήτε εἶδον μήτε ἔπαθον μήτε παρ' ἄλλων ἐπυθόμην, ἔτι δὲ μήτε ὁλως ὄντων μήτε τὴν ἀρχὴν γενέσθαι δυναμένων. Διὸ δεῖ τοὺς ἐντυγχάνοντας μηδαμῶς πιστεῦειν αὐτοῖς.

5. Ὀρμηθεὶς γάρ ποτε ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν καὶ ἀφελὲς ἐς τὸν ἐσπέριον ὠκεανὸν οὐρίῳ ἀνέμῳ τὸν πλοῦν ἐποιοῦμην. Αἰτία δέ μοι τῆς ἀποδημίας καὶ ὑπόθεσις ἡ τῆς διανοίας περιεργία καὶ πραγμάτων καινῶν ἐπιθυμία καὶ τὸ βούλεσθαι μαθεῖν τί τὸ τέλος ἐστὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τίνες οἱ πέραν κατοικοῦντες ἀνθρωποὶ. Τούτου γε μέντοι ἔνεκα πάμπολλα μὲν σιτία ἐνεβαλόμην, ἱκανὸν δὲ καὶ ὕδωρ ἐνεθέμην, πεντήκοντα δὲ τῶν ἡλικιωτῶν προσεποιησάμην τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἔχοντας, ἔτι δὲ καὶ ὅπλων πολὺ τι πλῆθος παρεσκευασάμην καὶ κυβερνήτην τὸν ἀριστον μισθῷ μεγάλῳ πείσας παρέλαβον καὶ τὴν ναῦν — ἄκατος δὲ ἦν — ὡς πρὸς μέγαν καὶ βίαιον πλοῦν ἐκρατυνάμην.

6. Ἡμέραν μὲν οὖν καὶ νύκτα οὐρίῳ πλέοντες ἔτι τῆς γῆς ὑποφαινομένης οὐ σφόδρα βιαίως ἀνηγόμεθα, τῇ ἐπιούσῃ δὲ ἅμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι ὃ τε ἄνεμος ἐπεδίδου καὶ τὸ κύμα ἠϋξάνετο καὶ ζόφος ἐπεγίγνετο καὶ οὐκέτ' οὐδὲ στεῖλαι τὴν δθόνην δυνατόν ἦν. Ἐπιτρέψαντες οὖν τῷ πνεύματι καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς ἐχειμαζόμεθα ἡμέρας ἑννέα καὶ ἐβδομήκοντα, τῇ ὀγδοηκοστῇ δὲ ἄφνω ἐκλάμψαντος ἡλίου καθορῶμεν οὐ πόρρω νῆσον ὑψηλὴν καὶ δασεῖαν, οὐ τραχεῖ περιηχουμένην τῷ κύματι· καὶ γὰρ ἤδη τὸ πολὺ τῆς ζάλης κατεπέπαυτο. Προσσχόντες οὖν καὶ ἀποβάντες ὡς ἂν ἐκ μακρᾶς ταλαιπωρίας πολὺν μὲν ἐπὶ τῆς γῆς χρόνον ἐκεῖ-

quæ in magno mari habeantur multa admirabilia, manifestum quidem omnibus mendacium fingens, non indelectabile tamen componens argumentum. Multi vero alii etiam eodem instituto scripsere velut suos quosdam errores et peregrinationes, ubi bestiarum magnitudines enarrant, et hominum crudelitates, et novas victus rationes. Dux autem illis et magister ejus scurrilitatis Homericus ille Ulixes est enarrans Alcinoο ventorum servitia, et coclites, crudivorosque, et silvestres quosdam homines; ad hæc multorum capitum animalia, et versos in animalia medicamentis quibusdam socios; quod genus multa ille utpote ad imperitos rerum Phæaces prodigiose enarravit.

4. In hos igitur quum incidissem omnes, mendaciorum quidem causa non valde reprehendi homines illos, qui viderem jam solemne hoc esse his etiam, qui philosophiam promitterent: at illud in iis miratus sum, si putarunt fieri posse ut lateat se non vera scripsisse. Quare et ego, quum gloriolæ quodam studio impulsus ipse quoque relinquere aliquid vellem posteris, ne solus expers essem illius fingendi libertatis, quando veri nihil narrare poteram, cui nihil dignum dictu usu venerit, ad mendacium conversus sum multo aliorum mendaciis rationabilius: quandoquidem vel unum hoc certe verum dixero, Mentiar. Ita autem mihi videor etiam criminationem aliorum effugere, qui ipse veri nihil me dicere fatear. Scribo igitur de quibus neque vidi neque expertus sum, neque audiui ex aliis; ad hæc, quæ neque sunt, neque fieri omnino possunt. Nullo modo igitur fidem illis adhibere par est qui lectores mihi contigerint.

5. Jam solvens aliquando de Columnis Herculis et in occidentalem Oceanum delatus, secundo vento navigabam. Causa mihi peregrinationis et institutum erat mentis quædam inanis sedulitas, novarumque rerum cupido, et quod discere vellem quis finis esset Oceani, quique in diverso illius litore habitarent homines. Hujus igitur rei gratia magnam ciborum copiam et aquæ quod satis esset imposueram; porro æqualium quinquaginta mihi adjunxeram, qui consilium idem haberent: ad hæc armorum magnam vim paraveram, gubernatoremque optimum magna mercede inductum asciveram; ac navim (erat autem acatium), ut ad magnam violentamque navigationem, firmaveram.

6. Igitur diem quidem unum ac noctem secundo vento navigantes, adhuc apparente aliquantum tellure, non admodum violenter provecti sumus: at postridie ejus diei cum sole oriente et ventus increbuit, et fluctus auctus est, et caligo ingruit, nec fieri poterat ut vel velum contraheremus. Vento igitur quum concessissemus nosque tradidissemus, tempestate undecoginta dies jactati sumus: octogesimo vero quum subito sol illucesceret, videmus non procul insulam eminentem atque silvestrem, quam fluctus non asper circumsonabat, quoniam major tempestatis pars resederat. Appulsi igitur et egressi, ut a longa ærumna, longo quidem tempore humi jacuimus: sed surgentes tamen, delegimus

μοθα, διαναστάντες δὲ δμῶς ἀπεκρίναμεν ἡμῶν αὐτῶν τριάκοντα μὲν φύλακας τῆς νεῶς παραμένειν, εἴκοσι δὲ σὺν ἡμοῖ ἀνελθεῖν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐν τῇ νήσῳ.

7. Προελθόντες δὲ ὅσον σταδίους τρεῖς ἀπὸ τῆς θαλάττης δι' ὕλης ὁρῶμεν τινα στήλην χαλκοῦ πεποιημένην, Ἑλληνικοῖς γράμμασι καταγεγραμμένην, ἀμυδροῖς δὲ καὶ ἐκτετριμμένοις, λέγουσαν « ἄχρι τούτων Ἡρακλῆς καὶ Διόνυσος ἀφίκοντο. » Ἦν δὲ καὶ ἵχνη δύο πλησίον ἐπὶ πέτρας, τὸ μὲν πλεθριαῖον, τὸ δὲ ἑλαττον· ἡμοῖ δοκεῖν, τὸ μὲν τοῦ Διονύσου τὸ μικρότερον, θάτερον δὲ Ἡρακλέους. Προσκυνήσαντες δ' οὖν προήειμεν· οὐπω δὲ πολὺ παρήειμεν καὶ ἐφιστάμεθα ποταμῷ οἶνον ῥέοντι ὁμοιοτάτῳ μάλιστα οἷοςπερ ὁ Χιὸς ἐστίν. Ἀφθονον δὲ ἦν τὸ ῥεῦμα καὶ πολὺ, ὥστε ἐνιαχοῦ καὶ ναυσίπορον εἶναι δύνασθαι. Ἐπῆει οὖν ἡμῖν πολὺ μᾶλλον πιστεύειν τῷ ἐπὶ τῆς στήλης ἐπιγράμματι ὁρῶσι τὰ σημεῖα τῆς Διονύσου ἐπιδημίας. Δόξαν δὲ μοι καὶ ὅθεν ἄρχεται ὁ ποταμὸς καταμαθεῖν, ἀνῆειν παρὰ τὸ ῥεῦμα, καὶ πηγὴν μὲν οὐδεμίαν εὔρον αὐτοῦ, πολλὰς δὲ καὶ μεγάλας ἀμπέλους, πλήρεις βοτρυῶν, παρὰ δὲ τὴν ῥίζαν ἐκάστης ἀπέρρει σταγῶν οἶνου διαχυοῦς, ἀφ' ὧν ἐγίγνετο ὁ ποταμός. Ἦν δὲ καὶ ἵχθῦς ἐν αὐτῷ πολλοὺς ἰδεῖν, οἶνω μάλιστα καὶ τὴν χροάν καὶ τὴν γεῦσιν προσεοικότας· ἡμεῖς γοῦν ἀγρεύσαντες αὐτῶν τινὰς καὶ ἐμπαγόντες ἐμεθύσθημεν· ἀμέλει καὶ ἀνατεμόντες αὐτοὺς εὐρίσκομεν τρυγὸς μεστούς. Ὑστερον μέντοι ἐπινοήσαντες τοὺς ἄλλους ἵχθῦς, τοὺς ἀπὸ ὕδατος, παραμιγνύντες ἐκεράννυμεν τὸ σφοδρὸν τῆς οἶνοφαγίας.

8. Τότε δὲ τὸν ποταμὸν διαπεράσαντες, ἥ διαβατὸς ἦν, εὔρομεν ἀμπέλων χρῆμα τεράστιον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς, ὁ στέλεχος αὐτὸς εὐερνῆς καὶ παχύς, τὸ δὲ ἄνω γυναικες ἦσαν, ὅσον ἐκ τῶν λαγόνων ἅπαντα ἔχουσαι τέλεια. Τοιαύτην παρ' ἡμῖν τὴν Δάφνην γράφουσιν ἄρτι τοῦ Ἀπόλλωνος καταλαμβάνοντος ἀποδεδρομένην. Ἀπὸ δὲ τῶν δακτύλων ἄκρων ἐξεφύοντο αὐταῖς οἱ κλάδοι καὶ μεστοὶ ἦσαν βοτρυῶν. Καὶ μὴν καὶ τὰς κεφαλὰς ἐκόμων ἐλιζί τε καὶ φύλλοις καὶ βότρυσι. Προσελθόντας δὲ ἡμᾶς ἡσπάζοντό τε καὶ ἐδεξιοῦντο, αἱ μὲν Λύδιον, αἱ δὲ Ἰνδικήν, αἱ πλείεσται δὲ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν προτίεμεναι. Καὶ ἐφίλου δὲ ἡμᾶς τοῖς στόμασιν· ὁ δὲ φιληθεὶς αὐτίκα ἐμέθυε καὶ παράφορος ἦν. Δρέπεσθαι μέντοι οὐ παρείχον τοῦ καρποῦ, ἀλλ' ἤλγουν καὶ ἐβόων ἀποσπωμένου. Αἱ δὲ καὶ μίγνυσθαι ἡμῖν ἐπεθύμουν· καὶ δύο τινὲς τῶν ἐταίρων πλησιάσαντες αὐταῖς οὐκέτ' ἀπελύοντο, ἀλλ' ἐκ τῶν αἰδοίων ἐδέδεντο· συνεφύοντο γὰρ καὶ συνερριζοῦντο, καὶ ἤδη αὐτοῖς κλάδοι ἐπεφύκεσαν οἱ δάκτυλοι καὶ ταῖς ἐλιζι περιπλεκόμενοι ὅσον οὐδέπω καὶ αὐτοὶ καρποφορήσειν ἐμελλον.

9. Καταλιπόντες δὲ αὐτοὺς ἐπὶ ναῦν ἐφεύγομεν καὶ τοῖς ἀπολειφθεῖσι διηγούμεθα ἔλθόντες τὰ τε ἄλλα καὶ τῶν ἐταίρων τὴν ἀμπελομιξίαν. Καὶ δὴ λαβόντες ἀμφορέας τινὰς καὶ ὑδρευσάμενοί τε ἅμα καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ οἰνισάμενοι καὶ αὐτοῦ πλησίον ἐπὶ τῆς ἡόνης

e nobis ipsis triginta, qui custodes navis manerent; viginti autem, qui mecum interiora peterent ad res insulae explorandas.

7. Progressi vero per silvam stadia circiter a mari tria, videmus columnam ex aere factam, Graecis inscriptam literis, obscuris autem et exesis, in hanc sententiam: Huc usque Hercules et Bacchus pervenere. Erant autem vestigia quoque duo prope in petra, alterum jugeri magnitudine, alterum vero minus: ut mihi videbatur, Bacchi minus illud, alterum vero Herculis. Adoratis igitur diis, progredimur. Nondum autem multum progressi eramus, quum astamus amni vino, non aqua, fluenti, et Chii maxime speciem referenti. Flumen erat copiosum et multum, ut quibusdam locis etiam posset navigari. Subiit ergo multo magis credere inscriptioni columnae, quum signa praesentiae Bacchi videremus. Quum autem mihi placeret discere unde oriretur fluvius, adverso itinere juxta profluentem perrexī. Ac fontem quidem illius nullum reperi, sed multas et magnas vites, uvarum plenas: ad radicem vero uniuscujusque guttatim profluebat vinum liquidum, unde colligebatur amnis. Erat autem pisces quoque in eo videre multos, vino maxime et colore et gustu similes. Nos certe captos eorum aliquot quum devorasset, inebriati sumus: quin et resectos invenimus faece plenos. Deinde vero illud commenti sumus, ut alteris de aqua piscibus admistis temperaremus quod in vineo cibo nimium erat.

8. Tum trajecto flumine, ubi vadosum est, prodigiosum vitium genus invenimus. Quod enim terrae continens est, truncus ipse viridis et crassus: superius autem mulieres erant, ab ilibus inde membra omnia perfecta habentes. Talem apud nos Daphnen pingunt, Apolline jamjam comprehendente in arborem abeuntem. Summis autem digitis enascebantur illis palmites, qui pleni erant uvarum. Verum capita etiam pro coma claviculas habebant, et folia et uvas. Ceterum accedentes nos salutabant et prensabant, vocem partim Lydiam, partim Indicam, Graecam vero pleraeque emittentes. Atque osculabantur nos labris: et quem osculo contigissent, is inebriatus statim incerto vestigio oberrabat. Vindemiare tamen de fructu suo non praebant, sed praedolore exclamabant eo detracto. Quaedam etiam misceri nobis cupiebant; ac duo quidam sociorum congressi illis, dissolvi non amplius potuere, devincti genitalibus: coalescebant nempe illis, et ipsis radicibus permiscebantur; jamque palmites ipsis qui modo digiti fuerant, et claviculis implexi, tantum non jam fructum et ipsi latuere videbantur.

9. Nos autem relictis illis ad navim fugere, et his qui remanserant, advenientes narrare tum reliqua, tum illam sociorum complexionem et commistionem cum vitibus. Tum sumtis aliquot amphoris aquali quum essemus simul et vinum petissemus de fluvio, et vicino loco in littore

αυλισάμενοι ἔωθεν ἀνήχθημεν οὐ σφόδρα βιαίῳ πνεύματι· περὶ μεσημβρίαν δὲ οὐκέτι τῆς νήσου φαινομένης ἄφνω τυφὼν ἐπιγεγόμενος καὶ περιδινήσας τὴν ναῦν καὶ μετεωρίσας ὅσον ἐπὶ σταδίους τρισχιλίους οὐκέτι καθῆκεν εἰς τὸ πέλαγος, ἀλλ' ἄνω μετέωρον ἐξαπηρτημένην ἄνεμος ἐμπεσὼν τοῖς ιστίοις ἔφερε κολπώσας τὴν θούνην.

10. Ἑπτὰ δὲ ἡμέρας καὶ τὰς ἴσας νύκτας ἀεροδρομήσαντες ὁγδόῃ καθορῶμεν γῆν τινα μεγάλην ἐν τῷ ἀέρι καθάπερ νῆσον, λαμπρὰν καὶ σφαιροειδῆ καὶ φωτὶ μεγάλῳ καταλαμπομένην· προσενεχθέντες δὲ αὐτῇ καὶ ὁρμισάμενοι ἀπέβημεν, ἐπισκοποῦντες δὲ τὴν χώραν εὐρίσκομεν οἰκουμένην τε καὶ γεωργουμένην. Ἡμέρας μὲν οὖν οὐδὲν αὐτόθεν καθορῶμεν, νυκτὸς δὲ ἐπιγεγόμενης ἐφαίνοντο ἡμῖν καὶ ἄλλαι πολλαὶ νῆσοι πλησίον, αἱ μὲν μείζους, αἱ δὲ μικρότεροι, πυρὶ τὴν χροάν προσοικυῖαι, καὶ ἄλλη δὲ τις γῆ κάτω καὶ πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ ποταμοὺς ἔχουσα καὶ πελάγη καὶ ὕλας καὶ ὄρη. Ταύτην οὖν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην εἰκάζομεν.

11. Δόξαν δὲ ἡμῖν καὶ ἔτι πορρωτέρω προελθεῖν, ξυνελήφθημεν τοῖς Ἱππογύποις παρ' αὐτοῖς καλουμένοις ἀπαντήσαντες. Οἱ δὲ Ἱππογυποὶ οὗτοί εἰσιν ἄνδρες ἐπὶ γυπῶν μεγάλων ὀχούμενοι καὶ καθάπερ ἵπποις τοῖς ὀρνέοις χρώμενοι· μεγάλοι γὰρ οἱ γυπες καὶ ὡς ἐπίπαν τρικέφαλοι. Μάθοι δ' ἂν τις τὸ μέγεθος αὐτῶν ἐντεῦθεν· νεῶς γὰρ μεγάλης φορτίδος ἰστού ἕκαστον τῶν πτερῶν μακρότερον καὶ παχύτερον φέρουσι. Τούτοις οὖν τοῖς Ἱππογύποις προστέταχται περιπετομένοις τὴν γῆν, εἴ τις εὐρεθῇ ξένος, ἀνάγειν ὡς τὸν βασιλέα· καὶ δὴ καὶ ἡμᾶς ξυλλαβόντες ἀνάγουσιν ὡς αὐτόν. Ὁ δὲ θεασάμενος καὶ ἀπὸ τῆς θεᾶς καὶ τῆς στολῆς εἰκάσας, Ἑλληνας ἄρα, ἔφη, ὑμεῖς, ὦ ξένοι; Συμφησάντων δὲ ἡμῶν, Πῶς οὖν ἀφίκεσθε, ἔφη, τοσοῦτον ἀέρα διελθόντες; Καὶ ἡμεῖς τὸ πᾶν αὐτῷ διηγούμεθα· καὶ δὲ ἀρξάμενος τὸ καθ' ἑαυτὸν ἡμῖν διεξήκει, ὡς καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν τοῦνομα Ἐνδυμίων ἀπὸ τῆς ἡμετέρας γῆς καθεύδων ἀναρπασθεὶς ποτὲ καὶ ἀφικόμενος βασιλεύσειε τῆς χώρας· εἶναι δὲ τὴν γῆν ἐκείνην ἔλεγε τὴν ἡμῖν κάτω φαινομένην Σελήνην. Ἀλλὰ θαρρεῖν τε παρεκελεύετο καὶ μηδένα κίνδυνον ὑφορᾶσθαι· πάντα γὰρ ἡμῖν παρέσεσθαι ὧν δεόμεθα.

12. Ἦν δὲ καὶ κατορθώσω, ἔφη, τὸν πόλεμον, ὃν ἐκφέρω νῦν πρὸς τοὺς τὸν ἥλιον κατοικοῦντας, ἀπάντων εὐδαιμονέστατα παρ' ἐμοὶ καταβιώσεσθε. Καὶ ἡμεῖς ἠρόμεθα τίνες τε εἴεν οἱ πολέμιοι καὶ τὴν αἰτίαν τῆς διαφορᾶς. Ὁ δὲ Φαέθων, φησὶν, ὁ τῶν ἐν τῷ ἡλίῳ κατοικούντων βασιλεύς — οἰκεῖται γὰρ δὴ κάκεινος ὥσπερ καὶ ἡ Σελήνη — πολλὴν ἤδη πρὸς ἡμᾶς πολεμεῖ χρόνον. Ἡρξάτο δὲ ἐξ αἰτίας τοιαύτης· τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ ἐμῇ ποτὲ τοὺς ἀπορωτάτους συναγαγὼν ἐβουλήθη ἀποικίαν εἰς τὸν Ἑωσφόρον στείλαι, ὅντα ἔρημον καὶ ὑπὸ μηδενὸς κατοικούμενον· ὁ τοίνυν Φαέθων φθονήσας ἐκώλυε τὴν ἀποικίαν κατὰ μέσον τὸν πόρον ἀπαντήσας ἐπὶ τῶν Ἱππομυρμήκων. Τότε μὲν οὖν

pernoctassemus; mane vento non nimis vehementi solvimus. Circa meridiem, quum jam disparuisset insula, subito ingruens turbo circumactam vertigine navim in altum sustulit, nec per tria fere millia stadiorum demisit in mare, sed supra in aere suspensam ventus in vela irruens, eaque sinuans, ferebat.

10. Septem dies et noctes totidem per aera vecti, octavo terram quandam conspiciamus magnam in aere, insulae instar, splendidam, globosam, et multa luce illustratam. Delati ad illam et impulsus escendimus, explorataque regione habitari eam colique invenimus. Atque interdiu quidem nihil inde videbamus: superveniente vero nocte aliae in conspectum nobis veniebant in propinquo insulae multae, majores, minores, colore igneo: alia autem quaedam terra infra nos, et urbes in se et flumina habens, et maria, et silvas, et montes. Hanc igitur nostram esse tellurem conjiciebamus.

11. Quum vero placuisset nobis ultra progredi, comprehensi sumus ab his, qui Hippogypi (*Equivultures*) apud illos vocantur, in quos incideramus. Sunt autem Hippogypi viri magnis vulturibus vehentes, iisque avibus utentes velut equis: magni enim sunt illi vultures, et ut plurimum tricipites. Discat autem magnitudinem eorum inde aliquis, quod pennam unamquamque onerariae magnae navis malo majorem crassioremque ferunt. His igitur Hippogypis injectum est, uti circumvolantes terram, si quis peregrinus inveniatur, deducant ad regem. Itaque nos quoque comprehensos ad eum deducunt. Ille vero, conspectis nobis, conjectura ex habitu ducta, Graeci ergo, inquit, vos estis, hospites? Fatentibus nobis, Quomodo igitur, inquit, huc venitis tanto superato aere? Et nos, quicquid erat, illi narramus. Atque ille exorsus suas nobis res enarrat, ut ipse quoque, homo qui esset, Endymion nomine, de nostra terra inter ipsum somnum sursum quondam abreptus esset, et huc delatus regioni imperitet. Esse autem terram illam dicebat eam, quae infra nobis luna videatur. Sed bono nos animo esse jussit, et periculum suspicari nullum: praesto quippe nobis futura, quibus opus esset, omnia.

12. Si vero, inquit, bellum etiam prospere confecero, quod jam Solis incolis infero, felicissimam apud me vitam vivetis. Interrogantibus nobis, quinam hostes essent, et quae dissidiorum causa, Ille Phaethon, inquit, rex eorum qui Solem incolunt (habitatur enim ille quoque non minus quam Luna), diu jam bellum adversus nos gerit. Coepit autem ex causa tali. Collectis aliquando tenuissimis imperii mei, coloniam mittere in Luciferum statui, desertum et inhabitatum a nemine. At Phaethon praeevidia prohibuit coloniam, in media se via objiciens nobis in Hippomyrmecibus (*Equiformicis*). Igitur tum quidem superati

νικηθέντες — οὐ γὰρ ἤμεν ἀντίπαλοι τῇ παρασκευῇ — ἀνεχωρήσαμεν· νῦν δὲ βούλομαι αὐθις ἐξενεγκεῖν τὸν πόλεμον καὶ ἀποστεῖλαι τὴν ἀποικίαν. Ἦν οὖν ἐθέλητε, κοινωνήσατέ μοι τοῦ στόλου, γῦπας δὲ ὑμῖν ἐγὼ παρέξω τῶν βασιλικῶν ἓνα ἑκάστῳ καὶ τὴν ἄλλην ὀπλισιν· αὐρίον δὲ ποιησόμεθα τὴν ἑξοδον. Οὕτως, ἔφην ἐγώ, γιγνέσθω, ἐπειδὴ σοι δοκεῖ.

13. Τότε μὲν οὖν παρ' αὐτῷ ἐστιαθέντες ἐμείναμεν, ἔωθεν δὲ διαναστάντες ἐταττόμεθα· καὶ γὰρ οἱ σκοποὶ ἐσήμαινον πλησίον εἶναι τοὺς πολεμίους. Τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῆς στρατιᾶς δέκα μυριάδες ἐγένοντο ἀνευ τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν μηχανοποιῶν καὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ξένων συμμάχων· τούτων δὲ ὀκτακισμῦριοι μὲν ἦσαν οἱ Ἰππόγυποι, δισμῦριοι δὲ οἱ ἐπὶ τῶν λαχανοπτέρων. Ὅρνειον δὲ καὶ τοῦτό ἐστι μέγιστον, ἀντὶ τῶν πτερῶν λαχάνοις πάντῃ λάσιον, τὰ δὲ ὠκύπτερα ἔχει θριδακίνης φύλλοις μάλιστα προσεικότα. Ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Κεγχροβόλοι ἐτετάχατο καὶ οἱ Σχοροδομάχοι. Ἦλθον δὲ αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς ἄρκτου σύμμαχοι, τρισμῦριοι μὲν Ψυλλοτοξόται, πεντακισμῦριοι δὲ Ἀνεμοδρόμοι· τούτων δ' οἱ μὲν Ψυλλοτοξόται ἐπὶ ψυλλῶν μεγάλων ἱππάζονται, ὅθεν καὶ τὴν προσηγορίαν ἔχουσι· μέγεθος δὲ τῶν ψυλλῶν ὅσον ὀδώδεκα ἐλέφαντες· οἱ δὲ Ἀνεμοδρόμοι πεζοὶ μὲν εἰσι, φέρονται δὲ ἐν τῷ ἀέρι ἀνευ πτερῶν· ὁ δὲ τρόπος τῆς φορᾶς τοιόσδε· χιτῶνας ποδήρεις ὑποζωσάμενοι κολπώσαντες αὐτοὺς τῷ ἀνέμῳ καθάπερ ἱστία, φέρονται ὥσπερ τὰ σκάφη. Τὰ πολλὰ δ' οἱ τοιοῦτοι ἐν ταῖς μάχαις πελτασταὶ εἰσιν. Ἐλέγοντο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τὴν Καππαδοκίαν ἀστέρων ἤξειν Στρουθοβάλανοι μὲν ἑπτακισμῦριοι, Ἰππογέρανοι δὲ πεντακισχίλιοι. Τούτους ἐγὼ οὐκ ἐθεασάμην· οὐ γὰρ ἀφίκοντο. Διόπερ οὐδὲ γράψαι τὰς φύσεις αὐτῶν ἐτόλμησα· τεράστια γὰρ καὶ ἄπιστα περὶ αὐτῶν ἐλέγετο.

14. Αὕτη μὲν ἡ τοῦ Ἐνδυμίωνος δύναμις ἦν. Σκευὴ δὲ πάντων ἡ αὕτη· κράνη μὲν ἀπὸ τῶν κυάμων· μεγάλοι γὰρ παρ' αὐτοῖς οἱ κύαμοι καὶ καρτεροί· θώρακες δὲ φολιδωτοὶ πάντες θέρμιοι· τὰ γὰρ λέπη τῶν θέρμιων συρράπτοντες ποιοῦνται θώρακας· ἄρρηκτον δ' ἐκεῖ γίγνεται τοῦ θέρμου τὸ λέπος ὥσπερ κέρας· ἀσπίδες δὲ καὶ ξίφη οἷα τὰ Ἑλληνικά.

15. Ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, ἐτάξαντο ὧδε· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον οἱ Ἰππόγυποι καὶ ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀρίστους περὶ αὐτὸν ἔχων· καὶ ἡμεῖς ἐν τούτοις ἤμεν· τὸ δ' εὐώνυμον οἱ Λαχανόπτεροι· τὸ δὲ μέσον οἱ σύμμαχοι ὡς ἕκαστοι. Τὸ δὲ πεζὸν ἦσαν μὲν ἀμφὶ τὰς ἑξακισχιλίας μυριάδας· ἐτάχθησαν δὲ οὕτως· ἀράχναι παρ' αὐτοῖς πολλοὶ καὶ μεγάλοι γίνονται πολὺ τῶν Κυκλάδων νήσων ἕκαστος μείζων· τούτοις προσέταξε διυφῆναι τὸν μεταξὺ τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἑωσφόρου ἀέρα· ὥς δὲ τάχιστα ἐξειργάσαντο καὶ πεδίον ἐποίησαν, ἐπὶ τούτου παρέταξε τὸ πεζόν· ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Νυκτερίων ὁ Εὐδιάνακτος τρίτος αὐτός.

16. Τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εἶχον οἱ Ἰπ-

discessimus; neque enim apparatu pares eramus: jam vero denuo inferre bellum volo, et coloniam deducere. Quodsi ergo volueritis, in partem expeditionis meae venite. Vultures autem vobis ego præbebo de regiis singulos, et armaturam reliquam. Ceterum crastino die egrediemur. Ita fiat, inquam ego, quandoquidem tibi sic videtur.

13. Ac tum quidem in convivio ipsius mansimus. Postridie vero ejus diei mane surgentes, in aciem processimus, quum prope esse hostem significarent speculatores. Numerus exercitus fuere centum millia, præter calones, et machinarios, et pedites, et auxilia peregrina; erant autem octuaginta millia Hippogyporum, et viginti millia qui Lachanopteris (*oleripennibus*) vehuntur. Est illa quoque avis maxima, pro pennis undique hirsuta oleribus, alas habens lactucæ foliis maxime similes. Juxta hos collocati in acie erant Cenchroboli (*jaculatores militi*) et Scorodomachi (*alliis pugnantes*). Venerant etiam de septentrione auxiliares, trigesies mille Psyllotoxotæ (*pulicisagittarii*), et quinquagies mille Anemodromi (*venticursores*). Horum autem isti magnis in pulicibus equitant, unde etiam nomen habent; magnitudo singulorum pulicum, quanta duodecim elephantorum: Anemodromi autem pedites illi quidem, sed in aere feruntur sine alis. Ratio cursus ejus hujusmodi est: togas talaes substringunt, easque vento velorum instar sinuandas quum permisere, navigiorum more feruntur. Plerumque hi in præliis peltastæ sunt. Dicebantur vero etiam de stellis Cappadociæ imminentibus venturi Struthobalanorum (*passeriglandium*) septuaginta millia, Hippogeranorumque (*equigræum*) millia quinque. Hos ego non vidi; neque enim venerunt. Ideo neque naturas illorum ausus sum scribere: prodigiosa enim et incredibilia de illis dicebantur.

14. Atque hæc Endymionis copiae. Ceterum arma omnium eadem: galeæ de fabis, magnæ enim apud illos fabæ ac robustæ; loricae squamatae omnes de lupinis; lupinorum nempe pelliculis consutis loricas sibi faciunt: impenetrabilis vero ibi nascitur lupini pellicula, cornu instar: clypei et gladii Græcis similes.

15. Quum vero opportunum jam esset, aciem formabant ejusmodi: dextrum cornu Hippogypi tenebant, et ipse rex, qui circa se habebat quosque fortissimos; in his nos quoque eramus: sinistrum Lachanopteri: mediam aciem auxiliares, suum sibi agmen quique implentes. Peditum numerus erat ad sexagies mille millia, quorum acies hoc modo instructa est: aranei apud eos multi magnique nascuntur, Cycladum insularum singulis singulae multo majores: his obtexere imperavit interjectum Lunam inter et Phosphorum aera: ac quum primum hoc perfecissent et campum ita parassent, in eo instruxit pedites, quos ducebat Nycterion Eudianactis (*Nocturnus Sereni regis*) filius, cum duobus aliis.

16. At hostium sinistrum cornu tenebant Hippomyræ-

πομύρμηκες καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ Φαέθων· θηρία δὲ ἐστὶ μέγιστα, ὑπόπτερα, τοῖς παρ' ἡμῖν μύρμηξι προσεικότα πλὴν τοῦ μεγέθους· ὁ γὰρ μέγιστος αὐτῶν καὶ δίπλεθος ἦν. Ἐμάχοντο δὲ οὐ μόνον οἱ ἐπ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μάλιστα τοῖς κέρασιν· ἐλέγοντο δὲ οὗτοι εἶναι ἅμφι τὰς πέντε μυριάδας. Ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ αὐτῶν ἐτάχθησαν οἱ Ἀεροκύνωπες, ὄντες καὶ οὗτοι ἅμφι τὰς πέντε μυριάδας, πάντες τοξόται κύνωψι μεγάλοις ἐποχούμενοι· μετὰ δὲ τούτους οἱ Ἀεροκόρδακες, ψιλοί τε ὄντες καὶ πεζοί, πλὴν μάχιμοί γε καὶ οὗτοι· πόρρωθεν γὰρ ἐσφενδόνων βραφανίδας ὑπερμεγέθεις, καὶ ὁ βληθεὶς οὐδ' ἐπ' ὀλίγον ἀντέχειν ἠδύνατο, ἀπέθνησκε δὲ, δυσωδίας τινὸς αὐτίκα τῷ τραύματι ἐγγινομένης· ἐλέγοντο δὲ χρᾶειν τὰ βέλη μαλάχης ἰῶ· ἐχόμενοι δὲ αὐτῶν ἐτάχθησαν οἱ Καυλομύκητες, ὀπλῖται ὄντες καὶ ἀγχιέμαχοι τὸ πλῆθος μύριοι· ἐκλήθησαν δὲ Καυλομύκητες, ὅτι ἀσπίσι μὲν μυκητίναις ἐχρῶντο, δόρασι δὲ καυλίνοις τοῖς ἀπὸ τῶν ἀσπαράγων. Πλησίον δὲ αὐτῶν οἱ Κυνοβάλανοι ἐστήσαν, οὓς ἐπεμψαν αὐτῷ οἱ τὸν Σείριον κατοικοῦντες, πεντακισχίλιοι καὶ οὗτοι, ἄνδρες κυνοπρόσωποι ἐπὶ βαλάνων πτερωτῶν μαχόμενοι. Ἐλέγοντο δὲ κακείνων ὑστερίζειν τῶν συμμάχων οὓς τε ἀπὸ τοῦ Γαλαξίου μετεπέμπετο σφενδονήτας καὶ οἱ Νεφελοκένταυροι. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν τῆς μάχης ἤδη κεκριμένης ἀφίκοντο, ὥς μήποτε ὄφελον· οἱ σφενδονῆται δὲ οὐδὲ ὅλως παρεγένοντο, διόπερ φασὶν αὐτοῖς ὕστερον ὀργισθέντα τὸν Φαέθοντα πυρπολῆσαι τὴν χώραν. Τοιαύτη μὲν καὶ ὁ Φαέθων ἐπῆρει παρασκευῇ.

17. Συμμιζαντες δὲ ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἤρθη καὶ ὠγκήσαντο ἑκατέρων οἱ ὄνοι — τούτοις γὰρ ἀντὶ σαλπικτῶν χρῶνται — ἐμάχοντο. Καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Ἡλιωτῶν αὐτίκα ἐφυγεν, οὐδ' εἰς χειράς δεξιόμενοι τοὺς Ἱππογύπους, καὶ ἡμεῖς εἰπόμεθα κτείνοντες· τὸ δεξιὸν δὲ αὐτῶν ἐκράτει τοῦ ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ εὐωνύμου, καὶ ἐπεξῆλθον οἱ Ἀεροκύνωπες διώκοντες ἄχρι πρὸς τοὺς πεζοὺς. Ἐνταῦθα δὲ κακείνων ἐπιδοθηθῶντων ἐφυγον ἐγκλίναντες, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἦσθοντο τοὺς ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ σφῶν νενικημένους. Τῆς δὲ τροπῆς λαμπρᾶς γεγεννημένης πολλοὶ μὲν ζῶντες ἡλίσκοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἀνηροῦντο, καὶ τὸ αἷμα ἔρρει πολὺ μὲν ἐπὶ τῶν νεφῶν, ὥστε αὐτὰ βάπτεσθαι καὶ ἐρυθρὰ φαίνεσθαι, οἷα παρ' ἡμῖν δυομένου τοῦ ἡλίου φαίνεται, πολὺ δὲ καὶ εἰς τὴν γῆν κατέσταζεν, ὥστε με εἰκάζειν, μὴ ἄρα τοιοῦτου τινὸς καὶ πάλαι ἄνω γενομένου Ὅμηρος ὑπέλαβεν αἵματι ὕσαι τὸν Δία ἐπὶ τῷ τοῦ Σαρπηδόνοσ θανάτῳ.

18. Ἀναστρέψαντες δὲ ἀπὸ τῆς διώξεως δύο τρόπαια ἐστήσαμεν, τὸ μὲν ἐπὶ τῶν ἀραχνίων τῆς πεζομαχίας, τὸ δὲ τῆς ἀερομαχίας ἐπὶ τῶν νεφῶν. Ἄρτι δὲ τούτων γιγνομένων ἠγγέλλοντο ὑπὸ τῶν σκοπῶν οἱ Νεφελοκένταυροι προσελαύνοντες, οὓς ἔδει πρὸ τῆς μάχης ἔλθεῖν τῷ Φαέθοντι. Καὶ δὴ ἐφαίνοντο προσιόντες, θέαμα παραδοξότατον, ἐξ ἱππῶν πτερωτῶν καὶ ἀνθρώπων συγκείμενοι· μέγεθος δὲ τῶν μὲν ἀνθρώπων

ces, atque in illis Phaethon : animalia autem illa sunt maxima, volucra, formicis nostris similia, a magnitudine si discesseris : maximum enim illorum vel duorum jugerum erat. Pugnabant autem non sessores modo, sed et ipsa, maxime cornibus : dicebanturque hi esse quinquaginta circiter millia. In dextro cornu collocati erant Aeroconopes (*aeroculices*), quinquagies mille circiter et ipsi, sagittarii omnes magnis culicibus inequitantes. Post hos vero Aerocondaces, levis armaturæ pedites, sed pugnaces ipsi quoque : e longinquo enim fundis jaculabantur raphanos supra modum magnos, quibus percussus ne paullum quidem durare poterat, sed moriebatur foedo statim odore superveniente vulnere : dicebantur autem ungere tela veneno malvæ. Continuo post illos stare jussi Caulomycetes (*Caulifungi*), gravis armaturæ milites cominus pugnantes, decies mille numero, appellationem inde nacti, quod scutis quidem e fungis, hastis autem uterentur caulibus asparagorum. Prope hos collocati Cynobalani (*Caniglandarii*), quos submiserant qui habitant Sirium, quinquies mille, caninis capitibus viri, in alatis glandibus pugnantes. Dicebantur autem de illorum quoque auxiliis quidam abesse, tum quos de Lactea via arcessiverat funditores, tum Nephelocentauri (*Nubicentauri*). Verum illi pugna jam dirempta advenerunt, et utinam nunquam venissent ! funditores autem plaue non venerunt ; propterea aiunt iratum deinde illis Phaethontem illorum regionem igni vastasse. Hoc quidem apparatu Phaethon inibat praelium.

17. Quin vero commissa esset pugna, sublati signis rudituque ab asinis utrimque edito (his enim utuntur loco lubricinum), certabant. Ac sinistrum Heliotarum cornu statim fugere, quum nec ad manus admisisset Hippogypos, et nos insequi cædibus : dextrum vero illorum cornu sinistrum nostram aciem superavit, impetuque facto persecuti Aeroconopes ad pedites usque pervenerunt. Hic vero et illis subsidio venientibus, inclinata acie fugerunt, et maxime quum sentirent suos in sinistro cornu victos. Quum effuse jam fugerent, multi quidem vivi capti sunt, multi vero etiam interfecti, copiosusque tum per nubes sanguis fluxit, ut tingerentur illo et rubicundæ viderentur, quales apud nos occidente sole apparent ; tum multus stillavit in terram, adeo quidem ut conjicerem ego, numquid forte tale quid olim apud superos factum quum esset, Homerus putaverit sanguine pluisse Jovem ob mortem Sarpedonis.

18. A persequendis hostibus reversi tropæa duo statui-mus, alterum de pedestri praelio, in araneorum tela ; alterum vero pugnae in aere commissæ, in nubibus. Commodum ista gerebantur, quum nunciantur a speculatoribus adventare Nephelocentauri, quos ante pugnam venire Phaethonti oportebat. Et sane apparebat quum accederent admirabile inprimis spectaculum, ex alatis equis et hominibus compositi : magnitudo autem, hominum, quanta est Colossi

δσον τοῦ Ῥοδίων κυλοσσού ἐξ ἡμισείας ἐς τὸ ἄνω, τῶν δ' ἔππων δσον νεὺς μεγάλης φορτίδος. Τὸ μέντοι πλῆθος αὐτῶν οὐκ ἀνέγραφα, μή τῳ καὶ ἀπιστον δόξῃ, τοσοῦτον ἦν. Ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν ὁ ἐκ τοῦ Ζωδιακοῦ τοξότης. Ἐπεὶ δὲ ἦσθοντο τοὺς φίλους νενικημένους, ἐπὶ μὲν τὸν Φαέθοντα ἔπεμπον ἀγγελίαν αὐθις ἐπιέναι, αὐτοὶ δὲ διαταξάμενοι τεταραγμένοις ἐπιπίπτουσι τοῖς Σεληνίταις, ἀτάκτοις περὶ τὴν διώξιν καὶ τὰ λάφυρα διεσκεδασμένοις· καὶ πάντας μὲν τρέπουσιν, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα καταδιώκουσι πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὰ πλείστα τῶν ὀρνέων αὐτοῦ κτείνουσιν· ἀνέσπασαν δὲ καὶ τὰ τρόπαια καὶ κατέδραμον ἅπαν τὸ ὑπὸ τῶν ἀραχνῶν πεδῖον ὑφασμένον, ἐμὲ δὲ καὶ δύο τινὰς τῶν ἐταίρων ἐζώγρησαν. Ἡδὴ δὲ παρῆν καὶ ὁ Φαέθων καὶ αὐθις ἄλλα τρόπαια ὑπ' ἐκείνων ἴστατο. Ἡμεῖς μὲν οὖν ἀπηγόμεθα ἐς τὸν Ἥλιον αὐθημερὸν τῷ χεῖρε ὀπίσω δεθέντες ἀραχνίου ἀποκόμματα.

19. Οἱ δὲ πολιορκεῖν μὲν οὐκ ἔγνωσαν τὴν πόλιν, ἀναστρέφαντες δὲ τὸ μεταξὺ τοῦ ἀέρος ἀπετείχιζον, ὥστε μηκέτι τὰς αὐγὰς ἀπὸ τοῦ Ἥλιου πρὸς τὴν Σελήνην διήκειν. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν διπλοῦν, νεφελωτόν· ὥστε σαφὴς ἐκλείψις τῆς Σελήνης ἐγεγόνει καὶ νυκτὶ διηνεκεῖ πᾶσα κατείχετο. Πιεζόμενος δὲ τούτοις ὁ Ἐνδυμίων πέμψας ἰκέτευε καθαιρεῖν τὸ οἰκοδόμημα καὶ μὴ σφᾶς περιορᾶν ἐν σκότῳ βιοτεύοντας, ὑπισχνεῖτο δὲ καὶ φόρους τελέσειν καὶ σύμμαχος ἔσεσθαι καὶ μηκέτι πολεμήσειν, καὶ δμηῖρους ἐπὶ τούτοις δοῦναι ἤθελεν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Φαέθοντα γενομένης δις ἐκκλησίας τῇ προτεραίᾳ μὲν οὐδὲν παρέλυσαν τῆς ὀργῆς, τῇ ὑστεραίᾳ δὲ μετέγνωσαν, καὶ ἐγένετο ἡ εἰρήνη ἐπὶ τούτοις.

20. « Κατὰ τὰδε συνθήκας ἐποιήσαντο οἱ Ἡλιῶται καὶ οἱ σύμμαχοι πρὸς Σεληνίτας καὶ τοὺς συμάχους, ἐπὶ τῷ καταλῦσαι μὲν τοὺς Ἡλιώτας τὸ διατείχισμα καὶ μηκέτι ἐς τὴν Σελήνην ἐσβάλλειν, ἀποδοῦναι δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ῥητοῦ ἕκαστον χρήματος, τοὺς δὲ Σεληνίτας ἀφεῖναι μὲν αὐτονόμους τοὺς γε ἄλλους ἀστέρας, ὅπλα δὲ μὴ ἐπιφέρειν τοῖς Ἡλιώταις, συμμαχεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, ἣν τις ἐπὶ· φόρον δὲ ὑποτελεῖν ἑκάστου ἔτους τὸν βασιλέα τῶν Σεληνιτῶν τῷ βασιλεῖ τῶν Ἡλιωτῶν δρόσου ἀμφορέας μυρίους, καὶ δμηῖρους δὲ σφῶν αὐτῶν δοῦναι μυρίους, τὴν δὲ ἀποικίαν τὴν ἐς τὸν Ἐωσφόρον κοινὴν ποιεῖσθαι καὶ μετέχειν τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον· ἐγγράφαι δὲ τὰς συνθήκας στήλῃ ἡλεκτρίνῃ καὶ ἀναστῆσαι ἐν μέσῳ τῷ ἀέρι ἐπὶ τοῖς μεθωρίοις. Ὄμοσαν δὲ Ἡλιωτῶν μὲν Πυρωνίδης καὶ Θερίτης καὶ Φλόγιος, Σεληνιτῶν δὲ Νύκτωρ καὶ Μήνιος καὶ Πολυλαμπής. »

21. Τοιαύτη μὲν ἡ εἰρήνη ἐγένετο· εὐθὺς δὲ τὸ τεῖχος καθρεῖτο καὶ ἡμᾶς τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέδοσαν. Ἐπεὶ δὲ ἀφικόμεθα ἐς τὴν Σελήνην, ὑπηντίαζον ἡμᾶς καὶ ἡσπάζοντο μετὰ δακρύων οἱ τε ἐταῖροι καὶ ὁ Ἐνδυμίων αὐτός. Καὶ ὁ μὲν ἡξίου μεῖναι τε παρ' αὐτῷ καὶ κοινωνεῖν τῆς ἀποικίας ὑπισχνούμενος δώσειν πρὸς γὰ-

Rhodiorum dimidia pars superior; equorum, quanta magnæ navis onerariæ. Numerum eorum non scripsi, ne cui incredibilis videretur: adeo ingens erat. Dux illorum erat ille de Zodiaco Sagittarius. Quum vero victos amicos suos esse sensissent, Phaethontem misso nuncio in prælium revocarunt: ipsi vero instructa acie in Selenitas irruunt perturbatos, palantes, et in persequendis hostibus prædaque legenda dispersos. In fugam vertunt omnes, ipsum regem ad urbem usque persequuntur, plerasque volucrum ipsius interficiunt: deinde tropæa revulsere, totumque campum ab araneis textum percurrerunt: me vero et sociorum duos vivos cepere. Jamque Phaethon aderat, et rursus alia ab illis tropæa statuebantur. Nos quidem igitur eodem adhuc die ad Solem abducebamur, manibus ad terga revinctis filo de aranæ tela abscisso.

19. Atque oppugnare quidem urbem non statuerunt, reversi autem quod interjectum est aeris muro interposito absciderunt, ut splendor a sole non jam pervenire ad Lunam posset. Murus ille duplex erat, nubibus constans: hinc aperta Lunæ eclipsis efficiebatur, ut perpetua nocte universa premeretur. His quum urgeretur malis Endymion, legatione missa supplicavit ut demolirentur illam munitiorem, nec rejicerent se degentes in tenebris: promisitque tributa pendere, ac mittere auxilia, neque amplius rebellare; obsidesque harum rerum causa obtulit. Phaethon autem cum suis, concilio bis habito, priori quidem irarum nihil remisere, sed posteriore sententiam mutarunt. Convenit igitur pax his legibus:

20. « In has conditiones fœdus fecere Heliotæ ipsorumque socii, cum Selenitis ac sociis illorum, ut Heliotæ demoliantur munitiorem interpositam, neque amplius irruptionem in Lunam faciant, reddantque captivos pretio quo de singulis convenerit: Selenitæ autem uti liberas et sui juris esse patiantur stellas reliquas; neque bellum inferant Heliotis, sed auxilia potius mittant invicem, si quis illos invadat; tributumque pendat quotannis Heliotarum regi rex Selenitarum, roris amphoras decies mille, ejusque rei obsides det ex suis decies mille; coloniam autem in Luciferum communiter mittant, et in partem ejus veniat aliorum etiam quisquis voluerit; inscribantque fœdus hoc columnæ ex electro, eamque statuunt in medio aere, ipsis in confiniis. Jurarunt in hoc fœdus Heliotarum Pyronides (*Ignæus*) et Therites (*Æstivus*) et Phlogius (*Flammeus*): Selenitarum vero Nyctor (*Nocturnus*) et Menius (*Menstruus*) et Polylampes (*Multilucius*). »

21. Hæc talis igitur pax facta est. Statimque munitio dejiciebatur, nosque captivos reddidere. Quum autem rediissemus in Lunam, occurrerunt nobis et cum lacrimis complexi sunt tum socii, tum ipse Endymion. Et hic quidem rogabat, maneremus apud se, et coloniam nos ascribi pateremur, pollicitus se nuptui daturum mihi puerum

μον τὸν ἑαυτοῦ παῖδα· γυναῖκες γὰρ οὐκ εἰσὶ παρ' αὐτοῖς. Ἐγὼ δὲ οὐδαμῶς ἐπειθόμην, ἀλλ' ἤξιον ἀποπεμφθῆναι κάτω ἐς τὴν θάλατταν. Ὡς δὲ ἔγνοι ἀδύνατον ὄν πείθειν, ἀποπέμπει ἡμᾶς ἐστιάσας ἐπὶ τὰς ἡμέρας.

22. Ἄ δ' ἐν τῷ μεταξὺ διατρίβων ἐν τῇ Σελήνῃ κατενόησα καινὰ καὶ παράδοξα, ταῦτα βούλομαι εἰπεῖν. Πρῶτα μὲν τὸ μὴ ἐκ γυναικῶν γεννᾶσθαι αὐτοὺς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀρρένων· γάμοις γὰρ τοῖς ἀρρεσι χρῶνται καὶ οὐδὲ ὄνομα γυναικὸς ὁλως ἴσασι. Μέχρι μὲν οὖν πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν γαμεῖται ἕκαστος, ἀπὸ δὲ τούτων γαμεῖ αὐτός· κύουσι δὲ οὐκ ἐν τῇ νηδύϊ, ἀλλ' ἐν ταῖς γαστροκνημίαις· ἐπειδὴν γὰρ συλλάβῃ τὸ ἔμβρυον, παχύνεται ἡ κνήμη, καὶ χρόνῳ ὕστερον ἀνατεμόντες ἐξάγουσι νεκρά, ἐκθέντες δὲ αὐτὰ πρὸς τὸν ἀνεμὸν κεκηνότα ζωοποιοῦσι. Δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐς τοὺς Ἑλληνας ἐκεῖθεν ἦκειν τῆς γαστροκνημίας τοῦνομα, ὅτι παρ' ἐκείνοις ἀντὶ γαστρός κυοφορεῖ. Μειζὸν δὲ τούτου ἄλλο διηγῆσομαι. Γένος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς ἀνθρώπων οἱ καλούμενοι Δενδρίται, γίγνεται δὲ τὸν τρόπον τοῦτον· ὄρχιν ἀνθρώπου τὸν δεξιὸν ἀποτεμόντες ἐν γῇ φυτεύουσιν, ἐκ δ' αὐτοῦ δένδρον ἀναφύεται μέγιστον, σάρκινον, οἷον φαλλός· ἔχει δὲ καὶ κλάδους καὶ φύλλα· ὁ δὲ καρπὸς ἐστὶ βάλανοι πηχυαῖαι τὸ μέγεθος. Ἐπειδὴν οὖν πεπανθῶσι, τρυγήσαντες αὐτὰς ἐκκολάπτουσι τοὺς ἀνθρώπους. Αἰδοῖα μέντοι πρόσθετα ἔχουσιν οἱ μὲν ἐλεφάντινα, οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ξύλινα, καὶ διὰ τούτων ὀχεύουσι καὶ πλησιάζουσι τοῖς γαμέταις τοῖς ἑαυτῶν.

23. Ἐπειδὴν δὲ γηράσῃ ὁ ἀνθρώπος, οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὥσπερ καπνὸς διαλυόμενος ἀῆρ γίγνεται. Τροφή δὲ πᾶσιν ἡ αὐτή· ἐπειδὴν γὰρ πῦρ ἀνακαύσωσι, βατράχους ὀπτῶσιν ἐπὶ τῶν ἀνθράκων· πολλοὶ δὲ παρ' αὐτοῖς εἰσιν ἐν τῷ ἀέρι πετόμενοι· ὀπτωμένων δὲ περικαθεζόμενοι ὥσπερ ὁὴ περὶ τράπεζαν λάπτουσι τὸν ἀναθυμιάμενον καπνὸν καὶ εὐωχοῦνται. Σίτω μὲν δὴ τρέφονται τοιούτῳ· ποτὸν δὲ αὐτοῖς ἐστὶν ἀῆρ ἀπολιθόμενος ἐς κύλικα καὶ ὑγρὸν ἀνιείς ὥσπερ δρόσον. Οὐ μὴν ἀπουροῦσί γε καὶ ἀφοδεοῦσιν, ἀλλ' οὐδὲ τέτρηνται ἢ περ ἡμεῖς· ἀλλ' οὐδὲ τὴν συνουσίαν οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἑδραῖς παρέχουσιν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἰγνύσιν ὑπὲρ τὴν γαστροκνημίαν· ἐκεῖ γὰρ εἰσι τετρημένοι. Καλὸς δὲ νομίζεται παρ' αὐτοῖς ἢν πού τις φαλακρὸς καὶ ἄχομος ᾗ, τοὺς δὲ κομήτας καὶ μυσάττονται. Ἐπὶ δὲ τῶν κομητῶν ἀστέρων τοῦναντίον τοὺς κομήτας νομίζουσι καλούς· ἐπεδήμουν γὰρ τινες, οἱ καὶ περὶ ἐκείνων διηγοῦντο. Καὶ μὴν καὶ γένεια φύουσι μικρὸν ὑπὲρ τὰ γόνατα. Καὶ ὄνυχας ἐν τοῖς ποσὶν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ πάντες εἰσὶ μονοδάκτυλοι. Ὑπὲρ δὲ τὰς πυγὰς ἐκάστῳ αὐτῶν κράμβη ἐκπέφυκε μακρὰ ὥσπερ οὐρά, θάλλουσα ἐς αἶα καὶ ὑπτίου ἀναπίπτοντος οὐ κατακλωμένη.

24. Ἀπομύττονται δὲ μέλι δριμύτατον· καπεῖδαν ἢ πονῶσιν ἢ γυμνάζωνται, γάλακτι πᾶν τὸ σῶμα ἰδρῶσιν, ὥστε καὶ τυροὺς ἀπ' αὐτοῦ πηγνυσθαι, ὀλίγον τοῦ μέλιτος ἐπιστάξαντες· ἔλαιον δὲ ποιοῦνται ἀπὸ τῶν χοιμύμων πάνυ λιπαρὸν τε καὶ εὐώδες ὥσπερ μύρον.

suum : mulieres enim apud illos non sunt. At ego nullo modo persuaderi mihi passus sum, sed demitti in mare pelii. Quum vero videret persuaderi mihi non posse, post septem nos dierum epulas dimittit.

22. Quæ autem toto hoc quo in Luna commoratus sum tempore nova atque admiranda animadverterim, ea dicere jam volo. Primum quidem illud, non nasci eos ex mulieribus, sed ex viris : masculis enim nuptiis utuntur, mulierisque plane nomen ignorant. Ad quinque igitur et viginti annos nubit eorum unusquisque, ab eo inde tempore alium ipse ducit. Fætum autem gerunt non in utero, sed in suris : quum enim conceptus est embryo, crassescit sura : atque aliquanto post per sectionem educunt mortuos, expositisque hianti ore ad ventum vitam conciliant. Videtur autem mihi ad Græcos istinc descendisse suræ nomen, quam « suræ ventrem » appellant, quod ea apud illos pro ventre gravis est. Sed hoc majus etiam aliud enarrabo. Genus est apud illos hominum Dendritæ (*Arborei*), quod hunc in modum nascitur : testiculum hominis dextrum resectum in terra deponunt : ex illo deinde arbor enascitur maxima, carnea, phalli instar ; habet vero etiam ramos et folia : fructus autem sunt glandes magnitudine cubitales. Has, ubi maturuere, decerpunt hominesque inde extundunt. Pudenda habent asciticia, eburnea alii, lignea vero pauperes, iisque coeunt suosque nuptos subigunt.

23. Quum consenuit homo, non moritur, sed fumi instar in aerem dissolvitur. Cibus omnibus unus est : accenso enim igne ranas in prunis assant : sunt autem apud ipsos multæ volantes in aere. Assidentes vero circa focum in quo assantur quasi circa mensam, surgentem inde nidorem ore captant, atque ita epulantur. Ac cibo quidem nutriuntur ejusmodi : potus vero illis est expressus aer in calicem, ubi liquidum quiddam roris instar dimittit. Veruntamen neque urinam emittunt, neque alterius rei causa secedunt : quin neque iisdem quibus nos locis perforati sunt. Sed neque sedem præbent pueri ad coeundum amatoribus, verum supra suram poplites : ibi enim perforati sunt. Pulcher autem apud illos habetur, si quis calvus et sine comis sit : comatos vero etiam abominantur. Contra ea in Cometis (*stellis comatis*) comatos pro pulchris habent : peregrini enim inde quidam aderant, qui de illis etiam narrarent. Barbas tamen habent paullum supra genua. Ungues in pedibus non habent, sed unum modo omnes ibi digitum. Supra podicem brassica unicuique enata est magna, caudæ instar, virens semper, quæ nec frangitur, si quis supinus cadat.

24. Emungunt mel acerrimum ; et quum aut laborant aut exercentur, lacte totum corpus diffluunt, adeo ut caseos etiam inde, exiguo instillato melle, efficiant. Oleum sibi parant de cepis pingue admodum et unguenti instar fra-

27.
ἀμφ'
κεν δ
δὲ χα
κῆτει
χιλίου

28.
ρας πα
ἀρτι σ
βάντες
Ἡλιον
καίτοι
οὐκ ἀφ
καὶ π
Ἰδόντες
παρὰ τ
θόντες

29.
σαντες
ραν ἀφ
κάτω π

Ἀμπέλους δὲ πολλὰς ἔχουσιν ὑδροφόρους· αἱ γὰρ ῥᾶγες τῶν βοτρυῶν εἰσὶν ὥσπερ χάλαζα, καὶ μοι δοκεῖν, ἐπειδὴν ἐμπεσὼν ἄνεμος διασεισῇ τὰς ἀμπέλους ἐκεῖνας, τότε πρὸς ἡμᾶς καταπίπτει ἡ χάλαζα διαρραγέντων τῶν βοτρυῶν. Τῇ μέντοι γαστρὶ ὅσα πῆρὰ χρῶνται τιθέντες ἐν αὐτῇ ὅσων δέονται· ἀνοικτὴ γὰρ αὐτοῖς αὕτη καὶ πάλιν κλειστὴ ἐστίν· ἔντερον δὲ οὐδὲ ἥπαρ ἐν αὐτῇ φαίνεται ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι δασεῖα πᾶσα ἐντοσθεν καὶ λάσιός ἐστιν, ὥστε καὶ τὰ νεογνὰ, ἐπειδὴν ῥιγῶσιν, ἐς ταύτην ὑποδύεται.

25. Ἐσθλὴς δὲ τοῖς μὲν πλουσίοις ὑαλὶνὴ μαλθακὴ, τοῖς πένησι δὲ χαλκῇ ὑφαντῇ· πολὺχαλκα γὰρ τὰ ἐκεῖ χωρία καὶ ἐργάζονται τὸν χαλκὸν ὕδατι ὑποβρέξαντες ὥσπερ τὰ ἔρια. Περὶ μέντοι τῶν ὀφθαλμῶν, οἷους ἔχουσιν, ὁκνῶ μὲν εἰπεῖν, μή τις με νομίσῃ ψεύδεσθαι διὰ τὸ ἄπιστον τοῦ λόγου. Ὅμως δὲ καὶ τοῦτο ἐρῶ· τοὺς ὀφθαλμοὺς περιαιρετοὺς ἔχουσι, καὶ ὁ βουλόμενος ἐξελὼν τοὺς αὐτοῦ φυλάττει· ἐστ' ἂν δεηθῇ ἰδεῖν· οὕτω δ' ἐνθήμενος ὁρᾷ· καὶ πολλοὶ τοὺς σφετέρους ἀπολέσαντες παρ' ἄλλων χρησάμενοι ὁρῶσιν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ πολλοὺς ἀπολέτους ἔχουσιν, οἱ πλούσιοι. Τὰ ὦτα δὲ πλατάνων φύλλα ἐστὶν αὐτοῖς πλήν γε τοῖς ἀπὸ τῶν βαλάνων· ἐκεῖνοι γὰρ μόνοι ξύλινα ἔχουσι.

26. Καὶ μὴν καὶ ἄλλο θαῦμα ἐν τοῖς βασιλείοις ἐθεασάμην· κάτοπτρον μέγιστον κεῖται ὑπὲρ φρέατος οὐ πᾶν υβαθέος. Ἄν μὲν οὖν ἐς τὸ φρέαρ καταβῇ τις, ἀκούει πάντων τῶν παρ' ἡμῖν ἐν τῇ γῇ λεγομένων, ἐὰν δὲ ἐς τὸ κάτοπτρον ἀποβλέψῃ, πάσας μὲν πόλεις, πάντα δὲ ἔθνη ὁρᾷ ὥσπερ ἐφεστῶς ἐκάστοις· τότε καὶ τοὺς οἰκείους ἐγὼ ἐθεασάμην καὶ πᾶσαν τὴν πατρίδα, εἰ δὲ κάκεῖνοι ἐμὲ ἐώρων, οὐκ ἔχω τὸ ἀσφαλὲς εἰπεῖν. Ὅστις δὲ ταῦτα μὴ πιστεύει οὕτως ἔχειν, ἂν ποτε καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε ἀφίκηται, εἴσεται ὡς ἀληθῆ λέγω.

27. Τότε δ' οὖν ἀσπασάμενοι τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐμβάντες ἀνήχθημεν· ἐμοὶ δὲ καὶ δῶρα ἔδωκεν ὁ Ἐνδυμίων, δύο μὲν τῶν ὑαλίνων χιτῶνων, πέντε δὲ χαλκοῦς, καὶ πανοπλίαν θερμίνην, ἃ πάντα ἐν τῷ κῆτει κατέλιπον. Συνέπεμψε δὲ ἡμῖν καὶ Ἱππογύπους χιλιούς παραπέμψοντας ἄχρι σταδίων πεντακοσίων.

28. Ἐν δὲ τῷ παράπλῳ πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας χώρας παρημεΐσαμεν, προσέσχομεν δὲ καὶ τῷ Ἑωσφόρῳ ἄρτι συνοικιζομένῳ καὶ ἀποδάντες ὑδρευσάμεθα. Ἐμβάντες δὲ εἰς τὸν Ζωδιακὸν ἐν ἀριστερᾷ παρήειμεν τὸν Ἥλιον ἐν χρῶ τὴν γῆν παραπλέοντες· οὐ γὰρ ἀπέβημεν καίτοι πολλὰ τῶν ἐταίρων ἐπιθυμούντων, ἀλλ' ὁ ἄνεμος οὐκ ἀφῆκεν. Ἐθειώμεθα μέντοι τὴν χώραν εὐθαλῇ τε καὶ πίοῃ καὶ εὐδρῶν καὶ πολλῶν ἀγαθῶν μεστήν. Ἰδόντες δὲ ἡμᾶς οἱ Νεφελοκένταυροι, μισθοφοροῦντες παρὰ τῷ Φαέθοντι, ἐπέπτησαν ἐπὶ τὴν ναῦν καὶ μαθόντες ἐνσπόνδους ἀνεχώρησαν.

29. Ἦδη δὲ καὶ οἱ Ἱππόγυποι ἀπεληλύθεσαν· πλεύσαντες δὲ τὴν ἐπιούσαν νύκτα καὶ ἡμέραν περὶ ἐσπέραν ἀφικόμεθα ἐς τὴν Λυχνόπολιν καλουμένην ἥδη τὸν κάτω πλοῦν διώκοντες. Ἡ δὲ πόλις αὕτη κεῖται με-

grans. Vites habent multas aquae feraces, acinis uvarum grandini similibus : et, ut mihi videtur, quum ventus ingruens illas vites commovet, tum ruptis uvis decidit apud nos grando. Ventre utuntur pro pera, in qua reponant quibus opus est : aperiri enim ille potest et rursus claudi. Intestinum autem in eo nullum neque jecur apparet, nisi hoc solum, quod hirsutus intus et villosus est totus, adeo ut etiam recens nati, quum frigent, in eum irrepant.

25. Vestis divitibus ex vitro mollis ; pauperibus textilis ex aere : aeris enim feraces illae regiones, tractantque illud, affusa paucula aqua, tanquam lanam. Verum de oculis, quales habeant, an dicam haereo, ne quis mentiri me putet : adeo a fide abhorret oratio. Tamen hoc etiam dicam. Habent igitur oculos exemtiles, et qui vult exemptos suos servat, dum opus sit videre aliquid : inde imposito sibi oculo videt : ac multi quum suos perdidere, commodato acceptis aliorum oculis cernunt. Sunt autem divites, qui repositos servant multos. Aures ipsis sunt folia plantanorum, praeterquam iis quos e glandibus nasci diximus : ligneas enim hi soli habent.

26. Vidi etiam aliud in regia miraculum : speculum impositum est maximum puteo non adeo profundo. Si quis igitur descendat in puteum, audit quae in terra nostra dicuntur omnia : si vero in speculum inspiciat, urbes omnes atque gentes non minus videt, quam si astaret singulis. Tum familiares ego quoque vidi, universamque patriam : utrum vero illi me quoque viderint, non habeo certum dicere. Quisquis vero non credit ita rem habere, si quando et ipse eo delatus fuerit, vera a me dici intelliget.

27. Tum igitur salutato rege et ipsius amicis, conscensa navi solvimus. Dedit mihi etiam dona Endymion, duas quidem togas vitreas, acneas autem quinque, et de lupinis armaturam integram, quae in ceto reliqui omnia. Misit etiam nobiscum Hippogypus mille, qui ad quingenta nos stadia deducerent.

28. Inter navigandum multas alias praetervecti sumus terras : appulimus etiam Lucifero colonis nuper aucto, egressique aquatum sumus. Invecti deinde in Zodiacum, sinistram Solem praeterivimus, proxime terram illam praeternavigantes : neque enim descendimus, multum licet cupientibus sociis ; sed non sinebat ventus. Vidimus tamen regionem virentem, pinguem, irriguam, et bonis multis plenam. Sed quum viderent nos Nephelocentauri, qui mercede apud Phaethontem militant, involarunt in navim, cognitoque, foedere nos comprehendi, recesserunt.

29. Jamque Hippogypii etiam discesserant. Navigaveramus noctem proximam et diem, quum versus vesperam, cursum deorsum persequuti, delati sumus in eam quae Lychnopolis vocatur. Jacet haec urbs inter aerem qui Pleiades ambit,

ταῦτο τοῦ Πλειάδων καὶ τοῦ Ὑάδων ἀέρος, ταπεινότερα μέντοι πολὺ τοῦ Ζωδιακοῦ. Ἀποβάντες δὲ ἀνθρωπον μὲν οὐδένα εὔρομεν, λύχνους δὲ πολλοὺς περιθέοντας καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ περὶ τὸν λιμένα διατρίβοντας, τοὺς μὲν μικροὺς καὶ ὥσπερ εἰπεῖν πένητας, ὀλίγους δὲ τῶν μεγάλων καὶ δυνατῶν πάνυ λαμπροὺς καὶ περιφανεῖς. Οἰκήσεις δ' αὐτοῖς καὶ λυχνεῶνες ἰδίᾳ ἐκάστῳ πεποίητο, καὶ αὐτοὶ ὀνόματα εἶχον, ὥσπερ οἱ ἀνθρωποι, καὶ φωνὴν προεμένων ἠκούομεν, καὶ οὐδὲν ἡμῶς ἠδίκουν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ξενίᾳ ἐκάλουν· ἡμεῖς δὲ ὁμῶς ἐφοβούμεθα, καὶ οὔτε δειπνῆσαι οὔτε ὑπνῶσαι τις ἡμῶν ἐτόλμησεν. Ἀρχεῖα δ' αὐτοῖς ἐν μέσῃ τῇ πόλει πεποίηται, ἐνθα ὁ ἀρχὼν αὐτῶν δι' ὅλης νυκτὸς καθήται ὀνομαστὶ καλῶν ἑκαστον· ὃς δ' ἂν μὴ ὑπακούσῃ, καταδικάζεται ἀποθανεῖν ὡς λιπὼν τὴν τάξιν· ὁ δὲ θάνατός ἐστι σβεσθῆναι. Παρεστώτες δὲ καὶ ἡμεῖς ἐωρῶμεν τὰ γινόμενα καὶ ἠκούομεν ἅμα τῶν λύχνων ἀπολογουμένων καὶ τὰς αἰτίας λεγόντων δι' ἃς ἐβράδυνον. Ἐνθα καὶ τὸν ἡμέτερον λύχνον ἐγνώρισα καὶ προσειπὼν αὐτὸν περὶ τῶν κατ' οἶκον ἐπυνθανόμην ὅπως ἔχοιεν· ὁ δὲ μοι ἅπαντα ἐκείνα διηγήσατο. Τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνην αὐτοῦ ἐμείναμεν, τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἄραντες ἐπλέομεν ἤδη πλησίον τῶν νεφῶν· ἐνθα δὴ καὶ τὴν Νεφελοκοκκυγίαν πόλιν ἰδόντες ἐθαυμάσαμεν, οὐ μέντοι ἐπέβημεν αὐτῇ· οὐ γὰρ εἶα τὸ πνεῦμα. Βασιλεύειν μέντοι αὐτῶν ἐλέγετο Κόρωνος ὁ Κοττυφίωνος. Καὶ ἐγὼ ἐμνήσθην Ἀριστοφάνους τοῦ ποιητοῦ, ἀνδρὸς σοφοῦ καὶ ἀληθοῦς καὶ μάτην ἐφ' οἷς ἔγραψεν ἀπιστουμένου. Τρίτῃ δ' ἀπὸ ταύτης ἡμέρας καὶ τὸν ὠκεανὸν ἤδη σαφῶς ἐωρῶμεν, γῆν δὲ οὐδαμοῦ, πλὴν γε τῶν ἐν τῷ ἀέρι· καὶ αὐταὶ δὲ πυρώδεις ἤδη καὶ ὑπεραυγεῖς ἐφαντάζοντο. Τῇ τετάρτῃ δὲ περὶ μεσημβρίαν μαλακῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος καὶ συνιζάνοντος ἐπὶ τὴν θάλατταν κατετέθημεν.

30. Ὡς δὲ τοῦ ὕδατος ἐψαύσαμεν, θαυμάσιον ὡς ὑπερηδόμεθα καὶ ὑπερεχαίρομεν καὶ πᾶσαν εὐφροσύνην ἐκ τῶν παρόντων ἐποιούμεθα καὶ ἀποβάντες ἐνηχόμεθα· καὶ γὰρ ἔτυχε γαλήνη οὖσα καὶ εὐσταθοῦν τὸ πέλαγος. Ἔοικε δὲ ἀρχὴ κακῶν μειζόνων γίνεσθαι πολλάκις ἢ πρὸς τὸ βέλτιον μεταβολή· καὶ γὰρ ἡμεῖς δύο μόνας ἡμέρας ἐν εὐδίᾳ πλεύσαντες τῆς τρίτης ὑποφαινούσης πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἀφνω ὀρώμεν θηρία καὶ κήτη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, ἐν δὲ μέγιστον ἀπάντων ὅσον σταδίων χιλίων καὶ πεντακοσίων τὸ μέγεθος· ἐπῆει δὲ κελύων καὶ πρὸ πολλοῦ ταραττον τὴν θάλατταν ἀφρῶν τε περικλυζόμενον καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκφαίνον πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν φαλλῶν ὑψηλοτέρους, ὅξεϊς δὲ πάντας ὥσπερ σκόλοπας καὶ λευκοὺς ὥσπερ ἐλεφαντίνους. Ἡμεῖς μὲν οὖν τὸ ὑστατον ἀλλήλους προσειπόντες καὶ περιβαλόντες ἐμένομεν· τὸ δὲ ἤδη παρῆν καὶ ἀναρροφῆσαν ἡμᾶς αὐτῇ νηὶ κατέπιεν. Οὐ μέντοι ἔφθη συναράξαι τοῖς ὁδοῦσιν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀραιωμάτων ἢ ναῦς ἐς τὸ ἔσω διεξέπεσεν.

31. Ἐπεὶ δὲ ἐνδον ἦμεν, τὸ μὲν πρῶτον σκότος ἦν καὶ οὐδὲν ἐωρῶμεν, ὕστερον δὲ αὐτοῦ ἀναχάνοντος εἶδο-

et qui Hyades, multo tamen humilior Zodiaco. Escensione facta, hominem vidimus neminem; lychnos vero multos circumcurrentes, et in foro et circa portum versantes, parvos alios et, ut ita loquar, pauperes, paucos vero de magnorum et potentium numero, claros omnino atque illustres. Habitationes illis et lucernaria suum unicuique facta erant: ac nomina habebant velut homines. Audivimus etiam vocem emittere; neque ulla nos affecerunt injuria, sed ad hospitium nos invitarunt. Nos vero nihilo secius timere, neque cibum capere neque somnum quisquam nostrum audere. Principis aula in media urbe exstructa est. Hic princeps illorum tota nocte sedet, nominationem unumquemque vocans: qui non obedierit, morte damnatur, ut stationis suae desertor. Mors autem est exstingui. Astantes nos etiam simul videbamus quae fiebant et audiebamus causas reorum lychnorum, quas tarditatis suae dicerent. Hic nostrum etiam lychnum agnovi, eumque allocutus, quomodo domi se res haberent, interrogavi: isque enarravit mihi illa omnia. Noctem igitur illam ibi mansimus; sed postridie solventes prope nubes navigavimus: ibi etiam Nephelococcygiam (*nubicuculiam*) urbem conspectam admirati sumus: nec tamen in illam egressi sumus, vento non permittente. Ceterum regnare apud illos dicebatur Coronus Cottyphionis F. (*cornix Merulae F*). Ac recordatus sum Aristophanis poetae, viri sapientis ac veracis, cujus scriptis fidem frustra denegant. Tertio inde die Oceanum satis jam clare videbamus: terra vero nusquam, praeter eas quae in aere pendent, atque ipsae quoque jam igneae et supra modum fulgentes nobis videbantur. Quarto die circa meridiem, molliter cedente vento subsidenteque, in mare depositi sumus.

30. Quum vero tangeremus jam aquam, mirum quam supra modum delectati et gavisii sumus: laetitiaeque omni pro re praesenti indulgebamus, et in mare nos abjicientes natabamus: forte enim serenitas erat, et tranquillum mare. Videtur vero malorum saepe majorum initium esse mutatio in melius. Etenim nos solos duos dies in sereno mari quum navigassemus, illucescente tertio, ad orientem solem subito videmus belluas ac cetos, multos quidem etiam alios, unum vero omnium maximum, mille et quingentorum stadiorum magnitudine: contra nos autem veniebat hians et longe ante se mare perturbans, spuma undique alludente, dentes exserens, multum phallis apud nos excelsiores, palorum instar omnes acutos, et eboris in modum candidos. Nos igitur ultimum allocuti et complexi nos invicem, exspectare: at ille jam adest, et resorbens ipsa nos cum navi haurit. Neque tamen dentibus nos statim comminuit, sed per interstitia eorum navis in interiora illapsa est.

31. Quum vero intus jam essemus, primo tenebrae erant, neque videbamus quicquam. Postea illo hianti, videmus

μεν κύτος μέγα καὶ πάντῃ πλατὺ καὶ ὕψηλόν, ἱκανὸν μυριάσιν πόλει ἐνοικεῖν. Ἐκείντο δ' ἐν μέσῳ καὶ μικροὶ ἰχθύες καὶ ἄλλα πολλὰ θηρία συγκεκομμένα καὶ πλοίων ἱστία καὶ ἄγκυραι καὶ ἀνθρώπων ὅστέα καὶ φορτία, κατὰ μέσον δὲ καὶ γῆ καὶ λόφοι ἦσαν, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐκ τῆς ἰλῦος ἦν κατέπιε συνιζάνουσα. Ὑλὴ γοῦν ἐπ' αὐτῆς καὶ δένδρα παντοῖα ἐπεφύκει καὶ λάχανα ἐβεβλαστήκει καὶ ἐώκει πάντα ἐξειργασμένοις. Περιμετρον δὲ τῆς γῆς στάδιοι διακόσιοι καὶ τετταράκοντα. Ἦν δὲ ἰδεῖν καὶ ὄρνεα τὰ θαλάττια, λάρους καὶ ἀλκυόνας, ἐπὶ τῶν δένδρων νεοττεύοντα.

32. Τότε μὲν οὖν ἐπὶ πολὺ ἐδακρύομεν, ὕστερον δὲ ἀναστήσαντες τοὺς ἐταίρους τὴν μὲν ναῦν ὑπεστηρίξαμεν, αὐτοὶ δὲ τὰ πυρεῖα συντρίβαντες καὶ ἀνακαύσαντες δεῖπνον ἐκ τῶν παρόντων ἐποιούμεθα· παρέκειτο δὲ ἄφθονα καὶ παντοδαπὰ κρέα τῶν ἰχθύων καὶ ὕδωρ ἔτι τὸ ἐκ τοῦ Ἑωσφόρου εἶχομεν. Τῇ ἐπιούσῃ δὲ διαναστάντες, εἰ ποτε ἀναχάνοι τὸ κῆτος, ἐωρῶμεν ἄλλοτε μὲν γῆν, ἄλλοτε δὲ ὄρη, ἄλλοτε δὲ μόνον τὸν οὐρανόν, πολλάκις δὲ καὶ νήσους· καὶ γὰρ ἡσθανόμεθα φερομένου αὐτοῦ ὁξέως πρὸς πᾶν μέρος τῆς θαλάττης. Ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐθάδες τῇ διατριβῇ ἐγενόμεθα, λαβὼν ἐπτά τῶν ἐταίρων ἐβάδιζον ἐς τὴν ὕλην περισκοπήσασθαι τὰ πάντα βουλόμενος. Οὕτω δὲ δλους πέντε διελθὼν σταδίους εὗρον ἱερὸν Ποσειδῶνος, ὡς ἐδήλου ἡ ἐπιγραφή, καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ τάφους πολλοὺς καὶ στήλας ἐπ' αὐτῶν πλησίον τε πηγὴν ὕδατος διαυγοῦς, ἔτι δὲ καὶ κυνὸς ὕλακην ἡκούομεν καὶ καπνὸς ἐφαίνετο πόρρωθεν καὶ τινα καὶ ἐπαυλιν εἰκάζομεν.

33. Σπουδῇ οὖν βαδίζοντες ἐφιστάμεθα πρεσβύτῃ καὶ νεανίσκῳ μάλα προθύμῳς πρᾶσιάν τινα ἐργαζομένοις καὶ ὕδωρ ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐπ' αὐτὴν διοχετεύουσιν· ἡσθέντες οὖν ἅμα καὶ φοβηθέντες ἔστημεν· κἀκεῖνοι δὲ ταῦτόν ἡμῖν ὡς τὸ εἶδος παθόντες ἀναυδοὶ παρεστήκεισαν· χρόνῳ δὲ ὁ πρεσβύτερος ἔφη, Ἦντες ἄρα ὑμεῖς ἐστε, ὦ ξένοι; πότερον, ἔφη, τῶν ἐναλίων δαιμόνων ἢ ἀνθρώπων δυστυχεῖς ἡμῖν παραπλήσιοι; καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνθρώποι ὄντες καὶ ἐν γῇ τραφέντες νῦν θαλάττιοι γεγόναμεν καὶ συννηχόμεθα τῷ περιέχοντι τούτῳ θηρίῳ, οὐδ' ἂν πάσχομεν ἀκριβοῦς εἰδότες· τεθνάναι μὲν γὰρ εἰκάζομεν, ζῆν δὲ πιστεύομεν. Πρὸς ταῦτα κἀγὼ εἶπον· Καὶ ἡμεῖς σοὶ ἀνθρώποι νεήλυδες, ὦ πάτερ, αὐτῷ σκάφει πρῶτην καταποθέντες. Προήλθομεν δὲ νῦν βουλόμενοι μαθεῖν τὰ ἐν τῇ ὕλῃ ὡς ἔχει· πολλὴ γὰρ τις καὶ λάσιος ἐφαίνετο. Δαίμων δὲ τις, ὡς εἴοικεν, ἡμᾶς ἤγαγε σέ τε ὁφιομένους καὶ εἰσομένους ὅτι μὴ μόνον ἐν τῷδε καθεῖργεσθαι τῷ θηρίῳ· ἀλλὰ φράσον γε ἡμῖν τὴν σαυτοῦ τύχην, ὅστις τε ὢν καὶ ὅπως δεῦρο εἰσῆλθες. Ὁ δὲ οὐ πρότερον ἔφη ἐρεῖν οὐδὲ πεύσεσθαι παρ' ἡμῶν πρὶν ξενίων τῶν παρόντων μεταδοῦναι, καὶ λαβὼν ἡμᾶς ἤγεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν — ἐπεποίητο δὲ αὐτάρκη καὶ σπιτάδας ἐνωκοδόμητο καὶ τάλλα ἐξήρτιστο — παραθείς δὲ ἡμῖν λάχανά τε καὶ ἀκρόδρυα καὶ ἰχθῦς, ἔτι δὲ καὶ οἶνον ἐγγέας, ἐπειδὴ

magnum specum, et latum undique et altum, satis capacem, ut decies mille hominum in eo urbs habitaretur. Projecti in medio et pisces minores, et animalia multa alia concisa, et navigiorum vela atque ancoræ, et hominum ossa et sarcinæ. In medio et terra et colles erant, ut mihi videbatur, de limo quem glutiebat considentes. Igitur silva in illis et omnigenæ arbores enatæ erant, et olera germinaverant, cultisque omnia apparebant similia. Ambitus terræ illius stadia ducenta quadraginta. Videre autem erat aves quoque marinas, laros et halcyones, quæ pullos in arboribus educerent.

32. Tunc quidem igitur abunde ploravimus. Deinde vero, excitatis sociis, navem firmavimus, atque igne silicibus excusso, cœnam de his, quæ ad manum essent, paravimus: jacebant autem copiosæ et omnis generis carnes piscium; aquam vero de Lucifero adhuc habebamus. Postridie quum surrexissemus, quoties hiaret cetus, videbamus alias quidem terram, alias montes, alias cœlum solum, sæpe etiam insulas; sensimusque adeo ferri illum celeriter in omnes maris partes. Quum jam hujus commorationis consuetudinem quandam contraxissemus, assumtis septem sociis, in silvam ingressus sum, perspecturus omnia. Quinque nondum integra stadia progressus, Neptuni templum inveni, ut indicabat inscriptio: neque multo post sepulcra etiam multa, et in iis columellas, atque in proximo fontem aquæ pellucidæ. Ad hæc canis latratum audivimus, et fumus apparuit e longinquo: unde habitationem etiam conjicere quandam potuimus.

33. Diligenter igitur progressi, seniori cuidam et juveni astitimus, studiose exercentibus hortum olitorium, atque de fonte aquam in eum derivantibus. Delectati simul et territi constitimus: et illi quoque eadem qua nos ratione, ut facile est ad existimandum, affecti, voce interclusa stabant. Post moram aliquam senex, Qui vos igitur estis, inquit, hospites? utrum marini quidam dæmones, an homines infelices, nobis similes? Etenim nos quoque homines nati et in terra nutriti marini jam facti sumus, et cum bellua hac, quæ nos continet, natamus, nec accurate, quid de nobis fiat, scientes: mortuos enim nos esse conjiciebamus, vivere tamen credimus. Ad hæc ego, Et nos sane, inquam, homines novi advenæ sumus, pater, ipsa cum navi nudius tertius hausti. Modo vero progressi sumus, exploraturi hujus silvæ interiora: multa enim et folis densa videbatur. Duxit autem nos genius aliquis, te ut videremus, disceremusque non solos nos in hac includi bellua. Sed enarra tuam nobis fortunam, qui sis, et qua ratione huc intraveris. Ille vero negavit se prius vel dicturum nobis, vel a nobis quicquam quæsiturum, quam hospitali nos munere, prout copia jam esset, impertiisset: assumptosque nos in domum deduxit, quam sibi fecerat usibus satis commodam, et lectos in ea struxerat, paraveratque reliqua. Hic quum apposisset nobis olera et arboreos fructus, ei pisces, vinumque etiam ministrasset, satiatos interrogavit quid

ἱκανῶς ἐκορέσθημεν, ἐπυνθάνετο δ' ἐπεπόνθειμεν· καὶ γὰρ πάντα ἐξῆς διηγησάμεν, τὸν τε χειμῶνα καὶ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ τὸν ἐν τῷ ἀέρι πλοῦν, καὶ τὸν πόλεμον, καὶ τὰλλα μέχρι τῆς ἐς τὸ κῆτος καταδύσεως.

34. Ὁ δ' ὑπερθαυμάσας καὶ αὐτὸς ἐν μέρει τὰ καθ' ἑαυτὸν διεξῆει λέγων, Τὸ μὲν γένος εἰμὶ, ὦ ξένοι, Κύπριος, ὁρμηθεὶς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἀπὸ τῆς πατρίδος μετὰ παιδός, ὃν δρᾶτε, καὶ ἄλλων πολλῶν οἰκετῶν ἐπλεον εἰς Ἰταλίαν ποικίλον φόρτον κομίζων ἐπὶ νεὺς μεγάλης, ἣν ἐπὶ στόματι τοῦ κήτους διαλελυμένην ἴσως ἐοράκατε. Μέχρι μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διεπλεύσαμεν· ἐκεῖθεν δὲ ἀρπασθέντες ἀνέμῳ σφοδρῷ τριταῖοι ἐς τὸν ὠκεανὸν ἀπηνέχθημεν, ἔνθα τῷ κήτει περιτυχόντες καὶ αὐτανδροὶ καταπολέντες δύο ἡμεῖς μόνοι τῶν ἄλλων ἀποθανόντων ἐσώθημεν. Θάψαντες δὲ τοὺς ἐταίρους καὶ ναὸν τῷ Ποσειδῶνι δειμαμένοι τουτοῖν τὸν βίον ζῶμεν, λάχανα μὲν κηπεύοντες, ἰχθὺς δὲ σιτούμενοι καὶ ἀκρόδρυα. Πολλὴ δὲ, ὡς δρᾶτε, ἡ ὕλη, καὶ μὴν καὶ ἀμπέλους ἔχει πολλὰς, ἀφ' ὧν ἡδιστος οἶνος γίγνεται· καὶ τὴν πηγὴν δὲ ἴσως εἴδετε καλλίστου καὶ ψυχροτάτου ὕδατος. Εὐνὴν δὲ ἀπὸ τῶν φύλλων ποιούμεθα καὶ πῦρ ἀφθονον κάομεν καὶ ὄρνεα δὲ θηρεύομεν τὰ εἰσπετόμενα καὶ ζῶντας ἰχθῦς ἀγρεύομεν ἐξιώντες ἐπὶ τὰ βραγχία τοῦ θηρίου, ἔνθα καὶ λουόμεθα, ὁπότεν ἐπιθυμήσωμεν. Καὶ μὴν καὶ λίμνη οὐ πόρρω ἐστὶν ἁλμυρὰ σταδίων εἴκοσι τὸ περίμετρον ἰχθὺς ἔχουσα παντοδαπούς, ἐν ᾗ καὶ νηχόμεθα καὶ πλέομεν ἐπὶ σκάφους μικροῦ, ὃ ἐγὼ ἐναυπηγησάμεν. Ἔτι δὲ ἡμῖν ἐστὶ τῆς καταπόσεως ταῦτα ἑπτὰ καὶ εἴκοσι.

35. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἴσως φέρειν ἐδυνάμεθα, οἱ δὲ γείτονες ἡμῶν καὶ πάροιχοι σφόδρα χαλεποὶ καὶ βαρεῖς εἰσιν, ἀμικτοὶ τε ὄντες καὶ ἄγριοι. Ἡ γὰρ, ἔφην ἐγὼ, καὶ ἄλλοι τινὲς εἰσιν ἐν τῇ κήτει; Πολλοὶ μὲν, ἔφη, καὶ ἄξενοι καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτοι· τὰ μὲν γὰρ ἐσπέρια καὶ οὐραῖα τῆς ὕλης Ταριχᾶνες οἰκοῦσιν, ἔθνος ἐγγελυωτὸν καὶ καραβοπρόσωπον, μάχιμον καὶ θρασὺ καὶ ὠμοφάγον· τὰ δὲ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον Τριτωνομένδητες, τὰ μὲν ἄνω ἀνθρώποις εἰσὶ καὶ οἰκότες, τὰ δὲ κάτω τοῖς γαλεώταις, ἥττον μέντοι ἀδικοὶ εἰσι τῶν ἄλλων· τὰ λαῖα δὲ Καρκινόχειρες καὶ Θυννοκέφαλοι συμμαχίαν τε καὶ φιλίαν πρὸς ἑαυτοὺς πεπωνημένοι· τὴν δὲ μεσόγειαν νέμονται Παγουρίδαι καὶ Ψηττόποδες, γένος μάχιμον καὶ δρομικώτατον· τὰ ἑῷα δὲ πρὸς αὐτῷ τῷ στόματι τὰ μὲν πολλὰ ἔρημά ἐστι προσκλυζόμενα τῇ θαλάττῃ. Ὅμως δὲ ἐγὼ ταῦτα ἔχω φόρον τοῖς Ψηττόποσιν ὑποτελῶν ἐκάστου ἔτους ὀστρεῖα πεντακόσια.

36. Τοιαύτη μὲν ἡ χώρα ἐστίν· ὑμᾶς δὲ χρὴ δρᾶν ὅπως δυνησόμεθα τοσούτοις ἔθνεσι μάχεσθαι καὶ ὅπως βιοτεύσομεν. Πόσοι δὲ, ἔφην ἐγὼ, πάντες οὗτοί εἰσι; Πλείους, ἔφη, τῶν χιλίων. Ὅπλα δὲ τίνα ἐστὶν αὐτοῖς; Οὐδὲν, ἔφη, πλὴν τὰ ὀστᾶ τῶν ἰχθύων. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγὼ, ἀριστ' ἂν ἔχοι διὰ μά-

nobis accidisset. Atque ego ordine enarravi omnia, tempestatem, et quæ in insula contigerant, et navigationem per aera, et bellum, et reliqua ad descensum usque in piscem.

34. Ille vero admiratus supra modum, vicissim ipse suas res enarravit, sic exorsus : Genere, hospites, sum Cyprius. Mercaturæ causa patria egressus cum filio, quem videtis, et aliis multis servis, in Italiam navigavi, onera varia magna navi vehens, quam in ore ceti solutam forte vidistis. Atque ad Siciliam usque feliciter navigavimus. Inde vero valido vento abiepti, tertio die in Oceanum delati sumus. Hic incidentes in cetum et viri cum nave glutiti, duo nos, mortuis reliquis, soli servati sumus. Sepultis vero sociis, atque æde Neptuno ædificata, hanc vitam vivimus, olera in horto colentes, in reliquo cibo piscibus utentes et arborum fructibus. Silva autem, ut videtis, prolixa, vites etiam habet multas, de quibus vinum fit suavissimum. Et fontem forte vidistis pulcherrimæ aquæ et frigidissimæ. Cubilia facimus de foliis, et igne utimur copioso, et aves aucupio capimus involantes, et vivos piscamur pisces, exeuntes in branchia belluæ : ibi etiam quando volumus lavamus. Ac lacus quoque non porro est salsus, viginti stadiorum ambitu, pisces alens omnigenos, in quo natamus etiam, et in parva scapha navigamus, quam ego fabricatus sum. Anni nobis processerunt, ex quo hausti sumus, septem hi et viginti.

35. Ac reliqua ferre forte poteramus : at vicini nostri et qui juxta habitant, difficiles admodum et graves sunt, insociabiles atque feri. Ecquid enim, inquam, alii quoque nonnulli sunt in ceto? Multi vero, inquit, iique inhospitales, et figura horribili. Occidentales enim partes silvæ et versus caudam sitas, Tarichaneæ (*salsamentarii*) habitant, gens anguillinis oculis et vultu cancrino, pugna, audax, crudivora. Alterum vero latus, ad parietem dextrum, Tritonomendetes tenent, superiori parte hominibus similes, inferiori autem mustelis : minus tamen hi iniusti sunt reliquis. Sinistra vero Carcinochires (*cancrimani*), et Thynnocephali (*thunnicipites*) qui belli societatem atque amicitiam inter se fecere. Mediterranea habitant Paguridæ et Psettopodes (*rhom bipedes*), bellicosum genus et cursu valens maxime. Orientales vero et vicinæ ori partes desertæ sunt majorem partem, quod mari alluuntur. Tamen hæc ego habeo Psettopodibus vectigal pendens quingenta quotannis ostrea.

36. Ac talis quidem est regio. Videndum vero vobis, est quomodo possimus tot contra gentes pugnare, et victum quomodo quaeramus. Quot vero, inquam, hi omnes sunt? amplius mille, inquit. Quæ sunt illis arma? Nulla, inquit, præter spinas piscium. Igitur optimum, inquam,

(II, 99, 99)
χρη
εἰ
ἔ
μεθ
φόρ
Κα
ὕπε
Πρ
παί
πολλ
3
νοὶ
καὶ
ἴδωσ
καὶ
ἐκοπ
τὸν
αὐτοῦ
τες
αὐτῶν
λεούς
καὶ
διαπα
38.
ἐπηυλ
ξηράν
ἄλλοι
οἱ Ταρ
εὐώνυμοι
ρες· οἱ
ροὶς συ
τήσαντο
πολλῇ
σπήλαι
καὶ κατ
τῆς γῆς
39.
κρούς τε
οὐκ ἐδόκ
ἐπ' αὐτο
νομενδῆ
δράντες
ταν.
οὐσαν τῶ
πολλὰ γ
ἀμπέλους
τῶν δένδ
μεγάλῳ
αὐτὸν με
τρόπον.
40. Τ
δευτέραν
κατὰ τὴν
πρὸς τὰς

χης ἔλθειν αὐτοῖς ἅτε ἀνόπλοις οὖσιν ὀπλισμένους· εἰ γὰρ κρατήσομεν αὐτῶν, ἀδεῶς τὸ λοιπὸν οἰκήσομεν. Ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἀπελθόντες ἐπὶ ναῦν παρεσκευαζόμεθα. Αἰτία δὲ τοῦ πολέμου ἔμελλεν ἔσεσθαι τοῦ φόρου ἢ οὐκ ἀπόδοσις, ἥδη τῆς προθεσμίας ἐνεστῶσης. Καὶ δὴ οἱ μὲν ἔπειμπον ἀπαιτοῦντες τὸν δασμόν· ὁ δὲ ὑπεροπτικῶς ἀποκρινάμενος ἀπεδίωξε τοὺς ἀγγέλους. Πρῶτοι οὖν οἱ Ψηττόποδες καὶ οἱ Παγουρίδαι χαλεπαίνοντες τῷ Σκινθάρῳ — τοῦτο γὰρ ἐκαλεῖτο — μετὰ πολλοῦ θορύβου ἐπήεσαν.

37. Ἡμεῖς δὲ τὴν ἐφοδὸν ὑποπτεύοντες ἐξοπλισάμενοι ἀνεμένομεν, λόχον τινὰ προτάξαντες ἀνδρῶν πέντε καὶ εἴκοσιν· προεῖρητο δὲ τοῖς ἐν τῇ ἐνέδρᾳ, ἐπειδὴν ἴδωσι παρεληλυθότας τοὺς πολεμίους, ἐπανίστασθαι· καὶ οὕτως ἐποίησαν. Ἐπαναστάντες γὰρ κατόπισθεν ἔκοπτον αὐτοὺς, καὶ ἡμεῖς δὲ καὶ αὐτοὶ πέντε καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ὄντες — καὶ γὰρ ὁ Σκινθαρος καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ συνεστρατεύοντο — ὑπηντιάζομεν καὶ συμμίζαντες θυμῷ καὶ βῶμῃ διεκινδυνεύομεν. Τέλος δὲ τροπὴν αὐτῶν ποιησάμενοι κατεδιώξαμεν ἄχρι πρὸς τοὺς φωλεούς. Ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν πολεμίων ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἡμῶν δὲ εἷς ὁ κυβερνήτης τρίγλης πλευρᾷ διαπαρεῖς τὸ μετὰφρενον.

38. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἐπηυλίσσαμεθα τῇ μάχῃ καὶ τρόπαιον ἐστήσαμεν ῥάχιν ξηρὰν δελφίνος ἀναπήξαντες. Τῇ ὑστεραίᾳ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι αἰσθόμενοι παρήσαν, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας ἔχοντες οἱ Ταριχᾶνες — ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Πήλαμος — τὸ δ' εὐώνυμον οἱ Θυννοκέφαλοι, τὸ μέσον δὲ οἱ Καρκινόχειρες· οἱ γὰρ Τριτωνομένδητες τὴν ἡσυχίαν ἦγον οὐδετέροις συμμαχεῖν προαιρούμενοι. Ἡμεῖς δὲ προαπαντήσαντες αὐτοῖς παρὰ τὸ Ποσειδώνιον συνεμίζαμεν πολλῇ βοῇ χρώμενοι· ἀντήχει δὲ τὸ κύτος ὥσπερ τὰ σπῆλαια. Τρεψάμενοι δ' αὐτοὺς ἅτε γυμνήτας ὄντας καὶ καταδιώξαντες ἐς τὴν ὕλην τὸ λοιπὸν ἐπεκρατοῦμεν τῆς γῆς.

39. Καὶ μετ' οὐ πολὺ κήρυκας ἀποστείλαντες νεκροὺς τε ἀνηροῦντο καὶ περὶ φιλίας διελέγοντο· ἡμῖν δὲ οὐκ ἔδοξε σπένδεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς πάντας ἄρδην ἐξεκόψαμεν πλὴν τῶν Τριτωνομενδῆτων. Οὗτοι δὲ ὡς εἶδον τὰ γιγνόμενα, διαδράντες ἐκ τῶν βραγχίων ἀφῆκαν αὐτοὺς ἐς τὴν θάλατταν. Ἡμεῖς δὲ τὴν χώραν ἐπελθόντες ἔρημον ἦδη οὖσαν τῶν πολεμίων τὸ λοιπὸν ἀδεῶς κατοικοῦμεν τὰ πολλὰ γυμνασίους τε καὶ κυνηγεσίους χρώμενοι καὶ ἀμπελουργοῦντες καὶ τὸν καρπὸν συγχομιζόμενοι τὸν ἐκ τῶν δένδρων, καὶ ὅλως ἐώκειμεν τοῖς ἐν δεσμωτηρίῳ μεγάλῳ καὶ ἀφύκτῳ τρυφῶσι καὶ λελυμένοις. Ἐνι-αὐτὸν μὲν οὖν καὶ μῆνας ὀκτὼ τοῦτον διήγομεν τὸν τρόπον.

40. Τῷ δ' ἐνάτῳ μηνὶ πέμπτῃ ἰσταμένου περὶ τὴν δευτέραν τοῦ πτόματος ἀνοιξίν — ἅπαξ γὰρ δὴ τοῦτο κατὰ τὴν ὥραν ἐκάστην ἐποίει τὸ κῆτος, ὥστε ἡμᾶς πρὸς τὰς ἀνοίξεις τεκμαίρεσθαι τὰς ὥρας — περὶ οὖν

fuerit pugna cum illis congregi, inermibus nempe, nos qui arma habemus. Nam si vicerimus illos, sine metu deinde vivemus. Sic placuit : digressique ad navem, nos paravimus. Causa belli futuri erat, vectigal ne in posterum solveretur, cuius jam dies praestituta instaret. Atque illi quidem misere tributum poscentes : iste vero superbo cum responso nuncios repulit. Primum ergo Psettopodes et Paguridae irati, Scintharum (hoc enim nomen viro) magno tumultu invaserunt.

37. Nos vero suspicati invasionem, armati et instructi exspectabamus, agmine praemisso virorum quinque et viginti, quibus praeceptum erat, ex insidiis, quum praetergressos viderent hostes, insurgerent. Et sic fecere : insurgentes enim a tergo illos ceciderunt. Nos vero quinque et viginti numero et ipsi, quum Scintharus ipsiusque filius una pugnarent, occurrimus, animoseque et fortiter confligentes non sine periculo pugnativimus. Tandem vero in fugam versos persecuti sumus ad foveas usque ipsorum. Ceciderunt hostium quidem centum et septuaginta : de nostris vero unus gubernator, costa triglae trajectus a tergo.

38. Illo igitur die ac nocte in pugnae loco mansimus, tropaeumque statuimus, spina dorsi arida delphini erecta. Postridie vero et reliqui, cognita re, adsunt; dextrum cornu tenentes Tarichanes duce Pelamo, sinistrum vero Thynnocephali, medium Carcinochires. Tritonomendetes enim quiescebant, neutris auxiliari volentes. Nos vero occurrentes illis circa Neptuni aedem, ad manus venimus, clamore utentes multo : resonabat autem speluncarum instar alvus ceti. Illos autem in fugam versos, utpote levis armaturae, persecuti in silvam, denique campum obtinuimus.

39. Neque multo post caduceatoribus missis et mortuos tollere volebant et de amicitia agebant. Sed nobis non placuit foedus : quin postridie ejus diei contra illos profecti confertim omnes delevimus, praeter Tritonomendetas. Hi vero quid fieret animadverso, cursu petitis branchiis in mare inde desilierunt. Nos vero tota lustrata regione, quae jam vacua esset hostibus, reliquo tempore metus expertes habitabamus, exercitationibus multum utentes et venatu, vineasque colentes, et fructum comportantes ex arboribus; et in universum similes videbamus hominibus in magno quodam carcere, unde fuga non est, delicate viventibus ac solutis. Annum igitur et menses octo ad hunc modum vixeramus.

40. Sed noni mensis die quinto, circa secundam oris apertionem : semel enim in singulas horas hoc faciebat cetus, ut illis hiatibus signare horas possemus : circa se.

τὴν δευτέραν, ὥσπερ ἔφην, ἀνοιξιν, ἀφνω βοή τε πολλή καὶ θόρυβος ἠκούετο καὶ ὥσπερ κελεύσματα καὶ εἰρεσίαι· ταραχθέντες οὖν ἀνείρπυσάμεν ἐπ' αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ θηρίου καὶ στάντες ἐνδοτέρω τῶν ὀδόντων καθεωρῶμεν ἀπάντων ὧν ἐγὼ εἶδον θεαμάτων παραδοξότατον, ἀνδρας μεγάλους ὅσον ἡμισταδιαίους τὰς ἡλικίας ἐπὶ νήσων μεγάλων προσπλέοντας ὥσπερ τριηρῶν. Οἶδα μὲν οὖν ἀπίστοις εἰκότα ἱστορήσων, λέξω δὲ ὁμῶς.

Νῆσοι ἦσαν ἐπιμήκεις μὲν, οὐ πάνυ δὲ ὑψηλαί, ὅσον ἑκατὸν σταδίων ἑκάστη τὸ περίμετρον· ἐπὶ δ' αὐτῶν ἔπλεον τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν· τούτων δὲ οἱ μὲν παρ' ἑκάτερα τῆς νήσου καθήμενοι ἐφεξῆς ἐκωπηλάτουں κυπαρίττοις μεγάλαις αὐτοκλάδοις καὶ αὐτοκόμοις ὥσπερ εἰρετμοῖς, κατόπιν δὲ ἐπὶ τῆς πρύμνης, ὡς ἐδόκει, κυβερνήτης ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ εἰστήκει χάλκεον ἔχων πηδάλιον πεντασταδιαῖον τὸ μῆκος· ἐπὶ δὲ τῆς πρῶρας ὅσον τετταράκοντα ὠπλισμένοι αὐτῶν ἐμάχοντο πάντα εἰκότες ἀνθρώποις πλὴν τῆς κόμης· αὕτη δὲ πῦρ ἦν καὶ ἐκάετο, ὥστε οὐδὲ κορύθων ἐδέοντο. Ἀντὶ δὲ ἱστίων ὁ ἀνεμος ἐμπύπτων τῇ ὕλῃ πολλῇ οὐσῇ ἐν ἑκάστη ἐκόλπου τε αὐτὴν καὶ ἔφερε τὴν νῆσον ἢ ἐθέλοι ὁ κυβερνήτης· κελευστής δ' ἐφειστήκει αὐτοῖς καὶ πρὸς τὴν εἰρεσίαν ὀξέως ἐκινουῖντο ὥσπερ τὰ μακρὰ τῶν πλοίων.

41. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον δύο ἢ τρεῖς ἐωρῶμεν, ὅστερον δ' ἐφάνησαν ὅσον ἑξακόσιοι, καὶ διαστάντες ἐπολέμουν καὶ ἐναυμάχουν. Πολλοὶ μὲν οὖν ἀντίπρωροι συνηράσσοντο ἀλλήλαις, πολλοὶ δὲ καὶ ἐμβληθεῖσαι κατεδύοντο, αἱ δὲ συμπλεκόμεναι καρτερῶς διηγωνίζοντο καὶ οὐ βραδίως ἀπελύοντο· οἱ γὰρ ἐπὶ τῆς πρῶρας παρατεταγμένοι πᾶσαν ἐπεδείκνυντο προθυμίαν ἐπιβαίνοντες καὶ ἀναιροῦντες· ἐξώγει δὲ οὐδεὶς. Ἀντὶ δὲ χειρῶν σιδηρῶν πολὺποδας μεγάλους ἐκδεδεμένους ἀλλήλοις ἀπερρίπτουν, οἱ δὲ περιπλεκόμενοι τῇ ὕλῃ κατεῖχον αὐτὴν τὴν νῆσον. Ἐβαλλον μὲντοι καὶ ἐτίτρωσκον ὀστρεοῖς τε ἀμαξοπληθέσι καὶ σπόγγοις πληθυσίοις.

42. Ἦγετο δὲ τῶν μὲν Αἰολοκένταυρος, τῶν δὲ Θαλασσοπότης· καὶ μάχη αὐτοῖς ἐγεγένητο, ὡς ἐδόκει, λείας ἔνεκα· ἐλέγετο γὰρ ὁ Θαλασσοπότης πολλὰς ἀγέλας δελφίνων τοῦ Αἰολοκενταύρου ἐληλακέναι, ὡς ἦν ἀκούειν ἐπικαλούντων ἀλλήλοις καὶ τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων ἐπιβοωμένων. Τέλος δὲ νικῶσιν οἱ τοῦ Αἰολοκενταύρου καὶ νήσους τῶν πολεμίων καταδύουσιν ἀμφὶ τὰς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ ἄλλας τρεῖς λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν, αἱ δὲ λοιπαὶ πρύμναν κρουσάμεναι ἔφευγον. Οἱ δὲ μέχρι τινὸς διώξαντες, ἐπειδὴ ἐσπέρα ἦν, τραπόμενοι πρὸς τὰ ναυάγια τῶν πλείστων ἐπεκράτησαν καὶ τὰ ἑαυτῶν ἀνείλοντο· καὶ γὰρ ἐκείνων κατέδυσαν νῆσοι οὐκ ἐλάττους τῶν ὀγδοήκοντα. Ἔστησαν δὲ καὶ τρόπαιον τῆς νησομαχίας ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ κήτους μίαν τῶν πολεμίων νήσων ἀνασταυρώσαντες. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν νύκτα περὶ τὸ θηρίον ἡύλίσαντο ἐξάφαντες αὐτοῦ τὰ ἀπόγεια καὶ ἐπ' ἀγκυρῶν

cundum ergo, ut dicebam, hiatum multus subito clamor tumultusque exaudiebatur et quasi remigantium exhortationes et remorum actorum sonitus. Perturbati ergo erepsimus in ipsum os bestiae, stantesque intra dentes spectabamus spectaculorum omnium, quae vidi ego, maxime admirabile, homines magnos quantum est dimidium stadium proceritate, magnis in insulis tanquam triremibus adnavigantes. Novi quidem me incredibilibus similia referre, dicam tamen.

Insulae erant longae illae quidem, sed non magnopere altae, stadiorum circiter centum ambitu quaeque. In his navigabant virorum illorum ad centum viginti. Horum porro alii ad utrumque insulae latus deinceps assidentes ut remos trahebant cupressos magnas ipsis cum ramis atque foliis : in posteriori vero parte, in puppi, ut videbatur, gubernator excelso in colle stabat, aeneum tractans gubernaculum stadii longitudine. In prora autem eorum quadraginta circiter armati pugnabant, similes usquequaque hominibus praeterquam comis, pro his enim ignis erat, isque ardens : quare galeis opus non habebant. Pro velis vero irruens in silvam, quae multa in unaquaque erat, ventus sinuabat illam, impellebatque quo vellet gubernator insulam. Hortator autem illis stabat, atque insulae, velut naves longae, ad remigium ceeliter movebantur.

41. Ac primo duas aut tres videbamus, deinde apparuere vel sexcentae, quae intervallo capto praelium committerent navale. Multae igitur adversis proris concurrebant sibi, multae a conflictu vehementi submergebantur : aliae sibi implicitae pugnabant fortiter, nec facile exsolvebantur ; nam qui constituti erant in prora, alacritatem ostendebant maximam, transilientes in naves alienas et caedem ibi edentes ; captivum vero duxit nemo. Pro ferreis manibus polypodas magnos, revinctos sibi invicem, injiciebant, qui silvam complexi retinerent insulam. Jactabant vero ostrea quae singula plaustrum implerent, et jugeri magnitudine spongas, iisque vulnerabant.

42. Dux erat alterius classis Aiolocentaurus, alterius Thalassopotes (*maris potor*) : pugna inter illos exorta erat, ut videbatur, de praeda. Dicebatur enim Thalassopotes greges multos delphinorum Aiolocentauri abegisse, quantum audire dabatur quum inclamarent sibi invicem, et regum nomina appellarent. Tandem vincunt Aiolocentauri milites, atque insulas hostium demergunt centum circiter et quinquaginta, tres alias cum ipsis viris capiunt : reliquae remis inhibentes fugiunt. Hi vero aliquo usque eos persecuti, sub vesperam conversi ad naufragia, pleraque in suam potestatem redegerunt, et receperunt sua : nam ipsorum quoque insulae non minus octoginta submersae fuerant. Statuerunt vero tropaeum pugnae insularis, una insularum hostilium in capite ceti suspensa palo. Illam igitur noctem circa belluam, revinctis ab ea retinaculis et jactis

κῆ
λ
ἐ
ἀ
μ

Α

κῆ
του
ξεν
καὶ
πέν
σά
τὸ
λεν
οὐρ
ἀνα
συν
σκε
κάτ
ᾧδε
μή
ὥστε
τες
τὸ
τε
δεια
τὸ
2.
ἀραι
τες
ἐπὶ
τὸ
γὰρ
λοῖς
ωκέλλ
ζομεν.
χρῶμε
κρύος
ἐπιπολ
σίας
στάλλοι
δυνάμε
ἀποφην
ὑδατι
τριάκον
εὐρίσκο
ἐπέλιπε
πηγυῖαν

πλησίον ὀρμισσάμενοι· καὶ γὰρ ἀγκύραις ἐχρῶντο μεγά-
λαις, ὑαλίναις, καρτεραῖς. Τῇ ὕστεραίᾳ δὲ θύσαντες
ἐπὶ τοῦ κήτους καὶ τοὺς οἰκέλους θάψαντες ἐπ' αὐτοῦ
ἀπέπλεον ἡδόμενοι καὶ ὥσπερ παιᾶνας ᾄδοντες. Ταῦτα
μὲν τὰ κατὰ τὴν νησομαχίαν γενόμενα.

XXVII.

ΑΛΗΘΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

1. Τὸ δ' ἀπὸ τούτου μηκέτι φέρων ἐγὼ τὴν ἐν τῷ
κήτει δίαιταν ἀχθόμενός τε τῇ μονῇ μηχανὴν τινα ἐξή-
τουν δι' ἧς ἂν ἐξελεῖν γένοιτο· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐδο-
ξεν ἡμῖν διορύξαι κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον ἀποδρᾶναι,
καὶ ἀρξάμενοι διεκόπτομεν· ἐπειδὴ δὲ προσελθόντες ὅσον
πέντε σταδίου οὐδὲν ἤνυομεν, τοῦ μὲν ὀρύγματος ἐπαυ-
σάμεθα, τὴν δὲ ὕλην καῦσαι διέγνωμεν· οὕτω γὰρ ἂν
τὸ κῆτος ἀποθανεῖν· εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, ῥαδίᾳ ἐμελ-
λεν ἡμῖν ἐσεσθαι ἢ ἐξοδος. Ἀρξάμενοι οὖν ἀπὸ τῶν
οὐραίων ἐκάομεν, καὶ ἡμέρας μὲν ἑπτὰ καὶ ἰσας νύκτας
ἀναισθήτως εἶχε τοῦ καύματος, ὀγδόῃ δὲ καὶ ἐνάτῃ
συνέμεν αὐτοῦ νοσοῦντος· ἀργότερον γοῦν ἀνέχα-
σκε, καὶ εἴ ποτε ἀναχάνοι, ταχὺ συνέμυε. Δε-
κάτῃ δὲ καὶ ἐνδεκάτῃ τέλει ἀπονενέκρωτο καὶ δυσ-
ῶδες ἦν· τῇ δωδεκάτῃ δὲ μόλις ἐνενοήσαμεν, ὥς, εἰ
μὴ τις χανόντος αὐτοῦ ὑποστηρίξειε τοὺς γομφίους,
ὥστε μηκέτι συγκλεῖσθαι, κινδυνεύσομεν κατακλεισθέν-
τες ἐν νεκρῷ αὐτῷ ἀπολέσθαι· οὕτω δὲ μεγάλαις δοχοῖς
τὸ στόμα διερείσαντες τὴν ναῦν ἐπεσκευάζομεν ὕδωρ
τε ὥς ἐνι πλεῖστον ἐμβαλλόμενοι καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτή-
δεια· κυβερνᾶν δ' ἐμελλεν ὁ Σκίνθαρος. Τῇ δ' ἐπιούσῃ
τὸ μὲν ἤδη ἐτεθνήκει.

2. Ἡμεῖς δ' ἀνελκύσαντες τὸ πλοῖον καὶ διὰ τῶν
ἀραιωμάτων διαγαγόντες καὶ ἐκ τῶν ὁδόντων ἐξάψαν-
τες ἡρέμα καθήκαμεν ἐς τὴν θάλατταν· ἐπαναβάντες δ'
ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ θύσαντες τῷ Ποσειδῶνι αὐτοῦ παρὰ
τὸ τρόπαιον ἡμέρας τε τρεῖς ἐπαυλισάμενοι — νηνεμία
γὰρ ἦν — τῇ τετάρτῃ ἀπεπλεύσαμεν. Ἐνθα δὲ πολ-
λοῖς τῶν ἐκ τῆς ναυμαχίας νεκρῶν ἀπηντῶμεν καὶ προσ-
ωκέλομεν, καὶ τὰ σώματα καταμετροῦντες ἐθαυμά-
ζομεν. Καὶ ἡμέρας μὲν τινὰς ἐπλέομεν εὐκράτῳ ἀέρι
χρῶμενοι, ἔπειτα βορέου σφοδροῦ πνεύσαντος μέγα
κρύος ἐγένετο καὶ ὑπ' αὐτοῦ πᾶν ἐπάγη τὸ πέλαγος οὐκ
ἐπιπολῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς βάθος ὅσον ἐπὶ τετρακο-
σίας ὀργυῖας, ὥστε καὶ ἀποδάντας διαθεῖν ἐπὶ τοῦ κρυ-
στάλλου. Ἐπιμένοντος δὲ τοῦ πνεύματος φέρειν οὐ
δυνάμενοι τοιόνδε τι ἐπενοήσαμεν — ὁ δὲ τὴν γνώμην
ἀποφηνάμενος ἦν Σκίνθαρος — σκάψαντες γὰρ ἐν τῷ
ὑδατι σπήλαιον μέγιστον ἐν τούτῳ ἐμείναμεν ἡμέρας
τριάκοντα, πῦρ ἀνακάοντες καὶ σιτούμενοι τοὺς ἰχθύς·
εὐρίσκομεν δ' αὐτοὺς ἀνορύττοντες. Ἐπειδὴ δὲ ἤδη
ἐπέλιπε τὰ ἐπιτήδεια, προσελθόντες καὶ τὴν ναῦν πε-
πηγυῖαν ἀνασπάσαντες καὶ πετάσαντες τὴν ὁδόνην

circa ancoris, transegere : nam ancoris quoque utebantur
magnis, vitreis, validis. Postridie vero re sacra in ceto
peracta, sepultisque in eo suis, solverunt læti, et velut
pæanas canentes. Ista sunt circa insularem pugnam gesta.

XXVII.

VERÆ HISTORIÆ LIBER SECUNDUS.

1. Ab hoc inde tempore quum non amplius ferrem illam
in ceto vitam, et commoratione illa gravarer, exeundi
aliquam rationem machinabar. Ac primo quidem placuit
dextro pariete perfosso aufugere, jamque excidere illud
coeperamus. Quum vero ad quinque stadia progressi ni-
hil efficeremus, fodiendi consilio abjecto, incendere silvam
statuimus : ita quippe morituram belluam ; quo facto facilis
nobis futurus exitus erat. A caudinis igitur partibus initio
facto eam incendimus : ac septem dies totidemque noctes
non sensit ardorem ; octavo autem nonoq̃ue ægrotare eum
intelleximus : hiabat enim tardius, et si hiaret, statim os
clauderat. Decimo undecimoque plane jam ad mortem
spectabat, atque olebat male. Duodecimo vix tandem ani-
madvertimus, nisi quis illo hiante suffulciret maxillares,
quominus claudere illos posset, periculum esse ne inclusi
in cadavere una periremus. Itaque ore illius magnis tra-
bibus discuneato, navem paravimus, et aqua quamplurims
imposita, et necessariis reliquis : gubernaturus autem erat
Scintharus. Proxima luce cetus quidem jam erat mor-
tuus.

2. Nos vero extractum navigium, et per dentium inter-
stitia traductum, suspensumque e dentibus placide in mare
demisimus. Tum tergo ceti conscenso sacraque re Neptuno
facta, ibidem prope tropæum commorati triduo, quod ma-
lacia esset, quarto solvimus. Hic in multos de navali illo
prælio mortuos incidimus, offendimusque, ac dimensi cor-
pora cum admiratione sumus. Ac dies quidem aliquot na-
vigavimus aere temperato usi : deinde borea flante vehe-
menti, frigus magnum est ortum et lotum inde mare conge-
latum non in superficie modo, sed in fundum etiam ad quat-
tuor circiter stadia ; ita ut egressi per glaciem discurreremus.
Durante autem vento, quum ferre non possemus, tale quid
excogitavimus, consilii auctore Scintharo : effosso intra
aquam specu maximo, triginta in hoc dies mansimus, ac-
censo igne, in cibum utentes piscibus, quos inter fodiendum
inveniebamus. Deficientibus vero jam necessariis, progressi
navem gelu firmatam revulsimus, passoque velo, traheta-

ἐσυρόμεθα ὥσπερ πλέοντες λείως καὶ προσηνῶς ἐπὶ τοῦ πάγου διολισθάνοντες. Ἡμέρα δὲ πέμπτη ἀλέα τε ἦδη ἦν καὶ ὁ πάγος ἐλύετο καὶ ὕδωρ πάντα αὖθις ἐγίγνετο.

3. Πλεύσαντες οὖν ὅσον τριακοσίους σταδίους νήσω μικρῇ καὶ ἐρήμῃ προσηνέχθημεν, ἀφ' ἧς ὕδωρ λαβόντες — ἐπελελοίπει γὰρ ἡδὴ — καὶ δύο ταύρους ἀγρίους κατατοξεύσαντες ἀπεπλεύσαμεν. Οἱ δὲ ταῦροι οὗτοι τὰ κέρατα οὐκ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἶχον, ἀλλ' ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὥσπερ ὁ Μῶμος ἡζίου. Μετ' οὐ πολὺ δὲ εἰς πέλαγος ἐνεβαίνομεν, οὐχ ὕδατος, ἀλλὰ γάλακτος· καὶ νῆσος ἐν αὐτῷ ἐφαίνετο λευκὴ πλήρης ἀμπελών. Ἦν δὲ ἡ νῆσος τυρὸς μέγιστος, πάνυ συμπεπηγὼς, ὡς ὕστερον ἐμφαγόντες ἐμάθομεν, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων τὸ περίμετρον· αἱ δ' ἀμπελοὶ βοτρυῶν πλήρεις, οὐ μέντοι οἶνον, ἀλλὰ γάλα ἐξ αὐτῶν ἀποθλίβοντες ἐπίνομεν. Ἱερὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ ἀνωκοδόμητο Γαλατείας τῆς Νηρηίδος, ὡς ἐδήλου τὸ ἐπίγραμμα. Ὅσον δ' οὖν χρόνον ἐκεῖ ἐμείναμεν, ὅσον μὲν ἡ γῆ καὶ σιτίον ὑπῆρχε, ποτὸν δὲ τὸ γάλα τὸ ἐκ τῶν βοτρυῶν. Βασιλεύειν δὲ τῶν χωρίων τούτων ἐλέγετο Τυρὼ ἡ Σαλμωνέως, μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν ταύτην παρὰ τοῦ Ποσειδῶνος λαβοῦσα τὴν τιμὴν.

4. Μείναντες δ' ἡμέρας ἐν τῇ νήσῳ πέντε τῇ ἑκτῇ ἐξωρμήσαμεν, αὐρας μὲν τινος παραπεμπούσης, λειοκύμωνος δὲ οὔσης τῆς θαλάττης· τῇ ὀγδόῃ δὲ ἡμέρᾳ πλέοντες οὐκέτι διὰ τοῦ γάλακτος, ἀλλ' ἡδὴ ἐν ἀλμυρῷ καὶ κυανῷ ὕδατι, καθορῶμεν ἀνθρώπους πολλοὺς ἐπὶ τοῦ πελάγους διαθέντας, ἅπαντα ἡμῖν προσεικότας καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ μεγέθη, πλὴν τῶν ποδῶν μόνων· ταῦτα γὰρ φέλλινα εἶχον· ἀφ' οὗ δὴ οἶμαι καὶ ἐκαλοῦντο Φελλόποδες. Ἐθαυμάζομεν οὖν ἰδόντες οὐ βαπτίζομένους, ἀλλ' ὑπερέχοντας τῶν κυμάτων καὶ ἀδεδῶς ὁδοιποροῦντας. Οἱ δὲ καὶ προσήεσαν καὶ ἡσπάζοντο ἡμᾶς Ἑλληνικῇ φωνῇ ἐλεγόν τε εἰς Φελλῶ τὴν αὐτῶν πατρίδα ἐπείγεσθαι· μέχρι μὲν οὖν τινος συνωδοιπόρου ἡμῖν παραθέοντες, εἴτα ἀποτραπόμενοι τῆς ὁδοῦ ἐβάδιζον εὐπλοῖαν ἡμῖν ἐπευζάμενοι. Μετ' ὀλίγον δὲ πολλαὶ νῆσοι ἐφαίνοντο, πλησίον μὲν ἐξ ἀριστερῶν ἡ Φελλῶ, εἰς ἣν ἐκεῖνοι ἐσπευδον, πόλις ἐπὶ μεγάλου καὶ στρογγύλου φελλοῦ κατοικουμένη· πόρρωθεν δὲ καὶ μάλλον ἐν δεξιᾷ πέντε μέγισται καὶ ὑψηλόταται, καὶ πῦρ πολὺ ἀπ' αὐτῶν ἀνεκάετο.

5. Κατὰ δὲ τὴν πρῶραν μία πλατεῖα καὶ ταπεινὴ, σταδίους ἀπέχουσα οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων. Ἦδὴ δὲ πλησίον τε ἤμεν καὶ θαυμαστὴ τις αὐρα περιέπνευσεν ἡμᾶς, ἡδεῖα καὶ εὐώδης, ὅταν φησὶν ὁ συγγραφεὺς Ἡρόδοτος ἀπόζειν τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. Οἷον γὰρ ἀπὸ ῥόδων καὶ ναρκίσσων καὶ ὑακίνθων καὶ κρίνων καὶ ἰων, ἐτι δὲ μυρρίνης καὶ δάφνης καὶ ἀμπελάνθης, τοιοῦτον ἡμῖν τὸ ἡδὺ προσέβαλλεν. Ἡσθέντες δὲ τῇ ὁσμῇ καὶ χρηστὰ ἐκ μακρῶν πόνων ἐλπίσαντες κατ' ὀλίγον ἡδὴ πλησίον τῆς νήσου ἐγίγνομεθα. Ἐνθα δὲ καὶ καθεωρῶμεν λιμένας τε πολλοὺς περὶ πᾶσαν ἀκλύστους καὶ μεγάλους, ποταμούς τε διαυγεῖς ἐξιόντας ἡρέμα

mur quasi navigantes in laevi motuque blando labentes per glaciem. Quinto inde die aestus jam sit, solvitur glacies, in aquam redeunt omnia.

3. Trecenta ferme stadia navigaveramus, quum delati sumus ad insulam parvam ac desertam. Hinc aqua hausta (jam enim defecerat), confectisque sagittarum ope silvestribus duobus bubus, rursum navigavimus. Hi vero tauri non in capite habebant cornua, sed, quod Momus volebat, sub oculis. Non ita multo post in pelagus intrabamus, non aquae illud, sed lactis. Insula in eo conspiciebatur alba, plena vitibus. Erat autem haec insula caseus maximus, plane compactus, uti postea edendo experti sumus, stadiorum quinque et viginti circuitu: vites porro uvis plenae; verum non vinum inde, sed lac expressum bibebamus. Aedes in media insula exstructa erat Galatae (Lactae) Nereidis, quod significabat inscriptio. Quamdiu igitur ibi mansimus, cibum pariter atque obsonia terra nobis praebuit, potum vero lac de uvis. Regnare his regionibus dicebatur Tyro (Casea) Salmonei filia, hunc honorem, postquam hinc discessit, ab Neptuno nacta.

4. Morati in hac insula dies quinque, sexto solvimus, aura quidem nos quadam prosequente, non nisi laevibus tamen fluctibus moto mari. Octavo die, non jam lacteo navigantes, sed salso mari et caeruleo, videmus homines multos per mare discurrentes, omni ex parte nobis similes, corporibus et statura, pedibus solum exceptis; hos enim habent ex subere, a quo nempe etiam appellantur puto Phellopodes (suberipedes). Mirabamur igitur quum videremus illos non mergi, sed eminentes super fluctus, ac sine metu viam facientes. Atque adeunt nos etiam nonnulli et Graeca lingua salutant, dicuntque in suam se patriam Phello (Suberiam) contendere. Et aliquousque juxta currentes nobiscum iter faciebant: deinde ab nostra via deflectentes abibant felicem nobis navigationem precati. Post paullo insulae apparent multae: in proximo ad sinistram Phello, in quam illi festinabant, urbs in magno et rotundo subere aedificata: at e longinquo et dextrorsum magis quinque maximae atque altissimae, a quibus ignis ardens surgebat multus.

5. Versus proram lata una et humilis, stadiis distans non minus quingentis. Jam vero prope eramus, et aura quaedam circa nos spirabat admirabilis, suavis, et odora, qualem Herodotus historicus spirare ait a felici Arabia. Quale enim a rosa, et narcisso, et hyacintho, et liliis, et violis, myrto praeterea et lauro, atque vitis flore, tam suave quiddam ad nares nobis accidit. Delectati odore et optima quaque post longos labores dum speramus, brevissimo jam intervallo absumus ab insula. Hic et portus videmus multos circumcirca, tutos a fluctibus et spatiosos, fluminaque pel-

(
ἐ
μ
ἐ
τ
ἡ
κ
το
μ
ἀλ
τῶ
κ
σα
κα
λει
ρι
οὔ
ὡς
ἡ
χρ
αὐ
7
λα
μή
κ
όν
ους
ναι
σαν
8.
νε
αὐ
συν
νε
ἀλλ
νω
9.
τε
ἔδο
πα
10.
ἡ
ἡ
στη
συν
τε
δ'
κα
εὐ
κα
κα
ἐπ
11.
πε
εἰς
Ι.

ἐς τὴν θάλατταν· ἔτι δὲ λειμῶνας καὶ ὕλας καὶ ὄρνεα μουσικά, τὰ μὲν ἐπὶ τῶν ἡόνων ἄδοντα, πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων· ἀήρ τε κοῦφος καὶ εὐπνους περιεκέχυτο τὴν χώραν· καὶ αὖραι δὲ τινες ἠδεῖαι διαπνέουσαι ἡρέμα τὴν ὕλην διεσάλευον, ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων κινουμένων τερπνὰ καὶ συνεχῆ μέλη ἀπεσυρίζετο εὐοικότα τοῖς ἐπ' ἐρημίας αὐλήμασι τῶν πλαγίων αὐλῶν. Καὶ μὴν καὶ βοή σύμμικτος ἠκούετο ἄθρους, οὐ θορυβώδης, ἀλλ' οἷα γένοιτ' ἂν ἐν συμποσίῳ, τῶν μὲν αὐλούντων, τῶν δὲ ἐπαινούντων, ἐνίων δὲ κροτούντων πρὸς αὐλὸν ἢ κιθάραν.

6. Τούτοις ἅπασαι κηλούμενοι κατῆχθημεν, δρμήσαντες δὲ τὴν ναῦν ἀπεβαίνομεν τὸν Σκίνθαρον ἐν αὐτῇ καὶ δύο τῶν ἐταίρων ἀπολιπόντες. Προϊόντες δὲ διὰ λειμῶνος εὐανθοῦς ἐντυγχάνομεν τοῖς φρουροῖς καὶ περιπόλοις, οἱ δὲ δῆσαντες ἡμᾶς ῥοδίνους στεφάνους — οὗτος γὰρ μέγιστος παρ' αὐτοῖς δεσμός ἐστιν — ἀνῆγον ὡς τὸν ἄρχοντα, παρ' ὧν δὴ καθ' ὁδὸν ἠκούσαμεν ὡς ἡ μὲν νῆσος εἴη τῶν Μακάρων προσαγορευομένη, ἀρχὸς δὲ ὁ Κρῆς Ῥαδάμανθος. Καὶ δὴ ἀναχθέντες ὡς αὐτὸν ἐν τάξει τῶν δικαζομένων ἕστημεν τέταρτοι.

7. Ἦν δὲ ἡ μὲν πρώτη δίκη περὶ Αἴαντος τοῦ Τελαμῶνος, εἴτε χρὴ αὐτὸν συνεῖναι τοῖς ἥρωσιν εἴτε καὶ μή· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ ὅτι μεμῆνοι καὶ ἑαυτὸν ἀπεκτόνοι. Τέλος δὲ πολλῶν ῥηθέντων ἔγνω ὁ Ῥαδάμανθος, νῦν μὲν αὐτὸν πιόμενον τοῦ ἑλλεβορίου παραδοθῆναι Ἰπποκράτει τῷ Κῳφῳ ἰατρῷ, ὕστερον δὲ σωφρονήσαντα μετέχειν τοῦ συμποσίου.

8. Δευτέρα δὲ ἦν κρίσις ἐρωτική, Θησέως καὶ Μενελάου περὶ τῆς Ἑλένης διαγωνιζομένων, ποτέρῳ χρὴ αὐτὴν συνοικεῖν. Καὶ ὁ Ῥαδάμανθος ἐδίκασε Μενελάῳ συνεῖναι αὐτὴν ἅτε καὶ τοσαῦτα πονήσαντι καὶ κινδυνεύσαντι τοῦ γάμου ἕνεκα· καὶ γὰρ αὐτῷ Θησεὶ καὶ ἄλλας εἶναι γυναῖκας τὴν τε Ἀμαζόνα καὶ τὰς τοῦ Μίνωος θυγατέρας.

9. Τρίτη δ' ἐδικάσθη περὶ προεδρίας Ἀλεξάνδρου τε τῷ Φιλίππου καὶ Ἀννίβᾳ τῷ Καρχηδονίῳ, καὶ ἔδοξε προέχειν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ θρόνος αὐτῷ ἐτέθη παρὰ Κύρον τὸν Πέρσῃν τὸν πρότερον.

10. Τέταρτοι δ' ἡμεῖς προσήχθημεν· καὶ ὁ μὲν ἤρετο τί παθόντες ἔτι ζῶντες ἱεροῦ χωρίου ἐπιβαίμεν· ἡμεῖς δὲ πάντα ἐξῆς διηγησάμεθα. Οὗτος δὲ μεταστησάμενος ἡμᾶς ἐπὶ πολὺ χρόνον ἐσκέπτετο καὶ τοῖς συνέδροις ἐκοινοῦτο περὶ ἡμῶν. Συνήδρευον δὲ ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ὁ Ἀθηναῖος. Ὡς δ' ἔδοξεν αὐτῷ, ἀπεφάνετο τῆς μὲν φιλοπραγμοσύνης καὶ τῆς ἀποδημίας, ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, δοῦναι τὰς εὐθύνas, τὸ δὲ νῦν ῥητὸν χρόνον μείναντας ἐν τῇ νήσῳ καὶ συνδιαιτηθέντας τοῖς ἥρωσιν ἀπελθεῖν. Ἔταξε δὲ καὶ τὴν προθεσμίαν τῆς ἐπιδημίας μὴ πλέον μηνῶν ἑπτὰ.

11. Τούντεῦθεν ἡμῖν αὐτομάτων τῶν στεφάνων περιρρυέντων ἐλαλύμεθα καὶ εἰς τὴν πόλιν ἡγόμεθα καὶ εἰς τὸ τῶν Μακάρων συμπόσιον. Αὕτη μὲν οὖν ἡ πό-

LUCIANUS. I.

lucida placide exeuntia in mare : ad hæc prata, et silvas, et canoras aves, tum in litoribus modulantes, tum multas in ramis. Aer porro levis et molliter spirans circumfusus regioni erat, atque auræ quædam suaves leni flatu silvam motabant. Itaque et a ramis motis jucunda perpetuaque cantica sibilabant, similia cantibus qui ab obliquis fistulis in loco deserto redduntur. Sed clamor etiam mistus exaudiebatur, non ille tumultuosus, sed qualis oriatur in convivio, instantibus aliis tibias, aliis laudantibus, plaudentibus ad tibiam citharamve aliis.

6. Hisce omnibus dum demulcemur appulimus, firmataque in portu navi, escendimus, relictis in ea Scintharo cum duobus sociis. Progressi per pratum floridum, in præsidiarios custodes incidimus, qui roseis nos coronis vinctos (durissimum hoc apud illos vinculum est) ad principem abduxere; a quibus in via audivimus hanc esse Beatorum quæ vocatur insulam, et imperitare in ea Rhadamanthum Cretensem. Jam deducti ad illum, quarti stetimur in serie eorum qui judicandi erant.

7. Primum iudicium erat de Telamonio Ajace, utrum par sit eum versari cum heroibus an non. Accusabatur autem hoc nomine, quod furiosus fuisset atque ipse manus sibi intulisset. Tandem quum multa utrimque dicta essent, pronunciavit Rhadamanthus, jam quidem helleboro potō traderetur Hippocrati Coo medico, in posterum ubi resipisset, convivio adhiberetur.

8. Alterum erat amatorium iudicium, Theseo et Menelao de Helena contendentibus, cum utro ea habitare deberet. Judicavitque Rhadamanthus illam esse cum Menelao, qui nuptiarum illius causa tot labores, pericula tot subiisset : etenim Theseo alias quoque esse mulieres, Amazonem illam, et Minois filias.

9. Tertia causa judicata est de loco antiquiore inter Alexandrum Philippi et Hannibalem Carthaginensem; et primas visum est deberi Alexandro, ac sella ei posita est juxta Cyrum majorem Persam.

10. Quarti nos admoti sumus. Atque ille quidem interrogavit, qua re impulsivi adhuc sacram regionem ingressi essemus : nos vero omnia deinceps enarravimus. Iste autem nobis secedere aliquantum jussis, diu considerabat, suisque cum assessoribus communicat de nobis. Aderant enim illi in consilio tum alii plures, tum Aristides justus Atheniensis. Quum vero visum ipsi esset, pronunciavit curiositatis quidem et profectionis poenas nos, ubi mortui fuisset, daturus : jam vero dicto tempore in insula morati, et convictu heroum usi, abiremus. Constituit autem etiam diem commorationis, ne plus septem mensibus maneremus.

11. Hinc sua nobis sponte defluentibus coronis liberati in urbem introducti sumus et ad Beatorum convivium. Hæc urbs tota aurea : mœnia circumposita smaragdina : portæ

λις πᾶσα χρυσή, τὸ δὲ τεῖχος περίκειται σμαράγδινον· πύλαι δὲ εἰσιν ἑπτὰ, πᾶσαι μονόζυλοι κινναμώμινοι· τὸ μέντοι ἔδαφος τῆς πόλεως καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ τεύχους γῆ ἑλεφαντίνη· ναοὶ δὲ πάντων θεῶν βηρύλλου λίθου ὠκοδομημένοι, καὶ βωμοὶ ἐν αὐτοῖς μέγιστοι μονόλιθοι ἀμεθύστινοι, ἐφ' ὧν ποιοῦσι τὰς ἐκατόμβας. Περὶ δὲ τὴν πόλιν ρεῖ ποταμὸς μύρου τοῦ καλλίστου τὸ πλάτος πήχεων ἑκατὸν βασιλικῶν, βάθος δὲ πεντήκοντα, ὥστε νεῖν εὐμαρῶς. Λουτρὰ δὲ ἐστὶν ἐν αὐτοῖς οἴκοι μεγάλοι ὑάλινοι, τῷ κινναμώμῳ ἐγκαθόμενοι· ἀντὶ μέντοι ὕδατος ἐν ταῖς πυλῶσι δρόσος θερμὴ ἐστίν.

12. Ἐσθῆτι δὲ χρῶνται ἀραχνίους λεπτοῖς, πορφυροῖς. Αὐτοὶ δὲ σώματα μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀναφεῖς καὶ ἄσαρκοι εἰσι, μορφήν δὲ καὶ ἰδέαν μόνην ἐμφαίνουσι, καὶ ἀσώματοι ὄντες ὁμῶς συνεστᾶσι καὶ κινεῦνται καὶ φρονεῖσι καὶ φωνὴν ἀφιᾶσι, καὶ ὅλως ἔοικε γυμνὴ τις ἡ ψυχὴ αὐτῶν περιπολεῖν τὴν τοῦ σώματος ὁμοιότητα περικειμένη· εἰ γοῦν μὴ ἄψαίτο τις, οὐκ ἂν ἐλέγξειε μὴ εἶναι σῶμα τὸ ὁρώμενον· εἰσὶ γὰρ ὥσπερ σκιαὶ ὄρθαι, οὐ μέλαιναι. Γηράσκει δὲ οὐδεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἧς ἂν ἡλικίας ἔλθῃ παραμένει. Οὐ μὴν οὐδὲ νῦξ παρ' αὐτοῖς γίγνεται, οὐδὲ ἡμέρα πάνυ λαμπρά· καθάπερ γὰρ τὸ λυκαυγὲς ἤδη πρὸς ἑὼ μὴδέπω ἀνατείλαντος ἡλίου, τοιοῦτο φῶς ἐπέχει τὴν γῆν. Καὶ μέντοι καὶ ὄραν μίαν ἴσασι τοῦ ἔτους· αἰὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς ἔαρ ἐστὶ καὶ εἰς ἀνεμος πνεῖ ὁ ζέφυρος.

13. Ἡ δὲ χώρα πᾶσι μὲν ἀνθεσι, πᾶσι δὲ φυτοῖς ἡμέροις τε καὶ σκιεροῖς τέθηλεν· αἱ μὲν γὰρ ἀμπελοὶ δωδεκάφοροι εἰσι καὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον καρποφοροῦσι· τὰς δὲ ῥοιάς καὶ τὰς μηλέας καὶ τὴν ἄλλην ὀπώραν ἔλεγον μὲν εἶναι τρισκαιδεκάφορον· ἐνὸς γὰρ μηνὸς τοῦ παρ' αὐτοῖς Μινώου δις καρποφορεῖ. Ἀντὶ δὲ πυροῦ οἱ στάχυες ἄρτον ἔτοιμον ἐπ' ἀκρῶν φύουσιν ὥσπερ μύκητας. Πηγαὶ δὲ περὶ τὴν πόλιν ὕδατος μὲν πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακόσιαι, μέλιτος δὲ ἄλλαι τσαῦται, μύρου δὲ πεντακόσιαι, μικρότεραι μέντοι αὗται· καὶ ποταμοὶ γάλακτος ἑπτὰ καὶ οἶνου ὀκτώ.

14. Τὸ δὲ συμπόσιον ἔξω τῆς πόλεως πεποιήται ἐν τῷ Ἡλυσίῳ κτελουμένῳ πεδίῳ· λειμῶν δὲ ἐστὶ κάλλιστος καὶ περὶ αὐτὸν ὕλη παντοία, πυκνὴ, ἐπισκιάζουσα τοὺς κατακειμένους, καὶ στρωμνὴ μὲν ἐκ τῶν ἀνθέων ὑποβέβληται. Διακονοῦνται δὲ καὶ διαφέρουσιν ἕκαστα οἱ ἀνεμοὶ πλήν γε τοῦ οἰνοχοεῖν· τούτου γὰρ οὐ δέονται, περὶ δὲ τὸ συμπόσιον ὑάλινά ἐστι μεγάλα δένδρα τῆς διαυγεστάτης ὕαλου, καὶ καρπὸς ἐστὶ τῶν δένδρων τούτων ποτήρια παντοῖα καὶ τὰς κατασκευὰς καὶ τὰ μέγεθ. Ἐπειδὴν οὖν παρή τις ἐς τὸ συμπόσιον, τρυγῆσας ἐν ἡ καὶ δύο τῶν ἐκπωμάτων παρατίθεται, τὰ δὲ αὐτίκα οἶνου πλήρη γίγνεται. Οὕτω μὲν πίνουσιν. Ἀντὶ δὲ τῶν στεφάνων αἱ ἀηδόνες καὶ τὰ ἄλλα μουσικὰ ὄρνεα ἐκ τῶν πλησίον λειμῶνων τοῖς στόμασιν ἀνθολογοῦντα κατανίφει αὐτοὺς μετ' ὥδῃς ὑπερπετόμενα. Καὶ μὴν καὶ μυρίζονται ὧδε· νεφέλαι πυκναὶ ἀνασπᾶσθαι μύρον ἐκ τῶν πηγῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐπι-

septem ex uno singulae trunco elaboratae cinnamominae : solum urbis, quodque intra muros terrae est, eburneum : templa omnium deorum e beryllo gemma aedificata, et altaria in iis maxima, ex una gemma amethystina, in quibus hecatombas faciunt. Circum urbem fluit amnis unguenti pulcherrimi, cuius latitudo centum cubitorum regionum; profunditas autem quinquaginta, ut nates in eo facile. Balnea sunt illis aedes magnae, vitreae, cinnamomo vaporatae : verum pro aqua in solis est ros calidus.

12. Ad vestitum utuntur araneorum telis tenuibus, purpureis. Corpora quidem ipsi non habent, sed tactum effugiant, carnis expertes, et figuram solam atque speciem ostendunt, ac licet corpora non habeant, tamen stant, moventur, sapiunt, vocem emittunt. Et omnino videtur nuda quodammodo anima illorum olversari, similitudinem quandam induta corporis. Nisi enim tetigerit aliquis, haud convincatur corpus non esse id quod videt : sunt enim quasi umbrae erectae, non nigrae. Senescit vero nemo, sed qua aetate huc venerit, in ea manet. Verum neque nox apud illos est, neque dies plane clara : sed quale est mane diluculum, sole nondum exorto, talis lux terram illam obtinet. Unam etiam modo anni tempestatem norunt : semper enim apud illos ver est, et unus flat ventus, Zephyrus.

13. Regio floribus omnibus, plantisque tum mansuetis tum umbrosis viret. Vites quidem duodecies feraces, mensibus singulis fructum ferunt. Punicas vero arbores, et malos, et reliquas frugiferas dicebant etiam ter et decies ferre, his nempe uno mense, qui Minous apud illos est. Pro tritico spicae panes jam paratos in summo producunt, velut fungos. Fontes circa urbem aquae quinque et sexaginta supra trecentos, mellis totidem alii, unguenti autem quingenti, hi tamen minores; fluvii lactis septem, et octo vini.

14. Caenatio extra urbem structa est, in eo qui vocatur campus Elysios. Est autem pratum pulcherrimum, et circa illud silva varia, densa, accumbentibus umbram faciens : stragula de floribus vestis subjecta est. Ministrant omnia et huc illuc ferunt venti, praeterquam quod vinum non infundunt : hoc enim nihil opus est, sed sunt arbores circa caenationem vitreae, magnae, de vitro pellucidissimo : et sunt fructus harum arborum pocula varia et figuris et magnitudine. Quum igitur advenit aliquis in caenationem, decerptum unum alterumve poculorum sibi apponit; at illa statim vini plena fiunt : et sic bibunt. Pro coronis vero luscinae et aves aliae canorae ex vicinis pratis flores rostris lectos instar nivis in eos spargunt, cum cantu supervolantes. Unguentis quoque perfunduntur, hunc in modum : densae nubes bibunt e fontibus ac fluvio unguentum, deinde im-

λ
λ
δ
ἐ
δ
Ἄ
ἐ
Ἐ
πα
Ἐ
ἐ
σι
ἡ
εὐ
διά
1
παρ
τοῦ
Αἰ
χώρ
ρους
ξιν
τὸν
ναίου
Σωκρ
στορο
ὁ Λακ
καὶ ἀ
Ἰακί
δὲ χα
πολλά
μὴ ἐθέ
μόνος
σθείση
καὶ τοῖ
18.
τὰ πρῶ
χαρισμ
πος ὁ
Διογένη
τρόπου
δὲ πολλ
Τῶν δὲ
βαίνειν
περὶ Χρ
νήσου
Τοὺς δὲ
χειν δ' ἐ
καταλαμ
τε καὶ τὴν

στασαι ὑπὲρ τὸ συμπόσιον ἡρέμα τῶν ἀνέμων ὑποθλι-
βόντων ὅσους λεπτόν ὥσπερ δρόσον.

15. Ἐπὶ δὲ τῷ δείπνῳ μουσικῇ τε καὶ ᾠδαῖς σχο-
λάζουσιν· ἄδεται δὲ αὐτοῖς τὰ τοῦ Ὀμήρου ἔπη μά-
λιστα· καὶ αὐτὸς γὰρ πάρεστι καὶ συνευχεῖται αὐτοῖς
ὑπὲρ τὸν Ὀδυσσεά κατακείμενος. Οἱ μὲν οὖν χοροὶ
ἐκ παίδων εἰσι καὶ παρθένων· ἐξάρχουσι δὲ καὶ συνά-
δουσιν Εὐνομός τε ὁ Λοκρὸς καὶ Ἀρίων ὁ Λέσβιος καὶ
Ἀνακρέων καὶ Στησίχορος· καὶ γὰρ τοῦτον παρ' αὐτοῖς
ἔθεασάμην, ἥδη τῆς Ἑλένης αὐτῷ διηλλαγμένης.
Ἐπειδὴν δὲ οὗτοι παύσωνται ἄδοντες, δεύτερος χορὸς
παρέρχεται ἐκ κύκνων καὶ χελιδόνων καὶ ἀηδόνων.
Ἐπειδὴν δὲ καὶ οὗτοι ἄσῳσι, τότε ἥδη ἡ πᾶσα ὕλη
ἐπαυλεῖ τῶν ἀνέμων καταρχόντων.

16. Μέγιστον δὲ δὴ πρὸς εὐφροσύνην ἐκείνο ἔχου-
σι· πηγαί εἰσι δύο παρὰ τὸ συμπόσιον, ἡ μὲν γέλωτος,
ἡ δὲ ἡδονῆς· ἐκ τούτων ἑκατέρας πάντες ἐν ἀρχῇ τῆς
εὐωχίας πίνουσι καὶ τὸ λοιπὸν ἡδόμενοι καὶ γελῶντες
διάγουσι.

17. Βούλομαι δὲ εἰπεῖν καὶ τῶν ἐπισήμων οὐστinas
παρ' αὐτοῖς ἔθεασάμην· πάντας μὲν τοὺς ἡμιθέους καὶ
τοὺς ἐπὶ Ἴλιον στρατεύσαντας πλὴν γε τοῦ Λοκροῦ
Αἴαντος· ἐκείνον δὲ μόνον ἔφασκον ἐν τῷ τῶν ἀσεβῶν
χώρῳ κολάζεσθαι. Βαρβάρων δὲ Κύρους τε ἀμφοτέ-
ρους καὶ τὸν Σκύθην Ἀνάχαρσιν καὶ τὸν Θρᾷκα Ζάμολ-
ξιν καὶ Νουμᾶν τὸν Ἰταλιώτην, καὶ μὴν καὶ Λυκοῦργον
τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Φωκίωνα καὶ Τέλλον τοὺς Ἀθη-
ναίους, καὶ τοὺς σοφοὺς ἀνευ Περιάνδρου. Εἶδον δὲ καὶ
Σωκράτην τὸν Σωφρονίσκου ἀδολεσχοῦντα μετὰ Νέ-
στορος καὶ Παλαμῆδους· περὶ δὲ αὐτὸν ἦσαν Ὑάκινθος τε
ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ὁ Θεσπιεὺς Νάρκισσος καὶ Ὑλάς
καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ καλοί. Καὶ μοι ἐδόκει ἔρᾶν τοῦ
Ὑακίνθου· τὰ πολλὰ γοῦν ἐκείνον διήλεγχεν. Ἐλέγετο
δὲ χαλεπαίνειν αὐτῷ ὁ Ῥαδάμανθυς καὶ ἠπειληκέναι
πολλάκις ἐκβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς νήσου, ἣν φλυαρῇ καὶ
μὴ ἐθέλῃ ἀφείλῃ τὴν εἰρωνεῖαν εὐωχεῖσθαι. Πλάτων δὲ
μόνος οὐ παρῆν, ἀλλ' ἐλέγετο καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ἀναπλα-
σθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ πόλει οἰκεῖν χρώμενος τῇ πολιτείᾳ
καὶ τοῖς νόμοις οἷς συνέγραψεν.

18. Οἱ μέντοι ἀμφ' Ἀρίστιππόν τε καὶ Ἐπίκουρον
τὰ πρῶτα παρ' αὐτοῖς ἐφέροντο ἡδεῖς τε ὄντες καὶ κε-
χαρισμένοι καὶ συμποτικώτατοι. Παρῆν δὲ καὶ Αἰσω-
πος ὁ Φρύξ· τούτῳ δὲ ὅσα καὶ γελοιοποιῶ χρώνται.
Διογένης μὲν γε ὁ Σινωπεὺς τοσοῦτον μετέβαλε τοῦ
τρόπου ὥστε γῆμαι μὲν Λαΐδα τὴν ἑταίραν, ὀρχεῖσθαι
δὲ πολλάκις ὑπὸ μέθης ἀνιστάμενον καὶ παροινεῖν.
Τῶν δὲ Στωϊκῶν οὐδεὶς παρῆν· ἔτι γὰρ ἐλέγοντο ἀνα-
βαίνειν τὸν τῆς ἀρετῆς ὀρθιον λόφον. ἤκούομεν δὲ καὶ
περὶ Χρυσίππου ὅτι οὐ πρότερον αὐτῷ ἐπιβῆναι τῆς
νήσου θέμις, πρὶν τὸ τέταρτον ἑαυτὸν ἔλλεβορίσῃ.
Τοὺς δὲ Ἀκαδημαῖκους ἔλεγον ἐθέλειν μὲν ἔλθειν, ἐπέ-
χειν δ' ἔτι καὶ διασκέπτεσθαι· μὴδὲ γὰρ αὐτὸ τοῦτό πω
καταλαμβάνειν, εἰ καὶ νῆσός τις τοιαύτη ἐστίν. Ἄλλως
τε καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Ῥαδαμάνθυος, οἶμαι, κρίσιν ἐδεδοί-

minentes cœnationi, placide urgentibus ventis, tanquam
tenuem rorem pluunt.

15. In cœna musicæ vacant et cantibus. Canuntur ipsis
Homeri maxime carmina : et adest ipse quoque et cum
illis epulatur, accumbens supra Ulixem. Chori puerorum
sunt et virginum : ducunt eum concinuntque Eunomus
Locrus, et Lesbius Arion, et Anacreon, et Stesichorus :
etenim hunc quoque apud illos vidi, jam reconciliata
illi Helena. Hi vero quum canere desierunt, alter chorus
procedit cynorum, hirundinum ac lusciniarum : et ubi
hi quoque cecinerunt, tum sane silva tota fistulis quasi
succinit, ventis cantum præeuntibus.

16. Maximum vero illud ad hilaritatem adjumentum ha-
bent, quod fontes sunt duo circa cœnationem, risus alter,
alter voluptatis; ex quorum alterutro in ipso convivii
principio bibunt, et quod superest jucunde et cum risu
agunt.

17. Dicere etiam volo, nobilium hominum quos apud illos
viderim. Semideos quidem omnes, et qui ad Ilium pugna-
runt, præter Locrum Ajacem : illum solum dicebant in loco
impiorum dare poenas. Barbarorum vero Cyrum utrumque,
et Scytham Anacharsin, et Zamolxin Thracem, et Numam
Italum : ac præter hos Lycurgum Lacedæmonium, et Pho-
cionem ac Tellum Athenienses, et Sapientes, Periandro
excepto. Vidi etiam Socratem Sophronisci filium sermones
cædentem cum Nestore et Palamede : et circa illum erant
Hyacinthus Lacedæmonius, et Thespiensis Narcissus, et
Hylas, et multi alii pulchri. Ac videbatur mihi amare Hy-
acinthum : nam plerumque illum redarguebat. Dicebatur
autem iratus illi Rhadamanthus, et sæpe minatus esse, de
insula se illum ejecturum, si nugas agere pergeret, et nollet
dissimulatione omissa convivari. Plato solus non aderat,
sed dicebatur ipse quoque civitatem habitare a se conflictam,
eaque forma reipublicæ et eis quas conscripsisset, legibus
uti.

18. Aristippus quidem et Epicurus primas illic ferebant,
suaves homines, et gratiosi, et convivæ commodi. Aderat
etiam Æsopus Phryx, quo ut scurra ridiculario utuntur.
Verum Sinopensis Diogenes ita mutavit mores suos, ut
Laida duxerit meretricem, ebriusque sæpe ad saltandum
consurgat et vinolentas nugas agat. Stoicorum aderat ne-
mo : dicebantur enim adhuc ascendere arduum illum virtu-
tis collem. Audiebamus etiam de Chrysippo, non prius illi
fas esse insulam ingredi, quam helleboro quartum usus esset.
Academicos vero dicebant velle quidem venire, sed susti-
nere se adhuc et considerare : neque enim hoc ipsum illos
percipere, an insula talis sit. Alioquin etiam Rhadaman-
thi, puto, iudicium metuunt, ut qui instrumentum judi-

κεσαν, ἄτε καὶ τὸ κριτήριον αὐτοὶ ἀνηρηκότες. Πολ-
λοὺς δὲ αὐτῶν ἔφασκον ὀρμηθέντας ἀκολουθεῖν τοῖς
ἀφικνουμένοις, ὑπὸ νωθείας δ' ἀπολείπεσθαι μὴ κατα-
λαμβάνοντας καὶ ἀναστρέφειν ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ.

19. Οὗτοι μὲν οὖν ἦσαν οἱ ἀξιολογώτατοι τῶν πα-
ρόντων. Τιμῶσι δὲ μάλιστα τὸν Ἀχιλλέα καὶ μετὰ
τοῦτον Θησέα. Περὶ δὲ συνουσίας καὶ ἀφροδισίων
οὕτω φρονοῦσι· μίσγονται μὲν ἀναφανδὸν πάντων ὁρῶν-
των καὶ γυναιξὶ καὶ ἄρρεσι, καὶ οὐδαμῶς τοῦτο αἰσχρὸν
αὐτοῖς δοκεῖ· μόνος δὲ Σωκράτης διώμνυτο ἢ μὴν κα-
θαρῶς πλησιάζειν τοῖς νέοις· καὶ μέντοι πάντες αὐτοῦ
ἐπιорκεῖν κατεγίνωσκον· πολλάκις γοῦν ὁ μὲν Ὑάκιν-
θος ἢ ὁ Νάρκισσος ὁμολόγουν, ἐκεῖνος δὲ ἡρνεῖτο. Αἱ
δὲ γυναῖκες εἰσι πᾶσι κοιναὶ καὶ οὐδεὶς φθονεῖ τῷ πλη-
σίῳ, ἀλλ' εἰσὶ περὶ τοῦτο μάλιστα Πλατωνικώτατοι·
καὶ οἱ παῖδες δὲ παρέχουσι τοῖς βουλομένοις οὐδὲν ἀντι-
λέγοντες.

20. Οὕτω δὲ δύο ἢ τρεῖς ἡμέραι διεληλύθεσαν, καὶ
προσελθὼν ἐγὼ Ὀμήρῳ τῷ ποιητῇ, σχολῆς οὐσης ἀμ-
φοῖν, τὰ τε ἄλλα ἐπυνθανόμην καὶ ὅθεν εἴη, λέγων
τοῦτο μάλιστα παρ' ἡμῖν εἰσέτι νῦν ζητεῖσθαι. Ὁ δὲ
οὐδ' αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖν ἔφασκεν, ὡς οἱ μὲν Χῖον, οἱ δὲ
Σμυρναῖον, πολλοὶ δὲ καὶ Κολοφώνιον αὐτὸν νομίζουσιν.
Εἶναι μέντοι γε ἔλεγε Βαβυλώνιος, καὶ παρὰ γε τοῖς
πλείστοις οὐχ Ὀμηρος, ἀλλὰ Τιγράνης καλεῖσθαι·
ὑστερον δὲ ὁμηρεύσας παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀλλάξαι τὴν
προσηγορίαν. Ἔτι δὲ καὶ περὶ τῶν ἀθετουμένων στί-
χων ἐπηρώτων, εἰ ὑπ' ἐκείνου εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι. Καὶ
ὅς ἔφασκε πάντας αὐτοῦ εἶναι. Κατεγίνωσκον οὖν τῶν
ἀμφὶ τὸν Ζηνόδοτον καὶ Ἀρίσταρχον γραμματικῶν
πολλὴν τὴν ψυχρολογίαν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἱκανῶς
ἀπεκρίνατο, πάλιν αὐτὸν ἡρώτων τί δὴ ποτε ἀπὸ τῆς
μήνιδος τὴν ἀρχὴν ἐποίησατο· καὶ ὅς εἶπεν οὕτως ἐπελ-
θεῖν αὐτῷ μηδὲν ἐπιτηδεύσαντι. Καὶ μὴν κάκεῖνο
ἐπεθύμουν εἰδέναι εἰ προτέραν ἔγραψε τὴν Ὀδυσσεῖαν
τῆς Ἰλιάδος, ὡς οἱ πολλοὶ φασιν· ὁ δὲ ἡρνεῖτο. Ὅτι
μὲν γὰρ οὐδὲ τυφλὸς ἦν, ὁ καὶ αὐτὸ περὶ αὐτοῦ λέγου-
σιν, αὐτίκα ἠπιστάμην· ἑώρα γὰρ, ὥστε οὐδὲ πυνθάνε-
σθαι ἐδεόμην. Πολλάκις δὲ καὶ ἄλλοτε τοῦτο ἐποίουν,
εἰ ποτε αὐτὸν σχολὴν ἄγοντα ἑώρων· προσιών γάρ τι
ἐπυνθανόμην αὐτοῦ, καὶ ὅς προθύμως πάλιν ἀπεκρίνατο,
καὶ μάλιστα μετὰ τὴν δίκην, ἐπειδὴ ἐκράτησεν· ἦν γάρ
τις γραφὴ κατ' αὐτοῦ ἐπενηνεγμένη ὕβρεως ὑπὸ Θερσί-
του ἐφ' οἷς αὐτὸν ἐν τῇ ποιήσει ἔσχωψε, καὶ ἐνίκησεν
Ὀμηρος Ὀδυσσεύς συναγορεύοντος.

21. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀφίκετο καὶ Πυ-
θαγόρας ὁ Σάμιος ἐπτάκις ἀλλαγείς καὶ ἐν τοσούτοις
ζώοις βιοτεύσας καὶ ἐκτελέσας τῆς ψυχῆς τὰς περιόδους.
Ἦν δὲ χρυσοῦς ὄλον τὸ δεξιὸν ἡμίτομον. Καὶ ἐκρίθη
μὲν συμπολιτεύσασθαι αὐτοῖς, ἐνεδοιάζετο δὲ ἔτι πότε-
ρον Πυθαγόραν ἢ Εὐφωρβὸν χρῆ αὐτὸν ὀνομάζειν. Ὁ
μέντοι Ἐμπεδοκλῆς ἦλθε μὲν καὶ οὗτος, περίεφθος καὶ
τὸ σῶμα ὄλον ὠπτημένος· οὐ μὴν παρεδέχθη καίτοι
πολλὰ ἱκετεύων.

candi sustulerint. Multos vero illorum narrabant impetu
capto sequi eos qui veniant in insulam, sed ignavia qua-
dam deficere antequam assequantur, et de media via re-
verti.

19. Hi quidem igitur eorum qui aderant maxime com-
memorabiles. Præcipuo autem in honore habent Achillem,
et post hunc, Theseum. De coitu et rebus venereis ita
sentiant : miscent corpora publice, et in conspectu omni-
um, cum mulieribus pariter et cum maribus, et nequa-
quam turpe hoc illis videtur. Solus Socrates dejerabat se
caste accedere ad juvenes : sed omnes pejerare illum ju-
dicabant : sæpe enim Hyacinthus quidem aut Narcissus
fatebantur ; at ipse negabat. Mulieres vero communes
omnibus, neque invidet quisquam viro alteri, sed hac in
re maxime sunt Platonicæ. Præbent etiam pueri volentibus,
nihil repugnantes.

20. Duo nondum aut tres dies præterierant, et accedens
ad Homerum poetam, quum ambobus esset otium, tum re-
liqua ex eo quæsi, tum unde esset ; dicens illud maxime
apud nos in hunc diem disputari. Ille autem scire et ipse
se aiebat, hos Chium, Smyrnæum alios, multos Colopho-
nium ipsum putare : se vero, dicebat, Babylonium esse,
et apud cives non Homcrum vocari, sed Tigranem : postea
tamen, quum obses (Homeros) apud Græcos esset, nomen
mutasse. Ad hæc de versibus illius rejectis interrogabam
num scripti ab ipso essent. Atque ille suos esse omnes con-
firmavit. Damnabam itaque Zenodoti et Aristarchi gram-
maticorum frigidæ disputationes. Ad hæc quum satis re-
spondisset, rursus interrogavi, cur tandem ab ira initium
carminis fecisset. Et ille ita sibi temere in mentem venisse
ait, sine consilio. Etiam illud scire volebam, prioremne
scripsisset Odysseam Iliade, ut multi referunt. Negabat.
Cæcum enim non fuisse, quod ipsum quoque de illo narrant,
statim sciebam : utebatur enim oculis ; quare nec interro-
gatione opus habebam. Sæpe etiam alias hoc faciebam,
si quando otiosum illum viderem, ut accedens ipsum inter-
rogarem aliquid : atque ipse promte ad omnia respondebat,
inprimis post judicium, quum superior discessisset. Erat
enim dica illi scripta injuriæ a Thersite de iis quæ contu-
meliose in ipsum lusisset in carmine : vicitque Homerus,
causam illius una agente Ulixæ.

21. Iisdem temporibus Pythagoras etiam Samius advenit,
septies mutatus, vita in totidem acta animalibus, per-
fectisque tot animæ circuitibus. Erat vero dextro toto
latere aureus. Et judicatum quidem est, ut versaretur
cum Beatis ; hoc vero adhuc dubitabatur, utrum Pythagoram
vocare an Euphorbum oporteret. Venit Empedocles quoque
circum ustulatus, et toto assatus corpore : neque tamen,
quantumvis multis verbis supplicaret, receptus est.

αὐτ
πέμ
μακ
διηγ
κλέο
πυγ
Κορ
Παγ
μέντ
τῶν
ἐνίκη
φανος

23

οἱ ἐν
τὰ δε
τὴν νῆ
γαντῖν
Θραῦκα
Ὡς δὲ
ἥρωας
καὶ Αἰδ
ἐμάχον
κατορθ
δεξιῶ τ
χετο.

τὸ πρόσ
αὐτῷ ἀ
τῷ προα
λέγετο Ν

24.

τες αὐθ
Ἐγραψε
μοι ἔδωκε
ἀλλ' ὅστε
Ἦν δὲ ἡ

Nῦν

Τότε δ' οὐ
μος ἐπειδ
ἐπινίκια κ
μετεῖχε Π
σαττόμενο

25.

Ἦν δὲ ἡ
τὸν ἔβδομο
δ τοῦ Σκιν
πολὺν χρόν
ἐπινῶς ἀγα
νευον ἀλλή
ἐξανιστάμε
ὑπὸ τοῦ ἔρα
νύρας ἀρπά
ταῦτα, οἵχε
ἦτοι ἐς τὴν

22. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐνέστη ὁ ἀγὼν τὰ παρ' αὐτοῖς Θανατούσια. Ἦγωνοῦται δὲ Ἀχιλλεὺς τὸ πέμπτον καὶ Θησεὺς τὸ ἕβδομον. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα μακρὸν ἂν εἴη λέγειν· τὰ δὲ κεφάλαια τῶν πραχθέντων διηγήσομαι. Πάλιν μὲν ἐνίκησε Κᾶρος ὁ ἀφ' Ἡρακλέους Ὀδυσσεά περὶ τοῦ στεφάνου καταγωνισάμενος· πυγμὴ δὲ ἴση ἐγένετο Ἀρείου τε τοῦ Αἰγυπτίου, ὃς ἐν Κορίνθῳ τέθαπται, καὶ Ἐπειῶ ἀλλήλοις συνελθόντων. Παγκρατίου δ' ἄθλα οὐ τίθεται παρ' αὐτοῖς. Τὸν μέντοι δρόμον οὐκέτι μέμνημαι ὅστις ἐνίκησε. Ποιητῶν δὲ τῇ μὲν ἀληθείᾳ παρὰ πολὺ ἐκράτει Ὅμηρος, ἐνίκησε δὲ ὁμοίως Ἡσίοδος. Τὰ δὲ ἄθλα ἦν ἅπασι στέφανος πλακεῖς ἐκ πτερῶν ταωνείων.

23. Ἄρτι δὲ τοῦ ἀγῶνος συντελεσμένου ἡγγέλλοντο οἱ ἐν τῇ χώρῳ τῶν ἀσεβῶν κολαζόμενοι ἀπορρήξαντες τὰ δεσμὰ καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπικρατήσαντες ἐλαύνειν ἐπὶ τὴν νῆσον· ἡγεῖσθαι δὲ αὐτῶν Φάλαριν τε τὸν Ἀκραγαντῖνον καὶ Βούσιριν τὸν Αἰγύπτιον καὶ Διομήδην τὸν Θρᾷκα καὶ τοὺς περὶ Σκείρωνα καὶ Πιτυοκάμπτην. Ὡς δὲ ταῦτ' ἤκουσεν ὁ Ῥαδάμανθος, ἐκτάττει τοὺς ἥρωας ἐπὶ τῆς ἡόνος· ἡγεῖτο δὲ Θησεὺς τε καὶ Ἀχιλλεὺς καὶ Αἴας ὁ Τελαμώνιος ἥδη σωφρονῶν· καὶ συμμιζαντες ἐμάχοντο καὶ ἐνίκησαν οἱ ἥρωες Ἀχιλλέως τὰ πλεῖστα κατορθώσαντος. Ἡρίστευσε δὲ καὶ Σωκράτης ἐπὶ τῷ δεξιῷ ταχθεὶς πολὺ μᾶλλον ἢ ὅτε ζῶν ἐπὶ Δηλίῳ ἐμάχετο. Προσιόντων γὰρ τῶν πολεμίων οὐκ ἔφυγε καὶ τὸ πρόσωπον ἀτρεπτός ἦν· ἐφ' οἷς καὶ ὕστερον ἐξηρέθη αὐτῷ ἀριστεῖον, καλὸς τε καὶ μέγιστος παράδεισος ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθα καὶ συγκαλῶν τοὺς ἐταίρους διέλεγτο Νεκρακαδήμειαν τὸν τόπον προσαγορεύσας.

24. Συλλαβόντες οὖν τοὺς νενικημένους καὶ δήσαντες αὐτοὺς ἀπέπεμψαν ἔτι μᾶλλον κολασθησομένους. Ἐγραψε δὲ καὶ ταύτην τὴν μάχην Ὅμηρος καὶ ἀπιόντι μοι ἔδωκε τὰ βιβλία κομίζεин τοῖς παρ' ἡμῖν ἀνθρώποις· ἀλλ' ὕστερον καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ἄλλων ἀπωλέσαμεν. Ἦν δὲ ἡ ἀρχὴ τοῦ ποιήματος αὕτη,

Nūn δέ μοι ἔννεπε, Μοῦσα, μάχην νεκύων ἡρώων.

Τότε δ' οὖν κυάμους ἐψήσαντες, ὥσπερ παρ' αὐτοῖς νόμος ἐπειδὴν τὸν πόλεμον κατορθώσωσιν, εἰσιτιῶντο τὰ ἐπινίκια καὶ ἐορτὴν μεγάλην ἦγον· μόνος δὲ ταύτης οὐ μετείχε Πυθαγόρας, ἀλλ' ἄσιτος πόρρω ἐκαθέζετο μυσσάμενος τὴν κυαμοφαγίαν.

25. Ἦδη δὲ μηνῶν ἕξ διεληλυθόντων περὶ μεσοῦντα τὸν ἕβδομον νεώτερα συνίστατο πράγματα· ὁ Κινύρας δὲ τοῦ Σκινθάρου παῖς μέγας τε ὢν καὶ καλὸς ἦρα ἐπὶ πολὺν χρόνον ἤδη τῆς Ἑλένης, καὶ αὕτη δὲ οὐκ ἀφανὴς ἦν ἐπινῶς ἀγαπῶσα τὸν νεανίσκον· πολλάκις γοῦν καὶ διένευον ἀλλήλοις ἐν τῇ συμποσίῳ καὶ προῦπινον καὶ μόνοι ἐξανιστάμενοι ἐπλανῶντο περὶ τὴν ὕλην. Καὶ δὴ ποτε ὑπὸ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἀμηχανίας ἐβουλεύσατο ὁ Κινύρας ἀρπάσας τὴν Ἑλένην φυγεῖν. Ἐδόκει δὲ κακείνη ταῦτα, οἷχεσθαι ἀπιόντας ἐς τινὰ τῶν ἐπικειμένων νήσων, ἦτοι ἐς τὴν Φελλῶν ἢ ἐς τὴν Τυρόεσσαν. Συνωμότας δὲ

22. Procedente tempore certamen instabat, quæ Thanatusia (*Mortualia*) apud illos vocantur. Præsidebant Achilles quintum, Theseus septimum. Reliqua longum fuerit dicere : summa capita rerum enarrabo. Lucta vicit Carus Heraclides, dejecto in certamine de hæc corona Ulysse. Pugilatus æqua laus fuit Arei Ægyptii, qui Corinthi sepultus est, et Epei, inter se congressorum. Pancratii præmia apud illos non proponuntur. Cursu autem quis vicerit, non amplius recordor. Inter poetas re quidem vera multum Homerus præstabat, vincebat tamen Hesiodus. Præmia omnibus plexa e pavoninis pennis corona.

23. Jam consummato autem certamine nunciantur ii, qui in loco impiorum puniuntur, ruptis vinculis superataque custodia, pergere ad insulam, ducibus Phalari Agrigentino, et Ægyptio Busiride, et Diomede Thrace, Scirone item atque Pityocampte. His auditis Rhadamanthus heros eductos instruit in litore : duces erant Theseus et Achilles, et, qui jam resipuerat, Ajax Telamonius. Ac commisso prælio pugnabant : vicerunt heroes, egregia præsertim Achillis opera. Socrates etiam in dextro cornu collocatus hic fortiter rem gessit, multoque melius quam quum vivus ad Delium pugnaret. Accedentibus enim hostibus non fugit, neque usquam avertit faciem. Eapropter deinde virtutis ipsi præmium eximium decretum est, hortus in suburbio pulcher simul et maximus, ubi postea convocatis sodalibus disputabat, et Mortuorum Academiae loco nomen dedit.

24. Victos itaque comprehensos vinctosque iterum remiserunt, magis jam puniendos. Scripsit hanc quoque pugnam Homerus, ac discedenti mihi dedit libros nostratibus hominibus afferendos : verum postea hos non minus quam alia perdidimus. Initium poematis hoc fuerat :

Nunc refer heroum pugnas, dea, defunctorum.

Tum fabis coctis, qui apud illos mos est, quando bellum feliciter administrarunt, epulas victoriae causa instituebant, celebritatenque agebant maximam. Solus in partem illius non venit Pythagoras, sed cibo abstinens procul sedit, abominatus istum fabarum esum.

25. Jam sex menses peracti fuerant, quum circa medium septimum novæ res conflarentur. Cinyras Scinthari filius, magnus et pulcher qui esset, diu jam amabat Helenam, et ab ipsa juvenem apparebat vehementer amari : sæpe enim et innuebant sibi invicem in convivio, et propinabant, et soli surgentes oberrabant per silvam. Atque adeo præ amore et consilii alius inopia Cinyras fugere decreverat rapta Helena. Placebat autem mulieri quoque hoc consilium, ut quidem aufugerent in quandam adjacentium insularum, sive in Phello, sive in Tyroessam. Conjuratos autem dudum

πάλαι προσειλήφεσαν τρεῖς τῶν ἐταίρων τῶν ἐμῶν τοὺς θρασυτάτους. Τῷ μέντοι πατρὶ ταῦτα οὐκ ἐμήνυσεν· ἠπίστατο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ κωλυθησόμενος. Ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς, ἐτέλουν τὴν ἐπιβουλὴν. Καὶ ἐπειδὴ νύξ ἐγένετο — ἐγὼ μὲν οὐ παρήμην· ἐτύγχανον γὰρ ἐν τῇ συμποσίῳ κοιμώμενος — οἱ δὲ λαθόντες τοὺς ἄλλους ἀναλαβόντες τὴν Ἑλένην ὑπὸ σπουδῆς ἀνήχθησαν.

26. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἀνεγρόμενος ὁ Μενέλαος ἐπεὶ ἔμαθε τὴν εὐνὴν κενὴν τῆς γυναικὸς, βοήν τε ἴσθη καὶ τὸν ἀδελφὸν παραλαβὼν ἦει πρὸς τὸν βασιλέα τὸν Ῥαδάμανθυν. Ἡμέρας δ' ὑποφαινούσης ἔλεγον οἱ σκοποὶ καθορᾶν τὴν ναῦν πολὺ ἀπέχουσαν· οὕτω δὲ ἐμβιβάσας ὁ Ῥαδάμανθος πεντήκοντα τῶν ἡρώων εἰς ναῦν μονόξυλον ἀσφοδελίνην παρήγγειλε διώκειν· οἱ δὲ ὑπὸ προθυμίας ἐλαύνοντες περὶ μεσημβρίαν καταλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἄρτι ἐς τὸν γαλακτώδη ὠκεανὸν ἐμβαίνοντας πλησίον τῆς Τυροέσσης· παρὰ τοσοῦτον ἦλθον διαδρᾶναι· καὶ ἀναδησάμενοι τὴν ναῦν ἀλύσει ῥοδίνῃ κατέπλεον. Ἡ μὲν οὖν Ἑλένη ἐδόακρυσέ τε καὶ ἡσχύνετο καὶ ἐνεκαλύπτετο, τοὺς δ' ἀμφὶ τὸν Κινύραν ἀνακρίνας πρότερον ὁ Ῥαδάμανθος, εἴ τινες καὶ ἄλλοι αὐτοῖς συνίσασιν, ὡς οὐδένα εἶπον, ἐκ τῶν αἰδοίων δῆσας ἀπέπεμψεν ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον μαλάχῃ πρότερον μαστιγωθέντας.

27. Ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἡμᾶς ἐμπροθέσμιους ἐκπέμπειν ἐκ τῆς νήσου τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν μόνην ἐπιμειναντας. Ἐνταῦθα δὲ ἐγὼ ἐποτνιώμην τε καὶ ἐδόακρυσον οἷα ἐμελλον ἀγαθὰ καταλιπὼν αὐθις πλανηθῆσθαι. Αὐτοὶ μέντοι παρεμυθοῦντο λέγοντες οὐ πολλῶν ἐτῶν ἀφίξεσθαι πάλιν ὡς αὐτοὺς, καὶ μοι ἤδη θρόνον τε καὶ κλισίαν ἐς τοῦπιόν ἐπεδείκνυσαν πλησίον τῶν ἀρίστων. Ἐγὼ δὲ προσελθὼν τῷ Ῥαδάμανθῳ πολλὰ ἰκέτευον εἰπεῖν τὰ μέλλοντα καὶ ὑποδείξαι μοι τὸν πλοῦν. Ὁ δὲ ἔφασκεν ἀφίξεσθαι μὲν με ἐς τὴν πατρίδα πολλὰ πρότερον πλανηθέντα καὶ κινδυνεύσαντα, τὸν δὲ χρόνον οὐκ ἔτι τῆς ἐπανόδου προσθεῖναι ἠθέλησεν, ἀλλὰ ὅτ' καὶ δεικνὺς τὰς πλησίον νήσους — ἐφαίνοντο δὲ πέντε τὸν ἀριθμὸν, ἄλλη δὲ ἕκτη πόρρωθεν — τούτας μὲν εἶναι ἔφασκε τὰς τῶν ἀσεβῶν, τὰς πλησίον, Ἀρ' ὧν, ἔφη, ἤδη τὸ πολὺ πῦρ ὁρᾶς καόμενον, ἕκτη δὲ ἐκείνη τῶν ὀνείρων ἡ πόλις· μετὰ ταύτην δὲ ἡ τῆς Καλυψοῦς νῆσος, ἀλλ' οὐδέπω σοι φαίνεται. Ἐπειδὴν δὲ ταύτας παραπλεύσης, τότε δὴ ἀφίξῃ ἐς τὴν μεγάλην ἡπειρον τὴν ἐναντίαν τῇ ὑφ' ὑμῶν κατοικουμένην· ἐνταῦθα δὲ πολλὰ παθὼν καὶ ποικίλα ἔθνη διελθὼν καὶ ἀνθρώποις ἀμίκτοις ἐπιδημήσας χρόνῳ ποτὲ ἤξεις εἰς τὴν ἐτέραν ἡπειρον. Τόσαῦτα εἶπε.

28. Καὶ ἀνασπάσας ἀπὸ τῆς γῆς μαλάχης ῥίζαν ὠρεξέ μοι, ταύτην κελεύσας ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις προσεύχεσθαι· παρήνεσε δὲ καὶ εἴ ποτε ἀφικοίμην ἐς τήνδε τὴν γῆν, μήτε πῦρ μαχαίρᾳ σκαλεύειν μήτε θέρμους ἐσθίειν μήτε παιδὶ ὑπὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη πλησιάζειν· τούτων γὰρ ἂν μεμνημένον ἐλπίδας ἔχειν τῆς εἰς τὴν νῆσον ἀφίξεως. Τότε μὲν οὖν τὰ περὶ τὸν

assumserant tres sociorum meorum audacissimos. Patri tamen haec non indicaverat, qui nosset ab ipso prohibitum iri. Quum vero visum esset, cogitata perfecerunt. Itaque oborta nocte, me non praesente (forte enim in caenatione obdormiveram), illi clam reliquos, assumpta Helena, festinanter aucti sunt.

26. Circa mediam vero noctem evigilans Menelaus, quum vacuum uxore torum sensisset, clamorem sustulit, assumtoque fratre ad regiam Rhadamanthi perrexit. Die exorto, videre se navim dicebant speculatores, quae multum jam abesset. Itaque impositos heroum quinquaginta in navim uno ex ligno cavatam, asphodelinam, jussit fugitivos persequi. Hi studiose navigantes circa medium illos diem assequuntur, jam intrantes in lacteum oceanum prope Tyroesam; tantillum aberat quin aufugissent! revinctaque navi catena rosacea, in portum redeunt. Helena igitur lacrimari, pudorem praese ferre, caput obvolvere. Cinyram vero cum sociis quum interrogasset ante Rhadamanthum, si qui alii quoque illorum essent conscii, negantes, in impiorum locum relegavit, pudendis revinctos, et malva verberatos antea.

27. Decreverunt autem etiam nos intra diem statutum insula emittere, solo die proximo manendi facultate concessa. Ibi ego quidem valde queri et lacrimari, quibus relictis bonis iterum oberraturus essem. Ipsi tamen consolari me ac dicere, post annos non ita multos fore ut ad se redeam, jamque mihi sellam et accubitus in posterum assignandum ostendebant, propter optimos. Ego vero ad Rhadamanthum adiens suppliciter petii, ut futura mihi diceret, et navigationem praemonstraret. Respondit venturum quidem me post errores multos atque pericula in patriam: tempus autem reditus non jam volebat adjicere; sed ostensis insulis propinquis (apparebant autem numero quinque, et sexta alia e longinquo), has quidem proximas dicebat esse impiorum, E quibus, inquit, ignem multum vides ardentem: sexta vero illa somniorum civitas; post illam Calypsus insula, sed nondum eam vides. Has vero quum praeternavigaveris, tum pervenies in magnam continentem, habitatae a vobis oppositam. Ibi vero multa passus, gentibus peragratiss variis, inter homines versatus insociabiles, tandem aliquando in continentem alteram pervenies. Haec dixit.

28. Inde extractam e terra malvae radicem mihi porrexit, jubens me in maximis periculis hanc invocare; praecipitque, si quando in hanc terram venissem, ut neque gladio ignem foderem, neque lupinos ederem, neque puero duodeviginti annis majore fruerer: horum enim si essem memor, spem me habere reditus in hanc insulam. Tum igitur ad navi-

(II, 123 - 125)
πλοῦν
μην αὐ
τὸν πα
γραμμ
ἀναστῆ
ἦν τοια

29.
ἀνηγόμε
Ὀδυσσε
ἐπιστολ
Συνέπε
πλιον, ὅ
συλλάβη
Ἐπεὶ δὲ
αὐτίκα ἦ
καὶ θείου
νηρὰ καὶ
καὶ ὁ ἀγ
αὐτοῦ δρ
φον καὶ ο

30. Τ
ἐπέβημεν
ἀπόξυρος,
δρον δ' ο
κατὰ τοῦ
καὶ σχολό
χώρας ἐχ
κολαστήρι
ζομεν· τὸ
πάντη ἐξη
βορβόρου,
πάνυ μέγα
καὶ ἐκυμα
πολλοὺς, τ
ἀνθραξι πε

31. Εἰς
λωρὸς ἐφεί
ὁμως τοῦ Ν
νοὺς πολλο
ἔδν ἐνίους κα
καπνῶ ὑπο
Προσετίθεσ
καὶ τὰς αἰτί
τιμωρίας ὑπ
οἱ μὴ τάλη
Κνίδιος ἦν κ
οὖν ὁρῶν ἐγ
γὰρ ἐμαυτῶ

32. Ταχέ
οὐδὲ γὰρ ἡδ
τὸν Ναύπλι

πλοῦν παρεσκευαζόμεν, καὶ ἐπεὶ καιρὸς ἦν, συνεισιτώ-
μην αὐτοῖς. Τῇ δ' ἐπιούσῃ προσελθὼν πρὸς Ὅμηρον
τὸν ποιητὴν ἐδεήθην αὐτοῦ ποιῆσαί μοι δίστιχον ἐπί-
γραμμα· καὶ ἐπειδὴ ἐποίησε, στήλην βηρύλλου λίθου
ἀναστήσας ἐπέγραψα πρὸς τῷ λιμένι. Τὸ δὲ ἐπίγραμμα
ἦν τοιόνδε·

Λουκιανὸς τάδε πάντα φίλος μυχάρεσσι θεοῖσιν
εἶδ' ἐτε καὶ πάλιν ἦλθεν ἔην ἐς πατρίδα γαῖαν.

29. Μείνας δὲ κακείνην τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιούσης
ἀνηγόμεν τῶν ἡρώων παραπεμπόντων. Ἐνθα μοι καὶ
Ὀδυσσεὺς προσελθὼν λάθρα τῆς Πηνελόπης δίδωσιν
ἐπιστολὴν εἰς Ἰθυγίαν τὴν νῆσον Καλυψοῖ κομίζειν.
Συνέπεμψε δέ μοι ὁ Ῥαδάμανθος τὸν πορθμέα Ναύ-
πλιον, ἵν' εἰ καταχθείημεν ἐς τὰς νήσους, μηδεὶς ἡμᾶς
συλλάβῃ ἅτε κατ' ἄλλην ἐμπορίαν καταπλέοντας.
Ἐπεὶ δὲ τὸν εὐώδη ἀέρα προϊόντες παρεληλύθειμεν,
αὐτίκα ἡμᾶς ὁσμὴ τε δεινὴ διεδέχετο οἷον ἀσφάλτου
καὶ θείου καὶ πίττης ἅμα καομένων, καὶ κνῖσα δὲ πο-
νηρὰ καὶ ἀφόρητος ὥσπερ ἀπ' ἀνθρώπων ὀπτωμένων,
καὶ ὁ ἀήρ ζοφερὸς καὶ ὁμιχλώδης, ἡ κατέσταζεν ἐξ
αὐτοῦ δρόσος πιττίνη· ἠκούομεν δὲ καὶ μαστίγων ψό-
φον καὶ οἰμωγὴν ἀνθρώπων πολλῶν.

30. Ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις οὐ προσέσχομεν, ἥ δὲ
ἐπέβημεν, τοιάδε ἦν· κύκλῳ μὲν πᾶσα κρημνώδης καὶ
ἀπόξυρος, πέτραις καὶ τραχώσι κατεσκληκυῖα, δέν-
δρον δ' οὐδὲν οὐδὲ ὕδωρ ἐνῆν· ἀνερπύσαντες δὲ ὅμως
κατὰ τοὺς κρημνοὺς προήειμεν διὰ τινος ἀκανθώδους
καὶ σκολόπων μεστῆς ἀτραποῦ, πολλὴν ἀμορφίαν τῆς
χώρας ἐχούσης. Ἐλθόντες δὲ ἐπὶ τὴν εἰρκτὴν καὶ τὸ
κολαστήριον πρῶτα μὲν τὴν φύσιν τοῦ τόπου ἐθαυμά-
ζομεν· τὸ μὲν γὰρ ἔδαφος αὐτὸ μαχαίραις καὶ σκόλοφι
πάντη ἐξηνθήκει, κύκλῳ δὲ ποταμοὶ περιέρρεον, ὁ μὲν
βορβόρου, ὁ δὲ δευτέρου αἵματος, ὁ δὲ ἐνδον πυρὸς,
πάνυ μέγας οὗτος καὶ ἀπέρατος, καὶ ἔρρει ὥσπερ ὕδωρ
καὶ ἐκυματοῦτο ὥσπερ θάλαττα, καὶ ἰχθῦς δὲ εἶχε
πολλοὺς, τοὺς μὲν δαλοῖς προσεοικότας, τοὺς δὲ μικροὺς
ἀνθραξι πεπυρωμένους, ἐκάλουν δὲ αὐτοὺς λυχνίσκους.

31. Εἰσόδος δὲ μία στενὴ διὰ πάντων ἦν, καὶ πυ-
λωρὸς ἐφειστήκει Τίμων ὁ Ἀθηναῖος. Παρελθόντες δὲ
ὅμως τοῦ Ναυπλίου καθηγουμένου ἐωρῶμεν κολαζομέ-
νους πολλοὺς μὲν βασιλέας, πολλοὺς δὲ καὶ ἰδιώτας,
ὧν ἐνίους καὶ ἐγνωρίζομεν· εἶδομεν δὲ καὶ τὸν Κινύραν
καπνῷ ὑποτυφόμενον ἐκ τῶν αἰδοίων ἀπηρητημένον.
Προσετίθεσαν δὲ οἱ περιηγηταὶ καὶ τοὺς ἐκάστων βίους
καὶ τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κολάζονται· καὶ μεγίστας ἀπασῶν
τιμωρίας ὑπέμενον οἱ ψευδάμενοί τι παρὰ τὸν βίον καὶ
οἱ μὴ τἀληθὴ συγγεγραφότες, ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ
Κνίδιος ἦν καὶ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι πολλοί. Τούτους
οὖν ὁρῶν ἐγὼ χρηστάς εἶχον εἰς τοῦπιόν ἐλπίδας· οὐδὲν
γὰρ ἐμαυτῷ ψεῦδος εἰπόντι συνηπιστάμην.

32. Ταχέως δ' οὖν ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ναῦν —
οὐδὲ γὰρ ἡδυνάμην φέρειν τὴν ὄψιν — ἀσπασάμενος
τὸν Ναύπλιον ἀπέπλευσα· καὶ μετ' ὀλίγον ἐφαίνετο

gationem necessaria parabam, et quum tempus erat, cum
illis epulabar. Postridie ejus diei accedens ad Homerum
poetam rogavi, ut duorum mihi versiculorum inscriptionem
faceret; et quum fecisset, columellæ de beryllo gemma
erectæ ad ipsum portum, inscripsi. Erat autem epigramma
ejusmodi:

Lucianus divi carus felicibus istæc
omnia contuitus, patriam in terram remeavit.

29. Moratus hunc quoque diem, proximo solvi, dedu-
centibus heroibus. Hic accedens etiam Ulixes clam Pe-
nelopen dat mihi epistolam in Ogygiam insulam ferendam
Calypsoni. Miserat mihi comitem Rhadamanthus portitorem
Nauplium, ut, si deferremur in insulas istas, nemo nos
comprehenderet, qui alius negotii causa navigaremus. Quum
vero bene olentem illum aerem profecti exiissemus, statim
cum teter odor nos excepit, tanquam asphalti et sulfuris
piceque una ardentium, tum nidor malus atque intolera-
bilis, velut ab ustulatis hominibus: aerque obscurus erat
et caliginosus, et a quo stillaret ros quidam piceus: au-
diebamusque et flagellorum sonitum et ploratus hominum
multorum.

30. Ad reliquas non accessimus: in quam vero escen-
dimus, ea erat ejusmodi. Tota in circuitu præceps et abru-
pta, saxis et asperis locis rigida: neque arbor ulla, neque
aqua inest. Enixi tamen rependo per præcipitia, progre-
dimur per tramitem quendam spinis et aculeis obsitum, re-
gione teterrimum aspectum præbente. Ad carcerem delati
ac suppliciorum locum, primo admirabamur regionis inge-
nium. Solum enim ipsum gladiis et aculeis undique efflorue-
rat, in circuitu amnes tres fluebant; cœni unus, alter
sanguinis, intimus autem ignis, ingens hic et insuperabilis:
fluebat is instar aquæ, fluctus ut mare agebat, piscesque
habebat multos, torribus quosdam similes, minores vero
prunis: lychniscos eos appellabant.

31. Ingressus unus erat per omnia, isque angustus, cui
janitor astitit Timon Atheniensis. Ingressi tamen duce
Nauplio, videbamus puniri reges quidem multos, multos
vero etiam privatos; quorum quosdam etiam agnovimus.
Videbamus etiam Cinyram pudendis suspensum sumigari.
Adjiciebant monstratores nostri vitas singulorum, et causas
propter quas punirentur: maximas omnium pœnas susti-
nebant qui in vita mentiti essent aliquid, et qui vera non
scripsissent, in quibus Ctesias etiam Cnidius erat, et Hero-
dorus, et multi alii. Hos quum viderem, optimam de futuro
spem concepi, qui nullius mihi mendacii essem conscius.

32. Celeriter igitur ad navim reversus (neque enim ferro
spectaculum poteram), salutato Nauplio solvi. Neque

πλησίον ἢ τῶν ὀνείρων νῆσος, ἀμυδρὰ καὶ ἀσαφὴς ἰδεῖν· εἶχε δὲ καὶ αὐτὴ τι τοῖς ὀνείροις παραπλήσιον· ὑπεχώρει γὰρ προσιόντων ἡμῶν καὶ ὑπέφευγε καὶ πορρωτέρω ὑπέβαινε. Καταλαβόντες δὲ ποτε αὐτὴν καὶ ἐσπλεύσαντες ἐς τὸν Ὑπνον λιμένα προσαγορευόμενον πλησίον τῶν πυλῶν τῶν ἐλεφαντίνων, ἧ τὸ τοῦ Ἀλεκτρυόνης ἱερὸν ἐστὶ, περὶ δελήην ὀψίαν ἀπεβαίνομεν, παρελθόντες δ' ἐς τὴν πόλιν πολλοὺς ὀνείρους καὶ ποικίλους ἐωρῶμεν. Πρῶτον δὲ βούλομαι περὶ τῆς πόλεως εἰπεῖν, ἐπεὶ μὴδὲ ἄλλω τι γέγραπται περὶ αὐτῆς, ὅς δὲ καὶ μόνος ἐπεμνήσθη Ὀμηρος, οὐ πάνυ ἀκριβῶς συνέγραψε.

33. Κύκλῳ μὲν περὶ πᾶσαν αὐτὴν ὕλη ἀνέστηκε, τὰ δένδρα δ' ἐστὶ μήκωνες ὕψηλα καὶ μανδραγόρα καὶ ἐπ' αὐτῶν πολὺ τι πλῆθος νυκτερίδων· τοῦτο γὰρ μόνον ἐν τῇ νήσῳ γίγνεται ὄρνειον. Ποταμὸς δὲ παρρηεὶ πλησίον ὁ ὑπ' αὐτῶν καλούμενος Νυκτιπόρος, καὶ πηγαὶ δύο παρὰ τὰς πύλας· ὀνόματα καὶ ταύταις, τῇ μὲν Νήγρετος, τῇ δὲ Παννυχία. Ὁ περίβολος δὲ τῆς πόλεως ὕψηλος τε καὶ ποικίλος, Ἰριδι τὴν χροῶν ὁμοιότητα. Πύλαι μέντοι ἔπεισιν οὐ δύο, καθάπερ Ὀμηρος εἶρηκεν, ἀλλὰ τέτταρες, δύο μὲν πρὸς τὸ τῆς Βλακείας πεδὶον ἀποβλέπουσαι, ἡ μὲν σιδηρᾶ, ἡ δὲ ἐκ κεράμου πεποιημένη, καθ' ἃς ἐλέγοντο ἀποδημεῖν αὐτῶν οἱ τε φοβεροὶ καὶ φονικοὶ καὶ ἀπηνεῖς, δύο δὲ πρὸς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατταν, ἡ μὲν κερατίνη, καθ' ἣν ἡμεῖς παρήλθομεν, ἡ δὲ ἐλεφαντίνη. Εἰσιόντι δὲ ἐς τὴν πόλιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶ τὸ Νυκτῶν· σέβουσι γὰρ θεῶν ταύτην μάλιστα καὶ τὸν Ἀλεκτρυόνα· ἐκείνῳ δὲ πλησίον τοῦ λιμένος τὸ ἱερὸν πεποιήται. Ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὰ τοῦ Ὑπνου βασιλεία. Οὗτος γὰρ δὴ ἄρχει παρ' αὐτοῖς σατράπας δύο καὶ ὑπάρχους πεποιημένους, Ταρξιῶνά τε τὸν Ματαιογένους καὶ Πλουτοκλέα τὸν Φαντασίωνος. Ἐν μέσῃ δὲ τῇ ἀγορᾷ πηγή τις ἐστίν, ἣν καλοῦσι Καρεῶτιν· καὶ πλησίον ναοὶ δύο, Ἀπάτης καὶ Ἀληθείας· ἐνθα καὶ τὸ ἄδυτόν ἐστιν αὐτοῖς καὶ τὸ μαντεῖον, οὗ προειστῆκει προφητεύων Ἀντιφῶν ὁ τῶν ὀνείρων ὑποκριτής, ταύτης παρὰ τοῦ Ὑπνου λαχὼν τῆς τιμῆς.

34. Αὐτῶν μέντοι τῶν ὀνείρων οὔτε φύσις οὔτε ἰδέα ἢ αὐτή. Ἄλλ' οἱ μὲν μακροὶ τε ἦσαν καὶ μαλακοὶ καὶ καλοὶ καὶ εὐειδεῖς, οἱ δὲ σκληροὶ καὶ μικροὶ καὶ ἄμορφοι, καὶ οἱ μὲν χρύσειοι, ὥς ἐδόκουν, οἱ δὲ ταπεινοὶ τε καὶ εὐτελεῖς. Ἦσαν δ' ἐν αὐτοῖς καὶ πτερωτοὶ τινες καὶ τερατιώδεις, καὶ ἄλλοι καθάπερ ἐς πομπὴν διεσκευασμένοι, οἱ μὲν ἐς βασιλείας, οἱ δ' ἐς θεοὺς, οἱ δ' εἰς ἄλλα τοιαῦτα κεκοσμημένοι. Πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ ἐγνωρίσαμεν πάλαι παρ' ἡμῖν ἐρακότες, οἱ δὲ καὶ προσήεσαν καὶ ἡσπάζοντο ὥς ἂν καὶ συνήθεις ὑπάρχοντες, καὶ παραλαβόντες ἡμᾶς καὶ κατακοιμίσαντες πάνυ λαμπρῶς καὶ δεξιῶς ἐξένιζον, τὴν τε ἄλλην ὑποδοχὴν μεγαλοπρεπῆ κατασκευάσαντες καὶ ὑπισχνούμενοι βασιλείας τε ποιήσιν καὶ σατράπας. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ἀπῆγον ἡμᾶς ἐς τὰς πατρίδας καὶ τοὺς οἰκείους ἐπεδείκνυν καὶ αὐθημερὸν ἐπανῆγον.

ita multo post Somniorum ex propinquo insula apparebat, obscura, et vix distinguenda visu. Accidebat quiddam et ipsi insulae, somniis simile: recedebat enim accedentibus nobis, et subterfugiebat, subducebatque se longius. Tandem vero quum illam teneremus, inventi in portum qui Hypnus (Somnus) dicitur, prope portas eburneas, ubi Alectryonis (Galli gallinacei) sacrum est, sero crepusculo escendimus, progressique in urbem somnia multa variaque vidimus. Primo autem de urbe dicam, quum nemo quicquam de ea scripserit; qui autem solus mentionem illius fecit, Homerus, non satis scripserit accurate.

33. In ambitu totius insulae stat silva: arbores in ea sunt procera papavera, et mandragorae, atque in illis magna vis vespertilionum: nam sola haec in insula avis nascitur. Fluvius ex propinquo alluit, Nyctiporus (Noctivagus) ab illis dictus: et fontes duo circa portas: nomina his quoque, Negretos (Inexperrectus) et Pannychia (Pernox). Vallum urbis altum atque diversi coloris, Iridi simillimum. Portae ejus sunt non duae, ut Homerus dixit, sed quattuor: quorum duae Stuporis campum respiciunt, ferrea altera, altera figlina, per quas abire dicebantur somnia terribilia, cruenta, crudelia: duae versus portum et mare, cornea altera, qua nos transivimus, altera autem eburnea. Ingredientibus in urbem ad dextram est Noctis templum; hanc enim deorum maxime colunt, et Alectryonem: illi vero prope portum aedes collocata est. Ad sinistram est Somni regia. Illic scilicet apud illos imperat, fecitque sibi satrapas et imperii sui vicarios duo, Taraxionem Matæogenis (Terriculum Vannipari) et Plutoclem Phantasionis (Divitiglorium Imaginarii) filios. In medio fons est, quem Careotin (Gravisomnem) appellant, et templa prope duo, Deceptionis ac Veritatis. Ibi adytum quoque illis est et oraculum, ejus antistes erat propheta Antiphon, ille somniorum conector, hunc a Somno honorem nactus.

34. Ipsorum autem somniorum neque natura eadem, neque species: sed alia procera erant, et mollia, et formosa, et bona specie; alia vero dura, et parva, et informia; et alia quidem aurea, ut videbantur, humilia alia viliaque. Erant in illis et alata quaedam et prodigiosae figurae, alia tanquam ad pompam exornata, in reges inquam, in deos, in alia ejusmodi ornata. Quaedam agnoscebamus olim domi nostrae visa: quae quidem et adibant nos, et salutabant, tanquam familiaria; prehensosque nos et sopitos, splendide admodum et dextre accipiebant, tum reliquo paratu magnifico, tum quod reges nos satrapasque se factura pollicebantur. Quaedam nos etiam in patriam quemque suam abducebant, et familiares nobis nostros ostendebant, eodemque die reducebant.

35. Ἡμέρας μὲν οὖν τριάκοντα καὶ ἴσας νύκτας παρ' αὐτοῖς ἐμείναμεν καθεύδοντες καὶ εὐοχούμενοι. Ἐπειτα ἄφνω βροντῆς μεγάλης καταρραγείσης ἀνεγρόμενοι καὶ ἀναθορόντες ἀνήχθημεν ἐπισιτισάμενοι. Τριταῖοι δ' ἐκεῖθεν τῇ Ὠγυγίᾳ νήσῳ προσσχόντες ἐπιβαίνομεν. Πρότερον δ' ἐγὼ λύσας τὴν ἐπιστολὴν ἀνεγίγνωσκον τὰ γεγραμμένα. Ἦν δὲ τοιάδε· « Ὀδυσσεὺς Καλυψοῖ χαίρειν. Ἴσθι με, ὡς τὰ πρῶτα ἐξέπλευσα παρὰ σοῦ τὴν σχεδίαν κατασκευασάμενος, ναυαγία χρησάμενον μόλις ὑπὸ Λευκοθέας διασωθῆναι εἰς τὴν τῶν Φαίακων χώραν, ὅφ' ὧν ἐς τὴν οἰκίαν ἀποπεμφθεις κατέλαβον πολλοὺς τῆς γυναικὸς μνηστῆρας ἐν τοῖς ἡμετέροις τρυφώοντας· ἀποκτείνας δ' ἅπαντας ὑπὸ Τηλεγόνου ὕστερον τοῦ ἐκ Κίρκης μοι γενομένου ἀνηρέθην, καὶ νῦν εἰμι ἐν τῇ Μακάρων νήσῳ πάνυ μετανοῶν ἐπὶ τῷ καταλιπεῖν τὴν παρὰ σοὶ δαίταν καὶ τὴν ὑπὸ σοῦ προτεινομένην ἀθανασίαν. Ἦν οὖν καιροῦ λάθωμαι, ἀποδρὰς ἀφίξομαι πρὸς σέ. » Ταῦτα μὲν ἐδήλου ἡ ἐπιστολή, καὶ περὶ ἡμῶν, ὅπως ξενισθῶμεν.

36. Ἐγὼ δὲ προελθὼν ὀλίγον ἀπὸ τῆς θαλάττης εὗρον τὸ σπήλαιον τοιοῦτον ὅσον Ὀμηρος εἶπε, καὶ αὐτὴν ταλασιουργοῦσαν. Ὡς δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἔλαβε καὶ ἐπελέξατο, πρῶτα μὲν ἐπὶ πολὺ ἐδάκρυεν, ἔπειτα δὲ παρεκάλει ἡμᾶς ἐπὶ ξενίᾳ καὶ εἰστία λαμπρῶς καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐπυνόανετο καὶ περὶ τῆς Ἥηνελόπης, ὅποια τε εἴη τὴν ὄψιν καὶ εἰ σωφρονοίη, καθάπερ Ὀδυσσεὺς πάλαι περὶ αὐτῆς ἐκόμπαζε· καὶ ἡμεῖς τοιαῦτα ἀπεκρινάμεθα, ἐξ ὧν εἰκάζομεν εὐφρανεῖσθαι αὐτήν.

37. Τότε μὲν οὖν ἀπελθόντες ἐπὶ τὴν ναῦν πλησίον ἐπὶ τῆς ἥνως ἐκοιμήθημεν, ἔωθεν δὲ ἀνηγόμεθα σφοδρότερον κατιόντος τοῦ πνεύματος· καὶ δὴ χειμασθέντες ἡμέρας δύο τῇ τρίτῃ περιπίπτομεν τοῖς Κολοκυνθοπειραταῖς. Ἄνθρωποι δὲ εἰσιν οὗτοι ἄγριοι ἐκ τῶν πλησίον νήσων ληστεύοντες τοὺς παρχπλέοντας. Τὰ πλοῖα δ' ἔχουσι μεγάλα κολοκύνθινα τὸ μῆκος πῆχεων ἐξήκοντα· ἐπειδὴν γὰρ ξηράνωσι τὴν κολοκύνθαν, κοιλάναντες αὐτήν καὶ ἐξελόντες τὴν ἐντεριώνην ἐμπλέουσιν, ἱστοῖς μὲν χρώμενοι καλαμῖνοις, ἀντὶ δὲ τῆς ὀθόνης τῷ φύλλῳ τῆς κολοκύνθης. Προσβαλόντες οὖν ἡμῖν ἀπὸ δύο πληρωμάτων ἐμάχοντο καὶ πολλοὺς κατετραυμάτιζον βάλλοντες τῷ σπέρματι τῶν κολοκυνθῶν. Ἀγχωμάλως δ' ἐπὶ πολὺ ναυμαχοῦντες περὶ μεσημβρίαν εἶδομεν κατόπιν τῶν Κολοκυνθοπειρατῶν προσπλέοντας τοὺς Καρυοναῦτας. Πολέμιοι δ' ἦσαν ἀλλήλοις, ὡς ἔδειξαν· ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἦσθοντο αὐτοὺς ἐπιόντας, ἡμῶν μὲν ὠλιγώρησαν, τραπόμενοι δ' ἐπ' ἐκείνους ἐναυμάχουν.

38. Ἡμεῖς δ' ἐν τοσοῦτῳ ἐπάραντες τὴν ὀθόνην ἐφεύγομεν ἀπολιπόντες αὐτοὺς μαχομένους. Καὶ δῆλοι ἦσαν κρατήσοντες οἱ Καρυοναῦται ἅτε καὶ πλείους — πέντε γὰρ εἶχον πληρώματα — καὶ ἀπὸ ἰσχυροτέρων νεῶν μαχόμενοι· τὰ γὰρ πλοῖα ἦν αὐτοῖς κελύφη, καρύων ἡμίτομα, κεκενωμένα, μέγεθος δ' ἐκάστου

35. Dies igitur triginta noctesque totidem apud illa mansimus, dormientes et cœnantes. Deinde vero, tonitru subito erumpente maximo excitati et exsistentes, cibariis navi impositis, solvimus. Tertio inde die ad Ogygiam insulam impulsus escendimus. Prius autem ego soluta epistola, quæ scripta in ea fuerant, legi. Erant ejusmodi: ULIXES CALYPSONI S. Noveris me, quum primum abs te navicula constructa avectus essem, facto naufragio, vix servatum a Leucothea in Phæacum regionem; a quibus domum dimissus, procos uxoris multos deprehendi, luxuriose nostris rebus fruenter: interfectis vero omnibus, deinde a Telegono, qui ex Circe mihi natus fuerat, interemtus sum, et nunc in Beatorum versor insula. Valde autem me poenitet reliquisse illam apud te commorationem, promissamque a te immortalitatem. Si igitur opportunitatem nactus fuero, fugam capessam, atque ad te veniam. » Hæc significabat epistola, prætereaque de nobis aliquid, ut hospitaliter tractaremur.

36. Ego vero aliquantum progressus a mari, speluncam inveni talem, qualem Homerus dixerat, ipsamque intentam lanificio. Quum vero sumtam epistolam perlegisset, primo quidem multum lacrimarum fudit; deinde in hospitium nos invitavit, accepitque splendide, ac de Ulysse interrogavit, et de Penelope, qualis esset facie, et adeone casta esset, prout Ulixes olim de illa sit gloriatus. Nos respondimus ea, quibus delectari illam conjiceremus.

37. Tum reversi in navim prope litus dormivimus: mane vero, vehementiori ingruente vento, solvimus. Biduo inde tempestatibus jactati, die tertio in Colocynthopiratas incidimus. Hi sunt homines feri, de propinquis insulis latrocinia exercentes contra hos qui præternavigant. Naves habent magnas de colocynthide, longitudine cubitorum sexaginta. Quum enim siccatae sunt cucurbitae et excavatae, demtis medullis, in iis navigant, malis utentes arundineis, pro velo autem foliis colocynthidis. Hi igitur impetu in nos facto, duarum navium sociis pugnant, multosque vulnerant, jaculantes cucurbitarum seminibus. Quum diu æquo Marte pugnassemus, circa meridiem videmus a tergo Colocynthopiratarum adnavigantes Caryonautas (Nucinautas). Erant autem, ut demonstrarunt, inimici invicem: nam illi quum adventare hos sentirent, omissis nobis, conversi ad ipsos pugnarunt de navibus.

38. Nos interim velo sublato fugimus, pugnantisque eos reliquimus. Et apparebat victores futuros Caryonautas, ut plures (plenas enim sociis quinque naves habebant), pugnabantque de robustioribus navigiis. Nempe naves ipsis erant de putaminibus, dimidiatae naves et excavatae: magnitudo uniuscujusque nucis dimidiatae in longum passus

ἡμιτόμου ἐς μῆκος ὀργυιαί πεντεκαίδεκα. Ἐπεὶ δ' ἀπεκρύψαμεν αὐτοὺς, ἰώμεθά τε τοὺς τραυματίας καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς ὅπλοις ἤμεν ὡς ἐπίπαν αἰετίνες ἐπιβουλὰς προσδεχόμενοι· οὐ μάτην.

39. Οὐπω γοῦν ἐδεδύκει ὁ ἥλιος, καὶ ἀπὸ τινος ἐρήμου νήσου προσήλαυνον ἡμῖν ὅσον εἴκοσιν ἄνδρες ἐπὶ δελφίνων μεγάλων ὀχούμενοι, λησταὶ καὶ οὗτοι· καὶ οἱ δελφῖνες αὐτοὺς ἔφερον ἀσφαλῶς, καὶ ἀναπηδῶντες ἐχρεμέτιζον ὥσπερ ἱπποὶ. Ἐπεὶ δὲ πλησίον ἦσαν, διαστάντες οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἐνθεν ἐβαλλον ἡμᾶς σηπίαις ξηραῖς καὶ ὀφθαλμοῖς καρκίνων. Τοξευόντων δὲ καὶ ἡμῶν καὶ ἀκοντιζόντων οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλὰ τρωθέντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν πρὸς τὴν νῆσον κατέφυγον.

40. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον γαλήνης οὐσης ἐλάθομεν προσοκείλαντες ἀλκυόνος καλιᾶς παμμεγέθει· σταδίων γοῦν ἦν αὕτη ἐξήκοντα τὸ περίμετρον· ἐπέπλει δὲ ἡ ἀλκυὼν τὰ ὦα θάλπουσα οὐ πολὺ μείων τῆς καλιᾶς. Καὶ δὴ ἀναπταμένη μικροῦ μὲν κατέδυσε τὴν ναῦν τῷ ἀνέμῳ τῶν πετρῶν· ὥχεται δ' οὖν φεύγουσα γοεράν τινα φωνὴν προϊεμένη. Ἐσβάντες δὲ ἡμεῖς ἡμέρας ἤδη ὑποφαινούσης ἐθεώμεθα τὴν καλιὰν σχεδίᾳ μεγάλῃ προσεοικυῖαν ἐκ δένδρων μεγάλων συμπεφορημένην· ἐπὶ δὲ καὶ ὦα πεντακόσια, ἕκαστον αὐτῶν Χίου πίθου περιπληθέστερον. Ἦδη μέντοι καὶ οἱ νεοττοὶ ἐνδοθεν ἐφαίνοντο καὶ ἔκρωζον. Πελέκεσιν οὖν διακόψαντες ἐν τῶν ὥων νεοττὸν ἄπτερον ἐξεκολάψαμεν εἰκοσι γυπῶν ἁδρότερον.

41. Ἐπεὶ δὲ πλείοντες ἀπείχομεν τῆς καλιᾶς ὅσον σταδίου διακοσίους, τέρατα ἡμῖν μεγάλα καὶ θαυμαστά ἐπεσήμανεν· ὅ τε γὰρ ἐν τῇ πρύμνῃ χηνίσκος ἄφνω ἐπτερεύατο καὶ ἀνεβόησε, καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ Σκίνθαρος φαλακρὸς ἤδη ὦν ἀνεκόμησε, καὶ τὸ πάντων δὴ παραδοξότατον, ὁ γὰρ ἰστός τῆς νεὸς ἐξεβλάστησε καὶ κλάδους ἀνέφυσε καὶ ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐκαρποφόρησεν, ὁ δὲ καρπὸς ἦν σῦκα καὶ σταφυλὴ μέλαινα, οὐπω πέπειρος. Ταῦτα ἰδόντες ὡς τὸ εἶδος ἐταράχθημεν καὶ ὑψόμεθα τοῖς θεοῖς ἀποτρέψαι τὸ ἀλλόκοτον τοῦ φαντάσματος.

42. Οὐπω δὲ πεντακοσίους σταδίου διελθόντες εἶδομεν ὕλην μεγίστην καὶ λάσιον πιτύων καὶ κυπαρίττων. Καὶ ἡμεῖς μὲν εἰκάσαμεν ἡπειρον εἶναι· τὸ δὲ ἦν πέλαγος ἄβυσσον ἀρρίζοις δένδροις καταπεφυτευμένον· εἰστέκει δὲ τὰ δένδρα ὁμῶς ἀκίνητα, ὀρθὰ καθάπερ ἐπιπλέοντα. Πλησιάσαντες γοῦν καὶ τὸ πᾶν κατανοήσαντες ἐν ἀπόρῳ εἰχόμεθα τί χρὴ δρᾶν· οὔτε γὰρ διὰ τῶν δένδρων πλεῖν δυνατὸν ἦν — πυκνὰ γὰρ καὶ προσεχῇ ὑπῆρχεν — οὔτ' ἀναστρέφειν ἐδόκει ῥάδιον. Ἐγὼ δ' ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ μέγιστον δένδρον ἀπεσκόπουν τὰ ἐπέκεινα ὅπως ἔχοι, καὶ ἐώρων ἐπὶ σταδίους μὲν πεντήκοντα ἢ ὀλίγῳ πλείους τὴν ὕλην οὔσαν, ἔπειτα δὲ αὖθις ἕτερον ὡκεανὸν ἐκδεχόμενον. Καὶ δὴ ἐδόκει ἡμῖν ἀναθεμένους τὴν ναῦν ἐπὶ τὴν κόμην τῶν δένδρων — πυκνὴ δὲ ἦν — ὑπερβιδάσαι, εἰ δυναίμεθα, ἐς τὴν θάλατταν τὴν ἐτέραν καὶ οὕτως ἐποιοῦμεν. Ἐκδήσαντες γὰρ αὐτὴν

quindecim. E conspectu horum quum venissemus, curabamus saucios, atque ab eo tempore in armis plerumque eramus, semper aliquas suspicati insidias. Neque frustra.

39. Nondum enim sol occiderat, quum a deserta quadam insula versus nos perrexere viri circiter viginti, delphinis magnis vecti. Latrones hi quoque : delphini autem eos tuto ferebant, exsultantesque equorum instar hinniebant. Quum vero prope essent, ex intervallo hinc illinc consistentes, jaculati in nos sunt sepias siccatas et oculos cancrorum. Nobis vero sagittas et jacula mittentibus, non durarunt, sed vulnerati plerique eorum confugerunt ad insulam.

40. Circa mediam noctem, tranquillo mari, imprudentes offendimus ad halcyonis nidum maximum ; stadiorum circiter sexaginta erat illi ambitus : vehebatur autem in eo halcyon ova incubans, non multo minor nido suo. Atque illa evolans parum aberat quin mergeret navim nostram vento alarum : aufugiebat autem lugubrem vocem edens. Descendimus nos quum jam illucesceret, nidumque inspeximus, magnæ rati similem, constructæ ex arboribus magnis : inerant vero ova quingenta, Chio dolio unumquodque capacius. Jam quidem pulli intus apparebant et crocitant. Securis igitur ovo uno rescisso, pullum implumem extudimus, vulturibus viginti ampliore.

41. Quum vero navigando discessissemus a nido ad ducenta stadia, portenta nobis magna et mirifica evenere. Nam cheniscus (*anserculus*) in prora subito concussis alis clamorem edidit, et gubernatori Scintharo calvo redire coeperunt comæ ; quodque omnium jam admirabilissimum, malus navis germinavit, et emisit ramos, et in summo fructus tulit. Fructus erat ficus, et uva magna, nondum matura. Hac videntes perturbati sumus, ut facile est ad existimandum, et deos rogavimus, ut averterent, si quid mali visum hoc portenderet.

42. Nondum quingenta stadia proVecti eramus, quum silvam vidimus maximam et densam, pinuum et cupressorum. Ac nos quidem putabamus continentem cam esse : at illud pelagus erat profundum, arboribus radice carentibus consitum : stabant arbores nihilominus immotæ, quasi rectæ innatantes. Appropinquantibus igitur, universa re considerata, in dubio eramus quid agendum esset : neque enim navigari per arbores poterat, quæ densæ essent et continuæ : neque reverti facile videbatur. Ego vero, conscensa arbore maxima, prospexi quomodo ulteriora se haberent, ac vidi ad stadia quinquaginta aut paullo plura esse silvam : tum mare rursus excipere aliud. Itaque placuit navim in comas arborum (densæ enim erant) impositam traducere, si possemus, in mare alterum. Idque fecimus. Revinctam enim

κάλῳ μεγάλῳ καὶ ἀνελθόντες ἐπὶ τὰ δένδρα μόλις ἀνιμηςάμεθα, καὶ θέντες ἐπὶ τῶν κλάδων, πετάσαντες τὰ ἱστία καθάπερ ἐν θαλάττῃ ἐπλέομεν τοῦ ἀνέμου προωθούντος ἐπισυρόμενοι· ἐνθα δὲ καὶ τὸ Ἀντιμάχου τοῦ ποιητοῦ ἔπος ἐπεισῆλθε· φησὶ γάρ που κάκιστος·

Τοῖσιν δ' ὕληντα διὰ πλόνον ἐρχομένοισι.

43. Βιασάμενοι δ' ὁμῶς τὴν ὕλην ἀφικόμεθα ἐς τὸ ὕδωρ, καὶ πάλιν ὁμοίως καταθέντες τὴν ναῦν ἐπλέομεν διὰ καθαροῦ καὶ διαυγοῦς ὕδατος, ἄχρι δὲ ἐπέστημεν χάσματι μεγάλῳ ἐκ τοῦ ὕδατος διεστῶτος γεγενημένῳ, καθάπερ ἐν τῇ γῇ πολλάκις ὀρῶμεν ὑπὸ σεισμῶν γιγνόμενα διαχωρίσματα. Ἡ μὲν οὖν ναῦς καθελόντων ἡμῶν τὰ ἱστία οὐ βραδίως ἔστη παρ' ὀλίγον ἐλθοῦσα κατενεχθῆναι. Ὑπερκύψαντες δὲ ἡμεῖς ἐωρῶμεν βάθος ὅσον σταδίων χιλίων μάλα φοβερόν καὶ παράδοξον· εἰστήκει γὰρ τὸ ὕδωρ ὥσπερ μεμερισμένον· περιβλεπόντες δὲ ὀρῶμεν κατὰ δεξιὰ οὐ πάνυ πόρρωθεν γέφυραν ἐπεξευγμένην ὕδατος συνάπτοντος τὰ πελάγη κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἐκ τῆς ἐτέρας θαλάττης ἐς τὴν ἐτέραν διαρρέοντος. Προσελάσαντες οὖν ταῖς κώπαις κατ' ἐκεῖνο παρεδράμομεν καὶ μετὰ πολλῆς ἀγωνίας ἐπεράσαμεν οὐποτε προσδοκῆσαντες.

44. Ἐντεῦθεν ἡμᾶς ὑπεδέχετο πέλαγός τε προσηνὲς καὶ νῆσος οὐ μεγάλη, εὐπρόσιτος, συνοικουμένη· ἐνέμοντο δὲ αὐτὴν ἄγριοι ἄνθρωποι, Βουκέφαλοι, κέρατα ἔχοντες, ὅσων παρ' ἡμῖν τὸν Μινώταυρον ἀναπλάττουσιν. Ἀποβάντες δὲ προῆειμεν ὑδρευόμενοι καὶ σιτία ληψόμενοι, εἴ ποθεν δυνηθείμεν· οὐκέτι γὰρ εἶχομεν. Καὶ ὕδωρ μὲν αὐτοῦ πλησίον εὔρομεν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐφαίνετο, πλὴν μυκηθμός πολὺς οὐ πόρρωθεν ἤκούετο. Δόξαντες οὖν ἀγέλην εἶναι βοῶν, κατ' ὀλίγον προχωροῦντες ἐπέστημεν τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ δὲ ἰδόντες ἡμᾶς ἐδίωκον, καὶ τρεῖς μὲν τῶν ἐταίρων λαμβάνουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὴν θάλατταν κατεφεύγομεν. Εἴτα μέντοι πάντες ὀπλίσσμενοι — οὐ γὰρ ἐδόκει ἡμῖν ἀτιμωρήτους περιδεῖν τοὺς φίλους — ἐμπίπτομεν τοῖς Βουκεφάλαις τὰ κρέα τῶν ἀνηρημένων διαιρουμένοις· βοήσαντες δὲ πάντες ἐδιώκομεν, καὶ κτείνομεν τε ὅσον πεντήκοντα καὶ ζῶντας αὐτῶν δύο λαμβάνομεν, καὶ αὐθις ὀπίσω ἀνεστρέψαμεν τοὺς αἰχμαλώτους ἔχοντες. Σιτίον μὲντοι οὐδὲν εὔρομεν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι παρήνουν ἀποσφάττειν τοὺς εἰλημένους, ἐγὼ δὲ οὐκ ἐδοκίμαζον, ἀλλὰ δήσας ἐφύλαττον αὐτοὺς, ἄχρι δὲ ἀφίκοντο παρὰ τῶν Βουκεφάλων πρέσβεις αἰτοῦντες ἐπὶ λύτροις τοὺς συνειλημμένους· συνέμεν γὰρ αὐτῶν διανευόντων καὶ γοερὸν τι μυκωμένων ὥσπερ ἰκετευόντων. Τὰ λύτρα δ' ἦν τυροὶ πολλοὶ καὶ ἰχθῦς ξηροὶ καὶ κρόμμυα καὶ ἔλαφοι τέτταρες, τρεῖς ἐκάστη πόδας ἔχουσα, δύο μὲν τοὺς ὀπισθεν, οἱ δὲ πρόσω εἰς ἓνα συνεπερύκεισαν. Ἐπὶ τούτοις ἀποδόντες τοὺς συνειλημμένους καὶ μίαν ἡμέραν ἐπιμείναντες ἀνήχθημεν.

45. Ἦδη δὲ ἰχθύες τε ἡμῖν ἐφαίνοντο καὶ ὄρνεα παρπέτετο καὶ ἄλλ' ὅποσα γῆς πλησίον οὔσης σημεῖα,

magno fune, arboribus conscensis, magno labore eo pertraximus, ramisque eam superimposuimus, ubi velis passis velut in mari navigavimus, vento impellente promoti. Hic mihi Antimachi poetæ versus in mentem venit, qui ait alicubi :

Per silvestre illis navi venientibus æquor.

43. Superata tamen silva, ad aquam pervenimus, ubi similiter demissa iterum navi per puram pellucidamque aquam navigavimus, donec ad hiatum consisteremus magnum ex aqua discedente ortum, ut in terra sæpe videmus a motu illius factas discessiones. Navis quidem nostra, vela nobis contrahentibus, non facile stetit, quum parum abesset quin deferretur. Nos vero capitibus porrectis despicentes, profundum videbamus vel mille stadiorum, terribile admodum atque incredibile : stabat enim aqua velut divisa. Sed circumspicientes ad dextram videmus e longinquo pontem injunctum ex aqua, quæ jungeret utriusque pelagi summas oras, et ex uno mari in alterum translucet. Huc igitur agitantes navim remis cursum fleximus, multoque labore trajecimus, quod nunquam speraveramus.

44. Hinc excepit nos mare placidum et insula non magna, accessu facilis, habitata. Habebant illam homines feri, Bucephali (*Tauricipites*), cornua habentes, qualem apud nos fingunt Minotaurum. Quum escendissemus, aquatum perreximus, etiam ciborum aliquid inde, si possemus, ablaturi; non enim amplius habebamus. Et aquam quidem ibi in proximo inveniebamus, aliud vero nihil apparebat, præterquam quod mugitus multus non ex longinquo audiebatur. Quum igitur boum gregem esse putaremus, paullum progressi, stamus apud homines. At illi conspectos nos persequuntur, ac tres quidem sociorum nostrorum comprehendunt; reliqui vero ad mare confugimus. Deinde universi armis captis (neque enim placebat inultos negligere amicos) irruimus in Bucephalos carnes interfectorum dividentes, atque in terrorem coniectos universos persequimur, eorumque circiter quinquaginta interficimus, duosque capimus vivos. Sic revertimus cum captivis : cibi vero nihil invenimus. Reliqui igitur hortabantur ut captos interficeremus; ego vero hoc non probavi, sed vinctos asservabam, dum venirent a Bucephalis legati, qui pretio comprehensos repeterent : intelligebamus quippe illos innuentes ac lugubre quiddam, suppliciter rogantium instar, mugientes. Pretium vero redemptionis erant casei multi, et sicci pisces, et cepæ, et cervi quattuor, trium singuli pedum, quum binos quidem posteriores haberent, priores autem in unum coalitos. Pro his quum reddidissemus captivos, et diem unum essemus morati, solvimus.

45. Jamque pisces in conspectum venire, et circumvolare aves, aliaque, quotquot sunt terræ propinquæ signa,

προϋφαίνεται. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἄνδρας εἶδομεν καινῶν τρόπων ναυτιλίας χρωμένους· αὐτοὶ γὰρ καὶ ναῦται καὶ νῆες ἦσαν. Λέξω δὲ τοῦ πλοῦ τὸν τρόπον· ὑπτιοὶ κείμενοι ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὀρθώσαντες τὰ αἰδοῖα — μεγάλα δὲ φέρουσιν — ἐξ αὐτῶν ὁθόνην πετάσαντες καὶ ταῖς χερσὶ τοὺς ποδεῶνας κατέχοντες ἐμπίπτοντος τοῦ ἀνέμου ἔπλεον. Ἄλλοι δὲ μετὰ τούτους ἐπὶ φελλῶν καθήμενοι ζεύξαντες δύο δελφίνας ἤλαυνόν τε καὶ ἡνιόχουν· οἱ δὲ προϊόντες ἐπεφέροντο τοὺς φελλούς. Οὗτοι ἡμᾶς οὔτε ἠδίκουν οὔτε ἔφευγον, ἀλλ' ἤλαυνον ἀδεῶς τε καὶ εἰρηνικῶς τὸ εἶδος τοῦ ἡμετέρου πλοίου θαυμάζοντες καὶ πάντοθεν περισκοποῦντες.

46. Ἑσπέρας δὲ ἤδη προσήχθημεν νήσῳ οὐ μεγάλῃ· κατώκητο δὲ αὕτη ὑπὸ γυναικῶν, ὥς ἐνομίζομεν, Ἑλλάδα φωνῇν προϊεμένων· προσήεσαν γὰρ καὶ ἐδεξιοῦντο καὶ ἡσπάζοντο, πάνυ ἑταιρικῶς κεκοσμημένοι καὶ καλὰ πᾶσαι καὶ νεάνιδες, ποδήρεις τοὺς χιτῶνας ἐπισυρόμεναι. Ἡ μὲν οὖν νῆσος ἑκαλεῖτο Καββαλοῦσα, ἡ δὲ πόλις Ὑδραμαρδία. Λαβοῦσαι δ' οὖν ἡμᾶς αἱ γυναῖκες ἐκάστη πρὸς ἑαυτὴν ἀπῆγε καὶ ξένον ἐποιεῖτο. Ἐγὼ δὲ μικρὸν ὑποστάς — οὐ γὰρ χρηστὰ ἐμαντευόμην — ἀκριβέστερόν τε περιβλέπων ὁρῶ πολλῶν ἀνθρώπων ὅστ' αὐ καὶ κρανία κείμενα· καὶ τὸ μὲν βοῇ ἰστάναι καὶ τοὺς ἑταίρους συγκαλεῖν καὶ ἐς τὰ ὄπλα χωρεῖν οὐκ ἐδοκίμαζον. Προχειρισάμενος δὲ τὴν μαλάχην πολλὰ κῆρυχόν μιν αὐτῇ διαφυγεῖν ἐκ τῶν παρόντων κακῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ τῆς ξένης διακονουμένης εἶδον τὰ σκέλη οὐ γυναικός, ἀλλ' ὄνου ὀπλᾶς· καὶ δὴ σπασάμενος τὸ ξίφος συλλαμβάνω τε ταύτην καὶ δῆσας περὶ τῶν ὀλων ἀνέκρινον. Ἡ δὲ, ἄκουσα μὲν, εἶπε δὲ ὁμῶς, αὐτὰς μὲν εἶναι θαλαττίους γυναῖκας Ὀνοσκελέας προσαγορευομένας, τροφὴν δὲ ποιεῖσθαι τοὺς ἐπιδημοῦντας ξένους. Ἐπειδὴν γὰρ, ἔφη, μεθύσωμεν αὐτοὺς, συνευνηθεῖσαι κοιμωμένοις ἐπιχειροῦμεν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ἐκείνην μὲν αὐτοῦ κατέλιπον δεδεμένην, αὐτὸς δὲ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ στέγος ἐβόων τε καὶ τοὺς ἑταίρους συνεχάλουν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, τὰ πάντα ἐμήνουν αὐτοῖς καὶ τὰ τε ὅστ' αὐ ἐδείκνυν καὶ ἦγον ἔσω πρὸς τὴν δεδεμένην· ἡ δὲ αὐτίκα ὕδωρ ἐγένετο καὶ ἀφανὴς ἦν. Ὅμως δὲ τὸ ξίφος ἐς τὸ ὕδωρ καθῆκα πειρώμενος· τὸ δὲ αἷμα ἐγένετο.

47. Ταχέως οὖν ἐπὶ ναῦν κατελθόντες ἀπεπλεύσαμεν· καὶ ἐπεὶ ἡμέρα ὑπὲρ γὰρ τὴν ἡπειρον ἀποβλεπόμενοι εἰκάζομεν εἶναι τὴν ἀντιπέραν τῇ ὑφ' ἡμῶν οἰκουμένην κειμένην. Προσκυνήσαντες δ' οὖν καὶ προσευξάμενοι περὶ τῶν μελλόντων ἐσκοποῦμεν, καὶ τοῖς μὲν ἐδόκει ἐπιβᾶσι μόνον αὐθις ὀπίσω ἀναστρέφειν, τοῖς δὲ τὸ μὲν πλοῖον αὐτοῦ καταλιπεῖν, ἀνελθόντας δὲ ἐς τὴν μεσόγειαν πειραθῆναι τῶν ἐνοικούντων. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐλογίζομεθα, χιμῶν σφοδρὸς ἐπιπεσὼν καὶ προσαράξας τὸ σκάφος τῶν αἰγιαλῶν διέλυσεν. Ἡμεῖς δὲ μόλις ἐξενεξάμεθα τὰ ὄπλα ἕκαστος καὶ εἴ τι ἄλλο οἷός τε ἦν ἀρπασάμενοι.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ μέχρι τῆς ἐτέρας γῆς συνενεχθέντα μοι ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ παρὰ τὸν πλοῦν ἐν ταῖς νήσοις

apparere. Paullo post videmus viros novo navigandi genere utentes : iidem enim et nautae erant et naves. Dicam vero navigationis rationem. Supini in aqua jacentes pudenda erigunt; habent autem luculenta : ex his porro velum pandentes, manibusque tenentes funes veli inferiores, vento implente navigabant. Alii post hos insidentes suberibus, duos delphinos junctos agebant regebantque habenis, qui progressi traherent post se subera. Hi neque injuria nos afficiebant, neque fugiebant, sed sine metu et pacate juxta nos vehebantur, speciem navigii nostri admirantes et perspicientes undique.

46. Vespera jam ingruerat, quum appulimus ad insulam non magnam. Habitabatur ea a mulieribus, ut putabamus, Graece loquentibus : accedentes enim nos prensabant et complectebantur, ornatae more plane meretricio, formosae omnes et juvenulae, talaria vestimenta trahentes. Insula vocabatur Cabbalusa (*Dejiciens*) ; urbs autem Hydramardia. Assumptos igitur nos mulieres suam quaeque domum deducere, suumque sibi facere hospitem. Ego autem cunctatus paullum, cui nihil boni praesagiret animus, et circumspiciens accuratius, video multorum hominum ossa jacere et crania. Et clamorem quidem tollere, et convocare socios, atque ad arma ire, non placuit. Malvam autem depromptam multis verbis obsecravi, ut effugere liceret ex malis praesentibus. Nec ita multo post ministrante hospita, video illius non mulieris crura, sed ungulas asini. Hic stricto ense illam comprehendo, vinctamque de rebus omnibus interrogabam. Illa invita quidem, sed dixit tamen, se marinas esse mulieres, et Onosceas (*Asinicruras*) vocari : cibum sibi parare ex advenientibus hospitibus : Postquam enim, inquit, eos inebriavimus, in lectum ascitae sopitos invadimus. His auditis, illam quidem vinctam ibi relinquo : conscenso autem tecto, clamore convoco socios : congregatis indico omnia, ossa ostendo, intra eos deduco ad vinctam. At illa statim in aquam diffluens, conspectum nostrum effugit. Tamen experimenti causa in ipsam aquam demisi gladium : hic aqua in sanguinem abiit.

47. Celeriter itaque ad navem digressi solvimus. Quum illucesceret, continente conspecta, coniecimus eam esse, quae exadversum nostro orbi (trans Oceanum) jacet. Adoratione hic votisque peractis, quid deinde facto opus esset, deliberabamus. Atque aliis videbatur, post brevem descensum ut iterum nos retro redeamus ; aliis autem, relicta ibi nave pergere versus mediterranea atque tentare inhabitantes. Dum ista disputamus, tempestas valida ingruens, et litori allidens navigium, illud dissolvit. Nos vix, arma quisque sua, et si quid forte aliud quis posset, eripientes, enatamus.

Haec sunt quae usque ad adventum in alteram illam tellurem contingere mihi in mari, et per navigationem, in in-

καὶ ἐν τῷ ἀέρι καὶ μετ' αὐτὰ ἐν τῷ κήτει καὶ ἐπειδὴ ἐξήλθομεν, παρὰ τε τοῖς ἥρωσι καὶ τοῖς δυνείοις καὶ τὰ τελευταῖα παρὰ τοῖς Βουκεφάλοις καὶ ταῖς Ὀνοσκελέαις· τὰ δ' ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τοῖς ἐξῆς βιβλίοις διηγῆσομαι.

XXVIII.

TYRANNOKTONΟΣ.

Ἀνθ' ὅτι τις εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἀποκτενῶν τὸν τύραννον· αὐτὸν μὲν οὐχ εὔρε, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ ἀποκτείνας κατέλιπε τὸ ξίφος ἐν τῷ σώματι. Ἐλθὼν ὁ τύραννος καὶ τὸν υἱὸν ἰδὼν ἤδη νεκρὸν τῷ αὐτῷ ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν. Αἰτεῖ ὁ ἀνελθὼν καὶ τὸν τοῦ τυράννου υἱὸν ἀνελθὼν γέρας ὡς τυραννοκτόνος.

1. Δύο τυράννους ἀποκτείνας, ὃ ἄνδρες δικασταί, μιᾶς ἡμέρας, τὸν μὲν ἤδη πρηγνηκότα, τὸν δὲ ἀκμάζοντα καὶ πρὸς διαδοχὴν τῶν ἀδικημάτων ἐτοιμότερον, ἤκω μίαν ὁμῶς ἐπ' ἀμφοτέροις αἰτήσεων δωρεάν μόνος τῶν πύποτε τυραννοκτόνων πληγῇ μιᾷ δύο πονηροῦς ἀποσκευασάμενος καὶ φονεύσας τὸν μὲν παῖδα τῷ ξίφει, τὸν πατέρα δὲ τῇ πρὸς τὸν υἱὸν φιλοστοργίᾳ. Ὁ μὲν οὖν τύραννος ἀνθ' ὧν ἐποίησεν ἱκανὴν ἡμῖν δέδωκε τιμωρίαν, ζῶν μὲν τὸν υἱὸν ἐπιδὼν προανηρημένον παρὰ τὴν τελευταίαν, τελευταῖον δὲ ἡναγκασμένον, τὸ παραδοξότατον, αὐτὸς αὐτοῦ γενέσθαι τυραννοκτόνος· ὁ παῖς δὲ ὁ ἐκείνου τέθνηκε μὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὑπηρέτησε δέ μοι καὶ ἀποθανὼν πρὸς ἄλλον φόνον, ζῶν μὲν συναδικῶν τῷ πατρὶ, μετὰ θάνατον δὲ πατροκτονήσας, ὡς ἐδύνατο.

2. Τὴν μὲν οὖν τυραννίδα ὁ παύσας εἰμι ἐγὼ καὶ τὸ ξίφος, ὃ πάντα εἵργασται, ἐμὸν, τὴν δὲ τάξιν ἐνῆλλαξα τῶν φόνων καὶ τὸν τρόπον ἐκαινοτόμησα τῆς τῶν πονηρῶν τελευταίας, τὸν μὲν ἰσχυρότερον καὶ ἀμύνασθαι δυνάμενον αὐτὸς ἀνελθὼν, τὸν γέροντα δὲ μόνῳ παραχωρήσας τῷ ξίφει.

3. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ περιττότερόν τι ἐπὶ τούτοις ὥμην γενέσθαι μοι παρ' ὑμῶν καὶ δωρεὰς λήψεσθαι ἱσαρίθμους τοῖς ἀνηρημένοις, ὡς ἂν οὐ τῶν παρόντων ἀπαλλάξας ὑμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν μελλόντων κακῶν ἐλπίδος, καὶ τὴν ἐλευθερίαν βέβαιον παρασχῶν, οὐδενὸς παραλελειμμένου κληρονόμου τῶν ἀδικημάτων· μεταξὺ δὲ κινδυνεύω τοσαῦτα κατορθώσας ἀγέραςτος ἀπελθεῖν παρ' ὑμῶν καὶ μόνος στέρεσθαι τῆς παρὰ τῶν νόμων ἀμοιβῆς, οὗς διεφύλαξα. Ὁ μὲν οὖν ἀντιλέγων οὕτως δοκεῖ μοι οὐ κηδόμενος, ὡς φησι, τῶν κοινῶν τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι λελυπημένος καὶ ἀμυνόμενος τὸν ἐκείνους τοῦ θανάτου αἴτιον γεγεννημένον.

4. Ὑμεῖς δὲ ἀνάσχεσθέ μοι, ὃ ἄνδρες δικασταί, πρὸς ὀλίγον τὰ ἐν τῇ τυραννίδι καίπερ εἰδόσιν ὑμῖν ἀκριβῶς διηγούμενου· καὶ γὰρ τὸ μέγεθος οὕτω μάθοιτ' ἂν τῆς εὐεργεσίας τῆς ἐμῆς, καὶ αὐτοὶ μᾶλλον εὐφρανεῖσθε λογιζόμενοι ὧν ἀπηλλάγητε. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἄλλοις τισὶν ἤδη συνέβη πολλάκις, ἀπλῆν καὶ ἡμεῖς τυραννίδα

sulis, et in aëre, et post hæc in ceto, et quum inde exiissemus, tum apud heroas, tum inter somnia, denique extrema illa apud Bucephalos et Onosceleas : quæ vero in illa altera tellure gesta sint, ea proximis libris persequar.

XXVIII.

TYRANNICIDA.

Ascendit aliquis in arcem, tyrannum interfecturus. Et ipsum quidem non invenit : sed in filii ipsius a se occisi corpore reliquit gladium. Superveniens tyrannus, conspecto filio jam mortuo, eodem se gladio ipse interemit. Petit ille qui ascenderat, et filium tyranni interfecerat, præmium ut tyrannicida.

1. Qui duos eodem die tyrannos interfeci, iudices, alterum vigoris annos jam egressum, florentem alterum ætate, et ad injuriarum successionem paratiorem, veni, unum tamen duorum causa petiturus præmium, unus ego omnium qui unquam fuere tyrannicidarum, ictu uno malos amolitus duos, qui interfecerim gladio filium, patrem vero naturali erga filium pietate. Ac tyrannus quidem dignas factis suis poenas nobis dedit, qui vivus adhuc, circa finem vitæ, filium suum ante se interemtum conspexerit, tandemque, quod maxime admirabile est, suus ipse fieri tyrannicida coactus sit : filius autem illius mea quidem manu periit, sed mortuus tamen alterius mihi cædis fuit minister : qui vivus quidem injuriarum patris socius, post mortem vero suam parentis interfecto, quatenus licuit, fuerit.

2. Tyrannidi ergo finem imposui ego, et gladius perfector omnium meus est : ordinem vero cædium immutavi et rationem interitus sceleratorum excogitavi novam : robustiorem et eum qui propugnare posset, ipse confeci ; senem soli permisi gladio.

3. Ergo pro hisce factis ego etiam cumulatus quiddam a vobis mihi datum iri putabam, ac totidem me præmia accepturum, quot interfecti essent, quippe qui non præsentibus modo vos liberaverim, sed imminentium etiam spe malorum, libertatemque firmam præstiterim, nullo relicto injuriarum herede. Interim in periculum venio, ne post rem præclare adeo gestam discedam a vobis sine præmio, solusque legum, quas ab oppressione servavi, compensatione caream. Ac videtur meus iste adversarius non publicæ rei cura, ut præ se fert, hoc facere, sed quod dolet interfectis, et ulcisci cupit eum, qui causa illis mortis fuit.

4. Vos autem, iudices, ferte me quæso paullulum, dum vobis, accurate licet scientibus, ea quæ sunt in tyrannide enarro : sic enim et magnitudinem beneficii mei cognoscetis, et ipsi magis gaudebitis, cogitantes quibus malis sitis liberati. Neque enim, ut aliis sæpe jam contigit, simplicem nos quoque tyrannidem et servitutem unam sustinuimus,

καὶ μίαν δουλείαν ὑπεμείναμεν, οὐδὲ ἐνὸς ὑπηνέγκαμεν ἐπιθυμίαν δεσπότου, ἀλλὰ μόνοι τῶν πώποτε τὰ ὅμοια δυστυχεσάντων δύο ἀνθ' ἐνὸς τυράννου εἶχομεν καὶ πρὸς διττὰ οἱ δυστυχεῖς ἀδικήματα διηρούμεθα. Μετρίωτερος δὲ ὁ πρεσβύτερος ἦν παρὰ πολὺ καὶ πρὸς τὰς ὀργὰς ἡπιώτερος καὶ πρὸς τὰς κολάσεις βραδύτερος καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἀμβλύτερος, ὥς ἂν ἤδη τῆς ἡλικίας τὸ μὲν σφοδρότερον τῆς ὀρμῆς ἐπεχούσης, τὰς δὲ τῶν ἡδονῶν ὀρέξεις χαλιναγωγούσης. Καὶ πρὸς γε τὴν ἀρχὴν τῶν ἀδικημάτων ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἄκων προῆχθαι ἐλέγετο, οὐ πᾶν τυραννικὸς αὐτὸς ὢν, ἀλλ' εἰκὼν ἐκείνῳ· φιλότεχνος γὰρ ἐς ὑπερβολὴν ἐγένετο, ὥς ἔδειξε, καὶ πάντα ὁ παῖς ἦν αὐτῷ καὶ ἐκείνῳ ἐπείθετο καὶ ἡδίκηκε ὅσα κελεύοι καὶ ἐκόλαζεν οὓς προστάττοι καὶ πάντα ὑπηρετεῖ, καὶ ὅλως ἐτυραννεῖτο ὑπ' αὐτοῦ καὶ δορυφόρος τῶν τοῦ παιδὸς ἐπιθυμιῶν ἦν.

5. Ὁ νεανίας δὲ τῆς μὲν τιμῆς παρεχόμενος καὶ ἡλικίαν ἐκείνῳ καὶ μόνου ἐξίστατο τοῦ τῆς ἀρχῆς ὀνόματος, τὸ δ' ἔργον τῆς τυραννίδος καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸς ἦν, καὶ τὸ μὲν πιστὸν καὶ ἀσφαλὲς ἀπ' αὐτοῦ παρεῖχε τῇ δυναστείᾳ, τὴν δ' ἀπόλαυσιν μόνος ἔκαρποῦτο τῶν ἀδικημάτων. Ἐκεῖνος ἦν ὁ τοὺς δορυφόρους συνέχων, ὁ τὴν φρουρὰν κρατύνων, ὁ τοὺς τυραννουμένους φοβῶν, ὁ τοὺς ἐπιβουλεύοντας ἐκκόπτων, ἐκεῖνος ὁ τοὺς ἐφύβους ἀνασπῶν, ὁ ἐνυβρίζων τοῖς γάμοις· ἐκείνῳ αἱ παρθένοι ἀνήγοντο, καὶ εἴ τινες σφαγαὶ καὶ εἴ τινες φυγαὶ καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις καὶ βάσανοι καὶ ὕβρεις, πάντα ταῦτα τολμήματα ἦν νεανικά. Ὁ γέρον δ' ἐκείνῳ ἡκολούθει καὶ συνηδίκη καὶ ἐπῆνει μόνον τὰ τοῦ παιδὸς ἀδικήματα, καὶ τὸ πρᾶγμα ἡμῖν ἀφόρητον καθείστηκε· ὅταν γὰρ αἱ τῆς γνώμης ἐπιθυμίαι τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαν προσλάβωσιν, οὐδένα ὄρον ποιοῦνται τῶν ἀδικημάτων.

6. Μάλιστα δὲ ἐκεῖνο ἐλύπει, τὸ εἰδέναι μακρὰν, μᾶλλον δὲ αἰδίων τὴν δουλείαν ἐσομένην καὶ ἐκ διαδοχῆς παραδοθησομένην τὴν πόλιν ἄλλοτε ἄλλῳ δεσπότῃ καὶ πονηρῶν κληρονόμημα γενησόμενον τὸν δῆμον· ὥς τοῖς γε ἄλλοις οὐ μικρὰ τις ἐλπίς αὕτη, τὸ λογίζεσθαι καὶ πρὸς αὐτοὺς λέγειν, « ἀλλ' ἤδη παύσεται, ἀλλ' ἤδη τεθνήσκει καὶ μετ' ὀλίγον ἐλευθεροὶ γενησόμεθα· » ἐπ' ἐκείνων δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἡλπίζετο, ἀλλ' ἐωρῶμεν ἤδη ἔτοιμον τὸν τῆς ἀρχῆς διάδοχον. Τοιγαροῦν οὐδ' ἐπιχειρεῖν τις ἐτόλμα τῶν γεννικῶν καὶ τὰ αὐτὰ ἐμοὶ προαιρουμένων, ἀλλ' ἀπέγνωστο παντάπασιν ἡ ἐλευθερία καὶ ἀμαχος ἡ τυραννὶς ἐδόκει πρὸς τοσοῦτους ἐσομένης τῆς ἐπιχειρήσεως.

7. Ἄλλ' οὐκ ἐμὲ ταῦτ' ἐφόβησεν οὐδὲ τὸ δυσχερὲς τῆς πράξεως λογισάμενος ἀπώκησα οὐδὲ πρὸς τὸν κίνδυνον ἀπεδειλίασα, μόνος δὲ, μόνος πρὸς οὕτως ἰσχυρὰν καὶ πολλὴν τυραννίδα, μᾶλλον δὲ οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ξίφους ἀνῆειν τοῦ συμμαχευομένου καὶ τὸ μέρος συντετυραννοκτονηκότος, πρὸ ὀφθαλμῶν μὲν τὴν τελευτὴν ἔχων, ἀλλαξόμενος δὲ ὅμως τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν τῆς σφαγῆς τῆς ἐμῆς. Ἐντυχὼν δὲ τῇ πρώτῃ

neque unius cupiditatem domini toleravimus, sed soli omnium qui unquam in simili calamitate vivere, duos pro uno habebamus tyrannos et inter duplices injurias miseri distrahebamur. Moderatior autem multo erat senex, placidiorque ad iras, et ad supplicia tardior, hebetiorque ad cupiditates, quum jam ætas vehementiores impetus cohiberet, et voluptatum frenaret appetitiones. Quin ad initia injuriarum a filio præter voluntatem dicebatur impulsus, qui non valde tyrannico ipse ingenio esset, sed illi concederet, vir supra modum amans liberorum, quod facto suo comprobavit. Omnia ipsi filius, illi obsequi; quicquid ille imperaret, injuste agere; quos juberet ille, supplicio afficere; omnia illi ministrare: denique sub illius erat tyrannide et satellites cupiditatum filii.

5. At juvenis ætatis respectu honore isti cedebat soloque imperii nomine abstinere: res tamen ipsa tyrannidis et caput erat ipse: tam, ut fida esset et segura potentia, a se præstabat, quam fructum injuriarum percipiebat solus. Ille erat qui satellites contineret, qui firmaret præsidia, qui subjectos tyrannidi terreret, qui insidiantes excideret, qui adolescentes exstirparet, qui contumelia nuptias afficeret: ad hunc deducebantur virgines; et si quæ cædes, si quæ exilia, et honorum ereptiones, et tormenta, et contumeliæ, omnia hæc ausa erant juvenilia. Senex interim illi obsequi, injuriæ socius esse, laudare modo filii sui injusta facinora. Ita res eo adducta est ut jam tolerare amplius non possemus: quando enim cupiditates animi ab imperio nanciscuntur insuper potentiam, modum nullum injuriarum faciunt.

6. Maxime vero illud nos angebat, quod sciremus longam, potius vero æternam, futuram servitutem, et successionem quadam traditum iri urbem alii post alium domino, malorumque hominum hereditatem fore populum. Nam ceteris quidem non parva hæc spes est, quum sic ducunt rationem et apud animum suum dicunt: « Veruntamen jam desinet, veruntamen jam morietur, et paullo post liberi nos erimus: » in illis vero tale nihil sperabatur, sed paratum jam videbamus imperii successorem. Igitur nec manum admove-re operi quisquam ausus est generosorum alioquin hominum, qui eadem quæ ego cogitabant: sed spes omnis libertatis erat abjecta, invicta videbatur tyrannide, quum adversus ita multos conandum esset.

7. Me vero ista non terruerunt, neque difficultate operis perpensa conatum abjeci, neque ad periculi conspectum metu resilli: sed solus, solus inquam ad validam adeo et multiplicem tyrannidem; quin non solus, sed gladio meo comitatus escendi, qui auxilio mihi fuit et pro sua parte tyrannum una interfecit, mortem præ oculis quum haberem, cæde tamen mea communem libertatem redempturus. Quum autem in primum præsidium incidissem, nec sine difficul-

(
φ
τ
δι
τ
ἡ
φρ
νον
μο
θερ
βλ
ἐαυ
ἀξί
στα
πάν
περ
καί
καί
κείν
ἀλλ
ἰδέτ
τούτ
αὐτ
προ
τέλο
9.
θαρρ
εὐαγγ
ἐμῶν.
ἐπιτάτ
καὶ ἀν
γεγένη
κάκ το
ἐδύνατο
δοθῆναι
κρολόγ
προφη
κατορ
ξον γεν
γέρως
10.
με τιμ
εἶναι τυ
νόμον, α
τῆς δωρ
ἀπαιτεῖς
ἐφόνευσ
κελεύει;
κούργων
νης μεστ
δημοκρα
ἀδεεῖς κα
νὴν εὐτυ
αἴτιος; τί

φρουρᾷ καὶ τρεψάμενος οὐ βράδιως τοὺς δορυφόρους καὶ τὸν ἐντυγχάνοντα κτείνων καὶ τὸ ἀνθιστάμενον πᾶν διαφθείρων ἐπὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἔργων ἱέμην, ἐπὶ τὴν μόνην τῆς τυραννίδος ἰσχύν, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἡμετέρων συμφορῶν καὶ ἐπιστὰς τῷ τῆς ἀκροπόλεως φρουρίῳ καὶ ἰδὼν γεννικῶς ἀμυνόμενον καὶ ἀνθιστάμενον πολλοῖς τραύμασιν ὁμῶς ἀπέκτεινα.

8. Καὶ ἡ μὲν τυραννὶς ἤδη καθήρητο καὶ πέρας εἶχέ μοι τὸ τόλμημα, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου πάντες ἤμεν ἐλεύθεροι, ἐλείπετο δ' ὁ γέρων ἔτι μόνος, ἀνοπλος, ἀποβεβληκῶς τοὺς φύλακας, ἀπολωλεκῶς τὸν μέγαν ἐκείνον ἑαυτοῦ δορυφόρον, ἔρημος, οὐδὲ γενναίᾳς ἔτι χειρὸς ἄξιος. Ἐνταῦθα τοίνυν πρὸς ἑμαυτὸν, ὃ ἄνδρες δικασταί, τὰ τοιαῦτα ἐλογιζόμην· πάντ' ἔχει μοι καλῶς, πάντα πέπρακται, πάντα κατῴρωται. Τίνα ἂν ὁ περίλοιπος κολασθεῖν τρόπον; ἐμοῦ μὲν γὰρ ἀνάξιός ἐστι καὶ τῆς ἐμῆς δεξιᾶς, καὶ μάλιστα ἐπ' ἔργῳ λαμπρῷ καὶ νεανικῷ καὶ γενναίῳ ἀνηρημένος, καταισχύνων καὶ κείνην τὴν σφαγὴν ἄξιον δὲ τινα δεῖ ζητῆσαι δῆμιον, ἀλλὰ μετὰ τὴν συμφορὰν, μηδὲ τὴν αὐτὴν κερδαίνειν. Ἰδέτω, κολασθήτω, παρακείμενον ἔχέτω τὸ ξίφος· τούτῳ τὰ λοιπὰ ἐντέλλομαι. Ταῦτα βουλευσάμενος αὐτὸς μὲν ἐκποδὼν ἀπηλλαττόμην, τὸ δὲ, ὅπερ ἐγὼ προῦμαντευσάμην, διεπράξατο καὶ ἐτυραννοκτόνησε καὶ τέλος ἐπέθηκε τῷ ἐμῷ δράματι.

9. Πάρεμι οὖν κομίζων ὑμῖν τὴν δημοκρατίαν καὶ θαρρεῖν ἤδη προκηρύττων ἅπασιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν εὐαγγελιζόμενος. Ἦδη οὖν ἀπολαύετε τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. Κενὴ μὲν, ὡς ὁρᾶτε, πονηρῶν ἢ ἀκρόπολις, ἐπιτάττει δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ τιμᾶν ἔξεστι καὶ δικάζειν καὶ ἀντιλέγειν κατὰ τοὺς νόμους, καὶ ταῦτα πάντα γεγένηται δι' ἐμέ ὑμῖν καὶ διὰ τὴν τόλμαν τὴν ἐμὴν, καὶ τοῦ ἐνός ἐκείνου φόνου, μεθ' ὃν οὐκέτι ζῆν πατήρ ἐδύνατο. Ἀξιώ δ' οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν ὀφειλομένην δοθῆναί μοι παρ' ὑμῶν δωρεάν, οὐ φιλοκερδῆς οὐδὲ μικρολόγος τις ὢν οὐδ' ἐπὶ μισθῷ τὴν πατρίδα εὐεργετεῖν προσηρημένος, ἀλλὰ βεβαιωθῆναί μοι βουλόμενος τὰ κατορθώματα τῇ δωρεᾷ καὶ μὴ διαβληθῆναι μηδ' ἄδοξον γενέσθαι τὴν ἐπιχείρησιν τὴν ἐμὴν ὡς ἀτελῇ καὶ γέρω ἀναξίαν κεκριμένην.

10. Οὐτοσί δὲ ἀντιλέγει καὶ φησὶν οὐκ εὐλογον ποιεῖν με τιμᾶσθαι θέλοντα καὶ δωρεάν λαμβάνειν· οὐ γὰρ εἶναι τυραννοκτόνον οὐδὲ πεπρωχθαί μοι τι κατὰ τὸν νόμον, ἀλλ' ἐνδεῖν τι τῷ ἔργῳ τῷ ἐμῷ πρὸς ἀπαίτησιν τῆς δωρεᾶς. Πυνθάνομαι τοίνυν αὐτοῦ, τί λοιπὸν ἀπαιτεῖς παρ' ἡμῶν; οὐκ ἐβουλήθην; οὐκ ἀνῆλθον; οὐκ ἐφόνευσά; οὐκ ἠλευθέρωσα; μή τις ἐπιτάττει; μή τις κελεύει; μή τις ἀπειλεῖ δεσπότης; μή τίς με τῶν κακούργων διέφυγεν; οὐκ ἂν εἴποις. Ἀλλὰ πάντα εἰρήνης μεστὰ καὶ πάντες οἱ νόμοι καὶ ἐλευθερία σαφῆς καὶ δημοκρατία βέβαιος καὶ γάμοι ἀνύβριστοι καὶ παῖδες ἀδεεῖς καὶ παρθένοι ἀσφαλεῖς καὶ ἐορτάζουσα τὴν κοινὴν εὐτυχίαν ἡ πόλις. Τίς οὖν ὁ τούτων ἀπάντων αἴτιος; τίς ὁ ἐκεῖνα μὲν παύσας, τὰ δὲ παρεσχημένους;

tate in fugam vertissem satellites, interfecto si quis occurreret, et quicquid obsisteret trucidato, ad ipsum caput operum ivi, ad solum robur tyrannidis, ad calamitatum nostrarum argumentum. Imminens igitur huic arcis ipsius praesidio, videns illum fortiter pro se propugnantem et resistentem multis vulneribus, interfeci tamen.

8. Atque ipsa quidem tyrannis jam destructa erat et finem suum habuit meus mihi conatus : ab eo inde tempore omnes eramus liberi ; supererat senex solus, inermis, amissis custodibus, amisso magno illo suo satellite, desertus, forti manu jam non amplius dignus. Hic igitur talia, iudices, apud me agitabam : Bene jam habent mihi omnia : perfecta sunt omnia : feliciter ut oportebat omnia acta sunt. Quemadmodum vindicabitur ille relictus? me quidem et hac dextra indignus est, maxime si post facinus ita clarum et juvenile et generosum interficiatur, et illam quoque caedem dehonestet. Quærendus est autem dignus illo carnifex : neque post calamitatem æquum est, eandem istum lucrifacere. Videat : puniatur : adjacentem habeat gladium : huic mando reliqua. Hoc inito consilio, ipse e vestigio discessi : at ille, quod ego divinaveram, perfecit, occidit tyrannum, finem meæ actioni imposuit.

9. Adsum igitur, portans vobis populi imperium, et bono animo esse jubens universos, et lætum de libertate nuncium afferens. Jam ergo fructum percipite meorum operum : vacua, ut videtis, malis hominibus arx est : imperat nemo ; sed honores dare licet, et in jus ire et contra dicere secundum leges. Atque hæc omnia mea vobis opera contigerunt, perque meam audaciam, et ex una illa cæde, post quam vivere pater non amplius potuit. Peto igitur pro his debitum dari mihi a vobis præmium, non lucri cupidus aut sordidus, qui mercede inductus bene de patria mereri voluerim ; sed quod firmari mihi volo præmio isto rem bene gestam, nec detrahi de illa, aut ingloriam reddi susceptam a me actionem, velut imperfectam indignamque judicatam præmio.

10. At iste contra dicit, et præter rationem facere me ait, qui honorari postulem et accipere præmium : neque enim esse me tyrannicidam, neque peractum a me quicquam secundum legem ; sed deesse aliquid operi meo ad id, ut postulare præmium possim. Interrogo igitur illum, Quid reliquum a me poscis? non volui? non escendi? non interfeci? non liberavi? numquis imperat? numquis jubet? numquis dominus minatur? numquis me maleficorum effugit? Non sane dixeris. Sed pace omnia plena, et leges valent omnes, et libertas liquida, et firmum populi imperium, et matrimonia contumeliis non obnoxia, et liberi metus expertes, et virgines securæ, et communis felicitatis causa festos dies agit civitas. Quis igitur auctor horum omnium? quis est qui istis omnibus finem imposuit, hæc præstitit? Si

Εἰ γὰρ τίς ἐστι πρὸ ἐμοῦ τιμᾶσθαι δίκαιος, παραχωρῶ τοῦ γέρως, ἐξίσταμαι τῆς δωρεᾶς· εἰ δὲ μόνος ἐγὼ πάντα διεπραξάμην τολμῶν, κινδυνεύων, ἀνιῶν, ἀναιρῶν, κολάζων, δι' ἀλλήλων τιμωρούμενος, τί μου διαβάλλεις τὰ κατορθώματα; τί δαὶ ἀχάριστον πρὸς με τὸν δῆμον ποιεῖς εἶναι;

11. Οὐ γὰρ αὐτὸν ἐφόνευσας τὸν τύραννον· ὁ δὲ νόμος τυραννοκτόνῳ δίδωσι τὴν δωρεάν. Διαφέρει δὲ, εἰπέ μοι, τί ἡ αὐτὸν ἀνελεῖν ἢ τοῦ θανάτου παρασχεῖν τὴν αἰτίαν; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲν οἶμαι· ἀλλὰ τοῦτο μόνον ὁ νομοθέτης εἶδε, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δημοκρατίαν, τὴν τῶν δεινῶν ἀπαλλαγὴν. Τοῦτ' ἐτίμησε, τοῦτ' ἄξιον ἀμοιβῆς ὑπέλαβεν, ὅπερ οὐκ ἂν εἴποις μὴ δι' ἐμὲ γεγενῆσθαι. Εἰ γὰρ ἐφόνευσας δι' ὃν ἐκεῖνος ζῆν οὐκ ἐδύνατο, αὐτὸς εἰργασμαι τὴν σφαγὴν. Ἐμὸς ὁ φόνος, ἡ χεὶρ ἐκεῖνου. Μὴ τοίνυν ἀκριβολογοῦ ἔτι περὶ τοῦ τρόπου τῆς τελευτῆς μὴδ' ἐξέταζε ὅπως ἀπέθανεν, ἀλλ' εἰ μὴκέτ' ἐστὶν, εἰ δι' ἐμὲ τὸ μὴκέτ' εἶναι ἔχει· ἐπεὶ κάκεινο προσεξετάσειν μοι δοκεῖς καὶ συκοφαντήσῃν τοὺς εὐεργέτας, εἰ τις μὴ ξίφει, ἀλλὰ λίθῳ ἢ ξύλῳ ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ ἀπέκτεινε. Τί δαί, εἰ λιμῶ ἐξεπολιόρκησα τὸν τύραννον τὴν ἀνάγκην τῆς τελευτῆς παρέχων, ἀπήτεις ἂν καὶ τότε παρ' ἐμοῦ αὐτόχειρα τὴν σφαγὴν, ἢ ἐνδεῖν ἔλεγές μοι τι πρὸς τὸν νόμον, καὶ ταῦτα, χαλεπώτερον τοῦ κακούργου πεφονευμένου; Ἐν μόνον ἐξέταζε, τοῦτο ἀπαίτει, τοῦτο πολυπραγμόνει, τίς τῶν πονηρῶν λείπεται, ἢ τίς ἐλπίς τοῦ φόβου ἢ τί ὑπόμνημα τῶν συμφορῶν; εἰ δὲ καθαρὰ πάντα καὶ εἰρηνικὰ, συκοφαντοῦντός ἐστι τῷ τρόπῳ τῶν πεπραγμένων χρώμενον ἀποστερεῖν ἐθέλειν τὴν ἐπὶ τοῖς πεπνημένοις δωρεάν.

12. Ἐγὼ καὶ τοῦτο μέμνημαι διηγορευμένον ἐν τοῖς νόμοις, ἐκτὸς εἰ μὴ διὰ τὴν πολλὴν δουλείαν ἐπιλέλθῃσιν τῶν ἐν αὐτοῖς εἰρημένων, αἰτίας θανάτου εἶναι διττάς, εἰ τις αὐτὸς ἀπέκτεινεν ἢ εἰ τις μὴ αὐτὸς μὲν ἀπέκτεινε μὴδὲ τῇ χειρὶ ἔδρασε τὸ ἔργον, ἠνάγκασε δὲ καὶ παρέσχεν ἀφορμὴν τοῦ φόνου, τὰ ἴσα καὶ τοῦτον ἄξιοι ὁ νόμος αὐτὸν ἀντικολάζεσθαι, μάλα δικαίως· καὶ γὰρ ἡβούλετο τοῦ πεπραγμένου ἴσον γίνεσθαι τὸ τῆς αἰτίας· καὶ περιττὴ λοιπὸν ἡ ἐξέτασις τοῦ τρόπου τῆς σφαγῆς. Εἴτα τὸν μὲν οὕτως ἀποκτείναντα κολάζειν ὡς ἀνδροφόνον δικαιοῖς καὶ οὐδαμῶς ἀφεῖσθαι θέλεις, τὸν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτω τρόπον εὖ πεποιηκότα τὴν πόλιν οὐ τῶν ὁμοίων ἀξιώσεις τοῖς εὐεργέταις;

13. Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἂν ἔχοις λέγειν, ὡς ἐγὼ μὲν ἀπλῶς αὐτὸ ἐπραξα, ἡκολούθησε δὲ τι τέλος ἄλλως χρηστὸν ἐμοῦ μὴ θελήσαντος. Τί γὰρ ἔτι ἐδεδίειν τοῦ ἰσχυροτέρου πεφονευμένου; τί δὲ κατέλιπον τὸ ξίφος ἐν τῇ σφαγῇ, εἰ μὴ πάντως τὸ ἐσόμενον αὐτὸ προεμαντευόμεν; ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς οὐ τύραννος τεθνεὼς ἦν οὐδὲ ταύτην εἶχε τὴν προσηγορίαν, οὐδὲ δωρεὰς ἐπ' αὐτῷ πολλὰς, εἰ ἀποθάνοι, ἡδέως ἂν ὑμεῖς ἐδώκατε. Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις. Εἴτα τοῦ τυράννου πεφονευμένου τῷ τὴν αἰτίαν παρασχόντι τῆς σφαγῆς οὐκ ἀποδώσεις

quis enim est præ me dignus honore, cedo illi præmio, renuncio muneri : sin solus ego perfecti omnia, audendo, periculum subeundo, ascendendo, interficiendo, puniendo, alterum alterius opera ulciscendo, quid calumniaris res præclare a me gestas? quid populum, ut ingratus adversum me sit, inducis?

11. Non enim, inquit, tyrannum ipsum interemisti : at lex tyrannicidæ decernit præmium. At quidnam, dic mihi, interest, utrum quis ipsum interfecerit, an causam illi mortis præbuerit? Equidem nihil puto, sed hoc solum legislator spectavit, libertatem, potestatem populi, liberationem ab injuriis. Hoc honoravit, hoc dignum judicavit præmio, quod sane mea opera factum minime negaveris. Si enim eum interfeci, propter quem interfectum iste vivere jam non potuit, cædem ipse patravi. Cædes mea est, illius manus. Noli igitur tenuiter porro disputare de genere mortis, neve exquire quomodo perierit, sed utrum esse desierit, utrum a me illud habeat, quod desierit! Alioquin mihi illud etiam quæsiturus videris, et calumniaturus bene meritos, si quis non ferro, sed lapide, aut fuste, aut alio modo interfecerit. Quid vero si fame expugnassem tyrannum, objecta illi necessitate moriendi, numquid tum etiam a me reposceres cædem manu mea factam, aut deesse aliquid mihi diceres ad legem? idque, quum difficiliore mortis genere interfectus sit maleficus? Quin tu unum solum exquire; illud reposce, circa illud curiosus esto : quis impiorum relictus sit, aut quæ metus suspicio, aut quod calamitatum monumentum; si vero pura omnia et pacata, calumniatoris est, modo et ratione facinoris ad hoc uti velle, ut intercipias præmium laboribus propositum.

12. Quin ego hoc etiam diserte dictum in legibus memini, nisi si per longam servitutem eorum quæ ibi dicuntur oblitus sum, causas mortis esse duplices : si quis ipse interfecit; aut si ipse quidem non interfecit neque manu perpetravit opus, coegit autem et causam cædis præbuit; æqualiter hunc etiam ipsum lex censet vicissim debere puniri : juste sane; voluit enim ipsi facto parem esse culpam : et supervacuum deinde jam est quærere de modo cædis. Tum tu eum, qui ita interfecit, punire ut homicidam justum arbitraris, et nullo modo vis dimitti; eum vero, qui eadem plane qua hic ratione beneficio urbem affecit, non iisdem, quibus alios bene meritos, præmiis dignum censes?

13. Neque enim illud possis dicere, me simpliciter illud ac temere fecisse, consecutum autem aliunde finem bonum præter meam voluntatem. Quid enim amplius metuebam, interfecto qui erat fortior? quid vero gladium in jugulo reliqui, nisi omnino quod futurum erat divinavi? nisi si forte hoc dicis, tyrannum non fuisse qui periit, neque illam habuisse appellationem, neque vos de ipso, si moreretur, præmia multa libenter fuisse daturus. At non dixeris. Tum tu caso tyranno, ei qui causam illi cædis præbuit, præmium

16. ἀναίμακτον
σφαγὴν
ἀνεπιβου-
πολλῶν
τος, δωρ

(II, 151 - 153)

τὴν δωρεάν; Ὡς τῆς πολυπραγμοσύνης. Μέλει δέ σοι, πῶς ἀπέθανεν, ἀπολαύοντι τῆς ἐλευθερίας, ἢ τὸν τὴν δημοκρατίαν ἀποδεδωκότα περιττότερόν τι προσαπαί- τεϊς; καίτοι ὁ γε νόμος, ὡς φῆς, τὸ κεφάλαιον ἐξετάζει τῶν πεπραγμένων, τὰ διὰ μέσου δὲ πάντα ἐξ καὶ οὐκ- ἐτι πολυπραγμονεῖ. Τί γάρ; οὐχὶ καὶ ἐξελάσας τις τύραννον ἤδη τιμὴν ἔλαβε τυραννοκτόνου; καὶ μάλα δικαίως· ἐλευθερίαν γὰρ καὶ κείνος ἀντὶ δουλείας παρέ- σχηται. Τὸ δ' ὅτι ἐμοῦ γεγενημένον οὐ φυγὴ οὐδὲ δευτέρας ἐπαναστάσεως ἐλπίς, ἀλλὰ παντελὴς καθαί- ρεσις καὶ πανωλεθρία παντὸς τοῦ γένους καὶ ριζόθεν τὸ δεινὸν ἅπαν ἐκκεκοιμένον.

14. Καί μοι πρὸς θεῶν ἤδη ἀπ' ἀρχῆς ἐς τέλος, εἰ δοκεῖ, πάντα ἐξετάσατε, εἴ τι τῶν πρὸς τὸν νόμον πα- ραλείπεται καὶ εἰ ἐνδεῖ τι τῶν προσεῖναι ὀφειλόντων τυραννοκτόνω. Πρῶτα μὲν δὴ γνώμην προὔπαρχειν χρὴ καὶ γενναίαν καὶ φιλόπολιν καὶ πρὸ τῶν κοινῶν κινδυ- νεύειν ἐθέλουσαν καὶ τῷ οἰκίῳ θανάτῳ τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν ὠνησομένην. Ἄρ' οὖν πρὸς τοῦτο ἐνεδέησα, ἐμαλακίσθην, ἢ προῖδόμενός τινα τῶν διὰ μέσου κινδύνων ἀπώκησα; οὐκ ἂν εἴποις. Μένε τοίνυν ἐπὶ τούτου ἔτι μόνου καὶ νόμιζε τοῦ θελῆσαι μόνον καὶ τοῦ βουλευσασθαι ταῦτα, εἰ καὶ μὴ χρηστὸν ἀποβεσθῇ, ἔκ γε τῆς γνώμης αὐτῆς καταστάντα με γέρας ἀξιοῦν ὡς εὐεργέτην λαμβάνειν. Ἐμοῦ μὲν οὐ δυνήθέντος, ἄλλου δὲ μετ' ἐμὲ τυραννοκτονηκότος, ἄλογον, εἰπέ μοι, ἢ ἀγνώμων ἦν παρασχεῖν; καὶ μάλιστα εἰ ἔλεγον, Ἄνδρες, ἐβουλόμην, ἠθέλησα, ἐπεχείρησα, ἐπειράθην, τῆς γνώμης μόνης ἀξίός εἰμι τιμᾶσθαι, τί ἂν ἀπεκρίνω τότε;

15. Νῦν δὲ οὐ τοῦτό φημι, ἀλλὰ καὶ ἀνῆλθον καὶ ἐκινδύνευσά καὶ μυρία πρὸ τῆς τοῦ νεανίσκου σφαγῆς ἐπόνησα· μὴ γὰρ οὕτω ῥᾶστον μηδ' εὐχερὲς ὑπολάβητε εἶναι τὸ πρᾶγμα, φρουρὰν ὑπερβῆναι καὶ δορυφόρων κρατῆσαι καὶ τρέψασθαι τοσοῦτους μόνον, ἀλλὰ σχεδὸν τὸ μέγιστον ἐν τῇ τυραννοκτονίᾳ καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἔργων τοῦτο ἐστίν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτός γε ὁ τύραννος μέγα καὶ δυσάλωτον καὶ δυσκατέργαστόν ἐστιν, ἀλλὰ τὰ φρου- ροῦντα καὶ συνέχοντα τὴν τυραννίδα, ἃ τις ἂν νικήσῃ, πάντα οὗτος κατάρθωσε, καὶ τὸ λοιπὸν ὀλίγον. Τὸ δὲ ἄχρι τῶν τυράννων προελθεῖν οὐκ ἂν ὑπῆρξέ μοι, μὴ οὐχὶ τῶν περὶ αὐτοὺς φυλάκων καὶ δορυφόρων ἀπάντων κεκρατηκότι καὶ κείνους ἅπαντας προενεκηκότι. Οὐδὲν ἔτι προστίθηναι, ἀλλ' ἐπὶ τούτων αὖθις μένω φυλακῆς ἐκράτησα, δορυφόρους ἐνίκησα, τὸν τύραννον ἀφύ- λακτον, ἀνὸπλον, γυμνὸν ἀπέδωκα. Τιμῆς ἀξίος ἐπὶ τούτοις εἶναι σοι δοκῶ, ἢ ἔτι ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ τὸν φόνον;

16. Ἄλλ' εἰ καὶ φόνον ζητεῖς, οὐδὲ τοῦτο ἐνδεῖ, οὐδ' ἀναίμακτός εἰμι, ἀλλ' εἰργασμὰ μεγάλην καὶ γενναίαν σφαγὴν νεανίσκου ἀκμάζοντος καὶ πᾶσι φοβεροῦ, δι' ὃν ἀνεπιβούλευτος καὶ κείνος ἦν, ὃς μόνῳ ἐθάρρει, δὲ ἀντὶ πολλῶν ἤρκει δορυφόρων. Ἄρ' οὖν οὐκ ἀξίος, ὃ οὗ- τος, δωρεᾶς, ἀλλ' ἀτιμὸς ἐπὶ τηλικούτοις γένωμαι; Τί

non reddes? Vah curiositatem! Curas autem quomodo mor- tuus sit, quum libertate fruaris? an ab eo qui populo resti- tuit imperium, amplius quid postulas? Quamquam lex qui- dem, ut ais, caput factorum exquirat; quæ vero in medio sunt, relinquit omnia neque amplius curiose rimatur. Quid enim? nonne etiam qui expulit tyrannum, jam præmium tyrannicidæ accepit? Et juste quidem: libertatem enim et ipse pro servitute præstitit. At meum factum non exilium est, non novæ metus invasionis, sed perfecta undique de- structio et plenus universi generis interitus, radicis que malum omnè exstirpatum.

14. Et jam mihi, obsecro, ab initio inde usque ad finem, exquirite, si videtur, omnia, si quid eorum, quæ ad legem implendam pertinent, prætermisum sit, et si quid desit eorum, quæ inesse in tyrannicida debent. Primo igitur animum ante adesse oportet generosum, et amantem civi- tatis, et pro publica re periclitari volentem, et sua morte salutem multitudinis emturum. Numquid igitur ad hoc defeci, emollitus sum, aut præviso aliquo eorum quæ inter- venire solent periculi, conatum abjeci? Non dixeris. Mane vero in hoc jam solo, et puta me voluntatis solius et consilii huius, etsi utile patriæ non evenerit, de animo ta- men ipso et hæc agendi voluntate, hic consistentem, po- stulare præmium, ut bene meritum, accipere. Si igitur non potuissem, alius autem post me interfecisset tyrannum, absurdum, dic mihi, aut irrationabile erat præstari mihi præmium? inprimis si dixissem, Viri, volui, decrevi, sus- cepi, feci periculum; ob voluntatem solam præmio dignus sum: quid tum mihi respondeas?

15. Jam vero non hoc dico, sed etiam ascendi, periclita- tus sum, et sexcenta ante cædem juvenis sustinui: nolite enim putare facillimum adeo et proclive esse negotium, præ- sidia superare, satellites vincere, tot homines in fugam con- jicere unum: sed maximum fere in tyrannicidio, et caput operum hoc est. Neque enim sane tyrannus ipse magnum quiddam est, captuque et confectu adeo difficile; sed ea quæ custodiunt continentque tyrannidem: quæ si quis vicit, omnia ille præclare confecit; parvum quiddam est quod restat. Accedere autem ad tyrannos mihi non contigis- set, nisi superatis devictisque prius, quos circa se habe- bant, custodibus, satellitibusque universis. Nihil jam adjicio; sed in hoc rursus maneo. Præsidium superavi, vici satellites; tyrannum custodibus exui, inermem, nu- dum reddidi. Num propter hæc honore dignus tibi videor? an insuper cædem a me poscis?

16. Verum si cædem quoque poscis, neque hæc deest: neque incruentus sum, sed cædem feci magnam et fortem, juvenis in ipso vigore constituti et omnibus formidabilis, propter quem iste quoque superior erat insidiis, in quo solo habebat fiduciam, qui pro multis sufficiebat satellitibus. Numquid igitur, mi homo, non dignus præmio, sed inho-

γάρ, εἰ δορυφόρον ἓνα, τί δ' εἰ ὑπηρετήν τινά τοῦ τυράννου ἀπέκτεινα, τί δ' εἰ οἰκέτην τίμιον, οὐ μέγα ἂν ἔδοξε καὶ τοῦτο, ἀνελθόντα ἐν μέσῃ τῇ ἀκροπόλει, ἐν μέσοις τοῖς ὅπλοις φόνον τινὸς ἐργάσασθαι τῶν τοῦ τυράννου φίλων; νῦν δὲ καὶ τὸν πεφονευμένον αὐτὸν ἰδέ. Ὡς ἦν τυράννου, μᾶλλον δὲ τύραννος χαλεπώτερος καὶ δεσπότης ἀπαραίτητος καὶ κολαστὴς ὠμότερος καὶ ὑβριστὴς βιαιότερος, τὸ δὲ μέγιστον, κληρονόμος τῶν ὅλων καὶ διάδοχος καὶ ἐπὶ πολὺ παρατεῖναι τὰ τῆς ἡμετέρας συμφορᾶς δυνάμενος.

17. Βούλει τοῦτο μόνον πεπραχθαί μοι, ζῆν δ' ἔτι τὸν τύραννον διαπεφυγότα; γέρας δὲ ἐπὶ τούτοις αἰτῶ τί φατέ; οὐ δώσετε; οὐχὶ κακείνον ὑφειρώσθε; οὐ δεσπότης; οὐ βαρύν; οὐκ ἀφόρητος ἦν; Νῦν δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐννοήσατε· ὁ γὰρ οὗτος ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ, τοῦτο, ὡς ἐνῆν, ἄριστα διεπραξάμην καὶ τὸν τύραννον ἀπέκτεινα ἐτέρῳ φόνῳ, οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ πληγῇ μιᾷ, ὅπερ εὐκταϊότατον ἦν αὐτῷ ἐπὶ τηλικούτοις ἀδικήμασιν, ἀλλὰ λύπη προδασανίσας πολλῇ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς δείξας τὰ φίλτατα οἰκτρῶς προκείμενα, υἱὸν ἐν ἡλικίᾳ, εἰ καὶ πονηρὸν, ἀλλ' οὖν καὶ ἀκμάζοντα καὶ ὅμοιον τῷ πατρὶ, αἵματος καὶ λύθρου ἐμπεπλησμένον. Ταῦτ' ἔστι πατέρων τὰ τραύματα, ταῦτα ξίφη δικαίων τυραννοκτόνων, οὗτος θάνατος ἄξιος ὠμῶν τυράννων, αὕτη τιμωρία πρέπουσα τοσοῦτοις ἀδικήμασι· τὸ δ' εὐθὺς ἀποθανεῖν, τὸ δ' ἀγνοῆσαι, τὸ δὲ μηδὲν τοιοῦτο θέαμα ἰδεῖν, οὐδὲν ἔχει τυραννικῆς κολάσεως ἄξιον.

18. Οὐ γὰρ ἠγνόουν, ὦ οὗτος, οὐκ ἠγνόουν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεὶς, ὅσῃν ἐκεῖνος εὖνοιαν πρὸς τὸν υἱὸν εἶχε καὶ ὡς οὐκ ἂν ἠξίωσεν ἐπιβιώναι οὐδ' ὀλίγον αὐτῷ χρόνον· πάντες μὲν γὰρ πατέρες ἴσως πρὸς τοὺς παῖδας τοιοῦτοι. Ὁ δὲ καὶ περιττότερόν τι τῶν ἄλλων εἶχεν, εἰκότως, ὁρῶν μόνον ἐκεῖνον κηδεμόνα καὶ φύλακα τῆς τυραννίδος καὶ μόνον προκινδυνεύοντα τοῦ πατρὸς καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῇ ἀρχῇ παρεχόμενον. Ὡς εἰ καὶ μὴ διὰ τὴν εὖνοιαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόγνωσιν εὐθὺς ἠπιστάμην τεθνηξόμενον αὐτὸν καὶ λογιούμενον ὡς οὐδὲν ἔτι τοῦ ζῆν ὄφελος τῆς ἐκ τοῦ παιδὸς ἀσφαλείας καθήρτημένης. Ἄπαντα τοίνυν αὐτῷ ἀθρόα περιέστησα, τὴν φύσιν, τὴν λύπην, τὴν ἀπόγνωσιν, τὸν φόβον, τὰς ἐπὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδας χρόνων, [ἐπ' αὐτὸν ἐχρησάμην τοῖς συμμάχοις] καὶ πρὸς τὴν τελευταίαν ἐκείνην σκέψιν κατηνάγκασα. Ἀπέθανεν ὑμῖν ἄτεχνος, λελυπημένος, ὀδυρόμενος, δακρύων, πεπενθηκὼς πένθος ὀλιγοχρόνιον μὲν, ἀλλ' ἱκανὸν πατρὶ, καὶ τὸ δεινότατον, αὐτὸς ὑφ' αὐτοῦ, ὅσπερ θανάτων οἰκτιστος καὶ πολλῶν χαλεπώτερος ἢ εἰ ὑπ' ἄλλου γίγνοιτο.

19. Ποῦ μοι τὸ ξίφος; μή τις ἄλλος τοῦτο γνωρίζει; μή τις ἄλλος ὅπλον τοῦτο ἦν; τίς αὐτὸ ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνεκόμισε; πρὸ τοῦ τυράννου τίς ἐχρήσατο; τίς αὐτὸ ἐπ' ἐκεῖνον ἀπέστειλεν; Ὡς ξίφος κοινωνὸν καὶ διάδοχον τῶν ἐμῶν κατορθωμάτων, μετὰ τοσοῦτους κινδύνους, μετὰ τοσοῦτους φόνους ἀμελούμεθα καὶ ἀνάξιοι δοκοῦμεν διορεᾶς. Εἰ γὰρ ὑπὲρ μόνου τούτου τὴν

noratus post tot ac tanta ero? Quid enim si satellitem unum, quid si ministrum tyranni quendam interfecissem? quid vero si servum illi carum? nonne magnum esset visum hoc quoque, ascendere aliquem, et in media arce, inter media arma caedem facere alicujus amicorum tyranni? Jam vero interfectum vide ipsum. Filius erat tyranni: potius vero tyrannus asperior, et implacabilis dominus, et suppliciorum exactor crudelior, et in facienda injuria violentior: quod vero maximum, heres universorum et successor, quique multum extendere calamitates nostras posset.

17. Vis hoc solum a me perfectum, vivere autem et efugisse tyrannum? Praemium equidem et ob haec peto. Quid dicitis? non dabitis? nonne illum quoque suspectum habebatis? non dominus? non gravis? non intolerabilis erat? Jam vero caput ipsum rei cogitate. Quod enim iste a me poscit, hoc ipsum quam poteram pulcherrime perfeci, et altera tyrannum caede interemi, non simpliciter, nec una plaga, quod optabile illi quammaxime fuerat in tot tantisque maleficiis: sed postquam illum dolore multo ante excruciaui, et ante oculos ei ostendi, quod carissimum habebat, misere projectum, filium adultum, etsi malum, at in ipso constitutum vigore et patri similem, sanguine et tabo oppletum. Haec sunt patrum vulnera, hi gladii justorum tyrannicidarum, haec mors digna crudelibus tyrannis, hoc conveniens tot injuriis supplicium. At statim mori, cognitione privari, nullum tale spectaculum videre, nihil habet tyranni vindicta dignum.

18. Neque enim ignorabam, mi homo, non ignorabam, neque aliorum quisquam, quantam ille adversus filium benevolentiam haberet, et quam nollet vel paucillo ei tempore superstes esse: nam omnes quidem patres ita forte affecti erga filios. At hic etiam amplius quiddam praeter ceteros habuit, merito, videns solum illum tutorem et custodem tyrannidis, solum pericula pro patre subeuntem, solum securitatem praestantem imperio. Itaque sciebam, etsi minus propter benevolentiam, at certe propter desperationem mox illum perituum esse, quum ita rationes subducturus esset, nihil sibi prodesse vitam sublata quam a filio habuisset securitate. Omnia igitur illi confertim objeci, naturam, dolorem, desperationem, terrorem, futuri metum temporis, [his contra illum auxiliis usus sum] et ad ultimam illam deliberationem eum adeg. Interiit vobis orbus, tristitia et dolore dejectus, plorans, luctum lugens brevem illum quidem, sed patri conficiendo qui sufficeret; et quod gravissimum est, interiit sua ipsius manu, quae miserrima omnium mors est, multumque, quam si ab alio inferretur, difficilior.

19. Ubi est gladius meus? num eum agnoscit alius? numquid alterius cujusquam telum illud fuit? quis illum in arcem extulit? ante tyrannum quis eo usus est? quis eum isti immisit? O gladii particeps et successor praeclare a me factorum, post tot pericula, post tot caedes negligimur, et indigni videmur praemio! Si enim pro hoc solo honorem a

21. ἄνοπλ
τοῦτο
παρεσ
λελειμ
τραύμα
ἀπέκτε
παραμ
αγώνισ
ἀπάλλα
προῦλα
ραννος
ὡς ἄτεκ
ἄμα λέγ
ἐπιθυμ
μήματος.
22. Π
θάνατοι
λος ἐορά
μικρὸν οὐ
αὐτῷ περ
νον, τὴν ἐ
τὰ ἔργα το
ἀμφοτέρων
τοῦ δεσπότη
κονήσατο.

τιμὴν ἤτουν παρ' ὑμῶν, εἰ γὰρ ἔλεγον, Ἄνδρες, ἀποθανεῖν ἐθελήσαντι τῷ τυράννῳ καὶ ἀνόπλῳ ἐπὶ τοῦ καιροῦ κατειλημμένῳ ξίφος τοῦτο ἐμὸν ὑπηρετήσῃ καὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐλευθερίας συνήργησεν, οὐκ ἂν τιμῆς τε καὶ δωρεᾶς ἄξιον ἐνομίσαιτε δεσπότην οὕτω δημοτικοῦ κτήματος; οὐκ ἂν ἡμείψασθε; οὐκ ἂν ἐν τοῖς εὐεργέταις ἀνεγράψατε; οὐκ ἂν τὸ ξίφος ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνεθήκατε; οὐκ ἂν μετὰ τῶν θεῶν κάκεινο προσεκυνήσατε;

20. Νῦν μοι ἐννοήσατε οἷα πεποιηθέναι εἰκὸς τὸν τύραννον, οἷα δὲ εἰρηκέναι πρὸ τῆς τελευτῆς· ἐπεὶ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ φονευόμενος καὶ τιτρωσκόμενος πολλοῖς τρυμμασιν ἐς τὰ φανερά τοῦ σώματος, ὥς ἂν μάλιστα λυπήσειν ἐμελλον τὸν γεγεννηκότα, ὥς ἂν ἐκ τῆς πρώτης θέας διασπαράξῃ, ὃ μὲν ἀνεβόησεν οἰκτρὸν ἐπιβούμενος τὸν γεγεννηκότα, οὐ βοηθὸν οὐδὲ σύμμαχον — ἥδει γὰρ πρεσβύτην ὄντα καὶ ἀσθενῆ —, ἀλλὰ θεατὴν τῶν οἰκείων κακῶν· ἐγὼ γὰρ ἀπηλλαττόμην ποιητῆς μὲν τῆς ὅλης τραγωδίας γεγεννημένος, καταλιπὼν δὲ τῷ ὑποκριτῇ τὸν νεκρὸν καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὸ ξίφος καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ δράματος· ἐπιστάς δ' ἐκεῖνος καὶ ἰδὼν υἱὸν δὲ εἶχε μόνον ὀλίγον ἐμπνέοντα, ἡμαγμένον, ἐμπεπλησμένον τοῦ φόνου καὶ τὰ τραύματα συνεχῇ καὶ πολλὰ καὶ καίρια, ἀνεβόησε τοῦτο, Τέκνον, ἀνῆρήμεθα, πεφονεύμεθα, τετυρанныοκτονήμεθα, ποῦ δ' σφαγεύς; τί με τηρεῖ; τί με φυλάττει διὰ σοῦ, τέκνον, προανηρημένον; ἢ μή τι ὡς γέροντος ὑπερφρονεῖ, καὶ τῇ βραδυτῇ τι, κολάζειν δέον, καὶ παρατείνει μοι τὸν φόνον καὶ μακροτέραν μοι τὴν σφαγὴν ποιεῖ;

21. Καὶ ταῦτα λέγων ἐξήτει τὸ ξίφος· αὐτὸς γὰρ ἀνόπλος ἦν διὰ τὸ πάντα τῷ παιδὶ θαρρεῖν. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἐνεδέξσε, πάλαι δὲ ἦν ὑπ' ἐμοῦ καὶ τοῦτο προπαρασκευασμένον καὶ πρὸς τὸ μέλλον τόλμημα καταλελειμμένον. Ἀποσπᾶσας δὲ τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ τραύματος ἐξελὼν τὸ ξίφος φησὶ, Πρὸ μικροῦ μὲν με ἀπέκτεινας, νῦν δὲ ἀνάπαυσον, ξίφος, πατρὶ πενθοῦντι παραμύθιον ἔλθῃ καὶ πρεσβυτικῇ χειρὶ δυστυχούσῃ συναγώνισαι, ἀπόσφαξον, τυρанныοκτόνησον καὶ τοῦ πενθεῖν ἀπάλλαξον. Εἶθε πρῶτός σοι ἐνέτυχον, εἶθε τὴν τάξιν προὔλαβον τοῦ φόνου. Ἀπέθανον ἂν, ἀλλ' ἢ ὡς τύραννος μόνον, ἀλλ' ἔτι νομίζων ἔξιν ἐκδικῶν· νῦν δ' ὡς ἄτεκνος, νῦν δ' ὡς οὐδὲ φονέως εὐπορῶν. Καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων ἐπῆγε τὴν σφαγὴν τρέμων, οὐ δυνάμενος, ἐπιθυμῶν μὲν, ἀσθενῶν δὲ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ τολμήματος.

22. Πόσαι κολάσεις ταῦτα; πόσα τραύματα; πόσοι θάνατοι; πόσαι τυρанныοκτονίαι; πόσαι δωρεαί; Καὶ τέλος ἐοράκατε πάντες τὸν μὲν νεανίαν προκείμενον, οὐδὲ μικρὸν οὐδ' εὐκαταγώνιστον ἔργον, τὸν πρεσβύτην δὲ αὐτῷ περιεχυμένον καὶ τὸ αἷμα ἀμφοῖν ἀνακεκραμένον, τὴν ἐλευθερίον ἐκείνην καὶ ἐπινίκιον σπονδὴν καὶ τὰ ἔργα τοῦ ξίφους τοῦ ἐμοῦ, αὐτὸ δὲ τὸ ξίφος ἐν μέσῳ ἀμφοτέρων ἐπιδεικνύμενον, ὥς οὐκ ἀνάξιον γεγένηται τοῦ δεσπότη, καὶ μαρτυρούμενον ὅτι μοι πιστῶς διηκονήσατο. Τοῦτο ὑπ' ἐμοῦ γεγόμενον μικρότερον ἦν· νῦν

vobis peterem, si enim dicerem, Viri, tyranno mori volenti, quum inermem eo temporis articulo se deprehenderet, gladius hic meus ministravit, et ad finem libertatis restituendae adjutor fuit; nonne honore simul et praemio dignum judicassetis dominum rei ita popularis? nonne remuneraremini? non in bene meritis illum scriberetis? non ipsum ensem in templi donariis reponeretis? non cum diis etiam illum adoraretis?

20. Jam mihi animum advertite quid tyrannum fecisse probabile sit, et quid dixisse ante obitum. Quum enim filius, dum trucidaretur a me et vulneretur multis vulneribus in apertas partes corporis inflictis (ut nempe maximum dolorem patri essem objecturus, ut primo illum spectaculo laceraturus), ipse quidem miserabile quiddam exclamaret, parentem advocans, non adiutorem neque auxiliarium (norat enim senem esse et imbecillum), sed spectatorem malorum domesticorum: ego nempe abieram, auctor quidem totius tragediae, sed reliqueram huic actori mortuum, scenam, gladium, et reliqua fabulae peragenda: superveniens autem ille quum conspexisset filium, quem solum habebat, vix spirantem, cruentatum, oppletum caede, vulneraque ejus continua et multa et letalia, haec exclamavit: Fili, periimus, trucidati sumus, pro tyrannis caesi sumus: ubi est interfecto? cui rei me servat? cui me custodit, per te, fili, jam ante caesum? aut numquid ut senem contemnit; et ipsa tarditate, quum punire oporteret, extendit mortem meam, et longiorem mihi caedem efficit?

21. Et haec dicens quaecebat ensem, inermis ipse, quum filio in omnibus confideret. Sed ne hic quidem illi defuit; dudum autem erat a me ille praeparatus, et ad facinus futurum relictus. Extractum igitur de caede et vulnere eductum gladium ita alloquitur: Paullo ante tu me interfecisti, nunc vero recrea, gladii; veni lugenti patri solatium, et infelicem manum senilem adjuva: macta, tyrannum interfice, luctu libera; Utinam prior in te incidissem! utinam ordinem caedis praecepissem! mortuus essem, sed solum ut tyrannus, sed putans habiturum me vindicem: nunc vero ut orbus morior, nunc ut is cui ne interfectoris quidem sit copia. Dum haec dicit, intulit caedem, tremens, perficere non valens, cupiens quidem, sed viribus ad ministerium ausi defectus.

22. Quot hae sunt poenae? quot vulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot praemia? Denique vidistis omnes juvenem quidem jacentem in conspectu, hostiam neque parvam, neque dejectu ita facilem; senem autem illi circumfusus; permistum utriusque sanguinem, libationem Liberatori Jovi sacram pro victoria; et gladii mei opera, ipsumque adeo gladium in medio utriusque ostentantem se, quam non indignus fuerit domino, testantemque fideliter se mihi ministrasse. Hoc universum mea manu factum, minus

δὲ λαμπρότερόν ἐστι τῇ καινότητι. Καὶ δὲ μὲν καθελὼν τὴν τυραννίδα πᾶσαν εἰμι ἐγὼ· μεμέρισται δ' ἐς πολλοὺς τὸ ἔργον ὥσπερ ἐν δράματι· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐγὼ ὑπεκρινάμην, τὰ δεύτερα δὲ ὁ παῖς, τὰ τρίτα δὲ ὁ τύραννος αὐτός, τὸ ξίφος δὲ πᾶσιν ὑπηρετήσεν.

XXIX.

ΑΠΟΚΗΡΥΤΤΟΜΕΝΟΣ.

Ἀποκηρυχθεὶς τις ἱατρικὴν ἐξέμαθε. Μανέντα τὸν πατέρα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἱατρῶν ἀπεγνωσμένον ἰασάμενος φαρμάκου δόσει ἀνελήφθη αὐθις ἐς τὸ γένος. Μετὰ ταῦτα μεμνηνὺν τὴν μητρικὴν ἰάσασθαι κελεύόμενος καὶ λέγων μὴ δύνασθαι ἀποκηρύττεται.

1. Οὐ καινὰ μὲν ταῦτα, ὧς ἄνδρες δικασταί, οὐδὲ παράδοξα τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ παρόντι γιγνόμενα, οὐδὲ νῦν πρῶτον τὰ τοιαῦτα ὀργίζεται, ἀλλὰ πρόχειρος οὗτος ὁ νόμος αὐτῷ καὶ συνήθως ἐπὶ τοῦτ' ἀφικνεῖται τὸ δικαστήριον. Ἐκεῖνο δὲ καινότερον νῦν δυστυχῶς, ὅτι ἐγκλημα μὲν ἴδιον οὐκ ἔχω, κινδυνεύω δὲ τιμωρίαν ὑποσχεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ μὴ πάντα δύναται πεῖθεσθαι τούτῳ κελεύοντι· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀποπώτερον, θεραπεύειν ἐκ προστάγματος, οὐκέθ' ὥς ἡ τέχνη δύναται, ἀλλ' ὥς ὁ πατήρ βούλεται; Ἐβουλόμην μὲν οὖν τὴν ἱατρικὴν καὶ τοιοῦτόν τι ἔχειν φάρμακον, ὃ μὴ μόνον τοὺς μεμνηνότες, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδίκως ὀργιζομένους παύειν ἐδύνατο, ἵνα καὶ τοῦτο τοῦ πατρὸς τὸ νόσημα ἰασαίμην. Νυνὶ δὲ τὰ μὲν τῆς μανίας αὐτῷ τέλεον πέπαυται, τὰ δὲ τῆς ὀργῆς μᾶλλον ἐπιτείνεται· καὶ τὸ δεινότατον, τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασι σωφρονεῖ, κατ' ἐμοῦ δὲ τοῦ θεραπεύσαντος μόνου μαίνεται. Τὸν μὲν οὖν μισθὸν τῆς θεραπείας ὁρᾷτε οἷον ἀπολαμβάνω, ἀποκηρυττόμενος ὑπ' αὐτοῦ πάλιν καὶ τοῦ γένους ἀλλοτριούμενος δεύτερον, ὥσπερ διὰ τοῦτ' ἀναληφθεὶς πρὸς ὀλίγον, ἵν' ἀτιμότερος γένωμαι πολλάκις ἐκπεσὼν τῆς οἰκίας.

2. Ἐγὼ δὲ ἐν μὲν τοῖς δυνατοῖς οὐδὲν κελευσθῆναι περιμένω· πρῶτην γοῦν ἀκλήτος ἦχον ἐπὶ τὴν βοήθειαν. Ὅταν δὲ τι ἢ τελέως ἀπεγνωσμένον, οὐδ' ἐπιχειρεῖν βούλομαι. Ἐπὶ δὲ τῆς γυναικὸς ταύτης εἰκότως καὶ ἀτολμότερός εἰμι· λογίζομαι γὰρ οἷα πάθοιμ' ἂν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀποτυχόν, ὃς οὐδ' ἀρξάμενος τῆς θεραπείας ἀποκηρύττομαι. Ἀχθομαι μὲν οὖν, ὧς ἄνδρες δικασταί, ἐπὶ τῇ μητρικῇ χάλεπῳ ἐχούσῃ — χρηστὴ γὰρ ἦν — καὶ ἐπὶ τῷ πατρὶ δι' ἐκείνην ἀνωμένῳ, τὸ δὲ μέγιστον, ἐπ' ἐμαυτῷ ἀπειθεῖν δοκοῦντι καὶ ἀπροστάττομαι ὑπουργεῖν οὐ δυναμένῳ καὶ δι' ὑπερβολὴν τῆς νόσου καὶ ἀσθένειαν τῆς τέχνης. Πλὴν οὐ δίκαιον οἶμαι ἀποκηρύττεσθαι τὸν ἀ μὴ δύναται ποιεῖν μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὑπισχνόμενον.

3. Δι' ἃς μὲν οὖν αἰτίας καὶ πρότερον ἀπεκήρυξέ με, ῥάδιον συνιδεῖν ἐκ τῶν παρόντων. Ἐγὼ δὲ καὶ

futurum erat : jam vero ipsa novitate illustrius est. Ac destructor quidem totius tyrannidis ego sum : opus autem ipsum in plures descriptum est, ut in fabula : primarum partium actor ego, secundarum filius, tertiarum ipse tyrannus, gladius ministravit universis.

XXIX.

ABDICATUS.

Abdicatus aliquis medicinam didicit. Patrem furiosum et ab aliis relictum medicis quum medicamento dato sanasset, receptus est iterum in familiam. Post hæc novercam furiosam sanare jussus, quum diceret se non posse, denuo abdicatur.

1. Non nova hæc, judices, aut præter spem eveniunt, quæ præsentī tempore a patre meo fiunt, neque nunc primum talibus modis irascitur, sed in promptu illi ista lex, et consueto more ad hoc venit tribunal. Illa autem nova mea nunc est infelicitas, quod proprium quidem crimen non habeo, sed artis subire pœnam periclitor, si ea non potest per omnia istius imperiis obsequi. Quo quid fieri potest absurdius? curare pro imperio, non jam quantum ars valet, sed ut vult pater. Vellem igitur medicina tale quoque medicamentum haberet, quod non furiosos solum, verum etiam injuste irascentes posset liberare, quo patris etiam hunc morbum sanarem. Jam vero illi mentis furiae plane conquieverunt; iracundia vero magis intenditur; et, quod gravissimum est, aliis sapit omnibus, contra me vero, qui sanavi, furit. Quam igitur curationis mercedem accipiam, videtis, qui denuo ab illo abdicor, familia iterum excludor, quasi ea ipsa causa ad breve tempus receptus, ut tanto fiam inhonestior, domo ejectus sæpius.

2. Ego vero in his quæ possum, imperia non exspecto : quare nuper invocatus veni ad auxiliandum. Ubi vero aliquid est plane desperatum, neque admovere manum volo. In hac muliere autem merito minus etiam audeo. reputo enim quæ a patre mihi impendeant, si excidam, qui nondum cœpta curatione abdicor. Quare graviter equidem fero, judices, novercæ morbum (bona enim erat), et patris ob eam rem tristitiam; maxime vero, quod ipse obsequium recusare videor, quum quæ imperantur ministrare, tum ob morbi magnitudinem, tum propter imbecillitatem artis, non possim. Verum enim vero justum non arbitror abdicari eum, qui, quæ facere non potest, ea omnino non promittat.

3. Propter quas ergo causas prius me abdicaverit, facile ex præsentibus perspicitur. Ego vero ad illas quidem,

(II, 161, 162)

πρὸς ἐκείνας μὲν, ὡς οἶμαι, ἱκανῶς τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ ἀπελογησάμην, καὶ ταυτὶ δὲ ἂν νῦν ἐγκαλεῖ, ὡς ἂν οἷός τε ὦ, ἀπολύσομαι μικρὰ ὑμῖν διηγησάμενος τῶν ἐμῶν· ὁ γὰρ δυσάγωγος καὶ δυσπειθής ἐγὼ, ὁ κατασχύνων τὸν πατέρα καὶ ἀνάξια πράττων τοῦ γένους τότε μὲν αὐτῷ τὰ πολλὰ ἐκείνα βοῶντι καὶ διατεινομένῳ ὀλίγα χρῆναι ἀντιλέγειν ὥρμη. Ἀπελθὼν δὲ τῆς οἰκίας ἐνόμιζόν μοι δικαστήριον ἔσεσθαι μέγα καὶ ψῆφον ἀληθῆ τὸν μετὰ ταῦτα βίον καὶ τὸ φαίνεσθαι πάμπολυ τῶν τοῦ πατρὸς ἐγκλημάτων ἐκείνων ἀφροσύνη καὶ περὶ τὰ κάλλιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐσπουδαχότα καὶ τοῖς ἀρίστοις συνόντα. Προεωρώμην δὲ καὶ τοιοῦτόν τι καὶ ὑπώπτευν ἤδη ὡς οὐ σφόδρα καθεστηκός πατρὸς ἀδίκως ὀργίζεσθαι καὶ ἐγκλήματα ψευδῆ καθ' οἷόν τιθεναι· καὶ ἥσαν τινες οἱ μανίας ἀρχὴν ταῦτα εἶναι νομίζοντες καὶ ἀπειλὴν καὶ ἀκροβολισμόν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιπεσομένου τοῦ κακοῦ, μῖσος ἄλογον καὶ νόμον ἀπηνῆ καὶ βλασφημίας προχείρους καὶ δικαστήριον σκυθρωπὸν καὶ βοήν καὶ ὀργὴν καὶ ὅλως χολῆς μεστὰ πάντα. Διὸ δὴ τάχα μοι καὶ ἱατρικῆς δεήσειν ποτὲ προσεδόκων.

4. Ἀποδημήσας οὖν καὶ τοῖς εὐδοκίμοις τῶν ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἱατρῶν συγγενόμενος καὶ πόνῳ πολλῷ καὶ προθυμίᾳ λιπαρεῖ χρησάμενος ἐξέμαθον τὴν τέχνην. Ἐπανελθὼν δὲ καταλαμβάνω τὸν πατέρα σαφῶς ἤδη μεμνηνόςτα καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἱατρῶν ἀπεγνωσμένον οὐκ ἐς βάθος ὀρώντων οὐδ' ἀκριβῶς φυλοκρινούντων τὰς νόσους. Πλὴν ὅπερ γε εἰκὸς ἦν ποιεῖν χρηστὸν υἱόν, οὔτε ἐμνησικάκησα τῆς ἀποκηρύξεως οὔτε μετὰ πεμπτος γενέσθαι περιέμεινα· οὐδὲ γὰρ εἶχόν τι αὐτῷ ἴδιον ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ πάντα ἐκείνα ἦν ἀλλότρια τὰ ἁμαρτήματα καὶ ὥσπερ ἔφην ἤδη, τῆς νόσου. Παρελθὼν οὐκ ἄκλητος οὐκ εὐθὺς ἰασάμην· οὐ γὰρ οὕτως ποιεῖν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν οὐδὲ ταῦτα ἡ τέχνη παραινεῖ, ἀλλὰ πάντων πρῶτον τοῦτο διδασκόμεθα συνορᾶν εἴτε ἰασιμόν ἐστι τὸ νόσημα εἴτ' ἀνήκεστον καὶ ὑπερβεβηκὸς τοὺς ὅρους τῆς τέχνης· καὶ τῆς τεχνικαῦτα, ἣν μὲν εὐμεταχείριστον ἦ, ἐπιχειροῦμεν καὶ πᾶσαν σπουδὴν εἰσφερόμεθα σῶσαι τὸν νοσοῦντα· ἦν δὲ κεκρατηκὸς ἤδη καὶ νενικηκὸς τὸ πάθος ἰδωμεν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν προσεπτόμεθα, νόμον τινα παλαιὸν τῶν προπατόρων τῆς τέχνης ἱατρῶν φυλάττοντες, οἳ φασὶ μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοῖς κεκρατημένοις. Ἰδὼν οὖν τὸν πατέρα ἔτι ἐντὸς τῆς ἐλπίδος καὶ τὸ πάθος οὐχ ὑπὲρ τὴν τέχνην, ἐπὶ πολὺ τηρήσας καὶ ἀκριβῶς ἐξετάσας ἕκαστα ἐπεχείρουν ἤδη καὶ τὸ φάρμακον τεθαρρηκώς ἐνέχεον, καίτοι πολλοὶ τῶν παρόντων ὑπώπτευν τὴν δόσιν καὶ τὴν ἱασιν διέβαλλον καὶ πρὸς κατηγορίας παρεσκευάζοντο.

5. Παρῆν δὲ καὶ ἡ μητριὰ φοβουμένη καὶ ἀπιστοῦσα, οὐ τῷ μισεῖν ἐμὲ, ἀλλὰ τῷ δεδιέναι καὶ ἀκριβῶς εἰδέναι πονήρως ἐκείνον διακείμενον· ἡπίστατο γὰρ μόνῃ τὰ πάντα συνεῦσα καὶ ὁμοδίαιτος τῇ νόσῳ. Πλὴν ἀλλ' ἐγὼγε οὐδὲν ἀποδειλιάσας — ἡπιστάμην γὰρ οὐ ψευδόμενά με τὰ σημεῖα οὐδὲ προδύουσιν

ut puto, satis respondi ipsa vita quæ insecuta est : atque ea, quæ nunc dat crimini, quantum potero, diluam, paucula de meis rebus ubi vobis enarravero. Ego enim ille intractabilis, et refractarius, pudore ille patrem afficiens et indigna genere nostro perpetrans, tum quidem, multum illa et contenta voce clamanti, pauca reponenda putabam. Egressus autem domo iudicium mihi magnum et suffragium verum fore sperabam vitam post ea agendam, si appareret plurimum me a patris illis criminibus abesse, qui et in honestissimis studiis elaborarem, et cum viris versari optimis. Prævidebam vero etiam tale quiddam, et suspicabar jam tum, patrem, ut qui mentis esset non valde sanæ, injuste irasci et falsa contra filium crimina componere. Et erant qui furoris initium ista putarent, et minas et quædam quasi præludia mali non multo post ingruentis, odium irrationale, agendi legem asperam, convicia in promptu, triste iudicium, et clamorem, et iram, et omnino bile plena omnia. Propter hæc sane opus mihi forte aliquando et medica arte futurum, exspectabam.

4. Peregrinatus ergo et probatissimorum apud externos medicorum consuetudine, tum labore multo et studio indefesso usus, artem perdidici. Redux patrem invenio aperte jam furem, et a patriis medicis depositum, qui scilicet intima non perviderent, neque accurate satis morbos discernere. Verum, quod consentaneum erat ut faceret filius bonus, ego neque abdicationis memoriam admisi, neque dum arcesserem exspectavi. Neque enim proprium quicquam ipsius, quod accusarem, habebam; sed aliena illa peccata erant omnia atque, ut modo dicebam, morbi. Accedens igitur invocatus, non statim curavi; neque enim mos est nobis ita facere, neque ars hæc præcipit, sed hoc docemur primum omnium considerare, sanabilisne sit morbus, an incurabilis et fines artis egressus: ac tum, si tractabilis est, manum admoveamus, et diligentiam afferimus omnem ad servandum ægrotum: sin videamus jam superasse morbum ac vicisse, omnino non aggredimur, servantem legem antiquam progenitorum artis medicæ, qui negant manum admovendam his qui superati jam sint. Videns igitur patrem intra spem ac malum artis fines non egressum, diu observatis et accurate exploratis omnibus, manum jam admovebam et audacter infundebam medicamentum, multis licet præsentium suspectam dationem habentibus, calumniantibusque curationem, et ad accusandum se parantibus.

5. Aderat etiam noverca metuens ac diffidens, non quod odio me haberet, sed quod metueret, et male illum habere accurate sciret: noverat enim sola omnia, quæ semper una et in convictu quasi morbi fuisset. Verum enim vero nihil ego deterri me passus, qui scirem non futurum ut signa me fallerent aut ars me proderet, curationem justo

τὴν τέχνην — ἐπῆγον τὴν ἴασιν ἐν καιρῷ τῆς ἐπιχειρήσεως, καίτοι κάμοι τινες τῶν φίλων συνεβούλευον μὴ θρασύνεσθαι, μὴ καὶ διαβολὴν τινα μεῖζω ἐνέγκῃ μοι τὸ ἀποτυχεῖν ὡς ἀμυνομένῳ τὸν πατέρα φαριμάκῳ καὶ μνησικακήσαντι ὧν ἐπεπόνθειν ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸ κεφάλαιον, σῶος μὲν οὗτος εὐθὺς ἦν καὶ ἐσωφρόνει πάλιν καὶ πάντα διεγίνωσκεν· οἱ παρόντες δὲ ἐθαύμαζον καὶ ἡ μητρυιὰ δὲ ἐπῆνει καὶ φανερὰ πᾶσιν ἦν χαίρουσα κάμοι εὐδοκιμοῦντι καὶ κείνῳ σωφρονοῦντι. Οὗτος δ' οὖν — μαρτυρεῖν γὰρ αὐτῷ ἔχω — μήτε μελλήσας μήτε σύμβουλόν τινα περὶ τούτων προσλαβὼν, ἐπειδὴ τὸ πᾶν ἤκουσε τῶν παρόντων, ἔλυε μὲν τὴν ἀποκήρυξιν, υἱὸν δὲ ἐξ ὑπαρχῆς ἐποιεῖτό με σωτῆρα καὶ εὐεργέτην ἀποκαλῶν, καὶ ἀκριβῆ πεῖραν εἰληφέναι ὁμολογεῖν καὶ περὶ τῶν ἔμπροσθεν ἐκείνων ἀπολογούμενος. Τοῦτο γενόμενον ἠύφραινε μὲν πολλοὺς, ὅσοι παρῆσαν χρηστοί, ἐλύπει δ' ἐκείνους, ὅσοις ἀποκήρυξις [υἱοῦ] ἡδίων ἀναλήψεως. Εἶδον γοῦν τότε οὐ πάντας ὁμοίως ἡδομένους τῷ πράγματι, ἀλλ' εὐθὺς τινος καὶ χροᾶν τρεπομένην καὶ βλέμμα τεταραγμένον καὶ πρόσωπον ὠργισμένον, οἷον ἐκ φθόνου καὶ μίσους γίγνεται. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ὡς τὸ εἶδος, ἐν εὐφροσύναις καὶ θυμηδαῖς ἤμεν ἀλλήλους ἀπειληφότες.

6. Ἡ μητρυιὰ δὲ μετὰ μικρὸν εὐθὺς νοσεῖν ἤρξατο, νόσον, ᾧ ἄνδρες δικασταί, χαλεπὴν καὶ παράλογον ἀρχόμενον γὰρ εὐθὺς τὸ δεινὸν παρεφύλαξα· οὐ γὰρ ἀπλοῦν οὐδ' ἐπιπόλαιον τῆς μανίας τὸ εἶδος, ἀλλὰ τι παλαιὸν ὑποικουροῦν ἐν τῇ ψυχῇ κακὸν ἀπέρρηξε καὶ ἐς τοῦμφανές ἐξενίκησε. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ἡμῖν ἐστὶ σημεῖα τῶν ἀνιάτως μεμνηνόντων, ἐν δὲ ἐκείνο καινὸν ἐπὶ τῆς γυναικὸς ταύτης παρεφύλαξα· πρὸς μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἡμερωτέρα καὶ πρχειᾶ ἐστὶ καὶ παρόντων εἰρήνην ἄγει ἡ νόσος, ἂν δὲ τινα ἱατρὸν ἴδῃ καὶ τοῦτ' ἀκούσῃ μόνον, κατ' ἐκείνου μάλιστα παροξύνεται, ὅπερ καὶ αὐτὸ τοῦ πονήριως καὶ ἀνηκέστως ἔχειν ἐστὶ τεκμήριον. Ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ μὲν ἡνιώμην καὶ τὴν γυναῖκα ὥχτειρον ἀξίαν οὔσαν καὶ παρὰ τὸ προσήκον δυστυχοῦσαν.

7. Ὁ πατὴρ δὲ ὑπὸ ἰδιωτείας — οὐ γὰρ οἶδεν οὔτε τὴν ἀρχὴν τοῦ κατέχοντος κακοῦ οὔτε τὴν αἰτίαν οὔτε τὸ μέτρον τοῦ πάθους — ἐκέλευεν ἰᾶσθαι καὶ τὸ ὁμοίον ἐγγεῖαι φάρμακον· ὥτετο γὰρ ἐν εἶναι μανίας εἶδος καὶ μίαν τὴν νόσον καὶ τὸ ἀρρώστημα ταῦτόν καὶ παραπλησίαν τὴν θεραπείαν ἐνδεχόμενον. Ἐπεὶ δὲ, ὅπερ ἀληθέστατον, ἀδύνατον εἶναι φημι σώζεσθαι τὴν γυναῖκα καὶ ἡττῆσθαι ὑπὸ τῆς νόσου ὁμολογῶ, ἀγανακτεῖ καὶ ὀργίζεται καὶ φησιν ἐκόντα καθυφίσθαι καὶ προδιδόναι τὴν ἀνθρωπιν, ἐγκαλῶν ἐμοὶ τὴν ἀσθένειαν τῆς τέχνης. Καὶ πάσχει μὲν σύνηδες τοῖς λυπούμενοις· ὀργίζονται γοῦν ἅπαντες τοῖς μετὰ παρρησίας τάληθ' ἔλεγον. Πλὴν ἐγώ γε ὡς ἂν οἷός τε ὦ, δικαιολογήσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ καὶ τῆς τέχνης.

8. Καὶ πρῶτόν γε ἀπὸ τοῦ νόμου ἄρξομαι, καθ' ὃν οὗτος με ἀποκηρύξαι βούλεται, ἐν' εἰδῇ οὐκέθ' ὁμοίαν

tempore adhibebam, licet consulentibus mihi quoque amicis quibusdam, ne confidentius agerem, quo ne frustratus eventus calumniam mihi quandam induceret majorem, ut qui ulcisci vellem patrem medicamento, et memoriam servarem eorum quæ ab illo passus essem mala. In summa, salvus ille mox esse, resipiscere, dignoscere omnia: præsentibus mirari, laudare noverca, et palam gaudere, quod bene audirem ego, quod ille resipuisset. Hic igitur (testari hoc ipsi possum) neque cunctatus neque adhibito de his ullo consiliario, quum audisset ab his qui adfuerant omnia, solvit abdicationem, filium me sibi de novo assumsit, servatorem et bene meritum appellans, fassus experimentum se jam certum habere, excusans illa superiora. Id factum exhilaravit quidem multos, qui aderant viri boni; contristavit autem quibus abdicationis filii jucundior receptione fuerat. Videbam certe tunc non aequaliter omnes hac re delectari, sed statim cujusdam et versum colorem, et conturbatum visum, et vultum iratum, quale quid ex invidia et odio solet fieri. Nos igitur, ut facile est ad existimandum, in jucunditate et animi oblectatione esse, qui recepissemus alter alterum.

6. Noverca autem paullo post statim ægrotare cœpit, morbum, judices, difficilem et irrationabilem: incipiens enim statim malum observavi. Nam non simplex erat aut levis modo furoris species, sed antiquum aliquod desidens in anima malum ruptis quasi vinculis evicit in lucem. Sunt quidem alia quoque signa nobis multa sine spe sanationis furentium: unum autem illud novum hac in muliere observavi. Etenim ad reliquos mitior est et mansueta, præsentibus iis, inducias agit morbus: at si quem medicum videat, et hoc solum nomen audiat, in illum maxime exacerbatur: quod quidem ipsum, quam male illa habeat et insanabiliter, est indicium. Hæc videns ægre ferebam equidem, et miserabar feminam, quod merebatur, præter fas infortunatam.

7. At pater præ imperitia, qui neque principium mali, quod eam tenet, neque causam, neque modum agnitudoinis novit, curare illam jussit, atque idem infundere ei medicamentum: putavit enim unum esse furoris genus, morbum unum, infirmitatem eandem, quæ similem curationem reciperet. Quum vero, quod verissimum est, nego fieri posse ut seryetur mulier, quum superari eam a morbo fateor; indignatur, irascitur, me ultro ait subtrahere me, et mulierem prodere; ob artis imbecillitatem me accusat. Atque usu illi venit quod solet dolentibus: irascuntur enim omnes his qui libere vera illis dicunt. Verum ego, quantum ejus potuero, causam apud illum dicam, et pro me, et pro arte.

8. Ac primum a lege incipiam, ex qua abdicare me vult, ut sciat non jam similem esse ipsi ut prius potestatem.

(II, 106 - 108)

οὕσαν αὐτῷ νῦν τε καὶ πρότερον τὴν ἐξουσίαν. Οὐ γὰρ ἄπασι, ὡς πᾶτερ, ὁ νομοθέτης οὐδὲ πάντας υἱέας οὐδὲ δσάκις ἂν ἐθέλωσιν ἀποκηρύττειν συγκεχώρηκεν οὐδ' ἐπὶ πάσαις αἰτίαις, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς πατράσι τὰ τηλικαῦτα ὀργίζεσθαι ἐφῆκεν, οὕτω καὶ τῶν παίδων προϋνόησεν, ὥς μὴ ἀδίκως αὐτὸ πάσχωσι καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐλευθέραν ἐφῆκε γίνεσθαι οὐδ' ἀκριτον τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ἐς δικαστήριον ἐκάλεσε καὶ δοκιμαστὰς ἐκάθισε τοὺς μῆτε πρὸς ὀργὴν μῆτε πρὸς διαβολὴν τὸ δίκαιον κρινούντας· ἥδει γὰρ πολλοῖς πολλὰκις ἀλόγους αἰτίας ὀργῆς παρισταμένας, καὶ τὸν μὲν ψευδεῖ τινι διαβολῇ πειθόμενον, τὸν δὲ οἰκέτη πιστεύοντα ἢ γυναικί ἐχθρῷ. Οὐκ οὖν ἡγεῖτο ἀδίκαστον γίνεσθαι τὸ πρᾶγμα οὐδ' ἐξ ἐρήμης τοὺς παῖδας εὐθὺς ἀλίσκεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὕδωρ ἐγγχεῖται καὶ λόγος ἀποδίδεται καὶ ἀνεξέταστον οὐδὲν καταλείπεται.

9. Ἐπεὶ τοίνυν ἔξεστι, καὶ τοῦ μὲν ἐγκαλεῖν μόνου ὁ πατήρ κύριος, τοῦ κρίναι δὲ, εἰ εὐλόγα αἰτιᾶται, ὑμεῖς οἱ δικάζοντες, αὐτὸ μὲν ὅ μοι ἐπιφέρει καὶ ἐφ' ᾧ νῦν ἀγανακτεῖ, μηδέπω σκοπεῖτε, πρότερον δ' ἐκεῖνο ἐξετάσατε, εἰ ἔτι δοτέον ἀποκηρύττειν αὐτῷ ἄπαξ ἀποκηρύξαντι καὶ χρησαμένῳ τῇ παρὰ τοῦ νόμου ἐξουσίᾳ καὶ ἀποπληρώσαντι τὴν πατρικὴν ταύτην δυναστείαν, εἴτ' αὖθις ἀναλαβόντι καὶ λύσαντι τὴν ἀποκήρυξιν. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀδικώτατον εἶναι φημι τὸ τοιοῦτον, ἀπεράντους γίνεσθαι τῶν παίδων τὰς τιμωρίας καὶ πολλὰς τὰς καταδίκας καὶ τὸν φόβον αἰδίων καὶ τὸν νόμον ἄρτι μὲν συνοργίζεσθαι, μετὰ μικρὸν δὲ λύεσθαι καὶ πάλιν ὁμοίως ἰσχυρὸν εἶναι, καὶ ὅλως ἄνω καὶ κάτω στρέφεσθαι τὰ δίκαια πρὸς τὸ ἐπὶ καιροῦ δοκοῦν πατράσιν. Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον ἄξιον ἐφίεσθαι καὶ ἀγανακτοῦντι συναγανακτεῖν καὶ κύριον τῆς τιμωρίας ποιεῖν τὸν γεγεννηκότα, ἣν δ' ἄπαξ ἀναλώσῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ καταχρήσῃ τῷ νόμῳ καὶ ἐμπλησθῇ τῆς ὀργῆς, εἴτα μετὰ ταῦτα ἀναλάβῃ χρηστὸν εἶναι μεταπεισθεὶς, ἐπὶ τούτων ἀνάγκη μένειν καὶ μηκέτι μεταπηδᾶν μηδὲ μεταβουλεύεσθαι μηδὲ μεταποιεῖν τὴν κρίσιν· τοῦ μὲν γὰρ τὸν γεννηθέντα πονηρὸν ἢ χρηστὸν ἀποδείξεσθαι οὐδὲν, οἶμαι, γνώρισμα ἦν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀναξίους τοῦ γένους παραιτεῖσθαι συγκεχώρηται τοῖς ὅτε ἡγνόουν ἀναθρεφάμενοις.

10. Ὅταν δὲ μὴ κατ' ἀνάγκην, ἀλλ' ἐπ' ἐξουσίας αὐτός τις ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ δοκιμάσας ἀναλάβῃ, τίς ἔτι μηχανὴ μεταβάλλεσθαι, ἢ τίς ἔτι χρῆσις ὑπόλοιπος τοῦ νόμου; Φαίη γὰρ ἂν πρὸς σὲ ὁ νομοθέτης, Εἰ πονηρὸς οὗτος ἦν καὶ τοῦ ἀποκηρυχθῆναι ἄξιος, τί παθὼν ἀνεκάλες; τί δ' αὖθις ἐπανῆγες ἐς τὴν οἰκίαν; τί δ' ἔλυσες τὸν νόμον; ἐλεύθερος γὰρ ἦσθα καὶ τοῦ μὴ ποιεῖν ταῦτα κύριος. Οὐ γὰρ δὴ ἐντροφᾶν σοὶ δοτέον τοῖς νόμοις οὐδὲ πρὸς τὰς σὰς μεταβολὰς συνάγεσθαι τὰ δικαστήρια οὐδὲ ἄρτι μὲν λύεσθαι, ἄρτι δὲ κυρίους εἶναι τοὺς νόμους, καὶ τοὺς δικαστὰς καθῆσθαι μάρτυρας, μᾶλλον δὲ ὑπηρέτας τῶν σοὶ δοκούντων ὅτε μὲν χολάζοντας, ὅτε δὲ διχλάττοντας, ὁπότε σοὶ δοκῇ. Ἀπαξ γεγεννη-

Non enim, pater, omnibus, neque omnes filios, neque quoties voluerint, abdicare legislator concessit, neque omnibus de causis : sed quemadmodum patribus sic irasci permisit, ita etiam filiis, ne injuste hoc patiantur, prospexit. Ac propterea non liberam esse permisit nec sine iudicio poenam, sed ad tribunal eos vocavit, et aestimatores sedere iussit, neque ad iram, neque ad calumniam quid justum sit examinatos. Norat enim multis saepe irrationabiles irae causas inesse, et alium mendaci cuidam calumniae fidem habere, alium servo credere, aut mulierculae inimicæ. Quare voluit non sine iudicio hoc negotium transigi, neque inauditos filios statim damnari, sed aqua illis quoque infunditur et causae dictio datur, et nihil non examinatum relinquitur.

9. Quandoquidem igitur licet, et accusationem solam in potestate habet pater, iudicium vero, an cum ratione accuset, vestrum est, iudices : ipsum quidem quod mihi objicit, et de quo nunc indignatur, nondum considerate : prius vero illud exquirite, sitne concedendum iterum illi abdicare, qui semel jam abdicaverit et potestate legis sit usus, illudque patrium imperium explerit, deinde vero rursus receperit abdicationemque resciderit. Equidem injustissimum esse tale quid aio, infinitas sic fieri filiorum poenas, et condemnationes multas, et metum perpetuum, et legem nunc quidem adjuvare iras, paullo post autem solvi, et rursus aequae valere, atque omnino sursum deorsum jura verti, prout quoque tempore videatur patribus. Sed primo quidem æquum est permittere aliquid et in partem indignationis venire et puniendi potestatem tribuere ei qui genuit : quum vero semel consumserit potestatem, quum lege abusus fuerit, quum satius ira, deinde post hæc receperit, bonum esse contra priorem sententiam persuasus : in his jam necessario manendum, nec transiliendum amplius, neque mutandum consilium, neque iudicium retractandum. Utrum enim filius malus, an bonus futurus esset, signo, opinor, nullo poterat dignosci : ac propterea indignos familia reprobare concessum est iis, qui tum quum ignorarent, aluere.

10. Ubi vero non necessitate quadam, sed libera potestate et suo iudicio aliquis filium probavit et recepit; quinam modus superest mutandi sententiam, aut qui legis usus ei est relictus? Dixerit enim ad te legislator : Si malus hic fuit et abdicari dignus, quid tibi in mentem venit ut revocares? quid rursus reduxisti in domum? quid legem rescidisti? liber enim eras, integrum tibi erat hoc non facere. Neque enim concedendum tibi est ut ad animi tui libidinem utaris legibus, neque ut ad tuas inconstantias circumagas iudicia; neque ut nunc abrogentur, nunc valeant leges; et iudices sedcant testes, vel ministri potius eorum quæ tibi placent, modo punientes, modo reconcilians, prout tibi visum

κας, ἀπαξ ἀνατέτροφας, ἀπαξ καὶ τὸ ἀποκηρύττειν ἀντὶ τούτων ἔχεις, καὶ τότε, ἣν δικαίως αὐτὸ ποιεῖν δοκῇς· τὸ δ' ἀπαυστον τοῦτο καὶ αἰδίδιον καὶ πολὺ καὶ ῥάδιον μεῖζον ἢ δὴ τῆς πατρικῆς ἐστὶν ἐξουσίας.

11. Μὴ δὴ, πρὸς Διὸς, ὧ ἄνδρες δικασταί, συγχωρήσητε αὐτῷ ἐκούσιον τὴν ἀνάληψιν πεποιημένῳ καὶ λύσαντι τὴν γνώσιν τοῦ πάλαι δικαστηρίου καὶ ἀκυρώσαντι τὴν ὀργὴν αὐθις τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ἀνακαλεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν πατρικὴν ἀνατρέχειν, ἥς ἔξωρος ἦδὴ καὶ ἔωλος ἡ προθεσμία, καὶ μόνῳ τούτῳ ἄκυρος καὶ προδεδαπανημένη· ὁρᾶτε γὰρ πού καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις ὡς ἀπὸ μὲν τῶν κλήρω λαχόντων δικαστῶν, ἣν τις ἄδικον οἶηται γεγενῆσθαι τὴν κρίσιν, δίδωσιν ὁ νόμος εἰς ἕτερον ἐφεῖναι δικαστήριον· ἣν δὲ τινες ἐκόντες αὐτοὶ συνθῶνται δικαστὰς καὶ προελόμενοι ἐπιτρέψωσι διαιτᾶν, οὐκέτι. Οἷς γὰρ ἔξῃν μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ἐμμένειν, εἰ τούτους τις αὐθαίρετος εἴλετο, στέργειν ἐστὶ δίκαιος τοῖς ἐγνωσμένοις. Οὕτω δὴ καὶ σὺ, ὃν ἔξῃν μὴκέτ' ἀναλαμβάνειν, εἰ σοὶ ἀνάξιος ἐδόκει τοῦ γένους, τοῦτον εἰ χρηστὸν ἡγησάμενος εἶναι πάλιν ἀνείληφας, οὐκέτ' ἀποκηρύττειν ἔξεις· ὅτι γὰρ οὐκ ἄξιος αὐθις παθεῖν ταῦτα, ὑπ' αὐτοῦ σοῦ μεμαρτύρηται καὶ χρηστὸς ἦδὴ ἀνωμολόγηται. Ἀμετανόητον οὖν τὴν ἀνάληψιν καὶ τὴν διαλλαγὴν βέβαιον εἶναι προσήκει μετὰ κρίσιν οὕτω πολλὴν καὶ δύο δικαστήρια, ἐν μὲν τὸ πρῶτον, ἐφ' οὗ παρητήσω, δεύτερον δὲ τὸ σὸν, ὅτε μετεβουλευσώ καὶ ἀνάδαστον ἐποίησας· τὰ πρότερον ἐγνωσμένα λύσας βεβαιοῖς τὰ μετ' ἐκεῖνα βεβουλευμένα. Μένε τοίνυν ἐπὶ τῶν τελευταίων καὶ φύλαττε τὴν σαυτοῦ κρίσιν, πατέρα σε εἶναι δεῖ· τοῦτο γὰρ ἔδοξέ σοι, τοῦτ' ἐδοκίμασας, τοῦτ' ἐκύρωσας.

12. Ἐγὼ μὲν οὐδ' εἰ μὴ φύσει παῖς ἦν, θέμενος δὲ ἀποκηρύττειν ἤθελες, ἐξεῖναι ἂν σοὶ ὥομην· ὁ γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ ποιεῖν δυνατόν ἦν, τοῦτ' ἄδικον λύειν ἀπαξ γεγόμενον. Τὸν δὲ καὶ φύσει καὶ αὐθις προαιρέσει καὶ γνώμῃ εἰσπεποιημένον, πῶς εὐλογον αὐθις ἀπωθεῖσθαι καὶ πολλάκις τῆς μιᾶς οἰκειότητος ἀποστερεῖν; Εἰ δ' οἰκέτης ὢν ἐτύγχανον, καὶ τὸ μὲν πρῶτον πονηρὸν οἰόμενος ἐπέδησας, μεταπεισθεὶς δὲ ὡς οὐδὲν ἠδίκουν, ἐλεύθερον ἀφῆκας εἶναι, ἅρ' ἂν σοὶ πρὸς καιρὸν ὀργισθέντι αὐθις ἔξῃν ἐς τὴν ὁμοίαν δουλείαν ἐπανάγειν; οὐδαμῶς. Τὰ γὰρ τοιαῦτα βέβαια καὶ διὰ παντὸς κύρια ὑπάρχειν οἱ νόμοι ἀξιοῦσιν. Ὑπὲρ μὲν οὖν τοῦ μὴκέτι ἐξεῖναι τούτῳ ἀποκηρύττειν ὃν ἀπαξ ἀποκηρύξας ἐκὼν ἀνέλαβεν, ἐτι πολλὰ εἰπεῖν ἔχων ὁμῶς παύσομαι.

13. Σκέψασθε δὲ ἤδη ὄντινα ὄντα με καὶ ἀποκηρύξει· καὶ οὐ δὴ πού τοῦτό φημι, ὡς τότε μὲν ἰδιώτην, νῦν δ' ἰατρόν· αὐδὲν γὰρ ἂν πρὸς τοῦτο ἡ τέχνη συναγωνίσαιτο· οὐδ' ὅτι τότε μὲν νέον, νῦν δὲ ἡδὴ καὶ προβεβηκότα καὶ τὸ πιστὸν τοῦ μὴδὲν ἀδικῆσαι ἂν παρὰ τῆς ἡλικίας ἔχοντα· μικρὸν γὰρ ἔτι καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ τότε μὲν, εἰ καὶ μὴδὲν ἠδικημένος, ὡς ἂν ἔγωγε φαίην, ἀλλ' οὐδ' εὖ πεπονθὼς παρητεῖτο τῆς οἰκίας, νῦν δὲ σωτήρα ἱναγῆος καὶ εὐεργέτην γεγεννημένον, οὗ τί γένοιτ' ἂν

fuerit. Semel genuisti, aluisti semel, semel etiam abdicandi pro his potestatem habes, idque tum, si juste illud videaris facere : illud autem indiesinenter facere et perpetuo, et saepe, et temere, majus jam est patria potestate.

11. Nolite sane, obsecro, judices, concedere illi, postquam sponte receptionem fecit et superioris judicii cognitionem reddidit irritam et iram suam retractavit, ut eandem rursus poenam revocet et ad patriam potestatem recurat, cujus jam tempus illi praeteriit et olim dies elapsus est, quaeque illo solo actu vim suam amisit et consumta est. Nam videtis fere in ceteris etiam judiciis, ut a judicibus sortitione lectis, si quis injustum factum putet judicium, permittat lex ad aliud provocare et abire tribunal : sin aliqui ultro sibi judices statuerint et delectis a se permiserint arbitrium, non jam hoc concedat. Quibus enim initio licebat non stare, hos si quis sua sponte legerit, justum est eorum illum cognitione contentum esse. Ita sane tu etiam, quem licebat non iterum recipere, si indignus genere tibi videbatur; hunc si, bonum arbitratus esse, denuo recepisti, non jam poteris abdicare. Non enim dignum esse qui ista denuo a te patiat, tu ipse testatus et bonum jam esse confessus es. Quare receptionem poenitentiae non jam subjectam, sed ratam conciliationem esse convenit post multum adeo judicium et duo tribunaia, unum prius illud, quo me ejecisti, alterum tuum ipsius, quum mutato consilio irritum prius illud fecisti. Quum priora decreta rescindis, firmas quae post ea deliberasti. Mane ergo in ultimis ac tuere judicium tuum : patrem te esse oportet; ita enim ipsi tibi placuit, hoc probasti, hoc sanxisti.

12. Ego ne tum quidem, si non natura essem filius, sed adoptatum me abdicare velles, licere tibi hoc putarem. Quod enim initio non facere licebat, illud, ubi semel factum, dissolvere iniquum est. Illum autem qui natura, deinde rursus voluntate et sententia tua in domum ascitus est, quomodo rationabile est rursus expellere et uno familiae jure privare saepius? Si vero servus fuisset, primo, malum me putans, vinxisses, ac deinde mutata persuasione arbitratus nihil me injustum egisse, liberum dimisisses; numquid tibi aliquando irato liceret in similem me servitutum retrahere? Minime : haec talia enim firma et perpetuo rata esse leges jubent. De eo igitur, quod non liceat isti abdicare quem semel a se abdicatum sponte receperit, licet multa adhuc quae dicam supersint, tamen desinam.

13. Videte autem nunc, qualem me hominem abdicatum eat. Et nondum hoc dico, tum imperitum, jam vero medicum; nihil enim ad hanc rem ars juverit : neque, tum juvenem, nunc autem jam provectum, qui ab ipsa jam aetate argumentum habeam, injuriam me non temere facere : parvum enim fortasse hoc etiam fuerit. Verum illo tempore, licet injuria nulla laesus, ut equidem dixerim, tamen nec auctus beneficio, domo me exclusit : jam vero servatorem recens et bene de se meritum, quo quid fieri possit ingra-

16.
σίαν, δς
ἔχων αἰ
τῆς φυσ
ἐβελοντῇ
προσελιπ
ἐμαυτῷ
σάμην κ
ἔλυσεν τῇ

ἀχαριστότερον, σωθέντα δι' ἐμέ καὶ τηλικούτον κίνδυνον διαπεφευγότα τοῖς τοιούτοις εὐθὺς ἀμείβεσθαι τῆς θεραπείας ἐκείνης οὐδένα λόγον ἔχοντα, ἀλλ' οὕτως ῥαδίως ἐπιλεῖσθαι καὶ ἐπὶ τὴν ἐρημίαν ἐλαύνειν τὸν ἐφησθέντ' ἂν δικαίως ἐφ' οἷς ἀδίκως ἐξεβέβλητο, μὴ μόνον οὐ μνησικακήσαντα, ἀλλὰ καὶ σώσαντα καὶ σωφρονεῖν παρασκευάσαντα;

14. Οὐ γὰρ σμικρὸν, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδὲ τὸ τυχὸν εὖ πεποιηκὸς αὐτὸν ὅμως τῶν τοιούτων νῦν ἀξιούμαι. Ἄλλ' εἰ καὶ οὗτος ἀγνοεῖ τὰ τότε, πάντες ὑμεῖς ἴστε οἷα ποιοῦντα αὐτὸν καὶ πάσχοντα καὶ ὅπως διακείμενον ἐγὼ παραλαβὼν, τῶν μὲν ἄλλων ἱατρῶν ἀπεγνωκότων, τῶν δ' οἰκείων φευγόντων καὶ μηδὲ πλησίον προσιέναι τολμώντων, τοιοῦτον ἀπέφηνα, ὡς καὶ κατηγορεῖν δύνασθαι καὶ περὶ τῶν νόμων διαλέγεσθαι. Μᾶλλον δὲ ὄρα, ὦ πάτερ, τὸ παράδειγμα τοιοῦτον ὄντα σε παρ' ὀλίγον οἷα νῦν ἡ γυνή ἐστι, πρὸς τὴν ἀρχαίαν φρόνησιν ἐπανήγαγον. Οὐ δὴ δίκαιον, τοιαύτην μοι γενέσθαι τὴν ἀμοιβήν; ἀντ' ἐκείνων οὐδὲ κατ' ἐμοῦ σε μόνου σωφρονεῖν; ὅτι γὰρ μὴ μικρὰ ὑπ' ἐμοῦ εὐηργέτησαι καὶ ἀπ' αὐτῶν ὧν ἐγκαλεῖς ὁπλὸν ἐστίν· ὃν γὰρ ὡς ἐν ἐσχάτοις οὖσαν τὴν γυναῖκα καὶ παμπονήρως ἔχουσαν οὐκ ἰώμενον μισεῖς, πῶς οὐ πολὺ μᾶλλον, ὅτι σε τῶν ὁμοίων ἀπῆλλαξα, ὑπεραγαπᾷς καὶ χάριν ὁμολογεῖς τῶν οὕτω δεινῶν ἀπῆλλαγμένος; Σὺ δὲ, σπερ ἀγνωμονέστατον, σωφρονήσας εὐθὺς εἰς δικαστήριον ἄγεις καὶ σεσωσμένος κολάζεις καὶ ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκείνο μῖσος ἀνατρέχεις καὶ τὸν αὐτὸν ἀναγιγνώσκεις νόμον. Καλὸν γοῦν τὸν μισθὸν ἀποδίδως τῇ τέχνῃ καὶ ἀξίας ἀμοιβὰς τῶν φαρμάκων ἐπὶ τὸν ἱατρὸν ὑγιαίνων μόνον.

15. Ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν εὐεργέτην τούτῳ κολάζειν ἐπιτρέφετε καὶ τὸν σώσαντα ἐξελαύνειν καὶ τὸν σωφρονίσαντα μισεῖν καὶ τὸν ἀναστήσαντα τιμωρεῖσθαι; οὐκ, ἦν γε τὰ δίκαια ποιῆτε. Καὶ γὰρ εἰ τὰ μέγιστα νῦν ἀμαρτάνων ἐτύγχανον, ἦν μοι τις οὐ μικρὰ προοφειλομένη χάρις, εἰς ἣν ἀποβλέποντα τοῦτον καὶ ἥς μεμνημένον καλῶς εἶχε τῶν μὲν παρόντων καταφρονεῖν, δι' ἐκεῖνα δὲ πρόχειρον τὴν συγγνώμην ἔχειν, καὶ μάλιστα εἰ τηλικαύτη τις ἡ εὐεργεσία τυγχάνοι, ὡς πάντα ὑπερπαλεῖν τὰ μετὰ ταῦτα. Ὅπερ οἶμαι καμοὶ πρὸς τοῦτον ὑπάρχειν, ὃν ἔσωσα, καὶ δε τοῦ βίου παντὸς χρεώστης ἐστὶ μοι, καὶ ὃ τὸ εἶναι καὶ τὸ σωφρονεῖν καὶ τὸ συνιέναι παρέσχημαι, καὶ μάλιστα ὅτε οἱ ἄλλοι πάντες ἤδη ἀπεγνώχεσαν καὶ ἥττους εἶναι ὡμολόγουν τῆς νόσου.

16. Τοῦτο γὰρ μείζω οἶμαι ποιεῖν τὴν ἐμὴν εὐεργεσίαν, δε οὔτε υἱὸς ὢν τότε οὔτε ἀναγκαίαν τῆς θεραπείας ἔχων αἰτίαν, ἀλλ' ἐλεύθερος καθεστὼς καὶ ἀλλότριος, τῆς φυσικῆς αἰτίας ἀφειμένος, ὅμως οὐ περιεῖδον, ἀλλ' ἐβελοντῆς, ἀκλῆτος, αὐτεπάγγελτος ἦχον, ἐβοήθησα, προσελιπάρησα, ἰασάμην, ἀνέστησα καὶ τὸν πατέρα ἐμαυτῷ διεφύλαξα καὶ ὑπὲρ τῆς ἀποκηρύξεως ἀπελογησάμην καὶ τῇ εὐνοίᾳ τὴν ὁργὴν ἔπαυσα καὶ τὸν νόμον ἔλυσα τῇ φιλοστοργίᾳ καὶ μεγάλῃς εὐεργεσίας τὴν εἰς τὸ

tius? servatum mea opera, tali superato periculo, talem statim mercedem persolvere, nulla curationis illius ratione habita; sed ita facile oblivisci et in solitudinem abigere eum, qui quum jure lætari potuisset malis pro injusta ejectione, non solum memoriam injuriæ abjecit, verum salutem etiam præstitit et sanitatem.

14. Neque enim parvum est, judices, neque quotidianum beneficium, quo affeci illum, qui talibus nunc poenis me dignum censet. Sed etsi forte iste ignorat quæ tum acta sunt; at vos nostis omnes, qualia agentem illum et patientem, et quomodo affectum, ego illum receperim, desperantibus reliquis medicis, familiaribus autem fugientibus, ac ne prope quidem accedere ausis, ac talem reddiderim, qui etiam accusare possit et de legibus disputare. Potius hoc dicam: vides, pater, tui status specimen: talis propemodum quum esses, qualis nunc mater est, ad pristinam te mentem revocavi. Non igitur justum est eam mihi pro illis mercedem tribui, teque contra me solum sapere. Minime enim parvum tibi beneficium a me tributum esse, ex ipsa tua accusatione manifestum est. Quem enim odio jam habes, qui non sanem uxorem tuam cum extremis conflictantem malis et pessime omnino habentem, cur non multo potius vehementer amas, quod similibus te liberavi, et gratiam habes tantis malis solutus? Tu vero, quod ingratissimum, recepta mente statim trahis ad tribunal, et servatus punis, et ad antiquum illud odium recurris, et legem eandem recitas. Præclaram igitur arti mercedem exsolvis, et digna medicamentorum præmia, qui contra solum medicum sapias.

15. Vos autem, judices, huic permittetis punire bene de se meritum, servatorem expellere, sanæ mentis restitutorem odisse, afficere supplicio qui jacentem erexit? Minime, si quidem juste agatis. Etenim si maxima nunc peccata commissem, erat quæ ante deberetur mihi gratia non parva, ad quam iste respiciens, cujus recordatus jure meritoque præsentia contemneret, in promptu propter ista haberet veniam: maxime vero, si tale tantumque sit beneficium, ut longe ea, quæ post facta sunt, superet. Quod quidem apud istum mihi ita se habere arbitror, quem servaverim, qui vitam mihi ipsam debeat, cui quod est, quod sapit, quod intelligit, ego præstiterim, idque eo maxime tempore, quum reliqui omnes spem abjecissent seque impares morbo fassi essent.

16. Illa enim re augeri beneficium meum existimo, quod neque filius eo tempore, neque necessariam habens curationis causam, sed in libertate constitutus, alienus, naturali necessitudine solutus, tamen non neglexi patrem; sed sponte, invocatus, meo ipsius instinctu veni, opem tuli, assiduus fui, sanavi, excitavi, patrem servavi mihi, causam de abdicatione dixi, iram illius mea benevolentia sedavi, legem dissolvi pietate, magnoque beneficio redditum in familiam redemi, atque ancipiti adeo

γένος ἐπάνοδον ἐπριάμην καὶ ἐν οὕτως ἐπισφαλεῖ καιρῷ τὴν πρὸς τὸν πατέρα πίστιν ἐπεδειξάμην καὶ μετὰ τῆς τέχνης ἐμαυτὸν εἰσεποίησα καὶ γνήσιος υἱὸς ἐν τοῖς δεινοῖς ἀνεφάνην. Πόσα γὰρ οἴεσθε παθεῖν με, πόσα καμεῖν παρόντα, ὑπηρετοῦντα, καιροφυλακοῦντα, νῦν μὲν εἰκόντα τῇ τοῦ πάθους ἀκμῇ, νῦν δὲ τὴν τέχνην ἐπάγοντα πρὸς ὀλίγον ἐνδιδόντος τοῦ κακοῦ; ἔστι δὲ τῶν ὄντων ἀπάντων τούτων ἐν τῇ ἱατρικῇ τὸ ἐπισφαλέστατον, τοὺς τοιούτους ἰᾶσθαι καὶ πλησιάζειν οὕτω διαχειμένους· ἐς γὰρ τοὺς πλησίον πολλάκις ἀφίσσι τὴν λύτταν ἐπιζέσαντος τοῦ πάθους. Καὶ ὅμως πρὸς οὐδὲν τούτων ἀπώκνησα οὐδ' ἀπεδειλίασα, συνῶν δὲ καὶ πάντα τρόπον ἀντεξεταζόμενος τῇ νόσῳ τὸ τελευταῖον ἐκράτησα τῷ φαρμάκῳ.

17. Μὴ γὰρ τοῦτ' ἀκούσας εὐθὺς ὑπολάβοι τις, ποῖος δὲ ἢ πόσος ὁ κάματος ἐγγέαι φάρμακον; πολλὰ γὰρ πρὸ τούτου γενέσθαι δεῖ καὶ προοδοποιῆσαι τῇ πόσει καὶ προπαρασκευάσαι ῥάδιον εἰς ἱασιν τὸ σῶμα καὶ τῆς ἀπάσης ἕξεως φροντίσαι κενοῦντα καὶ ἰσχυαίνοντα καὶ οἷς χρὴ τρέφοντα καὶ κινοῦντα εἰς ὅσον χρήσιμον καὶ ὑπνοὺς ἐπινοοῦντα καὶ ἡρεμίας μηχανώμενον, ὥπερ οἱ μὲν ἄλλοι νοσοῦντες ῥαδίως πεισθεῖεν ἂν, οἱ μεμνηότες δὲ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νοῦ δυσάγωγοι καὶ δυσηινόγητοι καὶ τῷ ἱατρῷ ἐπισφαλεῖς καὶ τῇ θεραπείᾳ δυσκαταγώνιστοι. Ὅταν γοῦν πολλάκις ποιήσωμεν ἤδη πλησίον γενέσθαι τοῦ τέλους καὶ ἐλπίσωμεν, ἐμπεσόν τι μικρὸν ἀμάρτημα, ἐπακμάσαντος τοῦ πάθους ἅπαντα ῥαδίως ἐκεῖνα ἀνέτρεψε καὶ ἀνεπόδισε τὴν θεραπείαν καὶ τὴν τέχνην διέσφηλε.

18. Τὸν οὖν ταῦτα πάντα ὑπομεμενηκότα καὶ οὕτω χαλεπῷ νοσήματι προσπαλαίσαντα καὶ πάθος ἀπάντων παθῶν τὸ δυσάλωτότατον νενικηκότα ἔτι τούτῳ ἀποκηρύττειν ἐπιτρέψετε, καὶ τοὺς νόμους ὡς βούλεται ἐρμηνεύειν κατ' εὐεργέτου συγχωρήσετε καὶ τῇ φύσει πολεμεῖν αὐτὸν ἔασετε; Ἐγὼ τῇ φύσει πειλούμενος, ὃ ἄνδρες δικασταί, σώζω καὶ διαφυλάττω τὸν πατέρα ἐμαυτῷ, καὶ ἀδικῇ· οὗτοσί δὲ τὸν εὐηργετηκότα παῖδα τοῖς νόμοις, ὡς φησιν, ἀκολουθῶν διαφθείρει καὶ τοῦ γένους ἀποστερεῖ. Μισόπαις οὗτος, ἐγὼ φιλοπάτωρ γίγνομαι· ἐγὼ τὴν φύσιν ἀσπάζομαι, οὗτος τὰ τῆς φύσεως παρορᾷ καὶ καθυβρίζει. Ὡς πατὴρ μισοῦντος ἀδίκως· ὃ παιδὸς φιλοῦντος ἀδικώτερον. Ἐγκαλῶ γὰρ ἐμαυτῷ, τοῦ πατρὸς ἀναγκάζοντος ὅτι μισούμενος οὐ δέον φιλῶ καὶ φιλῶ πλέον ἢ προσῆκε. Καίτοι γε ἡ φύσις τοῖς πατράσι τοὺς παῖδας μᾶλλον ἢ τοῖς παισὶ τοὺς πατέρας ἐπιτάττει φιλεῖν. Ἄλλ' οὗτος ἐκὼν καὶ τοὺς νόμους παρορᾷ, οἱ τοὺς οὐδὲν ἡδικοῦντας παῖδας τῷ γένει φυλάττουσι, καὶ τὴν φύσιν, ἣ τοὺς γεννήσαντας ἔλκει πρὸς πόθον τῶν γεγεννημένων πολὺν, οὐχ ὅπως μείζους ἀρχὰς εὐνοίας ἔχων πρὸς ἐμὲ μείζονα τὰ δίκαιά μοι τῆς εὐνοίας εἰσφέρει καὶ ἐπιδίδωσιν, ἣ τό γε ἔλαττον ἐμὲ μιμεῖται καὶ ζηλοῖ τοῦ φίλτρου· ἀλλ', οἷμοι τῆς συμφορᾶς, προσέτι καὶ μισεῖ φιλοῦντα καὶ ἀγαπῶντα ἐλαύνει καὶ εὐεργετοῦντα ἀδικεῖ καὶ ἀσπαζόμενον ἀποκηρύττει καὶ τοὺς

tempore ostendi meam in parentem fidem, et una cum arte me ipsum quasi adoptavi, germanumque me filium in magno discrimine exhibui. Quæ enim subiisse me putatis? quantum laborasse præsentem, ministrantem, tempora observantem omnia, quum nunc viribus summis morbi concederem, nunc remittenti aliquantum malo artem opponerem? Est autem omnium in medicina hoc periculosissimum, curare tales, et ad ita constitutos accedere: sæpe enim in proximios quosque rabiem, effervescente morbo, emittunt. Ego tamen ad nihil horum vel operam remisi, vel despondi animum: sed congregiens et omni modo contra morbum decertans, medicamento tandem illum expugnavi.

17. Noli enim, si quis ista audis, statim putare, Qualis aut quantus labor est infundere medicamentum? Multa enim ante hoc fieri oportet, et viam munire potioni; et parare habile ad curationem corpus, et habitus totius habere rationem, evacuando, extenuando, iis quibus oportet nutriendo, et movendo quantum utile est, et somno parando, et machinanda quiete, ad quæ morbo laborantes alio facile inducantur, furiosi autem propter mentis licentiam duci regique difficiles sunt, periculosi medico et curationi vix superabiles. Quum enim sæpe effecimus ut prope finem simus, quum speramus: incidens parvulum quoddam peccatum, ingravescente denuo morbo, omnia illa facile evertit, retro egit curationem, artem dejecit.

18. Eum igitur, qui illa omnia sustinuit, qui cum gravi adeo ægritudine conflictatus est, qui morbum morborum omnium superatu difficillimum vicit, isti adhuc abdicare permittetis, et pro sua libidine interpretari leges contra optime de se meritum patiemini, et contra ipsam pugnare naturam sinetis? Ego naturæ obsecutus, iudices, servo et custodio mihi patrem, etiam si injuriam ipse mihi faciat: at hic filium a quo beneficium accepit, legibus, ut ait, obtemperans, perdit et genere privat. Liberatorum osor hic est, amans ego patris; ego amplector naturam, hic naturæ vim despicit et jus ejus contumeliose conculeat. Vah patrem injuste odio habentem! vah filium amantem etiam injustius! Me enim ipsum accuso, patre ita cogente, qui exosus præter officium anem, et magis amem quam convenit: quanquam patribus magis injungat amare liberos, quam hisce patres. Sed iste ultro et leges despicit, quæ liberos nullius injuriæ reos servant generi, et naturam, quæ parentes ad vehementem eorum qui nati sunt amorem trahit; tantum abest ut, quum majores habeat benevolentiae erga me causas, majora etiam justæ benevolentiae officia mihi tribuat addatque; aut certe me imiletur, et amoris mei se præbeat æmulum: sed, heu calamitatem! insuper etiam odit amantem, et diligentem exigit, et bene merentem afficit injuria, et amplectentem abdicat, et leges

22. Ἄνθρωποι, καὶ τῷ πατρί. ὑπακούειν ὑπερλήγου

cum arte
filium in
putatis?
tempora
morbi con-
em oppo-
riculosis-
re : saepe
e morbo,
remisi,
ni modo
illum ex-

, Qualis
Ita enim
t parare
here ra-
tet nu-
arando,
o facile
duci
oni vix
sinem
m pec-
e ever-

h gravi
borum
dicare
contra
pugna-
servo
aciat :
t ait,
or hic
natu-
Vah
etiam
qui
con-
ros,
icit,
atu-
sunt
beat
evo-
tur,
em!
bene
eges

φιλόπαιδας νόμους ὡς μισόπαιδας κατ' ἐμοῦ μεταχειρίζεται. Ὡς μάχης, ἣν εἰσάγεις, πάτερ, τοῖς νόμοις κατὰ τῆς φύσεως.

19. Οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν ὡς θέλεις· κακῶς ἐρμηνεύεις, ὦ πάτερ, καλῶς χειμένους τοὺς νόμους. Οὐ πολεμεῖ φύσις καὶ νόμος ἐν ταῖς εὐνοίαις, ἀλλ' ἀκολουθοῦσιν ἐνταῦθα ἀλλήλοις καὶ συναγωνίζονται τῇ λύσει τῶν ἀδικημάτων. Ὑβρίζεις τὸν εὐεργέτην, ἀδικεῖς τὴν φύσιν. Τί καὶ τοὺς νόμους συναδικεῖς τῇ φύσει; οὐς καλοὺς καὶ δικαίους καὶ φιλόπαιδας εἶναι θέλοντας οὐ συγχωρεῖς, καὶ ἑνὸς παιδὸς ὡς κατὰ πολλῶν κινῶν πολλάκις καὶ ἡσυχάζειν οὐκ ἐδὼν ἐν ταῖς τιμωρίαις τοὺς ἐν ταῖς τῶν παιδῶν πρὸς τοὺς πατέρας εὐνοίαις ἡσυχάζειν ἐθέλοντας, καίτοι γε ἐπὶ τοῖς μηδὲν ἡμαρτηκόσι μηδὲ χειμένους. Καὶ μὴν οἱ γε νόμοι καὶ ἀγαριστίας δικάζεσθαι διδόναι κατὰ τῶν τοὺς εὐεργέτας μὴ ἀντ' εὖ ποιοῦντων. Ὁ δὲ πρὸς τῷ μὴ ἀμείβεσθαι καὶ ἐπ' αὐτοῖς οἷς εὖ πέπονθε κολάζειν ἀξίων, σκέψασθε εἴ τινα ὑπερβολὴν ἀδικίας ἀπολέλοιπεν. Ὡς μὲν οὖν οὔτε ἀποκηρύττειν ἔτι τούτῳ ἔξεστιν ἀπαξ ἤδη τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἀποπληρώσαντι καὶ χρησαμένῳ τοῖς νόμοις οὔτε ἄλλως δίκαιον, εὐεργέτην εἰς τὰ τηλικαῦτα γεγεννημένον ἀπωθεῖσθαι καὶ τῆς οἰκίας παραιτεῖσθαι, ἱκανῶς, οἶμαι, δέδεικται.

20. Ἦδη δὲ καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἔλθωμεν τῆς ἀποκηρύξεως καὶ τὸ ἐγκλημα ἐξετάσωμεν ὁποῖόν ἐστιν. Ἀνάγκη δὲ αὐθις ἐπὶ τὴν γνώμην ἀναδραμεῖν τοῦ νομοθέτου. Ἴνα γάρ σοι τοῦτο πρὸς ὀλίγον δῶμεν, τὸ ἐξεῖναι δσάκις ἂν ἐθέλῃς ἀποκηρύττειν, καὶ κατὰ γε τοῦ εὐεργέτου προσέτι τὴν ἐξουσίαν ταύτην συγχωρήσωμεν, οὐχ ἀπλῶς, οἶμαι, οὐδ' ἐπὶ πάσαις αἰτίαις ἀποκηρύξεις. Οὐδὲ τοῦτο ὁ νομοθέτης φησὶν, ὅτι ἂν τύχῃ ὁ πατὴρ αἰτιασάμενος, ἀποκηρυττέτω, καὶ ἀπόχρη θελῆσαι μόνον καὶ μέμψασθαι· τί γὰρ ἂν ἕδει δικαστηρίου; ἀλλ' ὑμῖν ποιεῖ τοῦτο, ὡς ἄνδρες δικασταί, σκοπεῖν εἴτε ἐπὶ μεγάλοις καὶ δικαίοις ὁ πατὴρ ὀργίζεται εἴτε καὶ μὴ. Οὐκοῦν τοῦτο ἤδη ἐξετάσατε. Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν μετὰ τὴν μανίαν εὐθὺς.

21. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα τῆς σωφροσύνης τοῦ πατρὸς λύσεις ἦν τῆς ἀποκηρύξεως, καὶ σωτὴρ καὶ εὐεργέτης καὶ πάντα ἦν ἐγώ. Καὶ οὐδὲν, οἶμαι, τούτοις ἐγκλημα προσεῖναι ἐδύνατο. Τὰ μετὰ ταῦτα δὲ τί τῶν πάντων αἰτιᾶ; τίνα θεραπείαν, τίνα ἐπιμέλειαν υἱοῦ παρῆκα; πότε ἀπόκοιτος ἐγενόμην; τίνας πότους ἀκαίρους, τίνας κώμους ἐγκαλεῖς; τίς ἀσωτία, τίς πορνοβοσκὸς ὕβρισται; τίς ἠτιάσατο; οὐδὲ εἰς. Καὶ μὴν ταῦτ' ἔστιν ἐφ' οἷς μάλιστα ὁ νόμος ἀποκηρύττειν ἐφίησιν. Ἀλλὰ νοσεῖν ἤρξατο ἡ μητρυιά. Τί οὖν; ἐμοὶ ταῦτ' ἐγκαλεῖς καὶ νόσου δίκην ἀπαιτεῖς; οὐ, φησὶν.

22. Ἀλλὰ τί; θεραπεύειν προσταττόμενος οὐκ ἐθέλεις, καὶ διὰ τοῦτ' ἄξιός ἂν εἴης ἀποκηρύξεως ἀπειθῶν τῷ πατρί. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν οἷα προσταττόντι αὐτῷ ὑπακούειν οὐ δυνάμενος ἀπειθεῖν δοκῶ πρὸς ὀλίγον ὑπερλήσομαι· πρότερον δ' ἀπλῶς ἐκείνῳ φημι, ὡς οὐ

liberis faventes, tanquam infensas liberis in me torquet. Vah pugnam, qua committis, pater, leges et naturam!

19. Non sunt, non sunt ista ut tu vis. Male interpreta-
ris, pater, leges bene constitutas. Non pugnant natura et
lex circa benevolentiam; sequuntur hac in re se invicem, et
mutuo se dissolvendis injuriis adjuvant. Contumeliose
tractas bene de te meritum: in naturam injurius es. Quid
etiam leges una cum natura injuria complecteris? quas,
bonae, justae, liberorum amantes esse quum velint, tales
esse non concedis, quum eas contra unum filium, tanquam
adversus plures, saepius moveas, et quiescere non patiaris
a poenis eas, quae in liberorum adversus patres benevo-
lencia quiescere cupiunt, ne propositae quidem iis qui nihil
peccarunt. Et sane ingrati etiam animi iudicium dant
leges contra eos, qui bene de se meritis gratiam non retu-
lere. Ille vero, qui, praeterquam quod vicem non reddit,
insuper propter ipsa quibus affectus est beneficia punire
cupit, considerate si quem injuriae excessum reliquerit.
Quae quum ita sint, neque integrum amplius isti esse abdi-
care, qui semel jam patriam potestatem expleverit et usus
sit legibus; neque alioquin justum esse, bene in tantis re-
bus meritum rejici, et expelli domo, satis, puto, demon-
stratum est.

20. Jam vero ad ipsam quoque causam veniamus abdi-
cationis, et crimen ipsum, quale sit, examinemus. Opus
est vero rursus ad sententiam legislatoris recurrere. Ut
enim tibi hoc ad parvum tempus demus, licere abdicare
quoties velis, et contra bene meritum insuper hanc tibi po-
testatem concedamus: non tamen simpliciter, puto, neque
omnibus de causis abdicabis. Neque hoc ait legislator,
Quicquid accusaverit pater, abdicato, et sufficit velle tan-
tum et insimulare (quid enim opus fuisset iudicio?) sed vos,
judices, jubet considerare, magnisne et justis de causis
irascatur pater, an minus. Igitur hoc jam exquirite. In-
cipiam autem ab his quae furorem statim consecuta sunt.

21. Primum quidem quod sanitate restituta egit pater,
hoc fuit, quod abdicationem rescidit; tum servator, bene
meritus, et omnia eram ego. Neque ullum in his crimen,
puto, esse potuit. Eorum autem, quae consecuta sunt, omnium
quid incusas? quem cultum, quam curam filii praetermisi?
quando abnoctavi? quas computationes intempestivas, quas
comessationes accusas? quae luxuria mea est? quis leno-
pulsatus? quis accusavit me? nemo unus. Atqui haec sunt
propter quae maxime abdicare lex permittit. Sed aegrotare
caepit noverca. Quid igitur? me hoc nomine accusas? et
morbi rationem a me repetis? Non, inquit.

22. Quid ergo? Quod curare eam jussus non vis: et
propter hoc dignus fueris abdicatione, parere qui recuses
patri. Ego vero, qualia praecipienti patri, quum obsequi
non possim, obedientiam negare videar, disputare paullum
differam: prius vero simpliciter illud dico, Neque isti lex

πάντα προστάττειν οὔτε τούτῳ δίδωσιν ὁ νόμος οὔτ' ἐμοὶ τὸ πείθεσθαι πᾶσι πάντως ἀναγκαῖον. Ἐν δ' οὖν τοῖς τῶν προσταγμάτων τὰ μὲν ἀνεύθυνα ἔστι, τὰ δ' ὀργῆς καὶ τιμωρίας ἄξια· ἐὰν νοσῇς αὐτὸς, ἐγὼ δὲ ἀμελῶ· ἐὰν τῶν κατ' οἶκον ἐπιμελεῖσθαι κελεύῃς, ἐγὼ δὲ ὀλιγωρῶ· ἐὰν τὰ κατ' ἀγρὸν ἐπισκοπεῖν προστάττης, ἐγὼ δὲ ὀκνῶ. Πάντα ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια εὐλόγους ἔχει τὰς προφάσεις καὶ τὰς μέμφεις πατρικάς· τὰ δ' ἄλλα ἐφ' ἡμῖν ἔστι τοῖς παισὶν, ὅντα τῶν τεχνῶν καὶ τῆς τούτων χρήσεως, καὶ μάλιστα, εἰ μηδὲν ὁ πατήρ αὐτὸς ἀδικοῖτο. Ἐπεὶ τοι ἂν τῷ γραφεὶ πατήρ προστάττη, ταῦτα μὲν, τέκνον, γράφε, ταυτὶ δὲ μὴ, καὶ τῷ μουσικῷ, τήνδε μὲν τὴν ἁρμονίαν χροῦε, ταύτην δὲ μὴ, καὶ τῷ χαλκεύοντι, τοιαῦτα μὲν χάλκευε, τοιαῦτα δὲ μὴ, ἄρ' ἂν τις ἀνάσχοιτο ἀποκηρύττοντα, ὅτι μὴ κατὰ τὰ ἐκείνῳ δοκοῦντα ὁ παῖς χρήται τῇ τέχνῃ; οὐδὲ εἷς, οἶμαι.

23. Τὸ δὲ τῆς ἱατρικῆς ὅσω σεμνότερόν ἐστι καὶ τῷ βίῳ χρησιμώτερον, τοσούτῳ καὶ ἐλευθεριώτερον εἶναι προσήκει τοῖς χρωμένοις, καὶ τινὰ προνομίαν ἔχειν τὴν τέχνην δίκαιον τῇ ἐξουσίᾳ τῆς χρήσεως, ἀναγκάζεσθαι δὲ μηδὲν μηδὲ προστάττεσθαι πρᾶγμα ἱερὸν καὶ θεῶν παίδευμα καὶ ἀνθρώπων σοφῶν ἐπιτήδευμα, μηδ' ὑπὸ δουλείαν γενέσθαι νόμου μηδ' ὑπὸ φόβον καὶ τιμωρίαν δικαστηρίου, μηδ' ὑπὸ ψῆφον καὶ πατρὸς ἀπειλὴν καὶ ὀργὴν ἰδιωτικὴν. Ὡστε καὶ εἰ τοῦτό σοι σαφῶς οὕτως καὶ διαρρήδην ἔλεγον, Οὐ βούλομαι οὐδὲ θεραπεύω δυνάμενος, ἀλλ' ἐμαυτῷ μόνῳ τὴν τέχνην οἶδα καὶ τῷ πατρὶ, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν ἰδιώτης εἶναι βούλομαι· τίς τύραννος οὕτω βίαιος, ὥς ἀναγκάσαι ἂν καὶ ἄκοντα χρῆσθαι τῇ τέχνῃ; Τὰ γὰρ τοιαῦτα ἱκετείαις καὶ δεήσεσιν, οὐ νόμοις καὶ ὀργαῖς καὶ δικαστηρίοις ὑπάγειν, οἶμαι, προσήκει· πείθεσθαι τὸν ἱατρὸν χρῆ, οὐ κελεύεσθαι, βούλεσθαι, οὐ φοβεῖσθαι, ἐπὶ τὴν θεραπείαν οὐκ ἄγεσθαι, ἐκόντα δὲ ἐρχόμενον ἤδεσθαι. Πατρικῆς δ' ἀνάγκης ἄμοιρος ἢ ἀτελὴς τέχνη, ὅπου γε τοῖς ἱατροῖς καὶ δημοσίᾳ αἱ πόλεις τιμὰς καὶ προεδρίας καὶ ἀτελείας καὶ προνομίας διδῶσι.

24. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπλῶς ἂν εἶχον εἰπεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ καὶ σοῦ διδασκόμενου με καὶ πολλὰ ἐπιμεληθέντος καὶ ἀναλώσαντος, ὥς μάθοιμι, πρὸς μίαν ὁμῶς θεραπείαν ταύτην, δυνατὴν οὔσαν, ἀντέλεγον. Νυνὶ δὲ καχεῖνο ἐννόησον, ὥς παντάπασιν ἀγνώμων ποιεῖς οὐκ ἔων με χρῆσθαι μετ' ἐλευθερίας ἐμῷ κτήματι. Ταύτην ἐγὼ τὴν τέχνην οὐχ υἱὸς ὢν σὸς ἐξέμαθον οὐδὲ τῷ σῷ νόμῳ ὑποκείμενος, καὶ ὁμῶς αὐτὴν μεμάθηκά σοι — καὶ πρῶτος αὐτῆς ἀπολέλαυκας — οὐδὲν παρὰ σοῦ πρὸς τὸ μαθεῖν ἔχων. Τίνα διδάσκαλον ἐμισθώσω; τίνα φαρμάκων παρασκευῇ; οὐδ' ἠντιναοῦν· ἀλλὰ πενόμενος ἐγὼ καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀπορούμενος καὶ ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἐλεούμενος ἐπαιδεύομαι. Καί μοι τοιαῦτα παρὰ τοῦ πατρὸς ἦν πρὸς τὸ μαθεῖν ἐφόδια, λύπη καὶ ἐρημία καὶ ἀπορία καὶ μῖσος οἰκείων καὶ ἀποστροφή συγγενῶν. Ἀντὶ τούτων

permittit injungere omnia, neque parere omnibus omnino mihi necessarium. In his ergo quæ imperantur a patre, alia quidem alieno arbitrio non sunt obnoxia, alia vero ira atque supplicio, si violentur, digna : si ægrotes ipse, ego vero negligam; si rem familiarem curare jubeas, ego vilipendam; si rem rusticam inspicere injungas, ego piger. Omnia hæc, et quæ sunt in eodem genere, rationabiles habent causas et reprehensiones patrias : sed altera illa in nostra, liberorum, potestate sunt, quæ nimirum ad artes earumque usum pertinent, imprimis si ipse pater nulla inde lædatur injuria. Quandoquidem si pictori pater injungat, Ista quidem, fili, pinge, illa non : et musico, Hanc pulsa harmoniam, illam non; et fabro, Talia fabricare, talia non : num quis ferat abdicare volentem, quod filius non prout ipsi placet, arte utatur? Nemo unus, arbitrator.

23. Medicina vero quo honestior est et vitæ utilior, tanto liberior esse debet utentibus; et prærogativam aliquam habere hanc artem justum est in ipsa utendi potestate; cogi autem nihil, neque imperari rem sanctam, traditam a diis, sapientium virorum studium et opus; nec servituti legum subjici, neque metui et pænæ judicii neque suffragio, et minis patris, et iræ hominum imperitorum. Itaque etiamsi hoc ita aperte tibi ac diserte dixissem, Nolo, neque curo, licet possim, sed mihi soli artem novi, atque patri, reliquis omnibus indoctus esse volo : qui tyrannus ita violentus, qui cogere audeat et invitum arte sua uti aliquem velit? Hæc enim talia supplicationibus et precibus, non legibus et iris et judiciis subjicere, puto, convenit. Persuasione vinci medicum oportet, non imperio; velle, non terri; ad curationem non compelli, sed sponte venientem gaudere. Necessitatis autem a patre impositæ expertus esse debet ars alioquin immunis, quandoquidem medicis publice etiam civitates honores et sedem antiquiorem et immunitates et prærogativas tribuunt.

24. Hæc igitur haberem quæ simpliciter pro arte dicerem, etiam si tute docendum me curasses, et providisses multum et in doctrinam meam impendisses, ego tamen in una hac curatione, eaque meæ potestatis, repugnarem. Jam vero illud etiam cogita, quam præter omnem rationem facias, quum meo me peculio libere uti non pateris. Hanc ego artem, quum tuus non essem filius, edidici, quum tuæ legi subjectus non essem : et tamen tibi eam didici; ac primus fructum illius percepisti, quum nihil a te ad discendum præsidii haberem. Quem magistrum conduxisti? quem medicamentorum apparatus emisti? Non ullum : sed pauper ego et necessariis rebus destitutus, per misericordiam a magistris erudiebar. Atque talia mihi erant a patre ad discendum viatica, tristitia, solitudo, inopia, odium familiarium, aversatio cognatorum. Pro his igitur uti arte mea postulas?

τοίνυν χρῆσθαι μου τῇ τέχνῃ ἀξιοῖς καὶ δεσπότης εἶναι θέλεις τῶν δὲ οὐκ ἦσθα δεσπότης πεπορισμένων; Ἀγάπα, εἴ τί σε καὶ πρότερον ἐκὼν οὐ προοφείλων εὖ ἐποίησα, μηδεμίαν μηδὲ τότε χάριν ἀπαιτεῖσθαι δυνάμενος.

25. Οὐ δὲ δεῖ τὴν εὐποιάν τὴν ἐμὴν ἀνάγκην ἐς τὸ λοιπὸν μοι γενέσθαι οὐδὲ τὸ ἐκόντα εὐεργετῆσαι ἀφορμὴν τοῦ ἄκοντα κελεύεσθαι καταστῆναι οὐδ' ἔθος ὑπάρχει τοῦτο, τὸ ἅπαξ τινὰ ἰασάμενον πάντας ἐς αἰὲν θεραπεύειν ὁπόσους ἂν ὁ θεραπευθεὶς θέλῃ· ἐπεὶ δεσπότης ἂν οὕτω καθ' ἡμῶν εἴημεν τοὺς θεραπευομένους κεχειροτονηκότες καὶ μισθὸν τὸ δουλεύειν αὐτοῖς καὶ τὸ πάντα κελεύουσιν ὑπηρετεῖν προσδεδωκότες, οὗ τί γένοιτ' ἂν ἀδικώτερον; Διότι σε νοσήσαντα χαλεπῶς οὕτως ἀνέστησα, διὰ τοῦτο νομίζεις ἐξεῖναι σοὶ καταχρῆσθαι μου τῇ τέχνῃ;

26. Ταῦτα μὲν οὖν εἶχον ἂν λέγειν, εἰ καὶ δυνατὰ μοι οὗτος προσέταττεν, ἐγὼ δὲ μὴ πάντως ἅπασι μηδὲ πρὸς ἀνάγκην ὑπῆκουον. Νῦν δὲ ἤδη σκέψασθε καὶ οἷά ἐστιν αὐτοῦ τὰ ἐπιτάγματα· ἐπεὶ γὰρ ἐμὲ ἰάσω, φησὶ, μεμνηνότες, μέμνητε δὲ καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὰ ὅμοια πάσχει — τοῦτο γὰρ οἶεται — καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἀπέγνωσται, δύνασαι δὲ σὺ πάντα ὡς ἐδειξας, ἰῶ καὶ ταύτην καὶ ἀπάλλαττε ἤδη τῆς νόσου. Τοῦτο δὲ οὕτως μὲν ἀπλῶς ἀκοῦσαι πάνυ εὐλογον ἂν δόξειε, καὶ μάλιστα ἰδιώτῃ καὶ ἀπείρῳ ἱατρικῇ· εἰ δὲ μοι ἀκούσαίτε ὑπὲρ τῆς τέχνης δικαιολογουμένου, μάθοιτ' ἂν ὡς οὔτε πάντα ἡμῖν δυνατὰ ἐστὶν οὐθ' αἱ τῶν νοσημάτων φύσεις παραπλήσιοι οὐτ' ἰασίς ἢ αὐτὴ οὔτε φάρμακα τὰ αὐτὰ ἐπὶ πάντων ἰσχυρὰ, καὶ τότε ἔσται δῆλον ὡς πάμπαν τοῦ μὴ βούλεσθαι τι τὸ μὴ δύνασθαι διαφέρει. Ἀνάσχεσθε δὲ μοι τὰ περὶ τούτων φιλοσοφούντος, καὶ μὴ ἀπειρόκαλον μηδ' ἐξαγώνιον μηδ' ἀλλότριον ἢ ἄκαιρον ἡγήσησθε τὸν περὶ τούτων λόγον.

27. Πρῶτα μὲν δὴ σωματικῶν φύσεις καὶ κράσεις οὐχ αἱ αὐταί, καὶ ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν ὁμοίων συνεστάναι ὁμολογῶνται, ἀλλὰ τὰ μὲν τῶνδε, τὰ δὲ τῶνδε μᾶλλον ἢ ἑλαττον μετέχει. Καὶ λέγω τοῦτο ἔτι περὶ τῶν ἀνδρείων, ὡς οὐδὲ ταῦτα πᾶσιν ἴσα ἢ ὅμοια οὔτε τῇ κράσει οὔτε τῇ συστάσει, διάφορα γὰρ δὴ καὶ μεγέθει καὶ εἶδει ἀνάγκη καὶ τὰ νοσήματα ἐγγίγνεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὰ μὲν εὐίατα εἶναι καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν ἀναπεπταμένα, τὰ δὲ τέλειον ἀπεγνωσμένα καὶ ῥαδίως ἀλίσκόμενα καὶ κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν νοσημάτων λαμβανόμενα. Τὸ τοίνυν οἶεσθαι πάντα πυρετὸν ἢ πᾶσαν φθόνην ἢ περιπνευμονίαν ἢ μανίαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὔσαν τῷ γένει ὁμοίαν ἐπὶ παντὸς εἶναι σώματος, οὐ σωφρονούντων οὐδὲ λελογισμένων οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἐξητακώτων ἐστὶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἐν μὲν τῶνδε ῥάδιον ἰᾶσθαι, ἐν δὲ τῶνδε οὐκέτι. Ὡς περ οἶμαι καὶ πυρὸν ἢ τὸν αὐτὸν ἐς διαφόρους χώρας ἐμβάλης, ἄλλως μὲν ἐν τῇ πεδινῇ καὶ βαθείᾳ καὶ ποτιζομένη καὶ εὐηλίᾳ καὶ εὐηνέμῳ καὶ ἐξαιρησμένη ἀναφύσεται, εὐθαλῆς οἶμαι καὶ εὐτροφὸς καὶ πολύχους καρπὸς, ἄλ-

et dominus esse eorum quæ suppeditata mihi sunt, quum dominus tu non esses? Satis habeto, si quid tibi prius ultro, quum nihil deberem, benefeci, quum nullam, nedum hujusce tanti muneris, gratiam possem reposci.

25. Non sane debet beneficentia mihi mea necessitas reliquo tempore fieri, neque, quod volens bene merui, causa constitui cur invito imperari possit; neque illa consuetudo exsistere, ut qui semel aliquem sanaverit, omnes in perpetuum curet, quotquot is qui curatus est voluerit. Alioquin dominos ea ratione in nos constituerimus quos curamus, et mercedem præterea ipsis dederimus, serviendo illis et quicquid imperent ministrando: quo quid fieri possit injustius? Quoniam te morbo correptum tanto cum labore suscitavi, propter hoc licere tibi putas abuti arte mea?

26. Hæc haberem dicere, etiam si ea mihi iste imperaret quæ possem, ego vero nec omnibus omnino, neque ut necessitate coactus, parerem. Nunc vero jam considerate etiam qualia sint istius imperia. Quum enim me sanaveris, inquit, furiosum; furiosa autem sit etiam uxor eodemque modo affecta (sic enim arbitratur), et ab aliis similiter deposita; possis autem tu omnia, id quod ostendisti: sana hanc etiam, et morbo jam libera. Hoc autem si ita simpliciter audias, rationabile omnino videatur, indocto præsertim et medicinæ imperito: si vero me audieritis causam pro arte dicentem, intelligetis neque omnia esse in nostra potestate, neque naturas morborum esse similes, neque curationem eandem neque eadem medicamenta valida ad omnia: atque tunc apparebit quam immaniter distent, non velle aliquid, et non posse. Sed ferte me de hisce rebus philosophantem, neu ineptam, aut evagantem extra causam, aut alienam, aut intempestivam earum rerum disputationem putate.

27. Ac primum quidem naturæ corporum ac temperamenta non sunt eadem, licet maxime similibus ea constare elementis in confesso sit; sed illorum alia aliorum majorem minoremve partem habent. Et loquor adhuc de solis virorum corporibus, ut ne hæc quidem paria omnibus aut similia sint, neque temperatura, neque consistentia; diversos proinde et magnitudine et specie morbos in illis exsistere necesse est; et alia quidem sanatu esse facilia et curationi opportuna, alia autem plane desperata, quæ et capiantur facile, et vi a morbis superentur. Putare igitur febrim omnem, aut tabem, aut pulmonum morbum, aut furorem, unum eundemque esse in omni corpore et genere similem, non est hominum prudentium, qui rationes harum rerum subduxerint et exquisiverint: verum idem morbus in hoc sanatu facilis est, in alio non item. Quemadmodum, puto, triticum si idem in diversos agros spargas, aliter in campestri, et profundo, et irriguo, et aprico, et bonis ventis opposito, et culto, enascetur; lætum puto, et pingue, et

λως δὲ ἐν ὄρει καὶ ὑπολίθῳ γηδίῳ, ἄλλως δὲ ἐν δυσηλίῳ, ἄλλως δὲ ἐν ὑπωρείᾳ, καὶ ὅλως διαφόρως καθ' ἑκάστους τόπους· οὕτω δὲ καὶ τὰ νοσήματα παρὰ τοὺς ὑποδεξαμένους τόπους ἢ εὐφορὰ καὶ εὐτροφα ἢ ἐλάττω γίνονται. Τοῦτο τοίνυν ὑπερβὰς ὁ πατήρ καὶ ὅλον ἀνεξέταστον καταλιπὼν ἀξιοῖ πᾶσαν μανίαν τὴν ἐν ἅπαντι σώματι ὁμοίαν εἶναι καὶ τὴν θεραπείαν ἴσην.

28. Πρὸς δὲ τούτοις τοιούτοις οὖσιν ὅτι τὰ γυναικεῖα σώματα πάμπλου τῶν ἀνδρείων διαφέρει πρὸς τε νόσου διαφορὰν καὶ πρὸς θεραπείας ἐλπίδα ἢ ἀπόγνωσιν ῥαδίων καταμαθεῖν· τὰ μὲν γὰρ τῶν ἀνδρῶν εὐπαγῇ καὶ εὐτονα πόνοις καὶ κινήσεσι καὶ ὑπαιθρίῳ διαίτῃ γεγυμνασμένα, τὰ δὲ ἐκλυτα καὶ ἀσύμπαγῇ, ἐσχιατροφημένα καὶ λευκὰ αἵματος ἐνδεία καὶ θερμοῦ ἀπορίας καὶ ὑγροῦ ἐπιρροία· εὐαλωτότερα τοίνυν τῶν ἀνδρείων καὶ ταῖς νόσοις ἐκκείμενα καὶ τὴν ἴασιν οὐ περιμένοντα καὶ μάλιστα πρὸς μανίας εὐχερέστερα· ἅτε γὰρ πολὺ μὲν τὸ ὀργίλον καὶ κοῦφον καὶ ὀξυκίνητον ἔχουσαι, ὀλίγην δὲ τὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ δύναμιν, ῥαδίως ἐς τὸ πάθος τοῦτο κατολισθάνουσιν.

29. Οὐ δίκαιον τοίνυν παρὰ τῶν ἱατρῶν τὴν ὁμοίαν ἐπ' ἀμφοῖν θεραπείαν ἀπαιτεῖν, εἰδότας ὥς πολὺ τοῦν μέσῳ, βίῳ παντὶ καὶ πράξεσιν ὅλαις καὶ πᾶσιν ἐπιτηδεύμασιν ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς κεχωρισμένων. Ὅταν τοίνυν λέγῃς ὅτι μέμνη, προστίθει καὶ ὅτι γυνὴ οὖσα μέμνη, καὶ μὴ σύγχει ταῦτα πάντα τῇ τῆς μανίας ὑπάγων ὀνόματι ἐνὶ καὶ τῇ αὐτῇ δοκοῦντι, ἀλλὰ χωρίσας, ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἐν τῇ φύσει, τὸ δυνατὸν ἐφ' ἑκάστου σκόπει· καὶ γὰρ ἡμεῖς, ὅπερ ἐν ἀρχῇ τῶν λόγων εἰπὼν μέμνημαι, τοῦτο πρῶτον ἐπισκοποῦμεν, φύσιν σώματος τοῦ νοσοῦντος καὶ κρᾶσιν, καὶ τίνος πλείονος μετέχει, καὶ εἰ θερμότερον ἢ ψυχρότερον, καὶ ἀκμάζον ἢ παρηβηκός, καὶ μέγα ἢ μικρόν, καὶ πιμελὲς ἢ ὀλιγόσαρκον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. Καὶ ὅλως ἂν τις αὐτὰ προεξετάσῃ, πάνυ ἀξιόπιστος ἂν εἴῃ ἀπογιγνώσκων τι ἢ ὑπισχνούμενος.

30. Ἐπεὶ καὶ τῆς μανίας αὐτῆς μυρία εἶδη ἐστὶ καὶ παμπόλλας ἔχει τὰς αἰτίας καὶ οὐδὲ τὰς προσηγορίας αὐτὰς ὁμοίας· οὐ γὰρ ταῦτ' ὅν παρ' ἀλλήλους καὶ παραπαίειν καὶ λυττᾶν καὶ μεμνημένοι, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον ἔχεισθαι τῇ νόσῳ ὀνόματά ἐστιν· αἰτίαι τε τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἄλλαι, ταῖς δὲ γυναιξὶν ἕτεραι, καὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις ἄλλαι, τοῖς δὲ γεγηρακόσι διάφοροι, ὅσον νέοις μὲν πλῆθος ὥς τὸ πολὺ, γέροντας δὲ καὶ διαβολὴ ἄκαιρος καὶ ὀργὴ ἄλογος πολλὰς κατ' οἰκείων ἐμπεσοῦσα τὸ μὲν πρῶτον διετάραξεν, εἴτα κατ' ὀλίγον ἐς μανίαν περιέτρεψε· γυναικῶν δὲ πολλὰ καθικνεῖται καὶ ῥαδίως ἐς τὴν νόσον ἐπάγεται, μάλιστα δὲ μῖσος κατὰ τινος πολὺ ἢ φθόνος ἐπ' ἐχθρῶν εὐτυχοῦντι ἢ λύπη τις ἢ ὀργή· κατ' ὀλίγον ταῦτα ὑποτυφόμενα καὶ μακρῷ χρόνῳ ἐντρεφόμενα μανίαν ἀποτελεῖ.

31. Τοιαῦτά σοι, ὦ πάτερ, καὶ ἡ γυνὴ πέπονθε καὶ ἴσως τι λελύπηκεν αὐτὴν ἐναγχος· οὐδένα γὰρ ἐκέλην

fructus inde multiplex : aliter autem in monte, et lapidoso tenuique solo ; aliter in eo quod solem non habet, aliter ad montis radices, et in universum pro locorum diversitate diversimode. Sic vero etiam morbi, pro locis qui eos suscipiunt, aut facile augescunt ac nutriuntur, aut minuuntur. Hoc igitur praeteriens pater atque universum inexploratum relinquens, postulat furorem omnem, in quocumque sit corpore, similem esse, et parem ejus curationem.

28. Praeter haec vero, quae sunt ejusmodi, illud etiam facile est ad intelligendum, corpora muliebria plurimum a virilibus distare, tum ad morbi differentiam, tum ad spem vel desperationem curationis. Virorum quippe corpora solida, nervosa, laboribus et motionibus et subdiali victu exercitata : altera vero soluta, mollia, in umbra nutrita, alba sanguinis et caloris defectu et humoris affluentia ; magis proinde, quam sunt virilia, obnoxia et exposita morbis, et curationem non sustinentia, et ad furores praesertim magis inclinata. Quum enim multum iracundiae habeant et levitatis, et valde sint irritabiles, corporis autem parum robusti, facile in hunc morbum labuntur.

29. Injustum ergo fuerit a medicis similem utrorumque curationem poscere, quum sciamus quam multum intersit inter eos qui vita tota et omnibus actionibus et studiis omnibus statim a principio sint separati. Quum ergo dicis eam furere, hoc adde, mulierem furere : neu confunde ista omnia sub furoris nomen cogens, quod unum idemque videtur ; sed separa, ut etiam est in natura, ac tum quid in unoquoque fieri possit, considera. Nos etenim, quod initio orationis hujus me dicere memini, primum videmus naturam corporis et temperamentum ; et cujus qualitatibus plus habeat, et utrum calidius an frigidius, maturae aetatis an jam inclinatae, magnum an parvum, pingue an extenuatum, et omnia in eo genere. Etsane si quis ista ante exploraverit, fide omnino dignus fuerit, sive spem superesse neget, sive promittat aliquid.

30. Quandoquidem etiam furoris ipsius sexcentae sunt species, isque plurimas habet causas, ne appellationibus quidem similes : neque enim idem est desipere, delirare, rabiosum esse, furere ; sed haec omnia vel asperioris vel mitioris morbi nomina sunt. Tum causae in viris aliae, aliae in mulieribus : ipsorumque virorum aliae in juvenibus, diversae in senibus ; verbi causa, in juvenibus redundantia plerumque ; in senibus vero et calumnia intempestiva, et irrationabilis ira, contra familiares saepe ingruens, primo perturbare solet animum, deinde paulatim in furorem vertere. Mulieres autem multa infestant et facile in hunc morbum conjiciunt, maxime vero odium contra aliquem vehementius, aut invidia adversus inimicum felicem, aut dolor aliquis aut ira : haec paulatim sub cineribus quasi gliscientia, et alita longo tempore, furorem efficiunt.

31. Talia, pater, uxori quoque tuae evenerunt, et forte nuper aliquid illam dolore affecit : neminem enim illa ode-

1. Ἐπεὶ καὶ τῆς μανίας αὐτῆς μυρία εἶδη ἐστὶ καὶ παμπόλλας ἔχει τὰς αἰτίας καὶ οὐδὲ τὰς προσηγορίας αὐτὰς ὁμοίας· οὐ γὰρ ταῦτ' ὅν παρ' ἀλλήλους καὶ παραπαίειν καὶ λυττᾶν καὶ μεμνημένοι, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον ἔχεισθαι τῇ νόσῳ ὀνόματά ἐστιν· αἰτίαι τε τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἄλλαι, ταῖς δὲ γυναιξὶν ἕτεραι, καὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις ἄλλαι, τοῖς δὲ γεγηρακόσι διάφοροι, ὅσον νέοις μὲν πλῆθος ὥς τὸ πολὺ, γέροντας δὲ καὶ διαβολὴ ἄκαιρος καὶ ὀργὴ ἄλογος πολλὰς κατ' οἰκείων ἐμπεσοῦσα τὸ μὲν πρῶτον διετάραξεν, εἴτα κατ' ὀλίγον ἐς μανίαν περιέτρεψε· γυναικῶν δὲ πολλὰ καθικνεῖται καὶ ῥαδίως ἐς τὴν νόσον ἐπάγεται, μάλιστα δὲ μῖσος κατὰ τινος πολὺ ἢ φθόνος ἐπ' ἐχθρῶν εὐτυχοῦντι ἢ λύπη τις ἢ ὀργή· κατ' ὀλίγον ταῦτα ὑποτυφόμενα καὶ μακρῷ χρόνῳ ἐντρεφόμενα μανίαν ἀποτελεῖ.

ἐμίσει, πλὴν ἔχεται γε καὶ οὐκ ἂν ἐκ τῶν παρόντων ὑπ' ἱατροῦ θεραπευθῆναι δύναίτο· ὥς εἴ γε ἄλλος τις ὑπόσχοιτο, εἰ τις ἀπαλλάξειε, μίσει τότε ὡς ἀδικοῦντα ἐμέ. Καὶ μὴν κακεῖνο, ὃ πάτερ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, ὅτι εἰ καὶ μὴ τελέως οὕτως ἀπέγνωστο, ἀλλὰ τις ἐτι σωτηρίας ἐλπίς ὑπεφαίνετο, οὐκ ἂν οὐδὲ οὕτω βραδίως προσηψάμην οὐδ' αὖ προχείρως φάρμακον ἐγγέαι ἐτόλμησα δεδιώς τὴν τύχην καὶ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δυσφημίαν. Ὅρᾳς ὡς οἴονται πάντες εἶναι τι μῖσος πρὸς τοὺς προγόνους πάσαις μητρυαῖς, καὶ ὥσι χρησταί, καὶ τινα κοινὴν μανίαν ταύτην γυναικείαν αὐτὰς μεμνηνέαι; Τάχ' ἂν οὖν τις ὑπώπτευσεν, ἄλλως χωρήσαντος τοῦ κακοῦ καὶ τῶν φαρμάκων οὐ δυνηθέντων, κακοήθη καὶ δολερὰν τὴν θεραπείαν γεγονέναι.

32. Καὶ τὰ μὲν τῆς γυναικὸς, ὃ πάτερ, οὕτως ἔχει, καὶ πάνυ σοι τετηρηκώς λέγω· οὐ ποτε ῥᾶρον ἔξει, καὶ μυριάκις πῆν τοῦ φαρμάκου· διὰ τοῦτ' ἐπιχειρεῖν οὐκ ἄξιον, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸ ἀποτυχεῖν με κατεπείγεις καὶ κακοδοξία περιβαλεῖν θέλεις. Ἐασον ὑπὸ τῶν ὁμοτέχνων φθονεῖσθαι. Ἐὰν δέ με ἀποκηρύξης πάλιν, ἐγὼ μὲν καίτοι πάντων ἔρημος γενόμενος οὐδὲν κατὰ σοῦ δεινὸν εὐξομαι. Τί δ' ἂν, ὅπερ μὴ γένοιτο, αὐθις ἡ νόσος ἐπανεέλθῃ; — φιλεῖ γάρ πως τὰ τοιαῦτα ἐρεθιζόμενα παλινδρομεῖν — τί με πρᾶξαι δεήσει; θεραπεύσω μὲν εὖ ἴσθι καὶ τότε καὶ οὐ ποτε λείψω τὴν τάξιν, ἣν τοὺς παῖδας ἔταξεν ἡ φύσις, οὐδὲ τοῦ γένους τὸ ἐπ' ἐμαυτῷ ἐπιλήσομαι. Εἴτ' ἂν σωφρονήσης, αὐθις ἀναλαμβάνειν πώποτε πιστεῦσαι με δεῖ; Ὅρᾳς; ἤδη καὶ ταῦτα ποιῶν ἐπισπᾷ τὴν νόσον καὶ ὑπομιμνήσκεις τὸ πάθος. Χθὲς καὶ πρόην ἐκ τηλικούτων κακῶν ἀνασφήλας διατείνῃ καὶ βοᾷς καὶ τὸ μέγιστον, ὀργίζῃ καὶ πρὸς μῖσος τρέπῃ καὶ τοὺς νόμους ἀνακαλεῖς. Οἴμοι, πάτερ, ταῦτ' ἦν σου καὶ τῆς πάλαι μανίας τὰ προοίμια.

XXX.

ΦΑΛΑΡΙΣ ΠΡΩΤΟΣ.

1. Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὦ Δελφοί, ὁ ἡμέτερος δυνάστης Φάλαρις ἄξοντάς τῳ θεῷ τὸν ταῦρον τοῦτον καὶ ὑμῖν διαλεξομένους τὰ εἰκότα ὑπὲρ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ τοῦ ἀναθήματος. Ὡς μὲν οὖν ἔνεκα ἤχομεν, ταῦτά ἐστιν· ἃ δέ γε πρὸς ὑμᾶς ἐπέστειλεν, ταῦτα· Ἐγὼ, φησὶν, ὦ Δελφοί, καὶ παρὰ πᾶσι μὲν τοῖς Ἑλλήσι τοιοῦτος ὑπολαμβάνεσθαι ὁποῖός εἰμι, ἀλλὰ μὴ ὁποῖον ἢ παρὰ τῶν μισούντων καὶ φθονούντων φήμη ταῖς τῶν ἀγνοούντων ἀκοαῖς παραδέδωκεν, ἀντὶ τῶν πάντων ἀλλαξαίμην ἂν, μάλιστα δὲ παρ' ὑμῖν, ὅσω ἱεροὶ τέ ἐστε καὶ πάρεδροι τοῦ Πυθίου καὶ μόνον οὐ σύνοικοι καὶ δμωρόφιοι τοῦ θεοῦ. Ἡγοῦμαι γάρ, εἰ ὑμῖν ἀπολογησαίμην καὶ πείσαιμι μάτην ὡμὸς ὑπελῆφθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν δι' ὑμῶν ἀπολελογημένος ἔσεσθαι. Καλῶς δὲ ὧν ἐρῶ τὸν θεὸν αὐτὸν μάρτυρα, ὃν οὐκ ἔνι δὴ που παραλογί-

rat : veruntamen tenetur, neque, ut nunc sunt res, medici opera potest sanari. Quare si quis alius susceperit, si quis liberaverit eam, tum odio me, tanquam injuriæ auctorem, persequere. Quin illud quoque, pater, non pigebit dixisse : etiam si non ita plane desperata res esset, sed aliqua adhuc salutis spes affulgeret, ne sic quidem ita facile attingerem, nec prompte medicamentum auderem infundere, fortunam veritus et imminentem a multis infamiam. Vides ut omnes arbitrentur esse quoddam in privignos odium novercis omnibus, quantumvis bonæ sint, et communem quemdam muliebrem furorem omnes furere? Facile igitur aliquis, si secus malum eveniat, nec potentia satis sint medicamenta, suspicetur malignam et subdolam curationem fuisse.

32. Ita se habent, pater, res uxoris tuæ; et post acriter institutam observationem tibi dico : nunquam illa habebit mollius, si decies millies de medicina biberit; propterea conari non est operæ pretium, nisi me ad hoc solum urges, uti excidam conatu, et infamiam vis mihi contrahere. Patere ut invidiant mihi artis æmuli. Si vero denuo me abdicaveris, nihil equidem, licet desertus ab omnibus, malum tibi imprecabor. Quid si vero, quod abominor, redeat morbus? solent enim quodammodo talia, si irritentur, recurrere : quid tum mihi faciendum erit? Curabo quidem tunc etiam, bene noveris, et stationem, in qua collocavit natura liberos, nunquam deseram, neque unquam generis mei obliviscar. Deinde ubi resipueris, an rursus aliquando te recepturum me credendum est? Viden? jam dum ista facis, arcessis morbum, et malum quasi admones. Heri et nudius tertius e tantis malis recreatus contendis, et clamas, et, quod maximum, irascaris, et ad odium verteris, et leges iterum advocas. Hei mihi! pater, talia erant etiam superioris furoris tui exordia!

XXX.

PHALARIS PRIOR.

1. Misit nos, Delphi, dynasta noster Phalaris, qui ferremus deo taurum hunc, et apud vos, quæ opportuna viderentur, de ipso pariter ac de munere dissereremus. Cujus igitur rei gratia venimus, hæc est : quæ autem vobis nunciari jussit, ista : Equidem, inquit, Delphi, quum apud omnes Græcos talis haberi qualis sum, non qualem orta ab inimicis et invidis fama ignorantium auribus tradidit, rebus omnibus redemerim, tum inprimis apud vos, quoniam et sacrosancti estis, et accolæ Pythii, et tantum non contubernales sub eodem tecto dei. Arbitror enim, si probare vobis causam possim, et persuadere, temere crudelem me putari, etiam reliquis omnibus per vos me fore purgatum. Advoco autem eorum quæ dicam testem ipsum deum, qui non potest nimirum arguto sermone falli, vel mendaci ora-

σασθαι καὶ ψευδεὶ λόγῳ παραγαγεῖν· ἀνθρώπους μὲν γὰρ ἴσως ἐξαπατῆσαι ῥάδιον, θεὸν δὲ, καὶ μάλιστα τοιοῦτον, διαλαθεῖν ἀδύνατον.

2. Ἐγὼ γὰρ οὐ τῶν ἀφανῶν ἐν Ἀκράγαντι ὢν, ἀλλ' εἰ καὶ τις ἄλλος εὖ γεγωνὼς καὶ τραφεὶς ἐλευθερίως καὶ παιδείᾳ προσεσχηκὼς, αἰεὶ διετέλουν τῇ μὲν πόλει δημοτικὸν ἑμαυτὸν παρέχων, τοῖς δὲ συμπολιτευομένοις ἐπεικῇ καὶ μέτριον, βίαιον δὲ ἢ σκαιὸν ἢ ὑβριστικὸν ἢ αὐθέκαστον οὐδεὶς οὐδὲν ἐπεκάλει μου τῷ προτέρῳ ἐκείνῳ βίῳ. Ἐπειδὴ δὲ ἐώρων τοὺς τάναντία μοι ταλιτευομένους ἐπιβουλεύοντας καὶ ἐξ ἅπαντος τρόπου ἀνελεῖν με ζητοῦντας — διήρητο δὲ ἡμῶν τότε ἡ πόλις — μίαν ταύτην ἀποφυγὴν καὶ ἀσφάλειαν εὕρισκον, τὴν αὐτὴν ἅμα καὶ τῇ πόλει σωτηρίαν, εἰ ἐπιθέμενος τῇ ἀρχῇ ἐκείνους μὲν ἀναστείλαιμι καὶ παύσαιμι ἐπιβουλεύοντας, τὴν πόλιν δὲ σωφρονεῖν καταναγκάσαιμι· καὶ ἦσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι ταῦτ' ἐπαινοῦντες, ἄνδρες μέτριοι καὶ φιλοπόλιδες, οἳ καὶ τὴν γνώμην ἤδεσαν τὴν ἐμὴν καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως τὴν ἀνάγκην. Τούτοις συναγωνισταῖς χρησάμενος ῥαδίως ἐκράτησα τῆς ἐπιχειρήσεως.

3. Τοῦντεῦθεν οἱ μὲν οὐκέτι ἐτάραττον, ἀλλ' ὑπήκουον, ἐγὼ δὲ ἦρχον, ἡ πόλις δὲ ἀστασίαστος ἦν. Σφαγὰς δὲ ἢ ἐλάσεις ἢ δημεύσεις οὐδὲ κατὰ τῶν ἐπιβεβουλευκότων εἰργαζόμεν, καίτοι ἀναγκαῖον τὰ τοιαῦτα τολμᾶν ἐν ἀρχῇ τῆς δυναστείας μάλιστα· φιλανθρωπία γὰρ καὶ πραότητι καὶ τῷ ἡμέρῳ καὶ ἰσοτιμίας θαυμασίως ἐγὼ ἠλπιζον ἐς τὸ πείθεσθαι προσάξεσθαι τούτους. Εὐθὺς γοῦν τοῖς μὲν ἐχθροῖς ἐσπέισμην καὶ διηλλάγμην, καὶ συμβούλοις καὶ συνεστίοις ἐχρώμην τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ὁρῶν ὀλιγωρία τῶν προεστώτων διεφθαρμένην, τῶν πολλῶν κλεπτόντων, μᾶλλον δὲ ἀρπαζόντων τὰ κοινὰ, ὑδάτων τε ἐπιρροαῖς ἀνεκτησάμην καὶ οἰκοδομημάτων ἀναστάσεις ἐκόσμησα καὶ τειχῶν περιβολῇ ἐκράτυνα καὶ τὰς προσόδους, ὅσαι ἦσαν κοιναί, τῇ τῶν ἐφεστώτων ἐπιμελείᾳ ῥαδίως ἐπηύξησα καὶ τῆς νεολαίας ἐπεμελούμην καὶ τῶν γερόντων προϋνόουν καὶ τὸν δῆμον ἐν θέαις καὶ διανομαῖς καὶ πανηγύρεσι καὶ δημοθoinaῖς διῆγον, ὕβρεις δὲ παρθένων ἢ ἐφήδων διαφθοραὶ ἢ γυναικῶν ἀπαγωγαὶ ἢ δορυφόρων ἐπιπέμψεις ἢ δεσποτική τις ἀπειλὴ ἀποτρόπαιά μοι καὶ ἀκοῦσαι ἦν.

4. Ἦδη δὲ καὶ περὶ τοῦ ἀφεῖναι τὴν ἀρχὴν καὶ καταθέσθαι τὴν δυναστείαν ἐσκοπούμην, ὅπως μόνον ἀσφαλῶς παύσαιτο ἂν τις ἐννοῶν, ἐπεὶ τό γε ἄρχειν αὐτὸ καὶ πάντα πράττειν ἐπαχθὲς ἦδη καὶ σὺν φθόνῳ καματηρὸν ἐδόκει μοι εἶναι· τὸ δ' ὅπως μηκέτι τοιαύτης τινὸς θεραπείας δεῖσεται ἡ πόλις, τοῦτ' ἐζήτουν ἔτι. Καὶ γὰρ μὲν ὁ ἀρχαῖος περὶ ταῦτα εἶχον, οἳ δὲ ἦδη τε συνίσταντο ἐπ' ἐμὲ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἀποστάσεως ἐσκοποῦντο καὶ συνωμοσίας συνεκρότουν καὶ ὅπλα ἡθορίζον καὶ χρήματα ἐπορίζοντο καὶ τοὺς ἀστυγείτονας ἐπεκαλοῦντο καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους ἐπρεσβεύοντο·

tione circumveniri : homines enim fallere facile fortasse fuerit, deum autem, praesertim hunc, ut quis lateat, fieri non potest.

2. Ego enim non ignobilium Agrigenti unus, sed si quis alius bene natus, et educatus liberaliter, studiisque doctrinae qui animum applicuerim, semper popularem me in civitate praestiti, iisque, qui mecum in republica versarentur, aequum et moderatum : vim autem a me factam, aut sinisteritatem, aut superbam contumeliam, aut nimiam pertinaciam ad suum omnia arbitrium referentem, nemo unquam in priori illa vita mea accusavit. Quum vero viderem adversarios in rebus publicis agendis meos insidias mihi struere et omni modo necem meam quaerere (dissidiis autem tum nostra vexabatur civitas), solum illud perfugium et securitatem inveni, eandemque simul salutem civitatis, si vindicato mihi imperio, tum illos compescerem et reprimerem insidiatores, tum civitatem sana sequi consilia cogerem. Erant etenim non pauci qui ista laudarent, viri moderati et civitatis amantes, qui et consilium scirent meum et conatus illius necessitatem. Hisce adiutoribus usus, facile cogita perfeci.

3. Ab eo inde tempore nihil illi amplius turbare, sed obsequi ; imperium vero ego tenere, civitas ipsa seditionibus esse libera. Credes autem aut exilia, aut publicationes bonorum, ne contra eos quidem, qui insidiati mihi fuerant, exercebam, quanquam necessarium est talia audere, in principio potestatis maxime. Humanitate enim, et mansuetudine, et miti atque civili ratione eos tractandi, mirifice sperabam ad obsequium illos me redacturum. Quare celeriter induciis et pace facta conciliatus sum hostibus, et consilio atque convictu plerorumque utebar. Urbem porro ipsam videns magistratuum negligentia perditam, quum vulgo homines furtis, vel rapinis potius, rem publicam vastarent, hinc aquaeductibus recreavi, hinc aedificiis excitationis ornavi, hinc mœnibus circumpositis munivi, publicosque redditus eorum, quos praefeci, cura auxi facile, et juventutis curam suscepi, et prospiciebam senibus, et populum spectaculis, congiariis, diebus festis et epulis publicis detinebam : virginum vero contumeliae, aut corruptiones adolescentum, aut conjuges perductae, aut immissi satellites, aut heriles minae, res erant auditu etiam mihi abominabiles.

4. Jamque de dimittendo imperio, de potestate depnenda cogitabam, illud solum deliberans, quomodo secure hoc facere quis posset ; quum ipsum imperare et agere omnia jam molestum mihi et cum invidia laboriosum videretur : hoc adhuc quaerebam, quomodo eo adduci res posset, ut tali quadam curatione non amplius indigeret civitas. Atque ego, antiquae nimium simplicitatis homo, haec agitabam : at illi jam contra me consurgere, ac de insidiarum defectionisque ratione dispicere, et comparare conjuratos, et arma congerere, et conferre pecunias, et vicinos advocare, et in Graeciam ad Spartanos Atheniensesque legatos

le fortasse
ateat, fieri

ed si quis
isque do-
rem me in
versaren-
tam, aut
nimiam
m, nemo
vero vide-
insidias
(dissidiis
erfugium
civitatis,
m et re-
consilia
rent, viri
scirent
jutoribus

sed ob-
tionibus
ones bo-
uerant,
lere, in
et man-
mirifice
are ce-
bus, et
n porro
quum
blicam
s exci-
publi-
ile, et
et po-
publi-
tiones
atelli-
bomi-

depo-
ecure
omnia
ur :
set,
itas.
gita-
rum
os,
vo-
los

ἂ μὲν γὰρ περὶ ἐμοῦ αὐτοῦ, εἰ ληφθεὶν, ἐδέδοκτο ἤδη αὐτοῖς καὶ ὅπως με αὐτοχειρίᾳ διασπάσασθαι ἠπειλουν καὶ ἂς κολάσεις ἐπενόουν, δημοσίᾳ στρεβλούμενοι ἐξεῖπον. Τοῦ μὲν δὴ μηδὲν παθεῖν τοιοῦτον οἱ θεοὶ αἵτιοι φωράσαντες τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ μάλιστα γὰρ ὁ Πύθιος ὀνειράτά τε προδείξας καὶ τοὺς μηνύσοντας ἕκαστα ἐπιπέμπων.

5. Ἐγὼ δὲ ἐνταῦθα ἤδη ὑμᾶς, ὦ Δελφοί, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δέους νῦν τῷ λογισμῷ γενομένους ἀξιῶ περὶ τῶν τότε πρακτέων μοι συμβουλευῆσαι, ὅτε ἀφύλακτος ὀλίγου δεῖν ληφθεὶς ἐζήτουν τινὰ σωτηρίαν περὶ τῶν παρόντων. Πρὸς ὀλίγον οὖν τῇ γνώμῃ ἐς Ἀκράγαντα παρ' ἐμὲ ἀποδημήσαντες καὶ ἰδόντες τὰς παρασκευὰς αὐτῶν καὶ τὰς ἀπειλὰς ἀκούσαντες εἶπατε τί δεῖ ποιεῖν; φιλανθρωπίᾳ χρῆσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔτι καὶ φεῖδεσθαι καὶ ἀνέχεσθαι ὅσον αὐτίκα μελλήσοντα πείσεσθαι τὰ ὕστατα; μᾶλλον δὲ γυμνὴν ἤδη ὑπέχειν τὴν σφαγὴν καὶ τὰ φίλτατα ἐν ὀφθαλμοῖς ὄραν ἀπολλύμενα, ἢ τὰ μὲν τοιαῦτα πάνυ ἡλιθίου τινὸς εἶναι, γενναῖα δὲ καὶ ἀνδρώδη διανοηθέντα καὶ χολὴν ἐμφρονος καὶ ἡδίκημένου ἀναλαβόντα μετελθεῖν ἐκείνους, ἑμαυτῷ δ' ἐκ τῶν ἐνόωντων τὴν ἐς τὸ ἐπιὸν ἀσφάλειαν παρασχεῖν; ταῦτ' οἷδ' ὅτι συνεβουλευσατέ ἄν.

6. Τί οὖν ἐγὼ μετὰ τοῦτο ἐποίησα; μεταστειλάμενος τοὺς αἰτίους καὶ λόγου μεταδούς αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐλέγχους παραγαγὼν καὶ σαφῶς ἐξελέγξας ἕκαστα, ἐπεὶ μὴδ' αὐτοὶ ἔτι ἔξαργοι ἦσαν, ἡμυνόμην ἀγανακτῶν τὸ πλεον οὐχ ὅτι ἐπεβεβουλευμένην, ἀλλ' ὅτι μὴ εἰάθην ὑπ' αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ προαιρέσει μεῖναι, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἐνεστησάμην. Καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου φυλάττων μὲν ἑμαυτὸν διατελῶ, ἐκείνων δὲ τοὺς αἰεὶ ἐπιβουλευόντας μοι κολάζων. Εἴθ' οἱ ἄνθρωποι ἐμὲ τῆς ὀμότητος αἰτιῶνται οὐκέτι λογιζόμενοι παρὰ ποτέρου ἡμῶν ἦν ἡ πρώτη τούτων ἀρχή, συνελόντες δὲ τὰν μέσῳ καὶ ἐφ' οἷς ἐκολάζοντο τὰς τιμωρίας αὐτὰς ἡτιῶντο καὶ τὰς δοκούσας ἐν αὐταῖς ὀμότητας, ὅμοιον ὡς εἴ τις παρ' ὑμῖν ἱερόσυλόν τινα ἰδὼν ἀπὸ τῆς πέτρας ριπτόμενον ἂ μὲν ἐτόλμησε μὴ λογιζοίτο, ὡς νύκτωρ ἐς τὸ ἱερὸν παρῆλθε καὶ κατέσπασε τὰ ἀναθήματα καὶ τοῦ ξοάνου ἤψατο, κατηγοροῖ δὲ ὑμῶν πολλὴν τὴν ἀγριότητα, ὅτι Ἑλληνέες τε καὶ ἱεροὶ εἶναι λέγοντες ὑπεμείνατε ἄνθρωπον Ἑλληνα πλησίον τοῦ ἱεροῦ — καὶ γὰρ οὐ πάνυ πόρρω τῆς πόλεως εἶναι λέγεται ἡ πέτρα — κολάσει τοιαύτη περιβαλεῖν. Ἀλλ', οἶμαι, αὐτοὶ τε καταγελάσεσθε, ἣν ταῦτα λέγει τις καθ' ὑμῶν, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐπαινέσονται ὑμῶν τὴν κατὰ τῶν ἀσεβούντων ὀμότητα.

7. Τὸ δ' ὅλον οἱ δῆμοι οὐκ ἐξετάζοντες ὁποῖός τις ὁ τοῖς πράγμασιν ἐφεστώς ἐστίν, εἴτε δίκαιος εἴτ' ἀδίκος, ἀπλῶς αὐτὸ τὸ τῆς τυραννίδος ὄνομα μισοῦσι καὶ τὸν τύραννον, καὶ Ἀἰακὸς ἢ Μίνως ἢ Ῥαδάμανθος ἢ, ὁμοίως ἐξ ἀπαντος ἀνελεῖν σπεύδουσι, τοὺς μὲν πονηροὺς αὐτῶν πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέμενοι, τοὺς δὲ χρηστοὺς τῇ κοινωνίᾳ τῆς προσηγορίας τῷ ὁμοίῳ μίσει

LUCIANUS. I.

mittere : nam quæ de me ipso, si caperer, jam decreta ipsis essent, et ut suis me manibus discerpere minarentur, quasque pœnas excogitarent, in publica tormentorum quæstione fassi sunt. Quod quidem nihil tale passus sum, dii causa fuerunt deprehendentes insidias, et inprimis quidem Pythius, qui somnia mihi ante ostenderet et indices omnium ad me mitteret.

5. Jam hic ego vos, Delphi, rogo ut in eodem metu animis et cogitatione constituti, ipsi consulatis quid mihi tum faciendum fuerit, quum tantum non per imprudentiam meam captus, salutis aliquam in re præsentī viam quærerem. Parumper igitur animis Agrigentum ad me peregrinati, conspectis illorum apparatibus, minis illorum auditis, dicite mihi quid agendum sit? utrum humanitate porro in illos uti me vultis, et parcere, et tolerare, jam statim ultima ab illis subiturum? aut potius nudum jam jugulum præbere, et præ oculis interire videre quæ mihi sunt carissima? an ista quidem plane stupidi hominis esse censetis, meque fortiter viriliterque cogitantem, ac bile viri prudentis atque injuria læsi assumpta, illos ulcisci, mihi pro præsentī facultate futuri temporis securitatem præstare? Hæc, novi ego, mihi consuleretis.

6. Quid igitur post ea feci? Arcessitos noxios, et causæ dicendæ copia illis facta, prolatis argumentis, plane de singulis convictos, quandoquidem nec ipsi amplius negabant, ultus sum, agerrime ferens, non quod factæ mihi essent insidiæ, sed quod mihi per illos integrum non esset in illa ratione permanere, quam initio institueram. Atque ab eo inde tempore ita vivo, ut me custodiam, illorum vero ex numero eos, quos deprehendo mihi insidiantes, puniam. Deinde crudelitatis me accusant homines, non cogitantes illud, ab utro nostrum prima horum origo sit. Nimirum omissis iis quæ erant in medio, et propter quæ puniebantur, pœnas accusabant ipsas, et quæ viderentur in illis exerceri crudelitates : perinde ac si quis apud vos sacrilegum de rupe videns præcipitari, quæ ille designarit, non cogitet, ut noctu in templum intraverit ac donaria detraxerit signumque ipsum contrectarit; sed multam vestram feritatem accuset, qui Græcos vos et sanctos homines quum dicatis, sustinueritis tamen Græcum hominem prope templum (etenim non procul ab urbe dicitur esse rupe illa) tali supplicio afficere. Sed ipsi, puto, ridebitis, si quis talia contra vos dicat, et reliqui omnes laudabunt vestram in impios crudelitatem.

7. In universum populi, non explorato qualis sit qui rebus præest, justusne an injustus, ipsum simpliciter nomen tyrannidis odio habent; et tyrannum, etsi Æacus, aut Minos, aut Rhadamanthus fuerit, similiter universe student tollere, dum malos eorum ob oculos sibi ponunt, bonos autem, ob communionem nominis, odio simili complectuntur.

συμπεριλαμβανόντες. Ἐγὼ οὖν ἀκούω καὶ παρ' ὑμῖν τοῖς Ἑλλήσι πολλοὺς γενέσθαι τυράννους σοφοὺς ὑπὸ φαύλῳ ὀνόματι δοκοῦντι χρηστὸν καὶ ἡμερον ἦθος ἐπιδεδειγμένους, ὧν ἐνίων καὶ λόγους εἶναι βραγεῖς ἐν τῷ ἱερῷ ὑμῶν ἀποκειμένους, ἀγάλματα καὶ ἀναθήματα τῷ Πυθίῳ.

8. Ὅρατε δὲ καὶ τοὺς νομοθέτας τῷ κολαστικῷ εἶδει τὸ πλεόν νέμοντας, ὡς τῶν γε ἄλλων οὐδὲν ὄφελος, εἰ μὴ ὁ φόβος πρυσείη καὶ ἐλπίς τῆς κολάσεως. Ἡμῖν δὲ τοῦτο πολλῷ ἀναγκαιότερον τοῖς τυράννοις, ὅσω πρὸς ἀνάγκην ἐξηγούμεθα καὶ μισοῦσί τε ἅμα καὶ ἐπιβουλεύουσιν ἀνθρώποις σύνεσμεν, ὅπου μὴδὲ τῶν μορμολυκείων ὄφελός τι ἡμῖν γίγνεται, ἀλλὰ τῷ περὶ τῆς Ὑδρας μύθῳ τὸ πρᾶγμα ἔοικεν· ὅσω γὰρ ἂν ἐκκόπτωμεν, τοσῶδε πλείους ἡμῖν ἀναφύονται τοῦ κολάζειν ἀφορμαί. Φέρειν δ' ἀνάγκη καὶ τὸ ἀναφύοντον ἐκκόπτειν αἰεὶ καὶ ἐπικαίειν νῆ Δία κατὰ τὸν Ἰόλεων, εἰ μέλλοιμεν ἐπικρατήσειν· τὸν γὰρ ἅπαξ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐμπεσεῖν ἡναγκασμένον ὁμοίον χρή τῇ ὑποθέσει καὶ αὐτὸν εἶναι, ἢ φειδόμενον τῶν πλησίον ἀπολωλέναι. Ὅλως δὲ, τίνα οἴεσθε οὕτως ἄγριον ἢ ἀνήμερον ἀνθρώπον εἶναι ὡς ἡδεσθαι μαστιγοῦντα καὶ οἰμωγῶν ἀκούοντα καὶ σφαττομένους ὀρώντα, εἰ μὴ ἔχοι τινὰ μεγάλην τοῦ κολάζειν αἰτίαν; Ποσάκις γοῦν ἐδάκρυσα μαστιγουμένων ἄλλων, ποσάκις δὲ ὀρνεῖν καὶ δούρεσθαι τὴν ἐμαυτοῦ τύχην ἀναγκάζομαι μεῖζω κολασιν αὐτὸς καὶ χρονιωτέραν ὑπομένων; ἀνδρὶ γὰρ φύσει μὲν ἀγαθῷ, διὰ δ' ἀνάγκην πικρῷ πολὺ τοῦ κολάζεσθαι τὸ κολάζειν χαλεπώτερον.

9. Εἰ δὲ δεῖ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, ἐγὼ μὲν, εἰ αἵρεσίς μοι προτεθείη, πότερα βούλομαι κολάζειν τινὰς ἀδίκως ἢ αὐτὸς ἀποθανεῖν, εὖ ἴστε ὡς οὐδὲν μελλήσας ἐλοίμην ἂν τεθνάναι μᾶλλον ἢ μὴδὲν ἀδικοῦντας κολάζειν. Εἰ δέ τις φαίη, Βούλει, ὦ Φάλαρι, τεθνάναι αὐτὸς ἀδίκως ἢ δικαίως κολάζειν τοὺς ἐπιβούλους; τοῦτο βουλοίμην ἂν· αὐτὸς γὰρ ὑμᾶς, ὦ Δελφοί, συμβούλους καλῶ πότερον ἄμεινον ἀδίκως ἀποθανεῖν ἢ ἀδίκως σώζειν τὸν ἐπιβεβουλευκότα; οὐδεὶς οὕτως, οἴμαι, ἀνόητός ἐστιν ὅς οὐκ ἂν προτιμήσειε ζῆν μᾶλλον ἢ σώζων τοὺς ἐχθροὺς ἀπολωλέναι. Καίτοι πόσους ἐγὼ καὶ τῶν ἐπιχειρησάντων μοι καὶ φανερώς ἐληλεγμένων ὁμῶς ἔσωσα; οἷον Ἀκάνθον τουτονὶ καὶ Τιμοκράτην καὶ Λεωγόραν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, παλαιᾶς συνηθείας τῆς πρὸς αὐτοὺς μνημονεύσας.

10. Ὅταν δὲ βουλευθῇτε τοῦμὸν εἰδέναι, τοὺς εἰσφοιτῶντας εἰς Ἀκράγαντα ξένους ἐρωτήσατε ὁποῖος ἐγὼ περὶ αὐτοὺς εἰμι καὶ εἰ φιλανθρώπως προσφέρομαι τοῖς καταίρουσιν, ὅς γε καὶ σκοποὺς ἐπὶ τῶν λιμένων ἔχω καὶ πευθῆνας, καὶ τίνες καὶ ὅθεν καταπεπλεύκασιν, ὡς κατ' ἀξίαν τιμῶν ἀποπέμποιμι αὐτούς. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ἐξεπίτηδες φοιτῶσι παρ' ἐμὲ, οἱ σοφώτατοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὐ φεύγουσι τὴν συνουσίαν τὴν ἐμὴν, ὥσπερ ἁμέλει καὶ πρῶην ὁ σοφὸς Πυθαγόρας ἦκεν ὡς ἡμᾶς, ἀλλὰ μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ ἀκηχοῦς· ἐπεὶ δ' ἐπειράθη,

Equidem audio apud vos etiam Græcos multos tyrannos fuisse sapientes, sub malæ existimationis nomine mansuetum et placidum ostendentes ingenium; et quorundam adeo ex illo numero brevia dicta in vestro templo reposita, quasi ornamenta et donaria Pythio.

8. Videtis legislatores etiam pœnali sanctioni plurimum tribuere, quasi reliquorum nullus sit usus, nisi metus adsit et exspectatio pœnæ. Nobis vero tyrannis multo magis illud necessarium est, in quantum invitis imperamus, et cum hominibus versamur qui odio nos habent et insidiis appetunt, ubi larvatis terribulamentis nihil proficimus, sed Hydræ fabulam res refert: quo plures enim exciderimus, tanto plures subnascuntur puniendi occasiones. Auferre autem oportet quod subnascitur, et excidere semper, et urere hercle Iolai instar, vincere si velimus. Eum enim qui semel in hanc vitam incidere coactus est, oportet aut similem esse argumento quod agendum suscepit, aut, dum aliis parcit, perire ipsum. Quem vero omnino putatis hominem ferum adeo et immitem esse, qui delectetur flagellandis aliis, et ploratu illorum audiendo, et spectandis cædibus, nisi magnam aliquam habeat puniendi causam? Quoties ego, dum flagellis alii cæderentur, illacrimavi! quoties deplorare lamentarique meam fortunam cogor, maiorem ipse et longiorem pœnam sustinens! Viro enim natura bono, sed quem acerbum esse cogat necessitas, punire multo quam puniri difficilius est.

9. Si vero libere dicendum est, equidem, optione proposita, utrum malim injuste quosdam punire, quam ipse mori; scitote me nulla cunctatione interposita mortem potius electurum, quam, qui nihil injuste egerint, punire. Si quis vero dicat, Utrum vis, Phalari, ipse injuste mori, an juste punire insidiatores? hoc sane posterius maluerim. Denuo enim vos, Delphi, in consilium mihi advoco, meliusne sit injuste mori, an injuste servare insidiatorem. Nemo ita, puto, stupidus est, quin vivere potius præferat, quam inimicis servandis ipse perire. Quanquam quot ego eorum etiam, qui insidias mihi struxerant, manifeste licet convictos, tamen servavi! velut Acanthum hunc et Timocratem, et Leogoram illius fratrem, memoria antiquæ cum illis consuetudinis vigente.

10. Si vero meam vitæ rationem nosse volueritis, peregrinos Agrigentum venientes interrogate, qualem me illis præbeam et an humane tractem qui eo deferuntur: qui in portibus speculatores habeam et exploraturos qui et unde navibus venerint? ut pro dignitate cujusque honoratos dimittam. Quidam vero etiam dedita opera ad me ventitant, Græcorum sapientissimi, nec consuetudinem meam refugiant: ut nempe etiam nuper sapiens Pythagoras ad nos venit, qui quum alia de me audisset, experimento facto discer-

ἀπῆλθεν ἐπαινῶν με τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐλεῶν τῆς ἀναγκαίας ὀμότητος. Εἴτα ὀλεσθε τὸν πρὸς τοὺς θονήους φιλάνθρωπον οὕτως ἀδίκως τοῖς οἰκείοις προσφέρεσθαι, εἰ μὴ τι διαφερόντως ἡδίκητο;

11. Ταῦτα μὲν οὖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀπολελόγημαι ὑμῖν, ἀληθῆ καὶ δίκαια καὶ ἐπαίνου μᾶλλον, ὥς ἑμαυτὸν πείθω, ἢ μίσους ἄξια. Ὑπὲρ δὲ τοῦ ἀναθήματος καιρὸς ὑμᾶς ἀκοῦσαι ὅθεν καὶ ὅπως τὸν ταῦρον τοῦτον ἐκτησάμην οὐκ ἐκδοὺς αὐτὸς τῷ ἀνδριαντοποιῷ. Μὴ γὰρ οὕτω μακρίην, ὥς τοιούτων ἐπιθυμῆσαι κτημάτων. Ἀλλὰ Περίλαος ἦν τις ἡμεδαπός, χαλκεὺς μὲν ἀγαθός, πονηρὸς δὲ ἄνθρωπος. Οὗτος πάμπλουτος τῆς ἐμῆς γνώμης διημαρτηκῶς ὤφeto χαριεῖσθαι μοι, εἰ καινὴν τινα κόλασιν ἐπινοήσειεν, ὥς ἐξ ἀπαντος κολάζειν ἐπιθυμοῦντι. Καὶ δὴ κατασκευάσας τὸν βοῦν ἥκέ μοι κομίζων κάλλιστον ἰδεῖν καὶ πρὸς τὸ ἀκριδέστατον εἰκασμένον· κινήσεως γὰρ αὐτῷ καὶ μυκηθμοῦ ἔδει μόνον πρὸς τὸ καὶ ἐμφυχον εἶναι δοκεῖν. Ἰδὼν δὲ ἀνέκραγον εὐθὺς, ἄξιον τὸ κτῆμα τοῦ Πυθίου, πεμπτέος δὲ ταῦρος τῷ θεῷ. Ὁ δὲ Περίλαος παρεστὼς, Τί δ' εἰ μάθοις, ἔφη, τὴν σοφίαν τὴν ἐν αὐτῷ καὶ τὴν χρεῖαν ἣν παρέχεται; καὶ ἀνοίξας ἅμα τὸν ταῦρον κατὰ τὰ νῶτα, Ἦν τινα, ἔφη, κολάζειν ἐθέλεις, ἐμβιβάσας ἐς τὸ μηχανήμα τοῦτο καὶ κατακλείσας προστιθέναι μὲν τοὺς αὐλοὺς τοῦσδε πρὸς τοὺς μυζωτήρας τοῦ βοός, πῦρ δ' ὑποκάειν κελεύειν, καὶ ὁ μὲν οἰμώζεται καὶ βοήσεται ἀλήκτοις ταῖς δδύναις ἐχόμενος, ἡ βοή δὲ διὰ τῶν αὐλῶν μέλη σοι ἀποτελέσει ὅσα λιγυρώτατα καὶ ἐπαυλήσει θρηνηῶδες καὶ μυκήσεται γοερώτατον, ὥς τὸν μὲν κολάζεσθαι, σὲ δὲ τέρπεσθαι μεταξὺ καταυλούμενον.

12. Ἐγὼ δὲ ὡς τοῦτ' ἤκουσα, ἐμυσάχθην τὴν κακομηχανίαν τοῦ ἀνδρός καὶ τὴν ἐπίνοιαν ἐμίσησα τοῦ κατασκευάσματος καὶ οἰκείαν αὐτῷ τιμωρίαν ἐπέθηκα· καὶ, Ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ Περίλαε, εἰ μὴ κενὴ ἄλλως ὑπόσχῃς ταῦτά ἐστι, δεῖξον ἡμῖν αὐτὸς εἰσελθὼν τὴν ἀληθειαν τῆς τέχνης καὶ μίμησαι τοὺς βοῶντας, ἵν' εἰδῶμεν εἰ καὶ ἃ φῆς μέλη διὰ τῶν αὐλῶν φθέγγεται. Πείθεται μὲν ταῦτα ὁ Περίλαος, ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ ἔνδον ἦν, κατακλείσας αὐτὸν πῦρ ὑφάπτειν ἐκέλευον, Ἀπολάμβανε, εἰπὼν, τὸν ἄξιον μισθὸν τῆς θαυμαστῆς σου τέχνης, ἵν' ὁ διδάσκαλος τῆς μουσικῆς αὐτὸς πρῶτος αὐλῆς. Καὶ ὁ μὲν δίκαια ἐπάσχευ ἀπολαύων τῆς αὐτοῦ εὐμηχανίας· ἐγὼ δὲ ἔτι ἐμπνουν καὶ ζῶντα τὸν ἄνδρα ἐξαιρεθῆναι κελεύσας, ὥς μὴ μιάνειε τὸ ἔργον ἐναποθανῶν, ἐκείνον μὲν ἄταφον κατὰ κρημνῶν ῥίπτειν ἐκέλευσα, καθήρας δὲ τὸν βοῦν ἀπέπεμψα ὑμῖν ἀνατεθῆσόμενον τῷ θεῷ καὶ ἐπιγράψαι γε ἐπ' αὐτῷ ἐκέλευσα τὴν πᾶσαν διήγησιν, τοῦ ἀνατιθέντος ἐμοῦ τοῦνομα, τὸν τεχνίτην τὸν Περίλαον, τὴν ἐπίνοιαν τὴν ἐκείνου, τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐμὴν, τὴν πρόπουσαν τιμωρίαν, τὰ τοῦ σοφοῦ χαλκῶς μέλη, τὴν πρώτην πεῖραν τῆς μουσικῆς.

13. Ὑμεῖς δὲ, ὦ Δελφοί, δίκαια ποιήσετε θύσαντες μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ μετὰ τῶν πρέσβειων, ἀναθέντες δὲ τὸν

sit meam laudans justitiam, et necessitate extortae misertus crudelitatis. Deinde num putatis hominem in peregrinos adeo humanum, injuste tractaturum suos, nisi insigni affectum injuria?

11. Atque haec quidem pro me dixi, vera, justa, laudo potius, ut mihi persuadeo, quam odio digna. Jam de donario vos audire tempus est, unde et quomodo dominus hujus tauri factus sim, quem ipse non locaverim statuario. Absit enim a me ille furor, ut tale quid possidere cupiam. Sed fuit Perilaus aliquis nostras, faber bonus, sed homo idem pessimus. Hic multum a conjectando animo meo aberrans, gratum se mihi facturum rebatur, tanquam universe poenis gaudenti, si novam quandam poenam excogitasset. Fabrefactum igitur bovem mihi attulit, pulcherrima specie, et ad exactissimam similitudinem elaboratum: solo enim motu et mugitu deficiebatur, quominus animatus esse videretur. Ad primum autem conspectum statim exclamavi, Dignum opus quod habeat Pythius: mittendus hic taurus deo. Astans autem Perilaus, Quid si, inquit, noris artem in illo reconditam, et quem usum praebeat? et, simul aperiens in tergo bovem, Si quem punire, inquit, volueris, imposito illo in hanc machinam, eaque clausa, applicari has tibias jube nariibus bovis, et succendi ignem. Sic iste ejulabit et clamabit, dolore infinito cruciatus; clamor autem iste per tibias modulos tibi efficiet canoros maxime, et threnis aptos sonos accinet, ac lugubre plane mugiet: adeo ut dum ille puniatur, tibi tu sonis interim demulceare.

12. Ego vero his auditis, pessimum artificium hominis abominatus, et exosus ingenium hujus machinae, propriam illi poenam imposui: et, Age sane, inquam, Perilae, nisi vana temere illa sunt promissa, ostende nobis ingressus ipse veritatem artis tuae, et imitare clamantes, ut sciamus utrum, quos praedicas modulos, ii per tibias sonent. Obsequitur Perilaus: at ego, quum intus esset, concluso homine, ignem succendi jussi, Habe tibi, dicens, dignam mercedem admirabilis illius artis tuae, ut magister illius musices primus ipse canas. Atque ille digna factis suis passus est, fructum percipiens ingeniosae machinationis. Ceterum ego viventem adhuc et spirantem hominem eximi jussi, ne intra moriendo opus pollueret, et insepultum per praecipit abjici: expiatum vero bovem vobis misi dedicandum deo, eique inscribi totam narrationem jussi, meum dedicantis nomen, artificem Perilaum, ipsius commentum, meam justitiam, poenam decentem, sapientis fabri modulos, primum musices experimentum.

13. Vos vero, Delphi, quod justum est feceritis, si pro me cum legatis sacrificaritis, dedicaveritisque taurum in

ταῦρον ἐν καλῷ τοῦ ἱεροῦ, ὥς πάντες εἰδεῖεν ὅς ἐγὼ πρὸς τοὺς πονηροὺς εἰμι καὶ ὅπως ἀμύνομαι τὰς περιττὰς ἐς κακίαν ἐπιθυμίας αὐτῶν. Ἰκανὸν γοῦν καὶ τοῦτο μόνον δηλῶσαί μου τὸν τρόπον, Περίλαος κολασθεὶς καὶ ὁ ταῦρος ἀνατεθεὶς καὶ μηκέτι φυλαχθεὶς πρὸς ἄλλων κολαζομένων αὐλήματα μηδὲ μελωδῆσας ἄλλο ἐτι πλὴν μόνον τὰ τοῦ τεχνίτου μυκήματα, καὶ ὅτι ἐν μόνῳ αὐτῷ καὶ πείραξ ἔλαβον τῆς τέχνης καὶ κατέπαυσα τὴν ἄμουσον ἐκείνην καὶ ἀπάνθρωπον ὥδῃν. Καὶ τὰ μὲν παρόντα ταῦτα παρ' ἐμοῦ τῷ θεῷ· ἀναθήσω δὲ καὶ ἄλλα πολλάκις, ἐπειδάν μοι παράσχη μηκέτι δεῖσθαι κολάσεων.

14. Ταῦτα μὲν, ὦ Δελφοί, τὰ παρὰ τοῦ Φαλάριδος, ἀληθῆ πάντα καὶ οἷα ἐπράχθη ἕκαστα, καὶ δίκαιοι ἂν εἴημεν πιστεύεσθαι ὑφ' ὑμῶν μαρτυροῦντες, ὥς ἂν καὶ εἰδότες καὶ μηδεμίαν αἰτίαν τοῦ ψεύδεσθαι νῦν ἔχοντες. Εἰ δὲ δεῖ καὶ δεηθῆναι ὑπὲρ ἀνδρὸς μάτην πονηροῦ δοκοῦντος καὶ ἄκοντος κολάζειν ἡναγκασμένου, ἵκετεύομεν ὑμᾶς ἡμεῖς οἱ Ἀκραγαντῖνοι Ἕλληνες τε ὄντες καὶ τὸ ἀρχαῖον Δωριεῖς, προσέσθαι τὸν ἄνδρα φίλον εἶναι ἐθέλοντα καὶ πολλὰ καὶ δημοσία καὶ ἰδία ἕκαστον ὑμῶν εὖ ποιῆσαι ὠρμημένον. Λάβετε οὖν αὐτοὶ τὸν ταῦρον καὶ ἀνάθετε καὶ εὐξασθε ὑπὲρ τε τῆς Ἀκραγαντος καὶ ὑπὲρ τοῦ Φαλάριδος, καὶ μήτε ἡμᾶς ἀπράκτους ἀποπέμψετε μήτ' ἐκεῖνον ὑβρίσητε μήτε τὸν θεὸν ἀποστερήσητε καλλίστου τε ἅμα καὶ δικαιοτάτου ἀναθήματος.

XXXI.

ΦΑΛΑΡΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

1. Οὔτε Ἀκραγαντίνων, ὦ ἄνδρες Δελφοί, πρόξενος ὢν οὔτε ἰδιόξενος αὐτοῦ Φαλάριδος οὐτ' ἄλλην ἔχων πρὸς αὐτὸν ἢ εὐνοίας ἰδίαν αἰτίαν ἢ μελλούσης φιλίας ἐλπίδα, τῶν δὲ πρέσβων ἀκούσας τῶν ἡκόντων παρ' αὐτοῦ ἐπιεικῇ καὶ μέτρια διεξιόντων, καὶ τὸ εὐσεβὲς ἅμα καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον καὶ μάλιστα τὸ Δελφοῖς πρέπον προορώμενος ἀνέστην παραινέσων ὑμῖν μήτε ὑβρίζειν ἄνδρα δυνάστην εὐσεβοῦντα μήτ' ἀνάθημα ἤδη τῷ θεῷ καθωμολογημένον ἀπαλλοτριοῦν, καὶ ταῦτα τριῶν τῶν μεγίστων ὑπόμνημα εἰς αἰεὶ γενησόμενον, τέχνης καλλίστης καὶ ἐπινοίας κακίστης καὶ δικαίας κολάσεως.

2. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τὸ ἐνδοιάσαι ὑμᾶς ὅλως περὶ τούτου καὶ ἡμῖν προθεῖναι τὴν διάσκεψιν, εἰ χρὴ δέχεσθαι τὸ ἀνάθημα ἢ ὀπίσω αὐθις ἀποπέμπειν, ἀνόσιον ἤδη εἶναι νομίζω, μᾶλλον δὲ οὐδ' ὑπερβολὴν ἀσεβείας ἀπολελοιπέναι· οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἢ ἱεροσυλία τὸ πρᾶγμα ἐστὶ μακρῷ τῶν ἄλλων χαλεπωτέρα, ὅσω τοῦ τὰ ἤδη ἀνατεθέντα συλᾶν τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τοῖς ἀνατιθένασι βουλομένοις ἐπιτρέπειν ἀσεβέστερον.

3. Δέομαι δὲ ὑμῶν Δελφὸς καὶ αὐτὸς ὢν καὶ τὸ ἴσον μετέγων τῆς τε δημοσίας εὐκλείας, εἰ φυλάττοιο, καὶ

honesto sacri loco, ut sciant omnes qualis ego in malos sim, et quomodo ulciscar nimias illorum ad mala cupiditates. Sufficit enim vel hoc solum ad declarandum ingenium meum, Perilaus punitus, dedicatus taurus, neque servatus amplius ad aliorum puniendorum cantus, nulladum alia melodia edita, praeter solos artificis mugitus: et quod in illo solo et experimentum cepi artis, et finem imposui cantui illi a Musis et humanitate abhorrenti. Et in praesens ista quidem a me deo oblata sunt: dedicabo autem saepe etiam alia, si hoc mihi praestiterit, ut poenis non amplius indigeam.

14. Haec, Delphi, quae a Phalaride dicere jussi sumus, vera omnia, et qualia gesta sunt singula: ac digni videmur esse, quibus fides habeatur a vobis, quum perhibeamus testimonium, tanquam qui et sciamus et nullam nunc mentiendi causam habeamus. Si vero etiam preces interponendae sunt pro viro, qui sine causa perhibetur malus, quique praeter voluntatem suam punire coactus est, supplicamus vobis nos Agrigentini, qui Græci sumus et antiqua origine Dorienses, ut admittatis virum, amicum vobis esse cupientem, et multa in vos publice, et privatim in singulos vestrum bona conferre paratum. Accipite ergo ipsi taurum, et dedicate, et pro Agrigento ipsoque Phalaride vota facite: et nec infecta re nos dimiseritis, neque illum affeceritis contumelia, nec deum pulcherrimo justissimoque donario privaveritis.

XXXI.

PHALARIS ALTER.

1. Neque cura mihi Agrigentini horum hospitum publice data, Delphi, neque privatum cum Phalaride hospitium intercedit, neque aliam habeo aut peculiarem benevolentiae erga illum causam, aut futurae spem amicitiae: verum auditis legatis ab eo venientibus, aequa et moderata disserentibus, atque id quod simul et pium et publice utile est et Delphos maxime decet, spectans, surrexi adhortaturus vos, ut neque contumelia afficiatis virum potentem, religiosum, neque donarium jam nuncupatum deo abalienetis, quod trium maximarum rerum in omne aevum monumentum futurum est artis praestantissimae, commenti pessimi, et justii supplicii.

2. Equidem ipsum hoc, dubitare vos omnino hac de re, ipsum hoc, quod eam proposuere nobis magistratus disputationem, sitne recipiendum donarium, an retro rursus remittendum, irreligiosum esse arbitror, vel potius, nullum impietati gradum ultra quem ascendat reliquisse. Nihil enim nisi sacrilegium hoc est, longe aliis quibuscumque gravius, quanto nimirum major est impietas, quam spoliare dedicata, ne permittere quidem dedicare volentibus.

3. Rogo autem vos, Delphus ipse quoque, et in partem veniens tum publicae bonae famae, si ea servetur, tum con-

τῆς ἐναντίας δόξης, εἰ ἐκ τῶν παρόντων προσγένετο, μήτ' ἀποκλείειν τὸ ἱερὸν τοῖς εὐσεβοῦσι μήτε τὴν πόλιν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους διαβάλλειν ὡς τὰ πεμπόμενα τῷ θεῷ συκοφαντοῦσαν καὶ ψήφῳ καὶ δικαστηρίῳ δοκιμάζουσιν τοὺς ἀνατιθέοντας· οὐδείς γάρ ἐστι ἀναθεῖναι τολμήσειεν ἂν εἰδὼς οὐ προσησόμενον τὸν θεὸν ὅτι ἂν μὴ πρότερον τοῖς Δελφοῖς δοκῇ.

4. Ὁ μὲν οὖν Πύθιος τὴν δικαίαν ἤδη περὶ τοῦ ἀναθήματος ψῆφον ἤνεγκεν· εἰ γοῦν ἐμίσει τὸν Φάλαριν ἢ τὸ δῶρον αὐτοῦ ἐμυσάττετο, ῥάδιον ἦν ἐν τῷ Ἰονίῳ μέσῳ καταδύσαι αὐτὸ μετὰ τῆς ἀγούσης δλκάδος, ὃ δὲ πολὺ τούναντίον ἐν εὐδία τε διαπεραιωθῆναι, ὥς φασι, παρέσχεν αὐτοῖς καὶ σῶς ἐς τὴν Κίρραν κατάραι.

5. Ὡ καὶ δῆλον ὅτι προσίεται τὴν τοῦ μονάρχου εὐσέβειαν. Χρὴ δὲ καὶ ὑμᾶς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ ψηφισάμενους προσθεῖναι καὶ τὸν ταῦρον τουτονὶ τῷ ἄλλῳ κόσμῳ τοῦ ἱεροῦ· ἐπεὶ πάντων ἂν εἴη τοῦτ' ἀτοπώτατον, πέμψαντά τινα μεγαλοπρεπὲς οὕτω δῶρον θεῷ τὴν καταδικάζουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ψῆφον λαβεῖν καὶ μισθὸν κομίσασθαι τῆς εὐσεβείας τὸ κεκρίσθαι μὴδὲ τοῦ ἀνατιθεῖναι ἄξιος.

6. Ὁ μὲν οὖν τάναντία μοι ἐγνωκὼς, καθάπερ ἐκ τοῦ Ἀκράγαντος ἄρτι καταπεπλευκὼς, σφαγὰς τινὰς καὶ βίας καὶ ἀρπαγὰς καὶ ἀπαγωγὰς ἐτραγῶδει τοῦ τυράννου μόνον οὐκ αὐτόπτης γεγενῆσθαι λέγων, ὃν ἴσμεν οὐδ' ἄχρι τοῦ πλοίου ἀποδεδημηκότα. Χρὴ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα μὴδὲ τοῖς πεπονθέναι φάσκουσι πάνυ πιστεύειν διηγουμένοις — ἄδηλον γάρ εἰ ἀληθῆ, λέγουσιν — οὐχ ὅπως αὐτοὺς ἀ μὴ ἐπιστάμεθα κατηγορεῖν.

7. Εἰ δ' οὖν τι καὶ πέπρακται τοιοῦτον ἐν Σικελίᾳ, τοῦτ' οὐ Δελφοῖς ἀναγκαῖον πολυπραγμονεῖν, εἰ μὴ ἀντὶ ἱερέων ἤδη δικασταὶ εἶναι ἀξιούμεν καὶ, δέον θύειν καὶ εἰς ἄλλα θεραπεύειν τὸν θεὸν καὶ συνανατιθεῖν εἰ πέμψει τις, σκοποῦντες καθήμεθα εἰ τινες τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰόνιον δικαίως ἢ ἀδίκως τυραννοῦνται.

8. Καὶ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐχέτω θπῆ βούλεται· ἡμῖν δὲ ἀναγκαῖον, οἶμαι, τὰ ἡμέτερα αὐτῶν εἰδέναι, ὅπως τε πάλαι διέκειτο καὶ ὅπως νῦν ἔχει καὶ τί ποιοῦσι λῶρον ἔσται. Ὅτι μὲν δὴ ἐν κρημνοῖς τε οἰκοῦμεν αὐτοὶ καὶ πέτρας γεωργοῦμεν, οὐχ Ὅμηρον χρὴ περιμένειν δηλώσοντα ἡμῖν, ἀλλ' ὁρᾶν πάρεστι ταῦτα· καὶ ὅσον ἐπὶ τῇ γῇ, βαθεῖ λιμῶν αἰεὶ συνῆμεν ἄν. Τὸ δ' ἱερὸν καὶ ὁ Πύθιος καὶ τὸ χρηστήριον καὶ οἱ θύοντες καὶ οἱ εὐσεβοῦντες ταῦτα Δελφῶν τὰ πεδία, ταῦτα ἢ πρόσσδος, ἐντεῦθεν ἢ εὐπορία, ἐντεῦθεν αἰ τροφαί — χρὴ γὰρ τάληθῃ πρὸς γε ἡμᾶς αὐτοὺς λέγειν — καὶ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ποιητῶν, ἄσπαρτα ἡμῖν καὶ ἀνήροτα φύεται τὰ πάντα ὑπὸ γεωργῶν τῷ θεῷ, ὃς οὐ μόνον τὰ παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀγαθὰ γιγνόμενα παρέχει, ἀλλ' εἴ τι ἐν Φρυγίᾳ ἢ Λυδοῖς ἢ Πέρσαις ἢ Ἀσσυρίοις ἢ Φοίνικιν ἢ Ἰταλιώταις ἢ Ὑπερβορέοις αὐτοῖς πάντα ἐς Δελφοὺς ἀφικνεῖται. Καὶ τὰ δεύτερα μετὰ τὸν θεὸν ἡμεῖς τιμώμεθα ὑφ' ἀπάντων καὶ εὐποροῦμεν καὶ εὐδαιμονοῦ-

trariae opinionis, si qua ex praesenti negotio contrahatur, ne claudatis sacrum religiosis, neu civitati nostrae infamiam apud omnes homines concilietis, quasi ea quae mittuntur deo calumniatur, et calculo iudicioque exploret qui aliquid donant. Nemo enim amplius donare quicquam temere audebit, si sciat non admissurum esse deum, quod non prius Delphis admittendum videatur.

4. Ac Pythius quidem justum jam de donario suffragium tulit : qui si odisset Phalarin, aut munus illius abominaretur, facile illi erat medio in Ionio illud cum ipsa navi, quae vehebat, demergere. Verum ille contra per serenitatem uti trajicerent, ut aiunt, ipsis tribuit, et salvi ad Cirrham uti appellerent.

5. Qua re etiam manifestum est admitti ab eo monarchae pietatem. Oportet autem vos quoque eadem decernere, et adjicere hunc taurum reliquis templi ornamentis. Omnium enim absurdissimum fuerit, magnifici adeo muneris deo missi auctorem damnans ex templo suffragium referre, et mercedem hanc pietatis suae habere, ut ne dignus quidem sit habitus qui aliquid donet.

6. Ille quidem, qui contraria mihi decrevit, quasi qui Agrigento modo huc appulerit, caedes quasdam, et vim factam, et rapinas, et abductiones tyranni tragica oratione retulit, tantum non visa a se narrari dicens ; quem tamen neque ad navem usque peregrinatum esse novimus. Oportet autem talia ne his quidem, qui se passos esse dicunt, omnino credere narrantibus ; quum, utrum vera dicant, incertum sit : nedum ut ipsi, quae non certo scimus, accusamus.

7. Utrum igitur tale quicquam in Sicilia factum sit, hoc Delphis necesse non est studiose quaerere ; nisi pro sacerdotibus jam iudices esse postulamus, et quum mactare nos oporteat et reliquum dei cultum peragere, et una ponere donaria si quis mittat, sedemus disceptaturi, si qui trans Ionium mare juste aut injuste reguntur.

8. Aliorum quidem res quomodocumque lubuerit se habeant : nobis vero necessarium arbitror nostra ipsorum scire, tam ut olim constituta fuerint, quam uti nunc se habeant, et quid facientibus melius futurum sit. Ac nos in praecipitiis habitare et saxa arare, non Homerus nobis exspectandus est qui nos doceat ; sed videre ista licet : et quantum ad terram nostram, summa semper cum fame essemus. Sed templum, et Pythius, et oraculum, et mactantes, et religiosi, hi Delphorum agri, hi redditus, hinc bona copia, hinc alimenta (oportet enim vera, inter nos quidem certe, dicere), et quod a poetis dicitur, sine semine nostro, sine aratro proveniunt omnia, agrum nostrum colente deo, qui non ea solum, quae apud reliquos Graecos nascuntur bona nobis praebet ; sed si quid apud Phrygas, Lydos, Persas, Assyrios, aut Phoenices, aut Italos, aut ipsos Hyperboreos nascitur, Delphos omnia perveniunt. Et secundo post deum loco nos colimur ab omnibus, et abun-

μεν· ταῦτα τὸ ἀρχαῖον, ταῦτα τὸ μέχρι νῦν, καὶ μὴ παυσαίμεθα γε οὕτω βιοῦντες.

9. Μέννηται δὲ οὐδεὶς πώποτε ψῆφον ὑπὲρ ἀναθήματος παρ' ἡμῖν ἀναδοθεῖσαν οὐδὲ κωλυθέντα τινὰ θύειν ἢ ἀνατιθέναι. Καὶ διὰ τοῦτ', οἶμαι, καὶ αὐτὸ εἰς ὑπερβολὴν ᾗξεται τὸ ἱερὸν καὶ ὑπερπλουτεῖ ἐν τοῖς ἀναθήμασι. Δεῖ τοίνυν μὴδ' ἐν τῷ παρόντι καινοτομεῖν μὴδὲ παρὰ τὰ πάτρια νόμον καθιστάναι, φυλοκρινεῖν τὰ ἀναθήματα καὶ γενεαλογεῖν τὰ πεμπόμενα, ὅθεν καὶ ἀφ' οὗτου καὶ ὁποῖα, δεξαμένους δὲ ἀπραγμόνως ἀνατιθέναι ὑπηρετοῦντας ἀμφοῖν, καὶ τῷ θεῷ καὶ τοῖς εὐσεβέσι.

10. Δοκεῖτε δέ μοι, ὦ ἄνδρες Δελφοὶ, ἄριστα βουλευέσθαι περὶ τῶν παρόντων, εἰ λογίσαισθε πρῶτον ὑπὲρ ὧν καὶ ἡλίκων ἐστὶν ἡ σκέψις, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ θυσιῶν καὶ ἀναθημάτων καὶ ἐθῶν ἀρχαίων καὶ θεσμῶν παλαιῶν καὶ δοξῆς τοῦ μαντείου, ἔπειτα ὑπὲρ τῆς πόλεως ὅλης καὶ τῶν συμφερόντων τῷ τε κοινῷ ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ Δελφῶν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τῆς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐκλείας ἢ κακοδοξίας· τούτων γὰρ οὐκ οἶδα εἴ τι μεῖζον, εἰ σωφρονεῖτε, ἢ ἀναγκαιότερον ἡγήσαισθε ἄν.

11. Περὶ μὲν οὖν ὧν βουλευόμεθα, ταῦτά ἐστιν, οὗ Φάλαρις τύραννος εἷς οὐδὲ ταῦρος οὗτος οὐδὲ χαλκὸς μόνον, ἀλλὰ πάντες βασιλεῖς καὶ πάντες δυνάσται, ὅσοι νῦν χρῶνται τῷ ἱερῷ, καὶ χρυσὸς καὶ ἀργυρὸς καὶ ὅσα ἄλλα τίμια πολλὰ πολλαῖς ἀνατεθροσόμενα τῷ θεῷ· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ κατὰ τὸν θεὸν ἐξετασθῆναι ἄξιον.

12. Τίνος οὖν ἔνεκα μὴ ὡς αἰεὶ μὴδὲ ὡς πάλαι τὰ περὶ τῶν ἀναθημάτων ποιήσομεν; ἢ τί μεμφόμενοι τοῖς παλαιοῖς ἔθεσι καινοτομήσομεν; καὶ ὁ μὴδὲ πώποτε, ἀφ' οὗ τὴν πόλιν οἰκοῦμεν καὶ ὁ Πύθιος χρᾶ καὶ ὁ τρίπους φθέγγεται καὶ ἡ ἱέρεια ἐμπνεῖται, γεγένηται παρ' ἡμῖν, νῦν καταστησόμεθα, κρίνεσθαι καὶ ἐξετάζεσθαι τοὺς ἀνατιθέντας; Καὶ μὴν ἐξ ἐκείνου μὲν τοῦ παλαιοῦ ἔθους, τοῦ ἀνέδην καὶ πᾶσιν ἐξεῖναι, ὁρᾶτε ὧν ἀγαθῶν ἐμπέπλησται τὸ ἱερὸν, ἀπάντων ἀνατιθέντων καὶ ὑπὲρ τὴν ἐπάρχουσαν δύναμιν ἐνίων διωρουμένων τὸν θεόν.

13. Εἰ δ' ὑμᾶς αὐτοὺς δοκιμαστὰς καὶ ἐξεταστὰς ἐπιστήσετε τοῖς ἀναθήμασι, ὁκνῶ μὴ ἀπορήσωμεν τῶν δοκιμασθησομένων, ἔτι οὐδενὸς ὑπομένουτος ὑπόδικον αὐτὸν καθιστάναι, καὶ ἀναλίσκοντα καὶ καταδαπανῶντα παρ' αὐτοῦ, κρίνεσθαι καὶ ὑπὲρ τῶν ὧν κινδυνεύειν. Ἡ τίνι βιωτὸν, εἰ κριθήσεται τοῦ ἀνατιθέναι ἀνάξιος;

XXXII.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Η ΨΕΥΔΟΜΑΝΤΙΣ.

1. Σὺ μὲν ἴσως, ὦ φίλτατε Κέλσε, μικρόν τι τοῦτο καὶ φαῦλον οἶε τὸ πρόσταγμα, προστάττειν τὸν Ἀλεξάνδρου σοι τοῦ Ἀβωνοτειγίτου τοῦ γόητος βίον καὶ ἐπινοίας αὐτοῦ καὶ τολμήματα καὶ μαγγανείας ἐς βιβλίον

damus, et beati sumus. Hæc antiqua ratio, hæc adhuc obtinet, et utinam ita vivere non desinamus!

9. Recordatur autem nemo unquam suffragium de donario apud nos latum, nec prohibitum quenkum, quominus sacrificaret vel dedicaret aliquid. Ac propter hoc ipsum, puto, supra modum auctum est sacrum, et abundat donariis. Quare nec in presenti novandum quicquam, neque præter patrium morem lex constituenda, ut scrupulose judicentur donaria, et eorum quæ mittuntur origo inquiratur, unde, a quo, et qualia sint: sed accepta sine operosa quæstione dedicare, ambobus ministrantes, tum deo, tum religiosis.

10. Videmini autem mihi, Delphi, sic demum optime de presentibus judicaturi, si primum consideraveritis, de quot quantisque rebus sit quæstio. Primo quidem de deo, templo, victimis, donariis, moribus antiquis, legibus vetustis, gloria oraculi: deinde de tota civitate et his quæ cum reipublicæ nostræ, tum privatim unicuique Delphorum conducant: super omnia vero de bona aut mala apud omnes homines fama. Hisce enim si quid majus, magisve necessarium, modo sanum adhibeatis iudicium, existimetis, non novi.

11. Hæc ergo sunt de quibus deliberamus, non Phalaris unus tyrannus, neque taurus iste, neque æs tantum; sed reges omnes et omnes dynastæ, qui sacro hodie utuntur, et aurum, et argentum, et quæcumque alia pretiosa dedicabuntur in posterum deo. Primo quidem, quod ad deum pertinet, exploratu dignum.

12. Qua igitur de causa non ut semper neque ut olim ea quæ ad donaria referuntur, faciemus? aut quid reprehendentes in vetusto more novabimus, et quod nunquam a nobis, ex quo urbem habitamus, et Pythius respondet, et tripus loquitur, et sacerdos inspiratur, factum est, nunc constituemus, ut judicentur et explorentur qui aliquid dedicant? Atqui ex antiquo illo more, quo promiscue et omnibus hoc licet, videtis quot quantisque bonis templum impletum sit, dedicantibus omnibus, et supra vires suas quibusdam deo donantibus.

13. Si vero vos cognitores quæsitoresque donariis constitueritis, metuo ne non habeamus amplius quæ explorentur; quum futurum sit ut nemo sustineat iudicio se submittere, et sumtibus atque impensis e sua re familiari factis insuper examinari, et periclitari adeo de capite. Quis enim vivendum sibi putet, si indignus, qui donet aliquid, iudicetur?

XXXII.

ALEXANDER, SEU PSEUDOMANTIS.

1. Parvum tu forsitan, Celse carissime, et leve aliquid abs te mandatum esse existimas, quod jussisti Alexandri me tibi Abonotichitæ impostoris vitam et commenta et ausus et præstigias in librum relatas mittere: at illud, si

ἐγγράψαντα πέμψαι· τὸ δὲ, εἴ τις ἐθέλοι πρὸς τὸ ἀκριβὲς ἕκαστον ἐπεξίεναι, οὐ μείζον ἐστὶν ἢ τὰς Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου πράξεις ἀναγράψαι· τοσοῦτος ἐν κακίᾳ οὗτος, ὅσος εἰς ἀρετὴν ἐκεῖνος. Ὅμως δὲ εἰ μετὰ συγγνώμης ἀναγνώσεσθαι μέλλοις καὶ τὰ ἐνδέοντα τοῖς ἱστορουμένοις προσλογιεῖσθαι, ὑποστήσομαι σοὶ τὸν ἄθλον καὶ τὴν Αὐγέου βουστασίαν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαν, ἀλλ' ἐς δυνάμιν γε τὴν ἐμαυτοῦ ἀνακαθήρασθαι πειράσομαι, ὀλίγους ὅσους τῶν κοφίνων ἐκφορήσας, ὡς ἀπ' ἐκείνων τεκμαίροιο πόση πᾶσα καὶ ὡς ἀμύθητος ἦν ἡ κόπρος, ἣν τρισχίλιοι βόες ἐν πολλοῖς ἔτεσι ποιῆσαι ἐδύναντο.

2. Αἰδοῦμαι μὲν οὖν ὑπὲρ ἀμφοῖν, ὑπὲρ τε σοῦ καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ· σοῦ μὲν, ἀξιούντος μνήμη καὶ γραφῇ παραδοθῆναι ἄνδρα τρισκατάρατον, ἐμαυτοῦ δὲ, σπουδὴν ποιουμένου ἐπὶ τοιαύτῃ ἱστορίᾳ καὶ πράξεσιν ἀνθρώπου, ὃν οὐκ ἀναγιγνώσκεσθαι πρὸς τῶν πεπαιδευμένων ἦν ἄξιον, ἀλλ' ἐν πανδήμῳ τινὶ μεγίστῳ θεάτρῳ ὁρᾶσθαι ὑπὸ πιθήκων ἢ ἄλωπέκων σπαραττόμενον. Ἄλλ' ἦν τις ἡμῖν ταύτην ἐπιφέρει τὴν αἰτίαν, ἔξομεν καὶ αὐτοὶ ἐς παράδειγμά τι τοιοῦτον ἀνενεγκεῖν· καὶ Ἀρριανὸς γὰρ ὁ τοῦ Ἐπικτήτου μαθητῆς, ἀνὴρ Ῥωμαίων ἐν τοῖς πρώτοις καὶ παιδείᾳ παρ' ὅλον τὸν βίον συγγενόμενος, ὁμοίον τι παθὼν ἀπολογῆσαιτ' ἂν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Τιλλιόρου γοῦν τοῦ ληστοῦ κάκεῖνος βίον ἀναγράψαι ἠξίωσεν· ἡμεῖς δὲ πολὺ ὠμότερου ληστοῦ μνήμην ποιησόμεθα, ὅσω μὴ ἐν ὕλαις καὶ ἐν ὄρεσιν, ἀλλ' ἐν πόλεσιν οὗτος ἐλίστευεν οὐ Μυσίαν μόνην οὐδὲ τὴν Ἰδὴν κατατρέχων οὐδὲ ὀλίγα τῆς Ἀσίας μέρη τὰ ἐρημότερα λεηλατῶν, ἀλλὰ πᾶσαν ὡς εἶπεῖν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐμπλήσας τῆς ληστείας τῆς αὐτοῦ.

3. Πρότερον δέ σοι αὐτὸν ὑπογράψω τῷ λόγῳ πρὸς τὸ ὁμοιότατον εἰκάσας τὴν μορφήν, ὡς ἂν δύνωμαι, καίτοι μὴ πάνυ γραφικὸς τις ὢν· τὸ γὰρ δὴ σῶμα, ἵνα σοὶ καὶ τοῦτο δείξω, μέγας τε ἦν καὶ καλὸς ἰδεῖν καὶ θεοπρεπὴς ὡς ἀληθῶς, λευκὸς τὴν χροάν, τὸ γένειον οὐ πάνυ λάσιος, κόμην τὴν μὲν ἰδίαν, τὴν δὲ καὶ πρόσθετον ἐπικείμενος εὖ μάλα εἰκασμένην καὶ τοὺς πολλοὺς ὅτι ἦν ἀλλοτρίᾳ λεληθυῖαν· ὀφθαλμοὶ πολὺ τὸ γοργὸν καὶ ἐνθεον διεμφαίνοντες, φώνημα ἡδιστόν τε ἅμα καὶ λαμπρότατον· καὶ ὅλως οὐδαμῶθεν μωμητὸς ἦν ταῦτά γε.

4. Τοιόσδε μὲν τὴν μορφήν· ἡ ψυχὴ δὲ καὶ ἡ γνώμη, ἀλεξίκακε Ἡράκλεις καὶ Ζεῦ ἀποτρόπαιε καὶ Διόσκουροι σωτῆρες, πολεμίοις καὶ ἐχθροῖς ἐντυχεῖν γένοιτο καὶ μὴ συγγενέσθαι τοιούτῳ τινὶ· συνέσει μὲν γὰρ καὶ ἀγχινοῖα καὶ δριμύτῃ παμπόλῳ τῶν ἄλλων διέφερε, καὶ τό τε περίεργον καὶ εὐμαθὲς καὶ μνημονικὸν καὶ πρὸς τὰ μαθήματα εὐφυὲς, πάντα ταῦτα εἰς ὑπερβολὴν ἕκαστα ὑπῆρχεν αὐτῷ· ἐχρήτο δὲ αὐτοῖς ἐς τὸ χεῖρι-στον· καὶ ὄργανα ταῦτα γενναῖα ὑποβεβλημένα ἔχων αὐτίκα μάλα τῶν ἐπὶ κακίᾳ διαβοήτων ἀκρότατος ἀπετέλεσθη ὑπὲρ τοὺς Κέρκωπας, ὑπὲρ τὸν Εὐρύδατον ἢ Φρυωνῶδαν ἢ Ἀριστόδημον ἢ Σώστρατον. Αὐτὸς μὲν γὰρ τῷ γαμβρῷ Ρουτιλλιανῷ ποτε γράφων καὶ τὰ με-

quis accurate velit singula persequi, non minus est, quam Alexandri Philippi filii res gestas scripto mandare: quantus enim ille ad virtutem, tantus hic ad malitiam. Verumtamen si cum venia lecturus es, et, quæ deerunt narrationi, adjecturus de tuo, laborem tibi illum sustinebo, et Augiæ stabulum, etsi non universum, certe pro viribus meis repurgare studebo, paucos aliquot cophinos egerens, ut ex illis judicare possis, quantum omne et quam inenarrabile fuerit stercus, quod ter mille boves multorum annorum spatio facere potuerunt.

2. Ac verecundia quadam afficior amborum nomine, tuo pariter ac meo: tuo, qui petas memoriæ et scriptis commendari hominem omnibus modis execrabilem; meo, qui studium in tali historia ponam et actionibus hominis, quem non legi conveniebat ab eruditissimis hominibus, sed in maximo theatro totisque populis confluentibus frequentissimo spectari a simiis lacerandum aut vulpibus. Verum si quis hoc nos crimine accuset, habebimus et ipsi exemplum ad quod illum ablegemus. Nam Arrianus quoque, Epicteti discipulus, vir inter primos Romanorum, et tota vita in doctrinæ studiis versatus, cui simile quid usu venit, causam pro nobis dixerit: Tillibori enim latronis vitam scribere ipse quoque dignatus est. Nos autem crudelioris longe latronis monumentum faciemus, quatenus non in silvis et montibus, sed in urbibus hic latrocinatus est, qui non Mysiam solam neque Idam incursarit, neque paucas Asiæ partes desertiores sit deprædatus; sed universum, fere dixerim, Romanorum imperium latrocinio suo oppleverit.

3. Prius vero ipsum tibi oratione describam, formamque illius quam simillime potero, non multum licet pingendi arte valeam, delineabo. Corpore enim, ut hoc etiam tibi ostendam, et magnus erat, et honesta specie, et quæ deo dignum aliquid revera præ se ferret: colore candidus, mento non nimis hirsuto, comatus tum sua coma, tum ascita, præclare illa assimilata, ut plerosque, alienam esse, fugeret: oculi perquam vivaci lumine, et deo plenum ostendentes: vox suavissima simul et splendidissima: et paucis ut absolvam, nulla parte, quantum ad hæc, reprehensionem habebat.

4. Talis quidem erat forma. Animus autem et mens hominis, averruncator Hercules, et Jupiter depulsor, et servatores Jovis liberi! in hostes nostros et inimicos potius incidamus, quam versemur cum tali! Nam intelligentia, et sollertia, et acumine plurimum alios omnes antecellebat; tum curiositas et docilitas, ac memoria et ingenium disciplinæ capax, omnia hæc et ad excessum usque singula ipsi aderant: verum utebatur illis pessime: et quum instrumenta ista virtutis in potestate haberet, mox famosissimæ malitiæ hominum summus ipse factus est, supra Cercopas, supra Eurybatum, aut Phrynondam, aut Aristodemum, aut Sostratum. Ipse enim suo genero Rutiliano aliquando scri-

τριώτατα ὑπὲρ αὐτοῦ λέγων Πυθαγόρα ὁμοίος εἶναι ἡξίου. Ἄλλ' ὅμως μὲν ὁ Πυθαγόρας εἶη, σοφὸς ἀνὴρ καὶ τὴν γνώμην θεσπέσιος. Εἰ δὲ κατὰ τοῦτον ἐγεγέννητο, παῖς ἂν εὖ οἶδ' ὅτι πρὸς αὐτὸν εἶναι ἔδοξε. Καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ με νομίσης ἐφ' ὕβρει ταῦτα τοῦ Πυθαγόρου λέγειν ἢ συνάπτειν πειρώμενον αὐτοὺς πρὸς ὁμοιότητα τῶν πράξεων. Ἄλλ' εἴ τις τὰ χερίστα καὶ βλασφημότατα τῶν ἐπὶ διαβολῇ περὶ τοῦ Πυθαγόρου λεγομένων, οἷς ἔγωγε οὐκ ἂν πεισθῇην ὡς ἀληθεῖσιν οὔσιν, ὁμῶς συναγάγοι ἐς τὸ αὐτὸ, πολλοστὸν ἂν μέρος ἅπαντα ἐκεῖνα γένοιτο τῆς Ἀλεξάνδρου δεινότητος. Ὅλως γὰρ ἐπινόησόν μοι καὶ τῷ λογισμῷ διατύπωσον ποικιλιωτάτην τινὰ ψυχῆς κρᾶσιν ἐκ ψεύδους καὶ δόλων καὶ ἐπιорκιῶν καὶ κακοτεχνιῶν συγκειμένην, ῥαδίαν, τολμηράν, παράβολον, φιλόπονον ἐξεργάσασθαι τὰ νοηθέντα, καὶ πιθανὴν καὶ ἀξιόπιστον καὶ ὑποκριτικὴν τοῦ βελτίονος καὶ τῷ ἐναντιωτάτῳ τῆς βουλήσεως εἰκυῖαν. Οὐδεὶς γοῦν τὸ πρῶτον ἐντυχὼν οὐκ ἀπῆλθε δόξαν λαβὼν ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς εἶη πάντων ἀνθρώπων χρηστότατος καὶ ἐπεικέστατος καὶ προσέτι ἀπλοϊκώτατος τε καὶ ἀφελέστατος. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὸ μεγαλουργὸν προσῆν καὶ τὸ μηδὲν μικρὸν ἐπινοεῖν, ἀλλ' αἰετὶ τοῖς μεγίστοις ἐπέχειν τὸν νοῦν.

5. Μειράκιον μὲν οὖν ἔτι ὢν πάνυ ὥραϊον, ὡς ἐνῆν ἀπὸ τῆς καλᾶμης τεκμαίρεσθαι καὶ ἀκούειν τῶν διηγούμενων, ἀνέδην ἐφόρνευε καὶ συνῆν ἐπὶ μισθῷ τοῖς βουλομένοις. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις λαμβάνει τις αὐτὸν ἐραστής γόης τῶν μαγείας καὶ ἐπωδᾶς θεσπεσίους ὑπισχυόμενων καὶ χάριτας ἐπὶ τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ ἐπαγωγὰς τοῖς ἐχθροῖς καὶ θησαυρῶν ἀναπομπὰς καὶ κλήρων διαδοχάς. Οὗτος ἰδὼν εὐφυᾶ παῖδα καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν ἑαυτοῦ πράξεων ἐτοιμώτατον, οὐ μεῖον ἐρῶντα τῆς κακίας τῆς αὐτοῦ ἢ αὐτὸς τῆς ὥρας τῆς ἐκείνου, ἐξεπαίδευσέ τε αὐτὸν καὶ διετέλει ὑπουργῶ καὶ ὑπρέτῃ καὶ διακόνῳ χρώμενος. Ὅ δ' αὐτὸς ἐκεῖνος δημοσίᾳ μὲν ἱατρὸς δῆθεν ἦν, ἡπίστατο δὲ κατὰ τὴν Θῶνος τοῦ Αἰγυπτίου γυναικα

φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά·

ὢν ἀπάντων κληρονόμος καὶ διάδοχος οὗτος ἐγένετο. Ἦν δὲ ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος καὶ ἐραστής τὸ γένος Τυανεύς τῶν Ἀπολλωνίῳ τῷ Τυανεῖ συγγενομένων καὶ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ τραγωδίαν εἰδότης. Ὅρᾳς ἐξ οἷας σοι διατριβῆς ἀνθρώπων λέγω.

6. Ἦδη δὲ πύγωνος ὁ Ἀλέξανδρος πιμπλάμενος καὶ τοῦ Τυανεύος ἐκείνου ἀποθανόντος ἐν ἀπορίᾳ καθεστὼς, ἀπηνθηκυίας ἅμα τῆς ὥρας, ἀφ' ἧς τρέφεσθαι ἐδύνατο, οὐκέτι μικρὸν οὐδὲν ἐπενόει, ἀλλὰ κοινωνήσας Βυζαντίῳ τινὶ χρονογράφῳ τῶν καθιέντων ἐς τοὺς ἀγῶνας, πολὺ καταρατοτέρῳ τὴν φύσιν — Κοκκωνᾶς δὲ οἶμαι ἐπεκαλεῖτο — περιήεσαν γοητεύοντες καὶ μαγγανεύοντες καὶ τοὺς παχεῖς τῶν ἀνθρώπων — οὕτως γὰρ αὐτοὶ τῇ πατρίῳ τῶν μάγων φωνῇ τοὺς πολλοὺς ὀνομάζουσιν — ἀποκείροντες. Ἐν δὲ τούτοις καὶ Μακέτιν

bens, et modestissime de se loquens, Pythagorae similis esse praedicabat. Sed propitius sit Pythagoras, sapiens vir et divina mente praeditus. Si vero hujus aetate vixisset, puer, bene novi, ad illum visus esset. Et per Gratiarum numen, noli putare me contumeliae in Pythagoram causa ista dicere, aut quo componere illos audeam, quantum ad actionum similitudinem. Verum si quis pessima quaeque et contumeliosissima, quae per calumniam dicuntur de Pythagora, quibus ego fidem ut veris nunquam adhibuero, tamen in unum conducat omnia; vix minima pars ea fuerit ejus quae in Alexandro fuit malae calliditatis. Omnino enim cogita mihi et animo effinge variam vehementer animae temperaturam, ex mendacio, dolis, perjuriis, malis artibus compositam, agilem, audacem, periculis se objicientem, laboriosam in perficiendis cogitatis, probabilem, quae fidem facile inveniat, quae optima simulet, et maxime his, quae vult revera, adversari videatur. Nemo igitur, qui primo illum convenisset, non sic ab eo discessit, ut putaret omnium illum hominum optimum et aequissimum, ad haec simplicissimum et ab omni furo alienum. Super ea vero omnia inerat quaedam in viro magnificentia, et quod nihil unquam cogitaret parvum, sed rebus semper maximis mentem applicaret.

5. Quum igitur adolescens adhuc esset, formosus admodum, quod licebat e stipula quasi et reliquiis formae colligere, et audire a narrantibus, effuse impudicus, pretio copiam sui faciebat cupientibus. Inter alios ducit illum amator aliquis, praestigiator ex eorum genere, qui magicas artes et divinas incantationes pollicentur, et philtrea venerea, et deorum evocationes in inimicos, et thesauros eruendos, et hereditates. Hic videns ingeniosum puerum, et ad suarum actionum ministeria paratissimum, non minus suae cupidum malitiae, quam ipse florem illius aetatis deperierat: instituit illum, et adiutore, ministro, atque famulo perpetuo usus est. Ceterum ipse ille, publica quidem professione medicus, sciebat non minus quam Thonis illius Aegyptii uxor,

pharmaca multa remista bona, ast eadem mala multa;

quorum iste omnium heres et successor factus est. Fuerat autem magister ille et amator Tyaneus genere, ex familiaribus Apollonii Tyanei et iis qui omnem illius tragœdiam nossent. Vides ex qua tibi schola hominem narrem.

6. Jam barbatus Alexander, mortuoque illo Tyanensi in paupertate constitutus, quum jam defloruisset aetatula, qua ali poterat, nihil jam parvum cogitabat; sed societate inita cum Byzantio quodam annalium scriptore ex eo genere, qui in certamina descendunt, multum etiam execrabilioris ingenii homine (Cocconas, puto, vocabatur), circumibant praestigiis et incantationibus utentes, et pingues hominum (sic ipsi patrio magorum nomine vulgus appellabant) detondentes. In hisce vero etiam e Macedonia mulierem

10. Ὅλως γὰρ ἐπινόησόν μοι καὶ τῷ λογισμῷ διατύπωσον ποικιλιωτάτην τινὰ ψυχῆς κρᾶσιν ἐκ ψεύδους καὶ δόλων καὶ ἐπιорκιῶν καὶ κακοτεχνιῶν συγκειμένην, ῥαδίαν, τολμηράν, παράβολον, φιλόπονον ἐξεργάσασθαι τὰ νοηθέντα, καὶ πιθανὴν καὶ ἀξιόπιστον καὶ ὑποκριτικὴν τοῦ βελτίονος καὶ τῷ ἐναντιωτάτῳ τῆς βουλήσεως εἰκυῖαν.

γυναῖκα πλουσίαν, ἔξωρον μὲν, ἐράσιμον δὲ ἔτι εἶναι βουλομένην, ἐξευρόντες ἐπεσιτίσαντό τε τὰ ἀρχοῦντα παρ' αὐτῆς καὶ ἠκολούθησαν ἐκ τῆς Βιθυνίας ἐς τὴν Μακεδονίαν. Πελλαία δὲ ἦν ἐκείνη, πάλαι μὲν εὐδαίμονος χωρίου κατὰ τοὺς τῶν Μακεδόνων βασιλέας, νῦν δὲ ταπεινοῦς καὶ ὀλιγίστους οἰκήτορας ἔχοντος.

7. Ἐνταῦθα ἰδόντες δράκοντας παμμεγέθεις, ἡμέρους πάνυ καὶ τιθασоὺς, ὥς καὶ ὑπὸ γυναικῶν τρέφεσθαι καὶ παιδίοις συγκαθεύδειν καὶ πατουμένους ἀνέχεσθαι καὶ θλιβομένους μὴ ἀγανακτεῖν καὶ γάλα πίνειν ἀπὸ θηλῆς κατὰ ταῦτά τοῖς βρέφεσι — πολλοὶ δὲ γίνονται παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοι, ὅθεν καὶ τὸν περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος μῦθον διαφοιτῆσαι πάλαι εἰκός, ὁπότε ἐκύει τὸν Ἀλέξανδρον, δράκοντος οἶμαι συγκαθεύδοντος αὐτῇ τοιοῦτου — ὠνοῦνται τῶν ἐρπετῶν ἐν τῷ κάλλιστον ὀλίγων ὀβολῶν.

8. Καὶ κατὰ τὸν Θουκυδίδην ἀρχεται ὁ πόλεμος ἐνθὲνδε ἤδη. Ὡς γὰρ ἂν δύο κάκιστοι καὶ μεγαλότολμοι καὶ πρὸς τὸ κακουργεῖν προχειρότατοι ἐς τὸ αὐτὸ συνελθόντες ῥαδίως κατενόησαν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ὑπὸ δυοῖν τούτοις μεγίστοις τυραννόμενον, ἐλπίδος καὶ φόβου, καὶ ὅτι ὁ τούτων ἑκατέρω ἐς δέον χρήσασθαι δυνάμενος τάχιστα πλουτήσκειν ἂν. ἀμφοτέροις γὰρ, τῷ τε δεδιότι καὶ τῷ ἐλπίζοντι, ἑώρων τὴν πρόγνωσιν ἀναγκαιοτάτην τε καὶ ποθεινοτάτην οὔσαν, καὶ Δελφοὺς οὕτω πάλαι πλουτῆσαι καὶ αἰοδίμους γενέσθαι καὶ Δῆλον καὶ Κλάρην καὶ Βραγχίδας, τῶν ἀνθρώπων αἰεὶ δι' οὗς προσῆπον τυράννους, τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν φόβον, φοιτῶντων ἐς τὰ ἱερὰ καὶ προμαθεῖν τὰ μέλλοντα δεομένων καὶ δι' αὐτὸ ἑκατόμβας θυόντων καὶ χρυσᾶς πλίνθους ἀνατιθέντων. Ταῦτα πρὸς ἀλλήλους στρέφοντες καὶ κυκῶντες μαντεῖον συστήσασθαι καὶ χρηστήριον ἐβουλεύοντο· εἰ γὰρ τοῦτο προχωρήσειεν αὐτοῖς, αὐτίκα πλούσιοι τε καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθαι ἤλπίζον, ὅπερ ἐπὶ μεῖζον ἢ κατὰ τὴν πρώτην προσδοκίαν ἀπήντησεν αὐτοῖς καὶ κρεῖττον διεφάνη τὴν ἐλπίδος.

9. Τούντεῦθεν τὴν σκέψιν ἐποιοῦντο, πρῶτον μὲν περὶ τοῦ χωρίου, δεύτερον δὲ ἥτις ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ τρόπος ἂν γένοιτο τῆς ἐπιχειρήσεως. Ὁ μὲν οὖν Κοκκωνᾶς τὴν Χαλκηδὸνα ἐδοκίμαζεν ἐπιτήδειον εἶναι, ὥς ἐμπόρων χωρίον τῇ τε Θράκῃ καὶ τῇ Βιθυνίᾳ πρόσοικον, οὐχ ἑκὰς οὐδὲ τῆς Ἀσίας καὶ Γαλατίας καὶ τῶν ὑπερκειμένων ἐθνῶν ἀπάντων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐμπαλιν τὰ οἴκοι προὔκρινε λέγων ὅπερ ἀληθές ἦν, πρὸς τὴν τῶν τοιούτων ἀρχὴν καὶ ἐπιχείρησιν ἀνθρώπων δεῖν παχέων καὶ ἡλιθίων τῶν ὑποδεχομένων, οἷους τοὺς Παφλαγῶνας εἶναι ἔφασκεν ὑπεροικοῦντας τὸ τοῦ Ἀβώνου τεῖχος, δεισιδαίμονας τοὺς πολλοὺς καὶ πλουσίους, καὶ μόνον εἰ φανείη τις αὐλητὴν ἢ τυμπανιστὴν ἢ κυμβάλοις κροτοῦντα ἐπαγόμενος, κοσκίνῳ τὸ τοῦ λόγου μαντευόμενος, αὐτίκα μάλα πάντας κεχηνότας πρὸς αὐτὸν καὶ ὥσπερ τινὰ τῶν ἐπουρανίων προσβλέποντας.

10. Ὀλίγης δὲ περὶ τοῦτο στάσεως αὐτοῖς γενομένης τέλος ἐνίκησεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἀφικόμενοι ἐς

divitem, effretam illam quidem, sed quæ amabilis etiamnum esse vellet, quum invenissent, annonæ quantum opus esset ab illa nacti, e Bithynia illam in Macedoniam secuti sunt. Ex Pella autem ea fuit, beato quondam oppido Macedonum regum temporibus, jam vero perpauca eosque humiles cives habente.

7. Hic visis draconibus ingenti specie, mansuetis plane et cicuribus, qui etiam alerentur a mulieribus, et jacerent cum pueris, et calcari se paterentur, atque urgeri non ægre ferrent, et infantum instar lac e mamma sugerent (multi autem tales apud illos nascuntur, unde etiam illam de Olympiade fabulam olim exiisse probabile est, quum Alexandrum utero ferret, tali, puto, angue cum illa cubante), emunt horum serpentium unum pulcherrimum paucis obolis.

8. Et hinc, ut ait Thucydides, jam belli principia. Tanquam enim pessimi duo mortales et audacissimi et ad maleficium promptissimi, societatem coeuntes, facile intelligebant, a duobus hisce maximis quasi tyrannis vitam regi, spe et metu, eumque, qui alterutro horum, prout opus sit, uti queat, ad divitias celeriter perventurum. In utroque enim horum, quando vel metueretur vel speraretur, videbant futuri scientiam et maxime necessariam et inprimis desiderabilem esse: eaque ipsa ratione Delphos olim divites factos esse atque celebres, et Delum, et Clarum, et Branchidas, hominibus semper propter eos quos dixi tyrannos, spem ac metum, ad templa euntibus, et prædiscere futura cupientibus, ac propter ipsum hecatombas sacrificantibus, et aureos lateres dedicantibus. Hæc inter se versantes ac miscentes, de oraculo constituendo deliberabant. Hoc enim si sibi processisset, statim se divites ac beatos sperabant futuros; quæ quidem res magis illis, quam pro prima expectatione, successit, et spe melior apparuit.

9. Hinc dispiciebant primum de loco, deinde quod principium, quæ ratio esset incepti. Cocconas quidem Chalcedonem judicabat aptam, quod commercia multa haberet, atque Thraciæ pariter ac Bithyniæ esset contermina, nec procul distaret Asia, nec Gallogræci, gentesque quæ superjacent omnes. Vicissim Alexander suam patriam præferre, dicens quod verum erat, ad talium rerum initia et conatum opus esse hominibus pinguibus et stupidis qui recepturi sint, quales esse Paphlagonas dicebat, eos qui supra Aboni castrum habitarent, superstitiosos plerosque et divites; quibus si quis modo se ostendat tibicinem, aut tympanistam, aut strepentem cymbalis secum ducens, qui cribro, ut in proverbio est, vaticinetur, statim omnes hianti ore et tanquam coelestium quendam, illum aspiciant.

10. Hac de re quum aliquamdiu dissedissent, vincit tandem Alexander: ac delati Chalcedonem (nam utile tamen

τὴν Χαλκηδὸνα — χρήσιμον γάρ τι ὅμως ἡ πόλις αὐτοῖς ἔχειν ἔδοξε — τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπερ ἀρχαιοτάτον ἐστὶ τοῖς Χαλκηδονίοις, κατορύττουσι δέλτους χαλκᾶς, λεγούσας ὡς αὐτίκα μάλα ὁ Ἀσκληπιὸς σὺν τῷ πατρὶ Ἀπόλλωνι μέτεισιν ἐς τὸν Πόντον καὶ καθέξει τὸ τοῦ Ἀθῶνου τεῖχος. Αὗται αἱ δέλτοι ἐξεπίτηδες εὐρεθεῖσαι διαφοιτῆσαι ῥαδίως τοῦτον τὸν λόγον ἐς πᾶσαν τὴν Βιθυνίαν καὶ τὸν Πόντον ἐποίησαν, καὶ πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἐς τὸ τοῦ Ἀθῶνου τεῖχος· ἐκεῖνοι γοῦν καὶ νεῶν αὐτίκα ἐψηφίσαντο ἐγεῖραι καὶ τοὺς θεμελίους ἤδη ἔσκαπτον. Κάνταῦθα ὁ μὲν Κοκκωνᾶς ἐν Χαλκηδόνι καταλείπεται, διττοὺς τινὰς καὶ ἀμφιβόλους καὶ λοξοὺς χρησμούς συγγράφων. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε τὸν βίον ὑπὸ ἐχίδνης οἶμαι δηχθεὶς.

11. Προεισπέμπεται δὲ ὁ Ἀλέξανδρος κομῶν ἤδη καὶ πλοκάμους καθειμένος καὶ μεσόλευκον χιτῶνα πορφυροῦν ἐνδεδυκὼς καὶ ἱμάτιον ὑπὲρ αὐτοῦ λευκὸν ἀναβεβλημένος ἄρπην ἔχων κατὰ τὸν Περσέα, ἀφ' οὗ ἑαυτὸν ἐγενεαλόγει μητρόθεν, καὶ οἱ ὀλεθροὶ ἐκεῖνοι Παφλαγόνες εἰδότες αὐτοῦ ἄμφω τοὺς γονεᾶς ἀφανεῖς καὶ ταπεινοὺς ἐπίστευον τῷ χρησμῷ λέγοντι

Περσείδης γενεὴν Φοῖβω φίλος οὗτος ὄραται,
δῖος Ἀλέξανδρος, Ποδαλείριου αἷμα λελογχῶς.

Οὕτως ἄρα ὁ Ποδαλείριος μάχλος καὶ γυναικομανὴς τὴν φύσιν, ὡς ἀπὸ Τρίκκης ἄχρι Παφλαγονίας στυέσθαι ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μητέρα. Εὗρητο δὲ χρησμὸς ἤδη ὡς Σιβύλλης προμαντευσαμένης·

Εὐξείνου Πόντοιο παρ' ἧσιν ἄγχι Σινώπης
ἔσται τις κατὰ Τύρσιν ὑπ' Αὐσονίοισι προφήτης,
ἐκ πρώτης δεικνὺς μονάδος τρισσῶν δεκάδων τε
πένθ' ἑτέρας μονάδας καὶ εἰκοσάδα τρισάριθμον,
ἄνδρὸς ἀλεξητῆρος ὁμωνυμῆιν τετράκυκλον.

12. Ἐσβαλὼν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τοιαύτης τραγωδίας διὰ πολλοῦ ἐς τὴν πατρίδα περίβλεπτός τε καὶ λαμπρὸς ἦν, μεμνηνέναι προσποιούμενος καὶ ἀφροῦ ἐνίοτε ὑποπιμπλάμενος τὸ στόμα· ῥαδίως δὲ τοῦτο ὑπῆρχεν αὐτῷ, στρουθίου τῆς βαφικῆς βοτάνης τὴν ῥίζαν διαμασησαμένῳ· τοῖς δὲ θεῖόν τι καὶ φοβερόν ἔδοκει καὶ ὁ ἀφρός. Ἐπεποιήτο δὲ αὐτοῖς πάλαι καὶ κατεσκεύαστο κεφαλὴ δράκοντος ὀθονίνῃ ἀνθρωπόμορφόν τι ἐπιφανίονσα, κατάγραφος, πάνυ εἰκασμένη, ὑπὸ θριξίν ἱππεῖαις ἀνοίγουσά τε καὶ αὖθις ἐπικλείουσα τὸ στόμα, καὶ γλῶττα οἷα δράκοντος διττὴ μέλαινα προέκυπτεν, ὑπὸ τριχῶν καὶ αὐτὴ ἐλκομένη. Καὶ ὁ Πηλαῖος δὲ δράκων προὔπῃρχε καὶ οἶκοι ἐτρέφετο, κατὰ καιρὸν ἐπιφανησόμενος αὐτοῖς καὶ συντραγωδήσων, μᾶλλον δὲ πρωταγωνιστῆς ἐσόμενος.

13. Ἦδη δὲ ἀρχεσθαι δέον, μηχανᾶται τοιόνδε τι νύκτωρ γὰρ ἔλθων ἐπὶ τοὺς θεμελίους τοῦ νεῶ τοὺς ἀρτι ὀρυττομένους — συνεισστήκει δὲ ἐν αὐτοῖς ὕδωρ ἢ αὐτόθεν ποθὲν συλλειβόμενον ἢ ἐξ οὐρανοῦ πεσόν — ἐνταῦθα κατατίθεται χήνιον ὦδον προκεκενωμένον, ἐνδον φυλάττον ἐρπετόν τι ἀρτιγέννητον, καὶ βυθίσας τοῦτο ἐν μυγῇ τοῦ πηλοῦ ὀπίσω αὖθις ἀπηλλάττετο.

aliquid urbs ea habere illis visa est) in templo Apollinis, quod antiquissimum est Chalcedonensibus, tabulas defodiunt aeneas, in quibus scriptum esset, propediem Aesculapium cum patre suo Apolline in Pontum adventurum esse, et Aboni castrum inhabitaturum. Hæ tabulae dedita opera inventae facile hunc sermonem per universam Bithyniam atque Pontum distulere, et multum ante alias urbes, ad Aboni castrum. Illi igitur et templum statim excitare decreverunt, et fundamentis fossam jam fodiebant. Interim Cocconas quidem Chalcedone relinquitur, ambigua quaedam et duplicia atque perplexa oracula scribens: necque ita multo post diem supremum obiit, morsus, opinor, a vipera.

11. Præmittitur autem Alexander jam comatus, demissisque cincinnis, tunicam indutus purpuream ex albo virgatam, et pallium superinjectum gerens candidum, falcem gestans instar Persei, a quo maternum genus deducebat. Et perdit illi Paphlagonες, qui scirent illius parentes humiles ambos atque ignobiles, oraculo credere dicenti,

Persides genus hic, Phœbo carusque, videtur,
divus Alexander, Podaliri sanguine cretus.

Adeo igitur Podalirius libidinosus et natura ad furorem usque mulierum cupidus, ut a Tricca inde usque in Paphlagoniam in Alexandri matrem arrexerit. Inventum autem jam erat oraculum quasi Sibyllæ prædicentis:

Littora ad Euxini Ponti vicina Sinopæ,
ad Turres erit Ausonio sub rege propheta,
post primam ostendens monadem, ternas decadasque,
quinque alias monadas, viginti et ter numerata:
nomen Alexeteris habens ex orbe quaterno.

12. Irruens igitur cum hac histrionia Alexander post longum tempus in patriam suam, conspicuus erat et splendidus, furere interdum se simulans, et spuma os oppletum habens, quod facile illi contingebat, struthii, tinctoriæ herbæ, radicem mandenti: at illis divinum quiddam et terribile spuma illa videbatur. Factum autem illis et præparatum olim erat caput draconis linteum, humanæ formæ affine quiddam habens, pictum, accurate assimilatum, per setas equinas aperiens os et iterum claudens; et lingua qualis serpentum, bisulca, nigra, prominebat, setis et ipsa mobilis. Pellæus autem ille draco ipsis jam ante fuerat, et domi alebatur, suo tempore appariturus illis et adjuturus tragœdiam, vel primarum potius partium ipse actor futurus.

13. Quum jam faciendum esset initium, tale quid machinatur. Accedens noctu ad fundamenta templi recens effossa, in quibus aqua constiterat, vel ibidem undecumque collecta, vel cœlestis, deponit ibidem anserinum ovum ante excavatum, in quo inclusus serpens recens natus. Hoc in recessu quodam luti defixo, domum redit. Postridie vero

15. Ἦδη δὲ ἀρχεσθαι δέον, μηχανᾶται τοιόνδε τι νύκτωρ γὰρ ἔλθων ἐπὶ τοὺς θεμελίους τοῦ νεῶ τοὺς ἀρτι ὀρυττομένους — συνεισστήκει δὲ ἐν αὐτοῖς ὕδωρ ἢ αὐτόθεν ποθὲν συλλειβόμενον ἢ ἐξ οὐρανοῦ πεσόν — ἐνταῦθα κατατίθεται χήνιον ὦδον προκεκενωμένον, ἐνδον φυλάττον ἐρπετόν τι ἀρτιγέννητον, καὶ βυθίσας τοῦτο ἐν μυγῇ τοῦ πηλοῦ ὀπίσω αὖθις ἀπηλλάττετο.

ἔωθεν δὲ γυμνὸς ἐς τὴν ἀγορὰν προσηδήσας, διάζωμα δὲ περὶ τὸ αἰδοῖον ἔχων κατάχρυσον, καὶ τοῦτο καὶ τὴν ἀρπην ἐκείνην φέρων, σείων ἅμα τὴν κόμην ἀνετον ὥσπερ οἱ τῇ μητρὶ ἀγείροντές τε καὶ ἐνθεαζόμενοι, ἐδημηγύρει ἐπὶ βωμόν τινα ὑψηλὸν ἀναβάς καὶ τὴν πόλιν ἐμακάριζεν αὐτίκα μάλα δεξομένην ἐναργῇ τὸν θεόν. Οἱ παρόντες δὲ — ξυνδεδραμηκεῖ γὰρ σχεδὸν ἅπασα ἡ πόλις ἅμα γυναιξὶ καὶ γέρουσι καὶ παιδίοις — ἐτεθήπесαν καὶ ἤρχοντο καὶ προσεκύουν. Ὁ δὲ φωνάς τινας ἀσήμους φθεγγόμενος, οἳαί γένοιντο ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, ἐξέπληττε τοὺς ἀνθρώπους οὐκ εἰδότας ὅ τι καὶ λέγοι, πλὴν τοῦτο μόνον, ὅτι πᾶσιν ἐγκατεμίγνυ τὸν Ἀπόλλω καὶ τὸν Ἀσκληπιόν.

14. Εἴτ' ἔθι δρόμῳ ἐπὶ τὸν ἐσόμενον νεών· καὶ ἐπὶ τὸ ὄρυγμα ἔλθων καὶ τὴν προωκοδομημένην τοῦ χρηστηρίου πηγὴν, ἐμβὰς ἐς τὸ ὕδωρ ὕμνους τε ᾗδεν Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἀπόλλωνος μεγάλη τῇ φωνῇ καὶ ἐκάλει τὸν θεὸν ἥκειν τύχῃ τῇ ἀγαθῇ ἐς τὴν πόλιν. Εἴτα φιάλην αἰτήσας, ἀναδόντος τινός, ῥαδίως ὑποβαλὼν ἀνιμάται μετὰ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πηλοῦ τὸ ὦν ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ὁ θεὸς αὐτῷ κατεκέλειστο, κηρῷ λευκῷ καὶ ψιμυθίῳ τὴν ἀρμυγὴν τοῦ στόματος συγκεκολλημένον· καὶ λαβὼν αὐτὸ ἐς τὰς χεῖρας ἔχειν ἔφασκεν ἤδη τὸν Ἀσκληπιόν. Οἱ δὲ ἀτενὲς ἀπέβλεπον ὅ τι καὶ γίνοιτο, πολὺ πρότερον θαυμάσαντες τὸ ὦν ἐν τῷ ὕδατι εὐρημένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ καταξας αὐτὸ ἐς κοίλην τὴν χεῖρα ὑπεδέξατο τὸ τοῦ ἐρπετοῦ ἐκείνου ἔμβρυον καὶ οἱ παρόντες εἶδον κινούμενον καὶ περὶ τοῖς δακτύλοις εἰλούμενον, ἀνέκραγον εὐθὺς καὶ ἠσπάζοντο τὸν θεὸν καὶ τὴν πόλιν ἐμακάριζον καὶ χανδὸν ἕκαστος ἐνεπίμπλαντο τῶν εὐχῶν, θησαυροὺς καὶ πλούτους καὶ ὑγίειαν καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ αἰτῶν παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ δρομαῖος αὖτις ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἵετο φέρων ἅμα καὶ τὸν ἀρτιγέννητον Ἀσκληπιὸν δις τεχθέντα, ὅτε ἄλλοι ἅπαξ τίκονται ἀνθρώποι, οὐκ ἐκ Κορωνίδος μὰ Δί' οὐδὲ γε κορώνης, ἀλλ' ἐκ χηνὸς γεγεννημένον. Ὁ δὲ λεὼς ἅπας ἠκολούθει, πάντες ἐνθεοὶ καὶ μεμνηνότες ὑπὸ τῶν ἐλπίδων.

15. Ἡμέρας μὲν οὖν οἴκοι ἐμεινεν ἐλπίζων ὅπερ ἦν, ὑπὸ τῆς φήμης αὐτίκα μάλα παμπόλλους τῶν Παφλαγόνων συνδραμεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ ὑπερεπέπληστο ἀνθρώπων ἡ πόλις, ἀπάντων τοὺς ἐγκεφάλους καὶ τὰς καρδίας προεξηρημένων οὐδὲν ἐοικότων σιτοφάγοις ἀνδράσιν, ἀλλὰ μόνῃ τῇ μορφῇ μὴ οὐχὶ πρόβατα εἶναι διαφερόντων, ἐν οἰκίσκῳ τινὶ ἐπὶ κλίνης καθεζόμενος μάλα θεοπρεπῶς ἐσταλμένος ἐλάμβανεν ἐς τὸν κόλπον τὸν Πελλαῖον ἐκεῖνον Ἀσκληπιόν, μέγιστόν τε καὶ κάλλιστον, ὡς ἔφην, ὄντα, καὶ ὅλον τῷ αὐτοῦ τραχήλῳ περιελήσας καὶ τὴν οὐρὰν ἔξω ἀφείς — πολλὸς δὲ ἦν, ὡς καὶ ἐν τῷ προκολπίῳ προκεχύσθαι αὐτοῦ καὶ χαμαὶ τὸ μέρος ἐπισύρεσθαι — μόνῃ τὴν κεφαλὴν ὑπὸ μάλης ἔχων καὶ ἀποκρύπτων, ἀνεχομένου πάντα ἐκείνου, προὔφαινε τὴν ὀθονίνην κεφαλὴν κατὰ θάτερον τοῦ πώγωνος, ὡς δῆθεν ἐκείνου τοῦ φαινομένου πάντως οὔσαν.

mane nudus in forum prosiliens, segestri circa pudenda vinctus aureo, hoc et illam falcem gestans, solutam simul comam quatiens, ut qui matri deorum stipem colligunt fanatici, concionabatur consensu altari quodam excelso et beatam urbem praedicabat, quae praesentem jam statim deum susceptura esset. Qui praesentes erant (concurrerat autem tota fere civitas cum mulieribus, senibus, pueris) stupere, precari, adorare. At ille vocibus quibusdam prolatis obscuris, quales fuerint forte Hebraeorum aut Phoenicum, percellebat homines, quid sibi vellet nescientes, praeter illud solum, quod omnibus immiscebat Apollinem et Aesculapium.

14. Tum curriculo petit futurum templum, delatusque ad fossam structamque ante oraculi scaturiginem, in aquam ingressus, hymnosque magna voce canebat Aesculapii et Apollinis, deumque faustis auspiciis in urbem ut veniret invocabat. Tum phialam poscit, quam quum dedisset aliquis, facile subjicit, hauritque cum aqua et luto ovum illud, in quo deum ipse incluserat, commissuris aperturae cera alba et cerussa conglutinatis. Hoc in manus sumto, habere se jam proclamat Aesculapium. At illi defixis oculis videre quid tandem fieret, qui multum ante jam admirati essent ovum in aqua inventum. Quum vero fracto illo in cavam manum susciperet footum serpentis illius, viderentque praesentes moveri illum et circa digitos volvi, exclamant statim, et deum saluant et beatam civitatem praedicant, et magno liatu omnes plenisque faucibus precantur, thesauros, divitias, sanitatem, bona reliqua ab eo sibi quisque expetunt. At ille curriculo rursus domum repetit, ferens secum etiam recens natum Aesculapium, bis natum, quum alii semel tantum nascentur homines, non ex Coronide, medius fidius, aut ex cornice, sed ex ansere procreatum. Populus autem universus sequitur, fanatico omnes instinctu pleni et praespe furentes.

15. Dies igitur aliquot domi manet, sperans futurum quod res erat, ut a fama illa plurimi mox Papblagones concurrerent. Quum autem supra modum plena hominibus urbs esset, quibus jam ante cerebra pariter et corda exempta essent, ac nulla cum hominibus frumento vesci solitis similitudo, sed qui sola forma ab ovibus distinguerentur, in quadam adicula in lecto assidens, vestitu, qui plane deum deceret, longo indutus, sinu suscipit Pellaeum illum Aesculapium, maximum, ut dixi, pulcherrimumque: ac totum suae cervici circumponens, cauda extra vestem relicta (adeo autem magnus erat draco, ut et in gremio ipsius provolutus jaceret, et humi pars ipsius traheretur), caput solum sub ala habens et abscondens, sustinente illo omnia, linteum illud caput ab altera parte barbae protendit, quasi nimirum illius draconis, qui videndum se praebat, omnino esset.

16. Εἴτά μοι ἐπινόησον οἰκίσκον οὐ πάνυ φαιδρὸν οὐδὲ ἐς κόρον τοῦ φωτὸς δεχόμενον καὶ πλῆθος ἀνθρώπων συγχλύδων τεταραγμένων καὶ προεκπεπληγμένων καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπαιωρουμένων, οἷς ἐσελθοῦσι τεράστιον ὥς εἰκὸς τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο, ἐκ τοῦ τέως μικροῦ ἐρπετοῦ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τοσοῦτον δράκοντα πεφνηέναι, ἀνθρωπόμορφον καὶ ταῦτα καὶ τιθασόν. Ἡπείγοντο δὲ αὐτίκα πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ πρὶν ἀκριβῶς ἰδεῖν, ἐξηλαύνοντο ὑπὸ τῶν αἰεὶ ἐπεισιόντων. Ἐτετρώπητο δὲ κατὰ τὸ ἀντίθυρον ἄλλη ἔξοδος, οἷόν τι καὶ τοὺς Μακεδόνας ἐν Βαβυλῶνι ποιῆσαι ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ νοσοῦντι λόγος, ὅτε ὁ μὲν ἤδη πονήρως εἴχεν, οἱ δὲ περιστάντες τὰ βασιλεία ἐπόθουν ἰδεῖν αὐτὸν καὶ προσεῖπὲν τὸ ὕστατον. Τὴν δὲ ἐπιδείξιν ταύτην οὐχ ἅπαξ ὁ μισαρός, ἀλλὰ πολλάκις ποιῆσαι λέγεται, καὶ μάλιστα εἴ τινες τῶν πλουσίων ἀφίκοιντο νεαλέστεροι.

17. Ἐνταῦθα, ὃ φίλε Κέλσε, εἰ δεῖ τάληθῃ λέγειν, συγγνώμην χρὴ ἀπονέμειν τοῖς Παφλαγόσι καὶ Ποντικοῖς ἐκείνοις, παχέσι καὶ ἀπαιδέυτοις ἀνθρώποις, εἰ ἐξηπατήθησαν ἀπτόμενοι τοῦ δράκοντος — καὶ γὰρ τοῦτο παρεῖχε τοῖς βουλομένοις ὁ Ἀλέξανδρος — ὁρῶντες ἐν ἀμυδρῷ τῇ φωτὶ τὴν κεφαλὴν δῆθεν αὐτοῦ ἀνοίγουσάν τε καὶ συγκλείουσάν τὸ στόμα, ὥστε πάνυ τὸ μηχανήμα ἐδεῖτο Δημοκρίτου τινὸς ἢ καὶ αὐτοῦ Ἐπικούρου ἢ Μητροδώρου ἢ τινος ἄλλου ἀδαμαντίνην πρὸς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τὴν γνώμην ἔχοντος, ὥς ἀπιστῆσαι καὶ ὅπερ ἦν εἰκάσαι, καὶ εἰ μὴ εὐρεῖν τὸν τρόπον ἐδύνατο, ἐκείνο γοῦν προπεπεισμένου, ὅτι λέληθεν αὐτὸν ὁ τρόπος τῆς μαγγανείας, τὸ δ' οὖν πᾶν ψευδὸς ἐστὶ καὶ γενέσθαι ἀδύνατον.

18. Κατ' ὀλίγον οὖν καὶ ἡ Βιθυνία καὶ ἡ Γαλατία καὶ ἡ Θράκη συνέρρει, ἐκάστου τῶν ἀπαγγελλόντων ὥς τὸ εἰκὸς λέγοντος ὥς καὶ γεννώμενον ἴδοι τὸν θεὸν καὶ ὕστερον ἄψαιτο μετ' ὀλίγον παμμεγέθους αὐτοῦ γεγεννημένου καὶ τὸ πρόσωπον ἀνθρώπῳ εἰκός. Γραφαί τε ἐπὶ τούτῳ καὶ εἰκόνες καὶ ξόανα, τὰ μὲν ἐκ χαλκοῦ, τὰ δὲ ἐξ ἀργύρου εἰκασμένα, καὶ ὄνομά γε τῷ θεῷ ἐπιτεθέν· Γλύκων γὰρ ἐκαλεῖτο ἐκ τινος ἐμμέτρου καὶ θεοῦ προστάγματος· ἀνεφώνησε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος

Εἰμὶ Γλύκων, τρίτον αἷμα Διὸς, φάος ἀνθρώποισι.

19. Καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, ὅπερ ἔνεκα τὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, καὶ χρᾶν τοῖς δεομένοις καὶ θεσπίζειν παρ' Ἀμφιλόχου τοῦ ἐν Κιλικίᾳ τὸ ἐνδόσιμον λαβῶν — καὶ γὰρ ἐκεῖνος μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν τοῦ Ἀμφιάρεω καὶ τὸν ἐν Θήβαις ἀφανισμὸν αὐτοῦ ἐκπεσὼν τῆς οἰκίας ἐς τὴν Κιλικίαν ἀφικόμενος οὐ πονήρως ἀπήλλαξε προθεσπίζων καὶ αὐτὸς τοῖς Κίλιξι τὰ μέλλοντα καὶ δὴ ὀβολοὺς ἐφ' ἐκάστῳ χρησμῷ λαμβάνων — ἐκεῖθεν οὖν τὸ ἐνδόσιμον λαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος προλέγει πᾶσι τοῖς ἀφικομένοις ὥς μαντεύσεται ὁ θεὸς ῥητὴν τινα ἡμέραν. Ἐκέλευσε δὲ ἕκαστον, οὗ δέοιτ'

16. Tum cogita mihi adiculam non omnino illustrem, neque quantum satis est lucis capientem, et multitudinem hominum confluentium, perturbatorum, et jam ante admiratione percussorum, et ad spes sublаторum, quibus ad primum ingressum portentosa, nec immerito, res videbatur, ex parvo tum serpente intra paucos dies draconem tantum prodiisse, eumque humana forma capitis et mansuetum. Urgebantur autem statim ad exitum, et antequam accurate vidissent, exigebantur ab his qui novi semper accederent. Perforatus autem fuerat e regione januae exitus alius, quale quid Macedonas Babylone fecisse, ægrotante Alexandro, sermo est, quum ille male jam haberet, isti vero regiam circumstantes videre illum desiderarent, et ultimum alloqui. Ceterum hanc ostensionem non semel impurus homo, sed sæpe fecisse dicitur, præsertim si qui ex divitibus advenissent adhuc integri.

17. Hic, mi Celse, si verum dicendum est, ignoscere par est Paphlagonibus illis et Ponticis, pingui ingenio et ineruditus hominibus, si contacto ipsi dracone (nam hoc quoque volentibus dabat Alexander) decepti sunt, quum viderent in tenui luce caput scilicet ipsius, aperiens pariter os et claudens: adeo ut plane indigeret machinatio illa Democrito quodam, aut ipso Epicuro, aut Metrodoro, aut alio quodam, invictam ad hæc et talia mentem habente, qui diffideret, et quod res esset conjiceret, et si ipsum invenire modum non posset, at illud certe jam ante persuasum haberet, licet ipsum ratio præstigiarum fugiat, totum tamen hoc mendacium esse, ac fieri non posse.

18. Paullatim igitur et Bithynia, et Gallogræcia, et Thracia confluit, unoquoque renunciantium, ut credere par est, dicente, et nascentem a se visum deum, et postea contactum, quum ingens brevi tempore interjecto factus esset et vultum haberet humano similem. Super hæc picturæ, et imagines, et simulacra, ex ære partim, partim ex argento assimilata, et nomen deo impositum: Glycon enim appellabatur, ex divino jussu carmine concluso. Exclamarat enim Alexander:

Tertius ecce, Glycon, sanguis Jovis, atque hominum lux.

19. Et quum tempus esset ejus rei, propter quam instituta fuerant omnia, nimirum oracula edendi rogantibus ac vaticinandi, præcentorem quasi secutus Amphilochem, qui in Cilicia colitur (etenim ille quoque post Amphiarai patris mortem, quum ad Thebas ille periisset, eiectione domo et in Ciliciam delatus, non male rem gessit, prædicens et ipse futura Cilicibus, et duos pro unoquoque oraculo obolos accipiens): ab hoc igitur quasi cantus initio accepto, Alexander advenientibus omnibus denuntiat, oracula redditurum deum præstituto quodam die. Jubet autem unumquemque,

(II
ἀν
κατ
ἀλλ
ἀδ
σκη
τοῦ
θεοῦ
μασ
γραμ
τις ἐ
20
εἰ δὲ
γνώμα
ρίνα τ
γὰρ πο
τὰς ἐρ
ἀπεκρύ
ἀπεδίδ
πολὺ ἦ
ἐγὼ πο
σφραγῖ
πάντα
21.
τοῖνυν,
ἐκείνη,
σφραγῖ
τὴν ἀνά
τόν τε κα
ἔχοντα,
τοῦ λεγο
πίττης Β
τετριμμέν
ἀπάντων
σιάλῳ τῇ
τὸν τύπον
σας ῥαδίω
ὥσπερ ἐκ
τύπῳ εἰκ
τιτάνου γὰ
καὶ κηρὸν
τῇ σφραγῖ
κέρατος, μ
ἐχρήτο πρὸ
πρὸς τοῦτο
ἀπάντων, ὡ
λιστα σοῦ ἐ
τε ἅμα καὶ ὡ
σφρονίζειν
καὶ πολλῶν
22. Ἐχρ
ταῦθα χρώμ
πτων, τοῖς μ
ἀποκρινόμεν
γὰρ ἐδόκει αὐ

illustrem,
titudinem
nte admi-
uibus ad
idebatur,
n tantum
suetum.
accurate
cederent.
s, quale
xandro,
iam cir-
alloqui.
mo, sed
s adve-

ere par
ineru-
quoque
iderent
et clau-
nocrito
to quo-
i diffi-
re mo-
beret,
n hoc

uracia
r est,
onta-
set et
e, et
gento
appel-
parat

ux.
tula
vati-
i in
tris
t in
se
los
an-
m
e,

ἀν καὶ ὁ μάλιστα μαθεῖν ἐθέλοι, ἐς βιβλίον ἐγγράψαντα καταρράψαι τε καὶ κατασημῆνασθαι κηρῷ ἢ πηλῷ ἢ ἄλλῳ τοιούτῳ· αὐτὸς δὲ λαβὼν τὰ βιβλία καὶ ἐς τὸ ἄδυτον κατελθὼν — ἤδη γὰρ ὁ νεὺς ἐγήγερτο καὶ ἡ σκηνὴ παρεσκευάστο — καλέσειν ἐμελλε κατὰ τάξιν τοὺς δεδωκότας ὑπὸ κήρυκι καὶ θεολόγῳ, καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ ἀκούων ἕκαστα τὸ μὲν βιβλίον ἀποδώσειν σεσημασμένον ὡς εἶχε, τὴν δὲ πρὸς αὐτὸ ἀπόκρισιν ὑπογεγραμμένην, πρὸς ἕπος ἀμειβομένου τοῦ θεοῦ περὶ οὗτου τις ἔροιτο.

20. Ἦν δὲ τὸ μηχανήμα τοῦτο ἀνδρὶ μὲν οἷω σοί, εἰ δὲ μὴ φορτικὸν εἰπεῖν, καὶ οἷω ἐμοί, πρόδηλον καὶ γινώμαι βράδιον, τοῖς δὲ ἰδιώταις καὶ κορύζης μεστοῖς τὴν βίνα τεράστιον καὶ πάνυ ἀπίστῳ ὅμοιον. Ἐπινοήσας γὰρ ποικίλας τῶν σφραγίδων τὰς λύσεις ἀνεγίνωσχέ τε τὰς ἐρωτήσεις ἕκαστας καὶ τὰ δοκοῦντα πρὸς αὐτάς ἀπεκρίνετο, εἴτα κατελήσας αὐθις καὶ σημενόμενος ἀπεδίδου μετὰ πολλοῦ θαύματος τοῖς λαμβάνουσι. Καὶ πολὺ ἦν παρ' αὐτοῖς τὸ, πόθεν γὰρ οὗτος ἠπίστατο ὁ ἐγὼ πάνυ ἀσφαλῶς σημενόμενος αὐτῷ ἔδωκα ὑπὸ σφραγίδι δυσμιμήτοις, εἰ μὴ θεὸς τις ὡς ἀληθῶς ὁ πάντα γινώσκων ἦν;

21. Τίνες οὖν αἱ ἐπίνοιαί, ἴσως ἐρήση με. Ἄκουε τοίνυν, ὡς ἔχοις ἐλέγχειν τὰ τοιαῦτα. Ἡ πρώτη μὲν ἐκείνη, ὃ φιλάτε Κέλσε· βελόνην πυρώσας τὸ ὑπὸ τὴν σφραγίδα μέρος τοῦ κηροῦ διατρήκων ἐξήρει καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῇ βελόνῃ αὐθις ἐπιχλιάνας τὸν κηρὸν, τὸν τε κάτω ὑπὸ τῷ λίνῳ καὶ τὸν αὐτὴν τὴν σφραγίδα ἔχοντα, βράδιως συνεκόλλα. Ἔτερος δὲ τρόπος ὁ διὰ τοῦ λεγομένου κολλυρίου· σκευαστὸν δὲ τοῦτο ἐστὶν ἐκ πίττης Βρυττίας καὶ ἀσφάλτου καὶ λίθου τοῦ διαφανοῦς τετριμμένου καὶ κηροῦ καὶ μαστίχης· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων ἀναπλάσας τὸ κολλύριον καὶ θερμῆνας πυρὶ σιάλῳ τὴν σφραγίδα προχρίσας ἐπιτίθει καὶ ἀπέματτε τὸν τύπον. Εἴτα αὐτίκα ξηροῦ ἐκείνου γενομένου, λύσας βράδιως καὶ διαναγνοὺς ἐπιθείς τὸν κηρὸν ἀπετύπου ὥσπερ ἐκ λίθου τὴν αὐτὴν σφραγίδα εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ ὁμοιωμένην. Τρίτον ἄλλο πρὸς τούτοις ἀκουσον· τιτάνου γὰρ ἐς κόλλαν ἐμβαλὼν, ἢ κολλῶσι τὰ βιβλία, καὶ κηρὸν ἐκ τούτου ποιήσας ἐτι ὑγρὸν ὄντα ἐπιτίθει τῇ σφραγίδι καὶ ἀφελὼν — αὐτίκα δὲ ξηρὸν γίγνεται καὶ κέρατος, μᾶλλον δὲ σιδήρου παγιώτερον — τούτῳ δὲ ἐχρήτο πρὸς τὸν τύπον. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τοῦτο ἐπινενοημένα, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον μεμνησθαι ἀπάντων, ὡς μὴ ἀπειρόκαλοι εἶναι δοκοῖν, καὶ μάλιστα σοῦ ἐν οἷς κατὰ μάγων συνέγραψας, καλλίστοις τε ἅμα καὶ ὠφελιμωτάτοις συγγράμμασι καὶ δυναμένοις σωφρονίζειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἱκανὰ παραθεμένου καὶ πολλῶν τούτων πλείονα.

22. Ἐχρα οὖν καὶ ἐθέσπιζε, πολλῇ τῇ συνέσει ἐνταῦθα χρώμενος καὶ τὸ εἰκαστικὸν τῇ ἐπινοίᾳ προσάπτων, τοῖς μὲν λοξὰ καὶ ἀμφίβολα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρινόμενος, τοῖς δὲ καὶ πάνυ ἀσαφῆ· χρησιμωδικὸν γὰρ ἐδόκει αὐτῷ καὶ τοῦτο· τοὺς δὲ ἀπέτρεπεν ἢ προῦ-

quod sibi opus sit et quod maxime velit discere, in libellum inscribere, eumque trajectum filo obsignare cera, aut creta, aut id genus re alia. Ipse autem in adytum ubi descenderat (jam enim aedificatum erat templum, et parata scena), ordine vocaturus eo erat per praekonem et adhibito theologo, illos qui dedissent, et, auditis quasi a deo omnibus, libellum cuique suum, ut signatus fuit, redditurus, responsumque illius subscriptum, ad verbum respondente deo de quocumque aliquis interrogasset.

20. Erat vero machinatio ista, viro quidem qualis tu, et, si non est indecens dictu, etiam qualis ego sum, manifesta et cognitu facilis; imperitis autem et obesae ac plenae pituita naris hominibus prodigiosa, et prorsus incredibili similis. Excogitatis enim diversis solvendi sigilla generibus, legebat interrogationes singulas, et quae viderentur ad eas respondebat, tum involutas iterum et obsignatas reddebat multa cum admiratione accipientibus: et frequens inter illos haec erat oratio, Unde enim iste sciret quae firmiter admodum obsignata ipsi dedi sub sigillis imitatu difficillimis, nisi revera deus esset cognoscens omnia?

21. Quae sunt igitur, forte me interrogabis, illa commenta? Audi ergo, ut habeas qui convincas talia. Primum, Celso carissime, illud est: acu ignita partem ceræ, quae infra signum est, ubi liquefecerat, signum ipsum detrahebat, lectoque libello, acus ope liquefactam iterum ceram, tum quae infra sub lino est, tum eam quae sigillum ipsum continet, facile conglutinabat. Altera est ratio per illud quod vocatur collyrium: paratur hoc e pice Bruttia, et asphalto, et speculari lapide trito, ceraque et mastiche. Fictum ex his omnibus collyrium, et igni calefactum, in signum, saliva prius madefactum, imponebat, et typum exprimebat: deinde collyrio celeriter siccato, solutas facile tabellas perlegebat; tum cera imposita idem sigillum optime conveniens archetypo tanquam gemma iterum exprimebat. Tertiam aliam praeter has rationem audi: calcem glutini, quo libros glutinant, injectam, et in massam ceræ similem redactam, mollem adhuc sigillo imponebat: ablata deinde (nam siccatur statim, et cornu, quin ferro sit solidior) ad exprimendum utebatur. Sunt vero alia etiam multa ad hoc ipsum excogitata, quorum mentionem facere omnium nihil opus est, ne inepti esse videamur; praesertim quum tu in libris, quos contra magos scripsisti, pulcherrimis pariter atque utilissimis, quique prudentes reddere lectores possunt, satis multa proposueris, et multo his nostris plura.

22. Oracula ergo fundebat, et responsa dabat divina, multa hic prudentia usus, et probabilitatem adjungens commentis suis, qui perplexa quibusdam et ambigua responderet ad interrogationes, aliis vero plane obscura: etenim hoc etiam ad oracula pertinere ipsi videbatur: alios autem vel

τρεπεν, ὥς ἂν ἀμεινον ἔδοξεν αὐτῷ εἰκάζοντι, τοῖς δὲ θεραπείας προὔλεγε καὶ διαίτας, εἰδὼς, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔφην, πολλὰ καὶ χρήσιμα φάρμακα· μάλιστα δὲ ἡδονικίμου παρ' αὐτῷ αἱ κυτμίδες, ἀκόπου τι ὄνομα πεπλασμένον, ἐκ λίπους αἰγείου συντεθειμένου. Τὰς μέντοι ἐλπίδας καὶ προκοπὰς καὶ κλήρων διαδοχὰς εἰσαῦθις αἰεὶ ἀνεβάλλετο, προστιθεὶς ὅτι ἔσται πάντα, ὅπταν ἐθελήσω ἐγὼ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ προφήτης μου δεηθῇ καὶ εὐχεται ὑπὲρ ὑμῶν.

23. Ἐτέτακτο δὲ καὶ μισθὸς ἐφ' ἐκάστῳ χρησμῷ δραχμὴ καὶ δύο ὀβολοί. Μὴ μικρὸν δὲ οἰηθῆς, ὦ ἑταῖρε, μηδὲ ὀλίγον γεγενῆσθαι τὸν πόρον τοῦτον, ἀλλ' εἰς ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ μυριάδας ἐκάστου ἔτους ἡθροίζεν, ἀνὰ δέκα καὶ πεντεκαίδεκα χρησμοὺς τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ ἀπληστίας ἀναδιδόντων. Λαμβάνων δὲ οὐκ αὐτὸς ἐχρήτο μόνος οὐδ' ἐς πλοῦτον ἀπεθησαύριζεν, ἀλλὰ πολλοὺς ἤδη περὶ αὐτὸν ἔχων συνεργοὺς καὶ ὑπηρέτας καὶ πευθῆνας καὶ χρησιμοποιοὺς καὶ χρησιμοφύλακας καὶ ὑπογραφέας καὶ ἐπισφραγιστάς καὶ ἐξηγητάς ἅπασιν ἔνεμεν ἐκάστῳ τὸ κατ' ἀξίαν.

24. Ἦδη δὲ τινὰς καὶ ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξέπεμπε, φήμας ἐμποιήσοντας τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ μαντείου καὶ διηγησομένους ὡς προείποι καὶ ἀνέυροι δραπέτας καὶ κλέπτας καὶ ληστὰς ἐξελέγξειε καὶ θησαυροὺς ἀνορύξαι παράσχοι καὶ νοσοῦντας ἰάσαιτο, ἐνίους δὲ καὶ ἤδη ἀποθανόντας ἀναστήσειε. Δρόμος οὖν καὶ ὠθισμὸς ἀπανταχόθεν ἐγίγνετο καὶ θυσίαι καὶ ἀναθήματα, καὶ διπλάσια τῇ προφῆτῃ καὶ μαθητῇ τοῦ θεοῦ. Καὶ γὰρ αὐτὸς καὶ οὗτος ἐξέπεσεν ὁ χρησμός.

Τιέμεναι κέλομαι τὸν ἐμὸν θεράπονθ' ὑποφῆτην· οὐ γὰρ μοι κτεάνων μέλειται ἄγαν, ἀλλ' ὑποφῆτου.

25. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ τῶν νοῦν ἔχόντων ὥσπερ ἐκ μέθης βαθείας ἀνανήφοντες συνίσταντο ἐπ' αὐτὸν καὶ μάλιστα οἱ Ἐπικούρου ἑταῖροι, πολλοὶ δὲ ἦσαν, καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπεφύρατο ἡρέμα ἤδη πᾶσα ἡ μαγανεία καὶ συσκευὴ τοῦ δράματος, ἐκφέρει φόβητρον τι ἐπ' αὐτοὺς, λέγων ἀθέων ἐμπεπλησθαι καὶ Χριστιανῶν τὸν Πόντον, οἱ περὶ αὐτοῦ τολμῶσι τὰ χείριστα βλασφημεῖν, οὐς ἐκέλευε λίθοις ἐλαύνειν, εἰ γε ἐθέλουσιν ἴλεων ἔχειν τὸν θεόν. Περὶ δὲ Ἐπικούρου καὶ τοιοῦτόν τινα χρησμὸν ἀπεφθέγγετο· ἐρομένου γὰρ τινος τί πράττει ἐν Ἄδου ὁ Ἐπίκουρος;

Μολυβδῖνας (ἔφη) ἔχων πέδας ἐν βορβόρῳ κάθηται.

Εἶτα θαυμάζεις εἰ ἐπὶ μέγα ἤρθη χρηστήριον, δρῶν τὰς ἐρωτήσεις τῶν προσιόντων συνετὰς καὶ πεπαιδευμένας; Ὅλως δὲ ἀσπονδος καὶ ἀκήρυκτος αὐτῷ ὁ πόλεμος πρὸς Ἐπίκουρον ἦν καὶ μάλα εἰκότως. Τίνι γὰρ ἄλλῳ δικαιότερον προσεπολέμει γόνος ἀνθρώπος καὶ τερατεία φίλος, ἀληθεία δὲ ἐχθιστος, ἢ Ἐπικούρῳ ἀνδρὶ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων καθεορακότη καὶ μόνῳ τῇ ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν εἰδότη; οἱ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Χρυσίππον καὶ Πυθαγόραν φίλοι καὶ εἰρήνη βαυεῖα πρὸς ἐκείνους ἦν· ὁ δὲ ἀτεγκτος Ἐπίκουρος —

dehortabatur, vel impellebat, prout melius esse conjiceret aliis curationes præcipiebat et victus rationem, qui, quod primum dicebam, multa etiam utilia medicamenta sciret. Maxime vero probabantur illi cytinides, fictum nomen unguenti ad lassitudinem et dolorem, ex caprino adipe confecti. Spes vero et bonorum incrementa et hereditatum successiones in futurum semper rejiciebat, adjiciens, Fient omnia, si voluero ego, sique Alexander propheta meus rogaverit, et vota pro vobis fecerit.

23. Constituta autem erat etiam merces unicuique responso, drachma cum duobus obolis. Ne parvum putes, amice, aut minutum fuisse hunc redditum; ad septuaginta vel octuaginta millia quotannis congregabat, dena et quindena responsa hominibus præ inexplebili cupiditate sibi reddi petentibus. Quæ autem acceperat, iis non solus utebatur, neque in thesauros reponebat: sed quum multos jam circa se haberet administratos, et operarios, et exploratores, et scriptores oraculorum pariter ac custodes, et exceptores, et obsignatores, et conjectores, illis omnibus suam cuique partem pro dignitate tribuebat.

24. Jam vero in peregrinas etiam regiones quosdam emittebat qui famam apud gentes excitarent de oraculo, ac narrent ut prædicat, et inveniat fugitivos, ac fures et latrones convincat, et effodiendos thesauros præbeat, sanetque ægrotos, ut aliquot jam mortuos resuscitaverit. Concursus igitur et urgentium se undique turba orta est: hinc sacrificia et donaria vel duplicia prophetæ ac discipulo dei. Nam hæc etiam sors exierat:

Vatem ornare meum jubeo vos atque ministrum: divitias nec enim curo, sed curo ministrum.

25. Quum multi jam prudentes viri, quasi ex profunda ebrietate resipiscentes, contra ipsum consisterent, inprimis Epicuri sodales (erant autem multi), et in urbibus deprehensæ paullatim essent omnes illius præstigiæ, ac totus fabulæ apparatus, terriculamentum quoddam contra illos expedit, dicens Atheis plenum esse et Christianis Pontum, qui audeant pessima de se maledicta spargere, quos lapidibus jussit abigi, si propitium habere vellent deum. De Epicuro reddidit etiam oraculum tale. Interrogante quodam, Quid agit apud inferos Epicurus? respondit;

Desidet in cæno plumbeis coercitus catenis.

Deinde miraris, si ad magnam gloriam elatum est oraculum, quum videas interrogationes accedentium prudentes adeo atque eruditas? Universim implacabile ipsi et ne caduceatorem quidem admittens bellum erat contra Epicurum. Nec profecto injuria. Contra quem enim justius pugnaret homo præstigiator et portentosarum fraudum amans, veritatis autem inimicissimus, quam contra Epicurum, hominem qui naturam rerum perspexisset, solusque verum in illis vidisset? Nam Platonici, Stoici, Pythagorei amici erant, profunda cum illis pax: sed Epicurus ille molliri nescius (sic enim

οὐτ
ταῦ
Ἄμ
ἡπί
πολλ
Ἄμα
συγκ
οὐχ
τὸν
μένω
νος
οὕτως

M

26.

κοντα
καὶ τὸ
κόλπου
νως ἐκ
ξείν το
Εἶτα οὐ
τῆς κεφ
τατα δια
πρὸς τὰ
Ἀσκληπι
σμοὶ οὐτ
δην, ἀλλ
δώροις.

27.

εἰσόδου τ
αὐτὸν ἐπ

Πάρθο
νοστή
στέμμα

Εἶτ' ἐπειδ
καὶ ἀπὸ ἡλλ
κοπεῖς, τοῦ
μνημάτων,

Μὴ σύ
μή σοι
πότμον

28. Καὶ

τοὺς μεταχρ
προτεθεσπισ
τοῖς μὲν νοσσ
ἀποθανόντων

Μηκέτι δι
πότμος γὰρ

29. Εἰδὼς

Μαλλῶ καὶ α
ταύτη φίλους
πέμπων ἐπ'

οὕτω γὰρ αὐτὸν ὠνόμαζεν — ἐχθιστος δικαίως, πάντα ταῦτα ἐν γέλωτι καὶ παιδιᾷ τιθέμενος. Διὸ καὶ τὴν Ἀμαστριν ἐμίσει μάλιστα τῶν Ποντικῶν πόλεων, ὅτι ἡπίστατο τοὺς περὶ Λέπιδον καὶ ἄλλους ὁμοίους αὐτοῖς πολλοὺς ὄντας ἐν τῇ πόλει· οὐδὲ ἐχρησμήδῃσε πώποτε Ἀμαστριανῶ ἀνδρί· ὁπότε δὲ καὶ ἐτόλμησεν ἀδελφῶ συγκλητικῷ χρησμήδῃσαι, καταγέλαστος ἀπῆλλαξεν οὐχ εὐρὼν οὐτ' αὐτὸς πλάσασθαι χρησμὸν δεξιὸν οὐτε τὸν ποιῆσαι πρὸς καιρὸν αὐτῷ δυνησόμενον· μεμφομένῳ γὰρ αὐτῷ στομάχου ὀδύνην προστάξαι βουλόμενος ὕειον πόδα μετὰ μαλάχης ἐσκευασμένον ἐσθίειν οὕτως ἔφη·

Μάλακα χοιρείων ἱερῇ κυμίνευσσι πύδνῳ.

26. Πολλάκις μὲν οὖν, ὡς προεῖπον, ἔδειξε τὸν δράκοντα τοῖς δεομένοις, οὐχ ὅλον, ἀλλὰ τὴν οὐρὰν μάλιστα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα προβεβληκῶς, τὴν κεφαλὴν δὲ ὑπὸ κόλπου ἀθέατον φυλάττων. Ἐβελήσας δὲ καὶ μειζῶνως ἐκπλήξαι τὸ πλῆθος ὑπέσχετο καὶ λαλοῦντα παρέξειν τὸν θεόν, αὐτὸν ἄνευ ὑποφύτου χρησμήδουντα. Εἴτα οὐ χαλεπῶς γεράνων ἀρτηρίας συνάψας καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς ἐκείνης τῆς μεμηχανημένης πρὸς ὁμοιώματα διείρας, ἄλλου τινὸς ἐξωθεν ἐμβοῶντος, ἀπεκρίνετο πρὸς τὰς ἐρωτήσεις, τῆς φωνῆς διὰ τοῦ ὀθονίνου ἐκείνου Ἀσκληπιοῦ προσπιπτούσης. Ἐκαλοῦντο δὲ οἱ χρῆσμοι οὗτοι αὐτόφωνοι, καὶ οὐ πᾶσιν ἐδίδοντο οὐδὲ ἀνέδην, ἀλλὰ τοῖς εὐπαράφοις καὶ πλουσίοις καὶ μεγαλόδωροις.

27. Ὁ γοῦν Σευηριανῶ δοθεὶς ὑπὲρ τῆς ἐς Ἀρμενίαν εἰσόδου τῶν αὐτοφώνων καὶ αὐτὸς ἦν· προτρέπων γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τὴν εἰσβολὴν οὕτως ἔφη·

Πάρθους Ἀρμενίους τε θοῶν ὑπὸ δουρὶ δαμάσας
νοστήσεις Ῥώμην καὶ Θύμβριδος ἀγλαὸν ὕδωρ
στέμμα φέρων κροτάφοισι μεμιγμένον ἀκτίνεσσιν.

Εἴτ' ἐπειδὴ πεισθεὶς ὁ ἡλίθιος ἐκεῖνος Κελτὸς εἰσέβαλε καὶ ἀπῆλλαξεν αὐτῇ στρατιᾷ ὑπὸ τοῦ Ὀθρυάδου κατακοπεῖς, τοῦτον μὲν τὸν χρησμὸν ἐξαίρει ἐκ τῶν ὑπομνημάτων, ἐντίθῃσι δὲ ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ·

Μὴ σύ γ' ἐπ' Ἀρμενίους ἐλάαν στρατὸν, οὐ γὰρ ἄμεινον,
μή σοι θηλυχίτων τις ἀνὴρ τόξου ἄπο λυγρὸν
πότμον ἐπιπροίεις παύσῃ βιότοιο φάους τε.

28. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο σοφώτατον ἐπενόησε, τοὺς μεταχρονίους χρησμοὺς ἐπὶ θεραπείᾳ τῶν κακῶς προτεθεσπισμένων καὶ ἀποτετευγμένων· πολλάκις γὰρ τοῖς μὲν νοσοῦσι πρὸ τῆς τελευτῆς ὑγίειαν ἐπηγγέλλετο, ἀποθανόντων δὲ χρησμὸς ἄλλος ἕτοιμος ἦν παλινωδῶν·

Μηκέτι δίζησθαι νόσοιο λυγρῆς ἐπαρωγὴν·
πότμος γὰρ προφανὴς οὐδ' ἐκφυγέειν δυνατόν σοι.

29. Εἰδὼς δὲ τοὺς ἐν Κλάρῳ καὶ Διδύμοις καὶ Μαλλῶ καὶ αὐτοὺς εὐδοκιμοῦντας ἐπὶ τῇ ὁμοίᾳ μαντικῇ ταύτῃ φίλους αὐτοὺς ἐποιεῖτο, πολλοὺς τῶν προσιόντων πέμπων ἐπ' αὐτοὺς λέγων·

ipsum appellabat) inimicissimus merito, qui omnia ista pro risu et ludibrio sibi haberet. Propterea etiam Amastrin oderat maxime urbium Ponticarum, quod sciebat Lepidum et alios illi similes multos in ea urbe esse : neque unquam Amastriano cuiquam oraculum reddidit. Quum vero ausus etiam esset fratri senatorii viri respondere, ridicule discessit, quum neque ipse posset responsum fingere callidum, neque inveniret qui in tempore illud facere sibi posset. Querenti enim illi ventriculi dolores, quum comedendum imperare vellet suillum pedem cum malva paratum, sic dixit :

Malvaca porcinæ sacrato vase cumina.

26. Sæpe quidem, ut dixi antea, ostendit draconem rogantibus, non totum, sed caudam maxime et reliquum corpus protendens, caput autem in sinu, ubi videri non posset, occultans. Quum vero magis percellere multitudinem vellet, promisit se loquentem etiam deum illis præstiturum, oracula reddentem sine vatis excipientis ministerio. Commisissis deinde non difficulter gruum asperis arteriis et per caput illud ad similitudinem humani fabricatum transmissis, alio quodam extra inclamante, ad interrogata respondit, voce per linteum illum Æsculapium accidente. Vocabantur oracula ista vocalia, nec reddebantur omnibus nec promiscue, sed vestitis magnifice, et locupletibus, et magna munera offerentibus.

27. Itaque illud Severiano datum de suo in Armeniam introitu e vocalium numero ipsum quoque fuit. Adhortans enim illum ad impressionem faciendam, sic dixerat :

Parthisque Armeniisque hasta celeri superatis,
urbem ad Romanam Tiberisque fluentia redibis,
permixta radiis lauro tua tempora vinctus.

Deinde quum persuadere sibi passus stolidus ille Gallus irruptionem fecisset, sed male ei (nam cum exercitu suo ab Othryade concisus est) expeditio cessisset : hoc oraculum exemit e commentariis, posuitque pro eo aliud :

Ducere in Armenios noli : nec enim bene cedit :
ne tibi femineo vir amictu triste per arcum
immittens fatum perimat cum lumine vitam.

28. Nam illud quoque callidum fuit viri commentum, oracula post eventum facta, quibus emendarentur ea quæ male prædicta aberraverant. Sæpe enim ægrotantibus ante mortem sanitatem promiserat : mortuis autem illis oraculum præsto aliud fuit, quo prius retractaretur :

Auxilium tristi modo desine querere morbo ;
nam fatum apparet, tibi nec vitare licebit.

29. Ceterum quod sciret Clarios, ac Didymæos et Mallenses celebrari et ipsos simili vaticinandi arte, eos sibi conciliabat amicos, multis eorum qui ad se venirent eo ablegandis, dicens :

Ἐς Κλάρων ἴεσο νῦν, τοῦμοῦ πατρὸς ὡς ὅπ' ἀκούσης·
καὶ πάλιν·

Βραγχιδέων ἀδύτοισι πελάξεο καὶ κλύε χρησμῶν·
καὶ αὖθις·

Ἐς Μαλλὸν χώρει θεσπίσματά τ' Ἀμφιλόχοιο.

30. Ταῦτα μὲν ἐντὸς τῶν ὁρων μέχρι τῆς Ἰωνίας καὶ Κιλικίας καὶ Παφλαγονίας καὶ Γαλατίας. Ὡς δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν διεφοίτησε τοῦ μαντείου τὸ κλέος καὶ εἰς τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐνέπεσεν, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἄλλος πρὸ ἄλλου ἠπείγετο, οἱ μὲν αὐτοὶ ἰόντες, οἱ δὲ πέμποντες, καὶ μάλιστα οἱ δυνατώτατοι καὶ μέγιστον ἀξίωμα ἐν τῇ πόλει ἔχοντες, ὧν πρῶτος καὶ κορυφαίωτος ἐγένετο Ῥουτιλλιανὸς, ἀνὴρ τὰ μὲν ἄλλα καλὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ ἐν πολλαῖς τάξεσι Ῥωμαϊκαῖς ἐξητασμένος, τὰ δὲ περὶ τοὺς θεοὺς πάνυ νοσῶν καὶ ἀλλόκοτα περὶ αὐτῶν πεπιστευκῶς καὶ εἰ μόνον ἀληγιμμένον που λίθον ἢ ἐστεφανωμένον θεάσαιτο, προσπίπτων εὐθὺς καὶ προσκυνῶν καὶ ἐπὶ πολὺ παρεστῶς καὶ εὐχόμενος καὶ τὰγαθὰ παρ' αὐτοῦ αἰτῶν. Οὗτος τοίνυν ἀκούσας τὰ περὶ τοῦ χρηστηρίου μικροῦ μὲν ἐδέησεν ἀφελῆς τὴν ἐγκεχειρισμένην τάξιν εἰς τὸ τοῦ Ἀβώνου τεῖχος ἀναπτῆναι. Ἐπεμπε δ' οὖν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις· οἱ δὲ πεμπόμενοι ἰδιῶται τινες οἰκέται ῥαδίως ἐξαπατηθέντες ἐπαγγέσαν τὰ μὲν ἰδόντες, τὰ δὲ ὡς ἰδόντες καὶ ὡς ἀκούσαντες διηγούμενοι καὶ προσεπιμετροῦντες ἔτι πλείω τούτων, ὡς ἐντιμότεροι εἶεν παρὰ τῷ δεσπότῃ. Ἐξέκαον οὖν τὸν ἄθλιον γέροντα καὶ εἰς μανίαν ἐρρωμένην ἐνέβαλλον.

31. Ὁ δὲ ὡς ἂν τοῖς πλείστοις καὶ δυνατωτάτοις φίλος ὦν περιήει τὰ μὲν διηγούμενος ὡς ἀκούσειε παρὰ τῶν πεμφθέντων, τὰ δὲ καὶ αὐτοῦ προστιθείς. Ἐνέπλησε δ' οὖν τὴν πόλιν καὶ διεσάλευσεν οὗτος καὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ τοὺς πλείστους διεθορύβησεν, οἱ αὐτίκα καὶ αὐτοὶ ἠπείγοντο ἀκοῦσαι τι τῶν καθ' αὐτούς. Ὁ δὲ τοὺς ἀφικνουμένους πάνυ φιλοφρόνως ὑποδεχόμενος ξενίοις τε καὶ ταῖς ἄλλαις δωρεαῖς πολυτελέσιν εὐνους ἐργαζόμενος αὐτῷ ἀπέπεμπεν οὐκ ἀπαγγελοῦντας μόνον τὰς ἐρωτήσεις, ἀλλὰ καὶ ὑμνήσοντας τὸν θεὸν καὶ τεράστια ὑπὲρ τοῦ μαντείου καὶ αὐτοῦ ψευσομένους.

32. Ἀλλὰ καὶ μηχανᾶται ὁ τρισκατάρτος οὐκ ἄσπον οὐδὲ τοῦ προστυχόντος ληστοῦ ἄξιον· λύων γὰρ τὰ πεπεμμένα βιβλία καὶ ἀναγιγνώσκων, εἴ τι εὔροι ἐπισηφάλες καὶ παρακεκινδυνευμένον ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι, κατεῖχεν αὐτὸς καὶ οὐκ ἀπέπεμπεν, ὡς ὑποχειρίους καὶ μονονουχὶ δούλους διὰ τὸ δέος ἔχει τοὺς πεπομπότας, μεμνημένους οἷα ἦν ἂ ἤροντο. Συνίης δὲ οἷας εἰκὸς τοὺς πλουσίους καὶ μέγα δυναμένους τὰς πύστεις πυνθάνεσθαι. Ἐλάμβανεν οὖν πολλὰ παρ' ἐκείνων εἰδότηων, ὅτι ἐντὸς αὐτοὺς ἔχει τῶν ἀρχύων.

33. Βούλομαι δέ σοι καὶ τῶν Ῥουτιλλιανῶν δοθέντων χρησμῶν ἐνίους εἰπεῖν· πυνθανομένων γὰρ αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἐκ προτέρας γυναικὸς, παιδείας ὥραν ἔχον-

Jam Claron ito, mei vocem patris auditurus :
et rursus

Branchidarum adytis accede, oracula et audi :
et iterum :

Ad Mallum Amphilocheique auditum oracula vade.

30. Haec quidem intra terminos Asiae, usque ad Ioniam, et Ciliciam, et Paphlagoniam, et Gallogracciam. Quum vero in Italiam usque percrebuisse oraculi fama, et in Romanorum urbem incidisset; nemo fuit quin alius praeter alio festinaret; alii quidem proficiscentes ipsi; alii vero mittentes alios: et imprimis potentissimi, maximaque dignitate in civitate praediti. Primus horum et caput ipsum Rutilianus fuit, vir cetera bonus et honestus et in multis dignitatibus Romanis versatus, sed circa deos religioso quodam morbo laborans et absurdas de iis persuasiones habens, qui si quatenus modo lapidem aut coronatum videret, accideret statim adorandi causa, multumque astans et vota faceret, et bona ab illo peteret. Hic igitur de oraculo quum audisset, parum aberat quin mandato sibi munere relicto, ad Aboniacrum advolaret: misit certe alios super alios. Missi vero qui essent, imperiti quidam servi, facile decepti post reditum alia a se visa, alia tanquam visa et audita narrant, et plura his corollariorum instar adjiciunt, ut gratiosiores nempe essent apud dominum. Accendunt ergo misellum senem, et in robustam illum insaniam conjiciunt.

31. At ille qui amicus esset plerisque et potentissimis, circumire et narrare partim quidem ut audierat ex his quos miserat, partim etiam de suo adjecta. Implet igitur urbem et commovet hic vir, et de aula plerosque sollicitat, qui statim ipsi quoque festinant de suis rebus aliquid audituri. At noster blande qui exciperet venientes, hospitalibusque et aliis magni pretii muneribus suos faceret, dimittebat illos, qui non renuntiarent modo interrogata, sed deum etiam celebrarent, et prodigiosa de oraculo seque ipso mentirentur.

32. Ac machinatur quiddam homo exsecrabilis non insipiens et latrone minime vulgari dignum: solvens enim libellos sibi missos et legens, si quid inveniret praecipuum et periculosum in interrogationibus, retinuit ipse nec remisit, ut obnoxios et tantum non servos sibi retineret isto metu eos, qui miserant, memores nimirum, qualia fuissent de quibus interrogassent. Probe autem intelligis quas interrogationes proponi a divitibus et potentibus probabile sit. Ab his ergo multa accepit, qui scirent se intra illius retia conclusos.

33. Volo autem tibi oraculorum Rutiliano datorum quaedam dicere. Interroganti de filio suo e priori uxore suscepto,

Εἶτα
ἡ πόρ
παρά
Ῥου
ὑπὲρ
τὸν θε
σκαλο
λαι τε
συνεῖν
τοιούτ
34.
αὐτὸς δ

Πρ
εἴθ'
ζήσ
'Ο δ' ἐβ
μείνας τ
35. I
μένω δέ

Γῆμα
Διεδεδώκ
ἐκ Σελή
ἀλῶναι α
ἔθος, κοι
λήσας δ σ
τὴν κόρη
φίως καὶ σ
ἱλασκόμεν
νος γεγονέν
36. 'Ο
βετο, μεῖζ
ἀρχῆς ἐπε
λοιμούς καὶ
ἀσφαλῶς β
ὑπισχνεῖτο
καὶ αὐτὸν,
ψατο· ἦν δέ

Φοῖβος ἀ

Καὶ τοῦτο ἦν
γεγραμμένον
τοῦναντίον το
τύχην αὐταὶ
ἐπεγέγραπτο.
διὰ τὸ ἔπος α
Τάχα δὲ καὶ
καὶ ῥαθυμότερ
νόσον συντελοῦ
τὰς συλλαβὰς
οντα τὸν λοιμῶ

LUCIANU

τος, ὅντινα προστήσεται τὸν διδάσκαλον τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, ἔφη·

Πυθαγόρην πολέμων τε διάκτορον ἐσθλὸν αἰοῖδόν.

Εἴτα μετ' ὀλίγας ἡμέρας τοῦ παιδὸς ἀποθανόντος ὁ μὲν ἠπόρει καὶ οὐδὲν εἶχε λέγειν πρὸς τοὺς αἰτιωμένους, παρὰ πόδας οὕτως ἐληλεγμένου τοῦ χρησμοῦ, ὁ δὲ 'Ρουτιλλιανὸς αὐτὸς φθάσας ὁ βέλτιστος ἀπελογεῖτο ὑπὲρ τοῦ μαντείου λέγων, τοῦτο αὐτὸ προδεδηλωκέναι τὸν θεὸν καὶ δι' αὐτὸ ζῶντα μὲν κελεύσαι μηδένα διδάσκαλον ἐλέσθαι αὐτῷ, Πυθαγόραν δὲ καὶ 'Ομηρον πάλαι τεθνεῶντας, -οἷς εἰκὸς τὸ μεираκίον ἐν 'Αδου νῦν συνεῖναι. Τί τοίνυν μέμφεσθαι ἄξιον 'Αλεξάνδρῳ, εἰ τοιούτοις ἀνθρωπίσχοις ἐνδιατρίβειν ἡξίου;

34. Αὖθις δὲ πυνθανομένη αὐτῷ τὴν τίνος ψυχὴν αὐτὸς διεδέξατο, ἔφη·

Πρῶτον Πηλείδης ἐγένου, μετὰ ταῦτα Μένανδρος, εἰθ' ὅς νῦν φαίνη, μετὰ δ' ἔσσεαι ἡλιάς ἀκτίς, ζήσεις δ' ὀγδώκοντ' ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν λυκάβαντας.

'Ο δ' ἐβδομηκοντούτης ἀπέθανε μελαγχολήσας οὗ περιμείνας τὴν τοῦ θεοῦ ὑπόσχεσιν.

35. Καὶ οὗτος ὁ χρησμός τῶν αὐτοφώνων ἦν. 'Ερομένη δὲ αὐτῷ ποτε καὶ περὶ γάμου ῥητῶς ἔφη·

Γῆμον 'Αλεξάνδρου τε Σελήνης τε θύγατρα.

Διεδεδώκει δὲ πάλαι λόγον ὡς τῆς θυγατρὸς, ἣν εἶχεν, ἐκ Σελήνης αὐτῷ γενομένης· τὴν γὰρ Σελήνην ἔρωτι ἀλῶναι αὐτοῦ καθεύδοντός ποτε ἰδοῦσαν, ὅπερ αὐτῇ ἔθος, κοιμωμένων ἐρᾶν τῶν καλῶν. 'Ο δ' οὐδὲν μελήσας ὁ συνετώτατος 'Ρουτιλλιανὸς ἐπεμπευ εὐθὺς ἐπὶ τὴν κόρην καὶ τοὺς γάμους ξυνετέλει ἐξηκοντούτης νυμφίως καὶ συνῆν, τὴν πενθερὰν Σελήνην ἑκατόμβαις θλαῖς ἱλασκόμενος καὶ τῶν ἐπουρανίων εἰς καὶ αὐτὸς οἰόμενος γεγονέναι.

36. 'Ο δ' ὡς ἀπαξ τῶν ἐν 'Ιταλίᾳ πραγμάτων ἐλάβετο, μεῖζω αἰεὶ προσεπενόει καὶ πάντοσε τῆς 'Ρωμαίων ἀρχῆς ἐπεμπε χρησμολόγους ταῖς πόλεσι προλέγων, λοιμοὺς καὶ πυρκαϊὰς φυλάττεσθαι καὶ σεισμούς, καὶ ἀσφαλῶς βοηθήσειν, ὡς μὴ γένοιτό τι τούτων, αὐτὸς ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς. 'Ενα δὲ τινα χρησμὸν, αὐτόφωνον καὶ αὐτὸν, εἰς ἀπαντα τὰ ἔθνη ἐν τῷ λοιμῷ διεπέμψατο· ἦν δὲ τὸ ἔπος ἔν·

Φοῖβος ἀκερσεκόμης λοιμοῦ νεφέλην ἀπερύκει.

Καὶ τοῦτο ἦν ἰδεῖν τὸ ἔπος πανταχοῦ ἐπὶ τῶν πυλώνων γεγραμμένον ὡς τοῦ λοιμοῦ ἀλεξιφάρμακον. Τὸ δ' ἐς τοῦναντίον τοῖς πλείστοις προὔχῳρει· κατὰ γὰρ τινα τύχην αὐταὶ μάλιστα αἱ οἰκίαι ἐκενώθησαν, αἷς τὸ ἔπος ἐπεγέγραπτο. Καὶ μὴ με νομίσης τοῦτο λέγειν, ὅτι διὰ τὸ ἔπος ἀπώλλυντο· ἀλλὰ τύχῃ τινὶ οὕτως ἐγένετο. Τάχα δὲ καὶ οἱ πολλοὶ θαρροῦντες τῷ στίχῳ ἡμέλουν καὶ βραθυμότερον διητῶντο οὐδὲν τῷ χρησμῷ πρὸς τὴν νόσον συντελοῦντες, ὡς ἂν ἔχοντες προμαχομένας αὐτῶν τὰς συλλαβὰς καὶ τὸν ἀκερσεκόμην Φοῖβον ἀποτοξεύοντα τὸν λοιμόν.

LUCIANUS. I.

qui jam ad ætatem institutionis capacem pervenisset, quem discendi magistrum ei præficeret; respondit:

. Pythagoram, egregieque canentem prælia vatem.

Puero deinde paucis post diebus mortuo, ipse quidem æstuaire, nec habere quod accusantibus responderet, oraculo ita rebus præsentibus refutato. At ipse bonus vir Rutilianus ultro suscepta oraculi defensione dixit, hoc ipsum indicatum a deo, ac propterea non vivum illi præceptorem capi jussisse, sed Pythagoram atque Homerum vita olim functos, quibuscum versari nunc puerum apud inferos probabile sit. Quid vero reprehendendus est Alexander, si tales inter homunciones versari voluit?

34. Rursus interroganti, cujus ipse animam nactus esset? ait:

Pelides primum fueras, post ista Menander, tum, qui nunc vivis, radius post omnia Solis, quum supra centum octoginta exegeris annos.

At ille septuagenarius diem suum obiit, morbo atrabiliario, non exspectata promissione dei.

35. Etiam hoc erat vocalium unum oraculorum. Interroganti quondam de nuptiis diserte dixit:

Ducito Alexandro natam Lunaque puellam.

Nempe olim rumorem sparserat, filiam, quam habebat, ex Luna sibi natam esse. Lunam enim amore ipsius captam, quum dormientem vidisset: mos scilicet illius, dormientes formosos amare. Prudentissimus autem ille Rutilianus nihil cunctatus, statim misit ad arcessendam puellam, nuptias celebravit sexagenarius sponsus, et cum illa cubuit, placata prius socru Luna totis hecatombis, putansque se quoque jam cœlestium unum esse factum.

36. At ille quum semel res Italicas attigisset, majora semper adinveniebat, et per omnes Romani imperii partes mittebat oraculorum nuncios, prædicens civitatibus, pestilentias et incendia ut caverent, et terræ motus: pollicebaturque illis, ne quid tale fieret, valide se adjuturum. Unum aliquod oraculum, vocale ipsum quoque, ad omnes gentes pestilentie tempore misit: erat autem versiculus unus:

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Eratque videre hunc versum ubique inscriptum vestibulis, tanquam depellendæ luis remedium. Hoc vero contra plerisque evenit: forte enim fortuna quadam illæ maxime domus exhaustæ sunt, quibus inscriptus fuerat versiculus. Et ne putes me hoc dicere, per ipsum illos versiculum periisse: quin forte quadam ita factum est. Forte etiam vulgo homines fiducia versiculi negligentias agebant, ommissa victus cura, nihil adjuvantes oraculum contra vim morbi, qui haberent propugnaturas pro se illas syllabas, et intonsum Phœbum telis abacturum pestilentiam.

37. Πευθῆνας μέντοι ἐν αὐτῇ Ῥώμῃ κατεστήσατο πάνυ πολλοὺς τῶν συνωμοτῶν, οἱ τὰς ἐκάστου γνώμας διήγγελλον αὐτῷ καὶ τὰς ἐρωτήσεις προειμήνουν καὶ ὧν μάλιστα ἐφίενται, ὡς ἔτοιμον αὐτὸν πρὸς τὰς ἀποκρίσεις καὶ πρὶν ἤκειν τοὺς πεμπομένους καταλαμβάνεσθαι.

38. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προσεμηχανᾶτο· τελετὴν τε γὰρ τινα συνίσταται καὶ δαδουχίας καὶ ἱεροφαντίας, τριῶν ἐξῆς αἰετλουμένων ἡμερῶν· καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πρὸς ῥήσεις ἦν ὥσπερ Ἀθήνησι τοιαύτη· Εἴ τις ἄθεος ἢ Χριστιανὸς ἢ Ἐπικουρεὺς ἤκει κατάσκοπος τῶν ὀργίων, φευγέτω, οἱ δὲ πιστεύοντες τῷ θεῷ τελείσωσαν τύχῃ τῇ ἀγαθῇ. Εἴτ' εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἐξέλασις ἐγίγνετο· καὶ ὁ μὲν ἤγειτο λέγων « ἔξω Χριστιανούς, » τὸ δὲ πλῆθος ἅπαν ἐπεφθέγγετο « ἔξω Ἐπικουρείους. » Εἴτα Λητοῦς ἐγίγνετο λοχεία καὶ Ἀπόλλωνος γοναὶ καὶ Κορωνίδος γάμος καὶ Ἀσκληπιὸς ἐτίκτετο· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ Γλύκωνος ἐπιφάνεια καὶ γέννησις τοῦ θεοῦ.

39. Τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ Ποδαλειρίου ἦν καὶ τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρου γάμος· Δαδὶς δὲ ἐκαλεῖτο καὶ δᾶδες δὲ ἐκάοντο. Καὶ τελευταῖον Σελήνης καὶ Ἀλεξάνδρου ἔρωις καὶ τικτομένη τοῦ Ῥουτιλιανοῦ ἡ γυνή. Ἐδαδούχει δὲ καὶ ἱεροφάντει ὁ Ἐνδυμίων Ἀλέξανδρος. Καὶ ὁ μὲν καθεύδων δῆθεν κατέκειτο ἐν τῷ μέσῳ, κατῆι δὲ ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ὡς ἐξ οὐρανοῦ ἀντὶ τῆς Σελήνης Ῥουτιλλία τις ὠραιότατη τῶν Καίσαρος οἰκονόμων τινὸς γυνή, ἔρῳσα ὡς ἀληθῶς τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἀντερωμένη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ ὀλεθρίου ἐκείνου ἀνδρὸς φιλήματά τε ἐγίγνετο ἐν τῷ μέσῳ καὶ περιπλοκαί· εἰ δὲ μὴ πολλαὶ ἦσαν αἱ δᾶδες, τάχα ἂν τι καὶ τῶν ὑπὸ κόλπου ἐπράττετο. Μετὰ μικρὸν δὲ πάλιν ἐσῆι ἱεροφαντικῶς ἐσκευασμένος ἐν πολλῇ τῇ σιωπῇ, καὶ αὐτὸς μὲν ἔλεγε μεγάλη τῇ φωνῇ, ἡ Γλύκων· ἐπεφθέγγοντο δὲ αὐτῷ ἐπακολουθοῦντες Εὐμολπίδαι δῆθεν καὶ Κήρυκες τινες Παφλαγόνες καρβατίνας ὑποδεδεμένοι, πολλὴν τὴν σκοροδάλμην ἐρυγάνοντες, ἡ Ἀλέξανδρε.

40. Πολλάκις δ' ἐπὶ ταῖς δαδουχίαις καὶ τοῖς μυστικοῖς σκιρτήμασι γυμνωθεὶς ὁ μὴρὸς αὐτοῦ ἐξεπίτηδες χρυσοῦς ἐξεφάνη, δέρματος ὡς τὸ εἶκος ἐπιχρύσου περιτεθέντος καὶ πρὸς τὴν αὐγὴν τῶν λαμπάδων ἀποστίλθοντος. Ὡστε καὶ γενομένης ποτὲ ζητήσεως δύο τισὶ τῶν μωροσόφων ὑπὲρ αὐτοῦ, εἴτε Πυθαγόρου τὴν ψυχὴν ἔχει διὰ τὸν χρυσοῦν μὴρὸν εἴτε ἄλλην ὁμοίαν αὐτῷ, καὶ τὴν ζήτησιν ταύτην αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐπανευγχόντων, ὁ βασιλεὺς Γλύκων χρησμῷ ἔλυσε τὴν ἀπορίαν·

Πυθαγόρου ψυχὴ ποτὲ μὲν φθίνει, ἄλλοτε δ' αὖτε·
ἡ δὲ προφητεία δῆς φρενὸς ἐστὶν ἀπορρώξ.
Καὶ μιν ἐπεμψε πατὴρ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπαρωγόν·
καὶ πάλιν ἐς Διὸς εἴσι Διὸς βληθεῖσα κεραυνῷ.

41. Προλέγων δὲ πᾶσιν ἀπέχεσθαι παιδίου συνουσίας, ὡς ἀσεβὲς ὂν, αὐτὸς τοιόνδε τι ὁ γεννάδας ἐτεχνάσατο·

37. Verum etiam exploratores in ipsa Roma multos sane constituerat conjuratorum, qui sententias uniuscujusque sibi nunciarent, et ante indicarent interrogationes, quæque maxime cuperent, ut paratum ad responsiones jam ante adventum suum missi invenirent.

38. Atque homines Italicos his et similibus machinis aggredebatur. Mystera etiam quædam instituit, et facum gestationes, et sacrorum caerimonias, tribus deinceps diebus festos ritus peragendos curans. Ac primo die edicebatur, ut Athenis, in hanc formulam: Si quis atheus, aut Christianus, aut Epicureus venerit, orgiorum speculator, fugito: qui autem deo credunt, initiantur bonis auspiciis! Deinde statim a principio fiebat exactio. Atque ipse initio dicebat, Foras Christianos! multitudo universa subjiciebat, Foras Epicureos! Tum Latonæ agebatur puerperium, et Apollinis partus, et Coronidis nuptiæ, et nascebatur Æsculapius: altero autem die Glyconis adventus et nativitas dei.

39. Tertio, Podalirii erant et matris Alexandri nuptiæ: Dadis (*facularia*) autem illa dies vocabatur, et faces accendebantur. Tandem agebantur Lunæ et Alexandri amores, nascensque uxor Rutiliani. Facem porro gestabat, et præibat caerimonias Endymion Alexander. Atque ipse quidem dormiens scilicet jacebat in medio, descendebat autem ad eum ex tecto tanquam e caelo pro Luna Rutilia quædam formosissima, dispensatorum Cæsaris cujusdam uxor, vere illa amans Alexandrum, et amata vicissim ab illo, atque in oculis miseri illius viri osculaque intercedebant in medio et complexus; si vero non adfuissent faces multæ, forte etiam quiddam eorum quæ sub veste fieri solent, patratum esset. Parvo autem interjecto temporis spatio rursus intrabat, ut antistitem caerimoniarum decet exornatus, multo cum silentio: deinde ipse quidem magna voce dicebat, Ie Glycon! succelamabant autem comites, Eumolpidæ nimirum et Ceryces quidam e Paphlagonia, carbatinis calceati, acrem alii odorem ructantes multum, Ie Alexander!

40. Sæpe autem in illa facum gestatione et mysticis saltationibus nudatum ipsius de industria femur apparuit aureum, circumposita, ut probabile est, pelle inaurata, et ad lucernarum splendorem refulgente. Itaque exorta aliquando disputatione de illo inter duos stultitiæ illius consultos, utrum Pythagoræ animam haberet propter aureum illud femur, an aliam illius similem; eamque quæstionem ad ipsum Alexandrum referentibus, Glycon rex oraculo dubitationem illam dissolvit:

Pythagoræ vicibus mens alma peritque reditque:
vatis at est animus Joviali e mente propago:
missus adest jussu patris auxiliator honestis,
et redit ad patrem Joviali fulmine tactus.

41. Quum pueri concubitu omnibus interdiceret, tanquam re impia, ipse tale quid vir ingeniosus commentus est. Ci-

ταῖς γὰρ πόλεσι ταῖς Ποντικαῖς καὶ ταῖς Παφλαγονικαῖς ἐπήγγελλε θεηκόλους πέμπειν ἐς τριετίαν ὑμνήσοντας παρ' αὐτῷ τὸν θεόν· καὶ ἔδει δοκιμασθέντας καὶ προκριθέντας τοὺς εὐγενεστάτους καὶ ὠραιότατους καὶ κάλλει διαφέροντας πεμφθῆναι, οὓς ἐγκλεισάμενος ὥσπερ ἀργυρωνήτοις ἐχρήσατο καὶ συγκαθεύδων καὶ πάντα τρόπον ἐμπαροινῶν. Καὶ νόμον δὲ ἐπεποίητο, ὑπὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη μηδένα τῷ αὐτοῦ στόματι δεξιῶσθαι μηδὲ φιλήματι ἀσπάζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις προτείνων τὴν χεῖρα χύσαι μόνους τοὺς ὠραίους κατεφίλει, καὶ ἑκαλοῦντο οὗτοι οἱ ἐντὸς τοῦ φιλήματος.

42. Τοιαῦτα ἐντροφῶν τοῖς ἀνοήτοις διετελεῖ γυναῖκας τε ἀνέδην διαφθεῖρων καὶ παισὶ συνών. Καὶ ἦν μέγα καὶ εὐκτὸν ἑκάστῳ, εἴ τινας γυναῖκας προσβλέψειεν· εἰ δὲ καὶ φιλήματος ἀξιώσειεν, ἀθρόαν τὴν ἀγαθὴν τύχην ᾤετο ἕκαστος ἐς τὴν οἰκίαν αὐτῷ ἐσφυήσεσθαι· πολλὰ δὲ καὶ ἡϋχουν τετοκέσθαι παρ' αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄνδρες ἐπεμαρτύρουν ὅτι ἀληθῶς λέγουσιν.

43. Ἐθέλω δέ σοι καὶ διάλογον διηγήσασθαι τοῦ Γλύκωνος καὶ σακέρδωτος τινος, Τιανοῦ ἀνθρώπου, ὁποίου τινὸς τὴν σύνεσιν, εἴη ἀπὸ τῶν ἐρωτήσεων. Ἀνέγνων δὲ αὐτὸν χρυσοῖς γράμμασι γεγραμμένον ἐν Τίῳ ἐν τῇ τοῦ σακέρδωτος οἰκίᾳ. Εἶπε γάρ μοι, ἔφη, ὦ δέσποτα Γλύκων, τίς εἶ; Ἐγὼ, ἦ δ' ὅς, Ἀσκληπιδὸς νέος. Ἄλλος παρ' ἐκεῖνον τὸν πρότερον, πῶς λέγεις; Οὐ θέμις ἀκοῦσαί σε τοῦτό γε. Πόσα δὲ ἡμῖν ἔτη παραμενεῖς χρησιμῶδων; Τρίτον πρὸς τοῖς χιλίοις. Εἴτα ποῖ μεταστήσῃ; Ἔς Βάκτρα καὶ τὴν ἐκεῖ γῆν· δεῖ γὰρ ἀπολαῦσαι καὶ τοὺς βαρβάρους τῆς ἐπιδημίας τῆς ἐμῆς. Τὰ δ' ἄλλα χρηστήρια, τὸ ἐν Διδύμοις καὶ τὸ ἐν Κλάρῳ καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς ἔτι σου τὸν προπάτορα ἔχει τὸν Ἀπόλλω, ἢ ψευδεῖς εἰσιν οἱ νῦν ἐκπίπτοντες ἐκεῖ χρησμοί; Μηδὲ τοῦτο ἐθελήσης εἰδέναι· οὐ γὰρ θέμις. Ἐγὼ δὲ τίς ἔσομαι μετὰ τὸν νῦν βίον; Κάμηλος, εἴτα ἵππος, εἴτα ἀνὴρ σοφὸς καὶ προφήτης οὐ μείων Ἀλεξάνδρου. Τοιαῦτα μὲν ὁ Γλύκων τῷ σακέρδωτι διελέχθη. Ἐπὶ τέλει δὲ χρησμὸν ἑμμετρον ἐφθέγγετο εἰδὼς αὐτὸν Λεπίδῳ ἐταῖρον ὄντα.

Μὴ πείθου Λεπίδῳ, ἐπεὶ οἱ λυγρὸς οἶτος ὀπηδεῖ.

Πάνυ γὰρ ἐδεδίει τὸν Ἐπίκουρον, ὡς προεῖπον, ὡς τινα ἀντίτεχνον καὶ ἀντισοφιστὴν τῆς μαγανείας αὐτοῦ.

44. Ἐνα γοῦν τινα τῶν Ἐπικουρείων τολμήσαντα καὶ διελέγγειν αὐτὸν ἐπὶ πολλῶν τῶν παρόντων ἐς κίνδυνον οὐ μικρὸν κατέστησεν· ὁ μὲν γὰρ προσελθὼν ἔλεγε μεγάλη τῇ φωνῇ, Σὺ μέντοι, ὦ Ἀλέξανδρε, τὸν δεῖνα Παφλαγὸνα προσαγαγεῖν οἰκέτας αὐτοῦ τῷ ἡγουμένῳ τῆς Γαλατίας τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀνέπεισας ὡς ἀπεκτονότας τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παιδευόμενον, ὁ δὲ νεανίσκος καὶ ζῇ καὶ ἐπανελήλυθε ζῶν μετὰ τὴν τῶν οἰκετῶν ἀπώλειαν θηρίοις ὑπὸ σοῦ παραδοθέντων. Τοιοῦτο δέ τι ἐγεγέννητο· ἀναπλεύσας ὁ νεανίσκος εἰς Αἴγυπτον, ἄχρι τοῦ Κλύσματος πλοίου ἀναγομένου ἐπέισθη καὶ αὐτὸς εἰς Ἰνδὴν πλεῦσαι, κάπειδ' ἡπὲρ ἐβράδυνεν, οἱ

vitatibus Ponticis atque Paphlagonicis injunxit ut divini cultus ministros sibi in triennium mitterent, qui laudes dei apud se canerent: oportebatque probatos ac praelatos ceteris generosissimos quosque et florentissimos aetate et formosissimos mitti: quibus inclusis tanquam emtis pecunia sua utebatur, dormiens cum illis et omni genere intemperantis contumeliae in illos utens. Insuper legem tulcrat, ne quis duodeviginti annis major inter salutandum completendumque ipsum oscularetur; verum aliis manum ad osculum quum offerret, solos aetate florentes osculabatur: dicebanturque hi intra osculum esse.

42. Hunc ad modum stupidis hominibus ad delicias suas illudebat, corrumpebat promiscue mulieribus, et pueris constuprandis. Et magnum erat unicuique atque optabile, si cujus uxorem aspiceret: si vero osculo etiam dignaretur, confestim ut bona fortuna in domum suam influeret, futurum unusquisque putabat. Multae vero etiam se peperisse ex eo gloriabantur, et vera illas dicere, mariti illis testabantur.

43. Volo tibi etiam colloquium referre Glyconis et sacerdotis cujusdam, hominis Tianensis, qui quam prudens fuerit, ex interrogationibus discere poteris. Legi autem illud colloquium, aureis literis scriptum in Tio urbe in domo sacerdotis. Nempe, Dic mihi, inquit, domine Glycon, quis es? Ego, inquit ille, Aesculapius junior. Diversusne ab illo priore? quomodo ais? Non fas est te hoc audire. Quot vero annos manebis apud nos et dabis responsa? Tres supra mille annos. Deinde quo te conferes? Bactra, et ad vicinam regionem: oportet enim barbaros etiam frui mea inter homines peregrinatione. Oracula vero reliqua, Didymaeum, Clarium, Delphicum, habentne adhuc progenitorem tuum Apollinem reddentem sibi oracula? an mendacia sunt, quae nunc ibi exeunt, oracula? Neque hoc scire postules; neque enim fas est. Ego vero quis ero post hanc vitam? Camelus, post equus, post vir sapiens, et propheta non minor Alexandro. Haec cum sacerdote Glycon locutus est. In fine autem oraculum versu conclusum pronuntiavit, quum Lepido sodalem esse sciret:

Ne Lepido credas: tristis manet exitus illum.

Vehementer enim, ut ante dixi, metuebat Epicurum, tanquam hominem arte sua et sapientia praestigias ipsius oppugnantem.

44. Unum igitur quendam Epicureorum audentem etiam multis praesentibus ipsum confutare, in periculum non parvum adduxit. Ille enim accedens ait magna voce, At tu, Alexander, Paphlagoni illi, quem scis, persuasisti, ut apud praesidem Gallograeciae postularet servos suos ultimi supplicii, tanquam qui filium suum Alexandriae doctrinae causa versantem interfecissent. Vivit autem adolescens, et salvus rediit post servorum interitum, bestiis a te objectorum. Factum vero ejusmodi quid fuerat. Adolescens, qui adverso flumine navigarat in Aegyptum ad Clyasma usque, solvente commodum navi persuaderi sibi passus est, ut et ipse navigaret in Indiam; quumque cunctaretur,

δυστυχεῖς ἐκεῖνοι οἰκέται αὐτοῦ οἰηθέντες ἢ ἐν τῷ Νεῖλῳ πλέοντα διεφθάρθαι τὸν νεανίσκον ἢ καὶ ὑπὸ ληστῶν — πολλοὶ γὰρ ἦσαν τότε — ἀνερῆσθαι ἐπανήλθον ἀπαγγέλλοντες αὐτοῦ τὸν ἀφανισμόν. Ἐῖτα ὁ χρησμὸς καὶ ἡ καταδίκη, μεθ' ἣν ἐπέστη ὁ νεανίσκος διηγούμενος τὴν ἀποδημίαν. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν.

45. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ ἐλέγχῳ καὶ μὴ φέρων τοῦ ὀνειδῶς τὴν ἀλήθειαν ἐκέλευε τοὺς παρόντας λίθοις βάλλειν αὐτὸν ἢ καὶ αὐτοὺς ἐναγεῖς ἔσεσθαι καὶ Ἐπικουρείους κληθῆσεσθαι. Τῶν δὲ βάλλειν ἀρξαμένων Δημόστρατος τις ἐπιδημῶν τοῦ Πόντου πρῶτος περιχυθεὶς ἐρρύσατο τοῦ θανάτου τὸν ἀνθρώπον μικροῦ δεῖν καταλευσθέντα, πάνυ δικαίως· τί γὰρ ἔδει μόνον φρονεῖν ἐν τοσούτοις μεμνηόσι καὶ παρπολαῦσαι τῆς Παφλαγόνων μωρίας; καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκεῖνον τοιαῦτα.

46. Εἰ δὲ τινων προσκαλουμένων κατὰ τάξιν τῶν χρησμῶν — πρὸ μίας δὲ τοῦτο τοῦ θεσπίσειν ἐγίνετο — καὶ ἐρομένου τοῦ κήρυκος εἰ θεσπίζει, τῷ δὲ ἀνείπεν ἔνδοθεν « ἐς κόρακας, » οὐκέτι τὸν τοιοῦτον οὔτε στέγη τις ἐδέχετο οὔτε πυρὸς ἢ ὕδατος ἐκοινώνει, ἀλλ' ἔδει γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι ὡς ἀσεβῇ καὶ ἄθεον καὶ Ἐπικουρείον, ἥπερ ἦν ἡ μεγίστη λοιδορία.

47. Ἐν γοῦν καὶ γελοιότατον ἐποίησεν ὁ Ἀλέξανδρος· εὐρὼν γὰρ τὰς Ἐπικουρίου κυρίας δόξας, τὸ κάλλιστον, ὡς οἶσθα τῶν βιβλίων καὶ κεφαλαιώδη περιέχον τῆς τάνδρως σοφίας τὰ δόγματα, κομίσας ἐς τὴν ἀγορὰν μέσσην ἔκαυσεν ἐπὶ ξύλων συκίνων ὡς δῆθεν αὐτὸν καταφλέγων, καὶ τὴν σποδὸν ἐς τὴν θάλατταν ἐξέβαλεν ἔτι καὶ χρησμὸν ἐπιφθεγξάμενος·

Πυρπολεῖν κέλομαι δόξας ἀλαοῖο γέροντος·

οὐδ' εἰδὼς ὁ κατάρατος ὅσων ἀγαθῶν τὸ βιβλίον ἐκεῖνο τοῖς ἐντυγχάνουσιν αἷτιον γίνεταί καὶ ὅσων αὐτοῖς εἰρήνην καὶ ἀταραξίαν καὶ ἐλευθερίαν ἐνεργάζεται, δειμάτων μὲν καὶ φασμάτων καὶ τεράτων ἀπαλλάττον καὶ ἐλπίδων ματαίων καὶ περιττῶν ἐπιθυμιῶν, νοῦν δὲ καὶ ἀλήθειαν ἐντιθὲν καὶ καθαῖρον ὡς ἀληθῶς τὰς γνώμας οὐχ ὑπὸ θαδὶ καὶ σκίλλῃ καὶ ταῖς τοιαύταις φλυαρίαις, ἀλλὰ λόγῳ ὀρθῷ καὶ ἀληθείᾳ καὶ παρρησίᾳ.

48. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἐν τι καὶ μέγιστον τόλμημα τοῦ μικροῦ ἀνδρὸς ἀκούσον· ἔχων γὰρ οὐ μικρὰν ἐπὶ τὰ βασίλεια καὶ τὴν αὐλὴν τὸν Ῥουτιλλιανὸν εὐδοκίμουντα πάροδον, διαπέμπεται χρησμὸν τοῦ ἐν Γερμανίᾳ πολέμου ἀκμάζοντος, ὅτε ὁ θεὸς Μάρκος ἤδη τοῖς Μαρκομάνοις καὶ Κουάδοις συνεπλέκετο. Ἡξίου δὲ ὁ χρησμὸς δύο λέοντας ἐμβληθῆναι ζῶντας ἐς τὸν Ἰστρον μετὰ πολλῶν ἀρωμάτων καὶ θυσιῶν μεγαλοπρεπῶν. Ἀμεινον δὲ αὐτὸν εἰπεῖν τὸν χρησμὸν·

Ἐς δῖνας Ἰστροῖο διπετέος ποταμοῖο ἐσθαλέειν κέλομαι δοιοὺς Κυβέλης θεράποντας, θήρας ὀρειτρεφέας, καὶ ὅσα τρέφει Ἰνδικὸς ἀγρὸς ἀνθεα καὶ βοτάνας εὐώδεις· αὐτίκα δ' ἔσται νίκη καὶ μέγα κύδος ἅμ' εἰρήνῃ ἐρατεινῇ.

infelices illi servi ipsius, rati aut in Nili navigatione periisse adolescentulum, aut a latronibus, qui multi tum erant, de medio sublatum, redierunt, amissum illum nunciantes. Tum secutum est oraculum, et condemnatio; post quam subito affuit juvenis, suam peregrinationem enarrans. Haec ille dixit.

45. Alexander vero ægerrime ferens se redargui, veræque reprehensionis impatiens, jussit, qui praesentes erant, lapidibus illum petere, alioquin ipsos quoque devoti capitis futuros et Epicureos vocatum iri. Qui quum jam lapidare inciperent, Demonstratus aliquis ex Ponti proceribus, ibi commorans, circumfusus homini, morti illum eripuit, quum parum abesset quin obrueretur lapidibus: merito ille quidem: quid enim oportebat solum sapere inter tot insanientes, et praeter necessitatem frui Paphlagonum stultitia? Et haec de illo ejusmodi erant.

46. Si vero citatis, qui afferebantur, ex ordine libellis (siebat autem hoc pridie quam responderet), atque interrogante pracone, an responderet? intus diceret: Ad corvos! hunc talem neque tecto amplius recipiebat, neque ignem ei neque aquam impertiebat quisquam; sed cogebatur e terra una vagari ad aliam, tanquam impius homo, et atheus, et Epicureus, quod quidem maximum erat convicium.

47. Unum ergo maxime ridiculum fecit Alexander. Quum invenisset Sententias principes Epicuri, pulcherrimum, quod nosti, illius librorum et qui placita sapientiae hujus viri summam omnia contineat, in medium forum prolatis ficulneis lignis cremavit, quasi ipsum videlicet exureret, et in mare abjecit cineres, oraculo etiam adjecto:

Edico decreta senis comburere cæci.

Ignorabat nempe homo execrabilis, quancorum bonorum liber ille legentibus causa fiat, quantam in illis pacem, tranquillitatem, libertatem efficiat, qui a timoribus, et spectris, et prodigiis non minus, quam a spe vana et non necessariis cupiditatibus eos liberet; intelligentiam et veritatem inserat, et vere mentes purget, non tæda aut squilla et nugis similibus, sed recta ratione, et veritate et libertate.

48. Inter reliqua vero unum quoddam et audacissimum facinus impuri hominis audi. Quum aditus faciles haberet ad regiam atque aulam per Rutilianum gratia florentem, mittit ad illum oraculum vigente bello Germanico, quum divus Marcus Marcomanis et Quadis esset implicitus. Postulabat autem illud oraculum leones duos conjici vivos in Istrum multis cum aromatis et sacrificiis magnificis. Sed melius est ipsum ponere oraculum:

Istri vorticibus, lapsis divinitus undis, præcipitare duos Cybeles, edico, ministros montibus eductos: et, quos alit Indicus aer flores, atque herbas fragrantas: evenietque cum decore ingenti victoria, paxque benigna.

Γενομένων δὲ τούτων, ὡς προσέταξε, τοὺς μὲν λέοντας διανηξαμένους ἐς τὴν πολειμίαν οἱ βάρβαροι ξύλοις κατεργάσαντο ὥς τινὰς κύνας ἢ λύκους ξενικούς· αὐτίκα δὲ τὸ μέγιστον τραῦμα τοῖς ἡμετέροις ἐγένετο διαμυρίων που σχεδὸν ἄθρόων ἀπολομένων. Ἔῃτα ἐπηκολούθησε τὰ περὶ Ἀκυληίαν γεγόμενα καὶ ἡ παρὰ μικρὸν τῆς πόλεως ἐκείνης ἄλωσις. Ὁ δὲ πρὸς τὸ ἀποβεβηκὸς τὴν Δελφικὴν ἐκείνην ἀπολογίαν καὶ τὸν τοῦ Κροίσου χρησμὸν ψυχρῶς παρήγε, νίκην μὲν γὰρ προειπεῖν τὸν θεόν, μὴ μέντοι δηλῶσαι, Ῥωμαίων ἢ τῶν πολεμίων.

49. Ἦδη δὲ πολλῶν ἐπὶ πολλοῖς ἐπεσρεόντων καὶ τῆς πόλεως αὐτῶν ὀλιγομένης ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἐπὶ τὸ χρηστήριον ἀφικνουμένων καὶ τὰ ἐπιτήδεια διαρκῆ μὴ ἔχούσης, ἐπινοεῖ τοὺς νυκτερινούς καλομένους χρησμούς· λαμβάνων γὰρ τὰ βιβλία ἐπεκοιμᾶτο ὥς ἔφασκεν αὐτοῖς καὶ ὥς ὄναρ παρὰ τοῦ θεοῦ ἀκούων ἀπεκρίνετο, οὐ μέντοι σαφεῖς τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀμφιβόλους καὶ τεταραγμένους καὶ μάλιστα εἴ ποτε θεάσαιτο περιεργότερον τὸ βιβλίον κατεσφραγισμένον. Οὐ γὰρ παρακινδυνεύων τὸ ἐπελθὼν ἄλλως ὑπέγραφε χρησμοῖς πρέπον καὶ τὸ τοιοῦτον οἰόμενος, καὶ ἥσαν τινες ἐξηγηταὶ ἐπὶ τούτῳ καθήμενοι καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐκλέγοντες παρὰ τῶν τοῦ τοιοῦτους χρησμούς ἀπολαμβανόντων ἐπὶ τῇ ἐξηγήσει καὶ διαλύσει αὐτῶν. Καὶ τοῦτο αὐτῶν τὸ ἔργον ὑπόμισθον ἦν· ἐτέλουν γὰρ οἱ ἐξηγηταὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ τάλαντον Ἀττικὸν ἑκάτερος.

50. Ἐνίοτε δὲ μήτε ἐρομένου τινὸς μήτε πεμφθέντος, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως ὄντος ἐχρησμάδει πρὸς ἐκπληξιν τῶν ἀνοήτων, οἷον καὶ τοῦτο·

Δίξειαι ὅστις σὴν ἄλοχον μάλα πάγχυ λεληθώς
Καλλιγένειαν ὑπὲρ λεχέων σαλαγεῖ κατὰ δῶμα;
δοῦλος Πρωτογένης, τῷ δὴ σύ γε πάντα πέποιθας.
Ὡπυιες γὰρ ἐκεῖνον, ὃ δ' αὖθις σὴν παράκοιτιν,
ἀντίδοσιν ταύτην ὕβρεις ἰδίας ἀποτίνων.
Ἄλλ' ἐπὶ σοὶ δὴ φάρμακ' ἀπ' αὐτῶν λυγρὰ τέτυκται,
ὥς μήτ' εἰσαίῳς μήτ' εἰσοράῳς ἃ ποιοῦσιν.
Εὐρήσεις δὲ κάτω ὑπὸ σῶ λέχει ἀγχόθι τοίχῳ
πρὸς κεφαλῆς· καὶ σὴ θεράπεινα σύνοιδε Καλυψώ.

Τίς οὐκ ἂν Δημόκριτος διαταράχθῃ ἀκούσας ὀνόματα καὶ τόπους ἀκριβῶς, εἴτα μετ' ὀλίγον κατέπτυσεν ἂν συνεῖς τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν;

51. Ἀλλὰ καὶ βαρβάρους πολλάκις ἐχρησεν, εἴ τις τῇ πατρίῳ ἔροιτο φωνῇ Συριστὶ ἢ Κελτιστὶ, οὐ βράδιως ἐξευρίσκων τινὰς ἐπιδημοῦντας ὁμοεθνεῖς τοῖς δεδωκόσι. Διὰ τοῦτο καὶ πολλὸς ὃ ἐν μέσῳ χρόνος ἦν τῆς τε δόσεως τῶν βιβλίων καὶ τῆς χρησμοῦς, ὥς ἐν τοσούτῳ κατὰ σχολὴν λύοιντό τε οἱ χρησμοὶ ἀσφαλῶς καὶ εὐρίσκοντο οἱ ἐρμηνεύσαι δυνάμενοι ἕκαστα, οἷος καὶ ὁ τῷ Σκύθῃ δοθεὶς χρησμός ἦν·

Μόρφη ἐδάργουλις εἰς σκίην χνέγχικραγκ λείψει φάος.

52. Ἄλλως πάλιν οὔτε παρόντι οὔτε ὄλως τινὶ ὄντι ἔφη ἄνευ μέτρου, ἀναστρέφειν ὀπίσω· ὃ γὰρ πέμψας σε τέθνηκεν ὑπὸ τοῦ γείτονος Διοκλέους τήμερον, ληστῶν

Factis autem hisce uti jusserat, leones quum in hosticum enatassent, lignis confecere barbari, uti canes quosdam, aut lupos peregrinos: statimque maximum vulnus nostri accipere, vicies mille fere uno loco amissis. Deinde consecuta sunt ea, quæ ad Aquileiam contigere, urbsque illa pæne capta. At ille ad eventum excusandum, Delphicam illam defensionem et Cræsi oraculum frigide protulit, victoriam nempe prædixisse deum, neque tamen declarasse, Romanorumne ea esset an hostium.

49. Jam verò confluentibus multis, ipsaque urbe pressa a multitudine venientium ad oraculum, nec satis rerum necessariorum habente, oracula excogitat quæ nocturna vocaret. Sumtis enim libris, incubabat, prout dicebat, et quasi per quietem audita a deo respondebat oracula, non tamen aperta pleraque, sed ambigua et perturbata, inprimis si quando videret curiosius obsignatum libellum. Quibus, minime periclitans, quicquid in mentem veniret, subscribebat temere, oraculis illud quoque convenire ratus. Et erant constituti ad hoc ipsum interpretes, qui mercedes non tenues quærebant, interpretationis et explicationis causa, ab his, quibus talia oracula reddita fuerant. Hoc quoque illorum opus tributarium erat: pendebant enim interpretes Alexandro talentum unusquisque Atticum.

50. Interdum vero, licet neque interrogaret quisquam, neque missus esset, quin neque omnino esset (ad quem pertineret oraculum), oracula fundebat ad stuporem hominum insipientium: quale est hoc quoque:

Scire cupis quisnam uxorem tibi Calligeniam,
in stratis furtim subigat tecto sub herili?
Servus Protophages, is, cui tute omnia credis.
Is tibi quod dederat, dat ei rursus tua conjux:
vindictam is repetit factis pro turpibus istam.
Tristia jamque tibi per utrumque venena parata,
ut neque quæ faciunt videas, nec ea audiat auris.
Ad murum invenies hæc et supposita cubili
ad caput: est horum tua conscia serva Calypso.

Quis non Democritus confundatur auditis nominibus accurate et locis, ac deinde paullo post non despuat intellectum illorum consilium?

51. Verum respondit sæpe etiam barbaris, si quis patria lingua interrogaret, Syriace aut Celtice, cum difficultate aliqua inveniens commorantes in urbe ejusdem gentis, cujus essent, qui darent libellos. Propterea et multum temporis intercedebat inter datos libellos, et ipsa oracula, ut interea per otium solverentur libelli secure, invenirenturque qui interpretari possent singula. Quale etiam fuit oraculum Scythæ datum:

Morphi ebargulis in umbram Chnenschieranc linquet lucem.

52. Rursus neque præsentī, neque omnino viventi cuiquam dixit extra versum, Retro abi: qui enim te misit, interfectus est a Diocle vicino hodie, accedentibus latroni-

ἐπαχθέντων Μάγνου καὶ Κέλερος καὶ Βουβάλου, οἳ καὶ ἤδη δέδενται ληφθέντες.

53. Ὀλίγους δὲ καὶ τῶν ἐμοὶ δοθέντων ἀκουσον· ἐρομένου γάρ μου εἰ φαλακρός ἐστιν Ἀλέξανδρος, καὶ κατασημναμένου περιέργως καὶ προφανῶς ὑπογράφεται χρησμός νυκτερήσιος,

Σαβαρδαλάχου μάλαχ Ἄττις ἄλλος ἦν.

Καὶ πάλιν ἐμοῦ ἐρομένου ἐν δύο βιβλίοις διαφόροις τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν, πόθεν ἦν Ὀμηρος ὁ ποιητής, ἐπ' ἄλλου καὶ ἄλλου ὀνόματος, τῷ ἐτέρῳ μὲν ὑπέγραψεν ἑξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ νεανίσκου — ἐρωτηθεὶς γὰρ ἐφ' ὃ τι ἦκε, Θεραπείαν, ἔφη, αἰτήσων πρὸς ὁδύνην πλεουροῦ —

Κυτμίδα χρίεσθαι κέλομαι δροσίην τε κέλητος·

τῷ δ' ἐτέρῳ, ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἠκηχόει ὡς ἐρομένου τοῦ πέμψαντος, εἰ δέοι πλεῦσαι ἐπ' Ἰταλίαν εἴτε πεζοπορῆσαι λῶιον, ἀπεκρίνατο οὐδὲν πρὸς τὸν Ὀμηρον·

Μὴ σύ γε πλωμέναι, πεζὴν δὲ κατ' οἶμον ὄδευε.

54. Πολλὰ γὰρ τοιαῦτα καὶ αὐτὸς ἐπεμηχανησάμην αὐτῷ, οἷον καὶ ἐκεῖνο· μίαν ἐρώτησιν ἐρωτήσας ἐπέγραψα τῷ βιβλίῳ κατὰ τὸ ἔθος· τοῦ δέινος χρησμοὶ ὀκτὼ, ψευδάμενός τι ὄνομα, καὶ τὰς ὀκτὼ δραχμάς καὶ τὸ γιγνόμενον ἔτι πρὸς ταύταις πέμψας· ὁ δὲ πιστεύσας τῇ ἀποπομπῇ τοῦ μισθοῦ καὶ τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ βιβλίου πρὸς μίαν ἐρώτησιν — ἦν δὲ αὕτη· πότε ἀλώσεται μαγγανεύων Ἀλέξανδρος; — ὀκτὼ μοι χρησμοὺς ἐπέμψεν οὔτε γῆς φασιν οὔτε οὐρανοῦ ἀπτομένους, ἀνοήτους δὲ καὶ δυσνόητους ἅπαντας. Ἀπερ ὕστερον αἰσθόμενος καὶ ὅτι τὸν Ῥουτιλλιανὸν ἀπέτρεπον ἐγὼ καὶ τοῦ γάμου καὶ τοῦ προσκεῖσθαι ταῖς τοῦ χρηστηρίου ἐλπίσιν, ἐμίσει, ὡς τὸ εἶδος, καὶ ἐχθιστον ἡγεῖτο. Καὶ ποτε περὶ ἐμοῦ ἐρομένῳ τῷ Ῥουτιλλιανῷ ἔφη·

Νυκτιπλάνοις ὁάροις χαίρει κοίταις τε δυσάγνοις.

55. Καὶ ὅλως ἐχθιστος ἦν ἐγώ. Κάπειδ' ἐσελθόντα με ἐς τὴν πόλιν ἤσθετο καὶ ἔμαθεν ὡς ἐκεῖνος εἶην ὁ Λουκιανὸς — ἐπηγόμην δὲ καὶ στρατιώτας δύο, λογχοφόρον καὶ κοντοφόρον, παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Καππαδοκίας, φίλου ὄντος, λαβὼν, ὥς με παρὰ πέμψειαν ἄχρι πρὸς τὴν θάλατταν — αὐτίκα μεταστέλλεται δεξιῶς πᾶν καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης. Ἐλθὼν δ' ἐγὼ πολλοὺς καταλαμβάνω περὶ αὐτόν· συνεπηγόμην δὲ καὶ τοὺς στρατιώτας τύχη τινὶ ἀγαθῇ. Καὶ ὁ μὲν προὔτεινέ μοι κύσαι τὴν δεξιάν, ὥσπερ εἰώθει τοῖς πολλοῖς, ἐγὼ δὲ προσφύς ὡς φιλήσων δῆγματι χρηστῷ πᾶν μικροῦ δεῖν χολὴν αὐτῷ τὴν χεῖρα ἐποίησα. Οἱ μὲν οὖν παρόντες ἄγχειν με καὶ παίειν ἐπειρῶντο ὡς ἱερόσυλον, καὶ πρότερον ἔτι ἀγανακτήσαντες ὅτι Ἀλέξανδρον αὐτόν, ἀλλὰ μὴ προφήτην προσεῖπον· ὁ δὲ πᾶν γεννικῶς καρτερήσας κατέπαυε τε αὐτοὺς καὶ ὑπισχνεῖτο τιθασὸν με ῥαδίως ἀποφανεῖν καὶ δείξειν τὴν Γλύκωνος ἀρετὴν, ὅτι καὶ τοὺς πᾶν τραχυνομένους φίλους ἀπεργάζεται· καὶ μετασθησάμενος ἅπαντας

bus Magno et Celere et Bubalo, qui etiam capti jam sunt et vincli.

53. Pauca etiam eorum quæ mihi reddita sunt audi. Quum interrogassem, an calvus sit Alexander, et curiose obsignassem et coram omnibus, subscribitur nocturnum oraculum :

Sabardalachu malach Attis alius est.

Rursus quum duobus libellis interrogassem diversis, et sub nominibus diversis, interrogationem eandem, cujas Home-rus poeta fuisset, alteri subscripsit, deceptus a meo puero, qui quærenti, cujus rei causa veniret? responderat, Peti-tum curationem ad dolorem lateris : scripsit :

Ungi cytmide præcipio spumaque caballi.

Alteri autem, quum et hoc audisset, interrogare eum qui mitteret, utrum navigare melius esset in Italiam, an pede-stre iter facere, respondit nihil ad Homerum :

Navibus ire cave, pedibus sed iter peragendum.

54. Multa enim in eo genere et ipse illi machinatus sum, ut hoc quoque. Unam modo quæstionem quum rogarem, in-scripsi libro ex consuetudine : Illius (ponebam fictum no-men) consultationes octo, et drachmas octo, quodque insuper efficitur, misi. At ille mercedi missæ credens et inscriptioni libelli, ad unam quæstionem (erat autem hæc : Quando de-prehendetur ut præstigiator Alexander?) octo mihi responsa misit, quæ neque terram, aiunt, neque cælum tangerent, sed sensu carentia et difficilia intellectu universa. Quæ postea quum sensisset, et illud quoque, dehortatum me esse Ruti-lianum a nuptiis, et ne nimis intentus esset spei ab oraculo ostensæ, oderat me, ut facile est ad existimandum, et ini-micissimum sibi putabat : interrogantique aliquando de me Rutiliano respondebat :

Noctivago gaudet coitu incestoque cubili.

55. Et in summa insensissimum merito me sibi habuit. Quumque sensisset in urbem me ingressum, et didicisset me illum esse Lucianum (adduxeram autem mecum milites duos, hastatum et contarium, quos a præside Cappadociæ, qui amicus mihi erat, acceperam ad mare usque me dedu-cturos), statim invitari me jubet dextre sane et cum multa humanitatis significatione. Adveniens ego multos cum illo deprehendo, adduxeram autem mecum, bona fortuna mea, milites. Et ille protendit mihi osculandam manum, ut so-lebat vulgo : at ego applicito ore tanquam ad osculum, præclaro morsu tantum non claudam feci viro manum. Præsentes ergo angere me et pulsare tentabant, pro sacri-lego, jam prius irati quod Alexandri ipsum nomine, non prophetæ salutaveram. Ille vero generosa illud patientia sustinens, et ipsos sedavit, promisitque se mansuetum facile me redditurum, et vim Glyconis ostensurum, qui vel ma-xime asperos ad amicitiam adduceret. Tum arbitris re-

(II
ἐδι
ἐμο
με
πα
σύν
ὀλίγ
κρόν
μέν
5
δύο
ἐτυ
στριν
τὸς
ῥιμην
μέσον
βερνή
εἶλον
ἐπεστ
ἡμᾶς
αὐτῷ
ἐκεῖνος
καχόν
ὡς ὁρᾷ
ἀν βου
τέχνα
ἡμᾶς ἀ
γμένα.
57.
καλὸς
ἐγὼ παρ
παρ' Εὐ
ἐπὶ κομ
αὐτοῖς τ
τυχὼν ἀν
στριν πα
καὶ αὐτὸς
ἀμύνασθ
μισῶν αὐ
μιαρίαν,
συναγωνί
τοῦ Ἡρακ
Βιθυνίας
τεύων καὶ
τιλλιανὸν
ἀδικοῦντα,
δρμῆς καὶ
οὕτω δικασ
58. Ἐκ
τοῦ Ἀλεξάν
μετονομασθ
ῶναι καὶ νό
τοῦ Γλύκων
τε τοῦ πάπ
πατρομήτορ

ἐδικαιολογεῖτο πρὸς με λέγων πάνυ εἰδέναι καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ 'Ρουτιλιανῶ συμβουλευόμενα, καὶ Τίπαθ' ὧν τάδε με εἰργάσω δυνάμενος ὑπ' ἐμοῦ ἐπὶ μέγα προαχθῆναι παρ' αὐτῶ; Κἀγὼ ἄσμενος ἤδη ἐδεχόμην τὴν φιλοφροσύνην ταύτην ὁρῶν οἱ κινδύνου καθειστήκειν, καὶ μετ' ὀλίγον προῆλθον φίλος γεγεννημένος. Καὶ τοῦτο οὐ μίχρὸν θαῦμα τοῖς ὁρῶσιν ἔδοξεν, οὕτω μου ῥαδία γενομένη μεταβολή.

56. Εἴτα δὴ μου ἐκπλεῖν προαιρουμένου ξένια καὶ δῶρα πολλὰ πέμψας — μόνος δὲ σὺν τῷ Ξενοφῶντι ἔτυχον ἐπιδημῶν, τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἐμοὺς εἰς Ἀμαστριν προῦκπεπομφώς — ὑπισχνεῖται καὶ πλοῖον αὐτὸς παρέξειν καὶ ἐρέτας τοὺς ἀπάξοντας· κἀγὼ μὲν ὥμην ἀπλοῦν τι τοῦτο εἶναι καὶ δεξιόν. Ἐπεὶ δὲ κατὰ μέσον τὸν πόρον ἐγενόμην, δακρύοντα ὁρῶν τὸν κυβερνήτην καὶ τοῖς ναύταις τι ἀντιλέγοντα οὐκ ἄγαθὰς εἶχον περὶ τῶν μελλόντων τὰς ἐλπίδας. Ἦν δὲ αὐτοῖς ἐπεσταλμένον ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀραμένους ῥῖψαι ἡμᾶς ἐς τὴν θάλατταν· ὅπερ εἰ ἐγεγέννητο, ῥαδίως ἂν αὐτῷ διεπεπολέμητο τὰ πρὸς ἐμέ. Ἀλλὰ δακρύων ἐκείνος ἐπέεισε καὶ τοὺς συνναύτας μηδὲν ἡμᾶς δεινὸν ἢ κακὸν ἐργάσασθαι, καὶ πρὸς ἐμέ ἔφη, Ἔτη ἐξήκοντα, ὡς ὁρᾷς, ἀνεπίληπτον βίον καὶ ὅσιον προβεβιωκὸς οὐκ ἂν βουλοίμην ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα ἔχων μιᾶναι φόνῳ τὰς χεῖρας, δηλῶν ἐφ' ὅπερ ἡμᾶς ἀνελήφει καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου προστεταγμένα.

57. Καταθέμενος δὲ ἡμᾶς ἐν Λίγυαλοις, ὧν καὶ ὁ καλὸς Ὅμηρος μέμνηται, ὀπίσω ἀπήλαυνεν. Ἐνθα ἐγὼ παραπλέοντας εὐρὺν Βοσποριανούς τινας πρέσβεις παρ' Εὐπάτορος τοῦ βασιλέως ἐς τὴν Βιθυνίαν ἀπιόντας ἐπὶ κομιδῇ τῆς ἐπετείου συντάξεως καὶ διηγησάμενος αὐτοῖς τὸν περιστάντα ἡμᾶς κίνδυνον καὶ δεξιῶν αὐτῶν τυχὼν ἀναληφθεὶς ἐς τὸ πλοῖον διασώζομαι ἐς τὴν Ἀμαστριν παρὰ τοσοῦτον ἔλθων ἀποθανεῖν. Τοῦντεῦθεν καὶ αὐτὸς ἐπεκορυσσόμενος αὐτῷ καὶ πάντα κάλων ἐκίνουν ἀμύνασθαι βουλόμενος, καὶ πρὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἤδη μισῶν αὐτόν, καὶ ἐχθιστον ἡγούμενος διὰ τὴν τοῦ τρόπου μιανίαν, καὶ πρὸς τὴν κατηγορίαν ὀρμώμενος πολλοὺς συναγωνιστὰς ἔχων καὶ μάλιστα τοὺς ἀπὸ Τιμοκράτους τοῦ Ἡρακλεώτου φιλοσόφου· ἀλλ' ὁ τότε ἡγούμενος τῆς Βιθυνίας καὶ τοῦ Πόντου αὐτὸς ἐπέσχε μονονουχί ἱκετεύων καὶ ἀντιβολῶν παύσασθαι· διὰ γὰρ τὴν πρὸς 'Ρουτιλιανὸν εὐνοίαν μὴ ἂν δύνασθαι, καὶ εἰ φανερώς λάβοι ἀδικοῦντα, κολάσαι αὐτόν. Οὕτω μὲν ἀνεκόπη τῆς ὁρμῆς καὶ ἐπαυσάμην οὐκ ἐν δέοντι θρασυόμενος ἐφ' οὕτω δικαστοῦ διακειμένου.

58. Ἐκεῖνο δὲ πῶς οὐ μέγα ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ τόλμημα τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸ αἰτῆσαι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μετονομασθῆναι τὸ Ἀβώνου τεῖχος καὶ Ἰωνόπολιν κληθῆναι καὶ νόμισμα καίνον κόψαι ἐγκεχαραγμένον τῇ μὲν τοῦ Γλύκωνος, κατὰ θάτερα δὲ Ἀλεξάνδρου στέμματα· τε τοῦ πάππου Ἀσκληπιοῦ καὶ τὴν ἄρπην ἐκείνην τοῦ πατρομήτορος Περσέως ἔχοντος;

motis, mecum expostulabat, dicens omnino sibi notum esse quid Rutiliano auctor fuerim: et, Qua de causa, inquit, haec mihi fecisti, quum possis a me in magnum gradum apud ipsum provehi? Hic ego lubens jam illam humanitatem accepi, videns quo in periculo constitissem; ac paullo post prodii factus illi amicus. Idque miraculum videbatur non parvum videntibus, tam facilis circa me mutatio facta.

56. Postea quum inde navigare vellem, xeniis muneribusque multis missis (solus autem cum Xenophonte iter faciebam, patrem et meos Amastrim praemiseram), promittit etiam navim se praebiturum et remiges qui me abducerent. Atque ego simpliciter illum et dextre facere ista putabam. Quum vero medio in tractu essem, flentem videns gubernatorem et nautis aliqua in re contradicentem, non multum boni de his quae futura essent sperabam. Erat autem illis ab Alexandro praeeptum, uti arreptos nos in mare praecipitarent: quod si factum esset, facile contra me debellatum erat. Sed ille lacrimis suis reliquis etiam nautis persuasit, ne quid durum aut malum in nos consulerent; atque ad me, Sexaginta annos, inquit, ut vides, irreprehensam et sanctam vitam quum vixerim, nolim hac aetate, qui conjugem habeam et liberos, caede maculare manus: indicans quo nos consilio recepisset, et quae sibi essent mandata ab Alexandro.

57. Quum autem exposuisset nos Aegialis, quorum etiam pulcher Homerus meminit, retro navigavit. Ibi ego praeternavigantes quum invenissem Bosporanos quosdam legatos, ab Eupatore rege abeuntes in Bithyniam, ut annum tributum afferrent, atque enarrassem illis impendens nobis periculum, benevolosque illos nactus et receptus in navem, Amastrim salvus pervenio, quum in propinquum adeo mortis discrimen adductus fuisset. Hinc et ipse in illum concitatus, omnem funem, aiunt, movebam, ulcisci hominem cupiens, quem et ante insidias jam odissem, et infensissimum propter morum impuritatem haberem: jamque accusationem meditabar, subscriptores habens multos, praesertim philosophos e schola Timocratis Heracleotae. Sed qui tum Bithyniam et Pontum regebat, impediit ipse, tantum non supplicans obsecransque uti quiescerem: se enim propter amicitiam Rutiliani non posse, manifestis in criminibus licet deprehensum, supplicio afficere. Itaque ab impetu repulsus acquievi, intempestive audax sub iudice sic affecto futurus.

58. Illa vero nonne magna in reliquis audacia Alexandri, quod petiit ab Imperatore, nomen mutari Aboni castro, eamque urbem Ionopolin vocari; et novum nummum percuti, insculptam habentem hinc Glyconis imaginem, ab altera vero parte Alexandri, coronam avi sui gerentis, Aesculapii, et falcem illam materni progenitoris sui Persei?

59. Προειπὼν δὲ διὰ χρησμοῦ περὶ ἑαυτοῦ ὅτι ζῆσαι εἴμαρται αὐτῷ ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, εἴτα κεραυνῷ βληθέντα ἀποθανεῖν, οἰκτίστω τέλει οὐδὲ ἐβδομήκοντα ἔτη γεγονὼς ἀπέθανεν ὡς Ποδαλειρίου υἱὸς διασαπείς τὸν πόδα μέχρι τοῦ βουβῶνος καὶ σκωλήκων ζέσας, ὅτε- περ καὶ ἐφάνη φαλακρὸς ὢν παρέχων τοῖς ἰατροῖς ἐπι- βρέχειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν διὰ τὴν ὀδύνην, ὃ οὐκ ἂν ποιῆσαι ἐδύναντο μὴ οὐχὶ τῆς φανάκης ἀφρημένης.

60. Τοιοῦτο τέλος τῆς Ἀλεξάνδρου τραγωδίας καὶ αὕτη τοῦ παντὸς δράματος ἡ καταστροφή ἐγένετο, ὡς εἰκάζειν προνοίας τινὸς τὸ τοιοῦτον, εἰ καὶ κατὰ τύχην συνέβη. Ἔδει δὲ καὶ τὸν ἐπιτάφιον αὐτοῦ ἄξιον γενέ- σθαι τοῦ βίου καὶ ἀγωνά τινα συστήσασθαι ὑπὲρ τοῦ χρηστηρίου, τῶν συνωμοτῶν ἐκείνων καὶ γοήτων, ὅσοι κορυφαῖοι ἦσαν, ἀνελθόντων ἐπὶ διαιτητὴν τὸν Ῥουτι- λιανὸν, τίνα χρὴ προκριθῆναι αὐτῶν καὶ διαδεξασθαι τὸ μαντεῖον καὶ στεφανωθῆναι τῷ ἱεροφαντικῷ καὶ προφη- τικῷ στέμματι. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ Παῖτος ἰατρὸς τὴν τέχνην, πολιώδης ὢν, οὔτε ἱατρῷ πρέποντα οὔτε πολὺν ἀνδρὶ ταῦτα ποιῶν. Ἄλλ' ὁ ἀγωνοθέτης Ῥου- τιλ리아νὸς ἀστεφανώτους αὐτοὺς ἀπέπεμψεν αὐτῷ τὴν προφητείαν φυλάττων μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν.

61. Ταῦτα, ὦ φιλότης, ὀλίγα ἐκ πολλῶν δείγματος ἕνεκα γράψαι ἠξίωσα καὶ σοὶ μὲν χαριζόμενος ἀνδρὶ ἐταίρῳ καὶ φίλῳ καὶ ὃν ἐγὼ πάντων μάλιστα θαυμάσας ἔχω ἐπὶ τε σοφίᾳ καὶ τῷ πρὸς ἀλήθειαν ἔρωτι καὶ τρό- που πραότητι καὶ ἐπιεικείᾳ καὶ γαλήνῃ βίου καὶ δεξιό- τητι πρὸς τοὺς συνόντας, τὸ πλέον δὲ, ὅπερ καὶ σοὶ ἥδιον, Ἐπικούρῳ τιμωρῶν, ἀνδρὶ ὡς ἀληθῶς ἱερῷ καὶ θεσπε- σίῳ τὴν φύσιν καὶ μόνῳ μετ' ἀληθείας τὰ καλὰ ἐγνω- κότι καὶ παραδεδωκότι καὶ ἐλευθερωτῇ τῶν ὀμιλησάν- των αὐτῷ γενομένῳ. Οἶμαι δὲ ὅτι καὶ τοῖς ἐντυχούσι χρήσιμόν τι ἔχειν δόξει ἡ γραφή τὰ μὲν διεξελέγχουσα, τὰ δ' ἐν ταῖς τῶν εὖ φρονούντων γνώμαις βεβαιούσα.

XXXIII.

ΠΕΡΙ ΟΡΧΗΣΕΩΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐπεὶ τοίνυν, ὦ Κράτων, δεινὴν τινα ταύτην κατηγορίαν ἐκ πολλοῦ, οἶμαι, παρεσκευα- σμένος κατηγορήσας ὀρχήσεώς τε καὶ αὐτῆς ὀρχηστικῆς καὶ προσέτι ἡμῶν γε τῶν χαιρόντων τῇ τοιαύτῃ θεᾷ ὡς ἐπὶ φαύλῳ καὶ γυναικείῳ πράγματι μεγάλην σπουδὴν ποιουμένων, ἄκουσον ὅσον τοῦ ὀρθοῦ διημάρτηκας καὶ ὡς λέληθας σεαυτὸν τοῦ μεγίστου τῶν ἐν τῷ βίῳ ἀγαθῶν κατηγορῶν. Καὶ συγγνώμη σοι, εἰ ἐξ ἀρχῆς βίῳ αὐ- χμηρῷ συζῶν καὶ μόνον τὸ σκληρὸν ἀγαθὸν ἡγούμενος ὑπ' ἀπειρίας αὐτῶν κατηγορίας ἀξία εἶναι νενόμικας.

2. ΚΡΑΤ. Ἀνὴρ δέ τις ὢν, ὦ λῶστε, καὶ ταῦτα παι- δεῖα σύντροφος καὶ φιλοσοφία τὰ μέτρια ὠμιληκῶς, ἀφέ- μενος, ὦ Λυκῖνε, τοῦ περὶ τὰ βελτίω σπουδάζειν καὶ τοῖς παλαιοῖς συνεῖναι, κάθηται καταυλούμενος, θηλυ-

59. Quum vero praedixisset reddito de se oraculo, vitam sibi fato attributam annorum quinquaginta et centum, deinde fulminis ictu se moriturum : miserrimo fine, annos nondum septuaginta natus, periit, ut filius Podalirii, putrefacto ad inguen usque pede, et scatens vermibus : quo tempore etiam calvus esse deprehensus est, dum praebet propter dolorem medicis caput perfundendum, quod nisi ablato ficticio capillamento facere non poterant.

60. Ille finis tragædiæ Alexandri, hæc totius fabulæ ex- itus fuit, ut conjicere quis possit, a quadam hoc providen- tia fuisse, etsi forte tantum fortuna evenit. Oportebat autem etiam parentari ei prout ista vita dignum erat, et certamen institui pro oraculo obtinendo, quum conjuratorum præsti- giatorumque principes ad Rutilianum arbitrum venirent, quis ipsorum prælatus reliquis suscipere deberet oraculum, coronarique sacerdotali illa et prophetica corona. Erat inter illos etiam Pælus arte medicus, jam fere canus, qui neque medicum quod deceret, neque canum hominem, hac in re egit. Sed præses hujus certaminis Rutilianus illos non coronatos remisit, prophetæ munus illi, postquam hinc decesserat, adhuc servans.

61. Hæc, amice, pauca de multis scribere speciminis causa volui, tibi quidem gratificans, sodali et amico, quem- que ego omnium maxime admiror, cum propter sapien- tiam et veritatis amorem et mores mansuetos, tum propter æquitatem et vitæ tranquillitatem, dexteritatemque in convictu : magis vero (id quod tibi etiam jucundius) Epicuri ulciscendi causa, viri vere sancti, et divino ingenio, quique solus cum veritate quæ pulchra sunt cognoverit tradiderit- que, liberatorque auditorum suorum factus sit. Puto vero aliis etiam qui inciderint, utile quiddam continere visum iri hanc scriptionem, quæ alia quidem refellat, alia vero in recte sentientium animis confirmet.

XXXIII.

DE SALTATIONE.

1. LYCINUS. Quandoquidem ergo, Crato, gravem hanc accusationem, olim, puto, ad eam paratus, protulisti sal- tationum et ipsius saltandi artis, et nostri insuper, qui tali spectaculo gaudemus, ut qui in vili et muliebri negotio magnum studium adhibeamus : audi jam quantum a recta via aberres, et quam imprudens bonorum in vita maximum accuses. Et ignoscendum tibi, si ab initio inde tristi vitæ generi assuetus, et, quod durum est, solum bonum esse judicans, præ ignorantia earum rerum, dignas accusatione putasti.

2. CRATO. Homo qui vir sit, o bone, isque eruditioni innutritus, et cum philosophia versatus mediocriter, relicto, Lycine, optimarum rerum studio, et antiquorum consuetu- dine, sedensne tibiis mulcendum se præbet, effeminatum

δρίαν ἄνθρωπον ὁρῶν ἐσθῆσι μαλακαῖς καὶ ἄσμασιν ἀκολάστοις ἐναβρυνόμενον καὶ μιμούμενον ἐρωτικὰ γύναια, τῶν πάλαι τὰς μαχλοτάτας, Φαίδρας καὶ Παρθενόπας καὶ Ῥοδόπας τινάς, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ χρούμασι καὶ τερετίσμασι καὶ ποδῶν κτύπῳ καταγέλαστα ὡς ἀληθῶς πράγματα καὶ ἥχιστα ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ καὶ οἷῳ σοὶ πρέποντα; Ὡστε ἔγωγε πυθόμενος ὡς ἐπὶ τοιαύτῃ θεᾷ σχολάζεις οὐκ ᾔδεσθην μόνον ὑπὲρ σοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡνιάθην, εἰ Πλάτωνος καὶ Χρυσίππου καὶ Ἀριστοτέλους ἐκλαθόμενος κάθησαι τὸ ὁμοιον πεπονθὼς τοῖς τὰ ὤτα πτερῶν κνωμένοις, καὶ ταῦτα μυρίων ἄλλων ὄντων ἀκουσμάτων καὶ θεαμάτων σπουδαίων, εἰ τούτων τις δέοιτο τῶν κυκλικῶν αὐλητῶν καὶ τῶν κιθάρα τὰ ἔννομα προσαδόντων, καὶ μάλιστα τῆς σεμνῆς τραγωδίας καὶ τῆς παιδροτάτης κωμωδίας, ἅπερ καὶ ἐναγώνια εἶναι ᾔσινται.

3. Πολλῆς οὖν, ὦ γενναῖε, τῆς ἀπολογίας σοὶ δεήσει πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους, εἰ βούλει μὴ παντάπασιν ἐκκεκρίσθαι καὶ τῆς τῶν σπουδαίων ἀγέλης ἐξεληλάσθαι. Καίτοι τό γε ἄμεινον ἐκεῖνό ἐστιν, οἶμαι, ἀρνήσει τὸ πᾶν ἰσασθαι καὶ μηδὲ τὴν ἀρχὴν διμολογεῖν τι τοιοῦτον παρανενομησθαί σοι. Πρὸς δ' οὖν τοῦπιόν ὅρα ὅπως μὴ λάθῃς ἡμῖν ἐξ ἀνδρὸς τοῦ πάλαι Λυδῆ τις ἢ Βάκχη γενόμενος, ὅπερ οὐ σὸν ἂν ἐγκλημα εἴη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν, εἰ μὴ σε κατὰ τὸν Ὀδυσσεᾶ τοῦ λωτοῦ ἀποσπᾶσαντες ἐπὶ τὰς συνήθεις διατριβὰς ἐπανάξομεν, πρὶν λάθῃς τελείως ὑπὸ τῶν ἐν τῇ θεάτρῳ Σειρήνων κατεσχημένος. Καίτοι ἐκεῖναι μὲν τοῖς ὡσὶ μόνους ἐπεβούλευον, καὶ διὰ τοῦτο κηροῦ ἐδέησε πρὸς τὸν παράπλουν αὐτῶν· σὺ δὲ καὶ δι' ὀφθαλμῶν ἔοικας ὅλος δεδουλωσθαι.

4. ΛΥΚ. Παπαῖ, ὦ Κράτων, ὡς κάρχαρόν τινα ἔλυσας ἐφ' ἡμᾶς τὸν σαυτοῦ κύνα. Πλὴν τό γε παράδειγμα τῶν τῶν Λωτοφάγων καὶ Σειρήνων εἰκόνα πάνυ ἀνομοιοτάτην μοι δοκεῖς εἰρηκέναι ὧν πέπονθα, παρ' ὅσον τοῖς μὲν τοῦ λωτοῦ γευσάμενοις καὶ τῶν Σειρήνων ἀκούσασιν ὀλεθρος ἦν τῆς τε ἐδωδῆς καὶ τῆς ἀκροάσεως τοῦπιτίμιον, ἐμοὶ δὲ πρὸς τῇ τὴν ἡδονὴν παρὰ πολὺ ἡδῖω πεφνηέναι καὶ τὸ τέλος ἀγαθὸν ἀποβέβηκεν· οὐ γὰρ εἰς λήθην τῶν οἴκοι οὐδ' εἰς ἀγνωσίαν τῶν κατ' ἐμαυτὸν περιίσταμαι, ἀλλ' εἰ χρὴ μηδὲν ὀκνήσαντα εἰπεῖν, μακρῶ πινυτώτερος καὶ τῶν ἐν τῇ βίῳ διορατικώτερος ἐκ τοῦ θεάτρου σοὶ ἐπανελέλυθα. Μᾶλλον δὲ τὸ τοῦ Ὀμήρου αὐτὸ εἰπεῖν καλὸν, ὅτι δ τοῦτο ἰδὼν τὸ θέαμα

τερψάμενος νεῖται καὶ πλείονα εἰδώς.

ΚΡΑΤ. Ἡράκλεις, ὦ Λυκῖνε, οἷα πέπονθας, ὅς οὐδὲ αἰσχύνῃ ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ σεμνυνομένῳ ἔοικας. Τὸ γοῦν δεινότατον τοῦτό ἐστιν, ὅτι μηδὲ ἰάσεώς τινα ἡμῖν ὑποφαίνεις ἐλπίδα ἐπαινεῖν τολμῶν τὰ οὕτως αἰσχροὰ καὶ κατάπτυστα.

5. ΛΥΚ. Εἰπέ μοι, ὦ Κράτων, ταυτὶ δὲ καὶ περὶ ὀρχήσεως καὶ τῶν ἐν τῇ θεάτρῳ γινομένων, ἰδὼν πολλάκις, αὐτὸς ἐπιτιμᾶς, ἢ ἀπείρατος ὧν τοῦ θεάματος ὁμῶς αἰσχροὺν αὐτὸ καὶ κατάπτυστον, ὡς φῆς, νομίζεις;

spectans hominem, molli vestitu et lascivis canticis delictum, et amatorias imitantem mulierculas, omnium ex antiquitate libidinosissimas, Phædras, et Parthenopas, et Rhodopas quasdam? et hæc omnia ad pulsationes, et frequentamenta, et pedum scabellorum strepitus? res vere ridiculæ, et minime virum liberalem et tui similem decentes. Itaque ipse ego quum audirem tali te spectaculo vacare, non erubui modo vicem tuam, sed moleste quoque tuli, si Platonis et Chrysippi et Aristotelis oblitus sedeas iis similis, qui pinnula aures titillant: idque quum sexcentæ sint honestæ aurium et oculorum voluptates, si quis illos in circulis tibicines desideret, et qui ad citharam legitimos modos accinunt; illa præsertim gravis tragœdia, et comœdia hilarissima, quæ etiam certaminum publicorum materia esse meruerunt.

3. Quare longa tibi, o generose, defensione opus erit apud eruditos, si velis non omnino ejici, et ex honestis viris expelli. Quanquam illud, puto, optimum erit, negatione totum hoc sanare, neque fateri omnino tale quidpiam abs te peccatum esse. In futurum tamen vide ne inscientibus nobis ex viro qui olim fueras, Lyda quædam aut Baccha evaseris: quod quidem non tuum modo crimen fuerit, sed etiam nostrum, nisi te Ulixis instar a loto abstractum ad consueta studia prius reduxerimus, quam non sentiens ab illis in theatro Sirenibus plane occuperis. Quanquam illæ solis insidiabantur auribus, propter quod cera opus erat, ut quis eas præternavigaret: at tu etiam per oculos omnino in servitutem videris redactus.

4. LYC. Vah, Crato, quam asperum in nos laxasti canem tuum! Verumtamen exemplum illud, illam Lotophagorum et Sirenum imaginem, usquequaque dissimilem eorum protulisse mihi videris, quæ mihi accidunt: in quantum his qui lotum gustaverant quique audierant Sirenas, interitus tanquam præmium esus illius auditionisve propositum erat; mihi vero, præterquam quod voluptas multo suavior visa est, etiam finis evadit bonus. Neque enim in oblivionem rerum domesticarum neque ignorantiam mei ipsius incidi; sed si absque hæsitazione dicendum est, multum prudentior et perspicacior ad negotia vitæ ex theatro redii. Quin plane Homeri illud dicere fas est, Qui vidit illud spectaculum,

lætusque lares et doctior ille revisit.

CRAT. Hercules, Lycine, quid tibi est, quem adeo non pudeat harum rerum, ut tibi etiam placere iis videare! Gravissimum enim hoc est, quod neque curationis ullam nobis spem ostendis, qui laudare audeas turpia adeo ac despuenda.

5. LYC. Dic mihi, Crato, istane de saltatione atque his quæ in theatro fiunt, reprehendis sæpe abs te visa; an spectaculum nunquam a te usurpatum tamen turpe et despuendum, ut ais, arbitrare? Si enim vidisti, nobis tu exa-

Εἰ μὲν γὰρ εἶδες, ἐξ ἰσού ἡμῖν καὶ σὺ γεγέννησαι· εἰ δὲ μὴ, ὅρα μὴ ἄλογος ἢ ἐπιτίμησις εἶναι σου δόξη καὶ θρασεῖα κατηγοροῦντος ὧν ἀγνοεῖς.

ΚΡΑΤ. Ἐτι γὰρ τοῦτό μοι λοιπὸν ἦν, ἐν βαθεῖ τούτῳ τῷ πώγωνι καὶ πολιᾷ τῇ κόμῃ καθῆσθαι μέσον ἐν τοῖς γυναῖοις καὶ τοῖς μεμνημένοις ἐκείνοις θεαταῖς χροτοῦντά τε προσέτι καὶ ἐπαίνους ἀπρεπεστάτους ἐπιβοῶντα δλέθρῳ τινὶ ἀνθρώπῳ ἐς οὐδὲν δέον κατακλωμένῳ.

ΛΥΚ. Συγγνωστά σου ταῦτα, ὦ Κράτων. Εἰ δέ μοι πεισθείης ποτὲ καὶ ὅσον πείρας ἔνεκα παράσχοις σεαυτὸν ἀναπετάσας τοὺς ὀφθαλμούς, εὖ οἶδα ὡς οὐκ ἀνάσχοιο ἂν μὴ οὐχὶ πρὸ τῶν ἄλλων θέαν ἐν ἐπιτηδείῳ καταλαμβάνων, ὅθεν καὶ ὄφει ἀκριβῶς καὶ ἀκούσῃ ἀπαντα.

ΚΡΑΤ. Μὴ ὠρασιν ἄρα ἰκοίμην, εἴ τι τοιοῦτον ἀνασχοίμην ποτὲ, ἔστ' ἂν δασύς τε εἶην τὰ σκέλη καὶ τὸ γένειον ἀπαράτιλτος· ὡς νῦν γε καὶ σὲ ἤδη ἐλεῶ τελέως ἡμῖν ἐκβεδακχευμένον.

6. **ΛΥΚ.** Βούλει οὖν ἀφόμενος, ὦ ἑταῖρε, τῶν βλασφημιῶν τούτων ἀκοῦσαι μου τι περὶ ὀρχήσεως λέγοντος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ καλῶν, καὶ ὡς οὐ τερπνὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμός ἐστι τοῖς θεωμένοις, καὶ ὅσα παιδεύει καὶ ὅσα διδάσκει καὶ ὡς ρυθμίζει τῶν ὁρῶντων τὰς ψυχὰς καλλίστοις θεάμασιν ἐγγυμνάζουσα καὶ ἀρίστοις ἀκούσμασιν ἐνδιατρίβουσα καὶ κοινόν τι ψυχῆς καὶ σώματος κάλλος ἐπιδεικνυμένη; τὸ γὰρ μετὰ μουσικῆς καὶ ρυθμοῦ ταῦτα πάντα ποιεῖν, οὐ ψόγος ἂν αὐτῆς, ἀλλ' ἐπαινος μᾶλλον εἴη.

ΚΡΑΤ. Ἐμοὶ μὲν οὐ πᾶν σχολὴ μεμνηνός ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι τὴν νόσον τὴν αὐτοῦ ἐπαινοῦντος· σὺ δέ, εἰ βούλει λῆρόν τινα κατασχεδάσαι μου, ἔτοιμος φιλικὴν ταύτην λειτουργίαν ὑποστῆναι καὶ παρασχεῖν τὰ ὦτα, καὶ ἄνευ κηροῦ παρακούειν τῶν φασμάτων δυνάμενος. Ὡστε ἤδη σιωπήσομαι σοι, καὶ λέγε ὅποσα ἐθέλεις ὡς μηδὲ ἀκούοντός τινος.

7. **ΛΥΚ.** Εὖ γε, ὦ Κράτων, καὶ τούτου ἐδεόμην μάλιστα· εἴση γὰρ κατ' ὀλίγον εἰ λῆρος εἶναι σοι δόξει τὰ λεχθησόμενα. Καὶ πρῶτόν γε ἐκεῖνο πᾶν ἡγνοχέναι μοι δοκεῖς, ὡς οὐ νεώτερον τὸ τῆς ὀρχήσεως ἐπιτήδευμα τοῦτό ἐστιν οὐδὲ χθές καὶ πρῶην ἀρξάμενον, ὅσον κατὰ τοὺς προπάτορας ἡμῶν ἢ τοὺς ἐκείνων, ἀλλ' οἳ γε τὰ ληθέστατα ὀρχήσεως περὶ γενεαλογοῦντες ἅμα τῇ πρώτῃ γενέσει τῶν ὄλων φαῖεν ἂν σοι καὶ ὀρχῆσιν ἀναφῶναι τῷ ἀρχαίῳ ἐκείνῳ Ἐρωτι συναναφανεῖσαν· ἡ γοῦν χορεία τῶν ἀστέρων καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς τῶν πλανήτων συμπλοκὴ καὶ εὐρυθμὸς αὐτῶν κοινωνία καὶ εὐτακτὸς ἁρμονία τῆς πρωτογόνου ὀρχήσεως δείγματα ἐστί. Κατ' ὀλίγον δὲ αὐξανόμενη καὶ τῆς πρὸς τὸ βέλτιον αἰεὶ προσθήκης τυγχάνουσα νῦν ἔοικεν ἐς τὸ ἀκρότατον ἀποτετελέσθαι καὶ γεγενῆσθαι ποικίλον τι καὶ παναρόμιον καὶ πολύμουσον ἀγαθόν.

8. Πρῶτον δέ φασι Πέαν ἡσθεῖσαν τῇ τέχνῃ ἐν Φρυγίᾳ μὲν τοὺς Κορύβαντας, ἐν Κρήτῃ δὲ τοὺς Κου-

quatus es : sin minus, vide ne irrationabilis reprehensio tua esse videatur et audax, qui qua nescis, ea tamen accuses.

CRAT. Nempe illud adhuc mihi supererat, cum proluxa hac barba et cano capillo sedere medium inter mulierculas, et spectatores furiosis similes, plaudentem insuper, et laudes indecentissimas inclamantem perditō alicui homini præter decorum se frangenti.

LYC. Ignoscendum in his tibi, Crato. Si vero mihi obsecutus aliquando, vel experimenti causa te des ad spectandum, et oculos aperias : bene novi te nihil intermissurum, quo ante alios spectaculum idoneo loco occupes, unde et videas accurate omnia et audias.

CRAT. Male vero peream, si quid tale unquam sustineam, quamdiu quidem hirsuta crura habuero, et mentum non vulsum : itaque tui me jam miseret, plane bacchico furore correpti.

6. **LYC.** Vis igitur, amice, omissis maledictis hisce, audire me de saltatione aliquid dicentem, et quæ in illa pulchra insint, et quam non ad delectationem modo pertineat, sed utilis etiam sit spectantibus, et quot ad res instituat, et quæ doceat, quamque in ordinem redigat et concinnet spectantium animos, dum pulcherrimis illos in spectaculis exercet, et optimarum rerum audita detinet, et communem quandam animi atque corporis pulchritudinem ostendit? quod enim cum musica et rhythmo facit hæc omnia, ea non reprehensio illius, sed laus fuerit potius.

CRAT. Mihi quidem non omnino otium est ad furiosum hominem audiendum, qui morbum laudet suum : interea tu si vis nugis me tuis perfundere, paratus sum hoc tibi amici ministerium subire, et præbere aures, qui sine cera etiam tanquam non auditas transmittere res nauci possim. Itaque jam silentium tibi præbebo, et dic quicquid volueris, quasi nemo plane audiret.

7. **LYC.** Bene sane, Crato, hoc maxime petebam. Scies enim paullo post, num nugæ tibi, quæ dicturus sum, videantur. Ac primo quidem illud omnino videris mihi ignorare, quam non recens sit hoc saltandi studium, neque heri aut nudius tertius coeperit, verbi causa progenitorum nostrorum ætate, eorumve qui horum fuere majores; sed qui veracissime saltationis origines enarrant, illi cum primo omnium ortu natam tibi dixerint, quippe quæ cum antiquo illo Amore simul in conspectum prodierit. Etenim illa astrorum chorea, planetarum illa ad inerrantes conjunctio, et concinna illorum communio, et ordinatus ille concentus, primigeniæ illius saltationis documenta sunt. Quum autem paullatim creverit et accessionem subinde in melius nacta sit, jam ad summum videtur perfecta, et evasisse varium quoddam, et consentiens undique, et Musarum plurium bonum.

8. Primum autem dicunt Rheam, delectatam arte, in Phrygia Corybantes, Curetes autem in Creta, saltare jus-

(II,

ρῆτα

τέχνη

τὸν

ὁμολο

πατρ

τὰ ξ

δόντ

κράτ

σταί

λικύτ

τὸν Μ

σαι,

μος ἡ

Ἑλλ

καὶ οἱ

οἶμαι,

εὐρυθ

ὁδὲ τὰ

Μ

ἐγ

Καὶ δὴ

τῇ ὀρχ

ἀφείκει

9. I

τοῖς αὐ

πεποιη

λέως μ

χηστικ

Πυρρίχ

ὑπὲρ το

ἢ ἐπὶ τῷ

τὴν Ἰλ

καθεῖλε

10.

κοῦντες

μαθόντες

τῆς Λακ

ποιοῦσιν

εὐτακτον

Λακεδαί

γαροῦν

εὐρυθμία

ἐφήβους

θάνοντας

καὶ παι

αὐτοῖς ἡ

μέσω κά

κατὰ στ

ἐπιδείκνυ

λεμικά,

Ἀφροδίτῃ

11. Τ

ἄδουσιν,

ρῆτας ὀρχεῖσθαι κελεῦσαι, καὶ οὐ τὰ μέτρια ὦνατο τῆς τέχνης αὐτῶν, οἳ γε περιορχούμενοι διεσώσαντο αὐτῇ τὸν Δία, ὅστε καὶ σῶστρα εἰκότως ἂν ὁ Ζεὺς ὀφείλῃν ὁμολογῶν αὐτοῖς ἐκφυγῶν διὰ τὴν ἐκείνων ὀρχησιν τοὺς πατρώους ὀδόντας. Ἐνόπλιος δὲ αὐτῶν ἡ ὀρχησις ἦν, τὰ ξίφη μεταξὺ κροτούντων πρὸς τὰς ἀσπίδας καὶ πηδώντων ἐνθεόν τι καὶ πολεμικόν. Μετὰ δὲ Κρητῶν οἱ κράτιστοι ἐνεργῶς ἐπιτηδεύσαντες αὐτὸ ἀριστοὶ ὀρχησταὶ ἐγένοντο, οὐχ οἱ ἰδιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ βασιλικώτεροι καὶ πρωτεύειν ἀξιοῦντες. Ὁ γοῦν Ὅμηρος τὸν Μηριόνην οὐκ αἰσχῦναι βουλόμενος, ἀλλὰ κοσμήσαι, ὀρχηστὴν προσεῖπε, καὶ οὕτως ἄρα πᾶσιν ἐπίσημος ἦν καὶ γνώριμος ἐπὶ τῇ ὀρχηστικῇ, ὥστε οὐχ οἱ Ἕλληνες μόνον ταῦτα ἠπίσταντο περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ Τρῶες αὐτοὶ καίτοι πολέμιοι ὄντες· ἐώρων γάρ, οἶμαι, καὶ τὴν ἐν τῷ πολεμεῖν αὐτοῦ κουφότητα καὶ εὐρυθμίαν, ἣν ἐξ ὀρχήσεως ἐκέκτητο. Φησὶ δὲ πῶς ὥδε τὰ ἔπη·

Μηριόνη, τάχα κέν σε καὶ ὀρχηστὴν περ ἔοντα
ἔγχος ἐμὸν κατέπαυσε.

Καὶ ὁμοῦς οὐ κατέπαυσε αὐτόν· ἄτε γὰρ ἡσκημένος ἐν τῇ ὀρχηστικῇ βραδίως, οἶμαι, διεδίδρασκε τὰς ἐπ' αὐτὸν ἀφάσεις τῶν ἀκοντίων.

9. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους τῶν ἡρώων εἰπεῖν ἔχων τοῖς αὐτοῖς ἐγγεγυμνασμένους καὶ τέχνην τὸ πρῶγμα πεποιημένους ἱκανὸν ἡγοῦμαι τὸν Νεοπτόλεμον, Ἀχιλλέως μὲν παῖδα ὄντα, πάνυ δὲ διαπρέψαντα ἐν τῇ ὀρχηστικῇ καὶ εἶδος τὸ κάλλιστον αὐτῇ προσθετικόν, Πυρρίχιον ἂπ' αὐτοῦ κεκλημένον· καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ταῦτα ὑπὲρ τοῦ παιδὸς πυνθανόμενος μᾶλλον ἔχαιρεν, οἶμαι, ἢ ἐπὶ τῷ κάλλει καὶ τῇ ἄλλῃ ἀλκῇ αὐτοῦ. Τοιγαροῦν τὴν Ἴλιον τέως ἀνάλωτον οὖσαν ἡ ἐκείνου ὀρχηστικὴ καθεῖλε καὶ εἰς ἔδαφος κατέρριψε.

10. Λακεδαιμόνιοι μὲν ἀριστοὶ Ἕλλήνων εἶναι δοκοῦντες παρὰ Πολυδεύκους καὶ Κάστορος καρυατίζειν μαθόντες — ὀρχήσεως δὲ καὶ τοῦτο εἶδος ἐν Καρύαις τῆς Λακωνικῆς διδασκόμενον — ἅπαντα μετὰ Μουσῶν ποιοῦσιν ἄχρι τοῦ πολεμεῖν πρὸς αὐλὸν καὶ ῥυθμὸν καὶ εὐτακτον ἐμβασιν τοῦ ποδός· καὶ τὸ πρῶτον σύνθημα Λακεδαιμονίοις πρὸς τὴν μάχην ὁ αὐλὸς ἐνδίδωσι. Τοιγαροῦν καὶ ἐκράτουν ἁπάντων μουσικῆς αὐτοῖς καὶ εὐρυθμίας ἡγουμένης. Ἴδοις δ' ἂν νῦν ἔτι καὶ τοὺς ἐφήβους αὐτῶν οὐ μείον ὀρχεῖσθαι ἢ ὁπλομαχεῖν μανθάνοντας· ὅταν γὰρ ἀκροχειρισάμενοι καὶ παίσαντες καὶ παισθέντες ἐν τῷ μέρει παύσωνται, εἰς ὀρχησιν αὐτοῖς ἡ ἀγωνία τελευτᾷ. Καὶ αὐλητῆς μὲν ἐν τῷ μέσῳ κάθηται ἐπαυλῶν καὶ κτυπῶν τῷ ποδῷ, οἱ δὲ κατὰ στοῖχον ἀλλήλοις ἐπόμενοι σχήματα παντοῖα ἐπιδείκνυνται πρὸς ῥυθμὸν ἐμβαίνοντες, ἄρτι μὲν πολεμικά, μετ' ὀλίγον δὲ χορευτικά, ἃ Διονύσῳ καὶ Ἀφροδίτῃ φίλια.

11. Τοιγαροῦν καὶ τὸ ᾄσμα, δὲ μεταξὺ ὀρχούμενοι ᾄδουσιν, Ἀφροδίτης ἐπὶ κλησὶς ἔστι καὶ Ἑρώτων, ὥς

sisse, nec mediocrem retulit artis illorum fructum : illi enim circum saltando Jovem illi servarunt, ut credibile sit etiam Jovem saleri se salutis suae illis praemia debere, qui saltationis illorum beneficio dentes patris sui effugerit. Armata autem fuit illorum saltatio, qui interim gladios incuterent clypeis, et tanquam divinitus inmisso furore bellico insultarent. Postea vero Cretensium fortissimi quique, oporoso studio hoc agentes, saltatores optimi facti sunt, neque de plebe modo homines et privati, sed etiam regibus proximi, et qui ad primatum aspirarent. Homerus enim Merionen non contumeliosa nota afficere volens, sed ornare, saltatorem appellavit. Et ita sane insignis erat et notus omnibus hac arte, ut non Graeci solum haec de illo scirent, sed Trojani quoque, licet hostes : videbant enim, puto, etiam ipsius agilitatem in pugna, et concinnam mobilitatem, quam saltatione sibi paraverat. Ita autem fere versus dicunt :

Merione, quanquam saltator maximus audis,
ista tamen forsitan mea te confecerit hasta.

Et tamen non confecit illum : exercitatus quippe saltandi arte, facile, puto, effugiebat emissa in ipsum jacula.

9. Multos autem alios etiam heroum dicere quum possim iisdem in rebus exercitatos, qui illam tanquam artem habuere, sufficere puto Neoptolemum, Achilles filium, saltandi arte praestantissimum, qui genus pulcherrimum adjecit Pyrrhichiam ab ipsius nomine (Pyrrho) dictam : et Achilles audiens ista de filio, magis, arbitror, eis gaudebat, quam pulchritudine et virtute illius reliqua. Namque Ilium, invictam ad eum diem urbem, illius saltatoria destruxit et solo acquavit.

10. Lacedaemonii quidem, qui fortissimi Graecorum esse feruntur, a Polluce et Castore Caryaticam edocti (saltationis id genus est, quod Caryis, Laconicae pago, discitur), cum Musis omnia faciunt, adeo ut etiam ad tibiam et rhythmum pugnent, et ad ordinatum pedis ingressum ; et primum signum pugnae Lacedaemoniis canit tibia. Igitur etiam vincebant omnes, musica ipsis duce et motuum concinnitate : videasque etiam nunc illorum adolescentes non minus saltare, quam pugnare armis discentes. Quum enim manibus jam consertis percussere et percussi sunt, ac tum per vices quiescunt, in saltationem illis certamen exit. Ac sedet in medio tibicen canens et pede solum percutiens : illi vero, ut in versus divisi sunt, se invicem sequentes habitus ostendunt omnis generis, incedentes ad numeros, jam quidem bellicos, paullo post autem saltatorios, Baccho et Veneri gratos.

11. Quare etiam canticum, quod inter saltandum canunt, Veneris invitatio est et Cupidinum, ut saltent secum et

συγκωμάζοιεν αὐτοῖς καὶ συνορχοῖντο. Καὶ θάτερον δὲ τῶν ᾄσμάτων — δύο γὰρ ἄδεται — καὶ διδασκαλίαν ἔχει ὡς χρὴ ὀρχεῖσθαι. Πόρρω γὰρ, φασίν, ὦ παῖδες, πόδα μετάβατε καὶ κωμάξατε βέλτιον, τουτέστιν ἄμεινον ὀρχήσασθε. Ὅμοια δὲ καὶ οἱ τὸν ὄρμον καλοῦμενον ὀρχούμενοι ποιοῦσιν.

12. Ὁ δὲ ὄρμος ὀρχησίς ἐστι κοινὴ ἐφήβων τε καὶ παρθένων, παρ' ἓνα χορευόντων καὶ ὡς ἀληθῶς ὄρμω ἐοικότων καὶ ἡγεῖται μὲν ὁ ἐφήβος τὰ νεανικὰ ὀρχούμενος καὶ ὅσοις ὕστερον ἐν πολέμῳ χρήσεται, ἡ παρθένος δὲ ἐπεταὶ κοσμίως τὸ θῆλυ χορεύειν διδάσκουσα, ὡς εἶναι τὸν ὄρμον ἐκ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας πλερόμενον. Καὶ αἱ γυμνοπαιδίαι δὲ αὐτοῖς ὁμοίως ὀρχησίς ἐστιν.

13. Ἀ δὲ Ὅμηρος ὑπὲρ Ἀριάδνης ἐν τῇ ἀσπίδι πεποίηκε καὶ τοῦ χοροῦ δὴ αὐτῇ Δαίδαλος ἤσκησεν, ὡς ἀνεγνωκότι σοι παρήμει, καὶ τοὺς ὀρχηστάς δὲ τοὺς δύο, οὓς ἐκεῖ ὁ ποιητὴς κυβιστητῆρας καλεῖ, ἡγουμένους τοῦ χοροῦ, καὶ πάλιν, ἃ ἐν τῇ αὐτῇ ἀσπίδι λέγει. «Κοῦροι δ' ὀρχηστῆρες ἐδίνεον,» ὡς τι κάλλιστον τοῦτο τοῦ Ἡφαίστου ἐμποιήσαντος τῇ ἀσπίδι. Τοὺς μὲν γὰρ Φαίακας καὶ πάνυ εἰκὸς ἦν ὀρχήσει χαίρειν ἀβρούς τε ὄντας καὶ ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ διατρίβοντας. Ὁ γοῦν Ὅμηρος τοῦτο αὐτῶν μάλιστα θαυμάζοντα πεποίηκε τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ τὰς μαρμαρυγὰς τῶν ποδῶν θεώμενον.

14. Ἐν μὲν γε Θεσσαλίᾳ τοσοῦτον ἐπέδωκε τῆς ὀρχηστικῆς ἡ ἀσκήσις, ὥστε τοὺς προστάτας καὶ προαγωνιστάς αὐτῶν προορχηστῆρας ἐκάλουν καὶ δηλοῦσι τοῦτο αἱ τῶν ἀνδριάντων ἐπιγραφαί, οὓς τοῖς ἀριστεύσασιν ἀνίστασαν. Προῦκρινε γὰρ, φησὶ, προορχηστῆρα ἃ πόλις. Καὶ αὖθις, Εἰλατίωνι τὰν εἰκόνα ὁ δᾶμος εὖ ὀρχησαμένῳ τὰν μάχαν.

15. Ἐὼ λέγειν ὅτι τελετὴν οὐδὲ μίαν ἀρχαίαν ἐστὶν εὐρεῖν ἀνευ ὀρχήσεως, Ὅρφέως δηλαδή καὶ Μουσαίου, τῶν τότε ἀρίστων ὀρχηστῶν, καταστησαμένων αὐτάς, ὡς τι κάλλιστον καὶ τοῦτο νομοθετησάντων σὺν ρυθμῷ καὶ ὀρχήσει μυεῖσθαι. Ὅτι δ' οὕτως ἔχει, τὰ μὲν ὄργια σιωπᾶν ἀξίον τῶν ἀμυήτων ἔνεκα, ἐκεῖνο δὲ πάντες ἀκούουσιν, ὅτι τοὺς ἐξαγορεύοντας τὰ μυστήρια ἐξορχεῖσθαι λέγουσιν οἱ πολλοί.

16. Ἐν Δήλῳ δὲ γε οὐδὲ αἱ θυσίαι ἀνευ ὀρχήσεως, ἀλλὰ σὺν ταύτῃ καὶ μετὰ μουσικῆς ἐγίνοντο. Παίδων χοροὶ συνελθόντες ὑπ' αὐλῶν καὶ κιθάρᾳ οἱ μὲν ἐχόρευον, ὑπωρχοῦντο δὲ οἱ ἀριστοὶ προκριθέντες ἐξ αὐτῶν. Τὰ γοῦν τοῖς χοροῖς γραφόμενα τούτοις ᾄσματα ὑπορχήματα ἐκαλεῖτο καὶ ἐμπέπληστο τῶν τοιούτων ἡ λύρα.

17. Καὶ τί σοι τοὺς Ἑλληνας λέγω, θπου καὶ Ἰνδοὶ ἐπειδὴν ἔωθεν ἀναστάντες προσεύχωνται τὸν Ἥλιον, οὐχ ὥσπερ ἡμεῖς τὴν χεῖρα κύσαντες ἡγούμεθα ἐντελῇ ἡμῶν εἶναι τὴν εὐχὴν, ἀλλ' ἐκεῖνοι πρὸς τὴν ἀνατολὴν στάντες ὀρχήσει τὸν Ἥλιον ἀσπάζονται σχηματίζοντες ἑαυτοὺς σιωπῇ καὶ μιμούμενοι τὴν χορείαν τοῦ θεοῦ· καὶ τοῦτό ἐστιν Ἰνδῶν καὶ εὐχὴ καὶ χοροὶ καὶ

tripudient. Alterum vero canticorum (duo enim canuntur) etiam institutionem continet, quomodo sit saltandum. Porro enim, aiunt, o pueri, promovete pedem, et saltate melius. Similia vero faciunt illi quoque, qui Hormum saltant.

12. Est autem Hormus saltatio communis adolescentium atque virginum, alterna serie choreas agentium, monilique, qui Hormus est, revera similitum. Ac ducit choream juvenis, juveniles gressus saltans et quibus deinde in bello usus est: sequitur virgo decenter saltare suum sexum docens, ut adeo sit istud quasi monile ex modestia et fortitudine plexum. Gymnopædiæ similiter saltatio apud eos est.

13. Quæ autem Homerus de Ariadne in clypeo Achillis describendo fecit carmina, et de choro quem illi exercuit Dædalus, apud te, qui legeris, prætermitto, et saltatores duos, quos tibi poeta «in caput saltantes» appellat, chori duces: et quæ rursus ait in eodem clypeo, «Saltantes juvenes convertebantur in orbem,» velut pulcherrimum hoc quiddam in clypeo Vulcanus elaboravisset. Phæaces quidem maxime consentaneumerat saltatione gaudere, delicatos homines et in felicitate omni vitam agentes. Itaque Homerus hoc maxime in illis miratum induxit Ulixen, et spectantem pedes motu trepidante micantes.

14. In Thessalia tantum aucta fuerat saltatoriæ exercitatio, ut suos duces et propugnatores Præsules dicerent: indicantque illud statuarum inscriptiones, quas viris fortibus ob rem bene gestam posuere, Elegit enim, ait una, præsulem civitas: et rursus, Ilationi statuam dedit populus bene saltata pugna.

15. Omittō dicere quod initia antiqua invenire nulla est sine saltatione, quum nempe Orpheus et Musæus, qui optimi erant illa ætate saltatores, ea constituerint, tanquam pulcherrimum quiddam illud quoque in legibus ponentes ut cum rhythmo et saltatione homines initiarentur. Rem ita se habere, ipsa quidem orgia tacere oportet, propter non initiatos: at illud omnes audiunt, eos qui enunciant mysteria, «extra seu foras saltare» vulgo dici.

16. In Delo autem neque sacrificia sine saltatione peragebantur, sed cum hac et cum musica fiebant. Nempe puerorum chori convenientes ad tibiam ac citharam partim quidem agebant choreas, partim vero cantum et modos præibant præstantissimi ex eorum numero delecti. Carmina igitur scripta his choris vocabantur Hyporchemata, qualium plena est poesis lyrica.

17. Et quid Græcos tibi commemorō, quum etiam Indi, postquam mane surrexerunt, adorent Solem, non ut nos, qui ubi manum sumus osculati, perfectam putamus a nobis esse adorationem: sed stantes illi in orientem conversi saltatione Solem salutant, silentio conformantes se et dei hujus saltationem imitantes. Et hæc est Indorum adoratio,

θυσία. Διὸ καὶ τούτοις ἰλεοῦνται τὸν θεὸν δις καὶ ἀρχομένης καὶ δυομένης τῆς ἡμέρας.

18. Αἰθίοπες δὲ γε καὶ πολεμοῦντες σὺν ὀρχήσει αὐτὸ δρῶσι, καὶ οὐκ ἂν ἀφείη τὸ βέλος Αἰθίοψ ἀνὴρ ἀφελὼν τῆς κεφαλῆς — ταύτῃ γὰρ ἀντὶ φαρέτρας χρῶνται περιδέοντες αὐτῇ ἀκτινηδὸν τὰ βέλη — εἰ μὴ πρότερον ὀρχήσαιτο καὶ τῷ σχήματι ἀπειλήσειε καὶ προεκφοβήσειε τῇ ὀρχήσει τὸν πολέμιον.

19. Ἄξιον δὲ, ἐπεὶ τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διεξεληλύθαμεν, καὶ ἐς τὴν γείτονα αὐτῶν Αἴγυπτον καταβῆναι τῷ λόγῳ· δοκεῖ γάρ μοι ὁ παλαιὸς μῦθος καὶ Πρωτέα τὸν Αἰγύπτιον οὐκ ἄλλο τι ἢ ὀρχηστὴν τινα γενέσθαι λέγειν, μιμητικὸν ἀνθρώπων καὶ πρὸς πάντα σχηματίζεσθαι καὶ μεταβάλλεσθαι δυνάμενον, ὥς καὶ ὕδατος ὑγρότητα μιμεῖσθαι καὶ πυρὸς δξύτητα ἐν τῇ τῆς κινήσεως σφοδρότητι καὶ λέοντος ἀγριότητα καὶ παρδάλεως θυμὸν καὶ δένδρου δόνημα, καὶ ὅλως ὅ τι καὶ θελήσειεν. Ὁ δὲ μῦθος παραλαβὼν πρὸς τὸ παραδοξότερον τὴν φύσιν αὐτοῦ διηγῆσατο, ὥς γιγνομένου ταῦτα ἅπερ ἐμιμεῖτο· ὅπερ δὴ καὶ τοῖς νῦν ὀρχουμένοις πρόσσεστιν. Ἰδοὺς δ' ἂν οὖν αὐτοὺς πρὸς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὡκέως διαλλαττομένους καὶ αὐτὸν μιμουμένους τὸν Πρωτέα. Εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ τὴν Ἐμπουσάν τὴν ἐς μυρίας μορφὰς μεταβαλλομένην τοιαύτην τινὰ ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ μύθου παραδεδοῦσθαι.

20. Ἐπὶ τούτοις δίκαιον μὴδὲ τῆς Ῥωμαίων ὀρχήσεως ἀμνημονεῖν, ἣν οἱ εὐγενέστατοι αὐτῶν τῷ πολεμικωτάτῳ τῶν θεῶν Ἄρει οἱ Σάλιοι καλούμενοι — ἱερωσύνης δὲ τοῦτο ὄνομα — ὀρχοῦνται σεμνοτάτην τε ἄμα καὶ ἱερωτάτην.

21. Βιθυνὸς δὲ μῦθος, καὶ οὗτος οὐ πάνυ τῶν Ἰταλιωτικῶν ἀλλότριος, τὸν Πρίαπον δαίμονα πολεμιστὴν, τῶν Τιτάνων οἶμαι ἓνα ἢ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων τοῦτο ἔργον πεποιημένων τὰ ἐνόπλια παιδεύειν, παραλαβόντα παρὰ τῆς Ἥρας τὸν Ἄρη, παῖδα μὲν ἔτι, σκληρὸν δὲ καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἀνδρικόν, μὴ πρότερον ὅπλομα· χεῖν διδάξαι, πρὶν τέλειον ὀρχηστὴν ἀπειργάσατο· καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ μισθὸς αὐτῷ παρὰ τῆς Ἥρας ἐγένετο, δεκάτην αἰεὶ τῶν ἐκ πολέμου περιγιγνομένων τῷ Ἄρει παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν.

22. Τὰ μὲν γὰρ Διονυσιακὰ καὶ Βακχικὰ οἶμαι σε μὴ περιμένειν ἐμοῦ ἀκοῦσαι, ὅτι ὀρχησις ἐκεῖνα πάντα ἦν· τριῶν γοῦν οὐσῶν τῶν γενικωτάτων ὀρχήσεων, κόρδακος καὶ σικινίδος καὶ ἐμμελείας, οἱ Διονύσου θεράποντες οἱ σάτυροι ταύτας ἐφευρόντες ἀφ' αὐτῶν ἐκάστην ὠνόμασαν. Καὶ ταύτῃ τῇ τέχνῃ χρώμενος ὁ Διόνυσος Τυρρηνοὺς καὶ Ἰνδοὺς καὶ Λυδοὺς ἐχειρῶσατο καὶ φύλον οὕτω μάχιμον τοῖς αὐτοῖς θιάσοις κατωρχήσατο.

23. Ὡστε, ὦ θαυμάσιε, ὅρα μὴ ἀνόσιον ἢ κατηγορεῖν ἐπιτηδεύματος θεοῦ τε ἄμα καὶ μυστικοῦ καὶ τοσοῦτοις θεοῖς ἐσπουδασμένου καὶ ἐπὶ τιμῇ αὐτῶν ὀρωμένου καὶ τοσαύτην τέρψιν ἄμα καὶ παιδιὰν ὠφέλιμον παρεχομένου. Θαυμάζω δὲ σου κάκεινο, εἰδὼς Ὅμηρου

et chori et sacrificium : quare etiam his rebus bis placant deum, tum incipiente die, tum occidente.

18. Æthiopes autem, etiam dum præliantur, cum saltatione hoc faciunt : neque emisit sagittam vir Æthiops capite ablata (hoc enim utuntur pro pharetra, radiorum instar sagittas ei circumponentes), nisi saltaverit prius et habitu suo minatus sit, et saltatione hostem ante terruerit.

19. Operæ pretium autem est, quum Indiam et Æthiopiam peragraverimus, etiam in vicinam illis Ægyptum oratione descendere. Videtur enim mihi antiqua fabula Proteum quoque Ægyptium nihil aliud quam saltatorem quendam fuisse dicere, virum imitandi facultate magna præditum, qui ad figuras se componere omnes et mutare in omnia posset, adeo ut aquæ fluxam mobilitatem imitaretur et celeritatem ignis motus vehementia, et leonis feritatem, et pardalis iracundiam, et agitationem arboris, et quicquid denique vellet. Sed fabula ea parte rem assumens, qua erat admirabilior, naturam ejus ita narrabat, quasi fieret illa omnia quæ imitabatur : quod his etiam, qui nunc saltant, inest. Videas enim illos eodem tempore celeriter immutari, ipsumque æmulari Proteum. Conjicere licet, Empusam etiam illam in sexcentas species verti solitam, ex eo genere mulierem a fabula esse traditam.

20. Præter hæc neque Romanorum saltatio oblivione prætermittenda est, quam generosissimi illorum viri, Salii dicti (quæ sacerdotii appellatio est), deorum bellicosissimo, Marti, obeunt, gravissimam sanctissimamque.

21. Bithyna autem fabula est, et ista ab Italicis non multum abhorrens, qua aiunt Priapum, bellatorem genium, Titanum, puto, unum aut Dactylorum Idæorum, disciplinam vibrandi arma professorum, acceptum a Junone Martem, puerum illum quidem adhuc, sed durum et supra modum virilem, non prius armis pugnare docuisse, quam saltatorem perfectum reddidisset. Hac de re etiam merces illi a Junone attributa, ut decimam semper eorum, quæ de bello ad Martem pervenirent, ab eo acciperet.

22. Dionysiaca enim et Bacchica non puto te exspectare ut ex me audias saltationem fuisse illa omnia. Quum enim tria summa genera essent saltationis, Cordax, Sicinnis et Emmella; ministri Dionysi Satyri has inventas a se nominarunt singulas. Et hac arte usus Dionysus Tyrrenos et Indos et Lydos domuit, et gentem adeo pugnacem iisdem thiasis inducendis subegit.

23. Quæ quam ita sint, vir admirabilis, vide ne impium sit accusare studium divinum simul et mysticum, et a tot diis cultum, et quod illorum honori exercetur, et tantam delectationem simul et utilem lusum præbet. Miror vero illam etiam rationem tuam, quum amatorem te Homeri atque

καὶ Ἡσιόδου μάλιστα ἐραστὴν ὄντα σε — αὖθις γὰρ ἐπὶ τοὺς ποιητὰς ἐπάνειμι — πῶς ἀντιφθέγγεσθαι ἐκείνοις τολμᾷς πρὸ τῶν πάντων ὀρχησιν ἐπαινοῦσιν· ὁ μὲν γὰρ Ὅμηρος τὰ ἥδιστα καὶ κάλλιστα καταλέγων, ὕπνον καὶ φιλότητα καὶ μολπὴν καὶ ὀρχησιν, ταύτην μόνην ἀμύμονα ὠνόμασε, προσμαρτυρήσας νῆ Δία καὶ τὸ ἡδὺ τῇ μολπῇ, ἅπερ ἀμφοτέρω τῇ ὀρχηστικῇ πρόσ-εστι, καὶ ᾧδῃ γλυκερᾷ καὶ ὀρχηθμός ἀμύμων, ὃν σὺ νῦν μωμᾶσθαι ἐπινοεῖς. Καὶ πάλιν ἐν ἐτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως·

Ἄλλω μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμῆϊα ἔργα,
ἄλλω δ' ὀρχηστὴν τε καὶ ἱμερόεσσαν ἀοιδὴν.

Ἱμερόεσσα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ μετ' ὀρχήσεως ᾧδῃ καὶ δῶρον θεῶν τοῦτο κάλλιστον. Καὶ ἔοικεν εἰς δύο διη-ρηκῶς ὁ Ὅμηρος τὰ πάντα πράγματα, πόλεμον καὶ εἰρήνην, τοῖς τοῦ πολέμου μόνον ταῦτα ὡς κάλλιστα ἀν-τιτεθεικέναι.

24. Ὁ δὲ Ἡσίοδος οὐ παρ' ἄλλου ἀκούσας, ἀλλ' ἰδὼν αὐτὸς ἔωθεν εὐθύς ὀρχουμένας τὰς Μούσας ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπῶν τοῦτο περὶ αὐτῶν τὸ μέγιστον ἐγκώμιον διη-γεῖται, ὅτι « περικρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἀπαλοῖσιν ὀρχεῦν-ται » τοῦ πατρὸς τὸν βωμὸν περιχορεύουσαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ὦ γενναῖε, μονονουχὶ θεομαχῶν ὑβρίζεις εἰς τὴν ὀρχηστικὴν.

25. Ὁ Σωκράτης δὲ σοφώτατος ἀνὴρ — εἰ γε πι-στευτέον τοῦτο περὶ αὐτοῦ λέγοντι τῷ Πυθίῳ — οὐ μόνον ἐπῆναι τὴν ὀρχηστικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐκμαθεῖν αὐτὴν ἡξίου μέγιστον ἀπονέμων εὐρυθμίᾳ καὶ εὐμουσίᾳ καὶ κινήσει ἐμμελεῖ καὶ εὐσχημοσύνῃ τοῦ κινουμένου, καὶ οὐκ ἡδεῖτο γέρων ἀνὴρ ἐν τῶν σπουδαιοτάτων μαθημά-των καὶ τοῦτο ἡγούμενος εἶναι· καὶ ἐμελλέ γε ἐκεῖνος περὶ ὀρχηστικὴν οὐ μετρίως σπουδάσσειν, ὅς γε καὶ τὰ μικρὰ οὐκ ὥκνει μανθάνειν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ διδασκα-λεῖα τῶν αὐλητρίδων ἐφοῖτα καὶ παρ' ἐταίρας γυναικὸς οὐκ ἀπηξίου σπουδαῖόν τι ἀκούειν τῆς Ἀσπασίας. Καί-τοι ἐκεῖνος ἄρτι ἀρχομένην ἑώρα τότε τὴν τέχνην καὶ οὐδέπω εἰς τοσοῦτον κάλλος διηρθρωμένην. Εἰ δὲ τοὺς νῦν ἐπὶ μέγιστον αὐτὴν προαγαγόντας ἔθεᾶτο, εὖ αἶδα, πάντων ἂν ἐκεῖνός γε ἀφόμενος μόνῳ τῷ θεάματι τούτῳ τὸν νοῦν ἂν προσεῖχε καὶ τοὺς παῖδας οὐκ ἂν ἄλλο τι πρὸ αὐτοῦ ἐδιδάξατο.

26. Δοκεῖς δέ μοι, ὅταν κωμωδίαν καὶ τραγωδίαν ἐπαινῇς, ἐπιλελῆσθαι ὅτι καὶ ἐν ἑκατέρᾳ ἐκείνων ὀρχήσεως ἰδίον τι εἶδος ἐστίν, οἷον τραγικῇ μὲν ἡ ἐμμέ-λεια, κωμωδικῇ δὲ ὁ κόρδαξ, ἐνίοτε δὲ καὶ τρίτης σικι-νίδος προσλαμβανομένης. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν ἀρχῇ προετί-μησας τῆς ὀρχήσεως τὴν τραγωδίαν καὶ κωμωδίαν καὶ αὐλητὰς κυκλίους καὶ κιθαρῳδίαν ἐναγώνια ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο σεμνὰ προσειπὼν, φέρε νῦν ἀντεξετάσωμεν τῇ ὀρχήσει ἕκαστον αὐτῶν. Καίτοι τὸν μὲν αὐλὸν, εἰ δοκεῖ, καὶ τὴν κιθάραν παρῶμεν· μέρη γὰρ τῆς τοῦ ὀρχηστοῦ ὑπηρεσίας καὶ ταῦτα.

27. Τὴν τραγωδίαν δέ γε ἀπὸ τοῦ σχήματος πρῶ-τον καταμάθωμεν οἷα ἐστίν, ὡς εἰδεχθὲς ἅμα καὶ φοβε-

Hesiodi inprimis norm (rursus enim ad poetas redeo), quo- modo contradicere illis audeas, saltationem ante omnia laudantibus. Etenim Homerus suavissima et pulcherrima dum enarrat, somnum et amorem et cantum et saltatio- nem, solam hanc nominavit « reprehensionis expertem, » qui hercle etiam suavitatem suo testimonio cantui tribuat; quorum utrumque sane saltatoriae adest, cum cantus dul- cis, tum saltatio reprehensionis expertis, quam tu tamen nunc reprehendere audes. Et rursus in alia parte suae poe- seos :

Istum namque deus concinnat bellipotentem,
hunc alium choreæque et cantus amabilis ornat.

Amabilis enim revera cantus cum chorea, et donum deo- rum hoc pulcherrimum. Et videtur in classes duas divi- sisse Homerus res omnes agendas, bellum et pacem, ac bel- licis rebus sola hæc tanquam pulcherrima opposuisse.

24. Hesiodus vero, qui non audisset ab alio, sed ipse vi- disset mane statim saltantes Musas, in principio carminis hanc maximam earum laudem enarrat, quod

Cæruleum circa fontem tenero pede saltant,
et patris circum ductant altare choreas.

At tu, generose, tantum non deos oppugnans contumeliose cum saltatoria agis.

25. At Socrates, vir sapientissimus, si quidem fides ha- benda dicenti hoc de ipso Pythio, non laudabat modo sal- tatoriam, sed discere etiam illam operæ pretium putabat, qui plurimum tribueret concinnitati, et musicæ venustati, et numerosis motibus, et decenti inter movendum habitui; nec pudebat virum senem, hanc quoque disciplinam ex iis esse putare, quæ summo cum studio sint tractandæ. Nec mediocriter ille circa saltatoriam elaboraturus erat, qui parva etiam impigre disceret, quin tibicinarum scholas fre- quentaret, et a muliere meretrice, Aspasia, grave quiddam audire non dedignaretur. Quanquam ille nascentem modo videbat artem, et nondum ad tantam pulchritudinem quasi articulis omnibus perfectam. Si vero eos vidisset, qui nunc ad summum eam fastigium evexerunt, omnibus ille, bene novi, relictis, soli huic spectaculo advertisset animum, ne- que aliud quicquam pueros doceri jussisset prius.

26. Videris autem, quum comœdiam laudas et tragœdiam, oblitus esse, etiam in unaquaque illarum suum quoddam saltationis genus inesse, nempe tragicæ poesi eam quæ Emmella vocatur, comicæ autem Cordacem : interdum vero tertium quoque, assumpta Sicinnide. Quum vero in principio etiam prætuleris saltationi tragœdiam et comæ- diam, et illos in circulis tibicines, et citharædorum artem, quæ certaminis materiem præbent et ob id ipsum honesta et gravia abs te appellata sunt : age jam componamus unum quodque eorum cum saltatione. Quanquam tibiam citha- ramque, si videtur, prætermittamus : partes enim istæ quo- que ministerii saltatoris.

27. Tragœdiam vero primum ab habitu suo. qualis sit, contemplemur : quam odiosum simul et terribile specta-

(II
ρὸν
ἐμβ
ἀνα
ὡς
καὶ
τητο
λεπτο
ἐαυτο
ἱαμέ
καὶ μ
ἄλλα
καὶ μ
ἡ ᾧδ
λαθόρ
τὸ ῥό
φαίη
28
ἀνδρα
τραγω
γούν
29
καταγ
Δάων
ὀρχησ
χρῇ λ
πρόσω
ματι
ἔχει γ
30
εἴτ' ἐπε
ἀμεινον
31
διακεκρ
κιλώτερ
βολὰς
32
φημι αἰ
μνότερον
λέγειν
ἀρίστη
ἀγῶνι
33
τῶν παρ
μὴ δόξαν
λέληθεν
φότες τῇ
πάντα τῇ
αὐτῶν κα
πολυμαθε
δὲ μάλιστ
λόν τε κα
καὶ διὰ το
34
ἦται, ὅτι

ρὸν θέαμα εἰς μῆκος ἄρρυθμον ἡσκημένος ἄνθρωπος, ἐμβάταις ὑψηλοῖς ἐποχούμενος, πρόσωπον ὑπὲρ κεφαλῆς ἀνατεινόμενον ἐπικείμενος καὶ στόμα κεχηγὸς πάμμεγα ὡς καταπιόμενος τοὺς θεατὰς, ἐὼ λέγειν προστερνίδια καὶ προγαστρίδια, προσθετὴν καὶ ἐπιτεχνητὴν παχύτητα προσποιούμενος, ὡς μὴ τοῦ μήκους ἢ ἄρρυθμίας ἐν λεπτῷ μᾶλλον ἐλέγχοιτο· εἴτ' ἐνδοθεν αὐτὸς κεκραγὼς, ἑαυτὸν ἀνακλῶν καὶ κατακλῶν, ἐνίοτε καὶ περιάδων τὰ ἱαμβεῖα, καὶ τὸ δὴ αἰσχιστον μελωδῶν τὰς συμφορὰς καὶ μόνῃς τῆς φωνῆς ὑπεύθυνον παρέχων ἑαυτόν· τὰ γὰρ ἄλλα τοῖς ποιηταῖς ἐμέλησε πρὸ πολλοῦ ποτε γενομένοις· καὶ μέχρι μὲν Ἀνδρομάχῃ τις· ἢ Ἐκάβῃ ἐστὶ, φορητὸς ἢ ὦδῃ, ὅταν δὲ Ἡρακλῆς αὐτὸς εἰσελθὼν μονωδῇ ἐπιλαθόμενος αὐτοῦ καὶ μήτε τὴν λεοντῆν αἰδεσθεὶς μήτε τὸ βόταλον ὃ περιέκειται, σολοικίαν εὖ φρονῶν εἰκότως φαίη ἂν τις τὸ πρᾶγμα.

28. Καὶ γὰρ αὖ, ὅπερ ἐνεκάλεις τῇ ὀρχηστικῇ, τὸ ἄνδρας ὄντας γυναῖκας μιμεῖσθαι, κοινὸν τοῦτο καὶ τῆς τραγωδίας καὶ τῆς κωμωδίας ἐγκλημα ἂν εἴη· πλείους γοῦν ἐν αὐταῖς τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες.

29. Ἡ κωμωδία δὲ καὶ τῶν προσώπων αὐτῶν τὸ καταγέλαστον μέρος τοῦ τερπνοῦ αὐτῇ νενομίκεν, οἷα Δάων καὶ Τιθίων καὶ μαγείρων πρόσωπα. Τὸ δὲ τοῦ ὀρχηστοῦ σχῆμα ὡς μὲν κόσμιον καὶ εὐπρεπὲς οὐκ ἐμέχρη λέγειν· δῆλα γὰρ τοῖς μὴ τυφλοῖς ταῦτα. Τὸ δὲ πρόσωπον αὐτὸ ὡς κάλλιστον καὶ τῷ ὑποκειμένῳ δράματι ἑοικὸς, οὐ κεχηγὸς δὲ ὡς ἐκεῖνα ἀλλὰ συμμεμυκός· ἔχει γὰρ πολλοὺς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ βοῶντας.

30. Πάλαι μὲν γὰρ οἱ αὐτοὶ καὶ ἦδον καὶ ὠρχοῦντο· εἴτ' ἐπειδὴ κινουμένων τὸ ἄσθημα τὴν ὦδην ἐπετάραττεν, ἄμεινον ἔδοξεν ἄλλους αὐτοῖς ὑπάδειν.

31. Αἱ δὲ ὑποθέσεις κοιναὶ ἀμφοτέροις, καὶ οὐδέν τι διακεκριμέναι τῶν τραγικῶν αἱ ὀρχηστικαὶ, πλην ὅτι ποικιλωτέραι αὐταὶ καὶ πολυμαθέστεραι καὶ μυρίας μεταβολὰς ἔχουσαι.

32. Εἰ δὲ μὴ ἐναγώνιος ἡ ὀρχησις, ἐκείνην εἶναι φημι αἰτίαν, τὸ δόξαι τοῖς ἀγωνοθέταις μεῖζον καὶ σεμνότερον τὸ πρᾶγμα ἢ ὥστε εἰς ἐξέτασιν καλεῖσθαι. Ἐὼ λέγειν ὅτι πόλις ἐν Ἰταλίᾳ τοῦ Χαλκιδικοῦ γένους ἡ ἀρίστη καὶ τοῦτο ὥσπερ τι κόσμημα τῷ παρ' αὐτοῖς ἀγῶνι προστέθεικεν.

33. Ἐθέλω δὲ σοὶ ἐνταῦθα ἤδη ἀπολογῆσασθαι ὑπὲρ τῶν παραλελειμμένων τῷ λόγῳ παμπολλῶν ὄντων, ὡς μὴ δόξαν ἀγνοίας ἢ ἀμαθίας παράσχωμαι· οὐ γὰρ μελέληθεν ὅτι πολλοὶ πρὸ ἡμῶν περὶ ὀρχήσεως συγγεγραφότες τὴν πλείστην διατριβὴν τῆς γραφῆς ἐποίησαντο πάντα τῆς ὀρχήσεως τὰ εἶδη ἐπεξιόντες καὶ ὀνόματα αὐτῶν καταλέγοντες καὶ οἷα ἐκάστη καὶ ὑφ' ὅτου εὐρέθη, πολυμαθείας ταύτην ἐπίδειξιν ἡγούμενοι παρέξουσιν. Ἐγὼ δὲ μάλιστα μὲν τὴν περὶ ταῦτα φιλοτιμίαν ἀπειρόκαλόν τε καὶ ὀψιμαθῆ καὶ ἐμαυτῷ ἀκαιρον οἶομαι εἶναι καὶ διὰ τοῦτο παρήμι.

34. Ἐπειτα δὲ κάκεῖνό σε ἀξιώ ἐννοεῖν καὶ μεμνηῖναι, ὅτι μοι νῦν οὐ πᾶσαν ὀρχησιν πρόκειται γενεαλο-

culum in longitudinem inconcinnum excultus homo, cothurnis invectus altis, personam impositam gerens, quæ ultra caput emineat, et os latissime hians, quasi devoraturus esset spectatores : omitto dicere antepectoralia et anteventralia, asciticam et artificialem crassitiem assumens, ne longitudinis inconcinnitas in tenui corpore magis deprehendatur : deinde intra personam ipse clamans, nunc sublata, nunc demissa voce et fracta, nonnunquam etiam cantu invertens iambicos versus, et, quod turpissimum est, ad modos præscriptos cantans calamitates, et solius se vocis auctorem præstans : reliqua enim poetæ qui olim fuere curarunt. Et quamdiu Andromache quædam aut Hecuba est quæ agitur, tolerabilis cantus : quum vero ingressus in scenam ipse Hercules solus canit, oblitus sui, nec leoninam reveritus, neque clavam quam gestat, solacismum eam rem prudens quisque merito vocaverit.

28. Rursus enim, quod reprehendebas saltatoriam, quod viri nati imitentur mulieres, illud commune tragiæ pater et comædiæ crimen fuerit : plures enim viris in utraque mulieres.

29. Comædia vero in ipsis quoque personis eam partem delectationis, quæ ridiculo constat, ad se pertinere putavit, quales sunt Davorum et Tibiorum et coquorum personæ. Contra saltatoris habitus quam ornatus et decorus sit, non opus est uti dicam : manifesta enim sunt ista his qui cæci non sunt. Persona autem ipsa ut pulcherrima est, et subjectæ actioni apta ! non hians ut istæ, sed clauso ore : nam multos habet pro se clamantes.

30. Etenim olim iidem canebant saltabantque : deinde quum moventium se spiritus difficiliter commens turbaret cantum, commodius visum est alios illis succinere.

31. Ceterum argumenta utrisque communia, neque differunt a tragicis saltatoria, nisi quod hæc majorem varietatem habent, et plus doctrinæ, et mille mutationes.

32. Si vero certaminum publicorum materia non est saltatio, ejus rei hanc aio esse causam, quod præsidibus certaminum major res videtur atque honestior, quam quæ ad tale examen vocetur. Omitto dicere illud, quod urbs Italiæ, Chalcidici generis præstantissima, etiam hoc quasi ornamentum quoddam certaminibus, quæ apud se aguntur, adjecit.

33. Volo autem hic tibi jam causam dicere pro his, quæ in oratione mea, et plurima quidem, prætermisi, ne ignorantia aut inscitia opinionem præbeam. Neque enim fugit me, multos ante nos de saltatione qui scriberent, majorem scriptionum suarum partem in eo consumsisse, ut omnes saltationis species percurrerent, et nomina illarum recenserent, et quæ esset unaquæque, et a quo inventa esset, rati se multiplicis doctrinæ demonstrationem hanc exhibituros. Ego vero inprimis ambitiosum circa talia studium ineptum et hominis seri studiorum, et mihi intempestivum esse arbitror, ac propterea omitto.

34. Deinde vero illud etiam te cogitare et meminisse jubeo, mihi jam non propositum hoc esse, ut uniuscujusque sal-

γεῖν, οὐδὲ τοῦτον τὸν σκοπὸν ὑπεστησάμην τῷ λόγῳ ὀρχήσεων ὀνόματα καταριθμήσασθαι πλὴν ὧσιν ἐν ἀρχῇ ὀλίγων ἐπεμνήσθην τὰς γενικωτέρας αὐτῶν προχειρισάμενος· ἀλλὰ τό γε ἐν τῷ παρόντι μοι κεφάλαιον τοῦ λόγου τοῦτο ἐστὶ τὴν νῦν ὀρχησιν καθεστῶσαν ἐπαινεῖν καὶ δεῖξαι ὅσα ἐν αὐτῇ τερπνὰ καὶ χρήσιμα περιλαβοῦσα ἔχει, οὐ πάλαι ἀρξαμένη ἐς τοσοῦτον κάλλος ἐπιδιδόναι, ἀλλὰ κατὰ τὸν Σεβαστὸν μάλιστα· αἱ μὲν γὰρ πρῶται ἐκείναι ὥσπερ τινὲς ῥίζαι καὶ θεμέλιοι τῆς ὀρχήσεως ἦσαν, τὸ δὲ ἄνθος αὐτῆς καὶ τὸν τελευτάτον καρπὸν, ὅπερ νῦν μάλιστα ἐς τὸ ἀκρότατον ἀποτετέλεσται, τοῦτο νῦν ὁ ἡμέτερος λόγος διεξέρχεται παρὲς τὸ θερμαῦσθαι καὶ γέρανον ὀρχεῖσθαι καὶ τάλλα ὡς μηδὲν τῇ νῦν ταύτῃ ἐτι προσήκοντα· οὐδὲ γὰρ ἐκείνο τὸ Φρύγιον τῆς ὀρχήσεως εἶδος τὸ παροίνιον καὶ συμποτικὸν μετὰ μέθης γιγνόμενον, ἀγροίκων πόλλάκις πρὸς αὐλημα γυναικεῖον ὀρχουμένων σφοδρὰ καὶ καματηρὰ πηδήματα καὶ νῦν ἐτι ταῖς ἀγροικίαις ἐπιπολάζοντα, ὑπ' ἀγνοίας παρέλιπον, ἀλλ' ἐτι μηδὲν ταῦτα τῇ νῦν ὀρχήσει κοινωνεῖ. Καὶ γὰρ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις τὰ μὲν τινα εἶδη ἐπαινεῖ ταύτης, τὰ δὲ πάνυ ἀπαξιῶ διαιρῶν αὐτὰ ἐς τε τὸ τερπνὸν καὶ τὸ χρήσιμον καὶ ἀπελαύνων αὐτῶν τὰ ἀσχημονέστερα, προτιμῶν δὲ καὶ θαυμάζων θάτερα.

35. Καὶ περὶ μὲν αὐτῆς ὀρχήσεως τοσαῦτα· τὸ γὰρ πάντα ἐπεξιόντα μηκύνειν τὸν λόγον ἀπειρόκαλον. Ἄ δὲ τὸν ὀρχηστὴν αὐτὸν ἔχειν χρὴ καὶ ὅπως δεῖ ἡσυχῆσθαι καὶ ἀμεμαθηκέναι καὶ οἷς κρατύνειν τὸ ἔργον, ἥδη σοι δίδειμι, ὡς μάθης οὐ τῶν ῥαδίων καὶ τῶν εὐμεταχειρίστων οὔσαν τὴν τέχνην, ἀλλὰ πάσης παιδεύσεως ἐς τὸ ἀκρότατον ἀφικνουμένην, οὐ μουσικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ῥυθμικῆς καὶ μετρικῆς καὶ τῆς σῆς φιλοσοφίας μάλιστα, τῆς τε φυσικῆς καὶ τῆς ἡθικῆς· τὴν γὰρ διαλεκτικὴν αὐτῆς περιεργίαν ἀκαιρον αὐτῇ νεόμικεν. Οὐ μὴν οὐδὲ ῥητορικῆς ἀφίστηκεν, ἀλλὰ καὶ ταύτης μετέχει, καθ' ὅσον ἡθους τε καὶ πάθους ἐπιδεικτικὴ ἐστίν, ὧν καὶ οἱ ῥήτορες γλίσχονται. Οὐκ ἀπήλλακται δὲ καὶ γραφικῆς καὶ πλαστικῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ταύταις εὐρυθμίαν μάλιστα μιμουμένη φαίνεται, ὡς μηδὲν ἀμείνω μήτε Φειδίαν αὐτῆς μήτε Ἀπελλῆν εἶναι δοκεῖν.

36. Πρὸ πάντων δὲ Μνημοσύνην καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς Πολύμνιαν ἔλεον ἔχειν αὐτῇ πρόκειται καὶ μεμνησθαι πειρᾶται ἀπάντων· κατὰ γὰρ τοὶ τὸν Ὀμηρικὸν Κάλχαντα τὸν ὀρχηστὴν εἰδέναι χρὴ « τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα πρό τ' ἐόντα, » ὡς μηδὲν αὐτὸν διαλαθεῖν, ἀλλ' εἶναι πρόχειρον τὴν μνήμην αὐτῶν. Καὶ τὸ μὲν κεφάλαιον τῆς ὑποθέσεως, μιμητικὴ τίς ἐστίν ἐπιστήμη καὶ δεικτικὴ καὶ τῶν ἐννοηθέντων ἐξαγορευτικὴ καὶ τῶν ἀφανῶν σαφηνιστικὴ, καὶ ὅπερ ὁ Θουκυδίδης περὶ τοῦ Περικλέους ἔφη ἐπαινῶν τὸν ἄνδρα, τοῦτο καὶ τὸ τοῦ ὀρχηστοῦ ἀκρότατον ἐγκώμιον ἂν εἴη, γινώσκειν τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύειν αὐτά· ἐρμηνείαν δὲ νῦν τὴν σαφήνειαν τῶν σχημάτων λέγω.

tationis origines persequar, neque hunc libro huic scopum a me constitutum, enumerare saltationum nomina, praeter pauca illa, quorum ab initio mentionem feci, quum summa earum genera proferrem. Sed summa mihi praesentis libri haec est, laudare saltationem ut nunc constituta est, atque ostendere quantum illa delectationis et utilitatis complexa habeat, quum non olim inceperit tanta pulchritudinis incrementa habere, sed Augusto maxime imperante. Nam primae illae quasi radices quaedam et fundamenta erant saltationis: sed florem ejus, et perfectissimum fructum, qui nunc maxime ad summum perfectionis fastigium pervenit, haec nunc oratio nostra persequitur, omisso quid sit Thermaestrída vel gruem saltare, et reliqua, quae nihil jam ad hodiernam pertineant. Neque enim illud Phrygium saltationis genus, vinolentum istud et in conviviis inter ebrios exerceri solitum, rusticorum saepe ad tibicinae cantum saltantium saltus vehementes et laboriosos, qui nunc adhuc inter rusticos frequentantur, per ignorantiam quandam praetermisi; verum quod haec talia nihil cum hodierna saltatione commune habent. Etenim Plato in Legibus quaedam hujus genera laudat, quaedam vero plane rejicit, dividens illa ipsa secundum delectationem et utilitatem, et ab iis removens indecora, praeferebat autem et admiratione prosequens altera.

35. Ac de saltatione ipsa tantum: omnibus enim persequendis producere orationem, ineptum fuerit. Quae vero saltatorem ipsum habere oporteat, quomodo exercitatus esse debeat, et quae didicisse et quibus rebus confirmare opus suum, jam tibi enarro, uti discas non inter faciles et leves tractatu esse hanc artem, sed ad summum omnis doctrinae fastigium pertinere, non musicae modo, sed rhythmicae etiam, et geometricae, et philosophiae illius tum maxime, tum naturalis tum moralis: nam disputatricem illius subtilitatem intempestivam sibi putavit. Verum neque ab oratoria removet se, sed hujus quoque partem sibi vindicavit, in quantum mores atque affectus declaret, quam rem etiam oratores studiose sectantur. Neque vero abhorret a pictura et plastice, sed harum quoque artium concinnitatem inprimis imitari deprehenditur, ut nihil melior neque Phidias neque Apelles illa esse videatur.

36. Ante omnia vero Mnemosynen ejusque Polymniam filiam propitiam habere illi propositum est, ac meminisse tentat omnium. More enim Homericus illius Calchantis scire oportet saltatorem » quae sunt et quae fient omnia, quaeque fuere, » ut nihil ipsum fugiat, sed prompta sit illorum memoria. Et quantum ad capitale argumentum et propositum artis, scientia est imitandi, ostendendique et cogitata proferendi, et obscura declarandi: et quod Thucydides in laude Periclis dixit, illa summa etiam saltatoris laus fuerit, intelligere quid oporteat, et explicare ea: explicationem autem nunc dico claram uniuscujusque habitus expressionem.

(I
ἐσ
κα
κα
αὐ
τῇ
σο
μά
τά
βο
πῆ
ισχ
Λη
βου
ἀετ
3
ἐκεῖ
τοῦ
θρύ
δύλο
τάς
καί
καί
σιν,
40
εὐρεσ
καί
ῥαν,
Θησεῖ
αὐθις
καὶ τὰ
εἶτα ὁ
Ἑλέν
τὴν π
καθοδ
Ταῦτα
ἐκ πολ
41.
πορφυ
εὐεργέ
βαίων
καὶ βο
δοσις κ
καὶ πρ
τῆς γυν
ἐπὶ τῷ
τὰ Οἰδί
καὶ ἡ τ
42.
Γλαύκη
Βελλερο
καὶ Ποσ

37. Ἡ δὲ πᾶσα τῷ ἔργῳ χορηγία ἡ παλαιὰ ἱστορία ἐστίν, ὡς προεῖπον, καὶ ἡ πρόχειρος αὐτῆς μνήμη τε καὶ μετ' εὐπρεπείας ἐπίδειξις· ἀπὸ γὰρ χάους εὐθὺς καὶ τῆς πρώτης τοῦ κόσμου γενέσεως ἀρξάμενον χρόνῳ αὐτὸν ἀπαντὰ εἰδέναι ἄχρι τῶν κατὰ τὴν Κλεοπάτραν τὴν Αἰγυπτίαν. Τούτῳ γὰρ τῷ διαστήματι περιωρίσθω ἡμῖν ἡ τοῦ ὀρχηστοῦ πολυμαθία καὶ τὰ διὰ μέσου μάλιστα ἴστω, Οὐρανοῦ τομὴν, Ἀφροδίτης γονάς, Τитάνων μάχην, Διὸς γέννησιν, Ῥέας ἀπάτην, λίθου ὑποβολὴν, Κρόνου δεσμὰ, τὸν τῶν τριῶν ἀδελφῶν κλῆρον.

38. Εἴτα ἐξῆς Γιγάντων ἐπανάστασιν, πυρὸς κλοπὴν, ἀνθρώπων πλάσιν, Προμηθέως κόλασιν, Ἔρωτος ἰσχὺν ἀμφοτέρου, καὶ μετὰ ταῦτα Δήλου πλάνην καὶ Λητοῦς ὠδίναν καὶ Πύθωνος ἀναίρεσιν καὶ Τιτυοῦ ἐπιβολὴν καὶ τὸ μέσον τῆς γῆς εὐρισκόμενον πτῆσει τῶν αἰετῶν.

39. Δευκαλίωνα ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν μεγάλην ἐπ' ἐκείνου τοῦ βίου ναυαγίαν καὶ λάρνακα μίαν λείψανον τοῦ ἀνθρωπείου γένους φυλάττουσαν καὶ ἐκ λίθων ἀνθρώπους πάλιν, εἴτα Ἰάκχου σπαραγμὸν καὶ Ἡρας δόλον καὶ Σεμέλης κατάφλεξιν καὶ Διονύσου ἀμφοτέρας τὰς γονάς καὶ ὅσα περὶ Ἀθηνᾶς καὶ ὅσα περὶ Ἡφαίστου καὶ Ἐριχθονίου καὶ τὴν ἔριν τὴν περὶ τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἀλιρρόθιον καὶ τὴν πρώτην ἐν Ἀρείῳ πάγῳ κρίσιν, καὶ ὅλως τὴν Ἀττικὴν πᾶσαν μυθολογίαν.

40. Ἐξαιρέτως δὲ τὴν Δήμητρος πλάνην καὶ Κόρης εὕρεσιν καὶ Κελεοῦ ξενίαν καὶ Τριπτολέμου γεωργίαν καὶ Ἰκαρίου ἀμπελουργίαν καὶ τὴν Ἠριγόνης συμφορὰν, καὶ ὅσα περὶ Βορέου καὶ ὅσα περὶ Ὠρειθυίας καὶ Θησέως καὶ Αἰγέως· ἐτι δὲ τὴν Μηδείας ὑποδοχὴν καὶ αὐθις ἐς Πέρσας φυγὴν καὶ τὰς Ἐρεχθέως θυγατέρας καὶ τὰς Πανδίωνος, ἃ τε ἐν Θράκῃ ἔπαθον καὶ ἔπραξαν· εἴτα ὁ Ἀκάμας καὶ ἡ Φυλλίς καὶ ἡ προτέρα δὲ τῆς Ἑλένης ἀρπαγὴ καὶ ἡ στρατεία τῶν Διοσκούρων ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ Ἰππολύτου πάθος καὶ Ἡρακλειδῶν κάθοδος· Ἀττικὰ γὰρ καὶ ταῦτα εἰκότως ἀν νομίζοιτο. Ταῦτα μὲν τὰ Ἀθηναίων ὀλίγα πάνυ δείγματος ἕνεκα ἐκ πολλῶν τῶν παραλελειμμένων διῆλθον.

41. Ἐξῆς δὲ Μέγαρα καὶ Νῆσος καὶ Σκύλλα καὶ πορφυροῦς πλόκαμος καὶ Μίνωος πόρος καὶ περὶ τὴν εὐεργέτιν ἀχαριστία· οἷς ἐξῆς ὁ Κιθαιρῶν καὶ τὰ Θηβαίων καὶ Λαβδακιδῶν πάθη καὶ Κάδμου ἐπιδημία καὶ βοὸς ὀκλασις καὶ ὄφεις ὀδόντες καὶ Σπαρτῶν ἀνάδοσις καὶ αὐθις τοῦ Κάδμου εἰς δράκοντα μεταβολὴ καὶ πρὸς λύραν τείχισις καὶ μανία τοῦ τειχοποιοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τῆς Νιόβης ἡ μεγαλαυχία καὶ ἡ ἐπὶ τῷ πένθει σιγὴ καὶ τὰ Πενθέως καὶ Ἀκτέωνος καὶ τὰ Οἰδίποδος καὶ Ἡρακλῆς σὺν τοῖς ἄθλοις αὐτοῦ ἀπασι καὶ ἡ τῶν παιδῶν σφαγὴ.

42. Εἴθ' ἡ Κόρινθος πλέα καὶ αὕτη μύθων, τὴν Γλαύκην καὶ τὸν Κρέοντα ἔχουσα, καὶ τὸν πρὸ αὐτῶν Βελλεροφόντην καὶ τὴν Σθενέβοιαν καὶ Ἡλίου μάχην καὶ Ποσειδῶνος, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν Ἀθάμαντος μα-

37. Apparatus omnis hujus operis antiqua historia est, ut praedixi, et prompta illius tum memoria, tum decora representatio. Oportet enim illum, captis ab ipso statim Chao et prima mundi origine initiis, scire omnia, ad Cleopatram usque Aegyptiam. Hoc enim intervallo definiatur nobis saltatoris multiplex scientia, eaque praesertim sciat quae interjecta sunt, Coeli castrationem, natales Veneris, Titanum pugnam, Jovis nativitatem, fraudem Rheae, subjectum lapidem, Saturni vincula, fratrum trium sortem.

38. Tum deinceps Gigantum seditionem, ignem furto subductum, homines formatos, Promethei poenam, vim utriusque Amoris : et post ista Deli insulae errores, et Latoniae partum, et Pythonem sublatum, Tityi insidias, mediumque telluris locum volatu aquilarum deprehensum.

39. Deucalionem super haec, et magnum hoc vivente saeculi naufragium, et arcam unam reliquias humani generis servantem, et enatos rursus ex lapidibus homines : tum Iacchum laceratum, et Junonis dolum, et combustam Semelen, et utramque Dionysi nativitatem, et quaecumque traduntur de Minerva, de Vulcano et Erichthonio, et contentionem de Attica, et (interfectum a Marte) Halirrhothium, et primum (de ea re) in Areopago judicium, et Atticam in universum mythologiam omnem.

40. Praeter cetera vero errorem Cereris, inventamque Proserpinam, et Celei hospitium, et agriculturam Triptolemi, et vineam ab Icario cultam, et calamitatem Erigones, et quaecumque de Borea, et de Orithyia, et Theseo, et Aegeo narrantur. Ad haec receptionem Medae, et rursus fugam ad Persas, et Erechthei filias, et Pandionis, quae in Thracia vel passae sunt vel fecerunt. Postea tenendi sunt Acmas et Phyllis, et prior Helenae raptus, et Dioscurorum contra urbem expeditio, et quae acciderunt Hippolyto, et Heraclidarum reditus : Attica enim ista quoque videri possunt merito. Atque ista quidem Atheniensium, paucae sane, speciminis causa de multis omissis retuli.

41. Deinde occurrunt Megara, et Nisus, et Scylla et cincinnus purpureus, et profectio Minois, ingratusque adversus bene de se meritam animus : post quae sequuntur Cithaeron, et Thebanorum Labdacidarumque res tragicae, et Cadmi adventus, et bos procumbens, et dentes serpentis, et Spartorum exortus, ac rursus Cadmi in serpentem mutatio, et aedificatio Amphionis ad lyram, et furor struoris et uxoris illius Niobes magniloquentia, et in luctu silentium, et Penthei, et Actaeonis, et Oedipi res, et Hercules suis cum laboribus omnibus, et liberorum illius caedes.

42. Tum Corinthus plena et ipsa fabularum, quae Glaucon habeat et Creontem, et ante hos Bellerophontem et Sthenoboeam et Solis atque Neptuni pugnam : ac post haec

νίαν καὶ τῶν Νεφέλης παίδων ἐπὶ τοῦ κριοῦ τὴν διαέριον φυγὴν, Ἰνοῦς καὶ Μελικέρτου ὑποδοχὴν.

43. Ἐπὶ τούτοις τὰ Πελοπιδῶν καὶ Μυκῆναι καὶ τὰ ἐν αὐταῖς καὶ πρὸ αὐτῶν, Ἰναχος καὶ Ἰὼ καὶ ὁ φρουρὸς αὐτῆς Ἄργος καὶ Ἄτρεὺς καὶ Θυέστης καὶ Ἀερόπη, καὶ τὸ χρυσοῦν ἄρνιον καὶ Πελοπίεας γάμος καὶ Ἀγαμέμνονος σφαγὴ καὶ Κλυταιμνήστρας τιμωρία· καὶ ἔτι πρὸ τούτων ἡ τῶν ἑπτὰ λοχαγῶν στρατεία καὶ ἡ τῶν φυγάδων γαμβρῶν τοῦ Ἀδράστου ὑποδοχὴ καὶ ὁ ἐπ' αὐτοῖς χρησμὸς καὶ ἡ τῶν πεσόντων ἀταφία καὶ Ἀντιγόνης διὰ ταῦτα καὶ Μενεικίως ἀπώλεια.

44. Καὶ τὰ ἐν Νεμέᾳ δὲ ἡ Ὑψιπύλη καὶ Ἀρχέμορος, ἀναγκαιότατα τῷ ὀρχηστῇ μνημονεύματα. Καὶ πρὸ αὐτῶν εἴσεται τὴν Δανάης παρθένευσιν καὶ Περσέως γέννησιν καὶ τὸν ἐπὶ τὰς Γοργόνας ἄθλον αὐτῷ προηρημένον, ὃ οἰκεία καὶ ἡ Αἰθιοπικὴ διήγησις, Κασσιέπεια καὶ Ἀνδρομέδα καὶ Κηφεὺς, οὓς καὶ ἄστροις ἐγκατέλεξεν ἡ τῶν μετὰ ταῦτα πίστις. Κάκεινα δὲ τὰ ἀρχαῖα τὰ Αἰγύπτου καὶ Δαναοῦ εἴσεται καὶ τὴν ἐπιθαλάμιον ἐπιβουλὴν.

45. Οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἡ Λακεδαιμόνων τοιαῦτα παρέχεται, τὸν Ὑάκινθον καὶ τὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀντεραστὴν Ζέφυρον καὶ τὴν ὑπὸ τῇ δίσκῳ τοῦ μειρακίου σφαγὴν καὶ τὸ ἐκ τοῦ αἵματος ἄνθος καὶ τὴν ἐν αὐτῇ αἰάζουσαν ἐπιγραφὴν, καὶ τὴν Τυνδάρειω ἀνάστασιν καὶ τὴν Διὸς ἐπὶ τούτῳ κατ' Ἀσκληπιοῦ ὀργήν· ἔτι δὲ καὶ τὸν Πάριδος ξενισμὸν καὶ τὴν Ἑλένης ἄρπαγὴν μετὰ τὴν ἐπὶ τῷ μῆλῳ κρίσιν.

46. Νομιστέον γὰρ τῇ Σπαρτιατικῇ ἱστορίᾳ καὶ τὴν Ἰλιακὴν συνῆφθαι, πολλὴν οὖσαν καὶ πολυπρόσωπον· καθ' ἕκαστον γοῦν τῶν ἐκεῖ πεσόντων δρᾶμα τῇ σκηνῇ πρόκειται καὶ μεμνησθαι δεῖ τούτων αἰεὶ, μάλιστα ἀπὸ τῆς ἄρπαγῆς εὐθὺς ἄχρι τῶν ἐν τοῖς νόστοις γεγεννημένων καὶ τῆς Αἰνείου πλάνης καὶ Διδοῦς ἔρωτος, ὃν οὐκ ἀλλότρια καὶ τὰ περὶ τὸν Ὀρέστην δράματα καὶ τὰ ἐν Σκυθίᾳ τῷ ἥρωϊ τετολημμένα. Οὐκ ἀπώδᾳ δὲ καὶ τὰ πρὸ τούτων, ἀλλὰ τοῖς Ἰλιακοῖς συγγενῇ, Ἀχιλλέως ἐν Σκύρῳ παρθένευσιν καὶ Ὀδυσσεὺς μανία καὶ Φιλοκτήτου ἐρημία, καὶ ὅλως ἡ πᾶσα Ὀδύσειος πλάνη καὶ Κίρκη καὶ Τηλέγονος καὶ ἡ Αἰόλου τῶν ἀνέμων δυναστεία καὶ τὰ ἄλλα μέχρι τῆς τῶν μνηστήρων τιμωρίας· καὶ πρὸ τούτων ἡ κατὰ Παλαμήδους ἐπιβουλὴ καὶ ἡ Ναυπλίου ὀργὴ καὶ ἡ Αἴαντος μανία καὶ ἡ θατέρου ἐν ταῖς πέτραις ἀπώλεια.

47. Ἐχει πολλὰς καὶ ἡ Ἥλις ἀφορμὰς τοῖς ὀρχεῖσθαι πειρωμένοις, τὸν Οἰνόμαον, τὸν Μυρτίλον, τὸν Κρόνον, τὸν Δία, τοὺς πρώτους τῶν Ὀλυμπίων ἀγωνιστάς.

48. Πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατ' Ἀρκαδίαν μυθολογία, Δάφνης φυγὴ, Καλλιστοῦς θηρίωσις, Κενταύρων παροινία καὶ Πανὸς γοναί, Ἀλφειοῦ ἔρως καὶ ὕφαλος ἀποδημία.

49. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἀφίκη τῷ λόγῳ, πάμπολλα κάκειθεν ἡ ὀρχησις ἐρανίζεται τὴν Εὐρώ-

Athamantis furem, et liberorum Nephelae acriam in arieto fugam, Ino et Melicertam mari exceptos.

43. Post haec Pelopidarum res et Mycenae, tum quae ibi ante hos quoque gesta sunt: Inachus, atque Io, ipsiusque Argus custos, et Atreus, ac Thyestes, et Aerope, et aureum vellus, et Pelopeae nuptiae, et caedes Agamemnonis, et poena Clytaemnestrae: et ante haec etiam septem ducum ad Thebas expeditio, receptioque generorum Adrasti exulum, oraculumque de illis, et insepulti qui ibi ceciderant, et Antigones propter ista Menaeceique interitus.

44. Et quae in Nemea acciderunt, Hypsipyle et Archemorus, res saltatori memoratu maxime necessariae. Et ante ista sciet custoditam Danaes virginitatem, et natum ex ea Perseum, propositumque illi contra Gorgonas certamen; cui domestica etiam illa Aethiopica narratio, Cassiopea, et Andromeda, et Cepheus, quos astris etiam annumeravit fides posterior. Illa quoque antiqua sciet de Aegypto et Danao, et illas in nuptiali toro insidias.

45. Non pauca vero etiam Lacedaemon talia praebet: Hyacinthum, et rivalem Apollinis Zephyrum, et eadem pueri a disco, et florem ex sanguine, inscriptionemque in illo lugubrem; et excitatum ab inferis Tyndarum, Jovemque propterea iratum Aesculapio: porro hospitium Paridis, et Helenae raptum, post iudicium de pomo.

46. Putandum enim Spartanae historiae Iliacam quoque connexam esse, quae multa est et multarum personarum: de unoquoque enim eorum, qui ibi ceciderunt, actus aliquis scenae propositus est: et meminisse horum oportet semper, maxime statim inde a rapina usque ad ea quae in reditu cuiusque facta sunt, et errorum Aeneae et Didus amorum, a quibus non alieni actus circa Oresten, et quae in Scythia heros ille ausus est. Neque abhorrent ab hisce illa etiam ante gesta, sed cognata sunt rebus Iliacis, Achillis in Scyro pro virgine commoratio, furor simulatus Ulixis, Philoctetes destitutus, et tota in universum Ulixiae peregrinatio, et Circe, et Telegonus, et Aëoli in ventos potestas, et reliqua ad poenam usque procorum: et ante haec structae Palamedi insidiae, et Nauplii ira, et furor Ajacis, et alterius Ajacis in scopulis interitus.

47. Habet multas occasiones Elis quoque saltare conantibus, Cénomaum, Myrtilum, Saturnum, Jovem, primos Glympiorum certatores.

48. Multa quoque circa Arcadiam fabularum materies, Daphnes fuga, Callistus in feram mutatio, Centaurorum ebrii furores, Panis nativitas, amor Alphei et iter sub mari.

49. Verum etiam in Cretam si mente adveneris, plurima inde quoque sibi saltatio colligit, Europen, Pasi-

πην, τὴν Πασιφάν, τοὺς Ταύρους ἀμφοτέρους, τὸν Λαβύρινθον, τὴν Ἀριάδην, τὴν Φαίδραν, τὸν Ἀνδρόγεον, τὸν Δαίδαλον, τὸν Ἰκαρον, τὸν Γλαῦκον, τὴν Πολυίδου μαντικὴν, τὸν Τάλω, τὸν χαλκοῦν τῆς Κρήτης περίπολον.

50. Κὰν εἰς Αἰτωλίαν μετέλθης, καὶ κεῖ πολλά ἡ ὄρχησις καταλαμβάνει, τὴν Ἀλθαίαν, τὸν Μελέαγρον, τὴν Ἀταλάντην, τὸν δαλὸν, καὶ ποταμοῦ καὶ Ἡρακλέους πάλιν καὶ Σειρήνων γένεσιν καὶ Ἐχινάδων ἀνάδοσιν καὶ μετὰ τὴν μανίαν Ἀλκμέωνος οἰκήσιν· εἴτα Νέσσον καὶ Δηϊανείρας ζηλοτυπίαν, ἐφ' ἣ τὴν ἐν Οἴτῃ πυράν.

51. Ἐχει καὶ Θράκη πολλά τῷ ὄρχησομένῳ ἀναγκαῖα, τὸν Ὀρφέα, τὸν ἐκείνου σπαραγμὸν καὶ τὴν λάλον αὐτοῦ κεφαλὴν τὴν ἐπιπλέουσαν τῇ λύρᾳ, καὶ τὸν Αἶμον καὶ τὴν Ῥοδόπην καὶ τὴν Λυκούργου κόλασιν.

52. Καὶ Θεσσαλία δὲ ἐτι πλείω παρέχεται, τὸν Πηλίαν, τὸν Ἰάσονα, τὴν Ἀλκηστίαν, τὸν τῶν πεντήκοντα νέων στόλον, τὴν Ἀργῶ, τὴν λάλον αὐτῆς τρόπιν.

53. Τὰ ἐν Ἀθήνῃ, τὸν Αἰήτην, τὸν Μηδείας ὄνειρον τὸν Ἀψύρτου σπαραγμὸν καὶ τὰ ἐν τῷ παράπλῳ γενόμενα, καὶ μετὰ ταῦτα τὸν Πρωτεσίλαον καὶ τὴν Λαοδάμειαν.

54. Κὰν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῇς, πολλά καὶ κεῖ δράματα· ἡ γὰρ Σάμος εὐθύς καὶ τὸ Πολυκράτους πάθος καὶ τῆς Οὐγατρὸς αὐτοῦ μέχρι Περσῶν πλάνη, καὶ τὰ ἐτι ἀρχαιότερα, ἡ τοῦ Ταντάλου φλυαρία καὶ ἡ παρ' αὐτῷ θεῶν ἐστίασις καὶ ἡ Πέλοπος κρεουργία καὶ ὁ ἐλεφάντινος ὄμμος αὐτοῦ.

55. Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ δὲ ὁ Ἡριδανὸς καὶ Φαέθων καὶ αἰγίροι ἀδελφαὶ θρηνοῦσαι καὶ ἤλεκτρον δακρύουσαι.

56. Εἴσεται δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ τὰς Ἑσπερίδας καὶ τὸν φρουρὸν τῆς χρυσῆς ὀπώρας δράκοντα καὶ τὸν Ἀτλαντὸς μόχθον καὶ τὸν Γηρυόνην καὶ τὴν ἐξ Ἐρυθείας ἔλασιν τῶν βοῶν.

57. Οὐκ ἀγνοήσει δὲ καὶ τὰς μυθικὰς μεταμορφώσεις ἀπάσας, ὅσαι εἰς δένδρα ἢ θηρία ἢ ὄρνεα ἡλλάγησαν καὶ ὅσαι ἐκ γυναικῶν ἄνδρες ἐγένοντο, τὸν Καϊνέα λέγω καὶ τὸν Τειρεσίαν καὶ τοὺς τοιούτους.

58. Καὶ ἐν Φοινίκῃ δὲ Μύρραν καὶ τὸ Ἀσσύριον ἐκεῖνο πένθος μεριζόμενον, καὶ ταῦτα εἴσεται, καὶ τὰ νεώτερα δὲ ὅσα μετὰ τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν ἐτολμήθη ὑπὸ τοῦ Ἀντιπάτρου καὶ παρὰ Σελεύκου ἐπὶ τῷ Στρατονίκῃ ἔρωτι.

59. Τὰ γὰρ Αἰγυπτίων μυστικώτερα ὄντα εἴσεται μὲν, συμβολικώτερον δὲ ἐπιδείξεται, τὸν Ἐπαφὸν λέγω καὶ τὸν Ὀσίριν καὶ τὰς τῶν θεῶν εἰς τὰ ζῷα μεταβολὰς· πρὸ πάντων δὲ τὰ περὶ τοὺς ἔρωτας αὐτῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Διὸς καὶ εἰς ὅσα ἑαυτὸν μετεσχεύασεν.

60. Εἴσεται δὲ καὶ τὴν ἐν Ἄδου ἀπασαν τραγῳδίαν καὶ τὰς κολάσεις καὶ τὰς ἐφ' ἑκάστη αἰτίας καὶ τὴν Πειρίθου καὶ Θησέως ἀχρί τοῦ Ἄδου ἑταιρείαν.

61. Συνελόντι δὲ εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν ἀρίστων ποιητῶν καὶ μάλιστα

phaen, et utriusque Tauros, Labyrinthum, Ariadnen, Phædrum, Androgeon, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi vaticinandi artem, Talum illum æneum per Cretam erronem.

50. Et in Ætoliā si transieris, etiam ibi multa invenit saltatio : Althæam, Meleagrum, Atalantam, fatalem illum torrem, Herculis cum fluvio luctam, Sirenum natales, et emergentes Echinadas, ab Alcæone furore discusso habitatas : tum Nessum et Deianiræ zelotypiam, ex eaque Herculis in Ceta rogam.

51. Habet etiam Thrace multa saltaturo necessaria : Orpheum, ejus laniationem, caput illius loquax lyræ ionatans; et Hæmum, et Rhodopen, et Lycurgi supplicium.

52. Ac Thessalia multo etiam plura exhibet, Peliam, Iasonem, Alcestin, quinquaginta juvenum expeditionem, Argo, loquacem illius carinam.

53. Ea quæ in Lemno acta sunt, Æeten, Medæe somnium, laceratum Absyrtum, et gesta in præternavigando : et post ista Protesilaum et Laodamiam.

54. Et si in Asiam rursus transeas, multæ ibi etiam actiones : statim enim occurrit Samus et Polycratis calamitas, filiarque ipsius ad Persas usque error : et antiquiora adhuc, lingua Tantali incontinens, deorum apud illum epulæ, maclatus Pelops, redditusque illi humerus eburneus.

55. In Italia vero Eridanus, et Phaethon, et sorores illius populi plorantes electri lacrimas.

56. Norit talis etiam Hesperidas, et custodem aurei autumnus draconem, et Atlantis laborem, et Geryonem, et boves ex Erythea abactos.

57. Neque ignorabit fabulosas formarum immutationes, sed sciet omnes illas quæ in arbores, aut bestias, aut aves mutatae sunt, et quæ ex mulieribus in viros abierint, Cæneum dico et Tiresiam, et similes.

58. In Phœnice Myrrham, et Assyrium illum luctum alternum. Hæc, inquam, norit : insuper vero etiam recentiora, quæcumque post magnum illud Macedonum imperium constitutum suscepta sunt ab Antipatro et a Seleuco præ amore Stratonices.

59. Ægyptiorum illa occultiora sciet quidem, sed symbolice magis demonstrabit : Epaphum dico, et Osirin, et mutatos in animalia deos : ante omnia vero amores illorum, ipsiusque adeo Jovis, et in quos se habitus mutaverit.

60. Sciet etiam totam illam apud inferos tragædiam, supplicia, et singulorum causas, et Pirithoi atque Thesei ad inferos usque amicitiam.

61. Ut breviter comprehendam, nihil eorum quæ ab Homero et Hesiodo et optimis poetis, et maxime tragicis,

τῆς τραγωδίας λεγόμενων ἀγνοήσει. Ταῦτα πάνυ ὀλίγα ἐκ πολλῶν, μᾶλλον δὲ ἀπείρων τὸ πλῆθος ἐξελὼν τὰ κεφαλαιωδέστερα κατέλεξα, τὰ ἄλλα τοῖς τε ποιηταῖς ἀφείδαι καὶ τοῖς ὀρχησταῖς αὐτοῖς δεικνύναι καὶ σοὶ προσεξευρίσκειν καθ' ὁμοιότητα τῶν προειρημένων, ἅπερ ἅπαντα πρόχειρα καὶ πρὸς τὸν καιρὸν ἕκαστον τῷ ὀρχηστῇ προπεπορισμένα καὶ προτεταμειυμένα κεῖσθαι ἀναγκαῖον.

62. Ἐπεὶ δὲ μιμητικός ἐστι καὶ κινήμασι τὰ ἀδόμηνα δεῖξιν ὑπισχνεῖται, ἀναγκαῖον αὐτῷ ὅπερ καὶ τοῖς ῥήτορι, σαφηνεῖαν ἀσχεῖν, ὡς ἕκαστον τῶν δεικνυμένων ὑπ' αὐτοῦ δηλοῦσθαι μηδενὸς ἐξηγητοῦ δεόμενον, ἀλλ' ὅπερ ἔφη ὁ Πυθικός χρησμὸς, δεῖ τὸν θεόμενον ὀρχησιν καὶ κωφοῦ συνιέναι καὶ μὴ λαλέοντος (τοῦ ὀρχηστοῦ) ἀκούειν.

63. Ὁ δὲ καὶ Δημήτριον τὸν Κυνικὸν παθεῖν λέγουσιν· ἐπεὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁμοίᾳ σοὶ κατηγορεῖ τῆς ὀρχηστικῆς, λέγων τοῦ αὐλοῦ καὶ τῶν συρίγγων καὶ τῶν κτύπων πάρεργόν τι τὸν ὀρχηστὴν εἶναι, μηδὲν αὐτὸν πρὸς τὸ δρᾶμα συντελοῦντα, κινούμενον δὲ ἄλογον ἄλλως κίνησιν καὶ μάταιον, οὐδενὸς αὐτῇ νοῦ προσόντος, τῶν δ' ἀνθρώπων τοῖς περὶ τὸ πρᾶγμα γοητευομένων, ἐσθῆτι Σηρικῇ καὶ προσωπεῖον εὐπρεπεῖ, αὐλῷ τε καὶ τερετίσμασι καὶ τῇ τῶν ἀδόντων εὐφωνίᾳ, οἷς κοσμεῖσθαι μηδὲν ὅν τὸ τοῦ ὀρχηστοῦ πρᾶγμα· ὁ τότε κατὰ τὸν Νέρωνα εὐδοκιμῶν ὀρχηστὴς οὐκ ἀσύνητος, ὡς φασιν, ἀλλ' εἰ καὶ τις ἄλλος ἐν τε ἱστορίας μνήμῃ καὶ κινήσεως κάλλει διενεγκὼν ἐδεῖθῃ τοῦ Δημητρίου εὐγνωμονεστάτην, οἶμαι, τὴν δέξιν, ἰδεῖν ὀρχούμενον, ἔπειτα κατηγορεῖν αὐτοῦ, καὶ ὑπέσχετό γε ἄνευ αὐλοῦ καὶ ἀσμάτων ἐπιδεῖξασθαι αὐτῷ· καὶ οὕτως ἐποίησεν· ἡσυχίαν γὰρ τοῖς τε κτυποῦσι καὶ τοῖς αὐλοῦσι καὶ αὐτῷ παραγγείλας τῷ χορῷ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ ὠρχήσατο τὴν Ἀφροδίτης καὶ Ἀρεως μοιχείαν, Ἥλιον μηνύοντα καὶ Ἥραϊστον ἐπιβουλεύοντα καὶ τοῖς δεσμοῖς ἀμφοτέρους, τὴν τε Ἀφροδίτην καὶ τὸν Ἄρη, σαγηνεύοντα καὶ τοὺς ἐφεστῶτας θεοὺς ἕκαστον αὐτῶν, καὶ αἰδουμένην μὲν τὴν Ἀφροδίτην, ὑποδεδοικότα δὲ καὶ ἰκετεύοντα τὸν Ἄρη καὶ ὅσα τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ πρόσσεστιν, ὥστε τὸν Δημήτριον ὑπερθεύοντα τοῖς γιγνομένοις τοῦτον ἔπαινον ἀποδοῦναι τὸν μέγιστον τῷ ὀρχηστῇ· ἀνέκραγε γὰρ καὶ μεγάλη τῇ φωνῇ ἀνερθέγετο, Ἀκούω, ἄνθρωπε, ἃ ποιεῖς, οὐχ ὀρῶ μόνον, ἀλλὰ μοι δοκεῖς ταῖς χερσὶν αὐταῖς λαλεῖν.

64. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸν Νέρωνα ἐσμεν τῷ λόγῳ, βούλομαι καὶ βαρβάρου ἀνδρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὀρχηστοῦ γεγόμενον εἰπεῖν, ὅπερ μέγιστος ἔπαινος ὀρχηστικῆς γένοιτ' ἂν· τῶν γὰρ ἐκ τοῦ Πόντου βαρβάρων βασιλικὸς τις ἄνθρωπος κατὰ τι χρέος ἦκων ὡς τὸν Νέρωνα ἐθεᾶτο μετὰ τῶν ἄλλων τὸν ὀρχηστὴν ἐκεῖνον οὕτω σαφῶς ὀρχούμενον, ὡς καίτοι μὴ ἐπακούοντα τῶν ἀδομένων — ἡμιέλλην γὰρ τις ὢν ἐτύγχανε — συνεῖναι ἀπάντων. Καὶ δὲ ἀπὼν ἤδη ἐς τὴν οἰκίαν, τοῦ Νέρωνος δεξιουμένου καὶ ὃ τι βούλοιτο αἰτεῖν κελεύοντος καὶ δώσειν ὑπισχνουμένου, τὸν ὀρχηστὴν, ἔφη, δοὺς

dicuntur, ignorabit. Haec pauca sane de multis, vel potius multitudine infinitis, decerpta enumeravi praecipua, reliqua tum poetis canenda relinquens, tum ipsis ostendenda saltatoribus, tibi que ad similitudinem praedictorum invenienda, quae omnia in promptu, et ad unamquamque occasionem jam ante praeparata, et in penu quasi reposita esse saltatori necesse est.

62. Quandoquidem vero imitator est, et motibus se ostensurum ea quae canuntur promittit, opus est illi, quemadmodum et oratoribus, exercere diluciditatem, ut unumquodque eorum, quae ostenduntur ab illo, declaretur, neque interprete opus habeat: sed quod dixit oraculum Pythicum, oportet a spectatore saltationis et mutum intelligi, et audiri nihil loquentem saltatorem.

63. Quod etiam Cynico Demetrio accidisse aiunt. Quum enim et ipse similibus argumentis, quibus tu, usus accusaret saltatoriam, dicens tibiae et fistularum et percussionum accessionem esse saltatorem, qui nihil ipse ad actionem conferat, sed moveatur temere, motu quodam irrationabili atque vano, quippe cui intellectus nullus insit, fascinat is interim hominibus per ea quae adjuncta rei sunt, vestem Sericam, et personam decentem, et tibiam atque cantillationes, bonasque canentium voces, quibus exornari diceret opus saltatoris, quod per se nihil esset: saltator qui tum floreret, Neronis temporibus, non imprudens, ut aiunt, sed si quis alius et historiae memoria et motus decentia praestans, petiit a Demetrio rem aequissimam, puto, ut saltantem se videret, deinde accusaret: promisitque, se absque tibia et canticis copiam sui facturum. Idque fecit. Imperato enim scabullo pulsantibus et infantibus tibias, choroque ipsi, silentio, ipse per se saltavit Martis atque Veneris adulterium, Solem indicantem, insidiantem Vulcanum, et vincula ambobus, Veneri ac Marti, injicientem, astantiumque deorum unumquemque: et Venerem quidem pudore suffusam, aliquantum metuentem vero et supplicantem Martem, et quaecumque insunt in hac historia; adeo ut supra modum his quae fierent delectatus Demetrius, hanc saltatori laudem maximam tribueret: exclamavit enim et maxima voce: Audio, inquit, homo, quae facis, non solum video: sed ipsis mihi manibus loqui videris.

64. Quando vero circa Neronem nostra versatur oratio, volo etiam, quid barbaro homini in eodem saltatore acciderit, commemorare, quae quidem maxima saltatoriae artis laus fuerit. Regii generis homo de barbaris ad Pontum, qui negotii cuiusdam sui causa ad Neronem venerat, spectabat cum aliis saltatorem illum saltantem ita dilucide, ut, licet ea quae cantabantur non assequeretur (semi-Græcus enim erat), omnia tamen intelligeret. Itaque quum reditum jam pararet in patriam, Nerone illum complectente, et quicquid vellet, iubente petere, atque dare pollicente, Bea-

(II, 301 - 303)
τά
Τί
βα
ρά
νεύ
καθ
καί
γῆ
καί
καλ
ἐν
καί
τῶν
ἡ
ἐξ
6
τού
πα
ἦν
νοι
δὲ
πάν
ἐν,
67
καί
ἀπ
ρα
ἰσ
κα
ἐα
πά
νῦν
καί
ἀ
ἀπ
τῆς
Ἰν
καί
καί
68
ἐκ
κι
ἡ
ξυ
σκε
κυ
φων
69
ὁ
δὲ
νο
αί
ἀσ
μέν
λη

τὰ μέγιστα εὐφρανεῖς. Τοῦ δὲ Νέρωνος ἐρομένου, τί ἂν σοι χρήσιμος γένοιτο ἐκεῖ; Προσείκους, ἔφη, βαρβάρους ἔχω, οὐχ ὁμογλώττους, καὶ ἐρμηνέων οὐ βῆδιον εὐπορεῖν πρὸς αὐτούς· ἦν οὖν τινος δέωμαι, διανεύων οὗτος ἕκαστά μοι ἐρμηνεύσει. Τοσοῦτον ἄρα καλοῖκετο αὐτοῦ ἡ μίμησις τῆς ὀρχήσεως, ἐπίσημός τε καὶ σαφὴς φανεῖσα.

65. Ἡ δὲ πλείστη διατριβὴ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ὀρχηστικῆς ἡ ὑπόκρισις ἐστίν, ὡς ἔφην, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τοῖς ῥήτορσιν ἐπιτηδευομένη, καὶ μάλιστα τοῖς τὰς χαλουμένας ταύτας μελέτας διεξιούσιν· σύνοιδε γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις μᾶλλον ἐπαινουμένη τῇ εἰκέναι τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις καὶ μὴ ἀπερδᾶ εἶναι τὰ λεγόμενα τῶν εἰσαγομένων ἀριστέων ἢ τυραννοκτόνων ἢ πενήτων ἢ γεωργῶν, ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ τούτων τὸ ἴδιον καὶ τὸ ἐξαίρετον δείκνυσθαι.

66. Ἐθέλω γοῦν σοι ἄλλου βαρβάρου ῥῆσιν ἐπὶ τούτοις εἰπεῖν· ἰδὼν γὰρ πέντε πρόσωπα τῇ ὀρχηστῇ παρεσκευασμένα — τοσοῦτων γὰρ μερῶν τὸ δρᾶμα ἦν — ἐξήτει ἓνα ὁρῶν τὸν ὀρχηστὴν, τίνες οἱ ὀρχησόμενοι καὶ ὑποκρινόμενοι τὰ λοιπὰ προσωπεῖα εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ὅτι ὁ αὐτὸς ὑποκρινεῖται καὶ ὑπορχήσεται τὰ πάντα, Ἐλελήθεις, ὦ βέλιντε, ἔφη, σῶμα μὲν τοῦτο ἐν, πολλὰς δὲ τὰς ψυχὰς ἔχων.

67. Ταῦτα μὲν ὁ βάρβαρος. Οὐκ ἀπεικόντως δὲ καὶ οἱ Ἱταλιῶται τὸν ὀρχηστὴν παντόμιμον καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ δρωμένου σχεδόν· καλὴ γὰρ ἡ ποιητικὴ παραίνεσις ἐκείνη τὸ, «ὦ παῖ, ποντίου θηρὸς πετραίου νόον ἴσχων πάσαις πολίεσσιν ὑμῖλει,» καὶ τῇ ὀρχηστῇ ἀναγκά· καὶ δεῖ προσφύντα τοῖς πράγμασι συνοικειοῦν ἑαυτὸν ἑκάστῳ τῶν δρωμένων. Τὸ δὲ ὄλον ἦθη καὶ πάθη δεῖξιν καὶ ὑποκρινεῖσθαι ἡ ὀρχησις ἐπαγγέλλεται νῦν μὲν ἐρῶντα, νῦν δὲ ὀργιζόμενόν τινα εἰσάγουσα, καὶ ἄλλον μεμνηνότα καὶ ἄλλον λευπημένον, καὶ ἅπαντα ταῦτα μεμετρημένως· τὸ γοῦν παραδοξότατον, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἄρτι μὲν Ἀθάμας μεμνηνὼς, ἄρτι δὲ Ἰνὸ φοβουμένη δείκνυται, καὶ ἄλλοτε Ἀτρεὺς ὁ αὐτὸς, καὶ μετὰ μικρὸν Θυέστης, εἴτα Λίγισθος ἢ Ἀερόπη· καὶ ταῦτα πάντα εἰς ἀνθρωπὸς ἐστίν.

68. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα θεάματα καὶ ἀκούσματα ἐνὸς ἑκάστου ἔργου τὴν ἐπίδειξιν ἔχει· ἡ γὰρ αὐλὸς ἐστίν ἢ κιθάρα ἢ διὰ φωνῆς μελωδία ἢ τραγικὴ δραματουργία ἢ κωμικὴ γελοιοποιία· ὁ δὲ ὀρχηστὴς τὰ πάντα ἔχει ξυλλαβῶν, καὶ ἔνεστι ποικίλην καὶ παμμιγῇ τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ ἰδεῖν, αὐλὸν, σύριγγα, ποδῶν κτύπον, κυμβάλου φόφον, ὑποκριτοῦ εὐφωνίαν, ἀδόντων ὁμοφωνίαν.

69. Ἐτι δὲ τὰ μὲν ἄλλα θατέρου τῶν ἐν τῇ ἀνθρώπῳ ἔργα ἐστὶ, τὰ μὲν ψυχῆς, τὰ δὲ σώματος· ἐν δὲ τῇ ὀρχήσει ἀμφοτέρα συμμέμικται. Καὶ γὰρ διανοίας ἐπίδειξιν τὰ γινόμενα ἔχει καὶ σωματικῆς ἀσκήσεως ἐνέργειαν, τὸ δὲ μέγιστον ἡ σοφία τῶν δρωμένων καὶ μηδὲν ἔξω λόγου. Λεσβῶναξ γοῦν ὁ Μυτιληναῖος, ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, χειροσόφους τοὺς

veris, inquit, si saltatorem illum mihi dederis. Interrogante autem Nerone, Quinam tibi utilis ibi esse possit? Accolas, inquit, habeo barbaros linguæ diversæ, et difficile est interpretes ad illos nancisci: si quid igitur opus habuero, hic nutibus suis omnia mihi explicabit. Adeo in animum illius descenderat imitatio saltationis, insignis et dilucida illi visa.

65. Ceterum maxima occupatio et finis saltatoris artis est actionis assimilatio, uti dixi, cui eodem modo etiam rhetores dant operam, et illi maxime, qui eas quas declamationes vocamus, persequuntur. Scit enim illa in istis quoque magis se laudari, si congrue agat personas subjectas, eaque quæ dicuntur non abhorreant ab his qui introducuntur viris fortibus, aut tyrannicidis, aut pauperibus, aut agricolis; sed in unoquoque horum, quod proprium est, quid eximium, demonstratur.

66. Volo autem tibi etiam alius barbari de hisce rebus dictum ferre. Videns enim quinque personas saltatori paratas (tot nempe partium erat actio), et unum modo videns saltatorem, interrogavit quinam saltaturi et acturi reliquas personas essent: quum vero audisset, eundem acturum et saltatione expressurum omnes, Nesciebam, inquit, vir optime, te corpus quidem hoc unum, animas autem multas habere.

67. Hæc barbarus ille. Non absurde autem Itali saltatorem appellant Pantomimum, quasi dicas, imitatore omnium, ab eo quod fit fere. Pulchra enim illa quoque poetica adhortatio: «Fili, belluæ in saxis marinæ (polypi) modo adhærens urbes populosque frequenta,» et saltatori necessaria; nam oportet rebus adhærescentem familiarem se et quasi domesticum unicuique eorum, quæ aguntur, reddere. Atque in universum mores atque affectus se demonstraturam atque actione expressuram saltatio pollicetur, nunc amantem, nunc irascentem aliquem inducens, et furem alium, affectum alium tristitia, et sua unumquodque mensura. Quod enim inprimis admirabile est, eodem die jam quidem Athamas furens, jam perterrita Ino ostenditur: et alias idem est Atreus, ac paullo post Thyestes, tum Ægisthus, aut Aerope, et omnia hæc unus homo est.

68. Igitur spectacula quidem reliqua et acroamata unius cujusdam operis specimen edunt; aut enim tibia est aut cithara, aut vocis cantus, aut tragica actionis representatio, aut comica risus affectatio: saltator autem omnia complexus habet, et licet varium illius et mixtum ex omnibus apparatus videre, tibiam, fistulam, pedum percussione, cymbali strepitum, actoris vocalitatem, canentium concentum.

69. Porro reliqua alterius utrius partis in homine opera sunt, partim animæ, partim corporis: at in saltatione commixta sunt utraque. Nam et intellectus demonstrationem habent quæ ibi fiunt, et corporalis exercitationis efficaciam: maximum autem est sapientia in his quæ aguntur, et nihil extra rationem. Lesbos igitur Mytilenæus, vir honestus

ὀρχηστάς ἀπεκάλει καὶ ἤξει ἐπὶ τὴν θέαν αὐτῶν ὡς βελτίων ἀναστρέψων ἀπὸ τοῦ θεάτρου. Τιμοκράτης δὲ ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ ἰδὼν ποτε ἄπαξ, οὐκ ἐξεπίτηδες ἐπιστάς, ὀρχηστὴν τὰ αὐτοῦ ποιοῦντα, Οἴου με, ἔφη, θεάματος ἢ πρὸς φιλοσοφίαν αἰδῶς ἀπεστέρηκεν.

70. Εἰ δ' ἔστιν ἀληθὴ ἃ περὶ ψυχῆς ὁ Πλάτων λέγει, τὰ τρία μέρη αὐτῆς καλῶς ὁ ὀρχηστὴς δείκνυσι, τὸ θυμικόν, ὅταν ὀργιζόμενον ἐπιδεικνύηται, τὸ ἐπιθυμητικόν, ὅταν ἐρῶντας ὑποκρίνηται, τὸ λογιστικόν, ὅταν ἕκαστα τῶν παθῶν χαλινάγωνγῃ· τοῦτο μὲν γε ἐν ἅπαντι μέρει τῆς ὀρχήσεως καθάπερ ἡ ἀφῆ ἐν ταῖς αἰσθήσεσι κατέσπαρται. Κάλλους δὲ προνοῶν καὶ τῆς ἐν τοῖς ὀρχήμασιν εὐμορφίας, τί ἄλλο ἢ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπαληθεύει, τὸ κάλλος ἐπαινοῦντος καὶ μέρος τρίτον ἡγουμένου τὰγαθοῦ καὶ τοῦτο εἶναι; ἤκουσα δέ τινος καὶ περιττότερόν τι νεανιευομένου ὑπὲρ τῆς τῶν ὀρχηστικῶν προσωπειῶν σιωπῆς, ὅτι καὶ αὕτη Πυθαγορικόν τι δόγμα αἰνίττεται.

71. Ἐτι δὲ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων τῶν μὲν τὸ τερπνόν, τῶν δὲ τὸ χρήσιμον ὑπισχομένων, μόνῃ ἡ ὀρχησις ἄμφω ἔχει· καὶ πολὺ γε τὸ χρήσιμον ὠφελιμώτερον, ὅσῳ μετὰ τοῦ τερπνοῦ γίγνεται. Πόσῳ γὰρ τοῦτο ἥδιον ὄραν ἢ πυκτεύοντας νεανίσκους καὶ αἵματι βρομένους καὶ παλαιόντας ἄλλους ἐν κόνει, οὓς ἡ ὀρχησις πολλάκις ἀσφαλέστερον ἅμα καὶ εὐμορφότερον καὶ τερπνότερον ἐπιδείκνυται. Τὴν μὲν οὖν γε σύντονον κίνησιν τῆς ὀρχηστικῆς καὶ στροφᾶς αὐτῆς καὶ περιγωγᾶς καὶ πηδήματα καὶ ὑπτιασμούς· τοῖς μὲν ἄλλοις τερπνὰ εἶναι συμβέβηκεν ὁρῶσι, τοῖς δὲ ἐνεργούσιν αὐτοῖς ὑγιεινότερα· γυμνασίῳ γὰρ τὸ κάλλιστόν τε ἅμα καὶ εὐρυθμότατον τοῦτο φαίνεται ἂν ἔγωγε εἶναι, μαλατόν μὲν τὸ σῶμα καὶ κάμπτον καὶ κουφίζον καὶ εὐχερές εἶναι πρὸς μεταβολὴν διδάσκον ἰσχύν τε οὐ μικρὰν περὶποιῶν τοῖς σώμασι.

72. Πῶς οὖν οὐ παναρμόνιον τι χρῆμα ἡ ὀρχησις, θήγουσα μὲν τὴν ψυχὴν, ἀσκοῦσα δὲ καὶ τὸ σῶμα, τέρπουσα δὲ τοὺς ὁρῶντας, διδάσκουσα δὲ πολλὰ τῶν πάλαι ὑπ' αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις καὶ μελῶν εὐρυθμίᾳ καὶ κηλήσει διὰ τε ὀφθαλμῶν καὶ ἀκοῆς; εἴτ' οὖν φωνῆς εὐμοιρίαν ζητεῖς, ποῦ ἂν ἀλλοτρίοι εὐροις, ἢ ποῖον πολυφωνότερον ἄκουσμα ἢ ἐμμελέστερον; εἴτε αὐλοῦ καὶ σύριγγος τὸ λιγυρώτερον, ἄλλως καὶ τούτων ἐν ὀρχήσει ἀπολαῦσαι σοι πάρεστιν. Ἐὼ λέγειν ὡς ἀμείνων τὸ ἦθος δμῶν τῇ τοιαύτῃ θεᾷ γενέσθαι, ὅταν ὁρᾷς τὸ θεάτρον μισοῦν μὲν τὰ κακῶς γιγνόμενα, ἐπιδακρῦον δὲ τοῖς ἀδικουμένοις, καὶ ὅλως τὰ ἦθη τῶν ὁρώντων παιδαγωγοῦν.

73. Ὁ δὲ ἐστὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ὀρχηστῶν ἐπαινεῖσαι, τοῦτο ἤδη ἐρῶ· τὸ γὰρ ἰσχύν τε ἅμα καὶ ὑγρότητα τῶν μελῶν ἐπιτηδεύειν ὁμοίως παράδοξον εἶναι μοι δοκεῖ ὡς εἴ τις ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Ἡρακλέους τὸ καρτερόν καὶ Ἀφροδίτης τὸ ἄβρόν δείκνυσι.

74. Ἐθέλω δὲ ἤδη καὶ ὑποδείξαι σοι τῷ λόγῳ ὅποιον χρῆ εἶναι τὸν ἀριστον ὀρχηστὴν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ σώματι. Καίτοι τῆς μὲν ψυχῆς προεῖπον τὰ πλεῖστα·

et bonus, « manu sapientes » vocabat saltatores, atque ad spectacula eorum stabat, tanquam melior e theatro reversurus. Timocrates autem illius magister, quum vidisset semel, non dedita opera astans, edentem opus suum saltatorem, Quali, dixit, spectaculo philosophiae me verecundia privavit!

70. Si vera sunt quae de anima dicit Plato, tres partes illius pulchre saltator ostendit: iram, quum irati personam gerit; cupiditatem, quum amantes agit; rationem, quum passionem unamquamque frenis quasi moderatur: quod quidem in unaquaque saltatione, quemadmodum in sensibus tactus, disseminatum est. Pulchritudini vero dum prospicit et bonae in saltationibus speciei, quid aliud quam verum esse Aristotelis illud demonstrat, laudantis pulchritudinem, et tertiam hanc quoque boni partem esse dicentis? Audivi etiam qui juvenilius lasciviret de personarum saltatoriarum silentio, dicens, etiam hoc Pythagoricum quoddam dogma innui.

71. Praeterea quum studia alia partim quidem jucunditatem, partim vero utilitatem promittant, sola utrumque habet saltatio: ac tanto plus prodest ipsius utilitas, quatenus cum jucunditate affertur. Quanto enim hoc videre jucundius, quam pugnis contententes juvenes, et sanguine fluentes, luctantesque alios in pulvere, quos saltatio saepe tutius simul et formosius repraesentat et jucundius. Contentior ergo ille motus saltatoriae, et conversiones ipsius, et circumductiones, et saltus, et resupinati flexus corporis, ceteris jucunda visu accidunt; ipsis vero efficientibus saluberrima. Exercitationum quippe omnium pulcherrimam simul hanc et maxime concinnam esse equidem dixerim, quae subigat corpus, et flectat, et levius reddat, et ad omnem mutationem expeditum esse doceat, roburque non parvum conciliet corporibus.

72. Quidni ergo res undique conveniens saltatio, animum acuens, exercens corpus, oblectans videntes, multaque antiqua docens, inter tibias, et cymbala, et canticorum concinnitatem oculos auresque demulcens? Si igitur vocis perfectionem quaeris, ubi alias invenias? aut quem audias vocum plurium modulatioremque concentum? sive tibiae fistulaeque argutiores sonos, satis etiam his frui in saltatione tibi datur. Omitto dicere, te meliorem etiam quod ad mores futurum, tali in spectaculo si veriseris, quum videas theatrum odisse quae male fiunt, illacrimare autem his qui opprimuntur injuria, et in universum mores spectantium regere.

73. Quod autem maxime in saltatoribus laudandum est illud jam dicam. Quod robori simul et mobilitati membrorum studere hic licet, aequè admirabile mihi videtur, ac si quis eodem momento Herculis robur, et delicatos Veneris motus ostendat.

74. Volo jam illud quoque oratione tibi declarare, qualem esse optimum saltatorem anima pariter et corpore oporteat. Quanquam animae pleraque jam dixi: nam et memoria

(II
μνη
νοῦ
τὸν
καὶ
περ
7
ἤδη
καὶ
νανν
πολύ
βολή
76
τοιαῦ
εὐφρε
οὕτως
ἐκαστ
κροῦ
ὀργου
ναξ,
ὑπὲρ
καὶ π
ἐφησα
τοῦ π
πειρω
Τὸ δὲ
ὡς νοσ
ἀλλ' ὁ
ἐποίησ
καὶ τὰ
77.
τὸ σῶμα
ζεσθαί
τούτου
78.
γωνίου
Πολυδε
ἂν ἐκάσ
τὰ δὲ
δοκεῖ·
στιν.
79.
τὸ θεάτ
κακὰ τέ
φαιδρότ
τὸν ποι
δὲ τῆς π
ἐκαστον
λάκις το
νηται.
καὶ ἐν
οὕτω κεχ
τὸν τετα
τῶν ἄλλ
τας καὶ σ

μνημονικόν τε γὰρ καὶ εὐφυῆ καὶ ξυνητόν καὶ δξύν ἐπινοῆσαι καὶ καιροῦ μάλιστα ἐστοχάσθαι φημί δεῖν αὐτόν, ἔτι δὲ καὶ κριτικόν τε ποιημάτων καὶ ᾠμάτων καὶ μελῶν τῶν ἀρίστων διαγνωστικόν καὶ τῶν κακῶς πεποιημένων ἐλεγκτικόν.

75. Τὸ δὲ σῶμα κατὰ τὸν Πολυκλείτου κανόνα ἤδη ἐπιδείξειν μοι δοκῶ· μήτε γὰρ ὑψηλὸς ἄγαν ἔστω καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἐπιμήκης μήτε ταπεινὸς καὶ ναννώδης τὴν φύσιν, ἀλλ' ἔμμετρος ἀκριβῶς, οὔτε πολύσαρκος — ἀπίθανον γὰρ — οὔτε λεπτὸς ἐς ὑπερβολήν — σκελετωδὲς τοῦτο καὶ νεκρικόν —.

76. Ἐθέλω γοῦν σοὶ καὶ δήμου τινὸς οὐ φαύλου τὰ τοιαῦτα ἐπισημαίνεσθαι βοᾶς εἰπεῖν· οἱ γὰρ Ἀντιοχεῖς εὐφροεστάτη πόλις καὶ ὀρχησιν μάλιστα πρσεβέουσα οὕτως ἐπιτηρεῖ τῶν λεγομένων καὶ τῶν γιγνομένων ἕκαστα, ὥς μηδὲνα μηδὲν αὐτῶν διαλανθάνειν. Μικροῦ μὲν γὰρ ὀρχηστοῦ εἰσελθόντος καὶ τὸν Ἑκτορα ὀρχουμένου μιᾷ φωνῇ πάντες ἀνεβόησαν, Σὺ Ἀστυάναξ, Ἑκτωρ δὲ ποῦ; Ἄλλοτε δὲ ποτε μηκίστου τινὸς ὑπὲρ τὸ μέτριον ὀρχεῖσθαι τὸν Καπανέα ἐπιχειροῦντος καὶ προσβάλλειν τοῖς Θηβαίων τείχεσιν, Ὑπέρβηθι, ἔφησαν, τὸ τεῖχος, οὐδὲν σοὶ δεῖ κλίμακος. Καὶ ἐπὶ τοῦ παχέος δὲ καὶ πιμελοῦς ὀρχηστοῦ πηδᾶν μεγάλα πειρωμένου, Δεόμεθα, ἔφησαν, πεφεῖσθαι τῆς θυμέλης. Τὸ δὲ ἐναντίον τῷ πάνυ λεπτῷ ἐπέβόησαν, Καλῶς ἔχε, ὥς νοσοῦντι. Τούτων οὐ τοῦ γελοίου ἔνεκα ἐπεμνήσθην, ἀλλ' ὥς ἴδης ὅτι καὶ δῆμοι ὅλοι μεγάλην σπουδὴν ἐποιήσαντο ἐπὶ τῇ ὀρχηστικῇ, ὥς καὶ ῥυθμίζειν τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ αὐτῆς δύνασθαι.

77. Εὐκίνητος δὲ τὸ μετὰ τοῦτο πάντως ἔστω καὶ τὸ σῶμα λευκόμενος τε ἅμα καὶ συμπεπηγὼς, ὥς λυγίζεσθαι τε ὅπη καιρὸς καὶ συνεστάναι καρτερῶς, εἰ τούτου δέοι.

78. Ὅτι δὲ οὐκ ἀπήλλακται ὀρχησις καὶ τῆς ἐναγωνίου χειρονομίας, ἀλλὰ μετέχει καὶ τῶν Ἑρμοῦ καὶ Πολυδεύκους καὶ Ἡρακλέους ἐν ἀθλήσει καλῶν, ἴδοις ἂν ἐκάστη τῶν μιμήσεων ἐπισχῶν. Ἡροδότῳ μὲν οὖν τὰ δι' ὁμμάτων φαινόμενα πιστότερα εἶναι τῶν ὥτων δοκεῖ· ὀρχήσει δὲ καὶ τὰ ὥτων καὶ ὀφθαλμῶν πρόσεστιν.

79. Οὕτω δὲ θέλγει ὀρχησις ὥστε ἂν ἔρῳν τις εἰς τὸ θέατρον παρέλθῃ, ἐσωφρονίσθῃ ἰδὼν ὅσα ἔρωτος κακὰ τέλη· καὶ λύπη ἐχόμενος ἐξέρχεται τοῦ θεάτρου παιδρότερος ὥσπερ τι φάρμακον ληθεδανὸν καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν νηπενθές τε καὶ ἄχολον πιών. Σημεῖον δὲ τῆς πρὸς τὰ γιγνόμενα οἰκειότητος καὶ τοῦ γνωρίζειν ἕκαστον τῶν ὁρίωντων τὰ δεικνύμενα τὸ δακρύειν πολυλάκις τοὺς θεατὰς, ὁπόταν τι οἰκτρὸν καὶ ἔλεεινὸν φαίνεται. Ἡ μὲν γε Βακχικὴ ὀρχησις ἐν Ἰωνίᾳ μάλιστα καὶ ἐν Πόντῳ σπουδαζομένη, καίτοι σατυρικὴ οὔσα, οὕτω κεχεῖρωται τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ, ὥστε κατὰ τὸν τεταγμένον ἕκαστοι καιρὸν ἀπάντων ἐπιλαθόμενοι τῶν ἄλλων καθήνται δι' ἡμέρας τιτᾶνας καὶ κορύβαντας καὶ σατύρους καὶ βουκόλους ὀρῶντες· καὶ ὀρχοῦνται

præstare, et ingeniosum esse, et prudentem, et acutum in cogitando, et opportunitatibus recte uti oportere illum aio; ad hæc judicare posse de poematibus, et cantica atque modulos optimos dignoscere, et male factos redarguere.

75. Quantum vero ad corpus, ad Polycleti regulam illum jam demonstraturus mihi videor. Neque enim procerus sit nimium et ultra modum longus, neque humili statura et nano similis; sed justæ exactæque mensuræ; neque carnosus (nam sic extra probabilitatem moveretur), neque ad excessum usque tenuis: sceleton ita referret aut mortuum.

76. Volo tibi etiam populi cujusdam, non mali ad talia notanda, clamores narrare. Antiochenses enim, ingeniosissima civitas, et maxime saltationem in honore habens, ita quæ dicuntur et fiunt singula observat, ut neminem illorum quicquam effugiat. Parvo enim ingresso saltatore et saltante Hectorem, una voce exclamarunt omnes, Hic Astyanax, Hector autem ubi? Alio vero tempore quum ultra modum longissimus aliquis saltare Capaneum inciperet, et invadere Thebanorum mœnia, Transcende murum, dicebant; scala nihil opus habes. Ac de crasso pinguique saltatore magnos tentante saltus, Rogamus, aiunt, ut parcas thymelæ. Contra vehementer attenuato succlamarunt velut ægrotanti, Bene habeas! Horum non ridiculi causa mentionem feci, sed ut videas, populos quoque integros magnum in saltatoria arte studium posuisse, ut etiam quæ deceant illam, quæ dedeant, quasi ad normam possent exigere.

77. Mobilis deinde omnino sit saltator, et corpore soluto pariter et compacto, ut et inflecti opportune, et firmiter consistere, ubi opus est, possit.

78. Non abhorreere autem saltationem nec ab illa usitata in sacris certaminibus manuum gesticulatione, sed partem habere eorum quæ in Mercurii pariter et Pollucis et Herculis certaminibus pulchra sunt, videas, si unicuique harum imitationum attendere animum volueris. Herodoto quidem ea quæ per oculos ad sensum perveniunt, fideliora esse auribus videntur: at saltationi aurium pariter et oculorum perceptiones adsunt.

79. Ita vero saltatio mulcet, ut si quis amans in theatrum veniat, resipiscat visis multis adeo malis amoris finibus. Et tristitia aliquis affectus exit theatro hilarior, quasi epoto oblivionis quodam poculo, aut secundum poetam, « luctus bilisque medela. » Quam vero familiaria sint naturæ nostræ quæ fiunt in saltatione, et quam agnoscat spectantium unusquisque quæ demonstrantur, illud signum est, quod lacrimantur sæpe spectatores, quum triste aliquid et miserabile apparet. Bacchica quidem saltatio, cui in Ionia præsertim et in Ponto seria datur opera, satyrica licet sit, ita tamen qui ibi sunt homines subegit, ut stato tempore universi, reliquorum omnium obliti, totos dies sedeant, ac Titanas et Corybantes, Satyrosque, et pastores spectent:

γε ταῦτα οἱ εὐγενέστατοι καὶ πρωτεύοντες ἐν ἐκάστη τῶν πόλεων οὐχ ὅπως αἰδούμενοι, ἀλλὰ καὶ μέγα φρονούντες ἐπὶ τῷ πράγματι μᾶλλον ἢ περ' ἐπ' εὐγενείαις καὶ λειτουργίαις καὶ ἀξιώμασι προγονικοῖς.

80. Ἐπεὶ δὲ τὰς ἀρετὰς ἔφην τὰς ὀρχηστικὰς, ἄκουε καὶ τὰς κακίας αὐτῶν. Τὰς μὲν οὖν ἐν σώματι ἤδη ἔδειξα, τὰς δὲ τῆς διανοίας οὕτως ἐπιτηρεῖν οἶμαι δύναιο ἄν· πολλοὶ γὰρ αὐτῶν ὑπ' ἀμαθίας — ἀμήχανον γὰρ ἅπαντας εἶναι σοφοὺς — καὶ σολοικίας δεινὰς ἐν τῇ ὀρχήσει ἐπιδείκνυνται, οἱ μὲν ἄλογα κινούμενοι καὶ μηδὲν, ὥς φασι, πρὸς τὴν χορδὴν· ἕτερα μὲν γὰρ ὁ πούς, ἕτερα δ' ὁ ῥυθμὸς λέγει. Οἱ δὲ εὐρυθμα μὲν, τὰ πράγματα δὲ μετὰ χρόνα ἢ πρόχρονα, οἷον ἐγὼ ποτε ἰδὼν μέμνημαι· τὰς γὰρ Διὸς γονὰς ὀρχούμενός τις καὶ τὴν τοῦ Κρόνου τεκνοφαγίαν παρωρχεῖτο καὶ τὰς Θυέστου συμφορὰς τῷ ὁμοίῳ παρηγμένος. Καὶ ἄλλος τὴν Σεμέλην ὑποκρινόμενος βαλλομένην τῷ κερκυνῶ τὴν Γλαύκην αὐτῇ εἶκαζε μεταγενεστέραν οὔσαν. Ἄλλ' οὐκ ἀπὸ γε τῶν τοιούτων ὀρχηστῶν ὀρχήσεως αὐτῆς, οἶμαι, καταγνωστέον οὐδὲ τὸ ἔργον αὐτὸ μισητέον, ἀλλὰ τοὺς μὲν, ὥσπερ εἰσιν, ἀμαθεῖς νομιστέον, ἐπαινετέον δὲ τοὺς ἐνόμως καὶ κατὰ ῥυθμὸν τῆς τέχνης ἱκανῶς ἕκαστα δρῶντας.

81. Ὅλως δὲ τὸν ὀρχηστὴν δεῖ πανταχόθεν ἀπηκριβῶσθαι, ὥς εἶναι τὸ πᾶν εὐρυθμον, εὐμορφον, σύμμετρον, αὐτὸ αὐτῷ ἑοικὸς, ἀσυκοφάντητον, ἀνεπίληπτον, μηδαμῶς ἑλλιπὲς, ἐκ τῶν ἀρίστων κεκραμένον, τὰς ἐνθυμήσεις ὀξὺν, τὴν παιδείαν βαθύν, τὰς ἐννοίας ἀνθρώπινον μάλιστα. Ὁ γοῦν ἔπαινος αὐτῷ τότ' ἂν γίγνοιτο ἐντελής παρὰ τῶν θεατῶν, ὅταν ἕκαστος τῶν ὁρώντων γνωρίζῃ τὰ αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τῷ ὀρχηστῇ ἑαυτὸν βλέπῃ καὶ ἂ πάσχειν αὐτὸς καὶ ἂ ποιεῖν εἴωθε· τότε γὰρ οὐδὲ κατέχειν ἑαυτοὺς οἱ ἄνθρωποι ὑφ' ἡδονῆς δύνανται, ἀλλ' ἀθρόοι πρὸς τὸν ἔπαινον ἐκχέονται τὰς τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἕκαστος εἰκόνας δρῶντες καὶ αὐτοὺς γνωρίζοντες· ἀτεχνῶς γὰρ τὸ Δελφικὸν ἐκεῖνο τὸ Γνώθι σαυτὸν ἐκ τῆς θεᾶς ἐκείνης αὐτοῖς περιγίγνεται· καὶ ἀπέρχονται ἀπὸ τοῦ θεάτρου ἃ τε γρῆ αἰρεῖσθαι καὶ ἃ φεύγειν μεμαθηκότες καὶ ἃ πρότερον ἠγνόουν διδασκόμενοι.

82. Γίνεται δὲ ὥσπερ ἐν λόγοις, οὕτω δὲ καὶ ἐν ὀρχήσει ἢ πρὸς τῶν πολλῶν λεγομένη κακοζηλία ὑπερβαίνοντων τὸ μέτρον τῆς μιμήσεως καὶ πέρα τοῦ δέοντος ἐπιτεινόντων καὶ εἰ μέγα τι δεῖξαι δεοί, ὑπερμέγεθες ἐπιδεικνυμένων, καὶ εἰ ἀπαλὸν, καθ' ὑπερβολὴν θηλυνομένων, καὶ τὰ ἀνδρώδη ἄχρι τοῦ ἀγρίου καὶ θηριώδους προαγόντων.

83. Οἷον ἐγὼ ποτε μέμνημαι ἰδὼν ποιοῦντα ὀρχηστὴν εὐδοκιμοῦντα πρότερον, συνετὸν μὲν τὰ ἄλλα καὶ θαυμάζεσθαι ὥς ἀληθῶς ἄξιον, οὐκ οἶδα δὲ ἦτινι τύχῃ εἰς ἀσχήμονα ὑπόκρισιν δι' ὑπερβολὴν μιμήσεως ἐξοκείλαντα· ὀρχούμενος γὰρ τὸν Αἴαντα μετὰ τὴν ἦτταν εὐθὺς μαινόμενον εἰς τοσοῦτον ὑπερεξέπεσεν, ὥστε οὐχ ὑποκρίνασθαι μανίαν, ἀλλὰ μαίνεσθαι αὐτὸς εἰκότως

saltantque ista etiam generosissimi et principes uniuscujusque civitatis, quos tantum abest ut pudeat ejus rei, ut potius sibi valde in ea placeant, magis quidem, quam in nobilitate, aut muneribus publicis, aut dignitatibus majorum.

80. Quandoquidem vero virtutes dixi saltatorias, audi nunc etiam vitia. Ac corporis quidem quæ sint, jam ostendi: mentis vero vitia sic, puto, observare possis. Multi enim illorum præ inscitia (neque vero fieri potest, ut omnes sint sapientes) etiam graves solœcismos in saltatione committunt: alii quidem irrationabiliter moventes se, et nihil, aiunt, ad chordam: alia enim pes illorum, alia rhythmus indicat. Alii numerose quidem illi, sed res ipsæ aut post tempus justum aut ante fiunt. Quale quid ego quondam videre me memini. Jovis enim natales saltans aliquis et Saturni in liberis suis vorandis crudelitatem, aberrabat saltatione in Thyestæ mala, similitudine abductus. Et alius Semelen agens dum feritur fulmine, Glaucen illi assimilavit tempore posteriorem. Sed non puto tales propter saltatores ipsam dammandam esse saltationem, neque odio ipsum opus esse prosequendum, sed illos quidem pro imperitis, quales sunt, habendos, laudandos vero qui legitime et concinno artis ordine, quantum satis est, omnia faciunt.

81. In universum autem oportet undique perfectum exactumque esse saltatorem, ut omnia sint concinna, formosa, mensuris sibi respondentibus, omnia sibi similia, calumnia et reprehensione superiora, deficient nusquam, temperata sint ex optimis: saltatorem ipsum acutum in cogitando, profunda eruditione, humanissimo præsertim animo. Nam tum denique laus ipsi perfecta a spectatoribus contigerit, quum spectantium unusquisque sua agnoscat, vel potius tanquam in speculo, sic in saltatore se ipsum videbit, quæque sentire ipse, et quæ soleat facere. Tunc enim ne continere quidem se possunt præ gaudio homines, sed conferunt in laudes effunduntur, suæ quisque animæ videntes imaginem, agnoscentes se ipsos. Plane enim Delphicum illud Nosce te ipsum ex hoc illis spectaculo paratur: abeuntque e theatro, quæ eligenda sint, quæ fugienda, moniti, edoctique quæ ante ignoraverant.

82. Exsistit autem quemadmodum in oratione, sic in saltatione etiam ea quæ Cacozelia vulgo dicitur, eorum qui egrediuntur modum imitationis, et ultra quam par est contendunt, et si quid magnum ostendendum sit, immensum ostendunt; et si molle, ad excessum usque sese effeminant; eaque quæ virilia sunt, ad agrestem usque feritatem producunt.

83. Quale quid ego quondam memini facientem videre saltatorem, qui ante hæc florebat laudibus, prudentem illum quidem de cetero, et admiratione vere dignum, sed qui nescio quo fato in indecentem actionem per excessum imitationis incidisset. Saltans enim Ajacem quum inferior discessisset, illico furem, adeo modum omnem egressus est, ut non ageret jam furem, sed furere ipse facile alicui vi-

ἀν τινε
πούντα
των τὸ
καὶ ἐπ
κατενε
τῆς π
Ὀδυσσ
τό γε
καὶ ἐβ
τῶδε
ἐστοχα
ἀκραν
ναι· οἱ
ἐπὶ τοῖ
γμα, τ
σεως ἐ
Αἴαντα
γὰρ ἀρ
γελοῦ
βουλῇ
καὶ αὐ
πράγμα
μὴ ἄρα
θειαν ὑ

84.

μετανο
λύτης
λωσέ
τῶν συ
τοῖς, π
θέατρον
αὐτὸν ἢ
ὁμοίου
φρόνως
ἐντὸς τῶ
τὴν ὑπό

85.

παρέδει
πάνυ ἄ
βουληθε
ἀλωσόμε
Ὡστε
εἰπεῖν τ

Θαυ

Θελοῦ
καρδίαν
σὺ δὲ
ταδῶσει
βάβδου
θελγεί δ

ὦν ἐ

τοῦτο ἀ

ἀν τινι ἔδοξεν· ἐνὸς γὰρ τῶν τῷ σιδηρῷ ὑποδήματι κτυ-
πούντων τὴν ἐσθῆτα κατέρρηξεν, ἐνὸς δὲ τῶν ὑπαυλῶν-
των τὸν αὐλὸν ἀρπάσας τοῦ Ὀδυσσεὺς πλησίον ἐστῶτος
καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ μέγα φρονούντος διεῖλε τὴν κεφαλὴν
κατενεγκῶν, καὶ εἰ γε μὴ ὁ πῖλος ἀντέσχε καὶ τὸ πολὺ
τῆς πληγῆς ἀπεδέξατο, ἀπωλώλει ἂν ὁ κακοδαίμων
Ὀδυσσεὺς ὀρχηστῇ παραπαίοντι περιπεσών. Ἀλλὰ
τό γε θέατρον ἅπαν συνεμεμήνει τῷ Αἴαντι καὶ ἐπήδων
καὶ ἐβόων καὶ τὰς ἐσθῆτας ἀνερρίπτουν, οἱ μὲν συρφε-
τῶδεις καὶ αὐτὸ τοῦτο ἰδιῶται τοῦ μὲν εὐσχήμονος οὐκ
ἐστοχασμένοι οὐδὲ τὸ χειρὸν ἢ τὸ κρεῖττον ὀρῶντες,
ἄκραν δὲ μίμησιν τοῦ πάθους τὰ τοιαῦτα οἰόμενοι εἴ-
ναι· οἱ ἀστειότεροι δὲ συνιέντες μὲν καὶ αἰδούμενοι
ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, οὐκ ἐλέγχοντες δὲ σιωπῇ τὸ πρᾶ-
γμα, τοῖς δὲ ἐπαίνοις καὶ αὐτοὶ τὴν ἀνοιαν τῆς ὀρχή-
σεως ἐπικαλύπτοντες, καὶ ἀκριβῶς ὀρῶντες ὅτι οὐκ
Αἴαντος, ἀλλ' ὀρχηστοῦ μανίας τὰ γιγνόμενα ἦν. Οὐ
γὰρ ἄρχεσθεις τούτοις ὁ γενναῖος ἄλλο μυχρῷ τούτου
γελοιότερον ἔπραξε· καταβάς γὰρ εἰς τὸ μέσον ἐν τῇ
βουλῇ δύο ὑπατικῶν μέσος ἐκαθέζετο πάνυ δεδιότων μὴ
καὶ αὐτῶν τινα ὥσπερ κριὸν μαστιγώσῃ λαβών· καὶ τὸ
πρᾶγμα οἱ μὲν ἐθαύμαζον, οἱ δὲ ἐγέλων, οἱ δὲ ὑπώπτευσον
μὴ ἄρα ἐκ τῆς ἄγαν μιμήσεως εἰς τὴν τοῦ πάθους ἀλή-
θειαν ὑπηνέχθη.

84. Καὶ αὐτὸν μέντοι, φασὶν, ἀνανήψαντα οὕτω
μετανοῆσαι ἐφ' οἷς ἐποίησεν, ὥστε καὶ νοσήσαι ὑπὸ
λύπης ὡς ἀληθῶς ἐπὶ μανίᾳ κατεγνωσμένον· καὶ ἐδή-
λωσέ γε τοῦτο σαφῶς αὐτός. Αἰτούντων γὰρ αὐτοῖς
τῶν συστασιωτῶν αὐτὸν τὸν Αἴαντα ὀρχήσασθαι αὐ-
τοῖς, παραστησάμενος τὸν ὑποκριτὴν ἔφη πρὸς τὸ
θέατρον· Ἰκανόν ἐστιν ἅπαξ μανῆναι. Μάλιστα δὲ
αὐτὸν ἠνίασεν ὁ ἀνταγωνιστὴς καὶ ἀντίτεχνος· τοῦ γὰρ
ὁμοίου Αἴαντος αὐτῷ γραφέντος οὕτω κοσμίως καὶ σω-
φρόνως τὴν μανίαν ὑπεκρίνατο, ὡς ἐπαινεθῆναι μείνας
ἐντὸς τῶν τῆς ὀρχήσεως ὁρῶν καὶ μὴ παροινήσας εἰς
τὴν ὑπόκρισιν.

85. Ταῦτά σοι, ὦ φιλότης, ὀλίγα ἐκ παμπολλῶν
παρέδειξα ὀρχήσεως ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα, ὡς μὴ
πάνυ ἄχθοιό μοι ἐρωτικῶς θεωμένῳ αὐτά. Εἰ δὲ
βουληθεὶς κοινωνῆσαι μοι τῆς θέας, εὖ οἶδα ἐγὼ πάνυ
ἀλυσόμενόν σε καὶ ὀρχηστομανήσοντά γε προσέτι.
Ὡστε οὐδὲν δεήσομαι τὸ τῆς Κίρκης ἐκεῖνο πρὸς σὲ
εἰπεῖν τὸ

Θαυμά μ' ἔχει ὡς οὔτι πῶν τάδε φάρμακ' ἐθέλχθης.

Θελγθῆση γὰρ καὶ μὰ Δι' οὐκ ὄνου κεφαλὴν ἢ συὸς
καρδίαν ἔξεις, ἀλλ' ὁ μὲν νόος σοι ἐμπεδώτερος ἔσται,
σύ δὲ ὑφ' ἡδονῆς οὐδὲ ὀλίγον τοῦ κυκεῶνος ἄλλω με-
ταδώσεις πιεῖν· ὅπερ γὰρ ὁ Ὅμηρος περὶ τῆς Ἑρμοῦ
ράβδου τῆς χρυσῆς λέγει, ὅτι καὶ « ἀνδρῶν ὄμματα
θέλγει δι' αὐτῆς »

ὣν ἐθέλει, τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει,
τοῦτο ἀτεχνῶς ὀρχησις ποιεῖ καὶ τὰ ὄμματα θέλγουσα

deretur. Unius enim eorum qui ferrea solea humum serie-
bant, vestem laceravit, modos autem libia accinentium uni
ereptam tibiam, Ulixis prope astantis et de victoria se
efferentis capiti ita impegit, ut divideret, et nisi obstitisset
pileus majoremque plagæ partem excepisset, perierat nobis
infelix ille Ulixes, qui in insanientem saltatorem incidis-
set. Verum totum adeo theatrum cum Ajace isto furebat;
exsultabant, clamabant, abjiciebant vestes. Nempe de
plebe homines, et plane idiotæ, decorum ipsum non asse-
cuti, pejus aut melius quid esset, non videbant, sed talia
perfectissimam perturbationis illius esse imitationem puta-
bant: urbaniores autem, licet intelligerent, et puderet eos
illorum quæ fierent, silentio tamen non arguebant factum,
sed laudibus ipsi quoque tegebant saltatoris amentiam, et-
si distincte videbant non Ajacis furores, sed saltatoris esse
quæ fierent. Neque enim satis habebat vir fortis ista fe-
cisse, sed aliud multo magis ridiculum hisce designabat:
descendens enim in medium, in senatus sedilibus medius
inter Consulares duos assidebat, valde metuentes ne de
ipsis etiam aliquem velut arietem arreptum flagellaret:
eamque rem alii quidem admirari, ridere alii, alii suspi-
cari, numquid ex nimio imitandi studio in verum furorem
esset delatus.

84. Ipsum quidem aiunt, quum resipuisset, adeo præni-
tuisse factorum suorum, ut etiam in morbum ex ægritudine
incideret, seque veri ipse furoris damnaret. Et satis aperte
hoc declaravit ipse. Quum enim rursus Ajacem ut sibi sal-
taret, factionis illius homines peterent, actorem alium
commendans dixit ad theatrum: Satis est semel insaniisse.
Maxima vero illum molestia affecit adversarius in certamine
et artis æmulus: quum enim similis illi scriptus esset Ajax,
adeo decenter, modeste adeo simulavit furorem, ut lauda-
retur, quod mansisset intra terminos saltationis, neque
ebrioso quasi furore actionem violasset.

85. Hæc tibi, amice, pauca de plurimis proposui salta-
tionis opera atque studia, ne prorsus ægre feras me cupide
illa spectare. Si vero in partem venire spectaculi mecum
volueris, bene novi te plane captum iri, et insuper ad fu-
rorem usque amaturum saltationem. Itaque non opus ha-
bebo Circæ illud apud te dicere,

Miror demulctum te non esse hocce veneno.

Demulceberis enim, et medius fidius non asini caput, aut
suis cor habebis; sed stabiliior tibi mens erit, tuque præ
voluptate non pauxillum de potionē ista alii quoque biben-
dum imperties. Quod enim de aurea Mercurii virga Ho-
merus dicit,

— Virorum hæc dulci lumina somno
mulcet quum lubuit, somnos dispellit eadem:

hoc planissime facit saltatio, tum demulcens oculos, tum

καὶ ἐγρηγορέναι ποιῶσα καὶ ἐπεγείρουσα τὴν διάνοιαν πρὸς ἕκαστα τῶν δρωμένων.

ΚΡΑΤ. Καὶ μὴν ἤδη ἐγὼ, ὦ Λυκίνε, πείθομαι τέ σοι καὶ ἀναπεπταμένα ἔχω καὶ τὰ ὦτα καὶ τὰ ὄμματα. Καὶ μέμνησός γε, ὦ φιλότης, ἐπειδὴν εἰς τὸ θέατρον ἦς, καὶ μοι παρὰ σεαυτοῦ θεῶν καταλαμβάνειν, ὡς μὴ μόνος ἐκεῖθεν σοφώτερος ἡμῖν ἐπανάγῃς.

XXXIV.

ΛΕΞΙΦΑΝΗΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Λεξιφάνης ὁ καλὸς μετὰ βιβλίου;

ΛΕΞ. Νῆ Δί', ὦ Λυκίνε, γράμμα ἐστὶ τητινόν τι τῶν ἐμῶν κομιδῇ νεοχμόν.

ΛΥΚ. Ἦδη γάρ τι καὶ περὶ αὐχμῶν ἡμῖν γράφεις;

ΛΕΞ. Οὐ δῆτα, οὐδὲ αὐχμὸν εἶπον, ἀλλὰ ὥρα σοι τὸ ἀρτιγραφὲς οὕτω καλεῖν. Σὺ δὲ κυψελόβυστα ἔοικας ἔχειν τὰ ὦτα.

ΛΥΚ. Σύγγνωθι, ὦ ἐταῖρε· πολὺ γὰρ τοῦ αὐχμοῦ τὸ νεοχμὸν μετέχει. Ἄλλ' εἰπέ μοι, τίς ὁ νοῦς τῷ συγγράμματι;

ΛΕΞ. Ἀντισυμποσιάζω τῷ Ἀρίστωνος ἐν αὐτῷ.

ΛΥΚ. Πολλοὶ μὲν οἱ Ἀρίστωνες· σὺ δὲ ὅσον ἀπὸ τοῦ συμποσίου τὸν Πλάτωνα μοι ἔδοξας λέγειν.

ΛΕΞ. Ὅρθως ἀνέγνως· τὸ δὲ λεγόμενον ὡς ἄλλω παντὶ ἀνόητον ἂν ᾔην.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ὀλίγα μοι αὐτοῦ ἀνάγνωθι τοῦ βιβλίου, ὅπως μὴ παντάπασιν ἀπολειπομένην τῆς ἐστίασεως· νέκταρος γάρ τινος ἔοικας οἰνοχοῆσαι ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ.

ΛΕΞ. Τὸν μὲν εἰρώνα πεδοῖ κατάβαλε· σὺ δὲ εὖπορα ποιήσας τὰ ὦτα ἤδη ἄκουε. Ἀπέστω δὲ ἡ ἐπιβύστρα ἡ Κυψελίς.

ΛΥΚ. Λέγε θαρρῶν, ὡς ἔμοιγε οὔτε Κύψελός τις οὔτε Περιάνδρος ἐν τοῖς ὥσι καθήται.

ΛΕΞ. Σκόπει δὴ μεταξὺ, ὅπως διαπεραίνομαι, ὦ Λυκίνε, τὸν λόγον, εἰ εὐαρχός τέ ἐστὶ καὶ πολλὴν τὴν εὐλογίαν ἐπιδεικνύμενος καὶ εὐλεξίς, ἔτι δὲ εὐώ-
νυμος.

ΛΥΚ. Ἔοικε τοιοῦτος εἶναι σός γε ὢν. Ἄλλ' ἀρξαι ποτέ.

2. ΛΕΞ. « Εἴτα δειπνήσομεν, ἦ δ' ὅς δὲ Καλλικλῆς, εἴτα τὸ δειλινὸν περιδινησόμεθα ἐν Λυκείῳ, νῦν δὲ ἤδη καιρὸς ἐστὶ χρίεσθαι τὸ ἡλιοκαὲς καὶ πρὸς τὴν εἴλην θέρεσθαι καὶ λουσαμένους ἀρτοσιτεῖν· καὶ ἤδη γε ἀπιτητέα. Σὺ δὲ, ὦ παῖ, στλεγγίδα μοι καὶ βύρσαν καὶ φωσώνια καὶ ῥύμματα ναυστολεῖν ἐς τὸ βαλανεῖον καὶ τοῦ πλουτρον κομίζειν· ἔχεις δὲ χαμᾶζε παρὰ τὴν ἐγυθῆκην δὴ ὀβολῶ. Σὺ δὲ τί καὶ πράξεις, ὦ Λεξιφάνης, ἥξεις ἢ ἐλινύσεις ἐτι αὐτόθι; Κἀγὼ, ἦν δ' ἐγὼ, τρίπαλαι λουτιῶ· οὐκ εὐπόρως τε γὰρ ἔχω καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν τράμιν μαλακίζομαι ἐπ' ἀστράβης ὀχνηθείς. Ὁ γὰρ

vigilare illos faciens, et mentem ad singula quæ sunt excitans.

CRAT. Quin jam nunc ego, Lycine, in sententiam tuam traductus sum, apertosque et hiantes habeo cum auribus oculos. Ac memineris, amice, quum in theatrum ieris, etiam mihi juxta te occupare spectandi locum, ut ne solus inde sapientior nobis revertaris.

XXXIV.

LEXIPHANES.

1. LYCINUS. Lexiphanes ille pulcher cum libro?

LEX. Per Jovem, Lycine, scriptum est hornum quoddam de meis, plane musteum.

LYC. Nempe de musto aliquid nobis scribis?

LEX. Minime equidem; neque mustum nominavi: sed memineris musteum vocare quod modo scriptum est. At tu sorditudine (*Gr.* Cypseli) obturatas habere aures mihi videris.

LYC. Ignosce mihi, sodalis: multum enim de musto habet musteum. Sed dic mihi, quod scripti consilium est?

LEX. Convivio instruendo æmulator ibi filium Aristonis.

LYC. Multi sunt Aristones: tu vero, quantum e convivii mentione suspicor, dicere mihi Platonem videris.

LEX. Recte agnovisti: sed quam istud dictum ignorabile fuit cuivis alii!

LYC. Ergo mihi pauca lege de libro, ne omnino convivio illo excludar: videris enim nectar nobis de illo ministraturus.

LEX. Illum quidem cum irrisione simulatorem animum solo allide: tu vero commeabiles fac aures, et jam audi. Absit vero obturatrix illa Cypselis [*aurium sordes*].

LYC. Quin tu audacter dicito: neque enim Cypselus, neque (filius illius) Periander in auribus mihi residet.

LEX. Considera autem interea quomodo peragam, Lycine, sermonem, num bene principiatum sit, multamque beneloquentiam ostendens, et bonis verbis constans, bonisque insuper nominibus.

LYC. Sine dubio est talis, tuus quum sit. Sed incipe tandem.

2. LEX. « Tum cornabimus, inquit Callicles: tum ad vespem gyros faciemus in Lyceo. Nunc autem tempus est ungi in sole, et ad calorem illius apricari, et quum laverimus, panem gustare. Et jam abundum. Tu vero, puer, strigilem mihi, et pellem, et mappas, et saponem, classe advehito in balneum, et ablutionis mercedem ferto: habes autem humi prope incitegam obolos duo. Tu vero quid ages, Lexiphanes, veniesne, an hic adhuc nectes moras? Quin ego etiam, inquam, ter olim est quod lavatorio: nec enim satis bene habeo, et circa perinaeum infirmus sum, clitellaria mula vectus. Agaso enim nimis urgebat, quan-

ἀστραβηλάτης ἐπέσπερχε καίτοι ἀσχωλιάζων αὐτός. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ οὐκ ἀκμῆς ἦν τῷ ἀγρῷ· κατέλαβον γὰρ τοὺς ἐργάτας λιγυρίζοντας τὴν θερυνὴν ὥδην, τοὺς δὲ τάφον τῷ ἐμῷ πατρὶ κατασκευάζοντας. Συντυμβωρυχῆσας οὖν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἀναχοῦσι τὰ ἀνδρηρα καὶ αὐτὸς ὀλίγα συγχειροπονήσας ἐκείνους μὲν διαφῆκα τοῦ τε κρύους ἔνεκα καὶ ὅτι καύματα ἦν· οἶσθα δὲ ὡς ἐν κρύει σφοδρῶ γίγνεται τὰ καύματα. Ἐγὼ δὲ περιελθὼν τὰ ἀρώματα σκόροδά τε εὖρον ἐν αὐτοῖς πεφυκότα καὶ γηπαττάλους τινὰς ἀνορύξας καὶ τῶν σκανδίκων καὶ βρακάνων λαχανευσάμενος, ἔτι δὲ κᾶχυς πριάμενος — οὐπω δὲ οἱ λειμῶνες ἀνθοσμῖαι ἦσαν, ὡς αὐτοποδητὶ βαδίζειν — ἀνατελεις ἐπὶ τὴν ἀστράβην ἐδάρην τὸν ὄρρον· καὶ νῦν βαδίζω τε ὀδυνηρῶς καὶ ἰδίῳ θαμὰ καὶ μαλκιῶ τὸ σῶμα καὶ δέομαι διανεῦσαι ἐν τῷ ὕδατι ἐπὶ πλείστον· χαίρω δὲ μετὰ κάματος ἀπολούμενος.

3. Ἀποθρέζομαι οὖν καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν παῖδα, δν εἰκὸς ἢ παρὰ τῇ λεχιθοπώλιδι ἢ παρὰ τῷ γρυμμοπώλῃ με περιμένειν· καίτοι προηγόρευτο αὐτῷ ἐπὶ τὰ γέλη ἀπαντᾶν. Ἀλλ' εἰς καιρὸν οὗτοσί αὐτὸς ἐμπολήσας γε, ὡς ὁρῶ, πυριάτην τέ τινα καὶ ἐγκρυφίας καὶ γήτεια καὶ φύσκα καὶ οἶθον τουτονὶ καὶ λωγάνιον καὶ τοῦ βοδὸς τὸ πολύπτυχον ἔγκατον καὶ φύκτας. Εὖ γε, ὦ Ἀττικίων, ὅτι μοι ἄβατον ἐποίησας τὸ πολὺ τῆς ὁδοῦ. Ἐγὼ δὲ, ἢ δ' ὅς, ἰλλὸς, ὦ δέσποτα, γεγένημαι σὲ περιορῶν. Σὺ δὲ ποῦ χθὲς ἐδείπνεις; μῶν παρὰ Ὀνομακρίτῃ; Οὐ, μὰ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, ἀλλ' ἀγρόνδε ὠχόμην ψύττα κατατείνας· οἶσθα δὲ ὡς φίλαγρός εἰμι. Ὑμεῖς δὲ ἴσως ὥσθε με λαταγεῖν κοττάβους. Ἀλλ' εἰσιὼν ταῦτά τε καὶ τὰ ἄλλα ἡδύνειν καὶ τὴν κάρδοπον σμῆν, ὡς θριδακίνας μάττοιτε ἡμῖν.

4. Ἐγὼ δὲ ξηραλομφήσω ἀπελθὼν. Καὶ ἡμεῖς, ἢ δ' ὅς ὁ Φιλίνος, ἐγὼ τε καὶ Ὀνόμαρχος καὶ Ἑλλάνικος οὗτοσί ἐψόμεθα· καὶ γὰρ ὁ γνῶμων σκιαζει μέσσην τὴν πόλιν, καὶ δέος μὴ ἐν λουτρίῳ ἀπολουσόμεθα κατόπιν τῶν Καριμάντων μετὰ τοῦ σύρφακος βύζην ὥστιζόμενοι. Καὶ ὁ Ἑλλάνικος ἔφη, Ἐγὼ δὲ καὶ δυσωπῶ· καὶ γὰρ τὰ κόρα μοι ἐπιτεθόλωσθον καὶ σκαρδαμυκτῶ θαμὰ καὶ ἀρτίδακρὺς εἰμι καὶ τὰ ὀμματα μοι φαρμακᾶ καὶ δέομαι Ἀσκληπιάδου τινὸς ὀφθαλμοσόφου, δς τὰράξας καὶ ἐγγέας μοι φάρμακον ἀπερυθρίασαί τε ποιήσει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μηκέτι λημαλέους εἶναι μηδὲ διερὸν βλέπειν.

5. Τοιαῦτα ἄττα διεξιόντες ἀπαντες οἱ παρόντες ἀπῆειμεν· κάπειδήπερ ἤκομεν εἰς τὸ γυμνάσιον ἀπησθημένοι ἤδη, ὁ μὲν τις ἀχροχειρισμῷ, ὁ δὲ τραχηλισμῷ καὶ ὀρθοπάλῃ ἐχρήτο, ὁ δὲ λίπα χρισάμενος ἐλυγίζετο, ὁ δὲ ἀντέβαλλε τῷ κωρύκῳ, ὁ δὲ μολυβδοαῖνας χερμαδίου ἀράγδην ἔχων ἐχειροβόλει. Εἶτα συντριβέντες καὶ ἀλλήλους κατακνωτίζόμενοι καὶ ἐμπαίζαντες τῷ γυμνασίῳ ἐγὼ μὲν καὶ Φιλίνος ἐν τῇ θερμῇ πυέλῳ καταιονηθέντες ἐξῆειμεν· οἱ λοιποὶ δὲ τὸ ψυχροβαφὲς κᾶρα δελφίνισαντες παρένεον ὑποβρύχιοι θαυμασιῶς. Ἀναστρέψαντες

quam ipse uno pede velut in utres saltans. Sed neque in ipso rure fatigationis expers eram : deprehendebam enim operas æstivam cantionem minurientes, partim vero sepulcrum parantes meo patri. Quum ergo effodissem cum illis sepulcrum, et his, qui areolas aggerant, et ipse manibus laborem paullum adjuvissem, illos quidem dereliqui, cum frigoris causa, tum quod essent uredines : nosti autem in frigore vehementi uredines exsistere. Ego autem obiens vervacta, alliaque inveni ibi nata, et effossis quibusdam terræ paxillis, et scandicibus, et bracanis pro olere lectis, emittisque insuper cachrybus, (nondum autem odorifera erant prata, ut meis ipse pedibus ambulare mallet), in mulam iterum impositus excoriatum sum podicem : et nunc incedo cum dolore et sudo frequenter, et langueo corpore, atque opus habeo pernatare in aqua plurimum ; gaudeo autem fessus ablui.

3. Decurram igitur ipse quoque ad puerum, quem credibile est aut apud pisorum farinæ venditricem, aut venditorem perarum me præstolari : quanquam prædictum ipsi fuerat ut occurreret ad veteramenta. Sed opportune hic ipse adest, mercatus, ut video, clibanarium panem unum et alios subcinericios, et cepas, et pantes, et hoc superarmale, et paleare, et illud multorum foliorum bovis intestinum, et phoctas. Euge Atticio, compendi mihi fecisti majorem viæ partem. Ego vero, inquit ille, strabus, here, factus sum, te dum circumspicio. Tu vero ubi conabas heri? num apud Onomacritum? Non per Jovem, inquam, verum rus abieram, citissime tendens : nosti autem quam sim amans ruris. Vos autem forte putabatis me sonare cottabos. Sed intro abi, hæcque et alia condito, et expurga mactram, ut lactucinas subigatis nobis.

4. Ego vero ad siccam unctionem discedam. Ac nos, inquit Philinus, ego nempe, et Onomarchus et Hellanicus hic, sequemur. Etenim gnomon mediani jam arcem inumbrat, et metus est ne in turbido aliorum sordibus balneo abluiamur, post Carimantes, cum fece plebis confertim trudendi. Et Hellanicus, Ego vero, inquit, etiam ægre video ; etenim utraque mihi pupilla turbida est, ac frequenter conniveo, et facilis lacrimarum sum, et medicamenturiunt mihi oculi, atque Asclepiade quodam oculorum sapiente indigeo, qui confuso et infuso mihi medicamento faciat ut ruborem ponant oculi, neque amplius lipposi sint, neque humidum videant.

5. Talia quædam disputantes præsentibus omnes, abiiimus. Et quum venissemus in gymnasium, exvestiti jam, unus quidem exercitatione extremarum manuum, alius supinandi et luctæ erectæ utebatur : alius vero pingui unctus inflectebat se : alius objiciebat se coryco : alius autem plumbeas manum implentes cum fragore manibus jactabat. Deinde contriti frictione quum tergis nos invicem portassemus, atque illusissemus gymnasio, ego quidem et Philinus in labro calido perfusi exiiimus : at reliqui caput frigida perfusum delphinorum instar immergentes, admirabiliter sub aqua pernatabant. Reversi autem rursus alio alius, alla

δὲ αὖθις ἄλλος ἄλλοσε ἄλλα ἐδρῶμεν. Ἐγὼ μὲν ὑποδυσάμενος ἐξυόμην τὴν κεφαλὴν τῇ ὀδοντωτῇ ξύστρα· καὶ γὰρ οὐ κηπίον, ἀλλὰ σκάφιον ἐκεκάρμην ὡς ἂν οὐ πρὸ πολλοῦ τὸν κόννον καὶ τὴν κορυφαίαν ἀποκεκομηκώς· ἄλλος ἐθερμοτράγει, ὁ δὲ ἡμεῖς τὸν νῆστιν, ὁ δὲ ἀραιὰς ποιῶν τὰς ῥαφανίδας ἐμυστιλᾶτο τοῦ ἰχθυεροῦ ζωμοῦ, ἄλλος ἤσθιε φαυλίας, ὁ δὲ ἐρρόφει τῶν κριθῶν.

6. Κάπειδ' ἡ καὶ ἡμεῖς ἦν, ἐπ' ἀγκῶνος ἐδειπνοῦμεν· ἔκειντο δὲ καὶ ὀκλαδία καὶ ἀσκάνται. Τὸ μὲν δὴ δεῖπνον ἦν ἀπὸ συμφορῶν. Παρεσκευάστο δὲ πολλὰ καὶ ποικίλα, διχαλὰ ὕεια καὶ σχελίδες καὶ ἡτριάα καὶ τοκάδος ὕος τὸ ἐμβρυοδόχον ἔντερον καὶ λοβὸς ἐκ ταγῆνου καὶ μυττωτὸς καὶ ἀβυρτάκη καὶ τοιαῦται τινες καρυκεῖαι καὶ θρυμματίδες καὶ θρία καὶ μελιτοῦτται· τῶν δὲ ὑποβρυχίων τὰ σελάχια πολλὰ καὶ ὅσα ὀστρακόρινα τὸ δέρμα καὶ τεμάχη ποντικὰ τῶν ἐκ σαργάνης καὶ κωπαίδες καὶ ὄρνις σύντροφος καὶ ἀλεκτροῦν ἤδη ἀπώδός καὶ ἰχθὺς ἦν παράσιτος· καὶ οἷν δὲ ὄλον ἱπποκαῆ εἶχομεν καὶ βοὸς λειπογνώμονος κωλῆν. Ἄρτοι μὲντοι ἦσαν σιφαῖοι, οὐ φαῦλοι, καὶ ἄλλοι νομῆνιοι, ὑπερήμεροι τῆς ἐορτῆς, καὶ λάχανα τὰ τε ὑπόγεια καὶ τὰ ὑπερφύη· οἶνος δὲ ἦν οὐ γέρων, ἀλλὰ τῶν ἀπὸ βύρσης, ἤδη μὲν ἀγλευκῆς, ἀπεπτος δὲ ἔτι.

7. Ποτήρια δὲ ἔκειτο παντοῖα ἐπὶ τῆς δελφινίδος τραπέζης, ὁ κρυψιμέτωπος καὶ τρυλῆς μεντορουργῆς εὐλαβῇ ἔχων τὴν κέρκον καὶ βομβυλίδος καὶ δειροκύπελλον καὶ γηγενῇ πολλὰ οἷα Θηρικλῆς ὄπτα, εὐρυχαδῇ τε καὶ ἄλλα εὐστομα, τὰ μὲν Φωκαῆθεν, τὰ δὲ Κνιδόθεν, πάντα μὲντοι ἀνεμοφόρητα καὶ ὑμενόστρακα. Κυμβία δὲ ἦν καὶ φιαλίδες καὶ ποτήρια γραμματοειδῆ, ὥστε μεστὸν ἦν τὸ κυλικεῖον.

8. Ὁ μὲντοι ἱππολέβης ὑπερπαφλάζων ἐς κεφαλὴν ἡμῖν ἐπέτρεπε τοὺς ἀνθράκας. Ἐπίνομεν δὲ ἀμυστὶ καὶ ἤδη ἀκροθώρακες ἦμεν· εἴτ' ἐχρίόμεθα βακχάριδι καὶ εἰσεκύκλησέ τις ἡμῖν τὴν ποδοκτύπην καὶ τριγωνίστριαν· μετὰ δὲ ὁ μὲν τις ἐπὶ τὴν κατήλιφα ἀναρριχσάμενος ἐπιφόρημα ἐζήτει, ὁ δὲ ληκίνδα ἐπαιζεν, ἄλλος ἐρρικνοῦτο σὺν γέλῳ τὴν ὀσφύν.

9. Καὶ ἐν ταύτῃ λελουμένοι εἰσεκώμασαν ἡμῖν αὐτεπάγγελτοι Μεγαλόνυμος τε ὁ δικοδίφης καὶ Χαιρέας ὁ χρυσοτέκτων ὁ κατὰ νότου ποικίλος καὶ ὁ ὠτοκάταξίς Εὐδήμος. Κάγῳ ἠρόμην αὐτοὺς, τί παθόντες ὀφείλοιοιεν. Ὁ μὲν οὖν Χαιρέας, Ἐγὼ, ἡ δ' ὁ δὲ, λῆρόν τινα ἐκρότου καὶ ἐλλόβια καὶ πέδας τῇ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ καὶ διὰ τοῦτο ὑμῖν ἐπιδείνιος ἀφῆγμαι. Ἐγὼ δὲ, ἡ δ' ὁ δὲ ὁ Μεγαλόνυμος, περὶ ἄλλα εἶχον· ἦν μὲν γὰρ ἁδικὸς ἡ ἡμέρα, ὡς ἴστε, καὶ ἄλογος· ὡς ἂν οὖν ἐχεγλωττίας οὐσης οὔτε ῥησιμετρεῖν εἶχον οὔτε ἡμερολογεῖν ὡς ὑδρονομεῖσθαι· πυθόμενος δὲ ὅτι ὁ στρατηγὸς ὀπτός ἐστι, λαθὼν ἀχρηστα ἱμάτια εὐήτρια καὶ ἀφόρητα ὑποδήματα ἐξέφρησα ἐμαυτόν.

10. Εἴτ' εὐθὺς ἐντυγχάνω δαδούχῳ τε καὶ ἱεροφάντῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρρητοποιοῖς Δεινίαν σύρουσιν ἄγδην

alii faciebamus. Ego quidem subligatus, radebam caput radula ex dente facta : quippe non in simiam, sed in scaphium tonsus eram, qui non ita pridem barbam et verticem decomaverim : alius lupinos rodebat : alius vomebat jejunum : alius excavatis tenuiter raphanis hauriebat jus pisculentum : edebat alius phaulias : sorbebat alius de hordeis.

6. Ac deinceps quum tempus esset, cubito nixi cœnabamus : positæ autem erant sellæ plicatiles et grabatuli. Ac cœna quidem ipsa erat de collationibus. Parata autem erant multa et varia, bifida suilla, laterum pulpæ, sumen, et porcæ scætæ intestinum embryonem recipiens, et lobus ex sartagine, et alliatum, et abyrtace, similesque quædam condituræ, et thrymmatides, et involuta foliis, et mellita : et e-subaquaneis cartilaginosa multa, et quæ corium habent testaceum, et salsamenta Pontica de sporta, et Copaicæ (anguillæ), et gallina domestica, et gallus qui jam canere desiit, et piscis convictor. Ovem autem etiam habuimus totam in furno assalam, atque bovis sine dente pullino pedem anteriorem. Verum panes erant siliginæi, non mali, et alii de novilunio, qui sero ad festum venerant, et oleratum quæ sub terra, tum quæ supra illam crescunt. Vinum autem erat non senex, sed de corio, non illud quidem adhuc mustum, sed nondum tamen percoctum.

7. Pocula posita erant omnis generis in Delphica mensa, fronticelum illud, et mortarium, Mentoris opus, caudam habens capiendo commodam, et bombylius, et cervicatum poculum, et terrigena multa, qualia assabat Thericles, late liantia, et alia ori commoda, e Phocæa quædam, alia e Cnido, omnia quidem, quæ ventus auferret et testam membranæ habentia [levia et tenuia]. Cymbia autem erant, et phialæ minutæ, et literata pocula : itaque plenum erat pocularium.

8. Sed lebes camini supra modum ebulliens in caput nobis evertit carbonēs. Bibebamus autem amystida : et jam bene poti eramus, quum ungeremur baccharide : atque intro volvit nobis aliquis pedisonam (sallatricem) et trigonistriam (psaltriam.) Postea alius quidem in cantherium enisus, insultum parabat : alius ludebat crepitu : alius crispabat cum risu lumbum.

9. Eodem tempore loti commissatum non vocati ad nos venire Megalonymus ille causarum subactor, et Chæreas aurifaber ille tergo varius, et ille confractor aurium Eudemus. Et ego interrogavi illos, qua causa sero adeo venirent. Ac Chæreas quidem : Ego, inquit, segmentum quoddam concinnabam, et inaures, et compedes filiæ meæ, ac propterea post cœnam vobis adsum. Ego vero, inquit Megalonymus, aliud agebam : erat enim, ut scitis, sine iudicio, sine oratione dies ; quum igitur linguistitium esset, neque admetiri verba habebam, neque dies computando ut aquæ demensum acciperem. Cognito autem visibilem esse præto-rem, sumtis vestibus inusitatis boni staminis, calceis autem ingestis (novis), extuli me ipsum.

10. Deinde statim incido in facigerum et hierophantam et reliquos infanda (mysteria) facientes, qui Diniam actim

(I
ἐπ
το
νυ
ῆδ
οἶδ
δς
αὐ
δρο
Τί
σας
λού
ἀτι
δέρα
ᾠστ
τοῦ
δῶνα
11
κνε
καὶ
τὸν
πέτ
τῆμε
αὐτῇ
ἐορτῇ
πθεις
καὶ
χόνισά
τε
βαυκαλ
τὴν
ἀμφοτέρ
12.
πύγονα
νεανίσκος
καὶ πόσις
καλέος.
θαυμάσα
αὐλῇ Σκ
Δαμασία
φαλὴν
τίκα
δὲ περι
θεσαν
τούτοις
Ἄρτεμις.
13. Π
καὶ λάγυν
καὶ τροφά
λάττω
ἐλάας
εὐπυνδάκω
ἐντέρων
μοι τοῦ ὕδα

ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἐγκλημα ἐπάγοντας, ὅτι ὠνόμαζεν αὐτοὺς, καὶ ταῦτα εὖ εἰδὼς ὅτι ἐξ οὗπερ ὠσιώθησαν, ἀνώνυμοί τε εἰσι καὶ οὐκέτι ὀνομαστοὶ ὡς ἂν ἱερώνυμοι ἤδη γεγεννημένοι. Ἐκάλει δ' οὖν με τούνομα. Οὐκ οἶδα, ἦν δ' ἐγὼ, ὃν λέγεις τὸν Δεινίαν. Ἔστιν, ἦ δ' ὅς, ἐν τοῖς σκιραφείοις ἐγκαψιπήδαλος ἀνθρώπος τῶν αὐτοληχύθων καὶ τῶν αὐτοκαβδάλων, αἰεὶ κουριῶν, ἐνδρομίδας ὑποδοῦμενος ἢ βαυκίδας, ἀμφιμάσχαλον ἔχων. Ἦν δ' ἐγὼ, ἔδωκεν ἀμυγέπη δίκην ἢ λάξ πατήσας ὥχετο; Καὶ μὴν ἐκεῖνός γε, ἦ δ' ὅς, ὁ τέως σαυλούμενος ἤδη ἐμπεδός ἐστιν· ὁ γὰρ στρατηγὸς καίτοι ἀτιμαγελοῦντι καρπὸδεσμά τε αὐτῷ περιθεῖς καὶ περιδέριον ἐν ποδοκάκαις καὶ ποδοστράβαις ἐποίησεν εἶναι. Ὡστε ἐν δεσμοῖς ὢν ὑπέβδυλλέ τε ὁ κακοδαίμων ὑπὸ τοῦ δέους καὶ πορδαλέος ἦν καὶ χρήματα ἀντίψυχα διδόναι ἠθέλεν.

11. Ἐμὲ δὲ, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐδήμος, ὑπὸ τὸ ἀχροκνεφές μετεστεῖλατο Δαμασίας ὁ πάλαι μὲν ἀθλητὴς καὶ πολυνίκης, νῦν δὲ ἤδη ὑπὸ γήρως ἐξαθλος ὢν. Οἶσθα τὸν χαλκοῦν τὸν ἐστῶτα ἐν τῇ ἀγορᾷ. Καὶ τὰ μὲν πέττων τὰ δὲ εὖων διετέλεσεν. Ἐξοικιεῖν γὰρ ἐμελλε τήμερον εἰς ἀνδρὸς τὴν θυγατέρα καὶ ἤδη ἐκάλλυνεν αὐτήν. Ἔϊτα μερμέριόν τι κακὸν ἐμπεσὼν διέκοψε τὴν ἐορτήν· ὁ γὰρ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Δίων, οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅτῃ λυπηθεῖς, μᾶλλον δὲ θεοεχθρία σχεθεῖς ἀπηγγέεν αὐτόν, καὶ εὖ ἴστε, ἀπωλώλει ἂν, εἰ μὴ ἐγὼ ἐπιστάς ἀπηγγόνισά τε αὐτόν καὶ παρέλυσσα τῆς ἐμβροχῆς, ἐπὶ πολὺ τε ὀκλᾷ παρακαθήμενος, ἐπινύττων τὸν ἀνθρώπον, βαυκαλῶν καὶ διακωδωνίζων, μὴ πῃ ἔτι συνεχῆς εἴη τὴν φάρυγγα. Τὸ δὲ μάλιστα ὠνῆσαν ἐκεῖνο ἦν, ὅτι ἀμφοτέραις κατασχὼν αὐτοῦ τὰ ἄκρα διεπίεσα.

12. Μὲν ἐκεῖνον, ἦν δ' ἐγὼ, φῆς Δίωνα τὸν καταπύγονα καὶ λακκοσχέαν, τὸν μύρτινα καὶ σχινοτρώκταν νεανίσκον, ἀναφλῶντα καὶ βλιμάζοντα, ἦν τινα πεσῶδη καὶ πόσθωνα αἰσθηταί; Βινητιῶν ἐκεῖνός γε καὶ λαικαλέος. Ἀλλὰ τοί γε τὴν Θεὸν, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐδήμος, θαυμάσας — Ἀρτεμὶς γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἐν μέσῃ τῇ αὐλῇ Σκοπάδειον ἔργον — ταύτῃ προσπεσόντες ὅ τε Δαμασίας καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ πρεσβῦτις ἤδη καὶ τὴν κεφαλὴν πολιὰς ἀκριβῶς ἰκέτευσον ἐλεῆσαι σφᾶς· ἡ δὲ αὐτίκα ἐπένευσε, καὶ σῶς ἦν, καὶ νῦν Θεόδωρον, μᾶλλον δὲ περιφανῶς Ἀρτεμίδωρον ἔχουσι τὸν νεανίσκον. Ἀνέθεσαν οὖν αὐτῇ τὰ τε ἄλλα καὶ βέλῃ καὶ τόξα, ὅτι χαίρει τούτοις· τοξότις γὰρ καὶ ἐκχόλος καὶ τηλέμαχος ἡ Ἀρτεμὶς.

13. Πίνωμεν οὖν, ἦ δ' ὅς ὁ Μεγαλόνυμος, καὶ γὰρ καὶ λάγνον τουτονὶ παρηθηκότος ἤκω ὑμῖν κομίζων καὶ τροφαλίδας τυροῦ καὶ ἐλάας χαμαιπετεῖς — φυλάττω δ' αὐτάς ὑπὸ σφραγῖσι θριπηδέστοις — καὶ ἄλλας ἐλάας νευστάς καὶ πῆλινα ταυτὶ ποτήρια, ὀξύστρακα, εὐπυιδάκωτα, ὡς ἐξ αὐτῶν πίνωμεν, καὶ πλακοῦντα ἐξ ἐντέρων κρωβυλώδη τὴν πλοκήν. Σὺ δ', ὦ παῖ, πλεόν μοι τοῦ ὕδατος ἔγχει, ὡς μὴ καρθηβαρεῖν ἀρξαίμην κατὰ

in jus traherent, crimen objicientes hoc, quod illos nominasset, idque quum bene sciret, a quo tempore consecrati essent, anonymos esse nec jam nominabiles (suo nomine), ut qui sacro jam nomine gaudeant. Vocabat igitur me nomine. At ego, Non novi, inquam, quem dicas Diniam. Est, inquit, in foris aleatoriis homo ob offam saltator, ex illo genere qui lecythium ipsi sibi portant, qui farinam ipsi sibi subigunt, semper horrido capillitio, endromides aut haucides soleas gerens, habens tunicam utrimque manuleatam. Quid ergo, inquam, deditne poenas aliquo modo, an jactatis calcibus abiit? Quin illè, inquit, qui adhuc delicate spatiabatur, jam immotus est. Prætor enim ei licet segregare se vellet, et manicis circumdatis et collari, in cippis et nervo illum esse fecit. Quare vincus infelix suppedebat præ metu, et crepitabundus erat, et opes pretium animæ dare volebat.

11. Me autem, Eudemus inquit, sub summum crepusculum arcessivit Damasias, athleta olim et multorum victor, nunc vero jam præ senectute expers certaminum. Nosti æneum illum in foro stantem. Et partim quidem coquendo, partim assando occupatus erat. Elocare enim destinabat hodie viro filiam, et jam illam comebat. Deinde sollicitum quoddam malum incidens festum diem turbavit. Filius enim illius Dio, nescio qua re dolens, vel potius decorum odio implicitus, ipse se suspendit. Et, scitote, perierat, nisi superveniens ego ablaqueassem illum, et solvissem a nexu, multumque geniculatim assidens, fodiens hominem, titillans, explorans undique, ne qua adhuc continens (*compressus*) esset gulâ. Quod autem maxime profuit, illud erat, quod ambabus illius extrema tenens compressi.

12. Numquid illum, inquam ego, Dionem ais, cinaedum, laxo et pendente scroto, illum effeminatum, et lentiscum rodentem adolescentem, illum masturbantem et lascive contrectantem, si quem bene vasatum et improbe mutoniatum senserit? Ille vero semper inituriens et scortator. Atqui deam, inquit Eudemus, adorans (Diana enim illis est in media aula, Scopadeum opus), huic igitur supplicantes, Damasias et uxor illius, senex jam et cana caput accurate, obsecrabant ut sui miseretur: at illa statim innuit, et salvus erat; et nunc Theodorum (*Deodatum*), aut magis aperte Artemidorum (*Dianidatum*) habent adolescentulum. Dedicarunt igitur illi tum alia, tum tela et sagittas, quod his gaudet: sagittaria enim et procul-jaculans et eminus-pugnans est Diana.

13. Bibamus igitur, inquit Megalonymus. Etenim lagenam hancce efferti vini vobis veni asserens, et casei recentis massas, et olivas caducas (servo autem illas sub sigillis vermium opera præclare erosis) et alias olivas natatiles (*colymbades*), et lutea ista pocula, aculitestacea, bono fundo, ut ex illis bibamus; et placentam ex intestinis cinnato plexu formatam. At tu, puer, plus mihi aquæ infunde, ne gravari caput incipiam, deinde tibi puerulum (*paedagogum*)

σοι τὸν παιδοβοσκὸν καλῶ ἐπὶ σέ· ἴστε γὰρ ὡς ὀδυνῶμαι καὶ διέμπιλον ἔχω τὴν κεφαλὴν.

14. Μετὰ δὲ τὸν ποτὸν συνυβλήσομεν οἷα καὶ ἄττα εἰώθαμεν· οὐ γὰρ ἄκαιρον δῆπουθεν ἐνοικοφλύειν. Ἐπαινῶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ γὰρ ὅτι περ ὄφελός ἐσμεν τῆς ἀττικίσεως ἄκρον. Εὖ λέγεις, ἦ δ' ὅς δ' Καλλιχλῆς· τὸ γὰρ ἐρεσχλεῖν ἀλλήλους συχνάκις λάλης θηγάνη γίγνεται. Ἐγὼ δὲ, ἦ δ' ὅς δ' Εὐδήμος, — κρύος γάρ ἐστιν — ἥδιον ἂν εὐζωροτέρῳ ὑποπυκνάζοιμι· καὶ γὰρ χειμῶνός εἰμι, καὶ χλιανθεῖς ἥδιον ἀκούοιμι τῶν χειροσόφων τούτων τοῦ τε αὐλητοῦ καὶ τῆς βαρβιτιῶδου.

15. Τί ταῦτα ἐφησθα, ὦ Εὐδήμῃ; ἦν δ' ἐγὼ· ἀλογίαν ἡμῖν ἐπιτάττεις ὡς ἀστόμοις οὔσι καὶ ἀπεγλωττισμένοις; ἐμοὶ δὲ ἡ γλῶττά τε ἤδη λογαῖ καὶ δὴ ἀνηγόμεν γέ ὡς ἀρχαιολογήσων ὑμῖν καὶ κατανίψων ἀπὸ γλῶττης ἅπαντας. Ἀλλὰ σὺ τὸ ὅμιον εἰργάσω με ὥσπερ εἴ τις ὀλκάδα τριάρμενον ἐν οὐρίῳ πλέουσας, ἐμπεπνευματωμένου τοῦ ἀκατίου, εὐφοροῦσάν τε καὶ ἀχροκυματοῦσας, ἔκτορας τινὰς ἀμφιστόμους καὶ ἰσχάδας σιδηρεῖς ἀφρεῖς καὶ ναυσιπέδας ἀναχαιτίζοι τοῦ δρόμου τὸ ῥόθιον φθόνῳ τῆς εὐνημείας. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, σὺ μὲν, εἰ βούλει, πλεῖ καὶ νεῖ καὶ θεῖ κατὰ τοῦ κλύδωνος, ἐγὼ δὲ ἀπόγειος πίνων ἅμα ὥσπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς ἢ ἀπὸ φαλάκρων ἢ ἀπὸ τῆς ἀκρουρανίας ὄψομαι διαφερόμενόν σε τε καὶ τὴν ναῦν πρύμνηθεν ἀπὸ τοῦ ἀνέμου κατοουρουμένην.

16. ΛΥΚ. Ἄλως, ὦ Λεξιφάνες, καὶ ποτοῦ καὶ ἀναγνώσεως. Ἐγὼ γοῦν ἤδη μεθύω σοι καὶ ναυτιῶ καὶ ἦν μὴ τάχιστα ἐξεμέσω πάντα ταῦτα ὅποσα διεξελήλυθας, εὖ ἴσθι, κορυβαντιάσειν μοι δοκῶ περιβομβούμενος ὑφ' ὧν κατεσκεδάσας μου ὀνομάτων. Καίτοι τὸ μὲν πρῶτον γελᾶν ἐπῆει μοι ἐπ' αὐτοῖς, ἐπειδὴ δὲ πολλὰ καὶ πάντα ὅμοια ἦν, ἠλέουν σε τῆς κακοδαίμονίας ὀρῶν εἰς λαβύρινθον ἀφυκτον ἐμπεπτωκότα καὶ νοσοῦντα νόσον τὴν μεγίστην, μᾶλλον δὲ μελαγχολῶντα.

17. Ζητῶ οὖν πρὸς ἑμαυτὸν ὁπόθεν τὰ τοσαῦτα κακὰ συνελέξω καὶ ἐν ὁπόσῳ χρόνῳ καὶ ὅπου κατακλείσας εἶχες τοσοῦτον ἐσμὸν ἀτόπων καὶ διαστρόφων ὀνομάτων, ὧν τὰ μὲν αἰτὸς ἐποίησας, τὰ δὲ κατορωρυγμένα ποθὲν ἀνασπῶν κατὰ τὸ ἱαμβεῖον

ὅλοιο θνητῶν ἐκλέγων τὰς συμφοράς·

τοσοῦτον βόρβορον συνερανίσας κατήντησάς μου μηδὲν σε δεινὸν εἰργασμένου. Δοκεῖς δέ μοι μήτε φίλον τινὰ ἢ οἰκεῖον ἢ εὐνουν ἔχειν μήτε ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πώποτε καὶ παρρησίαν ἄγοντι ἐντετυχηκέναι, ὅς τ' ἀληθὲς εἰπὼν ἔπαυσεν ἂν σε ὑδέρῳ μὲν ἐχόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ πάθους διαρραγῆναι κινδυνεύοντα, σαυτῷ δὲ εὐσαρκον εἶναι δοκοῦντα καὶ εὐρωστίαν οἰόμενον τὴν συμφορὰν καὶ ὑπὸ μὲν τῶν ἀνοήτων ἐπαινούμενον ἀγνοούντων ἢ πάσχεις, ὑπὸ δὲ τῶν πεπαιδευμένων εἰκότως ἐλεούμενον.

18. Ἄλλ' εἰς καλὸν γὰρ τουτονὶ Σώπολιν ὄρῳ τὸν ἱατρὸν προσίοντα, φέρε τούτῳ ἐγχειρίσαντές σε καὶ

contra te advocem : scitis enim quam crucier, et quam compactum (et minime pervium vaporibus) caput habeam.

14. Post potum autem connugabimur, qualia et quæ solemus : neque enim intempestivum sane in vino garrere. Laudo hoc, inquam : etenim flos ipse et medulla sumus Atticisationis. Bene dicis, inquit Callicles : sæpe enim invicem se petere dictis cotacula sit loquelæ. Ego vero, inquit Eudemus, frigus enim est, lubentius meraciora pocula suffrequentarem : etenim frigore enectus sum ; et calefactus lubentius andirem manusapientes illos, et tibicinem, et barbiticinem.

15. Quid hæc, inquam, Eudeme? indictionem (*silentium*) nobis injungis, quasi ore carentibus, et elinguitis? Mihi vero et lingua jam sermocinaturit, et jam provehebar, ut qui antiquo apud vos sermone usus essem, et velut nive vos de lingua mea conspuiturus omnes. At tu simile quid fecisti, ac si quis trium velorum onerariam navem, secundo navigantem, inflatis velis scaphæ, felici cursu summus fluctus lambentem, dimissis quibusdam tenacibus ancipitibus, et habenis ferreis, et compedibus navium, comis retrahat impetuosum illud cursus, invidia venti ferentis. Igitur, inquit ille, tu quidem, si volueris, naviga et nata et curre per fluctum : ego vero e terra, bibens interim, ut Homericus ille Jupiter, aut de glabris (*montis specula*) aut de cæli arce, videbo te differri, ac navim de puppi a vento secundo flatu impelli.

16. LYC. Satis, Lexiphanes, convivii et lectionis : ego enim jam ebrius tibi sum et nauseo, ac nisi celeriter evomero hæc omnia quæ recitasti, Corybanticum, scito, morbum nactus mihi videor, circumsonantibus, quibus perfudisti me, verbis. Quanquam primum ridere illa subibat : quum vero multa essent, et similia inter se omnia, miseratus sum infelicitatem tuam, qui viderem in labyrinthum te incidisse e quo fuga nulla sit, et morbo laborare maximo, vel atra potius bili esse percitum.

17. Quæro igitur apud me ipse, unde tot mala collegeris, et quanto tempore atque ubi tantum examen absurdorum distortorumque nominum concluderis, quorum partem quidem ipse fecisti, partim vero sepulta alicunde eruisti, ut ex iambico illo tibi dici possit,

Male percas mala eligens mortalium!

tantum cæni collectum in me effudisti, qui nulla te injuria læserim. Videris autem mihi neque amicum quenquam, aut familiarem, aut benevolum habere, neque in virum liberum unquam et libere loquendi audacia utentem incidisse, qui vera dicendo liberaret te aquoso tumore correptum, et, ne a morbo illo rumparis, periclitantem, dum te corpus fecisse putas, et firmam valitudinem esse quæ calamitas est, et ab insanis quidem laudaris, morbum tuum ignorantibus, eruditibus autem misericordiam moves merito.

18. Verum enim vero, accedentem enim video opportune hunc Sopolin medicum, huic te commendemus, age,

(II, 341 - 343)
δια
συ
σέ
μα
ραλ
καί
ἡδη
1
ὅς π
γνω
σιωπ
τὴν
Ἡρα
αὐτοῦ
Ἔοικ
Καὶ ἡ
ὀνόμα
καὶ τα
βαίνει
20.
ΛΥ
φθέγγε
πὼν π
γλῶττα
ποιούμε
καὶ τὸ
ΣΩ
Λυκίνα.
— κατὰ
κερασά
αὐτὸς π
γένοιο τῇ
πέισθητί
ΛΕΞ
καὶ Λυκ
δοικα γο
πῶμα.
ΛΥΚ.
νοίης καὶ
ΛΕΞ.
πολὺς δ β
πωκέναι.
21. ΣΩ
τουτὶ τὸ μ
ἐπ' αὐτοῖς
πουθεν καὶ
εἰς τὴν φά
ἐμήμεκας
οὐδὲ τὸ σχ
σοι αὐτῶν
χωρήσειεν
ἐογάζεται
ἡδη μὲν κα
ἐν τοῖς κάτ

διαλεχθέντες ὑπὲρ τῆς νόσου ἰασίν τινά σοι εὐρώμεθα· συνετός γὰρ ἀνὴρ καὶ πολλοὺς ἤδη παραλαβὼν ὥσπερ σὲ ἡμιμανεῖς καὶ κορυζῶντας ἀπήλλαξεν ἐγγέας φάρμακον. Χαῖρε, Σώπολι, καὶ τουτονὶ Λεξιφάνην παραλαβὼν ἐταῖρον, ὡς οἶσθα, ἡμῖν ὄντα, λήρω δὲ νῦν καὶ ξένη περὶ τὴν φωνὴν νόσῳ ξυνόντα καὶ κινδυνεύοντα ἤδη τελέως ἀπολωλέναι σῶσον ἐνὶ γέ τῳ τρόπῳ.

19. ΛΕΞ. Μὴ ἐμέ, Σώπολι, ἀλλὰ τουτονὶ Λυκῖνον, ὃς περιφανῶς μακκοῦ καὶ ἀνδρας πεφρενωμένους ὀλισθογνωμονεῖν οἶεται καὶ κατὰ τὸν Μνησάρχου τὸν Σάμιον, σιωπὴν καὶ γλωτταργίαν ἡμῖν ἐπιβάλλει. Ἀλλὰ μὰ τὴν ἀνάσχοντον Ἀθηνᾶν καὶ τὸν μέγαν Θηριομάχον Ἡρακλέα οὐδ' ὅσον τοῦ γρύ καὶ τοῦ φνεὶ φροντιοῦμεν αὐτοῦ· ὅττειομαι γοῦν μὴδὲ ὅλως ἐντυγχάνειν αὐτῷ. Ἔοικα δὲ καὶ ριναυλήσειν τοιαῦτα ἐπιτιμῶντος ἀκούων. Καὶ ἤδη γε ἀπειμι παρὰ τὸν ἐταῖριον Κλεινίαν, ὅτι πυνθάνομαι χρόνου ἤδη ἀκάθαρτον εἶναι αὐτῷ τὴν γυναῖκα καὶ ταύτῃ νοσεῖν, ὅτι μὴ βεῖ. Ὡστε οὐκέτι οὐδ' ἀναβαίνει αὐτήν, ἀλλ' ἀβάτος καὶ ἀνήροτός ἐστι.

20. ΣΩΠΟΛΙΣ. Τί δὲ νοσεῖ, ὦ Λυκῖνε, Λεξιφάνης; ΛΥΚ. Αὐτὰ ταῦτα, ὦ Σώπολι. Οὐκ ἀκούεις ἃ φθέγγεται; καὶ ἡμᾶς τοὺς νῦν προσομιλοῦντας καταλιπὼν πρὸ χιλίων ἐτῶν ἡμῖν διαλέγεται διχστρέφων τὴν γλώτταν καὶ ταυτὶ τὰ ἀλλόκοτα συντιθεῖς καὶ σπουδὴν ποιούμενος ἐπ' αὐτοῖς, ὡς δὴ τι μέγα ὄν, εἴ τις ξενίζοι καὶ τὸ καθεστηκὸς νόμισμα τῆς φωνῆς παρακόπτοι.

ΣΩΠ. Μὰ Δί' οὐ μικράν τινά λέγεις τὴν νόσον, ὦ Λυκῖνε. Βοηθητέα γοῦν τῷ ἀνδρὶ πάσῃ μηχανῇ καὶ — κατὰ θεὸν γὰρ τῶν χολωτῶν τινὶ φάρμακον τουτὶ κερασάμενος ἀπῆειν, ὡς πῶν ἐμέσειε — φέρε πρῶτος αὐτὸς πῖθι, ὦ Λεξιφάνης, ὡς ὑγιὲς ἡμῖν καὶ καθαρὸς γένοιο τῆς τοιαύτης τῶν λόγων ἀτοπίας κενωθείς. Ἀλλὰ πείσθητί μοι καὶ πῖθι καὶ ῥάων ἐσθ.

ΛΕΞ. Οὐκ οἶδ' ὃ καὶ δράσετέ με, ὦ Σώπολι, σύ τε καὶ Λυκῖνος, πιπίσκοντες τουτοῦ τοῦ φαρμάκου. Δέδοικα γοῦν μὴ πτώμα γένοιτό μοι τοῦτο τῶν λόγων τὸ πῶμα.

ΛΥΚ. Πῖθι καὶ μὴ μέλλε, ὡς ἀνθρώπινα ἤδη φρονίης καὶ λέγοις.

ΛΕΞ. Ἴδού πείθομαι καὶ πίομαι. Φεῦ, τί τοῦτο; πολλὸς ὁ βορβορυγμός. Ἐγγαστρίμυθόν τινά ἔοικα πεπωκέναι.

21. ΣΩΠ. Ἀρξαι δὴ ἐμεῖν. Βαβαί. Πρῶτον τουτὶ τὸ μῶν, εἴτα μετ' αὐτὸ ἐξελήλυθε τὸ κᾶτα, εἴτα ἐπ' αὐτοῖς τὸ ἦ δ' ὃς καὶ ἀμηγέπη καὶ λῶστε καὶ δῆπουθεν καὶ συνεχὲς τὸ ἄττα. Βίασαι δ' ὅμως, κάθες εἰς τὴν φάρυγγα τοὺς δακτύλους. Οὐδέπω τὸ ἱκταρ ἐμήμεκας οὐδὲ τὸ σκορδινᾶσθαι οὐδὲ τὸ τευτάζεσθαι οὐδὲ τὸ σκύλλεσθαι. Πολλὰ ἔτι ὑποδέδουκε καὶ μεστή σοι αὐτῶν ἡ γαστήρ. Ἀμεινον δὲ, εἰ καὶ κάτω διαχωρήσειεν ἕνι· ἡ γοῦν σιληπορδία μέγαν τὸν φόφον ἐογάζεται συνεκπεσοῦσα μετὰ τοῦ πνεύματος. Ἀλλ' ἤδη μὲν καθαρὸς οὐτοσί πλὴν εἴ τι μεμένηκεν ὑπόλοιπον ἐν τοῖς κάτω ἐντέροις. Σὺ δὲ τὸ μετὰ τοῦτο παραλα-

et sermone de morbo instituto curationem tibi aliquam inveniamus. Prudens enim vir est, qui iam multos tui similes furori proximos, et pituita laborantes, medicamento infuso liberavit. Salve, Sopoli, et assumtum hunc Lexiphanem, sodalem, ut nosti, nostrum, verum in delirio jam et peregrino circa linguam morbo versantem, et ne jam plane perierit periclitantem, serva quacumque demum ratione.

19. LEX. Non me, Sopoli, sed huncce Lycinum, qui manifeste maccus est, et homines cordatos labi sententia arbitratur, et ut Samius ille Mnesarchi filius, silentium nobis et linguotium imponit. Sed per impudentem (*quam nemo pudore afficiet*) Minervam, et magnum monstripugnacem Herculem, neque gry neque phni illum curabimus, quare abominor etiam omnino in illum incidere. Videor mihi etiam naso sibilaturus, quum tot ipsius reprehensiones audiam. Et jam quidem abeo ad sodalicium meum Cliniam, quod audio tempore jam satis longo impuram (*non menstruatam*) illi esse mulierem, eaque aegrotare, quod non fluit. Itaque non amplius inscendit illam, sed invia et inarata est.

20. SOPOLIS. Quid vero aegrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipsum hoc, Sopoli. Non audis quae loquatur? et nobis, qui nunc cum ipso versamur, relictis, ante mille annos recepto sermone nobiscum loquitur, linguam perversens, et absurda illa componens, studiumque in illis collocans, quasi magnum quiddam esset, si quis ut peregrinum se instituat, et constantem linguae monetam adulteret.

SOP. Non parvum profecto morbum narras, Lycine. Succurrendum igitur omni ope viro: ac divina quadam sorte atribulario cuidam hanc potionem temperaveram, jamque ibam ad illum, ut ea pota vomeret: age igitur prius ipse bibe, Lexiphanes, uti sanus nobis et purus fias, egesta tali sermonum absurditate. Quin obsequere mihi et bibe, habebisque mollius.

LEX. Nescio quid acturi mecum sitis, Sopoli, tuque Lycine, potantes me hoc medicamenti poculo. Metuo enim ne loculum mihi verborum paret hoc poculum.

LYC. Bibe, ne cunctare, ut humanum jam sapias et loquare.

LEX. En obsequor, et bibo. Vac, quid hoc est? multus intestinorum tumultus. Videor mihi profunda ventris movens daemonium glutiisse.

21. SOP. Incipe ergo vomere. Vah, primum hoc μῶν, deinde post illud exiit κᾶτα. Tum post illa, ἦ δ' ὃς et ἀμηγέπη, et λῶστε, et δῆπουθεν, et frequens illud ἄττα. Attamen vim tibi adhibe, demitte in gulam digitos. Nondum enim ἱκταρ illud evomuisti, neque σκορδινᾶσθαι, neque τευτάζεσθαι, neque σκύλλεσθαι. Multa adhuc subiere, plenusque tibi illis venter. Melius fuerit, si deorsum etiam quadam decedant. Atque illa σιληπορδία magnum crepitum edet cum spiritu una elabens. En jam purus hic est, nisi si quid mansit reliquum in inferioribus intestinis. Verum tu postea

βὼν αὐτόν, ὦ Λυκίνε, μεταπαίδευε καὶ δίδασκε ἃ χρὴ λέγειν.

22. ΛΥΚ. Οὕτω ποιήσομεν, ὦ Σώπολι, ἐπειδὴ περ ἡμῖν προωδοποιήται τὰ παρὰ σοῦ· καὶ πρὸς σέ τὸ λοιπὸν, ὦ Λεξιφάνες, ἡ συμβουλή. Εἴπερ ἄρ' ἐθέλεις ὡς ἀληθῶς ἐπαινεῖσθαι ἐπὶ λόγοις καὶ τοῖς πλήθεσιν εὐδοκίμειν τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα φεῦγε καὶ ἀποτρέπου, ἄρξάμενος δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων ποιητῶν καὶ ὑπὸ διδασκάλοις αὐτοὺς ἀναγνοὺς μέτιθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφεῖς ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μέτιθι πολλὰ καὶ τῇ καλῇ κωμῳδίᾳ καὶ τῇ σεμνῇ τραγωδίᾳ ἐγγεγυμνασμένος· παρὰ γὰρ τούτων ἅπαντα τὰ κάλλιστα ἀπανθισάμενος ἔσῃ τις ἐν λόγοις· ὡς νῦν γε ἐλελήθεις σαυτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν χοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλαττομένοις ἑοικῶς, κεχρωσμένος μὲν τῇ μίλτῳ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἐνδοθεν πῆλινός τε καὶ εὐθρυπτός ὢν.

23. Ἐὰν ταῦτα ποιῇς πρὸς ὀλίγον τὸν ἐπὶ τῇ ἀπαίδευσίᾳ ἔλεγχον ὑπομείνας καὶ μὴ αἰδεσθῆς μεταμανθάνων, θαρρῶν ὁμιλήσεις τοῖς πλήθεσι καὶ οὐ καταγελασθήσῃ ὥσπερ νῦν οὐδὲ διὰ στόματος ἐπὶ τῷ χεῖρονι τοῖς ἀρίστοις ἔσῃ, Ἑλληνα καὶ Ἀττικὸν ἀποκαλούντων σε τὸν μὴδὲ βαρβάρων ἐν τοῖς σαφεστάτοις ἀριθμεῖσθαι ἄξιον. Πρὸ πάντων δὲ ἐκεῖνο μέμνησέ μοι, μὴ μιμεῖσθαι τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν γενομένων σοφιστῶν τὰ φαυλότατα μὴδὲ περισθῆναι ἐκεῖνα ὥσπερ νῦν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα καταπατεῖν, ζηλοῦν δὲ τὰ ἀρχαῖα τῶν παρὰδειγμάτων. Μὴδὲ σε θελγέτωσαν αἱ ἀνεμῶναι τῶν λόγων, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῶν ἀθλητῶν νόμον ἢ στερρὰ σοι τροφή συνήθης ἔστω, μάλιστα δὲ χάρισι καὶ σαφηνείᾳ θῦε, ὢν πάμπολυ λίαν νῦν ἀπολέλειψο.

24. Καὶ ὁ τυφὸς δὲ καὶ ἡ μεγαλαυχία καὶ ἡ κακοήθεια καὶ τὸ βρενθῆσθαι καὶ λαρυγγίζειν ἀπέστω καὶ τὸ διασιλλαίνειν τὰ τῶν ἄλλων καὶ οἴεσθαι ὅτι πρῶτος ἔσῃ αὐτὸς, ἦν τὰ πάντων συκοφαντῆς. Καὶ μὴν κακεῖνο οὐ μικρὸν, μᾶλλον δὲ τὸ μέγιστον ἁμαρτάνεις, ὅτι οὐ πρότερον τὰς διανοίας τῶν λέξεων προπαρεσκευασμένος ἐπεὶ κατακοσμεῖς τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλὰ ἦν που ῥῆμα ἐκφυλὸν εὗρης ἢ αὐτὸς πλάσάμενος οἰηθῆς εἶναι καλόν, τούτῳ ζητεῖς διανοίαν ἐφαρμόσαι καὶ ζημίαν ἡγῇ, ἂν μὴ παραβύσης αὐτό που, καὶ τῷ λεγομένῳ μὴδ' ἀναγκαῖον ἦ, οἷον πρῶτην τὸν θυμάλωπα οὐδὲ εἰδὼς ὅ τι σημαίνει, ἀπερριψας οὐδὲν ἑοικότα τῷ ὑποκειμένῳ. Καὶ οἱ μὲν ἰδιῶται πάντες ἐτεθήπεσαν ὑπὸ τοῦ ξένου πληγέντες τὰ ὦτα· οἱ πεπαιδευμένοι δὲ ἐπ' ἀμφοτέροις, καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἐγέλων.

25. Τὸ δὲ πάντων καταγελαστότατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι ὑπεράττικος εἶναι ἀξιῶν καὶ τὴν φωνὴν εἰς τὸ ἀρχαιότατον ἀπηκριβωμένος τοιαῦτα ἔνια, μᾶλλον δὲ τὰ πλεῖστα ἐγκαταμιγνύεις τοῖς λόγοις, ἃ μὴδὲ παῖς ἄρτι μανθάνων ἀγνοήσειεν ἄν· οἷον ἐκεῖνα πῶς οἶει κατὰ γῆς δύναι ἡχόμην ἀκούων σου ἐπιδεικνυμένου, ὅτε χιτώνιον μὲν καὶ τὸν ἀνδρεῖον ὄρου λέγεσθαι, δουάρια

assumptum, Lycine, aliter institue et doce quæ sint dicenda.

22. LYC. Sic faciemus, Sopol, quandoquidem via nobis a te munita est : atque ad te de cetero, Lexiphanes, pertinet admonitio. Si volueris vere laudari ab oratione, et in multitudine celebrari, talia quidem omnia fuge et aversare : facto autem initio a poetarum optimis, quum magistrorum opera eos cognoveris, ad oratores transi, eorumque linguæ innutritus, ad Thucydidis et Platonis libros tempestive transi, multum in pulchra etiam comædia et tragædia gravi exercitatus. Ab his enim si pulcherrima quæque florum instar decerpseris, eris aliquid in eloquentiæ studio, qui nunc imprudens similis fuisti his quæ a figulis ad vendendum finguntur, rubrica quidem ac cæruleo pictus, quum intra luteus sis et fragilis.

23. Hæc si feceris, et pauxillo tempore inscitæ reprehensionem sustinueris, neque discere de novo te pudeat : cum fiducia multitudinem alloqueris, neque deridere ut nunc, neque in deteriore partem in ore eris præstantissimorum, Græcum te Atticumque per contemptum vocantium, qui neque in barbarorum disertissimis numerari dignus sis. Ante omnia vero hoc mihi memento, ne imiteris sophistarum qui paullo ante nos fuere pessima, neque circumrodas illa, uti nunc facis ; verum talia conculces, exemplaria autem antiqua æmuleris. Neque demulceant te verborum inodori et caduci flores ; sed ex lege athletarum, solidus tibi cibus consuetus sit : maxime vero Gratiis et Perspicuitati litato, a quibus longissime jam relictus eras.

24. Tumor vero et jactantia, et mala consuetudo, et gravitatis illa ac sonoræ dictionis affectatio absit, et insectatio aliorum, et ne putes primum te fore ipsum, si omnium scripta calumniaris. Etenim illud quoque non parvum, sed potius maximum peccas, quod non prius, quam verba, sententiæ tibi comparas, deinde verbis exornandas nominibusque ; sed si qua verbum extra suam tribum quasi oberans inveneris, aut ipse confictum a te pulchrum putaveris, huic studes aptare sententiam, et damnum judicas, si illud non aliquorsum infercias, etiamsi ei, quod dicitur, plane necessarium non sit, ut nuper θυμάλωπα illud, quum neque quid significaret scires, projecisti, nihil argumento conveniens. Atque imperiti quidem omnes obstupuerunt, quum aures illorum feriret peregrinitas : sed eruditi utrosque, et te et laudatores illos, risere.

25. Maxime autem ridiculum illud est, quod, quum super omnes esse Atticos postules, et ad antiquissimam rationem linguam expoliisse, tamen talia quædam, potius vero plurima immisces orationi, quæ neque puer modo discens ignorare possit : ut illa, quid putas ? terram mihi hiscere optabam, quum audirem te, specimen eloquentiæ edentem, χιτώνιον etiam virorum dici putare, δουάρια autem etiam

δὲ καὶ τοὺς ἄρρενας τῶν ἀκολούθων ἀπεκάλει, ἃ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι χιτῶνιον μὲν γυναικὸς ἐσθῆς, δουλάρια δὲ θήλεα καλοῦσι; καὶ ἄλλα πολὺ τούτων προφανέστερα, οἷον τὸ ἵπτατο καὶ τὸ ἀπαντῶμενος καὶ τὸ καθεσθῆς οὐδὲ μετοικικὰ τῆς Ἀθηναίων φωνῆς. Ἡμεῖς δὲ οὐδὲ ποιητὰς ἐπαινοῦμεν τοὺς κατὰ γλωττα γράφοντας ποιήματα. Τὰ δὲ σὰ, ὡς περὶ μέτροις παραβάλλειν, καθάπερ ὁ Δωσιάδα βωμὸς ἂν εἴη καὶ ἡ τοῦ Λυκόφρονος Ἀλεξάνδρα, καὶ εἰ τις ἐτι τούτων τὴν φωνὴν κακοδαίμονέστερος. Ἄν ταῦτα ζηλώσης καὶ μεταμάθῃς, ἀριστα βεβουλευμένος ὑπὲρ σεαυτοῦ ἐσθ'· ἦν δὲ λάθῃς αὐθις εἰς τὴν λιχνείαν κατολισθῶν, ἐμοὶ μὲν ἀποπεπλήρωται ἡ παραίνεσις, σὺ δὲ σεαυτὸν αἰτιάσῃ ἂν γε καὶ ξυνῆς χεῖρων γενόμενος.

XXXV.

ΕΥΝΟΥΧΟΣ.

1. ΠΑΜΦΙΛΟΣ. Πόθεν, ὦ Λυκῖνε, ἡ τί γελῶν ἡμῖν ἀφίξει; αἰ μὲν γὰρ παιδρὸς ὢν τυγχάνεις· τουτὶ δὲ πλεον τοῦ συνήθους εἶναι μοι δοκεῖ, ἐφ' ὅτῳ μὴδὲ κατέχειν δυνατὸς εἶ τὸν γέλῳτα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐξ ἀγορᾶς μὲν ἤκω σοι, ὦ Πάμφιλε· τοῦ γέλῳτος δὲ αὐτίκα κοινωνῶν ποιήσομαι σε, ἦν ἀκούσης οἷα δίκη δικαζομένη παρεγενόμενην, φιλοσόφων πρὸς ἀλλήλους ἐρίζοντων.

ΠΑΜΦ. Καὶ τοῦτο μὲν ὡς ἀληθῶς γελοῖον λέγεις τὸ φιλοσοφῶντας δικάζεσθαι πρὸς ἀλλήλους, δέον, εἰ καὶ τι μέγα εἴη, κατ' εἰρήνην ἐν σφίσι διαλύεσθαι τὰ ἐγκλήματα.

2. ΛΥΚ. Πόθεν, ὦ μακάριε, κατ' εἰρήνην ἐκεῖνοι, οἳ γε συμπεσόντες ὅλας ἀμάξας βλασφημιῶν κατεσκέδασαν ἀλλήλων κεκραγότες καὶ ὑπερδιατεινόμενοι;

ΠΑΜΦ. Ἡ που, ὦ Λυκῖνε, περὶ τῶν λόγων διεφέροντο τὰ συνήθη ταῦτα ἐτερόδοξοι τυγχάνοντες;

ΛΥΚ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἑτεροῖόν τι τοῦτο ἦν· ὁμῶς γὰρ ἄμφω καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν λόγων. Δίκη δὲ ὁμῶς συνειστήκει καὶ δικασταὶ ψηφοφοροῦντες ἦσαν οἱ ἀριστοὶ καὶ πρεσβύτατοι καὶ σοφώτατοι τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ἐφ' ὧν ἂν τις ἡδέσθῃ παρὰ μέλος τι φθεγξάμενος, οὐχ ὅπως ἐς τοσαύτην ἀναισχυντίαν τραπόμενος.

ΠΑΜΦ. Οὐκοῦν λέγοις ἂν ἤδη τὸ κεφάλαιον τῆς δίκης, ὡς καὶ αὐτὸς εἰδείην ὅ τι σοὶ τὸ κεκινηχὸς εἴη τὸν τοσοῦτον γέλῳτα.

3. ΛΥΚ. Συντέτακται μὲν, ὦ Πάμφιλε, ὡς οἶσθα, ἐκ βασιλέως μισθοφορὰ τις οὐ φαύλη κατὰ γένη τοῖς φιλοσόφοις, Στωϊκοῖς λέγω καὶ Πλατωνικοῖς καὶ Ἐπικουρείοις, ἐτι δὲ καὶ τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου, τὰ ἴσα τούτοις ἄπασιν. Ἐδεῖ δὲ ἀποθανόντος αὐτῶν τινος ἄλλον ἀντικαθίστασθαι δοκιμασθέντα ψήφῳ τῶν ἀρίστων. Καὶ τὰ ἄλλα οὐ βοεῖη τις ἦν κατὰ τὸν ποιητὴν οὐδὲ ἱερήιον, ἀλλὰ μύρια κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν, ἐφ' ὅτῳ συνεῖναι τοῖς νέοις.

mares pedissequos appellares : quæ quis nescit χιτῶνιον mulierum esse vestimentum, δουλάρια autem servas modo illos vocare? et alia multo his apertiora, quale est ἵπτατο, et ἀπαντῶμενος et καθεσθῆς, quæ ne aliunde quidem delata domicilium unquam in Attico sermone acceperunt. Nos vero non magis laudamus poetas, insolitis oppleta vocibus poemata scribentes. Tua vero, ut pedestria metris comparem, sicut Dosiadæ Ara fuerint, aut Alexandra Lycophronis, et si quis adhuc est linguæ quam isti infelicioris. Hæc si studiosè dediscas, optime tutemet tibi consulueris : sin imprudens iterum in delicias illas fallente velut vestigio labaris, admonitione ego defunctus sum, tu vero te accusabis, si quidem intelliges aliquando factum te deteriore.

XXXV.

EUNUCHUS.

1. PAMPHILUS. Unde nobis, Lycine, aut quid ridens advenis? nam semper quidem hilaris esse soles; hoc autem solito plus mihi videtur, in quo ne vales quidem continere risum.

LYCINUS. E foro tibi adsum, Pamphile : risus autem statim faciam te participem, si audieris, quali causæ disceptandæ interfuerim, contententibus inter se philosophis.

PAMPH. Illud ipsum quidem vero ridiculum narras, philosophos jure inter se experiri, qui debeant, si quid etiam sit magnum, pacate inter se crimina dissolvere.

2. LYC. Unde illi, sodalis, pacate? qui commissi inter se plaustra conviciorum tota in se congesserunt invicem, clamantes et ultra modum contententes?

PAMPH. Numquid de literis disceptabant solennia illa, quum diversæ essent sententiæ atque sectæ?

LYC. Minime : sed aliusmodi quiddam hoc erat : ejusdem enim ambo sententiæ, et disciplinæ ejusdem. Et tamen judicium constitutum est, et suffragia ferebant judices optimates et ætate maxime proveci et sapientissimi civitatis, ii denique apud quos merito pudeat aliquem, extra numerum quicquam dicere, nedum ut eo impudentiæ progrediatur.

PAMPH. Quin tu igitur dicis jam caput causæ, ut et ipse sciam, quid tantum tibi risum moverit.

3. LYC. Constituta sunt, quod nosti, Pamphile, ab imperatore salarianon contemnenda generatim philosophis, Stoicis dico, et Platonicis, et Epicureis, insuper etiam Peripateticis, æqualia his omnibus. Oportebat autem in mortui alicujus locum surrogari alium, probatum suffragiis optimatum. Præmium certaminis non bubula pellis erat, secundum poetam, neque victima, sed decies millenæ quotannis drachmæ, ut juvenes doceret.

ΠΑΜΦ. Οἶδα ταῦτα· καί τινά φασιν αὐτῶν ἑναγχος ἀποθανεῖν, τῶν Περιπατητικῶν οἶμαι τὸν ἕτερον.

ΛΥΚ. Αὕτη, ὦ Πάμφιλε, ἡ Ἑλένη, ὑπὲρ ἧς ἐμονομάχουν πρὸς ἀλλήλους. Καὶ ἄχρι γε τούτου γελοῖον οὐδὲν ἦν ἐκείνοις ἢ τὸ φιλοσόφους εἶναι φάσκοντας καὶ χρημάτων καταφρονεῖν, ἔπειτα ὑπὲρ τούτων ὡς ὑπὲρ πατρίδος κινδυνεύουσας καὶ ἱερῶν πατρῶων καὶ τάφων προγονικῶν ἀγωνίζεσθαι.

ΠΑΜΦ. Καὶ μὴν καὶ τὸ δόγμα τοῦτό γέ ἐστι τοῖς Περιπατητικοῖς, τὸ μὴ σφόδρα καταφρονεῖν χρημάτων, ἀλλὰ τρίτον τι ἀγαθὸν καὶ τοῦτο οἶσθαι.

ΛΥΚ. Ὅρθως λέγεις. Φασὶ γὰρ οὖν ταῦτα, καὶ κατὰ τὰ πατρία ἐγίγνετο αὐτοῖς ὁ πόλεμος.

4. Τὰ μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη ἄκουε. Πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοι τὸν ἐπιτάφιον τοῦ ἀποθανόντος ἐκείνου ἡγωνίζοντο· δύο δὲ μάλιστα ἦσαν οἱ ἀμφήριστοι αὐτῶν, Διοκλῆς τε ὁ πρεσβύτερος — οἶσθα ὃν λέγω, τὸν ἐριστικόν — καὶ Βαγῶας ὁ εὐνούχος εἶναι δοκῶν. Τὰ μὲν οὖν τῶν λόγων προηγωνίστο αὐτοῖς καὶ τὴν ἐμπειρίαν ἐκάτερος τῶν δογμάτων ἐπεδέδεικτο καὶ ὅτι τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν ἐκείνῳ δοκούντων εἶχετο· καὶ μὰ τὸν Δι' οὐδέτερος αὐτῶν ἀμείνων ἦν.

5. Τὸ δ' οὖν τέλος δίκης ἐς τοῦτο περιέστη· ἀφήμενος γὰρ ὁ Διοκλῆς τοῦ δεικνύναι τὰ αὐτοῦ μετέβαινεν ἐπὶ τὸν Βαγῶαν καὶ διελέγχειν ἐπειρᾶτο μάλιστα τὸν βίον αὐτοῦ· κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ Βαγῶας ἀντεξήταζε τὸν ἐκείνου βίον.

ΠΑΜΦ. Εἰκότως, ὦ Λυκίνε· καὶ τὰ πλείω γε τοῦ λόγου περὶ τούτου μᾶλλον ἐχρῆν εἶναι αὐτοῖς· ὡς ἔγωγε, εἰ δικάζων ἐτύγχανον, ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ τὸ πλεῖον διατριψαὶ ἂν μοι δοκῶ τὸν ἀμείνων βιοῦντα μᾶλλον ἢ τὸν ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῖς προχειρότερον ζητῶν καὶ οἰκειότερον τῇ νίκῃ νομίζων.

6. **ΛΥΚ.** Εὖ λέγεις καὶ μετὰ δόμῳ φωνῇ ἐν τούτῳ ἔχεις. Ἐπεὶ δὲ ἅλις μὲν εἶχον βλασφημιῶν, ἅλις δὲ ἐλέγχων, τὸ τελευταῖον ἤδη ὁ Διοκλῆς ἔφη, μηδὲ τὴν ἀρχὴν θεμιτὸν εἶναι τῷ Βαγῶα μεταποιεῖσθαι φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐπ' αὐτῇ ἀριστείων εὐνούχῳ γε ὄντι, ἀλλὰ τοὺς τοιοῦτους οὐχ ὅπως τούτων ἀποκεκλεισθαι ἡξίου, ἀλλὰ καὶ ἱερῶν αὐτῶν καὶ περιρραντηρίων καὶ τῶν κοινῶν ἀπάντων συλλόγων, δυσσιωνιστὸν τι ἀποφαίνων καὶ δυσάντητον θέαμα, εἴ τις ἔωθεν ἐξίῳν ἐκ τῆς οἰκίας ἰδοὶ τοιοῦτόν τινα. Καὶ πολὺς ἦν ὁ περὶ τούτου λόγος, οὔτε ἄνδρα οὔτε γυναῖκα εἶναι τὸν εὐνούχον λέγοντος, ἀλλὰ τι σύνθετον καὶ μικτὸν καὶ τερατῶδες ἔξω τῆς ἀνθρωπείας φύσεως.

ΠΑΜΦ. Καινόν γε τὸ ἐγκλημα φῆς, ὦ Λυκίνε, καὶ ἤδη γελαῖν καὶ αὐτὸς, ὦ ἑταῖρε, προάγομαι τῆς παραδόξου ταύτης κατηγορίας ἀκούων. Τί δ' οὖν ἄτερος; ἄρα τὴν ἡσυχίαν ἡγάγεν, ἢ τι πρὸς ταῦτα καὶ αὐτὸς ἀντειπεῖν ἐτόλμησε;

7. **ΛΥΚ.** Τὰ μὲν πρῶτα ὑπ' αἰδοῦς καὶ δειλίας — οἰκεῖον γὰρ αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον — ἐπὶ πολὺ ἐσιώπα καὶ ἡρυθρία καὶ ἰδίων φανερός ἦν, τέλος δὲ λεπτὸν τι καὶ

PAMPH. Novi ista, et aiunt quendam illorum nuper mortuum, Peripateticorum puto alterum.

LYC. Haec, Pamphile, Helena illa erat, pro qua depugnabant inter se invicem. Et hactenus quidem ridiculum illis erat nihil aliud, quam quod qui philosophos se dicerent esse et pecunias contemnere, deinde pro his tanquam pro patria periclitante et sacris patriis et sepulcris majorum suorum decertarent.

PAMPH. Quin etiam hoc dogma est Peripateticis, non nimis contemnere divitias, sed tertium quoddam bonum illud quoque putare.

LYC. Recte dicis. Aiunt scilicet ista, atque ex patria disciplina bellum ab iis gestum est.

4. Quae autem post consecuta sunt, jam audi. Multi enim alii quoque in funebribus defuncti ludis pugnabant: duo autem maxime erant quorum anceps esset certamen, Diocles senex (nosti quem dico; contentiosum illum) et Bagoas, qui putatur eunuchus. Ac doctrinae certamen jam ante certatum illis fuerat, peritiamque dogmatum uterque demonstraverat, seque Aristoteli ejusque sententiis additum esse. Et sane neuter illorum erat melior.

5. Finis ergo causae huc evasit: Diocles omisso ostendere sua merita, ad Bagoam transiit, et vitam maxime illius reprehendere tentavit: et eadem ratione etiam Bagoas contra in illius vitam inquisivit.

PAMPH. Merito illud quidem, Lycine: ac major pars orationis versari illis circa hoc potius debebat. Nam equidem si iudex essem, in tali re praecipue immoraturus mihi videor, quaeramque potius, uter melius vixerit, quam qui promptior sit oratione, eumque magis affinem victoriae iudicem.

6. **LYC.** Bene dicis, meque ea in re suffragantem tibi habes. Quum vero satis haberent conviciorum et criminum satis, denique jam negavit Diocles omnino fas esse Bagoae tractare philosophiam et praemia illius affectare, qui eunuchus sit: tales vero non modo his rebus excludendos affirmavit, sed sacris ipsis, et lustralibus vasis, et communibus universis coctibus; inauspicatum esse pronuncians et abominabile spectaculum, si quis mane domo egressus talem quendam viderit. Et fuit illi multus hac de re sermo, quum neque virum neque feminam esse eunuchum diceret, sed compositum quiddam, et mixtum et prodigiosum, et a natura humana abhorrens.

PAMPH. Novum crimen narras, Lycine, jamque ipse ad risum, sodalis, adducor, inexpectatam accusationem audiens. Quid igitur alter? numquid tum quievit, an ipse quoque contra haec dicere quicquam ausus est?

7. **LYC.** Primo quidem praepudore ac metu, quod familiare his est, diu tacebat erubescere et manifeste sudabat: tandem vero tenue quiddam sonans ac muliebri, inique

γυναικεῖον ἐμφθεγξάμενος οὐ δίκαια ποιεῖν ἔφη τὸν Διοκλέα φιλοσοφίας ἀποκλείοντα εὐνοῦχον ὄντα, ἧς καὶ γυναιξὶ μετεῖναι· καὶ παρήγοντο Ἀσπασία καὶ Διοτίμα καὶ Θαργῆλια συνηγορήσουσαι αὐτῷ, καὶ τὶς Ἀκαδημαῖκος εὐνοῦχος ἐκ Κελτῶν ὀλίγον πρὸ ἡμῶν εὐδοκίμησας ἐν τοῖς Ἑλλήσιν. Ὁ Διοκλῆς δὲ κακῶν αὐτὸν, εἰ περιτὴν καὶ τῶν ὁμοίων μετεποιεῖτο, εἶρξεν ἂν οὐ καταπλαγείς αὐτοῦ τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξαν· καὶ τινὰς καὶ αὐτὸς ἀπεμνημόνευε λόγους καὶ πρὸς ἐκείνον ὑπὸ τε Στωϊκῶν καὶ Κυνικῶν μάλιστα εἰρημένους πρὸς τὸ γελοιότερον ἐπὶ τῷ ἀτελεῖ τοῦ σώματος.

8. Ἐν τούτοις ἦν τοῖς δικασταῖς ἡ διατριβή· καὶ τὸ κεφάλαιον ἤδη τοῦ σκέμματος τοῦτο ἐτύγχανεν ὄν, εἰ δοκιμαστέος εὐνοῦχος ἐπὶ φιλοσοφίαν παρελθὼν καὶ νέων προστασίαν ἐγχειρισθῆναι ἀξίων· τοῦ μὲν καὶ σχῆμα καὶ σώματος εὐμοιρίαν προσεῖναι φιλοσόφῳ δεῖν λέγοντος, καὶ τὸ μέγιστον, πύγωνα βαθὺν ἔχειν αὐτὸν καὶ τοῖς προσιοῦσι καὶ μανθάνειν βουλομένοις ἀξιοπίστον καὶ πρέποντα ταῖς μυρίαις, ἃς χρὴ παρὰ βασιλέως ἀποφέρεισθαι, τὸ δὲ τοῦ εὐνοῦχου καὶ τῶν βακχῶν χειρὸν εἶναι· τοὺς μὲν γὰρ καὶ πεπεισθῆναι ποτε ἀνδρείας, τοῦτον δὲ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἀποκεκόφθαι καὶ ἀμφιβολόν τι ζῶν εἶναι κατὰ ταῦτά ταῖς κορώναις, αἱ μὴτε περιστερὰς μὴτε κόραξιν ἐναριθμοῦντο ἂν.

9. Τοῦ δὲ οὐ σωματικὴν λέγοντος εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλ' ἄλκην ψυχῆς καὶ τῆς γνώμης ἐξέτασιν δεῖν γίνεσθαι καὶ τῆς τῶν δογμάτων ἐπιστήμης, εἴθ' ὁ Ἀριστοτέλης ἐκαλεῖτο μάρτυς τοῦ λόγου εἰς ὑπερβολὴν θαυμάσας Ἑρμεῖαν τὸν εὐνοῦχον τὸν ἐκ τοῦ Ἀταρνέως τύραννον ἄχρι τοῦ καὶ θύειν αὐτῷ κατὰ ταῦτά τοῖς θεοῖς. Καὶ τι καὶ ἐτόλμα προστιθέναι ὁ Βαγώας τοιοῦτον, ὥς πολὺ ἐπιτηδείτερος εὐνοῦχος τοῖς νέοις διδάσκαλος οὐδὲ διαβολὴν τινὰ πρὸς αὐτοὺς ἐνδέξασθαι δυνάμενος οὐδὲ τὸ τοῦ Σωκράτους ἐκείνο ἐγκλημα παθεῖν ἂν ὥς διαφθείρων τὰ μεράκια. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὸ ἀγένειον μάλιστα ἐσκώφθη, χαριέντως τοῦτο, ὥς γοῦν ὤρετο, προσέριψεν· Εἰ γὰρ ἀπὸ πύγωνος, ἔφη, βαθέος κρίνεσθαι δεοὶ τοὺς φιλοσοφοῦντας, τὸν τράγον ἂν δικαιότερον προκριθῆναι πάντων.

10. Ἐν τούτῳ τρίτος ἄλλος παρεστώς — τὸ δὲ ὄνομα ἐν ἀφανεί κείσθω — Καὶ μὴν, ἔφη, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὗτος ὁ τὰς γνάθους λεῖος καὶ τὸ φώνημα γυναικεῖος καὶ τὰ ἄλλα εὐνούχῳ ὁικῶς εἰ ἀποδύσαιτο, πάνυ ἀνδρείος ὑμῖν φανεῖται· εἰ δὲ μὴ ψεύδονται οἱ περὶ αὐτοῦ λέγοντες, καὶ μοιχὸς ἑάλω ποτὲ, ὥς ὁ ἄξων φησὶν, ἄρθρα ἐν ἄρθροις ἔχων· ἀλλὰ τότε μὲν ἐς τὸν εὐνοῦχον ἀναφυγὼν καὶ τοῦτο κρησφύγετον εὐρόμενος ἀφείθη, ἀπιστησάντων τῇ κατηγορίᾳ τῶν τότε δικαστῶν ἀπὸ γὰρ τῆς φανεράς ὀψεως· νῦν δὲ καὶ παλινωδῆσαι μοι δοκεῖ τοῦ προκειμένου μισθοῦ ἕνεκα.

11. Τούτων δὲ λεγομένων παρὰ πάντων μὲν γέλως ἐγίγνετο, ὥς τὸ εἶκος. Βαγώας δὲ μᾶλλον ἐταράττετο καὶ παντοῖος ἦν ἐς μυρία τραπόμενος χροῖματα καὶ ψυχρῷ τῷ ἰδρῶτι ρεόμενος, καὶ οὔτε συγκατατίθεσθαι

facere dixit Dioclem, qui philosophia arceat eum qui sit eunuchus, quam mulieres etiam vindicare sibi possint; adducebanturque Aspasia, ac Diotima, et Thargelia, quæ causam ipsius juvarent; atque aliquis Academicus e Gallia eunuchus, qui paullo ante nostram ætatem inter Græcos floruerit. At Diocles illum ipsum quoque, si superstes esset aspirassetque ad similia, his exclusisset nihil commotus ipsius apud vulgus fama: et quædam ipse memorabat dicta, in illum a Stoicis quoque, et Cynicis maxime, ridicule conjecta de corporis illo vitio.

8. In his occupabantur iudices, et caput causæ jam in eo vertebatur, probandusne esset eunuchus philosophiam profiteri et adolescentium præfecturam sibi demandari postulans: altero dicente, habitum et integritatem partium omnium corporis inesse philosopho debere, præsertim, prolixam eum barbam habere, quæ fidem ei apud accedentes et discere volentes auctoritatemque præstet, dignam denique decem millibus, quæ ab imperatore acciperet: at eunuchi conditionem, exsectorum etiam statu esse deteriore. Hos enim tamen aliquando expertos esse virilitatem; hunc autem ab initio statim abscissum, et ambiguum quoddam animal esse, cornicum instar, quæ neque in columbis neque in corvis numerari possint.

9. Altero autem contendente, non corporis hoc esse iudicium, sed robur animi spectari, et examen mentis oportere fieri atque scientiæ dogmatum: tum Aristoteles citabatur testis ejus orationis, qui supra modum admiratus sit Hermeam eunuchum, Aternensem tyrannum, usque eo, ut etiam illi eodem modo quo diis rem sacram faceret. Quin etiam illud adjicere ausus est Bagoas, multo aptiorem esse adolescentibus eunuchum magistrum, in quo neque hæcere aliqua illorum respectu calumnia possit, neque Socratis illud crimen locum habere, quasi corrumpere adolescentulos. Quumque in mentum imberbe inprimis jacta quædam essent, lepide hoc, ut sibi quidem videbatur, inter alia objecit: si enim, inquit, a barba prolixa judicari philosophos oporteat, caprum justius præferri omnibus.

10. Inter hæc tertius alius superveniens, cujus nomen in obscuro relinquatur, Verumtamen, inquit, iudices, iste lævibus genis, muliebri voce, et reliqua eunuchis similis, si exuatur, virilis valde vobis videbitur: si vero non mentiontur qui de isto narrant, etiam mœchus aliquando deprehensus est, membra, quod ait tabula Solonis, in membris habens. Sed tum quidem ad eunuchum se recipiens, invento illo perfugio, absolutus est, fidem crimini, qui tum judicabant, negantibus, ex specie manifesta: jam vero etiam retractaturus mihi videtur propositæ mercedis causa.

11. His vero dictis, omnium quidem risus, ut facile est ad existimandum, ortus est. Bagoas vero magis etiam perturbabatur, et omnia tentabat, in mille colores versus, frigidoque sudore diffuens: qui neque honestum putaret

τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι καλῶς ἔχειν ὥστε οὔτε ἀχρεῖον αὐτῷ τὴν κατηγορίαν ταύτην ἐς τὸν παρόντα ἀγῶνα ἡγεῖτο εἶναι.

ΠΑΜΦ. Γελοῖα, ὦ Λυκῖνε, ὡς ἀληθῶς ταῦτα καὶ εἰσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ὑμῖν διατριβὴν παρεσχῆσθαι. Τὸ δ' οὖν τέλος τί ἐγένετο καὶ πῶς ἔγνωσαν ὑπὲρ αὐτῶν οἱ δικάσταί;

12. ΛΥΚ. Οὐχ ὁμόψηφοι πάντες ἦσαν, ἀλλ' οἱ μὲν ἡξίουσαν ἀποδύσαντας αὐτὸν ὥσπερ τοὺς ἀργυρωνήτους ἐπισκοπεῖν, εἰ δύναίτο φιλοσοφεῖν τά γε πρὸς τῶν ὀρχεῶν· οἱ δὲ ἔτι γελοιότερον μεταστελαιμένους τινὰς τῶν ἐξ οἰκῆματος γυναικῶν κελεύειν αὐτὸν συνεῖναι καὶ ὀπιεῖν, καὶ τινὰ τῶν δικαστῶν τὸν πρεσβυτάτον τε καὶ πιστότατον ἐφειστώτα ὁρᾶν, εἰ φιλοσοφεῖ. Μετὰ δὲ ἐπεὶ πάντας ὁ γέλως κατεῖχε καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐ τὴν γαστέρα ἤλγει βραττόμενος ὑπ' αὐτοῦ, ἔγνωσαν ἀναπόμπιμον ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐκπέμψαι τὴν δίκην.

13. Καὶ νῦν ἄτερος μὲν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδειξιν, ὥς φασι, γυμνάζεται καὶ παρασκευάζεται καὶ κατηγορίαν συγκροτεῖ καὶ τὸ τῆς μοιχείας ἐγκλημα ὑποκινεῖ ἐναντιώτατον αὐτῷ, καὶ οὗτος κατὰ τοὺς φαύλους τῶν ῥητόρων τοῦτο ποιῶν καὶ εἰς τοὺς ἀνδρας τὸν ἀντιδίκον ἐκ τοῦ ἐγκλήματος καταλέγων· τῷ Βαγῶα δὲ ἕτερα, ὥς φασι, μέλει καὶ ἀνδρίζεται τὰ πολλὰ καὶ διὰ χειρὸς ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ τέλος κρατήσῃ ἐλπίζει, ἣν ἐπιδείξῃ ὥς οὐδὲν γείρων ἐστὶ τῶν τὰς ἵππους ἀναβαινόντων ὄνων. Αὕτη γάρ, ὦ ἐταῖρε, φιλοσοφίας ἀρίστη κρίσις εἰσιν εἶναι καὶ ἀπόδειξις ἀναντίλετος. Ὡστε καὶ τὸν υἱὸν — ἐτι δέ μοι κομιδῇ νέος ἐστίν — εὐξαίμην ἂν οὐ τὴν γνώμην οὐδὲ τὴν γλῶτταν ἀλλὰ τὸ αἰδοῖον ἔτοιμον ἐς φιλοσοφίαν ἔχειν.

XXXVI.

* ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ.

1. Ἀμφί τε οὐρανοῦ ἀμφί τε ἀστέρων ἡ γραφή, οὐκ αὐτέων ἀστέρων οὐδ' αὐτέου πέρι οὐρανοῦ, ἀλλὰ μαντήϊας καὶ ἀληθείας, ἣ δὴ ἐκ τούτων ἐς ἀνθρώπων βίον ἔρχεται. Ὁ δέ μοι λόγος οὐχ ὑποθημοσύνην ἔχει οὐδὲ διδασκαλίην ἐπαγγέλλεται, ὅπως ταύτην τὴν μαντοσύνην διενεκτέον, ἀλλὰ μέμφομαι ὁκόσοι σοφοὶ ἐόντες τὰ μὲν ἄλλα ἐπασκέουσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐωυτέων ἀπηγέονται, μούνην δ' ἀστρολογίην οὔτε τιμέουσιν οὔτε ἐπασκέουσι.

2. Καὶ ἡ μὲν σοφία παλαιὴ οὐδὲ νέον ἐς ἡμέας ἀπίκετο, ἀλλ' ἔστιν ἔργον ἀρχαίων βασιλέων θεοφιλέων. Οἱ δὲ νῦν ἀμαθίη καὶ ῥαθυμία καὶ προσέτι μισοπονία κείνοισι τε ἀντίτρεφα φρονέουσι καὶ εὖτ' ἂν ἀνδράσιν ἐπικυρέωσι ψεύδεα μαντευομένοισι, ἀστρων τε κατηγορεῖν καὶ αὐτὴν ἀστρολογίην μισέουσι, οὐδέ μιν οὔτε υἱεία οὔτε ἀληθέα νομίζουσιν, ἀλλὰ λόγον ψευδέα καὶ ἀνεμῶλιον, οὐ δικαίως, ἐμοὶ δοκέει, φρονέοντες· οὔτε

adulterii crimen non refutando confiteri neque vero inutile sibi crimen ad praesens certamen judicaret.

PAMPH. Ridicula profecto ista, quæque non vulgarem vobis oblectationem videantur præbuisse. Sed quid tandem factum est, et quomodo iudices de illis decreverunt?

12. LYC. Non in eadem omnes erant sententia, sed alii postulabant illum exutum instar mancipiorum inspicere, possetne, quantum quidem ad testiculos, philosophari: alii, magis etiam ridicule, arcessitis quibusdam de lupanari mulierculis, juberi illum congregari et inire, et iudicium aliquem, ætate maximum et fide dignissimum, assistere ac, num philosophetur, spectare. Postea vero, quum risus occupasset omnes et nemo esset cui non concussa dolerent ilia, decreverunt rejicere et remittere causam in Italiam.

13. Et nunc alter quidem ad eruditionis ostentationem, ut aiunt, exercet se et comparat, et accusationem componit, et adulterii crimen movet, maxime sibi contrarium; isque more malorum causidicorum hoc agit, et inter viros adversarium suum hoc ipso crimine recenset: Bagoam autem alia, aiunt, cura tenet, et pro viro se gerit frequenter et præ manu rem habet, et denique superaturum se sperat, si ostendat nihilo se asinis qui equas ineunt esse deteriore. Illud enim, sodalis, optimum videtur philosophiæ specimen esse, hæc demonstratio cui contradici nihil possit. Itaque filium etiam (est autem mihi admodum juvenis) optaverim non mentem neque linguam, sed verecundam partem philosophiæ aptam habere.

XXXVI.

* DE ASTROLOGIA.

1. De cælo deque stellis hæc scriptio est; non ipsis de astris neque ipso de cælo, sed de divinatione ac veritate, quæ ab hisce ad hominum vitam pervenit. Neque vero præcepta libellus meus habet, nec disciplinam promittit, quomodo excellere hac divinatione quis possit, sed reprehendo, quotquot docti quum sint, alia quidem exercent et suis omnibus enarrant, solam autem astrologiam neque honorant neque exercent.

2. Ac sapientia quidem huius rei est antiqua, neque recens demum ad nos venit, sed est opus antiquorum regum diis carorum. Verum qui nunc sunt, inscitia et socordia atque insuper laboris odio, tum contraria illis sentiunt, tum si quando in homines incidunt falsa divinantes, et sidera accusant, et ipsam oderunt astrologiam, eamque neque sanam neque veram arbitrantur, sed disciplinam mendacem et ventosam, inique, ut mihi videtur, sentientes. Neque

γὰρ τέκτονος αἰδρίη τεκτοσύνης αὐτῆς ἀδικίη οὔτε ἀλητέω ἀμουσίη μουσικῆς ἀσοφίη, ἀλλ' οἱ μὲν ἀμαθέες τῶν τεχνέων, ἐκάστη δ' ἐν ἑωυτῇ σοφίη.

3. Πρῶτον μὲν ὧν Αἰθίοπες τόνδε τὸν λόγον ἀνθρώποισι κατεστήσαντο. Αἰτίη δὲ αὐτέοισι τὰ μὲν ἡ σοφίη τοῦ ἔθνους — καὶ γὰρ τὰλλα τῶν ἄλλων σοφώτεροι Αἰθίοπες — τὰ δὲ καὶ τῆς οἰκίσιος ἡ εὐμοιρίη· αἰεὶ γὰρ σφέας εὐδία καὶ γαληναίη περικέεται· οὐδὲ τῶν τοῦ ἔτεος τροπέων ἀνέχονται, ἀλλ' ἐν μῇ ὥρῃ οἰκεύουσιν. Ἰδόντες ὧν πρῶτα τὴν σεληναίην οὐκ ἐς πάμπαν ὁμοίην φαινομένην, ἀλλὰ πολυειδέα τε γιγνομένην καὶ ἐν ἄλλοτε ἄλλῃ μορφῇ τρεπομένην, ἐδόκεε αὐτέοισι τὸ χρῆμα θωύματος καὶ ἀπορίης ἄξιον. Ἐνθεν δὲ ζητούντες εὖρον τουτέων τὴν αἰτίην, ὅτι οὐκ ἴδιον τῇ σεληναίῃ τὸ φέγγος, ἀλλὰ οἱ παρ' ἡελίου ἔρχεται.

4. Εὖρον δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων τὴν φορὴν, τοὺς δὲ πλάνητας ἡμεῖς καλέομεν — μούνοι γὰρ τῶν ἄλλων ἀστέρων κινέονται — φύσιν τε αὐτῶν καὶ δυναστείην καὶ ἔργα, τὰ ἕκαστος ἐπιτελέουσι. Ἐν δὲ καὶ οὐνόματα αὐτέοισιν ἐπέθεσαν, οὐκ οὐνόματα, ὅπως ἐδόκεον, ἀλλὰ σημήια.

5. Ταῦτα μὲν ὧν Αἰθίοπες ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπέβλεψαν. Μετὰ δὲ γείτοσιν οὔσι Αἰγυπτίοισι ἀτελέα τὸν λόγον παρέδοσαν, Αἰγύπτιοι δὲ παρὰ σφέων ἐκδεξάμενοι ἡμιεργέα τὴν μαντικὴν ἐπὶ μέζον ἡγειραν μέτρα τε τῆς ἐκάστου κινήσεως ἐσημήναντο καὶ ἑτέων ἀριθμὸν καὶ μηνέων καὶ ὥρέων διετάξαντο. Καὶ μηνέων μὲν σφίσι μέτρον ἡ σεληναίη καὶ ἡ ταύτης ἀναστροφή ἐγένετο, ἔτεος δὲ ἡ ἡλιος καὶ ἡ τοῦ ἡελίου περίφορος.

6. Οἱ δὲ καὶ ἄλλα ἐμήσαντο πολλῶν μέζων τουτέων· ἐκ γὰρ δὴ τοῦ παντὸς ἡέρος καὶ ἀστέρων τῶν ἄλλων ἀπλανέων τε καὶ εὐσταθέων καὶ οὐδαμὰ κινεομένων δυώδεκα μοῖρας ἐτάμοντο ἐν τοῖσι κινεομένοισι, καὶ οἰκεία ζῷα ἐόντα ἕκαστον αὐτῶν ἐς ἄλλην μορφήν μιμνέσθαι τὰ μὲν ἐνάλια, τὰ δὲ ἀνθρώπων, τὰ δὲ θηρῶν, τὰ δὲ πτηνῶν, τὰ δὲ κτηνέων.

7. Ἀπὸ τέω δὲ καὶ ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια πολυειδέα ποιεῖται· οὐ γὰρ πάντες Αἰγύπτιοι ἐκ τῶν δυώδεκα μοιρέων πασέων ἐμαντεύοντο, ἀλλοι δὲ ἀλλοίησι μοίρῃσι ἐχρέοντο· καὶ κριὸν μὲν σέβουσι ὁκόσοι ἐς κριὸν ἀπέβλεπον, ἰχθύας δὲ οὐ σιτέονται ὁκόσοι ἰχθύας ἐπεσημήναντο, οὐδὲ τράγον κτείνουσι ὅσοι αἰγόκερων ἤδεσαν, καὶ οἱ ἄλλοι τὰλλα ὡς ἕκαστοι ἱλάσκονται. Ναὶ μὴν καὶ ταῦρον ἐς τιμὴν τοῦ ἡερίου ταύρου σεβίζονται, καὶ ὁ Ἄπις αὐτέοις χρῆμα ἱρώτατον τὴν χώραν ἐπινέμεται καὶ οἱ ἐκεῖ μαντήιον ἀνατιθέασιν σημήιον τῆς ἐκείνου τοῦ ταύρου μαντικῆς.

8. Οὐ μετὰ πολλὸν δὲ καὶ Λίβυες ἐπέβησαν τοῦ λόγου· καὶ γὰρ τὸ Λιβύων μαντήιον τὸ Ἀμμωνος, καὶ τοῦτο ἐς τὸν ἡέρα καὶ ἐς τὴν τουτέου σοφίην εὔρητο, παρ' ὅσον τὸν Ἀμμωνα καὶ οὗτοι χριοπρόσωπον ποιεῖνται.

9. Ἐγνώσαν δὲ τουτέων ἕκαστα καὶ Βαβυλώνιοι,

enim fabri inscitia, fabrilis ipsius artis mala indolos; neque imperitia tibicinis, musicae ipsius est inertia: sed isti quidem artium imperiti, unaquaeque autem ars in se sapiens est.

3. Primi ergo Aethiopes hanc rationem hominibus constituerunt. Causa illis partim sapientia gentis (nam reliquis etiam in rebus sapientiores ceteris Aethiopes), partim etiam habitandi sors commoda. Semper enim illos serenitas et tranquillitas circumdat; neque anni vices patiuntur, sed in una eademque tempestate habitant. Quum igitur cerneant lunam non eandem semper apparere, sed plures accipere species et in aliam alias formam verti, visa est illis res admiratione et dubitatione digna. Inde igitur querendi invenerunt causam harum rerum, quod non sua lunae lux, verum a sole illi venit.

4. Invenerunt vero aliorum quoque siderum motum, quos quidem planetas nos vocamus (soli enim reliquorum siderum moventur), naturamque illorum et potestatem, et opera quae singuli efficiunt. Imposuerunt autem illis quoque nomina: non nuda nomina, ut videbantur, sed signa ipsarum naturarum.

5. Haec igitur Aethiopes in caelo conspexerunt. Post vicinis suis Aegyptiis imperfectam artem tradiderunt: Aegyptii vero, quam accipere ab illis ex parte modo altera absolutam divinandi rationem, in majus extulerunt, mensuras motus uniuscujusque signarunt, et annorum numerum et mensium atque horarum ordinarunt. Et mensium quidem illis modus luna ejusque conversio fuit, anni autem sol atque solis circuitus.

6. At ipsi alia quoque his multo majora machinati sunt. Ex omni enim aere, et stellis reliquis inerrantibus atque fixis et haudquaquam moventibus se, duodecim partes rescuerunt illis alteris quae moverentur, et propria his animalia: quae singula in aliam unumquodque formam expressere, marina alia, alia vero hominum, alia bestiarum, volucrum alia, alia jumentorum.

7. Unde etiam sacra apud Aegyptios multorum generum fiunt. Nec enim omnes Aegyptii ex duodecim partibus iisdem omnibus divinabant; sed aliis alii partibus diversisque utebantur. Atque arietem quidem colunt quotquot respiciebant Arietem; pisces non edunt qui Pisces nomine illo signaverant; neque caprum mactant quicumque noverant Capricornum: atque alii alia, ut cuique visum est, placant. Sane etiam taurum in honorem coelestis Tauri colunt, atque Apis illis, ut res sanctissima, regionem incolit; cui oraculum etiam constituerunt ibi, signum divinationis illius coelestis Tauri.

8. Non ita multo post Libyes etiam hanc rationem amplexi sunt. Nam Libyum etiam oraculum Ammonis ipsum quoque ad caelum ejusque sapientiam relatum est, quatenus Ammonem hi etiam arietis vultu sibi faciunt.

9. Agnoverunt autem horum singula etiam Babylonii:

οὔτοι μὲν, λέγουσι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, πολλὸν ὑστερον ἐς τουτέους ὁ λόγος ἀπίκετο.

10. Ἕλληνες δὲ οὔτε παρ' Αἰθιοπίων οὔτε παρ' Αἰγυπτίων ἀστρολογίης πέρι οὐδὲν ἤκουσαν, ἀλλὰ σφίσιν Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης πρῶτος τάδε ἀπηγήσατο, οὐ μάλα ἐμφανέως, οὐδὲ ἐς φάος τὸν λόγον προήνεγκε, ἀλλ' ἐς γοητήν καὶ ἱρολογίην, οἷα διανοίη ἐκείνου· πηξάμενος γὰρ λύρην ὄργιά τε ἐποίεετο καὶ τὰ ἱρὰ ἤειδε· ἡ δὲ λύρη ἐπτάμιτος ἐοῦσα τὴν τῶν κινεομένων ἀστέρων ἁρμονίην συνεβάλλετο. Ταῦτα Ὀρφεὺς διζήμενος καὶ ταῦτα ἀνακινέων πάντα ἔθελγε καὶ πάντων ἐκράτεε· οὐ γὰρ ἐκείνην τὴν λύρην ἔδλεπε οὐδέ οἱ ἄλλης ἔμελε μουσουργίης, ἀλλ' αὕτη Ὀρφέος ἡ μεγάλη λύρη. Ἕλληνες τε τάδε τιμέοντες μοίρην αὐτῇ ἐν οὐρανῷ ἀπέκριναν καὶ ἀστέρες πολλοὶ καλέονται λύρῃ Ὀρφέος. Ἦν δέ κοτε Ὀρφέα ἴδης ἡ λίθοισι ἡ χροίῃ μεμιμημένον, ἐν μέσῳ ἔζεται ἱκελος αἰδόντι μετὰ χερσὶ ἔχων τὴν λύρην· ἀμφὶ δέ μιν ζώια μυρία ἔστηκε, ἐν οἷς καὶ ἄνθρωπος καὶ ταῦρος καὶ λέων καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Εὖτ' ἂν ἐκεῖνα ἴδης, μέμνησό μοι τουτέων, κοίη ἐκείνου ἀοιδῇ, κοίη δὲ καὶ ἡ λύρη, κοῖος δὲ καὶ ταῦρος ἡ ὀκοῖος λέων Ὀρφέος ἐπαΐουσι. Εἰ δὲ τὰ λέγω αἷτια γνοίης, σὺ δὲ καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ δέρκεο ἕκαστον τουτέων.

11. Λέγουσι δὲ Τειρεσίην ἄνδρα Βοιώτιον, τοῦ δὴ κλέος μαντοσύνης περὶ πολλὸν αἰρείεται, τοῦτον τὸν Τειρεσίην ἐν Ἕλλησιν εἰπεῖν, ὅτι τῶν πλανεομένων ἀστέρων οἱ μὲν θήλειες, οἱ δὲ ἄρρενες ἐόντες οὐκ ἴσα ἐκτελέουσιν· τῷ καὶ μιν διφυέα γενέσθαι καὶ ἀμφίβιον· Τειρεσίην μυθολογέουσιν ἄλλοτε μὲν θῆλυν ἄλλοτε δὲ ἄρρενα.

12. Ἀτρέος δὲ καὶ Θυέστω περὶ τῇ πατρῴῃ βασιλῇ φιλονεικεόντων ἤδη τοῖσι Ἕλλησι ἀναφανδὸν ἀστρολογίης τε καὶ σοφίης τῆς οὐρανίης μάλιστ' ἔμελε, καὶ τὸ ξυνὸν τῶν Ἀργείων ἄρχειν ἔγνωσαν ἐωυτῶν ὅστις τοῦ ἐτέρου σοφίην προφερέστερος. Ἐνθα δὲ Θυέστης μὲν τὸν κριὸν σφίσι τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ σημενόμενος ὑπέδειξεν, ἀπὸ τῷ δὴ ἄρνα χρύσειον Θυέστη γενέσθαι μυθολογέουσι. Ἀτρεὺς δὲ τοῦ ἡελίου πέρι καὶ τῶν ἀνατολέων αὐτέου λόγον ἐποίησατο, ὅτι οὐκ ἐς ὁμοίην φορὴν ἡελίος τε καὶ ὁ κόσμος κινέονται, ἀλλ' ἐς ἀντίτροον ἀλλήλοισι ἀντιδρομέουσι, καὶ αἱ νῦν δύσεις δοκέουσιν, τοῦ κόσμου δύσεις ἐοῦσαι, τοῦ ἡελίου ἀνατολαὶ εἰσι. Τάδε εἰπόντα βασιλέα μιν Ἀργεῖοι ἐποίησαντο, καὶ μέγα κλέος ἐπὶ σοφίᾳ αὐτέου ἐγένετο.

13. Ἐγὼ δὲ καὶ περὶ Βελλεροφόντew τοιάδε φρονέω· πτηνὸν μὲν οἱ γενέσθαι ὥς ἵππον, οὐ μάλα πείθομαι, δοκέω δὲ μιν ταύτην τὴν σοφίην μετέποντα ὑψηλὰ τε φρονέοντα, καὶ ἀστροῖσι διμλέοντα ἐς οὐρανὸν οὐχὶ τῷ ἵππῳ ἀναβῆναι, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ.

14. Ἴσα δέ μοι καὶ ἐς Φρίξον τὸν Ἀθάμαντος εἰρήσθω, τὸν δὴ κριῷ χρυσέῳ δι' αἰθέρος ἐλάσαι μυθέονται. Ναὶ μέντοι καὶ Δαίδαλον τὸν Ἀθηναῖον· ξείνη μὲν ἡ ἱστορία, δοκέω γε μὴν οὐκ ἔξω ἀστρολογίης,

hi quidem aiunt, etiam ante alios; mihi vero videtur multo post ad ipsos hæc ratio pervenisse.

10. Græci autem neque ab Æthiopibus neque ab Ægyptiis de astrologia quicquam audire: sed ipsis Orpheus, Cæagri et Calliopes filius, primus hæc enarravit: non ille manifeste valde, neque in lucem totam rationem protulit, sed ad incantationem et sacramenta utebatur, qualis erat mens illius. Lyra enim constructa faciebat orgia et sacra canebat: lyra autem septem chordarum quæ esset, errantium stellarum harmoniam symbolo quodam signabat. Hæc inquires Orpheus, et hæc movens, mulcebat omnia, et omnia vincebat: neque enim illam, quam fecerat sibi, lyram spectabat, neque alia illi cordi erat ars musica; sed hæc erat magna lyra Orphei. Honorantes vero ista Græci, partem in cælo illi decreverunt, et stellæ plures Lyra vocantur Orphei. Si vero videris aliquando Orpheum vel lapidibus vel colore assimilatum, in medio sedet canenti similis, in manibus habens lyram: circa ipsum autem animalia stant sexcenta, in quibus homo etiam, et taurus, et leo, eorumque singuli. Ea vero quum videris, horum mihi memento, qualis ille sit cantus, qualis lyra, qualis etiam taurus, et qualis leo Orpheum audiant. Si vero quas dico causas noveris, tum tu etiam in cælo unumquodque videas.

11. Aiunt vero Tiresiam, virum Bœotium, cuius divinandi gloria multum elata est, hunc igitur Tiresiam inter Græcos dixisse ferunt, errantium siderum alia quæ sint feminina, alia vero quæ masculina, non eadem efficere: unde etiam illum duplicis naturæ fuisse atque vitæ Tiresiam fabulantur, alias feminam, alias vero marem.

12. Atreo autem et Thyeste de regno paterno contendentibus, jam Græci aperte astrologiam et cœlestem sapientiam vehementer sectabantur: et commune Argivorum regnare eum apud se decreverunt, qui altero quantum ad hanc sapientiam esset præstantior. Tunc Thyestes quidem arietem illis, qui in cælo est, designatum monstravit: a quo auream ovem Thyesti fuisse fabulantur. Atreus vero de sole et ortibus illius sermonem habuit, non versus eandem plagam solem atque mundum moveri, sed contrarium sibi invicem cursum tenere: et qui nunc occasus solis videntur, quum sit mundi, solis esse ortum. Hæc illum dicentem regem suum Argivi fecerunt, magnæque fuit sapientiæ illius gloria.

13. Ego vero etiam de Bellerophonte eadem sentio. Alatum quidem equum illi fuisse, persuaderi mihi non patior: puto autem illum sapientiæ huius studiosum sublimia cogitasse, et versatum cum astris, in cælum non equi opera ascendisse, sed animo.

14. Eadem mihi etiam in Athamantis filium Phrixum dicta sunt, quem ariete aureo per æthera vectum fabulantur. Quin etiam in Dædalum Atheniensem: peregrina quidem et mira historia; sed puto illum non fuisse ab astro-

ἀλλά οἱ αὐτοὶ μάλιστα ἐχρήσατο καὶ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ κατηγήσατο.

15. Ἰκαρος δὲ νεότητι καὶ ἀτασθαλίῃ χρεόμενος καὶ οὐκ ἐπιτὰ διζήμενος, ἀλλ' ἐς πόλον ἀερόθεις τῷ νῶ ἔξέπεσε τῆς ἀληθείης καὶ παντὸς ἀπεσφάλη τοῦ λόγου καὶ ἐς πέλαγος κατηνέχθη ἀβύσσων πρηγμάτων, τὸν Ἕλληνες ἄλλως μυθολογέουσι καὶ κόλπον ἐπ' αὐτῷ ἐν τῇδε τῇ θαλάσῃ Ἰκάριον εἰκῇ καλέουσι.

16. Τάχα δὲ καὶ Πασιφάη παρὰ Δαιδάλου ἀκούσασα ταύρου τε περὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀστροῖσι φαινομένου καὶ αὐτῆς ἀστρολογίης εἰς ἔρωτα τοῦ λόγου ἀπύκετο, ὅθεν νομίζουσι ὅτι Δαίδαλός μιν τῷ ταύρῳ ἐνύμφευσε.

17. Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ κατὰ μέρεα τὴν ἐπιστήμην διελόντες ἕκαστοι αὐτῶν ἄλλα ἐπενοήσαντο, οἱ μὲν τὰ ἐς τὴν σελήνην, οἱ δὲ τὰ ἐς Δία, οἱ δὲ τὰ ἐς ἥλιον συναγείραντες δρόμου τε αὐτέων περὶ καὶ κινήσιος καὶ δυνάμιος.

18. Καὶ Ἐνδυμίων μὲν τὰ ἐς τὴν σελήνην διετάξατο.

19. Φαέθων δὲ τοῦ ἡελίου δρόμον ἐτεκμήρατο, οὗ μὲν γε ἀτρεκέως, ἀλλ' ἀτελέα τὸν λόγον ἀπολιπὼν ἀπέθανε. Οἱ δὲ τὰδε ἀγνοέοντες Ἡελίου παῖδα Φαέθοντα δοκέουσι καὶ μῦθον ἐπ' αὐτέρῳ οὐδαμὰ πιστὸν διηγέονται· ἔλθοντα γάρ μιν παρὰ τὸν Ἡέλιον τὸν πατέρα αἰτέειν τὸ τοῦ φωτὸς ἄρμα ἡνιοχεύειν, τὸν δὲ δοῦναί τε οἱ καὶ ὑποθέσθαι τῆς ἱππασίης τὸν νόμον. Ὁ δὲ Φαέθων ἐπειδὴ ἀνέβη τὸ ἄρμα, ἡλικίῃ καὶ ἀπειρίῃ ἄλλοτε μὲν πρόσγειος ἡνιόχευε, ἄλλοτε δὲ πολλὸν τῆς γῆς ἀπαιωρούμενος τοὺς δὲ ἀνθρώπους κρύος τε καὶ θάλπος οὐκ ἀνασχετὸν διέφθειρε. Ἐπὶ τοῖσι δὲ τὸν Δία ἀγανακτέοντα βαλεῖν πρηστῆρι Φαέθοντα μεγάλῳ. Περσόντα δὲ μιν αἱ ἀδελφαὶ περιστᾶσαι πένθος μέγα ἐποίηον, ἔστε μετέβαλλον τὰ εἶδεα, καὶ νῦν εἰσι αἰγίροι καὶ τὸ ἡλεκτρον ἐπ' αὐτέρῳ δάκρυον σταλάουσι. Οὐχ οὕτω ταῦτα ἐγένετο οὐδὲ ὅσιον αὐτοῖσι πείθεσθαι, οὐδὲ Ἡέλιος παῖδα ἐποίησατο, οὐδὲ ὁ παῖς αὐτέρῳ ἀπέθανε.

20. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλα Ἕλληνες πολλὰ μυθώδεα, τοῖσι ἐγὼ οὐ μάλα τι πείθομαι. Κῶς γὰρ δὴ ὅσιον πιστεῦσαι παῖδα Αἰνείην τῆς Ἀφροδίτης γενέσθαι καὶ Διὸς Μίνω καὶ Ἄρεος Ἀσκάλαφον καὶ Αὐτόλυκον Ἑρμῆς; ἀλλ' οὗτοι ἕκαστος αὐτέων θεοφιλέες ἐγένοντο καὶ σφίσι γενομένοις τῷ μὲν ἡ Ἀφροδίτῃ, τῷ δὲ ὁ Ζεὺς, τῷ δὲ ὁ Ἄρης ἐπέβλεψαν· ὁκοῖσι γὰρ δὴ ἀνθρώποις ἐν τῇ γενεῇ ταύτῃ οἰκοδεσποτεύουσι, οὗτοι ὅπως τοκέες ἑωυτοῖσι πάντα ἴκελα ἐκτελέουσι καὶ χρόνῳ καὶ μορφῇ καὶ ἔργῳ καὶ διανοίῃ, καὶ βασιλεὺς μὲν ὁ Μίνως Διὸς ἡγεομένου, καλὸς δὲ Αἰνείης Ἀφροδίτης βουλήσει ἐγένετο, κλέπτῃ δὲ Αὐτόλυκος, ἡ δὲ οἱ κλεπτικῇ ἐξ Ἑρμῆς ἀπύκετο.

21. Οὐ μὲν ὦν οὐδὲ τὸν Κρόνον ὁ Ζεὺς ἔδῃσε οὐδὲ ἐς Τάρταρον ἔρριψε οὐδὲ τὰ ἄλλα ἐμήσατο ὁκόσα ἀνθρώποι νομίζουσι, ἀλλὰ φέρεται γὰρ ὁ Κρόνος τὴν ἑξωφορὴν πολλὸν ἀπ' ἡμέων καὶ οἱ νωθρὴ τε ἡ κίνησις καὶ οὐ βῆριδι τοῖσι ἀνθρώποις δρέεσθαι. Διὸ δὴ μιν

logia alienum : verum ea tum ipse maxime est usus, tum filium eam suum docuit.

15. Icarus aulem, juventute et temeritate usus et inconcessa quærens, sed animo in polum ipsum sublatus, vero excidit et ab tota ratione aberravit, et in mare decedit negotiorum fundo ac fine carentium : de quo temere fabulam narrant Græci, et ab illo sinum in hoc mari frustra vocant Icarium.

16. Fortasse etiam Pasiphae, quæ audisset ex Dædalo de Tauro sidere in astris lucente et ipsa astrologia, in amorem doctrinæ devenit : unde putant eam a Dædalo conciliatam tauro esse.

17. Sunt vero etiam qui, divisa in partes disciplina, alia singuli excogitarunt, alii quæ ad lunam pertinent, alii quæ ad Jovem, alii quæ ad solem, colligentes, deque cursu illorum, motu et potestate.

18. Atque Endymion quidem quæ ad lunam pertinent ordinavit.

19. Phaethon autem solis cursum designavit, non sane exploratis omnibus, sed imperfectam artem relinquens mortuus est. Qui autem ista ignorant, Solis filium Phaethontem putant, et fabulam de eo nulla parte credibilem narrant : venisse nempe ad Solem patrem, ab eoque petiisse ut lucis currum regere sibi liceret ; illum vero dedisse, et legem aurigationis subjecisse. At Phaethon consensu curru præ juventute et imperitia alias quidem terræ nimis vicinus aurigatur, alias nimium a terra sublatus, unde homines frigus calorque intolerabilis perdidit. Inter hæc Jovem indignatum fulmine magno Phaethontem feriisse. Cadentem circumstantes sorores luctus habuere magnos, donec formas mutarent : et nunc sunt populi, lacrimamque super eo electrum stillant. Non ita gesta hæc sunt, nec fas est fidem iis adjungere : neque filium Sol genuit, neque filius ipsi mortuus est.

20. Dicunt autem alia quoque multa fabulosa Græci, quibus ego non multum fidei tribuo. Quomodo enim fas sit credere filium Æneam fuisse Veneris, et Jovis Minoem, et Martis Ascalaphum, et Autolycom Mercurii? At singuli horum cari Deo fuere, nascentesque hunc Venus, hunc Jupiter, hunc Mars respexerunt. Quicumque enim hominibus in hac genitura domum ut domini regunt, illi tanquam parentes similia sibi omnia efficiunt, et colorem, et formam, et opera, et animum : ac rex quidem Minos Jove ducente, pulcher autem Æneas Veneris voluntate fuit ; fur autem Autolycus, furandique illi ars a Mercurio venit.

21. Jam vero neque Saturnum Jupiter vinxit, neque in Tartarum detrusit, neque reliqua machinatus est quæ putant homines : sed enim fertur Saturnus per orbem extremum procul a nobis, estque illi languidus motus, neque observatu facilis hominibus. Propterea nempe stare illum

δοτάναι λέγουσι ὅπως πεπεδημένον· τὸ δὲ βάθος τὸ πολλὸν τοῦ ἡέρος Τάρταρος καλέσται.

22. Μάλιστα δ' ἐκ τε Ὀμήρου τοῦ ποιητέω καὶ τῶν Ἡσιόδου ἐπέων μάθοι ἂν τις τὰ πάλαι τοῖς ἀστρολόγοις ὁμοφωνέοντα. Εὖτ' ἂν δὲ τὴν σειρὴν τοῦ Διὸς ἀπηγέηται καὶ τοῦ Ἡελίου τὰς βόας, τὰ δὲ ἐγὼ ἤματα εἶναι συμβάλλομαι, καὶ τὰς πόλιας τὰς ἐν τῇ ἀσπίδι Ἡφαιστος ἐποίησατο καὶ τὸν χορὸν καὶ τὴν ἀλῶήν. Ἦ μὲν γὰρ ὁκόσα ἐς τὴν Ἀφροδίτην αὐτέω καὶ τοῦ Ἄρεος τὴν μοιχείην λέλεκται, καὶ τὰ ἐμφανέα οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῆσδε τῆς σοφίης πεποιημένα· ἡ γὰρ δὴ ὦν Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεος ὁμοδρομίη τὴν Ὀμήρου ἀοιδὴν ἀπεργάζεται· ἐν ἄλλοις δὲ ἔπεισι τὰ ἔργα ἐκάστου αὐτέων διωρίσατο τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπὼν,

Ἄλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο·
τὰ δὲ τοῦ πολέμου,

Ταῦτα δ' Ἀρηι θυῶ καὶ Ἀθήνῃ πάντα μελήσει·

23. Ἄπερ οἱ παλαιοὶ ἰδόντες μάλιστα μαντήϊσι ἐχρέοντο καὶ οὐ πάρεργον αὐτέην ἐποιέοντο, ἀλλ' οὔτε πόλιας ὥριζον οὔτε τείχεα περιεβάλλοντο οὔτε φόνους ἐργάζοντο οὔτε γυναῖκας ἐγάμεον, πρὶν δὴ παρὰ μάντεων ἀκοῦσαι ἕκαστα· καὶ γὰρ δὴ τὰ μαντήϊα αὐτέοις οὐκ ἔξω ἀστρολογίης ἦν, ἀλλὰ παρὰ μὲν Δελφοῖσι παρθένος ἔχει τὴν προφητείην σύμβολον τῆς παρθένου τῆς οὐρανίης, καὶ δράκων ὑπὸ τῷ τρίποδι φθέγγεται, ὅτι καὶ ἐν τοῖσι ἀστροῖσι δράκων φαίνεται, καὶ ἐν Διδύμοις δὲ μαντήϊον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐμοὶ δοκέει, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἡερίων Διδύμων ὀνομάζεται.

24. Οὕτω δὲ αὐτέοις χρῆμα ἱρότατον ἡ μαντοσύνη ἐδόκεε, ὥστε δὴ Ὀδυσσεὺς ἐπειδὴ ἔκαμε πλανεόμενος, ἐθελήσας ἀτρεκέως ἀκοῦσαι περὶ τῶν ἐωυτοῦ πρηγμάτων ἐς τὸν Αἴδην ἀπῆκετο, οὐκ « ὄφρα ἰδῇ νέκυας καὶ ἀτερπέα χῶρον », ἀλλ' εἰς λόγους ἐλθεῖν Τειρεσίῃ ἐπιθυμῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν χῶρον ἦλθε, ἐνθα οἱ Κίρκη ἐσήμνη καὶ ἔσκαψε τὸν βόθρον καὶ τὰ μῆλα ἔσφαξε, πολλῶν νεκρῶν παρεόντων, ἐν τοῖσι καὶ τῆς μητρὸς τῆς ἐωυτοῦ, τοῦ αἵματος πιεῖν ἐθελόντων οὐ πρότερον ἀπῆκεν οὐδενὶ οὐδὲ αὐτῇ τῇ μητρὶ, πρὶν Τειρεσίην γεύσασθαι καὶ ἐξαναγκάσαι εἰπεῖν οἱ τὸ μαντήϊον· καὶ ἀνέσχετο διψῶσαν ὀρέων τῆς μητρὸς τὴν σκίην.

25. Λακεδαιμονίοις δὲ Λυκοῦργος τὴν πολιτείην πᾶσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διατάξατο καὶ νόμους σφίσι ἐποίησατο μηδαμὰ μηδὲ ἐς πόλεμον προχωρεῖν πρὶν τὴν σεληναίην πλήρεια γενέσθαι· οὐ γὰρ ἴσην ἐνόμιζε εἶναι τὴν δυναστείην αὐξανομένης τῆς σεληναίης καὶ ἀφανιζομένης, πάντα δὲ ὑπ' αὐτῇ διοικέσθαι.

26. Ἀλλὰ μῶνοι Ἀρκάδες ταῦτα οὐκ ἐδέξαντο οὐδὲ ἐτίμησαν ἀστρολογίην, ἀνοίη δὲ καὶ ἀσοφίη λέγουσι καὶ τῆς σεληναίης ἔμμεναι προγενέστεροι.

27. Οἱ μὲν ὦν πρὸ ἡμέων οὕτω χάρτα ἦσαν φιλομάντιες, οἱ δὲ νῦν οἱ μὲν αὐτέων ἀδύνατα εἶναι λέγουσι ἀνθρώποις τέλος εὐρασθαι μαντικῆς — οὐ γὰρ εἶναι

aiunt tanquam vinctum compedibus ingens autem coeli profunditas Tartarus vocatur.

22. Maxime vero ex Homeri poetæ et Hesiodi versibus discat aliquis, de quibus olim inter astrologos convenerit. Quando vero catenam Jovis refert, et boves Solis, hos ego utique dies esse conjicio; et urbes, quas in clypeo Achillis fecit Vulcanus, et chorum, et vineam, similiter ad astrologiam pertinere. Nam illa omnia, quæ in Venerem ab illo et in Martis adulterium dicta sunt, et quæ ut palam gesta, non aliunde, quam ex hac sapientia ficta sunt: conjunctus nempe cursus Veneris et Martis Homeri cantum efficit, et absolvit. In aliis vero versibus opera uniuscujusque illorum definivit, quum Veneri dicit:

Dulcia nempe tibi sunt connubia curæ:
de bellicis autem:

Mars celer ista quidem Pallasque armata parabunt.

23. Quæ quum viderent veteres, maxime utebantur divinationibus, neque obiter illam tractabant: sed neque urbes condebant, neque ducebant moenia, nec prælia committebant, neque uxores ducebant ante, quam a vatibus audissent singula. Etenim neque oracula illis expertia astrologiæ erant: verum Delphis quidem virgo vaticinandi munus habet, cælestis Virginis symbolum: et draco sub tripode vocem emittit, quoniam inter sidera quoque lucet Draco. Quod autem Didymis est Apollinis oraculum, ut mihi videtur, ipsum quoque a cælestibus Didymis (Gemini) appellatur.

24. Adeo res sanctissima illis visa divinatio est, ut Ulysses, quum in errore illo suo laboraret, verum audire cupiens de rebus suis, ad inferos descenderet, non « Cerneret ut functos vita, illætabile regnum, » sed in colloquium Tiresiæ venire qui desideraret. Et quum venisset in locum quem designaverat ipsi Circe, et fossam fodisset, niactassetque oves; mortuis multis præsentibus, interque illos matre ipsius, ac bibere de sanguine volentibus, non prius permisit cuiquam, nec ipsi matri adeo, quam Tiresias gustasset, eumque ipse coegisset edere sibi oraculum; sustinuitque sitientem matris umbram videre.

25. Lacedæmoniis autem Lycurgus rem omnem publicam ex cæli rationibus constituit, et leges illis posuit, ne usquam in bellum ante progredierentur, quam plena luna esset. Neque enim æqualem putabat esse potentiam auge-scentis lunæ et decrescentis, omniaque ab illa administrari.

26. Sed soli ista Arcades non recepere, neque in honore habuerunt astrologiam; sed amentia quadam et insipientia dicunt ipsa se luna esse antiquiores.

27. Majores igitur nostri valde adeo divinationis erant studiosi: sed qui nunc sunt, partim illi quidem fieri posse negant ut inveniant homines finem certumque fundamen-

1. σιν ἄμ
ἀλλὰ κ
φιλόσο
στρατο
καὶ ὥρι
σοφον,
δὲ τῷ Δ
μὲν οὖν
δεδήλω
ὑπαιθο
καὶ τρο
ῦσα ἡ λ
φυρῶν τ
2. Π
ἐνεκα, ὥ
κατ' ἐμ
φίαν ὁρῶ
ραδειγμά
τέρου βί
ἀριστον
3. Ἡ

μιν οὔτε πιστὴν οὔτε ἀληθέα, οὐδὲ τὸν Ἄρσα ἢ τὸν Δία ἐν τῷ οὐρανῷ ἡμέων ἕνεκα κινέεσθαι, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀνθρωπίνων πρηγμάτων οὐδεμίαν ὥρην ἐκεῖνοι ποιεόνται οὐδ' ἔστιν αὐτέοισι πρὸς τάδε κοινωνίη, κατὰ σφέας δὲ χρεῖη τῆς περιφορῆς ἀναστρέφονται.

28. ἄλλοι δὲ ἀστρολογίην ἀψευδέα μὲν, ἀνωφελέα δ' εἶναι λέγουσι· οὐ γὰρ ὑπὸ μαντοσύνη ἀλλάσσεσθαι δόσσα τῇσι μοίρῃσι δοκέοντα ἐπέρχεται.

29. Ἐγὼ δὲ πρὸς τάδε ἄμφω κεῖνα ἔχω εἰπεῖν, ὅτι οἱ μὲν ἀστέρες ἐν τῷ οὐρανῷ τὴν σφετέρην εἰλέονται, πάρεργον δὲ σφίσι τῆς κινήσεως τῶν κατ' ἡμέας ἕκαστον ἐπιγίγνεται. Ἡ ἐθέλεις ἵππου μὲν θέοντος καὶ ὀρνέθων καὶ ἀνδρῶν κινεομένων λίθους ἀνασалаύεσθαι καὶ κάρφεα δονέεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων τοῦ δρόμου, ὑπὸ δὲ τῇ δίνῃ τῶν ἀστέρων μηδὲν ἄλλο γίγνεσθαι; Καὶ ἐκ μὲν ὀλίγου πυρὸς ἀπορροίη ἐς ἡμέας ἔρχεται, καὶ τὸ πῦρ οὐ δι' ἡμέας καίει τι οὐδέ οἱ μέλει τοῦ ἡμετέρου θάλπεος, ἀστέρων δὲ οὐδεμίαν ἀπορροίην δεχόμεθα; Καὶ μέντοι τῇ ἀστρολογίῃ τὰ μὲν φαῦλα ἐσθλὰ ποιῆσαι ἀδύνατά ἐστιν οὐδὲ ἀλλάξαι τι τῶν ἀπορρεόντων πρηγμάτων, ἀλλὰ τοὺς χρεομένους τάδε ὠφελεῖ, τὰ μὲν ἐσθλὰ εἰδότης ἀπιζόμενα πολλὸν ἀπόπροσθεν εὐφρανεῖ, τὰ δὲ φαῦλα εὐμαρέως δέχονται· οὐ γὰρ σφισιν ἀγνοέουσι ἐπέρχεται, ἀλλ' ἐν μελέτῃ καὶ προσδοκίῃ ῥηίδια καὶ πρηέα ἡγέεται. Τάδε ἀστρολογίης πέρι ἐγὼν ὑπολαμβάνω.

XXXVII.

ΔΗΜΩΝΑΚΤΟΣ ΒΙΟΣ.

1. Ἐμελλεν ἄρα μηδὲ ὁ καθ' ἡμᾶς βίος τὸ παντάπασιν ἀμοιρος ἔσεσθαι ἀνδρῶν λόγου καὶ μνήμης ἀξίων, ἀλλὰ καὶ σώματος ἀρετὴν ὑπερφυᾶ καὶ γνώμην ἄκρως φιλόσοφον ἐκφαίνειν· λέγω δὲ εἰς τε τὸν Βοιωτίον Σωστράτον ἀναφέρων, ὃν Ἡρακλέα οἱ Ἕλληνες ἐκάλουν καὶ ὦντο εἶναι, καὶ μάλιστα εἰς Δημόνακτα τὸν φιλόσοφον, οὗς καὶ εἶδον αὐτὸς καὶ ἰδὼν ἐθαύμασα, θατέρω δὲ τῷ Δημόνακτι καὶ ἐπὶ μάλιστα συνενεχόμεν. Περὶ μὲν οὖν Σωστράτου ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ γέγραπται μοι καὶ δεδήλωται μέγεθος τε αὐτοῦ καὶ ἰσχύος ὑπερβολὴ καὶ ἡ ὑπαίθερος ἐν τῷ Παρνασσῷ δίαίτα καὶ ἡ ἐπὶ πόας εὐνὴ καὶ τροφαὶ ὄρειοι καὶ ἔργα οὐκ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος καὶ ὅσα ἡ ληστὰς αἰρων ἔπραξεν ἢ ὁδοποιῶν τὰ ἄβυσθα ἢ γεφυρῶν τὰ δύσπορα.

2. Περὶ δὲ Δημόνακτος ἤδη δίκαιον λέγειν ἀμφοῖν ἕνεκα, ὡς ἐκεῖνός τε διὰ μνήμης εἴη τοῖς ἀρίστοις τό γε κατ' ἐμὲ καὶ οἱ γενναϊότατοι τῶν νέων καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ὀρῶντες ἔχοιεν μὴ πρὸς τὰ ἀρχαῖα μόνον τῶν παρὰδειγμάτων σφᾶς αὐτοὺς ῥυθμίζειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἡμετέρου βίου κανόνα προτίθεσθαι καὶ ζηλοῦν ἐκεῖνον ἀριστον ὃν οἶδα ἐγὼ φιλοσόφων γενόμενον.

3. Ἦν δὲ τὸ μὲν γένος Κύπριος, οὐ τῶν ἀφανῶν ὅσα

tum divinationis : neque enim fidam illam esse, neque veram; neque Martem aut Jovem in caelo nostra causa moveri; sed humanarum rerum curam illos plane nullam habere, neque communionem adeo ipsis cum hisce rebus nostris ullam intercedere; verum suae rei causa atque quod necessarius sit ille ipsis circuitus, converti.

28. Alii vero astrologiam mendacii quidem, sed eandem utilitatis quoque expertem aiunt : neque enim per divinationis usum immutari quae fatorum decreto eveniant.

29. Ego autem ad haec ambo illa habeo dicere : stellas quidem in caelo suam sibi viam volvi, sed obiter, praeter suum illum motum, nostri quoque singulorum rationem accedere. Aut vis tu equo quidem currente, aut avibus hominibusve se moventibus exsilire lapides, et festucas agitari a vento quem effecit cursus; a stellarum autem vertigine aliud nihil fieri? Et ex parvulo quidem igni aliquid ad nos defluit, et tamen ignis non propter nos urit quicquam, neque ille nos ut calefiamus curat : stellarum autem influxum non recipimus? Et sane astrologiae quae mala sunt in melius mutare non licet, neque mutare quicquam rerum quae ex principiis fluunt; sed qui ea utuntur, illis prodest eatenus : bona eventura praemonitos multo ante exhilarant, mala autem facilius accipiunt : neque enim imprudentes opprimunt, sed exercitatione et expectatione facilia lenaque ducuntur. Haec de astrologia equidem statuo.

XXXVII.

DEMONACTIS VITA.

1. Ergo ne nostrum quidem saeculum omnino erat futurum expers hominum sermone et commemoratione dignorum; sed tum corporis ingens robur prolaturum, tum animum summo opere philosophum : dico autem hoc ad Boeotium Sostratum respiciens, quem Herculem vocabant Graeci et putabant esse; et maxime ad Demonactem philosophum : quos et vidi ipse, et visos admiratus sum; altero vero, Demonacte, diutissime etiam sum usus. Ac de Sostrato quidem alio in libro a me scriptum est, et tum magnitudo illius ostensa, tum fidem prope excedens robur hominis, et subdialis in Parnasso mora, et cubile in gramine, et montanus victus, et opera a nomine Herculis non abhorrentia, quaeque aut tollendis latronibus perfecit, aut viis per invia muniendis, aut quum pontibus junxit loca trajectu difficilia.

2. De Demonacte autem jam dicere fas fuerit duarum rerum causa, ut et ille in memoria versetur, quantum fieri opera mea potest, praestantissimorum hominum, et juvenum generosissimi, qui ad philosophiam appulere animum, non antiqua tantum exemplaria habeant ad quae se ipsos componant, sed etiam e nostro saeculo illum sibi tanquam canonem proponant atque aemulentur, optimum, quos ego novi, philosophorum.

3. Fuit autem genere Cyprius, non obscurorum unus,

εἰς ἀξίωμα πολιτικὸν καὶ κτῆσιν. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ πάντων τούτων ὑπεράνω γενόμενος καὶ ἀξιώσας ἑαυτὸν τῶν καλλίστων πρὸς φιλοσοφίαν ὥρμησεν οὐκ Ἀγαθοβούλου μὰ Δί' οὐδὲ Δημητρίου πρὸ αὐτοῦ οὐδὲ Ἐπικτήτου ἐπεχειράντων, ἀλλὰ πᾶσι μὲν συνεγένετο τούτοις καὶ ἔτι Τιμοκράτει τῷ Ἡρακλεώτῃ σοφῷ ἀνδρὶ φωνὴν τε καὶ γνώμην μάλιστα κεκοσμημένῃ· ἀλλ' ὅ γε Δημόναξ οὐχ ὑπὸ τούτων τινός, ὡς ἔφην, παρακληθεὶς, ἀλλ' οἰκείας πρὸς τὰ καλὰ ὁρμῆς καὶ ἐμφύτου πρὸς φιλοσοφίαν ἔρωτος ἐκ παίδων εὐθύς κεκινημένος ὑπερεῖδε μὲν τῶν ἀνθρωπείων ἀγαθῶν ἀπάντων, ὅλον δὲ παραδοὺς ἑαυτὸν ἐλευθερίᾳ καὶ παρρησίᾳ διετέλεσεν αὐτὸς τε ὀρθῶ καὶ ὑγιεῖ καὶ ἀνεπιλήπτῳ βίῳ χρώμενος καὶ τοῖς ὁρῶσι καὶ ἀκούουσι παράδειγμα παρέχων τὴν ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὴν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν ἀλήθειαν.

4. Οὐ μὲν ἀνίπτοις γε ποσὶ, τὸ τοῦ λόγου, πρὸς ταῦτα ᾗξεν, ἀλλὰ καὶ ποιηταῖς σύντροφος ἐγένετο καὶ τῶν πλείστων ἐμέμνητο καὶ λέγειν ᾗσκητο καὶ τὰς ἐν φιλοσοφίᾳ προαιρέσεις οὐκ ἐπ' ὀλίγον οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἀψάμενος ἠπίστατο, καὶ τὸ σῶμα δὲ ἐγεγύμναστο καὶ πρὸς καρτερίαν διεπεπόνητο, καὶ τὸ ὅλον ἐμεμελήκει αὐτῷ μηδεὶς ἄλλου προσδεῖσθαι· ὥστε ἐπεὶ καὶ ἔμαθεν οὐκέτι ἑαυτῷ διαρκῶν, ἐκὼν ἀπῆλθε τοῦ βίου πολὺν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἑλλήνων καταλιπών.

5. Φιλοσοφίας δὲ εἶδος οὐχ ἐν ἀποτερόμενος, ἀλλὰ πολλὰ ἐς ταῦτ' ἀκαταμίξας οὐ πᾶν τι ἐξέφαινε τίνι αὐτῶν ἔχαιρεν· ἐώκει δὲ τῷ Σωκράτει μᾶλλον ὥκειώσθαι, εἰ καὶ τῷ σχήματι καὶ τῇ τοῦ βίου ῥαστώνῃ τὸν Σινωπέα ζηλοῦν ἔδοξεν, οὐ παραχαράττων τὰ εἰς τὴν δίαιταν, ὡς θαυμάζοιτο καὶ ἀποβλέποιο ὑπὸ τῶν ἐντυγχανόντων, ἀλλ' ὁμοδίαιτος ἅπασιν ὦν καὶ πεζὸς καὶ οὐδ' ἐπ' ὀλίγον τύφῳ κάτοχος συνῆν καὶ ξυνεπολιτεύετο.

6. τὴν μὲν τοῦ Σωκράτους εἰρωνείαν οὐ προσίεμενος, χάριτος δὲ Ἀττικῆς μεστὰς ἀποφαίνων τὰς συνουσίας, ὡς τοὺς προσομιλήσαντας ἀπιέναι μῆτε καταφρονήσαντας ὡς ἀγεννοὺς μῆτε τὸ σκυθρωπὸν τῶν ἐπιτιμήσεων ἀποφεύγοντας, παντοίους δὲ ὑπ' εὐφροσύνης γενομένους καὶ κοσμιωτέρους παρὰ πολὺ καὶ παιδροτέρους καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὐέλπιδας.

7. Οὐδεπώποτε γοῦν ὥφθη κεκραγὼς ἢ ὑπερδιατείνόμενος ἢ ἀγανακτῶν οὐδ' εἰ ἐπιτιμᾶν τῷ δέοι, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀμαρτημάτων καθήπτετο, τοῖς δὲ ἀμαρτάνουσι συνεγίγνωσκε, καὶ τὸ παράδειγμα παρὰ τῶν ἱατρῶν ἡξίου λαμβάνειν τὰ μὲν νοσήματα ἰωμένων, ὀργῇ δὲ πρὸς τοὺς νοσοῦντας οὐ χρωμένων· ἡγεῖτο γὰρ ἀνθρώπου μὲν εἶναι τὸ ἀμαρτάνειν, θεοῦ δὲ ἢ ἀνδρός ἰσοθέου τὰ πταισθέντα ἐπανορθοῦν.

8. Τοιούτῳ δὲ βίῳ χρώμενος εἰς ἑαυτὸν μὲν οὐδενὸς ἔδεῖτο, φίλοις δὲ συνέπραττε τὰ εἰκότα, καὶ τοὺς μὲν εὐτυχεῖν δοκοῦντας αὐτῶν ὑπεμύνησκεν ὡς ἐπ' ὀλιγοχρονίοις τοῖς δοκοῦσιν ἀγαθοῖς ἐπαιρομένους, τοὺς δὲ ἢ πενίαν ὀδυρομένους ἢ φυγὴν δυσχεραίνοντας ἢ γῆρας ἢ νόσον αἰτιωμένους σὺν γέλωτι παρεμυθεῖτο, οὐχ ὁρῶντας

neque quantum ad dignitatem in republica, nec divitiarum nomine. Verum enim vero superior hisce omnibus, atque ad ea quæ pulcherrima sunt, aspirans, animum ad philosophiam appulit, non Agathobulo profecto, neque ante ipsum Demetrio, neque Epicteto excitantibus; quibus omnibus quidem utebatur, et insuper Timocrate Heracleota, sapienti viro, et linguæ pariter atque animi ornatissimi: sed non ab ullo horum incitatus, uti dixi, Demonax, verum a domestico ad honesta impetu et insito philosophiæ amore a puero inde statim commotus, humana bona omnia despiciebat, totumque se libertati et fiduciæ quum tradidisset, ita vivebat semper, tum ipse recta, sobria atque experte reprehensionis vita utens, tum præbens videntibus audientibusque exemplar, suam prudentiam, suamque in philosophando veritatem.

4. Nec tamen illotis, quod aiunt, pedibus in hæc irrui: sed poetis innutritus erat, ac plerosque tenebat memoria, exercitatusque erat dicendo; tum sectas philosophorum non pauxillum, neque extremo, secundum proverbium, digito attigerat, verum sciebat: corpus vero exercuerat et ad patientiam laborum subegerat. In universum cura illi, ne cujuscumque alterius rei indigeret: adeo ut, quum inteligeret se non amplius sibi sufficere, de vita sponte abierit, relicto Græcorum optimis quibusque multo de se sermone.

5. Philosophiæ autem non unam aliquam speciem sibi reseculit, sed multis in unum commistis, non satis declaravit, qua illarum præter ceteras gauderet. Videbatur tamen Socratis maxime ad familiam se applicuisse, licet habitu et illa victus facilitate æmulari Sinopensem videretur: neque tamen ea quæ ad victum pertinent in deterius mutabat, ut admirarentur ipsum et oculos in ipso defigerent vulgo homines: sed eodem quo ceteri victus cultusque genere utens, communis, ne pauxillum quidem tumidus, versabatur privatim et publice cum omnibus:

6. Socratis quidem illam dissimulationem non admittens, sed plenam Attica quadam gratia consuetudinem præ se ferens. Itaque sic ab eo discedebant qui cum illo fuerant, ut neque contemnerent tanquam ignavum, neque asperitatem reprehensionum ejus refugerent: sed præ voluptate animi nihil non facerent et decentiores multum, et hilariores, et spei in futurum melioris essent.

7. Nunquam enim visus est clamare, aut supra modum contendere, aut indignari, neque si quis reprehendendus esset: sed peccata quum perstringeret, ignoscebat peccantibus, volebatque exemplum nos capere a medicis, sanantibus quidem morbos, ira autem in ægrotos non utentibus: putabat enim, hominis quidem esse peccare, dei autem aut æqualis deo viri, peccata corrigere.

8. Hanc vitam quum viveret, pro se ille quidem nullius rei indigebat, sed amicos in iis, quæ e re esse judicaret, adjuvabat: et si qui illorum felices sibi viderentur, submonebat quam brevibus, quæ nunc viderentur, bonis esserentur: qui vero aut paupertatem deplorarent, aut exilium ægre ferrent, aut senectutem, vel morbum accusarent,

8τι μετὰ μικρὸν αὐτοῖς παύσεται μὲν τὰ ἀνιώντα, λήθη δέ τις ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἐλευθερία μακρὰ πάντας ἐν ὀλίγῳ καταλήψεται.

9. Ἐμελε δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὺς στασιάζοντας διαλάττειν καὶ γυναῖξιν πρὸς τοὺς γεγαμηκότας εἰρήνην πρυτανεύειν· καὶ πού καὶ δῆμοις ταραττομένοις ἐμμελῶς διελέχθη καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐπεισεν ὑπουργεῖν τῇ πατρίδι τὰ μέτρια. Τοιοῦτός τις ἦν ὁ τρόπος τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ, πρῶτος καὶ ἡμερος καὶ φαιδρός.

10. Μόνον αὐτὸν ἡνία φίλου νόσος ἢ θάνατος, ὡς ἂν καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν τὴν φιλίαν ἡγούμενον· καὶ διὰ τοῦτο φίλος μὲν ἦν ἅπασιν καὶ οὐκ ἔστιν ὄντινα οὐκ οἰκεῖον ἐνόμιζεν, ἀνθρωπὸν γε ὄντα. Πλέον δὲ ἢ ἔλαττον ἔχαιρε συνῶν ἐνίοις αὐτῶν, μόνους ἐξιστάμενος ὁπόσοι ἂν ἐδόκουν αὐτῷ ὑπὲρ τὴν τῆς θεραπείας ἐλπίδα διαμαρτάνειν. Καὶ πάντα ταῦτα μετὰ Χαρίτων καὶ Ἀφροδίτης αὐτῆς ἐπραττέτε καὶ ἔλεγεν, ὡς αἰεὶ, τὸ κωμικὸν ἐκεῖνο, τὴν πειθῶ τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ ἐπικαθῆσθαι.

11. Τοιγαροῦν καὶ Ἀθηναίων ὁ τε σύμπαρ δῆμος καὶ οἱ ἐν τέλει ὑπερφυῶς ἐθαύμαζον αὐτὸν καὶ διετέλουν ὡς τινα τῶν κρείττωνων προσβλέποντες. Καίτοι ἐν ἀρχῇ προσέκρουε τοῖς πολλοῖς αὐτῶν καὶ μῖσος οὐ μείον τοῦ Σωκράτους παρὰ τοῖς πλήθεσιν ἐκτίσαστο ἐπὶ τε τῇ παρρησίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ, καὶ τινες ἐπ' αὐτὸν συνέστησαν Ἄνυτοι καὶ Μέλητοι τὰ αὐτὰ κατηγοροῦντες ἅπερ κακείνου οἱ τότε, ὅτι οὔτε θύων ὥφθη πώποτε οὔτε ἐμυθήθη μόνος ἀπάντων ταῖς Ἐλευσινίαις· πρὸς ἅπερ ἀνδρείως μάλα στεφανωσάμενος καὶ καθαρὸν ἱμάτιον ἀναλαβὼν καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰ μὲν ἐμμελῶς, τὰ δὲ καὶ τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἀπελογήσαστο· πρὸς μὲν γὰρ τὸ μὴ τεθυκεῖναι πώποτε τῇ Ἀθηνᾷ, Μὴ θαυμάσητε, ἔφη, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ πρότερον αὐτῇ ἔθυσσα, οὐδὲ γὰρ δεῖσθαι αὐτὴν τῶν παρ' ἐμοῦ θυσιῶν ὑπελάμβανον. Πρὸς δὲ θάτερον, τὸ τῶν μυστηρίων, ταύτην ἔφη ἔχειν αἰτίαν τοῦ μὴ κοινωνῆσαι σφίσι τῆς τελετῆς, ὅτι, ἂν τε φαῦλα ἢ τὰ μυστήρια, οὐ σιωπῆσεται πρὸς τοὺς μηδέπω μεμνημένους, ἀλλ' ἀποτρέψει αὐτοὺς τῶν ὀργίων, ἂν τε καλὰ, πᾶσιν αὐτὰ ἐξαγορεύσειν ὑπὸ φιλανθρωπίας· ὥστε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη λίθους ἐπ' αὐτὸν ἐν ταῖν χεροῖν ἔχοντας πράους αὐτῷ καὶ ἴλεως γενέσθαι αὐτίκα καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀρξάμενους τιμᾶν καὶ αἰδεῖσθαι καὶ τὰ τελευταῖα θαυμάζειν, καίτοι εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῶν πρὸς αὐτοὺς λόγων τραχυτέρῳ ἐχρήσατο τῷ προοιμίῳ· Ἄνδρες γὰρ, ἔφη, Ἀθηναῖοι, ἐμὲ μὲν ὀρῶντες ἐστεφανωμένον ὑμεῖς ἤδη κάμει καταθύσατε, τὸ γὰρ πρότερον οὐκ ἐκαλλιερήσατε.

12. Βούλομαι δὲ ἔνια παραθέσθαι τῶν εὐστόχως τε ἅμα καὶ ἀστείως ὑπ' αὐτοῦ λελεγμένων, ἀρξασθαι δὲ ἀπὸ Φαβωρίνου καλὸν καὶ ὦν πρὸς ἐκεῖνον εἶπεν. Ἐπεὶ γὰρ ὁ Φαβωρίνος ἀκούσας τινὸς ὡς ἐν γέλωτι ποιοῖτο τὰς ὁμιλίας αὐτοῦ καὶ μάλιστα τῶν ἐν αὐταῖς μελῶν τὸ ἐπικεκλασμένον σφόδρα ὡς ἀγεννὲς καὶ γυναικεῖον καὶ φιλοσοφία ἥκιστα πρέπον, προσελθὼν

consolabatur cum risu, ut qui non viderent, post pusillum temporis cessatura quæ ipsos contristarent, oblivionem vero quandam bonorum pariter ac malorum, ac libertatem longam brevi omnes occupaturam.

9. Curæ hoc quoque sibi habebat, ut dissidentes inter se fratres in concordiam redigeret, mulieribusque pacem cum maritis conciliaret. Est etiam ubi in populo turbis agitato concinne verba fecit, persuaderetque majori parti, ut patriæ rebus consulerent modeste. Talis erat ratio illius philosophiæ, mitis, mansueta, hilaris.

10. Unum molestia ipsum afficiebat, morbus aut mors amici, ut qui maximum inter homines bonum amicitiam iudicaret. Ac propter hæc amicus erat omnibus, nec est quem ipse non domesticum et familiarem putaret, in quantum homo esset. Ceterum magis minusve quorundam inter illos consuetudine delectabatur, a solis illis se removens, quicumque ultra spem emendationis peccare ipsi viderentur. Atque hæc cum Gratiis et ipsa Venere faciebatque et dicebat, ut semper, quod est in comœdia, Suada labiis illius insideret.

11. Itaque Atheniensium tum universus populus, tum principes supra modum illum admirabantur, et ut ad deum aliquem semper ad ipsum respiciebant. Quanquam initio plerisque illorum offensum erat, odiumque non minus quam Socrates apud multitudinem contraxerat loquendi illa fiducia atque libertate: jamque consurrexerant contra illum Anyti quidam et Meliti, accusantes eadem quæ illi quondam, quod neque sacrificans unquam visus esset, neque initiatus esset solus omnium Eleusiniis. Ad quæ quidem ille viliriter sane, coronatus et pura veste indutus quum in concionem prodiiisset, partim concinne, partim vero asperius quam pro suo instituto causam dixit. Ad illud enim crimen, quod non unquam rem sacram Minervæ fecisset: Nolite, inquit, mirari, Athenienses, si non prius ei sacrum feci; neque enim indigere meis illam victimis putabam. Ad alterum vero illud de mysteriis, hanc sibi causam esse dicebat, cur non veniret in communionem initiorum, quod, si mala sint mysteria, taciturnus non esset apud non initiatos, sed dehortaturus illos ab orgiis; sin bona, indicaturum præ humanitate omnibus. Igitur Athenienses, qui jam lapides contra ipsum haberent in manibus, mites ei et propitii statim sunt facti, et inde initio facto honorarunt virum, reveriti sunt, ac denique admirati: quanquam in principio statim suæ ad illos orationis asperiori paulum usus esset proœmio. Nam, Athenienses, inquit, quum coronatum me (victimæ instar) videatis, vos jam me quoque mactate; priore enim hostia non litastis.

12. Volo jam subjicere quædam acute pariter et urbanè ab illo dictorum. Decet autem a Phavorino, et his quæ ad illum dixit, incipere. Quum enim audisset e quodam Phavorino, deridiculo ab illo haberi ipsius cum familiaribus sermones, maxime versiculos illis immistos, quod fracti nimis, ignavi, muliebres, philosophiam minime decentes

ἡρώτα τὸν Δημόνακτα τίς ὦν χλευάζει τὰ αὐτοῦ· Ἄνθρωπος, ἔφη, οὐκ εὐαπάτητα ἔχων τὰ ὦτα. Ἐγκειμένου δὲ τοῦ σοφιστοῦ καὶ ἐρωτῶντος, τίνα δὲ καὶ ἐφ' ὧν διαῖται, ὦ Δημόναξ, ἐκ παιδιᾶς εἰς φιλοσοφίαν ἦλθες; Ὅρχεις, ἔφη.

13. Ἄλλοτε δὲ ποτε ὁ αὐτὸς προσελθὼν ἡρώτα τὸν Δημόνακτα τίνα αἵρεσιν ἀσπάζεταιται μάλλον ἐν φιλοσοφίᾳ· ὁ δὲ, Τίς γάρ σοι εἶπεν ὅτι φιλοσοφῶ; Καὶ ἀπὼν ἤδη παρ' αὐτῷ μάλα ἡδὺ ἐγέλασε· τοῦ δὲ ἐρωτήσαντος ἐφ' ὧν γελάει, ἐκεῖνος ἔφη, Γελοῖόν μοι εἶναι ἔδοξεν, εἰ σὺ ἀπὸ τοῦ πύγωνος ἀξιοῖς κρίνεσθαι τοὺς φιλοσοφοῦντας αὐτὸς πύγωνας οὐκ ἔχων.

14. Τοῦ δὲ Σιδωνίου ποτὲ σοφιστοῦ Ἀθήνησιν εὐδοκιοῦντος καὶ λέγοντος ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπαινὸν τινα τοιοῦτον, ὅτι πάσης φιλοσοφίας πεπειράται — οὐ χεῖρον δὲ αὐτὰ εἰπεῖν ἢ ἐλεγεῖν· Ἐὰν Ἀριστοτέλης με καλῇ ἐπὶ τὸ Λύκειον, ἔλθομαι· ἂν Πλάτων ἐπὶ τὴν Ἀκαδημίαν, ἀφίξομαι· ἂν Ζήνων, ἐπὶ τῇ Ποικίλῃ διατρίψω· ἂν Πυθαγόρας καλῇ, σιωπήσομαι. Ἀναστὰς οὖν ἐκ μέσων τῶν ἀκροωμένων, Οὔτος, ἔφη προσειπὼν τὸ ὄνομα, καλεῖ σε Πυθαγόρας.

15. Πύθωνος δὲ τινος τῶν ἐν Μακεδονίᾳ εὐπαρύφων νεανίσκου ὠραίου ἐρεσχηλοῦντος αὐτὸν καὶ προτείνοντος ἐρώτημά τι σοφιστικὸν καὶ κελεύοντος εἰπεῖν τοῦ συλλογισμοῦ τὴν λύσιν, Ἐν, ἔφη, οἶδα, τέκνον, ὅτι περαίνῃ. Ἀγανακτήσαντος δὲ ἐκείνου ἐπὶ τῷ τῆς ἀμφιβολίας σκώμματι καὶ συναπειλήσαντος, Αὐτίκα σοι μάλα τὸν ἄνδρα δεῖξω, ὁ δὲ σὺν γέλωτι ἡρώτησε, Καὶ γὰρ ἄνδρα ἔχεις;

16. Ἐπεὶ δὲ τις ἀθλητὴς καταγελασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι ἐσθῆτα ὥφθη ἀνθινὴν ἀμπεχόμενος Ὀλυμπιονίκης ὢν, ἐπάταξεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν λίθῳ καὶ αἷμα ἐρρῦν, οἱ μὲν παρόντες ἡγανάκτουν ὥς αὐτὸς ἕκαστος τετυπτημένος καὶ ἐβόων ἐπὶ τὸν ἀνθύπατον ἵνα, ὁ δὲ Δημόναξ, Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ ἄνδρες, πρὸς τὸν ἀνθύπατον, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ἱατρὸν.

17. Ἐπεὶ δὲ ποτε καὶ χρυσοῦν δακτύλιον ὁδῶ βαδίζων εὗρε, γραμματίον ἐν ἀγορᾷ προθεὶς ἡξίου τὸν ἀπολέσαντα, ὅστις εἴη τοῦ δακτυλίου δεσπότης, ἦκειν καὶ εἰπόντα δλκὴν αὐτοῦ καὶ λίθον καὶ τύπον ἀπολαμβάνειν· ἦκεν οὖν τις μειρακίσκος ὠραῖος αὐτὸς ἀπολωλέκεναι λέγων. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὑγιὲς ἐλεγεν, Ἀπιθι, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τὸν σεαυτοῦ δακτύλιον φύλαττε, τοῦτον γὰρ οὐκ ἀπολώλεκας.

18. Τῶν δὲ ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων βουλῆς τις Ἀθήνησιν υἱὸν αὐτῷ δεῖξας πάνυ ὠραῖον, θηλυδρίαν δὲ καὶ διακεκλασμένον, Προσαγορεύει σε, ἔφη, ὁ ἐμὸς υἱὸς οὐ τοσί· καὶ ὁ Δημόναξ, Καλὸς, ἔφη, καὶ σοῦ ἀξίος καὶ τῇ μητρὶ ὅμοιος.

19. Τὸν δὲ Κυνικὸν ἐν ἄρκτου δέρματι φιλοσοφοῦντα οὐχ Ὀνωρᾶτον, ὥσπερ ὠνομάζετο, ἀλλ' Ἀρκεσίλαον καλεῖν ἡξίου.

20. Ἐρωτήσαντος δὲ τινος τίς αὐτῷ ὄρος εὐδαιμονίας εἶναι δοκεῖ, Μόνον εὐδαιμόνα, ἔφη, τὸν ἐλεύθερον·

essent : accessit ad Demonactem rogavitque quis esset qui sua derideret : is, Homo, inquit, aures habens deceptu non nimium faciles. Instante vero sophista atque interrogante, Quo vero viatico instructus, Demonax, a puero ad philosophiam accessisti? Testiculis, inquit.

13. Alio quodam tempore idem accedens interrogat Demonactem, quam maxime sectam in philosophia amplecteretur : at ille, Quis vero tibi, inquit, dixit me philosophari? Et jam discedens apud se suaviter sane risit : illo vero interrogante quid rideret, Ridiculum mihi, inquit, esse videbatur, te a barba judicari velle philosophos, barbam quum non habeas ipse.

14. Sidonio aliquando sophista Athenis florente ac de se laudem commemorante ejusmodi, se philosophiam universam explorasse — sed nihil impedit verba ipsa referre : Si Aristoteles me vocet in Lyceum, sequar : si Plato in Academiam, veniam : si Zeno, in Pæcile commorabor : si Pythagoras vocet, silebo. Surgens igitur Demonax ex mediis auditoribus, Heus tu, inquit nomine illum appellans, vocat te Pythagoras.

15. Pythonis cujusdam purpuratorum Macedoniæ filio pulchro, irritante illum nugis et sophisticam interrogationem proponente, ejusque syllogismi solutionem dicere illum jubente, Unum, inquit, puer, novi, te περαίνεσθαι [*quod est et concludere ex sumtis quibusdam et subigi*]. Ægre autem ferente illo lusum ex ambiguo, et una minitante, Statim tibi virum monstrabo ! cum risu interrogavit, Virum nempe habes?

16. Quum vero athleta quidam derisus ab illo, quod in florida veste, Olympionices licet, visus esset, caput illius lapide percussisset, et sanguis efflueret : præsentem quidem indignari, quasi unusquisque ipsorum pulsatus esset, clamareque, ad proconsulem eundum esse : at Demonax, Nequaquam, inquit, viri, ad proconsulem ; sed ad medicum.

17. Invenerat aliquando aureum annulum incedens per viam, tabellaque in foro proposita postulabat, ut qui perdidisset, dominus annuli, veniret, dictoque pondere illius et gemma, et imagine, eum reciperet. Venit adolescentulus formosus, se perdidisse dicens. Quum vero sani nihil diceret, Abi, puer, inquit, et tuum ipsius anulum serva : hunc quidem non perdidisti !

18. De Romano senatu aliquis Athenis filium ipsi suum ostendens formosum valde, sed effeminatum fractumque, Salutat te, inquit, filius hic meus. Et Demonax, Pulcher, inquit, et te dignus, et matris similis.

19. Cynicum illum in ursi pelle philosophantem, non Honoratum, quod illi nomen erat, sed Arcesilaum vocari volebat.

20. Interrogante quodam quis ipsi finis felicitatis videretur, Solum felicem, ait, liberum : illo vero dicente,

ἐκείνου δὲ φήσαντος πολλοὺς ἐλευθέρους εἶναι, Ἄλλ' ἐκείνον, εἶπε, νομίζω τὸν μήτε ἐλπίζοντά τι μήτε δεδιότα· ὁ δὲ, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, τοῦτό τις δύναιτο; ἅπαντες γὰρ ὡς τὸ πολὺ τούτοις δεδουλώμεθα, Καὶ μὴν εἰ κατανοήσεις, εἶπε, τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, εὐροῖς ἂν αὐτὰ οὐτ' ἐλπίδος οὔτε φόβου ἄξια, παυσομένων πάντως καὶ τῶν ἀνιαρῶν καὶ τῶν ἡδέων.

21. Περὲργίνου δὲ τοῦ Πρωτέως ἐπιτιμῶντος αὐτῷ, ὅτι ἐγέλα τὰ πολλὰ καὶ τοῖς ἀνθρώποις προσέπειζε, καὶ λέγοντος, Δημῶναξ, οὐ κυνᾶς, ἀπεκρίνατο, Περὲργίνε, οὐκ ἀνθρωπίζεις.

22. Καὶ μὴν καὶ φυσικόν τινα περὶ τῶν ἀντιπόδων διαλεγόμενον ἀναστήσας καὶ ἐπὶ φρέαρ ἀγαγὼν καὶ δεῖξας αὐτῷ τὴν ἐν τῷ ὕδατι σκιὰν ἤρετο, Τοιούτους ἄρα τοὺς ἀντίποδας εἶναι λέγεις;

23. Ἀλλὰ καὶ μάγου τινὸς εἶναι λέγοντος καὶ ἐπωδὰς ἔχειν ἰσχυράς, ὡς ὑπ' αὐτῶν ἅπαντας ἀναπειθεῖν καὶ παρέχειν αὐτῷ ὅποσα βούλεται, Μὴ θαύμαζε, ἔφη, καὶ γὰρ αὐτὸς δμοτέχνος εἰμί σοι, καὶ εἰ βούλει, ἔπου πρὸς τὴν ἀρτόπωλιν καὶ ὄψει με διὰ μιᾶς ἐπωδῆς καὶ μικροῦ του φαρμάκου πείθοντα αὐτὴν δοῦναί μοι τῶν ἀρτων, αἰνιττόμενος τὸ νόμισμα ὡς τὰ ἴσα τῇ ἐπωδῇ δυνάμενον.

24. Ἐπεὶ δὲ Ἡρώδης ὁ πᾶν ἐπένθει τὸν Πολυδεύκην πρὸ ὥρας ἀποθανόντα καὶ ἡξίου ὄχημα ζεύγνυσθαι αὐτῷ καὶ ἵππους παρίστασθαι ὡς ἀναβησομένῳ καὶ δεῖπνον παρασκευάζεσθαι, προσελθὼν, Παρὰ Πολυδεύκου, ἔφη, κομίζω σοὶ τινα ἐπιστολήν. Ἡσθέντος δὲ ἐκείνου καὶ οἰηθέντος ὅτι κατὰ τὸ κοινὸν καὶ αὐτὸς συντρέχει τοῖς ἄλλοις τῷ πάθει αὐτοῦ, καὶ εἰπόντος, Τί οὖν, ὦ Δημῶναξ, Πολυδεύκης ἀξιοῖ; Αἰτιᾶται σε, ἔφη, ὅτι μὴ ἤδη πρὸς αὐτὸν ἄπαι.

25. Ὁ δ' αὐτὸς υἱὸν πενθοῦντι καὶ ἐν σκότῳ ἑαυτὸν καθεῖρξαντι προσελθὼν ἔλεγε μάγος τε εἶναι καὶ δύνασθαι ἀναγαγεῖν τοῦ παιδὸς τὸ εἶδωλον, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνθρώπους ὀνομάσειε μηδένα πώποτε πεπενθηκότας· ἐπὶ πολὺ δὲ ἐκείνου ἐνδοιάσαντος καὶ ἀποροῦντος — οὐ γὰρ εἶχέ τινα, οἶμαι, εἰπεῖν τοιοῦτον — Εἴτ', ἔφη, ὦ γελοῖε, μόνος ἀφόρητα πάσχειν νομίζεις μηδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον;

26. Καὶ μὴν καὶ ἐκείνων καταγελαῖν ἡξίου τῶν ἐν ταῖς ὁμιλίαις πᾶν ἀρχαίοις καὶ ξένοις ὀνόμασι χρωμένων· ἐνὶ γοῦν ἐρωτηθέντι ὑπ' αὐτοῦ λόγον τινὰ καὶ ὑπεραττικῶς ἀποκριθέντι, Ἐγὼ μὲν σε, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, νῦν ἡρώτησα, σὺ δέ μοι ὡς ἐπ' Ἀγαμέμνονος ἀποκρίνη.

27. Εἰπόντος δὲ τινος τῶν ἑταίρων, Ἀπίωμεν, Δημῶναξ, εἰς τὸ Ἀσκληπιεῖον καὶ προσευξώμεθα ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ, Πάνυ, ἔφη, κωφὸν ἡγῇ τὸν Ἀσκληπιδὸν, εἰ μὴ δύναται κἀντεῦθεν ἡμῶν εὐχομένων ἀκούειν.

28. Ἰδὼν δὲ ποτε δύο τινας φιλοσόφους κομιδῇ ἀπαιδεύτως ἐν ζητήσῃ ἐρίζοντας καὶ τὸν μὲν ἄτοπα ἐρωτῶντα, τὸν δὲ οὐδὲν πρὸς λόγον ἀποκρινόμενον, Οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ἔφη, ὦ φίλοι, ὁ μὲν ἕτερος τούτων τράγον ἀμέλγειν, ὁ δὲ αὐτῷ κόσκινον ὑποτιθέναι;

multos liberos esse : At ego, inquit, illum puto, qui neque speret quicquam, neque metuat. Ille, Et quomodo, inquit, quis illud possit? omnes enim ut plurimum hisce rebus servimus. Quin si perspicies, respondit, res hominum, deprehendes illas neque spe neque metu dignas, quum desitura sint omnino molesta pariter et jucunda.

21. Peregrino illo Proteo increpante ipsum, quod multum rideret atque alluderet hominibus, ac dicente, Demonax non agis canem (*Cynicum*), respondit, Peregrine, non agis hominem!

22. Physicum adeo quendam, de antipodibus disputantem, excitavit, et ad puteum deducto ostendit in aqua umbram, interrogans : Tales igitur ais esse antipodas?

23. Etiam quum aliquis magum se esse diceret et carmina habere potentissima, quibus persuadere posset omnibus, ut praeberent sibi quaecumque vellet : Noli admirari, inquit; nam et ego artis tuae sum : et, si vis, sequere ad panum venditricem, et videbis uno me carmine et pauxillo quodam veneno inducere illam ut panem mihi det : nummum indicans, cujus eadem quae carminis vis esset.

24. Quum Herodes ille celeberrimus Pollucem suum lugeret ante pubertatem defunctum, juberetque currum illi jungi, et equos astare tanquam consensuro, et coenam parari, accedens, A Polluce, inquit, affero tibi epistolam. Delectato autem illo, atque putante, pro communi reliquorum ratione, et ipsum suo subservire morbo, dicenteque : Quid ergo, Demonax, Pollux mandat? Accusat te, inquit, quod non jam ad ipsum abeas.

25. Idem lugenti filium, et in tenebris se concludenti accedens dixit magum se esse, et posse ipsi evocare filii umbram, modo sibi tres quosdam homines nominaret, qui neminem unquam luxerint. Multum autem illo dubitante et haerente (neque enim habebat, opinor, quem talem nominaret), Tum tu, inquit, ridicule, solum te intolerabilia pati arbitraris, quum tamen expertem luctus videas neminem?

26. Etiam illos risu solebat excipere, qui in congressibus uterentur antiquatis omnino peregrinisque vocabulis. Uni ergo interrogato a se aliquid, et supra modum Attice respondentem, Equidem te jam nunc, inquit, interrogavi : at tu mihi tanquam sub Agamemnone respondes.

27. Dicente sodalium quodam, Abeamus, Demonax, in Aesculapii, et oremus pro filio, Utique, inquit, surdum judicas Aesculapium, si non potest hinc etiam orantes audire.

28. Videns aliquando duos quosdam philosophos omnino indocte in disputatione contendere, et alterum quidem absurda interrogare, alterum nihil quod ad rem faceret respondere, Nonne videtur vobis, inquit, amici, alter horum mulgere hircum, alter cribrum ei supponere

29. Ἀγαθοκλέους δὲ τοῦ Περιπατητικοῦ μέγα φρονούντος ὅτι μόνος αὐτός ἐστι καὶ πρῶτος τῶν διαλεκτικῶν, ἔφη, Καὶ μὴν, ὦ Ἀγαθόκλεις, εἰ μὲν πρῶτος, οὐ μόνος, εἰ δὲ μόνος, οὐ πρῶτος.

30. Κεθήγου δὲ τοῦ ὑπατικοῦ, ὁπότε διὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆει πρεσβεύων τῷ πατρὶ, πολλὰ καταγέλαστα καὶ λέγοντος καὶ ποιούντος, ἐπειδὴ τῶν ἐταίρων τις ὁρῶν ταῦτα ἔλεγεν αὐτὸν μέγα κάθαρμα εἶναι, Μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Δημῶναξ, οὐδὲν μέγα.

31. Καὶ Ἀπολλώνιον δὲ ποτε τὸν φιλόσοφον ἰδὼν μετὰ πολλῶν τῶν μαθητῶν ἐξελαύνοντα — ἤδη δὲ ἀπῆει μετάπεμptos ὡς ἐπὶ παιδείᾳ τῷ βασιλεῖ συνεσόμενος — Προσέρχεται, ἔφη, ὁ Ἀπολλώνιος καὶ οἱ Ἀργοναῦται αὐτοῦ.

32. Ἄλλου δὲ ποτε ἐρομένου εἰ ἀθάνατος αὐτῷ ἡ ψυχὴ δοκεῖ εἶναι, Ἀθάνατος, ἔφη, ἀλλ' ὡς πάντα.

33. Περὶ μέντοι Ἡρώδου ἔλεγεν ἀληθεύειν τὸν Πλάτωνα φάμενον οὐ μίαν ἡμᾶς ψυχὴν ἔχειν· οὐ γὰρ εἶναι τῆς αὐτῆς ψυχῆς Ῥηγίλλαν καὶ Πολυδεύκην ὡς ζῶντας ἐστιᾶν καὶ τὰ τοιαῦτα μελετᾶν.

34. Ἐτόλμησε δὲ ποτε καὶ Ἀθηναίους ἐρωτῆσαι δημοσίᾳ τῆς προorrήσεως ἀκούσας, διὰ τίνα αἰτίαν ἀποκλείουσι τοὺς βαρβάρους καὶ ταῦτα τοῦ τὴν τελετὴν αὐτοῖς καταστησαμένου Εὐμόλπου βαρβάρου καὶ Θρακὸς ὄντος.

35. Ἐπεὶ δὲ ποτε πλεῖν μέλλοντι αὐτῷ διὰ χειμῶνος ἔφη τις τῶν φίλων, Οὐ δέδοικας μὴ ἀνατραπέντος τοῦ σκάφους ὑπὸ ἰχθύων καταβρωθῆς; Κᾶτ' οὐκ ἀγνώμων ἂν εἴην, ἔφη, ὁκνῶν ὑπὸ ἰχθύων καταδασθῆναι τοσοῦτους αὐτὸς ἰχθῦς καταφαγών;

36. Ῥήτορι δὲ τινι χάκιστα μελετήσαντι συνεβούλευεν ἀσκεῖν καὶ γυμνάζεσθαι· τοῦ δὲ εἰπόντος, Ἄει ἐπ' ἐμαυτοῦ λέγω, Εἰκότως τοίνυν, ἔφη, τοιαῦτα λέγεις μωρῷ ἀκροατῇ χρώμενος.

37. Καὶ μάντιν δὲ ποτε ἰδὼν δημοσίᾳ ἐπὶ μισθῷ μαντευόμενον, Οὐχ ὁρῶ, ἔφη, ἐφ' ὅτῳ τὸν μισθὸν ἀπαιτεῖς· εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀλλάξαι τι δυνάμενος τῶν ἐπικεκλωσμένων, ὀλίγον αἰτεῖς ὅσον ἂν αἰτῆς, εἰ δὲ ὡς δέδοκται τῷ θεῷ πάντα ἔσται, τί σου δύναται ἡ μαντική;

38. Πρεσβύτου δὲ τινος Ῥωμαίου εὐσωματοῦντος καὶ τὴν ἐνόπλιον αὐτῷ μάχην πρὸς πάτταλον ἐπιδειξάμενου καὶ ἐρομένου, Πῶς σοι, Δημῶναξ, μεμαχῆσθαι ἔδοξα; Καλῶς, ἔφη, ἂν ξύλινον τὸν ἀνταγωνιστὴν ἔχης.

39. Καὶ μὴν καὶ πρὸς τὰς ἀπόρους τῶν ἐρωτήσεων πάνυ εὐστόχως παρεσκεύαστο· ἐρομένου γὰρ τινος ἐπὶ χλευασμῷ, εἰ χιλίας μνᾶς ξύλων καύσαιμι, ὦ Δημῶναξ, πόσαι μναῖ ἂν καπνοῦ γένοιτο; Στῆσον, ἔφη, τὴν σποδὸν, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν καπνός ἐστι.

40. Πολυβίου δὲ τινος, κομιδῇ ἀπαιδέτου ἀνθρώπου καὶ σολοίκου, εἰπόντος, Ὁ βασιλεὺς με τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ τετίμηκεν· Εἶθε σε, ἔφη, Ἑλληνα μᾶλλον ἢ Ῥωμαῖον πεποίηκεν.

41. Ἰδὼν δὲ τίνα τῶν εὐπαρύφων ἐπὶ τῷ πλάτει

29. Agathocle Peripatetico gloriantē, solum se et primum esse dialecticorum, Quin tu, inquit, Agathocles, si quidem primus, non solus: si vero solus; non primus.

30. Cethego consulari, quum per Græciam in Asiam pergeret legatus patri futurus, ridicula multa et dicente et faciente; atque sodalium ipsius uno, qui ista videret, dicente; magnum eum purgamentum esse: Medius fidius, inquit Demonax, magnum nihil.

31. Apollonium aliquando philosophum quum videret multis cum discipulis exeuntem (ibat autem arcessitus, ut institutionis causa cum imperatore esset), Accedit, inquit, Apollonius cum suis Argonautis.

32. Interrogante alio utrum immortalis illi videatur anima, Immortalis, inquit, sed ut omnia.

33. De Herode dicebat, verum dicere Platonem, non unam nos animam habere: neque enim ejusdem esse animæ, Regillam et Pollucem (mortuos) ut viventes convivio excipere, et talia declamare.

34. Ausus est aliquando etiam Athenienses publice interrogare, audita solemnī denuntiatione, propter quam causam excludant sacris barbaros, idque, quum constituerit illis initia Eumolpus, barbarus e Thracia.

35. Quum navigaturo per hiemem diceret amicorum aliquis, Non metuis ne everso navigio devoreris a piscibus? Tum non ingratus fuerim, inquit, si gravarer consumi a piscibus, qui ipse multos adeo pisces sim epulatus?

36. Rhetori cuidam pessime declamanti consulebat exercere se et meditari: hoc autem dicente, Semper apud me dico; Non igitur mirum est, inquit, talia te dicere, qui stultum adeo auditorem adhibeas.

37. Divinatorem videns publice accepta mercede divinantem, Non video, inquit, pro qua re mercedem repetas: sientim, ut qui mutare aliquid possis de fatis, parum nimis exigis, quantumcumque exigas; sin vero ut decretum deo est, sic erunt omnia, tua quid prodest divinatio?

38. Sene quodam Romano, corporis bene curati, armatam ipsi pugnam ad palum ostendente, atque interrogante, Quomodo tibi, Demonax, pugnasse videor? Præclare, inquit, ligneum si hostem habueris.

39. Etiam ad difficiles quæstiones acute admodum paratus erat. Per ludibrium enim interrogante quodam, Si mille minas lignorum cremavero, Demonax, quot ibi minæ fumi fuerint? Appende, inquit, cineres; reliquum omne fumus est.

40. Polybio cuidam indocto plane homini et vitiose loquenti, quum diceret: Imperator Romana me civitate honoravit: Utinam, inquit, Græcum te potius quam Romanum fecisset!

41. Quum prætextatum aliquem vidisset latitudine clavi

(II, 387 - 389)
τῆς
οὐς
ἔφη
ζέον
Εἰπ
4
δου
4
φέναι
κεκέ
δὲ κα
I
γελᾶ
γραμ
45
ρουσιν
δὲ μ
46
αὐτοῦ
σαυτοῦ
47
Κρίθη
48
ἀλλὰ
Κυνικό
βακτηρ
νους κα
ψεύδου,
49
μαχοῦν
παγκρα
νῦν ἀθλ
50
πρὸς τὸν
τουμένω
νος ἐπὶ λ
αὐτοῦ κα
κατασπα
συντρίψε
παταυ
τινα πᾶ
Εἰπόντος
τὸν, ἂν
ἄξιός ἐστι
κέλευσον.
51
μεγίστου
μένω πῶς
λαλῶν, π
52
Οἶε οὖν,
κηρία;

τῆς πορφύρας μέγα φρονούντα, κύψας αὐτοῦ πρὸς τὸ οὖς καὶ τῆς ἐσθῆτος λαβόμενος καὶ δείξας, Τοῦτο μέντοι, ἔφη, πρὸ σοῦ πρόβατον ἐφόρει καὶ ἦν πρόβατον.

42. Ἐπεὶ μέντοι λουόμενος ὤκνησεν ἐς τὸ ὕδωρ ζέον ἐμβῆναι, καὶ ἠτιάσατό τις ὡς ἀποδειλιάσαντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὑπὲρ πατρίδος αὐτὸ πείσεσθαι ἐμελλον;

43. Ἐρομένου δέ τινος, Ὅποια νομίζεις τὰ ἐν Ἄδου; Περιμένειν, ἔφη, καὶ κεῖθ' ἐπιστελῶ.

44. Ἀδμήτῳ δέ τινι ποιητῇ φαύλῳ λέγοντι γεγραμμένα μυνόστιχον ἐπίγραμμα, ὅπερ ἐν ταῖς διαθήκαις κεκείμενον ἐπιγραφῆναι αὐτοῦ τῇ στήλῃ — οὐ χεῖρον δὲ καὶ αὐτὸ εἰπεῖν,

Γαῖα λάβ' Ἀδμήτου ἑλκτρον, βῆ δ' εἰς θεὸν αὐτός —

γελάσας εἶπεν, Οὕτω καλὸν ἐστίν, ὦ Ἀδμητε, τὸ ἐπίγραμμα ὥστε ἐβουλόμην αὐτὸ ἤδη ἐπιγεγράφθαι.

45. Ἰδὼν δέ τις ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ οἷα τοῖς γέρονσιν ἐπιεικῶς γίγνεται, ἤρετο, Τί τοῦτο, ὦ Δημῶναξ; ὁ δὲ μειδιάσας, Χάρων με ἔδακεν, ἔφη.

46. Καὶ μέντοι καὶ Λακεδαιμονίων τινὰ ἰδὼν τὸν αὐτοῦ οἰκέτην μαστιγοῦντα, Παῦσαι, ἔφη, δμότιμον σαυτοῦ τὸν δοῦλον ἀποφαίνων.

47. Δανάης δέ τινος πρὸς τὸν ἀδελφὸν δίκην ἐχούσης, Κρίθητι, ἔφη, οὐ γὰρ εἴ Δανάη ἢ Ἀκρισίου θυγάτηρ.

48. Μάλιστα δὲ ἐπολέμει τοῖς οὐ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς ἐπίδειξιν φιλοσοφοῦσιν. Ἐνα γοῦν ἰδὼν Κυνικὸν τρίβωνα μὲν καὶ πήραν ἔχοντα, ἀντὶ δὲ τῆς βακτηρίας ὑπερον, κεκραγόντα καὶ λέγοντα ὅτι Ἀντισθένης καὶ Κράτης καὶ Διογένης ἐστὶ ζῆλωτής, Μὴ ψεύδου, ἔφη, σὺ γὰρ Ὑπερίδου μαθητὴς ὢν τυγχάνεις.

49. Ἐπεὶ μέντοι πολλοὺς τῶν ἀθλητῶν ἑώρα κακομαχοῦντας καὶ παρὰ τὸν νόμον τὸν ἐναγώνιον ἀντὶ τοῦ παγκρατιάειν δάκνοντας, Οὐκ ἀπείκτως, ἔφη, τοὺς νῦν ἀθλητὰς οἱ παρομαρτοῦντες λέοντας καλοῦσιν.

50. Ἀστεῖον δὲ καὶ κεῖνο αὐτοῦ καὶ δηκτικὸν ἄμα τὸ πρὸς τὸν ἀνθύπατον εἰρημένον· ἦν μὲν γὰρ τῶν πιττουμένων τὰ σκέλη καὶ τὸ σῶμα ὅλον, Κυνικοῦ δέ τινος ἐπὶ λίθον ἀναβάντος καὶ αὐτὸ τοῦτο κατηγοροῦντος αὐτοῦ καὶ εἰς κιναιδίαν διαβάλλοντος, ἀγανακτήσας καὶ κατασπασθῆναι τὸν Κυνικὸν κελεύσας ἐμελλεν ἢ ξύλοις συντρίφειν ἢ καὶ φυγῇ ζημιώσκειν· ἀλλ' ὁ γε Δημῶναξ παρατυχὼν παρητεῖτο συγγνώμην ἔχειν αὐτῷ κατὰ τινὰ πάτριον τοῖς Κυνικοῖς παρρησίαν θρασυνομένῳ. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἀνθυπάτου, Νῦν μὲν σοὶ ἀφίμαι αὐτὸν, ἀν δὲ ὕστερον τοιοῦτόν τι τολμήσῃ, τί παθεῖν ἀξίός ἐστι; καὶ ὁ Δημῶναξ, Δρωπακισθῆναι τότε αὐτὸν κέλευσον.

51. Ἄλλῳ δέ τινι στρατοπέδων ἄμα καὶ ἔθνους τοῦ μεγίστου τὴν ἀρχὴν ἐμπιστευθέντι ἐκ βασιλείας ἐρομένῳ πῶς ἀριστα ἀρξεί, Ἀόρητος, ἔφη, καὶ ὀλίγα μὲν λαλῶν, πολλὰ δὲ ἀκούων.

52. Ἐρομένῳ δέ τινι εἰ καὶ αὐτὸς πλακοῦντας ἐσθίοι, Οἶοι οὖν, ἔφη, τοῖς μωροῖς τὰς μελίττας τιθέναι τὰ κηρία;

superbientem, ad aurem illius inclinatus, et prehensa veste ostensaque, Hanc quidem, inquit, ante te ovis gestabat, et erat ovis.

42. In balneo quum ingredi in ferventem aquam cunctaretur, et ut timidum aliquis accusaret, Dic mihi, inquit, an pro patria hoc subiturus eram?

43. Interrogante quodam, Quid putas agi apud inferos? Exspecta, inquit, inde tibi rescribam.

44. Admeto cuidam, malo poetæ, quum diceret scriptum a se epigramma unius versus, quod testamento jussisset suæ columellæ sepulcri inscribi: sed quid prohibet ipsum ponere,

Terra cape Admeti utriculum, deus exiit ipse!

ridens dixit: Adeo pulchrum est, o Admete, epigramma, ut velim illud jam inscriptum esse.

45. Videns aliquis in cruribus illius, qualia fere solent accidere senibus, rogarat: Ecquid hoc, Demonax? Ille subridens, Charon, inquit, me momordit.

46. Lacedæmonium quendam quum vidisset flagellis cedere servum, Desine, inquit, parem tibi honore reddere servum tuum.

47. Danae quædam litem contra fratrem quum haberet, In jus ambula, inquit, neque enim illa es Danae Acrisii (injudicati) filia.

48. Maxime autem impugnabat qui non vere, sed ostentationis causa philosopharentur. Unum enim videns Cynicum pallium quidem habentem ac peram, pro clava autem pistillum, valde clamantem, dicentemque se Antisthenis et Cratetis et Diogenis æmulum, Noli mentiri, inquit; tu enim Hyperidis (pistillarii) discipulus es.

49. Quum multos athletarum videret male pugnantes et contra legem certaminis loco pancratii mordentes, Haud injuria, inquit, hodiernos athletas sui sectatores leones appellant.

50. Lepidum sane illud quoque ipsius et mordax simul ad proconsulem dictum. Erat enim ille ex eo numero, qui crura ac totum corpus vellerent. Cynico autem quodam ascendente in lapidem, atque id ipsum accusante, mollitiemque illius traducente, indignatus, detrahique jubens Cynicum, aut fustibus contundere aut multare exilio parabat. Forte autem superveniens Demonax deprecatus est, veniam ut illi daret, qui patria quadam Cynicis libertate hoc ausus esset. Dicente vero proconsule: Jam quidem illum tibi dimitto, sed si in posterum tale quid ausus fuerit, quid pati dignus est? Demonax, Tum dropace illum velli jube, inquit.

51. Alii cuidam, cui legionum et provinciarum maximarum imperium commissum fuerat ab imperatore, interroganti quomodo optime imperaret, respondit: Si non irascaris et loquaris pauca, multa vero audias.

52. Interrogante quodam, num et ipse placentas ederet, Putasne igitur, inquit, stultis favos strui ab apibus?

53. Πρὸς δὲ τῇ Ποικίλῃ ἀνδριάντῃ ἰδὼν τὴν χεῖρα ἀποκεκομμένον, ὅψε' ἔφη Ἀθηναίους εἰκόνι χαλκῇ τιμηκέναι τὸν Κυναίγειρον.

54. Καὶ μὴν καὶ Ῥουφῖνον τὸν Κύπριον — λέγω δὲ τὸν χωλὸν τὸν ἐκ τοῦ περιπάτου — ἰδὼν ἐπὶ πολὺ τοῖς περιπάτοις ἐνδιατρίβοντα, Οὐδέν ἐστιν, ἔφη, ἀναισχυντότερον χωλοῦ Περιπατητικοῦ.

55. Ἐπεὶ δὲ ποτε ὁ Ἐπίκτητος ἐπιτιμῶν ἅμα συνέβουλευσεν αὐτῷ ἀγαγέσθαι γυναῖκα καὶ παιδοποιήσασθαι, πρέπειν γὰρ καὶ τοῦτο φιλοσόφῳ ἀνδρὶ ἕτερον ἀνθ' αὐτοῦ καταλιπεῖν τῇ φύσει, ἐλεγκτικώτατα πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο, Οὐκοῦν, ὦ Ἐπίκτητε, δὸς μοι μίαν τῶν σαυτοῦ θυγατέρων.

56. Καὶ μὴν καὶ τὸ πρὸς Ἑρμῖνον τὸν Ἀριστοτελικὸν ἄξιον ἀπομνημονεύσαι· εἰδὼς γὰρ αὐτὸν παγκάκιστον μὲν ὄντα καὶ μυρία κακὰ ἐργαζόμενον, τὸν Ἀριστοτέλην δὲ διὰ στόματος καὶ αὐτοῦ τὰς δέκα κατηγορίας ἔχοντα, Ἑρμῖνε, ἔφη, ἀληθῶς ἄξιός ἐστι δέκα κατηγορίων.

57. Ἀθηναίων δὲ σκεπτομένων κατὰ ζῆλον τὸν πρὸς Κορινθίους καταστήσασθαι θέαν μονομάχων προελθόντων εἰς αὐτοὺς, Μὴ πρότερον, ἔφη, ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, ψηφίσῃσθε, ἂν μὴ τοῦ Ἑλέου τὸν βωμὸν καθέλῃτε.

58. Ἐπεὶ δὲ εἰς Ὀλυμπίαν ποτὲ ἐλθόντι αὐτῷ Ἥλαιοι εἰκόνα χαλκῇν ἐψηφίσαντο, Μηδαμῶς τοῦτο, ἔφη, ὦ ἄνδρες Ἥλαιοι, μὴ δόξητε ὀνειδίζειν τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ὅτι μήτε Σωκράτους μήτε Διογένους εἰκόνα ἀνατεθείκασιν.

59. Ἦκουσα δὲ αὐτοῦ ποτε καὶ πρὸς τὸν τῶν νόμων ἔμπειρον ταῦτα λέγοντος, ὅτι κινδυνεύουσιν ἄχρηστοι εἶναι οἱ νόμοι, ἂν τε πονηροῖς ἂν τε ἀγαθοῖς γράφωνται· οἱ μὲν γὰρ οὐ δέονται νόμων, οἱ δὲ ὑπὸ νόμων οὐδὲν βελτίους γίνονται.

60. Τῶν δὲ Ὀμήρου στίχων ἓνα ἦδε μάλιστα,

Κάθ' ἂν' ὁμῶς ὁ τ' ἀεργὸς ἀνὴρ ὁ τε πολλὰ ἐοργῶς.

61. Ἐπῆναι δὲ καὶ τὸν Θερσίτην ὡς Κυνικὸν τινα δημηγόρον.

62. Ἐρωτηθεὶς δὲ ποτε τίς αὐτῷ ἀρέσκοι τῶν φιλοσόφων, ἔφη, Πάντες μὲν θαυμαστοί, ἐγὼ δὲ Σωκράτην μὲν σέβω, θαυμάζω δὲ Διογένην καὶ φιλῶ Ἀρίστιππον.

63. Ἐβίου δὲ ἔτη ὀλίγου δέοντα τῶν ἑκατὸν ἄνσος, ἄλυπος, οὐδένα ἐνοχλήσας τι ἢ αἰτήσας, φίλοις χρήσιμος, ἐχθρὸν οὐδένα οὐδεπώποτε ἐσχηκώς· καὶ τοσοῦτον ἔρωτα ἔσχον πρὸς αὐτὸν Ἀθηναῖοι τε αὐτοὶ καὶ ἅπαντα ἢ Ἑλλὰς ὥστε παριόντι ὑπεξανίστασθαι μὲν τοὺς ἄρχοντας, σιωπὴν δὲ γίνεσθαι παρὰ πάντων. Τὸ τελευταῖον δὲ ἦδη ὑπὲργηρως ὦν ἀκλῆτος εἰς ἣν τύχοι παριὼν οἰκίαν ἐδείπνει καὶ ἐκάθευδε, τῶν ἐνοικούντων θεοῦ τινα ἐπιφάνειαν ἡγουμένων τὸ πρᾶγμα καὶ τινα ἀγαθὸν δαίμονα εἰσεληλυθέναι αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκίαν. Παριόντα δὲ αἱ ἀρτοπώλιδες ἀνθεῖλκον πρὸς αὐτὰς ἐκάστη ἀξιόσua παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τῶν ἀρτων, καὶ

53. Ad Pœcilen quum vidisset statuam manu truncatam, sero tandem ait statua ænea honoratum ab Atheniensibus Cynægirum.

54. Rufinum Cyprium, dico autem illum claudum, illum de Peripato, videns multum in illis ambulationibus versantem, Nihil est, inquit, claudio Peripatetico impudentius.

55. Quum quondam Epictetus non sine reprehensione consuleret illi uxorem ducere, et procreare liberos; decere enim hoc quoque virum philosophum, ut alium pro se relinquat progeneratum ex se; sic respondit, ut planissime illum refutaret, Da mihi igitur, Epictete, unam filiarum tuarum.

56. Etiam illud quod ad Aristotelicum Herminum dixit, commemorabile est. Quem quum sciret pessimum esse hominem et infinita patrantem mala, Aristotelem autem et decem illius categorias (*prædicamenta*) in ore habentem; Vere, ait, Hermine, dignus es decem categoriis (*accusationibus*.)

57. Atheniensibus æmulatione quadam Corinthiorum de gladiatorum constituendo spectaculo deliberantibus, progressus inter illos, Ne prius, inquit, o Athenienses, de his in suffragium ite, quam Misericordiæ aram sustuleritis.

58. Quum Olympiam venienti Elei æneam statuam decernerent, Nequaquam, inquit, o viri Elei, hoc facite, ne exprobrare videamini majoribus vestris, qui neque Socrati statuam, neque Diogeni posuerint.

59. Audiui illum quondam ad jurisperitum ista dicere: inutiles fere leges esse, sive bonis scribantur, sive malis; alteros enim non indigere legibus, alteros nihilo a legibus fieri meliores.

60. Homeri versum unum maxime cantillabat:

Mors simul ignavum rapit, et qui multa patravit.

61. Thersiten laudabat ut Cynicum quendam concionatorem.

62. Interrogatus, quis philosophorum maxime ipsi probaretur? Omnes quidem, ait, admirabiles: ego vero Socratem veneror, miror Diogenem, amo Aristippum.

63. Vixit annos non multos intra centum, sine morbo, sine dolore, nemini molestus quum fuisset, a nemine quicquam quum petiisset: utilis amicis, qui inimicum nunquam quenquam habuisset. Tanto illum amore persecuti sunt cum ipsi Athenienses, tum universa Græcia, ut prodeunti in publicum assurgerent principes, silentium autem ab omnibus illi præstaretur. Denique quum ad ultimam senectutem jam pervenisset, invocatus quamcumque luberet domum ingressus, coenebat ibi pernoctabatque, quam rem dei alicujus adventum existimabant incolæ, bonum aliquem genium domum ad se introiisse putantes. Prætereuntem panum venditricas certatim ad se trahere, postulans unaquæque a se

τοῦτο εὐτυχίαν ἑαυτῆς ἢ δεδωκυῖα ᾤετο. Καὶ μὴν καὶ οἱ παῖδες ὁπώρας προσέφερον αὐτῇ πατέρα ὀνομάζοντες.

64. Στάσεως δὲ ποτε Ἀθήνησι γενομένης εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ φανείς μόνον σιωπᾶν ἐποίησεν αὐτούς· ὁ δὲ ἰδὼν ἤδη μετεγνώκοντας οὐδὲν εἰπὼν καὶ αὐτὸς ἀπηλλάγη.

65. Ὅτε δὲ συνῆκεν οὐκέθ' οἷός τε ὦν αὐτῷ ἐπικουρεῖν, εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας τὸν ἐναγώνιον τῶν κηρύκων πόδα,

Λήγει μὲν ἄγων τῶν καλλίστων
ἄθλων ταμίας, καιρὸς δὲ καλεῖ
μηκέτι μέλλειν·

καὶ πάντων ἀποσχόμενος ἀπῆλθε τοῦ βίου φαιδρὸς καὶ οἷος αἰεὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐφαίνετο.

66. Ὀλίγον δὲ πρὸ τῆς τελευτῆς ἐρομένου τινός, Περὶ ταρῆς τί κελεύεις; Μὴ πολυπραγμονεῖτε, ἔφη· ἡ γὰρ ὁδμή με θάψει. Φαμένου δὲ ἐκείνου, Τί οὖν; οὐκ αἰσχρὸν ὀρνέοις καὶ κυσὶ βορὰ προτεθῆναι τηλικούτου ἀνδρὸς σῶμα; Καὶ μὴν οὐδὲν ἄτοπον, ἔφη, τοῦτο, εἰ μέλλω καὶ ἀποθανὼν ζῶοις τισὶ χρήσιμος ἔσεσθαι.

67. Οἱ μέντοι Ἀθηναῖοι καὶ ἔθαψαν αὐτὸν δημοσίᾳ μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐπὶ πολὺ ἐπένθησαν καὶ τὸν θάκον τὸν λίθινον, ἐφ' οὗ εἰώθει ὁπότε κάμναι ἀναπαύεσθαι, προσεχύνουν καὶ ἐστεφάνουν ἐς τιμὴν τοῦ ἀνδρὸς ἡγούμενοι ἱερὸν εἶναι καὶ τὸν λίθον ἐφ' οὗ ἐκαθέζετο. Ἐπὶ μὲν γὰρ τὴν ἐκφορὰν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἀπήντησε, καὶ μάλιστα τῶν φιλοσόφων· οὗτοι μέντοι ὑποδύντες ἐκόμιζον αὐτὸν ἄχρι πρὸς τὸν τάφον.

Ταῦτα ὀλίγα πάνυ ἐκ πολλῶν ἀπεμνημόνευσα, καὶ ἔστιν ἀπὸ τούτων τοῖς ἀναγιγνώσκουσι λογίζεσθαι ὁποῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐγένετο.

XXXVIII.

* ΕΡΩΤΕΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐρωτικῆς παιδιᾶς, ἐταῖρέ μοι Θεόμνηστε, ἐξ ἐωθινοῦ πεπληρώκας ἡμῶν τὰ κεκμηκότα πρὸς τὰς συνεχεῖς σπουδὰς ὧτα, καὶ μοι σφόδρα διψῶντι τοιαύτης ἀνέσεως εὐκαιρὸς ἢ τῶν ἱλαρῶν σου λόγων ἐρρῦν χάρις· ἀσθενὴς γὰρ ἡ ψυχὴ διηνεχοῦς σπουδῆς ἀνέχεσθαι, ποθοῦσι δ' οἱ φιλότιμοι πόνοι μικρὰ τῶν ἐπαχθῶν φροντίδων χαλασθέντες εἰς ἡδονὰς ἀνίσθαι. Πάνυ δὴ με ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἢ τῶν ἀκολάστων σου διηγημάτων αἰμύλη καὶ γλυκεῖα πειθῶ κατηύφραγεν, ὥστ' ὀλίγου δεῖν Ἀριστείδης ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Μιλησιακοῖς λόγοις ὑπερκηλούμενος, ἄχθομαι τε νῆ τοὺς σοὺς ἔρωτας, οἷς πλατὺς εὐρέθης σκοπὸς, ὅτι πέπαυσαι διηγούμενος· καὶ σε πρὸς αὐτῆς ἀντιβολοῦμεν Ἀφροδίτης, εἰ περιττὰ με λέγειν ἔοικας, εἴ τις ἄρρην ἢ καὶ νῆ Δία θῆλυς ἐφεῖται σοι πόθος, ἡρέμα τῇ μνήμῃ

LUCIANUS. 1.

panem uti caperet, eoque se feliciorē, quā dederat, judicare. Quin pueri fructus illi offerre, et appellare patrem.

64. Seditione aliquando Athenis exorta, in concionem prodiit, ipsaque præsētia sua silentium procuravit. At quum videret jam illos resipuisse, verbo nullo prolato iterum discessit.

65. Quum vero intelligeret se non amplius præsētare sibi opem posse, dixit ad præsēntes praeconum illud in certaminum ludis carmen :

Finit ludus, pulchram tribuens
meritis laurum, tempusque vocat
prohibetque moras :

atque abstinens omnibus, vita discessit hilaris, et qualis semper his, qui illum vidissent, apparuit.

66. Paulo ante mortem interrogante aliquo, De sepultura quid jubes? Nolite laborare, inquit, odor me sepeliet. Dicente autem illo : Quid? nonne turpe avibus canibusque cibum jacere talis viri corpus? Quin, ait, nihil absurdi hoc, si mortuus etiam animalibus quibusdam futurus sim utilis.

67. Verum Athenienses et publico illum funere magnifico extulere, et luxerunt diu, et lapideam sedem, in qua acquiescere fessus solebat, adorabant, coronabantque honoris viro habendi causa, rati sacrum etiam esse, in quo sederat, lapidem. Ad funus quidem nemo fuit quin procederet, philosophorum præsērtim : hi quidem subeuntes feretro ad sepulcrum illum portarunt.

Hæc pauca sane de multis commemoravi. Et est de his existimandi copia lectoribus, qualis ille vir fuerit.

XXXVIII.

* AMORES.

1. LYCINUS. Amatorio lusu, Theomnestē sodalis, a mane inde implevisti mihi fatigatas ad perpetua seria aures; mihi que vehementer ejusmodi remissionem sitienti, opportuna admodum fluxit hilarium sermonum tuorum venustas. Infirrior enim est animus, quam qui perpetuam contentionem ferre possit; desiderantque ambitiosi labores, gravibus parumper curis laxati, in voluptates remitti. Me sane hoc matutino petulantium sermonum tuorum loquacitas dulcis, que suada oblectavit, ut parum abesset quin Aristides mihi viderer, Milesiis sermonibus supra modum oblectatus: atque sero moleste, per tibi tuos amores juro, quibus latus adeo scopus inventus es, quod narrare desisti: ac per ipsam te Venerem obsecro (si forte vana me dicere putas) sive masculus aliquis, sive femineus hercle tibi amor immisus est, ut placide illum memoriæ ope huc evoces. Nam

25

ἐκκαλέσασθαι. Καὶ γὰρ ἄλλως ἑορταστικὴν ἄγομεν ἡμέραν Ἡράκλεια θύοντες· οὐκ ἄγνοεῖς δὲ δὴ πού τὸν θεὸν ὡς δέξῃς ἦν πρὸς Ἀφροδίτην· ἥδιστα οὖν δοκεῖ μοι τῶν λόγων τὰς θυσίας προσήσσεσθαι.

2. ΘΕΟΜΝΗΣΤΟΣ. Θάττον ἂν μοι, ὦ Λυκίне, θαλάττης κύματα καὶ πυκνάς ἀπ' οὐρανοῦ νιφάδας ἀριθμῆσαις ἢ τοὺς ἐμοὺς Ἔρωτας. Ἐγὼ γοῦν ἅπασαν αὐτῶν κενὴν ἀπολελεῖσθαι φαρέτρην νομίζω, καὶ ἐπ' ἄλλον τινὰ πτῆναι θελήσωσιν, ἀνοπλος αὐτῶν ἢ δεξιὰ γελασθήσεται· σχεδὸν γὰρ ἐκ τῆς ἀντίπαιδος ἡλικίας εἰς τοὺς ἐφήβους κριθεὶς ἄλλαις ἀπ' ἄλλων ἐπιθυμίαις βουκολοῦμαι· διάδοχοι ἔρωτες ἀλλήλων καὶ πρὶν ἢ λῆξαι τοὺς προτέρους, ἄρχονται δεύτεροι, κάρηνα Λερναῖα τῆς παλιμψυοῦς Ὑδρας πολυπλοκώτερα μὴδ' Ἰόλειον βοήθον ἔχειν δυνάμενα· πῦρ γὰρ οὐ σβέννυται πῦρ. Οὕτω τις ὑγρὸς τοῖς ὀμμασιν ἐνοικεῖ μύωψ, δὲ ἅπαν κάλλος εἰς αὐτὸν ἄρπάζων ἐπ' οὐδενὶ κόρῳ παύεται· καὶ συνεχὲς ἀπορεῖν ἐπέρχεται μοι, τίς οὗτος Ἀφροδίτης ὁ χόλος· οὐ γὰρ Ἡλιάδης ἐγὼ τις οὐδὲ Λημνιάδων ἔρις οὐδὲ Ἱππολύτειον ἀγροικίαν ὠφρυωμένος, ὡς ἐρεθίσαι τῆς θεοῦ τὴν ἄπαυστον ταύτην ὁρμήν.

3. ΛΥΚ. Πέπαυσο τῆς ἐπιπλάστου καὶ δυσχεροῦς ταύτης ὑποκρίσεως, Θεόμνηστε. Ἀχθὴ γὰρ, ὅτι τούτῳ τῷ βίῳ ἢ τύχῃ προσεκλήρωσέ σε, καὶ χαλεπὸν εἶναι νομίζεις, εἰ γυναιξὶν ὥραιαις καὶ μετὰ παιδῶν τὸ καλὸν ἀνθούντων ὀμιλεῖς; ἀλλὰ σοὶ καὶ καθαρσίῳν τάχα δεήσει πρὸς τὸ δυσχερὲς οὕτω νόσημα· δεινὸν γὰρ τὸ πάθος. Ἀλλ' οὐχὶ τοῦτον τὸν πολὺν ἐκχέας λῆρον εὐδαίμονα σαυτὸν εἶναι νομιεῖς, ὅτι σοὶ ὁ θεὸς οὐκ αὐχμηρὰν γεωργίαν ἐπέκλωσεν οὐδ' ἐμπορικὰς ἄλας καὶ στρατιώτην ἐν ὀπλοῖς βίον, ἀλλὰ λιπαρὰν παλαῖστραν μέλουσί σοι καὶ φαιδρὰ μὲν ἐσθῆς μέχρι ποδῶν τὴν παρυφὴν καθειμένην, διακριδὸν δ' ἡσκημένης κόμης ἐπιμέλεια; τῶν γε μὴν ἐρωτικῶν ἡμέρων καὶ αὐτὸ τὸ βασανίζον εὐφραίνει καὶ γλυκὺς ὁδὸς ὁ τοῦ πόθου δάκνει· πειράσας μὲν γὰρ ἐλπίζεις, τυχὼν δ' ἀπολέλαυκας· ἴση δὲ ἡδονὴ τὸ παρεῖναι καὶ τὸ μέλλον. Ἐναγχοῦ γοῦν διηγούμενου σου τὸν πολὺν, ὡς καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, κατάλογον ὦν ἀρχῇθεν ἡράσθης, ἱλαρὰ μὲν τῶν ὁμμάτων αἱ βολαὶ τακερῶς ἀνυγραίνοντο, τὴν φωνὴν δ' ἴσην τῇ Λυκάμβου θυγατρὶ λεπτὸν ἀφιδύνων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σχήματος εὐθὺς δῆλος ἦς οὐκ ἐκείνων μόνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μνήμης ἔρων. Ἀλλ' εἴ τί σοι τοῦ κατὰ τὴν Ἀφροδίτην περίπλου λείψανον ἀφεῖται, μὴδὲν ἀποκρύψῃ, τῷ δὲ Ἡρακλεῖ τὴν θυσίαν ἐντελῇ παράσχου.

4. ΘΕΟΜΝ. Βουφάγος μὲν ὁ δαίμων, ὦ Λυκίне, καὶ ταῖς ἀκάπνοις, ὥς φασί, τῶν θυσιῶν ἥκιστα τερπόμενος. Ἐπεὶ δ' αὐτοῦ τὴν ἐτήσιον ἑορτὴν λόγῳ γεραίρομεν, αἱ μὲν ἐμαὶ διηγῆσαι ἐξ ἑωθινοῦ παραταθεῖσαι κόρον ἔχουσιν, ἢ δὲ σὴ Μοῦσα τῆς συνήθους μεθαρμολογίας σπουδῆς ἱλαρῶς τῷ θεῷ συνδιημερεύσάτω, καὶ μοι γενοῦ δικαστῆς ἴσος, ἐπεὶ μὴδ' εἰς ἕτερόν σε τοῦ πάθους βέποντα ὀρῶ, ποτέρους ἀμείνονας ἡγῇ, τοὺς φιλόπαιδας ἢ τοὺς γυναικοὺς ἀσμενίζοντας; ἐγὼ

alioquin festum agimus diem, sacrificantes Herculi : non autem ignoras, opinor, deum hunc, quam acer fuerit in Venerem : lubentissime igitur videtur mihi sermonum talium victimas admissurus.

2. THEOMNESTUS. Citius mihi, Lycine, fluctus maris densosque nivis-floccos numeraveris, quam meos Amores. Equidem omnem illorum inanem relictam pharetram arbitror, et si involare in alium quenquam voluerint, incermis illorum dextra ridebitur. Nam ab eo fere inde tempore quo e puerili aetate ad pubertati proximos transii, ab aliis cupiditatibus post alias delinior. Succedunt sibi invicem amores, et ante adeo quam priores desinant, incipiunt alteri, Lernæa capita, renascentis illius Hydræ capitibus magis multiplicia, nec Iolaum adiutorem admittentia : neque enim igni ignis exstinguitur. Vegetum adeo oculis meis æstrum insidet, quod pulchritudinem omnem ad se rapiens satietate nulla quiescit. Ac sæpe in mentem mihi venit dubitare, quæ sit tanta Veneris ira. Neque enim de Solis progenie sum, neque Lemniarum offensionis reus, neque Hippolytea rusticitate superciliosus, ut irritaverim implicabilem hanc deæ iram.

3. LYC. Desine fictam hanc et molestam simulationem, Theomneste. Gravaris enim hanc te vitam a Fortuna sortitum, ac durum esse putas inter mulieres formosas et pueros pulchre florentes versari? Forte etiam piaculis tibi quibusdam opus erit ad difficilem adeo morbum : gravis enim ægrimonia. Quin tu effusis multis id genus nugis beatum te esse putato, quod non squalidam tibi agriculturam fato deus attribuit, neque mercatorum errores, militaremve in armis vitam : sed nitidæ tibi palæstræ curæ sunt, ac læta vestis ad pedes usque purpuram demittens ; comæque cura in discrimen pexæ. Ceterum amatoriorum desideriorum ipsa etiam tormenta exhilarant, dulcisque dens cupiditatis mordet. Post experimenta enim speras ; frueris jam potitus : æqua voluptas est præsens ac futurum. Nuper enim quum recitares longum, qualis est apud Hesiodum, catalogum amorum ab initio inde tuorum, hilares oculorum conjectus molliter fluctuabant : vocem vero, qualis Lycambæ filia fuit, blande suaviterque extenuans, ipso illo habitu statim declarabas, te non ipsos modo, sed eorum quoque amare memoriam. Sed si quæ tibi de illa Venerea circumnavigatione sunt reliquiae repositæ, ne quid occulta, verum perfectam Herculi victimam præsta.

4. THEOMN. Ille quidem deus, Lycine, solidos boves vorat, et victimis sine fumo, ut aiunt, minime delectatur. Quandoquidem autem annum illius diem festum sermone honoramus, meæ narrationes a matutino inde extentæ satiætem habent : tua vero Musa a consuetudo studio ad aliud quasi cantus genus concinnata, hilariter cum deo hunc diem transigat : siasque mihi æquus arbiter, quum in neutrum te morbum proclivem videam, quos meliores putes, puero-rumne amatores, an eos qui ferantur in mulierculas? Ego

μὲν γὰρ ὁ πληγείς ἐκατέρω καθάπερ ἀκριβῆς τρυτάνη
τῆς ἐπ' ἀμφοτέρα πλάστιγγιν ἰσορρόπως ταλαντεύομαι,
οὐ δ' ἐκτὸς ὧν ἀδεκάστῳ κριτῇ τῷ λογισμῷ τὸ βέλτιον
κρίσει. Πάντα δὲ περιελὼν ἀκκισμὸν, ὃ φιλότης,
ἣν πεπίστευκέ σοι ψῆφον ἢ περὶ τῶν ἐμῶν ἐρώτων
κρίσις, ἤδη φέρε.

5. ΛΥΚ. Παιδιάς, ὃ Θεόμνηστε, καὶ γέλωτος
ἡγῇ τὴν διήγησιν; ἢ δ' ἐπαγγέλλεται τι καὶ σπουδαῖον.
Ἐγὼ γοῦν ἐξ ὑπογούου τῆς ἐπιχειρήσεως ἡψάμην, εἰ-
δὼς ὅτι λίαν, ἀλλ' οὐ παλαιᾶς, ἐξ ὅτου δυοῖν ἀνδρῶν
ἀκηκοὺς περὶ τούτοις συντόνως ἀμιλλωμένοις ἔτι τὴν
μνήμην ἐναυλον ἔχω. Διήρητο δ' αὐτῶν ἅμα τοῖς λό-
γοις τὰ πάθη οὐχ ὥσπερ σὺ κατ' εὐκολίαν ψυχῆς αὐ-
πνος ὧν διττοὺς ἀρνύσαι μισθοὺς,

τὸν μὲν βουκολέων, τὸν ἀργυρα μῆλα νομεύων,

ἀλλ' ὁ μὲν ὑπερφυῶς παιδικοῖς ἤδετο τὴν θήλειαν
Ἀφροδίτην βάραθρον ἡγούμενος, ὁ δ' ἀγνεύων ἐρωτος
ἀρρενος ἐς γυναικας ἐπτόητο. Δυοῖν οὖν μαχομένοις
παθοῖν ἀγωνοθετήσας ἀμιλλαν οὐδ' ἂν εἰπεῖν δυναίμην
ὡς ὑπερηφράνθη καὶ μοι τὰ τῶν λόγων ἔχνη ταῖς
ἀκοαῖς ἐνεσφράγισται σχεδὸν ὡς ἀρτίως εἰρημένα. Πᾶ-
σαν οὖν ὑποτιμήσεως ἀφρημὴν ἐκποδὼν ἀποθέμενος ἃ
παρ' ἀμφοῖν ἤκουσα λεγόντων κατ' ἀκριβὲς ἐπέξειμί σοι.

ΘΕΟΜΝ. Καὶ μὴν ἔγωγε ἐπαναστὰς ἐνθεν ἀπαν-
τικρὺ καθεδουμαί σου,

δέγμενος Αἰακίδην ὅποτε λήξειεν αἰείδων.

Σὺ δ' ἡμῖν τὰ πάλαι κλέα ἐρωτικῆς διαφορᾶς μελωδίᾳ
πέραινε.

6. ΛΥΚ. Ἐπ' Ἰταλίαν μοι πλεῖν διανοομένῳ τα-
χυνάουτ' οὐκ σκάφος ἡντρεπίστο τούτων τῶν δικρότων,
οἷς μάλιστα χρῆσθαι Λιβυνοὶ δοκοῦσιν ἔθνος Ἰονίῳ
κόλπῳ παρωκισμένον. Ὡς δ' ἐνῆν, πάντας ἐπιχω-
ρίους θεοὺς προσκυνήσας καὶ Δία ξένιον ἴλεω συνεφά-
ψασθαι τῆς ἀποδήμου στρατείας ἐπικαλεσάμενος ἀπ' ἄ-
στεος ὀρικῶ ζεύγει κατῆειν ἐπὶ θάλατταν· εἴτα τοὺς
παραπέμποντάς με δεξιωσάμενος — ἡκολούθει δὲ παι-
δείας λιπαρῆς ὄχλος, οἱ συνεχῆς ἡμῖν ἐντυγχάνοντες
ἀνιάρως διεζεύγνυντο — τῆς πρύμνης ἐπιβὰς ἐγγὺς
ἐμαυτὸν ἴδρουσα τοῦ κυβερνήτου. Καὶ βοθίῳ τῷ τῶν
ἐλατήρων μετὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀναχθέντες, ἐπειδὴ
μάλα καὶ κατόπιν ἡμᾶς ἐποίμαινον αὖραι, τὸν ἰστὸν
ἐκ τῶν μεσοκοίλων ἄραντες καρχησίῳ τὸ κέρας προσε-
στείλαμεν· εἴτ' ἀθρόας κατὰ τῶν κάλων τὰς ὁδοὺς
ἐκχέαντες ἡρέμα πιμπλαμένου τοῦ λίνου κατ' οὐδὲν
οἶμαι βέλους ἐλάττονι βόλῳ διπτάμεθα βαρὺ τοῦ κύ-
ματος ὑποβρυχωμένου περὶ τὴν σχίζουσαν αὐτὸ
πρῶραν.

7. Ἀλλ' ἃ γε μὴν ἐν τῷ μεταξὺ παράπλῳ σπουδῆς
ἢ παιδείας ἐχόμενα συνηνέχθη, καιρὸς οὐ πάνυ μηκύ-
νειν. Ὡς δὲ τῆς Κιλικίας τὴν ἑφαλον ἀμείψαντες εἰχό-
μεθα τοῦ Παμφυλίου κόλπου, Χελιδονέας ὑπερθέοντες
οὐκ ἀμοχθὶ τοὺς εὐτυχεῖς τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος δρους,
ἐκάστη τῶν Λυκτικῶν πόλεων ἐπεξενούμεθα μύθοις τὰ

enim utroque amore percussus, ut exacta trutinā utrisque
lancibus, momentis libror aequalibus : tu vero, qui extra
causam sis, incorrupto iudice, ratiocinatione, quod me-
lius est eliges. Omissis igitur deliciis omnibus, sodalis,
quem tibi calculum iudicium meis de amoribus permisit, eum
jam ferto.

5. LYC. Ludine tu, Theomneste, et risus esse putas eam
tractationem? at ea serium etiam quiddam pollicetur.
Ego enim nuper manum operi admovi, ac scio, valde id
quidem *serium*, sed minime *ludi*, ex quo duo viros audiui
de hisce rebus quanta potest contentione certantes, cujus
memoria aures adhuc personare videntur. Divisi erant illo-
rum cum sententiis etiam affectus, neque uti tu, prout
animo commodum est, pervigil mercedem capis duplicem,

Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens :

sed alter supra modum puerorum oblectabatur amoribus,
barathrum iudicans Venerem muliebrem; alter purus ab
amore masculo, furebat in feminas. Quum igitur arbiter es-
sem certaminis inter pugnantes duos affectus, dicere non
possum quam incredibiliter sim delectatus. Atque ser-
monum mihi illorum vestigia velut sigillo quodam im-
pressa sunt auribus, quasi modo dicta essent. Quare de-
posita statim omni reprehensionis tuæ occasione, quæ
ex utroque dicente audiui, accurate tibi enarrabo.

THEOMN. At ego paulum hinc discedens e regione tibi
considebo,

Æacidi intentus, dum cesset fundere carmen.

Tu vero jam nobis antiquam gloriam amatoris illius con-
certationis modulate perage.

6. LYC. Versus Italiam navigare mihi cogitanti navigium
velox paratum erat, de biremium illo genere, quibus maxime
uti perhibentur Liburni, ad Ionium sinum gens habitans.
Quantum vero licebat, patrios deos omnes quum adorassem,
et Jove hospitali invocato, ut volens propitius peregrinam
militiam una capesseret, mulis junctis ab urbe ad mare
descendi. Tum complexus eos qui me deduxerant (se-
quebatur autem assidua eruditionis turba, qui perpetuo
nobiscum versati cum molestia jam disjungebantur), et
puppi conscensa, prope gubernatorem assedi. Atque remo-
rum impetu brevi tempore de terra in altum evecti, quum
valide etiam a tergo nos auræ pastorum instar agerent,
malum ex media navi ereximus et carchesio adduximus
antennam : deinde collecta per rudentes vela quum effudis-
semus, impleto sensim linteo, impetu, qui nihil, puto, telò
concederet, per mare volavimus, fluctu graviter circa
findentem ipsum proram rennugiente.

7. Verum quæ inter illum cursum vel seria vel ludicra
acciderunt, ea non nimis producenda sunt. Quum vero ma-
ritimam Ciliciæ partem prætervecti Pamphylium sinum at-
tigissemus, superatis non sine labore Chelidoneis, felicibus
illis antiquæ Græciæ terminis, ad singulas Lyciæ urbes
deverlimus, sermonibus plerumque nos oblectantes; nullæ

πολλά χαίροντες· οὐδὲν γὰρ ἐν αὐταῖς σαφές εὐδαιμονίας ὁρᾶται λείψανον· ἄχρι τῆς Ἡλιάδος ἀψάμενοι Ῥόδου τὸ συνεχές τοῦ μεταξύ πλοῦ διαναπαῦσαι πρὸς ὀλίγον ἐκρίναμεν.

8. Οἱ μὲν οὖν ἐρέται τὸ σκάφος ἔξαλον ἐς γῆν ἀνασπᾶσαντες ἐγγὺς ἐσκήνωσαν, ἐγὼ δ' ἠϋτρεπισμένου μοι ξενώωνος ἀπαντικρὺ τοῦ Διονυσίου κατὰ σχολὴν ἐβάδιζον ὑπερφυοῦς ἀπολαύσεως ἐμπιπλάμενος· ἔστι γὰρ ὄντως ἡ πόλις Ἡλίου πρέπον ἔχουσα τῷ θεῷ τὸ κάλλος. Ἐκπεριῶν δὲ τὰς ἐν τῷ Διονυσίῳ στοὰς ἐκάστην γραφὴν κατώπτευον ἅμα τῷ τέρποντι τῆς ὀφείας ἡρωϊκοὺς μύθους ἀνανεούμενος· εὐθὺ γάρ μοι δύο ἡ καὶ τρεῖς προσερρύησαν ὀλίγου διαφόρου πᾶσαν ἱστορίαν ἀφηγούμενοι· τὰ δὲ πολλὰ καὶ αὐτὸς εἰκασίᾳ προῦλάμβανον.

9. Ἦδη δὲ τῆς θεᾶς ἄλλις ἔχοντι καὶ διανοομένῳ μοι βαδίζειν οἴκαδε τὸ ἥδιστον ἐπὶ ξένης ἀπήντησέ μοι κέρδος, ἄνδρες ἐκ παλαιοῦ χρόνου συνήθεις, οὓς οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖν μοι δοκεῖς πολλάκις ἡμῖν ἰδὼν ἐπιφοιτῶντας ἐνταῦθα, τὸν ἐκ Κορίνθου Χαρικλέα νεανίαν οὐκ ἄμορφον, ἔχοντά τι καὶ κομμητικῆς ἀσκήσεως ἄτε οἶμαι γυναῖοις ἐνωραϊζόμενον· ἅμα δ' αὐτῷ καὶ Καλλικρατίδαν τὸν Ἀθηναῖον τὸν τρόπον ἀπλοϊκόν· προηγουμένως γὰρ πολιτικῶν λόγων προίστατο καὶ ταυτησὶ τῆς ἀγοραίου ῥητορικῆς. Ἦν δὲ καὶ τῷ σώματι γυμναστικός, οὐ δὲ ἄλλο τί μοι δοκεῖν τὰς παλαίστρας ἀγαπῶν ἢ διὰ τοὺς παιδικοὺς ἔρωτας· ὅλος γὰρ εἰς τοῦτο ἐπτόχτο· τῷ δὲ πρὸς τὸ θῆλυ μίσει πολλὰ καὶ Προμηθεὶ κατηρᾶτο. Πόρρωθεν οὖν ἰδὼν ἐκάτερός με γήθους καὶ χαρᾶς πλέοι προσέδραμον· εἴθ' ὅποια φιλεῖ, δεξιωσάμενοι πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἐκάτερος ἡξιοῦν με. Κἀγὼ φιλονεικοῦντας ὁρῶν περαιτέρω, τὸ μὲν τήμερον, εἶπον, ὦ Καλλικρατίδα καὶ Χαρίκλεις, ἅμφω καλῶς ἔχον ἐστὶν ὑμᾶς παρ' ἐμέ φοιτᾶν, ἵνα μὴ πλείω τὴν ἔριν ἐγείρητε· ταῖς δὲ ἐφεξῆς ἡμέραις — τρεῖς γὰρ ἐνταῦθα ἢ τέτταρας διέγνωκα μένειν — ἀμοιβαίως ἀνθεστιάσετέ με, κλήρω διακριθεὶς ὁ πρότερος.

10. Δοκεῖ ταῦτα. Κἀκείνην μὲν τὴν ἡμέραν εἰσιτάρχουν ἐγὼ, τῇ δ' ἐπιούσῃ Καλλικρατίδας, εἴτα μετ' αὐτὸν ὁ Χαρικλῆς. Ἐώρων δὲ καὶ παρὰ τὴν ἐστίασιν ἐναργῆ τῆς ἐκατέρου διαθέσεως τεκμήρια· ὁ μὲν γὰρ Ἀθηναῖος εὐμόρφοις παισὶν ἐξήσκητο, καὶ πᾶς οἰκέτης αὐτῷ σχεδὸν ἀγένειος ἦν μέχρι τοῦ πρῶτον ὑπογραφέντος αὐτοῖς χνοῦ παραμένοντες, ἐπειδὴν δὲ ἰούλοις αἱ παρειαὶ πυκασθῶσιν, οἰκονόμοι καὶ τῶν Ἀθήνησι χωρίων κηδεμόνες ἀπεστέλλοντο. Χαρικλεῖ γε μὴν πολὺς ὀρχηστρίδων καὶ μουσουργῶν χορὸς εἶπετο καὶ πᾶν τὸ δωματίον ὡς ἐν Θεσμοφορίοις γυναικῶν μεστὸν ἦν ἄνδρὸς οὐδ' ἀκαρῆ παρόντος, εἰ μὴ τί που νήπιον ἢ γέρον ὑπερῆλιξ ὀψοποιὸς ὀφθείη, τοῦ χρόνου ζηλοτυπίας ὑποψίαν οὐκ ἔχοντος. Ἦν μὲν οὖν, ὡς ἔφην, καὶ ταῦθ' ἱκανὰ τῆς ἀμφοτέρων γνώμης δείγματα. Πολλάκις γε μὴν ἀψιμαχίαι τινὲς ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐκινήθησαν, οὐχ ὡς πέρας ἔχειν τι τὴν ζήτησιν. Ἄλλ' ἐπεὶ καιρὸς ἦν ἀνάγεσθαι, σύμπλους ἐβελήσαντας αὐτοὺς ἐπηγό-

enim evidentes in illis fortunarum spectantur reliquiae; donec sacram Soli Rhodum attigimus, ubi perpetuam quae adhuc fuerat navigationem intermittere aliquantum decrevimus.

8. Remiges igitur subducto e mari in terram navigio, tentoria in proximo habuerunt: ego vero, quum hospitium mihi e regione aedis Bacchi paratum esset, otiose incedebam, incredibili voluptate largiter fruens. Est enim vere Solis urbs, dignam deo pulchritudinem habens. Circumiens autem undique porticus templi, picturam unamquamque contemplabar, cum visus oblectatione heroicas simul instaurans fabulas: statim enim duo aut tres etiam ad me confluebant, qui parva mercedula omnem mihi historiam enarrarent; pleraque autem et ipse conjectura praecipiebam.

9. Jam satius eram spectaculo et domum ire cogitabam, quum quod jucundissimum est in peregrina regione lucrum mihi obligit, viri a longo inde tempore familiares, quos nec tibi incognitos esse arbitror, qui saepe hic ad me ventitantes videris, Corinthium Chariclem minime juvenem deformem, habentem aliquid illius exercitationis quae formae studet, ut qui mulierculis, puto, pulcher videri gestiat; et una cum illo Callicratidam Atheniensem, moribus simplicem: nam ducem veluti se atque antistitem civilium orationum et forensis illius dicendi facultatis praebat. Sequebatur vero etiam corporis exercitationes, non aliam ob causam amans, ut mihi videbatur, palaestrae, quam ob puerorum amores, quorum studio plane erat attonitus: odio autem feminei sexus etiam Prometheo saepe maledicebat. Uterque igitur e longinquo me quum conspexissent, gaudio et laetitia pleni accurrunt: tum, ut assolet, complexi, ad se uterque venire me postulant. Et ego ultra modum ambitiose petentes quum viderem, Hodie, inquam, Callicratida et Charicles, vos ambo ad me venire optimum fuerit, ne in majus tollatis hanc rixam; proximis vero diebus (tres enim hic aut quattuor decrevi manere) vicissim mihi cenam praebebitis, uter autem prior, sorte decernetur.

10. Placent ista. Itaque illo die convivor ego, postridie Callicratidas, et post ipsum Charicles. Animadverti autem etiam in convivio manifesta animi utriusque indicia. Nam Atheniensis formosis pueris erat instructus, et unusquisque servus illi prope imberbis, qui nempe, dum prima illos lanugo obumbraret, apud ipsum manerent; quum primum vero prima barba densarentur genae, dispensatores et villici agrorum in Attica dimitterentur. Verum Chariclem multus saltatricularum et musicarum chorus sequebatur, totaque domus, velut in Thesmophoriis, plena erat mulierum, viro plane nullo praesente, nisi forte alicubi infans, aut vetulus coquus conspiceretur, illius nempe aetatis, in quam zelotypa suspicio non caderet. Erant igitur ista quoque, uti dixi, satis aperta sententiae utriusque specimina. Saepae autem ad parvum tempus velitationes quaedam inter illos commotae sunt, non tamen ut exitum haberet disputatio. Verum quum discedendi tempus esset, navigationis illos socios, quod sic

μην διεννοῦντο γὰρ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπαίρειν ὁμοίως ἑμοί.

11. Καὶ δόξαν ἡμῖν Κνίδῳ προσορμίσαι κατὰ θεῶν καὶ τὸ Ἀφροδίτης ἰδεῖν ποθήσαντες ἱερόν — ὑμνεῖται δὲ τούτου τὸ τῆς Πραξιτέλους εὐχερείας ὄντως ἐπαφρόδιτον — ἡρέμα τῇ γῇ προσηνέχθημεν αὐτῆς οἶμαι τῆς θεοῦ λιπαρᾶ γαλήνῃ πομποστολούσης τὸ σκάφος. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἔμελον αἱ συνήθεις παρασκευαί, ἐγὼ δὲ τὸ ἐρωτικὸν ζεῦγος ἐκατέρωθεν ἐξαψάμενος κύκλῳ περιήειν τὴν Κνίδον οὐκ ἀγελαστὶ τῆς κεραμευτικῆς ἀκολασίας μετέχων ὡς ἐν Ἀφροδίτης πόλει. Στοᾶς δὲ Σωστράτου καὶ τᾶλλα ὅσα τέρπειν ἡμᾶς ἐδύνατο, πρῶτον ἐκπεριελθόντες ἐπὶ τὸν νεὼν τῆς Ἀφροδίτης βαδίζομεν, νῶ μὲν, ἐγὼ τε καὶ Χαρικλῆς, πάνυ προθύμως, Καλλικρατίδας δ' ὡς ἐπὶ θεῶν θήλειαν ἄκων, ἥδιον ἂν οἶμαι τῆς Ἀφροδίτης τῆς Κνιδίας τὸν ἐν Θεσπιαῖς ἀντικαταλαξάμενος ἔρωτα.

12. Καὶ πῶς εὐθὺς ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τεμένουσ Ἀφροδίσιοι προσέπνευσαν αὔραι· τὸ γὰρ αἶθριον οὐκ εἰς ἔδαφος ἄγονον μάλιστα λίθων πλαξὶ λείαις ἐστρωμένον, ἀλλ' ὡς ἐν Ἀφροδίτης ἅπαν ἦν γόνιμον ἡμέρων καρπῶν, ἃ ταῖς κόμαις εὐθαλέσιν ἄχρι πόρῳ βρύοντα τὸν πέριξ ἀέρα συνωρόφουν. Περιττόν γε μὴν ἡ πυκνόκαρπος ἐτεθῆλει μυρρίνη παρὰ τὴν δέσποιναν αὐτῆς δαφνίλης πεφυκυῖα τῶν τε λοιπῶν δένδρων ἕκαστον, ὅσα κάλλους μετέληχεν· οὐδ' αὐτὰ γέροντος ἤδη χρόνου πολιά καθαύαινε, ἀλλ' ὑπ' ἀκμῆς σφριγῶντα νέοις κλωσὶν ἦν ὥρια. Τούτοις δ' ἀνεμέμιχτο καὶ τὰ καρπῶν μὲν ἄλλως ἄγονα, τὴν δ' εὐμορφίαν ἔχοντα καρπὸν, κυπαρίττων γε καὶ πλατανίστων αἰθέρια μήκη καὶ σὺν αὐταῖς αὐτόμολος Ἀφροδίτης ἡ τῆς θεοῦ πάλαι φυγὰς Δάφνη. Παντὶ γε μὴν δένδρῳ περιπλέγδην ὁ φίλεως προσείρπυζε κιττός. Ἀμφιλαφεῖς ἄμπελοι πυκνοῖς κατήρτηντο βότρυσιν· τερπνοτέρα γὰρ Ἀφροδίτῃ μετὰ Διονύσου καὶ τὸ παρ' ἀμφοῖν ἡδὺ σύγκρατον, εἰ δ' ἀποζευχθεῖεν ἀλλήλων, ἦττον εὐφραίνουσιν. Ἦν δ' ὑπὸ ταῖς ἄγαν παλινσκίοις ὕλαις ἱλαραὶ κλισίαι τοῖς ἐνεστιᾶσθαι θέλουσιν, εἰς ἃ τῶν μὲν ἀστικῶν σπανίως ἐπεφοίτων τινές, ἀθρόος δ' ὁ πολιτικὸς ὄχλος ἐπανηγύριζεν ὄντως ἀφροδισιάζοντες.

13. Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς τοῖς φυτοῖς ἐτέρφθημεν, εἴσω τοῦ νεὼ παρήειμεν. Ἡ μὲν οὖν θεὸς ἐν μέσῳ καθίδρυται — Παρίας δὲ λίθου δαίδαλμα κάλλιστον — ὑπερήφανον καὶ σεσηρότι γέλωτι μικρὸν ὑπομειδιῶσα. Πᾶν δὲ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀκάλυπτον οὐδεμιᾶς ἐσθῆτος ἀμπεχούσης γεγύμνωται, πλὴν ὅσα τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ τὴν αἰδῶ λεληθότως ἐπικρύπτειν. Τοσοῦτό γε μὴν ἡ δημιουργὸς ἴσχυσε τέχνη, ὥστε τὴν ἀντίτυπον οὕτω καὶ καρτερὰν τοῦ λίθου φύσιν ἐκάστοις μέλεσιν ἐπιπρέπειν. Ὁ γοῦν Χαρικλῆς ἑμμανές τι καὶ παράφορον ἀναβοήσας, Εὐτυχέστατος, εἶπε, θεῶν ὁ διὰ ταύτην δεθεὶς Ἄρης, καὶ ἅμα προσδραμὼν λιπαρέσι τοῖς χεῖλεσιν ἐφ' ὅσον ἦν δυνατόν ἐκτείνων τὸν αὐχένα κατεφίλει· σιγῇ δ' ἐφεστὼς ὁ Καλλικρατίδας κατὰ νοῦν ἀπεθαύ-

vellent, assumsi : cogitabant enim non minus quam ego proficisci in Italiam.

11. Et quum placuisset ad Cnidum appellere spectaculi causa, et templum Veneris videre cuperemus (celebratur autem in illo Praxiteles artis opus revera venustum), paulatim ad terram delati sumus, ipsa, puto, dea splendida serenitate navigium nostrum deducente. Reliquis in apparatu consueto occupatis, ego amatorium illud par utrimque suspensum ducens brachiis, in orbem Cnidum circumibam, non sine risu figulinae lasciviae, tanquam in Veneris urbe, particeps. Quum autem Sostrati porticus, et quae oblectare nos poterant reliqua, primum obissemus, ad Veneris templum progredimur, nos quidem, ego inquam et Charicles, lubentissimo animo; Callicratidas autem, tanquam ad muliebrem spectaculum, invitatus; qui jucundius, puto, pro Cnidia Venere eum qui Thespiis est Cupidinem permutaturus fuerat.

12. Et ab ipso statim consepito Venereae velut aurae nobis aspirabant. Subdivalis enim area non in sterile solum politis lapidum tabulis strata; sed tanquam in Veneris sacro totum erat mansuetorum fructuum fertile, quum arbores viridantibus comis in longinquum usque exuberantes, circumjectum aerem quasi tacto concluderent. Praeter ceteras vero illa denso fructu myrtus suam apud heram vigeat, uberrime enata, reliquarumque arborum unaquaeque quotquot pulchritudinem sortitae sunt. Neque illas longae aetatis canities reddiderat marcidas, sed sub ipso maturitatis fastigio novis luxuriantes ramis tempestivae erant. His immixtae erant steriles alioquin, sed pulchritudinem pro fructu habentes, cupressorum platanorumque proceritates aeris, et cum illis transfuga jam Veneris, olim fugitiva ejus deae, Daphne (*Laurus*). Verum ad unamquamque arborem ambitiose amatoria illa hederæ adrepserat. Densis vitibus crebrae pendebant uvae: jucundior quippe cum Baccho Venus, miscerique se, quod utrimque suave est, patitur; at sejuncti a se invicem minus oblectant. Erant, qua densior umbrosiorque silva, hilares coenationes iis institutae, qui convivia ibi agitare vellent, in quas urbanorum hominum raro quidam ventilabant; frequens autem popularium turba festos ibi dies, re quidem vera Veneri operantes, obibant.

13. His plantis satis oblectati, intus in ipsum templum ingressi sumus. Dea igitur in medio collocata est, e Pario marmore, pulcherrimum artificium, superbum atque ad derisum diducto ore renidens. Omnis autem illius pulchritudo nihil tecta, vestitu nullo circumposito, nudata est, nisi quod altera manu pubem furtim occultat. Tantum quidem ars statuaria hic valuit, ut dura adeo et rigida lapidis natura membrum omnibus decora videatur. Charicles igitur, quasi furibundum quiddam alienata mente exclamans, Beatissimus, inquit, deorum vincit propter hanc Mars! et occurrens simul appressis labiis, propensa quantum poterat cervice, illam deosculatur. At silentio astans Callioratidas intra animum admirabatur. Est autem utrimque

μαζεν. Ἔστι δ' ἀμφίθυρος ὁ νεὺς τοῖς θέλουσι κατὰ νότου τὴν θεὸν ἰδεῖν ἀκριβῶς, ἵνα μηδὲν αὐτῆς ἀθαύμαστον ᾖ. Δι' εὐμαρείας οὖν ἐστὶ τῇ ἑτέρᾳ πύλῃ παρελθοῦσι τὴν ὀπίσθεν εὐμορφίαν διαθρῆσαι.

14. Δόξαν οὖν ὅλην τὴν θεὸν ἰδεῖν, εἰς τὸ κατόπιν τοῦ σηκοῦ περιήλθομεν. Εἴτ' ἀνοίγεισθαι τῆς θύρας ὑπὸ τοῦ κλειδοφύλακος ἐμπεπιστευμένου γυναικοῦ θάμβος αἰφνίδιον ἡμᾶς εἶχε τοῦ κάλλους. Ὁ γοῦν Ἀθηναῖος ἡσυχῇ πρὸ μικροῦ βλέπων ἐπεὶ τὰ παιδικὰ μέρη τῆς θεοῦ κατώπτευσεν, ἀθρόως πολὺ τοῦ Χαρικλέους ἐμμανέστερον ἀνεβόησεν, Ἡράκλεις, ὅση μὲν τῶν μεταφρένων εὐρυθμία, πῶς δ' ἀμφιλαφεῖς αἱ λαγόνες, ἀγκάλισμα χειροπληθές· ὥς δ' εὐπερίγραφοι τῶν γλουτῶν αἱ σάρκες ἐπικυρτοῦνται μήτ' ἄγαν ἐλλιπεῖς αὐτοῖς ὁστέοις προσεσταλμένοι μήτε εἰς ὑπέρογκον ἐκχευμένοι πιότῃ. Τῶν δὲ τοῖς ἰσχύοις ἐνεσφραγισμένων ἐξ ἑκατέρων τύπων οὐκ ἂν εἴποι τις ὥς ἡδὺς ὁ γέλως· μηροῦ τε καὶ κνήμης ἐπ' εὐθὺς τεταμένης ἄχρι ποδὸς ἡκριβωμένοι ῥυθμοί. Τοιοῦτος ἄρα Γανυμήδης ἐν οὐρανῷ Διὶ τὸ νέκταρ ἡδίων ἐγγεῖ· παρὰ μὲν γὰρ Ἡθης οὐκ ἂν ἐγὼ διακονουμένης ποτὸν ἐδεξάμην. Ἐνθεαστικῶς ταῦτα τοῦ Καλλικρατίδου βοῶντος ὁ Χαρικλῆς ὑπὸ τοῦ σφόδρα θάμβους ὀλίγου δεῖν ἐπεπήγει τακερόν τι καὶ ῥέον ἐν τοῖς ὄμμασι πάθος ἀνυγραίνων.

15. Ἐπεὶ δὲ τοῦ θαυμάζειν ὁ κόρος ἡμᾶς ἀπῆλλαξεν, ἐπὶ θατέρου μηροῦ σπῖλον εἶδομεν ὥσπερ ἐν ἐσθῇ τι κηλῖδα· ἤλεγχε δ' αὐτοῦ τὴν ἀμορφίαν ἡ περὶ τᾶλλα τῆς λίθου λαμπρότης. Ἐγὼ μὲν οὖν πιθανῇ τάλῃθές εἰκασία τοπάζων φύσιν ὥρμην τοῦ λίθου τὸ βλεπόμενον εἶναι· πάθος γὰρ οὐδὲ τούτων ἐστὶν ἐξω, πολλὰ δὲ τοῖς κατ' ἄκρον εἶναι δυναμένοις καλοῖς ἡ τύχῃ παρεμποδίξει. Μέλαιναν οὖν ἐσπιλῶσθαι φυσικὴν τινα κηλῖδα νομίζων καὶ κατὰ τοῦτο τοῦ Πραξιτέλους ἐθαύμαζον, ὅτι τοῦ λίθου τὸ δύσμορφον ἐν τοῖς ἥττον ἐλέγχεσθαι δυναμένοις μέρεσιν ἀπέκρυψεν. Ἡ δὲ παρεστῶσα πλησίον ἡμῶν ζάχορος ἀπίστου λόγου καινὴν παρέδωκεν ἱστορίαν· ἔφη γὰρ οὐκ ἀσήμεου γένους νεανίαν — ἡ δὲ πρᾶξις ἀνώνυμον αὐτὸν ἐσίγησε — πολλάκις ἐπιφοιτῶντα τῇ τεμένει σὺν δειλαίῳ δαίμονι ἐρασθῆναι τῆς θεοῦ καὶ πανήμερον αὐτὸν ἐνδιατρίβοντα τῷ ναῷ κατ' ἀρχὰς ἔχειν δεισιδαίμονος ἀγιστείας δόκησιν· ἐκ τε γὰρ τῆς ἐωθινῆς κοίτης πολὺ προλαμβάνων τὸν ὄρθρον ἐπεφοῖτα καὶ μετὰ δύσιν ἄκων ἐβάδιζεν οἴκαδε τὴν ὁδὸν ἡμέραν ἀπαντικρὺ τῆς θεοῦ καθεζόμενος ὁρῶς ἐπ' αὐτὴν διηνεκῶς τὰς τῶν ὀμμάτων βολὰς ἀπῆρειδεν. Ἄσχημοι δ' αὐτῷ ψιθυρισμοὶ καὶ κλεπτομένης λαλιᾶς ἐρωτικά διεπεραίνοντο μέμψεις.

16. Ἐπειδὴ δὲ καὶ μικρὰ τοῦ πάθους ἑαυτὸν ἀποβουκολῆσαι θελήσειε, προσειπὼν, τῇ δὲ τραπέζῃ τέτταρας ἀστραγάλους Λιβυκῆς δορκὸς ἀπαριθμήσας διεπέττευσεν τὴν ἐλπίδα, καὶ βαλὼν μὲν ἐπίσκοπα, μάλιστα δ' εἴποτε τὴν θεὸν αὐτὴν εὐβολήσειε, μηδενὸς ἀστραγάλου πεσόντος ἴσῳ σχήματι, προσεκύνει τῆς ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων· εἰ δ', ὅποια φιλεῖ, φαύλως κατὰ

aperta illa aedes, si qui volunt etiam a tergo accurate contemplari deam, ut nulla ejus pars admirationi non exponatur. Facile ergo est per alteram januam accedentibus eam etiam, quæ a tergo est, pulchritudinem perspicere.

14. Quum ergo placuisset totam videre deam, ad posticum templi transivimus. Tum aperta janua per mulierculam, cui clavium credita custodia erat, subitus nos stupor ad tantam pulchritudinem corripuit. Atheniensis igitur, qui otiose paullo ante spectasset, ut pueriles deæ partes conspexit, repente furiosius etiam quam Charicles exclamavit : Hercules! quanta dorsi concinnitas, quam plena utrimque latera, amplexus implens manus! quam venuste circumscriptæ clunium carnes sinuantur, neque deficientes nimium et ipsis astrictæ ossibus, neque in nimiae molis pinguedinem effusæ! Lacunarum autem, coxis ipsis utrimque impressarum, nemo dixerit quam suavis sit risus, femorisque et tibiæ recta linea ad pedem usque protensæ quam exacta proportio. Talis igitur Ganymedes in cælo Jovi nectar ob id ipsum suavius infundit : nam ab Hebe equidem ministrante potum non accepissem. Fanatico more ista clamante Callicratida, præ nimio stupore Charicles tantum non diriguerat, molli quadam tabe se difilucere natantibus oculis confessus.

15. Quum vero ipsa satietas videndi admirationem absterisisset, labem in altero femore vidimus, ut in veste maculam, cujus deformitatem reliquus saxi candor argueret. Atque ego quidem probabili conjectura verum colligens, lapidis ingenium esse, quod videbamus, putabam. Neque enim hæc talia quoque morbi et vitii omnis expertia sunt, multumque his, quæ summo gradu pulchra esse poterant, fortuna obstat. Nigrum ergo naturalem quendam nævum aspersum ratus, in hoc etiam admirabar Praxitelem, qui deforme illud in lapide iis in partibus, quæ minus deprehendi possent, abscondisset. Verum astans prope nos æditima incredibilem dictu novamque nobis historiam tradidit. Narrabat enim, genere non ignobili juvenem (nomen ejus ut reliceretur, ipsa fecit actio), qui sæpe in templum hoc ventitaret, in amorem deæ malis auspiciis incidisse, qui quum totos dies in templo transigeret, initio supersticiosæ venerationis opinionem sustinuisse : ex ipso enim cubili mane, occupata multum aurora, ventitabat, et post occasum denique invitus domum redibat, totumque diem ex adverso deæ residens, rectos in eam perpetuo oculorum conjectus defigebat. Obscuri autem susurri et furtivi sermonis amatoris querelæ ab ipso peragebantur.

16. Si quando vero fallere parumper amorem suum vellet, allocutus ante deam, atque quatuor talis de dama Africana in mensam numeratis, jactu spem suam experiebatur : et si ex sententia jactasset, maxime si quando ipsam deam (Venerem) jecisset, nullo talo eadem facie cadente, adorabat, suæ se cupiditatis compotem futurum putans ; sin, ut fieri solet, male jactasset in mensam, talique sinistro

τῆς τραπέζης ῥίψειεν, οἱ δ' ἐπὶ τὸ δυσφημότερον ἀνασταῖεν, ὅλη Κνίδω καταρώμενος ὡς ἐπ' ἀνηκέστῳ συμφορᾷ κατήφει καὶ δι' ὀλίγου συναρπάσας ἐτέρῳ βόλῳ τὴν πρὶν ἀστοχίαν ἐθεράπευεν. Ἦδη δὲ πλεόν αὐτῷ τοῦ πάθους ἐρεθιζομένου τοῖχος ἅπας ἐχαράσσετο καὶ πᾶς μαλακοῦ δένδρου φλοιὸς Ἀφροδίτην καλὴν ἐκήρυσσεν· ἐτιμᾶτο δ' ἐξ ἴσου Διὶ Πραξιτέλῃ καὶ πᾶν ὃ τι χειμῆλιον εὐπρεπὲς οἴκοι φυλάττοιο, τοῦτ' ἦν ἀνάθημα τῆς θεοῦ. Πέρας αἱ σφοδραὶ τῶν ἐν αὐτῷ πόθων ἐπιτάσεις ἀπενόηθησαν, εὐρέθη δὲ τόλμα τῆς ἐπιθυμίας μαστροπός· ἡδὴ γὰρ ἐπὶ δύσιν ἡλίου κλίνοντος ἡρέμα λαθὼν τοὺς παρόντας ὅπισθε τῆς θύρας παραιοσερρύνῃ καὶ στὰς ἀφανὴς ἐνδοτάτῳ σχεδὸν οὐδ' ἀναπνέων ἡτρέμει, συνήθως δὲ τῶν ζακόρων ἐξωθεν τὴν θύραν ἐφελκυσσάμενων ἐνδὸν δ' καινὸς Ἀγχίσης καθέσκητο. Καὶ τί γὰρ ἀρρήτου νυκτὸς ἐγὼ τόλμαν ἢ ἄλλος ἐπ' ἀκριβὲς ὑμῖν διηγοῦμαι; τῶν ἐρωτικῶν περιπλοκῶν ἴχνη ταῦτα μεθ' ἡμέραν ὥφθη καὶ τὸν σπῖλον εἶχεν ἡ θεὸς ὧν ἐπαθεν ἔλεγχον. Αὐτὸν γε μὴν τὸν νεανίαν, ὡς ὁ δημῳδὸς ἱστορεῖ λόγος, ἡ κατὰ πετρῶν φασιν ἡ κατὰ πελαγίου κύματος ἐνεχθέντα παντελῶς ἀφανῆ γενέσθαι.

17. Ταῦτα τῆς ζακόρου διηγουμένης μεταξὺ τοῦ λόγου διαβοήσας εἶπεν ὁ Χαρικλῆς, Οὐκοῦν τὸ θῆλυ, καὶ λίθινον ἦ, φιλεῖται. Τί δ', εἰ τις ἐμψυχὸν εἶδε τοιοῦτο κάλλος; ἄρ' οὐκ ἂν ἡ μία νύξ τῶν τοῦ Διὸς σκήπτρων ἐτιμᾶτο; Μειδιάσας δὲ ὁ Καλλικρατίδας, Οὐδέπω, φησὶν, ἴσμεν, ὦ Χαρίκλεις, εἰ πολλῶν ἀκουσόμεθα τοιούτων διηγημάτων, ὅταν ἐν Θεσπιαῖς γενώμεθα. Καὶ νῦν δὲ τῆς ὑπὸ σοῦ ζηλουμένης Ἀφροδίτης ἐναργὲς ἐστὶ τοῦτο δεῖγμα. Πῶς; ἐρομένου τοῦ Χαρικλέους, ἄγαν πιθανῶς μοι ἔδοξε λέγειν ὁ Καλλικρατίδας ἔφη γὰρ ὡς ὁ ἔραστὴς νεανίας παννύχου σχολῆς λαβόμενος, ὥσθ' ὅλην τοῦ πάθους ἔχειν ἐξουσίαν κορεσθῆναι, παιδικῶς τῷ λίθῳ προσωμίλησε βουλευθεὶς οἶδ' ὅτι μὴδ' ἐν τῷ θῆλει πρόσθεν εἶναι τὸ θῆλυ. Πολλῶν οὖν ἀκρίτων ἀφυλακτουμένων λόγων τὸν συμμιγῆ καταπαύσας ἐγὼ θόρυβον, Ἄνδρες, εἶπον, ἑταῖροι, τῆς κατὰ κόσμον ἔχεσθε ζητήσεως, ὡς εὐπρεπὲς ἐστὶ νόμος παιδείας. Ἀπαλλαγέντες οὖν τῆς ἀτάκτου καὶ πέρας οὐδὲν ἐχούσης φιλονεικίας ἐν μέρει ὑπὲρ τῆς αὐτὸς ἑαυτοῦ δόξης ἐκάτερος ἀποτείνασθε· καὶ γὰρ οὐδέπω καιρὸς ἐπὶ ναῦν ἀπιέναι· τῇ δὲ σχολῇ καταχρηστέον εἰς ἱλαρίαν καὶ μετὰ τέρψεως ὠφελῆσαι δυναμένην σπουδῇ. Ὑπεκστάντες οὖν τοῦ νεώ — πολλὸς γὰρ ὁ κατ' εὐσέβειαν ἐπιφοιτῶν ὄχλος — εἰς ἐν τι τῶν συμποσίων ἀποκλίνωμεν, ὅπως δι' ἡρεμίας ἀκούειν τε καὶ λέγειν ἔττ' ἂν ἡ βουλομένοις ἐξῇ. Μέμνησθε δὲ ὡς ὁ τήμερον ἡττηθεὶς οὐκέτ' αὐθις ἡμῖν περὶ τῶν ἰσων διαχλήσει.

18. Καλῶς ἔδοξα ταῦτα λέγειν καὶ συγκαταίνεσάντων ἐξήειμεν, ἐγὼ μὲν ἡδόμενος οὐδεμιᾶς με πιεζούσης φροντίδος, οἱ δ' ἐπὶ συννοίας μεγάλῃ ἐν ἑαυτοῖς σκέψιν ἄνω καὶ κάτω κυκλοῦντες ὡς περὶ τῆς προπομπίας ἀγωνιούμενοι Πλαταιᾶσιν. Ἐπει δ' ἤκομεν εἰς τι

omine starent, toti maledicens Onido, tanquam in immedicabili calamitate, tristitia deprimebatur; interjecto tamen parvo tempore correptis denuo talis, novo jactu priorem infelicitatem emendabat. Jam vero magis irritato morbo, paries insculpi omnis, unusquisque arbusculæ mollis cortex pulchram Venerem prædicare, æquo ac Jupiter in honore esse Praxiteles; si quid domi pretiosum et decens repositum custodiret, donarium offerri deæ. Tandem vehemens desideriorum illius contentio excedit in amentiam; ac præsto est, quæ cupiditati lenocinetur, audacia. Jam enim ad occasum inclinato sole, sensim, clam præsentibus, post januam correpsit, et stans occultus in penitissimo angulo, vix respirans se continuit. Editimis autem pro more extrorsum ad se januam trahentibus, intus Anchises novus includitur. Et, quid enim infandæ noctis facinus aut ego aut alius accurate vobis enarret? amplexationum amatoriarum vestigia istæc interdium conspecta sunt, et maculam habet dea eorum quæ passa est indicium. Ipsum quidem adolescentem, ut popularis fert sermo, aut per petras, aiunt, aut in pelagios fluctus præcipitem, omnino e conspectu hominum abiisse.

17. Hæc narrante æditima, clamore sermonem illius interpellans Charicles, Ergo, ait, femina, si vel e lapide sit, amatur! Quid vero, si quis animatam ejusmodi pulchritudinem videat? nonne una illius nox Jovis sceptris æstimetur? Subridens autem Callicratidas, Nondum, inquit, Charicles, novimus, an multas id genus narrationes audituri simus, quum erimus Thespiis. Et nunc jam ejus, quam tu tanto opere admiraris, Veneris manifestum est hoc documentum. Qui istuc? interrogante Charicle, probabili admodum sermone uti mihi visus est Callicratidas, quum diceret, amatorem illum juvenem, totius noctis otiosam usuram nactum, adeo ut integram exsatiandæ cupiditatis facultatem haberet, puerilem in modum saxo se applicuisse, qui vellet scilicet ne feminam quidem anteriori parte esse feminam. Multis igitur indiscretis sermonibus elatrat, quum promiscuum ego tumultum sedassem, Viri, inquam, sodales, modestum servate disputandi ordinem, ut venusta lex est eruditionis. Relicta ergo perturbata illa et exitum habente nullum rixa, per vices pro sua uterque sententia contendite. Etenim tempus nondum adest eundi ad navim; otio autem abutendum ad hilaritatem et ad ejusmodi, quod cum delectatione prodesse etiam queat, studium. Egressi itaque templo (quando quidem multa turba religionis causa affluebat), in cœnationum unam devertamus, ut otiose audire et dicere, quæcumque libuerit, liceat. Mementote autem, qui hodie victus fuerit, eum non amplius de iisdem rebus molestum nobis futurum.

18. Recte ista dicere visus sum, et comprobantibus illis, egressi sumus, lætus ego, quem cura nulla angeret: at isti cogitabundi, qui magnam intra se commentationem sursum deorsum volverent, quasi de pompæ ducatu Platacis decertaturi. Quum autem delati essemus ad tecta undique et

συνηρεπές καὶ παλίνσκιον ὦρα θέρους ἀναπαυστήριον, Ἡδὺς, εἰπὼν, ὁ τόπος, ἐγὼ, καὶ γὰρ οἱ κατὰ κορυφὴν λιγυρὸν ὑπηχοῦσι τέττιγες, ἐν μέσῳ πάνυ δικαστικῶς καθεζόμεν ἑαυτὴν ἐπὶ ταῖς ὀφρύσι τὴν Ἡλιάαν ἔχων. Προθεὶς δ' ἀμφοτέροις κλῆρον ὑπὲρ τοῦ τίνα χρὴ πρῶτον εἰπεῖν, ἐπειδὴ Χαρικλῆς ἐλελόγχει πρότερον, εὐθὺς ἐνάρχεσθαι τοῦ λόγου διεκελευσάμην.

19. Ὁ δὲ τῇ δεξιᾷ τὸ πρόσωπον ἀνατρίψας ἡσυχῇ καὶ μικρὸν ἐπισχὼν ἀρχεται τῇδε πη, Σέ, δέσποινα, τῶν ὑπὲρ σοῦ λόγων, Ἀφροδίτη, σὲ βοηθὸν αἱ ἐμαὶ δεήσεις καλοῦσιν· ἀπαντὶ μὲν γὰρ ἔργῳ καὶ βραχὺ τῆς ἰδίας πειθοῦς ἐπιστάξης, τελειότατόν ἐστιν, οἱ δ' ἐρωτικοὶ λόγοι περιττῶς σοῦ δέονται· σὺ γὰρ αὐτῶν γνησιωτάτη μήτηρ. Ἴθι δὴ γυναιξὶ συνήγορος ἡ θήλεια, χάρισαι δὲ καὶ τοῖς ἀνδράσι μένειν ἄρρεσιν, ὥς ἐγεννήθησαν. Ἐγὼγ' οὖν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου τὴν πρόμητορα καὶ πάσης γενέσεως πρωτόρριζον ὣν ἀξιῶ μάρτυρα ἐπικαλοῦμαι, λέγω δὲ τὴν ἱερὰν τῶν ὄλων φύσιν, ἣ τὰ πρῶτα πηξάμενη στοιχεῖα τοῦ κόσμου γῆν ἀέρα πῦρ ὕδωρ τῇ πρὸς ἀλλήλα τούτων ἐπικράσει πᾶν ἐξωογόνησεν ἐμψυχον. Ἐπισταμένη δ' ὅτι θνητῆς ἐσμὲν ὕλης δημιουργήματα καὶ βραχὺς χρόνος ὁ τοῦ ζῆν ἐκάστῳ καθεύμαρται, τὴν ἐτέρου φθορὰν ἀλλοῦ γένεσιν ἐμνηχανήσατο καὶ τῷ θνήσκοντι τὸ τικτόμενον ἀντεμέτησεν, ἵνα ταῖς παρ' ἀλλήλων διαδοχαῖς εἰς τὸν αἰὲν χρόνον ζῶμεν. Ἐπεὶ δ' ἦν ἀπορον ἐξ ἑνός τι γεννᾶσθαι, διπλῆν ἐν ἐκάστῳ φύσιν ἐμνηχανήσατο· τοῖς μὲν γὰρ ἄρρεσιν ἰδίας καταβολὰς σπερμάτων χαρισάμενη, τὸ θῆλυ δ' ὥσπερ γονῆς τι δοχεῖον ἀποφύνασα, κοινὸν ἀμφοτέρῳ γένει πόθον ἐγκερασάμενη συνέζευξεν ἀλλήλοις, θεσμὸν ἀνάγκης ὅσιον καταγράψασα μένειν ἐπὶ τῆς οἰκείας φύσεως ἐκάτερον, καὶ μήτε τὸ θῆλυ παρὰ φύσιν ἀρρενοῦσθαι μήτε τᾶρρεν ἀπρεπῶς μαλακίζεσθαι. Διὰ τοῦθ' αἱ σὺν γυναιξὶν ἀνδρῶν ὁμιλῖαι μέχρι δεῦρο τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀθανάτοις διαδοχαῖς φυλάττουσιν· οὐδεὶς δ' ἀνὴρ ἀπ' ἀνδρὸς αὐχεῖ γενέσθαι. Δυσὶν δ' ὀνομάτοις σεβασμίῳν πᾶσαι τιμαὶ μένουσιν ἐξ ἴσου πατρὶ μητέρα προσκυνοῦντων.

20. Κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν εἴθ' ἡρωϊκὰ φρονῶν ὁ βίος καὶ τὴν γείτονα θεῶν σέβων ἀρετὴν οἷς ἐνομοθέτησεν ἡ φύσις ἐπειθάρχει, καὶ καθ' ἡλικίας μέτρα γυναιξὶ ζευγνύμενοι γενναίων πατέρες ἐγίγοντο τέκνων· κατὰ μικρὸν δ' ὁ χρόνος ἀπ' ἐκείνου τοῦ μεγέθους ἐς τὰ τῆς ἡδονῆς καταβαίνων βάραθρα ξένας ὁδοὺς καὶ παρηλλαγμένας ἀπολαύσεων ἔτεμνεν. Εἴθ' ἡ πάντα τολμῶσα τρυφὴ τὴν φύσιν αὐτὴν παρενόμησε· καὶ τίς ἄρα πρῶτος ὀφθαλμοῖς τὸ ἄρρεν εἶδεν ὡς θῆλυ, δυσὶν θάτερον ἢ τυραννικῶς βιασάμενος ἢ πείσας πανούργως; συνῆλθε δ' εἰς μίαν κοίτην μία φύσις· αὐτοὺς δ' ἐν ἀλλήλοις ὀρῶντες οὐθ' ἀδρῶσιν οὐθ' ἀπάσχουσιν, ἡδοῦντο, κατὰ πετρῶν δὲ, φασίν, ἀγόνων σπεύραντες ὀλίγης ἡδονῆς ἀντικατηλλάξαντο μεγάλην ἀδοξίαν.

21. Τούτοις γε μὴν εἰς τοσοῦτον τυραννικῆς βίας ἡ τολμήματα προέκοψεν, ὥς μέχρι σιδήρῳ τὴν φύσιν ἱεροσ-

umbrosa ipso aetatis tempore sedilia, Suavis locus, diocns ego, etenim in cacumine jucundum quiddam cicadae strepunt; in medio, plane iudicis in morem, consedi ipsam in superciliis meis Helicram praefereus. Quum vero sortem ambobus de eo, uter prior diceret, proposuissem, et Charicles priorem locum sortitus esset, eum statim ingredi orationem jussi.

19. At ille dextra mulcens faciem, aliquantum cunctatus sic fere exorsus est: Te, domina, causae pro te, Venus, dicendae adjutricem preces meae advocant. Cuicumque enim operi vel parvum quiddam tuae suadelaе aspereris, illico perfectissimum est: amatorii autem sermones praecipue te indigent; tu enim germanissima illorum mater. Veni sane advocata mulieribus, quae es ipsa femina: etiam viris largire, ut mares manere velint, prout nati sunt. Equidem in principio statim orationis primam matrem, primam generationis omnis radicem, eorum quae vera esse censeo testem advoco, sanctam illam dico universorum naturam, quae prima cogens et concilians mundi elementa, terram, aera, ignem, aquam, horum ad se invicem commistione animata omnia ad vitam generavit. Quod vero sciret mortalis nos materiae opificium esse et breve vivendi tempus fato unicuique assignatum, ut unius interitus generatio alterius esset machinata est, et pro his quae morientur ea quae nascuntur admensa est, ut mutuis successionibus perpetuo tempore vivamus. Quum autem fieri non posset, ex uno uti quicquam nasceretur, duplicem in unoquoque genere naturam machinata est, maribus suas seminum coniectiones largita, feminam autem velut receptaculum geniturae constituens. Quum igitur commune utriusque generi desiderium admiscuisset, ea sibi invicem copulavit, sacra necessitatis lege praescripta, ut in sua unumquodque natura maneat, et neque muliebre genus praeter naturam affectet virilia, neque indecenter virile mollescat. Itaque virorum cum mulieribus consuetudo ad hunc diem immortalibus humanam vitam successionibus custodit: neque enim quisquam vir ex viro se natum gloriatur: duobusque nominibus venerabilibus honores omnes tribuuntur, hominibus ex aequo patri matrem etiam adorantibus.

20. Initio igitur, quum heroicis adhuc sententiis viverent homines, et vicinam deorum virtutem colerent, legibus a natura constitutis obtemperabant, et pro aetatis modo conjuncti mulieribus, generosorum patres liberorum facti sunt. Paullatim vero vita ab illa magnitudine ad voluptatis barathra se demittens, novas quasdam vias et immutatas fruendi secuerunt. Deinde luxuria nihil non audens ipsius naturae legem violavit. Et quis inde primus ita matrem oculis ut feminam intuitus est, alterutrum horum, aut tyrannico eum more violans, aut callidis persuasionibus inducens? intravit cubile unum unus sexus: quumque se alterum in altero viderent, neque quae facerent, neque quae paterentur, erubescabant, atque per sterilia, quod aiunt, saxa seminantes, pro parva voluptate magnam permutabant infamiam.

21. His quidem eo usque violentiae tyrannicae processit audacia, ut ferro etiam sacrilego naturam violarent: nam

λῆσαι· τῶν δ' ἀρρένων τὸ ἄρρεν ἐκκενώσαντες εὖρον
 ἡδονῆς παρέλκοντα μέτρα. Οἱ δ' ἄθλιοι καὶ δυστυχεῖς
 ἔν' ἐπὶ πλεόν ὥσι παῖδες, οὐδὲ ἔτι μένουσιν ἄνδρες, ἀμ-
 φίβολον αἰνιγμα διπλῆς φύσεως, οὐτ' εἰς δ γεγέννηται
 φυλαχθέντες οὐτ' ἔχοντες ἐφ' ὃ μετέβησαν· τὸ δ' ἐν νεό-
 τητι παραμεῖναν ἄνδρος εἰς γῆρας αὐτοὺς μαραίνει πρό-
 ωρον. Ἄμα γὰρ ἐν παισὶν ἀριθμοῦνται, καὶ γεγηρά-
 κασιν οὐδὲν ἀνδρῶν μεταίχμιον ἔχοντες. Οὕτως ἡ
 μιὰ καὶ παντὸς κακοῦ διδάσκαλος τρυφῇ ἄλλην ἀπ'
 ἄλλης ἡδονᾶς ἀναισχύντους ἐπινοοῦσα μέχρι τῆς οὐδὲ
 ῥηθῆναι δυναμένης εὐπρεπῶς νόσου κατώλισθεν, ἵνα μη-
 δὲν ἀγνοῇ μέρος ἀσελγείας.

22. Εἰ δ' ἐφ' ὧν ἡ πρόνοια θεσμῶν ἔταξεν ἡμᾶς,
 ἕκαστος ἴδρυτο, ταῖς μετὰ γυναικῶν ἀν ὁμιλίαις ἡρκού-
 μεθα καὶ παντὸς δνειδῶς ὁ βίος ἐκαθάρευεν. Ἀμέλει
 παρὰ τοῖς οὐδὲν ἐκ πονηρᾶς διαθέσεως παραχαράξαι
 δυναμένοις ζώοις ἄχραντος ἡ τῆς φύσεως νομοθεσία
 φυλάττεται· λέοντες οὐκ ἐπιμαίνονται λέουσιν, ἀλλ'
 ἡ κατὰ καιρὸν Ἀφροδίτῃ πρὸς τὸ θῆλυ τὴν ὄρεξιν
 αὐτῶν ἐκκαλεῖται· ταῦρος ἀγελάρχης βουσὶν ἐπιθόρ-
 νυται, καὶ κριὸς ὄλην τὴν ποιμήνην ἄρρενος πληροῖ
 σπέρματος. Τί δέ; οὐ συὼν μὲν εὐνὰς μεταδιώκουσι
 κάπροι; λυκαίναις δ' ἐπιμήγνυνται λύκοι; καθόλου δ'
 εἰπεῖν, οὐθ' οἱ ἀέρια ῥοιζοῦντες ὄρνεις οὐθ' ὅσα τὴν ὑγρὰν
 καθ' ὕδατος εἴληχε λῆξιν, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ γῆς τι ζῶον ἄρ-
 ρενος ὁμιλίας ἐπωρέχθη, μένει δὲ ἀκίνητα τῆς προνοίας
 τὰ δόγματα. Ὑμεῖς δ', ὧς μάτην ἐπὶ τῷ φρονεῖν εὐ-
 λογούμενοι, θηρίον ὡς ἀληθῶς φαῦλον, ἄνθρωποι, τίνι
 καινῇ νόσῳ παρανομήσαντες ἐπὶ τὴν κατ' ἀλλήλων
 ὕβριν ἡρέθισθε; τίνα τῆς ψυχῆς τυφλὴν ἀναισθησίαν
 καταχέαντες ἀμφοῖν ἡστορήκατε φεύγοντες ἃ διώκειν
 ἔδει καὶ διώκοντες ἀφ' ὧν ἔδει φεύγειν; καὶ καθ' ἓνα
 τοιαῦτα ζηλοῦν πάντων ἐλομένων οὐδὲ εἰς ἔσται.

23. Ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα τοῖς Σωκρατικοῖς ὁ θαυμα-
 στὸς ἀναφύεται λόγος, ὅφ' οὐ παιδικαὶ μὲν ἀκοαὶ τελείων
 ἐνδεεῖς λογισμῶν φενακίζονται· τὸ δ' ἤδη κατὰ φρόνησιν
 ἐς ἄκρον ἔχον οὐκ ἀν ὑπαχθῆναι δύναίτο· ψυχῆς γὰρ
 ἔρωτα πλάττονται καὶ τὸ τοῦ σώματος εὐμορφον αἰδοῦ-
 μενοι φιλεῖν ἀρετῆς καλοῦσιν αὐτοὺς ἐραστάς. Ἐφ' οἷς
 μοι πολλάκις καχάζειν ἐπέρχεται. Τί γὰρ παθόντες,
 ὧς σεμνοὶ φιλόσοφοι, τὸ μὲν ἤδη μακρῷ χρόνῳ δεδωκὸς
 ἑαυτοῦ πείραν ὁποῖόν ἐστιν, ὧς πολὺ προσήκουσα καὶ
 γῆρας ἀρετὴν μαρτυρεῖ, δι' ὀλιγωρίας παραπέμπετε,
 πᾶς δὲ ὁ σοφὸς ἔρως ἐπὶ τὸ νέον ἐπτόχεται, μηδέπω τῶν
 λογισμῶν ἐν αὐτῷ, πρὸς ἃ τραπήσονται, κρίσιν ἔχόν-
 των; ἡ νόμος ἐστὶ, πᾶσαν μὲν ἀμορφίαν πονηρίας εἶναι
 κατάκριτον, εὐθὺς δ' ὡς ἀγαθὸν ἐπαινέσθαι τὸν καλόν;
 Ἀλλὰ τοι κατὰ τὸν μέγαν ἀληθείας προφήτην Ὁμη-
 ρον

εἰδὸς τις ἀκιδνότερος πέλει ἀνὴρ,
 ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἔπεισι στέφει, οἱ δὲ τ' ἐς αὐτὸν
 τερπόμενοι λεύσσουν, ὃ δ' ἀσφαλῶς ἀγορεύει
 αἰδοῖ μελιχίῃ, μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισιν·
 ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστρῳ θεὸν ὡς εἰσορόωσιν.

Καὶ πάλιν εἰπέ που λέγων·

marium exhausta virilitate, cumulum quendam voluptatis
 inveniebant. At miseri illi atque infelices, ut diutius sint
 pueri, non jam manent viri, ambiguum senigma sexus
 duplicis, qui neque in quem nati sunt servaverint, neque
 habeant ad quem transiere: flos autem ille, qui in juventute
 aliquantum manserat, in senectutem uti praematuram flac-
 cescant, efficit. Simul enim in pueris censentur, et conse-
 nuere, nullum virorum intervallum habentes. Adeo impura
 illa et mali omnis magistra luxuria voluptates impudentes
 aliam ex alia excogitans, ad eum usque morbum qui neque
 nominari honesta potest, lubrico vestigio prolapsa est, ut
 nullam libidinis partem ignoraret.

22. Si vero in qua nos lege constituit providentia, unus-
 quisque permaneret, mulierum consuetudine contenti es-
 semus, et criminis omnis vita esset pura. Nempe apud
 animalia, quae vitare nihil prava affectione animi possunt,
 non polluta naturae lex servatur. Non furunt leones in
 sui sexus leones, sed tempestiva Venus ad feminam libidi-
 nem illorum excitat. Dux armenti taurus in vaccas salit,
 et aries universum gregem masculo implet semine. Quid
 vero? non suum cubilia persequuntur apri? non lupas lupi
 inscendunt? Universim dicamus, neque qui aerias regiones
 perstrepunt volucres, nec quaecumque humidam per aquas
 sortem sortita sunt; sed neque in terra ullum animal ma-
 sculam illam consuetudinem appetit, verum imnota ma-
 nent decreta providentiae. Vos vero, o frustra sapientiae
 nomine bene audientes, mala profecto bestia, homines, quo
 novo morbo contra leges in mutuam contumeliam irritati
 estis? quo caeco mentibus stupore offuso utrimque aberra-
 stis, fugientes quae consecrari oportebat, et a quibus fu-
 giendum erat, ea consecrantes? Ac si singulatim omnes
 eandem sibi rationem sequendam eligant, ne unus quidem
 superstes fuerit.

23. Verum enim vero hic Socraticis praeclara illa, si diis
 placet, nascitur oratio, qua pueriles aures, plena ratioci-
 nandi facultate nondum munitae, decipiuntur: sed quis-
 quis ad maturitatem quandam mentis pervenerit, supplan-
 tati non jam possit. Animi enim quendam amorem
 fingunt, et quum pudeat illos corporis amare formam,
 virtutis se amatores vocant. Qua in re cachinnari saepe
 me subit. Quid enim vobis in mentem venit, venerabiles
 philosophi, quod eam aetatem, quae longo jam tempore sui
 experimentum dedit, cui canities convenit et senectus vir-
 tutis testimonium perhibet, contemptam transmittitis? sed
 sapiens omnis amor in teneram aetatem attonito impetu fer-
 tur, in qua judicari nondum potest, quorsum se conversura
 sit sententia? an lex est, deformitatem omnem pravitatis
 esse damnatam, continuo tanquam bonum laudari, quic-
 quid pulchrum est? Verum enim vero secundum magnum
 veritatis interpretem Homerum

Alius pulchro minus enitet ore;
 at formam eloquio deus ornat, eumque tuerentur
 laeti omnes: suavi intrépidus commixta pudore
 dum fatur, medioque in coetu praestat honore;
 perque urbem aspiciunt gradientem numinis instar.

Et rursus dicit alicubi,

Οὐκ ἀρὸς τοί γ' ἐπὶ εἶδει καὶ φρένες ἦσαν.

Ἀμέλει τοῦ καλοῦ Νιρέως δ' σοφὸς Ὀδυσσεὺς πλέον ἐπαινέεται.

24. Πῶς οὖν φρονήσεως μὲν ἢ δικαιοσύνης τῶν τε λοιπῶν ἀρετῶν, αἱ τελείους ἀνδράσι σύγκληρον εἰλήχασιν τάξιν, οὐδείς ἔρως ἐντρέχει, τὸ δ' ἐν παισὶ κάλλος ὀξύτατας ὁρμάς παθῶν ἐγείρει; πάνυ γοῦν ἔρῳ ἔδει Φαίδρου διὰ Λυσίαν, ὃ Πλάτων, ὃν προῦδωκεν. Ἡ τὴν ἀρετὴν φιλεῖν Ἀλκιβιάδου εἰκὸς ἦν, διότι ἡκρωτηρίαζε τὰ θεῶν ἀγάλματα καὶ τὴν ἐν Ἐλευσίνι τελετὴν αἱ παρὰ πότον ἐξορχοῦνται φωναί; τίς ἐραστὴς ὁμολογεῖ γενέσθαι προδιδομένων Ἀθηναίων καὶ Δεκελείας ἐπιτειχιζομένης καὶ βίου τυραννίδα βλέποντος; Ἄλλ' ἄχρι μὲν οὐδέπω κατὰ τὸν ἱερὸν Πλάτωνα πύγωνος ἐπίμπλατο, πᾶσιν ἐπέραστος ἦν· μεταβάς δ' ἀπὸ τοῦ παιδὸς εἰς τὸν ἄνδρα, καθ' ἣν ἡλικίαν ἢ τέως ἀτελὴς φρόνησις ὁλόκληρον εἶχε τὸν λογισμὸν, ὑπὸ πάντων ἐμισεῖτο. Τί δὲ; πάθεισιν αἰσχροῖς ὀνομάτων ἐπιγράφοντες αἰδῶ ψυχῆς ἀρετὴν λέγουσι τὴν τοῦ σώματος εὐπρέπειαν οἱ φιλόνεοι μᾶλλον ἢ φιλόσοφοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκεῖν ἐπισήμων ἀνδρῶν φιλαπεχθημόνως μνημονεύειν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω.

25. Μικρὰ δ' ἀπὸ τῆς ἀγαν σπουδῆς ἐπὶ τὴν ὑμετέραν, ὃ Καλλικρατίδα, καταβάς ἡδονὴν ἐπιδείξω παιδικῆς χρήσεως πολὺ τὴν γυναικίαν ἀμείνω. Καὶ τό γε πρῶτον ἐγὼ πᾶσαν ἀπόλαυσιν ἡγοῦμαι τερπνοτέραν εἶναι τὴν χρονιωτέραν· ὀξεῖα γὰρ ἡδονὴ παραπτᾶσα φθάνει πρὶν ἢ γνωσθῆναι πεπαυμένη, τὸ δ' εὐφραῖνον ἐν τῷ παρέλκοντι κρεῖττον. Ὡς εἶθε γε καὶ βίου μακρὰς προθεσμίας ἢ μικρολόγος ἡμῖν ἐπέκλωσε Μοῖρα καὶ τὸ πᾶν ἦν διηνεκὴς ὑγίεια μηδεμιᾶς λύπης τὴν διάνοιαν ἐκνευομένης· ἐορτὴν γὰρ ἂν καὶ πανηγυρίαν τὸν ὅλον χρόνον ἡγομεν. Ἄλλ' ἐπεὶ τῶν μεζόνων ἀγαθῶν δ' βάσκανος δαίμων ἐνεμέσσησεν, ἐν γε τοῖς παροῦσιν ἥδιστα τὰ παρέλκοντα. Γυνὴ μὲν οὖν ἀπὸ παρθένου μέχρι ἡλικίας μέσης, πρὶν ἢ τελέως τὴν ἐσχάτην ρυτίδα τοῦ γήρως ἐπιδραμεῖν, εὐάγκαλον ἀνδράσιν ὁμίλημα, κἂν παρέλθῃ τὰ τῆς ὥρας, ὅμως « ἡ ἐμπειρία ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. »

26. Εἰ δ' εἴκοσιν ἐτῶν ἀποπειρώῃ παῖδά τις, αὐτὸς ἐμοίγε δοκεῖ πασχητιᾶν ἀμφίβολον Ἀφροδίτην μεταδιώκων· σκληροὶ γὰρ οἱ τῶν μελῶν ἀπανδρωθέντες ὄγκοι καὶ τραχὺ μὲν ἀντὶ τοῦ πάλαι μαλακοῦ πυκασθὲν ἰούλοις τὸ γένειον, οἱ δ' εὐφυεῖς μηροὶ θριξὶν ὥσπερ εἰς ῥυτίδωντες. Ἄ δ' ἐστὶ τούτων ἀφανέστερα, τοῖς πεπειρακόσιν ὑμῖν εἰδέναι παρήμι. Γυναικὶ δὲ αἰεὶ πάσῃ ἢ τοῦ χρώματος ἐπιστρίβει χάρις, καὶ δαψιλεῖς μὲν ἀπὸ τῶν βοστρύχων τῆς κεφαλῆς ἑλικες ὑακίνθοις τὸ καλὸν ἀνθοῦσιν ὁμοία πορφύροντες οἱ μὲν ἐπινώτιοι κέχυνται μεταφρένων κόσμος, οἱ δὲ παρ' ὧτα καὶ κροτάφους πολὺ τῶν ἐν λειμῶνι οὐλότεροι σελίνων. Τὸ δ' ἄλλο σῶμα μὴδ' ἀκαρῇ τριχὸς αὐταῖς ὑποφυομένης ἡλεκτροῦ, φασὶν, ἢ Σιδωνίας ὑέλου διαφεγγέστερον ἀπαστράπτει.

At tibi formoso sub corpore non habitat mens.

Videlicet pulchro Nireo sapiens Ulixes magis laudatur.

24. Quomodo igitur prudentiæ quidem aut justitiæ, reliquarumque virtutum, quæ forte quadam maturæ ætatis viris adjunctæ sunt, amor non convenit; sed ea quæ in pueris est pulchritudo vehementissimos perturbationum impetus excitat? Omnino enim amare oportebat Phædram propter Lysiam, o Plato, quem prodidit: aut virtutem amare Alcibiadis conveniebat, propterea quod deorum statuas truncavit, et quod Eleusinia mysteria voces inter comissionem fusæ propalarunt? quis amatorem se proficitur proditarum Athenarum, Deceleæ ab hostibus munitæ, denique vitæ ad tyrannidem spectantis? Sed quandiu nondum, ut divinus Plato ait, barba erat oppletus, amabilis erat omnibus: quum vero e puero transisset in virum, qua ætate adhuc imperfecta prudentia plenam assecuta rationem erat, odio erat omnibus. Quid ergo? turpibus animi affectionibus nomina verecunda tribuentes, virtutem appellant corporis decorem, adolescentiæ magis amatores, quam sapientiæ. Et hæc quidem, ne insignium virorum infesto animo videamur meminisse, huc usque dicta sunt.

25. Paullum vero a nimio illo studio ad vestram illam, Callicratida, voluptatem descendens, ostendam consuetudine puerorum præstantiorem longe esse muliebrem. Ac primum quidem voluptatis quemcumque fructum eo delectabiliorem arbitror, quo sit longior: prætervolans enim celeris voluptas prius quam cognoscatur desinit: quicquid autem oblectat, eo ipso quod protrahitur melius est. Itaque optabile erat, ut etiam vitæ longiorem diem sordida nobis esset perpetua sanitas, dolore nullo mentem depascente: festum enim diem et celebritatem totum illud tempus transigeremus. Sed quandoquidem majora nobis bona invida fortuna negavit, in præsentibus certe suavissima sunt quæ longissime durant. Mulier igitur a virginitate inde ad mediam usque ætatem, antequam omnino extrema senectutis ruga incurset, res est amplexu et consuetudine viri dignissima; et licet illa formæ maturitas præterierit; tamen « experientia illius habet quod dicat sapientius adolescentulis. »

26. At si quis viginti annorum adolescentulum aggredietur, ipse pathicus esse mihi videatur, qui ambigam adeo sectetur Venerem. Dura etenim membrorum in his qui viri facti sunt robora, et asperum pro molli quondam mentum, quod prima barba densavit, et femora illa bene nata pilis velut sordescunt. Quæ hisce magis latent, vos, qui experti estis, scire cedo. In muliere autem semper omni coloris relucet gratia, et densæ de cincinnati capitis spiræ, hyacinthorum instar pulchre florentium ferrugineæ, partim per tergum fusæ sunt, scapularum decus, partim circa aures ac tempora, pratensibus apiis inulto lætiores. Reliquum vero corpus, ne minimo quidem illis succrescente pilo, electro, quod aiunt, vel Sidonio vitro refulget lucidius.

27. Τί δ' οὐχὶ τῶν ἡδονῶν καὶ τὰς ἀντιπαθεῖς με-
ταδιωκτέον, ἐπειδὴν ἐξ ἴσου τοῖς διατιθεῖσιν οἱ πάσχον-
τες εὐφραίνονται; σχεδὸν γὰρ οὐ κατὰ ταῦτά τοις ἀλό-
γοις ζῴοις τὰς μονήρεις διατριβὰς ἀσμενίζομεν, ἀλλὰ
πῶς φιλεταίρω κοινωνία συζυγέστες ἡδίων τὰ τε ἀγαθὰ
σὺν ἀλλήλοις ἡγούμεθα καὶ τὰ δυσχερῆ κουφότερα μετ'
ἀλλήλων. Ὅθεν εὐρέθη τράπεζα κοινή· καὶ φιλίας
μεσῖτιν τράπεζαν παραθέμενοι γαστρὶ τὴν ὀφειλομένην
ἀπομετροῦμεν ἀπόλαυσιν, οὐ μόνον τὸν Θάσιον, εἰ τύ-
χοι, πίνοντες οἶνον οὐδὲ καθ' αὐτοὺς τῶν πολυτελῶν
πιμπλάμενοι σιτίων, ἀλλὰ δοκεῖ τερπνὸν ἑκάστῳ τὸ
μετ' ἄλλου, καὶ τὰς ἡδονὰς κοινωνάμενοι μᾶλλον εὐ-
φραίνόμεθα. Αἱ μὲν οὖν γυναικεῖται σύνοδοι τῆς ἀπο-
λαύσεως ἀντίδοσιν ὁμοίαν ἔχουσιν· ἀλλήλους γὰρ ἐξ
ἴσου διαθέντες ἡδέως ἀπηλλάγησαν, εἰ γε μὴ δικαστῇ
Τειρεσία προσεκτέον, ὅτι ἡ θήλεια τέρψις ὅλη μοῖρα
πλεονεκτεῖ τὴν ἄρρενα. Καλὸν δ' οἶμαι, μὴ φιλαύτως
ἀπολαῦσαι θελήσαντας, ὅπως ἰδίᾳ τι χρηστὸν ἀποίσον-
ται, σκοπεῖν ὅλην παρὰ τοῦ λαμβάνοντος ἡδονὴν, ἀλλ'
ἔχειν μερισαμένους οὐ τυγχάνουσιν ἀντιπαρασχεῖν
ὁμοία. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν ἐπὶ παίδων εἴποι τις, οὐχ
οὕτω μέμνηεν, ἀλλ' ὁ μὲν διαθείς, ἥ νομίζει ποτὲ
ταῦτα, τὴν ἡδονὴν ἐξαίρετον λαβὼν ἀπέρχεται, τῷ δὲ
ὑβρισμένῳ κατ' ἀρχὰς μὲν ὀδύνας καὶ δάκρυα, μικρὸν
δὲ ὑπὸ χρόνου τῆς ἀλγηδόνης χαλασάσης πλέον, ὥς φα-
σιν, οὐδὲν ἂν ὀχλήσεαι, ἡδονὴ δ' οὐδ' ἥτισσιν. Εἰ
δὲ δεῖ τι καὶ περιεργότερον εἰπεῖν — δεῖ δὲ ἐν Ἀφρο-
δίτης τεμένει — γυναικὶ μὲν, ᾧ Καλλικρατίδα, καὶ
παιδικώτερον χρώμενον ἔξεστιν εὐφρανθῆναι διπλα-
σίας ἀπολαύσεως ὁδοὺς ἀνοίξαντα, τὸ δὲ ἄρρεν οὐδενὶ
τρόπῳ χαρίζεται θήλειαν ἀπόλαυσιν.

28. Ὡς εἰ ἡ μὲν καὶ ὁμῖν ἀρέσκειν δύναται, πρὸς
ἀλλήλους ἡμεῖς ἀποτευχισώμεθα, εἰ δὲ τοῖς ἄρρεσιν εὐ-
πρεπεῖς αἱ μετὰ ἄρρένων ὁμιλίας, πρὸς τὸ λοιπὸν ἐράτω-
σαν ἀλλήλων καὶ γυναῖκες. Ἄγε νῦν, ᾧ νεώτερε χρόνε καὶ
τῶν ξένων ἡδονῶν νομοθέτα, καινὰς ὁδοὺς ἄρρενος τρυ-
φῆς ἐπινοήσας χάρισαι τὴν ἴσην ἐξουσίαν καὶ γυναι-
ξιν, ἀλλήλαις ὁμιλεῖτωσαν ὥς ἄνδρες· ἀσελγῶν δὲ ὀργά-
νων ὑποζυγισάμεναι τέχνασμα, ἀσπόρων τεράστιον
αἰνίγμα, κοιμάσθωσαν γυνὴ μετὰ γυναικὸς ὥς ἀνὴρ·
τὸ δὲ εἰς ἀκοὴν σπανίως ἦκον ὄνομα — αἰσχύνομαι
καὶ λέγειν — τῆς τριβακῆς ἀσελγείας ἀνέδην πομ-
πεύτω· πᾶσα δ' ἡμῶν ἡ γυναικωνίτις ἔστω Φιλαινὶς
ἀνδρογύνους ἔρωτας ἀσχημονοῦσα. Καὶ πόσω κρεῖτ-
τον εἰς ἄρρενα τρυφὴν βιάζεσθαι γυναῖκα ἢ τὸ γενναῖον
ἀνδρῶν εἰς γυναῖκα θηλύνεσθαι;

29. Τοιαῦτα συντόμως μεταξὺ παθαινόμενος ὁ Χα-
ρικλῆς ἐπαύσατο δεινόν τι καὶ θηριῶδες ἐν τοῖς ὀμμασιν
ὑποβλέπων. Ἐφίκει δέ μοι καὶ καθαριστὴν χρῆσθαι
πρὸς τοὺς παιδικούς ἔρωτας. Ἐγὼ δὲ ἡσυχῇ μειδιά-
σας καὶ πρὸς τὸν Ἀθηναῖον ἡρέμα τῷ ὀφθαλμῷ παρα-
βαλὼν, Παιδιᾶς, ἔφην, καὶ γέλωτος, ᾧ Καλλικρατίδα,
δικαστῆς καθεδεῖσθαι προσδοκήσας οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπὸ
τῆς Χαρικλέους δεινότητος ἐπὶ σπουδαιότερον ἤγμαι·

27. Quidni vero in voluptatum genere eas praesertim per-
sequamur, quæ sunt mutuae, ubi æqualiter qui inferunt
amorem et qui excipiunt oblectantur? Fere enim non
eo modo, quo animalia rationis expertia, solitariam vitam
amamus; sed sociali quadam communione conjuncti, tum
suaviora putamus bona quæ communiter habemus, tum
mala leviora, quæ ferinus communiter. Unde mensa
communis inventa est, et parariam amicitiae mensam ap-
ponentes, debitam ventri voluptatem admetimur, non soli
Thasium, ut hoc utar, vinum bibentes, neque privatim sin-
guli pretiosis nos cibis implentes: sed jucundum unicuique
videtur quo fruitur cum alio, et communicatis voluptatibus
magis delectamur. Congressus autem cum mulieribus mu-
tuum quendam et parem utrimque voluptatis fructum
habent: quum enim æqualiter se invicem afficiant, delectati
ambo abeunt, nisi forte Tiresias iudex audiendus est, fe-
minæ voluptatem altero tanto majorem esse virili pronun-
tians. Honestum autem puto, homines non præ sui amore
nimio, frui quum volunt, hoc spectare, ut ipsi pro se bonum
quiddam auferant, totam ex aliquo voluptatem capientes
ipsi; sed ut partientes illud; quod consequuntur, vicissim
præbeant similia. Hoc autem in pueris ita se habere non
dixerit quisquam: non ita insanierit; verum amator qui-
dem, prout de his existimat, eximia voluptate percepta abit;
at passo contumeliam ab initio quidem dolores et lacrimæ;
remittentibus autem paulum ipso tempore doloribus, nihil
amplius, ut aiunt, molestus fueris, voluptas autem nec
tantilla. Si quid vero curiosius dicendum (deceat autem in
luco Veneris), muliere quidem, Callicratida, etiam puerilem
in morem utenti oblectari licet, duplici fructus via aperta;
sed femineum fructum nullo modo mas præbere potest.

28. Itaque si hæc vobis etiam, puerorum amatoribus,
placere potest, a nobis invicem, quasi interjecto pariete,
discedamus: si vero deceat viros cum viris consuetudo, in
posterum etiam ament se invicem mulieres. Age jam, no-
vum sæculum, peregrinarum voluptatum legislator, quum
novas virilis libidinis vias excogitaveris, æquam potestatem
feminis etiam indulge: secum invicem, ut viri, coeant;
lascivorumque instrumentorum commenta substringentes,
portentosum steriliū ænigma, cum muliere mulier, ut vir
cum viro cubent: illudque ad aures raro perveniens nomen
(pudet etiam dicere) tribadicæ obscænitatis, effuse trium-
phet: gynæceum omne nostrum esto Philænæ, semimares
amores contra decus usurpans. Et quanto melius, femi-
nam in luxuriam irrumpere masculam, quam, quod in viris
generosum est, in mulierem effeminari?

29. Talia contentius et affectu sensim augescente quum
dixisset Charicles, conticuit, vehemens quiddam et ferinum
oculis cernens. Videbatur autem mihi etiam piamentia
quibusdam contra masculos amores uti. Ego vero placide
subridens, conversis leniter in Atheniensem oculis, Ludī,
inquam, et risus, Callicratida, me sedere ratus arditum,
nescio quomodo a Chariclis vehementia ad seriam curam

σχεδὸν γὰρ ὡς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ περὶ φόνου καὶ πυρκαϊᾶς, ἢ νῆ Δία φαρμάκων ἀγωνιζόμενος ὑπερφυῶς ἐπαθήνατο. Καίρως οὖν ὁ νῦν, εἴ ποτε καὶ πρότερον, ἀπαιτεῖ σε τὰς Ἀθήνας, Περικλέους δὲ πειθῶ καὶ τῶν δέκα ῥητόρων τὰς Μακεδόσιν ἀνθρωπισμένας γλώσσας ἐν ἐνὶ τῷ σὺ λόγῳ διατρίψαι μιᾶς τῶν ἐν Πυκνὶ δημηγοριῶν ἀναμνησθέντι.

30. Μικρὸν οὖν ἐπισχὼν ὁ Καλλικρατίδας — εὖκει δὲ ἀπὸ τοῦ προσώπου μοι τεκμαιρομένῳ καὶ λίαν ἀγωνίας μεστὸς εἶναι — λόγων ἀμοιβαίων ἐνάρχεται· Εἰ γυναιξὶν ἐκκλησία καὶ δικαστήρια καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἦν μετουσία, στρατηγὸς ἂν ἦ προστάτης ἐκεχειροτόνησο καὶ σε χαλκῶν ἀνδριάντων ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ὡς Χαρίκλεις, ἐτίμων. Σχεδὸν γὰρ οὐδὲ αὐταὶ περὶ αὐτῶν, ὁπόσαι προὔχουσιν κατὰ σοφίαν ἐδόχουν, εἴ τις αὐταῖς τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν ἐφῆκεν, οὕτω μετὰ σπουδῆς ἂν εἶπον, οὐχ ἡ Σπαρτιάταις ἀνθρωπισμένη Τελέσιλλα, δι' ἣν ἐν Ἀργεὶ θεὸς ἀριθμεῖται γυναικῶν Ἀρης· οὐχὶ τὸ μελιχρὸν αὐχημα Λεσβίων Σαπφῶ καὶ ἡ τῆς Πυθαγορείου σοφίας θυγάτηρ Θεανώ· τάχα δ' οὐδὲ Περικλῆς οὕτως ἂν Ἀσπασίᾳ συνηγόρησεν. Ἄλλ' ἐπειδήπερ εὐπρεπὲς ἄρρενας ὑπὲρ θηλειῶν λέγειν, εἰπώμεν καὶ ἄνδρες ὑπὲρ ἀνδρῶν. Σὺ δὲ Ἰλεις, Ἀφροδίτη, γενοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς τὸν σὸν Ἑρωτα τιμῶμεν.

31. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐνόμιζον ἄχρι παιδιᾶς ἱλαρὰν τὴν ἔριν ἡμῶν προκόψαι, ἐπεὶ δὲ οἱ παρὰ τούτου λόγοι καὶ φιλοσοφεῖν ὑπὲρ γυναικῶν ἐπενοήθησαν, ἀσμένως τὴν ἀφορμὴν ἤρπαξα· μόνος γὰρ ὁ ἄρρην ἔρωσ κοινὸν ἀρετῆς καὶ ἡδονῆς ἐστὶν ἔργον. Εὐξαίμην γὰρ ἂν, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, τὴν ἐπήκοόν ποτε τῶν Σωκρατικῶν λόγων πλατάνιστον, Ἀκαδημείας καὶ Λυκείου δένδρον εὐτυχέστερον, ἐγγὺς ἡμῶν ἐστάναι πεφυκυῖαν, ἐνθ' ἡ Φαίδρου προσανάκλις ἦν, ὥσπερ ὁ ἱερὸς εἶπεν ἀνὴρ πλείστον ἀψάμενος χαρίτων· αὐτὴ τάχα ἂν ὥσπερ ἡ ἐν Δωδώνῃ φηγὸς ἐκ τῶν ὁροδάμνων ἱερὰν ἀπορρήξασα φωνὴν τοὺς παιδικοὺς εὐφήμησεν ἔρωτας ἐτι τοῦ καλοῦ μεμνημένη Φαίδρου. Πλὴν ἐπεὶ τοῦτ' ἀμήχανον,

ἢ γὰρ πολλὰ μεταξὺ
οὐρεᾶ τε σκιδόντα θάλασσά τε ἤχησσαν,

ξένοι τε ἐπ' ἀλλοτρίας γῆς ἀπειλήμεθα καὶ πλεονέκτημα Χαρίκλεος ἐστὶν ἡ Κνίδος, ὅμως τάληθες οὐ προδώσομεν εἰζαντες ὄκνῳ.

32. Μόνον ἡμῖν σὺ, δαῖμον οὐράνιε, καιρίως παράστηθι φιλίας εὐγνώμων, ἱεροφάντα μυστηρίων Ἑρώς, οὐ κακὸν νήπιον ὁποῖον ζωγράφων παίζεισι χεῖρες, ἀλλ' ὃν ἡ πρωτοσπόρος ἐγέννησεν ἀρχὴ τέλειον εὐθὺ τεχθέντα· σὺ γὰρ ἐξ ἀφανοῦς καὶ κεχυμένης ἀμορφίας τὸ πᾶν ἐμόρφωσας. Ὡς περ οὖν ὅλου κόσμου τάφον τινὰ κοινὸν ἀφελὼν τὸ περιεκείμενον χάος ἐκεῖνο μὲν ἐς ἐσχάτους ταρτάρου μυχοὺς ἐφυγάδευσας, ἐνθα ὡς ἀληθῶς

σιδῆραι τε πύλαι καὶ χάλκεος οὐδὸς,

traductus sum. Fere enim ut in Areopago de corde, aut incendiario crimine, aut veneficio medius fidius decertans, ultra modum commotus est. Nunc igitur, si usquam alias, res abs te reposcit Athenas tuas, et ut Periclea suada et oratorum decem armatae adversus Macedoniam linguae, in una hac tua versentur oratione, quae jam concionum in Pnyce unius sit memor.

30. Parum igitur quum sustinisset se Callicratidas (videbatur autem, quantum mihi ex vultu licebat colligere, vehementer plenus et ipse certaminis esse), orationem contrariam exorsus est: Si mulieribus concio et tribunalia et civilium rerum esset communio, imperator tu quidem aut praetor deligereris, et aeneis te per fora statuis, Charicles, honorarent. Vix enim ipsae de se, quotquot illarum praestare sapientia ferebantur, si quis illis dicendi potestatem permisisset, tanto studio dixissent: non illa armata contra Spartanos Telesilla, propter quam Argis in feminarum numinibus Mars memoratur; non mellita Lesbiorum gloria Sappho, et filia sapientiae Pythagoreae Theano. Ac forte ne Pericles quidem ita Aspasiae causam egit. Verum enim vero quandoquidem virum dicere pro feminis decet, pro viris etiam dicamus viri. At tu propitia, Venus, esto: nam tuum nos quoque Amorem colimus.

31. Equidem putabam intra ludum hilarem contentionem nostram processisse: quando vero istius oratio philosophari etiam pro mulieribus instituit, lubens eam occasionem arripui: solus enim amor masculus commune virtutis atque voluptatis opus est. Oplaverim enim, si quidem fieri posset, arbitram aliquando Socraticorum sermonum platanum, Academia pariter et Lyceo arborem feliciorum, prope nos stare enatam, ubi acclinabat se Phaedrus, ut sanctus vir dixit, qui plures ceteris omnibus Gratias assecutus est. Ipsa forte, velut illa Dodonae fagus, sacram erumpens de ramis vocem, pueriles amores formosi Phaedri adhuc recordata probaverit. Verum quum fieri hoc nullo modo possit,

(multa etenim nimis intercedunt,
montes umbrosi, resonanti murmure pontus,)

peregrinique in aliena terra intercepti simus, et praerogativa Chariclis sit Cnidus: tamen verum non prodemus concedentes ignaviae.

32. Modo tu nobis, coelestis geni, opportune ades, amicitiae cognitor, arcanorum revelator Amor, non infans vilis, qualem pictorum ludunt manus, sed quem seminandi princeps origo genuit ab ipsa statim nativitate perfectum: tu enim ex obscura et profusa informitate universum hoc formasti. Igitur velut commune quoddam universi mundi sepulcrum auferens, circumfusum illi chaos, hoc quidem in ultimos tartari recessus fugasti, ubi vere

Sunt portae ex ferro, sunt duri liminis aera,

ὅπως ὑπ' ἀρρήκτου δεθὲν φρουρᾶς τῆς ἐμπαλιν ὁδοῦ εἴργηται· λαμπρῶ δὲ φωτὶ τὴν ἀμαυρὰν νύκτα πετάσας παντὸς ἀψύχου τε καὶ ψυχῆν ἔχοντος ἐγένου δημιουργός· ἐξαίρετον δὲ ἐγκεράσας ὁμόνοιαν ἀνθρώποις τὰ σεμνὰ φιλίας πάθη συνῆψας, ἐν' ἐξ ἀκάκου καὶ ἀπαλῆς ἐτι ψυχῆς ἡ εὖνοια συνεκτρεφομένη πρὸς τὸ τέλειον ἀνδρῶται.

33. Γάμοι μὲν γὰρ διαδοχῆς ἀναγκαίαις εὕρηται φάρμακα, μόνος δὲ ὁ ἀρρην ἔρος φιλοσόφου καλὸν ἐστὶ ψυχῆς ἐπίταγμα. Πᾶσι δὲ τοῖς ἐκ τοῦ περιόντος εἰς εὐπρέπειαν ἡσκημένοις ἔπεται τιμὴ πλείων ἢ ὅσα τῆς παραυτὰ χρείας ἐπιδείνται, καὶ πάντῃ τοῦ ἀναγκαίου τὸ καλὸν κρεῖττον. Ἄχρι μὲν οὖν ὁ βίος ἀμαθῆς ἦν οὐδέπω τῆς καθ' ἡμέραν πείρας πρὸς τὸ βέλτιον εὐσχυλῶν, ἀγαπητῶς ἐπ' αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα συνεστέλλετο, τῆς δὲ ἀγαθῆς διαίτης ἐπείγων ὁ χρόνος οὐ παρέσχεεν εὐρεσιν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ μὲν ἐσπευσμέναι χρεῖαι πέρας εἶχον, οἱ δὲ τῶν ἐπιγιγνομένων αἰεὶ λογισμοὶ τῆς ἀνάγκης ἀφεθέντες ἡυκαίρουν ἐπινεῖν τι τῶν κρεῖττόνων, ἐκ τούτου κατ' ὀλίγον ἐπιστῆμαι συνηύζοντο. Τοῦτο δ' ἡμῖν ἀπὸ τῶν ἐντελεστέρων τεχνῶν ἐνεστὶν εἰκάσειν. Αὐτίκα πρῶτοί τινες ἀνθρώποι γενόμενοι τοῦ καθ' ἡμέραν λιμοῦ φάρμακον ἐζήτουν, εἴθ' ἄλισκοι μὲν τῇ πρὸς τὸ παρὸν ἐνδείᾳ, τῆς ἀπορίας οὐκ ἐώσης ἐλθεῖν τὸ βέλτιον, τὴν εἰκαίην πᾶν ἐσιτοῦντο καὶ μαλθακὰς ρίζας ὀρύττοντες καὶ τὰ πλεῖστα δρυὸς καρπὸν ἐσθίοντες. Ἄλλ' ἡ μὲν ἀλόγοις ζῴοις μετὰ χρόνον ἐρρίφη, σπόρον δὲ πυροῦ καὶ κριθῆς εἶδον αἱ γεωργῶν ἐπιμέλειαι εὐροῦσαι κατ' ἔτος ἐκνεάζοντα. Καὶ οὐδὲ μανεῖς ἂν εἴποι τις ὅτι δρῦς στάχυος ἀμείνων.

34. Τί δ' οὐκ ἐν ἀρχῇ μὲν εὐθὺς τοῦ βίου σκέπης δεηθέντες ἀνθρώποι νάκη, θηρία δειράντες, ἡμφέσαντο; καὶ σπήλυγγας ὀρῶν κρούους καταδύσεις ἐπενόησαν ἢ παλαιῶν ριζῶν ἢ φυτῶν αὖα κοιλώματα; τὴν δὲ ἀπὸ τούτων μίμησιν ἐπὶ τὸ κρεῖττον αἰεὶ μετὰγοντες ὕψην μὲν ἑαυτοῖς χλανίδας, οἴκους δὲ ὥκισαντο, καὶ λεληθότως αἱ περὶ ταῦτα τέχναι τὸν χρόνον λαβοῦσαι διδάσκαλον ἀντὶ μὲν λιτῆς ὑφῆς τὸ κάλλιον ἐποίκιλαν, ἀντὶ δὲ εὐτελῶν ὀρωματίων ὑψηλὰ τέρεμνα καὶ λίθων πολυτέλειαν ἐμηχανήσαντο καὶ γυμνὴν τοίχων ἀμορφίαν εὐανθέσι βαφαῖς χρωμάτων κατέγραψαν. Πλὴν ἑκάστη γε τούτων τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἀφρονος οὖσα καὶ βαθεῖαν ἐπιτεθειμένη λήθην ὥς ἀπὸ μακρᾶς δύσεως κατὰ μικρὸν εἰς τὰς ἰδίαις ἀνέτειλεν ἀκτῖνας· ἕκαστος γὰρ εὐρών τι παρεδίδου τῷ μετ' αὐτόν· εἴθ' ἡ διαδοχὴ τῶν λαμβανόντων οἷς ἔμαθεν ἤδη προστιθεῖσα, τὸ ἐνδέον ἐπλήρωσε.

35. Μὴ δὴ τις ἔρωτας ἀρρένων ἀπαιτείτω παρὰ τοῦ παλαιοῦ χρόνου· γυναιξὶ γὰρ διμλεῖν ἀναγκαῖον ἦν, ἵνα μὴ τελῶς ἀσπερμον ἡμῶν φθαρῇ τὸ γένος. Αἱ δὲ ποικίλαι σοφαί καὶ τῆς φιλοκάλου ταύτης ἀρετῆς ἐπιθυμίαι μάλιστα ὑπὸ τοῦ μηδὲν εἶντος ἀνέχνευτον αἰῶνος εἰς τοῦμφανὲς ἐμελλον ἤξειν, ἵνα τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ καὶ τὸ παιδεραστεῖν συναχμάσῃ. Μὴ δὴτα, Χαρίκλεις, δμῆ

uti perrumpenda nunquam custodia vinctum a reditu arceatur; ac splendida luce obscuram noctem explicans, inanimatorum omnium animatorumque factus es opifex: eximia autem hominibus concordia affundenda honestas amicitiae affectiones conjunxisti, ut ex innocenti et molli adhuc anima simul enutrita benevolentia ad virilem maturitatem perveniat.

33. Nuptiae enim, ut necessariae successionis remedia, inventae sunt: solus amor masculus honestum philosophae mentis imperium est. Quaecumque autem praeter necessitatem decoris causa exercentur, ea major consequitur honor, quam quibus usus quaedam praesentis indigentia adjecta est: et omnino pulchra necessariis sunt praestantiora. Donec ergo imperiti erant homines, necdum satis otii ad quotidiana meliorum experimenta haberent, contenti praesentibus intra ipsa se necessaria continuebant; urgensque tempus bonae vivendi rationis inveniendae opportunitatem non praebat. Postquam vero urgentes illae indigentiae finem habuere, posterorumque ingenia, necessitate soluta, otii satis nacta sunt melioribus inveniendis; ex ea re paulatim scientia multiplex enata est. Hoc nobis de perfectioribus artibus licet conicere. Vix nati erant primi quidam homines, quum quotidianae famis remedium quaeiebant: tum deprehensi a praesente inopia, quum indigentia, quod melius esset, eligendi facultatem non concederet, fortuita herba vescebantur, et molles radices effodientes, et quercus plerumque fructum edentes. Sed haec quidem post tempus aliquod mutis animantibus abjecta sunt: tritici vero sementem atque hordei videbant agricolarum curae, ab ipsis inventam, quotannis instaurari. Neque adeo insaniet quisquam, qui spica meliorem dicat quercum.

34. Quid vero? nonne in principio statim vitae indigentes tegumento homines excoriorum pellibus animalium induebantur? et montium speluncas perfugia frigoris excogitabant, aut antiquarum radicum arborumque siccas cavernas? Verum coeptam ab his imitationem transferentes semper in melius, texuere sibi laenas, domus aedificarunt, et sensim artes istarum rerum, tempus magistrum nactae, pro simplici textura pulchrius quiddam variegarunt; pro vilibus casis, sublimia tecta et marmorum magnificentiam machinati sunt, et nudam parietum informitatem floridis colorum tincturis pinxere. Verum unaquaeque harum artium ac scientiarum, muta olim et profunda oblivione mersa, velut post longum occasum paulatim in suos radios exorta est. Unusquisque enim, si quid invenisset, suo successori tradidit: tum ipsa accipientium series, addendo iis quae didicisset, quod deficiebat explevit.

35. Ne igitur a vetusto tempore masculos amores quisquam postulet: cum mulieribus enim congregari necesse erat, ne plane seminis expers genus nostrum interiret. Varia autem eruditio, et virtutis huius, pulchri amore accensae, cupiditates vix ab ipso, quod nihil impervestigatum relinquit, aeo in lucem venturae erant, ut cum divina philosophia puerorum etiam amor adolesceret. Quare noli, Charicles,

πρῶτον εὖρητο, τοῦτο ἐπινοηθέν αὐθις ὡς φαῦλον εὖ-
θυνη, μὴδ' ὅτι τῶν παιδικῶν ἐρώτων αἱ γυναῖκες αἱ σύν-
οδοι πρεσβυτέρους ἐπιγράφονται χρόνους, ἐλάττω θά-
τερον· ἀλλὰ τὰ μὲν παλαιὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀναγκαῖα
νομίζωμεν, ἀ δὲ αὐθις ἐνευσχολήσας τοῖς λογισμοῖς ὁ
βίος ἐπεξεῦρεν, ὡς ἐκείνων ἀμείνω τιμητέον.

36. Ἐμοὶ μὲν γὰρ ὀλίγου καὶ γελᾶν ἐναγῆος ἐπῆει,
Χαρίκλους ἀλογα ζῶα καὶ τὴν Σκυθῶν ἐρημίαν ἐπαι-
νοῦντος· ὀλίγου δὲ ὑπὸ τῆς ἀγαν φιλονεικίας καὶ με-
τενόει γενόμενος Ἕλληνα. Οὐδὲ γὰρ ὡς ἐναντία φεγ-
γόμενος οἷς ἐπεχειρεῖ λέγειν, ὑπεσταλμένῳ τῷ τῆς φωνῆς
τόνῳ τὸ ῥηθὲν ἐκλεπτεν, ἀλλ' ἐπηρμένη φωνῇ λαρυγγί-
ζων, Οὐκ ἐρῶσι, φησὶν, ἀλλήλων λέοντες οὐδ' ἄρκτοι
καὶ σύες, ἀλλ' αὐτῶν ἡ πρὸς τὸ θῆλυ μόνον ὁρμὴ κρα-
τεῖ. Καὶ τί θαυμαστόν; ἀ γὰρ ἐκ λογισμοῦ δικαίως
ἂν τις ἔλοιτο, ταῦτα τοῖς μὴ δυναμένοις λογίζεσθαι δι'
ἀφροσύνην οὐκ ἐνεστὶν ἔχειν. Ἐπεὶ τοι Προμηθεὺς ἡ
θεῶν τις ἄλλος εἰ νοῦν ἐκάστω συνέζευσεν ἀνθρώπινον,
οὐκ ἂν ἐρημία καὶ βίος ὁρεῖος αὐτοὺς ἐποίμαινεν οὐδὲ
ἀλλήλους τροφήν εἶχον, ἐξ ἴσου δὲ ἡμῖν ἱερὰ δειμάμενοι
καὶ μέσσην ἐστίαν τῶν ἰδίων ἐκαστος οἰκῶν ὑπὸ τοῖς
κοινοῖς ἐπολιτεύοντο νόμοις. Τί δὲ παράδοξον, εἰ ζῶα
τῆς φύσεως κατὰ κράτος μὴδὲν ὦν λογισμοὶ παρέχονται,
παρὰ τῆς προνοίας λαβεῖν ἡτύχηκότα προσαφῆρηται
μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰς ἄρρενας ἐπιθυμίας; οὐκ ἐρῶσι
λέοντες, οὐδὲ γὰρ φιλοσοφοῦσιν· οὐκ ἐρῶσιν ἄρκτοι, τὸ
γὰρ ἐκ φιλίας καλὸν οὐκ ἴσασιν. Ἀνθρώποις δ' ἡ μετ'
ἐπιστήμης φρόνησις ἐκ τοῦ πολλάκις πειρᾶσαι τὸ κάλ-
λιστον ἐλομένη βεβαιωτάτους ἐρώτων ἐνόμισε τοὺς
ἄρρενας.

37. Μὴ τοίνυν, ὦ Χαρίκλεις, ἀκολάστου βίου συμ-
φορῆσας ἐταιρικά διηγήματα γυμνῇ τῇ λόγῳ τῆς σε-
μνότητος ἡμῶν καταπόμπευε, μὴδὲ τὸν οὐράνιον Ἐρωτα
τῷ νηπίῳ συναρίθμει, λογίζου δὲ ὅψε μὲν ἡλικίας τὰ
τοιαῦτα μεταμανθάνων, ὅμως δ' οὖν λογίζου νῦν γε,
ἐπειδὴ περ οὐ πρότερον, ὅτι διπλοῦς θεὸς ὁ Ἐρως, οὐ
κατὰ μίαν ὁδὸν φοιτῶν οὐδὲ ἐνὶ πνεύματι τὰς ἡμετέρας
ψυχὰς ἐρεθίζων, ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς ἂν, οἶμαι, κομιδῇ νή-
πια φρονῶν, οὐδενὸς αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἡνιοχεῖν δυνα-
μένου λογισμοῦ, πολὺς ἐν ταῖς τῶν ἀφρόνων ψυχαῖς
ἀθροίζεται, μάλιστα δὲ αὐτῷ γυναικεῖοι πόθοι μέλουσιν·
οὗτός ἐστιν ὁ τῆς ἐφημέρου ταύτης ὕβρεως ἐταῖρος
ἀκρίτῳ φορᾷ πρὸς τὸ βουλόμενον ἄγων. Ἄλλος δὲ
Ἐρως Ὀυγγίων πατὴρ χρόνων, σεμνὸν ὀφθῆναι καὶ
πάντοθεν ἱεροπρεπὲς θέαμα, σιωπρονούντων ταμίας πα-
θῶν ἡπία ταῖς ἐκάστου διανοαῖς ἐμπνεῖ, καὶ λαχόντες
ἴλεω τοῦδε τοῦ δαίμονος ἡδονὴν ἀρετῇ μεμιγμένην
ἀσπαζόμεθα· δισσὰ γὰρ ὄντως κατὰ τὸν τραγικὸν πνεύ-
ματα πνεῖ ὁ Ἐρως, ἐνὸς δὲ ὀνόματος οὐχ ἕμοια τὰ πάθη
κεκοινώνηκε· καὶ γὰρ Αἰδὼς ὠφελείας ὁμοῦ καὶ βλάβης
ἀμφίβολός ἐστι δαίμων.

Αἰδὼς γὰρ ἄνδρας μέγα σίνεται ἢ δ' ὀνίνησιν.
Οὐ μὴν οὐδ' Ἐρίδων γένος ἐστὶν ἓν, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν

quod prius inventum non erat, postquam excogitatum est
rursus tanquam pravum sub censuram vocare; neque ideo,
quod puerorum amoribus muliebres congressus antiquiora
tempora inscripta habent, alteri generi detrahe. Sed vetera
quidem studia necessaria putemus; quæ autem rursus vita,
excogitandi otium nacta, adinvenit, ea tanquam meliora
illis honorare oportet.

36. Equidem paullo ante vix a risu mihi temperabam,
Charicle muta animalia et Scytharum laudante solitudinem:
parum aberat quin præ nimia contentione, quod Græcus
esset, ipsum pœniteret. Neque enim, ut qui contraria pro-
posito diceret, submissa voce ipsa dicta sua quasi suffura-
batur; sed sublata voce, dilatato gutture clamans, Non
amant, inquit, se invicem leones mares, neque ursi, neque
apri; sed ipsos solus in feminas impetus superat. Et quid
mirum? quæ enim ratione ductus merito elegerit aliquis, ea
his, quæ rationes non possunt subducere, propter suum
stuporem habere non licet. Nam si Prometheus, aut deorum
quis alius, mentem unicuique humanam adjunxisset, non
solitudo sane et silvestris victus ea pasceret, neque in cibo
se invicem haberent; sed æque ac nos templis ædificatis,
et medium suarum quisque ædium larem colens, commu-
nibus legibus in civitate viverent. Quid mirum autem, si
animalia, ab ipsa natura damnata, quibus nihil eorum, quæ
ratio suppeditat, accipere a providentia contigerit, inter alias
res masculis etiam cupiditatibus privata sunt? Non amant
leones; non enim philosophantur: non amant ursi; quantum
enim oriatur ex amicitia bonum, nesciunt. Sed inter ho-
mines prudentia scientiæ conjuncta, frequentibus intellecta
experimentis optima eligens, firmissimos amores decrevit
masculos.

37. Noli igitur, Charicles, meretriciis vitæ libidinosæ
collatis narrationibus, nudo sermone pudori nostro et gra-
vitati insultare, nec caelestem Amorem cum illo infante
numerare: sed cogita, sero tu quidem ætatis ista demum
aliter discens, verumtamen cogita nunc certe, quando non
prius, duplicem Deum esse Amorem, non eadem utrumque
via venientem, nec spiritu eodem animos nostros incitan-
tem: sed alter, pueriliter omnino, ut arbitror, animatus,
cujus nulla gubernare mentem prudentia possit, multus in
imprudentium animis colligitur: maxime autem illi muliebria
desideria cordi sunt. Hic est illius diem modo durantis
contumeliæ sodalis, indiscreto impetu agens in id quod ap-
petitur. At alter Amor Ogygiarum pater temporum, ho-
nestum visu et sacrum undique spectaculum, sanarum pro-
mus affectionum, mite quiddam uniuscujusque mentibus
inspirat: hunc deum propitium nacti mixtam virtute vo-
luptatem amplectimur. Duplices enim revera spiritus Amor
spirat, ut est apud Tragicum, idemque nomen habent af-
fectiones minime similes: nam Pudor quoque utilitatis
simul et noxæ ambiguus deus est, Pudor, inquam,

Et multum prodesse et lædere idoneus idem.
Neu crede Irarum genus unum, sed duo terris

εἰσι δὴ, τὴν μὲν κεν ἐπαινῆσαι νοήσας,
ἢ δ' ἐπιμωμητὴ διὰ δ' ἀνδρα θυμὸν ἔχουσιν.

Οὐδὲν οὖν παράδοξον, εἰ πάθος ἀρετῇ κοινὴν προσηγορίαν ἔχειν ἔτυχεν, ὥστε ἔρωτα καλεῖσθαι καὶ τὴν ἀκόλαστον ἡδονὴν καὶ τὴν σωφρονοῦσαν εὖνοιαν.

38. Γάμους οὖν, φησὶ, τὸ μηδὲν οἶει, καὶ τὸ θῆλυ τοῦ βίου φυγαδεύεις, ἵνα πῶς μείνωμεν ἄνθρωποι; Ζηλωτὸν μὲν ἦν κατὰ τὸν σοφώτατον Εὐριπίδην, εἰ δέχα τῆς πρὸς γυναῖκας συνόδου φοιτῶντες ἐπὶ ἱερὰ καὶ ναοὺς ἀργύρου καὶ χρυσοῦ τέχνα ὑπὲρ τῆς διαδοχῆς ἑωνούμεθα· ἀνάγκη γὰρ βαρὺν κατ' αὐχένων ζυγὸν ἡμῖν ἐπιθεῖσα τοῖς κελευομένοις πειθαρχεῖν βιάζεται. Τὸ μὲν οὖν καλὸν αἰρώμεθα τοῖς λογισμοῖς, εἰκέτω δὲ τῇ ἀνάγκῃ τὸ χρεῖωδες. Ἀχρι τέκνων γυναῖκες ἀριθμὸς ἔστωσαν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀπαγε, μή μοι γένοιτο. Τίς γὰρ ἂν εὖ φρονῶν ἀνέχεσθαι δύναιτο ἐξ ἐωθινοῦ γυναικὸς ὠραῖσμένης ἐπικτήτοις σοφίσμασιν; ἥς δ' μὲν ἀληθῶς χαρακτήρ ἀμορφος, ἀλλότριοι δὲ κόσμοι τὸ τῆς φύσεως ἀπρεπὲς βουκολοῦσιν.

39. Εἰ γοῦν ἀπὸ τῆς νυκτέρου κοίτης πρὸς ὄρθρον ἴδοι τις ἀνισταμένης γυναῖκας, αἰσχίῳ νομιεῖ θηρίων τῶν πρωίας ὥρας ὀνομασθῆναι δυσκληρονόμων· ὅθεν ἀκριδῶς οἱκοι καθεύγουσιν αὐτὰς οὐδενὶ τῶν ἀρρένων βλεπομένης· γρᾶς δὲ καὶ θεραπαινίδων ὁ σύμμορφος ὄχλος ἐν κύκλῳ παρεστᾶσι ποικίλοις φαρμάκοις καταφαρμακεύουσιν τὰ δυστυχῇ πρόσωπα· οὐ γὰρ ὕδατος ἀκράτῳ νάματι τὸν ὑπνὴλὸν ἀπονιψάμεναι κάρον εὐθὺς ἀπτονται σπουδῆς ἐχομένου τινὸς πράγματος, ἀλλ' αἱ πολλὰ τῶν διαπασμάτων συνθέσεις τὸν ἀηδῆ τοῦ προσώπου χρῶτα φαιδρύνουσιν, ὥς δὲ ἐπὶ δημοτελοῦς πομπῆς ἄλλο τι ἄλλη τῶν ὑπηρετουσῶν ἐγκεχεῖριται, λεκανίδας ἀργυρᾶς καὶ προχόους ἔσοπτρά τε καὶ καθάπερ ἐν φαρμακοπώλῳ πυξίδων ὄχλον, ἀγγεῖα μεστὰ πολλῆς κακοδαιμονίας, ἐν οἷς ὁδόντων σμηκτικὰ καὶ δυνάμεις ἢ βλέφαρα μελαίνουσα τέχνη θησαυρίζεται.

40. Τὸ δὲ πλεῖστον ἀναλίσκει μέρος ἡ πλοχὴ τῶν τριχῶν· αἱ μὲν γὰρ φαρμάκοις ἐρυθαίνειν δυναμένοις πρὸς ἡλίου μεσημβρίαν τοὺς πλοκάμους ἴσα ταῖς τῶν ἐρίων χοριαῖς ξανθῇ μεταβάπτουσιν ἀνθεὶ τὴν ἰδίαν κατακρίνουσαι φύσιν· ὁπόσαις δὲ ἀρκεῖν ἡ μέλαινα χεῖρ νομίζεται, τὸν τῶν γεγαμηκότων πλοῦτον εἰς ταύτην ἀναλίσκουσιν ὅλην Ἀραβίαν σχεδὸν ἐκ τῶν τριχῶν ἀποπνεύουσαι, σιδηρᾶ τε ὄργανα πυρὸς ἀμβλείᾳ φλογὶ χλιαρὰ θέντα βία τὴν ἐλίκων οὐλότητα διαπλέκει, καὶ περιέργοι μὲν αἱ μέχρι τῶν ὀφρύων ἐφειλκυσμέναι κόμαι βραχὺ τῷ μετώπῳ τὸ μεταίχμιον ἀφίᾳσι, σοβαρῶς δὲ ἀχρι τῶν μεταφρένων οἱ ὀπισθεν ἐπισαλεύονται πλόκαμοι.

41. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνθοβαφῇ πέδιλα τῆς σαρκὸς ἐνδοτέρῳ τοὺς πόδας ἐπισφίγγοντα καὶ λεπτοῦφῆς ἐς πρόφασιν ἔσθῃς ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν μὴ γεγυμνώσθαι. Πάντα δὲ τὰ ἐντὸς αὐτῆς γνωριμώτερα τοῦ προσώπου χωρὶς τῶν ἀμόρφως προπεπτωκότων μαζῶν, οὓς αἰεὶ περιφέρουσι δεσμώτας. Τί δεῖ τὰ τούτων πλουσιώτερα κακὰ διεξιέναι; λίθους Ἐρυθραίους κατὰ τῶν

insedere : unum, qui novit, laudibus ornet;
alteri inest labes : in partes pectora scindunt.

Neque igitur mirum est, si affectio communem virtuti appellationem forte accepit, ut amor vocaretur et voluptas libidinosa, et sapiens benevolentia.

38. Nuptias igitur, ait, nihili putas, et muliebre genus exulare e vita jubes? tum quomodo duremus homines? Optabile sane erat, de Euripidis doctissimi viri sententia, ut absque congressu cum mulieribus, in templa et aedes sacras venientes, argento et auro liberos successionis causa emeremus. Necessitas enim grave cervicibus nostris jugum imponens imperiis parere nos cogit. Quod igitur pulchrum est ratione eligamus, cedat autem necessitati utilitas. Liberiorum tenuis numerus sunt mulieres : in reliquis vero, apage, ne mihi sit mulier. Quis enim bene sanus perferre possit mulierem, a mane inde ascitis artificii formam interpolantem? cujus innata figura turpis est, alieni vero ornatus, quod natura indecens est, lenociniis quibusdam demulcent.

39. Si enim a nocturno cubili mane surgentes aliquis videat mulieres, turpiora censebit animalia illis quæ matutina hora nominare male auspicatum est [similis]. Unde diligenter domi se concludunt et virorum nulli conspiciuntur : aniculæ vero et simili specie ancillarum grex circulo astant, variis medicamentis infelices vultus inficientes. Non enim puro aquæ liquore soporem ex somno abluunt, statim ad serium aliquod opus accessuræ; sed multæ fucorum compositiones insuavem faciei colorem lætiorem reddunt, ac tanquam in publica pompa, aliud alii ministrarum commendatum est, pelves argentæ, et gutturnia, speculaque, et velut apud pharmacopolam turba pyxidum, vasa multa infelicitate repleta, in quibus aut dentium detersoriæ facultates, aut nigrorem inducens superciliaris ars reposita est.

40. Majorem autem partem temporis et operarum consumit cura capillorum. Aliæ enim medicamentis rutilare valentibus ad solem meridianum cincinnos, instar lanarum infectionis, flavo tingunt flore, propriam naturam [nativum colorem] damnantes : quibus autem sufficere nigra coma solet, illæ maritorum divitias in hanc impendunt, totam fere de capillis Arabiam spirantes; et instrumenta ferrea, obtuso ignis ardore calefacta, vi quadam crispas cincinnos implicant, et minuta industria ad supercilia usque deductæ comæ breve fronti interstitium relinquunt, jactabunde autem ad tergum scapulas usque posterioris comæ anuli fluctuant.

41. Et post hæc florei coloris sandalia intra ipsam carnem pedes astringentia, et tenuissimo textu dicis causa vestitus, quo ne nudæ esse videantur. Omnia autem intra hanc vestem facilius agnoscuntur quam facies, exceptis, quæ deformiter alioquin prociderent, uberibus, quæ in vinculis semper circumferunt. Quid opus est ditiora harum mala enarrare? Erythraeos lapillos ex auriculis suspensos,

λοβῶν πολυτάλαντον ἡρτημένους βρῖθος ἢ τοὺς περὶ καρποῖς καὶ βραχίονι δράκοντας, ὡς ὄφελον ὄντως ἀντὶ χρυσοῦ δράκοντες εἶναι καὶ στεφάνῃ μὲν ἐν κύκλῳ τὴν κεφαλὴν περιθεῖ λίθοις Ἰνδικαῖς διάστερος, πολυτελεῖς δὲ τῶν αὐχένων ὄρμοι καθεῖνται, καὶ ἄχρι τῶν ποδῶν ἐσχάτων καταβέβηκεν ὁ ἄθλιος χρυσὸς ἅπαν, εἴ τι τοῦ σφυροῦ γυμνοῦται, περισφίγγων. Ἄξιον δ' ἦν σιδήρῳ τὰ περίσφυρα σκέλη πεπεδηθῆναι. Κάπειδ' αὐτῶν ὅλον τὸ σῶμα νόθης εὐμορφίας ἐξαπατῶντι κάλλει διαμαγευθῇ, τὰς ἀναισχύντους παρειὰς ἐρυθραίνουσιν ἐπιχρίστοις φύκεσιν, ἵνα τὴν ὑπέρλευκον αὐτῶν καὶ πύονα χροιάν τὸ πορφυροῦν ἄνθος ἐπιφοινίσῃ.

42. Τίς οὖν ὁ μετὰ τὴν τοσαύτην παρασκευὴν βίος; εὐθὺς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐξοδοί, καὶ πᾶς θεὸς ἐπιτρέβων τοὺς γεγαμηκότας, ὧν ἐνίων οἱ κακοδαίμονες ἄνδρες οὐδὲ αὐτὰ ἴσασι τὰ ὀνόματα, Κωλιάδας, εἰ τύχοι, καὶ Γενετυλλίδας ἢ τὴν Φρυγίαν δαίμονα καὶ τὸν δυσέρωτα κῶμον ἐπὶ τῷ ποιμένι. Τελεταὶ δὲ ἀπόρρητοι καὶ χωρὶς ἀνδρῶν ὑποπτα μυστήρια καὶ — τί γὰρ δεῖ περιπλέκειν; — διαφθορὰ ψυχῆς. Ἐπειδὴν δὲ τούτων ἀπαλλαγῶσιν, οἴκοι εὐθὺς τὰ μακρὰ λουτρὰ, καὶ πολυτελεῖς μὲν νῆ Δία τράπεζα, πολὺς δὲ ὁ μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἄκχισμός. Ἐπειδὴν γὰρ ὑπέρπλεω γένωνται ταῖς παρ' αὐταῖς γαστριμαργίαις, οὐκέτ' οὐδὲ τοῦ φάρυγγος αὐταῖς παραδέχεσθαι δυναμένου τι σιτίον, ἄκροις δακτύλοις ἐπιγράφουσαι τῶν παρακειμένων ἕκαστον ἀπογεύονται νύκτας ἐπὶ τούτοις διηγούμεναι καὶ τοὺς ἐτερόχρωτας ὕπνους καὶ θηλύτητος εὐνὴν γέμουσαν, ἀφ' ἧς ἀναστὰς ἕκαστος εὐθὺς λουτροῦ χρεῖός ἐστιν.

43. Ταῦτ' αὖ μὲν οὖν εὐσταθοῦς βίου τεκμήρια· τῶν δὲ πικροτέρων εἴ τις ἐθελήσῃ τὸ ἀληθὲς κατὰ μέρος ἐξετάζειν, ὄντως καταράσσεται Προμηθεὶ τὴν Μενάνδρειον ἐκείνην ἀπορρήξας φωνήν·

Εἴτ' οὐ δικαίως προσπεπατταλευμένον
γράφουσι τὸν Προμηθεῖα πρὸς ταῖς πέτραις;
καὶ γίγνεται αὐτῷ λαμπὰς, ἄλλο δ' οὐδὲ ἐν
ἀγαθόν. "Ὁ μισεῖν οἶμ' ἅπαντας τοὺς θεοὺς,
γυναῖκας ἐπλάσεν, ὧ πολυτίμητοι θεοί,
ἔθνος μιᾶρόν. Γαμεῖ τις ἀνθρώπων, γαμεῖ;
λάβριοι τὸ λοιπὸν γὰρ ἐπιθυμία κακαί,
γαμηλίῳ λέχει τε μοιχὸς ἐντρύφῳ
καὶ φαρμακεῖται καὶ νόσων χαλεπωτάτη
φθόνος, μεθ' οὗ ζῇ πάντα τὸν βίον γυνή.

Τίς ταῦτα τὰ ἀγαθὰ διώκει; τίνοι βίος ὁ δυστυχῆς οὗτος θυμῆρης;

44. Ἄξιον τοίνυν ἀντιθεῖναι τοῖς θήλεσι κακοῖς τὴν ἀρρενα τῶν παίδων ἀγωγὴν. Ὁρθριος ἀναστὰς ἐκ τῆς ἀζύγου κοίτης τὸν ἐπὶ τῶν ὀμμάτων ἐτι λοιπὸν ὕπνον ἀπονιψάμενος ὕδατι λιτῷ καὶ τὴν ἱερὰν χλαμύδα ταῖς ἐπωμίαις περόναις συρράψας ἀπὸ τῆς πατρῴας ἐστίας ἐξέρχεται κάτω κεκυφὸς καὶ μηδένα τῶν ἀπαντῶντων ἐξ ἐναντίου προσβλέπων· ἀκόλουθοι δὲ καὶ παιδαγωγοὶ χορὸς αὐτῷ κύσμιος ἔπονται τὰ σεμνὰ τῆς ἀρετῆς ἐν χερσὶν ὄργανα κρατοῦντες, οὐ πρὶστοῦ κτενὸς ἐντομὰς

pondus multorum talentorum; aut illos circa manus et brachia dracones, qui utinam veri pro auro dracones essent: et corona in orbem caput ambit, Indicis stellata gemmis, sumtuosaeque cervice monilia demittuntur, et ad ultimos pedes miserum descendit aurum, quicquid circa talum nudatur constringens. Dignum erat autem ferro potius crura in talorum regione compediri. Quumque totum illarum corpus spuriae formositatis pulchritudine deceptrice velut incantatum fuerit, impudentes genas inunctis fucis rubefaciunt, ut candidissimum illarum et pinguem colorem florens purpura suo rubore aspergat.

42. Quae igitur post tantum apparatus vita est! Statim exitur domo, et nullus ipsis deus est quin idem perdat maritos: sunt etiam ex iis numinibus quorum ne ipsa quidem nomina sciant infelices illi mariti, ut puta Coliadas, et Genetyllidas, aut Phrygiam deam, aut infelicitate amantis ad pastorem comissionem. Accedunt sacra arcana, et suspecta sine viris mysteria, et (quid enim opus est haec involvere?) animi corruptela. Quum vero ab his rediere, domi statim longa lavacra, ac sumtuosa hercle mensa, multaeque apud viros suos deliciae. Quum enim ultra modum oppletæ sunt penes se liguritionibus, nec jam ipsa capere gula cibi aliquantillum potest, summis digitis velut conscribillantes appositorum singula degustant, noctes inter haec enarrantes, et diversi coloris somnos, et cubile muliebri plenum molliæ, e quo quicumque surgit, balneo statim indiget.

43. Haec igitur sunt vitae bene sibi constantis indicia. Eorum vero, quae acerbiora sunt, si quis singulatim velit verum exquirere, ille profecto Promethea exsecrabitur in Menandri illam vocem erumpens,

Et nonne merito pinxerunt Promethea
pendere fixum Caucasî de rupibus?
cui dedicatur fax, aliud nihil boni.
Sed, quod deos odisse cunctos autumo,
formavit idem feminam, o dei boni!
genus scelestum! Ducit aliquis conjugem,
ducit? libido nempe clancularia,
et nuptiali mæchus illudit toro:
venena dehinc, insidiæ, invidia, pessimus
morborum, toto femina ævo quem fovet.

Quis hæc bona persequitur? cui hæc infelix vita cordi est?

44. Æquum igitur opponere muliebribus istis malis virilem puerorum vivendi rationem. Mane surgens de cælibe lecto, reliquum adhuc in oculis somnum simplici aqua postquam abluit, sacra chlamyde humeralibus connexa sibilis, paterna domo egreditur dejecto vultu, ac neminem eorum, qui ex adverso veniunt, contuens. Pedissequi autem illum et pædagogi, decens caterva, sequitur, honesta illa virtutis instrumenta manibus tenentes, non secti serra pectinis incisuras inulcere comam aptas, neque specula,

κόμην καταψήχειν δυναμένας οὐδὲ ἔσοπτρα τῶν ἀντι-
μόρφων χαρακτήρων ἀγράφους εἰκόνας, ἀλλ' ἡ πολύ-
πτυχοι δέλτοι κατόπιν ἀκολουθοῦσιν ἢ παλαιῶν ἔργων
ἀρετὰς φυλάττουσαι βίβλοι, καὶ εἰς μουσικοῦ δέη φοι-
τᾶν, εὐμελὲς λύρα.

45. Πᾶσι δὲ τοῖς φιλοσόφοις ψυχῆς μαθήμασι λι-
παρώς ἐναθλήσας, ἐπειδὴν ἡ διάνοια τῶν ἐγκυκλίων
ἀγαθῶν κορεσθῇ, τὸ σῶμα ταῖς ἐλευθερίοις ἀσκήσεσιν
ἐκπονεῖ. Θετταλοὶ γὰρ ἵπποι μέλουσιν αὐτῷ· καὶ
βραχὺ τὴν νεότητα πωλοδαμνήσας ἐν εἰρήνῃ μελετᾷ τὰ
πολεμικὰ ἄκοντας ἀφίεις καὶ βέλη δι' εὐστόχου δεξιᾶς
ἀποπάλλων. Εἴθ' αἱ λιπαρὰ παλαίστραι, καὶ πρὸς
ἡλίου μεσημβρινὸν θάλλπος ἐγκονίζεται τὸ σῶμα πυκνού-
μενον, ὃς τε τῶν ἐναγωνίων πόνων ἀποσταλάζοντες
ἰδρωῖτες, μεθ' οὓς λουτρά σύντομα καὶ τράπεζα τῇ μετὰ
μικρὸν ἐπινήφουσα πράξει· πάλιν γὰρ αὐτῷ διδάσκαλοι
καὶ παλαιῶν ἔργων αἰνιττόμεναι καὶ ἐπιμελούμεναι
μνῆμαι, τίς ἀνδρείος ἥρωος ἢ τίς ἐπὶ φρονήσει μαρτυ-
ρούμενος ἢ οἷοι δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην ἡσπᾶσαντο.
Τοιαύταις ἀρεταῖς ἀπαλὴν ἔτι τὴν ψυχὴν ἐπάρδων, ὅταν
ἐσπέρα τὴν πρᾶξιν ὀρίσῃ, τῇ γαστρὸς ἀνάγκη τὸν ὀρειλό-
μενον δασμὸν ἐπιμετρήσας ἡδίους ὕπνου καθεύδει τοῖς
μεθ' ἡμέραν καμάτοις ἐπηρεμῶν ἐπιφθονον.

46. Τίς οὐκ ἂν ἐραστὴς ἐφήβου γένοιτο τοιούτου;
τίνοι δ' οὕτω τυφλαὶ μὲν αἱ τῶν ὀμμάτων βολαί, πηροὶ
δὲ οἱ τῆς διανοίας λογισμοί; πῶς δ' οὐκ ἂν ἀγαπήσῃ
τὸν ἐν παλαίστραις μὲν Ἑρμῆν, Ἀπόλλωνα δὲ ἐν λύ-
ραις, ἵππαστὴν δὲ ὡς Κᾶστορα, θείας δὲ ἀρετὰς διὰ
θνητοῦ διώκοντα σῶματος; Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, δαίμονες οὐ-
ράνιοι, βίος εἴη διηνεκὴς οὗτος, ἀπαντικρὺ τοῦ φίλου
καθεῖσθαι καὶ πλησίον ἡδὺ λαλοῦντος ἀκούειν, ἐξιώντι
δὲ αὐτῷ συνεξιώναι καὶ παντὸς ἔργου κοινωνίαν ἔχειν.
Εὖξαιτο μὲν οὖν ἔρῳν τις δι' ἀπταιστοῦ καὶ ἀκλινοῦς
βίου τὸν στεργόμενον ἀλύπως εἰς γῆρας ὀδεῦσαι μηδε-
μιάς τύχης πειράσαντα βάσκανον ἐπήρειαν. Εἰ δὲ
καὶ, οἷος ἀνθρωπίνης φύσεως νόμος, νόσος ἐπιψάυσειεν
αὐτοῦ, κάμνοντι συννοσήσω καὶ διὰ χειμερίου θαλάττης
ἀναγομένῳ συμπλεύσομαι· καὶ τυραννικὴ βία δεσμὰ
περιάψῃ, τὸν ἴσον ἐμαυτῷ περιθήσω σίδηρον· ἐχθρὸς
ἅπας ὁ μισῶν ἐκεῖνον ἐμὸς ἔσται, καὶ φιλήσω τοὺς πρὸς
αὐτὸν εὐνοϊκῶς ἔχοντας· εἰ δὲ ληστὰς ἢ πολεμίου
θεασαίμην ἐπ' αὐτὸν ὀρμῶντας, ὀπλισαίμην καὶ παρὰ
δύναμιν· καὶ ἀποθάνῃ, ζῆν οὐκ ἀνέξομαι· τελευταίας δὲ
ἐντολὰς τοῖς μετ' ἐκεῖνον ὑπ' ἐμοῦ στεργόμενοις ἐπιθή-
σομαι κοινὸν ἀμφοτέροις ἐπιχωῶσαι τάφον, ὅστέοις δὲ
ἀναμύξαντας ὅστέα μὴδὲ τὴν κωφὴν κόνιν ἀπ' ἀλλήλων
διακρίναι.

47. Ταῦτα δ' οὐ πρῶτοι χαράξουσιν οἱ ἐμοὶ πρὸς
τοὺς ἀξίους ἔρωτες, ἀλλ' ἡ θεοῖς γείτων ἡρωϊκὴ φρόνησις
ἐνομοθέτησεν, ἐν οἷς ὁ φιλικὸς ἔρως ἄχρι θανάτου συν-
εξέπνευσεν. Φωκίς ἐκ νηπίων ἔτι χρόνων Ὀρέστην
Πυλάδην συνῆψεν· θεὸν δὲ τῶν πρὸς ἀλλήλους παθῶν
μεσίτην λαβόντες· ὡς ἐφ' ἐνὸς σκάφους τοῦ βίου συνέ-
πλευσαν· ἀμφοτέροις Κλυταίμνηστραν ἀνήρουν ὡς

objectarum formarum non pictas imagines; sed vel multi-
plices tabellæ a tergo sequuntur, aut antiquorum operum
virtutes servantia volumina; et, si ad musicæ magistrum
eundem sit, canora lyra.

45. Peractis diligenter omnibus in philosophica doctrina
mentis exercitiis, quum eruditi illius circuli bonis satura-
tus est animus, liberalibus exercitamentis corpus perficit.
Thessali enim equi curæ illi sunt; et quum paulum juven-
tutem ipse suam equulei instar agitavit et subegit, bellicam
rem in pace meditatur, emittens jacula, et tela certa manu
vibrans. Tum palæstræ unctæ, et ad meridianum solis
calorem densandum corpus in pulvere volutatur, stillantes-
que de certaminum labore sudores: post quos breves balneæ,
et sobrietatem instanti paulo post operi servans mensa.
Rursus enim adsunt illi magistri, veterumque operum com-
mentarii, tectius significantes aut data opera exponentes
quis fortis heros, aut quis prudentiæ testimonio ornatus,
aut qui justitiam, quique temperantiam amplexi sint. Ta-
libus virtutibus quum tenerum adhuc animum velut irriga-
vit, vespera finem operibus imponente, ubi debitum ventris
necessitati tributum admensus est, suaviores dormit so-
mnos, qui diurnos post labores invidenda voluptate quiescat.

46. Talis adolescentis quis non amator fiat? cujusnam
adeo cæci oculorum conjectus, ita stupidæ mentis cogita-
tiones? quomodo non amet aliquis Mercurium in palæstra,
in lyra Apollinem, equitem instar Castoris, divinasque in
mortali corpore virtutes persequentem? Verum mihi qui-
dem, o cælestes dii, vita perpetua sit hæc, ex adverso
amici sedere, et ex proximo suave loquentem audire,
excurrentem deducere, et omnium rerum cum illo communio-
nem habere! Atque amator quidem aliquis optaverit, per
inoffensam et nihil vacillantem vitam sine ullo dolore ad
senectutem pervenire amasium suum, invidam fortunæ
nullius noxam expertum. Si vero, quæ humanæ naturæ
lex est, morbus illum attigerit, ægrotabo cum laborante, et
per tempestuosum mare navigantem comitabor: et, si ty-
rannica vis vincula ei injiciat, æquale mihi ferrum circum-
ponam. Inimicus, quicumque illum oderit, meus erit, et
amabo qui benevolentia illum complectentur. Si vero latrones
aut hostes videam in illum irruentes, ultra vires etiam arma
sumam: et, si moriatur, vivere non sustinero: ultimaque
mandata iis, qui post illum cari mihi erunt, dederò com-
munem utrique tumulum uti aggerent, ossibusque ossa per-
miscerent ne pulverem quidem mutum discernant.

47. Hæc vero non primi sancient amores adversus dignos
mei, sed vicinus diis heroum sensus hanc legem tulit, in
quibus ille amicitiae amor ad mortem usque progressus una
expiravit. A puerilibus inde annis Orestis Pyladen Phocis
copulavit, qui, deo mutui affectus arbitro assumpto, tanquam
in uno vitæ navigio vecti sunt: ambo Clytæmnestram, tan-
quam ambo essent Agamemnonis filii, interfecere; ab au-

Ἀγαμέμνωνος παῖδες, ὅπ' ἀμφοῖν Αἰγισθος ἐφρονεῦετο·
τὰς Ὀρέστην ἐλαυνούσας Ποινὰς Πυλάδης ἐνόσει μᾶλ-
λον, κρινομένῳ συνηγωνίζετο. Τὴν δὲ ἐρωτικὴν φι-
λίαν οὐδὲ τοῖς τῆς Ἑλλάδος ὄροις ἐμέτρησαν, ἀλλ' ἐπὶ
τοὺς ἐσχάτους Σκυθῶν τέρμονας ἐπλευσαν ὁ μὲν νοσῶν,
ὁ δὲ θεραπεύων. Τῆς γοῦν Ταυρικῆς γῆς ἐπιβαίνον-
τας εὐθὺς ἡ μητροκτόνος αὐτοὺς Ἑρινὺς ἐξενόδοχῆσε, καὶ
τῶν βαρβάρων ἐν κύκλῳ περιεστῶτων ὁ μὲν ὑπὸ τῆς
συνήθους μανίας πεσὼν ἔκειτο, Πυλάδης δὲ

ἀφρόν τ' ἀπέψα σώματός τ' ἐτημέλει
πέπλου τε προὔκαλυπτεν εὐπήκτους ὕψας,

οὐκ ἔραστοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ πατρός ἐνδεικνύμενος
ἦθος. Ἡνίκα γοῦν ἐκρίθη θατέρου μένοντος ἐπὶ τῇ φο-
νευθῆναι τὸν ἕτερον ἐς Μυκήνας ἀπιέναι κομιοῦντα
γράμματα, μένειν ὑπὲρ ἀλλήλων ἀμφοτέρω θέλουσιν
ἐκάτερος ἐν θατέρῳ ζῶντι ζῆν ἑαυτὸν ἡγούμενος. Ἀπω-
θεῖται δὲ τὰς ἐπιστολάς Ὀρέστης ὡς Πυλάδου λαβεῖν
ἀξιώτερου, μόνον οὐκ ἔραστῆς ἀντ' ἐρωμένου γενόμενος·

Τὸ γὰρ σφαγῆναι τόνδ' ἐμοὶ βάρος μέγα·
ὁ ναυστολῶν γάρ εἰμ' ἐγὼ τὰς συμφοράς.

Καὶ μετ' ὀλίγον φησὶ,

Τῷδε μὲν δέλτον δίδου·
πέμψω γὰρ Ἄργος, ὥστε σοι καλῶς ἔχειν·
ἡμᾶς δ' ὁ χρήζων κτεινέτω.

48. Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει τὸ πᾶν· ὅταν γὰρ ἐκ παίδων
ὁ σπουδαῖος ἔρως ἐντραφεῖς ἐπὶ τὴν ἡδὴ λογίζεσθαι δυ-
ναμένην ἡλικίαν ἀνδρωθῇ, τὸ πάλαι φιληθέν ἀμοιβαίους
ἔρωτας ἀνταποδίδωσι, καὶ δυσχερὲς αἰσθῆσθαι ποτέρου
πότερος ἔραστῆς ἐστίν, ὥσπερ ἀπ' ἐσόπτρου τῆς τοῦ φι-
λήσαντος εὐνοίας ἐπὶ τὸν ἐρώμενον ὁμοίου πεσόντος εἰ-
δώλου. Τί δὴ οὖν τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου ξένην αὐτὸ τρυφήν
ὀνειδίζεις θείοις νόμοις ὅρι θέν ἐκ διαδοχῆς ἐφ' ἡμᾶς
καταβεβηκός; Ἀσμένως δὲ αὐτὸ δεξάμενοι μεθ' ἀγνῆς
διανοίας νεωκοροῦμεν· ὀλβιος γὰρ ὡς ἀληθῶς κατὰ τὴν
τῶν σοφῶν ἀπόφασιν,

ὦ παῖδες τε νέοι καὶ μώνυχες ἵπποι,
γηράσκει δ' ὁ γέρον κείνος ἐλαφρότατα,
κούροι τὸν φιλέουσιν.

Αἶ γε μὴν Σωκρατικαὶ διδασκαλῖαι καὶ τὸ λαμπρὸν
ἐκείνο τῆς ἀρετῆς δικαστήριον τοῖς Δελφικοῖς τρίποσιν
ἐτιμήθη· χρησμὸν γὰρ ἀληθείας ὁ Πύθιος ἐθέσπισεν,

Ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος,

ὃς ἅμα τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν, ἐξ ὧν τὸν βίον ὦνῃσε,
καὶ τὸ παιδεραστεῖν ὡς μάλιστα ὠφελοῦν προσήκατο.

49. Δεῖ δὲ τῶν νέων ἐρᾶν ὡς Ἀλκιβιάδου Σωκρά-
της, ὃς ὑπὸ μιᾷ χλανίδι πατρός ὕπνου ἐκοιμήθη. Καὶ
ἐγώ γε τὸ Καλλιμάχειον ἐπὶ τέλει τῶν λόγων ἥδιστα
προσθείην ἂν ἅπασιν κήρυγμα·

Αἶθε γὰρ, ὦ κούροις ἐπ' ὄμματα λίχνα φέροντες,
Ἐρχίος ὡς ὑμῖν ὦρισε παιδοφιλεῖν,
ὧδε νέων ἐράοιτε, πόλιν κ' εὐάνδρον ἔχοιτε.

Ταῦτ' εἰδότες, ὦ νεανῖαι, σωφρόνως παισὶν ἀγαθοῖς

bobus Aegisthus occisus est; Furiis Oresten agitantibus
magis laborabat Pylades; iudicio cum illo periclitatus est.
Amatoriam illam amicitiam nec Græciæ finibus mensi sunt,
sed ad extremos Scytharum terminos navigarunt, ægrotans
alter, alter eum curans. In Tauricam enim tellurem egres-
sos occisæ matris ultrix Furia hospitio statim excepit, cir-
cumstantibusque barbaris, alter a consueto furore prolapsus
jacebat; Pylades vero

spumam auferebat, corporis curam gerens,
jacentem textu pepli firmo protegens,

non amatoris modo, sed patris etiam animum ostendens.
Quum enim judicatum esset, manente altero ut occideretur,
Mycenas abire alterum, qui literas eo ferret, manere uterque
pro altero volunt, rati uterque se vivere in vivente altero.
Repellit autem epistolas Orestes, tanquam digniore qui eas
acciperet Pylade, factus tantum non amator pro amasio:

Istum perire, mihi nimis grave est onus;
nam mea malorum sarcinam navi veho.

et paullo post ait;

Isti da literas;
hic ibit Argos, hic tuum negotium
curabit: nos necato qui cupit.

48. Sic enim universum se habet. Nempe quum innutri-
tus a pueris inde honestus amor ad ætatem ratiocinandi
jam capacem corroboratus est, ille qui amatus adhuc fuit
mutuos amores rependit, difficile ut sit ad animadverten-
dum, utrius uter amator sit, tanquam a speculo, sic a be-
nevolentia amantis simili ad amatum simulacro reflexo.
Quid igitur, velut peregrinam vitæ nostræ luxuriam, expro-
bras quod divinis legibus definitum successione quadam
ad nos delatum est? Quin lubenter illud acceptum pura
mente, tanquam rem sacram, servamus. Felix enim vere
de sapientium virorum sententia,

cui juvenescit equus, puerique ministrant,
nam fert ætatem molliter ille senex,
qui pueris carus.

Ac Socraticam quidem disciplinam et splendidum illud
virtutis tribunal Delphici tripodes honorarunt; veritati
enim oraculum fudit Pythius,

Excellit omnes mente Socrates viros,

qui cum reliqua disciplina, qua vitam juvit, etiam puerorum
amorem, tanquam rem maxime utilem, adsciverat.

49. Oportet autem amare juvenes, ut Alcibiadem Socra-
tes, qui sub eadem læna cum illo patris somnum dormivit.
Atque ego Callimacheum illud in fine orationis lubens po-
suerim, præconium ad omnes:

Vos o qui pueros oculo patrante voratis,
Erchius ut teneros jussit amare mares,
sic pueros petitote; virisque implebitis urbem.

Hæc quum sciatis, juvenes, modeste ad bonos pueros acce-

πρόσιτε μηδὲ ὀλίγης τέρψεως ἕνεκα τὴν μακρὰν ἐκχέοντες εὐνοίαν ἄχρι τῆς ἀκμῆς πλαστὰ τὰ τοῦ φιλεῖν πάθη προβάλλεσθε, τὸν δ' οὐράνιον Ἑρωῖτα προσκυνούντες εἰς γῆρας ἀπὸ παιδῶν βέβαια τηρεῖτε τὰ πάθη· τοῖς γὰρ οὕτω φιλοῦσιν ἡδιστος μὲν ὁ τοῦ ζῆν χρόνος οὐδεμιᾶς ἀπρεποῦς συνειδήσεως παροικούσης, αἰδίδιμοι δὲ μετὰ θάνατον εἰς πάντας ἐκφοιτῶσι κληδόνες. Εἰ δὲ δεῖ φιλοσόφων παισὶ πιστεύειν, αἰθὴρ μετὰ γῆν ἐκδέχεται τοὺς ταῦτα ζηλοῦντας· εἰς δὲ ἀμείνονα βίον ἀποθανόντες ἔχουσι τῆς ἀρετῆς γέρας τὸ ἀφθαρτον.

50. Τοιαῦτα τοῦ Καλλικρατίδου σφόδρα νεανικῶς σεμνολογησαμένου, Χαρικλέα μὲν ἐκ δευτέρου λέγειν πειρώμενον ἐπέσχον· ὦρα γὰρ ἦν ἐπὶ ναῦν κατιέναι. Δεομένων δ' ὅτι φρονοῖν ἀποφύνασθαι, δι' ὀλίγου τοὺς ἑκατέρου λόγους ἀριθμησάμενος, Οὐκ ἔξ ὑπογούου, φημί, καὶ παρημελημένως ὑμῖν, ὦ ἑταῖροι, τὰ τῶν λόγων εἰσὶν ἀπεσχεδιάσθαι, διηνεκοῦς δὲ καὶ νῆ Δί' ἐρρωμένης φροντίδος ἐναργῆ ταῦτ' ἐστὶν ἔχνη· σχεδὸν γὰρ οὐδὲν ἐστὶν ὅτι τῶν λεκτέων εἴπειν ἑτέρῳ δύνασθαι παρήκατε· καὶ πολλὰ μὲν ἡ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία, πλείων δ' ἡ τῶν λόγων δεινότης, ὥστ' ἔγωγε ἂν εὐξαίμην, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, γενέσθαι Θηραμένης ἐκεῖνος ὁ Κόθορνος, ἢ ἄμφω νενικηκότες ἐξ ἴσου βαδίζετε. Πλὴν ἐπειδὴ περ ἀνήσειν οὐκ εἴκατε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μεταξὺ πλῶν περὶ τῶν αὐτῶν οὐ κέκρικα διοχλεῖσθαι, τὸ μάλιστα παραστὰν εἶναί μοι δίκαιον ἀποφανοῦμαι.

51. Ἰάμοι μὲν ἀνθρώποις βιωφελὲς πρᾶγμα καὶ μακάριον, ὅπότεν εὐτυχῶνται, παιδικούς δ' ἔρωτας, ὅσοι φιλίας ἀγνὰ δίκαια προμνῶνται, μόνης φιλοσοφίας ἔργον ἡγοῦμαι. Διὸ δὴ γαμητέον μὲν ἅπασι, παιδεραστεῖν δὲ ἐφείσθω μόνους τοῖς σοφοῖς· ἥκιστα γὰρ ἐν γυναιξὶν ὀλόκληρος ἀρετὴ φύεται. Καὶ σὺ δ', ὦ Χαρίκλεις, μηδὲν ἀχθεσθῆς, εἰ ταῖς Ἀθήναις ἢ Κόρινθος εἴξει.

52. Κἀγὼ μὲν ὑπ' αἰδοῦς συντόμῳ λόγῳ τὴν κρίσιν ἐπιστεύσας ἐξάνεστην· ἑώρων γὰρ ὑπερκατηφῆ τὸν Χαρικλέα παρὰ μικρὸν ὡς θανάτου κατάκριτον. Ὁ δ' Ἀθηναῖος ἱλαρῶ τῷ προσώπῳ φαιδρὸς ἀναπηδήσας προῆι σφόδρα σοβαρῶς· εἶλασεν ἂν τις αὐτὸν ἐν Σαλαμῖνι Πέρσας κατανεναυμαχηκέαι. Καὶ τοῦτό γε τῆς κρίσεως ἀπωνάμην, λαμπρότερον ἡμᾶς ἐστίασαντος αὐτοῦ τὰ πινύκια· καὶ γὰρ ἦν ἄλλως τὸν βίον μεγαλοφρονέστερος. Ἡσυχῇ δὲ καὶ τὸν Χαρικλέα παρηγορησάμην ἐπὶ τῇ δεινότητι τῶν λόγων συνεχὲς ὑπερθαυμάζων, ὅτι δυσχερεστέρω μέρει δυνατῶς συνηγόρησεν.

53. Ἄλλ' ἡ μὲν ἐν Κνίδῳ διατριβὴ καὶ τὰ παρὰ τῇ θεῷ λαληθέντα σπουδῇ ἱλαρὰν ἄμα καὶ παιδιὰν εὐμουσον ἐσχηκότα, τῇ δὲ πῃ διεκρίθη. Σὺ δὲ, ὦ Θεόμνηστε, ὁ τὴν ἑωλὸν ἡμῶν ἐκκαλεσάμενος μνήμην, εἰ δικαστὴς τότε ἦσθα, πῶς ἂν ἀπεφάνω;

ΘΕΟΜΝ. Μελητίδην ἢ Κόροιβον οἶει με πρὸς θεῶν, ἵνα τοῖς ὑπὸ σοῦ δικαίως κριθεῖσιν ἐναντίαν φέρω ψῆφον; ὅς ὑπ' ἄκρας ἡδονῆς τῶν λεγομένων ἐν Κνίδῳ διατρίβειν ὥρμην ὀλίγου τὸ βραχὺ τοῦτο δωμάτιον αὐ-

dite, neu parvæ voluptatis causa longam benevolentiam effundentes, usque ad maturam ætatem fictos amoris affectus obtentui libidinis habete : sed, cœlesti illo invocato Amore, in senectutem a pueris inde stabiles servate affectus. Qui enim ita amant, illis suavissimum vivendi tempus, turpi nulla conscientia in animo habitante; nobilis autem post mortem ad omnes fama exit. Si vero fides habenda philosophorum filiis, æther post terram excipit qui his rebus studuerunt; atque, ad vitam meliorem mortui, præmium virtutis habent immortalitatem.

50. Ista Callicratidas juvenili ardore et gravi oratione quum protulisset, Chariclem, dicere volentem denuo, repressi : quod tempus erat descendendi ad navim. Rogantibus autem ut quid sentirem pronunciare vellem, perpensa paullum utriusque oratione, « Non ex tempore, inquam, et negligenter, sodales, orationem uterque suam videmini deproperasse; sed perpetuæ et robustæ profecto cogitationis aperta hæc sunt vestigia : vix enim quicquam est eorum, quæ dici hic debent, quod dicendum alteri reliqueritis; ac quum multa rerum peritia emineat, tum major etiam vis verborum. Itaque optaverim, Theramenes, si fieri posset, ille Cothurnus esse, ut victores ambo æquo pede incederetis. Verum enim vero quandoquidem remissuri non videmini, et ipse inter navigandum de iisdem rebus flagitari non decrevi; id quod maxime in præsens mihi justum esse videtur, pronuntiabo.

51. Nuptiæ quidem res vitæ hominum utilissima, et beata, quoties felices sunt : masculos autem amores, quoties casta amicitiae jura illi conciliant, solius opus philosophiæ arbitror. Propterea nuptiæ contrahendæ omnibus; pueros autem amare solis concedatur philosophis; minime enim perfecta in mulieribus virtus exsistit. Tu vero, Charicles, non gravabere, si Athenis Corinthus cesserit. »

52. Atque ego præ pudore concisa oratione festinanter judicium quum expediissem, surrexi : videbam enim demisso supra modum vultu Chariclem, quasi tantum non capitis damnatus esset. Atheniensis vero hilari gestu lætus exultans, jactabundo valde incessu progrediebatur; putares navali ad Salamina prælio Persas ab illo superatos. Atque hunc certe judicii mei fructum habui, quod splendidius nos tanquam triumphali cœna exceperat : erat enim alioquin etiam in victu magnificentior. Submissa autem voce Chariclem etiam subinde consolabar, vi dicendi illius commemorata, perpetuo vehementer admirari me dicens, quam potenter difficiliores partes tuitus fuisset.

53. Sed illa in Cnido commoratio et habitus in deæ sacro sermones, qui lætum simul studium et eruditum lusum habuerant, hoc fere modo compositi sunt. At tu, Theomneste, qui antiquam illam nobis memoriam evocasti, si tum judex fuisses, quid pronunciaturus eras?

THEOMN. Adeone Meletiden aut Corcebum medius fidius me arbitraris, ut juste a te judicatis contrariam seram sententiam? qui præ summa jucunditate eorum quæ dicebantur, in Cnido versari mihi viderer, ut parum abesset quin

τὸν ἡγούμενος εἶναι τὸν νεῶν ἐκεῖνον. Ὅμως δ' οὖν — οὐδὲν γὰρ ἀπρεπὲς ἐν ἑορτῇ λέγεσθαι, πᾶς δὲ γέλως, καὶ περιέργος ἦ, πανηγυρίζειν δοκεῖ — τοὺς ἄγαν ὑπὸ τοῦ παιδεραστεῖν κατωφρυωμένους λόγους ἐθαύμαζον μὲν ἐπὶ τῇ σεμνότητι, πλὴν οὐ πάνυ θυμῆρες ὥρμην, ἐφ' ἧς παιδὶ συνδιημερεύοντα Τανταλείους δίκας ὑποφέρειν, καὶ τῆς ὀμμάς τοῦ κάλλους μονονουχὶ προσκλύζοντος, ἐξὸν ἀρύσασθαι, διψῆν ὑπομένειν· οὐ γὰρ ἀπόχρη τὸ θεωρεῖν ἐρώμενον οὐδ' ἀπαντικρὺ καθημένου καὶ λαλοῦντος ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ ἡδονῆς κλίμακα συμπηξάμενος ἔρωσ πρῶτον ἔχει βαθμὸν ὀψέως, ἵνα ἴδῃ, καὶ θεάσθῃται, ποθεῖ προσάγων ἐφάψασθαι· δι' ἄκρων γοῦν δακτύλων καὶ μόνον θίγει, τὰ τῆς ἀπολαύσεως εἰς ἅπαν διαθεῖ τὸ σῶμα. Τυχὼν δ' εὐμαρῶς τούτου τρίτην πεῖραν ἐπάγει φιλήματος, οὐκ εὐθὺς περιέρχον, ἀλλ' ἡρέμα χεῖλη προσεγγίσας χεῖλεσιν, ἃ πρὶν ἢ ψαῦσαι τελείως, ἀπέστη, μηδὲν ὑπονοίας ἔχνος καταλιπὼν· εἴτα πρὸς τὸ παρεῖκον ἀρμοζόμενος αἰεὶ λιπαρεστέροις μὲν ἀσπάσμασιν ἐντέτηκεν, ἔσθ' ὅτε καὶ διαστέλλων ἡσυχῇ τὸ στόμα, τῶν δὲ χειρῶν οὐδεμίαν παρήσιν ἀργὴν· αἱ γὰρ φανεραὶ μετὰ τῶν ἐσθῆτων περιπλοκαὶ τὴν ἡδονὴν συνάπτουσιν, ἢ λάθριος ὑγρῶς ἢ δεξιὰ κατὰ κόλπου δῦσα μαστοὺς βραχὺ τὴν φύσιν ὑπεροιδῶντας πιέζει, καὶ σφριγώσης γαστρὸς ἀμφιλαφὲς τοῖς δακτύλοις ἐπιδράττεται ὀμχλῶς, μετὰ τοῦτο καὶ πρωτόχουν ἀνθος ἤβης. Καὶ

τί τάρρητ' ἀναμετρήσασθαι με δεῖ;

τοσαύτης τυχὼν ἐξουσίας ὁ ἔρωις θερμότερου τινὸς ἀπτεται πράγματος· εἴτ' ἀπὸ μηρῶν προοιμιασάμενος κατὰ τὸν κωμικὸν αὐτὸ ἐπάταξεν.

54. Ἐμοὶ μὲν οὕτω παιδεραστεῖν γένοιτο· μετεωρολέσχει δὲ καὶ ὅσοι τὴν φιλοσοφίας ὀφρὺν ὑπὲρ αὐτοὺς τοὺς χροτάφους ὑπερήκασι, σεμνῶν ὀνομάτων κομψέμασι τοὺς ἀμαθεῖς ποιμαίνετωσαν· ἐρωτικὸς γὰρ ἦν, εἴπερ τις, καὶ ὁ Σωκράτης, καὶ ὑπὸ μίαν Ἀλκιβιάδης αὐτῇ χλανίδα κλιθεὶς οὐκ ἀπλήξ ἀνέστη. Καὶ μὴ θαυμάσης· οὐδὲ γὰρ ὁ Πάτροκλος ὑπ' Ἀχιλλέως ἡγαπᾶτο μέχρι τοῦ καταντικρὺ καθεῖξασθαι

δέγμενος Αἰακίδην, ὁπότε λήξειεν αἰδῶν,

ἀλλ' ἦν καὶ τῆς ἐκεῖνων φιλίας μεσῖτις ἡδονή· στένων γοῦν Ἀχιλλεὺς τὸν Πατρόκλου θάνατον ἀταμιεύτω πάθει πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπερράγη,

Μηρῶν τε τῶν σῶν εὐσεβὲς ὁμιλία.

Τοὺς γε μὴν ὀνομαζομένους παρ' Ἑλλήσι κωμαστάς οὐδὲν ἄλλ' ἢ δῆλους ἐραστάς νομίζω. Τάχα φήσει τις αἰσχρὰ ταῦτ' εἶναι λέγεσθαι, πλὴν ἀληθῆ γε νῆ τὴν Κνιδίαν Ἀφροδίτην.

ΛΥΚ. Οὐκ ἀνέξομαι σου, φίλε Θεόμνηστε, ἄλλην ἀρχὴν καταβαλλομένου τρίτων λόγων, ἧς ἀκούειν ἐν ἑορτῇ μόνον εἰκὸς ἐστὶ, τᾶλλα δὲ τῶν ἐμῶν ὥτων πόρρω ἀποικιεῖν. Ἀφόμενοι δὲ τοῦ παρέλκειν πλείω χρόνον εἰς ἀγορὰν ἐξίωμεν· ἥδη γὰρ εἰκὸς ἐστὶν ὑφάπτεσθαι τῷ

parvulam hanc domunculam ipsum illud esse templum putarem. Verumtamen (nihil enim non decens est hoc die festo dicere, quum risus omnis, etiamsi forte nimius, ad celebrationem pertinere videatur) orationem illam in puero- rum amore, nimio quasi supercilio elatam, gravitatis causa admirabar equidem: verum illud parum videbatur ad animi voluptatem pertinere, aliquem totos dies versantem cum puero pubertati propinquo, Tantaleas pœnas sustinere, quumque pulchritudo tantum non alluat oculos, quum hau- riendi sit copia, tolerare tamen sitim. Neque enim satis est videre quem ames, neque ex adverso sedentem et loquen- tem audire, sed velut scalas quasdam voluptatis fabri- cans amor primum habet gradum visus, uti spectet: et ubi contemplatus est, cupit admoto corpore attingere: si enim vel summis tantum digitis attigerit, totum corpus fructus ille percurrit. Hoc ubi facile consecutus est, tertio tentat osculum, non statim curiosum illud, sed placide labia admo- vens labiis, quæ prius etiam quam plane se contigerint, de- sistant, nullo suspicionis relicto vestigio. Deinde concedenti se quoque tempore accommodans, longioribus amplexibus quasi illiquescit, interdum etiam placide os diducens, nul- lamque manum otiosam esse patitur: nam manifestæ illæ in vestimentis complexiones voluptatem conglutinant, aut latenter lubrico lapsu dextra sinum subiens, mamillas pre- mit paulum ultra naturam tumentes, et duriusculi ventris rotunditatem digitis molliter percurrit, post hæc etiam primæ lanuginis in pube florem. Et quid me oportet arcana illa remeti-ri? tantam nactus opportunitatem amor, calidius quoddam opus occipit: deinde a feminibus exorsus, ut ait Comicus, rem ipsam percussit.

54. Mihi quidem hoc modo amare pueros contingat. Sublimes autem isti nugatores et quotquot philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora sustulere, honestorum verbo- rum phaleris imperitos pascant: nam amator erat, si quis- quam, Socrates, et sub eadem cum illo læna jacens Alcibia- des non sine plaga surrexit. Neu mireris: neque enim Patroclus ab Achille eatenus tantum amabatur, ut e regione sederet,

Æacidi intentus, dum cesset fundere carmen:

sed erat ipsorum etiam amicitiae pararia voluptas: nam ge- mens Patrocli mortem Achilles, affectu parum custodito in verum erupit,

Femorum tuorum sanctior consuetio.

Hos equidem, qui apud Græcos Comissatores vocantur, nihil aliud quam professos amatores arbitror. Dixit forte aliquis, turpia hæc esse dictu: at vera quidem sunt, per Cnidiam Venerem.

LYC. Non feram te, care Theomneste, aliud tertiæ ora- tionis quasi fundamentum jacentem, cujus initium festo tantum die audire fas est, reliqua vero procul ab auribus meis ablegare. Omissa autem longiore in iis quæ nihil ad rem faciunt mora, in forum prodeamus. Jam enim con-

θεῶ τὴν πυράν. Ἔστι δ' οὐκ ἀτερπής ἡ θεά τῶν ἐν
Οἴτῃ παθῶν ὑπομιμνήσκουσα τοὺς παρόντας.

XXXIX.

EIKONES.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄλλ' ἢ τοιοῦτόν τι ἄρα ἐπασχον
οἱ τὴν Γοργῶν ἰδόντες ὅσον ἐγὼ ἐναγχος ἐπαθον, ὃ Πολύ-
στρατε, παγκάλην τινὰ γυναῖκα ἰδὼν· αὐτὸ γὰρ τὸ τοῦ
μύθου ἐκεῖνο μικροῦ δέω λίθος ἐξ ἀνθρώπου σοι γεγονέ-
ναι πεπηγὼς ὑπὸ τοῦ θαύματος.

ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΣ. Ἡράκλεις, ὑπερφυέσ τι τὸ θέαμα
φῆς καὶ δεινῶς βίαιον, εἴ γε καὶ Λυκῖνον ἐξέπληξε γυνή
τις οὕσα· σὺ γὰρ ὑπὸ μὲν τῶν μεираκίων καὶ πάνυ βρ-
δίως αὐτὸ πάσχεις, ὥστε θάττον ἂν τις ὄλον τὸν Σίπυλον
μετακινήσειεν ἢ σὲ τῶν καλῶν ἀπάγοι μὴ οὐχὶ παρε-
στάναι αὐτοῖς κεχηνότα καὶ ἐπιδακρύοντά γε πολλάκις
ὥσπερ ἐκείνην αὐτὴν τὴν τοῦ Ταντάλου. Ἄτάρ εἰπέ
μοι, τίς ἡ λιθοποιὸς αὕτη Μῆδουσα ἡμῖν ἐστι καὶ πόθεν,
ὥς καὶ ἡμεῖς ἴδοιμεν· οὐ γὰρ ἂν, οἴμαι, φρονήσαις ἡμῖν
τῆς θεᾶς οὐδὲ ζηλοτυπήσαις, εἰ μέλλοιμεν πλησίον που
καὶ αὐτοὶ παραπεπηγένηαι σοι ἰδόντες.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εἴ εἰδέναι χρή σε, ὥς καὶ ἐκ πε-
ριωπῆς μόνον ἀπίδης ἐς αὐτὴν, ἀχανῆ σε καὶ τῶν ἀν-
δριάντων ἀκινήτοτερον ἀποφανεῖ. Καίτοι τοῦτο μὲν
ἴσως εἰρηνικώτερόν ἐστι καὶ τὸ τραῦμα ἦττον καίριον,
εἰ αὐτὸς ἴδοις· εἰ δὲ καὶ κείνη προσβλέψει σε, τίς ἔσται
μηχανὴ ἀποστῆναι αὐτῆς; ἀπάξει γὰρ σε ἀναδησαμένη
ἐνθα ἂν ἐθέλῃ, ὅπερ καὶ ἡ λίθος ἡ Ἡρακλεία δρᾷ τὸν
σίδηρον.

2. ΠΟΛ. Παύου, ὦ Λυκῖνε, τεράστιόν τι κάλλος
ἀναπλάττων, ἀλλ' εἰπέ, τίς ἡ γυνὴ ἐστίν;

ΛΥΚ. Οἶε γὰρ με ὑπερβαλέσθαι τῷ λόγῳ, δὲ δέ-
δια μή σοι ἰδόντι ἀσθενῆς τις ἐπαινέσαι δόξῃ, παρὰ
τοσοῦτον ἀμείνων φανέται. Πλὴν ἀλλὰ ἥτις μὲν, οὐκ
ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι, θεραπεία δὲ πολλή καὶ ἡ ἄλλη περὶ
αὐτὴν παρασκευὴ λαμπρά καὶ εὐνούχων τι πλῆθος καὶ
ἄβροι πάνυ πολλοί, καὶ ὅλως μεῖζόν γε ἢ κατ' ἰδιωτι-
κὴν τύχην ἐδόκει τὸ πρᾶγμα εἶναι.

ΠΟΛ. Οὐδὲ τοῦνομα ἐπύθου σύ γε ἥτις καλοῖτο;

ΛΥΚ. Οὐδαμῶς, ἢ τοῦτο μόνον, τῆς Ἰωνίας ἐστὶ·
τῶν θεατῶν γὰρ τις ἀπιδὼν ἐς τὸν πλησίον, ἐπεὶ πα-
ρῆλθε, Ὅτι αὐτὰ μέντοι, ἔφη, τὰ Σμυρναῖκά κάλλη·
καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ ἡ καλλίστη τῶν Ἰωνικῶν πό-
λεων τὴν καλλίστην γυναῖκα ἤνεγκεν. Ἐδόκει δέ μοι
καὶ αὐτὸς Σμυρναῖος εἶναι ὁ λέγων, οὕτως ἐσεμνύνετο
ἐπ' αὐτῇ.

3. ΠΟΛ. Οὐκοῦν ἐπεὶ λίθου τοῦτό γε ὥς ἀληθεῖς
ἐποίησας οὔτε παρακολούθησας οὔτε τὸν Σμυρναῖον
ἐκεῖνον ἐρόμενος ὅστις ἦν, καὶ τὸ εἶδος ὥς ὅσον τε ὑπό-
δειξον τῷ λόγῳ· τάχα γὰρ ἂν οὕτω γνωρίσαιμι.

ΛΥΚ. Ὅρξες ἡλίκον τοῦτο ἤτησας; οὐ κατὰ λόγων

venit rogum deo accendi : neque est injucundum spectacu-
lum, eorum quæ in Cæta deo evenere, præsentibus admonens.

XXXIX.

IMAGINES.

1. LYCINUS. Tale igitur aliquid usu veniebat his qui
Gorgonem vidissent, quale usu nuper mihi venit, Po-
lystrate, pulcherrimam quandam feminam videnti : parum
enim abest quin, ut habet fabula, lapis tibi ex homine sim-
factus, ac præ admiratione dirigerin.

POLYSTRATUS. Insolitum hercle spectaculum ais et
valde violentum, si quidem Lycinum etiam mulier aliqua
perculit. Nam ab adolescentulis tu quidem, idque facilius
admodum sic afficeris, ut facilius aliquis totum Sipylum
loco moveat, quam te abducat a pulchris, quominus astes
illis hians, et sæpe illacrimans etiam, ut illa ipsa Tantalii
filia. Verum dic mihi, quæ nobis est illa Medusa saxifica,
et unde? ut nos quoque eam videamus. Neque enim, puto,
invidebis nobis spectaculum, neque zelotypia accenderis,
si ex propinquo nos etiam velimus juxta te in illo obrigo-
scere.

LYC. Quin certo scias, illa te, si vel ab alta eam specula
aspexeris, attonitum, et magis quam statuæ sunt, immo-
tum redditura est. Quanquam hoc quidem forte pacatius
fuerit, et minus letale vulnus, ipse si videas : si vero ipsa
quoque te aspiciat, qua ratione ab illa abscedes? revin-
ctum enim te quorsum voluerit abducat, quod Heracleus
lapis (*magnes*) facit in ferro.

2. POL. Desine, Lycine, portentosas pulchritudinem
effingere; sed dic mihi quæ sit mulier.

LYC. Putas enim me dicendo modum excedere, qui
metuam ne tibi, quum videris, imbecillis in laudando vi-
dear : tanto illa apparebit præstantior. Verum quæ sit,
non habeo dicere. Ministerium vero multum, et reliquus
circa illam apparatus splendidus, et eunuchorum multi-
tudo, et ancillæ sane multæ, atque in universum major,
quam pro fortuna privata, res videbatur esse.

POL. Neque nomen audiebas tu quidem, quomodo vo-
cetur?

LYC. Nequaquam, nisi hoc solum, ex Ionia est. Spe-
ctatorum enim aliquis, vicinum respiciens, quum transiret :
Tales quidem Smyrnenses, inquit, sunt formæ; nec mirum
si pulcherrima Ionicarum urbium mulierem pulcherrimam
protulit. Videbatur autem mihi Smyrnæus ipse quoque
esse qui dicebat, adeo illa gloriabatur.

3. POL. Quandoquidem igitur hoc vere pro lapide fecisti,
qui neque secutus sis neque interrogaveris Smyrnæum il-
lum, quænam esset; certe formam illius, quantum ejus fieri
potest, sermone ostende : forte enim sic eam agnovero.

LYC. Vides quantum sit quod petisti? non est facultatis

δύναμιν, καὶ μάλιστα γὰρ τῶν ἐμῶν, ἐμφανίσαι θαυμασίαν οὕτως εἰκόνα, πρὸς ἣν μόλις ἂν ἡ Ἀπελλῆς ἢ Ζεῦξις ἢ Παρράσιος ἱκανοὶ ἔδοξαν, ἢ εἴ τις Φειδίας ἢ Ἀλκαμένης. Ἐγὼ δὲ λυμνοῦμαι τὸ ἀρχέτυπον ἀσθενείᾳ τῆς τέχνης.

ΠΟΛ. Ὅμως, ὦ Λυκίνε, ποία τις ἦν τὴν ὄψιν; οὐ γὰρ ἐπισφαλές τὸ τόλμημα, εἰ φίλῳ ἀνδρὶ ἐπιδείξαις τὴν εἰκόνα ὅπως ἂν τῆς γραμμῆς ἔχη.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἀσφαλέστερον αὐτὸς ποιήσιν μοι δοκῶ τῶν παλαιῶν τινὰς ἐκείνων τεχνιτῶν παρακαλέσας ἐπὶ τὸ ἔργον, ὡς ἀναπλάσειάν μοι τὴν γυναῖκα.

ΠΟΛ. Πῶς τοῦτο φῆς; ἢ πῶς ἂν ἀφίκοιντό σοι πρὸ τοσούτων ἐτῶν ἀποθανόντες;

ΛΥΣ. Ῥαδίως, ἦνπερ σὺ μὴ ὀκνήσης ἀποκρίνασθαι τί μοι.

ΠΟΛ. Ἐρώτα μόνον.

4. ΛΥΚ. Ἐπεδήμησάς ποτε, ὦ Πολύστρατε, τῇ Κνιδίῳ;

ΠΟΛ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ τὴν Ἀφροδίτην εἶδες πάντως αὐτῶν;

ΠΟΛ. Νῆ Δία, τῶν Πραξιτέλους ποιημάτων τὸ κάλλιστον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ τὸν μῦθον ἤκουσας, ὃν λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι περὶ αὐτῆς, ὡς ἐρασθεῖη τις τοῦ ἀγάλματος καὶ λαθὼν ὑπολειφθεὶς ἐν ἱερῷ συγγένοιτο, ὡς δυνατὸν ἀγάλματι. Τοῦτο μέντοι ἄλλως ἱστορεῖσθω. Σὺ δὲ — ταύτην γὰρ, ὡς φῆς, εἶδες — ἴθι μοι καὶ τόδε ἀποκρίναι, εἰ καὶ τὴν ἐν κήποις Ἀθήνησι τὴν Ἀλκαμένης ἐόρακας;

ΠΟΛ. Ἡ πάντων γ' ἂν, ὦ Λυκίνε, ὁ ῥαθυμότατος ἦν, εἰ τὸ κάλλιστον τῶν Ἀλκαμένης πλασμάτων παρεῖδον.

ΛΥΚ. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ, ὦ Πολύστρατε, οὐκ ἐξερήσομαί σε, εἰ πολλάκις ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνελθὼν καὶ τὴν Καλάμιδος Σωσάνδραν τεθέασαι.

ΠΟΛ. Εἶδον καὶ αὐτὴν πολλάκις.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὲν ἱκανῶς. Τῶν δὲ Φειδίου ἔργων τί μάλιστα ἐπήνεσας;

ΠΟΛ. Τί δ' ἄλλο ἢ τὴν Ἀθηνᾶν, ἣ καὶ ἐπιγράψαι τοῦνομα δὲ Φειδίας ἠξίωσε; καὶ νῆ Δία τὴν Ἀμαζόνα τὴν ἐπερειδομένην τῷ δορατίῳ.

5. ΛΥΚ. Τὰ κάλλιστα, ὦ ἑταῖρε, ὥστε οὐκέτ' ἄλλων τεχνιτῶν δεήσει. Φέρε δὴ ἐξ ἀπασῶν ἡδὴ τούτων ὡς οἷόν τε συναρμόσας μίαν σοι εἰκόνα ἐπιδείξω τὸ ἐξαιρετικὸν παρ' ἐκάστης ἔχουσαν.

ΠΟΛ. Καὶ τίνα ἂν τρόπον τοῦτ' ἐγένετο;

ΛΥΚ. Οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ Πολύστρατε, εἰ τὸ ἀπὸ τοῦδε παραδόντες τὰς εἰκόνας τῷ λόγῳ ἐπιτρέψαιμεν αὐτῷ μετακοσμεῖν καὶ συντιθέναι καὶ ἀρμόζειν ὡς ἂν εὐρυμότατα δύναιτο φυλάττων ἅμα τὸ συμμιγῆς ἐκεῖνο καὶ ποιητικόν.

ΠΟΛ. Εὖ λέγεις· καὶ δὴ παραλαβὼν δεικνύτω· ἐθέλω γὰρ εἰδέναι ὅ τι καὶ χρήσεται αὐταῖς ἢ ὅπως ἐκ

dicendi, meae praesertim, declarare admirabilem adeo imaginem, cui vix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrhasius, apti videantur, aut si quis Phidias vel Alcamenes. Ego vero corruero exemplum artis imbecillitate.

POL. Tamen, Lycine, qualis erat specie? neque enim periculosus ille conatus, si amico homini ostendas imaginem, quomodo delineatio ejus se habeat.

LYC. Quin tutius mihi facturus videor, si veterum illorum artificum quosdam ad opus advocem, uti mulierem mihi effingant.

POL. Quomodo hoc intelligis? aut quomodo veniant tibi tot ante annos mortui?

LYC. Facile, si quidem tu non graveris aliquid mihi respondere.

POL. Interroga modo.

4. LYC. Peregrinatusne aliquando es, Polystrate, in urbe Cnidiorum?

POL. Sane.

LYC. Igitur omnino etiam Venerem illorum vidisti?

POL. Ego vero, ita me Jupiter, operum Praxitelis pulcherrimum.

LYC. Sed fabulam etiam audisti, quam narrant de ea civis, amore aliquem captum statuæ clam, quum relictus esset in templo, coisse cum ea, quoad ejus fieri potuerit cum statua. Atque illud quidem alias tibi referatur: jam vero (hanc enim, ut ais, vidisti) age mihi illud quoque responde, an illam etiam in hortis apud Athenas, Alcamenis Venerem, vidisti?

POL. Equidem omnium, Lycine, essem negligentissimus, si pulcherrimum Alcamenis signorum praetervidissem.

LYC. Illud quidem, Polystrate, non exquiram ex te, an saepe escensa arce Calamidis Sosandram contemplatus fueris.

POL. Vidi et illam saepe.

LYC. Sed satis ista. Inter Phidiae vero opera quod maxime laudasti?

POL. Quod vero aliud, quam Lemniam (Minervam), cui nomen etiam inscribere suum Phidias voluit? et hercle Amazonem quoque innixam hastae.

5. LYC. Pulcherrima haec, sodalis. Itaque aliis artificibus opus non habebis. Age jam ex omnibus hisce, ut potest, coagmentatam tibi unam imaginem ostendam, id quod in singulis eximium est habentem.

POL. Et quomodo illud fieri possit?

LYC. Non difficile est, Polystrate, si jam dicendi facultati tradamus illas imagines, permittamusque illi aliter eas ornare, et componere et concinnare quam commodissime possit, servata simul commiscendi proportionem et varietatem.

POL. Recte dicis. Sumat sane atque ostendat: volo enim scire, quomodo illis usura sit, aut quomodo ex tot diver-

8. I

παρόντ

τοσούτων μίαν τινὰ συνθεῖς οὐκ ἀπάδουσιν ἀπεργάσεται.

6. ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἤδη σοι ὁρᾶν παρέχει γιγνομένην τὴν εἰκόνα ὧδε συναρμολογῶν, τῆς ἐκ Κνίδου ἡκούσης μόνον τὴν κεφαλὴν λαβὼν· οὐδὲν γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος γυμνοῦ ὄντος δεῖσεται· τὰ μὲν ἀμφὶ τὴν κόμην καὶ μέτωπον ὀφρύων τε τὸ εὐγραμμον ἑάσει ἔχειν ὥσπερ ὁ Πραξιτέλης ἐποίησε, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν δὲ τὸ ὑγρὸν ἅμα τῷ φαιδρῷ καὶ κεχαρισμένῳ καὶ τοῦτο διαφυλάξει κατὰ τὸ Πραξιτέλει δοκοῦν· τὰ μῆλα δὲ καὶ ὅσα τῆς ὀψεως ἀντωπὰ παρ' Ἀλκαμένους καὶ τῆς ἐν κήποις λήφεται, καὶ προσέτι χειρῶν ἄκρα καὶ καρπῶν τὸ εὐρύθμον καὶ δακτύλων τὸ εὐάγωγον ἐς λεπτόν ἀπολῆγον παρὰ τῆς ἐν κήποις καὶ ταῦτα τὴν δὲ τοῦ παντὸς προσώπου περιγραφὴν καὶ παρειῶν τὸ ἀπαλὸν καὶ ῥίνα σύμμετρον ἡ Λημνία παρέξει καὶ Φειδίας· ἔτι καὶ στόματος ἀρμολογῇ ὁ αὐτὸς καὶ τὸν αὐχένα, παρὰ τῆς Ἀμαζόνος λαβὼν· ἡ Σωσάνδρα δὲ καὶ ὁ Κάλαμις αἰδοῖ κοσμήσουσιν αὐτὴν, καὶ τὸ μειδίημα σεμνὸν καὶ λεληθὸς ὥσπερ τὸ ἐκείνης ἔσται· καὶ τὸ εὐσταλὲς δὲ καὶ κόσμιον τῆς ἀναβολῆς παρὰ τῆς Σωσάνδρας, πλὴν ὅτι ἀκατακάλυπτος αὕτη ἔσται τὴν κεφαλὴν. Τῆς ἡλικίας δὲ τὸ μέτρον, ἡλικίον ἂν γένοιτο, κατὰ τὴν ἐν Κνίδῳ ἐκείνην μάλιστα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο κατὰ τὸν Πραξιτέλην μεμετρήσθω. Τί σοι, ὦ Πολύστρατε, δοκεῖ; καλὴ γενήσεσθαι ἡ εἰκὼν; καὶ μάλιστα, ἐπειδὴν ἐς τὸ ἀκριβέστατον ἀποτελεσθῇ.

7. ΠΟΛ. Ἐτι γὰρ, ὦ πάντων γενναϊότατε, καταλέλοιπας τι κάλλος ἔξω τοῦ ἀγάλματος οὕτω πάντα ἐς τὸ αὐτὸ συμπεφορηκώς;

ΛΥΚ. Τί τοῦτο;

ΠΟΛ. Οὐ τὸ μικρότατον, ὦ φιλότης, εἰ μὴ σοι δόξει ὀλίγα πρὸς εὐμορφίαν συντελεῖν χροὰ καὶ τὸ ἐκάστω πρέπον· ὡς μέλανα μὲν εἶναι ἀκριβῶς ὁπόσα μέλανα, λευκά δὲ ὅσα τοιαῦτα χρῆ, καὶ τὸ ἐρύθημα ἐπανθεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα· κινδυνεύει τοῦ μεγίστου ἔτι ἡμῖν προσδεῖν.

ΛΥΚ. Πόθεν οὖν καὶ ταῦτα πορισάμεθ' ἄν; ἡ παρακαλέσαιμεν δηλαδὴ τοὺς γραφέας, καὶ μάλιστα ὁπόσοι αὐτῶν ἄριστοι ἐγένοντο κεράσασθαι τὰ χρώματα καὶ εὐκαιρον ποιῆσθαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν; Καὶ δὴ παρακεκλήσθω Πολύγνωτος καὶ Εὐφράνωρ ἐκεῖνος καὶ Ἀπελλῆς καὶ Ἀετίων· οὗτοι δὲ διελόμενοι τὸ ἔργον ὁ μὲν Εὐφράνωρ χρωσάτω τὴν κόμην οἷαν τῆς Ἥρας ἔγραψεν, ὁ Πολύγνωτος δὲ ὀφρύων τὸ ἐπιπρεπὲς καὶ παρειῶν τὸ ἐνερευθὲς οἷαν τὴν Κασάνδραν ἐν τῇ λίσσῃ ἐποίησε τοῖς Δελφοῖς, καὶ ἐσθῆτα δὲ οὗτος ποιησάτω ἐς τὸ λεπτότατον ἐξεργασμένην, ὡς συνεστάλθαι μὲν ὅσα χρῆ, διηνεμῶσθαι δὲ τὰ πολλὰ· τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ὁ Ἀπελλῆς δειξάτω κατὰ τὴν Πακάτην μάλιστα, μὴ ἄγαν λευκόν, ἀλλὰ ἑναιμον ἀπλῶς· τὰ χεῖλη δὲ οἷα Ῥωξάνης ὁ Ἀετίων ποιησάτω.

8. Μᾶλλον δὲ τὸν ἄριστον τῶν γραφέων Ὅμηρον παρόντος Εὐφράνορος καὶ Ἀπελλῶ δεδέγμεθα· οἷον γάρ

sis componens unam aliquam, non absurdam effectura sit.

6. LYC. Atque jam tibi videndam præbet, dum existit, imaginem, hunc in modum componens: de illa, quæ Cnido venit, solum caput sumet; reliquo enim corpore, quum nudum sit, nihil opus habebit: et comam quidem, ac frontem, et supercilia quasi ad amussim facta sinet eam habere ut fecit Praxiteles: etiam oculorum mobilem hilaremque gratiam, prout Praxiteli visum est, servabit et ipsam: malas autem, et quæ in adverso vultu eminent, ab Alcamene et illa in hortis Venere assumet, et insuper manus extremas, et volarum proportionem, et molles digitos, in tenuitatem exeuntes, hæc inquam et ipsa ab Hortensi: totius vero vultus circumscriptionem, et genas teneras, et nasi proportionem, Lemnia præbebit et Phidias: etiam oris commissuram idem, et cervicem, sumtas ab Amazone: Sosandra vero et Calamis verecundia ornabunt illam; et risus honestus ac latens sicut illius erit, itemque compositus et decens amictus a Sosandra, nisi quod hæc nuda caput erit. Staturæ autem atque incrementi mensura quænam fuerit? secundum Cnidiam illam maxime: nam hoc etiam secundum Praxitelem metiamur. Quid tibi, Polystrate, videtur? pulchrane futura imago? et maxime, quandoquidem accuratissima ratione est absoluta.

7. POL. Scilicet adhuc reliquisti, omnium generosissime, pulchritudinis aliquid extra imaginem, qui sic omnia in illam unam contulisti?

LYC. Quale hoc?

POL. Non minimum vero, amice, nisi videntur pauca tibi ad formæ decus conferre color et cujusque rei decentia, ut exacte nigra sint quæ sunt nigra, alba autem quæ oportet esse talia, et ruborem ubi decet efflorescere, et quæ sunt ejus generis: videtur adhuc deesse nobis quod est picturæ maximum.

LYC. Unde igitur et hæc parabimus? an advocemus scilicet pictores, et maxime quotquot illorum præstantissimi fuerunt temperandis coloribus, et tempestive allinendis? Nempe advocetur Polygnotus, et Euphranor ille, et Apelles, et Action. Atque hi divisim operis, Euphranor comæ colorem det, qualem Junonis pinxit; Polygnotus vero superciliorum decorem et ruborem suffusum genis, qualem Casandram in conciliabulo Delphis fecit: vestem vero etiam hic faciat, subtilissime elaboratam, ut astricta sint quæ debent, fluctuant autem pleraque. Reliquum corpus Apelles ostendat, Pacatæ præsertim exemplo, ne nimis candidum sit, sed in quo sanguinem inesse appareat: labia vero qualia Roxanes faciat Action.

8. Quin optimum pictorum Homerum, Euphranore præsentem et Apelle, assumimus. Qualem enim ille Menelai

τι τοῖς Μενελάου μηροῖς τὸ χρῶμα ἐκείνος ἐπέβαλεν ἐλέφαντι εἰκάσας ἡρέμα πεφοινιγμένῳ, τοιόνδε ἔστω τὸ πᾶν· ὁ δ' αὐτὸς οὗτος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς γραψάτω βοῶπιν τινα ποιήσας αὐτήν. Συνεπιλήψεται δὲ τοῦ ἔργου αὐτῇ καὶ ὁ Θηβαῖος ποιητής, ὡς ἰοβλέφαρον ἐξεργάσασθαι· καὶ φιλομειδῇ δὲ Ὅμηρος ποιήσει καὶ λευκώλενον καὶ ῥοδοδάκτυλον, καὶ ὅλως τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ εἰκάσει πολὺ δικαιότερον ἢ τὴν τοῦ Βρισηΐως.

9. Ταῦτα μὲν οὖν πλαστῶν καὶ γραφῶν καὶ ποιητῶν παῖδες ἐργάζονται. Ὁ δὲ πᾶσιν ἐπανθεῖ τούτοις, ἡ Χάρις, μᾶλλον δὲ πᾶσαι ἅμᾳ ὀπόσαι Χάριτες καὶ ὀπόσοι Ἑρωτες περιχορεύοντες, τίς ἂν μιμήσασθαι δύναίτο;

ΠΟΛ. Θεσπέσιόν τι χρῆμα, ὦ Λυκῖνε, φῆς καὶ διυπετέες ὡς ἀληθῶς οἷόν τι τῶν ἐξ οὐρανοῦ γένοιτ' ἄν. Τί δὲ πράττουσαν εἶδες αὐτήν;

ΛΥΚ. Βιβλίον ἐν ταῖν χερσὶν εἶχεν ἐς δύο συνειλημένον, καὶ ἐώκει τὸ μὲν τι ἀναγιγνώσκειν αὐτοῦ, τὸ δὲ ἤδη ἀνεγνωκέναι. Μεταξὺ δὲ προϊούσα διελέγετο τῶν παρομαρτούντων τινὶ οὐκ οἶδα ὅτι· οὐ γὰρ ἐς ἐπήκοον ἐφθέγγετο. Πλὴν μειδιάσασά γε, ὦ Πολύστρατε, ὀδόντας ἐξέφηγε πῶς ἂν εἰποιμί σοι ὅπως μὲν λευκοὺς, ὅπως δὲ συμμέτρους καὶ πρὸς ἀλλήλους συνηρμοσμένους; εἴ που κάλλιστον ὕμνον εἶδες ἐκ τῶν στιλπνοτάτων καὶ ἰσομεγεθῶν μαργαριτῶν, οὕτως ἐπὶ στίχου ἐπεφύκεσαν· ἐκοσμοῦντο δὲ μάλιστα τῷ τῶν χειρῶν ἐρυθήματι. Ὑπεφαίνοντο γοῦν, αὐτὸ δὲ τὸ τοῦ Ὀμήρου, ἐλέφαντι τῷ πιστῷ ὅμοιοι, οὐχ οἱ μὲν πλατύτεροι αὐτῶν, οἱ δὲ προέχοντες ἢ διεστηχότες οἷοι ταῖς πλείσταις, ἀλλὰ τίς πάντων ἰσοτιμία καὶ ὁμόχροια καὶ μέγεθος ἐν καὶ προσεχεῖς ὁμοίως, καὶ ὅλως μέγα τι θαῦμα καὶ θάμα πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην εὐμορφίαν ὑπερπεπαιχός.

10. ΠΟΛ. Ἐγὼ ἀτρέμας. Συνίημι γὰρ ἤδη πάνυ σαφῶς ἦντινα καὶ λέγεις τὴν γυναῖκα τούτοις τε αὐτοῖς γνωρίσας καὶ τῇ πατρίδι. Καὶ εὐνούχους δὲ τινὰς ἐπεσθαι αὐτῇ ἔφη.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ στρατιώτας τινάς.

ΠΟΛ. Τὴν βασιλεῖ συνοῦσαν, ὦ μακάριε, τὴν αἰοῖμον ταύτην λέγεις.

ΛΥΚ. Τί δὲ ἐστὶν αὐτῇ τούνομα;

ΠΟΛ. Πάνυ καὶ τοῦτο γλαφυρόν, ὦ Λυκῖνε, καὶ ἐπέραστον· ὁμώνυμος γάρ ἐστι τῇ τοῦ Ἀβραδάτα ἐκείνῃ τῇ καλῇ. Οἶσθα πολλάκις ἀκούσας Ξενοφώντος ἐπαινοῦντός τινα σώφρονα καὶ καλὴν γυναῖκα.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ ὥσπερ γε ὁρῶν αὐτὴν οὕτω διατέθειμαι, ὁπόταν κατ' ἐκεῖνό που ἀναγιγνώσκων γένωμαι, καὶ μονονοῦχί καὶ ἀκούω λεγούσης αὐτῆς ὅτι πεποίηται λέγουσα, καὶ ὡς ὥπλιζε τὸν ἄνδρα καὶ οἷα ἦν παραπέμπουσα αὐτὸν ἐπὶ τὴν μάχην.

11. ΠΟΛ. Ἀλλ', ὦ ἄριστε, σὺ μὲν ὥσπερ τινὰ ἀστραπὴν παραδραμοῦσαν ἄπαξ εἶδες αὐτὴν καὶ εἰσας τὰ πρόχειρα ταῦτα, λέγω δὲ τὸ σῶμα καὶ τὴν μορφὴν, ἐπαινεῖν τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν ἀθέατος εἰ οὐδὲ

femoribus colorem induxit, ebori ea comparans leniter inducto purpura, tale sit universum. Idem vero oculos etiam pingat, et amplis quidem reddat conspicuam. Adjuvabit illi opus etiam Thebanus poeta, qui violæ nigrae colore supercilium elaboret. Etiam risus amantem faciet Homerus, et candidis lacertis, et roseis digitis, et aureae Veneri similem faciet justius multo quam Brisei filiam.

9. Atque ista quidem statuariorum et pictorum poetarumque filii efficient : quod autem in hisce omnibus floribus instar enitet, Gratia, quin omnes simul, quotquot sunt Gratiae, et quotquot sunt Amores, qui choreas circa illa ducunt, imitari quis possit?

POL. Divinum quiddam dicis, Lycine, et a Jove revera demissum, quale quid eorum fuerit, quæ nascuntur cœlitus. Sed quid facientem vidisti?

LYC. Librum tenebat manibus, bifariam convolutum, videbaturque alteram quidem partem illius legere, alteram vero jam legisse. Dum progrediebatur, dicebat alicui comitantium nescio quid : neque enim ita ut exaudiri posset loquebatur. Verum subridens, Polistrate, dentes ostendebat, quomodo dicam tibi? quam albos, quam æquabiles et sibi invicem commissos! Si quando pulcherrimum monile vidisti, de splendidissimis et æqualibus margaritis; ita ad seriem nati erant. Ornabantur autem maxime rubore labiorum. Inter illa enim nitebant sectili quod est apud Homerum ebori plane similes, non hi quidem illorum latiores, alii vero eminentes, aut distantes, quales plerisque : sed quaedam omnium æqualitas, et color idem, et una magnitudo, et æque juncti : in universum autem magnum quoddam miraculum spectaculumque, humanam omnem pulchritudinem excedens.

10. POL. Quiesce. Jam enim apertissime intelligo quam mulierem dicas, his ipsis illud colligens, et patria. Dixisti autem etiam eunuchos aliquot eam secutos.

LUC. Sane quidem; etiam milites quosdam.

POL. Eam quæ cum imperatore est, beatissime, dicis, illam nobilem.

LYC. Quod vero est illi nomen?

POL. Valde ipsum quoque venustum, Lycine, et amabile : est enim cognominis pulchræ illi Abradatae uxori. Nosti, crebro qui audieris, Xenophontem laudare modestam quandam et pulchram mulierem.

LYC. Ita sane est, et quasi viderem illam, ita animatus sum, quoties ad illum locum legendo pervenio : ac tantum non audio dicentem quæ dixisse fingitur, et ut armaverit virum, et qualis fuerit in pugnam illum deducens.

11. POL. Verum tu quidem, vir optime, fulguris instar illam prætereurrentem semel vidisti, et videris ea quæ in promptu sunt, corpus et formam dico, laudare : animæ vero ejus bonorum nihil vidisti, nec nosti quam longe sit

οἷσθα ὅσον τὸ κάλλος ἐκείνῳ ἐστὶν αὐτῆς μακρῶν τι-
 ᾄμενον καὶ θεοειδέστερον τοῦ σώματος. Ἐγὼ δὲ συν-
 ἤθης γὰρ εἰμι καὶ λόγων ἐκοινώνησα πολλάκις ὁμοεθνῆς
 ὢν. Καὶ γὰρ, ὡς οἶσθα καὶ αὐτὸς, τὸ ἥμερον καὶ ρι-
 λάνθρωπον καὶ μεγαλόφρον καὶ σωφροσύνην καὶ παιδείαν
 πρὸ τοῦ κάλλους ἐπαινῶ· ἄξια γὰρ προκεκρίσθαι ταῦτα
 τοῦ σώματος· ἐπεὶ ἄλογον ἂν εἶη καὶ γελοῖον, ὥσπερ
 εἴ τις τὴν ἐσθῆτα πρὸ τοῦ σώματος θαυμάζοι. Τὸ δ'
 ἐντελές, οἶμαι, κάλλος τοῦτο ἐστὶν, ὁπότεν ἐς τὸ αὐτὸ
 συνδράμη ψυχῆς ἀρετὴ καὶ εὐμορφία σώματος. Ἀμέ-
 λει πολλὰς ἂν σοι δεῖξαιμι μορφῆς μὲν εὖ ἡκούσας, τὰ
 δ' ἄλλα αἰσχυνοῦσας τὸ κάλλος, ὡς καὶ μόνον φθεγγα-
 μένων ἀπανθεῖν αὐτὸ καὶ ἀπομαραίνεσθαι ἀσχημονοῦν
 τε καὶ ἐλεγχόμενον παρ' ἄξιαν συνὸν πονηρᾶ τινι δε-
 σποίνῃ τῇ ψυχῇ. Καὶ αἶ γε τοιαῦτα ὁμοίαι μοι δοκοῦσι
 τοῖς Αἰγυπτίοις ἱεροῖς· καθεὶ γὰρ αὐτὸς μὲν ὁ νεὺς κάλ-
 λιστός τε καὶ μέγιστος, λίθοις τοῖς πολυτελέσιν ἡσκη-
 μένος καὶ χρυσοῖ καὶ γραφαῖς διηνησιμέμος, ἐνδὸν δὲ
 ἦν ζητῆς τὸν θεόν, ἢ πίθηκός ἐστιν ἢ ἴβις ἢ τράγος ἢ
 αἴλουρος. Τοιαύτας πολλὰς ἰδεῖν ἐνεστιν. Οὐ τοίνυν
 ἀπόρη τὸ κάλλος, εἰ μὴ κεκόσμηται τοῖς δικαίοις κο-
 σμήμασι, λέγω δὴ οὐκ ἐσθῆτι ἀλουργεῖ καὶ ὄρμοις, ἀλλ'
 οἷς προεῖπον ἐκείνοις, ἀρετῇ καὶ σωφροσύνῃ καὶ ἐπεικειᾷ
 καὶ φιλανθρωπίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁπόσα ταύτης ὅρος
 ἐστίν.

12. ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ Πολύστρατε, μῦθον ἀντὶ
 μύθου ἄμειψαι αὐτῷ τῷ μέτρῳ, φασίν, ἢ καὶ λῶν, δύ-
 νασαι γὰρ, καὶ τινὰ εἰκόνα γραψάμενος τῆς ψυχῆς ἐπί-
 δεῖξον, ὡς μὴ ἐξ ἡμισείας θαυμάζοιμι αὐτήν.

ΠΟΛ. Οὐ μικρὸν, ὦ ἑταῖρε, τὸ ἀγώνισμα προστάτ-
 τεις· οὐ γὰρ ὁμοῖον τὸ πᾶσι προφανές ἐπαινεῖσαι καὶ τὰ
 ἄδηλα ἐμφανίσει τῷ λόγῳ. Καὶ μοι δοκῶ συνεργῶν
 καὶ αὐτὸς δεήσεσθαι πρὸς τὴν εἰκόνα, οὐ πλαστῶν οὐδὲ
 γραφῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλοσόφων, ὡς πρὸς τοὺς
 ἐκείνων κανόνας ἀπευθύναι τὸ ἀγαλμα καὶ δεῖξαι κατὰ
 τὴν ἀρχαίαν πλαστικὴν κατεσκευασμένον.

13. Καὶ δὴ πεποιήσθω. Αὐδῆσσα μὲν τὸ πρῶτον
 καὶ λίγεια, καὶ τὸ, γλυκίων μέλιτος ἀπὸ τῆς γλώσσης
 περὶ αὐτῆς μᾶλλον ἢ περὶ τοῦ Πυλίου γέροντος ἐκείνου
 ὁ Ὅμηρος ἂν εἰρήκει. Πᾶς δὲ ὁ τόνος τοῦ φθέγματος
 οἷος ἀπαλώτατος, οὔτε βαρὺς ὡς εἰς τὸ ἀνδρεῖον ἡρόσθαι
 οὔτε πᾶν λεπτὸς ὡς ὀηλύτατός τε εἶναι καὶ κομιδῇ
 ἐκλυτός, ἀλλ' οἷος γένοιτ' ἂν παιδὶ μήπω ἡθάσκοντι,
 ἡδὺς καὶ προσηνῆς καὶ πράως παραδιδόμενος ἐς τὴν
 ἀκοήν, ὡς καὶ παυσαμένης ἑναυλον εἶναι τὴν βοήν καὶ
 τι λείψανον ἐνδιατρίβειν καὶ περιβομβεῖν τὰ ὦτα κα-
 θάπερ ἡχώ τινα παρατείνουσιν τὴν ἀκρόασιν καὶ ἔχνη
 τῶν λόγων μελιχρὰ ἄττα καὶ πειθοῦς μεστὰ ἐπὶ τῆς
 ψυχῆς ἀπολιμπάνουσιν. Ὅποτεν δὲ καὶ τὸ καλὸν
 ἐκείνο ἄδη, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν κιθάραν, τότε δὴ τότε
 ὦρα μὲν σιωπᾶν ταῖς τ' ἀλκυόσι καὶ τέττιξι καὶ τοῖς
 κύκνοις· ἄμουςα γὰρ ὡς πρὸς ἐκείνην ἅπαντα· καὶ τὴν
 Πανδίωνος εἵπηρ, ἰδιῶτις καθεῖνη καὶ ἄτεχνος, εἰ καὶ
 πολυηχεὰ τὴν φωνὴν ἀφίησιν.

ista illius pulchritudo corporis pulchritudine præstantior
 ac diviniior. Ego vero, familiaris enim sum, et sæpe cum
 ea, popularis quippe, locutus. Etenim, ut ipse etiam nosti,
 mansuetudinem, et humanitatem, et magnanimitatem, et
 temperantiam, et eruditionem, ante pulchritudinem laudo:
 digna enim ista quæ præferantur corpori; alioquin irra-
 tionale fuerit et ridiculum, velut si quis vestimentum præ
 corpore admiretur. Perfecta autem, opinor, pulchritudo
 illa est, quum in eodem homine conveniunt et animi virtus
 et forma corporis. Videlicet multas tibi ostenderim, qua-
 rum forma quidem bene habet, ceterum vero turpitudine
 speciem afficientes, adeo ut vel loqui exorsis deflorescat ea
 et emoriatur, ipso indecenti gestu convicta quod præter
 dignitatem cum mala quadam domina (animam dico) vivat.
 Et sane videntur mihi tales similes esse sacris Ægyptiis:
 nam ibi quoque ipsum templum pulcherrimum est et maxi-
 mum, lapidibusque pretiosis exornatum, auro et picturis
 distinctum: intus vero deum si quæras, aut simius est, aut
 ibis, aut hircus, aut feles. Tales, inquam, multas videre
 licet. Non ergo sufficit pulchritudo, nisi exornata sit justis
 ornamentis, dico autem non vestitu purpureo et monilibus,
 sed illis quæ prædixi, virtute, et modestia, et æquitate,
 et humanitate, et reliquis, quæ in hac perfectissima cer-
 nuntur.

12. LYC. Itaque, Polystrate, sermonem sermone com-
 pensa, ipsa mensura, aiunt, vel melius etiam, potes enim;
 et quandam animæ imaginem depictam ostende, ut ne ex
 dimidia modo parte illam admirer.

POL. Non parvam, sodalis, materiem certaminis injun-
 gis. Neque enim simile est id laudare quod in omnium
 oculis incurrit, et ea quæ videri non possunt sermone de-
 clarare. Et videor mihi adiutoribus ipse etiam opus ha-
 bere ad hanc imaginem, non statuariis solis, neque pictori-
 bus, sed philosophis etiam, ut ad illorum regulas exigere
 possim signum, et ostendere antiqua illud arte perfectum.

13. Quin jam fiat! Eloquens primum et arguta: atque
 illud, « Dulcior a lingua favis, » de ipsa potius quam de
 Pylio illo sene Homerus dixisset. Omnis autem tonus
 vocis ut qui mollissimus, neque gravis, qui ad virile in-
 genium conveniat, neque tenuis omnino, qui et nimis mu-
 liebris sit et omnino fractus, sed qualis fuerit pueri nondum
 pubescentis, suavis, et blandus, et placide in aurem se
 insinuans, adeo ut etiam quum desierit, intus adhuc re-
 sonent verba, et reliquæ quædam intus maneant, circum-
 sonetque aures velut echo quædam, producat auditum, et
 vestigia verborum mellita quædam atque persuasionis
 plena in animo relinquens. Quum vero etiam pulchrum
 illud canit, et maxime ad citharam, tum enimvero tacere
 propter ea decet halcyonas, et cicadas, et cygnos: impe-
 rita enim cantus, ad illam si comparentur, istæc omnia:
 et si Pandionis filiam nomines, ignara etiam illa et rudis,
 et si multipliciter sonoram vocem emittat.

14. Ὀρφεὺς δὲ καὶ Ἀμφίων, οἵπερ ἐπαγωγότατοι ἐγένοντο τῶν ἀκροατῶν, ὡς καὶ τὰ ἄψυχα ἐπικαλέσασθαι πρὸς τὸ μέλος, αὐτοὶ ἂν, οἷμαι, εἴ γε ἤκουσαν, καταλιπόντες ἂν τὰς κιθάρας παρεστήκεσαν σιωπῇ ἀκροούμενοι· τὸ γὰρ τῆς τε ἁρμονίας τὸ ἀκριβέστατον διαφυλάττειν, ὡς μὴ παραβαίνειν τ. τοῦ ῥυθμοῦ, ἀλλ' εὐκαίρῳ τῇ ἄρσει καὶ θέσει διαμεμετρηῆσθαι τὸ ᾄσμα καὶ συνῶδον εἶναι τὴν κιθάραν καὶ ὁμοχρονεῖν τῇ γλώττῃ τὸ πλῆκτρον, καὶ τὸ εὐαφές τῶν δακτύλων καὶ τὸ εὐκαμπές τῶν μελῶν πόθεν ἂν ταῦτα ὑπῆρχε τῷ Θρακί ἐκείνῳ καὶ τῷ ἀνὰ τὸν Κιθαιρῶνα μεταξὺ βουκολοῦντι καὶ κιθαρίζειν μελετῶντι; ὥστε ἦν ποτε, ὦ Λυκίνε, καὶ ἀδούσης ἀκούσης αὐτῆς, οὐκέτι τὸ τῶν Γοργόνων ἐκεῖνο ἔση μόνον πεπονθὼς, λίθος ἐξ ἀνθρώπου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Σειρήνων εἶση ὁποῖόν τι ἦν· παρεστήξῃ γὰρ εὖ οἶδα κεκληλημένος, πατρίδος καὶ οἰκείων ἐπιλαθόμενος. Καὶ ἦν κηρῷ ἐπιφράξῃ τὰ ὦτα, καὶ διὰ τοῦ κηροῦ διαδύσεταί σοι τὸ μέλος· τοιοῦτόν τι ἄκουσμά ἐστι, Τερψιχόρης τινὸς ἢ Μελπομένης ἢ Καλλιόπης αὐτῆς παιδεύμα, μυρία τὰ θέλητρα καὶ παντοῖα ἐν ἑαυτῷ ἔχον. Ἐνὶ τε λόγῳ συνελὼν φαίην ἂν, τοιαύτης μοι τῆς ὥδης ἀκούειν νόμιζε, οἶαν εἰκὸς εἶναι τὴν διὰ τοιούτων χειλῶν, δι' ἐκείνων δὲ τῶν ὀδόντων ἐξιοῦσαν. Ἐώρακας δὲ καὶ αὐτὸς ἦν φημι, ὥστε καὶ ἀκηκοέναι νόμιζε.

15. Τὸ μὲν γὰρ ἀκριβές τοῦτο τῆς φωνῆς καὶ καθαρώς Ἰωνικὸν καὶ ὅτι ὁμιλῆσαι στωμύλῃ καὶ πολὺ τῶν Ἀττικῶν χαρίτων ἔχουσα οὐδὲ θαυμάζειν ἄξιον· πάτριον γὰρ αὐτῇ καὶ προγονικόν, οὐδὲ ἄλλως ἔχρην μετέχουσιν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἀποικίαν. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνο θαυμάσαιμ' ἂν, εἴ καὶ ποιήσῃ χαίρει καὶ τὰ πολλὰ ταύτῃ ὁμιλεῖ τοῦ Ὀμήρου πολῖτις οὖσα. Μία μὲν δὴ σοι, ὦ Λυκίνε, καλλιφωνίας αὕτη καὶ ὥδης εἰκὼν, ὡς ἂν τις ἐπὶ τὸ ἔλαττον εἰκάσειε. Σκόπει δὲ δὴ καὶ τὰς ἄλλας· οὐ γὰρ μίαν ὥσπερ σὺ ἐκ πολλῶν συνθεῖς ἐπιδείξαι διέγνωκα — ἦττον γὰρ δὴ τοῦτο καὶ γραφικῶς συντελεσθὲν, κάλλη τοσαῦτα καὶ πολυειδές τι ἐκ πολλῶν ἀποτελεῖν αὐτὸ αὐτῷ ἀνθαμιλλώμενον — ἀλλ' αἱ πᾶσαι τῆς ψυχῆς ἀρεταὶ καθ' ἑκάστην εἰκὼν μία γεγράφεται πρὸς τὸ ἀρχέτυπον μεμιμημένη.

ΛΥΚ. Ἐορτὴν, ὦ Πολύστρατε, καὶ πανδαισίαν ἐπαγγέλλεις. Ἐοικας γοῦν λῶν ὡς ἀληθῶς ἀποδώσειν μοι τὸ μέτρον. Ἐπιμέτρει δ' οὖν ὡς οὐκ ἔστιν ὅτι ἂν ἄλλο ποιήσας μᾶλλον χαρίσαιτό μοι.

16. ΠΟΛ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ πάντων καλῶν παιδείαν ἡγεῖσθαι ἀνάγκη, καὶ μάλιστα τούτων ὁπόσα μελετητὰ, φέρε καὶ ταύτην ἥδη συστησώμεθα, ποικίλην μέντοι καὶ πολύμορφον, ὡς μὴδὲ κατὰ τοῦτο ἀπολιποίμεθα τῆς σῆς πλαστικῆς. Καὶ δὴ γεγράφθω πάντα συλλήβδην τὰ ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος ἀγαθὰ ἔχουσα οὐχ ὥσπερ ἡ Κλειὼ καὶ ἡ Πολύμνια καὶ ἡ Καλλιόπη καὶ αἱ ἄλλαι ἐν τῇ ἐκάστῃ ἐπισταμένη, ἀλλὰ τὰ πασῶν καὶ προσέτι τὰ Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος· ὁπόσα γὰρ ἢ ποιηταὶ μέτροις διακωσμήσαντες ἢ ῥήτορες δεινότητι κρατύναντες ἐξε-

14. Orpheus autem et Amphion, qui vel maxime demulcendis auditoribus valebant, ut inanimata etiam ad suum cantum allicerent, ipsi, puto, si audirent, relictis citharis astarent silentio auscultantes. Servare etenim exquisitissima ratione harmoniam, ne quid rhythmum egrediatur, sed sublatione tempestiva ac positione dimensum habere cantum, et consonare citharam, et eadem tempora linguam plectrumque custodire, et faciles digitorum tactus, et molles membrorum flexus, unde haec contigissent isti Thraci, et illi alteri per Cithaeronem inter boum curam meditati citharam? Itaque si quando, Lycine, etiam canentem illam audieris, non jam illud solum, quod a Gorgonibus solet, tibi usu veniet, ut lapis fias ex homine; sed etiam quid fuerit illud quod de Sirenibus narratur, intelliges. Astabis enim, bene novi, delinitus, patriae oblitus et familiarium. Et licet cera obturaveris aures, etiam per ceram penetrabit tibi cantus: talis auditio est, Terpsichorae cujusdam, aut Melpomenes, aut ipsius Calliopes e disciplina, sexcentas omnis generis complexa illecebras. Uno verbo comprehendens dixerim, eum mihi cantum audire te puta, qualem esse convenit qui per labra talia, per illos dentes egrediatur. Vidisti autem ipse quam dico: itaque puta te etiam audisse.

15. Accuratus enim ille sermo, et Ionica puritas, et quod arguta in consuetudine loquendi, et multum Gratiarum Atticarum habet, id neque admiratione dignum, quum patrium hoc illi sit, et ab ipsis tractum majoribus: neque aliter eam oportebat, quae ipso coloniae jure Atticae civitatis sit particeps. Nam ne illud quidem admiratus fuerim, si poesi etiam gaudet, et multum in ea versatur, quae Homeri civis sit. Nimirum haec una tibi, Lycine, pulchri sermonis illius et cantus imago, prout possit ipsam aliquis in deterius effingere. Sed vide etiam reliquas: neque enim unam, uti tu, e multis compositam ostendere decrevi (minus enim hoc fuerit, etiam propria pictoris arte si perficiatur, tot pulchri species et multiforme quiddam ex pluribus elaborare, quod secum ipsum tamen pugnet); sed omnes animae virtutes imagine sibi sua pingentur singulae, ad ipsum animale exemplum imitando expressa.

LYC. Diem festum, Polystrate, et publicum epulum promittis. Videris revera meliorem mihi mensuram redditurus. Admetire ergo: neque enim est in quo majorem a me gratiam inire possis.

16. POL. Quandoquidem igitur pulchrarum rerum omnium principem esse eruditionem necesse est, earum praesertim quae meditatione constant; age hanc quoque jam constituamus, variam quidem et multiformem, ut neque hac parte tua illa fingendi arte inferiores simus. Pingatur ergo ita, ut universim omnia de Helicone bona habeat, non tanquam Clio, aut Polymnia, aut Calliope, aut reliquae, unum quiddam unaquaque sciens, sed quae sunt omnium; et insuper Mercurii atque Apollinis munera. Quaecumque enim vel poetae versibus ornata oratores eloquentiae poten-

(I
ν
ρ
το
φο
μ
ού
μ
κα

σα

έ
λ
μ
το
μ
έ
ἡ
φα
έ
ἀ
ἐ
στ
γρα
Λ
Π
τὰς
ναί
δύνα
μεγέ
κος
18
ἐκεί
ταις
εἰς
ρῆ
τὴν
τε
ἀνα
19
Σὺ
ΠΟ
θρ
τοὺς
τε
αὐ
γμά
20
γράφ
τοῦ
ρίφ
γάρ
καὶ
δά

νηνόχασιν ἢ συγγραφεῖς ἱστορήκασιν ἢ φιλόσοφοι παρηνέκασιν, πᾶσι τούτοις ἢ εἰκὼν κεκοσμήσθω, οὐκ ἄχρι τοῦ ἐπικεχρῶσθαι μόνον, ἀλλ' ἐς βάθος δευσοποιοῖς τισι φαρμάκοις ἐς κόρον καταβαφεῖσα. Καὶ συγγνώμη, εἰ μὴδὲν ἀρχέτυπον ἐπιδεῖξαι ταύτης δυναίμην τῆς γραφῆς· οὐ γὰρ ἔσθ' ὃ τι τοιοῦτον ἐν τοῖς πάλαι παιδείας πέρι μνημονεύεται. Πλὴν ἀλλὰ, εἴ γε δοκεῖ, ἀνακείσθω καὶ αὕτη· οὐ μεμπτή γάρ, ὥς ἐμοὶ φαίνεται.

ΛΥΚ. Καλλίστη μὲν οὖν, ὦ Πολύστρατε, καὶ πάσαις ταῖς γραμμαῖς ἀπηκριδωμένη.

17. ΠΟΛ. Μετὰ δὲ ταύτην ἢ τῆς σοφίας καὶ συνέσεως εἰκὼν γραπτέα. Δεήσει δὲ ἡμῖν ἐνταῦθα πολλῶν τῶν παραδειγμάτων, ἀρχαίων τῶν πλείστων, ἐνὸς μὲν καὶ αὐτοῦ Ἰωνικοῦ· γραφεῖς δὲ καὶ δημιουργοὶ αὐτοῦ Αἰσχίνης Σωκράτους ἐταῖρος καὶ αὐτὸς Σωκράτης, μιμηλότατοι τεχνιτῶν ἀπάντων, ὅσω καὶ μετ' ἔρωτος ἔγραφον. Τὴν δὲ ἐκ τῆς Μιλήτου ἐκείνην Ἀσπασίαν, ἥ καὶ ὁ Ὀλύμπιος θαυμασιώτατος καὶ αὐτὸς συνῆν, οὐ φαῦλον συνέσεως παράδειγμα προθέμενοι, ὅποσον ἐμπειρίας πραγμάτων καὶ δξύτητος ἐς τὰ πολιτικὰ καὶ ἀγχινόας καὶ ἐριμύτητος ἐκείνη προσῆν, τοῦτο πᾶν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν εἰκόνα μεταγάγωμεν ἀκριβεῖ τῇ στάθμῃ· πλὴν ὅσον ἐκείνη μὲν ἐν μικρῷ πινακίῳ ἐγγεγραπτο, αὕτη δὲ κολοσσιαία τὸ μέγεθος ἔσται.

ΛΥΚ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΠΟΛ. Ὅτι, ὦ Λυκίне, οὐκ ἰσομεγέθεις εἶναι φημι τὰς εἰκόνας ὁμοίας οὐσας· οὐ γὰρ ἴσον οὐδὲ ἐγγὺς Ἀθηναίων ἢ τότε πολιτεία καὶ ἡ παρούσα τῶν Ῥωμαίων δύναμις. Ὡστε εἰ καὶ τῇ ὁμοιότητι ἢ αὕτη, ἀλλὰ τῷ μεγέθει γε ἀμείνων αὕτη ὥς ἂν ἐπὶ πλατυτάτου πίνακος καταγεγραμμένη.

18. Δεύτερον δὲ καὶ τρίτον παράδειγμα Θεανῶ τε ἐκείνη καὶ ἡ Λεσβία μελοποιὸς καὶ Διοτίμα ἐπὶ ταύταις, ἡ μὲν τὸ μεγαλόνουν ἡ Θεανὼ συμβαλλομένη εἰς τὴν γραφὴν, ἡ Σαπφὼ δὲ τὸ γλαφυρὸν τῆς προαιρέσεως· τῇ Διοτίμῃ δὲ οὐχ ἂ Σωκράτης ἐπήνεσεν αὐτὴν, εἰκυῖα ἔσται μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην σύνεσιν τε καὶ συμβουλίαν. Τοιαύτη σοὶ καὶ αὕτη, Λυκίне, ἀνακείσθω ἢ εἰκὼν.

19. ΛΥΚ. Νῆ Δέ, ὦ Πολύστρατε, θαυμάσιος οὖσα. Σὺ δὲ ἄλλας γράφε.

ΠΟΛ. Τὰς τῆς χρηστότητος, ὦ ἐταῖρε, καὶ φιλάνθρωπίας, ἢ τὸ ἥμερον ἐμφανιεῖ τοῦ τρόπου καὶ πρὸς τοὺς δεομένους προσηγές. Εἰκάσθω οὖν αὕτη Θεανοῖ τε ἐκείνη τῇ Ἀντήνορος καὶ Ἀρήτῃ καὶ τῇ θυγατρὶ αὐτῆς τῇ Ναυσικάῃ, καὶ εἴ τις ἄλλη ἐν μεγέθει πραγμάτων ἐσωφρόνησε πρὸς τὴν τύχην.

20. Ἐξῆς δὲ μετὰ ταύτην ἢ τῆς σωφροσύνης γεγράφθω καὶ τῆς πρὸς τὸν συνόντα εὐνοίας, ὥς κατὰ τὴν τοῦ Ἰκαρίου μάλιστα εἶναι τὴν σαόφρονα καὶ τὴν περίφρονα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου γεγραμμένην — τοιαύτην γὰρ τὴν τῆς Πηνελόπης εἰκόνα ἐκεῖνος ἔγραψεν — ἢ καὶ νῆ Δία κατὰ τὴν δμώνυμον αὐτῆς τὴν τοῦ Ἀεράδατα, ἥς μικρὸν ἐμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν.

tia assecuti protulere, aut retulerunt historici, aut philosophi admonuerunt, omnibus illis exornata imago esto, non ut colorem tantum traxerit, sed ut alte descendantibus medicamentis ad saturitatem sit imbuta. Atque ignoscendum mihi, si exemplum vivum ostendere hujus picturae non potero: neque enim tale inter antiquos, quantum ad doctrinam, memoratur. Verum, si videtur, ponatur haec etiam imago: neque enim, puto, est reprehendenda.

LYC. Pulcherrima quidem, Polystrate, et lineis omnibus absoluta.

17. POL. Post haec vero sapientiae et prudentiae pingenda imago est. Opus autem nobis hic erit exemplis pluribus, antiquis plerisque, uno quidem et ipso Ionico; pictores autem et opifices illius Aeschines Socratis sodalis, et ipse Socrates, imitandi inter artifices omnes peritissimi, in quantum etiam cum amore pingebant. Nempe illam ex Mileto Aspasiā, quicum Olympius ille, admiratione ipse quoque dignissimus, vivebat, non malum prudentiae exemplum proponamus, et quantum in illa rerum peritiae, et acuminis circa civilia negotia, et celeritatis in cogitando, et acrimoniae fuit, illud omne in nostram imaginem accurata regula transferamus: nisi quatenus illa quidem in parva quasi tabella picta erat, haec autem colossea magnitudine erit.

LYC. Quorsum illud dicis?

POL. Quod nego, Lycine, aequali magnitudine esse imagines, similes quum sint. Neque enim par est, ac ne prope quidem, Atheniensium quae tum erat respublica, praesenti Romanorum potentiae. Itaque licet, quantum ad similitudinem, eadem sit, tamen magnitudine haec praestantior, tanquam in tabula latiore depicta.

18. Alterum vero ac tertium exemplum, Theano illa, et Lesbia poetria, et super illas Diotima. Ac Theano quidem magnitudinem sensuum conferat ad picturam; Sappho autem vitae elegantiam; Diotimae vero non iis solum, propter quae Socrates illam laudavit, similis erit, sed reliqua etiam prudentia et consilio. Talis tibi haec etiam imago, Lycine, proposita sit.

19. LYC. Admirabilis profecto, mi Polystrate. Tu vero alias jam pinge.

POL. Benignitatis quidem, amice, et humanitatis, quae mansuetum ingenium declarabit, et propitium adversus indigentes animum. Similis ergo ipsa reddatur Theanoni illi Antenoris uxori, tum Aretae et ejus filiae Nausicae, et si qua alia in magnis rebus moderate fortunam habuit.

20. Deinceps vero post hanc ipsius modestiae pingatur et ad virum benevolentiae imago, ita ut Icarii filiae maxime similis sit, modestae illi et prudenti ab Homero depictae (talem enim Penelopes imaginem ille pinxit), aut etiam, medius fidius, illi cognomini hujus, Abradatae conjugis, cujus paullo ante mentionem fecimus.

ΛΥΚ. Παγκάλην καὶ ταύτην, ὦ Πολύστρατε, ἀπειργάσω, καὶ σχεδὸν ἤδη τέλος σοι ἔχουσιν αἱ εἰκό- νες· ἅπασαν γὰρ ἐπελήλυθας τὴν ψυχὴν κατὰ μέρη ἐπαινῶν.

21. ΠΟΛ. Οὐχ ἅπασαν· ἔτι γὰρ τὰ μέγιστα τῶν ἐπαινῶν περιλείπεται. Λέγω δὲ τὸ ἐν τηλικούτῳ ὄγκῳ γενομένην αὐτὴν μῆτε τυφὸν ἐπὶ τῇ εὐπραξίᾳ περιβα- λέσθαι μῆτε ὑπὲρ τὸ ἀνθρώπινον μέτρον ἐπαρθῆναι πιστεύσασαν τῇ τύχῃ, φυλάττειν δὲ ἐπὶ τοῦ ἰσοπέδου ἑαυτὴν μηδὲν ἀπειρόκαλον ἢ φορτικὸν φρονοῦσαν καὶ τοῖς προσιοῦσι δημοτικῶς τε καὶ ἐκ τοῦ ὁμοίου προσ- φέρεσθαι καὶ δεξιῶσεις καὶ φιλοφροσύνας φιλοφρονεῖ- σθαι τοσούτῳ ἡδίου τοῖς προσομιλοῦσιν, ὅσω καὶ παρὰ μείζονος ὁμῶς γιγνόμεναι οὐδὲν τραγικὸν ἐμφαίνουσιν· ὡς ὁπόσοι τῷ μέγα δύνασθαι μὴ πρὸς ὑπεροψίαν, ἀλλὰ πρὸς εὐποιάν ἐχρήσαντο, οὗτοι καὶ ἄξιοι μάλιστα τῶν παρὰ τῆς τύχης δοθέντων ἀγαθῶν ὥφθησαν. Καὶ μόνοι ἂν οὗτοι δικαίως τὸ ἐπίφθονον διαφύγοιεν· οὐδεὶς γὰρ ἂν φρονήσῃ τῷ ὑπερέχοντι, ἢν μετριάζοντα ἐπὶ τοῖς εὐτυχήμασιν αὐτὸν ὁρᾷ καὶ μὴ κατὰ τὴν τοῦ Ὀμήρου Ἄτην ἐκείνην ἐπ' ἀνδρῶν κράτα βεβηκότα καὶ τὸ ὑποδεέστερον πατοῦντα. Ὅπερ οἱ ταπεινοὶ τὰς γνώμας πάσχουσιν ἀπειροκαλίᾳ τῆς ψυχῆς· ἐπει- δὲν γὰρ αὐτοὺς ἡ τύχη μηδὲν τοιοῦτον ἐλπίσαντας ἀφνω ἀναβιβάσῃ ἐς πτηνόν τι καὶ μετάρσιον ὄχημα, οὐ μένουσιν ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων οὐδ' ἀφορῶσι κάτω, ἀλλ' αἰεὶ πρὸς τὸ ἀνάντες βιάζονται. Τοιγαροῦν ὥσπερ οἱ Ἰκαροὶ τακέντος αὐτοῖς τάχιστα τοῦ κηροῦ καὶ τῶν πτερῶν περιρρυέντων γέλωτα ὀφλισκάνουσιν ἐπὶ κεφαλὴν εἰς πελάγη καὶ κλύδωνα ἐμπίπτοντες. Ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον ἐχρήσαντο τοῖς πτεροῖς καὶ μὴ πάνυ ἐπήρθησαν, εἰδότες ὅτι ἐκ κηροῦ ἦν αὐ- τοῖς πεποιημένα, ἐταμιεύσαντο δὲ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον τὴν φορὰν καὶ ἡγάπησαν ὑψηλότεροι μόνον τῶν κυμά- των ἐνεγθέντες, ὥστε μέντοι νοτίζεσθαι αὐτοῖς αἰεὶ τὰ πτερὰ καὶ μὴ παρέχειν αὐτὰ μόνῳ τῷ ἡλίῳ, οὗτοι δὲ ἀσφαλῶς τε ἅμα καὶ σωφρόνως διέπτησαν· ὅπερ καὶ ταύτην ἂν τις μάλιστα ἐπαινέσειε. Τοιγαροῦν καὶ ἄξιον παρὰ πάντων ἀπολαμβάνει τὸν καρπὸν εὐχομέ- νων ταῦτά τε αὐτῇ παραμεῖναι τὰ πτερὰ καὶ ἔτι πλείω ἐπιρρεῖν τάγαθά.

22. ΛΥΚ. Καὶ οὕτως, ὦ Πολύστρατε, γιγνέσθω· ἀξία γὰρ οὐ τὸ σῶμα μόνον ὥσπερ ἡ Ἑλένη καλὴ οὔσα, καλλίω δὲ καὶ ἐρασμιωτέραν ὑπ' αὐτῇ τὴν ψυ- χὴν σκέπουσα. Ἐπρεπε δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ ὄντι καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ὁπόσα ἐστὶν αὐτῷ, εὐδαιμονῆσαι, ὡς ἐπ' αὐ- τοῦ καὶ φῦναι γυναῖκα τοιαύτην καὶ συνοῦσαν αὐτῷ ποθεῖν αὐτόν· οὐ γὰρ μικρὸν τοῦτο εὐδαιμόνημα γυνή, περὶ ἧς ἂν τις εὐλόγῳ τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο εἴποι, χρυσεῖχ' μὲν αὐτὴν Ἀφροδίτῃ ἐρίζειν τὸ κάλλος, ἔργα δὲ Ἀθηναίῃ αὐτῇ ἰσοφρίζειν. Γυναικῶν γὰρ συνόλως οὐκ ἂν τις παραβληθείη αὐτῇ « οὐδέμας οὐδὲ φυὴν, » φησὶν Ὀμηρος, « οὐτ' ἄρ φρένας οὔτε τι ἔργα. »

LYC. Pulchram undique hanc etiam fecisti, Polystrate. Et prope jam sinem tibi habent imagines; totum enim ani- mum persecutus es, per partes illam laudando.

21. POL. Non omnem : adhuc enim maxima laudum supersunt. Illud dico, quod in tanto fastigio constituta, neque felicitate illa inflatur, neque supra humanam mensu- ram effertur fortunæ fiducia, sed in eodem se plano continet, nihil ineptum aut insolens sapit, et adeuntes civiliter atque æqualiter tractat, et in prensationibus salutationibusque præstat humanitatem his, qui cum ipsa versantur, eo jucun- diorem, quo major est a qua illæ proficiscuntur, nihil tamen fastus tragici præ se ferentes. Adeo qui magnis opibus non ad superbiam utuntur, sed ad beneficentiam, iidem etiam maxime digni bonis a fortuna datis videntur. Ac soli isti invidiam effugerint merito : neque enim temere quisquam eminenti invideat, si moderate illum uti videat felicitate, neque ad instar Homericæ illius Ates per capita hominum ingredi, et concutere quicquid est imbecillius : quale quid humilis animi hominibus usu venit, ob indolem pulchri omnis expertem : nam quum fortuna illos, nihil tale speran- tes, subito in alatum et sublimem currum sustulit, non ma- nent in statu, nec deorsum respiciunt, sed ardua semper ur- gent. Itaque, alteri tanquam Icarī, liquefacta iis subito cera de fluentibusque alis, risum debent, præcipientes in mare et fluctus delapsi. Qui vero Dædali exemplo alis suis usi, nec nimium se extulere, memores de cera esse factas; sed hu- manitus dispensarunt volatum, et satis habuere tantum su- pra fluctus ferri, ut tamen semper aspergine madescerent alæ, nec uni eas soli præberent : hi vero secure simul et prudenter transvolaverunt. Quod quidem in hac vel maxime laudet aliquis. Quare etiam dignum ab omnibus fructum capit, optantibus et has perpetuo illi alas manere, et plura subinde affluere bona.

22. LYC. Atque ita fiat, Polystrate. Digna enim; quippe quæ non corpore modo, ut Helena ista, pulchra sit, sed pulchriorem et amabiliorem sub illo mentem tegat. Dece- bat vero etiam, magnum imperatorem, bonus adeo et pla- cidus qui sit, hoc etiam cum aliis, quæ sunt ipsi, bonis beatum esse, ut sub illius imperio et nasceretur talis femina, et juncta illi ipsum amaret. Neque enim parvum felicitatis argumentum mulier, de qua cum ratione aliquis Homericum illud dicat : cum aurea illam Venere de forma contendere, opera autem illam æquiparare Minervæ. Mulierum enim in universum nulla ei comparetur, « non membra, » ut Home- rus ait, « aut instar, non mentem aut denique facta. »

23. ΠΟΛ. Ἀληθῆ φῆς, ὦ Λυκίνε· ὥστε εἰ δο-
κεί, ἀναμύξαντες ἤδη τὰς εἰκόνας, ἦν τε σὺ ἀνέπλασας
τὴν τοῦ σώματος καὶ ἃς ἐγὼ τῆς ψυχῆς ἐγραψάμην,
μίαν ἐξ ἀπασῶν συνθέντες ἐς βιβλίον καταθέμενοι πα-
ρέχωμεν ἅπασιν θαυμάζειν τοῖς τε νῦν οὔσι καὶ τοῖς ἐν
ὕστερῳ ἔσομένοις· μονιμωτέρα γοῦν τῶν Ἀπελλοῦ καὶ
Παρρασίου καὶ Πολυγνώτου γένοιτ' ἂν, καὶ αὕτη ἐκείνη
παρὰ πολὺ τῶν τοιούτων κεχωρισμένη, ὅσῳ μὴ ξύλου
καὶ κηροῦ καὶ χρωμάτων πεποιήται, ἀλλὰ ταῖς παρὰ
Μουσῶν ἐπιπνοαῖς εἰκασται, ἥπερ ἀκριβεστάτη εἰκὼν
γένοιτ' ἂν σώματος κάλλος καὶ ψυχῆς ἀρετὴν ἅμα ἐμ-
φανίζουσα.

XL.

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.

1. ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΣ. Ἐγὼ σοι, ὦ Λυκίνε, φη-
σὶν ἡ γυνή, τὰ μὲν ἄλλα πολλὴν ἐνεῖδον τὴν εὐνοίαν
πρὸς ἐμὲ καὶ τιμὴν ἐκ τοῦ συγγράμματος· οὐ γὰρ ἂν
οὕτως ὑπερεπῆναι τις, εἰ μὴ καὶ μετ' εὐνοίας συνέ-
γραφε· τὸ δὲ ἐμὸν ὡς ἂν εἰδῆς, τοιόνδε ἐστίν· οὐδὲ
ἄλλως μὲν χαίρω τοῖς κολακικοῖς τὸν τρόπον, ἀλλὰ
μοι δοκοῦσιν οἱ τοιοῦτοι γόητες εἶναι καὶ ἥκιστα ἐλεύ-
θεροι τὴν φύσιν, ἐν δὲ τοῖς ἐπαινοῖς μάλιστα, ὅταν τις
ἐπαινῇ με φορτικὰς καὶ ὑπερμέτρους ποιοῦμενος τὰς
ὑπερβολὰς, ἐρυθριῶ τε καὶ ὀλίγου δεῖν ἐπιφράττομαι
τὰ ὥτα καὶ τὸ πρᾶγμα χλεύη μᾶλλον ἢ ἐπαίνῳ ἐοικέ-
ναι μοι δοκεῖ.

2. Μέχρι γὰρ τοῦδε οἱ ἐπαινοὶ ἀνεκτοί εἰσιν ἐς
ὅσον ἂν ὁ ἐπαινούμενος γνωρίζῃ ἕκαστον τῶν λεγομέ-
νων προσὸν ἑαυτῷ· τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦτο ἀλλότριον ἤδη
καὶ κολακεία σαφής. Καίτοι πολλοὺς οἶδα, ἔφη, χαί-
ροντας, εἴ τις αὐτοὺς ἐπαινῶν καὶ ἃ μὴ ἔχουσι προσά-
πτοι τῷ λόγῳ, οἷον εἰ γέροντας ὄντας εὐδαιμονίζοι τῆς
ἀκμῆς ἢ ἀμόρφους οὔσι τὸ Νιρέως κάλλος ἢ τὸ Φάωνος
περιθείη· οἷονταί γὰρ ὑπὸ τῶν ἐπαινῶν ἀλλαγῆσθαι
σφίσι καὶ τὰς μορφὰς καὶ αὐτοὶ ἀνηθῆσιν αὐθις ὥσπερ
ὁ Πελίας ᾤετο.

3. Τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει· πολλοῦ γὰρ ἂν ὁ ἐπαινος
ἦν τίμιος, εἴ τι καὶ ἔργον αὐτοῦ ἀπολαῦσαι δυνατόν
ἦν ἐκ τῆς τοιαύτης ὑπερβολῆς. Νῦν δὲ ὁμοίον μοι
δοκοῦσιν, ἔφη, πάσχειν, ὥσπερ ἂν εἴ τι ἀμόρφῳ προσ-
ωπεῖον εὐμόρφον ἐπιθείη τις φέρων, ὁ δὲ μέγα ἐπὶ
τῷ κάλλει φρονοίη, καὶ ταῦτα περιαιρετῶ ὄντι καὶ ὑπὸ
τοῦ τυρόντος συντριβῆναι δυναμένῳ, ὅτε καὶ γελοιότε-
ρος ἂν γένοιτο αὐτοπρόσωπος φανείς, οἷος ὢν ὑφ' οἷῳ
κέκρυπτο· ἢ καὶ νῆ Δί' εἴ τις ὑποδησάμενος κοθόρνους
μικρὸς αὐτὸς ὢν ἐρίζοι περὶ μεγέθους τοῖς ἀπὸ ἰσοπέ-
δου ὅλῳ πήχει ὑπερέχουσιν. Ἐμέμνητο γὰρ καὶ τοιού-
του τινός.

4. Ἐφη γυναῖκά τινα τῶν ἐπιφανῶν τὰ μὲν ἄλλα
καλὴν καὶ κόσμιον, μικρὰν δὲ καὶ πολὺ τοῦ συμμέ-

23. POL. Vera dicis, Lycine. Quare, si videtur, permi-
stis jam imaginibus, tum ea quam tu finxisti corporis, tum
quas ego pinxi animæ, unam ex omnibus compositam in li-
bello proponamus, admirandamque exhibeamus et his qui
nunc sunt, et qui erunt in posterum. Durabilior enim
Apellis et Parrhasii et Polygnotti tabulis fuerit, quum ipsa
quoque multum a talibus differat, quatenus non e ligno et
cera et pigmentis facta est, sed Musarum vario affectu ef-
ficta, quæ quidem accuratissima imago fuerit, corporis
pulchritudinem atque virtutem animæ simul ostendens.

XL.

PRO IMAGINIBUS.

1. POLYSTRATUS. Equidem, Lycine, sic ait mulier,
cetera quidem magnam perspexi tuam in me benevolentiam
ex scripto tuo et honoris significationem : neque enim adeo
supra modum quisquam laudasset, nisi scriberet cum be-
nevolentia : me vero ipsam ut noris, talis sum. Neque
alias gaudeo his qui adulatorios mores habent, sed videntur
mihi tales impostores esse et ingenio minime liberali : maxime
vero in laudibus, si quis me laudet vehementer nimis et ultra
modum excedens vera, erubesco et tantum non obturo au-
res : eaque res irrisioni potius quam laudi similis mihi vi-
detur.

2. In tantum enim tolerabiles sunt laudes, quatenus
agnoscit qui laudatur, inesse sibi quæ dicuntur singula :
quod autem ultra est, jam alienum est et manifesta as-
sentatio. Quanquam multos, inquit, gaudere novi, si quis in
corum laudibus ea etiam, quæ non habent, orationi ad-
jungat; verbi causa, si senes ob ipsum maturæ ætatis
robur beatos prædicet, aut deformibus Nirei pulchritudi-
nem aut Phaonis circumponat : putant enim a laudibus
formas quoque sibi mutatum iri, et futurum ut juvenescant
denuo, veluti sperabat Pelias.

3. At hoc non ita se habet. Quantivis enim pretii esset
prædicatio, si rem ipsam quoque et substantiam illius per-
cipere ex tali excessu liceret. Jam vero idem usu illis, in-
quit, venire mihi videtur, ac si deformi homini personam
formosam aliquis imponat, isque pulchritudine illa super-
biat, quum tamen auferri ea facile et ab unoquoque conteri
possit, quo facto magis etiam fiat ridiculus, quum sua ipsius
facie conspiciendus, et qualis sit, et qua sub re conditus
latuerit, appareat : aut etiam, ita me Jupiter, si quis parvus
cothurnis subligatis de magnitudine contendat cum hisce qui
tota ulna ab æquo solo super ipsum emineant. Nam facti
etiam talis meminerat.

4. Dicebat mulierem quandam nobilem, pulchram de
cetero et decentem, sed parvam eandem et multum a ju-

τρον ἀποδέουσιν, ἐπαινέσθαι πρὸς τίνος ποιητοῦ ἐν ἄσματι τά τε ἄλλα καὶ ὅτι καλὴ τε καὶ μεγάλη ἦν αἰγείρω δ' αὐτῆς εἰκάξεν ἐκεῖνος τὸ εὐμηχὲς τε καὶ ὀρθιον. Τὴν μὲν δὴ γάνυσθαι τῷ ἐπαινῷ καθάπερ αὐξανομένην πρὸς τὸ μέλος καὶ τὴν χεῖρα ἐπισείειν, τὸν ποιητὴν δὲ πολλάκις τὸ αὐτὸ ἄδειν ὁρῶντα ὡς ἥδοιτο ἐπαινουμένην, ἄχρι δὲ τῶν παρόντων τινὰ προσκύψαντα πρὸς τὸ οὖς εἰπεῖν αὐτῷ, Πέπαυσο, ὦ οὗτος, μὴ ἀναστῆναι ποιήσης τὴν γυναῖκα.

5. Παραπλήσιον δὲ καὶ μακρῷ τούτου γελοιότερον Στρατονίκην ποιῆσαι τὴν Σελεύκου γυναῖκα· τοῖς γὰρ ποιηταῖς ἀγῶνα προθεῖναι αὐτὴν περὶ ταλάντου, ὅστις ἂν ἄμεινον ἐπαινέσαι αὐτῆς τὴν κόμην, καίτοι φαλακρὰ ἐτύγχανεν οὖσα καὶ οὐδὲ δσας ὀλίγας τὰς ἑαυτῆς τρίχας ἔχουσα. Καὶ ὁμῶς οὕτω διαχειμένη τὴν κεφαλὴν, ἀπάντων εἰδόντων ὅτι ἐκ νόσου μακρᾶς τὸ τοιοῦτον ἐπεπόνθει, ἤκουε τῶν καταράτων ποιητῶν ὑακινθίνας τὰς τρίχας αὐτῆς λεγόντων καὶ οὐλοῦσιν τινὰς πλοκάμους ἀναπλεκόντων καὶ σελίνους τοὺς μὴδὲ ὅλως ὄντας εἰκαζόντων.

6. Ἀπάντων οὖν τῶν τοιούτων κατεγέλα τῶν πρεχόντων αὐτοὺς τοῖς κόλαξι, καὶ προσετίθει δὲ ὅτι μὴ ἐπαινοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν γραφαῖς τὰ ὅμοια πολλοὶ κολακεύεσθαι τε καὶ ἐξαπατᾶσθαι θέλουσι. Χαίρουσι γοῦν, ἔφη, τῶν γραφῶν ἐκείνοις μάλιστα οἱ ἂν πρὸς τὸ εὐμορφότερον αὐτοὺς εἰκάσωσιν· εἶναι δὲ τινὰς οἱ καὶ προστάττουσι τοῖς τεχνίταις ἢ ἀφελεῖν τι τῆς ῥινὸς ἢ μελάντερά γράφασθαι τὰ ὄμματα ἢ ὅ τι ἂν ἄλλο ἐπιθυμήσωσιν αὐτοῖς προσεῖναι, εἴτα λανθάνειν αὐτοὺς ἀλλοτρίας εἰκόνας στεφανοῦντας καὶ οὐδὲν αὐτοῖς εοικυίας.

7. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἔλεγε τὰ μὲν ἄλλα ἐπαινοῦσα τοῦ συγγραμματος, ἐν δὲ τούτῳ οὐ φέρουσα, ὅτι ταῖς θεαῖς αὐτὴν Ἥρα καὶ Ἀφροδίτῃ εἰκασας· ὑπὲρ ἐμὲ γὰρ, φησί, μᾶλλον δὲ ὑπὲρ ἅπασαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὰ τοιαῦτα. Ἐγὼ δὲ σε οὐδ' ἐκεῖνα ἠξίου, ταῖς ἡρώιναις παραθεωρεῖν με Πηνελόπῃ καὶ Ἀρήτῃ καὶ Θεανοῖ, οὐχ ὅπως θεῶν ταῖς ἀρίσταις· καὶ γὰρ αὐ καὶ τόδε, Πάνυ, ἔφη, τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς δεισιδαιμόνους καὶ φοροδεῖς ἔχω. Δέδια τοίνυν μὴ κατὰ τὴν Κασσιέπειαν εἶναι δόξῃ τὸν τοιοῦτον ἔπαινον προσιεμένη· καίτοι Νηρηΐσιν ἐκεῖνη ἀντεζητάζετο, Ἥραν δὲ καὶ Ἀφροδίτην ἔσεθεν.

8. Ὡστε, ὦ Λυκίνε, μεταγράψαι σε τὰ τοιαῦτα ἐκέλευσεν, ἢ αὐτὴ μὲν μαρτύρασθαι τὰς θεὰς ὡς ἀκούσης αὐτῆς γέγραφας, σὲ δὲ εἰδέναι ὅτι ἀνιάσει αὐτὴν τὸ βιβλίον οὕτω περινοστοῦν, ὥσπερ νῦν σοι διάκειται, οὐ μάλα εὐσεβῶς οὐδὲ δσίως τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς. Ἐδόκει τε ἀσέβημα ἑαυτῆς καὶ πλημμέλημα τοῦτο δόξῃν, εἰ ὑπομένοι τῇ ἐν Κνίδῳ καὶ τῇ ἐν κήποις ὁμοία λέγεσθαι· καὶ σε ὑπεμίμνησκε τῶν τελευταίων ἐν τῷ βιβλίῳ περὶ αὐτῆς εἰρημένων, ὅτι μετρίαν καὶ ἄτυφον ἔφης αὐτὴν οὐκ ἀνατεινομένην ὑπὲρ τὸ ἀνθρώπινον μέτρον, ἀλλὰ πρόσγειον τὴν πετῆσιν ποιουμένην, ὃ δὲ ταῦτα εἰπὼν

sta statura deficientem, laudatam a poeta in carmine, quum propter cetera, tum etiam quod pulchra et magna esset, qui populo arbori compararet proceram illius erectamque staturam. Atque illam quidem gestire ad laudem, quasi ad carminis mensuram cresceret, et manum movere; poetam vero saepe idem canere, videntem nimirum quantum laudibus delectaretur; donec tandem praesentium aliquis ad aurem illius inclinatus diceret, Desine quæso, ne facias ut surgat etiam mulier.

5. Simile huic, et multo magis hoc ridiculum Stratonicen fecisse, uxorem Seleuci. Poetis enim illam certamen proposuisse de talento, quis melius laudaret ipsius comam, licet calva esset, ac ne paucissimos quidem suos capillos haberet. Et tamen quum sic affectum caput haberet, scientque omnes a longo hoc illi morbo accidisse; audiebat execrabiles poetas, quum hyacinthinos illius crines dicerent, et plexus quosdam inflecterent cincinnorum, et apilis eos, qui neque essent omnino, compararent.

6. Hos itaque deridebat omnes, qui praebent se adulatoribus; adijungebatque, non in laudationibus solum, verum etiam in picturis similiter, demulceri multos decipique velle. Gaudent enim, inquit, inter pictores illis maxime, qui pulchriore illos specie exprimunt: esse autem qui injungant etiam artificibus, aut auferre quid a naso, aut nigriores pingere oculos, aut si quid aliud adesse sibi cupiant: deinde imprudentes corrohare signa aliena et nihil sibi similia.

7. Haec vero ac talia dicebat mulier, reliqua laudans in libro, unum autem hoc non ferens, quod deabus illam Junoni et Veneri comparasti. Supra me enim, inquit, quin humanam supra omnem naturam sunt talia. Ego vero ne illud quidem volebam, ut cum heroinis me contenderes, Penelope et Arete et Theanone, nedum ut cum dearum praestantissimis. Etenim istud quoque dixit, Religiose admodum et meticolose adversum deos animo affecta sum. Metuo igitur ne Cassiepeæ fatum simile sustinere videar, laudem ejusmodi si aduiserō. Et tamen Nereidibus modo se conferebat illa, Junonem autem et Venerem colebat.

8. Talia itaque, Lycine, rescribere te et immutare jussit, alioquin ipsam se deas testari, contra suam voluntatem te scripsisse, quum scias molestum ipsi fore libellum ita oberantem, uti nunc compositus est, neque pietate erga deos neque religione conservata. Putabat autem impie a se factum et suam culpam visum iri, si Cnidiæ, aut illi quæ in Hortis colitur, Veneri similem se dici patiatur: admonebatque te eorum quæ in fine libri de ipsa a te dicta sunt, quum modestam et a fastu alienam laudasti, quæ ultra humanam se mensuram non extenderet, sed volatum faceret terræ vicinum: quum tu statim post hæc ipsa dicta, supra cælum

ὑπὲρ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἀναβιδάξει τὴν γυναῖκα, ὥς καὶ θεαῖς αὐτὴν ἀπεικάζειν.

9. Ἡξίου δέ σε μηδὲ ἀξυνετωτέραν αὐτὴν ἡγεῖσθαι τοῦ Ἀλεξάνδρου, δὲ τοῦ ἀρχιτέκτονος ὑπισχνουμένου τὸν Ἄθω ὅλον μετασχηματιεῖν καὶ μορφώσιν πρὸς αὐτὸν, ὥς τὸ ὅρος ἅπαν εἰκόνα γενέσθαι τοῦ βασιλέως, ἔχοντα δύο πόλεις ἐν ταῖν χερσίν, οὐ προσήκατο τὴν τερατείαν τῆς ὑποσχέσεως, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτὸν ἡγησάμενος τὸ τόλμημα ἔπαυσε τὸν ἀνθρώπον οὐ πιθανῶς κολοσσὸς ἀναπλάττοντα καὶ τὸν Ἄθω κατὰ χώραν ἔαν ἐκέλευσε μηδὲ κατασμικρύνειν ὅρος οὕτω μέγα πρὸς μικροῦ σώματος ὁμοιότητα. Ἐπῆναι δὲ τὸν Ἀλέξανδρον τῆς μεγαλοφυΐας καὶ ἀνδριάντα μεῖζω τοῦτον τοῦ Ἄθω ἔλεγεν αὐτοῦ ἀνεστάναι ἐν ταῖς τῶν αἰετῶν μεμνησομένων διανοήσας· οὐ γὰρ μικρὰς εἶναι γνώμης ὑπεριδεῖν οὕτω παρὰ δόξου τιμῆς.

10. Καὶ ἑαυτὴν οὖν τὸ μὲν πλάσμα σου ἐπαινεῖν καὶ τὴν ἐπίνοιαν τῶν εἰκόνων, μὴ γνωρίζειν δὲ τὴν ὁμοιότητα· μὴ γὰρ εἶναι τῶν τηλικούτων ἀξίαν, μηδὲ ἐγγὺς, ὅτι μηδὲ ἄλλην τινα, γυναῖκά γε οὖσαν· ὥστε ἀφήσῃ σοι ταύτην τὴν τιμὴν καὶ προσκυνεῖ σου τὰ ἀρχέτυπα παραδείγματα. Σὺ δὲ τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα ἐπαίνει αὐτὴν, μηδὲ ὑπὲρ τὸν πόδα ἔστω τὸ ὑπόδημα, μὴ καὶ ἐπιστομίῃ με, φησὶν, ἐμπεριπατοῦσαν αὐτῇ. Καὶ κεῖνο δὲ εἰπεῖν σοι ἐνετεῖλατο.

11. Ἀκούω, ἔφη, πολλῶν λεγόντων — εἰ δὲ ἀληθές, ὅμοις οἱ ἄνδρες ἴστε — μηδ' Ὀλυμπίαν ἐξεῖναι τοῖς νικῶσι μεῖζους τῶν σωμάτων ἀνεστάναι τοὺς ἀνδριάντας, ἀλλὰ ἐπιμελεῖσθαι τοὺς Ἑλλανοδικὰς ὅπως μηδὲ εἰς ὑπερβάληται τὴν ἀλθειαν, καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀνδριάντων ἀκριβεστέραν γίνεσθαι τῆς τῶν ἀθλητῶν ἐγκρίσεως. Ὡστε ὅρα, ἔφη, μὴ αἰτίαν λάβωμεν ψεύδεσθαι ἐν τῷ μέτρῳ, κατὰ ἡμῶν ἀνατρέψωσιν οἱ Ἑλλανοδικοί τὴν εἰκόνα.

12. Ταῦτα μὲν ἔλεγεν ἐκείνη. Σὺ δὲ σκόπει, ὦ Λυκίε, ὅπως μετακομήσεις τὸ βιβλίον καὶ ἀφαιρήσεις τὰ τοιαῦτα, μηδὲ σφαλῆς πρὸς τὸ θεῖον· ὥς ἐκείνη πάνυ γε αὐτὰ ἐδυσχέραινε καὶ ὑπέφριττε μεταξὺ ἀναγιγνωσκόμενων καὶ παρητεῖτο τὰς θεὰς ἵλεως εἶναι αὐτῇ, καὶ συγγνώμη, εἰ γυναικεῖόν τι ἔπαθε. Καίτοι εἰ χρὴ τὰ ληθές εἰπεῖν, καὶ αὐτῇ ἐμοὶ τοιοῦτόν τι εἶναι ἔδοξε· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀκούων οὐδὲν πλημμέλημα ἐνεύρων τοῖς γεγραμμένοις, ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἐπεσημήνατο, καὶ αὐτὸς ἀρχομαι τὰ ὅμοια γινώσκειν περὶ αὐτῶν, καὶ παραπλήσιόν τι ἔπαθον οἷς ἐπὶ τῶν ὁρωμένων πάσχομεν· ἦν μὲν πάνυ ἐγγύθεν σκοπῶμεν τι καὶ ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, οὐδὲν ἀκριβὲς διαγιγνώσκωμεν, ἦν δὲ ἀποστάντες ἐκ τοῦ συμέτρου διαστήματος ἴδωμεν, ἅπαντα σαφῶς καταφαίνεται τὰ εἶ καὶ τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα.

13. Τὸ δὲ ἄνθρωπον οὖσαν Ἀφροδίτῃ καὶ Ἥρᾳ εἰκάζει τί ἄλλο ἢ ἀντικρὺς ἐστὶν εὐτελίζειν τὰς θεάς; ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις οὐχ οὕτω τὸ μικρὸν μεῖζον γίγνεται τῇ παραθέσει, ὥς τὸ μεῖζον ἀποσμικρύνεται πρὸς τὸ

ipsum mulierem extollas, ut ipsis etiam deabus eam dicas similem.

9. Pelebat porro ex te, ne Alexandro imprudentiorem se putares, qui, pollicente architecto se toto Atho montis habitu immutato formaturum eum ad ipsius exemplum, ut universus mons statua fieret regis, duas in manibus urbes tenens, non admisit portentosum promissum, sed supra se arbitratu audacem conatum, quiescere hominem jussit, colossos parum probabiliter effingentem, et ut suo loco relinqueret Athon imperavit, nec montem ita magnum ad parvi corporis similitudinem attenuaret. Laudabat vero illam Alexandri magnanimitatem, eamque majorem ipso Atho statuam sibi posuisse aiebat in eorum, qui semper illius recordaturi essent, mentibus. Neque enim parvi animi esse, incredibiliter magnum adeo honorem despicere.

10. Se quoque ipsam igitur commentum illud tuum laudare, et excogitatas imagines; similitudinem autem non agnoscere: neque enim illis se, ac ne propemodum quidem, dignam, quin neque aliam ullam, quæ quidem sit mulier. Itaque remittit tibi hunc honorem, adoratque primigenia illa tua exempla. Tu vero hoc nostro humano more illam lauda, neu pede major esto calceus, Ne supplantet me, inquit, in illo incedentem. Etiam illud dicere me tibi præcepit.

11. Audio, inquit, multis dicentibus (utrum verum sit, vos viri nostis), ne Olympiæ quidem licere victoribus majores corporibus ponere statuas, sed curari ab Hellanodicis, ne quis verum excedat, et accuratius statuarum examen institui, quam ipsorum receptionis athletarum. Ergo vide, inquit, ne culpam contrahamus mendacii circa mensuram, ac nostram deinde imaginem Hellanodicæ dejiciant.

12. Hæc illa. Tu vero vide, Lycine, ut retractes librum, et talia auferas, neve in numen pecces: quum illa ægre admodum ea tulerit, et cohorrerit dum legerentur, et deas, ut propitiæ sibi essent, deprecata fuerit: et ignoscendum illi, si quid muliebri ei accidisset. Ac profecto, si verum fatendum est, mihi quoque ipsi talis esse res videbatur. Nam primo quidem audiens recitantem, peccatum nullum in scriptis animadverti: at postquam illa suam significavit sententiam, ipse quoque affinia iis sentire incipio. Atque simile quid mihi usu venit iis quæ in rebus illis observamus, quas oculis cernimus: si enim plane ex proximo, et sub ipsis oculis videmus aliquid, nihil accurate discernimus; si vero recedentes aliquantulum ex proportionis distantia spectamus, dilucide omnia apparent, quæque recte, quæque non ita habent.

13. Nimirum homo quæ sit, eam Veneri et Junoni similem pronunciare, quid aliud est, quam aperte detrahere deabus? In talibus enim non tam quod parvum est majus fit illa compositione, quam minuitur majus, dum ad hu-

ταπεινότερον κατασπώμενον· οἷον εἴ τινες ἄμα βαδίζοιεν, ὁ μὲν μέγιστος, ὁ δὲ πάνυ τῇ ἡλικίᾳ χαμαίζηλος, εἴτα δεήσειεν ἀπιστῶσαι αὐτοὺς, ὥς μὴ ὑπερέχειν θατέρου τὸν ἕτερον, οὐ τοῦ βραχυτέρου ὑπεραναινομένου τοῦτο γένοιτ' ἂν, κἂν ὅτι μάλιστα ἀκροποδητὶ ἐπεγείρῃ ἑαυτὸν· ἀλλ' εἰ μέλλουσιν ὁμήλικες φανεῖσθαι, ὁ μείζων ἐκεῖνος ἐπικύψει καὶ ταπεινότερον ἀποφανεῖ ἑαυτόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις εἰκόσιν οὐχ οὕτως ἄνθρωπος μείζων γίγνεται, ἢν τις αὐτὸν θεῶ ἀπεικάζῃ, ὥς τὸ θεῖον ἀνάγκη ἐλαττοῦσθαι πρὸς τὸ ἐνδόν ἐπικλῶμενον· καὶ γὰρ εἰ μὲν ὑπὸ ἀπορίας τῶν ἐπιγείων ἐπὶ τὰ οὐράνια ἐκτείνῃ τις τὸν λόγον, ἥττονα ἂν ὁ τοιοῦτος αἰτίαν ἔχοι ὑπὸ ἀσεβείας αὐτὸ δρᾶν· σὺ δὲ τοσαῦτα ἔχων κάλλη γυναικῶν Ἀφροδίτῃ καὶ Ἑρᾷ εἰκάσαι αὐτὴν ἐτόλμησας οὐδὲν δέον.

14. Ὡστε τὸ ἄγαν τοῦτο καὶ ἐπίφθονον ἀφαίρει, ὦ Λυκῖνε· οὐ γὰρ πρὸς τοῦ σοῦ τρόπου τὸ τοιοῦτον, ὅς οὐδὲ ἄλλως βῆδριος πρὸς τοὺς ἐπαίνους καὶ πρόχειρος ὢν ἐτύγχανες· ἀλλὰ νῦν οὐκ οἶδ' ὅπως ἀθρόαν πεποίησαι τὴν μεταβολὴν ἐπιδαψιλευόμενος καὶ ἐκ τοῦ τῶς φειδομένου ἄσωτος ἐν τοῖς ἐπαίνοις ἀναπέφνης. Ἀλλὰ μὴδὲ ἐκεῖνον αἰσχυνοῦν, εἰ μεταρρυθμιεῖς τὸν λόγον ἤδη διαδεδομένον· ἐπεὶ καὶ Φειδίαν φασὶν οὕτω ποιῆσαι, ὁπότε ἐξεργάσατο τοῖς Ἑλλείοις τὸν Δία· στάντα γὰρ αὐτὸν κατόπιν τῶν θυρῶν, ὁπότε τὸ πρῶτον ἀναπετάσας ἐπεδείκνυε τὸ ἔργον, ἐπακούειν τῶν αἰτιωμένων τι ἢ ἐπαινούμενων· ἥτις αὐτὸ δὲ ὁ μὲν τὴν ῥῖνα ὥς παχεῖαν, ὁ δὲ ὥς ἐπιμηκέστερον τὸ πρόσωπον, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι. Εἴτ' ἐπειδὴ ἀπηλλάγησαν οἱ θεαταί, αὐθις τὸν Φειδίαν ἐγκλείσάμενον ἑαυτὸν ἐπανορθοῦν καὶ ῥυθμίζειν τὸ ἄγαλμα πρὸς τὸ τοῖς πλείστοις δοκοῦν· οὐ γὰρ ἡγεῖτο μικρὰν εἶναι συμβουλήν δήμου τοσούτου, ἀλλ' αἰεὶ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν τοὺς πολλοὺς περιττότερον ὄρᾶν τοῦ ἑνός, κἂν Φειδίας ᾖ. Ταῦτά σοι παρ' ἐκείνης κομίζω καὶ αὐτὸς παραινῶ ἐταῖρός τε καὶ εὖνους ὢν.

16. ΛΥΚΙΝΟΣ. Πολύστρατε, οἷος ὢν ῥήτωρ ἐλελήθεις με· ῥῆσιν γοῦν οὕτω μακρὰν καὶ κατηγορίαν τοσαύτην ἐξενήνοχας κατὰ τοῦ συγγράμματος, ὥστε μὴδὲ ἐλπίδα μοι ἀπολογίας εἶτι καταλείπεσθαι. Πλὴν ἀλλὰ ἐκεῖνό γε οὐ δικαστικὸν ἐποιήσατε, καὶ μάλιστα σὺ ἐρήμην καταδικαιτήσας τοῦ βιβλίου μὴ παρόντος αὐτῷ τοῦ συνηγόρου. Ῥᾶστον δὲ, οἶμαι, τοῦτό ἐστι κατὰ τὴν παροιμίαν, μόνον θεόντα κρατεῖν. Ὡστε οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ καὶ ἡμεῖς ἐάλωμεν οὔτε ὕδατος ἡμῖν ἐγχυθέντος οὔτε ἀπολογίας ἀποδοθείσης. Μᾶλλον δὲ τοῦτο πάντων ἀτοπώτατον, οἱ αὐτοὶ κατήγοροι καὶ δικασταὶ ᾗτε. Πότερα δ' οὖν ἐθέλεις, ἀγαπήσας τοῖς ἐγνωσμένοις ἡσυχίαν ἄγω ἢ κατὰ τὸν Ἱμεραῖον ποιητὴν παλινφδίαν τινὰ συγγράφω, ἢ δώσετέ μοι ἐφέσιμον ἀγωνίσασθαι τὴν δίκην;

ΠΟΛ. Νῆ Δί', ἥνπερ ἔχῃς τι δίκαιον εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἐν ἀντιδίκαις, ὥς σὺ φῆς, ἀλλ' ἐν φίλοις ποιήσῃ τὴν ἀπολογίαν. Ἐγὼ δὲ καὶ συνεξετάζεσθαι σοι ἔτοιμος ἐπὶ τῆς δίκης.

milins deprimitur. Velut, si qui una cant, unus quidem admodum procerus, at alter statura valde humili; deinde oporteat æquare illos, ne alter supra alterum emineat: non minore supra modum extendente se hoc fiat, si vel maxime in summos se digitos erigat; sed si debent æqualis stature videri, major ille inclinabit se scilicet, et se ostendet humiliorem. Similiter in hujusmodi comparationibus non tam homo sit excelsior, deo si eum assimiles, quam divina natura minuitur necessario, ad imperfectum illud depressa. Ac si præ inopia terrestrium ad cœlestia sermonem extendat aliquis, minorem ille culpam sustinuerit, quasi præ impietate hoc faciat: tu vero, tot quum habeas mulierum formas, Veneri illam et Junoni similem dicere ausus es sine ulla necessitate.

14. Itaque quod nimium est et invidiosum aufer, Lycine: neque enim tuorum tale quid morum est, qui neque alias facilis ad laudes et promtus esse soleas, sed nunc nescio quomodo subitam mutationem feceris plane jam luxurians, atque ex parco ad illum diem prodigus in laudando exstiteris. Verum neque illud te pudeat, si retractes librum jam in vulgus editum: quandoquidem etiam Phidiam sic fecisse aiunt, quum Jovem Eleis elaborasset. Stantem enim post valvas ædiculæ, quum primum illis remotis opus ostenderet, auscultasse reprehendentes aliquid, aut laudantes: reprehendebat autem alius quidem nasum, ut nimis crassum, alius faciem ut longiorem, alius aliud quid. Deinde quum discessissent, rursus Phidiam inclusum emendasse et correxisse signum de plurium sententia. Neque enim putabat parvum esse consilium tanti populi, sed necesse semper esse, ut multi plus videant uno, si vel sit Phidias. Hæc tibi ab illa assero, et ipse hortor sodalis tuus atque amicus.

15. LYCINUS. Quantum te oratorem, Polystrate, ignoravi! Orationem quidem adeo longam, et tantam contra scriptum meum accusationem protulisti, ut ne spes quidem mihi defensionis ulla relicta sit. Verum enim vero hoc non pro forma et consuetudine judiciorum fecistis, tu maxime, quod indicta causa iudicium dedisti contra libellum, non præsentem ipsius advocato. Facillimum autem, puto, hoc est ex proverbio, vincere quum solus curras. Itaque nihil mirum, si et nos causa cecidimus, neque aqua nobis infusa, neque concessa causæ dicendæ facultate. Potius autem, quod quidem omnium minime conveniebat, accusatores iidem fuistis et iudices. Utrum igitur vis, contentus decretis vestris quiescam, an Himeræi poetæ exemplo palinodiam scribam; an vero provocandi mihi copiam dabit?

POL. Per Jovem, si quidem habueris quod de jure dicas. Neque enim inter adversarios, ut tu vocas, sed inter amicos causam dices. Ego vero etiam idem tecum iudicium subire paratus sum.

16. ΛΥΚ. Ἄλλ' ἐκεῖνο ἀνιαρὸν, ὦ Πολύστρατε, ὅτι μὴ ἐκείνης παρούσης ποιήσομαι τοὺς λόγους· μακρῶν γὰρ ἂν οὕτως ἄμεινον ᾦν. Νῦν δὲ ἀνάγκη ἀπ' ἐντολῆς ἀπολογήσασθαι. Ἄλλ' εἴ μοι τοιοῦτος ἀγγελιαφόρος γένοιτο πρὸς αὐτὴν οἷος παρ' ἐκείνης πρὸς με γεγένησai, τολμήσω ἀναρρῖψαι τὸν κύβον.

ΠΟΛ. Θάρρει, ὦ Λυκίνε, τούτου γε ἔνεκα, ὡς οὐ φαῦλόν με ὑποκριτὴν ἔξω τῆς ἀπολογίας, πειρώμενος διὰ βραχέων εἰπεῖν, ὡς ἂν μᾶλλον μνημονεύσαιμι.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν πάνυ μὲν ἔδει μοι μακρῶν τῶν λόγων πρὸς οὕτω σφοδρὰν τὴν κατηγορίαν. Ὅμως δὲ σοῦ ἔνεκα ἐπιτεμοῦμαι τὴν ἀπολογίαν. Καὶ παρ' ἐμοῦ τοίνυν τάδε αὐτῇ ἀπάγγελλε.

ΠΟΛ. Μηδαμῶς, ὦ Λυκίνε, ἀλλ' ὥσπερ αὐτῆς ἐκείνης παρούσης λέγε τὸν λόγον, εἴτ' ἐγὼ μιμήσομαι σε πρὸς αὐτήν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ περ οὕτω σοι δοκεῖ, ὦ Πολύστρατε, ἡ μὲν πάρεστι καὶ προεῖρηκε δηλαδὴ ἐκεῖνα δόρυσα σὺ παρ' αὐτῆς ἀπήγγειλας, ἡμᾶς δὲ χρὴ τῶν δευτέρων λόγων ἐνάρχεσθαι. Καίτοι — οὐ γὰρ ὀκνήσω πρὸς σέ εἰπεῖν ὃ πέπονθα — οὐκ οἶδ' ὅπως φοβερώτερόν μοι τὸ πρᾶγμα πεποίηκας, καὶ ὡς ὁρᾷς ἰδρῶν τε ἤδη καὶ δέδοικα καὶ μονονουχί καὶ ὁρᾷν αὐτὴν οἶομαι καὶ τὸ πρᾶγμα πολλὴν μοι τὴν ταραχὴν ἐμπεποίηκεν. Ἄρξομαι δ' ὁμῶς· οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως ἀναδύναμι ἤδη παρούσης.

ΠΟΛ. Καὶ νῆ Δία πολλὴν τὴν εὐμένειαν ἐπιφαίνει τῷ προσώπῳ· φαιδρὰ γὰρ ὡς ὁρᾷς καὶ προσηνής· ὥστε θαρρῶν λέγε τὸν λόγον.

17. ΛΥΚ. Ἐγὼ σε, ὦ γυναικῶν ἀρίστη, μεγάλη, ὡς φῆς, καὶ πέρα τοῦ μέτρου ἐπαινέσας οὐχ ὁρῶ ὃ τι τηλικούτου ἐπήνεσα, ἡλικὸν αὐτὴ σὺ τοῦτο ἐγκώμιον ὑπὲρ σεαυτῆς· ἐξενήνοχας τὴν πρὸς τὸ θεῖον τιμὴν ἐν μεγάλῳ τιθεμένη· σχεδὸν γὰρ ἀπάντων τοῦτο μείζον ὢν εἴρηκα περὶ σοῦ, καὶ συγγνώμη, εἴ μὴ καὶ ταύτην σοι προσέγραψα τὴν εἰκόνα ὑπ' ἀγνοίας με διαλαθοῦσαν· οὐ γὰρ ἂν ἄλλην πρὸ αὐτῆς ἐγραψάμην. Ὡστε ταύτη γε οὐχ ὅπως ὑπερβάλλεσθαι τοὺς ἐπαίνους, ἀλλὰ πολὺ κατὰ δέεστέρον μοι δοκῶ τῆς ἀξίας εἰρηκέναι. Σκόπει γοῦν ἡλικὸν τοῦτο παρέλιπον, ὡς παμμέγεθες εἰς ἐπίδειξιν τρόπου χρηστοῦ καὶ γνώμης ὁρθῆς· ὡς ὅσοι τὸ θεῖον μὴ ἐν παρέργῳ σέβουσιν, οὗτοι καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ἀριστοὶ ἂν εἴεν. Ὡστε εἰ πάντως μετακοσμήσαι δέοι τὸν λόγον καὶ τὸ ἄγαλμα ἐπανορθώσασθαι, ἀφελεῖν μὲν οὐκ ἂν τι τολμήσαιμι αὐτοῦ, προσθήσω δὲ καὶ τοῦτο ὡς τινὰ κεφαλὴν τοῦ παντὸς ἔργου καὶ κορυφὴν. Ἐπ' ἐκείνῳ μέντοι καὶ πάνυ πολλὴν σοι εἰδέναι τὴν χάριν ὁμολογῶ· ἐμοῦ γὰρ ἐπαινέσαντος τοῦ σοῦ τρόπου τὸ μέτριον καὶ ὅτι μηδὲν ὑπερπετὲς μηδὲ τύφου μεστὸν ἐνεποίησέ σοι ὁ παρὼν ὄγκος τῶν πραγμάτων, σὺ τὰ τοιαῦτα αἰτιασαμένη τοῦ λόγου ἐπιστώσω τοῦ ἐπαίνου τὴν ἀλήθειαν· τὸ γὰρ μὴ προσαρμόζειν τὰ τοιαῦτα τῶν ἐγκωμίων, ἀλλ' αἰδεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς καὶ μείζω ἢ κατὰ σέ εἶναι λέγειν, μετρίας καὶ δημοτικῆς τινος διανοίας δεῖγμά ἐστι. Πλὴν ἀλλὰ ἐς ὅσον περ ἂν πρὸς τὸ ἐπαι-

LUCIANUS. I.

16. LYC. At illud molestum, Polystrate, quod non illa præsente habeo orationem : longe enim sic esset melius. Jam vero necesse est per mandatum causam dicere. Verum si talis mihi ad illam internuncius fueris, qualis ab illa ad me fuisti, jacere aleam audebo.

POL. Bono animo esto, quantum ad hoc, Lycine; nec enim malum me defensionis tue apud illam actorem habebis, si breviter dicere studeas, quo facilius memoria complectar.

LYC. Atqui longissima mihi oratione opus erat, adversus vehementem adeo accusationem. Verumtamen tua causa in compendium mittam defensionem. A me igitur ista illi renuncia.

POL. Nequaquam, Lycine : sed tanquam illa præsente habeo orationem : tum ego apud illam te imitabor.

LYC. Igitur, quando ita tibi videtur, Polystrate, ipsa jam adest, et prior dixit nimirum quæcumque tu ab ipsa mihi renunciasti : nos autem oportet altero jam loco dicere incipere. Quanquam (neque enim dicere apud te piget, quid mihi acciderit) terribilius mihi nescio qua ratione hoc negotium reddidisti : atque, ut vides, sudo jam, et pertimui, ac tantum non videre etiam ipsam mihi videor, multamque mihi perturbationem hæc res objecit. Verumtamen incipiam; nam subducere me, ipsa jam præsente, non est integrum.

POL. Ac multam, ita me Jupiter, benevolentiam ipso vultu præ se fert : hilares enim, ut vides, et propitia est. Itaque fidenter orationem habeo.

17. LYC. Ego te, mulierum præstantissima, quum vehementer, ut ais, et ultra modum laudaverim, non video qua in re laudaverim tantum, quantum ipsa de te præconium illud protulisti, quod magni adeo facis honorem numinis. Prope enim illis quæ de te dixi omnibus illud majus est : et venia mihi debetur, si non hanc quoque tibi imaginem depinxi, quæ propter ignorantiam me fugerit : neque enim aliam ante illam pinxissem. Itaque hac quidem parte adeo non excessisse modum in laudando mihi videor, ut potius multo tenuius quam pro dignitate dixerim. Considera igitur quantum hoc sit quod prætermisi, quam immensum ad boni moris et recti animi demonstrationem; quatenus, quicumque divinum numen non obiter colunt, iidem etiam adversus homines optimi fuerint. Itaque si omnino retractare orationem oporteat et simulacrum corrigere, auferre quidem de illo nihil ausim, sed illud tanquam caput totius operis atque verticem adjecerim. Verum eo nomine gratiam tibi me, et magnam quidem, habere fateor. Quum enim illam animi tui moderationem laudaverim, et quod nihil in te superbum, nihil tumidum præsens rerum amplitudo produxit; tu tales ob causas libellum accusans, veritatis fidem laudationi fecisti. Etenim non referre ad se talia præconia, sed pudore propter ea confundi, et majora quam quæ tibi convenient dicere, id ipsum vero moderati et civilis animi specimen est. Verum quanto magis

νεῖσθαι αὐτὸ οὕτω διακειμένη τυγχάνης, τοσοῦτον ἀξιο-
τέραν ὑπερεπαινεῖσθαι ἀποφαίνεις σεαυτήν. Καὶ σχε-
δὸν ἐς τὸν τοῦ Διογένης λόγον περιελήλυθέ σοι τὸ
πρᾶγμα, ὃς ἐρομένου τινός, ὅπως ἂν τις ἐνδοξος γένοιτο,
Εἰ δόξης, ἔφη, καταφρονήσεις· φαίην γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς,
εἴ τις ἐροῖτό με, Τίνες εἰσὶ μάλιστα ἐπαίνου ἄξιοι;
Ὅποσοι ἐπαινέσθαι μὴ θέλουσιν.

18. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως ἐξαγώνια καὶ πόρρω τοῦ
πράγματος. Ὑπὲρ δὲ οὗ χρή ἀπολογήσασθαι, τοῦτό
ἐστίν, ὅτι τῇ ἐν Κνίδω καὶ τῇ ἐν κήποις καὶ Ἡρᾷ καὶ
Ἀθηνᾷ τὴν μορφήν ἀναπλάττων εἴκασα· ταῦτά σοι ἐκ-
μετρα ἔδοξε καὶ ὑπὲρ τὸν πόδα. Περὶ αὐτῶν δὲ τού-
των ἔρω. Καίτοι παλαιὸς οὗτος ὁ λόγος, ἀνευθύνους
εἶναι καὶ ποιητὰς καὶ γραφέας, τοὺς δὲ ἐπαινοῦντας καὶ
μᾶλλον, οἶμαι, εἰ καὶ χαμαὶ καὶ βάδην ὥσπερ ἡμεῖς,
ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μέτρων φέροντο. Ἐλεύθερον γὰρ τι ὁ
ἐπαινος οὐδ' ἐστὶν αὐτοῦ μέτρον εἰς μέγεθος ἢ βραχύτητα
νομοθετημένον, ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἐξ ἁπαντος ὁρᾷ,
ὅπως ὑπερυψιάσεται καὶ ζηλωτὸν ἀποφανεῖ τὸν ἐπαι-
νούμενον. Οὐ μὲν ταύτην ἐγὼ βαδιοῦμαι, μὴ καὶ σοὶ
δόξω ὑπ' ἀπορίας αὐτὸ ὁρᾶν.

19. Ἐκεῖνο δὲ σοὶ φημι, τριαύτας ἡμῖν τὰς ἀφορμὰς
τῶν ἐπαινετικῶν τούτων λόγων εἶναι, ὥς χρή τὸν ἐπαι-
νούμενα καὶ εἰκόσι καὶ ὁμοιωσεῖσι προσχρῆσθαι, καὶ σχε-
δὸν ἐν τούτῳ τὸ μέγιστόν ἐστιν εὖ εἰκάσαι· τὸ δὲ εὖ ὧδε
μάλιστα ἂν κρίνοιο, οὐκ ἦν τις τοῖς ὁμοίοις παραβάλλῃ
οὐδ' ἦν πρὸς τὸ ὑποδεέστερον ποιῆται τὴν παράθεσιν,
ἀλλ' ἦν πρὸς τὸ ὑπερέχον ὥς οἷόν τε προσεβιάζῃ τὸ ἐπαι-
νούμενον. Οἷον εἴ τις κύνα ἐπαινῶν εἴποι ἀλώπεκος
εἶναι μεῖζον αὐτὸν ἢ αἰλούρου, ἄρά σοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος
ἐπαινεῖν εἰδέναι; Οὐκ ἂν εἴποις. Οὐ μὲν οὐδ' εἰ λύκῳ
φαίη ἴσον αὐτὸν ὑπάρχειν, οὐδὲ οὕτω μεγαλωστὶ ἐπῆνε-
σεν. Ἀλλὰ ποῦ τὸ ἴδιον τοῦ ἐπαίνου ἀποτελεῖται; ἦν
ὁ κύων τῷ λέοντι ἰοικέται λέγεται καὶ μέγεθος καὶ ἀλ-
κήν. Ὡς ὁ τὸν Ὠρίωνος κύνα ἐπαινῶν ἔφη ποιητῆς
λεοντοδόξαν αὐτόν· οὗτος γὰρ δὴ κυνὸς ἐντελής ἐπαινος.
Καὶ πάλιν εἴ τις Μίλωνα τὸν ἐκ Κρότωνος ἢ Γλαῦκον
τὸν ἐκ Καρύστου ἢ Πολυδάμαντα ἐπαινεῖσαι θέλων
ἔπειτα λέγοι ἰσχυρότερον ἕκαστον αὐτῶν γυναικὸς γενέ-
σθαι, οὐκ ἂν οἶε γελασθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀνοίᾳ τοῦ
ἐπαίνου; ὅπου γε καὶ εἰ ἐνὸς ἀνδρὸς ἔλεγεν ἀμείνω
εἶναι αὐτόν, οὐδὲ τοῦτο ἀπέφρησεν ἂν εἰς ἐπαινον.
Ἀλλὰ πῶς ἐπῆνεσε ποιητῆς εὐδόκιμος τὸν Γλαῦκον, οὐδὲ
Πολυδεύκης βίαν φήσας ἀνατείνασθαι ἂν αὐτῷ ἐναντίας
τὰς γεῖρας οὐδὲ σιδάρεον Ἀλκμήνας τέκος; Ὅρᾳς ὁποῖος
αὐτόν θεοὶς εἴκασε; μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν ἐκείνων
ἀμείνω ἀπέφρησε. Καὶ οὔτε αὐτὸς ὁ Γλαῦκος ἡγανά-
κτησε τοῖς ἐφόροις τῶν ἀθλητῶν θεοῖς ἀντεπαινούμενος
οὔτε ἐκεῖνοι ἡμύναντο ἢ τὸν Γλαῦκον ἢ τὸν ποιητὴν ὥς
ἀσεβοῦντα περὶ τὸν ἐπαινον, ἀλλὰ εὐδοκίμουν ἀμφοῖν
καὶ ἐτιμῶντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὁ μὲν ἐπὶ τῇ ἀλκῇ, ὁ
δὲ ποιητῆς ἐπὶ τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ μᾶ-
λιστα τῷ ᾄσματι. Μὴ δὲ θαυμάσης, εἰ καὶ αὐτὸς
εἰκάσαι βουλόμενος, ὅπερ ἦν τῷ ἐπαινοῦντι ἀναγκαῖον,

ad ipsas laudes sic affecta animo es, tanto te demonstras
summis laudibus digniorem. Ac pæne ad illud Diogenis
dictum tibi res devenit, qui interrogante quodam, quomodo
gloriam quis posset consequi, Si gloriam, inquit, contem-
serit. Nam ipse quoque, si quis ex me quaerat, Qui sunt
maxima laude digni? dixerim, Qui laudari minime volunt.

18. Sed ista forte extra quæstionem sunt, et a causa se-
juncta. Pro quo autem nunc jam causa dicenda, illud
est, quod Cnidiæ Veneri, et quæ in Hortis colitur, et Ju-
noni, et Minervæ similem dixi, quum formam tuam effinge-
rem: hæc modum tibi pedemque excedere visa sunt: de
his igitur ipsis dicam. Quanquam antiquum illud dictum
est, ad causam dicendam non vocari poetas et pictores:
verum qui laudant, etiam minus, puto, etsi humi et pe-
destri, ut nos, oratione, sed non per metra ferantur. Li-
berum enim quiddam laus est, nec est modus illius ad ma-
gnitudinem aut brevitatem lege constitutus; sed hoc solum
omni modo videt, ut in summa admiratione ponat et æmula-
tione dignum ostendat eum qui laudatur. Verum hac non
incedam equidem, ne consilii inopia hoc facere tibi etiam
videar.

19. At illud dico, tales esse nobis in laudum scriptione
locos et formas, ut is qui laudat, imaginibus etiam simili-
tudinibusque utatur: et est fere in hoc laudandi opere illud
maximum, bene comparare. Porro illud bene sic maxime
judicetur, non si quis paribus aliquid comparet, neque si
ad vilius quid collationem instituat; verum si quis ad aliquid
excellentius, quantum ejus fieri potest, illud quod laudatur
admoveat. Velut si quis in laude canis dicat, illum vulpe
majorem esse, aut fele, numquid talis videtur tibi laudare
scire? Non sane dixeris. Sed neque si lupo dicat parem
illum esse, neque sic magno opere laudaverit. Sed ubi
id quod proprium est laudis efficitur? si canis leoni par
dicatur et magnitudine et robore. Ut Orionis canem lau-
dans poeta « leonum domitorem » vocavit: hæc enim sane
perfecta canis laus est. Et rursus si quis Milonem Croto-
niam, aut Glaucum ex Carysto, aut Polydamantem laudare
volens, deinde dicat, fortiozem unumquemque illorum fuisse
muliere, non derisum illum iri putas ob laudis recordiam?
quum etiam si uno illum viro superiore esse diceret, neque
hoc satis esset ad laudem. Sed quomodo laudavit Glaucum
nobilis poeta, neque Pollucis vim, dicens, protensuram
adversarias illi manus, neque ferreum Alcmenæ natum!
Viden' qualibus illum diis comparaverit? imo potius illis
ipsis præstantiorem ostendit. Ac neque Glaucus indignatus
est, se præsidibus athletarum diis oppositum laudari; ne-
que illi vel Glaucum vel poetam ulti sunt, tanquam impie
se in laude illa gerentem; sed in gloria et honore ambo apud
Græcos fuere, alter roboris causa; poeta vero quum propter
alia, tum propter hoc ipsum maxime carmen. Noli ergo ad-
mirari, si et ipse, comparatione uti quum vellem, quod erat

καὶ
ἵππου
σκευ

Ὁ δὲ
θης
πίσει
κόλαξ
λωμέν
ὅτι ἐμ

21.
ἐστὶ,
χαρίσα
ἐπαινο
οὐ σμ
δσον οἷ
νοῦντε
τῶν δρ
λαχεία
ὑποπτε
ραμετρ

22.
μένοις
εἴτ' ἐκε
οὔσαν
καὶ τοῦ
δὲ τοιαύ
ἐκ πολλο
23. ἵ
ἐπαινεῖν

υψηλοτέρῳ ἐχρησάμην τῷ παραδείγματι, τοῦτο ὑποβαλόντος τοῦ λόγου.

20. Ἐπεὶ δὲ καὶ κολακείας ἐπεμνήσθης, ὅτι μὲν καὶ σὺ μισεῖς τοὺς κολακικούς, ἐπαινῶ μὲν σε, καὶ οὐκ ἐχρῆν ἄλλως. Ἐθέλω δέ σοι διακρίναι καὶ διορίσαι τό τε τοῦ ἐπαινοῦντος ἔργον καὶ τὴν τοῦ κολακος ὑπερβολήν. Ὁ μὲν οὖν κολαξ ἅτε τῆς χρείας ἕνεκα τῆς ἑαυτοῦ ἐπαινῶν, ἀληθείας δὲ ὀλίγην ποιούμενος τὴν πρόνοιαν, ἅπαντα ὑπερεπαινεῖν οἶεται δεῖν, ἐπιψευδόμενος καὶ προστιθεὶς παρ' αὐτοῦ τὰ πλεῖω, ὥς μὴ ἂν ὀκνήσῃ καὶ τὸν Θεοσίτην εὐμορφότερον ἀποφῆναι τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τὸν Νέστορα φάναι τῶν ἐπὶ Ἴλιον στρατευσάντων τὸν νεώτατον εἶναι· διομόσαιτο δ' ἂν καὶ τὸν Κροίσου παῖδα ὀξυηκόωτερον εἶναι τοῦ Μελάμποδος καὶ τὸν Φινέα ὀξύτερον δεδορκέναι τοῦ Λυγκέως, ἤνπερ μόνον κερδᾶναι τι ἐλπίσῃ ἐπὶ τῷ ψεύσματι. Ὁ δὲ γε αὐτὸ τοῦτο ἐπαινῶν οὐχ ὅπως οὐδ' ἂν ψεύσαιτό τι ἢ προσθεῖη τῶν μηδὲ ὅλως προσόντων, τὰ δ' ἐπάρχοντα αὐτῷ φύσει ἀγαθὰ καὶ μὴ πάνυ μεγάλα ἤ, παραλαβὼν ἐπηύξησε καὶ μεῖζω ἀπέφηνε· καὶ τολμήσειεν ἂν εἰπεῖν, ἵππον ἐπαινεῖσαι θέλων φύσει κοῦφον ὧν ἴσμεν ζῶων καὶ δρομικόν, ὅτι

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν οὐδὲ κατέκλα.

καὶ πάλιν οὐκ ἂν ὀκνήσειε φάναι « ἀελλοπόδων δρόμον ἵππων. » Καὶ ἢν οἰκίαν ἐπαινῇ καλὴν καὶ ἄριστα κατεσκευασμένην, εἴποι ἂν,

Ζηνὸς που τοιῆδε γ' Ὀλυμπίου ἐνδοθεν αὐλή.

Ὁ δὲ κολαξ τοῦτο τὸ ἔπος καὶ περὶ τῆς συβώτου καλύβης εἴποι, εἰ μόνον τι παρὰ τοῦ συβώτου λαβεῖν ἐλπίσειεν· ὅπου Κύναιθος δὲ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ κολαξ ἁπάντων αὐτῶν τῶν πρὸς τὴν κολακείαν καταναλωμένων ἐπῆναι ὑπὸ βηχὸς ἐνοχλούμενον τὸν Δημήτριον, ὅτι ἐμμελῶς ἐχρέμπετο.

21. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἑκατέρου αὐτῶν γινώρισμά ἐστι, τὸ τοὺς μὲν κολακας οὐκ ὀκνεῖν καὶ ψεύδεσθαι τοῦ χαρίσασθαι ἕνεκα τοῖς ἐπαινουμένοις, ἐξαίρειν δὲ τοὺς ἐπαινοῦντας τὰ ὑπάρχοντα πειρᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ κείνῳ οὐ σμικρῶ διαλλάττουσιν, ὅτι οἱ μὲν κολακες, ἐφ' ὅσον οἷόν τε αὐτοῖς, γρῶνται ταῖς ὑπερβολαῖς, οἱ ἐπαινοῦντες δὲ καὶ ἐν αὐταῖς ταύταις σωφρονοῦσι καὶ ἐντὸς τῶν ὅρων μένουσι. Ταῦτά σοι ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα κολακείας καὶ ἐπαινοῦ ἀληθοῦς δείγματα, ὥς μὴ πάντας ὑποπτεύῃς τοὺς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ διακρίνης καὶ παραμετρῇς τῷ οἰκίῳ μέτρῳ ἑκάτερον.

22. Φέρ' οὖν, εἰ δοκεῖ, πρόσαγε τοῖς ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένοις τοὺς κανόνας ἀμφοτέρους, ὥς μάθης εἶτε τούτῳ εἴτ' ἐκείνῳ εἰκόασιν· ἐγὼ γὰρ εἰ μὲν τινα ἄμορφον οὔσαν ἔφην τῷ ἐν Κνίδῳ ἀγάλματι ὁμοίαν, γόης ἂν καὶ τοῦ Κυναίου κολακικώτερος ὄντως νομιζοίμην· εἰ δὲ τοιαύτην ὑπάρχουσαν οἶαν πάντες ἴσασιν, οὐ πάνυ ἐκ πολλοῦ διαστήματος ἦν τὸ τολμήμα.

23. Τάχ' ἂν οὖν φαίης, μᾶλλον δὲ ἤδη εἰρηκας, ἐπαινεῖν μὲν σοι ἐς τὸ κάλλος ἐφεῖσθαι· ἀνεπίφθονον

laudaturo necessarium, exemplo usus sum altiore, ratione hoc ipsa subjiciente.

20. Quandoquidem autem adulationis mentionem fecisti; quod odio habes adulatores, laudo te equidem, neque aliter oportebat. Volo autem tibi jam discernere ac finire tum laudantis opus, tum adulatoris excessum. Adulator igitur, quippe qui suae ipsius utilitatis causa laudet, veritatis autem parvam admodum curam habeat, supra modum laudanda censet omnia, mentiens plurima ac de suo addens, ut neque Thersiten Achille pulchriorem pronunciare pigretur, et Nestorem dicat eorum, qui ad Ilium pugnarunt, maxime juvenem fuisse: juraverit autem etiam Croesi filium audire acutius Melampode, et Phineum acutius cernere Lynceō; modo lucrifacere aliquid mendacio suo speret. At alter, qui id ipsum usque facit, ut laudet, non ille quidem is est qui mentiatur quicquam vel addat eorum, quae plane non adsunt; sed quae natura illi bona insunt, etiamsi non nimis magna fuerint, ea sumit, auget et facit majora. Et ausit ille dicere, quum equum laudare vult, levem inter ea quae novimus animalia et ad cursum aptum,

Per summas currat nec eas confringat aristas:

et rursus non dubitet dicere « procellipedum cursum eque-
rum. » Et si domum laudet pulchram et optime aedificatam, dicat:

Talis nimirum Jovis intus regia Olympi.

At adulator hunc versum etiam de subulci tugurio dicat, si modo accipere aliquid a subulco speret: quum Cynæthius Poliorcetæ Demetrii adulator, omnibus adulandi rationibus, sibi consumtis, laudaverit vexatum a tussi Demetrium, quod modulate screaret.

21. Non solum autem hic utriusque generis character est, quod adulatores non dubitant etiam mentiri in gratiam eorum quos laudant; laudatores autem extollere student quae adsunt: verum etiam illa re non parva distant, quod adulatores quantum possunt utuntur hyperbolis, laudatores autem in his ipsis quoque sobrii sunt et intra terminos se continent. Haec tibi pauca de multis sunt adulationis ac verae laudis specimina, ne omnes omnino laudantes suspectos habeas, sed ut discernas et sua utrumque mensura metiaris.

22. Age igitur, si videtur, admove his, quae dicta a me sunt, regulam utramque, ut videas, huicne an illi conveniant. Etenim si deformem quandam statuæ Cnidiae dixissem similem, impostor sane, et Cynætho ipso magis adulator vere haberer: si vero talem, qualem omnes norunt, non sane magni ille ausus intervalli fuerit.

23. At forte jam dixeris, quin jam dixisti, laudare quidem pulchritudinis nomine tibi permissum esto: verum

μέντοι ποιήσασθαι τὸν ἔπαινον ἐχρῆν, ἀλλὰ μὴ θεαῖς ἀπεικάζειν ἄνθρωπον οὕσαν. Ἐγὼ δὲ — ἤδη γάρ με προάξεται τᾷ ἄλλῳ εἰπεῖν — οὐ θεαῖς σε, ὦ βελτίστη, εἴκασα, τεχνιτῶν δ' ἀγαθῶν δημιουργήμασι λίθου καὶ χαλκοῦ ἢ ἐλέφαντος πεποιημένοις. Τὰ δὲ ὑπ' ἀνθρώπων γεγενημένα οὐκ ἀσεβὲς οἶμαι ἀνθρώποις εἰκάζειν· ἐκτὸς εἰ μὴ σὺ τοῦτο εἶναι τὴν Ἀθηναῖαν ὑπείληφας τὸ ὑπὸ Φειδίου πεπλασμένον ἢ τοῦτο τὴν οὐρανίαν Ἀφροδίτην, ὃ ἐποίησε Πραξιτέλης ἐν Κνίδῳ οὐ πᾶν πολλῶν ἔτων. Ἀλλ' ὅρα μὴ ἀσεμνον ἢ τὰ τοιαῦτα περὶ θεῶν δοξάζειν, ὃν τὰς γε ἀληθεῖς εἰκόνας ἀνεφίκτους εἶναι ἀνθρωπίνῃ μιμήσει ἔγωγε ὑπολαμβάνω.

24. Εἰ δὲ καὶ ὅτι μάλιστα σε αὐταῖς ἐκείναις εἴκασα, οὐκ ἐμὸν τοῦτο οὐδὲ ἐγὼ πρῶτος ταύτην ἐτεμόμην τὴν ὁδόν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ποιηταί, καὶ μάλιστα ὁ πολίτης ὁ σὸς Ὅμηρος, ὃν καὶ νῦν ἀναδιβάσσομαι συναγορεύσοντά μοι, ἢ οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν σὺν ἐμοὶ ἀλῶναι. Ἐρήσομαι τοίνυν αὐτὸν, μᾶλλον δὲ σὲ ὑπὲρ αὐτοῦ — καὶ γὰρ διαμνημονεύεις εὖ ποιούσα τὰ χαριέστατα τῶν ἐρραψωδημένων αὐτῷ — τί σοι ἐκεῖνος δοκεῖ, ὁπότεν περὶ τῆς αἰχμαλώτου λέγει τῆς Βρισηΐδος, ὅτι χρυσῇ Ἀφροδίτῃ ἰκέλη ἐπένθει τὸν Πάτροκλον· εἴτα μετὰ μικρὸν, ὡς οὐχ ἱκανὸν εἰ μόνῃ τῇ Ἀφροδίτῃ εἰκνύειται,

Εἶπε δ' ἄρα — φησί — κλαίουσα γυνὴ εἰκνύει θεῶν.

Ὅπότεν οὖν τὰ τοιαῦτα λέγει, μισεῖς κακῶν, καὶ ἀπορρίπτεις τὸ βιβλίον, ἢ δίδως αὐτῷ ἐλευθεριάζειν ἐν τῷ ἐπαίνῳ; ἀλλὰ καὶ σὺ μὴ δῶς, ὃ γε τοσούτος αἰὼν δέδωκεν, οὐδ' ἔστιν ὅστις αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ ἠτιάσατο, οὐδὲ ὁ μαστιγῆσαι τολμήσας αὐτοῦ τὴν εἰκόνα οὐδ' ὁ τὰ νόθα ἐπιστημνήμενος τῶν ἐπῶν ἐν τῇ παραγραφῇ τῶν ὁβελῶν. Εἴτα ἐκείνῳ μὲν ἐφεθήσεται βάρβαρον γυναικα, καὶ ταῦτα κλάουσιν, τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ εἰκάσαι, ἐγὼ δὲ, ἵνα μὴ τὸ κάλλος εἴπω, διότι μὴ ἀνέχη ἀκούουσα, οὐκ ἂν παραβάλλοιμι θεῶν εἰκόσι γυναῖκα φαιδρὰν καὶ μειδιῶσαν τὰ πολλὰ, ὅπερ θεοῖς ὅμοιον ἄνθρωποι ἔχουσιν;

25. Ἐπὶ μὲν γε τοῦ Ἀγαμέμνονος ὅρα ὅσην αὐτὸς φειδῶ ἐποίησατο τῶν θεῶν καὶ ὡς ἐταμιεύσατο τὰς εἰκόνας ἐς τὸ σύμμετρον, ὡς ὅμοια μὲν φησι καὶ κεφαλὴν ἰκελὸν αὐτὸν εἶναι τῷ Διὶ, τῷ Ἀρεῖ δὲ τὴν ζώνην, στέρνον δὲ τῷ Ποσειδῶνι, διαιρῶν τὸν ἄνθρωπον κατὰ μέλη πρὸς τοσούτων θεῶν εἰκόνας· καὶ αὖ πάλιν βροτολογίῳ Ἀρεῖ φησιν ὅμοιον εἶναι καὶ ἄλλον ἄλλῳ, θεοειδῇ τὸν Φρύγα τὸν Πριάμου, καὶ θεοείκελον πολέας τὸν Πηλέως. Ἀλλὰ ἐπάνειμι αὐθις ἐπὶ τὰ γυναικεῖα τῶν παραδειγμάτων· ἀκούεις γὰρ δὴ πού αὐτοῦ λέγοντος,

Ἀρτέμιδι ἰκέλη ἢ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ,

καὶ

Ὅτ' ἂν Ἀρτεμὶς εἴσι κατ' οὐρεος.

26. Οὐ μόνον δὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς θεοῖς ἀπει-

invidiæ non obnoxiam oportebat laudationem facere, nec similem deabus dicere hominem. Verum ego (jam enim ipsum me verum ad se dicendum invitabit) non profecto deabus, o præstantissima, similem dixi te, sed bonorum artificum operibus, e lapide, et ære, vel ebore fabrefactis. Quæ autem facta sunt ab hominibus, ea similia hominibus dicere, non puto impium: nisi forte hoc tu Minervam existimas, quod est effictum a Phidia, aut illud cœlestem Venerem, quod in Cnido fecit Praxiteles annis post non ita multis. Sed vide ne non satis grave sit talia de diis sentire, quorum veras imagines supra humanam imitationem esse positas, equidem arbitror.

24. Si vero vel maxime illis ipsis deabus similem te dixissem, non meum istuc esset, neque primus ego istam viam secuissem; sed fecerunt hoc multi ac boni poetæ, et maxime civis ille tuus Homerus, quem nunc etiam excitabo advocatum mihi, aut fieri non potest quin ipse mecum damnetur. Interrogabo igitur illum, potius vero te pro illo (meministi enim, in quo bene facis, venustissima quævis illius carminum), quid de illo tibi videtur, quum de captiva dicit Briseide, auræ eam Veneri similem luxisse mortem Patrocli: tum paullo post, quasi non satis foret si soli similis Veneri sit,

Sic fatur (inquit) lacrimans par sanctis femina divis.

Quum igitur dicit talia, odistine ipsum quoque, et abjicis librum, an das illi, ut libertate in laudando utatur? Verum etsi tu non dederis, tantum certe ævum illi dedit, nec est qui hoc illum nomine accusaverit, ne iste quidem qui flagellis cedere statuam ipsius ausus est, neque qui obelis ascribendis supposititios illius versus notavit. Deinde huic quidem licebit, barbaram mulierem, eamque plorantem, auræ Veneri dicere similem: ego vero, ne de pulchritudine dicam, quoniam de hac audire non sustines, non comparem statuis dearum mulierem læti vultus et plerumque subridentem, quod deorum simile habent homines?

25. Verum in Agamemnone vide quam diis ipse pepercerit, et quam illorum imagines proportionem quadam dispensarit, qui oculis quidem et capite similem eum dicat Jovi, quod ad balteum autem, Marti, ac pectus Neptuno, in sua hominem membra dividens pro totidem deorum imaginibus. Ac rursus homicidæ Marti similem ait esse, et alium alii, dei specie Phrygem Priami, dei similem sæpe natum Pelei. Sed redeo rursus ad exempla muliebria. Audis enim sane illum dicentem,

Dianæ similis, vel quæ Venus aurea fertur,

et

Qualis Diana in montibus errat.

26. Non solum autem ipsos homines diis facit similes,

κάξει, ἀλλὰ καὶ τὴν Εὐφόρβου κόμην ταῖς Χάρισιν ἀπέειπε, καὶ ταῦτα αἵματι δεδευμένην. Καὶ ὅπως τοσαῦτά ἐστι τὰ τοιαῦτα, ὡς μηδὲν εἶναι μέρος τῆς ποιήσεως, ὃ μὴ ταῖς θεαῖς εἰκόσι διακεκόσμηται. Ὡστε ἢ κακείνα ἐξαληλίφθω, ἢ καὶ ἡμῖν τὰ ὅμοια τολμᾶν ἐφείσθω. Οὕτω δὲ τὸ κατὰ τὰς εἰκόνας καὶ τὰς ὁμοιώσεις ἀνεύθυνόν ἐστιν, ὥστε Ὅμηρος καὶ τὰς θεὰς αὐτὰς οὐκ ὥκνησεν ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἐπαινέσαι· τοὺς γοῦν τῆς Ἥρας ὀφθαλμοὺς τοῖς τῶν βοῶν εἶκασεν· ἕτερος δὲ τις ἰοβλέφαρον τὴν Ἀφροδίτην εἶπε. Τὴν μὲν γὰρ βοδοδάκτυλον τίς ἀγνοεῖ τῶν καὶ ἐπ' ἐλάχιστον τῇ Ὁμήρου ποιήσει ὁμιληκότων;

27. Καίτοι τὰ μὲν τῆς μορφῆς ἐτι μετριώτερα, εἴ τις θεῶν εἰκέναι λέγεται· ἀλλὰ τὰς προσηγορίας αὐτὰς πόσοι ἐμιμήσαντο τὰς τῶν θεῶν Διονύσιοι καὶ Ἡρακλείωνες καὶ Ζήνωνες καὶ Ποσειδώνιοι καὶ Ἑρμαῖοι προσγορευόμενοι; Ἀπὸ γυνὴ τισὲς ἐγένετο Εὐαγόρου τοῦ Κυπρίων βασιλέως, καὶ ὅπως οὐκ ἡγανάκτησεν ἡ θεὸς δυνάμενη λίθον αὐτὴν ὥσπερ τὴν Νιόβην ἀπεργάσασθαι. Ἐγὼ γὰρ τοὺς Αἰγυπτίους, οἵπερ καὶ δεισιδαίμονέστατοι εἰσι πάντων, ὅπως τοῖς θεοῖς ὀνόμασιν ἐς κόρον ἐπιχρωμένους· σχεδὸν γοῦν τὰ πλεῖστα αὐτοῖς ἐξ οὐρανοῦ ἐστιν.

28. Ὡστε οὐ πρὸς γε σοῦ τὸ τοιοῦτον, φοροδεῖς διακείσθαι πρὸς τὸν ἐπαινον· εἰ γάρ τι ἐν τῷ συγγράμματι πεπλημμελῆται ἐς τὸ θεῖον, σὺ μὲν ἀνεύθυνος αὐτοῦ, ἐκτὸς εἰ μὴ τίνα νομίζεις ἀκροάσεως εὐθύνην εἶναι, ἐμὲ δὲ ἀμυνόνται οἱ θεοί, ἐπειδὴν πρὸ ἐμοῦ τὸν Ὅμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς ἀμύνονται. Ἀλλ' οὐδέπω οὐδὲ τὸν ἀριστον τῶν φιλοσόφων ἡμύναντο εἰκόνα θεοῦ τὸν ἀνθρώπον εἰπόντα εἶναι. Πολλὰ ἐτι ἔχων πρὸς σὲ εἰπεῖν Πολυστράτου ἕνεκα τούτου παύσομαι, ἵνα καὶ ἀπομνημονεύσαι δυνήθῃ τὰ εἰρημένα.

29. ΠΟΛ. Οὐκ οἶδα εἰ μοι τοῦτο δυνατόν ἐτι, ὦ Λυκίνε· μακρὰ γὰρ εἴρηται σοι ταῦτα καὶ ὑπὲρ τὸ ὕδωρ τὸ ἐγκεχυμένον. Πειράσομαι δὲ ὅπως ἐπιμνησθῆναι αὐτῶν. Καὶ ὡς ὁρᾷς, ἤδη ἀποσοβῶ παρ' αὐτὴν ἐπιθυσάμενος τὰ ὄσα, ὡς μὴ τι παρεμπεσὼν ἄλλο συγχέῃ τὴν τάξιν αὐτῶν, εἴτά μοι συρίττεσθαι συμβῇ πρὸς τῶν θεατῶν.

ΛΥΚ. Αὐτῷ σοι μελήσει, ὦ Πολύστρατε, ὅπως ἀριστα ὑποκρίνη. Ἐγὼ δὲ ἐπεὶ περ ἄπαξ σοι τὸ ὄραμα παραδέδωκα, νῦν μὲν ἐκποδὸν ἀποστήσομαι· ὁπότεν δὲ τὰς ψήφους ἀνακηρύττωσι τῶν κριτῶν, τότε ἤδη καὶ αὐτὸς παρέσομαι ὁψόμενος ὁποῖόν τι τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος ἔσται.

XLI.

ΤΟΞΑΡΙΣ Η ΦΙΛΙΑ.

1. ΜΝΗΣΙΠΠΟΣ. Τί φης, ὦ Τόξαρι; θύετε Ὁρέστη καὶ Πυλάδῃ ὑμεῖς οἱ Σκύθαι καὶ θεοὺς εἶναι πεπιστεύκατε αὐτούς;

sed Euphorbi etiam comam Gratiis similem dixit, eamque infectam sanguine. Atque in universum tanta sunt in hoc genere, ut nulla poeseos pars sit, quin divinis imaginibus exornata cernatur. Itaque aut illa etiam deleantur, aut nobis quoque audere similia concessum esto. Adeo autem illa imaginum et similitudinum ratio a censura libera est, ut Homerus deas ipsas non dubitaverit laudare a deterioribus: Junonis enim oculos comparavit bubulis: alius autem aliquis supercilliis violaceis Venerem dixit: roseis enim digitis insignem quis eorum ignorat, qui vel paucillum in Homeri poematibus sunt versati?

27. Quanquam quæ ad formam pertinent adhuc moderatiora sunt iis, si quis deo similis esse dicatur: verum ipsas appellationes deorum quot jam sunt imitati, Dionysii, et Hephæstiones, et Zenones, et Posidonii et Hermaci cognominati? Latona autem mulier quædam fuit Evagoræ Cypriorum regis: et tamen non indignata est dea, quum posset illam, Niobes instar, lapidem facere. Omitto enim Ægyptios, qui quidem omnium sunt supersticiosissimi, tamen divinis nominibus ad satietatem abutentes: fere enim pleraque apud illos de cælo sunt.

28. Itaque tuum non est, meticolose adeo affectam esse ad laudes. Si quid enim in illo scripto adversus numen peccatum sit, tu quidem minime es rea illius; nisi quam putas etiam auditionis pœnam esse: me vero tum dii punient, quum ante me Homerum et alios poetas uli fuerint. At illi nondum nec optimum philosophorum uli sunt, qui dei imaginem esse dixit hominem. Multa adhuc ad te dicenda quum habeam, Polystrati hujus causa desinam, ut meminisse possit dictorum.

29. POL. Nescio si adhuc possim hoc, Lycine: longa enim a te habita est oratio, atque adeo ultra infusam tibi aquam. Studebo tamen illorum meminisse: et ut vides jam ad illam abire festino, obturatis auribus, ut ne quid incidens aliud ordinem illorum confundat, ac deinde accidat mihi, ut exhiber a spectatoribus.

LYC. Ipsi tibi curæ erit, Polystrate, ut optime agas. Ego vero quandoquidem semel agendam tibi tradidi fabulam, nunc quidem statim discedam: quum vero sententias renunciabunt judicum, tum jam ipse quoque adero, visurus qualisnam certaminis exitus futurus sit.

XLI.

TOXARIS SEU AMICITIA.

MNESIPPUS. Ain' tu, Toxari? sacra facitis Orestis ac Pyladi vos Scythæ, et deos esse illos creditis?

ΤΟΞΑΡΙΣ. Θύομεν, ὦ Μνήσιππε, θύομεν, οὐ μὴν θεοὺς γε οἰόμενοι εἶναι, ἀλλὰ ἀνδράς ἀγαθοὺς.

ΜΝΗΣ. Νόμος δὲ ὑμῖν καὶ ἀνδράσιν ἀγαθοῖς ἀποθανοῦσι θύειν, ὥσπερ θεοῖς;

ΤΟΞ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι τιμῶμεν αὐτούς.

ΜΝΗΣ. Τί θηρώμενοι παρ' αὐτῶν; οὐ γὰρ δὴ ἐπ' εὐμενεῖα θύετε αὐτοῖς, νεκροῖς γε οὖσιν.

ΤΟΞ. Οὐ χεῖρον μὲν ἴσως, εἰ καὶ οἱ νεκροὶ ἡμῖν εὐμενεῖς εἶεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ζῶντας ἀμεινον οἰόμεθα πράξειν μεμνημένοι τῶν ἀρίστων, καὶ τιμῶμεν ἀποθανόντας· ἡγούμεθα γὰρ οὕτως ἂν ἡμῖν πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐθελῆσαι γενέσθαι.

2. **ΜΝΗΣ.** Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀρθῶς γινώσκετε. Ὅρεστην δὲ καὶ Πυλάδην τίνος μάλιστα θαυμάσαντες ἰσοθέους ἐποίησατε, καὶ ταῦτα ἐπήλυδας ὑμῖν ὄντας, καὶ τὸ μέγιστον πολεμίους; οἱ γε, ἐπεὶ σφᾶς ναυαγία περιπεσόντας οἱ τότε Σκυθαὶ συλλαβόντες ἀπήγαγον ὡς τῇ Ἀρτέμιδι καταθύσοντες, ἐπιθέμενοι τοῖς δεσμοφύλαξι καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπικρατήσαντες τὸν τε βασιλέα κτείνουσι καὶ τὴν ἱέρειαν παραλαβόντες, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀρτεμιν αὐτὴν ἀποσυλήσαντες ὄχοντο ἀποπλέοντες, καταγέλσαντες τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν. Ὡστε εἰ διὰ ταῦτα τιμᾶτε τοὺς ἀνδράς, οὐκ ἂν φθάνοιτε πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐξεργασάμενοι. Καὶ τοῦντεῦθεν αὐτοὶ ἤδη πρὸς τὰ παλαιὰ σκοπεῖτε, εἰ καλῶς ἔχει ὑμῖν πολλοὺς εἰς τὴν Σκυθίαν Ὅρεστας καὶ Πυλάδας καταίρειν. Ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖτε τάχιστα ἂν οὕτως ἀσεβεῖς αὐτοὶ καὶ ἄθεοι γενέσθαι τῶν περιλοιπῶν θεῶν τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν ἐκ τῆς χώρας ἀποξενωθέντων· εἴτ', οἶμαι, ἀντὶ τῶν θεῶν ἀπάντων τοὺς ἐπ' ἐξαγωγῇ αὐτῶν ἤκοντας ἀνδράς ἐκθειάσετε καὶ ἱεροσύλοις ὑμῶν θύσετε ὡς θεοῖς.

3. Εἰ γὰρ μὴ ἀντὶ τούτων Ὅρεστην καὶ Πυλάδην τιμᾶτε, ἀλλ' εἰπέ, τί ἄλλο, ὦ Τόξαρι, ἀγχιθὸν ὑμᾶς εἰργάσαντο, ἀνθ' οὗτου, πάλαι οὐ θεοὺς εἶναι δικαιοῦσαντες αὐτούς, νῦν τὸ ἔμπαλιν θύσαντες αὐτοῖς θεοὺς νενομίκατε καὶ ἱερείοις ὀλίγου δεῖν τότε γενομένοις ἱερεῖα νῦν προσάγετε; γελοῖα γὰρ ἂν ταῦτα δόξειε καὶ ὑπεναντία τοῖς πάλαι.

ΤΟΞ. Καὶ ταῦτα μὲν, ὦ Μνήσιππε, γενναῖα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἀ κατέλεξας. Τὸ γὰρ δύο ὄντας οὕτω μέγα τόλμημα τολμῆσαι καὶ τοσοῦτον ἀπὸ τῆς αὐτῶν ἀπάραντας ἐκπλεῦσαι εἰς τὸν Πόντον ἀπείρατον ἔτι τοῖς Ἑλλήσιν ὄντα πλὴν μόνων τῶν ἐπὶ τῆς Ἀργεῶς ἐς τὴν Κολχίδα στρατευσάντων, μὴ καταπλαγέντας μήτε τοὺς μύθους τοὺς ἐπ' αὐτῷ μήτε τὴν προσηγορίαν καταδείσαντας, ὅτι ἄξενος ἐκαλεῖτο, οἷα, οἶμαι, ἀγρίων ἐθνῶν περιοικούντων, καὶ ἐπειδὴ ἐάλωσαν, οὕτως ἀνδρείως χρήσασθαι τῇ πράγματι καὶ μὴ ἀγαπῆσαι εἰ διαφεύγονται μόνον, ἀλλὰ τιμωρησαμένους τὸν βασιλέα τῆς ὕβρεως καὶ τὴν Ἀρτεμιν ἀναλαβόντας ἀποπλεῦσαι, πῶς ταῦτα οὐ θαυμαστά καὶ θείας τινὸς τιμῆς ἄξια παρὰ πάντων ὁπόσοι ἀρετὴν ἐπαινοῦσιν; Ἀτὰρ οὐ ταῦτα

ΤΟΧ. Sacra facimus, Mnesippe, sacra facimus : verum non quo deos arbitremur esse, sed viros bonos.

MNES. Lex autem apud vos viris etiam bonis post mortem sacrificare tanquam diis?

ΤΟΧ. Non hoc modo, sed diebus festis etiam celebritatibusque illos honoramus.

MNES. Quid inde venantes? neque enim sane, ut propitii vobis sint, sacrificatis illis, utpote mortuis.

ΤΟΧ. Fortasse neque istuc male, si mortui etiam sint nobis propitii : veruntamen viventibus quoque melius nos arbitramur facturos, si memoriam virorum præstantissimorum usurpemus, et honore prosequimur mortuos : putamus enim sic futurum ut plures nobis illorum similes velint fieri.

2. **MNES.** Recte ista quidem statuitis. Sed quo inprimis nomine admirati Oresten ac Pyladen honore diis æquastis, idque, apud vos advenæ quum essent, et quod maximum, hostes? qui quidem, quum illos naufragio ejectos, qui tum erant Scythæ, comprehensos abduxissent, immolandos Dianæ, insidiati carceris custodibus superatoque præsidio, et regem interfecerint, et ascita sibi sacerdote, quin ipsa derepta Diana, navigio, derisa Scytharum civitate, evaserint. Itaque propter ista si honoratis illos viros, non effugeritis quin multos illis reddatis similes. Atque hinc ipsi jam ad antiqua respicite, an bonum vobis sit multos in Scythiam Orestes et Pyladas appellere. Etenim mihi quidem videmini quam celerrime hac ratione impii ipsi et sine diis futuri, si reliqui dii eodem modo e vestra vobis regione in peregrinam abducantur. Nempe deinde puto, pro diis universis viros qui eorum educendorum causa venerint, consecrabit, et sacrilegi qui apud vos fuerint, iis tanquam diis sacra facietis.

3. Quodsi enim non harum rerum causa Oresten ac Pyladen honoratis; dic tandem, quod aliud, Toxari, beneficium vobis præstitere, cujus nomine illos, quum olim deos non haberetis, jam contra ea sacrificando deos judicastis, atque his qui parum aberat quin fierent tum victimæ, victimas nunc offertis? ridicula enim istæc videri possunt, et rebus olim gestis contraria.

ΤΟΧ. Etiam ista, Mnesippe, generosa sunt illorum virorum facta, quæ enarrasti. Quod enim, duo quum essent, magnum adeo facinus ausi, longam adeo a sua patria navigationem ingressi, expeditionem in Pontum susceper, intentatum adhuc Græcis, præter illos qui Argo vecti bellum Colchidi intulerant; nec perhorrescentes portentosas de illo fabulas, neque appellationem timentes, quum Inhospitalis vocaretur, feris nimirum, ut interpretor, populis circum eum habitantibus; quod capti quum essent, viriliter adeo in ea re se gesserunt, nec satis habuere si incolumes ipsi evaderent, verum vindicata regis injuria et ablata Diana inde solverunt : quomodo hæc non admiranda, non divino quodam apud omnes, qui virtutem laudant, honore digna?

ἡμεῖς Ὀρέστη καὶ Πυλάδῃ ἐνιδόντες ἤρωσιν αὐτοῖς
χρῶμεθα.

4. ΜΝΗΣ. Λέγοις ἂν ἤδη ὅ τι τὸ σεμνὸν καὶ θεῖον
ἄλλο ἐξεργάσαντο. Ἐπεὶ ὅσον ἐπὶ τῷ πλῶ καὶ τῇ
ἀποδημίᾳ πολλοὺς ἂν σοι θειοτέρους ἐκείνιον ἀποδεί-
ξαιμι τοὺς ἐμπόρους, καὶ μάλιστα τοὺς Φοίνικας αὐ-
τοὺς, οὐκ ἔς τὸν Πόντον οὐδὲ ἄχρι τῆς Μαιώτιδος καὶ
τοῦ Βοσπόρου μόνον ἐσπλέοντας, ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς
Ἑλληνικῆς καὶ βαρβαρικῆς θαλάττης ναυτιλλομένου·
ἄπασαν γὰρ οὗτοι ἀκτὴν καὶ πάντα αἰγιαλὸν, ὡς εἰπεῖν,
διερευνησάμενοι καθ' ἕκαστον ἔτος ὀψὲ τοῦ μετοπώρου
εἰς τὴν αὐτῶν ἐπανίστανται. Οὗς κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον
θεοὺς νόμιζε, καὶ ταῦτα καπήλους καὶ ταριχοπώλας, εἰ
τύχοι, τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ὄντας.

5. ΤΟΞ. Ἄκουε δὴ, ὦ Θαυμασίε, καὶ σκόπει καθ'
ὅσον ἡμεῖς οἱ βάρβαροι εὐγνωμονέστερον ὑμῶν περὶ τῶν
ἀγαθῶν ἀνδρῶν κρίνομεν, εἴ γε ἐν Ἀργεὶ μὲν καὶ Μυ-
κήναις οὐδὲ τάφον ἐνδοξόν ἐστὶν ἰδεῖν Ὀρέστου ἢ Πυ-
λάδου, παρ' ἡμῖν δὲ καὶ νεὼς ἀποδέδεικται αὐτοῖς ἅμα
ἀμφοτέροις, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἐταίροις γε οὔσι, καὶ θυ-
σαίαι προσάγονται καὶ ἡ ἄλλη τιμὴ ἅπασα· κωλύει τε
οὐδὲν, ὅτι ξένοι ἦσαν, ἀλλὰ μὴ Σκύθαι, ἀγαθοὺς κεκρί-
σθαι οὐ γὰρ ἐξετάζομεν ὅθεν οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ εἰσιν,
οὐδὲ φθονοῦμεν, εἰ μὴ φίλοι ὄντες ἀγαθὰ εἰργάσαντο,
ἐπαινοῦντες δὲ ἃ ἔπραξαν, οἰκείους αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔρ-
γων ποιούμεθα. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα καταπλαγέντες
τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐπαινοῦμεν, τοῦτό ἐστιν, ὅτι
ἡμῖν ἔδοξαν φίλοι οὗτοι δὴ ἀριστοὶ ἀπάντων γεγενῆ-
σθαι καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθέται καταστῆναι ὡς χρὴ
τοῖς φίλοις ἀπάσης τῆς τύχης κοινωνεῖν καὶ ὑπὸ Σκυθῶν
τῶν ἀρίστων θεραπεύεσθαι.

6. Καὶ ἃ γε μετ' ἀλλήλων ἢ ὑπὲρ ἀλλήλων ἔπα-
θον, ἀναγράψαντες οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐπὶ στήλης χαλκῆς
ἀνέθεσαν εἰς τὸ Ὀρέστειον καὶ νόμον ἐποιήσαντο,
πρῶτον τοῦτο μάθημα καὶ παιδεύμα τοῖς παισὶ τοῖς
σφετέροις εἶναι τὴν στήλην ταύτην καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς
γεγραμμένα διαμνημονεῦσαι. Θᾶττον γοῦν τοῦνομα
ἕκαστος ἂν αὐτῶν ἐπιλάθοιτο τοῦ πατρὸς ἢ τὰς Ὀρέστου
καὶ Πυλάδου πράξεις ἀγνοήσειεν· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πε-
ριβόλῳ τοῦ νεὼς τὰ αὐτὰ ὁπόσα ἡ στήλη δηλοῖ, γραφαῖς
ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἰκασμένα δεικνύται, πλέων Ὀρέστης
ἅμα τῷ φίλῳ, εἶτα ἐν τοῖς κρημνοῖς διαφθαρείσης αὐτῷ
τῆς νεὼς συνειλημμένος καὶ πρὸς τὴν θυσίαν παρεσκευ-
ασμένος καὶ ἡ Ἰφιγένεια ἤδη κατάρχεται αὐτῶν· κα-
ταντικρὺ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐτέρου τοίχου ἤδη ἐκδεδυκὼς τὰ
δεσμὰ γέγραπται καὶ φονεύων τὸν Θόαντα καὶ πολλοὺς
ἄλλους τῶν Σκυθῶν, καὶ τέλος ἀποπλέοντες, ἔχοντες τὴν
Ἰφιγένειαν καὶ τὴν θεόν· οἱ Σκύθαι δὲ ἄλλως ἐπιλαμ-
βάνονται τοῦ σκάφους ἤδη πλέοντος ἐκχρεμαννύμενοι
τῶν πηδαλίων καὶ ἐπαναβαίνειν πειρώμενοι, εἴτ' οὐδὲν
ἀνύσαντες οἱ μὲν αὐτῶν τραυματῖαι, οἱ δὲ καὶ δέει τού-
του ἀπονήχονται πρὸς τὴν γῆν. Ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα
ἴδοι τις ἂν ὑπόσπῃ ὑπὲρ ἀλλήλων εὖνοιαν ἐπεδείκνυντο,
ἐν τῇ πρὸς τοὺς Σκύθας συμπλοκῇ. Πειποίηκε γὰρ ὁ

Verum non ista nos in Oreste et Pylade spectantes pro he-
roibus illos tractamus.

4. MNES. Dic ergo jam quid præclarum et divinum
aliud perfecerint. Quantum enim ad navigationem profe-
ctionemque, multos ego tibi diviniore illis mercatores
ostenderim, et eos maxime qui sunt Phœnices, non in
Pontum modo, neque ad Mæotida usque et Bosporum
navigantes, sed ubique et Græcum mare percurrentes et
barbarum : omne enim isti litus et oram omnem, ut ita
loquar, perscrutati, singulis annis sero auctumni domum
suam revertuntur. Hos tu eadem ratione deos puta, idque,
quum caupones fere et salsamentarii sint eorum plerique.

5. TOX. Quin audi, mire vir, et vide quantum barbari
nos æquius de bonis viris quam vos judicemus : quandoqui-
dem Argis et Mycenis ne sepulcrum quidem nobile videre
est Orestæ aut Pyladæ; apud nos autem et templum illis
exhibitum est simul ambobus, ut conveniebat sodalibus, et
sacrificia offeruntur, et alius omnis honos habetur. Neque
quicquam obstat quod peregrini, non Scythæ fuerunt, quo-
minus boni viri judicati sint : non hoc enim inquirimus,
cujates sint honesti bonique viri, neque invidemus si amici
non fuerunt, qui honesta perpetrarunt : imo vero laudando
ea quæ gessere, nostrates, quantum ad res gestas, facinus.
Quod autem maxime attoniti in viris illis laudamus, hoc est,
quod nobis visi sunt amici hi optimi omnium fuisse, et ve-
lut legislatores aliis constituti, quomodo oporteat in socie-
tatem omnis fortunæ cum amicis venire, et sic ab optimis
quibusque Scytharum coli.

6. Et, quæ secum invicem aut pro se subierunt, ea relata
in literas majores nostri in ærea columna dedicarunt in Ore-
steo, lata lege, primam disciplinam et institutionem pueris
suis esse hanc columnam, et quæ scripta in illa sunt, uti
memoria comprehendant. Itaque facilius sui patris nomen
unusquisque illorum obliviscatur, quam Orestæ atque Pyla-
dæ facta ignoret. Sed in consepito etiam templi eadem,
quæ columna indicat, picturis expressa ab antiquis, osten-
duntur : navigans Orestes simul cum amico; deinde inter
rupes fracta illorum navi comprehensus, et ad sacrificium
paratus; et Iphigenia jam illos immolat : e regione vero in
altero muro jam exutus vinculis depictus est, Thoantem
interficiens et Scytharum multos alios; ac denique ut sol-
vunt, Iphigeniam habentes ac deam; Scythæ autem frustra
manus injiciunt navi jam eunti, suspensi e gubernaculis,
ac tentantes inscendere; tum ut nihil proficiunt, partim jam
vulnerati, partim ejus rei metu, terram natatu repetunt.
Hic vero vel maxime videat aliquis quantam sibi invicem
benevolentiam exhibuerint in conflictu cum Scythiis. Fecit

γραφεὺς ἐκάτερον ἀμελοῦντα μὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν πολεμίων, ἀμυνόμενον δὲ τοὺς ἐπιφερομένους θατέρῳ καὶ πρὸ ἐκείνου ἀπαντᾶν πειρώμενον τοῖς τοξεύμασι καὶ παρ' οὐδὲν τιθέμενον, εἰ ἀποθανεῖται σώσας τὸν φίλον, καὶ τὴν ἐπ' ἐκείνον φερομένην πληγὴν προαρπάσας τῷ ἑαυτοῦ σώματι.

7. Τὴν δὴ τοσαύτην εὐνοίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς κοινωνίαν καὶ τὸ πιστὸν καὶ φιλέταιρον καὶ τὸ ἀληθὲς καὶ βέβαιον τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἔρωτος οὐκ ἀνθρώπινα ταῦτα ᾤθημεν εἶναι, ἀλλὰ τινος γνώμης βελτίονος ἢ κατὰ τοὺς πολλοὺς τούτους ἀνθρώπους, οἱ μέγχι μὲν κατ' οὖρον δὲ πλοῦς εἶη, τοῖς φίλοις ἀγανακτοῦσιν εἰ μὴ ἐπ' ἴσης κοινωνήσουσι τῶν ἡδέων, εἰ δέ τι καὶ μικρὸν ἀντιπνεύσῃ αὐτοῖς, οἷχονται μόνους τοῖς κινδύνοις ἀπολιπόντες. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τόδε ὅπως εἰδῆς, οὐδὲν Σκύθαι φιλίας μεῖζον οἶονται εἶναι, οὐδὲ ἔστιν ἐφ' ὅτῳ ἂν τις Σκύθης μᾶλλον σεμνύναιτο ἢ ἐπὶ τῷ συμπονησῶν φίλῳ ἀνδρὶ καὶ κοινωνῆσαι τῶν δεινῶν, ὥσπερ οὐδὲν ὄνειδος μεῖζον παρ' ἡμῖν τοῦ προδότην φιλίας γεγενῆσθαι δοκεῖν. Διὰ ταῦτα Ὀρέστην καὶ Πυλάδην τιμῶμεν, ἀρίστους γενομένους τὰ Σκυθῶν ἀγαθὰ καὶ ἐν φιλίᾳ διενεγκόντας, δὲ πρῶτον ἡμεῖς ἀπάντων θαυμάζομεν, καὶ τούνομα ἐπὶ τούτοις αὐτῶν ἐθέμεθα, Κοράκους καλεῖσθαι, τοῦτο δὲ ἔστιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φωνῇ ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγοι, φίλιοι δαίμονες.

8. ΜΝΗΣ. Ὁ Τόξαρι, οὐ μόνον ἄρα τοξεύειν ἀγαθοὶ ἦσαν Σκύθαι καὶ τὰ πολεμικὰ τῶν ἄλλων ἀμείνους, ἀλλὰ καὶ ῥῆσιν εἰπεῖν ἀπάντων πιθανώτατοι. Ἐμοὶ γοῦν τέως ἄλλως γινώσκοντι ἤδη καὶ αὐτῷ δίκαια ποιεῖν δοκεῖτε οὕτως Ὀρέστην καὶ Πυλάδην ἐκθειάσαντες. Ἐλελήθεις δέ με, ὦ γενναῖε, καὶ γραφεὺς ἀγαθὸς ὢν. Πάνυ γοῦν ἐναργῶς ἐπέδειξας ἡμῖν τὰς ἐν τῷ Ὀρεστείῳ εἰκόνας καὶ τὴν μάχην τῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ ὑπὲρ ἀλλήλων τραύματα. Πλὴν ἀλλ' οὐκ ᾤθημεν ἂν ποτε οὕτω περισπούδαστον εἶναι φιλίαν ἐν Σκύθαις· ἅτε γὰρ ἀξένους καὶ ἀγρίους ὄντας αὐτοὺς ἔχθρα μὲν αἰεὶ συνεῖναι καὶ ὀργὴ καὶ θυμῷ, φιλίαν δὲ μηδὲ πρὸς τοὺς οἰκειοτάτους ἐπαναιρεῖσθαι, τεχμαιρόμενος τοῖς τε ἄλλοις ἃ περὶ αὐτῶν ἀκούομεν, καὶ ὅτι κατεσθίουσι τοὺς πατέρας ἀποθανόντας.

9. ΤΟΞ. Εἰ μὲν καὶ τὰ ἄλλα ἡμεῖς τῶν Ἑλλήνων καὶ δικαιοτέροι τὰ πρὸς τοὺς γονέας καὶ δσιώτεροι ἐσμέν, οὐκ ἂν ἐν τῷ παρόντι φιλοτιμηθείην πρὸς σέ· ὅτι δὲ οἱ φίλοι Σκύθαι πολὺ πιστότεροι τῶν Ἑλλήνων φίλων εἰσὶ καὶ ὅτι πλείων φιλίας λόγος παρ' ἡμῖν ἢ παρ' ὑμῖν, ῥᾶδιον ἐπιδειξάιναι καὶ πρὸς θεῶν τῶν Ἑλλήνων μὴ πρὸς ἀχρηδὸνα μου ἀκούσης, ἣν εἶπω τι ὧν κατανενόηκα πολὺν ἤδη χρόνον ὑμῖν συγγιγνώμενος. Ὑμεῖς γάρ μοι δοκεῖτε τοὺς μὲν περὶ φιλίας λόγους ἀμεινον ἄλλων ἂν εἰπεῖν δύνασθαι, τάργα δὲ αὐτῆς οὐ μόνον οὐ κατ' ἀξίαν τῶν λόγων ἐκμελετᾶν, ἀλλ' ἀπόχρη ὑμῖν ἐπαινεῖσαι τε αὐτὴν καὶ δεῖξαι ἡλικὸν ἀγαθὸν ἔστιν· ἐν δὲ ταῖς χρείαις προδόντες τοὺς λόγους δραπετεύετε οὐκ οἷδ' ὅπως ἐκ μέσων τῶν

enim pictor utrumque negligentem sibi oppositos hostes, depellentem autem qui irruunt in alterum, et pro illo occurrere tentantem telis, et nihili curantem si ipse moriatur, modo servet amicum, et intentatam illi plagam suo corpore velut præripiat.

7. Hanc nempe tantam illorum benevolentiam, et malorum communionem, et fidem, et socialitatem, et veritatem firmitatemque amoris mutui; hæc, inquam, non humana esse putavimus, sed præstantioris cujusdam animi, quam est in plerisque his hominibus, qui, dum secundus est cursus, indignantur amicis si non in æquam jucundorum partem veniant; si vero vel paullum quiddam illis reflaverit, illicet abeunt, solos periculis relinquentes. Etenim ut hoc etiam scias, nihil Scythæ amicitia majus esse existimant; neque est in quo Scythia magis sibi placeat, quam si cum amico laborare illi contingat, et in societatem adversorum illius venire: quemadmodum majus nullum apud nos probum, quam si quis prodidisse amicitiam videatur. Propter hæc Oresten honoramus et Pyladen, qui præstiterint Scytharum bonis, et in amicitia eminuerint, quod primum omnium admiramur: atque nomen etiam propterea illis posuimus, ut Coracos appellaremus; id autem est nostra lingua, ut si quis « præsides amicitiae genios » dicat.

8. MNES. Igitur non sagittis modo, Toxari, boni fuerunt Scythæ, et rebus bellicis præstantiores aliis, verum etiam in dicendo maxime omnium probabiles. Mihi quidem, aliter ad hunc diem sentienti, jam et ipsi recte facere vide mini, quum divinis adeo honoribus Oresten Pyladenque afficitis. Sed nesciebam, vir optime, te pictorem etiam bonum esse. Lucidissime enim nobis, quæ sunt in Oreste, imagines ostendisti, et pugnam virorum, et quæ pro se invicem excepere vulnera. Verum hoc nunquam putaram, ita studiose coli inter Scythas amicitiam, quippe ut inhospitales et agrestes in inimiciis semper versari illos arbitrabar, et ira, et excandescencia; amicitiam vero neque inter conjunctissimos suscipi; colligens ista tum e reliquis quæ de iis audimus, tum inde, quod parentes mortuos in cibo habent.

9. TOX. Utrum in reliquis etiam nos et justiores adversum parentes Græcis et religiosiores simus, de eo in præsentem tecum non contenderim: amicos vero Scythas multo Græcis amicis fideliores esse, et majorem amicitiae rationem inter nos haberi quam apud vos, demonstratu facile est. Et, per ego te Græcorum deos oro, ne moleste me audias, si quid eorum dixero, quæ, postquam diu inter vos versor, observavi. Vos enim mihi videmini verba quidem de amicitia melius aliis posse facere; at opera illius non tantum non pro dignitate illorum verborum meditari atque exercere, sed sufficit vobis laudasse illam, et quantum sit bonum ostendisse; quum autem opus ea est, proditores orationis vestræ, nescio quomodo mediis ex operibus trans-

ἐργων
φιλία
νεῖτε
ἀλλήλ
ἀξίον
ἀλλ'
τὰ ὄν
πολλὰ
φοῖς π
μένα τ
κρότα
λειπόμ
ἐργοῖς

παλαί
ὅμεις τ
τοῦτο π
τοὺς πο
φιλίαν
ρεῖαν ἐν
ὀλίγους
καὶ τὰ ἔ
σύ δὲ τὰ
καὶ ἀμε
κηκῶς ἔσ
καὶ σεμν
μοι δοκῶ
ὑπερ τῆς
κατὰ φι
αὐτὸς ὢν.

ἐργον ἀν
εὐστόχους
γους. Ο
χεῖ τὸ Ἑλ
εἶη πάνδε
τοὺς τῶν
ὅμειρα
ἐξετραγώδ
καὶ τοσαύ
τοῦτο γέν
γλῶτταν
χρὴ τὸν ἀ
ὀπόσω ἂν
δόξειεν ἂν

αὐτῶν τὸ κ
νοιντο αἱ σ
ριώτερα δῆ
ἐνδύσωι πρὸ

Πέντε ἔμοι

σάμενος ἦ

ἔργων. Καὶ ὁπόταν ὑμῖν οἱ τραγωδοὶ τὰς τοιαύτας φιλίας ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀναβιβάσαντες δεικνύουσιν, ἐπαινεῖτε καὶ ἐπικροτεῖτε καὶ κινδυνεύουσιν αὐτοῖς ὑπὲρ ἀλλήλων οἱ πολλοὶ καὶ ἐπιδακρύετε, αὐτοὶ δὲ οὐδὲν ἄξιον ἐπαίνου ὑπὲρ τῶν φίλων παρέχονται τολμάτῃ, ἀλλ' ἢν τοῦ φίλος δεηθεῖς τύχῃ, αὐτίκα μάλα ὥσπερ τὰ ὁνειράτα οἴχονται ὑμῖν ἐκποδὼν ἀποπτάμεναι αἱ πολλαὶ ἐκείναι τραγωδίαί, τοῖς κενοῖς τούτοις καὶ κωφοῖς προσωπείοις ἐοικότας ὑμᾶς ἀπολιποῦσαι, ἃ διηρμένα τὸ στόμα καὶ παμμέγεθες κεχηνότα οὐδὲ τὸ σμιχρότατον φθέγγεται· ἡμεῖς δὲ ἔμπαλιν· ὅσῳ γὰρ δὴ λειπόμεθα ἐν τοῖς περὶ φιλίας λόγοις, τοσούτῳ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῆς πλεονεκτοῦμεν.

10. Εἰ γ' οὖν δοκεῖ, οὕτω νῦν ποιῶμεν, τοὺς μὲν παλαιούς φίλους ἀτρεμεῖν ἑάσωμεν, εἴ τινας ἢ ἡμεῖς ἢ ὑμεῖς τῶν πάλαι καταριθμεῖν ἔχομεν — ἐπεὶ κατὰ γὰρ τοῦτο πλεονεκτοῖτε ἂν πολλοὺς καὶ ἄξιοπίστους μάρτυρας τοὺς ποιητὰς παρεχόμενοι, τὴν Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου φιλίαν καὶ τὴν Θησέως καὶ Πειρίθου καὶ τῶν ἄλλων ἐταιρείαν ἐν καλλίστοις ἔπεσι καὶ μέτροις βραψυδοῦντας — ὁλίγους δὲ τινας προχειρισάμενοι τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν διηγησάμενοι, ἐγὼ μὲν τὰ Σκυθικὰ, σὺ δὲ τὰ Ἑλληνικὰ, καὶ ὁπότερος ἂν ἐν τούτοις κρατῇ καὶ ἀμείνους παράσχηται τοὺς φίλους, αὐτός τε νενικηκώς ἔσται καὶ τὴν αὐτοῦ ἀνακηρύξει κάλλιστον ἀγῶνα καὶ σεμνότερον ἀγωνισάμενος· ὡς ἔγωγε πολὺ ἥδιον ἂν μοι δοκῶ μονομαχῶν ἡττηθεῖς ἀποτμηθῆναι τὴν δεξιάν, ὅπερ τῆς Σκυθικῆς ἐπιτίμιόν ἐστιν, ἢ χείρων ἄλλου κατὰ φιλίαν κεκρίσθαι, καὶ ταῦτα Ἑλληνας Σκύθης αὐτὸς ὢν.

11. MNHΣ. Ἔστι μὲν, ὦ Τόξαρι, οὐ φαῦλον τὸ ἔργον ἀνδρὶ οἷω σοὶ πολεμιστῇ μονομαχῆσαι πάνυ εὐστόχους καὶ τεθηγμένους παρσκευασμένῳ τοὺς λόγους. Οὐ μὴν ἀγεννῶς γε οὕτω καταπροδοὺς ἐν βραχεὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἅπαν ὑποχωρήσομαί σοι· καὶ γὰρ ἂν εἴη πάνδεινον, ὑπὸ δυοῖν μὲν ἐκείνοις ἡττηθῆναι τοσούτους τῶν Σκυθῶν, ὁπόσους οἱ τε μῦθοι δηλοῦσι καὶ αἱ ὑμέτεραι παλαιαὶ γραφαί, ἃς μικρῷ πρόσθεν εἶ μάλα ἔξετραγώδηςας Ἑλληνας δὲ πάντας, τοσαῦτα ἔθνη καὶ τοσαύτας πόλεις ἐρήμην ὑπὸ σοῦ ἁλῶναι. Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, οὐ τὴν δεξιάν ὥσπερ ὑμεῖς, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν ἀποτμηθῆναι καλόν. Πότερον δὲ ὠρίσθαι χρὴ τὸν ἀριθμὸν ἡμῖν τῶν φιλικῶν τούτων πράξεων, ἢ ὁπόσῳ ἂν τις πλείους ἔχῃ λέγειν, τοσούτῳ εὐπορώτερος δόξειεν ἂν πρὸς τὴν νίκην;

ΤΟΞ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὠρίσθω μὴ ἐν τῷ πλήθει αὐτῶν τὸ κράτος, ἀλλ' εἰ ἀμείνους καὶ τομώτεροι φαίνονται αἱ σοὶ τῶν ἐμῶν ἴσαι τὸν ἀριθμὸν οὔσαι, καιριώτερα δὴλον ὅτι ἐργάζονται μοι τραύματα καὶ θᾶττον ἐνδύσω πρὸς τὰς πληγὰς.

MNHΣ. Εὖ λέγεις, καὶ ὠρίσθωσαν ὁπόσαι ἱκαναί. Πέντε ἔμοιγε δοκοῦσιν ἑκατέρῳ.

ΤΟΞ. Κάμολι δοκεῖ, πρότερος δὲ λέγε, ἀλλ' ἐπομοσάμενος ἢ μὴν ἀληθῆ ἐρεῖν· ἄλλως γὰρ πλάττειν τὰ

fugitis. Et quando vobis tragœdi tales amicitias in scenam productas ostendunt, laudatis et plauditis, illisque pro se invicem periclitantibus plerique etiam illacrimamini : ipsi vero nihil laude dignum præstare pro amicis audetis ; sed si qua re indigeat forte amicus, subito, velut insomnia, aufugiant vobis avolantque e vestigio multæ illæ tragœdiæ, inanibusque his et mutis personis similes vos destituunt, quæ diducto rictu et immane quantum hiantes ne minimum quidem sonum edunt. Nos contra ea, quantumcumque disputationibus de amicitia habendis inferiores sumus, tantum in operibus quæ illa imperat præstamus.

10. Quare, si videtur, ita nunc agamus. Antiquos amicos patiamur quiescere, si quos aut nos, aut vos de prisco ævo annumerare possimus : nam hac quidem parte vos viceritis, multos eosque dignos fide testes dantes poetas, qui Achillis et Patrocli amicitiam, et Thesei atque Pirithoi, reliquorumque sodalitiū pulcherrimis versibus et numeris canant : sed paucos quosdam de his, qui nostro ipsorum tempore vixerunt, promamus, quorum enarremus facta, ego quidem Scythica, tu autem Græca : et in his uter vicerit et meliores produxerit amicos, ille victor erit, suamque præconio victoriam ornabit, pulcherrimo et honestissimo peracto certamine. Nam multo equidem libentius mihi videor solitaria pugna superatus dextram præcidendam præbere, quæ Scythicæ gentis pœna est, quam deterior alio in amicitia judicari, idque Græco, quum ipse sim Scytha.

11. MNES. Est quidem, Toxari, opus minime contentibile, cum viro, qualis tu, bellatore pugnam solitariam inire, qui tam apta ad scopum et acuta argumenta habeas. Verumtamen non ignave adeo proditam cito Græciam omnem tibi concessero : indignissimum etenim fuerit, a duobus illis tantum Scytharum esse superatum, quantos et fabulæ indicant, et antiquæ vestræ picturæ, quas paullo ante præclare velut in tragica scena enarrasti : Græcos vero universos, tot gentes et tot urbes, deserta causa a te superari. Hoc enim si fiat, non dextram, ut vobis, sed linguam mihi abscidi justum fuerit. Utrum vero finiri nobis oportet numerum amicarum ejusmodi actionum ; an quo plures quis proferendas habuerit, tanto ad victoriam videbitur instructior?

TOX. Nequaquam : sed definitum esto non in multitudine earum robur, sed si præstantiores et quasi penetrabiliores tuæ videantur amicitiae meis, æquales ceteroqui numero utræque, graviora nempe facient mihi vulnera, eoque celerius plagis concedam.

MNES. Recte dicis : et finiantur quot satis sint. Quinque mihi quidem unicuique videntur sufficere.

TOX. Et mihi videtur. Dic tu prior, sed jurato prius, te vera dicturum : alioquin enim fingere talia non admodum

τοιαῦτα οὐ πάνυ χαλεπὸν καὶ ὁ ἔλεγχος ἀφανής. Εἰ δὲ δμοΰσεας, οὐχ ὅσιον ἀπιστεῖν.

ΜΝΗΣ. Ὁμούμεθα, εἴ τι καὶ ὄρκου δεῖν νομίζεις. Τίς δέ σοι τῶν ἡμετέρων θεῶν.... ἄρ' ἱκανὸς ὁ Φίλιος;

ΤΟΞ. Καὶ μάλα· ἐγὼ δὲ τὸν ἐπιχώριον ὁμοῦμαί σοι ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ.

12. ΜΝΗΣ. Ἰστω τοίνυν ὁ Ζεὺς ὁ φίλιος, ἥ μὴν ὁπόσα ἂν λέγω πρὸς σέ ἢ αὐτὸς εἰδὼς ἢ παρ' ἄλλων, ὁπόσον οἷόν τε ἦν, δι' ἀκριβείας ἐκπυθανόμενος ἐρεῖν, μηδὲν παρ' ἑαυτοῦ ἐπιτραγωδῶν. Καὶ πρώτην γέ σοι τὴν Ἀγαθοκλέους καὶ Δεινίου φιλίαν διηγῆσομαι ἀοίδιμον ἐν τοῖς Ἰωσι γενομένην. Ἀγαθοκλῆς γὰρ οὗτος ὁ Σάμιος οὐ πρὸ πολλοῦ ἐγένετο, ἄριστος μὲν πρὸς φιλίαν, ὡς ἔδειξε, τᾶλλα δὲ οὐδὲν Σαμίων τῶν πολλῶν ἀμείνων οὔτε ἐς τὸ γένος οὔτε ἐς τὴν ἄλλην περιουσίαν. Δεινία δὲ τῷ Λύσωνος Ἐφεσίου φίλος ἐκ παίδων ἦν· ὁ δὲ Δεινίας ἐπλούτει ἄρα εἰς ὑπερβολήν· καὶ ὥσπερ εἰκὸς νεόπλουτον ὄντα, πολλοὺς καὶ ἄλλους εἶχε περὶ ἑαυτὸν ἱκανοὺς μὲν συμπεῖν καὶ πρὸς ἡδονὴν συνεῖναι, φιλίας δὲ πλείστον ὅσον ἀποδέοντας. Τέως μὲν οὖν ἐν τούτοις καὶ ὁ Ἀγαθοκλῆς ἐξητάζετο καὶ συνῆν καὶ συνέπινεν αὐτοῖς οὐ πάνυ χαίρων τῇ τοιαύτῃ διατριβῇ, καὶ ὁ Δεινίας οὐδὲν αὐτὸν ἐντιμότερον εἶχε τῶν κολάκων· τελευταῖον δὲ καὶ προσέκρουε τὰ πολλὰ ἐπιτιμῶν, καὶ φορτικὸς ἐδόκει ὑπομιμνήσκων αἰ τῶν προγόνων καὶ φυλάττειν παραγγέλλων ἃ μετὰ πολλῶν καμάτων ὁ πατήρ αὐτῷ κτησάμενος κατέλιπεν· ὥστε διὰ ταῦτα οὐδὲ ἐπὶ τοὺς κώμους ἐπῆγεν ἔτι αὐτὸν, ἀλλὰ μόνος μετ' ἐκείνων ἐκώμαζε λανθάνειν πειρώμενος τὸν Ἀγαθοκλέα.

13. Καὶ δὴ ποτε ὑπὸ τῶν κολάκων ἐκείνων ὁ ἄθλιος ἀναπίθεται ὡς ἐρώη αὐτοῦ Χαρίκλεια Δημώνακτος γυνὴ ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς καὶ πρώτου Ἐφεσίων τὰ πολιτικά· καὶ γραμματία τε εἰσεφοῖτα αὐτῷ παρὰ τῆς γυναικὸς καὶ στέφανοι ἡμιμάραντοι καὶ μῆλ' αἰ τινὰ ἀποδεδηγμένα καὶ ἄλλα ὁπόσα αἰ μαστροποὶ τοῖς νέοις ἐπιμηχανῶνται, κατὰ μικρὸν αὐτοῖς ἐπιτεχνώμεναι τοὺς ἔρωτας καὶ ἀναφλέγουσαι τὸ πρῶτον ἐρᾶσθαι νομίζοντας· ἐπαγωγότατον γὰρ τοῦτό γε, καὶ μάλιστα τοῖς καλοῖς εἶναι οἰομένοις, ἄχρι ἂν λάθωσιν εἰς τὰ δίκτυα ἐμπεσόντες. Ἡ Χαρίκλεια δὲ ἦν ἀστεῖον μὲν τι γύναιον, ἐταιρικὸν δὲ ἐκτόπως καὶ τοῦ προστυχόντος αἰ, καὶ εἰ πάνυ ἐπ' ὀλίγῳ ἐθελήσειέ τις καὶ εἰ προσίδοι τις μόνον, εὐθὺς ἐπένευε καὶ δέος οὐδὲν ἦν μή τι ἀντίποι Χαρίκλεια. Δεινὴ δὲ καὶ τᾶλλα τεχνίτις παρ' ἦντινα βούλει τῶν ἐταιρῶν ἐπισπάσασθαι ἐραστὴν καὶ ἀμφίβολον ἔτι ὄντα ὅλον ὑποποιήσασθαι καὶ ἐνεχόμενον ἤδη ἐπιτεῖναι καὶ προσεκαῦσαι ἄρτι μὲν ὀργῇ, ἄρτι δὲ κολακείᾳ καὶ μετὰ μικρὸν ὑπεροψία καὶ τῷ πρὸς ἕτερον ἀποκλίνειν δοκεῖν, καὶ ὅλη συνεκεκρότητο ἀπανταχόθεν ἡ γυνὴ καὶ πολλὰ μηχανήματα παρεσκεύαστο κατὰ τῶν ἐραστῶν.

14. Ταύτην οὖν τότε οἱ Δεινίου κολακῆς παραλαβάνουσιν ἐπὶ τὸ μειράκιον καὶ τὰ πολλὰ ὑπεκωμῶδουν συνωθοῦντες αὐτὸν εἰς τὸν ἔρωτα τῆς Χαρίκλειας. Ἡ

difficile, et convincendi obscura ratio. Si vero juraveris, fidem negare irreligiosum fuerit.

MNES. Juremus, si quid opus esse jurato arbitraris. Quis vero tibi deorum nostrorum.... num idoneus est Philius?

TOX. Sane. Ego autem per patrum tibi in mea oratione jurabo.

12. MNES. Audiat igitur Jupiter Philius, me, quaecumque ad te dixero, aut quæ ipse sciam dicturum, aut quæ ab aliis quanta fieri potuit cura exquisiverim, neque quicquam de meo tragicæ fabulositatis additurum. Ac primum tibi Agathoclis et Diniae amicitiam enarrabo, decantatam inter Iones. Nempe Agathocles hic Samius non diu est quum vixit, ad amicitiam quidem, ut ostendit, præstantissimus, ceterum vulgo Samiorum nihil melior, neque genere, neque copiis ceteris: Diniae autem Lysonis filio, Ephesio, amicus a pueris fuerat. Ac dives erat Dinias ultra fidem, et, quod facile credas de homine divitias nuper demum nacto, multos quoque alios circa se habebat, ad computandum quidem idoneos et voluptatem eo convictu parandam, ab amicitia autem tantum, quantum est maximum, remotos. Igitur adhuc quidem in hisce numerari etiam Agathocles, et una esse, et una potare, quanquam non valde illa consuetudine gauderet; Dinias etiam nihil majore illum in pretio habere, quam adulatores. Tandem etiam offensus est, quod crebro illum reprehenderet, et importunus visus, qui majorum illum admoneret suorum, et servare juberet quæ multo labore parata pater ipsi reliquisset. Itaque propter ista neque ad comissiones amplius illum adhibebat, sed solus cum istis potare, subducere se Agathocli studens.

13. Jamque ab adulatoribus istis persuaderi sibi miser ille patitur, amore ipsius accensam Charicleam Demonactis uxorem, clarissimi viri, et in civitate Ephesiorum primi: et ventitant illi a muliere codicilli, et coronæ semimarcidulæ, et mala quædam demorsa, et alia quæ machinantur contra adolescentulos lenæ, dum paullatim suis artificiis amores illis instruunt, et accendunt ultro amari se putantes: maxime enim hoc ad illiciendum valet, apud eos præsertim qui pulchri sibi videntur, dum imprudentes in retia incidunt. Erat autem Chariclea muliercula haud illepada, sed meretricii supra modum ingenii, quæ ejus semper esset, in quem forte incideret, etiam si parvo admodum amare quis vellet: et si quis aspiceret modo, innuebat statim, neque unquam metus ne Chariclea repugnaret. Erat etiam alioquin mira artifex, supra quamvis meretricem, alliciendi amatorem, et ambiguus qui adhuc esset, subjugandi totum, et qui jam teneretur intendendi et magis accendendi nunc ira, nunc adulatione, et paullo post fastidio, et simulata ad alium inclinatione: ac tota undique ad hæc composita erat mulier, multasque paraverat in amatores machinas.

14. Hanc ergo tum asciscunt Diniae adulatores contra adolescentem, et fere ut secundarum actores subseruiunt, in Charicleæ illum amorem impellentes. Illa vero,

16. τινὰ Κ
τέβαινα
στευεν.
Χαρίκλ
κἀκεῖνο
μετεληλ
πάλαι
Καὶ αἰδ
ἔρωτα,
ἀντερασ
οὐχὶ συν
ἐν τούτω
μόνον τῷ
τίμα τό
ἀπεμπολ
λάντα.

δὲ πολλοὺς ἤδη νέους ἐκτραχηλίσασα καὶ μυρίους ἔρω-
τας ὑποκρινάμενη καὶ οἴκους πολυτάλαντους ἀνατρέ-
ψασα, ποικίλον τι καὶ πολυγύμναστον κακὸν, παραλα-
βοῦσα εἰς τὰς χεῖρας ἀπλοῖκόν καὶ ἀπειρον τῶν τοιούτων
μηχανημάτων νεανίσκον οὐκ ἀνῆκεν ἐκ τῶν ὀνύχων,
ἀλλὰ περιέχουσα πανταχόθεν καὶ διαπείρασα, ὅτε ἤδη
παντάπασιν ἐκράτει, αὐτὴ τε ἀπώλετο ὑπὸ τῆς ἄγρας
καὶ τῷ κακοδαίμονι Δεινίᾳ μυρίων κακῶν αἰτία ἐγέ-
νετο. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον εὐθὺς ἐκείνα ἐπ' αὐτὸν καθίει
τὰ γραμματία, καὶ συνεχῶς πεμπομένη τὴν ἄβραν, ὡς
ἐδάκρυσε καὶ ἐπηγρύπνησε καὶ τέλος ὡς ἀπάγξει ἐαυτὴν
ἢ ἄθλία ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἕως δὴ ὁ μακάριος ἐπέισθη
καλὸς εἶναι καὶ ταῖς Ἑφesiῶν γυναιξὶ περιπόθητος.

15. Καὶ πού συνηνέχθη πολλὰ ἰκετευθεῖς. Καὶ τὸ
ἐντεῦθεν ἤδη ῥῆξον, ὡς τὸ εἶκος, ἀλώσεσθαι ἐμελλεν ὑπὸ
γυναικὸς καλῆς καὶ πρὸς ἡδονὴν τε διμιλῆσαι ἐπιστα-
μένης καὶ ἐν καίρῳ δακρῦσαι καὶ μεταξὺ τῶν λόγων
ἐλεεινῶς ὑποστενάξει καὶ ἀπιόντος ἤδη λαβέσθαι καὶ
εἰσελθόντι προσδραμεῖν καὶ καλλωπίζεσθαι, ὡς ἂν μά-
λιστα ἀρέσειε, καὶ πού καὶ ἄσαι καὶ κιθαρίσαι· οἷς ἅπασι
κατὰ τοῦ Δεινίου ἐκέχρητο. Καὶ ἐπεὶ ἤσθετο πονηρῶς
ἔχοντα καὶ διάβροχον ἤδη τῷ ἔρωτι καὶ ταχερὸν γεγενη-
μένον, ἄλλο ἐπὶ τούτοις ἐπενόει καὶ τὸν ἄθλιον ἀπώλλυε·
κύειν γὰρ ἐξ αὐτοῦ σκῆπτεται — ἱκανὸν δὲ καὶ τοῦτο
βλάκᾳ ἐραστὴν προσεκπυρῶσαι — καὶ οὐκέτι ἐφοῖτα
πρὸς αὐτὸν φυλάττεσθαι ὑπὸ τάνδρῳ λέγουσα πεπυσμέ-
νου τὸν ἔρωτα· ὁ δ' οὐκέτι οἷός τε ἦν φέρειν τὸ πρᾶγμα,
οὐδὲ ἠνείχετο μὴ ὀρῶν αὐτὴν, ἀλλὰ ἐδάκρυε καὶ τοὺς κό-
λακας εἰσέπεμπε καὶ τούνομα τῆς Χαρικλείας ἐπεβοᾶτο
καὶ τὴν εἰκόνα περιβαλὼν αὐτῆς — ἐπεποίητο δὲ λίθου
λευκοῦ — ἐκώκυε καὶ τέλος καταβαλὼν ἐαυτὸν εἰς τοῦ-
δαφος ἐκυλίνδετο καὶ λύττα ἦν ἀκριβῆς τὸ πρᾶγμα· τὰ
μὲν γὰρ δῶρα οὐ κατὰ μῆλα καὶ στεφάνους ἀντεδίδото
αὐτῇ, ἀλλὰ συνοικίαι θλαὶ καὶ ἄγροι καὶ θεράπαινοι
καὶ ἐσθῆτες εὐανθεῖς καὶ χρυσὸν δπόσον ἐθελήσειε. Καὶ
τί γάρ; ἐν βραχεῖ ὁ Λύσωνος οἶκος ὀνομαστότατος τῶν
ἐν Ἰωνίᾳ γενόμενος ἐξήντητο ἤδη καὶ ἐξεκεκένωτο.

16. Εἴτα ὡς ἤδη αὖτος ἦν, ἀπολιποῦσα αὐτὸν ἄλλον
τινὰ Κρήτα νεανίσκον τῶν ὑποχρύσων ἐθῆρα καὶ με-
τέβαινε ἐπ' ἐκεῖνον καὶ ἦρα ἤδη αὐτοῦ κάκεινος ἐπί-
στευεν. Ἀμελούμενος οὖν ὁ Δεινίας οὐχ ὑπὸ τῆς
Χαρικλείας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν κολάκων —
κάκεινοι γὰρ ἐπὶ τῶν Κρήτα ἤδη τὸν ἐρώμενον
μετεληλύθεσαν — ἔρχεται παρὰ τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ
πάλαι εἰδότα ὡς ἔχει πονηρῶς τὰ πρᾶγματα αὐτοῦ.
Καὶ αἰδούμενος τὸ πρῶτον ὁμοῦς διηγείτο πάντα, τὸν
ἔρωτα, τὴν ἀπορίαν, τὴν ὑπεροφίαν τῆς γυναικὸς, τὸν
ἀντεραστὴν τὸν Κρήτα, καὶ τέλος ὡς οὐ βιώσεται μὴ
οὐχὶ συνὼν τῇ Χαρικλείᾳ. Ὁ δὲ ἀκκιρον εἶναι νομίσας
ἐν τούτῳ ἀπομνημονεύειν τῷ Δεινίᾳ, διότι οὐ προσέτετο
μόνον τῶν φίλων αὐτὸν, ἀλλὰ τοὺς κόλακας αὐτοῦ προε-
τίμα τότε, ἦν μόνον εἶχε πατρῶαν οἰκίαν ἐν Σάμῳ
ἀπεμπολήσας ἦεν αὐτῷ τὴν τιμὴν κομίζων τρία τά-
λанта. Λαβὼν δὲ ὁ Δεινίας οὐκ ἀφανὴς εὐθὺς ἦν τῇ

multos jam adolescentes supplantaverat, et mille amores
simulaverat, et domus opulentissimas everterat, multiplex
quoddam et subactum longa exercitatione infortunium; haec
igitur nacta intra manus suas simplicem et imperitum talium
artificiorum juvenem, non dimisit ex unguibus, sed com-
plexa undique et conficiens, quum jam ex omni parte illum
teneret, et ipsa a sua praeda periit, et misero Diniae mille
malorum causa fuit. Nam primo statim illos demittit in
eum hami instar codicillos, et continue legat ancillam suam,
ut lacrimetur, et pervigilet, tandem ut suspensura se sit
prae amore misera, significaturam: donec persuasum est
beatulo, pulchrum esse et Ephesiorum uxoribus expetitur.

15. Ac tandem multis precibus exoratus cum ea congre-
ditur. Et hinc jam facile, ut apparet, fuit illum expugnari
a pulchra muliere, quae sciret ad voluptatem attemperare
suos sermones, et plorare opportune, et inter sermones
miserabiliter ingemiscere, et abeuntem jam complecti, et
ingredienti occurrere, et eum ornatum adhibere quo ma-
xime placeret, et interdum canere etiam ac citharam pul-
sare: quibus illa omnibus adversus Diniam usa est. Et quum
sentiret jam illum laborare, et madefactum amore mer-
sumque esse, hinc aliud excogitat, quo perderet miserum,
nempe utrum se etiam ex illo gerere: valet autem hoc
etiam ad stolidum amatorem magis accendendum: neque
amplius ad illum ventitat, custodiri se a viro dicens, qui
audierit de amore. At ille rem non ferre, neque pati posse,
quod non videret illam, sed lacrimari, et intro mittere adu-
latores, et nomen Charicleae inclamare, ejusque statuam
(de candido marmore facta erat) amplectens ejulare, tan-
dem humi se abiciens volvitur, resque in confessum furo-
rem exit. Dona enim non pro portione malorum et corolla-
rum illi reddebantur, sed aedes totae, et agri, et servae, et
vestes floridae, et auri quantum vellet. Et quid multa?
brevi tempore Lysonis domus nobilissima per Ioniam quae
fuerat, exhausta jam et vacuefacta erat.

16. Deinde quum jam siccus ille et aridus esset, eo relicto,
alium quendam Cretensem juvenem, de auratis illis, venata,
ad illum transiit; et illum jam amabat, et ille amari se cre-
debat. Dinias igitur, neglectus jam non a Chariclea solum,
sed etiam ab adulatoribus (nam hi quoque jam ad Creten-
sem illum amasium transierant), venit ad Agathoclem, qui
jam diu sciret quam malo loco res ipsius essent. Ac primum
non sine pudore, enarrat tamen omnia, amorem, indigen-
tiam, superbiam mulieris, rivalem Cretensem, et denique
se vivere non posse, nisi esset cum Chariclea. At ille in-
tempestivum ratus eo tempore exprobrare Diniae, quod so-
lum se amicorum non admisisset, sed adulatores prae-
lisset tum sibi: vendita, quam solam habebat Sami, domo
paterna, venit pretium illi ferens tria talenta. His acceptis,

Χαρίκλεια καλός ποθεν ἄρτι γεγεννημένος· καὶ αὖθις ἡ ἄβρα καὶ τὰ γραμματῖα καὶ μέμψις, ὅτι μὴ πολλοῦ χρόνου ἀφίκετο, καὶ οἱ κόλακες συνέθεον ἐπικαλαμησόμενοι ὁρῶντες ἐδώδιμον ἔτι ὄντα τὸν Δεινίαν.

17. Ὡς δὲ ὑπέσχετο ἤξειν παρ' αὐτὴν καὶ ἦκε περὶ πρῶτον ὑπνον καὶ ἔνδον ἦν, ὁ Δημῶναξ ὁ τῆς Χαρίκλειας ἀνὴρ εἴτε ἄλλως αἰσθόμενος εἴτε καὶ ἀπὸ συνθήματος τῆς γυναικός — ἅμφω γὰρ λέγεται — ἐπαναστάς ὥσπερ ἐκ λόχου τὴν τε αὐλεῖον ἀποκλείειν ἐκέλευε καὶ συλλαμβάνειν τὸν Δεινίαν, πῦρ καὶ μάστιγας ἀπειλῶν καὶ ξίφος ὡς ἐπὶ μοιχὸν σπασάμενος. Ὁ δὲ συνιδὼν οὗ κακῶν ἦν, μοχλὸν τινα πλησίον κείμενον ἀρπάσας αὐτόν τε ἀποκτείνει τὸν Δημῶνακα πατάξας εἰς τὸν κρόταφον καὶ τὴν Χαρίκλειαν, οὐ μὲν πλὴγῇ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τῷ μοχλῷ πολλάκις καὶ τῷ ξίφει τοῦ Δημῶνακτος ὕστερον. Οἱ δ' οἰκέται τέως μὲν ἐστήκεσαν ἄφωνοι τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος ἐκπεπληγμένοι, εἴτα πειρώμενοι συλλαμβάνειν, ὡς καὶ αὐτοῖς ἐπ' ἡμέτερά τοῦ ξίφους, ἐκεῖνοι μὲν ἔφευγον, ὁ Δεινίας δὲ ὑπεξέρχεται τηλικούτον ἔργον εἰργασμένος· καὶ τὸ μέχρι τῆς ἑωπαρὰ τῷ Ἀγαθοκλεῖ διέτριβεν, ἀναλογιζόμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὅ τι ἀποθήσεται σκοποῦντες· ἔωθεν δὲ οἱ στρατηγοὶ παρήσαν — ἡδὴ γὰρ τὸ πρᾶγμα διεβεβόητο — καὶ συλλαβόντες τὸν Δεινίαν, οὐδ' αὐτὸν ἔξαρνον ὄντα μὴ οὐχὶ πεφονευκέναι, ἀπάγουσι παρὰ τὸν ἄρμοσθην, ὃς ἤρμοζε τὴν Ἀσίαν τότε· ὁ δὲ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἀναπέμπει αὐτόν· καὶ μετ' οὐ πολὺ κατεπέμφθη ὁ Δεινίας εἰς Γύαρον νῆσον τῶν Κυκλάδων ἐν ταύτῃ φεύγειν εἰς αἰὲς τεταγμένος ὑπὸ βασιλείας.

18. Ὁ δὲ Ἀγαθοκλῆς καὶ τᾶλλα μὲν συνῆν καὶ συναπῆρεν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ συνεισηλθεν εἰς τὸ δικαστήριον μόνος τῶν φίλων καὶ πρὸς οὐδὲν ἐνεδέχσεν. Ἐπεὶ δὲ ἡδὴ ἔφευγεν ὁ Δεινίας, οὐδὲ τότε ἀπελείφθη τοῦ ἐταίρου, καταδικάσας δὲ αὐτὸς αὐτοῦ διέτριβεν ἐν Γυάρῳ καὶ συνέφευγεν αὐτῷ, καὶ ἐπειδὴ παντάπασιν ἠπόρουν τῶν ἀναγκαίων, παραδοὺς ἑαυτὸν τοῖς πορφυρεῦσι συγκατεδύετο καὶ τὸ γιγνόμενον ἐκ τούτου ἀποφύγων ἔτρεφε τὸν Δεινίαν καὶ νοσήσαντά τε ἐπὶ μάλιστα ἐθεράπευσε καὶ ἀποθανόντος οὐκέτι ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἠθέλησεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἐν τῇ νήσῳ ἔμεινεν αἰσχυρόμενος καὶ τεθνεῶτα ἀπολιπεῖν τὸν φίλον. Τοῦτό σοι ἔργον φίλου Ἕλληνας οὐ πρὸ πολλοῦ γενόμενον· ἔτη γὰρ οὐκ οἶδα εἰ πέντε ἤδη διελήλυθεν, ἀφ' οὗ Ἀγαθοκλῆς ἐν Γυάρῳ ἀπέθανε.

ΤΟΞ. Καὶ εἶθε γε, ὦ Μνήσιππε, ἀνώμοτος ὢν ταῦτα ἔλεγες, ἵνα καὶ ἀπιστεῖν ἂν ἐδυνάμην αὐτοῖς· οὕτω Σκυθικόν τινα φίλον τὸν Ἀγαθοκλέα τοῦτον διηγῆσω. Πλὴν οὖν δέδια μὴ τινα καὶ ἄλλον ὁμοιον εἶπης αὐτῷ.

19. ΜΝΗΣ. Ἄκουε τοίνυν καὶ ἄλλον, ὦ Τόξρι, Εὐθύδικον τὸν Χαλκιδέα. Διηγείτο δέ μοι περὶ αὐτοῦ Σιμύλος ὁ ναύκληρος ὁ Μεγαρικὸς ἐπομοσάμενος ἡμὴν αὐτὸς ἑορακέναι τὸ ἔργον· πλεῖν μὲν γὰρ ἔφη ἔξ

Dinias jam non obscurus esse Charicleæ pulcher quodam modo factus denuo : et rursus ancilla, et codicilli, et reprehensio, quod diu non venisset : adulescentes etiam concurrere, facturi spicilegium quum viderent esse adhuc Diniam talem, quem comederent.

17. Quum autem venturum se ad illam condixisset, et venisset circa primam quietem, et intus esset, Demonax, Charicleæ maritus, sive forte fortuna illud senserit, sive recum uxore composita (utrumque enim dicitur), consurgens velut ex insidiis claudi jubet januam aulae, et comprehendi Diniam, ignem minans ac flagella, strictoque velut in adulterrum gladio. At ille videns quantis in malis esset, correpto vecti quodam prope jacente, tum ipsum Demonactem percussu tempore interficit, tum Charicleam, nec una hanc plagam, verum et vecti saepius, et deinde Demonactis gladio. Servi autem, qui muti adhuc astiterant inopinata re percussi, jam comprehendere illum tentantes, quum ipsos quoque gladio invaderet, se subducebant, et Dinias, tanto patrato facinore, clanculum exit, inde ad auroram usque moratur apud Agathoclem, ubi perpendunt acta, et de futuris, quem res exitum habitura esset, considerant. Mane vero adsunt magistratus, re jam rumoribus dilata, et comprehensum Diniam, qui nec ipse caedem a se factam negaret, ad Praesidem, qui tum regebat Asiam, abducunt. At ille mittit ad Imperatorem : neque ita multo post relegatur Dinias in Gyarum insulam, unam Cycladum, exulare in ea perpetuo jussus ab Imperatore.

18. Agathocles autem quum alias illum comitatus est, tum navigavit cum illo in Italiam, et in judicium venit amicorum solus, et nulla in re illi defuit. Et quum jam exularet Dinias, ne tum quidem a sodali destitutus est, qui velut ipse se damnans, in Gyaro moraretur, exulans cum illo ; et quum omnino rebus necessariis deficerentur, locata purpurariis opera, cum his urinabat, mercedulaque inde accepta alebat Diniam. Aegrotantem quoque diutissime curavit ; ac ne mortuo quidem illo redire in patriam voluit, sed ibidem in insula mansit, qui mortuum etiam amicum relinquere pudori sibi duceret. Hoc tibi factum amici Graeci non ita diu est ex quo contigit : anni enim nescio an quinque abierint, a quo Gyaris mortuus est Agathocles.

ΤΟΞ. Utinam vero injuratus, Mnesippe, ista narrasses, ut etiam fidem negare illis possem : adeo Scythicum quendam amicum Agathoclem istum narrasti. Verum enim melius ne quem alium dicas illi similem.

19. ΜΝΗΣ. Audi ergo alium etiam, Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Narravit autem mihi de illo Simylus naucleus Megarensis jurans, se rem vidisse ipsum. Navigasse

(H, 524 - 527)
 I
 τι
 Ε
 το
 θύ
 χρ
 ἀν
 πλ
 δια
 μέ
 λέγ
 ἀλλ
 Ζά
 κα
 χερ
 σάλ
 τή
 ἐχε
 σαν
 γυμ
 θύς
 τοῦ
 20
 γυμ
 ταν
 — φ
 λαμπ
 σφᾶς
 συμφ
 πνεύμ
 τε γὰ
 ὡς ἐπ
 καὶ τῶ
 Ἐννό
 ἐπίδει
 φίλον
 ἡ κοιν
 τὴν ἐπ
 ἐπικλα
 ἀπόγν
 κύπτον
 ἐπιτηδ
 πόλητα
 ἀγεννη
 μην.
 21.
 οἱ ἀνδρ
 ὡς ἔγω
 ΜΝ
 νῦν εἰσι
 Σιμύλος
 κτός, τ
 χομένου
 ἀπὸ τοῦ

Ἰταλίας Ἀθήναζε περὶ δύσιν Πλειάδος συλλογισμαίους
 τινὰς ἀνθρώπους κομίζων, ἐν δὲ τούτοις εἶναι καὶ τὸν
 Εὐθύδικον καὶ μετ' αὐτοῦ Δάμωνα, Χαλκιδέα καὶ
 τοῦτον, ἐταῖρον αὐτοῦ· ἡλικιώτας δὲ εἶναι, τὸν μὲν Εὐ-
 θύδικον ἐρρωμένον καὶ καρτερόν, τὸν δὲ Δάμωνα ὑπώ-
 χρον καὶ ἀσθενικόν, ἄρτι ἐκ νόσου μακρᾶς, ὡς ἐδόκει,
 ἀνιστάμενον. Ἀχρὶ μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς δια-
 πλεῦσαι ἔφη ὁ Σιμύλος σφᾶς· ἐπεὶ δὲ τὸν πορθμὸν
 διαπεράσαντες ἐν αὐτῇ ἤδη τῷ Ἰονίῳ ἔπλεον, χειμῶνα
 μέγιστον ἐπιπνεῖν αὐτοῖς. Καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί ἂν τις
 λέγοι, τρικυμίας τινὰς καὶ στροβίλους καὶ χαλάζας καὶ
 ἄλλα ὅσα χειμῶνος κακὰ; ἐπεὶ δὲ ἤδη σφᾶς κατὰ τὴν
 Ζάκυνθον εἶναι ἀπὸ ψιλῆς τῆς κεραίας πλέοντας, ἔτι
 καὶ σπείρας τινὰς ἐπισυρομένους, ὡς τὸ ῥόθιον ἐπιδέ-
 χεσθαι τῆς ὁρμῆς, περὶ μέσας νύκτας ὅσον ἐν τοσούτῳ
 σάλῳ ναυτιάσαντα τὸν Δάμωνα ἐμεῖν ἐγκεχυότα εἰς
 τὴν θάλατταν· εἴτα, οἶμαι, τῆς νεῶς βικιότερον ἐς ὃ
 ἐκεχύρει μέρος ἐπικλιθείσης καὶ τοῦ κύματος συναπώ-
 σαντος, ἐκπεσεῖν αὐτὸν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς τὸ πέλαγος, οὐδὲ
 γυμνὸν τὸν ἄθλιον, ὡς ἂν καὶ ῥᾶον δύνασθαι νεῖν· εὐ-
 θὺς οὖν βοᾶν πνιγόμενον καὶ μόγις ἑαυτὸν ὑπερέχοντα
 τοῦ κλύδωνος.

20. Τὸν δὲ Εὐθύδικον, ὡς ἤκουσε — τυχεῖν δὲ
 γυμνὸν ἐν τῇ εὐνῇ ὄντα — ῥίψαι ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλατ-
 ταν καὶ καταλαβόντα τὸν Δάμωνα ἤδη ἀπαγορεύοντα
 — φαίνεσθαι γὰρ ἐπὶ πολὺ ταῦτα τῆς σελήνης κατα-
 λαμπούσης — συμπαρανήχεσθαι καὶ συγκουφίζειν·
 σφᾶς δὲ ἐπιθυμεῖν μὲν αὐτοῖς βοηθεῖν καὶ ἐλεεῖν τὴν
 συμφορὰν τῶν ἀνδρῶν, μὴ δύνασθαι δὲ μεγάλῳ τῷ
 πνεύματι ἐλαυμένους· πλὴν ἐκεῖνά γε ποιῆσαι, φελλούς
 τε γὰρ πολλοὺς ἀφεῖναι αὐτοῖς καὶ τῶν κοντῶν τινὰς,
 ὡς ἐπὶ τούτων ἀπονήξαιτο, εἴ τι αὐτῶν περιτύχοιεν,
 καὶ τέλος καὶ τὴν ἀποβάθραν αὐτὴν οὐ μικρὰν οὔσαν.
 Ἐννόησον τοίνυν πρὸς θεῶν, ἥντινα ἂν τις ἄλλην
 ἐπίδειξιν ἐπιδείξαιτο εὐνοίας βεβαιωτέραν πρὸς ἄνδρα
 φίλον ἐν νυκτὶ ἐκπεσόντα ἐς πέλαγος οὕτως ἡγριωμένον
 ἢ κοινωνήσας τοῦ θανάτου; καὶ μοι ἐπ' ὀφθαλμῶν λαβὲ
 τὴν ἐπανάστασιν τῶν κυμάτων, τὸν ἥχον τοῦ ὕδατος
 ἐπικλωμένου, τὸν ἀφρόν περιζέοντα, τὴν νύκτα, τὴν
 ἀπόγνωσιν, εἴτα ἀποπνιγόμενον ἐκεῖνον καὶ μόγις ἀνα-
 κύπτοντα καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγοντα τῷ ἐταίρῳ, τὸν δὲ
 ἐπιπηδῶντα εὐθὺς καὶ συννέοντα καὶ δεδιότα μὴ προα-
 πόληται αὐτοῦ ὁ Δάμων· οὕτω γὰρ ἂν μάθοις ὡς οὐκ
 ἀγεννῇ σοι καὶ τοῦτον φίλον τὸ Εὐθύδικον διηγησά-
 μην.

21. ΤΟΞ. Πότερον δὲ ἀπώλοντο, ὦ Μνήσιππε,
 οἱ ἄνδρες, ἢ τις αὐτοῖς ἐκ παραλόγου σωτηρία ἐγένετο;
 ὡς ἔγωγε οὐ μετρίως δέδοικα ὑπὲρ αὐτῶν.

ΜΝΗΣ. Θάρρει, ὦ Τόξαρι, ἐσώθησαν καὶ ἔτι καὶ
 νῦν εἰσιν Ἀθήνησιν ἀμφω φιλοσοφοῦντες. Ὁ μὲν γὰρ
 Σιμύλος ταῦτα μόνον εἶχε λέγειν, ἃ ποτε εἶδε τῆς νυ-
 κτός, τὸν μὲν ἐκπίπτοντα, τὸν δὲ ἐπιπηδῶντα καὶ νη-
 χομένους, ἐς ὅσον ἐν νυκτὶ καθορᾶν ἐδύνατο. Τὰ δὲ
 ἀπὸ τούτου οἱ ἀμφὶ τὸν Εὐθύδικον αὐτοὶ διηγοῦνται·

nimirum se dixit ex Italia Athenas versus circa Vergiliarum
 occasum, cum vectoribus hinc inde collectis : in hisce au-
 tem fuisse Euthydicum, et cum illo Damonem, Chalciden-
 sem hunc quoque, illius sodalem : fuisse autem æquales,
 ceterum Euthydicum valentem ac robustum, Damonem
 vero subpallidum et imbecillum, qui e longo morbo vide-
 retur modo convalescere. Atque ad Siciliam usque feliciter
 ipsos navigasse, retulit mihi Simylus : superato autem freto,
 in ipso jam Ionio navigantes, tempestate oppressos maxima.
 Quid autem attinet dicere multa illa, fluctus decumanos, et
 turbines, et grandines, et reliqua tempestatis mala? quum
 jam prope Zacynthum essent, nuda navigantes antenna et
 spiras quasdam ad impetum undæ excipiendum trahentes,
 media circiter nocte, nauseantem, ut in tanta agitatione,
 Damonem vomuisse proclinato versus mare corpore. Tum
 navi, puto, violentius in eam partem in quam incubuerat
 inclinata, et fluctu simul depellente, præcipitem excidisse in
 pelagus, ne nudum quidem miserum, ut natare posset faci-
 lius. Statim igitur clamasse ut qui jam suffocetur, et vix
 se supra fluctus teneat.

20. Euthydicum vero, quum audisset (fuisse autem forte
 in cubili nudum), abjecisse se in mare, et comprehenso Da-
 moni, jam victo ac despondenti animum (videri potuisse
 autem pleraque fulgente luna), adnatasse, eumque suble-
 vasse. Illos autem cupiisse quidem opem ferre, et misera-
 tos casum hominum, sed non potuisse, a magno vento
 actos : at illa certe fecisse, suberis frustra multa illis proje-
 cisse et contos aliquot, ut illorum ope enatarent, si quid
 illorum nanciscerentur, et ipsum denique navis pontem non
 parvum. Cogita jam, per deos, quod quis aliud specimen
 ostendat firmiter benevolentiae adversus amicum, delapsum
 noctu in mare adeo efferatum, quam si in mortis ipsius
 societatem veniat? Et intueri mihi animo fluctus insurgen-
 tes, sonitum se frangentis aquæ, circum ferventem spu-
 mam, noctem, desperationem : deinde illum jam in eo ut
 suffocetur, et vix capite eminentem, tendentemque manus
 amico; hunc vero desilientem statim, et natantem una, ac
 metuentem ne ante se Damon pereat : sic enim discas mi-
 nime ignavum me tibi hunc etiam amicum narrasse, Eu-
 thydicum.

21. TOX. Utrum vero interierunt, Mnesippe, illi viri, an
 aliqua illis ex insperato salus contigit? nam haud mediocri-
 ter equidem illis metuo.

MNES. Bono esto animo, Toxari : servati sunt, et nunc
 adhuc sunt Athenis, ambo philosophiæ dantes operam.
 Simylus enim hæc sola habuit dicere, quæ quondam illa
 nocte viderat, excidere alterum, alterum saltu istum sequi,
 natare ambos, quantum videre noctu poterat : reliqua ipse

τὸ μὲν γὰρ πρῶτον φελλοῖς τισι περιπεσόντας ἀνέχειν ἐπὶ τούτων ἑαυτοὺς καὶ ἀπονήχεσθαι πονήρως, ὕστερον δὲ τὴν ἀποβάθραν ἰδόντας ἤδη πρὸς ἑω προσνήξασθαι τε αὐτῇ καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιβάντας εὐμαρῶς προσενεχθῆναι τῇ Ζακύνθῳ.

22. Μετὰ δὲ τούτους οὐ φαύλους ὄντας, ὡς ἔγωγ' ἂν εἴποιμι, ἀκουσον ἤδη τρίτον ἄλλον οὐδέν τι χείρονα αὐτῶν. Εὐδαμίδας Κορίνθιος Ἀρεταίῳ τῷ Κορινθίῳ καὶ Χαριζένῳ τῷ Σικυωνίῳ φίλοις ἐκέχρητο εὐπόροις οὗσι πενέστατος αὐτὸς ὢν· ἐπεὶ δὲ ἀπέθνησκε, διαθήκας ἀπέλιπε τοῖς μὲν ἄλλοις ἴσως γελοίας, σοὶ δὲ οὐκ οἶδα εἰ τοιαῦται δόξουσιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ φιλίαν τιμῶντι καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρωτείων ἀμιλλωμένῳ· ἐγγράπτο γὰρ ἐν αὐταῖς, Ἀπολείπω Ἀρεταίῳ μὲν τὴν μητέρα μου τρέφειν καὶ γηροκομεῖν, Χαριζένῳ δὲ τὴν θυγατέρα μου ἐκδοῦναι μετὰ προικῶς, ὁπόσῃν ἂν πλείστην ἐπιδοῦναι παρ' αὐτοῦ δύνηται — ἦν δὲ αὐτῷ καὶ μήτηρ πρεσβυτίς καὶ θυγάτριον ὥραϊον ἤδη γάμου — ἦν δὲ τι ἄτερος αὐτῶν ἐν τοσούτῳ πάθῃ, καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα, φησὶν, ἐχέτω ὁ ἕτερος. Τούτων ἀναγνωσθεῖσιν τῶν διαθηκῶν οἱ τὴν πενίαν μὲν εἰδότες τοῦ Εὐδαμίδα, τὴν φιλίαν δὲ, ἣ πρὸς τοὺς ἀνδρας ἦν αὐτῷ, ἀγνοοῦντες ἐν παιδιᾷ τὸ πρᾶγμα ἐποιούντο καὶ οὐδεὶς οὐ γελῶν ἀπηλλάττετο, οἷον Ἀρεταῖος καὶ Χαριζένος οἱ εὐδαίμονες κλῆρον διαδέχονται, λέγοντες, εἴπερ ἀποτίσουσιν Εὐδαμίδα καὶ ζῶντες αὐτοὶ κληρονομήσονται ὑπὸ τοῦ νεκροῦ.

23. Οἱ κληρονόμοι δὲ, οἷς ταῦτα κατελέλειπτο, ὡς ἤκουσαν, ἤκον εὐθὺς διαιτῶντες τὰ ἐκ τῶν διαθηκῶν. Ὁ μὲν οὖν Χαριζένος πέντε μόνας ἡμέρας ἐπιβιούς ἀπέθανεν, ὁ δὲ Ἀρεταῖος ἄριστος κληρονόμων γενόμενος τὴν τε αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα παραλαβὼν τρέφει τε τοῦ Εὐδαμίδα τὴν μητέρα καὶ τὴν θυγατέρα οὐ πρὸ πολλοῦ ἐκδέδωκεν, ἀπὸ ταλάντων πέντε ὧν εἶχε, δύο μὲν τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ, δύο δὲ τῇ τοῦ φίλου ἐπιδοὺς, καὶ τὸν γάμον γε αὐταῖν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας ἤξιώσε γενέσθαι. Τί σοι δοκεῖ, ὦ Τόξαρι, ὁ Ἀρεταῖος οὗτος; ἄρα φαῦλον παράδειγμα φιλίας παρεσχῆσθαι τοιαῦτα κληρονομήσας καὶ μὴ προδοὺς τὰς διαθήκας τοῦ φίλου; ἢ τίθεμεν καὶ τοῦτον ἐν ταῖς τελείαις ψήφοις μίαν τῶν πέντε εἶναι;

ΤΟΞ. Καὶ οὗτος μὲν καλὸς ἐγὼ δὲ τὸν Εὐδαμίδα πολὺ μᾶλλον ἐθαύμασα τοῦ θάρρους ὃ εἶχεν ἐπὶ τοῖς φίλοις. Ἐδήλου γὰρ ὡς καὶ αὐτὸς ἂν τὰ ὅμοια ἐπραξεν ἐπ' αὐτοῖς, εἰ καὶ μὴ ἐν διαθήκαις ταῦτα ἐνεγέγραπτο, ἀλλὰ πρὸ τῶν ἄλλων ἦκεν ἂν ἄγραφος κληρονόμος τῶν τοιούτων.

24. ΜΝΗΣ. Εὖ λέγεις. Τέταρτον δὲ σοὶ διηγῆσομαι, Ζηνόθεμιν τὸν Χαρμολεω Μασσαλίην· ἐδείχθη δὲ μοι ἐν Ἰταλίᾳ πρεσβεύοντι ὑπὲρ τῆς πατρίδος καλὸς ἀνὴρ καὶ μέγας καὶ πλούσιος, ὡς ἐδόκει· παρεκάθητο δὲ αὐτῷ γυνὴ ἐπὶ ζεύγους ὁδοιποροῦντι τὰ τε ἄλλα εἰδεχθῆς καὶ ξηρὰ τὸ ἥμισυ τὸ δεξιὸν καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένη, παλλώδητόν τι καὶ ἀπρόσιτον μορμολυ-

narrat Euthydicus : primo quidem quum in suberis quaedam frustra incidissent, illis se sustinuisse, et ægre natasse; postridie autem jam ponte navis conspecto, versus lucis exortum, ad illum adnatasse, eoque consensu, quantum supererat spatii, facile ad Zacynthum appulisse.

22. Post hos autem non malos, ut ego dixerim, audi jam tertium alium, nihil illis deteriore. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio et Charixeno Sicyonio amicis usus fuerat, copiosis hominibus, pauperrimus ipse. Moriens autem testamentum reliquit, aliis forte ridiculum; tibi vero nescio an tale sit visurum, viro bono et magni amicitiam æstimanti, et de primo illius præmio certanti. Scriptum autem in illo erat, Relinquo Aretæo alendam matrem meam curandamque illius senectutem; Charixeno autem filiam meam collocandam dote, quam maximam dare e re sua familiari poterit (erat illi mater anus, et puella nuptiis jam matura) : si vero alterutri illorum aliquid humanitus interea accidat, etiam illius partem, inquit, habeat alter. His apertis tabulis, qui paupertatem scirent Eudamidæ, amicitiam autem, quam cum illis viris habuerat, ignorarent, pro ludo rem habere, et nemo non ridens abire, Quantam, dicentes, Aretæus et Charixenus, beati illi, hereditatem accipient, si quidem solvent Eudamidæ, et viventes ipsi heredem habebunt mortuum!

23. At heredes, quibus relicta ista fuerant, quum audissent, veniunt statim et hereditatem ex tabulis cernunt. Ac Charixenus quidem quinque solis diebus superstes moritur : Aretæus autem, optimus heredum, tum illius, tum sua parte ascita, et matrem alit Eudamidæ, et filiam nuper elocavit, de quinque, quæ habebat, talentis duo quidem filiæ suæ, duo autem amici filiæ in dotem tribuens, nuptiis utriusque in eundem diem collatis. Quid tibi videtur, Toxari, Aretæus hic? parvumne se exemplum amicitiae præstitisse, tanta hereditate adita, non prodito amici testamento? an ponimus hunc quoque in perfectis calculis, ut de quinque unus sit?

ΤΟΧ. Etiam hic honestus : at ego Eudamidam multo magis admiratus sum fiducia causa, quam de amicis habuit. Ostendit enim se quoque eadem pro illis fuisse facturum, etiamsi non scripta essent ista in tabulis, sed ante alios nec scriptum talium heredem venturum fuisse.

24. ΜΝΗΣ. Recte dicis. Sed quartum tibi narrabo Zenothemin Charmolei filium, Massiliensem. Ostensus est autem mihi in Italia, quum legatione pro patria fungerer, vir pulcher et magnus et dives, ut videbatur : assidebat autem illi mulier jumentis junctis iter facienti, tum alias deformis, tum dimidia parte, dextra, arida, et excusso oculo fæda, contumeliosissime habitum a fortuna et cui

καίον. Ἐῖτα ἐπεὶ ἐθαύμασα εἰ καλὸς οὕτω καὶ ὥραϊος ὢν ἀνέχεται παροχουμένην τοιαύτην αὐτῷ γυναῖκα, ὁ δὲ λέξας αὐτὸν διηγείτο μοι τὴν ἀνάγκην τοῦ γάμου ἀκριβῶς εἰδὼς ἕκαστα· Μασσαλιώτης δὲ καὶ αὐτὸς ἦν. Μενεκράτει γάρ, ἔφη, τῷ πατρὶ τῆς δυσμόρφου ταύτης φίλος ἦν ὁ Ζηνόθεμις πλουτοῦντι καὶ τιμωμένῳ ὁμότιμος ὢν. Χρόνῳ δὲ ὁ Μενεκράτης ἀφηρέθη τὴν οὐσίαν ἐκ καταδίκης, ὅτε περ καὶ ἄτιμος ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἐξακοσίων ὡς ἀποφηνάμενος γνώμην παράνομον. Οὕτω δὲ οἱ Μασσαλιῶται κολάζομεν, ἔφη, εἰ τις παράνομα γράψειν. Ἐλυπεῖτο οὖν ὁ Μενεκράτης καὶ ἐπὶ τῇ καταδίκῃ καὶ ἐπεὶ ἐκ πλουσίου πένης καὶ ἐξ ἐνδοξοῦ ἄδοξος ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο· μάλιστα δὲ αὐτὸν ἡνία θυγάτηρ αὐτῆς ἐπίγαμος ἤδη ὀκτωκαιδεκάετις οὔσα, ἣν οὐδὲ μετὰ πάσης τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, ἣν πρὸ τῆς καταδίκης ἐκέκτητο, ἠξίωσεν ἂν τις τῶν γε ἀγενῶν καὶ πενήτων ῥαδίως παραλαβεῖν οὕτω κακοδαίμονα οὔσαν τὴν ὄψιν. Ἐλέγετο δὲ καὶ καταπίπτειν πρὸς τὴν σελήνην αὐξανομένην.

25. Ὡς δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ζηνόθεμιν ἀπωδύρετο, θάρρει, ἔφη, ὦ Μενέκρατες, οὔτε γὰρ ἀπορήσεις τῶν ἀναγκαίων καὶ ἡ θυγάτηρ σου ἄξιον τοῦ γένους εὐρήσει νυμφίον τινά· καὶ ταῦτα ἅμα διεξιὼν λαδόμενος αὐτὸν τῆς δεξιᾶς ἤγεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τὴν τε οὐσίαν πολλὴν οὔσαν ἐνείματο πρὸς αὐτὸν καὶ δεῖπνον παρασκευασθῆναι κελεύσας εἰστία τοὺς φίλους καὶ τὸν Μενεκράτην, ὡς δὴ τινα τῶν ἐταίρων πεπεικὼς ὑποστῆναι τῆς κόρης τὸν γάμον. Ἐπεὶ δὲ ἐδεδείπνητο αὐτοῖς καὶ ἔσπεισαν τοῖς θεοῖς, ἐνταῦθα δὴ μεστὴν αὐτῷ τὴν φιάλην προτείνας, Δέδεξο, εἶπεν, ὦ Μενέκρατες, παρὰ τοῦ γαμβροῦ τὴν φιλοτησίαν· ἄξομαι γὰρ ἐγὼ τήμερον τὴν σὴν θυγατέρα Κυδιμάχην· τὴν προῖκα δὲ πάλαι εἴληψα, τάλαντα πέντε καὶ εἴκοσι. Τοῦ δὲ, Ἄπαγε, λέγοντος, μὴ σύ γε, ὦ Ζηνόθεμι, μὴ οὕτω μανείην, ὡς περιιδεῖν σε νέον καὶ καλὸν ὄντα κόρη αἰσχρᾷ καὶ λωβημένῃ συγκαταζευγνύμενον· ὁ δὲ, ταῦτα διεξιόντος, ἀράμενος τὴν νύμφην ἀπῆει ἐς τὸν θάλαμον καὶ μετ' ὀλίγον προῆλθε διακορήσας αὐτήν· καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου σύνεστιν ὑπεραγαπῶν καὶ πάντα ὡς ὁρᾷς περιηγόμενος αὐτήν.

26. Καὶ οὐχ ὅπως αἰσχύνεται τῷ γάμῳ, ἀλλὰ καὶ σεμνυνομένῳ ἔοικεν, ἐπιδεικνύμενος ὡς καταφρονεῖ μὲν τῶν ἐν τῇ σώματι καλῶν ἢ αἰσχυρῶν καὶ πλούτου καὶ δόξης, ἀφορᾷ δὲ ἐς τὸν φίλον καὶ τὸν Μενεκράτην· οὐδὲ οἶεται χεῖρῳ πρὸς φίλιαν ὑπὸ τῆς ψήφου τῶν ἐξακοσίων γεγονέναι. Πλὴν ἤδη γε τούτων οὕτως αὐτὸν ἡμεῖψατο καὶ ἡ τύχη· παιδίον γὰρ πάγκαλον ἐκ τῆς αἰσχίστης αὐτῷ ταύτης ἐγένετο. Καὶ πρῶην γε ἐπεὶ ἀράμενος αὐτὸ εἰσεκόμισεν ὁ πατήρ εἰς τὸ βουλευτήριον θαλλῷ ἐστεμμένον καὶ μέλανα ἀμπεχόμενον, ὡς ἐλεεινότερον φανεῖν ὑπὲρ τοῦ πάππου, τὸ μὲν βρέφος ἀνεγέλασε πρὸς τοὺς βουλευτὰς καὶ συνεχρότει τὸν χεῖρε, ἢ βουλή δὲ ἐπικλασθεῖσα πρὸς αὐτὸ ἀφίησι τῷ Μενεκράτει τὴν καταδίκην, καὶ ἤδη ἐπίτιμός ἐστι τηλικούτῳ συνη-

appropinquare nolles terculamentum. Deinde quum admirarer quod pulcher iste et formosus sustineret vehi secum talem mulierem, ille qui virum mihi ostenderat (nam accurate noverat omnia, Massiliensis et ipse), necessitatem illarum nuptiarum mihi enarravit. Menecrati nimirum, ait, patri deformis istius mulieris, amicus erat Zenothemis, diviti et honorato, ejusdem ipse quoque fastigii. Procedente vero tempore Menecrates judicio facultatibus suis privatus est, quo tempore etiam honos illi a sexcentis senatoribus ademptus, ut qui sententiam contra leges tulisset; ita autem, inquit, Massilienses punimus, si quis contra leges aliquid promulget. Tristis ergo Menecrates tum propter damnationem, tum quod ex divite pauper, et ex nobili ignobilis parvo adeo intervallo factus esset; maxime vero cruciabatur ob filiam hanc, nubilem jam et duodeviginti annorum, quam ne cum omni quidem patris substantia, quam ante damnationem habuerat, voluisset aliquis vel ignobilium et pauperum facile, cum infelici illa forma, ducere. Dicebatur autem etiam concidere ad lunæ incrementa.

25. Hæc quum deploraret apud Zenothemin, ille, Bono, inquit, animo esto, Menecrates; neque enim necessaria tibi deerunt et filia tua dignum suo genere sponsum inveniet: ac cum his dictis dextra illius prehensa domum secum suam illum deducit; suasque opes, quæ magnæ erant, cum illo dividit, et cœna parari jussa amicos excipit convivio, ipsumque Menecratem, velut amicorum alicui persuasisset puellæ adire nuptias. Quum vero cœnati essent, et diis libassent; hic plenam illi phialam propinans, Accipe, inquit, Menecrates, a genero poculum amicitiae! ducam enim ego hodie tuam filiam Cydimachen; dotem accepi olim, talenta quinque et viginti. Illo vero dicente, Apage, noli hoc facere, Zenothemi! ne ita ego insaniam, ut videre te possim, juvenem et pulchrum, puellæ turpi et male affectæ junctum. At ille, hæc dicente patre, ablata sponsa in thalamum abit, et inde prodit paullo post virginitate illius interfecta: et ab illo inde tempore cum illa vivit vehementer illam amans, et ubique, uti vides, illam secum circumducens.

26. Et tantum abest ut hujus eum matrimonii poeniteat, ut glorianti eo videatur similis, ostendens contemni a se vel pulchra vel turpia corporis, et divitias, et splendorem; respici vero amicum et Menecratem, quem non putet deteriore ad amicitiam suffragiis sexcentorum factum. Verumtamen pro his hoc jam ipsi præmium fortuna retulit: puer enim illi pulcherrimus ex turpissima hac natus est. Et nuper, quum suis illum manibus intulisset in senatum pater, ramo olivæ redimitum et pulla veste indutum, ut miserabilior videretur pro avo deprecans, arrisit senatoribus puer, et plausum manibus dedit: fractus autem eo spectaculo senatus, damnationem remisit Menecrati; et jam honoribus restitutus est, advocato tali apud sena-

φος καὶ ὕπνος ὀλίγος ταῦτα πάντα χαλεπὰ ἦν καὶ ἀφόρητα ὅψιν ἀνδρὶ ἐκείνων ἀήθει καὶ ἀμελετήτῳ πρὸς οὕτω σκληρὰν τὴν διαίταν.

30. Ἀπαγορεύοντος δὲ αὐτοῦ καὶ μηδὲ σίτον αἰρεῖσθαι θέλοντος ἀφικνεῖται ποτε καὶ ὁ Δημήτριος οὐδὲν εἰδὼς τῶν ἤδη γεγενημένων. Καὶ ἐπειδὴ ἔμαθεν, ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον δρομαῖος ἐλθὼν τότε μὲν οὐκ εἰσεδέχθη, ἐσπέρα γὰρ ἦν, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ πάλαι κεκλεισμένον τὴν θύραν ἐκάθειδε φρουρεῖν τοῖς οἰκέταις παρακελευσάμενος· ἔωθεν δὲ εἰσέρχεται πολλὰ ἱκετεύσας· καὶ παρελθὼν ἐπὶ πολὺ μὲν ἐζήτει τὸν Ἀντίφιλον ἀδελφὸν ὑπὸ τῶν κακῶν γεγενημένων καὶ περιῶν ἀνεσκοπεῖτο καθ' ἕκαστον τῶν δεδεμένων, ὥσπερ εἰώθασιν οἱ τοὺς οἰκέλους νεκροὺς, ἤδη ἐώλων ὄντων, ἀναζητοῦντες ἐν ταῖς παρατάξεσι. Καὶ εἰ γε μὴ τοῦνομα ἐβόησεν, Ἀντίφιλον Δεινομένους, καὶ ἐπὶ πολὺ ἡγνόησεν ἂν ὅστις ἦν, τοσοῦτον ἥλλακτο ὑπὸ τῶν δεινῶν. Ὡς δὲ τὴν φωνὴν αἰσθόμενος ἀνεβόησε καὶ προσιόντος διαστείλας τὴν κόμην καὶ ἀπαγαγὼν τοῦ προσώπου αὐχμηρὰν καὶ συμπεπιλημένην ἔδειξεν αὐτὸν ὅστις ἦν, ἀμφω μὲν αὐτίκα πίπτουσιν ἱλιγγιάσαντες ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκίῳ θύᾳ. Χρόνῳ δὲ ἀναλαβὼν αὐτόν τε καὶ τὸν Ἀντίφιλον ὁ Δημήτριος καὶ σαφῶς ἕκαστα ὡς εἶχεν ἐκφυγόμενος παρ' αὐτοῦ θαρρεῖν τε παρακελεύεται καὶ διελὼν τὸ τριβώνιον τὸ μὲν ἥμισυ αὐτὸς ἀναβάλλεται, τὸ λοιπὸν δὲ ἐκείνῳ δίδωσιν ὃ εἶχε πιναρὰ καὶ ἐκτετραγωμένα ῥάκη περισπάσας.

31. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου πάντα τρόπον συνῆν ἐπιμελούμενος αὐτοῦ καὶ θεραπεύων· παραδοὺς γὰρ ἑαυτὸν τῆς ἐν τῷ λιμένι ἐμπορείας ἔωθεν εἰς μέσην ἡμέραν οὐκ ὀλίγον ἀπέφερεν ἀχθοφορῶν. Εἴτ' ἐπανελθὼν ἂν ἐκ τοῦ ἔργου, μέρος μὲν τοῦ μισθοῦ τῷ δεσμοφύλακι καταβαλὼν τιθασὸν αὐτῷ καὶ εἰρηνικὸν ἀπειργάζετο αὐτόν, τὸ λοιπὸν δὲ εἰς τὴν τοῦ φίλου θεραπείαν ἱκανῶς αὐτῷ διήρκει. Καὶ τὰς μὲν ἡμέρας παρῆν τῷ Ἀντιφίλῳ παραμυθούμενος, ἐπεὶ δὲ νύξ καταλάβοι, ὀλίγον πρὸ τῆς θύρας τοῦ δεσμωτηρίου στιβαδίον τι ποιησάμενος καὶ φύλλα ὑποβαλλόμενος ἀνεπαύετο. Χρόνον μὲν οὖν τινα οὕτω διήγον, εἰσιὼν μὲν ὁ Δημήτριος ἀκωλύτως, ῥᾶον δὲ φέρων τὴν συμφορὰν ὁ Ἀντίφίλος.

32. Ὑστερον δὲ ἀποθανόντος ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ληστοῦ τινος ὑπὸ φαρμάκων, ὡς ἐδόκει, φυλακὴ τε ἀκριβὴς ἐγένετο καὶ οὐκέτι παρῆι εἰς τὸ οἶκημα οὐδὲ εἰς τῶν δεομένων. Ἐφ' οἷς ἀπορῶν καὶ ἀνιώμενος, οὐκ ἔχων ἄλλως παρεῖναι τῷ ἐταίρῳ, προσαγγέλλει ἑαυτὸν ἐλθὼν πρὸς τὸν ἄρμωστήν, ὡς εἴη κεκοινωνηκὼς τῆς ἐπὶ τὸν Ἀνουβιν ἐπιβουλῆς. Ὡς δὲ τοῦτο εἶπεν, ἀπήγετο εὐθὺς εἰς τὸ δεσμωτήριον, καὶ ἀχθεὶς παρὰ τὸν Ἀντίφιλον — τοῦτο γοῦν μόλις πολλὰ ἱκετεύσας τὸν δεσμοφύλακα ἐξειργάσατο παρ' αὐτοῦ πλησίον τῷ Ἀντιφίλῳ καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ κλοιῷ δεδεσθαι — ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα ἔδειξε τὴν εὐνοίαν ἣν εἶχε πρὸς αὐτόν, ἀμελῶν μὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν δεινῶν· καίτοι ἐνόησε καὶ

somni; hæc omnia difficilia erant atque intolerabilia, utpote insueto talium viro et ad durum adeo victum non exercitato.

30. Jam despondebat animum, jam nec cibum capere volebat, quum tandem redit etiam Demetrius, nihil eorum sciens quæ accidissent. Ubi vero rescivit, ut erat curriculo statim veniens ad carcerem, tum quidem non est admissus: erat enim vespera, et carceris custos clausa diu janua quiescebat, custodia servis tradita. Mane autem, quum multum supplicasset, intro mittitur: atque ingressus diu requirit Antiphilum, qui jam præ malis nosci vix poterat, et circumiens singulos vincitorum inspicit, ut solent qui suos mortuos, jam corruptos, requirunt in præliis. Et nisi nomen exclamasset, Antiphilum Dinomenis filium, diutius etiam, quis esset, ignoraturus erat; adeo malis illis fuerat immutatus. Quum vero voce agnita exclamaret, et illi accedenti, dimota atque abducta a vultu coma squalida condensataque, se quis esset ostenderet; ambo statim, vertigine ab inexpectato spectaculo correpti, concidunt. Spatio autem temporis recipiens se pariter atque Antiphilum recreans Demetrius, distincte singula uti se haberent ab eo quum sciscitando comperisset, bono illum animo esse jubet, et diviso palliolo dimidia ipse parte amicitur, alteram dat illi, detractis sordidis detritisque, quos habuerat, pannis.

31. Atque ab eo inde tempore, quocumque modo poterat, cum illo erat, curam illi et ministerium suum accommodans. Locata enim mercatoribus in portu opera sua, a mane inde ad meridiem, non parvam pro gestandis oneribus mercedem referebat. Tum ut rediit ab opere, parte mercedis custodi soluta, mansuetum sibi illum ac placatum reddebat, reliquum autem ad amicum curandum sufficiebat. Atque interdiu erat cum Antiphilo solandi ejus causa; nocte autem ingruente non procul a janua carceris in lectulo, quem substratis sibi foliis fecerat, quiescebat. Aliquanto igitur tempore hunc in modum vixere, intrans nullo prohibente Demetrius, Antiphilus autem lenius ita ferens calamitatem.

32. Postea quum latro aliquis in carcere mortuus esset a veneno, ut putabatur, et custodia accurate fieri, nec admitti quisquam eorum qui cuperent in carcerem. Qua de re inops consilii et ægre ferens, quum alia conditione adesse non posset amico, Præfectum adiens ipse se defert, ac si socius fuisset insidiarum contra Anubin. His autem dictis abducitur statim in carcerem, et ductus ad Antiphilum hoc enim ægre multum supplicans a carceris custode impetraverat, ut prope Antiphilum et numellis iisdem includeretur, hic ergo vel maxime benevolentiam declaravit, qua illum complecteretur: qui sua mala negligeret, quamvis ipse

αὐτός· ἐπιμελούμενος δὲ ὅπως ἐκεῖνος μάλιστα καθευδήσει καὶ ἦττον ἀνιάσεται· ὥστε ῥῆον ἔφερον μετ' ἀλλήλων κακοπαθοῦντες.

33. Χρόνῳ δὲ καὶ τοιόνδε τι προσπεσὼν ἔπαυσεν ἐπὶ πλεόν αὐτοὺς δυστυχοῦντας· εἷς γὰρ τῶν δεδεμένων οὐκ οἷδ' ὅθεν ῥίνης εὐπορήσας καὶ συνωμότας πολλοὺς τῶν δεσμωτῶν προσλαβὼν ἀποπρίει τε τὴν ἄλυσιν, ἣ ἐδέδεντο ἐξῆς, τῶν κλοιῶν εἰς αὐτὴν διειρομένων, καὶ ἀπολύει ἅπαντας· οἱ δὲ ἀποκτείναντες εὐμαρῶς ὀλίγους ὄντας τοὺς φύλακας ἐκπηδῶσιν ἀθρόοι. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τὸ παραυτίκα ἐνθα ἐδύναντο ἕκαστος διασπαρέντες ὕστερον συνελήφθησαν. οἱ πολλοί· ὁ Δημήτριος δὲ καὶ ὁ Ἀντίφιλος κατὰ χώραν ἔμειναν, καὶ τοῦ Σύρου λαβόμενοι ἤδη ἀπιόντος. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, μαθὼν ὁ τὴν Αἴγυπτον ἐπιτετραμμένος τὸ συμβεβηκὸς ἐπ' ἐκείνους μὲν ἔπεμψε τοὺς διωζομένους, μεταστειλάμενος δὲ τοὺς ἀμφὶ τὸν Δημήτριον ἀπέλυσεν τῶν δεσμῶν ἐπαιέσας ὅτι μόνοι οὐκ ἀπέδρασαν· ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοί γε ἡγάπησαν οὕτως ἀφιέμενοι, ἐβόα δὲ ὁ Δημήτριος καὶ δεινὰ ἐποίει, ἀδικεῖσθαι σφᾶς οὐ σμικρὰ, εἰ δόξουσι κακοῦργοι ὄντες ἐλέω ἢ ἐπαίνῳ τοῦ μὴ ἀποδρᾶναι ἀφεῖσθαι· καὶ τέλος ἠνάγκασαν τὸν δικαστὴν ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα ἐξετάσαι. Ὁ δὲ ἐπεὶ ἔμαθεν οὐδὲν ἀδικοῦντας, ἐπαιέσας αὐτοὺς, τὸν Δημήτριον δὲ καὶ πάνυ θαυμάσας ἀφίησι παραμυθησάμενος ἐπὶ τῇ κολάσει ἣν ἠνέσχοντο ἀδίκως δεθέντες, καὶ ἑκάτερον δωρησάμενος παρ' αὐτοῦ δραχμαῖς μὲν μυρίας τὸν Ἀντίφιλον, δις τοσαύταις δὲ τὸν Δημήτριον.

34. Ὁ μὲν οὖν Ἀντίφιλος ἔτι καὶ νῦν ἐν Αἰγύπτῳ ἔστιν, ὁ δὲ Δημήτριος καὶ τὰς αὐτοῦ δισχυρίας ἐκείνῳ καταλιπὼν ὥχεται ἀπὸ τῶν εἰς τὴν Ἰνδικὴν παρὰ τοὺς Βραχμᾶνας, τσοῦτον εἰπὼν πρὸς τὸν Ἀντίφιλον, ὡς συγγνωστὸς ἂν εἰκότως νομίζοιτο ἤδη ἀπολιπὼν αὐτόν· οὔτε γὰρ αὐτὸς δεῖσθαι τῶν χρημάτων, ἔστ' ἂν αὐτὸς ἦ, ὅπερ ἔστιν, ἀρκεῖσθαι ὀλίγοις δυνάμενος, οὔτε ἐκείνῳ ἔτι δεῖν φίλου εὐμαρῶν τῶν πραγμάτων αὐτῷ γεγεννημένων. Τοιοῦτοι, ὦ Τόξαρι, οἱ Ἕλληνες φίλοι. Εἰ δὲ μὴ προδιεβεβλήκεις ἡμᾶς ὡς ἐπὶ ῥήμασι μέγα φρονοῦντας, καὶ αὐτοὺς ἂν σοι τοὺς λόγους διεξῆλθον πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὄντας, οὓς ὁ Δημήτριος εἶπεν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ὑπὲρ αὐτοῦ μὲν οὐδὲν ἀπολογούμενος, ὑπὲρ τοῦ Ἀντιφίλου δὲ, καὶ δακρύων προσέτι καὶ ἰκετεύων καὶ τὸ πᾶν ἐφ' ἑαυτὸν ἀναδεχόμενος, ἄχρι μαστιγούμενος ὁ Σύρος ἀμφοτέρους ἀφίησιν αὐτούς.

35. Ἐγὼ μὲν οὖν τούτους ὀλίγους ἀπὸ πλειόνων, οὓς πρῶτους ἢ μνήμη ὑπέβαλε, διηγησάμην σοι ἀγαθοὺς καὶ βεβαίους φίλους. Καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη καταβάς ἀπὸ τοῦ λόγου σοὶ τὴν ῥήτραν παραδίδωμι· σὺ δὲ ὅπως μὴ χεῖρους ἐρεῖς τοὺς Σκύθας, ἀλλὰ πολλῷ τούτων ἀμείνους, αὐτῷ σοὶ μελήσει, εἴ τι καὶ τῆς δεξιᾶς πεφρόντικας, ὡς μὴ ἀποτμηθείης αὐτήν. Ἀλλὰ χρὴ ἄνδρα ἀγαθὸν εἶναι· ἐπεὶ καὶ γελοῖα ἂν πάθοις· Ὁρέστην μὲν καὶ Πυλάδην πάνυ σοφιστικῶς ἐπαιέσας, ὑπὲρ δὲ τῆς Σκυθίας φαῦλος ῥήτωρ φαινόμενος.

quoque aegrotans, curaretque ut ille potissimum et quiesceret et minus affligeretur. Itaque lenius ferebant mala jam communia.

33. Aliquamdiu post vero ejusmodi quiddam incidens, ulteriori illorum infelicitati finem imposuit. Vincitorum enim unus limæ copiam nescio unde nactus, assumtis in conjurationem compeditorum pluribus, dissecat catenam qua deinceps vincti erant, insertis in illam numellis, et solvit omnes. At illi interfectis facile paucis custodibus, cuncti erumpunt. Atque isti in praesens dispersi quo quisque poterat, plerique postea comprehensi sunt. Demetrius vero atque Antiphilus suo loco manserant, et Syrum quoque prehenderant jam abeuntem. Luce orta, quum audisset Praefectus Aegypti quid factum esset, ad illos quidem persequendos mittit; arcessitum autem cum amico Demetrium vinculis liberavit, collaudatos quod soli non aufugissent. Verum illi non satis habebant se ita dimitti; sed proclamat Demetrius, et acerbe conqueritur, injuriam sibi fieri non parvam, si videantur, tanquam malefici, vel misericordia dimissi, vel ut praemium fugae non tentatae haberent: et coegerunt denique judicem, ut accurate causam exquiret. Ille vero, cognito nihil mali ab iis admissum, collaudans eos, Demetrium etiam vehementer admiratus, dimittit, consolans de poena quam injuste vincti subierant, et muneribus e sua re familiari afficiens utrumque, Antiphilum decies mille drachmis, altero tanto autem Demetrium.

34. Atque Antiphilus nunc adhuc in Aegypto est: Demetrius vero, etiam suis vicies mille illi relictis, in Indiam profectus est ad Brachmanas, sic allocutus Antiphilum, sibi veniam merito dandam videri, qui jam illum relinqueret: neque enim se indigere opibus, quoad idem esset, hoc est talis qui paucis contentus posset vivere; neque illi opus esse amico, cujus jam res in facili essent. Tales, Toxari, sunt amici Graeci. Nisi vero jam ante nos accusasses, ut qui verbis gloriari soleamus; ipsos quoque sermones tibi referrem, multos illos et bonos, quos Demetrius habuit in judicio, pro se ille quidem causae nihil dicens, verum pro Antiphilo, lacrimans insuper et supplicans, et in se recipiens omnia, donec flagellis tortus Syrus ambos absolvit.

35. Ego quidem igitur paucos hosce de multis, quos primos subjecit memoria, tibi enarravi bonos firmosque amicos. Quod superest jam decedens, oratione finita, agendi partes tibi trado. Tu vero ut ne deteriores dicas Scythas, sed multum his meliores, tibi ipsi curae erit, si quidem dextram curas ne tibi praecidatur. Sed oportet te virum fortem esse: alioquin ridiculus fueris qui, Oreste et Pylade plane sophistarum arte abs te laudatis, pro Scythia tua malus orator videare.

ΤΟΞ. Εἰ γε, ὦ Μνήσιππε, ὅτι καὶ παροτρύνεις με πρὸς τὸν λόγον, ὥσπερ οὐ πάνυ σοι μέλον, εἰ ἀπο-
 τμηθείης τὴν γλῶτταν κρατηθεὶς ἐν τοῖς λόγοις. Πλὴν
 ἄρξομαι γε ἤδη μηδὲν ὥσπερ σὺ καλλιλογησάμενος· οὐ
 γὰρ Σκυθικὸν τοῦτο, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν τὰ ἔργα
 ὑπερφθέγγεται τοὺς λόγους. Προσδοκῆσθαι δὲ μηδὲν
 τοιοῦτο παρ' ἡμῶν, οἷα σὺ διεξελέλυθας ἐπαινῶν, εἴ
 τις ἀπρὸικον ἔγρημεν αἰσχρὰν γυναῖκα ἢ εἴ τις ἀργύριον
 ἐπέδωκε γαμουμένη φιλῶν ἀνδρὸς θυγατρὶ δύο τάλαντα,
 ἢ καὶ νῆ Δι' εἴ τις παρέσχεν ἑαυτὸν δεδυσμένον ἐπὶ
 προδῆλφῳ τῷ μικρὸν ὕστερον λυθῆσεσθαι· πάνυ γὰρ
 εὐτελεῖ ταῦτα καὶ μεγαλουργὸν ἐν αὐτοῖς ἢ ἀνδρεῖον ἐνὶ
 οὐδέν.

36. Ἐγὼ δέ σοι διηγῆσομαι φόνους πολλοὺς καὶ
 πολέμους καὶ θανάτους ὑπὲρ τῶν φίλων, ἵν' εἰδῆς ὡς
 παιδιὰ τὰ ὑμέτερά ἐστι παρὰ τὰ Σκυθικὰ ἐξετάζεσθαι.
 Καίτοι οὐδὲ ἀλόγως αὐτὸ πεπνόνετε, ἀλλὰ εἰκότως τὰ
 μικρὰ ταῦτα ἐπαινεῖτε· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ εἰσιν ὑμῖν ἀφορ-
 μαὶ ὑπερμεγέθεις πρὸς ἐπίδειξιν φιλίας ἐν εἰρήνῃ βαθεῖα
 βιοῦσιν, ὥσπερ οὐδ' ἐν γαλήνῃ μάθοις, εἰ ἀγαθὸς ὁ κυ-
 βερνήτης ἐστί· χειμῶνος γὰρ δεήσει σοὶ πρὸς τὴν διά-
 γνωσιν. Παρ' ἡμῖν δὲ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι, καὶ ἢ
 ἐπελαύνομεν ἄλλοις ἢ ὑποχωροῦμεν ἐπιόντας ἢ συμπε-
 σόντες ὑπὲρ νομῆς ἢ λείας μαχόμεθα, ἐνθα μάλιστα
 δεῖ φίλων ἀγαθῶν· καὶ διὰ τοῦτο ὡς βεβαίότατα συντι-
 θέμεθα τὰς φιλίας, μόνον τοῦτο ὄπλον ἄμαχον καὶ
 δυσπολέμητον εἶναι νομίζοντες.

37. Πρῶτερον δέ σοι εἰπεῖν βούλομαι ὃν τρόπον
 ποιούμεθα τοὺς φίλους, οὐκ ἐκ τῶν πότων, ὥσπερ
 ὑμεῖς, οὐδ' εἰ συνέφηθός τις ἢ γείτων ἦν, ἀλλ' ἐπειδὴν
 τινὰ ἴδωμεν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ μεγάλα ἐργάσασθαι
 δυνάμενον, ἐπὶ τοῦτον ἅπαντες σπεύδομεν, καὶ ὅπερ
 ὑμεῖς ἐν τοῖς γάμοις, τοῦτο ἡμεῖς ἐπὶ τῶν φίλων ποιεῖν
 ἀξιούμεν, ἐπὶ πολὺ μνηστευόμενοι καὶ πάντα ὁμοῦ
 πράττοντες, ὡς μὴ διαμαρτάνοιμεν τῆς φιλίας μηδὲ
 ἀπόδλητοι δόξωμεν εἶναι. Κάπειδάν προκρίθεις τις
 ἤδη φίλος ἦ, συνθῆκαι τὸ ἀπὸ τούτου καὶ ὄρκος ὁ μέ-
 γιστος, ἢ μὴν καὶ βιώσεσθαι μετ' ἀλλήλων καὶ ἀπο-
 θανεῖσθαι, ἣν δέη, ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου τὸν ἕτερον· καὶ
 οὕτω ποιούμεν. Ἀφ' οὗ γὰρ ἂν ἐντεμόντες ἀπαξ τοὺς
 δακτύλους ἐνσταλάξωμεν τὸ αἷμα εἰς κύλικα καὶ τὰ
 ξίφη ἄκρα βάψαντες ἅμα ἀμφοτέροι ἐπισχόμενοι πίω-
 μεν, οὐκ ἔστιν ὃ τι τὸ μετὰ τοῦτο ἡμᾶς διαλύσειεν ἄν.
 Ἐφεῖται δὲ τὸ μέγιστον ἄχρι τριῶν ἐς τὰς συνθήκας εἰσ-
 ιέναι· ὡς ὅστις ἂν πολύφίλος ἦ, ὅμοιος ἡμῖν δοκεῖ ταῖς
 κοιναῖς ταύταις καὶ μοιχευόμεναις γυναῖξιν· καὶ οἴο-
 μεθα οὐκέθ' ὁμοίως ἰσχυρὰν αὐτοῦ τὴν φιλίαν εἶναι
 πρὸς πολλὰς εὐνοίας διαιρεθεῖσαν.

38. Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν Δανδάμιδος πρῶτην γενο-
 μένων· ὁ γὰρ Δάνδαμις ἐν τῇ πρὸς Σαυρομάτας συμ-
 πλοκῇ, ἀπαχθέντος αἰχμαλώτου Ἀμιζώκου τοῦ φίλου
 αὐτοῦ — μᾶλλον δὲ πρῶτερον ὁμοῦμαί σοι τὸν ὄρκον
 τὸν ἡμέτερον, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἐν ἀρχῇ διωμολογησάμεν·
 οὐ μὲν γὰρ τὸν ἀνεμον καὶ τὸν ἀκινάκην οὐδὲν πρὸς σέ,

TOX. Bene facis, Mnesippe, quod etiam incitas me ad
 orationem, quasi non vehementer labores, ne praecidatur
 tibi lingua, si victus oratione fueris. Verum jam statim
 incipiam, nihil studens, uti tu, verborum elegantiae : neque
 enim Scythicum istuc, praesertim ubi res ipsae magis quam
 verba loquuntur. Expectes autem nihil tale a nobis, qua-
 lia tu retulisti, quum laudares, si quis indotatam deformem-
 que uxorem duxit, aut si quis pecuniam dedit nubenti filiae
 amici, duo talenta, et, per Jovem, si quis vincendum se
 praebuit, quum manifestum esset, paullo post solutum iri.
 Valde enim ista vilia, et magnificum in illis aut virile adeo
 nihil quicquam inest.

36. Ego vero tibi enarrabo caedes multas, et bella, et
 mortes pro amicis susceptas, ut scias ludum esse vestra,
 cum Scythicis si comparentur. Quanquam non praeter ra-
 tionem illud vobis accidit, sed conveniens est illa parva a
 vobis laudari : neque enim sunt vobis occasiones ingentes
 ostendendae amicitiae, in alta pace viventibus : ut nec per
 serenum discas, bonusne sit gubernator ; tempestate enim
 ad faciendum illud tibi iudicium opus est. Apud nos autem
 bella perpetua, qui aut invadamus alios, aut excipiamus qui
 nos aggrediuntur, aut subita concursione pro pascuis aut
 praeda pugnemus. Hic maxime amicis bonis opus est ; et
 hanc ob rem quam firmissime coimus amicitias, solum hoc
 telum invictum et vix superabile esse rati.

37. Prius autem dicere tibi volo, qua ratione faciamus
 amicos ; non de comissationibus, uti vos, neque si quis
 aequaeus adolescens, aut vicinus sit ; sed si quem videamus
 virum fortem et magnis rebus gerendis aptum, ad hunc
 festinamus omnes, et quod vos in nuptiis, hoc nos in
 amicis conciliandis facere operae pretium censemus, multum
 procantes, et omnia simul agentes, ne excidamus hac ami-
 citia, neu rejiculi esse videamur. Et si quis praelatus aliis
 et jam amicus est, foedus deinde et iusjurandum maximum,
 « victurum simul, et moriturum, si opus sit, unum pro
 altero. » Et sic facimus. A quo enim tempore incisis
 semel digitis instillaverimus sanguinem in calicem, et in-
 tinctis gladiatorum mucronibus, simul ambo admoto ore bi-
 berimus ; nihil est quod post ea nos dissolvat. Ac permis-
 sum est ternos summum tale foedus inire : nam quisquis
 multos habet amicos, ille similis nobis videtur vulgaribus
 istis et adulteris mulieribus : putamusque non amplius aeque
 firmam illius amicitiam esse, per multas benevolentias di-
 visam.

38. Incipiam vero ab Dandamidis rebus, quae nuper de-
 mum contingere. Dandamis nimirum in praelio cum Sauro-
 malis abducto in captivitatem Amizoce amico suo — quin
 prius jurabo tibi nostrum iusjurandum, quandoquidem hoc
 etiam initio mihi tecum convenit : Non ego, ita me Ventus

ὦ Μνήσιππε, ψεύδος ἐρῶ περὶ τῶν φίλων τῶν Σκυθικῶν.

ΜΝΗΣ. Ἐγὼ μὲν οὐ πάνυ σου ὀμνύοντος ἐδεόμην· σὺ δὲ ὁμῶς εἴ ποιῶν οὐδέν· τῶν θεῶν ἐπωμόσω.

ΤΟΞ. Τί σὺ λέγεις; οὐ σοὶ δοκοῦσιν ὁ ἄνεμος καὶ ὁ ἀκινάκης θεοὶ εἶναι; οὕτως ἄρα ἠγνόησας ὅτι ἀνθρώποις μεῖζον οὐδέν ἐστι ζωῆς τε καὶ θανάτου; ὁπότεν τοίνυν τὸν ἄνεμον καὶ τὸν ἀκινάκην ὀμνύωμεν, ταῦτα ὀμνύομεν ὡς τὸν μὲν ἄνεμον ζωῆς αἴτιον ὄντα, τὸν ἀκινάκην δὲ ὅτι ἀποθνήσκειν ποιεῖ.

ΜΝΗΣ. Καὶ μὴν εἰ διὰ γε τοῦτο, καὶ ἄλλους ἂν ἔχοιτε πολλοὺς θεοὺς οἷος ὁ ἀκινάκης ἐστὶ, τὸν οἰστὸν καὶ τὴν λόγχην καὶ κύνειον δὲ καὶ βρόχον καὶ τὰ τοιαῦτα· ποικίλος γὰρ οὗτος ὁ θεὸς ὁ θάνατος καὶ ἀπείρους τὰς ἐφ' ἑαυτὸν παρέχεται ἀγούσας ὁδοὺς.

ΤΟΞ. Ὅρῃς τοῦτο ὡς ἐριστικὸν ποιεῖς καὶ δικανικὸν ὑποκρούων μεταξὺ καὶ διαφθείρων μου τὸν λόγον; ἐγὼ δὲ ἡσυχίαν ἦγον σοῦ λέγοντος.

ΜΝΗΣ. Ἄλλ' οὐκ αὖθις γε, ὦ Τόξαρι, ποιήσω τοῦτο, πάνυ γὰρ ὀρθῶς ἐπετίμησας· ὥστε θαρρῶν τό γε ἐπὶ τούτῳ λέγε, ὡς μηδὲ παρόντος ἐμοῦ τοῖς λόγοις, οὕτω σιωπήσομαι σοι.

39. ΤΟΞ. Τετάρτη μὲν ἦν ἡμέρα τῆς φιλίας Δανδάμιδι καὶ Ἀμιζώκῃ, ἀφ' οὗ τὸ ἀλλήλων αἷμα συνεπεπόκεσαν· ἦκον δὲ ἡμῖν ἐπὶ τὴν χώραν Σαυρομάται μυριοὶ μὲν ἱππεῦσιν, οἱ πεζοὶ δὲ τρεῖς τοσοῦτοι ἐπεληλυθέναι ἐλέγοντο. Οἷα δὲ οὐ προῖδομένοις τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν ἐπεισπεσόντες ἅπαντας μὲν τρέπουσι, πολλοὺς δὲ τῶν μαχίμων κτείνουσι, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἀπάγουσι, πλὴν εἰ τις ἐφθῇ διανηξάμενος εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἐνθα ἡμῖν τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοπέδου καὶ μέρος τῶν ἀμαξῶν ἦν· οὕτω γὰρ ἐσκηνώσαμεν τότε, οὐκ οἶδα ὅ τι δόξαν τοῖς ἀρχιπλάνοις ἡμῶν, ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ὁχλὰς τοῦ Ἰαναΐδος. Εὐθὺς οὖν ἦ τε λεία περιηλαύνετο καὶ τὰ αἰχμάλωτα συνείχετο καὶ τὰς σκηνὰς διήρπαζον καὶ τὰς ἀμαξὰς καταλαμβάνοντο, αὐτάνδρους τὰς πλείστας ἀλισκομένας, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ὑβρίζοντες τὰς παλλακίδας καὶ τὰς γυναῖκας· ἡμεῖς δὲ ἠνιώμεθα τῷ πράγματι.

40. Ὁ δὲ Ἀμιζώκης ἀγόμενος — ἐκλῶκει γάρ — ἐβόα τὸν φίλον ὀνομαστὶ κακῶς δεδεμένος καὶ ὑπεμνήσκει τοῦ αἵματος καὶ τῆς κύλικος. Ὡς ἀκούσας ὁ Δάνδαμις οὐδὲν ἔτι μελλήσας ἀπάντων ὁρώντων διανήχεται εἰς τοὺς πολεμίους· καὶ οἱ μὲν Σαυρομάται διηρμένοι τοὺς ἀκόντας ὠρμησαν ἐπ' αὐτὸν ὡς κατακεντήσοντες, ὁ δὲ ἐβόα τὸ Ζίριν· τοῦτο δὲ ἦν τις εἴπη, οὐκέτι φονεύεται ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ δέχονται αὐτὸν ὡς ἐπὶ λύτροις ἦκοντα. Καὶ δὴ ἀναχθεὶς πρὸς τὸν ἄρχοντα αὐτῶν ἀπῆτει τὸν φίλον, ὁ δὲ λύτρα ἤτει· μὴ γὰρ προήσασθαι, εἰ μὴ μεγάλα ὑπὲρ αὐτοῦ λάβοι. Ὁ Δάνδαμις δὲ, ἅ μὲν εἶχον, φησὶν, ἅπαντα διήρπασται ὑφ' ὑμῶν, εἰ δέ τι δύναμαι γυμνὸς ὑποτελέσαι, ἔτοιμος ὑποστῆναι ὑμῖν, καὶ πρόσταττε ὅ τι ἂν θέλης· εἰ βούλει δὲ, ἐμὲ ἀντὶ τούτου λαβὼν κατάχρησαι πρὸς ὅ τι σοὶ φίλον. Ὁ δὲ Σαυρο-

et Acinaces, mendacium apud te, Mnesippe, dicam de amicis Scythicis.

MNES. Equidem non valde opus habebam tuo iurejurando : interim bene est quod per deum nullum jurasti.

TOX. Quid ais? non videntur tibi dii esse Ventus et Acinaces? adeo ignorasti, nihil majus esse vita et morte hominibus? Quum ergo Ventum juramus et Acinacem, eatenus juramus, quatenus vitæ causæ ventus (*aer*) est, acinaces vero mortem efficit.

MNES. Verum si propter ista, etiam alios multos habueritis deos qualis est Acinaces, Sagittam, et Hastam, Cicutam adeo, et Laqueum, ac talia : varius enim deus ille Mors est, et infinitas præbet, quæ ducant ad se, vias.

TOX. Vides quam contentiose illud agas et instar rabulæ, interpellans et pervertens orationem meam? At ego dum tu dicebas, quietus eram.

MNES. At non iterum certe, Toxari, hoc faciam : omnino enim recte me increpuisti. Itaque audacter quæ sequuntur dicito : quasi nec intersim tuo sermoni, ita silentium tibi præstabo.

39. TOX. Quartus dies processerat amicitiae Dandamidi et Amizocæ, ex quo sanguinem alter alterius una biberant : quum regionem nostram invadunt Sauromatæ decem millibus equitum ; pedestrium vero copiarum tertium tantum contra nos venisse dicebatur. Quoniam autem nos imprudentes hujus invasionis oppresserant, vertunt in fugam omnes, multosque armatorum interficiunt, alios autem abducunt vivos, præterquam si quis satis celeriter in alteram ripam fluminis transnaret, ubi nobis dimidiis exercitus et pars plaustrorum erat : sic enim tum castra posueramus, nescio quo consilio ducum nostrorum, ad utramque ripam Tanais. Statim ergo præda abduci, captiva corpora comprehendere, diripi tabernacula, plaustra capi cum ipsis plerique vectoribus : et in oculis nostris contumeliam inferebant pellicibus nostris atque uxoribus : quæ res pessime nos habuit.

40. Amizoces autem quum duceretur (captus enimerat), nominatim inclamat amicum, duriter vinctus, et calicis admonet sanguinisque. Quibus Dandamis auditis, nihil amplius cunctatus, omnium in conspectu ad hostes transnata. Ac Sauromatæ telis sublati impetum in illum faciunt, ut confossuri : at ille Zirin clamat ; hoc vero si quis dicat, non jam illum interficiunt, sed tanquam redimendi causa advenientem recipiunt. Itaque abductus ad ducem illorum, amicum repetit : hic pretium postulat, negatque se dimissurum, nisi magnum pro illo accipiat. Dandamis, Quæ habebam, inquit, ea omnia a vobis direpta sunt : si quid vero nudus possum solvere, subire vobis paratus sum : et impera quicquid volueris. Si vero volueris, pro hoc me tibi habe, et, quomodocumque tibi collibuerit, abutere. At Sauromata, Non oportet, inquit, te retineri totum,

μάτης, Οὐδὲν, ἔφη, δεῖ δλον κατέχεσθαι σε καὶ ταῦτα Ζίριν ἔχοντα, σὺ δὲ ὧν ἔχεις μέρος καταβαλὼν ἄγου τὸν φίλον. Ἦρετο δὲ Δάνδαμις ὅ τι καὶ βούλεται λαβεῖν. Ὁ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἤτησεν. Ὁ δὲ αὐτίκα παρέσχεν ἐκκόπτειν αὐτούς· κάπειδὴ ἐξεκέκοπτο καὶ ἤδη τὰ λύτρα εἶχον οἱ Σαυρομάται, παραλαβὼν τὸν Ἀμιζώκην ἐπανήει ἐπερειδόμενος αὐτῷ, καὶ ἅμα διανηξάμενοι ἀπεσώθησαν πρὸς ἡμᾶς.

41. Τοῦτο γενόμενον παρεμυθήσατο ἅπαντας Σχύθας καὶ οὐκέτι ἡττάσθαι ἐνόμιζον ὁρῶντες ὅτι τὸ μέγιστον ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν οὐκ ἀπήγαγον οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ὅτι ἦν παρ' ἡμῖν ἡ ἀγαθὴ γνώμη καὶ ἡ πρὸς τοὺς φίλους πίστις. Καὶ τοὺς Σαυρομάτας δὲ τὸ αὐτὸ οὐ μετρίως ἐφόβησε λογιζομένους πρὸς οἷους ἄνδρας ἐκ παρασκευῆς μαχοῦνται, εἰ καὶ ἐν τῷ ἀπροσδοκῆτῳ τότε ὑπερέσχον· ὥστε νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπολιπόντες τὰ πλεῖστα τῶν βοσκημάτων καὶ τὰς ἀμάξας ἐμπρήσαντες ὄχοντο φεύγοντες. Ὁ μέντοι Ἀμιζώκης οὐκέτι ἠνέσχετο βλέπειν αὐτὸς ἐπὶ τυφλῷ τῷ Δανδάμιδι, ἀλλὰ τυφλώσας καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμφοτέροι καὶ θνήσκοντες ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Σχύθων δημοσίᾳ μετὰ πάσης τιμῆς τρεφόμενοι.

42. Τί τοιοῦτον, ὦ Μνήσιππε, ὑμεῖς ἔχοιτε ἂν εἰπεῖν, εἰ καὶ ἄλλους σοι δέκα δοίῃ τις ἐπὶ τοῖς πέντε καταριθμήσασθαι ἀνωμότους, εἰ βούλει, ὥς καὶ πολλὰ ἐπιψεύδοιο αὐτοῖς; Καίτοι ἐγὼ μὲν σοι γυμνὸν τὸ ἔργον διηγησάμην· εἰ δὲ σύ τινα τοιοῦτον ἔλεγες, εὖ οἶδα, ὅποσα ἂν κομψὰ ἐγκατέμιζας τῷ λόγῳ, οἷα ἰκέτευεν ὁ Δάνδαμις καὶ ὥς ἐτυφλοῦτο καὶ ἃ εἶπε καὶ ὥς ἐπανῆκε καὶ ὥς ὑπεδέξαντο αὐτὸν ἐπευφημοῦντες οἱ Σχύθαι καὶ ἄλλα ὅποια ὑμεῖς μηχανᾶσθαι εἰώθατε πρὸς τὴν ἀκρόασιν.

43. Ἄκουε δ' οὖν καὶ ἄλλον ἰσότιμον, Βελίτταν Ἀμιζώκου τούτου ἀνεψιόν· ὃς ἐπεὶ κατασπασθέντα ἐκ τοῦ ἵππου ὑπὸ λέοντος εἶδε Βάσθην τὸν φίλον — ἅμα δὲ ἔτυχον θηρῶντες — καὶ ἤδη ὁ λέων περιπλακεῖς αὐτῷ ἐνεπεφύκει τῷ λαίμῳ καὶ τοῖς ὄνυξιν ἐσπάραττε, καταπηδήσας καὶ αὐτὸς ἐπιπίπτει κατόπιν τῷ θηρίῳ καὶ περιέσπα, πρὸς ἑαυτὸν παροξύνων καὶ μετὰ γων καὶ διὰ τῶν ὀδόντων μεταξὺ διείρων τοὺς δακτύλους καὶ τὸν Βάσθην, ὥς οἷόν τε ἦν, ὑπεξελεῖν πειρώμενος τοῦ δήγματος· ἄχρι δὲ ὁ λέων ἀφείδς ἐκεῖνον ἡμιθνήτα ἤδη ἐπὶ τὸν Βελίτταν ἀπεστράφη καὶ συμπλακεῖς ἀπέκτεινε καὶ κείνον· ὁ δὲ ἀποθνήσκων τὸ γοῦν τοσοῦτον ἔφθη πατάξας τῷ ἀκινάκῃ τὸν λέοντα εἰς τὸ στέρνον, ὥστε ἅμα πάντες ἀπέθανον, καὶ ἡμεῖς ἐθαύψαμεν αὐτοὺς δύο τάφους ἀναχώσαντες πλησίον, ἓνα μὲν τῶν φίλων, ἓνα δὲ καταντικρὺ τοῦ λέοντος.

44. Τρίτην δὲ σοι διηγῆσομαι, ὦ Μνήσιππε, τὴν Μακέντου φιλίαν καὶ Λογγάτου καὶ Ἀρσακόμα. Ὁ γὰρ Ἀρσακόμας οὗτος ἠράσθη Μαζαίας τῆς Λευκάνορος τοῦ βασιλεύσαντος ἐν Βοσπόρῳ, ὁπότε ἐπρέσβευεν ὑπὲρ τοῦ δασμοῦ, ὃν οἱ Βοσποράνιοι αἰεὶ φέροντες ἡμῖν τότε ἤδη τρίτον μῆνα ὑπερήμεροι ἐγεγέννητο. Ἐν τῷ δειπνῶ οὖν ἰδὼν τὴν Μαζαίαν μεγάλην καὶ καλὴν παρθένον

idque quum Zirin veneris : quin tu parte eorum quæ habes data amicum abducas licet. Rogat Dandamis quid tandem vellet accipere. Hic oculos petit. At ille statim effodiendos præbet, quumque effossi essent, et jam pretium haberent Sauromatæ, assumpto Amizoce redit illo innixus; et simul transnantes salvi ad nos veniunt.

41. Hoc factum Scythas omnes crexit, neque jam se victos putarunt, quum viderent maximum bonorum nostrorum non ablatum esse ab hostibus, manente apud nos honesto animo et erga amicos fide. Verum etiam Sauromatas non mediocriter eadem res perterrit, cogitantes contra quos viros in acie pugnaturi essent, etsi imprudentes tum superaverant. Itaque proxima nocte, relictis plerisque pecudum, incensisque plaustris, fuga abierunt. Verum Amizoces ferre non poterat videre se, cæco Dandamide; sed ipse quoque se excæcavit : jamque sedent ambo, atque a communi Scytharum publice cum multo honore aluntur.

42. Quid tale, Mnesippe, vos dicere possitis, et si quis alios tibi decem supra illos quinque enumerare permittat, jurijurando non subjectos, ut etiam mendacio augere multa possis? At ego tibi rem nudam exposui : si vero tu talem quendam diceres, bene novi quantas venustates admisturus esses narrationi, quibus verbis supplicaverit Dandamis, et quomodo excæcatus fuerit, et quæ tum dixerit, et ut redierit, et ut cum plausu illum Scythæ receperint, et alia quæ vos machinari auribus soletis.

43. Audi jam et alium æquo honore dignum, Belittam, Amizocæ hujus consobrinum : qui quum equo detractum a leone Basthen amicum videret (una autem erant in venatu), et jam leo complexus hominem fauces illius invasisset, et laceraret eum unguibus : desiliens ipse quoque a tergo irrumpit in bestiam, eamque detrahit, in se dum irritat et traducit, inferens intra dentes illius suos digitos, et Basthen, quantum fieri poterat, eripere morsui tentans : donec leo, relicto illo jam semanimi, versus in Belittam, eumque complexus, ipsum quoque interemit. Atque ille jam moriens ante tamen sic acinace leonem in pectore percussit, ut simul omnes morerentur. Inde nos sepelivimus illos, duobus prope se invicem tumulis aggestis, uno amicorum, altero autem exadverso leonis.

44. Tertiam tibi enarrabo, Mnesippe, Macentæ amicitiam et Lonchatæ et Arsacomæ. Arsacomæ hic amore incensus fuerat Mazææ Leucanoris filiæ Bosporanorum reguli, quum legatus ad eum esset tributis causa, quod semper nobis solventes Bosporani, illo tempore tertium jam mensem ultra diem dictum debuerant. In cœna igitur quum vidisset Mazæam, magnam et pulchram virginem, amare illam,

ἦρα καὶ πονήρως εἶχε. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν φόρων διεπέπρακτο ἤδη καὶ ἐχρημάτιζεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καὶ εἰστία ἤδη αὐτὸν ἀποπέμπων. Ἔθος δὲ ἐστὶν ἐν Βοσπόρῳ, τοὺς μνηστῆρας ἐπὶ τῷ δείπνῳ αἰτεῖν τὰς κόρας καὶ λέγειν, οἵτινες ὄντες ἀξιοῦσι καταδεχθῆναι ἐπὶ τὸν γάμον. Καὶ δὴ καὶ τότε ἔτυχον ἐν τῷ δείπνῳ πολλοὶ μνηστῆρες παρόντες, βασιλεῖς καὶ βασιλέων παῖδες, καὶ Τιγραπάτης ἦν ὁ Λαζῶν δυνάστης καὶ Ἀδύρμαχος ὁ Μαχλυνηῆς ἀρχὼν καὶ ἄλλοι πολλοί. Δεῖ δὲ τῶν μνηστήρων ἕκαστον προσαγγεῖλαντα ἑαυτὸν, διότι μνηστευόμενος ἦκει, δειπνεῖν ἐν τοῖς ἄλλοις κατακείμενον ἐφ' ἡσυχίας· ἐπὶ δὲ παύσωνται δειπνοῦντες, αἰτήσαντα φιάλην ἐπισπεῖσαι κατὰ τῆς τραπέζης καὶ μνηστεύεσθαι τὴν παῖδα πολλὰ ἐπαινοῦντα ἑαυτὸν, ὥς τις ἢ γένους ἢ πλούτου ἢ δυνάμεως ἔχει.

45. Πολλῶν οὖν κατὰ τόνδε τὸν νόμον σπεισάντων καὶ αἰτησάντων καὶ βασιλείας καὶ πλούτους καταριθμησαμένων τελευταῖος ὁ Ἀρσακόμας αἰτήσας τὴν φιάλην οὐκ ἔσπεισεν — οὐ γὰρ ἔθος ἡμῖν ἐκχεῖν τὸν οἶνον, ἀλλὰ ὕβρις εἶναι δοκεῖ τοῦτο εἰς τὸν θεόν — πίων δὲ ἀμυστὶ, Δὸς μοι εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὴν θυγάτέρα σου Μαζαίαν γυναῖκα ἔχειν πολὺ ἐπιτηδειότερῳ τούτων ὄντι ὅποσα γε ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ τοῖς κτήμασι. Τοῦ δὲ Λευκάνορος θαυμάσαντος — ἡπίστατο γὰρ πέννητα τὸν Ἀρσακόμαν καὶ Σκυθῶν τῶν πολλῶν — καὶ ἐρομένου, Πόσα δὲ βοσκήματα ἢ πόσας ἀμάξας ἔχεις, ὦ Ἀρσακόμα; ταῦτα γὰρ ὑμεῖς πλουτεῖτε· Ἀλλ' οὐχ ἀμάξας, ἔφη, ἔχω οὐδὲ ἀγέλας, ἀλλ' εἰσὶ μοι δύο φίλοι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ οἳ οὐκ ἄλλῳ Σκυθῶν. Τότε μὲν οὖν ἐγελάσθη ἐπὶ τούτοις καὶ παρώφθη καὶ μεθύειν ἔδοξεν. Ἐωθεν δὲ προκριθεὶς τῶν ἄλλων Ἀδύρμαχος ἔμελλεν ἀπάγειν τὴν νύμφην εἰς τὴν Μαιώτιν παρὰ τοὺς Μάχλυας.

46. Ὁ δὲ Ἀρσακόμας ἐπανελθὼν οἴκαδε μηνύει τοῖς φίλοις ὥς ἀτιμασθεῖν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ γελασθεῖν ἐν τῷ συμποσίῳ πέννης εἶναι δόξας. Καίτοι, ἔφη, ἐγὼ διηγησάμην αὐτῷ τὸν πλοῦτον, ὁπότος ἐστὶ μοι, ὑμᾶς, ὦ Λογγάτα καὶ Μακέντα, καὶ τὴν εὖνοιαν τὴν ὑμετέραν πολὺ ἀμείνω καὶ βεβαιότεραν τῆς Βοσπορανῶν δυνάμεως. Ἀλλ' ἐμοῦ ταῦτα διεξιόντος ἡμᾶς μὲν ἐχλεύαζε καὶ κατεφρόνει, Ἀδурμάχῳ δὲ τῷ Μάχλυι παρέδωκεν ἀπάγειν τὴν νύμφην, ὅτι χρυσᾶς τε φιάλας ἐλέγετο ἔχειν δέκα καὶ ἀμάξας τετρακλίνους ὀγδοήκοντα καὶ πρόβατα καὶ βοῦς πολλούς. Οὕτως ἄρα προετίμησεν ἀνδρῶν ἀγαθῶν βοσκήματα πολλὰ καὶ ἐκπώματα περίεργα καὶ ἀμάξας βαρείας. Ἐγὼ δὲ, ὦ φίλοι, δι' ἀμφοτέρα ἀνιῶμαι, καὶ γὰρ ἐρῶ τῆς Μαζαίας καὶ ἡ ὕβρις ἐν τοσούτοις ἀνθρώποις οὐ μετρίως μου καθίκετο, οἶμαι δὲ καὶ ὑμᾶς ἐπ' ἰσῆς ἡδικῆσθαι· τὸ γὰρ τρίτον μετῆν ἐκάστῳ ὑμῶν τῆς ἀτιμίας, εἰ γε οὕτω βιοῦμεν ὥς ἀφ' οὗ συνεληλύθαμεν εἰς ἀνθρωπος ὄντες, καὶ τὰ αὐτὰ ἀνιῶμενοι καὶ τὰ αὐτὰ χαίροντες. Οὐ μόνον, ἐπεῖπεν ὁ Λογγάτης, ἀλλὰ ἕκαστος ἡμῶν ὅλος ὕβρισταί, ὁπότε σὺ τοιαῦτα ἔπαθες.

et inde animo æger esse cœpit. Ac de tributo negotium perfectum jam erat : jam respondebat illi rex, jam discensus causa convivio illum excipiebat. Moris est autem in Bosporo, ut proci in cœna petant puellas, dicantque, qui sint, qui recipi in affinitatem postulent. Jam forte accidit ut tum plures in ea cœna proci adessent, reges et regum filii, et Tigrapates in his erat, Lazorum regulus, et Adyrmachus Machlyenes princeps, et alii multi. Oportet vero procorum unumquemque, quum se indicavit, nimirum nuptiarum se causa venisse, cœnare cum aliis et quiete accumbere : finitis vero epulis poculum poscere, libare in mensam, et procum se puellæ profiteri, multum de se gloriari, quam generosus, quam dives, quam potens sit.

45. Multi igitur pro illo more quum libassent et petissent puellam, et regna sua atque divitias enumerassent, ultimus poculo petito Arsacomas, non ille quidem libavit (neque enim solemus effundere vinum, quæ contumelia potius esse in deum videtur), sed epota haustu uno phiala, Da mihi, rex, inquit, filiam tuam Mazæam, ut uxorem habeam, multo hisce magis idoneo quantum ad divitias et possessiones. Admirante autem Leucanore, qui sciret pauperem esse Arsacomam et de vulgo Scytharum, atque interrogante, Quot autem armenta, aut quot plaustra habes, Arsacoma? hæc enim vestræ divitiæ : At ego, inquit, neque plaustra habeo, neque greges ; sed sunt mihi amici duo honesti bonique viri, quales Scytharum alii nemini. Tunc igitur derisus propter ista est, et contemptus, et pro ebrio habitus. Altero autem mane prælatus ceteris Adyrmachus abducturus erat sponsam in Mæotidem ad Machlyes.

46. Arsacomas vero reversus domum indicat amicis, quam contentim habitus esset a rege, quam derisus in convivio, eo quod pauper visus esset : Atqui ego, inquit, narraui illi meas divitias, quantæ sint, vos nempe, Lonchata et Macenta, et benevolentiam vestram, præstantiorem longe et firmiorem Bosporanorum opibus. Hæc vero quum dicerem, nos ille quidem derisui et contemptui habebat, atque Machlyi Adyrmacho abducendam tradidit sponsam, quod aureas se phialas habere decem diceret, et plaustra quaternorum lectorum octoginta, et oves bovesque multas. Sic ergo prætulit viris bonis pecudes multas et pocula vanæ pretiositatis et plaustra gravia. At ego, amici, duplici de causa angor : et enim amo Mazæam, et contumelia in tot hominum conspectu illata mihi profunde in animum descendit : arbitror autem vos quoque non minori injuria affectos ; tertia enim contumeliæ pars ad vestrum unumquemque pervenit ; si quidem ita vivimus, ut, a quo tempore coimus, unus homo simus, doleamus iisdem rebus, lætemur iisdem. Non hoc solum, subjungit Lonchates, verum unusquisque nostrum totus injuria affectus est, quum ista tibi evenerunt.

47. Πῶς οὖν, ὁ Μακέντης ἔφη, χρησόμεθα τοῖς παροῦσι; Διελώμεθα, ἔφη ὁ Λογχάτης, τὸ ἔργον· καὶ ἐγὼ μὲν ὑπισχνούμαι Ἀρσακόμα τὴν κεφαλὴν κομῆν τοῦ Λευκάνωρος, σὲ δὲ χρὴ τὴν νύμφην ἐπανάγειν αὐτῷ. Οὕτω γιγνέσθω, ἔφη. Σὺ δὲ, ὦ Ἀρσακόμα, ἐν τοσούτῳ — εἰκὸς γὰρ καὶ στρατιᾶς καὶ πολέμου τὸ μετὰ τοῦτο δεήσειν ἡμᾶς — αὐτοῦ περιμένων συνάγειρε καὶ παρασκευάζε δπλα καὶ ἵππους καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν ὡς πλείστην. Ῥᾶστα δ' ἂν πολλοὺς προσαγάγοις αὐτός τε ἀγαθὸς ὢν καὶ ἡμῖν οὐκ ὀλίγων ὄντων οἰκείων, μάλιστ' αὖ εἰ καθέζοιο ἐπὶ τῆς βύρσης τοῦ βοός. Ἐδοξε ταῦτα, καὶ ὁ μὲν ἐχώρει ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου ὁ Λογχάτης, ὁ Μακέντης δὲ ἐπὶ τοὺς Μάχλους, ἱππότης ἐκάτερος, ὁ δὲ Ἀρσακόμας οἶκοι μένων τοῖς τε ἡλικιώταις διελέγετο καὶ ὥπλιζε δύναμιν παρὰ τῶν οἰκείων, τέλος δὲ καὶ ἐπὶ τῆς βύρσης ἐκαθέζετο.

48. Τὸ δὲ ἔθος ἡμῖν τὸ περὶ τὴν βύρσαν οὕτως ἔχει· ἐπειδὴν ἀδικηθεὶς τις πρὸς ἑτέρου ἀμύνασθαι βουλόμενος ἰδὼν καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἀξιόμαχος ὢν, βοῦν ἱερεύσας τὰ μὲν κρέα κατακόψας ἤψησεν, αὐτὸς δὲ ἐκπετάσας χαμαὶ τὴν βύρσαν κάθηται ἐπ' αὐτῆς εἰς τοῦπίσω παραγαγὼν τὴν χεῖρα ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ἀγκώνων δεδεμένοι. Καὶ τοῦτό ἐστιν ἡμῖν ἡ μεγίστη ἰκετηρία. Παρακειμένων δὲ τῶν κρεῶν τοῦ βοός προσιόντες οἱ οἰκεῖοι καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος μοῖραν ἕκαστος λαβὼν ἐπιβὰς τῇ βύρσῃ τὸν δεξιὸν πόδα ὑπισχνεῖται κατὰ δύναμιν, ὁ μὲν πέντε ἱππέας παρέξειν ἀσίτους καὶ ἀμίσθους, ὁ δὲ δέκα, ὁ δὲ πλείους, ὁ δὲ ὀπλίτας ἢ πεζοὺς ὑπόσους ἂν δύνηται, ὁ δὲ μόνον ἑαυτὸν ὁ πενέστατος. Ἀθροίζεται οὖν ἐπὶ τῆς βύρσης πολλὸ πλῆθος ἐνίοτε καὶ τὸ τοιοῦτον σύνταγμα βεβαιότατόν τε ἐστὶν συμμεῖναι καὶ ἀπρόσμαχον τοῖς ἐχθροῖς ἄτε καὶ ἔνορκον ὄν· τὸ γὰρ ἐπιβῆναι τῆς βύρσης ὄρκος ἐστίν. Ὁ μὲν οὖν Ἀρσακόμας ἐν τούτοις ἦν. Καὶ ἠθροίσθησαν αὐτῷ ἱππεῖς μὲν ἀμφὶ τοὺς πεντακισχιλίους, ὀπλῖται δὲ καὶ πεζοὶ συναμφότεροι δισμύριοι.

49. Ὁ δὲ Λογχάτης ἀγνοούμενος παρελθὼν ἐς τὸν Βόσπορον προσέρχεται τῷ βασιλεῖ διοικουμένῳ τι τῆς ἀρχῆς καὶ φησὶν ἥκειν μὲν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν, ἰδίᾳ δὲ αὐτῷ μεγάλα πράγματα κομίζων. Τοῦ δὲ λέγειν κελεύσαντος, οἱ μὲν Σκύθαι, φησὶ, τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ τὰ καθ' ἡμέραν ἀξιοῦσι, μὴ ὑπερβαίνειν τοὺς νόμους ὑμῶν ἐς τὸ πεδίον, ἀλλὰ μέχρι τοῦ τραχώνος νέμειν τοὺς δὲ ληστὰς οὐς αἰτιᾶσθε ὡς κατατρέχοντας ὑμῶν τὴν χώραν, οὐ φασὶν ἀπὸ κοινῆς γνώμης ἐκπέμπεσθαι, ἀλλ' ἰδίᾳ ἕκαστον ἐπὶ τῷ κέρδει κλωπεύειν· εἰ δέ τις ἀλίσκοιτο, αὐτὸν σὲ κύριον εἶναι κολάζειν· ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι ἐπεστάλακasin.

50. Ἐγὼ δὲ μηνύω σοι μεγάλην ἐφοδὸν ἐσομένην ἐφ' ὑμᾶς ὑπ' Ἀρσακόμα τοῦ Μαριάντα, ὃς ἐπρέσβευε πρόην παρὰ σέ καὶ, οἶμαι, διότι αἰτήσας τὴν θυγατέρα οὐκ ἔτυχε παρὰ σοῦ, ἀγανακτεῖ καὶ ἐπὶ τῆς βύρσης ἐβδόμην ἤδη ἡμέραν κάθηται καὶ συνῆκται στρατὸς οὐκ ὀλίγος αὐτῷ. Ἦκουσα, ἔφη ὁ Λευκάνωρ, καὶ

47. Quomodo igitur, Macentes inquit, in praesens consulemus? Dividamus, ait Lonchates, opus : et, ego quidem polliceor Arsacomae caput me allaturum Leucanoris : te autem oportet sponsam illi adducere. Sic fiat, inquit ille. Tu vero, Arsacoma, interea, quum credibile sit exercitu post haec et bello nobis opus futurum, hic manens, coge et para arma et equos et reliquas copias quam amplissimas. Facillime autem plurimos tibi conciliaveris, quum et ipse sis vir bonus, et nos non paucos habeamus familiares : maxime vero si bubulam pellem insederis. Placuerunt ista. Atque e vestigio, ut erat, in Bosporum pergit Lonchates, Macentes vero ad Machlyes, in equo uterque. At Arsacomas domi manens agit cum aequalibus, et familiarium copias armat : tandem etiam pellem insidet.

48. Ceterum illa apud nos de pelle consuetudo ita se habet : si quis injuria laesus ab alio, et ulcisci volens, videat se per se imparem bello esse, sacrificati bovis carnes concisas coquit. Ipse vero stratam humi pellem insidet, manibus post tergum rejectis, ut qui in ipso brachii flexu revincti sunt. Et haec est sanctissima apud nos supplicandi ratio. Appositarum vero carnum bovis, accedentes familiares, et ceterorum quisquis vult, parte unusquisque sumta, inscendens dextro pede pellem, pollicetur pro viribus, hic quidem quinque equites se praebiturum quibus neque cibaria ille neque stipendia debeat, alius decem, alius plures, alius gravem armaturam aut pedites quotcumque possit ; alius, pauperrimus nempe, se ipsum. Cogitur ergo in illa pelle magna interdum multitudo ; ac talis exercitus quum firmissimus est ad una manendi constantiam, tum invictus hostibus, juratus quippe ; nam pellem inscendere sacramentum est. In his ergo occupatus erat Arsacomas. Collecti autem ad ipsum sunt equites ad quinquies mille, gravis armaturae et peditum in summa viginti millia.

49. Interim Lonchates ignotus in Bosporum adit regem pro imperio agentem aliquid, et venire se a communi Scytharum ait, privatim autem res illi magnas ferre. Dicere autem jussus, Scythae, inquit, communia illa et quotidiana postulant, ne vestri pastores in suos campos transgrediantur, sed intra montes manean : latrones autem illos, a quibus percursari vestram regionem querimini, negant publico consilio mitti, sed privatim sui unumquemque lucris causa latrocinari : si quis autem illorum deprehendatur, penes te esse illum punire. Haec quidem illi nunciare me jusserunt.

50. At ego indico tibi, magnam impressionem in vos ab Arsacoma Mariantae filio factum iri, qui legatione non ita pridem apud vos functus est, et indigne fert, puto, quod expetitam sibi a te filiam tuam non impetravit, et jam septimum diem pellem insidet, collectumque habet exercitum non parvum. Audiveram, inquit Leucanor, ipse quoque

αὐτὸς ἀθροῖσθαι δύναμιν ἀπὸ βύρσης, ὅτι δ' ἐφ' ἡμᾶς συνίσταται καὶ ὅτι Ἀρσακόμας δ' ἐλαύνων ἐστίν, ἡγνόουν. Ἄλλ' ἐπὶ σέ, ἔφη ὁ Λογχάτης, ἡ παρασκευή· ἐμοὶ δὲ ἐχθρὸς ὁ Ἀρσακόμας ἐστὶ, καὶ ἀχθεταὶ διότι προτιμῶμαι αὐτοῦ ὑπὸ τῶν γεραιτέρων καὶ ἀμείνων τὰ πάντα δοκῶ εἶναι· εἰ δέ μοι ὑπόσχοιο τὴν ἐτέραν σου θυγατέρα Βαρκέτιν, οὐδὲ τὰ ἄλλα ἀναξίω ὑμῶν ὄντι, οὐκ εἰς μακράν σοι ἤξω τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομίζων. Ὑπισχνοῦμαι, ἔφη ὁ βασιλεὺς, μάλα περιδεῆς γενόμενος· ἔγνω γὰρ τὴν αἰτίαν τῆς ὀργῆς τῆς Ἀρσακόμα τὴν ἐπὶ τῶ γάμῳ καὶ ἄλλως ὑπέπτησεν αἰ τοὺς Σκύθας. Ὁ δὲ Λογχάτης, Ὁμοσον, εἶπεν, ἥ μὴν φυλάξειν τὰς συνθήκας, μὴδὲ ἀπαρνήσεσθαι. Τότε ἤδη τούτων γενομένων καὶ ἐπεὶ ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ἤθελεν ὀμνύειν, Μὴ σύ γε ἐνταῦθα, εἶπε, μὴ καὶ τις ὑπιδῇται τῶν ὀρώντων ἐφ' ὅτῳ ὀρκωμοτοῦμεν, ἀλλ' εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἄρεος τουτὶ εἰσελθόντες, ἐπικλεισάμενοι τὰς θύρας ὀμνύωμεν, ἀκουσάτω δὲ μηδεὶς· εἰ γὰρ τι τούτων πύθοιτο Ἀρσακόμας, δέδια μὴ προθύσῃται με τοῦ πολέμου χεῖρα οὐ μικρὰν ἤδη περιβεβλημένος. Εἰσίσωμεν, ἔφη ὁ βασιλεὺς, ὑμεῖς δὲ ἀπόστητε ὅτι πορρωτάτω· μηδεὶς δὲ παρῆστω ἐς τὸν νεῶν, ὅντινα μὴ ἐγὼ καλέσω. Ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν εἰσῆλθον, οἱ δορυφόροι δὲ ἀπέστησαν, σπασάμενος τὸν ἀκινάκην ἐπισχὼν τῇ ἐτέρᾳ τὸ στόμα, ὥς μὴ βοήσῃ, παῖε παρὰ τὸν μαστὸν, εἴτα ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῇ χλαμύδι ἔχων ἐξῆι, μεταξὺ διαλεγόμενος δῆθεν αὐτῷ καὶ διὰ ταχέων ἤξειν λέγων, ὥς δὴ ἐπὶ τι πεμφθεὶς ὑπ' ἐκείνου. Καὶ οὕτως ἐπὶ τὸν τόπον ἀφικόμενος, ἐνθα καταδεδεμένον καταλεοίπει τὸν ἵππον, ἀναβάς ἀφιππάσατο εἰς τὴν Σκυθίαν. Δίωξις δὲ οὐκ ἐγένετο αὐτοῦ, ἐπὶ πολὺ ἀγνοησάντων τὸ γεγονὸς τῶν Βοσπορανῶν, καὶ ὅτε ἔγνωσαν, ὑπὲρ τῆς βασιλείας στασιαζόντων.

51. Γαῦτα μὲν ὁ Λογχάτης ἔπραξε καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀπεπλήρωσε τῷ Ἀρσακόμα παραδούς τὴν κεφαλὴν τοῦ Λευκάνωρος. Ὁ Μακέντης δὲ καθ' ὁδὸν ἀκούσας τὰ ἐν Βοσπόρῳ γεγόμενα ἤκεν ἐς τοὺς Μάχλυας καὶ πρῶτος ἀγγείλας αὐτοῖς τὸν φόνον τοῦ βασιλέως, Ἡ πόλις δὲ, ἔφη, ὦ Ἀδύρμαχε, σέ γαμβρὸν ὄντα ἐπὶ τὴν βασιλείαν καλεῖ· ὥστε σὺ μὲν προσάσας παραλάμβανε τὴν ἀρχὴν, τεταραγμένοις τοῖς πράγμασιν ἐπιφανείς· ἡ κόρη δὲ σοι κατόπιν ἐπὶ τῶν ἀμαξίων ἐπέσθω· ῥᾶον γὰρ οὕτω προσάξεις Βοσπορανῶν τοὺς πολλοὺς ἰδόντας τὴν Λευκάνωρος θυγατέρα. Ἐγὼ δὲ Ἀλανός τέ εἰμι καὶ τῇ παιδί ταύτῃ συγγενὴς μητρόθεν· παρ' ἡμῶν γὰρ οὔσαν τὴν Μάστειραν ἡγάγετο ὁ Λευκάνωρ· καὶ νῦν σοι ἤκω παρὰ τῶν τῆς Μαστείρας ἀδελφῶν τῶν ἐν Ἀλανίᾳ παρακελευομένων ὅτι τάχιστα ἐλαύνειν ἐπὶ τὸν Βόσπορον καὶ μὴ περιδεῖν ὥς Εὐβίοτον περιελθοῦσαν τὴν ἀρχὴν, δὲ ἀδελφὸς ὢν νόθος Λευκάνωρος Σκύθαις μὲν αἰ φίλος ἐστίν, Ἀλανοῖς δὲ ἀπέχθεται. Ταῦτα δὲ ἔλεγεν ὁ Μακέντης ὁμόσχευος καὶ ὁμόγλωττος τοῖς Ἀλανοῖς ὢν· κοινὰ γὰρ ταῦτα Ἀλανοῖς καὶ Σκύθαις, πλὴν ὅτι οὐ πάνυ κομῶσιν οἱ Ἀλανοὶ ὥσπερ οἱ Σκύθαι.

colligi de pelle copias; contra nos vero coire et Arsacomam ducem esse, ignorabam. Enimvero contra te, Lonchates ait, apparatus ille. Meus vero Arsacomas inimicus est, et indignatur me sibi præferri ab honoratioribus, et omnibus rebus haberi præstantiorem. Quodsi mihi promiseris alteram filiam tuam Barcetm, qui nec ceteroquin indignus vobis gener sum, non ita multo post veniam caput tibi illius asserens. Promitto, ait rex, valde perterritus, qui causam irarum Arsacomæ, de nuptiis, sciret, et alioquin semper formidaret Scythas. Lonchates vero, Jura, inquit, servatum te pacta, neque negaturum. Hic, dum ista jam fierent, et ille extensa in cælum manu jam esset juraturus, Ne hic tu, inquit, ne quis forte videntium suspicetur quare juremus: sed in hoc Martis templum ingressi, clausis post nos januis juremus, audiente nemine: si quid enim horum audiat Arsacomas, metuo ne ante bellum me cædat, qui manum non parvam jam circa se habeat. Intremus, rex ait: vos vero longissime recedite, neu in templo adsit quisquam, quem ego non vocavero. Quum vero ipsi quidem intrassent, recessissent autem satellites, stricto acinace, altera manu os ne clamaret occludens, ferit ipsum ad mammam, tum caput abscissum tegens chlamyde exit, inter exeundum velut loquens cum illo, et statim se rediturum dicens, ac si ad aliquid missus ab illo esset. Et sic delatus ad illum locum, ubi revinctum equum reliquerat, eo conscenso Scythiam curriculo repetit. Ac persecutus illum nemo est, quid actum esset diu ignorantibus Bosporanis, ac tum, ubi rescissent, factiose de regno decertantibus.

51. Atque ista quidem Lonchates fecit, implevitque Arsacomæ promissum tradendo Leucanoris capite. Macentes autem, audito in ipsa via quid in Bosporo gestum esset, pervenit ad Machlyes, et annuncians primus mortem regis, Civitas, inquit, te, Adymache, generum regis ad regnum vocat. Itaque tu quidem præcepto itinere regnum occupa, in turbatis rebus præsens subito: puella vero post te in plaustis sequatur; facilius enim sic Bosporanorum tibi vulgus conciliaveris, Leucanoris filiam si viderint. Ego vero Alanus sum, et virginis illius a matre cognatus: etenim nostri generis Mastiram duxit Leucanor: et jam a Mastiræ tibi fratribus venio, qui sunt in Alania, hortantibus te ut quam celerrime venias in Bosporum, neu patiari transferri imperium in Eubiotum, qui frater nothus Leucanoris, Scythiis semper amicus, infestus autem est Alanis. Hæc Macentes dixit, veste et lingua Alanorum similis: communia enim ista Alanis et Scythiis, nisi quod non omnino Scytharum instar comati sunt Alani. Verum Macentes in hoc

Ἀλλὰ ὁ Μακέντης καὶ τοῦτο εἶκαστο αὐτοῖς καὶ ἀποκεκάρκει τῆς κόμης ὅσον εἰκὸς ἦν ἔλαττον κομᾶν τὸν Ἀλανὸν τοῦ Σχύθου· ὥστε ἐπιστεύετο διὰ ταῦτα Μαστεύρας καὶ Μαζαίας συγγενὴς εἶναι.

52. Καὶ νῦν, ἔφη, ὦ Ἀδύρμαχε, ἐλαύνειν ἔτοιμος ἄμα σοὶ ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἢν ἐθέλῃς, μένειν τε, εἰ δέοι, καὶ τὴν παῖδα ἄγειν. Τοῦτο, ἔφη, καὶ μᾶλλον, ὁ Ἀδύρμαχος, ἐθέλῃσαι μ' ἂν, ἀφ' αἵματος ὄντα σε Μαζαίαν ἄγειν. Ἦν μὲν γὰρ ἄμα ἡμῖν ἦς ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵππεϊ ἐνὶ πλείους ἂν γενοίμεθα· εἰ δέ μοι τὴν γυναῖκα ἄγοις, ἀντὶ πολλῶν ἂν γένοιο. Ταῦτα ἐγίνετο· καὶ ὁ μὲν ἀπήλαυσε παραδοὺς τῷ Μακέντῃ ἄγειν τὴν Μαζαίαν παρθένον ἔτι οὖσαν. Ὁ δὲ ἡμέρας μὲν ἐπὶ τῆς ἀμάξης ἦγεν αὐτὴν, ἐπεὶ δὲ νύξ κατέλαβεν, ἀναθέμενος ἐπὶ τὸν ἵππον — ἐτεθεραπεύκει δὲ ἓνα σφίσιν ἄλλον ἵππεα ἔπεισθαι — ἀναπηδήσας καὶ αὐτὸς οὐκέτι παρὰ τὴν Μαῖωτιν ἤλαυνεν, ἀλλ' ἀποτραπόμενος εἰς τὴν μεσόγειαν ἐν δεξιᾷ λαδῶν τὰ Μιτραίων ὄρη, διαναπαύων μεταξὺ τὴν παῖδα, τριταῖος ἐτέλεσεν ἐκ Μαχλύων εἰς Σχύθας. Καὶ ὁ μὲν ἵππος αὐτῷ, ἐπειδὴ ἐπαύσατο τοῦ δρόμου, μικρὸν ἐπιστάς ἀποθνήσκει.

53. Ὁ δὲ Μακέντης ἐγχειρίσας τὴν Μαζαίαν τῷ Ἀρσακόμα, Δέδεξο, εἶπε, καὶ παρ' ἐμοῦ τὴν ὑπόσχεσιν. Τοῦ δὲ πρὸς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ θεάματος καταπλαγέντος καὶ χάριν ὁμολογοῦντος, Παῦε, ἔφη ὁ Μακέντης, ἄλλον με ποιῶν σεαυτοῦ· τὸ γὰρ χάριν ἐμοὶ ὁμολογεῖν ἐφ' οἷς ἔπραξα τοιόνδε ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἰ ἡ ἀριστερά μου χάριν εἶδείη τῇ δεξιᾷ, διότι τρωθεῖσάν ποτε αὐτὴν ἐθεράπευσε καὶ φιλοφρόνως ἐπεμελήθη καμνουσῆς. Γελοῖα τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἂν ποιοίμεν, εἰ πάλαι ἀναμιχθέντες καὶ ὡς οἶόν τε ἦν εἰς ἓνα συνελθόντες ἔτι μέγα νομίζοιμεν εἶναι, εἰ τὸ μέρος ἡμῶν ἔπραξέ τι χρηστὸν ὑπὲρ ὅλου τοῦ σώματος· ὑπὲρ ἑαυτοῦ γὰρ ἔπραττε μέρος ὃν τοῦ ὅλου εὖ πάσχοντος. Οὕτω μὲν ὁ Μακέντης ἔφη τῷ Ἀρσακόμα χάριν ὁμολογήσαντι.

54. Ὁ δὲ Ἀδύρμαχος ὡς ἤκουσε τὴν ἐπιβουλήν, εἰς μὲν τὸν Βόσπορον οὐκέτι ἦλθεν — ἤδη γὰρ Εὐβίотος ἤρχεν ἐπικληθεὶς ἐκ Σαυροματῶν, παρ' οἷς διέτριβεν — εἰς δὲ τὴν αὐτοῦ ἐπανελθὼν καὶ στρατιὰν πολλὴν συναγαγὼν διὰ τῆς ὀρεινῆς εἰσέβαλεν εἰς τὴν Σχυθίαν· καὶ ὁ Εὐβίотος οὐ μετὰ πολὺ καὶ οὗτος εἰσέπεσεν ἄγων πανδῆμει μὲν τοὺς Ἑλληνας, Ἀλανοὺς δὲ καὶ Σαυρομάτας ἐπικλήτους ἑκατέρους δισχυρίους· ἀναμίζαντες δὲ τὰ στρατεύματα ὁ Εὐβίотος καὶ ὁ Ἀδύρμαχος, ἐννέα μυριάδες ἅπαντες ἐγένοντο καὶ τούτων τὸ τρίτον ἵπποτοξόται. Ἡμεῖς δὲ — καὶ γὰρ αὐτὸς μετέσχον τῆς ἐξόδου αὐτοῖς ἐπιδούς ἐν τῇ βύρσῃ τότε ἵππεας αὐτοτελεῖς ἑκατόν — οὐ πολλῷ ἔλαττον τῶν τρισμυρίων σὺν τοῖς ἵππεῦσιν ἀθροισθέντες ὑπεμένομεν τὴν ἐφοδὸν· ἐστρατήγει δὲ ὁ Ἀρσακόμας. Καὶ ἐπειδὴ προσιόντας εἶδομεν αὐτοὺς, ἀντεπήγομεν προεπαφέντες τὸ ἵππικόν. Γενομένης δὲ ἐπὶ πολὺ μάχης καρτερᾶς ἐνεδίδου ἤδη τὰ ἡμέτερα καὶ παρερρήγνυτο ἡ φάλαγξ, καὶ τέλος εἰς δύο διεκόπη τὸ Σχυθικὸν ἅπαν, καὶ τὸ μὲν ὑπέφευγεν οὐ

etiam similem se illis reddiderat, quod detonderat de coma quantum conveniebat minus Scythia comatum esse Alanum. Propter ista ergo fides illi habita, putatusque Mastiræ ac Mazææ cognatus esse.

52. Et jam, inquit, Adyrmache, paratus sum vel ire tecum in Bosporum, si volueris, vel manere, si opus sit, et ducere virginem. Hoc vero, et magis quidem velim, ait Adyrmachus, te, consanguineus qui sis, puellam ducere. Si enim simul eas nobiscum in Bosporum, equite uno plures fuerimus: si vero uxorem mihi adducas, multorum instar mihi fueris. Hæc facta sunt. Atque ille quidem discessit, tradita Macentæ, quam deduceret, Mazæa adhuc virgine. At ille eo quidem die in plastro ipsam duxit: quum vero nox ingruisset, ea in suum equum imposita (paraverat autem alium unum equitem, qui se sequeretur), quum ipse quoque insilisset, non jam juxta Mæolin pergebat, sed versus mediterranea deflectens, ubi dextros haberet Mitæorum montes, recreata interposita quiete puella, tertio die iter ex Machlyum regione ad Scythas peregit. Atque equus illi, quum finito cursu paullum stetisset, moritur.

53. Macentes vero in manum tradens Mazæam Arsacoma, Habe tibi, inquit, a me etiam promissum. Illo autem ad insperatum adeo conspectum perculso, et gratias agente, Desine, inquit Macentes, alium me a te facere: quod enim gratias mihi eorum nomine, quæ feci, agis, id ejusmodi est, ac si gratiam habeat sinistra mea dextræ, quod vulnèratam aliquando illam sanaverit et benigne curaverit laborantem. Proin ridicule nos quoque egerimus, si olim permisti et quoad ejus fieri poterat in unum coaliti, adhuc magnum esse putemus, si qua pars nostri utile quicquam pro toto corpore fecerit: pro se enim fecit, quum pars sit totius corporis, cui bene factum est. Sic tum Macentes locutus est cum agente sibi gratias Arsacoma.

54. Adyrmachus vero, auditis insidiis, in Bosporum non jam perrexit (jam enim imperabat advocatus ex Sauromatis, apud quos vixerat, Eubiotus), sed reversus in patriam ingenti comparato exercitu, irruptionem per montana fecit in Scythiam. Et Eubiotus non ita multo post ipse quoque irruit, adducens omnes quidem sui imperii Græcos, Alanos autem et Sauromatas auxiliares cujusque generis viciis millenos. Conjunctis autem copiis Eubiotus atque Adyrmachus nonaginta millia ambo conficiebant: quorum tertia pars jaculabatur ex equis. Nos vero (nam ipse quoque expeditionis pars fui, qui dederim illis in pelle tum equites suis sumtibus viventes centum), triginta millibus non multo pauciores, computatis quidem equitibus, impetum eorum Arsacoma duce excepimus: et quum admoventes videremus, contra illos equitatu prius emisso duximus. Quum diu fortiter pugnatum esset, jam cedere nostri, jam perrumpi phalanx, et tandem in duas partes scindi Scytharum exercitus: atque altera pars quidem se subducere,

πάνυ σαφῶς ἡττημένον, ἀλλ' ἀναχώρησις ἐδόκει ἡ φυγή· οὐδὲ γὰρ οἱ Ἄλανοι ἐτόλμων ἐπὶ πολὺ διώκειν· τὸ δὲ ἥμισυ, ὅπερ καὶ ἔλαττον, περισχόντες οἱ Ἄλανοι καὶ Μάχλυες ἔκοπτον πανταχόθεν ἀφθόνως ἀφιέντες τῶν οἰστῶν καὶ ἀκοντίων, ὥστε πάνυ ἐπονοῦντο ἡμῖν οἱ περιεσχημένοι, καὶ ἤδη προΐεντο οἱ πολλοὶ τὰ ὄπλα.

55. Ἐν τούτοις δὲ καὶ ὁ Λογγάτης καὶ ὁ Μακέντης ἔτυχον ὄντες καὶ ἐτέτρωντο ἤδη προκινδυνεύοντες, ὁ μὲν στυρακίῳ εἰς τὸν μηρὸν ὁ Λογγάτης, ὁ Μακέντης δὲ πελέκει εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ κοντῷ εἰς τὸν ὦμον· ὅπερ αἰσθόμενος ὁ Ἀρσακόμας, ἐν ἡμῖν τοῖς ἄλλοις ὢν, δεινὸν ἡγήσάμενος, εἰ ἀπεισι καταλιπὼν τοὺς φίλους, προσβαλὼν τοὺς μύωπας τῷ ἵππῳ ἐμβοήσας ἤλαυνε διὰ τῶν πολεμίων κοπίδα διηρμένους, ὥστε τοὺς Μάχλυας μὴδὲ ὑποστῆναι τὸ ῥόθιον τοῦ θυμοῦ, ἀλλὰ διαιρεθέντες ἔδωκαν αὐτῷ διεξελεῖν. Ὁ δὲ ἀνακτησάμενος τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαντας παρακαλέσας ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Ἀδύρμαχον καὶ πατάξας τῇ κοπίδι παρὰ τὸν αὐχένα μέχρι τῆς ζώνης διέτεμε. Περσόντος δὲ ἐκείνου διελύθη τὸ Μαχλυϊκὸν ἅπαν καὶ τὸ Ἀλανικὸν οὐ μετὰ πολὺ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τούτοις ὥστε ἐκρατοῦμεν ἐξ ὑπαρχῆς ἡμεῖς καὶ ἐπεξήλομεν ἂν ἐπὶ πολὺ κτείνοντες, εἰ μὴ νῦν τὸ ἔργον ἀφείλετο. Εἰς δὲ τὴν ἐπιούσαν ἰκέται παρὰ τῶν πολεμίων ἦγοντες ἐδέοντο φιλίαν ποιεῖσθαι, Βοσποράνοι μὲν ὑποτελέσειν διπλάσιον τὸν δασμὸν ὑπισχνόμενοι, Μάχλυες δὲ ὁμήρους δώσειν ἔφασαν, οἱ Ἄλανοι δὲ ἀντὶ τῆς ἐφόδου ἐκείνης Σινδιανούς ἡμῖν χειρώσασθαι ὑπέστησαν ἐκ πολλοῦ διεστῶτας. Ἐπὶ τούτοις ἐπέισθημεν, δόξαν πολὺ πρότερον Ἀρσακόμα καὶ Λογγάτῃ καὶ ἐγένετο εἰρήνη ἐκείνων πρυτανεύόντων ἕκαστα.

Τοιαῦτα, ὦ Μνήσιππε, τολμῶσι ποιεῖν Σκυθαὶ ὑπὲρ τῶν φίλων.

56. ΜΝΗΣ. Πάνυ τραγικὰ, ὦ Τόξари, καὶ μύθοις ὅμοια. Καὶ ἴλεως μὲν ὁ ἀκινάκης καὶ ὁ ἄνεμος εἶεν, οὐς ὥμοσας· εἰ γοῦν τις ἀπιστοίῃ αὐτοῖς, οὐ πάνυ μεμπτὸς εἶναι δόξειεν ἂν.

ΤΟΞ. Ἄλλ' ὄρα, ὦ γενναῖε, μὴ φθόνος ὑμῶν ἡ ἀπιστία ἢ· πλὴν οὐκ ἐμέ ἀποτρέψεις ἀπιστῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἰπεῖν ἃ οἶδα ὑπὸ Σκυθῶν γεγόμενα.

ΜΝΗΣ. Μὴ μακρὰ μόνον, ὦ ἄριστε, μὴδὲ οὕτως ἀφέτοις χρώμενος τοῖς λόγοις· ὥς νῦν γε ἄνω καὶ κάτω τὴν Σκυθίαν καὶ τὴν Μαχλυανὴν διαθέων καὶ εἰς τὸν Βόσπορον ἀπιών, εἴτ' ἐπανιὼν πάνυ μου κατεχρήσω τῇ σιωπῇ.

ΤΟΞ. Πειστέον καὶ ταῦτά σοι νομοθετοῦντι καὶ διὰ βραχέων λεκτέον, μὴ καὶ κάμης ἡμῖν τῇ ἀκοῇ συμπερινοστώ.

57. Μᾶλλον δ' ἄκουσον, ἐμοὶ αὐτῷ οἷα φίλος, Σισίννης τούνομα, ὑπηρέτησεν· ὅτε γὰρ Ἀθήναζε ἀπῆειν οἴκοθεν ἐπιθυμία παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς, κατέπλευσα ἐς Ἀμαστριν τὴν Ποντικὴν· ἐν προσβολῇ δὲ ἐστὶ τοῖς ἀπὸ Σκυθίας πλέουσιν οὐ πολὺ τῆς Καραμβέως ἀπέχουσα ἡ πόλις· εἶπετο δὲ ὁ Σισίννης ἐταῖρος ἐκ παιδός

non illa quidem aperte victa, sed recessus illa fuga videbatur, quum neque Alani multum persequi illos auderent: alteram vero partem, eandemque minorem, circumventam Alani et Machlyes caedebant undique, magna sagittarum jaculorumque vi immissa: valde itaque laborare nostri qui ita conclusi tenerentur, jamque multi arma projicere.

55. Forte fortuna in his erant Lonchates atque Macentes, jamque vulnerati, quum primi se periculis obtulissent, hastilis cuspidē ima Lonchates in femore, Macentes autem securi caput et hasta humerum. Quo comperto Arsacomus, qui inter nos reliquos versaretur, indignumque ratus si relictis amicis abiret, admotis equo calcaribus et sublato clamore, per hostes intentato gladio incurvo equitat, ut vel impetum illius animosum Machlyes non sustinerent, sed divisi facultatem illi transeundi darent. At ille recuperatis amicis, hortatus ut accurrerent ceteros omnes, irruit in Adymachum, eumque impacto ad cervicem gladio ad zonam usque dividit. Illo vero cadente, quicquid erat Machlyum, neque ita multo post Alani quoque diffugiunt, et post hos etiam Graeci. Sic de novo nos superiores, persecuturi illos amplius et caesuri eramus, nisi nox opus intercepisset. Postridie supplices ab hostibus veniunt amicitiam secum fieri petentes, Bosporani duplum pendere tributum polliciti, Machlyes dare obsides parati; Alani vero pro ista invasione Sindianos, a longo inde tempore a nobis dissidentes, in potestatem nostram se redacturos recipiebant. His conditionibus persuaderi nobis passi sumus, quum primo omnium ita visum esset Arsacomae et Lonchati, et ipsis tractantibus universum negotium, pax facta est.

Talia, Mnesippe, audent facere pro amicis Scythae.

56. MNES. Omnino tragica, Toxari, et fabulis similia. Atque ignoscat mihi Acinaces ac Ventus per quos jurasti: si quis enim fidem iis neget, non valde videatur reprehendendus.

TOX. Quin vide, genecrose, ne invidia sit illa vestra credendi cunctatio. Verumtamen non deterrueris me neganda fide, quominus alia quoque de hoc genere dicam, quae facta a Scythiis novi.

MNES. Modo ne longe nimis, vir optime, nec ita solutis usus sermonibus, ut modo sursum deorsum Scythiam Machlyanenque percurrans, et abiens in Bosporum rediensque deinde, meo omnino silentio abusus es.

TOX. Obsequendum hac quoque in re est tibi legislatori, ac dicendum breviter, ne fatigeris, si auribus oberare nobiscum cogare.

57. Potius audi, quae mihi ipsi amicus, Sisinnus nomine, praestiterit. Quum enim Athenas domo profisciscerer Graecae disciplinae cupiditate, in Ponticam Amastrin navigavi: opportune autem objecta est e Scythia navigantibus haec urbs, Carambi non multum distans. Sequebatur me Sisinnus, meus a puero inde sodalis. Nos ergo deversorio

ὄν. Ἡμεῖς μὲν οὖν καταγωγὴν τινα ἐπὶ τῷ λιμένι
σχεψάμενοι καὶ τοῦ πλοίου εἰς αὐτὴν μετασκευασάμε-
νοι ἡγοράζομεν, οὐδὲν πονηρὸν ὑφορούμενοι ἐν τοσούτῳ
δὲ κλῶπές τινες ἀνασπάσαντες τὸ κλεῖστρον ἐκφέρουσιν
ἅπαντα, ὡς μὴδὲ τὰ εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαρκέσοντα
καταλιπεῖν. Ἐπανελθόντες οὖν οἴκαδε καὶ τὸ γεγονὸς
μαθόντες δικάζεσθαι μὲν τοῖς γείτοσι πολλοῖς οὖσιν ἢ τῷ
ξένῳ οὐκ ἐδοκιμάζομεν, δεδιότες μὴ συκοφάνται δόξωμεν
τοῖς πολλοῖς λέγοντες, ὡς ὑφείλετο ἡμῶν τις δαρεικὸς
τετρακοσίους καὶ ἐσθῆτα πολλὰ καὶ δάπιδάς τινας καὶ
τάλλα ὅποσα εἶχομεν.

58. Ἐσκοπούμεθα δὲ περὶ τῶν παρόντων ὅ τι πρά-
ξομεν, ἄποροι παντάπασιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γεόμενοι·
καὶ μὲν ἐδόκει ὡς εἶχον αὐτοῦ παραβύσαντα εἰς τὴν
πλευρὰν τὸν ἀκινάκην ἀπελθεῖν τοῦ βίου πρὶν ἀγεννές
τι ὑποστῆναι λιμῶ ἢ διψῆι πιεσθέντα, ὃ δὲ Σισίννης
παρεμυθεῖτο καὶ ἰκέτευε μὴδὲν τοιοῦτον ποιεῖν· αὐτὸς
γὰρ ἐπινοήσκειν ὅθεν ἔξομεν ἱκανῶς τὰς τροφάς. Καὶ
τότε μὲν ξύλα ἐκ τοῦ λιμένος παρεκόμισε καὶ ἤκεν
ἡμῖν ἀπὸ τοῦ μισθοῦ ἐπισιτισάμενος. Ἐωθεν δὲ πε-
ριὼν κατὰ τὴν ἀγορὰν εἶδε πομπὴν τινα, ὡς ἔφη, γεν-
ναίων καὶ καλῶν νεανίσκων· μονομαχεῖν δὲ οὗτοι ἐπὶ
μισθῷ ἀνδρολογηθέντες εἰς τρίτην ἡμέραν διαγωνιέ-
σθαι ἔμελλον. Καὶ δὴ τὸ πᾶν ὡς εἶχεν ἀμφ' αὐτοὺς
πυθόμενος, ἐλθὼν ὡς ἐμὲ, Μηκέτι, ὦ Τόξαρι, ἔφη, πέ-
νητα σεαυτὸν λέγε, εἰς γὰρ τρίτην ἡμέραν πλούσιόν σε
ἀποφανῶ.

59. Ταῦτα εἶπε, καὶ πονηρῶς τὸ μεταξύ ἀποζήσαν-
τες, ἐνστάσης ἤδη τῆς θεᾶς ἐθεώμεθα καὶ αὐτοί· παρα-
λαβὼν γὰρ με ὡς ἐπὶ τερπνόν τι καὶ παράδοξον θέαμα
τῶν Ἑλληνικῶν ἄγει εἰς τὸ θέατρον· καὶ καθίσαντες
ἐωρῶμεν τὸ μὲν πρῶτον θηρία κατακοντιζόμενα καὶ
ὑπὸ κυνῶν διωκόμενα καὶ ἐπ' ἀνθρώπους δεδωμένους
ἀφιέμενα κακούργους τινάς, ὡς εἰκάζομεν. Ἐπεὶ δὲ
εἰσῆλθον οἱ μονομάχοι καὶ τινα παραγαγὼν ὃ κῆρυξ
εὐμεγέθη νεανίσκον εἶπεν, ὅστις ἂν ἐθέλῃ τούτῳ μονο-
μαχεῖσθαι, ἤκειν εἰς τὸ μέσον δραχμὰς ληψόμενον μυρίας
μισθὸν τῆς μάχης, ἐνταῦθα ἐξανίσταται ὁ Σισίννης καὶ
καταπηδήσας ὑπέστη μαχεῖσθαι καὶ τὰ ὅπλα ἤτει, καὶ
τὸν μισθὸν λαβὼν τὰς μυρίας ἑμοὶ φέρων ἐνεχείρισε,
καὶ, Εἰ μὲν κρατήσαιοι, ὦ Τόξαρι, εἶπεν, ἅμα ἀπιμεν
ἔχοντες τὰ ἀρκοῦντα, ἣν δὲ πέσω, θάψας με ὑποχῶρει
ὀπίσω ἐς Σκύθας.

60. Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τούτοις, ἐκώκυον. Ὁ δὲ λαβὼν
τὰ ὅπλα τὰ μὲν ἄλλα περιεδήσατο, τὸ κράνος δὲ οὐκ ἐπέ-
θηκεν, ἀλλ' ἀπὸ γυμνῆς τῆς κεφαλῆς καταστάς ἐμάχετο·
καὶ τὸ μὲν πρῶτον τιτρώσκεται αὐτὸς καμπύλῳ τῷ
ξίφει ὑποτμηθεὶς τὴν ἰγνύαν, ὥστε αἷμα ἔρρει πολὺ·
ἐγὼ δὲ προστεθνήκειν ἤδη τῷ ὀφθαλμῷ θρασύτερον δὲ ἐπι-
φερόμενον τηρήσας τὸν ἀντίπαλον παῖει εἰς τὸ στέρνον
καὶ διήλασεν, ὥστε αὐτίκα ἐπεπτώκει πρὸ τοῖν ποδοῖν
αὐτοῦ· ὃ δὲ κείμενος καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ τραύματος
ἐπεκάθιζε τῷ νεκρῷ, καὶ μικροῦ δεῖν ἀφῆκεν αὐτὸν ἢ
ψυχῇ· ἀλλ' ἐγὼ προσδραμὼν ἀνέστησα καὶ παρεμυθη-

ad portum quæsito, sarcinulisque de navi in illud transla-
tis, nihil mali suspicati, in forum prodimus. Interea vero
fures quidam claustris detractis omnia efferunt, ut nec
tantum relinquerent, quantum in illum nobis diem suffi-
ceret. Domum ergo reversis, intellecto quid factum esset;
in jus vocare vicinos, qui multi essent, aut hospitem,
non placuit, veritis ne sycophantæ plerisque videremur, si
diceremus abstulisse nobis aliquem Daricos quadringentos,
et vestem multam, et stragula quædam, et quæ habueram-
us reliqua.

58. Deliberabamus autem de præsentī conditione nostra,
quid ageremus, inopes omnium rerum in regione peregrina
facti. Ac mihi quidem videbatur, ut habebam, e vestigio
adacto in latus acinace de vita abire prius, quam humile
quicquam fame aut siti subigente admitterem: at Sisinnes
consolans me supplicabat, ne quid tale facerem: se quippe
excogitaturum aliquid dicebat, unde quantum ad victum
satis esset haberemus. Ac tum quidem ligna de portu
bajulavit, venitque comparatis de mercede cibis. Altero
vero mane in foro circumiens videt pompam, ut dicebat,
fortium et honesta specie juvenum: hi autem pecunia aucto-
rati gladiatores, in tertium diem depugnaturi erant. Jam-
que omnia de illis uti se haberent percontatus, venit ad me,
et, Ne amplius, inquit, pauperem te, Toxari, dicito: ter-
tio enim abhinc die divitem te reddam.

59: Hæc dixit. Atque ægre interjecto tempore vitam
tolerantes, instante jam spectaculo, spectamus ipsi quoque:
nam me etiam assumptum velut ad jucundum quoddam
novumque spectaculum ex Græcorum genere, ducit in thea-
trum. Jamque spectamus assidentes, primo bestias jaculis
confici, et exagitari canibus, et in vinctos quosdam homines,
maleficos, ut conjiciebamus, immitti. Ingressis autem gladi-
atoribus, quam procerum quendam juvenem produciens præco
ediceret, qui cum hoc pugnare vellet, progredieretur in
medium, pugnae pretium accepturus drachmas decies mille:
hic surgit Sisinnes, ac quum desiliisset, pugnatum se
recipit, arma poscit, et mercedem acceptam, decies mille
drachmas, ad me fert, in manus mihi tradit: ac, Si quidem,
inquit, vicero, Toxari, simul abibimus, habituri quod satis
est; sin vero cecidero, me sepulto ad Scythas revertere.

60. Ad hæc plorabam equidem. Verum ille armis captis,
reliqua induit, galeam vero non imposuit, sed nudo capite
consistens pugnabat. Ac primo quidem vulneratur ipse,
curvato ense succisus poplitem, sanguis ut copiosus pro-
flueret; ego præ metu pæne ante mortuus eram. At ille ob-
servans inferentem se audacius adversarium, percutsum illius
pectus transadigit, ut statim ante pedes illius concideret:
ille autem fessus et ipse vulnere, insidebat mortuo: et parum
ab erat, quin ipsum quoque anima relinqueret. At accurrens
ego excitavi eum et consolatus sum: et quum jam pro vi-

σάμην. Ἐπεὶ δὲ ἀρεῖτο ἤδη νενικηκώς, ἀράμενος αὐτὸν ἐκόμισα εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπὶ πολὺ θεραπευθεὶς ἐπέζησε μὲν καὶ ἔστι μέχρι νῦν ἐν Σκύθαις γῆμας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν, χλωδὸς δὲ ἔστιν ὁμοῦς ἀπὸ τοῦ τραύματος. Τοῦτο, ὦ Μνήσιππε, οὐκ ἐν Μάχλυσιν οὐδὲ ἐν Ἀλανίᾳ ἐγένετο, ὥς ἀμάρτυρον εἶναι καὶ ἀπιστεῖσθαι, ἀλλὰ πολλοὶ πάρεσιν Ἀμαστριανῶν μεμνημένοι τῆς μάχης τοῦ Σισίννου.

61. Πέμπτον ἔτι σοι τὸ Ἀβαύχα ἔργον διηγησάμενος παύσομαι. Ἦκέ ποτε οὗτος ὁ Ἀβαύχας εἰς τὴν Βορυσθενιτῶν πόλιν ἐπαγόμενος καὶ γυναῖκα, ἥς ἦρα μάλιστα, καὶ παιδία δύο· τὸ μὲν ἐπιμαστίδιον ἄρρεν, τὸ δὲ ἕτερον κόρη ἐπτέτις ἦν· συναπεδήμει δὲ καὶ ἑταῖρος αὐτοῦ Γυνδάνης, οὗτος μὲν καὶ νοσῶν ἀπὸ τραύματος, ὁ ἐτέρωτο κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ ληστῶν ἐπιπεσόντων σφίσι· διαμαχόμενος γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐλαύνεται εἰς τὸν μηρόν, ὥστε οὐδὲ ἐστάναι ἐδύνατο ὑπὸ τῆς ὁδύνης. Νύκτωρ δὲ καθευδόντων — ἔτυχον δὲ ἐν ὑπερώῳ τινὶ οἰκοῦντες — πυρκαϊὰ μεγάλη ἐξανίσταται καὶ πάντα περιεκλείετο καὶ περιεῖχεν ἡ φλόξ ἀπανταχόθεν τὴν οἰκίαν· ἐνταῦθα δὲ ἀνεγρόμενος ὁ Ἀβαύχας καταλιπὼν τὰ παιδία κλαυθυρίζόμενα καὶ τὴν γυναῖκα ἐκκρεμασμένην ἀποσεισάμενος καὶ σώζειν αὐτὴν παρακελευσάμενος, ἀράμενος τὸν ἑταῖρον κατῆλθε καὶ ἔφθη διεκπαίσας καθ' ὃ μὴδέπω τελέως ἀπεκέαυτο ὑπὸ τοῦ πυρός· ἡ γυνὴ δὲ φέρουσα τὸ βρέφος εἶπετο ἀκολουθεῖν κελεύσασα καὶ τὴν κόρην, ἡ δὲ ἡμίφλεκτος ἀφεῖσα τὸ παιδίον ἐκ τῆς ἀγκάλης μόλις διεπήδησε τὴν φλόγα καὶ ἡ παῖς σὺν αὐτῇ, παρὰ μικρὸν ἐλθοῦσα κάκεινῃ ἀποθανεῖν. Καὶ ἐπειδὴ ὠνείδισέ τις ὕστερον τὸν Ἀβαύχαν, διότι προδοὺς τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ὁ δὲ Γυνδάνην ἐξεκόμισεν, Ἀλλὰ παῖδας μὲν, ἔφη, καὶ αὖθις ποιήσασθαι μοι βράδιον καὶ ἄδηλον εἰ ἀγαθοὶ ἔσονται οὗτοι, φίλον δὲ οὐκ ἂν εὖροιμι ἄλλον ἐν πολλῶ χρόνῳ τοιοῦτον οἷος Γυνδάνης ἔστι πείραν μοι πολλὴν τῆς εὐνοίας παρεσχημένος.

62. Εἴρηκα, ὦ Μνήσιππε, ἀπὸ πολλῶν πέντε τούτους προχειρισάμενος. Ἦδη δὲ καιρὸς ἂν εἴη κεκρίσθαι ὁπότερον ἡμῶν ἢ τὴν γλῶτταν ἢ τὴν δεξιὰν ἀποτεμῆσθαι δεοί. Τίς οὖν ὁ δικάσων ἔστιν;

ΜΝΗΣ. Οὐδὲ εἷς· οὐ γὰρ ἐκαθίσταμέν τινα δικαστὴν τοῦ λόγου. Ἀλλ' οἷσθα ὁ δράσομεν; ἐπειδὴ νῦν ἄσκοπα τετοξείκαμεν, αὖθις ἐλόμενοι διαιτητὴν ἄλλους ἐπ' ἐκείνῳ εἰπόμεν φίλους, εἴτα ὅς ἂν ἤττων γένηται, ἀποτεμῆσεται τότε ἢ ἐγὼ τὴν γλῶτταν ἢ σὺ τὴν δεξιάν. Ἡ τοῦτο μὲν ἄγροικον, ἐπεὶ δὲ καὶ σὺ φιλίαν ἐπαινεῖν ἔδοξας, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἡγοῦμαι ἀνθρώποις εἶναι τούτου κτῆμα ἁμείνον ἢ κάλλιον, τί οὐχὶ καὶ ἡμεῖς συνθέμενοι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς φίλοι τε αὐτόθεν εἶναι καὶ εἰσαεῖ ἔσεσθαι ἀγαπῶμεν ἅμφω νικήσαντες, τὰ μέγιστα ἄλλα προσλαβόντες, ἀντὶ μιᾶς γλώττης καὶ μιᾶς δεξιᾶς δύο ἐκάτερος ἐπικτησάμενοι καὶ προσέτι γε καὶ ὀφθαλμοὺς τέτταρας καὶ πόδας τέτταρας καὶ ὅλως διπλᾶ πάντα; τοιοῦτόν τι γὰρ ἔστι συνελθόντες

ctore dimitteretur, sublatum illum portavi domum. Hic diu curatus, vixit ille quidem, et est nunc adhuc in Scythia, ducta sorore mea, claudus tamen ex vulnere. Hoc, Mnesippe, non inter Machlyes neque in Alania factum est, ut testibus careat et fides illi queat negari; sed multi adsunt Amastrianorum, qui meminerunt pugnae Sisinnis.

61. Quintum tibi adhuc Abauchae facinus quum narra-vero, desinam. Venit quondam hic Abauchas in Borysthenitarum urbem, habens secum uxorem, quam maxime amaret, et liberos duos; alter lactens adhuc puer erat, altera autem septem annorum puella. Socius peregrinationis amicus illius Gyndanes, hic quidem aeger etiam a vulnere, quo percussus erat in via a latronibus impetum in ipsos facientibus: dum enim contra hos repugnat, feritur illi femur, ut ne insistere quidem praedolore posset. Noctu autem dormientibus illis (forte fortuna enim in suprema contiguatione deversabantur) incendium oritur magnum; clausa erant circum omnia, circumdederat domum undique flamma. Hic ergo excitatus Abauchas, relictis liberis plorantibus, quum demovisset inhaerentem sibi uxorem, ipsamque salutis suae consulere jussisset, sublato in humeros amico, descendit. Et evasit erumpens ea parte, qua nondum plane igne invalescente arcebat. Mulier autem infantem gerens sequuta est, sequi se iussa puella: atque ipsa semiustulata infantem ex ulnis passa decidere, vix flammam transiit, et post illam puella, in praesentissimum ipsa quoque mortis periculum adducta. Et quum postea objiceret aliquis Abauchae, quod proditis liberis atque uxore exportasset Gyndanem, Verum, inquit, liberos denuo quaerere mihi facile est, atque incertum, bonine hi futuri sint; amicum autem non temere invenero alium, talem quidem, qualis est Gyndanes, qui multa mihi benevolentiae experimenta praestiterit.

62. Dixi, Mnesippe, de magno numero quinque istis depromtis. Jam tempus fuerit judicari, utri nostrum vel lingua vel dextra amputanda sit. Quis igitur judicabit?

MNES. Nemo: neque enim arbitrum quenquam disputationis constituimus. Sed scin' quid faciamus? quando quidem nunc temere neque ad scopum jaculati sumus, rursus electo arbitro alios sub illo amicos enarremus: tum qui victus fuerit, mutilabitur, aut lingua ego, aut tu dextra. An potius nimis hoc agreste fuerit? quando autem et tu amicitiam laudare visus es, et ego nullam homini hac possessione aut meliorem puto aut honestiorem: quidni potius etiam nos, pacto inter nos foedere, amici esse e vestigio et in perpetuum manere satis habemus, victores ambo, maximis ambo potiti praemiis, pro lingua una et una dextra nacti uterque geminas, et insuper oculos quattuor, et pedes quattuor, et in universum gemina omnia? tale quid enim sunt coeuvantes duo aut tres amici, qualem Geryonen

δύο ἢ τρεῖς φίλοι, ὁποῖον τὸν Γηρυόνην οἱ γραφεῖς ἐν-
δείκνυνται, ἄνθρωπον ἐξάχειρα καὶ τρικέφαλον· ἐμοὶ
γὰρ δοκεῖ τρεῖς ἐκεῖνοι ἦσαν ἅμα πράττοντες πάντα,
ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον φίλους γε ὄντας.

63. ΤΟΞ. Εὖ λέγεις· καὶ οὕτω ποιῶμεν.

ΜΝΗΣ. Ἀλλὰ μήτε αἵματος, ὦ Τόξαρι, μήτε
ἀκινάκου δεώμεθα τὴν φίλιν ἡμῖν βεβαιώσοντος· ὁ
γὰρ λόγος ὁ παρὼν καὶ τὸ τῶν ὁμοίων ὀρέγεσθαι πολὺ
πιστότερα τῆς κύλικος ἐκείνης ἣν πίνετε, ἐπεὶ τά γε
τοιαῦτα οὐκ ἀνάγκης, ἀλλὰ γνώμης δεῖσθαι μοι δοκεῖ.

ΤΟΞ. Ἐπαινῶ ταῦτα, καὶ ἤδη ὤμεν φίλοι καὶ ξέ-
νοι, ἐμοὶ μὲν σὺ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐγὼ δὲ σοὶ
εἴ ποτε ἐς τὴν Σκυθίαν ἀφίκοιο.

ΜΝΗΣ. Καὶ μὴν εὖ ἴσθι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι καὶ
ἐτι πορρωτέρω ἐλθεῖν, εἰ μέλλω τοιούτοις φίλοις ἐντεύ-
ξεσθαι οἷός σὺ, ὦ Τόξαρι, διεφάνης ἡμῖν ἀπὸ τῶν λό-
γων.

XLII.

* ΛΟΥΚΙΟΣ Η ΟΝΟΣ.

1. Ἀπῆειν ποτὲ ἐς Θετταλίαν· ἦν δέ μοι πατρικόν
τι συμβόλαιον ἐκεῖ πρὸς ἄνθρωπον ἐπιχώριον· ἵππος δέ
με κατῆγε καὶ τὰ σκεύη καὶ θεράπων ἠκολούθει εἷς.
Ἐπορευόμην οὖν τὴν προκειμένην ὁδὸν· καὶ πως ἔτυ-
χον καὶ ἄλλοι ἀπιόντες ἐς Ὑπάτα πόλιν τῆς Θετταλίας,
ἐκεῖθεν ὄντες· καὶ ἄλλων ἐκοινωνοῦμεν, καὶ οὕτως ἐκεί-
νην τὴν ἀργαλέον ὁδὸν ἀνύσαντες πλησίον ἤδη τῆς
πόλεως ἦμεν, καὶ γὰρ ἠρόμην τοὺς Θετταλοὺς, εἴπερ
ἐπίστανται ἄνδρα οἰκοῦντα ἐς τὰ Ὑπάτα, Ἱππαρχον
τοῦνομα. Γράμματα δὲ αὐτῷ ἐκόμιζον οἰκοθεν, ὥστε
οἰκῆσαι παρ' αὐτῷ. Οἱ δὲ εἰδέναι τὸν Ἱππαρχον
τοῦτον ἔλεγον καὶ ὅπη τῆς πόλεως οἰκεῖ καὶ ὅτι ἀργύ-
ριον ἱκανὸν ἔχει καὶ ὅτι μίαν θεράπαιναν τρέφει καὶ
τὴν αὐτοῦ γαμετὴν μόναν· ἐστὶ γὰρ φιλαργυρώτατος
δεινῶς. Ἐπεὶ δὲ πλησίον τῆς πόλεως ἐγεγόνειμεν,
κῆπός τις ἐνδον ἦν καὶ οἰκίδιον ἀνεκτὸν, ἐνθα ὁ Ἱππαρ-
χος ὄκει.

2. Οἱ μὲν οὖν ἀσπασάμενοί με ὥχοντο, ἐγὼ δὲ
κόπτω προσελθὼν τὴν θύραν, καὶ μόλις μὲν καὶ βραδέως,
ὑπήκουσε ὃ οὖν ἡ γυνή, εἶτα καὶ προῆλθεν. Ἐγὼ
μὲν ἠρόμην εἰ ἐνδον εἶη ὁ Ἱππαρχος· Ἐνδον, ἔφη· σὺ
δὲ τίς ἢ τί βουλόμενος πυνοῦμαι; Γράμματα ἤκω κομί-
ζων αὐτῷ παρὰ Δεκριανοῦ τοῦ Πατρέως σοφιστοῦ.
Μεῖνόν με, ἔφη, αὐτοῦ, καὶ τὴν θύραν συγκλείσασα
ὥχeto εἰσω πάλιν· καὶ ποτε ἐξελθοῦσα κελεύει ἡμᾶς
εἰσελθεῖν. Καὶ γὰρ δὲ παρελθὼν εἰσω ἀσπάζομαι αὐτὸν
καὶ τὰ γράμματα ἐπέδωκα. Ἐτυχε δὲ ἐν ἀρχῇ
δείπνου ὢν καὶ κατέκειτο ἐπὶ κλινιδίου στενοῦ, γυνή
δὲ αὐτοῦ καθῆστο πλησίον, καὶ τράπεζα μηδὲν ἔχουσα
παρέκειτο. Ὁ δὲ ἐπειδὴ τοῖς γράμμασιν ἐνέτυχεν,
Ἄλλ' ὁ μὲν φίλτατος ἐμοί, ἔφη, καὶ τῶν Ἑλλήνων

ostendunt pictores, hominem sex manuum et tricipitem.
Tres enim, videtur, mihi fuere, simul agentes omnia, ut
par erat nimirum, quum essent amici.

63. TOX. Bene sane dicis : et sic agamus.

MNES. Sed neque sanguinem, Toxari, neque acinacen
requiramus ad sancendam amicitiam nostram : praesens
enim disputatio, et earundem rerum studium, multum sunt
calice illo quem bibitis firmiora : quandoquidem non tam
necessitate talia, sed proposito indigere mihi videntur.

TOX. Laudo ista equidem : et jam simus amici et hospi-
tes, mihi quidem tu hic in Graecia, ego autem tibi, si in
Scythiam aliquando veneris.

MNES. At noris me non pigraturum longius etiam iter
ingredi, si tales inventurus sim amicos, qualem te, Toxari,
de sermonibus tuis cognitum habemus.

XLII.

* LUCIUS SIVE ASINUS.

1. In Thessaliam aliquando proficiscebar : erat autem
mihi quoddam ibi paternum negotium cum ejus regionis
homine. Equus unus me et sarcinulas devehebat, servorum
sequebatur unus. Sic via proposita pergebam : ac forte qua-
dam alii etiam ibant Hypata, unde erant, Thessaliae ur-
bem; quorum convictu utebar. Sicque superata illa via
difficili, prope jam urbem eramus. Hic ego interrogo Thes-
salos, nossentne virum Hypatis habitantem, Hipparchum
nomine. Epistolam autem illi ferebam domo, uti apud illum
deversarer. Illi notum sibi Hipparchum illum dicunt, et
quo loco urbis habitet, et argenti ipsum habere satis, et
tamen unam modo ancillam alere, suamque uxorem : esse
enim supra modum avarissimum. Quum vero prope urbem
essemus, hortus intra eam erat, et domuncula tolerabilis,
ubi habitabat Hipparchus.

2. Atque illi vale dicto abeunt; ego vero accedens pulso
januam. Ac vix quidem et tarde, sed exaudivit tamen mu-
lier, ac deinde etiam progressa est. Rogo, intusne esset
Hipparchus : illa ait, esse; Tu vero, inquit, quis es? aut qua
de causa quaeris? Literas, inquam, illi affero a Decriano
Patrensi sophista. Exspecta, inquit, me hic; clausaque janua
intro rursus abit. Et tandem reversa introire nos jubet.
Ingressus ego saluto hominem, et reddo literas. Forte au-
tem coenare inceperat, in angusto accumbens lectulo; mu-
lier prope ibidem assidebat, et apposita erat mensa vacua.
Ipse inspectis literis, Enimvero, inquit, carissimus mihi et
praestantissimus Graecorum Decrianus bene facit, quum

ἐξοχώτατος Δεκτριανὸς εὖ ποιεῖ καὶ θαρρῶν πέμπει παρ' ἐμὲ τοὺς ἐταίρους τοὺς ἑαυτοῦ· τὸ δὲ οἰκίδιον τὸ ἐμὸν δοῖς, ὦ Λούκιε, ὥς ἔστι μικρὸν μὲν, ἀλλὰ εὐγνωμον τὸν οἰκοῦντα ἐνεγκεῖν· ποιήσεις δὲ αὐτὸ σὺ μεγάλην οἰκίαν ἀνεξικάκως οἰκήσας. Καὶ καλεῖ τὴν παιδίσκην, Ὡ Παλαίστρα, δὸς τῷ ἐταίρῳ κοιτῶνα καὶ κατάθες λαβοῦσα εἴ τι κομίζει σκεῦος, εἴτα πέμπε αὐτὸν εἰς βάλανειον· οὐχὶ γὰρ μετρίαν ἐλήλυθεν ὁδόν.

3. Ταῦτα εἰπόντος τὸ παιδισκάριον ἡ Παλαίστρα ἄγει με καὶ δείκνυσί μοι κάλλιστον οἰκημάτιον· καὶ, Σὺ μὲν, ἔφη, ἐπὶ ταύτης τῆς κλίνης κοιμήσῃ, τῷ δὲ παιδί σου σκιμπόδιον αὐτοῦ παραθήσω καὶ προσκεφάλαιον ἐπιθήσω. Ταῦτα εἰπούσης ἡμεῖς ἀπήκειμεν λουσόμενοι δόντες αὐτῇ κριθιδίων τιμὴν εἰς τὸν ἵππον· ἡ δὲ πάντα ἔφερε λαβοῦσα εἰσω καὶ κατέθηκεν. Ἡμεῖς δὲ λουσάμενοι ἀναστρέψαντες εἰσω εὐθὺς παρήλθομεν, καὶ ὁ Ἱππαρχὸς με δεξιωσάμενος ἐκέλευε συνανακλίνεσθαι μετ' αὐτοῦ. Τὸ δὲ δεῖπνον οὐ σφόδρα λιτόν· ὁ δὲ οἶνος ἡδὺς καὶ παλαιὸς ἦν. Ἐπεὶ δὲ ἐδεδειπνήκειμεν, πότος ἦν καὶ λόγος οἷος ἐπὶ δεῖπνου ξένου, καὶ οὕτω τὴν ἐσπέραν ἐκείνην πότῳ δόντες ἐκοιμήθημεν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Ἱππαρχος ἤρετό με τίς μὲν ἔσται ἡ νῦν μοι ὁδὸς καὶ εἰ πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ προσμενῶ. Ἀπειμι μὲν, ἔφη, ἐς Λάρισσαν, εἰκοὶα δὲ ἐν ταῦθα διατρίβειν τριῶν ἢ πέντε ἡμερῶν.

4. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἦν σχῆψις· ἐπεθύμουν δὲ σφόδρα μείνας ἐνταῦθα ἐξευρεῖν τινὰ τῶν μαγεύειν ἐπισταμένων γυναικῶν καὶ θεάσασθαι τι παράδοξον, ἢ πετόμενον ἀνθρωπον ἢ λιθούμενον. Καὶ τῷ ἔρωτι τῆς θεᾶς ταύτης δοὺς ἐμαυτὸν περιήειν τὴν πόλιν, ἀπορῶν μὲν τῆς ἀρχῆς τοῦ ζητήματος, ὅμως δὲ περιήειν· κὰν τούτῳ γυναικὶα δρῶν προσιοῦσαν ἔτι νέαν, εὐπορουμένην, ὅσον ἦν ἐκ τῆς ὁδοῦ συμβαλεῖν· ἱμάτια γὰρ ἀνθινὰ καὶ παῖδες συγνοὶ καὶ χρυσίον περιττόν. Ὡς δὲ πλησιαιτέρον γίγνομαι, προσαγορεύει με ἡ γυνή, καὶ ἀμείβομαι αὐτῇ ὁμοίως, καὶ φησὶν, Ἐγὼ Ἀβροαί εἰμι, εἴ τινα τῆς σῆς μητρὸς φίλην ἀκούεις καὶ ὑμᾶς δὲ τοὺς ἐξ ἐκείνης γενομένους φιλῶ ὥσπερ εὖς ἔτεχον αὐτή· τί οὖν οὐχὶ παρ' ἐμοὶ καταλύεις, ὦ τέκνον; Ἀλλὰ σοὶ μὲν, ἔφη, πολλὴ χάρις, αἰδοῦμαι δὲ οὐδὲν ἀνδρὶ φίλῳ ἐγκαλῶν ἔπειτα φεύγων τὴν ἐκείνου οἰκίαν· ἀλλὰ τῇ γνώμῃ, ὦ φιλότατῃ, κατάγομαι παρὰ σοί. Ποῖ δὲ, ἔφη, καὶ κατάγῃ; Παρὰ Ἱππάρχῳ. Τῷ φιλαργύρῳ; ἔφη. Μηδαμῶς, εἶπον, ὦ μῆτερ, τοῦτο εἴπῃς· λαμπρὸς γὰρ καὶ πολυτέλης γέγονεν εἰς ἐμὲ, ὥστε καὶ ἐγκαλέσαι ἂν τις τῇ τρυφῇ. Ἡ δὲ μειδιάσασα καὶ με τῆς χειρὸς λαβομένη ἄγει ἀπωτέρω καὶ λέγει πρὸς ἐμὲ, Φυλάττου μοι, ἔφη, τὴν Ἱππάρχου γυναῖκα πάσῃ μηχανῇ· μάγος γὰρ ἔστι δεινὴ καὶ μάχλος καὶ πᾶσι τοῖς νέοις ἐπιβάλλει τὸν ὀφθαλμόν· καὶ εἰ μή τις ὑπήκουσεν αὐτῇ, τοῦτον τῇ τέχνῃ ἀμύνεται, καὶ πολλοὺς μετεμόρφωσεν εἰς ζῶα, τοὺς δὲ τέλειον ἀπώλεσε· σὺ δὲ καὶ νέος εἶ, τέκνον, καὶ καλὸς, ὥστε εὐθὺς ἀρέσαι γυναικὶ, καὶ ξένος, πρᾶγμα εὐκαταφρόνητον.

fidenter suos ad me mittit sodales. Vides autem domunculam meam, Luci, quam sit parva illa quidem, sed satis ad ferendum deversorem benigna : feceris autem tu domum magnam, si patienter deverseris. Et vocata ancilla, Palaestra, inquit, trade meo sodali cubiculum, et sumtam ibi deponere, si quam habet, sarcinulam : tum in balineum illum deduc; venit enim viam non modicam.

3. Haec ubi dixerat, ancillula Palaestra ducit me, et pulcherrimum mihi ostendit cubiculum, ac, Tu quidem, ait, hoc in lecto dormies; tuo autem puero grabatulum hic apponam, imposito etiam cervicali. Ista quum dixisset, nos lotum abiimus, dato ipsi hordei pretio pro equo. Illa vero omnia intus allata deposuit. Nos loti, quum redissemus, statim intramus. Hic Hipparchus me complexus jubet secum accumbere. Cæna non nimis tenuis, vinum suave erat et antiquum. Post cænam compotatio et sermones, ut in cæna hospitali. Et sic ubi vesperam illam dederamus compotationi, cubitum ivimus. Postridie interrogat Hipparchus, quorsum porro irem, et, an toto tempore ibi mansurus essem. Abibo, inquam, Larissam; puto autem hic me mansurum tres aut quinque dies.

4. Verum illa quidem simulatio erat : vehementer autem optabam illic manens invenire aliquam mulierum magicæ artis peritarum, et videre miraculum quoddam, aut volantem hominem, aut in lapidem mutatum. Hujus me spectaculi amor quum dedissem, circumibam per urbem, unde initium quærendi facerem laborans : circumibam tamen. Inter hæc mulierem video accedere, juvenem adhuc, beatam, quantum ex illo per urbem incessu licebat colligere : vestes enim illi floridæ, pueri crebri, aurum multum. Quum vero accessissem propius, salutatur me mulier, ego illam vicissim. Tum, Ego, inquit, Abroæa sum, si quam matris tuæ amicam sic vocari audis; et vos ex illa natos non minus amo, quam quos ipsa peperit : quid igitur non apud me deversaris, fili? Ego, Benigne, inquam : sed vereor, quum nihil habeam quod accusam amicum, illius domo fugere : verum animo quidem, carissima, apud te deversor. Ubi vero, inquit, deversaris? Apud Hipparchum. Avarum illum? inquit. Minime vero, inquam, mater, hoc dixeris : splendidus enim et sumtuosus in me quidem fuit; adeo quidem, ut luxum illius accusare aliquis facilius possit. At illa subridens, et manu me prehensum seducens, Cave mihi, inquit, omni ope Hipparchi uxorem : maga enim est pessima, et lasciva, quæ ad juvenes omnes oculum adjiciat; et si quis illi non obsequatur, illum arte sua ulciscitur, et multos mutavit in animalia; alios autem funditus perdidit. Tu vero et adolescens es, fili, et pulcher, ut statim placiturus sis mulieri, præterea hospes, res quam nemo curet magno opere.

5. Ἐγὼ δὲ πυθόμενος ὅτι τὸ πάλαι μοι ζητούμενον οἴκοι παρ' ἐμοὶ κάθηται, προσεῖχον αὐτῇ οὐδὲν ἔτι. Ὡς δὲ ποτε ἀφείθην, ἀπῆειν οἶκαδε λαλῶν πρὸς ἑμαυτὸν ἐν τῇ δδῶ, ἄγε δὴ σὺ δ φάσκων ἐπιθυμεῖν ταύτης τῆς παραδόξου θεάς, ἔγειρέ μοι σεαυτὸν καὶ τέχνην εὕρισκε σοφὴν, ἥ τεύξῃ τούτων ὧν ἔρῃς, καὶ ἐπὶ τὴν θεράπαιναν τὴν Παλαίστραν ἤδη ἀποδύου — τῆς γὰρ γυναικὸς τοῦ ξένου καὶ φίλου πόρρω ἴστασο — κατὰ ταύτης κυλιόμενος καὶ γυμναζόμενος καὶ ταύτῃ συμπλεκόμενος εὖ ἴσθι ὡς βραδίως γνώσῃ· δοῦλοι γὰρ τὰ δεσποτῶν ἐπίστανται καὶ καλὰ καὶ αἰσχρά. Καὶ ταῦτα λέγων πρὸς ἑμαυτὸν εἰσῆειν οἶκαδε. Τὸν μὲν οὖν Ἱππάρχον οὐ κατέλαβον ἐν τῇ οἰκίᾳ οὐδὲ τὴν ἐκείνου γυναῖκα, ἥ δὲ Παλαίστρα τῇ ἐστίᾳ παρήδρευε δεῖπνον ἡμῖν εὐτρεπίζουσα.

6. Καὶ γὰρ εὐθὺς ἔνθεν ἔλθων, Ὡς εὐρύθμως, ἔφην, ὦ καλὴ Παλαίστρα, τὴν πυγὴν τῇ χύτρᾳ ὁμοῦ συμπεριφέρεις καὶ κινεῖς. Ἡ δὲ ὁσφὺς ἡμῖν ὑγρῶς ἐπικινεῖται. Μακάριος ὅστις ἐνταῦθα ἐνεδάψατο. Ἡ δὲ — σφόδρα γὰρ ἦν ἱταμὸν καὶ χαρίτων μεστὸν τὸ κοράσιον — Φεύγοις ἄν, εἶπεν, ὦ νεανίσκε, εἴ γε νοῦν ἔχοις καὶ ζῆν ἐθέλεις, ὡς πολλοῦ πυρὸς καὶ κνίσσης μεστά· ἦν γὰρ αὐτοῦ μόνον ἄψῃ, τραῦμα ἔχων πυρῖκαυτον αὐτοῦ μοι παρεδρεύσεις, θεραπεύσει δέ σε οὐδεὶς ἄλλ' οὐδὲ θεὸς ἱατρός, ἀλλ' ἡ κατακαύσασά σε μόνῃ ἐγὼ, καὶ τὸ παραδοξότατον, ἐγὼ μὲν σε ποιήσω πλέον ποθεῖν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς θεραπείας ὀδύνης ἀρδόμενος αἰετὶ ἀνθέξῃ καὶ οὐδὲ λίθοις βαλλόμενος τὴν γλυκεῖαν ὀδύνην φεύξῃ. Τί γελᾷς; ἀκριβῆ βλέπεις ἀνθρωπομάγειρον· οὐ γὰρ μόνον ταῦτα φαῦλα ἐδώδιμα σκευάζω, ἀλλ' ἤδη τὸ μέγα τοῦτο καὶ καλὸν, τὸν ἄνθρωπον, οἶδα ἔγωγε καὶ σφάττειν καὶ δέρειν καὶ κατακόπτειν, ἥδιστα δὲ τῶν σπλάγχχνων αὐτῶν καὶ τῆς καρδίας ἄπτομαι. Τοῦτο μὲν ὁρθῶς, ἔφην, λέγεις· καὶ γὰρ ἐμὲ πόρρωθεν καὶ μηδὲ ἐγγὺς ὄντα οὐ κατακαύματι μὰ Δί', ἀλλὰ δλω ἐμπρησμῷ ἐπέθηκας, καὶ διὰ τῶν ὀμμάτων τῶν ἐμῶν τὸ σὸν μὴ φαινόμενον πῦρ κάτω ἐς τὰ σπλάγχχνα τὰμὰ ῥίψασα φρύγεις, καὶ ταῦτα οὐδὲν ἀδικοῦντα· ὥστε πρὸς θεῶν ἰασαί με ταύταις αἷς λέγεις αὐτῇ ταῖς πικραῖς καὶ ἡδεαῖς θεραπείαις, καὶ με ἤδη ἀπεσφαγμένον λαβοῦσα δεῖρε, ὅπως αὐτῇ θέλεις. Ἡ δὲ μέγα καὶ ἡδιστον ἐκ τούτου ἀνακαχάσασα ἐμὴ τὸ λοιπὸν ἦν, καὶ συνέκειτο ἡμῖν, ὅπως, ἐπειδὴν κατακοιμίσῃ τοὺς δεσπότας, ἔλθῃ εἰσω παρ' ἐμὲ καὶ καθευδήσῃ.

7. Καπεῖδὴ ἀφίκετό ποτε ὁ Ἱππάρχος, λουσάμενοι ἐδειπνοῦμεν καὶ πότος ἦν συχνὸς ἡμῶν ὁμιλούντων· εἴτα τοῦ ὕπνου καταψευσάμενος ἀνίσταμαι καὶ ἔργῳ ἀπῆειν ἐνθα ὥκουν. Πάντα δὲ τὰ ἐνδον εὖ παρεσκευάστο· τῷ μὲν παιδί ἔξω ὑπέστρωτο, τράπεζα δὲ τῇ κλίνῃ παρεστήκει ποτήριον ἔχουσα· καὶ οἶνος αὐτοῦ παρέκειτο καὶ ὕδωρ ἑτοιμον καὶ ψυχρὸν καὶ θερμόν. Πᾶσα δὲ ἦν αὕτη τῆς Παλαίστρας παρασκευή. Τῶν δὲ στρωμάτων ῥόδα πολλὰ κατεπέπαστο, τὰ μὲν οὕτω γυμνά καθ' ἑαυτὰ, τὰ δὲ λελυμένα, τὰ δὲ στεφάνοις συμπεπλεγμένα.

5. At ego audito, domi mihi sedere quod dudum quærebam, nihil amplius ad eam attendi. Dimissus tandem domum dum abeo, hæc apud me in via agito : age sane tu qui cupidum te esse ais admirabilis hujus spectaculi, te mihi excita, et sapiens quoddam inventum comminiscere, quo ea, quorum amore ardes, consequaris : atque in ancillam Palæstram jam accingere (ab uxore enim hospitii et amici longe te remove), atque in hac te volutans atque exercens, hujus in amplexibus, noris facile discere te posse : servi enim dominorum et honesta sciunt et turpia. Hæc mecum agitans domum intro : atque Hipparchum domi non invenio, neque illius uxorem, Palæstra autem circa focum versabatur, parans nobis cœnam.

6. Atque ego statim inde initium sermonis faciens, Quam concinne, inquam, pulchra Palæstra, cum ollula ista nates una circumtorques et flectis ! Lumbi autem nobis lubrica titillatione moventur. Felix cui hic intingere contigerit ! At illa, ut erat dicacula et venustatum plena puella, Quin tu ista fugis, inquit, adolescens, si mentem habes et cupis vivere, ut multo igni et fumo plena. Si enim vel semel attigeris istuc, vulnus ex adustione nactus hic mihi desidebis, neque alius quisquam te, ne deus quidem ille medicus, sanaverit ; sed sola ego quæ adussero : et quod maxime admirabile, augebo etiam desiderium tuum, tuque dolorem ex curatione semel perfusus usque sectaberis ; neque, si quis te lapidibus abigat, dulcem illum dolorem fugies. Quid rides ? veram vides hominum coquam. Neque enim sola illa vilia edulia paro, sed etiam magnum illud et pulchrum, hominem, novi ego et jugulare et glubere et concidere ; lubentissime autem ipsa viscera, et cor adeo aggredior. Recte sane, inquam, istuc dicis : nam me quidem e longinquo, qui ne prope quidem accesserim, non adussisti per Jovem, sed in totum coniecisti incendium, et per oculos meos tuo illo non apparente igniculo, intus in ipsa mea viscera coniecto, me torres, idque quum nulla te injuria affecerim. Itaque, per deos, sana me amaris illis, quas modo dicebas ipsa, et suavis curacionibus ; meque jam jugulatum cape et glube tuo arbitrio. Illa vero in magnum suavissimumque cachinnum effusa, de cetero mea fuit : convenitque inter nos, ut, quum cubitum redditis heris ministrasset, intus ad me veniret et mecum cubaret.

7. Venit tandem Hipparchus ; loti cœnamus ; crebrescunt inter sermones pocula : deinde somnum fingens surgo, recta abeo ubi commorabar. Omnia hic pulchre parata erant : puero stratum extra januam erat, mensula cum poculo astabat lecto ; vinum ibidem appositum, et aqua parata, frigida pariter et calida : omnis ille Palæstræ apparatus erat. Stragula vestis rosis sparsa plurimis, aliis quidem, ut per se sunt, nudis, aliis concerptis, aliis denique in

Κἀγὼ τὸ συμπόσιον εὐρὼν ἔτοιμον ἔμενον τὸν συμπό-
την.

8. Ἡ δὲ ἐπειδὴ κατέκλινε τὴν δέσποιναν, σπουδῇ
παρ' ἐμέ ἦκε, καὶ ἦν εὐφροσύνη τὸν οἶνον ἡμῶν καὶ τὰ
φιλήματα προπινόντων ἀλλήλοις. Ὡς δὲ τῷ ποτῷ
παρεσκευάσαμεν ἑαυτοὺς εὖ πρὸς τὴν νύκτα, λέγει πρὸς
με ἡ Παλαίστρα· Τοῦτο μὲν δὴ πάντως δεῖ σε μνημο-
νεύειν, ὥ νεανίσκε, ὅτι εἰς Παλαίστραν ἐμπέπτωκας,
καὶ χρή σε νῦν ἐπιδείξαι εἰ γέγονας ἐν τοῖς ἐφήβοις
γοργὸς καὶ παλαίσματα πολλὰ ἔμαθές ποτε. Ἀλλ' οὐκ
ἂν ἰδοὺς φεύγοντά με τὸν ἑλεγχον τοῦτον· ὥστε ἀπόδυ-
σαι, καὶ ἤδη παλαίωμεν. Ἡ δὲ, Οὕτως, ἔφη, ὡς
ἐγὼ θέλω, παράσχου μοι τὴν ἐπίδειξιν· ἐγὼ μὲν νόμῳ
διδασκάλου καὶ ἐπιστάτου τὰ ὀνόματα τῶν παλαισμά-
των ὧν ἐθέλω εὐροῦσα ἔρῳ, σὺ δὲ ἔτοιμος γίγνου ἐς τὸ
ὑπακούειν καὶ ποιεῖν πᾶν τὸ κελευόμενον. Ἀλλ' ἐπί-
ταττε, ἔφη, καὶ σκόπει ὅπως εὐχερῶς καὶ ὑγρῶς τὰ
παλαίσματα καὶ εὐτόνως ἔσται.

9. Ἡ δὲ ἀποδυσαμένη τὴν ἐσθῆτα καὶ στᾶσα ὅλη
γυμνὴ ἐνθεν ἤρξατο ἐπιτάττειν, Ὡ μειράκιον, ἔκδυσαι
καὶ ἀλειψάμενος ἐνθεν ἐκ τοῦ μύρου συμπλέκου τῷ
ἀνταγωνιστῇ· δύο μὲν σπᾶσας κλῖνον ὑπτίαν, ἔπειτα
ἀνώτερος ὑποβάλλων διὰ μὲν καὶ διαστείλας αἰώρει
καὶ τείνει ἄνω τὰ σκέλη, καὶ χαλάσας καὶ στήσας,
κολλῶ αὐτῷ καὶ παρεισελθὼν βάλε καὶ πρῶσας νύττε
ἤδη πανταχοῦ ἕως πονέσῃ, καὶ ἡ ὁσφὺς ἰσχυέτω, εἴτα
ἐξελεύσας κατὰ πλάτος διὰ βουβῶνος δῆξον, καὶ πάλιν
συνώθει εἰς τὸν τοῖχον, εἴτα τύπτε· ἐπειδὴ δὲ χάλασμα
ἴδῃς, τότε ἤδη ἐπιβάς ἄμμα κατ' ἰζύος δῆσας συνέχε,
καὶ πειρῶ μὴ σπεύδειν, ἀλλ' ὀλίγον διακαρτερήσας σύν-
τρεχε. Ἡδὴ ἀπολέλυσαι.

10. Κἀγὼ ἐπειδὴ βραδίως πάντα ὑπήκουσα καὶ εἰς
τέλος ἡμῖν ἔληξε τὰ παλαίσματα, λέγω πρὸς τὴν Πα-
λαίστραν ἄμμα ἐπιγελάσας, Ὡ διδάσκαλε, ὁρᾷς μὲν
ὅπως εὐχερῶς καὶ εὐηκόως πεπάλαισταί μοι, σκόπει
δὲ, μὴ οὐκ ἐν κόσμῳ τὰ παλαίσματα ὑποβάλλῃς· ἀλλὰ
γὰρ ἐξ ἄλλων ἐπιτάττεις. Ἡ δὲ ἐπὶ κόρρης πλήξασά
με, Ὡς φλύαρον, ἔφη, παρέλαβον τὸν μαθητήν. Σκό-
πει οὖν μὴ πληγὰς ἔτι πλείους λάβῃς ἀλλὰ καὶ οὐ τὰ
ἐπιταττόμενα παλαίων. Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐπανί-
σταται καὶ θεραπεύσασα ἑαυτήν, Νῦν, ἔφη, δείξεις,
εἴπερ νέος εἶ καὶ εὐτονος παλαιστής καὶ εἰ ἐπίστασαι
παλαίειν καὶ ποιεῖν τὰ ἀπὸ γονατίου. Καὶ πεσοῦσα
ἐπὶ τοῦ λέχους ἐς γόνυ, Ἄγε δὴ σὺ ὁ παλαιστής, ἔχεις τὰ
μέσα, ὥστε τινάξας δξειάν ἐπίπρωσον καὶ βάθουνον.
Ψιλὸν ὁρᾷς αὐτοῦ παρακείμενον, τούτῳ χρῆσαι· πρῶ-
τον δὲ κατὰ λόγον, ὡς ἄμμα σφίγγε, εἴτα ἀνακλάσας
ἔμβαλλε καὶ συνέχε καὶ μὴ δίδου διάστημα. Ἐὰν δὲ
χαλᾷται, θᾶττον ἐπάρας ἀνώτερον μετάθες καὶ κρούσας
κῦψον καὶ σκόπει ὅπως μὴ ἀνασπάσης θᾶττον ἢ κελευ-
σούῃς, ἀλλὰ δὴ κυρτώσας πολὺ αὐτὸν ὑφέλκε, καὶ ὑπο-
βαλὼν κάτω αὐθις τὴν παρεμβολὴν συνέχε καὶ κινῶ,
εἴτα ἄφες αὐτόν· πέπτωκε γὰρ καὶ λέλυται καὶ ὕδωρ
ὅλος ἔστι σοι ὁ ἀνταγωνιστής. Ἐγὼ δὲ ἤδη μέγα ἀνα-

corollas plexis. Et ego, qui paratam sic computationem
invenissem, compotorem jam meum exspectabam.

8. Atque illa quum cubitum eunti ministrasset herae, sta-
tim ad me venit : delectamurque vinum et oscula propi-
nantes invicem. Quum autem potu nos ad noctem armasse-
mus, ait ad me Palæstra : Hoc quidem omnino meminisse
te oportet, adolescens, te in Palæstram incidisse : osten-
dendum tibi jam est, fuerisne acer inter ephēbos, et luctæ
genera multa didiceris. Tu vero, inquam, non videbis
me refugere examen harum rerum : itaque exue te, jam
luctemur. Illa, Sic, inquit, ut ego jubeo, probationem
mihi exhibe. Ego quidem more magistri et præsidis,
nomina numerorum, quos volo, inveniam atque dicam :
tu vero paratus esto ad obediendum, et imperata omnia
faciendum. Quin tu impera, inquam, et vide quam
dextre, quam mobiliter, quam contente fiant omnia.

9. Ipsa ergo exutis vestimentis, nuda tota astans im-
perare hinc incepit, Adolescentule, exue te, et ubi de
isto te unguento unxeris, adversarium complectere. Fe-
mur stringens utrumque supinam reclina : tum superior
ipse subjiciens te inter femora, caque distinens, tolle et
sursum tende crura : tum demittens atque insistens, illi
inhaere ; ac subiens feri, et usque urgens fode jam undique
donec defatigeris : robusti sint etiam lumbi : tum extractum
telum secundum latitudinem per ipsum inguen adige : et
rursus ad parietem impelle ; deinde percute. Ubi vero
laxum quid videris, tunc jam inscendens, et circa lumbos
constringens, contine, et tenta non festinare ; sed paulum
ubi te continueris, tum concurre. Jam dimissus es.

10. Atque ego quum facile in omnibus obsecutus essem,
et denique finiti nobis essent numeri ; ridens simul dico
Palæstræ, vides, magister, quam dextre et obsequiose
mihi pugnatum sit. Vide vero, ne præter decus numeros
subjicias : alia enim post alia injungis. Illa vero alapam
mihi infligens, Quam nugacem, inquit, recepi tironem.
Vide ergo ne plures etiam plagas accipias, si alios, neque
eos, qui injecti tibi erunt, numeros lucteris. Hisque dictis
surgit, et curato corpore, Jam, inquit, ostendes utrum
juvenis sis et nervosus luctator, luctarine scias, et geni-
culatum opus edere. Atque in lecto concidens in genu, Age
sane, ait, luctator, habes media : quatiens ergo aculam,
protrude intro et fode profunde. Nudum vides hic exposi-
tumque jacere, hoc utere : primo autem, ut ratio postulat,
velut nodum stringe ; deinde plicatum impelle et contine,
et cave concedas intervallum. Si vero laxetur, celerius
instans transfer altius, et impelle, irrue, et cave ne
celerius imperato retrahas : sed multum incurvans illum,
femora subtrahe ; ac infra rursus irruptionem subjiciens
contine, teque move : deinde illum dimitte ; decedit enim
et solutus est, et aqua totus est tuus adversarius. Ego

γελῶν, Ἐθέλω, ἔφην, καὶ αὐτὸς, ὦ διδάσκαλε, παλαίσματα ὀλίγ' ἄττα ἐπιτάξαι, σὺ δὲ ὑπάκουσον ἐπαναστάσα καὶ κάθισον, εἴτα δοῦσα κατὰ χειρὸς παράψα τὸ λοιπὸν καὶ καταμάττου, καὶ με πρὸς τοῦ Ἡρακλέους περιλαβοῦσα ἤδη κοίμισον.

11. Ἐν τοιαύταις ἡδοναῖς καὶ παιδιαῖς παλαισμάτων ἀγωνιζόμενοι νυκτερινούς ἀγῶνας ἐστεφανούμεθα, καὶ ἦν πολλή μὲν ἐν τούτῳ τρυφή· ὥστε τῆς εἰς τὴν Ἀάρισσαν ὁδοῦ παντάπασιν ἐπιλελήσμεν. Καί ποτε ἐπὶ νοῦν μοι ἦλθε τὸ μαθεῖν ὧν ἕνεκα ἦθλουν, καὶ φημι πρὸς αὐτήν, ὦ φιλότατη, δεῖξόν μοι μαγγανεύουσαν ἢ μεταμορφουμένην τὴν δέσποιναν· πάλαι γὰρ τῆς παραδόξου ταύτης θέας ἐπιθυμῶ. Μᾶλλον δ' εἴ τι σὺ οἶδας, αὐτὴ μαγγάνευσον, ὥστε φανῆναί μοι ἄλλην ἐξ ἄλλης ὄψιν. Οἶμαι δὲ καὶ σὲ οὐκ ἀπείρως τῆσδε τῆς τέχνης ἔχειν· τοῦτο δὲ οὐ παρ' ἐτέρου μαθὼν, ἀλλὰ παρὰ τῆς ἑμαυτοῦ ψυχῆς λαβὼν οἶδα, ἐπεὶ με τὸν πάλαι ἀδამάντινον, ὡς ἔλεγον αἱ γυναῖκες, ἐς μηδεμίαν γυναῖκα τὰ ὅμματα ταῦτα ἐρωτικῶς ποτε ἐκτείναντα συλλαβοῦσα τῇ τέχνῃ ταύτῃ αἰχμάλωτον ἔχεις ἐρωτικῶς πολέμῳ ψυχαγωγῶσα. Ἡ δὲ Παλαίστρα, Παῦσαι, φησί, προσπαίζων. Τίς γὰρ ὥδῃ δύναται μαγεῦσαι τὸν ἔρωτα, ὄντα τῆς τέχνης κύριον; Ἐγὼ δὲ, ὦ φίλτατε, τούτων μὲν οἶδ' οὐδὲν μὰ τὴν κεφαλὴν τὴν σὴν καὶ τήνδε τὴν μακαρίαν εὐνήν· οὐδὲ γὰρ γράμματα ἔμαθον, καὶ ἡ δέσποινα βάσκανος οὔσα τυγχάνει εἰς τὴν αὐτῆς τέχνην· εἰ δέ μοι καιρὸς ἐπιτρέψει, πειράσομαι παρασχεῖν σοι τὸ ἰδεῖν μεταμορφουμένην τὴν κεκτημένην. Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις ἐκοιμήθημεν.

12. Ἡμέραις δὲ ὕστερον οὐ πολλαῖς ἀγγέλλει πρὸς με ἡ Παλαίστρα ὡς ἡ δέσποινα αὐτῆς μέλλοι ὄρνις γενομένη πέτεσθαι πρὸς τὸν ἐρώμενον. Κἀγὼ, Νῦν, ἔφην, ὁ καιρὸς, ὦ Παλαίστρα, τῆς εἰς ἐμὲ χάριτος, ἥ νῦν ἔχεις τὸν σαυτῆς ἱκέτην ἀναπαῦσαι πολυχρονίου ἐπιθυμίας. Θάρρει, ἔφη. Κἀπειδὴ ἐσπέρα ἦν, ἄγει με λαβοῦσα πρὸς τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ἐνθα ἐκεῖνοι ἐκάθευδον, καὶ κελεύει με προσάγειν ὁπῇ τινι τῆς θύρας λεπτῇ καὶ σκοπεῖν τὰ γινόμενα ἐνδον. Ὅρῳ οὖν τὴν μὲν γυναῖκα ἀποδουμένην. Εἴτα γυμνὴ τῷ λύχνῳ προσελθοῦσα καὶ γόνδρους δύο λαβοῦσα τὸν μὲν λιθανωτὸν τῷ πυρὶ τοῦ λύχνου ἐπέθηκε καὶ στᾶσα πολλὰ τοῦ λύχνου κατελάλησεν· εἴτα κιβώτιον ἀδρὸν ἀνοίξασα, πάνυ πολλὰς ἔχον πυξίδας ἐν αὐτῷ, ἐνθεν ἀναιρεῖται καὶ προσφέρει μίαν· ἡ δὲ εἶχεν ἐμβεβλημένον ὅ τι μὲν οὐκ οἶδα, τῆς δὲ ὀφείας αὐτῆς ἕνεκα ἔλαιον αὐτὸ ἐδόκουν εἶναι. Ἐκ τούτου λαβοῦσα χρίεται ὅλη, ἀπὸ τῶν ὀνύχων ἀρξαμένη τῶν κάτω, καὶ ἄφνω πτερὰ ἐκφύεται αὐτῇ, καὶ ἡ ῥῖν κερατίνη καὶ γρυπὴ ἐγένετο, καὶ τᾶλλα δὲ ὅσα ὀρνίθων κτήματα καὶ σύμβολα πάντα εἶχε· καὶ ἦν ἄλλο οὐδὲν ἢ κόραξ νυκτερινός. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἑαυτὴν ἐπτερωμένην, κρώξασα δεινὸν καὶ ὄϊον ἐκεῖνο οἱ κόρακες, ἀναστᾶσα ὄρχετο πετομένη ἕξω διὰ τῆς θυρίδος.

13. Ἐγὼ δὲ ὄναρ ἐκεῖνο οἰόμενος ὄρᾶν τοῖς δακτύλοις τῶν ἑμαυτοῦ βλεφάρων ἡπτόμην, οὐ πιστεύων τοῖς

vero, clarum jam videns, Volo, inquam, ipse quoque, magister, numeros paucos quosdam imperare : tu vero obedi, surge, et asside, deinde in manum præbens, tracta ceterum, et subige, et me, per Herculem, complexa, jam sopi.

11. Ejusmodi libidinibus et ludicris colluctationibus nocturna certantes certamina, coronabamus nos invicem : ac tam profusa erat hac in re voluptas, ut itineris Larissani suscepti omnino obliviscerer. Ac tandem in mentem mihi venit illud etiam discere, cujus rei causa luctabar : et dico ad illam, Ostende mihi, carissima, præstigias facientem aut transformantem se heram tuam : olim enim cupidus sum admirabilis hujus spectaculi. Potius vero si quid tu nosti, ipsa fac præstigias, ut appareat mihi alia ex alia species. Puto enim te nec imperitam hujus artis esse : idque non ab alio auditum, sed a meo acceptum animo scio : quandoquidem me adamantinum illum quondam : uti mulieres dicebant, quique in nullam unquam mulierem oculos hosce amatorie intenderim, comprehensum illa arte tua captivum tibi habes, amatorio illo bello anima tibi ipsa devinctum. At Palæstra, Desine, inquit, joculari. Quod enim carmen conciliare amorem possit, artis ipsius dominum? Ego vero, dulcissime, horum nihil quicquam novi, caput tuum juro et felicem hunc nostrum lectulum : neque enim literas didici, et invida hera est quantum ad illam suam artem. Si vero tempus tulerit, studebo an præbere tibi possim videndam, dum transformatur, dominam. Ac tum quidem inter hæc obdormivimus.

12. Diebus vero non multis post defert ad nos Palæstra, velle dominam suam sumta avis specie volare ad amasium. Et ego, Nunc, inquam, tempus est, Palæstra, tui in me beneficii, quo nunc potes tui supplicis longam cupiditatem sedare. Bono, inquit, animo esto. Et, quum vespera erat, prehensum ducit me ad januam cubiculi, ubi illi quiescebant, jubetque applicare oculos rimæ in janua tenui, et quæ fierent speculari. Video igitur exuere se mulierem. Tum nuda ad lucernam accedens, sumta turis grana duo in ignem lucernæ imposuit, stansque multa ad lucernam loquebatur. Tum grandiuscula cistella aperta, quæ pyxides plurimas haberet, aufert inde promittque unam, quæ haberet infusum aliquid, quid fuerit non novi, quantum ad speciem ipsam quidem, oleum esse putabam. De hoc igitur sumens tota se inungit, ab unguibus incipiens inferioribus, et subito pennæ illi enascuntur, et nasus corneus fit atque aduncus : verum et reliqua, quæcumque avium propria et signa sunt, habet omnia; neque quicquam est aliud, quam corvus nocturnus. Quum autem pennatam se videret, terribile quiddam crocicans et quale corvi, tollens se per fenestram evolat.

13. Ego vero, qui somnium illud me videre putarem, palpebras ipse meas contingebam digitis, qui oculis ipse meis

ἐμαυτοῦ ὀφθαλμοῖς οὐδ' ὅτι βλέπουσιν οὐδ' ὅτι ἐργη-
γόρασιν. Ὡς δὲ μάλιστα καὶ βραδέως ἐπέισθην ὅτι μὴ
καθεύδω, ἐδεόμην τότε τῆς Παλαίστρας περῶσαι καὶ
καὶ χρίσασθαι ἐξ ἐκείνου τοῦ φαρμάκου ἔσσαι πέτεσθαι
με· ἡβουλόμην γὰρ πείρα μαθεῖν εἰ μεταμορφωθεὶς ἐκ
τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ψυχὴν ὄρνις ἔσομαι. Ἡ δὲ τὸ
δωμάτιον ὑπανοίζασα κομίζει τὴν πυξίδα. Ἐγὼ δὲ
σπεύδων ἤδη ἀποδύσας χρίω ὅλον ἐμαυτόν, καὶ ὄρνις
μὲν οὐ γίγνομαι ὁ δυστυχής, ἀλλὰ μοι οὐρὰ ὀπισθεν
ἐξῆλθε, καὶ οἱ δάκτυλοι πάντες ὥχοντο οὐκ οἶδ' ὅποι·
ὄνυχας δὲ τοὺς πάντας τέτταρας εἶχον, καὶ τούτους οὐ-
δὲν ἄλλο ἢ ὀπλὰς, καὶ μοι αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες κτῆ-
νους πόδες ἐγένοντο, καὶ τὰ ὦτα δὲ μακρὰ καὶ τὸ πρόσ-
ωπον μέγα. Ἐπεὶ δὲ κύκλῳ περιεσκόπουν, ἐμαυτόν
ἐώρων ὄνον, φωνὴν δὲ ἀνθρώπου ἐς τὸ μέμψασθαι τὴν
Παλαίστραν οὐκέτι εἶχον. Τὸ δὲ χεῖλος ἐκτείνας κάτω
καὶ αὐτῷ δὴ τῷ σχήματι ὡς ὄνος ὑποβλέπων ἡτιώμην
αὐτὴν, ὅση δύναμις, ὄνος ἀντὶ ὄρνιθος γενόμενος.

14. Ἡ δὲ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τυψαμένη τὸ πρόσ-
ωπον, Τάλαινα, εἶπεν, ἐγὼ, μέγα εἰργασμαι κακόν·
σπεύσασα γὰρ ἤμαρτον ἐν τῇ ὁμοιότητι τῶν πυξίδων
καὶ ἄλλην ἔλαβον οὐχὶ τὴν τὰ πτερὰ φύουσιν. Ἀλλὰ
ὕαρρει μοι, ὦ φίλτατε· ῥάστη γὰρ ἡ τούτου θεραπεία·
ῥόδα γὰρ μόνα εἰ φάγοις ἀποδύσῃ μὲν αὐτίκα τὸ κτῆ-
νος, τὸν δὲ ἐραστήν μοι τὸν ἐμὸν αὖθις ἀποδώσεις.
Ἀλλὰ μοι, ὦ φίλτατε, τὴν μίαν νύκτα ταύτην ὑπόμει-
νον ἐν τῷ ὄνῳ, ὄρθρου δὲ δραμοῦσα οἶσω σοι ῥόδα καὶ
φαγὼν ἰαθήσῃ. Ταῦτα εἶπε καταψηλαφήσασά μου τὰ
ὦτα καὶ τὸ λοιπὸν δέρμα.

15. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὄνος ἤμην, τὰς δὲ φρένας
καὶ τὸν νοῦν ἀνθρώπος ἐκεῖνος ὁ Λούκιος, δίχα τῆς φω-
νῆς. Πολλὰ οὖν κατ' ἐμαυτόν μεμψάμενος τὴν Πα-
λαίστραν ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ δακῶν τὸ χεῖλος ἀπῆειν ἐνθα
ἡπιστάμην ἐστῶτα τὸν ἐμαυτοῦ ἵππον καὶ ἄλλον ἀλη-
θινὸν ὄνον τὸν Ἰππάρχου. Οἱ δὲ αἰσθόμενοι με εἶσω
παριόντα, δέξαντες μὴ τοῦ χόρτου κοινωνὸς αὐτοῖς
ἐπεισέρχομαι, τὰ ὦτα κατακλίναντες ἔτοιμοι ἦσαν τοῖς
ποσὶν ἀμύνειν τῇ γαστρί· καὶ γὰρ συνεῖς πορρωτέρω ποι-
τῆς φάτνης ἀποχωρήσας ἐστὼς ἐγέλων, ὁ δὲ μοι γέλως
ὀγκηθμός ἦν. Ταῦτα δ' ἄρ' ἐνενόουν πρὸς ἐμαυτόν·
ὦ τῆς ἀκαίρου ταύτης περιεργίας· τί δὲ, εἰ λύκος
παρεισέλθῃ ἢ ἄλλο τι θηρίον; κινδυνεύεται μοι μηδὲν
κακὸν πεποιηκότι διαφθαρῆναι. Ταῦτα ἐννοῶν ἡγνόουν
ὁ δυστυχής τὸ μέλλον κακόν.

16. Ἐπεὶ γὰρ ἦν ἡδὴ νύξ βαθεῖα καὶ σιωπὴ πολλή
καὶ ὕπνος ὁ γλυκύς, φορεῖ μὲν ἔξωθεν ὁ τοῖχος ὡς διο-
ρυττόμενος, καὶ διωρύττετό γε, καὶ ὅπῃ ἡδὴ ἐγεγόνει
ἀνθρωπον δέξασθαι δυναμένη, καὶ εὐθὺς ἀνθρώπος ταύτη
παρῆι καὶ ἄλλος ὁμοίως, καὶ πολλοὶ ἐνδον ἦσαν καὶ
πάντες εἶχον ξίφη. Εἶτα καταδήσαντες ἐνδον ἐν τοῖς
δωματίοις τὸν Ἰππάρχον καὶ τὴν Παλαίστραν καὶ τὸν
ἐμὸν οἰκέτην ἀδεῶς ἡδὴ τὴν οἰκίαν ἐκένουν τὰ τε χρή-
ματα καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τὰ σκεύη κομίζοντες ἔξω. Ὡς
δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐνδον κατελείπετο, λαβόντες ἐμέ τε καὶ

non crederem, vel videre eos vel vigilare. Quum autem vix
tandem ac tarde mihi persuasissem me non dormire, ro-
gabam tum Palæstram ut pennas etiam mihi adderet, et ex
illo unguento unctum volare me sineret. Volebam enim
experimento discere utrum transformatus ex homine, deinde
etiam quantum ad animam avis essem futurus. Atque illa
aperto clam cubiculo affert pyxidem. Et ego urgens opus,
exutus totum me ungo, et avis quidem miser non fio, sed
cauda mihi de postico exit, et digiti omnes nescio quo
abeunt; ungues autem universos non nisi quattuor habebam,
eosque nihil aliud quam ungulas; manusque mihi ac pedes
jumentum pedes fiebant; et aures linguæ, et facies magna.
Circumcirca autem me aspiciens, asinum me esse video, ac
vocem hominis ad conquerendum cum Palæstra non amplius
habebam. Interim labio deorsum protenso, et ipso deni-
que habitu asinino, obliquum respiciens, cum illa, quan-
tum poteram, expostulabam, quod asinus pro volucris factus
essem.

14. At illa ambabus manibus faciem suam percutiens,
Misera ego, inquit, magnum feci malum; præ festinatione
enim in pyxidum similitudine peccavi, et aliam arripui,
non eam quæ pennas producit. Sed bono es animo, dul-
cissime: facillima enim horum medicina. Si enim rosas modo
comederis, exues e vestigio jumentum, amatoremque mihi
metum reddes. Sed tu mihi, carissime, unicam modo hanc
noctem perdura in asino, summo mane curriculo tibi rosas
afferam, quibus comesis sanabere. Hæc dum dicit, aures
mihi et reliquam cutem demulcet.

15. At ego quantum ad reliqua eram asinus, mentem
vero atque animum homo, ille Lucius, voce excepta.
Multum igitur intra me Palæstram accusans illius peccati
causa, labra mordens illuc abeo, ubi stare equum meum
noveram, et alium verum asinum Hipparchi. Hi sentientes
me intrare, ac metuentes ne de fœno illorum partem abla-
turus advenissem, demissis auribus parati erant pedibus
ventrem ulcisci. Quo ego animadverso, longius a præsepi
recessi ac stans ridebam: ruditus vero erat risus meus.
Hæc igitur apud me cogitabam, Vah intempestivam curio-
sitem! Quid vero si lupus huc intraret aut alia bestia? in
periculum venio, qui mali nihil fecerim, pereundi. Hæc
ita cogitans ignorabam infelix instans malum.

16. Quum enim nox profunda jam esset et multum si-
lentium et somnus dulcis, strepitum dat extra murus, ve-
lut perfoderetur, et perfodiebatur etiam, jamque lacuna
facta erat, quæ capere hominem posset: statinque homo
ea intrat, et alius similiter. Jam multi intus erant, gladiis
armati omnes. Tum vinctis intra in cubiculis Hipparcho
et Palæstra et meo servo, sine metu jam domum totam
deprædantur, pecuniasque et vestes et supellectilem ex-
portant. Quum vero nihil aliud reliquum intus esset, ducen-
tes me et alterum asinum et equum, clitellis ornant; tum.

τὸν ἄλλον ὄνον καὶ τὸν ἵππον ἐπέσαζεν, ἔπειτα ὅσα ἐβάστασαν, ἐπικατέδησαν ἡμῖν. Καὶ οὕτω μέγα ἄχος φέροντας ἡμᾶς ξύλοις παίοντες ἤλαυνον εἰς τὸ ὄρος ἀτρίπτω ὁδῷ φεύγειν πειρώμενοι. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα κτήνη οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅτι ἐπασχεν, ἐγὼ δὲ ἀνυπόδητος ἀσυνήθης ἀπῶν πέτραις ὀξείαις ἐπιβαίνων, τοσαῦτα σκευὴ φέρων ἀπωλύμην. Καὶ πολλάκις προσέπταιον, καὶ οὐκ ἦν ἐξὸν καταπεσεῖν, καὶ εὐθὺς ἄλλος ὀπισθεν κατὰ τῶν μηρῶν ἔπαιε ξύλῳ. Ἐπεὶ δὲ πολλάκις ὦ Καῖσαρ ἀναδοῆσαι ἐπεθύμουν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὠγκώμην, καὶ τὸ μὲν ὦ μέγιστον καὶ εὐφρονότατον ἐβόων, τὸ δὲ Καῖσαρ οὐκ ἐπηκολούθει. Ἀλλὰ μὴν καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἐτυπτόμην ὡς προδιδοὺς αὐτοὺς τῷ ὀγκηθμῷ. Μαθὼν οὖν ὅτι ἄλλως ἐβόων, ἔγνων σιγῇ προϊέναι καὶ κερδαίνειν τὸ μὴ καίεσθαι.

17. Ἐπὶ τούτῳ ἡμέρα τε ἤδη ἦν, καὶ ἡμεῖς ὄρη πολλὰ ἀναβεβήκειμεν, καὶ στόματα δὲ ἡμῶν δεσμῷ ἐπέχετο, ὡς μὴ περιβοσκόμενοι τὴν ὁδὸν εἰς τὸ ἄριστον ἀναλίσκοιμεν· ὥστε εἰς τὴν τότε καὶ ἔμεινα ὄνος. Ἐπεὶ δὲ ἦν αὐτὸ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, καταλύομεν εἰς τινα ἔπαυλιν συνήθων ἐκείνοις ἀνθρώπων, ὅσον ἦν ἐκ τῶν γιγνομένων σκοπεῖν· καὶ γὰρ φιλήμασιν ἡσπάζοντο ἀλλήλους καὶ καταλύειν ἐκέλευον αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ ἐπαύλει καὶ παρέθηκαν ἄριστον καὶ τοῖς κτήνεσιν ἡμῖν παρέβαλον κριθία. Καὶ οἱ μὲν ἡρίστων, ἐγὼ δὲ ἐπεινῶν μὲν κακῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ οὕτω τότε κριθὰς ὠμάς ἡριστήκειν, ἐσκοπούμην ὅτι καὶ καταφάγοιμι. Ὅρῳ δὲ κῆπον αὐτοῦ ὀπίσω τῆς αὐλῆς· καὶ εἶχε λάχανα πολλὰ καὶ καλὰ καὶ ῥόδα ὑπὲρ αὐτῶν ἐφαίνετο· καὶ γὰρ λαθὼν πάντας τοὺς ἔνδον ἀσχολουμένους περὶ τὸ ἄριστον ἐρχομαι ἐπὶ τὸν κῆπον, τοῦτο μὲν ὠμῶν λαχάνων ἐμπλησθησόμενος, τοῦτο δὲ τῶν ῥόδων ἔνεκα· ἐλογιζόμην γὰρ ὅτι δῆθεν φαγὼν τῶν ἀνθέων πάλιν ἀνθρώπος ἔσομαι. Ἐῖτα ἐμβὰς εἰς τὸν κῆπον θριδάκιον μὲν καὶ ῥαφανίδων καὶ σελίνων, ὅσα ὠμά ἐσθίει ἀνθρώπος, ἐνεπλήσθην, τὰ δὲ ῥόδα ἐκεῖνα οὐκ ἦν ῥόδα ἀληθινὰ, τὰ δ' ἦν ἐκ τῆς ἀγρίας δάφνης φυόμενα· ῥοδοδάφνην αὐτὰ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, κακὸν ἄριστον ὄνῳ τοῦτο παντὶ καὶ ἵππῳ· φασι γὰρ τὸν φαγόντα ἀποθνήσκειν αὐτίκα.

18. Ἐν τούτῳ δὲ κηπουρὸς αἰσθόμενος καὶ ξύλον ἀρπάσας, εἰσελθὼν εἰς τὸν κῆπον καὶ τὸν πολέμιον ἰδὼν καὶ τῶν λαχάνων τὸν ὄλεθρον, ὥσπερ τις δυνάστης μισοπόνηρος κλέπτῃ λαθὼν οὕτω με συνέκοψε τῷ ξύλῳ, μήτε πλευρῶν φεισάμενος μήτε μηρῶν, καὶ μὴν καὶ τὰ ὠτά μου κατέκλασε καὶ τὸ πρόσωπόν μου συνέτριψεν. Ἐγὼ δὲ οὐκέτ' ἀνεχόμενος ἀπολακτίσας ἀμφοτέροις καὶ καταβαλὼν ὑπτίον ἐπὶ τῶν λαχάνων ἐφευγον ἀνω εἰς τὸ ὄρος. Ὁ δὲ ἐπειδὴ εἶδε δρόμῳ ἀπιόντα, ἀνέκραγε λῦσαι τοὺς κύνας ἐπ' ἐμοί· οἱ δὲ κύνες πολλοὶ τε ἦσαν καὶ μεγάλοι καὶ ἄρκτοις μάχεσθαι ἱκανοί. Ἐγνων ὅτι δὴ διασπᾶσονται με οὗτοι λαβόντες, καὶ ὀλίγον ἐκπεριελθὼν ἔκρινα τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, « παλινδρομεῖσαι μᾶλλον ἢ κακῶς δραμεῖν. » Ὅπισω οὖν ἀπῆειν καὶ εἰσεμι αὐτοῖς εἰς τὴν ἔπαυλιν. Οἱ δὲ τοὺς μὲν κύνας

quæ exportaverant, imposita nobis deligant. Et ita nos, magnum ferentes onus, fustibus tunsos agunt, qui in montem via minus trita fugere tentarent. Quid reliqua jumenta sint passa, non habeo dicere: ego vero non soleatus insuctusque incedens, per acutas rupes ingrediens, tot gerens sarcinas, peribam. Et sæpe offendebar, ac ne licebat quidem cadere, quum statim alius a tergo femora fusti subinde perculeret. Quumque sæpe, o Cæsar! proclamare cuperem, nihil aliud quam rudebar, quum O quidem maximum et vocalissimum exiret, Cæsar autem non sequeretur. Verum hoc ipso quoque nomine pulsabar, qui ruditu illos proderem. Sentiens ergo me frustra clamare, decrevi silentio pergere, et compendifacere plagas.

17. Inter hæc jam dies erat, et nos montes multos superaveramus; ora autem nostra capistro erant revincta, ne circumpascentes viam consumeremus in prandio: itaque perrexi tunc et mansi asinus. Medio ipso die devertimus in stabulum quoddam familiarium illis hominum, quantum ex his, quæ siebant, licebat videre. Etenim osculo se invicem salutabant, et devertere illos apud se jubebant stabulari: apponunt etiam prandium, nobis autem jumentis objiciunt hordea. Ac reliqui prandent, ego vero misere esurio: et quum nunquam hordea cruda pransus essem, circumspiciebam quod comederem. Video autem hortum ibi post aulam, qui olera multa haberet et bona: rosæ etiam super ista videbantur. Hic ego nemini animæ versus eorum omnium qui intus erant, qui nempe occupati essent in prandio, venio ad hortum partim impleturus ventrem crudis oleribus, partim rosarum causa. Putabam quippe me comesis floribus hominem iterum futurum. Tum ingressus hortum, lactucis quidem, et raphanis, et apiis, quæ cruda homo comedit, me implevi: verum rosæ illæ veræ rosæ non erant; sed erant e lauro agresti enatæ rosæ: rosam lauream vocant homines: malum hoc prandium asino unicuique et equo; aiunt enim eum qui cornederit statim mori.

18. Inter hæc sentiens olitor, arreptoque fusti hortum ingressus, vidensque hostem et perniciem olerum, non aliter quam severus in maleficos aliquis dynasta captum furem, fuste me concidit, neque costis parcens neque femoribus: quin et aures mihi confregit, et contrivit faciem. Ego autem non ultra patiens, calcibus rejectis supinum prosterno in olera, atque versus montem aufugio. Ille quum videret me cursu abire, clamavit ut immitterentur in me canes. Erant vero canes multi et magni, etiam cum ursis pugnare idonei. Intellexi igitur illos me, si capiant, discerpturos esse: paullum itaque circumiens decrevi quod est in proverbio « retro currere potius, quam male currere. » Retro eo igitur, et stabulum iterum ingredior. Illi canibus, qui cursu

δρόμῳ ἐπιφερομένους ἐδέξαντο καὶ κατέδῃσαν, ἐμὲ δὲ παίοντες οὐ πρότερον ἀφῆκαν πρὶν ἢ ὑπὸ τῆς ὀδύνης πάντα τὰ λάχανα κάτωθεν ἐξεμέσαι.

19. Καὶ μὲν ὅτε ὁδοιπορεῖν ὥρα ἦν, τὰ βαρύτατα τῶν κλεμμάτων καὶ τὰ πλείστα ἐμοὶ ἐπέθηκαν· καὶ κεῖθεν τότε οὕτως ἐξελαύνομεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπηγόρευον ἤδη παιόμενός τε καὶ τῷ φορτίῳ ἀχθόμενος καὶ τὰς ὀπλὰς ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐκτετριμμένος, ἔγνω αὐτοῦ καταπεσεῖν καὶ μὴδ' ἂν ἀποσφάττωσί με ταῖς πληγαῖς, ἀναστῆναι ποτε, τοῦτο ἐλπίσας μέγα μοι ὄφελος ἔσεσθαι ἐκ τοῦ βουλευμάτος· ὥρῃον γὰρ ὅτι πάντως ἡττώμενοι τὰ μὲν ἐμὰ σκεύη διανεμοῦσι τῷ τε ἵππῳ καὶ τῷ ἡμίονῳ, ἐμὲ δὲ αὐτοῦ ἐάσουσι κεῖσθαι τοῖς λύκοις. Ἀλλὰ τις δαίμων βάσκανος συνεῖς τῶν ἐμῶν βουλευμάτων ἐς τοῦναντίον περιήνεγκεν· ὁ γὰρ ἕτερος ὄνος ἴσως ἐμοὶ τὰ αὐτὰ νοήσας πίπτει ἐν τῇ ὁδῷ. Οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ξύλῳ παίοντες ἀναστῆναι τὸν ἄθλιον ἐκέλευον, ὥς δὲ οὐδὲν ὑπήκουε ταῖς πληγαῖς, λαβόντες αὐτὸν οἱ μὲν τῶν ὥτων, οἱ δὲ τῆς οὐρᾶς ἀνεγείρειν ἐπειρῶντο· ὥς δὲ οὐδὲν ἤνυσεν, ἔκειτο δὲ ὥσπερ λίθος ἐν τῇ ὁδῷ ἀπηγορευκῶς, λογισάμενοι ἐν ἀλλήλοις ὅτι δὴ μάτην ποιοῦσι καὶ τὸν χρόνον τῆς φυγῆς ἀναλίσκουσιν, ὄνῳ νεκρῷ παρεδρεύοντες, τὰ μὲν σκεύη πάντα ὅσα ἐκόμιζεν ἐκεῖνος, διανεμοῦσιν ἐμοὶ τε καὶ τῷ ἵππῳ, τὸν δὲ ἄθλιον κοινωνὸν καὶ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀχοφορίας λαβόντες τῷ ξίφει ὑποτέμνουσιν ἐκ τῶν σκελῶν καὶ σπαίροντα ἐπὶ ὠθοῦσιν ἐς τὸν κρημνόν. Ὁ δὲ ἀπῆει κάτω τὸν θάνατον ὀρχούμενος.

20. Ἐγὼ δὲ ὄρων ἐν τῷ συνοδοιπόρῳ τῶν ἐμῶν βουλευμάτων τὸ τέλος, ἔγνω φέρειν εὐγενῶς τὰ ἐν ποσὶ καὶ προθύμως περιπατεῖν, ἐλπίδας ἔχων πάντως ποτὲ ἐμπεσεῖσθαι εἰς τὰ ῥόδα καὶ τούτων εἰς ἐμαυτὸν ἀνασπῶσθαι· καὶ τῶν ληστῶν δὲ ἤκουον ὥς οὐκ εἴη ἐτι πολὺ τῆς ὁδοῦ λοιπὸν, καὶ ὅτι καταμενοῦσιν ἐνθα καταλύσουσιν· ὥστε ταῦτα πάντα δρόμῳ ἐκομίζομεν, καὶ πρὸ τῆς ἐσπέρας ἤλθομεν εἰς τὰ οἰκεῖα. Γραῦς δὲ γυνὴ ἐνδον καθῆστο, καὶ πῦρ πολὺ ἐκάετο. Οἱ δὲ πάντα ἐκεῖνα ἅπερ ἐτυγχάνομεν ἡμεῖς κομίζοντες, εἴσω κατέθησαν. Εἶτα ἤρουντο τὴν γραῦν, Διὰ τί οὕτω καθέζεσθαι καὶ οὐ παρασκευάζεις ἄριστον; Ἀλλὰ πάντα, εἶπεν ἡ γραῦς, εὐτρεπῆ ὑμῖν, ἄρτοι πολλοὶ, οἶνου παλαιοῦ πίθοι, καὶ τὰ κρέα δὲ ὑμῖν τὰ ἄγρια σκευάσασα ἔχω. Οἱ δὲ τὴν γραῦν ἐπαινέσαντες, ἀποδυσάμενοι ἠλείφοντο πρὸς τὸ πῦρ καὶ λέβητος ἐνδον ὕδωρ θερμὸν ἔχοντας ἀρυσάμενοι ἐνθεν καταχεάμενοι αὐτοσχεδίῳ τῷ λουτρῷ ἐχρήσαντο.

21. Εἶτα ὀλίγῳ ὕστερον ἦγον νεανίσκοι πολλοὶ κομίζοντες πλείστα ὅσα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἱμάτια καὶ κόσμον γυναικεῖον καὶ ἀνδρεῖον πολύν. Ἐκοινωνοῦν δὲ οὗτοι ἀλλήλοις· καὶ ἐπειδὴ ταῦτα ἐνδον κατέθεντο, ὁμοίως ἐλούσαντο καὶ οὗτοι. Λοιπὸν μετὰ τοῦτο ἦν ἄριστον δαψιλές καὶ λόγος πολὺς ἐν τῷ συμποσίῳ τῶν ἀνδροφόνων. Ἡ δὲ γραῦς ἐμοὶ καὶ τῷ ἵππῳ κριθὰς παρέθηκεν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν σπουδῇ τὰς κριθὰς κατέτινε

in me ferebantur, receptis alligatisque, me pulsare prius non desierunt, quam prae dolore olera omnia per inferiorem gutturem evomerem.

19. Verum itineris ingrediendi tempus quum esset, gravissimas quasque rerum furtivarum et plurimas mihi imposuere : atque ita illinc tum proficiscebamur. Quum vero jam despondissem animum pulsatus et gravatus onere, detritis insuper a via ungulis, procumbere ibi decreveram, neque unquam, si vel interficerent me plagis, surgere; hoc sperans, magnam ad me utilitatem redituram ex eo consilio. Putabam enim ipsos plane victos mea pervicacia, sarcinas meas divisuros inter equum et mulum, me autem ibi jacentem relicturos praedam lupis. Sed invidum quoddam numen, mea consilia intelligens, vertit ea in contrarium : alter enim asinus, eadem forte quae ego cogitans, decumbit in via. Illi primo fustium ictibus surgere jubebant miserum : at nihil obedientem plagis, prehensum alii auribus, cauda alii, excitare tentabant. Quum nihil proficerent, jaceretque lapidis instar in via, sine ulla resurgendi spe, subductis inter se rationibus, nequicquam se laborare et fugae tempus perdere asino mortuo assidentes, sarcinas quas ille gestarat omnes inter me et equum dividunt, miserum vero captivitatis pariter et gestandorum onerum consortem prehendent, succisis ferro cruribus, palpitantem adhuc per praecipem impellunt. Atque ille mortem saltans descendit.

20. Ego vero animadvertens in socio itineris consiliorum meorum exitum, decrevi fortiter ferre praesentia, et strenue incedere, qui spem haberem futurum ut omnino aliquando in rosas inciderem, atque inde me salutemque reciperem. Audiebam vero etiam ex latronibus, non multum superesse viae, et finem itineris in proxima mansione. Itaque omnia ista curriculo gestantes ante vesperam domum pervenimus. Mulier anus intus desederat; ignis ardebat multus : illi, quae portaveramus, intus deponunt omnia. Tum interrogant anum, Quid ita sedes, et cenam non paras? Illa, Quin parata vobis sunt, inquit, omnia, panes multi, vini veteris dolia, et carnes vobis ferinas paratas habeo. Illi collaudata anu, exutis vestibus ad ignem se ungebant, et quum ahenum calidam haberet, hausta inde aqua perfusi, extemporali isto sunt usi balneo.

21. Deinde paullo post juvenes veniunt multi, supellectilem afferentes plurimam, aurcam, argenteam, vestimenta, mundam muliebrem, et virilem ornatum multum. Hi in commune conferunt; rebusque intus depositis, lavant ipsi quoque. Ceterum post haec cena fuit copiosa, et sermo multus in homicidarum convivio. Anus mihi et equo hordea apposuit : at ille festinabat devorare hordea, metuens, ut

δεδιώς, οἷα εἰκός, ἐμὲ τὸν συνάριστον. Ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ ἴδοιμι τὴν γραῦν ἐξιῶσαν τῶν ἐνδον ἄρτον ἥσθιον. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καταλιπόντες τῇ γραίᾳ νεανίσκον ἕνα οἱ λοιποὶ πάντες ἔξω ἐπὶ τὸ ἔργον ἀπήεσαν. Ἐγὼ δὲ ἔστενον ἐμαυτὸν καὶ τὴν ἀκριβῆ φρουράν· τῆς μὲν γὰρ γραὸς καταφρονῆσαι ἦν μοι καὶ φυγεῖν ἐκ τῶν ἐκείνης ὁμμάτων δυνατὸν, ὁ δὲ νεανίσκος μέγας τε ἦν καὶ φοβερόν ἐβλεπε, καὶ τὸ ξίφος αἰετὶ ἔφερε καὶ τὴν οὐραν αἰετὶ ἐπῆγε.

22. Τρισὶ δὲ ὑστερον ἡμέραις μεσοῦσης σχεδὸν τῆς νυκτὸς ἀναστρέφουσιν οἱ λησταί, χρυσίον μὲν οὐδὲ ἀργύριον οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν κομίζοντες, μόνην δὲ παρθένον ὡραίαν, σφόδρα καλὴν, κλάουσιν καὶ κατεσπαργμένην τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν κόμην· καὶ καταθέμενοι αὐτὴν ἐνδον ἐπὶ τῶν στιβάδων θαρρεῖν ἐκέλευον καὶ τὴν γραῦν ἐκέλευον αἰετὶ ἐνδον μένειν καὶ τὴν παῖδα ἐν φρουρᾷ ἔχειν. Ἦ δὲ παῖς οὔτε ἐμπαγεῖν τι ἤθελεν οὔτε πιεῖν, ἀλλὰ πάντα ἔκλαε καὶ τὴν κόμην τὴν αὐτῆς ἐσπάραττεν· ὥστε καὶ αὐτὸς πλησίον ἐστὼς παρὰ τῇ φάτνῃ συνέκλαον ἐκείνῃ τῇ καλῇ παρθένῳ. Ἐν δὲ τούτῳ οἱ λησταὶ ἔξω ἐν τῷ προδόμῳ ἐδείπνου. Πρὸς ἡμέραν δὲ τῶν σκοπῶν τις τῶν τὰς ὁδοὺς φρουρεῖν εἰληχότων ἔρχεται ἀγγέλλων ὅτι ξένος ταύτῃ παριέναι μέλλοι καὶ πολλὸν πλοῦτον κομίζοι. Οἱ δὲ οὕτως ὡς εἶχον ἀναστάντες καὶ ὀπλισάμενοι κάμει καὶ τὸν ἵππον ἐπιστάξαντες ἤλαυνον. Ἐγὼ δὲ ὁ δυστυχὴς ἐπιστάμενος ἐπὶ μάχην καὶ πόλεμον ἐξελαύνεσθαι ὀκνηρῶς προΐειν, ἐνθεν ἐπαιόμεν τῷ ξύλῳ ἐπείγομένων αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἐς τὴν ὁδὸν ἐνθα ὁ ξένος παρελάσειν ἔμελλε, συμπεσόντες οἱ λησταὶ τοῖς ὀχήμασιν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκείνου θεράποντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσα ἦν τιμιώτατα ἐξελόντες τῷ ἵππῳ κάμοι ἐπέθηκαν, τὰ δὲ ἕτερα τῶν σκευῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ὕλῃ ἐκρυψαν. Ἐπειτα ἤλαυνον ἡμᾶς οὕτως ὀπίσω, καὶ γὰρ ἐπείγομενος καὶ τῷ ξύλῳ τυπτόμενος κρούω τὴν ὀπλὴν περὶ πέτραν ὀξεῖαν καὶ μοι ἀπὸ τῆς πληγῆς γίγνεται τραῦμα ἀλγεινόν· καὶ χυλεῖν ἐνθεν τὸ λοιπὸν τῆς ὁδοῦ ἐβιάδιζον. Οἱ δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, Τί γὰρ ἡμῖν δοκεῖ τρέφειν τὸν ὄνον τοῦτον πάντα καταπίπτοντα; ρίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ οἰωνὸν οὐκ ἀγαθόν. Ναί, φησὶ, ρίψωμεν αὐτὸν καθαρισμόν τοῦ στρατοῦ ἐσόμενον. Καὶ οἱ μὲν συνετάττοντο ἐπ' ἐμέ· ἐγὼ δὲ ἀκούων ταῦτα τῷ τραύματι λοιπὸν ὡς ἀλλοτρίῳ ἐπέβαινον· ὁ γὰρ τοῦ θανάτου με φόβος ἀναίσθητον τῆς ὀδύνης ἔθηκεν.

23. Ἐπεὶ δὲ ἤλθομεν εἰς ἐνθα κατελύομεν, τὰ μὲν σκεύη τῶν ἡμετέρων ὤμων ἀφελόντες εὖ κατέθηκαν, αὐτοὶ δὲ ἀναπεσόντες ἐδείπνου. Καὶ ἐπειδὴ νύξ ἦν, ἀπήεσαν ὡς τὰ λοιπὰ τῶν σκευῶν ἀνασῶσαι. Τὸν δὲ ἄλλιον τοῦτον ὄνον, ἔφη τις αὐτῶν, τί ἐπάγομεν ἄχρηστον ἐκ τῆς ὀπλῆς; τῶν δὲ σκευῶν ἃ μὲν ἡμεῖς οἴσομεν, ἃ δὲ ὁ ἵππος. Καὶ ἀπήεσαν τὸν ἵππον ἄγοντες. Νύξ δὲ ἦν λαμπροτάτη ἐκ τῆς σελήνης. Κάγῳ τότε πρὸς ἐμαυτὸν εἶπον, Ἀθλίε, τί μένεις ἐτι ἐνταῦθα; γυπὲς σε καὶ γυπῶν τέχνα δειπνήσουσιν. Οὐκ ἀκούεις οἷα περὶ

par erat, me compransorem. At ego, quoties videbam exisse anum, de panibus, qui intus erant, edebam. Postridie relicta anu et uno juvene, ad opus reliqui omnes exierunt. Equidem mihi et accuratae custodiae ingemiscibam : nam vetulam quidem poteram contemnere et illius fugere ex oculis ; at juvenis magnus erat et terribile quiddam cernebat, et gladium gestabat semper, et adducebat semper januam.

22. Tribus post diebus, circa mediam fere noctem, redeunt latrones, auri quidem aut argenti nihil, neque aliud quicquam afferentes, sed solam virginem nubilem, vehementer pulchram, plorantem lacerata veste et comis passis. Hanc intus in stratis depositam bono animo esse jubent, et anum jubent manere intus puellae custodiendae causa. Sed puella nec cibum capere volebat nec bibere, sed nihil nisi plorabat et suam ipsa comam vellebat ; adeo ut ipso quoque, prope astans ad praesepe, cum pulchra illa virgine plorarem simul. Inter haec latrones extra coenabant in atrio. Sub lucem speculatorum aliquis eorum, quibus vias explorare obvenerat, venit nuncians peregrinum aliquem hac transiturum, qui multas secum ferret divitias. Illi ut erant consurgere, armare se, me autem et equum ornare clitellis, exire. Hic infelix ego, qui ad pugnam et bellum mo scirem agi, cunctanter progredior : itaque fusti, festinantibus illis, pulsabar. Quum autem ad viam venissemus, ubi transiturus erat peregrinus, irruentes in vehicula latrones, ipsum ipsiusque servos interficiunt, et pretiosissima quaeque ablata equo et mihi imponunt, reliquas sarcinas ibi in silva abscondunt. Deinde sic retro nos agunt, et ego quum urgerer et vapularem fusti, acuto saxo impingo ungulam, et oritur mihi ab illa plaga vulnus dolorificum, ut claudicans quod reliquum erat viae incederem. At illi inter se, Quid enim nobis videtur, inquit, nutrire asinum istum ubique concidentem ? praecipitemus illum de rupe, male ominatam bestiam. Ita sane, inquit alius, dejiciamus illum piacularem futurum nostri exercitus. Atque illi in me jam coibant : verum ego auditis hisce, quod reliquum erat, vulnus tanquam alienum calcabam, mortis metu sensum mihi doloris adimpente.

23. Quum vero intrassemus in deversorium nostrum, sarcinas de nostris demtas humeris bene collocant, ipsique coenatum accumbunt. Nocte vero oborta ad reliquas sarcinas servandas abeunt. Miserum vero hunc asinum, inquit illorum unus, quid adducimus, ex ungula inutilem ? sarcinarum alias nos portabimus, alias equus. Itaque cum equo abeunt. Erat autem nox a luna clarissima. Hic ego intra me, Miselle, inquam, quid ultra hic manes ? vultures te et vulturum filii coenabunt. Non audis, quae de te deli-

σοῦ ἐβουλεύσαντο; θέλεις τῷ κρημνῷ περιπεσεῖν; Νῦν μὲν αὕτη καὶ σελήνη πολλή· οἱ δὲ οἴχονται ἀπιόντες· φυγῇ σῶζε σαυτὸν ἀπὸ δεσποτῶν ἀνδροφόνων. Ταῦτα πρὸς ἐμαυτὸν ἐννοούμενος ὁρῶ ὅτι οὐδὲ προσεδεδέμην οὐδενί, ἀλλὰ με ὁ σύρων ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱμάς παρεκρέματο. Τοῦτό με καὶ παρώξυνεν ὥς μάλιστα ἐς τὴν φυγὴν, καὶ δρόμῳ ἐξίων ἀπήειν. Ἡ δὲ γραῦς ἐπεὶ εἶδεν ἀποδιδράσκειν ἔτοιμον, λαμβάνεται μου ἐκ τῆς οὐρᾶς καὶ εἴχετο. Ἐγὼ δὲ ἄξιον κρημνοῦ καὶ θανάτων ἄλλων εἰπὼν εἶναι τὸ ὑπὸ γραίας ἁλῶναι ἔσυρον αὐτὴν, ἥ δὲ μάλ' ἀνέκραγεν ἐνδοθεν τὴν παρθένον τὴν αἰχμαλώτον· ἥ δὲ προσελθοῦσα καὶ ἰδοῦσα γραῦν δίκην κέρκου ἐξ ὄνου ἡμμένην τολμᾷ τόλμημα γενναῖον καὶ ἄξιον ἀπονενοημένου νεανίσκου· ἀναπηδᾷ γὰρ εἰς ἐμέ, καὶ ἐπικαθίσασά μοι ἤλαυνε· καὶ γὰρ τῷ τε ἔρωτι τῆς φυγῆς καὶ τῇ τῆς κόρης σπουδῇ ἔφυγον ἵππου δρόμῳ· ἥ δὲ γραῦς ὀπίσω ἀπελείπειτο. Ἡ δὲ παρθένος τοῖς μὲν θεοῖς ἠύχετο σῶσαι αὐτὴν τῇ φυγῇ· πρὸς δὲ ἐμέ, Ἦν με, ἔφη, κομίσῃς πρὸς τὸν πατέρα, ὦ καλὲ σὺ, ἐλεύθερον μὲν σε παντὸς ἔργου ἀφήσω, κριθὼν δὲ μέδιμνος ἔσται σοι ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας τὸ ἄριστον. Ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς φονεῖς τοὺς ἐμαυτοῦ φευξόμενος καὶ πολλὴν ἐπικουρίαν καὶ θεραπείαν ἐκ τῆς ἀνασωθείσης ἐμοὶ κόρης ἐλπίζων ἔθρον τοῦ τραύματος ἀμελήσας.

24. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἔνθα ἐσχίζετο τριπλῇ ὁδῷ, οἱ πολέμιοι ἡμᾶς καταλαμβάνουσιν ἀναστρέφοντες καὶ πόρρωθεν εὐθὺς πρὸς τὴν σελήνην ἔγνωσαν τοὺς δυστυχεῖς αἰχμαλώτους καὶ προσδραμόντες λαμβάνονται μου καὶ λέγουσιν, Ὡ καλὴ κάγαθὴ σὺ παρθένε, ποῖ βαδίζεις ἄωρία ταλαίπωρε; οὐδὲ τὰ δαιμόνια δέδοικας; ἀλλὰ δεῦρο ἴθι πρὸς ἡμᾶς, ἡμεῖς σε τοῖς οἰκεῖοις ἀποδώσομεν, σαρδώνιον γελῶντες ἔλεγον, καμὲ ἀποστρέψαντες εἴλκον ὀπίσω. Καὶ γὰρ περὶ τοῦ ποδὸς καὶ τοῦ τραύματος ἀναμνησθεῖς ἐχώλεον· οἱ δὲ, Νῦν, ἔφασαν, χωλὸς ὅτε ἀποδιδράσκων ἐάλωκας; ἀλλ' ὅτε φεύγειν ἐδόκει σοι, ὑγιαίνων ἵππου ὠκύτερος καὶ πετεινὸς ἦσθα. Τοῖς δὲ λόγοις τούτοις τὸ ξύλον εἶπετο, καὶ ἤδη ἔλκος τῷ μηρῷ εἶχον νοουετούμενος. Ἐπεὶ δὲ εἶσω πάλιν ἀνεστρέψαμεν, τὴν μὲν γραῦν εὗρομεν ἐκ τῆς πέτρας κρεμαμένην ἐν καλωδίῳ· δείσασα γὰρ, οἷον εἶκος, τοὺς δεσπότας ἐπὶ τῇ τῆς παρθένου φυγῇ κρημνῷ ἑαυτὴν σφίγγασα ἐκ τοῦ τραχήλου. Οἱ δὲ τὴν γραῦν θαυμάσαντες τῆς εὐγνωμοσύνης τὴν μὲν ἀπολύσαντες ἐς τὸν κρημνὸν κάτω ἀφῆκαν ὥς ἦν ἐν τῷ δεσμῷ, τὴν δὲ παρθένον ἐνδον κατέδησαν, εἶτα ἐδείπνουν, καὶ πότος ἦν μακρὸς.

25. Κὰν τούτῳ ἤδη περὶ τῆς κόρης διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους· τί ποιοῦμεν, ἔφη τις αὐτῶν, τὴν δραπετίν; τί δὲ ἄλλο, εἶπεν ἕτερος, ἢ τῇ γραὶ ταύτῃ κάτω ἐπιρρίψωμεν αὐτὴν, ἀφελομένην μὲν ἡμᾶς χρήματα πολλὰ ὅσον ἐπ' αὐτῇ, καὶ προδοῦσαν ἡμῖν ὅλον τὸ ἐργαστήριον; εὖ ἴστε γὰρ, ὦ φίλοι, ὅτι αὕτη εἰ τῶν οἴκοι ἐδράξατο, οὐδὲ εἰς ἂν ἡμῶν ζῶν ὑπελείπετο· πάντες γὰρ ἂν ἐάλωμεν, τῶν ἐχθρῶν ἐκ παρασκευῆς ἡμῖν ἐπιπεσόντων. Ὡστε ἀμυνόμεθα μὲν τὴν πολεμίαν· ἀλλὰ μὴ

berarunt? visne tu in præcipitium incidere? Jam nox est, est luna clara: illi vero abierunt; fuga te eripe dominis homicidis. Hæc apud me cogitans video me neque alligatum esse usquam, sed juxta pendere quo traherbar alias lorum. Etiam hoc me ad fugam maxime incitabat: itaque curriculo egressus abibam. At anus quum fugere paratum videret, a cauda se mea, quam prehenderat, suspendit. Ego præcipitio et aliis mortibus dignum putans ab annu capi, illam trahere: illa vehementer inclamavit puellam intus captivam. At illa accedens vidensque anum caudæ instar ex asino aptam, generosum facinus audet et dignum desperato juvene: insilit enim in me, insidensque agit. Et ego tum fugæ amore, tum puellæ studio, equi cursu fugio, annu post nos relicta. Virgo diis quidem supplicabat, ut illa se fuga servarent: ad me vero, Si me, inquit, o mi pulcher ad patrem pertuleris, liberum te omni opere dimittam: hordeorum vero medimnus erit tibi in singulos dies prandium. » Ego vero et meos ipsius interfectores fugiens, et multum adjumenti atque cultus ex servata a me puella sperans, curro oblitus vulneris.

24. Quum autem eo veniremus ubi findebatur via in trivium,prehendunt nos hostes redeunt, et e longinquo statim ad lunam miseros captivos agnoscunt: et accurrentes,prehendunt me dicuntque: « Quorsum, honesta et bona virgo, intempesta nocte abis misella? nec spectra metuis? verum huc veni ad nos, qui tuis te reddemus, » cum Sardonio risu dicebant: meque conversum trahabant retro. Atque ego pedis et vulneris recordatus claudicabam: illi vero, Nunc, aiunt, claudus es, quum in fuga es captus? sed quum fugere tibi collibuit, sanus, ocior equo, et volucris eras. Hæc verba excipiebat fustis; jamque ulcus in femore habebam ab istis admonitionibus. Domum iterum reversi, anum invenimus quæ resticula se e rupe suspenderat: metuens nempe, ut verisimile est, dominos ob fugam virginis, innexo cervici laqueo se ex alto suspenderit. Illi autem probitatem animi in annu admirati, resolutam una cum resti in altum præcipitarunt; virgine autem intus vincla, postea cernant; et longa erat computatio.

25. Atque interea de puella inter se disputant. Quid facimus, ait illorum unus, fugitiva? Quid vero aliud, inquit alius, quam vetulæ illam superinjiciamus? quæ multas nobis, quantum quidem in ipsa fuit, opes abstulerit, totamque nostram officinam prodiderit. Bene enim noritis, amici, illa si domesticos suos assecuta fuisset, futurum fuisse, ut vivus nostrum nemo relinqueretur: capti enim essemus omnes, ex præparato irrudentibus in nos hostibus. Itaque ulciscamur nos quidem inimicam; sed ne ita facile moriatur

οὕτω βραδίως ἀποθνήσκέτω πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ λίθου, θάνατον δὲ αὐτῇ τὸν ἀλγεινότατον καὶ μακρότατον ἐξεύρωμεν καὶ ὅστις αὐτὴν χρόνῳ καὶ βασάνῳ φυλάξας ὕστερον ἀπολεῖ. Εἴτα ἐζήτουν θάνατον, καὶ τις εἶπεν, Οἶδα ὅτι ἐπαινέσεσθε τὸ ἀρχιτεκτόνημα. Τὸν ὄνον δεῖ ἀπολέσθαι ὀκνηρὸν ὄντα, νῦν δὲ καὶ χολὸν εἶναι ψευδόμενον, καὶ μὴν καὶ τῆς φυγῆς τῆς παρθένου γενόμενον ὑπηρέτην καὶ διάκονον· τοῦτον οὖν ἔωθεν ἀποσπράξαντες ἀνατέμνωμεν ἐκ τῆς γαστρὸς καὶ τὰ μὲν ἔγκατα πάντα ἔξω βάλλωμεν, τὴν δὲ ἀγαθὴν ταύτην παρθένον τῷ ὄνῳ ἐγκατοικίσωμεν, τὴν μὲν κεφαλὴν ἔξω τοῦ ὄνου πρόχειρον, ὥς ἂν μὴ εὐθὺς ἀποπνιγείη, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα πᾶν ἔνδον κρυπτόμενον, ὥς ἂν αὐτὴν κατακειμένην εὖ μάλα συρράψαντες ῥίψωμεν ἔξω ἄμφω ταῦτα τοῖς γυψί, καινῶς τοῦτο ἐσκευασμένον ἄριστον. Σκοπεῖτε δὲ, ὦ φίλοι, τῆς βασάνου τὸ δεινόν, πρῶτον μὲν τὸ νεκρῷ ὄνῳ συνοικεῖν, εἴτα τὸ θέρους ὥρᾳ θερμότητῳ ἡλίῳ ἐν κτήνῃ καθέψεσθαι καὶ λιμῷ αἰετίνοντι ἀποθνήσκειν καὶ μηδὲ ἑαυτὴν ἀποπνίξαι ἔχειν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλ' ὅσα πείσεται σηπομένου τοῦ ὄνου τῇ τε ὁδῷ καὶ τοῖς σκώληξι πεφυρμένη ἔω λέγειν. Τέλος δὲ οἱ γῦπες διὰ τοῦ ὄνου παρεισιόντες εἴσω καὶ ταύτην ὥς ἐκείνον ἴσως καὶ ῥῶσαν ἔτι διχσπάσονται.

26. Πάντες ἀνεβόησαν ὥς ἐπὶ ἀγαθῷ μεγάλῳ τῷ τερατῶδει τούτῳ εὐρήματι. Ἐγὼ δὲ ἀνέστενον ἑμαυτὸν ὥς ἂν ἀποσπαρησόμενος καὶ μηδὲ νεκρὸς εὐτυχῆς κεισόμενος, ἀλλὰ παρθένον ἀθλίαν ἐπιδεξόμενος καὶ θήκη οὐδὲν ἀδικούσης κόρης ἐσόμενος. Ὁρθρὸς δὲ ἦν ἔτι καὶ ἐξαίρνης ἐφίσταται πλῆθος στρατιωτῶν ἐπὶ τοὺς μισροὺς τούτους ἀφιγμένον, καὶ εὐθὺς πάντας ἐδέσμων καὶ ἐπὶ τὸν τῆς χώρας ἡγεμόνα ἀπῆγον. Ἐτυχε δὲ καὶ ὁ τὴν κόρην μεμνηστευμένος σὺν αὐτοῖς ἐλθὼν αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ καὶ τὸ καταγώγιον τῶν ληστῶν μηνύσας. Παραλαβὼν οὖν τὴν παρθένον καὶ καθίσας ἐπ' ἐμὲ οὕτως ἦγεν οἴκαδε. Οἱ δὲ κωμῆται ὥς εἶδον ἡμᾶς ἔτι πόρρωθεν, ἔγνωσαν εὐτυχοῦντας, εὐαγγέλιον αὐτοῖς ἐμοῦ προογκησαμένου, καὶ προσδραμόντες ἡσπάζοντο καὶ ἦγον εἴσω.

27. Ἡ δὲ παρθένος πολὺν λόγον εἶχεν ἐμοῦ δίκαιον ποιῶσα τοῦ συναγχμαλώτου συναποδράντος καὶ τὸν κοινὸν αὐτῇ ἐκείνον θάνατον συγκινδυνεύσαντος. Καὶ μοι παρὰ τῆς κεκτημένης ἄριστον παρέκειτο μέδιμνος κριθῶν καὶ χόρτος ὅσος καὶ καμήλῳ ἱκανός. Ἐγὼ δὲ τότε μάλιστα κατηρώμην τὴν Παλαίστραν ὥς ὄνον με καὶ οὐ κύνᾳ τῇ τέχνῃ μεταθεῖσαν· ἐώρων γὰρ τοὺς κύνας εἰς τοῦπτανεῖον παρεισιόντας καὶ λαφύσσοντας πολλὰ καὶ ὅσα ἐν γάμοις πλουσίων νυμφίων. Ἡμέραις δὲ ὕστερον μετὰ τὸν γάμον οὐ πολλαῖς ἐπειδὴ χάριν μοι ἡ δέσποινα ἔφη ἔχειν παρὰ τῷ πατρὶ καὶ ἀμείψασθαι με ἀμοιβῇ τῇ δικαίᾳ θέλειν, ὁ πατὴρ ἐκέλευσεν ἐλεύθερον ἀφιέναι ὑπαίθριον καὶ σὺν ταῖς ἀγελαῖαις ἵπποις νέμεσθαι· καὶ γὰρ ὥς ἐλεύθερος, ἔφη, ζήσεται ἐν ἡδονῇ καὶ ταῖς ἵπποις ἐπιθήσεται. Καὶ αὕτη δικαιοτάτη ἀμοιβὴ ἐδόκει τότε, εἰ ἦν τὰ πράγματα ἐν

incidens in saxum : verum mortem illi et acerbissimam excogitemus et longissimam, quæque illam tempori et cruciatui servatam tum demum interimat. Deinde quærebant mortis genus : et aliquis ait, Novi vos laudaturos esse commentum. Asinum perdere oportet, ignavum, jam vero et claudicationem mentitum, et fugæ virginis adiutorem ac ministrum : hunc igitur cras mane mactatum exenterabimus, ejectisque intestinis omnibus bonam hanc virginem collocabimus in asino, capite extra asinum uti promineat, ne mox suffocetur ; reliquo autem corpore toto intus occultetur. Sic ergo dispositam ubi probe consuerimus, extra utrumque vulturibus projiciamus, paratum nova ratione prandium. Videte autem, amici, cruciatus illius acerbitalatem : primo quidem in mortuo habitare asino, deinde æstatis tempore sole fervidissimo in ipso jumento coqui, et enecante semper fame mori, neque necis consciscendæ facultatem habere : reliqua enim quæ patietur, tum putrescentis odore asini, et scatens vermibus, mitto dicere. Tandem vero vultures eo penetrantes per asinum, ipsam ut illum, ac forte viventem adhuc lacerabunt.

26. Clamoribus excipiunt omnes, ut ingens quoddam bonum, portentosum illud commentum. Ego vero mihi ipsi ingemiscebam, tanquam jugulandus, et qui neque post mortem jacendi molliter facultatem habiturus essem, sed infelicem suscepturus virginem, et capulus puellæ innocentis futurus. Jam illucescebat, quum instat subito militum manus, impuris hisce immissa, qui in vincula statim omnes conjecerunt, ad præsidem regionis illius abducendos. Venerat autem cum illis etiam puellæ sponsus : ipse nimirum erat qui receptaculum hoc latronum indicaverat. Assumptam ergo virginem et mihi impositam sic domum deduxit. Vicani autem quum e longinquo nos viderent, jam bene nobis successisse agnoverunt, ruditu me meo bonum illis nuncium ferente. Accurrentes igitur salutant, et intro deducunt.

27. Virgo multam merito rationem mei habuit, qui, captivitatis illi socius, fugam cum ea tentarim atque in communi mortis periculo sim versatus. Ac mihi ab domina prandium apponebatur medimnus hordei, et sæni quantum camelo satis esset. At ego tunc maxime Palæstram exsecrabar, quæ me in asinum, non in canem arte sua transfigurasset. Videbam enim canes furtim ingressos in culinam, multa ligurientes quæ solent in nuptiis sponsorum divitum. Paucis post nuptias diebus, quum gratiam mihi hera minor habere diceret apud patrem, et justam mihi vicem velle persolvere, jussit pater liberum me dimitti sub divo et cum gregalibus equabus pascere : Sic enim, inquit, tanquam liber jucunde vivet, et equas inscendet. Et hæc justissima tum gratiæ relatio videbatur, si res asino judica-

ὄνῳ δικαστῇ. Καλέσας οὖν τῶν ἵπποφορβῶν τινα τούτῳ με παραδίδωσιν, ἐγὼ δὲ ἔχαιρον ὡς οὐκέτι ἀχοφορήσω. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἐς τὸν ἀγρὸν, ταῖς ἵπποις με ὁ νομεὺς συνέμιξε καὶ ἦγεν ἡμᾶς τὴν ἀγέλην εἰς νομόν.

28. Ἐχρῆν δὲ ἄρα κἀνταῦθα ὥσπερ Κανδαύλῃ καὶ μοι γενέσθαι· ὁ γὰρ ἐπιστάτης τῶν ἵππων τῇ αὐτοῦ γυναικὶ Μεγαπόλῃ ἔνδον με κατέλιπεν· ἡ δὲ τῇ μύλῃ με ὑπεξεύνυσεν, ὥστε ἀλεῖν αὐτῇ καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς ὕλας. Καὶ τοῦτο μὲν ἦν μέτριον κακὸν εὐχαρίστῳ ὄνῳ ἀλεῖν τοῖς ἑαυτοῦ ἐπιστάταις· ἡ δὲ βελτίστη καὶ παρὰ τῶν ἄλλων τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἀγροῖς — πολλοὶ δὲ πάνυ ἦσαν — ἄλευρα τὰν μισθὸν αἰτοῦσα ἐξεμίσθου τὸν ἐμὸν ἄθλιον τράχηλον, καὶ τὰς μὲν κριθὰς τοῦμὸν ἄριστον φρύγουσα καὶ μοι ὥστε ἀλεῖν ἐπιβάλλουσα, μάζας ὅλας ποιοῦσα κατέπινεν· ἐμοὶ δὲ πίτυρα τὸ ἄριστον ἦν. Εἰ δὲ ποτε καὶ συνελάσειέ με ταῖς ἵπποις ὁ νομεὺς, παιόμενός τε καὶ δακνόμενος ὑπὸ τῶν ἀρρένων ἀπωλλύμην· αἰεὶ γάρ με μοιχὸν ὑποπτεύοντες εἶναι τῶν ἵππων τῶν αὐτῶν γυναικῶν ἐδίωκον ἀμφοτέροις εἰς ἐμὲ ὑπολακτίζοντες, ὥστε φέρειν οὐκ ἠδυνάμην ζηλοτυπίαν ἱππικήν. Λεπτὸς οὖν καὶ ἀμορφος ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ ἐγενόμην, οὔτε ἔνδον εὐφραινόμενος πρὸς τῇ μύλῃ οὔτε ὑπαίθριος νεμόμενος, ὑπὸ τῶν συννόμων πολεμούμενος.

29. Καὶ μὴν καὶ τὰ πολλὰ εἰς τὸ ὄρος ἄνω ἐπεμύμην καὶ ξύλα τοῖς ὤμοις ἐκόμιζον. Τοῦτο δὲ ἦν τὸ κεφάλαιον τῶν ἐμῶν κακῶν· πρῶτον μὲν ὑψηλὸν ὄρος ἀναβαίνειν ἔδει, ὀρθὴν δεινῶς δδόν, εἶτα καὶ ἀνυποδῆτουν ὄρει ἐν λιθίνῳ. Καὶ μοι συνεξέπεμπον ὀνηλάτην, παιδάριον ἀκάθαρτον. Τοῦτό με καινῶς ἐκάστοτε ἀπώλλυε· πρῶτον μὲν ἔπαιέ με καὶ τρέχοντα λίαν οὐ ξύλῳ ἀπλῶ, ἀλλὰ τῷ ὄζους πυκνοῦς ἔχοντι καὶ ὀξεῖς, καὶ αἰεὶ ἔπαιεν ἐς τὸ αὐτὸ τοῦ μηροῦ, ὥστε ἀνέωχτό μοι κατ' ἐκείνο ὁ μηρὸς τῇ ῥάβδῳ· ὁ δὲ αἰεὶ τὸ τραῦμα ἔπαιεν. Εἶτά μοι ἐπετίθει φορτίον ὅσον χαλεπὸν εἶναι καὶ ἐλέφαντι ἐνεγκεῖν· καὶ ἄνωθεν ἡ κατάβασις ὀξεῖα ἦν· ὁ δὲ καὶ ἐνταῦθα ἔπαιεν. Εἰ δὲ μοι περιπίπτον ἴσοι τὸ φορτίον καὶ εἰς τὸ ἕτερον ἐπικλίνον, δέον τῶν ξύλων ἀφαιρεῖν καὶ τῷ κουφοτέρῳ προσβάλλειν καὶ τὸ ἴσον ποιεῖν, τοῦτο μὲν οὐδέποτε εἰργάσατο, λίθους δὲ μεγάλους ἐκ τοῦ ὄρους ἀναιρούμενος εἰς τὸ κουφότερον καὶ ἄνω νεῦον τοῦ φορτίου προσετίθει· καὶ κατῆεν ἄθλιος τοῖς ξύλοις ὁμοῦ καὶ λίθους ἀχρεῖους περιφέρων. Καὶ ποταμὸς ἦν ἀένας ἐν τῇ ὁδῷ· ὁ δὲ τῶν ὑποδημάτων φειδόμενος ὀπίσω τῶν ξύλων ἐπ' ἐμοὶ καθίζων ἐπέρα τὸν ποταμόν.

30. Εἰ δὲ ποτε οἷα κάμνων καὶ ἀχοφορῶν καταπέσοιμι, τότε δὴ τότε τὸ δεινὸν ἀφόρητον ἦν· οὐ γὰρ ἦν καταβάντος τὴν χεῖρά μοι ἐπιδοῦναι καὶ με χαμόθεν ἐπεγείρειν καὶ τοῦ φορτίου ἀφελεῖν, εἴ ποτε καὶ δέοι, ὁ δὲ οὔτε κατῆλθεν οὔτε χεῖρά μοι ἐπέδουκεν, ἀλλ' ἄνωθεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὠτων ἀρξάμενος συνέκοπτε με τῷ ξύλῳ, ἕως ἐπεγείρωσί με αἱ πληγαί. Καὶ μὴν καὶ ἄλλο κακὸν εἰς ἐμὲ ἀφόρητον ἔπαιζε· συνενεγκὼν

acta esset. Advocato ergo pastorum uni me commendat, me gaudente, qui non amplius onera gestaturus essem. Quum vero rus venissemus, equabus me admiscuit pastor, et nos, gregem, pastum agebat.

28. Fatale autem erat eadem mihi quæ Candauli usu venire. Magister enim equariæ, suæ uxori Megapolæ domi me reliquit: hæc vero molæ me subjugum dabat, ut sibi triticum hordeumque frictum molerem. Atque illud mediocre quidem incommodum erat asino non ingrato, molere suis magistris: at optima mulier etiam ab aliis per illos agros (erant autem sane quam multi) farinas mercedis loco poscens, miseras cervices meas elocabat. Atque hordea in meum prandium sibi data, fricta et ipsa mihi molenda infudit, factasque inde placentas devoravit: at mihi furfures erant prandium. Si quando vero etiam cum equabus me exigeret pastor, percussus morsusque a maribus equis peribam. Semper enim me adulterum suspicati equarum, suarum uxorum, persequabantur, utrasque in me calces jactantes, adeo ut impar essem ferendæ equinæ illi zelotypiæ. Emaciatus ergo et strigosus non ita multo tempore fiebam, qui neque intus letarer ad molam, neque sub divo pascens, oppugnatus quippe a pastionis sociis.

29. Verum etiam frequenter sursum in montem mittebar, et ligna gerebam humeris. Illud vero caput malorum meorum fuit: primo quidem altus mons ascendendus erat, ardua vehementer via, insuper non calceatus eram in monte scrupulo. Et una mecum mittebant mulionem, impurum puerum, qui novo modo me semper perderet: primo percutiebat me valde licet currentem, non simplici fuste, sed crebris acutisque nodis inæquali, eandemque semper femoris partem percutiebat, adeo ut aperiretur mihi a baculo eo loco femur: at ille ipsum perpetuo vulnus ferire. Deinde imponebat mihi onus elephanti etiam portatu difficile. Eratque descensus de summo arduus; at ille hic etiam pulsabat. Si quando labare mihi videret onus et in alteram partem inclinare, quum deberet de lignis ablatum aliquid leviori parti adjicere et ita peræquare, hoc ille nunquam fecit; sed lapides magnos de monte sublato in leviolem et sursum nutantem oneris partem addebat: descendebam ergo miser, cum lignis lapides simul inutiles circumferens. Erat porro rivus in via perennis: ille vero, parcens calceamentis, post ligna mihi insidens rivum trajiciebat.

30. Si quando vero præ lassitudine et onere decumberem; tum vero intolerabile erat malum. Cujus enim erat ut descendens manum mihi injiceret, meque de terra excitaret, et onere, sicubi opus esset, levaret; ille neque descendebat, neque manum præbebat unquam, sed initio a capite et auribus facto, fusti me concidebat, dum suscitarent me plagæ. At ludebat etiam aliud in me malum intolerabile. Comportatum spinarum acutissimarum fascem et

ἀκανθῶν δξύτατων φορτίον καὶ τοῦτο δεσμῶ περι-
σφίγγας ἀπεκρήμνα ὀπισθεν ἐκ τῆς οὐράς, αἱ δὲ οἶον εἰ-
κὸς ἀπιόντος τὴν ὁδὸν ἀποκρεμάμεναι προσέπιπτόν μοι
καὶ πάντα μοι τὰ ὀπισθεν νύττουσαι ἐτίτρωσκον· καὶ
ἦν μοι τὸ ἀμύνειν ἀδύνατον, τῶν τιτρωσκόντων αἰ μοι
ἐπομένων καμῶ ἡρτημένων. Εἰ μὲν γὰρ ἀτρέμα
προῖοιμι φυλαττόμενος τῶν ἀκανθῶν τὴν προσβολήν,
ὑπὸ τῶν ξύλων ἀπωλλύμην, εἰ δὲ φεύγοιμι τὸ ξύλον,
τότ' ἤδη τὸ δεινὸν ὀπισθεν ὀξὺ προσέπιπτε. Καὶ ὅλως
ἔργον ἦν τῷ ὀνηλάτῃ τῷ ἐμῷ ἀποκτενεῖν με.

31. Ἐπεὶ δὲ ποτε ἄπαξ κακὰ πάσχων πολλὰ οὐχέτι
φέρων πρὸς αὐτὸν λάξ ἐκίνησα, εἶχεν αἰ τοῦτο τὸ λάξ
ἐν μνήμῃ. Καὶ ποτε κελεύεται στυππεῖον ἐξ ἐτέρου
χωρίου εἰς ἕτερον χωρίον μετενεγκεῖν· κομίσας οὖν
με καὶ τὸ στυππεῖον τὸ πολὺ συνενεγκὼν κατέδησεν ἐπ'
ἐμὲ καὶ δεσμῶ ἀργαλέῳ εὖ μάλα προσέδησέ με τῷ φορ-
τίῳ κακὸν ἐμοὶ μέγα τυρεύων. Ἐπεὶ δὲ προῖέναι λοι-
πὸν ἔδει, ἐκ τῆς ἐστίας κλέψας δαλὸν ἐτι θερμόν, ἐπειδὴ
πόρρω τῆς αὐλῆς ἐγενόμεθα, τὸν δαλὸν ἐνέκρυψεν εἰς
τὸ στυππεῖον. Τὸ δὲ — τί γὰρ ἄλλο ἐδύνατο; — εὐθὺς
ἀνάπτεται, καὶ λοιπὸν οὐδὲν ἔφερον ἄλλο ἢ πῦρ ἄπλε-
τον. Μαθὼν οὖν ὡς αὐτίκα ὀπτήσομαι, ἐν τῇ ὁδῷ
τέλματι βαθεῖ ἐντυχὼν ῥίπτω ἐμαυτὸν τοῦ τέλματος ἐς
τὸ ὑγρότατον· εἶτα ἐκύλιον ἐνταῦθα τὸ στυππεῖον καὶ
δινῶν καὶ στρέφω ἐμαυτὸν τῷ πηλῷ κατέσβεσα τὸ θερ-
μὸν ἐκείνο καὶ πικρὸν ἐμοὶ φορτίον, καὶ οὕτω λοιπὸν
ἀκινδυνότερον ἐβιάδιζον τῆς ὁδοῦ τὸ ἐπίλοιπον. Οὐδὲ
γὰρ ἐτι με ἀνάψαι τῷ παιδί δυνάτον ἦν τοῦ στυππεῖου
πηλῷ ὑγρῷ πεφυρμένου. Καὶ τοῦτό γε δὲ τολμηρὸς παῖς
ἐλθὼν ἐμοῦ κατεψεύσατο, εἰπὼν ὡς παριὼν ἐκὼν ἐαυτὸν
ἐνσεύσαιμι τῇ ἐστίᾳ. Καὶ τότε μὲν ἐκ τοῦ στυππεῖου
μηδὲ ἐλπίζων ὑπεξῆλθον.

32. Ἄλλ' ἕτερον δ' ἀκάθαρτος παῖς ἐξεῦρεν ἐπ' ἐμὲ
μακρῷ κἀκίον· κομίσας γὰρ με ἐς τὸ ὄρος καὶ μοι φορ-
τίον ἄδρὸν ἐπιθείς ἐκ τῶν ξύλων, τοῦτο μὲν πιπράσκει
γεωργῶ πλησίον οἰκοῦντι, ἐμὲ δὲ γυμνὸν καὶ ἄξυλον
κομίσας οἶκαδε καταψεύδεται μοι πρὸς τὸν αὐτοῦ δε-
σπότην ἔργον ἀνόσιον· Τοῦτον, δέσποτα, τὸν ὄνον οὐκ
οἶδ' ὅτι βόσκομεν δεινῶς ἀργὸν ὄντα καὶ βραδύν. Ἀλλὰ
μὴν νῦν ἐπιτηδεύει καὶ ἄλλο ἔργον· ἐπὶ γυναικῶν ἢ
παρθένων καλὴν καὶ ὡραίαν ἰδὼν ἢ παῖδα, ἀπολακτίσας
ἔπειτα δρόμῳ ἐπ' αὐτούς, ὡς εἰ τις ἐρᾷ ἄνθρωπος ἄρρην
ἐπὶ ἐρωμένη γυναικὶ κινούμενος, καὶ δάκνει ἐν φιλή-
ματος σχήματι καὶ πλησιάζειν βιάζεται, ἐκ δὲ τούτου
σοὶ δίκας καὶ πράγματα παρέξει, πάντων ὑβριζομένων,
πάντων ἀνατρεπομένων. Καὶ γὰρ νῦν ξύλα κομίζων
γυναῖκα εἰς ἀγρὸν ἀπιοῦσαν ἰδὼν τὰ μὲν ξύλα πάντα
χαμαὶ ἐσχόρπισεν ἀποσεισάμενος, τὴν δὲ γυναῖκα ἐς
τὴν ὁδὸν ἀνατρέψας γαμεῖν ἐβούλετο, ἕως ἄλλος ἄλλο-
θεν ἐκδραμόντες ἡμύναμεν τῇ γυναικὶ ἐς τὸ μὴ διασπα-
σθῆναι ὑπὸ τοῦ καλοῦ τούτου ἔραστοῦ.

33. Ὁ δὲ ταῦτα πυθόμενος, Ἄλλ' εἰ μήτε βαδίζειν,
ἔφη, ἐθέλει μήτε φορτηγεῖν καὶ ἔρωτας ἀνθρωπίνους
ἐρᾷ ἐπὶ γυναικῶν καὶ παῖδας οἰστρούμενος, ἀποσφάζατε

vinculo constrictum, a tergo et cauda mihi suspendebat.
illae ergo, ut facile est ad cogitandum, pergente me viam,
dependentes impingebant atque assiduo punctu posteriora
mihi omnia vulnerabant. Nec defendere me ullo modo pote-
ram, instantibus mihi semper quae vulnerarent, et a me ipso
suspensis. Etenim si sensim progrederer appulsum spina-
rum cavens, peribam a fustibus: si vero fustim fugerem,
tum jam malum illud a tergo acutissimum ingruerat. Et
omnino id operam dabat agaso meus, me ut interficeret.

31. Quum autem semel aliquando mala perpeusus multa,
prae impatientia calcem contra illum movissem, semper
illam calcem in memoria habuit. Ac jussus aliquando
stuppam ex uno agro in alterum transferre, adducit me,
stuppamque illam multam collatam mihi imponit, valido-
que me fune sarcinae probe alligat, fraudem mihi ea re ma-
chinatus maximam. Quum vero jam pergendum esset, de
foco furatus torrem adhuc ardentem, ubi procul ab aula re-
cesseramus, eum torrem in stuppa abscondit: illa vero (qui
enim posset aliter?) subito ignem concipit: ilicet, nihil fero
aliud quam ignem immensum. Videns ego statim me in
via iriassatum, observata forte lacuna palustri, in liquidissi-
mam illius me partem abjicio: volvensque ibi stuppam,
meque ipsum adeo circumagens et vertens, luto exstinguo
ardentem et acerbam mihi sarcinam: sicque reliquum viae
minori cum periculo absolve. Neque enim poterat jam puer
iterum accendere stuppam liquido luto subactam. At hoc
certe audax puer, quum delatus esset quo tendebat, me
calumniatus est, me praetereuntem ultro infricuisse me foco.
Interea tum e stuppa praeter spem evaseram.

32. Sed aliud impurus ille puer contra me longe pejus
excogitat. In montem me deducit, gravi lignorum sarcina
oneratum: eaque ligna rustico vendit habitanti in vicinia;
me vero nudum sine lignis domum deductum apud domi-
num suum nefandi facinoris per calumniam reum facit:
Istum, here, inquit, asinum nescio cur alamus, supra modum
piger qui sit ac tardus. Verum nunc aliud quoque sibi opus
curae habet: ubi mulierem, aut virginem pulchram ac
formosam videt, aut puerum; jactatis calcibus cursu eos
insequitur, eademque fere ratione, atque amator homo in
amata sibi muliere, commovetur; et osculi in morem mor-
sicat, et vi in complexum ruit. Ex ea autem re lites tibi
et negotia facesset, quum insultet omnibus, evertat omnes.
Etenim modo ligna gestans, conspecta muliere rus abeunte,
humi dispersit excussa ligna omnia, cum muliere vero in
viam eversa nuptias facere voluit, donec accurrentes aliunde
alius, auxilio fuimus mulieri, ne a praeclearo istoc amatore
laceraretur.

33. Ille vero his auditis, Si vero, inquit, neque incedere
vult, neque gestare onera, et humanos amores amat, in
mulieres puerosque insaniens, illum jugulate, atque inte-

αὐτὸν, καὶ τὰ μὲν ἔγκατα τοῖς κυσὶ δότε, τὰ δὲ κρέα τοῖς ἐργάταις φυλάξατε· καὶ ἦν ἔρηται πῶς οὗτος ἀπέθανε, λύκου τοῦτο καταψεύσασθε. Ὁ μὲν οὖν ἀκάθαρτος παῖς ὁ ἐμὸς ὀνηλάτης ἔχαιρε καὶ με αὐτίκα ἤθελεν ἀποσφάττειν. Ἄλλ' ἔτυχε γὰρ τις παρὼν τότε τῶν γειτόνων γεωργῶν· οὗτος ἐρρύσατό με ἐκ τοῦ θανάτου δεινὰ ἐπ' ἐμοὶ βουλευσάμενος. Μηδαμῶς, ἔφη, ἀποσφάξῃς ὄνον καὶ ἀλεῖν καὶ ἀχοφορεῖν δυνάμενον· καὶ οὐ μέγα. Ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἀνθρώπους ἔρωτι καὶ οἰστρῷ φέρεται, λαβὼν αὐτὸν ἔκτεμε· τῆς γὰρ ἐπαφροδίτου ταύτης ὁρμῆς ἀφαιρεθεὶς ἡμερὸς τε εὐθὺς καὶ πίων ἔσται καὶ οἶσει φορτίον μέγα οὐδὲν ἀχθόμενος. Εἰ δὲ αὐτὸς ἀπείρως ἔχεις ταύτης τῆς ἰατρείας, ἀφίξομαι δεῦρο μετὰ τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν καὶ σοι τοῦτον σωφρονέστερον προβατίου παρέξω τῇ τομῇ. Οἱ μὲν οὖν ἔνδον ἅπαντες ἐπήνουν τὸν σύμβουλον, ὡς εὖ λέγοι, ἐγὼ δὲ ἤδη ἐδάκρυον ὡς ἀπολέσων αὐτίκα τὸν ἐν τῷ ὄνῳ ἄνδρα καὶ ζῆν οὐκέτι ἐθέλειν ἔφη, εἰ γενοίμην εὐνοῦχος· ὥστε καὶ ὅλως ἀποσιτῆσαι τοῦ λοιποῦ ἐγνώκειν ἢ ῥῖψαι ἐμαυτὸν ἐκ τοῦ ὄρους, ἐνθα ἐκπεσὼν θανάτῳ οἰκτίστῳ δλόκληρος ἔτι καὶ ἀκέραιος νεκρὸς τεθνήξομαι.

34. Ἐπεὶ δὲ ἦν νύξ βαθεῖα, ἄγγελός τις ἀπὸ τῆς κώμης ἦκεν εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ τὴν ἑπαυλιν, ταύτην λέγων τὴν νεόνυμφον κόρην τὴν ὑπὸ τοῖς λησταῖς γενομένην καὶ τὸν ταύτης νυμφίον, περὶ δειλὴν ὁψίαν ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἐν τῷ αἰγιαλῷ περιπατοῦντας, ἐπιπολάσασαν ἄφνω τὴν θάλατταν ἀρπάσαι αὐτοὺς καὶ ἀφανεῖς ποιῆσαι, καὶ τέλος αὐτοῖς τοῦτο τῆς συμφορᾶς καὶ θανάτου γενέσθαι. Οἱ δὲ οἷα δὴ κεκενωμένης τῆς οἰκίας νέων δεσποτῶν ἐγνώσαν· μηκέτι μένειν ἐν τῇ δουλείᾳ, ἀλλὰ πάντα διαρπάσαντες τὰ ἐνδον φυγῇ ἐσώζοντο. Ὁ δὲ νομεὺς τῶν ἵππων καμὲ παραλαβὼν καὶ πάνθ' ὅσα δυνατὸς ἦν συλλαβὼν ἐπικατέδησέ μοι καὶ ταῖς ἵπποις * * *. Ἐγὼ δὲ ἡχθόμεν μὲν φέρων φορτίον ὄνου ἀληθινοῦ, ἀλλ' οὖν ἄσμενος τὸ ἐμπόδιον τοῦτο τῆς ἐμῆς ἐδεξάμην ἐκτομῆς. Καὶ τὴν νύκτα ὅλην ἐλθόντες ὁδὸν ἀργαλέαν καὶ τριῶν ἄλλων ἡμερῶν τὴν ὁδὸν ἀνύσαντες ἐρχόμεθα ἐς πόλιν τῆς Μακεδονίας Βέρροϊαν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον.

35. Ἐνταῦθα ἐγνώσαν οἱ ἄγοντες ἡμᾶς ἰδρῦσαι καὶ ἑαυτούς. Καὶ τότε δὴ πρᾶσις ἦν ἡμῶν τῶν κτηνῶν καὶ κῆρυξ εὐφωγὸς ἐν ἀγορᾷ μέσῃ ἐστὼς ἐκήρυττεν. Οἱ δὲ προσιόντες ἰδεῖν ἤθελον τὰ στόματα ἡμῶν ἀνοίγοντες καὶ τὴν ἡλικίαν ἐν τοῖς ὁδοῦσιν ἐκάστου ἑώραπον, καὶ τοὺς μὲν ὠνήσαντο ἄλλος ἄλλον, ἐμὲ δὲ ὕστατον ἀπολελειμμένον ὁ κῆρυξ ἐκέλευεν κῦθις ἐπανάγειν ἐς οἶκον. Ὅρᾳς, ἔφη, οὗτος μόνος οὐχ εὗρηκε κύριον. Ἡ δὲ πολλὰ πολλὰκίς δινουμένη καὶ μεταπίπτουσα Νέμεσις ἤγαγε καμὸι τὸν δεσπότην, οἷον οὐκ ἂν εὐξαίμην· κίναιδος γὰρ καὶ γέρον ἦν τούτων εἷς τῶν τὴν θεὸν τὴν Συρίαν εἰς τὰς κώμας καὶ τοὺς ἀγροὺς περιφερόντων καὶ τὴν θεὸν ἐπαιτεῖν ἀναγκαζόντων. Τούτῳ πιπράσκομαι πολλῆς πάνυ τιμῆς, τριάκοντα δραχμῶν καὶ στένων ἤδη τῷ δεσπότην εἰπόμεν ἄγοντι.

36. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἐνθα ὧκει Φίλητος — τοῦτο

stina projicite canibus, carnes autem servate operis : ac ei interrogabitur quomodo iste perierit, a lupo factum menti-mini. Impurus ergo puer, meus mulio, gaudere, ac statim me velle jugulare. Sed forte fortuna interveniens de vicinia rusticorum aliquis, illa me morte eripuit, dirum quidem contra me consilium subjiciens. Nequaquam, inquit, interfeceris asinum, et molere valentem et gestare onera : nec magnum opus. Quando enim in homines amore atque aestro fertur, comprehensum exseca : etenim venereo isto impetu sublato, mansuetus statim et pinguis erit, et magnum sine labore onus gestabit. Si vero ipse hujus curationis imperitus es, intra tertium quartumve diem huc veniam, et istum tibi ovicula mitiorem illa sectione praestabo. Itaque familiares omnes laudare consiliarium, bene illum dicere asseverantes. Ego vero jam plorare, qui mox perditurus essem latentem in asino virum, et negare me vivere velle, si eunuchus fierem : adeo ut omnino cibo abstinere in posterum decernerem, aut de monte me praecipitare, unde delapsus miserrima quidem morte, integrum tamen adhuc et intermeratum cadaver, morerer.

34. Intempesta jam nocte nuncius de vico aliquis rus venit et in villam, dicens puellam illam recens nuptam, illam quae in latronum potestate fuerat, ipsiusque sponsum, sero diei ambos et solos in litore ambulantes, accedente subito maris fluctu abreptos, non amplius comparere, eumque finem illis calamitatis ac mortis accidisse. Ille illi, velut orbata junioribus heris domo, decernunt non amplius manere in servitute, sed direptis quae intus erant omnibus, fuga sibi consulunt. Equarum autem pastor, et me assumpto et convasatis quae poterat omnibus, ea mihi et equabus imponit. * * * Ego gravabar quidem ferens veri onus asini : interim lubens impedimentum illud meae castrationis excepi. Ac per totam illam noctem difficili itinere quum perrexissemus, et trium aliorum dierum superata via, venimus in urbem Macedoniae, Berrhoan, magnam et incolis frequentem.

35. Ibi statuunt qui nos egerant, et ipsi se collocare. Tum igitur nostrum, jumentorum, instituta est auctio : et vocalis praeco, in medio stans foro, proclamat. Accedentes autem emtores inspicere nos volebant, apertisque nostris oribus, annos de dentibus uniuscujusque spectabant. Et partim quidem, aliud aliud emerunt : me autem relictum jubet domum rursus reduci praeco, Vides, inquit, hic solus dominum non repperit. Verum illa, multum saepe vertigine quasi quadam circumacta et huc illuc labans ultrix Providentia adduxit mihi quoque, qualem minime optarem, herum. Cinædus enim et senex erat, ex eo genere unus, qui Syriam deam per vicos agrosque circumferunt, et mendicatum ire deam cogunt. Huic vendor magno sane pretio, drachmis triginta. Jamque ingemiscens ducentem sequor dominum.

36. Quum autem venissemus in diversorium Philebi

γὰρ εἶχεν ὄνομα δ' ὠνησάμενός με — μέγα εὐθὺς πρὸ τῆς θύρας ἀνέκραγεν, Ὡ κοράσια, δοῦλον ὑμῖν ἐώνημαι καλὸν καὶ ἀδρὸν καὶ Καππαδόκην τὸ γένος. Ἦσαν δὲ τὰ κοράσια ταῦτα ὄχλος κιναιδῶν συνεργῶν τοῦ Φιλήβου, καὶ πάντες πρὸς τὴν βοήν ἀνεκρότησαν· ὦντο γὰρ ἀληθῶς ἀνθρωπῶν εἶναι τὸν ἐώνημένον. Ὡς δὲ εἶδον ὄνον ὄντα τὸν δοῦλον, ἤδη ταῦτα ἐς τὸν Φιλήβον ἔσκωπτον, τοῦτον οὐ δοῦλον, ἀλλὰ νυμφίον σαυτῇ πόθεν ἄγεις λαβοῦσα; ὄναιο δὲ τούτων τῶν καλῶν γάμων καὶ τέκοις ταχέως ἡμῖν πώλους τοιούτους. Καὶ οἱ μὲν ἐγέλων.

37. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνετάττοντο ἐπ' ἔργον, ὥσπερ αὐτοὶ ἔλεγον, καὶ τὴν θεὸν ἐνσκευασάμενοι ἐμοὶ ἐπέθηκαν. Ἰῆτα ἐκ τῆς πόλεως ἐξηλαύνομεν καὶ τὴν χώραν περιηίμεν. Ἐπειδὴ δ' εἰς κώμην τινὰ εἰσελθοίμεν, ἐγὼ μὲν ὁ θεοφόρητος ἱστάμην, ὁ δὲ αὐλητὴς ἐφύσα ὄμιλος ἐνθεον, οἱ δὲ τὰς μίτρας ἀπορρίψαντες τὴν κεφαλὴν κάτωθεν ἐκ τοῦ αὐχένος ἐλίσσοντες τοῖς ξίφεσιν ἐτέμνοντο τοὺς πῆχεις καὶ τὴν γλῶτταν τῶν ὀδόντων ὑπερβάλλον ἕκαστος ἔτεμνε καὶ ταύτην, ὥστε ἐν ἀκαρεῖ πάντα πεπληῆσθαι μαλακοῦ αἵματος. Ἐγὼ δὲ ταῦτα ὁρῶν τὰ πρῶτα ἔτρεμον ἐστῶς, μὴ ποτε χρεῖα τῇ θεῷ καὶ ὀνείου αἵματος γένοιτο. Ἐπειδὴ δὲ κατακόψειαν οὕτως ἑαυτοὺς, ἐκ τῶν περιεστηκότων θεατῶν συνέλεγον ὀβολοὺς καὶ δραχμάς· ἄλλος ἰσχάδας καὶ τυροὺς καὶ οἴνου κάδον ἐπέδωκε καὶ πυροῦ μέδιμνον καὶ κριθῶν τῷ ὄνῳ. Οἱ δὲ ἐκ τούτων ἐτρέφοντο καὶ τὴν ἐπ' ἐμοὶ κομιζομένην θεὸν ἐθεράπευον.

38. Καὶ ποτε εἰς κώμην τινὰ αὐτῶν εἰσβαλόντων ἡμῶν νεανίσκων τῶν κωμητῶν μέγαν ἀγρεύσαντες εἰσάγουσιν εἴσω ἐνθα καταλύοντες ἔτυχον· ἐπειτα ἔπασχον ἐκ τοῦ κωμῆτου ὅσα συνήθη καὶ φίλια τοιούτοις ἀνοσίοις κιναιδοῖς ἦν. Ἐγὼ δὲ ὑπεραλγίστας ἐπὶ τῇ ἑμαυτοῦ μεταβολῇ, καὶ μέχρι νῦν ἀνέχομαι κακῶν, ἀναβοῆσαι, ὦ Ζεῦ σχέτλιε, ἠθέλησα, ἀλλ' ἡ μὲν φωνὴ οὐκ ἀνέβη μοι ἡ ἐμὴ, ἀλλ' ἡ τοῦ ὄνου ἐκ τοῦ φάρυγγος, καὶ μέγα ὠγκησάμην. Τῶν δὲ κωμητῶν τινες ἔτυχον τότε ὄνον ἀπολωλεκότες, καὶ τὸν ἀπολωλότα ζητοῦντες ἀκούσαντες μου μέγα ἀνυπόβησαντος παρέρχονται εἴσω οὐδενὶ οὐδὲν εἰπόντες ὡς ἐμοῦ τοῦ ἐκείνων ὄντος, καὶ καταλαμβάνουσι τοὺς κιναιδοὺς ἄρρητα ἐνδον ἐργαζομένους καὶ γέλωις ἐκ τῶν ἐπεισελθόντων πολὺς γίγνεται. Ἐξω ἐκδραμόντες ὅλη τῇ κώμῃ τῷ λόγῳ διέδωκαν τῶν ἱερέων τὴν ἀσέλγειαν. Οἱ δὲ αἰδούμενοι δεινῶς ταῦτα ἐληλεγμένα τῆς ἐπιούσης νυκτὸς εὐθὺς ἐνθεν ἐξήλασαν, καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ὁδοῦ ἐχάλεπαινον καὶ ὠργίζοντο ἐμοὶ τῷ μηνύσαντι τὰ ἐκείνων μυστήρια. Καὶ τοῦτο μὲν ἀνεκτὸν τὸ δεινὸν ἦν, κακῶς τῷ λόγῳ ἀκούειν, ἀλλὰ τὰ μετὰ τοῦτο οὐκέτ' ἀνεκτά· τὴν γὰρ θεὸν ἀφελόντες μου καὶ χαμαὶ καταθέμενοι καὶ τὰ στρώματά μου πάντα περισπάσαντες γυμνὸν ἤδη προσδέουσί με δένδρῳ μεγάλῳ, εἶτα ἐκείνῃ τῇ ἐκ τῶν ἀστραγάλων μᾶστιγι παίοντες ὀλίγου ἐδέξαν ἀποκτεῖναι, κελεύοντές με τοῦ λοιποῦ ἄφρων εἶναι θεοφόρητον. Καὶ μὴν καὶ ἀποσφάζαι μετὰ τὰς μᾶστιγας ἐβουλεύ-

(hoc enim nomen habebat qui me emerat), magna statim ante januam voce exclamat, Emi vobis, puellæ, servum pulchrum, et compactum, et gente Cappadocem. At illæ puellæ erant turba cinædorum, Philebi sodalium, qui omnes ad illum clamorem plausum tollunt, rati revera hominem esse quod emtum esset. Quum autem viderent asinum esse illum servum, jam ista in Philebum cavillantur, Hunc non servum, o nostra, sed sponsum tibi unde quaeso acceptum adducis? feliciter vero tibi eveniant præclaræ hæ nuptiæ, pariasque nobis propediem tales pullos. Sic tum ridebant.

37. Postridie ad opus, ut ipsi dicebant, snum se accingebant; ornatamque deam mihi imposuerunt. Tum urbe egressi per agros circumibamus. Quoties vero ad vicum aliquem accesseramus, ego deæ gerulus insistebam; ac tibicinum turba fanaticum quiddam inflante, illi, mitris abjectis, caput sursum ex cervice intorquentes, gladiis sibi lacertos vulnerant, et exsertam ultra dentes linguam quisque et ipsam incidunt: adeo ut brevissimo temporis spatio molli sanguine plena essent omnia. Ego vero ista quum viderem, primum astans tremere, ne forte deæ asinino etiam sanguine opus esset. Ubi vero ita se conciderant, de circumstantibus spectatoribus stipem, obolos ac drachmas colligunt. Alius ficus, et casens, et vini cadum insuper dedit, et tritici medimnum et hordei asino. Ex his illi alcantur, gestatamque humeris meis deam colebant.

38. Atque in vicum aliquando illorum delatis nobis, captum de vicanis magnum juvenem intro deducunt, ubi deversabantur: deinde patiuntur a rustico quæ consueta atque cara nefandis istis cinædis erant. Ego vero supra modum dolens mea illa transformatione, Ergo ad hunc usque diem malum sustineo, exclamare, o crudelis Jupiter! volebam: sed vox quidem mea mihi non ascendit e gutture, sed asini; magnum nempe rudebam. Verum agrestes quidam, qui forte asinum perdiderant, requirentes amissum, audito me validum clamante, intro ingrediuntur, nemine præmonito, tanquam ego illorum essem; deprehenduntque cinædos infanda intus patrantes. Itaque risus multus ab his qui ingressi fuerant oritur: hinc extra discurrentes per totum vicum, sermonibus differunt sacerdotum libidinem. Illi, quos vehementer puderet ea in apertum esse prolata, proxima nocte statim inde discesserunt: quumque in deserto viæ essent, indigne ferebant et irascebantur mihi, qui mysteria illorum enunciassem. Atque illud quidem tolerabile malum erat, maledicta illorum audire; sed quæ sequebantur, non jam tolerabilia: dea enim ablata a me et humi deposita, detractisque omnibus meis stragulis, nudum jam magnæ arbori alligant: tum illo de talis flagello cæsum parum aberat quin interficerent, monentes ut mutus in posterum essem deæ gerulus. Quin de jugulando me etiam post verbera deliberabant, qui tanta illos

σαντο ὡς ἐς ὕβριν αὐτοὺς βαλόντα πολλὴν καὶ τῆς κώ-
μης οὐκ ἐργασαμένους ἐκβαλόντα· ἀλλ' ὥστε με μὴ
ἀποκτεῖναι, δεινῶς αὐτοὺς ἡ θεὸς ἐδυσώπησε χαμαὶ κα-
θημένη καὶ οὐκ ἔχουσα ὅπως ὀδεύοι.

39. Ἐντεῦθεν οὖν μετὰ τὰς μάλιστα λαβὼν τὴν
δέσποιναν ἐβάδιζον καὶ πρὸς ἐσπέραν ἤδη καταλύομεν
εἰς ἀγρὸν πλουτοῦντος ἀνθρώπου· καὶ ἦν οὗτος ἔνδον
καὶ τὴν θεὸν μάλα ἄσμενος τῇ οἰκίᾳ ὑπεδέξατο καὶ θυ-
σίας αὐτῇ προσήγαγεν. Ἐνθάδε οἶδα μέγαν κίνδυνον
αὐτὸς ὑποστάς· τῶν φίλων γάρ τις τῇ δεσπότη τῶν ἀγρῶν
ἔπειμψε δῶρον ὄνου ἀγρίου μηρόν· τοῦτον δὲ μάγειρος
σκευάσαι λαβὼν βραθυμίᾳ ἀπώλεσε, κυνῶν πολλῶν λα-
θραίως εἴσω παρελθόντων· δὲ δεδιὼς πληγὰς πολλὰς
καὶ βάσανον ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ μηροῦ ἔγνω κρεμά-
σαι ἑαυτὸν ἐκ τοῦ τραχήλου. Ἡ δὲ γυνὴ ἡ τούτου,
κακὸν ἐξαίσιον ἐμὸν, Ἀλλὰ μήτε ἀπόθνησκε, εἶπεν, ὦ
φίλτατε, μήτε ἀθυμίᾳ τοιαύτῃ δῶς σεαυτὸν· πειθόμε-
νος γάρ μοι πράξεις εὖ πάντα. Τῶν κιναιδῶν τὸν
ὄνον λαβὼν ἔξω εἰς ἔρημον χωρίον κἀπειτα σφάζας αὐ-
τὸν τὸ μέρος μὲν ἐκεῖνο τὸν μηρόν ἀποτεμὼν κόμιζε
δεῦρο καὶ κατασκευάσας τῇ δεσπότη ἀπόδος καὶ τὸ ἄλλο
τοῦ ὄνου κάτω που ἐς κρημνὸν ἄφες· δόξει γὰρ ἀποδράς
οἴχεσθαι ποι καὶ εἶναι ἀφανής. Ὅρᾳς δὲ ὡς ἔστιν
εὐσαρκὸς καὶ τοῦ ἀγρίου ἐκείνου πάντα ἀμείνων; Ὁ δὲ
μάγειρος τῆς γυναικὸς ἐπαινέσας τὸ βούλευμα, Ἀριστα,
ἔφη, σοι, ὦ γύναι, ταῦτα, καὶ τούτῳ μόνῳ τῷ ἔργῳ
τὰς μάλιστα φυγεῖν ἔχω, καὶ τοῦτό μοι ἤδη πεπράζε-
ται. Ὁ μὲν οὖν ἀνόσιος οὗτος οὐμὸς μάγειρος ἐμοῦ
πλησίον ἔστω τῇ γυναικὶ ταῦτα συνεβουλεύετο.

40. Ἐγὼ δὲ τὸ μέλλον ἤδη προορώμενος κράτιστον
ἔγνων τὸ σῶζειν ἑμαυτὸν ἐκ τῆς κοπίδος καὶ ῥήξας τὸν
ἱμάντα ᾧ διηγόμην καὶ ἀνασκιρτήσας ἵεμαι δρόμῳ εἴσω
ἐνθα ἐδείπνουν οἱ κιναιδοὶ σὺν τῇ δεσπότη τῶν ἀγρῶν.
Ἐνταῦθα εἰσδραμὼν ἀνατρέπω πάντα τῇ σκιρτήματι
καὶ λυχνίαν καὶ τραπέζας· καὶ γὰρ μὲν ὥμην κομψόν τι
τοῦτο πρὸς σωτηρίαν ἐμὴν εὐρηκέναι, καὶ τὸν δεσπότην
τῶν ἀγρῶν κελεύειν εὐθὺς ὡς ἀγέρωχον ὄνον ἐμὲ κα-
τακλεισθέντα ποι φυλάττεσθαι ἀσφαλῶς· ἀλλὰ με τοῦτο
τὸ κομψόν εἰς ἔσχατον ἤνεγκε κίνδυνον. Αὐττᾶν δό-
ξαντές με ξίφῃ πολλὰ ἤδη καὶ λόγχας ἐπ' ἐμὲ ἐσπάσαντο
καὶ ξύλα μακρὰ, καὶ εἶχον οὕτως ὥστε ἀποκτενεῖν με.
Ἐγὼ δὲ ὁρῶν τοῦ δεινοῦ τὸ μέγεθος δρόμῳ εἴσω πα-
ρέρχομαι ἐνθα οἱ ἐμοὶ δεσπότη κοιμηθήσεσθαι ἔμελλον.
Οἱ δὲ θεασάμενοι τοῦτο συγκλείουσι τὰς θύρας εὖ μάλα
ἔξωθεν.

41. Ἐπειδὴ δὲ ἤδη ὀρθρὸς ἦν, ἀράμενος τὴν θεὸν
αὖθις ἀπῆειν ἅμα τοῖς ἀγύρταις καὶ ἀφικόμεθα εἰς κώ-
μην ἄλλην μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον, ἐν ᾗ καὶ και-
νότερόν τι ἑτερατεύσαντο, τὴν θεὸν μὴ μεῖναι ἐν ἀνθρώ-
που οἰκίᾳ, τῆς δὲ παρ' ἐκείνοις μάλιστα τιμωμένης
ἐπιχωρίου δαίμονος τὸν ναὸν οἰκῆσαι. Οἱ δὲ καὶ μάλα
ἄσμενοι τὴν ξένην θεὸν ὑπεδέξαντο τῇ σφῶν αὐτῶν θεῷ
συνοικίσαντες, ἡμῖν δὲ οἰκίαν ἀπέδειξαν ἀνθρώπων πε-
νήτων. Ἐνταῦθα συχρὰς ἡμέρας οἱ δεσπότη διατρί-

mersissem contumelia, et antequam meruissent aliquid,
vico excussissem : sed quominus me occiderent, deae ve-
recundia movebantur, jacentis humi nec habentis quo-
modo iter faceret.

39. Hinc ergo post flagella, recepta domina, pergo. Ver-
sus vesperam devertimus in praedio hominis divitis. Domi
hic erat commodum, lubensque deam domi recipiebat, of-
ferebatque illi sacrificia. Hic memini magnum me subire
periculum. Miserat domino praedii donum amicorum ali-
quis, femur silvestris asini : hoc coquus, acceptum ut pa-
raret negligentia perdidit, canibus multis clam ingressis.
Hic plagarum multarum metu atque cruciatus ob perditum
femur, suspendere se decernit. Verum uxor illius, inauspi-
catum mihi malum, Tu vero, carissime, inquit, mori noli,
ne desperationi tali te tradideris : mihi enim obsecutus
bene omnia feceris. Cinædorum illum asinum edue in
locum remotum, ibique mactati partem illam, femur abscis-
sum huc affer, apparatusque redde domino, reliqua asini
per praiceps aliquorsum abjice : videbitur enim aufugisse
aliquo, et sic discessisse ex oculis. Viden' quam est carno-
sus, et agresti illo omnibus modis melior ? Coquus, laudato
mulieris consilio, Optime, inquit, ista, uxor : et hoc solo
opere flagella mihi licebit effugere : et hoc jam statim per-
fectum dabitur a me. Haec nefarius ille meus coquus prope
me astans, cum uxore deliberabat.

40. At ego quid futurum esset prospiciens, optimum ra-
tus a cultro me eripere, rupto quo ducebar loro et ex-
sultans, curriculo irrumpo ubi cenabant cum domino agro-
rum cinædi. Hic intro currens everto insultu meo omnia,
candelabrum et mensas. Ac videbar mihi equidem scitum
quiddam ad salutem meam invenisse, ac jussurum ruris
dominum statim me tanquam elatum ferocia asinum includi
uspian diligenterque asservari. Sed illud ipsum me scitum
in extremum periculi adduxit. Rabiosum me rati, multos
jam gladios in me hastasque strinxerant et longos fustes,
atque ut statim interfecturi me se comparaverant. Ego
autem perspecta periculi magnitudine, cursu me intro in
eum locum proripio, ubi pernoctaturi erant mei domini.
Quo illi animadverso, probe januas extra occludunt.

41. Post lucis exortum sublata iterum dea cum agyrtis
abeo, pervenimusque in vicum alium magnum et hominibus
frequentem, in quo novum praestigiarum genus parant,
non manere deam in hominis aedibus, sed in templo deae
illius loci, quæ maxime ab illis colebatur, deversari velle.
Illi ac lubentes quidem peregrinam deam recipiunt, dicentes
in suæ ipsorum deæ hospitium deductam : nobis vero do-
mum pauperum hominum assignant. Hic dies aliquanti
multos commorati domini mei abire in vicinam urbem quum

ψαντες ἀπιέναι ἤθελον εἰς τὴν πλησίον πόλιν καὶ τὴν θεὸν ἀπῆλθον τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ τέμενος παρελθόντες ἐκόμιζον αὐτήν, καὶ θέντες ἐπ' ἐμοὶ ἤλαυνον ἕξω. Ἐτυχον δὲ οἱ δυσσεβεῖς εἰς τὸ τέμενος ἐκεῖνο παρελθόντες ἀνάθημα φιάλην χρυσῆν κλέψαντες, ἣν ὑπὸ τῇ θεῷ ἔφερον· οἱ δὲ κωμῆται αἰσθόμενοι τοῦτο εὐθὺς ἐδίωκον, εἴτα ὡς πλησίον ἐγένοντο, καταπηδήσαντες ἀπὸ τῶν ἵππων εἶχοντο αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ δυσσεβεῖς καὶ ἱεροσύλους ἐκάλουν καὶ ἀπῆλθον τὸ κλαπὲν ἀνάθημα, καὶ ἐρευνῶντες πάντα εὗρον αὐτὸ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς θεοῦ. Δῆσαντες οὖν τοὺς γυνῖας ἤγον ὀπίσω καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν εἰρκτὴν ἐμβάλλουσι, τὴν δὲ θεὸν τὴν ἐπ' ἐμοὶ κομιζομένην ἀράμενοι ναῶ ἄλλῳ ἔδωκαν, τὸ δὲ χρυσίον τῇ πολιτίδι θεῷ πάλιν ἀπέδωκαν.

42. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ τε σκεύη καὶ με πιπράσκειν ἔγνωσαν, καὶ ἀπέδοντό με ξένῳ ἀνθρώπῳ τὴν πλησίον κώμην οἰκοῦντι, τέχνην ἔχοντι ἄρτους πέττειν· οὗτός με παραλαβὼν καὶ πυρῶν μεδίμνους δέκα ὠνησάμενος, ἐπιθείς μοι τὸν πυρὸν οἶκαδε ἤλαυνεν ὡς ἑαυτὸν ὁδὸν ἀργαλέον· ὡς δὲ ἤκομεν, εἰσάγει με εἰς τὸν μυλῶνα, καὶ ὁρῶ πολὺ πλῆθος ἔνδον ὁμοδούλων κτηνῶν, καὶ μύλαι πολλαὶ ἦσαν, καὶ πᾶσαι τούτοις ἐστρέφοντο, καὶ πάντα ἐκεῖνα μεστὰ ἦν ἀλεύρων. Καὶ τότε μὲν με οἷα ξένον δοῦλον καὶ φορτίον βαρύτατον ἀράμενον καὶ ὁδὸν ἀργαλέον ἀφιγμένον ἀναπαύεσθαι ἔνδον ἀφῆκαν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁθόνη τὰ ὄμματά μου σκεπάσαντες ὑποζευγνύουσί με τῇ κώπῃ τῆς μύλης· εἴτα ἤλαυνον. Ἐγὼ δὲ ἠπιστάμην ὅπως χρὴ ἀλεῖν πολλάκις παθὼν, προσποιούμεν δὲ ἀγνοεῖν· ἀλλὰ μάτην ἤλπισα. Λαβόντες γὰρ πολλοὶ τῶν ἔνδον βακτηρίας περιστάνται με καὶ μὴ προσδοκῆσαντα, ὡς οὐχ ὁρῶντα, παίουσιν ἀθρόα τῇ χειρὶ, ὥστε με ὑπὸ τῆς πληγῆς ὥσπερ στρόμβον ἑξαπίνης στρέφεσθαι· καὶ πείρα ἔμαθον ὅτι χρὴ τὸν δοῦλον ἐς τὸ τὰ δέοντα ποιεῖν, μὴ περιμένειν τὴν χεῖρα τοῦ δεσπότη.

43. Λεπτὸς οὖν πάνυ γίγνομαι καὶ ἀσθενὴς τῷ σώματι, ὥστε ἔγνω με ὁ δεσπότης πωλῆσαι, καὶ ἀποδίδεται με ἀνθρώπῳ κηπουρῷ τὴν τέχνην· οὗτος γὰρ εἶχε κῆπον λαβὼν γεωργεῖν. Καὶ τοῦτο εἶχομεν ἔργον· ὁ δὲ δεσπότης ἔωθεν ἐπιθείς μοι τὰ λάχανα ἐκόμιζεν εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ παραδοὺς τοῖς ταῦτα πιπράσκουσιν ἤγε με πάλιν εἰς τὸν κῆπον. Εἴτα ἐκεῖνος μὲν καὶ ἔσκαπτε καὶ ἐφύτευε καὶ τὸ ὕδωρ τῷ φυτῷ ἐπῆγεν, ἐγὼ δὲ ἐν τούτῳ εἰστήκειν ἀργός. Ἦν δὲ μοι δεινῶς ἀλγεινὸς ὁ τότε βίος· πρῶτον μὲν ἐπεὶ χειμῶν ἦδη ἦν κακεῖνος οὐδὲ αὐτῷ στρώμα εἶχεν ἀγοράσαι οὐχ ὅπως ἐμοί, καὶ ἀνυπόδητος πηλὸν ὑγρὸν καὶ πάγον σκληρὸν καὶ ὀξὺν ἐπάτουν, καὶ φαγεῖν τοῦτο μόνον ἀμφοτέροις ἦν θρίδακας πικρὰς καὶ σκληράς.

44. Καὶ ποτε ἐξιόντων ἡμῶν ἐς τὸν κῆπον ἐντυχάμενοι ἀνὴρ γενναῖος στρατιώτου στολὴν ἡμφιεσμένος, καὶ τὰ μὲν πρῶτα λαλεῖ πρὸς ἡμᾶς τῇ Ἱταλῶν φωνῇ καὶ ἤρετο τὸν κηπουρὸν ὅποι ἀπάγοι τὸν ὄνον ἐμέ· ὁ δὲ, οἶμαι, τῆς φωνῆς ἀνόητος ὢν οὐδὲν ἀπεκρίνατο· ὁ δὲ

vellent, deam repetunt ab incolis, atque ipsi in sacrum ingressi inde eam exportant, mihi que impositam educunt. Verum impii in sacrum illud ingressi donarium, phialam auream furati fuerant, quam sub deae vestibibus ferebant. Sed animadversa re, vicani statim persequiebantur: deinde, quum prope essent, desilientes ab equis illos in via prehendebant, impios vocabant sacrilegosque, sublatum furto donarium reposcebant, idque excussis omnibus in sinu deae invenerunt. Vincitos ergo effeminatos hosce reducunt, atque ipsos quidem conjiiciunt in vincula; deam autem, quam meo gestabam tergo, sublatam in aliud templum dedere; aurum denique suae civitatis Deae restituerunt.

42. Postridie cum supellectili illorum me quoque statuerunt vendere: et vendidere hospiti de proximo vico homini, cujus ars erat panes coquere. Hic me assumptum, impositis decem, quos emerat, tritici medimnis, domum deduxit suam, via quidem aspera. Quum advenissemus, deducit me in pistrinum. Et video ibi magnam intus conservorum jumentorum multitudinem; et molae ibi multae erant, quae omnes ab his circumagebantur, plenaque farinis omnia. Et tum quidem me ut servum peregre advenientem, quique gravissimum onus gestassem, viamque difficilem confecissem, requiescere intus passi sunt. At postridie ejus diei, praetenso oculis meis velo, temoni me molae subjungant; tum agitabant. Ac bene equidem noram quomodo molendum esset, qui saepe subiissem: ignorare tamen me simulabam. Verum frustra fuit spes mea. Correptis enim baculis domesticorum multi me circumstant, meque necopinantem, qui nihil viderem, conferta manu pulsan, adeo ut a plagis trochi instar subito circumagerer. Itaque experimento tum didici, non oportere servum ad hoc, ut officium faciat, manum exspectare heri.

43. Emaciatus ergo et imbecillo corpore quum fierem, statuit dominus me vendere, venditque homini olitori, qui hortum colendum conduxerat. Hic illud habebamus negotii: dominus autem mane imposita mihi olera deportabat in forum, eaque quum vendentibus tradidisset, retro me in hortum agebat. Deinde illo et fodiente et plantante et plantas irrigante, vacuus ego astabam. Erat autem vehementer molesta quam tum vitam agebam: primo quidem quod hiems jam esset, et ille neque unde stragula sibi emeret haberet, nedum ut mihi, et quod sine soleis lutum humidum et glaciem duram atque acutam calcarem; cibi vero hoc solum utrique esset, lactucae amarae ac durae.

44. Aliquando exeuntibus nobis in hortum, adest vir fortis, militari veste indutus, ac primum Italorum nos lingua alloquitur, interrogans olitorem, quo me asinum abduceret? Hic, linguae, puto, ignarus, nihil respondet. Ille

ὀργιζόμενος, ὡς ὑπερρώμενος, παῖει τῇ μάστιγι τὸν κηπουρὸν, καὶ κεῖνος συμπλέκεται αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν ὁδὸν ὑποσπάσας ἐκτείνει, καὶ κείμενον ἔπαιεν οὕτω καὶ χειρὶ καὶ ποδὶ καὶ λίθῳ τῷ ἐκ τῆς ὁδοῦ· ὁ δὲ τὰ πρῶτα καὶ ἀντεμάχετο καὶ ἠπείλει, εἰ ἀνασταίη, ἀποκτενεῖν τῇ μαχαίρᾳ· ὁ δὲ ὥσπερ ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου διδάχθεις, τὸ ἀκινδυνότατον, σπᾶ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ ῥιπτεῖ πόρρῳ, εἴτα αὐθις ἔπαιε κείμενον. Ὁ δὲ τὸ κακὸν ὁρῶν ἤδη ἀφόρητον ψεύδεται ὡς τεθνηκὼς ἐν ταῖς πληγαῖς· ὁ δὲ δεισας ἐπὶ τούτῳ τὸν μὲν αὐτοῦ ὡς εἶχε κείμενον ἀπολείπει, τὴν δὲ μάχαιραν βαστάσας ἐπ' ἐμοὶ ἤλαυνεν ἐς τὴν πόλιν.

45. Ὡς δὲ ἤλθομεν, τὸν μὲν κῆπον αὐτοῦ συνεργῶντιν ἐπέδωκε γεωργεῖν, αὐτὸς δὲ τὸν κίνδυνον τὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ δεδιὼς κρύπτεται ἅμα ἐμοὶ πρὸς τινος τῶν ἐν ἄστει συνήθων. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ, δόξαν αὐτοῖς, οὕτω ποιοῦσι τὸν μὲν ἐμὸν δεσπότην κιβωτῷ ἐνέκρυψαν, ἐμὲ δὲ ἀράμενοι ἐκ τῶν ποδῶν κομίζουσιν ἄνω τῇ κλίμακιν ἐς ὑπερῶν καὶ μετὰ ἄνω συγχεύουσιν. Ὁ δὲ στρατιώτης ἐκ τῆς ὁδοῦ τότε μόλις ἐξαναστὰς, ὡς ἔφασαν, καρηβαρῶν ταῖς πληγαῖς ἦκεν εἰς τὴν πόλιν καὶ τοῖς στρατιώταις τοῖς σὺν αὐτῷ ἐντυχὼν λέγει τὴν ἀπόνοιαν τοῦ κηπουροῦ· οἱ δὲ σὺν αὐτῷ ἐλθόντες μαθησάνουσιν ἔνθα ἦμεν κεκρυμμένοι, καὶ παραλαμβάνουσι τοὺς τῆς πόλεως ἄρχοντας. Οἱ δὲ εἴσω τινὰ πέμπουσι τῶν ὑπηρετῶν καὶ τοὺς ἐνδον ἅπαντας προελθεῖν ἐξω κελεύουσιν· ὡς δὲ προῆλθον, ὁ κηπουρὸς οὐδαμοῦ ἐφάνετο. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ἐνδον ἔφασαν εἶναι τὸν κηπουρὸν καὶ μὲν τὸν ἐκείνου ὄνον· οἱ δὲ οὐδὲν ἄλλο ὑπολελειφθαι ἔλεγον οὔτε ἀνθρώπον οὔτε ὄνον. Θορύβου δὲ ἐν τῷ στενωπῷ καὶ πολλῆς βοῆς ἐκ τούτων γενομένης ὁ ἀγέρωχος καὶ πάντα περιέργος ἐγὼ βουλόμενος μαθεῖν τίνας εἶεν οἱ βοῶντες, διακύπτω ἄνωθεν κάτω διὰ τῆς θυρίδος. Οἱ δὲ με ἰδόντες εὐθὺς ἀνέκραγον· οἱ δὲ ἐαλώμεσαν ψευδῇ λέγοντες· καὶ οἱ ἄρχοντες εἴσω παρελθόντες καὶ πάντα ἀνερεινῶντες εὐρίσκουσι τὸν ἐμὸν δεσπότην τῇ κιβωτῷ ἐγκείμενον καὶ λαβόντες τὸν μὲν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἔπεμψαν λόγον τῶν τετολμημένων ὑφ' ἐξόντα, ἐμὲ δὲ κάτω βαστάσαντες τοῖς στρατιώταις παρέδωκαν. Πάντες δὲ ἄσβεστον ἐγέλων ἐπὶ τῷ μνηύσαντι ἐκ τῶν ὑπερῶν καὶ προδόντι τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην· καὶ τότε ἐξ ἐμοῦ πρώτου ἦλθεν εἰς ἀνθρώπους ὁ λόγος οὗτος, Ἐξ ὄνου παρακύψεως.

46. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τί μὲν ἔπαθεν ὁ κηπουρὸς ὁ ἐμὸς δεσπότης οὐκ οἶδα, ὁ δὲ στρατιώτης πωλήσειν με ἔγνω, καὶ πιπράσκει με πέντε καὶ εἴκοσιν Ἀττικῶν· ὁ δὲ ὠνησάμενος θεράπων ἦν ἀνδρὸς σφόδρα πλουσίου πόλεως τῶν ἐν Μακεδονίᾳ τῆς μεγίστης Θεσσαλονίκης. Οὗτος τέχνην εἶχε ταύτην, τὰ ὄψα τῷ δεσπότη ἑσκεύαζε, καὶ εἶχεν ἀδελφὸν σύνδουλον ἄρτους πέττειν καὶ μελίπηκτα κερναῖν ἐπιστάμενον. Οὗτοι οἱ ἀδελφοὶ σύσκηνοί τε αἰεὶ ἦσαν ἀλλήλοις καὶ κατέλυνον ἐν ταύτῳ καὶ τὰ σκεύη τῶν τεχνῶν εἶχον ἀναμειγμένα, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ μετ' ἴστασαν ἔνθα κατέλυνον. Καὶ οὗτοι μετὰ τὸ δεῖ-

vero irascitur, velut qui contemptui haberetur, et flagello pulsat olitorem. Ille complexus hominem, supplantatum in via extendit, atque ita jacentem manu, pede, lapide de via concidebat. Ille primo et contra pugnare, et, si surrexisset, gladio se hunc interfecturum, minari: hic vero, tanquam ab illo ipso edoctus, quod erat tutissimum, abstractum ei gladium longe abjicit, tum denuo jacentem feriebat. Ille intolerabile jam malum videns, plagis se mortuum fingit. At hic ea re perterritus, istum ibi ut erat jacentem relinquit; gladio autem sumto mihi insidens in urbem pergit.

45. Quo quum venissemus, hortum suum cuidam suo socio colendum dedit: ipse vero metu imminentis ex facinore in via periculi, se mecum apud quemdam in urbe familiarium occultat. Postero die, consilio habito, ita faciunt, meum dominum arca abscondunt, me autem pedibus suspensum per scalas sursum portant in supernum quoddam cubiculum, ibique supra includunt. At miles, ægre de via quum surrexisset, ut dicebant, capite a plagis adhuc gravato in urbem venit, et commilitonibus suis collocutus, narrat olitoris audaciam. Illi, ipsum comitati, ubi occultati essemus explorant, ac magistratus urbis adhibent. Illi lictorum quendam intro mittunt, ac prodire qui intus essent omnes jubent: his prodeuntibus, nusquam comparet olitor. Milites ergo intus esse aiunt olitorem, meque ipsius asinum: at illi nihil relictum ibi aliud confirmant, neque hominem, neque asinum. Tumultu vero in angusto vico clamoreque inde exorto multo, ille ego feroculus et omnium curiosus, scire volens qui essent illi clamantes, desuper ad inferiora per fenestellam despicio. At isti me conspecto statim exclamare: alteri in mendacio deprehendi. Ingressi magistratus et perscrutati omnia, inveniunt dominum meum jacentem in arca; prehensumque mittunt in carcerem, ut causam audaciæ suæ diceret, me autem deportatum dedunt militibus. Ceterum risus compesci non potuit super illo de tectis indice, et sui domini proditore. Atque ex eo inde tempore a me primum in hominum ora venit proverbium, De prospectu asini.

46. Postridie olitore meo domino quid factum sit ignoro, me vero vendere miles statuit, venditque quinque et viginti drachmis Atticis. Qui me emerat famulus erat viri ditissimi, ex urbe per Macedoniam maxima, Thessalonice. Hic artem habebat istam: pulmentaria parabat domino; habebatque conservum fratrem, panes coquere et mellita concinnare edulia doctum. Hi fratres contubernio semper eodem utebantur, deversabantur in eodem, et permista sibi invicem artium instrumenta habebant. Deinde mihi etiam suo in deversorio stabulum tribuunt. Hi post crenam heri re-

πνεν τοῦ δεσπότου πολλὰ λείψανα ἄμφω εἶσω ἐκόμιζον ὁ μὲν κρεῶν καὶ ἰχθύων, ὁ δὲ ἄρτων καὶ πλακούντων. Οἱ δὲ κατακλείσαντες ἑνδον ἐμέ μετὰ τούτων καὶ φυλάκην ἐμοὶ γλυκυτάτην περιστήσαντες ἀπήεσαν ὥστε ἀπολούσασθαι· καὶ γὰρ τοῖς παρακειμένοις κριθιδίοις μακρὰ χαίρειν λέγων ταῖς τέχναις καὶ τοῖς κέρδεσι τῶν δεσποτῶν ἐδίδουν ἑμαυτὸν, καὶ διὰ μακροῦ πάνυ ἐγεμίζομένην ἀνθρωπείου τροφῆς. Οἱ δὲ ἀναστρέψαντες εἶσω τὰ μὲν πρῶτα οὐδὲν ἡσθάνοντο τῆς ὀψοφαγίας τῆς ἐμῆς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν παρακειμένων, καί μοι ἔτι ἐν φόβῳ καὶ φειδοῖ κλέπτοντος τὸ ἄριστον. Ἐπεὶ δὲ καὶ τέλεον ἤμην αὐτῶν καταγνοὺς ἀγνοίαν, τὰς καλλίστας τῶν μερίδων καὶ ἄλλα πολλὰ κατέτρωγον. Καὶ ἐπειδὴ ἡσθοντο ἤδη τῆς ζημίας, τὰ μὲν πρῶτα ἄμφω ὑποπτον ἐς ἀλλήλους ἐβλεπον καὶ κλέπτῃν ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον καὶ ἄρπαγα τῶν κοινῶν καὶ ἀναίσχυντον ἔλεγον, καὶ ᾗσαν ἀκριβεῖς λοιπὸν ἄμφω καὶ τῶν μερίδων ἀριθμὸς ἐγίνετο.

47. Ἐγὼ δὲ τὸν βίον εἶχον ἐν ἡδονῇ καὶ τρυφῇ, καὶ τὸ σῶμά μου ἐκ τῆς συνήθους τροφῆς πάλιν καλὸν ἐγεγόνει καὶ τὸ δέρμα ἐπανθούσῃ τῇ τοιχί ἀπέστλιβεν. Οἱ δὲ γενναϊότατοι μέγαν τέ με καὶ πίονα ὀρῶντες καὶ τὰ κριθίδια μὴ δαπανώμενα, ἀλλ' ἐν ταῦτῳ μέτρῳ ὄντα, εἰς ὑπόνοιαν ἔρχονται τῶν τολμημάτων τῶν ἐμῶν, καὶ προελθόντες ὡς εἰς τὸ βαλανεῖον ἀπionτες, ἔπειτα τὰς θύρας συγκλείσαντες, προσβαλόντες ὁπῇ τι τὰ ὄμματα τῆς θύρας ἐσκοποῦντο τᾶνδον. Καὶ γὰρ τότε μηδὲν τοῦ δόλου εἰδὼς ἡρίστων προσελθόν. Οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐγέλων ὀρῶντες ἄριστον ἄπιστον· εἶτα δὲ τοὺς δημοδόλους ἐκάλουν ἐπὶ τὴν ἐμὴν θέαν, καὶ γέλως πολλὸς ἦν, ὥστε καὶ ὁ δεσπότης αὐτῶν ἤκουσε τοῦ γέλωτος, θορύβου ὄντος ἔξωθεν, καὶ ἤρετό τινα ἐφ' ᾧ τοσοῦτον οἱ ἔξω γελῶσιν. Ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν, ἐξανίσταται τοῦ συμποσίου καὶ διακύψας εἶσω ὁρᾷ με συὸς ἀγρίου μερίδα καταπίνοντα, καὶ μέγα ἐν γέλωτι ἀναβοήσας εἰστρέχει εἶσω. Καὶ γὰρ σφύδρα ἡχθόμην ἐπὶ τοῦ δεσπότου κλέπτῃς ἅμα καὶ λίχνος ἐαλωκώς. Ὁ δὲ πολλὴν εἶχεν ἐπ' ἐμοὶ γέλωτα, καὶ τὰ μὲν πρῶτα κελεύει με εἶσω ἀγεσθαι εἰς τὸ ἐκείνου συμπόσιον, ἔπειτα τράπεζάν μοι παραθεῖναι εἶπε καὶ εἶναι ἐπ' αὐτῇ πολλὰ τῶν ὅσα μὴ δυνατόν ἄλλω ὄνῳ καταφαγεῖν, κρέα λοπάδας ζωμοὺς ἰχθύς, τοῦτο μὲν ἐν γάρῳ καὶ ἐλαίῳ κατακειμένους, τοῦτο δὲ νάπτει ἐπιχεχυμένους. Καὶ γὰρ τὴν τύχην ὀρῶν ἤδη ἀπαλόν μοι προσμειδιῶσαν καὶ μαθὼν ὅτι με τοῦτο μόνον τὸ παίγνιον ἀνασώσει, καί τοι ἤδη ἐμπεπλησμένος ὅμως ἡρίστων τῇ τραπέζῃ παραστάς. Τὸ δὲ συμπόσιον ἐκλονεῖτο τῷ γέλωτι. Καί τις εἶπε, Καὶ πίεται οἶνον οὗτος ὁ ὄνος, ᾧ τις αὐτῷ ἐγκερασάμενος ἐπιδῷ· καὶ ὁ δεσπότης ἐκέλευσε καὶ γὰρ τὸ προσενεχθὲν ἔπιον.

48. Ὁ δὲ οἶον εἰκὸς ὀρῶν με κτῆμα παράδοξον τὴν μὲν τιμὴν τὴν ἐμὴν κελεύει τῶν διοικητῶν τινα καταβαλεῖν τῷ ἐμῷ ὠνησαμένῳ καὶ ἄλλο τοσοῦτον, ἐμὲ δὲ παρέδωκεν ἀπελευθέρῳ τῶν αὐτοῦ τινα νεανίσκῳ καὶ εἶπε κατηχεῖν ὅσα ποιῶν μάλιστα ψυχαγωγεῖν αὐτὸν

liquias ambo multas eo conferunt, carniū alter et piscium, alter panum et placentarum. Ipsi deinde me cum his intus incluso, dulcissimaque mihi mandata custodia, lavatum abeunt. Et ego, appositis mihi hordeolis longum vale dicens, artibus me et lucris dominorum trado; ac longo post intervallo humano me cibo probe saburro. Illi domum reversi primo nihil de mea ligurritione sentire, prae multitudine eorum quae erant apposita, et quod adhuc cum metu et parsimonia quadam furarer prandium. Quum vero jam omnino certum mihi esset de illorum ignorance, pulcherrimas quasque partes et alia multa devorabam. Deinde ubi damnum senserant, principio de se invicem suspicari aliquid, ac furem alter alterum, et communium raptorem, et impudentem dicere, ac sollicitam uterque de cetero curam ac dinumerationem partium adhibere.

47. Ego interim voluptuariam agere vitam ac delicatam: ut corpus meum de consuetō cibo speciosum rursus fieret, et corium efflorescente pilo niteret. Illi autem boni viri, obesum me et pinguem quum viderent, nec consumi tamen hordea, sed eandem servare mensuram, in suspicionem audaciae meae adducuntur. Itaque progressi tanquam in balneum abirent, occlusa deinde janua, et oculis rimae cui-dam januae admotis, quid intus fieret speculantur. Ego tum doli ignarus, commodum ad prandendum accesseram. Illi vero primo ridebant, incredibile videntes prandium; deinde conservos ad spectandum me advocabant, et risus multus erat, adeo ut dominus etiam illum audiret, tantus extra erat tumultus, rogaretque aliquem, qua de causa qui extra essent sic riderent. Re vero audita, surgit de convivio et introspiciebat videt me apri partem devorare; sublatoque cachinno, intro currit. Mihi vehementer molestum erat coram domino furem simul et ligurritorem deprehendi. At ille multum diuque de me ridebat, ac primo in suam me coenationem jubet introduci, tum mensam mihi apponi, et esse in illa eorum multa quae alius edere asinus non potest, carnes, ostrea, jurulenta, pisces, partim in garo et oleo positos, partim perfusos sinapi. Ego fortunam videns jam blandum mihi ridentem, animadverso, hoc solum mihi ludicrum saluti futurum, licet jam impletus cibus, tamen prandebam astans mensae. Resonabat interea risu convivium. Ac dicebat aliquis, Bibet etiam vinum hic asinus, si quis illi temperatum praebet. Jubet dominus, et ego oblatum bibo.

48. Ille, ut facile est ad credendum, quum singulare et insolitum me animal videret, pretium meum solvere jubet procuratorum aliquem ei qui me emerat, et alterum tantum: me autem liberto cuidam suo adolescenti tradidit, et docere jussit, quibus faciendis maxime illum possem oblectare.

δυναίμην. Τῷ δέ γε βράδια ἦν πάντα· ὑπήκουον γὰρ εὐθὺς εἰς ἅπαντα διδασκόμενος. Καὶ πρῶτον μὲν κατακλίνεσθαι με ἐπὶ κλίνης ὥσπερ ἄνθρωπον ἐπ' ἀγκῶνος ἐποίησεν, εἶτα καὶ προσπαλαίειν αὐτῷ, καὶ μὴν καὶ ὀρχεῖσθαι ἐπὶ τοὺς δύο ἐπανιστάμενον ὀρθὸν καὶ κατανεύειν καὶ ἀνανεύειν πρὸς τὰς φωνάς, καὶ πάνθ' ὅσα ἐδυνάμην μὲν καὶ δίχα τοῦ μανθάνειν, ποιεῖν· καὶ τὸ πρᾶγμα περιβόητον ἦν, ὅνος δ' τοῦ δεσπότη, οἰνοπότης, παλαιῶν, ὅνος ὀρχούμενος. Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι πρὸς τὰς φωνάς ἀνένευον ἐν καιρῷ καὶ κατένευον· καὶ πιεῖν δὲ ὅποτε θελήσαιμι, ἤτουν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν οἰνοχόον κινήσας. Καὶ οἱ μὲν ἐθαύμαζον τὸ πρᾶγμα ὡς παράδοξον ἀγνοοῦντες ἄνθρωπον ἐν τῷ ὄνῳ κείμενον· ἐγὼ δὲ τρυφὴν ἐποιοῦμην τὴν ἐκείνων ἀγνοίαν. Καὶ μὴν καὶ βαδίζειν ἐμάνθανον καὶ κομίζειν τὸν δεσπότην ἐπὶ νώτου καὶ τρέχειν δρόμον ἀλυπότατον καὶ τῷ ἀναβάτῃ ἀναίσθητον. Καὶ σκευή μοι ἦν πολυτελής, καὶ στρώματα πορφυρᾷ ἐπιβάλλομαι, καὶ χαλινούς εἰσεδεχόμεν ἄργύρῳ καὶ χρυσῷ πεποικιλμένους, καὶ κώδωνες ἐξήπτοντό μου μέλος μουσικώτατον ἐκφωνοῦντες.

49. Ὁ δὲ Μενεκλῆς ὁ δεσπότης ἡμῶν, ὥσπερ ἔφην, ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης δεῦρο ἐληλύθει ἐπ' αἰτία τοιαύτη· ὑπέσχετο τῇ πατρίδι θέαν παρέξειν ἀνδρῶν ὅπλοις πρὸς ἀλλήλους μονομαχεῖν εἰδότην· καὶ οἱ μὲν ἄνδρες τῆς ἡδὴ μάχης ἦσαν ἐν παρασκευῇ, καὶ ἀφῆκτο ἡ πορεία. Ἐξελαύνομεν ἔωθεν, καὶ γὰρ τὸν δεσπότην ἔφερον εἴ ποτε χωρίον εἴη τῆς ὁδοῦ τραχὺ καὶ τοῖς ὀχήμασιν ἐπιβαίνειν χαλεπόν. Ὡς δὲ κατέβημεν ἐπὶ Θεσσαλονίκην, οὐκ ἦν ὅστις ἐπὶ θέαν οὐκ ἠπειγέτο καὶ τὴν ὄψιν τὴν ἐμήν· ἡ γὰρ ἐμὴ δόξα προεληλύθει ἐκ μακροῦ καὶ τὸ πολυπρόσωπον καὶ τὸ ἀνθρώπινον τῶν ἐμῶν ὀρχημάτων καὶ παλαισμάτων. Ἀλλ' ὁ μὲν δεσπότης τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν αὐτοῦ πολιτῶν παρὰ τὸν πότον ἐδείκνυέ με καὶ τὰ παράδοξα ἐκεῖνα τὰ ἐν ἐμοὶ παίγνια ἐν τῷ δείπνῳ παρετίθει.

50. Ὁ δὲ ἐμὸς ἐπιστάτης πρόσδοτον εὔρεν ἐξ ἐμοῦ πολλῶν πάνυ δραχμῶν· κατακλείσας γὰρ με ἐνδὸν εἶχεν ἐστῶτα, καὶ τοῖς βουλομένοις ἰδεῖν ἐμὲ καὶ τὰ μὰ παράδοξα ἔργα μισθοῦ τὴν θύραν ἤνοιγεν. Οἱ δ' εἰσεκόμιζον ἄλλος ἄλλο τι τῶν ἐδωδίων, μάλιστα τὸ ἐχθρὸν εἶναι ὄνου γαστρί δοκοῦν· ἐγὼ δὲ ἤσθιον. Ὡστε ὀλίγων ἡμερῶν τῷ δεσπότη καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει συναριστῶν μέγας τε καὶ πῖων δεινῶς ἡδὴ ἐγεγόνειν. Καί ποτε γυνὴ ξένη οὐ μέτρια κεκτημένη, τὴν ὄψιν ἱκανή, παρελθοῦσα ἔσω ἰδεῖν ἐμὲ ἀριστῶντα εἰς ἔρωτά μου θερμὸν ἐμπίπτει, τοῦτο μὲν τὸ κάλλος ἰδοῦσα τοῦ ὄνου, τοῦτο δὲ τῷ παραδόξῳ τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων εἰς ἐπιθυμίαν συνουσίας προελθοῦσα· καὶ διαλέγεται πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν καὶ μισθὸν αὐτῷ ἄδρὸν ὑπέσχετο, εἰ συγγωρήσειεν αὐτῇ σὺν ἐμοὶ τὴν νύκτα ἀναπαύσασθαι· καὶ κεῖνος οὐδὲν φροντίσας, εἴτε ἀνύσει τι ἐκείνη ἐξ ἐμοῦ εἴτε καὶ μὴ, λαμβάνει τὸν μισθόν.

51. Καπεὶδὲ ἑσπέρα τε ἦν ἡδὴ καὶ τοῦ συμποσίου ἀφῆκεν ἡμᾶς ὁ δεσπότης, ἀναστρέφομεν ἐνθα ἐκαθεύδο-

Facilia huic fuere omnia : nam statim ego obediebam, docilis ad omnia. Ac primum accumbere me in lecto ut hominem, cubitu nixum, instituit : deinde etiam luctari secum, quin etiam saltare in duos pedes erectum, et annuere et renuere ad voces, et quaecumque potuissem etiam sine disciplina facere. Celebratur ergo res fama, Asinus domini, potor vini, luctator, saltator asinus. Maximum vero illud, quod ad voces annuebam opportune, et renuebam : et si quando bibere vellem, poscebam, per oculos moto pincerna. Atque illi quidem rem mirabantur ut plane inusitatum, quum nescirent hominem inclusum in asino : ego vero ad delicias meas utebar illorum ignorantia. Verum etiam hadizare disciebam, et tergo portare dominum, et cursum currere minime molestum et quem vix sentiret eques. Etiam paratus mihi erat sumtuosus, et stragula mihi purpurea injiciebantur, et frena recipiebam argento atque auro distincta, et tintinnabula mihi argutissimum concentum edentia appendebantur.

49. Venerat autem Meneclis noster herus, ut dixi, Thessalonice in hanc urbem, tali causa : promiserat patriae gladiatorum spectaculum ; et viri quidem jam ad pugnam exercebantur, et instabat profectio. Mane igitur eximus, et ego dominum porto sicubi regio esset in via aspera et ad vehendum curru difficilis. Quum vero Thessalonicen pervenissemus, non erat quisquam qui ad spectaculum non festinaret et ad me videndum. Nam fama de me e longinquo praecucurrerat, quam multas agere personas possem, quam humanum in morem saltare atque luctari. At dominus nobilissimis suorum civium in vino me ostendebat, et mirandos illos in me lusus producebat in coena.

50. Meus vero magister reditum de me multarum plane drachmarum repererat. Intus enim conclusum me et stabulantem habebat, et me atque admiranda illa opera mea videre volentibus mercede intercedente aperiebat januam. Illi inferebant alius aliud quid cibi, maxime quod inimicum asini alvo videretur : ego vero devorabam. Itaque intra paucos dies, cum hero meo et civibus aliis quum pranderem, magnus et vehementer pinguis jam evaseram. Aliquando peregrina mulier non mediocriter dives, specie satis honesta, ingressa ut me prandentem videret, in amorem mei incidit fervidum, partim specie asini capta, partim inusitatis meis artibus ad concubitus mei cupiditatem progressa. Agit ergo meo cum magistro, et mercedem illi luculentam pollicetur, si noctem unam mecum quiescendi copiam sibi fecisset. Ille parum sollicitus, sive illa aliquid a me impetraret, sive minus, mercedem capit.

51. Vespera jam erat et de convivio nos dimiserat dominus, quum eo, ubi dormiebam, redimus, et mulierem inve-

μεν, καὶ τὴν γυναῖκα εὖρομεν πάλαι ἀφιγμένην ἐπὶ τὴν ἐμὴν εὐνὴν. Κεκόμιστο δὲ αὐτῇ προσκεφάλαια μαλακὰ καὶ στρώματα εἰσω κατέθεντο καὶ χαμεῦνιον ἡμῖν εὐτρεπὲς ἦν. Εἴτα οἱ μὲν τῆς γυναικὸς θεράποντες αὐτοῦ που πλησίον πρὸ τοῦ δωματίου ἐκάθευδον, ἡ δὲ λύχον ἐνδον ἔκαε μέγαν τῷ πυρὶ λαμπόμενον· ἔπειτα ἀποδυσάμενη παρέστη τῷ λύχνῳ γυμνὴ ὅλη καὶ μύρον ἔκ τινος ἀλαβάστρου προχεαμένη τούτῳ ἀλείφεται, καὶ δὲ μυρίζει ἐνθεν, μάλιστα τὴν ῥινά μου μύρων ἐνέπλησεν, εἴτά με καὶ ἐφίλησε καὶ οἷα πρὸς αὐτῆς ἐρώμενον καὶ ἄνθρωπον διελέγετο καὶ με ἔκ τῆς φορβεῖας ἐπιλαβομένη ἐπὶ τὸ χαμεῦνιον εἴλκε· καὶ γὰρ οὐδὲν τι τοῦ παρακαλέσαντος εἰς τοῦτο δεόμενος καὶ οἶνω δὲ παλαιῷ πολλῷ ὑποβεβρεγμένος καὶ τῷ χρωτὶ τοῦ μύρου ὥστρημένος καὶ τὴν παιδίσκην δὲ ὀρῶν πάντα καλὴν κλίνομαι, καὶ σφόδρα ἠπόρουν ὅπως ἀναβήσομαι τὴν ἄνθρωπον· καὶ γὰρ ἐξ ὅτου ἐγεγόνειν ὄνος, συνουσίας ἀλλ' οὐδὲ τῆς ὄνοις συνήθους ἔτυχον ἀψάμενος, οὐδὲ γυναικὶ ἐχρησάμην ὄνῳ· καὶ μὴν καὶ τοῦτό μ' εἰς δέος οὐχὶ μέτριον ἦγε, μὴ οὐ χωρήσασα ἡ γυνὴ διασπασθῇ, καὶ γὰρ ὥσπερ ἀνδροφόνος καλὴν δώσω δίκην. Ἡγνόουν δὲ οὐκ εἰς δέον δεδιώς· ἡ γὰρ γυνὴ πολλοῖς τοῖς φιλήμασι, καὶ τούτοις ἐρωτικοῖς, προκαλουμένη ὡς εἶδεν οὐ κατέχοντα, ὥσπερ ἄνδρὶ παρακειμένη περιβάλλεται με καὶ ἄρσασα εἰσω ὄλον παρεδέξατο. Καὶ γὰρ μὲν ὁ δειλὸς ἐδεδόκειν ἔτι καὶ ὀπίσω ἀπῆγον ἐμαυτὸν ἀτρέμα, ἡ δὲ τῆς τε ὀσφύος τῆς ἐμῆς εἶχετο, ὥστε μὴ ὑποχωρεῖν, καὶ αὐτὴ εἶπετο τὸ φεῦγον. Ἐπεὶ δὲ ἀκριβῶς ἐπείσθην ἔτι μοι καὶ προσδεῖν πρὸς τὴν τῆς γυναικὸς ἡδονὴν τε καὶ τέρψιν, ἀδεῶς λοιπὸν ὑπηρετοῦν ἐννοούμενος ὡς οὐδὲν εἶην κακίων τοῦ τῆς Πασιφάης μοιχοῦ. Ἡ δὲ γυνὴ οὕτως ἦν ἄρα ἐς τὰ ἀφροδίσια ἐτοίμη καὶ τῆς ἀπὸ τῆς συνουσίας ἡδονῆς ἀκόρεστος, ὥστε ὅλην τὴν νύκτα ἐν ἐμοὶ ἔδαπάνησεν.

52. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἡ μὲν ἀναστᾶσα ἀπῆει συνεμένη πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν οἷσιν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τὸν μισθὸν τὸν αὐτὸν τῆς νυκτός. Ὁ δὲ ἄμα μὲν πλουσιώτερος ἔκ τῶν ἐμῶν γενόμενος καὶ τῷ δεσπότῃ καινότερον ἐν ἐμοὶ ἐπιδειξόμενος συγκατακλείει με τῇ γυναικὶ· ἡ δὲ κατεχρήσατό μοι δεινῶς. Καὶ ποτε ἐλθὼν ὁ ἐπιστάτης ἀπαγγέλλει τῷ δεσπότῃ τὸ ἔργον, ὡς ἦν αὐτὸς διδάξας, καὶ ἐμοῦ μὴ εἰδότος ἄγει αὐτὸν ἐσπέρας ἥδη ἐνθα ἐκαθεύδομεν, καὶ διὰ τινος ὁπῆς τῆς θύρας δεικνυσί με ἐνδον τῇ μείρακι συνευναζόμενον. Ὁ δὲ ἡσθεὶς τῇ θεᾷ καὶ δημοσίᾳ με ταῦτα ποιοῦντα δεῖξαι ἐπεθύμησε, καὶ κελεύει πρὸς μηδένα ἔξω τοῦτο εἰπεῖν, Ἰνα, ἔφη, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς θεᾶς παραγάγωμεν τοῦτον εἰς τὸ θέατρον σὺν τινι τῶν καταδεδικασμένων γυναικῶν, καὶ πάντων ὀφθαλμοῖς ἐπὶ τὴν γυναῖκα ἀναβήσεται. Καὶ τινὰ τῶν γυναικῶν, ἥτις κατεκέκριτο θηρίοις ἀποθανεῖν, ἄγουσιν ἐνδον παρ' ἐμὲ καὶ προσιέναι τε ἐκέλευον καὶ ψαύειν ἐμοῦ.

53. Εἴτα τὸ τελευταῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐνστάσης ἐν ἡ τὰς φιλοτιμίας ἦγεν ὁ ἐμὸς δεσπότης, εἰσάγειν

LUCIANUS. I.

nimus, quæ diu jam meum ad cubile venerat. Apportata autem illi fuerant cervicalia mollia et stragulae vestes intus depositæ, ut humi cubile nobis esset paratum. Tum mulieris servi in propinquo ante cellam cubitum eunt: illa vero lucernam intus accendit magnam igne lucentem. Deinde exutis vestibibus lucernæ astat nuda integra, fusoque de alabastro unguento se ungit, hinc me quoque; inprimis vero nares mihi unguentis implet: tum osculis me invadit, tanquam cum amasio suo et homine colloquitur, et me capistro prehensum trahit in stratum. Ego vero alio quodam hortatore ad hoc nihil indigens, et vino antiquo multo madidus, et unguenti odore stimulatus, et puellam videns pulchram undique, acclinor. Sed vehementer in eo anxius eram, quomodo mulierem inscenderem. Ex quo enim tempore asinus fueram, venerem ne asinis quidem consuetam attigeram, neque asina femina eram usus. Verum hoc quoque metum mihi non mediocrem incutiebat, ne mulier non capiens me, laceraretur et ego deinde ut homicida egregie pœnas darem. Ignorabam scilicet, me sine causa metuere. At mulier multis osculis iisque amatoriis me alliciens, quum videret me non jam continere, tanquam ad virum se applicans me amplectitur et surrigens intra se totum recepit. Et ego meticulous adhuc verebar, et sensim me subducebam: at illa lumbis inhaerebat meis, ut subtrahere me non possem, et ipsa, quod fugere videbatur, insequitur. Quum vero satis accurate edoctus essem adhuc deesse mihi aliquid ad voluptatem et delectationem mulieris, sine metu quod supererat subserviebam, cogitans non deteriore me esse Pasiphaes adultero. Mulier autem adeo erat parata ad venerem, adeo insatiabilis ejus quæ ex coitu petitur voluptatis, ut totam in me noctem contriverit.

52. Cum luce autem surgens discessit, pacta meo cum magistro iisdem de rebus idem noctis pretium. Hic simul ditior mea opera factus, et ostensurus in me novum quiddam domino, cum muliere me concludit, quæ gnaviter me abusa est. Aliquando magister domino rem denunciat, quasi ipse docuisset, ac me inscio deducit illum jam vesperi in eum locum ubi concumbebamus, et per rimam januæ ostendit me intus cum puella coeuntem. Ille delectatus spectaculo, etiam publice me ostendere facientem ista cupiebat. Jubet igitur nemini hoc enunciari, Ut, inquit, ipso spectaculi die producamus hunc in theatrum cum damnatarum mulierum aliqua; ibique in omnium oculis mulierem inscendet. Jamque mulierum aliquam, quæ damnata erat ad bestias, intus ad me deducunt, accedere ad me jubent et me mulcere.

53. Denique instante jam die illa, qua munus editurus erat meus dominus, statuunt introducere me in theatrum.

ἐγνώσαν με εἰς τὸ θέατρον. Καὶ εἰσῆειν οὕτω· κλίνην ἦν μεγάλην, ἀπὸ χελώνης Ἰνδικῆς πεποιημένην, χρυσῶν ἐσφηκιωμένην, ἐπὶ ταύτῃ με ἀνακλίνουσι καθεύδοντες μοι τὴν γυναῖκα παρακατέκλιναν. Ἐῖτα οὕτως ἡμᾶς ἐπέθηκαν ἐπὶ τινος μηχανήματος καὶ εἰσω εἰς τὸ θέατρον παρενέγκαντες κατέθηκαν ἐν τῷ μέσῳ, καὶ οἱ ἄνθρωποι μέγα ἀνεβόησαν καὶ κρότος πάσης χειρὸς ἐξήλατο ἐπ' ἐμοί, καὶ τράπεζα ἡμῖν παρέκειτο καὶ πολλὰ ἐσκευασμένα ἐπ' αὐτῇ ἔκειτο ὅσα τρυφῶντες ἄνθρωποι ἐν δείπνῳ ἔχουσι. Καὶ παῖδες ἡμῖν παρειστήκεισαν οἰνοχόοι καλοὶ τὸν οἶνον ἡμῖν χρυσίῳ διακονοῦμενοι. Ὁ μὲν οὖν ἐμὸς ἐπιστάτης ἐστὼς ὀπισθεν ἐκέλευέ με ἀριστᾶν· ἐγὼ δὲ ἅμα μὲν ἡδυνόμην ἐν τῷ θεάτρῳ κατακείμενος, ἅμα δὲ ἐδεδίδειν μή που ἄρκτος ἢ λέων ἀναπηδήσεται.

54. Ἐν τούτῳ δὲ τινος ἄνθρωπος φέροντος παροδεύοντος ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθεσιν ὄρω καὶ ῥόδων γλωρῶν φύλλα, καὶ μηδὲν ἔτι ὀκνῶν ἀναπηδήσας τοῦ λέχους ἐκπίπτω· καὶ οἱ μὲν ὄντοί με ἀνίστασθαι ὀρχησόμενον· ἐγὼ δὲ ἐν ἐξ ἑνὸς ἐπιτρέχων καὶ ἀπανθιζόμενος ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀνθέων τὰ ῥόδα κατέπινον. Τῶν δὲ ἔτι θαυμαζόντων ἐπ' ἐμοί ἀποπίπτει ἐξ ἐμοῦ ἐκείνη ἡ τοῦ κτήνους ὄψις καὶ ἀπόλλυται, καὶ ἀφανὴς ἐκείνος ὁ πάλαι ὄνος, ὁ δὲ Λούκιος αὐτὸς ἔνδον μοι γυμνὸς εἰστήκει. Τῇ δὲ παραδόξῳ ταύτῃ καὶ μηδέποτε ἐλπισθείσῃ θεᾷ πάντες ἐκπεπληγμένοι δεινὸν ἐπεθορύβησαν καὶ τὸ θέατρον εἰς δύο γνώμας ἐσχίζετο· οἱ μὲν γὰρ ὥσπερ φάρμακα δεινὰ ἐπιστάμενον καὶ κακόν τι πολύμορφον ἡξίουσαν εὐθὺς ἔνδον πυρὶ με ἀποθανεῖν, οἱ δὲ περιμεῖναι καὶ τοὺς ἀπ' ἐμοῦ λόγους ἔλεγον δεῖν καὶ πρότερον διαγνῶναι, εἴθ' οὕτως δικάσαι περὶ τούτων. Καὶ γὰρ δραμῶν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας — ἔτυχε δὲ τῇ θεᾷ ταύτῃ παρῶν — ἔλεγον κάτωθεν ὅτι γυνή με Θετταλὴ γυναικὸς Θετταλῆς δούλῃ χρίσματι μεμαγευμένῳ ἐπαλείψασα ὄνον ποιήσῃ, καὶ ἰκέτευον αὐτὸν λαβόντα ἔχειν με ἐν φρουρᾷ ἕστ' ἂν αὐτὸν πείσαιμι, ὥς οὐ καταψεύδομαι οὕτω γεγονός.

55. Καὶ ὁ ἄρχων, Λέγε, φησὶν, ἡμῖν ὄνομα τὸ σὸν καὶ γονέων τῶν σῶν καὶ συγγενῶν, εἴ τινας φῆς ἔχειν τῷ γένει προσήκοντας, καὶ πόλιν. Καὶ γὰρ, Πάτερ μὲν, ἔφη, * * * * ἐστὶ μοι Λούκιος, τῷ δὲ ἀδελφῷ τῷ ἐμῷ Γάϊος· ἅμφω δὲ τὰ λοιπὰ δύο ὀνόματα κοινὰ ἔχομεν. Καὶ γὰρ μὲν ἱστορίων καὶ ἄλλων εἰμὶ συγγραφεὺς, ὁ δὲ ποιητὴς ἐλεγείων ἐστὶ καὶ μάντις ἀγαθὸς πατρίς δὲ ἡμῖν Πάτρας τῆς Ἀχαιῆς. Ὁ δὲ δικαστὴς ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, Φιλτάτων ἐμοί, ἔφη, λίαν ἀνδρῶν υἱὸς εἶ καὶ ξένων οἰκίᾳ τέ με ὑποδεξαμένων καὶ δώροις τιμησάντων, καὶ ἐπίσταμαι ὅτι οὐδὲν ψεύδῃ παῖς ἐκείνων εἶν· καὶ τοῦ δίφρου ἀναπηδήσας περιβάλλει τε καὶ πολλὰ ἐφίλει, καὶ με οἴκαδε ἤγεν ὡς ἑαυτόν. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ ἐμὸς ἀδελφὸς ἀφίκετο ἀργύριον καὶ ἄλλα μοι πολλὰ κομίζων, καὶ τούτῳ με ὁ ἄρχων δημοσίᾳ πάντων ἀκούοντων ἀπολύει. Καὶ ἐλθόντες ἐπὶ θάλατταν ναῦν ἐσκευάμεθα καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἐνεθέμεθα.

56. Ἐγὼ δὲ χράτιστον εἶναι ἔγνων ἐλθεῖν παρὰ τὴν

Et intravi hoc modo : lectus erat magnus, de testudine Indica factus, clavis aureis distinctus ; in hoc me deponunt et juxta me mulierem jubent accumbere. Tum ut eram nos in machinam quandam impositos, et ita in theatrum delatos, deposuerunt in medio. Magnos in cavea tollunt clamores, plausus omnium manibus mihi datur : ac mensa nobis erat apposita, et multa in ea parata, quæ in cœnis adhibere delicati homines solent. Pueri quoque nobis astabant pincernæ pulchri, vinum nobis in auro ministrantes. Magister meus a tergo stans prandere me jubebat : at ego partim pudore afficiebar in theatro ita jacens, partim metuebam ne aliunde ursus aut leo exsiliret.

54. Inter hæc prætereunte quodam qui flores ferret, reliquos inter flores video etiam rosarum recentium folia : et nihil jam cunctatus, exsiliens de lecto me proripio. Atque illi putabant me consurgere ad saltandum : ego vero unum ex altero percurrens naribus florem, carptas inde rosas devorabam. His adhuc in admiratione mei defixis, decidit a me illa jumenti species et perit, disparuitque ex oculis asinus ille antiquus, astitit autem nudus mihi internus ille Lucius. Inopinato hoc insperatoque prorsus spectaculo perculsi omnes, tumultum dedere horribilem, scissumque in duas sententias est theatrum : alteri quidem ut malorum veneficiorum periculum, et versipelle portentum, postulabant statim hic intus igne me mori ; alteri expectandam dicebant meam orationem, et prius cognoscendum, deinde sic de his ferendam sententiam. Ego vero accurrens ad præsidem provinciae, qui forte spectaculo huic aderat, ab inferiori loco dico Thessalam mulierem, Thessalæ mulieris ancillam, magico unctum unguento, fecisse asinum : et supplico eum, ut in suam me custodiam recipiat, detineatque donec probare illi possem me de illo facto non mentiri.

55. Et præses, Dic nobis, inquit, nomen tuum et parentum tuorum et cognatorum, si quos habere te ais genere tibi conjunctos, et urbem. Et ego, Pater, inquam, * * * * (prænomen) mihi est Lucius, fratri autem meo Caius ; ambo reliqua duo nomina communia habemus. Ego historiarum et aliorum librorum scriptor sum ; ille est elegorum poeta et vates bonus : patria nobis Patræ, urbs Achaïæ. Audiens ista præses, Carissimorum longe mihi hominum, inquit, filius es atque hospitum, qui et domo me exceperunt, et honorarunt donis ; et nihil te quicquam mentiri novi, horum qui sis filius : exsiliensque de sella amplectitur me et multum osculatur, domumque ad se me deduxit. Interea vero frater quoque meus advenerat, pecuniam mihi et alia multa afferens ; simul etiam præses me publice, audientibus omnibus, absolvit. Tum ad mare quum descendissemus, navim circumspeximus, sarcinasque in eam imposuimus.

56. Ceterum consultum putavi accedere ad mulierem,

γυναῖκα τὴν ἔρασθεῖσάν μου τοῦ ὄνου, καλλίων αὐτῇ φανεῖσθαι λέγων νῦν ἐν ἀνθρώπῳ ὢν. Ἡ δὲ ἀσμένη τέ μ' εἰσεδέξατο τῷ παραδόξῳ, οἶμαι, τοῦ πράγματος ἐπιτερπομένη, καὶ δειπνεῖν σὺν αὐτῇ καὶ καθεύδειν ἰκέτευε· καὶ γὰρ ἐπειθόμην νεμέσεως ἄξιον εἶναι νομίζων τὸν ὄνον τὸν ἀγαπηθέντα νῦν γενόμενον ἀνθρώπον ὑπερτρύφῃν καὶ τὴν ἔρασθεῖσαν ὑπερορᾶν· καὶ δειπνῶ σὺν αὐτῇ καὶ πολλὸν ἐκ τοῦ μύρου ἀλείφομαι καὶ στεφανοῦμαι τῷ φιλάτῳ ἐς ἀνθρώπους με ἀνασώσαντι ῥόδῳ. Ἐπεὶ δὲ ἦν νύξ βαθεῖα ἤδη καὶ καθεύδειν ἔδει, καὶ γὰρ ὁ ἐπανίσταμαι καὶ ὥσπερ ἐμὴν ἀγαθὸν ποιῶν ἀποδύομαι καὶ ἵσταμαι γυμνὸς ὡς δῆθεν ἔτι μᾶλλον ἀρέσων ἐκ τῆς πρὸς τὸν ὄνον συγκρίσεως. Ἡ δὲ ἐπειδὴ εἶδε με πάντα ἀνθρώπινα ἔχοντα, προσπτύσασά μοι, Οὐ φοβεῖ ἀπ' ἐμοῦ, ἔφη, καὶ τῆς ἐμῆς οἰκίας καὶ μακρὰν ἀπελθὼν κοιμήσῃ; Ἐμοῦ δ' ἐρομένου, Τί γὰρ καὶ ἡμάρτηται μοι τοσοῦτο; Ἐγὼ, ἔφη, μὰ Δί' οὐχὶ σοῦ, ἀλλὰ τοῦ ὄνου τοῦ σοῦ ἐρώσα τότε ἐκείνῳ καὶ οὐχὶ σοὶ συνεχάθευδον, καὶ ὥμην σε καὶ νῦν καὶ ἐκεῖνό γε μόνον τὸ μέγα τοῦ ὄνου σύμβολον διασώζειν καὶ σύρειν· σὺ δὲ μοι ἐλήλυθας ἐξ ἐκείνου τοῦ καλοῦ καὶ χρησίου ζώου ἐς πίθηκον μεταμορφωθείς. Καὶ καλεῖ εὐθὺς ἤδη τοὺς οἰκέτας καὶ κελεύει με τῶν νώτων μετέωρον κοιμισθῆναι ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ ἐξωσθεὶς πρὸ τοῦ δωματίου ἔξω γυμνὸς καλῶς ἐστεφανωμένος καὶ μεμυρισμένος τὴν γῆν γυμνὴν περιλαβὼν ταύτῃ συνεχάθευδον. Ἄμα δὲ τῷ ὄρῳ γυμνὸς ὢν ἔθεον ἐπὶ ναῦν καὶ λέγω πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὴν ἐμαυτοῦ ἐν γέλῳ συμφοράν. Ἐπειτα ἐκ τῆς πόλεως δεξιῷ πνεύσαντος ἀνέμου πλέομεν ἔνθεν, καὶ ὀλίγαις ἡμέραις ἔρχομαι εἰς τὴν ἐμὴν πατρίδα. Ἐνταῦθα θεοὶς σωτῆρσιν ἔθουσιν καὶ ἀναθήματα ἀνέθηκα, μὰ Δί' οὐκ ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ, τὸ δὲ τοῦ λόγου, ἀλλ' ἐξ ὄνου περιεργίας διὰ μακροῦ πάνυ, καὶ οὕτω δὲ μόλις, οἶκαδε ἀνασωθείς.

XLIII.

ZEVS EΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ.

1. ΚΥΝΙΣΚΟΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ Ζεῦ, τὰ μὲν τοιαῦτα οὐκ ἐνοχλήσω σε πλοῦτον καὶ χρυσίον καὶ βασιλείας αἰτῶν, ἅπερ εὐχταιότατα τοῖς ἄλλοις, καὶ σοὶ οὐ πάνυ ῥάδια παρασχεῖν· ὅρῳ γοῦν σε τὰ πολλὰ παρακούμεντα εὐχομένων αὐτῶν. Ἐν δὲ, καὶ τοῦτο ῥᾶστον, ἐβουλόμην παρὰ σοῦ μοι γενέσθαι.

ZEVS. Τί τοῦτό ἐστιν, ὦ Κυνίσκε; οὐ γὰρ ἀτυχῆσεις καὶ μάλιστα μετρίων, ὡς φῆς, δεόμενος.

ΚΥΝ. Ἀποκρίναί μοι πρὸς τινα οὐ χαλεπὴν ἐρώτησιν.

ZEVS. Μικρά γε ὡς ἀληθῶς ἡ εὐχὴ καὶ πρόχειρος· ὥστε ἐρώτα ὅποσα ἂν ἐθέλῃς.

ΚΥΝ. Ἴδού ταῦτα, ὦ Ζεῦ· ἀνέγνως γὰρ δῆλον ὅτι καὶ σὺ τὰ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου ποιήματα· εἰπέ οὖν

quæ meo asini amore correpta fuerat, cogitans pulchriorem me nunc illi, postquam homini redditus essem, visum iri. Illa lubens me excepit miraculo rei delectata, arbitror, ac coenare secum et cubare ut vellem rogavit. Obsequor ego, indignum ratus si is qui in asino amatus esset, nunc homo factus fastidire vellet et amatricem suam despicere. Itaque cæno cum illa, et unguento multum ungor, et coronam sumo de carissima rosa, quæ hominibus me restituerat. Quum jam profunda nox esset et somni tempus, surgo equidem et tanquam magnum quiddam bonum facturum, exuo me ac nudus asto, magis nimirum ex comparatione cum asino placiturus. At illa, quum videt omnia me humana habere, despuens in me, Non tu, inquit, in malam rem a me meaque domo facesses, et longe hinc quocumque abiens dormibis? Me vero interrogante, Quod enim tantum peccatum commisi? At ego, inquit, non tui, sed asini tui amore ardens, cum illo, non tecum cubavi: putabamque te nunc etiam illud certe solum magnum asini insigne servatum adhuc trahere: jam vero tu mihi venis ex pulchro illo et utili animali mutatus in simiolum. Et advocatis jam statim servis imperat, ut me tergis sublimem domo exportent. Itaque exclusus, ante domum sub divo, nudus, pulcher, coronatus et unctus, terram nudam complexus, cum hac dormio. Cum prima vero luce nudus ad navim curro, ridensque fratri quid mihi accidisset narro. Deinde vente de urbe secundo flante, inde solvimus; paucisque diebus in meam venimus patriam. Hic servatoribus diis sacrificabam, et posui donaria, qui, non profecto e canis podice, quod aiunt, verum ex asino, in quem curiositas me immiserat, post longum tempus, et vix tamen ita, salvus tandem redissem.

XLIII.

JUPITER CONFUTATUS.

1. CYNISCUS. Ego vero tibi, Jupiter, propter ista non ero molestus, divitiis, aut auro, aut regno petendo; quæ vulgo maxime optabilia videntur, tibi autem ad præbendum non omnino facilia: video certe preces te illorum plerumque quasi non auditas transmittere. At unum, idque facillimum, a te mihi volebam contingere.

JUPITER. Quid illud est, Cynisco? neque enim repulsam ferēs, præsertim si mediocria, ut ais, petas.

CYN. Responde mihi ergo ad aliquam interrogationem non difficilem.

JUP. Parvum revera votum et expeditum. Igitur interroga quantumcumque volueris.

CYN. En ista rogabo, Jupiter: legisti nimirum ipse quoque Homeri et Hesiodi poemata: dic mihi ergo, utrum

μοι, εἰ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ περὶ τῆς Εἰμαρμένης καὶ τῶν Μοιρῶν ἃ ἐκεῖνοι ἐρραψώδηκασιν, ἀφυκτα εἶναι ὁπόσα ἂν αὐταὶ ἐπινήσωσι γεινομένῳ ἑκάστῳ.

ΖΕΥΣ. Καὶ πάνυ ἀληθὴ ταῦτα· οὐδὲν γάρ ἐστιν ὃ τι μὴ αἱ Μοῖραι διατάττουσιν, ἀλλὰ πάντα ὁπόσα γίγνεται, ὑπὸ τῷ τούτων ἀτράκτῳ στρεφόμενα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἑκάστον ἐπικεκλωσμένην ἔχει τὴν ἀπόβασιν, καὶ οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

2. ΚΥΝ. Οὐκοῦν ὁπόταν ὁ αὐτὸς Ὅμηρος ἐν ἐτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως λέγῃ,

μὴ καὶ ὑπὲρ μοῖραν δόμον Ἄϊδος εἰσαρῖναι,

καὶ τὰ τοιαῦτα, ληρεῖν δηλαδὴ φήσομεν τότε αὐτόν;

ΖΕΥΣ. Καὶ μάλα· οὐδὲν γάρ ἂν οὕτω γένοιτο ἔξω τοῦ νόμου τῶν Μοιρῶν, οὐδὲ ὑπὲρ τὸ λίνον. Οἱ ποιηταὶ δὲ ὁπόσα μὲν ἂν ἐκ τῶν Μουσῶν κατεχόμενοι ᾄδωσιν, ἀληθὴ ταῦτά ἐστιν· ὁπόταν δὲ ἀφῶσιν αὐτοὺς αἱ θεαὶ καὶ καθ' αὐτοὺς ποιῶσι, τότε δὴ καὶ σφάλλονται καὶ ὑπεναντία τοῖς πρότερον διεξίασιν· καὶ συγγνώμη, εἰ ἄνθρωποι ὄντες ἀγνοοῦσι τἀληθὲς ἀπελθόντος ἐκείνου, ὃ τέως παρὸν ἐρραψώδει δι' αὐτῶν.

ΚΥΝ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτω φήσομεν. Ἔτι δὲ καὶ ἐκείνῳ μοι ἀποκρίναι· οὐ τρεῖς αἱ Μοῖραι εἰσι, Κλωθὼ καὶ Λάχεσις καὶ Ἄτροπος;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

3. ΚΥΝ. Ἡ Εἰμαρμένη τοίνυν καὶ ἡ Τύχη — πολυθρόνητοι γὰρ πάνυ καὶ αὐταὶ — τίνες πότ' εἰσὶ καὶ τί δύναται αὐτῶν ἑκάτερα; πότερον τὰ ἴσα ταῖς Μοῖραις ἢ τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνας; ἀκούω γοῦν ἀπάντων λεγόντων, καὶ μηδὲν εἶναι Τύχης καὶ Εἰμαρμένης δυνατώτερον.

ΖΕΥΣ. Οὐ θέμις ἅπαντά σε εἰδέναι, ὦ Κυνίσκε. Τίνος δ' οὖν ἕνεκα ἠρώτησάς ποτε τὸ περὶ τῶν Μοιρῶν;

4. ΚΥΝ. Ἦν πρότερόν μοι, ὦ Ζεῦ, καὶ ἐκεῖνο εἶπης, εἰ καὶ ὑμῶν αὐταὶ ἄρχουσι καὶ ἀνάγκη ὑμῖν ἡρτῆσθαι ἀπὸ τοῦ λίνου αὐτῶν.

ΖΕΥΣ. Ἀνάγκη, ὦ Κυνίσκε. Τί δ' οὖν ἐμειδίσας;

ΚΥΝ. Ἀνεμνήσθην ἐκείνων τῶν Ὀμήρου ἐπῶν, ἃ πεποίησαι αὐτῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν θεῶν δημηγορῶν, ὁπότε ἠπεῖλεις αὐτοῖς ὡς ἀπὸ σειρᾶς τινος χρυσῆς ἀναρτησόμενος τὰ πάντα· ἔφησθα γὰρ αὐτὸς μὲν τὴν σειρὰν καθήσειν ἐξ οὐρανοῦ, τοὺς θεοὺς δὲ ἅμα πάντας, εἰ βούλοιντο, ἐκκρεμαμένους κατασπᾶν βιάσεσθαι, οὐ μὴν κατασπάσειν γε, σὲ δὲ, ὁπόταν ἐθελήσης, βᾶδῶς ἅπαντας

αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαι αὐτῇ τε θαλάσῃ.

Τότε μὲν δὴ θαυμάσιος ἐδόκει μοι τὴν βίαν καὶ ὑπέφριττον μεταξὺ ἀκούων τῶν ἐπῶν· νῦν δὲ αὐτόν σε ἤδη ὄρω μετὰ τῆς σειρᾶς καὶ τῶν ἀπειλῶν ἀπὸ λεπτοῦ νήματος, ὡς φῆς, κρεμάμενον. Δοκεῖ γοῦν μοι δικαιότερον ἂν ἡ Κλωθὼ μεγαλαυχῆσασθαι, ὡς καὶ σὲ αὐτὸν ἀνασπαστὸν αἰωροῦσα ἐκ τοῦ ἀτράκτου καθάπερ οἱ ἄλιες ἐκ τοῦ καλάμου τὰ ὀψάρια.

vera sint quæ de Fato et de Parcis illi cecinerunt, evitari non posse quæcumque illæ nascenti unicuique neverint.

JUP. Omnino vera hæc : neque enim quicquam est quod non Parcæ ordinent : sed quæcumque fiunt, illorum versata fuso, inde ab initio statim decretum habent exitum, nec fas est aliter fieri.

2. CYN. Ergo quum idem ille Homerus in alia poematis parte ait,

Ne supra fatum subeas Plutonia templa.

et hisce similia, toties nempe delirare illum dicemus?

JUP. Sane. Sic enim nihil quicquam fit, præter legem, inquam, Parcarum neque præter illud filum. Nempe quæ Musarum afflatu canunt poetæ, ea vera sunt : quum vero deserti a deabus, pro se faciunt versus, tunc nimirum falluntur, et contraria prioribus illis narrant. Atque ignoscendum ipsis est, si, homines quum sint, verum ignorant, discedente illo quod, quam diu præsens erat, per ipsos fundebat carmina.

CYN. Hoc ergo sic dicemus. Jam vero illud quoque mihi responde : nonne tres sunt Parcæ, Clotho, Lachesis, et Atropos?

JUP. Recte.

3. CYN. Fatum ergo et Fortuna (multum trita enim ista quoque nomina) quæ sunt, aut quid possunt singulæ? utrum æqualem Parcis potestatem habent, an aliquid etiam supra illas valent? audio certe dicere universos, nihil esse Fortuna et Fato potentius.

JUP. Fas laud est, Cynisce, scire te omnia. Cujus vero tandem rei causa interrogasti de Parcis?

4. CYN. Si prius illud mihi dixeris, Jupiter, vobisne etiam illæ imperent, cogaminique vos ab illorum filo pendere.

JUP. Cogimur, Cynisce. Quid vero risisti?

CYN. Recordabar illorum Homeri versuum, quos ab eo induceris in concione deorum pronuncians, ubi minabar is illis te aurea quadam catena omnia suspensurum. Dicebas enim illam te catenam cælo demissurum, deos vero omnes, si velint, simul ab illa suspensos vi te detrahare conaturos, minime vero esse detracturos; at te, si velis, facile universos

ipsa cum terra tracturum, ipsoque profundo.

Tunc quidem igitur admirabili mihi quadam vi videbare præditus, subhorrescebamque versus istos quum audirem : modo vero ipsum te jam video una cum catena illa et minis a tenui filo, ut ais, suspensum. Videtur ergo mihi justius gloriari posse Clotho, ut quæ ipsum te quoque pendulum de colo sua libret, ut piscatores de arundine pisciculos.

5. ZEYΣ. Οὐκ οἶδ' ὅ τι σοι βούλεται ταῦτ' ἐρωτήματα.

KYN. Ἐκεῖνο, ὦ Ζεῦ· καὶ πρὸς τῶν Μοιρῶν καὶ τῆς Εἰμαρμένης μὴ τραχέως μὴδὲ πρὸς ὀργὴν ἀκούσης μου τάληθ' ὑπὲρ ἀπαξ δοξάντων αὐταῖς, εἰ γὰρ οὕτως ἔχει ταῦτα καὶ πάντων αἱ Μοῖραι κρατοῦσι καὶ οὐδὲν ἂν ὑπ' οὐδενὸς ἀλλαγῇ τῶν ἀπαξ δοξάντων αὐταῖς, τίνος ἔνεκα ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι θύομεν καὶ ἐκατόμβας προσάγομεν εὐχόμενοι γενέσθαι ἡμῖν παρ' ὑμῶν τὰ γαθαῖα; οὐχ ὁρῶ γὰρ ὅ τι ἂν ἀπολαύσαιμεν τῆς ἐπιμελείας ταύτης, εἰ μήτε τῶν φαύλων ἀποτροπὰς εὐρέσθαι δυνατόν ἡμῖν ἐκ τῶν εὐχῶν μήτε ἀγαθοῦ τίνος θεοσδότου ἐπιτυχεῖν.

6. ZEYΣ. Οἶδα ὅθεν σοι τὰ κομψὰ ταῦτα ἐρωτήματα ἔστι, παρὰ τῶν καταράτων σοφιστῶν, οἳ μὴδὲ προνοεῖν ἡμᾶς τῶν ἀνθρώπων φασίν· ἐκεῖνοι γοῦν τὰ τοιαῦτα ἐρωτῶσιν ὑπ' ἀσεβείας, ἀποτρέποντες καὶ τοὺς ἄλλους θύειν καὶ εὐχεσθαι ὡς εἰκαῖον ὅν· ἡμᾶς γὰρ οὐτ' ἐπιμελεῖσθαι τῶν πραττομένων παρ' ὑμῖν οὐθ' ὅλως τι δύνασθαι πρὸς τὰ ἐν τῇ γῇ πράγματα. Πλὴν οὐ χαιρήσουσί γε τὰ τοιαῦτα διεξιόντες.

KYN. Οὐ μὰ τὸν τῆς Κλωθοῦς ἄτρακτον, ὦ Ζεῦ, οὐχ ὑπ' ἐκείνων ἀναπεισθεὶς ταῦτά σε ἠρώτησα, ὁ δὲ λόγος αὐτὸς οὐκ οἶδ' ὅπως ἡμῖν προῖών ἐς τοῦτο ἀπέβη, περιττὰς εἶναι τὰς θυσίας. Αὐθις δ', εἰ δοκεῖ, διὰ βραχέων ἐρήσομαι σε, σὺ δὲ μὴ ὀκνήσης ἀποκρίνασθαι, καὶ ὅπως ἀσφαλέστερον ἀποκρίνη.

ZEYΣ. Ἐρώτα, εἰ σοι σχολὴ τὰ τοιαῦτα ληρεῖν.

7. KYN. Πάντα φῆς ἐκ τῶν Μοιρῶν γίνεσθαι;

ZEYΣ. Φημί γάρ.

KYN. Ὑμῖν δὲ δυνατόν ἀλλάττειν ταῦτα καὶ ἀνακλῶθαι;

ZEYΣ. Οὐδαμῶς.

KYN. Βούλει οὖν ἐπαγάγω καὶ τὸ μετὰ τοῦτο, ἢ ὅηλον, κἂν μὴ εἴπω αὐτό;

ZEYΣ. Δῆλον μὲν. Οἱ δὲ γε θύοντες οὐ τῆς χρείας ἔνεκα θύουσιν ἀντίδοσιν τινα ποιούμενοι καὶ ὥσπερ ὠνούμενοι τὰ γαθαῖα παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ τιμῶντες ἄλλως τὸ βέλτιον.

KYN. Ἰκανὸν τοῦτο, εἰ καὶ σὺ φῆς ἐπὶ μηδενὶ χρησίμῳ γίνεσθαι τὰς θυσίας, εὐγνωμοσύνη δὲ τινι τῶν ἀνθρώπων τιμῶντων τὸ βέλτιον. Καίτοι εἰ τις τῶν σοφιστῶν ἐκείνων παρῇν, ἤρετ' ἂν σε καθ' ὅ τι βελτίους φῆς τοὺς θεοὺς, καὶ ταῦτα ὁμοδούλους τῶν ἀνθρώπων ὄντας καὶ ὑπὸ ταῖς αὐταῖς δεσποίναις ταῖς Μοῖραις ταττομένους. Οὐ γὰρ ἀποχρήσει αὐτοῖς τὸ ἀθανάτους εἶναι, ὡς δὲ αὐτὸ ἀμείνους δοκεῖν· ἐπεὶ τοῦτό γε μακρῶν χειρόν ἐστιν, εἰ γε τοὺς μὲν κἂν ὁ θάνατος ἐς ἐλευθερίαν ἀφείλετο, ὑμῖν δὲ ἐς ἀπειρον ἐκπίπτει τὸ πρᾶγμα καὶ αἰδῖος ἡ δουλεία γίγνεται ὑπὸ μακρῶν τῶν λίνων στρεφόμενη.

8. ZEYΣ. Ἄλλ', ὦ Κυνίσκε, τὸ αἰδῖον τοῦτο καὶ ἀπειρον εὐδαιμον ἡμῖν ἔστι καὶ ἐν ἀπασιν ἀγαθοῖς ἡμεῖς βιωῦμεν.

5. JUP. Nescio quid hæc sibi tuæ quæstiones velint.

CYN. Illud, Jupiter; et per ego te Parcas et Fatum obsecro, ne aspere neve iracunde audias me, quæ vera sunt, cum fiducia dicentem. Si enim ita se habent illa, et omnia in Parcarum potestate sunt, neque quicquam eorum, quæ semel illis placuere, a quoquam porro mutari potest: cujusnam rei gratia vobis sacrificamus homines, et hecatombas admovemus, precantes ut nobis contingant a vobis bona? Neque enim video, quid boni ad nos ab illo cultu redeat, si neque malorum depulsiones invenire nobis licet precibus, neque bonum quidquam divino munere nancisci.

6. JUP. Novi unde habeas argutas illas interrogationes; a sophistis illis sacerrimis, qui etiam providere nos hominibus negant. Illi enim præ impietate talia quæerunt, et alios quoque, ne sacrificare velint aut precari, dehortantur, tanquam frustra sit: nos enim neque curam gerere eorum quæ apud vos agantur, neque omnino posse quicquam ad res terrestres. Verum non impune se auferent ejusmodi disputationes.

CYN. Non profecto, per illum Clothus fuscus, Jupiter, non ab illis inductus ista te interrogavi: sed ipse noster sermo non habeo dicere quomodo progressus huc nobis evaserit, supervacanea esse sacrificia. Iterum autem, si videtur, paucis te rogabo: tu vero respondere ne graveris, et fac ut respondeas firmitus.

JUP. Roga, si satis tibi otii est ad sic delirandum.

7. CYN. Omnia ais a Parcis fieri?

JUP. Nempè.

CYN. In vestra autem potestate est mutare ista et retractare?

JUP. Nequaquam.

CYN. Vis igitur inducam quod sequitur; an manifestum id est, etiam si non dixerò?

JUP. Manifestum id quidem. Verumtamen qui sacrificant, non tam indigentiae causa sacrificant, remunerationem quandam facientes et quasi ementes a nobis bona, quam alioquin honore præstantiorem naturam afficiunt.

CYN. Satis etiam hoc est, si tu quoque dicis, nullius utilitatis causa fieri sacrificia, sed benignitate quadam hominum, honore præstantiorem naturam afficientium. Quamquam si quis sophistarum illorum adesset, fortasse te interrogaret, quam re præstare dicas deos, idque quum hominum sint conservi, iisdem dominabus Parcis subjecti. Neque enim, quod immortales sunt, hoc iis suffecerit, ut ideo meliores videantur: quandoquidem multo hoc est deterius; ubi illos, si nihil aliud, at certe mors in libertatem asserit; vobis autem in infinitum res exit, et æterna servitus oritur, quæ longo illo file torqueatur.

8. JUP. Verum, Cynisce, ipsa illa æternitas et infinitas nobis est beatitudo plena, atque in bonis omnibus vivimus.

ΚΥΝ. Οὐχ ἅπαντες, ὦ Ζεῦ, ἀλλὰ διώρισται καὶ παρ' ὑμῖν τὸ ποῖγμα καὶ πολλή ταραχὴ ἔνεστι· σὺ μὲν γὰρ εὐδαίμων, βασιλεὺς γὰρ εἶ καὶ δύνασαι ἀνασπᾶν τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν ὥσπερ ἱμονιᾶν καθεῖς· ὁ Ἥφαιστος δὲ χυλός ἐστι καὶ βάναισός τις καὶ πυρίτης τὴν τέχνην· ὁ Προμηθεὺς δὲ καὶ ἀνεσκολοπίσθη ποτέ. Τὸν γὰρ πατέρα σου τί ἂν λέγοιμι πεδήτην ἔτι ἐν τῷ Ταρτάρῳ ὄντα; Καὶ ἔρᾶν δὲ ὑμᾶς φασι καὶ τιτρώσκεισθαι καὶ δουλεύειν ἐνίοτε παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τὸν σὸν ἀδελφὸν παρὰ τῷ Λαομέδοντι καὶ παρὰ τῷ Ἀδμήτῳ τὸν Ἀπόλλῳ. Ταῦτα δέ μοι οὐ πάνυ εὐδαίμονα δοκεῖ, ἀλλ' εἰκόλασιν ὑμῶν οἱ μὲν τινες εὐτυχεῖς τε καὶ εὐμοῖροι εἶναι, οἱ δ' εὐπαλιν· ἐγὼ γὰρ λέγειν, ὅτι καὶ ληστεύεσθε ὥσπερ ἡμεῖς καὶ περισυλῶσθε ὑπὸ τῶν ἱεροσύλων καὶ ἐκ πλουσιωτάτων πενέστατοι ἐν ἀχαρεῖ γίγνεσθε· πολλοὶ δὲ καὶ κατεχωνεύθησαν ἤδη χρυσοὶ ἢ ἀργυροὶ ὄντες, οἷς τοῦτο εἴμαρτο δηλαδὴ.

9. ZEVS. Ὅρᾳς; ταῦτ' ἤδη ὑβριστικά, ὦ Κυνίσκε, φῆς· καὶ σοὶ ποτε μεταμελήσει αὐτῶν.

ΚΥΝ. Φεῖδου, ὦ Ζεῦ, τῶν ἀπειλῶν εἰδὼς οὐδέν με πεισόμενον ὅ τι μὴ καὶ τῇ Μοίρᾳ πρὸ σοῦ ἔδοξεν· ἐπεὶ οὐδ' αὐτοὺς ἐκείνους ὁρῶ τοὺς ἱεροσύλους κολαζομένους ἅπαντας, ἀλλ' οἳ γε πλείστοι διαφεύγουσιν ὑμᾶς· οὐ γὰρ εἴμαρτο, οἶμαι, ἁλῶναι αὐτούς.

ZEVS. Οὐκ ἔλεγον, ὡς ἄρ' ἐκείνων τις εἴ τῶν ἀναιρουμένων τὴν πρόνοιαν τῷ λόγῳ;

ΚΥΝ. Πάνυ, ὦ Ζεῦ, δέδιας αὐτούς, οὐκ οἶδα ὅτου ἔνεκα· πάντα γοῦν ὅποσα ἂν εἴπω, ὑποπτεύεις ἐκείνων παιδεύματα εἶναι.

10. Ἐγὼ δὲ — παρὰ τίνος γὰρ ἂν ἄλλου τάληθές ἢ παρὰ σοῦ μάθοιμι; — ἡδέως δ' ἂν καὶ τοῦτο ἐροίμην σε, τίς ἢ Πρόνοια ὑμῖν αὕτη ἐστὶ, Μοῖρά τις ἢ καὶ ὑπὲρ ταύτην θεὸς ὥσπερ ἄρχουσα καὶ αὐτῶν ἐκείνων;

ZEVS. Ἦδη σοὶ καὶ πρότερον ἔφην οὐ θεμιτὸν εἶναι πάντα σε εἰδέναι. Σὺ δ' ἐν τι ἐν ἀρχῇ ἐρωτήσεις φήσας οὐ παύη τοσοῦτα πρὸς με λεπτολογούμενος· καὶ ὁρῶ ὅτι σοὶ τὸ κεφάλαιόν ἐστι τοῦ λόγου, ἐπιδεῖξαι οὐδενὸς ἡμᾶς προνοοῦντας τῶν ἀνθρωπίνων.

ΚΥΝ. Οὐκ ἐμὸν τοῦτο, ἀλλὰ σὺ μικρὸν ἐμπροσθεν ἔφησθα τὰς Μοῖρας εἶναι τὰς ἅπαντα ἐπιτελούσας, ἐκτὸς εἰ μὴ μεταμέλει σοὶ ἐκείνων καὶ μετατίθεσαι αὐθις τὰ εἰρημένα καὶ ἀμφισβητεῖτε τῆς ἐπιμελείας παρῳσάμενοι τὴν Εἴμαρμένην.

11. ZEVS. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἡ Μοῖρα δι' ἡμῶν ἕκαστα ἐπιτελεῖ.

ΚΥΝ. Μανθάνω· ὑπηρέται καὶ διάκονοί τινες τῶν Μοιρῶν εἶναι φατε. Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκείναι ἂν εἶεν αἱ προνοοῦσαι, ὑμεῖς δὲ ὥσπερ σκεύη τινὰ καὶ ἐργαλεῖά ἐστε αὐτῶν.

ZEVS. Πῶς λέγεις;

ΚΥΝ. Ὅσπερ, οἶμαι, καὶ τὸ σκέπαρνον τῷ τέκτονι καὶ τὸ τρύπανον συνεργεῖ μὲν τι πρὸς τὴν τέχνην, οὐδεὶς δ' ἂν εἴποι ὡς ταῦτα ὁ τεχνίτης ἐστίν, οὐδ' ἡ ναὺς ἔργον τοῦ σκεπάρνου ἢ τοῦ τρυπάνου, ἀλλὰ τοῦ νχυπηγοῦ.

CYN. Non omnes, Jupiter, sed diversa etiam apud vos ratio est, et multa inest confusio. Nam tu quidem beatus, qui rex sis, et possis terram cum mari attrahere velut puteali fune demisso : at Vulcanus claudus est, sellarius opifex et fuliginosus ; Prometheus etiam in alto affixus quondam. De patre enim tuo quid dicam, qui sit compeditus adhuc in Tartaro ? Aiunt autem vos amare etiam, et vulnerari, et servitute servire interdum apud homines, ut nempe fratrem tuum Laomedonti, et Admeto Apollinem. Ista quidem non valde mihi videntur beata : sed verisimile hinc est quosdam vestrum fortunatos et felices esse ; alios autem contra. Omitto dicere quod etiam in latrones inciditis sicut nos, et spoliamini a sacrilegis, et ex ditissimis pauperissimi temporis momento fitis : multi adeo jam conflati sunt, aurei quum essent vel argentei ; quibus nempe id ipsum fato decretum fuerat.

9. JUP. Viden' ? ista jam, Cynisce, contumeliosa sunt quæ dicis : atque erit forte quum te illorum pœnituerit.

CYN. Parce minis, Jupiter, quum scias nihil mihi eveniturum quod non Parcæ ante te visum fuerit : quandoquidem nec ipsos illos video sacrilegos puniri omnes ; sed plerique vos effugiunt : neque enim, puto, capi illos in falis est.

JUP. Nonne prædixi illorum te de grege esse, qui tollunt disputando providentiam ?

CYN. Vehementer illos, Jupiter, metuis, nescio qua de causa : quæcumque enim ego dico, illorum putas e disciplina esse.

10. Ego vero (a quonam enim alio verum quam a te discam ?) libenter illud quoque te interrogaverim, quænam illa vobis sit Providentia, Parcarumne una, an etiam major illis dea, et illis ipsis tanquam imperans ?

JUP. Jam ante tibi dixi equidem, non fas esse scire te omnia. At tu qui principio unum quiddam te interrogaturum dixeras, non desinis minutis mihi nugis ejusmodi obblaterare : et video caput tibi disputationis hoc esse, ut ostendas nullam nos rerum humanarum curam agere.

CYN. Non meum hoc est ; sed tu paullo ante dicebas, Parcas esse quæ perficiant omnia : nisi forte pœnitet te illorum, et dicta illa tua retractas, disceptantibus vobis de cura rerum et Fatum ab ea repellentibus.

11. JUP. Nequaquam : sed per nos Fatum omnia perperat.

CYN. Percipio : ministros et famulos quosdam Parcarum vos esse dicitis. Verumtamen sic quoque illæ fuerint quæ provident ; vos autem velut vasa quædam illarum et instrumenta estis.

JUP. Quid ais ?

CYN. Puto quemadmodum securis fabro et terebra conferunt illa quidem aliquid ad artem, nemo vero hæc esse dixerit artificem ; neque navis opus est securis aut terebræ, sed naupegi : eadem ratione, quod architectatur hanc ma-

ἀνάλογον τοίνυν ἡ μὲν ναυπηγουμένη ἕκαστα ἡ Εἰμαρμένη ἐστίν, ὑμεῖς δὲ ἄρα τρύπανα καὶ σκεπαρνὰ ἐστε τῶν Μοιρῶν· καὶ, ὡς ἔοικεν, οἱ ἄνθρωποι δέον τῇ Εἰμαρμένῃ θῦειν καὶ παρ' ἐκείνης αἰτεῖν τὰ γαθὰ, οἱ δ' ἐφ' ὑμᾶς ἴασι προσόδοις καὶ θυσίαις γεραίροντες· οἱ δ' οὐδὲ τὴν Εἰμαρμένην τιμῶντες ἂν ἐς δέον αὐτὸ ἐπραττον· οὐ γὰρ οἶμαι δυνατὸν εἶναι οὐδὲ αὐταῖς ἐτι ταῖς Μοίραις ἀλλάξαι τι καὶ μετατρέψαι τῶν ἐξ ἀρχῆς δοξάντων περὶ ἐκάστου· ἡ γοῦν Ἀτροπος οὐκ ἀνάσχοιτ' ἂν, εἴ τις ἐς τὸ ἐναντίον στρέψει τὸν ἀτρακτον ἀναλύων τῆς Κλωθοῦς τὸ ἔργον.

12. ΖΕΥΣ. Σὺ δ' ἤδη, ὦ Κυνίσκε, οὐδὲ τὰς Μοίρας τιμᾶσθαι πρὸς τῶν ἀνθρώπων ἀξιοῖς; ἀλλ' ἔοικας ἅπαντα συγχεῖν προαιρεῖσθαι. Ἡμεῖς δὲ εἰ καὶ μηδεὶν ἄλλου ἔνεκα, τοῦ γε μαντεύεσθαι καὶ προμηνύειν ἕκαστα τῶν ὑπὸ τῆς Μοίρας κεκυρωμένων δικαίως τιμῶμεθ' ἂν.

ΚΥΝ. Τὸ μὲν ὅλον, ἄχρηστον, ὦ Ζεῦ, προσιδέναι τὰ μέλλοντα οἷς γε τὸ φυλάξασθαι αὐτὰ πάντως ἀδύνατον· ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς δὲ προμαθὼν ὅτι ὑπὸ αἰγμῆς σιδηρᾶς τεθνήσκειται δύναιτ' ἂν ἐκφυγεῖν τὸν θάνατον ἐγκλεισάμενος ἑαυτόν· ἀλλ' ἀδύνατον· ἐξάξει γὰρ αὐτὸν ἡ Μοῖρα κυνηγετήσοντα καὶ παραδώσει τῇ αἰγμῇ· καὶ ὁ Ἀδραστος ἐπὶ τὸν σὺν ἀφείς τὴν λόγχην ἐκείνου μὲν ἀμαρτήσεται, φονεύσει δὲ τὸν τοῦ Κροίσου παῖδα, ὡς ἂν ἀπ' ἰσχυρᾶς ἐντολῆς τῶν Μοιρῶν φερόμενου τοῦ ἀκοντίου ἐπὶ τὸν νεανίσκον.

13. Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Λαίου καὶ γελοῖον, τὸ,

Μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων βίᾳ·
εἰ γὰρ τεκνώσεις (φῆσι) παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς·

περιττὴ γὰρ, οἶμαι, ἡ παραίνεσις πρὸς τὰ πάντως οὕτω γενησόμενα. Τοιγάρτοι μετὰ τὸν χρησμὸν καὶ ἔσπειρε καὶ ὁ φύς ἀπέκτεινεν. Ὡστε οὐχ ὁρῶ ἄνθ' ὅτου ἀπαίτεῖτε τὸν μισθὸν ἐπὶ τῇ μαντικῇ.

14. Ἐὼ γὰρ λέγειν, ὡς καὶ ἀμφίδοξα καὶ ἐπαμφοτερίζοντα τοῖς πολλοῖς γρᾶν εἰώθατε οὐ πᾶν ἀποσαφύντες εἰ δὲ τὸν Ἄλυν διαβὰς τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν καταλύσει ἢ τὴν τοῦ Κύρου· ἀμφὶ γὰρ δύνανται δὲ χρησμός.

ΖΕΥΣ. Ἦν τις, ὦ Κυνίσκε, τῷ Ἀπόλλωνι ὀργῆς αἰτία κατὰ τοῦ Κροίσου, διότι ἐπέιρα ἐκείνος αὐτὸν ἄρνεια κρέα καὶ χελώνην ἐς τὸ αὐτὸ εἶψιν.

ΚΥΝ. Ἐγρῆν μὲν μηδὲ ὀργίζεσθαι θεὸν ὄντα· πλὴν ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξαπατηθῆναι τῷ Λυδῷ ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ ἐπέπρωτο, οἶμαι, καὶ ἄλλως τὸ μὴ σαφῶς ἀκοῦσαι τὰ μέλλοντα ἢ Εἰμαρμένην ἐπέκλωσεν. Ὡστε καὶ ἡ μαντικὴ ὑμῶν ἐκείνης ἔργον ἐστίν.

15. ΖΕΥΣ. Ἡμῖν δὲ οὐδὲν ἀπολείπεις, ἀλλὰ μάτην θεοὶ ἐσμεν οὔτε πρόνοιάν τινα ἐσφερόμενοι ἐς τὰ πράγματα οὔτε τῶν θυσῶν ἀξιοὶ καθάπερ τρύπανα ὡς ἀληθῶς καὶ σκεπαρνὰ; Καὶ μοι δοκεῖς εἰκότως μου καταφρονεῖν, ὅτι κεραυνὸν, ὡς ὁρᾷς, διηγχυλωμένος ἀνέχομαι σε τοσαῦτα καθ' ἡμῶν διεξιόντα.

ΚΥΝ. Βάλλε, ὦ Ζεῦ, εἴ μοι καὶ κεραυνῷ πληγῇ-

gnam navim, Fatum est; vos autem nimirum secures Parcarum estis ac terebrae. Et, ut apparet, homines, quum Fato sacra facienda essent et ab illo petenda bona, illi vero ad vos eunt, salutationibusque vos et sacrificiis colunt: sed neque si Fatum colerent, recte illi hoc facerent; neque enim, puto, ipsis etiam Parcis integrum est mutare et aliorum convertere quicquam eorum, quae ab initio inde de unaquaque re decreta sunt: non patitur certe Atropos (*Immutabilis*), si quis in contrarium torquere velit fatum et Clothonis opus resolvere.

12. JUP. Tu jam, Cynisce, ne Parcas quidem coli ab hominibus aequum censes? imo hoc agere videris, uti confundas omnia. At nos, si vel nulla alia, ea certe causa honoramur merito, quod vaticinamur, et quae rata sunt apud Parcam singula praedicimus.

CYN. In universum quidem inutile est, Jupiter, praescire futura illis, quibus negatum plane sit illa cavere: nisi forte hoc dicas, illum qui didicerit a mucrone ferri se moriturum, effugere mortem includendo se posse. Sed fieri non potest: educet enim illum Fatum, ut venetur, et mucroni tradet; et Adrastus, emissa in aprum hasta, ab illo aberrabit, interficiet autem Cræsi filium, quum velut a validiori Parcarum imperio feratur hasta in juvenem.

13. Quin illud de Laio etiam ridiculum est,

Nesparge sulcum liberum, vetant dei:
nam si crearis (ait), te necabit filius.

Supervacanea enim, puto, admonitio in his quae omnino ita futura sunt. Igitur post oraculum et seminavit et, qui natus est, ipsum interfecit. Itaque non video quo nomine mercedem vestrorum vaticiniorum repetatis.

14. Mitto enim dicere quam obliqua, quam ambigua respondere vulgo soleatis, non satis declarantes, suumne ille, qui Halyn transierit, an Cyri imperium eversurus sit: nam utrumque significat oraculum.

JUP. Erat quaedam, Cynisce, Apollini iræ causa contra Cræsum, quod illum tentaverat coquendis una agnibus et testudinis carnibus.

CYN. Oportebat quidem, si deus est, minime irasci: sed nimirum fatale, puto, fuerat Lydo, ab oraculo ut deciperetur: et alioqui Fatum illud neverat, ne dilucide futura intelligeret. Itaque vestra etiam illa divinatio istius est opus.

15. JUP. Nobis autem nihil relinquis, sed frustra dii sumus, neque providentiam adhibemus rebus, neque digni sumus victimis, ut terebrae nimirum aut secures? Et merito videris me contemnere, quod fulmine, ut vides, jam ad jaculum parato astans fero te ista contra nos disputantem.

CYN. Feri, Jupiter, si mihi fatale est fulmine percuti:

ναί εἴμαρται, καὶ σέ οὐδὲν αἰτιάσομαι τῆς πληγῆς, ἀλλὰ τὴν Κλωθὴν τὴν διὰ σοῦ τιτρώσκουσιν· οὐδὲ γὰρ τὸν κεραυνὸν αὐτὸν φαίην ἂν μοι αἷτιον γενέσθαι τοῦ τραύματος. Πλὴν ἐκεῖνό γε ὑμᾶς ἐρήσομαι καὶ σέ καὶ τὴν Εἴμαρμένην· σὺ δέ μοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνης ἀποκρίναι· ἀνέμνησας γὰρ με ἀπειλήσας.

16. Τί δήποτε τοὺς ἱεροσύλους καὶ ληστὰς ἀφέντες καὶ τοσοῦτους ὑβριστὰς καὶ βιαίους καὶ ἐπιόρκους δρῶντινα πολλάκις κεραυνοῦτε ἢ λίθον ἢ νεὺς ἱστὸν οὐδὲν ἀδικούσης, ἐνίοτε δὲ χρηστὸν τινα καὶ ὅσιον ὁδοιπόρον; τί σιωπᾶς, ὦ Ζεῦ; ἢ οὐδὲ τοῦτο θέμις εἶδέναι με;

ZEYΣ. Οὐ γὰρ, ὦ Κυνίσκε. Σὺ δὲ πολυπράγμων τις εἶ καὶ οὐκ οἶδ' ὅθεν ταῦτα ἤχεις μοι συμπεφορηκώς.

KYN. Οὐκοῦν μηδὲ ἐκεῖνο ὑμᾶς ἔρωμαι, σέ τε καὶ τὴν Πρόνοιαν καὶ τὴν Εἴμαρμένην, τί δήποτε Φωκίων μὲν ὁ χρηστὸς ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ καὶ σπάνει τῶν ἀναγκαίων ἀπέθανε καὶ Ἀριστείδης πρὸ αὐτοῦ, Καλλίας δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης, ἀκόλαστα μειράκια, ὑπερεπλούτουν καὶ Μειδίας ὁ ὑβριστής καὶ Χάροψ ὁ Αἰγινήτης, κίναιδος ἄνθρωπος, τὴν μητέρα λιμῶ ἀπεκτονὼς, καὶ πάλιν Σωκράτης μὲν παρεδόθη τοῖς ἑνδεκά, Μέλητος δὲ οὐ παρεδόθη, καὶ Σαρδανάπαλλος μὲν ἐβασίλευε Ὀῆλος ὢν, Περσῶν δὲ τοσοῦτοι καλοὶ καγαθοὶ ἄνδρες ἀνεσκολόπιζοντο πρὸς αὐτοῦ, διότι μὴ ἠρέσκοντο τοῖς γιγνομένοις;

17. Ἵνα ὑμῖν μὴ τὰ νῦν λέγω καὶ ἕκαστον ἐπεξιῶν, τοὺς μὲν πονηροὺς εὐδαιμονοῦντας καὶ τοὺς πλεονέκτας, ἀγομένους δὲ καὶ φερομένους τοὺς χρηστοὺς ἐν πενίᾳ καὶ νόσοις καὶ μυρίοις κακοῖς πιεζομένους.

ZEYΣ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ Κυνίσκε, ἡλικίας μετὰ τὸν βίον οἱ πονηροὶ τὰς κολάσεις ὑπομένουσιν, ἢ ἐν ὅσῃ οἱ χρηστοὶ εὐδαιμονίᾳ διατρέβουσιν;

KYN. Ἄδην μοι λέγεις καὶ Τιτυοὺς καὶ Ταντάλους. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν τι καὶ τοιοῦτόν ἐστιν, εἴσομαι τὸ σαφές ἐπειδὴν ἀποθάνω· τὸ δὲ νῦν ἔχον ἐβουλόμην τὸν ὀποσονοῦν χρόνον τοῦτον εὐδαιμόνως διαβιῶν ὑπὸ ἐκκαίδεκα γυπῶν κείρεσθαι τὸ ἥπαρ ἀποθανόντων, ἀλλὰ μὴ ἐνταῦθα διψήσας ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἐν μακάρων νήσοις πίνειν μετὰ τῶν ἡρώων ἐν τῇ Ἥλυσίῳ λειμῶνι κατακείμενος.

18. ZEYΣ. Τί φῆς; ἀπιστεῖς εἶναι τινὰς κολάσεις καὶ τιμὰς καὶ δικαστήριον, ἐνθα δὴ ἐξετάζεται ὁ ἐκάστου βίος;

KYN. Ἀκούω τινὰ Μίνωα Κρήτην δικάζειν τὰ τοιαῦτα· καὶ μοι ἀποκρίναι τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνου· σὸς γὰρ υἱὸς εἶναι λέγεται.

ZEYΣ. Τί δ' αὐτὸν ἐρωτᾷς, ὦ Κυνίσκε;

KYN. Τίνας κολάζει μάλιστα;

ZEYΣ. Τοὺς πονηροὺς δηλαδή, οἷον ἀνδροφόνους καὶ ἱεροσύλους.

KYN. Τίνας δὲ παρὰ τοὺς ἥρωας ἀποπέμπει;

ZEYΣ. Τοὺς ἀγαθοὺς τε καὶ ὁσίους καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας.

nec te plagæ illius nomine accusabo, sed vulnerantem per te Clotho: scilicet ne ipsum quidem fulmen causam mihi vulneris fuisse dicam. Verum illud certe vos rogaverim, te pariter ac Fatum; tu autem mihi et pro illo responde; ad monuisti enim me minis tuis.

16. Qui tandem, omissis sacrilegis et latronibus, totque contumeliosis violentis, et perjuris hominibus, quercum sæpe quandam fulminatis, aut lapidem, aut navis malum, quæ nihil mali fecerit; interdum etiam bonum quendam et sanctum viatorem? Quid taces, Jupiter? numquid hoc etiam me scire nefas est?

JUP. Enimvero nefas. At tu curiosulus es, et istis omnibus nescio unde corrasis huc mihi venis.

CYN. Igitur neque illud vos interrogaverim, teque et Providentiam et Fatum, qui tandem Phocion ille vir bonus in tanta paupertate et necessariorum penuria mortuus sit, atque ante ipsum Aristides; Callias autem et Alcibiades, corrupti adolescentuli, abundarint divitiis, et insolens ille Midias, et Charops Æginetes, cinædus, quique suam matrem fame interemit; et rursus Socrates undecimviris capitalibus traditus sit, Melitus autem traditus non sit; et Sardanapalus, effeminatus homo, regnaverit, Persarum vero tot præclari et boni viri in palum ab illo acti sint, quod præsens rerum status illis displiceret?

17. Ne vobis præsentia dicam percurrrens singula, malos homines atque avaros, eosdem esse felices; agi autem et ferri bonos viros, paupertate et morbis et malis sexcentis oppressos.

JUP. Numne ignoras, Cynisce, quanta post hanc vitam supplicia mali sustineant, aut quanta in felicitate versentur boni?

CYN. Inferos mihi narras, et Tityos, et Tantalos. Equidem, sitne tale quicquam, dilucide sciam quum ero mortuus: ut autem nunc res sunt, optem, ea lege hoc quantulumcunque est temporis feliciter transigere, ut mortui jecur a sedecim vulturibus tondetur; sed nolim ea conditione Tanti instar hic sitire, ut in Beatorum insulis, in Elysio prato accumbens cum heroibus bibam.

18. JUP. Quid ais? non credis esse poenas quasdam et præmia, et iudicium, ubi vita uniuscujusque examinetur?

CYN. Audio a Minoe quodam Cretensi iudicari talia. Et responde mihi etiam aliquid de illo; tuus enim esse filius dicitur.

JUP. Quid vero de illo interrogas, Cynisce?

CYN. Quosnam punit maxime?

JUP. Malos nempe, velut homicidas et sacrilegos.

CYN. Quos autem dimittit ad heroas?

JUP. Bonos ac sanctos, et qui cum virtute vixerunt.

rantem per
ausam mihi
gaverim, te
ponde; ad

us, totque
quercum
is malum,
uendam et
hoc etiam

s, et istis

teque et
vir bonus
rtuus sit,
lcibiades,
solens ille
suam ma-
nviris ca-
on sit; et
Persarum
ent, quod

la, malos
autem et
sexcentis

nc vitam
ersentur

ps. Equi-
portuus:
ntulum-
jecur a
ditione
h Elysio

edam et
inetur?

i talia.
se filius

KYN. Τίνος ἔνεκα, ὦ Ζεῦ;

ZEYΣ. Διότι οἱ μὲν τιμῆς, οἱ δὲ κολάσεως ἄξιοι.

KYN. Εἰ δέ τις ἀκούσιόν τι δεινὸν ἐργάσαιτο, κο-
λάζεσθαι καὶ τοῦτον δικαιοῖ;

ZEYΣ. Οὐδαμῶς.

KYN. Οὐδ' ἄρα εἰ τις ἄκων τι ἀγαθὸν ἔδρασεν, οὐδὲ
τοῦτον τιμᾶν ἀξιώσειεν ἄν;

ZEYΣ. Οὐ γὰρ οὖν.

KYN. Οὐδένα τοίνυν, ὦ Ζεῦ, οὔτε τιμᾶν οὔτε κο-
λάζειν αὐτῷ προσήκει.

ZEYΣ. Πῶς οὐδένα;

KYN. Ὅτι οὐδὲν ἐκόντες οἱ ἄνθρωποι ποιοῦμεν,
ἀλλὰ τινι ἀνάγκῃ ἀφύκτωρ κεκελευσμένοι, εἰ γε ἀληθῆ
ἐκεῖνά ἐστι τὰ ἐμπροσθεν ὁμολογημένα, ὥς ἡ Μοῖρα
πάντων αἰτία· καὶ ἦν φονεύη τις, ἐκεῖνη ἐστὶν ἡ φο-
νεύουσα, καὶ ἦν ἱεροσυλῆ, προστεταγμένον αὐτῷ δρᾶν.
Ὡστε εἰ γε τὰ δίκαια ὁ Μίνως δικάζειν μέλλοι, τὴν
Εἰμαρμένην ἀντὶ τοῦ Σισύφου κολάσεται καὶ τὴν Μοῖ-
ραν ἀντὶ τοῦ Ταντάλου· τί γὰρ ἐκεῖνοι ἡδίκησαν πει-
σθέντες τοῖς ἐπιτάγμασιν;

19. ZEYΣ. Οὐκέτ' οὐδ' ἀποκρίνεσθαι σοι ἄξιον
τοιαῦτα ἐρωτῶντι· θρασὺς γὰρ εἰ καὶ σοφιστής. Καί σε
ἄπειμι ἤδη καταλιπών.

KYN. Ἐδεόμην μὲν ἔτι καὶ τοῦτο ἐρέσθαι σε, ποῦ
αἱ Μοῖραι διατρίβουσιν ἢ πῶς ἐφικνοῦνται τῇ ἐπιμελείᾳ
τῶν τοσούτων ἐς τὸ λεπτότατον, καὶ ταῦτα τρεῖς οὔσαι;
ἐπίπονον γὰρ τινὰ καὶ οὐκ εὐμοιρόν μοι δοκοῦσι βιοῦν
τὸν βίον τοσαῦτα ἔχουσαι πράγματα καὶ, ὥς εἴκειν,
οὐ πάνυ οὐδὲ αὐταὶ ὑπὸ χρηστῇ Εἰμαρμένῃ ἐγεννήθη-
σαν. Ἐγὼ γοῦν, εἰ μοι αἵρεσις δοθείη, οὐκ ἂν ἀλλα-
ξαίμην πρὸς αὐτὰς τὸν ἑμαυτοῦ βίον, ἀλλὰ ἐλοίμην ἂν
ἔτι πενέστερος διαβιῶναι ἥπερ καθῆσθαι κλώθων ἀτρα-
κτον τοσούτων πραγμάτων μεστὸν, ἐπιτηρῶν ἕκαστα. Εἰ
δὲ μὴ βράδιόν σοι ἀποκρίνασθαι πρὸς αὐτά, ὦ Ζεῦ, καὶ
τούτοις ἀγαπήσομεν οἷς ἀπεκρίνω· ἱκανὰ γὰρ ἐμφανίσαι
τὸν περὶ τῆς Εἰμαρμένης καὶ Προνοίας λόγον· τὰ λοιπὰ
ὃ ἴσως οὐχ εἴμαρτο ἀκοῦσαί μοι.

XLIV.

ZEYΣ ΤΡΑΓΩΔΟΣ.

1. EPMHΣ. ὦ Ζεῦ, τί σύννοος κατὰ μόνας σπαντῶ λαλεῖς,
ὠχρὸς, περιπατῶν, φιλοσόφου τὸ χρῶμα· ἔχων;
ἐμοὶ προσανάθου, λαβέ με σύμβουλον πόνων,
μὴ καταφρονήσης οἰκέτου φλυαρίας.

AΘHNH. Ναι πάτερ ἡμέτερε, Κρονίδη, ὑπάτε κρειόντων,
γουνούμαι σε θεὰ γλαυκῶπις, τριτογένεια,
ἐξαῦδα, μὴ κεῖθε νόψ, ἵνα εἶδομεν ἤδη,
τίς μῆτις δάκνει σε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν,
ἢ τί βαρὺ στενάγχεις ὠχρὸς τέ σου εἶλε παρειάς;

ZEYΣ. Οὐκ ἐστὶν οὐδὲν δεινὸν ὧδ' εἰπεῖν ἔπος,
οὐδὲ πάθος οὐδὲ συμφορὰ τραγωδική,
ἥς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἡ θεῶν φύσις.

AΘHNH. Ἀπολλων, οἷσις φροιμίσις ἄρχει λόγου.

CYN. Cur hoc, Jupiter?

JUP. Quod alteri præmio, poena autem alteri digni sunt.

CYN. Si quis vero involuntarium malum fecerit, puniri-
ne hunc etiam æquum putat?

JUP. Nequaquam.

CYN. Nec igitur, si quis præter voluntatem boni quic-
quam fecerit, præmio afficiendum talem arbitratur?

JUP. Nempe.

CYN. Itaque neminem, Jupiter, neque præmio afficere,
neque poena illi convenit.

JUP. Quomodo neminem?

CYN. Quia nihil voluntate nostra facimus homines, sed
inevitabilis cujusdam necessitatis imperio adacti, si quidem
verum est, de quo ante inter nos convenit, Parcam esse
causam omnium: et si quis caedem faciat, illa est quæ
fecit; et si sacrilegium committat, imperata facit. Igitur
si quidem juste judicare Minos voluerit, Fatum puniet pro
Sisypho, et Parcam pro Tantalos: quid enim injuste fecerunt
illi, obsecuti imperiis?

19. JUP. Nec responsione jam porro dignus es, qui talia
interroges: audax enim es et sophista. Itaque jam re-
licto te discedo.

CYN. Operæ mihi erat etiam illud adhuc te rogare, ubi
versentur Parcæ, et quomodo pares esse curationi tot tan-
tarumque rerum ad minutias usque possint; idque quum tres
modo sint: laboriosam enim quandam nec nimis beatam
mihi vitam videntur agere, quæ tot sustineant negotia; et
ut videtur, Fato ipsæ non valde propitio natæ sunt. Equi-
dem, si detur mihi optio, non permutaverim meam cum
illis vitam, sed vel pauperior etiam vivere præoptaverim,
quam sedere fusum torquens tot rerum plenum, et intentus
omnibus. Si vero tibi facile non est, Jupiter, respondere
ad hæc, etiam illis, quæ respondisti, contenti erimus, ut
quæ sufficiant ad explicandam illam de Fato et Providentia
disputationem: reliqua audire fortasse fatale mihi non
fuit.

XLIV.

JUPITER TRAGOEDUS.

1. MERCURIUS. Pater, quid loquere tristis ita solus tibi,
pallidus, inambulans, colore philosophi?
ad me referto, me sume ægritudinis
socium tuæ, ne sperne nugas servoli.

MINERVA. Eia pater noster, Saturnie, maxime regum,
supplex te veneror Tritonia, cæsia Pallas,
eloquere, o, neu mente preme, ut cognoscere detur,
quod tibi consilium rodal præcordia mentemque:
aut grave quid gemis? aut pallor cur occupat ora?

JUPITER. Non est oratio ulla tam dictu gravis,
non est ærumna, aut calamitas tragædica,
cujus deum natura onus non sentiat.

MIN. Apollo! quali exorsus es proemio?

ΖΕΥΣ. Ὡ παγκράκιστα χθόνια γῆς παιδεύματα,
σύ τ', ὦ Προμηθεῦ, οἶά μ' εἰργασαι κακά.
ΑΘΗΝΗ. Τί δ' ἐστί; πρὸς χορὸν γὰρ οἰκείων ἐρεῖς.
ΖΕΥΣ. Ὡ μεγαλοσπαράγγου στεροπαῖς ροίζημα, τί ῥέξεις;

ΗΡΑ. Κοίμισον ὄργαν, εἰ μὴ κωμωδίαν, ὦ Ζεῦ,
δυνάμεθα ὑποκρίνεσθαι μηδὲ ῥαψωδεῖν ὥσπερ οὔτοι
μηδὲ τὸν Εὐριπίδην ὅλον καταπεπώκαμεν, ὥστε σοι
ὑποδραματουργεῖν.

2. Ἄγνοεῖν ἡμᾶς νομίζεις τὴν αἰτίαν τῆς λύπης
ἥτις ἐστί σοι;

ΖΕΥΣ. Οὐκ οἶσθ', ἐπεὶ τοι κἂν ἐκώκυες μέγα.

ΗΡΑ. Οἶδα τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ὧν πάσχεις ὅτι
ἐρωτικόν ἐστιν· οὐ μὴν κωκύω γε ὑπὸ ἔθους ἤδη πολ-
λάκις ὕβρισθεῖσα ὑπὸ σοῦ τὰ τοιαῦτα. Εἰκὸς γοῦν
ἦτοι Δανάην τινὰ ἢ Σεμέλην ἢ Εὐρώπην αὖθις εὐρόντα
σε ἀνιᾶσθαι ὑπὸ τοῦ ἐρωτος, εἴτα βουλεύεσθαι ταῦτον
ἢ σάτυρον ἢ χρυσὸν γενόμενον ρυῖναι διὰ τοῦ ὁρόφου
εἰς τὸν κόλπον τῆς ἀγαπωμένης· τὰ σημεῖα γὰρ ταῦτα,
οἱ στεναγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὸ ὠχρὸν εἶναι, οὐκ
ἄλλου τοῦ ἢ ἐρῶντός ἐστιν.

ΖΕΥΣ. Ὡ μακαρία, ἥτις ἐν ἐρωτι καὶ ταῖς τοιαύ-
ταις παιδιαῖς οἶει τὰ πράγματα ἡμῖν εἶναι.

ΗΡΑ. Ἀλλὰ τί ἄλλο, εἰ μὴ τοῦτο, ἀνιᾶ σε Δία
δόντα;

3. **ΖΕΥΣ.** Ἐν ἐσχάτοις, ὦ Ἥρα, τὰ θεῶν πρά-
γματα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, ἐπὶ ξυροῦ νῦν ἔστη-
κεν, εἴτε χρὴ τιμᾶσθαι ἡμᾶς ἔτι καὶ τὰ γέρα ἔχειν
τὰν τῇ γῇ εἴτε καὶ ἡμελῆσθαι παντάπασιν καὶ τὸ μη-
δὲν εἶναι δοκεῖν.

ΗΡΑ. Μῶν ἢ γίγαντάς τινας αὖθις ἢ γῇ ἔφυσεν, ἢ
οἱ Τιτᾶνες διαρρήξαντες τὰ δεσμὰ καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπι-
κρατήσαντες αὖθις ἡμῖν ἐναντία αἶρονται τὰ ὄπλα;

ΖΕΥΣ. Θάρσει, τὰ νέρθεν ἀσφαλῶς ἔχει θεοῖς.

ΗΡΑ. Τί οὖν ἄλλο δεινὸν ἂν γένοιτο; οὐχ ὁρῶ γὰρ,
ὅτε μὴ τὰ τοιαῦτα παραλυπεῖ, ἐφ' ὅτῳ Πῶλος ἢ Ἀρι-
στόδημος ἀντὶ Διὸς ἡμῖν ἀναπέφηνας.

4. **ΖΕΥΣ.** Τιμοκλῆς, ὦ Ἥρα, ὁ Στωϊκὸς καὶ Δᾶ-
μις ὁ Ἐπικούρειος χθές, οὐκ οἶδ' ὅθεν σφίσιν ἀρξάμε-
νου τοῦ λόγου, προνοίας πέρι διελεγέσθην παρόντων
μάλα συχῶν καὶ δοκίμων ἀνθρώπων, ὅπερ μάλιστα
ἠνίασέ με· καὶ ὁ μὲν Δᾶμις οὐτ' εἶναι θεοὺς ἔφασκεν
οὔθ' ὅλως τὰ γιγνόμενα ἐπισκοπεῖν ἢ διατάττειν, ὁ Τι-
μοκλῆς δὲ ὁ βέλτιστος ἐπειρᾶτο συναγωνίζεσθαι ἡμῖν·
εἴτα ὄχλου πολλοῦ ἐπιρρυέντος οὐδὲν πέρας ἐγένετο τῆς
ξυνουσίας· διελύθησαν γὰρ ἐσαῦθις ἐπισκέψεσθαι τὰ
λοιπὰ συνθέμενοι, καὶ νῦν μετέωροι πάντες εἰσὶ πρὸς
τὴν ἀκρόασιν, δπότερος κρατήσει καὶ ἀληθέστερα δόξει
λέγειν. Ὅρᾳτε τὸν κίνδυνον, ὡς ἐν στενῷ παντάπασιν
τὰ ἡμέτερα, ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ κινδυνεύοντα; καὶ δυοῖν θά-
νερρον ἢ παρεωρᾶσθαι ἀνάγκη ὀνόματα εἶναι μόνον δό-
ξαντας ἢ τιμᾶσθαι ὡς πρὸ τοῦ, ἣν ὁ Τιμοκλῆς ὑπέρσχη
λέγων.

JUP. O pessimæ artes, tartareum in terra scelus,
tuque, o Prometheus, quis me affecisti malis!

MIN. Quid est? choro tu loquere enim domestico.

JUP. Magnicrepi o tonitru stridor, jam tempus agendi est.

JUNO. Compesce impetum, Jupiter, si non comœdias
agere aut poemata recitare sicut isti possumus, neque Eu-
ripidem totum devoravimus, ut subservire fabulæ tuæ
queamus.

2. Ignorare nos putas causam tui doloris quæ sit?

JUP. Non nosti: cuncta nam misceres fletibus.

JUN. Novi caput eorum quæ te perturbant: amatorium
quiddam est: nec tamen ploro, consuetudine quadam, quum
sæpe jam talibus in rebus contumelia me læseris. Credi-
bile nimirum est, Danaen quandam, aut Semelen, aut Eu-
ropen te reperisse denuo, cujus amore crucieris; deinde
consilia te agitare, taurusne velis an satyrus fieri, an aurum
et per tegulas influere in sinum amasiæ: signa quippe ista,
gemitus, lacrimæ, pallor, non alius hominis quam amantis
sunt.

JUP. O beata, quæ in amore et ejusmodi lusibus res no-
stras versari existimes.

JUN. Verum quid aliud nisi hoc te angit, qui sis Jupiter?

3. **JUP.** In ultimis, Juno, periculis versantur res deo-
rum, et in novacula, quod est in proverbio, consistit, oporteatne nos coli adhuc et honores habere in terra, an negligi
prorsus et plane nihil esse videri.

JUN. Numquid gigantes quosdam Terra rursus genuit; an
Titanes ruptis vinculis custodibusque superatis rursus ini-
mica nobis arma capiunt?

JUP. Quiesce: tuta sunt divina ab inferis.

JUN. Quid igitur aliud terribile possit accidere? neque
enim video, nisi talia te dolore afficiant, ob quam rem Po-
lus nobis aut Aristodennus pro Jove prodieris.

4. **JUP.** Timocles, Juno, Stoicus, et Epicureus Damis
heri, nescio unde orto illis sermone, de providentia disputa-
runt, præsentibus quamplurimis et probatis hominibus,
quod quidem vel maxime molestum mihi fuit. Ac Damis
quidem nec esse deos dixit, neque omnino ea quæ sunt
inspicere aut ordinare; optimus autem vir Timocles cau-
sam agere studebat nostram: tum ubi populus confluxerat
multus, exitum non habuit colloquium: discesserunt enim,
condicto reliqua postridie se consideraturos. Et jam suspen-
si omnes sunt expectatione audiendi, uter superior sit fu-
turus et veriora dicere visurus. Videtin' periculum, quam
in angusto sint omnino res nostræ, et in homine uno peri-
clitentur? atque alterutrum horum necesse est, aut despici
nos et nomina tantum videri, aut honorari, ut olim, si
dicendo Timocles superaverit.

5. HPA. Δεινὰ ταῦτα ὡς ἀληθῶς, καὶ οὐ μάτην, ὦ Ζεῦ, ἐπετραγώδεις αὐτοῖς.

ΖΕΥΣ. Σὺ δ' ὦρου Δανάης τινὸς ἢ Ἀντιόπης εἶναι μοι λόγον ἐν ταραχῇ τοσούτῃ. Τί δ' οὖν, ὦ Ἑρμῇ καὶ Ἥρᾳ καὶ Ἀθηνᾷ, πράττοιμεν ἄν; ξυνευρίσκετε γὰρ καὶ αὐτοὶ τὸ μέρος.

ΕΡΜ. Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τὸ κοινόν φημι δεῖν τὴν σκέψιν ἐπενεγεῖν ἐκκλησίαν συναγαγόντα.

HPA. Κάμοι ταῦτα ξυνδοκεῖ ἄπερ καὶ τούτῳ.

ΑΘΗΝ. Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν τάναντία δοκεῖ, ὦ πάτερ, μὴ ξυνταράττειν τὸν οὐρανὸν μηδὲ δῆλον εἶναι θορυβούμενον τῷ πράγματι, πράττειν δὲ ἰδίᾳ ταῦτα, ἐξ ὧν κρατήσει μὲν ὁ Τιμοκλῆς λέγων, ὁ Δᾶμις δὲ καταγελασθεὶς ἄπεισιν ἐκ τῆς συνουσίας.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὔτε ἀγνοηθήσεται ταῦτα, ὦ Ζεῦ, ἐν φανερώ γενομένης τῆς ἐρίδος τοῖς φιλοσόφοις, καὶ σὺ δόξεις τυραννικὸς εἶναι μὴ κοινούμενος περὶ τῶν οὕτω μεγάλων καὶ κοινῶν ἅπασιν.

6. ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν ἤδη κήρυττε καὶ παρέστωσαν ἅπαντες· ὀρθῶς γὰρ λέγεις.

ΕΡΜ. Ἰδοὺ δὴ ἐς ἐκκλησίαν ξυνέλλετε οἱ θεοί· μὴ μέλλετε, ξυνέλλετε πάντες, ἤκετε, περὶ μεγάλων ἐκκλησιάσομεν.

ΖΕΥΣ. Οὕτω ψιλὰ, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ἀπλοῖκὰ καὶ πεζὰ κηρύττεις, καὶ ταῦτα ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ξυγκαλῶν;

ΕΡΜ. Ἀλλὰ πῶς γὰρ, ὦ Ζεῦ, ἀξιοῖς;

ΖΕΥΣ. Ὅπως ἀξιώ; ἀποσεμνύναί φημι δεῖν τὸ κήρυγμα μέτροις τισὶ καὶ μεγαλοφωνίᾳ ποιητικῇ, ὥς μᾶλλον συνέλθοιεν.

ΕΡΜ. Ναί. Ἀλλ' ἐποποιῶν, ὦ Ζεῦ, καὶ βραχυδῶν τὰ τοιαῦτα, ἐγὼ δὲ ἥκιστα ποιητικὸς εἰμι· ὥστε διαφθερῶ τὸ κήρυγμα ἢ ὑπέρμετρα ἢ ἐνδεᾶ ξυνείρων, καὶ γέλως ἔσται παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἀμουσίᾳ τῶν ἐπῶν· ὁρῶ γοῦν καὶ τὸν Ἀπόλλω γελώμενον ἐπ' ἐνίοις τῶν χρησμῶν, καίτοι ἐπικρυπτούσης τὰ πολλὰ τῆς μαντικῆς, ὥς μὴ πάνυ σχολὴν ἄγειν τοὺς ἀκούοντας ἐξετάζειν τὰ μέτρα.

ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν, ὦ Ἑρμῇ, τῶν Ὀμήρου ἐπῶν ἐγκαταμίγνυε τὰ πολλὰ τῷ κηρύγματι, ὥς ἐκεῖνος ἡμᾶς ξυνεκάλει· μεμνήσθαι δὲ σε εἰκός.

ΕΡΜ. Οὐ πάνυ μὲν οὕτω σαφῶς καὶ προχείρως πειράσομαι δὲ ὁμῶς.

Μῆτε τις οὖν θήλεια θεὸς . . μήτε τις ἄρσεν, μηδ' αὐτῶν ποταμῶν μενέτω νόσφ' Ὀκεανοῖο μηδέ τε νυμφῶν, ἀλλ' ἐς Διὸς ἔλθετε πάντες εἰς ἀγορὴν, ὅσοι τε κλυτὰς δαίνυσθ' ἐκατόμβας, ὅσοι τ' αὖ μέσατοι ἢ ὑστατοὶ ἢ μάλα πάγχυ νώνυμοι βωμοῖσι παρὰ κνίσσῃ κάθησθε.

7. ΖΕΥΣ. Εὔ γε, ὦ Ἑρμῇ, ἀριστα κεκήρυκται σοι, καὶ ξυνθέουσι γὰρ ἤδη· ὥστε παραλαμβάνων κάθιζε αὐτοὺς κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον, ὥς ἂν ὕλης ἢ τέχνης ἔχῃ, ἐν προεδρίᾳ μὲν τοὺς χρυσοῦς, εἴτα ἐπὶ τούτοις τοὺς ἀργυροῦς, εἴτα ἐξῆς ὁπόσοι ἐλεφάντινοι, εἴτα τοὺς χαλκοῦς ἢ λιθίνους, καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις οἱ

5. JUN. Cravissima sane, Jupiter, sunt quæ narras; nec frustra in illis agebas tragœdias.

JUP. Tu vero putabas Danaes cujusdam aut Antiope rationem me habere in tanta rerum perturbatione. Quid ergo, Mercuri, et Juno, et Minerva, faciamus? reperite et vos nobiscum pro sua quisque parte aliquid.

MERC. Equidem ad commune deorum puto considerationem hujus rei referendam, convocata concione.

JUN. Etiam mihi eadem quæ huic probantur.

MIN. Sed alia omnia mihi videntur, pater, nimirum non perturbare cælum, nec manifestum fieri te moveri hoc negotio; sed privatim ea agenda per quæ vincat dicendo Timocles, derisus autem Damis de disputatione discedat.

MERC. Verum neque ignorabuntur ista, Jupiter, quum contentio philosophorum in publico sit futura: ac tu tyrannidem exercere videberis, si non communices de magnis adeo rebus, quæque communes sint omnium.

6. JUP. Ergo jam præconium fac, et adsunto omnes: recte etenim dicis.

MERC. Heus in concionem convenite dii: ne cunctamini, convenite omnes: venite; de magnis rebus concionem habebimus.

JUP. Ita nude, Mercuri, et simpliciter et pedestri oratione præconium facis, idque quum de maximis rebus deos convoces?

MERC. Quomodo igitur jubes, Jupiter?

JUP. Quomodo jubeam? gravitatem conciliandam aio præconio versibus quibusdam et magniloquentia poetica, ut magis convenient.

MERC. Esto. Sed versificatorum ista, Jupiter, et carmina ad virgam recitantium: ego vero minime aptus sum ad poeticam: itaque corrupero præconium, vel excedentes mensuram versus, vel deficientes consarcinans: et risus orietur ab illis propter imperitiam carminum. Video enim ipsum quoque Apollinem ridere de oraculis quibusdam, quanquam pleraque hic tegat vaticinii obscuritas, ut qui audiunt non multum habeant otii ad versus examinandos.

JUP. Ergo, Mercuri, de Homeri carminibus pleraque admisce præconio, ut ille nos convocabat: meminisse autem te credibile est.

MERC. Non quidem omnino plane et expedite: periculum tamen faciam.

Ne qua igitur mulier dea . . neve vir ullus, neu quis de fluvii ipsis patris Oceani absit, neu quæ nympharum, verum ad Jovis omnis adesto concillium, quotquot celebres editis hecatombas: qui medii, qui postremi, qui nomine nullo, ora supinati nidore sedetis ad aras.

7. JUP. Euge Mercuri: optime functus es præconio. Etenim jam concurrunt. Itaque exceptis sedilia præbe pro dignitate cuique, prout vel quantum ad materiam se habent vel quantum ad artem: primo quidem loco aureis, tum post illos argenteis, deinde juxta hos, qui sunt eburnei, tum æreis aut lapideis: et in his, qui Phidiae sunt, aut

Φειδίου ἢ Ἀλκαμένους ἢ Μύρωνος ἢ Εὐφράνορος ἢ τῶν ὁμοίων τεχνιτῶν προτετιμήσθων, οἱ συρφετώδεις δὲ οὗτοι καὶ ἄτεχνοι πόρρω που ξυνωσθέντες σιωπῇ ἀναπληρούντων μόνον τὴν ἐκκλησίαν.

ΕΡΜ. Ἔσται ταῦτα καὶ καθεδοῦνται ὡς προσήκει. Ἀλλ' ἐκεῖνο οὐ χεῖρον εἶδέναι, ἣν τις αὐτῶν χρυσοῦς μὲν ἦ καὶ πολυτάλαντος τὴν ὀλκὴν, οὐκ ἀκριβὴς δὲ τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ κομιδῇ ἰδιωτικὸς καὶ ἀσύμμετρος, πρὸ τῶν χαλκῶν τῶν Μύρωνος καὶ Πολυκλείτου καὶ τῶν Φειδίου καὶ Ἀλκαμένους τῶν λιθίνων καθεδεῖται ἢ προτιμωτέραν χρὴ νομίζειν τὴν τέχνην;

ΖΕΥΣ. Ἐχρῆν μὲν οὕτως, ἀλλ' ὁ χρυσοῦς ὅμως προτιμητέος.

ΕΡΜ. Μανθάνω ὅτι πλουτίνδην κελεύεις, ἀλλὰ μὴ ἀριστίνδην καθίζειν καὶ ἀπὸ τιμημάτων. Ἦκετ' οὖν εἰς τὴν προεδρίαν οἱ χρυσοὶ ὑμεῖς.

8. Ἐοίκασιν, ὦ Ζεῦ, οἱ βαρβαρικοὶ προεδρεύσειν μόνον· ὡς τοὺς γε Ἕλληνας ὁρᾷς ὑποῖοί εἰσι, χαρίεντες μὲν καὶ εὐπρόσωποι καὶ κατὰ τέχνην ἐσχηματισμένοι, λίθινοι δὲ ἢ χαλκοὶ ὅμως ἄπαντες ἢ οἱ γε πολυτελέστατοι αὐτῶν ἐλεφάντινοι ὀλίγον ὅσον τοῦ χρυσοῦ ἀποστίλθοντες, ὡς ἐπικεχρῶσθαι καὶ ἐπηλυγάζσθαι μόνον, τὰ δὲ ἔνδον ὑπόζυλοι καὶ οὗτοι, μυῶν ἀγέλας ὅλας ἐμπολιτευομένας σκέποντες· ἢ Βενδῖς δὲ αὕτη καὶ ὁ Ἄνουβις ἐκεῖνοσὶ καὶ παρ' αὐτὸν ὁ Ἄττις καὶ ὁ Μίθρης καὶ ὁ Μῆν ὅλοι δλόχρυσοι καὶ βαρεῖς καὶ πολυτίμητοι ὡς ἀληθῶς.

9. ΠΟΣ. Καὶ τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, δίκαιον, τὸν κυνοπρόσωπον τοῦτον προκαθίζειν μου τὸν Αἰγύπτιον καὶ ταῦτα Ποσειδῶνος ὄντος;

ΕΡΜ. Ναί. Ἀλλὰ σὲ μὲν, ὦ ἐννοσίγαιε, χαλκοῦν δ' Ἀύσιππος καὶ πένητα ἐποίησεν, οὐκ ἐχόντων τότε τῶν Κορινθίων χρυσόν· οὗτος δὲ ὅλοις μετάλλοις πλουσιώτερός ἐστιν. Ἀνέχεσθαι οὖν χρὴ παρειωσμένον καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, εἴ τις ῥῖνα τηλικαύτην χρυσῇ ἔχων προτετιμήται σου.

10. ΑΦΡ. Οὐκοῦν, ὦ Ἑρμῇ, καμὲ λαβὼν ἐν τοῖς προέδροις που κάθιζε· χρυσῇ γὰρ εἰμι.

ΕΡΜ. Οὐχ ὅσα γε, ὦ Ἀφροδίτη, καμὲ δρᾶν, ἀλλ' εἰ μὴ πάνυ λημῶ, λίθου τοῦ λευκοῦ Πεντέληθεν, οἶμαι, λιθοτομηθεῖσα, εἶτα δόξαν οὕτω Πραξιτέλει Ἀφροδίτη γενομένη Κνιδίους παρεδόθης.

ΑΦΡ. Καὶ μὴν ἀξιόπιστόν σοι μάρτυρα τὸν Ὅμηρον παρέξομαι ἄνω καὶ κάτω τῶν βραψωδιῶν χρυσῇ με τὴν Ἀφροδίτην εἶναι λέγοντα.

ΕΡΜ. Καὶ γὰρ τὸν Ἀπόλλω δ' αὐτὸς πολὺχρυσον εἶναι ἔφη καὶ πλούσιον· ἀλλὰ νῦν ὅψει κάκεινον ἐν τοῖς ζευγίταις που καθήμενον, ἀπεστεφανωμένον γε ὑπὸ τῶν ληστῶν καὶ τοὺς κόλλοπας τῆς κιθάρας περισσευλημένον. Ὡστε ἀγάπα καὶ σὺ μὴ πάνυ ἐν τῷ θητικῷ ἐκκλησιάζουσα.

11. ΚΟΛΟΣΣΟΣ. Ἐμοὶ δὲ τίς ἂν ἐρίσαι τολμήσειεν Ἥλιω τε ὄντι καὶ τηλικούτῳ τὸ μέγεθος; εἰ γοῦν μὴ ὑπερφυᾶ μηδὲ ὑπέρμετρον οἱ Ῥόδιοι κατασκευά-

Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut simillium artificum, praeferantur; at illi ex saepe, artis omnis expertes, porro in angulum aliquem contrusi silentio, concionis modo explendae causa, assideant.

MERC. Fient ista: sedebunt ut convenit. Verum illud necessarium est ut sciam, si quis illorum aureus quidem sit et multorum talentorum pondere, sed idem non curiose elaboratus, sed plebeius omnino et parum commensu sibi respondens, hicne ante aeneos illos Myronis, Polycleti, Phidiae, et lapideos Alcamenis assidebit, an putandum, praeferrī debere artem?

JUP. Sic quidem decebat: sed praeferrendum tamen est aurum.

MERC. Audio: nempe ex divitiis atque censu jubes, non ex nobilitate et praestantia illos a me collocari. Venite ergo in primas sedes vos aurei.

8. Videntur proinde, Jupiter, prima sedilia occupaturi soli barbarici: Graecos enim quales sint vides: venusti illi quidem, et boni vultus, et ex arte figurati; sed iidem tamen lapidei aut aerei in universum omnes; aut pretiosissimi quidem illorum eburnei, pauxillum quantum auri refulgentis habentes, ut colore illo et splendore inducti tantum sint; intus vero iidem sunt lignei, et totos murium greges ibi rempublicam habentes tegunt. At Bendis illa, et Anubis iste, et juxta illum Attis, et Mithres, et Deus Lunus, ex auro solido toti, et graves et multi revera pretii.

9. NEPT. Et ubi hoc justum est, Mercuri, hunc canino vultu praeditum ante me sedere Aegyptium, idque quum ego Neptunus sim?

MERC. Sic est. Verum te, quassator telluris, aereum Lysippus et pauperem fecit, non habentibus eo tempore aurum Corinthiis: at hic totis metallis est ditior. Ferre itaque oportet te submoveri, neque indignari si quis tantum ex auro rostrum habens tibi praelatus est.

10. VEN. Ergo me etiam in primis alicubi colloca sub-selliis: etenim aurea sum.

MERC. Non quantum ego quoque videre, Venus, possum: sed si non plane lippio, ex candido lapide, Pentelico arbitror, excisa, deinde quum ita Praxiteli videretur, Venus facta et tradita es Cnidiis.

VEN. At ego fide dignum tibi testem Homerum adducam, qui a capite ad calcem me carminum auream esse Venerem dicit.

MERC. Nimirum idem etiam Apollinem multi esse auri dicit ac divitem: sed jam videbis illum quoque sedentem inter jugarios, corona exutum a latronibus, et verticillis lyrae a sacrilegis spoliatum: itaque contenta et tu esto, quod non omnino in capite censis fers suffragium.

11. COLOSSUS. Mecum vero certare quis ausit, qui et Sol sim, et tanta magnitudine? nisi enim portentose magnum et mensuram omnem supergressum exstruere me voluissent

σασθαί με ἤξιωσαν, ἀπὸ τοῦ ἴσου τελέσματος ἐκκαίδεκα χρυσοῦς θεοὺς ἐπεποίηντο ἄν' ὥστε ἀνάλογον πολυτελέστερος ἂν νομιζοίμην. Καὶ πρόσσεστιν ἡ τέχνη καὶ τῆς ἐργασίας τὸ ἀκριβές ἐν μεγέθει τοσούτῳ.

ΕΡΜ. Τί, ὦ Ζεῦ, χρὴ ποιεῖν; δύσκριτον ἐμοὶ γοῦν καὶ τοῦτο· εἰ μὲν γὰρ ἐς τὴν ὕλην ἀποβλέποιμι, χαλκοῦς ἐστίν, εἰ δὲ λογιζοίμην ἀφ' ὁπόσων ταλάντων κεχάλευται, ὑπὲρ τοὺς πεντακοσιομεδίμους ἂν εἴη.

ΖΕΥΣ. Τί γὰρ ἔδει παρεῖναι καὶ τοῦτον ἐλέγχοντα τὴν τῶν ἄλλων σμικρότητα καὶ ἐνοχλήσοντα τῇ καθέδρᾳ; πλὴν ἄλλα, ὦ Ῥοδίων ἄριστε, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα προτιμητέος εἴ τῶν χρυσῶν, πῶς ἂν καὶ προεδρεύοις, εἰ μὴ δεήσει ἀναστῆναι ἅπαντας, ὥς μόνος καλέζοιο τὴν Πύκνα θάλατταν τῶν πυγῶν ἐπιλαβών; ὥστε ἄμεινον ποιήσεις ὀρθοστάδην ἐκκλησιάζων, ἐπικεκυφὼς τῷ συνεδρίῳ.

12. ΕΡΜ. Ἴδού πάλιν ἄλλο δύσλυτον καὶ τοῦτο· χαλκῷ μὲν γὰρ ἀμφοτέρω ἐστὼν καὶ τέχνης τῆς αὐτῆς, Λυσίππου ἐκάτερον τὸ ἔργον, καὶ τὸ μέγιστον, δημοτίμω τὰ ἐς γένος, ἅτε δὴ Διὸς παῖδες, ὁ Διόνυσος οὕτω καὶ Ἡρακλῆς. Πότερος οὖν αὐτῶν προκαθεδεῖται; οἰλονεικοῦσι γὰρ, ὥς ὁρᾷς.

ΖΕΥΣ. Διατρίβομεν, ὦ Ἑρμῇ, πάλαι δέον ἐκκλησιάζειν ὥστε νῦν μὲν ἀναμῖξ καθιζόντων, ἐνθ' ἂν ἕκαστος ἐθέλῃ, ἐσαῦθις δὲ ἀποδοθήσεται περὶ τούτων ἐκκλησία, καὶ γὰρ εἰσομαι τότε ἥντινα χρὴ ποιήσασθαι τὴν τάξιν ἐπ' αὐτοῖς.

13. ΕΡΜ. Ἄλλ', Ἡράκλεις, ὥς θορυβοῦσι τὰ κοινὰ καὶ τὰ καθ' ἡμέραν ταῦτα βοῶντες, Διανομάς, διανομάς· ποῦ τὸ νέκταρ, ποῦ τὸ νέκταρ; ἡ ἀμβροσία ἐπέλιπεν, ἡ ἀμβροσία ἐπέλιπεν· ποῦ αἱ ἐκατόμβαι, ποῦ αἱ ἐκατόμβαι; κοινὰς τὰς θυσίας.

ΖΕΥΣ. Κατασιώπησον αὐτοὺς, ὦ Ἑρμῇ, ὥς μάθωσιν ὅτου ἔνεκα ξυνελέγησαν τοὺς λήρους τούτους ἀφέντες.

ΕΡΜ. Οὐχ ἅπαντες, ὦ Ζεῦ, τὴν Ἑλλήνων φωνὴν ξυνίσσιν· ἐγὼ δὲ οὐ πολὺ γλωττός εἰμι, ὥστε καὶ Σκύθαις καὶ Πέρσαις καὶ Θραξὶ καὶ Κελτοῖς ξυνετὰ κηρύττειν. Ἄμεινον οὖν, οἶμαι, τῇ χειρὶ σημαίνειν καὶ παρακελεύεσθαι σιωπᾶν.

ΖΕΥΣ. Οὕτω ποίει.

14. ΕΡΜ. Εἴ γε, ἀφωνότεροι γεγέννηται σοι τῶν σοφιστῶν. Ὡστε ὥρα δημηγορεῖν. Ὅρᾳ; πάλαι πρὸς σὲ ἀποβλέπουσι περιμένοντες ὅ τι καὶ ἐρεῖς.

ΖΕΥΣ. Ἄλλ' ὅ γε πέπονθα, ὦ Ἑρμῇ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι πρὸς σὲ εἰπεῖν υἱὸν ὄντα. Οἶσθα ὅπως θαρραλέος αἶε καὶ μεγαληγόρος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἦν.

ΕΡΜ. Οἶδα καὶ ἐδεδίειν γε ἀκούων σου δημηγοροῦντος, καὶ μάλιστα ὁπότε ἀπειλοῖς ἀνασπάσειν ἐκ βάθρων τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν αὐτοῖς θεοῖς τὴν σειρὰν ἐκείνην τὴν χρυσὴν καθεῖς.

ΖΕΥΣ. Ἀλλὰ νῦν, ὦ τέκνον, οὐκ οἶδα, εἴτε ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῶν ἐφεστῶτων δεινῶν εἴτε καὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν παρόντων — πολυθροιάτῃ γὰρ, ὥς ὁρᾷς,

Rhodii, de aequali impensa sedecim aureos facere deos poterant: hac itaque proportionis regula majoris ego pretii judicer. Accedit ars, et exquisitum in tanta magnitudine artificium.

MERC. Quid agendum, Jupiter? difficile enim mihi judicatu hoc quoque: si enim ad materiam respiciam, aeneus est; sin reputem quot talentis sit fabricatus, ultra primum pariter census et equestrem fuerit.

JUP. Quid enim hunc quoque oportebat adesse, qui reliquorum arguat parvitatem et consessum turbet? Verum heus tu, Rhodiorum optime, si vel maxime praeponebas aureis, quomodo tandem primam occupabis, nisi debeant surgere omnes, uti solus assideas tu, qui totam Pnycem altera clunium occupes? Itaque melius feceris si erectus stes in concione, capite versus consessum inclinato.

12. MERC. En tibi aliud, solutu difficile et ipsum. Aerei enim sunt ambo, et artificii ejusdem, Lysippi opus uterque, et quod maximum, genere aequales, utpote filius uterque Jovis; hic Bacchus, et Hercules. Uter igitur horum priorem sedem occupabit? contendunt enim ut vides.

JUP. Tempus, Mercuri, terimus, quum olim oportuerit concionem habere. Itaque nunc promiscue sedeant, ubi quisque voluerit: in postremum concio de his dabitur atque ego tum sciam, quis ordo in illis sit constituendus.

13. MERC. Sed quantos, Hercules, tumultus cient, communia ista et quotidiana clamantes, Viscerationes, viscerationes! ubi nectar, ubi nectar? ambrosia defecit, ambrosia defecit! ubi hecatombae, ubi hecatombae? communes victimas!

JUP. Silentium illis impera, Mercuri, ut audiant cujus rei causa huc collecti sint, nugis hisce omissis.

MERC. Non omnes, Jupiter, Graece intelligunt: ego autem non ita multarum peritus linguarum sum, ut concionari possim quae etiam Scythae, Persae, Thraces et Celtae intelligant. Melius igitur, puto, fuerit, manu silentium poscere.

JUP. Sic facito.

14. MERC. Euge! magis muti tibi facti sunt quam sophistae. Itaque jam concionis habendae tempus est. Viden? dudum te aspiciunt, quid dicturus sis expectantes.

JUP. Sed quid mihi acciderit, Mercuri, non cunctabor tibi dicere, filio meo. Nosti quam audax semper et magniloquus fuerim in concionibus.

MERC. Novi, et metuebam equidem si quando audirem te concionantem praesertim quum minareris, te de fundamentis suis extracturum terram et mare cum diis, demissa illa catena aurea.

JUP. At jam, fili, nescio utrum a magnitudine instantium malorum, an a multitudine praesentium (celeberrima

ἡ ἐκκλησία· διατετάραγμαί τὴν γνώμην καὶ ὑπότρο-
μός εἰμι καὶ ἡ γλῶττά μου πεπεδημένη ἔοικε· τὸ δὲ
ἀτοκιάτατον ἀπάντων, ἐπιλέλυσμαι τὸ προοίμιον τῶν
λόγων, ὃ παρεσκευασάμην, ὡς εὐπροσωποτάτη μοι ἡ
ἀρχὴ γένοιτο πρὸς αὐτούς.

ΕΡΜ. Ἀπολώλεκας, ὦ Ζεῦ, ἅπαντα· οἱ δὲ ὑπο-
πτεύουσι τὴν σιωπὴν καὶ τι ὑπέρμεγα κακὸν ἀκούσε-
σθαι προσδοκῶσιν, ἐφ' ὅτῳ σὺ διαμέλλεις.

ΖΕΥΣ. Βούλει οὖν, ὦ Ἑρμῇ, τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο
προοίμιον ἀναρραψωδῆσω πρὸς αὐτούς;

ΕΡΜ. Τὸ ποῖον;

ΖΕΥΣ. Κέλνυτέ με πάντες τε θεοὶ πᾶσαι τε θέαιναι.

ΕΡΜ. Ἀπαγε, ἱκανῶς καὶ πρὸς ἡμᾶς πεπαρόννηται
σοι τὰ πρῶτα. Πλὴν εἰ δοκεῖ, τὸ μὲν φορτικὸν τῶν
μέτρων ἄφες, σὺ δὲ τῶν Δημοσθένους δημηγοριῶν τῶν
κατὰ Φιλίππου ἦντινα ἂν ἐθέλῃς, ξύνειρε ὀλίγα ἐναλ-
λάττων· οὕτω γοῦν οἱ πολλοὶ νῦν ῥητορεύουσιν.

ΖΕΥΣ. Εὖ λέγεις ἐπίτομόν τινα ῥητορείαν καὶ ῥα-
διουργίαν ταύτην εὐπορον τοῖς ἀπορουμένοις.

15. ΕΡΜ. Ἀρξαι δ' οὖν ποτε.

ΖΕΥΣ. Ἀντὶ πολλῶν ἂν, ὦ ἄνδρες θεοὶ, χρημά-
των ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερόν γένοιτο ὑμῖν ὅ τι
δήποτε ἄρα τοῦτό ἐστιν ἐφ' ὅτῳ νῦν ξυνελέγητε. Ὅτε
τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἀκροᾶσθαι
μου λέγοντος. Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ θεοὶ, μονον-
ουχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεῖς ὅτι τῶν παρόντων ἐρρωμένως
ἀντιληπτέον ἡμῖν ἐστίν, ἡμεῖς δὲ πάνυ ὀλιγώρως ἔχειν
μοι δοκοῦμεν πρὸς αὐτά. Βούλομαι δὲ ἤδη — καὶ γὰρ
ἐπιλείπει με ὁ Δημοσθένης — αὐτὰ ὑμῖν δηλῶσαι σα-
φῶς, ἐφ' οἷς διαταραχθεὶς ξυνήγαγον τὴν ἐκκλησίαν·
χθὲς γάρ, ὡς ἴστε, Μνησιθέου τοῦ ναυκλήρου θύσαντος
τὰ σωτήρια ἐπὶ τῇ νηϊ ὀλίγου δεῖν ἀπολομένη περὶ τὸν
Καφηρέα, εἰστιώμεθα ἐν Πειραιεῖ, ὁπόσους ἡμῶν ὁ
Μνησίθεος ἐπὶ τὴν θυσίαν ἐκάλεσεν· εἴτα μετὰ τὰς
σπονδὰς ὑμεῖς μὲν ἄλλος ἄλλη ἐτράπεσθε, ὡς ἐκάστῳ
ἔδοξεν, ἐγὼ δὲ — οὐδέπω γὰρ πάνυ ὀψὲ ἦν — ἀνῆλθον
ἐς τὸ ἄστυ, ὡς περιπατήσαιμι τὸ δειλινὸν ἐν Κεραμει-
κῷ ἐννοῶν ἅμα τοῦ Μνησιθέου τὴν σμικρολογίαν, ὃς
ἐκκαίδεκα θεοὺς ἐστιῶν ἀλεκτρούνα μόνον κατέθυσε,
γέροντα κακῆϊνον ἤδη καὶ κορυζῶντα, καὶ λιβανωτοῦ
χόνδρους τέτταρας εὖ μάλα εὐρωτιῶντας, ὡς αὐτίκα
ἐπισβεσθῆναι τῷ ἄνθρακι, μηδὲ ὅσον ἄκρα τῇ ῥινὶ
ὁσφρέσθαι τοῦ καπνοῦ παρασχόντας, καὶ ταῦτα ἐκα-
τόμβας θλάς ὑπισχνούμενος ὁπότε ἡ ναῦς ἤδη προσε-
φέρετο τῷ σκοπέλῳ καὶ ἐντὸς ἦν τῶν ἐρμάτων.

16. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐννοῶν γίγνομαι κατὰ τὴν
Ποικίλην, ὁρῶ πλῆθος ἀνθρώπων πάμπολυ ξυνεστηκὸς,
ἐνίους μὲν ἐνδὸν ἐν αὐτῇ τῇ στοᾷ, πολλοὺς δὲ ἐν ὑπαι-
θρίῳ, καὶ τινὰς βοῶντας καὶ διατεινομένους ἐπὶ τῶν
θάλαμων καθημένους. Εἰκάσας οὖν ὅπερ ἦν, φιλοσόφους
εἶναι τῶν ἐριστικῶν τούτων, ἐβουλήθην ἐπιστάς ἀκού-
σαι αὐτῶν ὅ τι καὶ λέγουσι· καὶ — ἔτυχον γὰρ νεφέ-
λην τῶν παρειῶν περιβεβλημένον — σχηματίσας

enim diis, ut vides, concio est), perturbatus sum animo,
et aliquantum trepido, et compedita mihi videtur lingua.
quod autem omnium est absurdissimum, oblitus sum
proœmii totius orationis, quod paraveram, ut speciosissimo
apud illos principio uterer.

MERC. Perdidisti, Jupiter, omnia. At illi suspectum
habent silentium, et aliquod ingens malum se audituros
exspectant, in quo tu cuncteris.

JUP. Vin' ergo, Mercuri, Homericum illud proœmium
apud illos rursus cantem?

MERC. Quodnam?

JUP. Auscultate mihi vos omnes, dique deæque!

MERC. Apage : satis etiam nobis importune aggressisti
prima illa insana. Verum, si videtur, carminum illam mo-
lestiam omitte; sed illarum Demosthenis contra Philippum
concionum quamcumque volueris, pauca immutans con-
sarcina. Ita enim plerique jam oratores faciunt.

JUP. Bene me mones de compendiaria quadam dicendi
arte et commento hoc laborantibus opportuno.

15. MERC. Sed tandem aliquando incipe.

JUP. Præ multis vos, viri dii, opibus præoptaturos
puto, si manifestum vobis fiat, quid tandem illud sit,
propter quod jam congregati estis. Quæ quum ita sint,
convenit propenso animo me audire dicentem. Præsens
igitur tempus, dii, tantum non emissa voce dicit, præsen-
tibus fortiter admovendam esse manum : at nos negligenter
admodum affecti ad ea videmur. Volo autem jam (etenim
deficit me Demosthenes) illa vobis dilucide exponere, qui-
bus perturbatus concionem hanc convocaverim. Heri
enim, ut nostis, Mnesitheo nauclero sacrificium offerente
pro servata navi, quæ tantum non circa Capharea perierat,
epulabamur in Piræeo, quotquot nostrum Mnesitheus ad
sacrificium vocaverat. Deinde post libationes vos quidem
alio alius, ut cuique collibitum erat, discessistis : ego vero
(neque enim valde serum erat) in urbem ascendi, inambu-
laturus vesperi in Ceramico, Mnesitheï simul sordidam co-
gitans parsimoniam, qui sedecim diis vocatis ad epulas,
solum gallum mactaverit, eumque vetulum et pituita jam
laborantem; tum thuris grana quatuor, bene ea mucida,
adeo ut statim exstingerentur in carbonibus, et ne tan-
tillum quidem fumi, quod extremas ferire posset nares,
præbentia : idque quum totas hecatombas promisisset, quo
tempore navis jam ferebatur ad scopulum et intra vada
erat.

16. Inter has cogitationes quum ad Pœcilen venio, video
ibi maximam una stare hominum multitudinem, quosdam
intus in ipsa porticu, multos autem sub divo, et clamantes
quosdam vocemque contententes, qui in sedilibus asside-
bant. Conjiciens ergo quod res erat, philosophos esse de
contentiosis illis, volui astans illos audire, quid dicerent :
hinc (nubem densam forte indueram) figura illorum et habitu

ἐμαυτὸν εἰς τὸν ἐκείνων τρόπον καὶ τὸν πύγωνα ἐπισπασάμενος εὖ μάλα ἐύκειν φιλοσόφῳ· καὶ δὴ παραγκωνισάμενος τοὺς πολλοὺς εἰσέρχομαι ἀγνοούμενος ὅστις ἦν· εὐρίσκω δὲ τὸν Ἐπικούρειον Δάμιν, τὸν ἐπίτριπτον, καὶ Τιμοκλέα τὸν Στωϊκὸν ἀνδρῶν βέλτιστον, ἐκθύμως πάνυ ἐρίζοντας· ὁ γοῦν Τιμοκλῆς καὶ Ἰδρου καὶ τὴν φωνὴν ἤδη ἐξεκέκοπτο ὑπὸ τῆς βοῆς, ὁ Δάμις δὲ τὸν σαρδώνιον ἐπιμωχεύων ἔτι μάλλον παρώξυνε τὸν Τιμοκλέα.

17. Ἦν δὲ ἄρα περὶ ἡμῶν ὁ πᾶς λόγος αὐτοῖς· ὁ μὲν γὰρ κατάρατος Δάμις οὔτε προνοεῖν ἡμᾶς ἔφασκε τῶν ἀνθρώπων οὔτ' ἐπισκοπεῖν τὰ γινόμενα παρ' αὐτοῖς, οὐδὲν ἄλλο ἢ μηδὲ ὅλως ἡμᾶς εἶναι λέγων· τοῦτο γὰρ αὐτῷ δηλαδὴ ὁ λόγος ἐδύνατο. Καὶ ἥσαν τινες οἱ ἐπήνουν αὐτόν. Ὁ δ' ἕτερος τὰ ἡμέτερα ὁ Τιμοκλῆς ἐφρόνει καὶ ὑπερεμάχει καὶ ἡγανάκτει καὶ πάντα τρόπον ξυνηγωνίζετο τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν ἐπαινῶν καὶ διεξιῶν, ὡς ἐν κόσμῳ τε καὶ τάξει τῇ προσηκούσῃ ἐξηγούμεθα καὶ διατάττομεν ἕκαστα· καὶ εἶχε μὲν τινὰς καὶ αὐτὸς τοὺς ἐπαινοῦντας. Πλὴν ἐκεκμήκει γὰρ ἤδη καὶ πονήρως ἐφώνει καὶ τὸ πλῆθος ἐς τὸν Δάμιν ἀπέβλεπε. Συνεῖς δὲ ἐγὼ τὸ κινδυνεύμενον τὴν νύκτα ἐκέλευσα περιχυθεῖσαν τὴν ξυνουσίαν διαλύσαι. Ἀπῆλθον οὖν ἐς τὴν ὑστεραίαν ξυνόμενοι ἐς τέλος ἐπεξελεύσεσθαι τὸ σκέμμα, καὶ γὰρ παρομαρτῶν τοῖς πολλοῖς ἐπῆκουον μετὰ ἀπιδόντων οἴκαδε παρ' αὐτοῦς ἐπαινοῦντων τὰ τοῦ Δάμιδος καὶ ἤδη παρὰ πολὺ αἰρουμένων τὰ ἐκείνου. Ἦσαν δὲ καὶ οἱ μὴ ἀξιοῦντες προκατεγινώκεναι τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ περιμένειν εἴ τι καὶ ὁ Τιμοκλῆς αὖριον ἐρεῖ.

18. Ταῦτ' ἔστιν ἐφ' οἷς ὑμᾶς ξυνεκάλεσα, οὐ μικρὰ, ὦ θεοί, εἰ λογιεῖσθε ὡς ἡ πᾶσα μὲν ἡμῖν τιμὴ καὶ πρόσδος καὶ δόξα οἱ ἀνθρώποι εἰσιν· εἰ δ' οὗτοι πεισθεῖεν ἢ μηδὲ ὅλως ἡμᾶς εἶναι ἢ ὄντας ἀπρονοήτους εἶναι σφῶν αὐτῶν, ἄθυστα καὶ ἀγέραστα καὶ ἀτίμητα ἡμῖν ἔσται τὰς γῆς καὶ μάτην ἐν οὐρανῷ καθεδούμεθα λιμῶν ἔχόμενοι, ἐορτῶν ἐκείνων καὶ πανηγύρεων καὶ ἀγώνων καὶ θυσιῶν καὶ παννυγίδων καὶ πομπῶν στερόμενοι. Ὡς οὖν ὑπὲρ τηλικούτων φημι δεῖν ἅπαντας ἐπιοεῖν τι σωτήριον τοῖς παροῦσι καὶ ἀφ' οὗτο κρατήσῃ μὲν ὁ Τιμοκλῆς καὶ δόξῃ ἀληθέστερα λέγειν, ὁ Δάμις δὲ καταγελασθήσεται πρὸς τῶν ἀκουόντων· ὡς ἔγωγε οὐ πάνυ τῷ Τιμοκλεῖ πέποιθα ὡς κρατήσῃ καθ' ἑαυτὸν, ἢ μὴ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν αὐτῷ προσγένηται. Κήρυττε οὖν, ὦ Ἑρμῆ, τὸ κήρυγμα τὸ ἐκ τοῦ νόμου, ὡς ἀνιστάμενοι συμβουλεύοιεν.

ΕΡΜ. Ἄκουε, σίγα, μὴ τάραττε· τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν τελείων θεῶν, οἷς ἔξεστι; Τί τοῦτο; οὐδεὶς ἀνίσταται, ἀλλ' ἡσυχάζετε πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐπηγελημένων ἐκπεπληγμένοι;

19. ΜΩΜΟΣ. Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. Ἐγὼ δὲ, εἴ γε μοι μετὰ παρρησίας δοθείη λέγειν, πολλὰ ἄν, ὦ Ζεῦ, εἰπεῖν ἔχοιμι.

sumto, ac barba demissa, satis eram philosopho similis. Pluribus itaque cubito dimotis ingredior, ignotus quis essem. Invenio autem Epicureum Damin, perditissimum nebulem, et Timoclem Stoicum, virum optimum, serio valde contententes: nam sudabat Timocles, vocemque clamore jam obtuderat; Dami autem Sardonio risu illudens magis etiam incendebat Timoclem.

17. Erat autem tota illorum de nobis disputatio; quum sacrissimus ille Dami providere nos negaret hominibus, aut inspicere adeo quæ apud illos fiant; nihil aliud sibi volens quam nos nec omnino esse: nam eo nimirum illius valebat disputatio. Atque erant qui illum laudarent. At alter, qui a nobis erat, Timocles pugnabat supra vires, et indignabatur, et omni modo pro causa nostra decertabat, quum nostram laudaret providentiam, et enarraret quanto ornatu, quam ordine convenienti regamus omnia atque instituemus. Atque habebat quidem et ipso suos quosdam laudatores; verum enim fessus jam erat, et male clamabat, et multitudo respiciebat ad Damin. Intellecto periculo, noctem ego jussi circumfusam solvere disputationem. Discesserunt igitur, pacti postridie se ad finem deducturos quæstionem: et ego comitans multitudinem sublegi illorum, dum domum eunt, sermones, probantium partes Dami, et multo jam majori numero ad illas se adjungentium. Erant vero etiam qui prædamnare adversas illi partes nolent, sed expectare si quid Timocles diceret postridie.

18. Hæc sunt propter quæ vos convocavi, non parva, dii, si consideraveritis, omnem nobis honorem et gloriam et redditum esse homines. His vero si persuadeatur aut omnino deos non esse, aut si sint, ipsorum curam non habere; jam nec victimam, nec munus, nec honorem e terra percipiemus, et frustra desidebimus in cælo fame vexandi, diebus illis festis et celebritatibus sacrificiis, et pervigiiliis et pompis carentes. Tanquam igitur de rebus tanti momenti, aio excogitare omnes debere aliquod salutare consilium rebus præsentibus, cujus ope superior discedat Timocles et veriora videatur dicere; Dami vero ab audientibus derideatur: neque enim valde confido Timocli, futurum ut per se vincat, nisi a nobis ipsi aliquid auxilii accedat. Præconium ergo fac, Mercuri, de more, ut surgant consilii dandi causa.

MERC. Audi: tace: ne turba: quis concionari vult deorum justæ ætatis quibus licet? Quid hoc? nemo surgit, sed tacetis magnitudine eorum, quæ denunciata vobis sunt, perculsi?

19. MOMUS. At vestrum jam quisque lutum fiat et humor! Ego vero, si mihi loquendi cum fiducia facultas detur, multa, Jupiter, habeo, quæ dicam.

ΖΕΥΣ. Λέγε, ὦ Μῶμε, πάνυ θαρρῶν· δῆλος γάρ εἰ ἐπὶ τῷ συμφέροντι παρρησιασόμενος.

ΜΩΜ. Οὐκοῦν ἀκούετε, ὦ θεοί, τά γε ἀπὸ καρδίας, φασίν· ἐγὼ γάρ καὶ πάνυ προσεδόκων ἐς τόδε ἀμηχανίας περιστήσεσθαι τὰ ἡμέτερα καὶ πολλοὺς τοιούτους ἀναφύσεσθαι ἡμῖν σοφιστὰς, παρ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς τόλμης λαμβάνοντας· καὶ μὰ τὴν Θέμιν οὔτε τῷ Ἐπικούρῳ ὀργίζεσθαι ἄξιον οὔτε τοῖς ὁμιληταῖς αὐτοῦ καὶ διαδόχοις τῶν λόγων, εἰ τοιαῦτα περὶ ἡμῶν ὑπειλήφασιν. Ἡ τί γάρ αὐτοὺς ἀξιώσειέ τις ἂν φρονεῖν, ὅπταν ὀρώσι τοσαύτην ἐν τῷ βίῳ τὴν ταραχὴν, καὶ τοὺς μὲν χρηστοὺς αὐτῶν ἀμελουμένους, ἐν πενία καὶ νόσοις καὶ δουλείᾳ καταφθειρομένους, παμπονήρους δὲ καὶ μιαροὺς ἀνθρώπους προτιμωμένους καὶ ὑπερπλουτοῦντας καὶ ἐπιτάττοντας τοῖς κρείττοσι, καὶ τοὺς μὲν ἱεροσύλους οὐ κολαζομένους, ἀλλὰ διαλανθάνοντας, ἀνασκολοπιζομένους δὲ καὶ τυμπανιζομένους ἐνίοτε τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας; Εἰκότως τοίνυν ταῦτα ὀρῶντες οὕτω διαιροῦνται περὶ ἡμῶν ὥς οὐδὲ ὄλωσ' ὄντων,

20. καὶ μάλιστα ὅταν ἀκούσωσι τῶν χρησμῶν λεγόντων ὡς διαβάς τις τὸν Ἄλυν μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει, οὐ μέντοι δηλούντων εἴτε τὴν αὐτοῦ εἴτε τὴν τῶν πολεμίων· καὶ πάλιν

Ὡ θεῇ Σαλαμῖς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν·

καὶ Πέρσαι γάρ, οἷμαι, καὶ Ἕλληνες τέκνα γυναικῶν ἦσαν. Ὅταν μὲν γάρ πάλιν τῶν βραψιδῶν ἀκούσωσιν, ὅτι καὶ ἐρώμεν καὶ τιτρωσκόμεθα καὶ δεσμούμεθα καὶ δουλεύομεν καὶ στασιάζομεν καὶ μυρία ὅσα πράγματα ἔχομεν, καὶ ταῦτα μακάριοι καὶ ἀφθαρτοὶ ἀξιοῦντες εἶναι, τί ἄλλο ἢ δικαίως καταγελῶσι καὶ ἐν οὐδενὶ τίθενται τὰ ἡμέτερα; Ἡμεῖς δὲ ἀγανακτοῦμεν, εἴ τινες ἀνθρώποι ὄντες οὐ πάνυ ἀνόητοι διελέγχουσι ταῦτα καὶ τὴν πρόνοιαν ἡμῶν παρωθοῦνται, δέον ἀγαπᾶν, εἴ τινες ἡμῖν θύουσιν ἔτι τὰ τοιαῦτα ἐξαμαρτάνουσι.

21. Καὶ μοι ἐνταῦθα, ὦ Ζεῦ — μόνοι γάρ ἐσμεν καὶ οὐδεὶς ἀνθρώπος πάρεστι τῷ ξυλλόγῳ ἔξω Ἡρακλέους καὶ Διονύσου καὶ Γανυμήδους καὶ Ἀσκληπιοῦ, τῶν παρεγγράπτων τούτων — ἀπόκριναί μοι μετ' ἀληθείας, εἴ ποτέ σοι ἐμέλῃσεν ἐς τοσοῦτον τῶν ἐν τῇ γῇ ὡς ἐξετάσαι τίνες αὐτῶν οἱ φαῦλοι ἢ οἵτινες οἱ χρηστοί εἰσιν· ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις. Εἰ γοῦν μὴ ὁ Θησεὺς ἐκ Τροίζῃνος ἐς Ἀθήνας ἰὼν ὁδοῦ πάρεργον ἐξέκοψε τοὺς κακούργους, ὅσον ἐπὶ σοὶ καὶ τῇ σῇ προνοίᾳ οὐδὲν ἂν ἐκώλυεν ἐντροφῶντας ζῆν ταῖς τῶν παροδοιπορούντων σφαγαῖς τὸν Σχείρωνα καὶ τὸν Πιτυοκάμπτην καὶ Κερκυόνα καὶ τοὺς ἄλλους· ἢ εἴ γε μὴ ὁ Εὐρύσθευς, ἀνὴρ ἀρχαῖος καὶ προνοητικὸς, ὑπὸ φιλανθρωπίας ἀναπυθάνομενος τὰ παρ' ἐκάστοις ἐξέπεμπε τουτονὶ τὸν οἰκέτην αὐτοῦ, ἐργατικὸν ἀνθρώπον καὶ πρόθυμον ἐς τοὺς πόνοους, ὁ Ζεὺς σὺ ὀλίγον ἐφρόντιζες ἂν τῆς Ὑδρας καὶ τῶν ἐν Στυμφάλῳ ὀρνέων καὶ ἵππων τῶν Θρακικῶν καὶ τῆς Κενταύρων ὕβρεως καὶ παροινίας.

22. Ἄλλ' εἰ χρὴ τάλῃθ' ἔλεγειν, καθήμεθα τοῦτο

JUP. Audacter, Mome, dicito : apertum enim est le utilitatis causa libere locuturum.

MOM. Audite ergo, dii, quæ ex animo, aiunt, proferam. Ego enim et valde quidem expectabam, ad hoc angustiarum perventuras esse res nostras, multosque id genus exorituros nobis sophistas, a nobis ipsis audaciæ suæ obtentum capientes. Et per Themidem, non irascendum est Epicuro, neque ipsius sodalibus et successoribus sententiarum, si talia de nobis putarunt. Quid enim aliud sentire illos aliquis postulet, quando tantam in vita perturbationem rerum observant; qui boni inter illos sunt, negligi, in paupertate, et morbis, et servitute pereuntes; pessimos contra impurosque homines præferri illis, divites ultra modum, imperantes melioribus; sacrilegos non puniri, sed latere; in crucem vero agi, fustibus cædi interdum eos qui nihil injuste egerunt? Merito igitur, ea quum vident, ita de nobis cogitant, quasi omnino non simus :

20. præsertim si audiant oracula dicere,

Qui superabit Halyn, magnam pervertet opum vim, nec tamen indicare, suamne, an hostium; et rursus,

O Salamis, perdes muliebri e corpore natos :

et Persæ enim, arbitror, et Græci muliebri e corpore nati erant. Rursus inde carminum sutores quum audiunt, nos et amare, et vulnerari, et vinciri, et servire, et dissidere, et sexcentas molestias habere narrantes, idque quum beati et immortales esse postulemus : quid aliud quam merito nos derident, et nullam nostri rationem habent? Nos vero indignamur, si qui homines non plane amentes reprehendunt ista et nostram providentiam rejiciunt; quum satis habere debeamus, si quidam adhuc nobis post tot nostra peccata sacrificant.

21. Atque hic mihi, Jupiter (soli enim sumus, neque adest in cœtu hoc hominum quisquam, præter Herculem et Bacchum, Ganymedem et Æsculapium, ascriptitios illos), responde mihi ex vero, an unquam tibi tantum ea quæ in terra aguntur curæ fuerint, ut exquireret qui illorum mali, et qui boni sint : verum non dixeris. Nisi enim Theseus, Træzene Athenas pergens, obiter in via excidisset maleficos, quantum ad te tuamque providentiam, nihil prohibebat vivere et in viatorum cædibus luxuriari Scironem, et Pityocamptem, et Cercyonem, et reliquos : aut nisi Eurystheus, antiquus vir et providens, humanitate ductus, explorato quid apud quosque ageretur, misisset hunc suum famulum, operosum hominem et ad labores promptum, tu, Jupiter, parum curasses Hydram, et illas in Stymphalo volucres, et equos Thracios, et ebrias Centauros contumelias.

22. Sed si verum dicendum est, sedemus in hoc solum

μόνον ἐπιτηροῦντες, εἴ τις θύει καὶ κνισᾷ παρὰ τοὺς βωμούς· τὰ δ' ἄλλα κατὰ ῥοὴν φέρεται ὡς ἂν τύχη ἕκαστον παρασυρόμενα. Τοιγαροῦν εἰκότα νῦν πάσχομεν καὶ ἐτι πεισόμεθα, ἐπειδὴν κατ' ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι ἀνακύπτοντες εὐρίσκωσιν οὐδὲν ὄφελος αὐτοῖς ὄν, εἰ οὐοῖεν ἡμῖν καὶ τὰς πομπὰς πέμποιν. Εἴτ' ἐν βραχεῖ ὀφεί καταγελῶντας μὲν τοὺς Ἐπικούρους καὶ Μητροδώρους καὶ Δάμιδας, κρατουμένους δὲ καὶ ἀποπραττομένους ὑπ' αὐτῶν τοὺς ἡμετέρους ξυνηγόρους· ὥστε ὑμέτερον ἂν εἴη παύειν καὶ ἰᾶσθαι ταῦτα, τῶν καὶ ἐς τὸδε αὐτὰ προαγαγόντων. Μώμῃ δὲ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος, εἰ ἄτιμος ἔσται· οὐδὲ γὰρ πάλαι τῶν τιμωμένων ἦν, ὑμῶν ἔτ' εὐτυχούντων καὶ τὰς θυσίας μόνων ἑστιωμένων.

23. ΖΕΥΣ. Τοῦτον μὲν, ὦ θεοί, ληρῆϊν ἐάσωμεν αἰετράχυν ὄντα καὶ ἐπιτιμητικόν· ἔστι μὲν γὰρ, ὡς ὁ θαυμαστός Δημοσθένης ἔφη, τὸ μὲν ἐγκαλέσαι καὶ μέμψασθαι καὶ ἐπιτιμῆσαι ῥάδιον καὶ τοῦ βουλομένου παντός, τὸ δ' ὅπως τὰ παρόντα βελτίω γενήσεται συμβουλευσαι, τοῦτ' ἐμφρονος ὡς ἀληθῶς συμβούλου, ὅπερ οἱ ἄλλοι εὖ οἶδ' ὅτι ποιήσετε καὶ τούτου σιωπῶντος.

24. ΠΟΣ. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὑποβρύχιός εἰμι, ὡς ἴστε, καὶ ἐν βυθῷ πολιτεύομαι κατ' ἐμαυτὸν, ἐς ὅσον ἐμοὶ δυνατόν σώζων τοὺς πλέοντας καὶ παραπέμπων τὰ πλοῖα καὶ τοὺς ἀνέμους καταμαλάττων· ὁμῶς δ' οὖν — μέλει γάρ μοι καὶ τῶν ἐνταῦθα — φημί δεῖν τὸν Δᾶμιν τοῦτον ἐκποδὼν ποιήσασθαι, πρὶν ἐπὶ τὴν ἔριν ἤκειν, ἥτοι κεραυνῷ ἢ τινὶ ἄλλῃ μηχανῇ, μὴ καὶ ὑπέρσχη λέγων — φῆς γὰρ, ὦ Ζεῦ, πιθανόν τινα εἶναι αὐτόν — ἅμα γὰρ καὶ δεῖξομεν αὐτοῖς ὡς μετερχόμεθα τοὺς τὰ τοιαῦτα καθ' ἡμῶν διεξιόντας.

25. ΖΕΥΣ. Παίζεις, ὦ Πόσειδον, ἢ τέλεον ἐπιλέλῃσαι ὡς οὐδὲν ἐφ' ἡμῖν τῶν τοιούτων ἔστιν, ἀλλ' αἱ Μοῖραι ἕκαστῳ ἐπικλύουσιν τὸν μὲν κεραυνῷ, τὸν δὲ ξίφει, τὸν δὲ πυρετῷ ἢ φθόγῃ ἀποθανεῖν; ἐπεὶ τοί γε εἰ μοι ἐπ' ἐξουσίας τὸ πρᾶγμα ἦν, εἴασα ἂν, οἷε, τοὺς ἱεροσύλους πρῶτην ἀπελθεῖν ἀκεραυνώτους ἐκ Πίσσης δύο μου τῶν πλοκάμων ἀποκείραντας ἐξ μνάς ἕκαστερον ἔλκοντα; ἢ σὺ αὐτὸς περιεῖδες ἂν ἐν Γεραιστῷ τὸν ἀλιέα τὸν ἐξ Ὀρεοῦ ὑφαιρούμενόν σου τὴν τρίαINAN; Ἄλλως τε καὶ δόξομεν ἀγανακτεῖν λελυπημένοι τῷ πράγματι καὶ δεδιέναι τοὺς παρὰ τοῦ Δάμιδος λόγους καὶ διὰ τοῦτο ἀποσκευάζεσθαι τὸν ἄνδρα οὐ περιμειναντες ἀντεξετασθῆναι αὐτόν τῷ Τιμοκλεῖ· ὥστε τί ἄλλο ἢ ἐξ ἐρήμης οὕτω κρατεῖν δόξομεν;

ΠΟΣ. Καὶ μὴν ἐπίτομόν τινα ταύτην ἔγωγε ὥμην ἐπινενοσχέναι πρὸς τὴν νίκην.

ΖΕΥΣ. Ἀπαγε, θυνηῶδες τὸ ἐνθύμημα, ὦ Πόσειδον, καὶ κοιμῶ παχὺ, προαναίρειν τὸν ἀνταγωνιστήν, ὡς ἀποθάνῃ ἀήττητος ἀμφήριστος ἔτι καὶ ἀδιάκριτον καταλιπὼν τὸν λόγον.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ἄμεινόν τι ὑμεῖς ἄλλο ἐπινεοῖτε, εἰ τὰμὰ οὕτως ὑμῖν ἀποτεθύννισται.

26. ΑΠΟΛΛ. Εἰ καὶ τοῖς νέοις ἔτι καὶ ἀγενεῖσις ἡμῖν

LUCIANUS. I.

intenti, si quis sacrificet et nidorem excitet prope altaria : reliqua suo fluxu feruntur, et trahuntur unumquodque ut sors tulerit. Itaque nihil præter spem nobis accidit, et in posterum accidet, quum apertis paullatim oculis homines invenient nihil sibi prodesse, si sacrificent nobis et pompas mittant. Tum paullo post videbis illudentes nobis Epicuros, et Metrodoros, et Damides, victos vero ab illis constrictosque nostros patronos. Vestrum ergo fuerit sedare ac sanare talia, qui nempe ea in hunc statum perduxeritis. Momo quidem non magnum imminet periculum, si honore carebit; neque enim olim inter honoratos fuit, quum vos adhuc felices soli frueremini victimis.

23. JUP. Hunc, dii, delirare patiamur, asperum semper et ad reprehensionem proclivem. Est nimirum, ut admirabilis vir Demosthenes dixit, accusare quidem et reprehendere et increpare facile, et uniuscujusque qui modo voluerit; sed consilium dare quomodo meliora fiant præsentia, illud demum prudentis revera consilarii est : quod vos reliqui, probe scio, vel tacente isto facietis.

24. NEPT. Ego de cetero submersus sum, ut nostis, et in fundo maris versor pro me, quantum possum, servans navigantes, et navigia deducens, et molliens ventos : interim tamen (nam hæc etiam mihi curæ sunt) alio oportere hunc Damin tollere ante de medio, quam ad contentionem veniat, vel fulmine, vel alia quadam ratione, ne dicendo superet (dicis enim, Jupiter, persuadendi peritum esse hominem) : nam simul ostenderimus illis, quam ulcisci soleamus eos qui talia contra nos disputant.

25. JUP. Ludin', Neptune, an plane oblitus es, nihil talium in nostra potestate esse, sed nere unicuique Parcas, ut alius fulmine, gladio alius, alius febris aut tæbe moriatur? Alioqui, si quidem in mea potestate res esset, passus non eram, putas, sacrilegos nuper discedere non fulminatos Olympia, qui duos de meis cirris detonderant, sex minas pendentem unumquemque? aut tune ipse neglecturus eras in Geræsto piscatorem ex Oreo, qui tridentem tibi subduxit? Ceterum etiam videbimur indigne ferre et dolere hoc negotium, et metuere argumenta Damidis, et propter hoc ipsum amoliri hominem, neque exspectare ut cum Timocle comparetur : itaque quid aliud quam indicta ab adversario causa, vincere sic videbimur?

NEPT. At ego compendiarium hanc excogitasse mihi videbar ad victoriam viam.

JUP. Apage, thunnos olet hoc commentum, Neptune, et nimis est pingue, ante interficere adversarium, ut invictus moriatur, disputationem relinquens non dijudicatam et de qua contentioni adhuc locus sit.

NEPT. Ergo melius vos aliud excogitate, si mea adeo ad thunnos a vobis ablegantur.

26. APOLLO. Si juvenibus etiam et adhuc imberbibus

ἐρεῖτο ἐκ τοῦ νόμου δημηγορεῖν, ἴσως ἂν εἴπὸν τι ξυμ-
φέρον ἐς τὴν διάσχεψιν.

ΜΩΜ. Ἦ μὲν σκέψις, ὦ Ἄπολλον, οὕτω περὶ με-
γάλων, ὥστε μὴ καλὴ ἡλικίαν, ἀλλὰ κοινὸν ἅπασι προ-
κεῖσθαι τὸν λόγον· χάριεν γὰρ, εἰ περὶ τῶν ἐσχάτων
κινδυνεύοντες περὶ τῆς ἐν τοῖς νόμοις ἐξουσίας σμικρο-
λογοῖμεθα. Σὺ δὲ καὶ πάνυ ἤδη ἔννομος εἶ δημηγόρος,
πρόπαλαι μὲν ἐξ ἐφήβων γεγονὼς, ἐγγεγραμμένος δὲ ἐς
τὸ τῶν δώδεκα ληξιαρχικόν, καὶ ὀλίγου δεῖν τῆς ἐπὶ
Κρόνου βουλῆς ὣν· ὥστε μὴ μεираκιεύου πρὸς ἡμᾶς,
ἀλλὰ λέγε θαρρῶν ἤδη τὰ δοκοῦντα μηδὲν αἰδεσθεῖς,
ὅτι ἀγένειος ὢν δημηγορήσεις, καὶ ταῦτα βαθυπύγωνα
καὶ εὐγένειον οὕτως υἱὸν ἔχων τὸν Ἀσκληπιόν. Ἄλλως
τε καὶ πρέπον ἂν εἴη σοι νῦν μάλιστα ἐκφαίνειν τὴν
σοφίαν, εἰ μὴ μάτην ἐν τῇ Ἑλικῶνι κάθησαι ταῖς Μού-
σαις συμφιλοσοφῶν.

ΑΠΟΛ. Ἀλλ' οὐ σέ, ὦ Μῶμε, γρὴν τὰ τοιαῦτα
ἐπιέναι, τὸν Δία δέ· καὶ ἦν οὗτος κελεύσῃ, τάχα ἂν τι
οὐκ ἄμουσον εἴποιμι, ἀλλὰ τῆς ἐν τῇ Ἑλικῶνι μελέτης
ἄξιον.

ΖΕΥΣ. Λέγε, ὦ τέκνον· ἐφίημι γάρ.

27. **ΑΠΟΛ.** Ὁ Τιμοκλῆς οὗτος ἔστι μὲν χρηστὸς
ἀνὴρ καὶ εὐσεβὴς καὶ τοὺς λόγους πάνυ ἡκρίβωκε τοὺς
τῶν Στωϊκῶν· ὥστε καὶ σύνεστιν ἐπὶ σοφίᾳ πολλοῖς τῶν
νέων καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐπὶ τούτῳ ἐκλέγει, σφό-
δρα πιθανὸς ὢν, ὅποτε ἰδίᾳ τοῖς μαθηταῖς διαλέγοιτο·
ἐν πλήθει δὲ εἰπεῖν ἀτολμώτατός ἐστι καὶ τὴν φωνὴν
ιδιῶτης καὶ μιζοβάρβαρος, ὥστε γέλωτα ὀφλισκάνειν
διὰ τοῦτο ἐν ταῖς συνουσίαις οὐ ξυνείρων, ἀλλὰ βαττα-
ρίζων καὶ ταραττόμενος, καὶ μάλιστα ὅποταν οὕτως
ἔχων καὶ καλλιρρημοσύνην ἐπιδείκνυσθαι βούλῃται.
Ξυνεῖναι μὲν γὰρ εἰς ὑπερβολὴν ὀξύς ἐστι καὶ λεπτο-
γνώμων, ὥς φασιν οἱ ἄμεινον τὰ τῶν Στωϊκῶν εἰδότες,
λέγων δὲ καὶ ἐρμηνεύων ὑπ' ἀσθενείας διαφθείρει αὐτὰ
καὶ συγγεῖ οὐκ ἀποσαφηνίζων ὅ τι βούλεται, ἀλλ' αἰ-
νίγμασιν ἰοικότα προτείνων καὶ πάλιν αὖ πολὺ ἀσαφέ-
στερα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρινόμενος· οἱ δὲ οὐ ξυν-
ιέντες καταγελῶσιν αὐτοῦ. Δεῖ δ' οἷμαι σαφῶς λέγειν
καὶ τούτου μάλιστα πολλὴν ποιεῖσθαι τὴν πρόνοιαν, ὥς
ξυνήσουσιν οἱ ἀκούοντες.

28. **ΜΩΜ.** Τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἔλεξας, ὦ Ἄπολλον,
ἐπαινέσας τοὺς σαφῶς λέγοντας, εἰ καὶ μὴ πάνυ ποιεῖς
αὐτὸ σὺ ἐν τοῖς χρησμοῖς λοξὸς ὢν καὶ γριφώδης καὶ
ἐς τὸ μεταίχμιον ἀσφαλῶς ἀπορρίπτων τὰ πολλὰ, ὥς
τοὺς ἀκούοντας ἄλλου δεῖσθαι Πυθίου πρὸς τὴν ἐξήγη-
σιν αὐτῶν. Ἀτὰρ τί τὸ ἐπὶ τούτῳ συμβουλευεῖς; τίνα
ἴσιν ποιήσασθαι τῆς τοῦ Τιμοκλέους ἀδυναμίας ἐν τοῖς
λόγοις;

29. **ΑΠΟΛ.** Ξυνήγορον, ὦ Μῶμε, εἰ πως δυνη-
θεῖμην, αὐτῷ παρασχεῖν ἄλλον τῶν δεινῶν τούτων,
ἐροῦντα κατ' ἀξίαν ἅπερ ἂν ἐκεῖνος ἐνθυμηθεῖς ὑποβάλλῃ.

ΜΩΜ. Ἀγένειον τοῦτο ὡς ἀληθῶς εἶρηκας, ἔτι παι-
δαγωγοῦ τινος δεόμενον, ξυνήγορον ἐν ξυνουσίᾳ φιλοσό-
φων παραστήσασθαι ἐρμηνεύοντα πρὸς τοὺς παρόντας

nobis permissum lege esset concionari, forte dicerem ali-
quid utile ad nostram deliberationem.

MOM. Deliberatio, Apollo, adeo de magnis rebus est,
ut non secundum aetatem, sed communis omnibus dicendi
facultas proposita sit. Lepidum quippe fuerit, si, quum in
extremis versemur periculis, de potestate legitima subtiliter
et jejune disputemus. Tu vero etiam omnino jam legiti-
mus concionator es, qui ephebis olim excesseris, et in
duodecim deorum album relatus, atque tantum non de illo
sub Saturno consilio unus sis. Quare noli apud nos ado-
lescentuli pudorem simulare, sed audacter jam quae tibi
videantur dicito, nihil verecundatus, si imberbis concio-
nere, praesertim quum promissa adeo barba et menti probe
hirsuti filium habeas Aesculapium. Praeterea decet te
nunc praesertim tuam proferre sapientiam, nisi frustra in
Helicone resides et philosophare cum Musis.

APOL. Atqui tuum non est, Mome, eam facultatem
dare, sed Jovis. Hic si jusserit, forte aliquid dixerō a
Muis non alienum, sed exercitatione quam in Helicone
institimus dignum.

JUP. Dic, fili, permitto enim.

27. **APOL.** Bonus vir est iste Timocles, et deorum
amans, et rationes Stoicorum plane perdidicit. Itaque
multis cum juvenibus philosophiae causa versatur, merce-
desque eo nomine non parvas conficit, qui persuadeat
egregie, quando privatim disputat cum adolescentibus :
in turba autem dicere minime audet, et vocem habet
imperti hominis, ac semibarbarus est, ut risum propter
ista debeat in congressibus, qui non connectat verba, sed
balbutiat et perturbetur : et maxime quoties cum hoc inge-
nio etiam venuste dicendi facultatem vult ostendere. Ad
intelligendi enim vim acutissimus est, et subtiliter cogitat,
ut affirmant qui optime Stoicorum res norunt : quum vero
dicit et explicat, praee imbecillitate ea corrumpit et confum-
dit, qui non clare quid sibi velit explanet, sed aenigmatis
similia proferat, ac rursus multo etiam obscurius ad interro-
gata respondeat. Inde qui illum non intelligunt, derident.
Oportet autem, puto, dilucide dicere, ejusque rei multam
adhibere providentiam, ut intelligant qui audiunt.

28. **MOM.** Recte tu quidem illud, Apollo, quod laudas
dilucide dicentes, etsi minime omnium ipse hoc facis in
oraculis, sed obliquus es et perplexus, et qui in medium
inter certantes locum tutus ipse pleraque projicias, ut, qui
audierunt, alio opus habeant ad ea interpretanda Pythio.
Verum quid post illa tu consulis? quam medicinam facere
Timoclis in dicendo imbecillitati?

29. **APOL.** Patronum, Mome, si qua possemus illi adjun-
gere alium de vehementibus illis, qui pro dignitate dicat
quaecumque iste excogitata illi subjecerit.

MOM. Vere pro imberbi istuc dixisti et qui paedagogu
adhuc indigeat, patronum in philosophorum disputatione
astare, explicantem praesentibus quid sentiat Timocles :

ἄπερ ἂν δοκῇ Τιμοκλεῖ, καὶ τὸν μὲν Δᾶμιν αὐτοπρόσωπον καὶ δι' αὐτοῦ λέγειν, τὸν δὲ ὑποκριτῇ προσχρώμενον ἰδίᾳ πρὸς τὸ οὗς ἐκείνῳ ὑποβάλλειν τὰ δοκοῦντα, τὸν ὑποκριτὴν δὲ ῥητορεύειν, οὐδ' αὐτὸν ἴσως ξυνιέντα ὅτι ἀκούσειε. Ταῦτα πῶς οὐ γέλως ἂν εἴη τῷ πλήθει; Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἄλλως ἐπινοήσομεν.

30. Σὺ δὲ, ὦ θαυμάσιε — φῆς γὰρ καὶ μάντις εἶναι καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐπὶ τῷ τοιούτῳ ἐξέλεξας ἄχρι καὶ τοῦ πλίνθους χρυσᾶς ποτε εἰληφέναι — τί οὐκ ἐπεδείξω ἡμῖν κατὰ καιρὸν τὴν τέχνην προειπὼν ὁπότερος τῶν σοφιστῶν κρατήσῃ λέγων; οἶσθα γὰρ δῆπου τὸ ἀποβησόμενον μάντις ὢν.

ΑΠΟΛ. Πῶς, ὦ Μῶμε, δυνατόν ποιεῖν ταῦτα μήτε τρίποδος ἡμῖν παρόντος μήτε θυμιαμάτων ἢ πηγῆς μαντικῆς, οἷα ἡ Κασταλία ἐστίν;

ΜΩΜ. Ὅρᾳς; ἀποδιδράσκεις τὸν ἐλεγχον ἐν στενῷ ἐχόμενος.

ΖΕΥΣ. Ὅμως, ὦ τέκνον, εἰπέ καὶ μὴ παράσχῃς τῷ συκοφάντῃ τοῦτῳ προφάσεις διαβάλλειν καὶ χλευάζειν τὰ σὰ ὡς ἐπὶ τρίποδι καὶ ὕδατι καὶ λιθανωτῷ κείμενα, ὡς, εἰ μὴ ἔχοις ταῦτα, στερησόμενόν σε τῆς τέχνης.

ΑΠΟΛ. Ἄμεινον μὲν ἦν, ὦ πάτερ, ἐν Δελφοῖς ἢ ἐν Κολοφῶνι τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀπάντων μοι τῶν χρησίμων παρόντων, ὡς ἔθος· ὅμως δὲ καὶ οὕτω γυμνὸς ἐκείνων καὶ ἄσκευος πειράσομαι προειπεῖν ὁποτέρου τὸ κράτος ἐσται· ἀνέξεσθε δὲ, εἰ μὴ ἔκμετρα λέγοιμι.

ΜΩΜ. Λέγε, σαφῇ δὲ μόνον, ὦ Ἀπόλλον, καὶ οὐ ξυνηγόρου καὶ αὐτὰ ἡ ἐρμηνέως δεόμενα· καὶ γὰρ οὐκ ἄρνεια κρέα καὶ χελώνη νῦν ἐν Λυδίᾳ ξυνέψεται· ἀλλ' οἶσθα περὶ οὗτου ἡ σνέψις.

ΖΕΥΣ. Τί ποτ' ἐρεῖς, ὦ τέκνον; ὡς τά γε πρὸ τοῦ χρησμοῦ, ταῦτα ἤδη φοβερά· ἡ γρόα τετραμμένη καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ περιφερεῖς καὶ κόμη ἀνασοβουμένη καὶ κίνημα κορυθαντῶδες καὶ ὅλως κατόχιμα πάντα καὶ φρικώδη καὶ μυστικά.

31. ΑΠΟΛ. Κέλνυτε μαντιπόλου τόδε θέσφατον Ἀπόλλωνος ἀμφ' ἐριδος κρυερῆς, τὴν ἀνέρες ἐστήσαντο ὀξυβοῖαι μύθοισι κορυσσόμενοι πυκννοῖσι. Πολλὰ γὰρ ἐνθα καὶ ἐνθα μόθου ἐτεραλκεῖ κλωγμῶ ταρφέος ἄκρα κόρυμβα καταπλήσσουσιν ἐχέτης. Ἀλλ' ὅταν αἰγυπιδὸς γαμψώνυχος ἀκρίδα μάρψῃ, δὴ τότε λοισθιον ὀμβροφόροι κλάγξουσιν κορώναι. Νίκη δ' ἡμιόνων, ὃ δ' ὄνος θοὰ τέκνα κορύψει.

ΖΕΥΣ. Τί τοῦτο ἀνεχάχασας, ὦ Μῶμε; καὶ μὴν οὐ γελοῖα τὰ ἐν ποσὶ παῦσαι καχόδαίμον, ἀποπνιγῆσθαι ὑπὸ τοῦ γέλωτος.

ΜΩΜ. Καὶ πῶς δυνατόν, ὦ Ζεῦ, ἐφ' οὕτω σαφεῖ καὶ προδήλῳ τῇ χρησμῷ;

ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν καὶ ἡμῖν ἤδη ἐρμηνεύοις ἂν αὐτὸν ὅτι καὶ λέγει.

ΜΩΜ. Πάνυ πρόδηλα, ὥστε οὐδὲν ἡμῖν Θεμιστοκλέους δεήσει· φησὶ γὰρ τὸ λόγιον οὕτως διαρρήδην γόητα μὲν εἶναι τοῦτον, ἡμᾶς δὲ ὄνους κανθηλίους νῆ Δία καὶ ἡμιόνους, τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ, οὐδ' ὅσον ἀκρίδος τὸν νοῦν ἔχοντας.

ac Damia ex sua persona et pro se loqui, alterum autem histrione uti, et seorsum illi in aurem quæ videantur subji cere, ac histriorem deinde magnifico verba facere, qui forte nec ipse quæ audivit intellexerit. Ista quomodo non risus erunt multitudini? Verum de illo quidem frustra cogitabimus.

30. At tu, præstantissime (dicis enim te vatem esse, et mercedes non parvas eo nomine cepisti, adeo ut lateres etiam aureos aliquando acceperis), quin tu ostendisti nobis in tempore artem, prædicens uter sophistarum dicendo sit superaturus? nosti enim scilicet quid futurum sit, quum divinus sis.

APOL. Quomodo, Mome, fieri potest ut faciam talia, quum neque tripus nobis præsto sit, neque suffimenta, neque fons fatidicus, qualis est Castalius?

MOM. Vides? fugis convinci, in angusto deprehensus.

JUP. Tamen dic, fili, neu præbe calumniatori isti obtentum insimulandi et irridendi tuas divinationes, tanquam in tripode et aqua ac thure positas, ut, si ista non habeas, arte quoque ipsa careas.

APOL. Melius quidem erat, pater, Delphis aut Colophone talia facere, ubi præsto mihi sunt pro more quæ ad rem faciunt omnia: attamen sic etiam, nudus illis et imparatus, tentabo prædicere cujus futura sit victoria: sustinebitis autem, si non satis modulata dixerō.

MOM. Dic, verum dilucida modo, Apollo, nec consiliario aut interprete ipsa quoque indigentia: neque enim agninae carnes et testudo nunc una coquantur in Lydia: verum scis qua de re deliberetur.

JUP. Quid tandem dices, fili? nam ea quæ præcedunt oraculum, jam hæc sunt terribilia: mutatus color, oculi huc illuc torti, coma cum horrore turbata, motus Corybanticus; et in universum possessi hominis omnia, et horribilia, et mystica.

31. APOL. Percipite, o superi, quæ jam canit augur Apollo lite super rigida, quam constituere valentes arguto clamore viri, verbisque petulci. Multum hinc alternis crocitibus aera et inde, non sine lucentis stivæ terroribus, implent. Curvo at ubi vultur comprehenderit ungue cicadam, tum sane imbriferæ cornices ultima clangent. Victores muli, ast asinus sobolem arietat acrem.

JUP. Quid pleno ita rictu cachinnas, Mome? atqui ridicula non sunt præsentia. Desine, infelix, suffocaberis a risu.

MOM. Et qui possim desinere, Jupiter, super oraculo ita claro ac dilucido?

JUP. Ergo etiam nobis illud explicaveris quid sibi velit.

MOM. Manifestum omnino. Itaque nihil nobis opus erit Themistocle, adeo diserte dicit oraculum hunc præstigitorem esse, nos vero asinos clitellarios, ita me Jupiter, et mulos, qui credamus illi, et neque tantum mentis quantum cicadam habere.

32. ΗΡΑΚ. Ἐγὼ δὲ, ὦ πάτερ, εἰ καὶ μέτοιχός εἰμι, οὐκ ὀκνήσω ὅμως τὰ δοκοῦντά μοι εἰπεῖν· ὁπότεν γὰρ ἤδη ξυνελθόντες διαλέγωνται, τηνικαῦτα, ἦν μὲν ὁ Τιμοκλῆς ὑπέρσχη, ἐάσομεν προχωρεῖν τὴν ξυνουσίαν ὑπὲρ ἡμῶν, ἦν δέ τι ἑτεροῖον ἀποβαίνει, τότε ἤδη τὴν στοὰν αὐτὴν ἔγωγε διασεύσας, εἰ δοκεῖ, ἐμβαλῶ τῇ Δάμιδι, ὥς μὴ κατάρατος ὢν ὑβρίζει ἐς ἡμᾶς.

ΖΕΥΣ. Ἡράκλεις, ὦ Ἡράκλεις, ἄγροικον τοῦτ' εἶρηκας καὶ δεινῶς Βοιωτίον, ξυναπολέσαι ἐνὶ πονηρῷ τοσοῦτους καὶ προσέτι τὴν στοὰν αὐτῇ Μαραθῶνι καὶ Μιλτιάδῃ καὶ Κυναιγείρῳ. Καὶ πῶς ἂν τούτων ξυμπεσόντων οἱ ῥήτορες ἔτι ῥητορεύοιεν τὴν μεγίστην εἰς τοὺς λόγους ὑπόθεσιν ἀφηρημένοι; Ἄλλως τε ζῶντι μὲν σοι δυνατόν ἦν ἴσως ἂν τι καὶ πράξαι τοιοῦτον, ἀφ' οὗ δὲ θεὸς γεγένησαι, μεμάθηκας, οἶμαι, ὥς αἱ Μοῖραι τὰ τοιαῦτα μόναι δύνανται, ἡμεῖς δὲ ἄκυροι αὐτῶν ἐσμεν.

ΗΡΑΚ. Οὐκοῦν καὶ ὁπότε τὸν λέοντα ἢ τὴν ὕδραν ἐφόνεον, αἱ Μοῖραι δι' ἐμοῦ ἐκεῖνα ἔπραττον;

ΖΕΥΣ. Καὶ μάλιστα.

ΗΡΑΚ. Καὶ νῦν ἦν τις ὑβρίζει εἰς ἐμὲ ἢ περισυλῶν μου τὸν νεῶν ἢ ἀνατρέπων τὸ ἄγαλμα, ἦν μὴ ταῖς Μοῖραις πάλαι δεδογμένον ἦ, οὐκ ἐπιτρέψω αὐτόν;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς.

ΗΡΑΚ. Οὐκοῦν ἄκουσον, ὦ Ζεῦ, μετὰ παρρησίας· ἐγὼ γάρ, ὥς ὁ κωμικός ἔφη, ἄγροικός εἰμι τὴν σκᾶφην σκᾶφην λέγων· εἰ τοιαῦτά ἐστι τὰ ὑμέτερα, μακρὰ χαίρειν φράσας ταῖς ἐνταῦθα τιμαῖς καὶ κνίσῃ καὶ ἱερείων αἵματι ἐς τὸν ἄδην ἄπειμι, ὅπου με γυμνὸν τὸ τόξον ἔχοντα κἂν τὰ εἰδῶλα φοβήσεται τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεφονευμένων θηρίων.

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, οἴκοθεν δ' μάρτυς, φησὶν· ἀπέσωσάς γ' ἂν οὖν τῇ Δάμιδι ταῦτα εἰπεῖν ὑποβάλλων.

33. Ἀλλὰ τίς ὁ σπουδῇ προσιὼν οὗτός ἐστιν, ὁ χαλκοῦς, ὁ εὐγραμμος καὶ εὐπερίγραπτος, ὁ ἀρχαῖος τὴν ἀνάδεσιν τῆς κόμης; μᾶλλον δὲ ὁ σὸς, ὦ Ἑρμῇ, ἀδελφός ἐστιν, ὁ ἀγοραῖος, ὁ παρὰ τὴν Ποικίλῃν· πίττης γοῦν ἀναπέπλησται ὁσημέραι ἐκματτόμενος ὑπὸ τῶν ἀνδριαντοποιῶν. Τί, ὦ παῖ, δρομαῖος ἡμῖν ἀφίξει; ἢ πού τι ἐκ γῆς νεώτερον ἀπαγγέλλεις;

ΕΡΜΑΓΟΡΑΣ. Ὑπέρμεγα, ὦ Ζεῦ, καὶ μυρίας τῆς σπουδῆς δεόμενον.

ΖΕΥΣ. Λέγε ἤδη, εἰ τι καὶ ἄλλο ἡμᾶς ἐπανιστάμενον λέληθεν.

ΕΡΜΑΓ. Ἐτύγχανον μὲν ἄρτι χαλκουργῶν ὑποπιττούμενος στέρνων τε καὶ μετάφρενον· θώραξ δέ μοι γελοῖος ἀμφὶ σώματι πλασθεὶς παρηώρητο μιμητῇ τέχνῃ σφραγίδα χαλκοῦ πᾶσαν ἐκτυπούμενος· ὥρῳ δ' ὅχλον στείχοντα καὶ τινὰς δύο ὠχροὺς κεκράκτας, πυγμάχους σοφισμάτων, Δᾶμιν τε καὶ...

ΖΕΥΣ. Παῦς, ὦ Ἑρμαγόρα βέλτιστε, ἱαμβίζων· οἷδα γὰρ οὐστὶνας λέγεις. Ἄλλ' ἐκεῖνό μοι φράσον, εἰ πάλαι ξυγκροτεῖται αὐτοῖς ἡ ἔρις.

32. HERC. Ego vero, pater, quanquam inquilinus modo, tamen non cunctabor quid mihi videatur dicere. Nempe quum jam congressi disputabunt, tum nos, si quidem Timocles superaverit, procedere sinemus institutam pro nobis disputationem : si vero quid secius evenerit, tum jam ego ipsam concussam, si ita videtur, porticum in Damidem injiciam, ne homo execrabilis contumeliis porro nos afficiat.

JUP. Hercules, heus Hercules! rusticum illud est quod dixisti, et vehementer Boeoticum, perdere cum uno malo tot homines, et insuper totam porticum cum suo Marathone et Miltiade et Cynagiro. Et quomodo his una pereuntibus in posterum orationem ornabunt rhetores, maximo illo dicendi argumento privati? Præterea vivus quidem quum esses, poteris forsitan tale quid efficere : a quo autem tempore deus factus es, didicisti, puto, Parcas solas posse talia, nos autem eorum esse expertes.

HERC. Igitur etiam quum leonem aut hydram interficerem, Parcae illa per me faciebant?

JUP. Omnino.

HERC. Et jam si quis contumeliosus in me sit. aut templum spoliando meum, aut evertenda statua, nisi Parcibus olim ita decretum fuerit, illum non elidam?

JUP. Nequaquam.

HERC. Itaque audi, Jupiter, libere dicentem ; ego enim, ut ait Comicus, sum rusticus et scapham voco scapham : si hæc est vestra conditio, longum ego valere jussis vestris istis honoribus, et nidore, et victimarum sanguine, ad inferos descendo, ubi me, nudum si habeam arcum, umbræ certe interfectarum a me belluarum metuent.

JUP. Euge, domesticus, aiunt, testis! compendifecisti enim Damidi ne illa dicat, quum ipse subicias.

33. Sed quis est ille cum festinatione accedens, ille æneus, ille lineamentis omnibus circumcirca pulchre et ad amussim factus, ille prisco more revinctus comam? quin tuus frater est, Mercuri, forensis ille, juxta Pœcilen : pice enim oppletus est, qui quotidie exprimatur a statuariis. Quid, filii, sic curriculo ad nos venisti? num quid novi nobis de terra affers?

HERMAGORAS. Ingens quiddam, Jupiter, et infinita diligentia dignum.

JUP. Dic jam num quid præterea seditionis nobis imprudentibus sit coortum.

HERM. Statuariis pro more præbebam modo pice oblinendum pectus atque tergora ; tenax lorica corpori, risum movens, afflicta jam pendebat arte simia, signum velut totius æris exprimens : quum video turbam affluere, cingentem duos clamosos, albos, at pugiles sophismatum, Damisque et

JUP. Desine, optime Hermagora, iambos : novi enim quos dicis. At illud dic mihi, an diu commissæ sūt illis pugna.

ΕΡΜΑΙ. Οὐδέπω, ἀλλ' ἐν ἀκροβολισμοῖς ἔτι ἦσαν ἀποσφενδονῶντες ἀλλήλοισ πόρρωθεν ποθεν λοιδορούμενοι.

ΖΕΥΣ. Τί οὖν ἔτι χρή ποιεῖν λοιπόν, ὦ θεοί, ἢ ἀκροᾶσθαι ἐπικύψαντας αὐτῶν; Ὡστε ἀφαιρείτωσαν αἱ Ὠραι τὸν μοχλὸν ἤδη καὶ ἀπάγουσαι τὰ νέφη ἀναπετανύτωσαν τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ.

34. Ἡράκλεις, ὅσον τὸ πλῆθος ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν ἀπηντήκασιν. Ὁ δὲ Τιμοκλῆς αὐτὸς οὐ πάνυ μοι ἀρέσκει ὑποτρέμων καὶ ταραττόμενος· ἀπολεῖ ἅπαντα οὗτος τήμερον· ὁ γὰρ γοῦν ἔστιν ὅτι οὐδ' ἀντάρασθαι τῷ Δάμιδι δυνησόμενος. Ἀλλ' ὅπερ ἡμῖν δυνατώτατον, εὐχόμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ

σιγῇ ἐφ' ἡμεῶν, ἵνα μὴ Δάμις γε πύθεται.

TIM. Τί φῆς, ὦ ἱερόσυλε Δάμι, θεοὺς μὴ εἶναι μηδὲ προνοεῖν τῶν ἀνθρώπων;

ΔΑΜ. Οὐκ· ἀλλὰ σὺ πρότερον ἀπόκριναί μοι ᾧτινι λόγῳ ἐπείσθης εἶναι αὐτούς.

TIM. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ, ὦ μιὰρ, ἀπόκριναί.

ΔΑΜ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σύ.

ΖΕΥΣ. Ταυτὶ μὲν παρὰ πολὺ δ' ἡμέτερος ἄμεινον καὶ εὐφρονότερον τραχύνεται. Εὖ γε, ὦ Τιμόκλεις, ἐπὶ χεῖ τῶν βλασφημιῶν· ἐν γὰρ τούτῳ σοι τὸ κράτος, ὡς τὰ γε ἄλλα ἰχθύν σε ἀποφανεῖ ἐπιστομίζων.

TIM. Ἀλλὰ, μὰ τὴν Ἀθηνᾶν, οὐκ ἂν ἀποκριναίμην σοι πρότερος.

ΔΑΜ. Οὐκοῦν ἐρώτα, ὦ Τιμόκλεις· ἐκράτησας γὰρ τοῦτό γε ὁμωμοκῶς· ἀλλ' ἄνευ τῶν βλασφημιῶν, εἰ δοκεῖ.

36. TIM. Εὖ λέγεις· εἰπέ οὖν μοι, οὐ δοκοῦσί σοι, ὦ κατάρατε, προνοεῖν οἱ θεοί;

ΔΑΜ. Οὐδαμῶς.

TIM. Τί φῆς; ἀπρονόητα οὖν ταῦτα ἅπαντα;

ΔΑΜ. Ναί.

TIM. Οὐδ' ὑπὸ τινι ἄρα θεῷ τάττεται ἢ τῶν ὄλων ἐπιμέλεια;

ΔΑΜ. Οὐ.

TIM. Πάντα δὲ εἰκῇ φέρεται ἀλόγῳ τῇ φορᾷ;

ΔΑΜ. Ναί.

TIM. Εἴτ' ἀνθρώποι ταῦτα ἀκούοντες ἀνέχεσθε καὶ οὐ καταλεύσετε τὸν ἀλιτήριον;

ΔΑΜ. Τί τοὺς ἀνθρώπους ἐπ' ἐμὲ παροξύνεις, ὦ Τιμόκλεις; ἢ τίς ὢν ἀγανακτεῖς ὑπὲρ τῶν θεῶν, καὶ ταῦτα ἐκείνων αὐτῶν οὐκ ἀγανακτούντων; οἳ γε οὐδὲν δεινὸν διατεθείκασί με πάλαι ἀκούοντες, εἴ γε ἀκούουσιν.

TIM. Ἀκούουσι γὰρ, ὦ Δάμι, ἀκούουσι, καὶ σε μετίασί ποτε χρόνῳ ὕστερον.

37. ΔΑΜ. Καὶ πότε ἂν ἐκεῖνοι σχολὴν ἀγάγοιεν ἐπ' ἐμὲ, τοσαῦτα, ὡς φῆς, πράγματα ἔχοντες καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἄπειρα τὸ πλῆθος ὄντα οἰκονομούμενοι; ὥστε οὐδέ σέ πω ἡμύναντο ὢν ἐπιорχεῖς αἰεὶ καὶ τῶν ἄλλων, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς βλασφημεῖν ἀναγκάζωμαι παρὰ τὰ συγκείμενα. Καίτοι οὐχ ὁρῶ ἦντινα ἂν ἄλλην ἐπίδει-

HERM. Nondum : sed adhuc erant in velitationibus, ut fundis petentes se invicem, conviciis e longinquo jactatis.

JUP. Quid ergo jam faciendum superest, dii, quam ut prospicientes illos audiamus? Quare jam removeant Horæ obicem, reductisque nubibus portas cæli pandant.

34. Hercules! quanta turba auditum convenit! At iste Timocles non valde mihi placet contremiscens et perturbatus : corrumpet iste hodie omnia : apparet enim illum ne ausurum contra Damidem se attollere. Verum, quod maxime possumus, vota faciamus pro illo,

sed taciti intra nos, feriant ne Damidis aures.

35. TIM. Quid ais, sacrilege Dami, deos non esse, neque providere hominibus?

DAM. Non : Sed tu prius mihi responde, quo argumento illos esse credideris.

TIM. Non ita : sed tu, impure, responde.

DAM. Non, inquam : sed tu.

JUP. Huc usque multo noster melius et vocalius exasperatur. Euge, Timocles!ingere convicia : in hoc enim tibi robor; quantum ad alia, piscem te obturando ere efficiet.

TIM. Ego vero, ita me Pallas, prior tibi non respondero.

DAM. Ergo, Timocles, interroga : hoc enim certe vicisti jurejurando tuo : sed absque illis maledictis, si videtur.

36. TIM. Bene istuc dicis. Dic igitur mihi, non videntur tibi, homo exsecrabilis, providere dii?

DAM. Nequaquam.

TIM. Quid ais? sine providentia itaque fiunt hæc omnia?

DAM. Sane.

TIM. Neque a quodam igitur deo procuratio universorum ordinatur?

DAM. Non.

TIM. Omnia autem temere feruntur irrationabili impetu?

DAM. Nempe.

TIM. Tum vos, qui ista auditis, patimini, nec lapidibus obruitis impium?

DAM. Quid homines contra me irritas, Timocles? aut quis es, qui deorum vicem irascaris, idque illis ipsis non irascentibus? ut qui nihil in me gravius consuluerint, olim licet audierint, modo audiant.

TIM. Enimvero audiunt, Dami, audiunt, et aliquando te suo olim tempore ulciscuntur.

37. DAM. Et quando illi otium ad me puniendum habeant, qui tot, ut ais, negotia sustineant, et res hujus universi, infinitas numero, administrent? Itaque necdum te ulti sunt ob perpetua tua perjuria, et reliqua quæ taceo, ne et ipse maledicere præter pacta cogar. Quanquam non video, quam illi possint aliam demonstrationem provi-

εἰν τῆς αὐτῶν προνοίας μείζω ἐξενεγκεῖν ἢ δύναντο ἢ σὲ κακὸν κακῶς ἐπιτρίψαντες. Ἀλλὰ δῆλοί εἰσιν ἀποδημοῦντες ὑπὲρ τὸν Ὠκεανὸν ἴσως μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας· ἔθος γοῦν αὐτοῖς συνεχῶς ἵεναι παρ' αὐτοὺς μετὰ δαῖτα καὶ αὐτεπαγγέλτοις ἐνίοτε.

38. TIM. Τί πρὸς τοσαύτην ἀναισχυντίαν εἴποιμι ἄν, ὦ Δᾶμι;

DAM. Ἐκεῖνο, ὦ Τιμόκλεις, δὲ πάλαι ἐγὼ ἐπόθουν ἀκοῦσάι σου, ὅπως ἐπείσθης οἷσθαι προνοεῖν τοὺς θεούς.

TIM. Ἡ τάξις μὲν πρῶτον τῶν γιγνομένων ἐπείσεν, ὁ ἥλιος αἰετὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰὼν καὶ σελήνη κατὰ ταῦτά καὶ ὄραι τρεπόμεναι καὶ φυτὰ φυόμενα καὶ ζῷα γεννώμενα καὶ αὐτὰ ταῦτα οὕτως εὐμηχάνως κατεσκευασμένα ὥς τρέφεσθαι καὶ ἐννοεῖν καὶ κινεῖσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τεκταίνεσθαι καὶ σκυτοτομεῖν, καὶ τᾶλλα· ταῦτα οὐ προνοίας ἔργα εἶναι σοι δοκεῖ;

DAM. Αὐτό που τὸ ζητούμενον, ὦ Τιμόκλεις, ξυναρπάξεις· οὐδέπω γὰρ δῆλον εἰ προνοία τούτων ἕκαστον ἀποτελεῖται. Ἀλλ' ὅτι μὲν τοιαῦτά ἐστι τὰ γιγνόμενα φαίην δὲ καὶ αὐτός· οὐ μὴν αὐτίκα πεπεισθαι ἀνάγκη καὶ ὑπὸ τινος προμηθείας αὐτὰ γίνεσθαι· ἐνὶ γὰρ καὶ ἄλλως ἀρξάμενα νῦν ὁμοίως καὶ κατὰ ταῦτά ξυνίστασθαι. Σὺ δὲ τάξιν αὐτῶν ὀνομάξεις τὴν ἀνάγκην. Εἴτα δηλαδὴ ἀγανακτήσεις, εἴπερ σοι μὴ ἀκολουθοῖ τὰ γιγνόμενα μὲν, ὅποιά ἐστι, καταριθμουμένων καὶ ἐπαινοῦντι, καὶ οἰομένων δὲ ἀπόδειξιν ταῦτα εἶναι τοῦ καὶ προνοίας διατάττεσθαι αὐτῶν ἕκαστον. Ὡστε κατὰ τὸν κομικόν,

Τουτὶ μὲν ὑπομόχθηρον, ἄλλο μοι λέγε.

39. TIM. Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι καὶ ἄλλης ἐπὶ τούτοις δεῖν ἀποδείξεως. Ὅμως δ' οὖν ἐρῶ· ἀποκρίναι γάρ μοι. Ὅμηρός σοι δοκεῖ ἄριστος ποιητὴς γενέσθαι;

DAM. Καὶ μάλα.

TIM. Οὐκοῦν ἐκείνῳ ἐπείσθην τὴν πρόνοιαν τῶν θεῶν ἐμφανίζοντι.

DAM. Ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, ποιητὴν μὲν ἀγαθὸν Ὅμηρον γεγενῆσθαι πάντες σοι ξυνομολογήσουσι, μάρτυρα δὲ ἀληθῆ περὶ τῶν τοιούτων οὐτ' ἐκείνον οὐτ' ἄλλον ποιητὴν οὐδένα· οὐ γὰρ ἀληθείας μέλει αὐτοῖς, οἶμαι, ἀλλὰ τοῦ κηλεῖν τοὺς ἀκούοντας, καὶ διὰ τοῦτο μέτροις τε κατάδουσι καὶ μύθοις κατηχοῦσι καὶ δῶς ἅπαντα ὑπὲρ τοῦ τερπνοῦ μηχανῶνται.

40. Ἀτὰρ ἡδέως ἂν καὶ ἀκούσαιμι οἷσισι μάλιστα ἐπείσθης τῶν Ὀμήρου· ἄρα οἷς περὶ τοῦ Διὸς λέγει, ὥς ἐπεβούλευον ξυνδῆσαι αὐτὸν ἢ θυγάτηρ καὶ ὁ ἀδελφὸς καὶ ἡ γυνή; καὶ εἴ γε μὴ τὸν Βριάρεων ἢ Θέτις ἐκάλεσεν ἐλεήσασα τὸ γιγνόμενον, ἐπεπέδητο ἂν ἡμῖν ὁ βέλτιστος Ζεὺς ξυναρπασθεῖς. Ἀνθ' ὧν καὶ ἀπομνημονεύων τῇ Θέτιδι τὴν χάριν ἐξαπατᾷ τὸν Ἀγαμέμνονα ὄνειρόν τινα ψευδῇ ἐπιπέμψας, ὥς πολλοὶ τῶν Ἀχαιῶν ἀποθάνοιεν. Ὅρᾳ; ἀδύνατον γὰρ ἦν αὐτῷ κεραυνὸν ἐμβαλόντι καταφλέξει τὸν Ἀγαμέμνονα αὐτὸν ἄνευ τοῦ ἀπαιτεῖν εἶναι δοκεῖν. Ἡ ἐκεῖνά σε μάλιστα εἰς τὴν

dentiae suae edere, majorem quam malum te mortalem male obterendo. Sed apparet illos peregre abesse trans Oceanum forte apud Aethiopas crimine puros : mos enim istis frequenter ad illos abire caenatum, interdum etiam quum sponte ipsi condixerunt.

38. TIM. Quid ad tantam impudentiam dicam, Dami?

DAM. Illud, Timocles, quod olim ego audire ex te cupio, quomodo in eam opinionem veneris, uti putes deos providere.

TIM. Ordo primum eorum quae fiunt mihi persuasit : sol eandem semper viam tenens, et eodem modo luna, et tempestatum vices, et plantarum salus, et generationes animalium, eaque ipsa animalia tanto artificio perfecta, ut nutrirī, cogitare, moveri, incedere, fabricare, coriariam facere possint, et quae sunt alia in eo genere : haec nonne providentiae opera tibi esse videntur?

DAM. Ipsum quodammodo, quod in quaestione est, pro argumento arripis, Timocles : nondum enim manifestum, an providentia horum unumquodque perficiatur. Sed talia quidem esse quae fiunt, ipse quoque dixerim; sed non statim necesse est ut credamus etiam a providentia quadam illa fieri. Potest enim fieri ut a fortuito initio nunc similiter et eodem modo consistent. Tu autem ordinem illorum vocas necessitatem. Deinde nimirum indignaberis, si tibi non obsequantur ea quae fiunt, qualia sunt, enumeranti et laudanti, simul vero putanti, hanc demonstrationem esse, providentia quadam illorum unumquodque vices suas servare. Igitur, ut est in comedia,

Hoc subdolum videtur : affer alterum.

39. TIM. Equidem non puto alia opus esse in hisce demonstratione. Attamen interrogabo. Etenim responde mihi. Homerusne videtur tibi optimus poeta fuisse?

DAM. Sane.

TIM. Illi ergo credidi providentiam deorum declaranti.

DAM. Verum enim vero, homo mirabilis, poetam quidem bonum fuisse Homerum omnes tibi largiuntur, testem autem idoneum talium neque illum neque alium quemcumque poetam. Neque enim veri illis cura est, puto, sed ut auditores demulceant; atque ob id ipsum versibus occidunt, et personant fabulis, et in universum jucunditatis causa machinantur omnia.

40. Verum libenter audierim, quibus maxime Homeri dictis fidem habueris : num illis quae de Jove dicit, insidias illi fecisse ut ligarent, filiam, et fratrem, et uxorem? et nisi Briareum advocasset Thetis, miserata factum, in compedes forte raptus nobis esset Jupiter optimus. Pro quo etiam beneficio gratiam relaturus Thetidi, decipit Agamemnonem immisso somnio mendaci, quo Achivorum multi perirent. Viden? non poterat nempe jacto fulmine ipsum comburere Agamemnonem, quo non videretur esse impostor. Aut illa forte ad credendum te pertraxerunt, quum audires

πίστιν ἐπεσπάσατο ἀκούοντα, ὡς Διομήδης μὲν ἔτρωσε τὴν Ἀφροδίτην, εἶτα τὸν Ἄρην αὐτὸν Ἀθηνᾶς παρακελεύσει, μετὰ μικρὸν δὲ αὐτοὶ ξυμπεσόντες οἱ θεοὶ ἐμονομάχουν ἀναμίζ οἱ ἄρρενές τε καὶ αἱ θήλειαι, καὶ Ἀθηνᾶ μὲν Ἄρην καταγωνίζεται, ἅτε καὶ προπεπονηκότα, οἶμαι, ἐκ τοῦ τραύματος, ὃ παρὰ τοῦ Διομήδους εἰλήφει,

Λητοῖ δ' ἀντέστη σῶχος ἐριούνιος Ἑρμῆς ;

ἢ τὰ περὶ τῆς Ἀρτέμιδος σοι πιθανὰ ἔδοξεν, ὡς ἐκείνη μεμψίμοιρος οὔσα ἡγανάκτησεν οὐ κληθεῖσα ἐφ' ἐστίαν ὑπὸ τοῦ Οἰνέως, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τινι ὑπερφυᾷ καὶ ἀνυπόστατον τὴν ἀλκὴν ἐπαφῆκεν ἐπὶ τὴν χώραν αὐτοῦ; ἄρ' οὖν τὰ τοιαῦτα λέγων σε Ὀμηρος πέπεικε;

41. ZEYΣ. Βαβαί, ἡλίχον, ὦ θεοί, ἀνεβόησε τὸ πλῆθος, ἐπαινοῦντες τὸν Δῆμιν· ὃ δ' ἡμέτερος ἀπορουμενὼ εἰσὶν· δέδιδε γοῦν καὶ ὑποτρέμει καὶ δῆλός ἐστιν ἀπορρίψων τὴν ἀσπίδα, καὶ ἤδη περιδύλεται οἱ παρεκδὺς ἀποδράσεται.

TIM. Οὐδ' Εὐριπίδης ἄρα σοι δοκεῖ λέγειν τι ὑγιές, ὁπότεν αὐτοὺς ἀναβιβασάμενος τοὺς θεοὺς ἐπὶ τὴν σκηνὴν δεικνύη σῶζοντας μὲν τοὺς χρηστοὺς τῶν ἡρώων, τοὺς πονηροὺς δὲ καὶ κατὰ σὲ τὴν ἀσέβειαν ἐπιτρίβοντας;

DAM. Ἄλλ', ὦ γενναιότατε φιλοσόφων Τιμόκλεις, εἰ τοιαῦτα ποιοῦντες οἱ τραγωδοποιοὶ πεπεικάσι σε, ἀνάγκη δυοῖν θάτερον ἤτοι Πῶλον καὶ Ἀριστόδημον καὶ Σάτυρον ἡγεῖσθαι σε θεοὺς εἶναι τότε ἢ τὰ πρόσωπα τῶν θεῶν αὐτὰ καὶ τοὺς ἐμβάτας καὶ τοὺς ποδήρεις χιτῶνας καὶ χλαμύδας καὶ χειρῖδας καὶ προγαστρίδια καὶ σωματία καὶ τᾶλλα, οἷς ἐκεῖνοι σεμνύνουσι τὴν τραγωδίαν, ὅπερ γελοιότατον οἶμαι· ἐπεὶ καθ' ἑαυτὸν ὁπότεν ὁ Εὐριπίδης, μηδὲν ἐπειγούσης τῆς χρείας τῶν δραμάτων, τὰ δοκοῦντά οἱ λέγει, ἀκουσον αὐτοῦ τότε παρρησιαζομένου,

Ὅρξας τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα
καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὕγρας ἐν ἀγκάλας;
τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν.

Καὶ πάλιν,

Ζεὺς, ὅστις ὁ Ζεὺς, οὐ γὰρ οἶδα, πλὴν λόγῳ
κλύων·

καὶ τὰ τοιαῦτα.

42. TIM. Οὐκοῦν ἅπαντες ἄνθρωποι καὶ τὰ ἔθνη ἐξηπάτηνται θεοὺς νομίζοντες καὶ πανηγυρίζοντες;

DAM. Εὖ γε, ὦ Τιμόκλεις, ὅτι με ὑπέμνησας τῶν κατὰ τὰ ἔθνη νομιζομένων, ἀφ' ὧν μάλιστα συνίδοι τις ἂν ὡς οὐδὲν βέβαιον ὃ περὶ θεῶν λόγος ἔχει· πολλοὶ γὰρ οἱ τάραχοι καὶ ἄλλοι ἄλλα νομίζουσι, Σκύθαι μὲν ἀκινάκη θύοντες καὶ Θρᾶκες Ζαμόλξιδι, δραπέτῃ ἀνθρώπῳ ἐκ Σάμου ὡς αὐτοὺς ἤκοντι, Φρύγες δὲ Μηνὶ καὶ Αἰθίοπες Ἡμέρᾳ καὶ Κυλλήνιοι Φάλητι καὶ Ἀσύριοι περισσετέρᾳ καὶ Πέρσαι πυρὶ καὶ Αἰγύπτιοι ὕδατι. Καίτοι τοῦτο μὲν ἅπασιν κοινὸν τοῖς Αἰγυπτίοις τὸ ὕδωρ,

a Diomede vulneratam Venerem, ac ipsum deinde, Minerva instigante, Martem? paullo post autem, irruentes in se invicem dii praelia miscuere viri pariter ac feminæ, et Minerva quidem Martem dejecit, laborantem quippe ex vulnere, opinor, quod a Diomede acceperat;

Latonam at contra stetit utilium dator Hermes.

Aut istæ de Diana probabilia tibi visa sunt, quum illa ægre fert et indignatur, se non vocatam ab Cœneo ad epulas: atque eam ob causam aprum horribili magnitudine et robore, cui resistere nihil posset, in regionem illius immittit? numquid ergo talia dicens Homerus tibi persuasit?

41. JUP. Hem! quanto, o dii, clamore multitudo laudavit Damin! At noster desperare videtur; metuit enim, et intremiscit, et apparet abjecturum esse clypeum: et jam circumspicit qua se subducens queat aufugere.

TIM. Neque Euripides igitur tibi sanum quid videtur dicere, quum deos ipsos in scenam productos ostendit, ut servant bonos inter heroes, malos vero et impietatem qualis tua est obterunt?

DAM. Sed, o generosissime philosophorum Timocles, si, hæc dum agunt, persuasere tibi Tragici; oportet alterutrum horum, aut Polum et Aristodemum et Satyrum putare te deos esse tunc, aut ipsas deorum personas, et cothurnos, et talares togas, et chlamydes, et manicas, et ventralia, et thoraces, et alia quibus illi tragœdiam ornant: quod quidem maxime ridiculum arbitror. Alioqui ubi pro se Euripides, nihil urgente fabularum necessitate, quæ sibi videantur dicit, audias ipsum tunc libere pronunciantem:

Sublime fusum cernis, immensum æthera,
cujus tenetur mollibus complexibus
terra? hoc putato numen, hunc perhibe Jovem.

Et rursus,

O Jupiter, quicumque demum es Jupiter;
nam nescio, hominum modo sermone cognitum;

et similia.

42. TIM. Igitur omnes homines et populi decepti sunt, qui deos esse putent ac celebrent?

DAM. Bene, Timocles, admonuisti me eorum quæ inter gentes moribus legibusque recepta sunt: e quibus nimirum maxime cognoverit aliquis, quam nihil firmum illa, quæ de diis feruntur, habeant. Multa enim confusio, et alii alia sanxerunt: Scythæ sacrificantes acinacæ, et Zamolxidi Thraces, qui fugitivus e Samo ad illos venit, Phryges autem Deo Luno, et Diei Æthiopes, et Cyllenii Phaleti, et Assyrii columbæ, et Persæ igni, et aquæ Ægyptii. Quanquam communis quidem Ægyptiis omnibus deus est

ἰδίᾳ δὲ Μεμφίταις μὲν ὁ βοῦς θεός, Πηλουσιώταις δὲ κρόμμυον, καὶ ἄλλοις ἴβις ἢ κροκόδειλος καὶ ἄλλοις κυνοκέφαλος ἢ αἰλουρος ἢ πίθηκος· καὶ ἔτι κατὰ κώμας τοῖς μὲν ὁ δεξιὸς ὦμος θεός, τοῖς δὲ κατ' ἀντιπέραν οἰκοῦσιν ἄτερος· καὶ ἄλλοις κεφαλῆς ἡμίτομον, καὶ ἄλλοις ποτήριον κεραμεῦν ἢ τρύβλιον. Ταῦτα πῶς οὐ γέλως ἐστίν, ὦ καλὲ Τιμόκλεις;

ΜΟΜ. Οὐκ ἔλεγον, ὦ θεοί, πάντα ταῦτα ἥξειν εἰς τοῦμφανές καὶ ἀκριβῶς ἐξετασθήσεσθαι;

ΖΕΥΣ. Ἐλεγες, ὦ Μῶμε, καὶ ἐπετίμας ὀρθῶς, καὶ ἔγωγε πειράσομαι ἐπανορθώσασθαι αὐτά, ἣν τὸν ἐν ποσὶ τοῦτον κίνδυνον διαφύγωμεν.

43. ΤΙΜ. Ἄλλ', ὦ θεοί, ἐχθρὸν σὺ, τοὺς χρησμούς καὶ προαγορεύσεις τῶν ἐσομένων τίνος ἔργον ἂν εἴποις ἢ θεῶν καὶ προνοίας τῆς ἐκείνων;

ΔΑΜ. Σιώπησον, ὦ ἄριστε, περὶ τῶν χρησμῶν, ἐπεὶ ἐρήσομαί σε, τίνος αὐτῶν μάλιστα μεμνηῖσθαι ἀξιόεις; ἄρ' ἐκείνου, ὃν τῷ Λυδῷ ὁ Πύθιος ἔχρησεν, ὃς ἀκριβῶς ἀμφήκης ἦν καὶ διπρόσωπος, οἳ εἰσι τῶν Ἑρμῶν ἐνιοί, διττοὶ καὶ ἀμφοτέρωθεν ὅμοιοι, πρὸς ὁπότερον ἂν αὐτῶν μέρος ἐπιστραφῆς; τί γάρ; μᾶλλον ὁ Κροῖσος διαβάς τὸν Ἄλυν τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν ἢ τὴν Κύρου καταλύσει; καίτοι οὐκ ὀλίγων ταλάντων ὁ Σαρδιανὸς ἐκεῖνος ὁλεθρὸς τὸ ἀμφιδέξιον τοῦτο ἔπος ἐπρίατο.

ΜΟΜ. Αὐτά που, ὦ θεοί, ὁ ἀνὴρ διεξέρχεται λέγων ἃ ἐγὼ ἐδεδίδειν μάλιστα. Ποῦ νῦν ὁ καλὸς ἡμῖν κιθαρωδός; ἀπολόγησαι αὐτῷ κατελθὼν πρὸς ταῦτα.

ΖΕΥΣ. Σὺ ἡμᾶς ἐπισφάττεις, ὦ Μῶμε, οὐκ ἐν καιρῷ νῦν ἐπιτιμῶν.

44. ΤΙΜ. Ὅρα οἷα ποιεῖς, ὦ ἀλιτῆριε Δᾶμι, μονοουχὶ τὰ ἔδη αὐτὰ τῶν θεῶν ἀνατρέπεις τῷ λόγῳ καὶ βωμούς αὐτῶν.

ΔΑΜ. Οὐ πάντας ἔγωγε τοὺς βωμούς, ὦ Τιμόκλεις· τί γὰρ καὶ δεινὸν ἀπ' αὐτῶν γίγνεται, εἰ θυμιαμάτων καὶ εὐωδίας εἰσι μεστοί; τοὺς δ' ἐν Ταύροις τῆς Ἀρτέμιδος ἡδέως ἂν ἐπειδὸν ἐκ βάθρων ἐπὶ κεφαλὴν ἀνατρεπομένους, ἐφ' ὧν τοιαῦτα ἢ παρθένας εὐωχουμένη ἔχαιρε.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' πόθεν ἡμῖν τὸ ἄμαχον κακὸν ἐπῆλθεν; ὡς δαιμόνων οὐδενὸς ἀνὴρ φείδεται, ἀλλ' ἐξ ἀμάξης παρρησιάζεται καὶ

μάρπτει ἐξείης, ὃς τ' αἴτιος ὃς τε καὶ οὐκί.

ΜΟΜ. Καὶ μὴν ὀλίγους ἂν, ὦ Ζεῦ, τοὺς ἀναιτίους εὐροὺς ἐν ἡμῖν· καὶ που τάχα προῖων ὁ ἄνθρωπος ἄψεται καὶ τῶν κορυφαίων τινός.

45. ΤΙΜ. Οὐδὲ βροντῶντος ἄρα τοῦ Διὸς ἀκούεις, ὦ θεομάχε Δᾶμι;

ΔΑΜ. Καὶ πῶς οὐ μέλλω βροντῆς ἀκούειν, ὦ Τιμόκλεις; εἰ δ' ὁ Ζεὺς ὁ βροντῶν ἐστι, σὺ ἄμεινον ἂν εἰδείης ἐκεῖθεν ποθεῖν παρὰ τῶν θεῶν ἀφιγμένος· ἐπεὶ οἱ γε ἐκ Κρήτης ἤκοντες ἄλλα ἡμῖν διηγοῦνται, τάφον τινὰ ἐκεῖθι δείκνυσθαι καὶ στήλην ἐφειστάναι δηλοῦσαν ὡς οὐκέτι βροντήσκειεν ἂν ὁ Ζεὺς πάλαι τεθνεώς.

aqua; privatim vero Memphis deus bos est; Pelusiotis cepe, et aliis ibis, aut crocodilus; aliis cynocephalus, aut feles, aut simia: et insuper per vicos aliis humerus dexter deus est; e regione autem habitantibus, sinister; et aliis caput dimidiatum, et aliis figulinum poculum aut patella. Hæc quomodo non ridicula sunt, o pulcher Timocles?

MOM. Nonne prædicebam, dii, futurum ut proferrentur in lucem hæc omnia, et accurate examinarentur?

JUP. Prædixisti, Mome, et recte nos reprehendisti; ac studebo corrigere ista, modo præsens periculum effugerimus.

43. TIM. Verum tu, diis inimice, oracula et prædictiones futurorum cujus opus dixeris, nisi deorum illorumque providentiæ?

DAM. Tace, vir bone, de oraculis. Nam interrogabo te, cujus illorum maxime velis mentionem fieri? num illius quod Lydo Pythius reddidit, quod exacte ambiguum erat ac vultu duplici, quales sunt Hermarum quidam, duplices et utrimque similes, ad quamcumque illorum te partem convertas? quid enim? utrum magis superato Cræsus Halye suum imperium an Cyri dissolvat? atqui non paucis talentis Sardiana illa pestis ancipitem istum versum emerat.

MOM. Illa ipsa fere, dii, hic vir disputat, quæ ego maxime metueram. Ubi nunc est nobis pulcher ille citharædus? descende et responde isti pro te ad hæc crimina.

JUP. Enecas tu nos, Mome, importunis illis reprehensionibus tuis.

44. TIM. Vide quid agas, execranda Dami: tantum non sedes ipsas deorum disputatione tua evertis, ipsorumque altaria.

DAM. Non omnia equidem altaria, Timocles: quid enim mali ab iis fiat, si suffitus et boni odoris plena sint? sed illa Tauricæ Dianæ libenter sane viderem e fundamentis in caput eversa, in quibus talibus epulis virgo illa gaudebat.

JUP. Unde nobis invictum istud malum ingruit? ut nulli deorum vir parcat! sed tanquam e plaustro confidenter maledicit,

Et lacerat deinceps insontes atque nocentes.

MOM. Verum paucos sane, Jupiter, inveneris inter nos insontes. Et mox forte progressus homo tanget etiam summorum quendam.

45. TIM. Neque tonantem ipsum Jovem audis, hostis deorum Dami?

DAM. Quidni tonitru audiam, Timocles? utrum vero Jupiter sit qui tonat, melius tu noris, qui forte illinc a diis aliunde veneris: quando, qui e Creta veniunt, alia nobis narrant, sepulcrum ibi quoddam ostendi et columellam impositam, quæ declaret non tonaturum amplius Jovem, ut qui jam olim sit mortuus.

ΜΩΜ. Τοῦτ' ἐγὼ πρὸ πολλοῦ ἠπιστάμην ἐροῦντα τὸν ἄνθρωπον. Τί δ' οὖν, ὦ Ζεῦ, ὡχρίακας ἡμῖν καὶ συγκροτεῖς τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τοῦ τρόμου; θαρρεῖν χρὴ καὶ τῶν τοιούτων ἀνθρωπίσκων καταφρονεῖν.

ΖΕΥΣ. Τί λέγεις, ὦ Μῶμε; καταφρονεῖν; οὐχ ὁρᾷς ὅσοι ἀκούουσι καὶ ὡς ζυμπεπεισμένοι εἰσὶν ἤδη κατ' ἡμῶν καὶ ἀπάγει αὐτοὺς ἀναδησάμενος τῶν ὤτων ὁ Δᾶμις;

ΜΩΜ. Ἀλλὰ σὺ, ὦ Ζεῦ, ὁπότεν ἐθελήσης, σειρήν χρυσείην καθεῖς ἀπαντας αὐτοὺς

αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαις αὐτῇ τε θαλάσσῃ.

46. **TIM.** Εἰπέ μοι, ὦ κατάρατε, πέπλευκας ἤδη ποτέ;

DAM. Καὶ πολλὰ, ὦ Τιμόκλεις.

TIM. Οὐκουν ἔφερε μὲν ὑμᾶς τότε ἄνεμος ἐμπίπτων τῇ ὁθόνῃ καὶ ἐμπιπλὰς τὰ ἀκάτια ἢ οἱ ἐρέττοντες, ἐκυβέρνησα δὲ εἷς τις ἐφ'esτωὺς καὶ ἐσωζε τὴν ναῦν;

DAM. Καὶ μάλα.

TIM. Εἴτα ἡ ναῦς μὲν οὐκ ἂν ἔπλει μὴ κυβερνωμένη, τὸ δὲ ὄλον τοῦτο ἀκυβέρνητον οἶει καὶ ἀνηγεμόνευτον φέρεσθαι;

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, Τιμόκλεις, ταῦτα καὶ ἰσχυρῶς τῷ παραδείγματι.

47. **DAM.** Ἀλλ', ὦ Θεοφιλέστατε Τιμόκλεις, τὸν μὲν κυβερνήτην ἐκεῖνον εἶδες ἂν αἰ τὰ ζυμφέροντα ἐπινοοῦντα καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ παρασκευαζόμενον καὶ προστάττοντα τοῖς ναύταις, ἀλυσιτελὲς δὲ οὐδὲ ἄλογον οὐδὲν εἶχε τι ἡ ναῦς, ὃ μὴ χρήσιμον πάντως καὶ ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τὴν ναυτιλίαν αὐτοῖς; ὃ δὲ σὸς οὗτος κυβερνήτης, ὃν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ νηϊ ἐφ'esτάναι ἀξιοῖς, καὶ οἱ ξυνναῦται αὐτοῦ οὐδὲν εὐλόγως οὐδὲ κατὰ τὴν ἀξίαν διατάττουσιν; ἀλλ' ὁ μὲν πρότονος, εἰ τύχοι, ἐς τὴν πρύμναν ἀποτέταται, οἱ πόδες δὲ ἐς τὴν πρῶραν ἀμφοτέροι· καὶ χρυσαὶ μὲν αἱ ἄγκυραι ἐνίητε, ὃ γηνίσκος δὲ μολυβδοῦς, καὶ τὰ μὲν ὕψαλα κατάγραφα, τὰ δ' ἑξαλα τῆς νεὸς ἀμορφα.

48. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ναυτῶν ἴδοις ἂν τὸν μὲν ἄργον καὶ ἄτεχνον καὶ ἄτολμον πρὸς τὰ ἔργα διμοιρίτην ἢ τριμοιρίτην, τὸν δὲ καταχολυμβῆσαι τε δεινὸν καὶ ἐπὶ τὴν κεραίαν ἀναπηδῆσαι βῆδιον καὶ εἰδότα τῶν χρησίμων ἕκαστα, μόνον τοῦτον ἀντλεῖν προστεταγμένον· τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἐν τοῖς ἐπιβάταις, μαστιγίαν μὲν τινα ἐν προεδρίᾳ παρὰ τὸν κυβερνήτην καθήμενον καὶ ἑραπευόμενον, καὶ ἄλλον κίμαιδον ἢ πατραλοῖαν ἢ ἱερόσυλον ὑπερτιμώμενον καὶ τὰ ἄκρα τῆς νεὸς κατειληφότα, χαρίεντας δὲ πολλοὺς ἐν μυχῷ τοῦ σκάφους στενοχωρουμένους καὶ ὑπὸ τῶν πρὸς ἀλήθειαν χειρόνων πατομένους· ἐννόησον γοῦν ὅπως μὲν Σωκράτης καὶ Ἀριστείδης ἐπλευσε καὶ Φωκίων, οὐδὲ τὰ ἄλφιστα διαρκῇ ἔχοντες οὐδὲ ἀποτεῖναι τοὺς πόδας δυνάμενοι ἐπὶ γυμνῶν τῶν σανίδων παρὰ τὸν ἄντλον, ἐν ὅσοις δὲ ἀγαθοῖς Καλλίας καὶ Μειδίας καὶ Σαρδανάπαλλος ὑπερτρυφῶντες καὶ τῶν ὑφ' αὐτοῖς καταπτύοντες.

49. Τοιαῦτα ἐν τῇ νηϊ σου γίγνεται, ὦ σοφώτατε

MOM. Hoc diu ego sciebam dicturum esse hominem. Quid ergo, Jupiter, expalluisti nobis, et dentes tremore collidis? bono an. no oportet esse, et ejusmodi homunciones contemnere.

JUP. Quid ais, Mome? contemnere? non vides quot ipsum audiant, et quam illius persuasionibus contra nos occupati sint? abducatque illos auribus devinctos Damis?

MOM. At tu, quum volueris, Jupiter, catena aurea demissa omnes

Ipsa cum terra huc et cum mare traxeris ad nos.

46. **TIM.** Dic mihi, exsecrabilis homo, an aliquando navigasti?

DAM. Et saepe, Timocles.

TIM. Nonne ferebat tum vos ventus in linteum irruens et implens vela, aut etiam remigantes, astabat autem aliquis gubernans et servabat navem?

DAM. Sane.

TIM. Tum navis quidem non navigasset nisi esset gubernata: hoc universum autem sine gubernatore atque duce ferri arbitraris?

JUP. Optime haec, Timocles, et valide disputas similitudine.

47. **DAM.** Verum, deorum amantissime Timocles, gubernatorem illum videbas semper cogitare utilia, et ante tempus parare se, et imperare nautis; inutile autem aut irrationabile nihil habebat navis, quod non omnino usui et necessarium ipsis esset ad navigationem. At tuus iste gubernator, quem magnæ præesse navi postulas, et socii illius nautæ, nihil ratione neque pro dignitate constituunt: sed protonus forte funis ad puppim tentus est, pedesque ad proram utrique; et ancoræ interdum aureæ, chenisus autem plumbeus; et picta quæ mari demerguntur, quæ vero eminent in nave, deformia.

48. Inter ipsos vero nautas videas alium quidem pigrum atque inertem et ad opera suscipienda timidum, dimidia esse vel tertiae parti navis præfectum; alium vero ad nandum strenum, ad exsiliendum in antennas agilem, et utilium omnium scientem, solum exhaustire sentinam jussum: eandemque inter vectores esse rationem: furciferum quendam primo loco apud gubernatorem assidere et coli; aliumque cinædum, aut parricidam aut sacrilegum, supra reliquos honorari, et summa navis occupare; honestos autem multos in angulo navis confertos, ab iis qui re vera deteriores sunt conculcari. Cogita enim, quomodo Socrates et Aristides navigaverint, et Phocion, qui ne alimentorum quidem satis habuerint, neque extendere pedes nudis in tabulis propter ipsam sentinam potuerint: in quantis contra bonis fuerint Callias, et Midias, et Sardanapalus luxuriantes, eosque qui sub se erant despuentes.

48. Talia tua in navi fiunt, Timocles, vir sapientissime:

Τιμόκλεις· διὰ τοῦτο αἱ ναυαγίαι μυρίαί. Εἰ δέ τις κυβερνήτης ἐφεστὼς ἑώρα καὶ διέταττεν ἕκαστα, πρῶτον μὲν οὐκ ἂν ἠγνόησεν οἵτινες οἱ χρηστοὶ καὶ οἵτινες οἱ φαῦλοι τῶν ἐμπλεόντων, ἔπειτα ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἀξίαν τὰ προσήκοντα ἀπένειμεν ἂν, χώραν τε τὴν ἀμείνω τοῖς ἀμείνοσι παρ' αὐτὸν ἄνω, τὴν κάτω δὲ τοῖς χείροσι, καὶ συσσίτους ἔστιν οὗς ἀμείνους καὶ ξυμβούλους ἐποιήσατ' ἂν, καὶ τῶν ναυτῶν ὁ μὲν πρόθυμος ἢ πρόρρας ἐπιμελητὴς ἀπεδέδεικτ' ἂν ἢ τοίχου ἄρχων ἢ πάντως πρὸ τῶν ἄλλων, ὁ δὲ ὀκνηρὸς καὶ ῥάθυμος ἐπαίετ' ἂν τῷ καλωδίῳ πεντάκις τῆς ἡμέρας ἐς τὴν κεφαλὴν. Ὡστε σοι, ὦ θαυμάσιε, τὸ τῆς νεῶς τοῦτο παράδειγμα κινδυνεύει περιτετράφθαι κακοῦ τοῦ κυβερνήτου τετυχηκός.

50. ΜΩΜ. Ταῦτ' ἤδη κατὰ ῥοὴν προχωρεῖ τῷ Δάμιδι καὶ πλησίστιος ἐπὶ τὴν νίκην φέρεται.

ΖΕΥΣ. Ὅρθως, ὦ Μῶμε, εἰκάξεις. Ὁ δ' οὐδὲν ἰσχυρὸν ὁ Τιμοκλῆς ἐπινοεῖ, ἀλλὰ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ καθ' ἡμέραν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις εὐπερίτρεπτα πάντα ἐπαντλεῖ.

51. ΤΙΜ. Οὐκοῦν ἐπεὶ τῆς νεῶς τὸ παράδειγμα οὐ πάνυ σοι ἰσχυρὸν ἔδοξεν εἶναι, ἄκουσον ἤδη τὴν ἱερὰν, φατίν, ἄγκυραν καὶ ἣν οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀπορρήξεις.

ΖΕΥΣ. Τί ποτ' ἄρα καὶ ἐρεῖ;

ΤΙΜ. Ἴδε γὰρ εἰ ἀκόλουθα ταῦτα συλλογίζομαι, καὶ εἴ πῃ αὐτὰ δυνατόν σοι περιτρέψαι. Εἰ γὰρ εἰσὶ βωμοὶ, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοὶ, εἰσὶν ἄρα καὶ θεοί. Τί πρὸς ταῦτα φῆς;

ΔΑΜ. Ἦν πρότερον γελάσω ἐς κόρον, ἀποκρινοῦμαι σοι.

ΤΙΜ. Ἀλλὰ ἔοικας οὐδὲ παύσεσθαι γελῶν· εἰπέ δὲ ὅμως ὅπῃ σοι γελοῖον ἔδοξε τὸ εἰρημένον εἶναι.

ΔΑΜ. Ὅτι οὐκ αἰσθάνῃ ἀπὸ λεπτῆς χρόκης ἐξαψάμενός σου τὴν ἄγκυραν, καὶ ταῦτα ἱερὰν οὖσαν· τὸ γὰρ εἶναι θεοὺς τῷ βωμοὺς εἶναι ξυνδῆσας ἰσχυρὸν οἶει ποιήσασθαι ἀπ' αὐτῶν τὸν ὄρμον. Ὡστε ἐπεὶ μηδὲν ἄλλο τούτου φῆς ἔχειν εἰπεῖν ἱερώτερον, ἀπίστωμεν ἤδη.

52. ΤΙΜ. Ὁμολογεῖς τοίνυν ἠττησθαι προαπιῶν;

ΔΑΜ. Ναί, ὦ Τιμόκλεις. Σὺ γὰρ ὥσπερ οἱ ὑπὸ τινων βιαζόμενοι ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ἡμῖν καταπέφευγας. Ὡστε, νῆ τὴν ἄγκυραν τὴν ἱερὰν, ἐθέλω σπείσασθαι ἤδη πρὸς σὲ ἐπ' αὐτῶν γε τῶν βωμῶν, ὡς μηκέτι περὶ τούτων ἐρίζοιμεν.

ΤΙΜ. Εἰρωνεύῃ ταῦτα πρὸς ἐμὲ, τυμβωρύχε καὶ μιὰρὲ καὶ κατάπτυστε καὶ μαστιγία καὶ κάθαρμα. Οὐ γὰρ ἴσμεν οὕτινος μὲν πατὴρ εἶ, πῶς δὲ ἡ μήτηρ σου ἐπορνεύετο, καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν ἀπέπνιξας καὶ μοιχεύεις καὶ τὰ μειράκια διαφθείρεις, λιχνότατε καὶ ἀναισχυντότατε; Μὴ φεῦγε δ' οὖν, ὡς καὶ πληγὰς παρ' ἐμοῦ λαβὼν ἀπέλθῃς· ἤδη γὰρ σε τουτῷ τῷ ὁστράκῳ ἀποσφάζω παμμίαρον ὄντα.

53. ΖΕΥΣ. Ὁ μὲν γελῶν, ὦ θεοί, ἀποτρέχει, ὁ δ' ἀκολουθεῖ λοιδορούμενος οὐ φέρων κατατρυφῶντα τὸν

propterea naufragia mille. Si quis vero gubernator astans videret et constitueret singula, primo quidem non ignoreret qui boni, quique mali inter navigantes; deinde unicuique pro dignitate, quæ illi conveniunt, tribueret, locumque meliorem melioribus apud se supra, inferioremque deterioribus; et convictores quosdam ex melioribus consiliariosque faceret; atque inter nautas promptus ille aut pro-ram curare, vel latus, aut omnino præesse aliis juberetur; contra iste piger et omissus, quinquies in diem fune in caput pulsaretur. Itaque hæc tibi navis comparatio, vii optime, ne evertatur periculum est, quippe quæ malum adeo gubernatorem sit nacta.

50. MOM. Hæc secundo sane jam fluxu procedunt Damidi, plenisque ad victoriam velis invehitur.

JUP. Recte conjicis, Mome. At hic Timocles firmum nihil excogitat; verum communia ista et quotidiana, aliud post aliud, quæ tamen facile evertantur omnia, effundit.

51. TIM. Quandoquidem igitur navis tibi comparatio non satis valida visa est, audi jam sacram, aiunt, ancoram, et quam nulla machina abrumpas.

JUP. Quid tandem dicet?

TIM. Videas enim an consequentia colligam ista, et si qua evertere illa possis: si enim sunt altaria, sunt etiam dii: at sunt altaria, sunt ergo etiam dii. Quid ad hæc dicis?

DAM. Quum primum satis risero, tibi respondebo.

TIM. Sed videris non desiturus ridere. Dic vero tamen, qua tibi parte ridiculum visum sit quod dixi.

DAM. Quod non sentis a tenui te filo suspendisse ancoram tuam, eamque sacram. Quum enim illud, esse deos, ad illud alterum alligasti, altaria esse, putas firmum ex his te funem fecisse. Quando igitur negas quicquam te his habere sanctius quod dicas, jam abeamus.

52. TIM. Confiteris ergo te victum, quum prior discedas?

DAM. Recte, Timocles. Tu enim, ut illi quibus vis ab aliis infertur, ad altaria nobis confugisti. Itaque, per ancoram illam sacram, volo jam fœdus tecum ad ipsa illa altaria libatione interposita facere, nos non amplius de hisce rebus tecum velle contendere.

TIM. Cavillaris ista ad me, sepulcrorum effossor, et impure, et despuende, et verbero, et purgamentum. Nonne enim scimus quo sis patre natus, ut meretriciam mater tua vitam egerit, ut etiam fratrem suffocaveris, et adulter sis, et pueros corrumpas, helluo et impudentissime? Noli vero ante fugere quam plagis a me acceptis abeas: jam enim hac te testa jugulabo impuratissimum.

53. JUP. Alter quidem ridens, dii, discedit; alter vero sequitur maledicens, indigne ferens insultare sibi Damia:

Δᾶμιν, καὶ ἔσικεν αὐτὸν πατάζειν τῇ κεράμῳ ἐς τὴν κεφαλὴν. Ἡμεῖς δὲ τί ποιοῦμεν ἐπὶ τούτοις;

ΕΡΜ. Ὅρθῳς ἐκεῖνό μοι ὁ κωμικὸς εἰρηκέναι δοκεῖ,

οὐδὲν πέπονθας δεινόν, ἂν μὴ προσποιῇ.

Τί γὰρ καὶ ὑπέρμεγα κακόν, εἰ ὀλίγοι ἄνθρωποι ταῦτα πεπεισμένοι ἀπίασι; πολλοὶ γὰρ οἱ τάναντία γιγνώσκοντες, πλείους Ἑλλήνων, ὁ πολὺς λεὼς καὶ ὁ σύρφαξ βάρβαροί τε ἅπαντες.

ΖΕΥΣ. Ἄλλ', ὦ Ἑρμῇ, τὸ τοῦ Δαρείου πάνυ καλῶς ἔχον ἐστίν, ὃ εἶπεν ἐπὶ τοῦ Ζωπύρου· ὥστε καὶ αὐτὸς ἐβουλόμην ἂν ἓνα τοιοῦτον ἔχειν οἷον τὸν Δᾶμιν ζύρμαχον ἢ μυρίας μοι Βαβυλωνίους ὑπάρχειν.

XLV.

ONEIROΣ Η ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ.

1. ΜΙΚΥΛΛΟΣ. Ἀλλὰ σέ, ὦ κάκιστε Ἀλεκτροῦν, ὁ Ζεὺς αὐτὸς ἐπιτρέψει φονερὸν οὕτω καὶ ὀξύφωνον ὄντα, ὃς με πλουτοῦντα καὶ ἡδίστῳ ὀνειράτι ξυνόντα καὶ θαυμαστὴν εὐδαιμονίαν εὐδαιμονοῦντα διάτορόν τι καὶ γεγωνὸς ἀναβοήσας ἐπήγειρας, ὡς μηδὲ νύκτωρ γοῦν τὴν πολὺ σοῦ μιαιωτέραν πενίαν διαφύγοιμι. Καίτοι εἴ γε χρὴ τεκμαίρεσθαι τῇ τε ἡσυχίᾳ πολλῇ ἐτι οὔσῃ καὶ τῷ κρύει μηδέπω με τὸ ὄρθριον ὥσπερ εἴωθεν ἀποπηγνύντι — γνώμων γὰρ οὗτος ἀψευδέστατός μοι προσελαινούσης ἡμέρας — οὐδέπω μέσαι νύκτες εἰσιν, ὃ δὲ αὖπνος οὗτος ὥσπερ τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο κώδιον φυλάττων ἀφ' ἐσπέρας εὐθὺς ἤδη κέκραγεν, ἀλλ' οὔτι χαίρων γε ἀμυνοῦμαι γὰρ ἀμέλει σε, ἣν μόνον ἡμέρα γένηται, συντρέβων τῇ βακτηρίᾳ, νῦν δέ μοι πράγματα παρέξεις μεταπηδῶν ἐν τῷ σκότῳ.

ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ. Μίκυλλε δέσποτα, ὥμην τι χαριεῖσθαι σοι προλαμβάνων τῆς νυκτὸς ὅποσον ἂν δυναίμην, ὡς ἔχοις ἐπορθηρούμενος ἀνύειν τὰ πολλὰ τῶν ἔργων ἣν γοῦν πρὶν ἥλιον ἀνίσχειν μίαν κρηπίδα ἐργάσῃ, πρὸ ὁδοῦ ἔσῃ τοῦτο ἐς τὰ ἄλφιστα πεπονηκώς. Εἰ δέ σοι καθεύδειν ἥδιον, ἐγὼ μὲν ἡσυχάσομαι σοι καὶ πολὺ ἀφωνότερος ἔσομαι τῶν ἐχθρῶν, σὺ δὲ ὄρα ὅπως μὴ ὄναρ πλουτῶν λιμώττης ἀνεγρόμενος.

2. ΜΙΚ. ὦ Ζεῦ τεράστιε καὶ Ἡράκλεις ἀλεξίκακε, τί τὸ κακὸν τοῦτ' ἐστίν; ἀνθρωπικῶς ἐλάλησεν Ἀλεκτροῦν.

ΑΛΕΚ. Εἴτά σοι τέρας εἶναι δοκεῖ τὸ τοιοῦτον, εἰ ὁμόφρωνος ὑμῖν εἰμι;

ΜΙΚ. Πῶς γὰρ οὐ τέρας; Ἄλλ' ἀποτρέποιτε, ὦ θεοί, τὸ δεινὸν ἀφ' ἡμῶν.

ΑΛΕΚ. Σύ μοι δοκεῖς, ὦ Μίκυλλε, κομιδῇ ἀπαίδευτος εἶναι μηδὲ ἀνεγνωκέναι τὰ Ὅμηρου ποιήματα, ἐν οἷς καὶ ὁ τοῦ Ἀχιλλέως ἵππος ὁ Ξάνθος μακρὰ χαίρειν φράσας τῷ χρεμετίζειν ἔστηκεν ἐν μέσῳ τῷ πολέμῳ διαλεγόμενος ἔπη δλα βραβυδῶν, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ νῦν ἄνευ τῶν μέτρων, ἀλλὰ καὶ ἐμαντεύετο ἐκεῖνος καὶ

et videtur caput illi percussurus tegula. At nos quid facimus post hæc?

MERC. Recte mihi illud dixisse videtur Comicus,

Non passus es, si non fatere, injuriam.

Quod enim ingens malum, si pauci homines persuasum sibi de istis habentes abeunt? multi enim sunt qui contraria sentiant: plures Græcorum, multitudo populi, atque fæx vulgi, omnesque barbari.

JUP. Verum, Mercuri, Darii illud oppido præclarum est, quod dixit de Zopyro. Itaque et ipse malim unum talem habere, qualem Damin, auxiliatorem, quam sexcentas mihi Babylones esse.

XLV.

SOMNIUM SEU GALLUS.

1. MICYLLUS. At te, scelestissime galle, Jupiter ipse obterat, invidum adeo et clamosum animal, qui me divitem et jucundissimo in somnio versantem, et admirabili quadam felicitate beatum, penetrabili illo tuo aculoque clamore excitaveris, ut ne nocte quidem paupertatem, multum vel te impuriorem, effugere liceat. Verumtamen, si quidem ex illo multo adhuc silentio conjiciendum est et ex frigore quod nondum me, ut solet, mane urit (certissimum quippe hoc mihi adventantis diei indicium), media nondum nox est: at hic pervigil, tanquam aureum illud vellus custodiret, a vespera inde statim clamat; sed certe non sic auferet. Ulciscar enim te quum primum illuxerit, et baculo tibi dispergam cerebrum: nunc vero negotium mihi facesseres discurrendo in tenebris.

GALLUS. Micylle here, gratum tibi me putabam facturum, si noctis quantum possem cantu anteverterem, ut posses, ante lucem aggressus, majorem partem operis absolvere: si enim ante solis exortum unam modo crepidam perficias, lucro tibi iste labor ad victum cesserit. Sin dormire tibi jucundius est, equidem tacebo tibi et piscibus ipsis magis ero mutus. At tu vide, ne, dives per quietem, excitatus deinde esurias.

2. MIC. O Jupiter prodigialis, o depulsor malorum Hercules, quid hoc mali est? humana voce gallus locutus est!

GALL. Tum tibi prodigium esse videtur hoc, si eadem qua vos voce utor?

MIC. Qui enim non sit prodigium? Sed averruncate, dii, a nobis malum.

GALL. Videris mihi, Micylle, literarum omnino rudis esse, nec legisse Homeri poemata, in quibus Xanthus Achilles equus, valere longam jussu hinnitu, stetit medio in bello loquens, versus totos consuens, non ut ego nunc extra modulos: verum ille vaticinabatur etiam et divinabat futura, nec tamen inopinatum quid videbatur facere, nec qui

τὰ μέλλοντα προεθέσπιζε, καὶ οὐδέν τι παρὰδοξον ἐδόκει ποιεῖν, οὐδὲ δ' ἀκούων ἐπεκαλεῖτο ὥσπερ σὺ τὸν ἀλεξί-κακον ἀποτρόπαιον ἡγούμενος τὸ ἀκουσμά. Καίτοι τί ἂν ἐποίησας, εἴ σοι ἡ τῆς Ἀργοῦς τρόπις ἐλάλησεν ἢ Δωδώνη αὐτόφωτος ἐμαντεύσατο, ἢ εἰ βύρσας εἶδες ἐρπούσας καὶ βοῶν κρέα μυκώμενα, ἡμίεφθα, περιπεπαρμένα τοῖς ὀβελοῖς; Ἐγὼ δὲ Ἑρμοῦ πάρεδρος ὢν λαλίστατος καὶ λογιωτάτος θεῶν ἀπάντων καὶ τᾶλλα δημοδαίτης ὑμῖν καὶ σύντροφος οὐ χαλεπῶς ἐμελλον ἐκμαθήσεσθαι τὴν ἀνθρώπων φωνήν. Εἰ δὲ ἐχεμυθήσειν ὑπόσχοί μοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμί σοι τὴν ἀληθεστέραν αἰτίαν εἰπεῖν τῆς πρὸς ὑμᾶς δημοφυνίας καὶ ὅθεν ὑπάρχει μοι οὕτω λαλεῖν.

3. ΜΙΚ. Ἀλλὰ μὴ ὄνειρος καὶ ταῦτά ἐστιν, ἀλεκτρυὼν οὕτω πρὸς με διαλεγόμενος; Εἰπέ δ' οὖν πρὸς τοῦ Ἑρμοῦ, ὃ βέλτιστε, ὅ τι καὶ ἄλλο σοι τῆς φωνῆς αἴτιον. Ὡς δὲ σιωπήσομαι καὶ πρὸς οὐδένα ἐρῶ, τί σε χρὴ δεδιέναι; τίς γὰρ ἂν πιστεύσειέ μοι, εἴ τι διηγοίμην ὡς ἀλεκτρυόνος αὐτὸ εἰπόντος ἀκηκούς;

ΑΛΕΚ. Ἄκουε τοίνυν. Παραδοξότατόν σοι λόγον εὔ οἶδ' ὅτι λέγω, ὃ Μίκυλλε· οὐτοσί γάρ ὁ νῦν σοι ἀλεκτρυὼν φαινόμενος οὐ πρὸ πολλοῦ ἄνθρωπος ἦν.

ΜΙΚ. Ἦκουσά τι καὶ πάλαι τοιοῦτον ἀμέλει περὶ ὑμῶν ὡς Ἀλεκτρυὼν τις νεανίσκος φίλος γένοιτο τῷ Ἄρει καὶ ξυμπίνῳ τῷ θεῷ καὶ ξυγκωμάζῳ καὶ κοινωνοίῃ τῶν ἐρωτικῶν· ὁπότε γοῦν ἀπίοι παρὰ τὴν Ἀφροδίτην μοιχεύσων ὁ Ἄρης, ἐπάγεσθαι καὶ τὸν Ἀλεκτρυόνα, καὶ ἐπειδήπερ τὸν Ἥλιον μάλιστα ὑφεωρᾶτο, μὴ κατιδὼν ἐξείποι πρὸς τὸν Ἥφαιστον, ἔξω πρὸς ταῖς θύραις ἀπολείπειν αἰετὸν τὸν νεανίσκον μηνύσοντα ὁπότε ἀνίσχοι ὁ Ἥλιος. Εἴτά ποτε κατακοιμηθῆναι μὲν τὸν Ἀλεκτρυόνα καὶ προδοῦναι τὴν φρουράν ἄκοντα, τὸν δὲ Ἥλιον λαθόντα ἐπιστῆναι τῇ Ἀφροδίτῃ καὶ τῷ Ἄρει ἀφρόντιδι ἀναπαυομένῳ διὰ τὸ πιστεύειν τὸν Ἀλεκτρυόνα μηνῦσαι ἂν, εἴ τις ἐπίοι καὶ οὕτω τὸν Ἥφαιστον παρ' Ἥλιου μαθόντα συλλαβεῖν αὐτοὺς περιβαλόντα καὶ σαγηνεύσαντα τοῖς δεσμοῖς, ἃ πάλαι πεποίητο ἐπ' αὐτούς· ἀφθεντά δὲ τὸν Ἄρη ἀγανακτῆσαι κατὰ τοῦ Ἀλεκτρυόνος καὶ μεταβαλεῖν αὐτὸν ἐς τουτὶ τὸ ὄρνεον αὐτοῖς ὄπλοις, ὡς ἔτι τῆς κόρυθος τὸν λόφον ἔχειν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ διὰ τοῦτο ὑμᾶς ἀπολογουμένους τῷ Ἄρει, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος, ἐπειδὴν αἰσθησθε ἀνελευσόμενον τὸν ἥλιον, πρὸ πολλοῦ βοᾶν ἐπισημαινομένους τὴν ἀνατολήν αὐτοῦ.

4. ΑΛΕΚ. Φασὶ μὲν καὶ ταῦτα, ὦ Μίκυλλε, τὸ δ' ἐμὸν ἑτεροῖόν τι γέγονε καὶ πάνυ ἑναγχος ἐς ἀλεκτρυόνα σοι μεταβέβηκα.

ΜΙΚ. Πῶς; ἐθέλω γὰρ τοῦτο μάλιστα εἰδέναι.

ΑΛΕΚ. Ἀκούεις τινὰ Πυθαγόραν Μνησαρχίδην Σάμιον;

ΜΙΚ. Τὸν σοφιστὴν λέγεις, τὸν ἀλαζόνα, δὲ ἐνομοθέτει μήτε κρεῶν γεύεσθαι μήτε κυάμους ἐσθίειν, ἥδι στον ἐμοὶ γοῦν ὄψον ἐκτράπεζον ἀποφαίνων, ἔτι δὲ πείθων τοὺς ἀνθρώπους ἐς πέντε ἔτη μὴ διαλέγεσθαι;

audiebat, invocabat ita, uti tu, depulso rem malorum, abominandum putans quod audiret. Verum quid fecisses, si tibi illa Argus navis carina locuta, aut Dodonae nemus sua voce vaticinata esset? aut si tergora vidisses repentina, et boum carnes mugientes, semiassas, confixas veribus? Ego vero, Mercurio assiduus comes, loquacissimo et eloquentissimo decorum omnium, ac ceteroquin contubernalis vester atque convictor, non multum laboraturus eram in addiscendo sermone humano. Si vero sanctum mihi silentium promiseris, non pigrabor veriorē tibi causam meae cum sermone vestro communionis dicere, et unde sic loqui mihi contigerit.

3. MIC. Verum nonne somnium et hoc est, gallus ita mecum loquens? Dic ergo, per Mercurium, optime, quae etiam alia tibi sit loquelae causa. Ut vero taceam et ad neminem quicquam dicam, quid est quod metuas? quis enim crederet mihi, si cui narrarem, tanquam qui de gallo ista dicente audierim?

GALL. Audi ergo. Remotum ab omnium opinione esse quod tibi dico, bene novi, Micylle. Hic enim, qui nunc tibi gallus esse apparet, non ita multo ante homo erat.

MIC. Audivi quiddam tale olim sane de vobis, Gallum quendam juvenem amicum fuisse Marti, potasse cum deo et comissatum ivisse, et amoribus illius subservisse. Quoties enim abiret ad Venerem Mars adulterii causa, adduxisset etiam Gallum: quumque Solem praesertim suspectum haberet, ne rem visam Vulcano enunciaret; extra ad januas reliquisset semper juvenem, indicaturum sibi quando Sol exoriretur. Tum obdormivisse aliquando Gallum, suumque praesidium imprudentem prodidisse, Solem vero non animadversum astitisse Veneri et requiescenti sine cura Marti, qui crederet indicaturum, si quis adveniret, Gallum: atque ita Vulcanum a Sole edoctum, ipsos comprehendisse, injectis vinculis irretitos, quae olim illis parasset. Dimissum vero Martem, iratum Gallo, illum ipsis cum armis in avem cognominem mutasse, ut galere etiamnum cristam haberet in capite. Eam ob causam vos, ut excusetis vos Marti, quum nihil jam prodest, quando sentiat orientem Solem, canere diu ante, ejusque ortum significare.

4. GALL. Aiunt quidem et ista, Micylle: mea autem ratio alia fuit, qui plane nuper in gallum tibi transierim.

MIC. Quomodo? velim enim hoc maxime scire.

GALL. Nosti Pythagoram quendam Mnesarchi filium, Samium?

MIC. Sophistam illum ais, illum nebulonem, qui legem tulit de carnibus non gustandis, de non edendis fabis, qua lege suavissimum mihi quidem pulmentum a mensis removit, qui praeterea persuasit hominibus, ut per quinque annos inter se non colloquerentur?

ΑΛΕΚ. Ἴσθι δῆτα καὶ κεῖνο, ὡς πρὸ τοῦ Πυθαγόρου Εὐφορβὸς γένοιτο.

ΜΙΚ. Γόητά φασι καὶ τερατουργὸν τὸν ἄνθρωπον, ὃ ἄλεκτρον.

ΑΛΕΚ. Ἐκεῖνος αὐτὸς ἐγὼ σοὶ εἰμι ὁ Πυθαγόρας, ὅστε παῦ', ὦγαθέ, λοιδορούμενός μοι καὶ ταῦτα οὐκ εἰδὼς οἷός τις ἦν τὸν τρόπον.

ΜΙΚ. Τοῦτ' αὖ μακρῷ ἐκείνου τερατωδέστερον, ἄλεκτρον φιλόσοφος. Εἰπέ δὲ ὅμως, ὦ Μνησάρχου παῖ, ὅπως ἡμῖν ἀντὶ μὲν ἀνθρώπου ὄρνις, ἀντὶ δὲ Σαμίου Ταναγρικὸς ἀναπέφηνας· οὐ πιθανὰ γὰρ ταῦτα οὐδὲ πάνυ πιστεῦσαι ῥάδια, ἐπεὶ καὶ δὴ μοι τετηρημέναι δοκῶ πάνυ ἐν σοὶ ἀλλότρια τοῦ Πυθαγόρου.

ΑΛΕΚ. Τὰ ποῖα;

ΜΙΚ. Ἐν μὲν ὅτι λάλος εἶ καὶ κρακτικὸς, ὃ δὲ σιωπᾶν ἐς πέντε ὅλα ἔτη οἶμαι παρήνει, ἕτερον δὲ καὶ παντελῶς παράνομον· οὐ γὰρ ἔχων ὃ τί σοι παραβάλοιμι, κυάμους χθὲς ἤχον ὡς οἶσθα ἔχων, καὶ σὺ οὐδὲν μελλήσας ἀνέλεξας αὐτούς· ὥστε ἡ ἐφεῦσταί σοι ἀνάγκη καὶ ἄλλω εἶναι ἢ Πυθαγόρα ὄντι παρανενομημένοι καὶ τὸ ἴσον ἡσεβημένοι κυάμους φαγόντα ὡς ἂν εἰ τὴν κεφαλὴν τοῦ πατρὸς βεβρώκεις.

6. ΑΛΕΚ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ Μίκυλλε, ἥτις αἰτία τούτων οὐδὲ τὰ πρόσφορα ἐκάστω βίῳ. Ἐγὼ δὲ τότε μὲν οὐκ ἦσθιον τῶν κυάμων, ἐφιλοσόφουν γὰρ· νῦν δὲ φάγοιμ' ἂν, ὀρνιθικὴ γὰρ καὶ οὐκ ἀπόρρητος ἡμῖν ἡ τροφή. Πλὴν ἀλλὰ εἰ σοὶ φίλον, ἄκουε ὅπως ἐκ Πυθαγόρου τούτου νῦν εἰμι καὶ ἐν οἷσι βίοις πρότερον ἐβιότευσα καὶ ἅτινα τῆς μεταβολῆς ἐκάστης ἀπολέλαυκα.

ΜΙΚ. Λέγοις ἂν ὡς ἐμοίγε ὑπερήδιστον ἂν τὸ ἄκουσμα γένοιτο, ὥστε εἰ τις αἵρεσιν προθείη, πότερα μᾶλλον ἐθέλω σοῦ ἀκούειν τὰ τοιαῦτα διεξιόντος ἢ τὸν πανευδαίμονα ὄνειρον ἐκεῖνον αὖθις ὄραν τὸν μικρὸν ἐμπροσθεν, οὐκ οἶδα ὁπότερον ἂν ἐλοίμην· οὕτως ἀδελφὰ ἡγοῦμαι τὰ σὰ τοῖς ἡδίστοις φανεῖσι καὶ ἐν ἴσῃ ὑμᾶς τιμῇ ἄγω σέ τε καὶ τὸ πολυτίμητον ἐνύπνιον.

ΑΛΕΚ. Ἔτι γὰρ σὺ ἀναπεμπάζῃ τὸν ὄνειρον τίς ποτε ὁ φανείς σοι ἦν καὶ τίνα ἰνδάλματα μάταια διαφυλάττεις, κενὴν καὶ ὡς ὁ ποιητικὸς λόγος ἀμενηνὴν τίνα εὐδαιμονίαν τῇ μνήμῃ μεταδιώκων;

6. ΜΙΚ. Ἀλλ' οὐδὲ ἐπιλήσομαί ποτε, ὦ ἄλεκτρον, εὖ ἴσθι τῆς ὀφείας ἐκείνης· οὕτω μοι πολὺ τὸ μέλι ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁ ὄνειρος καταλιπὼν ὥχρετο, ὡς μόγις ἀνοίγειν τὰ βλέφαρα ὑπ' αὐτοῦ ἐς ὕπνον αὖθις κατασπώμενα. Οἷον γοῦν ἐν τοῖς ὡσὶ τὰ πτερὰ ἐργάζεται στρεφόμενα, τοιοῦτον γάργαλον παρεῖχέ μοι τὰ δριώμενα.

ΑΛΕΚ. Ἡράκλεις, δεινὸν τίνα τὸν ἔρωτα φῆς τοῦ ἐνυπνίου, εἰ γε πτηνὸς ὢν, ὥς φασι, καὶ ὄρνιθον ἔχων τῆς πτήσεως τὸν ὕπνον ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἤδη πηδᾷ καὶ ἐνδιατρίβει ἀνεωγόσι τοῖς ὀφθαλμοῖς μελιχρὸς οὗτος καὶ ἐναργὴς φαινόμενος· ἐθέλω γοῦν ἀκούσαι οἷός τις ἐστὶν οὕτω σοὶ περιπόθητος ὢν.

ΜΙΚ. Ἐτοιμὸς λέγειν· ἡδὺ γοῦν μοι τὸ μεμνησθαι

GALL. Noris ergo illud quoque, eum ante Pythagoram fuisse Euphorbum.

MIC. Impostorem aiunt et praestigiatores fuisse hominem istum, o galle.

GALL. Ille ipse ego tibi adsum Pythagoras : itaque desine, bone vir, mihi maledicere, idque quum nescias quibus fuerim moribus.

MIC. Hoc jam multum illo portentosius, gallus philosophus ! Verum dic tamen, Mnesarchi fili, quomodo nobis pro homine avis, pro Samio autem Tanagraeus factus sis : neque enim probabilia sunt ista nec valde creditu facilia, quum praesertim duo jam mihi observasse in te videar plane a Pythagora aliena.

GALL. Quenam ?

MIC. Unum, quod loquax es, et clamosus ; at ille tacere per quinque, puto, annos solidos hortabatur : alterum autem omnino etiam legibus illius adversum ; quum enim non haberem quod tibi objicerem in cibum, fabas heri, quod scis, habens domum veni, et tu nihil cunctatus illas sublegisti. Itaque alterutrum necesse est, aut mentitum te et alium esse, aut, si sis Pythagoras, legem a te violatam et aequum factum impie, quum fabas devorasti, quam si caput parentis edisses.

5. GALL. Videlicet non nosti, Micylle, quae sit horum causa, neque quae unicuique vitae convenient. At ego tum fabas non edebam ; philosophabar enim : jam vero licet edam ; gallinaceus enim neque interdictus ille nobis cibus est. Sed, si placet, audi quomodo ex Pythagora hoc nunc sim, et in quibus ante vitis vixerim, et quid ex unaquaque mutatione commodi vel incommodi ad me pervenerit.

MIC. Dixeris : nam mihi quidem supra quam dici potest jucundum fuerit audire ; adeo ut si quis mihi optionem proponat, utrum malim te audire talia enarrantem, an illud beatum undique somnium, quod paullo ante mihi obtigit, rursus sompiare, nesciam utrum praecoptem : ita geminos arbitror tuos sermones visis jucundissimis, et in aequali vos honore habeo, te, et pretiosissimum illud somnium.

GALL. Adhucnam retractas illud somnium, quale fuerit quod tibi oblatum est, et vana quaedam simulacra illius servas, inanem et, poetico verbo, cassam quandam felicitatem memoria persequens ?

6. MIC. Ego vero nunquam, galle, obliviscar, bene noris, illius visi : adeo multo mihi melle in oculis relicto abiit, ut vix aperiā praeter illo palpebras in somnum rursus detractas. Quale quid enim conversae in auribus plumae efficiunt, talem illa visa praestitere mihi titillationem.

GALL. Mirum, Hercule, mihi narras amorem insomni ; si voluere quum sit et terminum sui volatus somnum habeat, jam transilit lineam, et apertis in oculis commoratur, melitum adeo, et manifesto conspiciendum se praebens. Volo igitur audire, quale sit, quod adeo tibi sit desiderabile.

MIC. Paratus sum dicere : suave enim est mihi recordari

καὶ διεξιέναι τι περὶ αὐτοῦ. Σὺ δὲ πηνίκα, ὦ Πυθαγόρα, διηγήσῃ τὰ περὶ τῶν μεταβολῶν;

ΑΛΕΚ. Ἐπειδὴν σὺ, ὦ Μίκυλλε, παύσῃ ὄνειρώτων καὶ ἀποψήσῃ ἀπὸ τῶν βλεφάρων τὸ μέλι· τὸ νῦν δὲ πρότερος εἶπες, ὡς μάθω εἴτε διὰ τῶν ἐλεφαντίνων πυλῶν εἴτε διὰ τῶν κερατίνων σοὶ ὁ ὄνειρος ἦκε πεμπόμενος.

ΜΙΚ. Οὐδὲ δι' ἐτέρας τούτων, ὦ Πυθαγόρα.

ΑΛΕΚ. Καὶ μὴν Ὅμηρος δύο μόνας ταύτας λέγει.

ΜΙΚ. Ἐὰ χαίρειν τὸν λῆρον ἐκείνον ποιητὴν οὐδὲν εἰδὸτα ὄνειρων πέρι. Οἱ πένητες ἴσως ὄνειροι διὰ τῶν τοιούτων ἐξίσιν, οἷους ἐκείνος ἐώρα οὐδὲ πάνυ σαφῶς τυφλὸς αὐτὸς ὢν, ἐμοὶ δὲ διὰ χρυσῶν τινων πυλῶν ὁ ἥδιστος ἀφίκετο, χρυσοῦς καὶ αὐτὸς, χρυσᾷ πάντα περιβεβλημένος καὶ πολὺ ἐπαγόμενος χρυσίον.

ΑΛΕΚ. Παῦε, ὦ Μίδα βέλτιστε, χρυσολογῶν· ἀτεχνῶς γὰρ ἐκ τῆς ἐκείνου σοὶ εὐχῆς τὸ ἐνύπνιον καὶ μέταλλα ὅλα χρύσεια κεκοιμήσθαι μοι δοκεῖς.

7. ΜΙΚ. Πολὺ, ὦ Πυθαγόρα, χρυσίον εἶδον, πολὺ, πῶς οἶε καλὸν, οἶαν τὴν αὐγὴν ἀπαστράπτον; Τί ποτε ὁ Πίνδαρός φησι περὶ αὐτοῦ ἐπαινῶν; ἀνάμνησον γάρ με, εἰ οἶσθα, ὁπότε ὕδωρ ἄριστον εἰπὼν εἶτα τὸ χρυσίον θαυμάζει, εὖ ποιῶν, ἐν ἀρχῇ εὐθύς τοῦ βιβλίου, κάλλιστόν τι ἁσμάτων ἀπάντων.

ΑΛΕΚ. Μὲν ἐκεῖνο ζητεῖς,

ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ
ἀτε διαπρέπει νυκτὶ μεγάνορος ἔξοχα πλούτου.

ΜΙΚ. Νῆ Δία τοῦτ' αὐτό· ὥσπερ γὰρ τοῦμὸν ἐνύπνιον ἰδὼν ὁ Πίνδαρος οὕτως ἐπαινεῖ τὸ χρυσίον. Ὡς δὲ ἤδη μάθης οἷόν τι ἦν, ἀκῦσον, ὦ σοφώτατε ἄλεκτρον. Ὅτι μὲν οὐκ οἰκίστιος ἦν χολῆς, οἶσθα· Εὐκράτης γὰρ με ὁ πλούσιος ἐντυχὼν ἐν ἀγορᾷ λουσάμενον ἤκειν ἐκέλευε τὴν ὥραν ἐπὶ τὸ δεῖπνον.

8. ΑΛΕΚ. Οἶδα πάνυ τοῦτο πεινήσας παρ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἄχρι μοι βαθείας ἤδη ἐσπέρας ἦκες ὑποβεβρεγμένος τοὺς πέντε κυάμους ἐκείνους κομίζων οὐ πάνυ δαψιλὲς τὸ δεῖπνον ἀλεκτρονὶ ἀθλητῇ ποτε γενομένῳ καὶ Ὀλύμπια οὐκ ἀφανῶς ἀγωνισαμένῳ.

ΜΙΚ. Ἐπεὶ δὲ δειπνήσας ἐπανῆλθον, ἐκάθουδον εὐθὺς τοὺς κυάμους σοὶ παραβάλων, εἶτά μοι κατὰ τὸν Ὅμηρον ἀμβροσίην διὰ νύκτα θεῖός τις ὡς ἀληθῶς ὄνειρος ἐπιστάς...

ΑΛΕΚ. Τὰ παρὰ τῷ Εὐκράτει πρότερον, ὦ Μίκυλλε, διηγήσαι καὶ τὸ δεῖπνον οἷον ἐγένετο καὶ τὰ ἐν τῷ συμποσίῳ ἅπαντα· κωλύει γὰρ οὐδὲν αὐτοῖς σε δειπνεῖν ὥσπερ ὄνειρόν τινα τοῦ δείπνου ἐκείνου ἀναπλάττοντα καὶ ἀναμνησκόμενον τῇ μνήμῃ τὰ βεβρωμένα.

9. ΜΙΚ. Ὁμῆν ἐνοχλήσειν καὶ ταῦτα διηγούμενος· ἐπεὶ δὲ σὺ προθυμῇ, καὶ ὁ δὲ λέγω. Οὐ πρότερον, ὦ Πυθαγόρα, παρὰ πλουσίῳ τινὶ δειπνήσας ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ ἐντυχάνω χολῆς τῷ Εὐκράτει, καὶ ἐγὼ μὲν προσεῖπων αὐτὸν ὥσπερ εἰώθειν δεσπότην ἀπηλλαττόμην, ὡς μὴ κατασχύνοιμι αὐτὸν

et aliquid de illo narrare. Tu vero, Pythagora, quando de mutationibus tuis expones?

GALL. Quum tu, Micylle, somniare desieris et deterse-
ris mel a palpebris. Jam vero prior dicito, uti audiam
utrum per eburneas portas, an per corneas missum tibi ad-
venerit somnium.

MIC. Per neutram harum, Pythagora.

GALL. Verum Homerus solas istas duas refert.

MIC. Valere jube nugatorem illum poetam, somniorum
imperitum. Paupercula forte insomnia per illas exeunt,
qualia ille, neque ipsa satis dilucide, utpote caecus homo,
videbat. At mihi per aureas quasdam portas venit dulcissi-
mum, aureum et ipsum, et auro vestitum undique, multum
quoque secum afferens auri.

GALL. Desine, bone Mida, aurum loqui. Sine dubio
enim ex illius voto istud tibi somnium, et tota auri metalla
somniaisse mihi videris.

7. MIC. Multum, Pythagora, aurum vidi, multum :
quam putas pulchrum ! quo splendore fulgens ! Quid tandem
Pindarus in illius laude dicit ? in memoriam me repono, si
nosti, quum ubi aquam dixit optimam, deinde aurum admi-
ratur, bene ille quidem, in principio statim libri : pulcherri-
mum est canticorum omnium.

GALL. Num illud quaeris,

Aqua est illa quidem optima : aurum at, ardida flamma
veluti nocte lucens, super inclyta munera Pluti est.

MIC. Per Jovem, hoc ipsum : velut enim meum si somnium
vidisset Pindarus, sic laudat aurum. Ut vero jam scias
quale fuerit, audi, galle doctissime. Heri me domi non
carnasse, nosti. Eucrates enim dives in foro me quum vi-
disset, a balneo venire jussit hora dicta ad cœnam.

8. GALL. Probe equidem novi, qui toto die esurierim,
donec mihi sero vespere aliquantum vino madidus domum
veniens, quinque illas fabas ferres, cœnam non valde lau-
tam gallo qui athleta quondam fuerit, nec sine fama certa-
verit Olympia.

MIC. A cœna igitur redux, objectis tibi fabis, cubitum
statim concessi. Tum mihi, ut Homerus ait,

Nocte sub ambrosia, divinum somnium adesse,
ac vere divinum ...

GALL. Illa prius, quæ apud Eucratem acta sunt, Mi-
cylle, narra, et cœnam qualis fuerit, et convivii rationem
universam. Neque enim quicquam prohibet quominus
denuo cœnes, et tanquam somnium quoddam illius cœnæ
effingas, et memoria cibos quasi ruminando retractes.

9. MIC. Putabam molestum tibi me futurum, si illa etiam
enarrarem : quando autem et tu vis, ecce dico. Nunquam
ante illum diem, Pythagora, quum tota vita mea apud divi-
tem cœnassem, bona quadam fortuna heri incido in Eucra-
tem. Atque ego quum illum, ut solebam, salutassem domi-
num, abibam, ne pudori ipsi essem assectator detricto pal-

ἐν τριβακῷ τῷ τρίβωνι συμπαρομαρτῶν, ὁ δὲ, Μίκυλλε, φησὶ, θυγατὶς τήμερον ἐστὶ γενέθλια καὶ παρεκάλεσα τῶν φίλων μάλα πολλούς· ἐπεὶ δὲ τινὰ φασιν αὐτῶν μαλακῶς ἔχοντα οὐχ οἷόν τε εἶναι ξυνδινεῖν μεθ' ἡμῶν, σὺ ἀντ' ἐκείνου ἦκε λουσάμενος, ἦν μὴ ὅ γε κληθεὶς αὖθις εἴπη ἀφίξεσθαι, ὥς νῦν γε ἀμφίβολός ἐστι. Τοῦτο ἀκούσας ἐγὼ προσκυνήσας ἀπήειν εὐχόμενος ἅπασιν θεοῖς ἠπίζαλόν τινα ἢ πλευριτίν ἢ ποδάγραν ἐπιπέμψαι τῷ μαλακιζομένῳ ἐκείνῳ, οὗ ἑρπύλλης ἐγὼ καὶ ἀντίδειπνος καὶ διάδοχος ἐκεκλήμην· καὶ τὸ ἄχρι τοῦ λουτροῦ αἰδῶνα μέγιστον ἐτιθέμην, συνελθὲς ἐπισκοπῶν ὅσάπουν τὸ στοιχεῖον εἴη καὶ πηνίκα ἤδη λελοῦσθαι δέοι. Καπειδὴ ποτε ὁ καιρὸς ἀφίκετο, πρὸς τάχος ἐμαυτὸν ἀπορρύψας ἀπειμι κοσμίως μάλα ἐσχηματισμένος, ἀναστρέψας τὸ τρίβωνον ὥς ἐπὶ τοῦ καθαρωτέρου γένοιτο ἢ ἀναβολή.

10. Καταλαμβάνω τε πρὸς ταῖς θύραις ἄλλους τε πολλούς καὶ δὴ καχεῖνον φοράδην ὑπὸ τεττάρων κεκομισμένον, ὃ με ὑποδειπνεῖν ἔδει, τὸν νοσεῖν λεγόμενον, καὶ ἐδήλου δ' ἐπὶ πονήρως ἔχων· ὑπέστενε γοῦν καὶ ὑπέβητε καὶ ἐχρέμπετο μύχιόν τι καὶ δυσπρόσοδον, ὡχρὸς ὅλος ὢν καὶ διωδηκῶς ἀμφὶ τὰ ἐξήκοντα ἔτη σχεδόν· ἐλέγετο δὲ φιλόσοφος τις εἶναι τῶν πρὸς τὰ μεираκία φλυαρούντων. Ὁ γοῦν πύγων μάλα τραγικὸς ἦν ἐς ὑπερβολὴν κουριῶν. Καὶ αἰτιωμένου γε Ἀρχιβίου τοῦ ἱατροῦ, διότι οὕτως ἔχων ἀφίκετο, τὰ καθήκοντα, ἔφη, οὐ χρὴ προδιδόναι καὶ ταῦτα φιλόσοφον ἄνδρα, κὰν μυρία νόσοι ἐμποδῶν ἰστώνται· ἡγήσεται γὰρ Εὐκράτης ὑπερεωρᾶσθαι πρὸς ἡμῶν. Οὐ μὲν οὖν, εἶπον ἐγὼ, ἀλλ' ἐπαινέσεται σε, ἦν οἶκοι παρὰ σαυτῷ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἐθέλης ἢ περ ἐν τῷ συμποσίῳ συναναγρεμψάμενος τὴν ψυχὴν μετὰ τοῦ φλέγματος. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ὑπὸ μεγαλοπροσύνης οὐ προσεποιεῖτο ἀκχεῖσθαι τοῦ σκώμματος· ἐφίσταται δὲ μετὰ μικρὸν Εὐκράτης λελούμενος καὶ ἰδὼν τὸν Θεσμόπολιν — τοῦτο γὰρ ὁ φιλόσοφος ἐκαλεῖτο — Διδάσκαλε, φησὶν, εὖ μὲν ἐποίησας αὐτὸς ἥκων παρ' ἡμᾶς, οὐ μείον δ' ἂν τι ἐγένετο, καὶ ἀπόντι γὰρ ἅπαντα ἐξῆς ἀπέσταλτο ἂν καὶ ἅμα λέγων ἐσῆει χειραγωγῶν τὸν Θεσμόπολιν ἐπερειδόμενον καὶ τοῖς οἰκέταις.

11. Ἐγὼ μὲν οὖν ἀπιέναι παρσκευαζόμεν, ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἐπὶ πολὺ ἐνδοιάσας, ἐπεὶ με πάνυ σκυθρωπὸν εἶδε, Πάριθι, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλλε, καὶ συνδείπνει μεθ' ἡμῶν· τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ κελεύσω ἐν τῇ γυναικωνίτιδι μετὰ τῆς μητρὸς ἐστιᾶσθαι, ὥς σὺ χῶρην ἔχῃς. Ἐσῆειν οὖν μάτην λύκος χανὼν παρὰ μικρὸν, αἰσχυρόμενος ὅτι ἐδόκουν ἐξεληλακέναι τοῦ συμποσίου τὸ παιδίον τοῦ Εὐκράτους. Καπειδὴ κατακλίνεσθαι καιρὸς ἦν, πρῶτον μὲν ἀράμενοι ἀνέθεσαν τὸν Θεσμόπολιν οὐκ ἀπραγμόνως μὰ Δία πέντε οἶμαι νεανίσκοι εὐμεγέθεις ὑπαυχένια περιβύσαντες αὐτῷ πάντοθεν, ὥς διαμένοι ἐν τῷ σχήματι καὶ ἐπὶ πολὺ καρτερεῖν δύναίτο. Ἐῖτα μηδενὸς ἀνεχομένου πλησίον κατακείσθαι αὐτοῦ ἐμὲ ὑποκατακλίνουσι φέροντες, ὥς

liolo indutus. At ille, Micylle, inquit, natalitias hodie filiae mere epulas celebros, et vocavi amicorum plurimos: quando autem aiunt quendam illorum, morbo impeditum, non posse cenare nobiscum, tu pro illo veni a balneo, nisi ipse qui vocatus est se venturum renunciaret: nam adhuc quidem dubius est. His ego auditis, illoque adorato, discessi vota faciens omnibus diis, ut febriculosum horrorem, aut pleuritidem, aut podagram illi aegrotto immitterent, cui subsessor ego et cœnæ vicarius atque successor vocatus eram. Atque tempus illud usque ad balneum ætatem esse arbitrabar longissimam, sæpissime respiciens quot pedum umbra solarii esset, et quando denique me lotum esse oporteret. Et quum tandem venisset tempus, celeriter detergis mihi sordibus abeo, in decentem maxime habitum composuitus, converso palliolo, ut purior pars extra obversa esset.

10. Ac deprehendo ad januam quum alios multos, tum illum quoque, a quattuor hominibus in lectica gestatum, cui ego substitutus conviva esse debebam, illum qui aegrotare dicebatur; et manifestum erat illum male habere; subinde enim ingemiscebat, et tussiebat ex imis recessibus, ita ut prope ipsum accedere metueres, pallidus totus atque tumidus, sexagenarius circiter: dicebatur vero philosophus esse de eo genere, qui garrere solent apud adolescentulos. Barba certe ei plane caprina erat, supra modum tonsorem invitans. Atque accusante illum Archibio medico, quod ita se habens veniret, Officium, inquit, non decet deserere, virum præsertim philosophum, si vel sexcenti morbi obsistant: contemptum enim se a nobis putaret Eucrates. Quin, dicebam ego, laudabit te, si domi apud te potius mori velis, quam in convivio ipsam cum pituita animam extussiens. Ille quidem præ magnitudine animi se audisse dictum dissimulabat. Adest vero paullo post lotus Eucrates ac videns Thesmopolin (hoc enim vocabatur ille philosophus), Bene tu quidem, inquit, fecisti, magister, ad nos quum venisti: sed nihil damni facturus eras, nam absenti etiam omnia deinceps missurus eram: et cum his verbis intrat manus illi præbens servis insuper innixus.

11. Ego igitur abire parabam, quum ipse conversus ac multum dubitans, quando vultu me valde dejecto vidit, Accede, inquit, tu etiam, Micylle, et cœna nobiscum: filium enim jubebo in gynæconitide epulari cum matre, ut locum tu habeas. Intro igitur eo, tantum non frustra hians lupus, erubescens quod convivio expulisse viderer filiolum Eucralis. Et quum accumbendi jam tempus esset, primo sublatum apposuerunt Thesmopolin non sine labore quinque, puto, juvenes bene magni, cervicalibus illum fulciantes undique, ut in eo situ maneret ac durare aliquamdiu posset. Deinde quod nemo prope illum accumbere sustineret, me eo detrudunt, ut eadem mensa uteremur. Hinc igitur

δροτράπεζοι εἴημεν. Τούντεῦθεν ἐδειπνοῦμεν, ὦ Πυθαγόρα, πολυοῖσόν τι καὶ ποικίλον δεῖπνον ἐπὶ χρυσοῦ πολλοῦ καὶ ἀργύρου· καὶ ἐκπώματα ἦν χρυσᾶ καὶ διάκονοι ὠραῖοι καὶ μουσουργοὶ καὶ γελωτοποιοὶ μεταξὺ, καὶ ὅλως ἡδίστη τις ἦν ἡ διατριβή, πλὴν ἄλλ' ἐν με ἐλύπει, οὐ μετρίως δὲ Θεσμόπολις ἐνοχλῶν καὶ ἀρετὴν τινα πρὸς με διεξιῶν καὶ διδάσκων ὥς αἱ δύο ἀποφάσεις μίαν κατάφασιν ἀποτελοῦσι καὶ ὥς εἰ ἡμέρα ἐστὶ, νύξ οὐκ ἔστιν, ἐνίοτε δὲ καὶ κέρατα ἔφασκεν εἶναι μοι. Τοιαῦτα πολλὰ οὐδὲν δεομένῳ προσφιλοσοφῶν συνεῖρε καὶ ὑπετέμεντο τὴν εὐφροσύνην οὐκ ἔων ἀκούειν τῶν κιθαριζόντων ἢ ἀδόντων. Τοιοῦτο μὲν σοι, ὦ ἀλεκτρυῶν, τὸ δεῖπνον.

ΑΛΕΚ. Οὐχ ἡδιστον, ὦ Μίκυλλε, καὶ μάλιστα ἐπεὶ συνεκληρώθης τῷ λήρῳ ἐκείνῳ γέροντι.

12. ΜΙΚ. Ἄκουε δὲ ἤδη καὶ τὸ ἐνύπνιον· ὥμην γὰρ τὸν Εὐκράτην αὐτὸν ἀπαιδα ὄντα οὐκ οἶδ' ὅπως ἀποθνήσκειν, εἴτα προσκαλέσαντά με καὶ διαθήκας θέμενον, ἐν αἷς δὲ κληρονόμος ἦν ἀπάντων ἐγὼ, μικρὸν ἐπισχόντα ἀποθανεῖν· ἐμαυτὸν δὲ παρελθόντα ἐς τὴν οὐσίαν τὸ μὲν χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐξαντλεῖν σκάφαις τισὶ μεγάλαις ἀέναόν τε καὶ πολὺ ἐπιρρέον, τὰ δ' ἄλλα, τὴν ἐσθῆτα καὶ τραπέζας καὶ ἐκπώματα καὶ διακόνους, πάντα ἐμὰ ὥς τὸ εἶκος εἶναι. Εἴτα ἐξήλαυνον ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, ἐξυπτιάζων, περίβλεπτος ἅπασιν τοῖς ὄρωσι καὶ ἐπίφθονος. Καὶ προέθεον πολλοὶ καὶ προέπτειπον καὶ εἶποντο πλείους. Ἐγὼ δὲ τὴν ἐσθῆτα τὴν ἐκείνου ἔχων καὶ δακτυλίους βαρεῖς ὅσον ἐκκαίδεκα ἐξημμένους τῶν δακτύλων ἐκέλευον ἐστίασίν τινα λαμπρὰν εὐτρεπισθῆναι ἐς ὑποδοχὴν τῶν φίλων· οἱ δὲ ὥς ἐν ὀνείρῳ εἶκος ἤδη παρῆσαν καὶ τὸ δεῖπνον ἄρτι ἐσεκομίζετο καὶ ὁ πότος συνεκροτεῖτο. Ἐν τούτῳ ὄντα με καὶ φιλοτησίας προπίνοντα ἐν χρυσαῖς φιάλαις ἐκάστω τῶν παρόντων ἤδη τοῦ πλακοῦντος ἐσκομιζομένου ἀναβοήσας ἀκαίρως συνετάραξας μὲν ἡμῖν τὸ συμπόσιον, ἀνέτρεψας δὲ τὰς τραπέζας, τὸν δὲ πλοῦτον ἐκεῖνον διασκεδάσας ὑπηνέμιον φέρεσθαι παρεσκεύασας. Ἄρά σοι ἀλόγως ἀγανακτῆσαι κατὰ σοῦ δοκῶ; τριέσπερον ἂν ἡδέως ἔτι εἶδον τὸν ὄνειρόν μοι γενόμενον.

13. ΑΛΕΚ. Οὕτω φιλόχρυσος εἶ καὶ φιλόπλουτος, ὦ Μίκυλλε, καὶ μόνον τοῦτο ἐξ ἀπαντος θαυμάζεις καὶ ἡγῇ εὐδαίμων εἶναι πολὺ κεκτηῖσθαι χρυσίον;

ΜΙΚ. Οὐκ ἐγὼ μόνος, ὦ Πυθαγόρα, τοῦτο, ἀλλὰ καὶ σὺ αὐτὸς, ὅποτε Εὐφορβὸς ἦσθα, χρυσὸν καὶ ἀργυρον τῶν βοστρύχων ἐξημμένους ἦεις πολεμήσων τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ ἐν τῷ πολέμῳ, ἐνθα σιδηροφορεῖν μᾶλλον ἢ χρυσοφορεῖν ἀμείνων ἦν· σὺ δὲ καὶ τότε ἡξίους χρυσοῦ ἀναδεδεμένους τοὺς πλοκάμους διαγωνίζεσθαι. Καί μοι δοκεῖ ὁ Ὅμηρος διὰ τοῦτο Χαρίτεσσιν ὁμοίας εἶπεῖν σου τὰς κόμας, ὅτι « χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἐσφῆκωντο. » Μακρῶν γὰρ ἀμείνους δηλαδὴ καὶ ἐρασιμώτεροι ἐφαίνοντο συναναπεπλεγμένοι τῷ χρυσίῳ καὶ συναπολάμπουσαι μετ' αὐτοῦ. Καίτοι τὰ μὲν σὰ, ὦ χρυσοκόμη, μέτρια, εἰ Πάνθου υἱὸς ὢν ἐτίμας τὸ χρυσίον· ὁ

cœnavimus, Pythagora, multi cibi cœnam et variam in auro multo atque argento. Et pocula erant aurea, et ministri formosi; et symphoniaci aderant, et ridicularii: atque in univsum, suavissime tempus traducebatur; nisi quod unum male me habebat, nempe non mediocriter molestum se præbens Thesmopolis, qui quandam mihi virtutem narraret, doceretque negationibus duabus unam effici affirmationem; et, si dies sit, noctem non esse; nonnunquam adeo cornua dicebat me habere. Talia multa, philosophiam mihi non petenti, impertiens, continuato sermone blaterabat, interpellabatque hilaritatem, qui non pateretur citharam pulsantibus canentibusve attendere. Habes, galle, cœnam.

GALL. Non jucundissimam, Micylle, maxime quum sors te ad delirum illum senem detulerit.

12. MIC. Jam audi etiam somnium. Videbatur mihi ipse Eucrates, orbus nescio quomodo, moribundus advocare me, et testamento condito, quo heres ex asse scriptus eram ego, paullo post mori; me vero adita hereditate aurum quidem et argentum scaphis quibusdam magnis haurire, perpetuo et copiose affluens: reliqua autem, vestem, mensas, pocula, ministros, mea esse nimirum omnia. Tum albis evehebar bigis, supinus, conspiciendus omnibus; qui me viderent, et invidendus. Ac præcurrebant multi, et circa me equitabant, plures autem sequebantur. Ego autem vestem habens illius et anulos graves, circiter sedecim aptos digitis, jubebam convivium quoddam splendidum parari ad excipiendos amicos. Illi vero, ut in somnio solitum est fieri, jam aderant; ac cœna jam inferebatur, jam instaurabatur potatio. In hoc eram, et amicitiae poculum in aureis phialis propinabam præsentium unicuique, et placenta jam inferebatur, quum tu intempestivo cantu perturbasti nobis convivium, mensas evertisti, divitias illas dissipasti et ut ludibrium ventis volarent effecisti. Numquid sine ratione indignari tibi videor? qui tribus perpetuis noctibus astans mihi somnium illud lubens vidissem.

13. GALL. Adeone amans es auri atque divitiarum, Micylle, et hoc solum ex omnibus admiraris et beatum esse putas, multum possidere aurum?

MIC. Non ego solus, Pythagora, hoc facio, sed tu etiam ipse, quum Euphorbus esses, aurum atque argentum de cincinnis suspensum gerens in pugnam contra Achivos exhibas, in bello, inquam, ubi ferrum gestare quam aurum præstabat: tu vero tunc etiam volebas revinctos auro cincinnos habens subire pericula. Et videtur mihi ob id ipsum similes Gratiis vocasse comas tuas Homerus, quod « argento constringebantur et auro. » Longe nimirum præstantiores videbantur et amabiliore, implexæ auro et cum illo collucentes. Atqui tua hæc, auricome, mediocria sunt, si, Panthi qui sis filius, magni faciebas aurum: verum

δὲ πατὴρ ἀπάντων ἀνδρῶν καὶ θεῶν, ὁ Κρόνου καὶ Πέας, ὅποτε ἡράσθη τῆς Ἀργολικῆς ἐκείνης μείρακος, οὐκ ἔχων ἐς ὃ τι ἐρασμιώτερον αὐτὸν μεταβάλοι οὐδὲ ὅπως ἂν διαφθείρειε τοῦ Ἀκρισίου τὴν φρουράν — ἀκούεις δῆπου ὡς χρυσίον ἐγένετο καὶ ῥυεῖς διὰ τοῦ τέλους συνῆν τῇ ἀγαπωμένῃ. Ὡστε τί ἂν σοι τὸ ἐπὶ τούτῳ ἔτι λέγοιμι, ὅσας μὲν χρεῖας παρέχεται ὁ χρυσός, ὡς δὲ οἷς ἂν παρῇ, καλοὺς τε αὐτοὺς καὶ σοφοὺς καὶ ἰσχυροὺς ἀπεργάζεται τιμὴν καὶ δόξαν προσάπτων καὶ ἐξ ἀφανῶν καὶ ἀδόξων ἐνίστε περιβλέπτους καὶ ἀοιδίμους ἐν βραχεῖ τίθησι;

14. Τὸν γείτονα γοῦν μοι τὸν δμοτέχνον οἶσθα τὸν Σίμωνα, οὐ πρὸ πολλοῦ δειπνήσαντα παρ' ἐμοῖ, ὅτε τὸ ἔτνος ἤψησα τοῖς Κρονίοις δύο τεμάχῃ τοῦ ἀλλᾶντος ἐμβαλὼν.

ΑΛΕΚ. Οἶδα τὸν σιμόν τὸν βραχύν, ὃς τὸ κεραμεῦν τρύβλιον ὑφελόμενος ὄρχετο ὑπὸ μάλῃν ἔχων μετὰ τὸ δεῖπνον, ὃ μόνον ἡμῖν ὑπῆρχεν· εἶδον γὰρ αὐτὸς, ὃ Μίκυλλε.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν ἐκεῖνος αὐτὸ κλέψας εἶτα ἐπωμόσατο θεοὺς τοσοῦτους; Ἀλλὰ τί οὐκ ἐδόας καὶ ἐμήνυες τότε, ὃ ἀλεκτρυόν, ληϊζόμενος ἡμᾶς ὁρῶν;

ΑΛΕΚ. Ἐκόκχουζον, μόνον ὃ τότε δυνατὸν ἦν. Τί δ' οὖν ὁ Σίμων; ἐφίκεις γάρ τι περὶ αὐτοῦ ἐρεῖν.

ΜΙΚ. Ἀνεψιὸς ἦν αὐτῷ πλούσιος ἐς ὑπερβολήν, Δριμύλος τοῦνομα. Οὗτος ζῶν μὲν οὐδὲ ὀβολὸν ἔδωκε τῷ Σίμωνι· πῶς γάρ, ὃς οὐδὲ αὐτὸς ἤπτετο τῶν χρημάτων; Ἐπεὶ δὲ ἀπέθανε πρόην, ἅπαντα ἐκεῖνα κατὰ τοὺς νόμους Σίμωνός ἐστι, καὶ νῦν ἐκεῖνος ὃ τὰ ῥάκια τὰ πιναρὰ, ὃ τὸ τρύβλιον περιλείχων ἄσμενος ἐξελαύνει ἀλουργῇ καὶ ὑσγίνοβαφῇ ἀμπεχόμενος, οἰκέτας καὶ ζεύγη καὶ χρυσᾶ ἐκπώματα καὶ ἐλεφαντόποδας τραπέζας ἔχων, ὑφ' ἀπάντων προσκυνοῦμενος οὐδὲ προσβλέπων ἔτι ἡμᾶς· ἐναγχος γοῦν ἐγὼ μὲν ἰδὼν προσιόντα, Χαῖρε, ἔφη, ὃ Σίμων· ὃ δὲ ἀγανακτήσας, Εἴπατε, ἔφη, τῷ πτωχῷ τούτῳ μὴ κατασμιχρύνειν μου τοῦνομα· οὐ γὰρ Σίμων, ἀλλὰ Σιμωνίδης ὀνομάζομαι. Τὸ δὲ μέγιστον ἤδη καὶ ἐρῶσιν αὐτοῦ αἱ γυναῖκες, ὃ δὲ θρύπτεται πρὸς αὐτὰς καὶ ὑπερορᾷ καὶ τὰς μὲν προσίεται καὶ ἡλώς ἐστιν, αἱ δὲ ἀπειλοῦσιν ἀναρτήσιν ἑαυτὰς ἀμελούμεναι. Ὅρᾳς ὅσων ἀγαθῶν ὁ χρυσὸς αἴτιος, εἴ γε καὶ μεταποιεῖ τοὺς ἀμόρφους καὶ ἐρασμίους ἀπεργάζεται ὥσπερ ὁ ποιητικὸς ἐκεῖνος κεστός. Ἀκούεις δὲ καὶ τῶν ποιητῶν λεγόντων·

Ὡ χρυσὲ, δεξιῶμα κάλλιστον,

καὶ,

Χρυσὸς γάρ ἐστιν ὃς βροτῶν ἔχει κράτη.

Ἀλλὰ τί μεταξὺ ἐγέλασας, ὃ ἀλεκτρυόν;

15. ΑΛΕΚ. Ὅτι ὑπ' ἀγνοίας, ὃ Μίκυλλε, καὶ σὺ τὰ ὅμοια τοῖς πολλοῖς ἐξηπάτησαι περὶ τῶν πλουσίων· οἱ δὲ εὖ ἴσθι πολὺ ὑμῶν ἀθλιώτερον τὸν βίον βιοῦσι· λέγω δέ σοι καὶ πένης καὶ πλούσιος πολλάκις γενόμενος

LUCIANUS. I.

ille deum pater atque hominum, Saturni et Rheæ filius, quando Argolicæ illius puellæ amore captus est, quum nihil haberet amabilius in quod se mutaret, neque Acrisii custodiam quomodo corrumperet — jam audisti videlicet ut aurum factus illapsusque per tegulas cum amasia sit congressus. Quid ergo post illud tibi dicam amplius quot aurum utilitates præstet, quam illos, quibus adsit, et pulchros et sapientes et fortes reddat, honore ipsis conciliato et gloria? quamque ex obscuris ignobilibusque interdum conspicuos brevi reddat ac celebres?

14. Certe vicinum meum, artificii mei hominem, nosti, Simonem, qui non ita diu est quum mecum cœnavit, quum Saturnalibus coquerem ex fractis leguminibus puliculam, injectis duobus de farcimine frustis.

GALL. Novi, simum illum, brevem, qui fictilem patellam post cœnam furatus, sub ala occultans abiit, illam quæ sola nobis erat : vidi enim ipse, Micylle.

MIC. Igitur ille eam furatus, tot deinde pejeravit deos? Sed cur non clamabas et indicabas tum, galle, quum spoliari nos videres?

GALL. Cucurriebam, quod solum tum poteram. Quid ergo Simo? videbaris enim de illo dicturus aliquid.

MIC. Patruelis erat ipsi ultra modum locuples, Drimylus nomine. Hic, quam diu vixit, nec obolum unum dedit Simoni : quomodo enim? qui ne ipse quidem opes suas attingeret : postquam vero nuper mortuus est, illa omnia ex lege sunt Simonis : atque ille modo cum pannis sordidis, ille qui patellam ligurriebat lactus, nunc foras prodit purpuras indutus et hysgina, servos et bigas et aurea pocula et mensas eburneis pedibus habens, adoratur ab omnibus, nos ne respiciens quidem amplius. Nuper enim ego prope me cedentem videns, Salve, dicebam, Simo! at ille indignatus, Dicite, inquit, isti mendico, meum nomen ne deminuat : neque enim Simo vocor, sed Simonides. Maximum vero hoc est, jam cum amant etiam mulieres : at ipse apud illas delicatum se facit, easque despicit; et alias quidem admittit propitius, aliæ vero minantur futurum ut suspendant se, si porro negligentur. Vides quantorum bonorum aurum causa sit, siquidem deformes etiam refingit, et, ut poeticus ille cestus, reddit amabiles. Audis vero et poetas dicentes :

Aurum quo dextra nil prehenset dulcius,

et,

Aurum est quod in res regimen humanas tenet.

Sed quid inter hæc ridebas, galle?

15. GALL. Quod præ ignorantia tu etiam, Micylle, similiter ac reliquum vulgus deceptus es circa divites. At illi, bene noris, multo miseriorem quam vos vitam agunt. Hoc tibi dico, qui et pauper et dives sæpe fuerim,

καὶ παντὸς βίου πεπειραμένος· μετὰ μικρὸν δὲ καὶ αὐτὸς εἴσῃ ἕκαστα.

ΜΙΚ. Νῆ Δία, καιρὸς γοῦν ἤδη καὶ σὲ εἰπεῖν ὅπως ἡλλάγῃς καὶ ὃ σύνοιθα τῷ βίῳ ἑκάστῳ.

ΑΛΕΚ. Ἄκουε τοσοῦτόν γε προειδὼς μηδένα με σοῦ εὐδαιμονέστερον βιοῦντα ἐορκεῖναι.

ΜΙΚ. Ἐμοῦ, ὦ ἀλεκτρυόν; οὕτω σοὶ γένοιτο· προάγῃ γάρ με λοιδορεῖσθαί σοι. Ἀλλὰ εἰπέ ἀπὸ τοῦ Εὐφωρβοῦ ἀρξάμενος, ὅπως ἐς Πυθαγόραν μετεβλήθῃς, εἴτα ἐξῆς ἄχρι τοῦ ἀλεκτρυόνος· εἰκὸς γάρ σε ποικίλα καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν ἐν πολυειδέσι τοῖς βίοις.

16. ΑΛΕΚ. Ὡς μὲν ἐξ Ἀπόλλωνος τὸ πρῶτον ἡ ψυχὴ μοι καταπταμένη ἐς τὴν γῆν ἐνέδου εἰς ἀνθρώπου σῶμα, ἦντινα τὴν καταδίκην ἐκτελοῦσα μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, ἄλλως τε οὐδὲ ὅσιον οὗτ' ἐμοὶ εἰπεῖν οὔτε σοὶ ἀκούειν τὰ τοιαῦτα. Ἐπεὶ Εὐφωρβὸς ἐγενόμην....

ΜΙΚ. Ἐγὼ δὲ πρό γε τούτου, ὦ θαυμάσιε, τίς ἦν; τοῦτό μοι πρότερον εἰπέ, εἰ καὶ ποτε ἡλλάγῃς ὥσπερ σύ.

ΑΛΕΚ. Καὶ μάλα.

ΜΙΚ. Τίς οὖν ἦν; εἴ τι ἔχεις εἰπεῖν. Ἐθέλω γὰρ τοῦτο εἰδέναι.

ΑΛΕΚ. Σὺ; μύρμηξ Ἰνδικὸς τῶν τὸ χρυσίον ἀνορυττόντων.

ΜΙΚ. Εἴτα ὠκνοῦν ὁ κακοδαίμων καὶ ὀλίγα τῶν ψηγμάτων ἦκειν ἐς τόνδε τὸν βίον ἐξ ἐκείνου ἐπισιτισάμενος; Ἀλλὰ καὶ τί μετὰ τοῦτο ἔσομαι, εἰπέ· εἰκὸς δὲ εἰδέναι σε. Εἰ γὰρ τι ἀγαθὸν εἴη, ἀπάγξομαι ἤδη ἀναστὰς ἀπὸ τοῦ παττάλου, ἐφ' οὗ σὺ ἔστηκας.

ΑΛΕΚ. Οὐκ ἂν μάθοις τοῦτο οὐδεμιᾷ μηχανῇ.

17. Πλὴν ἀλλὰ ἐπεὶ περ Εὐφωρβὸς ἐγενόμην — ἐπάνειμι γὰρ ἐπ' ἐκείνα — ἐμχόμην ἐπ' Ἰλίῳ καὶ ἀποθανὼν ὑπὸ Μενέλειω χρόνῳ ὕστερον ἐς Πυθαγόραν ἦκον. Τέως δὲ περιέμενον ἀοίκητος ἐστὼς, ἄχρι δὲ ὁ Μνήσαρχος ἐξεργάσαιτό μοι τὸν οἶκον.

ΜΙΚ. Ἄσιτος, ὦ τᾶν, καὶ ἄποτος;

ΑΛΕΚ. Καὶ μάλα· οὐδὲ γὰρ ἔδει τούτων ἢ μόνῳ τῷ σώματι.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν τὰ ἐν Ἰλίῳ μοι πρῶτον εἰπέ· τοιαῦτα ἦν ὅα φησιν Ὅμηρος γενέσθαι αὐτά;

ΑΛΕΚ. Πόθεν ἐκείνος ἠπίστατο, ὦ Μίκυλλε, ὃς γιγνομένων ἐκείνων κάμηλος ἐν Βάκτροις ἦν; Ἐγὼ δὲ τοσοῦτόν σοι φημι ὑπερφυῆς μηδὲν γενέσθαι τότε μήτε τὸν Αἴαντα οὕτω μέγαν μήτε τὴν Ἑλένην αὐτὴν οὕτω καλὴν ὥς οἶονται. Εἶδον γὰρ λευκὴν μὲν τινα καὶ ἐπιμήκη τὸν τράχηλον, ὥς εἰκάζειν κύκνου θυγατέρα εἶναι, τὰ δὲ ἄλλα πάνυ πρεσβύτιν ἡλικιωτὴν σχεδὸν τῆς Ἑκάβης, ἣν γε Θησεὺς πρῶτον ἀρπάσας ἐν Ἀφιδναῖς εἶχε κατὰ τὸν Ἡρακλέα γενόμενος, ὃ δ' Ἡρακλῆς πρότερον εἶλε Τροίαν κατὰ τοὺς πατέρας ἡμῶν τοὺς τότε μάλιστα. Διηγείτο γὰρ μοι ὁ Πάνθους ταῦτα κομιδῇ μειράκιον ὦν ἐορκεῖναι λέγων τὸν Ἡρακλέα.

ΜΙΚ. Τί δαί; ὁ Ἀχιλλεὺς τοιοῦτος ἦν, ἀριστος τὰ πάντα, ἢ μῦθος ἄλλως καὶ ταῦτα;

et vitæ uniuscujusque fecerim experimentum : paullo post autem tu quoque scies singula.

MIC. Sic per Jovem : tempus enim jam est ut tu quoque dicas quomodo fueris mutatus, et quorum de unaquaque vita tibi sit conscius.

GALL. Audi ergo : verum hoc ante noris, neminem mihi visum, te qui viveret beatior.

MIC. Me, galle? Ita tu beatus sis! irritas enim me ut tibi maledicam. Verum dic ab Euphorbo inde facto initio, quomodo mutatus sis in Pythagoram, ac deinceps usque ad gallum : verisimile est enim multa vidisse te ac passum, in diversis adeo vitis.

16. GALL. Quomodo ex Apolline primum anima mea devolans in terram hominis corpus subierit, quam ita penam luerit, longum fuerit dicere; et alioqui neque fas est mihi dicere talia, neque tibi audire. Deinde Euphorbus factus sum...

MIC. Ego vero ante hunc me, o mirabilis, quis fueram? hoc mihi prius dicito, utrum ego quoque, sicut tu, fuerim immutatus.

GALL. Ita sane.

MIC. Quis igitur eram? si quid habes dicere. Volo enim hoc scire.

GALL. Tu? formica eras Indica de eo genere, quæ aurum effodiunt.

MIC. Tum pigratus sum ego miser paucarum micarum sumto inde viatico in hanc vitam venire? Verum etiam, quid post ero, mihi dic : verisimile est autem te scire. Si enim bonum quid fuerit, surgam statim et ab ipso illo, in quo tu modo insistis, clavo me suspendam.

GALL. Nullo istud modo resciscas.

17. Verum enim vero quum Euphorbus essem (ad illa enim redeo), pugnavi ad Ilium, interfectusque a Menelao, interjecto aliquo tempore veni in Pythagoram. Interim vero sine domo mansi, usque dum pararet mihi Mnesarchus domicilium.

MIC. Cibine, o noster, experts et potus?

GALL. Nimirum : neque enim indigebat his nisi solum corpus.

MIC. Ergo res Iliacas mihi primum dicito : talesne erant quales gestas esse Homerus ait?

GALL. Unde iste sciret, Micylle, qui, quum fierent ista, camelus esset in Bactris? Ego vero tantum tibi dico, supra naturam tum factum esse nihil, nec fuisse tum neque ita magnum Ajacem, neque Helenam ipsam ita pulchram, ut putant. Vidi enim candidam quidem aliquam, longo collo, ut cyeni filiam agnosceres, ceterum valde anum, Hecubæ fere æqualem : quam quidem Theseus primum raptam habuerit Aphidnis, qui cum Hercule vixit; Hercules autem prius Trojam ceperat, patrum qui tum erant nostrorum circiter ætate. Narrabat enim ista mihi Panthus, dicens visum a se, puero admodum, Herculem.

MIC. Quid vero? Achillesne talis fuit, præstantissimus undique, an hæc quoque temere conficta?

ΑΛΕΚ. Ἐκείνῳ μὲν οὐδὲν συνηνέχθη, ὃ Μίκυλλε, οὐδ' ἂν ἔγοιμί σοι ἀκριβῶς οὕτω τὰ παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς λέγειν· πόθεν γὰρ, πολέμιος ὢν; τὸν μέντοι ἑταῖρον αὐτοῦ τὸν Πάτροκλον οὐ χαλεπῶς ἀπέκτεινα διελάσας τῷ δορατίῳ.

ΜΙΚ. Εἴτά σε ὁ Μενέλεως μακροῦ εὐχερέστερον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἱκανῶς, τὰ Πυθαγόρου δὲ ἤδη λέγε.

18. ΑΛΕΚ. Τὸ μὲν ὅλον, ὃ Μίκυλλε, σοφιστῆς ἀνθρωπος ἦν· χρή γάρ, οἶμαι, τάληθές λέγειν· ἄλλως δὲ οὐκ ἀπαίδευτος οὐδὲ ἀμελέτης τῶν καλλίστων μαθημάτων, ἀπεδήμησα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον, ὡς συγγενόμην τοῖς προφήταις ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ ἐς τὰ ἄδύτα κατελθὼν ἐξέμαθον τὰς βίβλους τὰς Ὁρου καὶ Ἰσιδος καὶ αὐθις ἐς Ἰταλίαν ἐκπλεύσας οὕτω διέθηκα τοὺς κατ' ἐκεῖνα Ἑλληνας, ὥστε θεὸν ἡγόν με.

ΜΙΚ. Ἦκουσα ταῦτα καὶ ὡς δόξιας ἀναβεβιωκέναι ἀποθανόντων καὶ ὡς χρυσοῦν τὸν μηρὸν ἐπιδείξαιό ποτε αὐτοῖς. Ἐκεῖνο δέ μοι εἶπε, τί σοι ἐπῆλθε νόμον ποιήσασθαι μήτε κρεῶν μήτε κυάμιων ἐσθίειν;

ΑΛΕΚ. Μὴ ἀνάκρινε τὰ τοιαῦτα, ὃ Μίκυλλε.

ΜΙΚ. Διὰ τί, ὃ ἀλεκτρυόν;

ΑΛΕΚ. Ὅτι αἰσχύνομαι λέγειν πρὸς σέ τὴν ἀλήθειαν ὑπὲρ αὐτῶν.

ΜΙΚ. Καὶ μὴν οὐδὲν ἐχρῆν ὀκνεῖν λέγειν πρὸς ἀνδρα σύνοικον καὶ φίλον· δεσπότην γὰρ οὐκ ἂν εἴποιμι.

ΑΛΕΚ. Οὐδὲν ὑγιὲς οὐδὲ σοφὸν ἦν, ἀλλ' ἐύρωιόν ὅτι εἰ μὲν τὰ συνήθη καὶ ταῦτ' οἱ πολλοὶ νομίζοιμι, ἥκιστα ἐπισπάσομαι τοὺς ἀνθρώπους ἐς τὸ θαῦμα, ὅσῳ δ' ἂν ξενίζοιμι, τοσοῦτ' αἰσχροτέρως ἔμην αὐτοῖς ἔσεσθαι. Διὰ ταῦτο καινοποιεῖν εἰλόμην ἀπόρρητον ποιησάμενος τὴν αἰτίαν, ὡς εἰκάζοντες ἄλλος ἄλλως ἀπαντες ἐκπλήττωνται καθάπερ ἐπὶ τοῖς ἀσαφέσι τῶν χρησμῶν. Ὅρᾳς; καταγελάς μου καὶ σὺ ἐν τῷ μέρει.

ΜΙΚ. Οὐ τοσοῦτον ὅσον Κροτωνιατῶν καὶ Μεταποντίνων καὶ Ταραντίνων καὶ τῶν ἄλλων ἀφύων σοι ἐπομένων καὶ προσκυνοῦντων τὰ ἔχνη ἃ σὺ πατῶν ἀπολιμπάνεις.

19. Αποδυσάμενος δὲ τὸν Πυθαγόραν· τίνας μετήμιασσω μετ' αὐτόν;

ΑΛΕΚ. Ἀσπασίαν τὴν ἐκ Μιλήτου ἑταῖραν.

ΜΙΚ. Φεῦ τοῦ λόγου, καὶ γυνὴ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις ὁ Πυθαγόρας ἐγένετο, καὶ ἦν ποτε χρόνος ὅτε καὶ σὺ ὥτοκεις, ὃ γενναϊότατε ἀλεκτρυόνων, καὶ συνηθῶς Περικλεῖ Ἀσπασία οὖσα καὶ ἐκύεις ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἔρι' ἑξίνες καὶ χρόκην κατῆγες καὶ ἐγυναικίζου ἐς τὸ ἐταιρικόν;

ΑΛΕΚ. Πάντα ταῦτα ἐποιοῦν οὐ μόνος, ἀλλὰ καὶ Τειρεσίας πρὸ ἐμοῦ καὶ ὁ Ἐλάτου παῖς ὁ Καίνεϋς, ὥστε ὅποσα ἂν ἀποσχύψης ἐς ἐμέ καὶ ἐς ἐκείνους ἀποσχύψας ἔσθι.

ΜΙΚ. Τί οὖν; πότερος ὁ βίος ἡδίων σοι ἦν, ὅτε ἀνὴρ ἦσθα ἢ ὅτε σε Περικλῆς ὥπτειεν;

GALL. Cum illo nihil mihi negotii fuit, Micylle, neque possim tibi accurate adeo quæ apud Græcos acta sunt dicere : quomodo enim, qui essem hostis? verum ipsius Patroclum amicum non magno negotio hasta trajectum interemi.

MIC. Deinde te multo etiam minori Menelaus. Sed satis de his : jam dic de Pythagora.

18. GALL. In universum, Micylle, sophista fui : oportet enim, puto, verum dicere : alioquin neque illiteratus, nec inexercitatus rerum optimarum disciplina. Peregrinatus sum etiam in Ægyptum, ut de sapientia conferrem cum prophetis, atque admissus in adyta, Hori libros et Isidis edidici; tum rursus navi in Italiam delatus, eo adduxi Græcos illius regionis, uti me pro deo haberent.

MIC. Audivi ista, teque putatum esse revixisse post mortem, et ostendisse iis aliquando femur aureum. Verum illud mihi dic, quid in mentem tibi venit ut legem ferres de carnibus fabisque non edendis?

GALL. Noli perquirere talia, Micylle.

MIC. Quid ita, galle?

GALL. Quia pudet me verum tibi de illis dicere.

MIC. Sed nihil cunctari te oportebat dicere ad virum contubernalem et amicum; dominum enim non amplius dixerim.

GALL. Sanum nihil neque sapiens erat : sed videbam, si consueta et eadem quæ vulgus in legibus ponerem, minime me in admirationem perducturum esse homines; quo magis autem peregrina statuerem, tanto magis gravem me illis putabam futurum. Itaque novare institui, arcanam ejus rei fingens causam, ut conjecturis utentes alii aliis, omnes admiratione percellerentur, ut in obscuris oraculis. Viden? jam tu quoque me derides pro tua parte.

MIC. Non tantum quantum Crotoniatas et Metapontinos et Tarentinos, et reliquos qui muti te sequebantur, adorabantque quæ tu inambulans relinqueres vestigia.

19. Exuto vero Pythagora, quos post eum induisti?

GALL. Aspasiam, meretricem Milesiam.

MIC. Vah quid ais? mulier etiam inter alia fuit Pythagoras? fuitque tempus aliquando, ubi ova etiam tu pareres, gallorum generosissime, et consuesceres cum Pericle, dum esses Aspasia, et uterum ex eo gestares, et lanas carperes, et deduceres fila, et mulierem meretricem ageres?

GALL. Feci hæc omnia equidem non solus, sed etiam Tiresias ante me, et Elati Cæneus filius : quæcumque igitur in me jeceris ridicula, eadem in illos jeceris.

MIC. Quid ergo? utra tibi vita fuit jucundior, quum vir esses, an quum subigaret te Pericles?

ΑΛΕΚ. Ὅρξ οἶον τοῦτο ἠρώτησας, οὐδὲ τῷ Τειρεσίᾳ συνενεγκοῦσαν τὴν ἀπόκρισιν;

ΜΙΚ. Ἀλλὰ καὶ σὺ μὴ εἴπῃς, ἱκανῶς δ' Εὐριπίδης διέκρινε τὸ τοιοῦτον, εἰπὼν ὡς τρεῖς ἂν ἐθέλοι παρ' ἀσπίδα στῆναι ἢ ἅπαξ τεκεῖν.

ΑΛΕΚ. Καὶ μὴν ἀναμνήσω σε, Μίκυλλε, οὐκ ἐξ μακρὰν ὠδίνουσιν· ἔσθ' ἂν γυνὴ καὶ σὺ ἐν πολλῇ τῇ περιόδῳ πολλάκις.

ΜΙΚ. Οὐκ ἀπάγξῃ, ὦ ἀλεκτρυὼν, ἅπαντας οἰόμενος Μιλησίους ἢ Σαμίους εἶναι; σὲ γοῦν φασι καὶ Πυθαγόραν ὄντα τὴν ὥραν λαμπρὸν πολλάκις Ἀσπασίαν γενέσθαι τῷ τυράννῳ.

90. Τίς δὲ δὴ μετὰ τὴν Ἀσπασίαν ἀνὴρ ἢ γυνὴ αὖθις ἀνεφάνης;

ΑΛΕΚ. Ὁ κυνίσκος Κράτης.

ΜΙΚ. ὦ Διοσχόρῳ τῆς ἀνομοιότητος, ἐξ ἐταίρας φιλόσοφος.

ΑΛΕΚ. Εἴτα βασιλεὺς, εἴτα πένης καὶ μετ' ὀλίγον σατράπης, εἴτα ἵππος καὶ κολοῖδς καὶ βάτραχος καὶ ἄλλα μυρία· μακρὸν δ' ἂν γένοιτο καταριθμήσασθαι ἕκαστα· τὰ τελευταῖα δὲ ἀλεκτρυὼν πολλάκις, ἥσθη γὰρ τῷ τοιούτῳ βίῳ, καὶ παρὰ πολλοῖς ἄλλοις δουλεύσας βασιλεῦσι καὶ πένησι καὶ πλουσίοις τὰ τελευταῖα καὶ ποὶ νῦν σῦνέμι καταγελῶν δσημέραι σοῦ ποτνιόμενου καὶ οἰμώζοντος ἐπὶ τῇ πενίᾳ καὶ τοὺς πλουσίους θαυμάζοντος ὑπ' ἀγνοίας τῶν ἐκείνοις προσόντων κακῶν. Εἰ γοῦν ἤδεις τὰς φροντίδας αὐτῶν ἃς ἔχουσιν, ἐγέλας ἂν ἐπὶ σαυτῷ πρῶτον οἰθθέντι ὑπερευδαίμονα εἶναι τὸν πλοῦτον.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν, ὦ Πυθαγόρα, ἢ ὅ τι μάλιστα χαίρεις καλούμενος, ὡς μὴ ἐπιταράττοιμι τὸν λόγον ἄλλοτε ἄλλον καλῶν....

ΑΛΕΚ. Διοίσει μὲν οὐδὲν ἦν τ' Εὐφορβὸν ἦν τε Πυθαγόραν ἢ Ἀσπασίαν καλῆς ἢ Κράτητα· πάντα γὰρ ταῦτα ἐγὼ εἶμι. Πλὴν τὸ νῦν δρώμενον τοῦτο ἀλεκτρυόνα ὀνομάζων ἄμεινον ἂν ποιοῖς ὡς μὴ ἀτιμάζοις εὐτελὲς εἶναι δοκοῦν τὸ ὄρνεον, καὶ ταῦτα τοςαύτας ἐν αὐτῷ ψυχὰς ἔχον.

21. ΜΙΚ. Οὐκοῦν, ὦ ἀλεκτρυὼν, ἐπειδὴ πάντων σχεδὸν τῶν βίων ἐπειράθης καὶ πάντα ἥσθα, λέγοις ἂν ἤδη σαφῶς ἰδίᾳ μὲν τὰ τῶν πλουσίων ὅπως βιοῦσιν, ἰδίᾳ δὲ τὰ πτωχικὰ, ὡς μάθω εἰ ἀληθῶς ταῦτα φῆς εὐδαιμονέστερον ἀποφαίνων με τῶν πλουσίων.

ΑΛΕΚ. Ἴδού δὴ, οὕτως ἐπίσχεψαι, ὦ Μίκυλλε· σοὶ μὲν οὔτε πολέμου πολὺς λόγος, ἦν λέγεται ὡς οἱ πολέμιοι προσελάνουσιν, οὔτε φροντίζεις μὴ τὸν ἀγρὸν τέμωσιν ἐμβαλόντες ἢ τὸν παράδεισον ξυμπατήσωσιν ἢ τὰς ἀμπέλους δηλώσωσιν, ἀλλὰ τῆς σάλπιγγος ἀκούων μόνον, εἴπερ ἄρα, περιβλέπεις τὸ κατὰ σεαυτὸν οἷ τραπόμενον χρὴ σωθῆναι καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν· οἱ δ' εὐλαβοῦνται μὲν καὶ ἀμφοῖς ἑαυτοῖς, ἀνιῶνται δὲ δρώντες ἀπὸ τῶν τειχέων ἀγόμενα καὶ φερόμενα ὅσα εἶχον ἐν ταῖς ἀγροῖς. Καὶ ἦν περ ἐσφέρειν δέξῃ, μόνοι καλοῦνται, ἦν τε ἐπεξιέναι, προκινδυνεύουσι στρατηγοῦντες ἢ

GALL. Scin' quid interrogaris, nec Tiresiae profuisse responsionem?

MIC. Sed etsi tu non dicas, satis Euripides illud diremit, quum dixit malle se ter in acie stare quam semel parere.

GALL. Quin admonebo te, Micylle, non ita multo post ex partu te laboraturam: eris enim aliquando mulier tu quoque, et saepe, in multiplici illo orbe.

MIC. Non abibis in malam rem, galle, qui putes omnes Milesios esse aut Samios? nam te aiunt etiam quum Pythagoras esses et forma splendida, saepe Aspasiā fuisse tyranno.

20. Quis vero post Aspasiā vir an mulier denuo prodisti?

GALL. Cyniscus Crates.

MIC. O Jovis pueri! quae dissimilitudo, ex meretrice philosophus!

GALL. Tum rex, deinde pauper, et paullo post satrapa, deinde equus, et graculus, et rana, et sexcenta alia: at longum fuerit enumerare singula: denique vero gallus saepe fui (gaudeo enim hac vita), et apud multos alios postquam servivi, reges, pauperes, divites, postremo nunc tecum vivo, deridens quotidie te conquerentem et deplorantem tuam paupertatem, et admirantem divites praee ignorantia malorum quae ipsis adsunt. Si enim scires curas illorum, quas habent, ipsum te rideres, qui prius putaveris ex omni parte beatum esse divitem.

MIC. Igitur Pythagora, aut quo maxime nomine gaudes, ne confundam sermonem, alias alium vocans....

GALL. Nihil quidem interfuerit sive Euphorbum, sive Pythagoram, sive Aspasiā vocaveris, sive Cratelem: omnia enim ego haec sum: verum si, id quod nunc videor, gallum nominaveris, melius feceris, ne contumeliosus sis in avem quae vilis esse videtur, quum tamen tot in se animas habeat.

21. MIC. Igitur, galle, quum omnia prope vitae generas expertus et omnia fueris, dic mihi jam diserte et separatim tum divitum rationes, quomodo vivant, tum pauperum; uti cognoscā, verenc dicas ista, quum beatiorem me divitibus pronuncias.

GALL. Nimirum hoc modo rem considera, Micylle. Tibi nec belli multa cura est, si dicantur hostes invadere; nec sollicitus es ne irruptione facta agrum populentur, aut hortum magnificum conculcent, aut exscindant vineam: sed tuba audita tantum, si modo illud quoque, pro te circumspicis, quo te salutis causa convertas et periculum effugas: at illi et sibi timent, et anguntur quum vident de manibus agi ferrique in agris quaecumque habuerant. Et si tributum pendendum sit, vocantur soli; et si erumpendum, primi subeunt, vel toto ducendo exercitu, vel equitatu,

ἱππαρχοῦντες· σὺ δὲ οἰσύνην ἀσπίδα ἔχων, εὐσταλὴς καὶ κοῦφος ἐς σωτηρίαν, ἕτοιμος ἐστιᾶσθαι τὰ ἐπινίκια, ἐπειδὴν Οὐγὴ ὁ στρατηγὸς νενικηκώς.

22. Ἐν εἰρήνῃ τε αὖ σὺ μὲν τοῦ δήμου ὄν ἀναβὰς ἐς ἐκκλησίαν τυραννήσεις τῶν πλουσίων, οἱ δὲ φρίττουσι καὶ ὑποπτήσσουσι καὶ διανομαῖς ἱλάσκονται σε. Λουτρὰ μὲν γὰρ ὡς ἔχοις καὶ ἀγῶνας καὶ θεάματα καὶ τᾶλλα διαρκῆ ἅπαντα, ἐκεῖνοι πονοῦσι, σὺ δὲ ἐξεταστής καὶ δοκιμαστὴς πικρὸς ὥσπερ δεσπότης οὐδὲ λόγου μεταδιδούς ἐνίοτε, κἄν σοι δοκῇ, κατεχαλάζῃσας αὐτῶν ἀφρόνους τοὺς λίθους ἢ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσας· οὔτε δὲ συκοφάντην δέδicias αὐτὸς οὔτε ληστὴν μὴ ὑφέληται τὸ χρυσίον ὑπερβὰς τὸ θριγκίον ἢ διορύξας τὸν τοῖχον, οὔτε πράγματα ἔχεις λογιζόμενος ἢ ἀπαιτῶν ἢ τοῖς καταράτοις οἰκονόμοις διαπυκτεύων καὶ πρὸς τοσαύτας φροντίδας διαμεριζόμενος, ἀλλὰ κρηπῖδα συντελέσας ἐπὶ τὰ ὀβολοὺς ἔχων τὸν μισθόν, ἀπαναστὰς περὶ δειλὴν ὀψίαν λουσάμενος, ἢν δοκῇ, σαπέρδην τινὰ ἢ μαινίδας ἢ κρομμύων κεφαλίδας ὀλίγας πριάμενος εὐφραίνεις σεαυτὸν ἄδων τὰ πολλὰ καὶ τῇ βελτίστῃ πενίᾳ προσφιλοσφῶν.

23. Ὡστε διὰ ταῦτα ὑγιαίνεις τε καὶ ἔρρωσαι τὸ σῶμα καὶ διακαρτερεῖς πρὸς τὸ κρῦος· οἱ πόνοι γὰρ σε παραθίγοντες οὐκ εὐκαταφρόνητον ἀνταγωνιστὴν ἀποφαίνουσι πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς ἄλλοις ἄμαχα εἶναι. Ἀμέλει οὐδὲν σοι τῶν χαλεπῶν τούτων νοσημάτων πρόσσειν, ἀλλ' ἢν ποτε κοῦφος πυρετὸς ἐπιλάβηται, πρὸς ὀλίγον ὑπηρετήσας αὐτῷ ἀνεπήδησας εὐθὺς ἀποσεισάμενος τὴν ἄσπην, ὃ δὲ φεύγει αὐτίκα φοβηθεὶς ψυχροῦ τε ὄρων ἐμπορούμενον καὶ μακρὰ οἰμῶζειν λέγοντα ταῖς ἱατρικαῖς περιόδοις, οἱ δὲ ὑπ' ἀκρασίας ἄθλιοι τί τῶν κακῶν οὐκ ἔχουσι, ποδάγρας καὶ φθόας καὶ περιπνευμονίας καὶ ὑδέρους; ταῦτα γὰρ τῶν πολυτελεῶν ἐκείνων δείπνων ἀπόγονα. Τοιγαροῦν οἱ μὲν αὐτῶν ὥσπερ ὁ Ἰκαρος ἐπὶ πολὺ ἄραντες αὐτοὺς καὶ πλησιάζαντες τῷ ἥλιῳ οὐκ εἰδότες ὅτι κρηρῷ ἤρμωστο αὐτοῖς ἢ πτέρωσις, μέγαν ἐνίοτε τὸν πάταγον ἐποίησαν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς πέλαγος ἐμπεσόντες· ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον μὴ πάνυ μετέωρα μηδὲ ὑψηλὰ ἐφρόνησαν, ἀλλὰ πρόσγεια, ὡς νοτίζεσθαι ἐνίοτε τῇ ἄλμῃ τὸν κηρὸν, ὡς τὸ πολὺ οὗτοι ἀσφαλῶς διέπτησαν.

MIK. Ἐπεικεῖς τινὰς καὶ συνετοὺς λέγεις.

ΛΑΕΚ. Τῶν μέντοι γε ἄλλων, ὃ Μίκυλλε, τὰ ναύγια πάνυ αἰσχροὶ ἴδοις ἂν, ὅταν ὁ Κροῖσος περιετιλμένος τὰ πτερὰ γέλωτα παρέχῃ Πέρσαις ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ πῦρ, ἢ Διονύσιος καταδύσης τῆς τυραννίδος ἐν Κορίνθῳ γραμματιστὴς βλέπῃται μετὰ τηλικαύτην ἀρχὴν παιδία συλλαβίζειν διδάσκων.

24. MIK. Εἰπέ μοι, ὦ ἀλεκτροῦν, σὺ δὲ ὁπότε βασιλεὺς ἦσθα — φῆς γὰρ καὶ βασιλεῦσαι ποτε — ποίου τότε ἐπειράθης τοῦ βίου ἐκείνου; ἢ που πανευδαίμων ἦσθα τὸ κεφάλαιον ὃ τι πέρ ἐστι τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων ἔχων;

pericula : tu vero scutum habens vimineum, expeditus ac levis ad evadendum, paratus ad obeundas epulas, quum post victoriam triumphale imperator sacrificium celebrat.

22. In pace rursus tu quidem, de plebe unus, in concionem ascendens tyrannidem exercebis in divites : at illi horrent et tremunt et placant te largitionibus. Balnea enim ut habeas, et certamina, et spectacula, et reliqua quantum satis est omnia, elaborant illi : tu vero, exactor atque censor acerbis, tanquam dominus ne sermonem quidem interdum illis impertis ; et quum tibi videtur, grandine illos lapidum obruis, aut bona illorum publicas : neque vero calumniatorem ipse metuis, neque latronem, ne aurum tibi, vel lorica domus superata, vel pariete perfosso, surripiat ; neque molestias habes putandi rationes, aut debita repetendi, aut cum scelestis dispensatoribus conflictandi, neque inter tot curas distraheris : sed perfecta crepida septem obolorum mercedem habens, circa seram vesperam cessas, et lotus, si videtur, saperda aliqua emta, aut mænis aliquot, aut paucis ceparum capitibus, ipse te exhilaras, canens sæpe et cum optima illa paupertate philosophans.

23. Itaque his de causis bene vales, et robusto es corpore, et frigoris patiens : labores enim acuunt te, et adversarium non contemnendum sistunt contra ea quæ invicta reliquis videntur. Ac nullus temere de difficilibus istis morbis incidat tibi ; sed si quando levis te febricula invadat, quum paullo tempore ei inservieris, statim depulso fastidio exsilis, atque illa e vestigio fugit metuens, ubi videt te frigidam ad satietatem bibere, et plorare jubere medicos illos circuitus : verum isti per intemperantiam suam miseri quid malorum non habent, podagras, et tabes, et pulmonis inflammationes, et hydropes ? hæc enim sumtuosarum illorum cernarum soboles. Itaque alii illorum Icarum instar, quum multum se sustulere et appropinquarunt ad solem, ignari cera sibi compactum esse illud alarum remigium, magnum nonnunquam strepitum præcipites in mare delapsi excitarunt : qui vero Dædali in modum non nimis alta neque sublimia petierunt, sed tenere vicina terræ, ut marinā aspergeretur nonnunquam cera, hi plerumque secure transvolant.

MIC. Æquos nempe et prudentes viros dicis.

GALL. Verum ceterorum naufragia, Micylle, perquam turpia videas, quum evulsis Cræsus alis ludibrium Persis præbeat suo in rogum ascensu, aut extincta tyrannide Dionysius Corinthi cernatur docens literas, post tantum imperium syllabas colligere monstrans pueris.

24. MIC. Dic mihi, galle, tu quum rex esses (nam regnasse etiam te dicis), qualem illam expertus es vitam ? ecquid ex omni parte beatus fuisti, quum summa quæque bonorum omnium haberes ?

ΑΛΕΚ. Μηδὲ ἀναμνήσης με, ὦ Μίκυλλε, οὕτω τρισάθλιος ἦν τότε, τοῖς μὲν ἔξω πᾶσιν ὅπερ ἔφησθα πανευδαίμων εἶναι δοκῶν, ἐνδοθεν δὲ μυρίαὶ ἀνίαις ζυνών.

ΜΙΚ. Τίσι ταύταις; παράδοξα γὰρ καὶ οὐ πάντη πιστὰ φής.

ΑΛΕΚ. Ἦρχον μὲν οὐκ ὀλίγης χώρας, ὦ Μίκυλλε, παμφόρου τινὸς καὶ πλήθει ἀνθρώπων καὶ κάλλει τῶν πόλεων ἐν ταῖς μάλιστα θαυμάζεσθαι ἀξίαις ποταμοῖς τε ναυσιπόροις καταρρεομένης καὶ θαλάττῃ εὐόρμῳ ῥωμένης, καὶ στρατὸν ἦν πολλὴ καὶ ἵππος συγκεκροτημένη καὶ δορυφορικὸν οὐκ ὀλίγον καὶ τριήρεις καὶ χρημάτων πλῆθος ἀνάριθμον καὶ χρυσὸς ὁ κοῖλος πάμπαν πολὺς καὶ ἡ ἄλλη τῆς ἀρχῆς τραγωδία πᾶσα ἐς ὑπερβολὴν ἐξωγκωμένη, ὥστε ὁπότε προΐοιμι, οἱ μὲν πολλοὶ προσεχύνουν καὶ θεὸν τινα ὄρᾱν ὦντο καὶ ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ζυνέθεον ὀψόμενοί με, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τὰ τέγγη ἀνιόντες ἐν μεγάλῳ ἐτίθεντο ἀκριβοῶς ἐορακέναι τὸ ζεύγος, τὴν ἐφεστρίδα, τὸ διάδημα, τοὺς προπομπεύοντας, τοὺς ἐπομένους. Ἐγὼ δὲ εἰδὼς ὁπόσα με ἦνία καὶ ἔστρεφεν, ἐκείνοις μὲν τῆς ἀγνοίας συνεγίνωσκον, ἐμαυτὸν δὲ ἠλέουν ὅμοιον ὄντα τοῖς μεγάλοις τούτοις κολοσσοῖς, οἷους ἡ Φειδίας ἡ Μύρων ἡ Πραξιτέλης ἐποίησαν· κακείνων γὰρ ἕκαστος ἕκτοσθεν μὲν Ποσειδῶν τις ἡ Ζεὺς ἐστὶ πάγκαλος ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ζυνειργασμένος κεραιὸν ἢ ἀστραπὴν ἢ τρίαιναν ἐν τῇ δεξιᾷ, ἦν δὲ ὑποκύψας ἰδὼς τὰ γ' ἐνδόν, ὅφει μοχλοὺς τινὰς καὶ γόμφους καὶ ἥλους διακμπᾶξ διαπεπερονημένους καὶ κορυμνοὺς καὶ σφῆνας καὶ πίτταν καὶ πηλὸν καὶ πολλήν τινα τοιαύτην ἀμορφίαν ὑποικουροῦσαν· ἐὼ λέγειν μυῶν πλῆθος ἢ μυχαλῶν ἐμπολιτευόμενον αὐτοῖς ἐνίοτε. Τοιοῦτόν τι καὶ βασιλεῖα ἐστίν.

25. ΜΙΚ. Οὐδέπω ἔφησθα τὸν πηλὸν καὶ τοὺς μοχλοὺς καὶ γόμφους οἵτινες τῆς ἀρχῆς οὐδὲ τὴν ἀμορφίαν ἐκείνην τὴν πολλὴν ἦτις ἐστίν· ὥς τό γε ἐξελαύνειν ἀποβλεπόμενον καὶ τοσούτων ἄρχοντα καὶ προσκυνούμενον θαυμάσιως εἴκειν ὄντως τῷ κολοσσιαίῳ παραδείγματι· θεσπέσιον γὰρ τι καὶ τοῦτο. Σὺ δὲ τὰ ἐνδόν ἤδη τοῦ κολοσσοῦ λέγε.

ΑΛΕΚ. Τί πρῶτον εἶπω σοι, ὦ Μίκυλλε; τοὺς φόβους καὶ τὰ δειμάτα καὶ ὑποψίας καὶ μῖσος τὸ παρὰ τῶν συνόντων καὶ ἐπιβουλὰς, καὶ διὰ ταῦτα ὕπνον τε ὀλίγον, ἐπιπόλαιον κακῆϊνον, καὶ ταραχῆς μεστὰ ὀνείρατα καὶ ἐννοίας πολυπλόχους καὶ ἐλπίδας αἰετονηράς, ἢ τὴν ἀσχολίαν καὶ χρηματισμούς καὶ δίκας καὶ ἐκστρατείας καὶ προστάγματα καὶ συνθήματα καὶ λογισμούς; ὅφ' ὧν οὐδὲ ὄναρ ἀπολαῦσαι τινος ἡδέος ἐγγίγνεται; ἀλλ' ἀνάγκη ὑπὲρ ἀπάντων μόνον διασκοπεῖσθαι καὶ μυρία ἔχειν πράγματα·

Οὐδὲ γὰρ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα
ὕπνος ἔχε γλυκερὸς πολλὰ φρεσὶν ὀρμαίνοντα,

καὶ ταῦτα βεγκόντων Ἀχαιῶν ἀπάντων. Λυπεῖ δὲ τὸν μὲν Λυδὸν ὁ υἱὸς κωφὸς ὢν, τὸν Πέρσῃν δὲ Κλέαρχος Κύρῳ ξενολογῶν, ἄλλον δὲ Δίῳ πρὸς οὓς τισι τῶν

GALL. Noli me admonere, Micylle : adeo ter infelix sum eram, qui, quum externis omnibus, quod modo dicebas, beatus undique viderer, innumerabilibus intus conflictarer miseriis.

MIC. Quibusnam illis? mira enim dicis et vix credibilia.

GALL. Imperabam equidem regioni maximæ, Micylle, ac fertilissimæ cuidam, et ob multitudinem hominum urbiumque pulchritudinem admirandæ ut quæ maxime, quæ fluminibus perlueretur navium patientibus, et portuoso uteretur mari : exercitus erat multus, equitatus exercitissimus, satellitium non parvum, triremes, et pecuniarum vis innumerabilis, auri cælati plurimum, et reliquum imperii choragium ad excessum usque exaggeratum. Itaque si quando procederem, vulgus quidem me adorare, et deum se quendam videre arbitrari, et alii super alios ad me videndum concurrere ; alii etiam tectis conscensis, magnum putabant accurate vidisse bigas, trabeam, diadema, precedentes, sequentes. Ego vero, quot me res angerent ac torquerent mihi conscius, illorum quidem ignoscebam ignorantia, me ipsum vero miserabar, qui similis essem magnis illis colossis, quales Phidias, aut Myro, aut Praxiteles fecerunt : illorum enim unusquisque extra aut Neptunus est, aut Jupiter, pulcherrimus undique, ex auro elaboratus et ebore, fulmen aut fulgur aut tridentem tenens dextra ; si vero capite inserto speculeris interna, vectes quosdam videbis, et paxillos et clavos per interiora adactos, et stipites, et cuneos, et picem, et lutum, et multam intus habitantem ex eo genere deformitatem : mitto dicere murium multitudinem, aut mustelarum, qui civitatem sibi in illis nonnunquam constituere. Tale quid etiam regnum est.

25. MIC. Nondum dixisti lutum et paxillos et vectes qui sint imperii, nec multam illam, quæ sit, deformitatem : nam illud invehi in publico, conspici, tot hominibus imperare, et numinis instar adorari, revera simile est colosso exemplo : excellentissimum enim quiddam etiam hoc. Tu vero jam interiora quoque hujus colossi dicito.

GALL. Quid primum tibi dicam, Micylle? metusne, et formidines, et suspiciones, et odium a familiaribus, et insidias ; ac propter ista somni parum, idque ipsum non profundum, et plena terroris insomnia, et curas varias, et spes semper malas ; an occupationum copiam, et agendi respondendique necessitatem, et judicia, et expeditiones, et imperia, et conventiones, et rationes? a quibus omnibus nec per quietem frui suavitate ulla contingit, sed necesse est pro omnibus dispicere unum, et innumerabiles habere molestias.

Nam non Atriden Agamemnona
somnia habet dulcis, volventem pectore multa,

idque stertentibus Achivis omnibus. Dolore autem afficit Lydum mutus filius, Persam Clearchus in Cyri gratiam peregrinum militem legens ; alium Dio cum Syracusanorum

Συρακοσίων κοινολογούμενος, καὶ ἄλλον Παρμενίων ἐπαινούμενος καὶ Περδίκχαν Πτολεμαῖος καὶ Πτολεμαῖον Σέλευκος· ἀλλὰ καὶ κείνα λυπεῖ, ὃ ἐρώμενος πρὸς ἀνάγκην ξυνὸν καὶ παλλακὶς ἄλλω χαίρουσα καὶ ἀποστήσεσθαι τινες λεγόμενοι καὶ δὴ τὴν τέτταρες τῶν δορυφόρων πρὸς ἀλλήλους διαψιθυρίζοντες. Τὸ δὲ μέγιστον, ὑπορᾶσθαι δεῖ μάλιστα τοὺς φιλάτους καὶ ἐκείνων αἰεὶ τι δεινὸν ἐλπίζειν ἤζειν. Ὁ μὲν γοῦν ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀπέθανεν ἐκ φαρμάκων, ὃ δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, τὸν δὲ ἄλλον ἴσως ὁμοίως τρόπος θανάτου κατέλαβεν.

26. ΜΙΚ. Ἀπαγε, δεινὰ ταῦτα φῆς, ὦ ἀλεκτρυών. Ἐμοὶ γοῦν πολὺ ἀσφαλέστρον σκυτοτομεῖν ἐπικεχυφὸτα ἢ πίνειν ἀπὸ χρυσῆς ψιάλης κωνεῖν ἢ ἀκονίτῃ συνανακραθεῖσαν φιλοτησίαν· ὃ γοῦν κίνδυνος ἐμοὶ μὲν, εἰ παρολίσθοι τὸ σμιλίων καὶ ἀμάρτοι τῆς τομῆς τῆς ἐπ' εὐθὺς, ὀλίγον τι αἰμάξαι τοὺς δακτύλους ἐντεμόντα· οἱ δὲ, ὡς φῆς, θανάσιμα εὐωγῶνται, καὶ ταῦτα μυρίοις καχοῖς ξυνόντες. Ἔϊτ' ἐπειδὴν πέσωσιν, ὅμοιοι μάλιστα φαίνονται τοῖς τραγικοῖς ὑποκριταῖς, ὧν πολλοὺς ἰδεῖν ἔστι τέως μὲν Κέκροπας δῆθεν ὄντας ἢ Σισύφους ἢ Τηλέφους, διαδῆματα ἔχοντας καὶ ξίφη ἐλεφαντόκωπα καὶ ἐπίσειστον κόμην καὶ γλαμύδα χρυσόπαστον, ἣν δὲ αἶψα πολλὰ γίγνεται, κενεμβατήσας τις αὐτῶν ἐν μέσῃ τῇ σκηνῇ καταπέσῃ, γέλωτα δηλαδὴ παρέχει τοῖς θεαταῖς τοῦ προσωπείου μὲν συντριβέντος αὐτοῦ διαδήματι, ἡμαγμένης δὲ τῆς ἀληθοῦς κεφαλῆς τοῦ ὑποκριτοῦ καὶ τῶν σκελῶν ἐπὶ πολὺ γυμνουμένων, ὡς τῆς τε ἐσθῆτος τὰ ἐνδοθεν φαίνεσθαι βράκια δύστηνα ὄντα καὶ τῶν κοιλῶν τὴν ὑπόδεσιν ἀμορφοτάτην καὶ οὐ κατὰ λόγον τοῦ ποδός. Ὅρῳς ὅπως με καὶ εἰκάζειν ἐδιδάξω ἤδη, ὦ βέλτιστε ἀλεκτρυών; Ἀλλὰ τυραννὶς μὲν τοιοῦτόν τι ὥφθη οὔσα. Ἴππος δὲ ἢ κύων ἢ ἐγθὺς ἢ βάρβαρος ὅποτε γένοιτο, πῶς ἔφερεις ἐκείνην τὴν διατριβήν;

27. ΑΛΕΚ. Μακρὸν τοῦτον ἀνακινεῖς τὸν λόγον καὶ οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ· πλὴν τό γε κεφάλαιον, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀπραγμονέστερος τῶν βίων ἔδοξε μοι τοῦ ἀνθρωπείου μόναίς ταῖς φυσικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ χρεῖαις συμμεμετρημένος· τελώνην δὲ ἵππον ἢ συκοφάντην βάρβαρον ἢ σοφιστὴν κολοῖον ἢ ὀψοποιὸν κώνωπα ἢ κίναιδον ἀλεκτρυόνα ἢ ὅσα ὑμεῖς ἐννοεῖτε, οὐκ ἂν ἰδοῖς ἐν ἐκείνοις.

28. ΜΙΚ. Ἀληθῆ ἴσως ταῦτα, ὦ ἀλεκτρυών. Ἐγὼ δὲ ὃ πέπονθα οὐκ αἰσχύνομαι πρὸς σὲ εἰπεῖν· οὐδέπω δύναμαι ἀπομαθεῖν τὴν ἐπιθυμίαν ἣν ἐκ παιδῶν εἶχον πλούσιος γενέσθαι, ἀλλὰ μοι καὶ τοῦνύπνιον ἔτι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἔστηκεν ἐπιδεικνύμενον τὸ χρυσίον, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῷ καταράτῳ Σίμωνι ἀποπνίγομαι τρυφῶντι ἐν ἀγαθοῖς τοσοῦτοις.

ΑΛΕΚ. Ἐγὼ σε ἴασομαι, ὦ Μίκυλλε· καὶ ἐπεὶ περ ἔτι νῦν ἔστιν, ἐξαναστὰς ἔπου μοι· ἀπάξω γάρ σε παρ' αὐτὸν ἐκείνον τὸν Σίμονα καὶ ἐς τὰς τῶν ἄλλων πλουσίων οἰκίας, ὡς ἴδῃς ὅσα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔστι.

quibusdam caput conferens; alium laudatus Parmenio, et Perdiccam Ptolemæus, et Ptolemæum Seleucus: verum illa quoque dolorem afferunt, si amasius coactus præbeat, et alio gaudeat pellex, et si defecturi dicantur quidam, et duo vel quattuor satellitum inter se susurrent. Quod vero maximum, suspectos habere oportet carissimos maxime, et ab illis semper aliquid venturum mali metuere. Nam ille a filio suo interfectus est veneno, hic et ipse a suo amasio; alterum vero simile forsitan genus mortis oppressit.

26. ΜΙΚ. Apage, tristia sunt quæ dicis, galle. Mihi ergo multo securius est inclinato corpore scindere coria, quam aurea in phiala bibere temperatum cicuta et aconito amicitiae poculum: nam mihi quidem periculum erit, si fallat scalprum et a recta incisione aberret, cruentare vulnuscule digitos incidentem: at illi, ut narras, mortíferas epulantur cenas, dum infinitis versantur in malis. Deinde quum cecidere, simillimi videntur tragicis actoribus, quorum multos videre est aliquamdiu quidem, si diis placet, Cæcropas, aut Sisyphos aut Telephos, diademata habentes et gladios eburneis capulis, et comam fluctuantem, et chlamydem auro distinctam: si vero, qualia multa accidunt, fallente inani vestigio illorum aliquis in media scena concidat, risum nempe præbet spectatoribus, fracta cum ipso diademate persona, cruentatoque vero actoris capite, et cruribus magnam partem denudatis, ut jam appareat interiora vestitus esse panniculos miseros, et cothurnorum subligationem deformissimam neque ad rationem pedis. Viden' quomodo jam me similitudine quoque uti docueris, galle optine? Sed tyrannis quidem talis tibi visa est: quoties vero equus, aut canis, aut piscis, aut rana fuisti, illam quomodo tulisti commorationem?

27. GALL. Longum hunc sermonem moves, nec præsentis temporis: verumtamen, quod caput est rei, nulla harum vitarum non magis quam est hominum tranquilla mihi visa est, quippe quæ solis se naturalibus cupiditatibus et necessitatibus metiretur: publicanum vero equum, aut calumniatorem ranam, aut sophistam graculum, aut coquum culicem, aut cinædum gallum, aut reliqua quibus vos studeatis, in illis non videas.

28. ΜΙΚ. Vera hæc forsitan, galle. Ego vero quomodo sim affectus, dicere apud te non erubesco: nullo modo possum dediscere cupiditatem, quam habui a pueris, ditescendi; verum mihi et insomnium adhuc stat ante oculos, aurum ostendens, et maxime de exsecrabili illo Simone angor, qui in tantis bonis delicate vivit.

GALL. Ego te, Micylle, sanabo. Et quando adhuc nox est, surge, sequere me: abducam enim te ad ipsum illum Simonem et in aliorum divitum domos, ut videas qualis sit illorum conditio.

ΜΙΚ. Πῶς τοῦτο κεκλεισμένων τῶν θυρῶν; εἰ μὴ καὶ τοιχωρυγεῖν γε σύ με ἀναγκάσεις.

ΑΛΕΚ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς, οὐπὲρ ἱερός εἰμι, τοῦτο ἐξαίρετον ἔδωκέ μοι, ἣν τις τὸ οὐραῖον πτερόν τὸ μῆχιστον δ' δι' ἀπαλότητα ἐπικαμπές ἐστί μοι

ΜΙΚ. Δύο δ' ἐστὶ σοι τοιαῦτα.

ΑΛΕΚ. Τὸ δεξιὸν τοίνυν ὅτω ἂν ἐγὼ ἀποσπάσαι παράσχω καὶ ἔχῃ, ἐς ὅσον ἂν βούλωμαι ἀνοίγειν τε ὁ τοιοῦτος πᾶσαν θύραν δύναται καὶ δρᾶν ἅπαντα οὐχ δρώμενος αὐτός.

ΜΙΚ. Ἐλελήθεις με, ὦ ἀλεκτρυὼν, καὶ σὺ γόης ἦν. Ἐμοὶ δ' οὖν ἦν τοῦτο ἀπαξ παράσχη, ὅψι τὰ Σίμωνος πάντα ἐν βραχεὶ δεῦρο μετενηνεγμένα μετοίσω γὰρ αὐτὰ παρεσελθὼν· ὁ δὲ αὖθις περιτρώζεται ἀποτίνων τὰ καττύματα.

ΑΛΕΚ. Οὐ θέμις γενέσθαι τοῦτο· παρήγγειλε γὰρ ὁ Ἑρμῆς, ἣν τινα τοιοῦτον ἐργάζεται ὁ ἔχων τὸ πτερόν, ἀναβοήσαντά με καταφωρᾶσαι αὐτόν.

ΜΙΚ. Ἀπίθανον λέγεις, κλέπτην τὸν Ἑρμῆν αὐτὸν ὄντα τοῖς ἄλλοις φρονεῖν τοῦ τοιοῦτου. Ἀπίωμεν δ' ὁμῶς· ἀφέξομαι γὰρ τοῦ χρυσίου, ἣν δύνωμαι.

ΑΛΕΚ. Ἀπότιλον, ὦ Μίκυλλε, πρότερον τὸ πτίλον.... Τί τοῦτο; ἄμφω ἀπέτιλας.

ΜΙΚ. Ἀσφαλέστερον οὕτως, ὦ ἀλεκτρυὼν, καὶ σοὶ ἦττον ἂν ἄμορφον τὸ πρᾶγμα εἴη, ὥς μὴ χωλεύοις διὰ θάτερον τῆς οὐρᾶς μέρος.

29. ΑΛΕΚ. Εἶεν. Ἐπὶ τὸν Σίμωνα πρῶτον ἄπιμεν ἢ παρ' ἄλλον τινὰ τῶν πλουσίων;

ΜΙΚ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ παρὰ τὸν Σίμωνα, δὲ ἀντὶ δυσυλλάβου τετρασύλλατος ἡδὴ πλουτήσας εἶναι ἀξιοῖ. Καὶ δὴ πάρεσμεν ἐπὶ τὰς θύρας. Τί οὖν ποιῶ τὸ μετὰ τοῦτο;

ΑΛΕΚ. Ἐπίθες τὸ πτερόν ἐπὶ τὸ κλεῖθρον.

ΜΙΚ. Ἰδοὺ ἤδη. ὦ Ἡράκλεις, ἀναπεπέτασται ὥσπερ κλειδί ἡ θύρα.

ΑΛΕΚ. Ἡγοῦ ἐς τὸ πρόσθεν. Ὅρᾳς αὐτὸν ἀγρυπνοῦντα καὶ λογιζόμενον;

ΜΙΚ. Ὅρῳ νῆ Δία πρὸς ἀμαυράν τε καὶ διψῶσαν τὴν θρυαλλίδα, καὶ ὠχρὸς δ' ἐστὶν οὐκ οἷδ' ὅθεν, ὦ ἀλεκτρυὼν, καὶ κατέσκληκεν ὄλος ἐκτετηκώς, ὑπὸ φροντίδων δηλαδὴ· οὐ γὰρ νοσεῖν ἄλλως ἐλέγετο.

ΑΛΕΚ. Ἄκουσον ἃ φησιν· εἴσῃ γὰρ ὅθεν οὕτως ἔχει.

ΣΙΜΩΝ. Οὐκοῦν τάλαντα μὲν ἐβδομήκοντα ἐκείνα πάνυ ἀσφαλῶς ὑπὸ τῇ κλίνῃ κατορύσσονται καὶ οὐδεὶς ὅλως εἶδε, τὰ δὲ ἐκκαίδεκα εἶδεν, οἶμαι, Σωσύλος ὁ ἱπποκόμος ὑπὸ τῇ φάτνῃ κατακρύπτοντά με· ὅλως γοῦν περὶ τὸν ἱππῶνά ἐστιν οὐ πάνυ ἐπιμελὴς ἄλλως οὐδὲ φιλόπονος ὢν. Εἰκὸς δὲ διηρπάσθαι πολλῷ πλείω τούτων, ἢ πόθεν γὰρ ὁ Τίβιος ταρίχους οὕτω μεγάλους ὠψωνηκέαι χθὲς ἐλέγετο ἢ τῇ γυναικὶ ἐλλόβιον ἐωνῆσαι πέντε δραχμῶν ὄλων; Τὰ μὰ οὐτοὶ σπαθῶσι τοῦ κακοδαίμονος. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐκπώματα ἐν ἀσφαλεῖ μοι ἀπόκειται τοσαῦτα ὄντα· δέδια γοῦν μὴ τις ὑπορύξας

MIC. Quomodo hoc clausis januis? nisi forte etiam parietes perfodere me coges.

GALL. Minime: sed Mercurius, cujus ego sacer sum, eximium hoc mihi dedit, si quis longissimam in cauda pennam, quæ propter molliem inflectitur

MIC. At tibi duæ sunt tales.

GALL. Dextram igitur ego cuicumque præbuero evellendam, et teneat ille, quamdiu voluero, is aperire januam unamquamque potest, et videre, non visus ipse, omnia.

MIC. Nesciebam te quoque, galle, præstigiatores esse. Verum mihi hoc si semel concesseris, videbis huc translata brevi tempore Simonis omnia: eo enim quum abiero, huc ea transferam; ille vero rursus arrodet, dum producit, soleas.

GALL. Nefas est hoc fieri: præcepit enim mihi Mercurius, si tale quid agat qui habeat pennam, ut cantu meo efficiam ut deprehendatur.

MIC. Non est verisimile quod dicis, furem Mercurium ipsum invidere illud aliis. Sed tamen abeamus; abstinebo enim auro, si potero.

GALL. Evelle prius, Micylle, pennam.... Quid hoc? evellisti ambas.

MIC. Sic tutius est, galle, et tibi minus deforme fuerit, ut ne claudices alterutra caudæ parte.

29. GALL. Esto. Ad Simonemne primo abimus, an ad alium quendam divitem?

MIC. Non sane, sed ad Simonem, qui pro disyllabo quadrisyllabus jam, dives factus, esse postulat. Et sane adsumus ad januam. Quid ergo post hæc agam?

GALL. Admove pennam ad seram.

MIC. En jam feci. O Hercules! aperta est velut clavi janua.

GALL. Præcede porro. Viden' eum vigilantem et subducentem rationes?

MIC. Video, per Jovem, ad obscuriusculam quidem et sitientem lucernam: est autem pallidus, nescio unde, galle; et totus exaruit, tabefactus nimirum a curis: neque enim alias ægrotare dictus est.

GALL. Audi quæ dicit: scies enim unde sic habeat.

SIMO. Ergo talenta quidem septuaginta illa secure omnino sub lecto sunt defossa, et nemo omnino vidit: sed sedecim illa vidit me, puto, Sosylus euuiso occultantem sub præsepio; semper enim nunc circa stabulum versatur, qui alias omnino nec diligens nec laboris est amans. Verisimile est autem multo his plura esse direpta: unde enim alias tantum sibi salsamentum obsonasse heri Tibius dice-retur, aut inaurem emissee contubernali suæ drachmis quinque integris? Omnino mea infelicis isti per luxum disperdunt. Sed neque tot pocula in tuto mihi sunt reposita: metuo enim ne quis perfosso pariete ea subducatur. Multi

τὸν τοῖχον ὑφέλγεται αὐτά· πολλοὶ φθονοῦσι καὶ ἐπι-
βουλεύουσί μοι, καὶ μάλιστα ὁ γείτων Μίκυλλος.

MIK. Νῆ Δία, σοὶ γὰρ ὁμοῖος ἐγὼ καὶ τὰ τρύβλια
ὑπὸ μάλης ἀπείμι ἔχων.

ΑΛΕΚ. Σιώπα, ὦ Μίκυλλε, μὴ καταφωράσῃ πα-
ρόντας ἡμᾶς.

SIM. Ἀριστον γοῦν ἄγρυπνον αὐτὸν διαφυλάττειν
ἅπαντα· περιέιμι διαναστάς ἐν κύκλῳ τὴν οἰκίαν. Τίς
οὗτος; ὁρῶ σέ γε, ὦ τοιχωρύχε..... Μὰ Δί', ἐπεὶ
κίων γε ὦν τυγχάνεις, εὖ ἔχει. Ἀριθμήσω αὖθις ἀνο-
ρύξας τὸ χρυσίον, μή τί με πρῶτῃν διέλαθεν. Ἴδού
πάλιν ἐφόρηκέ τις ἐπ' ἐμέ δηλαδὴ· πολιορκοῦμαι καὶ
ἐπιβουλεύομαι πρὸς ἅπαντων. Ποῦ μοι τὸ ξιφίδιον;
ἂν λάβω τινά... Θάπτωμεν αὖθις τὸ χρυσίον.

30. ΑΛΕΚ. Τοιαῦτα μέν σοι, ὦ Μίκυλλε, τὰ Σί-
μωνος. Ἀπίωμεν δὲ καὶ παρ' ἄλλον τινά, ἕως ἔτι ὀλί-
γον τῆς νυκτὸς λοιπὸν ἔστιν.

MIK. ὦ κακοδαίμον, οἷον βιοῖ τὸν βίον. Ἐχθοροῖς
οὕτω πλουτεῖν γένοιτο. Κατὰ κόρρης δ' οὖν πατάξας
αὐτὸν ἀπελθεῖν βούλομαι.

SIM. Τίς ἐπάταξέ με; ληστεύομαι ὁ δυστυχής.

MIK. Οἴμωζε καὶ διαγρύπνει καὶ ὁμοῖος γίγνου τὸ
γρῶμα τῷ χρυσῷ προστετηκὼς αὐτῷ. Ἡμεῖς δὲ παρὰ
Γνίφωνα εἰ δοκεῖ τὸν δανειστὴν ἴωμεν· οὐ μακρὰν δὲ
καὶ οὗτος οἰκεῖ. Ἀνέγωγε καὶ αὕτη ἡμῖν ἡ θύρα.

31. ΑΛΕΚ. Ὅρᾳς ἐπαγρυπνοῦντα καὶ αὐτὸν ἐπὶ
φροντίδων, ἀναλογιζόμενον τοὺς τόκους καὶ τοὺς δακτύ-
λους ἤδη κατεσκληρότα, ὃν δεήσει μετ' ὀλίγον πάντα
ταῦτα καταλιπόντα σίλφην ἢ ἐμπίδα ἢ κυνόμυιαν γε-
νέσθαι;

MIK. Ὅρῳ κακοδαίμονα καὶ ἀνόητον ἄνθρωπον
οὐδὲ νῦν πολὺ τῆς σίλφης ἢ ἐμπίδος ἄμεινον βιοῦντα.
Ὡς δὲ καὶ οὗτος ἐκτέτηκεν ὄλος ὑπὸ τῶν λογισμῶν.
Ἐπ' ἄλλον ἀπίωμεν.

32. ΑΛΕΚ. Παρὰ τὸν σὸν Εὐκράτην, εἰ δοκεῖ.
Καὶ ἰδού γάρ, ἀνέγωγε καὶ αὕτη ἡ θύρα· ὅστε ἐσίωμεν.

MIK. Πάντα ταῦτα μικρὸν ἐμπροσθεν ἐμὰ ἦν.

ΑΛΕΚ. Ἔτι γὰρ σὺ δνειρώττεις τὸν πλοῦτον; Ὅρᾳς
δ' οὖν τὸν Εὐκράτην αὐτὸν μὲν ὑπὸ τοῦ οἰκέτου πρε-
σβύτην ἄνθρωπον;

MIK. Ὅρῳ νῆ Δία καταπυγούσῃν καὶ πασχητια-
σμόν τινα καὶ ἀσέλγειαν οὐκ ἀνθρωπίνην· τὴν γυναῖκα
δὲ ἐτέρωθι ὑπὸ τοῦ μαγείρου μοιχευομένην καὶ αὐτήν.

33. ΑΛΕΚ. Τί οὖν; ἐθέλοισ ἂν καὶ τούτων κληρο-
νομεῖν, ὦ Μίκυλλε, καὶ πάντα ἔχειν τὰ Εὐκράτους;

MIK. Μηδαμῶς, ὦ ἀλεκτρυών· λιμῶ ἀπολοίμην
πρότερον. Χαιρέτω τὸ χρυσίον καὶ τὰ δεῖπνα, δύο
ὁδοῖοι ἐμοὶ γε πλοῦτός ἐστι μάλλον ἢ τοιχωρυχεῖσθαι
πρὸς τῶν οἰκετῶν.

ΑΛΕΚ. Ἀλλὰ νῦν μὲν ἡμέρα γὰρ ἤδη ἀμφὶ τὸ λυ-
καυγὲς αὐτὸ, ἀπίωμεν οἴκαδε παρ' ἡμᾶς· τὰ λοιπὰ δὲ
ἐς αὖθις ὀφεί, ὦ Μίκυλλε.

invident mihi et insidiantur, et maxime Micyllus hic vici-
nus.

MIC. Ita me Jupiter : tui nempe similis ego, et patellas
sub ala habens abeo.

GALL. Tace, Micylle, ne adessee nos deprehendat.

SIM. Optimum igitur fuerit ut somno me abstineam et
ipse custodiam omnia : surgens circumibo domum. Quis
hic? equidem te video, perfossor parietum ... Per Jovem,
quandoquidem columna es, bene habet. Numerabo iterum
effossum aurum, num quid me forte nuper fugit. En ite-
rum aliquis strepitum dedit, nempe me petens : obsideor et
clanculum oppugnor ab omnibus. Ubi mihi pugio? si quem
deprehendero Sepeliamus rursus aurum.

30. GALL. Talis tibi Simonis conditio, Micylle. Abea-
mus vero etiam ad alium quendam, dum pauxillum adhuc
noctis superest.

MIC. Infelix! qualem vivit vitam! Inimicis ita divitibus
esse contingat! Percussa ergo illius mala volo discedere.

SIM. Quis me percussit? a latronibus miser pereoi!

MIC. Plora et vigila, et similis quantum ad colorem
auro tuo evade, illi intabescens. Nos vero, si videtur,
ad Gniphonem eamus danistam : non procul autem hic
etiam habitat. Aperta nobis haec quoque janua.

31. GALL. Vides vigilantem hunc quoque praecuris, com-
putantem usuras, et digitis jam aridis tabe, quem paullo
post oportebit, relictis hisce omnibus, blattam aut culi-
cem aut muscam fieri?

MIC. Video miserum et dementem hominem, ne nunc
quidem blatta aut culice melius viventem. Quam vero
hic quoque totus putandis rationibus contabuit! Ad alium
abeamus.

32. GALL. Ad Eucratem tuum, si videtur. Et ecce
aperta et haec est janua. Ingrediamur ergo.

MIC. Istae omnia paullo ante mea erant.

GALL. Adhucnam divitias tu somnias? Vides igitur Eu-
craten ipsum a suo servo ... hominem senem?

MIC. Video, ita me Jupiter, paedicationem et morbum
pathicum et libidinem non humanam : uxorem vero altero
in angulo a coquo adulterio pollui ipsam quoque.

33. GALL. Quid ergo? velisne istorum quoque heres
fieri, Micylle, et omnia habere Eucratis?

MIC. Nequaquam, galle : fame prius inteream. Valeant
aurum et coenae! duo oboli mihi quidem divitiae sunt potius
quam si praeda fierem servorum.

GALL. Sed nunc, dies enim jam circa ipsum diluculum
est, domum ad nos abeamus : reliqua alio tempore, Mi-
cylle, videbis.

XLVI.

ΙΚΑΡΟΜΕΝΙΠΠΟΣ Η ΥΠΕΡΝΕΦΕΛΟΣ.

1. ΜΕΝΙΠΠΟΣ. Οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι μέχρι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός· τοῦντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὸν ἥλιον ἄνω παρασάγγαι που πεντακόσιοι· τὸ δ' ἀπὸ τούτου ἐς αὐτὸν ἤδη τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς ἄνοδος καὶ ταῦτα γένοιτ' ἂν εὐζώνῳ ἀετῷ μιᾷς ἡμέρας.

ΕΤΑΙΡΟΣ. Τί ταῦτα πρὸς Χαρίτων, ὦ Μένιππε, ἀστρονομεῖς καὶ ἡσυχῇ πως ἀναμετρεῖς; πάλαι γὰρ ἐπακροῶμαι σου ἀκολουθῶν ἡλίους καὶ σελήνας, ἔτι δὲ τὰ φορτικὰ ταῦτα σταθμούς τινας καὶ παρασάγγας ὑποξενίζοντος.

ΜΕΝ. Μὴ θαυμάσης, ὦ ἐταῖρε, εἰ μετέωρα καὶ διαέρια δοκῶ σοι λέγειν· τὸ κεφάλαιον γὰρ δὴ πρὸς ἑμαυτὸν λογίζομαι τῆς ἐναγχοῦς ἀποδημίας.

ΕΤΑΙΡ. Εἴτα, ὦγαθὲ, καθάπερ οἱ Φοῖνικες ἀστροὺς ἐτεκμαῖρου τὴν ὁδόν;

ΜΕΝ. Οὐ μὰ Δία, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀστροῖς ἐποιούμην τὴν ἀποδημίαν.

ΕΤΑΙΡ. Ἡράκλεις, μακρόν τινα τὸν ὄνειρον λέγεις, εἴ γε σαυτὸν ἔλαθες κατακοιμηθεὶς παρασάγγας ὅλους.

2. ΜΕΝ. Ὅνειρον γὰρ, ὦ τᾶν, δοκῶ σοι λέγειν ὅς ἀρτίως ἀφῆγμαι παρὰ τοῦ Διός;

ΕΤΑΙΡ. Πῶς ἔφησθα; Μένιππος ἡμῖν διοπετὴς πάρεστιν ἐξ οὐρανοῦ;

ΜΕΝ. Καὶ μὴν ἐγὼ σοι παρ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ πάνυ Διὸς ἤκω τήμερον θαυμάσια καὶ ἀκούσας καὶ ἰδὼν· εἰ δὲ ἀπιστεῖς, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὑπερφυραίνομαι τὸ πέρα πίστεως εὐτυχεῖν.

ΕΤΑΙΡ. Καὶ πῶς ἂν ἐγωγε, ὦ θεσπέσιε καὶ Ὀλύμπιε Μένιππε, γεννητὸς αὐτὸς καὶ ἐπίγειος ὢν ἀπιστεῖν δυναίμην ὑπερνεφέλῳ ἀνδρὶ καὶ ἵνα καθ' Ὅμηρον εἶπω τῶν Οὐρανώων ἐνί; Ἀλλ' ἐκεῖνά μοι φράσον, εἰ δοκεῖ, τίνα τρόπον ἦρθες ἄνω καὶ ὁπόθεν ἐπορίσω κλίμακα τηλικαύτην τὸ μέγεθος; τὰ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὴν ὄψιν οὐ πάνυ ἔοικας ἐκείνῳ τῷ Φρυγί, ὥστε καὶ ἡμᾶς εἰκάζειν καὶ σὲ οἰνοχοήσοντά που ἀνάρπαστον γεγονέναι πρὸς τοῦ ἀετοῦ.

ΜΕΝ. Σὺ μὲν πάλαι σκώπτων δῆλος εἶ, καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν εἴ σοι τὸ παράδοξον τοῦ λόγου μύθῳ δοκεῖ προσφερές. Ἀτὰρ οὐδὲν ἐδέξά μοι πρὸς τὴν ἄνοδον οὔτε τῆς κλίμακος οὔτε παιδικὰ γενέσθαι τοῦ ἀετοῦ· οἰκεία γὰρ ἦν μοι τὰ πτερὰ.

ΕΤΑΙΡ. Τοῦτο μὲν ἤδη καὶ ὑπὲρ αὐτὸν Δαίδαλον ἔφησθα, εἴ γε πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐλελήθεις ἡμᾶς ἰέραξ τις ἢ κολοῖδς ἐξ ἀνθρώπου γενόμενος.

ΜΕΜ. Ὅρθως, ὦ ἐταῖρε, καὶ οὐκ ἀποσκοποῦ εἰ-
κασας· τὸ Δαίδαλειον γὰρ ἐκεῖνο σόφισμα τῶν πτερῶν καὶ αὐτὸς ἐμηχανησάμην.

3. ΕΤΑΙΡ. Εἴτα, ὦ τολμηρότατε πάντων, οὐκ ἐδε-
δοίκεις μὴ καὶ σύ που τῆς θαλάττης καταπessὼν Με-

XLVI.

ICAROMENIPPUS SIVE HYPERNEPHELUS.

1. MENIPPUS. Igitur ter mille hæc erant a terra stadia ad lunam usque, quæ prima nobis mansio : hinc ad solem sursum parasangæ circiter quingenti : hinc vero in ipsum cælum et arcem Jovis arduam ascensus ; et hæc fuerint expedito aquilæ unius diei.

SODALIS. Quid hæc, per Gratias, Menippe, de astris disputas, et immurmurans ea velut dimetiris? olim enim, dum sequor, te audio soles et lunas, insuper vero etiam plebeia istæc nomina, mansiones quasdam et parasangas, peregrina ratione memorare.

MEN. Noli mirari, sodalis, si sublimia atque aëria videor tibi dicere : summam enim apud me nuperæ peregrinationis repeto.

SOD. Tum tu, o bone, sicut Phœnices stellis signabas viam?

MEN. Non, ita me Jupiter ; sed ipsis in astris peregrinatus sum.

SOD. Longum hercle somnium narras, si imprudens parasangas totos dormisti.

2. MEN. Somniumne tibi, amice, videor narrare, qui modo de Jove tibi adsum?

SOD. Quid ais? Menippus nobis a Jove demissus e cælo adest?

MEN. Ego vero ab ipso tibi illo summo Jove advenio hodie, rebus auditis visisque mirabilibus. Si non credis, at ego hoc ipso nomine vehementer delector, quod ultra fidem beatus sum.

SOD. Et quomodo ego, divine atque Olympie Menippe, natus ipse et terrestris qui sim, fidem negare possim viro supra nubes elato, et, ut secundum Homerum dicam, cælicolarum uni? Sed illud mihi dic, si videtur, qua ratione sursum sublatus sis, et unde copia tibi tantarum scalarum obtigerit? quantum enim ad speciem, non valde similis es illi Phrygi, ut nos inde conjicere possemus te quoque ad pincernæ forte officium in sublime raptum ab aquila.

MEN. Apparet dudum te ridere : nec mirum si remota a vulgi opinionibus narratio fabulæ similis tibi videtur. Sed nihil opus mihi ad ascensum neque scalis fuit, neque ut amasius fierem aquilæ, qui meas mihi alas habuerim.

SOD. Jam supra ipsum Dædalum est hoc quod narras, si quidem præter cetera, nobis non sentientibus, accipiter vel graculus ex homine factus es.

MEN. Recte, sodalis, neque a scopo procul coniecisti : Dædaleum enim illud alarum commentum ipse quoque machinatus sum.

3. SOD. Tum tu, audacissime omnium, non metuebas ne tu quoque, in aliquam maris regionem delapsus, Me-

νίππειόν τι πέλαγος ἡμῖν ὥσπερ τὸ Ἰκάριον ἀποδείξῃς ἐπὶ τῷ σεαυτοῦ ὀνόματι;

MEN. Οὐδαμῶς· ὁ μὲν γὰρ Ἰκαρος ἄτε κηρῷ τὴν πτέρωσιν ἠρμωσμένος, ἐπειδὴ τάχιστα πρὸς τὸν ἥλιον ἐκείνος ἐτάκη, πτερορρυήσας εἰκότως κατέπεσεν· ἡμῖν δὲ ἀκήρωτα ἦν τὰ ὠκύπτερα.

ΕΤΑΙΡ. Πῶς λέγεις; ἤδη γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ἡρέμα με προσάγεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς διηγήσεως.

MEN. Ὡδέ πως· αἰτὸν εὐμεγέθη συλλαβὼν, ἔτι δὲ γῦπα τῶν καρτερῶν ἀποτεμῶν αὐταῖς ὠλέναις τὰ πτερὰ μᾶλλον δὲ καὶ πᾶσαν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἐπίνοιαν, εἴ σοι σχολή, δίδειμι.

ΕΤΑΙΡ. Πάνυ μὲν οὖν· ὡς ἐγὼ σοι μετέωρός εἰμι ὑπὸ τῶν λόγων καὶ πρὸς τὸ τέλος ἤδη κέχρηνα τῆς ἀχροάσεως· μηδὲ πρὸς φιλίου με περιδῆς ἄνω που τῆς διηγήσεως ἐκ τῶν ὧτων ἀπηρτημένον.

4. MEN. Ἄκουε τοίνυν· οὐ γὰρ ἀστεῖόν γε τὸ θέαμα κεχρηνότα φίλον ἐγκαταλιπεῖν, καὶ ταῦτα ὡς σὺ φῆς ἐκ τῶν ὧτων ἀπηρτημένον. Ἐγὼ γὰρ ἐπειδὴ τάχιστα ἐξετάζων τὰ κατὰ τὸν βίον γελοῖα καὶ ταπεινὰ καὶ ἀθέβαια τὰ ἀνθρώπινα πάντα εὕρισκον, πλούτους λέγω καὶ ἀρχὰς καὶ δυναστείας, καταφρονήσας αὐτῶν καὶ τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν ἀσχολίαν τῶν ἀληθῶς σπουδαίων ὑπολαβὼν ἀνακύπτειν τε καὶ πρὸς τὸ πᾶν ἀποβλέπειν ἐπειρώμην· καὶ μοι ἐνταῦθα πολλὴν τινα παρεῖχε τὴν ἀπορίαν· πρῶτον μὲν αὐτὸς οὗτος ὁ ὑπὸ τῶν σοφῶν καλούμενος κόσμος· οὐ γὰρ εἶχον εὐρεῖν οὐθ' ὅπως ἐγένετο οὔτε τὸν δημιουργὸν οὔτ' ἀρχὴν οὐθ' ὅ τι τὸ τέλος ἐστὶν αὐτοῦ. Ἐπειτα δὲ κατὰ μέρος ἐπισκοπῶν πολλὸ μᾶλλον ἀπορεῖν ἠναγκαζόμην· τοὺς τε γὰρ ἀστέρας ἐώρων ὡς ἔτυχε τοῦ οὐρανοῦ διεσπασμένους καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν τί ποτε ἦν ἄρα ἐπὶ τοῦ εἰδέναι· μάλιστα δὲ τὰ κατὰ τὴν σελήνην ἀτοπὰ μοι καὶ παντελῶς παράδοξα κατεφαίνετο, καὶ τὸ πολυειδὲς αὐτῆς τῶν σχημάτων ἀπόρητόν τινα τὴν αἰτίαν ἔχειν ἐδοκίμαζον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀστραπὴ διάξασα καὶ βροντὴ καταρραγεῖσα καὶ ὑετὸς ἢ χιὼν ἢ χάλαζα κατενεχθεῖσα καὶ ταῦτα δυσέλκαστα πάντα καὶ ἀτέκμαρτα ἦν.

5. Οὐκοῦν ἐπειδὴ περ οὕτω διεκείμεν, ἀρίστον εἶναι ὑπελάμβανον παρὰ τῶν φιλοσόφων τούτων ταῦτα ἔκαστα ἐκμαθεῖν· ὥμην γὰρ ἐκείνους γε πᾶσαν ἔχειν ἂν εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν. Οὕτω δὲ τοὺς ἀρίστους ἐπιλεξάμενος αὐτῶν, ὡς ἐνῆν τεκμήρασθαι προσώπου τε σκυθρωπότητι καὶ χροᾶς ὠχρότητι καὶ γενεῖου βαθύτητι — μάλα γὰρ ὑψαγόραι τινὲς καὶ οὐρανογνώμονες οἱ ἄνδρες αὐτίκα μοι κατεφάνησαν — τοῦτοις ἐγχειρίσας ἑμαυτὸν καὶ συχνὸν ἀργύριον τὸ μὲν αὐτόθεν ἤδη καταβαλὼν, τὸ δὲ εἰσαῦθις ἀποδώσειν ἐπὶ κεφαλαίῳ τῆς σοφίας διομολογησάμενος ἠξίου μετεωρολέσχης τε διδάσκεισθαι καὶ τὴν τῶν ὄλων διακόσμησιν καταμαθεῖν. Οἱ δὲ τοσοῦτον ἄρα ἐδέξαντο με τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ἀγνοίας ἀπαλλάξαι, ὥστε καὶ εἰς μείζους ἀπορίας φέροντες ἐνέβαλον ἀρχὰς τινὰς καὶ τέλη καὶ ἀτόμους καὶ κενὰ καὶ ὕλας καὶ ιδέας καὶ τὰ τοιαῦτα ὀσημέραι μου

nippeum quoddam pelagus nobis, sicut Icarium, tuo signatum nomine faceres?

MEN. Nequaquam : nam Icarus, cujus pennae cera aptae essent, ubi primum ad solem liquefactus erat, defluentibus pennis non potuit non decidere : at nostrae sine cera fuerunt alae.

SOD. Quid ais? jam enim nescio quomodo sensim me ad veritatem narrationis perducis.

MEN. Sic fere : aquilam cepi bene magnam et vulturem insuper de robustis illis, horum alis cum ipsis humeris abscissis sed potius totum ab initio inde consilium, si tibi otium est, persequar.

SOD. Omnino vero : suspensus enim sum expectatione narrationis tuae, et fini jam auditionis inbio : neu tu, per ego te amicitiae praesidem Jovem obsecro, me negligas in alto fere tuae narrationis auribus quasi suspensum.

4. MEN. Audi ergo : non enim lepidum est spectaculum, hiantem amicum destituere, eumque suspensum, ut tu ais, auribus. Ego enim quum primum examinandis vitae rationibus ridicula et humilia et infirma humana omnia deprehendissem, divitias dico et imperia et potestates, contemtis illis, ut qui studium circa ista obstare putarem ne rebus vere dignis studio vacare liceret, tollere oculos et ad ipsum hoc universum respicere tentabam. Et hic mihi multam dubitationem objecit primo quidem ipse hic qui a sapientibus mundus vocatur : neque enim invenire poteram quomodo exstitisset, neque opificem, neque principium, neque finem illius, quis esset. Deinde vero per partes quum considerabam, multo magis etiam cogebar dubitare : stellas enim videbam forte fortuna per caelum sparsas, et solem ipsum, quid tandem esset, cupiebam cognoscere. Praesertim vero lunae natura mihi singularis et omnino mira videbatur; et multiplicem illius figurarum diversitatem occultam quandam causam habere statuebam. Verum etiam fulgur illud impetu per omnia ruens, et prorumpens tonitru, et pluvia, aut nix, aut grando delabens; haec quoque omnia vel conjectura vel signis erant mihi impervestigabilia.

5. Ita igitur animo affectus quum essem, optimum factu judicabam haec de philosophis hisce discere singula : putabam enim illos certe, quicquid verum est, posse dicere. Sic ergo delectis illorum optimis, quantum colligere licebat e vultus tristitia et colore pallido et menti hirsutiae (valde enim altiloqui et caeli consulti homines isti statim mihi videbantur) : his ergo me quum commissem, magna vi pecuniae partim e vestigio repraesentata, partim in futurum pro summa et fastigio sapientiae promissa, postulabam doceri quomodo de sublimitate rerum disputandum esset, et ornatum hujus universi ediscere. At illi tantum aberat ut veteri illa me ignorantia liberarent, ut in multo etiam majores me dubitationes conjicerent, principia quaedam, et fines, et atomos, et inania, et materias, et formas, et talia quoti-

καταχέοντες. Ὁ δὲ πάντων ἐμοὶ νῦν ἐδόκει χαλεπώτατον, ὅτι μηδὲν ἄτερος θατέρω λέγοντες ἀκόλουθον, ἀλλὰ μαχόμενα πάντα καὶ ὑπεναντία ὁμῶς πείθεσθαι τέ με ἡξίου καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ λόγον ἕκαστος ὑπάγειν ἐπειρῶντο.

ΕΤΑΙΡ. Ἀτοπον λέγεις, εἰ σοφοὶ ὄντες οἱ ἄνδρες ἐστασίαζον πρὸς αὐτοὺς περὶ τῶν ὄντων καὶ οὐ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἐδόξαζον.

6. MEN. Καὶ μὴν, ὦ ἐταῖρε, γελάσῃ ἀκούσας τὴν τε ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐν τοῖς λόγοις τερατουργίαν, οἳ γε πρῶτα μὲν ἐπὶ γῆς βεβηκότες καὶ μηδὲν τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ἡμῶν ὑπερέχοντες, ἀλλ' οὐδὲ ὀξύτερον τοῦ πλησίον δεδορκότες, ἐνιοὶ δὲ ὑπὸ γήρως ἢ ἀργίας ἀμβλυώττοντες, ὁμῶς οὐρανοῦ τε πέρατα διορᾶν ἐφασκον καὶ τὸν ἥλιον περιεμέτρουν καὶ τοῖς ὑπὲρ τὴν σελήνην ἐπεβάτευον καὶ ὥσπερ ἐκ τῶν ἀστέρων καταπεσόντες μεγέθη τε αὐτῶν καὶ σχήματα διεξήεσαν, καὶ πολλάκις, εἰ τύχοι, μηδὲ ὁπόσοι στάδιοι Μεγαρόθεν Ἀθήναζέ εἰσιν ἀκριβῶς ἐπιστάμενοι τὸ μεταξὺ τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου χωρίον ὁπόσων εἴη πηχῶν τὸ μέγεθος ἐτόλμων λέγειν, αἶρος τε ὕψη καὶ θαλάττης βάθος καὶ γῆς περιόδους ἀναμετροῦντες, εἴτε δὲ κύκλους καταγράφοντες καὶ τρίγωνα ἐπὶ τετραγώνοις διασηματίζοντες καὶ σφαίρας τινὰς ποικίλας τὸν οὐρανὸν δῆθεν αὐτὸν ἐπιμετροῦντες.

7. Ἐπειτα δὲ καέκεινο πῶς οὐκ ἄγνωμον αὐτῶν καὶ παντελῶς τετυφωμένον τὸ περὶ τῶν οὕτως ἀδήλων λέγοντας μηδὲν ὡς εἰκάζοντας ἀποφαίνεσθαι, ἀλλ' ὑπερδιατείνεσθαι τε καὶ μηδεμίαν τοῖς ἄλλοις ὑπερβολὴν ἀπολιμπάνειν μονονουχὶ διομνυμένους μύδρον μὲν εἶναι τὸν ἥλιον, κατοικεῖσθαι δὲ τὴν σελήνην, ὑδατοποιεῖν δὲ τοὺς ἀστέρας τοῦ ἡλίου καθάπερ ἱμονιᾶ τινὴν ἱκμάδα ἐκ τῆς θαλάττης ἀνασπῶντος καὶ ἅπασιν αὐτοῖς τὸ ποτὸν ἐξ ἴσου διανέμοντος.

8. Τὴν μὲν γὰρ ἐναντιότητα ὁπόση τῶν λόγων ῥᾶδιον καταμαθεῖν. Καὶ σκόπει πρὸς Διὸς, εἰ ἐν γετόνων ἐστὶ τὰ δόγματα καὶ μὴ πάμπλου διεστηκότα· πρῶτα μὲν γὰρ αὐτοῖς ἢ περὶ τοῦ κόσμου γνώμη διάφορος, εἴ γε τοῖς μὲν ἀγέννητός τε καὶ ἀνώλεθρος εἶναι δοκεῖ· οἳ δὲ καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτοῦ καὶ τῆς κατασκευῆς τὸν τρόπον εἰπεῖν ἐτόλμησαν, οὓς καὶ μάλιστα ἐθαύμαζον θεὸν μὲν τινὰ τεχνίτην τῶν ὄλων ἐφιστάνας, οὐ προστιθέντας δὲ οὔτε ὅθεν ἤκων οὔτε ὅπου ἐστὼς ἕκαστα ἐτεκταίνετο, καίτοι πρό γε τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως ἀδύνατον καὶ χρόνον καὶ τόπον ἐννοεῖν.

ΕΤΑΙΡ. Μάλα τινὰς, ὦ Μένιππε, τολμητὰς καὶ θαυμαστοποιούς ἄνδρας λέγεις.

MEN. Τί δ', εἰ ἀκούσεις, ὦ θαυμάσιε, περὶ τε ἰδεῶν καὶ ἀσωμάτων ἀ διεξέρχονται ἢ τοὺς περὶ τοῦ πέρατός τε καὶ ἀπείρου λόγους; καὶ γὰρ αὖ καὶ αὕτη νεανικὴ αὐτοῖς ἢ μάχη, τοῖς μὲν τέλει τὸ πᾶν περιγράφουσι, τοῖς δὲ ἀτελὲς τοῦτο εἶναι ὑπολαμβάνουσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παμπόλλους τινὰς εἶναι τοὺς κόσμους ἀπεφαίνοντο καὶ τῶν ὡς περὶ ἑνὸς αὐτῶν διαλεγόμενων

die mihi offundentes. Quod autem omnium mihi videbatur difficillimum, illud erat, quod quum nemo illorum quicquam diceret in quo conveniret ipsi cum altero, sed pugnantia omnia et sibi contraria, tamen persuadere mihi postulabant, et ad suam quisque rationem tentabant deducere.

SOD. Mira narras, si viri sapientes de natura rerum inter se dissederunt, neque eadem de iisdem rebus senserunt.

6. MEN. Quin tu ridebis, amice, si audias jactantiam illorum et prodigiosas in disputando praestigias: qui primum constituti in terra, et nihilo nobis, qui humi repimus, eminentiores, sed ne acutius quidem alio quovis cernentes, quidam vero etiam praeseneclute vel inertia caecutientes, tamen et caeli se fines pervidere dicerent, et solis circuitum metirentur, et per ea quae supra lunam sunt incederent, et, tanquam de stellis delapsi, magnitudines illarum et formas enarrarent, et saepe, si fors ita ferebat, ne hoc quidem, quot stadia Megaris sint Athenas usque, accurate scientes, interjecta inter lunam et solem regio quot sit ulnarum auderent dicere, aerisque altitudines et profunditates maris et terrae circuitus dimetientes, insuper vero describentes circulos, et triangula super quadratis formantes, et sphaeras quasdam varias, caelum nempe ipsum permeantes.

7. Deinde vero illud etiam in ipsis qui non impudens et omnino inflatum? quod de rebus adeo obscuris quum agant, nihil pro conjectura proferunt, sed ultra modum contendunt, neque ullam ceteris superlationem relinquunt, ac tantum non dejerant, candentem massam esse solem, habitari lunam, aquam bibere stellas, quum sol tanquam puteali quodam fune humorem e mari hauriat, et omnibus illis aequaliter potum dispenset.

8. Quanta quidem sit inter sententias illorum pugna facile est discere. Et vide, per Jovem, utrum vicina sint haec placita, et non plurimum inter se dissidentia: primo enim illis sententia de mundo diversa est, quandoquidem aliis generationis et interitus expers esse videtur; alii vero opificem illius et modum constructionis dicere ausi sunt, quos vel maxime admiratus sum, qui deum quidem aliquem artificem hujus universi constituerunt, non adjecerunt autem neque unde veniens, neque ubi consistens fabricatus sit omnia; quum tamen ante exortum hujus universi neque tempus neque locus cogitari possit.

SOD. Audaces sane quosdam et praestigiatos homines narras.

MEN. Quid vero, si audias illos, carissime, de ideis et incorporeis quae disputant, aut illorum de fine et infinito sermones? nam haec quoque vehemens illis pugna est, aliis fine quodam totum hoc circumscribentibus, aliis autem infinitum id esse putantibus. Verum etiam permultos quosdam esse mundos pronunciabant, et eos, qui tanquam de uno

κατεγγίνωσκον. Ἄλλος δέ τις οὐκ εἰρηνικός ἀνὴρ πόλεμον τῶν ὄλων πατέρα εἶναι ἐδόξαζε.

9. Περὶ μὲν γὰρ τῶν θεῶν τί χρὴ καὶ λέγειν; ὅπου τοῖς μὲν ἀριθμός τις ὁ θεὸς ἦν, οἱ δὲ κατὰ κυνῶν καὶ χηνῶν καὶ πλατάνων ἐπώμουντο. Καὶ οἱ μὲν τοὺς ἄλλους ἅπαντας θεοὺς ἀπελάσαντες ἐνὶ μόνῳ τὴν τῶν ὄλων ἀρχὴν ἀπένεμον, ὥστε ἡρέμα καὶ ἄχθομαι με τοσαύτην ἀπορίαν θεῶν ἀκούοντα· οἱ δὲ ἔμπαλιν ἐπιδαφιλεύμενοι πολλοὺς τε αὐτοὺς ἀπέφαινον καὶ διελόμενοι τὸν μὲν τινα πρῶτον θεὸν ἐπεκάλουν, τοῖς δὲ τὰ δεύτερα καὶ τρίτα ἔνεμον τῆς θεότητος· ἔτι δὲ οἱ μὲν ἀσώματόν τι καὶ ἄμορφον ἡγοῦντο εἶναι τὸ θεῖον, οἱ δὲ ὡς περὶ σώματος αὐτοῦ διανοοῦντο. Εἴτα καὶ προνοεῖν τῶν κατ' ἡμᾶς πραγμάτων οὐ πᾶσιν ἐδόκουν οἱ θεοί, ἀλλ' ἡσάν τινες οἱ τῆς συμπάσης ἐπιμελείας αὐτοὺς ἀφίεντες, ὥσπερ ἡμεῖς εἰώθαμεν ἀπολύειν τῶν λειτουργιῶν τοὺς παρηθηκότας· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ τοῖς κωμικοῖς δορυφορήμασιν ἐοικότας αὐτοὺς εἰσάγουσιν. Ἐνιοὶ δὲ ταῦτα πάντα ὑπερβάντες οὐδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναι θεοῦς τινος ἐπίστευον, ἀλλ' ἀδέσποτον καὶ ἀνηγεμόνευτον φέρεσθαι τὸν κόσμον ἀπελίμπανον.

10. Τοιγάρτοι ταῦτα ἀκούων ἀπιστεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμων ὑψιφρεμέταις τε καὶ ἡϋγενεῖσις ἀνδράσιν· οὐ μὴν εἶχόν γε ὅπη τῶν λόγων τραπόμενος ἀνεπίληπτόν τι αὐτῶν εὐροιμι καὶ ὑπὸ θατέρου μηδαμῇ περιτρεπόμενον. Ὡστε δὴ τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἀτεχνῶς ἔπασχον· πολλάκις μὲν γὰρ ἂν ὠρμησα πιστεύειν τινὶ αὐτῶν,

ἄλλος δέ με θυμὸς ἔρυκεν.

Ἐφ' οἷς ἅπασιν ἀμνηχανὼν ἐπὶ γῆς μὲν ἀκούσεσθαι τι περὶ τούτων ἀληθὲς ἀπεγγίνωσκον, μίαν δὲ τῆς συμπάσης ἀπορίας ἀπαλλαγὴν ὥμην ἐσσεσθαι, εἰ αὐτὸς περωθεὶς πῶς ἀνέλθοιμι ἐς τὸν οὐρανόν. Τούτου δέ μοι παρεῖχε τὴν ἐλπίδα μάλιστα μὲν καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ λογοποιὸς Αἰσωπὸς ἀετοῖς καὶ κανθάρσις, ἐνίοτε καὶ καμήλοις βάσιμον ἀποφαίνων τὸν οὐρανόν. Αὐτὸν μὲν οὖν περοφυῆσαι ποτε οὐδεμιᾷ μηχανῇ δυνατόν εἶναι μοι κατεφαίνετο· εἰ δὲ γυπὸς ἢ ἀετοῦ περιθίμην πτερὰ — ταῦτα γὰρ μόνᾳ διαρκέσαι πρὸς μέγεθος ἀνθρωπίνου σώματος — τάχα ἂν μοι τὴν πείραν προχωρήσαι. Καὶ δὴ συλλαβὼν τὰ ὄρνεα θατέρου μὲν τὴν δεξιάν πτέρυγα, τοῦ γυπὸς δὲ τὴν ἐτέραν ἀπέτεμον εὖ μάλα· εἴτα διαδήσας καὶ κατὰ τοὺς ὤμους τελαμῶσι καρτεροῖς ἀρμολογούμενος καὶ πρὸς ἄκροις τοῖς ὠκυπτέροις λαβὰς τινὰς ταῖς χερσὶ παρασκευάσας ἐπειρώμην ἐμαυτοῦ τὸ πρῶτον ἀναπηδῶν καὶ ταῖς χερσὶν ὑπηρετῶν καὶ ὥσπερ οἱ χῆνες ἔτι χαμαιπετῶς ἐπαιρόμενος καὶ ἀκροβατῶν ἅμα μετὰ τῆς πτήσεως· ἐπεὶ δὲ ὑπήκουέ μοι τὸ πρᾶγμα, τολμηρότερον ἤδη τῆς πείρας ἡπτόμην, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀφῆκα ἐμαυτὸν κατὰ τοῦ κρημνοῦ φέρων ἐς αὐτὸ τὸ θέατρον.

11. Ὡς δὲ ἀκινδύνως κατεπτόμην, ὑψηλὰ ἤδη καὶ μετέωρα ἐφρόνουν καὶ ἄρας ἀπὸ Πάρνηθος ἢ ἀπὸ Ὑμητοῦ μέχρι Γερανείας ἐπετόμην, εἴτ' ἐκείθεν ἐπὶ τὸν

disputarent, damnabant. Alius vero quidam, vir minime pacificus, bellum patrem universorum esse sentiebat.

9. De diis enim quid opus etiam est dicere? ubi quibusdam numerus erat deus; alii vero per canes, et anseres, et platanos dejerabant. Et alii quidem, reliquis diis omnibus exactis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant, adeo ut intra me ægre ferrem, quum tantam audirem deorum inopiam; alii contra liberaliores, et multos pronunciabant et divisis provinciis unum quendam primum deum vocabant, aliis secundas aut tertias divinitatis partes tribuebant. Præterea quidam incorporeum quiddam et forma carens esse dicebant numen; alii de eo tanquam de corpore cogitabant. Tum etiam curam gerere nostrarum rerum non omnibus videbantur dii; sed erant quidam qui omni illos cura solverent, uti nos solemus seniores liberare ministeriis: nulla enim in re non comicis satellitiis similes illos introducunt. Alii, hæc omnia supergressi, ne esse quidem omnino deos credebant, sed sine domino, sine duce ferri mundum patiebantur.

10. Verum enim hæc audiens fidem negare non audebam altifremis et bene barbatis viris; nec tamen habebam ad quam partem disputationum conversus aliquid reprehensione vacuum reperirem et ab altero nusquam eversum. Itaque plane Homericum illud usu mihi venit: nam sæpe quidem impetus me capiebat ut uni illorum crederem,

prohibebat at impetus alter.

Propter quæ omnia non inveniens quomodo in terra auditurus sim de hisce rebus verum, desperabam: unam vero dubitationis liberationem putavi futuram, si ipse volucris quacumque ratione factus in cælum ascenderem. Hujus autem rei mihi spem præbebat maxime quidem cupiditas, tum vero et fabularum scriptor Æsopus, qui aquilis et scarabæis, quin aliquando camelis viam in cælum aperuit. Atque ut ipsi mihi nascerentur alæ, id quidem nulla ratione fieri posse apparebat: si vero vulturis aut aquilæ mihi applicarem alas (has enim solas sufficere ad humani corporis magnitudinem), fortasse successurum mihi experimentum. Comprehensus ergo illis avibus, alterius dextram alam, vulturis autem alteram curiose amputavi: tum revinctas quum circa humeros loris validis aptassem, et ubi extremæ pennæ sunt, ansas quasdam parassem manibus; ipse me primum experiebar, exsultans et subserviens manibus, tollens me, anserum instar, de humo paullulum, et cum volatu extremis etiam digitis progrediens. Quum vero obediret mihi negotium, jam audacius tentabam experimenta, atque conscensa arce, inde me per præceps in theatrum ipsum demisi.

11. Quumque sine periculo devolassem, alta jam et sublimia cogitabam, solvensque a Parnethe vel Hymetto, Geraneam usque volabam, atque hinc deinde in summam

Ἀκροκώρινθον ἄνω, εἴτα ὑπὲρ Φολόης καὶ Ἐρυμάνθου μέχρι πρὸς τὸ Ταύγετον. Ἦδη δ' οὖν μοι τοῦ τολμήματος ἐκμεμελετημένου τέλειός τε καὶ ὑψιπέτης γενόμενος οὐκέτι τὰ νεοτῶν ἐφρόνουν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Ὀλυμπον ἀναβάς καὶ ὡς ἐνῆν μάλιστα κούφως ἐπισιτισάμενος τὸ λοιπὸν ἔτεινον εὐθὺ τοῦ οὐρανοῦ, τὸ μὲν πρῶτον ἰλιγγίων ὑπὸ τοῦ βάθους, μετὰ δὲ ἔφερον καὶ τοῦτο εὐμαρῶς. Ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὴν ἤδη τὴν σελήνην ἐγεγόνειν πάμπολυ τῶν νεφῶν ἀποσπάσας, ἡσθόμην κάμνοντος ἐμαυτοῦ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τὴν γυπίνην. Προσελάσας οὖν καὶ καθεζόμενος ἐπ' αὐτῆς διανεπαυόμην ἐς τὴν γῆν ἄνωθεν ἀποβλέπων καὶ ὥσπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς ἐκεῖνος ἄρτι μὲν τὴν τῶν ἵπποπόλων Θρηκῶν καθορώμενος, ἄρτι δὲ τὴν Μυσῶν καὶ μετ' ὀλίγον, εἰ δόξειέ μοι, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Περσίδα καὶ τὴν Ἰνδικήν. Ἐξ ὧν ἀπάντων ποιήτης τινὸς ἡδονῆς ἐνεπιμπλάμην.

ΕΤΑΙΡ. Οὐκοῦν καὶ ταῦτα λέγοις ἄν, ὦ Μένιππε, ἵνα μὴδὲ καθ' ἐν ἀπολειπόμεθα τῆς ἀποδημίας, ἀλλ' εἴ τί σοι καὶ ὁδοῦ πάρεργον ἱσθόρηται, καὶ τοῦτο εἰδόμεν· ὡς ἔγωγε οὐκ ὀλίγα προσδοκῶ ἀκούσεσθαι στήματός τε πέρι γῆς καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀπάντων, οἷά σοι ἄνωθεν ἐπισκοποῦντι κατεφαίνετο.

MEN. Καὶ ὁρθῶς γε, ὦ ἑταῖρε, εἰκάσεις· διόπερ ὡς οἷόν τε ἀναβάς ἐπὶ τὴν σελήνην τῷ λόγῳ συναποδήμει τε καὶ συνεπισχόπει τὴν ὅλην τῶν ἐπὶ γῆς διάθεσιν.

12. Καὶ πρῶτόν γε μοι πάνυ μικρὰν δόκει τινὰ τὴν γῆν ὄραν, πολὺ λέγω τῆς σελήνης βραχυτέραν, ὥστε ἐγὼ ἄφνω κατακύψας ἐπὶ πολὺ ἠπόρουν ποῦ εἴη τὰ τηλικαῦτα ὄρη καὶ ἡ τοσαύτη θάλαττα· καὶ εἴ γε μὴ τὸν Ῥόδιον κολοσσὸν ἔθεασάμην καὶ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, εὖ ἴσθι, παντελῶς ἄν με ἡ γῆ διέλαθε. Νῦν δὲ ταῦτα ἠψηλὰ ὄντα καὶ ὑπερανεστηκότα καὶ ὁ Ὠκεανὸς ἡρέμα πρὸς τὸν ἥλιον ἀποστίλβων διεσήμενέ μοι γῆν εἶναι τὸ δρώμενον. Ἐπεὶ δὲ ἀπαξ τὴν ὄψιν ἐς τὸ ἀτενὲς ἀπηρεισάμην, ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος ἤδη μοι κατεφαίνετο, οὐ κατὰ ἔθνη μόνον καὶ πόλεις, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ σαφῶς οἱ πλεόντες, οἱ πολεμοῦντες, οἱ γεωργοῦντες, οἱ δικαζόμενοι, τὰ γυναῖκα, τὰ θηρία, καὶ πάνθ' ἀπλῶς ὑπόστα τρέφει ζεῖδωρος ἄρουρα.

ΕΤΑΙΡ. Παντελῶς ἀπίθανά φης ταῦτα καὶ αὐτοῖς ὑπεναντία· ὅς γάρ ἄρτίως, ὦ Μένιππε, τὴν γῆν ἐζήσεις ὑπὸ τοῦ μεταξὺ διαστήματος ἐς βραχὺ συνεσταλμένην, καὶ εἴ γε μὴ ὁ κολοσσὸς ἐμήνυσέ σοι, τάχ' ἂν ἄλλο τι ὠθήτης ὄραν, πῶς νῦν καθάπερ Λυγκεὺς τις ἄφνω γενόμενος ἅπαντα διαγιγνώσκει τὰ ἐπὶ γῆς, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ θηρία, μικροῦ δεῖν τὰς τῶν ἐμπίδων νεοτιάς;

13. MEN. Εὖ με ὑπέμνησας· ὁ γὰρ μάλιστα ἐχρῆν εἰπεῖν, τοῦτο οὐκ οἶδ' ὅπως παρέλιπον. Ἐπεὶ γάρ αὐτὴν μὲν ἐγνώρισα τὴν γῆν ἰδὼν, τὰ δ' ἄλλα οὐχ οἷός τε ἦν καθορᾶν ὑπὸ τοῦ βάθους ἅτε τῆς ὄψεως μηκέτι ἐφικνούμενης, πάνυ μ' ἤνία τὸ χρεῖμα καὶ πολλὴν παρεῖχε

Corinthy arcem; deinde supra Pholoen et Erymanthum usque ad Taygetum. Jam igitur satis meditatus audax facinus, quum perfectus essem et altivolans, non amplius quæ pullorum sunt cogitabam, sed consenso Olympo, viatico assumto quam poterat fieri levissimo, ceterum recta cœlum versus tendebam, primo quidem vertigine mihi ob profunditatem oboriente, deinde autem id ipsum quoque ferebam facile. Quum vero ad ipsam jam lunam delatus essem, multum relictis a tergo nubibus, fatigatum me sentiebam, et maxime ala sinistra, vulturina. Appulsus ergo in ea consedi interquiescens, in terram de superiori loco despiciens, et, ut Homericus ille Jupiter, modo equestrium Thracum terram despectans, modo Mysorum, paullo post autem, si videbatur mihi, Græciam, Persidem, et Indiam: e quibus omnibus varia quadam voluptate perfundebar.

SOD. Igitur illa quoque dixeris, Menippe, ne vel unum quiddam illius nos peregrinationis fugiat; sed si quid etiam obiter tibi observatum sit, illud quoque sciamus: non pauca enim me auditurum exspecto equidem de figura terræ omniumque quæ in illa sunt, qualia tibi de loco superiore intuenti sint visa.

MEN. Recte istuc, amice, conjicis. Itaque, quatenus fieri potest ascendens in lunam, cogitatione mecum peregrinare et universam eorum, quæ in terra sunt, positionem considera.

12. Et primum quidem puta mihi parvam omnino terram te quandam videre, multum dico luna minorem; adeo ut ego sæpe despiciens multum dubitarem ubi essent tanti montes et ingens adeo mare: et nisi Rhodiorum istum colossus vidissem, et illam in Pharo turrim, plane me, bene noris, tellus effugisset. Jam vero illa excelsa et eminentia, et placide refulgens ad solem Oceanus, terram esse quod videretur mihi indicarunt. Quum vero semel visum intentum fixissem, tota jam hominum vita mihi apparuit, non per gentes modo et urbes, sed ipsi distincte, qui navigarent, qui prælia committerent, qui colerent agrum, qui causas agerent, tum mulierculæ, animalia, et simpliciter quæ tellus alma nutrit omnia.

SOD. Omnino improbabilia sunt quæ dicis, et sibi invicem contraria. Qui enim modo terram, Menippe, quærebas ab interjecto spatio in breve contractam, et nisi colossus eam tibi indicasset, forte aliud videre tibi visus esses: quomodo nunc, tauquam Lynceus aliquis factus subito, quæcumque supra tellurem sunt cognoscis, homines, animalia, et parum abest quin culicum pullitiem?

13. MEN. Bene facis quod me admones: quod enim maxime dicendum erat, illud nescio quomodo prætermisi. Quum enim ipsam quidem terram visu agnoscerem, reliqua vero perspicere ob profunditatem non possem, visu jam non amplius pertingente, valde me ea res angebat et mul-

τὴν ἀπο-
δεδακρυ-
ἀνθρακί-
νος· καὶ
ράχθην
Θάρρει,
οὕτως τ-

ὁ φυσικὸς
χρητῆρας
τῆς Αἰτν-
λήνης κατ-
σον. Ἡ
ἀντὶ γάρ
γῆς ὄραν.
πεδόκλεις
Ἑλλάδα,
δόκης καὶ
νῶν προσ-
δς, οὐχὶ τ-
φυγὴν ἰδού-
δξυδερχῆς

14. Μ-

ἀφελῆς ἀπ-
δοκῶ. Κα-
δξυδερχῆς
ἐστιν; οὐ γ-
τὴν πτέρυγ-
ἐγὼ· τί δ'
Ὅτι, ἡ δ' ἔ-
δξυπέστατα
τοῦτό ἐστιν
δαμυκτὶ πρ-
ἐγὼ, καὶ μο-
ὄφθαλμὸς το-
γε ἡμιτελής
ασμένορος, ἀλ-
κτοῖς. Καὶ
ἕτερον ὄφθαλ-
χρὸν ἀναστὰ
μόνη πτερυξ-
ὄφθαλμὸν δξυ-
μὴ οὐκ ἀμ-
χείρονος. Ἡ
τῶδες βλέπει
τοὺς τέκτονας
ὄφθαλμῶν ἀμ-
ξύλα. Ταῦτ
κλέους παρη-
καπνὸν ἡρέμα

15. Κάπει-
πάμπολυ περ-
διεφαίνετο· κα-
τὰς πόλεις, το-
ἐν ὑπαίθρῳ με-

τὴν ἀπορίαν. Κατηφεῖ δὲ ὄντι μοι καὶ ὀλίγου δεῖν δεδακρυμένῳ ἐφίσταται κατόπιν φυσικῆς Ἐμπεδοκλῆς, ἀνθρακίας τις ἰδεῖν καὶ σποδοῦ πλέως καὶ κατωπτημένος· καὶ γὰρ μὲν, ὡς εἶδον — εἰρήσεται γὰρ — ὑπεταράχθην καὶ τινα σεληναῖον δαίμονα ὥρην δρᾶν· ὁ δὲ, θάρρει, φησὶν, ὦ Μένιππε,

οὐτὶς τοι θεὸς εἰμι, τί μ' ἀθανάτοισιν εἰσκέεις;

ὁ φυσικὸς οὗτός εἰμι Ἐμπεδοκλῆς· ἐπεὶ γὰρ ἐς τοὺς κρατῆρας ἑμαυτὸν φέρων ἐνέβαλον, ὁ καπνὸς με ἀπὸ τῆς Αἴτνης ἀρπάσας δεῦρ' ἀνήγαγε, καὶ νῦν ἐν τῇ σελήνῃ κατοικῶ ἀεροβατῶν τὰ πολλὰ καὶ σιτοῦμαι δρόσον. Ἦκω τοίνυν σε ἀπολύσων τῆς παρουσίας ἀπορίας· ἀνὰ γὰρ σε, οἶμαι, καὶ στρέφει τὸ μὴ σαφῶς τὰ ἐπὶ γῆς δρᾶν. Εὖ γε ἐποίησας, ἦν δ' ἐγὼ, βέλτιστε Ἐμπεδοκλῆς, καπειδὸν τάχιστα κατὰπτωμαι πάλιν ἐς τὴν Ἑλλάδα, μεμνήσομαι σπένδειν τέ σοι ἐπὶ τῆς καπνοδόκης καὶ ταῖς νομηνίαις πρὸς τὴν σελήνην τρις ἐγγυῶν προσεύχεσθαι. Ἀλλὰ μὰ τὸν Ἐνδυμίωνα, ἦ δ' ὅς, οὐχὶ τοῦ μισθοῦ χάριν ἀφίγμαι, πέπονθα δέ τι τὴν φυγὴν ἰδὼν σε λελυπημένον. Ἀτὰρ οἶσθα ὅ τι δράσας δξυδερκὴς γενήσῃ;

14. Μὰ Δι', ἦν δ' ἐγὼ, ἦν μὴ σύ μοι τὴν ἄχλυν πως ἀφελῆς ἀπὸ τῶν ὀμμάτων· νῦν γὰρ δὴ λημᾶν οὐ μετρίως δοκῶ. Καὶ μὴν οὐδὲν γε, ἦ δ' ὅς, ἐμοῦ δεήσει· τὸ γὰρ δξυδερκὲς αὐτὸς ἤδη γῆθεν ἤκεις ἔχων. Τί οὖν τοῦτό ἐστιν; οὐ γὰρ οἶδ', ἔφη. Οὐκ οἶσθα, ἦ δ' ὅς, ἀετοῦ τὴν πτέρυγα τὴν δεξιὰν περιεκείμενος; Καὶ μάλα, ἦν δ' ἐγὼ, τί δ' οὖν πτέρυγι καὶ ὀφθαλμῷ κοινόν ἐστιν; Ὅτι, ἦ δ' ὅς, παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων ζώων ἀετός ἐστιν δξυωπέστατος, ὥστε μόνος ἀντίον δέδορκε τῷ ἡλίῳ, καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ βασιλεὺς καὶ γνήσιος ἀετός, ἦν ἀσκαρδαμυκτὶ πρὸς τὰς ἀκτῖνας βλέπῃ. Φασὶ ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ μοι ἤδη μεταμέλει, ὅτι δεῦρο ἀνίων οὐχὶ τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀετοῦ ἐνεθέμην τοὺς ἐμοὺς ἐξελὼν ὡς νῦν γε ἡμιτελὲς ἀφίγμαι καὶ οὐ πάντα βασιλικῶς ἐνεσκευασμένος, ἀλλ' εἴοικα τοῖς νόθοις ἐκείνοις καὶ ἀποκηρύκτοις. Καὶ μὴν πάρα σοι, ἦ δ' ὅς, αὐτίκα μάλα τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἔχειν βασιλικόν· ἦν γὰρ ἐθελήσῃς μικρὸν ἀναστὰς ἐπισχῶν τοῦ γυπὸς τὴν πτέρυγα θατέρᾳ μόνῃ πετερυξασθαι, κατὰ λόγον τῆς πτέρυγος τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν δξυδερκὴς ἔσῃ· τὸν γὰρ ἕτερον οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀμβλύτερον δεδορκέναι τῆς μερίδος ὄντα τῆς χειρόνος. Ἄλως, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ καὶ ὁ δεξιὸς μόνος ἀετῶδες βλέποι· οὐδὲν γὰρ ἂν ἔλαττον γένοιτο, ἐπεὶ καὶ τοὺς τέκτονας πολλάκις ἐορακέναι μοι δοκῶ θατέρῳ τῶν ὀφθαλμῶν ἀμεινον πρὸς τοὺς κανόνας ἀπευθύνοντας τὰ ξύλα. Ταῦτα εἰπὼν ἐποιοῦν ἅμα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐμπεδοκλέους παρηγγελμένα· ὁ δὲ κατ' ὀλίγον ὑπατιῶν ἐς καπνὸν ἡρέμα διελύετο.

15. Καπειδὸν τάχιστα ἐπετερυξάμην, αὐτίκα με φῶς πάμπολυ περιέλαμψε καὶ τὰ τέως λανθάνοντα πάντα διεφαίνετο· κατακύψας γοῦν ἐς τὴν γῆν ἐώρων σαφῶς τὰς πόλεις, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ γιγνόμενα, καὶ οὐ τὰ ἐν ὑπαίθρῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅποσα οἶκοι ἐπραττον οἰό-

tam praebebat sollicitudinem. Quum autem demisso essem animo et tantum non lacrimarer, a tergo mihi astat physicus philosophus Empedocles, carbonarius ad speciem et cinere oppletus et assatus: ego vero quum viderem (diceretur enim), aliquantum perturbatus, lunarem quendam me genium videre putabam equidem. At ille, Bono, inquit, animo esto, Menippe;

Non ego sum divus; quid me immortalibus aequas?

physicus ille sum Empedocles. Quum enim in crateras ipse me dejecissem, vapor me de Aetna correptum huc apulit: et jam in luna habito, multum incedens per aera, et rore pascor. Venio igitur exsoluturus te praesenti sollicitudine: angit enim te, puto, et torquet, quod non distincte quae in terra sunt vides. Bene sane facis, inquam, optime Empedocles, et quum primum in Graeciam iterum devolvero, memor ero ut libem tibi in fumario, et noviluniis ad lunam ter hians te adorem. Verum ita me Endymion, inquit, non huc veni mercedis causa; sed animo commotus sum, quum te tristem viderem. Verum scin' quo facto acutum visum nancisci possis?

14. Non equidem, per Jovem, inquam, nisi tu mihi caliginem quodammodo abstergas ab oculis: nunc enim lippire non mediocriter mihi videor. Quin tu, inquit, nihil mea opera indigebis, qui acumen illud ipse jam de terra allatum habeas. Quid igitur hoc est? neque enim novi, inquam. An nescis, inquit, te dextram aquilae alam alligatam habere? Ego vero, inquam: quid vero alae et oculo commune est? Quod, inquit, multum visus acumine reliquis animantibus praestat aquila, adeo ut solus contra solem obtueatur; et ob id ipsum est rex et verus germanusque aquila, si nihil nictans radios intueatur. Aiunt ista, inquam: et jam poenitet me, quod huc quum ascenderem, non ereptis meis oculis aquilinos eorum loco mihi imposui: qui sic imperfectus nunc venerim, nec regie per omnia instructus; sed similis sum spuriis istis et abdicatis. Quin penes te est, inquit, statim alterum oculum habere regium: si enim volueris, surgens paullum, retenta vulturis ala, alteram solam movere, pro ratione alae dextro oculo acutum cernes; alter enim oculus fieri non potest quin obtusius cernat, qui deterioris partis sit. Satis fuerit, inquam, si vel solus dexter aquilinum cernat; neque enim quicquam mihi decesserit, quandoquidem fabros etiam vidisse mihi videor alterutro oculorum melius ad regulas ligna dirigere. Cum his verbis simul faciebam quod praeceperat Empedocles: ille vero sensim se subducens in fumum paullatim dissolvebatur.

15. Ac vix coeperam movere alam, quum statim ingens me lux circumfulsit, et quae adhuc latuerant, apparebant omnia. Despiciens igitur in terram, dilucide videbam urbes, homines, ea quae fiebant, neque illa solum quae sub divo, sed quae domi etiam faciebant homines, quum latere

μενοι λανθάνειν, Πτολεμαῖον μὲν συνόντα τῇ ἀδελφῇ, Λυσιμάχῳ δὲ τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύοντα, τὸν Σελεύκου δὲ Ἀντίοχον Στρατονίκη διανεύοντα λάθρα τῇ μητρὶ, τὸν δὲ Θετταλὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀναιρούμενον καὶ Ἀντίγονον μοιχεύοντα τοῦ υἱοῦ τὴν γυναῖκα καὶ Ἀττάλῳ τὸν υἱὸν ἐγγέοντα τὸ φάρμακον, ἐτέρωθι δ' αὖ Ἀρσάκην φονεύοντα τὸ γύναιον καὶ τὸν εὐνοῦχον Ἀρβάκην ἔλκοντα τὸ ξίφος ἐπὶ τὸν Ἀρσάκην, Σπατίνος δὲ ὁ Μῆδος ἐκ τοῦ συμποσίου πρὸς τῶν δορυφορούντων εἴλκετο ἔξω τοῦ ποδὸς σκύφῳ χρυσῷ τὴν ὀφρὺν κατηλοημένος. Ὅμοια δὲ τούτοις ἐν τῇ Λιβύῃ καὶ παρὰ Σκύθαις καὶ Θραξὶ γιγνόμενα ἐν τοῖς βασιλείοις ἦν δρᾶν, μοιχεύοντας, φονεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀρπάζοντας, ἐπιπορεύοντας, δεδιότας, ὑπὸ τῶν οἰκιοτάτων προδιδόμενους.

16. Καὶ τὰ μὲν τῶν βασιλέων τοιούτην παρέσχε μοι τὴν διατριβήν, τὰ δὲ τῶν ἰδιωτῶν πολὺ γελοιότερα· καὶ γὰρ αὖ κακείνους ἐώρων, Ἑρμόδωρον μὲν τὸν Ἐπικούρειον χιλίων ἔνεκα δραχμῶν ἐπιπορεύοντα, τὸν Στωϊκὸν δὲ Ἀγαθοκλέα περὶ μισθοῦ τῷ μαθητῇ δικαζόμενον, Κλεινίαν δὲ τὸν ῥήτορα ἐκ τοῦ Ἀσκληπείου φιάλην ὑφαιρούμενον, τὸν δὲ Κυνικὸν Ἡρόφιλον ἐν τῷ χαμαιτυπείῳ καθεύδοντα. Τί γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λέγοιμι, τοὺς τοιχωρυχοῦντας, τοὺς δικαζομένους, τοὺς δανείζοντας, τοὺς ἀπαιτοῦντας; ὅλως γὰρ ποικίλη καὶ παντοδαπὴ τις ἦν ἡ θέα.

ΕΤΑΙΡ. Καὶ μὴν καὶ ταῦτα, ὦ Μένιππε, καλῶς εἶχε λέγειν· ἔοικε γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν τερπωλὴν σοι παρεσχῆσθαι.

ΜΕΝ. Πάντα μὲν ἐξῆς διελθεῖν, ὦ φιλότης, ἀδύνατον, ὅπου γε καὶ ὁρᾶν αὐτὰ ἔργον ἦν· τὰ μέντοι κεφάλαια τῶν πραγμάτων τοιαῦτα ἐφαίνετο οἷά φησιν Ὅμηρος τὰ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος· οὐ μὲν γὰρ ἦσαν εἰλαπίναι καὶ γάμοι, ἐτέρωθι δὲ δικαστήρια καὶ ἐκκλησίαι, καθ' ἕτερον δὲ μέρος ἔθυε τις, ἐν γειτόνων δὲ πενθῶν ἄλλος ἐφαίνετο· καὶ ὅτε μὲν ἐς τὴν Γετικὴν ἀποβλέψαιμι, πολεμοῦντας ἂν ἐώρων τοὺς Γέτας· ὅτε δὲ μεταβαίην ἐπὶ τοὺς Σκύθας, πλανωμένους ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν ἦν ἰδεῖν· μικρὸν δὲ ἐπικλίνας τὸν ὀφθαλμὸν ἐπὶ θάτερα τοὺς Αἰγυπτίους γεωργοῦντας ἐπέβλεπον, καὶ ὁ Φοῖνιξ δὲ ἐνεπορεύετο καὶ ὁ Κίλιξ ἐλήστευε καὶ ὁ Λάκων ἐμαστιγοῦτο καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδικάζετο.

17. Ἀπάντων τούτων ὑπὸ τὸν αὐτὸν γιγνομένων χρόνον ὥρα σοι ἤδη ἐπινοεῖν ὁποῖός τις ὁ κυκεὼν οὗτος ἐφαίνετο. Ὡς περ ἂν εἴ τις παραστησάμενος πολλοὺς χορευτάς, μᾶλλον δὲ πολλοὺς χοροὺς, ἔπειτα προστάξειε τῶν ἀδόντων ἐκάστῳ τὴν συνωδίαν ἀφέντα ἴδιον ἀδειν μέλος, φιλοτιμουμένου δὲ ἐκάστου καὶ τὸ ἴδιον περαίνοντος καὶ τὸν πλησίον ὑπερβαλέσθαι τῇ μεγαλοφωνίᾳ προθυμουμένου, ἄρα ἐνθυμῇ πρὸς Διὸς οἷα γένοιτ' ἂν ἡ ὥδή;

ΕΤΑΙΡ. Παντάπασιν, ὦ Μένιππε, παγγέλοιος καὶ τεταραγμένης.

ΜΕΝ. Καὶ μὴν, ὦ ἐταῖρε, τοιοῦτοι πάντες εἰσὶν

se putarent : Ptolemæum coeuntem cum sorore, insidiantem Lysimacho filium, Seleuci Antiochum filium furtim innuentem Stratonicæ novercæ, interfici ab uxore Alexandrum Thessalum, et Antigonum stupro uxorem filii polluentem, et miscentem Attalo venenum filium; et rursus ab altera parte mulierculam quam Arsaces interficeret, et eunuchum Arbacem, dum gladium stringit in Arsacen, Spatinus autem Medus e convivio a satellitibus foras trahatur pede, scypho aureo contusus circa supercilium. Similia hisce et apud Scythas et Thraces fieri in regiis videre erat, adulteros, homicidas, insidiatores, raptos, perju-ros, metuentes, alios qui proderentur a familiarissimis.

16. Ac regum quidem res sic me delinuerunt : privatorum autem multo magis ridiculæ. Nam illos etiam videbam Hermodorum Epicureum propter milie drachmas pejerare, Stoicum Agathoclem de mercede litigare cum discipulo; Cliniam rhetorem ex Æsculapii templo phialam subducere; Cynicum Herophilum pernoctare in fornice. Quid enim dicam alios, qui parietes perfoderent, qui causas haberent, qui fœnori darent, qui exigerent? in universum enim varium quoddam et omnigenum erat spectaculum.

SOD. Verum etiam talia bene esset si diceres : videntur enim non vulgarem tibi præbuisse voluptatem.

MEN. Omnia quidem deinceps ut enarrem, carissime, fieri non potest, quum etiam videre ipsa difficile fuerit : verum summa rerum capita talia videbantur, qualia Homerus ait fuisse illa in scuto expressa. Hic enim epulæ erant ac nuptiæ, ab altera parte judicia et conciones; alia parte sacrificabat aliquis, in vicinia autem lugens alius apparebat. Et quoties ad Geticam respicerem, pugnantes videbam Getas; quoties vero transirem ad Scythas, videre erat errantes in plaustris : paullum vero deslexo in partem alteram oculo, colentes agrum Ægyptios spectabam; mercaturam exercebat Phœnix, et Cilix latrocinabatur, flagellis caedebatur Laeo, Atheniensis litigabat.

17. Hæc omnia quum eodem tempore fierent, jam potes cogitare quis iste cinnus visus sit. Velut si quis cantatibus conductis multis, vel choris potius, deinde jubeat canentium unumquemque, relicto concentu, suum sibi carmen canere; studiose autem faciente unoquoque et suum peragente canticum, et superare vocis magnitudine prope stantem conante, numquid cogitatione comprehendis, per Jovem, qualis ille cantus futurus sit?

SOD. Omnino quidem, Menippe, ridiculus maxime et confusus.

MEN. Enimvero tales, sodalis, sunt omnes illi in terra

οἱ ἐπὶ γῆς χορευταὶ καὶ τοιαύτης ἀναρμοστίας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος συντέτακται, οὐ μόνον ἀπὸ δὲ φεγγομένων, ἀλλὰ καὶ ἀνομοίων τὰ σχήματα καὶ τὰναντία κινουμένων καὶ ταῦτόν οὐδὲν ἐπινοούντων, ἄχρι ἂν αὐτῶν ἕκαστον ὁ χορηγὸς ἀπελάσῃ τῆς σκηνῆς οὐκέτι δεῖσθαι λέγων· τούντεῦθεν δὲ ὅμοιοι πάντες ἤδη σιωπῶντες, οὐκέτι τὴν συμμιγῇ ἐκείνην καὶ ἄτακτον ὥδην ἀπάδοντες. Ἄλλ' ἐν αὐτῷ γε ποικίλῳ καὶ πολυειδεῖ τῷ θεάτρῳ πάντα μὲν γελοῖα δῆπουθεν ἦν τὰ γινόμενα·

18. μάλιστα δὲ ἐπ' ἐκείνοις ἐπῆει μοι γελᾶν τοῖς περὶ γῆς ὄρων ἐρίζουσι καὶ τοῖς μέγα φρονοῦσιν ἐπὶ τῷ τῷ Σικυώνιον πεδίον γεωργεῖν ἢ Μαραθῶνος ἔχειν τὰ περὶ τὴν Οἰνόνην ἢ Ἀχαρνῆσι πλέθρα κεκτῆσθαι χίλια· τῆς γοῦν Ἑλλάδος ὅλης, ὡς τότε μοι ἀνωθεν ἐφαίνετο, δακτύλων οὐσῆς τὸ μέγεθος τεττάρων κατὰ λόγον, οἶμαι, ἢ Ἀττικῇ πολλοστημόριον ἦν. Ὡστε ἐνενόουν, ἐφ' ὁπόσῳ τοῖς πλουσίοις τούτοις μέγα φρονεῖν κατελείπετο· σχεδὸν γὰρ ὁ πολυπληθρότατος αὐτῶν μίαν τῶν Ἐπικουρείων ἀτόμων ἐδόκει μοι γεωργεῖν. Ἀποβλέψας δὲ δὴ καὶ ἐς τὴν Πελοπόννησον, εἶτα τὴν Κυνοσουρίαν γῆν ἰδὼν ἀνεμνήσθην περὶ ὅσου χωρίου, κατ' οὐδὲν Αἰγυπτίου φακοῦ πλατυτέρου, τοσοῦτοι ἔπεσον Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων μιᾶς ἡμέρας. Καὶ μὴν εἴ τινα ἰδοίμι ἐπὶ χρυσῷ μέγα φρονοῦντα, ὅτι δακτυλίου τε εἶχεν ὅκτῳ καὶ φιάλας τέτταρας, πᾶν καὶ ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐγέλων· τὸ γὰρ Πάγγαιον ὅλον αὐτοῖς μετάλλοις κεγχριαῖον ἦν τὸ μέγεθος.

19. ΕΤΑΙΡ. ὦ μακάριε Μένιππε τῆς παραδόξου θέας. Αἱ δὲ δὴ πόλεις πρὸς Διὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοὶ πηλικοὶ διεφαίνοντο ἄνω;

MEN. Οἶμαι σε πολλάκις ἤδη μυρμηκῶν ἀγορὰν ἑορακέναι, τοὺς μὲν εἰλουμένους, ἐνίους δὲ ἐξιόντας, ἐτέρους δὲ ἐπανιόντας αὐθις εἰς τὴν πόλιν· καὶ ὁ μὲν τις τὴν κόπρον ἐκφέρει, ὁ δὲ ἀρπάσας ποθὲν ἢ κυάμου λέπος ἢ πυροῦ ἡμίτομον θεῖ φέρων. Εἰκὸς δὲ εἶναι παρ' αὐτοῖς κατὰ λόγον τοῦ μυρμηκῶν βίου καὶ οἰκοδόμους τινὰς καὶ δημαγωγούς καὶ πρυτάνεις καὶ μουσικούς καὶ φιλοσόφους. Πλὴν αἶ γε πόλεις αὐτοῖς ἀνδράσι ταῖς μυρμηκίαις μάλιστα ἐώκεσαν. Εἰ δέ σοι δοκεῖ μικρὸν τὸ παράδειγμα, τὸ ἀνθρώπους εἰκάσαι τῇ μυρμηκῶν πολιτείᾳ, τοὺς παλαιούς μύθους ἐπίσχεσαι τῶν Θετταλῶν· εὐρήσεις γὰρ τοὺς Μυρμιδόνας, τὸ μαχιμώτατον φύλον, ἐκ μυρμηκῶν ἄνδρας γεγονότας. Ἐπειδὴ δ' οὖν πάντα ἱκανῶς ἐώρατο καὶ κατεγεγέλαστό μοι, διασείσας ἑμαυτὸν ἀνεπτόμην

δύματ' ἐς-αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους.

20. Οὐπὼ στάδιον ἀνεληλύθειν καὶ ἡ Σελήνη γυναικεῖαν φωνὴν προῖεμένη, Μένιππε, φησὶν, οὕτως ὄναιο, διακόνησαί μοι τι πρὸς τὸν Δία. Λέγοις ἂν, ἦν δ' ἐγώ· βαρὺ γὰρ οὐδὲν, ἦν μὴ τι φέρειν δέη. Πρεσβείαν, ἔφη, τινὰ οὐ χαλεπὴν καὶ δέησιν ἀπένεγκαι παρ' ἐμοῦ τῷ Διὶ· ἀπείρηκα γὰρ ἤδη, Μένιππε, πολλὰ καὶ δεινὰ

LUCIANUS. I.

cantatores, et ex tali inconcinnitate vita hominum constructa est, non voces modo dissonas edentium, sed figura etiam et habitu dissimilium, contrariisque se motu moventium, et nihil idem cogitantium, donec unumquemque illorum de scena choragus exigit, non amplius illo opus esse dicens. Ab eo inde tempore similes omnes jam tacentes, neque amplius confusum illum et inordinatum cantum invicem turbantes. Verum in ipso hoc vario et multiforini theatro ridicula scilicet erant, quæ fierent, omnia :

18. maxime vero illos ridere subiit, qui de terræ finibus contendunt, et qui magni sibi videntur eo, quod Sicyonium campum exercent, aut Marathonis ea habent quæ sunt vicina Cenoæ, aut Acharnis jugera mille possident : quum enim universa, ut tunc mihi ex alto videbatur, Græcia quattuor digitos lata esset, pro portione, opinor, Attica aliquota de plurimis pars erat. Cogitabam igitur quantillum esset in quo divitibus illis, ut magni sibi viderentur, relinqueretur : fere enim, qui illorum plurima jugera possidet, unam de Epicuri atomis mihi videbatur colere. Despiciens autem in Peloponnesum quoque, ac Cynosuriam deinde terram videns, recordatus sum de quantilla regione, quæ lente Ægyptia latior non videretur, tot Argivorum et Lacedæmoniorum die uno ceciderint. Verum etiam auro sibi placentem si quem viderem, quod anulos haberet octo et phialas quattuor, vehementer hunc quoque ridebam : Pangæus enim totus cum metallis granum milli magnitudine æquabat.

19. SOD. O beate Menippe admirabilis spectaculi nomine! Urbes autem, per ego te Jovem, et ipsi viri quanti superne videbantur?

MEN. Puto jam sæpe te formicarum forum vidisse, discurrentes in orbem alias, alias exeuntes, alias redeuntes rursus in oppidum : atque alia stercus egerit, alia raptum undecumque aut fabæ corticem, aut triticum dimidiatum, cum illo currit. Verisimile est autem esse apud illas, pro portione vitæ formicarum, et architectos quosdam, et populi duces, et senatores, et musicos, et philosophos. Verum ipsa cum suis viris oppida formicetis maxime similia erant. Si vero parva tibi videatur comparatio, conferre homines formicarum civitati, antiquas Thessalorum fabulas considera : invenies enim Myrmidonas, pugnacissimam gentem, homines ex formicis ortos. Quum ergo satis omnia visa mihi pariter ac derisa essent, concusso corpore evolavi domos

ad Jovis ægisoni post cetera numina divum.

20. Stadium nondum evolaveram, quum muliebrem Luna vocem emittens, Menippe, inquit, ita tibi bene succedat! ministra mihi apud Jovem aliquid. Dixeris, inquam : nihil enim grave est, nisi forte ferendum aliquid sit. Legationem, inquit, non difficilem, et preces defer a me ad Jovem. Patientiam enim consumsi, Menippe, omnem,

παρὰ τῶν φιλοσόφων ἀκούουσα, οἷς οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἔργον ἢ τὰμὰ πολυπραγμονεῖν, τίς εἰμι καὶ πηλίκῃ ἢ καὶ δι' ἥντινα αἰτίαν διχότομος ἢ ἀμφίκυρτος γίγνομαι. Καὶ οἱ μὲν κατοικεῖσθαι μέ φασιν, οἱ δὲ κατόπτρου δίκην ἐπικρέμασθαι τῇ θαλάττῃ, οἱ δὲ ὅτι ἂν ἕκαστος ἐπινοήσῃ τοῦτό μοι προσάπτουσι. Τὰ τελευταῖα δὲ καὶ τὸ φῶς αὐτὸ κλοπιμαῖόν τε καὶ νόθον εἶναι μοί φασιν ἄνωθεν ἤκον παρὰ τοῦ Ἥλιου, καὶ εὖ παύονται καὶ πρὸς τοῦτόν με ἀδελφὸν ὄντα μου συγκροῦσαι καὶ στασιάσαι προαιρούμενοι· οὐ γὰρ ἱκανὰ ἦν αὐτοῖς ἃ περὶ αὐτοῦ εἰρήκασι τοῦ Ἥλιου λίθον αὐτὸν εἶναι καὶ μύθρον διάπυρον.

21. Καίτοι πόσα ἐγὼ συνεπίσταμαι αὐτοῖς ἃ πράττουσι τῶν νυκτῶν αἰσχρὰ καὶ κατὰπτυστα οἱ μεθ' ἡμέραν σκυθρωποὶ καὶ ἀνδρώδεις τὸ βλέμμα καὶ τὸ σχῆμα σεμνοὶ καὶ ὑπὸ τῶν ιδιωτῶν ἀποβλεπόμενοι; Καὶ γὰρ μὲν ταῦτα ὁρῶσα ὁμῶς σιωπῶ· οὐ γὰρ ἡγοῦμαι πρέπειν ἀποκαλύψαι καὶ διαφωτίσαι τὰς νυκτερινὰς ἐκείνας διατριβάς καὶ τὸν ἐπὶ σκηνῆς ἕκαστου βίον, ἀλλὰ κἄν τινα ἴδω αὐτῶν μοιχεύοντα ἢ κλέπτοντα ἢ ἄλλο τι τολμῶντα νυκτερινώτατον, εὐθὺς ἐπισπασαμένη τὸ νέφος ἐνεκαλυψάμην, ἵνα μὴ δείξω τοῖς πολλοῖς γέροντας ἀνδρας βαθεῖ πῶγωνι καὶ ἀρετῇ ἐνασχημονοῦντας. Οἱ δὲ οὐδὲν ἀνιάσι διασπαράττοντές με τῷ λόγῳ καὶ πάντα τρόπον ὑβρίζοντες, ὥστε νῆ την Νύκτα πολλάκις ἐβουλεύσάμην μετοικῆσαι ὅτι πορρωτάτῳ, ἢν' αὐτῶν τὴν περίεργον ἂν γλῶτταν διέφυγον. Μέννησο τοίνυν ταῦτά τε ἀπαγγεῖλαι τῷ Διὶ καὶ προσθεῖναι δ' ὅτι μὴ δυνατόν ἐστὶ μοι κατὰ χώραν μένειν, ἢν μὴ τοὺς φυσικοὺς ἐκείνους ἐπιτρίψῃ καὶ τοὺς διαλεκτικοὺς ἐπιστομίσῃ καὶ τὴν Στοᾶν κατασκάψῃ καὶ τὴν Ἀκαδημειαν καταφλέξῃ καὶ παύσῃ τὰς ἐν τοῖς περιπάτοις διατριβάς· οὕτω γὰρ ἂν εἰρήνην ἀγοίμι ὁσημέραι παρ' αὐτῶν γεωμετρούμενη.

22. Ἔσται ταῦτα, ἢν δ' ἐγὼ, καὶ ἅμα πρὸς τὸ ἄναντες ἔτεινον τὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ,

ἐνθα μὲν οὔτε βοῶν οὔτ' ἀνδρῶν φαίνεται ἔργα·

μετ' ὀλίγον γὰρ καὶ ἡ σελήνη βραχεῖά μοι καθεωρᾶτο καὶ τὴν γῆν ἤδη ἀπέκρυπτε. Λαβὼν δὲ τὸν ἥλιον ἐν δεξιᾷ διὰ τῶν ἀστέρων πετόμενος τριταῖος ἐπλησίασα τῷ οὐρανῷ, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει μοι ὡς εἶχον εὐθὺς εἶσω παριέναι· βραδίως γὰρ ἔμην διαλαθεῖν ἅτε ἐξ ἡμισείας ὦν αἰτὸς, τὸν δὲ αἰτὸν ἠπιστάμην ἐκ παλαιοῦ συνήθη τῷ Διὶ· ὕστερον δὲ ἐλογισάμην ὡς τάχιστα καταφωράσουσί με γυπὸς τὴν ἑτέραν πτέρυγα περικείμενον. Ἄριστον οὖν κρίνας τὸ μὴ παρακινδυνεύειν ἔκκοπτον προσελθὼν τὴν θύραν. Ὑπακούσας δὲ ὁ Ἑρμῆς καὶ τούνομα ἐκπυθόμενος ἀπῆει κατὰ σπουδὴν φράσεων τῷ Διὶ, καὶ μετ' ὀλίγον εἰσεκλήθην πάνυ δεδιώς καὶ τρέμων, καταλαμβάνω τε πάντας ἅμα συγκαθημένους οὐδὲ αὐτοὺς ἀφρόντιδας· ὑπετάραττε γὰρ ἡσυχῇ τὸ παράδοξόν μου τῆς ἐπιδημίας, καὶ ὅσον οὐδέπω πάντας ἀνθρώπους ἀφίξεσθαι προσεδόκων τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπτερωμένους.

multa illa et molesta audiendo a philosophis, quibus nulum aliud opus est, quam curiose de me disputare, quam sim et quanta, vel quam ob causam dimidiata aut gibbosa sim. Et alii etiam habitari me aiunt; alii, speculi instar impendere mari; alii, quicquid quisque excogitaverit, illud mihi applicant. Denique ipsam quoque lucem furtivam esse mihi et adulterinam aiunt, ut quæ desuper e Sole veniat; nec desinunt etiam cum hoc fratre me meo committere et dissidium inter nos excitare velle: neque enim satis illis erant quæ de ipso Sole dixerant, lapidem illum esse et massam ignitam.

21. Quanquam quot ego illis conscia sum quæ noctibus faciunt turpia et despuenda, severi illi interdiu et viriles obtutu, et habitu graves, et conspiciendi plebeiis! Atque ego videns ista tamen taceo: neque enim decere arbitror revelari atque illuminari illas noctium transigendarum rationes, et istam uniuscujusque in scena vitam: verum si quem illorum video adulterium committentem aut furantem, aut aliud quid patrantem maxime nocturnum, statim nube contracta me involvo, quo ne ostendam multitudini viros senes in barba prolixa et in virtutis professione turpiter se gerentes. At illi nihil remittunt lacerare me sermonibus suis et omnibus contumeliis afficere. Itaque, per Noctem, sæpe cogitavi migrare quam longissime, ubi illorum linguam male sedulam possem effugere. Memento igitur ista renunciare Jovi, et adjicere, non posse me loco meo manere, nisi phycos illos obterat, et os obturet dialecticis, et Porticum evertat, et comburat Academiam, sinemque imponat illis in Peripato commorationibus: ita enim forte quietem agam ego, quam quotidie isti dimetiuntur.

22. Fiet istuc, inquiebam, et simul ardua via tendebam cœlum versus,

nulli ubi comparent hominumve boumve labores:

paullo post enim ipsa quoque luna parva mihi videbatur, terramque jam occultabat. A dextris autem relicto sole inter astra volans, tertio die appropinquavi cœlo. Ac primo quidem statueram statim sicut eram ingredi: facile enim futurum putabam uti laterem, qui ex dimidia parte essem aquila; aquilam autem ab antiquo inde familiarem Jovi esse noveram: deinde vero cogitabam, celeriter me deprehensum ab illis iri, qui alteram vulturis alam affixam haberem. Optimum ergo ratus illud periculum non subire, accedens pulso januam. Exaudit Mercurius, et explorato nomine, abit celeriter nunciaturus Jovi. Ac paullo post intro vocatus, metuens sane ac tremens, deprehendo simul assidentes omnes, ne ipsos quidem sollicitudinis expertes: insperata quippe ista mea peregrinatio aliquantum illos commoverat, et exspectabant tantum non jam omnes adventuros esse homines eodem modo alatos.

his, quibus nul-
e disputare, quæ
diata aut gibbosa
ii, speculi instar
cogitaverit, illud
lucem furtivam
e desuper e Sole
re me meo com-
elle: neque enim
t, lapidem illum

um quæ noctibus
rdiu et viriles ob-
ebelais! Atque ego
ere arbitror reve-
ndarum rationes,
rum si quem illo-
t furantem, aut
m, statim nube
multitudini viros
ssione turpiter se
me sermonibus
ue, per Noctem,
i illorum linguam
to igitur ista re-
ne loco meo ma-
ret dialecticis, et
m, sinemque im-
a enim forte quie-
ntur.

ua via tendebam

re labores:

mihi videbatur,
utem relicto sole
uavi cælo. Ac
n ingredi: facile
ex dimidia parte
inde familiarem
m, celeriter me
uris alam affixam
alum non subire,
us, et explorato
Ac paullo post
deprehendo si-
sollicitudinis ex-
atio aliquantum
non jam omnes
os.

23. Ὁ δὲ Ζεὺς μάλα φοβερῶς δριμύ τε καὶ τιτα-
νώδες εἰς ἐμὲ ἀπιδὼν φησι

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆς;

Ἐγὼ δὲ ὡς τοῦτ' ἤκουσα, μικροῦ μὲν ἐξέθανον ὑπὸ τοῦ
δέους, εἰστήκειν δὲ ὁμῶς ἀχανῆς καὶ ὑπὸ τῆς μεγαλο-
φωνίας ἐμβεβροντημένος. Χρόνῳ δ' ἐμαυτὸν ἀναλαβὼν
ἅπαντα διηγούμενην σαφῶς ἀνωθεν ἀρξάμενος, ὡς ἐπι-
θυμήσαιμι τὰ μετέωρα ἐκμαθεῖν, ὡς ἔλθοιμι παρὰ τοὺς
φιλοσόφους, ὡς τάναντία λεγόντων ἀκούσαιμι, ὡς ἀπα-
γορεύσαιμι διασπώμενος ὑπὸ τῶν λόγων, εἴτα ἐξῆς τὴν
ἐπίνοιαν καὶ τὰ πτερὰ καὶ τὰλλα πάντα μέχρι πρὸς τὸν
οὐρανόν· ἐπὶ πᾶσι δὲ προσέθηκα τὰ ὑπὸ τῆς Σελήνης
ἐπεσταλμένα. Μειδιάσας δ' οὖν ὁ Ζεὺς καὶ μικρὸν
ἐπανεῖ; τῶν ὀφρύων, Τί ἂν λέγοις, φησὶν, Ὁτου πέρι
καὶ Ἐφιάλτου, ὅπου καὶ Μένιππος ἐτόλμησεν εἰς τὸν
οὐρανὸν ἀνελθεῖν; Ἀλλὰ νῦν μὲν ἐπὶ ξενία σε καλοῦ-
μεν, αὔριον δὲ, ἔφη, περὶ ὧν ἡκεῖς χρηματίσαντες
ἀποπέμφομεν. Καὶ ἅμα ἐξαναστὰς ἐβάδιζεν εἰς τὸ ἐπη-
κρύτατον τοῦ οὐρανοῦ· καιρὸς γὰρ ἦν ἐπὶ τῶν εὐχῶν
καθέζεσθαι.

24. Μεταξύ τε προῖων ἀνέκρινέ με περὶ τῶν ἐν τῇ
γῇ πραγμάτων, τὰ πρῶτα μὲν ἐκεῖνα, πόσου νῦν ὁ
πυρὸς ἐστὶν ὦνιος ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰ σφόδρα
ἡμῶν ὁ πέρυσι χειμὼν καθίκετο, καὶ εἰ τὰ λάχανα
δεῖται πλείονος ἐπομβρίας· μετὰ δὲ ἡρώτα εἴ τις ἐτι
λείπεται τῶν ἀπὸ Φειδίου, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐλλεί-
ποιεν Ἀθηναῖοι τὰ Διάσια τοσούτων ἐτῶν, καὶ εἰ τὸ
Ὀλύμπιον αὐτῷ ἐπιτελέσαι διανοοῦνται, καὶ εἰ συν-
ελήφθησαν οἱ τὸν ἐν Δωδώνῃ νεὼν σεσυληκότες. Ἐπεὶ
δὲ περὶ τούτων ἀπεκρινάμην, Εἰπέ μοι, Μένιππε,
ἔφη, περὶ δὲ ἐμοῦ οἱ ἄνθρωποι τίνα γνώμην ἔχουσι;
Τίνα, ἔφη,ν, δέσποτα, ἢ τὴν εὐσεβεστάτην, βασιλέα σε
εἶναι πάντων θεῶν; Παίξεις ἔχων, ἔφη· τὸ δὲ φιλόκαινον
αὐτῶν ἀκριβῶς οἶδα, κἂν μὴ λέγῃς. Ἦν γάρ ποτε
χρόνος, ὅτε καὶ μάντις ἐδόκουν αὐτοῖς καὶ ἱατρὸς καὶ
πάντα ὅλως ἦν ἐγὼ,

μεστὰ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυαί,
πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί·

καὶ ἡ Δωδώνη τότε καὶ ἡ Πῖσα λαμπραὶ καὶ περίβλε-
πτοι πᾶσιν ἦσαν, ὑπὸ δὲ τοῦ καπνοῦ τῶν οὐσιῶν οὐδὲ
ἀναβλέπειν μοι δυνατόν· ἐξ οὗ δὲ ἐν Δελφοῖς μὲν Ἀπόλ-
λων τὸ μαντεῖον κατεστήσατο, ἐν Περγᾷ μὲν τὸ ἱα-
τρεῖον ὁ Ἀσκληπιδὸς καὶ τὸ Βενδίδειον ἐγένετο ἐν Θράκῃ
καὶ τὸ Ἀνουβίδειον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸ Ἀρτεμίδειον ἐν
Ἐφέσῳ, ἐπὶ ταῦτα μὲν ἅπαντες θεοῦσι καὶ πανηγύρεις
ἀνάγουσι καὶ ἐκατόμβας παριστᾶσιν, ἐμὲ δὲ ὥσπερ
παρηγηκότες ἱκανῶς τετιμηκέναι νομίζουσιν, ἂν διὰ
πέντε ὅλων ἐτῶν θύσωσιν ἐν Ὀλυμπίᾳ. Τοιγαροῦν
ψυχροτέρους ἂν μου τοὺς βωμὸς ἴδοις τῶν Πλάτωνος
νόμων ἢ τῶν Χρυσίππου συλλογισμῶν.

25. Τοιαῦτ' ἅττα διεξιόντες ἀφικνούμεθα εἰς τὸ γω-
ρίον, ἐνθα ἔδει αὐτὸν καθεζόμενον διακοῦσαι τῶν εὐχῶν.
Θυρίδες δὲ ἦσαν ἐξῆς τοῖς στομίοις τῶν φρεάτων εἰ-

23. Jupiter autem, terribili me acerboque et Titanico
vultu intuens,

Dic (inquit), quis es? unde virum? quæ patria? quique
parentes?

Ego vero, his auditis, parum aberat quin mortem præ metu
oppeterem: astabam tamen obstupefactus et a majestate
vocis attonitus. Tempore autem quum recepissem animum,
enarrabam diserte omnia, re ab initio inde repetita, quam
cupissem sublimia illa ediscere, ut venerim ad philoso-
phos, ut pugnancia dicentes audiverim, ut sermonibus illo-
rum in multa distractus animum desponderim, tum com-
mentum meum deinceps, et alas, et reliqua ad cælum usque
omnia: post reliqua etiam Lunæ mandata adjeci. Sub-
ridens autem Jupiter, et remittens aliquantulum supercilia,
Quid dicas, inquit, de Oto et Ephialte, quum Menippus
etiam in cælum ascendere ausus sit? Sed nunc quidem ad
hospitalem te cœnam vocamus, cras vero, inquit, operam
de negotio tibi tuo dabimus, ac deinde te dimitemus.
Cum his dictis surgens ad eum cœli locum pergebat, unde
facillime exaudiri possunt omnia: tempus enim erat precum
causa audiendarum assidendi.

24. Dum progreditur, rogat me de his quæ in terra agan-
tur; primo quidem illa, quanti nunc sit in Græcia triticum,
et an vehementer nos superiori anno hiems perstrinxerit,
et an pluribus imbribus indigeant olera: postea vero in-
terrogabat num quis adhuc reliquus esset de genere Phi-
diæ, et quam ob causam intermitterent Athenienses tot an-
nis Jovialia, et an Olympium suum templum exædificare
cogitent, et comprehensine essent qui Dodonæum tem-
plum spoliaverant. De his quum respondissem, Dic mihi,
inquit, Menippe, de me quid sentiunt homines? Quid, in-
quam, domine, aliud quam religiosissimum illud, regem
te esse omnium deorum? Ludis tu quidem, inquit: quam
novarum rerum studiosi sint, accurate novi, etsi non di-
cis. Fuit enim quondam tempus, quum et divinus ipsis
viderer, et medicus, et ego essem in universum omnia:

compita plena Jovis, fora tum Jovis omnia plena:

ac Dodona et Pisa splendidæ conspicuæque tum erant
omnibus, præ fumo autem sacrificiorum nec prospicere
poteram. Verum ex quo Delphis quidem Apollo divi-
nandi officinam constituit, Pergami autem sanandi Æscu-
lapius, et Bendideum factum in Thracia, et Anubideum in
Ægypto, et Ephesi Dianeum, ad illa currunt omnes, et ce-
lebritates agunt, et hecatombas statuunt: mihi vero tan-
quam decrepito satis habitum honoris putant, si quinque so-
lidis annis interjectis sacrificent mihi Olympiæ. Quare
frigidiora mea altaria videas Platonis legibus aut syllogismis
Chrysippi.

25. Hæc talia quædam collocuti pervenimus ad locum,
ubi assidentem illum preces audire oportebat. Erant autem
fenestræ deinceps puteorum orificiis similes, habentes

κυῖαι πώματα ἔχουσαι καὶ παρ' ἐκάστη θρόνος ἔκειτο χρυσοῦς. Καθίσας οὖν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς πρώτης ὁ Ζεὺς καὶ ἀφελὼν τὸ πῶμα παρεῖχε τοῖς εὐχομένοις ἑαυτὸν ἠύχοντο δὲ πανταχόθεν τῆς γῆς διάφορα καὶ ποικίλα. Συμπαράκυσας γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπήκουον ἅμα τῶν εὐχῶν. Ἦσαν δὲ τοιαῖδε, ὦ Ζεῦ, βασιλεῦσαί μοι γένοιτο· ὦ Ζεῦ, τὰ κρόμμυά μοι φῦναι καὶ τὰ σκόροδα· ὦ θεοί, τὸν πατέρα μοι ταχέως ἀποθανεῖν· ὁ δὲ τις ἔφη, Εἴθε κληρονομήσαιμι τῆς γυναικὸς, εἴθε λάθοιμι ἐπιβουλεύσας τῷ ἀδελφῷ, γένοιτό μοι νικῆσαι τὴν δίκην, στεφθῆναι τὰ Ὀλύμπια. Τῶν πλεόντων δὲ ὁ μὲν βορέαν ἠύχετο ἐπιπνεῦσαι, ὁ δὲ νότον, ὁ δὲ γεωργὸς ἦται ὑέτον, ὁ δὲ κναφεὺς ἥλιον. Ἐπακούων δὲ ὁ Ζεὺς καὶ τὴν εὐχὴν ἐκάστην ἀκριβῶς ἐξετάζων οὐ πάντα ὑπισχνεῖτο,

ἀλλ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατῆρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε·

τὰς μὲν γὰρ δικαίας τῶν εὐχῶν προσέτετο ἄνω διὰ τοῦ στομίου καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατετίθει φέρων, τὰς δὲ ἀνοσίους ἀπράκτους αὖθις ἀπέπεμπεν ἀποφυσὼν κάτω, ἵνα μηδὲ πλησίον γένοιτο τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπὶ μιᾶς δὲ τινος εὐχῆς καὶ ἀποροῦντα αὐτὸν ἐθεασάμην· δύο γὰρ ἀνδρῶν τάναντία εὐχομένων καὶ τὰς ἴσας θυσίας ὑπισχνουμένων οὐκ εἶχεν ὁποτέρῳ μᾶλλον ἐπινεύσειεν αὐτῶν, ὥστε δὴ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἐκεῖνο ἐπεπόνθει καὶ οὐδέν τι ἀποφῆνασθαι δυνατός ἦν, ἀλλ' ὥσπερ ὁ Πύρρων ἐπεῖχεν ἔτι καὶ διεσκέπτετο.

26. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἐχρημάτισε ταῖς εὐχαῖς, ἐπὶ τὸν ἐξῆς μεταβάς θρόνον καὶ τὴν δευτέραν θυρίδα κατακύψας τοῖς ὄρκοις ἐσχόλαζε καὶ τοῖς ὁμνύουσι. Χρηματίσας δὲ καὶ τούτοις καὶ τὸν Ἐπικούρειον Ἑρμόδωρον ἐπιτρίψας μετεκαθέζετο ἐπὶ τὸν ἐξῆς θρόνον κληδόνι καὶ φήμαις καὶ οἰωνοῖς προσέξων. Εἴτ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν τῶν θυσῶν θυρίδα μετῆει, δι' ἧς ὁ καπνὸς ἀνίων ἀπήγγελλε τῷ Διὶ τοῦ θύοντος ἐκάστου τοῦνομα. Ἀποστάς δὲ τούτων προσέταττε τοῖς ἀνέμοις καὶ ταῖς ὕραις ἃ δεῖ ποιεῖν· Τήμερον παρὰ Σκύθαις ὑέτω, παρὰ Λίβυσιν ἀστραπτέτω, παρ' Ἑλλήσι νιφέτω, σὺ δὲ ὁ Βορέας πνεῦσον ἐν Λυδίᾳ, σὺ δὲ ὁ Νότος ἡσυχίαν ἄγε, σὺ δὲ Ζέφυρος τὸν Ἀδρίαν διακυμαίνετω, καὶ τῆς χαλάρης ὅσον μέδιμνοι χίλιοι διασχεδασθήτωσαν ὑπὲρ Καππαδοκίας.

27. Ἀπάντων δὲ ἤδη σχεδὸν αὐτῷ διωκημένων, ἀπῆειμεν ἐς τὸ συμπόσιον· δείπνου γὰρ ἤδη καιρὸς ἦν· καί με ὁ Ἑρμῆς παραλαβὼν κατέκλινε παρὰ τὸν Πᾶνα καὶ τοὺς Κορύβαντας καὶ τὸν Ἄττην καὶ τὸν Σαβάζιον, τοὺς μετοίκους τούτους καὶ ἀμφιβόλους θεούς. Καὶ ἄρτον δὲ ἡ Δημήτηρ παρεῖχε καὶ ὁ Διόνυσος οἶνον καὶ ὁ Ἡρακλῆς κρέα καὶ μύρτα ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ποσειδῶν μαινίδας. Ἄμα δὲ καὶ τῆς ἀμβροσίας ἡρέμα καὶ τοῦ νέκταρος παρεγευόμην· ὁ γὰρ βέλτιστος Γανυμήδης ὑπὸ φιλανθρωπίας εἰ θεάσασθαι ἀποβλέποντά ποιτὸν Δία, κοτύλην ἂν ἦ καὶ δύο τοῦ νέκταρος ἐνέχει μοι φέρων. Οἱ δὲ θεοί, ὡς Ὀμηρὸς που λέγει καὶ

opercula; et ad unamquamque sella aurea posita. Ad primam igitur harum assidens Jupiter, remoto operculo precantibus se dabat. Orabant vero undique terrarum diversa et varia. Ego enim ipse quoque capite admoto preces simul audiebam. Erant vero ejusmodi: Jupiter, regnare mihi contingat! Jupiter, cepae mihi nascantur et allia! O dii, pater mihi mox moriatur! Alius quidam dicebat, Utinam heres sim uxoris! utinam lateam dum struo fratri insidias! contingat mihi causam vincere, coronari Olympia. Navigantium vero unus boream aspirare rogabat, alter vero notum: agricola pluviam petebat, solem fullo. Audiens vero Jupiter, precibus singulis accurate examinatis, non pollicebatur omnia;

Verum propitius pater hoc dedit, abnuit illud.

Justas etenim preces sursum admissas per fenestellam reponebat ad dextra; nefarias autem infectas deorsum flando remittebat, ut ne prope quidem cælum venirent. In unis vero precibus dubium etiam illum vidi. Duobus enim viris contraria petentibus et hostias pollicentibus aequales, non habebat utri illorum magis annueret: itaque illud Academicum usu ei venit, neque quicquam poterat pronunciare; sed Pyrrhonis instar sustinebat se adhuc et dispiciebat.

26. Quum autem satis operam dedisset precibus, in proximam transiit sellam et ad fenestram alteram, ubi admoto capite juribusjurandis vacabat et jurantibus. His quoque ubi se praeberat et Hermodorum obtriverat Epicureum, in proximam sellam transiit, ut omnibus et vocibus et auguriis attenderet. Tum inde ad sacrificiorum fenestram transgressus est, per quam ascendens fumus renunciabat Jovi sacrificantis uniuscujusque nomen. His perfunctus, ventis atque tempestatibus quid faciendum esset injunxit: Hodie apud Scythas pluat, apud Libyes fulguret, apud Græcos ningat: tu, Borea, flato per Lydiam; tu, Note, quietus esto; Zephyrus autem fluctibus agat Adriam: et grandinis mille circiter medimni spargantur per Cappadociam.

27. Omnibus fere ab illo peractis, ad convivium abiimus: jam enim cœnæ tempus erat: meque assumptum Mercurius accumbere jussit propter Panem et Corybantas et Attin et Sabazium, inquilinos illos et ancipites deos. Hic panem ministrabat Ceres, et Bacchus vinum, et carnes Hercules, et myrta Venus, et Neptunus mænas. Simul vero etiam ambrosiam et nectar clanculum gustabam: optimus enim Ganymedes, humanitate ductus, si qua dispicientem animadverteret Jovem, cotylam unam aut duas etiam nectaris mihi raptim infundebat. Dii vero, ut alicubi dicit Ho-

αὐτὸς οἶμαι καθάπερ ἐγὼ τὰ κεῖ τεθραμμένος, οὔτε σῖτον
ἔδουσιν οὔτε πίνουσιν αἰθοπα οἶνον, ἀλλὰ τὴν ἀμβροσίην
παρατίθενται καὶ τοῦ νέκταρος μεθύσκονται, μάλιστα
δὲ ἡδοναίαι σιτούμενοι τὸν ἐκ τῶν θυσιῶν καπνὸν αὐτῇ
κνίσῃ ἀνενηνεγμένον καὶ τὸ αἶμα δὲ τῶν ἱερείων, ὃ τοῖς
βωμοῖς οἱ θύοντες περιχέουσιν. Ἐν δὲ τῇ δείπνῳ ὃ
τε Ἀπόλλων ἐκιδάρισε καὶ ὁ Σειληνὸς κόρδακα ὠρχή-
σατο καὶ αἱ Μοῦσαι ἀναστᾶσαι τῆς τε Ἡσιόδου Θεο-
γονίας ἦσαν ἡμῖν καὶ τὴν πρώτην ὥδην τῶν ὕμνων τῶν
Πινδάρου. Κάπειδ' ὁ κόρος ἦν, ἀνεπαυόμεθα ὡς εἶχεν
ἐκαστος ἱκανῶς ὑποβεβρεγμένος.

28. Ἄλλοι μὲν ῥα θεοὶ τε καὶ ἄνδρες ἵπποκορυσται
εὐδὸν παννύχιοι, ἐμὲ δ' οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος·

ἀνελογιζόμεν γὰρ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μᾶλλον δὲ
ἐκεῖνα, πῶς ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ὁ Ἀπόλλων οὐ φύει
πύγωνα ἢ πῶς γίνεται νύξ ἐν οὐρανῷ τοῦ ἡλίου παρόν-
τος αἰὲ καὶ συνευωχουμένου. Τότε μὲν οὖν μικρὸν τι
κατέδαρθον. Ἐωθεν δὲ διαναστὰς ὁ Ζεὺς προσέταττε
κηρύττειν ἐκκλησίαν.

29. Κάπειδ' ἡ παρῆσαν ἅπαντες, ἀρχεται λέγειν· Τὴν
μὲν αἰτίαν τοῦ ξυναγαγεῖν ὑμᾶς ὁ χοῖρος οὗτος ξένος
παρέσχηται· πάλαι δὲ βουλόμενος ὑμῖν κοινώσασθαι
περὶ τῶν φιλοσόφων, μάλιστα ὑπὸ τῆς Σελήνης καὶ ὧν
ἐκεῖνη μέμφεται προτραπείς ἐγγὺν μηκέτ' ἐπὶ πλεόν
παρατείνει τὴν διάσκεψιν· γένος γάρ τι ἀνθρώπων ἐστὶν
οὐ πρὸ πολλοῦ τῷ βίῳ ἐπιπολάζον ἀργὸν φιλόνηκον κε-
νόδοξον δξύχολον ὑπόλιχον ὑπόμωρον τετυφωμένον
ὑβρεως ἀνάπλεων, καὶ ἵνα καὶ Ὁμηρον εἶπω, « ἐτώσιον
ἄχθος ἀρούρης. » Οὗτοι τοίνυν εἰς συστήματα διαιρε-
θέντες καὶ διαφόρους λόγων λαβυρίνθους ἐπινοήσαντες
οἱ μὲν Στωϊκοὺς ὀνομάμασιν, οἱ δὲ Ἀκαδημαϊκοὺς, οἱ
δὲ Ἐπικουρεῖους, οἱ δὲ Περιπατητικοὺς καὶ ἄλλα πολλῶν
γελοιότερα τούτων· ἔπειτα δὲ ὄνομα σεμνὸν τὴν ἀρετὴν
περιθέμενοι καὶ τὰς ὀφρῦς ἐπάραντες καὶ πύγωνα ἐπι-
σπατάμενοι περιέρχονται ἐπιπλάστῳ σχήματι κατὰ πτυ-
στα ἡθὴ περιστέλλοντες, ἐμφερεῖς μάλιστα τοῖς τραγι-
κοῖς ἐκείνοις ὑποκριταῖς, ὧν ἦν ἀφέλη τις τὰ προσωπεῖα
καὶ τὴν χρυσόπαστον ἐκεῖνην στολὴν, τὸ καταλειπόμενόν
ἐστὶ γελοῖον ἀνθρώπιον ἐπταδραχμῶν ἐς τὸν ἀγῶνα
μεμισθωμένον.

30. Τοιοῦτοι δὲ ὄντες ἀνθρώπων μὲν ἁπάντων κα-
ταφρονοῦσι, περὶ θεῶν δὲ ἀλλόκοτα διεξέρχονται καὶ
συνάγοντες εὐεξαπάτητα μεϊράκια τὴν τε πολυθρύλητον
ἀρετὴν τραγωδοῦσι καὶ τὰς τῶν λόγων ἀπορίας ἐκδι-
δάσκουσι, καὶ πρὸς μὲν τοὺς μαθητὰς καρτερίαν αἰὲ
καὶ σωφροσύνην ἐπαινοῦσι καὶ πλούτου καὶ ἡδονῆς
καταπτύουσι, μόνον δὲ καὶ καθ' ἑαυτοὺς γενόμενοι τί
ἂν λέγοι τις ὅσα μὲν ἐσθίουσιν, ὅσα δὲ ἀφροδισιάζουσιν,
ὥπως δὲ περιλείχουσι τῶν ὀβολῶν τὸν ῥύπον; Τὸ δὲ
πάντων δεινότατον, ὅτι μηδὲν αὐτοὶ μήτε κοινὸν μήτε
ἴδιον ἐπιτελοῦντες, ἀλλ' ἀχρεῖοι καὶ περιττοὶ καθεστῶ-
τες

οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναριθμοὶ οὔτ' ἐν βουλῇ,

merus, qui et ipse, puto, non minus quam ego ista viderit,
nec frumento vescuntur, nec vinum bibunt nigricans, sed
apponitur ipsis ambrosia, et nectare inebriantur: maxime
autem delectantur pro cibo haurientes ascendentem cum ni-
dore victimarum fumum, et sanguinem hostiarum, quem
altaribus sacrificantes affundunt. In cœna porro cithara
canente Apolline cordacem saltavit Silenus, et Musæ, quum
surrexissent, Hesiodi de nativitate deorum carmina et pri-
mum hymnorum Pindari nobis canebant. Denique quum
satias esset, unusquisque, ut erat, acquievimus, bene ma-
didi.

28. Reliquos pariter mulcet divosque hominesque
tota nocte quies: sed me non attigit alma,

qui cogitarem tum multa alia, tum præ ceteris illa, quomodo
in tanto tempore Apollo barbam non gignat, aut quomodo
nox fiat in cœlo, præsentem semper sole et una epulante.
Post hæc paullum obdormiscebam. Mane autem surgens
Jupiter præconio vocari concionem jubebat.

29. Et præsentibus omnibus, dicere incipit: Causam vos
convocandi hesternus hic noster hospes præbuit. Quum
autem jam olim voluerim communicare vobiscum de philo-
sophis, maxime a Luna illiusque querelis incitatus, decrevi
non diutius illam deliberationem differre. Est enim genus
hominum non ita diu sæculo spumæ instar innatans, pi-
grum, contentiosum, inanis gloriæ cupidum, iracundum,
gulæ obnoxium, stolidum, inflatum, contumeliosum, et
ut Homericæ verbo utar, « telluris inutile pondus. » Hi ergo
in turmas divisi, excogitatis diversis disputationum laby-
rinthis, alii Stoicos se vocarunt, alii Academicos, Epicureos
alii, alii Peripateticos, et aliis nominibus multo etiam ma-
gis ridiculis: deinde circumposito sibi augusto virtutis no-
mine, superciliis sublatis, demissis barbibus, circumeunt
ficto habitu despuendos mores occultantes, similes maxime
tragicis illis actoribus, quibus si personas auferas et amictum
illum auro intextum, quod relinquitur ridiculum quiddam
est, homuncio septem drachmis ad certamen illud condu-
ctus.

30. Tales vero quum sint, homines quidem omnes con-
temnunt, de diis autem absurda narrant, conductisque ado-
lescentulis ad decipiendum opportunis, tum virtutem
illam multis sermonibus tritam tragico clamore prædicant,
tum disputationes edocent quæ exitum non habent: et apud
discipulos quidem tolerantiam semper et temperantiam
laudant, divitiasque et voluptatem despuunt; soli vero et
sibi quum sunt relictæ, qui dicat aliquis quæ edant, quam
venerem exerceant, ut sordes delingant obolorum! Gravis-
simum vero omnium hoc est, quod nullam ipsi neque com-
munem rem neque suam conferentes in medium, sed inu-
tiles et supervacanei,

non habiles bello, non consultantibus apti,

ὅμως τῶν ἄλλων κατηγοροῦσι καὶ λόγους τινὰς πικροὺς συμφορήσαντες καὶ λοιδορίας τινὰς ἐκμεμελετηκότας ἐπιτιμῶσι καὶ ὀνειδίζουσι τοῖς πλησίον, καὶ οὗτος αὐτῶν τὰ πρῶτα φέρεσθαι δοκεῖ δὲ ἂν μεγαλοφρονότατός τε ἦ καὶ ἱταμώτατος καὶ πρὸς τὰς βλασφημίας θρασύτατος.

31. Καίτοι τὸν διατεινόμενον αὐτῶν καὶ βῶντα καὶ κατηγοροῦντα τῶν ἄλλων ἦν ἔρη, σὺ δὲ δὴ τί πράττων τυγχάνεις ἢ τί φῶμεν πρὸς θεῶν σε πρὸς τὸν βίον συντελεῖν; φαίη ἂν, εἰ τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ θέλοι λέγειν, ὅτι πλεῖν μὲν ἢ γεωργεῖν ἢ στρατεύεσθαι ἢ τινα τέχνην μετιέναι περιττὸν εἶναι μοι δοκεῖ, κέκραγα δὲ καὶ αὐχμῶ καὶ ψυχρολουτῶ καὶ ἀνυπόδητος τοῦ χειμῶνος περιέρχομαι καὶ ὥσπερ ὁ Μῶμος τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων γιγνόμενα συκοφαντῶ, καὶ εἰ μὲν τις ὠψώνηκε τῶν πλουσίων πολυτελῶς ἢ ἐταῖραν ἔχει, τοῦτο πολυπραγμονῶ καὶ ἀγανακτῶ, εἰ δὲ τῶν φίλων τις ἢ ἐταίρων κατάκειται νοσῶν ἐπικουρίας τε καὶ θεραπείας δεόμενος, ἀγνοῶ. Τοιαῦτα μὲν ἐστὶν ἡμῖν, ὦ θεοί, ταῦτα τὰ θρέμματα.

32. Οἱ δὲ δὴ Ἐπικούρειοι αὐτῶν λεγόμενοι μάλα δὴ καὶ ὕβρισταί εἰσι καὶ οὐ μετρίως ἡμῶν καθάπτονται μήτε ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἀνθρωπίνων λέγοντες τοὺς θεοὺς μήτε ὅλως τὰ γιγνόμενα ἐπισκοπεῖν· ὥστε ὧρα ὑμῖν λογιζέσθαι, διότι ἦν ἅπαξ οὗτοι πείσαι τὸν βίον δυνήθουσιν, οὐ μετρίως πεινήσετε. Τίς γάρ ἂν ἐτι θύσειεν ὑμῖν πλέον οὐδὲν ἔξειν προσδοκῶν; Ἄ μὲν γὰρ ἡ Σελήνη αἰτιᾶται, πάντες ἠκούσατε τοῦ ξένου χθὲς διηγούμενου· πρὸς ταῦτα βουλευέσθε ἃ καὶ τοῖς ἀνθρώποις γένοιτ' ἂν ὠφελιμώτατα καὶ ἡμῖν ἀσφαλέστατα.

33. Εἰπόντος ταῦτα τοῦ Διὸς ἡ ἐκκλησίᾳ διεθερύλητο, καὶ εὐθὺς ἐβόων ἅπαντες, κεραύνωσον, κατάφλεξον, ἐπίτριψον, ἐς τὸ βάραθρον, ἐς τὸν Τάρταρον ὡς τοὺς Γίγαντας. Ἦσυχίαν δὲ ὁ Ζεὺς αὖθις παραγγείλας, Ἔσται ταῦτα ὡς βούλεσθε, ἔφη, καὶ πάντες ἐπιτρίψονται αὐτῇ διαλεκτικῇ, πλὴν τό γε νῦν εἶναι οὐ θέμις κολασθῆναι τινα· ἱερομηνία γάρ ἐστιν, ὡς ἴστε, μηνῶν τούτων τεττάρων, καὶ ἤδη τὴν ἐκχειρίαν περιηγγεῖλάμην. Ἔς νέωτα οὖν ἀρχομένου ἥρος κακοὶ κακῶς ἀπολοῦνται τῷ σμερδαλέῳ κεραυνῷ.

Ἡ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων.

34. Περὶ δὲ Μενίππου ταῦτα, ἔφη, μοι δοκεῖ· περὶ αἰρεθέντα αὐτὸν τὰ πτερὰ, ἵνα μὴ καὶ αὖθις ἔλθῃ ποτέ, ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἐς τὴν γῆν κατενεχθῆναι τήμερον. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν διέλυσε τὸν σύλλογον, ἐμὲ δὲ ὁ Κυλλήνιος τοῦ δεξιοῦ ὠτὸς ἀποκρεμάσας περὶ ἐσπέραν χθὲς κατέθηκε φέρων ἐς τὸν Κεραμεικόν.

Ἄπαντα ἀκήκοας, ἅπαντα, ὦ ἐταῖρε, τὰ ἐξ οὐρανοῦ. Ἀπειμι τοίνυν καὶ τοῖς ἐν τῇ Ποικίλῃ περιπατοῦσι τῶν φιλοσόφων αὐτὰ ταῦτα εὐαγγελιούμενος.

tamen accusant reliquos; et sermonibus quibusdam amaris congestis, maledicta quædam meditati, increpant et reprehendunt alios; atque ille inter ipsos ferre primas videtur, qui et vocalissimus sit, et impudentissimus, et ad maledicta audacissimus.

31. Atqui horum si eum qui contendit et clamat et accusat alios, interrogas, Tu vero quid agis? aut quid te dicamus, dic per deos, ad vitam conferre? dicat sane, si justa et vera velit dicere, Navigare quidem, aut agrum colere, aut militare, aut artem quamcumque tractare, superfluum mihi videtur; sed clamo, et squaléo, et frigida labor, et nudis pedibus per hiemem circumceo, et velut Momus, quæ a ceteris fiunt, ea calumnior: et si quis divitum sumtuose obsonavit, aut meretricem habet, de hoc laboro atque indignor; si vero amicorum aliquis aut sodalium decumbit ægrotus, auxilio et curatione indigens, ignoro. Tales sunt nobis, dii, istæ belluæ.

32. Illi vero eorum, qui Epicurei vocantur, vel maxime contumeliosi sunt, nec mediocriter nos perstringunt, neque curari res humanas dicentes a diis, neque omnino quæ fiant inspicere. Itaque tempus est ut rationem harum rerum habeatis: nam si semel hi persuadere sæculo poterunt, non mediocriter esuriētis. Quis enim adhuc sacra vobis faciat, si hoc nihil sibi profuturum speret? Quæ quidem Luna accusat, omnes heri, narrante hospite, audivistis: ad hæc jam, quæ et hominibus utilissima et securissima nobis sint, consulite.

33. Hæc ubi dixit Jupiter, crebris concio vocibus personuit, quum omnes statim clamarent, Fulmina! combure! obtere! in barathrum! in Tartarum ut Gigantas! Imperator rursus silentio, Jupiter, Erunt ista ut vultis, inquit, et omnes cum ipsa dialectica peribunt: verum, ut nunc est, puniri quenquam nefas; festi enim, ut nostis, dies sunt per menses hosce quattuor, et jam imperavi justitium et inducias. Novo igitur anno, ineunte vere, mali male peribunt terribili fulmine.

Hæc ubi dicta, superciliis pater annuit atris.

34. De Menippo autem, ait, hæc mihi placent: amputatis alis, ne qua iterum huc veniat, a Mercurio hodie deferatur in terram. His dictis, concionem dimisit. Me vero Cyllenius dextra aure suspensum heri circa vesperam in Ceramicò deposuit.

Omnia audisti, sodalis, illa e cælo omnia. Abeo jam, ambulanti in Pœcile philosophis bonum illum nuncium allaturus.

XLVII.

XLVII.

ΔΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΣ Η ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ.

BIS ACCUSATUS SEU TRIBUNALIA.

1. ΖΕΥΣ. Ἄλλ' ἐπιτριβεῖεν ὅσοι τῶν φιλοσόφων παρὰ μόνοις τὴν εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι τοῖς θεοῖς· εἰ γοῦν ᾗδεσαν ὁπόσα τῶν ἀνθρώπων ἔνεκα πάσχομεν, οὐκ ἂν ἡμᾶς τοῦ νέκταρος ἢ τῆς ἀμβροσίας ἐμακάριζον· Ὀμήρῳ πιστεύσαντες ἀνδρὶ τυφλῷ καὶ γόητι, μάκαρας ἡμᾶς καλοῦντι καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ διηγουμένῳ, δὲ οὐδὲ τὰ ἐν τῇ γῇ κατορᾶν ἐδύνατο. Αὐτίκα γέ τοι δὲ μὲν Ἥλιος οὕτοσι ζευζάμενος τὸ ἄρμα πανήμερος τὸν οὐρανὸν περιπολεῖ πῦρ ἐνδεδυκὼς καὶ τῶν ἀκτίνων ἀποστίλβων, οὐδ' ὅσον κνήσασθαι τὸ οὖς, φασί, σχολὴν ἄγων· ἦν γάρ τι καὶ ὀλίγον ἐπιρραθυμῆσας λάθῃ, ἀφηνιάσαντες οἱ ἵπποι καὶ τῆς ὁδοῦ παρατραπόμενοι κατέφλεξαν τὰ πάντα. Ἡ Σελήνη δὲ ἀγρυπνος καὶ αὐτὴ περίεσι φαίνουσα τοῖς κωμάζουσι καὶ τοῖς ἄωρι ἀπὸ τῶν δειπνῶν ἐπανιοῦσιν. Ὁ Ἀπόλλων τε αὖ πολυπράγμονα τὴν τέχνην ἐπανελόμενος ὀλίγου δεῖν τὰ ὥτα ἐκκεκώφηται πρὸς τῶν ἐνοχλούντων κατὰ χρεῖαν τῆς μαντικῆς, καὶ ἄρτι μὲν αὐτῷ ἐν Δελφοῖς ἀναγκαῖον εἶναι, μετ' ὀλίγον δὲ ἐς Κολοφῶνα θεῖ, κακείθεν ἐς Ξάνθον μεταβαίνει καὶ ὁρομαῖος αὖθις ἐς τὴν Κλάρων, εἴτα ἐς Δῆλον ἢ ἐς Βραγχίδας, καὶ ὅλως ἐνθα ἂν ἡ πρόμαντις πιοῦσα τοῦ ἱεροῦ νάματος καὶ μασσησαμένη τῆς δάφνης καὶ τὸν τρίποδα διασεισαμένη κελεύσῃ παρεῖναι, ἄσκονον χρῆ αὐτίκα μάλα παρεστάναι ξυνείροντα τοὺς χρησμούς ἢ οἴχεσθαι οἱ τὴν δόξαν τῆς τέχνης. Ἐὼ λέγειν ὁπόσα ἐπὶ πείρᾳ τῆς μαντικῆς ἐπιτεχνῶνται αὐτῷ ἄρνεια κρέα καὶ χελώνας ἐς τὸ αὐτὸ ἐφοντες· ὥστε εἰ μὴ τὴν ῥίνα ὀξύς ἦν, καὶ ἀπῆλθεν αὐτοῦ ὁ Λυδὸς καταγελῶν. Ὁ μὲν γὰρ Ἀσκληπιὸς ὑπὸ τῶν νοσούντων ἐνοχλούμενος ὁρῇ τε δεινὰ οἰγγάνει τε ἀηδέων ἐπ' ἀλλοτρίῃσι τε ξυμφορῇσιν ἰδίας καρποῦται λύπας. Τί γάρ ἂν ἡ τοὺς ἀνέμους φυτουργοῦντας λέγοιμι καὶ παραπέμποντας τὰ πλοῖα καὶ τοῖς λιμνῶσιν ἐπιπνέοντας, ἢ τὸν ὕπνου ἐπὶ πάντας πετόμενον, ἢ τὸν ὄνειρον μετὰ τοῦ ὕπνου διανυκτερεύοντα καὶ ὑποφθεύοντα αὐτῷ; Πάντα γὰρ ταῦτα ὑπὸ φιλανθρωπίας οἱ θεοὶ πονοῦσι πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον ἕκαστοι ξυντελοῦντες.

2. Καίτοι τὰ μὲν τῶν ἄλλων μέτρια· ἐγὼ δὲ αὐτὸς ὁ πάντων βασιλεὺς καὶ πατὴρ ὅσας μὲν ἀηδίας ἀνέχομαι, ὅσα δὲ πράγματα ἔχω πρὸς τοσαύτας φροντίδας διηρημένος· ὅς πρῶτα μὲν τὰ τῶν ἄλλων θεῶν ἔργα ἐπισκοπεῖν ἀναγκαῖον, ὁπόσοι τι ἡμῖν ξυνδιαπράττουσι τῆς ἀρχῆς, ὡς μὴ βλακεύωσιν ἐν αὐτοῖς, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτῷ μυρία ἄττα πράττειν καὶ σχεδὸν ἀνέφικτα ὑπὸ λεπτότητος· οὐ γὰρ μόνον τὰ κεφάλαια ταῦτα τῆς διοικήσεως, ὑετοὺς καὶ χαλάζας καὶ πνεύματα καὶ ἀστραπὰς αὐτὸς οἰκονομησάμενος καὶ διατάξας πέπαυμαι τῶν ἐπὶ μέρους φροντίδων ἀπηλλαγμένος, ἀλλὰ με δεῖ καὶ ταῦτα μὲν ποιεῖν, ἀποβλέπειν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀπανταχόσε καὶ πάντα ἐπισκοπεῖν ὥσπερ τὸν

1. JUPITER. Dispereant vero quotquot philosophorum apud solos felicitatem esse deos contendunt! nam si scirent quot hominum causa subeamus molestias, non sane nectaris aut ambrosiae nos nomine beatos praedicarent, Homero fidem habentes, caeco homini atque impostori, beatos vocanti nos et caelestia enarranti, qui ne illa quidem quae in terra sunt poterat videre. Jam Sol quidem hicce curru juncto per totum diem caelum obit, igne indutus et refulgens radiis, ne tantum quidem otii agens, quantum auri scalpendae, quod aiunt, sufficiat: si enim vel paulum modo de contentione imprudens remittat, excussis frenis equi et via deflectentes ilico comburant omnia. Luna vero pervigil et ipsa circumit, lucens comissantibus et intempesta nocte de caena redeuntibus. Rursus Apollo, negotiosam artem qui sibi delegerit, parum abest quin obsurdescat ab his qui divinationis indigentes negotium illi facessunt: et jam quidem Delphis esso cogitur, paullo post currit Colophonem, et inde ad Xanthum transit, tum curriculo rursus Clarum, tum in Delum, aut ad Branchidas; et in universum quocumque illum antistita sacro liquore poto et commansa lauro et commoto tripodo adesse jubeat, impigrum oportet confestim praesto esse, consuentem oracula, nisi velit perire sibi artis gloriam. Omitto enim dicere quas ipsi artis tentandae causa insidias struant, dum agninas carnes atque testudines una coquunt; adeo ut, nisi acutas nares haberet, deriso illo abiisset Lydus. Aesculapius quidem, vexatus ab aegrotantibus, videtque aspera, et insuavia tangit, et ex alienis calamitatibus suos legit dolores. Quid vero aut Ventos dicam plantarum culturam adjuvantes, et navigia deducetes, et aspirantes ventulantibus; aut advolantem ad omnes Somnum; aut Somnum cum Somno pernoctans, dum oracula illius effatur? Haec enim omnia dii praehominum amore elaborant, et ad vitam in hac terra singuli conferunt.

2. Et tamen reliquorum negotia mediocria: ego vero ipse, rex ille et pater omnium, quot injucunda sustineo, quot negotia habeo, inter tot curas distractus! cui primum quidem ceterorum deorum opera inspicere necesse sit, quotquot imperii nostri aliquam partem nobiscum administrant, ut ne quid negligenter faciant; deinde vero sexcenta alia per me peragenda, quae vix assequi licet propter tenuitatem. Non enim, quum illa tantum, quae ad summam administrationis pertinent, pluvias, grandines, ventos et fulgura, dispensavi ipse atque ordinavi, quietus sum et particularibus curis liber: verum oportet me et ista facere et respirare eodem tempore usquequaque, et inspicere omnia; ut

ἐν τῇ Νεμέᾳ βουκόλον, τοὺς κλέπτοντας, τοὺς ἐπι-
κοῦντας, τοὺς θύοντας, εἴ τις ἔσπεισε, πόθεν ἡ κνῖσα
καὶ ὁ καπνὸς ἀνέρχεται, τίς νοσῶν ἢ πλέων ἐκάλεσε,
καὶ τὸ πάντων ἐπιπονώτατον, ὅφ' ἓνα καιρὸν ἐν τε
Ὀλυμπίᾳ τῇ ἐκατόμβῃ παρῆναι καὶ ἐν Βαβυλῶνι τοὺς
πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν καὶ ἐν Γέταις χαλαρᾶν καὶ ἐν
Λιθίοφιν εὐωχεῖσθαι. Τὸ δὲ μεμψίμοιρον οὐδὲ οὕτω
διαφυγεῖν βράδιον, ἀλλὰ πολλάκις οἱ μὲν ἄλλοι θεοὶ τε καὶ
ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ εὐδουσι παννύχιοι, τὸν Δία δὲ ἐμὲ
οὐκ ἔχει νήδυμος ὕπνος. Ἦν γάρ τι καὶ μικρὸν ἐπινυ-
στάζωμεν, ἀληθῆς εὐθὺς ὁ Ἐπίκουρος, ἀπρονοήτους
ἡμᾶς ἀποφαίνων τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων, καὶ ὁ κίνδυνος
οὐκ εὐκαταφρόνητος, εἰ ταῦτα οἱ ἄνθρωποι πιστεύουσιν
αὐτῷ, ἀλλ' ἀστεφάνωτοι μὲν ἡμῖν οἱ ναοὶ ἔσονται,
ἀκνίσωτοι δὲ αἱ ἀγυαὶ, ἄσπονδοι δὲ οἱ κρατῆρες, ψυ-
χροὶ δὲ οἱ βωμοὶ, καὶ ὅλως ἄλυτα καὶ ἀκαλλιέρητα καὶ
ὁ λιμὸς πολὺς. Τοιγαροῦν ὥσπερ οἱ κυβερνῆται ὑψη-
λὸς μόνος ἐπὶ τῆς πρύμνης ἔστηκα τὸ πηδάλιον ἔχων ἐν
ταῖν χειρῶν, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπιβάται μεθύνοντες εἰ τύχοι
ἐγκυλεύουσιν, ἐγὼ δὲ ἄγρυπνος καὶ ἄσιτος ὑπὲρ ἀπάν-
των μερμηρίζω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν μόνῳ τῷ
δεσπότῃ εἶναι δοκεῖν τετιμημένος.

3. Ὡστε ἡδέως ἂν ἐροίμην τοὺς φιλοσόφους, οἱ μό-
νους τοὺς θεοὺς εὐδαιμονίζουσιν, ὁπότε καὶ σχολάζειν
ἡμᾶς τῷ νέκταρι καὶ τῇ ἀμβροσίᾳ νομίζουσι μυρία
ἔσα ἔχοντας πράγματα· ἰδοὺ γέ τοι ὑπ' ἀσχολίας το-
σαύτας ἐώλους δίκας φυλάττομεν ἀποκειμένας ὑπ' εὐρύ-
τος ἡδῆ καὶ ἀραχνίων διεφθαρμένας, καὶ μάλιστα
ὁπόσαι τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας πρὸς ἀνθρώπους τινας
ξυνέστησαν, πάνυ παλαιὰς ἐνίας αὐτῶν. Οἱ δὲ κεκρά-
γασιν ἀπανταχόθεν καὶ ἀγανακτοῦσι καὶ τὴν δίκην
ἐπιβοῶνται καμὲ τῆς βραδυτῆτος αἰτιῶνται ἀγνοοῦντες
ὡς οὐκ ὀλιγωρία τὰς κρίσεις ὑπερημέρους ξυνέβη γε-
νέσθαι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας, ἥ ξυνεῖναι ἡμᾶς
ὑπολαμβάνουσι· τοῦτο γὰρ τὴν ἀσχολίαν καλοῦσι.

4. ΕΡΜΗΣ. Καὶ αὐτὸς, ὦ Ζεῦ, πολλὰ τοιαῦτα ἐπὶ
τῆς γῆς ἀκούσας δυσχεραίνοντων λέγειν πρὸς σὲ οὐκ ἐτόλ-
μων. Ἐπεὶ δὲ σὺ περὶ τούτων τοὺς λόγους ἐνέβαλες,
καὶ δὴ λέγω. Πάντες ἀγανακτοῦσι καὶ σχετλιάζουσιν,
ὦ πάτερ, καὶ ἐς τὸ φανερόν μὲν οὐ τολμῶσι λέγειν,
ὑποτονθορύζουσι δὲ συγκεχυρότερες αἰτιώμενοι τὸν χρόνον,
οὓς ἔδει πάλαι τὰ καθ' αὐτοὺς εἰδότες στέργειν ἕκαστον
τοῖς δεδικασμένοις.

ΖΕΥΣ. Τί οὖν, ὦ Ἑρμῆ, δοκεῖ; προτίθεμεν αὐ-
τοῖς ἀγορὰν δικῶν, ἢ θέλεις ἐς νέωτα παραγγελοῦμεν;

ΕΡΜ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ ἤδη προθύμην.

ΖΕΥΣ. Οὕτω ποιεῖ· σὺ μὲν κήρυττε καταπτάμε-
νος ὅτι ἀγορὰ δικῶν ἔσται κατὰ τάδε, πάντας ὁπόσοι
τὰς γραφὰς ἀπενηνόχασιν, ἥκειν τήμερον ἐς Ἀρεῖον πά-
γον, ἐκεῖ δὲ τὴν μὲν Δίκην ἀποκληροῦν σφίσι τὰ δικα-
στήρια κατὰ λόγον τῶν τιμημάτων ἐξ ἀπάντων Ἀθη-
ναίων. Εἰ δέ τις ἄδικον οἶοιτο γεγενῆσθαι τὴν κρίσιν,
ἐξεῖναι ἐφέντι ἐπ' ἐμὲ δικάζεσθαι ἐξ ὑπαρχῆς, ὡς εἰ
μηδὲ τὸ παράπαν ἐδεδίκαστο. Σὺ δὲ, ὦ θύγατερ, κα-

illum in Nemea pastorem, fures, pejerantes, sacrificantes,
si quis libavit, unde nidor et fumus ascendat, quis ægrotus
aut navigans vocaverit : quodque omnium laboriosissimum
est, eodem tempore adesse Olympiæ ad hecatombam, et
Babylone ad inspiciendos belligerantes, et grandinem de-
mittere apud Getas, et apud Æthiopas epulari. Sed ne sic
quidem effugere querelas facile est : verum sæpe ceteri dique
equitesque viri tota carpunt nocte soporem, me vero,
Jovem, fugit alma quies. Si qua enim vel paullum conni-
veamus, ilicet verus est Epicurus, qui pronunciat rebus nos
terrestribus nihil providere ; nec contemnendum periculum,
si homines ista illi credant : verum sine coronis tum erunt
nobis aedes, nidor nullus per compita, sine libamentis cra-
teres, frigida altaria : in universum nec mactabitur nec lita-
bitur, et fames erit multa. Quæ quum ita sint, gubernatoris
instar excelsus solus sto in puppi, gubernaculum tenens
manibus : ac reliqui vectores ebrii forte sunt et dormiunt ;
at ego pervigil, cibi expers, pro omnibus « intra animum
curas et per præcordia verso, » eo solo honoratus, quod
dominus esse videor.

3. Itaque libenter interrogaverim philosophos, qui solos
deos beatos prædicant, quando demum vacare nos nectari
et ambrosiæ putent, qui infinita adeo habeamus negotia.
Ecce enim præ otii inopia obsoletos tot causarum libellos
servamus repositos, situ jam et araneorum telis corruptos,
illos præsertim per quos scientiæ atque artes hominibus
quibusdam litem intenderunt, antiquos sane quosdam illo-
rum. At illi clamant undique, et indignantur, et iudicium
invocant, et in me tarditatis culpam conjiciunt, ignari non
negligentia contigisse ut diu adeo differrentur judicia, sed
præ illa felicitate, in qua vivere nos arbitrantur : sic enim
vocant nostras occupationes.

4. MERCURIUS. Ipse quoque, Jupiter, multa hujusmodi
in terra querentes quum audirem, dicere ad te non aude-
bam. Quando vero tute sermonem de his injecisti, dico
nimirum. Cuncti graviter ferunt, pater, et conqueruntur,
et aperte quidem dicere non audent, submurmurant vero
collatis capitibus, moras accusantes : quos oportebat olim,
conditione sua cognita, rebus judicatis unumquemque ac-
quiescere.

JUP. Quid ergo, Mercuri, videtur? proponimus illis fo-
rum judiciorum? an vis in proximum annum denunciemus?

MERC. Non sane : sed jam proponamus.

JUP. Ita fac : devola, præconio edic forum judiciorum,
in hanc formulam : Quicumque detulere causas ut veniant
omnes hodie in Areopagum : ibi vero Justitiam sorte as-
signaturam illis iudices pro portione æstimationum ex
omnibus Atheniensibus. Si quis vero injustum putet fa-
ctum esse iudicium, licere ipsi, ad me provocanti, iudicari
de novo, quasi plane iudicatum non esset. Tu vero, filia,

οεζομένη παρὰ τὰς σεμνὰς θεὰς ἀποκλήρου τὰς δίκας καὶ ἐπισκόπει τοὺς δικάζοντας.

5. ΔΙΚΗ. Αὖθις ἐς τὴν γῆν, ἦν' ἐξελαυνομένη πρὸς αὐτῶν δραπετεύω πάλιν ἐκ τοῦ βίου τὴν Ἀδικίαν ἐπιγελῶσαν οὐ φέρουσα;

ΖΕΥΣ. Χρηστὰ ἐλπίζειν σε δεῖ· πάντως γὰρ ἤδη πεπεικάσιν αὐτοὺς οἱ φιλόσοφοι σὲ τῆς Ἀδικίας προτιμᾶν, καὶ μάλιστα δ τοῦ Σωφρονίσκου τὸ δίκαιον ὑπερ-επαινέσας καὶ ἀγαθὸν τὸ μέγιστον ἀποφήνας.

ΔΙΚ. Πάνυ γοῦν αὐτὸν δν φῆς ἐκεῖνον ὦνῃσαν οἱ περὶ ἐμοῦ λόγοι, δς παραδοθεὶς τοῖς ἔνδεκα καὶ ἐς τὸ δεσμωτήριον ἐμπεσὼν ἐπιεν ἄθλιος τοῦ κωνείου, μηδὲ τὸν ἀλεκτρυόνα τῇ Ἀσκληπιῷ ἀποδεδωκώς· παρὰ τοσοῦτον ὑπερέσχον οἱ κατήγοροι τάναντία περὶ τῆς Ἀδικίας φιλοσοφοῦντες.

6. ΖΕΥΣ. Ξένα ἔτι τοῖς πολλοῖς τὰ τῆς φιλοσοφίας ἦν τότε, καὶ ὀλίγοι ἦσαν οἱ φιλοσοφοῦντες, ὥστε εἰκότως ἐς τὸν Ἄνυτον καὶ Μέλητον ἔρρεπε τὰ δικαστήρια· τὸ δὲ νῦν εἶναι οὐχ ὀρᾶς ὅσοι τριβῶνες καὶ βακτηρίαι καὶ πῆραι; ἀπανταχοῦ πύγων βαθὺς καὶ βιβλίον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, καὶ πάντες ὑπὲρ σοῦ φιλοσοφοῦσι, μεστοὶ δὲ οἱ περίπατοι κατὰ Ἰλας καὶ φάλαγγας ἀλλήλοις ἀπαντώντων, καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐ τρόφιμος τῆς ἀρετῆς εἶναι δοκεῖν βούλεται· πολλοὶ γοῦν τὰς τέχνας ἀφέντες ἅς ἔχον τέως, ἐπὶ τὴν πῆραν ἄξαντες καὶ τὸ τριβώνιον, καὶ τὸ σῶμα πρὸς τὸν ἥλιον ἐς τὸ Αἰθιοπικὸν ἐπιχράναντες αὐτοσχέδιοι φιλόσοφοι ἐκ σκυτοτόμων ἢ τεκτόνων περινοστοῦσι σὲ καὶ τὴν σὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦντες. Ὡστε κατὰ τὴν παροιμίαν, ὅαττον ἂν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξύλου ἢ ἐνθα ἂν ἀπίδῃ ὁ ὀφθαλμὸς, ἀπορήσει φιλόσοφου.

7. ΔΙΚ. Καὶ μὴν οὗτοί με, ὦ Ζεῦ, δεδίττονται πρὸς ἀλλήλους ἐρίζοντες καὶ ἀγνωμονοῦντες ἐν αὐτοῖς οἷς περὶ ἐμοῦ διεξέρχονται. Φασὶ δὲ καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐν μὲν τοῖς λόγοις προσποιεῖσθαι με, ἐπὶ δὲ τῶν πραγμάτων μηδὲ τὸ παράπαν ἐς τὴν οἰκίαν παραδέχεσθαι, ἀλλὰ δῆλους εἶναι ἀποκλείοντας, ἦν ἀφίκωμάι ποτε αὐτοῖς ἐπὶ τὰς θύρας· πάλαι γὰρ τὴν Ἀδικίαν προεπεξενῶσθαι αὐτοῖς.

ΖΕΥΣ. Οὐ πάντες, ὦ θύγατερ, μοχθηροὶ εἰσιν· ἱκανὸν δὲ, κὰν ἐνίοις τισὶ χρηστοῖς ἐντύχῃς. Ἀλλ' ἄπιτε ἤδη, ὡς κὰν ὀλίγοι τήμερον ἐκδικασθῶσιν.

8. ΕΡΜ. Προΐωμεν, ὦ Δίκη, ταύτην εὐθὺ τοῦ Σουνίου μικρὸν ὑπὸ τὸν Ὑμηττὸν ἐπὶ τὰ λαῖα τῆς Πάρνηθος, ἐνθα αἱ δύο ἐκεῖναι ἄκραι· σὺ γὰρ ἔοικας ἐκλελῆσθαι πάλαι τὴν ὁδόν. Ἀλλὰ τί δακρύεις καὶ σχετλιάζεις; μὴ δέδιθι· οὐκέθ' ὅμοια τὰ ἐν τῷ βίῳ τεθνήσκειν ἐκεῖνοι πάντες οἱ Σκείρωνες καὶ Πιτυοκάμπται καὶ Βουσίριδες καὶ Φαλάριδες, οὓς ἐδεδίεις τότε, νυνὶ δὲ Σοφία καὶ Ἀκαδήμεια καὶ Στοὰ κατέχουσι πάντα καὶ πανταχοῦ σε ζητοῦσι καὶ περὶ σοῦ διαλέγονται κεχηνότες εἰ ποθεν ἐς αὐτοὺς καταπτοῖο πάλιν.

ΔΙΚ. Σὺ γοῦν μοι, ὦ Ἑρμῇ, τάληθες ἂν εἴποις μόνος, ἅτε ξυνὼν αὐτοῖς τὰ πολλὰ καὶ ξυνδιατρίβων ἐν

assidens ad Severas Deas, sortire dicas, et judicantibus attende.

5. JUSTITIA. Rursus in terram? ut exacta ab illis de-nuo fugiam e vita, si ferre deridentem Injustitiam non poterō?

JUP. Bona sperare fas est: omnino enim jam persuaserunt illis philosophi, ut Injustitiæ te præferant, Sophronisci præsertim filius, qui summis justum laudibus extulit et honorum maximum esse ostendit.

JUST. Valde nimirum illi ipsi quem dicis sermones de me habiti profuere, qui undecimviris traditus et conjectus in carcerem, de cicuta bibit infelix, quum nec gallum reddidisset Æsculapio: in tantum superabant accusatores, contraria philosophantes de Injustitia.

6. JUP. Peregina adhuc vulgo ista tempestate erat philosophia, ac pauci erant philosophantes: itaque non mirum erat in Anytum et Melitum inclinare judicia. Ut vero nunc res sunt, non vides quot pallia, et baculi, et peræ? ubique barba prolixa, et in sinistra liber, et pro te philosophantur omnes: plenæ sunt ambulationes turmatim et per phalanges sibi invicem occurrentium, et nemo est quin virtutis videri alumnus velit. Multi enim relictis quæ ad eum diem habuerant opificiis, ad peram ruentes et pallium, corpusque ad solem Æthiopum colore inficientes, extemporales philosophi ex cerdonibus aut fabris circumeunt, te tuamque laudantes virtutem. Itaque, quod est in proverbio, facilius aliquis in navigio cadens lignum non contingat, quam oculus quocumque respiciens non incidat in philosophum.

7. JUST. Quin illi ipsi metum mihi incutiant, Jupiter, qui contendunt inter se, improbi in iis ipsis quæ de me disputant. Aiunt vero etiam plerosque illorum in disputationibus suis quidem me affectare, in rebus autem gerendis vel in domum suam non admittere, sed sine dubio exclusuros, si quando ad fores illorum veniam: dudum enim Injustitiam hospitio ab illis receptam.

JUP. Non omnes, filia, pravi sunt: satis vero fuerit, si vel in paucos aliquot bonos incidas. Verum abite jam, ut vel paucae hodie causæ judicentur.

8. MERC. Abeamus, Justitia, recta Sunium versus, paullum sub Hymetto ad sinistra Parnethis, ubi duo illa cacumina: videris enim dudum oblita esse viæ. Sed quid lacrimaris et lamentaris? noli metuere; non jam similis est sæculi conditio: mortui sunt illi Scirones, et Pityocampæ, et Busirides, et Phalarides, quos tum metuebas; jam vero Sapientia, et Academia, et Porticus tenent omnia; et undique te quærunt, et de te disputant, inhiantes si-cunde ad illos rursus devoles.

JUST. Tu enimvero, Mercuri, solus verum mihi dixeris, quippe qui frequenter cum illis sis atque verseris in

τε γυμνασίοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ — καὶ ἀγοραῖος γὰρ εἶ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κηρύττεις — ὅποιοι γεγέννηται καὶ εἰ δυνατὴ μοι παρ' αὐτοῖς ἡ μονή.

ΕΡΜ. Νῆ Δι', ἀδικοῖν γὰρ ἂν πρὸς ἀδελφὴν σε οὔσαν μὴ λέγων· οὐκ ὀλίγα γὰρ πρὸς τῆς φιλοσοφίας ὠφέληνται οἱ πολλοὶ αὐτῶν· καὶ γὰρ εἰ μὴδὲν ἄλλο, αἰδοῖ γοῦν τοῦ σχήματος μετριώτερα διαμαρτάνουσι. Πλὴν ἀλλὰ καὶ μοχθηροῖς τισιν ἐντεύξη αὐτῶν — χρὴ γὰρ, οἶμαι, τάληθ' ἰλέγειν — ἐνίοις δὲ ἡμισόφοις καὶ ἡμιφάυλοις· ἐτι γὰρ αὐτοὺς μετέβαπτεν ἡ φιλοσοφία παραλαβοῦσα. Ὅποσοι μὲν οὖν ἐς κόρον ἔπιον τῆς βαφῆς, χρηστοὶ ἀκριβῶς ἀπετελέσθησαν ἀμιγεῖς ἐτέρων χρωμάτων, καὶ πρὸς γε τὴν σὴν ὑποδοχὴν οὗτοι ἐτοιμότατοι· ὅσοι δὲ ὑπὸ τοῦ πάλαι ρύπου μὴ ἐς βάθος παρεδέξαντο ὅσον δεισοποιὸν τοῦ φαρμάκου, τῶν μὲν ἄλλων ἀμείνους, ἀτελεῖς δὲ ὅμως καὶ μιζόλευκοι καὶ κατεστιγμένοι καὶ παρδαλωτοὶ τὴν χροάν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ μόνον ψεύσαντες ἔκτοσθεν τοῦ λέβητος ἄκρω τῷ δακτύλῳ καὶ ἐπιχρυσάμενοι τῆς ἀσβόλου ἱκανῶς οἴονται καὶ οὗτοι μεταβεβάφηται. Σοὶ μέντοι δῆλον ὅτι μετὰ τῶν ἀρίστων ἡ διατριβὴ ἔσται.

9. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων ἤδη πλησιάζομεν τῇ Ἀττικῇ· ὥστε τὸ μὲν Σούνιον ἐν δεξιᾷ καταλίπωμεν, ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἀπενεύσωμεν ἤδη. Καὶ ἐπεὶ περ καταβεβήκαμεν, αὐτὴ μὲν ἐνταῦθα που ἐπὶ τοῦ πάγου κάθησο ἐς τὴν πύκνα δρῶσα καὶ περιμένουσα ἔστ' ἂν κηρύξω τὰ παρὰ τοῦ Διὸς, ἐγὼ δ' ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβὰς ῥᾶν οὕτως ἅπαντας ἐκ τοῦ ἐπηκόου προσκαλέσομαι.

ΔΙΚ. Μὴ πρότερον ἀπέλθης, ὦ Ἑρμῇ, πρὶν εἰπεῖν ὅστις οὗτος ὁ προσιὼν ἔστιν, ὁ κερασφόρος, ὁ τὴν σύριγγα, ὁ λάσιος ἐκ τοῖν σκελοῖν.

ΕΡΜ. Τί φῆς; ἀγνοεῖς τὸν Πᾶνα, τῶν Διονύσου θεραπόντων τὸν βακχικώτατον; Οὗτος ὅκει μὲν τὸ πρόσθεν ἀνὰ τὸ Παρθένιον, ὑπὸ δὲ τὸν Δάτιδος ἐπίπλουν καὶ τὴν Μαραθῶναδε τῶν βαρβάρων ἀπόδασιν ἤκεν ἄκλητος τοῖς Ἀθηναίοις ξύμμαχος, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου τὸ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει σπήλαιον τοῦτο ἀπολαβόμενος οἰκεῖ μικρὸν ὑπὲρ τοῦ Πελασγικοῦ ἐς τὸ μετόικιον ξυντελῶν, καὶ νῦν ὡς τὸ εἶδος ἰδὼν ἡμᾶς ἐκ γειτόνων προσέρχεται δεξιωσόμενος.

10. ΠΑΝ. Χαίρετε, ὦ Ἑρμῇ καὶ Δίῃ.

ΔΙΚ. Καὶ σύ γε, ὦ Πᾶν μουσικώτατε καὶ πηδητικώτατε σατύρων ἀπάντων, Ἀθήνησι δὲ καὶ πολεμικώτατε.

ΠΑΝ. Τίς δαὶ ὑμᾶς, ὦ Ἑρμῇ, χρεῖα δεῦρ' ἤγαγεν;

ΕΡΜ. Αὕτη σοι διηγῆσεται τὰ πάντα· ἐγὼ δ' εἴμι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὸ κήρυγμα.

ΔΙΚ. Ὁ Ζεὺς, ὦ Πᾶν, κατέπεμψε με ἀποκληρώσουσαν τὰς δίκας. Σοὶ δὲ πῶς τὰ ἐν Ἀθήναις ἔχει;

ΠΑΝ. Τὸ μὲν ὅλον οὐ κατ' ἀξίαν τιμῶσι με, ἀλλὰ πολὺ καταδέεστερον τῆς ἐλπίδος, καὶ ταῦτα τηλικούτον ἀπώσαμενος κυδοιμὸν τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων. Ὅμως δὲ δις ἢ τρίς τοῦ ἔτους ἀνιόντες ἐπιλεξάμενοι τράγον

gymnasils et in foro (nam forensis es et in concionibus præconium facis), quales facti sint, et an fieri possit ut apud illos ego maneam.

MERC. Sane potest : injustus enim sim, si tibi, sorori, non dicam : non parvum enim e philosophia fructum vulgus illorum cepit. Etenim, si nihil aliud, reverentia certe habitus moderatius aliquanto peccant. Verum enim vero etiam in pravos illorum quosdam incidēs (nam verum, puto, dicendum est); in quosdam vero semisapientes et semipravos : etiamnum enim illos susceptos novo colore inficiebat philosophia. Quotquot igitur ad saturitatem bibebant illius tincturæ, plane boni facti sunt, colore nullo admixto alio : atque ad te recipiendam hi sunt paratissimi. Qui vero præ antiquis sordibus non satis profunde receperunt vim illam medicamenti penetrabilem, hi meliores quidem reliquis, imperfecti tamen, et ex albo varii, et punctis pardalium instar maculosi. Sunt vero qui, ubi extra solummodo summo digito ahenum contingere, fuligine inuncta, satis ipsi quoque mutasse colorem sibi videntur. Apertum vero, futuram tibi consuetudinem esse cum optimis.

9. Sed dum loquimur, jam appropinquamus Atticæ. Itaque relicto a dextris Sunio ad arcem jam deflectamus : et quandoquidem modo descendimus, ipsa quidem hic in colle consideas concionem prospiciens, exspectansque dum mandata a Jove edixero : ego vero conscensa arce sic facilius omnes de loco ad exaudiendum apto advocavero.

JUST. Noli prius abire, Mercuri, quam dixeris quis sit ille ad nos viam affectans, cornutus, cum fistula, hirsutis cruribus.

MERC. Quid ais? Pana ignoras, illum Bacchi famulorum maxime bacchicum? Hic olim quidem ad Parthenium habitabat, sub appulsum vero Datidis et escensionem barbarorum in Marathona non vocatus auxilio venit Atheniensibus, et ab eo inde tempore istam sub arce speluncam nactus, ibi habitat prope Pelasgicum, censeturque inter inquilinos, et nunc, ut probabile est, ex propinquo nos visos salutatum accedit.

10. PAN. Salvete, Mercuri et Justitia.

JUST. Tu quoque salve, Pan canendi et saltandi inter satyros omnes peritissime, Athenis vero etiam pugnacissime!

PAN. Quodnam vos, Mercuri, negotium huc deduxit?

MERC. Hæc tibi narrabit omnia : ego ad arcem eo et præconium.

JUST. Demisit me, Pan, ad sortiēda judicia Jupiter. Tibi vero quomodo Athenis vivitur?

PAN. In universum non pro dignitate me colunt, sed multo quam speraveram tenuius, idque quum tantum represserim tumultum ex barbaris. Tamen bis aut ter anno ascendentes, delectum caprum non castratum mihi sacri-

ἐνορχιν θύουσέ μοι πολλῆς τῆς κινάβρας ἀπόζοντα, εἴτα εὐωχοῦνται τὰ κρέα, ποιησάμενοί με τῆς εὐφροσύνης μάρτυρα καὶ φιλῶ τιμήσαντες τῷ κρότῳ· ἀλλ' ἔχει τινά μοι ψυχαγωγίαν ὁ γέλως αὐτῶν καὶ ἡ παιδιὰ.

11. ΔΙΚ. Τὰ δ' ἄλλα, ὦ Πάν, ἀμείνους πρὸς ἀρετὴν ἐγένοντο ὑπὸ τῶν φιλοσόφων;

ΠΑΝ. Τίνας λέγεις τοὺς φιλοσόφους; ἄρ' ἐκείνους τοὺς κατηφεῖς, τοὺς ξυνάμα πολλοὺς, τοὺς τὸ γένειον ὁμοίους ἐμοί, τοὺς λάλους;

ΔΙΚ. Καὶ μάλα.

ΠΑΝ. Οὐκ οἶδα ὅπως δ' τι καὶ λέγουσιν οὐδὲ ξυνίημι τὴν σοφίαν αὐτῶν· ὄρειος γὰρ ἐγὼ καὶ τὰ κομψὰ ταῦτα ῥημάτια καὶ ἀστικά οὐ μεμάθηκα, ὦ Δίκη· πόθεν γὰρ ἐν Ἀρκαδίᾳ σοφιστῆς ἢ φιλόσοφος; μέχρι τοῦ πλαγίου αὐλοῦ καὶ τῆς σύριγγος ἐγὼ σοφός, τὰ δ' ἄλλα αἰπόλος καὶ χορευτὴς καὶ πολεμιστῆς, ἦν δέη. Πλὴν ἄλλα ἀκούω γε αὐτῶν αἰεὶ κεκραγόντων καὶ ἀρετὴν τινα καὶ ἰδέας καὶ φύσιν καὶ ἀσώματα διεξιόντων, ἀγνωστα ἐμοί καὶ ξένα ὀνόματα. Καὶ τὰ πρῶτα μὲν εἰρηνικῶς ἐνάρχονται τῶν πρὸς ἀλλήλους λόγων, προΐουσης δὲ τῆς ξυνουσίας ἐπιτείνουνσι τὸ φθέγμα μέχρι πρὸς τὸ ὄρθιον, ὥστε ὑπερδιατεινομένων καὶ ἅμα λέγειν ἐθελόντων τό τε πρόσωπον ἐρυθρίῃ καὶ ὁ τράχηλος οἰδεῖ καὶ αἱ φλέβες ἐξανίστανται ὥσπερ τῶν αὐλητῶν, ὅπότεν ἐς στενὸν τὸν αὐλὸν ἐμπνεῖν βιάζονται. Διαταράξαντες γοῦν τοὺς λόγους καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκοπούμενον συγγέαντες ἀπέρχονται λοιδορησάμενοι ἀλλήλοις οἱ πολλοὶ τὸν ἰδρωτὰ ἐκ τοῦ μετώπου ἀγκύλῳ τῷ δακτύλῳ ἀποξυσόμενοι, καὶ οὗτος κρατεῖν ἔδοξεν δὲ ἂν μεγαλοφωνότερος αὐτῶν ἢ καὶ θρασύτερος καὶ διαλυομένων ἀπέλθῃ ὕστερος. Πλὴν ἄλλ' ὅ γε λεῶς ὁ πολὺς τεθῆπασιν αὐτοὺς, καὶ μάλιστα ὁπόσους μηδὲν τῶν ἀναγκαιοτέρων ἀσχολεῖ, καὶ παρεστᾶσι πρὸς τὸ θράσος καὶ τὴν βοήν κεκληλημένοι. Ἐμοὶ μὲν οὖν ἀλαζόνες τινὲς ἐδόκουν ἀπὸ τούτων καὶ ἡνιώμην ἐπὶ τῇ τοῦ πύγωνος ὁμοιότητι. Εἰ δὲ καὶ δημωφελές τι ἐνῆν τῇ βοῇ αὐτῶν καὶ τι ἀγαθὸν ἐκ τῶν ῥημάτων ἐκείνων ἀνεφύετο αὐτοῖς, οὐκ ἂν εἶπειν ἔχοιμι. Πλὴν ἄλλ' εἰ γε δεῖ μηδὲν ὑποστειλόμενον τᾶλθεές διηγῆσασθαι — οἷκῳ γὰρ ἐπὶ σκοπῆς, ὡς ὄρεας — πολλοὺς αὐτῶν ἤδη πολλάκις ἐθεασάμην περὶ δέϊλιν ὀψίαν

12. ΔΙΚ. Ἐπίσχες, ὦ Πάν. Οὐχ ὁ Ἑρμῆς σοὶ κηρύττειν ἔδοξεν;

ΠΑΝ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Ἀκούετε λεῶ, ἀγορὰν δικῶν ἀγαθῇ τύχῃ καταστησώμεθα τήμερον Ἐλαφηβολίωνος ἐβδόμη ἱσταμένου. Ὅποσοι γραφὰς ἀπήνεγκαν, ἔκειν ἐς Ἀρεῖον πάγον, ἐνθα ἡ Δίκη ἀποκληρώσει τὰ δικαστήρια καὶ αὐτὴ παρέσται τοῖς δικάζουσιν, οἱ δικάσται ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων, ὁ μισθὸς τριώβολον ἐκάστης δίκης, ἀριθμὸς τῶν δικαστῶν κατὰ λόγον τοῦ ἐγκλήματος. Ὅποσοι δὲ ἀποθέμενοι γραφὴν, πρὶν ἐσελθεῖν, ἀπέθανον, καὶ τούτους ὁ Δαίμων ἀναπεμψάτω. Ἦν δέ τις ἄδικα δε-

ficant, hircosissime olentem; tum carnes epulantur, testem me advocantes lætitiæ, et tenui honorantes plausu: verumtamen affert quandam mihi oblectationem risus illorum et jocus.

11. JUST. Ceterum vero, Pan, an meliores ad virtutem facti sunt a philosophis?

PAN. Quosnam mihi narras philosophos? numquid illos demisso vultu, confertos, illos mento tenuis mihi similes, loquaces illos?

JUST. Sane.

PAN. Planissime nescio quid sibi velint, nec sapientiam illorum intelligo: monticola enim ego, et comtula ista dicta atque urbana non didici, Justitia: unde enim in Arcadia sophista aut philosophus? ad obliquam arundinem usque et fistulam ego sapiens; ceterum caprarum pastor, et saltator, et, si opus sit, pugnator. Verum audio tamen illos semper clamantes, et virtutem quandam, et species, et naturam, et expertia corporis proferentes, ignorabilia mihi et peregrina nomina. Ac primo quidem pacifice occipiunt suos inter se sermones; procedente vero disputatione, ad orthium usque modum vocem intendunt: adeo ut a nimia contentione atque simul dicendi studio et vultus rubescat, et intumescat cervix, et venæ surgant magis quam tibicinum, quando in angusta inflanda tibia vim sibi adhibent. Perturbatis igitur invicem sermonibus, et confuso quæstionis statu abeunt plerique conviciantes sibi invicem, sudorem de fronte digito incurvato detergentes: et ille vicisse videtur, qui vocalior est audaciorque et discedentibus abit ultimus. Interim vulgus illos stupet, maxime si quos nihil magis necessarium occupatos tenet, atque astant audacia illorum atque clamoribus defixi ac deliniti. Mihi vero his indiciis vani homines esse videbantur, ægreque ferebam illam barbæ similitudinem. Utrum autem aliquid publice utile insit in illo eorum clamore, et boni quid ex verbis istis exoriatur ipsis, non equidem dixerim. Verum si absque dissimulatione rem ipsam dicere fas est (habito enim hic, ut vides, in specula), multos illorum sæpe jam vidi, sero vespere

12. JUST. Exspecta, Pan. Nonne Mercurius conclonari tibi visus est?

PAN. Nempe.

MERC. Audito, popule. Forum judiciorum, quod felix faustumque sit, agamus hodie, Elaphebolionis ineuntis septimo. Quicumque causas detulerunt, veniant in Areopagum: ibi Justitia sortietur dicas et ipsa aderit judicantibus. Judices ex omnibus Atheniensibus: merces uniuscujusque causæ triobolum: numerus judicum pro portione criminis. Quicumque vero dato libello ante, quam in judicium venirent, mortui sunt, eos quoque remittito Æacus.

δικάσθαι οἴηται, ἐφέσιμον ἀγωνιεῖται τὴν δίκην· ἡ δὲ ἐφεσις ἐπὶ τὸν Δία.

ΠΑΝ. Βαβαὶ τοῦ θορύβου, ἡλίκον, ὦ Δίκη, ἀνεβόησαν· ὥς δὲ καὶ σπουδῇ ξυνθέουσιν ἔλκοντες ἀλλήλους πρὸς τὸ ἀναντες εὐθὺ τοῦ Ἀρείου πάγου. Καὶ δ' Ἑρμῆς δὲ ἤδη πάρεστιν. Ὡστε ὑμεῖς μὲν ἀμφὶ τὰς δίκας ἔχετε καὶ ἀποκληροῦτε καὶ διακρίνετε ὥσπερ ὑμῖν νόμος, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸ σπῆλαιον ἀπελθὼν συρίζομαι τι μέλος τῶν ἐρωτικῶν, ὃ τὴν Ἥχῳ εἴωθα ἐπικερτομεῖν· ἀκροάσεων δὲ καὶ λόγων τῶν δικανικῶν ἄλῃς ἔχει μοι ὁσημέραι τῶν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαζομένων ἀκούοντι.

13. ΕΡΜ. Ἄγε, ὦ Δίκη, προσκαλῶμεν.

ΔΙΚ. Εὖ λέγεις. Ἀθρόοι γοῦν, ὥς ὄρεας, ξυνθέουσι θορυβοῦντες ὥσπερ οἱ σφῆκες περιβομβοῦντες τὴν ἀκραν.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ. Εἴληφά σε, ὦ κατάρατε.

ΑΛΛΟΣ. Συκοφαντεῖς.

ΑΛΛ. Δώσεις ποτὲ ἤδη τὴν δίκην.

ΑΛΛ. Ἐξελέγξω σε δεινὰ εἰργασμένον.

ΑΛΛ. Ἐμοὶ πρώτῳ ἀποκλήρωσον.

ΑΛΛ. Ἐπου, μιὰρὲ, πρὸς τὸ δικαστήριον.

ΑΛΛ. Μὴ ἄγχε με.

ΔΙΚ. Οἶσθα δ' δράσομεν, ὦ Ἑρμῆ; τὰς μὲν ἄλλας δίκας ἐς τὴν αὔριον ὑπερβαλώμεθα, τήμερον δὲ κληροῦμεν τὰς τοιαύτας, ὅποσαι τέχναις ἢ βίοις ἢ ἐπιστήμασι πρὸς ἀνδρας εἰσὶν ἐπηγγελμέναι. Καὶ μοι ταύτας ἀνάδος τῶν γραφῶν.

ΕΡΜ. Μέθη κατὰ τῆς Ἀκαδημείας ὑπὲρ Πολέμωνος ἀνδραποδισμοῦ.

ΔΙΚ. Ἐπτὰ κλήρωσον.

ΕΡΜ. Ἡ Στοὰ κατὰ τῆς Ἡδονῆς ἀδικίας, ὅτι τὸν ἔραστον αὐτῆς Διονύσιον ἀπεβουκόλησε.

ΔΙΚ. Πέντε ἱκανοί.

ΕΡΜ. Περὶ Ἀριστίππου Τρυφῆ πρὸς Ἀρετὴν.

ΔΙΚ. Πέντε καὶ τούτοις δικασάτωσαν.

ΕΡΜ. Ἀργυραμοιβικὴ δρασμοῦ Διογένει.

ΔΙΚ. Τρεῖς ἀποκλήρου μόνους.

ΕΡΜ. Γραφικὴ κατὰ Πύρρωνος λειποταξίου.

ΔΙΚ. Ἐννέα κρινάτωσαν.

14. ΕΡΜ. Βούλει καὶ ταύτας ἀποκληρῶμεν, ὦ Δίκη, τὰς δύο, τὰς πρώην ἀπενηνεγμένας κατὰ τοῦ ῥήτορος;

ΔΙΚ. Τὰς παλαιὰς πρότερον διανύσωμεν· αὗται δὲ ἐς ὕστερον δεδικάσονται.

ΕΡΜ. Καὶ μὴν ὁμοίαι γε καὶ αὗται καὶ τὸ ἐγκλημα, εἰ καὶ μὴ παλαιόν, ἀλλὰ παραπλήσιον τοῖς προαποκεκληρωμένοις· ὥστε ἐν τούτοις δικασθῆναι ἄξιον.

ΔΙΚ. Ἐοικας, ὦ Ἑρμῆ, χαριζομένῳ τὴν δέησιν· ἀποκληρῶμεν δὲ ὁμῶς, εἰ δοκεῖ, πλὴν ἄλλὰ ταύτας μόνας· ἱκαναὶ γάρ αἱ ἀποκεκληρωμέναι. Δὸς τὰς γραφάς.

ΕΡΜ. Ῥητορικὴ κακώσεως τῷ Σύρῳ· Διάλογος τῷ αὐτῷ ὕβρεως.

Si quis injuste in sua causa judicatum esse putet, provocacione certabit : est autem ad Jovem provocatio.

PAN. Vah tumultus! quantos tollunt, Justitia, clamores! quam studiose vero concurrunt, trahentes alii alios arduo ascensu in collem Martium! Jam autem adest etiam Mercurius. Itaque vos quidem occupaminor in judiciis, et sortiminor, et judicatote, ut vobis legitimum est : ego vero ubi discessero in speluncam, fistula canam cantilenam quandam amatoriam, qua cavillari soleo Echonem; auditionum vero et judicialium orationum satias mihi est, qui quotidie in Areopago litigantes audiam.

13. MERC. Age, Justitia, advocemus.

JUST. Bene mones. Densi enim, ut vides, cum tumultu accedunt, vesparumque instar bombum circa arcem faciunt.

ATHENIENSIS. Teneo te, scelestē.

ALIUS. Calumniator es.

ALIUS. Dabis tandem aliquando poenas.

ALIUS. Convincam te fecisse horribilia.

ALIUS. Mihi prius sortire.

ALIUS. Sequere in jus, impure.

ALIUS. Noli mihi collum obtorquere.

JUST. Scin' quid agamus, Mercuri? causas alias differamus in crastinum : hodie vero sortiamur illas, quæ ab artibus vel vitæ generibus vel scientiis contra viros delatæ sunt. Et cedo hujus mihi generis libellos.

MERC. Ebrietas contra Academiam pro Polemone, plagii.

JUST. Sortire septem judices.

MERC. Porticus contra Voluptatem, injuriarum, quod suum amatorem Dionysium abduxit.

JUST. Quinque sufficiunt.

MERC. De Aristippo Voluptas contra Virtutem.

JUST. Quinque et his litem judicanto.

MERC. Mensaria fugæ crimen intendit Diogeni.

JUST. Tres solos sortire.

MERC. Pictoria contra Pyrrhonem deserti ordinis.

JUST. Novem judicent.

14. MERC. Visne illas quoque sortiamur, Justitia, duas nuperas, delatas illas contra rhetorem?

JUST. Antiquas prius dirimamus : hæc posterius judicabuntur.

MERC. Verum similes illæ quoque, et crimen, licet novum, tamen finitimum his quæ modo sortiti sumus. Itaque inter hæc judicari æquum est.

JUST. Videris, Mercuri, gratificari velle alicujus preces. Sortiamur tamen, si videtur, verum solas hasce; satis multæ enim sunt illæ quas sumus sortiti. Cedo libellos.

MERC. Rhetorica malæ tractationis dicam scribit Syro; Dialogus eidem, contumeliæ.

ΔΙΚ. Τίς δαί οὗτός ἐστιν; οὐ γὰρ ἐγγέγραπται τοῦνομα.

ΕΡΜ. Οὕτως ἀποκλήρου, τῷ ῥήτορι τῷ Σύρω· κωλύει γὰρ οὐδὲν καὶ ἄνευ τοῦ ὀνόματος.

ΔΙΚ. Ἴδού, καὶ τὰς ὑπερορίους ἤδη Ἀθήνησιν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ ἀποκληρώσομεν, ὃς ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην καλῶς εἶχε δεδικάσθαι. Πλὴν ἀλλὰ κλήρου ἑνδεκα τοὺς αὐτοὺς ἑκατέρω τῶν δικῶν.

ΕΡΜ. Εὖ γε, ὦ Δίκη, φείδῃ μὴ πολὺ ἀναλίσκεσθαι τὸ δικαστικόν.

15. ΔΙΚ. Οἱ πρῶτοι καθιζέτωσαν τῇ Ἀκαδημείᾳ καὶ τῇ Μέθῃ· σὺ δὲ τὸ ὕδωρ ἔγχει. Προτέρα δὲ σὺ λέγε ἢ Μέθῃ. Τί σιγᾷ καὶ διανεύεις; Μάθε, ὦ Ἐρμῆ, προσελθὼν.

ΕΡΜ. Οὐ δύναμαι, φησί, τὸν ἀγῶνα εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου τὴν γλῶτταν πεπεδημένην, μὴ καὶ γέλωτα ὀφλῶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Μόγις δὲ καὶ ἔστηκεν, ὡς ὀρᾷς.

ΔΙΚ. Οὐκοῦν συνήγορον ἀναβιβάσασθω τῶν δεινῶν τούτων τινά· πολλοὶ γὰρ οἱ καὶ ἐπὶ τριωβόλῳ διαρραγῆναι ἔτοιμοι.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐδὲ εἷς ἐθελήσει ἐν γε τῷ φανερῷ συναγορεύσαι Μέθῃ· πλὴν εὐγνώμονά γε ταῦτα ἔοικεν ἀξιοῦν.

ΔΙΚ. Τὰ ποῖα;

ΕΡΜ. Ἡ Ἀκαδημία πρὸς ἀμφοτέρους ἀεὶ παρεσκεύασται τοὺς λόγους καὶ τοῦτ' ἀσκεῖ τἀναντία καλῶς δύνασθαι λέγειν. Αὕτη τοίνυν, φησὶν, ὑπὲρ ἐμοῦ πρότερον εἰπάτω, εἴτα ὕστερον ὑπὲρ ἑαυτῆς ἔρεῖ.

ΔΙΚ. Καὶνὰ μὲν ταῦτα, εἰπέ δὲ ὁμῶς, ὦ Ἀκαδημία, τὸν λόγον ἑκάτερον, ἐπεὶ σοὶ ῥάδιον.

16. ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ. Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρότερα τὰ ὑπὲρ τῆς Μέθης· ἐκείνης γὰρ τό γε νῦν ῥέον. Ἡδίκηται δὲ ἡ ἀθλία τὰ μέγιστα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημείας ἐμοῦ, ἀνδράποδον δὲ μόνον εἶχεν εὖνουν καὶ πιστὸν αὐτῇ, μὴδὲν αἰσχρὸν ὧν πράξειεν οἴομενον, ἀφαιρέθῃσα τὸν Πολέμωνα ἐκείνον, ὃς μεθ' ἡμέραν ἐκώμαζε διὰ τῆς ἀγορᾶς μέσης ψαλτρίας ἔχων καὶ καταδόμενος ἔωθεν ἐς ἑσπέραν, μεθύων ἀεὶ καὶ κραιπαλῶν καὶ τὴν κεφαλὴν τοῖς στεφάνοις διηριθμένος. Καὶ ταῦτα ὅτι ἀληθῆ, μάρτυρες Ἀθηναῖοι ἅπαντες, οἳ μὴδὲ πώποτε νήφοντα Πολέμωνα εἶδον. Ἐπεὶ δὲ ὁ κακοδαίμων ἐπὶ τὰς τῆς Ἀκαδημείας θύρας ἐκώμασεν, ὥσπερ ἐπὶ πάντας εἰώθει, ἀνδραποδισαμένη αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς Μέθης ἀρπάσασα μετὰ βίας καὶ πρὸς αὐτὴν ἀπαγαγοῦσα ὑδροποτεῖν τε κατηνάγκασε καὶ νῆσθαι μετεδίδαξε καὶ τοὺς στεφάνους περιέσπασε καὶ δῶρον πίνειν κατακείμενον, ῥημάτια σχολιὰ καὶ δύστηνα καὶ πολλῆς φροντίδος ἀνάμιστα ἐπαίδευσεν· ὥστε ἀντὶ τοῦτέως ἐπανθοῦντος αὐτῷ ἐρυθήματος ὡχρὸς ὁ ἀθλιός καὶ ῥικνὸς τὸ σῶμα γεγένηται, καὶ τὰς ὥδὰς ἀπάσας ἀπομαθὼν ἄσιτος ἐνόσσε καὶ διψαλέος ἐς μέσην ἑσπέραν κάθηται ληρῶν ὁποῖα πολλὰ ἡ Ἀκαδημία ἐγὼ ληρεῖν διδάσκω. Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι καὶ λοιδορεῖται τῇ

JUST. Quis hic est? neque enim ascriptum est nomen.

MERC. Sic modo sortire, Rhetori Syro; nihil enim impediet etiam sine nomine.

JUST. En jam transmontanas etiam Athenis in Areopago sortiemur dicas; quas trans Euphraten judicatas esse oportebat. Verum sortire undecim, eosdem utrique dicæ.

MERC. Bene tu quidem, Justitia; parca es, ne multum insumatur in mercedem judicum.

15. JUST. Primi sedeant Academiæ et Ebrietati. Tu vero aquam infunde. Prior tu dic, Ebrietas. Quid tacet et nutat? Accede, Mercuri, et audi.

MERC. Non possum, ait, causam meam agere mero compedita lingua, ne ludibrium debeam in judicio. Vix autem stat, ut vides.

JUST. Itaque patronum adhibeat, de acribus illis aliquem: multi enim sunt vel de triobolo dirumpere se parati.

MERC. Sed nemo unus temere volet causam Ebrietatis palam suscipere. Et tamen cum ratione istuc videtur petere.

JUST. Quidnam?

MERC. Academia semper in utramque partem dicere parata est, et hoc ipsum meditatur, contraria bene posse dicere. Hæc ergo, ait, pro me primum dicat, deinde posterius pro se verba faciet.

JUST. Nova quidem ista ratio. Sed dic tamen, Academia, utramque causam, quando tibi facile est

16. ACADEMIA. Audite, iudices, primum quæ pro Ebrietate dicentur: illius enim nunc aqua fluit. Maxima vero infelix injuria a me, Academia, affecta est, mancipio, quod solum habebat amicum et fidele sibi, quod nihil eorum quæ ipsa agebat turpe putaret, privata, isto, dico, Polemone: qui interdiu commissabundus vagabatur per forum medium, cum psaltriis, canentibus aures præbens a mane inde ad vesperam, ebrius semper, vino gravis, floreis caput sertis redimitus. Hæc vera esse, testes Athenienses universi, qui non unquam sobrium viderunt Polemonem. Quum autem ad Academiæ portas commissatum venisset infelix, ut ad alios omnes solebat, illa plagio usa, vi ereptum e manibus Ebrietatis ad se deduxit, aquam bibere coegit, sobrium esse de novo instituit, coronas ei detraxit, et quum in lecto bibendum esset, tortuosas illum quasdam vuculas miserasque et multæ sollicitudinis plenas edocuit. Itaque pro illo, qui tum in ipso efflorescebat, rubore pallidus miser ille et rugosus corpore factus est; et cantilenarum omnium oblitus, sine cibo nonnunquam et sitiens, ad mediam usque vesperam desidet inter nugas, quas multas ego, Academia, nugari doceo. Maximum vero illud, quod

Μέθῃ πρὸς ἐμοῦ ἐπαρθεὶς καὶ μυρία κακὰ διεξέρχεται περὶ αὐτῆς. Εἴρηται σχεδὸν τὰ ὑπὲρ Μέθης. Ἦδῃ καὶ ὑπὲρ ἐμαυτῆς ἐρῶ, καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐμοὶ βρυσάτω.

ΔΙΚ. Τί ἄρα πρὸς ταῦτα ἐρεῖ; Πλὴν ἀλλ' ἔγχει τὸ ἴσον ἐν τῷ μέρει.

17. ΑΚΑΔ. Οὕτωσί μὲν ἀκοῦσαι πάνυ εὖλογα, ὧς ἄνδρες δικασταί, ἡ ξυνήγορος εἴρηκεν ὑπὲρ τῆς Μέθης, εἰ δὲ καὶ μοῦ μετ' εὐνοίας ἀκούσαίτε, εἴσεσθε ὡς οὐδὲν αὐτὴν ἡδίκηκα· τὸν γὰρ Πολέμωνα τοῦτον, ὃν φησὶν ἐαυτῆς οἰκέτην εἶναι, πεφυκότα οὐ φαύλως οὐδὲ κατὰ τὴν Μέθην, ἀλλ' οἰκεῖον ἐμοὶ καὶ τὴν φύσιν ὁμοιον, προαρπάσασα νέον ἔτι καὶ ἀπαλὸν ὄντα ξυναγωνιζομένης τῆς Ἥδονῃς, ἥπερ αὐτῇ τὰ πολλὰ συνυπουργεῖ, διέφθειρε τὸν ἄθλιον τοῖς κώμοις καὶ ταῖς ἐταίραις παρασχοῦσα ἐκδοτον, ὡς μηδὲ μικρὸν αὐτῇ τῆς αἰδοῦς ὑπολείπεσθαι· καὶ ἃ γε ὑπὲρ ἐαυτῆς λέγεσθαι μικρὸν ἐμπροσθεν ὤφετο, ταῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ μᾶλλον εἰρησθαι νομίσαστε· περιήει γὰρ ὁ κακοδαίμων ἔωθεν ἐστεφανωμένος κραιπαλῶν διὰ τῆς ἀγορᾶς μέσης, καταυλούμενος, οὐδέποτε νήφων, κωμαζῶν ἐπὶ πάντας, ὕβρις τῶν προγόνων καὶ τῆς πόλεως ὅλης καὶ γέλως τοῖς ξένοις· ἐπεὶ μέντοι γε παρ' ἐμὲ ἦκεν, ἐγὼ μὲν ἔτυχον, ὥσπερ εἴωθα ποιεῖν, ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν πρὸς τοὺς παρόντας τῶν ἐταίρων λόγους τινὰς περὶ ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης διεξιούσα· ὁ δὲ μετὰ τοῦ αὐλοῦ καὶ τῶν στεφάνων ἐπιστάς τὰ μὲν πρῶτα ἐβόα καὶ ξυγγεῖν ἡμῶν ἐπειράτο τὴν ξυνουσίαν ἐπιταράξας τῇ βοῇ· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἡμεῖς ἐπεφροντίκειμεν αὐτοῦ, κατ' ὀλίγον — οὐ γὰρ τέλεον ἦν διάβροχος τῇ Μέθῃ — ἀνένηφε πρὸς τοὺς λόγους καὶ ἀφαιρεῖται τοὺς στεφάνους καὶ τὴν αὐλητρίδα κατεσιώπα καὶ ἐπὶ τῇ πορφυρίδι ἡσχύνετο, καὶ ὥσπερ ἐξ ὕπνου βαθέος ἀνεγρόμενος ἐαυτὸν τε ἑώρα ὅπως διέκειτο καὶ τοῦ πάλαι βίου κατεγίγνωσκε, καὶ τὸ μὲν ἐρύθημα τὸ ἐκ τῆς Μέθης ἀπὴνθει καὶ ἡφανίζετο, ἡρυθρία δὲ κατ' αἰδῶ τῶν δρωμένων, καὶ τέλος ἀποδράς ὥσπερ εἶχεν ἡτομολήσε παρ' ἐμὲ, οὗτ' ἐπικαλεσαμένης οὔτε βιασαμένης, ὡς αὕτῃ φησιν, ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκὼν αὐτὸς ἀμείνω ταῦτα εἶναι ὑπολαμβάνων. Καί μοι ἤδη κάλει αὐτὸν, ὅπως καταμάθῃτε ὃν τρόπον διάκειται πρὸς ἐμοῦ. Τοῦτον, ὧς ἄνδρες δικασταί, παραλαβούσα γελοῖως ἔχοντα καὶ μήτε φωνὴν ἀφιέναι μήτε ἐστάναι ὑπὸ τοῦ ἀκράτου δυνάμενον ὑπέστρεψα καὶ ἀνένηψα καὶ ἀντὶ ἀνδραπόδου κόσμιον ἄνθρωπον καὶ σόφρονα καὶ πολλοῦ ἀξίον τοῖς Ἑλλησιν ἀπέδειξα· καὶ μοι αὐτὸς τε χάριν οἶδεν ἐπὶ τούτοις καὶ οἱ προσήκοντες ὑπὲρ αὐτοῦ. Εἴρηκα· ὑμεῖς δὲ ἤδη σκοπεῖτε ποτέρᾳ ἡμῶν ἀμείνων ἦν αὐτῷ συνεῖναι.

18. ΕΡΜ. Ἄγε δὴ, μὴ μέλλετε, ψηφοφορήσατε, ἀνάστητε· καὶ ἄλλοις χρὴ δικάζειν.

ΔΙΚ. Πάσαις ἡ Ἀκαδήμεια κρατεῖ πλὴν μιᾶς.

ΕΡΜ. Παράδοξον οὐδὲν, εἶναι τινα καὶ τῇ Μέθῃ τιθέμενον.

19. Καθίσατε οἱ τῇ Στοᾷ πρὸς τὴν Ἥδονην λαχόν-

etiam maledicit Ebrietati incitatus a me, et sexcenta de ea mala narrat. Dicta sunt fere quæ pro Ebrietate debebant. Jam etiam pro me agam : et hinc mihi fluat clepsydra.

JUST. Quid tandem ad hæc dicet? Sed æquum vicissim infunde.

17. ACAD. Sic quidem omnino rationabilia auditu, iudices, pro Ebrietate dixit patrona : sin vero me etiam benevole audieritis, quam nulla istam injuria affecerim, cognoscetis. Nam Polemonem illum, quem suum ait servum, non male natum, neque pro Ebrietate, sed mihi familiarem et ingenio similem, præripuerat juvenem adhuc et tenerum, adjuvante Voluptate, quæ ipsi frequenter ministrat, corruptique miserum, comissionibus et meretricibus dedititium tradens, ut ne paulum quidem pudoris illi relinqueretur. Atque ea quæ pro se dici paullo ante putabat, pro me potius dicia putatote : circumibat enim infelix ille jam mane diei coronatus, crapula gravis, per medium forum, tibiis aures præbens, neque unquam sobrius, comissatum veniens ad quoscumque, contumelia majorum suorum et totius civitatis, risus hospitibus. Verum ad me quum venisset, equidem, ut facere soleo, apertis januis ad sodalium qui præsentibus erant verba forte faciebam de virtute et temperantia. At ille cum tibia et coronis astans primo quidem clamabat, tentabatque nos confundere, turbans clamore nostram disputationem : quum vero nihil illum curarem, paulatim (neque enim plane ab Ebrietate permaduerat) ad sobrietatem ab illa disputatione rediit, et aufert coronas, et tacere jubebat tibicinam, et purpuræ illum pudebat : et tanquam e profundo somno expergefactus, tum se, quomodo affectus esset, inspiciebat, tum vitam condemnabat superiorem. Hinc ille ab Ebrietate rubor deflorescens evanuit, quum a pudore potius eorum quæ fecerat erubesceret : et tandem, ut erat, ad me venit transfuga, neque vocantem, neque vim adhibentem, ut ista dicit; sed quod ipse sua sponte hæc meliora putaret. Et jam illum mihi voca, ut discatis quomodo erga me sit affectus. Hunc ego, iudices, quum accepissem ridicule se habentem, et neque vocem mittere neque stare præ mero valentem, converti, ad sobrietatem reduxi, et pro mancipio virum honestum et sobrium et quantivis pretii Græcis reddidi : et mihi tum ipse gratiam habet harum rerum causa, tum pro ipso necessarii. Dixi. Vos vero jam considerate, cum utra nostrum esse illi fuerit melius.

18. MERC. Age sane, nolite cunctari, ferte suffragia, surgite : judicare oportet etiam alios.

JUST. Omnibus, una excepta, vincit Academia.

MERC. Mirum non est esse aliquem qui suum Ebrietati etiam calculum adjecerit.

19. Sedete jam quibus sortito obvenit judicare causam

τες περὶ τοῦ ἐραστοῦ δικάζειν· ἐγκέχυται τὸ ὕδωρ. Ἡ κατάγραφος ἢ τὰ ποικίλα σὺ ἤδη λέγε.

20. ΣΤΟΑ. Οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὡς πρὸς εὐπρόσωπόν μοι τὴν ἀντίδικον ὁ λόγος ἔσται, ἀλλὰ καὶ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ὁρῶ πρὸς μὲν ἐκείνην ἀποβλέποντας καὶ μειδιῶντας πρὸς αὐτήν, ἐμοῦ δὲ καταφρονούντας, ὅτι ἐν χρῶϊ κέκαρμαι καὶ ἀρρενωπὸν βλέπω καὶ σκυθρωπὴ δοκῶ· ὅμως δὲ, ἣν ἐθελήσητε ἀκοῦσαί μου λεγούσης, θαρρῶ πολὺ δικαιότερα ταύτης εἶναι. Τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ παρὸν ἐγκλημὰ ἔστιν, ὅτι οὕτως ἐταιρικῶς ἐσκευασμένη τῷ ἐπαγωγῷ τῆς ὀφείας ἐραστὴν ἐμὸν ἄνδρα τότε σώφρονα τὸν Διονύσιον φενακίσασα πρὸς ἑαυτὴν περιέσπασε, καὶ ἦν γε οἱ πρὸ ὑμῶν δίκην ἐδίκασαν τῇ Ἀκαδημείᾳ καὶ τῇ Μέθῃ, ἀδελφῇ τῆς παρούσης δίκης ἔστιν· ἐξετάζεται γὰρ ἐν τῷ παρόντι πότῃρα χοίρων δίκην κάτω νενευκότας ἡδομένους χρῆ βιοῦν οὐδὲν σεμνὸν οὐδὲ μεγαλόφρον ἐπινουῶντας ἢ ἐν δευτέρῳ τοῦ καλῶς ἔχοντος ἡγησαμένους τὸ τερπνὸν ἐλευθέρους ἐλευθέρως φιλοσοφεῖν, μήτε τὸ ἀλγεινὸν ὡς ἄμαχον δεδιότας μήτε τὸ ἡδὺ ἀνδραποδωδῶς πραιομένων καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ζητοῦντας ἐν τῷ μέλιτι καὶ ταῖς ἰσχάσι. Τοιαῦτα γὰρ αὕτη δελέατα τοῖς ἀνόητοις προτείνουσα καὶ μορμολυττομένη τῷ πόνῳ προσάγεται αὐτῶν τοὺς πολλοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν δελαιὸν ἐκείνον ἀφηνιάσαι ἡμῶν ἐποίησε νοσοῦντα τηρήσασα· οὐ γὰρ ἂν ὑγιαίνων ποτὲ προσήκατο τοὺς παρὰ ταύτης λόγους. Καίτοι τί ἂν ἔγωγε ἀγανακτοῖην κατ' αὐτῆς, ὅπου μηδὲ τῶν θεῶν φείδεται, ἀλλὰ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν διαβάλλει; ὥστε εἰ σωφρονεῖτε, καὶ ἀσεβείας ἂν δίκην λάβοιτε παρ' αὐτῆς. Ἡκούον δὲ ἔγωγε ὡς οὐδὲ αὕτη παρεσκεύασται ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἀλλὰ τὸν Ἐπίκουρον ἀναβιβάσεται συναγορεύσοντα· οὕτως ἐντροφῇ τῷ δικαστηρίῳ· πλὴν ἀλλὰ ἐκεῖνά γε αὐτὴν ἐρωτᾶτε, οἷους ἂν οἶεται γενέσθαι τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν ὑμέτερον Θησέα, εἰ πεισθέντες τῇ ἡδονῇ ἔφυγον τοὺς πόνους· οὐδὲ γὰρ ἂν ἐκώλυε μεστήν ἀδικίας εἶναι τὴν γῆν, ἐκείνων μὴ πονησάντων. Ταῦτα εἶπον οὐ πάνυ τοῖς μακροῖς τῶν λόγων χαίρουσα. Εἰ δέ γε ἐθελήσειε κατὰ μικρὸν ἀποκρίνασθαι μοι συνερωτωμένη, τάχιστα ἂν γνωσθείη τὸ μηδὲν οὔσα. Πλὴν ἀλλὰ ὑμεῖς γε τῶν ὄρκων μνημονεύσαντες ψηφίσασθε ἤδη τὰ εὖορκα μὴ πιστεύσαντες Ἐπικούρῳ λέγοντι μηδὲν ἐπισκοπεῖν τῶν παρ' ἡμῖν γιγνομένων τοὺς θεοὺς.

ΕΡΜ. Μετάστηθι. Ὁ Ἐπίκουρος ὑπὲρ τῆς Ἡδονῆς λέγε.

21. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Οὐ μακρὰ, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ· δεῖ γὰρ οὐδὲ πολλῶν μοι τῶν λόγων· ἀλλ' εἰ μὲν ἐπὶ πᾶσι τις ἢ φαρμάκοις ὅν φησιν ἑαυτῆς ἐραστὴν ἢ Στοᾶ τὸν Διονύσιον κατηνάγκασε ταύτης μὲν ἀπέχεσθαι, πρὸς ἑαυτὴν δὲ ἀποβλέπειν ἢ Ἡδονὴν, φαρμακίς ἂν εἰκότως ἔδοξε καὶ ἀδικεῖν ἐκέκριτο ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἐραστὰς μαγγανεύουσα. Εἰ δέ τις ἐλεύθερος, ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει, μὴ ἀπαγαρευόντων τῶν νόμων, τὴν παρὰ ταύτης ἀηδίαν μουσαχθεῖς καὶ ἦν φησιν ἐπὶ

Porticus contra Voluptatem de amatore. Infusa jam est aqua. Tu jam, variis coloribus picta (Pœcile), dicito.

20. PORTICUS. Non ignoro equidem, judices, quam speciosam contra adversariam mihi dicendum sit; quin vestrum etiam plerosque video coniectis in istam oculis ei arridere, me autem despicere, quod in cute sum tonsa, virili vultu, et tristis atque severa videor: tamen, si volueritis audire me dicentem, confido multo me justiora præ ista dicturam. Nimirum hoc ipsum etiam præsens crimen est, quod meretricie ita ornata, illo vultu illice meum amatorem, virum tunc temperantem, Dionysium, deceptum ad se traduxit; quamque ante vos modo causam judicarunt judices inter Academicam atque Ebrietatem, ea præsentī causæ gemina est: dispicitur enim nunc, utrum porcorum instar humum spectantes in voluptate vivere deceat, grave nihil nec magnanimum cogitantes; an post honestatem collocato quod delectat, liberos liberaliter philosophari, neque dolorem ut invictum quiddam metuentes, neque suave quod est mancipiorum more sequentes, quærentesque felicitatem in melle et ficibus. Tales enim escas imprudentibus ista proponens, et laborem velut terculamentum quoddam ostentans, plerosque ipsorum ad se allicit: in quibus etiam miserum istum, nostras ut habenas excuteret, adduxit, quum observasset ægrotantem: neque enim sanus unquam orationem illius erat admissurus. Verum quid ego isti indignor, quæ ne diis quidem parcat, sed eorum calumniatur providentiam? Itaque si sanum sequi iudicium volueritis, impietatis etiam pœnam ab ista sumseritis. Audi equidem neque ipsam ad dicendum se comparasse, sed Epicurum adducturam esse patronum: adeo tribunalis majestatem per delicias conculcat. Verum illud certe istam interrogare, quales putet futuros fuisse Herculem et vestrum Theseum, si, voluptatis castra secuti, fugissent labores: nihil enim impediēbat quominus injustitiæ plena esset terra, illis detrectantibus laborem. Hæc dixi, non vehementer gaudens longis orationibus. Si vero voluerit in brevi altercatione mihi respondere, celerrime, quam nihil sit, intelligatur. Verum vos, jurisjurandi memores, religiose jam ite in suffragia, neu Epicuro credite dicenti nihil inspicere eorum quæ apud nos fiunt deos.

MERC. Transi. Tu, Epicure, pro Voluptate dicito.

21. EPICURUS. Non longa apud vos oratione utar, judices; neque enim multis mihi argumentis opus est: sed si quidem incantationibus quibusdam aut venenis, quem amatorem suum dicit Porticus, Dionysium, adegisset Voluptas, ab ista ut segregatus ad se respiceret; venefica visa merito, jam damnata esset injuriarum, usa nimirum veneficiis in amatores alienos. Si quis vero liber, in civitate libera, legibus non prohibentibus, exosus istius insuavitatem, et quam

κεφαλαίῳ τῶν πόνων τὴν εὐδαιμονίαν παραγίγνεσθαι λῆρον οἰηθεὶς τοὺς μὲν ἀγκύλους ἐκείνους λόγους καὶ λαβυρίνθοις ὁμοίους ἀπέφυγε, πρὸς δὲ τὴν Ἥδονην ἄσμενος ἐδραπέτευσεν ὥσπερ δεσμά τινα διακόψας τὰς τῶν λόγων πλεκτάνας, ἀνθρώπινα καὶ οὐ βλακώδη φρονήσας καὶ τὸν μὲν πόνον, ὅπερ ἐστὶ, πονηρὸν, ἡδεῖαν δὲ τὴν ἡδονὴν οἰηθεὶς, ἀποκλείειν ἐχρῆν αὐτὸν ὥσπερ ἐκ ναυαγίου λιμένι προσνέοντα καὶ γαλήνης ἐπιθυμοῦντα συνωθοῦντας ἐπὶ κεφαλὴν ἐς τὸν πόνον καὶ ἔκδοτον τὸν ἀθλίον παρέχειν ταῖς ἀπορίαις, καὶ ταῦτα ὥσπερ ἱκέτην ἐπὶ τὸν τοῦ ἐλέου βωμὸν ἐπὶ τὴν ἡδονὴν καταφυγόντα, ἵνα τὴν πολυθύλητον ὁηλαδὴ ἀρετὴν ἐπὶ τὸ ὄρθιον ἰδρῶτι πολλῶ ἀνελθὼν ἴδῃ κατὰ δι' ὅλου πονήσας τοῦ βίου εὐδαιμονήσῃ μετὰ τὸν βίον; Καίτοι τίς ἂν κριτὴς δικαιότερος δόξειεν αὐτοῦ ἐκείνου, ὃς τὰ παρὰ τῆς Στοᾶς εἰδὼς, εἰ καὶ τις ἄλλος, καὶ μόνον τέως τὸ καλὸν ἀγαθὸν οἰόμενος εἶναι, μεταμαθὼν ὡς κακὸν ὁ πόνος ἦν, τὸ βέλτιον ἐξ ἀμφοῖν δοκιμασθὲν εἴλετο; Ἐώρα γάρ, οἶμαι, τούτους περὶ τοῦ καρτερεῖν καὶ ἀνέχεσθαι τοὺς πόνους πολλὰ διεξιόντας, ἰδίᾳ δὲ τὴν Ἥδονην θεραπεύοντας, καὶ μέχρι μὲν τοῦ λόγου νεανιευομένους, οἵκοι δὲ κατὰ τοὺς τῆς Ἥδονης νόμους βιοῦντας, αἰσχυνομένους μὲν εἰ φανοῦνται χαλῶντες τοῦ τόνου καὶ προδιδόντες τὸ δόγμα, πεπονθότας δὲ ἀθλίου τὸ τοῦ Ταντάλου, καὶ ἐνθα ἂν λήσῃ καὶ ἀσφαλῶς παρανομήσῃ ἐλπίσωσι, χανδὸν ἐμπιπλαμένους τοῦ ἡδέος. Εἰ γοῦν τις αὐτοῖς τὸν τοῦ Γύγου δακτύλιον ἔδωκεν, ὡς περιθεμένους μὴ ὀρᾶσθαι, ἢ τὴν τοῦ Ἀΐδος κυνῆν, εὖ οἶδ' ὅτι μακρὰ χαίρειν τοῖς πόνοις φράσαντες ἐπὶ τὴν Ἥδονην ὠθοῦντο ἂν καὶ ἐμιμοῦντο ἅπαντες τὸν Διονύσιον, ὃς μέχρι μὲν τῆς νόσου ἤλπιζεν ὠφελῆσειν τι αὐτὸν τοὺς περὶ τῆς καρτερίας λόγους· ἐπεὶ δὲ ἤλγησε καὶ ἐνόσησε καὶ ὁ πόνος ἀληθέστερος αὐτοῦ καθίκετο, ἰδὼν τὸ σῶμα τὸ ἑαυτοῦ ἀντιφιλοσοφοῦν τῇ Στοᾷ καὶ τάναντία δογματίζον, αὐτῷ μᾶλλον ἢ τούτοις ἐπίστευσε καὶ ἔγνω ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἔχων, καὶ διετέλεσεν οὐχ ὡς ἀνδριάντι αὐτῷ χρώμενος εἰδὼς ὅτι, ὃς ἂν ἄλλως λέγῃ καὶ ἡδονῆς κατηγορῇ,

λόγοισι χαίρει, τὸν δὲ νοῦν ἐκεῖσ' ἔχει.

Εἶρηκα· ὑμεῖς δ' ἐπὶ τούτοις ψηφοφορήσατε.

22. ΣΤΟΑ. Μηδαμῶς, ἀλλ' ὀλίγα μοι συνερωτῆσαι ἐπιτρέψατε.

ΕΠΙΚ. Ἐρώτησον· ἀποκρινοῦμαι γάρ.

ΣΤΟΑ. Κακὸν ἢ γῆ τὸν πόνον;

ΕΠΙΚ. Ναί.

ΣΤΟΑ. Τὴν ἡδονὴν δὲ ἀγαθόν;

ΕΠΙΚ. Πάνυ μὲν οὔν.

ΣΤΟΑ. Τί δαί; οἶσθα τί διάφορον καὶ ἀδιάφορον καὶ προηγμένον καὶ ἀποπροηγμένον;

ΕΠΙΚ. Μάλιστα.

ΕΡΜ. Οὐ φασιν, ὦ Στοᾶ, συνιέναι οἱ δικασταὶ τὰ δυσύλλαβα ταῦτα ἐρωτήματα· ὥστε ἡσυχίαν ἄγετε.

Ψηφοφορήσουσι γάρ.

pro summa laborum venire tandem ait felicitatem, nugas esse ratus; evitatis tortuosis illis argumentationibus et labyrinthorum similibus, ad Voluptatem transfugit lubens, rescissis velut vinculis quibusdam illis argumentorum cirris, hominem sapiens, non stipitem; et laborem, id quod est, malum, suavem autem voluptatem arbitratus: huncne excludere oportebat, tanquam ex naufragio adnatantem ad portum et tranquillitatis cupidum, praecipitem impellere in laborem, et dedititium tradere infelicem hominem desperationi, idque quum velut supplex ad misericordiae aram, sic ad voluptatem confugerit? ut nimirum celebratissimam illam virtutem, per ardua multo sudore enisus, videat, ac deinde tota vita in aërumnis consumpta, beatus sit post vitam? Quanquam quis justior iudex hoc ipso videri potest, qui eorum quae a Porticu docentur gnarus si quis alius, et solum quod honestum est idem bonum ad eum diem arbitratus, quum deinde didicisset malum esse laborem, quod ex duobus probaverat melius, illud elegerit? Videbat nempe, arbitror, eos qui de tolerantia et patientia doloris multa disputant, privatim colere Voluptatem, et, dum res in sermonibus esset, gerere se fortiter, domi vero ad Voluptatis leges vivere; atque erubescere quidem si appareat ipsos de contentione remittere et sua prodere decreta, verum Tantali illud supplicium sustinere miseros; et ubi latendi spem habeant et secure leges violandi, pleno se haustu ingurgitare suavis. Si quis igitur Gygis anulum det istis, quo induti non videantur, aut Orci galeam; bene novi futurum ut longum valere jussis laboribus, ad Voluptatem trudentes alter alterum ferantur, imitati omnes Dionysium: qui ad morbum usque sperabat profuturas sibi aliquid illas de tolerantia disputationes; quum vero doleret atque aegrotaret, veriorque penetraret ad ipsum labor; videns disputare contra Porticum corpus suum, et contrarias sententias ponere, illi potius quam istis credidit, seque hominem esse et hominis habere corpus agnovit, atque perrexit illo non tanquam statua uti, bene gnarus, qui aliter dicat et voluptatem accuset,

Gaudere verbis, mentem habere illic tamen.

Dixi. Vos autem de his ferte suffragia.

22. PORT. Nequaquam: Sed pauca interrogare mihi permittite.

EPIC. Interroga; respondebo enim.

PORT. Malum putas laborem?

EPIC. Nempe.

PORT. Voluptatem autem bonum?

EPIC. Omnino equidem.

PORT. Quid igitur? nosti quid sit differens et indifferens, productum et rejectum?

EPIC. Omnino.

MERC. Negant iudices intelligere se disyllabas illas interrogatiunculas. Itaque quiescite: ferent enim suffragia.

ΣΤΟΑ. Καὶ μὴν ἐκράτησα ἄν, εἰ συνηρώτησα ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἀναποδείκτων σχήματι.

ΔΙΚ. Τίς ὑπερέσχεν;

ΕΡΜ. Πάσαις ἡ Ἥδονή.

ΣΤΟΑ. Ἐφίημι ἐπὶ τὸν Δία.

ΔΙΚ. Τύχῃ τῇ ἀγαθῇ. Σὺ δὲ ἄλλους κάλει.

23. **ΕΡΜ.** Περὶ Ἀριστίππου Ἀρετὴ καὶ Τρυφή, καὶ Ἀρίστιππος δὲ αὐτὸς παρέστω.

ΑΡΕΤΗ. Προτέραν ἐμὲ χρῆ τὴν Ἀρετὴν λέγειν· ἐμὸς γὰρ ἐστὶν Ἀρίστιππος, ὡς δηλοῦσιν οἱ λόγοι καὶ τὰ ἔργα.

ΤΡΥΦΗ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐμὲ τὴν Τρυφήν· ἐμὸς γὰρ ὁ ἀνὴρ, ὡς ἐστὶν ὁρᾶν ἀπὸ τῶν στεφάνων καὶ τῆς πορφυρίδος καὶ τῶν μύρων.

ΔΙΚ. Μὴ φιλονεικεῖτε· υπερκρίσεται γὰρ καὶ αὕτη ἡ δίκη· ἐστ' ἄν ὁ Ζεὺς δικάσῃ περὶ τοῦ Διόνυσου· παραπλήσιον γάρ τι καὶ τοῦτο εἴκειν εἶναι. Ὡστε ἐὰν μὲν ἡ Ἥδονὴ κρατήσῃ, καὶ τὸν Ἀρίστιππον ἔξει ἡ Τρυφή· νικώσης δὲ τῆς Στοᾶς, καὶ οὗτος ἐστὶ τῆς Ἀρετῆς κεκριμένος. Ὡστε ἄλλοι παρέστωσαν. Τὸ δεῖνα μέντοι, μὴ λαμβανέτωσαν οὗτοι τὸ δικαστικόν· ἀδίκαστος γὰρ ἡ δίκη μεμένηκεν αὐτοῖς.

ΕΡΜ. Μάτην οὖν ἀνεληλυθότες ὥσι γέροντες ἄνδρες οὕτω μακρὰν τὴν ἀνάβασιν;

ΔΙΚ. Ἰκανὸν, εἰ τριτημόριον λάβοιεν. Ἄπιτε, μὴ ἀγανακτεῖτε, αὐθις δικάσετε.

24. **ΕΡΜ.** Διογένη Σινωπέα παρεῖναι καιρὸς, καὶ σὺ ἡ Ἀργυραμοιβικὴ λέγε.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Καὶ μὴν ἄν γε μὴ παύσῃται ἐνοχλοῦσα, ὃ Δίκη, οὐκέτι δρασμοῦ δικάσεται μοι, ἀλλὰ πολλῶν καὶ βαθέων τραυμάτων· ἐγὼ γὰρ αὐτίκα μάλα πατάξω τῷ ξύλῳ.

ΔΙΚ. Τί τοῦτο; πέφευγεν ἡ Ἀργυραμοιβικὴ, ὃ δὲ διώκει ἐπηρεμένος τὸ βάκτρον. Οὐ μέτριόν τι κακὸν ἡ ἀθλία εἴκει λήψεσθαι. Τὸν Πύρρωνα κήρυττε.

25. **ΕΡΜ.** Ἀλλὰ ἡ μὲν Γραφικὴ πάρεστιν, ὃ Δίκη, ὃ Πύρρων δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀνελήλυθε, καὶ ἐρῶκει τοῦτο πράξειν.

ΔΙΚ. Διὰ τί, ὃ Ἑρμῇ;

ΕΡΜ. Ὅτι οὐδὲν ἡγεῖται κριτήριον ἀληθὲς εἶναι.

ΔΙΚ. Τοιγαροῦν ἐρήμην αὐτοῦ καταδικασάτωσαν. Τὸν λογογράφον ἤδη κάλει τὸν Σύρον· καίτοι πρῶην ἀπηνέχθησαν κατ' αὐτοῦ αἱ γραφαί, καὶ οὐδὲν ἤπειγεν ἤδη κεκρίσθαι. Πλὴν ἀλλ' ἐπεὶ ἔδοξε, προτέραν ἐσάγαγε τῆς Ῥητορικῆς τὴν δίκην. Βαβαί, ὅσοι συνεληλύθασιν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν.

ΕΡΜ. Εἰκότως, ὃ Δίκη· τό τε γὰρ μὴ ἔωλον εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλὰ καινὴν καὶ ξένην, χθές, ὥσπερ ἔφη, ἐπηγγελμένην, καὶ τὸ ἐλπίζειν ἀκούσεσθαι Ῥητορικῆς μὲν καὶ Διαλόγου ἐν τῷ μέρει κατηγορούντων, ἀπολογουμένου δὲ πρὸς ἀμφοτέρους τοῦ Σύρου, τοῦτο πολλοὺς ἐπήγαγε τῷ δικαστηρίῳ. Πλὴν ἀλλὰ ἄρξαι ποτὲ, ὃ Ῥητορικῇ, τῶν λόγων.

26. **ΡΗΤΟΡΙΚΗ.** Πρῶτον μὲν, ὃ ἄνδρες Ἀθη-
LUCIANUS. I.

PORT. Verum viceram, si peregissem interrogationes in tertia figura indemonstrabilium.

JUST. Quis superavit?

MERC. Omnibus calculis Voluptas.

PORT. Provoco ad Jovem.

JUST. Quod bene vertat! Tu vero voca alios.

23. **MERC.** De Aristippo Virtus et Luxuria. Aristippus autem ipse quoque adsit.

VIRTUS. Priorem me oportet dicere, Virtutem : meus enim est Aristippus, ut sermones illius indicant et opera.

LUXURIA. Nequaquam; sed me, Luxuriam : meus enim vir est, ut videre licet e coronis et purpura et unguentis.

JUST. Nolite contendere : differetur enim hæc quoque causa, usquedum Jupiter pronunciet de Dionysio : vicinum enim quiddam etiam hoc esse videtur. Igitur si vicerit Voluptas, etiam Aristippum habebit Luxuria : vincente contra Porticu, etiam hic Virtuti adjudicatus erit. Quare alii jam adsunto. Verum illud, ne capiant hi mercedem : nam non judicata ab illis hæc lis est.

MERC. Nequicquam ergo ascenderint viri senes viam tam longam?

JUST. Satis fuerit si tertiam partem accipiant. Abite : nolite indignari; rursus judicabit.

24. **MERC.** Diogenem Sinopensem adesse tempus est. Tu igitur, Mensaria, dic.

DIOGENES. Verum, Justitia, si non desierit mihi molestia esse, non amplius fugæ mihi litem intendet, sed multorum profundorumque vulnerum : ego enim jam statim fuste illam percutiam.

JUST. Quid hoc? fugit Mensaria, ille vero sublato eam baculo persequitur. Non leve malum misera nanciscetur, puto. Pyrrhonem advoca.

25. **MERC.** Verum Pictoria quidem adest, Justitia : Pyrrho autem ne venit quidem, et sic facturum eum probabile erat.

JUST. Quid ita, Mercuri?

MERC. Quia nullam veram putat esse judicandi normam.

JUST. Itaque desertæ illum litis condemnanto. Librorum scriptorem Syrum jam voca : quanquam nuper demum nomen ipsius delatum est, nec quicquam urgebat eas causas nunc judicari. Verum quando ita visum est, primam agi jube causam Rhetorices. Vah quot convenerunt ad audiendum!

MERC. Neque immerito, Justitia. Quod enim non obsoleta est causa, sed nova et insolens, heri demum, ut dicebas, delata; et quod sperant se audituros Rhetoricen et Dialogum per vices accusantes, causam vero adversus ambos dicentem Syrum : ea res multos allexit ad judicium. Verum incipe tandem orationem, Rhetorice.

26. **RHETORICE.** Primum quidem, Athenienses, deos

ναῖοι, τοῖς θεοῖς εὐχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσῃν εὖνοιαν ἔχουσα διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν ἐς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλιστα δίκαιον, τοῦτο παραστήσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, τὸν μὲν ἀντίδικον σιωπᾶν κελεύειν, ἐμὲ δὲ, ὡς προήρημαι καὶ βεβούλημαι, τὴν κατηγορίαν ἔᾶσαι ποιήσασθαι. Οὐχὶ δὲ ταῦτά παρίσταται μοι γινώσκειν, ὅταν τε ἐς ἃ πέπονθα ἀποβλέψω καὶ ὅταν ἐς τοὺς λόγους οὐδ' ἀκούω· τοὺς μὲν γὰρ λόγους ὡς ὁμοιοτάτους τοῖς ἐμοῖς οὐδ' αὐτὸς ἐρεῖ πρὸς ὑμᾶς, τὰ δὲ πράγματα ἐς τοῦτο προήκοντα ὤψεσθε, ὥστε ὅπως μὴ χειρόν τι πείσομαι πρὸς αὐτοῦ σκέψασθαι δέον. Ἀλλὰ γὰρ ἵνα μὴ μακρὰ προοιμιάζωμαι, τοῦ ὕδατος πάλαι εἰκῇ ῥέοντος, ἄρξομαι τῆς κατηγορίας.

27. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τουτονὶ κομιδῇ μειράκιον ὄντα, βάρβαρον ἔτι τὴν φωνὴν καὶ μονονουχὶ κἀνδυν ἐνδεδυκότα ἐς τὸν Ἀσσύριον τρόπον, περὶ τὴν Ἰωνίαν εὐροῦσα πλαζόμενον ἔτι καὶ ὅτι χρῆσαιτο ἑαυτῷ οὐκ εἰδότα παραλαβοῦσα ἐπαίδευσά· καὶ ἐπεὶ ἐδόκει μοι εὐμαθὲς εἶναι καὶ ἀτενὲς ὄρᾶν ἐς ἐμέ — ὑπέπτησέ τε γὰρ ἔτι τότε καὶ θεράπευε καὶ μόνῃν ἐθαύμαζεν — ἀπολιποῦσα τοὺς ἄλλους ὁπόσοι ἐμνηστεύοντό με πλούσιοι καὶ καλοὶ καὶ λαμπροὶ τὰ προγονικά, τῷ ἀχαρίστῳ τούτῳ ἑμαυτὴν ἐνεγύησα πένητι καὶ ἀφανεῖ καὶ νέῳ προῖκα οὐ μικρὰν ἐπεσενεγκαμένη πολλοὺς καὶ θαυμασίους λόγους· εἴτα ἀγαγοῦσα αὐτὸν ἐς τοὺς φυλάτας τοὺς ἐμοὺς παρενέγραψα καὶ ἀστὸν ἀπέφηνά, ὥστε τοὺς διαμαρτάνοντας τῆς ἐγγύης ἀποπνίγεσθαι. Δόξαν δὲ αὐτῷ περινοστεῖν ἐπιδειξομένῳ τοῦ γάμου τὴν εὐποτιμίαν, οὐδὲ τότε ἀπελείφθην, ἀλλὰ πανταχοῦ ἐπομένη, ἄνω καὶ κάτω περιαγομένη καὶ κλεινὸν αὐτὸν καὶ ἀοίδιμον ἐποιοῦν κατακοσμοῦσα καὶ περιστέλλουσα, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰωνίας μέτρια, ἐς δὲ τὴν Ἰταλίαν ἀποδημῆσαι θελήσαντι αὐτῷ τὸν Ἰόνιον συνδιέπλευσα καὶ τὰ τελευταῖα μέχρι τῆς Κελτικῆς συναπάρασσα εὐπορεῖσθαι ἐποίησα. Καὶ μέχρι μὲν πολλοῦ πάντα μοι ἐπέθετο καὶ συνῆν αἰὲ μῆδεμίαν νύκτα ἀπόκοιτος γινόμενος παρ' ἡμῶν.

28. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἐπεσιτίσαστο καὶ τὰ πρὸς εὐδοξίαν εὖ ἔχειν αὐτῷ ὑπέλαβε, τὰς ὁφρῦς ἐπάρας καὶ μέγα φρονήσας ἐμοῦ μὲν ἡμέλησε, μᾶλλον δὲ τέλεον εἶασεν, αὐτὸς δὲ τὸν γενειήτην ἐκεῖνον, τὸν ἀπὸ τοῦ σχήματος, τὸν Διάλογον, Φιλοσοφίας υἱὸν εἶναι λεγόμενον, ὑπεραγαπήσας μάλα ἐρωτικῶς πρεσβύτερον αὐτοῦ ὄντα, τούτῳ σύνεστι, καὶ οὐκ αἰσχύνεται τὴν μὲν ἐλευθερίαν καὶ τὸ ἄνετον τῶν ἐν ἐμοὶ λόγων συντεμνῶν, ἐς μικρὰ δὲ καὶ κδμματικὰ ἐρωτήματα κατακλείσας ἑαυτὸν καὶ ἀντὶ τοῦ λέγειν ὅτι βούλεται μεγάλη τῇ φωνῇ βραχεῖς τινὰς λόγους ἀναπλέκων καὶ συλλαβίζων, ἀφ' ὧν ἀθρόος μὲν ἐπαινος ἢ κρότος πολὺς οὐκ ἂν ἀπαντήσειεν αὐτῷ, μειδίαμα δὲ παρὰ τῶν ἀκουόντων καὶ τὸ ἐπισεῖσαι τὴν χεῖρα ἐντὸς τῶν ὄρων καὶ μικρὰ ἐπινεῦσαι τῇ κεφαλῇ καὶ ἐπιστενάξαι τοῖς λεγομένοις. Τοιούτων ἡράσθη ὁ γενναῖος ἐμοῦ καταφρονήσας. Φασὶ δὲ αὐτὸν μηδὲ πρὸς

deasque precor universos, ut quanta est semperque fuit mea adversus urbem vestram et vos omnes benevolentia, talis a vobis mihi in praesenti certamine tribuatur : deinde, quod justissimum est, eam vobis mentem dare deos, ut adversarium tacere jubeatis, meque, ut in animum induxi atque deliberavi, accusationem peragere patiamini. Non idem autem mihi sentiendum videtur, quum ad ea quae acciderunt mihi respicio, et quum ad verba, quae audio. Verba enim quae ipse apud vos faciet, quam simillima erunt meis ; res autem eo pertinere videbitis, ut omnino, ne quod majus detrimentum ab eo capiam, prospiciendum sit. Verum enim vero, ne longo utar exordio, aqua jam dudum temere fluente, accusationem aggrediar.

27. Ego enim, judices, istum admodum adolescentem, lingua adhuc barbarum, et tantum non candye Assyrio more indutum, circa Ioniam oberrantem adhuc et quid se faceret dubium, assumsi atque institui. Et quum docilis mihi videretur esse et intentis me oculis respicere (tum nempe reverebatur me adhuc, et colebat, et solam admirabatur), relictis ceteris quicumque me petebant, divites, et honesti, et claris majoribus, ingrato me isti desponsavi, pauperi, ignobili, juveni, dotem afferens non parvam, multas admirabilesque orationes : deinde ad tribules illum meos deductum, adventitium hominem tabulis inscripsi, et civem feci : adeo ut qui spe nuptiarum mearum exciderant, angerentur. Quum vero illi visum esset circumire ad divites nuptias ostentandas, ne tum quidem destitui : sed ubicumque illum secuta, sursum deorsum circumduci me passa, celebrem illum et nobilem ornando et componendo reddidi. Mediocria vero sunt quae per Graeciam atque Ioniam feci : sed quum per Italiam peregrinari vellet, Ionium cum eo sinum trajeci, et denique in Celticam usque cum illo solvens, eum locupletavi. Ac diu quidem per omnia mihi obsequabatur, eratque mecum, ut ne semel quidem abnoctaret.

28. Quum vero satis sibi jam viaticatus esse et satis gloriae habere videretur ; sublati supercilliis et sumta superbia, me quidem neglexit, vel potius plane deseruit : istum vero barbatum, istum habitu noscendum facile, Dialogum, qui Philosophiae dicitur filius, supra modum et amatoris instar, se licet seniore, diligere coepit, cum hoc habet consuetudinem ; neque erubescit libertatem, et illud meis in verbis solutum, concidere, atque in parvas, incisorum instar, interrogatiunculas se ipsum concludere ; ac pro eo quod dicere debebat, quicquid vellet, magna voce, breves quosdam sermones contexere, et tanquam colligere syllabas : a quibus conferta quidem laus aut plausus multus illi non redierit ; sed illud, ut leniter arrideant auditores, aut manum, intra terminos tamen, moveant, aut paullum capite annuant, aut ad ea quae dicuntur ingemiscant. Ista adamavit generosus ille, me contemta. Aiunt autem illum

τὸν ἐρώμενον τοῦτον εἰρήνην ἄγειν, ἀλλὰ καὶ ἐς ἐκεῖνον ὑβρίζειν.

29. Πῶς οὖν οὐκ ἀχάριστος οὗτος καὶ ἐνοχος τοῖς περὶ τῆς κακώσεως νόμοις, ὃς τὴν μὲν νόμῳ γαμετὴν, παρ' ἧς τοσαῦτα εἴληφε καὶ δι' ἣν ἔνδοξός ἐστιν, οὕτως ἀτίμως ἀπέλιπε, καὶ νῦν δὲ ὠρέχθη πραγμάτων, καὶ ταῦτα νῦν ὅποτε μόνον ἐμὲ θαυμάζουσι καὶ ἐπιγράφονται ἅπαντες προστάτιν ἐαυτῶν; Ἄλλ' ἐγὼ μὲν ἀντέχω τοσούτων μνηστευόντων καὶ κόπτουσιν αὐτοῖς τὴν θύραν καὶ τοῦνομα ἐπιβουμένους μεγάλη τῇ φωνῇ οὔτε ἀνοίγειν οὔτε ὑπακούειν βούλομαι· ὥρῳ γὰρ αὐτοὺς οὐδὲν πλέον τῆς βοῆς κομίζοντας. Οὗτος δὲ οὐδ' οὕτως ἐπιστρέφεται πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐρώμενον βλέπει, τί, ὦ θεοί, χρηστὸν παρ' αὐτοῦ λήψεσθαι προσδοκῶν, ὃν οἶδε τοῦ τρίβωνος οὐδὲν πλέον ἔχοντα; Εἰρηκα, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὑμεῖς δὲ, ἣν ἐς τὸν ἐμὸν τρόπον τῶν λόγων ἀπολογεῖσθαι θέλῃ, τοῦτο μὲν μὴ ἐπιτρέπετε — ἀγνώμων γὰρ ἐπ' ἐμὲ τὴν ἐμὴν μάχαιραν ἀκονᾶν — κατὰ δὲ τὸν αὐτοῦ ἐρώμενον τὸν Διάλογον οὕτως ἀπολογείσθω, ἣν δύνηται.

ΕΡΜ. Τοῦτο μὲν ἀπίθανον· οὐ γὰρ οἷόν τε, ὦ Ῥητορικῇ, μόνον αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ Διαλόγου, ἀλλὰ ῥῆσιν καὶ αὐτὸς εἰπάτω.

30. ΣΥΡΟΣ. Ἐπεὶ καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἡ ἀντίδικος ἡγανάκτησεν, εἰ μακρῷ χρῆσθαι τῷ λόγῳ καὶ αὐτὸ τὸ δύνασθαι λέγειν παρ' ἐκείνης λαβῶν, πολλὰ μὲν οὐκ ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, τὰ κεφάλαια δὲ αὐτὰ ἐπιλυσάμενος τῶν κατηγορηθέντων ὑμῖν ἀπολείψω σκοπεῖν περὶ ἁπάντων· πάντα γὰρ ὅποσα διηγῆσατο περὶ ἐμοῦ ἀληθῆ ὄντα διηγῆσατο· καὶ γὰρ ἐπαίδευσεν καὶ συναπεδήμησεν καὶ ἐς τοὺς Ἑλληνας ἐνέγραψε, καὶ κατὰ γε τοῦτο χάριν ἂν εἰδείην τῷ γάμῳ. Δι' ἧς δὲ αἰτίας ἀπολιπὼν αὐτὴν ἐπὶ τούτῳ τὸν Διάλογον ἐτραπόμην, ἀκούσατε, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ με μὴδὲν τοῦ χρησίμου ἔνεκα ψεύδεσθαι ὑπολάβετε.

31. Ἐγὼ γὰρ δρῶν ταύτην οὐκέτι σωφρονοῦσαν οὐδὲ μένουσαν ἐπὶ τοῦ κοσμίου σχήματος, οἷόν ποτε ἐσχηματισμένην αὐτὴν ὁ Παιανιεὺς ἐκεῖνος ἡγάγετο, κοσμουμένην δὲ καὶ τὰς τρίχας εὐθετίζουσιν ἐς τὸ ἐταιρικὸν καὶ φυκίον ἐντριβομένην καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ὑπογραφομένην, ὑπώπτειον εὐθὺς καὶ παρεφύλαττον ὅποιον ὀφθαλμὸν φέρει. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐὼς καὶ ἑκάστην δὲ τὴν νύκτα ὁ μὲν στενωπὸς ἡμῶν ἐνεπύματο μεθυσμένων ἐραστῶν κωμάζοντων ἐπ' αὐτὴν καὶ κοπτόντων τὴν θύραν, ἐνίων δὲ καὶ ἐσβιάζεσθαι σὺν οὐδενὶ κόσμῳ τολμώντων. Αὕτῃ δὲ ἐγέλα καὶ ἤδετο τοῖς δρωμένοις καὶ τὰ πολλὰ ἢ παρέκλυπεν ἀπὸ τοῦ τέλους ἄδόντων ἀκούουσα τραχείᾳ τῇ φωνῇ ὥδ' αἰνὰς ἐταιρικὰς ἢ καὶ παρανοίγουσα τὰς θύρας ἐμὲ οἰομένη λανθάνειν ἡσέλγαινε καὶ ἐμοιχεύετο πρὸς αὐτῶν· ὅπερ ἐγὼ μὴ φέρων γράψασθαι μὲν αὐτὴν μοιχείας οὐκ ἐδοκίμαζον, ἐν γειτόνων δὲ οἰκοῦντι τῷ Διαλόγῳ προσελθὼν ἤξιον καταδεχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

32. Ταῦτά ἐστιν ἡ Ῥητορικὴ ἐγὼ μεγάλη

neque cum suo isto amasio pacem habere, sed in istum quoque esse contumeliosum.

29. Quidni igitur ingratus sit iste et legibus de mala tractatione teneatur? qui legitimam uxorem, a qua tanta bona acceperit, et per quam sit nobilis, ita ignominiose tamen deseruerit, et novas res appetierit; idque hoc ipso tempore, quum solam me admirantur homines, patronamque suam profitentur. Ego vero tot procis adhuc renitor, et fores pulsantibus nomenque meum magna voce inclamantibus neque aperire volo, neque auscultare: video quippe nihil præter clamorem illos afferre. Iste autem ne sic quidem ad me convertitur, sed ad amasium suum respicit, quid tandem, dii boni, bonum recepturum se ab illo exspectans? quem præter pallium nihil habere videat. Dixi, iudices. Vos autem, si mea ratione in causa dicenda uti voluerit, hoc nolite concedere (ingrati enim animi, si meum in me acuat gladium); sed amasii sui modo, Dialogi, sic dicat causam, si potuerit.

MERC. Hoc quidem probabile non est: neque enim fieri potest ut solus ipse causam dicat Dialogi in modum, sed perpetua oratione ipse quoque utatur.

30. SYRUS. Quandoquidem hoc etiam, iudices, indigne tulit adversaria, si longa oratione utar, qui ipsam hanc dicendi facultatem ab se habeam; multa quidem apud vos non dicam: capitibus vero ipsis eorum quæ crimini mihi dedit dissolutis, permittam vobis videre de omnibus. Quæcumque nimirum de me narravit, vere narravit omnia. Etenim instituit me, peregrinata est mecum, Græcis me ascripsit, et harum rerum nomine gratias habeo huic illius conjugio. Quas vero ob causas relicta illa ad hunc me Dialogum converterim, audite, iudices: neu quicquam utilitatis me meæ causa mentiri cogitaveritis.

31. Ego namque videns istam non amplius temperantem esse, neque in decenti illo habitu permanere, quo usam olim Pacaniensis ille rhetor duxerat; sed ornare se illam et capillos meretricio more disponere, et infucare faciem, et genas pingere; statim suspicabar aliquid, et quo oculum ferret, observabam. Ac reliqua prætermitto: singulis vero noctibus implebatur vicus noster ebriis amatoribus ad illam commissatum euntibus, pulsantibusque fores, quibusdam etiam vi irrumperere sine more modoque audentibus. At illa ridere, et his quæ fierent delectari: ac sæpe aut de tecto despicere, et audire aspera voce canentes amatoria quædam cantica; aut etiam apertis clanculum foribus, me, ut putabat, ignaro, lascivire, et cum illis adulterari: quod ego non ferens, nomen illius de adulterio deferendum non putavi; sed accedens ad habitantem in vicinia Dialogum, recipi ab eo petii.

32. Hæ sunt magnæ illæ, quibus affeci Rhetoricen, in-

ἡδίκηκα. Καίτοι εἰ καὶ μηδὲν αὐτῇ τοιοῦτο ἐπέπρακτο, καλῶς εἶχέ μοι ἀνδρὶ ἤδη τετταράκοντα ἔτη σχεδὸν γεγονότι θορύβων μὲν ἐκείνων καὶ δικῶν ἀπηλλάχθαι καὶ τοὺς ἀνδρας τοὺς δικαστὰς ἀτρεμεῖν ἔαν, τυράννων κατηγορίας καὶ ἀριστέων ἐπαίνους ἐκφυγόντα, ἐς δὲ τὴν Ἀκαδημειαν ἢ ἐς τὸ Λύκειον ἐλθόντα τῷ βελτίστῳ τούτῳ Διαλόγῳ συμπεριπατεῖν ἡρέμα διαλεγόμενους, τῶν ἐπαίνων καὶ κρότων οὐ δεομένων. Πολλὰ ἔχων εἰπεῖν ἤδη παύσομαι. Ὑμεῖς δὲ εὖορκον τὴν ψῆφον ἐνέγκατε.

ΔΙΚ. Τίς κρατεῖ;

ΕΡΜ. Πάσαις ὁ Σύρος πλὴν μιᾶς.

ΔΙΚ. Ῥήτωρ τις ἔοικεν εἶναι ὁ τὴν ἐναντίαν θέμενος.

33. Ὁ Διάλογος ἐπὶ τῶν αὐτῶν λέγει. Ὑμεῖς δὲ περιμείνατε διπλᾶριον ἀποισόμενοι τὸν μισθὸν ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς δίκαις.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, μακροὺς μὲν ἀποτείνειν οὐκ ἂν ἐβουλόμην τοὺς λόγους πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὥσπερ εἶωθα. Ὅμως δὲ ὡς νόμος ἐν τοῖς δικαστηρίοις, οὕτω ποιήσομαι τὴν κατηγορίαν ἰδιώτης παντάπασιν καὶ ἀτεχνος τῶν τοιούτων ὢν· καὶ μοι τοῦτο ἔστω πρὸς ὑμᾶς τὸ προοίμιον. Ἄδὲ ἡδίκημαι καὶ περιύβρισμαι πρὸς τούτου, ταῦτά ἐστιν, ὅτι με σεμνὸν τέως ὄντα καὶ θεῶν τε πέρι καὶ φύσεως καὶ τῆς τῶν ὀλων περιόδου σκοπούμενον, ὑψηλὸν ἄνω που τῶν νεφῶν ἀεροβατοῦντα, ἐνθα ὁ μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων φέρεται, κατασπᾶσας αὐτὸς ἤδη κατὰ τὴν ἀψίδα πετόμενον καὶ ἀναβαίνοντα ὑπὲρ τὰ νῶτα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ πτερὰ συντρίψας ἰσοδαίτον τοῖς πολλοῖς ἐποίησε, καὶ τὸ μὲν τραγικὸν ἐκεῖνο καὶ σωφρονικὸν προσωπεῖον ἀφεῖλέ μου, κωμικὸν δὲ καὶ σατυρικὸν ἄλλο ἐπέθηκέ μοι καὶ μικροῦ δεῖν γελοῖον· εἴτά μοι ἐς τὸ αὐτὸ φέρων συγκαθεῖρξε τὸ σκῶμμα καὶ τὸν ἱαμβὸν καὶ κυνισμὸν καὶ τὸν Εὐπόλιν καὶ τὸν Ἀριστοφάνην, δεινοὺς ἀνδρας ἐπικερτομήσαι τὰ σεμνὰ καὶ χλευάσαι τὰ ὀρθῶς ἔχοντα, τελευταῖον δὲ καὶ Μένιππον τινὰ τῶν παλαιῶν κυνῶν μάλα ὑλακτικὸν ὡς δοκεῖ καὶ κάρχαρον ἀνορύξας καὶ τοῦτον ἐπεισθήγαγέ μοι φοβερόν τινὰ ὡς ἀληθῶς κύνα καὶ τὸ δῆγμα λαθραῖον, ὅσῳ καὶ γελῶν ἅμα ἔδακνε. Πῶς οὖν οὐ δεινὰ ὑβρισμαι μηκέτ' ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος διαμένων, ἀλλὰ κωμωδῶν καὶ γελωτοποιῶν καὶ ὑποθέσεις ἄλλοκότους ὑποκρινόμενος αὐτῷ; τὸ γὰρ πάντων ἀτοπιότατον, κρᾶσιν τινὰ παράδοξον κέκραμαι καὶ οὔτε πεζὸς εἰμι οὔτ' ἐπὶ τῶν μέτρων βέβηκα, ἀλλὰ ἵπποκενταύρου δίκην σύνθετόν τι καὶ ξένον φάσμα τοῖς ἀκούουσι δοκῶ.

34. ΕΡΜ. Τί οὖν πρὸς ταῦτα ἔρεῖς, ὦ Σύρε;

ΣΥΡ. Ἀπροσδόκητον, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀγωνίζομαι παρ' ὑμῖν πάντα γοῦν μᾶλλον ἢ ἡλπισα ἢ τὸν Διάλογον τοιαῦτα ἔρεῖν περὶ ἐμοῦ, ὃν παραλαβὼν ἐγὼ σκυθρωπὸν ἔτι τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα καὶ ὑπὸ τῶν συνεχῶν ἐρωτήσεων κατεσκληρότα, καὶ διὰ τοῦτο αἰδέσιμον μὲν εἶναι δοκοῦντα, οὐ πάντῃ δὲ

juriae. Quamquam, si vel nihil ejusmodi ab ea actum esset, decebat me, hominem quadraginta fere annos natum, a tumultibus illis et litibus recedere, et quiescere pati iudices; evitatisque tyrannorum accusationibus et laudibus virorum fortium, in Academiam aut Lyceum ingredi, ibique cum optimo hoc Dialogo inambulare, placide disputantes, laudem ac plausum non desiderantes. Multa quum habeam dicere, jam desinam: vos vero religiosum ferte suffragium.

JUST. Quis vincit?

MERC. Omnibus Syrus, praeter unum.

JUST. Rhetor videtur esse qui contrarium tulit.

33. Jam tu dic, Dialogue, iisdem iudicibus. Vos autem manete, duplicem laturi mercedem de causis ambabus.

DIALOGUS. Ego vero, iudices, longam extendere apud vos orationem nolim, sed breviter more meo agere. Tamen, ut in iudiciis fert consuetudo, sic accusationem institui, ignarus licet undique sim talium et rudis. Et hoc mihi sit apud vos exordium. Injuriae autem et contumeliae, quibus ab isto sum affectus, haec fere sunt: quod me gravem ad eum diem, atque de diis, de natura, et universi circuitu disputantem, sublinem, supra nubes incedentem per aera, ubi magnus in caelo Jupiter volucrum currum agens fertur, detractum inde, quum ad ipsam jam absidem volarem et supra caeli terga pararem escendere, confractis alis, ad vulgi consuetudinem detrussit, et tragica illa decentique persona detracta, aliam comicam satyricamque mihi, ac tantum non ridiculam, imposuit. Deinde in unum collata inclusit mecum jocosum mordacem, et iambum, et Cynicam licentiam, et cum Eupolide Aristophanem, homines maxime idoneos ad traducendum quae sunt severa, ad irridendum quae recte habent: denique Menippum quendam de antiquis canibus, latrantem valde et asperissimum, ut videtur, effossum ad me introduxit, terribilem vere canem, et occulte mordacem, quatenus ridens etiam mordet. Quidni ergo gravi injuria affectus sim? qui non servem habitum proprium ac domesticum, sed comedias isti, et ridicularia, et prodigiosa quaedam argumenta agere cogar? Quod enim omnium absurdissimum est, mirabili quadam permistione temperatus sum, neque pedestris sum, neque per metra incedo; sed hippocentauri instar, compositum quoddam et peregrinum spectrum audientibus videor.

34. MERC. Quid igitur ad ista, Syre, dices?

SYR. Necopinatum, iudices, hoc certamen apud vos subeo: quidvis enim potius de Dialogo sperabam, quam ista de me dicturum: quem ego talem quum acceperissem, qui tristis adhuc vulgo videretur, et a perpetuis interrogationibus in ariditatem quandam contractus, eamque ipsam ob causam venerabilis ille quidem, sed non omnino suavis,

ἡδὺν οὐδὲ τοῖς πλήθεσι κεχαρισμένον, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ γῆς βαίνειν εἶθις ἐς τὸν ἀνθρώπινον τοῦτον τρόπον, μετὰ δὲ τὸν αὐχμὸν τὸν πολὺν ἀποπλύνας καὶ μειδιᾶν καταναγκάσας ἡδίω τοῖς δρῶσι παρεσκεύασα, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν κωμῶδιαν αὐτῷ παρέζευξα καὶ κατὰ τοῦτο πολλήν οἱ μηχανώμενος τὴν εὐνοίαν παρὰ τῶν ἀκουόντων, οἱ τέως τὰς ἀκάνθας τὰς ἐν αὐτῷ δεδιότες ὥσπερ τὸν ἐχλῖνον ἐς τὰς χεῖρας λαβεῖν αὐτὸν ἐφυλάττοντο. Ἄλλ' ἐγὼ οἶδ' ἅπερ μάλιστα λυπεῖ αὐτὸν, ὅτι μὴ τὰ γλίσχρα ἐκεῖνα καὶ λεπτὰ κάθημαι πρὸς αὐτὸν σμικρολογούμενος, εἰ ἀθάνατος ἢ ψυχὴ καὶ πόσας κοτύλας ὁ θεὸς, ὅποτε τὸν κόσμον κατεσκευάζετο, τῆς ἀμειγυῖς καὶ κατὰ ταῦτα ἐχούσης οὐσίας ἐνέχεεν ἐς τὸν κρατῆρα ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐκεράννυτο, καὶ εἰ ἡ Ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἰδωλον, κολακείας τὸ τέταρτον. Χαίρει γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ τοιαῦτα λεπτολογῶν καθάπερ οἱ τὴν ψύραν ἡδέως κνύμενοι, καὶ τὸ φρόντισμα ἡδὺ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μέγα φρονεῖ, ἣν λέγεται ὡς οὐ παντὸς ἀνδρός ἐστὶ συνιδεῖν ἃ περὶ τῶν ἰδεῶν ὀξυδορκεῖ. Ταῦτα δηλαδὴ καὶ παρ' ἐμοῦ ἀπαιτεῖ καὶ τὰ περὶ ἐκεῖνα ζητεῖ καὶ ἄνω βλέπει τὰ πρὸ τοῖν ποδοῖν οὐχ ὄρων. Ἐπεὶ τῶν γε ἄλλων ἐνεκα οὐκ ἂν οἶμαι μέμψαιτό μοι, ὡς οὐμάτιον τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν περισπάσας αὐτοῦ βαρβαρικόν τι μετενέδυσα, καὶ ταῦτα βάρβαρος αὐτὸς εἶναι δοκῶν· ἡδίκουν γὰρ ἂν τὰ τοιαῦτα ἐς αὐτὸν παρανομῶν καὶ τὴν πάτριον ἐσθῆτα λωποδυτῶν. Ἀπολελόγημαι ὡς δυνατόν ἐμοί· ὑμεῖς δὲ ὁμοίαν τῇ πάλαι τὴν ψῆφον ἐνέγκατε.

35. EPM. Βαβαί, δέκα θλαῖς κρατεῖς· ὁ γὰρ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ πάλαι οὐδὲ νῦν ὁμόψηφός ἐστι. Ἀμέλει τούτῳ ἔθος ἐστὶ καὶ πᾶσι τὴν τετραπλημένην οὕτω φέρειν, μὴ παύσαιτο φθονῶν τοῖς ἀρίστοις. Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν ἄπιτε ἀγαθὴν τύχην, αὔριον δὲ τὰς λοιπάς δικασόμεν.

XLVIII.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΣΙΤΟΥ ΗΤΟΙ ΟΤΙ ΤΕΧΝΗ
Η ΠΑΡΑΣΙΤΙΚΗ.

1. ΤΥΧΙΑΔΗΣ. Τί ποτε ἄρα, ὦ Σίμων, οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι τέχνην ἑκαστός τινα ἐπίστανται, δι' ἧς αὐτοῖς τέ εἰσι καὶ ἄλλω χρήσιμοι, σὺ δὲ, ὡς εἴκειν, ἔργον οὐδὲν ἔχεις, δι' οὗ ἂν τι ἢ αὐτὸς ἀπόναιο ἢ ἄλλω μεταδοίης;

ΠΑΡΑΣΙΤΟΣ. Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς, ὦ Τυχιάδη, οὐδέπω οἶδα. Πειρῶ δὲ σαφέστερον ἐρωτᾶν.

ΤΥΧ. Ἔστιν ἥντινα τυγχάνεις ἐπιστάμενος τέχνην, οἷον μουσικήν;

ΠΑΡ. Μὰ Δία.

ΤΥΧ. Τί δὲ, ἱατρικήν;

ΠΑΡ. Οὐδὲ ταύτην.

ΤΥΧ. Ἀλλὰ γεωμετρίαν;

neque graciosus multitudini haberetur; primo quidem humi incedere illum hoc humano more consuefecerim; deinde multo illo squalore purgatum, et subridere coactum, jucundiores reddiderim videntibus: super omnia vero comœdiam illi conjunxi, ea quoque re multam ipsi machinatus ab audientibus benevolentiam, qui ante illum diem spinas quæ in illo sunt veriti, tanquam erinaceum, in manus illum sumere cavebant. Sed novi ego quæ maxime illum male habeant: quod non subtilia ista atque tenuia, assidens, minutim cum illo disputo, utrum immortalis sit anima, et quot sextarios deus, quum mundum faceret, illius incommiscibilis et quæ semper unius modi sui que similis est materiæ in illam temperationem, in qua miscebantur omnia, infuderit, et utrum Rhetorice civilitatis particulæ simulacrum sit, quarta pars adulationis. Gaudet enim, nescio quomodo, minutis id genus disputatiunculis, ut illi qui libenter scalpunt scabiem: et illa cura jucunda illi videtur, et vehementer sibi ipse placet, si dicatur non cujusvis esse perspicere quæ ipse acute adeo de ideis cernat. Hæc nimirum a me etiam postulat, et alas illas quærit, ac sursum spectat, non videns interim quæ sunt ante pedes. Nam ceterarum rerum causa nihil puto mihi objiciet, veluti quod hac veste Græca detracta, barbaricam sibi, ipse barbarus quum videar, induissem: injustus enim fuisset, si talia contra leges in ipsum designassem, et patria illum veste spoliasset. Causam dixi, ut potui. Vos vero similem superiori ferte calculum.

35. MERC. Vah, ipsis decem vincis: idem enim ille, qui ante, nunc non est ejusdem sententiæ. Nimirum huc consuetudo est, pertusum omnibus ferre calculum, ne desinat optimis quibusque invidere. Sed vos quidem discedite nunc feliciter: cras judicabimus reliquas.

XLVIII.

DE PARASITO, SIVE ARTEM ESSE
PARASITICAM.

1. TYCHIADES. Quid tandem igitur est, Simo, quod ceteri homines, liberi pariter ac servi, artem unusquisque aliquam norunt, per quam et sibi ipsis sunt et alii utiles; tu vero, ut videtur, opus habes nullum, unde vel ipse juveris, vel alii quicquam impertias?

PARASITUS. Quid sibi hæc tua, Tychiade, interrogatio velit, nondum intelligo. Stude ergo interrogare apertius.

TYCH. Estne ars quam tu forte noris? verbi causa musicam?

PAR. Non, per Jovem.

TYCH. Quid vero, medicinam?

PAR. Neque hanc.

TYCH. Sed geometriam?

ΠΑΡ. Οὐδαμῶς.

ΤΥΧ. Τί δέ, ῥητορικὴν; φιλοσοφίας μὲν γὰρ τοσοῦτον ἀπέχεις ὅσον καὶ ἡ κακία.

ΠΑΡ. Ἐγὼ μὲν, εἰ οἷόν τε εἶη, καὶ πλεῖον. Ὡστε μὴ δόκει τοῦτο καθάπερ ἀγνοοῦντι ὀνειδίσαι· φημί γὰρ κακὸς εἶναι καὶ χειρῶν ἢ σὺ δοκεῖς.

ΤΥΧ. Ναί. Ἀλλὰ ταύτας μὲν ἴσως τὰς τέχνας οὐκ ἐξέμαθες διὰ μέγεθος αὐτῶν καὶ δυσκολίαν, τῶν δὲ δημοτικῶν τινα, τεκτονικὴν ἢ σκυτοτομικὴν; καὶ γὰρ οὐδὲ τὰλλα οὕτως ἔχει σοι, ὥς μὴ καὶ τοιαύτης ἂν δεηθῆναι τέχνης.

ΠΑΡ. Ὅρθῶς λέγεις, ὦ Τυχιάδῃ· οὐ γὰρ τούτων οὐδεμιᾶς ἐπιστήμων εἰμί.

ΤΥΧ. Τίνος οὖν ἐτέρας;

ΠΑΡ. Τίνος; ὥς ἐγὼ οἶμαι, γενναίας· ἦν εἰ μάθοις, καὶ σὲ ἐπαινέσειν οἶομαι. Ἐργῶ μὲν οὖν κατορθοῦν φημι ἤδη, εἰ δὲ καὶ λόγῳ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

ΤΥΧ. Τίνα ταύτην;

ΠΑΡ. Οὕπω μοι δοκῶ τοὺς περὶ ταύτην ἐκμεμελετηκέναι λόγους. Ὡστε ὅτι τέχνην μὲν τινα ἐπίσταμαι, ὑπάρχει ἤδη σοι γινώσκειν καὶ μὴ διὰ τοῦτο χαλεπῶς μοι ἔχειν· ἦντινα δὲ, αὖθις ἀκούσῃ.

ΤΥΧ. Ἀλλ' οὐκ ἀνέξομαι.

ΠΑΡ. Τό γε τῆς τέχνης παράδοξον ἴσως φανέται σοι ἀκούσαντι.

ΤΥΧ. Καὶ μὴν διὰ τοῦτο σπουδάζω μαθεῖν.

ΠΑΡ. Εἰσαῦθις, ὦ Τυχιάδῃ.

ΤΥΧ. Μηδαμῶς, ἀλλ' ἤδη λέγε, εἰ μὴ περ ἄρα αἰσχύνῃ.

ΠΑΡ. Ἡ παρασιτικὴ.

2. ΤΥΧ. Κᾶτα εἰ μὴ μαίνοιτό τις, ὦ Σίμων, τέχνην ταύτην φαίῃ ἄν;

ΠΑΡ. Ἐγώ γε· εἰ δέ σοι μαίνεσθαι δοκῶ, τοῦ μηδεμίαν ἄλλην ἐπίστασθαι τέχνην αἰτίαν εἶναι μοι τὴν μανίαν δόκει καὶ με τῶν ἐγκλημάτων ἤδη ἀφίει. Φασὶ γὰρ τὴν δαίμονα ταύτην τὰ μὲν ἄλλα χαλεπὴν εἶναι τοῖς ἔχουσι, παραιτεῖσθαι δὲ τῶν ἀμαρτημάτων αὐτοὺς ὥσπερ διδάσκαλον ἢ παιδαγωγὸν τούτων ἀναδεχομένην εἰς αὐτὴν τὰς αἰτίας.

ΤΥΧ. Οὐκοῦν, ὦ Σίμων, ἡ παρασιτικὴ τέχνη ἐστὶ;

ΠΑΡ. Τέχνη γὰρ, καὶ γὰρ ταύτης δημιουργός.

ΤΥΧ. Καὶ σὺ ἄρα παράσιτος;

ΠΑΡ. Πάνυ ὠνειδίσας, ὦ Τυχιάδῃ.

ΤΥΧ. Ἀλλ' οὐκ ἐρυθριᾷς παράσιτον σαυτὸν ἀποκαλῶν;

ΠΑΡ. Οὐδαμῶς· αἰσχυνοίμην γὰρ ἂν, εἰ μὴ λέγοιμι.

ΤΥΧ. Καὶ νῆ Δί' ὁπόταν σε βουλώμεθα γνωρίζειν τῶν οὐκ ἐπισταμένων τῷ, ὅτε χρήζοι μαθεῖν, ὁ παράσιτος δῆλον ὅτι φήσομεν;

ΠΑΡ. Πολὺ μᾶλλον λέγοντες τοῦτο ἐμὲ εὐφρανεῖτε ἢ Φειδίαν ἀγαλματοποιόν· χαίρω γὰρ τῇ τέχνῃ ὧδὲν ἥττον ἢ Φειδίας ἔχαιρε τῷ Δί.

ΤΥΧ. Καὶ μὴν ἐκεῖνό μοι σκοποῦντι προῦσται γέλως πάμπολος.

ΠΑΡ. Nequaquam.

TYCH. Quid igitur? rhetorice? A philosophia enim tantundem abes, quantum abest pravitas.

PAR. Equidem, si fieri posset, etiam longius veilem. Itaque noli putare te hoc mihi objicere tanquam ignoranti: aio enim malum me esse, et peiorem etiam quam tu putes.

TYCH. Sit ita. Verum has forte artes non didicisti propter magnitudinem ipsarum ac difficultatem: sed popularium unam, fabrilem, aut cerdoniam? neque enim alioquin res tuæ ita habent, ut vel tali arte non indigeas.

PAR. Recte istuc, Tychiade: neque enim harum ullius peritus sum.

TYCH. Cujusnam igitur alius?

PAR. Cujus? præclaræ, ut ego puto; quam si didiceris, te quoque laudaturum arbitror. Re quidem ipsa recte in illa me jam versari aio; an verbis etiam et describendo, non habeo tibi dicere.

TYCH. Quam ergo?

PAR. Nondum videor mihi quæ de ea dicenda sunt satis esse meditaturs. Itaque artem me aliquam scire, neque eam ob causam te mihi debere irasci, jam licet cognoscere: quamnam vero, audies alias.

TYCH. Sed non sustinebo moram.

PAR. At novum tibi et mirum forte quiddam videbitur, quum audies, ars ista.

TYCH. Atqui eam ipsam ob causam cupio discere.

PAR. Alias, Tychiade.

TYCH. Nequaquam; sed nunc dicito, nisi tamen pudore impeditis.

PAR. Parasitica.

2. TYCH. Tum aliquis, qui non insaniat, hanc, Simo, artem dixerit?

PAR. Ego nimirum. Si vero insanire tibi videar, at tu insaniam illam in causa esse putato, quod aliam nullam artem noverim, et criminibus me jam absolve. Aiunt enim deam illam, Insaniam, gravem ceteroquin esse se habentibus, sed eximere illos criminibus, quorum culpam, magistri aut pædagogi instar, in se recipiat.

TYCH. Igitur, Simo, parasitica ars est?

PAR. Ars quippe: et ego illius artifex.

TYCH. Et tu parasitus ergo?

PAR. Egregie vero maledixisti, Tychiade.

TYCH. Sed non erubescis, quum parasitum te vocas?

PAR. Nequaquam: sed si non ita me vocarem, erubescerem.

TYCH. Et, per Jovem, si designare te velimus eorum alicui, qui te non norunt, isque cupiat nosse; nempe dicemus, Parasitus?

PAR. Multo magis istuc dicentes me lætitia affeceritis, quam Phidiam si vocetis statuarium: non minus enim ego hac arte, quam suo Phidias Jove, gaudeo.

TYCH. Atqui illud mihi consideranti multus erupit risus.

(II

I

I

ἐπι

I

ἐπιγ

3

οὐδὲ

ἀτοπ

Π

T

λέξο

τέχν

σιτικ

Π

ἢ τιν

ἀκούε

πασιν

νος.

TY

διοίσε

ΠΑ

ἦτις π

γὰρ ἐπ

εἶπερ

TY

ἐπίστα

ΠΑ

TY

4. I

τινος ἀ

σμένων

TYX

νεύσας.

ΠΑΙ

τί ἂν δ

TYX

ΠΑΡ

σιν ἐφα

μεν, καὶ

νηραὶ γ

Δεῖ τοίν

σύστημα

καὶ διακ

καὶ δτω

τὸν μὲν

περ ἐπίσ

σμάτων

τούς τε

καὶ ταῦτ

πων φαν

σοφὸς Εἰ

Ἄν

οὐδ

ΠΑΡ. Τὸ ποῖον;

ΤΥΧ. Εἰ καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἀνωθεν ὥσπερ ἔθος ἐπιγράφοιμεν, Σίμωνι παρασίτῳ.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν ἂν ἐμοὶ μᾶλλον χαρίζοιο ἢ Δίωνι ἐπιγράφων φιλοσόφῳ.

3. ΤΥΧ. Ἀλλὰ σὺ μὲν ὅπως χαίρεις καλούμενος, οὐδὲν ἢ μικρόν μοι μέλει· σκοπεῖν δὲ δεῖ καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν.

ΠΑΡ. Τίνα μὴν;

ΤΥΧ. Εἰ καὶ ταύτην ταῖς ἄλλαις τέχναις ἐγκαταλέξομεν, ὥστε ἐπειδὴν πυθάνηται τις, ὅποια τις αὕτη τέχνη ἐστὶ, λέγειν ὅον γραμματικὴ, ἱατρικὴ, παρασιτικὴ.

ΠΑΡ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Τυχιάδῃ, πολὺ μᾶλλον ταύτην ἢ τινα ἑτέραν τέχνην φαίην ἄν. Εἰ δέ σοι φίλον ἀκούειν, καὶ ὅπως οἶομαι λέγοιμι ἂν καίπερ οὐ παντάπασιν ὦν, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ἐπὶ τούτῳ παρεσκευασμένος.

ΤΥΧ. Οὐδὲν, εἰ καὶ σμικρὰ λέγοις, ἀληθῇ δὲ, διοίσει.

ΠΑΡ. Ἴθι δὴ πρῶτον, εἰ σοι δοκεῖ, περὶ τῆς τέχνης, ἥτις ποτὲ οὐσα τυγχάνει τῷ γένει, σκοπῶμεν· οὕτως γὰρ ἐπακολουθήσασιν ἂν καὶ ταῖς κατ' εἶδος τέχναις, εἴπερ ἄρα ὁρθῶς μετέχοιεν αὐτῆς.

ΤΥΧ. Τί ποτ' οὖν ἐστὶν ἡ τέχνη λέγε· πάνυ γὰρ ἐπίστασαι.

ΠΑΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΤΥΧ. Μὴ τοίνυν ὄκνει λέγειν αὐτὴν, εἴπερ οἶσθα.

4. ΠΑΡ. Τέχνη ἐστὶν, ὡς ἐγὼ διαμνημονεύω σοφοῦ τινος ἀκούσας, σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ.

ΤΥΧ. Ὅρθῶς ἐκείνου γε εἰπόντος οὕτως ἀπεμνημόνευσας.

ΠΑΡ. Εἰ δὲ μετέχει τούτων ἀπάντων ἡ παρασιτικὴ, τί ἂν ἄλλο ἢ καὶ αὕτη τέχνη εἴη;

ΤΥΧ. Τέχνη γὰρ, εἴπερ οὕτως ἔχει.

ΠΑΡ. Φέρε δὴ κατ' ἕκαστον τοῖς τῆς τέχνης εἶδουσιν ἐφαρμόζοντες τὴν παρασιτικὴν, εἰ συνάδει, σκοπῶμεν, καὶ ὁ περὶ αὐτῆς λόγος, ἀλλὰ μὴ καθάπερ αἱ πολλοὶ χύτραι διακρουόμεναι μὴ σαθρὸν ἀποφθέγγηται. Δεῖ τοίνυν εἶναι καὶ ταύτην ὥσπερ καὶ πᾶσαν τέχνην σύστημα ἐκ καταλήψεων· πρῶτον μὲν τὸ δοκιμάζειν καὶ διακρίνειν ὅστις ἀνέπιτήδειος γένοιτο τρέφειν αὐτὸν, καὶ ὅτῳ παρασιτεῖν ἀρξάμενος οὐκ ἂν μεταγνοίῃ. Ἡ τὸν μὲν ἀργυρογνώμονα τέχνην τινὰ φήσομεν ἔχειν, εἴπερ ἐπίσταται διαγιγνώσκειν τὰ τε κιβδηλὰ τῶν νομισμάτων καὶ τὰ μὴ, τοῦτον δὲ ἄνευ τέχνης διακρίνειν τοὺς τε κιβδηλοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ ταῦτα οὐχ ὥσπερ τῶν νομισμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων φανερωὺν εὐθὺς ὄντων; αὐτὰ μέντοι ταῦτα καὶ ὁ σοφὸς Εὐριπίδης καταμέμφεται λέγων·

Ἄνδρῶν δ' ὅτῳ χρὴ τὸν κακὸν διειδέναι,
οὐδεὶς χαρακτὴρ ἐμπέφυκε σώματι.

ΠΑΡ. Quidnam?

ΤΥΧ. Si epistolis etiam in summo, uti mos est, inscribamus, Simoni parasito.

ΠΑΡ. Atqui gratius hoc modo mihi feceris, quam si Dioni inscribas, philosopho.

3. ΤΥΧ. Verum tu quomodo vocari gaudeas, nihil aut parum curo : sed videnda etiam reliqua absurda.

ΠΑΡ. Quænam vero?

ΤΥΧ. Si hanc etiam in reliquarum artium numero ponemus : ut, quum interrogaverit aliquis qualis hæc ars sit, respondeatur (ut dicimus grammatica, ars medica), Parasitica.

ΠΑΡ. Equidem, Tychiade, multo hanc magis quam ullam aliam artem dixerim. Si vero audire tibi placet, quomodo istud ita putem, dixerò, licet non omnino, ut modo dicebam, ad hoc paratus.

ΤΥΧ. Nihil intererit etiamsi tenuia dicas, modo vera.

ΠΑΡ. Age ergo, primum de arte, si tibi videtur, quæ tandem sit genere, videamus. Sic enim assequamur forte etiam artes speciatim, si quidem recte illius participes sint.

ΤΥΧ. Quid tandem ergo ars sit, dicas : nam scis videlicet.

ΠΑΡ. Omnino equidem scio.

ΤΥΧ. Noli ergo cunctari eam dicere, siquidem nosti.

4. ΠΑΡ. Ars, ut memini me ex homine docto audire, est compages perceptionum consentientium et coexercitatarum ad finem vitæ utilem.

ΤΥΧ. Recte illius hoc dictum retulisti.

ΠΑΡ. Si vero omnia hæc convenient in parasiticam, quid aliud ipsa quoque quam ars sit?

ΤΥΧ. Ars enimvero, si quidem res ita se habet.

ΠΑΡ. Age ergo singulatim artis formis applicantes parasiticam, an conveniat illius etiam ratio, videamus, neque ut vitiosæ quum pulsantur testæ, maligne respondeat. Oportet ergo et hanc, ut unamquamque artem, compagem esse rerum certo perceptarum. Primum quidem est explorare ac discernere quis sit ipsum nutrire idoneus, et cui quum parasitari cœperit, ejus postea non pœniteat ipsum. An numularium potius habere artem quandam dicemus, si dignoscere sciat adulterina numismata ab his quæ non sunt; hunc vero sine arte dignoscere fallaces homines a bonis; idque quum non, velut numi, sic homines etiam aperti statim sint? Verum id ipsum accusat vir sapiens Euripides, quum dicit :

Virum qua pravum possies dignoscere,
innata nulla corpori certa est nota.

Ἡ δὲ καὶ μελίων ἡ τοῦ παρασίτου τέχνη, ἥ γε καὶ τὰ οὕτως ἀδηλα καὶ ἀφανῆ μᾶλλον τῆς μαντικῆς γνωρίζει τε καὶ οἶδε.

5. Τὸ δέ γε ἐπίστασθαι λόγους λέγειν ἐπιτηδείους καὶ πράγματα πράττειν δι' ὧν οἰκειώσεται καὶ εὐνοῦστατον ἑαυτὸν τῷ τρέφοντι ἀποδείξει, ἅρ' οὐ συνέσεως καὶ καταλήψεως ἐρρωμένης εἶναι σοὶ δοκεῖ;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα.

ΠΑΡ. Τὸ δέ γε ἐν ταῖς ἐστιάσεσιν αὐταῖς ὅπως παντὸς ἀπέλθοι πλέον ἔχων καὶ παρευδοκιμῶν τοὺς μὴ τὴν αὐτὴν αὐτῷ κεκτημένους τέχνην, ἀνευ τινὸς λόγου καὶ σοφίας πράττεσθαι οἶει;

ΤΥΧ. Οὐδαμῶς.

ΠΑΡ. Τί δέ, τὸ ἐπίστασθαι τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας τῶν σιτίων καὶ τῶν ὄψων πολυπραγμοσύνην ἀτέχνου τινὸς εἶναι σοὶ δοκεῖ; καὶ ταῦτα τοῦ γενναιοτάτου Πλάτωνος οὕτως λέγοντος, 'Τοῦ μέλλοντος ἐστιάσεσθαι μὴ μαγειρικοῦ ὄντος, σκευαζομένης θοίνης ἀκυροτέρα ἡ κρίσις.

6. Ὅτι γε μὴν οὐκ ἐκ καταλήψεως μόνον, ἀλλὰ συγγεγυμνασμένης ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ, μάθοις ἂν ἐνθένδε βραδίως· αἱ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων τεχνῶν καταλήψεις καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας καὶ μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς πολλάκις ἀσυγγύμαστοι μένουσι, καὶ ὁμῶς οὐκ ἀπόλλυνται παρὰ τοῖς κεκτημένοις αἱ τέχναι, αἱ δὲ τοῦ παρασίτου καταλήψεις εἰ μὴ καθ' ἡμέραν εἶεν ἐν γυμνασίῳ, ἀπολλύασιν οὐ μόνον, οἶμαι, τὴν τέχνην, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τεχνίτην.

7. Τό γε μὴν « πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῷ βίῳ » μὴ καὶ μανίας ἢ ζητεῖν. Ἐγὼ γὰρ τοῦ φαγεῖν καὶ τοῦ πιεῖν οὐδὲν εὐχρηστότερον εὗρισκω ἐν τῷ βίῳ ὄν, οὐδὲ ζῆν γε τούτου ἀνευ ἐστί.

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

8. ΠΑΡ. Καὶ μὴν οὐδὲ τοιοῦτόν τι ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ ὅποιον τὸ κάλλος καὶ ἡ ἰσχὺς, ὥστε τέχνην μὲν μὴ δοκεῖν αὐτὴν, δύναμιν δὲ τινα τοιαύτην.

ΤΥΧ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΠΑΡ. Ἀλλὰ μέντοι οὐδὲ ἀτεχνία ἐστὶν ἡ γὰρ ἀτεχνία οὐδέποτε οὐδὲν κατορθοῖ τῷ κεκτημένῳ. Φέρε γὰρ, εἰ ἐπιτρέψαι τις ἑαυτῷ ναῦν ἐν θαλάττῃ καὶ χερμῶνι μὴ ἐπιστάμενος κυβερνᾶν, σωθεῖν ἂν;

ΤΥΧ. Οὐ δὲ οὕτως.

ΠΑΡ. Τί δὴ ποτε, ἡ τῷ μὴ ἔχειν τέχνην, δι' ἧς δυνήσεται σώζειν ἑαυτόν;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν καὶ παράσιτος ὑπὸ τῆς παρασιτικῆς, εἴπερ ἦν ἀτεχνία, οὐκ ἂν ἐσώζετο;

ΤΥΧ. Ναι.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν τέχνη σώζεται, ἀτεχνία δὲ οὐ;

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Τέχνη ἄρα ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ.

ΤΥΧ. Τέχνη, ὡς ἔοικεν.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν κυβερνήτας μὲν ἀγαθοὺς καὶ ἡνίοχους τεχνίτας ἐκπεσόντας τῶν δέφρων οἶδα ἐγὼ πολλά-

Unde etiam major est parasiti ars, siquidem ea res obscuras adeo et minime manifestas, magis quam divinatio, intelligit ac novit.

5. Scire vero dicta dicere idonea et ea facere quibus in familiaritatem perveniat et benevolentissimum se alenti ostendat, nonne intelligentiae et robustae ad percipiendum facultatis esse tibi videtur?

TYCH. Omnino.

PAR. Ut vero in ipsis coenis meliori quam quisquam conditione discedat aliquis, et jucundior conviva habeatur illis, qui non eandem quam ipse artem habent, id num sine ratione ac sapientia putas effici?

TYCH. Minime.

PAR. Quid vero? nosse virtutes et vitia ciborum et obsoniorum, curiositatem inertis esse hominis putas? idque quum generosissimus Plato sic dicat: Si is qui epulaturus est, coquinarum non est peritus, paratae coenae minus firmum iudicium.

6. Esse autem non ex perceptione modo, sed etiam ex coexercitata parasiticam, ex his facile discas: nam aliarum perceptiones artium et dies et noctes et menses et annos saepe sic durant, ut non simul exerceantur; et tamen non pereunt artes apud eos qui ipsas habent: at parasiti perceptiones, si non quotidie sit in sua palaestra, perdunt non solum, puto, artem, sed ipsum etiam artificem.

7. De illo denique, « ad finem vitae utilem, » verendum ne vel insanum sit quaerere. Ego enim nihil in vita utilius invenio quam edere et bibere: ac ne vivere quidem absque illo licet.

TYCH. Sic est sane.

8. PAR. Verum neque ex illo genere est parasitica, qualis forma et robur, ut ars quidem non videatur esse, sed talis quaedam facultas.

TYCH. Vera dicis.

PAR. Sed neque inertia est: inertia enim nunquam quicquam recte peragit ei qui illam habet. Age enim, si quis committendam sibi curet in mari ac tempestate navim, gubernandi imperitus, possitne servari?

TYCH. Minime hic quidem.

PAR. Quare tandem, nisi quod non habeat artem qua se servare possit?

TYCH. Sic est.

PAR. Ergo etiam a parasitica non servaretur parasitus, si ea inertia esset?

TYCH. Nempe.

PAR. Ergo arte servatur, inertia autem non?

TYCH. Scilicet.

PAR. Ars igitur est parasitica.

TYCH. Ars, ut apparet.

PAR. Atqui gubernatores quidem bonos, et aurigas artifices sedibus ego novi saepe excussos, et contusos alios,

11. ὕφελόμε-

κίς, καὶ τοὺς μὲν ξυντριβέντας, τοὺς δὲ καὶ πάμπαν διαφθαρέντας, παρασίτου δὲ ναυάγιον οὐδεὶς ἔχει τοιοῦτον εἰπεῖν. Οὐκοῦν εἰ μήτε ἀτεχνία ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ μήτε δύναμις, σύστημα δὲ τι ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων, τέχνη δὴλον ὅτι διωμολόγηται ἡμῖν τήμερον.

9. ΤΥΧ. Ὅσον ἐκ τούτου εἰκάζω· ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπει, ὅπως καὶ ὅρον ἡμῖν τινα γενναῖον ἀποδῶς τῆς παρασιτικῆς.

ΠΑΡ. Ὁρθῶς σύ γε λέγων. Δοκεῖ γὰρ δὴ μοι οὕτως ἂν μάλιστα ὠρίσθαι παρασιτικὴ ἐστὶ τέχνη ποτέων καὶ βρωτέων καὶ τῶν διὰ ταῦτα λεκτέων, τέλος δὲ αὐτῆς τὸ ἡδύ.

ΤΥΧ. Ὑπέρευ γέ μοι δοκεῖς ὀρίσασθαι τὴν σεαυτοῦ τέχνην· ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπει, μὴ πρὸς ἐνόους τῶν φιλοσόφων μάχη σοι περὶ τοῦ τέλους ᾗ.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν ἀπόχρη γε, εἴπερ ἔσται τὸ αὐτὸ τέλος εὐδαιμονίας καὶ παρασιτικῆς.

10. Φανεῖται δὲ οὕτως· ὁ γὰρ σοφὸς Ὅμηρος τὸν τοῦ παρασίτου βίον θαυμάζων ὡς ἄρα μακάριος καὶ ζηλωτὸς εἶη μόνος,

Οὐ γὰρ ἔγωγέ τί φημι τέλος χαριέστερον εἶναι,
ἢ ὅτ' ἂν εὐφροσύνη μὲν ἔχη κάτα δῆμον ἅπαντα,
παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων
οἶνοχόος φορέησι καὶ ἐγχείη δεπάεσσι.

Καὶ ὡς οὐχ ἱκανῶς ταῦτα θαυμάζων μάλλον τὴν αὐτοῦ γνώμην ποιεῖ φανερωτέραν εὖ λέγων·

Τοῦτό τί μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἶδεται εἶναι,

οὐχ ἕτερόν τι ἐξ ὧν φησιν, ἢ τὸ παρασιτεῖν εὐδαιμονομίζων· καὶ μὴν οὐδὲ τῷ τυχόντι ἀνδρὶ περιτέθεικε τούτους τοὺς λόγους, ἀλλὰ τῷ σοφωτάτῳ τῶν Ἑλλήνων. Καίτοι γε εἴπερ ἐβούλετο Ὀδυσσεὺς τὸ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς ἐπαινεῖν τέλος, ἐδύνατο ταυτὶ λέγειν ὅτε τὸν Φιλοκτήτην ἀνήγαγεν ἐκ τῆς Λήμνου, ὅτε τὸ Ἴλιον ἐξεπόρθησεν, ὅτε τοὺς Ἕλληνας φεύγοντας κατέσχεν, ὅτε εἰς Τροίαν εἰσῆλθεν ἑαυτὸν μαστιγώσας καὶ κακὰ καὶ Στωϊκὰ βράκη ἐνδύς· ἀλλὰ τότε οὐκ εἶπε τοῦτο τέλος χαριέστερον. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ τῶν Ἐπικουρείων βίῳ γενόμενος αὐθὺς παρὰ τῇ Καλυψοῖ, ὅτε αὐτῷ ὑπῆρχεν ἐν ἀργίᾳ τε βιοτεύειν καὶ τρυφᾶν καὶ βινεῖν τὴν Ἀτλαντος θυγατέρα καὶ κινεῖν πάσας τὰς λεῖας κινήσεις, οὐδὲ τότε εἶπε τοῦτο τὸ τέλος χαριέστερον, ἀλλὰ τὸν τῶν παρασίτων βίον. Ἐκαλοῦντο δὲ δαιτυμόνες οἱ παράσιτοι τότε. Πῶς οὖν λέγει; πάλιν γὰρ ἄξιον ἀναμνησθῆναι τῶν ἐπῶν· οὐδὲ γὰρ οἶόν τε ἀκούειν αὐτῶν μὴ πολλάκις λεγομένων· « δαιτυμόνες καθήμενοι ἐξείης· » καί,

Παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
σίτου καὶ κρειῶν.

11. Ὁ γε μὴν Ἐπίκουρος σφόδρα ἀναισχύντως ὑφελόμενος τὸ τῆς παρασιτικῆς τέλος τῆς κατ' αὐτὸν

alios autem omnino pereuntes; parasiti vero naufragium tale nemo dixerit. Ergo si neque inertia est parasitica, neque facultas, sed corpus quoddam concinnatum e perceptio-nibus coexercitatis, artem nempe esse inter nos hodie con-venit.

9. TYCH. Quantum ex istis colligo. Verum illud vide, ut etiam finitionem nobis solidam reddas parasiticæ.

PAR. Recte tu illud postulas. Videtur enim mihi hoc fere modo rectissime finiri: parasitica est ars esculentorum et poculentorum atque propter ista dicendorum, finis au-tem ipsius voluptas.

TYCH. Pulcherrime vero definiisse mihi tuam artem videris. Sed illud dispice, ne cum philosophorum quibusdam pugna tibi sit de fine.

PAR. Quin sufficit, modo sit idem finis felicitatis et pa-rasiticæ.

10. Apparebit autem ita: sapiens enim Homerus admi-rans parasiti vitam, ut quæ beata sit et invidenda sola,

Non (inquit) finis, mihi crede, exstat jucundior ullus,
quam si lætitiæ populum tenor occupet omnem,
si mensa exstructa sit alte
pane ac carne, merumque cavis crateribus haustum
circum omnes pincerna ferat, cyathisque ministret.

Et quasi non satis illa esset admiratus, suam ipsius sen-tentiam manifestiorem reddit, bene dicens:

Nimirum hæc animo pulcherrima iudice nostro,

nihil aliud, quantum dicit, beatum putans quam parasitari: ac non vulgari viro illos sermones tribuit, sed sapientissimo Græcorum. Atqui si voluisset Ulysses Stoicum illum finem laudare, poterat ea dicere quum Philocteten reducit e Lemno, quum vastat Ilium, quum fugientes Græcos retinet, quum Trojam ingreditur flagellis a se ipso sectus, malosque et Stoicos indutus pannos: verum eo tempore non dixit hunc « jucundio rem finem. » Quin etiam in Epicureorum vi-vendi ratione constitutus rursus apud Calypsonem, quum liceret ipsi in otio vivere et luxuriari et subigere Atlantis filiam, et mollibus omnibus moveri motibus, ne tum qui-dem dixit hunc « finem jucundio rem », sed de parasitorum vita dixit. Vocabantur autem eo tempore parasiti convivæ. Quomodo igitur dicit? rursus enim versus ipsos memorare operæ pretium est: neque enim possunt intelligi, nisi sæ-pius recitentur; « Convivæque sedent deinceps; » et,

Mensa exstructa sit alte
pane et carne.

11. Verum Epicurus valde impudenter suffuratus para-siticæ finem, felicitatis quam ipse statuit finem facit. Hoc

εὐδαιμονίας τέλος αὐτὸ ποιεῖ. Καὶ ὅτι κλοπὴ τὸ πρᾶγμα ἐστὶ καὶ οὐδὲν Ἐπικούρῳ μέλει τὸ ἡδὺ, ἀλλὰ τῷ παρσίτῳ, οὕτω μάθοις ἄν. Ἐγώ γε ἡγοῦμαι τὸ ἡδὺ πρῶτον μὲν τὸ τῆς σαρκὸς ἀόχλητον, ἔπειτα τὸ μὴ θορύβου καὶ ταραχῆς τὴν ψυχὴν ἐμπεπλησθαι. Τούτων τοίνυν ὁ μὲν παράσιτος ἑκατέρων τυγχάνει, ὁ δὲ Ἐπικούρειος οὐδὲ θατέρου· ὁ γὰρ ζητῶν περὶ σχήματος γῆς καὶ κόσμων ἀπειρίας καὶ μεγέθους ἡλίου καὶ ἀποστημάτων καὶ πρώτων στοιχείων καὶ περὶ θεῶν, εἴτε εἰσὶν εἴτε οὐκ εἰσὶ, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ τέλους ἀεὶ πολέμων καὶ διαφερόμενος πρὸς τινὰς οὐ μόνον ἐν ἀνθρωπίναις, ἀλλὰ καὶ ἐν κοσμικαῖς ἐστὶν ἐνοχλήσεσιν. Ὁ δὲ παράσιτος πάντα καλῶς ἔχειν οἰόμενος καὶ πεπιστευκῶς μὴ ἄλλως ταῦτα ἔχειν ἄμεινον ἢ ἔχει, μετὰ πολλῆς ἀδείας καὶ γαλήνης, οὐδενὸς αὐτῷ τοιούτου παρενοχλοῦντος, ἐσθίει καὶ κοιμᾶται ὑπτίως ἀφεικῶς τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ὥσπερ Ὀδυσσεὺς τῆς Σχερίας ἀποπλέων οἴκαδε.

12. Καὶ μὴν οὐχὶ κατὰ ταῦτα μόνον οὐδὲν προσήκει τὸ ἡδὺ τῷ Ἐπικούρῳ, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκείνα· ὁ γὰρ Ἐπικουρος οὗτος, ὅστις ποτὲ ἐστὶν ὁ σοφός, ἥτοι φαγεῖν ἔχει ἢ οὐ· εἰ μὲν οὖν οὐκ ἔχει, οὐχ ὅπως ἡδέως οὐ ζήσεται, ἀλλ' οὐδὲ ζήσεται· εἰ δὲ ἔχει, εἴτε παρ' ἑαυτοῦ εἴτε παρ' ἄλλου· εἰ μὲν οὖν παρ' ἄλλου τὸ φαγεῖν ἔχει, παράσιτός ἐστι καὶ οὐχ ὅς λέγει· εἰ δὲ παρ' ἑαυτοῦ, οὐχ ἡδέως ζήσεται.

ΤΥΧ. Πῶς οὐχ ἡδέως;

ΠΑΡ. Εἰ γὰρ ἔχει τὸ φαγεῖν παρ' ἑαυτοῦ, πολλὰ τοι, ὦ Τυριάδη, τῷ τοιούτῳ βίῳ παρακολουθεῖν ἀνάγκη· καὶ ἄθροι πόσα. Δεῖ τὸν μέλλοντα βιώσεσθαι καθ' ἡδονὴν τὰς ἐγγιγνομένας ὀρέξεις ἀπάσας ἀναπληροῦν. Ἡ τί φῆς;

ΤΥΧ. Κάμοι δοκεῖ.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν τῷ μὲν συχνὰ κεκτημένῳ ἴσως τοῦτο παρέχει, τῷ δὲ ὀλίγα καὶ μηδὲν οὐκέτι· ὥστε πένης οὐκ ἂν σοφὸς γένοιτο οὐδὲ ἐφικνοῖτο τοῦ τέλους, λέγω δὴ τοῦ ἡδέος. Ἄλλ' οὐδὲ μὴν πλούσιος, ὁ παρὰ τῆς οὐσίας ἀφθόνως ταῖς ἐπιθυμίαις χορηγῶν, δυνήσεται τοῦδε ἐφικέσθαι. Τί δὴ ποτε; ὅτι πᾶσα ἀνάγκη τὸν ἀναλίσκοντα τὰ ἑαυτοῦ πολλαῖς περιπίπτειν ἀηδίαις, τοῦτο μὲν τῷ μαγεῖρῳ κακῶς σκευάσαντι τὸ ὄψον μαχόμενον ἢ εἰ μὴ μάχοιτο φαῦλα παρὰ τοῦτο ἐσθίοντα τὰ ὄψα καὶ τοῦ ἡδέος ὑστεροῦντα, τοῦτο δὲ τῷ οἰκονομοῦντι τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, εἰ μὴ καλῶς οἰκονομοίῃ, μαχόμενον. Ἡ οὐχ οὕτως;

ΤΥΧ. Νῆ Δία, κάμοι δοκεῖ.

ΠΑΡ. Τῷ μὲν οὖν Ἐπικούρῳ πάντα ξυμβαίνειν εἰκὸς, ὥστε οὐδέποτε τεύζεται τοῦ τέλους· τῷ δὲ παρσίτῳ οὔτε μάγειρός ἐστιν ὃ χαλεπὴναι, οὔτε ἀγρὸς οὔτε οἰκονόμος οὔτε ἀργύρια ὑπὲρ ὧν ἀπολλυμένων ἀχθεσθεῖν, καὶ πάντα ἔχει, ὥστε καὶ φάγοι καὶ πίοι ἂν μόνος οὗτος, ὑπὸ μηδενὸς, ὧν ἐκείνους ἀνάγκη, ἐνοχλούμενος.

13. Ἄλλ' ὅτι μὲν τέχνη ἐστὶν ἡ παρσιτικὴ, καὶ

autem esse furtum, neque Epicuro esse voluptatem curæ, sed parasito, sic didiceris. Equidem arbitror, voluptatem primo quidem inesse in corporis a molestia vacuitate; deinde in eo, si tumultus et perturbationis plena non sit anima. Utrumque horum consequitur parasitus; at Epicureus neque alterutrum. Qui enim quærit de figura terræ, de mundis infinitis, de magnitudine solis, de distantis, de primis elementis, de diis, sintne an non sint, qui de ipso denique bonorum sine semper pugnat et ab aliis dissidet; ille non in humanis modo, sed in mundanis etiam est molestiis. At parasitus, qui bene habere omnia putet, credatque non meliori hæc esse loco posse quam sunt, cum securitate multa et tranquillitate, nulla re tali ipsum interpellante, edit et dormit supinus, pedibus manibusque remissis, ut Ulysses Scheria domum navigans.

12. Quin non hanc solum ob rationem nihil pertinet ad Epicurum voluptas; verum etiam ob ista: Epicurus enim, quicumque demum est ille sapiens, aut habet quod edat, aut non habet: si non habet, tantum abest ut suaviter vivat, ut ne vivat quidem; si vero habet, aut ab se habet, aut ab alio: si ab alio habeat, parasitus est, non, ut ait, philosophus; si vero ab se, non vivet suaviter.

ΤΥΧ. Quomodo non suaviter?

ΠΑΡ. Quia, si cibum ab se habet, multa sane, Tychiade, hanc vitam consequi necesse est. Et vide quot ac quanta. Oportet eum qui suaviter vivere velit, insitas cupiditates omnes explere. Aut quid dicas aliud?

ΤΥΧ. Etiam mihi sic videtur.

ΠΑΡ. Igitur ei qui multa possidet, hoc fortasse suppeditaverit: illi vero qui parum aut nihil, non item. Itaque pauper non fiat sapiens, neque ad finem perveniat, dico autem voluptatem. Immo ne dives quidem, is qui de suis opibus copiose ministrat cupiditatibus, poterit ad illum pervenire. Quid ita? quia necesse est omnino, eum qui sua impendat, in multas incidere injucunditates: cui nunc pugnandum sit cum coquo, si male paravit obsonium, aut, si non pugnet, mala ob hoc obsonia edendum, et voluptate cendum: nunc cum dispensatore rei familiaris, si male dispenset, pugnandum. An non ita est?

ΤΥΧ. Per Jovem, mihi quoque sic videtur.

ΠΑΡ. Ergo Epicuro quidem evenire ista possunt omnia; quo fit ut nunquam consequatur finem: sed parasito neque coquus est cui irascatur, neque ager, neque dispensator, neque pecunie, de quibus deperditis gravetur; et habet omnia, ut solus ipse edat ac bibat, earum, quibus isti necessario conflictantur, molestiarum a nulla interpellatus.

13. Verum artem esse parasiticam, tum ex his, tum ex

(II, 849 - 851)

τούτῳ
καὶ
τον
καὶ
ρεῖ
νον
ξαιτα
μαθε
κλάω
δ' ἐπ
διδασ
αὐτὸς
οἱ δὲ
ὥστε
κἀκεῖ
τέχνη
τιμῶν
Καλῶ
φαγεῖν
καὶ ἐν
14.
ἔχουσι
βάνουσ
παρασι
ἐν αὐτῷ
τέλει ἐσ
ἀλλὰ π
ράσιτος
τέχνης.
τοῦ γεω
τεκταίνε
διώκει,
ἐνεκα γί
15. Ἡ
ται, ὅτι
ἄλλον χρ
μηνὸς ἡμ
δι' ἔτους,
φραίνεσθα
τριάκονθ'
εἶναι τῶν
16. Ἡ
θοῦν ὀλίγα
νοσοῦντες,
εὐφραίνόμε
17. Κα
μῶς τῷ κα
λεῖν ἐνὶ χ
ἱππεύειν ὁ
οὐ βαρεῖα
ὄπλον χρῆ
18. Κα
διδόντες, τ
19. Ἐ

τούτων καὶ τῶν ἄλλων ἱκανῶς δέδεικται. Λοιπὸν ὅτι καὶ ἀρίστη δεικτέον, καὶ τοῦτο οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ὅτι κοινῇ πασῶν διαφέρει τῶν τεχνῶν, εἴτα ὅτι καὶ ἰδίᾳ ἐκάστης. Κοινῇ μὲν οὖν ἀπασῶν οὕτω διαφέρει· πάσης γὰρ τέχνης ἀνάγκη προσάγειν μάθησιν πόνον φόβον πληγὰς, ἅπερ οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν ἀπεύξαιτο· ταύτην δὲ τὴν τέχνην, ὡς ἔοικε, μόνην ἔξεστι μαθεῖν ἀνευ πόνου. Τίς γὰρ ἀπὸ δειπνοῦ ποτὲ ἀπῆλθε κλάων, ὥσπερ τινὰς ἐκ τῶν διδασκαλείων ὁρῶμεν, τίς δ' ἐπὶ δειπνον ἀπιὼν ὠφθῇ σκυθρωπὸς, ὥσπερ οἱ εἰς διδασκαλεῖα φοιτῶντες; Καὶ μὴν ὁ μὲν παράσιτος ἐκὼν αὐτὸς ἐπὶ δειπνον ἔρχεται μάλα ἐπιθυμῶν τῆς τέχνης; οἱ δὲ τὰς ἄλλας τέχνας μανθάνοντες μισοῦσιν αὐτάς, ὥστε ἔνιοι δι' αὐτάς ἀποδιδράσκουσι. Τί δέ, οὐ κακείνο ἐννοῆσαι σε δεῖ, ὅτι καὶ τοὺς ἐν ἐκείναις ταῖς τέχναις προκόπτοντας οἱ πατέρες καὶ μητέρες τούτοις τιμῶσι μάλιστα, οἷς καθ' ἡμέραν καὶ τὸν παράσιτον; Καλῶς νῆ Δί' ἔγραψεν ὁ παῖς, λέγοντες, δότε αὐτῷ φαγεῖν. Οὐκ ἔγραψεν ὁρθῶς, μὴ δότε. Οὕτω τὸ πρᾶγμα καὶ ἐντιμον καὶ ἐν τιμωρίᾳ μέγα φαίνεται.

14. Καὶ μὴν αἱ ἄλλαι τέχναι τὸ ὕστερον τοῦτο ἔχουσι μετὰ τὸ μαθεῖν καὶ τοὺς καρποὺς ἡδέως ἀπολαμβάνουσι· πολλὴ γὰρ « καὶ ὁρθίος οἶμος ἐς αὐτάς » ἡ δὲ παρασιτικὴ μόνη τῶν ἄλλων εὐθὺς ἀπολαύει τῆς τέχνης ἐν αὐτῷ τῷ μανθάνειν, καὶ ἅμα τε ἄρχεται καὶ ἐν τῷ τέλει ἐστίν. Καὶ μέντοι τῶν ἄλλων τεχνῶν οὐ τινὲς, ἀλλὰ πᾶσαι ἐπὶ μόνην τὴν τροφήν γεγόνασιν, ὁ δὲ παράσιτος εὐθὺς ἔχει τὴν τροφήν ἅμα τῷ ἄρξασθαι τῆς τέχνης. Ἡ οὐκ ἐννοεῖς ὅτι ὁ μὲν γεωργὸς γεωργεῖ οὐ τοῦ γεωργεῖν ἕνεκα καὶ ὁ τέκτων τεκταίνεται οὐχὶ τοῦ τεκταίνεσθαι ἕνεκα, ὁ δὲ παράσιτος οὐχ ἕτερον μὲν τι διώκει, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ καὶ οὗ ἕνεκα γίγνεται;

15. Καὶ μὴν ἐκεῖνά γε οὐδεὶς ἔστιν ὅστις οὐκ ἐπίσταται, ὅτι οἱ μὲν τὰς λοιπὰς τέχνας ἐργαζόμενοι τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ταλαιπωροῦσι, μίαν δὲ ἢ δύο μόνας τοῦ μηνὸς ἡμέρας ἱερὰς ἄγουσι, καὶ αἱ πόλεις δὲ τὰς μὲν δι' ἔτους, τὰς δὲ ἐμμήνους ἑορτὰς διατελοῦσι, καὶ εὐφραίνεσθαι λέγονται τότε· ὁ δὲ παράσιτος τοῦ μηνὸς τὰς τριάκονθ' ἡμέρας ἱερὰς ἄγει· πᾶσαι γὰρ αὐτῷ δοκοῦσιν εἶναι τῶν θεῶν.

16. Ἐτι οἱ μὲν βουλόμενοι τὰς ἄλλας τέχνας κατορθοῦν ὀλιγοσιταῖς καὶ ὀλιγοποσίαις χρῶνται καθάπερ οἱ νοσοῦντες, πολυσιταῖς δὲ καὶ πολυποσίαις οὐκ ἔστιν εὐφραίνόμενον μανθάνειν.

17. Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι τέχναι χωρὶς ὀργάνων οὐδαμῶς τῷ κεκτημένῳ ὑπηρετεῖν δύνανται· οὔτε γὰρ αὐλεῖν ἐνὶ χωρὶς αὐλῶν οὔτε ψάλλειν ἀνευ λύρας οὔτε ἱππεύειν ἀνευ ἵππου· αὕτη δὲ οὕτως ἐστὶν ἀγαθὴ καὶ οὐ βαρεῖα τῷ τεχνίτῃ, ὥστε ὑπάρχει καὶ μηδὲν ἔχοντι ὄπλον χρῆσθαι αὐτῇ.

18. Καὶ ὡς ἔοικεν ἄλλας τέχνας μανθάνομεν μισθὸν διδόντες, ταύτην δὲ λαμβάνοντες.

19. Ἐτι τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν εἰσι διδάσκαλοι

reliquis satis demonstratum est. Superest ut demonstramus etiam esse optimam; idque non simpliciter, sed primo quidem, communiter artibus omnibus esse præstantiorem; deinde, etiam singulatim unaquaque. Communiter ergo cunctis ita præstat, quod omnis ars necessario adhibet disciplinam, laborem, metum, plagas, quæ nemo est quin abominetur: hanc vero solam, ut videtur, artem discere licet sine labore. Quis enim de cœna unquam discessit plorans, ut quosdam videmus de scholis? quis vero ad cœnam abiens visus est tristis, ut qui scholas frequentant? Quin parasitus sponte sua ipse ad cœnam venit, artis cupidissimus: qui vero artes discunt reliquas, odio eas habent, adeo ut quidam propter eas aufugiant. Quid vero? nonne illud etiam tibi cogitandum est, quod illis in artibus proficientes liberos his maxime rebus patres matresque munerantur, quibus parasitum quotidie? Pulchre per Jovem, in quiunt, scripsit puer; date illi cibum: Non recte scripsit; ne date. Adeo ea res et ad honorem gravis et ad pœnam videtur.

14. Verum ceteræ artes postremum hoc habent post disciplinam, et laboris fructum lubenter recipiunt; multa enim et ardua ad illas via est: parasitica vero sola reliquarum statim ipso disciplinæ tempore sua arte fruitur; et simul, dum incipit, finem etiam suum consequitur. Ac reliquarum artium non quædam modo, sed universæ ad sola alimenta paranda natæ sunt: parasitus autem statim quum incipit artem, alimenta habet. An non cogitas agrum coli ab agricola non agriculturæ causa, et struere fabrum domos non struendi causa: sed parasitus nihil sequitur aliud, verum idem et opus ipsius est, et illud cujus causa suscipitur?

15. Præterea hæc etiam nemo est qui nesciat: reliquis in artibus qui elaborant, per omne tempus ærumnabili labore funguntur præter unum aut duo solos in mense dies quos festos habent; ipsæque civitates alios annuos, alios autem menstruos dies festos obeunt, ac tum exhilarari dicuntur: parasitus vero triginta mensis dies festos agit: omnes enim deorum esse illi videntur.

16. Porro qui in reliquis artibus recte versari volunt, ii paucio cibo et potu paucio utuntur, aegrotorum instar; at copioso cibo potuque multo qui gaudet, is fieri non potest ut discat.

17. Tum reliquæ artes sine instrumentis nullo modo ministrare possunt artificii; neque enim tibiis canere licet sine tibiis, neque psallere sine lyra, neque sine equo equitare: hæc vero ita commoda, ita non gravis artificii, ut etiam nihil armorum habens uti ea possit.

18. Deinde, ut constat, ceteras artes discimus mercede data; hanc accepta.

19. Insuper ceterarum artium quidam sunt magistri; pa-

τινες, τῆς δὲ παρασιτικῆς οὐδεὶς, ἀλλ' ὥσπερ ἡ ποιητικὴ κατὰ Σοκράτη καὶ αὕτη θεία τινὶ μοίρᾳ παραγίγνεται.

20. Κἀκεῖνο δὴ σκόπει, ὅτι τὰς μὲν ἄλλας τέχνας ὀδεύοντες ἢ πλέοντες οὐ δυνάμεθα διαπράττεσθαι, ταύτῃ δὲ ἐστὶ χρῆσθαι καὶ ἐν ὁδῷ καὶ πλέοντι.

21. ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Καὶ μέντοι, ὦ Τυχιάδῃ, αἱ μὲν ἄλλαι τέχναι δοκοῦσί μοι ταύτης ἐπιθυμεῖν, αὕτη δὲ οὐδεμιᾶς ἐτέρας.

ΤΥΧ. Τί δὲ, οὐχ οἱ τὰ ἀλλότρια λαμβάνοντες ἀδικεῖν σοι δοκοῦσι;

ΠΑΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΤΥΧ. Πῶς οὖν ὁ παράσιτος τὰ ἀλλότρια λαμβάνων οὐκ ἀδικεῖ μόνος;

ΠΑΡ. Οὐκ ἔχω λέγειν.

22. Καὶ μὴν τῶν ἄλλων τεχνῶν αἱ ἀρχαὶ φαῦλαι τινες καὶ εὐτελεῖς εἰσι, τῆς δὲ παρασιτικῆς ἡ ἀρχὴ πάνυ γενναία τις· τὸ γὰρ θρυλούμενον τοῦτο τῆς φιλίας ὄνομα οὐκ ἂν ἄλλο τι εὖροις ἢ ἀρχὴν παρασιτικῆς.

ΤΥΧ. Πῶς λέγεις;

ΠΑΡ. Ὅτι οὐδεὶς ἐχθρὸν ἢ ἀγνώστα ἀνθρώπων ἀλλ' οὐδὲ συνήθη μετρίως ἐπὶ δεῖπνον καλεῖ, ἀλλὰ δεῖ πρότερον οἶμαι τοῦτον γενέσθαι φίλον, ἵνα κοινωνήσῃ σπονδῶν καὶ τραπέζης καὶ τῶν τῆς τέχνης ταύτης μυστηρίων. Ἐγὼ γοῦν πολλάκις ἤκουσα τινῶν λεγόντων, ποταπὸς δὲ οὗτος ὁ φίλος ὅστις οὔτε βέβρωκεν οὔτε πέπωκε μεθ' ἡμῶν, δῆλον ὅτι τὸν συμπίνοντα καὶ συνεσθίοντα μόνον πιστὸν φίλον ἡγουμένων.

23. Ὅτι γε μὴν ἡ βασιλικωτάτη τῶν τεχνῶν ἐστὶν αὕτη, μάθοις ἂν καὶ ἐκ τοῦδε οὐχ ἥκιστα· τὰς μὲν γὰρ λοιπὰς τέχνας οὐ μόνον κακοπαθοῦντες καὶ ἰδρῶντες, ἀλλὰ νῆ Δία καθήμενοι καὶ ἐστῶτες ἐργάζονται ὥσπερ ἀμέλει δοῦλοι τῶν τεχνῶν, ὁ δὲ παράσιτος μεταχειρίζεται τὴν αὐτοῦ τέχνην ὡς βασιλεὺς κατακείμενος.

24. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ τί δεῖ λέγειν περὶ τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ, ὅτι δὴ μόνος κατὰ τὸν σοφὸν Ὅμηρον « οὔτε φυτεύει χερσὶ φυτὸν οὔτε ἀροῖ, ἀλλὰ τὰ γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα » νέμεται;

25. Καὶ μὴν ῥήτορά τε καὶ γεωμέτρην καὶ χαλκέα οὐδὲν κυλῦει τὴν ἑαυτοῦ τέχνην ἐργάζεσθαι ἕαν τε πονηρὸς ἕαν τε καὶ μωρὸς ᾖ, παρασιτεῖν δὲ οὐδεὶς δύναται ἢ μωρὸς ὢν ἢ πονηρὸς.

ΤΥΧ. Παπαῖ, οἷον χρῆμα ἀποφαίνῃ τὴν παρασιτικὴν ὥστε καὶ αὐτὸς ἤδη βούλεσθαι δοκῶ μοι παράσιτος εἶναι ἀντὶ τούτου ὅς εἰμι.

26. ΠΑΡ. Ὡς μὲν τοίνυν κοινῇ πάντων διαφέρει, δεδεῖχθαί μοι δοκῶ. Φέρε δὲ ὡς καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστης διαφέρει, σκοποῦμεν. Τὸ μὲν δὴ ταῖς βαναύσοις τέχναις παραβάλλειν αὐτὴν ἀνόητόν ἐστι, καὶ μᾶλλον πῶς καθαιροῦντος τὸ ἀξίωμα τῆς τέχνης. Ὅτι γε μὴν τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων τεχνῶν διαφέρει δεικτέον. Ὡμολόγηται δὴ πρὸς πάντων τὴν τε ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἧς διὰ γενναϊότητα καὶ ἐπιστήμας ἀπο-

rasiticæ autem nullus : sed quemadmodum poetica, auctore Socrate, ita hæc quoque divina quadam sorte contingit.

20. Etiam illud mihi considera, quod reliquas artes, dum iter facimus aut navigamus, non possumus exercere; hac in via etiam et naviganti licet uti.

21. TYCH. Utique.

PAR. Verum etiam, Tychiade, videntur mihi hanc appetere artes reliquæ, hæc aliam nullam.

TYCH. Quid vero? nonne qui aliena sumunt injuste agere tibi videntur?

PAR. Quidni?

TYCH. Quomodo igitur parasitus, sumens aliena, solus injuste non agit?

PAR. Non habeo quod dicam.

22. Verum reliquarum artium contemnenda quædam ac vilia sunt initia; parasiticæ vero origo plane generosa: illud enim tritum amicitiae nomen non aliud invenies quam parasiticæ initium.

TYCH. Quid ita?

PAR. Quia nemo inimicum aut ignotum hominem, imo neque mediocriter modo familiarem vocat ad cœnam: sed oportet, puto, hunc prius amicum fieri, ut particeps fiat libationum et mensæ, et artis hujus mysteriorum. Equidem sæpe audiivi dicentes, Qualis autem hic sit amicus, qui neque comedit neque bibit nobiscum! ut qui putarent videlicet solum qui una bibat atque cibum una capiat, fidelem amicum.

23. Hanc vero maxime regiam esse artium, etiam hinc non minimum intelligas. Reliquas artes enim non cum molestia tantum et sudore exercent, sed, per Jovem, sedentes atque stantes, nempe velut servi artium: at parasitus suam artem tractat accumbens velut rex.

24. Illa enim quid dicere attinet de illius felicitate, quod solus, ut docti Homeri verbis utar, « nec plantat manibus plantam, nec arat; sed sine semine aratroque » depascitur omnia?

25. Ceterum rhetorem et geometram et fabrum nihil prohibet artem exercere suam, etsi malus sit vel adeo stultus: parasitari autem nemo potest, qui vel stultus sit, vel malus.

TYCH. Vah quantam rem ostendis esse parasiticam. Itaque ipse mihi jam videor velle parasitus fieri pro eo qui sum.

26. PAR. Quantum ergo communiter omnibus præstet artibus, ostendisse mihi videor. Age vero etiam, quantum singulatim unaquaque sit præstantior, consideremus. Ac sellulariis quidem artibus illam conferre, insanum fuerit, et potius illius qui destruere dignitatem artis velit. Sed quantum maximis pulcherrimisque præstet artibus, ostendendum. Jam in confesso est apud omnes, rhetoricam et philosophiam, quas propter præstantiam etiam scientias

φαίνονται τινες, * * * * ἐπειδὴν οὖν καὶ τούτων ἀποδείξω τὴν παρασιτικὴν πολὺ κρατοῦσαν, δῆλον ὅτι τῶν ἄλλων τεχνῶν δόξει προφερεστάτη καθάπερ ἡ Ναυσικάα τῶν θεραπαινίδων.

27. Κοινῇ μὲν οὖν ἀμφοῖν διαφέρει καὶ τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, πρῶτον κατὰ τὴν ὑπόστασιν· ἡ μὲν γὰρ ὑφέστηκεν, αἱ δὲ οὐ· οὔτε γὰρ τὴν ῥητορικὴν ἐν τῇ καὶ τὸ αὐτὸ νομίζομεν, ἀλλ' οἱ μὲν τέχνην, οἱ δὲ τοῦναντίον ἀτεχνίαν, ἄλλοι δὲ κακοτεχνίαν, ἄλλοι δὲ ἄλλο τι· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν φιλοσοφίαν κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσιν, ἐτέρως μὲν γὰρ Ἐπικούρῳ δοκεῖ τὰ πράγματα εἶναι, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀκαδημείας, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ Περιπάτου, καὶ ἀπλῶς ἄλλος ἄλλην ἀξιοῖ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι· καὶ μέχρι γε νῦν οὔτε οἱ αὐτοὶ γνώμης κρατοῦσιν οὔτε αὐτῶν ἡ τέχνη μία φαίνεται. Ἐξ ὧν δῆλον ὅτι τεκμαίρεσθαι καταλείπεται. Ἀρχὴν γὰρ φημι μὴδὲ εἶναι τέχνην ἧς οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. Ἐπεὶ τί δὴ ποτε; ἀριθμητικὴ μὲν μία ἐστὶ καὶ ἡ αὐτὴ καὶ δις δύο παρά τε ἡμῖν καὶ παρὰ Πέρσαις τέτταρά ἐστι καὶ συμφωνεῖ ταῦτα καὶ παρὰ Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις, φιλοσοφίας δὲ πολλὰς καὶ διαφόρους δρῶμεν καὶ οὔτε τὰς ἀρχὰς οὔτε τὰ τέλη σύμφωνα πασῶν.

TYCH. Ἀληθῆ λέγεις· μίαν μὲν γὰρ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι λέγουσιν, αὐτοὶ δὲ αὐτὰς ποιοῦσι πολλὰς.

28. ΠΑΡ. Καὶ μὴν τὰς μὲν ἄλλας τέχνας, εἰ καὶ τι κατὰ ταύτας ἀσύμφωνον εἶη, καὶ παρέλθοι τις συγνώμης ἀξιώσας, ἐπεὶ μέσαι τε δοκοῦσι καὶ αἱ καταλήψεις αὐτῶν οὐκ εἰσὶν ἀμετάπτωτοι, προσδεχτός ἂν εἴη φιλοσοφίαν δὲ τίς ἂν [ἀναγκαίαν] ἀνάσχοιτο μὴ μίαν εἶναι καὶ μὴδὲ σύμφωνον αὐτὴν ἑαυτῇ μᾶλλον τῶν ὀργάνων; μία μὲν οὖν οὐκ ἔστι φιλοσοφία, ἐπειδὴ δρῶ καὶ ἀπειρον οὔσαν· πολλὰ δὲ οὐ δύνανται εἶναι, ἐπειδὴ περ ἡ φιλοσοφία μία.

29. Ὅμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς ὑποστάσεως τῆς ῥητορικῆς ταῦτα φαίη τις ἂν· τὸ γὰρ περὶ ἑνὸς προκειμένου ταῦτά μὴ λέγειν ἅπαντας, ἀλλὰ μάχην εἶναι φορᾶς ἀντιδόξου, ἀποδείξεις μεγίστη τοῦ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῦτο οὐ μίαν κατάληψιν οὐκ ἔστι· τὸ γὰρ ζητεῖν τὸ, τί μᾶλλον αὐτῶν ἐστὶ, καὶ τὸ μὴδέποτε ὁμολογεῖν μίαν εἶναι, τοῦτο αὐτὴν ἀναιρεῖ τοῦ ζητουμένου τὴν οὐσίαν.

30. Ἡ μὲντοι παρασιτικὴ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις μία ἐστὶ καὶ κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως, καὶ οὐκ ἂν εἴποι τις ἄλλως μὲν τούσδε, ἐτέρως δὲ τούσδε παρασιτεῖν, οὐδέ εἰσιν ὡς ἔοικε παράσιτοί τινες οἷον Στωϊκοὶ ἢ Ἐπικούρειοι δόγματα ἔχοντες διάφορα, ἀλλὰ πᾶσι πρὸς ἅπαντας ὁμολογία τίς ἐστὶ καὶ συμφωνία τῶν ἔργων καὶ τοῦ τέλους. Ὡστε ἔμοιγε δοκεῖ ἡ παρασιτικὴ κινδυνεύειν κατὰ γε τοῦτο καὶ σοφία εἶναι.

31. TYCH. Πάνυ μοι δοκεῖς ταῦτα ἱκανῶς εἰρηκέναι. Ὡς δὲ καὶ τὰ ἄλλα χείρων ἐστὶν ἡ φιλοσοφία τῆς σῆς τέχνης, πῶς ἀποδεικνύεις;

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ἀνάγκη πρῶτον εἰπεῖν ὅτι φιλοσο-

quidam dicunt,**** Si igitur his quoque longe potiore esse parasiticam ostendero, sine dubio nimirum reliquarum quoque artium eminentissima, ut inter famulas Nausicaa, videbitur.

27. Ergo communiter quidem ambabus praestat, et rhetoricæ et philosophiæ, primo ob id ipsum, quod in rerum natura adest: nam de hac constat, de istis non item. Neque enim rhetoricen unum idemque putamus omnes; sed quidam artem, alii contra ea inertiam, alii vero maleficium, alii aliud: similiter philosophiam quoque, quæ eodem se modo atque æqualiter habet: aliter enim se res habere videntur Epicuro, aliter vero Stoicis, aliter Academicis, aliter denique Peripateticis; simpliciterque aliam alius putat esse philosophiam: atque in hunc certe diem neque in eadem sententia iidem manent, neque ars illorum una esse videtur. Ex his nempe apparet quid conicere relinquatur. Neque enim omnino artem esse dico, quam ne esse quidem certum sit. Nam quid tandem? arithmetica una est et eadem, et bis duo apud nos pariter et apud Persas sunt quatuor, et convenit de his inter Græcos pariter et barbaros: philosophiæ vero multas ac diversas videmus, et neque principia omnium neque fines consentire.

TYCH. Vera dicis: nam unam quidem esse dicunt philosophiam; ipsi vero illas faciunt multas.

28. PAR. Verum artes reliquas, si quid etiam in iis sit parum consentiens, et hoc prætereat aliquis, venia dignum censens, eo quod mediæ cujusdam ancipitisque videantur naturæ, neque omnis erroris expertes illarum perceptiones, ille sane audiendus fuerit: philosophiam vero quis ferre possit non unam esse, neque magis inter se consonare quam diversi generis instrumenta musica? Jam una quidem non est philosophia; infinitam enim esse video: multæ autem non possunt esse, quandoquidem una est, si est philosophia. (Ergo nulla est.)

29. Similiter de eo, utrum sit rhetorice, hæc eadem aliquis dixerit. Quod enim de uno argumento proposito non eadem dicunt omnes, sed pugna est euntium in diversa sententiarum, ex hoc ipso maxime demonstratur, plane non esse in rerum natura illud cujus una non sit perceptio. Quod enim disputatur, quid eorum potius illud sit, et nunquam in uno aliquo convenitur; illud ipsam tollit ejus, de quo quaeritur, substantiam.

30. Verum non ita se habet parasitica: sed inter Græcos pariter ac barbaros una est, et circa eadem eodem modo versatur: neque est ut dicat quisquam, aliter hos, aliter vero illos parasitari; neque sunt, ut videtur, in parasitis quidam velut Stoici aut Epicurei decreta habentes diversa, sed omnibus respectu omnium est consensus aliquis et convenientia actionum pariter ac finis. Itaque, quantum mihi videtur, parasitica fortasse hoc respectu etiam sapientia fuerit.

31. TYCH. Satis omnino de his dixisse mihi videris. Verum quantum ad reliqua etiam deteriore esse tua arte philosophiam, quomodo demonstras?

PAR. Igitur illud primum dicendum est: philosophiam

φίας μὲν οὐδέποτε ἡράσθη παράσιτος, παρασιτικῆς δὲ πάμπολλοι ἐπιθυμήσαντες μνημονεύονται φιλόσοφοι, καὶ μέχρι νῦν γε ἔρῳσι.

ΤΥΧ. Καὶ τίνας ἂν εἰπεῖν ἔχοις φιλοσόφους παρασιτεῖν σπουδάζοντας;

ΠΑΡ. Οὐστίνας μέντοι, ὦ Τυχιάδῃ; οὐς καὶ σὺ γινώσκων ὑποκρίνη ἀγνοεῖν καὶ μὲ ὥς τινος αὐτοῖς αἰσχύνῃς ἐντεῦθεν γιγνομένης, οὐχὶ τιμῆς.

ΤΥΧ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σίμων, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀπορῶ οὐστίνας καὶ εὐρῆς εἰπεῖν.

ΠΑΡ. ὦ γενναῖε, σὺ μοι δοκεῖς ἀνήκοος εἶναι καὶ τῶν ἀναγραφάντων τοὺς ἐκείνων βίους, ἐπεὶ πάντως ἂν καὶ ἐπιγινῶναι οὐστίνας λέγω δύναιο.

ΤΥΧ. Καὶ μέντοι νῆ τὸν Ἡρακλέα ποθῶ δὴ ἀκούειν τίνες εἰσίν.

ΠΑΡ. Ἐγὼ σοι δείξω καὶ καταλέξω αὐτοὺς ὄντας οὐχὶ τοὺς φαύλους, ἀλλ' ὧν ἐγὼ δοκῶ τοὺς ἀρίστους καὶ οὐς ἥκιστα οἶει.

32. Αἰσχίνης μέντοι ὁ Σωκρατικὸς, οὗτος ὁ τοὺς μακροὺς καὶ ἀστεῖους διαλόγους γράψας, ἥκέ ποτε εἰς Σικελίαν κομίζων αὐτοὺς, εἴ πως δύναιτο δι' αὐτῶν γνωσθῆναι Διονυσίῳ τῷ τυράννῳ, καὶ τὸν Μιλτιάδην ἀναγνοὺς καὶ δόξας ἡυδοκιμηκέναι λοιπὸν ἐκάθητο ἐν Σικελίᾳ παρασιτῶν Διονυσίῳ καὶ ταῖς Σωκράτους διατριβαῖς ἔρρωσθαι φράσας.

33. Τί δέ, καὶ Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος οὐχὶ τῶν δοκίμων φαίνεται σοι φιλοσόφῳ;

ΤΥΧ. Καὶ πάνυ.

ΠΑΡ. Καὶ οὗτος μέντοι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον διέτριβεν ἐν Συρακούσαις παρασιτῶν Διονυσίῳ. Πάντων γοῦν ἀμέλει τῶν παρασίτων αὐτὸς ἡυδοκίμει παρ' αὐτῶν· καὶ γὰρ ἦν πλεόν τι τῶν ἄλλων εἰς τὴν τέχνην εὐφυῆς, ὥστε τοὺς ὀψοποιοὺς ὁσημέραι ἔπεμπε παρὰ τοῦτον ὁ Διονύσιος ὥς τι παρ' αὐτοῦ μαθησομένου. Οὗτος μέντοι δοκεῖ καὶ κοσμηῆσαι τὴν τέχνην ἀξίως.

34. Ὁ δὲ Πλάτων ὑμῶν ὁ γενναιότατος καὶ αὐτὸς μὲν ἦκεν ἐς Σικελίαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ ὀλίγας παρασιτήσας ἡμέρας τῷ τυράννῳ τοῦ παρασιτεῖν ὑπὸ ἀφύιας ἐξέπεσε, καὶ πάλιν Ἀθήναζε ἀφικόμενος καὶ φιλοπονήσας καὶ παρασκευάσας ἑαυτὸν αὐθις δευτέρῳ στόλῳ ἐπέπλευσε τῇ Σικελίᾳ καὶ δειπνήσας πάλιν ὀλίγας ἡμέρας ὑπὸ ἀμαθίας ἐξέπεσε· καὶ αὕτη ἡ συμφορὰ Πλάτωνι περὶ Σικελίαν ὁμοία δοκεῖ γενέσθαι τῇ Νικίου.

ΤΥΧ. Καὶ τίς, ὦ Σίμων, περὶ τούτου λέγει;

35. ΠΑΡ. Πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι, Ἀριστόξενος δὲ ὁ μουσικὸς, πολλοῦ λόγου ἀξίος. Εὐριπίδης μὲν γὰρ ὅτι Ἀρχελάῳ μέχρι τοῦ θανάτου παρεσίτει καὶ Ἀνάρχος Ἀλεξάνδρῳ πάντως ἐπίστασαι.

36. Καὶ Ἀριστοτέλης δὲ τῆς παρασιτικῆς ἤρξατο μόνον ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, καὶ αὐτὸς δὲ παράσιτος Νηλέως ἦν.

37. Φιλοσόφους μὲν οὖν, ὥσπερ ἦν, παρασιτεῖν σπουδάζοντας ἐδειξά· παράσιτον δὲ οὐδεὶς ἔχει φράσαι φιλοσοφεῖν ἐθελήσαντα.

nemo unquam parasitus adamavit; parasiticam vero appetiisse multi memorantur philosophi, et in hunc diem appetunt.

TYCH. Et quos dicere possis philosophos parasitandi studiosos?

PAR. Quosnam vero, Tychiade? eos quos tu quum benenoris, ignorare me quoque simulas, velut turpitudine quædam illis inde, non honos accedat.

TYCH. Non, ita me Jupiter, Simo: sed vehementer hæreo nec quos tu inveneris habeo dicere.

PAR. Videris mihi, vir optime, non legisse vel eos qui vitas illorum scripsere: alioquin omnino posses, quos dicam, agnoscere.

TYCH. Verum cupio, mehercules, audire qui sint.

PAR. Ego tibi ostendam et recensebo, eosque non viles, sed eorum, quos ego philosophos arbitror, præstantissimos, et quos tu minime putes.

32. Igitur Æschines quidem Socraticus, ille qui longos illos urbanosque dialogos scripsit, venit quondam, secum illos ferens, in Siciliam, si qua per illos posset Dionysio tyranno innotescere, lectoque Miltiade, quum probatus videretur, reliquo tempore in Sicilia, parasitans Dionysio, desedit, longum valere jussis Socratis disputationibus.

33. Quid vero, Aristippus Cyrenæus non de nobilibus tibi videtur philosophis?

TYCH. De nobilissimis.

PAR. Verum hic etiam eodem tempore versabatur Syracusis parasitans Dionysio. Quin omnium ipse parasitorum princeps apud illum audiebat: erat etenim præter ceteros ingenio ad eam artem apto; adeo ut coquos ad ipsum quotidie mitteret Dionysius, ab eo qui aliquid discerent. Atque hic etiam, prout dignum erat, ornasse artem videtur.

34. At Plato ille vester præstantissimus venit et ipse quidem hoc consilio in Siciliam; quum vero paucis diebus parasitatus tyranno fuisset, illa parasitatione, quod satis ad eam ingenii non haberet, excidit: atque Athenas regressus, ubi multo se labore ad eam rem paraverat, altero cursu denuo navigavit in Siciliam, cœnatusque paucos dies, propter incitiam excidit: similisque videtur illa, quæ Platoni in Sicilia evenit, calamitas cladi ad eandem Niciae.

TYCH. Et quis, Simo, hac de re narrat?

35. PAR. Quum alii multi, tum Aristoxenus musicus, vir maxime memorabilis. Jam Euripidem Archelao ad mortem usque parasitatum esse, et Anaxarchum Alexandro, omnino nosti.

36. Aristoteles vero inchoavit tantum, ut reliquas artes, ita et parasiticam: erat autem et ipse parasitus Nelei.

37. Ergo philosophos, ut res est, parasiticæ vitæ operam dantes ostendi: parasitum vero nemo dicere potest philosophari qui voluerit.

38. Καὶ μέντοι εἰ ἔστιν εὐδαιμον τὸ μὴ πεινῆν μηδὲ διψῆν μηδὲ ῥιγοῦν, ταῦτα οὐδενὶ ἄλλῳ ὑπάρχει ἢ παρσίτῳ. Ὡστε φιλοσόφους μὲν ἂν τις πολλοὺς καὶ ῥιγοῦντας καὶ πεινῶντας εὖροι, παράσιτον δὲ οὐ· ἢ οὐκ ἂν εἴη παράσιτος, ἀλλὰ δυστυχὴς τις ἢ πτωχὸς ἄνθρωπος ἢ φιλοσόφῳ ὅμοιος.

39. ΤΥΧ. Ἰκανῶς ταῦτά γε. Ὅτι δὲ κατὰ πολλὰ διαφέρει φιλοσοφίας καὶ ῥητορικῆς ἢ παρασιτικῆς πῶς ἐπιδεικνύεις;

ΠΑΡ. Εἰσὶν, ὦ βέλτιστε, καιροὶ τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου, ὃ μὲν τις εἰρήνης, οἶμαι, ὃ δ' αὖ πολέμου· ἐν δὲ τούτοις πᾶσα ἀνάγκη φανερὰς γίνεσθαι τὰς τέχνας καὶ τοὺς ἔχοντας ταύτας ὁποῖοί τινές εἰσι. Πρώτερον δὲ, εἰ δοκεῖ, σκοπώμεθα τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν, καὶ τίνες ἂν εἴεν μάλιστα χρησιμώτατοι ἰδίᾳ τε ἕκαστος αὐτῷ καὶ κοινῇ τῇ πόλει.

ΤΥΧ. Οὐ μέτριον ἀγῶνα καταγγέλλεις τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἔγωγε πάλαί γελῶ κατ' ἐμαυτὸν ἐννοῶν ποῖος ἂν εἴη συμβαλλόμενος παρσίτῳ φιλόσοφος.

40. ΠΑΡ. Ἵνα τοίνυν μὴ πάνυ θαυμάζης μηδὲ τὸ πρᾶγμα δοκῇ σοι χλεύης ἄξιον, φέρε προτυπωσώμεθα παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἡγέσθαι μὲν αἰφνίδιον εἰς τὴν χώραν ἐμβεβληκέναι πολεμίους, εἶναι δὲ ἀνάγκην ἐπεξιέναι καὶ μὴ περιορᾶν ἔξω δηουμένην τὴν γῆν, τὸν στρατηγὸν δὲ παραγγέλλειν ἅπαντας εἰς τὸν κατάλογον τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, καὶ δὴ χωρεῖν τοὺς ἄλλους, ἐν δὲ δὴ τούτοις φιλοσόφους τινὰς καὶ ῥήτορας καὶ παρσίτους. Πρώτον τοίνυν ἀποδύσωμεν αὐτούς· ἀνάγκη γὰρ τοὺς μέλλοντας ὁπλίζεσθαι γυμνοῦσθαι πρότερον. Θεῶ δὴ τοὺς ἄνδρας, ὦ γενναῖε, καθ' ἕκαστον καὶ δοκίμαζε τὰ σώματα. Τοὺς μὲν τοίνυν αὐτῶν ὑπὸ ἐνδείας ἰδοὺς ἂν λεπτοὺς καὶ ὠχροὺς πεπρικότας ὥσπερ ἤδη τραυματίας παρειμένους· ἀγῶνα μὲν γὰρ καὶ μάχην σταδιαίαν καὶ ὠθισμὸν καὶ κόνιν καὶ τραύματα μὴ γελοῖον ἢ λέγειν δύνασθαι φέρειν ἀνθρώπους ὥσπερ ἐκείνους τινὸς δεομένους ἀναλήψεως.

41. Ἄθροι δὲ πάλιν μεταβάς τὸν παράσιτον ὁποῖός τις φαίνεται. Ἄρ' οὐχ ὃ μὲν τὸ σῶμα πρῶτον πολὺς καὶ τὸ χροῖμα ἡδύς, οὐ μέλας δὲ οὐδὲ λευκός — τὸ μὲν γὰρ γυναικί, τὸ δὲ δούλῳ προσέοικεν — ἔπειτα θυμοειδής, δεινὸν βλέπων ὁποῖον ἡμεῖς, μέγα καὶ ὕψαιμον; οὐ γὰρ καλὸν δεδοικότα καὶ θῆλυν ὀφθαλμὸν εἰς πόλεμον φέρειν. Ἄρ' οὐχ ὃ τοιοῦτος καλὸς μὲν γένοιτ' ἂν καὶ ζῶν ὁπλίτης, καλὸς δὲ καὶ εἰ ἀποθάνοι καλῶς;

42. Ἀλλὰ τί δεῖ ταῦτα εἰκάζειν ἔχοντας αὐτῶν παραδείγματα; ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, ἐν πολέμῳ τῶν πώποτε ῥητόρων ἢ φιλοσόφων οἱ μὲν οὐδὲ ὅλως ὑπέμειναν ἔξω τοῦ τείχους προελθεῖν, εἰ δὲ τις καὶ ἀναγκασθεὶς παρτάξαιτο, φημί τοῦτον λείψαντα τὴν τάξιν ὑποστρέφειν.

ΤΥΧ. Ὡς θαυμάσια πάντα καὶ οὐδὲν ὑπισχνῇ μέτριον. Λέγε δὲ ὁμῶς.

ΠΑΡ. Τῶν μὲν τοίνυν ῥητόρων Ἰσοκράτης οὐχ ὅπως εἰς πόλεμον ἐξῆλθέ ποτε, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ δικαστήριον ἀνέβη, διὰ δειλίαν, οἶμαι, ὅτι οὐδὲ τὴν φωνὴν διαρ-

38. Jam si beatum est non esurire, neque sitire, neque rigere; hæc nulli adsunt alii nisi parasito. Itaque philosophos quidem aliquis multos et rigentes inveniat et esurientes: parasitum vero non inveniat; aut ille non fuerit parasitus, sed infelix aliquis aut mendicus mortalis, aut philosopho similis.

39. TYCH. Satis ista. Sed multum etiam præstare philosophiæ ac rhetoriæ parasiticam, quomodo monstras?

PAR. Sunt, vir optime, tempora vitæ hominum, alterum pacis, arbitror, alterum rursus belli: in hisce vero necesse omnino est manifestas fieri artes earumque professores, cujusmodi sint. Prius autem, si videtur, consideremus tempus belli, et quales maxime videantur tum privatim sibi, tum rei publicæ utilissimi.

TYCH. Non mediocre certamen virorum denuncias: et dudum intra me rideo equidem, qualis futurus sit collatus parasito philosophus.

40. PAR. Ut igitur non nimis admireris, neu ludibrio tibi digna res videatur, age apud animum ipsi nostrum fingamus, nunciatum esse subito hostes irruptionem in patriam nostram fecisse, necessitatem autem postulare ut contra ipsos erumpamus, neque agros vastari extra patiamur; imperatorem porro ad numeros vocare quicumque militari sunt ætate, et venire sane reliquos, in his vero etiam philosophos quosdam et rhetoras, et parasitos. Primo igitur illos exuamus: oportet enim qui armandi sunt prius nudari. Inspice vero viros, o bone, singulatim, et proba corpora. Partem igitur illorum præ indigentia videbis tenues et pallidos, horridos denique, quasi jam saucios in acie relictos: certamen enim et pugnam statariam, et impressionem, et pulverem, et vulnera vide ne ridiculum fuerit dicere perferre posse homines, quales illi sunt, refectione aliqua indigentes.

41. Vide autem in alteram partem transgressus parasitum, qualis appareat. Nonne iste multum primo corporis habet, et colore est jucundo, neque niger neque albus (quorum alterum mulieri, servo alterum convenit), deinde animosus, vultu, ut nos, minaci, elato et sanguine repleto? non enim honestum est oculum timidum et effeminatum ferre in pugnam. Nonne talis et pulcher fuerit dum vivet miles, et pulcher, si pulchre moriatur?

42. Sed quid opus est conjecturis ista effingere, quum ipsarum rerum habeamus exempla? ut enim simpliciter dicam, in bello, quicumque usquam fuerunt rhetores vel philosophi, vel plane non sunt ausi extra muros procedere; si vero quis etiam coactus in aciem prodiit, hunc aio ordinibus desertis refugisse.

TYCH. Ut mira omnia, et mediocre nihil promittis! Dic tamen.

PAR. E rhetoribus ergo Isocrates tantum abest ut in prælium progressus unquam sit, ut ne in tribunal quidem escenderit, præ timiditate, opinor, quia vel voce destituebatur.

κοῦσαν εἶχε. Τί ἐτι; οὐχὶ Δημάδης μὲν καὶ Αἰσχίνης καὶ Φιλοκράτης ὑπὸ δέους εὐθὺς τῇ καταγγελίᾳ τοῦ Φιλίππου πολέμου τὴν πόλιν προὔδοσαν καὶ σφᾶς αὐτοὺς τῷ Φιλίππῳ καὶ διετέλεσαν Ἀθήνησιν αἰεὶ τὰ ἐκείνου πολιτευόμενοι; ὥς εἴ γε καὶ ἄλλος τις Ἀθηναῖος κατὰ ταῦτα ἐπολέμει, καὶ κεῖνος ἐν αὐτοῖς ἦν φίλος. Ὁ Ὑπερίδης δὲ καὶ Δημοσθένης καὶ Λυκούργος, οἳ γε δοκοῦντες ἀνδρείότεροι καὶ ταῖς ἐκκλησίαις αἰεὶ ὀρυβοῦντες καὶ λοιδοροῦμενοι τῷ Φιλίππῳ, τί ποτε ἀπειργάσαντο γενναῖον ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν πολέμῳ; καὶ Ὑπερίδης μὲν καὶ Λυκούργος οὐδ' ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως ἐτόλμησαν μικρὸν ἔξω παρακῦψαι τῶν πυλῶν, ἀλλ' ἐντειλίδιοι ἐκάθηντο παρ' αὐτοῖς ἤδη πολιορκούμενοι γνωμῖδια καὶ προβουλευμάτια συντιθέντες. Ὁ δὲ δὴ κορυφαϊότατος αὐτῶν, ὁ ταυτὶ λέγων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συνεχῶς « Φίλιππος γὰρ ὁ Μακεδὼν ὀλεῖται, ὅθεν οὐδὲ ἀνδράποδον πρίαιτό τις ποτε, » τολμήσας προελθεῖν ἐς τὴν Βοιωτίαν πρὶν ἢ συμμῖξαι τὰ στρατόπεδα καὶ συμβαλεῖν ἐς χεῖρας, ῥίψας τὴν ἀσπίδα ἔφυγεν· ἢ οὐδέπω ταῦτα πρότερον διήκουσας οὐδενὸς πάνυ γνώριμα ὄντα οὐχ' ὅπως Ἀθηναῖοις, ἀλλὰ Θραζῖ καὶ Σκύθαις, ὅθεν ἐκεῖνο τὸ κάταρμα ἦν;

43. TYCH. Ἐπίσταμαι ταῦτα· ἀλλ' οὗτοι μὲν ῥήτορες καὶ λόγους λέγειν ἡσκημένοι, ἀρετὴν δὲ οὐ. Τί δὲ περὶ τῶν φιλοσόφων λέγεις; οὐ γὰρ δὴ τούτους ἔχεις ὥσπερ ἐκείνους αἰτιᾶσθαι.

ΠΑΡ. Οὗτοι πάλιν, ὦ Τυχιάδης, οἳ περὶ τῆς ἀνδρείας ὁσημέραι διαλεγόμενοι καὶ κατατρίβοντες τὸ τῆς ἀρετῆς ὄνομα πολλῷ μᾶλλον τῶν ῥητόρων φανοῦνται δειλότεροι καὶ μαλακώτεροι. Σκόπει δὲ οὕτως. Πρῶτον μὲν οὐκ ἔστιν ὅστις εἰπεῖν ἔχοι φιλόσοφον ἐν πολέμῳ τετελευτηκότα· ἦτοι γὰρ οὐδὲ ὅλως ἐστρατεύσαντο, ἢ εἴπερ ἐστρατεύσαντο, πάντες ἔφυγον. Ἀντισθένης μὲν οὖν καὶ Διογένης καὶ Κράτης καὶ Ζήνων καὶ Πλάτων καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀριστοτέλης καὶ πᾶς οὗτος ὁ ὄμιλος οὐδὲ εἶδον παράταξιν· μόνος δὲ τολμήσας ἐξελεῖν ἐς τὴν ἐν Δηλίῳ μάχην ὁ σοφὸς αὐτῶν Σωκράτης φεύγων ἐκεῖθεν ἀπὸ τῆς Πάρνηθος ἐς τὴν Ταυρέου παλαιστραν κατέφυγε· πολὺ γὰρ αὐτῷ ἀστειότερον ἐδόκει μετὰ τῶν μειρακυλλίων καθεζόμενον ὀαρίζειν καὶ σοφισμάτια προβάλλειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ μάχεσθαι.

TYCH. ὦ γενναῖε, ταῦτα μὲν ἤδη καὶ παρ' ἄλλων ἐπυθόμην, οὐ μὰ Δία σκώπτειν αὐτοὺς καὶ ὀνειδίζειν βουλομένων· ὥστε οὐδὲν τί μοι δοκεῖς χαριζόμενος τῇ σεαυτοῦ τέχνῃ καταψεύδεσθαι τῶν ἀνδρῶν.

44. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ ἤδη, φέρε καὶ σὺ τὸν παράσιτον ὁποῖός τις ἔστιν ἐν πολέμῳ λέγε, καὶ εἰ ὅλως λέγεται παράσιτός τις γενέσθαι τῶν παλαιῶν;

ΠΑΡ. Καὶ μὴν, ὦ φιλότῃς, οὐδεὶς οὕτως ἀνήκοος Ὀμήρου, οὐδ' ἂν πάμπαν ἰδιώτης τύχη, δὲ οὐκ ἐπίσταται παρ' αὐτῷ τοὺς ἀρίστους τῶν ἡρώων παρασίτους ὄντας· ὅτε γὰρ Νέστωρ ἐκεῖνος, οὗ ἀπὸ τῆς γλώττης ὥσπερ μέλι ὁ λόγος ἀπέρρει, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως πα-

Quid porro? nonne Demades, et Æschines, et Philocrates præ metu, denunciato Philippi bello, statim et patriam et se ipsos Philippo prodiderunt, manseruntque Athenis sic, ut semper rem publicam ad illius voluntatem tractarent? Itaque si quis etiam Atheniensis alius in illis partibus militaret, ipse quoque inter ipsorum erat amicos. At Hyperides, et Demosthenes, et Lycurgus, qui fortiores videbantur, quique in concionibus tumultus semper ciebant maledicebantque Philippo, quod tandem egregium facinus in bello contra ipsum patrarunt? atque Hyperides quidem et Lycurgus non exierunt, quin ne caput quidem exserere ultra portas ausi sunt, sed intra mœnia desidentes, domi suæ jam obsessi, sententiolas quasdam et consultatiunculas componebant. Sed princeps illorum, qui ista perpetuo dictitaret in concionibus, « Philippus enim Macedo, pestis ista, a quo ne servulum quidem emat aliquis unquam, » progredi ausus in Bœotiam, antequam committerentur acies et ventum ad manus esset, abjecto clypeo fugit. An nunquam ista prius a quoquam audisti, quæ sint notissima non dico Atheniensibus, sed Thracibus ac Scythis, unde purgamentum illud fuit?

43. TYCH. Novi ista. Sed hi rhetores erant et verbis faciendis exercitati, ad virtutem non item. Quid vero ais de philosophis? neque enim sane habes quod hos, quemadmodum illos, accuses.

ΠΑΡ. Hi rursus, Tychiade, de fortitudine disputantes quotidie, et virtutis nomen conterentes, multo etiam magis timidiore oratoribus apparebunt mollioresque. Considera vero ita. Primo non est qui nominare queat philosophum in prælio mortuum: aut enim plane non militarunt, aut, si militarunt, fugerunt omnes. Antisthenes quidem, et Diogenes, et Crates, et Zeno, et Plato, et Æschines, et Aristoteles, et omnis illa turba, ne viderunt quidem aciem: solus vero ausus progredi in pugnam Deliensem sapiens illorum Socrates, inde a Parnethe fugiens in Taureæ se palæstram abdedit: multo enim illi videbatur urbanus sedentem cum adolescentulis amatorias nugas garrere, et argutiolas objicere in quos incideret, quam cum viro Spartano pugnare.

TYCH. Vir optime, ista jam ex aliis quoque audiui, non profecto irridere volentibus illos, aut maledictis incessere. Itaque non videris mihi quicquam tuæ artis in gratiam contra illos mentiri.

44. Sed si videtur, age jam et tu parasitum, in bello qualem se præstet, dicito; et an omnino antiquorum quisquam parasitus fuisse dicatur?

ΠΑΡ. Atqui nemo, amice, Homerum eum in modum ignorat, etsi aliarum omnium rerum rudis sit, qui nesciat apud illum præstantissimos heroum parasitos esse: nam et Nestor ille, cujus a lingua mellis instar defluebat oratio, ipsius parasitus regis fuit; et neque Achillem, qui quum

ράσιτος ἦν, καὶ οὐτε τὸν Ἀχιλλέον, ὅσπερ ἐδόκει τε καὶ ἦν τὸ σῶμα γενναιότατος καὶ δικαιοτάτος, οὐτε τὸν Διομήδην οὐτε τὸν Αἴαντα ὁ Ἀγαμέμνων οὕτως ἐπαινεῖ τε καὶ θαυμάζει ὥσπερ τὸν Νέστορα. Οὐδὲ γὰρ δέκα Αἴαντας εὐχεται γενέσθαι αὐτῷ οὐτε δέκα Ἀχιλλέας· πάλαι δ' ἂν ἐαλωκέναι τὴν Τροίαν, εἰ τοιούτους ὅποιος ἦν οὗτος ὁ παράσιτος, καίπερ γέρων ὢν, στρατιώτας εἶχε δέκα. Καὶ τὸν Ἰδομενέα τὸν τοῦ Διὸς ἔκγονον παράσιτον Ἀγαμέμνωνος ὁμοίως λέγει.

45. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν καὶ αὐτὸς ἐπίσταμαι· οὐπω γε μὴν δοκῶ μοι γιγνώσκειν πῶς δὴ τὸν ἄνδρα τῷ Ἀγαμέμνωνι παράσιτος ἦσαν.

ΠΑΡ. Ἀναμνήσθητι, ὦ γενναῖε, τῶν ἐπῶν ἐκείνων ὧνπερ αὐτὸς ὁ Ἀγαμέμνων πρὸς τὸν Ἰδομενέα λέγει.

ΤΥΧ. Ποίων;

ΠΑΡ.

Σὸν δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ

ἔσθῃ· ὥσπερ ἐμοὶ πείειν ὅτε θυμὸς ἄνωγοι.

Ἐνταῦθα γὰρ τὸ αἰεὶ πλεῖον δέπας εἴρηκεν οὐχ ὅτι τὸ ποτήριον διὰ παντὸς πλήρες εἰστίηκε τῷ Ἰδομενεῖ καὶ μαχομένῳ καὶ καθεύδοντι, ἀλλ' ὅτι αὐτῷ δι' ὅλου τοῦ βίου μόνῳ συνδειπνεῖν ὑπῆρχε τῷ βασιλεῖ οὐχ ὥσπερ τοῖς λοιποῖς στρατιώταις πρὸς ἡμέρας τινὰς καλουμένοις. Τὸν μὲν γὰρ Αἴαντα, ἐπεὶ καλῶς ἐμονομάχησε τῷ Ἑκτορι, « εἰς Ἀγαμέμνονα δῖον ἄγον, » φησὶ, κατὰ τιμὴν ἀξιοθέντα ὅψε τοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ δείπνου· ὁ δὲ Ἰδομενεὺς καὶ ὁ Νέστωρ ὁσημέραι συνεδείπνουν τῷ βασιλεῖ, ὡς αὐτὸς φησι. Νέστωρ δὲ παράσιτός μοι δοκεῖ τῶν βασιλέων μάλιστα τεχνίτης καὶ ἀγαθὸς γενέσθαι· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ Ἀγαμέμνωνος ἀρξασθαι τῆς τέχνης, ἀλλὰ ἄνωθεν ἐπὶ Καίνεως καὶ Ἐξαδίου· δοκεῖ δὲ οὐδὲ ἂν παύσασθαι παρασιτῶν, εἰ μὴ ὁ Ἀγαμέμνων ἀπέθανεν.

ΤΥΧ. Οὗτοι μὲν γενναῖοι ὁ παράσιτος. Εἰ δὲ καὶ ἄλλους τινὰς οἶσθα, πειρῶ λέγειν.

46. ΠΑΡ. Τί οὖν, ὦ Τυχιάδῃ, οὐχὶ καὶ Πάτροκλος τοῦ Ἀχιλλέως παράσιτος ἦν, καὶ ταῦτα οὐδενὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων φαυλότερος οὐτε τὴν ψυχὴν οὐτε τὸ σῶμα νεανίας ὢν; ἐγὼ γὰρ οὐδ' αὐτοῦ μοι δοκῶ τοῦ Ἀχιλλέως τεκμαίρεσθαι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ χεῖρῳ εἶναι· τὸν τε γὰρ Ἑκτορα ῥήξαντα τὰς πύλας καὶ παρὰ ταῖς ναυσὶν εἰσὼ μαχομένον οὗτος ἐξέωσε καὶ τὴν Πρωτεσίλαου ναῦν ἥδη καιομένην ἔσβεσε, καίτοι ἐπεβάτευον αὐτῆς οὐχ οἱ φαυλότατοι, ἀλλ' οἱ τοῦ Τελαμῶνος Αἴας τε καὶ Τεῦκρος ὁ μὲν ὀπλίτης ἀγαθός, ὁ δὲ τοξότης. Καὶ πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε τῶν βαρβάρων, ἐν δὲ δὴ τούτοις καὶ Σαρπηδόνα τὸν παῖδα τοῦ Διὸς, ὁ παράσιτος τοῦ Ἀχιλλέως. Καὶ ἀπέθανε δὲ οὐχὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως, ἀλλ' αὐτὸν μὲν Ἑκτορα Ἀχιλλεὺς ἀπέκτεινε, εἰς ἓνα, καὶ αὐτὸν Ἀχιλλεὺς Πάρις, τὸν δὲ παράσιτον θεὸς καὶ δύο ἄνθρωποι. Καὶ τελευτῶν δὲ φωνὰς ἀφῆκεν οὐχ οἷας ὁ γενναιότατος Ἑκτωρ καὶ προσπίπτων τὸν Ἀχιλλεὺς καὶ ἱκετεύων ὅπως ὁ νεκρὸς αὐτοῦ τοῖς οἰκείοις ἀποδοθῇ, ἀλλ' οἷας εἰχὸς ἀφεῖναι παράσιτον. Τίνας δὴ ταύτας;

LUCIANUS. I.

videbatur tum erat et corpore praestantissimus et justissimus, neque Diomedem, neque Ajacem Agamemno ita laudatque et admiratur, velut Nestorem. Neque enim Ajaces decem sibi contingere optat, neque decem Achilles: sed olim ait futurum fuisse ut caperetur Troja, si tales, qualis hic parasitus, senex licet, milites decem habuisset. Idomeneum etiam, Jove natum, parasitum similiter dicit Agamemnonis.

45. ΤΥΧ. Ista quidem ipse etiam novi; nondum tamen videor mihi intelligere quomodo duo illi viri parasiti Agamemnonis fuerint.

ΠΑΡ. Recordare, vir optime, versuum illorum quos ipse Agamemno dicit ad Idomeneum.

ΤΥΧ. Quorum?

ΠΑΡ.

Tibi pocula semper

plena steterē, velut mihi, si potare luberet.

Hic enim « plena semper pocula » dixit, non quo poculum perpetuo plenum steterit Idomeneo et pugnanti et dormienti; sed quod ipsi per totam vitam liceret soli cenare cum rege, non ut reliquis militibus, qui certis modo quibusdam diebus vocarentur. Ajacem enim, solitaria contra Hectorem pugna praeclare defunctum, « Ad divum, » ait, « Agamemnona ducunt, » honoris causa cenae regis sero adhibitum: Idomeneus vero atque Nestor cenabant cum rege quotidie, ut ipse ait. Nestor vero parasitus mihi videtur regum maxime artifex et bonus fuisse: nec enim coepisse artem in Agamemnone, sed superiori tempore in Caeneo et Exadio: videtur autem nec desitutum fuisse parasitari, nisi obivisset Agamemno.

ΤΥΧ. Hic quidem praeclarus parasitus. Si vero et alios quosdam nosti, tenta dicere.

46. ΠΑΡ. Quid ergo, Tychiade, nonne etiam Patroclus parasitus Achillis fuit, isque nec ullo ceterorum Graecorum deterior, neque mente neque corpore, quum esset adhuc juvenis? etenim ne ipso quidem illum Achille deteriores esse, ex operibus illius intelligere mihi videor. Hectorem enim perruptis portis ad naves intra vallum pugnantes hic extrusit, et navem Protesilai jam ardentem restinxit, licet vectores in ea essent non vilissimi, sed Telamonis filii Ajax et Teucer, miles alter egregius, alter sagittator: ac barbarorum quidem interfecit multos, in his vero etiam Sarpedonem Jovis filium, ipse parasitus Achillis: nec sicut alii mortuus est, quum ipsum Hectorem Achilles interfecerit, solum solus, et ipsum Achillem Paris; parasitum vero deus et homines duo. Moriensque voces edidit, non quales Hector fortissimus, qui genibus etiam Achillis advolutus supplicavit ut corpus suum reddatur suis; sed quales convenit emittere parasitum. Quas enim?

Τοιοῦτοι δ' εἶπερ μοι εἰκόσιν ὀντεβόλησαν,
πάντες κ' αὐτόθ' ὄλοντο ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ δαμέντες.

47. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν ἱκανῶς. Ὅτι δὲ μὴ φίλος,
ἀλλὰ παράσιτος ἦν ὁ Πάτροκλος τοῦ Ἀχιλλέως, πειρῶ
λέγειν.

ΠΑΡ. Αὐτὸν, ὦ Τυχιάδῃ, τὸν Πάτροκλον ὅτι πα-
ράσιτος ἦν, λέγοντά σοι παρέξομαι.

ΤΥΧ. Θαυμαστὰ λέγεις.

ΠΑΡ. Ἀκούε τοίνυν αὐτῶν τῶν ἐπῶν.

Μὴ ἐμὰ σὼν ἀπάνευθε τιθήμεναι ὅστέ', Ἀχιλλεῦ,
ἀλλ' ὁμοῦ, ὡς ἐτράφημεν ἐν ὑμετέροισι δόμοισι.

Καὶ πάλιν ὑποβάς, καὶ « νῦν με δεξάμενος, » φησὶν, « ὁ
Πηλεὺς »

ἐτρεφεν ἐνδυκίως καὶ σὸν θεράποντ' ὀνόμηνε,

τουτέστι παράσιτον εἶχεν. Εἰ μὲν τοίνυν φίλον ἐβού-
λετο τὸν Πάτροκλον λέγειν, οὐκ ἂν αὐτὸν ὀνόμαζε
θεράποντα· ἐλεύθερος γὰρ ἦν ὁ Πάτροκλος. Τίνας τοί-
νυν λέγει τοὺς θεράποντας, εἰ μήτε τοὺς δούλους μήτε
τοὺς φίλους; τοὺς παρασίτους δῆλον ὅτι· ἥ καὶ τὸν Μη-
ριόνην τοῦ Ἰδομενέως καὶ αὐτὸν θεράποντα ὀνομάζει,
οὕτως, οἶμαι, καλουμένων τότε τῶν παρασίτων.
Σκόπει δὲ ὅτι καὶ ἐνταῦθα τὸν μὲν Ἰδομενέα Διὸς ὄντα
υἷον οὐκ ἀξιοῖ λέγειν « ἀτάλαντον Ἀρηί, » Μηριόνην δὲ
τὸν παράσιτον αὐτοῦ.

48. Τί δέ; οὐχὶ καὶ Ἀριστογείτων δημοτικὸς ὢν καὶ
πένης, ὥσπερ Θουκυδίδης φησὶ, παράσιτος ἦν Ἀρμο-
δίου; τί δέ; οὐχὶ καὶ ἐραστής; ἐπεικῶς γὰρ οἱ παράσι-
τοι καὶ ἐρασταὶ τῶν τρεφόντων εἰσὶν. Οὗτος τοίνυν
πάλιν ὁ παράσιτος τὴν Ἀθηναίων πόλιν τυραννουμένην
εἰς ἐλευθερίαν ἀφείλετο, καὶ νῦν ἐστῆκε χαλκοῦς ἐν τῇ
ἀγορᾷ μετὰ τῶν παιδικῶν. Οὗτοι μὲν δὴ, τοιοῦτοι
ὄντες μάλα ἀγαθοὶ, παράσιτοι ἦσαν.

49. Σὺ δὲ ποῖόν τινα εἰκάσεις ἐν πολέμῳ τὸν παρά-
σιτον; οὐχὶ πρῶτον μὲν ὁ τοιοῦτος ἀριστοποιησάμενος
ἔξεισιν ἐπὶ τὴν παράταξιν καθάπερ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς
ἀξιοῖ; οὐ γὰρ ἀλλ' ὃν ἐν πολέμῳ μάχεσθαι φησιν ἐστιά-
σει, εἰ καὶ εὐθὺς ἅμα ἔω μάχεσθαι δέοι· καὶ ὃν ἄλλοι
στρατιῶται χρόνον ὑπὸ δέους ὁ μὲν τις ἀκριβῶς ἀρμόζει
τὸ κράνος, ὁ δὲ θωράκιον ἐνδύεται, ὁ δὲ αὐτὸ τὸ δεινὸν
ὑποπτεύων τοῦ πολέμου τρέμει, οὗτος δὲ ἐσθίει τότε
μάλα φαιδρῶ τῷ προσώπῳ καὶ μετὰ τὴν ἐξοδὸν εὐθὺς
ἐν πρῶτοις διαγωνίζεται· ὁ δὲ τρέφων αὐτὸν ὅπισθεν
ὑποτέτακται τῷ παρασίτῳ, καὶ κεῖνος αὐτὸν ὥσπερ ὁ Αἴας
τὸν Τεῦκρον ὑπὸ τῷ σάκει καλύπτει, καὶ τῶν βελῶν
ἀφιεμένων γυμνῶσας ἑαυτὸν τοῦτον σκέπει· βούλεται
γὰρ ἐκεῖνον μᾶλλον σώζειν ἢ ἑαυτόν.

50. Εἰ δὲ δὴ καὶ πέσοι παράσιτος ἐν πολέμῳ, οὐκ
ἂν ἐπ' αὐτῷ δήπου οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης
αἰσχυνθεῖη μεγάλῳ τε ὄντι νεκρῷ καὶ ὥσπερ ἐν συμπο-
σίῳ καλῶς κατακειμένῳ. Ὡς ἀξιὸν γε φιλοσόφου νε-
κρὸν ἰδεῖν τοῦτω παρακειμένον, ξηρὸν, ρυπῶντα, μακρὸν
πωγώνιον ἔχοντα, προτεθνηκότα τῆς μάχης, ἀσθενῆ

Viginti tales si me contra arma tulissent,
unusquisque mea domitus jacuisset ab hasta.

47. TYCH. Sufficiunt ista. At, non amicum Achillis
fuisse Patroclum, sed parasitum, illud tenta dicere.

PAR. Ipsum, Tychiade, Patroclum praebebo tibi dicen-
tem se fuisse parasitum.

TYCH. Mira narras.

PAR. Ipsos ergo audi versus :

Ne mea, Achille, tuis procul ossibus ossa reconde,
verum una, ut vestris una sumus aedibus alti.

Et rursus paullo post, « Hic me susceptum, » inquit,
« Peleus. »

et studiose aluit, jussitque tibi esse ministrum,

hoc est, parasitum. Si enim amicum voluisset dicere Pa-
troclum, non nominasset ministrum; liber enim erat Pa-
troclus. Quos ergo vocat ministros, si neque servos, ne-
que amicos? nempe parasitos. Qua ratione etiam Merionen
Idomenei et ipsum ministrum nominat; quum sic, puto,
tum vocarentur parasiti. Vide autem quam hic etiam Ido-
meneum, Jovis qui filius esset, non dignetur vocare « Marti
aequiparandum, » sed Merionen illius parasitum.

48. Quid vero? nonne et Aristogiton, plebeius homo et
pauper, ut ait Thucydides, parasitus erat Harmodii? quid
vero? nonne idem etiam amator? æquum est enim ut para-
siti iidem etiam sint alentium se amatores. Hic igitur
rursus parasitus Athenarum urbem, tyrannide oppressam,
vindica vit in libertatem: et nunc stat æneus in foro suo
cum amasio. Hi ergo, viri fortissimi quum essent, fuere
iidem parasiti.

49. Tu vero qualem suspicaris in bello futurum parasitum? nonne primum talis pransus exhibit in aciem, sicut etiam
Ulysses æquum esse censet? Etenim quem in praelio pu-
gnare jubet, eum sine dubio excipiet epulis, etsi statim a
lucis exortu pugnandum sit: quoque tempore milites alii
præ metu, alius quidem accurate aptat galeam, thoracem
induit alius, alius ipsa belli metuenda suspicans tremit; eo
tempore hic noster hilari vultu cibum capit, et post egres-
sionem in primis statim pugnam capessit: sed qui illum
alit, altero stat ordine post parasitum; quem ille, ut Teu-
crum Ajax, suo clypeo occultat, emissisque telis, suo nu-
dato corpore, hunc tegit, quippe qui hunc potius quam se
servare cupiat.

50. Si vero cadat etiam in praelio parasitus, non sane
illius interfecti neque ductorem ordinis, neque militem pu-
deat, magni nempe corporis, et sicut in convivio pulchre
decumbentis. Et operæ sane pretium est juxta jacens videre
philosophi cadaver, aridum, squalidum, longam habens
barbulam, jam ante pugnam demortuum, imbecillum ho-

ἄνθρωπον. Τίς οὐκ ἂν καταφρονήσῃ ταύτης τῆς πόλεως τοὺς ὑπασπιστάς αὐτῆς οὕτω κακοδαίμονας ὄρων; τίς δὲ οὐκ ἂν εἰκάσαι χλωροὺς καὶ κομήτας ὄρων ἄνθρωποις κειμένους, τὴν πόλιν ἀποροῦσαν συμμάχων τοὺς ἐν τῇ εἰρκτῇ κακούργους ἐπιλύσαι τῷ πολέμῳ; Τοιοῦτοι μὲν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς ῥήτορας καὶ φιλοσόφους εἰσὶν οἱ παράσιτοι.

51. Ἐν εἰρήνῃ δὲ τοσοῦτόν μοι δοκεῖ διαφέρειν παρσιτικῇ φιλοσοφίας ὅσον αὕτῃ ἡ εἰρήνη πολέμου. Καὶ πρῶτον, εἰ δοκεῖ, σκοπῶμεν τὰ τῆς εἰρήνης χωρία.

ΤΥΧ. Οὕτω ξυνήμῃ ὃ τι τοῦτό πως βούλεται. Σκοπῶμεν δὲ ὁμῶς.

ΠΑΡ. Οὐκ οὐν ἀγορὰν καὶ δικαστήρια καὶ παλαίστρας καὶ γυμνάσια καὶ κυνηγέσια καὶ συμπόσια ἔγωγε φαίην ἂν πόλεως χωρία;

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Ὁ τοίνυν παράσιτος εἰς ἀγορὰν μὲν καὶ δικαστήρια οὐ πάρεστιν, ὅτι, οἷμαι, τοῖς συκοφάνταις πάντα τὰ χωρία ταῦτα μᾶλλον προσήκει καὶ ὅτι οὐδὲν μέτριόν ἐστι τῶν ἐν τούτοις γιγνομένων, τὰς δὲ παλαίστρας καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὰ συμπόσια διώκει καὶ κοσμεῖ μόνος οὗτος. Ἐπεὶ τίς ἐν παλαίστρᾳ φιλόσοφος ἢ ῥήτωρ ἀποδὺς ἄξιος συγκριθῆναι παρασίτου τῷ σώματι; ἢ τίς ἐν γυμνασίῳ τούτων ὀφθεῖς οὐκ αἰσχύνῃ μᾶλλον τοῦ χωρίου ἐστί; Καὶ μὴν ἐν ἐρημίᾳ τούτων οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ θηρίον ὁμοσεῖ ἰδόν, ὃ δὲ παράσιτος αὐτὰ τε ἐπιόντα μένει καὶ δέχεται ῥαδίως μεμελετηκῶς αὐτῶν ἐν τοῖς δείπνοις καταφρονεῖν, καὶ οὐτ' ἔλαφος οὔτε σὺς αὐτὸν ἐκπλήττει πεφρικῶς, ἔλλα καὶ ἐπ' αὐτὸν ὁ σὺς τὸν ὀδόντα θήγῃ, καὶ ὁ παράσιτος ἐπὶ τὸν σὺν ἀντιθῇ. Τοὺς μὲν γὰρ λαγῶς διώκει μᾶλλον τῶν κυνῶν. Ἐν δὲ δὴ συμποσίῳ τίς ἂν καὶ ἀμιλλήσαιοτο παρασίτῳ ἥτοι παίζοντι ἢ ἐσθίοντι; τίς δ' ἂν μᾶλλον εὐφράναι τοὺς συμπότας; πότερόν ποτε οὗτος ἄδων καὶ σκώπτων, ἢ ἄνθρωπος μὴ γελῶν, ἐν τριβωνίῳ κείμενος, εἰς τὴν γῆν ὄρων, ὥσπερ ἐπὶ πένθος οὐχὶ εἰς συμπόσιον ἥκων; καὶ ἔμοιγε δοκεῖ, ἐν συμποσίῳ φιλόσοφος τοιοῦτόν ἐστιν οἷον ἐν βαλανείῳ κύων.

52. Φέρε δὴ ταῦτα ἀφέντες ἐπ' αὐτὸν ἤδη βαδίζωμεν τὸν βίον τοῦ παρασίτου σκοποῦντες ἅμα καὶ παραβάλλοντες ἐκεῖνῳ. Πρῶτον τοίνυν ἴδοι τις ἂν τὸν μὲν παράσιτον εἰς δόξης καταφρονοῦντα καὶ οὐδὲν αὐτῷ μέλον ὦν οἱ ἄνθρωποι οἶονται, περὶ ῥήτορας δὲ καὶ φιλοσόφους εὖροι τις ἂν οὐ τινὰς, ἀλλὰ πάντας ὑπὸ τύφου καὶ δόξης τριβέντας, καὶ οὐ δόξης μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ τούτου αἰσχίον ἐστιν, ὑπ' ἀργυρίου. Καὶ ὁ μὲν παράσιτος οὕτως ἔχει πρὸς ἀργύριον ὥς οὐκ ἂν τις οὐδὲ πρὸς τὰς ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδας ἀμελῶς ἔχοι, καὶ οὐδὲν αὐτῷ δοκεῖ διαφέρειν τὸ χρυσίον τοῦ πυρός· ὅ γε μὴν ῥήτορες, καὶ ὁ δεινότερόν ἐστι, καὶ οἱ φιλοσοφεῖν φάσκοντες πρὸς αὐτὰ οὕτω διάκεινται κακοδαίμονως, ὥστε τῶν μάλιστα νῦν εὐδοχιμούντων φιλοσόφων — περὶ μὲν γὰρ τῶν ῥητόρων τί δεῖ λέγειν; — ὁ μὲν δικάζων δίκην διώροις ἐπ' αὐτῇ ἐάλω, ὃ δὲ παρὰ βασιλέως ὑπὲρ τοῦ

muncionem. Quis non contemnat eam civitatem, propugnatores illius ita miseros si videat? quis vero non conjiciat, pallidos et comatos homunciones si jacentes videat, civitatem auxiliis egentem maleficos de carcere belli causa solvisse? Tales quidem in bello ad philosophos et oratores comparati sunt parasiti.

51. In pace vero tantum mihi videtur parasitorum ars philosophiae praestare, quantum ipsa pax bello. Ac primo, si vis, consideremus loca pacis.

TYCH. Nondum intelligo quidnam hoc sibi velit. Videamus tamen.

PAR. Nonne enim forum, et judicia, et palaestras, et gymnasia, et venationes, et coenationes, loca urbis dixerim?

TYCH. Omnino.

PAR. Igitur parasitus in forum quidem et ad judicia non accedit, quod, puto, sycophantis omnia illa loca magis conveniunt, et quod nihil moderatum fieri in his solet: at palaestras et gymnasia et convivia persequitur et ornat hic solus. Quandoquidem quis in palæstra philosophus aut rhetor exutus cum parasiti corpore conferri meretur? aut quis horum in gymnasio visus, non dedecus potius loci est? Etiam in solitudine nemo horum subsistat occurrentem feram: at parasitus invadentes manet et facile excipit, in coenis edoctus illas contemnere; et neque cervus illum neque horridus aper percellit, sed etiamsi aper dentem in illum acuat, contra in aprum acuit parasitus. Quin lepores magis ipsis canibus persequitur. In convivio autem parasito quis certare audeat, sive jocanti sive edenti? uter magis exhilarare convivas potuerit? licne canens et dicteria jaciens, an homo ridens nunquam in palliolo accumbens, dejecto in terram vultu, ut qui ad funus venerit, non ad convivium? Ac mea sententia tale quid in coena philosophus, quale canis in balneo.

52. Sed age his relictis, ad ipsam jam vitam parasiti veniamus, ita ut istorum simul vitas inspiciamus et comparemus. Primo igitur parasitum gloriae contemptorem semper videas, neque curae ipsi esse eorum quicquam quae homines sentiant: in rhetoribus autem ac philosophis invenias non quosdam, sed omnes a superbia et gloria conteri, et non a gloria solum, sed, quod turpius illo est, a pecunia. Ac parasitus quidem ad pecuniam ita affectus est, ut vix aliquis sparsos per litora calculos negligentius habeat; neque quicquam ipsi videtur inter pecuniam atque ignem interesse: verum rhetores, et, quod indignius est, illi qui philosophari se dicunt, ad illa adeo infelicitate animati sunt, ut ex eorum numero philosophorum, qui maxime jam celebrantur (de rhetoribus enim quid attinet dicere?) alius, dum res judicat, corruptionis in illo iudicio damnatus sit; alius pro suo convictu mercedem a rege poscat, nihil crube-

συνεῖναι μισθὸν αἰτεῖ καὶ οὐκ αἰσχύνεται, εἰ πρεσβύτης ἀνὴρ διὰ τοῦτο ἀποδημεῖ καὶ μισθοφορεῖ καθάπερ Ἰνδὸς ἢ Σκύθης αἰχμάλωτος, καὶ οὐδὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα αἰσχύνεται, ὃ λαμβάνει.

53. Εὗροις δ' ἂν οὐ μόνον ταῦτα περὶ τούτους ἀλλὰ καὶ ἄλλα πάθη, ὅσων λύπας καὶ ὀργὰς καὶ φόβους καὶ παντοίας ἐπιθυμίας. Ὁ γὰρ μὴν παράσιτος ἐξῴθεν τούτων ἐστὶν ἀπάντων· οὔτε γὰρ ὀργίζεται δι' ἀνεξικακίαν καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶν αὐτῷ ὅτῳ ὀργισθεῖν· καὶ εἰ ἀγανακτήσειε δέ ποτε, ἡ ὀργὴ αὐτοῦ χαλεπὸν μὲν οὐδὲ σκυθρωπὸν οὐδὲν ἀπεργάζεται, μᾶλλον δὲ γέλωτα καὶ εὐφραίνει τοὺς ξυνόντας. Λυπεῖται γὰρ μὴν καὶ ἥκιστα πάντων, τοῦτο τῆς τέχνης παρασκευαζούσης αὐτῷ καὶ χαριζομένης, μὴ ἔχειν ὑπὲρ ὅτου λυπηθεῖν· οὔτε γὰρ χρήματά ἐστὶν αὐτῷ οὔτε οἶκος οὔτε οἰκέτης οὔτε γυνὴ οὔτε παῖδες, ὧν διαφθειρομένων πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ λυπεῖσθαι τὸν ἔχοντα αὐτά, ἐπιθυμεῖ δὲ οὔτε δόξης οὔτε χρημάτων, ἀλλ' οὐδὲ ὠραίου τινός.

54. ΤΥΧ. Ἄλλ', ὦ Σίμων, εἰκός γε ἐνδεία τροφῆς λυπηθῆναι αὐτόν.

ΠΑΡ. Ἀγνοεῖς, ὦ Τυχιάδῃ, ὅτι ἐξ ἀρχῆς οὐδὲ παράσιτός ἐστιν οὗτος, ὅστις ἀπορεῖ τροφῆς· οὐδὲ γὰρ ἀνδρείος ἀπορία ἀνδρείας ἐστὶν ἀνδρείος, οὐδὲ φρόνιμος ἀπορία φρονῶν ἐστὶ φρόνιμος· ἄλλως γὰρ οὐδὲ παράσιτος ἂν εἴη. Πρόκειται δὲ ἡμῖν περὶ παρασίτου ζητεῖν ὄντος, οὐχὶ μὴ ὄντος. Εἰ δὲ ὁ ἀνδρείος οὐκ ἄλλως ἢ παρουσία ἀνδρείότητος καὶ ὁ φρόνιμος παρουσία φρονήσεως, καὶ ὁ παράσιτος δὲ παρουσία τοῦ παρασιτεῖν παράσιτος ἐστὶ· ὥς εἴ γε τοῦτο μὴ ὑπάρχει αὐτῷ, περὶ ἄλλου τινός, καὶ οὐχὶ παρασίτου, ζητήσομεν.

ΤΥΧ. Οὐκοῦν οὐδέποτε ἀπορήσει παράσιτος τροφῆς;

ΠΑΡ. Ἔοικεν· ὥστε οὐτ' ἐπὶ τούτῳ οὐτ' ἐπ' ἄλλῳ ἐστὶν ὅτῳ λυπηθεῖν ἂν.

55. Καὶ μὴν καὶ πάντες ὁμοῦ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες φοβοῦνται μάλιστα· τοὺς γὰρ τοὶ πλείστους αὐτῶν εὗροι τις ἂν μετὰ ξύλου προϊόντας, οὐκ ἂν δὴ πού, εἰ μὴ ἐφοβοῦντο, ὠπλισμένους, καὶ τὰς θύρας δὲ μάλα ἐρρωμένως ἀποκλείοντας, μὴ τις ἄρα νύκτωρ ἐπιβουλεύσειεν αὐτοῖς δεδιότας· ὁ δὲ τὴν θύραν τοῦ δωματίου προστίθῃσιν εἰκῇ, καὶ τοῦτο ὥς μὴ ὑπ' ἀνέμου ἀνοιχθεῖν, γενομένου φόβου νύκτωρ οὐδέ τι μᾶλλον θορυβεῖται ἢ μὴ γενομένου, καὶ δι' ἐρημίας δὲ ἀπῶν ἀνευ ξίφους ὁδεύει· φοβεῖται γὰρ οὐδὲν οὐδαμοῦ. Φιλοσόφους δὲ ἤδη ἐγὼ πολλάκις εἶδον, οὐδενὸς ὄντος δεινοῦ, τόξα ἐνεσκευασμένους· ξύλα μὲν γὰρ ἔχουσι καὶ εἰς βαλανεῖον ἀπιόντες καὶ ἐπ' ἄριστον.

56. Παρασίτου μέντοι οὐδεὶς ἔχει κατηγορῆσαι μοιχείαν ἢ βίαν ἢ ἀρπαγὴν ἢ ἄλλο τι ἀδίκημα ἀπλῶς· ἐπεὶ ὁ γὰρ τοιοῦτος οὐκ ἂν εἴη παράσιτος, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκεῖνος ἀδικεῖ. Ὡστ' εἰ μοιχεύσας τύχοι, ἅμα τῷ ἀδικήματι καὶ τοῦνομα μεταλαμβάνει τοῦ ἀδικήματος. Ὡς περὶ δὲ ὁ κακὸς οὐ τὸ ἀγαθὸς, ἀλλὰ φαῦλος εἶναι λαμβάνει, οὕτως, οἶμαι, ὁ παράσιτος, εἴαν τι ἀδικῇ, αὐτὸ μὲν τοῦτο ὅπερ ἐστὶν ἀποβάλλει, ἀναλαμβάνει δὲ

scens, si senex jam vir adhuc peregrinatur et mercede, ut Indus aliquis aut Scythia captivus, operam locat; neque ipsum adeo nomen erubescit, quod accipit.

53. Invenias autem non hæc modo circa istos, sed perturbationes etiam alias, tristitias, ut hoc utar, et iras, et invidias, et omnis generis cupiditates. Verum parasitus extra hæc est omnia: neque enim irascitur, ob malorum tolerantiam, et quia nec est cui irascatur; si vero etiam indignetur aliquando, ira illius difficile aut triste nihil quicquam efficit, sed risum potius, exhilarans quibuscum versatur. Tristitia vero minime omnium afficitur, hanc ipsi commoditatem parante arte sua atque largiente, ut non habeat de quo doleat: neque enim opes illi sunt, neque domus, neque servus, neque uxor, neque liberi; quibus pereuntibus omnino tristitia affici qui illa habeat necesse est: ipse autem neque gloriæ cupidus est, neque opum, neque adeo formosi cujusquam.

54. TYCH. Verum, Simo, victus penuria angere illum probabile est.

ΠΑΡ. Ignoras, Tychiade, illum omnino parasitum non esse, cibo qui indigeat: neque enim fortis, quum abest ab illo fortitudo, fortis est; neque prudens, quum destituitur prudentia, est prudens: alioquin enim ne fuerit quidem parasitus. Propositum vero nobis est querere de eo qui parasitus est, non de eo qui non est. Si vero fortis non aliter quam præsentē fortitudine, et prudens prudentia præsentē, etiam parasitus præsentē parasitatione parasitus censebitur: adeoque, nisi hoc in illo fuerit, de alio, non jam de parasito, quaeremus.

ΤΥΧ. Ergo nunquam cibi copiam non habebit parasitus?

ΠΑΡ. Apparet. Itaque neque hac re, neque alia ulla est ut doleat.

55. Jam philosophi simul omnes et rhetores maxime timent: plerosque certe illorum cum clava prodire vides, non armatos nempe, nisi metuerent; etiam januas firmiter occludere, timentes igitur ne quis noctu sibi insidietur. At hic januam obdit conclavi temere, ob hoc solum, ne aperiat a vento: strepitus si noctu exoriat, nihilo movetur magis quam si non ortus esset; et per desertum si proficiscitur, sine gladio iter facit: nihil enim usquam metuit. Philosophos autem sæpe ego vidi telis instructos, quum nihil usquam esset metuendum: clavas enim habent, etiam quum in balneum abeunt et ad prandium.

56. Porro parasitum nemo accuset adulterii, aut de vi, aut raptus, aut cujuscumque simpliciter criminis: nam talis quidem parasitus non fuerit, sed ipse se injuria afficiat. Itaque si forte adulterium committat, simul cum injuria nomen etiam injuriæ recipit. Quemadmodum vero malus non hoc inde habet, ut sit bonus, sed ut improbus: sic, puto, parasitus, si quid sceleris committat, ipsum hoc quod est amittit, id vero, quod commisit, suscipit. Scelera vero

δ' ἀδικεῖ. Ἀδικήματα δὲ τοιαῦτα ῥητόρων καὶ φιλοσόφων ἄφθονα οὐ μόνον ἴσμεν αὐτοῖς γεγονότα καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοῖς βιβλίοις ἀπολελειμμένα ὑπομνήματα ἔχοντες ὧν ἠδίκησαν. Ἀπολογία μὲν γὰρ Σωκράτους ἐστὶ καὶ Αἰσχίνου καὶ Ὑπερίδου καὶ Δημοσθένους καὶ τῶν πλείστων σχεδὸν τι ῥητόρων καὶ σοφῶν, παρασίτου δὲ οὐκ ἔστιν ἀπολογία οὐδ' ἔχει τις εἰπεῖν δίκην πρὸς παράσιτόν τινα γεγραμμένην.

57. Ἀλλὰ νῆ Δία ὃ μὲν βίος τοῦ παρασίτου κρείττων ἐστὶ τοῦ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν φιλοσόφων, ὃ δὲ θάνατος φαυλότερος; πάνυ μὲν οὖν τοῦναντίον παρά πολὺ εὐδαιμονέστερος· φιλοσόφους μὲν γὰρ ἴσμεν ἅπαντας ἢ τοὺς πλείστους κακοὺς κακῶς ἀποθανόντας, τοὺς μὲν ἐκ καταδίκης ἐαλωκότας ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι, φαρμάκῳ, τοὺς δὲ καταπρησθέντας τὸ σῶμα ἅπαν, τοὺς δὲ ἀπὸ δυσουρίας φθινήσαντας, τοὺς δὲ φυγόντας, παρασίτου δὲ θάνατον οὐδεὶς ἔχει τοιοῦτον εἰπεῖν, ἀλλὰ τὸν εὐδαιμονέστατον φαγόντος καὶ πiónτος. Εἰ δέ τις καὶ δοκεῖ βιάσθαι τετελευτηκέναι θανάτῳ, ἀπεπτήσας ἀπέθανε.

58. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν ἱκανῶς διημίλληται σοι τὰ πρὸς τοὺς φιλοσόφους ὑπὲρ τῶν παρασίτων. Λοιπὸν δὲ εἰ καλὸν καὶ λυσιτελές ἐστι τὸ κτῆμα τοῦτο τῷ τρέφοντι, πειρῶ λέγειν· ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκοῦσιν ὥσπερ εὐεργετοῦντες καὶ χαριζόμενοι τρέφειν αὐτοὺς οἱ πλούσιοι, καὶ εἶναι τοῦτο αἰσχύνῃ τῷ τρεφομένῳ.

ΠΑΡ. Ὡς ἡλίθιά γέ σου, ὦ Τυχιάδῃ, ταῦτα, εἰ μὴ δύνασαι γιγνώσκειν ὅτι πλούσιος ἀνὴρ, εἰ καὶ τὸ Γύγου χρυσίον ἔχει, μόνος ἐσθίων πένης ἐστὶ καὶ προῖων ἄνευ παρασίτου πτωχὸς δοκεῖ, καὶ ὥσπερ στρατιώτης χωρὶς ὅπλων ἀτιμότερος καὶ ἐσθῆς ἄνευ πορφύρας καὶ ἵππος ἄνευ φαλάρων, οὕτω καὶ πλούσιος ἄνευ παρασίτου ταπεινός τις καὶ εὐτελής φαίνεται. Καὶ μὴν ὃ μὲν πλούσιος κοσμεῖται ὑπ' αὐτοῦ, τὸν δὲ παράσιτον πλούσιος οὐδέποτε κοσμεῖ.

59. Ἄλλως τε οὐδὲ ὄνειδος αὐτῷ ἐστίν, ὡς σὺ φῆς, τὸ παρασιτεῖν ἐκεῖνω, δῆλον ὅτι ὡς κρείττονι χειρόνα, ὅμως γε μὴν τῷ πλουσίῳ τοῦτο λυσιτελές ἐστι τὸ τρέφειν τὸν παράσιτον, ὃ γὰρ μετὰ τὸ κοσμεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσφάλεια πολλὴ ἐκ τῆς τούτου δορυφορίας ὑπάρχει· οὔτε γὰρ μάχῃ ῥαδίως ἂν τις ἐπιχειρήσῃ τῷ πλουσίῳ τοῦτον ὀρῶν παρεστῶτα, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἀποθάνοι φαρμάκῳ οὐδεὶς ἔχων παράσιτον· τίς γὰρ ἂν τολμήσειεν ἐπιβουλεύσαι τινὶ τούτου προεσθίοντος καὶ προπίνοντος; ὥστε ὁ πλούσιος οὐχὶ κοσμεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων ὑπὸ τοῦ παρασίτου σώζεται. Οὕτω μὲν ὁ παράσιτος διὰ φιλοστοργίαν πάντα κίνδυνον ὑπομένει, καὶ οὐκ ἂν παραχωρήσειε τῷ πλουσίῳ φαγεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν αἰρεῖται συμφαγών.

60. ΤΥΧ. Πάντα μοι δοκεῖς, ὦ Σίμων, διεξελθεῖν ὑστερήσας οὐδὲν τῆς σεαυτοῦ τέχνης, οὐχ ὥσπερ αὐτὸς ἔφασκες, ἀμελέτητος ὢν, ἀλλ' ὥσπερ ἂν τις ὑπὸ τῶν μεγίστων γεγυμνασμένος. Λοιπὸν, εἰ μὴ αἰχρὸν αὐτὸ τὸ ὄνομά ἐστι τῆς παρασιτικῆς, θέλω μαθεῖν.

talía oratorum et philosophorum plurima non nostra modo aetate patrata ab illis novimus, sed relicta etiam in libris monumenta male ab illis factorum habemus. Nam defensio exstat Socratis, et Aeschinis, et Hyperidis, et Demosthenis, et plerorumque fere rhetorum ac sapientium: parasiti vero non exstat defensio, neque potest quisquam memorare. litem parasito intentatam.

57. Sed per Jovem, si vita quidem parasiti melior est rhetorum et philosophorum vita; an mors fuerit miserior? Quin contra ea multo beatior. Philosophos enim novimus, aut omnes, aut plerosque certe, male malos periisse, alios de sententia iudicum, maximorum criminum damnatos, veneno; alios toto corpore combustos; alios ex urinae difficultate interiisse, alios in exilio: parasiti autem mortem id genus nemo habet dicere, sed beatissimam edentis ac bibentis. Si quis vero etiam violenta morte videatur finiisse, ille cruditate mortuus est.

58. ΤΥΧ. Satis tibi hoc contra philosophos pro parasitis certatum certamen est. Superest ut dicere coneris, an etiam honesta atque utilis alenti sit ista possessio. Nam mihi videntur tanquam beneficiis fruentes et ex liberalitate quadam pasci a divitibus, id ipsum autem pudori esse ei qui sic pascitur.

ΠΑΡ. Quae tua haec est stoliditas, Tychiade, si non potes intelligere, virum divitem, si vel Gygis haberet aurum, solus si cibum capiat, pauperem esse; et si progrediatur in publicum sine parasito, mendicum videri: et quemadmodum miles sine armis eo contemptior, et vestis sine purpura, et sine phaleris equus, sic etiam dives sine parasito humilis quidam homo vilisque videtur. Quin ornatur ab illo dives, parasitum autem dives ornat nunquam.

59. Alioquin nec probum illi est, ut tu ais, isti parasitari, nempe tanquam praestantiori viliores; verum diviti potius hoc utile est nutrire parasitum, cui, praeterquam quod ab hoc ornatur, etiam securitas multa ab huius satellitio contingat. Neque enim temere pugna quis invadat divitem, hunc ei astantem videns; sed neque veneno facile moriatur, parasitum qui habeat: quis enim insidiari alicui audeat, hoc cibum potumque praegustante? Itaque dives non ornatur modo, sed maximis etiam ex periculis a parasito liberatur. Adeo parasitus, quicquid est periculi, amore ductus subit, neque hoc concesserit diviti ut edat modo de ipso, verum etiam in convictu illius mori non detrectat.

60. ΤΥΧ. Omnia mihi, Simo, videris persecutus, neque ulla in re artem tuam destituisse, non, ut dicebas ipse, imparatus, sed ut exercitatus aliquis in rebus maximis. Superest ut audiam, an non ipsum parasiticæ nomen sit turpe.

ΠΑΡ. Ὅρα δὴ τὴν ἀπόκρισιν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγεσθαι δοκῇ, καὶ πειρῶ πάλιν αὐτὸς ἀποκρίνασθαι πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἢ ἄριστα οἶει. Φέρε γάρ, τὸν σῆτον οἱ παλαιοὶ τί καλοῦσι;

ΤΥΧ. Τροφήν.

ΠΑΡ. Τί δὲ τὸ σιτεῖσθαι, οὐχὶ τὸ ἐσθίειν;

ΤΥΧ. Ναί.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν καθωμολόγηται τὸ παρασιτεῖν ὅτι οὐκ ἄλλο ἐστί;

ΤΥΧ. Τοῦτο γάρ, ὦ Σίμων, ἐστὶν ὁ αἰσχρὸν φαίνεται.

61. ΠΑΡ. Φέρε δὴ πάλιν ἀποκρίναί μοι, πότερόν σοι δοκεῖ διαφέρειν καὶ προκειμένων ἀμφοῖν πότερον ἂν αὐτὸς ἔλοιο, ἢ γὰρ τὸ πλεῖν ἢ τὸ παραπλεῖν;

ΤΥΧ. Τὸ παραπλεῖν ἔγωγε.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ τρέχειν ἢ τὸ παρατρέχειν;

ΤΥΧ. Τὸ παρατρέχειν.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ ἱππεύειν ἢ τὸ παριππεύειν;

ΤΥΧ. Τὸ παριππεύειν.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ ἀκοντίζειν ἢ τὸ παρακοντίζειν;

ΤΥΧ. Τὸ παρακοντίζειν.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ὁμοίως ἂν ἐθέλοις καὶ τοῦ ἐσθίειν μᾶλλον τὸ παρασιτεῖν;

ΤΥΧ. Ὅμολογεῖν ἀνάγκη. Καὶ σοι λοιπὸν ὥσπερ οἱ παῖδες ἀφίξομαι καὶ ἐῷς καὶ μετ' ἄριστον μαθησόμενος τὴν τέχνην. Σὺ δέ με αὐτὴν δίκαιος διδάσκειν ἀφθόνως, ἐπεὶ καὶ πρῶτος μαθητὴς σοι γίγνομαι. Φασι δὲ καὶ τὰς μητέρας μᾶλλον τὰ πρῶτα φιλεῖν τῶν τέκνων.

XLIX.

ANAXARΣΙΣ ἢ ΠΕΡΙ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ.

1. ANAXARΣΙΣ. Ταῦτα δὲ ὑμῖν, ὦ Σόλων, τίνοσ ἐνεκα οἱ νέοι πιοῦσιν; Οἱ μὲν αὐτῶν περιπλεκόμενοι ἀλλήλους ὑποσκελίζουσιν, οἱ δὲ ἄγχουσι καὶ λυγίζουσι καὶ ἐν τῷ πηλῷ συναναφύρονται κυλινδούμενοι ὥσπερ σύες. Καίτοι κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ἀποδυσάμενοι — ἐώρων γάρ — λίπα τε ἡλείψαντο καὶ κατέφησε μάλα εἰρηνικῶς ἄτερος τὸν ἕτερον ἐν τῷ μέρει, μετὰ δὲ οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες ὠθοῦσιν τε ἀλλήλους συννενευκότες καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν ὥσπερ οἱ κριοί. Καὶ ἦν ἰδοὺ ἀράμενος ἐκείνοσιν τὸν ἕτερον ἐκ τοῖν σκελοῖν ἀφῆκεν εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτ' ἐπικαταπεσὼν ἀνακύπτειν οὐκ ἔα συνωθῶν κάτω ἐς τὸν πηλόν, τέλος δὲ ἤδη περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη κατὰ τὴν γαστέρα τὸν πῆχυν ὑποβαλὼν τῷ λαιμῷ ἄγχει τὸν ἄθλιον, ὃ δὲ παρακροτεῖ ἐς τὸν ὦμον, ἱκετεύων οἶμαι, ὥς μὴ τέλεον ἀποπνιγεῖν. Καὶ οὐδὲ τοῦ ἐλαίου ἐνεκα φείδονται μὴ μολύνεσθαι, ἀλλ' ἀφανίσαντες τὸ χρῆσμα καὶ τοῦ βορβόρου ἀναπλησθέντες ἐν ἰδρωτί ἅμα πολλῷ γέλωτα ἐμοὶ γοῦν παρέχουσιν ὥσπερ αἱ ἐγγέλυες ἐκ τῶν χειρῶν διολισθάνοντες.

PAR. Vide ergo responsionem, an satis tibi videatur dici; et tenta ipse vicissim ad quæsitæ respondere, quomodo optimum tibi videbitur. Age enim, σῆτον veteres quid vocabant?

TYCH. *Cibum.*

PAR. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne *edere*?

TYCH. Sic est.

PAR. Ergo constat parasitari nihil esse aliud?

TYCH. Hoc ipsum enim est quod turpe videtur, Simo.

61. PAR. Age ergo rursus mihi responde: utrum tibi videtur præstare, et utrum propositis duobus elegeris, πλεῖν (*navigare*) an παραπλεῖν (*juxta, i. e. cum alio, navigare*)?

TYCH. Equidem *cum alio navigare*.

PAR. Quid vero, *currere* an *cum alio currere*?

TYCH. *Cum alio currere*.

PAR. Quid vero, *equitare*, an *cum alio equitare*?

TYCH. *Cum alio equitare*.

PAR. Quid autem, *jaculari*, an *cum alio jaculari*?

TYCH. *Cum alio jaculari*.

PAR. Nonne ergo similiter etiam malis *cum alio edere* (*parasitari*) quam *edere* simpliciter?

TYCH. Necesse est tibi assentiri. Atque in posterum ego tibi, ut pueri, mane veniam et post prandium, discendæ hujus artis causa. Æquum autem est ut eam tu me sine invidia doceas, quandoquidem primus ego tibi sum discipulus. Aiunt vero a matribus etiam magis amari primogenitos.

XLIX.

ANACHARSIS SIVE DE EXERCITATIONIBUS.

1. ANACHARSIS. Ista vero, Solon, apud vos juvenes cujus rei gratia faciunt? alii complexi se invicem alter alterum supplantant; alii angunt et inflectunt, et in luto volutati se mutuo conspurcant velut sues. Quanquam ab initio quum primum se exuerunt (vidi enim), pingui se ungere solent, et mutuo mulcere alter alterum plane pacate: deinde vero nescio quo instinctu trudent se invicem pronis capitibus, et frontibus arietum instar concurrunt. Et ubi ecce iste alterum cruribus sublatum prostravit humi, ipse deinde superincumbens tollere se illum non sinit, contruditque deorsum in lutum: tandem vero jam cruribus suis illius ventrem complexus, suoque cubito gutturi illius subjecto suffocat miserum, qui istius interim humerum plaudit, suppliciter eo gestu rogans, puto, ne plane fauces sibi elidantur. Ac ne olei quidem causa parcent quominus inquinantur, sed detergo unguento, oppleti stercore, sudore insuper multo diffuentes, risum mihi quidem præbent, an-guillarum instar alterius alter elabentes manibus.

2. Ἄλλοι δὲ ἐν τῷ αἰθρίῳ τῆς αὐλῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο δρῶσιν, οὐκ ἐν πηλῷ οὗτοί γε, ἀλλὰ ψάμμον ταύτην βαθεῖαν ὑποβαλλόμενοι ἐν τῷ ὀρύγματι πάττουσί τε ἀλλήλους καὶ αὐτοὶ ἐκόντες ἐπαμῶνται τὴν κόνιν ἀλεκτρούων δίκην, ὡς ἀφυκτότεροι εἶεν ἐν ταῖς συμπλοκαῖς, οἶμαι, τῆς ψάμμου τὸν ὀλισθον ἀφαιρούσης καὶ βεβαιότεραν ἐν ξηρῷ παρεχούσης τὴν ἀντίληψιν.

3. Οἱ δὲ ὀρθοστάδην κεκονιμένοι καὶ αὐτοὶ παῖουσιν ἀλλήλους προσπεσόντες καὶ λακτίζουσιν· οὗτοσί γοῦν καὶ τοὺς ὀδόντας εἴοικεν ἀποπτύσειν ὁ κακοδαίμων, οὕτως αἵματος αὐτῷ καὶ ψάμμου ἀναπέπλησται τὸ στόμα, πῦξ, ὡς ὄρεος, παταχθέντος ἐς τὴν γνάθον. Ἄλλ' οὐδὲ ὁ ἀρχων οὗτοσί διίστησιν αὐτοὺς καὶ λύει τὴν μάχην — τεκμαίρομαι γὰρ τῇ πορφυρίδι τῶν ἀρχόντων τινὰ τοῦτον εἶναι — ὁ δὲ καὶ ἐποτρύνει καὶ τὸν πατάξαντα ἐπαινεῖ.

4. Ἄλλοι δὲ ἀλλαχόθι πάντες ἐγκονοῦσι καὶ ἀναπηδῶσιν ὥσπερ θεόντες ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μένοντες καὶ ἐς τὸ ἄνω συναλλόμενοι λακτίζουσι τὸν ἀέρα.

5. Ταῦτα οὖν ἐθέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ ἂν εἴη ποιεῖν· ὡς ἔμοιγε μανία μᾶλλον εἰκέναι δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἂν ῥαδίως μεταπείσειέ με ὡς οὐ παραπαίουσιν οἱ ταῦτα δρῶντες.

6. ΣΟΛΩΝ. Καὶ εἰκότως, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιαῦτά σοι τὰ γινόμενα φαίνεται ξένα γε ὄντα καὶ πάμπολυ τῶν Σκυθικῶν ἔθων ἀπάδοντα, καθάπερ καὶ ὑμῖν πολλὰ εἰκὸς εἶναι μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα τοῖς Ἕλλησιν ἡμῖν ἀλλόκοτα εἶναι δόξαντα ἂν, εἴ τις ἡμῶν ὥσπερ σὺ νῦν ἐπισταίῃ αὐτοῖς. Πλὴν ἀλλὰ θάρρει, ὦγαθέ· οὐ γὰρ μανία τὰ γινόμενά ἐστιν οὐδ' ἐφ' ὅβρει οὗτοι παῖουσιν ἀλλήλους καὶ κυλίουσιν ἐν τῷ πηλῷ ἢ ἐπιπάττουσι τὴν κόνιν, ἀλλ' ἔχει τινὰ χρεῖαν οὐκ ἀτερπῇ τὸ πρᾶγμα καὶ ἀκμὴν οὐ μικρὰν ἐπάγει τοῖς σώμασιν· ἦν γοῦν ἐνδιατρίψῃς, ὥσπερ οἶμαί σε ποιήσῃ, τῇ Ἑλλάδι, οὐκ εἰς μακρὰν εἰς καὶ αὐτὸς ἔσῃ τῶν πεπηλωμένων ἢ κεκονιμένων· οὕτω σοι τὸ πρᾶγμα ἡδύ τε ἅμα καὶ λυσitteλές εἶναι δόξει.

ANAX. Ἀπαγε, ὦ Σόλων, ὑμῖν ταῦτα γένοιτο τὰ ὠφέλιμα καὶ τερπνὰ, ἐμὲ δὲ εἴ τις ὑμῶν τοιοῦτό τι διαθείῃ, εἴσεται ὡς οὐ μάτην παρεζώσμεθα τὸν ἀκινάκην.

7. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, τί ὄνομα ἔθεσθε τοῖς γιγνομένοις, ἢ τί φῶμεν ποιεῖν αὐτούς;

ΣΟΛ. Ὁ μὲν χῶρος αὐτὸς, ὦ Ἀνάχαρσι, γυμνάσιον ὑφ' ἡμῶν ὀνομάζεται καὶ ἔστιν ἱερὸν Ἀπόλλωνος τοῦ Λυκείου· καὶ τὸ ἀγαλμα δὲ αὐτοῦ ὄρεος, τὸν ἐπὶ τῇ στήλῃ κεκλιμένον, τῇ ἀριστερᾷ μὲν τὸ τόξον ἔχοντα, ἡ δεξιὰ δὲ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἀνακεκλασμένη ὥσπερ ἐκ καμάτου μακροῦ ἀναπαυόμενον δείκνυσι τὸν θεόν.

8. Τῶν γυμνασμάτων δὲ τούτων τὸ μὲν ἐν τῷ πηλῷ ἐκεῖνο πάλῃ καλεῖται, οἱ δ' ἐν τῇ κόνει παλαίουσιν καὶ αὐτοὶ, τὸ δὲ παλεῖν ἀλλήλους ὀρθοστάδην παγκρατιά-ζειν λέγομεν. Καὶ ἄλλα δὲ ἡμῖν ἔστι γυμνάσια τοιαῦτα πυγμῆς καὶ δίσκου καὶ τοῦ ὑπεράλλεσθαι, ὧν ἀπάντων

2. Alii in subduali aulæ idem faciunt, non in luto hi quidem, sed arenam istam profundam substratam habentes in cavea, conspergunt se invicem, et sponte sua pulvere se, gallorum gallinaceorum instar, accumulanti, puto, ut minus inter complectendum elabi possint, lubricitatem auferente arena et firmiorem præstante in sicco comprehendendi facultatem.

3. Illi vero recto statu certantes, conspersi, verberibus et ipsi se invicem calcibusque impetunt: hic adeo miser ipsos videtur dentes exsputurus: ita sanguine illi atque arena os oppletum est, pugno, ut vides, mala illi percussa. Sed neque iste præfectus illos separat et pugnam solvit (ex purpura enim de magistratu aliquem hunc esse colligo): quin incitat etiam, et qui percussit, eum laudat.

4. Alii vero alio loco celeriter se movent omnes et exsultant quasi currentes, quum eodem in loco maneant; et jactato in altum corpore calcibus aera petunt.

5. Hæc igitur scire velim cui bono sit facere: nam mihi furori potius similis res videtur, neque est qui facile hoc mihi eripiat, non insanire qui ista faciunt.

6. SOLON. Nec mirum est, Anacharsi, talia tibi, quæ hic fiunt, videri, quum peregrina tibi sint et multum a Scythicis moribus abhorrentia; quemadmodum vicissim vobis multas et disciplinas esse et studia verisimile est, quæ aliena videantur Græcis nobis, si quis nostrum, ut tu jam hisce, illis astet. Sed bono animo esto, vir optime: non sunt furor quæ fiunt, neque injuriæ causa isti se invicem percutiunt et in luto provolvunt, aut conspergunt pulvere: verum utilitatem ea res habet non injucundam, neque parvum robur corporibus conciliat. Proinde si moraberis, quod facturum te spero, aliquamdiu in Græcia, non ita multo post unus et ipse eris de illis luto aut pulvere oppletis: adeo tibi ea res jucunda pariter atque utilis videbitur.

ANACH. Apage, Solon! vobis eveniant utilia ista atque jucunda: mihi quidem si vestrum aliquis tale quid faciat, sentiet non frustra nos accinctos acinace.

7. Verum dic mihi, quod nomen posuistis his quæ hic fiunt, aut quid facere istos dicamus?

SOL. Locus ipse, Anacharsi, gymnasium a nobis appellatur, et est illud Apollini Lycio sacrum. Ac vides signum illius, illum ad columellam acclinatum, sinistra habentem arcum; dextra vero supra caput reflexa velut e longo labore requiescentem ostendit deum.

8. Exercitationum autem istarum ea quæ fit in luto, lucta vocatur; isti in pulvere, luctantur ipsi quoque: illud, quod erecto corpore se invicem feriunt, pancratio certare dicimus. Sunt autem nobis alia quoque id genus exercitamenta pugilatus, et disci, et saltus: quorum omnium cer-

ἀγῶνας προτίθεμεν, καὶ ὁ κρατήσας ἀριστος εἶναι δοκεῖ τῶν καθ' αὐτὸν καὶ ἀναιρεῖται τὰ ἄθλα.

9. ANAX. Τὰ δὲ ἄθλα τίνα ὑμῖν ταῦτά ἐστιν;

ΣΟΛ. Ὀλυμπίασι μὲν στέφανος ἐκ κοτίνου, Ἴσθμοῖ δὲ ἐκ πίτυος, ἐν Νεμέᾳ δὲ σελίνων πεπλεγμένος, Πυθοῖ δὲ μῆλα τῶν ἱερῶν τοῦ θεοῦ, παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Παναθηναίοις τὸ ἔλαιον τὸ ἐκ τῆς μορίας. Τί ἐγέλασας, ὦ Ἀνάχαρσι; ἢ διότι μικρά σοι ταῦτα εἶναι δοκεῖ;

ANAX. Οὐκ, ἀλλὰ πάνσεμνα, ὦ Σόλων, κατέλεξας τὰ ἄθλα καὶ ἄξια τοῖς τε διαθείσιν αὐτὰ φιλοτιμεῖσθαι ἐπὶ τῇ μεγαλοδωρεᾷ καὶ τοῖς ἀγωνισταῖς αὐτοῖς ὑπερσπουδακέναι περὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν τηλικούτων, ὥστε μῆλων ἕνεκα καὶ σελίνων τοσαῦτα προπονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἀγχομένους πρὸς ἀλλήλων καὶ κατακλωμένους, ὥς οὐκ ἐνὸν ἀπραγμόνως εὐπορῆσαι μῆλων ὅτῳ ἐπιθυμία ἢ σελίνῳ ἐστεφανῶσθαι ἢ πίτυϊ μήτε πηλῶ καταχρίόμενον τὸ πρόσωπον μήτε λακτιζόμενον ἐς τὴν γαστέρα ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν.

10. ΣΟΛ. Ἄλλ', ὦ ἀριστε, οὐκ ἐς ψιλὰ τὰ διδόμενα ἡμεῖς ἀποβλέπομεν. Ταῦτα μὲν γάρ ἐστι σημεῖα τῆς νίκης καὶ γνωρίσματα οἵτινες οἱ κρατήσαντες, ἢ δὲ παρακολουθοῦσα τούτοις δόξα τοῦ παντὸς ἀξία τοῖς νεικηκόσιν, ὑπὲρ ἧς καὶ λακτιζεσθαι καλῶς ἔχει τοῖς θηρωμένοις τὴν εὐκλειαν ἐκ τῶν πόνων· οὐ γάρ ἀπονητὶ προσγένετο ἂν αὕτη, ἀλλὰ χρὴ τὸν ὀρεγόμενον αὐτῆς πολλὰ τὰ δυσχερῆ ἀνασχόμενον ἐν τῇ ἀρχῇ τὸτ' ἤδη τὸ λυσιτελές καὶ ἡδὺ τέλος ἐκ τῶν καμάτων περιμένειν.

ANAX. Τοῦτο φῆς, ὦ Σόλων, τὸ τέλος ἡδὺ καὶ λυσιτελές, ὅτι πάντες αὐτοὺς ὀφονται ἐστεφανωμένους καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐπαινέσονται πολὺ πρότερον οἰκτεῖραντες ἐπὶ ταῖς πληγαῖς, οἱ δὲ εὐδαιμονήσουσιν ἀντὶ τῶν πόνων μῆλα καὶ σέλινα ἔχοντες.

ΣΟΛ. Ἀπειρος εἶ, φημί, τῶν ἡμετέρων ἔτι· μετὰ μικρὸν δὲ ἄλλα σοι δόξει περὶ αὐτῶν, ἐπειδὴν ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπὼν ὁρᾷς τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων συλλεγόμενον ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν τοιούτων καὶ θεάτρα μυρίανδρα συμπληρούμενα καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς ἐπαινουμένους, τὸν δὲ καὶ νικήσαντα αὐτῶν ἰσοῦσον νομιζόμενον.

11. ANAX. Αὐτὸ τοῦτο, ὦ Σόλων, καὶ τὸ οἰκτιστόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐπ' ὀλίγων ταῦτα πάσχουσιν, ἀλλὰ ἐν τοσοῦτοις θεαταῖς καὶ μάρτυσι τῆς ὕβρεως, οἱ δηλαδὴ εὐδαιμονίζουσιν αὐτοὺς αἵματι βαινομένους ὀρώντες ἢ ἀγχομένους ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων· ταῦτα γὰρ τὰ εὐδαιμονέστατα πρόσεστι τῇ νίκῃ αὐτῶν. Παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Σκύθαις ἢν τις, ὦ Σόλων, ἢ πατάξῃ τινὰ τῶν πολιτῶν ἢ ἀνατρέψῃ προσπεσὼν ἢ θαϊμάτια περιρρήξῃ, μεγάλας οἱ πρεσβῦται τὰς ζημίας ἐπάγουσι, κὰν ἐπ' ὀλίγων τῶν μαρτύρων τοῦτο πάθῃ τις, οὔτι γε ἐν τηλικούτοις θεάτροις οἷα σὺ διηγῇ τὸ Ἴσθμοῖ καὶ τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀγωνιστὰς οἰκτεῖρειν μοι ἔπεισιν ὧν πάσχουσι, τῶν δὲ θεατῶν οὐς φῆς ἀπανταχόθεν τοὺς ἀρίστους παραγίγνεσθαι ἐς τὰς πα-

tamina proponimus, et qui vicerit, ille præstantissimus inter aquales suos censetur et reportat præmia.

9. ANACH. Quæ sunt autem illa apud vos præmia?

SOL. Olympiæ corona oleagina; in Isthmo de pinu; Nemeæ de apio plexa; in Pythiis poma de sacris deo; apud nos Panathenaicis, oleum ex Minervæ olea. Quid risisti, Anacharsi? an quod parva tibi videntur ista?

ANACH. Non; sed magnifica, o Solon, enumerasti præmia, et digna in quibus liberalitate certarent qui ea constituerunt, digna pro quibus auferendis supra etiam, quam possunt, contendant athletæ: adeo ut malorum causa et apiorum tantum laboris præcipiant, et periculum incurrant, ne alter ab altero suffocentur et luxentur, quasi non liceret sine molestia copiam malorum, cui volupe sit, consequi, aut coronari apio, vel pinu, etiam ut non linatur luto facies ipsius, neque calcibus venter ab adversariis contundatur.

10. SOL. Sed, vir optime, non ad nuda ista munera nos respicimus. Hæc enim victoriæ signa sunt, et indicant qui vicerint: verum quæ consequitur inde gloria, ea vero quantivis pretii est victoribus; pro hac etiam calcibus peti præclarum videtur his qui bonam ex laboribus famam venantur: neque enim ea sine labore contigerit, sed oportet qui illam appetat multa ab initio subire difficilia, ac tum demum utilem illum jucundumque finem e laboribus expectare.

ANACH. Hunc nempe ais, Solon, finem jucundum et utilem, quod omnes illos videbunt coronatos, et victoriæ causa laudabunt, qui diu ante miserati illos fuerant propter plagas: hi vero felices erunt, qui pro laboribus poma habeant et apia.

SOL. Imperitus es, inquam, rerum nostrarum adhuc: verum paullo post aliter de iis senties, quum delatus in conventus illos colligi videbis tantam hominum multitudinem talium spectaculorum causa, impleri theatra tot millium capacia, et laudari athletas, et honore diis æquari qui vicerit reliquos.

11. ANACH. Ipsum hoc vero, Solon, miserrimum est, si non paucis arbitris ista subeunt, sed apud tot spectatores ac testes contumeliæ, qui nempe beatos illos prædicant, videntes ut sanguine fluant, aut angantur ab adversariis: hæc enim beatissima sunt in illorum victoria. Apud nos vero Scythas, Solon, si quis aut pulset civium quenquam, aut impetu facto evertat, aut vestes deripiat, magnas illi pœnas nostri seniores infligunt, etiamsi cui paucis testibus hoc eveniat, neque in tantis theatris, quanta tu narras Isthmi atque Olympiæ. Verum enim certatorum quidem misereri subit ob ea quæ patiuntur; spectatores autem, quos ais undique convenire præstantissimos ad istas celebritates,

(II, 891, 892)

νηγύρεις, καὶ πάνυ θαυμάζω, εἰ τὰναγκαῖα παρέντες σχολάζουσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνό πω δύναμαι κατανοῆσαι, ὅτι τοῦτο τερπνὸν αὐτοῖς, ὁρᾶν παιομένους τε καὶ διαπληκτιζομένους ἀνθρώπους καὶ πρὸς τὴν γῆν ἀραττομένους καὶ συντριβομένους ὑπ' ἀλλήλων.

12. ΣΟΛ. Εἰ καιρὸς ἦν, ὦ Ἀνάχαρσι, Ὀλυμπίων ἢ Ἰσθμίων ἢ Παναθηναίων, αὐτὸ ἂν σε τὸ γιγνόμενον ἐδίδαξεν ὥς οὐ μάτην ἐσπουδάκαμεν ἐπὶ τούτοις· οὐ γὰρ οὕτω λέγων ἂν τις προσβιάσειέ σε τῇ ἡδονῇ τῶν ἐκεῖ δρωμένων, ὥς εἰ καθεζόμενος αὐτὸς ἐν μέσοις τοῖς θεαταῖς βλέποις ἀρετὰς ἀνδρῶν καὶ κάλλη σωμάτων καὶ εὐεξίας θαυμαστάς καὶ ἐμπειρίας δεινὰς καὶ ἰσχύς ἀμαχον καὶ τόλμαν καὶ φιλοτιμίαν καὶ γνώμας ἀντήτους καὶ σπουδὴν ἀληκτον ὑπὲρ τῆς νίκης· εὖ γὰρ δὴ οἶδα ὥς οὐκ ἂν ἐπαύσω ἐπαινῶν καὶ ἐπιβοῶν καὶ ἐπικροτῶν.

13. ΑΝΑΧ. Νῆ Δί', ὦ Σόλων, καὶ ἐπιγελῶν γε προσέτι καὶ ἐπιγλευσῶν· ἅπαντα γὰρ δπόσα κατηριθμήσω ἐκεῖνα, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς εὐεξίας καὶ τὰ κάλλη καὶ τόλμαν, ὁρῶ οὐδενὸς μεγάλου ἔνεκα παραπολυμένας ὑμῖν, οὔτε πατρίδος κινδυνευούσης οὔτε χώρας πορθουμένης οὔτε φίλων ἢ οἰκείων πρὸς ὕβριν ἀπαγομένων. Ὡστε τοσούτω γελοϊότεροι ἂν εἶεν, ἀριστοὶ μὲν, ὥς φῆς, ὄντες, μάτην δὲ τοσαῦτα πάσχοντες καὶ τλαιπωρούμενοι καὶ αἰσχύνοντες τὰ κάλλη καὶ τὰ μεγέθη τῇ ψάμμῳ καὶ τοῖς ὑπωπίοις, ὥς μήλου καὶ κοτίνου ἐγκρατεῖς γένοιτο νικήσαντες· ἡδὺ γάρ μοι αἰεὶ μεμνησθαι τῶν ἀθλῶν τοιούτων ὄντων. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, πάντες αὐτὰ λαμβάνουσιν οἱ ἀγωνισταί;

ΣΟΛ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ εἷς ἐξ ἀπάντων ὁ κρατήσας αὐτῶν.

ΑΝΑΧ. Εἴτ', ὦ Σόλων, ἐπὶ τῷ ἀδῆλῳ καὶ ἀμφιδόλῳ τῆς νίκης τοσοῦτοι πονοῦσι, καὶ ταῦτ' εἰδότες ὅτι ὁ μὲν νικῶν εἷς ἔσται πάντως, οἱ δὲ ἡττώμενοι πάμπολλοι μάτην ἀθλοὶ πληγὰς, οἱ δὲ καὶ τραύματα λαβόντες;

14. ΣΟΛ. Ἔοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, μηδέπω ἐννεονηκέναι πολιτείας ὁρθῆς πέρι μηδέν· οὐ γὰρ ἂν τὰ κάλλιστα τῶν ἐθνῶν ἐν φόγῳ ἐτίθεσο. Ἦν δέ σοι μέληση ποτὲ εἰδέναι ὅπως ἂν τὰ κάλλιστα οἰκηθεῖν πόλις καὶ ὅπως ἂν ἀριστοὶ γένοιτο οἱ πολῖται αὐτῆς, ἐπαινέση τότε καὶ τὰς ἀσκήσεις ταύτας καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἣν φιλοτιμούμεθα περὶ αὐτάς, καὶ εἴσῃ ὅτι πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχουσιν ἐγκαταμεμιγμένον τοῖς πόνοις, εἰ καὶ νῦν μάτην σπουδάζεσθαι δοκοῦσι.

ΑΝΑΧ. Καὶ μὴν, ὦ Σόλων, κατ' οὐδὲν ἄλλο ἀπὸ τῆς Σκυθίας ἦκω παρ' ὑμᾶς τοσαύτην μὲν γῆν διοδεύσας, μέγαν δὲ τὸν Εὐξείνιον καὶ δυσχείμερον περαιωθείς, ἢ ὅπως νόμους τε τοὺς Ἑλλήνων ἐκμάθοιμι καὶ ἔθῃ παρ' ὑμῖν κατανοήσαιμι καὶ πολιτείαν τὴν ἀρίστην ἐκμελετήσαιμι. Διὸ καὶ σὲ μάλιστα φίλον ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων καὶ ξένον προειλόμην κατὰ κλέος, ἐπεὶ περ ἤκουον νόμων τέ τινων συγγραφέα εἶναί σε καὶ ἐθνῶν

hos vero valde miror, si necessariis relictis otium sibi sumunt ad talia. Nondum enim vel illud possum intelligere, quæ sit illis jucunditas videre ferientes se et conflictantes homines, et terræ allisos, et alterum ab altero contritos.

12. SOL. Si tempus esset, Anacharsi, Olympiorum, aut Isthmiorum, aut Panathenæorum, ipsa te res doceret, quam non temere studium in his rebus posuerimus. Neque enim dicendo quisquam ita te admovere quasi possit voluptati eorum quæ ibi fiunt, quam si sedens ipse inter medios spectatores videas virtutes virorum, pulchritudines corporum, et habitus admirabiliter firmos, et acerrimam peritiam, et robur invictum, et audaciam, et honoris cupiditatem, et animos insuperabiles, et studium nunquam deficiens victoriæ: bene equidem novi finem te laudandi et acclamandi et plaudendi non facturum.

13. ANACH. Per Jovem, Solon, et irridendi insuper atque cavillandi: omnia enim illa, quæ modo enumerabas, virtutes, et habitus bonos, et pulchritudines, et audaciam, video nullius magnæ rei causa vobis desperire, quum neque patria sit in periculo, neque regio vastetur, neque amici aut familiares abripiantur ad contumeliam. Itaque tanto fuerint magis ridiculi, si, quum sint, ut ais, præstantissimi, nequicquam tot ac tanta patiantur, et malis conflictentur, ac pulchritudines istas ac magnitudines arena sædent ac livoribus, ut pomo aut oleæ ramo potiantur victores: suave enim mihi semper meminisse præmiorum istorum, quæ tanta sint scilicet. Sed dic mihi, omnesne ea accipiunt qui decertant?

SOL. Minime, sed unus ex omnibus, qui illos superavit.

ANACH. Tum igitur, Solon, de obscura et ancipiti victoria tot homines laborant, idque quum sciant victorem unum omnino futurum, victos autem plurimos, qui frustra miseri plagas, partim etiam vulnera acceperint?

14. SOL. Videris, Anacharsi, nondum etiam quicquam de recta reipublicæ gerendæ ratione cogitasse: non enim instituta pulcherrima reprehendenda duceres. Si vero tibi curæ fuerit aliquando scire, quomodo pulcherrime conditi possit civitas, et qua ratione optimi fiant illius cives, laudabis tunc etiam exercitationes hasce, et honoris studium, quo in illis versamur, et scies multam habere admixtam laboribus utilitatem, etiamsi nunc frustra laborare videantur.

ANACH. Quin ego, Solon, nulla alia causa e Scythia ad vos veni, tantis terræ spatiis superatis, magnum Euxinum ac procellosum transvectus, nisi ut et leges Græcorum ediscam, et qui sint apud vos mores cognoscam, et formam reipublicæ optimam meditando assequar. Qua de causa etiam te maxime amicum ex omnibus Atheniensibus hospitemque delegi ex fama, quandoquidem audieram legum te quarundam scriptorem esse, et morum optimorum invento-

τῶν ἀρίστων εὐρετὴν καὶ ἐπιτηδευμάτων ὠφελίμων εἰσηγητὴν, καὶ ὅλως πολιτείας τινὸς συναρμοστήν. Ὡστε οὐκ ἂν φθάνοις διδάσκων με καὶ μαθητὴν ποιούμενος· ὥς ἔγωγε ἡδέως ἂν ἄσιτός σοι καὶ ἄποτος παρκαθεζόμενος, ἐς ὅσον ἂν αὐτὸς διαρκοίης λέγων, κεχηγνῶς ἐπακούοιμι περὶ πολιτείας τε καὶ νόμων διεξιόντος.

15. ΣΟΛ. Τὰ μὲν πάντα οὐ ῥάδιον, ὦ ἑταῖρε, διελθεῖν ἐν βραχεῖ, ἀλλὰ κατὰ μέρη ἐπιὼν εἴση ἕκαστα, οἷα μὲν περὶ θεῶν, οἷα δὲ περὶ γονέων ἢ περὶ γάμων ἢ τῶν ἄλλων δοκεῖ ἡμῖν. Ἄ δὲ περὶ τῶν νέων γιγνώσκωμεν καὶ ὅπως αὐτοῖς χρώμεθα, ἐπειδὴν πρῶτον ἀρξώμεθα συνιέναι τε τοῦ βελτίονος καὶ τῷ σώματι ἀνδρίζεσθαι καὶ ὑφίστασθαι τοὺς πόνους, ταῦτα ἤδη σοι διέξειμι, ὥς μάθοις οὐτινος χάριν τὰς ἀσκήσεις ταύτας προτεθείκαμεν αὐτοῖς καὶ διαπονεῖν τὸ σῶμα καταναγκάζομεν, οὐ μόνον ἕνεκα τῶν ἀγώνων, ὅπως τὰ ἄθλα δύναιντο ἀναιρεῖσθαι — ἐπ' ἐκεῖνα μὲν γὰρ ὀλίγοι πάνυ ἐξ ἀπάντων χωροῦσιν — ἀλλὰ μεῖζόν τι ἀπάσῃ τῇ πόλει ἀγαθὸν ἐκ τούτου καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις προσκτώμενοι· κοινὸς γάρ τις ἀγὼν ἄλλος ἅπασι τοῖς ἀγαθοῖς πολίταις πρόκειται καὶ στέφανος οὐ πῖτυος οὐδὲ κοτίνου ἢ σελίνων, ἀλλ' ὅς ἐν αὐτῷ συλλαβὼν ἔχει τὴν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν, οἷον ἐλευθερίαν λέγω αὐτοῦ τε ἐκάστου ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τῆς πατρίδος καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ ἐορτῶν πατρῶν ἀπόλαυσιν καὶ οἰκείων σωτηρίαν, καὶ συνόλως τὰ κάλλιστα ὧν ἂν τις εὖζαιτο γενέσθαι οἱ παρὰ τῶν θεῶν· ταῦτα πάντα τῷ στεφάνῳ, ὃν φημι, συναναπέπλεκται καὶ ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου περιγίγνεται, ἐφ' ὃν αἱ ἀσκήσεις αὗται καὶ οἱ πόνοι ἄγουσιν.

16. ΑΝΑΧ. Εἴτα, ὦ θαυμάσιε Σόλων, τοιαῦτά μοι καὶ τηλικαῦτα ἔχων ἄθλα διεξιέναι μῆλα καὶ σέλινα διηγῶ καὶ θαλλὸν ἐλαίας ἀγρίας καὶ πῖτυν;

ΣΟΛ. Καὶ μὴν, ὦ Ἀνάχαρσι, οὐδ' ἐκεῖνά σοι ἔτι δόξει μικρὰ εἶναι, ὅπταν ἂν λέγω καταμάθης· ἀπὸ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γνώμης γίγνεται καὶ μέρη πάντα ταῦτά ἐστι μικρὰ τοῦ μεζονος ἐκείνου ἀγῶνος καὶ τοῦ στεφάνου ὃν κατέλεξα τοῦ πανευδαίμονος. Ὁ δὲ λόγος οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπερβάς τὴν τάξιν ἐκείνων προτέρων ἐπεμνήσθη τῶν Ἰσθμοῖ γιγνομένων καὶ Ὀλυμπίας καὶ ἐν Νεμέᾳ. Πλὴν ἀλλὰ νῦν — σχολὴν γὰρ ἄγομεν καὶ σὺ, ὥς φῆς, προθυμῇ ἀκούειν — ἀναδραμούμεθα ῥαδίως πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν κοινὸν ἀγῶνα, δι' ὃν φημι πάντα ταῦτα ἐπιτηδεύεσθαι.

ΑΝΑΧ. Ἄμεινον, ὦ Σόλων, οὕτως· καθ' ὃδὸν γὰρ ἂν ἡμῖν ὁ λόγος μάλλον προχωροίη καὶ τάχ' ἂν ἴσως ἀπὸ τούτων πεισθελὴν μὴδ' ἐκείνων ἔτι καταγελαῖν, εἴ τινα ἴδοιμι σεμνυνόμενον κοτίνῳ ἢ σελίνῳ ἐστεφανωμένον. Ἄλλ' εἰ δοκεῖ, ἐς τὸ σύσκιον ἐκεῖσε ἀπελθόντες καθίσωμεν ἐπὶ τῶν θάκων, ὥς μὴ ἐνοχλοῖεν ἡμῖν οἱ ἐπικεκραγότες τοῖς παλαίουσιν· ἄλλως τε — εἰρήσεται γάρ — οὐδὲ τὸν ἥλιον ἔτι ῥαδίως ἀνέχομαι ὀξὺν καὶ ψλογώδη ἐμπύπτοντα γυμνῇ τῇ κεφαλῇ· τὸν γὰρ πῖλόν

rem, teque instituta utilia introduxisse, atque in universum rempublicam quandam constituisse. Igitur quamprimum me doce, et discipulum tibi habe: nam ego lubenter vel sine cibo et potu tibi assidens, quousque ipse durare dicendo possis, hiansque audiam te de republica et legibus disputantem.

15. SOL. Universa quidem, amice, breviter enarrare non est facile; sed si per partes obire ea mecum velis, singula intelliges, quæ de diis, quæ de parentibus, quæ de nuptiis reliquisque rebus nobis placeant. Quæ vero de juvenibus decernamus, et quomodo illos tractemus ubi primum intelligere quid sit melius incipiunt, et virile robur accipere et pares esse laboribus: hæc jam tibi enarrabo, uti discas cujus rei gratia hasce illis exercitationes proposuerimus, et labore subigere corpus illos cogamus: non propter certamina solum, ut auferre possint præmia (ad illa etenim pauci ex omnibus perveniunt), sed majus quiddam toti civitati ex ea re bonum, atque ipsis adeo, conciliamus. Commune enim quoddam certamen aliud bonis omnibus civibus propositum est, et corona non ex pinu, neque olea, aut apio, sed quæ hominum in se felicitatem complectatur, velut libertatem et privatim uniuscujusque et communiter patriæ, et divitias, et gloriam, et feriarum patriarum fructum, et rei familiaris conservationem, et in universum pulcherrima quæ a diis contingere sibi aliquis optaverit: ea huic coronæ, de qua loquor, implexa sunt omnia, et certamine illo parantur, ad quod exercitationes istæ et labores ducunt.

16. ANACH. Tum tu, Solon, vir admirabilis, talia ac tanta præmia quum recensenda haberes, mala narrabas et apia, et silvestris olivæ ramum, et pinum?

SOL. Verum, Anacharsi, neque illa parva tibi videbuntur, si quæ dico perceperis: eodem enim consilio ista fiunt, et partes ista omnia parvæ sunt majoris illius certaminis et coronæ illius, quam modo enarrabam, undique beatæ. At sermo meus, migrato nescio qua ratione ordine, illorum prius mentionem fecit, quæ in Isthmo fiunt, et Olympiæ, et Nemææ. Sed nos jam, (otiosi enim sumus, et tu, ut ais, audiendi cupidus) recurramus facile ad principium, ad commune illud certamen, propter quod aio studiose omnia illa agi.

ANACH. Melius ita, Solon, fuerit: sic enim magis ordine nobis sermo processerit; et brevi fortasse hinc didicerim non amplius illos irridere, si quem videam olea sibi placentem, aut coronatum apio. Sed, si videtur, in umbrosum illum locum progressi assideamus in sedilibus, ne turbent nos qui inclamant luctantibus. Alioqui (dicetur enim) neque solem facile fero, qui acutus et fervidus incidit nudo capiti: pileum enim deponere domo exeunti visum est, quo me

μοι ἀφελεῖν οἴκοθεν ἔδοξεν, ὥς μὴ μόνος ἐν ὑμῖν ξενίζοιμι τῷ σχήματι. Ἡ δὲ ὥρα τοῦ ἔτους ὅτιπερ τὸ πυρωδέστατόν ἐστι, τοῦ ἀστέρος, ὃν ὑμεῖς κύνα φατέ, πάντα καταφλέγοντος καὶ τὸν αἶρα ξηρὸν καὶ διακαῆ τιθέντος, ὃ τε ἥλιος κατὰ μεσημβρίαν ἤδη ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπικείμενος φλογμὸν τοῦτον οὐ φορητὸν ἐπάγει τοῖς σώμασιν. Ὡστε καὶ σοῦ θαυμάζω, ὅπως γηραιὸς ἤδη ἄνθρωπος οὔτε ἰδίεις πρὸς τὸ θάλλπος ὥσπερ ἐγὼ οὔτε θλῶς ἐνοχλουμένῳ ἔοικας οὐδὲ περιβλέπεις σύσκιόν τι ἐνθα ὑποδύση, ἀλλὰ δέχη τὸν ἥλιον εὐμαρῶς.

ΣΟΛ. Οἱ μάταιοι γὰρ οὗτοι πόνοι, ὦ Ἀνάχαρσι, καὶ αἱ συνεχεῖς ἐν τῷ πηλῷ κυβιστήσεις καὶ αἱ ὑπαίθριοι ἐν τῇ ψάμμῳ τάλαιπωρίαί τοῦτο ἡμῖν τὸ ἀμυντήριον παρέχουσι πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου βολὰς, καὶ οὐκέτι πύλου δεόμεθα, ὃς τὴν ἀκτῖνα κωλύσει καθικνεῖσθαι τῆς κεφαλῆς. Ἀπίωμεν δ' οὖν.

17. Καὶ ὅπως μὴ καθάπερ νόμοις προσέξεις οἷς ἂν λέγω πρὸς σέ, ὥς ἐξ ἀπαντος πιστεῦναι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐνθα ἂν σοι μὴ ὀρθῶς τι λέγεσθαι δοκῇ, ἀντιλέγειν εὐθὺς καὶ διευθύνειν τὸν λόγον· δυοῖν γὰρ θατέρου πάντως οὐκ ἂν ἀμάρτοιμεν, ἢ σέ βεβαίως πεισθῆναι ἐκχέαντα ὅποσα οἷε ἀντιλεκτέα εἶναι ἢ ἐμέ ἀναδιδαχθῆναι ὥς οὐκ ὀρθῶς γινώσκω περὶ αὐτῶν. Καὶ ἐν τούτῳ πᾶσα ἂν σοι ἡ πόλις ἢ Ἀθηναίων οὐκ ἂν φθάνοι χάριν δημολοῦσα· ὅσα γὰρ ἂν ἐμέ παιδείσης καὶ μεταπείσης πρὸς τὸ βέλτιον, ἐκείνην τὰ μέγιστα ἔση ὠφελικῶς. Οὐδὲν γὰρ ἂν ἀποκρυψάμην αὐτὴν, ἀλλ' εὐθὺς εἰς τὸ μέσον καταθήσω φέρων καὶ καταστάς ἐν τῇ πυκνῇ ἐρῷ πρὸς ἀπαντας, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐγὼ μὲν ὑμῖν ἔγραψα τοὺς νόμους οἷους ἂν ὦμην ὠφελιμωτάτους ἔσεσθαι τῇ πόλει, ὃ δὲ ξένος οὕτως — δείξας σέ, ὦ Ἀνάχαρσι — Σκύθης μὲν ἐστὶ, σοφὸς δὲ ὢν μετεπαιδεύσέ με καὶ ἄλλα βελτίω μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα ἐδιδάξατο· ὥστε εὐεργέτης ὑμῶν ὁ ἀνὴρ ἀναγεγράφθω καὶ χαλκοῦν αὐτὸν ἀναστήσατε παρὰ τοὺς ἐπωνύμους ἢ ἐν πόλει παρὰ τὴν Ἀθηνᾶν. Καὶ εὖ ἴσθι ὥς οὐκ αἰσχυνεῖται ἡ Ἀθηναίων πόλις παρὰ βαρβάρου καὶ ξένου τὰ συμφέροντα ἐκμανθάνοντες.

18. ANAX. Τοῦτο ἐκεῖνο ἦν ἄρα, ὃ ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἤκουον τῶν Ἀθηναίων, ὥς εἴητε εἰρωνες ἐν τοῖς λόγοις. Ἐπεὶ πόθεν ἂν ἐγὼ νομάς καὶ πλάνης ἄνθρωπος, ἐφ' ἀμάξης βεβιωκώς, ἄλλοτε ἄλλην γῆν ἀμείβων, πόλιν δὲ οὔτε οἰκήσας πώποτε οὔτε ἄλλοτε ἢ νῦν ἐορακώς, περὶ πολιτείας διεξίοιμι καὶ διδάσχοιμι αὐτόχθονας ἀνδρας πόλιν ταύτην ἀρχαιοτάτην τοσούτοις ἤδη χρόνοις ἐν εὐνομίᾳ κατωικηκότας, καὶ μάλιστα σέ, ὦ Σόλων, ὃ τοῦτο, ὥς φασι, ἐξ ἀρχῆς καὶ μάθημα ἐγένετο, ἐπίστασθαι ὅπως ἂν ἀριστα πόλις οἰκοῖτο καὶ οἷσιτι νόμοις χρωμένη εὐδαιμονήσειε; Πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὡς νομοθέτῃ πειστέον σοι, καὶ ἀντερῶ, ἦν τί μοι δοκῇ μὴ ὀρθῶς λέγεσθαι, ὥς βεβαιότερον μάθοιμι. Καὶ ἰδοὺ γὰρ ἤδη ἐκφυγόντες τὸν ἥλιον ἐν τῷ συνηρεφεῖ ἔσμεν, καὶ καθέδρα μάλα ἡδεῖα καὶ εὐκαιρὸς ἐπὶ ψυχροῦ τοῦ λίου. Λέγε οὖν τὸν λόγον ἐξ ἀρχῆς καθ' ὃ τι τοὺς νέους

solus inter vos peregrino habitu circumeam. Tempus autem illud anni, quæ fervidissima ejus pars est, astro, quod caniculam vocatis, adurente omnia et siccum aridumque aerem reddente; atque sol circa meridiem jam ipsi imminens capiti, æstum hunc intolerabilem corporibus inducit. Itaque te admiror, quomodo senex jam homo neque sudas ad æstum, ut ego, neque omnino incommodi quicquam sentire videaris, neque umbrosum locum circumspicias, quo subeas, sed facile excipias solem.

SOL. Nempe vani isti labores, Anacharsi, et perpetuum in luto volutationes, et subdivales in arena ærumnæ hoc nobis contra solis jacula propugnaculum præbent; nec jam indigemus pileo, qui prohibeat ad caput pervenire radium. Sed abeamus nempe.

17. Et fac non tanquam legibus his attendas, quæ dicturus ad te sum, ut omnino illis fidem habeas; sed ubicumque tibi aliquid non recte dici videbitur, contradicere statim et examinare meum sermonem memineris. Alterutrum enim duorum omnino consequemur, aut tu firmiter ut in hanc traducare sententiam, effusis quæ contra dicenda putabis omnibus, aut ego ut meliora edocear, tanquam qui recte de hisce rebus non sentiam. Atque ea in re tota Atheniensium civitas gratiam se tibi habere sponte profitebitur: quatenus enim me institueris et ad meliorem traduxeris sententiam, maximo illam beneficio affeceris. Nihil enim illam equidem celavero; sed in medium statim illud conferam, ac stans in concione dicam omnibus, Ego quidem, Athenienses, scripsi vobis leges quales utilissimas fore civitati putabam: at hic hospes (hic te ostendam, Anacharsi), Scythia ille quidem, sed vir sapiens, aliter me instituit, et aliam me meliorem discendi ac vivendi rationem docuit. Itaque tanquam beneficus erga vos scribatur hic vir, et æneum illum statuite juxta heroas tribuum, vel in arce juxta Minervam. Et bene noris, non ducturam sibi pudori Atheniensium civitatem, a barbaro et peregrino discere quæ prosunt.

18. ANACH. Illud nempe erat quod audiebam de vobis Atheniensibus, irrisores cum dissimulatione vos esse in sermonibus. Nam unde ego, pastoricius et vagus homo, qui in plaustro consumsi vitam, nunc hanc nunc aliam terram obiens, qui urbem habitavi nunquam, neque alias præterquam nunc vidi, de civitate disputem, et instruam homines solum in quo primum orti sunt incolentes, qui urbem hanc antiquissimam per tot jam sæcula bonis legibus habuerunt? et te præsertim, Solon, cui hæc, aiunt, ab initio statim disciplina fuerit, scire quomodo optime civitas institutur, et quibus usa legibus beata esse queat? Verum enim vero illa quoque in re parendum tibi velut legislatori: et contra dicam, si quid minus recte mihi dictum videbitur, ut eo discam firmitus. Et ecce jam evitato sole, in opaco sumus, et jucunda hic sedes atque opportuna in saxo frigido. Itaque ab initio inde exorsus rationem edissere, cur assumptos

παραλαβόντες ἐκ παίδων εὐθὺς διαπονεῖτε καὶ ὅπως ὑμῖν ἀριστοὶ ἄνδρες ἀποβαίνουσιν ἐκ τοῦ πηλοῦ καὶ τῶν ἀσκημάτων τούτων καὶ τί ἡ κόνις καὶ τὰ κυβιστήματα συντελεῖ πρὸς ἀρετὴν αὐτοῖς. Τοῦτο γὰρ δὴ μάλιστ' ἀρχῆς εὐθὺς ἐπόθουν ἀκοῦσαι· τὰ δ' ἄλλα εἰς ὕστερον διδάξῃ με κατὰ καιρὸν ἕκαστον ἐν τῷ μέρει. Ἐκείνου μέντοι, ὦ Σόλων, μέμνησέ μοι παρὰ τὴν ῥῆσιν, ὅτι πρὸς ἄνδρα βάρβαρον ἔρεῖς, λέγω δὲ, ὥς μὴ περιπλέκης μηδὲ ἀπομηκύνῃς τοὺς λόγους· δέδια γὰρ μὴ ἐπιλανθάνωμαι τῶν πρώτων, εἰ τὰ μετὰ ταῦτα πολλὰ ἐπιρρέοι.

19. ΣΟΛ. Σὺ τοῦτο, ὦ Ἀνάχαρσι, ταμιεύσῃ ἀμεινον, ἐνθα ἂν σοι δοκῇ μὴ πάνυ σαφὴς ὁ λόγος εἶναι ἢ πόρρω ποι ἀποπλανᾶσθαι εἰκῇ ῥέων· ἐρήσῃ γὰρ μεταξὺ ὅ τι ἂν ἐθέλῃς καὶ διακόψεις αὐτοῦ τὸ μῆκος. Ἦν μέντοι μὴ ἐξαγώνια μηδὲ πόρρω τοῦ σκοποῦ τὰ λεγόμενα ἦ, κωλύσει οὐδὲν, οἶμαι, εἰ καὶ μακρὰ λέγοιτο· ἐπεὶ καὶ τῇ βουλῇ τῇ ἐξ Ἀρείου πάγου, ἥπερ τὰς φονικὰς ἡμῖν δίκας δικάζει, πάτριον οὕτω ποιεῖν. Ὅπόταν γὰρ ἀνελθοῦσα εἰς τὸν πάγον συγκαθέζεται φόνου ἢ τραύματος ἐκ προνοίας ἢ πυρκαϊᾶς δικάσοντες, ἀποδίδοται λόγος ἑκατέρω τῶν κρινομένων καὶ λέγουσιν ἐν τῷ μέρει ὁ μὲν διώκων ὁ δὲ φεύγων, ἢ αὐτοὶ ἢ ῥήτορας ἀναδιβάδονται τοὺς ἐροῦντας ὑπὲρ αὐτῶν. Οἱ δ' ἔστ' ἂν μὲν περὶ τοῦ πράγματος λέγωσιν, ἀνέχεται ἢ βουλή καθ' ἡσυχίαν ἀκούουσα· ἦν δὲ τις ἢ φροῖμιον εἶπῃ πρὸ τοῦ λόγου, ὥς εὐνουςτέρους ἀπεργάσασθαι αὐτοὺς, ἢ οἷκτον ἢ δεινῶσιν ἐξωθεν ἐπάγῃ τῷ πράγματι — οἷα πολλὰ ῥητόρων παῖδες ἐπὶ τοὺς δικαστὰς μηχανῶνται — παρελθὼν ὁ κῆρυξ κατεσιώπησεν εὐθὺς οὐκ ἔων ληρεῖν πρὸς τὴν βουλήν καὶ περιπέττειν τὸ πρᾶγμα ἐν τοῖς λόγοις, ὥς γυμνὰ τὰ γεγενημένα οἱ Ἀρεοπαγῖται βλέποινεν. Ὡστε καὶ σέ, ὦ Ἀνάχαρσι, Ἀρεοπαγίτην ἐν τῷ παρόντι ποιοῦμαι ἔγωγε καὶ κατὰ τὸν τῆς βουλῆς μου νόμον ἄκουε καὶ σιωπᾶν κέλευε, ἦν αἴσθη καταρρητορευόμενος· ἄχρι δ' ἂν οἰκεῖα τῷ πράγματι λέγηται, ἐξέστω ἀπομηκύνειν. Οὐδὲ γὰρ ὑφ' ἡλίῳ ἔτι ποιησόμεθα τὴν συνουσίαν, ὥς ἄχθεσθαι εἰ ἀποτείνοιτο ἡ ῥῆσις, ἀλλὰ ἢ τε σκιά πυκνὴ καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἄγομεν.

ANAX. Εὐγνώμονά σου ταῦτα, ὦ Σόλων, καὶ ἔγωγε ἤδη χάριν οὐ μικρὰν οἶδά σοι καὶ ἐπὶ τούτοις, ὅτι πάρεργον τοῦ λόγου καὶ τὰ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ γιγνόμενα ἐδιδάξω με θαυμάσια ὥς ἀληθῶς καὶ ἀγαθῶν βουλευτῶν ἔργα πρὸς ἀλήθειαν οἰσόντων τὴν ψῆφον. Ἐπὶ τούτοις οὖν ἤδη λέγε, καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐγὼ — τοῦτο γὰρ ἔθου με — κατὰ σχῆμα τῆς βουλῆς ἀκούσομαι σου.

20. ΣΟΛ. Οὐκοῦν διὰ βραχέων προακοῦσαι χρὴ σε ἂ περὶ πόλεως καὶ πολιτῶν ἡμῖν δοκεῖ· πόλιν γὰρ ἡμεῖς οὐ τὰ οἰκοδομήματα ἡγούμεθα εἶναι, οἷον τείχη καὶ ἱερὰ καὶ νεωσοίκους, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥσπερ σῶμά τι ἐδραῖον καὶ ἀκίνητον ὑπάρχειν ἐς ὑποδοχὴν καὶ ἀσφάλειαν τῶν πολιτευομένων, τὸ δὲ πᾶν κῦρος ἐν τοῖς πολιταῖς τιθέμεθα· τούτους γὰρ εἶναι τοὺς ἀναπληροῦντας καὶ διατάττοντας καὶ ἐπιτελοῦντας ἕκαστα καὶ φυλάτ-

a pueris inde adolescentulos statim labore subigatis, et quomodo vobis optimi viri evadant a luto et ab exercitationibus hisce, et quid pulvis et volutationes ad virtutem illis conferant. Hoc enim praesertim ab initio statim cupiebam audire : reliqua vero in posterum suo quodque loco et tempore me docebis. Illud vero mihi, Solon, in oratione tua memineris, te acturum esse cum homine barbaro ; hoc eo dico, ne implices aut producas sermonem : metuo enim ne priorum obliviscar, si multa postea affluant.

19. SOL. Hoc tute, Anacharsi, dispensabis melius, ubicumque tibi visa fuerit non nimis plana esse oratio, aut longius aliquorsum temere fusa aberrare : interpellabis enim ut volueris, et longitudinem ejus intercedes. Si vero non aliena sint a disputatione, neque procul a scopo cadant quae dicuntur, nihil, puto, prohibebit, si dicantur etiam longiuscula : quandoquidem etiam Areopagitarum consilio, quod caedis apud nos causas judicat, patrio more receptum est sic facere. Quum enim ascendens in collem consedit ad judicandum causas caedis, aut voluntarii vulneris, aut incendii ; facultas dicendi datur litigantium utrique, et alternis dicunt tum actor tum reus, aut ipsi per se, aut adductis, qui pro se verba faciant, oratoribus. Hi quam diu de re ipsa dicunt, patitur consilium et audit silentio : si vero quis aut prooemium dicat ante orationem, ut benevolentiores illos reddat ; aut miserationem vel indignationem extrinsecus arcessitam inducat causae (qualia multa ad iudices struunt rhetorum filii), progressus in medium praeco silentium statim imponit, neque patitur ineptias agere apud iudices, aut oblinere quasi et involvere causam verbis, ut nuda quae facta sunt videant Areopagitae. Sic etiam te, Anacharsi, Areopagitam in praesens mihi constituo equidem ; et ex mei consilii lege audi, et tacere jube, si sentias rhetoricas tibi insidias strui : at quam diu domestica causae dicuntur, producere orationem liceat. Neque enim sub sole jam disputabimus, ut molestum sit si extendatur oratio ; verum et umbra densa est, et nos otiosi sumus.

ANACH. Aequa haec dicis, Solon : et gratiam equidem tibi jam habeo non mediocrem ea quoque causa, quod obiter etiam quae in Areopago fiunt me docuisti, admiranda sane et bonorum iudicum opera, qui ex vero calculum laturi sint. Hac ergo conditione jam dicito : et ego Areopagita (hunc enim tibi me posuisti) ad formam illius consilii te audiam.

20. SOL. Igitur paucis ante reliqua audiendum est tibi, quae de civitate statuamus ac civibus. Civitatem enim non in aedificationibus inesse judicamus, ut sunt moenia, et templa, et navalia ; sed ista quidem uti corpus quoddam firmum et immobile esse, ad receptionem et securitatem civium ; vim vero omnem ponimus in civibus : hos enim esse qui ista impleant, et gubernent, et perficiant omnia, et custo-

τοντας, οἷόν τι ἐν ἡμῖν ἐκάστω ἐστὶν ἡ ψυχὴ. Τοῦτο δὲ τοίνυν κατανοήσαντες ἐπιμελούμεθα μὲν, ὡς ὁρᾷς, καὶ τοῦ σώματος τῆς πόλεως κατακοσμοῦντες αὐτὸ, ὡς κάλλιστον ἡμῖν εἶη, ἐνδοθέν τε οἰκοδομήμασι κατεσκευασμένον καὶ ταῖς ἔκτοσθεν ταύταις περιβολαῖς ἐς τὸ ἀσφαλίστατον πεφραγμένον. Μάλιστα δὲ καὶ ἐξ ἅπαντος τοῦτο προνοοῦμεν, ὅπως οἱ πολῖται ἀγαθοὶ μὲν τὰς ψυχὰς, ἰσχυροὶ δὲ τὰ σώματα γίγνιντο· τοὺς γὰρ τοιούτους σφίσι τε αὐτοῖς καλῶς χρήσεσθαι ἐν εἰρήνῃ συμπολιτευομένους καὶ ἐκ πολέμου σώσειν τὴν πόλιν καὶ ἐλευθερίαν καὶ εὐδαίμονα διαφυλάξειν. Τὴν μὲν δὲ πρώτην ἀνατροφὴν αὐτῶν μητέρασι καὶ τιτθαῖς καὶ παιδαγωγοῖς ἐπιτρέπομεν ὑπὸ παιδείαις ἐλευθερίοις ἄγειν τε καὶ τρέφειν αὐτοὺς, ἐπειδὴ δὲ συνετοὶ ἤδη γίνωνται τῶν καλῶς ἐχόντων καὶ αἰδῶς καὶ ἐρύθημα καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία τῶν ἀρίστων ἀναφύεται αὐτοῖς καὶ αὐτὰ ἤδη τὰ σώματα ἀξιοχρεα δοκῇ πρὸς τοὺς πόρους παγιώτερα γιγνόμενα καὶ πρὸς τὸ ἰσχυρότερον συνιστάμενα, τηνικαῦτα ἤδη παραλαβόντες αὐτοὺς διδάσκωμεν ἄλλα μὲν τῆς ψυχῆς μαθήματα καὶ γυμνάσια προτιθέντες, ἄλλως δὲ πρὸς τοὺς πόρους καὶ τὰ σώματα ἐθίζοντες· οὐ γὰρ ἱκανὸν ἡμῖν ἔδοξε τὸ μόνον φῦναι ὡς ἔφυ ἕκαστος ἦτοι κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ παιδεύσεως καὶ μαθημάτων ἐπ' αὐτοὺς δεόμεθα, ὅφ' ὧν τὰ τε εὐφυῶς διακείμενα βελτίω παρὰ πολὺ γίγνιντο ἂν καὶ τὰ φαύλως ἔχοντα μετακοσμοῖτο πρὸς τὸ βέλτιον· καὶ τὸ παραδείγμα ἡμῖν παρὰ τῶν γεωργῶν, οἱ τὰ φυτὰ μέχρι μὲν πρόσγεια καὶ νήπιά ἐστι, σκέπουσι καὶ περιφράττουσιν, ὡς μὴ βλάπτοντο ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἐπειδὴ δὲ ἤδη παχύνηται τὸ ἔρνος, τηνικαῦτα περιτέμνουσί τε τὰ περιττὰ καὶ παραδιδόντες αὐτὰ τοῖς ἀνέμοις δονεῖν καὶ διασαλεύειν καρπιμώτερα ἐξεργάζονται.

21. Τὴν μὲν τοίνυν ψυχὴν μουσικῇ τὸ πρῶτον καὶ ἀριθμητικῇ ἀναρριπίζομεν καὶ γράμματα γράψασθαι καὶ τορῶς αὐτὰ ἐπιλέξασθαι διδάσκωμεν· προϊοῦσι δὲ ἤδη σοφῶν ἀνδρῶν γνώμας καὶ ἔργα παλαιὰ καὶ λόγους ὠφελίμους ἐν μέτροις κατακοσμήσαντες, ὡς μᾶλλον μνημονεύοιεν, βραψυδοῦμεν αὐτοῖς. Οἱ δὲ καὶ ἀκούοντες ἀριστείας τινὰς καὶ πράξεις ἀοιδίμους ὁρέγονται κατὰ μικρὸν καὶ πρὸς μίμησιν ἐπεγείρονται, ὡς καὶ αὐτοὶ ἄδουσι καὶ θαυμάζονται ὑπὸ τῶν ὕστερον, οἷα πολλὰ Ἡσίοδος τε ἡμῖν καὶ Ὅμηρος ἐποίησαν. Ἐπειδὴ δὲ πλησιάζωσι πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ δέη αὐτοὺς ἤδη μεταχειρίζεσθαι τὰ κοινὰ — καίτοι ἔξω τοῦ ἀγῶνος ἴσως ταῦτα· οὐ γὰρ ὅπως τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἀσκοῦμεν, ἐξ ἀρχῆς προὔκειτο εἰπεῖν, ἀλλὰ δι' ὅτι τοῖς τοιούτοις πόνοις καταγυμνάζειν αὐτοὺς ἀξιούμεν. Ὡστε αὐτὸς ἐμαυτῷ σιωπᾶν προστάττω οὐ περιμείνας τὸν κήρυκα οὐδὲ τὸν Ἀρεοπαγίτην σέ, δὲ ὑπ' αἰδοῦς, οἶμαι, ἀνέχῃ ληροῦντα ἤδη τοσαῦτα ἔξω τοῦ πράγματος.

ANAX. Εἰπέ μοι, ὦ Σόλων, πρὸς δὲ δὴ τοὺς τὰ ἀναγκαιότατα μὴ λέγοντας ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, ἀλλὰ ἀπρωπῶντας, οὐδὲν τῇ βουλῇ πρόστιμον ἐπινενόηται;

ΣΟΛ. Τί τοῦτο ἤρου με; οὐδέπω γὰρ δῆλον.

diant, quale quid in unoquoque nostrum est anima. Hoc igitur considerantes, curamus quidem, ut vides, etiam corpus civitatis, ornamusque uti quam pulcherrimum nobis sit, quum intus paratum aedificiis, tum etiam externis illis munimentis ad summam securitatem circumseptum. At maxime et ex omni parte illud providemus, uti cives boni quantum ad animas, et valentes fiant corporibus: tales enim et suae vitae modum pulchre habituros re publica in pace gerenda, et in bello servaturos civitatem, liberamque et beatam custodituros. Ac primam quidem illorum educationem matribus et nutricibus et paedagogis permittimus, ut liberali eos disciplina educent atque nutrant: quum vero jam intelligentes fiunt eorum quae bene se habent, ac pudor, et rubor, et metus, et rerum optimarum cupiditas enascitur in illis, et ipsa jam corpora idonea laboribus videntur, compactiora dum fiunt et in robur majus consistentia; tum jam assumptos docemus, aliis animae disciplinis atque exercitationibus propositis, et alia ratione corporibus labori assuefaciendis. Neque enim satis nobis videtur, eo modo ingenio esse unumquemque uti natus est, sive quantum ad corpus, sive quod ad animum; verum etiam institutione ad illos indigemus ac disciplina, a quibus quum ea quae feliciter nata sunt, meliora multo fiant, tum quae male habent, transformantur in melius. Atque exemplum nobis est ab agricolis, qui plantas, quam diu humiles sunt ac tenerae, tegunt ac sepiunt, ne laedantur a ventis; quum vero jam crassitiem aliquam surculus habet, tum et superflua resecant putatione, et ventis eos quatiendos agitandosque dum permittunt, fertiliores efficiunt.

21. Ac mentem quidem musica primum atque arithmetica quasi flatu agitantes accendimus, et literas pingere et clara voce legere docemus. Progredientibus jam virorum sapientium sententias, et opera antiqua, et sermones utiles, versibus exornata, ut memoria facilius complectantur, praecinimus. Illi vero audientes praecleara quaedam facinora et actiones celebres, paullatim aspirant et ad imitationem excitantur, ut et ipsi canantur et admirationi sint posteris, qualia multa nobis Hesiodus Homerusque fecerunt. Quum vero ad rem publicam accedunt, et oportet illos jam tractare communia — quanquam extra causam ista forte: neque enim quomodo animos ipsorum exerceamus, ab initio nobis ad dicendum erat propositum; sed cur talibus illos laboribus exercendos putemus. Itaque silentium ipse mihi impero, non exspectato praecone, aut ipso te Areopagita, qui praepudore, credo, sustines me jam tantum extra causam blaterare.

ANACH. Dic mihi, Solon, in eos qui necessaria non dicunt in Areopago, sed reticent, nullane a consilio poena excogitata est?

SOL. Quid hoc me interrogasti? nondum enim apparet.

ANAX. Ὅτι τὰ κάλλιστα καὶ ἐμοὶ ἀκοῦσαι ἥδιστα παρεῖς τὰ περὶ τῆς ψυχῆς τὰ ἥττον ἀναγκαῖα λέγειν διανοῇ, γυμνάσια καὶ διαπονήσεις τῶν σωμάτων.

ΣΟΑ. Μέννημαι γάρ, ὦ γενναῖε, τῶν ἀπ' ἀρχῆς προρρήσεων καὶ ἀποπλανᾶν οὐ βούλομαι τὸν λόγον, μὴ σου ἐπιταράξῃ τὴν μνήμην ἐπιρρέων. Πλὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐρῶ διὰ βραχείων, ὡς οἶόν τε· τὸ γὰρ ἀκριβὲς τῆς περὶ αὐτῶν διασκέψεως ἐτέρου ἂν εἴη λόγου.

22. Ῥυθμίζομεν οὖν τὰς γνώμας αὐτῶν νόμους τε τοὺς κοινούς ἐκδιδάσκοντες, οἱ δημοσίᾳ πᾶσι πρόχεινται ἀναγιγνώσκειν μεγάλοις γράμμασιν ἀναγεγραμμένοι, κελεύοντες ἅ τε χρὴ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίαις, παρ' ὧν λέγειν τὰ δέοντα ἐκμανθάνουσι καὶ πράττειν τὰ δίκαια καὶ ἐκ τοῦ ἴσου ἀλλήλοις συμπολιτεύεσθαι καὶ μὴ ἐφίεσθαι τῶν αἰσχυρῶν καὶ ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν, βίαιον δὲ μηδὲν ποιεῖν. Οἱ δὲ ἄνδρες οὗτοι σοφισταὶ καὶ φιλόσοφοι πρὸς ἡμῶν ὀνομάζονται. Καὶ μέντοι καὶ ἐς τὸ θέατρον συνάγοντες αὐτοὺς δημοσίᾳ παιδεύομεν ὑπὸ κωμωδίαις καὶ τραγωδίαις ἀρετὰς τε ἀνδρῶν παλαιῶν καὶ κακίας θεωμένους, ὡς τῶν μὲν ἀποτρέποιντο, ἐπ' ἐκεῖνα δὲ σπεύδοιεν. Τοῖς δὲ γε κωμωδοῖς καὶ ἀποσκώπτειν καὶ λοιδορεῖσθαι ἐφίεμεν ἐς τοὺς πολίτας οὓς ἂν αἰσχυρὰ καὶ ἀνάξια τῆς πόλεως ἐπιτηδεύοντας αἰσθῶνται, αὐτῶν τε ἐκείνων χάριν, ἀμείνους γὰρ οὕτω γίνονται ὀνειδιζόμενοι, καὶ τῶν πολλῶν, ὡς φεύγοιεν τὸν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἔλεγχον.

23. ANAX. Εἶδον, ὦ Σόλων, οὓς φῆς τοὺς τραγωδοὺς καὶ κωμωδοὺς, εἴ γε ἐκεῖνοί εἰσιν, ὑποδήματα μὲν βαρέα καὶ ὑψηλὰ ὑποδεδεμένοι, χρυσαῖς δὲ ταινίαις τὴν ἐσθῆτα πεποικιλμένοι, κράνη δὲ ἐπικείμενοι παγγέλοια κεκηνότα παμμέγεθες, αὐτοὶ δὲ ἔνδοθεν μέγала τε ἐκεκράγεσαν καὶ διέβαινον οὐκ οἶδ' ὅπως ἀσφαλῶς ἐν τοῖς ὑποδήμασι. Διονύσω δὲ οἶμαι τότε ἡ πόλις ἐώρταζεν. Οἱ δὲ κωμωδοὶ βραχύτεροι μὲν ἐκείνων καὶ πεζοὶ καὶ ἀνθρωπινώτεροι καὶ ἥττον ἐβόουν, κράνη δὲ πολὺ γελοιότερα, καὶ τὸ θέατρον γοῦν ἅπαν ἐγέλα ἐπ' αὐτοῖς· ἐκείνων δὲ τῶν ὑψηλῶν σκυθρωποὶ ἅπαντες ἤκουον, οἰκτείροντες, οἶμαι, αὐτοὺς πέδας τηλικαύτας ἐπισυρομένους.

ΣΟΑ. Οὐκ ἐκείνους, ὦ γαθὲ, ὥκτειρον, ἀλλὰ ποιητῆς Ἰσως ἀρχαίαν τινὰ συμφορὰν ἐπεδείκνυτο τοῖς θεαταῖς καὶ ῥήσεις οἰκτρὰς ἐτραγώδει πρὸς τὸ θέατρον, ὅφ' ὧν ἐς δάκρυα κατεσπῶντο οἱ ἀκούοντες. Εἰκὸς δὲ σε καὶ αὐλοῦντας ἑορακέναι τινὰς τότε καὶ ἄλλους συνάδοντας ἐν κύκλῳ συνεστῶτας. Οὐδ' αὐτὰ, ὦ Ἀνάχαρσι, ἀχρεῖα ἄσματα καὶ αὐλήματα. Τούτοις δ' οὖν ἅπασι καὶ τοῖς τοιοῦτοις παραθηγόμενοι τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἡμῖν γίνονται.

24. Τὰ δὲ δὴ σώματα, ὅπερ μάλιστα ἐπόθεις ἀκοῦσαι, ὧδε καταγυμνάζομεν· ἀποδύσαντες αὐτὰ, ὡς ἔφην, οὐκέτι ἀπαλὰ καὶ τέλεον ἀσυμπαγῇ ὄντα πρῶτον μὲν ἐθίζειν ἀξιοῦμεν πρὸς τὸν ἀέρα συνοικειοῦντες αὐτὰ ταῖς ὥραις ἐκάσταις, ὡς μήτε θάλλπος δυσχεραίνειν μήτε πρὸς κρύος ἀπαγορεύειν, ἔπειτα δὲ χρίμεν ἐλαίῳ καὶ

ANACH. Quia prætermisiss quæ pulcherrima sunt et mihi ad audiendum jucundissima, iis inquam quæ ad animam spectant, minus necessaria dicere cogitas, gymnasia et laboriosas exercitationes corporum.

SOL. Nempe memor sum, vir optime, eorum quæ in principio dicta sunt, nec volo inde sermonem abducere, ne copiose nimis affluens memoriam tuam turbet. Verumtamen ista quoque dicam breviter, quoad ejus fieri potest: accurata enim earum rerum consideratio alterius disputationis fuerit.

22. Mentis igitur illorum ad concinnitatem quandam formamus, partim communes leges dum illos edocemus, quæ publice omnibus propositæ sunt ad legendum magnis literis descriptæ, tum quæ facienda sint jubentes, tum quibus abstinendum; partim virorum bonorum consuetudine, a quibus et dicere quæ opus est discant, et quæ justa sunt facere, et ex æquo capessere rem publicam, neque concupiscere turpia, et honesta appetere, nihil autem quicquam per vim agere. Illi porro viri sophistæ apud nos et philosophi appellantur. Verum etiam in theatrum conductos publice erudimus in comædiis et tragædiis, virtutes dum spectant veterum virorum et vitia: ab his ut avertantur, ad illa vero contendunt. Comædis vero etiam ridicula jacere in cives et male illis dicere permittimus, quos quidem turpia et indigna hac civitate agentes senserint, idque quum illorum ipsorum causa (meliores enim sic fiunt ex reprehensione), tum multitudinis, ut fugiant in similibus argui.

23. ANACH. Vidi, Solon, quos dicis tragædos et comædos, si quidem illi sunt: calceos habent graves et altos, vestem tæniis distinctam aureis, galeas impositas gestant omnino ridiculas, immane quantum hiantes; ipsi vero intus magnos ciebant clamores, et nescio quomodo firmiter illis in calceis incedebant. Baccho autem arbitror ferias tum agebat civitas. Comædi vero breviores illi quidem istis, et pedestres, et humaniores, et minus clamabant; galeæ autem eorum multo magis ridiculæ; ac theatrum universum illos ridebat: excelsos vero illos tristes audiebant universi, miserati illos, puto, qui compedes tantas traherent.

SOL. Non illos miserabantur, bone vir, sed poeta forte antiquam spectatoribus calamitatem ostendebat, et verba miserabilia tragico cantu in theatrum proferebat, a quibus ad lacrimas qui audiebant pertrahebantur. Verisimile est autem te etiam tibiis canentes quosdam tum vidisse, et alios concinētes, consistentes in circulo. Neque ista, Anacharsi, inutilia sunt cantica et moduli tibiæ. His ergo omnibus, et quæ his sunt similia, dum mentes illorum acuantur, meliores nobis fiunt.

24. Corpora vero, quod audire cupiebas maxime, sic exercemus. Exuta illa, dum, ut dixi, non amplius tenera et minime compacta sunt, primo assuefacere volumus aeri ac singulis tempestatibus familiaria quasi reddere, ut neque arstum ægre ferant, neque frigori non possint pares esse; deinde oleo unguinis et subigimus, ut contentionem susti-

καταμαλάντομεν, ὥς εὐτονώτερα γίγνοιτο· ἄτοπον γάρ, εἰ τὰ μὲν σχύτη νομίζομεν ὑπὸ τῷ ἐλαίῳ μαλαττόμενα δυσραγέστερα καὶ πολλῶν διαρκέστερα γίνεσθαι νεκρά γε ἤδη ὄντα, τὸ δ' ἔτι ζωῆς μετέχον σῶμα μὴ ἂν ἀμεινον ἡγοίμεθα ὑπὸ τοῦ ἐλαίου διατεθήσεσθαι. Τοῦντεῦθεν ποικίλα τὰ γυμνάσια ἐπινοήσαντες καὶ διδασκάλους ἐκάστων ἐπιστήσαντες τὸν μὲν τινα πυκτεύειν, τὸν δὲ παγκρατιάζειν διδάσχομεν, ὥς τοὺς τε πόνους καρτερεῖν ἐθίζοιντο καὶ ὁμοσε χωρεῖν ταῖς πληγαῖς μηδὲ ἀποτρέπιντο δέει τῶν τραυμάτων. Τοῦτο δὲ ἡμῖν δύο τὰ ὠφελιμώτατα ἐξεργάζεται ἐν αὐτοῖς θυμοειδεῖς τε παρασκευάζον ἐς τοὺς κινδύνους καὶ τῶν σωμάτων ἀφειδεῖν καὶ προσέτι ἐρρωθῆναι καὶ καρτεροὺς εἶναι. Ὅσοι δὲ αὐτῶν κάτω συννευεκότες παλαίουσι, καταπίπτειν τε ἀσφαλῶς μανθάνουσι καὶ ἀνίστασθαι εὐμαρῶς καὶ ὠθισμοὺς καὶ περιπλοκάς καὶ λυγισμοὺς καὶ ἄγχεσθαι δύνασθαι καὶ ἐς ὕψος ἀναβαστάσαι τὸν ἀντίπαλον, οὐκ ἀχρεῖα οὐδὲ οὗτοι ἐκμελετώντες, ἀλλὰ ἐν μὲν τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἀναμφιβόλως κτώμενοι· δυσπαθέστερα γάρ καὶ καρτερώτερα τὰ σώματα γίγνεται αὐτοῖς διαπονόμενα. Ἔτερον δὲ οὐδὲ αὐτὸ μικρόν· ἔμπειροι γάρ ὃν ἐκ τούτου καθίστανται, εἰ ποτε ἀφίκοιντο εἰς χρεῖαν τῶν μαθημάτων τούτων ἐν ὅπλοις· ὃν γὰρ ὅτι καὶ πολεμῶν ἀνδρὶ ὁ τοιοῦτος συμπλακεὶς καταρρίψει τε θάττον ὑποσκελίσας καὶ καταπεσὼν εἴσεται ὥς ῥᾶστα ἐξανίστασθαι. Πάντα γὰρ ταῦτα, ὦ Ἀνάχαρσι, ἐπ' ἐκεῖνον τὸν ἀγῶνα ποριζόμεθα τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ ἡγούμεθα πολὺ ἀμείνοσι χρήσασθαι τοῖς οὕτως ἀσκηθεῖσιν, ἐπειδὴν πρότερον αὐτῶν γυμνὰ τὰ σώματα καταμαλάναντες καὶ διαπονήσαντες ἐρρωμενέστερα καὶ ἀλκιμώτερα ἐξεργασώμεθα καὶ κοῦφα καὶ εὐτονα καὶ τὰ αὐτὰ βαρέα τοῖς ἀνταγωνισταῖς.

25. Ἐννοεῖς γάρ, οἶμαι, τὸ μετὰ τοῦτο, οἷους εἰκὸς σὺν ὅπλοις ἔσσεσθαι τοὺς καὶ γυμνοὺς ἂν φόβον τοῖς δυσμενέσιν ἐμποιήσαντας, οὐ πολυσαρκίαν ἀργὸν καὶ λευκὴν ἢ ἀσαρκίαν μετὰ ὠχρότητος ἐπιδεικνυμένους οἷα γυναικῶν σώματα ὑπὸ σκιᾷ μεμαρασμένα, τρέμοντα ἰδρῶτί τε πολλῶν εὐθὺς ρεόμενα καὶ ἀσθμαίνοντα ὑπὸ τῷ κράνει, καὶ μάλιστα ἦν καὶ ὁ ἥλιος ὥσπερ νῦν τὸ μεσημερινὸν ἐπιφλέγη. Οἷς τί ἂν τις χρήσαιτο διψῶσι καὶ τὸν κονιορτὸν οὐκ ἀνεχομένοις καὶ εἰ αἷμα ἴδοιεν, εὐθὺς ταραττομένοις καὶ προαποθνήσκουσι πρὶν ἐντὸς βέλους γενέσθαι καὶ εἰς χεῖρας ἔλθεῖν τοῖς πολεμίοις; Οὗτοι δὲ ἡμῖν ὑπέρυθροι ἐς τὸ μελάντερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεχρωσμένοι καὶ ἀρρενωποί, πολλὸν τὸ ἐμψυχον καὶ θερμὸν καὶ ἀνδρῶδες ἐπιφαίνοντες, τοσαύτης εὐεξίας ἀπολαύοντες, οὔτε ρικνοὶ καὶ κατεσκληρότερες οὔτε περιπληθεῖς ἐς βάρος, ἀλλὰ ἐς τὸ σύμμετρον περιγεγραμμένοι, τὸ μὲν ἀχρεῖον τῶν σαρκῶν καὶ περιττὸν τοῖς ἰδρῶσιν ἐξαναλωκότες, ὃ δὲ ἰσχὺν καὶ τόνον παρεῖχεν, ἀμιγῆς τοῦ φαύλου περιλειμμένον ἐρρωμένως φυλάττοντες· ὅπερ γὰρ δὴ οἱ λιχωμένους τὸν πυρὸν, τοῦτο ἡμῖν καὶ τὰ γυμνάσια ἐργάζεται ἐν τοῖς σώμασι τὴν μὲν ἀχνὴν καὶ τοὺς ἀθέρους ἀποφυ-

nere majorem possint. Absurdum enim fuerit, si coria quidem putemus ab oleo mollita rumpi difficiliter et diutius durare, quæ tamen mortua jam sint; corpus autem vitæ adhuc particeps melius ab oleo fieri non putemus. Hinc diversis exercendi rationibus excogitatis, et magistris uniuscujusque constitutis, alium pugilatu, pancratio alium certare docemus, ut labores tolerare discant et obviam ire plagis, nec vulnere metu avertantur. Illud vero duas nobis res utilissimas in illis efficit, dum animosos reddit illos ad pericula et qui corporibus non parcant, et insuper ut robusti fiant ac laborum patientes. Quotquot vero illorum deorsum vergentes luctantur, ii cadere discunt sine periculo, et facile surgere, et impulsiones, et complexus, et inflexiones, et ut angustie pati queant, et in altum tollere adversarium, non inutilia exercentes isti quoque, sed unum quidem primum et maximum sine controversia sibi parantes: minus enim obnoxia malis et patientiora corpora illis, dum ita labore subiguntur, fiunt. Alterum vero nec ipsum parvum est: usu enim inde edocentur, si quando opus sit ista disciplina in armis. Manifestum est enim, futurum ut celerius hostem etiam talis vir complexus supplantatum dejiciat, et ipse si ceciderit, surgere facillime possit. Nempe, Anacharsi, ad illud in armis certamen suppeditare studemus hæc omnia, putamusque multo melioribus nos usuros his qui ita exercitati sint, quum prius nuda illorum corpora subigendo laboribus valentiora et robustiora reddiderimus, et levia, et contentioni apta, et ob id ipsum gravia adversariis.

25. Vides enim, puto, quid sequatur, quales futuros esse armatos probabile sit qui nudi etiam metum hostibus injiciant; qui non pigram carnis albamque molem, neque pallidam maciem præ se ferant, qualia sunt mulierum corpora in umbra marcescentia, trementia, sudore statim multo fluentia, et spiritum difficulter sub galea trahentia, præsertim si etiam sol, ut nunc, circa meridiem æstum intendat: quibus quid faciat aliquis, sitientibus, pulverem non ferentibus, qui ad solum sanguinis conspectum turbentur statim, præmorianturque antequam intra teli jactum et ad manus hostibus venerint? At hi nobis rubicunduli, fuscum a sole colorem qui traxerunt, et virili aspectu juvenes, multum animi et caloris et virtutis ostendentes, boni adeo habitus fructu gaudentes, neque rugosi atque aridi, neque sua sibi mole graves, sed ad justam quasi proportionem circumscripti; qui si quid inutile erat carnis et superfluum, sudoribus absumserint; quod autem vim ac vigorem præstabat, sincerum omnis vitii relictum valide servant. Nam quod ventilantes tritico, hoc nobis exercitationes præstant in cor-

σῶντα, καθαρὸν δὲ τὸν καρπὸν διευκρινούντα καὶ προσσωρεύοντα.

26. Καὶ διὰ τοῦτο ὑγιαίνειν τε ἀνάγκη καὶ ἐπὶ μή-
κιστον διαρκεῖν ἐν τοῖς καμάτοις· ὅψέ τε ἂν ἰδῇεν ὁ τοι-
οῦτος ἄρξαιτο καὶ ὀλιγάκις ἂν ἀσθενῶν φανείη· ὥσπερ εἰ
πῦρ τις φέρων ἅμα ἐμβάλοι ἐς πυρὸν αὐτὸν καὶ ἐς τὴν
καλάμην αὐτοῦ καὶ ἐς τὴν ἄχνην — αὐθις γὰρ ἐπὶ
τὸν λικμῶντα ἐπάνειμι — θᾶττον ἂν, οἶμαι, παρὰ
πολὺ ἢ καλάμη ἀναφλεγείη, ὃ δὲ πυρὸς κατ' ὀλίγον οὔτε
φλογὸς μεγάλης ἀνισταμένης οὔτε ὑπὸ μιᾷ τῇ ὀρμῇ,
ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὑποτυφόμενος χρόνῳ ὕστερον καὶ
αὐτὸς ἂν κατακαυθεῖη. Οὐ τοίνυν οὐδὲ νόσος οὐδὲ
κάματος ἐς τοιοῦτο σῶμα ἐμπεσόντα βραδίως ἐλέγξειεν
ἂν οὐδ' ἐπικρατήσειεν εὐμαρῶς· τὰ ἐνδοθεν γὰρ εὖ
παρεσκευάσται αὐτῷ καὶ τὰ ἔξω μάλα καρτερῶς πέ-
φρακται πρὸς αὐτὰ, ὥς μὴ παρίεναι ἐς τὸ εἶσω μὴδὲ
παραδέχεσθαι μῆτε ἥλιον αὐτὸν μῆτε κρύος ἐπὶ λύμῃ
τοῦ σώματος. Πρὸς τε τὸ ἐνδιδοῦν ἐν τοῖς πόνοις πολὺ
τὸ θερμὸν τὸ ἐνδοθεν ἐπιρρέον, ἅτε ἐκ πολλοῦ προπα-
ρεσκευασμένον καὶ ἐς τὴν ἀναγκαίαν χρεῖαν ἀποκεί-
μενον, ἀναπληροῖ εὐθὺς ἐπάρδον τῇ ἀκμῇ καὶ ἀκαμάτους
ἐπὶ πλεῖστον παρέχεται· τὸ γὰρ προπονῆσαι πολλὰ καὶ
προκαμεῖν οὐκ ἀνάλωσιν τῆς ἰσχύος, ἀλλ' ἐπίδοσιν
ἐργάζεται καὶ ἀναρριπιζομένη πλείων γίγνεται.

27. Καὶ μὴν καὶ δρομικοὺς εἶναι ἀσχοῦμεν αὐτοὺς
ἐς μῆκος τε διαρκεῖν ἐθίζοντες καὶ ἐς τὸ ἐν βραχεῖ
ὠκύτατον ἐπικουφίζοντες· καὶ ὁ δρόμος οὐ πρὸς τὸ
στερρὸν καὶ ἀντίτυπον, ἀλλὰ ἐν ψάμμῳ βαθείᾳ, ἐνθα
οὔτε βεβαίως ἀπερεῖσαι τὴν βᾶσιν οὔτε ἐπιστηρίξαι
βράδιον ὑποσυρομένου πρὸς τὸ ὑπεῖκον τοῦ ποδός. Ἀλλὰ
καὶ ὑπεράλλεσθαι τάφρον, εἰ δέοι, ἢ εἴ τι ἄλλο ἐμπό-
διον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀσχοῦνται ἡμῖν, ἔτι καὶ μολυβδί-
δας χειροπληθεῖς ἐν ταῖν χεροῖν ἔχοντες. Εἴτα περὶ
ἀκοντίου βολῆς ἐς μῆκος ἀμιλλῶνται. Εἶδες δὲ καὶ
ἄλλο τι ἐν τῷ γυμνασίῳ χαλκοῦν περιφερὲς ἀσπίδι
μικρᾷ εἰκὸς ὄχανον οὐκ ἐχούσῃ οὐδὲ τελαμῶνας, καὶ
ἐπειράθης γε αὐτοῦ κειμένου ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐδόκει
σοι βαρὺ καὶ δύσληπτον ὑπὸ λειότητος· ἐκείνο τοίνυν
ἄνω τε ἀναρριπτοῦσιν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐς τὸ πόρρω
φιλοτιμούμενοι ὅστις ἐπὶ μήκιστον ἐξέλθοι καὶ τοὺς
ἄλλους ὑπερβάλοιτο, καὶ ὁ πόνος οὗτος ὧμους τε αὐ-
τῶν κρατύνει καὶ τόνον τοῖς ἄκροις ἐντίθησιν.

28. Ὁ πηλὸς δὲ καὶ ἡ κόνις, ἅπερ σοι γελοιότερα
ἐξ ἀρχῆς ἔδοξεν, ἀκουσον, ὦ θαυμάσιε, ὅτου ἔνεκα
ὑποδέβληται. Πρῶτον μὲν, ὥς μὴ ἐπὶ τὸ κραταῖον ἢ
πτῶσις αὐτοῖς γίγνοιτο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μαλακὸν ἀσφαλῶς
πίπτοιεν· ἔπειτα καὶ τὸν ὀλισθὸν ἀνάγκη πλείω γίγνε-
σθαι, ἰδρύντων ἐν τῷ πηλῷ, ὃ σὺ ταῖς ἐγγέλεσιν εἰκαζες,
οὐκ ἀχρεῖον οὐδὲ γελοιὸν ὄν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐς ἰσχὺν καὶ
τόνον οὐκ ὀλίγα συντελεῖ, ὁπόταν οὕτως ἐχόντων ἀλλή-
λων ἀναγκάζωνται ἐγκρατῶς ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ συνέ-
χειν διολισθάνοντας· αἰρεσθαι τε ἐν πηλῷ ἰδρωκτότα μετ'
ἐλαίου, ἐκπεσεῖν καὶ διαρρυῆναι τῶν χειρῶν σπουδά-
ζοντα μὴ μικρὸν εἶναι νόμιζε. Καὶ ταῦτα πάντα,

poribus; glumam nempe atque paleas flatu abigunt, fructum
autem purum separant et coacervant.

26. Hinc valere illos necesse est, et quam longissime du-
rare in laboribus: seroque sudare talis incipiat, ac raro in-
firmus esse deprehendatur: quemadmodum si quis ignem
simul injiciat in triticum atque ejus stipulam, atque in paleas
(redeo enim ad ventilantem), multo, arbitror, celerius sti-
pula conflagret, triticum vero paullatim, neque flamma
surgente magna, neque uno impetu, sed paullatim fumigans,
aliquamdiu post et ipsum comburatur. Non igitur neque
morbus, neque labor in tale corpus incidens facile illud re-
darguat, aut superet temere: nam interiora ipsi bene parata
sunt, et exteriora valide contra ea munita, ut non admittat
intro neque recipiat vel solem ipsum vel frigus ad perni-
ciem corporis. Si quid vero etiam cedit laboribus, copio-
sum illud calidum intus affluens, tanquam olim paratum
et ad necessarios usus repositum, supplet statim, et vigo-
rem recreat, et labori in longissimum tempus invictos præ-
stat. Multi enim præcedentes labores et crebra fatigatio,
non consumptionem virium, sed incrementa efficiunt, quibus
illæ quasi ventilatæ majores fiunt.

27. Verum etiam ut cursu valeant eos exercemus, quum
assuefacientes illos ut in longitudinem sufficiant, tum celer-
rimam in brevi levitatem iis conciliantes: et cursus institui-
tur non in solido et resistente solo, sed in arena profunda,
ubi neque firmum ponere vestigium neque inniti facile est,
subtracto a cedente materia pede. Verum etiam saltu fos-
sam trajicere, si opus sit, aut si quid obstet aliud, ad hoc
quoque nobis exercentur, etiam plumbea pondera manum
implentia in manibus tenentes. Tum de projiciendis in
longum jaculis certant. Vidisti vero etiam aliud quid in
gymnasio æneum, rotundum, parvo clypeo simile ansam
non habenti neque lora; ac tentasti illud quum jaceret in
medio, videbaturque tibi grave, et difficile ob lævitatem
comprehensum: illud igitur et sursum jactant in aerem, et
in longinquum, certamine quodam, quis longissime projecto
superet reliquos. Ac labor iste tum humeros illorum ro-
borat, tum contendendi facultatem conciliat artubus.

28. Lutum vero et pulvis, quæ aliquantum tibi ridicula
ab initio videbantur, audi, o noster, cujus rei causa sub-
jecta sint. Primo quidem ne in durum impingant, sed in
molle cadant sine periculo: deinde magis omnia lubrica fiant
necesse est, quum madescent in luto, quod tu anguillis com-
parabas; idque neque inutile est nec ridiculum, sed ipsum
quoque ad robur et contentionem non parum confert, quum
ita se habentes cogantur fortiter alteri alteros prehendere,
et continere elabentes: tollere sane eum qui præter oleum
in luto permaduit, elabi et effluere manibus studentem, noli
parvum quiddam putare. Atque hæc omnia, ut dicebam

ὥσπερ ἔφην ἔμπροσθεν, ἐς τοὺς πολέμους καὶ χρήσιμα, εἰ δέοι φίλον τρωθέντα βράδιως ἀράμενον ὑπεξενεγκεῖν, καὶ πολέμιον συναρπάσαντα ἤκειν μετέωρον κομίζοντα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐς ὑπερβολὴν ἀσκοῦμεν τὰ χαλεπώτερα προτιθέντες, ὥς τὰ μικρότερα μακρῶ εὐχολώτερον φέροιν.

29. Τὴν μέντοι κόνιν ἐπὶ τούναντίον χρησίμην οἰόμεθα εἶναι, ὥς μὴ διολισθάνοιεν συμπλεκόμενοι· ἐπειδὴν γὰρ ἐν τῷ πηλῷ ἀσκηθῶσι συνέχειν τὸ διαδιδρασκόν ὑπὸ γλισχρότητος, ἐθίζονται καὶ ἐκφεύγειν αὐτοὶ ληφθέντες ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ταῦτα ἐν ἀφύκτῳ ἔχόμενοι. Καὶ μὴν καὶ τὸν ἰδρωτὰ συνέχειν δοκεῖ ἡ κόνις ἀθρόον ἐκχεόμενον ἐπιπαττομένη καὶ ἐπὶ πολὺ διαρκεῖν ποιεῖ τὴν δύναμιν καὶ κώλυμα γίγνεται μὴ βλάπτεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἀραιοῖς τότε καὶ ἀνεωγῶσι τοῖς σώμασιν ἐμπιπτόντων. Ἄλλως τε καὶ τὸν ῥύπον ἀποσμᾶ καὶ στιλπνότερον ποιεῖ τὸν ἄνδρα. Καὶ ἔγωγε ἡδέως ἂν παραστησάμενος πλησίον τῶν τε λευκῶν τινα ἐκείνων καὶ ὑπὸ σκιά δεδιητημένων καὶ δὴ ἂν ἔλη τῶν ἐν τῷ Λυκαίῳ γυμναζομένων ἀποπλύνας τὴν κόνιν καὶ τὸν πηλόν, ἐροίμην ἂν σε ποτέρῳ ἂν ὁμοίος εὖζαιο γενέσθαι· οἶδα γὰρ ὡς αὐτίκα ἔλοιο ἂν ἐκ πρώτης προσόψεως, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τῶν ἔργων πειραθείης ἑκάτερου, συνεστηκὼς καὶ συγκεκροτημένος εἶναι μᾶλλον ἢ ὑρόπτεσθαι καὶ διαρρεῖν καὶ λευκὸς εἶναι ἀπορία καὶ φυγὴ εἰς τὰ εἶσω τοῦ αἵματος.

30. Ταῦτ' ἔστιν, ὦ Ἀνάχαρσι, ἃ τοὺς νέους ἡμεῖς ἀσκοῦμεν οἰόμενοι φύλακας ἡμῖν τῆς πόλεως ἀγαθοὺς γενέσθαι καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ βιώσεσθαι δι' αὐτοὺς, κρατούντες μὲν τῶν δυσμενῶν εἰ ἐπίοιεν, φοβεροὶ δὲ τοῖς περιοίκους ὄντες, ὥς ὑποπτήσσειν τε καὶ ὑποτελεῖν ἡμῖν τοὺς πλείστους αὐτῶν. Ἐν εἰρήνῃ τε αὖ πολὺ ἀμείνοσιν αὐτοῖς χρώμεθα περὶ μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν φιλοτιμούμενοις μὴδ' ὑπ' ἀργίας ἐς ὕβριν τρεπομένοις, ἀλλὰ περὶ τὰ τοιαῦτα διατρίβουσι καὶ ἀσχόλοις οὖσιν ἐν αὐτοῖς. Καὶ ὅπερ ἔφην τὸ κοινὸν ἀγαθὸν καὶ τὴν ἄκραν πόλεως εὐδαιμονίαν, τοῦτ' ἔστιν, ὅποτε ἐς τε εἰρήνην καὶ ἐς πόλεμον τὰ ἀρίστα παρεσκευασμένη φαίνοιτο ἡ νεότης περὶ τὰ κάλλιστα ἡμῖν σπουδάζοντες.

31. ANAX. Οὐκοῦν, ὦ Σόλων, ἣν ποτε ὑμῖν ἐπίωσιν οἱ πολέμιοι, χρισάμενοι τῷ ἐλαίῳ καὶ κονισάμενοι πρότε καὶ αὐτοὶ πῦξ τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς προβεβλημένοι, κάκεῖνοι δηλαδὴ ὑποπτήσσουσιν ὑμᾶς καὶ φεύγουσι δεδιότες μὴ σφίσι κεχρηόσι πάττητε τὴν ψάμμον ἐς τὸ στόμα ἢ περιπηδήσαντες, ὥς κατὰ νώτου γένησθε, περιπλέξητε αὐτοῖς τὰ σκέλη περὶ τὴν γαστέρα καὶ διάγρητε ὑπὸ τὸ κράνος ὑποβαλόντες τὸν πῆχυν· καὶ νῆ Δι' οἱ μὲν τοξεύσουσι δῆλον ὅτι καὶ ἀκοντιοῦσιν, ὑμῶν δὲ ὥσπερ ἀνδριάντων οὐ καθίζεται τὰ βέλη κεχρωσμένων πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πολὺ τὸ αἶμα πεπορισμένων· οὐ γὰρ καλάμη καὶ ἀθήρες ὑμεῖς ἐστε, ὥς τάχιστα ἐνδιδοῦναι πρὸς τὰς πληγὰς, ἀλλὰ ὅψε ποτε ἂν καὶ μόλις κατατεμνόμενοι βαθέσι τοῖς τραύμασιν αἶμα ὀλίγον ὑπο-

ante, in bella parantur, et utilia sunt, si oporteat amicum vulneratum facile sublatum acie efferre, aut etiam hostem comprehensum sublimem rapere. Ac propter hoc ultra modum illos exercemus, propositis difficilioribus, uti minora multo ferant facilius.

29. Pulverem autem contra ea ad hoc utilem putamus, ne de complexu elabuntur: postquam enim in luto edocti sunt continere illud quod præ lubricitate facile effugit, assuescunt etiam effugere ipsi, comprehensi si fuerint, e manibus, idque etiamsi, unde fugere difficile sit, teneantur. Verum etiam sudorem inspersus pulvis continere videtur, ne densus nimis effluat, et facit uti diutius durent vires, atque impedimento est ne damnum a ventis percipiatur, qui laxatis tum atque apertis corporibus incidunt. Ceterum sordes etiam detergit, ac nitidiorem reddit hominem. Atque ego libenter in proxime collocatis quum alborum istorum uno, qui sub umbra vivere, tum quemcumque delegaris ex eo numero, qui in Lyceo exercitati sunt, pulvere absterso et luto, interrogaverim te, utri similis fieri præoptes. Novi enim te statim ex primo aspectu electurum, etiamsi neutrum factis tentaveris, consistentem et compactum esse potius, quam esse delicatum, et diffluere, et album esse defectu et fuga interiora versus sanguinis.

30. Hæc sunt, Anacharsi, ad quæ juvenes nos exercemus, ratî custodes nobis civitatis bonos futuros, et fore ut in libertate ipsorum opera vivamus, hostium, si invadant, victores; terribiles autem vicinis, quorum nos metuant plerique et tributa pendant. Pace vero multo illis utimur melioribus, qui de re turpi nulla æmulentur, neque ex otio vertantur in contumeliosam libidinem; sed in talibus rebus agant et olum omne consumant. Et quod dixi commune bonum et summam civitatis felicitatem, hoc significat, quando ad pacem pariter ac bellum optime parata cernitur juvenus, in iis quæ pulcherrima sunt nobis elaborantes.

31. ANACH. Igitur, Solon, si quando invadunt vos hostes, uncti oleo et pulvere sparsi etiam vos proceditis, pugnosque contra illos expeditis; et ipsi nempe metuunt vos et fugiunt, timentes ne sibi hiantibus in os ingeratis arenam, aut corpore saltu circumacto, quo terga possitis invadere, crura deinde circa ventrem illorum implicetis, angatisque ipsos cubito subjecto sub galeam: et, per Jovem, illi quidem sagittas arcu mittent nimirum, et jaculabuntur; in vos vero, tanquam in statuas, non penetrabunt tela, qui colorem a sole traxeritis, et multo sitis sanguine instructi: neque enim stipula vos estis aut paleæ, qui celeriter cedatis plagis; sed sero tandem aliquando et vix, profundis confossi vulneribus,

δείξατε. Τοιαῦτα γὰρ φῆς, εἰ μὴ πάνυ παρήκουσα τοῦ παραδείγματος.

32. Ἡ τὰς πανοπλίας ἐκείνας τότε ἀναλήψετε τὰς τῶν κωμωδῶν τε καὶ τραγωδῶν, καὶ ἣν προτεθῇ ὑμῖν ἔξοδος, ἐκείνα τὰ κράνη περιθήσεσθε τὰ κεχηνότα, ὡς φοβερώτεροι εἴητε τοῖς ἐναντίοις μορμολυττόμενοι αὐτοὺς, καὶ ὑποδήσεσθε τὰ ὑψηλὰ ἐκείνα δηλαδὴ φεύγουσί τε γὰρ, ἣν δέη, κοῦφα καὶ ἣν διώκῃτε, ἄφυκτα τοῖς πολεμίοις ἔσται, ὑμῶν οὕτω μεγάλα διαβαινόντων ἐπ' αὐτούς. Ἄλλ' ὅρα μὴ ταῦτα μὲν ὑμῖν τὰ κομψὰ λῆρος ἢ καὶ παιδιὰ ἄλλως καὶ διατριβὰ ἀργούσι καὶ ῥαθυμεῖν ἐθέλουσι τοῖς νεανίσκοις. Εἰ δὲ βούλεσθε πάντως ἐλεύθεροι καὶ εὐδαίμονες εἶναι, ἄλλων ὑμῖν γυμνασίων δεήσει καὶ ἀσκήσεως ἀθηθινῆς τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἡ ἀμιλλα οὐ πρὸς ἀλλήλους μετὰ παιδιᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς ἔσται μετὰ κινδύνων μελετῶσι τὴν ἀρετὴν. Ὡστε ἀφέντες τὴν κόριν καὶ τὸ ἔλαιον διδάσκετε αὐτοὺς τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν μὴ κοῦφα διδόντες τὰ ἀκόντια καὶ οἷα διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἄνεμον, ἀλλ' ἔστω λόγχη βαρεῖα μετὰ συρισμοῦ ἐλιττομένη καὶ λίθος χειροπληθὴς καὶ σάγαρις καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ θώραξ καὶ κράνος.

33. Ὡς δὲ νῦν ἔχετε, θεῶν τινος εὐμενεῖα σώζεσθαι μοι δοκεῖτε, οἱ μὴδέπω ἀπολώλατε ὑπὸ τινων ὀλίγων ψιλῶν ἐπιπεσόντων. Ἰδοὺ γέ τοι ἦν σπασάμενος τὸ μικρὸν τοῦτο ξιφίδιον τὸ παρὰ τὴν ζώνην μόνος ἐπισπένσω τοῖς νέοις ὑμῶν ἄπασιν, αὐτοβοεῖ ἂν ἔλοιμι τὸ γυμνάσιον φυγόντων ἐκείνων καὶ οὐδενὸς ἀντιβλέπειν τῷ σιδήρῳ τολμῶντος, ἀλλὰ περὶ τοὺς ἀνδριάντας ἂν περιστάμενοι καὶ περὶ τοὺς κίονας κατακρυπτόμενοι γέλωτα ἂν μοι παράσχουεν δακρύοντες οἱ πολλοὶ καὶ τρέμοντες. Καὶ τότε ἂν ἰδοὺς οὐκέτι ἐρυθριῶντας αὐτοὺς τὰ σώματα οἷοι νῦν εἰσιν, ἀλλὰ ὠχροὶ ἄπαντες αὐτίκα γένοιντ' ἂν ὑπὸ τοῦ δέους μεταβαφέντες. Οὕτως ὑμᾶς ἡ εἰρήνη διατέθεικε βαθεῖα οὖσα, ὡς μὴ ἂν ῥαδίως ἀνασχέσθαι λόφον ἓνα κράνους πολεμίου ἰδόντας.

34. ΣΟΛ. Οὐ ταῦτα ἔφασαν, ὦ Ἀνάχαρσι, Θρακῶν τε ὅσοι μετ' Εὐμόλπου ἐφ' ἡμᾶς ἐστράτευσαν καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν αἱ μετὰ Ἱππολύτης ἐλάσασαι ἐπὶ τὴν πόλιν οὐδὲ ἄλλοι ὅσοι ἡμῶν ἐν ὅπλοις ἐπειράθησαν. Ἡμεῖς γὰρ, ὦ μακάριε, οὐκ ἐπέπερ οὕτω γυμνὰ τὰ σώματα ἐκπονοῦμεν τῶν νέων, διὰ τοῦτο καὶ ἀνοπλὰ ἐξάγουμεν ἐπὶ τοὺς κινδύνους, ἀλλ' ἐπειδὴν καθ' αὐτοὺς ἀριστοὶ γένωνται, ἀσκοῦνται τὸ μετὰ τοῦτο ζῆν τοῖς ὅπλοις, καὶ πολὺ ἄμεινον χρῆσαιντ' ἂν αὐτοῖς οὕτω διακείμενοι.

ANAX. Καὶ ποῦ τοῦτο ὑμῖν ἔστι τὸ γυμνάσιον τὸ ἐν τοῖς ὅπλοις; οὐ γὰρ εἶδον ἔγωγε ἐν τῇ πόλει τοιοῦτον οὐδὲν ἄπασαν αὐτὴν ἐν κύκλῳ περιελθών.

ΣΟΛ. Ἀλλὰ ἰδοὺς ἂν, ὦ Ἀνάχαρσι, ἐπὶ πλέον ἡμῖν συνδιατρίψας, καὶ ὅπλα ἐκάστῳ μάλα πολλὰ, οἷς χρώμεθα ὁπόταν ἀναγκαῖον ἦ, καὶ λόφους καὶ φάλαρα καὶ ἵππους καὶ ἱππέας σχεδὸν τὸ τέταρτον τῶν πολιτῶν.

Τὸ μέντοι ὁπλοφορεῖν αἰεὶ καὶ ἀκινάκην παρεζῶσθαι

paullum sanguinis subostenderitis. Talia enim dicis, nisi plane aberravi a sensu similitudinis.

32. Aut forte illa tunc arma sumetis comædorum et tragædorum, et si eruptio vobis proposita sit, galeas illas imponetis hiantes, ut formidabiliores sitis hostibus, quos sic larvati perterreatis; altosque illos induetis calceos nimirum: leves enim, si ita opus sit, fugientibus, et si ipsi persequamini, eos effugere hostes non poterunt, magnos ita gradus vobis in ipsos facientibus. Verum enim vero vide ne illa, quæ ita lepida vobis videntur, nugæ sint et ludus temere susceptus, et occupatio otiosorum ac remittere animum volentium adolescentulorum. Si vero volueritis liberi omnino ac beati esse, aliis vobis gymnasiis opus erit, et exercitatione vera quæ fit sub armis: ac certamen non inter vos cum ludo, sed contra inimicos vobis instituetur, inter pericula virtutem meditantibus. Itaque relicto pulvere atque oleo, sagittare illos docete et jaculari, neu date levia illis jacula et qualia ventis ferantur, sed esto lancea longa, quæ cum sibilo contorta immittatur, et lapis manum implens, et securis, et in sinistra scutum, et thorax, et galea.

33. Ut vero nunc habetis, deorum cujusdam benevolentia servari mihi videmini, qui nondum ab ingruentibus paucis levis armaturæ militibus perieritis. Certe si stricto isto parvo ad zonam gladiolo solus irruam in juvenes illos vestros omnes, ipso primo clamore capiam gymnasium, fugientibus illis et nemine contra intueri ferrum auso; sed circumstantes statuas, et occultati circa columnas, risum mihi lacrimis plerique suis ac trepidatione præbeant. Ac tunc videas illos non, ut nunc, rubentes corporibus, sed pallidi statim fiant omnes, tincti aliter a timore. In eum vos statum longinqua pax adduxit, ut non facile cristam unam hostilis galeæ videre sustineatis.

34. SOL. Non dicebant ista, Anacharsi, Thracum quotquot cum Eumolpo expeditionem contra nos susceperunt, neque illæ vestræ mulieres, quæ Hippolyta duce urbem nostram invasere, neque alii quicumque periculum nostri fecerunt in armis. Nos enim, beate, non quoniam nuda sic juvenum corpora labore subigimus, propterea etiam inermia educimus in pericula: sed ubi pro se sunt optimi, postea exercentur cum armis; quibus sic parati multo jam utantur melius.

ANACH. Et ubi est illud vobis armatorum gymnasium? ego certe tale nihil in urbe vidi, quam undique totam lustraverim.

SOL. Sed videre poteris, Anacharsi, si diutius apud nos moreris, et arma unicuique nostrum multa, quibus utimur quoties opus est, et cristas, et phaleras, et equos, et equites quartam fere partem civium. Verum arma gestare semper et cinctum esse acinace superfluum in pace putamus;

περιττὸν ἐν εἰρήνῃ οἰόμεθα εἶναι, καὶ πρόστιμόν γ' ἔστιν
δοσις ἐν ᾧ σιδηροφοροῖται μὴδὲν δέον ἢ ὄπλα ἐξενέγ-
κοι εἰς τὸ δημόσιον. Ὑμεῖς δὲ συγγνωστοὶ ἐν ὅπλοις αἰ-
βιοῦντες· τό τε γὰρ ἐν ἀφράκτῳ οἰκεῖν ῥάδιον ἐς ἐπι-
βουλὴν, καὶ οἱ πολέμιοι μάλα πολλοὶ, καὶ ἄδηλον
ὅποτε τις ἐπιστὰς κοιμώμενον κατασπᾶσας ἀπὸ τῆς
ἀμάξης φονεύσειεν· ἢ τε πρὸς ἀλλήλους ἀπιστία, αὐθαι-
ρέτως καὶ μὴ ἐν νόμῳ συμπολιτευομένων, ἀναγκαῖον
αἰ τὸν σίδηρον ποιεῖ, ὡς πλησίον εἶναι ἀμυνοῦντα, εἴ
τις βιάζοιτο.

35. ANAX. Εἴτα, ὦ Σόλων, σιδηροφορεῖν μὲν οὐ-
δενὸς ἀναγκαῖον ἔνεκα περιττὸν ὑμῖν δοκεῖ καὶ τῶν
ὀπλων φειδεσθε, ὡς μὴ διὰ χειρὸς ὄντα φθείροιτο, ἀλλὰ
φυλάττετε ἀποκείμενα ὡς χρησόμενοι τότε τῆς χρείας
ἐπιστάσης· τὰ δὲ σώματα τῶν νέων οὐδενὸς δεινοῦ
ἐπείγοντος καταπονεῖτε παίοντες καὶ ὑπὸ τῶν ἰδρώτων
καταναλίσκοντες, οὐ ταμιευόμενοι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον
τὰς ἀλκὰς αὐτῶν, ἀλλ' εἰκῇ ἐν τῷ πληθὲ καὶ τῇ κόνει
ἐκχέοντες;

ΣΟΛ. Ἐοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιόνδε τι δυνάμειος
πὲρ ἐννοεῖν, ὡς οἶνω ἢ ὕδατι ἢ ἄλλῳ τῶν ὑγρῶν ὁμοίαν
αὐτὴν οὔσαν· δέδιδας οὖν μὴ ὥσπερ ἐξ ἀγγείου κεραμεοῦ
λάβῃ διαρρυσῆσαι ἐν τοῖς πόνοις, κατὰ ἡμῖν κενὸν καὶ
ξηρὸν οἴχεται τὸ σῶμα καταλιποῦσα ὑπὸ μὴδενὸς ἔνδο-
θεν ἀναπληρούμενον. Τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει σοι, ἀλλ'
ὅσῳ τις ἀνὴρ αὐτὴν ἐξαντλῇ τοῖς πόνοις, τοσῶδε μᾶλλον
ἐπιρρεῖ κατὰ τὸν περὶ τῆς Ὑδρας μῦθον, εἴ τινα ἤκου-
σας, ὡς ἀντὶ μιᾶς κεφαλῆς τμηθείσης δύο αἰεῖ ἄλλαι ἀνε-
φύοντο. Ἦν δὲ ἀγύμναστος ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄτονος ἢ μὴδὲ
διαρκῇ τὴν ὕλην ἐχῇ υποβεβλημένην, τότε ὑπὸ τῶν κα-
μάτων βλάπτειτο ἀνὴρ καὶ καταμαραίνετο, οἷόν τι ἐπὶ
πυρὸς καὶ λύχνου γίγνεται· ὑπὸ γὰρ τῷ αὐτῷ φουσί-
ματι τὸ μὲν πῦρ ἀνακαύσειας ἀνὴρ καὶ μεῖζον ἐν βραχεῖ
ποιήσεις παραθήγων τῷ πνεύματι, καὶ τὸ τοῦ λύχνου
φῶς ἀποσβέσειας οὐκ ἔχον ἀποχρῶσαν τῆς ὕλης τὴν χο-
ρηγίαν, ὡς διαρκῇ εἶναι πρὸς τὸ ἀντιπνέον· οὐ γὰρ ἀπ'
ἰσχυρᾶς, οἶμαι, τῆς ῥίζης ἀνεφύετο.

36. ANAX. Ταῦτ' ἐμὲν, ὦ Σόλων, οὐ πάντῃ συνίημι·
λεπτότερα γὰρ ἢ κατ' ἐμὲ εἰρηκας ἀκριβοῦς τινος φροντί-
δος καὶ διανοίας ὅξυ δέδορκευς δεόμενα· ἐκεῖνο δὲ μοι
πάντως εἰπέ, τίνας ἔνεκα οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῖς
Ὀλυμπίαισι καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Πυθοῖ καὶ τοῖς ἄλλοις,
ὅποτε πολλοὶ, ὡς φῆς, συνίσσιν ὀφόμενοι τοὺς νέους
ἀγωνιουμένους, οὐδέποτε ἐν ὅπλοις ποιεῖσθε τὴν ἀμιλ-
λάν, ἀλλὰ γυμνοὺς ἐς τὸ μέσον παραγαγόντες λακτιζο-
μένους καὶ παιομένους ἐπιδείκνυτε καὶ νικήσασιν μῆλα
καὶ κότινον δίδοτε; ἀξιὸν γὰρ εἶδέναι τοῦτό γε, οὐτινος
ἔνεκα οὕτω ποιεῖτε.

ΣΟΛ. Ἠγούμεθα γὰρ, ὦ Ἀνάχαρσι, τὴν ἐς τὰ
γυμνάσια προθυμίαν οὕτως ἀνὰ πλείω ἐγγενέσθαι αὐτοῖς,
εἰ τοὺς ἀριστεύοντας ἐν τούτοις ἴδοιεν τιμωμένους καὶ
ἀνακηρυττομένους ἐν μέσοις τοῖς Ἑλλήσι. Καὶ διὰ
τοῦτο ὡς ἐς τοσοῦτους ἀποδυσόμενοι εὐεξίας τε ἐπιμε-
λοῦνται, ὡς μὴ αἰσχύνονται γυμνωθέντες, καὶ ἀξιότι-

ae poena sancita est; si quis in urbe gestet ferrum ubi opus
non est, aut arma in publicum efferat. Vobis vero igno-
scendum quod in armis semper vivitis: quum enim habite-
tis sine munimentis, expositi estis insidiis; et hostes vobis
bene multi; obscurumque, quando aliquis subito astans
detractum de plaustro dormientem interficiat. Etiam mu-
tua inter vos diffidentia, quum suo quisque arbitrio, non
lege quadam in communione civili vivatis, necessarium sem-
per ferrum facit, ut prope sit quo defendatis, si quis vim
inferat.

35. ANACH. Tum vobis, Solon, ferrum quidem sine ne-
cessitate gestare superfluum videtur, et armis parcitis, ne,
si in manibus sint, perdantur; sed reposita custoditis, ut,
quum opus fuerit, utamini: corpora vero juvenum, nullo
urgente incommodo, labore subigitis, feriendo et exhau-
riendo sudoribus, non reponentes ad necessitatem illorum
robora, sed temere in luto atque pulvere effundentes?

SOL. Videris, Anacharsi, tale quid cogitare de viribus,
quasi vino aut aquae aut alii liquorum cæ sint similes:
metuis ergo ne velut ex fictili vase furtim inter labores ef-
fluant, ac deinde inane nobis et aridum corpus relinquentes
abeant, quum nihil sit a quo intus suppleatur. At illud
non ita se habet: verum quanto quis magis illas laboribus
exhauriat, tanto magis affluunt, secundum illam Hydræ
fabulam, si quam audisti, ut pro uno abscisso capite duo
semper alia succreverint. Si vero ab initio non exerceantur
neque contenduntur, nec satis ipsis suppeditetur materiæ,
tum demum lædantur a laboribus et consumantur; quale
quid in igne et lucerna solet fieri. Eodem enim statu vel
accendas ignem et majorem brevi tempore facias, quippe
quem spiritu quasi acuas; vel exstinguas flammam lucernæ,
quæ non satis materiæ habeat sibi suppeditatum, ut durare
adversus vim flatus possit: neque enim hæc firma, opinor,
de radice exsistit.

36. ANACH. Ista quidem, Solon, non plane intelligo:
subtiliora enim quam pro meo captu dixisti, accurata qua-
dam cogitatione et mente acutum cernente indigentia: illud
vero mihi omnino dicito, cur etiam in Olympicis certami-
nibus, et in Isthmo, et Pythone, et reliquis, quum multi,
ut ais, conveniunt visuri juvenes ibi certaturos, non unquam
in armis institutis pugnam, sed nudos in medium produ-
citis, et ut calcibus petantur ac feriantur ostenditis, victo-
ribusque mala datis atque oleam? dignum enim scitu est
hoc quidem cur ita faciatis.

SOL. Putamus enim, Anacharsi, majorem ita exercita-
tionum amorem in illis oriturum, si eos, qui primas in his
tulerint, ita honorari videant et in mediis Græcis celebrari
præconio. Ac propterea ut qui apud hos tot numero
exuendi sint, et bono habitu esse student, ne pudeat ipsos
nudari, et dignissimum se reddit unusquisque victoria.

κότατον ἕκαστος αὐτὸν ἀπεργάζεται. Καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ ἔμπροσθεν εἶπον, οὐ μικρὰ, δ' ἔπαινος δ' παρὰ τῶν θεατῶν καὶ τὸ ἐπισημότατον γενέσθαι καὶ δείκνυσθαι τῷ δακτύλῳ ἄριστον εἶναι τῶν καθ' αὐτὸν δοκοῦντα. Τοιγάρτοι πολλοὶ τῶν θεατῶν, οἷς καθ' ἡλικίαν ἔτι ἡ ἀσκήσις, ἀπίασιν οὐ μετρίως ἐκ τῶν τοιούτων ἀρετῆς καὶ πόνων ἐρασθέντες· ὡς εἴ γέ τις, ὦ Ἀνάχαρσι, τὸν τῆς εὐκλείας ἔρωτα ἐκβάλοι ἐκ τοῦ βίου, τί ἂν ἔτι ἀγαθὸν ἡμῖν γένοιτο; ἢ τίς ἂν τι λαμπρὸν ἐργάσασθαι ἐπιθυμήσει; Νῦν δὲ καὶ ἀπὸ τούτων εἰκάζειν παρέχοιεν ἂν σοι ὅποιοι ἐν πολέμοις ὑπὲρ πατρίδος καὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ ἱερῶν γένοιντ' ἂν ὅπλα ἔχοντες οἱ κοτίνου πέρι καὶ μῆλων γυμνοὶ τοσαύτην προθυμίαν ἐς τὸ νικᾶν εἰσφερόμενοι.

37. Καίτοι τί ἂν πάθοις, εἰ θεάσαιο καὶ ὀρτύγων καὶ ἀλεκτρυόνων ἀγῶνας παρ' ἡμῖν καὶ σπουδὴν ἐπὶ τούτοις οὐ μικράν; ἢ γελάσῃ δῆλον ὅτι, καὶ μάλιστα ἦν μάθης ὡς ὑπὸ νόμῳ αὐτὸ δρῶμεν καὶ προστέτακται πᾶσι τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παρεῖναι καὶ ὁρᾶν τὰ ὄρνεα διαπυκτεύοντα μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀπαγορεύσεως; Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο γελοῖον· ὑποδύεται γάρ τις ἡρέμα ταῖς ψυχαῖς ὀρμὴ ἐς τοὺς κινδύνους, ὡς μὴ ἀγεννέστεροι καὶ ἀτολμότεροι φαίνονται τῶν ἀλεκτρυόνων μηδὲ προαγορεύοιεν ὑπὸ τραυματῶν ἢ καμάτων ἢ τοῦ ἄλλου δυσχεροῦς. Τὸ δὲ δὴ ἐν ὅπλοις πειραῖσθαι αὐτῶν καὶ ὁρᾶν τιτρωσκομένους ἀπαγε· θηριῶδες γὰρ καὶ δεινῶς σκαιὸν καὶ προσέτι γε ἀλυσιτελὲς ἀποσφάττειν τοὺς ἀρίστους καὶ οἷς ἂν τις ἄμεινον χρήσαιτο κατὰ τῶν δυσμενῶν.

38. Ἐπεὶ δὲ φῆς, ὦ Ἀνάχαρσι, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ἐπελεύσεσθαι, μέμνησο ἦν ποτε καὶ ἐς Λακεδαιμόνα ἐλθῆς, μὴ καταγελάσαι μηδὲ ἐκείνων μηδὲ οἶεσθαι μάτην πονεῖν αὐτοὺς, ὁπόταν ἡ σφαίρας πέρι ἐν τῷ θεάτρῳ συμπεσόντες παίωσιν ἀλλήλους ἢ ἐς χωρίον ἐσελθόντες ὕδατι περιγεγραμμένον ἐς φάλαγγα διαστάντες τὰ πολεμίων ἀλλήλους ἐργάζωνται γυμνοὶ καὶ αὐτοὶ, ἄχρι ἂν ἐκβάλωσι τοῦ περιγράμματος τὸ ἕτερον σύνταγμα οἱ ἕτεροι, τοὺς κατὰ Λυκοῦργον οἱ καθ' Ἡρακλέα ἢ ἔμπανιν, συνωθοῦντες ἐς τὸ ὕδωρ· τὸ γὰρ ἀπὸ τούτου εἰρήνην λοιπὸν καὶ οὐδεὶς ἂν ἔτι παῖσει· μάλιστα δὲ ἦν ὁρᾶς μαστιγουμένους αὐτοὺς ἐπὶ τῷ βωμῷ καὶ αἵματι ῥεομένους, πατέρας δὲ καὶ μητέρας παρεστώσας οὐχ ὅπως ἀνιωμένας ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, ἀλλὰ καὶ ἀπειλούσας, εἰ μὴ ἀντέχοιεν πρὸς τὰς πληγὰς, καὶ ἰκετευούσας ἐπὶ μήκιστον διαρκέσαι πρὸς τὸν πόνον καὶ ἐγκατερεῖσθαι τοῖς δεινοῖς. Πολλοὶ γοῦν καὶ ἐναπέθανον τῷ ἀγῶνι μὴ ἀξιώσαντες ἀπαγορεῦσαι ζῶντες ἔτι ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν οἰκείων μηδὲ εἶξαι τοῖς σύμμασιν, οἷν καὶ τοὺς ἀνδριάντας ὅφει τιμωμένους δημοσίᾳ ὑπὸ τῆς Σπάρτης ἀνασταθέντας. Ὅταν τοίνυν ὁρᾶς κακεῖνα, μήτε μαίνεσθαι ὑπολάβῃς αὐτοὺς μήτε εἰπεῖς, ὡς οὐδεμιᾶς ἔνεκα ἀτιμίας ἀναγκαίας ταλαιπωροῦσι μήτε τυράννου βιχζομένου μήτε πολεμίων διατιθέντων· εἴποι γὰρ ἂν σοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων Λυκοῦργος

Præmia vero, ut ante dicebam, non parva; laus a spectato-ribus, et quod maxime sit insignis, et digito monstretur, tanquam æqualium suorum præstantissimus. Proinde multi spectatorum, quibus tempestiva adhuc propter ætatem exercitatio, discedunt non mediocri ab hisce virtutis ac laborum amore inflammati. Nam si quis, Anacharsi, bonæ famæ amorem e vita expulerit, quid jam boni nobis contingat? aut quis splendidum quiddam cupiat perficere? Jam vero ex his quoque conjiciendum tibi præbuerint, quales sint in bellis pro patria, et liberis, et uxoribus, et sacris, armati, qui pro olea et malis, nudi, tantam vincendi cupiditatem afferant.

37. Verum quid tibi animi fuerit, si coturnicum et gallorum apud nos pugnas videris et studium ea in re magnum? Ridebis nimirum, præsertim si audias ex lege nos istuc facere, et imperatum esse adultis omnibus adesse et videre aves ad ultimam usque animi defectionem pugnantes. Sed neque hoc ridiculum: subit enim sensim aliquis in animos ad pericula impetus, ne ignaviores videantur et minus audaces gallis, nec prius quam illi deficient ipsi a vulneribus aut laboribus, aut difficultate quacumque alia. At in armis tentari illos, et videri vulnerari, apage: belluinum enim et plane sinistrum, atque insuper inutile, interficere optimos, quibus melius aliquis utatur adversus inimicos.

38. Quoniam vero dicis, Anacharsi, te reliquam etiam Græciam peragraturum, memento, quando Lacedæmonem veneris, ne derideas illos, neu putes eos frustra laborare, quum aut de pila in theatro certantes impetu facto alteri alteros cædunt; aut ingressi in locum aqua circumdatum, divisique in suam quisque phalangem, hostiliter, nudi et ipsi, se mutuo invadunt, donec circumscripto illo loco alterum agmen alteri ejiciant, Lycurgi puta factionem Herculanī, aut contra, detrudentes in aquam; hoc enim facto pax ceterum, neque quisquam alterum percusserit: maxime vero si videas, quum flagris cæduntur ad altare, et sanguine fluunt, patres vero aut matres astantes adeo indigne quæ aguntur non ferunt, ut etiam minentur, si non durent ad plagas, atque illis supplicent ut quam longissime ferant molestiam et mala tolerant. Multi adeo huic certamini immortui sunt, quum nollent se victos fateri, dum vita superesset, in oculis suorum, neque cedere corpore: quorum etiam statuas videbis honorari publice, a Spartano-rum republica positas. Proinde etiam ista quum videbis, noli putare illos furere, neu dicito nulla idonea causa illos ærumnas sustinere, neque tyranno cogente, neque hostibus illam necessitatem imponentibus. Dicat enim pro illis etiam Lycurgus illorum legislator multa rationabilia, quid.

ὁ νομοθέτης αὐτῶν πολλὰ τὰ εὐλογα καὶ ἃ συνιδὼν κο-
λάζει αὐτοὺς, οὐκ ἔχθρος ὢν οὐδὲ ὑπὸ μίσους αὐτὸ δρῶν
οὐδὲ τὴν νεολαίαν τῆς πόλεως εἰκῇ παραναλίσκων, ἀλλὰ
καρτερικωτάτους καὶ παντὸς δεινοῦ κρείττονας ἀξιῶν
εἶναι τοὺς σώζειν μέλλοντας τὴν πατρίδα. Καίτοι
καὶ μὴ ὁ Λυκούργος εἶπη, ἐννοεῖς, οἶμαι, καὶ αὐτὸς
ὡς οὐκ ἂν ποτε ληφθεὶς ὁ τοιοῦτος ἐν πολέμῳ ἀπόρρη-
τόν τι ἐξεῖποι τῆς Σπάρτης αἰκίζομένων τῶν ἐχθρῶν,
ἀλλὰ καταγελοῦν αὐτῶν μαστιγοῖτο ἂν ἀμιλλώμενος
πρὸς τὸν παῖοντα, ὡς πρότερος ἀπαγορεύσειεν.

39. ANAX. Ὁ Λυκούργος δὲ καὶ αὐτὸς, ὦ Σόλων,
ἐμαστιγοῦτο ἐφ' ἡλικίας, ἢ ἐκπρόθεσμος ὢν ἤδη τοῦ
ἀγωνος ἀσφαλῶς τὰ τοιαῦτα ἐνεανιεύσατο;

ΣΟΛ. Πρεσβύτης ἤδη ὢν ἔγραψε τοὺς νόμους αὐ-
τοῖς Κρήτην ἀφικόμενος· ἀποδεδημήκει δὲ παρὰ τοὺς
Κρήτας, ὅτι ἤκουεν εὐνομωτάτους εἶναι, Μίνως τοῦ
Διὸς νομοθετήσαντος ἐν αὐτοῖς.

ANAX. Τί οὖν, ὦ Σόλων, οὐχὶ καὶ σὺ ἐμιμήσω
Λυκούργον καὶ μαστιγοῖς τοὺς νέους; καλὰ γὰρ καὶ
ταῦτα καὶ ἄξια ὑμῶν ἐστίν.

ΣΟΛ. Ὅτι ἡμῖν ἱκανὰ, ὦ Ἀνάχαρσι, ταῦτα τὰ
γυμνάσια οἰκεῖα ὄντα· ζηλοῦν δὲ τὰ ξενικά οὐ πάνυ
ἀξιοῦμεν.

ANAX. Οὐκ, ἀλλὰ συνίης, οἶμαι, ὅσον τί ἐστὶ μα-
στιγοῦσθαι γυμνὸν ἄνω τὰς χεῖρας ἐπαίροντα μηδενὸς
ἐνεκα ὠφελίμου ἢ αὐτῷ ἐκάστῳ ἢ κοινῇ τῇ πόλει.
Ὡς ἔγωγε ἦν ποτε ἐπιδημήσω τῇ Σπάρτῃ, καθ' ὃν
καιρὸν ταῦτα δρῶσι, δοκῶ μοι τάχιστα καταλευσθή-
σεσθαι δημοσίᾳ πρὸς αὐτῶν, ἐπιγελοῦν ἐκάστοις, ὅπο-
ταν ὁρῶ τυπτομένους καθάπερ κλέπτας ἢ λωποδύτας
ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον ἐργασαμένους. Ἀτεχνῶς γὰρ ἔλλε-
βόρου δεῖσθαι μοι δοκεῖ ἢ πόλις αὐτῶν οὕτω καταγέ-
λαστα ὑφ' αὐτῆς πάσχουσα.

40. ΣΟΛ. Μὴ ἐρήμην, ὦ γενναῖε, μηδὲ τῶν ἀν-
δρῶν ἀπόντων μόνος αὐτὸς λέγων οἴου κρατεῖν· ἔσται
γάρ τις ὁ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων σοὶ τὰ εἰκότα ἐν Σπάρτῃ
ἀντεροῖν. Πλὴν ἄλλ' ἐπεὶ περ ἐγὼ τὰ ἡμέτερά σοι διεξ-
ελήλυθα, σὺ δὲ οὐ πάνυ ἀρεσκομένῳ αὐτοῖς ἔοικας,
οὐκ ἄδικο αἰτήσῃν ἔοικα παρὰ σοῦ ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ
μέρει διεξέλθης πρὸς με δὴν τρόπον ὑμεῖς οἱ Σκυθῶν δια-
σκεῖτε τοὺς νέους τοὺς παρ' ὑμῖν καὶ οἵσισι γυμνασίοις
ἀνατρέφετε καὶ ὅπως ὑμῖν ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγονται.

ANAX. Δικαιοτάτα μὲν οὖν, ὦ Σόλων, καὶ ἔγωγε
διηγέσομαι τὰ Σκυθῶν νόμιμα, οὐ σεμνὰ ἴσως οὐδὲ
καθ' ὑμᾶς, οἳ γε οὐδὲ κατὰ κόρρης παταχθῆναι τολμή-
σαιμεν ἂν μίαν πληγὴν· δειλοὶ γὰρ ἐσμεν· ἀλλὰ εἰρή-
σεται γε ὅποια ἂν ᾖ. Ἐς αὐρίον μέντοι, εἰ δοκεῖ,
ὑπερβαλόμεθα τὴν συνουσίαν, ὡς ἃ τε αὐτὸς ἔφης ἔτι
μᾶλλον ἐννοήσαιμι καθ' ἡσυχίαν ἃ τε χρὴ εἰπεῖν συν-
αγάγοιμι τῇ μνήμῃ ἐπελθόν. Τὸ δὲ νῦν ἔχον ἀπίω-
μεν ἐπὶ τούτοις, ἐσπέρα γὰρ ἤδη.

que spectans illos ita castiget, qui non ut hostis, neque
odio illud faciat, nec qui sobolem civitatis ita consumere
velit temere, sed quod postulet ut patientissimi et malo
omni superiores sint qui servaturi sint patriam. Quanquam,
etsi non dicat Lycurgus, ipse, puto, intelligis, quam non
unquam captus in bello talis arcanum quoddam Spartae
enunciaturus sit, hostibus ipsum torquentibus, sed deri-
dentem illos, ita flagellandum se praebiturum, ut certet
cum feriente, quo prior ille fatigetur.

39. ANACH. Utrum vero ipse quoque, mi Solon, Lycur-
gus, juvenis quum esset, pulsabatur, an egressus jam aeta-
tem certaminis illius propriam, secure talia juvenili velut
petulantia constituit?

SOL. Senex jam erat quum has illis leges scriberet, e
Creta redux: eo autem peregrinatum abierat ad Cretenses,
quod optimis illos legibus florere audierat, quarum Minos
Jovis filius conditor fuerit.

ANACH. Cur igitur non tu quoque, Solon, imitaris Ly-
curgum, et flagellas adolescentulos? pulchra enim ista quo-
que et vobis digna.

SOL. Quod istae nobis, Anacharsi, sufficiunt exercitatio-
nes, domesticae quae sint: peregrina autem aemulari non
sane dignum nobis putamus.

ANACH. Non hac de causa, verum intelligis, opinor,
quid sit flagellis caedi nudum, manibus in altum protensis,
nullius bonae rei causa, quae vel ad unumquemque singula-
tim, vel communiter ad civitatem perveniat. Igitur si quando
peregriner Spartae equidem, quo tempore ista faciunt,
metuo ne statim publice lapidibus ab iis obruar, ridens ad
singula, ubi videro pulsari illos tanquam fures, aut grassa-
tores, aut qui aliud ex eo genere fecerint. Omnino enim
helleboro mihi indigere eorum videtur civitas, quae tam ri-
dicula fieri in se publice patiatur.

40. SOL. Ne puta, o generose, te desertam litem, vel
absentibus viris, dum solus dicis, victurum: erit enim
Spartae quoque qui pro istis ea quae par est tibi respondeat.
Verum quandoquidem ego nostra tibi enarravi, tu autem
non satis illa probare videris, nihil injusti ego abs te peti-
turum me arbitror, ut tu etiam vicissim enarres mihi, quo
modo vos Scythae juvenes vestros, quibusque in exercitatio-
nibus educetis, et quomodo honesti apud vos viri fiant.

ANACH. Justissime tu quidem istuc, Solon: et enarrabo
tibi Scytharum legitima, non ita splendida fortasse, neque
vestris similia, qui neque alapam mala unam excipere au-
deamus, meticulosi homines; sed dicetur tamen, qualia
sint. Verum in crastinum, si videtur, differamus disputa-
tionem, ut et quae ipse dixisti magis adhuc silentio perpen-
dam, et quae dicenda sint, memoria percurrans cogitem.
Nunc autem ut res est, his ita dictis abeamus: jam enim
est vespera.

L.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.

1. Ἄξιόν γε παρατηρεῖν τὰ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐν τοῖς πένθεσι γιγνόμενα καὶ λεγόμενα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν παραμυθουμένων δῆθεν αὐτοὺς αὖθις αὖ λεγόμενα, καὶ ὡς ἀφόρητα ἡγοῦνται τὰ συμβαίνοντα σφίσι τε αὐτοῖς οἱ ὀδυρόμενοι καὶ ἐκείνοις οἷς ὀδύρονται, οὐ μὰ τὸν Πλούτωνα καὶ Φερσεφόνην, κατ' οὐδὲν ἐπιστάμενοι σαφῶς οὔτε εἰ πονηρὰ τὰῦτα καὶ λύπης ἄζια ἢ τούναντίον ἡδέα καὶ βελτίω τοῖς παθοῦσι, νόμῳ δὲ καὶ ξυνηθείᾳ τὴν λύπην ἐπιτρέποντες. Ἐπειδὴν τοίνυν ἀποθάνῃ τις, οὕτω ποιοῦσι — μᾶλλον δὲ πρότερον εἰπεῖν βούλομαι ἄστινας περὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου δόξας ἔχουσιν· οὕτω γὰρ ἔσται φανερόν, οὗτινος ἔνεκα τὰ περιττὰ ἐκεῖνα ἐπιτηδεύουσιν.

2. Ὁ μὲν δὴ πολὺς ὄμιλος, οὗς ἰδιώτας οἱ σοφοὶ καλοῦσιν, Ὀμήρῳ τε καὶ Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις μυθοποιῶσι περὶ τούτων πειθόμενοι καὶ νόμον θέμενοι τὴν ποίησιν αὐτῶν τόπον τινα ὑπὸ τῇ γῇ βαθύν· Ἀδην ὑπειλήφασιν, μέγαν δὲ καὶ πολύχωρον τοῦτον εἶναι καὶ ζοφερόν καὶ ἀνήλιον οὐκ οἷδ' ὅπως αὐτοῖς φωτίζεσθαι δοκοῦντα πρὸς τὸ καὶ καθορᾶν τῶν ἐνόντων ἕκαστον· βασιλεύειν δὲ τοῦ χάσματος ἀδελφὸν τοῦ Διὸς Πλούτιωνα κεκλημένον, ὥς μοι τῶν τὰ τοιαῦτα δεινῶν τις ἔλεγε, διὰ τὸ πλουτεῖν τοῖς νεκροῖς τῇ προσηγορίᾳ τιμημένον. Τοῦτον δὲ τὸν Πλούτιωνα τὴν παρ' αὐτῷ πολιτείαν καὶ τὸν κάτω βίον καταστήσασθαι τοιοῦτον· κεκληρῶσθαι μὲν γὰρ αὐτὸν ἄρχειν τῶν ἀποθανόντων, καταδεξάμενον δὲ αὐτοὺς καὶ παραλαβόντα κατέχειν δεσμοῖς ἀφύκτοις, οὐδενὶ τὸ παράπαν τῆς ἄνω ὁδοῦ ὑφιέμενον πλὴν ἔξ ἁπαντος τοῦ αἰῶνος πάνυ ὀλίγων ἐπὶ μεγίσταις αἰτίαις.

3. Περιρρεῖσθαι δὲ τὴν χώραν αὐτοῦ ποταμοῖς μεγάλαις τε καὶ φοβεροῖς καὶ μόνων τῶν ὀνομάτων· Κωκυτοὶ γὰρ καὶ Πυριφλεγέθοντες καὶ τὰ τοιαῦτα κέκληνται. Τὸ δὲ μέγιστον, ἡ Ἀχερουσία λίμνη πρόκειται πρώτη δεχομένη τοὺς ἀπαντῶντας, ἣν οὐκ ἐνὶ διαπλευσαι ἢ παρελθεῖν ἄνευ τοῦ πορθμέως· βαθεῖα γὰρ περᾶσαι τοῖς ποσὶ καὶ διανήξασθαι πολλή, καὶ ὅλως οὐκ ἂν αὐτὴν διαπταίῃ οὐδὲ τὰ νεκρὰ τῶν ὀρνέων.

4. Πρὸς δὲ αὐτῇ τῇ καθόδῳ καὶ πύλῃ οὖση ἀδαμαντίνη ἀδελφιδοῦς τοῦ βασιλέως Αἰακὸς ἔστηκε τὴν φρουρὰν ἐπιτετραμμένος καὶ παρ' αὐτῷ κύων τρικέφαλος μάλα κάρχαρος, τοὺς μὲν ἐσαφικνουμένους φίλιόν τι καὶ εἰρηνικὸν προσβλέπων, τοὺς δὲ πειρῶντας ἀποδιδράσκειν ὑλακτῶν καὶ τῷ χάσματι δεδιττόμενος.

5. Περαιωθέντας δὲ τὴν λίμνην εἰς τὸ ἔσω λειμῶν ὑποδέχεται μέγας τῷ ἀσφοδέλῳ κατάφυτος καὶ ποτὸν μνήμης πολέμιον· Ἀθήνης γοῦν διὰ τοῦτο ὠνόμασται. Ταῦτα γὰρ ἀμέλει διηγῆσαντο τοῖς πάλοι ἐκεῖθεν ἀφιγμένοι Ἀλκυστίς τε καὶ Πρωτεσίλως οἱ Θετταλοὶ καὶ Θησεὺς ὁ τοῦ Λιγέως καὶ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς, μάλα σεμνοὶ καὶ ἀξιόπισταί μάρτυρες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐ πιώντες τῆς πηγῆς οὐ γὰρ ἂν ἐμέμνηντο αὐτῶν.

L.

DE LUCTU.

1. Operæ pretium sane fuerit observare quæ a vulgo fiunt in luctu ac dicuntur, quæque vicissim ab his qui consolantur scilicet istos, dicuntur; et ut intolerabilia lamentantes putant tum quæ sibi eveniunt ipsis, tum quæ illis quorum vicem dolent: non illi, per Plutonium ac Proserpinam! ulla ex parte scientes dilucide, nec, sintne mala ista ac dolore digna, neque an contra ea læta sint ac meliora his quibus eveniunt; sed institutis et consuetudini illum dolorem suum condonantes. Quum igitur mortuus fuerit aliquis, sic faciunt — quin illud prius volo dicere, de morte ipsa quas habeant sententias: sic enim apparebit ejus rei causa in supervacuis illis elaborant.

2. Vulgus igitur promiscuum, quos idiotas appellant docti, Homero, Hesiodo et fabularum auctoribus ceteris fidem de his qui habeant et legem sibi statuunt illorum fictionem, locum quendam sub terra profundum esse putant inferos, eumque magnum et spatiosum esse, et tenebricosum ac sole carentem; eundem tamen nescio qua ratione illustrem in tantum, ut quæ in eo sint conspici possint omnia. Imperare autem in magno illo hiatus fratrem Jovis, Plutonium sive *Ditem* nomine, qua quidem appellatione (ut aliquis mihi talium peritissimus retulit) ideo cohonestatus est, quod dives sit mortuis. Hunc porro Ditem suæ civitatis et vitæ illius apud inferos hæc habere instituta: nam sorte ipsi obligasse mortuorum imperium, quos ille receptos atque assumptos vinculis contineat, quæ effugere nemo possit, neque ulli omnino ad supera redeundi facultatem tribuat, nisi ob maximas causas quibusdam ab omni ævo paucissimis.

3. Circumflui autem ipsius regionem fluvii magnis et terrorem vel ipso nomine injicientibus; Cocyti enim [*ploratus*] et Pyriphlegethontes [*ignicremi*] et similiter appellantur. Quod vero maximum, Acherusia palus objacet, prima excipiens venientes, quam trajicere non licet nec præterire sine portitore; quum profundior sit quam ut pedibus transiri possit, et latior quam ut natatu trajicias; adeo ut neque volucres mortui eam transvolare possint.

4. Ad ipsum porro descensum et portam, quæ adamantina est, Æacus stat fratre regis genitus, cui custodia illius credita, et prope illum triceps canis, asperrimus, qui advenientes quidem amico vultu et pacato aspiciat, fugere autem si qui conentur, latratu atque rictu terreat.

5. Hunc qui lacum superarunt, eos intus pratum suscipit magnum, consitum asphodelo et potus expugnator memoriæ; Lethes enim [*oblivionis*] potus propter hoc ipsum appellatus est. Hæc nimirum narrarunt antiquis qui inde redierunt, Alcestis atque Protesilaus, Thessali, et Ægei Theseus filius, et Homericus Ulysses, graves et fide digni testes, ut mihi videtur, qui de fonte illo non biberint; neque enim alias memoriam eorum retinissent.

6. Ὁ μὲν οὖν Πλούτων, ὡς ἐκείνοι ἔφασαν, καὶ ἡ Φερσεφόνη δυναστεύουσι καὶ τὴν τῶν θλων δεσποτείαν ἔχουσιν; ὑπηρετοῦσι δ' αὐτοῖς καὶ τὴν ἀρχὴν συνδιαπράττουσιν ὄχλος πολὺς Ἑρινύες τε καὶ Ποιναι καὶ Φόβοι καὶ ὁ Ἑρμῆς, οὗτος μὲν γε οὐκ αἰεὶ συμπαρών.

7. Ὑπαρχοι δὲ καὶ σατράπαι καὶ δικασταὶ κάθονται δύο, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθος οἱ Κρήτες, ὄντες υἱοὶ τοῦ Διός. Οὗτοι δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν καὶ δικαίους καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας, ἐπειδὴν συναλισθῶσι πολλοὶ, καθάπερ ἐς ἀποικίαν τινὰ πέμπουσιν ἐς τὸ Ἥλύσιον πεδίον τῷ ἀρίστῳ βίῳ συνεσομένους.

8. Ἄν δέ τινες τῶν πονηρῶν λάθωσι, ταῖς Ἑρινύσι παραδόντες ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χῶρον ἐσπέμπουσι κατὰ λόγον τῆς ἀδικίας κολασθησόμενους. Ἐνθα δὲ τί κακῶν οὐ πάσχουσι στρεβλούμενοί τε καὶ καόμενοι καὶ ὑπὸ γυπῶν ἐσθιόμενοι καὶ τροχῶ συμπεριφερόμενοι καὶ λίθους ἀνακυλλόντες; ὁ μὲν γάρ Τάνταλος ἐπ' αὐτῇ τῇ λίμνῃ αὖτος ἔστηκε κινδυνεύων ὑπὸ τοῦ δίψους ὁ κακοδαίμων ἀποθανεῖν.

9. Οἱ δὲ τοῦ μέσου βίου, πολλοὶ ὄντες οὗτοι, ἐν τῷ λειμῶνι πλανῶνται ἀνευ τῶν σωματῶν σχιὰι γενόμενοι καὶ ὑπὸ τῇ ἀφῇ καθάπερ καπνὸς ἀφανιζόμενοι. Τρέφονται δὲ ἄρα ταῖς παρ' ἡμῶν χοαῖς καὶ τοῖς καθαγιζομένοις ἐπὶ τῶν τάφων ὡς εἴ τῃ μὴ εἴη καταλελειμμένος ὑπὲρ γῆς φίλος ἢ συγγενής, ἄσιτος οὗτος νεκρὸς καὶ λιμῶντων ἐν αὐτοῖς πολιτεύεται.

10. Ταῦτα οὕτως ἰσχυρῶς περιελήλυθε τοὺς πολλοὺς, ὥστε ἐπειδὴν τις ἀποθάνῃ τῶν οἰκείων, πρῶτα μὲν φέροντες ὄβολον ἐς τὸ στόμα κατέθηκαν αὐτῷ, μισθὸν τῷ πορθμεῖ τῆς ναυτιλίας γενησόμενον, οὐ πρότερον ἐξετάσαντες ὁποῖον τὸ νόμισμα νομίζεται καὶ διαχωρεῖ παρὰ τοῖς κάτω, καὶ εἰ δύναται παρ' ἐκείνοις Ἀττικὸς ἢ Μακεδονικὸς ἢ Αἰγιναιὸς ὄβολος, οὐδ' ὅτι πολὺ κάλλιον ἢν μὴ ἔχειν τὰ πορθμεῖα καταβαλεῖν οὕτω γὰρ ἂν οὐ παραδεξαμένου τοῦ πορθμεῖως ἀναπόμπιμοι πάλιν ἐς τὸν βίον ἀφικνοῦντο.

11. Μετὰ ταῦτα δὲ λούσαντες αὐτοὺς, ὡς οὐχ ἱκανῆς τῆς κάτω λίμνης λουτρὸν εἶναι τοῖς ἐκεῖ, καὶ μύρω τῷ καλλίστῳ χρίσαντες τὸ σῶμα πρὸς δυσωδίαν ἤδη βιαζόμενον καὶ στεφανώσαντες τοῖς ὠραίοις ἀνθεσι προτίθενται λαμπρῶς ἀμφιέσαντες, ἵνα μὴ ῥιγῶεν δῆλον ὅτι παρὰ τὴν δόδον μὴδὲ γυμνοὶ βλέποιντο τῷ Κερβέρῳ.

12. Οἰμωγαὶ δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ κωκυτὸς γυναικῶν καὶ παρὰ πάντων δάκρυα καὶ στέρνα τυπτόμενα καὶ σπαραττομένη κόμη καὶ φοινισσόμεναι παρειαί· καὶ ποὺ καὶ ἐσθῆς καταρρήγνυται καὶ κόνις ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πάττεται καὶ οἱ ζῶντες οἰκτρότεροι τοῦ νεκροῦ· οἱ μὲν γὰρ χαμαὶ κυλινδοῦνται πολλάκις καὶ τὰς κεφαλὰς ἀράττουσι πρὸς τὸ ἔδαφος, ὁ δὲ εὐσχήμων καὶ καλὸς καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐστεφανωμένος ὑψηλὸς πρόκειται καὶ μετέωρος ὥσπερ ἐς πομπὴν κεκοσμημένος.

13. Εἴθ' ἡ μήτηρ ἢ καὶ ἡ Δία ὁ πατήρ ἐκ μέσων τῶν συγγενῶν προελθὼν καὶ περιχυθεὶς αὐτῷ — προχεισθῶ γάρ τις νέος καὶ καλὸς, ἵνα καὶ ἀχμαιοτέρων τὸ

6. Dis ergo, ut illi dixerunt, et Proserpina imperant, atque in dominio habent omnia; ministrant vero illis et imperium una exercent turba multa, Furiae, Poenae, Terrores, et Mercurius; hic quidem non semper ibi praesens.

7. Magistratus vero et satrapae et iudices sedent duo, Minos ac Rhadamanthus, Cretenses et filii Jovis. Hi vero bonos quidem viros et justos et qui cum virtute vixere, ubi plures convenerunt, tanquam in coloniam quandam mittunt in campum Elysium, ubi vitam agant beatissimam.

8. Si quos vero malos deprehendant, traditos Furiis in impiorum locum mittunt, pro portione suae iniustitiae puniendos. Ibi vero quid non malorum patiuntur, torti, ustulati, carpti a vulturibus, in rota circumacti, saxa in arduum volventes? quin Tantalus, ad ipsum stans lacum siccus, siti mori miser metuit.

9. Sed mediae qui fuere vitae homines, magnus sane numerus, per pratum oberrant sine corporibus, umbrae facti, quique sub ipso tactu fumi instar evanescent. Nutriuntur autem hi libaminibus nostris et inferiis, quas tumultis illorum mittimus. Itaque si cui non sit relictus supra terram amicus aut cognatus, ille esurit mortuus, et fame cruciatus inter illos vitam agit.

10. Haec firmiter adeo occuparunt vulgus, ut si quis moriatur familiarium, primo quidem obolum in os illi imponant, mercedem futuram portitori trajectus, non explorato prius quod numi genus lege receptum sit et commeet apud inferos, ac valeatne apud illos Atticus, an Macedonicus, an Aegineticus obolus; neque illud cogitant, multo esse melius si qui pro vectura solvere non possint: sic enim portitore non admittente rejecti in vitam rursus redirent.

11. Postea vero quum abluerunt illos (quasi non sufficeret pro lavacro infernus iste lacus his qui ibi sunt) et unguento optimo unxerunt proclive jam ad foetorem corpus, et floribus illud tempestivis coronarunt, splendide vestitum proponunt, ne videlicet in via frigeant, vel nudi conspiciantur a Cerbero.

12. Inter haec ploratus, et fletus mulierum, et lacrimae ab omnibus, et planctus pectorum, et laceratae comae, et genae cruentatae: alicubi vestis etiam laceratur, et pulvis inspergitur capiti, et miseres vii mortuo. Nam illi quidem humi saepe volvuntur, et capita allidunt solo: at iste decorus et pulcher et ultra modum coronatus, sublimis proponitur et elatus, ornatus quasi ad pompam.

13. Tum mater vel, per Jovem, ipse pater, de medio cognatorum agmine progressus, eumque complexus (propositum enim fingamus juvenem et pulchrum aliquem, ut ma-

ἐπ' αὐτῷ δρᾶμα ἦ — φωνὰς ἄλλοχότους καὶ ματαίας ἀφίησι, πρὸς δὲ δ νεκρὸς αὐτὸς ἀποκρίναιτ' ἂν, εἰ λάβοι φωνήν· φήσει γὰρ ὁ πατήρ γοερὸν τι φθεγγόμενος καὶ παρατείνων ἕκαστον τῶν ὀνομάτων, Τέκνον ἤδιστον, οἶχ' μοι καὶ τέθνηκας καὶ πρὸ ὥρας ἀνηρπάσθης μόνον ἐμὲ τὸν ἄθλιον καταλιπὼν, οὐ γαμήσας, οὐ παιδοποιησάμενος, οὐ στρατευσάμενος, οὐ γεωργήσας, οὐκ εἰς γῆρας ἐλθὼν· οὐ κωμάσῃ πάλιν οὐδ' ἐρασθήσῃ, τέκνον, οὐδ' ἐν συμποσίοις μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν μεθύσῃ.

14. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα φήσει οἰόμενος τὸν υἱὸν δεῖσθαι μὲν ἔτι τούτων καὶ ἐπιθυμεῖν καὶ μετὰ τὴν τελευτήν, οὐ δύνασθαι δὲ μετέχειν αὐτῶν. Καίτοι τί ταῦτα φημί; πόσοι γὰρ καὶ ἵππους καὶ παλλακίδας, οἱ δὲ καὶ οἰνογόους ἐπικατέσφαξαν καὶ ἐσθῆτα καὶ τὸν ἄλλον κόσμον συγκατέφλεξαν ἢ συγκατέρωσαν ὥς χρησόμενοις ἐκεῖ καὶ ἀπολαύσουσιν αὐτῶν κάτω;

15. Ὁ δ' οὖν πρεσβύτης ὁ πενθὼν οὕτως ταῦτα πάντα ὅποσα εἶρηκα καὶ ἔτι τούτων πλείονα οὔτε τοῦ παιδὸς ἔνεκα τραγωδεῖν ἔοικεν — οἶδε γὰρ οὐκ ἀκουσόμενον οὐδ' ἂν μεῖζον ἐμβοήσῃ τοῦ Στέντορος — οὔτε μὴν αὐτοῦ· φρονεῖν γὰρ οὕτω καὶ γιγνώσκειν ἱκανὸν ἦν καὶ ἄνευ τῆς βοῆς· οὐδεὶς γὰρ δὴ πρὸς ἑαυτὸν δεῖται βοᾶν. Λοιπὸν οὖν ἐστὶν αὐτὸν τῶν παρόντων ἔνεκα ταῦτα ληρεῖν οὐθ' ὅ τι πέπονθεν αὐτῷ ὁ παῖς εἰδόμενος οὐθ' ὅποι κεχώρηκε, μᾶλλον δὲ οὐδὲ τὸν βίον αὐτὸν ἐξετάσαντα ὅποιός ἐστιν· οὐ γὰρ ἂν τὴν ἐξ αὐτοῦ μετὰστασιν ὥς τι τῶν δεινῶν ἐδυσχέραιεν.

16. Εἴποι δ' ἂν οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς παραιτησάμενος τὸν Αἰαχὸν καὶ τὸν Ἀἰδωνέα πρὸς ὀλίγον τοῦ στομίου ὑπερῷψαι καὶ τὸν πατέρα παῦσαι ματαιάζοντα, ὦ κακὸδαιμον ἄνθρωπε, τί κέκραγας; τί δέ μοι παρέχεις πράγματα; Παῦσαι τιλλόμενος τὴν κόμην καὶ τὸ πρόσωπον ἐξ ἐπιπολῆς ἀμύσσω. Τί μοι λοιδορῇ καὶ ἄθλιον ἀποκαλεῖς καὶ δύσμορον πολὺ σου βελτίω καὶ μακαριώτερον γεγεννημένον; ἢ τί σοι δεινὸν πάσχειν δοκῶ; ἢ διότι μὴ τοιοῦτος γέρων ἐγενόμην οἷος εἶ σύ, φαλακρὸς μὲν τὴν κεφαλὴν, τὴν δὲ ὄψιν ἐρρυτιδωμένος, κυφὸς καὶ τὰ γόνατα νωθῆς, καὶ δλωὺς ὑπὸ τοῦ χρόνου σαθρὸς πολλὰς τριακάδας καὶ Ὀλυμπιάδας ἀναπλήσας, καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα παραπαίων ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων; ὦ μάταιε, τί σοι χρηστὸν εἶναι δοκεῖ παρὰ τὸν βίον, οὗ μηκέτι μελέξομεν; ἢ τοὺς πότους ἐρεῖς δῆλον ὅτι καὶ τὰ δεῖπνα καὶ ἐσθῆτα καὶ ἀφροδίσια, καὶ δέδιας μὴ τούτων ἐνδεὲς γενόμενος ἀπόλωμαι, ἀγνοεῖς δὲ ὅτι τὸ μὴ διψῆν πολὺ κάλλιον τοῦ πιεῖν καὶ τὸ μὴ πεινῆν τοῦ φαγεῖν καὶ τὸ μὴ ῥιγοῦν τοῦ ἀμπεχόνος εὐπορεῖν;

17. Φέρε τοίνυν, ἐπειδὴ ἔοικας ἀγνοεῖν, διδάξομαί σε θρηγεῖν ἀληθέστερον, καὶ δὴ ἀναλαβὼν ἐξ ὑπαρχῆς βόα, Τέκνον ἄθλιον, οὐκέτι διψήσεις, οὐκέτι πεινήσεις οὐδὲ ῥιγώσεις. Οἶχ' μοι κακὸδαιμων ἐκφυγὼν τὰς νόσους, οὐ πυρετὸν ἔτι δεδιώς, οὐ πολέμιον, οὐ τύραννον· οὐκ ἔρω σε ἀνιάσει οὐδὲ συνουσία διαστρέψει οὐδὲ

gis in eo actus quasi fabulae vigeat), voces quasdam absurdas ac vanas edit, ad quas ipse, vocis usum si impetret, respondeat mortuus. Dicet enim pater lugubri voce, productis singulis nominibus, Fili dulcissime, ergo abiisti mihi et mortuus es, et ante maturam aetatem abreptus es, solo me relicto infelici, non uxore ducta, non susceptis liberis; non attigisti militiam, agrum non coluisti, non pervenisti ad senectutem! Non comissaberis iterum, non amabis, fili; non inebriaberis in convivio cum aequalibus!

14. Haec autem atque his similia dicet, putans filium suum adhuc indigere talibus, et appetere ea etiam post mortem, participem autem eorum non posse fieri. Quamquam quid ista dico? quot enim etiam equos, et pellices, alii vero etiam pocillatores jugularunt in tumultu, vestemque et alium mundum una combusserunt defoderuntve, quasi usuris ibi et fruituris apud inferos?

15. Senex igitur iste lugens, quae dixi omnia, et his etiam plura, neque filii causa tragica voce proclamasse videtur (novit enim non auditurum, etsi plus quam Stentorea voce inclamet), neque sua ipsius, quum sic sentire et arbitrari etiam sine clamore sufficiat: nemo quippe, ut ad se ipse clamet, opus habet. Relinquitur ergo illum praesentium causa sic delirare, qui neque quid filio acciderit sciat, neque quorsum abierit; quin qui neque vitam illius, qualis fuerit, explorarit; alioquin enim ipsius inde transitum non tanquam malum quiddam graviter ferret.

16. Dicat ergo illi filius, exorato Aeaco et Dite, ut paulum prospicere de illo inferorum ostio sibi liceat, et a vanis querelis patrem revocare, Quid clamas, homo infelix? et quid molestias mihi facessis? Desine comas vellere et faciei cutem cruentare. Quid maledicis mihi, et miserum me vocas, et fato malo usum, qui multum te melior tactus sim ac beatior? aut quid mali pati tibi videor? illudne quod non talis, qualis tu es, senex factus sum, calvo capite, facie rugosa, incurvus, imbecillis genibus, atque in universum a tempore ipso fractus, post menses multos atque Olympiadas impletas, denique sic tandem delirans sub tot testibus? Stolide, quid boni tibi videtur in vita, cujus non amplius futurus sim particeps? potationes dices nimirum, et caenas, et vestes, et res venereas; ac metuis ne hisce carens miser sim? non cogitas autem, non sitire multo esse quam bibere melius; et non esurire quam edere; et non rigere quam copiam habere vestium?

17. Age vero, quandoquidem ignorare videris, docebo te lamentari verius. Itaque repetito initio clama, Fili miser, non amplius sities, non esuries amplius, non rigebis. Abiisti mihi infelix, et effugisti morbos, febrim non amplius metuis, non hostem, non tyrannum. Non amor tibi facesset negotium, non coitus te distorquebit, neque ad hoc inferies

σπαθήσεις ἐπὶ τούτῳ δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας, ὥς τῆς συμφορᾶς. Οὐ καταφρονηθήσῃ γέρων γενόμενος οὐδ' ὀχληρὸς ἔσῃ τοῖς νέοις βλεπόμενος.

18. Ἄν ταῦτα λέγῃς, ὦ πάτερ, οὐκ οἶει πολλὴ ἀληθέστερα καὶ γενναιότερα ἐκείνων ἔρεῖν; Ἀλλὰ ὅρα μὴ τόδε σε ἀνιᾷ καὶ διανοῇ τὸν παρ' ἡμῖν ζόφον καὶ τὸ πολλὸν σκότος, καὶ τὰ δέδιας μὴ σοι ἀποπνιγῶ κατακλεισθῇς ἐν τῷ μνήματι; Χρὴ δὲ πρὸς ταῦτα λογιζέσθαι ὅτι τῶν ὀφθαλμῶν διασαπέντων ἡ καὶ νῆ Δία καέντων μετ' ὀλίγον, εἴ γε καῦσαι με διεγνώκατε, οὔτε σκότος οὔτε φῶς ὄραν δεησόμεθα. Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως μέτρια.

19. Τί δέ με δ κωκυτὸς ὑμῶν ὀνίνησι καὶ ἡ πρὸς τὸν αὐλὸν αὕτη στερνοτυπία καὶ ἡ τῶν γυναικῶν περὶ τὸν θρήνον ἀμετρία; τί δὲ ὁ ὑπὲρ τοῦ τάφου λίθος ἔστεφανωμένος; ἢ τί ὑμῖν δύναται τὸν ἄκρατον ἐπιχεῖν; ἢ νομίζετε καταστᾶζειν αὐτὸν ἐς ἡμῶν καὶ μέχρι τοῦ Ἄδου διίξεσθαι; Τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν καθαγισμῶν καὶ αὐτοὶ ὁρᾶτε, οἶμαι, ὥς τὸ μὲν νοστιμώτατον τῶν παρσκευασμένων ὁ καπνὸς παραλαβὼν ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν οἴχεται μηδὲν τι ἡμᾶς ὀνήσας τοὺς κάτω, τὸ δὲ καταλειπόμενον, ἡ κόνις, ἀχρεῖον, ἐκτὸς εἰ μὴ τὴν σποδὸν ἡμᾶς σιτεῖσθαι πεπιστεύκατε. Οὐχ οὕτως ἄσπορος οὐδὲ ἄκαρπος ἡ τοῦ Πλούτωνος ἀρχὴ οὐδ' ἐπιέλοιπεν ἡμᾶς ὁ ἀσφρόδελος, ἵνα παρ' ὑμῶν τὰ σιτία μεταστελλώμεθα. Ὡστε μοι νῆ τὴν Τισιφόνην πάλαι δὴ ἐφ' οἷς ἐποιεῖτε καὶ ἐλέγετε παμμέγεθες ἐπ' αὐτῇ ἀνακαχάσαι, διεκώλυσε δὲ ἡ ὀθόνη καὶ τὰ ἔρια, οἷς μου τὰς σιαγόνας ἀπεσφίγγατε.

20. Ὡς ἄρα μιν εἰπόντα τέλος θανάτοιο κάλυψε.

Πρὸς Διὸς, ἐὰν λέγῃ ταῦτα ὁ νεκρὸς ἐπιστραφεὶς ἀνακλίνας αὐτὸν ἐπ' ἀγκῶνος, οὐκ ἂν οἴώμεθα δικαιοτάτα αὐτὸν εἰπεῖν; Ἀλλ' ὅμως οἱ μάταιοι καὶ βοῶσι καὶ μεταστειλόμενοι τινα θρήνων σοφιστὴν πολλὰς συνειλόχῳτα παλαιὰς συμφορὰς τούτῳ συναγωνιστῇ καὶ χορηγῶ τῆς ἀνοίας καταχρῶνται, ὅποι' ἂν ἐκεῖνος ἐξάρχη πρὸς τὸ μέλος ἐπαιάζοντες.

21. Καὶ μέχρι μὲν θρήνων ὁ αὐτὸς ἅπασιν νόμος τῆς ἀδελτερίας· τὸ δ' ἀπὸ τούτου διελόμενοι κατὰ ἔθνη τὰς ταφὰς ὁ μὲν Ἕλληνα ἐκαυσεν, ὁ δὲ Πέρσης ἐθαψεν, ὁ δὲ Ἰνδοὺς ὑάλῳ περιχρίει, ὁ δὲ Σκύθης κατεσθίει, ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπτιος· οὗτος μὲν γε — λέγω δ' ἰδὼν — ξηράνας τὸν νεκρὸν ξύνδειπνον καὶ ξυμπότην ἐποίησατο· πολλάκις δὲ καὶ δεομένῳ χρημάτων ἀνδρὶ Αἰγυπτίῳ ἔλυσε τὴν ἀπορίαν ἐνέχυρον ἢ ὁ ἀδελφὸς ἢ ὁ πατήρ ἐν καιρῷ γενόμενος.

22. Χώματα μὲν γὰρ καὶ πυραμίδες καὶ στήλαι καὶ ἐπιγράμματα πρὸς ὀλίγον διαρκοῦντα πῶς οὐ περιττὰ καὶ παιδιαῖς προσεικότα;

23. Καίτοι καὶ ἀγῶνας ἔνιοι διέθεσαν καὶ λόγους ἐπιταφίους εἶπον ἐπὶ τῶν μνημάτων ὥσπερ συναγορεύοντες ἢ μαρτυροῦντες παρὰ τοῖς κάτω δικασταῖς τῷ νεκρῷ.

le his aut ter in die : o miseriam ! Neque senex factus contemneris, neque molestus eris ipso conspectu juvenibus.

18. Hæc si dicas, pater, nonne putas te multo veriora istis et magis ingenua dicturum? Verum vide an non illud te cruciet, et cogites tenebras quæ apud nos sunt, et multam caliginem; deinde illudne metuis, ne tibi suffocer in sepulcro conclusus? Oportet autem cogitare ad illud, putrefactis oculis, aut etiam, per Jovem, combustis paullo post, si quidem cremare me decrevistis, neque tenebras neque lucem videre nobis erit necesse. Atque ista forte quidem tolerabilia.

19. Quid vero me fletus ille vester juvat, et ille ad tibiam planctus pectorum, et mulierum illa immoderata lamentatio? quid vero coronatum in sepulcro saxum? aut quid apud vos valet infundere illi merum? an putatis destillaturum illud ad nos, penetraturumque esse ipsos ad inferos? Quod enim ad inferiarum sacrificia attinet, et ipsi, puto, videtis, suavissima paratorum auferri fumo, qui ad superiora cælum versus abit nullo prorsus nostro inferorum cominodo : quod autem relinquitur, pulverem, inutile esse, nisi forte cineribus vesci nos creditis. Non adeo sterile nobis atque infructuosum Ditis imperium est, neque asphodelus nos deficit, a vobis cibos ut arcessamus. Itaque, sic me Tisiphone, olim propter ea quæ faciebatis dicebatisque clarum cachinnari subiit : at impediit linteum ac lanæ, quibus mihi devinxeratis maxillas.

20. Hæc orantem atris penitus Mors abdidit alis.

At, per ego vos Jovem obsecro, si dicat talia conversus mortuus et nixus cubito, nonne æquissima nobis videatur dicere? Sed tamen stolidi homines et vociferantur, et arcessito quodam lamentationum sophista, qui veteres multas calamitates collegerit, hoc adjutore et præcentore quasi suæ amentię utuntur, et qualiacumque ille incepit, suas querelas illius cantui subjiciunt.

21. Et quantum ad lamentationes, eadem omnibus lex ineptiarum : quod vero superest, divisum per gentes sepulture modis, Græcus illos cremat, humat Persa, Indus vitro oblinat, Scythia vero edit, muria quadam condit Ægyptius : hic vero (quæ vidi narro) siccatum cadaver convivam adeo suum et compotorem solet facere; sæpe etiam pecuniæ indigenti Ægyptio solvit inopiam pignori oppositus in tempore frater paterve.

22. Aggesti quidem tumuli, et pyramides, et cippi, et inscriptiones parvo tempore durantes, qui non superflua et lusibus similia?

23. Verum etiam ludorum certamina quidam instituunt, et funebres ad monumenta orationes habent, quasi causam defuncti agerent, aut testimonium ei perhiberent apud illos inferorum iudices.

24. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ περιδείπνον καὶ πάρεισιν οἱ προσήκοντες καὶ τοὺς γονέας παραμυθοῦνται τοῦ τελευτηκότος καὶ πείθουσι γεύσασθαι οὐκ ἀηδῶς μὰ Δί' οὐδ' αὐτοὺς ἀναγκαζομένους, ἀλλ' ἤδη ὑπὸ λιμοῦ τριῶν ἑξῆς ἡμερῶν ἀπηυδηκότας. Καὶ, Μέχρι μὲν τίνος, ὦ οὗτος, ὀδυρόμεθα; ἔασον ἀναπαύσασθαι τοὺς τοῦ μακαρίτου δαίμονας· εἰ δὲ καὶ τὸ παράπαν κλάειν διέγνωκας, αὐτοῦ γε τούτου ἕνεκα χρὴ μὴ ἀπόσιτον εἶναι, ἵνα καὶ διαρκέσης πρὸς τοῦ πένθους τὸ μέγεθος. Τότε δὴ τότε βραψυδοῦνται πρὸς ἀπάντων δύο τοῦ Ὀμήρου στίχοι·

Καὶ γάρ τ' ἠύκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου·
καὶ,

Γαστέρι δ' οὕπως ἐστὶ νέκυν πενθῆσαι Ἀχαιοῖς.

Οἱ δὲ ἄπτονται μὲν, αἰσχυρόμενοι δὲ τὰ πρῶτα καὶ δεδιότες εἰ φανοῦνται μετὰ τὴν τελευτὴν τῶν φιλτάτων τοῖς ἀνθρωπίνους πάθεσιν ἐμμένοντες. Ταῦτα καὶ πολὺ τούτων γελοιότερα εὗροι τις ἂν ἐπιτηρῶν ἐν τοῖς πένθεσι γιγνόμενα διὰ τὸ τοὺς πολλοὺς τὸ μέγιστον τῶν κακῶν τὸν θάνατον οἶεσθαι.

LI.

ΡΗΤΟΡΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ.

1. Ἐρωτᾷς, ὦ μεράκιον, ὅπως ἂν ῥήτωρ γένοιτο καὶ τὸ σεμνότερον τοῦτο καὶ πάντιμον ὄνομα σοφιστῆς αὐτὸς εἶναι δόξαις· ἀβίωτα γὰρ εἶναί σοι φῆς, εἰ μὴ τοιαύτην τινὰ τὴν δύναμιν περιβάλλοιο ἐν τοῖς λόγοις, ὡς ἄμαχον εἶναι καὶ ἀνυπόστατον καὶ θαυμάζεσθαι πρὸς ἀπάντων καὶ ἀποβλέπεσθαι, περισπούδαστον ἄκουσμα τοῖς Ἑλλήσι δοκοῦντα, καὶ δὴ τὰς ἐπὶ τοῦτο ἀγούσας ὁδοὺς αἰτινὲς ποτέ εἰσιν ἐθέλεις ἐκμαθεῖν. Ἄλλ' οὐδεὶς φθόνος, ὦ παῖ, καὶ μάλιστα ὁπότε νέος τις αὐτὸς ὦν ὀρεγόμενος τῶν ἀρίστων οὐκ εἰδὼς ὁπότεν ἂν ταῦτα ἐκπορίσαιο, ἱερόν τι χρῆμα τὴν συμβουλήν οὔσαν καθάπερ καὶ σὺ νῦν αἰτοίῃ προσελθών. Ὡστε ἄκουε τό γε ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάνυ θαρρῶν, ὡς τάχιστα δεινὸς ἀνὴρ ἔση γινῶναι τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύσαι αὐτὰ, ἣν τὸ μετὰ τοῦτο ἐβελήσης αὐτὸς ἐμμένειν οἷς ἂν ἀκούσης παρ' ἡμῶν καὶ φιλοπόνως αὐτὰ μελετᾶν καὶ προθύμως ἀνύειν τὴν ὁδὸν ἔστ' ἂν ἀφίκη πρὸς τὸ τέρμα.

2. Τὸ μὲν οὖν θήραμα οὐ μικρὸν οὐδὲ ὀλίγης τῆς σπουδῆς δεόμενον, ἀλλ' ἐφ' ὅτῳ καὶ πονῆσαι πολλὰ καὶ ἀγρυπνῆσαι καὶ πᾶν δτιοῦν ὑπομεῖναι ἄξιον· σκόπει γοῦν ὅποσοι τέως μηδὲν ὄντες ἐνδοξοὶ καὶ πλούσιοι καὶ νῆ Δί' εὐγενέστατοι ἔδοξαν ἀπὸ τῶν λόγων.

3. Ὅμως δὲ μὴ δέδιθι μηδὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐλπιζομένων ἀποδυσπετήσης μυρίου τινὰς τοὺς πόρους προπονήσειν οἰηθείς· οὐ γάρ σε τραχεῖάν τινα οὐδὲ ὄρειον καὶ ἰδρωτός μεστήν ἡμεῖς γε ἄξομεν, ὡς ἐκ μέ-

24. Post hæc omnia sunt parentales epulæ : adsunt cognati, et parentes consolantur defuncti, et gustare illos jubent, ut qui non inviti, per Jovem, cogendos se præbeant, sed jam trium deinceps dierum fame macerati ferre diutius non possint. Et, Quo usque tandem, aiunt, lugemus, amice? patere requiescere felicis pueri manes : si vero omnino plorare decrevisti, illius ipsius rei causa oportet cibo non abstinere, ut magnitudini luctus sufficias. Tunc sane, tunc in omnium ore sunt duo Homeri versus :

Pulchricoma haud Niobe tamen est oblita ciborum ;
et,

Non jam ventre licet functos lugere Pelasgis.

Illi vero attingunt tandem, cum pudore quidem ab initio, et veriti si videantur post carissimorum mortem humanis tamen passionibus obnoxii. Hæc, et multo his magis ridicula, inveniat aliquis, si observet in luctu fieri, propterea quod vulgus maximum malorum putat mortem.

LI.

RHETORUM PRÆCEPTOR.

1. Quæris, adolescens, quomodo fieri possis rhetor, atque augustissimum illud et in summo honore positum nomen, sophista ipse esse videaris. Nec vitam enim tibi dulcem esse ais, nisi talem quandam in dicendo facultatem assequaris, ut invictus sis, neque quisquam consistere te contra audeat, admirabilis porro apud omnes, et conspicuus, et quem audire Græci vehementer studeant. Vias ergo, quæ ad hoc ducant, quænam tandem sint, studes ediscere. Verum nulla, puer, invidia est, inprimis ubi juvenis aliquis quum sit, optimarum rerum cupidus, ignarus autem unde hæc petat, consilium, quam rem sanctam autumant, rogatum, uti tu modo, veniat. Audi ergo, quantum in mea potestate est, cum fiducia, ut quam celerrime vir acer fias, tum ad cognoscendum quæ opus est, tum ad explicandum, si postea manere in illis, quæ a nobis audies, volueris, et diligenter ea meditari, et studiose viam pergere, donec ad metam perveneris.

2. Atque illud quod venaris non parvum est, neque parvæ curæ indigum, sed in quo multum laborare et vigilare et nihil non sustinere æquum sit. Vide enim quot homines, qui antea nihil essent, nobiles, et divites, et, per Jovem, generosissimi ex dicendi facultate visi sint.

3. Interim tamen noli metuere, neu magnitudo te eorum, quorum spes proponitur, ipsa assequendi difficultate rejiciat, qui putes infinitos nescio quos tibi ante subeundos esse labores. Neque enim asperam quandam te vel arduam

(III, 4, 5)

σης αὐτῆς ἀναστρέφαι καμόντα, ἐπεὶ οὐδὲν ἂν διεφέρομεν τῶν ἄλλων, ὅσοι τὴν συνήθη ἐκείνην ἡγοῦνται μακρὰν καὶ ἀνάντη καὶ καματηρὰν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπεγνωσμένην. Ἀλλὰ τό γε παρ' ἡμῶν ἐξαίρετόν σοι τῆς συμβουλῆς τοῦτ' ἔστιν, ὅτι ἡδίστην τε ἅμα καὶ ἐπιτομωτάτην καὶ ἱππήλατον καὶ κατάντη σὺν πολλῇ τῇ θυμηδίᾳ καὶ τρυφῇ διὰ λειμώνων εὐανθῶν καὶ σκιᾶς ἀκριβοῦς σχολῇ καὶ βιάδην ἀνιῶν ἀνιδρωτὶ ἐπιστήσῃ τῇ ἄκρᾳ καὶ αἰρήσεις οὐ καμῶν καὶ νῆ Δί' εὐωχίῃ κατακείμενος, ἐκείνους ὁπόσοι τὴν ἐτέραν ἐτράποντο ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἐπισκοπῶν ἐν τῇ ὑπωρεῖᾳ τῆς ἀνόδου ἔτι κατὰ δυσβάτων καὶ ὀλισθηρῶν τῶν κρημνῶν μόλις ἀνέρποντας, ἀποκυλισμένους ἐπὶ κεφαλὴν ἐνίοτε καὶ πολλὰ τραύματα λαμβάνοντας περὶ τραχείαις ταῖς πέτραις· σὺ δὲ πρὸ πολλοῦ ἄνω ἐστεφανωμένος εὐδαιμονέστατος ἔσῃ ἅπαντα ἐν βραχεῖ ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ παρὰ τῆς ῥητορικῆς μονονουχὶ καθεύδων λαβών.

4. Ἡ μὲν δὲ ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη· σὺ δὲ πρὸς φίλου Διὸς μὴ ἀπιστήσῃς, εἰ ῥᾶστα τε ἅμα καὶ ἡδιστά σοι ταῦτα ἐπιδείξειν φαμέν. Εἰ γὰρ Ἡσιόδος μὲν ὀλίγα φύλλα ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος λαβὼν αὐτίκα μάλα ποιητῆς ἐκ ποιμένος κατέστη καὶ ἦδε Θεῶν καὶ ἡρώων γένη κάτοχος ἐκ Μουσῶν γενόμενος, ῥήτορα δὲ, ὁ πολὺ ἐνεργεῖν τῆς ποιητικῆς μεγαληγορίας ἔστιν, ἀδύνατον καταστῆναι ἐν βραχεῖ, εἰ τις ἐκμάθοι τὴν ταχίστην ὁδόν;

5. Ὡς ἔγωγε καὶ διηγῆσασθαί σοι βούλομαι Σιδωνίου τινὸς ἐμποροῦ ἐπίνοιαν δι' ἀπιστίαν ἀτελεῖ γενομένην καὶ τῷ ἀκούσαντι ἀνόντην. Ἦρχε μὲν γὰρ ἡδὴ Περσῶν Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν ἐν Ἀρβήλοις μάχην Δαρεῖον καθηρηκώς· ἔδει δὲ πανταχόσε τῆς ἀρχῆς διαθεῖν τοὺς γραμματοφόρους τὰ ἐπιτάγματα τοῦ Ἀλεξάνδρου κομίζοντας. Ἐκ Περσῶν δὲ πολλὴ ἐς Αἴγυπτον ἐγίνετο ἡ ὁδός· ἐκπεριεῖναι γὰρ ἔδει τὰ ὄρη, εἴτα διὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐς τὴν Ἀραβίαν ἐλθεῖν, εἴτα ἐρήμην πολλὴν ἐπελάσαντας ἀφικέσθαι ποτὲ μόλις ἐς Αἴγυπτον εἰκοσι μηκίστους ἀνδρὶ εὐζώνῳ σταθμοὺς τούτους διανύσαντας. Ἦχθετο οὖν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τούτῳ, διότι Αἰγυπτίους τι παρακνεῖν ἀκούων οὐκ εἶχε διὰ ταχέων ἐκπέμπειν τοῖς σατράπαις τὰ δοκοῦντά οἱ περὶ αὐτῶν. Τότε δὲ ὁ Σιδώνιος ἐμπορος, Ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, ὑπισχνοῦμαι δείξειν ὁδὸν οὐ πολλὴν ἐκ Περσῶν ἐς Αἴγυπτον· εἰ γὰρ τις ὑπερβαίῃ τὰ ὄρη ταῦτα, ὑπερβαίῃ δ' ἂν τριταῖος, αὐτίκα μάλα ἐν Αἰγύπτῳ ἔστιν οὗτος. Καὶ εἶχεν οὕτως. Πλὴν ὅ γε Ἀλέξανδρος οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ γόητα ᾤετο εἶναι τὸν ἐμπορον. Οὕτω τὸ παράδοξον τῆς ὑποσχέσεως ἀπιστον δοκεῖ τοῖς πολλοῖς.

6. Ἀλλὰ μὴ σύ γε πάθῃς τὸ αὐτό· εἴσῃ γὰρ πειρώμενος ὡς οὐδὲν σε κωλύσει ἡδὴ ῥήτορα δοκεῖν μῖα οὐδὲ ὅλης ἡμέρας ὑπερπετασθέντα τὸ ὅρος ἐκ Περσῶν ἐς Αἴγυπτον. Ἐθέλω δέ σοι πρῶτον ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκεῖνος εἰκόνα γραψάμενος τῷ λόγῳ ἑκατέραν ἐπιδείξαι τὴν ὁδόν· δύο γὰρ ἔστων, αἱ πρὸς τὴν ῥητορικὴν ἀγετον,

et plenam sudoris viam nos quidem ducemus, qua in media fatigatus retro eas : alioqui nulla parte meliores essemus reliquis, qui consuetæ illius duces sunt, longæ et præruptæ et laboriosæ et ut plurimum desperatæ. At in nostro eximium illud est consilio, quod jucundissima simul et maxime compendiaria, et equitabili ac declivi, multa cum voluptate et oblectatione, per prata florida et umbram solidam, otiose et gradu ascendens, sine sudore stabis in summo, et arcem nullo labore capies, et, ita me Jupiter, epulabere jam accumbens, quum illos, quotquot alteram istam viam secuti sunt, ab alto inspectabis circa inum ascensum adhuc per difficilia et lubrica præcipitia vix repentes sursum, devolutos nonnunquam in caput, et vulnera multa asperis in rupibus accipientes : tu contra ea jam olim supra coronatus, felicissimus eris, qui brevi tempore quæcumque bona sunt a rhetorice tantum non dormiens acceperis.

4. Promissio sane quam magna ; sed, per ego te amicitia præsidem Jovem rogo, ne fidem nobis deneges, si facillima simul et suavissima hæc tibi nos ostensuros esse dicimus. Si enim Hesiodus, paucis ex Helicone sumtis foliis, poeta statim de pastore factus est, et deorum genera atque heroum, a Musis obsessus, cecinit : rhetoremne, quod multum infra poeticam magniloquentiam est, brevi tempore fieri posse negabimus, si celerrimam quis viam ediscat?

5. Quomodo ego etiam enarrare tibi volo Sidonii cujusdam mercatoris inventum, quod ob negatam illi fidem caruit successu et utilitatem audienti nullam attulit. Imperabat jam Persis Alexander, post devictum prælio ad Arbela Darium : opus erat autem per omnes imperii partes discurrere tabellarios, perferentes Alexandri imperia. Porro multum erat ex Persis in Ægyptum viæ : circumeundi enim montes erant, deinde per Babyloniam pergendum in Arabiam, tum, deserta regione multa superata, pervenire tandem in Ægyptum, viginti maximas expedito viro istas mansiones emensum. Molestè hoc ferebat Alexander, quia, audito moliri aliquid Ægyptios, non poterat satis celeriter mittere ad satrapas ; quid de illis sibi placeret. Tum ergo Sidonius mercator, Ego tibi, inquit, rex, promitto me ostensurum viam non longam e Persis in Ægyptum : si quis enim montes istos superet, superaverit vero triduo, ille statim est in Ægypto. Et res ita se habuit. Verum non credidit Alexander, sed impostorem esse mercatorem putavit. Ita quod præter spem promittitur, incredibile videtur vulgo.

6. Tibi vero ne tale quid in mentem veniat : experimento enim scies nihil obstare quin rhetor jam mox videaris, intra unum nec solidum diem transvolato monte ex Persis in Ægyptum. Volo autem tibi prius, ut ille Cebes, imagine verbis depicta utramque viam ostendere : duæ sunt enim quæ ducunt ad Rhetoricen, quam non mediocriter adamasse

ἥς ἐρᾶν οὐ μετρίως μοι δοκεῖς. Καὶ δῆτα ἡ μὲν ἐφ' ὑψηλοῦ καθήσθω πάνυ καλὴ καὶ εὐπρόσωπος, τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας ἔχουσα ἐν τῇ δεξιᾷ παντοίοις καρποῖς ὑπερβρύον, ἐπὶ θατέρᾳ δέ μοι τὸν πλοῦτον δόκει παρεστῶτα ὄρᾶν χρυσοῦν ὄλον καὶ ἐπέραστον· καὶ ἡ δόξα δὲ καὶ ἡ ἰσχὺς παρέστωσαν καὶ οἱ ἔπαινοι περὶ πᾶσαν αὐτὴν Ἑρῳσι μικροῖς εἰκότες πολλοὶ ἀπανταχόθεν περιπλεκέσθωσαν ἐκπετόμενοι. Ἦδη που τὸν Νεῖλον εἶδες γραφῇ μεμιμημένον, αὐτὸν μὲν κείμενον ἐπὶ κροκοδείλου τινὸς ἢ ἵπποποτάμου οἷοι πολλοὶ ἐν αὐτῷ, μικρὰ δὲ τινὰ παιδία περὶ αὐτὸν παίζοντα — πῆγεις δὲ αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι — τοιοῦτοι καὶ περὶ τὴν ρητορικὴν οἱ ἔπαινοι. Πρόσει δὴ σὺ δ' ἐραστῆς ἐπιθυμῶν δηλαδὴ ὅτι τάχιστα γενέσθαι ἐπὶ τῆς ἄκρας, ὥς γαμήσειάς τε αὐτὴν ἐλθὼν καὶ πάντα ἐκεῖνα ἔχους, τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν, τοὺς ἐπαίνους· νόμῳ γὰρ ἅπαντα γίγνεται τοῦ γεγαμηκότος.

7. Εἴτ' ἐπειδὴν πλησιάσης τῷ ὄρει, τὸ μὲν πρῶτον ἀπογιγνώσκεις τὴν ἄνοδον, καὶ τὸ πρᾶγμα ὁμοιον εἶναι σοι δοκεῖ ὁποῖον ἡ Ἀορνὸς ἐφάνη τοῖς Μακεδόσιν ἀπόξυρον αὐτὴν ἀπανταχόθεν ἰδοῦσιν, ἀτεχνῶς οὐδὲ ὀρνέοις ὑπερπτεῖναι βραδίαν, Διονύσου τινὸς ἢ Ἡρακλέους, εἰ μέλλοι καθαιρεθῆσθαι, δεομένην. Ταῦτά σοι δοκεῖ τὸ πρῶτον· εἴτα μετ' ὀλίγον ὄρᾳς δύο τινὰς ὁδοὺς, μᾶλλον δὲ ἡ μὲν ἀτραπὸς ἐστὶ στενὴ καὶ ἀκανθώδης καὶ τραχεῖα, πολὺ τὸ δῖφος ἐμφαίνουσα καὶ ἰδρῶτα. Καὶ ἐφθῇ γὰρ ἡδὴ Ἡσίοδος εὖ μάλα ὑποδειξας αὐτὴν, ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ δεήσει. Ἡ ἐτέρα δὲ πλατεῖα καὶ ἀνθηρὰ καὶ εὐώδης, τοιαύτη οἷαν μικρῷ πρόσθεν εἶπον, ἵνα μὴ καὶ ταῦτά λέγων πολλάκις ἐπέχω σε ἡδὴ ρήτορα εἶναι δυνάμενον.

8. Πλὴν τό γε τοσοῦτον προσθήσειν μοι δοκῶ, διότι ἡ μὲν τραχεῖα ἐκείνη καὶ ἀνάντης οὐ πολλὰ ἔχνη τῶν ὁδοιπόρων εἶχεν, εἰ δὲ τινὰ, πάνυ παλαιά· καὶ ἔγωγε κατ' ἐκείνην ἄθλιος ἀνῆλθον τοσαῦτα καμῶν οὐδὲν δέον. Ἡ ἐτέρα δὲ ἄτε ὁμαλὴ οὖσα καὶ ἀγκύλον οὐδὲν ἔχουσα πόρρωθέν μοι ἐφάνη οἷα ἐστὶν οὐχ ὁδεύσαντι αὐτὴν· οὐ γὰρ ἐώρων νέος ὢν ἔτι τὸ βέλτιον, ἀλλὰ τὸν ποιητὴν ἐκείνον ἀληθεύειν ὥμην λέγοντα ἐκ τῶν πόνων φύεσθαι τάγαθά. Τὸ δ' οὐκ εἶχεν οὕτως ἀπονητὶ γοῦν ὄρῳ μειζόνων τοὺς πολλοὺς ἀξιουμένους εὐμοιρίᾳ τῆς αἰρέσεως τῆς τῶν λόγων καὶ ὁδῶν. Ἐπὶ δ' οὖν τὴν ἀρχὴν ἀφικόμενος εὖ οἶδ' ὅτι ἀπορήσεις, καὶ ἡδὴ ἀπορεῖς, ὁποτέραν τραπητέον. Ὁ οὖν ποιήσας ἡδὴ ῥᾶστα ἐπὶ τὸ ἀκρότατον ἀναβήσῃ καὶ εὐδαιμονήσεις καὶ γαμήσεις καὶ θαυμαστὸς πᾶσι δόξεις, ἐγὼ σοι φράσω· ἱκανὸν γὰρ τὸ αὐτὸν ἐξαπατηθῆναι καὶ πονῆσαι. Σοὶ δὲ ἄσπορα καὶ ἀνῆροτα πάντα φυέσθω καθάπερ ἐπὶ τοῦ Κρόνου.

9. Εὐθὺς οὖν σοι πρόσεισι καρτερός τις ἀνὴρ, ὑπόσκληρος, ἀνδρώδης τὸ βάδισμα, πολὺν τὸν ἥλιον ἐπὶ τῷ σώματι δεικνύων, ἀρρενωπὸς τὸ βλέμμα, ἐγρηγορώς, τῆς τραχείας ὁδοῦ ἐκείνης ἡγεμὼν, λήρους τινὰς πρὸς σὲ δ' μάταιος διεξιὼν ἐπεσθαί οἱ παρακελευόμενος, ὑποδεικνύς τὰ Δημοσθένους ἔχνη καὶ Πλάτωνος καὶ

mihi videris. Nimirum ipsa jam in alto sedeat, pulchra undique et formosa, Amaltheæ cornu dextra gerens, fructibus abundans omnigenis; ad alteram vero manum imaginare astantem Plutem, aureum totum atque amabilem: astent vero etiam Gloria, et Vis, et Plausus circa illam undique, parvis Cupidinibus similes, multi et ab omni parte se applicent ad illam evolantes. Jam Nilum aliquando vidisti pictura expressum, ipsum quidem jacentem in crocodilo quodam aut hippopotamo, quos habet magno numero, parvos autem ludentes circa illum puerulos (Cubitos illos vocant Aegyptii): tales etiam circa Rhetoricam sunt Plausus. Accedes jam tu, amator, cupiens nimirum quam celerrime in summo esse, ut et uxorem ducas ipsam ubi escenderis, et omnia illa habeas, divitias, gloriam, plausus: lege enim fiunt omnia mariti.

7. Deinde quum ad montem accessisti, primo quidem desperas ascensum, et similis tibi res videtur, qualis Aornus visa Macedonibus, quum præruptam undique cernerent, neque avibus adeo ad transvolandum facilem, Baccho quodam aut Hercule, si capienda sit, indigentem. Hæc tibi primum videntur: tum post paullo vides duas quasdam vias; quin altera semita modo est angusta et spinis obsita et aspera, silim multam ostentans ac sudorem. Et jam occupavit illam pulchre ostendere Hesiodus; itaque nihil mea opera indigebis. Altera autem lata, florida, irrigua, denique talis qualem paullo ante dicebam, ne eadem dicendo sæpius retineam te, quum jam rhetor esse possis.

8. Verum illud modo adjiciendum puto, asperam illam atque arduam non multa habuisse viatorum vestigia; si vero quædam, ea omnino antiqua. Et ego etiam miser per illam ascendi, tot susceptis sine causa laboribus. Altera vero, utpote æquabilis, anfractum habens nullum, e longinquo mihi qualis sit conspecta est; non qui ipse ea iverim: neque enim, juvenis quum essem, videbam quod esset melius, sed vera dicere poetam illum putabam, ex laboribus nasci bona dicentem. At illud non ita habebat: video enim sine labore plerosque majora consecutos quadam eligendarum rationum viarumque felicitate. Ad initium igitur utriusque viæ delatus, dubitabis, sat scio, et jam dubitas, in utram te veritas. Quid igitur jam faciendo futurum sit ut facillime escendas in summum, et beatus sis, et ducas illam, et admirabilis omnibus videare, ego tibi dicam: satis enim est quod ipse deceptus laboravi. At tibi sine semine et aratro nascentur omnia, ut sub Saturno.

9. Statim ergo accedet ad te robustus vir quidam, subdurus, virili incessu, multum in corpore solem ostendens, masculo vultu, vigilax, asperæ illius dux viæ, nugas quasdam stolidus ille apud te enarrans, uti se sequaris adhörtans, monstrans tibi Demosthenis et Platonis et aliorum

ἄλλων τινῶν, μέγала μὲν καὶ ὑπὲρ τοὺς νῦν, ἀμαυρὰ δὲ ἤδη καὶ ἀσαφῆ τὰ πολλὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ φήσιν εὐδαίμονά σε ἔσεσθαι καὶ νόμῳ γαμήσειν τὴν ῥητορικὴν, εἰ κατὰ τούτων ὁδεύσεις ὥσπερ οἱ ἐπὶ τῶν κάλων βαίνοντες· εἰ δὲ καὶ μικρόν τι παραβαίης ἢ ἔξω πατήσεως ἢ ἐπὶ ὁάτερα μᾶλλον κλιθείης τῇ ῥοπῇ, ἐκπεσεῖσθαι σε τῆς ὁρθῆς ὁδοῦ καὶ ἀγούσης ἐπὶ τὸν γάμον. Ἐἵτά σε κελεύσει ζηλοῦν ἐκείνους τοὺς ἀρχαίους ἀνδράς ἔωλα παραδείγματα παρατιθεῖς τῶν λόγων οὐ βᾶδια μιμεῖσθαι, οἷα τὰ τῆς παλαιᾶς ἐργασίας ἐστίν, Ἡγησίου καὶ τῶν ἀμφὶ Κρίτιον καὶ Νησιώτην, ἀπεσφιγμένα καὶ νευρώδη καὶ σκληρὰ καὶ ἀκριβῶς ἀποτεταμένα ταῖς γραμμαῖς, πόνον δὲ καὶ ἀγρυπνίαν καὶ ὑδατοποσίαν καὶ τὸ λιπαρὲς ἀναγκαῖα ταῦτα καὶ ἀπαραίτητα φήσιν· ἀδύνατον γὰρ εἶναι ἀνευ τούτων διανύσαι τὴν ὁδόν. Ὁ δὲ πάντων ἀνιάρωτον, ὅτι σοι καὶ τὸν χρόνον ἀμύπολυν ὑπογράφει τῆς ὁδοιπορίας, ἔτη πολλὰ, οὐ κατὰ ἡμέρας καὶ τριακάδας, ἀλλὰ κατ' Ὀλυμπιάδας ὅλας ἀριθμῶν, ὡς καὶ προαποκαμῖν ἀκούοντα καὶ ἀπαγορεῦσαι πολλὰ χαίρειν φράσαντα τῇ ἐλπιζομένῃ ἐκείνῃ εὐδαιμονίᾳ· ὃ δὲ ἐπὶ τούτοις οὐδὲ μισθοὺς ὀλίγους ἀπαιτεῖ τῶν τοσούτων κακῶν, ἀλλ' οὐκ ἂν ἡγήσαιτό σοι, εἰ μὴ μέγала πρότερον λάβοι.

10. Ὁ μὲν ταῦτα φήσιν ἀλαζών καὶ ἀρχαῖος ὡς ἀληθῶς καὶ Κρονικὸς ἀνθρώπος νεκροὺς ἐς μίμησιν παλαιούς προτιθεῖς καὶ ἀνορύττειν ἀξίων λόγους πάλαι κατορωρυγμένους ὡς τι μέγιστον ἀγαθόν, μαχαιροποιῶν υἱὸν καὶ ἄλλον Ἀτρομήτου τινὸς γραμματιστοῦ ζηλοῦν ἀξίων, καὶ ταῦτα ἐν εἰρήνῃ μῆτε Φιλίππου ἐπιόντος μῆτε Ἀλεξάνδρου ἐπιτάττοντος, ὅπου τὰ ἐκείνων τέως ἐδόκει χρήσιμα, οὐκ εἰδὼς ὅποια νῦν κεκαινοτόμηται ταχεῖα καὶ ἀπράγμων καὶ ἐς τὸ εὐθὺ τῆς ῥητορικῆς ὁδός. Σὺ δὲ μῆτε πείθεσθαι μῆτε προσέχειν αὐτῷ, μὴ σε ἐκτραχηλίσῃ που παραλαβὼν ἢ τὸ τελευταῖον προγηρᾶσαι τοῖς πόνοις παρασκευάσῃ. Ἄλλ' εἰ πάντως ἐρᾷς καὶ τάχιστα ἐθέλεις τῇ ῥητορικῇ συνεῖναι ἀκμάζων ἔτι, ὡς καὶ σπουδάξοιο πρὸς αὐτῆς, ἴθι τῷ μὲν δασεῖ τούτῳ καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἀνδρικῶ μακρὰ χαίρειν λέγε, ἀναβαίνειν αὐτὸν καὶ ἄλλους ὁπόσους ἂν ἐξαπατᾶν δύνηται ἀνάγειν, καταλιπὼν ἀσθμαίνοντα καὶ ἰδρῶτι πολλῷ συνόντα.

11. Σὺ δὲ πρὸς τὴν ἐτέραν ἐλθὼν εὐρήσεις πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους, ἐν τούτοις δὲ καὶ πάνσοφόν τινα καὶ πάγκαλον ἀνδρα, διασεσαλευμένον τὸ βάδισμα, ἐπιεκλασμένον τὸν αὐχένα, γυναικεῖον τὸ βλέμμα, μελιχρὸν τὸ φώνημα, μύρων ἀποπνέοντα, τῷ δακτύλῳ ἀκρῶ τὴν κεφαλὴν κνήμενον, ὀλίγας μὲν ἔτι, οὐλας δὲ καὶ θακινθίας τὰς τρίχας εὐθετίζοντα, πάνταβρόν τινα Σαρδανάπαλλον ἢ Κινύραν ἢ αὐτὸν Ἀγάθωνα τὸν τῆς τραγωδίας ἐπέραστον ἐκεῖνον ποιητήν. Λέγω δὲ ὡς ἀπὸ τούτων γνωρίζεις αὐτὸν μὴδὲ σε οὕτω θεσπέσιον χρῆμα καὶ φίλον Ἀφροδίτῃ καὶ Χάρισι διαλάθοι. Καίτοι τί φημι; καὶ εἰ μόνον γάρ σοι προσελθὼν εἴποι τι τὸ Ὑμήττιον ἐκεῖνο ἀνοίξας στόμα καὶ τὴν συνήθη

quorundam vestigia, magna illa quidem et his quæ nunc sunt majora, sed obscura jam, et pleraque a tempore evanida : ac dicet beatum te futurum, et lege ducturum esse Rhetoricen, per hæc si incedas, ut qui per funes eunt ; si vero vel pauxillum quiddam deflectas a via aut excedas, aut in alterutram partem magis inclines et propendeas, fore ut ducento ad nuptias recta via excidas. Deinde imitari te jubebit antiquos illos viros, obsoleta orationum exempla proponens nec facilia ad imitandum, qualia sunt de illa veteri officina, Hegesiae, et Critii et Nesiotæ, astricta, et nervosa, et aspera, et accurate intentis quasi lineis descripta : laborem porro et vigiliam et potum aquæ et assiduitatem necessaria esse dicet et quæ deprecari non liceat ; fieri enim non posse ut absque his viam emetiare. Quod vero omnium est molestissimum, plurimum etiam tibi tempus itineris hujus præscribet, annos multos, non secundum dies aut menses, sed secundum totas olympiades numerans, adeo ut qui audit succumbat ante et renunciet labori, et longum valere speratam illam felicitatem jubeat. At ille præter hæc etiam mercedes non exiguas poscit tot malorum, neque viæ se ducem præstiterit tibi, nisi magnum quiddam ante acceperit.

10. Hæc quidem dicet ille, vanusfactator et obsoletus vere homo et Saturnum olens, qui mortuos antiquos ad imitationem proponat, et eruere te postulet rationes olim sepultas, tanquam maximum quoddam bonum, gladiatorum fabri filium et alium Atrometi cujusdam grammatisæ jubeus te æmulari ; idque in pace, nec Philippo invadente, neque imperante Alexandro, ubi illorum ratio utilis tum videbatur ; nesciens quæ nunc recens inventa sit brevis et minime laboriosa et recta via rhetorices. At tu noli credere neve attendere illi, ne te forte assumptum evertat, aut denique ante tempus ut consenes laboribus efficiat. Verum si omnino amas Rhetoricen, et quam celerrime illa vis potiri, plena adhuc vigore dum frueris, ut etiam ab illa colare ; jam et hirsutum illum et ultra mediocritatem virilem valere longum jube, escendere ipsum, et alios quotquot decipere potest educere ; anhelantemque et multo sudore fluentem relinque.

11. Ad alteram vero viam transgressus, quum alios multos invenies, tum in his omniscium quendam et usquequaque pulchrum hominem, fluctuante incessu, infracta cervice, vultu femineo, mellita voce, unguenta spirantem, summo digito scalpentem caput, paucos illos jam quidem, sed crispas ferrugineo colore capillos studiose componentem, delicatissimum quendam Sardanapalum, aut Cinyram, aut Agathonem ipsum, venustum illum poetam tragædiæ. Dico autem ideo, ut his illum indicis agnoscas, neu fugiat te res adeo divina, adeo Veneri cara atque Gratiis. Quamquam quid dico ? quem adeo, si vel ad te claudentem oculos accedens dicat aliquid Hymettio illo aperto ore, et consue-

φωνήν ἀφείη, μάθοις ἂν ὡς οὐχὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐστίν, οἱ ἀρούρης καρπὸν ἔδομεν, ἀλλὰ τι ξένον φάσμα δρόσῳ ἢ ἀμβροσίᾳ τρεφόμενον. Τούτῳ τοίνυν προσελθὼν καὶ παραδοὺς σεαυτὸν αὐτίκα μάλα ῥήτωρ καὶ περιβλεπτός καὶ, ὡς ὀνομάζει αὐτὸς, βασιλεὺς ἐν τοῖς λόγοις ἀπονητὶ καταστήσῃ τὰ τέθριππα ἐλαύνων τοῦ λόγου· διδάξεται γὰρ σε παραλαβὼν τὰ πρῶτα μὲν ἐκεῖνα.

12. Μᾶλλον δὲ αὐτὸς εἰπάτω πρὸς σέ· γελοῖον γὰρ ὑπὲρ τοιούτου ῥήτορος ἐμὲ ποιεῖσθαι τοὺς λόγους φαῦλον ὑποκριτὴν ἴσως τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων, μὴ καὶ συντρίψῃ που πεσὼν τὸν ἥρωα ὃν ὑποκρίνομαι. Φαίη τοιγαροῦν ἂν πρὸς σέ ὧδέ πως ἐπισπασάμενος ὁπόσον ἔτι λοιπὸν τῆς κόμης καὶ ὑπομειδιάσας τὸ γλαφυρὸν ἐκεῖνο καὶ ἀπαλὸν οἷον εἴωθεν, Αὐτοθαΐδα τὴν κωμικὴν ἢ Μαλθακὴν ἢ Γλυκεράν τινὰ μιμησάμενος τῷ προσήνεϊ τοῦ φθέγματος· ἄγροικον γὰρ τὸ ἀρρενωπὸν καὶ οὐ τοῦ ἀβροῦ καὶ ἐρασμοῦ ῥήτορος.

13. Φήσῃ τοίνυν πάνυ μετριάζων ὑπὲρ αὐτοῦ, Μῶν σε, ὠγαθὲ, ὁ Πύθιος ἐπεμψεν ἐπ' ἐμὲ ῥητόρων τὸν ἀριστον προσειπὼν, ὥσπερ ὅτε Χαιρεφῶν ἤρετο αὐτὸν, ἔδειξεν ὅστις ἦν ὁ σοφώτατος ἐν τοῖς τότε; Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ κατὰ κλέος αὐτὸς ἦκεις ἀκούων ἀπάντων ὑπερεκπεπληγμένων τὰ ἡμέτερα καὶ ὑμνούντων καὶ τεθηπότων καὶ ὑπεπτηχότων, αὐτίκα μάλα εἴσῃ πρὸς οἷόν τινα δαιμόνιον ἄνδρα ἦκεις. Προσδοκῆσθαι δὲ μηδὲν τοιοῦτον ὄψεσθαι οἷον τῷδε ἢ τῷδε παραβαλεῖν, ἀλλ' εἴ τις ἢ Τιτυὸς ἢ Ὠτός ἢ Ἐφιάλτης, ὑπὲρ ἐκείνους πολὺ φανεῖται σοὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερφυῖς καὶ τεράστιον· ἐπεὶ τοὺς γε ἄλλους τοσοῦτον ὑπερφωνοῦντα εὐρήσεις ὁπόσον ἢ σάλπιγξ τοὺς αὐλοὺς καὶ οἱ τέττιγες τὰς μελίττας καὶ οἱ χοροὶ τοὺς ἐνδιδόντας.

14. Ἐπεὶ δὲ καὶ ῥήτωρ αὐτὸς ἐθέλεις γενέσθαι καὶ τοῦτο οὐκ ἂν παρ' ἄλλου ῥᾶον μάθοις, ἔπου μόνον, ὃ μέλημα, οἷς ἂν εἴπω καὶ ζήλου πάντα καὶ τοὺς νόμους, οἷς ἂν ἐπιτάξω χρῆσθαι, ἀκριβῶς μοι παραφύλαττε. Μᾶλλον δὲ ἤδη προχώρει μηδὲν ὀκνήσας μηδὲ πτοηθεὶς, εἰ μὴ προετελέσθης ἐκεῖνα τὰ πρὸ τῆς ῥητορικῆς, ὁπόσα ἢ ἄλλη προπαιδεία τοῖς ἀνοήτοις καὶ ματαίοις μετὰ πολλοῦ καμάτου ὁδοποιεῖ· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν δεήσει. Ἀλλ' ἀνίπτοις ποσὶν — ἢ πραιομῖα φησὶν — ἐμβαινε, οὐ μείον ἔξων διὰ τοῦτο, οὐδ' ἂν, τὸ κρινότατον, μηδὲ γράφειν τὰ γράμματα εἰδῆς· ἄλλο γάρ τι παρὰ ταῦτα ὁ ῥήτωρ.

15. Λέξω δὲ πρῶτον μὲν ὁπόσα χρὴ αὐτὸν σε οἰκοθεν ἔχοντα ἦκειν ἐφόδια πρὸς τὴν πορείαν καὶ ὅπως ἐπισιτίσασθαι, ὡς ἂν τάχιστα διανύσαι δυνηθείης· ἔπειτα καὶ αὐτὸς ἃ μὲν προϊόντι ἐπιδεικνύς κατὰ τὴν ὁδὸν, ἃ δὲ καὶ παραινῶν, πρὶν ἥλιον δῦναι, ῥητορὰ σε ὑπὲρ τοὺς πάντας ἀποφανῶ οἷος αὐτὸς εἰμι, ἀναμφιλέκτως τὰ πρῶτα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα τῶν λέγειν ἐπιχειρούντων. Κόμιζε τοίνυν τὸ μέγιστον μὲν τὴν ἀμαθίαν, εἴτα θράσος ἐπὶ τούτῳ καὶ τόλμαν καὶ ἀναισχυντίαν αἰδῶ δὲ ἢ ἐπιείκειαν ἢ μετριοτήτητα ἢ ἐρύθημα οἴκοι ἀπόλιπε· ἀχρεῖα γὰρ καὶ ὑπεναντία τῷ πράγματι

tam vocem emittat, statim agnoscas non esse de nostro genere aliquem, qui terræ fructum edimus, sed peregrinum quoddam spectrum, rore pastum vel ambrosia. Ad hunc igitur si accesseris, huic te si tradideris, e vestigio rhetoris, et conspicuus, et, ut ipse appellat, rex in dicendo sine labore constitueris, quadrigis orationis veli solitus: assumptum enim te prima statim ista docebit.

12. Potius vero ipse te alloquatur: ridiculum enim fuerit pro eo me rhetore verba facere, malum forte talium tantorumque actorem, ut metus sit ne etiam lapsus alicubi personam herois quam ago conteram. Dicit ergo ad te ita fere, ubi prius quantum adhuc superest comæ promiserit, ac venustulum illud atque molle, ut solet, subriserit, ipsam illam Thaida comicam, aut Malthacen, vel Glyceram quandam blanditia vocis imitatus: rusticus enim est virilis ille vultus, nec delicatum amabilemque rhetorem decens.

13. Dicit igitur modeste admodum de se, Numquid te, vir optime, Pythius misit ad me, quem rhetorum vocarit optimum, ut Chærephonti olim se interroganti ostendit quis esset eorum qui tum viverent sapientissimus? Si vero non istud, sed gloria invitatus sponte venis, quum omnes audias supra modum ad nostra percelli, eaque decantare, et stupere, et fasces nobis submittere: statim sane scies ad quam divinum virum veneris. Exspectes vero nihil te eorum visurum, quale huic vel illi queat comparari; sed si quis aut Tityus, aut Otus, aut Ephialtes, supra illos omnino ingens tibi nostrum opus et prodigiosum videbitur: quandoquidem ita superari ceteros meæ magnificentia vocis invenies, quantum a tuba tibias, et apes a cicadis, et a choris illos qui cantum ordiuntur.

14. Quando autem ipse etiam rhetor vis fieri, hoc sane a nemine didiceris facilius; sequere modo, o mea cura, quaecumque dixerō, et æmulare omnia, et leges quibus te uti jussero, accurate mihi observa omnes. Quin potius jam procede, nihil cunctatus, neque perterritus si nondum initiatus sis illis quæ ante rhetoricen altera illa prævia disciplina dementibus et vanis hominibus multo cum labore tanquam viam substernit: nihil enim iis opus erit. Sed illotis pedibus (ait proverbium) ingredi, nihilo propter hoc deteriore conditione futurus, etiam si neque communissimum illud scias, scribere literas: aliud enim quid præter illa est rhetor.

15. Dicam vero prius quæ oporteat ipsum te viatici instar ad hoc iter domo afferre et quomodo parasse commeatum, ut quam celerrime emetiri illud possis. Tum ipse quoque partim progredienti in via ostendens, partim admonens, ante solem occasum rhetorem te supra omnes efficiam, qualis ipse sum, qui extra controversiam primas et medias et ultimas feram eorum qui audent dicere. Affer igitur quod maximum est, inscitiam, deinde confidentiam post hoc, et audaciam atque impudentiam: pudorem vero, aut aequitatem, aut modestiam, aut ruborem domi relinque: inutilia enim et contraria negotio: at clamorem etiam affer

de nostro
peregrinum
Ad hunc
tigitio rhetor
in dicendo
hi solitus :

enim fuerit
lium tanto-
alibubi per-
o ad te ita
promiserit,
serit, ipsam
eram quan-
virilis ille
ecens.

quid te,
am vocarit
endit quis
i vero non
omnes au-
antare, et
e scies ad
o nihil te
arari; sed
upra illos
idebitur:
ntia vocis
adis, et a

hoc sane
ca cura,
quibus te
in potius
nondum
a pravia
m labore
it. Sed
propter
commu-
uid præ-

ci instar
beatum,
quoque
onens,
ificiam,
medias
igitur
ost hoc,
et acqui-
e : inu-
n affer

τι· ἀλλὰ καὶ βοήν ὅτι μεγίστην καὶ μέλος ἀναίσχυντον καὶ βάδισμα ὅσον τὸ ἐμόν. Ταῦτα δὲ πᾶν ἀναγκαῖα μόνα καὶ ἔστιν ὅτε ἱκανά. Καὶ ἡ ἐσθῆς δὲ ἔστω εὐαν-
θῆς καὶ λευκὴ ἔργον τῆς Ταραντίνης ἐργασίας, ὡς διαφαίνεσθαι τὸ σῶμα, καὶ ἡ κρηπίς Ἀττικὴ καὶ γυ-
ναϊκεία, τὸ πολυσχιδὲς, ἡ ἐμβὰς Σικυωνία πῖλοις τοῖς λευκοῖς ἐπιπρέπουσα, καὶ ἀκόλουθοι πολλοὶ καὶ βιβλίον ἀεί. Ταῦτα μὲν αὐτὸν χρὴ συντελεῖν.

16. Τὰ δ' ἄλλα καθ' ὁδὸν ἤδη προῖόν ὄρα καὶ ἄκουε. Καὶ δὴ σοὶ τοὺς νόμους δειμι, οἷς χρῶμενόν σε ἡ Ῥητορικὴ γινωριεῖ καὶ προσήσεται, οὐδὲ ἀποστραφή-
σεται καὶ σκοραχιεῖ καθάπερ ἀτέλεστον τινα καὶ κα-
τάσκοπον τῶν ἀπορρήτων. Ἀλλὰ σχήματος μὲν τὸ πρῶτον ἐπιμεληθῆναι χρὴ μάλιστα καὶ εὐμόρφου τῆς ἀναβολῆς, ἔπειτα δὲ πεντεκαίδεκά που ἡ οὐ πλείω γε τῶν εἰκοσιν Ἀττικὰ ὀνόματα ἐκλέξας ποθὲν, καὶ ταῦτα ἀκριβῶς ἐκμελετήσας, πρόχειρα ἐπ' ἄκρας τῆς γλώτ-
της ἔχε, τὸ ἄττα καὶ κᾶτα καὶ μῶν καὶ ἀμηγέπη καὶ λῶστε καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ἐν ἅπαντι λόγῳ καθάπερ τι ἥδυσμα ἐπίπαττε αὐτῶν· μελέτω δὲ μηδὲν τῶν ἄλλων, εἰ ἀνόμοια τούτοις καὶ ἀσύμφυλα καὶ ἀπωδά· ἡ πορ-
φύρα μόνον ἔστω καλὴ καὶ εὐανθῆς, κἂν σισύρα τῶν παχειῶν τὸ ἱμάτιον ᾗ.

17. Μετὰ δὲ ἀπόρρητα καὶ ξένα ῥήματα καὶ σπα-
νιάκεις εἰρημένα ὑπὸ τῶν πάλαι, καὶ ταῦτα ξυμφορήσας ἀποτόξευε προχειριζόμενος πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας· οὕτω γάρ σε ὁ λεῶς ὁ πολὺς ἀποδύσσονται καὶ θαυμαστὸν ὑπολήψονται καὶ τὴν παιδείαν ὑπὲρ αὐτοῦς, εἰ ἀπο-
στελεγγίσασθαι μὲν τὸ ἀποξύσασθαι λέγοι τις, τὸ δὲ ἡλίω θέρεσθαι εἰληθερεῖσθαι, τὸν ἀρραβῶνα δὲ προνό-
μιον, τὸν ὄρθρον δὲ ἀχροκνεφές. Ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸς ποιεῖ καινὰ καὶ ἀλλόκοτα ὀνόματα καὶ νομοθέτει τὸν μὲν ἐρμηνεύσαι δεινὸν εὐλεξίν καλεῖν, τὸν συνετὸν σο-
φόνουν, τὸν ὀρηκτὴν δὲ χειρόσοφον. Ἄν σολοικίσης δὲ ἡ βαρβαρίσης, ἐν ἔστω φάρμακον ἢ ἀναισχυντία, καὶ πρόχειρον εὐθὺς ὄνομα οὔτε ὄντος τινὸς οὔτε γενο-
μένου ποτὲ ποιητοῦ ἢ συγγραφέως, ὅς οὕτω λέγειν ἔδοκίμαζε σοφὸς ἀνὴρ καὶ τὴν φωνὴν ἐς τὸ ἀκρότατον ἀπηκριβωμένος. Ἀλλὰ καὶ ἀναγίνωσκε τὰ παλαιὰ μὲν μὴ σύ γε, μηδὲ εἴ τι δ' ἄλλος Ἰσοκράτης ἢ ὁ χα-
ρίτων ἄμοιρος Δημοσθένης ἢ ὁ ψυχρὸς Πλάτων, ἀλλὰ τοὺς τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν λόγους καὶ ἅς φασὶ ταύτας μελέτας, ὡς ἔχῃς ἀπ' ἐκείνων ἐπισιτισάμενος ἐν καιρῷ καταχρήσασθαι καθάπερ ἐκ ταμείου προαιρῶν.

18. Ἐπειδὴν δὲ καὶ δέη λέγειν καὶ οἱ παρόντες ὑποβάλλωσί τινας ὑποθέσεις καὶ ἀφορμὰς τῶν λόγων, ἅπαντα μὲν ὁπόσα ἂν ᾗ δυσχερῆ, εὐχερῆ λεγέσθω καὶ ἐκφυλιζέσθω ὡς οὐδὲν ὅλως ἀνδρῶδες αὐτῶν ἐλομένων· ἐλομένων δὲ μηδὲν μελλήσας λέγε ὅτι κεν ἐπ' ἀκαι-
ρίμαν γλῶτταν ἔλθῃ, μηδὲν ἐκείνων ἐπιμεληθεὶς, ὡς τὸ πρῶτον, ὥσπερ οὖν καὶ ἔστι πρῶτον, ἐρεῖς ἐν καιρῷ προσήκοντι καὶ τὸ δεύτερον μετὰ τοῦτο καὶ τὸ τρίτον μετ' ἐκείνο, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἐμπεσὼν πρῶτον λεγέσθω, καὶ ἢν οὕτω τύχῃ, περὶ τῷ μετώπῳ μὲν ἡ κνημῖς,

quammadium, et modulationem impudentem, incessum-
que qualis est meus. Hæc vero omnino necessaria sunt,
sola, interdum plane sufficiunt. Vestis autem sit florida
et candida, de Tarentino textrino, ut corpus perluceat; cre-
pida Attica et muliebris, scissilis illa; calceus Sicyonius,
qui in albis coactilibus magis deceat. Sint etiam pedissequi
multi, et semper liber. Et hæc ipsum te confectum oportet.

16. Reliqua in via jam inter progrediendum vide atque
audi. Nimirum leges tibi explico, quibus utentem agnoscet
te Rhetorice atque admittet, neque aversabitur et jubebit
facessere, tanquam non initiatum et mysteriorum explora-
torem. Sed primo maxima habitus cura habenda est, et
decentis amictus: deinde quindecim ferme, non plura certe
viginti, Attica nomina undecumque collecta, eaque diligenti
meditatione comprehensa, in promptu et extrema lingua ha-
beto, illud ἄττα, et κᾶτα, et μῶν, et ἀμηγέπη, et λῶστε, et
similia, et in unaquaque oratione tanquam condimentum illo-
rum quoddam asperge: reliquorum vero nulla cura sit, si
dissimilia his, et ex alia quasi tribu sint et absona: purpura
modo pulchra sit et florida, licet crassa de pellibus penula
sit ipsum vestimentum.

17. Postea abstrusa sunt et peregrina verba, et rarer
a veteribus dicta: atque hæc collecta in promptu habe, ut
jaculari possis in eos qui tecum loquuntur: ita enim vulgus
te respicient atque admirandum hominem putabunt, cujus
suum supra captum sit eruditio, si ἀποστελεγγίσασθαι quis
dicat pro destringi, et pro sole uti εἰληθερεῖσθαι, et arrhabo-
nem nomines προνόμιον, et diluculum ἀχροκνεφές. Interdum
vero et ipse fingas nova et prodigiosa nomina, præcipiens
vocari eum qui eloquendo valet, εὐλεξίν, et prudentem σο-
φόνουν, saltatorem vero χειρόσοφον. Si vero vel in jungen-
dis verbis peccaveris, vel barbara singula protuleris, unum
sit remedium, impudentia, atque in promptu statim nomen
alicujus qui neque sit neque fuerit unquam poetæ, vel so-
lutæ orationis scriptoris, qui ita dicendum probaverit, vir
doctus et linguæ ad summam accurationem peritus. Verum
leges etiam non tu quidem vetera, neque si quid nugator
ille Isocrates, aut expers Gratiarum Demosthenes, aut fri-
gidus Plato scripsere; sed libros paullo ante nostram æta-
tem editos, et istas quas declamationes vocant, ut commeatu
ab iis instructus, habeas quo in tempore abutaris, atque
inde tanquam e penu depromas.

18. Si vero etiam dicendum sit, et argumenta quædam
præsentibus subjecerint atque dicendi materiem; quæcumque
difficilia sunt, facilia dicantur, et contemnantur, quasi virile
omnino nihil ipsi elegerint: verum quando elegere, tu nihil
cunctatus dicito quodcumque tandem verbum intempesti-
vam in linguam venerit, nihil curans ista, ut primum, sicut
nempe primum est, suo tempore dicas et secundum post
hoc, et post illud tertium: sed quod subierit primum, pri-
mum dicatur; ac si ita usu veniat, fronti ocrea circumdetur,

περὶ τῇ κνήμῃ δὲ ἡ κόρυς. Πλὴν ἄλλ' ἐπειγε καὶ σύνειρε καὶ μὴ σιώπα μόνον. Κἂν περὶ ὑβριστοῦ τινος ἢ μοιχοῦ λέγῃς Ἀθήνησι, τὰ ἐν Ἰνδοῖς καὶ Ἐκβατάνοις λεγέσθω. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ Μαραθὼν καὶ ὁ Κυνάγειρος, ὧν οὐκ ἂν τι ἄνευ γένοιτο. Καὶ αἰεὶ ὁ Ἄθως πλείσθω καὶ ὁ Ἑλλήσποντος πεζευέσθω καὶ ὁ ἥλιος ὑπὸ τῶν Μηδικῶν βελῶν σκεπέσθω καὶ Ξέρξης φευγέτω καὶ ὁ Λεωνίδας θαυμαζέσθω καὶ τὰ Ὀρουάδου γράμματα ἀναγιγνωσκέσθω, καὶ ἡ Σαλαμὶς καὶ τὸ Ἀρτεμίσιον καὶ αἱ Πλαταιαὶ πολλὰ ταῦτα καὶ πυκνὰ, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα ὀνόματα ἐπιπολαζέτω καὶ ἐπανθείτω, καὶ συνεχὲς τὸ ἅττα καὶ τὸ δῆπουθεν, κἂν μηδὲν αὐτῶν δέῃ· καλὰ γάρ ἐστι καὶ εἰκὴ λεγόμενα.

19. Ἦν δέ ποτε καὶ ᾄσαι χαιρὸς εἶναι· δοκῇ, πάντα σοι ᾄδέσθω καὶ μέλος γιγνέσθω. Κἂν ποτε ἀπορήσης πράγματος ὠδικοῦ, τοὺς ἄνδρας τοὺς δικαστὰς ὀνομάσας ἐμμελῶς πεπληρωμέναι οἶου τὴν ἁρμονίαν. Τὸ δὲ οἷμοι τῶν κακῶν πολλάκις, καὶ ὁ μηρὸς πατασέσθω, καὶ λαρύγγιζε καὶ ἐπιχρέμπτου τοῖς λεγομένοις καὶ βᾶδιζε μεταφέρων τὴν πυγὴν. Καὶ ἦν μὲν σε μὴ ἐπαινῶσιν, ἀγανάκτει καὶ λοιδοροῦ αὐτοῖς· ἦν δὲ ὀρθοὶ ἐστήκωσιν ὑπὸ τῆς αἰσχύνῃς ἤδη πρὸς τὴν ἕξοδον ἔτοιμοι, καθέζεσθαι κέλευε, καὶ ὅλως τυραννὶς τὸ πρᾶγμα ἔστω.

20. Ὅπως δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν λόγων θαυμάζωσιν, ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν ἀρξάμενος ἢ καὶ νῆ Δία ἀπὸ τῶν Δευκαλίωνος καὶ Πύρρας γάμων, ἦν δοκῇ, καταβίβαζε τὸν λόγον ἐπὶ τὰ νῦν καθεστῶτα· οἱ μὲν γὰρ συνιέντες ὀλίγοι, καὶ μάλιστα μὲν σιωπήσονται ὑπ' εὐγνωμοσύνης, ἦν δὲ καὶ λέγῃσι τι, ὑπὸ φόβου αὐτὸ δόξουσι ὀρᾶν· οἱ πολλοὶ δὲ τὸ σχῆμα καὶ φωνὴν καὶ βᾶδισμα καὶ περίπατον καὶ μέλος καὶ χρηπίδα καὶ τὸ ἅττα σου ἐκεῖνο τεθήπασιν καὶ τὸν ἰδρῶτα ὀρῶντες καὶ τὸ ἄσθμα οὐκ ἔχουσιν ὅπως ἀπιστήσουσι μὴ οὐχὶ πάνδεινόν τινα ἐν τοῖς λόγοις ἀγωνιστὴν εἶναι σε. Ἄλλως τε καὶ τὸ ταχὺ τοῦτο οὐ μικρὰν ἔχει τὴν ἀπολογίαν καὶ θαῦμα παρὰ τοῖς πολλοῖς· ὥστε ὅρα μὴ ποτε γράψῃς ἢ σκεψάμενος παρέλθῃς, ἔλεγχος γὰρ σαφὴς ταῦτά γε.

21. Οἱ φίλοι δὲ πηδάτωσαν αἰεὶ καὶ μισθὸν τῶν δείπνων ἀποτινέτωσαν, εἴ ποτε αἰσθῶντό σε καταπεσούμενον, χεῖρα ὀρέγοντες καὶ παρέγοντες εὐρεῖν τὸ λεχθησόμενον ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν ἐπαινῶν διαλείμμασι· καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦδε μελέτω σοι τὸν χορὸν ἔχειν οἰκεῖον καὶ συνάδοντα. Ταῦτα μὲν σοι τὰ ἐν τοῖς λόγοις. Μετὰ ταῦτα δὲ προϊόντα σε δορυφορεῖτωσαν ἐγκεκαλυμμένον αὐτὸν καὶ περὶ ἱὸν ἔφῃς μεταξὺ διαλαμβάνοντα. Καὶ ἦν τις ἐντύχη, θαυμάσια περὶ σαυτοῦ λέγε καὶ ὑπερεπαίνει καὶ ἐπαχθοῦς γίγνου αὐτῷ· τί γὰρ ὁ Παιανιεὺς πρὸς ἐμέ; καί, Πρὸς ἓνα ἴσως μοι τῶν παλαιῶν ὁ ἀγών· καὶ τὰ τοιαῦτα.

22. Ὁ δὲ μέγιστον καὶ πρὸς τὸ εὐδοκιμεῖν ἀναγκαϊότατον ὀλίγου δεῖν παραλέλοιπα, ἀπάντων καταγέλα τῶν λεγόντων· καὶ ἦν μὲν τις καλῶς εἶπη, ἀλλότρια καὶ οὐχ' ἑαυτοῦ δεικνύειν δοκείτω· ἦν δὲ μετρίως ἐνεχθῇ,

et galea cruri. Verum insta, et verba continua, et modo ne tace. Et si de stupratore aliquo aut adultero dicas Athenis, quæ apud Indos aguntur et Ecbatanis, dicantur. Præter omnia vero Marathon et Cynægirus, sine quibus nihil fiat : et semper navigetur Athos, et pedibus transeat Hellespontus, tegaturque sol a sagittis Persicis, et fugiat Xerxes, et Leonidas in admiratione sit, et legantur sanguineæ Othryadis literæ, et audiantur Salamis, et Artemisium, ac Plataeæ, multa hæc et crebra : tum omnibus pauca illa nomina in summo innatent et florum instar præniteant ; perpetuumque sit illud ἅττα, atque δῆπουθεν, licet nusquam illis sit opus : pulchra enim sunt, etiam quum dicuntur temere.

19. Si vero aliquando etiam cantandi tempus esse videatur, cantentur omnia et fiant cantilena. Et si quando non habeas quod cantari aptum sit, appellandis flexa in cantum voce iudicibus impletam tibi harmoniam existima. Atque illud, Hei malorum ! frequens esto, et percutiatur femur ; tum modulanti gutture pronuncia, et screatu verba distingue, et inter agendum fluctuante podice ingredi. Et si te non laudent, indignator illis et maledicito ; sin per pudorem surrexerint, ad abeundum jam parati, assidere illos jubeto, atque in universum, regnum tu exerceto.

20. Ut vero copiam quoque in te admirentur rerum dicendarum, ab Iliacis inde temporibus facto initio, aut, per Jovem, a Deucalionis et Pyrrhae nuptiis, si videatur, ad illum qui nunc est status rerum orationem deducito. Nam qui intelligunt, pauci ; iique maximam partem bonitate quadam reticebunt : si quid vero dicant etiam, per invidiam videbuntur facere. Sed vulgus habitum, et vocem, et incessum, et inambulationem, et cantillationem, et crepidam, et illud tuum ἅττα admirantur, ac viso sudore tuo atque anhelatione, non possunt non credere, formidandum te in dicendo certatorem esse. Inprimis vero etiam illa extemporalitas excitationem non parvam præstat, atque apud populum admirationem. Itaque vide ne unquam scribas, aut post aliquam meditationem ad dicendum prodeas : in ista enim aperte deprehendaris.

21. Amici autem semper plaudant pedibus, et mercedem solvant cœnarum, si quando labare te sentiant, præbentes manum, et inter moras laudationum inveniendi quid dicas occasionem suppeditantes : nam illud quoque tibi curæ sit, chorum tibi tuum uti habeas qui concinat. Hæc quidem observanda tibi in ipsis orationibus. Post ea vero prodeunt te deducant, suo tectum satellitio, et de his quæ dixisti disputantem. Et si quis forte fiat obviam, admiranda de te dicito, et supra modum te ipse lauda, ut gravis ei sis : Quid enim ad me ille Pæaniensis ? et, Ad unum forte veterum mihi certamen est ; et id genus alia.

22. Quod autem maximum et ad famam parandam inprimis necessarium, pæne prætermiseram : quicumque dicunt, eos deride : et si quis bene dixerit, aliena, non sua, proferre videatur ; si feratur mediocriter, reprehensione di-

πάντα ἔστω ἐπιλήψιμα. Καὶ ἐν ταῖς ἀκροάσεσι μετὰ πάντας εἰσιέναι χρή, ἐπίσημον γάρ· καὶ σιωπησάντων ἀπάντων ξένον τινὰ ἔπαινον ἐπειπεῖν τὰς ἀκοὰς τῶν παρόντων ἐπιστρέφοντα καὶ ἐνοχλήσοντα, ὥς ναυτιᾶν ἀπαντας ἐπὶ τῷ φορτικῷ τῶν ὀνομάτων καὶ ἐπιφράττεσθαι τὰ ὄντα. Καὶ ἐπισείσης δὲ μὴ πολλάκις τὴν χεῖρα, εὐτελὲς γάρ, μὴδὲ ἀναστῆς, πλὴν ἀπαξ γε ἢ δις τὸ πλεῖστον· ὑπομειδία δὲ τὰ πολλὰ καὶ δῆλος γίγνου μὴ ἀρεσκόμενος τοῖς λεγομένοις. Ἀμφιλαφεῖς δὲ αἱ ἀφορμαὶ τῶν μέμψεων τοῖς συκοφαντικοῖς τὰ ὄντα. Τὰ δ' ἄλλα χρή θαρρεῖν· ἡ τόλμα γάρ καὶ ἀναισχυντία καὶ ψευδὸς πρόχειρον καὶ ὄρκος ἐπ' ἀκροῖς αἰ τοῖς χεῖλεσι καὶ φθόνος πρὸς ἀπαντας καὶ μῖσος καὶ βλασφημία καὶ διαβολαὶ πιθαναί. Ταῦτά σε ἀοίδιμον ἐν βραχεῖ καὶ περίβλεπτον ἀποφανεῖ. Τοιαῦτα μὲν τὰ φανερά καὶ τὰ ἔξω.

23. Ἰδίᾳ δὲ πάντα πράγματα ποιεῖν σοι δεδόχθω, κυβεύειν μεθύσκεσθαι λαγνεύειν μοιχεύειν ἢ αὐχεῖν γε, καὶ μὴ ποιῆς, καὶ πρὸς ἀπαντας λέγειν καὶ γραμματία ἐπιδεικνύειν ὑπὸ γυναικῶν δῆθεν γραφέντα· καλὸς γάρ εἶναι θέλει καὶ σοὶ μελέτω ὑπὸ τῶν γυναικῶν σπουδάζεσθαι δοκεῖν· ἐς τὴν ῥητορικὴν γάρ καὶ τοῦτο ἀνοίσουσιν οἱ πολλοί, ὥς διὰ τοῦτό σου καὶ ἄχρι τῆς γυναικωνίτιδος εὐδοχιμοῦντος· καὶ τὸ δεῖνα δὲ, μὴ αἰδεσθῆς, εἰ καὶ πρὸς ἀνδρῶν ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ ἐρᾶσθαι δοκοῖς, καὶ ταῦτα γενειήτης ἢ καὶ νῆ Δία φαλακρὸς ἤδη ὢν. Ἀλλ' ἔστωσαν οἱ καὶ ἐπὶ τούτῳ συνόντες· ἦν δὲ μὴ ὦσιν, οἱ οἰκέται ἱκανοί. Πολλὰ γὰρ καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου πρὸς τὴν ῥητορικὴν χρήσιμα παραγίγνεται· πλείων ἢ ἀναισχυντία καὶ θράσος. Ὅρξας ὡς λαλίστεραι αἱ γυναῖκες καὶ λοιδοροῦνται περιττῶς καὶ ὑπὲρ τοὺς ἀνδρας; εἰ δὴ τὰ ὅμοια πάσχοις, διοίσεις τῶν ἄλλων. Καὶ μὴν καὶ πιττοῦσθαι χρή μάλιστα μὲν τὰ πάντα, εἰ δὲ μὴ, πάντως ἔχεινα. Καὶ αὐτὸ δέ σοι τὸ στόμα πρὸς ἀπαντα ὁμοίως κεχηνέτω, καὶ ἡ γλῶττα ὑπηρετεῖτω καὶ πρὸς τοὺς λόγους καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὅποσα ἂν δύνηται· δύνανται δὲ οὐ σολοικίζειν μόνον καὶ βαρβαρίζειν οὐδὲ ληρεῖν ἢ ἐπιτορκεῖν ἢ λοιδορεῖσθαι ἢ διαβάλλειν καὶ ψεύδεσθαι, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ τι ἄλλο ὑποτελεῖν, καὶ μάλιστα ἦν πρὸς οὕτω πολλοὺς τοὺς ἔρωτας μὴ διαρκέσης· πάντα αὕτῃ γε ἐπιστάσθω καὶ γονιμωτέρα γιγνέσθω καὶ μὴδὲν ἀποστρέφειν.

24. Ἦν ταῦτα, ὦ παῖ, καλῶς ἐκμάθης — δύνασαι δέ· οὐδὲν γάρ ἐν αὐτοῖς βαρὺ — θαρρῶν ἐπαγγέλλομαι οὐκ ἐς μακρὰν σε ἀριστον ῥήτορα καὶ ἡμῖν ὅμοιον ἀποτελεσθήσεσθαι. Τὸ μετὰ τοῦτο δὲ οὐκ ἐμὲ χρή λέγειν ὅσα ἐν βραχεῖ παρέσται σοι τάγαθὰ παρὰ τῆς Ῥητορικῆς. Ὅρξας ἐμὲ, δὲ πατὴρ μὲν ἀφανοῦς καὶ οὐδὲ καθαρῶς ἐλευθέρου ἐγενόμην ὑπὲρ Ξοῖν καὶ Θμοῦν δεδουλευκός, μητὴρ δὲ ἀκεστρία, ἐπ' ἀμφοδίου τινός. Αὐτὸς δὲ τὴν ὥραν οὐ παντᾶπασιν ἀδόκιμος εἶναι δοξας τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ φιλῷ τῷ τρέφεσθαι συνῆν τινι κακοδαίμονι καὶ γλίσχρῳ ἐραστῇ, ἐπεὶ δὲ τὴν ὁδὸν ταύτην ῥάστην οὖσαν κατεῖδον καὶ διεκπαίσας ἐπὶ τῷ

gna sint omnia. In recitationibus ultimus omnium ingredere; facit enim te conspicuum: et tacentibus omnibus, peregrinam quadam laudationem subjicere memento, quæ aures præsentium advertat et offendat, ut nauseent omnes ad verborum insolentiam, et aures obturent. Neque vero manum sæpe ad laudandum moveas, vile enim id est; neu assurgas, nisi semel forte aut his ad summum: subride autem frequenter, et ostende non placere tibi quæ dicuntur. Opportunæ sunt autem ad reprehendendum occasiones apud eos, qui pronas calumniis aures habent. Ceterum confidendum est: audacia enim, et impudentia, et mendacium in promptu, et iurandum in extremis semper labiis, et invidia contra omnes, et odium, et maledicentia, et calumniæ probabiles. Hæc celebrem te brevi et conspicuum facient. Atque talia sunt quæ extra sunt et apparent.

23. In privato autem facinora omnia committere tibi decretum sit, aleatorem esse, inebriari, libidinari, mœchari, aut gloriari certe, si non feceris, idque apud omnes dicere, et literulas ostendere a mulieribus scilicet scriptas. Etenim pulcher esse velle debes, et hoc agere ut mulieres studiose videantur te sectari: nam hoc quoque ad rhetoricen vulgo referent, quasi ea causa in ipsa gynæconitide gratiosus sis. Verum nec illud tibi pudori sit, si a viris quoque diversæ rei causa amari videre, idque barbatus quum sis, aut, ita me Jupiter, jam calvus. Sed sint qui etiam hac ipsa causa semper tecum sint: si vero non sint, servi sufficient. Multa enim ex hac etiam re commoda facultati dicendi utilia accedunt: major erit impudentia atque audacia. Viden' ut loquaciores sint mulieres, et abunde maledicant ac supra viros? si ergo idem quod illæ patiaris, præcelles reliquis. Verum etiam pice velli oportet maxime sane per omnia; si vero minus, omnino quidem illis partibus. Ipsum vero os tibi ad omnia hiet pariter, et ministret lingua quum ad sermones, tum ad alia quæcumque poterit: potest autem non solæcismos tantum committere aut barbarismos, neque nugari solum, aut pejerare, aut maledicere, aut calumniari ac mentiri; sed noctu aliud quoque subire ministerium, inprimis ad multos adeo amores si non sufficias. Omnia quidem illa norit, et genitalior fiat, neu quicquam aversetur.

24. Hæc si, puer, diligenter edidiceris (potes vero; neque enim quicquam est in illis difficile), confidenter tibi polliceor, non longo interjecto tempore optimum te rhetora et nobis similem redditum iri. Quod sequitur, non opus est uti ego dicam, quot brevi bona a Rhetorice tibi affutura sint. Vides enim me, qui ignobili patre natus sim, et ne pure quidem libero, ut qui ultra Xoin et Thmuin servierit, matre autem sarcinatrice, in bivio quodam. Ipse autem, qui forma viderer esse non omnino contemnenda, primo solorum alimenterum pretio sui cum amatore misero atque avaro: quum vero viderem hanc viam esse facillimam, per eamque prorumpens in summo jam essem (erant mihi enim,

ἄκρῳ ἐγενόμην — ὑπῆρχε γάρ μοι, ὦ φίλη Ἀδράστεια, πάντα ἐκεῖνα ἃ προεῖπον ἐφόδια, τὸ θράσος, ἡ ἀμαθία, ἡ ἀναισχυντία — πρῶτον μὲν οὐκέτι Ποσεινὸς ὀνομάζομαι, ἀλλ' ἤδη τοῖς Διὸς καὶ Λήδας παισὶν δμῶνυμος γεγέννημαι· ἔπειτα δὲ γρατὶ συνοικήσας τὸ πρῶτον μὲν ἐγαστριζόμενῃ πρὸς αὐτῆς ἐρᾶν προσποιούμενος γυναικὸς ἐβδομηκοντούτιδος τέτταρας ἔτι λοιποὺς ὀδόντας ἐχούσης, χρυσίῳ καὶ τούτους ἐνδεδεμένους. Πλὴν ἀλλὰ γε διὰ τὴν πενίαν ὑφιστάμην τὸν ἄλλον καὶ τὰ ψυχρὰ ἐκεῖνα τὰ ἐκ τῆς σοροῦ φιλήματα ὑπερήδιστά μοι ἐποίει ὁ λιμός. Εἴτα ὀλίγου δεῖν κληρονόμος ὢν εἶχεν ἀπάντων κατέστην, εἰ μὴ κατάρατός τις οἰκέτης ἐμήνυσεν ὡς φάρμακον εἶναι ἐπ' αὐτὴν ἐωνημένος.

25. Ἐξωσθεὶς δὲ ἐπὶ κεφαλὴν ὅμως οὐδὲ τότε ἡπόρησα τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ ῥήτωρ δοκῶ καὶ ταῖς δίκαις ἐξετάζομαι προδιδούς τὰ πολλὰ καὶ τοὺς δικαστὰς τοῖς ἀνόητοις καθυπισχνούμενος, καὶ ἡττῶμαι μὲν τὰ πλεῖστα, οἱ φοίνικες δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ γλωροὶ καὶ ἐστεφανωμένοι· τούτοις γὰρ ἐπὶ τοὺς δυστυχεῖς χρῶμαι τοῖς δελέασιν. Ἀλλὰ καὶ τὸ μισεῖσθαι πρὸς ἀπάντων καὶ ἐπίσημον εἶναι με ἐπὶ τῇ μοχθηρίᾳ τοῦ τρόπου καὶ πολὺ πρότερον τῶν λόγων καὶ τὸ δεῖκνυσθαι τῷ δακτύλῳ τοῦτον ἐκεῖνον τὸν ἀκρότατον ἐν πάσῃ κακίᾳ λεγόμενον, οὐ μικρὸν εἶναι μοι δοκεῖ. Ταῦτά σοι παραινῶ, νῆ τὴν πάνδημον, πολὺ πρότερον ἐμαυτῷ παραινέσας καὶ χάριν ἐμαυτῷ οὐ μικρὰν ἐπισπασάμενος.

26. Εἶεν δὲ μὲν γεννάδας εἰπὼν ταῦτα πεπαύσεται· σὺ δὲ ἦν πεισθῆς τοῖς εἰρημένοις, καὶ δὴ παρῆναι νόμιζε οἷπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπόθεις ἐλθεῖν, καὶ οὐδὲν σε κωλύσει ἐπόμενον τοῖς νόμοις ἐν τε τοῖς δικαστηρίοις κρατεῖν καὶ ἐν τοῖς πλήθεσιν εὐδοκιμεῖν καὶ ἐπέραστον εἶναι καὶ γαμεῖν οὐ γραῦν τινα τῶν κωμικῶν, καθάπερ δὲ νομοθέτης καὶ διδάσκαλος, ἀλλὰ καλλίστην γυναῖκα τὴν Ῥητορικὴν, ὡς τὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκεῖνο πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνοντα φέρεσθαι σοὶ μᾶλλον πρέπειν περὶ σεαυτοῦ εἰπεῖν ἢ ἐκείνῳ περὶ τοῦ Διός· ἐγὼ δὲ — ἀγεννὴς γὰρ καὶ δειλὸς εἰμι — ἐκστήσομαι τῆς ὁδοῦ ὑμῖν καὶ παύσομαι τῇ ῥητορικῇ ἐπιπολάζων, ἀσύμβολος ὢν πρὸς αὐτὴν τὰ ὑμέτερα· μᾶλλον δὲ ἤδη πέπαυμαι. Ὡστε ἀκονιτὶ ἀνακηρύττεσθε καὶ θαυμάζεσθε μόνον τοῦτο μεμνημένοι, ὅτι μὴ τῷ τάχει ἡμῶν κεκρατήκατε ὠκύτεροι φανέντες, ἀλλὰ τῷ ῥάστῃ καὶ πρηνῇ τραπέσθαι τὴν ὁδόν.

LII.

ΦΙΛΟΨΕΥΔΗΣ ἢ ΑΠΙΣΤΩΝ.

1. ΤΥΧΙΑΔΗΣ. Ἔχεις μοι, ὦ Φιλόκλης, εἰπεῖν εἰ ποτε ἄρα τοῦτό ἐστιν ὃ τοὺς πολλοὺς εἰς ἐπιθυμίαν τοῦ ψεύδεσθαι προάγεται, ὡς αὐτοὺς τε χαίρειν μὴδὲν ὑγιὲς λέγοντας καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα διεξιούσι μάλιστα προσέγειν τὸν νοῦν;

cara Adrastea! praesidia illa quæ modo dicebam omnia, confidentia, inscitia, impudentia), primo quidem non amplius Pothinus nominor, sed jam Jovis et Ledæ pueris cognominis factus sum: deinde adjunxi me ad anum mulierem, a qua primum laute alebar, amare dum simulo mulierem septuagenariam, dentes adhuc quattuor habentem reliquos, auro revinctos et ipsos. Verumtamen paupertatis causa laborem sustinui, quum frigida illa de capulo oscula suavissima mihi fames redderet. Deinde parum aberat quin heres constitutus essem quæ habebat omnium, nisi servus execrabilis indicasset venenum a me, quod illi darem, esse euntum.

25. Præceps igitur ejectus, necessariis tamen ne sic quidem carui: sed et rhetor esse videor, et in judiciis versor, prævaricans sæpe, et judicium corruptionem insipientibus pollicens. Et plerumque causa equidem cado: sed palma tamen in janua virides et coronis cinctæ; illis enim ad infelices escis utor. Sed id ipsum quoque, quod odio sum omnibus, et quod insignis sum ob morum perversitatem, et quod multo prius quam ob orationis facultatem ideo monstror digito, quia princeps ipse in omni malitia dicor, non parvum mihi quidem videtur. Hæc tibi, ita me popularis Venus! præcipio, quæ multo prius ipse mihi præcepi, ea-que ratione gratiam mihi non parvam conciliavi.

26. Sint ista satis! generosus ille post hæc dicta tacebit. Tu vero si dictis ab illo moveare, jam adesse te puta quorsum venire initio desiderabas; neque quicquam te prohibebit quominus legibus illis obsecutus tum in judiciis vincas, tum bene audias apud multitudinem, et amabilis sis, ducasque non anum quandam de comicarum illo genere, ut tuus legislator et magister, sed mulierem pulcherrimam Rhetoricen, adeo ut Platonis illud, volucris curru vectum ferri, de te potius deceat dicere te, quam ipsum de Jove hoc dicere decuit. Ego vero (ignavus enim et timidus sum) de via vobis decedam, et desinam ob rhetoricen spectari, qui nihil ad eam conferam vestri illius modi: vel potius jam desii. Itaque sine pulvere prædicandos vos atque admirandos præbebo, illud solum recordati, non celeritate vos vestra vicisse, qui velociores judicati sitis, verum quod facillimam et declivem viam estis ingressi.

LII.

PHILOPSEUDES SIVE INCREDULUS.

1. TYCHIADES. Potesne mihi, Philocles, dicere, quid sit tandem illud quod ad mentiendi libidinem plerosque alligit, ut et ipsi gaudeant quum nihil sani dicunt, et narrantibus talia animum maxime attendant?

ΦΙΛΟΚΛΗΣ. Πολλά, ὦ Τυχιάδῃ, ἐστὶν ἃ τοὺς ἀνθρώπους ἐνίοις ἀναγκάζει τὰ ψευδῆ λέγειν ἐς τὸ χρησίμους ἀποβλέποντας.

ΤΥΧ. Οὐδὲν πρὸς ἔπος ταῦτα, φασὶν, οὐδὲ περὶ τούτων ἡρόμην ὁπόσοι τῆς χρείας ἔνεκα ψεύδονται. Συγγνώμης τοιγαροῦν οὗτοί γε μάλλον καὶ ἐπαίνου τινὲς αὐτῶν ἄξιοι, ὁπόσοι ἢ πολεμίους ἐξηπάτησαν ἢ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ τοιούτῳ φαρμάκῳ ἐχρήσαντο ἐν τοῖς δεινοῖς, οἷα πολλὰ καὶ Ὀδυσσεὺς ἐποίησεν τὴν τε αὐτοῦ φυγὴν ἀρνύμενος καὶ τὸν νόστον τῶν ἐταίρων. Ἀλλὰ περὶ ἐκείνων, ὦ ἄριστε, φημί οἱ αὐτὸ ἀνευ τῆς χρείας τὸ ψεῦδος περὶ πολλοῦ τῆς ἀληθείας τίθενται ἡδόμενοι τῇ πράγματι καὶ ἐνδιατρίβοντες ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἀναγκαίᾳ. Τούτους οὖν ἐθέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ τοῦτο ποιοῦσιν.

2. **ΦΙΛ.** Ἡ που κατανενόηκας ἤδη τινὰς τοιούτους, οἷς ἔμφυτος ἔρωσ οὗτός ἐστι πρὸς τὸ ψεῦδος;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα πολλοὶ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι.

ΦΙΛ. Τί δ' οὖν ἄλλο ἢ ἀνοίαν χρὴ αἰτίαν εἶναι αὐτοῖς φάναι τοῦ μὴ ἀληθῆ λέγειν, εἴ γε τὸ χεῖριστον ἀντὶ τοῦ βελτίστου προαιροῦνται;

ΤΥΧ. Οὐδὲν τοῦτο· ἐπεὶ πολλοὺς ἂν ἐγὼ σοι δείξαιμι συνετοὺς τᾶλλα καὶ τὴν γνώμην θαυμαστοὺς οὐκ οἶδ' ὅπως ἐαλωκότας τούτῳ τῇ κακῇ καὶ φιλοψευδεῖς ὄντας, ὡς ἀνιᾶσθαι με, εἴ τοιοῦτοι ἄνδρες ἄριστοι τὰ πάντα ὁμῶς χαίρουσιν αὐτούς τε καὶ τοὺς ἐντυχάζοντάς ἐξαπατῶντες· ἐκείνους μὲν γὰρ τοὺς παλαιούς πρὸ ἐμοῦ σὲ χρὴ εἰδέναι, τὸν Ἡρόδοτον καὶ Κτησίαν τὸν Κνίδιον καὶ πρὸ τούτων τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ὅμηρον αὐτὸν, ἀοιδίμους ἄνδρας, ἐγγράφῳ τῷ ψεύσματι κεχρημένους, ὡς μὴ μόνον ἐξαπατᾶν τοὺς τότε ἀκούοντας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μέχρι ἡμῶν διικνεῖσθαι τὸ ψεῦδος ἐκ διαδοχῆς ἐν καλλίστοις ἔπεσι καὶ μέτροις φυλαττόμενον. Ἐμοὶ γοῦν πολλάκις αἰδεῖσθαι ὑπὲρ αὐτῶν ἔπεισιν, ὁπόταν Οὐρανοῦ τομὴν καὶ Προμηθέως δεσμὰ διηγῶνται καὶ Γιγάντων ἐπανάστασιν καὶ τὴν ἐν Ἰδου πᾶσαν τραγωδίαν, καὶ ὡς δι' ἔρωτα ὁ Ζεὺς ταῦρος ἢ κύκνος ἐγένετο καὶ ὡς ἐκ γυναικὸς τις ἐς ὄρνεον ἢ ἐς ἄρκτον μετέπεσεν; ἔτι Πηγᾶσους καὶ Χιμαίρας καὶ Γοργόνας καὶ Κύκλωπας καὶ ὅσα τοιαῦτα, πάνυ ἀλλόκοτα καὶ τεράστια μυθῖδια παίδων ψυχὰς κηλεῖν δυνάμενα ἔτι τὴν Μορμῶν καὶ τὴν Λάμειαν δεδιότων.

3. Καίτοι τὰ μὲν τῶν ποιητῶν ἴσως μέτρια, τὸ δὲ καὶ πόλεις ἤδη καὶ ἔθνη πολλὰ κοινῇ δημοσίᾳ ψεύδεσθαι πῶς οὐ γελοῖον; εἰ Κρήτες μὲν τοῦ Διὸς τάφον δεικνύοντες οὐκ αἰσχύνονται, Ἀθηναῖοι δὲ τὸν Ἐριχθόνιον ἐκ τῆς γῆς ἀναδοθῆναι φασὶ καὶ τοὺς πρώτους ἀνθρώπους ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναφῆναι καθάπερ τὰ λάχανα, πολὺ σεμνότερον οὗτοί τῶν Θηβαίων, οἱ ἐξ ὀφείως ὀδόντων Σπαρτούς τινὰς ἀναβεβλαστηκέναι διηγοῦνται. Ὃς δ' ἂν οὖν ταῦτα καταγέλαστα ὄντα μὴ οἴηται ἀληθῆ εἶναι, ἀλλ' ἐμφρόνως ἂν ἐξετάζων ταῦτα Κοροΐβου τινὸς ἢ Μαργίτου νομίζοι τὸ πείθεσθαι ἢ Τριπτόλεμον ἐλάσαι διὰ τοῦ ἀέρος ἐπὶ δρακόντων ὑποπτέρων

PHILOCLES. Multa sunt, Tychiade, quæ cogant homines quosdam mendacia dicere, utilitatis suæ respectu.

TYCH. Nihil hæc ad rem, neque de his ego rogabam, quotquot usus alienjuss causa mentiuntur. Etenim venia hi potius, quidam eorum etiam laude digni sunt, qui vel hostes decipere, vel ad salutem tali remedio in malis usi sunt, qualia etiam Ulysses multa fecit, dum vel suam vitam redimeret, vel reditum sociorum. Verum de illis dico, vir optime, qui ipsum præter necessitatem mendacium longe veritati præponunt, eaque re delectantur, et nulla causa necessaria in ea versantur. De his scire velim ego, cui bono hoc faciant.

2. **PHIL.** Numquid jam cognovisti tales quosdam, quibus insitus sit hic amor mendacii?

TYCH. Et plurimi quidem sunt tales.

PHIL. Quid ergo aliud causæ illis esse, quam amentiam, dicendum est, quod verum non dicant, quando quod pessimum est pro optimo eligunt?

TYCH. Hoc nihil est; quandoquidem plurimos ego tibi ostenderim, prudentes alioquin et admirabili sapientia, nescio quomodo illo malo captos et mendaciorum studiosos, adeo ut male me habeat, si tales viri, optimi reliqua omnia, tamen gaudent seque et illos quibuscum sunt decipere. Illi enim antiquos prius, quam ego, tu noveris oportet, Herodotum, et Ctesiam Cnidium, et ante hos, poetas, Homerumque adeo ipsum, viros celeberrimos, scripto usos mendacio, adeo ut non modo qui tum erant auditores suos deceperint, sed ad nos etiam mendacium successive quadam verbis versibusque pulcherrimis commendatum pervenerit. Me quidem sæpe subit illorum vicem pudere, quum Cæli castrationem, et vincula Promethei enarrant, et seditionem Gigantum, et totam apud inferos tragudiam, et ut propter amorem Jupiter sit taurus vel cycnus factus, et ut ex muliere in avem aliqua aut in ursam mutata sit: ad hæc Pegasos, et Chimæras, et Gorgones, et Cyclopes, et quæ sunt ex eo genere, absurdæ omnino et portentosæ fabellæ, puerulorum mentes mulcere aptæ, qui etiamnum Larvam Lamiamque metuunt.

3. Qanquam poetarum illa forte tolerabilia fuerint mendacia: quod vero jam civitates et gentes multæ communiter et publice mentiuntur, qui non ridiculum? si Cretenses Jovis sepulcrum ostendentes non erubescunt, Athenienses vero Erichthonium de terra exstitisse aiunt, primosque homines, olerum instar, de Attico solo enatos; multo hi quidem speciosius quam Thebani, qui de serpentis dentibus Spartos (*salivos*) quosdam germinasse narrant. Si quis vero hæc tam ridicula non putet vera esse, sed iis prudenter examinatis, Corœbi cujusdam aut Margitæ judicet credere vel Triptolemum per aera vectum alatis draconibus, vel Panem

ἡ Πάνα ἦκειν ἐξ Ἀρκαδίας σύμμαχον ἐς Μαραθῶνα ἢ Ὀρείθυιαν ὑπὸ τοῦ Βορέου ἀναρπασθῆναι, ἀσεβὴς οὗτός γε καὶ ἀνόητος αὐτοῖς ἔδοξεν οὕτω προδήλοις καὶ ἀληθεσί πράγμασιν ἀπιστῶν· ἐς τοσοῦτον ἐπικρατεῖ τὸ ψεῦδος.

4. ΦΙΛ. Ἄλλ' οἱ μὲν ποιηταί, ὦ Τυχιάδῃ, καὶ αἱ πόλεις δὲ συγγνώμης τυγχάνοιεν ἂν, οἱ μὲν τὸ ἐκ τοῦ μύθου τερπνὸν ἐπαγωγότατον ὃν ἐγκαταμιγνύντες τῇ γραφῇ, ὅπερ μάλιστα δέονται πρὸς τοὺς ἀκροατάς, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Θηβαῖοι καὶ εἴ τινες ἄλλοι σεμνοτέρως ἀποφαίνονται τὰς πατρίδας ἐκ τῶν τοιούτων. Εἰ γοῦν τις ἀφέλοι τὰ μυθώδη ταῦτα ἐκ τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲν ἂν κωλύσαι λιμῶι τοὺς περιγηγῆτας αὐτῶν διαφθαρῆναι μηδὲ ἀμισθὶ τῶν ξένων τᾶλῃθές ἀκούειν ἐθελήσαντων. Οἱ δὲ μηδὲ μιᾶς ἔνεκα τοιαύτης αἰτίας ὁμῶς χαίροντες τῷ ψεύσματι παγγέλοιοι εἰκότως δοκοῖεν ἂν.

5. ΤΥΧ. Εὖ λέγεις· ἐγὼ γὰρ παρὰ Εὐκράτους ἤκω σοι τοῦ πάνυ πολλὰ τὰ ἀπίστα καὶ μυθώδη ἀκούσας, μᾶλλον δὲ μεταξὺ λεγομένων ἀπιῶν ὠχόμην οὐ φέρων τοῦ πράγματος τὴν ὑπερβολήν, ἀλλὰ με ὥσπερ αἱ Ἑρινύες ἐξήλασαν πολλὰ τεράστια καὶ ἀλλόκοτα διεξιόντος.

ΦΙΛ. Καίτοι, ὦ Τυχιάδῃ, ἀξιοπίστος δὲ Εὐκράτης ἐστὶ καὶ οὐδεὶς ἂν οὐδὲ πιστεύσειεν ὡς ἐκεῖνος οὕτω βαθὺν πῶγωνα καθειμένος ἐξηκοντούτης ἀνὴρ, ἔτι καὶ φιλοσοφία ξυνὼν τὰ πολλὰ, ὑπομείνειεν ἂν καὶ ἄλλου τινὸς ψευδομένου ἀκοῦσαι παρὼν, οὐχ ὅπως αὐτός τι τολμῆσαι τοιοῦτον.

ΤΥΧ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ ἑταῖρε, οἷα μὲν εἶπεν, ὅπως δὲ αὐτὰ ἐπιστώσατο, ὡς δὲ καὶ ἐπώμνυτο τοῖς πλείστοις παραστησάμενος τὰ παιδία, ὥστε με καὶ ἀποβλέποντα ἐς αὐτὸν ποικίλα ἐννοεῖν, ἄρτι μὲν ὡς μεμῆνοι καὶ ἔξω εἶη τοῦ καθεστηκότος, ἄρτι δὲ ὡς γόης ὢν ἄρα τοσοῦτον χρόνον ἐλελήθει με ὑπὸ τῇ λεοντῇ γελοῖόν τινα πίθηκον περιστέλλων· οὕτως ἄτοπα διηγείτο.

ΦΙΛ. Τίνα ταῦτα πρὸς τῆς Ἑστίας, ὦ Τυχιάδῃ; ἐθέλω γὰρ εἰδέναι ἦντινα τὴν ἀλαζονείαν ὑπὸ τηλικούτῳ τῷ πῶγωνι ἔσχεπεν.

6. ΤΥΧ. Εἶωθα μὲν καὶ ἄλλοτε, ὦ Φιλόκληις, φοιτᾶν πρὸς αὐτὸν, εἴ ποτε πολλὴν τὴν σχολὴν ἄγοιμι, τήμερον δὲ Λεοντίῳ συγγενέσθαι δεόμενος — ἑταῖρος δέ μοι, ὡς οἶσθα — ἀκούσας παρὰ τοῦ παιδὸς ὡς παρ' Εὐκράτην ἔωθεν ἀπέλθοι νοσοῦντα ἐπισκεψόμενος, ἄμφοῖν ἔνεκα, ὡς καὶ τῷ Λεοντίῳ συγγενοίμην κάκεῖνον ἴδοιμι — ἡγνοῖν γὰρ ὡς νοσοίη — παραγίγνομαι πρὸς αὐτόν· εὐρίσκω δὲ αὐτόθι τὸν μὲν Λεοντίχον οὐκέτι — ἐφθάκει γὰρ, ὡς ἔφασκεν, ὀλίγον προεξεληλυθώς — ἄλλους δὲ συχνούς, ἐν οἷς Κλεόδημός τε ἦν ὁ ἐκ τοῦ Περιπάτου καὶ Δεινόμαχος ὁ Στωϊκὸς καὶ Ἴων, οἶσθα τὸν ἐπὶ τοῖς Πλάτωνος λόγοις θαυμάζεσθαι ἀξιοῦντα ὡς μόνον ἀκριβῶς κατανενοηκότα τὴν γνώμην τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποφητεῦσαι δυνάμενον. Ὅρῳ οἷους ἀνδρας σοὶ φημι, πανσόφους καὶ παναρέτους,

venisse ex Arcadia auxiliatum in Marathonem, vel raptam a Borea Orithyiam : ille impius et amens illis videri solet, qui manifestis adeo et veris rebus fidem neget. Eo usque mendacium invaluit.

4. PHIL. Sed poetæ, Tychiade, et civitates veniam fere consequantur : alteri suavitatem fabularum, quæ tantas habeat illecebras, suæ scriptioni admiscentes, qua scilicet maxime ad auditores suos opus habent ; Athenienses vero ac Thebani, et si qui alii, augustiores talibus commentis reddunt patrias. Si quis enim tollat e Græcia fabulosa ista, nihil prohibuerit fame eorum monstratores perire, quum ne gratis quidem hospites audire verum velint. At qui nulla prorsus tali causa inducti tamen gaudent mendacio, illi merito videantur plane ridiculi.

5. TYCH. Recte istuc dicis. Ego enim ab Eucrate tibi adsum, nobili illo, ubi incredilibus multis et fabulosis auditis, vel potius in media eorum enarratione discessi, qui ferre egressam modum licentiam non possem : sed tanquam Furiae quædam me ejecerunt, illo portentosa multa et absurda enarrantes.

PHIL. Atqui, Tychiade, fide dignus Eucrates est, neque quisquam temere crediderit illum, qui prolixam adeo barbam submiserit, hominem sexagenarium, ad hoc cum philosophia diu versatum, vel alium sustinere posse ut audiat se præsentem mentientem, nedum ut ipse tale quid audeat.

TYCH. Nempe nescis, sodalis, qualia dixerit, quomodo fidem illis facere studuerit, quomodo dejeraverit ad pleraque, pueros etiam suos per quorum caput juraret interponens, adeo ut vultu in illum defixo varia cogitarem ; modo quidem furere hominem et mente non constare ; modo impostorem esse ac tam diu me fugisse, qui leonina pelle simium tegeret ridiculum : adeo absurda narrabat.

PHIL. Quænam ista, per ego te Vestam rogo, Tychiade? volo enim scire quamnam sub tanta barba tegat vanitatem.

6. TYCH. Solebam etiam alias, Philocles, ventitare ad illum, si valde otiosus essem : hodie vero quum Leonticho convento mihi opus esset, qui meus, ut nosti, sodalis est, audissemque ex ejus puero, mane abiisse ad Eucratem, ut ægrotantem viseret ; utriusque rei causa, ut et Leontichum convenirem, et viderem ipsum, ignarus ægrotum esse, eo venio. Ac Leontichum quidem non amplius ibi invenio, qui paullo ante, uti ille dicebat, discessisset ; sed alios frequentes, in quibus et Cleodemus erat Peripateticus, et Stoicus Dinomachus, atque Ion ; nosti illum qui de Platonicis disputationibus admirationi esse postulat, tanquam qui solus accurate sententiam viri perceperit et aliis possit interpretari. Viden' quos tibi viros narrem sapientia omni et virtute præditos, quodque caput rei est, de una-

8 τι περ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐξ ἐκάστης προαιρέσεως, αἰδεσίμους ἅπαντας καὶ μονονουχὶ φοβεροὺς τὴν πρόσσφιν; Ἔτι καὶ ὁ ἰατρὸς Ἀντίγονος παρῆν κατὰ χρεῖαν, οἶμαι, τῆς νόσου ἐπικληθεὶς, καὶ ῥᾶν ἐδόκει ἤδη ἔχειν ὁ Εὐκράτης καὶ τὸ νόσημα τῶν συντρόφων ἦν· τὸ ρεῦμα γὰρ ἐς τοὺς πόδας αὐθις αὐτῷ κατεληλύθει. Καθέζεσθαι οὖν με παρ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ Εὐκράτης ἐπένευσεν ἡρέμα ἐγκλίνας τῇ φωνῇ ἐς τὸ ἀσθενικόν, ὁπότε εἶδέ με, καίτοι βοῶντος αὐτοῦ καὶ διατεινομένου τι μεταξὺ εἰσιῶν ἐπήκουον. Καὶ γὰρ μάλα πεφυλαγμένος, μὴ ψαύσαιμι τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ἀπολογησάμενος τὰ συνήθη ταῦτα, ὡς ἀγνοήσαιμι νοσοῦντα καὶ ὡς, ἐπεὶ ἔμαθον, δρομαῖος ἔλθοιμι, ἐκαθεζόμεν πλῆσιον.

7. Οἱ μὲν δὲ ἐτύγχανον ἤδη περὶ τοῦ νοσήματος τὰ μὲν ἤδη προειρηκότες, τὰ δὲ καὶ τότε διεξιόντες, ἔτι δὲ καὶ θεραπείας τινὰς ἕκαστος ὑποβάλλοντες· ὁ γοῦν Κλεόδημος, Εἰ τοίνυν, φησὶ, τῇ ἀριστερᾷ τις ἀνελόμενος χαμόθεν τὸν ὀδόντα τῆς μυγαλῆς οὕτω φονευθείσης, ὡς προεῖπον, ἐνδύσειεν εἰς δέρμα λέοντος ἄρτι ἀποδάρντος, εἴτα περιάψει περὶ τὰ σκέλη, αὐτίκα παύεται τὸ ἀλγῆμα. Οὐκ εἰς λέοντος, ἔφη ὁ Δεινόμαχος, ἐγὼ ἤκουσα, ἐλάφου δὲ θηλείας ἔτι παρθένου καὶ ἀβάτου· καὶ τὸ πρᾶγμα οὕτω πιθανώτερον· ὡκὺ γὰρ ἡ ἔλαφος καὶ ἔρρωται μάλιστα ἐκ τῶν ποδῶν. Καὶ ὁ λέων ἀλκιμος μὲν, καὶ τὸ λίπος αὐτοῦ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ καὶ αἱ τρίχες ἐκ τοῦ πώγωνος αἰ ὀρθαὶ μεγάλα δύναιντ' ἂν, εἴ τις ἐπίσταιτο αὐτοῖς χρῆσθαι μετὰ τῆς οἰκείας ἐπωδῆς ἐκάστω· ποδῶν δὲ ἴσιν ἤκιστα ἐπαγγέλλεται. Καὶ αὐτὸς, ἡ δ' ὁ Κλεόδημος, οὕτω πάλοι ἐγίγνωσκον ἐλάφου χρῆναι τὸ δέρμα εἶναι, διότι ὡκὺ ἔλαφος· ἔναγχος δὲ Αἰδύς ἀνὴρ σοφὸς τὰ τοιαῦτα μετεδίδαξέ με εἰπὼν ὡκυτέρους εἶναι τῶν ἐλάφων τοὺς λέοντας. Ἀμέλει, ἔφη, καὶ αἰροῦσιν αὐτὰς διώκοντες. Ἐπήνεσαν οἱ παρόντες ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Αἰδύος.

8. Ἐγὼ δὲ, Οἴεσθε γὰρ, ἔφη, ἐπωδαῖς τισὶ τὰ τοιαῦτα παύεσθαι ἢ τοῖς ἐξωθεν παραρτήμασι τοῦ κακοῦ ἐνδον διατρίβοντος; Ἐγέλασαν ἐπὶ τῷ λόγῳ μου καὶ δῆλοι ἦσαν κατεγνώκότες μου πολλὴν τὴν ἄνοιαν, ἐπεὶ μὴ ἐπισταίμην τὰ προδηλότατα καὶ περὶ ὧν ἂν οὐδεὶς φρονῶν ἀντείποι μὴ οὐκ οὕτως ἔχειν. Ὁ μὲντοι ἰατρὸς Ἀντίγονος ἐδόκει μοι ἡσύῃναι τῇ ἐρωτῇ μου· πάλοι γὰρ ἡμελεῖτο, οἶμαι, βοηθεῖν ἀξίων τῷ Εὐκράτει μετὰ τῆς τέχνης οἴνου τε παραγγέλλων ἀπέχεσθαι καὶ λάχανα σιτεῖσθαι καὶ ὅλως ὑφαίρειν τοῦ τόνου. Ὁ γοῦν Κλεόδημος ὑπομειδιῶν ἅμα, Τί λέγεις, ἔφη, ὦ Τυχιάδης; ἀπιστον εἶναι σοι δοκεῖ τὸ ἐκ τῶν τοιούτων γίνεσθαι τινὰς ὠφελείας ἐς τὰ νοσήματα; Ἐμοιγε, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ μὴ πάνυ τὴν ῥίνα κορύζης μεστός εἶην, ὡς πιστεύσειν τὰ ἔξω καὶ μηδὲν κοινωνοῦντα τοῖς ἐνδοθεν ἐπεγεύρουσι τὰ νοσήματα μετὰ ῥηματιῶν, ὡς φατε, καὶ γοητείας τινὸς ἐνεργεῖν καὶ τὴν ἴσιν ἐπιτέμπειν προσαρτώμενα. Τὸ δ' οὐκ ἂν γένοιτο, οὐδ' ἦν ἐς τοῦ Νεμείου λέοντος τὸ δέρμα ἐνδύσῃ τις ἑκαίδεκα μυγαλᾶς ὄλας· ἐγὼ γοῦν αὐτὸν τὰς λέοντα

quaque secta, venerabiles omnes ac tantum non aspectu ipso terribiles? Insuper vero aderat etiam Antigonus medicus, morbi causa, puto, advocatus. Ac jam mollius videbatur habere Eucrates, eratque familiaris illi morbus: defluxio enim iterum in pedes illi descenderat. Igitur asidere me apud se in lectulo jussit Eucrates, submissa paulum ad infirmitatem significandam voce, quum me vidisset, quanquam clamantem ipsum et contenta voce aliquid dicentem in ipso ingressu audiveram. Et ego summa cautione adhibita, ne forte pedes illius attingerem, excusatione illa vulgari prolata, me morbum ipsius ignorasse, audito autem, cursim advenisse, prope illum assedi.

7. Illi forte jam de morbo partim dixerant, partim adhuc disputabant; insuper etiam curationes unusquisque nonnullas subiciebant. Nam Cleodemus, Si ergo, inquit, sinistra aliquis humi tollat dentem mustelæ, ita uti dixi interfectæ, et in excoriati modo leonis pelle deliget, ac deinde circumponat cruribus; statim cessat dolor. Non leonina, inquit Dinomachus, audivi equidem, sed cervæ virginis et nondum initæ: et probabilior sic res est; celere enim cerva et robustum maxime pedibus. Et leo fortis ille quidem, atque adeps illius et manus dextra et pili de barba recti multum valeant, si quis cum suo quodque carmine adhibere possit: pedum vero curationem minime promittit. Ipse quoque, inquit Cleodemus, ita olim censeham, cervæ oportere pellem esse, propterea quod velox cerva: sed nuper e Libya vir talium sapiens aliter docuit, quum diceret velociores esse leones cervis. Nimirum, dicebat, capiunt illos etiam persecuti. Laudabant præsentibus Libyn, qui recte dixisset.

8. At ego, Putatis enim, dicebam, incantationibus quibusdam talia sedari, aut rebus extra appensis, quum tamen intus habitet malum? Riserunt in hoc sermone meo, ac manifestum erat condemnari ab illis multam meam incantationem, quoniam nescirem quæ essent manifestissima ac de quibus nemo sanus contradiceret, quasi non ita se haberent. Verumtamen Antigonus medicus videbatur delectari mea interrogatione: olim enim, puto, negligebatur, qui auxilium per artem suam asferre vellet Eucrati, et vino illum abstinere jubens, et vesci oleribus, et in universum de contentione remittere. Cleodemus ergo subridens, Quid ais, inquit, Tychiade? incredibile tibi videtur quasdam exsistere e talibus utilitates ad morbos? Mihi vero, inquam; nisi omnino pituita plenus mihi sit nasus, ut credam externa et quæ nihil comunicent cum internis rebus morbos excitantibus, cum oculis quibusdam, ut dicitis, præstigiisque operari et sanationem, si appendantur, immittere. Enimvero hoc non contigerit, neque si quis in Nemeæ leonis pelle sedecim totas mustelas deliget. Ego enim

εἶδον πολλάκις χωλεύοντα ὑπ' ἀλγηδόνων ἐν δλοκλήρῳ τῷ αὐτοῦ δέρματι.

9. Πάνυ γὰρ ἰδιώτης, ἔφη ὁ Δεινόμαχος, εἴ καὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἐμέλησέ σοι ἐκμαθεῖν ὅντινα τρόπον ὠφελεῖ τοῖς νοσήμασι προσφερόμενα, καὶ μοι δοκεῖς οὐδὲ τὰ προφανέστατα ἂν παραδέξασθαι ταῦτα, τῶν ἐκ περιόδου πυρετῶν τὰς ἀποπομπὰς καὶ τῶν ἐρπετῶν τὰς καταθέλξεις καὶ βουβῶνων ἰάσεις καὶ ἄλλα ὁπόσα καὶ αἱ γῤῃς ἤδη ποιοῦσιν. Εἰ δὲ ἐκεῖνα γίγνεται ἅπαντα, τί δὴ ποτε οὐχὶ ταῦτα οἰήσῃ γίνεσθαι ὑπὸ τῶν ὁμοίων; Ἀπέραντα, ἦν δ' ἐγὼ, ξυμπεραίνῃ, ὦ Δεινόμαχε, καὶ ἥλω, φασὶν, ἐκκρούεις τὸν ἥλον· οὐδὲ γὰρ ἂ φῆς ταῦτα δῆλα μετὰ τοιαύτης δυνάμεως γιγνόμενα. Ἦν γοῦν μὴ πείσης πρότερον ἐπάγων τῷ λόγῳ, διότι φύσιν ἔχει γίνεσθαι, τοῦ τε πυρετοῦ καὶ τοῦ οἰδήματος δεδιότος ἢ ὄνομα θεσπέσιον ἢ ῥῆσιν βαρβαρικὴν καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ βουβῶνος δραπετεύοντος, ἔτι σοι γραῶν μῦθοι τὰ λεγόμενά ἐστι.

10. Σύ μοι δοκεῖς, ἦ δ' ὅς ὁ Δεινόμαχος, τὰ τοιαῦτα λέγων οὐδὲ θεοὺς εἶναι πιστεύειν εἰ γε μὴ οἶε τὰς ἰάσεις οἷόν τε εἶναι ὑπὸ ἱερῶν ὀνομάτων γίνεσθαι. Τοῦτο μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, μὴ λέγε, ὦ ἄριστε· κωλύει γὰρ οὐδὲν καὶ θεῶν ὄντων ὁμῶς τὰ τοιαῦτα ψευδῆ εἶναι. Ἐγὼ δὲ καὶ θεοὺς σέβω καὶ ἰάσεις αὐτῶν ὁρῶ καὶ ἂ εὖ ποιοῦσι τοὺς κάμνοντας ὑπὸ φαρμάκων καὶ ἱατρικῆς ἀνιστάντες· ὁ γοῦν Ἀσκληπιὸς αὐτὸς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἥπια φάρμακα πάττοντες ἐθεράπευον τοὺς νοσοῦντας, οὐ λέοντας καὶ μυγαλᾶς περιάπτοντες.

11. Ἐὰ τοῦτον, ἔφη ὁ Ἴων, ἐγὼ δὲ ὑμῖν θαυμάσιόν τι διηγῆσομαι. Ἦν μὲν ἐγὼ μειράκιον ἔτι ἀμφὶ τὰ τετταρακαίδεκα ἔτη σχεδόν· ἦκε δέ τις ἀγγέλλων τῷ πατρὶ Μίδαν τὸν ἀμπελουργόν, ἐρρωμένον ἐς τὰ ἄλλα οἰκέτην καὶ ἐργατικόν, ἀμφὶ πλήθουςαν ἀγοράν ὑπὸ ἐχιδνῇ δηχθέντα κεῖσθαι ἤδη σεσηπότα τὸ σκέλος· ἀνδοῦντι γὰρ αὐτῷ τὰ κλήματα καὶ ταῖς χάραξι περιπλέκοντι προσεργύσαν τὸ θηρίον δακεῖν κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον, καὶ τὸ μὲν φοῦσαι καὶ καταδύναι αὐθις ἐς τὸν φωλεόν, τὸν δὲ οἰμώζειν ἀπολλύμενον ὑπ' ἀλγηδόνων. Ταῦτά τε οὖν ἀπηγγέλλετο καὶ τὸν Μίδαν ἐωρῶμεν αὐτὸν ἐπὶ σκίμποδος ὑπὸ τῶν ὁμοδούλων προσκομιζόμενον, ὅλον ὠδηκότα, πελιδόν, μυδῶντα, τὴν ἐπιφάνειαν ὀλίγον ἔτι ἐμπνέοντα. Αελυπημένῳ δὲ τῷ πατρὶ τῶν φίλων τις παρὼν, Θάρρει, ἔφη, ἐγὼ γάρ σοι ἄνδρα Βαβυλώνιον τῶν Χαλδαίων, ὃς φασιν, αὐτίκα μέτειμι, δὲ ἰάσεται τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἵνα μὴ διατρίβω λέγων, ἦκεν ὁ Βαβυλώνιος καὶ ἀνέστησε τὸν Μίδαν ἐπὶ τῇ τινὶ ἐξελάσας τὸν ἰὸν ἐκ τοῦ σώματος, ἔτι καὶ προσαναρτήσας τῷ ποδὶ τεθνηκυίας παρθένου λίθον ἀπὸ τῆς στήλης ἐκκόψας. Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως μέτριον· καίτοι ὁ Μίδας αὐτὸς ἀράμενος τὸν σκίμποδα, ἐφ' οὗ ἐκεκόμιστο, ὥχετο ἐς τὸν ἀγρὸν ἀπιών. Τοσοῦτον ἢ ἐπὶ τῇ ἐδυνήθη καὶ ὁ στηλῆτης ἐκεῖνος λίθος.

12. Ὁ δὲ καὶ ἄλλα ἐποίησε θεσπέσια ὡς ἀληθῶς· ἐς τὸν ἀγρὸν γὰρ ἐλθὼν ἔωθεν ἐπειπὼν ἱερὰ τινὰ ἐκ

leonem ipsum sæpe claudicantem præ doloribus in integra sua pelle vidi.

9. Omnino nimirum idiota es, ait Dinomachus, neque talia discere curasti, quemadmodum morbis adhibita, prosint: ac videris mihi ne manifestissima quidem ista recipere, febrium intermittentium depulsiones, et serpentium mulcedines, et tumorum inguinalium sanationes, et reliqua quæ jam vetulæ faciunt. Si vero illa fiunt omnia, quidni et ista putabis fieri a similibus? Ea quæ non consequuntur, inquam, concludis, Dinomache, et clavo, quod aiunt, clavum ejicis: neque enim quæ dicis, ea tali potentia fieri manifestum est. Nisi enim prius eo conversa disputatione persuaseris quomodo fieri ista ex naturali lege possint, metuente febris aut tumore vel divinum nomen vel sermonem barbaricum, et propterea de inguinibus aufugiente; adhuc quæ dicis aniles sunt fabulæ.

10. Videris tu mihi, ait Dinomachus, talia qui dicas, neque deos credere, si quidem non putas fieri posse ut per divina nomina sanationes contingant. Illud quidem, inquam, noli dicere, vir optime: nihil enim prohibet, etiam si sunt dii, tamen talia esse mendacia. Ego vero et colo deos, et curationes illorum video, et quæ bene faciant laborantibus, quos medicamentorum et medicinæ opera restituant. Æsculapius enim ipse ejusque filii medicamentis bonis miscendis sanabant ægrotos, non leonibus mustelisque alligandis.

11. Omittistum, inquit Ion: ego vero mirabile quiddam vobis enarrabo. Adolescentulus eram circa quattuor et decem fere annos: venit autem aliquis patri nuncians, Midam vinitorem, robustum cetera servum et labori intentum, eo fere tempore quo forum mane frequentari solet, a serpente morsum, jacere jam putrescente crure: deliganti enim palmites et palis applicanti, adrepentem viperam morsu appetiisse pollicem, ac subito suam rursus cavernam subiisse: illum vero plorare, qui periret doloribus. Hæc igitur nunciabantur: ac Midam videbamus ipsum in grabato afferri a conservis, totum tumoribus inflatum, luridum, putrescentem jam, et, quod oculis cerneret, agre adhuc spirantem. Tristi autem patri amicorum aliquis, qui forte aderat, Bono es animo, inquit; ego enim tibi Babylonium hominem, de Chaldaeis quos vocant, statim arcesso, qui sanabit hominem. Et ne moras narrandi faciam, venit Babylonius; restituit Midam, carmine quodam ejecto de corpore veneno, quum alligasset insuper pedi illius lapidem, quem de columella sepulchrali virginis defunctæ exciderat. Atque hoc fortassis mediocre videatur: quanquam ipse Midas, sublato in quo portatus fuerat grabato, discedens rus abiit. Tantum carmen illud valuit et ille lapis de sepulchro.

12. At ille alia quoque patravit vere divina. In prædium enim quum abiisset, mane, pronuntiatis ex veteri libro

βίβλου παλαιᾶς ὀνόματα ἑπτὰ, θείω καὶ θαλάσσιον καθαγίσας τὸν τόπον περιελθὼν ἐς τρεῖς, ἐξήλασεν ὅσα ἦν ἔρπετα ἐντὸς τῶν ὄρων. Ἦκον οὖν ὥσπερ ἐλκόμενοι πρὸς τὴν ἐπωδὴν ὄφεις πολλοὶ καὶ ἀσπίδες καὶ ἔχιδναι καὶ κεράσται καὶ ἀκοντῖαι φρῦνοί τε καὶ φύσαλοι, ἐλείπετο δὲ εἰς δράκων παλαιὸς ὑπὸ γήρωσ, οἶμαι, ἐξερπύσαι μὴ δυνάμενος παρακούσας τοῦ προστάγματος· ὁ δὲ μάγος οὐκ ἔφη παρῆναι ἅπαντας, ἀλλ' ἓνα τινὰ τῶν ὄφειν τὸν νεώτατον χειροτονήσας πρεσβευτὴν ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν δράκοντα, καὶ μετὰ μικρὸν ἦκε κἀκεῖνος. Ἐπεὶ δὲ συνηλίσθησαν, ἐνεφύσησε μὲν αὐτὰ ὁ Βαβυλώνιος, τὰ δὲ αὐτίκα μάλα κατεκαύθη ἅπαντα ὑπὸ τῷ φυσήματι, ἡμεῖς δὲ ἐθαυμάζομεν.

13. Εἰπέ μοι, ὦ Ἴων, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ ὄφις ὁ πρεσβευτὴς ὁ νέος ἄρα καὶ ἐχειραγώγει τὸν δράκοντα ἤδη, ὡς φῆς, γεγηρακότα, ἢ σκίπωνα ἔχων ἐκεῖνος ἐπεστηρίζετο; Σὺ μὲν παίζεις, ἔφη ὁ Κλεόδημος, ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπιστότερος ὢν σου πάλαι τὰ τοιαῦτα — ὥμην γὰρ οὐδενὶ λόγῳ δυνατόν γίνεσθαι ἂν αὐτὰ πιστεῦσαι — ὅμως ὅτε τὸ πρῶτον εἶδον πετόμενον τὸν ξένον τὸν βάρβαρον — ἐξ Ὑπερβορέων δὲ ἦν, ὡς ἔφρασκεν — ἐπίστευσα καὶ ἐνικήθην ἐπὶ πολὺ ἀντισχών. Τί γὰρ ἔδει ποιεῖν αὐτὸν δρῶντα διὰ τοῦ ἀέρος φερόμενον ἡμέρας οὐσης καὶ ἐφ' ὕδατος βαδίζοντα καὶ διὰ πυρὸς διεξιόντα καὶ σχολῇ καὶ βάδην; Σὺ ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, εἶδες, τὸν Ὑπερβόρεον ἄνδρα πετόμενον ἢ ἐπὶ τοῦ ὕδατος βεβηκότα; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, ὑποδεδεμένον γε καρβατίνας, οἷα μάλιστα ἐκεῖνοι ὑποδοῦνται. Τὰ μὲν γὰρ σμικρὰ ταῦτα τί χρὴ καὶ λέγειν, ὅσα ἐπεδείκνυτο ἔρωτας ἐπιπέμπων καὶ δαίμονας ἀνάγων καὶ νεκροὺς ἐώλους ἀνακαλῶν καὶ τὴν Ἑκάτην αὐτὴν ἐναργῆ παριστὰς καὶ τὴν Σελήνην κατασπῶν;

14. Ἐγὼ γοῦν διηγῆσομαι ὑμῖν ἃ εἶδον γενόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἐν Γλαυκίου τοῦ Ἀλεξικλέους· ἄρτι γὰρ ὁ Γλαυκίας τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος παραλαβὼν τὴν οὐσίαν ἡράσθη Χρυσίδος τῆς Δημαινέτου θυγατρὸς, ἐμοὶ δὲ διδασκάλῳ ἐχρήτο πρὸς τοὺς λόγους, καὶ εἰ γε μὴ ὁ ἔρως ἐκεῖνος ἀπησχόλησεν αὐτὸν, ἅπαντα ἂν ἤδη τὰ τοῦ Περιπάτου ἠπίστατο, ὃς καὶ ὀκτωκαιδεκάτης ὢν ἀνέλυε καὶ τὴν φυσικὴν ἀκρόασιν μετεληλύθει εἰς τέλος· ἀμυχανῶν δὲ ὅμως τῷ ἔρωτι μηνύει μοι τὸ πᾶν. Ἐγὼ δὲ ὥσπερ εἰκὸς ἦν διδάσκαλον ὄντα, τὸν Ὑπερβόρεον ἐκεῖνον μάγον ἄγω πρὸς αὐτὸν ἐπὶ μναῖς τέτταρσι μὲν τὸ παραυτίκα — ἔδει γὰρ προτελέσαι τι πρὸς τὰς θυσίας — ἐκκαίδεκα δὲ, εἰ τύχοι τῆς Χρυσίδος. Ὁ δὲ αὐξομένην τηρήσας τὴν σελήνην — τότε γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ τοιαῦτα τελεσιουργεῖται — βόθρον τε ὀρυζάμενος ἐν αἰθρίῳ τινὶ τῆς οἰκίας περὶ μέσας νύκτας ἀνεκάλεσεν ἡμῖν πρῶτον μὲν τὸν Ἀλεξικλέα τὸν πατέρα τοῦ Γλαυκίου πρὸ ἑπτὰ μηνῶν τεθνεῶτα· ἡγανάκει δὲ ὁ γέρον ἐπὶ τῷ ἔρωτι καὶ ὠργίζετο, τὰ τελευταῖα δὲ ὅμως ἐφῆκεν αὐτῷ ἔρῳ. Μετὰ δὲ τὴν Ἑκάτην τε ἀνήγαγεν ἐπαγομένην τὸν Κέρβερον καὶ τὴν Σελήνην κατέσπασε πολύμορφόν τι θέαμα καὶ ἄλλοτε ἄλλοιόν τι φανταζόμε-

sanctis septem nominibus, loco per sulphur et facem tribus circuitibus lustrato, quotquot intra fines illos fuerant serpentes eiecit. Veniebant igitur velut tracti ad incantationem angues multi et aspides, et viperæ, ac cerastæ, et jaculi, et rubetæ ac bufones: remanserat autem draco unus vetulus, qui præ senio, arbitrator, non poterat erepere, ac propterea dicto audiens non fuerat. At magus negabat omnes adesse, atque unum serpentium minimum natu electum legatum misit ad draconem. Et venit paullo post iste etiam. Quum vero congregati essent, afflavit illos Babylonius: at illi confestim ab illo ipso flatu, nobis admirantibus, combusti sunt.

13. Dic mihi, Ion, dicebam ego, serpens ille legatus, junior, numquid manu ducebat draconem jam vetulum, ut dicebas, an ille scipione nixus ingrediebatur? Tu quidem ludis, Cleodemus ait: ego vero et ipse magis etiam quam tu incredulus circa talia quum essem (fieri enim nullo modo posse putabam ut ea crederem), tamen, ut primum volentem vidi peregrinum, barbarum illum (erat autem, ut dictitabat, ex Hyperboreis), credidi, et diu reluctatus tandem sum evictus. Quid enim facerem, qui viderem illum, sudo die, per aerem ferri, super aqua incedere, per ignem transire otiose et gradatim? Tu hæc, inquam ego, vidisti, Hyperboreum hominem volare, aut super aqua incedere? Ego vero, inquit, calceatum quidem crudo corio, ut plerumque illi calceantur. Nam parva illa quid dicere opus est, quæ ostendit immittendis amoribus, dæmonibus ciendis, mortuis veteribus revocandis in vitam, ipsa Hecate manifesto sistenda, ac detrahenda Luna?

14. Quin ego enarrabo vobis quæ vidi ab eo fieri apud Glauciam Alexiclis. Glaucias enim quum patre vix mortuo adisset hereditatem, amore captus est Chrysidis Demæneti filiae: me autem philosophiæ tum magistro utebatur; ac nisi amor illum iste detinuisset, omnia jam Peripateticæ scholæ placita didicisset, qui duodeviginti annorum adolescens jam analysi uteretur, et acroamaticos de natura liberos ad finem usque pertractasset. Attamen consilii circa suum amorem inops, omnia mihi indicat. Ego vero, quod magistrum decebat, Hyperboreum illum magum ad eum deduco, quattuor in præsens minarum mercede interposita (oportebat enim statim numerare aliquid ad sacrificia), sedecim vero, si frui daretur Chryside. Ille vero plenam quum servasset lunam (tum enim plerumque talia sacra peraguntur), fossa in subdivali domus depressa, circa mediam noctem evocavit nobis primo quidem Alexiclem, patrem Glauciae, ante menses septem defunctum. Graviter autem ferebat senex amorem, atque irascebatur; denique vero amare illi permisit tamen. Postea autem Hecaten evocavit, quæ Cerberum secum duceret, et Lunam detraxit, multiforme spectaculum, mutantemque præ se speciem fe-

νον· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον γυναικείαν μορφήν ἐπεδείκνυτο, εἴτα βοῦς ἐγένετο πάγκαλος, εἴτα σκύλαξ ἐφαίνετο. Τέλος δ' οὖν ὁ Ὑπερβόρεος ἐκ πηλοῦ ἐρώτιόν τι ἀναπλάσας, Ἀπιθι, ἔφη, καὶ ἄγε Χρυσίδα. Καὶ ὁ μὲν πηλὸς ἐξέπτματο, καὶ μετὰ μικρὸν δὲ ἐπέστη κόπτουσα τὴν οὐρανὴν ἐκείνη καὶ εἰσελθοῦσα περιβάλλει τὸν Γλαυκίαν ὡς ἂν ἐμμανέστατα ἐρώσα καὶ συνῆν ἄχρι δὴ ἀλεκτροῦνων ἠκούσαμεν ἁδόντων. Τότε δὴ ἡ τε Σελήνη ἀνέπτματο ἐς τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ Ἑκάτη ἔδω κατὰ τῆς γῆς καὶ τὰ ἄλλα φάσματα ἠφανίσθη καὶ τὴν Χρυσίδα ἐξεπέμψαμεν περὶ αὐτό που σχεδὸν τὸ λυκαυγές.

15. Εἰ ταῦτα εἶδες, ὦ Τυχιάδῃ, οὐκ ἂν ἔτι ἠπίστησας εἶναι πολλὰ ἐν ταῖς ἐπωδαῖς χρήσιμα. Εὖ λέγεις, ἦν δ' ἐγὼ· ἐπίστευον γὰρ ἂν, εἴ γε εἶδον αὐτὰ, νῦν δὲ συγγνώμη, οἶμαι, εἰ μὴ τὰ ὅμοια ὑμῖν ὀξυδερκεῖν ἔχω. Πλὴν ἀλλ' οἶδα γὰρ τὴν Χρυσίδα, ἦν λέγεις, ἐραστὴν γυναικα καὶ πρόχειρον· οὐχ ὁρῶ δὲ τίνος ἕνεκα ἐδεήθητε ἐπ' αὐτὴν τοῦ πηλίνου πρεσβευτοῦ καὶ μάγου τοῦ ἐξ Ὑπερβορέων καὶ Σελήνης αὐτῆς, ἦν εἴκοσι δραχμῶν ἀγαγεῖν ἐς Ὑπερβόρεους δυνατὸν ἦν. Πάνυ γὰρ ἐνδίδωσι πρὸς ταύτην τὴν ἐπωδὴν ἡ γυνὴ καὶ τὸ ἐναντίον τοῖς φάσμασι πέπονθεν· ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἦν φόρον ἀκούσῃ χαλκοῦ ἢ σιδήρου, πέφρυγε — καὶ ταῦτα γὰρ ὑμεῖς φατε — αὕτη δὲ, ἂν ἀργύριον που φορῇ, ἔρχεται πρὸς τὸν ἥχον. Ἄλλως τε καὶ θαυμάζω αὐτοῦ τοῦ μάγου, εἰ δυνάμενος αὐτὸς ἐρασθῆναι πρὸς τῶν πλουσιωτάτων γυναικῶν καὶ τάλαντα ὅλα παρ' αὐτῶν λαμβάνειν, ὁ δὲ τεττάρων μνῶν πάνυ σμικρολόγος ὢν Γλαυκίαν ἐπέραστον ἐργάζεται. Γελοῖα ποιεῖς, ἔφη ὁ Ἴων, ἀπιστῶν ἅπασιν.

16. Ἐγὼ γοῦν ἡδέως ἂν ἐροίμην σε, τί περὶ τούτων φῆς ὅσοι τοὺς δαιμονίωντας ἀπαλλάττουσι τῶν δειμάτων οὕτω σαφῶς ἐξάδοντες καὶ τὰ φάσματα. Καὶ ταῦτα οὐκ ἐμέ χρὴ λέγειν, ἀλλὰ πάντες ἴσασι τὸν Σύρον τὸν ἐκ τῆς Παλαιστίνης, τὸν ἐπὶ τούτων σοφιστὴν, ὅσους παραλαβὼν καταπίπτοντας πρὸς τὴν σελήνην καὶ τῷ ὀφθαλμῷ διαστρέφοντας καὶ ἀφροῦ πιμπλαμένους τὸ στόμα ὅμως ἀνίστησι καὶ ἀποπέμπει ἀρτίους ἐπὶ μισθῷ μεγάλῳ ἀπαλλάξας τῶν δεινῶν· ἐπειδὴν γὰρ ἐπιστῇ κειμένοις καὶ ἔρηται ὅθεν εἰσεληλύθασιν εἰς τὸ σῶμα, ὁ μὲν νοσῶν αὐτὸς σιωπᾷ, ὁ δαίμων δὲ ἀποκρίνεται ἑλληνίζων ἢ βαρβαρίζων ἢ ὅθεν ἂν αὐτὸς ἦ ὅπως τε καὶ ὅθεν ἐπῆλθεν ἐς τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ ὅρκους ἐπάγων, εἰ δὲ μὴ πεισθεῖν, καὶ ἀπειλῶν ἐξελαύνει τὸν δαίμονα. Ἐγὼ γοῦν καὶ εἶδον ἐξιόντα μέλανα καὶ καπνώδη τὴν χροιάν. Οὐ μέγα, ἦν δ' ἐγὼ, τὰ τοιαῦτά σε ὁρᾶν, ὦ Ἴων, ὥ γε καὶ αἱ ιδέαι αὐταὶ φαίνονται, ἃς ὁ πατὴρ ὑμῶν Πλάτων δείκνυσιν, ἀμαυρόν τι θέαμα ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀμβλυώττοντας.

17. Μόνος γὰρ Ἴων, ἔφη ὁ Εὐκράτης, τὰ τοιαῦτα εἶδεν, οὐχὶ δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ δαίμοσιν ἐντετυγῆχασιν οἱ μὲν νύκτωρ, οἱ δὲ μεθ' ἡμέραν; ἐγὼ δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ μυριάκις ἤδη τὰ τοιαῦτα θεάμαι καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐταραττόμην πρὸς αὐτὰ, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ ἔθους οὐδέν

rens : primo quidem muliebrem formam ostendebat; tum bos fiebat pulcherrima; deinde catella videbatur. Tandem Hyperboreus de luto quum sinxisset parvulum Cupidinem, Abi, inquit, et adduc Chrysidem! Avolat lutum, neque ita multo post astitit illa pulsans januam; et ingressa Glauciam amplectitur, ut quæ ad summum furorem usque amaret hominem, fuitque cum illo usque dum gallorum cantum audiremus. Tunc nempe Luna evolavit in cœlum, et terram Hecate subiit, et reliqua spectra evanescere, et emisimus, circa ipsum fere diluculum, Chrysidem.

15. Hæc si vidisses, Tychiade, non amplius fidem negares dicentibus esse multa in incantationibus utilia. Recte, inquam, mones : crederem enim, ea si vidissem; nunc autem venia, puto, parata est, si non ita acute ut vos videre talia possum. Verum enim vero (novi enim Chrysidem quam dicis, amatricem mulierem, facilemque et promptam) non video quam ob causam opus habueritis legato ad illam luteo, et mago ex Hyperboreis, ipsaque adeo Luna; quam viginti drachmis ad ipsos abducere licebat Hyperboreos. Nam tali carmini cedit mulier illa, et contrario spectris ingenio est : quæ si strepitum audiant æris aut ferri, fugiunt (nempe et hæc vos dicitis); verum illa argentum si qua tinniat, venit ad sonum. Alioquin ipsum quoque magum miror, si, quum possit ipse amari a ditissimis mulieribus et solida ab illis talenta accipere, pro quattuor minis sordidus homo Glauciam reddit amabilem. Ridicule facis, inquit Ion, qui fidem neges omnibus.

16. Ego lubens interrogaverim te, de illis quid sentias, qui daemoniacos liberant terroribus, aperte adeo ipsa quoque spectra excantantes. Et hæc me dicere nihil opus est; sed norunt omnes Syrum illum e Palæstina, talium curatio-nis sophistam, quot ille traditos sibi cadentes ad lunam, distorquentes oculos, spuma os repletum habentes, tamen suscitatur, et sanos dimittit magna mercede liberatos malis. Quando enim astat jacentibus, et interrogat unde intraverint illi in corpus, ipse quidem tacet ægrotus; respondet vero daemon græce vel barbare, aut undecumque sit ipse, quomodo et unde venerit in hominem : tum iste adjuratione et, si non pareat, minis daemonem expellit. Atque ego vidi etiam exeuntem unum nigro colore et fumoso. Non erat magnum, inquam, talia te videre, Ion, cui ipsæ etiam ideæ appareant, quas Plato, pater vester, ostendit, evanidum ac tenue spectaculum nobis qui cæcutimus.

17. Nempe solus talia, Eucrates inquit, vidit Ion? nonne etiam alii multi inciderunt in daemones, noctu partim, partim interdiu? ego vero non semel, sed decies millies jam vidi talia. Ac primo quidem ad ea perterrebar : jam vero ob consuetudinem inusitatum nihil videre mihi videor, et

τι παράλογον ὁρᾶν μοι δοκῶ, καὶ νῦν μάλιστα ἐξ οὗ μοι τὸν δακτύλιον ὁ Ἄραψ ἔδωκε σιδήρου τοῦ ἐκ τῶν σταυρῶν πεποιημένον καὶ τὴν ἐπωδὴν ἐδίδαξε τὴν πολυνύμον, ἐκτὸς εἰ μὴ καὶ μοι ἀπιστήσεις, ὦ Τυχιάδῃ. Καὶ πῶς ἂν, ἦν δ' ἐγὼ, ἀπιστήσαιμι Εὐκράτει τῷ Δείωνος σοφῷ ἀνδρὶ καὶ μάλιστα ἐλευθερίως τὰ δοκοῦντά οἱ λέγοντι οἴκοι παρ' αὐτῷ ἐπ' ἐξουσίας;

18. Τὸ γοῦν περὶ τοῦ ἀνδριάντος, ἧ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, ἀπασὶ τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας ὄσαι νύκτες φαινόμενον καὶ παισὶ καὶ νεανίαις καὶ γέρουσι τοῦτο οὐ παρ' ἐμοῦ μόνον ἀκούσας ἂν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀπάντων. Ποίου, ἦν δ' ἐγὼ, ἀνδριάντος; Οὐχ ὁράκας, ἔφη, εἰσιὼν ἐν τῇ αὐλῇ ἐστηκότα πάγκαλον ἀνδριάντα, Δημητρίου ἔργον τοῦ ἀνθρωποποιοῦ; Μῶν τὸν δισκεύοντα, ἦν δ' ἐγὼ, φῆς τὸν ἐπικεκυφότα κατὰ τὸ σχῆμα τῆς ἀφέσεως, ἀπεστραμμένον εἰς τὴν δισκοφόρον, ἡρέμα ὀκλαζόντα τῷ ἐτέρῳ, ἑοικότα ξυναναστησόμενῳ μετὰ τῆς βολῆς; Οὐκ ἐκεῖνον, ἧ δ' ὅς, ἐπεὶ τῶν Μύρωνος ἔργων ἐν καὶ τοῦτο ἐστὶν ὁ δισκοδόλος, ὃν λέγεις· οὐδὲ τὸν παρ' αὐτόν φημι, τὸν διαδοῦμενον τὴν κεφαλὴν τῇ ταινίᾳ, τὸν καλὸν, Πολυκλείτου γὰρ τοῦτο ἔργον. Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ εἰσιόντων ἄφες, ἐν οἷς καὶ τὰ Κριτίου καὶ Νησιώτου πλάσματα ἐστηκεν, οἱ τυραννοκτόνοι. Σὺ δὲ εἴ τινα παρὰ τὸ ὕδωρ τὸ ἐπιρρέον εἶδες προγαστορα, φαλαντίαν, ἡμίγυμνον τὴν ἀναβολὴν, ἡνεμωμένον τοῦ πύγωνος τὰς τρίχας ἐνίας, ἐπίσημον τὰς φλέβας, αὐτοανθρώπων ὁμοίον, ἐκεῖνον λέγω, Πέλλιχος ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς εἶναι δοκεῖ.

19. Νῆ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, εἰδὼν τινα ἐπὶ τὰ δεξιὰ τοῦ Κρόνου ταινίας καὶ στεφάνους ξηροὺς ἔχοντα, κεχρυσωμένον πετάλοις τὸ στῆθος. Ἐγὼ δὲ, ὁ Εὐκράτης ἔφη, ἐκεῖνα ἐχρύσωσα, ὁπότε μ' ἰάσατο διὰ τρίτης ὑπὸ τοῦ ἡπιάλου ἀπολλύμενον. Ἦν γὰρ καὶ ἰατρὸς, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ βέλτιστος οὗτος Πέλλιχος; Ἔστι, καὶ μὴ σκῶπτε, ἧ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, ἧ σε οὐκ εἰς μακρὰν μέτεισιν ὁ ἀνὴρ· οἶδα ἐγὼ ὅσον δύναται οὗτος ὁ ὑπὸ σοῦ γελώμενος ἀνδριάς. Ἦ οὐ νομίζεις τοῦ αὐτοῦ εἶναι καὶ ἐπιπέμπειν ἡπιάλους οἷς ἂν ἐθέλοι, εἴ γε καὶ ἀποπέμπειν δυνατόν αὐτῷ; Ἰλεως, ἦν δ' ἐγὼ, ἔστω ὁ ἀνδριάς καὶ ἡπιος οὕτως ἀνδρείος ὢν. Τί δ' οὖν καὶ ἄλλο ποιοῦντα ὁρᾶτε αὐτὸν ἅπαντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ; Ἐπειδὴν τάχιστα, ἔφη, νύξ γένηται, ὁ δὲ καταβάς ἀπὸ τῆς βάσεως, ἐφ' ἧ ἐστήκε, περιέεισιν ἐν κύκλῳ τὴν οἰκίαν καὶ πάντες ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ ἐνίοτε καὶ ἄδοντι, καὶ οὐκ ἔστιν ὄντινα ἡδίκησεν· ἐκτρέπεσθαι γὰρ χρὴ μόνον· ὁ δὲ παρέρχεται μὴδὲν ἐνοχλήσας τοὺς ἰδόντας. Καὶ μὴν καὶ λούεται τὰ πολλὰ καὶ παίζει δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, ὥστε ἀκούειν τοῦ ὕδατος φοφοῦντος. Ὅρα ταῖνον, ἦν δ' ἐγὼ, μὴ οὐχὶ Πέλλιχος ὁ ἀνδριάς, ἀλλὰ Τάλως ὁ Κρής ὁ τοῦ Μίνως ἧ· καὶ γὰρ ἐκεῖνος χαλκοῦς τις ἦν τῆς Κρήτης περίπολος. Εἰ δὲ μὴ χαλκοῦ, ὦ Εὐκράτης, ἀλλὰ ξύλου ἐπεποίητο, οὐδὲν αὐτὸν ἐκώλυεν οὐ Δημητρίου ἔργον εἶναι, ἀλλὰ τῶν Δαιδάλου τεχνημάτων· δραπετεῦει γοῦν, ὡς φῆς, ἀπὸ τῆς βάσεως καὶ οὗτος.

nunc maxime, a quo tempore anulum hunc mihi dedit Arabs, de ferro patibulorum factum, et carmen me multorum nominum docuit; nisi forte nec mihi credis, Tychiade. Et quomodo, inquam, non credam Eucrati Dinonis filio, sapientissimo viro, et libere quæ sibi videantur et cum auctoritate domi suæ dicenti?

18. Illud enim de statua, inquit Eucrates, quod domesticis omnibus quot noctibus apparet, et pueris, et adolescentibus, et senibus, illud igitur non ex me solo audias, sed ex nostris omnibus. De qua, inquam, statua? Non vidisti, inquit, ingrediens, in aula stans signum pulcherrimum, Demetrii opus statuarum humanarum artificis? Num discum jaculantem dicis, inquam, incurvantem se ad habitum emittentis, reflexo vultu ad eam quæ discum attulit, paulum submisso genu altero, ut in ipso statim jactu surrecturus una videatur? Non, inquit, illud, quandoquidem Myronis operum et ipsum est, discobolus quem dicis. Neque illum juxta stantem dico, tænia redimitum caput, pulchrum; istud enim Polycleti opus. Sed omitte quæ sunt ad dextram introeuntium, in quibus Critii et Nesiotæ opera stant, tyrannorum interfectores. Tu vero si quam vidisti statuam ad influentem aquam, ventre prominulo, calvam, seminudam amictu, cujus barbæ pilos aliquot ventus videtur jactare, insignes habentem venas, exquisitissima hominis similitudine, illam dico: Pellicus Corinthiorum dux videtur esse.

19. Per Jovem, inquam, vidi quandam ad dextram Saturni, vittas habentem et corollas aridas, cujus pectus bracteis inauratum est. Ego, inquit Eucrates, inauravi illa, quum me sanasset tertium jam febri querquera pereuntem. Fuit nempe medicus quoque, inquam, optimus ille Pellicus? Est; et noli irridere, inquit Eucrates, aut non ita multo post ille te vir ulciscetur: novi ego quid possit ista derisa abs te statua. Aut non putas ejusdem esse immittere, quibus velit, querqueras, si expellere potest? Propitia, inquam, sit et placata virilis adeo statua! Quid igitur aliud quoque facientem quicumque in domo estis, videtis? Quum primum, inquit, nox oritur, descendens de sua basi, in qua stat, domum orbe quodam circumit, et omnes illi occurrunt, nonnunquam etiam cantanti, neque est quem læserit: modo opus est ut illi decedatur: sic præterit nulla molestia afficiens videntes. Quin etiam lavat plerumque et tota nocte ludit, ut strepitus aquæ exaudiatur. Vide ergo, dicebam, ne non Pellicus sit illa statua, sed Cretensis Talus, Minois famulus? nam ille æneus erat Cretæ circuitor. Si vero non ex ære, sed ex ligno factus esset, Eucrates; nihil prohiberet quominus non Demetrii esset opus, sed unum de Dædali artificiiis: nam, ut ais, fugit de sua basi hac quoque.

20. Ὅρα, ἔφη, ὦ Τυχιάδῃ, μή σοι μεταμελήσῃ τοῦ σκώμματος ὕστερον. Οἶδα ἐγὼ οἷα ἔπαθεν ὁ τοῦς ὀβολοὺς ὑφελόμενος, οὗς κατὰ τὴν νομηνίαν ἐκάστην τίθεμεν αὐτῷ. Πάνδεινα ἔχρῃν, ὁ Ἴων ἔφη, ἱερόσυλόν γε ὄντα. Πῶς οὖν αὐτὸν ἡμύνατο, ὦ Εὐκράτες; ἐθέλω γὰρ ἀκοῦσαι, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα οὗτοσι Τυχιάδης ἀπιστήσῃ. Πολλοί, ἦ δ' ὅς, ἔκειντο ὀβολοὶ πρὸς τοῖν ποδοῖν αὐτοῦ καὶ ἄλλα νομίσματα ἑνια ἄργυρᾷ πρὸς τὸν μηρόν κηρῷ κεκολλημένα καὶ πέταλα ἐξ ἄργύρου, εὐχαί τινος ἢ μισθοῦς ἐπὶ τῇ ἰάσει ὁπόσοι δι' αὐτὸν ἐπαύσαντο πυρετῷ ἐχόμενοι. Ἦν δὲ ἡμῖν Λίβυς τις οἰκέτης, κατάρατος, ἱποκόμος· οὗτος ἐπεχείρησε νυκτὸς ὑφελέσθαι πάντα ἐκεῖνα καὶ ὑφείλετο καταβεβηκότα ἤδη τηρήσας τὸν ἀνδριάντα. Ἐπεὶ δὲ ἐπανελθὼν τάχιστα ἔγνω περισευλημένος ὁ Πέλλιχος, ὅρα ὅπως ἡμύνατο καὶ κατεφύρασε τὸν Λίβυν· δι' ὅλης γὰρ τῆς νυκτὸς περιήει ἐν κύκλῳ τὴν αὐλὴν ὁ ἄθλιος ἐξελεῖν οὐ δυνάμενος ὥσπερ ἐς λαβύρινθον ἐμπεσὼν, ἄχρι δὲ κατελήφθη ἔχων τὰ φώρια γενομένης τῆς ἡμέρας. Καὶ τότε μὲν πληγὰς οὐκ ὀλίγας ἔλαβεν ἀλούς, οὐ πολὺν δὲ ἐπιβιόους χρόνον κακὸς κακῶς ἀπέθανε μαστιγούμενος, ὡς ἔλεγε, κατὰ τὴν νύκτα ἐκάστην, ὥστε καὶ μύλωπας ἐς τὴν ἐπιούσαν φαίνεσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σώματος. Πρὸς ταῦτα, ὦ Τυχιάδῃ, καὶ τὸν Πέλλιχον σκῶπτε κάμῃ ὥσπερ τοῦ Μίνως ἡλικιώτην παραπαίειν ἤδη δόκει. Ἄλλ', ὦ Εὐκράτες, ἦν δ' ἐγὼ, ἔστ' ἂν ὁ χαλκὸς μὲν χαλκός, τὸ δὲ ἔργον Δημήτριος ὁ Ἀλωπεκῆθεν εἰργασμένος ἦ, οὐ θεοποιός τις, ἀλλ' ἀνθρωποποιός ὢν, οὐποτε φοβήσομαι τὸν ἀνδριάντα Πελλίχου, ὃν οὐδὲ ζῶντα πάνυ ἐδεδίειν ἀπειλοῦντά μοι.

21. Ἐπὶ τούτοις Ἀντίγονος ὁ ἱατρὸς εἶπε, Κἄμοι, ὦ Εὐκράτες, Ἱπποκράτης ἐστὶ χαλκοῦς ὅσον πηχυαῖος τὸ μέγεθος, ὃς μόνον ἐπειδὴν ἡ θρυαλλὶς ἀποσβῆ, περὶεῖσι τὴν οἰκίαν ὅλην ἐν κύκλῳ ψοφῶν καὶ τὰς πυξίδας ἀνατρέπων καὶ τὰ φάρμακα συγγέων καὶ τὴν θύραν περιτρέπων, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν τὴν θυρίαν ὑπερβάλωμεθα, ἦν κατὰ τὸ ἔτος ἕκαστον αὐτῷ θύομεν. Ἀξιῷ γὰρ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ Ἱπποκράτης ἤδη ὁ ἱατρὸς θύεσθαι αὐτῷ καὶ ἀγανακτεῖ, ἦν μὴ κατὰ καιρὸν ἐφ' ἱερῶν τελείων ἐστιαθῇ; ὃν ἔδει ἀγαπᾶν, εἴ τις ἀναγίσκειεν αὐτῷ ἢ μελίκρατον ἐπισπείσειεν ἢ στεφανώσειεν τὴν κεφαλὴν.

22. Ἀκουε τοίνυν, ἔφη ὁ Εὐκράτης, τοῦτο μὲν καὶ ἐπὶ μαρτύρων, ὃ πρὸ ἐτῶν πέντε εἶδον· ἐτύγχανε μὲν ἀμφὶ τρυγητὸν τὸ ἔτος ὃν, ἐγὼ δὲ ἀμφὶ τὸν ἀγρὸν μεσοῦσης τῆς ἡμέρας τρυγῶντας ἀφείς τοὺς ἐργάτας κατ' ἑμαυτὸν εἰς τὴν ὕλην ἀπήειν μεταξὺ φροντίζων τι καὶ ἀνασκοπούμενος. Ἐπεὶ δ' ἐν τῷ συνηρεφεῖ ἦν, τὸ μὲν πρῶτον ὕλαγμός ἐγένετο κυνῶν, καὶ γὰρ εἵκαζον Μνάσωνα τὸν υἱόν, ὥσπερ εἰώθει, παίζειν καὶ κυνηγετεῖν εἰς τὸ λάσιον μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν παρελθόντα. Τὸ δ' οὐκ εἶχεν οὕτως, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον σεισμῷ τινος γενομένου καὶ βοῆς οἷον ἐκ βροντῆς γυναικα ὁρῶ προσιούσαν φοβεράν, ἡμισταδιαίαν σχεδὸν τὸ ὕψος· εἶχε δὲ καὶ ᾄδα ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ ἕξιο; ἐν τῇ δεξιᾷ ὅσον εἰκοσάπηχον,

20. At tu vide, inquit, Tychiade, ne dicti te postea tui pœniteat. Novi ego quid usu venerit ei qui obolos furatus fuerat, quos singulis noviluniis ipsi offerimus. Gravissima quidem oportuit evenire, inquit Ion, ut sacrilego. Quomodo igitur ultus est illum, Eucrates? volo enim audire, et si fidem vel maxime hic Tychiades sit negaturus. Multi, inquit, oboli ad pedes illius jacebant, et numi aliquot alii argentei ad femur ipsius cera agglutinati, et argenti bracteolæ, votum cujusdam, aut sanationis merces eorum qui per ipsum febris erant liberati. Erat vero nobis servus e Libya, sacer homo, equiso. Hic ausus est noctu suffurari omnia illa, et suffuratus est, observato tempore ubi descenderat statua. Quum primum vero reversus cognovit se spoliatum esse Pellichus, vide quomodo ultus sit Libyn ac deprehenderit. Tota enim nocte in aula circumiit in orbem infelix, qui exire non posset, velut in labyrinthum delapsus, usque dum die exorto deprehenderetur cum rebus furtivis. Ac tum quidem deprehensus plagas accepit non paucas: non diu verò quum supervixisset, malus male periit, qui diceret singulis se noctibus flagellari, adeo ut vibices etiam postridie illius in corpore apparerent. Post hæc, Tychiade, et Pellichum deride, et me, ut Minois æqualem, jam delirare puta. Verum, Eucrates, inquam, quam diu quod æs est, æs erit, et opus illud Demetrius Alopeciensis elaboraverit, non deorum faber, sed hominum statuarius; nunquam ego statuam Pellichi timuero, quem, neque si vivus mihi minaretur, valde metuerem.

21. Post hæc Antigonus medicus ait: Ac mihi, Eucrates, æneus Hippocrates est, cubitali circiter magnitudine, qui modo ubi linum lampadis extinctum est, totam orbe domum circumit, perstrepit, pyxidas evertit, medicamenta confundit, convertit januam, præsertim ubi rem sacram differimus, quam singulis annis ei facimus. Postulat ergo, inquam, modo etiam Hippocrates sacrificari sibi, et indignatur si non suo tempore opimis epuletur hostiis? quem contentum esse decebat, si quis inferias illi mittat, aut libet mulsum, aut caput coronet.

22. Audi ergo, inquit Eucrates, idque sub testibus gestum, quod ante quinque annos vidi. Erat tempus anni circa vindemiam, ego vero, relictis in agro circa meridiem vindemiatoribus, solus abii in silvam, cogitans interim aliquid et commentans. Jam in opaco eram, quum primo quidem latratus exoritur canum; et ego arbitrabar Mnasonem filium pro more ludere et venari, densum silvæ cum sodalibus ingressum. At illud non ita se habebat: sed post paullo, motu quodam terræ facto et sono qualis est tonitrus, mulierem accedentem video terribilem, dimidii fere stadii altitudine: habebat vero faciem etiam in sinistra, et in dextra gladium, viginti circiter cubitorum; ac quantum ad inferiora

(III, 51, 52)

καὶ τὰ μὲν ἐνερθεν ὀφίοπους ἦν, τὰ δὲ ἄνω Γοργόνι ἐμπερῆς, τὸ βλέμμα φημι καὶ τὸ φρικῶδες τῆς προσόψεως, καὶ ἀντὶ τῆς κόμης τοὺς δράκοντας βόστρυχηδὸν περιέκειτο εἰλουμένους περὶ τὸν αὐχένα καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐνίους ἐσπειραμένους. Ὅρατε, ἔφη, ὅπως ἐφριξα, ὦ φίλοι, μεταξὺ διηγούμενος; καὶ ἅμα λέγων ἐδείκνυνεν ὁ Εὐκράτης τὰς ἐπὶ τοῦ πῆχεως τρίχας πᾶσιν ὀρθὰς ὑπὸ τοῦ φόβου.

23. Οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ἰωνα καὶ τὸν Δεινόμαχον καὶ τὸν Κλεόδημον κεχηνότες ἀτενὲς προσεῖχον αὐτῷ γέροντες ἄνδρες, ἐλκόμενοι τῆς ῥινός, ἡρέμα προσκυνοῦντες οὕτως ἀπίθανον κολοσσὸν, ἡμισταδιαίαν γυναικα, γιγάντειόν τι μορμουλκεῖον. Ἐγὼ δὲ ἐνενόουν μεταξὺ οἷοι ὄντες αὐτοὶ νέοις τε ὁμιλοῦσιν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ὑπὸ πολλῶν θαυμάζονται μόνῃ τῇ πολιᾷ καὶ τῷ πώγωνι διαφέροντες τῶν βρεφῶν, τὰ δ' ἄλλα καὶ αὐτῶν ἐκείνων εὐαγωγότεροι πρὸς τὸ ψεῦδος.

24. Ὁ γοῦν Δεινόμαχος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐκράτης, οἱ κύνες δὲ τῆς θεοῦ πηλίκου τὸ μέγεθος ἦσαν; Ἐλεφάντων, ἦ δ' ὅς, ὑψηλότεροι τῶν Ἰνδικῶν, μέλανεσ καὶ αὐτοὶ καὶ λάσιοι πιναρᾶ καὶ αὐχμύση τῇ λάχνη. Ἐγὼ μὲν οὖν ἰδὼν ἔστην ἀναστρέψας ἅμα τὴν σφραγίδα, ἦν μοι ὁ Ἄραψ ἔδωκεν, εἰς τὸ εἶσω τοῦ δακτύλου· ἡ Ἐκάτη δὲ πατάξασα τῷ δρακοντείῳ ποδὶ τοῦδαφος ἐποίησε χάσμα παμμέγεθες, ἥλικον ταρτάρειον τὸ μέγεθος· εἴτα ὤχετο μετ' ὀλίγον ἄλλομένη ἐς αὐτό. Ἐγὼ δὲ θαρσύνσας ἐπέκυψα λαβόμενος δένδρου τινὸς πλησίον πεφυκότος, ὥς μὴ σκοτοδινιάσας ἐμπέσοιμι ἐπὶ κεφαλὴν· εἴτα ἐώρων τὰ ἐν Ἄδου ἅπαντα, τὸν Πυριφλεγέθοντα, τὴν λίμνην, τὸν Κέρβερον, τοὺς νεκροὺς, ὥστε γνωρίζειν ἐνίους αὐτῶν· τὸν γοῦν πατέρα εἶδον ἀκριβῶς αὐτὰ ἐκεῖνα ἔτι ἀμπερόμενον, ἐν οἷς αὐτὸν κατεθάψαμεν. Τί δὲ ἔπραττον, ὁ Ἴων ἔφη, ὦ Εὐκράτης, αἱ ψυχαί; Τί ἄλλο, ἦ δ' ὅς, ἡ κατὰ φύλα καὶ φρήτρας μετὰ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν διατρίβουσιν ἐπὶ τοῦ ἀσφοδέλου κατακείμενοι. Ἀντιλεγέτωσαν οὖν ἔτι, ἦ δ' ὅς ὁ Ἴων, οἱ ἀμφὶ τὸν Ἐπίκουρον τῷ ἱερῷ Πλάτῳ καὶ τῷ περὶ τῶν ψυχῶν λόγῳ. Σὺ δὲ μὴ καὶ τὸν Σωκράτην αὐτὸν καὶ τὸν Πλάτωνα εἶδες ἐν τοῖς νεκροῖς; Τὸν Σωκράτην ἔγωγε, ἦ δ' ὅς, οὐδὲ τοῦτὸν σαφῶς, ἀλλὰ εἰκάζων ὅτι φαλακρὸς καὶ προγαστρω ἦν· τὸν Πλάτωνα δὲ οὐκ ἐγνώρισα· χρὴ γάρ, οἶμαι, πρὸς φίλους ἄνδρας τάληθ' ἔλγειν. Ἄμα γοῦν ἔγωγε ἅπαντα ἀκριβῶς ἐόρακα, καὶ τὸ χάσμα συνέμυε καὶ τινες τῶν οἰκετῶν ἀναζητοῦντές με, καὶ Πυρρίας οὗτος ἐν αὐτοῖς, ἐπέστησαν οὐπω τέλεον μεμυκὸς τοῦ χάσματος. Εἰπέ, Πυρρία, εἰ ἀληθὴ λέγω. Νῆ Δί', ἔφη ὁ Πυρρίας, καὶ ὕλακῆς δὲ ἤκουσα διὰ τοῦ χάσματος καὶ πῦρ τι ὑπολάμπειν ἀπὸ τῆς δαδός μοι ἐδόκει. Καγὼ ἐγέλασα ἐπιμετρήσαντος τοῦ μάρτυρος τὴν ὕλακην καὶ τὸ πῦρ.

25. Ὁ Κλεόδημος δὲ, Οὐ καινὰ, εἶπεν, οὐδὲ ἄλλοις ἀόρατα ταῦτα εἶδες, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς οὐ πρό πολλοῦ νοσήσας τοιόνδε τι ἐθεασάμην· ἐπεσκόπει δέ με καὶ ἐθεράπευεν Ἀντίγονος οὗτος. Ἐβδόμη μὲν ἦν ἡμέρα, ὁ δὲ

anguipes erat, supra autem Gorgoni similis, vultu inquam et aspectu horribili: et pro coma dracones erant cincinnorum in modum circumjacentes et implexi circa collum, quidam etiam in humeris spirarum in modum se volventes. Hic, 'Videtin', inquit, amici, quam inter narrandum perhorruerim? et cum his verbis simul ostendebat Eucrates omnibus pilos in brachio horrentes a terrore.

23. Ion igitur et Dinomachus et Cleodemus hiantes atque intenti hominem audiebant, senes viri, qui naso se trahendos præberent; et tacite adorabant colossum adeo incredibilem, mulierem dimidium stadium altam, giganteum quoddam terculamentum. Ego vero interea cogitabam quales hi homines et versentur sapientiæ causa cum adolescentulis, et multis admirationi sint, qui tamen solo capillitio cano et barba distent a puerulis, quibus ipsis cetero qui facilius mendacio ductari se patiantur.

24. Igitur Dinomachus, Dic mihi, inquit, Eucrates, canes decæ quanti erant? Elephantis, inquit ille, Indicis altiores, nigri et ipsi, hirsuti, villis sordidis ac squalidis. Ego itaque quum viderem, constitui, conversa ad interiorem partem digiti pala anuli, quem Arabs mihi dederat. Hecate vero, quum percussisset anguino pede solum, hiatus effecit maximum, tartarea magnitudine: tum paullo post in illum desiliens evanuit. Ego sumto animo, protenso capite introspexi, apprehensa tamen arbore in proximo enata, ne vertigine oborta præceps inciderem. Tum vidi quæ sunt apud inferos omnia, Pyriphlegethontem, lacum, Cerberum, mortuos, adeo ut quosdam illorum agnoscerem: patrem quidem meum accurate noram, iisdem adhuc indutum in quibus eum sepeliveramus. Quid vero agebant, inquit Ion, animæ, mi Eucrates? Quid aliud, inquit, quam per gentes et tribus cum amicis et cognatis agunt, accumbentes in asphodelo. Contradicant ergo adhuc, inquit Ion, Epicurei divino Platoni et libro de animis. Tu vero nonne ipsum etiam Socratem et Platonem vidisti inter mortuos? Socratem equidem, inquit, neque hunc dilucide, sed conjecturam inde faciens, quod calvus erat et ventricosus: Platonem vero non agnovi; oportet enim, arbitror, vera dicere apud amicos. Simul ergo ut omnia accurate ego vidi, et hiatus in eo erat ut coiret, quidam servorum requirentes me, et in illis hic ipse Pyrrhias, astitere, nondum plane clauso hiatu. Dic, Pyrrhia, utrum vera dicam. Per Jovem, ait Pyrrhias, etiam latratum audiavi per hiatus, et ignis subluere de face mihi videbatur. Et ego risi, corollarium addente teste latratum atque ignem.

25. Cleodemus autem, Non nova, inquit, neque non visa aliis hæc spectasti, quum ipse quoque non ita pridem argrotans tale quid viderim: visebat me autem et curabat. hic Antigonus. Dies erat septimus; febris talis, ut ipsa arden-

πυρετός οἷος καύσωνος σφοδρότερος. Ἀπαντες δέ με ἀπολιπόντες ἐπ' ἐρημίας ἐπικλεισάμενοι τὰς θύρας ἔξω περιέμενον· οὕτω γὰρ ἐκέλευσας, ὦ Ἀντίγονε, εἴ πως δυνηθεῖν εἰς ὕπνον τρέπεσθαι. Τότε οὖν ἐφίσταται μοι νεανίας ἐγρηγορότι πάγκαλος λευκὸν ἱμάτιον περιβεβλημένος, εἶτα ἀναστήσας ἄγει διὰ τινος χάσματος ἐς τὸν Ἄδην, ὡς αὐτίκα ἐγνώρισα Τάνταλον ἰδὼν καὶ Τιτυὸν καὶ Σίσυφον. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα τί ἂν ὑμῖν λέγοιμι; ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ δικαστήριον ἐγενόμην — παρῆν δὲ καὶ ὁ Αἰακὸς καὶ ὁ Χάρων καὶ αἱ Μοῖραι καὶ αἱ Ἑρινύες — ὁ μὲν τις ὥσπερ βασιλεὺς ὁ Πλούτων μοι δοκεῖν καθήστο ἐπιλεγόμενος τῶν τεθνηζομένων τὰ ὀνόματα, οὗς ἤδη ὑπερήμερους τῆς ζωῆς συνέβαινε εἶναι. Ὁ δὲ νεανίσκος ἐμὲ φέρων παρέστησεν αὐτῷ· ὁ δὲ Πλούτων ἡγανάκτησε τότε καὶ πρὸς τὸν ἀγαγόντα με, Οὐπὼ πεπλήρωται, φησὶ, τὸ νῆμα αὐτῷ, ὥστε ἀπίτω. Σὺ δὲ δὴ τὸν χαλκέα Δημύλον ἄγε· ὑπὲρ γὰρ τὸν ἄτρακτον ἤδη βιοῖ. Κἀγὼ ἄσμενος ἀναδραμὼν αὐτὸς μὲν ἤδη ἀπύρετος ἦν, ἀπήγγελλον δὲ ἅπασιν ὡς τεθνήσκει Δημύλος· ἐν γειτόνων δὲ ἡμῖν ὄκει νοσῶν τι καὶ αὐτὸς, ὡς ἀπηγγέλλετο. Καὶ μετὰ μικρὸν ἠκούομεν οἰμωγῆς ὀδυρομένων ἐπ' αὐτῷ.

26. Τί θαυμαστόν; εἶπεν ὁ Ἀντίγονος· ἐγὼ γὰρ οἶδά τινα μετὰ εἰκοστὴν ἡμέραν ἢ ἢ ἑτάφη ἀναστάντα, Θεραπεύσας καὶ πρὸ τοῦ θανάτου καὶ ἐπεὶ ἀνέστη τὸν ἀνθρωπον. Καὶ πῶς, ἦν δ' ἐγὼ, ἐν εἰκοσιν ἡμέραις οὔτε ἐμύδησε τὸ σῶμα οὔτε ἄλλως ὑπὸ λιμοῦ διεφθάρη; εἰ μή τινά γε Ἐπιμενίδην σύ γε ἐθεράπευσας.

27. Ἄμα ταῦτα λεγόντων ἡμῶν ἐπεισῆλθον οἱ τοῦ Εὐκράτους υἱοὶ ἐκ τῆς παλαίστρας, ὁ μὲν ἤδη ἐξ ἐφῆβων, ὁ δὲ ἕτερος ἀμφὶ τὰ πεντεκαίδεκα ἔτη, καὶ ἄσπασάμενοι ἡμᾶς ἐκαθέζοντο ἐπὶ τῆς κλίνης παρὰ τῷ πατρὶ· ἐμοὶ δὲ εἰσεκομίσθη θρόνος. Καὶ ὁ Εὐκράτης ὥσπερ ἀναμνησθεὶς πρὸς τὴν ὄψιν τῶν υἱέων, Οὕτως ὀναίμην, ἔρη, τούτων — ἐπιβαλὼν αὐτοῖν τὴν χεῖρα — ὡς ἀληθῆ, ὦ Τυριάδῃ, πρὸς σε ἔρω. Τὴν μακαριτὴν μου γυναῖκα τὴν τούτων μητέρα πάντες ἴσασιν ὅπως ἡγάπησα, ἐδήλωσα δὲ οἷς περὶ αὐτὴν ἔπραξα οὐ ζῶσαν μόνον, ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ἀπέθανε, τὸν τε κόσμον ἅπαντα συγκατακάυσας καὶ τὴν ἐσθῆτα ἢ ζῶσα ἔχαιρεν. Ἐβδόμῃ δὲ μετὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἐγὼ μὲν ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς κλίνης ὥσπερ νῦν ἐκείμην παραμυθούμενος τό γε πένθος· ἀνεγίγνωσκον γὰρ τὸ περὶ ψυχῆς τοῦ Πλάτωνος βιβλίον ἐφ' ἡσυχίας· ἐπεισέρχεται δὲ μεταξὺ ἡ Δημαινέτη αὐτῇ ἐκείνῃ καὶ καθίζεται πλησίον ὥσπερ νῦν Εὐκρατίδης οὕτως, δείξας τὸν νεώτερον τῶν υἱέων· ὁ δὲ αὐτίκα ἐφρίξε μάλα παιδικῶς καὶ πάλαι ἤδη ὥχρὸς ἦν πρὸς τὴν διήγησιν. Ἐγὼ δὲ, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, ὡς εἶδον, περιπλακεὶς αὐτῇ ἐδάκρυον ἀνακωκύσας· ἡ δὲ οὐκ εἶα βοᾶν, ἀλλ' ἡτιᾶτό με, ὅτι τὰ ἄλλα πάντα χαρισάμενος αὐτῇ θάτερον τοῖν σανάλοιιν χρυσοῖν ὄντοιν οὐ κατακαύσαιμι, εἶναι δὲ αὐτὸ ἔφασκε παραπεσὼν ὑπὸ τῇ κιβωτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς οὐχ εὐρόντες θάτερον μόνον ἐκαύσαμεν.

*Ἐτι δὲ ἡμῶν διαλεγόμενων κατάρατόν τι κυνίδιον ὑπὸ

tissima esset vehementior. Omnes autem, me solo relicto, clausis foribus extra manebant : ita enim jusseras, Antigone, si qua possem somnum capere. Tunc igitur astat mihi juvenis vigilanti undique pulcherrimus, veste candida indutus : deinde surgere me jussum deducit per hiatum quendam ad inferos, ut primo conspectu agnovi Tantalum videndo et Tityum et Sisyphum. Ac reliqua quid vobis dicam? Quum vero essem apud tribunal (aderat autem Æacus quoque et Charon, et Parcæ, et Furiae), aliquis velut rex, Pluto ut mihi videtur, assidebat, pronuncians eorum qui jam morituri essent nomina, quos ultra diem ipsis dictum in vita manere contigerat. At juvenis me illi sistebat : sed Pluto indignabundus ad ductorem meum, Nondum, inquit, impletum illius filum est : proinde abeat. Tu vero jam fabrum adduc Demylum : jam enim ultra colum vivit. Et ego quum latus recurrissem, ipse quidem jam sine febris eram, denunciabam vero omnibus, morituum mox esse Demylum : in vicinia autem nostra habitabat, aegrotans ipse quoque, ut nunciabatur. Et paullo post audiebamus planctum eorum, qui illum deplorabant.

26. Quid mirabile? ait Antigonus : ego enim novi quendam vicesimo die post, quam sepultus fuerat, reviviscentem, qui et ante mortem et quum redisset in vitam, hominem curaverim. Et quomodo, inquam, viginti diebus neque putruit corpus, neque alioquin fame periit? nisi forte tu Epimenidem quendam curasti.

27. Hæc dum loquimur, superveniunt filii Eucratis redeuntes de palæstra, quorum alter jam ex ephebis excessit, alter circa quintum decimum annum est. Hi, quum salutassent nos, assidebant in lecto apud patrem : mihi vero illata est sella. Et Eucrates, quasi admonitus ad conspectum filiorum, Ita, inquit, hisce fruar (injecta utrique manu), ut vera tibi, Tychiade, narrabo. Uxorem meam, nunc felicem, horum matrem, norunt omnes quantum amaverim : declaravi autem iis quæ illius causa feci non viventis modo, sed etiam defunctæ, qui mundum illius omnem una cremaverim, et eam qua viva gaudebat vestem. Septimo autem a morte illius die ego hic in lectulo, uti nunc, jacebam, luctus solatia quærens : silentio enim legebam Platonis de anima librum : inter hæc supervenit Demæneta ipsa illa, et prope assidet, ut nunc Eucratides hic (ostendens filiorum juniorem : qui statim puerili more cohorruit, pallidus jam ante ad hanc narrationem). Ego vero, pergit Eucrates, quum viderem, complexus illam cum ejulatu lacrimabar. Illa non passa me clamare, sed accusavit quod reliquis in rebus omnibus sibi gratificatus, alterum sandaliorum (erant autem aurea) non cremaverim : decidisse vero illud dicebat juxta arcam; ac propter hoc nos quum non invenissemus, alterum modo cremaveramus. Adhuc loquentibus nobis,

(I
τῇ
τῇ
κο
γέ
Μ
ῶς
κα
δ κ
διμ
μὲν
νομ
μει
διεξ
κυκ
ἐπεὶ
πρῶ
ἤκου
φιλο
κεῖτ
ἄλλο
θου
καὶ
γῆς
ἡρυθ
Ὁ δὲ
δης,
στεῖν
ἀνεσχ
ἐκ τα
οὐκέτ
Μὰ Δ
τοιαῦ
30.
εἰς ἐμ
πάντω
ἐγὼ, ἰ
νος τῶ
ὥσπερ
ἐλθῆς,
δάν σο
λέγε π
δαίμον
καὶ πρ
31.
της.
εἰ δὲ τι
ὑπό τιν
πιπτεν
ἦν ὁ θε
ταῦτα ἰ
γύπτται
τὴν οἰκ

olo relicto,
seras, An-
igitur astat
ste candida
er hiatum
i Tantalum
quid vobis
erat autem
aliquis ve-
cians eo-
diem ipsis
ne illi siste-
eum, Non-
nde abeat.
n ultra co-
se quidem
s, moritu-
tra habita-
paullo post
bant.

novi quen-
reviviscen-
am, homi-
diebus ne-
nisi forte

acratris re-
excessit,
uum salu-
mihi vero
i conspe-
ue manu),

, nunc fe-
naverim :
tis modo,
una cre-
optimo au-
jacebam,
atonis de
psa illa,
ens filio-
pallidus

Eucrates,
rimabar.
eliquis in
m (erant
dicebat
semus,
s nobis,

(III, 55 - 57)

τῇ κλίνῃ δὲ Μελιταῖον ὑλάκτησεν, ἥ δὲ ἠφανίσθη πρὸς τὴν ὑλακὴν· τὸ μέντοι σανδάλιον εὐρέθη ὑπὸ τῇ κιβωτῷ καὶ κατεκαύθη ὕστερον.

28. Ἐτι ἀπιστεῖν τούτοις, ὦ Τυγιάδῃ, ἄξιον ἐναργέσιν οὔσι καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην φαινομένοις; Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγὼ· ἐπεὶ σανδάλω γε χρυσῷ ἐς τὰς πυγὰς ὥσπερ τὰ παιδία παῖσθαι ἄξιοι ἂν εἴεν οἱ ἀπιστοῦντες καὶ οὕτως ἀναισχυνοῦντες πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

29. Ἐπὶ τούτοις δὲ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος εἰσῆλθεν, δ' κομήτης, δ' σεμνὸς ἀπὸ τοῦ προσώπου, οἷσθα τὸν ἀοιδιμον ἐπὶ τῇ σοφίᾳ, τὸν ἱερὸν ἐπονομαζόμενον. Καγὼ μὲν ὡς εἶδον αὐτὸν, ἀνέπνευσα, τοῦτ' ἐκεῖνο ἦκειν μοι νομίσας, πέλεκύν τινα κατὰ τῶν ψευσμάτων· ἐπιστομειὶ γὰρ αὐτοῦς, ἔλεγον, δ' σοφὸς ἀνὴρ οὕτω τεράστια διεξιόντας, καὶ τὸ τοῦ λόγου, θεὸν ἀπὸ μηχανῆς ἐπεισχυκλῆσθαι μοι τοῦτον ὥμην ὑπὸ τῆς Τύχης. Ὁ δὲ ἐπεὶ ἐκαθέζετο ὑπεκστάντος αὐτῷ τοῦ Κλεοδήμου, πρῶτα μὲν περὶ τῆς νόσου ἤρετο, καὶ ὡς ῥᾶον ἦδη ἔχειν ἤκουσε παρὰ τοῦ Εὐκράτους, Τί δέ, ἔφη, πρὸς αὐτοῦς φιλοσοφεῖτε; μεταξὺ γὰρ εἰσιὼν ἐπήκουσα, καὶ μοι δοκεῖτε εἰς καλὸν διατεθῆσθαι τὴν διατριβήν. Τί δ' ἄλλο, εἶπεν ὁ Εὐκράτης, ἡ τουτονὶ τὸν ἀδαμάντινον πεῖθομεν — δεῖξας ἐμέ — ἡγεῖσθαι δαίμονας τινὰς εἶναι καὶ φαντάσματα καὶ νεκρῶν ψυχὰς περιπολεῖν ὑπὲρ γῆς καὶ φαίνεσθαι οἷς ἂν ἐθέλωσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν ἡρυσρίασα καὶ κάτῳ ἔνευσα αἰδεσθεὶς τὸν Ἀρίγνωτον. Ὁ δέ, ὦρα, ἔφη, ὦ Εὐκράτες, μὴ τοῦτό φησι Τυγιάδης, τὰς τῶν βιαίως ἀποθανόντων μόνας ψυχὰς περινοστεῖν, οἷον εἴ τις ἀπήγξατο ἡ ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν ἢ ἀνεσχολοπίσθη ἢ ἄλλω γέ τῃ τρόπῳ τοιούτῳ ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ βίου, τὰς δὲ τῶν κατὰ μοῖραν ἀποθανόντων οὐκέτι· ἦν γὰρ τοῦτο λέγει, οὐ πάνυ ἀπόβλητα φήσει. Μὰ Δί', ἦ δ' ὅς ὁ Δεινόμαχος, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως εἶναι τὰ τοιαῦτα οὐδὲ συνεστῶτα δρᾶσθαι οἶεται.

30. Πῶς λέγεις, ἦ δ' ὅς ὁ Ἀρίγνωτος, δριμύ ἀπιδὼν εἰς ἐμέ, οὐδέν σοι τούτων γίνεσθαι δοκεῖ, καὶ ταῦτα πάντων, ὡς εἰπεῖν, δρώντων; Ἀπολελόγησθε, ἦν δ' ἐγὼ, ὑπὲρ ἐμοῦ, εἰ μὴ πιστεύω, διότι μηδὲ ὁρῶ μόνος τῶν ἄλλων· εἰ δὲ ἐώρων, καὶ ἐπίστευον ἂν δηλαδὴ ὥσπερ ὑμεῖς. Ἀλλὰ, ἦ δ' ὅς, ἦν ποτε ἐς Κόρινθον ἔλθεις, ἐροῦ ἔνθα ἐστὶν ἡ Εὐθατίδου οἰκία, καὶ ἐπειδὴν σοι δειχθῇ παρὰ τὸ Κράνειον, παρελθὼν ἐς ταύτην λέγε πρὸς τὸν θυρωρὸν Τίβιον, ὡς ἐθέλοις ἰδεῖν ὅθεν τὸν δαίμονα ὁ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος ἀνορύξας ἀπῆλασε καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν οἰκεῖσθαι τὴν οἰκίαν ἐποίησε.

31. Τί δὲ τοῦτο ἦν, ὦ Ἀρίγνωτε; ἤρετο ὁ Εὐκράτης. Ἀοίκητος ἦν, ἦ δ' ὅς, ἐκ πολλοῦ ὑπὸ δειμάτων, εἰ δὲ τις οἰκήσειεν, εὐθὺς ἐκπλαγεὶς ἐφηνγεν ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τινος φοβεροῦ καὶ ταραχώδους φάσματος. Συνέπιπτεν οὖν ἡδὴ καὶ ἡ στέγη κατέρρει, καὶ ὅλως οὐδεὶς ἦν ὁ θαρρήσων παρελθεῖν εἰς αὐτήν. Ἐγὼ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσα, τὰς βίβλους λαβὼν — εἰσι δέ μοι Αἰγύπτια μάλα πολλὰ περὶ τῶν τοιούτων — ἤκον ἐς τὴν οἰκίαν περὶ πρῶτον ὕπνον ἀποτρέποντος τοῦ ξένου

exsecrabilis quædam sub lecto canicula Melitensis latravit; ad quem illa latratum evanuit. Sandalium tamen, sub arca repertum, post crematum est.

28. Adhucne fidem negare talibus, Tychiade, æquum censens, manifestis adeo et quæ singulis diebus appareant? Non per Jovem, inquam, quandoquidem digni fuerint quorum aureo sandalio nates, ut puerulorum, cædantur, si qui recusant credere et impudenter adeo veris repugnant.

29. Inter hæc Pythagoricus Arignotus intravit, comatus, vultu venerabili: nosti illum sapientiæ causa celebrem, divini cognomine insignem. Atque ego illo conspecto respirabam, illud ipsum venire mihi ratus, securim contra mendacia. Os enim, cogitabam, istis hic obturabit vir sapiens, prodigiosa adeo narrantibus: et, quod est in proverbio, e machina deum demissum mihi hunc a Fortuna putabam. At ille quum assedisset, assurgente ei Cleodemo, primo quidem percontari de morbo, et quum mollius jam habere ab Eucrate audisset, Quid vero, inquit, inter vos philosophabamini? dum enim intro, audivi; et videmini mihi bene disputationem collocaturi. Quid vero aliud, inquit Eucrates, quam adamantino huic (me autem ostendebat) persuadere studemus, uti putet dæmones quosdam esse, et spectra, et vita functorum animas vagari in terra, et quibus velint apparere. Igitur erubui equidem, et vultum Arignoti verecundia dejeci. Atque is, Vide, inquit, Eucrates, num hoc dicat Tychiades, solas eorum qui violenta morte perierunt animas oberrare, ut si quis se suspenderit, aut capite truncatus, aut palo fixus, aut alia qua simili ratione de vita egressus sit; fato autem suo mortuorum non item: hoc enim si dicit, non plane rejicienda dixerit. Non ita est, per Jovem, respondebat Dinomachus, sed plane non esse talia, neque consistere ita, ut videri possint, arbitratur.

30. Quid ais? inquit Arignotus, torvum me intuens: nihil tibi horum videtur fieri, idque quum omnes, pæne dixero, videant? Jam causam pro me dixistis, inquam, si non credo, quia solus inter alios non video: si vero vidissem, crederem nimirum, uti vos. Verum, dicebat ille, si quando Corinthum veneris, interroga ubi sit Eubatidæ domus: et quum ostensa tibi fuerit ad Craneum, ingressus in eam dic ad janitorem Tibium, velle te videre unde dæmonem Pythagoricus Arignotus, effosso loco, exegerit, et habitabilem ab eo inde tempore domum præstiterit.

31. Quid vero hoc erat, o Arignote? interrogabat Eucrates. Deserta fuerat, inquit, diu propter terrores: si quis vero immigraret, mox percussus fugiebat, a terribili et tumultuoso spectro ejectus. Ergo jam collabi domus, et defluere tectum; neque omnino quisquam erat qui auderet in illam ingredi. At ego his auditis, sumo mecum libros (sunt autem mihi Egyptii sat multi de talibus), ingredior domum circa primam quietem, dehortante meo hospite ac tan-

καὶ μόνον οὐκ ἐπιλαμβανομένου, ἐπεὶ ἔμαθεν οἱ βαδίζοιμι, εἰς προὔπτον κακὸν, ὡς ᾔετο. Ἐγὼ δὲ λύχνον λαβὼν μόνος εἰσέρχομαι, καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ οἰκήματι καταθεὶς τὸ φῶς ἀνεγίγνωσκον ἡσυχῇ χαμαὶ καθεζόμενος· ἐφίσταται δὲ ὁ δαίμων ἐπὶ τινα τῶν πολλῶν ἡκεῖν νομίζων καὶ δεδιξέσθαι καμὲ ἐλπίζων ὥσπερ τοὺς ἄλλους αὐχμηρὸς καὶ κομήτης καὶ μελάντερος τοῦ ζόφου, καὶ ὁ μὲν ἐπιστὰς ἐπειρᾶτό μου πανταχόθεν προσβάλλων, εἴ ποθεν κρατήσῃ, καὶ ἄρτι μὲν κύων, ἄρτι δὲ ταῦρος γιγνόμενος ἢ λέων. Ἐγὼ δὲ προχειρισάμενος τὴν φρικωδεστάτην ἐπίρρησιν αἰγυπτιάζων τῇ φωνῇ συνήλασα κατὰδων αὐτὸν εἰς τινα γωνίαν σκοτεινοῦ οἰκήματος· ἰδὼν δὲ αὐτὸν οἱ κατέδου, τὸ λοιπὸν ἀνεπαυόμην. Ἔωθεν δὲ πάντων ἀπεγνωκότων καὶ νεκρὸν εὐρήσειν με οἰομένων καθάπερ τοὺς ἄλλους προελθὼν ἀπροσδόκητος ἅπασιν πρόσειμι τῷ Εὐβατίδῃ, εὐαγγελιζόμενος αὐτῷ ὅτι καθαρὰν καὶ ἀδείμαντον ἤδη ἔξει τὴν οἰκίαν οἰκεῖν. Καὶ παραλαβὼν αὐτόν τε καὶ τῶν ἄλλων πολλούς — εἶποντο γὰρ τοῦ παραδόξου ἕνεκα — ἐκέλευον ἀγαγὼν ἐπὶ τὸν τόπον, οὗ καταδεδυκότα τὸν δαίμονα ἐοράκειν, σκάπτειν λαβόντας διχέλλας καὶ σκαφεῖα, καὶ ἐπειδὴ ἐποίησαν, εὐρέθη ὡς ἐπ' ὀργυιὰν κατωρυγμένος τις νεκρὸς ἔωλος μόνος τὰ ὁστ' ἀτὰρ κατὰ σχῆμα συγχέμενος. Ἐκεῖνον μὲν οὖν ἐθάψαμεν ἀνορύξαντες, ἡ οἰκία δὲ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἐπαύσατο ἐνοχλομένη ὑπὸ τῶν φασμάτων.

32. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρίγνωτος, ἀνὴρ δαιμόνιος τὴν σοφίαν καὶ ἅπασιν αἰδόμενος, οὐδεὶς ἦν ἐτι τῶν παρόντων ὃς οὐχὶ κατεγίγνωσκε μου πολλὴν τὴν ἀνοιαν τοῖς τοιούτοις ἀπιστοῦντος, καὶ ταῦτα Ἀρίγνωτου λέγοντος. Ἐγὼ δὲ ὅμως οὐδὲν τρέσας οὔτε τὴν κόμην οὔτε τὴν δόξαν τὴν περὶ αὐτοῦ, τί τοῦτ', ἔφην, ὦ Ἀρίγνωτε, καὶ σὺ τοιοῦτος ἦσθα ἢ μόνῃ ἐλπίς τῆς ἀληθείας, καπνοῦ μεστὸς καὶ ἰνδαλμάτων; τὸ γοῦν τοῦ λόγου ἐκεῖνο, ἀνθρακες ἡμῖν ὁ θησαυρὸς πέφηνας. Σὺ δὲ, ἦ δ' ὅς ὁ Ἀρίγνωτος, εἰ μήτε ἐμοὶ πιστεύεις λέγοντι μήτε Δεινομάχῳ ἢ Κλεοδήμῳ τουτ' ἢ μήτε αὐτῷ Εὐκράτει, φέρε εἰπεῖ τινα περὶ τῶν τοιούτων ἀξιοπιστότερον ἢ γῇ τ' ἀναντία ἡμῖν λέγοντα; Νῆ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, μάλα θαυμαστὸν ἄνδρα τὸν Ἀβδηρόθεν ἐκεῖνον Δημόκριτον, ὃς οὕτως ἄρα ἐπέπειστο μηδὲν οἷόν τε εἶναι συστῆναι τοιοῦτον, ὥστε, ἐπειδὴ καθεύδων ἐαυτὸν ἐς μνημα ἔξω πυλῶν ἐνταῦθα διέτελει γράφων καὶ συντάττων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ τινες τῶν νεανίσκων ἐρεσχληεῖν βουλόμενοι αὐτὸν καὶ δειματοῦν στείλαμενοι νεκρικῶς ἐσθῆτι μελαίνῃ καὶ προσωπέοις ἐς τὰ κρῶνία μεμιμημένοι περιστάντες αὐτὸν περιεχόρευον ὑπὸ πυκνῇ τῇ βάσει ἀναπηδῶντες, ὃ δὲ οὔτε ἔδεισε τὴν προσποίησιν αὐτῶν οὔτε ὁλως ἀνέβλεψε πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ μεταξὺ γράφων, Παύσασθε, ἔφη, παίζοντες· οὕτω βεβαίως ἐπίστευε μηδὲν εἶναι τὰς ψυχὰς ἐτι ἔξω γενομένας τῶν σωμάτων. Τοῦτο φῆς, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, ἀνόητόν τινα ἄνδρα καὶ τὸν Δημόκριτον γενέσθαι, εἰ γε οὕτως ἐγίγνωσκεν.

tum non manum injiciente, quum quo irem audisset, in praesentem, ut ipse putabat, perniciem. Ego vero summa lucerna ingredior solus, et in maximo conclavi deposito lumine, lego tacite, humi sedens. Adest daemon, ad unum se de multis venire putans, et futurum sperans ut me quoque sicut reliquos perterreat, squalidus, comatus, caligine nigrior: atque astans tentabat ab omni parte me invadere, sicunde posset vincere; et nunc quidem canis, nunc taurus fit, aut leo. Ego vero deprompta allocutione maxime horribili, Aegyptiorum sermone utens, incantando illum adegi in angulum quendam tenebricosi conclavis. Animadverso autem quo subierat, reliquum noctis dormivi. Mane, quum desperassent omnes et mortuum me inventum iri putarent, uti reliquos, progressus praeter spem omnium, accedo ad Eubatiden, bonum ipsi nuncium afferens, puram et metus expertem domum habitare illi in posterum licere. Atque assumtis quum ipso tum aliis pluribus (sequebantur enim rei miraculo moti), deductisque ad ipsum locum ubi subire daemone videram, jussi rastris et ligonibus humum fodi. Quo facto inventum est ad passus altitudinem defossum cadaver antiquum, cujus sola ossa sua figura composita jacerent. Hoc igitur effossum sepelivimus: ceterum domus ab eo inde tempore infesta spectris esse desiit.

32. Haec quum dixisset Arignotus, divina vir sapientia et venerabilis omnibus, nemo jam erat praesentium quin magnae me accusaret amentiae, qui fidem talibus non haberem, idque ipso dicente Arignoto. Ego vero nihil trepidans, neque ob comam, neque ob opinionem de viro, Quid istuc, inquam, Arignote? tune etiam talis eras, sola spes veritatis, idem tamen fumi et spectrorum plenus? tu nobis, qui thesaurus eras, ut est in proverbio, carbonem appares. Tu vero, inquit Arignotus, si neque mihi credis dicenti, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati; age dic, quem fide digniorem putas harum rerum arbitrum contraria nobis dicentem? Per Jovem, inquam, admirabilem virum, Abderitanum illum Democritum, cui nempe adeo persuasum erat nihil horum consistere posse, ut, quum inclusisset se in monumentum extra portas, ibique perpetuo scriberet et commentaretur nocte atque interdiu, adolescentulis quibusdam ludificari illum et perterrere volentibus, qui mortuorum instar nigra veste ornati et personis ad craniorum similitudinem effictis circa illum saltarent, crebris passibus exsultantes: nihil ipse hanc illorum assimulationem metuerit, neque omnino ad illos respexerit, sed inter scribendum illud solum dixerit, Desinite ludere! adeo firmiter credebat nihil amplius esse animas, quum sunt extra corpora. Hoc tu ais, inquit Eucrates, amentem hominem etiam Democritum fuisse, si quidem ita statuit.

ΟΙ
Τ
Τ
ΝΕ
ΣΙ
ΕΠ
ΗΧ
ΗΚ
ΦΩ
ΤΟ
ΑΥ

ΜΕ
ΣΟΦ
ΕΛΕΓ
ΩΚΥ
ΠΑΥ
ΛΟΝ,
ΧΑΘ
ΛΕΠΤ
ΚΡΑΤ
ΕΩΡΟ
ΠΟΛΛ
ΔΕΙΛΟ
ΥΠΟΠ
ΤΙΝΑ
ΕΛΑΘΟ
ΠΑΝΤΟ
ΟΙ ΜΑ
ΛΙΠΕΙΝ
ΑΠΟΡΗ
ΤΟΥΤΟ
35.
ΑΝ Δ' Α
ΤΟ ΥΠΕ
ΕΠΟΙΕΙ
ΚΟΥΝΤΑ
ΚΑΙ ΕΣΧ
ΝΕΙΤΟ Η
ΑΥΘΙΣ ΚΑ
ΕΠΩΘΗΝ
ΔΑΧΩΣ Ο
ΓΑΡ ΑΥ
ΜΙΔ' ΔΕ
ΔΕ ΤΡΙΣΤ
ΜΕΝ ΩΧΕ
ΕΔΕΙ ΠΟΙΕ
36.
ΑΓΟΡΑΝ Π
ΟΜΙΩΣ Ε
ΕΠΕΙ ΔΕ
ΠΑΥΣΟ, Ε
ΥΠΕΡΟΝ Τ

33. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν καὶ ἄλλο διηγῆσομαι αὐτὸς πα-
θὼν, οὐ παρ' ἄλλου ἀκούσας· τάχα γὰρ ἂν καὶ σὺ, ὦ
Τυχιάδῃ, ἀκούων προσβιβασθείης πρὸς τὴν ἀλήθειαν
τοῦ διηγήματος. Ὅποτε γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ διήγον ἔτι
νέος ὢν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ παιδείας προφάσει ἀπο-
σταλεις, ἐπεθύμησα ἐς Κοπτὸν ἀναπλεύσας ἐκεῖθεν
ἐπὶ τὸν Μέμνονα ἔλθων ἀκοῦσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο
ἡχοῦντα πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον. Ἐκείνου μὲν οὖν
ἤκουσα οὐ κατὰ τὸ κοινὸν τοῖς πολλοῖς ἄσημόν τινα
φωνήν, ἀλλὰ μοι καὶ ἔχρησεν ὁ Μέμνων αὐτὸς ἀνοίξας
τὸ στόμα ἐν ἔπεσιν ἑπτὰ, καὶ εἴ γε μὴ περιττὸν ἦν,
αὐτὰ ἂν ὑμῖν εἶπον τὰ ἔπη.

34. Κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουον ἔτυχεν ἡμῖν συμπλέων
Μεμφίτης ἀνὴρ τῶν ἱερογραμμάτων, θαυμάσιος τὴν
σοφίαν καὶ τὴν παιδείαν πᾶσαν εἰδὼς τὴν Αἰγυπτίων·
ἐλέγετο δὲ τρία καὶ εἴκοσιν ἔτη ἐν τοῖς ἀδύτοις ὑπόγειος
ῥηκέναι μαγεύειν παιδευόμενος ὑπὸ τῆς Ἰσιδος.
Παγκράτην, ἔφη, λέγεις, ὁ Ἀρίγνωτος, ἐμὸν διδάσκα-
λον, ἱερὸν ἀνδρα, ἐξυρημένον, ἐν ὀθονίοις, νοήμονα, οὐ
καθαρώς ἐλληνίζοντα, ἐπιμήκη, σιμὸν, πρόχειλον, ὑπό-
λεπτον τὰ σκέλη. Αὐτὸν, ἦ δ' ὅς, ἐκείνον τὸν Παγ-
κράτην· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἡγνόουν ὅστις ἦν, ἐπεὶ δὲ
ἐώρων αὐτὸν, εἴ ποτε ὁρμίσαιμεν τὸ πλοῖον, ἄλλα τε
πολλὰ τεράστια ἐργαζόμενον, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ κροκο-
δείλων ὀχοῦμενον καὶ συννέοντα τοῖς θηρίοις, τὰ δὲ
ὑποπτήσσοντα καὶ σαίνοντα ταῖς οὐραῖς, ἔγνων ἱερὸν
τινα ἀνθρώπον ὄντα, καὶ κατὰ μικρὸν φιλοφρονούμενος
ἐλαθὼν ἐταῖρος αὐτῷ καὶ συνήθης γενόμενος, ὥστε
πάντων ἐκοινώνει μοι τῶν ἀπορρήτων· καὶ τέλος πεί-
θει με τοὺς μὲν οἰκέτας ἅπαντας ἐν τῇ Μέμφιδι κατα-
λιπεῖν, αὐτὸν δὲ μόνον ἀκολουθεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ γὰρ
ἀπορήσειν ἡμᾶς τῶν διακονησομένων. Καὶ τὸ μετὰ
τῷτο οὕτω διήγομεν.

35. Ἐπειδὴ δὲ ἔλθοιμεν εἰς τι καταγώγιον, λαβὼν
ἂν ὁ ἀνὴρ τὸν μοχλὸν τῆς θύρας ἢ τὸ κόρηθρον ἢ καὶ
τὸ ὑπερον περιβαλὼν ἱματίοις ἐπειπὼν τινα ἐπωδὴν
ἐποίει βαδίζειν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώπων εἶναι δο-
κοῦντα· τὸ δὲ ἀπελθὼν ὕδωρ τε ἀπὸντλει καὶ ὠψώνει
καὶ ἐσκεύαζε καὶ ἐς πάντα δεξιῶς ὑπηρέτει καὶ διηκο-
νεῖτο ἡμῖν· εἶτα δὲ ἐπειδὴ ἄλλις ἔχοι τῆς διακονίας,
αὐθις κόρηθρον τὸ κόρηθρον ἢ ὑπερον τὸ ὑπερον ἄλλην
ἐπωδὴν ἐπειπὼν ἐποίει ἄν. Τοῦτο ἐγὼ πάνυ ἐσπου-
δακῶς οὐκ εἶχον ὅπως ἐκμάθοιμι παρ' αὐτοῦ· ἐβάσκαине
γὰρ αὐτοῦ, καίτοι πρὸς τὰ ἄλλα προχειρότατος ὢν.
Μιᾶ δὲ ποτε ἡμέρᾳ λαθὼν ἐπήκουσα τῆς ἐπωδῆς, ἣν
δὲ τρισύλλαβος, σχεδὸν ἐν σκοτεινῷ ὑποστάς. Καὶ ὁ
μὲν ὥχeto ἐς τὴν ἀγορὰν ἐντειλάμενος τῷ ὑπέρῳ ἃ
εἶδει ποιεῖν.

36. Ἐγὼ δὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν ἐκείνου τι κατὰ τὴν
ἀγορὰν πραγματευομένου λαβὼν τὸ ὑπερον σχηματίσας,
ὁμοίως ἐπειπὼν τὰς συλλαβὰς, ἐκέλευον ὑδροφορεῖν.
Ἐπεὶ δὲ ἐμπλησάμενος τὸν ἀμφορέα ἐκόμισε, Πέ-
παισο, ἔφη, καὶ μηκέτι ὑδροφόρει, ἀλλ' ἴσθι αὐθις
ὑπερον· τὸ δὲ οὐκέτι μοι πείθεσθαι ἤθελεν, ἀλλ' ὑδρο-

33. Ego autem vobis etiam aliud quid enarrabo, quod
mihi usu venit, non auditum ab alio : fortasse enim tu quo-
que, Tychiade, audiens vi quadam ad narrationis veritatem
adigaris. Quum in Ægypto viverem juvenis adhuc, doctrinae
causa eo missus a patre, cupido incessit animum, Coptum
inde adverso flumine petere, ad Memnonem audiendum,
mirabiles illos sonos oriente sole edentem. Atque illius
quidem audiui, non, ut vulgus, vocem nullius sensus; sed
oraculum mihi ipse aperto ore Memnon reddidit versibus
septem, ac nisi supervacaneum esset, ipsos vobis recitarem
versus.

34. In reditu autem navigabat forte nobiscum homo
Memphiticus, de sacris scribis unus, sapientia admirabili
et doctrinae omnis Ægyptiorum consultus : dicebatur autem
tres et viginti annos in adytis sub terra habitasse, magicis
artibus dum instruitur ab Iside. Pancratem dicis, inquit
Arignotus, meum præceptorem, virum divinum, rasum,
linea indutum, cogitabundum, non pure loquentem græce,
procerum, simum, labiosum, extenuatis cruribus. Ipsum
illum, inquit, Pancratem. Ac primo quidem, qui esset,
ignorabam : ubi vero videbam illum, si quando appellere-
mus navigium, quum alia multa prodigiose facere, tum
inequitate crocodilis, et natere inter belluas, has vero illi
se submittere et adulari caudis, divinum quendam hominem
esse agnovi; et quum paulatim in illius me amicitiam insi-
nuarem, opinione celerius sodalis ipsius ac familiaris factus
sum. Itaque omnia mihi impertiebat arcana, et tandem
persuadet mihi, ut, servis omnibus Memphi relictis, solus
ipse se sequar; neque enim defuturos nobis ministros. Ac
postea ita vivebamus.

35. Tum quoties in stabulum quoddam veneramus, sum-
tum ille vir vectem de janua, aut scopas, aut pistillum adeo
vestibus induebat, et carmine quodam pronunciato, ut in-
cederet efficiebat et ut aliis omnibus homo esse videretur :
isque abiens et aquam hauriebat, et obsonabat, parabatque
cibos, omnibusque in rebus dextre operam nobis dabat mi-
nistrabatque. Tum ubi satis ministerio illius usus esset,
rursus scopas scopas, aut pistillum pistillum carmine alio
pronunciato reddidit. Hoc ego maximo studio non potui tamen
impetrare ab eo ut discerem; in hoc enim invidebat, licet
ad alia esset promptissimus. At certo tandem die clanculum
sublegi incantationem (erat vero trium syllabarum), prope
astans in angulo tenebricoso. Atque ille in forum abiit,
quum præcepisset pistillo quid facto opus esset.

36. Ego vero postridie illius diei, ipso aliquid in foro
negotii habente, sumo pistillum, exornatumque, dictis si-
militer syllabis istis, aquam asferre jubeo. Quum vero ple-
nam amphoram attulisset, Desine, inquam, neve amplius
affer aquam, sed rursus esto pistillus. At ille non amplius pa-
rere mihi voluit, verum asferre aquam perrexerat, donec aqua

φόρει αἰ, ἄχρι δὴ ἐνέπλησεν ἡμῖν ὕδατος τὴν οἰκίαν ἐπαντλοῦν. Ἐγὼ δὲ ἀμνηχανῶν τῷ πράγματι — ἐδε-
δίδειν γὰρ μὴ ὁ Παγκράτης ἐπανελθὼν ἀγανακτήσῃ,
ὅπερ καὶ ἐγένετο — ἀξίνην λαβὼν διακόπτω τὸ ὑπερον
εἰς δύο μέρη· τὰ δὲ, ἐκάτερον τὸ μέρος, ἀμφορέας λα-
βόντα ὑδροφόρει καὶ ἀνθ' ἐνὸς δύο μοι ἐγένοντο ὑδρο-
φόροι. Ἐν τούτῳ καὶ ὁ Παγκράτης ἐφίσταται καὶ
συνεῖς τὸ γενόμενον ἐκεῖνα μὲν αὖθις ἐποίησε ξύλα,
ὥσπερ ἦν πρὸ τῆς ἐπωδῆς, αὐτὸς δὲ ἀπολιπὼν με λα-
θὼν οὐκ οἶδ' ὅποι ἀφανῆς ὄχρετο ἀπιών. Νῦν οὖν,
ἔφη ὁ Δεινόμαχος, οἶσθα καὶ ἐκεῖνο, ἀνθρώπον ποιεῖν
ἐκ τοῦ ὑπέρου; Νῆ Δί', ἥ δ' ὅς, ἐξ ἡμισείας γε οὐκέτι
γὰρ εἰς τὸ ἀρχαῖον οἶόν· τέ μοι ἄγειν αὐτὸ, ἦν ἅπαξ
γέννηται ὑδροφόρος, ἀλλὰ δεήσει ἡμῖν ἐπικλυσθῆναι τὴν
οἰκίαν ἐπαντλουμένην.

37. Οὐ παύεσθε, ἦν δ' ἐγὼ, τὰ τοιαῦτα τερατολο-
γοῦντες γέροντες ἄνδρες; εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καὶ τῶν μει-
ρακίων τούτων ἕνεκα εἰς ἄλλον καιρὸν ὑπερβάλλεσθε
τάς παραδόξους ταύτας καὶ φοβεράς διηγῆσεις, μή πως
λάβωσιν ἡμῖν ἐμπλησθέντες δειμάτων καὶ ἀλλοκότων
μυθολογημάτων. Φεῖδεσθαι οὖν χρὴ αὐτῶν μηδὲ
τοιαῦτα ἐθίζειν ἀκούειν, ἀ διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐνοχλή-
σει συνόντα καὶ φοφοδεῖς ποιήσει ποικίλης τῆς δεισι-
δαιμονίας ἐμπιπλάντα.

38. Εὖ γε ὑπέμνησας, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, εἰπὼν
τὴν δεισιδαιμονίαν. Τί γάρ σοι, ὦ Τυχιάδῃ, περὶ
τῶν τοιούτων δοκεῖ, λέγω δὴ χρησμῶν καὶ θεσφάτων
καὶ ὅσα θεοφορούμενοί τινες ἀναβοῶσιν ἢ ἐξ ἀδύτων
ἀκούεται ἢ παρθένος ἑμμετρα φθεγγομένη προθεσπίζει
τὰ μέλλοντα; ἢ δηλαδὴ καὶ τοῖς τοιούτοις ἀπιστήσεις;
Ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν καὶ δακτύλιόν τινα ἱερὸν ἔχω Ἀπόλ-
λωνος τοῦ Πυθίου εἰκόνα ἐκτυπούσης τῆς σφραγίδος
καὶ οὗτος ὁ Ἀπόλλων φθέγγεται πρὸς ἐμὲ, οὐ λέγω,
μή σοι ἀπιστα δόξω περὶ ἐμαυτοῦ μεγαλυχεῖσθαι· ἀ
δὲ ἐν Ἀμφιλόχῳ γε ἤκουσα ἐν Μαλλῷ, τοῦ ἥρωος
ὑπάρ διαλεχθέντος μοι καὶ συμβουλευσάντος ὑπὲρ τῶν
ἐμῶν καὶ ἀ εἶδον αὐτὸς, ἐθέλω ὑμῖν εἰπεῖν, εἴτα ἐξῆς ἀ
ἐν Περγάμῳ εἶδον καὶ ἤκουσα ἐν Πατάροις· ὁπότε γὰρ
ἐξ Αἰγύπτου ἐπανῆειν οἶκαδε ἀκούων τὸ ἐν Μαλλῷ
τοῦτο μαντεῖον ἐπιφανέστατόν τε καὶ ἀληθέστατον εἶ-
ναι καὶ χρᾶν ἐναργῶς πρὸς ἔπος ἀποκρινόμενον οἷς ἂν
ἐγγράψας τις εἰς τὸ γραμματεῖον παραδῶ τῷ προφῆτῃ,
καλῶς ἂν ἔχειν ἡγησάμην ἐν παράπλῳ πειραθῆναι τοῦ
χρηστηρίου καὶ τι περὶ μελλόντων συμβουλευσασθαι
τῷ θεῷ.

39. Ταῦτα ἔτι τοῦ Εὐκράτους λέγοντος ἰδὼν οἱ τὸ
πρᾶγμα προχωρήσειν ἔμελλε καὶ ὥς οὐ περὶ μικρᾶς
ἐνήρχετο τῆς περὶ τὰ χρηστήρια τραγωδίας, οὐ δοκεῖν
οἰηθεῖς δεῖν μόνος ἀντιλέγειν ἅπασιν, ἀπολιπὼν αὐτὸν
ἔτι διαπλέοντα ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὴν Μαλλόν — καὶ γὰρ
συνεῖν ὅτι μοι ἄχθονται παρόντι καθάπερ ἀντισοφιστῇ
τῶν ψευσμάτων — Ἀλλ' ἐγὼ ἄπειμι, ἔφην, Λεόντιχον
ἐπιζητήσων· δέομαι γὰρ αὐτῷ τι συγγενέσθαι. Ὑμεῖς
δὲ ἐπεὶ οὐχ ἱκανὰ ἡγεῖσθε τὰ ἀνθρώπινα εἶναι, καὶ

haurienda domum opplevisset. Ego consilli inops (metue-
bam enim ne ægre ferret rediens Pancrates, quod etiam fa-
ctum est), securi arrepta bifariam pistillum dissecō. Sed
utraq̃ue illa pars, captis amphoris, aquam ferebat, ac pro
uno duo mihi jam erant ministri. Inter hæc adest Pan-
crates, intellectoque quid actum esset, illos iterum ligna
fecit, ut ante incantationem fuerant; ipse vero clam me
relicto, subduxit se nescio quorsum, et conspici desiit.
Nunc igitur, inquit Dinomachus, adhuc illud nosti certe, ho-
minem facere ex pistillo? Per Jovem, inquit, ex dimidia
quidem parte: Neque enim licet mihi in pristinam eum for-
mam reducere, quum semel factus est aquarius: sed eue-
retur nobis illo semper hauriente domus.

37. Non desinitis, inquam, talia portenta loqui senes
viri? sin minus, at certe horum adolescentulorum causa in
aliud tempus differte incredibiles istas horribilesque narra-
tiones, ne sensim impleantur nobis terroribus et absurdis
fabulis. Parcere igitur illis oportet, neque assuefacere talibus
audiendis, quæ per totam vitam turbabunt illos retenta,
animo et ad unumquemque strepitum meticulosos facient,
variaque superstitione implebunt.

38. Recte me mones, inquit Eucrates, superstitionem
dum nominas. Quid enim, Tychiade, de talibus tibi vide-
tur, de oraculis dico, et vocibus, et quæ a deo agitati qui-
dam proclamant, aut audiuntur ex adytis, aut virgo versi-
bus devincta loquens futura significat? nimirum etiam
talibus fidem negabis? Ego vero esse mihi sacrum quendam
anulum, cujus sigillum Pythii Apollonis imaginem exprimat,
eumque Apollinem mihi loqui non dico, ne tibi incredibilia
de me ipse gloriari videar: quæ vero in Amphilochi templo
audivi, Malli, heroe in somnis mecum loquente et de re-
bus mihi meis consulente, quæque ipse vidi, dicere vobis
volo; tum deinceps, quæ Pergami vidi, et audivi Pataris.
Quum enim ex Ægypto domum redirem, audito illud Malli
oraculum illustrissimum esse verissimumque, et dilucida
fundere oracula, dum ad verbum respondeat his quæ in ta-
bellis scripta prophetæ tradat aliquis, optimum factu puta-
bam, ut in transitu tentarem oraculum, et de futuris
aliquid deliberarem cum deo.

39. Hæc adhuc dicente Eucrate, quum viderem quorsum
res evasura esset, utque inciperet non parvam illam oracu-
lorum tragædiam; ratus non decere me solum contradicere
omnibus, relicto illo navigante adhuc ex Ægypto Mallum
versus (etenim sentiebam illos præsentiam meam gravari,
ut qui contra illorum mendacia disputarem), Ego vero, in-
quam, discedo requisiturus Leontichum: etenim illo mihi
convento opus est. Vos vero, quando quidem satis vobis
non esse humana putatis, ipsos jam vocate deos, fabulo-

αὐτοὺς ἤδη τοὺς θεοὺς καλεῖτε συνεπιληψομένους ὑμῖν τῶν μυθολογουμένων· καὶ ἅμα λέγων ἐξήειν. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἐλευθερίας λαβόμενοι εἰστίων, ὡς τὸ εἶδος, αὐτοὺς καὶ ἐνεφοροῦντο τῶν ψευσμάτων.

Τοιαῦτά σοι, ὦ Φιλόκληις, παρὰ Εὐκράτει ἀκούσας ἤκω νῆ τὸν Δία ὥσπερ οἱ τοῦ γλεύκους πιόντες ἐμπεφυσημένος τὴν γαστέρα ἐμέτου δεόμενος. Ἡδέως δ' ἂν ποθεν ἐπὶ πολλῇ ἐπριάμην ληθεδανόν τι φάρμακον ὦν ἤκουσα, ὡς μὴ τι κακὸν ἐργάσεται με ἡ μνήμη αὐτῶν ἐνοικουροῦσα· τέρατα γοῦν καὶ δαίμονας καὶ Ἑκάτας ὄραν μοι δοκῶ.

40. ΦΙΛ. Καὶ αὐτὸς, ὦ Τυχιάδῃ, τοιοῦτόν τι ἀπέλαυσα τῆς διηγήσεως· φασὶ γέ τοι μὴ μόνον λυττᾶν καὶ τὸ ὕδωρ φοβεῖσθαι ὁπόσους ἂν οἱ λυττῶντες κύνες δάκωσιν, ἀλλὰ καὶ τινὰ ὁ δηγθεὶς ἄνθρωπος δάκῃ, ἴσα τῷ κυνὶ δύναται τὸ δῆγμα, καὶ τὰ αὐτὰ κακείνους φοβεῖται. Καὶ σὺ τοίνυν ἔοικας αὐτὸς ἐν Εὐκράτους δηγθεὶς ὑπὸ πολλῶν ψευσμάτων μεταδεδωκέναι καὶ μοι τοῦ δήγματος· οὕτω δαιμόνων μοι τὴν ψυχὴν ἐνέπλησας.

ΤΥΧ. Ἀλλὰ θαρρῶμεν, ὦ φιλότης, μέγα τῶν τοιούτων ἀλεξιφάρμακον ἔχοντες τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸν ἐπὶ πᾶσι λόγον ὀρθόν, ὃ χρωμένους ἡμᾶς οὐδὲν μὴ ταράξῃ τῶν κενῶν καὶ ματαίων τούτων ψευσμάτων.

LIII.

* HIPPIAS SEU BALNEUM.

1. Τῶν σοφῶν ἐκείνους μάλιστα ἐγωγέ φημι δεῖν ἐπαινεῖν, ὁπόσοι μὴ λόγους μόνον δεξιὸς παρέσχοντο ὑπὲρ τῶν πραγμάτων ἐκάστων, ἀλλὰ καὶ ἔργοις ὁμοίοις τὰς τῶν λόγων ὑποσχέσεις ἐπιστώσαντο. Καὶ γὰρ τῶν ἱατρῶν ὃ γε νοῦν ἔχων οὐ τοὺς ἀρίστα ὑπὲρ τῆς τέχνης εἰπεῖν δυναμένους μεταστελεῖται νοσῶν, ἀλλὰ τοὺς προῖχαι τι κατ' αὐτὴν μεμελετηχότας. Ἀμείνων δὲ καὶ μουσικὸς, οἶμαι, τοῦ διακρίνειν ρυθμούς καὶ ἀρμονίας ἐπισταμένου ὁ καὶ ψᾶλαι καὶ κιθαρίσαι αὐτὸς δυνάμενος. Τί γὰρ ἂν σοι τῶν στρατηγῶν λέγοιμι τοὺς εἰκότως ἀρίστους κριθέντας, ὅτι οὐ τάττειν μόνον καὶ παραινεῖν ἦσαν ἀγαθοί, ἀλλὰ καὶ προμάχεσθαι τῶν ἄλλων καὶ χειρὸς ἔργα ἐπιδείκνυσθαι; οἷον τῶν πάλαι μὲν Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέα, τῶν κάτω δὲ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ Πύρρον ἴσμεν γεγονότας.

2. Πρὸς δὴ τί ταῦτ' ἔφη; οὐ γὰρ ἄλλως ἱστορίαν ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος ἐπεμνήσθην αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν μηχανικῶν ἐκείνους ἄξιον θαυμάζειν, ὁπόσοι ἐν τῇ θεωρίᾳ λαμπροὶ γενόμενοι καὶ μνημόσυνα ὁμῶς τῆς τέχνης καὶ πράγματα τοῖς μετ' αὐτοὺς κατέλιπον· ἐπεὶ οἱ γὰρ τοῖς λόγοις μόνοις ἐγγεγυμνασμένοι σοφίσται ἂν εἰκότως μᾶλλον ἢ σοφοὶ καλοῖντο. Τοιοῦτον ἀκούομεν τὸν Ἀρχιμήδην γενέσθαι καὶ τὸν Κνίδιον Σώστρατον, τὸν μὲν Πτολεμαίῳ χειρωσάμενον τὴν

LUCIANUS. — I.

sarum disputationum vestrarum adjutores; et cum dicto exivi. Illi vero libertatem eam lubenter arripientes, tanquam epulis, ut credibile est, se tractarunt invicem et ingurgitarunt mendaciis.

Talibus tibi, Philocles, apud Eucratem auditis venio, ut qui mustum biberunt, ventre inflato, vomitorii indigens. Lubens autem alicunde et magno emerim medicamentum oblivionem inducens eorum quæ audiavi, ne quid mali mihi faciat in me residens illorum memoria: portenta enim, et daemones, et Hecatas videre mihi videor.

40. PHIL. Ipse etiam ego, Tychiade, tale quid de narratione tua abstuli. Dicunt certe, non solum insanire et aquam metuere quos canes rabiosi momorderint; sed etiam, si quem homo morsus mordeat, eandem quam canis vim habere illum morsum, eademque illum quoque metuere. Et tu igitur morsus in Eucratis domo a multis mendaciis, mihi videris aliquid illius morsus impertiisse; ita daemonibus mihi mentem opplevisti.

TYCH. Sed bono simus animo, amice, magnum talibus noxis depellendis remedium habentes, veritatem et rectam in omnibus rationem; qua dum utimur, nos de vanis hisce atque inanibus mendaciis nullum turbabit.

LIII.

* HIPPIAS SEU BALNEUM.

1. Eruditorum ex numero illos maxime laudandos aio equidem, quotquot non disputationes modo acutas de negotio unoquoque attulerunt, sed operibus similibus firma-runt promissiones verborum. Etenim de medicis, si quis sapiat ægrotus, non eos arcesset qui optime dicere de arte possunt, sed qui ad præstandum aliquid illa arte sese studiose paraverint. Melior etiam musicus, arbitror, eo qui numeros et harmonias norit discernere, ille fuerit qui cantare etiam et citharam pulsare ipse possit. Quid enim duces tibi narrem qui merito suo optimi judicati sunt, non in ordinanda modo acie et adhortandis militibus præstantes, sed eo etiam quod in prima acie pugnarent et manu rem gererent? qualem ex antiquis Agamemnonem atque Achillem, sequioris autem ætatis Alexandrum et Pyrrhum fuisse cognovimus.

2. Quorsum vero ista dixi? non enim temere illorum mentionem feci, ut historiæ peritum me ostenderem, sed ut docerem inter mechanicos quoque admiratione dignos esse quotquot scientia et ratione clari, tamen etiam monumenta artis et opera posteris reliquere: quandoquidem sola in disputatione exercitati, sophistæ potius quam sapientes dici meruerint. Talem audimus Archimedem fuisse, et Cnidium Sostratum, quorum hic Ptolemæo subegerit Mem-

Μέμφιν ἄνευ πολιορκίας ἀποστροφῇ καὶ διαιρέσει τοῦ ποταμοῦ, τὸν δὲ τὰς τῶν πολεμίων τριήρεις καταφλέξαντα τῇ τέχνῃ. Καὶ Θαλῆς δὲ ὁ Μιλήσιος πρὸ αὐτῶν ὑποσχόμενος Κροίσῳ ἄβροχον διαβιβάσειν τὸν στρατὸν ἐπινοίᾳ κατόπιν τοῦ στρατοπέδου μιᾷ νυκτὶ τὸν Ἄλυν περιήγαγεν, οὐ μηχανικὸς οὗτος γενόμενος, σοφὸς δὲ καὶ ἐπινοῆσαι καὶ συνεῖναι πιθανώτατος. Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Ἑπειοῦ καὶ πάνυ ἀρχαῖον, ὃς οὐ μόνον τεχνήσασθαι τοῖς Ἀχαιοῖς τὸν ἵππον, ἀλλὰ καὶ συγκαταβῆναι αὐτοῖς ἐς αὐτὸν λέγεται.

3. Ἐν δὴ τούτοις καὶ Ἰππίου τουτοῦ τοῦ καθ' ἡμᾶς μεμνησθαι ἄξιον, ἀνδρὸς λόγοις μὲν παρ' ὄντινα βούλει τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγυμνασμένου καὶ συνεῖναι τε ὀξέος καὶ ἐρμηνεύσαι σαφεστάτου, τὰ δὲ ἔργα πολὺ τῶν λόγων ἀμείνω παρεχομένου καὶ τὴν τῆς τέχνης ὑπόσχουσιν ἀποπληροῦντος, οὐκ ἐν τοιαύταις μὲν ὑποσχέσεσιν ἐν αἷς οἱ πρὸ αὐτοῦ γενέσθαι ἠτύχησαν, κατὰ δὲ τὸν γεωμετρικὸν λόγον ἐπὶ τῆς δοθείσης, φασίν, εὐθείας τὸ τρίγωνον ἀκριβῶς συνισταμένου. Καίτοι τῶν γε ἄλλων ἕκαστος ἐν τι τῆς ἐπιστήμης ἔργον ἀποτερόμενος ἐν ἐκείνῳ εὐδοκιμήσας εἶναι τις ὁμῶς ἔδοξεν, ὃ δὲ μηχανικῶν τε ὧν τὰ πρῶτα καὶ γεωμετρικῶν, ἔτι δὲ ἁρμονικῶν καὶ μουσικῶν φαίνεται, καὶ ὁμῶς ἕκαστον τούτων οὕτως ἐντελῶς δείκνυσιν ὥς ἐν αὐτῷ μόνον ἐπιστάμενος· τὴν μὲν γὰρ περὶ ἀκτίνων καὶ ἀνακλάσεων καὶ κατόπτρων θεωρίαν, ἔτι δὲ ἀστρονομίαν, ἐν ᾗ παῖδας τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀπέφηνεν, οὐκ ὀλίγου χρόνου ἂν εἴη ἐπαινεῖν.

4. Ἄ δὲ ἐναγχος ἰδὼν αὐτοῦ τῶν ἔργων κατεπλάγην, οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν· κοινὴ μὲν γὰρ ἡ ὑπόθεσις καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ πάνυ πολλή, βαλανείου κατασκευὴ· περίνοια δὲ καὶ ἐν τῷ κοινῷ τούτῳ σύνεσις θαυμαστή. Τόπος μὲν ἦν οὐκ ἐπίπεδος, ἀλλὰ πάνυ προσάντης καὶ ὄρθιος, ὃν παραλαβὼν κατὰ θάτερα εἰς ὑπερβολὴν ταπεινὸν, ἰσόπεδον θατέρῳ ἀπέφηνε, κρηπῖδα μὲν βεβαιωτάτην ἅπαντι τῷ ἔργῳ βαλόμενος καὶ θεμελίων θέσει τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων ἀσφάλειαν ἐμπεδυσάμενος, ὕψει δὲ πάνυ ἀποτόμοις καὶ πρὸς ἀσφάλειαν συνεχόμενοις τὸ ὅλον κρατυνάμενος· τὰ δὲ ἐποικοδομηθέντα τῷ τε τοῦ τόπου μεγέθει σύμμετρα καὶ τῷ εὐλόγῳ τῆς κατασκευῆς ἁρμοδιώτατα καὶ τὸν τῶν φώτων λόγον φυλάττοντα.

5. Πυλὼν μὲν ὑψηλὸς ἀναβάσεις πλατείας ἔχων, ὑπτίος μᾶλλον ἢ ὄρθιος πρὸς τὴν τῶν ἀνιόντων εὐμαρείαν· εἰσιόντα δὲ τοῦτον ἐκδέχεται κοινὸς οἶκος εὐμεγέθης, ἱκανὴν ἔχων ὑπηρέταις καὶ ἀκολούθοις διατριβὴν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῶν εἰς τρυφὴν παρεσκευασμένων οἰκημάτων· βαλανεῖον δ' οὖν καὶ ταῦτα πρεπωδέστατα, χαρίεσσαι καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμεναι ὑποχωρήσεις. Εἴτ' ἐχόμενος αὐτῶν οἶκος, περιττὸς μὲν ὡς πρὸς τὸ λουτρὸν, ἀναγκαῖος δὲ ὡς πρὸς τὴν τῶν εὐδαιμονεστέρων ὑποδοχὴν. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐκατέρωθεν διαρκεῖς τοῖς ἀποδυομένοις ἀποθέσεις, καὶ μέσος οἶκος ὕψει τε ὑψηλότατος καὶ φωτὶ φαιδρότατος, ψυχροῦ

phin, sine obsidione, aversione sola ac divisione fluvii; ille vero triremes hostium arte sua combusserit. Atque ante hos Milesius Thales, quum promississet Cræso se siccum trajecturum exercitum, commento quodam a tergo castrorum intra unam noctem circumduxit Halyn; non quod ipse machinandi artifex esset, sed homo prudens ad excogitandum, et in sermone vehementer probabilis. Nam illud de Epeo antiquum nimis, qui non tantum machinatus esse Achivis equum, sed etiam cum reliquis descendisse in illum dicitur.

3. In his igitur Hippiae quoque hujus, qui nostra ætate fuit, mentionem injicere æquum est, viri literarum exercitatione cuivis antiquorum comparandi, ad intelligendum acuti, disertissimi in explicando, opera autem verbis multo meliora præstantis, et artis suæ professionem implentis, non in talibus modo argumentis in quibus bona fortuna superiores jam versati sunt; sed, ex geometrico proverbio, in data quacumque recta triangulum accurate construents. Atqui reliquorum unusquisque, si in uno quodam artis opere sibi desumpto bene rem gessit, tamen esse aliquid visus est: hunc vero et mechanicorum principem et geometrarum, præterea harmonicorum musicorumque esse apparet; et tamen unumquodque horum adeo perfecte præstat, quasi illud ipsum unum modo sciret: nam ejus scientiam de radiis et refractionibus et speculis, insuper etiam astronomiam, in qua effecit ut pueri videantur superiores, laudare non parvi temporis fuerit.

4. Quæ vero illius opera nuper cum stupore viderim, enarrare non pigrabor. Argumentum quidem commune est et in vita nostra satis frequens, balnei ædificatio, at ingenium et intelligentia in re ita vulgari admirabilis. Locus erat non æquabilis planitie, sed acclivis admodum et erectus; quem quum accepisset ab una parte vehementer humilem, solo alterius æquavit, subjecta toti operi firmissima crepidine, eorumque quæ imponenda erant securitate positae rite fundamentis stabilitæ; altitudinibus autem præruptis valde et ad securitatem continuis totum opus roboravit. Quæ porro inædificavit, ea quum ad loci magnitudinem congruunt, tum propter observatam in tota structura proportionem maxime sunt concinna, et respondentem sibi fenestrarum rationem servant.

5. Porta alta, gradus ad ascendendum latos habens, supina magis est quam ardua, ad ascendentium commoditatem. Per hanc qui ingressus fuerit, eum excipit œcus communis, bene magnus, ubi morari commode perdissequi et ministri possint, situs ad sinistram paratorum ad delicias cubiculorum: nam balneo etiam hæc pulchre conveniunt, secessus jucundi et multo lumine collustrati. Tum continens illis œcus, supervacaneus ille quidem quantum ad balneum, at necessarius, quatenus beatis hominibus recipiendis destinatus est. Post hunc ab utraque parte, quæ sufficiant exuere se volentibus, spoliaria; et medius inter ea œcus altissimus et multa luce lætissimus, aquæ

ὑδατος ἔχων τρεῖς κολυμβήθρας, Λακαίνῃ λίθῳ κεκοσμημένος, καὶ εἰκόνες ἐν αὐτῇ λίθου λευκοῦ τῆς ἀρχαίας ἐργασίας, ἡ μὲν Ὑγίειας, ἡ δὲ Ἀσκληπιοῦ.

6. Εἰσελθόντας δὲ ὑποδέχεται ἡρέμα χλιαινόμενος οἶκος οὐκ ἀπηνεῖ τῇ θερμῇ προαπαντῶν, ἐπιμήκης, ἀμφιστρόγγυλος, μεθ' ὃν ἐν δεξιᾷ οἶκος εὖ μάλα φαεινός, ἀλείψασθαι προσηνῶς παρεχόμενος, ἐκατέρωθεν εἰσόδους ἔχων Φρυγίῳ λίθῳ κεκαλλωπισμέναις, τοὺς ἀπὸ παλαίστρας εἰσιόντας δεχόμενος. Εἴτ' ἐπὶ τούτῳ ἄλλος οἶκος οἰκῶν ἀπάντων κάλλιστος, στήναι τε καὶ ἐγκαθίζεσθαι προσηνέστατος καὶ ἐμβραδῦναι ἀβλαβέστατος καὶ ἐγκυλίσασθαι ὠφελιμώτατος, Φρυγίου καὶ αὐτὸς εἰς ὄροφον ἄκραν ἀποστίλβων. Ἐξῆς δὲ ὁ θερμὸς ὑποδέχεται διάδρομος Νομάδι λίθῳ διακεκολλημένος. Ὁ δὲ ἔνδον οἶκος κάλλιστος, φωτὸς τε πολλοῦ ἀνάμεστος καὶ ὡς πορφύρα διηνητισμένος.

7. Τρεῖς καὶ οὗτος θερμὰς πυέλους παρέχεται. Λουσαμένῳ δὲ ἐνεστὶ σοι μὴ τὴν διὰ τῶν αὐτῶν οἰκῶν αὐθις ἐπανιέναι, ἀλλὰ ταχέϊαν τὴν ἐπὶ τὸ ψυχρὸν δι' ἡρέμα θερμοῦ οἰκήματος, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ φωτὶ μεγάλῳ καὶ πολλῇ τῇ ἔνδον ἡμέρᾳ. Ὑψηλὸς πρὸς τούτοις ἀνάλογα καὶ πλάτη τοῖς μήκεσι σύμμετρα καὶ πανταχοῦ πολλὴ χάρις καὶ Ἀφροδίτῃ ἐπανθει· κατὰ γὰρ τὸν καλὸν Πίνδαρον, «ἀρχομένου ἔργου πρόσωπον χρῆ θεμεν τηλαυγές.» Τοῦτο δ' ἂν εἴη ἐκ τῆς αὐγῆς μάλιστα καὶ τοῦ φέγγους καὶ τῶν φωταγωγῶν μεμηχανημένον. Ὁ γὰρ σοφὸς ὡς ἀληθῶς Ἱππίας τὸν μὲν ψυχροδόχον οἶκον εἰς βορρᾶν προκεχωρηκότα ἐποίησεν, οὐκ ἄμοιρον οὐδὲ τοῦ μεσημβρινοῦ ἀέρος· τοὺς δὲ πολλοῦ τοῦ θάλαπλους δεομένους νότῳ καὶ εὐρῳ καὶ ζεφύρῳ ὑπέθηκε.

8. Τί ἂν σοι τὸ ἐπὶ τούτῳ λέγοιμι παλαίστρας καὶ τὰς κοινὰς τῶν ἱματιοφυλακούντων κατασκευὰς ταχέϊαν τὴν ἐπὶ τὸ λουτρὸν καὶ μὴ διὰ μακροῦ τὴν ὁδὸν ἐχούσας τοῦ χρησίου τε καὶ ἀβλαβοῦς ἕνεκα; Καὶ μὴ με ὑπολάβῃ τις μικρὸν ἔργον προθέμενον κοσμεῖν τῇ λόγῳ προαιρεῖσθαι· τὸ γὰρ ἐν τοῖς κοινοῖς καινὰ ἐπινοῆσαι κάλλους δείγματα, οὐ μικρὰς σοφίας ἔγωγε τίθεμαι, οἷον καὶ τόδε τὸ ἔργον ὁ θαυμάσιος ἡμῖν Ἱππίας ἐπεδείξατο πάσας ἔχον τὰς βαλανείου ἀρετὰς, τὸ χρησίμον, τὸ εὐκαιρον, τὸ εὐφραγές, τὸ σύμμετρον, τὸ τῷ τόπῳ ἡρμοσμένον, τὸ τὴν χρεῖαν ἀσφαλῆ παρεχόμενον, καὶ προσέτι τῇ ἄλλῃ περινοίᾳ κεκοσμημένον, ἀφρόδων μὲν ἀναγκαίων δυσὶν ἀναχωρήσεσιν ἐξόδοις τε πολλαῖς τεθυρωμένον, ὥρων δὲ διττὰς δηλώσεις, τὴν μὲν δι' ὑδατος καὶ μυκήματος, τὴν δὲ δι' ἡλίου ἐπιδεικνύμενον. Ταῦτα ἰδόντα μὴ ἀποδοῦναι τὸν πρέποντα ἔπαινον τῷ ἔργῳ οὐκ ἀνοήτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀχαρίστου, μᾶλλον δὲ βασκανοῦ μοι εἶναι ἔδοξεν. Ἐγὼ μὲν οὖν εἰς δύναμιν καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸν τεχνίτην καὶ δημιουργὸν ἡμειψάμεν τῇ λόγῳ. Εἰ δὲ θεὸς παράσχοι καὶ λούσασθαι ποτε, πολλοὺς οἶδα ἔξων τοὺς κοινωνήσοντάς μοι τῶν ἐπαίνων.

frigidæ descensiones habens tres, Lacedaemonio lapide exornatus; ac statuæ in illo de candido lapide vetusti operis, Hygiæ una, altera Æsculapii.

6. Progressos excipit œcus leniter tepidus, non molesto calore occurrens, longus, utrimque rotundus; post quem in dextra parte hilaris admodum œcus, ungendi facultatem comiter præbens, accessus utrimque habens Phrygio lapide politos, intrantes de palæstra recipiens. Tum post hunc œcus alius, œcorum omnium pulcherrimus, ad stationes ac sessiones jucundissimus, ad commorandum minime noxius, ad volutationes commodissimus, Phrygio lapide et ipse ad summum usque tectum fulgens. Deinde transitus excipit calidus, Numidico lapide incrustatus. Interior deinde œcus pulcherrimus, luce multa plenus, et purpuræ instar floridus.

7. Tria hic quoque labra calida præbet. Quum vero laveris, licet tibi non per eosdem redire œcos, sed celeri via ad frigidam per conclave mediocriter calidum, idque in multa luce et multo intus die. Ad hæc altitudines congruentes, et latitudines longitudinibus pro portione respondentes, et multa ubique Gratia atque Venus enitet: etenim ex præclari Pindari præcepto, « Qui opus incipiunt, faciem ponant e longinquo fulgentem. » Hæc autem contigerit maxime, e splendore et luce et fenestris si quis machinetur. Sapiens enim vere Hippias œcum frigidarium ita fecit, ut in boream procurrat, nec meridiani tamen aeris expertem: eos autem qui tepore multo indigent, noto et euro atque zephyro subjecit.

8. Quid deinde tibi dicam palæstras, et communes eorum, qui vestes custodiunt, commorations, celerem habentes ad lavacra nec per ambages transitum, utilitatis pariter causa et salubritatis? Et ne putet aliquis parvum me opus oratione exornandum suscepisse: in communibus enim excogitare nova pulchritudinis specimina, non parvæ sapientiæ esse arbitror equidem; quale sane hoc quoque opus nobis admirabilis ille Hippias produxit, quod omnes habeat virtutes balnei, utilitatem, opportunitatem, claritatem, proportionem; quod loci ingenio accommodatum sit, quod usum sui securum præbeat: insuper vero etiam reliqua cura instructum, sellarum familiaricarum duobus secessibus, et januis multis apertum; horarum gemina indicia, alterum per aquam et mugitum, alterum per solem exhibens. Hæc si quis viderit, neque dignam operi laudem tribuerit, ille non stupidus modo, sed ingratus etiam, vel invidus potius mihi videatur. Ego proinde pro viribus et opus et artificem atque perfectorem operis oratione remuneratus sum. Si vero deus præbuerit tandem ibi lavandi copiam, multos novi et alios in partem laudum mearum venturos.

LIV.

ΠΡΟΛΟΓΙΑ Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

1. Ὅτε δὲ Διόνυσος ἐπ' Ἰνδοὺς στρατιάν ἤλασε — κωλύει γὰρ οὐδέν, οἶμαι, καὶ μῦθον ὑμῖν διηγῆσασθαι Βακχικόν — φασὶν οὕτω καταφρονῆσαι αὐτοῦ τὰ πρῶτα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ ὥστε καταγελᾶν ἐπιόντος, μᾶλλον δὲ ἐλεεῖν τὴν τόλμαν αἰτίκα μάλα συμπατηθσομένου ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων, εἰ ἀντιτάσσαιτο· ἤκουον γὰρ, οἶμαι, τῶν σκοπῶν ἀλλόκοτα ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ ἀγγελλόντων, ὡς ἡ μὲν φάλαγξ αὐτῷ καὶ οἱ λόχοι γυναῖκες εἶεν ἔκφρονες καὶ μεμνηυῖαι, κιττῷ ἐστεμμέναι, νεβρίδας ἐνημμέναι, δοράτια μικρὰν ἔχουσαι, ἀσίδηρα, κιττοποίητα καὶ ταῦτα, καὶ τινὰ πελτάρια κοῦφα, βομβοῦντα, εἴ τις μόνον προσάψαιτο — ἀσπίσι γὰρ εἶκαζον καὶ τὰ τύμπανα — ὀλίγους δὲ τινὰς ἀγροίκους νεανίσκους ἐκεῖναι γυμνοὺς, κόρδακα ὀρχουμένους, οὐράς ἔχοντας, κεράστας, οἷα τοῖς ἄρτι γεννηθεῖσιν ἐρίφοις ὑποφύεται.

2. Καὶ τὸν μὲν στρατηλάτην αὐτὸν ἐφ' ἄρματος ὀχεῖσθαι παρδάλειον ὑπεξευγμένον, ἀγένειον ἀκριβῶς, οὐδ' ἐπ' ὀλίγον τὴν παρεῖαν χνοῶντα, κερασφόρον, βότρυσιν ἐστεφανωμένον, μίτρα τὴν κόμην ἀναδεδεμένον, ἐν πορφυρίδι καὶ χρυσῇ ἐμβάδι· ὑποστρατηγεῖν δὲ δύο, ἓνα μὲν τινὰ βραχύν, πρεσβύτην, ὑπόπαχυν, προγαστορα, ῥινόσιμον, ὥτα μεγάλα ὀρθία ἔχοντα, ὑπότρομον, νάρθηκι ἐπερειδόμενον, ἐπ' ὄνου τὰ πολλὰ ἱππεύοντα, ἐν κροκωτῷ καὶ τοῦτον, πάνυ πιθανόν τινὰ συνταγματάρχην αὐτοῦ· ἕτερον δὲ τεράστιον ἄνθρωπον, τράγω τὰ νέρθεν εἰκότα, κομήτην τὰ σκέλη, κέρατα ἔχοντα, βαθυπώγωνα, ὀργίλον καὶ θυμικόν, θατέρᾳ μὲν σύριγγα φέροντα, τῇ δεξιᾷ δὲ ῥάβδον καμπύλην ἐπηρμένον καὶ περισχιρτῶντα ὅλον τὸ στρατόπεδον, καὶ τὰ γύναια δὲ φοβεῖσθαι αὐτὸν καὶ σεῖειν ἡνεμωμένας τὰς κόμας, ὁπότε προσιῶι, καὶ βοᾶν εὐοῖ· τοῦτο δ' εἰκάζειν καλεῖσθαι αὐτῶν τὸν δεσπότην. Τὰς δ' οὖν ποιμένας διηρπάσθαι ἤδη ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ διεσπάσθαι ἔτι ζῶντα τὰ θρέμματα· ὠμοφάγους γὰρ τινὰς αὐτὰς εἶναι.

3. Ταῦτα οἱ Ἰνδοὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀκούοντες ἐγέλων ὡς τὸ εἶκος, καὶ οὐδ' ἀντεπεξάγειν ἢ παρατάτεσθαι ἤξιον, ἀλλ' εἵπερ ἄρα, τὰς γυναῖκας ἐπαφήσειν αὐτοῖς, εἰ πλησίον γένοιντο, σφίσι δὲ καὶ νικᾶν αἰσχρὸν ἐδόκει καὶ φονεύειν γυναῖα μεμνηνότες καὶ θηλυμίτην ἄρχοντα καὶ μεθύον σμικρὸν γερόντιον καὶ ἡμιστρατιώτην ἄλλον καὶ γυμνήτας ὀρχηστάς, πάντας γελοίους. Ἐπεὶ δὲ ἤγγελτο πυρπολῶν ὁ θεὸς ἤδη τὴν χώραν καὶ πόλεις αὐτάνδρους καταφλέγων καὶ ἀνάπτων τὰς ὕλας καὶ ἐν βραχεὶ πᾶσαν τὴν Ἰνδικὴν φλογὸς ἐμπεπληχώς — ὅπλον γὰρ τοῖς Διονυσιακὸν τὸ πῦρ, πατρῶιον αὐτῷ καὶ τοῦ κεραυνοῦ — ἐνταῦθα ἤδη σπουδῇ ἀνελάμβανον τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἐπιστάξαντες καὶ ἐγγαλινώσαντες καὶ τοὺς πύργους ἀναθέμενοι ἐπ' αὐτοὺς ἀν-

LIV.

PRÆFATIO. BACCHUS.

1. Quum exercitum contra Indos duceret Bacchus (nihil enim, opinor, prohibet etiam fabulam vobis enarrare Bacchicam), ita aiunt primo contemptum ab illis hominibus esse, ut adventantem deriderent, vel potius ipsius audaciæ misererentur, opinantes statim ab elephantis conculcatum iri, si aciem contra auderet instruere. Audierant enim, puto, exploratores absurda quædam de illius exercitu nunciantes, phalangem ipsi et ordines esse mulieres insanas et furentes, hedera coronatas, præcinctas hinnulorum pelibus, hastis parvis instructas, sine ferro, hedera ornatis et ipsis, ac levibus quibusdam parmulis, bombos, si quis modo attingeret, reddentibus; nempe clypeis assimulabant etiam tympana: paucos autem quosdam inter eos versari rusticos juvenes, nudos, saltantes cordacem, qui caudas haberent et corniculis instructi essent, qualia recens natis hædis subnascuntur.

2. Ac ducem quidem ipsum curru vehi junctis pardalibus, plane imberbem ac ne pauxilla quidem lanugine vestitum genas, cornutum, uvis coronatum, mitra revinctum comas, amictum purpura, et auro calceatum: sub ipso autem alios præcesse duos, unum brevem, senem, crassiusculum, ventricosum, simum naribus, auribus longis et erectis, tremulum, innixum baculo, asino vehementem plerumque, crocota et ipsum indutum, denique congruentem plane agminis sub illo ductorem; alterum porro prodigiosum hominem, capro inferioribus partibus similem, cruribus hirsutis, cornutum, barba prolixa, iracundum et vehementem, qui altera manu ferens listulam, dextra vero baculum incurvum intentans, exercitum totum circumsaltet; terreri autem ab illo mulierculas, jactare permissos ventis capillos ad illius adventum, et clamare Evoe; suspicari autem, hac voce appellari ab illis dominum. Greges porro jam direptos a mulieribus, et dilaceratas vivas adhuc pecudes; esse enim illas crudivoras.

3. Audientes ista Indi et rex illorum, ridebant, ut consentaneum est, neque contra educere exercitum aut aciem struere operæ pretium censebant; sed, si modo educendum esset, mulieres iis immittere placuit, si prope venissent; ipsis vero etiam vincere indecorum videbatur, et interficere mulieres furentes et mitratum muliebriter ducem, et ebrrium parvum seniculum, et alium semimilitem, et saltatores nudos, ridiculos omnes. Quum vero nunciaretur jam igne vastare regionem deus, et cum ipsis hominibus cremare urbes, et silvas incendere, et Indiam universam brevi tempore implesse incendiis (nam Bacchi arma ignis, patrius illi et de fulmine), hic jam festinanter sumere arma, et instralis elephantis atque frenatis, impositisque in illos turribus, contra

τεπεξήσαν, καταφρονούντες μὲν καὶ τότε, ὀργιζόμενοι δὲ ὁμῶς καὶ συντρίψαι σπεύδοντες αὐτῷ στρατοπέδῳ τὸν ἀγένηιον ἐκείνον στρατηλάτην.

4. Ἐπεὶ δὲ πλησίον ἐγένοντο καὶ εἶδον ἀλλήλους, οἱ μὲν Ἴνδοι προτάξαντες τοὺς ἐλέφαντας ἐπῆγον τὴν φάλαγγα, ὁ Διόνυσος δὲ τὸ μέσον μὲν αὐτὸς εἶχε, τοῦ κέρως δὲ αὐτῷ τοῦ δεξιῦ μὲν ὁ Σειληνός, τοῦ εὐωνύμου δὲ ὁ Πάν ἡγοῦντο· λοχαγοὶ δὲ καὶ ταξίαρχοι σάτυροι ἐγκαθειστήκεσαν· καὶ τὸ μὲν σύνθημα ἦν ἅπασι τὸ εὐοῖ. Εὐθύς δὲ τὰ τύμπανα ἐπαταγεῖτο καὶ τὰ κύμβαλα τὸ πολεμικὸν ἐσήμαινε καὶ τῶν σατύρων τις λαβὼν τὸ κέρως ἐπηύλει τὸ ὄρθιον καὶ ὁ τοῦ Σειληνοῦ ὄνος ἐνυάλιον τι ὠγκήσατο καὶ αἱ Μαινάδες σὺν ὀλολυγῇ ἐνεπήδησαν αὐτοῖς δράκοντας ὑπεζωσμέναι καὶ τῶν θύρσων ἄκρων ἀπογυμνοῦσαι τὸν σίδηρον. Οἱ Ἴνδοι δὲ καὶ ἐλέφαντες αὐτῶν αὐτίκα ἐγκλίναντες σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἔφευγον οὐδ' ἐντὸς βέλους γενέσθαι ὑπομείναντες, καὶ τέλος κατὰ κράτος ἐαλώκεσαν καὶ αἰχμάλωτοι ἀπῆγοντο ὑπὸ τῶν τέως καταγελωμένων, ἔργῳ μαθόντες ὡς οὐκ ἔχρην ἀπὸ τῆς πρώτης ἀκοῆς καταφρονεῖν ξένων στρατοπέδων.

5. Ἀλλὰ τί πρὸς τὸν Διόνυσον ὁ Διόνυσος οὗτος; εἶποι τις ἄν. Ὅτι μοι δοκοῦσι — καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ με κορυθαντιᾶν ἢ τελέως μεθύειν ὑπολάβητε, εἰ τὰμὰ εἰκάζω τοῖς θεοῖς — ὁμοῖόν τι πάσχειν οἱ πολλοὶ πρὸς τοὺς καινοὺς τῶν λόγων τοῖς Ἴνδοις ἐκείνοις οἷον καὶ πρὸς τοὺς ἐμούς· οἰόμενοι γὰρ σατυρικὰ καὶ γελοῖά τινα καὶ κομιδῇ κωμικὰ παρ' ἡμῶν ἀκούσεσθαι τοιαῦτα πεπιστεύκασιν, οὐκ οἶδ' ὅτι δόξαν αὐτοῖς ὑπὲρ ἐμοῦ· οἱ μὲν οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀφικνοῦνται, ὡς οὐδὲν δέον παρέχειν τὰ ὦτα κώμοις γυναικείοις καὶ σκιρτήμασι σατυρικοῖς καταβάντας ἀπὸ τῶν ἐλεφάντων, οἱ δὲ ὡς ἐπὶ τοιοῦτό τι ἦκοντες ἀντὶ τοῦ κιττοῦ σίδηρον εὐρόντες οὐδ' οὕτως ἐπαινεῖν τολμῶσι τῇ παραδόξῳ τοῦ πράγματος τεθορυβημένοι. Ἀλλὰ θαρρῶν ἐπαγγέλλομαι αὐτοῖς, ὅτι ἦν καὶ νῦν ὡς πρότερόν ποτε τὴν τελετὴν ἐθελήσωσιν ἐπιδεῖν πολλάκις καὶ ἀναμνησθῶσιν οἱ παλαιοὶ συμπόται κώμων κοινῶν τῶν τότε καιρῶν καὶ μὴ καταφρονήσωσι τῶν σατύρων. καὶ Σειληνῶν, πῖωσι δὲ ἐς κόρον τοῦ κρατῆρος τούτου, ἐκβαλχέουσιν καὶ αὐτοὺς καὶ πολλάκις μεθ' ἡμῶν ἐρεῖν τὸ εὐοῖ.

6. Οὗτοι μὲν οὖν — ἐλεύθερον γὰρ ἀκοή — ποιούντων ὅτι καὶ φίλον, ἐγὼ δὲ, ἐπειδὴ περ ἔτι ἐν Ἴνδοις ἐσμέν, ἐθέλω καὶ ἄλλο ὑμῖν διηγῆσασθαι τι τῶν ἐκεῖθεν, οὐκ ἀπροσδιόνυσον οὐδ' αὐτὸ, οὐδ' ὧν ποιούμεν ἄλλότριον. Ἐν Ἴνδοις τοῖς Μαχλαίοις, οἱ τὰ λαιὰ τοῦ Ἴνδοῦ ποταμοῦ, εἰ κατὰ ῥοὴν αὐτοῦ βλέποις, ἐπινεμόμενοι μέχρι πρὸς τὸν Ὀκεανὸν καθήκουσι, παρὰ τούτοις ἄλλος ἐστὶν ἐν περιφράκτῳ, οὐ πάνυ μεγάλῳ χωρίῳ, συνηρεφεῖ δὲ· κιττὸς γὰρ πολλὸς καὶ ἄμπελοι σύσκιον αὐτὸ ἀκριβῶς ποιοῦσιν. Ἐνταῦθα πηγαὶ εἰσι τρεῖς καλλίστου καὶ διεϊδεστάτου ὕδατος, ἡ μὲν σατύρων, ἡ δὲ Πανός, ἡ δὲ Σειληνοῦ. Καὶ εἰσέρχονται εἰς αὐτὸ οἱ Ἴνδοι ἅπασι τοῦ ἔτους ἐορτάζοντες τῷ θεῷ, καὶ πῖ-

illos educere, contemnentes illi quidem tum quoque, sed irati tamen, et conterere festinantes suo cum exercitu imberbem istum imperatorem.

4. Quum vero prope et in conspectum venissent, Indi constitutis in prima acie elephantis, phalangem inducunt: Bacchus mediam ipse tenebat aciem, dextrum illius cornu Silenus ducebat, Pan sinistrum; ordinum vero et agminum ductores constituti Satyri: tessera erat omnibus illud Evoe. Simul pulsabantur tympana, et classicum cymbala sonabant, ac Satyrorum aliquis cornu sumto incinebat orthium, et Sileni asinus Martium quiddam rudit, et insultare illis cum ululatu Mænades, succinctæ draconibus, et de summis thyrsis ferrum nudantes. Atque Indi et illorum elephantes, inclinato statim agmine, sine more et modo fugiebant, nec intra teli jactum venire ausi, ac tandem vi superati captique abducebantur ab his quos modo deriserant, experimento docti, non esse ex prima fama deridendos externos exercitus.

5. Verum enim vero quid ad Bacchum (*i. e. ad rem, e proverbio*) iste Bacchus? aliquis forte dixerit. Quod mihi videntur (et per ego vos Gratias oro, ne me fanatico furore agi aut plane ebrium esse putetis, si mea cum diis comparem) simili ratione, atque Indi illi, plurimi esse ad novitatem disputationum affecti, velut jam ad mearum quoque. Nam quum opinantur satyrica et ridicula quædam et plane comica a nobis recitata se audituros, talia ea esse sibi plane persuaserunt, nescio qua de me sententia imbuti. Ac partim quidem eorum plane non veniunt, quasi non oporteat descendentes de elephantibus præbere aures comissationibus muliebribus et satyricis saltationibus: alii vero quum tanquam ad tale quid veniant, invento pro hedera ferro, neque sic laudare audent, inopinata re perturbati. Verum audacter illis denuncio, si nunc etiam, ut prius olim, cærimoniam inspicere voluerint sæpius antiqui nostri convivæ, et recordati fuerint comissationum illius temporis communium, neque contemserint Satyros ac Silenos, biherintque ad satietatem de hoc cratere; futurum ut ipsi quoque occurrentur Baccho, et sæpe nobiscum Evoe illud ingeminent.

6. Atque hi quidem (liberum enim audire) faciant quicquid placuerit: ego vero, quoniam adhuc inter Indos versamur, volo etiam aliud vobis de illis rebus enarrare, nec ipsum abhorrens a Baccho, neque ab instituto nostro alienum. Apud Indos Machlæos, qui sinistra Indi amnis, si secundum flumen respicias, pascentes ad Oceanum usque pertingunt: apud hos igitur nemus est in consepta, non admodum magna regione, sed opaca: hedera enim multa et vites plane illam inumbrant. Hic fontes sunt tres pulcherrimæ et pellucidissimæ aquæ, Satyrorum unus, alter Panis, tertius Sileni. Intran illud nemus Indi quotannis semel, sacrum facientes deo, bibuntque de fontibus, non omnibus

νοῦσι τῶν πηγῶν, οὐχ ἀπασῶν ἅπαντες, ἀλλὰ καθ' ἡλικίαν, τὰ μὲν μεράσια τῆς τῶν σατύρων, οἱ ἄνδρες δὲ τῆς Πανικῆς, τῆς δὲ τοῦ Σειληνοῦ οἱ κατ' ἐμέ.

7. Ἄ μὲν οὖν πάσχουσιν οἱ παῖδες ἐπειδὴν πίωσιν, ἢ οἷα οἱ ἄνδρες τολμῶσι κατεχόμενοι τῷ Πανί, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν· ἃ δ' οἱ γέροντες ποιοῦσιν, ὅταν μεθυσθῶσι τοῦ ὕδατος, οὐκ ἀλλότριον εἶπείν· ἐπειδὴν πῆχ' ὁ γέρων καὶ κατάσχη αὐτὸν ὁ Σειληνός, αὐτίκα ἐπὶ πολὺ ἄφω- νός ἐστι καὶ καρηβαροῦντι καὶ βεβαπτισμένῳ ἔοικεν, εἴτα ἄφω φωνή τε λαμπρὰ καὶ φθέγμα τορὸν καὶ πνεῦμα λιγυρὸν ἐγγίγνεται αὐτῷ καὶ λαλίστατος ἐξ ἀφωνοτάτου ἐστίν, οὐδ' ἂν ἐπιστομίσας παύσειας αὐτὸν μὴ οὐχὶ συνεχῇ λαλεῖν καὶ ῥήσεις μακρὰς συνείρειν. Συνετὰ μέντοι πάντα καὶ κόσμια καὶ κατὰ τὸν Ὀμήρου ἐκεί- νον ῥήτορα « νιφάδεσσιν ἔοικότα χειμερίησι » διεξέρ- χονται· οὐδ' ἀποκρήσει σοι κύκνοις κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰκάσαι αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τεττιγῶδες τι πυκνὸν καὶ ἐπίτροχον συνάπτουσιν ἄχρι βαθείας ἐσπέρας. Τούν- τεῦθεν δὲ ἤδη ἀφεθείσης αὐτοῖς τῆς μέθης σιωπῶσι καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνατρέχουσι. Τὸ μέντοι παραδοξό- τατον οὐδέπω εἶπον· ἦν γὰρ ἀτελῇ ὁ γέρων μεταξὺ κα- ταλίπη ὃν διεξήκει τὸν λόγον, δύντος ἡλίου κωλυθεὶς ἐπὶ πέρας αὐτὸν ἐπεξελεῖν, ἐς νέωτα πιὼν αὖθις ἐκεῖνα συνάπτει ἃ πέρυσιν αὐτὸν λέγοντα ἢ μέθη κατέλιπε.

8. Ταῦτά μοι κατὰ τὸν Μῶμον εἰς ἑμαυτὸν ἀπε- σκώφθω, καὶ μὰ τὸν Δί' οὐκ ἂν ἔτι ἐπαγάγοιμι τὸ ἐπι- μύθιον· ὁρᾶτε γὰρ ἤδη καθ' ὃ τι τῷ μύθῳ ἔοικα. Ὡστε ἦν μὲν τι παραπαίωμεν, ἢ μέθη αἰτία· εἰ δὲ πι- νυτὰ δόξειε τὰ λεγόμενα, ὁ Σειληνός ἄρα ἦν ἱλεως.

LV.

ΠΡΟΛΟΓΙΑ Ο ΗΡΑΚΛΗΣ.

1. Τὸν Ἡρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὅγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ, τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάνυ ἀλλόχο- τον γράφουσι. Γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, ἀνα- φαλαντίας, πολὺς ἀκριβῶς ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριγῶν, ῥυσὸς τὸ δέριμα καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες· μᾶλλον δὲ Χάρωνα ἢ Ἰαπετόν τινα τῶν ὑποταρταρίων καὶ πάντα μᾶλλον ἢ Ἡρακλέα εἶναι ἂν εἰκάσειας. Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τὴν Ἡρακλέους, καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ λέοντος καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἢ ἀριστερὰ προδείκνυσι, καὶ ὅλος Ἡρακλῆς ἐστὶ ταῦτά γε.

2. Ὡμην οὖν ἐρ' ὕβρει τῶν Ἑλληνίων θεῶν τοιαῦτα παρανομεῖν τοὺς Κελτοὺς ἐς τὴν μορφήν τὴν Ἡρακλέους ἀμυνομένους αὐτὸν τῇ γραφῇ, ὅτι τὴν χώραν ποτὲ αὐ- τῶν ἐπῆλθε λείαν ἐλαύνων, ὅποτε τὰς Γηρυόνης ἀγέλας ζητῶν κατέδραμε τὰ πολλὰ τῶν ἐσπερίων γενεῶν.

3. Καίτοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκό-

omnes, sed pro diversa ætate, adolescentes nimirum de Satyrorum fonte, de Panico viri, de Sileni autem mei æquales.

7. Quæ igitur adolescentulis, quum biberunt, eveniant, aut quæ viri audeant occupati a Pane, longum fuerit dicere : sed quæ senes faciant aqua illa ebrii, narrare haud alienum. Quum bibit senex et occupavit illum Silenus, primo ali- quamdiu mutus est et crapula laboranti atque bene madido similis : deinde subito vox splendida, et loquela vehemens, et spiritus modulatus illi contingit, et ex plane muto fit lo- quacissimus, quem nec ore obturando ad quietem redigas, ne perpetuo loquatur et longos sermones continuet : pruden- tia tamen omnia et decentia et, ad Homericæ illius oratoris exemplum « nivibus similia hibernis » proferunt ; neque satis fuerit cyncis illos propter ætatem comparare, sed ci- cadarum more confertum quiddam et volubile ad seram usque vesperam perpetuant. Inde autem, jam dimissa ebrietas, tacent et ad pristinam rationem redeunt. Verum quod maxime admirabile est nondum dixi : si enim senex imperfectam abrumpat, quam explicare cœpit, orationem, occidente sole impeditus illam ad finem suum perducere ; altero anno bibens rursus illa adnectit, quæ superiore anno dicentem destituerat ebrietas.

8. Ista Momi illius exemplo in me ipsum conjecta sunt, neque ego, ita me Jupiter, quorsum pertineat fabula ad- junxero : jam enim videtis qua in re similis illi sim. Ita- que si quid deliremus, causa ebrietas : si prudentia quæ di- cinus videantur, Silenus tum erat propitius.

LV.

PRÆFATIO. HERCULES.

1. Herculem Galli Ogmium sua voce appellant ; sed signi- ram dei plane monstrosam pingunt. Ultimæ ætatis senex illis est, recalvus, plane canis qui supersunt capillis, ru- gosa cute, et ad nigerrimum colorem perustus, quales sunt senes qui in mari opus faciunt : potius vero Charontem quendam aut Iapetum de tartareis specubus, et omnia po- tius quam Herculem esse suspiceris. Verum in tali etiam specie habet tamen paratum Herculis : etenim pellem leonis suspensam gerit, et clavam dextra præfert, et pharetra ap- pensa est, et intentum arcum sinistra ostendit ; atque in his quidem est Hercules planissime.

2. Itaque suspicabar, ut contumelia afficerent Græcorum deos, talia Gallos in figuram Herculis designasse, quem tali pictura ulcisci vellent, qui suam quondam regionem invaserit, ac prædas ibi egerit, quum greges Geryonis quæ-rens plurimas per occidentem gentes percurreret.

3. Verum quod insolentissimum in illa pictura, nondum

νος· ὁ γὰρ δὴ γέρων Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμ-
πολύ τι πλήθος ἔλκει ἐκ τῶν ὧτων ἅπαντες δεδεμέ-
νους. Δεσµὰ δὲ εἰσὶν οἱ σειραὶ λεπταὶ χρυσοῦ καὶ
ἡλέκτρου εἰργασµένοι ὁρµοῖς ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις.
Καὶ ὅμως ἀφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι οὔτε δρασµὸν
βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὀλως ἀντιτεί-
νουσιν ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς
ἀγωγῆς ἐξυπτιαζόντες, ἀλλὰ φαιδροὶ ἔπονται καὶ γε-
γηθότες καὶ τὸν ἄγοντα ἐπαινοῦντες ἐπειγόμενοι ἅπαν-
τες καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλιν τὸν δεσµὸν ἐπιχαλῶντες,
ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις εἰ λυθήσονται. Ὁ δὲ πάντων
ἀτοπώτατον εἶναι μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν καὶ
τοῦτο· οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος ὅθεν ἐξάψει τὰς τῶν
δεσµῶν ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς
λαῖας δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν
γλῶτταν ἄκραν ἐξ ἐκείνης ἐλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε,
καὶ ἐπέστραπται δὲ εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν.

4. Ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἰστήκειν ὁρῶν καὶ θαυ-
μάζων καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν· Κελτὸς δὲ τις πα-
ρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς
Ἑλλάδα φωνὴν ἀφίεις, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια,
Ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ ξένε, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἰνίγμα·
πάνυ γὰρ ταραττομένῳ ἔοικας πρὸς αὐτὴν. Τὸν λόγον
ἡμεῖς οἱ Κελτοὶ οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες Ἑρμῆν
οἴομεθα εἶναι, ἀλλ' Ἡρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ
πολὺ τοῦ Ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. Εἰ δὲ γέρων πε-
ποίηται, μὴ θαυμάσης· μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γῆρα
φιλεῖ ἐντελεῖ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμὴν, εἰ γε ἀληθῆ ὑμῶν
οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μὲν τῶν « ὀπλοτέρων φρένες
ἡρέθονται » τὸ δὲ γῆρας

ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον.

Οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ Νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς
γλῶττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν Τρώων τὴν
ὅπα τὴν λειριόεσσαν ἀφίᾳσιν εὐανθῇ τινα· λείρια γὰρ
καλεῖται, εἰ γε μέμνημαι, τὰ ἄνθη.

5. Ὡστε εἰ τῶν ὧτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους
πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος Ἡρακλῆς ὁ λόγος
ἔλκει, μηδὲ τοῦτο θαυμάσης εἰδὼς τὴν ὧτων καὶ γλῶτ-
της συγγένειαν· οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτὸν, εἰ ταύτῃ τετρώ-
πεται· μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τινῶν ἱαμ-
βείων παρ' ὑμῶν μαθὼν,

Τοῖς γὰρ λάλοισιν ἐξ ἄκρου
ἡ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρωπημένη.

6. Τὸ δ' ὄλον καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν Ἡρακλέα λόγῳ
τὰ πάντα ἡγοῦμεθα ἐξεργάσασθαι σοφὸν γενόμενον καὶ
πειθῶν τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. Καὶ τὰ γε βέλη αὐτοῦ
οἱ λόγοι εἰσὶν, οἶμαι, ὀξεῖς καὶ εὐστοχοὶ καὶ ταχεῖς
καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες· πετρόεντα γοῦν τὰ ἔπη
καὶ ὑμεῖς φατε εἶναι.

7. Τοσαῦτα μὲν ὁ Κελτός. Ἐμοὶ δὲ ἡνίκα περὶ
τῆς δεῦρο παρόδου ταύτης ἐσκοπούμην πρὸς ἑμαυτὸν,
εἰ μοι καλῶς ἔχει τηλικῶδε ὄντι καὶ πάλαι τῶν ἐπι-

dixi: nempe senex ille Hercules hominum magnam multi-
tudinem trahit, auribus omnes revinctos. Vincula autem
illi sunt tenues catenæ, ex auro atque electro elaboratæ,
monilibus pulcherrimis similes. Et tamen ab infirmis adeo
catellis tracti, neque fugam moliantur, quum possint facile,
neque omnino contra tendunt, aut obnituntur pedibus, re-
supinati in contrariam ei qua ducuntur partem: sed se-
quuntur hilares et læti, et ductorem suum laudant atque
urgent omnes, et dum prævenire student, laxant vinculum,
quasi ægre laturo, si solvantur. Quod vero omnium
maxime portentosum mihi visum, non pigrabor ipsum quo-
que dicere: quum non haberet pictor unde principia vin-
culorum suspenderet, quippe dextra jam clavam, arcum
vero sinistra habente, perforaverat dei linguam extremam,
et trahi ex illa fecit, atque ipse deus ad eos, qui ducun-
tur, conversus subridet.

4. Hæc ego diu stabam intuens nec sine admiratione,
dubius simul et indignans: sed Gallus aliquis astans, non
ineruditus etiam nostris literis, quod declaravit, accurate
loquens græce, popularium suorum more, ut arbitror, phi-
losophus, Ego vero, inquit, solvam tibi, hospes, picturæ
hujus ænigma; videris enim plane in illa perplexus. Vim
dicendi nos Galli non, uti vos Græci, Mercurium putamus
esse, sed Herculi illam assimilamus, quod hic Mercurio
multum est fortior. Si vero senex repræsentatus est, noli
mirari: sola enim eloquentia in senectute solet plenam vim
et maturitatem ostendere, si quidem verum dixere vestri
poetæ,

Suspensa incerto est juvenum sententia motu:
sed

meliora dicit junioribus senex.

Ita quidem etiam de Nestoris apud vos lingua mel defluit;
et concionatores Trojanorum vocem emittunt liliaceam,
hoc est floridam; flores enim, si recte memini, sunt lilia.

5. Itaque neque illud mireris, si auribus revinctos senex
hic Hercules eloquentiæ deus trahit, qui noris illam aurium
atque linguæ cognationem. Neque vero contumelia in
ipsum est, si hac parte perforatum cernis: memini enim
etiam quorundam de comœdia iamborum, quos a vobis
didici,

Extrema enim loquacibus
pertusa lingua est omnibus foramine.

6. In universum autem putamus, oratione Herculem per-
fecisse omnia, sapientem virum, et eloquentiæ viribus
pleraque expugnasse: et tela ipsius orationes, puto, sunt,
acutæ, collineantes ad scopum, celeres, quibusque vulne-
rentur animi: alata nempe verba vos quoque esse dicitis.

7. Hæc tum Gallus. Mihi vero, quum apud me considera-
rem, deceretne huc me progredi, hoc ætatis hominem,
quique hoc declamandi genus olim desiissem, et rursus de

δείξεων πεπαυμένῳ αὖθις ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ψῆφον διδόναι τοσούτοις δικασταῖς, κατὰ καιρὸν ἐπῆλθεν ἀναμνησθῆναι τῆς εἰκότος· τέως μὲν γὰρ ἐδεδίειν, μή τιτι ὑμῶν δόξαιμι κομιδῇ μειρακιώδη ταῦτα ποιεῖν καὶ παρ' ἡλικίαν νεανιεύεσθαι, κατὰ τις Ὀμηρικὸς νεανίσκος ἐπιπλήξει μοι εἰπὼν τὸ, « σὴ δὲ βίη λέλυται, » καὶ « χαλεπὸν γῆρας κατείληφέ σε, »

ἡπεδανὸς δὲ νῦ τοι θεράπων, βραδέες δέ τοι ἵπποι, ἐς τοὺς πόδας τοῦτο ἀποσκώπτων. Ἄλλ' ὅταν ἀναμνησθῶ τοῦ γέροντος ἐκείνου Ἡρακλέους, πάντα ποιεῖν προάγομαι καὶ οὐκ αἰδοῦμαι τοιαῦτα τολμῶν ἡλικιώτης εἶναι τῆς εἰκότος.

8. Ὡστε ἰσχυρὸς μὲν καὶ τάχος καὶ κάλλος καὶ ὅσα σώματος ἀγαθὰ χαιρέτω, καὶ ὁ Ἔρως ὁ σὸς ἐσιδὼν με, ὦ Τῆιε ποιητὰ, ὑποπόλιον γένειον χρυσοφαένων εἰ βούλεται πτερύγων ἀήταις παραπετέσθω, καὶ ὁ Ἴπποκλείδης οὐ φροντιεῖ. Τῷ λόγῳ δὲ νῦν ἂν μάλιστα ἀνῆλθῶ καὶ ἀνθεῖν καὶ ἀκμάζειν καθ' ὥραν εἶη καὶ ἔλκειν τῶν ὥτων ὅσους ἂν πλείστους δύνῃται, καὶ τοξεύειν πολλάκις, ὡς οὐδὲν γε δέος μὴ κενωθείς λάθοι ὁ γωρυτὸς αὐτῷ. Ὅρῃς ὅπως παραμυθοῦμαι τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ γῆρας τὸ ἑμαυτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἐτόλμησα πάλαι νενεωλχημένον τὸ ἀκάτιον κατασπάσας καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων ἐπισκευάσας αὖθις ἀφεῖναι ἐς μέσον τὸ πέλαγος. Εἴη δ', ὦ θεοί, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἐμπνεῦσαι δεξιὰ, ὡς νῦν γε μάλιστα πλησιεστίου τε καὶ ἐσολοῦ καὶ ἐταίρου ἀνέμου δεόμεθα, ἵνα, εἰ ἄξιοι φαίνομεθα, καὶ ἡμῖν τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἐπιφθέγγηται τις,

Οἷν ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγουνίδα φαίνει.

LVI.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΥ ἢ ΤΩΝ ΚΥΚΝΩΝ.

1. Ἡλέκτρον πέρι καὶ ὑμᾶς δηλαδὴ ὁ μῦθος πέπεικεν, αἰγείρους ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ ποταμῷ δακρύειν αὐτὸ θρηνοῦσας τὸν Φαέθοντα, καὶ ἀδελφὰς γε εἶναι τὰς αἰγείρους ἐκείνας τοῦ Φαέθοντος, εἴτα ὀδυρομένας τὸ μειράχιον ἀλλαγῆναι ἐς τὰ δένδρα, καὶ ἀποστάζειν ἐτι αὐτῶν δάκρυον δῆθεν τὸ ἤλεκτρον. Τοιαῦτα γὰρ ἀμέλει καὶ αὐτὸς ἀκούων τῶν ποιητῶν ἀδόντων ἡλπιζον, εἴ ποτε γενοίμην ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, ὑπελθὼν μίαν τῶν αἰγείρων ἐκπετάσας τὸ προκόλπιον ὑποδέξασθαι τῶν δακρύων ὀλίγα, ὡς ἤλεκτρον ἔχοιμι.

2. Καὶ δὴ οὐ πρὸ πολλοῦ κατ' ἄλλο μὲν τι χρέος, ἦκον δὲ ὅμως ἐς τὰ χωρία ἐκεῖνα, καὶ — ἔδει γὰρ ἀναπλεῖν κατὰ τὸν Ἡριδανόν — οὐτ' αἰγείρους εἶδον πάνυ περισκοπῶν οὔτε τὸ ἤλεκτρον, ἀλλ' οὐδὲ τοῦνομα τοῦ Φαέθοντος ἤδεσαν οἱ ἐπιχώριοι. Ἀναζητοῦντος γοῦν ἐμοῦ καὶ διαπυνθανομένου, πότε δὲ ἐπὶ τὰς αἰγείρους ἀφιζόμεθα τὰς τὸ ἤλεκτρον, ἐγέλων οἱ ναῦται καὶ ἡξίου σαφέστερον λέγειν ὅ τι καὶ θέλωμι· καὶ γὰρ τὸν μῦθον διη-

me calculum dare tot iudiciis; opportune in mentem venit ejus imaginis memoria. Ante enim metuebam, ne cui vestrum viderer plane adolescentuli more istuc facere, et præter ætatem juvenari; ac deinde Homericus aliquis juvenis increparet mihi illud,

Jam perlit tua vis, gravis arripuitque senectus, invalidusque tibi famulus, tardique caballi,

in pedes hoc ultimum jaciens. Sed ubi recordor senis illius Herculis, ad agenda omnia provehor, nec me pudet talium ausorum, qui imaginis propositæ æqualis sim.

8. Itaque robur, et celeritas, et pulchritudo, et quæcumque corporis bona sunt, valeant: ac tuus, Teie poeta, Cupido, intuitus canescens mihi mentum, auro splendentium vectus, si voluerit, alarum flabris prætervolato: ac non curabit Hippoclidēs. At dicendi facultate vel maxime rejuvenescere et florere et vigere tempestivum fuerit, et auribus trahere quam fieri possit plurimos, et sagittas emittere sæpius, quum metus non sit ne imprudenti vacua fiat pharetra. Vides quomodo meam ipse ætatem senectutemque consoler. Et hac ipsa causa ausus sum subductum olim navigiolum iterum deducere, et pro copia instructum, in medium mare dimittere. Aspiret modo a vobis, dii, dextra aura! nunc enim vel maxime implente vela et bono et amico vento indigemus, ut, si quidem digni videamur, etiam nobis Homericum illud inclamet aliquis,

Quod femur e pannis senior tam vilibus effert!

LVI.

DE ELECTRO SEU CYCNIS.

1. De electro nimirum nobis etiam fabula persuasit, populos ad Eridanum flumen eam stillare lacrimam, quæ deplorent Phaethontem, et sorores quidem esse populos illas Phaethontis, deinde dum descent adolescentulum, mutatas esse in arbores, et stillare adhuc de illis lacrimam, nimirum electrum. Talia nempe ipse quoque quum audissem poetis canentibus, sperabam, si quando essem ad Eridanum, me subiturum populorum unam, et expanso sinu excepturum paucas lacrimas, ut electrum habeam.

2. Et sane non ita diu est quum alius quidem rei causa, veni tamen in loca illa; oportebat autem adverso Eridano navigare: sed nec populos vidi, diligenter licet circumspiciens, neque electrum; quin ne nomen quidem Phaethontis noverant incolæ. Requirente enim me atque interrogante, quando veniremus ad populos illas electrum redentes, ridebant nautæ, postulabantque uti clarius, quid mihi vellem, dicerem. Hic ego fabulam ipsis enarrabam,

γούμην αὐτοῖς, Φαέθοντα γενέσθαι Ἡλίου παῖδα, καὶ τοῦτον ἐς ἡλικίαν ἐλθόντα αἰτῆσαι παρὰ τοῦ πατρὸς ἔλασαι τὸ ἄρμα, ὥς ποιήσῃ καὶ αὐτὸς μίαν ἡμέραν τὸν δὲ δοῦναι, τὸν δὲ ἀπολέσθαι ἐκδιφρευθέντα, καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ πενθούσας ἐνταῦθά που, ἔφην, παρ' ὑμῖν, ἵνα περ καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, αἰγείρους γενέσθαι καὶ δακρύειν ἔτι ἐπ' αὐτῷ τὸ ἤλεκτρον.

3. Τίς ταῦτά σοι, ἔφασκον, διηγῆσατο ἀπατεῶν καὶ ψευδολόγος ἄνθρωπος; ἡμεῖς δὲ οὔτε ἡνίοχόν τινα ἐκπίπτοντα εἶδομεν οὔτε τὰς αἰγείρους ἅς φῆς ἔχομεν. Εἰ δὲ ἦν τι τοιοῦτον, οἷοι ἡμᾶς δυοῖν ὁβολοῖν ἕνεκα ἐρέττειν ἂν ἢ ἔλκειν τὰ πλοῖα πρὸς ἐναντίον τὸ ὕδωρ, οἷς ἐξῆν πλουτεῖν ἀναλέγοντας τῶν αἰγείρων τὰ δάκρυα; Τοῦτο λεχθὲν οὐ μετρίως μου καθίκετο, καὶ ἐσιώπησα διαισχυνοίς, ὅτι παιδίου τινὸς ὡς ἀληθῶς ἔργον ἐπεπόνθειν πιστεύσας τοῖς ποιηταῖς ἀπίθανα οὕτω ψευδομένοις, ὥς μηδὲν ὑγιὲς ἀρέσκεσθαι αὐτοῖς. Μιᾶς μὲν δὲ ταύτης ἐλπίδος οὐ μικρὰς ἐψευσμένος ἡνιώμην καθάπερ ἐκ τῶν χειρῶν τὸ ἤλεκτρον ἀπολωλεκώς, ὃς γε ἤδη ἀνέπλαττον ὅσα καὶ οἷα χρῆσθαι αὐτῷ.

4. Ἐκεῖνο δὲ καὶ πάνυ ἀληθῶς ὅμην εὐρήσειν παρ' αὐτοῖς, κύκνους πολλοὺς ἄδοντας ἐπὶ ταῖς ὄχθαις τοῦ ποταμοῦ. Καὶ αὖθις ἡρώτων τοὺς ναύτας — ἀνεπλέομεν γὰρ ἔτι — Ἄλλ' οἷ γε κύκνοι πηνίκα ὑμῖν τὸ λιγυρὸν ἐκεῖνο ἄδουσιν ἐφαστῶτες τῷ ποταμῷ ἔνθεν καὶ ἔνθεν; φασὶ γοῦν Ἀπόλλωνος παρέδρους αὐτοὺς ὄντας ὀδικοὺς ἀνθρώπους ἐνταῦθά που ἐς τὰ ὄρνεα μεταπεσεῖν καὶ διὰ τοῦτο ἄδειν ἔτι οὐκ ἐκλαθομένους τῆς μουσικῆς.

5. Οἱ δὲ σὺν γέλῳ, Σὺ, ἔφησαν, ὦ ἄνθρωπε, οὐ παύσῃ τήμερον καταψευδόμενος τῆς χώρας ἡμῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ; ἡμεῖς δὲ αἰεὶ πλέοντες καὶ ἐκ παίδων σχεδὸν ἐργαζόμενοι ἐν τῷ Ἡριδανῷ ὀλίγους μὲν κύκνους ἐνίοτε ὀρώμεν ἐν τοῖς ἔλεσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ κρώζουσιν οὗτοι πάνυ ἄμουςον καὶ ἀσθενές, ὥς τοὺς κόρακας ἢ τοὺς κολοιοὺς Σειρήνας εἶναι πρὸς αὐτοὺς, ἄδόντων δὲ καὶ ἡδὺ καὶ οἷον σὺ φῆς οὐδὲ ὄναρ ἀκηκόαμεν ὥστε θαυμάζομεν πόθεν ταῦτα εἰς ὑμᾶς ἀφίκετο περὶ ἡμῶν.

6. Πολλὰ τοιαῦτα ἐξαπατηθῆναι ἔστι πιστεύοντας τοῖς πρὸς τὸ μείζον ἕκαστα ἐξηγουμένοις. Ὡστε καὶ γὰρ νῦν δέδια ὑπὲρ ἐμαυτοῦ μὴ ὑμεῖς ἄρτι ἀφιγμένοι, καὶ τοῦτο πρῶτον ἀκροασάμενοι ἡμῶν, ἤλεκτρά τινα καὶ κύκνους ἐλπίσαντες εὐρήσειν παρ' ἡμῖν, ἔπειτα μετ' ὀλίγον ἀπέλθοντες καταγελῶντες τῶν ὑποσχομένων ὑμῖν τοιαῦτα πολλὰ κειμήλια ἐνεῖναι τοῖς λόγοις. Ἀλλὰ μαρτύρομαι, ὥς ἐμοῦ τοιαῦτα μεγαλαυχουμένου περὶ τῶν ἐμῶν οὔτε ὑμεῖς οὔτε ἄλλος πῶ ἀκήκοεν, οὐδ' ἂν ἀκούσειέ ποτε. Ἄλλοις μὲν γὰρ οὐκ ὀλίγοις ἐντύχοις ἂν Ἡριδανοῖς τισι καὶ οἷς οὐκ ἤλεκτρον, ἀλλὰ χρυσὸς αὐτὸς ἀποστάζει τῶν λόγων, πολὺ τῶν κύκνων τῶν ποιητικῶν λιγυρωτέροις· τὸ δὲ ἐμὸν ὁρᾶτε ἤδη ὁποῖον ἀπλοῖκόν καὶ ἄμυθον, οὐδέ τις ὧδῃ πρόσεστιν. Ὡστε ὅρα μὴ τοιοῦτό τι πάθῃς μείζω περὶ ἡμῶν ἐλπίσας,

Phaethontem fuisse Solis filium, et hunc, adultus quum esset, petiisse a patre currus ipsius agendi facultatem, ut et ipse diem unum faceret : illum dedisse, hunc excussum curru periisse, et sorores ipsius dum lugerent hic circiter, dicebam, apud vos, ubi etiam cecidit, ad Eridanum, populos factas esse, et lacrimari propter eum succina.

3. Quis hæc tibi, dicebant, narravit impostor et mendax homo? At nos neque aurigam quenquam excidere viderimus, neque habemus, quas ais, populos. Si vero quid esset tale, putasne nos duorum obolorum causa remigaturos, aut tracturos adverso flumine navigia, quum divitibus nobis esse liceret legendis populorum lacrimis? Hic sermo non mediocriter me momordit : et tacui, quum puderet me, cui revera accidisset quod puerulo, ut poetis crederem improbabilia adeo mentientibus, ut sanum nihil illis placeat. Una igitur hac spe non parva falsus, ægre ferebam quasi ex ipsis manibus electrum perdidissem, qui jam apud me imaginarer ad quot res et quomodo illo essem usus.

4. Illud tamen, et quidem certo, putabam me apud illos reperiturum, cycnos multos canentes in ripis fluvii : ac rursus interrogabam nautas (nam adhuc adverso flumine navigabamus), Verum cycni certe quando vobis modulatum illud carmen canunt, astantes hinc et hinc fluvio? aiunt enim illos Apollinis comites, homines canendi peritos, hic aliquando in volucres abiisse, et propterea adhuc canere, non oblitos musicæ.

5. At illi cum risu, Tu homo, inquiunt, non desines hodie mentiri de regione nostra atque fluvio? Nos vero semper navigantes, et a pueris fere opus facientes in Eridano, paucos quidem cycnos interdum videmus in palustribus ripis fluminis, et crocitant hi quiddam plane alienum a Musis et imbecillum, adeo ut corvi vel graculi Sirenes sint ad illos : canentes vero suaviter atque ut tu ais, ne per somnium quidem audivimus. Itaque mirari subit unde ista de nobis ad vos pervenerint.

6. Similiter decipi et sæpe potest si quis credat iis qui in majus extollunt narrando omnia. Itaque ego etiam pro me nunc sum sollicitus, ne qui modo venistis et nunc primum nos auditis, electra quædam et cycnos invenire apud nos quum sperarit, discedatis paullo post iridentes illos qui pretiosa id genus multa inesse nostris in orationibus vobis erant polliciti. At ego testor, talia me de meis rebus gloriantem nec vos nec alium quenquam audivisse vel auditurum unquam. Alios quidem invenias non paucos, Eridanos quosdam et quibus non electrum, sed aurum ipsum ex oratione stillet, multum poeticis illis cycnis modulationes : ego vero qualis sim jam videtis, simplex, fabularum expers; neque ullus cantus adest. Igitur vide, si quis majora de nobis speras, ne tibi accidat quod his qui

οἷόν τι πάσχουσιν οἱ τὰ ἐν τῷ ὕδατι ὄρωντες· οἰόμενοι γὰρ τηλικαῦτα εἶναι αὐτὰ οἷα διεφαίνετο αὐτοῖς ἄνωθεν, εὐρυνομένης τῆς σκιᾶς πρὸς τὴν αὐγὴν, ἐπειδὴν ἀνασπάσῃσι, πολλῶν μικρότερα εὕρισκοντες ἀνιῶνται. Ἦδη οὖν σοι προλέγω ἐκχέας τὸ ὕδωρ καὶ ἀποκαλύψας τὰ μὲν, μηδὲν μέγα προσδοκῆσης ἀνιμῆσασθαι, ἢ σαυτὸν αἰτιάσῃ τῆς ἐλπίδος.

LVII.

ΜΥΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Ἡ μυῖα ἔστι μὲν οὐ τὸ σμικρότατον τῶν ὀρνέων, ὅσον ἐμπύσι καὶ κώνωψι καὶ τοῖς ἔτι λεπτοτέροις παραβάλλειν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐκείνων μεγέθει προὔχει ὅσον αὐτὴ μελίττης ἀπολείπεται. Ἐπτέρωται δὲ οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις, ὡς τοῖς μὲν ἀπανταχόθεν κομᾶν τοῦ σώματος, τοῖς δὲ ὠκυπτέροις χρῆσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀκρίδας καὶ τέττιγας καὶ μελίττας ἔστιν ὑμενόπτερος, τοσοῦτον ἀπαλώτερα ἔχουσα τὰ πτερὰ ὅσον τῆς Ἑλληνικῆς ἐσθῆτος ἢ Ἰνδικῆς λεπτοτέρα καὶ μαλακωτέρα· καὶ μὴν διήνησται κατὰ τοὺς ταῶνας, εἴ τις ἀτενὲς βλέπει ἐς αὐτήν, ὁπότεν ἐκπετάσασα πρὸς τὸν ἥλιον πτερύσσεται.

2. Ἡ δὲ πτῆσις οὔτε κατὰ τὰς νυκτερίδας εἰρεσίᾳ συνεχεῖ τῶν πτερῶν οὔτε κατὰ τὰς ἀκρίδας μετὰ πηδῆματος οὐδὲ ὡς οἱ σφῆκες μετὰ βρογχήματος, ἀλλ' εὐκαμπῆς πρὸς ὃ τι ἂν μέρος ὁρμήσῃ τοῦ ἀέρος. Καὶ μὴν κάκεινο πρόσεστιν αὐτῇ, τὸ μὴ καθ' ἡσυχίαν, ἀλλὰ μετ' ὥδῃς πέτεσθαι οὐκ ἀπηνοῦς οἷα κωνώπων καὶ ἐμπιδῶν, οὐδὲ τὸ βαρύβρομον τῶν μελιττῶν ἢ τῶν σφηκῶν τὸ φοβερόν καὶ ἀπειλητικὸν ἐνδείκνυμένη, ἀλλὰ τοσοῦτον ἔστι λιγυρωτέρα, ὅσον σάλπιγγος καὶ κυμβάλων αὐλοὶ μελιχρότεροι.

3. Τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ἢ μὲν κεφαλὴ λεπτότατα τῷ αὐχένι συνέχεται καὶ ἔστιν εὐπεριάγωγος, οὐ συμπεφυκυῖα ὡς ἢ τῶν ἀκρίδων· ὀφθαλμοὶ δὲ προπαγεῖς, πολὺ τοῦ κέρατος ἔχοντες· στέρνον εὐπαγές, καὶ ἐκπεφύκασιν αὐτῇ οἱ πόδες οὐ κατὰ τοὺς σφῆκας πάνυ ἐσφιγμένοι. Ἡ γαστήρ δὲ ὠχύρωται καὶ αὐτὴ καὶ θώρακι ἔοικε ζώνας πλατείας καὶ φολίδας ἔχουσα. Ἀμύνεται μέντοι οὐ κατὰ τοῦρροπύγιον ὡς σφήξ καὶ μελίττα, ἀλλὰ τῷ στόματι καὶ τῇ προβοσκίδι, ἣν κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν καὶ αὐτὴ ἔχουσα προνομεύει τε καὶ ἐπιλαμβάνεται καὶ προσφῦσα κατέχει κοτυληδόνι κατὰ τὸ ἄκρον ἑοικυῖαν. Ἐκ δὲ αὐτῆς ὁδοὺς προκύπτει, ὃ κεντοῦσα πίνει τοῦ αἵματος· πίνει μὲν γὰρ καὶ γάλακτος, ἡδὺ δὲ αὐτῇ καὶ τὸ αἶμα, οὐ μετὰ μεγάλης ὀδύνῃς τῶν κεντουμένων. Ἐξάπους δὲ οὔσα τοῖς μὲν τέτταρσι βαδίζει μόνοις, τοῖς δὲ προσθίοις δυσὶν ὅσα καὶ χερσὶ χρῆται. Ἰδοὺς ἂν οὖν αὐτὴν ἐπὶ τεττάρων βεβηκυῖαν ἔχουσάν τι ἐν ταῖν χεροῖν μετέωρον ἐδώδιμον ἀνθρωπίνως πάνυ καὶ καθ' ἡμᾶς.

aquis submersa vident : arbitrati enim tanta esse illa quanta desuper aspicientibus videbantur, dilatata a radiis umbra; quum extracta multo minora deprehendunt, indignantur. Jam igitur tibi prædico, dispersa aqua et detectis meis, ne quid magni te hausturum speres, aut spei vanæ culpam in te ipsum conferas.

LVII.

MUSCÆ ENCOMIUM.

1. Musca non est ea quidem minima volucrum, in quantum culicibus diversi generis et minoribus etiam insectis comparetur : sed tantum istæc magnitudine superat, quantum ipsa ape minor est. Pennata est autem non eadem ratione qua aliæ volucres, ut plumis toto corpore velut comata sit, majores autem pennas habeat in alis; verum instar locustarum, et cicadarum, apiumque, pinnas habet e membrana, tanto quidem molliores alis aliis, quanto Græca veste Indica est tenuior et delicatior. Et sane floreat pavonum instar colores habet, si quis intente illam aspiciat, quum expansis ad solem pennis volatum meditatur.

2. Ac volatus illius non qualis vespertilionum in perpetuo alarum remigio, neque locustarum instar cum saltu conjunctus, neque cum perstrepero impetu, ut vesparum, sed flexilis in quamcumque partem aeris tendit. Etiam hoc illi inest, quod non silentio, verum cum cantu quodam volat, non infesto, qualis est culicum, neque graves fremitus apum, aut terribiles minacesque vesparum imitans, sed in tantum est modulatio, quantum tuba atque cymbalis tibiæ sunt placidiores.

3. Quantum ad reliquum corpus, caput tenuissimo canali continetur cervicibus, et circumactu est facile, non adnatum quale locustarum : oculi autem solide eminentes, multum habentes de cornu : pectus compactum, ex quo enati pedes, non omnino ut in vespis astricti. Alvus munita ipsa quoque est, thoraci similis, zonas latas et squamas habens. Ulciscitur se non circa novissimam alvi partem, uti vespa et apis, sed ore ac proboscide, qua eo modo quo elephanti instructa et ante se pascitur, et comprehendit, et adhaerescens continet, quum acetabulo extrema parte sit similis. Ex illa vero dens emicat, quo ubi pupugit, potat sanguinem : nam bibit quidem lactem quoque; sed suavis illi etiam sanguis, cum dolore non magno eorum qui punguntur. Sex pedes quum habeat, quattuor solis incedit, anterioribus autem duobus utitur velut manibus. Videas igitur illam quadrupedem ingredi, ferentem manibus sublatum esculentum quiddam humano plane more atque ut nos.

4. Γίνεται δὲ οὐκ εὐθὺς τοιαύτη, ἀλλὰ σκώληξ τὸ πρῶτον ἦτοι ἐξ ἀνθρώπων ἢ ἄλλων ζῶων ἀποθανόντων· εἶτα κατ' ὀλίγον πόδας τε ἐκφέρει καὶ φύει τὰ πτερὰ καὶ ἐξ ἐρπετοῦ ὄρνεον γίγνεται, καὶ κυοφορεῖ δὲ καὶ ἀποτίκτει σκώληκα μικρὸν τὴν μυῖαν ὕστερον. Σύντροφος δὲ ἀνθρώποις ὑπάρχουσα καὶ ὁμοδίαιτος καὶ ὁμοτράπεζος ἀπάντων γεύεται πλὴν ἐλαίου· θάνατος γὰρ αὐτῇ τοῦτο πιεῖν. Καὶ μέντοι ὠκύμορος οὔσα — πάνυ γὰρ ἐς στενὸν ὁ βίος αὐτῆς συμμεμέτρηται — τῷ φωτὶ χαίρει μάλιστα καὶ τούτῳ πολιτεύεται· νυκτὸς δὲ εἰρήνην ἄγει καὶ οὔτε πέτεται οὔτε ἄδει, ἀλλ' ὑπέπτηχε καὶ ἀτρεμεῖ.

5. Σύνεσιν δὲ οὐ μικρὰν αὐτῆς εἰπεῖν ἔχω, ὁπότεν τὸν ἐπίβουλον καὶ πολέμιον αὐτῇ τὸν ἀράχνην διαδιδράσκη· λοχῶντά τε γὰρ ἐπιτηρεῖ καὶ ἀντίον αὐτῷ ὄρᾳ ἐκκλίνουσα τὴν ὁρμὴν, ὥς μὴ ἀλίσκοιτο σαγηνευθεῖσα καὶ περιπεσοῦσα ταῖς τοῦ θηρίου πλεκτάναις. Τὴν μὲν γὰρ ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀλκὴν αὐτῆς οὐχ ἡμᾶς χρὴ λέγειν, ἀλλ' ὁ μεγαλοφρονότατος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος τὸν ἀριστον τῶν ἡρώων ἐπαινέσαι ζητῶν οὐ λέοντι ἢ πορδάλει ἢ ὑπὲρ τὴν ἀλκὴν αὐτοῦ εἰκάζει, ἀλλὰ τῷ θάρσει τῆς μυίας καὶ τῷ ἀτρέστῳ καὶ λιπαρεῖ τῆς ἐπιχειρήσεως· οὐδὲ γὰρ θράσος ἀλλὰ θάρσος φησὶν αὐτῇ προσεῖναι. Καὶ γὰρ εἰργομένη, φησὶν, ὅμως οὐκ ἀφίσταται, ἀλλ' ἐφέταται τοῦ δῆγματος. Οὕτω δὲ πάνυ ἐπαινεῖ καὶ ἀσπάζεται τὴν μυῖαν, ὥστε οὐχ ἄπαξ οὐδ' ἐν ὀλίγοις μέμνηται αὐτῆς, ἀλλὰ πολλάκις· οὕτω κοσμεῖ τὰ ἔπη μνημονευομένη. Ἄρτι μὲν τὴν ἀγελαίαν πτήσιν αὐτῆς ἐπὶ τὸ γάλα διέρχεται, ἄρτι δὲ τὴν Ἀθηνᾶν, ὁπότε τοῦ Μενέλεω τὸ βέλος ἀποκρούεται, ὥς μὴ ἐπὶ τὰ καίριώτατα ἐμπέσοι, εἰκάζων μητρὶ κηδομένη κοιμωμένου αὐτῇ τοῦ βρέφους, τὴν μυῖαν αὐθις ἐπεισάγει τῷ παραδείγματι. Καὶ μὴν καὶ ἐπιθέτω καλλίστῳ αὐτὰς ἐκόσμησεν « ἀδινὰς » προσειπὼν καὶ τὴν ἀγέλην αὐτῶν « ἔθνη » καλῶν.

6. Οὕτω δὲ ἰσχυρά ἐστιν, ὥσθ' ὁπότεν τι δάκνη, τιτρώσκειν οὐκ ἀνθρώπου δέρμα μόνον, ἀλλὰ καὶ βοὸς καὶ ἵππου, καὶ ἐλέφαντα λυπεῖ ἐς τὰς ρυτίδας αὐτοῦ παρεισδυομένη καὶ τῇ αὐτῆς προνομαίᾳ κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους ἀμύσσουσα. Μίξως δὲ καὶ ἀφροδισίων καὶ γάμων πολλὰ αὐταῖς ἡ ἐλευθερία, καὶ ὁ ἄρρην οὐ κατὰ τοὺς ἀλεκτρούνας ἐπιβάς εὐθὺς ἀπεπήδησεν, ἀλλ' ἐποχέεται τῇ θηλείᾳ ἐπὶ πολὺ, κακείνη φέρει τὸν νυμφίον, καὶ συμπέτονται τὴν ἐναέριον ἐκείνην μίξιν τῇ πτήσει μὴ διαφθεύρουσαι. Ἀποτμηθεῖσα δὲ τὴν κεφαλὴν μυῖα ἐπὶ πολὺ ζῇ τῷ ἄλλῳ σώματι καὶ ἔμπνους ἐστίν.

7. Ὁ δὲ μέγιστον ἐν τῇ φύσει αὐτῶν ὑπάρχει, τοῦτο δὲ βούλομαι εἰπεῖν. Καὶ μοι δοκεῖ ὁ Πλάτων μόνον αὐτὸ παριδεῖν ἐν τῷ περὶ ψυχῆς καὶ ἀθανασίας αὐτῆς λόγῳ. Ἀποθανοῦσα γὰρ μυῖα τέφρας ἐπιχυθείσης ἀνίσταται καὶ παλιγγενεσία τις αὐτῇ καὶ βίος ἄλλος ἐξ ὑπαρχῆς γίγνεται, ὥς ἀκριβῶς πεπεῖσθαι πάντας, ὅτι κακείνων ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχὴ, εἴ γε καὶ ἀπελθοῦσα ἐπανέρχεται πάλιν καὶ γνωρίζει καὶ ἐπανίστησι τὸ σῶμα

4. Nascitur non statim talis, sed vermis primum, sive ex hominibus, sive animalibus aliis demortuis: deinde paulatim et pedes profert, et pinnas gignit, et ex repenti fit volucris; sit etiam gravis et vermiculum parit, muscam paulo post futurum. Quum autem nutriatur cum hominibus, eorumque contubernio et mensa utatur, omnia gustat, præter oleum; quippe quod bibisse illi mors est. Verum brevis ævi quum sit (omnino enim arctis vita illius terminis circumscriba est), luce gaudet maxime, et in ea agit: noctu autem quietem agit, et neque volat neque canit, sed contrahit se et nusquam movet.

5. Prudentiam ejus non parvam commemorare possum, quando insidiatorem et hostem suum araneum effugit. Insidiantem enim observat, et contra intuetur, declinans impetum, ne reti illius capiatur et in cirros bestiae incidat. Fortitudinem illius et robur nos dicere nihil opus est, quum poetarum magniloquentissimus, Homerus, laudare studens heroum præstantissimum, non leoni, aut pardali, aut apro robur illius comparet, sed fortitudini muscæ, et intrepidus illius improbisque conatibus: neque enim audaciam ait illi inesse, sed fortitudinem. Nam etiam repulsa, ait, tamen non desistit, sed morsum appetit. Ita autem omnino laudat atque amplectitur muscam, ut non semel neque paucis mentionem illius injiciat, sed sæpe: adeo commemoratione illius ornantur versiculi. Nunc enim gregarium illius ad lac volatum enarrat; nunc Minervam, quum defendit a Menelao telum, ne in vitalia illius incidat, comparans matri dormientem infantem suum custodienti, muscam rursus comparationi inducit. Quin etiam appellatione pulcherrima eas ornavit, dum « densas » dixit, et turbam illarum vocavit « gentes. »

6. Adeo autem robusta est, ut morsu vulneret non hominis modo cutem, sed bovis etiam et equi: quin elephantem dolore afficit, intra rugas illius dum repit et sua proboscide pro portione magnitudinis suæ sauciat. Coitus autem et veneris et nuptiarum multa illis est libertas; ac mas non, ut in genere gallinaceo, quum inscendit, statim iterum desilit; sed diu inequitat feminæ, atque illa fert sponsum, volantque una, neque illum in aere coitum volatu disturbant. Denique præciso capite musca diu vivit corpore relicto, et spirat.

7. Quod autem maximum in natura illarum est, hoc jam volo dicere. Ac videtur mihi solum illud Plato prætervidisse in suo de anima illiusque immortalitate libro. Mortua enim musca insperso cinere resurgit, et instaurata illi nativitas atque alia de novo vita contingit, adeo ut plane persuasum esse debeat omnibus, illarum quoque immortalem esse animam, siquidem etiam quum discessit, redit iterum et agnoscit et suscitatur corpus, et ut volat musca efficit, et

καὶ πέτεσθαι τὴν μυῖαν ποιεῖ, καὶ ἐπαληθεύει τὸν περὶ Ἑρμοτίμου τοῦ Κλαζομενίου μῦθον, ὅτι πολλάκις ἀφιεῖσα αὐτὸν ἡ ψυχὴ ἀπεδήμει καθ' ἑαυτὴν, εἴτα ἐπα- νελθοῦσα ἐπλήρου αὐθις τὸ σῶμα καὶ ἀνίστα τὸν Ἑρμό- τιμον.

8. Ἀργὸς δὲ αὕτῃ καὶ ἀνετος οὔσα τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων πονούμενα καρποῦται καὶ πλήρης αὐτῇ πανταχοῦ τρά- πεζα· καὶ γὰρ αἶγες αὐτῇ ἀμέλγονται, καὶ ἡ μέλιττα οὐχ ἥμιστα μυῖαις καὶ ἀνθρώποις ἐργάζεται, καὶ οἱ ὀφο- ποιοὶ ταύτῃ τὰ ὄψα ἡδύνουσι καὶ βασιλέων αὐτῶν προ- γεύεται καὶ ταῖς τραπέζαις ἐμπεριπατοῦσα συνεστιᾶται αὐτοῖς καὶ συναπολαύει πάντων.

9. Νεοττιὰν δὲ ἡ καλιὰν οὐχ ἐνὶ τόπῳ κατεστήσατο, ἀλλὰ πλάνητα τὴν πτῆσιν κατὰ τοὺς Σκύθας ἐπανη- ρημένη, ὅπου ἂν τύχῃ ὑπὸ τῆς νυκτὸς καταληφθεῖσα, ἐκεῖ καὶ ἐστίαν καὶ εὐνὴν ποιεῖται. Ὑπὸ σκότῳ μέν- τοι, ὡς ἔφην, οὐδὲν ἐργάζεται οὔτε ἀξιοῖ λαμβάνειν τι πράττουσα, οὐδὲ ἡγεῖται τι αἰσχρὸν ποιεῖν, ὃ ἐν φωτὶ δρώμενον αἰσχυρεῖ αὐτήν.

10. Φησὶ δὲ ὁ μῦθος καὶ ἀνθρωπὸν τινα Μυῖαν τὸ ἀρχαῖον γενέσθαι πάνυ καλὴν, λάλον μέντοι γε καὶ στωμύλην καὶ ὠδικὴν, καὶ ἀντερασθῆναί γε τῇ Σελήνῃ κατὰ τὸ αὐτὸ ἀμφοτέρας τοῦ Ἑνδυμῖωνος. Εἴτ' ἐπειδὴ κοιμώμενον τὸ μεῖράκιον συνεχὲς ἐπήγειρεν ἐρεσχηλοῦσα καὶ ἄδουσα καὶ κωμάζουσα ἐπ' αὐτὸν, τὸν μὲν ἀγανα- κτῆσαι, τὴν δὲ Σελήνῃν ὀργισθεῖσαν εἰς τοῦτο τὴν Μυῖαν μεταβαλεῖν· καὶ διὰ τοῦτο πᾶσι νῦν τοῖς κοιμωμένοις αὐτὴν τοῦ ὕπνου φθονεῖν μεμνημένην ἔτι τοῦ Ἑνδυμῖω- νος, καὶ μάλιστα τοῖς νέοις καὶ ἀπαλοῖς· καὶ τὸ δῆγμα δὲ αὐτὸ καὶ ἡ τοῦ αἵματος ἐπιθυμία οὐκ ἀγριότητος, ἀλλ' ἔρωτός ἐστι σημεῖον καὶ φιλάνθρωπίας· ὡς γὰρ δυνατόν ἀπολαύει καὶ τοῦ κάλλους τι ἀπανθίζειται.

11. Ἐγένετο κατὰ τοὺς παλαιούς καὶ γυνὴ τις δμώ- νυμος αὐτῇ, ποιήτρια, πάνυ καλὴ καὶ σοφὴ, καὶ ἄλλῃ ἐταῖρα τῶν Ἀττικῶν ἐπιφανὴς, περὶ ἧς καὶ ὁ κωμικὸς ποιητὴς ἔφη, « ἡ Μυῖα ἔδακνεν αὐτὸν ἄχρι τῆς καρδίας » οὕτως οὐδὲ ἡ κωμικὴ χάρις ἀπηξίωσεν οὐδὲ ἀπέκλεισε τῆς σκηνῆς τὸ τῆς μυῖας ὄνομα, οὐδ' οἱ γονεῖς ἡδύνοντο τὰς θυγατέρας οὕτω καλοῦντες. Ἡ μὲν γὰρ τραγωδία καὶ σὺν μεγάλῳ ἐπαίνῳ μέμνηται τῆς μυῖας, ὡς ἐν τούτοις,

Δεινὸν γε τὴν μὲν μυῖαν ἀλκίμῳ σθένει
πηδᾶν ἐπ' ἀνδρῶν σώμαθ', ὡς πλησθῆ φόνου,
ἄνδρας δ' ὀπίτας πολέμιον ταρβεῖν δόρυ.

Πολλὰ ἀνεῖχον εἰπεῖν καὶ περὶ Μυῖας τῆς Πυθαγορικῆς, εἰ μὴ γνώριμος ᾗν ἄπασιν ἡ κατ' αὐτὴν ἱστορία.

12. Γίνονται δὲ καὶ μέγισταί τινες μυῖαι, ἃς στρα- τιώτιδας οἱ πολλοὶ καλοῦσιν, οἱ δὲ κύνας, τραχύταται τὸν βόμβον καὶ τὴν πτῆσιν ὠκύταται, αἱ γε καὶ μα- κροβιῶτατοί εἰσι καὶ τοῦ χειμῶνος ὅλου ἄσιτοι διακαρ- τεροῦσιν ὑπεπτηχυῖαι τοῖς ὁρόφοις μάλιστα, ἐφ' ὧν κάκεῖνο θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι ἀμφοτέρω, καὶ τὰ θηλειῶν καὶ τὰ ἀρρένων, δρωσι βαίνοντες ἐν τῷ μέρει κατὰ τὸν Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης παῖδα τὸν μίχτον τὴν φύσιν

fidem conciliat illi de Clazomenio Hermotimo fabulæ, ani- mam illius sæpe, ipso relicto, pro se peregrinatam; deinde reducem implevisse corpus iterum et suscitasse Hermoti- mum.

8. Jam ipsa musca vacua opere solum alieno labore partis fruitur, ac plena illi ubique mensa. Nam et capræ illi mulgentur, et non minus muscis quam hominibus labo- rat apis; et coqui huic condiant obsonia, et regibus ipsis prægustat, mensisque inambulans cum illis epulatur, et una fruitur omnibus.

6. Pullitiem vero suam aut nidum non uno loco constituit, sed erraticum Scytharum more volatum quum susceperit, ubicumque a nocte deprehenditur, ibi et larem sibi et cubile facit. Verum noctu, uti dixi, nihil operatur, neque occulte cupit agere quicquam; neque putat quicquam se turpe fa- cere, quod in luce factum pudori esse sibi debeat.

10. Fertur etiam fabula, mulierem quandam Muscam olim fuisse, pulcherrimam, loquacem vero eandem atque argutam, et cantus amantem; rivalem autem Lunæ in amando Endymione fuisse. Deinde quum dormientem adolescentem subinde ludibriis suis et cantionibus et comis- sationibus excitaret, ægre tulisse illum; iratam vero Lu- nam in hoc illam animal mutasse: atque ideo omnibus illam nunc invidere somno, Endymionis nimirum memorem, maxime vero junioribus tenerioribusque. Morsus autem ipse et illa sanguinis cupiditas non feritatis signum, sed amoris est atque humanitatis: quantum enim potest frui- tur et de pulchritudine decerpit aliquid.

11. Fuit apud antiquos etiam mulier quædam illi co- gnominis, poetria, plane pulchra et docta; et alia nobilis apud Athenienses meretrix, de qua comicus poeta dixit:

Istæc momordit Musca ad usque cor viri.

Ita neque comica venustas dedignata est aut scena exclu- sit nomen muscæ, neque puduit parentes ita vocare filias. Quin tragædia multa cum laude muscæ memoriam usur- pat, ut in illis,

Proh dedecus, si musca forti robore
corpus virorum amore cædis insilit:
armatus hastam sed metuit vir hosticam.

Multa haberem dicere etiam de Musca [Myia] Pythagorica, nisi nota omnibus esset illius historia.

12. Nascuntur etiam maximæ quædam muscæ, quas mi- litares vulgo vocant, alii vero canes, bombo asperrimo, ve- locissimo volatu, quæ etiam longævæ admodum sunt, et tota hieme sine cibo durant, lacunaribus se insinuantes maxime; in quibus illud etiam mirabile est, quod utrum- que et marium opus et feminarum peragunt, mutuo se inscendentes, ut Veneris ille et Mercurii Hermaphroditus filius, mixta natura, pulchritudine duplici. At multa quum

καὶ διττὸν τὸ κάλλος. Πολλὰ δ' ἔτι ἔχων εἰπεῖν κατα-
παύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δόξω κατὰ τὴν παροιμίαν ἐλέ-
φαντα ἐκ μυίας ποιεῖν.

supersint quæ dicam, desinam, ne, quod est in proverbio,
elephantem facere ex musca videar.

LVIII.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΝ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ
ΒΙΒΛΙΑ ΩΝΟΥΜΕΝΟΝ.

1. Καὶ μὴν ἐναντίον ἐστὶν οὗ ἑθέλεις δ νῦν ποιεῖς·
οἷε μὲν γὰρ ἐν παιδείᾳ καὶ αὐτὸς εἶναι τις δόξειν
σπουδῇ συνωνόμενος τὰ κάλλιστα τῶν βιβλίων· τὸ δέ
σοι περὶ τὰ κάτω χωρεῖ καὶ ἐλεγχος γίγνεται τῆς ἀπαι-
δευσίας πως τοῦτο· μάλιστα δὲ οὐδὲ τὰ κάλλιστα ὦνῃ,
ἀλλὰ πιστεύεις τοῖς ὧς ἔτυχεν ἐπαινοῦσι καὶ ἔρμαιον
εἶ τῶν τοιαῦτα ἐπιψευδομένων τοῖς βιβλίοις καὶ θησαυ-
ρὸς ἑτοιμος τοῖς καπῆλοις αὐτῶν. Ἡ πόθεν γὰρ σοι
διαγνῶναι δυνατόν τίνα μὲν παλαιὰ καὶ πολλοῦ ἄξια,
τίνα δὲ φαῦλα καὶ ἄλλως σαπρὰ, εἰ μὴ τῷ διαβεβρω-
σθαι καὶ κατακεκόφθαι αὐτὰ τεκμαίροιο καὶ συμβού-
λους τοὺς σέας ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν παραλαμβάνοις; ἐπεὶ
τοῦ ἀκριβοῦς ἢ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐν αὐτοῖς τίς ἢ ποία διά-
γνωσις;

2. Ἵνα δέ σοι δῶ αὐτὰ ἐκεῖνα κεκριμένα, ὅσα δ
Καλλίνος ἐς κάλλος ἢ δ αἰοίδιμος Ἀττικὸς σὺν ἐπιμε-
λείᾳ τῇ πάσῃ γράψκειν, σοὶ τί ὄφελος, ὧ θαυμάσιε,
τοῦ κτήματος οὔτε εἰδότες τὸ κάλλος αὐτῶν οὔτε χρη-
σομένῳ ποτὲ οὐδὲν μᾶλλον ἢ τυφλὸς ἂν τις ἀπολαύσειε
κάλλους παιδικῶν; Σὺ δὲ ἀνεργημένοις μὲν τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς ὄρᾳς τὰ βιβλία, καὶ νῆ Δία κατακόρως, καὶ ἀνα-
γινώσκεις ἓνια πάνυ ἐπιτρέχων φθάνοντος τοῦ ὀφθαλ-
μοῦ τὸ στόμα· οὐδέπω δὲ τοῦτό μοι ἱκανόν, ἦν μὴ εἰδῆς
τὴν ἀρετὴν καὶ κακίαν ἐκάστου τῶν ἐγγεγραμμένων
καὶ συνίης ὅστις μὲν δ νοῦς σύμπασι, τίς δὲ ἢ τάξις
τῶν ὀνομάτων ὅσα τε πρὸς τὸν ὀρθὸν κανόνα τῷ συγ-
γραφεῖ ἀπηκρίβωται καὶ ὅσα κίβδηλα καὶ νόθα καὶ πα-
ρακεκομμένα.

3. Τί οὖν; φῆς καὶ ταῦτα μὴ μαθὼν ἡμῖν εἰδέναι;
πόθεν, εἰ μὴ ποτε παρὰ τῶν Μουσῶν κλῶνα δάφνης
καθάρπευε δ ποιμὴν ἐκεῖνος λαβὼν; Ἑλικῶνα μὲν γὰρ,
ἵνα διατρίβειν αἱ θεαὶ λέγονται, οὐδὲ ἀκήκοας οἶμαί
ποτε οὐδὲ τοιαύτας διατριβὰς ἡμῖν ἐν παισὶν ἐποιοῦ-
σὶ καὶ μεμνησθαι Μουσῶν ἀνόσιον. Ἐκεῖναι γὰρ
ποιμένι μὲν οὐκ ἂν ὥκνησαν φανῆναι σκληρῷ ἀνδρὶ
καὶ δασεῖ καὶ πολὺν τὸν ἥλιον ἐπὶ τῷ σώματι ἐμφαί-
νοντι, ὅφω δέ σοι — καὶ μοι πρὸς τῆς Λιβανίτιδος
ἄφες ἐν τῷ παρόντι τὸ μὴ σύμπαντα σαφῶς εἰπεῖν —
οὐδὲ ἐγγὺς γενέσθαι ποτ' ἂν εἴ οἶδ' ὅτι κατηξίωσαν, ἀλλ'
ἀντὶ τῆς δάφνης μυρίκῃ ἂν ἢ καὶ μαλάχῃς φύλλοις
μαστιγοῦσαι ἀπήλλαξαν ἂν τὸν τοιοῦτον, ὥς μὴ μιᾶναι
μήτε τὸν Ὀλμειδὸν μήτε τὴν τοῦ Ἰππου κρήνην, ἅπερ
ἢ ποιμνίοις διψῶσιν ἢ ποιμένων στόμασι καθαροῖς πό-
τιμα. Καίτοι οὐδὲ, εἰ καὶ πάνυ ἀναίσχυντος εἶ καὶ

LVIII.

ADVERSUS INDOCTUM ET LIBROS
MULTOS EMENTEM.

1. Quin contrarium est consilio tuo, quod nunc facis :
putas enim in doctrina te ipsum quoque visum iri esse ali-
quid, si studiose pulcherrimos quosque libros coemas; at
illud nequiter tibi evenit, et ignorantiae fere tuæ documen-
tum sit evidens : imprimis vero, quod neque optimos emis,
sed credis temere laudantibus, et munus es a Mercurio
oblatum iis qui talia mentiuntur de libris, ac thesaurus
paratus eorum mangonibus. Aut unde tu dignoscere posses
qui sint veteres et multi pretii, qui autem viles et temere
futiles, nisi ex eo, si exesi et pertusi sunt, iudices, et
consiliarias ad hanc inquisitionem tineas adhibeas? quando-
quidem curæ exquisitæ et certæ in ipsis fidei quæ aut qua-
lis a te proficiscatur dijudicatio?

2. Ut autem tibi dem ipsa illa te judicasse, quæ Callinus
pulchre, aut celeberrime ille Atticus summa cura scripserint :
quid tibi prodest, mirabilis homo, eorum possessio, qui
nec pulchritudinem illarum noris, neque unquam illis usu-
sus sis, non magis quam cæcus forma fruatur amorum suo-
rum? Tu vero apertis quidem oculis inspicis libros, et sane
ad satietatem; alios etiam cursim, oculo os præveniente,
perlegis : illud vero mihi nondum satis est, nisi virtutem
etiam vitiumque uniuscujusque eorum quæ scripta ibi sunt
agnoscas, atque intelligas quæ sit sententia universis, quæ
compositio verborum, quæ ad rectam regulam scriptor exe-
gerit, quæ sublestæ fidei, parum genuina, adulterata.

3. Quid igitur? ain' te hæc etiam, licet non didiceris, ta-
men nobis scire? unde, nisi forte a Musis lauri rami, ut ille
pastor, accepisti? nam Heliconem, ubi commorari deæ
illæ dicuntur, neque audisti, puto, unquam, neque ibi
puerili ætate moratus es : tibi ne meminisse quidem Musa-
rum fas est. Illæ enim pastori apparere non sunt dedigna-
tæ, duro homini et hirsuto, et multum in corpore solem
præ se ferenti : tali vero qualis tu es homini (et, per ego te
Libanitidem, permitte in præsens ne diserte dicam omnia)
ne prope quidem venire, bene novi, unquam dignatæ sunt;
sed pro lauro myrica fere aut malvæ foliis flagellatum desti-
tuissent hominem talem, ne Olmeum vel Hippocrenen pol-
luat, fontes gregibus sitientibus alioquin et puri oris pasto-
ribus opportunos. Verum, quantumcumque impudens es

ἀνδρείος τὰ τοιαῦτα, τολμήσεις ἂν ποτε εἰπεῖν ὡς ἐπαιδεύθης ἢ ἐμέλῃσέ σοι πώποτε τῆς ἐν χρῶι πρὸς τὰ βιβλία συνουσίας ἢ ὡς διδάσκαλός σοι ὁ δεῖνα ἢ τῷ δεῖνι ξυνεφοίτας.

4. Ἄλλ' ἐνὶ τούτῳ μόνῳ πάντα ἐκεῖνα ἀναδραμεῖσθαι νῦν ἐλπίζεις τῷ κτᾶσθαι πολλὰ βιβλία. Κατὰ δὴ ταῦτα ἔχε ξυλλαβὴν ἐκεῖνα τὰ τοῦ Δημοσθένους, ὅσα τῇ χειρὶ τῇ αὐτοῦ ὁ ῥήτωρ ἔγραψε, καὶ τὰ τοῦ Θουκυδίδου, ὅσα παρὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ αὐτὰ ὀκτάκις μεταγεγραμμένα εὐρέθη καλῶς, ἅπαντα ἐκεῖνα, ὅσα ὁ Σύλλας Ἀθήνηθεν εἰς Ἰταλίαν ἐξέπεμψε, τί ἂν πλεον ἐκ τούτου εἰς παιδείαν κτήσαιο, κἂν ὑποβαλλόμενος αὐτὰ ἐπικαθεύδης ἢ συκολλήσας καὶ περιβαλλόμενος περινοστής; Πίθηκος γὰρ ὁ πίθηκος, ἡ παροιμία φησί, κἂν χρύσεια ἔχῃ σύμβολα. Καὶ σὺ τοίνυν βιβλίον μὲν ἔχεις ἐν τῇ χειρὶ καὶ ἀναγιγνώσκεις αἰεὶ, τῶν δὲ ἀναγιγνωσκομένων οἶσθα οὐδέν, ἀλλ' ὄνος λύρας ἀκούεις κινῶν τὰ ὦτα. Ὡς εἴ γε τὸ κεκτῆσθαι τὰ βιβλία καὶ πεπαιδευμένον ἀπέφαινε τὸν ἔχοντα, πολλοῦ ἂν ὡς ἀληθῶς τὸ κτῆμα ᾗν ἄξιον καὶ μόνων ὑμῶν τῶν πλουσίων, εἰ ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ᾗν πρίασθαι τοὺς πένητας ἡμᾶς ὑπερβάλλοντας. Τίς δὲ τοῖς ἐμπόροις καὶ τοῖς βιβλιοκαπηλοῖς ἤρισεν ἂν περὶ παιδείας τοσαῦτα βιβλία ἔχουσι καὶ πωλοῦσιν; Ἄλλ' εἴ γε διελέγχειν ἐθέλεις, ὅφει μὴδ' ἐκεῖνους πολὺ σοῦ τὰ ἐς παιδείαν ἀμείνους, ἀλλὰ βαρβάρους μὲν τὴν φωνὴν ὥσπερ σὺ, ἀξυνέτους δὲ τῇ γνώσει, οἷους εἰκὸς εἶναι τοὺς μὴδὲν τῶν καλῶν καὶ αἰσχυρῶν καθεσοραχότας. Καίτοι σὺ μὲν δύο ἢ τρία παρ' αὐτῶν ἐκεῖνων πριάμενος ἔχεις, οἱ δὲ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν διὰ χειρὸς ἔχουσιν αὐτά.

5. Τίνος οὖν ἀγαθοῦ ὦνῃ ταῦτα, εἰ μὴ καὶ τὰς ἀποθήκας αὐτὰς τῶν βιβλίων ἡγῇ πεπαιδεῦσθαι τοσαῦτα περιεχούσας παλαιῶν ἀνδρῶν συγγράμματα; Καί μοι, εἰ δοκεῖ, ἀποκρίναι· μᾶλλον δὲ, ἐπεὶ τοῦτό σοι ἀδύνατον, ἐπίνευσον γοῦν ἢ ἀνάνευσον πρὸς τὰ ἐρωτώμενα. Εἴ τις αὐλεῖν μὴ ἐπιστάμενος κτήσαιο τοὺς Τιμοθέου αὐλοὺς ἢ τοὺς Ἰσμηνίου, οὓς ἐπτά ταλάντων ὁ Ἰσμηνίας ἐν Κορίνθῳ ἐπρίατο, ἄρ' ἂν διὰ τοῦτο καὶ αὐλεῖν δύναιτο; ἢ οὐδὲν ὄφελος αὐτῷ τοῦ κτήματος οὐκ ἐπισταμένῳ χρήσασθαι κατὰ τὴν τέχνην; Εὖ γε ἀνένευσας· οὐδὲ γὰρ τοὺς Μαρσίου ἢ Ὀλύμπου κτησάμενος αὐλήσειεν ἂν μὴ μαθὼν. Τί δ', εἴ τις τοῦ Ἡρακλέους τὰ τόξα κτήσαιο μὴ Φιλοκτήτης ὢν, ὡς δύνασθαι ἐντείνασθαι τε αὐτὰ καὶ ἐπίσκοπα τοξεῦσαι, τί σοι καὶ οὗτος δοκεῖ; ἄρ' ἂν ἐπιδείξασθαι τι ἔργον τοξότου ἄξιον; Ἀνένευσας καὶ τοῦτο. Κατὰ ταῦτα δὴ καὶ ὁ κυβερνᾶν οὐκ εἰδὼς καὶ ἱππεύειν μὴ μεμελετηκὼς εἰ ὁ μὲν ναῦν καλλίστην παραλάβοι τοῖς πᾶσι καὶ εἰς κάλλος καὶ εἰς ἀσφάλειαν κάλλιστα ἐξείργασμένην, ὁ δὲ ἵππον κτήσαιο Μῆδον ἢ κενταυρίδην ἢ κοππαφόρον, ἐλέγχοιτο ἂν, οἶμαι, ἐκάτερος οὐκ εἰδὼς ὅ τι χρήσαιο ἐκαστέρῳ. Ἐπινεύεις καὶ τοῦτο; Πείθου δὴ καὶ τοῦτό μοι ἐπίνευσον, εἴ τις ὥσπερ σὺ ἀπαιδευτός ὢν ὠνοῖτο πολλὰ βιβλία, οὐ σκώμματα οὗτος εἰς ἀπαιδευσίαν καλὸν ἔαυ-

et eatenus virilis, non tamen audebis dicere unquam, te eruditum esse, aut unquam curae tibi fuisse arctiorem cum libris consuetudinem, aut hunc magistrum tuum fuisse, aut illum condiscipulum.

4. Sed uno hoc solo omnia te illa jam assecuturus speras, multis libris comparandis. Hactenus sane habes tibi collecta illa Demosthenis exemplaria, quae sua manu scripsit orator, et illa Thucydidis, quae a Demosthene et ipsa octies descripta pulchre inventa sunt; illa denique omnia quae Sulla Athenis misit in Italiam: quae tandem ea ex re ad eruditionem tibi fiat accessio, etsi substratis tibi indormias, aut ea tibi agglutinata et vestis instar circumposita circumferas? Simia enim simia est, ait proverbium, etiamsi aurea gestet crepundia. Etiam tu igitur librum quidem habes in manu, et legis semper; eorum vero quae legis scis nihil, sed asinus Iyram audis movens auriculas. Nam si eruditum redderet dominum librorum possessio, quantivis certe illa possessio pretii esset, et vestrum solorum qui estis divites; si nempe velut de foro liceret emere atque pauperes nos superare. Quis vero cum mercatoribus ac bibliopolis de eruditione contenderet, tot libros habentibus vendentibusque? Verum si volueris examinare, videbis neque illos multum quam tu es eruditione praestantiores, sed lingua barbaros, velut te, et quantum ad cognitionem nihil intelligentes; quales esse credibile est qui nihil vel turpius vel honestorum perspicunt. Quanquam tu duos forte aut tres libros ab illis ipsis emtos habes; at illi die pariter ac noctu manibus illos tractant.

5. Cujus igitur boni causa illos emis, nisi ipsas quoque librorum capsas eruditas esse putas, quae tot veterum virorum scripta contineant? Ac mihi responde sodes: vel potius, quum hoc non possis, annue certe aut renue ad ea quae interrogabo. Si quis tibi arum inflandarum ignarus Timothei tibiae emat aut Ismeniae, quas Ismenias septem talentis emit Corinthi; numquid eapropter tibiis etiam poterit canere? an nihil ipsi possessio profuerit, qui ex arte illis uti non possit? Recte tu renuisti: neque enim, si vel Marsyae aut Olympi tibiae quis possideat, canat nisi didicerit. Quid vero si quis Herculis cum arcu sagittas habens, ipse tamen non sit Philoctetes, qui possit contendere et collineare ad metam; quid hic tibi videtur? an perfecturus opus sagittatore dignum? Renuis hoc quoque. Eadem ratione qui gubernare nescit, et equestrem rationem non exercuit, si iste quidem pulcherrimam navem accipiat rebus omnibus ad decus pariter ac firmitatem elaboratam pulcherrime; hic vero equum emat Medicum, aut centauri de stirpe, aut coppa insignem: deprehendatur, puto, uterque neutra re posse uti recte. Annue etiam hoc? Crede ergo, et hoc etiam mihi annue, si quis, qualis tu, indoctus homo, multos emat libros; nonne dicteria hic in ruditatem suam contra se ipsum elicit et publicat? quid annuere hic

τοῦ ἐκφέρει; τί ὀκνεῖς καὶ τοῦτο ἐπινεύειν; ἔλεγχος γάρ, οἶμαι, σαφὲς οὗτος καὶ τῶν δρώντων ἕκαστος εὐθὺς τὸ προχειρότατον ἐκεῖνο ἐπιφθέγγεται, τί κυνὶ καὶ βαλανείῳ;

6. Καὶ ἐγένετό τις οὐ πρὸ πολλοῦ ἐν Ἀσίᾳ πλούσιος ἀνὴρ ἐκ συμφορᾶς ἀποτμηθεὶς τοὺς πόδας ἀμφοτέρους ἀπὸ κρούς, οἶμαι, ἀποσαπέντας, ἐπειδὴ ποτε διὰ χιόνος ὁδοιπορῆσαι ξυνέβη αὐτῷ· οὗτος τοίνυν τοῦτο μὲν ἐλκεῖν ἐπεπόνθει καὶ θεραπεύων τὴν δυστυχίαν ξυλίνους πόδας πεποίητο, καὶ τούτους ὑποδύμενος ἐβάδιζεν ἐπιστηριζόμενος ἅμα τοῖς οἰκέταις· ἐκεῖνο δὲ γελοῖον ἐποίει, κρηπίδας γὰρ καλλίστας ἐωνεῖτο νεοτμήτους αἰεὶ, καὶ τὴν πλείστην πραγματείαν περὶ ταύτας εἶχεν, ὥς καλλίστοις ὑποδήμασι κεκοσμημένα εἶη αὐτῷ τὰ ξύλα, οἱ πόδες δὲ. Οὐ ταῦτά οὖν καὶ σὺ ποιεῖς χωλὴν μὲν ἔχων καὶ συκίνην τὴν γνώμην, ὠνούμενος δὲ χρυσοῦς ἐμβάτας, οἷς μόλις ἂν τις καὶ ἀρτίπους ἐμπεριπατήσειεν;

7. Ἐπεὶ δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν Ὅμηρον ἐπρίω πολλάκις, ἀναγνώτω σοὶ τις αὐτοῦ λαβὼν τὴν δευτέραν τῆς Ἰλιάδος ῥαψωδίαν, ἧς τὰ μὲν ἄλλα μὴ ἐξετάζειν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν πρὸς σέ· πεποιήται δὲ τις αὐτῷ δημῶν παγγέλοιος ἀνθρώπος, διάστροφος τὸ σῶμα καὶ λελωθμένος. Ἐκεῖνος τοίνυν ὁ Θερσίτης ὁ τοιοῦτος εἰ λάβοι τὴν Ἀχιλλέως πανοπλίαν, οἷε δτι αὐτίκα διὰ τοῦτο καὶ καλὸς ἅμα καὶ ἰσχυρὸς ἂν γένοιτο, καὶ ὑπερηδῆσεται μὲν τὸν ποταμὸν, ἐπιθολώσει δὲ αὐτοῦ τὸ ρεῖθρον τῷ φόνῳ τῶν Φρυγῶν, ἀποκτενεῖ δὲ τὸν Ἑκτορα καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸν Λυκάονα καὶ τὸν Ἀστεροπαῖον μὴδὲ φέρειν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν μελίαν δυνάμενος; Οὐκ ἂν εἴποις· ἀλλὰ καὶ γέλωτα ἂν ὀφλισκάνοι χωλεύων ὑπὸ τῇ ἀσπίδι καὶ ἐπὶ στόμα καταπίπτων ὑπὸ τοῦ βάρους καὶ ὑπὸ τῷ κράνει, ὁπότε ἀνανεύσειε, δεικνὺς τοὺς παραβλῶπας ἐκείνους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν θώρακα ἐπαίρων τῷ τοῦ μεταφρένου κυρτώματι καὶ τὰς κνημῖδας ἐπισυρόμενος καὶ ὀλῶς αἰσχύνων ἀμφοτέρους καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτῶν καὶ τὸν δεσπότην. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ σὺ πάσχων οὐχ ὀρᾷς, ὁπότε τὸ μὲν βιβλίον ἐν τῇ χειρὶ ἔχης πάγκαλον, πορφυρᾶν μὲν ἔχον τὴν διφθέραν, χρυσοῦν δὲ τὸν ὀμφαλὸν, ἀναγιγνώσκης δὲ αὐτὸ βαρβαρίζων καὶ καταισχύων καὶ διαστρέφων, ὑπὸ μὲν τῶν πεπαιδευμένων καταγελῶμενος, ὑπὸ δὲ τῶν ξυνόντων σοὶ κολάκων ἐπαινούμενος, οἳ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπιστρεφόμενοι γελῶσι τὰ πολλά;

8. Θέλω γοῦν σοὶ διηγῆσασθαι τι Πυθοῖ γενομένου· Ταραντῖνος Εὐάγγελος τοῦνομα τῶν οὐκ ἀφανῶν ἐν τῷ Τάραντι ἐπεθύμησε νικῆσαι Πύθια· τὰ μὲν οὖν τῆς γυμνῆς ἀγωνίας αὐτίκα ἐδόκει αὐτῷ ἀδύνατον εἶναι μήτε πρὸς ἰσχὺν μήτε πρὸς ὠκύτητα εὖ πεφυκότι, κιθάρα δὲ καὶ ᾠδῇ ῥαδίως κρατήσειν ἐπείσθη ὑπὸ τῶν καταράτων ἀνθρώπων, οὓς εἶχε περὶ αὐτὸν, ἐπαινούντων καὶ βοώντων, ὁπότε καὶ τὸ σμικρότατον ἐκεῖνος ἀνακρούσαιο. Ἦκεν οὖν εἰς τοὺς Δελφοὺς τὰ τε ἄλλα λαμπρὸς καὶ δὴ καὶ ἐσθῆτα χρυσόπαστον ποιησάμενος καὶ

etiam cunctaris? clarum enim istud est argumentum, videntiumque unusquisque statim illud, quod maxime in promptu esse solet, subjicit, Quid cani cum balneo?

6. Et fuit non ita pridem in Asia aliquis vir dives, calamitate quadam utroque pede truncatus, qui ex frigore, puto, sphacelo essent corrupti, quum per nivem iter ei faciendum fuisset. Huic ergo miserabilis ille casus obvenit: quod infortunium uti consolaretur, ligneos sibi pedes fecerat; iisque subligatis, servis simul innixus, incedebat. At hoc factitabat ridicule, quod crepidas semper pulcherrimas emebat, recenti opere, et multum sibi negotii circa illas habebat, ut quam pulcherrimis semper calceis ornata essent ipsi ligna illa, pedes videlicet. Non igitur eadem et tu facis, mentem qui habeas claudam et siculneam, aureos vero tibi cothurnos compares, in quibus vix rectis pedibus aliquis incedat?

7. Quandoquidem vero inter alios Homerum etiam emisti saepe, capiat aliquis et legat tibi secundum Iliadis librum, cujus reliqua examinare noli; nihil enim eorum ad te: fingitur autem ab illo concionari ridiculus undique homo, distorto corpore atque debili. Ille ergo Thersites, talis, Achillis arma si capiat, putasne illum propterea statim et pulchrum simul et fortem futurum, et trajecti saltu fluminis aquas Phrygum caede infecturum, occisurumque Hectorem, atque ante illum Lycaonem et Asteropæum, qui neque humeris ferre fraxineam illam Achillis hastam possit? Non sane dixeris: sed risum quoque debeat claudicans sub scuto, et prae gravitate pronus prolapsus, ac sub galea, si quando suspiciat, strabos illos oculos ostendens, et illa dorsi curvitate thoracem elevans, trahensque ocreas, denique pudorem et artificii et domino armorum obiciens. Idem vero tibi quoque usu venire non vides, quum librum in manu habes pulcherrimum, pelle purpurea, aureo umbilico ornatum; legis autem ita ut pronunciatione barbara illum deformes atque distorqueas, deridentibus te eruditis, laudantibus autem qui tecum sunt adulatoribus, qui tamen et ipsi ad se invicem conversi frequenter rident?

8. Volo tibi etiam narrare aliquid Pythone factum. Tarentinus quidam, Evangelus nomine, domi non ignobilis, animum adjecerat ad victoriam Pythiorum. Ac nudam ad illos exercitationem statim supra se esse videbat, qui neque ad robur neque ad celeritatem natura aptus esset; cithara vero et cantu facile se victurum persuaderi sibi a sacerdotibus hominibus, familiaribus suis, passus fuerat, laudantibus, clamantibus, quoties vel minimum ille chordas attigisset. Venit ergo Delphos, quum cetera splendidus, tum quod intextam auro vestem sibi fecerat, et coronam ex

στέφανον δάφνης χρυσῆς κάλλιστον, ὡς ἀντὶ καρποῦ τῆς δάφνης σμαράγδους εἶναι ἰσομεγέθεις τῷ καρπῷ· τὴν μὲν γε κιθάραν αὐτὴν, ὑπερφυῖς τι χρῆμα ἐς κάλλος καὶ πολυτέλειαν, χρυσοῦ μὲν τοῦ ἀκηράτου πᾶσαν, σφραγῖσι δὲ καὶ λίθοις ποικίλοις κατακεκοσμημένην, Μουσῶν μεταξὺ καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ὀρφέως ἐντεταρευμένων, θαῦμα μέγα τοῖς ὁρῶσιν.

9. Ἐπεὶ δ' οὖν ποτε καὶ ἦκεν ἡ τοῦ ἀγῶνος ἡμέρα, τρεῖς μὲν ἦσαν, ἔλαχε δὲ μέσος αὐτῶν ὁ Εὐάγγελος ἄδειν καὶ μετὰ Θεσπιν τὸν Θηβαῖον οὐ φαύλως ἀγωνισάμενον· ἐσέρχεται οὖν ὅλος περιλαμπόμενος τῷ χρυσῷ καὶ τοῖς σμαράγδοις καὶ βηρύλλοις καὶ ὑακίνθοις, καὶ ἡ πορφύρα δὲ ἐνέπρεπε τῆς ἐσθῆτος, ἣ μεταξὺ τοῦ χρυσοῦ διεφαίνετο. Τούτοις ἅπασι προεκπλήξας τὸ θέατρον καὶ θαυμαστῆς ἐλπίδος ἐμπλήσας τοὺς θεατὰς, ἐπειδὴ ποτε καὶ ἄσαι καὶ κιθαρίσαι πάντως ἔδει, ἀνακρούεται μὲν ἀνάρμοστον τι καὶ ἀσύντακτον, ἀπορρήγνυσι δὲ τρεῖς ἅμα χορδὰς σφοδρότερον τοῦ δέοντος ἐμπεσὼν τῇ κιθάρᾳ, ἄδειν δὲ ἄρχεται ἀπόμουςόν τι καὶ λεπτὸν, ὥστε γέλωτα μὲν παρὰ πάντων γενέσθαι τῶν θεατῶν, τοὺς ἀθλοθέτας δὲ ἀγανακτήσαντας ἐπὶ τῇ τὸλμῃ μαστιγώσαντας αὐτὸν ἐκβαλεῖν τοῦ θεάτρου· ὅτεπερ καὶ γελοιότατος ὦφθη δακρύων ὁ χρυσοῦς Εὐάγγελος καὶ ὑπὸ τῶν μαστιγοφόρων συρόμενος διὰ μέσης τῆς σκηνῆς καὶ τὰ σκέλη καθηματωμένος ἐκ τῶν μαστίγων καὶ συλλέγων χαμόθεν τῆς κιθάρας τὰς σφραγίδας· ἐξεπεπτώκεισαν γὰρ κακείνης ζυμμαστιγυμένης αὐτοῦ.

10. Μικρὸν δὲ ἐπισχὼν μετ' αὐτὸν Εὐμηλὸς τις Ἥλειος ἐσέρχεται, κιθάραν μὲν παλαιὰν ἔχων, ξυλίνους δὲ κόλλοπας ἐπικειμένην, ἐσθῆτα δὲ μόγις σὺν τῷ στεφάνῳ δέκα δρεχμῶν ἀξίαν· ἀλλ' οὗτός γε ἄσας δεξιῶς καὶ κιθαρίσας κατὰ τὸν νόμον τῆς τέχνης ἐκράτει καὶ ἀνεκηρύττετο καὶ τοῦ Εὐαγγέλου κατεγέλα μάτην ἐμπομπεύσαντος τῇ κιθάρᾳ καὶ ταῖς σφραγῖσιν ἐκείναις, καὶ εἰπεῖν γε λέγεται πρὸς αὐτόν· ὦ Εὐάγγελε, σὺ μὲν χρυσὴν δάφνην περιέκεις, πλουτεῖς γὰρ, ἐγὼ δὲ ὁ πένης τὴν Δελφικὴν· πλὴν τοῦτό γε μόνον ὦνησο τῆς σκευῆς, ὅτι μὴδὲ ἐλεούμενος ἐπὶ τῇ ἡττῇ ἀπέρχῃ, ἀλλὰ μισούμενος προσέτι διὰ τὴν ἀτεχνόν σου ταύτην καὶ περὶ τὴν τρυφήν. Περὶ πόδα δὲ σοὶ καὶ Εὐάγγελος οὗτος, παρ' ὅσον σοὶ γε οὐδ' ὀλίγον μέλει τοῦ γέλωτος τῶν θεατῶν.

11. Οὐκ ἄκαιρον δ' ἂν γένοιτο καὶ Λέσβιον μῦθόν τινα διηγῆσασθαί σοι πάλαι γεγόμενον. Ὅτε τὸν Ὀρφέα διεσπᾶσαντο αἱ Θρᾷτται, φασὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σὺν τῇ λύρᾳ εἰς τὸν Ἑβρὸν ἐμπεσοῦσαν ἐκβλήθῃναι εἰς τὸν μέλανα κόλπον, καὶ ἐπιπλεῖν γε τὴν κεφαλὴν τῇ λύρᾳ, τὴν μὲν ἄδουσαν θρῆνόν τινα ἐπὶ τῷ Ὀρφεῖ, ὡς λόγος, τὴν λύραν δὲ αὐτὴν ὑπηχεῖν τῶν ἀνέμων ἐπιπιπτόντων ταῖς χορδαῖς, καὶ οὕτω μετ' ὥδῃς προσενηχθῆναι τῇ Λέσβῳ, κακείνους ἀνελομένους τὴν μὲν κεφαλὴν καταβάψαι, ἵναπερ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐ-

aurea lauro pulcherrimam, ut pro fructu lauri smaragdī essent æquali fructus illius magnitudine : citharam autem ipsam, admirandum opus pulchritudine et pretio, ex auro totam solido, sigillisque et gemmis variis ornatam, quibus Musæ inter alia et Apollo et Orpheus insculpti essent : ingens videntibus miraculum.

9. Quum vero tandem aliquando venisset dies certaminis, tres erant, quorum media canendi sors exiit Evangelo, et post Thebanum quidem Thespin, qui non male certaverat. Ingreditur ergo, auro relucens totus, et smaragdis, et beryllis, atque hyacinthis : decora quoque vestimenti purpura, inter aurum interlucens. His omnibus quum ante perculisset theatrum et admirabili expectatione spectatores impleisset, ac tandem canere etiam et citharam pulsare omnino oporteret; pulsare incipit inconcinnum quiddam et incongruum; abrumpit autem chordas simul tres, vehementius justo in citharam dum irrui; incipitque cantare adeo alienum quiddam a Musis atque tenue, ut risus spectatorum omnium cooriretur, præsidēs autem certaminis indigne ferentes hominis audaciam, flagris cæsum theatro ejicerent: quo quidem tempore maxime ridiculus visus est aureus ille Evangelus, qui ploraret tractus a virgatoribus per mediam scenam, cruenta a flagellis crura habens, humi colligens sigilla citharæ, quæ exciderant scilicet quum vapularet una cum ipso etiam cithara.

10. Parvo autem post illum intervallo Eumelus aliquis intrat ex Elide, citharam habens veterem, cujus lignei essent verticilli, vestem vero vix cum ipsa corona drachmis decem dignam. At hic, qui dextre cantasset et lege artis tractasset citharam, vicit, et præconio ornatus est, et derisit Evangelum, frustra superbientem cithara illa sua et sigillis, ac dixisse illi fertur, Tu quidem, Evangele, aurea lauro cinctus es, quippe dives; ego vero pauperculus Delphica. Ceterum illum solum tui apparatus fructum tibi habes, quod, ne miserante quidem ullo te victum, hinc discedis, sed exosus omnibus propter artis illam expertem atque supervacuum luxuriam. Apprime tibi Evangelus ille congruit, quatenus tu quoque plane non curas risum spectatorum.

11. Neque vero intempestivum fuerit Lesbiam tibi fabulam enarrare antiquam. Quum Orpheum Thressæ mulieres discerpssissent, caput illius una cum lyra in Hebrum delapsam in sinum Melana delatum esse aiunt; atque innatasse caput lyrae, canens, ut ferunt, threnum de Orpheo, cui lyra, ventis chordas impellentibus, succinuerit, et sic cum cantu appulsam Lesbo : illosque sublatum caput sepeliisse,

τοῖς ἐστὶ, τὴν λύραν δὲ ἀναθεῖναι ἐς τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἱερὸν καὶ ἐπὶ πολὺ γε σώζεσθαι αὐτήν.

12. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Νέανθον τὸν τοῦ Πιττακοῦ τοῦ τυράννου ταῦτα ὑπὲρ τῆς λύρας πυνθανόμενον, ὡς ἐκῆλει μὲν καὶ θηρία καὶ φυτὰ καὶ λίθους, ἐμελώδει δὲ καὶ μετὰ τὴν Ὀρφείως συμφορὰν μηδενὸς ἀπτομένου, πρὸς ἔρωτα τοῦ κτήματος ἐμπεσεῖν καὶ διαφθείραντα τὸν ἱερέα μεγάλους χρήμασι πείσαι ὑποθέντα ἐτέραν ὁμοίαν λύραν δοῦναι αὐτῷ τὴν τοῦ Ὀρφείως· λαβόντα δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τῇ πόλει χρῆσθαι οὐκ ἀσφαλὲς οἶσθαι εἶναι, νύκτωρ δὲ ὑπὸ κόλπον ἔχοντα μόνον προελθεῖν ἐς τὸ προάστειον καὶ προχειρισάμενον κρούειν καὶ συνταράττειν τὰς χορδὰς ἀτεχνὸν καὶ ἄμουσον νεανίσκον, ἐλπίζοντα μέλη τινα θεσπέσια ὑπηχῆσειν τὴν λύραν, ὑφ' ὧν πάντας καταθέλξειν καὶ κηλήσειν καὶ μακάριον ἔσεσθαι κληρονομήσαντα τῆς Ὀρφείως μουσικῆς· ἄχρι δὲ ξυνελθόντας τοὺς κύνας πρὸς τὸν ἦχον — πολλοὶ δὲ ἦσαν αὐτόθι — διασπάσασθαι αὐτὸν, ὡς τοῦτο γοῦν ὁμοῖον τῷ Ὀρφεὶ παθεῖν καὶ μόνους ἐφ' ἑαυτὸν ξυγκαλέσαι τοὺς κύνας· ὅτεπερ καὶ σαφέστατα ὤφθη ὡς οὐχ ἡ λύρα θέλγουσα ἦν, ἀλλὰ ἡ τέχνη καὶ ἡ ᾠδὴ, ἃ μόνᾳ ἐξαίρετα τῷ Ὀρφεὶ παρὰ τῆς μητρὸς ὑπῆρχεν. Ἡ λύρα δὲ ἄλλως κτῆμα ἦν οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἄλλων βαρβίτων.

13. Καὶ τί σοι τὸν Ὀρφέα ἢ τὸν Νέανθον λέγω, ὅπου καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐγένετό τις καὶ ἔτι ἐστίν, οἶμαι, ὃς τὸν Ἐπικτήτου λύχνον τοῦ Στωϊκοῦ κεραμεοῦν ὄντα τρισχιλίων δραχμῶν ἐπρίατο; ἤλπιζε γὰρ οἶμαι κακείνος, εἰ τῶν νυκτῶν ὑπ' ἐκείνῳ τῷ λύχνῳ ἀναγινώσκοντες, αὐτίκα μάλα καὶ τὴν Ἐπικτήτου σοφίαν ὄναρ ἐπιστήσεσθαι καὶ ὁμοῖος ἔσεσθαι τῷ θαυμαστῷ ἐκείνῳ γέροντι.

14. Χθὲς δὲ καὶ πρόην ἄλλος τις τὴν Πρωτέως τοῦ Κυνικοῦ βακτηρίαν, ἣν καταθέμενος ἤλατο ἐς τὸ πῦρ, ταλάντου κακείνος ἐπρίατο, καὶ ἔχει μὲν τὸ χειμήλιον τοῦτο καὶ δείκνυσιν ὡς Τεγεᾶται τοῦ Καλυδωνίου τὸ δέρμα καὶ Θηβαῖοι τὰ ὀστά τοῦ Γηρυόνου καὶ Μεμφίται τῆς Ἰσίδος τοὺς πλοκάμους· αὐτὸς δὲ ὁ τοῦ θαυμαστοῦ κτήματος δεσπότης καὶ αὐτὸν σὲ τῇ ἀπαιδευσίᾳ καὶ βδελυρίᾳ ὑπερηκόντισεν. Ὅρᾳς ὅπως κακοδαίμονως διακείσαι βακτηρίας ἐς τὴν κεφαλὴν ὡς ἀληθῶς δεόμενος;

15. Λέγεται γὰρ καὶ Διονύσιον τραγωδίαν ποιεῖν φαύλως πάνυ καὶ γελοιῶς, ὥστε τὸν Φιλόξενον πολλὰς δι' αὐτὴν ἐς τὰς λατομίας ἐμπεσεῖν οὐ δυνάμενον κατέχειν τὸν γέλωτα. Οὗτος τοίνυν πυθόμενος ὡς ἐγγεῖται, τὸ Αἰσχύλου πυξίον, εἰς δὲ ἐκείνος ἔγραφε, σὺν πολλῇ σπουδῇ κτησάμενος καὶ αὐτὸς ὤρετο ἔνθεος ἔσεσθαι καὶ κάτοχος ἐκ τοῦ πυξίου, ἀλλ' ὁμοῖον ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ μακροῦ γελοιότερα ἔγραφεν, ὅλον κακείνο τὸ,

Δωρὶς τέθνηκεν ἡ Διονυσίου γυνή·

καὶ πάλιν,

Οἶμοι, γυναῖκα χρησίμην ἀπώλεσα·

LUCIANUS. I.

ubi nunc Baccheum illis est, lyram vero Apollinis in templo dedicasse, ubi diu servata sit.

12. Interjecto tempore Neanthum Pittaci tyranni filium, qui istaec de lyra audisset, ut animalia et plantas et saxa demulceret, ac post Orphei mortem, nemine illam tractante caneret, in cupiditatem illius habendae incidisse, corruptoque magna vi pecuniae sacerdoti persuasisse, ut subjecta alia simili, Orphei sibi lyram daret. Quum vero accepisset, interdum quidem in urbe ea uti non satis tutum putasse; noctu vero illa sinu condita solum progressum esse in locum suburbanum, eaque deprompta, pulsasse et perturbasse fides adolescentem artis et Musarum expertem, qui speraret carmina quaedam divina reddituram esse lyram, quibus delinire omnes ac mulcere quum posset, beatum se fore musicae Orphei heredem; donec convenientes ad sonum canes (multos autem ibi fuisse) istum laniaverint. Hactenus ergo Orphei simile fatum habuisse, sed solos ad se convocasse canes. Ubi illud quidem manifestissime apparuit, non lyram fuisse quae demulserit, sed artem et cantum, quae sola eximia Orpheo a matre contigerant. Ceterum lyra supellex erat non melior barbitis aliis.

13. Et quid Orphea tibi aut Neanthum narro, quum nostra aetate fuerit, et forte adhuc sit, qui Epicteti Stoici lucernam fictilem tribus drachmarum millibus emerit? Sperabat, puto, ille etiam, si noctu ad illam lucernam legeret, continuo sapientiam Epicteti astituram sibi per quietem, seque similem seni admirabili futurum.

14. Heri vero et nudiustertius alius quis Cynici Protei baculum, quem deposuerat quum in ignem desiliret, talento ipse quoque emit, et habet pignus illud atque ostentat, ut Tegeatae Calydonii apri exuvias, et Geryonis ossa Thebani, et Memphitae cincinnos Isidis: ipse vero admirabilis rei dominus vel ipsum te inscitia atque impuritate vicit. Viden' quam infelicitate te habeas, baculo in caput revera indigens?

15. Dicitur etiam Dionysius tyrannus scripsisse tragediam, male sane et ridicule, adeo ut saepe propter eam in lautumias inciderit Philoxenus, qui risum continere non posset. Hic ergo derideri se audiens, pugillares Aeschyli, in quibus ille scribere solitus fuerat, studiose emit, futurum ratus ut et ipse divino quodam ad poeticen studio inde animaretur. Verum enim vero in illis ipsis tabellis longe etiam magis ridicula scribebat, quale illud,

Doris Dionysi conjux suum oblit diem;

et illud,

Hei conjugem ego quam commodam deperidi!

καὶ τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ πυξίου, καὶ τὸ,

Αὐτοῖς γὰρ ἐμπαίζουσιν οἱ μωροὶ βροτῶν.

Τοῦτο μὲν γε πρὸς σέ μάλα εὐστόχως ἂν εἰρημένον εἴη τῷ Διονυσίῳ, καὶ δι' αὐτὸ χρυσῶσαι αὐτοῦ ἔδει ἐκεῖνο τὸ πυξίον.

16. Τίνα γὰρ ἐλπίδα καὶ αὐτὸς ἔχων ἐς τὰ βιβλία καὶ ἀνατυλίττεις αἰεὶ καὶ διακολλᾷς καὶ περικόπτεις καὶ ἀλείφεις τῷ κρόκῳ καὶ τῇ κέδρῳ καὶ διφθέρας περιβάλλεις καὶ ὀμφαλοὺς ἐντίθης, ὥς δὴ τί ἀπολαύσων αὐτῶν; Πάνυ γοῦν ἤδη βελτίων γεγένησαι διὰ τὴν ὦνῃν, ὃς τοιαῦτα μὲν φθέγγῃ... μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ἰχθύων ἀφωνότερος εἶ. Βιοῖς δὲ ὡς οὐδ' εἰπεῖν καλὸν, μίσος δὲ ἄγριον, φασί, παρὰ πάντων ἔχεις ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ, ὥς εἰ τοιούτους ἀπειργάζετο τὰ βιβλία, φυγῇ φευκτέον ἂν ᾦν ὅτι πορρωτάτῳ ἀπ' αὐτῶν.

17. Δυσὶν δὲ ὄντοι, ἅτ' ἂν παρὰ τῶν παλαιῶν τις κτήσαιο, λέγειν τε δύνασθαι καὶ πράττειν τὰ δέοντα ζήλῳ τῶν ἀρίστων καὶ φυγῇ τῶν χειρόνων, ὅταν μήτε ἐκεῖνα μήτε ταῦτα φαίνεται τις παρ' αὐτῶν ὠφελοῦμενος, τί ἄλλο ἢ τοῖς μουσὶ διατριβάς ὠνεῖται καὶ ταῖς τίλφαις οἰκῆσεις καὶ πληγὰς ὡς ἀμελοῦσι τοῖς οἰκέταις;

18. Πῶς δὲ οὐ καὶ ἐκεῖνο αἰσχρὸν, εἴ τις ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντά τε βιβλίον ἰδὼν — αἰεὶ δέ τι πάντως ἔχεις — ἔροιτο οὗτινος ἢ ῥήτορος ἢ ξυγγραφέως ἢ ποιητοῦ ἐστὶ, σὺ δὲ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς εἰδὼς πρῶτος εἰποῖς τοῦτό γε· εἴτα, ὥς φιλεῖ τὰ τοιαῦτα ἐν ξυνουσίᾳ προχωρεῖν ἐς μῆκος λόγων, ὃ μὲν ἐπαινοῖ τι ἢ αἰτιῶτο τῶν ἐγγεγραμμένων, σὺ δὲ ἀποροῖς καὶ μηδὲν ἔχοις εἰπεῖν, οὐκ εὖξῃ τότε χανεῖν σοι τὴν γῆν, κατὰ σεαυτοῦ ὁ Βελλεροφόντης περιφέρει τὸ βιβλίον;

19. Δημήτριος δὲ ὁ Κυνικὸς ἰδὼν ἐν Κορίνθῳ ἀπαίδευτόν τινα βιβλίον κάλλιστον ἀναγινώσκοντα, τὰς Βάκχας οἶμαι τοῦ Εὐριπίδου, κατὰ τὸν ἄγγελον δὲ ᾦν τὸν διηγούμενον τὰ τοῦ Πενθεύς πάθη καὶ τὸ τῆς Ἀγαυῆς ἔργον, ἀρπάσας διέσπασεν αὐτὸ εἰπὼν, ἀμεινὸν ἐστὶ τῷ Πενθεῖ ἅπαξ σπαρχοῖναι ὑπ' ἐμοῦ ἢ ὑπὸ σοῦ πολλάκις. Ζητῶν δὲ αἰεὶ πρὸς ἑμαυτὸν οὕτω καὶ τήμερον εὑρεῖν δεδύνημαι τίνος ἐνεκα τὴν σπουδὴν ταύτην ἐσπούδακας περὶ τὴν ὦνῃν τῶν βιβλίων· ὠφελείας μὲν γὰρ ἢ χρείας τῶν ἀπ' αὐτῶν οὐδ' ἂν οἰηθείη τις τῶν καὶ ἐπ' ἐλάχιστόν σε εἰδόντων, οὐ μᾶλλον ἢ φαλακρὸς ἂν τις πρίαιτο κτένα ἢ κάτοπτρον ὃ τυφλὸς ἢ ὃ κωφὸς αὐλητὴν ἢ παλλακὴν ὃ εὐνοῦχος ἢ ὃ ἡπειρώτης κώπην ἢ ὃ κυβερνήτης ἄροτρον. Ἀλλὰ μὴ ἐπίδειξιν πλούτου σοι τὸ πρᾶγμα ἔχει καὶ βούλει τοῦτο ἐμφῆναι ἅπασιν, ὅτι καὶ εἰς τὰ μηδὲν σοι χρήσιμα ὁμῶς ἐκ πολλῆς τῆς περιουσίας ἀναλίσκεις; Καὶ μὴν ὅσα γε καὶ Σύρον ὄντα εἰδέναι, εἰ μὴ σαυτὸν φέρων ταῖς τοῦ γέροντος ἐκεῖνου διαθήκαις παρενέγραψας, ἀπωλώλεις ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἤδη καὶ ἀγορὰν προὔτιθεις τῶν βιβλίων.

20. Λοιπὸν οὖν δὴ ἐκεῖνο πεπεισμένον σε ὑπὸ τῶν

nam istuc etiam de pugillaribus : et illud,

Stulti sibi illudunt enim mortalium.

Atque hoc quidem aptissime dictum in te videri potest a Dionysio, ac propter hoc carmen inaurare decebat illos ipsius pugillares.

16. Qua enim ipse spe de libris concepta, eos evolvis semper, et glutinas, et circumcidis, et croco cedroque inungis, et pelles circumdas, et apponis umbilicos, tanquam fructum aliquem illorum capturus? Nempe melior omnino jam ipsa illa emtione factus es, qui talia dicas — imo potius piscibus magis mutus es. Vivis autem ut neque dicere honestum sit, sed immane, ut in proverbio est, odium omnium sustines propter impuritatem. Itaque si talem libri efficerent, curriculo quam longissime fugiendum ab illis erat.

17. Quum vero duo fere sint quæ a veteribus parare sibi possit aliquis, ut et dicere possit et facere quæ oportet, optimorum æmulatione, et fuga deteriorum : si neque istuc neque hoc utilitatis percepisse aliquem inde appareat; quid aliud quam exercitationes muribus parabit, aut habitacula blattis, aut servis plagas tanquam istorum negligentibus?

18. Quomodo vero turpe esse illud quoque negabis, si quis te videns in manu librum habere (semper autem omnino habes aliquem), interroget ejus aut oratoris aut historici aut poetæ sit; tu vero, qui ex titulo noris, placide illud certe respondeas : deinde vero, ut solent talia in consuetudine familiari ad longos sermones procedere, ille laudet aliquid aut vituperet de his quæ ibi scripta sunt; tu vero consilii inops non habeas quod dicas : non tibi tum deliscere tellurem optabis, qui libellum eo modo quo Bellerophontes contra te circumferas?

19. Cynicus Demetrius quum videret Corinthi indoctum quendam, qui librum legeret pulcherrimum, Bacchas pulo Euripidis, esset autem in ea parte fabulæ ubi nuncius Penthei factum enarrat et opus Agavæ : raptum librum discerpit, dicens, Melius est Pentheo semel a me lacerari quam a te sape. Diu autem ac multum apud me quærens, nondum etiam hodie reperire valui, cujus rei causa tantum studii in emendis libris colloces : utilitatis enim aut usus cujusquam ex illis percipiendi causa te facere nemo putarit, qui vel minimam tui notitiam habeat; non magis quam calvus pectinem emerit, aut speculum cæcus, aut surdus tibicinem, aut pellicem castratus, aut mediterraneus remum, aut aratrum gubernator. Verum ostentationem forte divitiarum ea res habet, et hoc vis declarare omnibus, te in ea etiam, quæ nullam tibi utilitatem afferant, tamen de multa illa affluentia aliquid impendere? Verum enim vero, quantum ego etiam, Syrus homo, scire potui, nisi te ipse in illas senis istius tabulas per fraudem inscripsisses, jam perisses fame, et auctionem librorum tuorum proposuisses.

20. Relinquitur nempe illud, inductum te ab adulatoribus

κολάκων ὡς οὐ μόνον καλὸς εἶ καὶ ἐράσμιος, ἀλλὰ σοφὸς καὶ ῥήτωρ καὶ ξυγγραφεὺς οἷος οὐδ' ἕτερος, ὠνεῖσθαι τὰ βιβλία, ὡς ἀληθεύουσιν τοὺς ἐπαίνους αὐτῶν. Φασὶ δὲ σὲ καὶ λόγους ἐπιδείκνυσθαι αὐτοῖς ἐπὶ δείπνῳ καὶ κείνους χερσαίων βατράχων δίκην διψῶντας κεκραγένοι, καὶ μὴ πίνειν, ἣν μὴ διαρραγῶσι βοῶντες. Καὶ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ῥᾶστος εἴ τῆς ῥινὸς ἔλκεσθαι, καὶ πιστεύεις αὐτοῖς ἅπαντα, ὅς ποτε καὶ κεῖνο ἐπέσθης, ὡς βασιλεῖ τινι ὁμοιωθῆς τὴν ὄψιν καθάπερ ὁ ψευδολέξανδρος καὶ ψευδοφίλιππος ἐκεῖνος κναφεὺς καὶ ὁ κατὰ τοὺς προπάτορας ἡμῶν ψευδονέρων καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν ὑπὸ τὸ ψεῦδος τεταγμένων.

21. Καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ τοῦτο ἐπαθες ἀνότητος καὶ ἀπαίδευτος ἄνθρωπος καὶ προήεις ἐξυπτιάζων καὶ μιμούμενος βάδισμα καὶ σχῆμα καὶ βλέμμα ἐκεῖνου, ὃ σεαυτὸν εἰκάων ἔχαιρες, ὅπου καὶ Πύρρον φασὶ τὸν Ἑπειρώτην τὰ ἄλλα θαυμαστὸν ἄνδρα οὕτως ὑπὸ κολάκων ἐπὶ τῷ ὁμοίῳ ποτὲ διαφθαρῆναι, ὡς πιστεύειν ὅτι ὁμοῖος ἦν Ἀλεξάνδρῳ ἐκεῖνῳ; καίτοι τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, δις διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα ἦν· εἶδον γὰρ καὶ τὴν τοῦ Πύρρου εἰκόνα, καὶ ὁμοῖς ἐπέπειστο ἐκμεμάχθαι τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν μορφήν. Ἄλλ' ἔνεκα μὲν δὴ τούτων ὕβρισταί μοι ἐς τὸν Πύρρον, ὅτι σὲ εἰκασα κατὰ τοῦ αὐτοῦ. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου καὶ πάνυ σοι πρέπον ἂν εἴη· ἐπεὶ γὰρ οὕτω διέκειτο ὁ Πύρρος καὶ ταῦτα ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπέπειστο, οὐδεὶς ὅστις οὐ ξυνετίθετο καὶ ξυνέπασχεν αὐτῷ, ἄχρι δὴ τις ἐν Λαρίσσει πρεσβῦτις ξένη αὐτῷ τάληθες εἰποῦσα ἔπαυσεν αὐτὸν τῆς κορούζης. Ὁ μὲν γὰρ Πύρρος ἐπιδείξας αὐτῇ εἰκόνα Φιλίππου καὶ Περδίκκου καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Κασσάνδρου καὶ ἄλλων βασιλέων ἤρετο τίς ὁμοῖος εἴη, πάνυ πεπεισμένος ἐπὶ τὸν Ἀλεξάνδρον ἤξειν αὐτήν, ἥ δὲ πολὺν χρόνον ἐπισχοῦσα, Βατραχίῳ, ἔφη, τῷ μαγείρῳ· καὶ γὰρ ἦν τις ἐν τῇ Λαρίσσει Βατραχίῳ μάγειρος τῷ Πύρρῳ ὁμοῖος.

22. Καὶ σὺ δὴ ὅτι μὲν τῶν τοῖς ὀρχησταῖς συνόντων κινάδων ἔοικας οὐκ ἂν εἴποιμι, ὅτι δὲ μανίαν ἐρρωμένην ἔτι καὶ νῦν μαίνεσθαι δοκεῖς ἅπασιν ἐπ' ἐκείνῃ τῇ εἰκόνι, πάνυ σαφῶς οἶδα. Οὐκ οὐκον θαυμαστὸν, εἰ ἀπίθανος οὕτω ζωγράφος ὢν καὶ τοῖς πεπαιδευμένοις ἐξομοιοῦσθαι ἐθέλεις πιστεύων τοῖς τὰ τοιαῦτά σε ἐπαινοῦσι. Καίτοι τί ταῦτα ληρῶ; πρόδηλος γὰρ ἡ αἰτία τῆς περὶ τὰ βιβλία σπουδῆς, εἰ καὶ ὑπὸ νωθείας ἐγὼ μὴ πάλαι κατεῖδον· σοφὸν γὰρ, ὡς γούν οἶει, τοῦτ' ἐπινενόηκας καὶ ἐλπίδας οὐ μικρὰς ἔχεις περὶ τοῦ πράγματος, εἰ βασιλεὺς μάθοι ταῦτα σοφὸς ἄνθρωπος καὶ παιδείαν μάλιστα τιμῶν· εἰ δὲ ταῦτα ὑπὲρ σοῦ ἐκεῖνος ἀκούσειεν, ὡς ὠνῇ βιβλία καὶ ξυνάγεις πολλὰ, πάντα ἐν βραχεὶ παρ' αὐτοῦ ἔσεσθαι σοι νομίζεις.

23. Ἄλλ', ὦ κατὰπυγον, οἶει τοσοῦτον μανδραγόραν κατακεχύσθαι αὐτοῦ ὡς ταῦτα μὲν ἀκούειν, ἐκεῖνα δὲ μὴ εἰδέναι, οἷος μὲν σου ὁ μεθ' ἡμέραν βίος, οἷοι δὲ σοι πότοι, ὅποιοι δὲ νύκτες καὶ οἷοις καὶ ἡλίκοις ξυκαθεύδεις; οὐκ οἶσθα ὡς ὥτα καὶ ὀφθαλμοὶ πολλοὶ βα-

uti credas non modo pulchrum te esse atque amabilem, sed doctum atque oratorem et historicum, qualis nemo alius, libros emere ideo, ut laudes illorum asseras. Aiunt vero te illis recitare in convivis, atque illos terrestrium ranarum instar prae siti clamare, nec bibere, nisi dirumpantur clamoribus. Nescio enim quomodo peropportunos es qui naso ducaris, et credas illis omnia; qui aliquando illud etiam persuaderi tibi passus sis, regi te cuidam similem vultu esse, sicut commentitius ille Alexander, et fullo ille Pseudo-Philippus, et qui proavorum nostrorum memoria fuit, simulatus Nero, et si quis alius praefixam suo nomini mendacii notam gerit.

21. Et quid mirum si hoc tibi usu venit, dementi atque indocto homini, si processisti supina cervice, incessum ininitatus et habitum et vultum illius, cui assimilare te gaudebas; quum etiam Pyrrhum narrent Epirotam, admirabilem alioqui virum, adeo quondam ab adulatoribus, quantum ad similitudinis iudicium, corruptum, ut Alexandro se illi similem putaret? quum tamen ea res, ut musici dicunt, summo intervallo distaret: vidi enim Pyrrhi etiam imaginem; et tamen putabat in se expressam Alexandri formam. Sed hactenus in Pyrrhum fui injurius, quod te illi, quantum ad hanc rem, comparavi. Quod autem sequitur, vel maxime tibi convenerit: quum enim ita animum induxisset Pyrrhus, eaque de se ipse crederet; nemo erat quin accederet illius sententiae, et in societatem hujus morbi veniret, donec quaedam Larissae anus peregrina verum dicendo ista ipsum pituita liberavit. Pyrrhus enim postquam ostenderat illi imaginem Philippi, et Perdiccae, et Alexandri, et Cassandri, aliorumque regum, interrogabat cui ipse similis esset, persuasum omnino habens venturam ad Alexandrum: at illa diu cunctata, Batrachioni, inquit, coquo. Etenim erat aliquis in urbe Larissa Batrachion nomine coquus, Pyrrho similis.

22. Tu sane cui de cinædis illis, saltatorum libidini servientibus, similis sis, non equidem dixerim: te vero furorem robustum nunc adhuc furere videri omnibus ista de imagine, illud plane scio. Itaque mirandum non est, te malum adeo pictorem eruditius videri velle similem, et his fidem habere qui eo te nomine laudant. Verum quid ista nugor? manifesta enim causa tui circa libros studii, licet ego prae tarditate non olim perspexerim. Sapiens enim, ut quidem putas, hoc tuum commentum est, et spes non parvas ea de re concepisti, si Imperator ista audiat, vir sapiens, et in honore habens eruditionem maximo: si vero ista de te ille audiat, ut emas libros et conducas multos, brevi te tempore ab ipso impetraturum speras omnia.

23. Sed putasne, impudice, tam copiosa illum mandragora perfusum, ut haec quidem audiat, nesciat vero idem, qualis sit diurna vita tua, quales tuae potationes, quae noctes, cum qualibus et cujus aetatis hominibus cubes? nescin' multas esse aures, oculos regis multos? tua vero

σιλέως; τὰ δὲ σὰ οὕτω περιφανῇ ἔστιν ὡς καὶ τυφλοῖς εἶναι καὶ κωφοῖς γινώριμα· εἰ γὰρ καὶ φθέγγαιο μόνον, εἰ γὰρ καὶ λουόμενος ἀποδύσαιό, μᾶλλον δὲ μὴδ' ἀποδύσῃ, εἰ δοκεῖ, οἱ δ' οἰκέται μόνον ἦν ἀποδύσωνταί σου, τί οἶει, μὴ αὐτίκα ἔσεσθαι πάντα σου πρόδηλα τὰ τῆς νυκτὸς ἀπόρρητα; Εἰπέ γοῦν μοι καὶ τόδε, εἰ Βάσσος ὁ ὑμέτερος ἐκεῖνος σοφιστῆς ἢ Βάταλος ὁ αὐλητῆς ἢ ὁ κίναιδος Ἡμιθέων ὁ Συβαρίτης, ὃς τοὺς θαυμαστοὺς ὑμῖν νόμους συνέγραψεν, ὡς χρὴ λεαίνεσθαι καὶ παρατίλλεσθαι καὶ πᾶσχειν καὶ ποιεῖν ἐκεῖνα, εἰ τούτων τις νυνὶ λεοντῆν περιβαλλόμενος καὶ ῥόπαλον ἔχων βαδίζοι, τί οἶει φαίνεσθαι τοῖς ὄρωσιν; Ἡρακλῆα εἶναι αὐτόν; οὐκ, εἰ γε μὴ χύτραις λημῶντες τυγχάνοιεν. Μυρία γὰρ ἔστι τὰ ἀντιμαρτυροῦντα τῇ σχήματι, βᾶδισμα καὶ βλέμμα καὶ φωνὴ καὶ τράχηλος ἐπικεκλασμένος καὶ ψιμύθιον καὶ μαστίχη καὶ φῦκος, οἷς ὑμεῖς κοσμεῖσθε, καὶ ὅλως κατὰ τὴν παροιμίαν, θᾶπτον ἂν πέντε ἐλέφοντας ὑπὸ μάλῃς κρύψειας ἢ ἓνα κίναιδον. Εἴτα ἡ λεοντῆ μὲν τὸν τοιοῦτον οὐκ ἂν ἔκρυψε, σὺ δ' οἶει λήσειν σκεπόμενος βιβλίῳ; ἀλλ' οὐ δυνατόν· προδώσει γὰρ σε καὶ ἀποκαλύψει τὰ ἄλλα ὑμῶν γνωρίσματα.

24. Τὸ δ' ὅλον ἀγνοεῖν μοι δοκεῖς ὅτι τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας οὐ παρὰ τῶν βιβλιοκαπῆλων δεῖ ζητεῖν, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου λαμβάνειν. Σὺ δ' οἶει συνήγορον κοινὸν καὶ μάρτυρα ἔσεσθαι σοι τὸν Ἀττικὸν καὶ Καλλῖνον τοὺς βιβλιογράφους; οὐκ, ἀλλ' ὠμούς τινες ἀνθρώπους ἐπιτρίφοντάς σε, ἦν οἱ θεοὶ ἐθέλωσι, καὶ πρὸς ἔσχατον πενίας ξυνελάσσοντας· δέον ἔτι νῦν σωφρονήσαντα ἀποδόσθαι μὲν τινι τῶν πεπαιδευμένων τὰ βιβλία ταῦτα καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν νεόκτιστον ταύτην οἰκίαν, ἀποδοῦναι δὲ τοῖς ἀνδραποδοκαπῆλοις μέρος γοῦν ἀπὸ πολλῶν τῶν ὀφειλομένων.

25. Καὶ γὰρ κακεῖνα περὶ δύο ταῦτα δεινῶς ἐσπούδακας, βιβλίῳ τε τῶν πολυτελῶν κτῆσιν καὶ μεираκίων τῶν ἐξώρων καὶ ἥδη καρτερῶν ὠνῆν, καὶ τὸ πρᾶγμα σοι πάνυ σπουδάζεται καὶ θηρεύεται. Ἀδύνατον δὲ πένητα ὄντα πρὸς ἄμωφ διαρκεῖν. Σκόπει τοίνυν, ὡς ἱερὸν χρῆμα συμβουλῇ. Ἀξιῷ γὰρ σε ἀφέμενον τῶν μηδὲν προσηκόντων τὴν ἑτέραν νόσον θεραπεύειν καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἐκείνους ὠνεῖσθαι, ὅπως μὴ ἐπιλειπόντων σε τῶν οἴκοθεν μεταστέλλοιό τινες τῶν ἐλευθέρων, οἷς ἀκίνδυνον ἀπελθοῦσιν, ἦν μὴ λάβωσιν ἅπαντα, ἐξαγορεῦσαι τὰ πραχθέντα ὑμῖν μετὰ τὸν πότον, οἷα καὶ πρῶτην αἰσχιστὰ περὶ σοῦ διηγείτο ἐξελθὼν ὁ πόρνος ἔτι καὶ δῆγματα ἐπιδεικνύς. Ἀλλ' ἔγωγε καὶ μάρτυρας ἂν παρασχοίμην τοὺς τότε παρόντας, ὡς ἡγανάκτησα καὶ ὀλίγου πληγὰς ἐνέτριψα αὐτῷ χαλεπαίνων ὑπὲρ σοῦ, καὶ μάλιστα ὅτε καὶ ἄλλον ἐπεκαλέσατο μάρτυρα τῶν ὁμοίων καὶ ἄλλον ταῦτα καὶ λόγοις διηγουμένου. Πρὸς δὴ ταῦτα, ὦγαθέ, ταμιεύου τὰργύριον καὶ φύλαττε, ὡς οἴκοι καὶ κατὰ πολλὴν ἀσφάλειαν ταῦτα ποιεῖν καὶ πᾶσχειν ἔχῃς. Ὡστε μὲν γὰρ μηκέτι ἐργάζεσθαι τίς ἂν μεταπίσειέ σε; οὐδὲ γὰρ κύων ἅπαξ παύσαιτ' ἂν σκυτοτραγεῖν μαθοῦσα.

facia ita sunt aperta, ut cæcis etiam atque surdis innotuerint. Si enim vocem modo mittas, si enim exuaris in balneo; quin, ne exuaris ipse, si videtur, si servi modo tui exuantur, quid putas? nonne statim manifesta futura tuarum secreta noctium? Dic igitur mihi hoc etiam, si vester ille Bassus sophista, aut Batalus tibicen, aut cinædus Sybaritanus Hemitheon, qui nobiles illas leges vobis scripsit, quomodo lævigari, velli, pati et agere ista deceat; si, inquam, illorum aliquis leonina pelle indutus cum fusti ambulat; quid visum iri putas spectantibus? Herculemne illum esse? non, nisi quidem totas lippiant ollas. Sexcenta enim sunt quæ testimonium adversus illum habitum perhibeant, incessus, conjectus oculorum, et vox, et cervix infracta, et cerussa, et mastiche, et fucus, quibus vos ornaminis: et omnino facilius, quod est in proverbio, quinque sub axilla elephantos tegas, quam unum cinædum. Tum leonina talem non tegat; tu vero speras futurum uti libro tectus delitescas? Sed fieri id quidem non potest: prodent enim te ac detegent reliqua indicia vestra.

24. Quod caput est, ignorare mihi videris, bonas spes non a bibliopolis esse petendas, sed a se ipso unicuique atque a quotidiana vita sua sumendas. Tu vero putas advocatum communem testemque futurum tibi Atticum et Callinum librariorum? Non, sed crudeles quosdam homines puta te obtrituros, ubi diis visum erit, et ad extremum paupertatis adacturos: qui debebas vel nunc ad sanitatem revocatus vendere eruditorum alicui libros istos, et cum his recens ædificatam illam domum, ac reddere mangonibus partem certe de multis quæ illis debentur.

25. Etenim in duobus istis studiosissime elaborasti, in libris magni pretii exquirendis, et in adolescentulis exoletis jamque robustis coemendis; eamque rem calide admodum tractas et venaris: fieri autem non potest ut homo pauper utrique studio par sis. Vide ego quam divina res sit consilium. Censeo enim te, relictis quæ nihil ad te pertinent, alteri tantum morbo vacare, et illius ministros pretio emere, ne deficientibus servis, ex liberis hominibus quosdam accersas, quibus nempe haud periculosum, si non cuncta acceperint, eliminare quæ post computationem a vobis sunt; qualia nuper turpissima de te scortum illud effutiebatur jam tum, quum exiret, et morsus ostendebat. Ac possum ego testes etiam præbere qui tum aderant, quam indigne tulerim, et tantum non plagis hominem mulcaverim, tuam vicem nimirum iratus, præsertim quum alium quoque testem ille advocaret similitum, et alium, eadem claris verbis enarrantes. Ad hæc igitur, vir bone, reponere tibi pecuniam et serva, ut domi et secure talia facere et pati possis. Ut enim plane non amplius facias, quis in eam te sententiam traducat? nec enim canis desinat temere, corium semel docta rodere.

26. Τὸ δ' ἕτερον ῥάδιον, τὸ μηκέτι ὀνειῖσθαι βιβλία. Ἰκανῶς πεπαιδευσαι, ἄλλις σοι τῆς σοφίας, μόνον οὐ καὶ ἐπ' ἄκρου τοῦ χεῖλους ἔχεις τὰ παλαιὰ πάντα, πᾶσαν μὲν ἱστορίαν οἶσθα, πάσας δὲ λόγων τέχνας καὶ κάλλη αὐτῶν καὶ κακίας καὶ ὀνομάτων χρῆσιν τῶν Ἀττικῶν· πάνσοφόν τι χρῆμα καὶ ἄκρον ἐν παιδείᾳ γεγένησαι διὰ τὸ πλῆθος τῶν βιβλίων· κωλύει γὰρ οὐδὲν κάμῃ σοι ἐνδιατρίβειν, ἐπειδὴ χαίρεις ἐξαπατῶμενος.

27. Ἡδέως δ' ἂν καὶ ἐροίμην σε, τὰ τοσαῦτα βιβλία ἔχων τί μάλιστα ἀναγινώσκεις αὐτῶν; τὰ Πλάτωνος; τὰ Ἀντισθένης; τὰ Ἀρχιλόχου; τὰ Ἱππώνακτος; ἢ τούτων μὲν ὑπερφρονεῖς, ῥήτορες δὲ μάλιστα σοι τούτων διὰ χειρός; Εἰπέ μοι, καὶ Αἰσχίνου τὸν κατὰ Τιμάρχου λόγον ἀναγινώσκεις; ἢ ἐκεῖνά γε πάντα οἶσθα καὶ γινώσκεις αὐτῶν ἕκαστον; τὸν δὲ Ἀριστοφάνην καὶ τὸν Εὐπολιν ὑποδέδουκας; ἀνέγνως καὶ τοὺς Βάπτας τὸ δῖον; εἴτ' οὐδὲν σου τάκεῖ καθίκετο οὐδ' ἠρυθρίασας γνωρίσας αὐτά; τοῦτο γοῦν καὶ μάλιστα θαυμάσειεν ἂν τις, τίνα ποτὲ ψυχὴν ἔχων ἄπτει τῶν βιβλίων, ὁποῖαις αὐτὰ χερσὶν ἀνελίσσει. Ποτὲ δὲ ἀναγινώσκεις; μεθ' ἡμέραν; ἀλλ' οὐδεὶς ἐόρακε τοῦτο ποιοῦντα. Ἀλλὰ νύκτωρ; πότερον ἐπιτεταμένος ἤδη ἐκείνοισι πρὸ τῶν λόγων; Ἀλλὰ πρὸ σκότους; μηκέτι τολμήσης τοιοῦτο μηδέν.

28. Ἄφες δὲ τὰ βιβλία καὶ μόνον ἐργάζου τὰ σαυτοῦ. Καίτοι ἔχρην μηκέτι μηδὲ ἐκεῖνα, αἰδεσθῆναι δὲ τὴν τοῦ Εὐριπίδου Φαίδραν καὶ ὑπὲρ τῶν γυναικῶν ἀγανακτοῦσαν καὶ λέγουσαν,

Οὐδὲ σκότον φρίσσουνσι τὸν συνεργάτην
τέρεμνά τ' οἰκῶν μὴ ποτε φθογῆν ἀφῇ.

Εἰ δὲ πάντως ἐμμένειν τῇ ὁμοίᾳ νόσῳ διέγνωσται, ἴθι, ὦνοῦ μὲν βιβλία καὶ οἰκοὶ κατακλείσας ἔχε καὶ καρποῦ τὴν δόξαν τῶν κτημάτων. Ἰκανόν σοι καὶ τοῦτο. Προσάψῃ δὲ μηδέποτε μηδὲ ἀναγνῶς μηδὲ ὑπαγάγῃς τῇ γλώττῃ παλαιῶν ἀνδρῶν λόγους καὶ ποιήματα μηδὲν δεινόν σε εἰργασμένα. Οἶδα ὡς μάτην ταῦτά μοι λελῆρηται καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν Αἰθίοπα σμήχειν ἐπιχειρῶ· σὺ γὰρ ὠνήσῃ καὶ χρήσῃ ἐς οὐδὲν καὶ καταγελασθήσῃ πρὸς τῶν πεπαιδευμένων, οἷς ἀπόχρη ὥφελαισθαι οὐκ ἐκ τοῦ κάλλους τῶν βιβλίων οὐδ' ἐκ τῆς πολυτελείας αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς φωνῆς καὶ τῆς γνώμης τῶν γεγραφότων.

29. Σὺ δὲ οἶεθεραπεύσεις τὴν ἀπαιδευσίαν καὶ ἐπικαλύψειν τῇ δόξῃ ταύτῃ καὶ ἐκπλήξειν τῇ πλήθει τῶν βιβλίων, οὐκ εἰδὼς ὅτι καὶ οἱ ἀμαθέστατοι τῶν ἱατρῶν τὸ αὐτὸ σοὶ ποιοῦσιν ἐλεφαντίνους νάρθηκας καὶ σικύας ἀργυρᾶς ποιοῦμενοι καὶ σμίλας χρυσοκολήτους· ὁπόταν δὲ καὶ χρήσασθαι τούτοις δέῃ, οἱ μὲν οὐδὲ ὅπως χρῆ μεταχειρίσασθαι αὐτὰ ἴσασι· παρελθὼν δέ τις ἐς τὸ μέσον τῶν μεμαθηκότων φλεβότομον εὖ μάλα ἠχονημένον ἔχων ἰοῦ τάλλα μεστὸν ἀπήλλαξε τῆς ὀδύνης τὸν νοσοῦντα. Ἴνα δὲ καὶ γελοιότερῳ τινὶ τὰ σὰ εἰκάσω, τοὺς κουρέας τούτους ἐπίσκειψαι, καὶ ὅψαι

26. At alterum facile, ut libros non amplius emas. Satis eruditus es, satis tibi sapientiæ: tantum non supremis in labiis habes antiqua omnia: historiam nosti omnem, artes omnes dicendi, et elegantias, et vitia, et Atticorum nominum usum. Omnino sapientissimum quiddam et summum in eruditione librorum ista multitudine factus es: nihil enim prohibet quominus ego quoque tempus in te fallam, quandoquidem imponi tibi gaudes.

27. Lühens autem te interrogaverim, tot libros quum habeas, quem potissimum inter eos legas: Platonisne? an Antisthenis? Archilochi, an Hipponactis? an hos quidem contemnis, sed oratores potius quam illi in manibus tibi sunt? Dic mihi, an Æschinis etiam contra Timarchum orationem legis? an illa quidem nosti omnia, et unumquodque illorum agnoscis? Aristophanem et Eupolin egisti? legisti etiam totam Baptas? tum nihil ea quæ ibi sunt te movere, neque in te agnoscens illa erubuisti? Nam vel maxime illud admiretur aliquis, quo tandem animo libros attingas, quibus illos evolvas manibus. Quando autem illos legis? interdium? at nemo te vidit hoc facere. Sed noctu? utrum quum jam istis intentus es ante studia? Sed ante tenebras? nihil quicquam istiusmodi audeas.

28. Quin tu relinquis libros et tuam solum rem agis? Quanquam neque istuc amplius oportebat, sed Euripidis illam Phædræ revereri, indignantem pro mulieribus ac dicentem:

Tenebras nec horret ulla lecti conscias,
vocemve, ne gravis prorumpat, parietum.

Sin omnino perseverare in eodem morbo tibi decretum est, abi, eme libros et domi conclusos tibi habe, et frui gloria possessionis. Satis tibi hoc quoque. Sed noli unquam illos attingere, neu lege, neu linguæ isti tuæ veterum virorum orationes et poemata subjicito, quæ nihil tibi mali fecerint. Novi equidem frustra me ista nugatum esse, meque Æthiopem, quod est in proverbio, lavare conari: nam tu emas, et nihil uteris, et deridebere ab eruditis, quibus utilitatem percipere satis est, non e pulchritudine librorum, neque ex magno illorum pretio, sed a sermone et sententia auctorum.

29. Tu vero putas curari a te posse inscitiam tegique ista opinione, percellique posse homines librorum multitudine, ignarus idem, quod tu, facere etiam imperitissimos quosque medicos, qui eburneas medicamentorum capsulas et cucurbitas argenteas sibi faciunt, et scalpra auro ferruminata: quum vero iis utendum est, illi ne hoc quidem, quomodo tractanda sint, norunt: at progressus in medium aliquis eorum, qui didicere, scalpellum habens probe acutum, de cetero rubigine obsitum, dolore ægrum liberat. Ut vero ridiculæ magis rei tuam rationem comparem, tonsores mihi istos considera, et videbis eos qui sunt in illo genere arti-

τοὺς μὲν τεχνίτας αὐτῶν ξυρὸν καὶ μαχαιρίδα καὶ κάτοπτρον σύμμετρον ἔχοντας, τοὺς δὲ ἀμαθεῖς καὶ ἰδιώτας πλῆθος μαχαιρίδων προτιθέντας καὶ κάτοπτρα μεγάλα, οὐ μὴν λήσιν γε διὰ ταῦτα οὐδὲν εἰδότας. Ἀλλὰ τὸ γελοιότατον ἐκεῖνο πάσχουσιν, ὅτι κείρονται μὲν οἱ πολλοὶ παρὰ τοῖς γείτοσιν αὐτῶν, πρὸς δὲ τὰ ἐκείνων κάτοπτρα προσελθόντες τὰς κόμας εὐθετίζουσι.

30. Καὶ σὺ τοίνυν ἄλλω μὲν δεηθέντι χρήσεως ἂν τὰ βιβλία, χρήσασθαι δὲ αὐτὸς οὐκ ἂν δύναιο. Καίτοι οὐδ' ἔχρησάς τινι βιβλίον πώποτε, ἀλλὰ τὸ τῆς κυνὸς ποιεῖς τῆς ἐν τῇ φάτῃ κατακειμένης, ἥ οὔτε αὐτὴ τῶν κριθῶν ἐσθίει οὔτε τῷ ἵππῳ δυναμένῳ φαγεῖν ἐπιτρέπει. Ταῦτα τό γε νῦν εἶναι ὑπὲρ μόνων τῶν βιβλίων παρρησιάζομαι πρὸς σέ, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὅσα κατὰπτυστα καὶ ἐπονείδιστα ποιεῖς, αὐθις ἀκούσῃ πολλάκις.

LIX.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΡΑΔΙΩΣ ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ
ΔΙΑΒΟΛΗ.

1. Δεινὸν γε ἡ ἀγνοία καὶ πολλῶν κακῶν ἀνθρώποις αἰτία, ὥσπερ ἀχλὺν τινα καταχέουσα τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀμαυροῦσα καὶ τὸν ἐκάστου βίον ἐπηλυγάζουσα. Ἐν σκοτῇ γοῦν πλανωμένοις πάντες εἰκόταμεν, μᾶλλον δὲ τυφλοῖς ὅμοια πεπόνθαμεν, τῷ μὲν προσπταίοντες ἀλόγως, τὸ δὲ ὑπερβαίνοντες, οὐδὲν δέον, καὶ τὸ μὲν πλησίον καὶ παρὰ πόδας οὐχ ὁρῶντες, τὸ δὲ πόρρω καὶ πάμπλου διεστηκὸς ὡς ἐνοχλοῦν δεδιότες· καὶ ὅλως ἐφ' ἐκάστου τῶν πραττομένων οὐ διαλείπομεν τὰ πολλὰ ὀλισθάνοντες. Τοιγάρτοι μυρίας ἤδη τοῖς τραγωδοδιδασκάλοις ἀφορμὰς εἰς τὰ δράματα τὸ τοιοῦτο παρέρχεται, τοὺς Λαβδακίδας καὶ τοὺς Πελοπίδας καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια· σχεδὸν γὰρ τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τῇ σκηνῇ ἀναβαινόντων κακῶν εὗροι τις ἂν ὑπὸ τῆς ἀγνοίας καθάπερ ὑπὸ τραγικοῦ τινος δαίμονος κεχορηγημένα· λέγω δὲ καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν ἀποβλέπων, μάλιστα δὲ ἐς τὰς οὐκ ἀληθεῖς κατὰ τῶν συνήθων καὶ φίλων διαβολὰς, ἐφ' ὧν ἤδη καὶ οἴκοι ἀνάστατοι γεγόνασι καὶ πόλεις ἄρδην ἀπολώλασι πατέρες τε κατὰ παίδων ἐξεμάνησαν καὶ ἀδελφοὶ κατὰ τῶν ὁμογενῶν καὶ παῖδες κατὰ τῶν γειναμένων καὶ ἐρασταὶ κατὰ τῶν ἐρωμένων· πολλὰ δὲ καὶ φιλίαι συνεκόπησαν καὶ οἴκοι συνεχύθησαν ὑπὸ τῆς κατὰ τὰς διαβολὰς πιθανότητος.

2. Ἴν' οὖν ὡς ἤκιστα περιπίπτωμεν αὐταῖς, ὑποδείξαι βούλομαι τῷ λόγῳ καθάπερ ἐπὶ τινος γραφῆς ὁποῖόν τί ἐστὶν ἡ διαβολή καὶ πόθεν ἄρχεται καὶ ὁποῖα ἐργάζεται. Μᾶλλον δὲ Ἀπελλῆς ὁ Ἐφέσιος πάλαι ταύτην προὔλαβε τὴν εἰκόνα· καὶ γὰρ αὐτὸς καὶ οὗτος διαβληθεὶς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὡς μετεσχηκὸς Θεοδότα τῆς συνωμοσίας ἐν Τύρῳ, ὁ δὲ Ἀπελλῆς οὐχ ἐοράκει ποτὲ τὴν Τύρον οὐδὲ τὸν Θεοδόταν, ὅστις ἦν, ἐγίνωσκεν, ἢ καὶ ὅσον ἤκουε Πτολεμαίου τινὰ ὑπαρχόν εἶναι τὰ κατὰ

fices novaculam et cultellum et speculum modicum habere; imperitos autem atque indoctos multitudinem cultellorum exponere, et specula magna : nec tamen propterea obscurum esse illos nihil scire. Sed illud ipsis usu venit, quod oppido ridiculum est, ut vulgo quidem homines apud vicinos illorum tondendos se curent, ad illorum vero specula accedentes disponant comas.

30. Quare tu quoque alii roganti commodare possis libros ipse uti illis nequeas. Quanquam librum nemini unquam commodasti, sed facis quod canis incumbens praeseptio; quae neque ipsa edit de hordeo, neque equum edere, qui potest, patitur. Haec in praesens de solis libris libere apud te disputo : de reliquis quae despuenda et flagitiosa facis, saepe in posterum audies.

LIX.

NON TEMERE CREDENDUM ESSE
DELATIONI.

1. Grave sane malum ignorantia, et multorum malorum causa hominibus, quae velut caliginem quandam rebus offundat, et obscuret verum, et umbram vitae uniuscujusque objiciat. Per tenebras enim oberrantibus similes sumus omnes; potius autem caecorum more affecti, ad alia offendimus praeter rationem, alia, quae minime debebant, praeterimus, non videntes quod prope et ante pedes est, quod vero procul est et longe distat, tanquam molestum quiddam metuentes : atque in univsum, in unoquoque negotio labi multum non intermittimus. Quin infinita jam tragediarum scriptoribus scribendarum fabularum argumenta haec res praebuit, Labdaci Pelopisque progeniem, et horum similia. Pleraque enim fere eorum, quae in scena aguntur, malorum inveniat aliquis ab ignorantia, velut a tragico quodam daemone, subministrata : dico autem istuc quum ad alia respiciens, tum maxime ad alienas a vero contra familiares atque amicos delationes : quarum opera jam et eversae domus sunt, et urbes vastatae funditus, patresque in furorem acti contra liberos, et contra fratres germani, et liberi adversus parentes, et contra amatores suos amasii : multae vero etiam amicitiae rescissae, et confusae domus sunt ab illa cakumniarum probabili specie.

2. Ut igitur quam minime in illas incidamus, hoc libello quasi in tabula quadam ostendere volo, quale quid sit delatio, unde incipiat, quid efficiat. Quin Apelles Ephesius olim imaginem illam occupavit : nam ipse quoque delatus fuerat apud Ptolemæum, ut qui conjurationis illius, quam Tyri conflaverat Theodotas, socius fuisset; at neque Tyrum unquam viderat Apelles, neque, quis esset Theodotas, noverat, nisi quatenus audierat Ptolemæi quendam Legatum

τὴν Φοινίκην ἐπιτετραμμένον. Ἄλλ' ὅμως τῶν ἀντι-
τέχνων τις Ἀντίφιλος τοῦνομα ὑπὸ φθόνου τῆς παρὰ
βασιλεῖς τιμῆς καὶ τῆς κατὰ τὴν τέχνην ζηλοτυπίας
κατεῖπεν αὐτοῦ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὡς εἶη κεκοινω-
νηκὼς τῶν ὄλων καὶ ὡς θείσασαί τις αὐτὸν ἐν Φοινίκῃ
συνεστῶμενον Θεοδότῃ καὶ παρ' ὄλον τὸ δεῖπνον πρὸς
τὸ οὗς αὐτῷ κοινολογούμενον, καὶ τέλος ἀπέφηνε τὴν
Τύρου ἀπόστασιν καὶ Πηλουσίου κατάληψιν ἐκ τῆς
Ἀπελλοῦ συμβουλῆς γεγενῆσθαι.

3. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ὡς ἂν χάρτα οὐ φρενήρης τις
ᾧ, ἀλλ' ἐν κολακείᾳ δεσποτικῇ τεθραμμένος, οὕτως
ἐξεκαύθη καὶ συνεταράχθη πρὸς τῆς παραδόξου ταύτης
διαβολῆς ὥστε μὴδὲν τῶν εἰκότων λογισάμενος, μὴδ'
ὅτι ἀντίτεχνος ἦν ὁ διαβάλλων μὴδ' ὅτι μικρότερος ἢ
κατὰ τηλικαύτην προδοσίαν ζωγράφος, καὶ ταῦτα εὖ
πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ καὶ παρ' ὄντινόν τῶν ὁμοτέχνων
τετμημένος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν εἰ ἐξέπλευσεν Ἀπελ-
λῆς ἐς Τύρον ἐξετάσας, εὐθὺς ἔαδε μηνίειν καὶ βοῆς
ἐνεπίμπλα τὰ βασίλεια τὸν ἀχάριστον κεκραγὼς
καὶ τὸν ἐπίβουλον καὶ συνωμότην. Καὶ εἰ γε μὴ τῶν
συνειλημμένων τις ἀγανακτήσας ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντιφίλου
ἀναισχυντίᾳ καὶ τὸν ἄολιον Ἀπελλῆν κατελεήσας ἔφη
μὴδενὸς αὐτοῖς κεκοινωνηκέναι τὸν ἄνθρωπον, ἀπε-
τέμνητο ἂν τὴν κεφαλὴν καὶ παραπολεαύκει τῶν ἐν
Τύρῳ κακῶν οὐδὲν αὐτὸς αἴτιος γεγινώς.

4. Ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος οὕτω λέγεται αἰσχυροῦναι
ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ὥστε τὸν μὲν Ἀπελλῆν ἑκατὸν τα-
λάντοις ἐδωρήσατο, τὸν δὲ Ἀντίφιλον δουλεύειν αὐτῷ
παραδίδωκεν. Ὁ δὲ Ἀπελλῆς ὢν παρεκινδύνευσεν
μεμνημένος τοιαῦτά τινα εἰκόνι ἡμύνατο τὴν διαβολήν.

5. Ἐν δεξιᾷ τις ἀνὴρ κάθηται τὰ ὦτα παμμεγέθη
ἔχων μικροῦ δεῖν τοῖς τοῦ Μίδου προσεικνόμενα, τὴν
χεῖρα προτείνων πόρρωθεν ἔτι προσιούσῃ τῇ Διαβολῇ.
Περὶ δὲ αὐτὸν ἐστᾶσι δύο γυναῖκες, Ἀγνοία μοι δοκεῖν
καὶ Ὑπόληψις· ἐτέρωθεν δὲ προσέρχεται ἡ Διαβολή,
γύναιον ἐς ὑπερβολὴν πάγκαλον, ὑπόθερμον δὲ καὶ πα-
ρακεκινημένον, οἷον δὴ τὴν λύτταν καὶ τὴν ὀργὴν
δεικνύουσα, τῇ μὲν ἀριστερᾷ δᾶδα καομένην ἔχουσα,
τῇ ἐτέρᾳ δὲ νεανίαν τινὰ τῶν τριχῶν σύρουσα τὰς
χεῖρας ὀρέγοντα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ μαρτυρόμενον τοὺς
θεούς. Ἠγεῖται δὲ ἀνὴρ ὠχρὸς καὶ ἄμορφος δῆλ' ἀ-
δορκῶς καὶ εἰκνὸς τοῖς ἐκ νόσου μακρᾶς κατεσκληρόσι.
Τοῦτον οὖν εἶναι τὸν Φθόνον ἂν τις εἰκάσειε. Καὶ
μὴν καὶ ἄλλαι τινὲς δύο παρομαρτοῦσι προτρέπουσαι
καὶ περιστέλλουσαι καὶ κατακοσμοῦσαι τὴν Διαβολήν.
Ὡς δὲ μοι καὶ ταύτας ἐμήνυσεν ὁ περιηγητὴς τῆς εἰκό-
νος, ἡ μὲν Ἐπιβουλή τις ἦν, ἡ δὲ Ἀπάτη. Κατόπιν
δὲ ἡκολούθει πάνυ πενθικῶς τις ἐσκευασμένη, μελανεί-
μων καὶ κατεσπαραγμένη· Μετάνοια, οἶμαι, αὕτη ἐλέ-
γετο· ἐπεστρέφετο γοῦν εἰς τοῦπίσω δακρύουσα καὶ μετ'
αἰδοῦς πάνυ τὴν Ἀλήθειαν προσιοῦσαν ὑπέβλεπεν.
Οὕτω μὲν Ἀπελλῆς τὸν ἑαυτοῦ κίνδυνον ἐπὶ τῆς γρα-
φῆς ἐμιμήσατο.

6. Φέρε δὲ καὶ ἡμεῖς, εἰ δοκεῖ, κατὰ τὴν τοῦ Ἐφε-

esse, cui Phœnice commissæ esset. Interim tamen æmu-
lorum aliquis, Antiphilus nomine, qui invideret illi hono-
rem quo apud regem erat, et artis obtrectatione, illum
Ptolemæo detulerat, quasi omnium esset conscius, et esse
qui illum viderit in Phœnice cœnantem cum Theodota, et
quam diu duraret convivium, caput cum ipso conferentem :
breviter, defecisse Tyrum et Pelusium captam de Apellis
consilio indicavit.

2. Ptolemæus, vir alioquin etiam non admodum pru-
dens, sed adulationi innutritus tyrannicæ, absurda hac ca-
lumnia adeo exarsit et perturbatus est, ut nihil eorum quæ
in mentem venire debebant reputans, neque, æmulum esse
delatorem, neque, minorem esse pictorem quam qui tantam
prodicionem sustinere posset, eum præsertim qui beneficiis
illius affectus et omnibus artis ejusdem hominibus prælatus
esset; quin neque explorato ante, navigassetne omnino
Tyrum Apelles, furere statim vellet, et clamore impleret
regiam, ingratum clamans, et insidiatorem, et conjuratum.
Et nisi comprehensorum aliquis, indigne ferens illam An-
tiphili impudentiam et miseri Apellis misericordia motus,
dixisset nihil quicquam causæ ipsi secum fuisse, capite
plexus Tyriorum mala ipse quoque luisset, prorsus inno-
cens.

4. Ptolemæum itaque adeo dicitur actorum puduisse,
ut centum talentis donaret Apellem, et in servitutem illi
Antiphilum traderet. Apelles autem, periculi sui memor,
tali pictura delationem illam ultus est.

5. Ad dextram vir sedet, ingentes aures habens, parum
abest quin Midæ auribus similes, protendens manum e lon-
ginquo adhuc accedenti Delationi. Circa illum vero stant
mulieres duæ, Ignorantia, ut mihi videtur, et Suspicio : sed
ab altera parte accedit Delatio, pulcherrima ultra fidem mu-
liercula, sed calidiuscula et emota, ut quæ furorem atque
iram ostendat, sinistra manu accensam facem gestans, al-
tera juvenem quendam trahens capillis, manus cælo ten-
dentem testantemque deos. Præcedit vir pallidus et de-
formis, acutum cernens, similis eis qui a magno morbo
exaruerunt. Hunc Livorem esse facile aliquis conjecerit.
Verum aliæ quoque duæ sequuntur, instigantes et compo-
nentes ornantesque Delationem. Ut vero mihi illas quoque
indicavit interpretes imaginis, altera quidem Insidiarum quæ-
dam erat, altera Fallacia. A tergo sequebatur quædam ha-
bitu admodum lugubri, pullata, lacera : Pœnitentia, opi-
nor, hæc dicebatur : respiciebat enim retrorsum lacrimans,
et cum pudore omnino intuebatur accedentem Veritatem.
Atque ita suum periculum pictura expressit Apelles.

6. Age vero nos etiam, si videtur, secundum Ephesii

οίου ζωγράφου τέχνην διέλωμεν τὰ προσόντα τῇ διαβολῇ, πρότερόν γε ὅρω τινὶ περιγράψαντες αὐτήν· οὕτω γὰρ ἂν ἡμῖν ἡ εἰκὼν γένοιτο φανερωτέρα. Ἔστι τοίνυν διαβολὴ κατηγορία τις ἐξ ἐρημίας γιγνομένη, τὸν κατηγορούμενον λεληθυῖα, ἐκ τοῦ μονομεροῦς ἀναντιλέκτως πεπιστευμένη. Τοιαύτη μὲν ἡ ὑπόθεσις τοῦ λόγου. Τριῶν δ' ὄντων προσώπων, καθάπερ ἐν ταῖς κωμωδαῖς, τοῦ διαβάλλοντος καὶ τοῦ διαβαλλομένου καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἡ διαβολὴ γίγνεται, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐπισκοπήσωμεν οἷα εἰκὸς εἶναι τὰ γιγνόμενα.

7. Πρῶτον μὲν δὴ, εἰ δοκεῖ, παραγάγωμεν τὸν πρωταγωνιστὴν τοῦ δράματος, λέγω δὲ τὸν ποιητὴν τῆς διαβολῆς. Οὗτος δὲ δὴ ὡς μὲν οὐκ ἀγαθὸς ἀνθρώπος ἐστι, πᾶσιν οἷμαι γνώριμόν· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἀγαθὸς κακῶν αἰτίος γένοιτο τῷ πλησίον, ἀλλ' ἔστιν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀφ' ὧν εὖ ποιοῦσιν αὐτοὶ τοὺς φίλους, οὐκ ἀφ' ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικοῦντες αἰτιῶνται καὶ μισεῖσθαι παρασκευάζουσιν, εὐδοκιμεῖν δόξαν εὐνοίας προσλαβόντας.

8. Ἐπειτα δὲ ὡς ἀδικὸς ὁ τοιοῦτος καὶ παράνομός ἐστι καὶ ἀσεβὴς καὶ τοῖς χρωμένοις ἐπιζήμιος, ῥάδιον καταμαθεῖν. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ὁμολογήσειε τὴν μὲν ἰσότητά ἐν ἅπαντι καὶ τὸ μὴδὲν πλέον δικαιοσύνης ἔργα εἶναι, τὸ δὲ ἀνισόν τε καὶ πλεονεκτικὸν ἀδικίας; ὁ δὲ τῇ διαβολῇ κατὰ τῶν ἀπόντων λάθρα χρώμενος πῶς οὐ πλεονέκτης ἐστὶν ὅλον τὸν ἀκροατὴν σφετεριζόμενος καὶ προκαταλαμβάνων αὐτοῦ τὰ ὄντα καὶ ἀποφράττων καὶ τῷ δευτέρῳ λόγῳ παντελῶς ἄβαστα κατασκευάζων αὐτὰ ὑπὸ τῆς διαβολῆς προεμπεπλησμένα; Ἐσχάτης ἀδικίας τὸ τοιοῦτον, ὡς φαῖεν ἂν καὶ οἱ ἄριστοι τῶν νομοθετῶν, οἷον ὁ Σόλων καὶ ὁ Δράκων, ἔνορκον ποιησάμενοι τοῖς δικασταῖς τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι καὶ τὸ τὴν εὐνοίαν ἴσῃν τοῖς κρινομένοις ἀπονέμειν, ἄχρι ἂν ὁ τοῦ δευτέρου λόγος παρατεθεῖς θατέρου χείρων ἢ ἀμείνων φανῇ· πρὶν δέ γε ἀντεξετάσαι τὴν ἀπολογίαν τῇ κατηγορίᾳ, παντελῶς ἀσεβῇ καὶ ἀνόσιον ἡγήσαντο ἔσεσθαι τὴν κρίσιν. Καὶ γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἀγανακτῆσαι τοὺς θεοὺς εἴποιμεν, εἰ τῷ κατηγορῶ μετ' ἀδείας ἃ θέλει λέγειν ἐπιτρέπομεν, ἀποφράξαντες δὲ τῷ κατηγορουμένῳ τὰ ὄντα ἢ τῷ στόματι σιωπῶντες καταψηφίζοιμεθα τῷ προτέρῳ λόγῳ χειρωμένοι. Ὡστε οὐ κατὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ νόμιμον καὶ τὸν ὅρκον τὸν δικαστικὸν φαίη τις ἂν γίνεσθαι τὰς διαβολάς. Εἰ δὲ τῷ μὴ ἀξιόπιστοι δοκοῦσιν οἱ νομοθέται παραινούντες οὕτω δικαίας καὶ ἀμερεῖς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ποιητὴν μοι δοκῶ τὸν ἄριστον ἐπάγειν τῷ λόγῳ εὖ μάλα περὶ τούτων ἀποφηνάμενον, μᾶλλον δὲ νομοθετήσαντα. Φησὶ δὲ,

Μῆτε δίκην δικάσης, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσης.

Ἡπίστατο γὰρ, οἷμαι, καὶ οὗτος ὡς πολλῶν ὄντων ἐν τῷ βίῳ ἀδικημάτων οὐδὲν ἂν τις εὖροι χεῖρον οὐδὲ ἀδικώτερον ἢ ἀκρίτους τινὰς καὶ ἀμοίρους λόγων καταδεδικάσθαι· ὅπερ ἐξ ἅπαντος ὁ διαβάλλων ἐπιχειρεῖ ποιεῖν ἀκρίτον ὑπ' αὐτῶν τὸν διαβαλλόμενον τῇ τοῦ ἀκούον-

pictoris artem ea quæ insunt delationi persequamur, quando sine quodam illam ante descripserimus; sic enim imago nobis fuerit clarior. Est ergo delatio accusatio quædam absente altera parte facta, ignota accusato, uni parti, nemine contradicente, credita. Hoc argumentum erit nostræ disputationis. Quum vero tres sint, velut in comædiis, personæ, delatoris, ejus quem desert, et illius apud quem delatio instituitur; singulatim eas inspiciamus, qualia ab iis fieri verisimile sit.

7. Ac primo quidem, si videtur, inducamus primarum partium actorem, ipsum dico auctorem calumniæ. Hunc sane virum bonum non esse, omnibus, puto, manifestum est: neque enim bonus quisquam malorum auctor alteri fuerit. At est honorum virorum, suis in amicos benefactis, non accusandis injuria ceteris hominibus conciliandaque illis invidia bene audire et benevolentia sibi parare opinionem.

8. Tum vero quam injustus sit talis homo, et iniquus, et impius, et noxius illis qui se utuntur, discere facile est. Quis enim eat infitias, æqualitatem in unaquaque re et nihil plus sibi arrogandi moderationem justitiæ munera esse; sed inæqualitatem, et plus sibi sumendi audaciam injustitiæ? At qui delatione clanculum utitur contra absentes, quomodo non plus justo, totum nempe auditorem, sibi vindicat? cujus aures occupet prior atque obturet, et alteri orationi plane reddat impervias, quippe ante jam a delatione oppletas. Extremæ id quidem injuriæ, ut optimi etiam legislatorum dixerint, tanquam Solon et Dracon, qui jurisjurandi religione obstrinxerint iudices ad similiter utrosque audientes, æqualemque his qui judicantur tribuendam benevolentiam, donec comparata alterius causa, vel deterior altera vel melior appareat: ante vero quam comparata esset crimini defensio, impium plane et profanum fore iudicium arbitrati sunt. Etenim ipsos quoque indignari deos dixerimus, si accusatori sine metu dicere permittamus quæ velit, obturatis vero defendenti se auribus, vel os ipsi obstruentes, calculum contra eum, priore oratione subacti, seramus. Igitur non ex justo, neque ex lege, neque ex judicialis jurisjurandi religione delationes fieri aliquis dixerit. Si cui vero non satis digni fide videantur legislatores, quum jubent sic justa et in neutram partem propensa judicia facere; poetam mihi videor optimum inducere orationi, qui præclare de his pronunciavit, vel legem tulit potius. Ait autem,

Judicium cave ferre, priusquam audiveris ambos.

Noverat enim, puto, ille etiam, quum multa sint injusta in vita facinora, nullum inveniri posse deterius neque injusius, quam si sine iudicio et indicta causa aliqui damnentur: quod omni studio delator conatur efficere, injudicatum objiciens eum, quem petit calumnia, iræ audientis, et

τος ὀργῇ καὶ τὴν ἀπολογίαν τῇ λαθραίῳ τῆς κατηγορίας παραιρούμενος.

9. Καὶ γὰρ ἀπαρρησίαστος καὶ δειλὸς ἄπας ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος οὐδὲν ἐς τοῦ φανέως ἄγων, ἀλλ' ὥσπερ οἱ λοχῶντες ἐξ ἀφανοῦς ποθεν τοξεύων, ὡς μὴδὲ ἀντιτάξασθαι δυνατόν εἶναι μὴδὲ ἀνταγωνίσασθαι, ἀλλ' ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ τοῦ πολέμου διαφθείρεσθαι, ὃ μέγιστόν ἐστι σημεῖον τοῦ μὴδὲν ὑγιὲς τοὺς διαβάλλοντας λέγειν. Ἐπεὶ εἴ τις γε τάλῃθ' ἡ κατηγοροῦντι ἑαυτῷ συνεπίσταται, οὗτος, οἶμαι, καὶ εἰς τὸ φανερόν ἐλέγχει καὶ διευθύνει καὶ ἀντεξετάζει τῇ λόγῳ, ὥσπερ οὐδεὶς ἂν ἐκ τοῦ προφανοῦς νικᾶν δυνάμενος ἐνέδρα ποτὲ καὶ ἀπάτῃ χρῆσταιτο κατὰ τῶν πολεμίων.

10. Ἴδοι δ' ἂν τις τοὺς τοιοῦτους μάλιστα ἐν τε βασιλείῳ αὐλαῖς καὶ περὶ τὰς τῶν ἀρχόντων καὶ δυναστευόντων φιλίας εὐδοκίμοῦντας, ἐνθα πολὺς μὲν ὁ φόβος, μυρία δὲ ὑπόνοιαι, πάμπολλαι δὲ κολακειῶν καὶ διαβολῶν ὑποθέσεις· ὅπου γὰρ αἰεὶ μείζους ἐλπίδες, ἐνταῦθα καὶ οἱ φόβοι χαλεπώτεροι καὶ τὰ μίση ἐπισφαλέστερα καὶ ζηλοτυπία κακοτεχνέστεραι. Πάντες οὖν ἀλλήλους ὀξύ δεδόρασι καὶ ὥσπερ οἱ μονομαχοῦντες ἐπιτηροῦσιν εἴ πού τι γυμνωθὲν μέρος θεάσαιντο τοῦ σώματος· καὶ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι βουλόμενος παρωθεῖται καὶ παραγκωνίζεται τὸν πλησίον καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ, εἰ δύναται, ὑποσπᾷ καὶ ὑποσκελίζει. Ἐνθα δὲ μὲν χρηστὸς ἀτεχνῶς εὐθὺς ἀνατέτραπται καὶ παρασέστυρται καὶ τὸ τελευταῖον ἀτίμως ἐξέωσται, ὃ δὲ κολακευτικώτερος καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας κακοηθείας πιθανώτερος εὐδοκίμεϊ, καὶ ὅλως φθάσας κρατεῖ· τὰ γὰρ τοῦ Ὀμήρου πάνυ ἐπαληθεύουσιν, ὅτι τοι

ἔνθ' Ἐνυάλιος καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτα.

Τοιγαροῦν ὡς οὐ περὶ μικρῶν τοῦ ἀγῶνος ὄντος ποικίλας κατ' ἀλλήλων ὁδοὺς ἐπινοοῦσιν, ὧν ταχίστη καὶ ἐπισφαλεστάτη ἐστὶν ἡ τῆς διαβολῆς, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ φόβου ἢ μίσους εὐέλπιδος λαμβάνουσα, οἰκτρότερα δὲ καὶ τραγικὰ ἐπάγουσα τὰ τέλη καὶ πολλῶν συμφορῶν ἀνάπλεα.

11. Οὐ μέντοι μικρὸν οὐδὲ ἀπλοῦν ἐστὶ τοῦτο, ὡς ἂν τις ὑπολάβοι, ἀλλὰ πολλῆς μὲν τέχνης, οὐκ ὀλίγης δὲ ἀγχινοίας, ἀκριβοῦς δὲ τινος ἐπιμελείας δεόμενον· οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα ἐβλαπτεν ἡ διαβολή, εἰ μὴ πιθανόν τινα τρόπον ἐγίγνετο· οὐδ' ἂν κατίσχυε τὴν πάντων ἰσχυρότεραν ἀλήθειαν, εἰ μὴ πολὺ τὸ ἐπαγωγὸν καὶ πιθανὸν καὶ μυρία ἄλλα παρεσκεύαστο κατὰ τῶν ἀκούοντων.

12. Διαβάλλεται μὲν οὖν ὡς τὸ πολὺ μάλιστα ὁ τιμώμενος καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ὑπολειπομένοις αὐτοῦ ἐπιφθονος· ἅπαντες γὰρ τῷδ' ἐπιτοξάζονται καθάπερ τι κώλυμα καὶ ἐμπόδιον προορώμενοι, καὶ ἕκαστος οἶεται πρῶτος αὐτὸς ἔσεσθαι τὸν κορυφαῖον ἐκεῖνον ἐκπολιορκήσας καὶ τῆς φιλίας ἀποσκευασάμενος. Οἷόν τι καὶ ἐπὶ τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἐπὶ τῶν δρομέων γίγνεται· κακεῖ γὰρ ὁ μὲν ἀγαθὸς δρομεὺς τῆς ὑσπληγγος εὐθὺς καταπεσοῦσης μόνον τοῦ πρόσω ἐφίεμενος καὶ τὴν διά-

clandestina accusatione causae dicendae facultatem illi interceptiens.

9. Etenim libertatis in dicendo expers et meticulosus unusquisque hujusmodi homo, nihil in apertum producit, sed, velut qui collocati in insidiis sunt, ex obscuro alicundo jaculatur, ut neque contra consistendi in acie facultas sit, neque repugnandi; sed inopia consilii et belli ignorantia pereundum: quod quidem maximo est indicio, sani nihil a delatoribus proferri. Si quis enim vera a se accusari conscius sibi sit, ille, puto, etiam aperte convincit, et ad rationem dicendam vocat, et oratione contra contendit: quemadmodum nemo qui aperto Marte se vincere posse speret, insidiis unquam et fraude contra hostes utatur.

10. Videas vero tales maxime in regum aulis, et principum atque potentium hominum amicitii florere, ubi invidia multa, suspiciones sexcentae, adulationumque et delationum argumenta quamplurima. Ubi enim spes semper majores, ibi etiam graviores invidiae, et odia periculosiora, et maleficientiores obtrectationes. Quare intentis se invicem speculantur oculis omnes, et tanquam gladiatores observant si quam nudam corporis partem conspiciant; dumque unusquisque primus ipse esse cupit, detrudit et cubito dimovet alterum, eumque qui ante se est, si possit, detrahit et supplantat. Hic vir bonus statim videlicet eversus trahitur, expelliturque tandem cum ignominia: floret contra ea qui plus adulando valet et ad malas id genus artes est probabilior; denique praeventit et vincit: atque ita illi Homerici hujus dicti veritatem confirmant,

Mars communis enim caedentem caedit et ipsum.

Igitur quum de rebus non parvis certamen sit, varia comminiscuntur contra se invicem compendia, quorum celerimum et periculosissimum est delatio, initium sumens ab invidia quidem aut odio spei pleno, sed miseres et plane tragicos exitus multisque refertos calamitatibus inferens.

11. Verum enim vero non parvum neque simplex quiddam hoc est, ut suspicetur aliquis, sed arte multa, nec paucio ingenio, exquisitaque cura indigens. Neque enim tantum noceret delatio, nisi probabili quadam ratione fieret: neque valeret contra valentior omnibus veritatem, nisi allectamenti plurimum et probabilitatis et sexcenta alia ad audientes machinaretur.

12. Defertur ergo ut plurimum ille, qui magno in honore est, atque ob id ipsum eorum, quos post se reliquit, invidiae expositus. In hunc enim tela omnes dirigunt tanquam obstaculum quoddam atque impedimentum ipsum intuentes, ac putat unusquisque primum sese futurum, expugnato illo principe et de amicitia regis amoto. Quale quid in gymnico etiam certamine sit in cursoribus: nam ibi quoque bonus cursor, ubi primum decidit repagulum, solum anteriora petens et ad metam intendens animum,

νοϊαν ἀποτείνας πρὸς τὸ τέρμα κἂν τοῖς ποσὶ τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχων τῷ πλησίον οὐδὲν κακουργεῖ οὐδέ τι τοῦ κατὰ τοὺς ἀγωνιστὰς πολυπραγμονεῖ, ὁ δὲ κακὸς ἐκεῖνος καὶ ἀναθλος ἀνταγωνιστῆς ἀπογνοὺς τὴν ἐκ τοῦ τάχους ἐλπίδα ἐπὶ τὴν κακοτεχνίαν ἐτράπετο, καὶ τοῦτο μόνον ἐξ ἅπαντος σκοπεῖ, ὅπως τὸν τρέχοντα ἐπισχὼν ἢ ἐμποδίσας ἐπιστομιεῖ, ὥς, εἰ τούτου διαμάρτοι, οὐκ ἂν ποτε νικῆσαι δυνάμενος. Ὁμοίως δὲ τούτοις κἂν ταῖς φιλίαις τῶν εὐδαιμόνων τούτων γίνε-ται· ὁ γὰρ προέχων αὐτίκα ἐπιβουλεύεται καὶ ἀφύλακτος ἐν μέσῳ ληφθεὶς τῶν δυσμενῶν ἀνηρπάσθη, οἱ δὲ ἀγαπῶνται καὶ φίλοι δοκοῦσιν ἐξ ὧν ἄλλους βλάπτειν ἔδοξαν.

13. Τό τε ἀξιόπιστον τῆς διαβολῆς οὐχ ὥς ἔτυχεν ἐπινοοῦσιν, ἀλλ' ἐν τούτῳ τὸ πᾶν αὐτοῖς ἐστὶν ἔργον δεδοικόσι τι προσάψαι ἀπιδὼν ἢ καὶ ἀλλότριον. Ὡς γοῦν ἐπὶ πολὺ τὰ προσόντα τῷ διαβαλλομένῳ πρὸς τὸ χεῖρον μεταβάλλοντες οὐκ ἀπιθάνους ποιοῦνται τὰς κατηγορίας, ὅσον τὸν μὲν ἱατρὸν διαβάλλουσιν ὥς φαρμακέα, τὸν πλούσιον δὲ ὥς τύραννον, τὸν τυραννικὸν δὲ ὥς προδοτικόν.

14. Ἐνίοτε μέντοι καὶ ὁ ἀκροώμενος αὐτὸς ὑποβάλλει τῆς διαβολῆς τὰς ἀφορμὰς, καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου τρόπον οἱ κακοήθεις αὐτοὶ ἀρμοζόμενοι εὐστοχοῦσιν. Ἦν μὲν γὰρ ζηλότυπον αὐτὸν ὄντα ἴδωσι, Διένευσεν, φασί, τῇ γυναικὶ σου παρὰ τὸ δεῖπνον καὶ ἀπιδὼν ἐς αὐτὴν ἐστέναξεν, καὶ ἡ Στρατονίκη πρὸς αὐτὸν οὐ μάλα ἀηδῶς καὶ ὁλως ἐρωτικάι τινες καὶ μοιχικάι πρὸς αὐτὸν αἰ διαβολαί. Ἦν δὲ ποιητικὸς ἦ καὶ ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονῇ, Νῆ Δί' ἐχλεύασέ σου Φιλόξενος τὰ ἔπη καὶ διέσυρε καὶ ἄμετρα εἶπεν αὐτὰ καὶ καχοσύνετα. Πρὸς δὲ τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον ἄθεος καὶ ἀνόσιος ὁ φίλος διαβάλλεται καὶ ὥς τὸ θεῖον παρωθούμενος καὶ τὴν πρό-νοϊαν ἀρνούμενος· ὁ δὲ ἀκούσας εὐθὺς μύωπι διὰ τοῦ ὠτὸς τυπεῖς διακέχεται ὥς τὸ εἶδος καὶ ἀπέστραπται τὸν φίλον οὐ περιμείνας τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον.

15. Ὅλως γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐπινοοῦσι καὶ λέγουσιν, ἃ μάλιστα ἴσασιν ἐς ὀργὴν δυνάμενα προκαλέσασθαι τὸν ἀκροώμενον, καὶ ἐνθα τρωτός ἐστιν ἕκαστος ἐπιστάμενος, ἐπ' ἐκεῖνο τοξεύουσι καὶ ἀκοντίζουσιν ἐς αὐτὸ, ὥστε τῇ παραυτίκα ὀργῇ τεταραγμένον μηκέτι σχολὴν ἄγειν τῇ ἐξετάσει τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ κἂν θέλῃ τις ἀπολογεῖσθαι, μὴ προσίεσθαι τῷ παραδόξῳ τῆς ἀκροάσεως ὥς ἀληθεῖ προκατελημμένον.

16. Ἀνυσιμώτατον γὰρ τὸ εἶδος τῆς διαβολῆς τὸ ὑπεναντίον τῆς τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας, ὁπότε καὶ παρὰ Πτολεμαίῳ τῷ Διονύσῳ ἐπικληθέντι ἐγένετό τις δὲ διέβαλλε τὸν Πλατωνικὸν Δημήτριον, ὅτι ὕδωρ τε πίνει καὶ μόνος τῶν ἄλλων γυναικεῖα οὐκ ἐνεδύσατο ἐν τοῖς Διονυσίοις· καὶ εἰ γε μὴ κληθεὶς ἔωθεν ἐπὶ τε πάντων δρώντων καὶ λαβὼν ταραντινίδιον ἐκυμβάλισε καὶ προσωρχήσατο, ἀπολώλει ἂν ὥς οὐχ ἡδόμενος τῷ βίῳ τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἀντισοφιστῆς ὢν καὶ ἀντίτεχνος τῆς Πτολεμαίου τρυφῆς.

suisque in pedibus spem victoriae reponens, nihil mali infert propinquo neque quicquam ad certatores pertinens curat; at ille malus et ad certandum ineptus adversarius, abjecta spe celeritatis ad malas artes conversus, illud omnino solum spectat, quomodo retentum impeditumve illum cursorem sufflammet, ut qui, si hoc non succedat, vincere nunquam possit. Simile quid hisce etiam in amicitis beatorum solet evenire. Qui enim primas tenet, insidiantibus statim expositus est, et, si incautus deprehenditur inter medios inimicos, cito abripitur: at isti amantur et videntur amici ob id ipsum, quod laedere visi sunt alios.

13. Fidem autem delationi non temere excogitant, sed in eo omni elaborant studio, veriti ne quid absonum affligant aut alienum. Quare plerumque iis quae insunt huic, quem calumniari volunt, in pejorem partem detortis, crimina faciunt non improbabilia; medicum, ut hoc utar, calumniantur tanquam veneficum, divitem vero tanquam dominationis appetentem; ministrum denique dominationis suspectum proditionis faciunt.

14. Interdum vero ipse qui audit, calumniae ansam porrigit, adeo ut maligni, ad ipsius se mores dum componunt, scopum feriant. Si enim zelotypum esse videant, In coena, inquit, inuuit uxori tuae, et intuitus eam ingemuit: vicissim ad illum Stratonice respexit non sane injucunde: quid multa? praesto sunt amatoriae quaedam et ad adulterium spectantes calumniae, quibus ad illum utantur. Si vero poesi studeat eaque in re sibi placeat, Per Jovem, ait, risit versus tuos Philoxenus et traduxit, et immodulatos esse dixit et male compositos. Apud religiosum autem atque pium pro atheo et profano amicus defertur, tanquam qui numen respuat et neget providentiam: alter vero, his auditis, aestro statim in aure percussus, incenditur, ut facile est ad intelligendum, et aversatur amicum, non expectata accurata convictione.

15. Talia denique excogitant et dicunt, quibus maxime norunt ad iram posse provocari audientem: quumque sciant ubi quisque vulnere maxime sit opportunus, eo collineant et feriunt; adeo ut praesenti ira turbatus non jam veritati inquirendae vacet, sed etiamsi causam dicere velit aliquis, non admittat ille, qui necopinata auditione, tanquam vera, ante sit occupatus.

16. Efficacissimum enim profecto genus calumniae, quod contrarium est audientis cupiditati: quum etiam apud Ptolemaeum illum qui Dionysus appellatus est, fuerit qui deferret Platonium Demetrium, quod aquam biberet et solus muliebrem vestem non indueret Dionysiis: et nisi ille vocatus mane bibisset in conspectu omnium et Tarentinula indutus saltasset cum cymbalis, perierat homo, ut qui non delectaretur vita regis, sed contraria Ptolemæi sententiis, instituto, luxuriæ profiteretur.

17. Παρά δὲ Ἀλεξάνδρῳ μεγίστη ποτὲ πασῶν ἂν διαβολὴ λέγοιτο, εἰ ἔλοιτό τις μὴ σέβειν μηδὲ προσκυνεῖν τὸν Ἡφαιστίωνα· ἐπεὶ γὰρ ἀπέθανεν Ἡφαιστίων, ὑπὸ τοῦ ἔρωτος Ἀλέξανδρος ἐβουλήθη προσθεῖναι καὶ τοῦτο τῇ λοιπῇ μεγαλουργίᾳ καὶ θεὸν χειροτονῆσαι τὸν τετελευτηκότα. Εὐθὺς οὖν νεῶς τε ἀνέστησαν αἱ πόλεις καὶ τεμένη καθιδρύετο καὶ βωμοὶ καὶ οὐσαὶ καὶ ἑορταὶ τῷ καινῷ τούτῳ θεῷ ἐπετελοῦντο, καὶ ὁ μέγιστος ὄρκος ἦν ἅπασιν Ἡφαιστίων. Εἰ δέ τις ἢ μειδιάσειε πρὸς τὰ γινόμενα ἢ μὴ φαίνοιτο πάνυ εὐσεβῶν, θάνατος ἐπέκειτο ἢ ζημία. Ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ κόλακες τὴν μεираκιώδη ταύτην τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπιθυμίαν προσεζέκαον εὐθὺς καὶ ἀνεζωπύρουν ὄνειράτα διηγούμενοι τοῦ Ἡφαιστίωνος, ἐπιφανείας τινὰς, καὶ ἰάματα προσάπτοντες αὐτῷ καὶ μαντείας ἐπιφημίζοντες· καὶ τέλος ἔθουν παρέδρω καὶ ἀλεξικάκῳ θεῷ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἤδετό τε ἀκούων καὶ τὰ τελευταῖα ἐπίστευε καὶ μέγα ἐφρόνει ὥσανει οὐ θεοῦ παῖς ὢν μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοὺς ποιεῖν δυνάμενος. Πόσους τοίνυν οἰώμεθα τῶν Ἀλεξάνδρου φίλων παρὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἀπολαῦσαι τῆς Ἡφαιστίωνος θειότητος διαβληθέντας ὥς οὐ τιμῶσι τὸν κοινὸν ἀπάντων θεόν, καὶ διὰ τοῦτο ἐξελαθέντας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως εὐνοίας ἐκπεσόντας;

18. Τότε καὶ Ἀγαθοκλῆς ὁ Σάμιος ταξιαρχῶν παρ' Ἀλεξάνδρῳ καὶ τιμώμενος παρ' αὐτοῦ μικροῦ δεῖν συγκαθείρχθη λέοντι διαβληθεὶς ὅτι δακρύσειε παριὼν τὸν Ἡφαιστίωνος τάφον. Ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν βοηθῆσαι λέγεται Περδίκκας ἐπομοσάμενος κατὰ πάντων θεῶν καὶ κατὰ Ἡφαιστίωνος, ὅτι δὴ κυνηγετοῦντί οἱ φανέντα ἐναργῆ τὸν θεὸν ἐπισκῆψαι εἶπεῖν Ἀλεξάνδρῳ φέισασθαι Ἀγαθοκλέους· οὐ γὰρ ὥς ἀπιστοῦντα οὐδὲ ὥς ἐπὶ νεκρῷ δακρῦσαι, ἀλλὰ τῆς πάλαι συνηθείας μνημονεύσαντα.

19. Ἡ γοῦν κολακεία καὶ ἡ διαβολὴ τότε μάλιστα χώραν ἔσχε πρὸς τὸ Ἀλεξάνδρου πάθος συντιθεμένη· καθάπερ γὰρ ἐν πολιορκίᾳ οὐκ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀπόκρημνα καὶ ἀσφαλῆ τοῦ τείχους προσίασιν οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἐν ᾗ ἂν ἀφύλακτόν τι μέρος ἢ σαθρὸν αἰσθωνται ἢ ταπεινόν, ἐπὶ τοῦτο πάσῃ δυνάμει χωροῦσιν ὥς ῥᾶστα παρεισδύναι καὶ ἐλεῖν δυνάμενοι, οὕτω καὶ οἱ διαβάλλοντες ὅτι ἂν ἀσθενὲς ἴδωσι τῆς ψυχῆς καὶ ὑπόσαθρον καὶ εὐεπίβατον, τούτῳ προσβάλλουσι καὶ προσάγουσι τὰς μηχανὰς, καὶ τέλος ἐκπολιορχοῦσι μηδενὸς ἀντιταττομένου μηδὲ τὴν ἐφοδὸν αἰσθομένου. Εἴτ' ἐπειδὴν ἐντὸς ἅπαξ τῶν τειχῶν γένωνται, πυρπολοῦσι πάντα καὶ κάουσι καὶ σφάττουσι καὶ ἐξελαύνουσιν, οἷα εἰκὸς ἀλισκομένης ψυχῆς καὶ ἐξηνδραποδισμένης ἔργα εἶναι.

20. Μηχανήματα δὲ αὐτοῖς κατὰ τοῦ ἀκούοντος ἢ τε ἀπάτη καὶ τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἐπιτορκία καὶ προσλιπάρησις καὶ ἀναισχυντία καὶ ἄλλα μυρία ῥαδιουργήματα· ἢ δὲ δὴ μεγίστη πασῶν ἡ κολακεία ἐστὶ, συγγενής, μᾶλλον δὲ ἀδελφὴ τις οὕσα τῆς διαβολῆς. Οὐδεὶς γοῦν οὕτω γεννάδης ἐστὶ καὶ ἀδαμάντινον τεῖχος τῆς ψυχῆς προβεβλημένος, ὃς οὐκ ἂν ἐνδοίῃ πρὸς τὰς τῆς κολα-

17. Apud Alexandrum vero maximum fere omnium crimen dictum esset, si quis colendum sibi aut adorandum non sumsisset Hephæstionem : quum enim decessisset Hephæstion, præ amore illius Alexander reliquæ suæ hoc etiam astruere magnificentiae voluit, ut deum suo suffragio faceret defunctum. Statim ergo et templa excitare urbes, et loca consecrari et aræ, atque sacrificia festique dies novo deo parari, sanctissimumque omnibus jusjurandum esse Hephæstion. Si quis vero subrideret ad ista aut non prorsus religiosus esse videretur, mortis illi pœna erat proposita. Excipientes porro puerilem hanc Alexandri cupiditatem adulescentes magis statim eam incenderunt excitantque, qui immissa sibi ab Hephæstione insomnia narrarent, præsentiamque sibi illius oblatam, et sanationes quasdam illi tribuerent, vulgarentque edita ab illo oracula : tandem sacrificarunt velut assessori depulsorique malorum deo. Illis audiendis delectari Alexander, ac tandem credere, et vehementer placere sibi, qui non dei modo filius esset, sed facere etiam posset deos. Quot ergo amicis Alexandri putemus eo tempore male expetisse Hephæstionis divinitatem, delatis ut qui non colerent communem omnium deum, ejectis ea causa atque benevolentia regis excidentibus?

18. Tum etiam Agathocles Samius, qui ordines ducebat apud Alexandrum et in honore habebatur ab ipso, parum abfuit quin cum leone concluderetur, delatus nempe ut qui sepulcrum Hephæstionis præteriens flevisset. Verum succurrisse illi dicitur Perdicas, dejerans per omnes deos ipsumque adeo Hephæstionem, venanti sibi apparuisse manifestum deum, ac jussisse dicere Alexandro, parceret Agathocli; neque enim quod fidem non haberet, vel tanquam de mortuo, sed veteris consuetudinis memoria flevisse.

19. Adulatio igitur atque calumnia tum maxime locum invenere apud Alexandrum, quum ad illius se affectionem animi componerent. Quemadmodum enim in obsidione non ad excelsa et prærupta et tuta murorum accedunt hostes, verum si qua incustoditam partem aliquam corruptamve animadverterunt aut humilem, hanc viribus omnibus invadunt, qua quidem facillime subire et capere urbem possint : sic delatores quancumque imbecillam viderint animi vitiosamque partem, et superatu facilem, hanc oppugnant, huic machinas adhibent, et expugnant denique, quum objiciat se nemo, neque sentiat oppugnationem. Deinde quum semel sunt intra mœnia, igne vastant omnia, urunt, cæduntque et abigunt, qualia nempe victo animo et in servitutem redacto fieri probabile est.

20. Machinæ autem illis contra audientem fraus, et mendacium, et perjurium, et improba assiduitas, et impudentia, et sexcenta alia maleficia : maxima autem omnium adulatio est, cognata, vel soror potius delationis. Nemo enim tam generosus est et adamantino muro sic munitum pectus habet,

κείας προσβολάς, καὶ ταῦτα ὑπορυττούσης καὶ τοὺς θε-
μελίους ὑφαιρούσης τῆς διαβολῆς.

21. Καὶ τὰ μὲν ἐκτὸς ταῦτα. Ἐνδοθεν δὲ πολλὰι
προδοσίαι συναγωνίζονται τὰς χεῖρας δρέγουσαι καὶ τὰς
πύλας ἀναπετῶσαι καὶ πάντα τρόπον τῇ ἀλώσει τοῦ
ἀκούοντος συμπροθυμούμεναι. Πρῶτον μὲν τὸ φιλό-
καινον, ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, καὶ τὸ ἀψί-
κορον, ἔπειτα δὲ τὸ πρὸς τὰ παράδοξα τῶν ἀκουσμάτων
ἐπόμενον· οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως ἡδόμεθα πάντες πρὸς τὰς λα-
ορηδὰς λεγομένας καὶ μεστὰς ὑπονοίας ἀκοάς· οἶδα γοῦν
τινας οὕτως ἡδέως γαργαλιζομένους τὰ ὦτα ὑπὸ τῶν
διαβολῶν ὥσπερ τοὺς πτεροῖς κνωμένους.

22. Ἐπειδὴν τοίνυν ὑπὸ τούτων ἀπάντων συμμα-
χοῦμενοι προσπέσωσι, κατὰ κράτος αἰροῦσιν, οἶμαι,
καὶ οὐδὲ δυσχερὲς ἡ νίκη γένοιτ' ἂν μηδενὸς ἀντιπα-
ταττομένου μηδὲ ἀμυνομένου τὰς προσβολάς, ἀλλὰ τοῦ
μὲν ἀκούοντος ἐκόντος ἑαυτὸν ἐνδιδόντος, τοῦ διαβαλ-
ομένου δὲ τὴν ἐπιβουλὴν ἀγνοοῦντος· ὥσπερ γὰρ ἐν
νυκτὶ πόλεως ἀλούσης καθεύδοντες οἱ διαβαλλόμενοι
φονεύονται.

23. Καὶ τὸ πάντων οἴκτιστον, ὃ μὲν οὐκ εἰδὼς τὰ
γεγενημένα προσέρχεται τῷ φίλῳ φαιδρὸς ἅτε μηδὲν
ἑαυτῷ φαῦλον συνεπιστάμενος καὶ τὰ συνήθη λέγει καὶ
ποιεῖ, παντὶ τρόπῳ δ' ἄλλιος ἐνηδρευμένος· ὃ δὲ ἦν μὲν
ἔχη τι γενναῖον καὶ ἐλεύθερον καὶ παρρησιαστικόν, εὖ-
θὺς ἐξέρρηξε τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἐξέχεε, καὶ τέ-
λος τὴν ἀπολογίαν προσιέμενος ἔγνω μάτην κατὰ τοῦ
φίλου παρωξυμένος·

24. ἦν δὲ ἀγεννέστερος καὶ ταπεινότερος, προσίεται
μὲν καὶ προσμειδιᾷ τοῖς χεῖλεσιν ἄκροις, μισεῖ δὲ καὶ
λάβρα τοὺς ὀδόντας διαπρίει καὶ, ὥς ὃ ποιητὴς φησι,
βυσσοδομεῖ τὴν ὀργήν. Οὐδ' ἡ γὰρ οὐδὲν οἶμαι ἀδι-
κώτερον οὐδὲ δουλοπρεπέστερον, ἐνδασκόντα τὸ χεῖλος
ὑποτρέφει τὴν χολὴν καὶ τὸ μῖσος ἐν αὐτῇ κατάκλει-
στον αὔξειν ἕτερα μὲν κεύθοντα ἐνὶ φρεσίν, ἄλλα δὲ
λέγοντα καὶ ὑποκρινόμενον ἱλαρῷ καὶ κωμικῷ τῷ προσ-
ώπῳ μάλα περιπαθῇ τινα καὶ ἰοῦ γέμουσαν τραγω-
δίαν. Μάλιστα δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ἔπειδὴν πάλαι
φίλος ὁ ἐνδιαβάλλων δοκῶν εἶναι τῷ ἐνδιαβαλλομένῳ
ποιῆται ὁμῶς· τότε γὰρ οὐδὲ φωνὴν ἀκούειν ἔτι θέλουσι
τῶν διαβαλλομένων ἢ τῶν ἀπολογουμένων, τὸ ἀξιοπί-
στον τῆς κατηγορίας ἐκ τῆς πάλαι δοκούσης φιλίας προει-
ληφότες, οὐδὲ τοῦτο λογιζόμενοι, ὅτι πολλὰὶ πολλάκις
ἐν τοῖς φιλτάτοις μίσους παραπίπτουσιν αἰτίαι τοὺς ἄλ-
λους λανθάνουσαι, καὶ ἐνίοτε οἷς αὐτὸς τις ἐνοχὸς ἔστι,
ταυτὶ φθάσας κατηγορήσῃ τοῦ πλησίον ἐκφυγεῖν οὕτω
πειρώμενος τὴν διαβολήν. Καὶ ὅλως ἐχθρὸν μὲν οὐδεὶς
ἂν τολμήσειε διαβαλεῖν· ἄπιστος γὰρ αὐτόθι ἡ κατηγο-
ρία πρόδηλον ἔχουσα τὴν αἰτίαν· τοῖς δοκοῦσι δὲ μά-
λιστα φίλοις ἐπιχειροῦσι τὴν πρὸς τοὺς ἀκούοντας εὖ-
νοϊαν ἐμφῆναι προαιρούμενοι, ὅτι ἐπὶ τῷ ἐκείνων
συμφέροντι οὐδὲ τῶν οἰκειοτάτων ἀπέσχοντο.

25. Εἰσὶ δὲ τινες οἱ καὶ μάθωσιν ὕστερον ἀδίκως δια-
βεβλημένους παρ' αὐτοῖς τοὺς φίλους, ὁμῶς ὑπ' αἰσχύνης

quin concedat in petui adulacionis multiplici, quum præs-
tim velut cuniculis quibusdam fundamenta subruat delatio.

21. Et extra quidem sunt ista. Intus vero proditio-
nes multæ adjuvant, quæ manum præbent, et portas aperiunt,
et omni modo expugnationi audientis favent. Primo quidem
novitatis amor, qui natura inest omnibus hominibus; et
illud celere eorum, quæ vix attigimus, fastidium; tum quod
mirabiles auditiones sectamur: gaudemus enim, nescio
quomodo, universi iis quæ clanculum atque ad aurem di-
cuntur, et plena sunt suspicionum. Novi enim quosdam,
quorum aures non minus suaviter titillantur a calumniis,
quam si plumis tangerentur.

22. Quum igitur tantis undique auxiliis nixi ingruunt,
vi vincunt, puto, nec difficilis victoria fuerit, quum nemo
stet in contraria acie, neque repellat impetum; sed ille qui
audit sua se sponte dedat, qui vero petitur, ignoret insidias:
nam velut capta noctu urbe, dormientes cæduntur quos
petit delatio.

23. Et quod omnium miserrimum est, hic quidem, rerum
omnium ignarus, accedit ad amicum hilaris, ut qui nullius
mali sibi sit conscius, et consueta loquiturque ac facit, un-
dique insidiis circumventus miser. Alter vero, si quid
generosi pectoris habeat ac liberalitatis libertatisque, statim
erumpit iram, et impetum animi effundit, tandemque ad-
missa defensione intelligit se frustra contra amicum incita-
tum fuisse.

24. Si vero minus generosus sit atque humilior, admittit
ille quidem et summis labris arridet; sed idem odit, et clan-
culum frendit dentibus, et, ut ait poeta, iram tenet alta
mente repostam. Qua sane re nihil equidem injustius esse
arbitror aut servilius, commorso labio clanculum alere bi-
lem, et conclusum intra se augere odium, aliud sub pectore
tectum habere, aliud vero dicere, atque agere sub hilari et
comica persona ærumnosam plenamque veneni tragædiam.
Maxime vero ita afficiuntur, quando delator olim amicus
videtur fuisse ei quem defert, ac tamen hoc facit. Tum
enim nec vocem audire amplius volunt eorum quos calum-
nia petit, neque causæ dictionem; quod fide dignam accu-
sationem ex illa, quæ olim ferebatur, amicitia præsumunt,
neque hoc cogitant, multas sæpe inter amicissimos causas
odii incidere, quæ fugiant alios: nonnunquam etiam, quo-
rum aliquis ipse reus est, eorum accusare occupat alium,
effugere ita criminationem tentans. Atque in universum,
inimicum criminari nemo ausit: fidem enim statim amittit
delatio, quæ causam manifestam habeat. Sed illos aggre-
diuntur, qui maxime videntur amici; qua re suam adversus
audientes benevolentiam ostentatum eunt, qui ipsorum uti-
litas causa ne familiarissimis quidem parcant.

25. Sunt vero qui etiam quum deinde didicerunt injuria
delatos apud se amicos, tamen præ verecundia fidei temere

ὧν ἐπίστευσαν οὐδ' ἔτι προσέειπαι οὐδὲ προσβλέπειν
τολμῶσιν αὐτοῖς ὥσπερ ἡδίκημένοι, ὅτι μηδὲν ἀδικούν-
τας ἐπέγνωσαν.

26. Τοιγαροῦν πολλῶν κακῶν ὁ βίος ἐπλήσθη ὑπὸ
τῶν οὕτω ῥαδίως καὶ ἀνεξετάστως πεπιστευμένων δια-
βολῶν. Ἡ μὲν γὰρ Ἄντεια,

Τεθναίης (φησὶν), ὦ Προῖτ', ἡ κάκτανε Βελλεροφόντην,
ὅς μ' ἔθελεν φιλότῃ μιγήμεναι οὐκ ἐβελούση.

αὐτὴ προτέρα ἐπιχειρήσασα καὶ ὑπεροφθεῖσα. Καὶ
μικροῦ ὁ νεανίας ἐν τῇ πρὸς τὴν Χίμαιραν συμπλοκῇ
διεφθάρη ἐπιτίμιον σωφροσύνης ὑποσχὼν καὶ τῆς πρὸς
τὸν ξένον αἰδοῦς ὑπὸ μάχλου γυναικὸς ἐπιβεβουλευμέ-
νος. Ἡ δὲ Φαίδρα, κάκεῖνη τὰ ὅμοια κατειπούσα τοῦ
προγόνου, ἐπάρατον ἐποίησε τὸν Ἰππόλυτον γενέσθαι
ὑπὸ τοῦ πατρὸς οὐδὲν, ὧ θεοί, οὐδὲν ἀνόσιον εἰργα-
σμένον.

27. Ναί, φησὶ τις· ἀλλ' ἀξιόπιστός ἐστιν ἐνίοτε ὁ
διαβάλλων ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα δίκαιος καὶ συνετὸς εἶναι
δοκῶν, καὶ ἔχρην προσέχειν αὐτῷ ἅτε μηδὲν ἂν τοιοῦτο
κακουργήσαντι. Ἄρ' οὖν τοῦ Ἀριστείδου ἔστι τις δι-
καιότερος; ἀλλ' ὅμως κάκεῖνος συνέστη ἐπὶ τὸν Θεμιστο-
κλέα καὶ συμπαρώξυνε τὸν δῆμον, ἧς, φασὶν, ἐκεῖνος εἶχε
πολιτικῆς φιλοτιμίας ὑπο κεκνισμένους. Δίκαιος μὲν
γὰρ ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀριστείδης, ἀνθρωπος δὲ καὶ
αὐτὸς ἦν καὶ χολὴν εἶχε, καὶ ἡγάπα τινὰ καὶ ἐμίσει.

28. Καὶ εἰ γε ἀληθὴς ἐστὶν ὁ περὶ τοῦ Παλαμήδους
λόγος, ὁ συνετώτατος τῶν Ἀχαιῶν κἂν τοῖς ἄλλοις ἄρι-
στος τὴν ἐπιβουλήν καὶ ἐνέδραν ὑπὸ φρόνου φαίνεται
συντεθεικὸς κατὰ ἀνδρὸς ὁμαίμου καὶ φίλου καὶ ἐπὶ τὸν
αὐτὸν κίνδυνον ἐκπεπλευκότος· οὕτως ἐμφυτον ἅπασιν
ἀνθρώποις ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ἁμαρτία.

29. Τί γὰρ ἂν τις ἢ τὸν Σωκράτην λέγοι τὸν ἀδίκως
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διαβεβλημένον ὡς ἀσεβῆ καὶ ἐπί-
βουλον; ἢ τὸν Θεμιστοκλέα ἢ τὸν Μιλτιάδην, τοὺς μετὰ
τῆς νίκης ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὑπόπτους
γενομένους; μυρία γὰρ τὰ παραδείγματα καὶ σχεδὸν τὰ
πλεῖστα ἤδη γινώριμα.

30. Τί οὖν χρὴ καὶ ποιεῖν τὸν γε νοῦν ἔχοντα ἢ ἀρετῆς
ἢ ἀληθείας ἀμφισβητοῦντα; Ὅπερ, οἶμαι, καὶ Ὅμη-
ρος ἐν τῷ περὶ Σειρήνων μύθῳ ἠνέξατο παραπλεῖν κε-
λεύσας τὰς ὀλεθρίους ταύτας τῶν ἀκουσμάτων ἡδονὰς καὶ
ἀποφράττειν τὰ ὦτα καὶ μὴ ἀνέδῃν αὐτὰ ἀναπεταννύειν
τοῖς πάθει προειλημμένοις, ἀλλ' ἐπιστήσαντα ἀκριβῆ
θυρωρὸν τὸν λογισμὸν ἅπασιν τοῖς λεγομένοις τὰ μὲν
ἄξια προσέειπαι καὶ παραβάλλεσθαι, τὰ φαῦλα δὲ ἀπο-
κλείειν καὶ ἀπωθεῖν· καὶ γὰρ ἂν εἴη γελοῖον τῆς μὲν
οἰκίας θυρωροὺς καθιστάναι, τὰ ὦτα δὲ καὶ τὴν διά-
νοιαν ἀνεωγμένα εἶναι.

31. Ἐπειδὴν τοίνυν τοιαῦτα προσή τις λέγων, αὐτὸ
ἐφ' ἑαυτοῦ χρὴ τὸ πρᾶγμα ἐξετάζειν, μήτε ἡλικίαν τοῦ
λέγοντος ὀρῶντα μήτε τὸν ἄλλον βίον μήτε τὴν ἐν τοῖς
λόγοις ἀγχίνουσαν· ὅσω γὰρ τις πιθανώτερος, τοσούτω
ἐπιμελεστέρας δεῖται τῆς ἐξετάσεως. Οὐδεὶς τοίνυν πι-

habita neque jam admittere neque aspicere illos audent,
tanquam injuria affecti eo ipso quod nihil injuste egisso
illos deprehenderunt.

26. Itaque malis multis impleta est vita a creditis ita
temere et sine examine delationibus. Antea enim,

Aut morere (inquit), o Præte, aut interfice Bellerophontem,
qui nostrum invitæ voluit conscendere lectum :

quum tamen ipsa prius pudore illius tentato repulsam tu-
lisset. Et parum abfuit quin in certamine cum Chimæra
periret juvenis, hanc mercedem referens suæ temperantiæ
et pudoris adversus hospitem, libidinosæ mulieris insidiis
petitus. Phædra autem, ipsa quoque similia quum detu-
lisset contra suum privignum, effecit ut execrabilis fieret
patri, nihil, dii boni! nihil nefandum quum patrasset.

27. Sane quam! dicet aliquis; sed fide dignus nonnun-
quam est delator, qui justus cetera et prudens esse videa-
tur : et oportebat rationem illius habere, qui nunquam tale
maleficio commiserit. Numquid ergo est aliquis Aristide
justior? sed tamen ille etiam coivit contra Themistoclem,
et concitavit una populum, eodem, aiunt, quem iste ha-
buit, civilis ambitionis pruritu sollicitatus. Scilicet justus,
si cum aliis comparatur, Aristides : at homo erat ipse quo-
que, et bilem habebat, et amabat quendam atque oderat.

28. Et, si vera est illa de Palamede narratio, Græcorum
ille prudentissimus et in ceteris rebus optimus machinatio-
nem eam atque insidias ob invidiam composuisse deprehen-
ditur contra virum consanguineum et amicum, et qui ad
ejusdem societatem periculi una navigaverat : adeo insi-
tum est hominibus omnibus in tali re peccare.

29. Quid enim vel de Socrate dicamus, injuste delato
apud Athenienses pro impio atque insidiatore? vel de The-
mistocle aut Miltiade, post tantas victorias prodicionis Græ-
ciæ suspectos? infinita enim numero sunt exempla, et ple-
raque fere jam cognita.

30. Quid ergo facere par est prudentem, quum aut de
virtute aut de veritate ambigit? Quod, puto, Homerus
etiam illa fabula de Sirenibus obscure significavit, præter-
navigare jubens perniciosas illas auditionum voluptates, et
obturare aures, neque ita effuse illas pandere iis qui per-
turbatione quadam sunt occupati; sed apponere curiosi ja-
nitoris instar rectam rationem his quæ dicuntur omnibus,
quæ admittat digna admissione atque recipiat, mala autem
excludat repellatque. Ridiculum enim fuerit, domus qui-
dem janitores constituere, aures autem ac mentem apertas
sinere.

31. Quum igitur dicens talia aliquis accesserit, ipsum per
se explorare negotium oportet, neque ætate considerata
dicentis, neque vita alia, neque ea quæ in sermonibus illius
forte inest sollertia : quo enim quis probabilior est, eo cu-
riosiore exploratione opus habet. Non oportet igitur cre-

στεύειν ἄλλοτρίᾳ κρίσει, μᾶλλον δὲ μίσει τοῦ κατηγοροῦντος, ἀλλ' ἑαυτῷ τὴν ἐξέτασιν φυλακτέον τῆς ἀληθείας, ἀποδόντα καὶ τῷ διαβάλλοντι τὸν φόβον καὶ ἐν φανερῷ ποιησάμενον τὸν ἔλεγχον τῆς ἐκατέρου διανοίας, καὶ μισεῖν οὕτω καὶ ἀγαπᾶν τὸν δεδοκιμασμένον. Πρὶν δὲ τοῦτο ποιῆσαι ἐκ τῆς πρώτης διαβολῆς κεκινημένον, Ἡράκλεις, ὡς μεираκιῶδες καὶ ταπεινὸν καὶ πάντων οὐχ ἥκιστα ἄδικον.

32. Ἀλλὰ τούτων ἀπάντων αἴτιον, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔφημεν, ἡ ἀγνοία καὶ τὸ ἐν σκότῳ ποιεῖν τὸν ἐκάστου τρόπον ὡς εἴ γε θεῶν τις ἀποκαλύψειεν ἡμῶν τοὺς βίους, οἵχοιτο ἂν φεύγουσα ἐς τὸ βάραθρον ἡ διαβολὴ χρόαν οὐκ ἔχουσα, ὡς ἂν πεφωτισμένων τῶν πραγμάτων ὑπὸ τῆς ἀληθείας.

LX.

ΨΕΥΔΟΛΟΓΙΣΤΗΣ ἢ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΑΠΟΦΡΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΙΜΑΡΧΟΥ.

1. Ἄλλ' ὅτι μὲν ἡγνόεις τοῦνομά τὴν ἀποφράδα παντὶ που δῆλον. Πῶς γὰρ ἂν ἡτιῶν βάρβαρον εἶναι μετὴν φωνῆν ἐπ' αὐτῷ, εἰπόντα ὑπὲρ σοῦ ὡς ἀποφράδι ὁμοῖος εἴης — τὸν γὰρ τρόπον σου νῆ Δία μέμνημαι εἰκάσας τῇ τοιαύτῃ ἡμέρᾳ — εἰ μὴ καὶ παντάπασιν ἀνήκοος ἦσθα τοῦ ὀνόματος; Ἐγὼ δὲ τὴν μὲν ἀποφράδα ὅτι καὶ βούλεται εἶναι διδάξω σε μικρὸν ὕστερον· τὸ δὲ τοῦ Ἀρχιλόχου ἐκεῖνο ἤδη σοι λέγω, ὅτι τέττιγα τοῦ πτεροῦ συνεληφας· εἴπερ τινὰ ποιητὴν ἰάμβων ἀκούεις Ἀρχιλοχόν, Πάριον τὸ γένος, ἄνδρα κομιδῇ ἐλεύθερον καὶ παρρησίᾳ συνόντα, μηδὲν ὀκνοῦντα ὀνειδίξειν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα λυπήσειν ἐμελλε τοὺς περιπετεῖς ἐσομένους τῇ χολῇ τῶν ἰάμβων αὐτοῦ. Ἐκεῖνος τοίνυν πρὸς τινος τῶν τοιούτων ἀκούσας κακῶς τέττιγα ἔφη τὸν ἄνδρα εἰληφέναι τοῦ πτεροῦ, εἰκάζων ἑαυτὸν τῷ τέττιγι ὃ Ἀρχιλόχος φύσει μὲν λάλῳ ὄντι καὶ ἀνευ τινὸς ἀνάγκης, ὁπόταν δὲ καὶ τοῦ πτεροῦ ληφθῇ, γεγωνότερον βοῶντι. Καὶ σὺ δὲ, ἔφη, ὦ καχόδαιμον ἄνθρωπε, τί βουλόμενος ποιητὴν λάλον παροξύνεις ἐπὶ σεαυτὸν αἰτίας ζητοῦντα καὶ ὑποθέσεις τοῖς ἰάμβοις;

2. Ταῦτά σοι καὶ αὐτὸς ἀπειλῶ οὐ μὰ τὸν Δία τῷ Ἀρχιλόχῳ εἰκάζων ἑμαυτόν — πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δέω — σοὶ δὲ μυρία συνειδῶς ἰάμβων ἄξια βεβιωμένα, πρὸς ἃ μοι δοκεῖ οὐδ' ἂν ὃ Ἀρχιλόχος αὐτὸς διαρκέσαι προσπααρακαλέσας καὶ τὸν Σιμωνίδην καὶ τὸν Ἱππώνακτα συμποιεῖν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐν τῶν προσόντων σοι κακῶν· οὕτω σὺ γε παῖδας ἀπέφηνας ἐν πάσῃ βδελυρίᾳ τὸν Ὀροδοικίδην καὶ τὸν Λυκάμβην καὶ τὸν Βούπαλον, τοὺς ἐκείνων ἰάμβους. Καὶ ἔοικε θεῶν τις ἐπὶ χεῖλος ἀγαγεῖν σοι τότε τὸν γέλων ἐπὶ τῇ ἀποφράδι λεχθείσῃ, ὡς αὐτὸς μὲν Σκυθῶν καταφανέστερος γένοιο κομιδῇ ἀπαίδευτος ὢν καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ τὰ ἐν

dere alieno iudicio, vel odio potius accusantis, sed examen veritatis sibi servare, suamque sibi invidiam delatori redere, et qua quisque mente sit in claram lucem protrahere, ac sic demum vel amare vel odisse, postquam quemque probaveris. Prius autem hoc facere prima permotum delatione, quam puerile est, bone Hercules! et humile, et non minime inter omnia injustum.

32. At harum rerum omnium causa, quam principio dicebamus, ignorantia, et quod mores uniuscujusque in obscuro sunt. Nam si deorum aliquis vitas nostras aperiat, iverit sane fuga præceps in baratrum delatio, locum nempe, rebus a veritate collustratis, non jam habitura.

LX.

PSEUDOLOGISTA SIVE DE DIE NEFASTO
CONTRA TIMARCHUM.

1. Verum enim vero ignotum tibi fuisse nomen Apophras, unicuique manifestum. Qui enim accusares me hoc ipso nomine barbarismi circa linguam, qui dixerim esse te Apophradi (*nefasto diei*) similem (memini enim profecto tuos me mores tali diei assimilare), nisi omnino tibi nomen illud esset incognitum? Ego vero, Apophras quid tibi velit, paullo post te docebo: jam vero illud tibi Archilochi dicam, Cicadam alisprehendisti! si quidem iamborum quendam poetam nosti Archilochum, Parium genere, virum omnino liberum, et libertate uti solitum, nec cunctantem maledicere, si vel maxime læsurus videretur eos qui in bilem iamborum suorum incidissent. Hic igitur, quum male ipsi a quodam ex illo genere dictum esset, dicebat alisprehensam ab eo esse cicadam, ipsum se cicadæ comparans Archilochus, strepero natura sua, etiam nemine cogente, animali; si vero etiam alaprehendatur, clamanti sonantius. Sic tu, inquit, homo infelix, quid tibi vis, quum loquacem in te poetam concitas, occasiones et argumenta iambis quaerentem?

2. Hæc ipse quoque tibi comminor, non profecto, quasi Archilochus me comparem (unde enim? multum sane ab eo absum), sed quod novi sexcenta tua facinora iambis digna, quibus ne ipse quidem sufficere Archilochus videtur, etiam si Simonidem et Hipponactem advocet, ut secum vel unum eorum, quæ tibi insunt, malorum carmine describant: adeo tu pueri in omni impuritate ut videantur effecisti Orodæciden, et Lycamben, et Bupalum, iamborum illorum argumenta. Ac videtur deorum aliquis in labia tua adduxisse tibi risum de dicta a me Apophrade, ut ipse quidem manifestius quam Scythæ ruditis omnium rerum convinceris, qui communia ista et quæ ante pedes sunt ignores; occa-

ποσὶν ἀγνοῶν, ἀρχὴν δὲ εὐλογον παράσχοις τῶν κατὰ σοῦ λόγων ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ καὶ οἰκοθέν σε ἀκριβῶς εἰδότε καὶ μηδὲν ὑποστελλομένῳ τὸ μὴ οὐχὶ πάντα ἐξεῖπειν, μᾶλλον δὲ κηρῦξαι ἃ πράττεις νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ πολλοῖς τοῖς πρὶν ἐκείνοις.

3. Καίτοι μάταιον ἴσως καὶ περιττὸν ἐν παιδείας νόμῳ παρρησιάζεσθαι πρὸς σέ· οὔτε γὰρ ἂν αὐτός ποτε βελτίων γένοιτο πρὸς τὴν ἐπιτίμησιν, οὐ μᾶλλον ἢ κάναρος μεταπεισθεῖν ἂν μηκέτι τοιαῦτα κυλινδεῖν ἅπαξ αὐτοῖς συνήθης γενόμενος, οὐτ' εἶναι τινα νομίζω τὸν ἀγνοοῦντα ἔτι τὰ ὑπὸ σοῦ τολμώμενα καὶ ἃ γέρων ἀνθρωπος ἐς σεαυτὸν παρανομεῖς. Οὐχ οὕτως ἀσφαλὴς οὐδὲ ἀφανὴς βδελυρὸς εἶ· οὐδὲ δεῖ τινος τοῦ ἀποδύσοντος τὴν λεοντήν, ὡς φανερὸς γένοιτο κανθήλιος ὢν, εἰ μή τις ἄρα ἐξ Ὑπερβορέων ἄρτι ἐς ἡμᾶς ἤκοι ἢ ἐς τοσοῦτον Κυμαῖος εἴη, ὡς μὴ ἰδὼν εὐθὺς εἰδέναι ὄνων ἀπάντων ὑβριστότατόν σε ὄντα μὴ περιμείνας ὀγκωμένου προσέτι ἀκούειν. Οὕτω πάλαι καὶ πρὸ ἐμοῦ καὶ παρὰ πᾶσι καὶ πολλάκις κεκήρυκται τὰ σὰ καὶ δόξαν οὐ μικρὰν ἔχεις ἐπ' αὐτοῖς ὑπὲρ τὸν Ἀριφράδην, ὑπὲρ τὸν Συβαρίτην Ἡμιθέωνα, ὑπὲρ τὸν Χῖον ἐκεῖνον Βάσταν τὸν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις σοφόν. Ῥητέον δὲ ὅμως, εἰ καὶ ἔωλα δόξω λέγειν, ὡς μὴ αἰτίαν ἔχοιμι μόνος αὐτὰ ἀγνοεῖν.

4. Μᾶλλον δὲ παρακλητέος ἡμῖν τῶν Μενάνδρου προλόγων εἷς ὁ Ἑλεγχος, φίλος Ἀληθείᾳ καὶ Παρρησίᾳ, θεὸς οὐχ ὁ ἀσημότατος τῶν ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀναβαινόντων, μόνους ὑμῖν ἐχθρὸς τοῖς δεδιόσι τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, πάντα καὶ εἰδότος καὶ σαφῶς διεξιόντος ὅποσα ὑμῖν σύνοιδε. Χάριεν γοῦν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ ἐθελήσειεν ὑμῖν προεισελθὼν οὗτος διηγῆσασθαι τοῖς θεαταῖς σύμπαντα τοῦ δράματος τὸν λόγον. Ἄγε τοίνυν, ὦ προλόγων καὶ δαιμόνων ἄριστε Ἑλεγγε, ὅρα ὅπως σαφῶς προδιδάξης τοὺς ἀκούοντας, ὡς οὐ μάτην οὐδὲ φιλαπεχθημόνως οὐδ' ἀνίπτοις ποσὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐπὶ τόνδε τὸν λόγον ἀπηντήκαμεν, ἀλλὰ καὶ ἰδιόν τι ἀμυνόμενοι καὶ τὰ κοινὰ μισοῦντες τὸν ἀνθρώπον ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ. Ταῦτα μόνον εἰπὼν καὶ σαφῶς προδιηγῆσάμενος ἵλεως ἅπιθι ἐκποδὼν, τὰ δὲ ἄλλα ἡμῖν κατὰ λιπερμυμῆσόμεθα γάρ σε καὶ διελέγξομεν τὰ πολλὰ, ὡς παρρησίας γε καὶ ἀληθείας ἔνεκα μηδὲν αἰτιάσασθαι σε. Μῆτε δὲ ἐμὲ πρὸς αὐτοὺς ἐπαινέσης, ὃ φίλτατε Ἑλεγγε, μῆτε τὰ ἐκείνῳ προσόντα προεχχέης αὐτῶς· οὐ γὰρ ἄξιον θεῶν ὄντι ἐπὶ στόμα σοι ἐλθεῖν τοὺς περὶ τῶν οὕτω καταπτύστων λόγους.

5. Ὁ γὰρ σοφιστὴς οὗτος εἶναι λέγων, ὁ πρόλογος ἤδη φησὶ ταῦτα, ἐς Ὀλυμπίαν ποτὲ ἦκε λόγον τινὰ πρὸ πολλοῦ συγγεγραμμένον ἐπιδειξόμενος τοῖς πανηγυρισταῖς. Ἦν δὲ ὑπόθεσις τῷ συγγράμματι ὁ Πυθαγόρας κωλυόμενος ὑπὸ τινος Ἀθηναίου, οἶμαι, μετέχειν τῆς Ἑλευσίνι τελετῆς ὡς βάρβαρος, ὅτι ἔλεγεν αὐτὸς ὁ Πυθαγόρας πρὸ τούτου ποτὲ καὶ Εὐφορβὸς γεγονέναι. Ἐτύγχανε δὲ ὁ λόγος αὐτῷ κατὰ τὸν Αἰσώπου κολοιδὸν συμφορητὸς ὢν ἐκ ποικίλων ἀλλοτρίων πτερῶν. Βου-

sionemque et principium justum præberes contra te scribendi viro libero, quique te domo inde accurate noverit, neque metuat quicquam, quominus omnia proferat, vel præconio vulget potius, quæcumque, præter multa illa antiqua, nunc etiam noctu atque interdiu perpetras.

3. Quanquam vanum fortasse et supervacuum fuerit, libertate illa, quæ eruditos decet, apud te uti : neque enim ipse unquam a reprehensione fias melior, non magis quam scarabæus dediscat volvere talia, quum semel iis assueverit ; neque puto quenquam esse qui adhuc ignoret quæ audeas quæque senex homo in te ipsum designes. Non ita securus, non ita obscure impurus es : neque opus est qui leoninam tibi detrahat, ut appareat te asinum esse, nisi quis forte ab Hyperboreis inde modo ad nos venerit, aut adeo sit Cumanus, ut non ad primum statim conspectum cognoscat asinorum te omnium esse insolentissimum, neque exspectet dum rudentem etiam audiat : adeo olim et ante me, et apud omnes, et sæpe tua vita præconio vulgata est, et famam eo nomine non parvam habes supra Ariphraden, supra Sybaritam Hemitheonem, supra Chium illum Bastam, illum similibus in rebus doctum. Dicendum tamen, licet obsoleta dicere videar, ne reprehendar, qui solus ea ignorem.

4. Vel potius advocandus erit nobis Menandri prologorum unus, Elenchus [*Arguens*], amicus Veritati et Libertati in dicendo, deus minime obscurissimus eorum qui in scenam prodeunt, solis vobis inimicus qui linguam ipsius timetis, qui et noverit omnia, et diserte quæ de vobis novit eloquatur. Lepidum sane hoc fuerit, si velit ille ante ad vos procedere, et enarrare spectatoribus totam fabulæ rationem. Age igitur, prologorum atque Geniorum optime, Elenche, vide ut diserte auditores ante edoceas, quam non temere neque animo ad inimicitias pronò, neque illotis, quod aiunt, pedibus ad hoc argumentum devenimus, sed tum propriam injuriam ulciscentes, tum communi odio hominem impuritatis causa persequentes. Hæc sola ubi dixeris et aperte exposueris ante fabulam, propitius vestigio hinc discedito, et reliqua nobis permittito : te enim imitabimur, et convincemus eum in plerisque, ut, quantum ad libertatem veritatemque, minime nos accusaveris. Ne vero rursus me laudaveris apud illos, Elenche carissime, neve isti quæ insunt, temere effundas ante me : neque enim dignum fuerit tibi, qui deus es, in os venire sermones de rebus adeo despuendis.

5. Nimirum iste qui sophistam se esse ait (hæc jam loquitur prologus), Olympiam venit aliquando, orationem olim conscriptam habiturus in panegyri. Erat autem argumentum libelli, Pythagoras prohibitus ab aliquo, Atheniensium puto, sacris Eleusiniis interesse, tanquam barbarus, quod ipse dictitabat Pythagoras se quondam Euphorbum fuisse. Erat porro oratio illi ad Æsopicæ corniculæ instar consarcinata ex multis pennis alienis. Quum

λόμενος δὴ μὴ ἔωλα δοῖν λέγειν, ἀλλ' αὐτοσχεδιάζειν τὰ ἐκ τοῦ βιβλίου, δεῖται τῶν συνήθων τινός — ἦν δὲ ἐκ Πατρῶν ἐκεῖνος, ἀμφὶ δίκας ἔχων τὰ πολλά — ἐπειδὴν αἰτήσῃ τινὰς ὑποθέσεις τοῖς λόγοις, τὸν Πυθαγόραν αὐτῷ προελέσθαι. Καὶ οὕτως ἀνὴρ ἐποίησε καὶ συνέπεισε τὸ θέατρον ἀκούειν τῶν ὑπὲρ τοῦ Πυθαγόρου ἐκείνων λόγων.

6. Ἦν δὴ τὸ ἐπὶ τούτῳ ὁ μὲν πάνυ ἀπιθάνος ἐν τῇ ὑποκρίσει συνεῖρων οἷον εἰκὸς ἐκ πολλοῦ ἐσκεμμένα καὶ μεμελετημένα, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἡ ἀναισχυντία οὕσα ἐπήμυνε καὶ χεῖρα ὥρεγε καὶ συνηγωνίζετο αὐτῷ. Γέλως δὲ πολὺς παρὰ τῶν ἀκουόντων· καὶ οἱ μὲν ἐς τὸν Πατρεᾶ ἐκείνον μεταξὺ ἀποβλέποντες ὑπεδύλουν ὥς οὐ λέλθε συμπράξας αὐτῷ τὴν ῥαδιουργίαν, οἱ δὲ καὶ αὐτὰ γνωρίζοντες τὰ λεγόμενα παρ' ὅλην τὴν ἀκρόασιν διετέλεσαν ἐν τούτῳ μόνον ἔργον ἔχοντες, ἀλλήλων πειρώμενοι ὅπως μνήμης ἔχουσι πρὸς τὸ διαγιγνώσκειν ὅτου ἕκαστον ἦν τῶν ὀλίγων πρὸς ἡμῶν εὐδοκιμησάντων ἐπὶ ταῖς καλουμέναις μελέταις σοφιστῶν.

7. Ἐν δὲ τούτοις ἅπασιν καὶ ὁ τὸν λόγον τόνδε συγγράφας ἦν ἐν τοῖς γελῶσι καὶ αὐτός. Τί δ' οὐκ ἔμελλε γελᾶν ἐφ' οὕτω περιφανεῖ καὶ ἀπιθάνῳ καὶ ἀναισχύντῳ τολμήματι; καὶ πως — ἔστι δὲ ἀκρατὴς γέλωτος — ὁ μὲν τὴν φωνὴν ἐντρέψας εἰς μέλος, ὥς ᾤετο θρηγνόντινα ἐπηύλει τῷ Πυθαγῶρα, ὁ δὲ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, ὄνον κιθαρίζειν πειρώμενον ὁρῶν ἀνεκάχασε μάλα ἡδὺ ὁ ποιητὴς οὗτος ὁ ἐμός· ὁ δὲ εἶδεν ἐπιστραφεῖς. Τοῦτο ἐξεπολέμωσεν αὐτοὺς τότε ἑναγγος.

8. Ἐνθὲνδε ἦν μὲν ἡ τοῦ ἔτους ἀρχή, μᾶλλον δὲ ἡ ἀπὸ τῆς μεγάλης νομηνίας τρίτη, ἐν ᾗ οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τι ἀρχαῖον εὐχονταί τε αὐτοὶ ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ ἔτους εὐχάς τινας καὶ θύουσι, Νουμᾶ τοῦ βασιλέως καταστησαμένου τὰς ἱερουργίας αὐτοῖς, καὶ πεπιστεύχασιν τοὺς θεοὺς ἐν ἐκείνῃ μάλιστα τῇ ἡμέρᾳ χρηματίζειν τοῖς εὐχομένοις. Ἐν τοιαύτῃ τοίνυν ἑορτῇ καὶ ἱερομηνίᾳ ὁ τότε γελάσας ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ ὑποβολιμαίῳ Πυθαγῶρα ἰδὼν προσιόντα τὸν κατὰπτυστον καὶ ἀλαζόνα, τὸν τῶν ἀλλοτρίων λόγων ὑποκριτὴν — ἐτύγχανε δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ ἀκριβῶς εἰδὼς καὶ τὴν ἄλλην ἀσέλγειαν καὶ μιαρίαν τοῦ βίου καὶ ἃ ποιεῖν ἐλέγετο καὶ ἃ ποιῶν κατεῖληπτο — ὦρα ἡμῖν, ἔφη πρὸς τινα τῶν ἐταίρων, ἐκτρέπεσθαι τὸ δυσάντητον τοῦτο θέαμα, ὃς φανεὶς ἔοικε τὴν ἡδίστην ἡμέραν ἀποφράδα ποιῆσειν ἡμῖν. Τοῦτ' ἀκούσας ὁ σοφιστὴς τὴν ἀποφράδα ὥς τι ξένον καὶ ἀλλότριον ὄνομα τῶν Ἑλλήνων ἐγέλα εὐθὺς καὶ τὸν ἀνδρα τοῦ πάλαι ἐκείνου γέλωτος ἡμύνετο, ὥς γοῦν ᾤετο, καὶ πρὸς ἅπαντας ἔλεγεν, Ἀποφράς, τί δὲ τοῦτό ἐστι; καρπὸς τις ἢ βοτάνη τις ἢ σκεῦος; ἄρα τῶν ἐσθιομένων ἢ πινομένων τί ἐστὶν ἀποφράς; ἐγὼ μὲν οὔτε ἤκουσα πώποτε οὔτ' ἂν συνήην ποτὲ ὃ τι καὶ λέγει.

9. Ταῦθ' ὁ μὲν ᾤετο κατὰ τούτου διεξιέναι καὶ πολλὸν ἐπῆγε τῇ ἀποφράδι τὸν γέλωτα· ἐλελήθει δὲ καὶ αὐτοῦ τὸ ὕστατον τεκμήριον ἀπαιδευσίος ἐκφέρων. Ἐπὶ

autem vellet non antiqua videri dicere, sed velut ex tempore proponere quæ de libro edidicerat, rogat sodalium aliquem (erat ille Patrensis, in causis multum versatus homo), quum argumenta posceret dicendi, Pythagoram ut ipse deligeret. Idque fecit homo, ac persuasit theatro ut audire vellent homines illam pro Pythagora orationem.

6. Hinc jam iste in actione erat valde improbabilis, qui connecteret, ut consentaneum erat, orationem ab longo inde tempore commentatam et meditatam, etsi quammaxime præsens homini impudentia pro ipso pugnaret et manum ei porrigeret et certamen ejus adjuvaret. Risus interim multus apud auditores; quum alii in Patrensem illum intuentes, subindicarent auxilium istius imposturae ab illo præstitum non latere; alii vero qui agnoscerent quæ dicebantur, toto quo audiebant tempore illud unum agebant, ut alter alterius memoriam tentaret in agnoscendo cujus esset unumquodque eorum sophistarum, qui paullo ante nostram ætatem in declamationibus floruerunt.

7. Inter hos autem omnes qui riderent, is ipse quoque fuit qui hunc libellum scripsit. Qui enim non rideret auso tam manifesto et improbabili atque impudenti? Ac fere (est autem alioqui risus impotens) ille quidem inflexa ad modulationem voce, threnum quendam, uti putabat, accinebat Pythagoræ: at hic, poeta meus, in suaves cachinnos solvi, asinum, quod in proverbio est, videns citharam tractare conantem. Verum iste conversus hoc observat. Hoc illos tum nuper inimicos reddidit.

8. Deinde incidit principium anni, vel potius dies a magnis illis kalendis tertius, quo Romani de prisco more vota quædam pro toto anno et sacra faciunt, ritu a Numa rege ipsis præscripto, creduntque deos illo maxime die operam dare precantibus. Hoc igitur festo die atque sacro is qui tum riserat Olympiæ subdititium illum Pythagoram, quum videret accedere conspuendum istum ac nebulonem, alienæ orationis histrionem, cujus etiam mores accurate nosset, et reliquam vitæ istius libidinem atque impuritatem, quæque facere diceretur, et in quibus agendis deprehensus fuerat, Suadeo, inquit ad sodalium quendam, devitemus infelicis occursus hoc ostentum, qui sua præsentia jucundissimum nobis diem Apophrada [*nefastum, atrum*] videtur facturum. Hoc ipsum nomen Apophrada audiens sophista, tanquam peregrinum et alienum a Græcis nomen statim risit, et prioris illius risus nomine virum ultus est, ut quidem sibi videbatur, et apud omnes usurpabat hoc, Apophras! quid vero id rei est? fructusne aliquis? an herba quædam? an vas? an esculentorum quiddam vel poculentorum est Apophras? equidem nec audiavi unquam, neque unquam sciivi quid id sibi velit.

9. Talia iste contra hunc meum se disputare opinabatur, multumque Apophradi risum conflat, ignarus nempe, ultimum se hoc ruditis contra se indicium proferre. Sit

τούτω τὸν λόγον τόνδε συνέγραψεν ὁ ἐμὲ προεισπέμφας ὁμῖν, ὡς δείξειε τὸν ἀοίδιμον σοφιστὴν τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων ἀγνοοῦντα καὶ ὅποσα κἂν οἱ ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν καπηλείων εἶδειεν. Ταῦτα μὲν ὁ Ἐλεγχος.

10. Ἐγὼ δὲ — ἤδη γὰρ αὐτὸς παρείληφα τοῦ δράματος τὰ λοιπὰ — δίκαιος ἂν εἶην τὰ ἐκ τοῦ Δελφικοῦ τρίποδος ἤδη λέγειν, οἷα μὲν σου τὰ ἐν τῇ πατρίδι, οἷα δὲ τὰ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, οἷα δὲ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, οἷα δὲ τὰ ἐν Φοινίκῃ καὶ Συρίᾳ, εἴτα ἐξῆς τὰ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἰταλίᾳ καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ ἐν Ἐφέσῳ νῦν, ἅπερ κεφαλαιωδέστατα τῆς ἀπονοίας τῆς σῆς καὶ κορυφή καὶ κορυφὴ τοῦ τρόπου· ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν Ἰλιεύς ὢν τραγωδοῦς ἐμισθώσω, καιρὸς ἤδη σοι ἀκούειν τὰ σαυτοῦ κακά.

11. Μᾶλλον δὲ ταῦτα μὲν μηδέπω, περὶ δὲ τῆς ἀποφράδος πρότερον. Εἰπέ γάρ μοι πρὸς πανδήμου καὶ Γενετυλλίδων καὶ Κυθήνης, πῇ σοι μεμπτὸν καὶ γέλωτος ἄξιον τοῦνομα εἶναι ἔδοξεν ἢ ἀποφράς; Νῆ Δί', οὐ γὰρ ἦν τῶν Ἑλλήνων ἴδιον, ἀλλὰ ποθεν ἐπεισχωμάσαν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς πρὸς Κελτοὺς ἢ Θράκας ἢ Σκύθας ἐπιμιξίας. Σὺ δὲ — ἅπαντα γὰρ οἶσθα τὰ τῶν Ἀθηναίων — ἐξέκλεισας τοῦτο εὐθὺς καὶ ἐξεκήρυξας τοῦ Ἑλληνικοῦ. Καὶ ὁ γέλως ἐπὶ τούτῳ, ὅτι βαρβαρίζω καὶ ξενίζω καὶ ὑπερβαίνω τοὺς ὅρους τοὺς Ἀττικούς. Καὶ μὴν τί ἄλλο Ἀθηναίους οὕτως ἐπιχώριον ὥς τουτὶ τοῦνομα, φαῖεν ἂν οἱ γε σοῦ μᾶλλον τὰ τοιαῦτα εἰδότες· ὥστε θᾶπτον ἂν τὸν Ἐρεχθεά καὶ τὸν Κέκροπα ξένους ἀποφρήναι καὶ ἐπήλυδας εἶναι τῶν Ἀθηναίων, ἢ τὴν ἀποφράδα δείξειας οὐκ οἰκείαν καὶ αὐτόχθονα τῆς Ἀττικῆς.

12. Πολλὰ μὲν γάρ ἐστιν ἃ καὶ αὐτοὶ κατὰ ταῦτα τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομάζουσιν, ἀποφράδα δὲ μόνοι ἐκεῖνοι τὴν μικρὰν καὶ ἀπευκτὴν καὶ ἀπαίσιον καὶ ἀπρακτον καὶ σοὶ ὁμοίαν ἡμέραν. Ἴδου, μεμάθηκας ἤδη ὁδοῦ πάρεργον, τί βούλεται αὐτοῖς ἢ ἀποφράς ἡμέρα, ὅταν μῆτε αἱ ἀρχαὶ χρηματίζωσι μῆτε εἰσαγώγιμοι αἱ δίκαι ὥς μῆτε τὰ ἱερὰ ἱεουργῇται μὴθ' ὅλως τι τῶν αἰσίων τελῇται, αὕτη ἀποφράς ἡμέρα.

13. Ἐνομίσθη δὲ τοῦτο ἄλλοις ἐπ' ἄλλαις αἰτίαις· ἢ γὰρ ἡττηθέντες μάχαις μεγάλαις ἔπειτα ἔταξαν ἐκεῖνας τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς τὰ τοιαῦτα ἐπεπόνθεισαν, ἀπράκτους καὶ ἀκύρους τῶν ἐννόμων πράξεων εἶναι, ἢ καὶ νῆ Δία . . . καίτοι ἄκαιρον ἴσως καὶ ἔξωρόν γε ἤδη γέροντα ἄνδρα μεταπαιδεύειν καὶ ἀναδιδάσκειν τὰ τοιαῦτα μὴδὲ τὰ πρὸ τούτων εἰδότες· πάνυ γοῦν τοῦτ' ἐστὶ τὸ λοιπὸν, κἂν ἐκμάθῃς αὐτὸ, πᾶν ἡμῖν εἰδὼς ἔσθ. Πόθεν γὰρ, ὦ οὗτος; τὰ μὲν γὰρ ἄλλα καὶ ἀγνοῆσαι συγγνώμη ὅποσα ἔξω τοῦ πολλοῦ πάτου καὶ ἄδηλα τοῖς ἰδιώταις, τὴν ἀποφράδα δὲ οὐδὲ βουλευθεὶς ἂν ἄλλως εἴποις· ἐν γὰρ τοῦτο καὶ μόνον ἀπάντων τοῦνομα.

14. Ἔστω, φησὶ τις· ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιῶν ὀνομάτων τὰ μὲν λεκτέα, τὰ δ' οὐ, ὅποσα αὐτῶν μὴ συνήθη τοῖς πολλοῖς, ὡς μὴ ταράττοιμεν τὰς ἀκοὰς καὶ τιτρώ-

per hoc libellum hunc conscripsit ille qui me ad vos prae-misit, ut ostendat nobilem sophistam communia Graecorum ignorare, quaeque de officinis etiam et cauponis homines norunt. Ista quidem Elenchus.

10. Ego vero (jam enim ipse suscepi quod reliquum est fabulae) jure meo jam possim ista velut e Delphico tripode dicere, quae tu in patria egeris, quae in Palaestina, quae in Aegypto, quae in Phoenice et Syria, quae deinde in Graecia et Italia; ac super omnia, quae nunc Ephesi, quae quidem maxime capitalia et fastigium amentiae tuae, et imposita moribus tuis coronis: quum enim, quod est in proverbio, Iliensis ipse tragædos conduxeris, jam decet tua te mala audire.

11. Sed potius ista nondum; de Apophrade vero prius. Nam dic mihi, per ego te Vulgivagam et Genetyllidas et Cybeben oro, qui tibi reprehensione aut risu dignum Apophradis nomen visum est? Ita sane: neque enim erat Graecorum proprium; sed alicunde quasi commissatum venit illis a Celtarum aut Thracum aut Scytharum colluvie. Tu vero (nosti enim Atheniensium omnia) statim hoc exclusisti, et praconio ejecisti de Graeco solo. Hinc ille risus, quod barbare loquor et peregrinum in morem, et terminos Atticos egredior. Verum enim vero, Quod aliud ita Atheniensibus patrium est atque hoc nomen? dixerint qui magis quam tu norunt talia: adeo ut citius Erechtheum et Cecropem peregrinos atque advenas esse Athenis ostendas, quam Apophrada demonstres non domesticam esse indigenamque Atticae.

12. Multa enim sunt quae ipsi eodem modo, ac reliqui homines, appellant: Apophrada autem soli isti atrum et abominandum et infaustum et inauspicatum et similem tibi diem. Ecce jam obiter didicisti quid sibi velit apud illos dies Apophras: quum neque magistratus sui copiam faciunt, neque causae judicari possunt, neque sacra peraguntur, neque omnino earum rerum, quas faustas esse volumus, quicquam peragitur; illa dies Apophras est.

13. Illud vero apud alios aliis de causis receptum est: aut enim magnis superati praeliis, deinde dies hosce, quibus talia illis evenerant, nefastos esse constituerunt, quibus nihil legitimae actionis, ita quidem ut ratum deinde esset, posset suscipi: aut etiam per Jovem . . . quanquam intempestivum forte et serum jam nimis, aliter instituere senem hominem ac de novo docere talia, qui neque ea quae praecedunt noverit: Nimirum (dicas forte) hoc solum est reliquum: quod si didiceris, futurum ut omnium nobis sis sciens. Unde enim, mi homo? reliqua enim si ignores, condonandum fuerit, quae extra communem sint viam et plebeiis incognita; sed apophrada aliter, ne si velis quidem, dixeris: unum nempe hoc et solum omnium hujus rei nomen est.

14. Esto, dixerit forte aliquis: sed de veteribus quoque nominibus alia dicenda sunt, alia non: quae quidem illorum non usitata vulgo, ne perturbemus audientes auresqua

σχοιμεν τῶν συνόντων τὰ ὄτα. Ἐγὼ δέ, ὦ βέλτιστε, πρὸς μὲν σέ ἴσως ταῦτα περὶ σοῦ εἰπὼν ἡμαρτον· ἐχρῆν γὰρ ἐχρῆν ἢ κατὰ τὰ Παφλαγόνων ἢ Καππαδοκῶν ἢ Βακτρίων πάτρια διαλέγεσθαι σοι, ὥς ἐκμάθῃς τὰ λεγόμενα καὶ σοὶ ἀκούειν ἢ ἡδέα, τοῖς δ' ἄλλοις Ἑλλήσιν οἶμαι καθ' Ἑλλάδα γλῶτταν συνεῖναι χρῆ. Ἔϊτα καὶ τῶν Ἀττικῶν κατὰ χρόνους τινὰς πολλὰ ἐντρεψάντων τῆς αὐτῶν φωνῆς, τοῦτο ἐν τοῖς μάλιστα τοῦνομα διετέλεσεν οὕτως αἰεὶ καὶ πρὸς ἀπάντων αὐτῶν λεγόμενον.

15. Εἴπον ἂν καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν κεχρημένους τῷ ὀνόματι, εἰ μὴ καὶ ταύτη σε διαταράξειν ἐμελλον ξένα σοι καὶ ἄγνωστα ποιητῶν καὶ ῥητόρων καὶ συγγραφέων ὀνόματα διεξιῶν. Μᾶλλον δὲ οὐδ' ἐγὼ σοὶ τοὺς εἰπόντας ἐρῶ· πάντες γὰρ ἴσασιν. Ἀλλὰ σύ μοι ἓνα τῶν πάλαι δειξας οὐ κεχρημένον τῷ ὀνόματι, χρυσοῦς, φασίν, ἐν Ὀλυμπίᾳ στήθῃ. Καίτοι ὅστις γέρων ὢν καὶ ἀφῆλιξ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖ, δοκεῖ μοι ὅτι καὶ Ἀθηναίη πόλις ἐστὶν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Κόρινθος ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ καὶ Σπάρτη ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μὴ εἰδέναι.

16. Λοιπὸν ἴσως ἐκεῖνό σοι λέγειν, ὥς τὸ μὲν ὄνομα ἤδεις, τὴν δὲ χρῆσιν αὐτοῦ ἀκαιρον ἡτιάσω. Φέρε δὴ καὶ ὑπὲρ τούτου πρὸς σέ ἀπολογήσομαι τὰ εἰκότα, σὺ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν, εἰ μὴ πάνυ ὀλίγον σοὶ μέλει τοῦ μηδὲν εἰδέναι. Οἱ πάλαι πολλὰ τοιαῦτα πρὸ ἡμῶν ἀπέρριψαν ἐς τοὺς σοὶ ὁμοίους ἕκαστοι τοὺς τότε — ἦσαν γὰρ καὶ τότε, ὥς τὸ εἶδος, βδελυροὶ τινες ἐς τὰ ἥθη καὶ μισροὶ καὶ κακοήθεις τὸν τρόπον — καὶ ὁ μὲν κόθορνόν τινα εἶπεν εἰκάσας αὐτοῦ τὸν βίον ἀμφίβολον ὄντα τοῖς τοιοῦτοις ὑποδήμασιν, ὁ δὲ λυπάην, ὅτι τὰς ἐκκλησίας θορυβώδης ὢν ῥήτωρ ἐπετάραττεν, ὁ δὲ ἐβδόμην, ὅτι ὥσπερ οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἐβδόμαις κάκεινος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπαιζε καὶ διεγέλα καὶ παιδιὰν ἐποιεῖτο τὴν σπουδὴν τοῦ δήμου· μὴ δῶς οὖν καὶ μοι, πρὸς Ἀδωνίδος, εἰκάσαι παμπόνηρον ἀνθρωπιν, ἀπάσῃ κακίᾳ σύντροφον, ἡμέρᾳ δυσφήμῳ καὶ ἀπαισίῳ;

17. Ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς χυλοὺς τῷ δεξιῷ ἐκτρεπόμεθα, καὶ μάλιστα εἰ ἔωθεν ἰδοιμεν αὐτούς· καὶ εἰ τις βάκχλον ἢ εὐνοῦχον ἰδοίῃ ἢ πίθηκον εὐθὺς ἐξῶν τῆς οἰκίας, ἐπὶ πόδα ἀναστρέφει καὶ ἐπανέρχεται οὐκ ἀγαθὰς μαντευόμενος τὰς ἐφημέρους ἐκείνας πράξεις ἐσεσθαι αὐτῷ ὑπὸ πονηρῷ τῷ πρώτῳ καὶ δυσφήμῳ κληδονίσματι. Ἐν ἀρχῇ δὲ καὶ ἐν θύραις ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐξόδῳ καὶ ἔωθεν τοῦ ἀπαντος ἔτους εἰ τις ἰδοίῃ κίναιδον καὶ ἀπόρρητα ποιοῦντα καὶ πάσχοντα, ἐπίσημον ἐπὶ τούτῳ καὶ ἀπερρωγότα καὶ μονονουχὶ τοῦνομα τῶν ἔργων αὐτῶν ὀνομαζόμενον, ἀπατεῶνα γόητα ἐπίορκον ὀλεθρον κύφωνα βάραθρον, μὴ φύγη μὴδ' εἰκάσῃ τοῦτον ἀποφράδι ἡμέρᾳ;

18. Ἀλλ' οὐχὶ σὺ τοιοῦτος; οὐκ ἂν ἔξαρνος γένοιο, εἰ ἐγὼ τὴν ἀνδρείαν οἶδα τὴν σὴν, ὅς γε καὶ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τούτῳ μοι δοκεῖς, ὅτι μὴ ἀπόλλυταί σοι ἡ δόξα τῶν ἔργων, ἀλλὰ πᾶσι δῆλος εἰ καὶ περιβόητος. Εἰ δὲ καὶ ὁμόσε χωρήσειας καὶ ἀρνήσαιο μὴ τοιοῦτος εἶναι,

eorum, quibuscum versamur, vulneremus. Ego vero, bone vir, peccaveram fortasse ad te ista de te dicens : oportebat enim, oportebat aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum vernacula tecum agi, ut perciperes quæ dicerentur, et auditu tibi essent jucunda ; sed apud Græcos reliquos Græca, opinor, lingua utendum est. Deinde quum Attici etiam diversis temporibus multa in lingua sua mutaverint, hoc inter præcipua nomen remansit, quod eodem modo semper et ab illis universis proferretur.

15. Dicerem etiam eos qui ante nos hoc nomine sunt usi, nisi et hac ratione te perturbaturus essem, peregrina tibi et incognita poetarum ac rhetorum et historicorum nomina recensendo. Potius nec ego tibi, qui dixerint, nominabo : omnes enim norunt. At tu mihi unum si ostenderis antiquorum non usum eo nomine, aureus, aiunt, stabis Olympiæ. Verum, quisquis senex et devexa ætate hæc talia ignorat, idem mihi videtur ignorare Athenas urbem esse in Attica, et in Isthmo Corinthum, et Spartam in Peloponneso.

16. Reliquum illud forte tibi fuerit, uti dicas nomen quidem te scivisse, sed usum intempestivum abs te esse reprehensum. Age igitur, pro hoc etiam, ut par est, causam apud te dicam, tu vero animum adverte, si non nimis parum tua referre putas nihil scire. Antiqui multa id genus ante nos jecerunt in tui similes suæ quisque ætatis (fuerunt enim tum quoque, ut vero simile est, abominandi quidam moribus, et impuri, et malefica vita) : hic Cothurnum quendam appellavit, vitam illius ambiguam depingens, quæ talibus calccamentis comparari posset ; alius Lypaen, quod conciones tumultuosus orator perturbaret ; alius Septimum, quod ut pueri septimis cujusque mensis diebus, sic ille in concionibus luderet rideretque, ac ludibrio sibi seriam rem populi haberet : non dederis igitur, per Adonidem, mihi quoque, uti comparem hominem undique malum, flagitio omni innutritum, inauspicato diei atque infausto?

17. Nos vero etiam claudos dextro pede aversamur, maxime si mane illos videamus : et si quis aut exsectum videat aut castratum aut simiam ad primum domo egressum, in sua vestigia reversus redit, auguratus non bonas sibi futuras illius diei actiones, post malum illud atque obscenum primum omen. In principio vero atque in foribus, in primo egressu, summo velut mane totius anni, si quis videat cinædum, facientem infanda patientemque, notabilem hac ipsa re, ruptumque et vietum, et tantum nomine suorum operum appellatum, impostorem, præstigiatores, perjurum, perniciem, carcerem, barathrum, ille non fugiat? non atro hunc diei comparet?

18. Verum nonne talis es tu? non negaveris, si fortitudinem tuam novi, qui etiam multum tibi ea in re placere videaris, quod non periit tibi fama operum, sed manifestus es omnibus et famosus. Si vero manum conserere velis ac negare te talem esse : quibus fidem dictorum facies? civi-

τίσι πιστὰ ἐρεῖς; τοῖς πόλῃταις τοῖς σοῖς; — ἐκεῖθεν γὰρ ἄρχεσθαι δίκαιον — ἀλλ' ἴσασιν ἐκεῖνοι τὰς πρώτας σου τροφὰς καὶ ὡς παραδοὺς σεαυτὸν τῷ δλέθρῳ ἐκείνῳ στρατιώτῃ συμπεριεφθείρου πάντα ὑπηρετῶν, ἄχρι δὴ σε τὸ τοῦ λόγου τοῦτο ῥάκος πολυσχιδὲς ἐργασάμενος ἐξέωσε.

19. Κάκεῖνα μέμνηνται, ὡς τὸ εἶκος, ἃ πρὸς τὸ θεάτρον ἐνεανιεύου τοῖς ὀρχησταῖς ὑποκρινόμενος καὶ συνταγματάρχης ἀξιῶν εἶναι. Οὐδεὶς γοῦν πρὸ σοῦ ἂν εἰσῆλθεν εἰς τὸ θεάτρον οὐδ' ἂν ἐμήνυσεν ὅτι τοῦνομα τῷ δράματι· ἀλλὰ σὺ κοσμίως πάνυ χρυσᾶς ἐμβάδας ἔχων καὶ ἐσθῆτα τυραννικὴν προεισεπέμπου εὐμένειαν αἰτήσων παρὰ τοῦ θεάτρον στεφάνους κομίζων καὶ κρότῳ ἀπιών, ἤδη τιμώμενος πρὸς αὐτῶν. Ἀλλὰ νῦν ῥήτωρ εἶ καὶ σοφιστής, καὶ διὰ τοῦτο ἦν πύθωνται ποτε τὰ τοιαῦτα ὑπὲρ σοῦ ἐκεῖνοι, τοῦτο δὲ τὸ ἐκ τῆς τραγωδίας, « δύο μὲν ἡλίους ὄρεῖν » δοκοῦσι, « δισσὰς δὲ Θήβας » καὶ πρόχειρον ἄπασιν εὐθὺς τὸ, Ἐκεῖνος δὲ τότε καὶ μετ' ἐκεῖνα; Τοιγάρτοι καὶ αὐτὸς εὖ ποιῶν οὐκ ἐπιβαίνεις τὸ παράπαν οὐδ' ἐπιχωριάζεις αὐτοῖς, ἀλλὰ φεύγεις ἐκὼν πατρίδα οὔτε χεῖμα κακὴν οὔτε θέρει ἀργαλέον, ἀλλὰ καλλίστην καὶ μεγίστην τῶν ἐν Φοινίκῃ ἄπασῶν· τὴ γὰρ ἐλέγχεσθαι καὶ τοῖς εἰδόσι καὶ μεμνημένοις τῶν πάλαι ἐκείνων συνεῖναι βρόχος ὡς ἀληθῶς ἐστὶ σοι. Καίτοι τί ταῦτα ληρῶ; τίνα γὰρ ἂν αἰδέσθῃς σύ; τί δ' ἂν αἰσχροὺς ἡγήσαιο τῶν ὑστάτων; Πυνθάνομαι δὲ καὶ κτήματα εἶναι σοι μεγάλα παρ' αὐτοῖς, τὸ δύστηνον ἐκεῖνο πυργίον, ὡς τὸν τοῦ Σινωπέως πίθον τὴν Διὸς αὐλὴν εἶναι πρὸς αὐτό. Τοὺς μὲν δὲ πολίτας οὐδαμῇ οὐδαμῶς μεταπείσεις ἂν μὴ οὐχὶ τῶν ἀπάντων βδελυρώτατόν σε ἡγεῖσθαι, ὄνειδος κοινὸν ἀπάσῃ τῇ πόλει.

20. Τάχα δ' ἂν τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν Συρίᾳ προσλήβοις ὁμοψήφους, εἰ λέγοις μηδὲν πονηρὸν μηδὲ ἐπαίτιον βεβιωσθαί σοι. Ἡράκλεις, ἡ μὲν Ἀντιόχεια καὶ τοῦργον αὐτὸ εἶδεν, ὅτε τὸν Ἰαρώθεν ἤκοντα ἐκεῖνον νεανίσκον ἀπαγαγὼν . . . ἀλλὰ καὶ ἀναδέρειν αὐτὰ αἰσχροὺς ἴσως ἐμοί. Πλὴν ἀλλὰ ἴσασί γε καὶ μέμνηνται οἱ τότε ὑμῖν ἐπιστάντες καὶ σὲ μὲν ἐς γόνυ συγκαθήμενον ἰδόντες, ἐκεῖνον δὲ ὀϊσθα ὅτι καὶ ποιοῦντα, εἰ μὴ παντάπασιν ἐπιλήσιμων τις εἶ, τὸ στόμα.

21. Ἀλλ' οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ἴσως ἀγνοήσουσί σε οἱ μετὰ τοὺς ἐν Συρίᾳ θαυμαστοὺς ἄθλους ἐκείνους ὑποδεξάμενοι φεύγοντα ἐφ' οἷς εἶπον, ὑπὸ τῶν ἱματιοκαπῆλων διωκόμενον, παρ' ὧν ἐσθῆτας πολυτελεῖς πριάμενος ἐφόδια εἶχες. Ἀλλ' οὐκ ἐλάττω σοι ἡ Ἀλεξάνδρεια σύνοιδεν, οὐδὲ μὰ Δί' ἐχρῆν δευτέραν τῆς Ἀντιοχείας κεκρίσθαι αὐτήν· ἀλλ' ἡ τε ἀκολασία γυμνοτέρα καὶ ἡ αἰσχουργία σοι ἐκεῖ ἐπιμανεστέρα καὶ τοῦνομα ἐπὶ τούτοις μείζον καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀκάλυπτος ἡ κεφαλὴ. Εἷς μόνος ἂν ἐπίστευσέ σοι ἐξάρνων γιγνομένων μηδὲν τοιοῦτον εἰργάσθαι καὶ βοηθὸς ἂν κατέστη ὁ τελευταῖος μισθοδότης, ἄνθρωπος ἐν τοῖς ἀρίστοις Ῥωμαίων. Τοῦνομα δὲ αὐτὸ δώσεις ἀποσιωπῆσαι μοι, καὶ ταῦτα πρὸς πάντας εἰδό-

busne tuis? (inde enim incipere æquum est :) sed norunt illi prima tua alimenta, et quomodo deditus tua voluntate perduto illi militi cum illo nequiter sis vagatus, in omnibus ei subserviens, donec te lacerum, quod aiunt, pannum quum effecisset, exegit.

19. Etiam illa meminerunt, ut probabile est, quomodo in scena adolescentem te validum ostenderis, quum saltatoribus commodares operam tuam, et dux gregis esse postulares. Nemo enim te prius in theatrum prodibat, neque quod nomen esset fabulæ indicabat : sed tu decenti habitu, aureis indutus calceis vesteque tyrannica præmittebare, benevolentiam petiturus a theatro, coronas ferens, discedens cum plausu, jam tum honoratus ab illis. At modo orator es ac sophista. Itaque quum audient quondam talia de te illi, illud sane quod est in tragœdia, duo sibi soles videre videbuntur ac Thebas duplices : atque in promptu statim erit omnibus, « Istene? qui tum? post ista? » Verum enim ipse, prudenti sane consilio, omnino non accedis ad illos, neque in ista regione versaris, sed sponte exulas e patria, nec mala per hiemem, neque gravi per æstatem, sed pulcherrima et maxima earum quæ in Phœnice sunt omnium. Nempe redargui et versari cum scientibus et recordantibus antiquorum illorum, vere tibi suspendium est. Verum quid ita deliro? quem enim tu verearis? quid ultimorum turpe putes? Audio vero etiam possessiones apud illos magnas tibi esse, miseram illam turriculam, adeo ut Sinopensis dolium cum illa comparatum Jovis aula esse videatur. Civibus ergo tuis nulla unquam ratione persuadeas, quominus omnium te putent impurissimum, commune totius civitatis opprobrium.

20. Fortasse autem reliquorum in Syria suffragia feras, si dicas nihil tibi malum neque culpæ affine patratum esse. At, Hercule, ipsum opus vidit Antiochia, quum venientem illum Tarso adolescentem abduxisti verum etiam detegere ista turpe forte mihi fuerit. Interim norunt et meminere qui tum vobis astiterunt, ac te conquiniscentem viderunt, illum autem facientem quod nosti, nisi omnino obliviosus es, ore tuo.

21. Sed Ægyptii forsitan te ignorabunt, qui post præclara illa in Syria certamina fugientem ob ea quæ dixi te receperunt, quum vestiarii te mercatores persequerentur, a quibus emtas vestes pretiosas habebas pro viatico. Sed nec minorum tibi Alexandria conscia est, neque oportebat, ita me Jupiter, illam Antiochia inferiorem judicari : verum ibi et libido magis nuda, et turpitudine flagitiorum furiosior et major propter ista celebritas, et super omnia caput apertum. Unus solus neganti tibi credidisset nihil te tale fecisse; et auxilio tibi fuisset, ultimus qui te conduxit, vir inter principes Romanorum. Nomen ipsum tacere mihi permittes, idque quum sciant omnes quem designem. Ille igitur quot

τας ὃν λέγω. Ἐκεῖνος τοίνυν τὰ μὲν ἄλλα ὁπόσα ἔτλη ἐν τῇ συνουσίᾳ τολμηθέντα ὑπὸ σοῦ, τί χρὴ λέγειν; ἀλλ' ἤνικα σε κατέλαβε τοῦ μεираκίου τοῦ οἰνοχόου τοῦ Οἰνοπίωνος ἐν γόνασι κείμενον, τί οἶει; ἐπίστευσεν ἄν σοι μὴ εἶναι τοιοῦτον αὐτὸ δρῶν τὸ ἔργον; οὐκ, εἰ γε μὴ παντάπασι τυφλὸς ᾔην. Ἀλλ' ἐδήλωσε τὴν γνώμην αὐτίκα ἐξελάσας τῆς οἰκίας καὶ καθάρσιόν γε, ὥς φασι, περιενεγκὼν ἐπὶ τῇ σῇ ἐξόδῳ.

22. Ἀχαΐα μὲν γὰρ καὶ Ἰταλία πᾶσα ἐμπέπληστα τῶν σῶν ἔργων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς δόξης· καὶ ὄναιό γε τῆς εὐκλείας. Ὡστε πρὸς τοὺς θαυμάζοντας ἔγωγε τὰ ἐν Ἑρέσῳ νῦν πραττόμενα ὑπὸ σοῦ ἐκεῖνο λέγω, ὅπερ ἀληθεύτατον, ὥς οὐκ ἂν ἐθαύμαζον, εἰ τὰ πρῶτά σου ᾔδεισαν. Καίτοι καινὸν ἐνταῦθα καὶ τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας προσέμαθες.

23. Οὐ περὶ πόδα οὖν τῷ τοιούτῳ, εἰπέ μοι, ἀποφράδα ὀνομάζεσθαι; Ἀλλὰ τί, πρὸς Διὸς, καὶ φιλῆσαι τῷ στόματι προσέτι ἀξιώσεις ἡμᾶς ἐπ' ἐκείνοις τοῖς ἔργοις; τοῦτο γοῦν τὸ ὑβριστότατον ποιεῖς, καὶ μάλιστα πρὸς οὓς ἥκιστα ἐχρῆν καὶ τοὺς δμῖλητάς, οἷς ἱκανὰ ᾔην ἐκεῖνα μόνον τὰ κακὰ τοῦ σοῦ στόματος ἀπολαύειν, τὸ βάρβαρον τῶν ὀνομάτων, τὸ τραχὺ τῆς φωνῆς, τὸ ἀκριτον, τὸ ἄτακτον, τὸ πάντῃ ἄμουσον καὶ τὰ τοιαῦτα· φιλῆσαι δέ σε ἐπὶ τούτοις μὴ γένοιτο, ὦ ἀλεξίκακε. Ἀσπίδα μᾶλλον ἢ ἐχίδναν φιλῆσαι ἄμεινον· δῆγμα ἐκεῖ τὸ κινδύνευμα καὶ ἀλγῆμα, καὶ ὁ ἱατρὸς εἰσκληθεὶς ἐπήμυνεν· ἀπὸ δὲ τοῦ σοῦ φιλήματος καὶ τοῦ ἰοῦ ἐκείνου τίς ἂν ἢ ἱεροῖς ἢ βωμοῖς προσέλθοι; τίς δ' ἂν θεὸς ἐπακούσειεν ἐτι εὐχομένου; πόσων περιρραντηρίων, πόσων ποταμῶν δεῖ;

24. Καὶ τοιοῦτος αὐτὸς ὢν κατεγέλας τῶν ἄλλων ἐπ' ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἔργα τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἐργαζόμενος. Καίτοι ἐγὼ μὲν ἀποφράδα μὴ εἰδὼς ἡσυχυνόμεν ἂν μᾶλλον, οὐχ ὅπως εἰπὼν ἀρνηθεῖην ἄν· σὲ δὲ οὐδεὶς ἠτιάσατο ἡμῶν βρωμολόγους λέγοντα καὶ τροπομάσθλητας καὶ ῥησιμετροῖν καὶ ἀθηνῶν καὶ ἀνθοκρατεῖν καὶ σφενδικίζειν καὶ χειροβλημᾶσθαι. Κακὸν κακῶς σε ὁ λόγιος Ἑρμῆς ἐπιτρίψειεν αὐτοῖς λόγοις. Ποῦ γὰρ ταῦτα τῶν βιβλίων εὐρίσκεις; ἐν γωνίᾳ που τάχα τῶν ἱαλέμων τινὸς ποιητῶν κατορυρυγμένα, εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων μεστὰ, ἥ που ἐκ τῶν Φιλαίνιδος δέλτων, ἃς διὰ χειρὸς ἔχεις· σοῦ μέντοι καὶ τοῦ σοῦ στόματος ἄξια.

25. Ἐπεὶ δὲ τοῦ στόματος ἐμνήσθην, τί φαίης ἂν, εἰ σε ἡ γλῶττα ἐς δικαστήριον προκαλεσαμένη — θῶμεν γὰρ οὕτως — ἀδικήματος ἢ τὸ μετριώτατον ὕβρεως διώκοι λέγουσα, Ἐγὼ σε, ὦ ἀχάριστε, πένητα καὶ ἄπορον παραλαβοῦσα καὶ βίου δεόμενον τὰ μὲν πρῶτα ἐν τοῖς θεάτροις εὐδοκιμεῖν ἐποίησα, νῦν μὲν Νίνον, νῦν δὲ Μητίοχον, εἴτα μετὰ μικρὸν Ἀχιλλέα τιθεῖσα· μετὰ ταῦτα δὲ παῖδας συλλαβίζειν διδάσκοντα μακρῷ χρόνῳ ἔβοσκον· ἤδη δὲ καὶ τοὺς ἀλλοτρίους τούτους λόγους ὑποκρινόμενον σοφιστὴν εἶναι δοκεῖν ἐποίησα καὶ τὴν μηδὲν προσήκουσαν δόξαν περιῆψα. Τί τοίνυν τηλικού-

alias res sustinuerit in tua consuetudine a te perpetratas, quid attinet dicere? sed quum deprehendisset te pueri pocillatoris CEnopionis in genibus jacentem, quid putas? credidissetne tibi, te non esse talem, ipsum opus quum videret? Non; nisi caecus omnino fuit. Verum indicavit nempe sententiam suam, qui statim domo te ejiceret, et purgamina quaedam, ut aiunt, post excessum tuum circumferret.

22. Ergo Achaia quidem et omnis Italia tuorum plena est facinorum et partae inde famae. Ac fruaris, opto, ista gloria. Itaque ad eos qui mirantur quae nunc abs te fiunt Ephesi, illud equidem dico, quod est verissimum, admiraturos non fuisse, si priora tua nossent. Verum etiam novum quiddam hic, illud circa mulieres, addidicisti.

23. Nonne ergo tali homini examussim convenit, dic mihi, Apophrada vocari? Sed quid, per Jovem, etiam osculum nobis post istaec facinora postulabis offerre? hoc enim facis contumeliosissime, et illis maxime quibus minime oportebat, tuis sodalibus, quos satis erat illa sola oris tui mala exhaurire, nomina barbara, vocem asperam, nihil discretum, nihil ordinatum, a Musis aliena omnia, et quae his similia sunt: osculum autem te ferre insuper, absit, Depulsor malorum! Natricem aut viperam osculari potius est. Morsus hic periculum, et dolor, quem advocatus depellit medicus: a tuo vero osculo et isto veneno quis ad templa accedat vel altaria? quis deus amplius precantem exaudiat? quot aspersionibus, quot fluminibus opus erit?

24. Ac talis ipse quum esses, ridebas alios de nominibus ac verbis, facinora talia ac tanta perpetrans. Verum ego si nescissem Apophrada, pudore afficerer potius; tantum abest ut me usum eo nomine negem: at te nemo nostrum adhuc accusavit, quum foetidiloquos diceres, et morefuitiles, et vocimetiri, et Athenurio, et floripotentem esse, et σφενδικίζειν, et χειροβλημᾶσθαι. Male te malum hominem dicendi arbiter Mercurius ipsis tuis cum verbis conterat! Ubi enim librorum ista invenis? in angulo forte miserrimorum poetarum cujusdam defossa, situs et aranearum plena, aut forte de Philaenidis tabulis, quas prae manu habes; te tamen ac tuo ore dignissima.

25. Quum vero in mentionem oris incidi, quid dicas, si tecum in jus vocato lingua (ita enim ponamus) injuriæ, aut minimum contumeliæ agat, dicens: Ego te, ingrate, pauperem et inopem omnium quum accepiissem, et victus indigum, primo in theatris ut floreres effeci, quae modo Ninum te, modo Metiochum, et paullo deinde post Achillem constituerim: postea syllabas colligere docentem pueros diu alui. Jam vero, alienas illas agentem orationes, sophistam videri effeci, gloriamque tibi, quae nihil ad te pertineat, conciliavi. Quid igitur tantum habes quod mihi objicias, quod

Καὶ γὰρ
Σὺ δὲ
πλατύνω
τὴν γνώμην
ταῖς κα-
τὰ τὸν Οὐ-
ρανὸν
Εἰτά σ-
ὲς τὸν

τον ἔχων ἐγκαλεῖν τοιαῦτά με διατίθης καὶ ἐπιτάττεις ἐπιτάγματα αἰσχίστα καὶ ὑπουργίας καταπτύστους; οὐχ ἱκανά μοι τὰ ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἔργα, ψεύδεσθαι καὶ ἐπι-
ορκεῖν καὶ τοὺς τοσοῦτους ὕθλους καὶ λήρους διαντλεῖν, μᾶλλον δὲ τὸν βόρβορον τῶν λόγων ἐκείνων ἐμεῖν; ἀλλ' οὐδὲ νυκτὸς τὴν κακοδαίμονα σχολὴν ἄγειν ἔξῃς, ἀλλὰ μόνῃ σοι πάντα ποιῶ καὶ πατοῦμαι καὶ μιαινόμαι, καὶ ἀντὶ γλώττης ὅσα καὶ χειρὶ χρῆσθαι διέγνωκας καὶ ὥσπερ ἄλλοτρίαν ὑβρίζεις καὶ ἐπικλύζεις τοσοῦτοις κακοῖς. Λαλεῖν μοι ἔργον ἐστὶ μόνον, τὰ δὲ τοιαῦτα ποιεῖν καὶ πάσχειν ἄλλοις μέρεσι προστέτακται. Ὡς ὠφελε καὶ μέ-
τις ὥσπερ τὴν τῆς Φιλομήλας ἐκτεμεῖν. Μαχαριώτε-
ραι γοῦν μου αἱ γλώτται τῶν τὰ τέκνα κατεδηδοκό-
των.

26. Πρὸς θεῶν, ἣν λέγῃ ταῦτα ἡ γλῶττα ἰδίαν αὐτῇ φωνὴν λαβοῦσα καὶ τὸν πῶγωνα συνήγορον ἐπι-
καλεσαμένη, τί ἂν ἀποκρίναιο αὐτῇ; ἐκεῖνα δὴλον ὅτι ἂ καὶ πρὸς τὸν Γλαῦκον ἐναγχος εἴρηται σοι ἐπὶ πεπρα-
γμένῳ ἤδη τῷ ἔργῳ αἰτιώμενον, ὡς ἐπὶ τούτῳ ἐνδοξος ἐν βραχεῖ καὶ γνώριμος ἅπασι γεγένησαι, πόθεν ἂν οὕτω περιβόητος ἐπὶ τοῖς λόγοις γενόμενος; ἀγαπητὸν δὲ ὁπωσοῦν κλεινὸν καὶ ὀνομαστὸν εἶναι. Εἴτα κατα-
ριθμήσεις αὐτῇ τὰς πολλὰς σου προσηγορίας, ὁπόσας κατὰ ἔθνη προσεῖληφας. Ὁ καὶ θαυμάζω, ὅτι τὴν μὲν ἀποφράδα ἐδυσχέρανας ἀκούσας, ἐπ' ἐκείνοις δὲ τοῖς ὀνόμασιν οὐκ ἠγανάκτεις,

27. ἐν Συρίᾳ μὲν ροδοδάφνη κληθεῖς, ἐφ' ᾧ δὲ, νῆ-
τὴν Ἀθηνᾶν, αἰσχύνομαι διηγείσθαι· ὥστε τό γ' ἐπ' ἐμοὶ ἀσάφες ἔτι ἔστω· ἐν Παλαιστίνῃ δὲ φραγμὸς ἐς τὰς ἀκάνθας τοῦ πῶγματος, οἶμαι, ὅτι ἐνυττε μεταξὺ· ἔτι γὰρ ἔξυρες αὐτόν· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ συνάγχῃ, πρόδη-
λον τοῦτο· μικροῦ γοῦν φασιν ἀποπνιγῆναι σε ναύτῃ τινὶ τῶν τριαρμένων ἐντυχόντα, ὃς ἐμπεσὼν ἀπέφραξέ σοι τὸ στόμα. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ βέλτιστοι αἰνιγμα-
τῶδες οὐδὲν, ἀλλὰ γράμματος ἐνὸς προσθήκη τιμήσαν-
τές σε Ἀτίμαρχον ὠνόμαζον· ἔδει γὰρ κακέινου τι πε-
ριττότερον προσεῖναι σοι. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ, βαβαί, ἡρωϊκὸν ἐκεῖνο ἐπεκλήθης ὁ Κύκλωψ, ἐπειδὴ ποτε καὶ πρὸς ἀρχαίαν διασκευὴν παρ' αὐτὰ τὰ τοῦ Ὀμήρου ῥαψωδῆσαι καὶ σὺ τὴν αἰσχρουργίαν ἐπεθύμησας. Καὶ αὐτὸς μὲν ἔκεισο μεθύων· ἤδη κισσύβιον ἔχων ἐν τῇ χειρὶ βινητιῶν Πολύφημος, νεανίας δὲ ὑπόμισθος ὀρθὸν ἔχων τὸν μοχλὸν εὖ μάλα ἠκονημένον ἐπὶ σὲ Ὀδυσσεύς τις ἐπῆει ὡς ἐκκόψων τὸν ὀφθαλμόν·

κακέινου μὲν ἄμαρτε, παρὰ δὲ οἱ ἐτράπετ' ἔγχος,
αἰχμὴ δ' ἐξεσύθη παρὰ νεῖατον ἀνδρεῶνα.

Καὶ γὰρ οὐδὲν ἄτοπον ὑπὲρ σοῦ λέγοντα ψυχρολογεῖν. Σὺ δὲ ὁ Κύκλωψ ἀναπετάσας τὸ στόμα καὶ ὡς ἐνὶ πλατύτατον κεχηγὼς ἠνεῖχου τυφλούμενος ὑπ' αὐτοῦ τὴν γνάθον, μᾶλλον δὲ ὥσπερ· ἡ Χάρυβδις αὐτοῖς ναύ-
ταις καὶ πηδαλίοις καὶ ἱστίοις ὄλον ζητῶν καταπιεῖν τὸν Οὐτίν. Καὶ ταῦτα ἐώρων καὶ ἄλλοι παρόντες. Εἴτά σοι ἐς τὴν ὑστεραίαν μία ἦν ἀπολογία ἡ μέθη καὶ ἐς τὸν ἄκρατον ἐνέφευγες.

ita mecum agis, et imperia mihi imperas spurcissima, ac despuenda ministeria? nonne satis mihi erant diurna illa opera, mentiri, pejerare, tot nugas et deliramenta exhaurire, vel potius cœnum orationum illarum vomere? At tu neque noctibus infelicem me otiosam esse pateris: sed sola tibi facio omnia, et conculcor, et polluor. Et pro eo quod ut lingua debebas, ut manu uti me decrevisti; meque tanquam alienam contumeliose tractas, et tot malis obruis. Loqui primum opus unicum est: ista vero talia et facere ac pati aliis membris a natura injunctum est. Itaque utinam me quoque aliquis, ut illam Philomelæ, exsecet! Beatiores enim me sunt linguæ eorum qui suos ipsi pueros devorant.

26. Per deos! ista si dicat suum sibi sermonem nacta lingua, et advocatam sibi asciscat barbam tuam, quid illi respondeas? Illa nempe, quæ etiam ad Glaucum nuper a te dicta sunt, de perpetrato jam facinore expostulantem, te hac ipsa re nobilem brevi tempore et conspicuum omnibus factum: unde enim tantum celebritatis dicendo consecutus esses? optabile est autem quacumque demum ratione celebrem esse atque nobilem. Tum enumerabis illi multas illas tuas appellationes, quas per gentes accepisti. Qua in re miror, te Apophrade audita indignatum esse, illis autem nominibus non fuisse offensus:

27. in Syria Rhododaphne vocatus; qua vero causa, ita me Pallas amet! enarrare pudet; itaque, quantum ad me, obscurum porro sit: in Palæstina vero Sepes, propter barbæ spinas arbitror, quæ interea pungeret; tum enim adhuc eam radebas: in Ægypto Angina, quod manifestum est; parum enim abfuisse aiunt quin suffocare, quum in nau-
tam quendam, de iis qui trium velorum naves habent, incidisses, qui irruens ipsum tibi os obturaverit. Athenienses quidem, viri optimi, nulla circuitione usi, sed unius te literæ additione honorantes, Atimarchum [*principem infamium*] appellabant: oportebat enim illo etiam amplius quiddam tibi accedere. In Italia autem vah! heroicum illud cognomen adeptus es, Cyclops, quum supra veterem illum apparatus, ad Homericæ tu fabulæ imitationem peragere impuritatem velles. Atque ipse quidem jacebas ebrius jam, poculum manu tenens, libidinans Polyphemus: adolescens vero mercede conductus, rectum gestans vectem probe acutum, te velut Ulysses aliquis invasit, ut exterebra-
turus oculum:

Hinc at aberravit: aliorum vertitur hasta,
cuspiisque extremas ad menti elabitur oras.

Neque enim absurdum est, de te qui dicat, frigide dicere. Tu vero Cyclops, aperto ore et quam poteras latissime hians, buccas tibi ab illo excæcari patiebaris, vel potius ut Charybdis, ipsis cum nautis et gubernaculis ac velis totum gluttire Utin cupiens. Atque hæc alii quoque videbant præsentibus. Deinde postridie illius diei sola tibi pro defensione erat ebrietas, confugiebasque ad merum.

28. Τοιούτοις δὴ καὶ τοσούτοις ὀνόμασι πλουτῶν
αἰσχυρὴν τὴν ἀποφράδα; Πρὸς θεῶν εἶπέ μοι, τί πάσχεις,
ἐπειδὴν κάκεινα λέγωσιν οἱ πολλοὶ, λεσβιάζειν σε
καὶ φοινικίζειν; ἄρα καὶ ταῦτα ὥσπερ τὴν ἀποφράδα
ἀγνοεῖς καὶ οἶει τάχα που ἐπαινέσθαι πρὸς αὐτῶν; ἢ
ταῦτα μὲν διὰ τὸ σύντροφον οἶσθα, τὴν ἀποφράδα δὲ
ὡς ἀγνώτα μόνην ἀτιμάζεις καὶ ἀποκλείεις τοῦ κατα-
λόγου τῶν ὀνομάτων; Τοιγαροῦν οὐ μεμπτὰς ἡμῖν τί-
νεις τὰς δίκας, ἀλλὰ μέχρι καὶ τῆς γυναικωνίτιδος πε-
ριβόητος εἶ. Πρῶν γοῦν ἐπειδὴ τινα γάμον ἐν Κυζίκῳ
μυᾶσθαι ἐτόλμησας, εὖ μάλα ἐκπεπυσμένη πάντα ἡ
βελτίστη ἐκείνη γυνή, Οὐκ ἂν προσείμην, ἔφη, ἄνδρα
καὶ αὐτὸν ἀνδρὸς δεόμενον.

29. Εἴτα ἐν τοιούτοις ὄντι σοι ὀνομάτων μέλει καὶ
γελᾷς καὶ τῶν ἄλλων καταπτύεις; εἰκότως· οὐ γὰρ ἂν
ἅπαντες ὁμοίᾳ σοι λέγειν δυναίμεθα. Πόθεν; τίς οὕτως
ἐν λόγοις μεγαλότολμος, ὥς ἐπὶ μὲν τοὺς τρεῖς μοιχοὺς
ἀντὶ ξίφους τρίαῖναν αἰτεῖν; τὸν δὲ Θεόπομπον ἐπὶ τῷ
Τρικαρᾶνῳ κρίνοντα φάναι τριγλώχινι λόγῳ καθηρηκέ-
ναι αὐτὸν τὰς προϋχούσας πόλεις; καὶ πάλιν, ἐκτρία-
νῶσαι αὐτὸν τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶναι Κέρβερον ἐν τοῖς
λόγοις; πρῶν γὰρ καὶ λύχνον ἄψας ἐζήτει ἀδελφόν
τινα, οἶμαι, ἀπολωλότα· καὶ ἄλλα μυρία, ὧν οὐδὲ
μεμνήσθαι ἄξιον, ἢ μόνου ἐκείνου, ὅπερ οἱ ἀκούσαντες
ἀπειμνημόνευον. Πλούσιός τις, οἶμαι, καὶ δύο πένητες
ἦσαν ἐχθροί· εἴτα μεταξὺ περὶ τοῦ πλουσίου λέγων,
Ἀπέκτεινεν, ἔφη, θάτερον τῶν πενήτων. Γελασάντων
δὲ, ὥς τὸ εἶδος, τῶν παρόντων, ἐπανορθούμενος δὴ σὺ
καὶ ἀνατιθέμενος τὸ διημαρτημένον, Οὐ μὲν οὖν, ἔφη,
ἀλλὰ ἄτερον αὐτῶν ἀπέκτεινεν. Ἐὼ τὰ ἀρχαῖα, τὸ
τριῶν μηνῶν καὶ τὸ ἀνηνεμία καὶ τὸ πέταμαι καὶ τὸ
ἐκχύνειν καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τοῖς σοῖς λόγοις ἐπανθεῖ.

30. Ἄ μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς πενίας ἐλαυνόμενος ποιεῖς,
Ἀδράστεια φίλη, οὐκ ἂν τι νειδίσαιμι. Συγγνωστὰ
γοῦν, εἴ τις λιμῷ πιεζόμενος παρακαταθήκας παρ'
ἀνδρὸς πολίτου λαβὼν εἴτα ἐπιώρκησεν ἢ μὴν μὴ πα-
ρειληφέναι, ἢ εἴ τις ἀναισχύντως αἰτεῖ, μᾶλλον δὲ
προσαιτεῖ καὶ λωποδυτεῖ καὶ τελωνεῖ. Οὐ δὲ λέγω
ταῦτα· φθόνος γὰρ οὐδεὶς ἐξ ἅπαντος ἀμύνεσθαι τὴν
ἀπορίαν. Ἐκεῖνο δὲ οὐκέτι φορητὸν, πένητά σε ὄντα
ἐς μόνας τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ἐκχεῖν τὰ ἐκ τῆς ἀναισχυ-
ρίας περιγιγνόμενα. Πλὴν εἴ γέ τι καὶ ἐπαινέσαι μοι
δώσεις, πάνυ ἀστείως ὑπὸ σοῦ πεπραγμένον, ὅποτε τοῦ
Τισίου τὴν τέχνην οἶσθα, ὥς τὸ δισκόρακος ἔργον αὐτὸς
ἐποίησας ἐξαργπάσας τοῦ ἀνοήτου ἐκείνου πρεσβύτου
χρυσοὺς τριάκοντα, ὃ δὲ διὰ τὸν Τισίαν ἀντὶ τοῦ βί-
βλιου πεντήκοντα καὶ ἐπτακοσίας ἐξέτισε κατασοφισθεῖς.

31. Πολλὰ ἔτι ἔχων εἰπεῖν τὰ μὲν ἄλλα ἐκὼν ἀφήμι
σοι, ἐκεῖνο δὲ μόνον προσλέγω, πράττε μὲν ταῦτα ὅπως
σοι φίλον καὶ μὴ παύσαιτο τὰ τοιαῦτα ἐς ἑαυτὸν παροι-
νῶν, ἐκεῖνο δὲ μηκέτι, ἀπαγε· οὐ γὰρ ὅσιον ἐπὶ τὴν
αὐτὴν ἐστίαν τοὺς ταῦτα διατιθέντας καλεῖν καὶ φιλο-
τησίας προπίνειν καὶ ὄψων τῶν αὐτῶν ἄπτεσθαι. Ἀλλὰ
μηδὲ ἐκεῖνο ἔστω τὸ ἐπὶ τοῖς λόγοις, φιλήματα, καὶ

28. His ergo talibus ac tantis quum nominibus abundes,
Apophradis te pudet? Per deos dic mihi, quid tibi est
animi, quum etiam illa vulgus ait, Lesbio te et Phœnicio
morbo laborare? numquid ista quoque, ut Apophrada, igno-
ras, et putas forte illis te laudari? an ista quidem, ut fami-
liaria tibi, nosti, Apophrada autem solam ut ignotam re-
spuis et tuorum catalogo nominum excludis? Nimirum non
leves nobis pœnas luis, sed ad gynæconitidem usque cele-
braris. Nuper enim quum nuptias quasdam Cyzici ambire
auderes, bene edocta de omnibus optima illa mulier, Non
admiserim, inquit, virum qui virum ipse quærat.

29. Deinde quum hic loci sint res tuæ, nomina curas,
et rides, et despis alios? Merito sane: neque enim, qualia
tu, dicere omnes possimus. Unde? quis ita audax in ver-
bis, ut contra tres mœchos pro gladio tridentem poscat? aut
ut Theopompum de Tricarano iudicans dicat tricuspide eum
oratione destruxisse eminentissimas urbes? et rursus, extri-
dentasse illum Græciam, et esse in dicendo Cerberum? nu-
per quidem etiam accensa lucerna quærebas fratrem quendam,
puto, perditum: et sexcenta alia, quorum neque meminis-
se operæ pretium est, præterquam istius solius, quod au-
ditores referebant. Dives aliquis, puto, et duo pauperes
inimici erant. Deinde, quum de divite diceres, Interfecit,
aiebas, θάτερον [alterum: *debebat* τὸν ἕτερον] pauperum.
Ridentibus autem, ut facile est ad credendum, qui aderant,
emendaturus peccatum tuum et repositurus in quo pecca-
tum erat, Non ita volebam, dicebas, sed eorum interfecit
ἄτερον. Omitto antiqua illa τριῶν μηνῶν [trium duorum-men-
sium] et ἀνηνεμία [*pro* νηνεμία, tranquillitas a ventis] et illud
πέταμαι [*pro* πέτομαι, *ἵπταμαι* volo] et ἐκχύνειν [*pro* ἐκχεῖν,
effundere], et quæ alia pulchra tuis in orationibus efflorescunt.

30. Quæ enim paupertate stimulante facis, illa ego, o
fave Adrastea! nemini exprobraverim. Ignoscendum certe,
si quis fame subactus depositum a cive acceptum, deinde
perjurio interposito abneget; aut si quis impudenter roget,
vel mendicet potius, et spoliet alios vestibibus, et telonium
humile exerceat. Non dico sane talia: nam nulla est invidia
paupertatem omni ope depellere. At illud jam ferri non
potest, pauperem te hominem in solas id genus libidines
effundere impudentiæ tuæ lucra. Verum si quid etiam
laudare mihi permittes, illud urbane admodum a te factum
est, quod, Tisiæ artem quum noris, bis-Coracis [*corvi*] opus
ipse secisti, triginta aureis illum imprudentem senem emun-
gens: at ille propter Tisiam pro libello quinquaginta et
septingentas drachmas astu circumventus exsolvit.

31. Multa quum dicenda adhuc habeam, reliqua tibi
remitto lubens; illud vero solum adjicio: age istæc ut lu-
bitum fuerit, neu desine ebrios in te ipsum furores exercere:
at istud ne amplius, apage: neque enim fas est ad eandem
mensam vocare qui ita se instituunt, et amicitia illis pocu-
lum propinare, et eosdem attingere cibos. Verum neque
illud fiat quod post sermones solet, oscula: eaque apud

ταῦτα πρὸς τοὺς οὐ πρὸ πολλοῦ ἀποφράδα σοι ἐργασα-
μένους τὸ στομα. Καπειόηπερ ἄπαξ φιλικῆς παραι-
νέσεως ἠρξάμην, κακεῖνα, εἰ δοκεῖ, ἄφελε, τὸ μύρω
χρίσθαι τὰς πολιὰς καὶ τὸ πιττοῦσθαι μόνᾳ ἐκεῖνα.
Εἰ μὲν γὰρ νόσος τις ἐπείγει, ἅπαν τὸ σῶμα θεραπευ-
τέον, εἰ δὲ μηδὲν νοσεῖς τοιοῦτον, τί σοι βούλεται καθαρὰ
καὶ λεῖα καὶ ὀλισθηρὰ ἐργάζεσθαι ἢ μηδὲ ὀρᾶσθαι θέ-
μις; Ἐκεῖνό σοι μόνον σοφὸν αἰ πολιὰ καὶ τὸ μηκέ-
τι μελαίνεσθαι, ὡς προκάλυμμα εἶεν τῆς βδελυρίας.
Φείδου δὴ αὐτῶν πρὸς Διὸς κἂν τούτῳ, καὶ μάλιστα
τοῦ πώγωνος αὐτοῦ, μηδὲ μιάνης ἔτι μηδὲ ὑβρίσης· εἰ
δὲ μὴ, ἐν νυκτὶ γε καὶ σὺν σκότῳ, τὸ δὲ μεθ' ἡμέραν,
ἅπαγε, κομιδῇ ἄγριον καὶ θηριῶδες.

32. Ὅρᾳς ὡς ἄμεινον ἦν σοι ἀκίνητον τὴν Καμάρι-
ναν ἔαν, μηδὲ καταγελᾶν τῆς ἀποφράδος, ἥ σοι ἀπο-
φράδα τὸν βίον ὅλον ἐργάσεται; ἥ ἔτι προσδεῖ τινος;
ὡς τό γε ἐμὸν οὐ ποτε ἐλλείψει. Οὐδέπω γοῦν οἶσθα
ὡς ὅλην τὴν ἄμαξαν ἐπεσπάσω, δέον, ὃ παιπάλημα
καὶ κίναδος, ὑποπτήσσειν, εἰ τις ἀνὴρ δασύς καὶ τοῦτο
δὴ τὸ ἀρχαῖον, μελάμπυγος δριμύ μόνον εἰς σὲ ἀπο-
βλέψειεν. Ἴσως ἤδη καὶ ταῦτα γελάσῃ τὸ παιπάλημα
καὶ τὸ κίναδος ὥσπερ τινὰ αἰνίγματα καὶ γρίφους ἀκού-
σας ἄγνωστα γάρ σοι τῶν σῶν ἔργων τὰ ὀνόματα. Ὅστε
ὥρα ἤδη καὶ ταῦτα συκοφαντεῖν, εἰ μὴ τριπλῇ καὶ τε-
τραπλῇ σοι ἡ ἀποφράς ἐκτέτικεν. Αἰτιῶ δ' οὖν σεαυ-
τὸν ἐπὶ πᾶσιν ὡς γὰρ ὁ καλὸς Εὐριπίδης λέγειν εἴθωεν,
ἀχαλίνων στομάτων καὶ ἀφροσύνης καὶ ἀνομίας τὸ τέ-
λος δυστυχία γίγνεται.

LXI.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ.

1. Εἴτα Ἀλέξανδρος μὲν ἐπεθύμησεν ἐν τῷ Κύδνῳ
λούσασθαι καλὸν τε καὶ διαυγῇ τὸν ποταμὸν ἰδὼν καὶ
ἀσφαλῶς βαθύν καὶ προσηνῶς ὀξύν καὶ νήξασθαι ἡδύν
καὶ θέρους ὥρα ψυχρὸν, ὥστε καὶ ἐπὶ προδήλῳ τῇ
νόσῳ, ἣν ἐνόσησεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκεῖ μοι οὐκ ἂν τοῦ
λουτροῦ ἀποσχέσθαι, οἶκον δὲ τις ἰδὼν μεγέθει μέγιστον
καὶ κάλλει κάλλιστον καὶ φωτὶ φαιδρότατον καὶ χρυσῷ
στιλπνότατον καὶ γραφαῖς ἀνθηρότατον οὐκ ἂν ἐπιθυ-
μήσειε λόγους ἐν αὐτῷ διαθέσθαι, εἰ τύχοι περὶ τού-
τους διατρέβων, καὶ ἐνευδοκιμῆσαι καὶ ἐλλαμπρύνασθαι
καὶ βοῆς ἐμπλῆσαι καὶ ὡς ἐνὶ μάλιστα καὶ αὐτὸς μέρος
τοῦ κάλλους αὐτοῦ γενέσθαι, ἀλλὰ περισκοπήσας ἀκρι-
βῶς καὶ θαυμάσας μόνον ἄπεισι κωφὸν αὐτὸν καὶ ἄλο-
γον καταλιπὼν μήτε προσειπὼν μήτε προσομιλήσας
ὥσπερ τις ἀναυδος ἢ φθόνῳ σιωπᾶν ἐγνωκώς;

2. Ἡράκλεις, ὡς οὐ φιλόκαλου τινὸς οὐδὲ περὶ τὰ
εὐμορφότατα ἐρωτικοῦ τὸ ἔργον, ἀγροικία δὲ πολλῇ
καὶ ἀπειροκαλία καὶ προσέτι γε ἀμουσία τῶν ἡδίστων
αὐτὸν ἀπαξιοῦν καὶ τῶν καλλίστων ἀποξινούν καὶ μὴ
συνιέναι ὡς οὐχ ὁ αὐτὸς περὶ τὰ θεάματα νόμος ἰδῶ-

illos, qui paullo ante ipsum tibi os ut Apophras [*obscenum*]
fieret effecere. Et quando semel amice te cohortari coepi,
etiam illa, si videtur, aufer, ut unguento ungas canos, ac
vellas ista sola. Si quis enim morbus urget, totum corpus
curandum est; sin tale nihil ægrotas, quid sibi vult quou
pura et lævia et lubrica facis, quæ nec videri fas est? Illud
solum in te sapiens, cani, et quod non amplius niger es:
itaque velum illi sint patere tuæ impuritatis. Parce sane
illis, per Jovem, vel hactenus, et inprimis barbæ ipsi, neu
amplius illam pollue, vel contumeliose tracta: sin minus,
noctu certe et in tenebris fac quæ facis; interdiu enim,
apage; nimis serum et belluinum est.

32. Vides quanto melius tibi fuisset non movisse Cama-
rinam, nec derisisse Apophrada, quæ tibi apophrada de-
testabilemque totam vitam reddet? aut deest forte adhuc ad
eam rem aliquid? quantum in me est, nunquam deficiet.
Nondum enim scis quam totum in te plastrum attraxeris,
qui debebas, o pollen, o vulpes, metu trepidare, si quis
vir hirsutus, et, ut veteres dicebant, nigro podice, vel tor-
vum te intueretur. Forte jam hæc etiam ridebis, quum
illud pollen et illud vulpes tanquam ænigmata quædam et
griphos audieris: incognita enim tibi sunt operum tuorum
nomina. Itaque hæc etiam opportunum est calumnieris,
nisi jam tripli aut quadrupli pœnas tibi dedit Apophras.
Tibi nimirum imputabis omnia: ut enim pulcher Euripides
dicere solebat, effrenis oris et stuporis et legum contemptus
solet esse finis infortunium.

LXI.

DE OEKO.

1. Ergo Alexander lavare in Cydno cupivit, quum pul-
chrum videret et pellucidum amnem, et sine periculo pro-
fundum, et blande celerem, et natatui jucundum, et æstatis
tempore frigidum; adeo ut videatur mihi ne præsentī qui-
dem morbi, quem inde nactus est, periculo a lavandi
voluptate revocari potuisse: cœcum autem aliquis conspi-
catus magnitudine ingentem, et specie pulcherrimum, et
luce multa hilarem, et fulgentem ab auro, et picturis flori-
dum ut qui maxime, non concupiscat orationem (si hæc
forte illius sit professio) in eo habere, et in illo probari, et
claritatem sibi in eo parare, et clamoribus eum implere, et
quantum licet ipse quoque pars illius pulchritudinis fieri? sed
perspectis cum cura omnibus, et admiratus modo, abeat,
surdum relinquens et orationis suæ expertem, neque allocu-
tus eum, nec sermone cum illo habito, ut mutus aliquis, aut
qui per invidiam tacere decreverit?

2. Quam non elegantis istuc, Hercules, neque amore pul-
cherrimorum capti fuerit, sed rusticitas multa, et stupor
quidam circa pulchra ipsasque insuper Musas, rebus jucun-
dissimis se indignum judicare, et alienum ostendere a rebus
pulcherrimis, neque intelligere, non eandem circa specta-

ταῖς τε καὶ πεπαιδευμένοις ἀνδράσιν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀπόχρη τὸ κοινὸν τοῦτο ἰδεῖν μόνον καὶ περιβλέψαι καὶ τῷ ὀφθαλμῷ περιενέγκειν καὶ πρὸς τὴν ὀροφὴν ἀνακῦψαι καὶ τὴν χεῖρα ἐπισεῖσαι καὶ καθ' ἡσυχίαν ἡσθῆναι δέει τοῦ μὴ ἂν δυνηθῆναι ἄξιόν τι τῶν βλέπομένων εἰπεῖν, ὅστις δὲ μετὰ παιδείας ὄρᾳ τὰ καλὰ, οὐκ ἂν, οἶμαι, ἀγαπήσειεν ὅψει μόνη καρπώσάμενος τὸ τερπνὸν οὐδ' ἂν ὑπομείναι ἄφωνος θεατῆς τοῦ κάλλους γενέσθαι, πειράσεται δὲ ὡς οἷόν τε καὶ ἐνδιατρίψαι καὶ λόγῳ ἀμείψασθαι τὴν θέαν.

3. Ἡ δὲ ἀμοιβὴ οὐκ ἔπαινος τοῦ οἴκου μόνον — τοῦτο μὲν γὰρ ἴσως ἐκείνῳ τῷ νησιώτῃ μεираκίῳ ἔπρεπε, τὴν Μενελάου οἰκίαν ὑπερεκπεπληχθαι καὶ πρὸς τὰ ἐν οὐρανῷ καλὰ τὸν ἑλέφαντα καὶ τὸν χρυσὸν αὐτῆς ἀπεικάζειν, ἅτε μηδὲν ἐν γῇ καλόν τι ἄλλο ἐορακότε — ἀλλὰ καὶ τὸ εἰπεῖν ἐν αὐτῇ καὶ τοὺς βελτίστους συγκαλέσαντα λόγων ἐπίδειξιν ποιήσασθαι μέρος τοῦ ἐπαίνου καὶ τοῦτο γένοιτο ἂν. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερήδιστον, οἶμαι, οἰκῶν ὁ κάλλιστος ἐς ὑποδοχὴν λόγων ἀναπεπταμένος καὶ ἐπαίνου καὶ εὐφημίας μεστός ὢν, ἡρέμα καὶ αὐτὸς ὥσπερ τὰ ἄντρα συνεπηγῶν καὶ τοῖς λεγομένοις παρακολουθῶν καὶ παρατείνων τὰ τελευταῖα τῆς φωνῆς καὶ τοῖς ὑστάτοις τῶν λόγων ἐμβραδύνων, μᾶλλον δὲ ὡς ἂν τις εὐμαθὲς ἀκροατῆς διαμνημονεύων τὰ εἰρημένα καὶ τὸν λέγοντα ἐπαινῶν καὶ ἀντίδοσιν οὐκ ἄμουσον ποιούμενος πρὸς αὐτὰ οἷόν τι πάσχουσι πρὸς τὰ αὐλήματα τῶν ποιμένων αἱ σκοπιαὶ ἐπαυλοῦσαι τῆς φωνῆς ἐπανιούσης κατὰ τὸ ἀντίτυπον καὶ πρὸς αὐτὴν ἀναστρεφούσης, οἱ δὲ ἰδιῶται νομίζουσι παρθένον τινὰ εἶναι τὴν ἀμειβομένην τοὺς ἄδοντας ἢ βοῶντας ἐν μέσοις που τοῖς κρηνοῖς κατοικοῦσαν καὶ λαλοῦσαν ἐκ τῶν πετρῶν ἐνδοθεν.

4. Ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ καὶ συνεξαίρεσθαι οἴκου πολυτελείᾳ ἢ τοῦ λέγοντος γνώμῃ καὶ πρὸς τοὺς λόγους ἐπεγεῖρεσθαι, καθάπερ τι καὶ ὑποβαλλούσης τῆς θέας· σχεδὸν γὰρ εἰσρεῖ τι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν καλόν, εἴτα πρὸς αὐτὸ κοσμήσασα ἐκπέμπει τοὺς λόγους. Ἡ τῷ μὲν Ἀχιλλεῖ πιστεύομεν, τὴν ὄψιν τῶν ὀπλων ἐπιτείνειν κατὰ τῶν Φρυγῶν τὴν ὀργήν, καὶ ἐπεὶ ἐνέδου αὐτὰ πειρώμενος, ἐπαρθῆναι καὶ πτερωθῆναι πρὸς τὴν τοῦ πολέμου ἐπιθυμίαν, λόγου δὲ σπουδὴν μὴ ἐπιτείνεσθαι πρὸς κάλλη χωρίων; καίτοι Σωκράτει μὲν ἀπέχρησε πλατάνου εὐφυῖα καὶ πόα εὐθαλῆς καὶ πηγὴ διαυγῆς μικρὸν ἀπὸ τοῦ Ἰλισσοῦ, κἀνταῦθα καθεζόμενος Φαίδρου τε τοῦ Μυρρινουσίου κατειρωνεύετο καὶ τὸν Αὐσίου τοῦ Κεφάλου λόγον διήλεγε καὶ τὰς Μούσας ἐκάλει καὶ ἐπίστευεν ἥξειν αὐτὰς ἐπὶ τὴν ἐρημίαν συνεπιληφομένας τῶν περὶ τοῦ ἔρωτος λόγων, καὶ οὐκ ἡσχύνετο γέρων ἄνθρωπος παρακαλῶν παρθένους συνεισομένας τὰ παιδερστικά. Ἐς δὲ οὕτω καλὸν χωρίον οὐκ ἂν οἴωμεθα καὶ ἀκλήτους αὐτὰς ἐλθεῖν;

5. Καὶ μὴν οὐ κατὰ γε σκιάν μόνην οὐδὲ κατὰ πλατάνου κάλλος ἢ ὑποδοχὴ, οὐδ' ἂν τὴν ἐπὶ τῷ

cula legem esse imperitis literarum, atque cruditis hominibus : quum illis sufficiat commune illud, videre solum et circumspicere et circumferre oculos et ad lacunar suspicere, et movere ab admiratione manum, et tacite oblectari, praemetu ne dignum quicquam iis quae spectantur proferre non valeant : qui vero eruditus pulchrarum rerum spectator est, non, puto, satis habeat oculis tantum fructum illius jucunditatis percipere, neque sustineat mutus pulchri spectator esse; sed tentabit quantum potest immorari spectaculo et oratione illud remunerari.

3. Remuneratio vero illa non laus modo conclavis : nam hoc forte insulanum illum adolescentulum decuerit, ut admiratione domus Menelai percellatur, et cum caelestium rerum pulchritudine ebur atque aurum illius comparet, ut qui nihil in terra pulchrum aliud viderit : sed ipsum illud, dicere in eo, et convocatis praestantissimis hominibus orationis facultatem ostendere, id ipsum, inquam, pars forte laudis fuerit. Ac res meo iudicio supra quam dici potest jucundissima, pulcherrimus oculus ad accipiendam orationem apertus, laude et faventium vocibus plenus, placide et ipse antrorum instar resonans, et subsequens quae dicuntur, et ultima vocis protendens, extremisque orationis immorans, vel potius ut docilis auditor memorans quae dicta sunt, laudansque dicentem, et aliquid non alienum a Musis ad illa reddens : quale quiddam excelsis rupibus accidit, quae tibiarum pastoriarum cantum resonant, redeunte per repercussionem voce et in se ipsam revertente; imperiti autem putant virginem quandam esse, quae canentibus respondeat clamantibusve, in mediis alicubi praeruptis habitantem, et intus loquentem e rupibus.

4. Mihi quidem efferri etiam cum pretioso conclavi videtur animus dicentis et ad orandum excitari, quasi subiciente aliquid spectaculo : fere enim per oculos pulchrum quiddam in ipsum etiam animum influit, quae exornata ad illud exemplum orationem deinde emittit. Nisi credimus Achilli quidem ab ipso conspectu armorum auctam esse iram contra Phryges, et quum tentandi causa illa induisset, elatum esse et quasi alatum ad belli cupiditatem; dicendi autem studium non intendi ad pulchritudines locorum. Verum Socrati satis ad hoc erat platanus bene nata, et herba florida, et fons pellucidus parum distans ab Ilisso. atque ibi assidens Phaedrum Myrrhinusium dissimulae sermonibus sapientiae lusit, et Lysiae Cephali filii orationem redarguit, et Musas vocavit, ratus in illud desertum venturas, adjuturasque illam de amore disputationem; nec putuit hominem senem vocare virgines, conscias sermonum futuras de puerorum amore. In tam pulchrum vero locum non putemus etiam invocatas illas venire?

5. Atqui non umbram modo habet aut platani pulchritudinem hoc deversorium, etiam si relicta ista ad illis

Ἰλισσῶ καταλιπὼν τὴν βασιλέως λέγης τὴν χρυσῆν· ἐκείνης μὲν γὰρ ἐν τῇ πολυτελείᾳ μόνῃ τὸ θαῦμα, τέχνη δὲ ἢ κάλλος ἢ τέρψις ἢ τὸ σύμμετρον ἢ τὸ εὐρυθμον οὐ συνείργαστο οὐδὲ κατεμέμικτο τῷ χρυσῷ, ἀλλ' ἦν βαρβαρικὸν τὸ θέαμα, πλοῦτος μόνον καὶ φθόνος τῶν ἰδόντων καὶ εὐδαιμονισμὸς τῶν ἔχόντων· ἔπαινος δὲ οὐδαμῶς προσῆν· οὐδὲ γὰρ ἔμελε τοῖς Ἀρσακίδαις τῶν καλῶν οὐδὲ πρὸς τὸ τερπνὸν ἐποιοῦντο τὰς ἐπιδείξεις οὐδ' ἐφρόντιζον εἰ ἐπαινέσονται οἱ θεαταί, ἀλλ' ὅπως ἐκπληγῇσονται· οὐ φιλόκαλοι γὰρ, ἀλλὰ φιλόπλουτοί εἰσιν οἱ βάρβαροι.

6. Τούτου δὲ τοῦ οἴκου τὸ κάλλος οὐ κατὰ βαρβαρικούς τινας ὀφθαλμούς οὐδὲ κατὰ Περσικὴν ἀλαζονείαν ἢ βασιλικὴν μεγαλαυχίαν οὐδὲ πένητος μόνον, ἀλλὰ εὐφυοῦς θεατοῦ δεόμενον καὶ ὅτῳ μὴ ἐν τῇ ὀφείῃ ἢ κρίσις, ἀλλὰ τις καὶ λογισμὸς ἐπακολουθεῖ τοῖς βλέπομένοις. Τὸ γὰρ τῆς τε ἡμέρας πρὸς τὸ κάλλιστον ἀποβλέπειν — κάλλιστον δὲ αὐτῆς καὶ ποθεινότατον ἢ ἀρχή — καὶ τὸν ἥλιον ὑπερκύψαντα εὐθὺς ὑποδέχεσθαι καὶ τοῦ φωτὸς ἐμπίπλασθαι ἐς κόρον ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν, καθ' ὃ καὶ τὰ ἱερὰ βλέποντα ἐποιοῦν οἱ παλαιοί, καὶ τὸ τοῦ μήκους πρὸς τὸ πλάτος καὶ ἀμφοῖν πρὸς τὸ ὕψος εὐρυθμον καὶ τῶν φωταγωγῶν τὸ ἐλεύθερον καὶ πρὸς ὥραν ἐκάστην εὖ ἔχον πῶς οὐχ ἡδέα ταῦτα πάντα καὶ ἐπαίνων ἄξια;

7. Ἐτι δὲ θαυμάσειεν ἂν τις καὶ τῆς ὀροφῆς ἐν τῷ εὐμόρφῳ τὸ ἀπέριττον καὶ τῷ εὐκόσμῳ τὸ ἀνεπίληπτον καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ ἐς τὸ εὐπρεπὲς σύμμετρον, ἀλλὰ μὴ περὶ τὰς χρεῖας ἐπίφθονον, ἀλλ' ὅποσον ἂν καὶ γυναῖκι σώφρονι καὶ καλῇ ἀρκέσει ἐπισημότερον ἐργάσασθαι τὸ κάλλος ἢ περὶ τῇ δειρῇ λεπτός τις ὄρμος ἢ περὶ τῷ δακτύλῳ σφενδόνῃ εὐφορος, ἢ ἐν τοῖν ὅτοις ἐλλόβια ἢ πόρπη τις ἢ ταινία τὸ ἄφετον τῆς κόμης συνδέουσα, τοσοῦτον τῇ εὐμορφίᾳ προστιθεῖσα ὅσον τῇ ἐσθῇτι ἢ πορφύρᾳ· αἱ δὲ γε ἑταῖραι, καὶ μάλιστα αἱ ἀμορφότεραι αὐτῶν, καὶ τὴν ἐσθῆτα ὅλην πορφυρεῖν καὶ τὴν δειρὴν χρυσῇν πεποιήναι τῷ πολυτελεῖ θηρώμεναι τὸ ἐπαγωγὸν καὶ τὸ ἐνδέον τῷ καλῷ προσθέσει τοῦ ἔξωθεν τερπνοῦ παραμυθούμεναι· ἡγοῦνται γὰρ καὶ τὴν ὠλένην αὐταῖς στιλπνοτέραν φανεῖσθαι συναπολάμπουσιν τῷ χρυσῷ καὶ τοῦ ποδὸς τὸ μὴ εὐπερίγραφον λήσειν ὑπὸ χρυσῷ σανδάλῳ καὶ τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἐρασμιώτερον γενήσεσθαι τῷ φεινοτάτῳ συνορώμενον. Ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν οὕτως· ἡ δὲ γε σώφρων οἰκία χρυσῷ μὲν τὰ ἀρκοῦντα καὶ μόνον τὰ ἀναγκαῖα προσχρῆται, τὸ δ' αὐτῆς κάλλος οὐκ ἂν αἰσχύνοντο, οἶμαι, καὶ γυμνὸν δεικνύουσα.

8. Καὶ τοίνυν ἡ τοῦδε τοῦ οἴκου ὀροφή, μᾶλλον δὲ κεφαλὴ εὐπρόσωπος μὲν καὶ καθ' ἑαυτὴν, τῷ χρυσῷ δὲ ἐς τοσοῦτον κεκόσμηται, ἐς ὅσον καὶ οὐρανὸς ἐν νυκτὶ ὑπὸ τῶν ἀστέρων ἐκ διαστήματος περιλαμπόμενος καὶ ἐκ διαλείμματος ἀνθῶν τῷ πυρί. Εἰ δὲ γε πῦρ ἦν τὸ πᾶν, οὐ καλὸς ἂν, ἀλλὰ φοβερός ἡμῖν ἔδοξεν. Ἴδοι δ' ἂν τις οὐδ' ἄργον ἐνταῦθα τὸν χρυσὸν οὐδὲ μόνου τοῦ

sum, illam Regis auream dicas : istius enim in solo pretio inerat miraculum ; ars vero, aut pulchritudo, aut delectatio, aut commensurata proportio, non una elaborata aut permixta auro erat, sed barbaricum erat spectaculum, divitiarum solum, quibus inviderent spectantes, beati possidentes judicarentur : laus autem inerat nusquam. Neque enim pulchra curabant Arsacidæ, neque ad delectationem hominum visui exponere sua solebant, neque curabant laudaturine essent spectatores, sed id solum, ut percellerentur : neque enim elegantiarum, sed divitiarum studiosi sunt barbari.

6. Hujus autem pulchritudo ceci non ad barbaricos oculos exacta est, neque ad Persicam superbiam, aut jactationem regiam ; neque pauperem solum, sed ingeniosum spectatorem postulat, cui non in solis oculis sit iudicium, sed ratiocinatio etiam aliqua consequatur visum. Quod enim diei partem pulcherrimam spectat (est autem pulcherrima et amabilissima pars ejus principium), et tollentem statim caput solem excipit ; quod valvis apertis luce ad satietatem repletur, quo positu templa etiam faciebant antiqui ; quod longitudo latitudini et ambabus altitudo decora proportionem respondet ; quod fenestræ sunt liberæ et ad unamquamque partem anni recte dispositæ : qui non jueunda hæc omnia et digna laudibus ?

7. Insuper admiretur aliquis, quod in formoso lacunari nihil superfluum, in ornato nihil quod reprehendi possit, illa auri decora et commensurata distinctio, nihil habens in usu invidiosum ; sed quantum etiam in muliere pudica et pulchra ad formam insigniorem reddendam sufficiat, aut tenue circa collum monile, aut in digito anulus habilis, aut inaures in auribus, aut fibula quædam, aut cohibens comam fluctuantem tænia, quæ tantum addat formæ quantum vesti purpura : at meretrices, præsertim si qua est deformior, et vestem totam purpuream, et collum sibi faciunt aureum, ipso pretio venantes illecebras, et quod pulchritudini deest, extra apponendis quæ aliquam suavitatem habeant solantes. Putant enim et brachium sibi candidius visum iri, aurum si una refulgeat ; et pes quod minus circumscripte formosus est, illud occultatum iri sub aureo sandalio ; ipsam denique faciem visum iri amabiliorem, si una cum eo, quod splendidissimum est, aspiciatur. Atque istæ quidem hoc modo : verum modesta domus auro, quantum satis est, et ad necessaria tantum utitur ; suam vero pulchritudinem non erubescat, puto, etiam nudam ostendere.

8. Igitur lacunar ceci hujus, vel caput potius, formosum quidem per se quoque, auro eatenus ornatum est, quatenus etiam cælum noctu a stellis per intervalla collustratum, et ignibus per interstitia quædam a se remotis floret. Si vero totum esset ignis, non pulchrum nobis, sed terribile videretur. Videat autem hic aliquis neque otiosum aurum, neque solius delectationis causa reliquo ornatui aspersum ;

τέρποντος ἔνεκα τῷ λοιπῷ κόσμῳ συνεσπαρμένον, ἀλλὰ καὶ αὐγὴν τινα ἡδεῖαν ἀπολάμπει καὶ τὸν οἶκον ὅλον ἐπιχρῶννυσι τῷ ἐρυθρήματι· ὁπότεν γὰρ τὸ φῶς προσπεσὸν ἐφάπτηται καὶ ἀναμιχθῇ τῷ χρυσῷ, κοινόν τι ἀπαστράπτουσι καὶ διπλάσιαν τοῦ ἐρυθρήματος ἐκφάνουσι τὴν αἰθρίαν.

9. Τὰ μὲν δὴ ὑψηλὰ καὶ κορυφαῖα τοῦ οἴκου τοιάδε, Ὅμηρου τινὸς δεόμενα ἐπαινέτου, ἵνα αὐτὸν ἢ ὑψώροφον ὡς τὸν Ἑλένης θάλαμον ἢ αἰγλήεντα ὡς τὸν Ὀλύμπου εἴποι· τὸν δὲ ἄλλον κόσμον καὶ τὰ τῶν τοίχων γράμματα καὶ τῶν χρωμάτων τὰ κάλλη καὶ τὸ ἐναργὲς ἐκάστου καὶ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ ἀληθὲς ἔαρος ὄψει καὶ λειμῶνι δὲ εὐανθεῖ καλῶς ἂν ἔχοι παραβαλεῖν· πλὴν παρ' ὅσον μὲν ἐκείνα ἀπανθεῖ καὶ μαραίνεται καὶ ἀλλάττεται καὶ ἀποβάλλει τὸ κάλλος, τοῦτ' δὲ τὸ ἔαρ αἰθρῶν καὶ λειμῶν ἀμάραντος καὶ τὸ ἄνθος ἀθάνατον ἄτε μόνης τῆς ὄψεως ἐφαπτομένης καὶ δρεπομένης τὸ ἡδὺ τῶν βλεπομένων.

10. Τὰ δὴ τσαῦτα καὶ τοιαῦτα τίς οὐκ ἂν ἡσθεῖη βλέπων ἢ τίς οὐκ ἂν προθυμηθεῖη καὶ παρὰ τὴν δύναμιν ἐν αὐτοῖς λέγειν εἰδὼς αἰσχιστον ὃν ἀπολειφθῆναι τῶν ὀρωμένων; ἐπαγωγότατον γὰρ τι ἢ ὄψις τῶν καλῶν, οὐκ ἐπ' ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἵππος ἥδιον ἂν οἶμαι δράμοι κατὰ πρανοῦς πεδίου καὶ μαλακοῦ, προσηνῶς δεχομένου τὴν βάσιν καὶ ἡρέμα ὑπείκοντος τῷ ποδὶ καὶ μὴ ἀντιτυποῦντος τῇ δαλῇ· ἅπαντι γοῦν τότε χρῆται τῷ δρόμῳ καὶ ὅλον ἐπιδόους ἑαυτὸν τῷ τάχει ἀμιλλᾶται καὶ πρὸς τοῦ πεδίου τὸ κάλλος.

11. Ὁ δὲ ταῦς ἥρος ἀρχομένου πρὸς λειμῶνά τινα ἔλθων, ὁπότε καὶ τὰ ἄνθη πρόεισιν οὐ ποθεινότερα μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἀνθηρότερα καὶ τὰς βαφὰς καθαρώτερα, τότε καὶ οὗτος ἐκπετάσας τὰ πτερὰ καὶ ἀναδείξας τῷ ἡλίῳ καὶ τὴν οὐρὰν ἐπάρας καὶ πάντοθεν αὐτῷ περιστήσας ἐπιδείκνυται τὰ ἄνθη τὰ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔαρ τῶν πτερῶν ὥσπερ αὐτοῦ προκαλοῦντος τοῦ λειμῶνος ἐς τὴν ἀμιλλαν· ἐπιστρέφει γοῦν ἑαυτὸν καὶ περιάγει καὶ ἐμπομπεῖ τῷ κάλλει· ὅτε δὴ καὶ θαυμασιώτερος φαίνεται πρὸς τὴν αὐγὴν ἀλλαττομένων αὐτῷ τῶν χρωμάτων καὶ μεταβαίνοντων ἡρέμα καὶ πρὸς ἕτερον εὐμορφίας εἶδος τρεπομένων. Πάσχει δὲ αὐτὸ μάλιστα ἐπὶ τῶν κύκλων, οὓς ἐπ' ἄκροις ἔχει τοῖς πτεροῖς, ἱριδὸς τινος ἕκαστον περιθεούσης· ὁ γὰρ τέως χαλκὸς ἦν, τοῦτο ἐγκλίναντος ὀλίγον χρυσὸς ὤφθη, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ κυαναυγὲς, εἰ σκιασθεῖη, χλοαυγὲς ἐστίν· οὕτω μετακοσμεῖται πρὸς τὸ φῶς ἢ πτέρωσις.

12. Ὅτι μὲν γὰρ καὶ ἡ θάλαττα ἱκανὴ προκαλέσασθαι καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐπισπάσασθαι ἐν γαλήνῃ φανεῖσα, ἴστε, κἂν μὴ εἴπω· ὅτε, εἰ καὶ παντάπασιν ἡπειρώτης καὶ ἀπειρόπλους τις εἴη, πάντως ἂν ἐθελήσειε καὶ αὐτὸς ἐμβῆναι καὶ περιπλεῦσαι καὶ πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσπάσαι, καὶ μάλιστα εἰ βλέποι τὴν μὲν αὔραν κούφως ἐπουριάζουσαν τὴν ὀθόνην, τὴν δὲ ναῦν προσηνῶς τε καὶ λείως ἐπ' ἄκρων ἡρέμα διολισθάνουσιν τῶν κυμά-

verum splendore etiam jucundo quodam relucet, totique caeco rutilum colorem adjicit : quum enim incidens lumen attigit aurum, permistumque illi est, commune quiddam refulgent, ac duplicem ruboris serenitatem reddunt.

9. Excelsa ergo cœci et fastigio proxima talia sunt, Homero quodam laudatore indigentia, qui illum aut « alte fastigiatum », ut Helenæ thalamum, aut « splendidum, » ut Olympum, dicturus esset : ornatum vero reliquum, et picturas parietum, et colorum pulchritudines, et evidentiam uniuscujusque, accuratationemque, et veritatem, aspectui veris et prato florido comparare rectum fuerit : nisi quod ista deflorent, marcescuntque, et mutantur, ac pulchritudinem amittunt; hoc vero perpetuum ver, et nunquam marcescens pratum, et flos æternus, quem solus attingat visus et spectaculi illam suavitatem carpat.

10. Hæc igitur tanta ac talia quis non cum voluptate videat? aut quis non cupiat, etiam præter vires, inter hæc verba facere? qui sciat turpissimum esse non paria facere his quæ videmus. Est enim res illecebrarum plena pulchrarum rerum aspectus, non hominibus modo, sed equus etiam lubentius, puto, decurrat per pronum campum ac mollem, placide accipientem gressus, et molliter pedi cedentem, nec repellentem ungulas : omnibus enim tum utitur viribus ad currendum, totumque se celeritati impendit, eaque cum campi pulchritudine certat.

11. Ac pavo sub veris initia in pratum veniens, quum et flores prodeunt non desiderabiliores tantum, verum etiam, ut dicat aliquis, floridiores coloribusque purioribus; tunc ipse quoque passis pennis ac soli ostensis, elata cauda et in orbem circa se erecta, suos itidem flores exponit, suarumque ver pennarum, prato ipso velut ad certamen eum provocante. Convertit se itaque et circumagit, ei pulchritudinis suæ quandam velut pompam agit : ubi sane admirabilior etiam videtur, mutantibus subinde ad lucem coloribus ipsius et sensim in alios transeuntibus, atque in aliam se pulchritudinis speciem vertentibus. Maxime autem hoc ei accidit in illis orbibus, quos in extremis habet pennis, quorum unumquemque velut iris quædam circuit : quod enim modo æs erat, hoc, modice illo inclinante, aurum videtur; atque ille cæruleus ad solem splendor, si inumbretur, viridem lucem spargit : sic alium ornatum pennæ illius ad lucem induunt.

12. Quin ipsum etiam mare habere quo nos provocet et cupidine quadam, quum tranquillum cernitur, ad se trahat, vel me tacente nostis; quando, etiam si aliquis plane mediterraneus sit et navigandi imperitus, tamen et ipse conscendere navim velit, et circumnavigare, et multum discendere de terra, idque inprimis si videat ab aura secunda leniter inflari vela, navim autem placido lenique motu per summos quiete labi fluctus.

13. Καὶ τοίνυν καὶ τοῦδε τοῦ οἴκου τὸ κάλλος ἱκανὸν καὶ παρορμῆσαι ἐς λόγους καὶ λέγοντα ἐπεγεῖραι καὶ πάντα τρόπον εὐδοκιμῆσαι παρασκευάσαι. Ἐγὼ μὲν δὴ τούτοις πείθομαι καὶ ἤδη πέπεισμαι καὶ ἐς τὸν οἶκον ἐπὶ λόγοις παρελήλυθα ὥσπερ ἀπὸ Ἰυγγοῦ ἢ Σειρῆνος τῷ κάλλει ἐλκόμενος, ἐλπίδα οὐ μικρὰν ἔχων, εἰ καὶ τέως ἡμῖν ἄμορφοι ἦσαν οἱ λόγοι, καλοὺς αὐτοὺς φανεῖσθαι καθάπερ ἐσθλῆτι καλῇ κεκοσμημένους.

14. Ἐτερος δέ τις οὐκ ἀγεννῆς λόγος, ἀλλὰ καὶ πάνυ γενναῖος, ὥς φησι, καὶ μεταξύ μου λέγοντος ὑπέκρουε καὶ διακόπτειν ἐπειρᾶτο τὴν ῥῆσιν καὶ ἐπειδὴ πέπαυμαι, οὐκ ἀληθῆ ταῦτα λέγειν φησὶ με, ἀλλὰ θαυμάζειν, εἰ φάσκοιμι ἐπιτηδειότερον εἶναι πρὸς λόγων ἐπίδειξιν οἴκου κάλλος γραφῇ καὶ χρυσοῦ κεκοσμημένον· αὐτὸ γὰρ που τούναντίον ἀποβαίνειν. Μᾶλλον δέ, εἰ δοκεῖ, αὐτὸς παρελθὼν ὁ λόγος ὑπὲρ ἑαυτοῦ καθάπερ ἐν δικασταῖς ὑμῖν εἰπάτω, ὅπη λυσιτελέστερον ἡγεῖται τῷ λέγοντι εὐτέλειαν οἴκου καὶ ἀμορφίαν. Ἐμοῦ μὲν ἀκηκόατε ἤδη λέγοντος, ὥστε οὐδὲν δέομαι δις περὶ τῶν αὐτῶν εἰπεῖν, ὁ δὲ παρελθὼν ἤδη λεγέτω, καὶ γὰρ σιωπήσομαι καὶ πρὸς ὀλίγον αὐτῷ μεταστήσομαι.

15. Ἄνδρες τοίνυν δικασταί, φησὶν ὁ λόγος, ὁ μὲν προειπὼν ῥήτωρ πολλὰ καὶ μεγάλα τόνδε τὸν οἶκον ἐπῆνεσε καὶ τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ ἐκόσμησεν, ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω φόγον αὐτοῦ διεξελεύσεσθαι, ὥστε καὶ τὰ ὑπ' ἐκείνου παραλελειμμένα προσθήσειν μοι δοκῶ· ὅσω γὰρ ἂν ὑμῖν καλλίων φαίνεται, τοσῶδε ὑπεναντίος τῇ τοῦ λέγοντος χρεῖα δειχθήσεται. Καὶ πρῶτόν γε ἐπειδὴ γυναικῶν καὶ κόσμου καὶ χρυσοῦ ἐκεῖνος ἐμνημόνευσε, καί μοι ἐπιτρέψατε χρήσασθαι τῷ παραδείγματι· φημί γὰρ οὐν καὶ γυναιξὶ καλαῖς οὐχ ὅπως συλλαμβάνειν ἐς τὸ εὐμορφότερον, ἀλλὰ καὶ ἐναντιοῦσθαι τὸν κόσμον τὸν πολλόν, ὁπότεν τῶν ἐντυγχανόντων ἕκαστος ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν λίθων τῶν πολυτελέων ἐκπλαγεῖς ἀντὶ τοῦ ἐπαινέειν ἢ χροᾶν ἢ βλέμμα ἢ δειρὴν ἢ πῆχυν ἢ δάκτυλον, ὁ δὲ ταῦτ' ἀφείς ἐς τὴν σαρδὼν ἢ τὸν σμάραγδον ἢ τὸν ὄρυον ἢ τὸ ψέλιον ἀποβλέπη, ὥστε ἀχθοίτο ἂν εἰκότως παρορωμένη διὰ τὸν κόσμον, οὐκ ἀγόντων σχολὴν ἐπαινέειν αὐτὴν τῶν θεατῶν, ἀλλὰ πάρεργον αὐτῆς ποιουμένων τὴν θέαν.

16. Ὅπερ ἀνάγκη, οἶμαι, παθεῖν καὶ τὸν ἐν οὕτω καλοῖς ἔργοις λόγους δεικνύοντα· λανθάνει γὰρ ἐν τῷ μεγέθει τῶν καλῶν τὸ λεχθὲν καὶ ἀμαυροῦται καὶ συνσπάζεται, καθάπερ εἰ λύχνον τις εἰς πυρκαϊᾶν μεγάλην φέρων ἐμβάλλοι ἢ μύρμηκα ἐπ' ἐλέφαντος ἢ καμήλου δεικνύοι. Τοῦτο γοῦν φυλακτέον τῷ λέγοντι. Καὶ προσέτι μὴν καὶ τὴν φωνὴν αὐτὴν ἐπιταράττεται ἐν οὕτως εὐφώνῳ καὶ ἡχῇ οἴκῳ λέγων· ἀντιφθέγγεται γὰρ καὶ ἀντιφωνεῖ καὶ ἀντιλέγει, μᾶλλον δὲ ἐπικαλύπτει τὴν βοήν, ὅσον τι καὶ σάλπιγξ ὁρᾷ τὸν αὐλόν, εἰ συναυλοῖεν, ἢ τοὺς κελευστὰς ἢ θάλαττα, ὁπότεν πρὸς κύματος ἤχον ἐπάδειν τῇ εἰρεσίᾳ θέλωσιν· ἐπιχρατεῖ γὰρ ἡ μεγαλοφωνία καὶ κατασιωπᾷ τὸ ἦττον.

17. Καὶ μὴν καχεῖνο, ὅπερ ἔφη ὁ ἀντίδικος, ὥς ἄρα

13. Itaque hujus etiam pulchritudo cœci apta est quæ impellat ad dicendum, et dicentem excitet, et plausum illi omni ratione paret. Equidem his ipsis moveor, imo jam sum motus, et in cœcum dicendi causa deveni, tanquam ab iynge quadam aut Sirene tractus a pulchritudine, spe non parva fretus, etiamsi ad hunc diem informis nostra fuit oratio, pulchram visum iri, velut veste honesta ornatam.

14. Verum enim vero alia quædam non ignava oratio, sed generosa, ut videri vult, quum inter dicendum me interpellavit et abrumpere dictionem conata est, tum postquam desii, non vera ait me dixisse, sed mirari se, si aptiorem esse ad edenda eloquentiæ specimina dicam pulchritudinem cœci pictura et auro ornatam : fere enim contrarium plane evenire. Quin, si videtur, ipsa in medium progressa oratio pro se apud vos, tanquam judices, dicat, quare commodiorem esse putet dicenti vilitatem cœci atque deformitatem. Me quidem orantem jam audistis; ergo non opus est bis me de eadem re verba facere : ista vero jam progressa in medium dicat, ac tacebo interim ego et paullum illi decedam.

15. Sic igitur oratio : Qui modo dixit rhetor, judices, multis et magno opere laudavit hunc cœcum, suaque illum oratione ornavit; ego vero tantum abest ut reprehensionem illius velim dicere, ut etiam prætermissa ab illo additurus mihi videar : quo enim ille vobis pulchrior videbitur, tanto magis contrarius dicentis usui ostendetur. Ac primum, quandoquidem mulierum et mundi et auri mentionem iste fecit, etiam mihi, ut ea similitudine utar, permittite. Aio enim ego mulieribus quoque pulchris non modo nihil ad hoc, ut formosiores videantur, conferre, sed contrarium etiam esse mundum copiosum, quum videntium unusquisque auro illo et lapidibus pretiosis percussus, pro eo quod laudare debebat aut colorem, aut oculorum conjectum, aut collum, aut brachium, aut digitum; relictis hisce ad Sardam aut smaragdum, aut monile, aut armillam respicit; adeo ut illa habeat quod indigne ferat, se propter mundum prætervideri, non habentibus otium ad ipsam laudandam spectatoribus, sed obiter tantum se respicientibus.

16. Quod quidem necessario accidere arbitror etiam illi, qui inter opera adeo pulchra dicendi facultatem velit ostendere. Delitescit enim quicquid dicitur in magna vi rerum pulchrarum, et obscuratur, atque una abripitur, ac si quis lucernam magnum in incendium injiciat, aut formicam in elephanto vel camelo ostendat. Hoc ergo cavendum dicenti. Ad hæc vox etiam ipsa confunditur in vocali adeo et sonoro cœco dicentis : resonat enim, et reclamationem, et contra dicit, aut potius occultat clamorem, quale quid etiam tuba facit tibiæ, si una canant, aut celeusma canentibus mare, si inter fluctuum sonos accinere remigio velint. Vincit nimirum sonus magnus, et ad silentium illum qui minor est redigit.

17. Quin illud ipsum, quod dicebat adversarius, exci-

ἐπεγείρει δὲ καλὸς οἶκος τὸν λέγοντα καὶ προθυμότερον παρασκευάζει, ἐμοὶ δοκεῖ τὸ ἐναντίον ποιεῖν· ἐκπλήττει γὰρ καὶ φοβεῖ καὶ τὸν λογισμὸν διαταράττει καὶ δειλό-
τερον ἐργάζεται ἐνθυμούμενον ὡς ἀπάντων ἐστὶν αἰ-
σχιστον ἐν εὐμόρφῳ χωρίῳ μὴ ὁμοίους φαίνεσθαι τοὺς λόγους. Ἐλέγχων γὰρ οὗτός γε ὁ φανερώτατος, ὥσ-
περ ἂν εἴ τις πανοπλίαν καλὴν ἐνδὺς ἔπειτα φεύγοι
πρὸ τῶν ἄλλων, ἐπισημότερος ὢν δειλὸς ἀπὸ τῶν
δύλων. Τοῦτο δέ μοι δοκεῖ λογισάμενος καὶ ὁ τοῦ
Ὁμήρου ῥήτωρ ἐκεῖνος εὐμορφίας ἐλάχιστον φροντίσαι,
μᾶλλον δὲ καὶ παντελῶς ἀτρεῖ φωτὶ ἑαυτὸν ἀπεικάζει,
ἵνα αὐτῷ παραδοξότερον φαίνεται τῶν λόγων τὸ κάλλος
ἐκ τῆς πρὸς τὸ ἀμορφότερον ἐξετάσεως. Ἄλλως τε
ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν τοῦ λέγοντος αὐτοῦ διάνοιαν
ἀσχολεῖσθαι περὶ τὴν θέαν καὶ τῆς φροντίδος τὸ ἀκρι-
βὲς ἐκλύειν τῆς ὁψέως ἐπικρατούσης καὶ πρὸς αὐτὴν
καλούσης καὶ τῷ λόγῳ προσέχειν οὐκ ἐώσης. Ὡστε
τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντως ἔλαττον ἔρεῖν αὐτὸν τῆς
ψυχῆς διατριβούσης περὶ τὸν τῶν ὁρωμένων ἔπαινον;

18. Ἐγὼ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ οἱ παρόντες αὐτοὶ καὶ
πρὸς τὴν ἀκρόασιν παρελημμένοι ἐπειδὴν εἰς τοιοῦτον
οἶκον παρέλθωσιν, ἀντὶ ἀκροατῶν θεαταὶ καθίστανται,
καὶ οὐχ οὕτω Δημόδοκος ἢ Φήμιος ἢ Θάμυρις ἢ Ἀμ-
φίων ἢ Ὀρφεὺς τις λέγων ἐστὶν ὥστε ἀποσπᾶσαι τὴν
διάνοιαν αὐτῶν ἀπὸ τῆς θέας· ἀλλ' οὖν ἕκαστος, ἐπειδὴν
μόνον ὑπερβῇ τὸν ὁδόν, ἀθρόῳ τῷ κάλλει περιχυθεὶς
λόγων μὲν ἐκείνων ἢ ἀκροάσεως ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν
« αἰόντι ἔοικεν, » ὅλος δὲ πρὸς τοῖς ὁρωμένοις ἐστίν, εἰ
μὴ τύχοι τις παντελῶς τυφλὸς ὢν ἢ ἐν νυκτὶ ὥσπερ ἢ
ἐξ Ἀρείου πάγου βουλή ποιοῖτο τὴν ἀκρόασιν.

19. Ὅτι γὰρ οὐκ ἀξιόμαχον λόγων ἰσχυρὸς ὄψει ἀντα-
γωνίσασθαι καὶ ὁ Σειρήνων μῦθος παρατεθεὶς τῷ περὶ
τῶν Γοργόνων διδάξειεν ἄν· ἐκεῖναι μὲν γὰρ ἐκήλουν
τοὺς παραπλέοντας μελωδοῦσαι καὶ κολακεύουσαι τοῖς
ἄσμασι καὶ καταπλεύσαντας ἐπὶ πολὺ κατεῖχον, καὶ
ὅλως τὸ ἔργον αὐτῶν ἐδεῖτό τινος διατριβῆς, καὶ πού
τις αὐτὰς καὶ παρέπλευσε καὶ τοῦ μέλους παρήκουσε·
τὸ δὲ τῶν Γοργόνων κάλλος ἅτε βιαιότατόν τε ὢν καὶ
τοῖς καιριωτάτοις τῆς ψυχῆς ὁμιλοῦν εὐθὺς ἐξίστη τοὺς
ιδόντας καὶ ἀφώνους ἐποίει, ὡς δὲ ὁ μῦθος βούλεται
καὶ λέγεται, λίθινοι ἐγίνοντο ἀπὸ θαύματος. Ὡστε
καὶ ὢν ὑπὲρ τοῦ ταῶ λόγον εἶπε πρὸς ὑμᾶς μικρὸν ἔμ-
προσθεν, ὑπὲρ ἑμαυτοῦ εἰρησθαι νομίζω· καὶ γὰρ ἐκεῖ-
νου ἐν τῇ ὄψει, οὐκ ἐν τῇ φωνῇ τὸ τερπνόν. Καὶ εἰ
γέ τις παραστησάμενος τὴν ἀηδὸν ἢ τὸν κύκνον ἄδειν
κελεύει, μετὰ δὲ ἀδόντων παραδείξει τὸν ταῶ σιω-
πῶντα, εὖ οἶδ' ὅτι ἐπ' ἐκεῖνον μεταβήσεται ἡ ψυχὴ
μακρὰ χαίρειν φράσασα τοῖς ἐκείνων ἄσμασιν. Οὕτως
ἄμαχόν τι ἔοικεν εἶναι ἢ δι' ὁψέως ἡδονή.

20. Καὶ ἔγωγε, εἰ βούλεσθε, μάρτυρα ὑμῖν παρα-
στήσομαι σοφὸν ἄνδρα, ὃς αὐτίκα μοι μαρτυρήσει ὡς
πολὺ ἐπικρατέστερά ἐστι τῶν ἀκουόμενων τὰ ὁρώμενα.
Καὶ μοι σὺ ἤδη ὁ κῆρυξ προσκάλει αὐτὸν Ἡρόδοτον
Λύζου Ἀλικαρνασόθεν· κάπειδ' ἢ καλῶς ποιῶν ὑπήκουσε,

tari a pulchro oeco dicentem et alacriorem reddi, illius,
mea quidem sententia, sit contrarium : percellit enim ac
terret, et cogitationem perturbat, facitque timidiorem, dum
cogitat omnium turpissimum esse, si in loco formoso habita
non similis ei videatur oratio. Sic enim manifestissime
aliquis deprehendatur; velut si quis armis indutus pul-
cherrimis deinde fugiat ante alios, cujus nempe ignavia
ipsis ab armis fiat apertior. Hoc ipsum perpendens Home-
ricus ille orator mihi videtur minimam curam habuisse
pulchritudinis; imo potius imperito omnium homini se assi-
milasse, ut ipsius pulchritudo orationis tanto admirabilior
ex ipsa ad illam deformitatem comparatione appareret. Alio-
qui necessario plane dicentis ipsius animus occupatur in spe-
taculo, et exquisitam illam curam remittit, quum vincat
ipsa species et ad se vocet, atque attendere ad orationem
non sinat. Quomodo ergo fieri potest ut non omnino
dicat deterius, occupato circalaudem eorum, quæ viden-
tur, animo?

18. Omitto dicere quod ipsi etiam præsentibus et ad au-
diendum assumpti, quum intrant in talem oecum, specta-
tores fiunt pro auditoribus; neque quisquam ita vel De-
modocus est, vel Phemius in dicendo, vel Thamyris, vel
Amphion, vel Orpheus adeo, qui abstrahere mentem illo-
rum a spectaculo possit: verum unusquisque, superato
solum limine, conferta illa pulchritudine circumfusus, ora-
tionem illam, sive auditionem, nec omnino audire videtur;
sed totus est in his quæ videntur, ni quis forte plane cæcus
sit, aut noctu, ut illud Areopagitarum consilium, auscultet.

19. Neque enim satis valere vim verborum, quoties cum
visu pugnandum est, Sirenium etiam fabula cum altera
Gorgonum composita docuerit. Nam illæ quidem præter
navigantes mulcebant canendo et adulando carminibus,
detinebantque appulsos, et mora omnino quadam opus il-
larum indigebat: et aliquando aliquis præternavigavit, et
inaudita prætermisit illorum carmina. At Gorgonum pul-
chritudo, quæ esset violentissima et principibus animæ
partibus se insinuaret, statim videntes extra se rapiebat,
faciebatque mutos; ut vero vult fabula ac fertur vulgo, lapidei
præ admiratione fiebant. Igitur quæ de pavone paullo
ante ad vos iste dixit, ea quoque pro me dicta esse arbi-
tror: etenim illius etiam quod delectat in specie inest, non
in voce. Et si quis juxta collocatos hinc lusciniæ et
cygnus canere jubeat, hinc inter ipsum cantum tacentem
ostendat pavonem; bene novi ego transituram ad hunc
mentem, longum valere jussis illorum cantibus. Adeo in-
victum quid esse videtur ea quæ per visum voluptas con-
tingit.

20. Atque ego, si vultis, testem ad vos allegabo virum
sapientem, qui statim testimonium mihi perhibebit, multo,
quæ videntur, his quæ auditu percipiuntur esse validiora.
Et mihi tu jam, præco, huc voca ipsum Herodotum Lyxi
filium Halicarnasso. Et quando, præclare ille quidem,

μαρτυρεῖται παρελθόν. Ἀναδέξασθε δὲ αὐτὸν Ἰαστὶ πρὸς ὑμᾶς λέγοντα ὥσπερ αὐτῷ ἔθος. « Ἀληθεῖα τάδε ὁ λόγος ὑμῖν, ἄνδρες δικασταί, μυθεῖται καὶ οἱ πείσεσθε ὅσα ἂν λέγῃ τουτέων πέρι ὅψιν ἀκοῆς προτιμένων. » ὧτα γὰρ τυγχάνει ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. » Ἀκούετε τοῦ μάρτυρος ἃ φησιν, ὡς τὰ πρῶτα τῇ ὀψει ἀποδέδωκεν; εἰκότως. Τὰ μὲν γὰρ ἔπεα πτερόεντα ἔστι καὶ οἴχεται ἅμα τῷ προελεῖν ἀποπτάμενα, ἡ δὲ τῶν ὁρωμένων τέρψις αἰεὶ παρεστῶσα καὶ παραμένουσα πάντως τὸν θεατὴν ὑπάγεται.

21. Πῶς οὖν οὐ χαλεπὸς τῷ λέγοντι ἀνταγωνιστὴς οἶκος οὕτω καλὸς καὶ περιβλεπτός ὢν; μᾶλλον δὲ τὸ μέγιστον οὐδέπω φημί· ὑμεῖς γὰρ αὐτοὶ οἱ δικασταί καὶ μεταξὺ λεγόντων ἡμῶν ἐς τὴν ὁροφὴν ἀπεβλέπετε καὶ τοὺς τοίχους ἐθαυμάζετε καὶ τὰς γραφὰς ἐξητάζετε πρὸς ἐκάστην ἀποστρεφόμενοι. Καὶ μηδὲν αἰσχυνοῦντες· συγγνώμη γὰρ, εἴ τι ἀνθρώπινον πεπόνθατε, ἄλλως τε καὶ πρὸς οὕτω καλὰς καὶ ποικίλας τὰς ὑποθέσεις. Τῆς γὰρ τέχνης τὸ ἀκριβὲς καὶ τῆς ἱστορίας μετὰ τοῦ ἀρχαίου τὸ ὠφέλιμον ἐπαγωγὸν ὡς ἀληθῶς καὶ πεπαιδευμένων θεατῶν δεόμενον. Καὶ ἵνα μὴ πάντα ἐκεῖσε ἀποβλέπητε ἡμᾶς ἀπολιπόντες, φέρε ὡς οἷόν τε γράψωμαι αὐτὰ ὑμῖν τῷ λόγῳ· ἡσθήσεσθε γὰρ, οἶμαι, ἀκούοντες ἃ καὶ ὁρῶντες θαυμάζετε. Καὶ ἴσως ἂν με καὶ δι' αὐτὸ ἐπαινέσαιτε καὶ τοῦ ἀντιδίκου προτιμήσαιτε, ὡς μὴ καὶ αὐτοῦ ἐπιδείξαντος καὶ διπλασιάσαντος ὑμῖν τὴν ἡδονήν. Τὸ χαλεπὸν δὲ τοῦ τολμήματος ὁρᾶτε, ἄνευ χρωμάτων καὶ σχημάτων καὶ τόπου συστήσασθαι τοσαύτας εἰκόνας· ψιλὴ γὰρ τις ἡ γραφὴ τῶν λόγων.

22. Ἐν δεξιᾷ μὲν οὖν εἰσὶόντι Ἀργολικῷ μύθῳ ἀναμέμικται πάθος Αἰθιοπικόν, ὃ Περσεὺς τὸ κῆτος φονεύει καὶ τὴν Ἀνδρομέδαν καθαιρεῖ, καὶ μετὰ μικρὸν γαμήσει καὶ ἀπεισιν αὐτὴν ἄγων· πάρεργον τοῦτο τῆς ἐπὶ Γοργόνας πτήσεως. Ἐν βραχεῖ δὲ πολλὰ ὁ τεχνίτης ἐμιμήσατο, αἰδῶ παρθένου καὶ φόβον· ἐπισκοπεῖ γὰρ μάχην ἄνωθεν ἐκ τῆς πέτρας καὶ νεανίου τόλμαν ἐρωτικὴν καὶ θηρίου ὅψιν ἀπρόσμαχον· καὶ τὸ μὲν ἐπεισι πεφορικὸς ταῖς ἀκάνθαις καὶ δεδιττόμενον τῷ χάσματι, ὃ Περσεὺς δὲ τῇ λαιᾷ μὲν προδείκνυσιν τὴν Γοργόνα, τῇ δεξιᾷ δὲ καθικνεῖται τῷ ξίφει· καὶ τὸ μὲν ὅσον τοῦ κήτους εἶδε τὴν Μέδουσαν, ἥδη λίθος ἔστι, τὸ δ' ὅσον ἐμψυχον μένει, τῇ ἄρπῃ κόπτεται.

23. Ἐξῆς δὲ μετὰ τήνδε τὴν εἰκόνα ἕτερον δρᾶμα γέγραπται δικαιοτάτον, οὗ τὸ ἀρχέτυπον ὃ γραφεὺς παρ' Εὐριπίδου ἢ Σοφοκλέους δοκεῖ μοι λαβεῖν· ἐκεῖνοι γὰρ ὁμοίαν ἐγραψάτην εἰκόνα. Τῷ νεανίᾳ τὸ ἐταίρω Πυλάδῃ τε ὃ Φωκεὺς καὶ Ὀρέστης δοκῶν ἥδη τεθνάναι παρελθόντε τὰ βασίλεια καὶ λαθόντε φονεύουσιν ἄμφω τὸν Αἰγισθον· ἡ δὲ Κλυταίμνηστρα ἥδη ἀνήρηται καὶ ἐπ' εὐνῆς τινος ἡμίγυμνος πρόκειται καὶ θεραπεῖα πᾶσα ἐκπεπληγμένοι τὸ ἔργον οἱ μὲν ὥσπερ βοῶσιν, οἱ δὲ τινες ὅπῃ φύγωσι περιβλέπουσι. Σεμνὸν δὲ τι ὃ γραφεὺς ἐπενόησε τὸ μὲν ἀσεβὲς τῆς ἐπιχειρήσεως δεῖξας μόνον καὶ ὡς ἥδη πεπραγμένον παραδραμῶν,

jam obsecutus est, in medium progressus dicat testimonium. Patiemiini autem illum Ionice vobiscum pro more suo loqui. « Vera ista hæc oratio apud vos, iudices, loquitur, et credite illi quæ in hanc sententiam dixerit, visum esse præferendum auditui : aures enim oculis fere sunt infideliores. » Auditin' testem quæ dicat, ut primas tribuat visui? Merito sane. Verba enim alata sunt, et abeunt et simul dum prodeunt avolant : verum delectatio ex his quæ videntur, astans semper ac manens, subjicit omnino spectatorem.

21. Qui igitur non validus dicenti adversarius sit œcus adeo pulcher, adeo spectabilis? Quin quod maximum est nondum dico. Vos enim ipsi, iudices, dum nos dicimus, lacunar respiciebatis, muros admirabamini, picturas examinabatis conversi ad singulas. Nec est quod vos pudeat : ignoscendum enim si quid humani vobis acciderit; præsertim in argumentis ita pulchris, ita variis. Ars enim exquisita, et historiæ cum antiquitate utilitas, illecebras habent vere, et eruditus spectatoribus indigent. Et ne omnino relictis nobis eo respiciatis, age, quantum ejus fieri potest, verbis illa vobis depingam. Delectabimini enim, puto, iis audiendis quæ spectantibus quoque admirationi sunt. Ac forte illo ipso nomine me laudabitis, et adversario præponetis, ut qui intermiserit ostendere œcum et voluptatem vobis geminare. Difficultatem autem incepti mei videte, qui audeam sine coloribus, et figuris, et loco, tot imagines constituere : tenuis nempe est verborum pictura.

22. Igitur ad dextram intranti Argolicæ fabulæ Æthiopicus affectus permixtus est : Perseus cetum interficit, et liberat Andromedam, uxorem paullo post sibi habiturus, abiturusque illam ducens : agit hoc obiter in suo ad Gorgonas volatu. In brevi autem tabella multa expressit artifex ; pudorem virginis ac metum : inspicit enim hæc pugnam de super e scopulo, et ausum juvenis amatorium, et difficilem oppugnatu speciem belluæ. Atque hæc quidem irruit spinis horrens ac terribilis rictu ; Perseus autem læva Gorgonem objicit, dextra ferit gladio ; et qua parte vidit Medusam cætus, jam lapis est ; qua adhuc vivit, falce cæditur.

23. Deinde post hanc imaginem alia tabula picta est plena justitiæ, cujus animale exemplum ab Euripide vel Sophocle sumsisse mihi pictor videtur, qui similem et ipsi pinxerunt imaginem : juvenes duo sodales Pylades Phocensis atque Orestes, qui jam putabatur esse mortuus, latentes in regiam intrant, interficiuntque ambo Ægisthum : Clytæmnestra vero jam occisa in cubili quodam seminuda jacet, ac ministerium omne circumstat, consternati facinore, alii tanquam clamant, alii quorsum fugiant circumspiciunt. Sapienter vero illud commentus est pictor, quum impium quod fuit in hoc facinore ostendit modo et tanquam perpetratum

ἐμδοαδύνοντας δὲ τοὺς νεανίσκους ἐργασάμενος τῇ τοῦ μοιγοῦ φόνῳ.

24. Μετὰ δὲ τοῦτο θεός ἐστιν εὖμορφος καὶ μεράκιον ὥραϊον, ἐρωτική τις παιδιά· ὁ Βράγχος ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος ἀνέχει λαγὼν καὶ προσπαίζει τὸν κύνα, ὁ δὲ πηδησομένῳ ἔοικεν ἐπ' αὐτὸν ἐς τὸ ὕψος, καὶ Ἀπόλλων παρεστὼς μειδιᾷ τερπόμενος ἀμφοῖν, καὶ τῷ παιδί παίζουντι καὶ πειρωμένῳ τῷ κυνί.

25. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ Περσεὺς πάλιν τὰ πρὸ τοῦ κήτους ἐκείνα τολμῶν καὶ ἡ Μέδουσα τεμνομένη τὴν κεφαλὴν καὶ Ἀθηνᾶ σκέπουσα τὸν Περσέα· ὁ δὲ τὴν μὲν τόλμαν εἰργασται, τὸ δὲ ἔργον οὐχ ἐόρακέ πω, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς Γοργόνης τὴν εἰκόνα· οἶδε γὰρ τὸ πρόστιμον τῆς ἀληθοῦς ὀψεως.

26. Κατὰ δὲ τὸν μέσον τοῖχον ἄνω τις ἀντίθυρος Ἀθηνᾶς ναὸς πεποιήται, ἡ θεὸς λίθου λευκοῦ, τὸ σχῆμα οὐ πολεμιστήριον, ἀλλ' οἷον ἂν γένοιτο εἰρήνην ἀγούσης θεοῦ πολεμικῆς.

27. Εἶτα μετὰ ταύτην ἄλλη Ἀθηνᾶ, οὐ λίθος αὕτη γε, ἀλλὰ γραφὴ πάλιν· Ἡφαιστος αὐτὴν διώκει ἐρῶν, ἡ δὲ φεύγει, καὶ τῆς διώξεως Ἐριχθόνιος γίγνεται.

28. Ταύτη ἔπεται παλαιὰ τις ἄλλη γραφὴ· Ὀρίων φέρει τὸν Κηδάλωνα τυφλὸς ὢν, ὁ δ' αὐτῷ σημαίνει τὴν πρὸς τὸ φῶς ὁδὸν ἐποχούμενος,

29. καὶ ὁ Ἥλιος φανείς ἰᾶται τὴν πῆρῳσιν, καὶ ὁ Ἡφαιστος Ἀημνόθεν ἐπισκοπεῖ τὸ ἔργον.

30. Ὀδυσσεὺς τὸ μετὰ τοῦτο δῆθεν μεμνηνὼς, ὅτε συστρατεύει τοῖς Ἀτρεΐδαις μὴ θέλων· πάρεισι δὲ οἱ πρέσβεις ἤδη καλοῦντες. Καὶ τὰ μὲν τῆς ὑποκρίσεως πιθανὰ πάντα, ἡ ἀπήνη, τὸ τῶν ὑπεξευγμένων ἀσύμφωνον, ἄγνοια τῶν ὀρωμένων· ἐλέγχεται δὲ ὁμοῦ τῷ βρέφει· Παλαμῆδης γὰρ ὁ τοῦ Ναυπλίου συνεὶς τὸ γιγνόμενον, ἀρπάσας τὸν Τηλέμαχον ἀπειλεῖ φονεύειν πρόκωπον ἔχων τὸ ξίφος, καὶ πρὸς τὴν τῆς μανίας ὑπόκρισιν ὀργὴν καὶ οὗτος ἀνθυποκρίνεται. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν φόβον τοῦτον σωφρονεῖ καὶ πατὴρ γίγνεται καὶ λύει τὴν ὑπόκρισιν.

31. Ὑστάτη δὲ ἡ Μήδεια γέγραπται τῷ ζήλῳ διακαῆς, τὼ παῖδε ὑποβλέπουσα καὶ τι δεινὸν ἐννοοῦσα· ἔχει γοῦν ἤδη τὸ ξίφος, τὼ δ' ἀθλίῳ καθῆσθον γελῶντες μὴδὲν τῶν μελλόντων εἰδότε, καὶ ταῦτα ὀρῶντες τὸ ξίφος ἐν ταῖν χεροῖν.

32. Ταῦτα πάντα, ὧς ἄνδρες δικασταί, οὐχ ὁρᾶτε ὅπως ἀπάγει μὲν τὸν ἀκροατὴν καὶ πρὸς τὴν θέαν ἀποστρέφει, μόνον δὲ καταλείπει τὸν λέγοντα; Καὶ ἔγωγε διεξῆλθον αὐτὰ, οὐχ ἵνα τὸν ἀντίδικον τολμηρὸν ὑπολαβόντες καὶ θρασὺν, εἰ τοῖς οὕτω δυσκόλοις ἑαυτὸν ἐκὼν φέρων ἐπέβαλε, καταγνώτε καὶ μισήσητε καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἐγκαταλίπητε, ἀλλ' ἵνα μᾶλλον αὐτῷ συναγωνίσθητε καὶ ὥς οἷόν τε καταμύοντες ἀκούητε τῶν λεγομένων λογιζόμενοι τοῦ πράγματος τὴν δυσχέρειαν· μόλις γὰρ ἂν οὕτω δυνηθείη οὐ δικασταῖς, ἀλλὰ συναγωνισταῖς ὑμῖν χρησάμενος μὴ παντάπασιν ἀνάξιός τῆς τοῦ οἴκου πολυτελείας νομισθῆναι. Εἰ δὲ ὑπὲρ ἀντι-

jam prætercucurrit; sed immorantes pinxit juvenes in caede adulteri.

24. Post hæc vero formosus deus est, et adolescentulus pulcher, lusus quidam amatorius : Branchius in petra sedens, leporem retinet, et alludit cani; hic vero sussulturi ad illum speciem habet : atque astans Apollo subridet delectatus utroque, et puero ludente, et tentante capturam cane.

25. Post ista iterum Perseus, audens illa quæ ante cetum gesta sunt, et Medusa cui caput præciditur, tegensque Perseum Minerva. At ille peregit facinus, ipse vero suum opus non vidit, sed Gorgonis in clypeo suo imaginem : noverat nimirum quanti constaret directo visu illam aspexisse.

26. In medio autem pariete superne, e regione januæ, ædicula Minervæ facta est : dea e candido marmore; habitus non bellicus, sed qualis fuerit pacem agente dea bellica.

27. Tum post hanc Minerva alia, non marmor illa quidem, sed pictura rursus : persequitur eam Vulcanus amator, illa se subducit, atque ex ea persecutione nascitur Erichthonius.

28. Hanc sequitur vetus quædam alia pictura : cæcus Orion fert Cedalionem, hic vero insidens illi viam ad lucem significat :

29. oriensque Sol cæcitati illius medetur : ac Vulcanus e Lemno rem inspicit.

30. Ulysses post ista, nempe furens, ut qui expeditionem suscipere cum Atridis nolit : adsunt autem legati jam vocantes. Et simulatio ipsius satis illa quidem probabilis : currus, discrepantia jumentorum, eorum quæ agerentur ignoratio; at deprehenditur tamen in puero. Palamedes enim Nauplii filius intelligens quid ageretur, raptum Telemachum interfecturum se minatur, stricto jam gladio, et adversus furoris simulationem iram et ipse vicissim simulat. At Ulysses ab hoc metu resipiscit, et fit pater, et simulatio nem solvit.

31. Ultima Medea picta est, zelotypia inflammata, pueros duos torvum aspiciens, et dirum quiddam animo agitans : jam enim habet gladium; at miselli sedent ridentes, futurorum ignari, idque quum in manu videant gladium.

32. Hæc omnia, judices, nonne ut abducant auditorem videtis et ad spectaculum avertant, solumque eum qui dicit relinquunt? Atque ego ista persecutus sum, non ut adversarium meum, audacem rati ac temerarium, qui difficilibus adeo rebus volens ipse se ingesserit, damnatum habeatis odio, atque in ipsa oratione destitueris : sed uti potius adjuvetis ipsi certamen, et conniventes, quantum ejus fieri potest, verba illius audiat, perpensa nimirum operis difficultate. Vix enim vel sic potuerit, etiam si non iudicibus vobis, sed sociis utatur, non usquequaque indignus magnifico isto orco putari. Denique si pro adversario ista pelo,

δίκου ταῦτα δέομαι, μὴ θαυμάσητε· ὑπὸ γὰρ τοῦ τὸν οἶκον φιλεῖν καὶ τὸν ἐν αὐτῷ λέγοντα, ὅστις ἂν ᾖ, βουλομένην ἂν εὐδοκιμεῖν.

LXII.

* ΜΑΚΡΟΒΙΟΙ.

1. Ὅναρ τι τοῦτο, λαμπρότατε Κύντιλλε, κελευσθεὶς προσφέρω σοι δῶρον τοὺς μακροβίους, πάλαι μὲν τὸ ὄναρ ἰδὼν καὶ ἱστορήσας τοῖς φίλοις, ὅτε ἐτίθεσο τῷ δευτέρῳ σου παιδὶ τοῦνομα· συμβαλεῖν δὲ οὐκ ἔχων τίνας ὁ θεὸς κελεύει μοι προσφέρειν σοι τοὺς μακροβίους, τότε μὲν ἡξάμην τοῖς θεοῖς ἐπὶ μήκιστον ὕμᾱς βιῶναι σέ τε αὐτὸν καὶ παῖδας τοὺς σοὺς, τοῦτο συμφέρειν νομίζων καὶ σύμπαντι μὲν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, πρὸ δὲ τῶν ἀπάντων αὐτῷ τε ἐμοὶ καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς· καὶ γὰρ καί μοι τι ἀγαθὸν ἐδόκει προσημαίνειν ὁ θεός.

2. Σχεπτόμενος δὲ κατ' ἐμαυτὸν εἰς σύννοιαν ἦλθον, εἰκὸς εἶναι τοὺς θεοὺς ἀνδρὶ περὶ παιδείαν ἔχοντι ταῦτα προστάττοντας κελεύειν τι προσφέρειν σοι τῶν ἀπὸ τῆς τέχνης. Ταύτην οὖν αἰσιωτάτην νομίζων τὴν γε τῶν σὺν γενεθλίων ἡμέραν δίδωμί σοι τοὺς ἱστορημένους εἰς μακρὸν γῆρας ἀφικέσθαι ἐν ὑγαινούσῃ τῇ ψυχῇ καὶ δλοκλήρῳ τῷ σώματι. Καὶ γὰρ ἂν καὶ ὄφελος γένοιτό τί σοι ἐκ τοῦ συγγράμματος διπλοῦν· τὸ μὲν εὐθυμία τις καὶ ἐλπίς ἀγαθῇ καὶ αὐτὸν ἐπὶ μήκιστον δύνασθαι βιῶναι, τὸ δὲ διδασκαλία τις ἐκ παραδειγμάτων, εἰ ἐπιγνοίης ὅτι οἱ μάλιστα ἑαυτῶν ἐπιμέλειαν ποιησάμενοι κατὰ τε σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν, οὗτοι εἰς μακρότατον γῆρας ἦλθον σὺν ὑγιείᾳ παντελεῖ.

3. Νέστορα μὲν οὖν τὸν σοφώτατον τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τρεῖς παρατεῖναι γενεὰς Ὀμηρος λέγει, ὃν συνίστησιν ἡμῖν γεγυμνασμένον ἄριστα καὶ ψυχῇ καὶ σώματι. Καὶ Τειρεσίαν δὲ τὸν μάντιν ἢ τραγωδία μέχρι ἑξ γενεῶν παρατεῖναι λέγει. Πιθανὸν δ' ἂν εἴη ἀνδρα θεοῖς ἀνακείμενον καὶ καθαρωτέρᾳ διαίτῃ χρώμενον τὸν Τειρεσίαν ἐπὶ μήκιστον βιῶναι.

4. Καὶ γένη δὲ ὅλα μακρόβια ἱσθόρηται διὰ τὴν διαίταν, ὥσπερ Αἰγυπτίων οἱ καλούμενοι ἱερογραμματεῖς, Ἀσσυρίων δὲ καὶ Ἀράβων οἱ ἐξηγηταὶ τῶν μύθων, Ἰνδῶν δὲ οἱ καλούμενοι Βραχμαῆνες, ἄνδρες ἀκριβῶς φιλοσοφία σχολάζοντες, καὶ οἱ καλούμενοι δὲ μάγοι, γένος τοῦτο μαντικὸν καὶ θεοῖς ἀνακείμενον παρὰ τε Πέρσαις καὶ Πάρθοις καὶ Βάκτροις καὶ Χορασμίσις καὶ Ἀρείοις καὶ Σάκαις καὶ Μήδοις καὶ παρὰ πολλοῖς ἄλλοις βαρβάροις ἔρρωμένοι τέ εἰσι καὶ πολυχρόνιοι διὰ τὸ μαγεύειν διαιτώμενοι καὶ αὐτοὶ ἀκριβέστερον.

5. Ἦδη δὲ καὶ ἔθνη ὅλα μακροβιώτατα, ὥσπερ Σῆρας μὲν ἱστοροῦσι μέχρι τριακοσίων ζῆν ἐτῶν, οἱ μὲν τῷ ἀέρι, οἱ δὲ τῇ γῇ τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γήρως προστιθέντες, οἱ δὲ καὶ τῇ διαίτῃ· ὑδροποτεῖν γάρ φασι

nolite mirari; ob amorem enim hujus cœci, quisquis est qui in eo dicit, velim probari.

LXII.

* LONGÆVI.

1. Somnio quodam monitus hoc facere, Quintille clarissime, munus ad te defero Longævos; somnio, inquam, quod olim vidi, quum nomen poneret filio tuo secundo, ac narravi amicis: sed quod conjicere non possem, quosnam longævos tibi offerri deus juberet, tum quidem vota diis nuncupavi, ut quam longissime vivatis et tu et tui filii; utile id esse ratus quum universo hominum generi, tum præter ceteros et ipsi mihi et meis omnibus: etenim mihi quoque bonum quiddam præsignificare videbatur deus.

2. Re autem mecum considerata, in cogitationem veni, vero esse simile deos, quum viro doctrinæ studiis operato hæc imperent, jubere de arte tibi mea aliquid ut offeram. Hunc igitur auspicatissimum ratus natalitiorum tuorum diem, dono tibi eos qui ad longam senectutem pervenisse, cum sana mente et corpore integro, memorantur. Etenim duplex quædam tibi utilitas ex hoc libello nascatur: hinc animus alacris, et bona spes fieri posse ut ipse quoque vivas quam diutissime; hinc quædam petita ab exemplis disciplina, si cognoscas, ut quique maxime et corporis sui et animi curam gesserint, ita ad longissimam senectutem, cum valetudine integerrima, pervenisse.

3. Itaque Nestorem, Achivorum sapientissimum, ad tria sæcula extendisse ætatem Homerus narrat, quem proponit nobis corpore pariter atque animo exercitatum optime. Tiresiam vero vatem ad sex usque sæcula produxisse vitam ait tragœdia. Probabile autem fuerit, virum diis dicatum et puriore usum victu, qualis Tiresias, vixisse longissime.

4. Commemorantur autem genera quoque hominum universa fuisse longæva propter victus rationem, ut Ægyptiorum ii qui sacri scribæ vocantur; Assyriorum autem et Arabum qui interpretes fabularum; Indorumque qui vocantur Brachmanes, viri solide vacantes philosophiæ; et qui dicuntur magi, genus hominum fatidicum et dicatum diis apud Persas et Parthos et Bactros, Choramiosque et Arios, atque Sacas et Medos, barbaros denique multos alios, valentes sunt ac longævi, quum ob magiæ exercitium accuratior vivendi ratione ipsi quoque utantur.

5. Jam vero gentes etiam totæ diutissime vivunt, ut Serras referunt ad trecentos usque annos vitam proferre, cujus longæ senectutis causam alii aeri, terræ alii imputant, alii vero etiam rationi victus; aquam enim bibere univer-

τὸ ἔθνος τοῦτο σύμπαν. Καὶ Ἀθώτας δὲ μέχρι τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ἐτῶν βιοῦν ἱστορεῖται, καὶ τοὺς Χαλδαίους ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη βιοῦν λόγος, τούτους μὲν καὶ κριθίνῳ ἄρτῳ χρωμένους, ὡς ὀξυδορκίας τοῦτο φάρμακον· οἷς γέ φασι διὰ τὴν τοιαύτην δίαιταν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐρρωμένους εἶναι.

6. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῶν μακροβίων γενῶν καὶ τῶν ἐθνῶν, ἅτινά φασιν ὡς ἐπὶ πλεῖστον διαγίγνεσθαι χρόνον, οἱ μὲν διὰ τὴν γῆν καὶ τὸν ἀέρα, οἱ δὲ διὰ τὴν δίαιταν, οἱ δὲ καὶ δι' ἄμφω. Ἐγὼ δ' ἂν σοι διακαίως τὴν ἐλπίδα ῥαδίως παράσχοιμι ἱστορήσας ὅτι καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ κατὰ πάντα ἀέρα μακρόβιοι γεγόνασιν ἄνδρες οἱ γυμνασίους τοῖς προσήκουσι καὶ διαίτῃ τῇ ἐπιτηδευτάτῃ πρὸς ὑγίειαν χρώμενοι.

7. Διαίρεσιν δὲ τοῦ λόγου ποιήσομαι τὴν πρώτην κατὰ γε τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνδρῶν, καὶ πρώτους γέ σοι τοὺς βασιλικούς καὶ στρατηγικούς ἄνδρας ἱστορήσω, ὧν ἓνα καὶ εὐσεβεστάτῃ μεγάλῳ θεοτάτῳ αὐτοκράτορος τύχῃ εἰς τὴν τελευτάτῃν ἀγαθοῦσα τάξιν εὐηργέτηκε τὰ μέγιστα τὴν οἰκουμένην τὴν ἑαυτοῦ· οὕτω γὰρ ἂν ἀπιδὼν καὶ σὺ τῶν μακροβίων ἀνδρῶν πρὸς τὸ ὅμοιον τῆς ἕξεως καὶ τῆς τύχης ἐτοιμότερον ἐλπίσεις γῆρας ὑγιεινὸν καὶ μακρὸν καὶ ἅμα ζηλώσας ἐργάσαιο σαυτῷ τῇ διαίτῃ μέγιστόν τε ἅμα καὶ ὑγιεινότατον βίον.

8. Πομπίλιος Νοῦμας δ' εὐδαιμονέστατος τῶν Ῥωμαίων βασιλέων καὶ μάλιστα περὶ τὴν θεραπείαν τῶν θεῶν ἀσχοληθεὶς ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη βεβιωκέναι ἱσθόρηται. Σέρβιος δὲ Τούλλιος Ῥωμαίων καὶ οὗτος βασιλεὺς ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ αὐτὸς βιώσας ἱσθόρηται. Ταρκύνιος δὲ ὁ τελευταῖος Ῥωμαίων βασιλεὺς φυγαδευθεὶς καὶ ἐπὶ Κύμῃς διατρίβων ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη λέγεται στερρότατα βιώσας.

9. Οὗτοι μὲν οὖν Ῥωμαίων βασιλεῖς, οἷς συνάψω καὶ τοὺς λοιποὺς βασιλέας τοὺς εἰς μακρὸν γῆρας ἀφικομένους καὶ μετ' αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἑκάστου. Ἐπὶ τέλει δέ σοι καὶ τοὺς λοιποὺς Ῥωμαίων τοὺς εἰς μήκιστον γῆρας ἀφικομένους προσαναγράψω προσθεὶς ἅμα καὶ τοὺς κατὰ τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν ἐπὶ πλεῖστον βιώσαντας· ἀξιόλογος γὰρ ἔλεγχος ἡ ἱστορία τῶν διαβήλλειν πειρωμένων τὸν ἐνταῦθα ἀέρα, ὥστε καὶ ἡμᾶς χρηστοτέρας ἔχειν τὰς ἐλπίδας, τελείους ἡμῖν τὰς εὐχὰς ἔσσεσθαι πρὸς τὸ εἰς μήκιστόν τε καὶ λιπαρὸν τὸν πάσης γῆς καὶ θαλάττης δεσπότην γῆρας ἀφικέσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκουμένη βασιλεύοντα ἤδη καὶ γέροντα.

10. Ἀργανθώνιος μὲν οὖν Ταρτησίων βασιλεὺς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη βιώναι λέγεται, ὡς Ἡρόδοτος ὁ λογοποιὸς καὶ ὁ μελοποιὸς Ἀνακρέων· ἀλλὰ τοῦτο μὲν μῦθος τισι δοκεῖ. Ἀγαθοκλῆς δὲ ὁ Σικελίας τύραννος ἐτῶν ἐνενήκονταπέντε τελευτᾷ, καθάπερ Δημοκάρης καὶ Τίμαιος ἱστοροῦσιν. Ἰέρων τε ὁ Συρακοσίων τύραννος δύο καὶ ἐνενήκοντα ἐτῶν γενόμενος ἐτελεύτα νοσῶν, βασιλεύσας ἐβδομήκοντα ἔτη, ὥσπερ

sam hanc gentem aiunt. Athotas etiam ad triginta et centum annos vivere literis proditum est; et Chaldaeos supra centum annos vivere fama est, hos etiam pane hordeaceo utentes ut acuti visus remedio: quibus nempe dicant ob talem victum reliquos etiam sensus supra reliquos homines vigere.

6. Sed haec de longævis et generibus hominum et gentibus, quos longissimo durare tempore aiunt, partim propter terram et aerem, partim propter rationem victus, partim propter utrumque. Æquum est autem ut ego facilem tibi spem injiciam, narrando, in omni solo, in aere omni longævos fuisse eos qui exercitationibus convenientibus et aptissima ad sanitatem victus ratione uterentur.

7. Distribuam vero orationem primo pro vitæ generibus virorum, et initio quidem regii fastigii viros et exercituum duces commemorabo; quorum uno etiam pia magni augustique Imperatoris nostri *Fortuna* in supremum ordinem evecto, maximum beneficium suo terrarum orbi tribuit. Sic enim respiciens tu quoque ad longævorum similes habitudines ac fortunas, senectutem sanam longamque speraveris facilius; simulque æmulatus eos, longissimam pariter atque saluberrimam tibi vitam hac victus ratione paraveris.

8. *Pompilius Numa*, felicissimus Romanorum regum, et maxime circa deorum cultum occupatus, supra octoginta annos vixisse memoratur. *Servius Tullius*, rex et ipse Romanorum, supra octoginta annos itidem vixisse refertur. *Tarquinius* vero, ultimus Romanorum rex, exul Cumis agens, ultra nonagesimum annum in firmissima valitudine dicitur pervenisse.

9. Hi Romanorum reges, quibus adjungam reliquos etiam reges longam senectutem adeptos, et post ipsos etiam studia et vivendi rationem uniuscujusque. In fine autem Romanorum ascribam reliquos quoque, qui ad longissimam senectutem pervenere, additis etiam qui in reliqua Italia diutissime vixere. Non parvi enim momenti refutatio eorum qui istum aerem criminari conantur, est historia: quo meliorem nos quoque spem habemus, rata futura vota nostra, ut in longissimamque et pinguem senectutem perveniat terræ totius atque maris dominus, qui jam senex suum terrarum orbem regit.

10. *Arganthonius* ergo, *Tartessorum* rex, quinquaginta et centum annos vixisse dicitur, ut volunt *Herodotus* historicus, et poeta *Anacreon*: verum ista quibusdam videtur fabula. *Agathocles* autem, *Siciliæ* tyrannus, quum esset annorum quinque et nonaginta, mortuus est, sicut *Demochares* ac *Timæus* tradunt. Et *Hiero*, *Syracusanorum* tyrannus, duo et nonaginta annos natus morbo finiit vitam, quum septuaginta annos regnasset, ut *Calatianus Demetrius*

Δημήτριός τε ὁ Καλλατιανὸς καὶ ἄλλοι λέγουσιν. Ἀτέας δὲ Σκυθῶν βασιλεὺς μαχόμενος πρὸς Φίλιππον περὶ τὸν Ἰστρον ποταμὸν ἔπεσεν ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη γεγονώς. Βάρδυλις δὲ ὁ Ἰλλυριῶν βασιλεὺς ἀφ' ἑκπυ λέγεται μάχεσθαι ἐν τῷ πρὸς Φίλιππον πολέμῳ εἰς ἐνενήκοντα τετάρων ἔτη. Τήρης δὲ Ὀδρυσῶν βασιλεὺς, καθά φησι Θεόπομπος, δύο καὶ ἐνενήκοντα ἔτων ἐτελεύτησεν.

11. Ἀντίγονος δὲ ὁ Φιλίππου ὁ μονόφθαλμος βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων περὶ Φρυγίαν μαχόμενος Σελεύκῳ καὶ Λυσίμαχῳ τραύμασι πολλοῖς περιπεσὼν ἐτελεύτησεν ἔτων ἐνδὸς καὶ ὀγδοήκοντα, ὥσπερ ὁ συστρατεύμενος αὐτῷ Ἱερώνυμος ἱστορεῖ. Καὶ Λυσίμαχος δὲ Μακεδόνων βασιλεὺς ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἀπώλετο μάχῃ ἔτος ὀγδοηχοστὸν τετάρων, ὡς ὁ αὐτός φησιν Ἱερώνυμος. Ἀντίγονος δὲ υἱὸς μὲν ἦν Δημητρίου, υἱωνὸς δὲ Ἀντιγόνου τοῦ μονοφθάλμου, οὗτος τέτταρα καὶ τετταράκοντα Μακεδόνων ἐβασίλευσεν ἔτη, ἐβίωσε δὲ ὀγδοήκοντα, ὡς Μήδιος τε ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἀντίπατρος ὁ Ἰολάου μέγιστον δυνάστης καὶ ἐπιτροπεύσας πολλοὺς Μακεδόνων βασιλεῖας ὑπὲρ ὀγδοήκοντα οὗτος ἔτη ζήσας ἐτελεύτα τὸν βίον.

12. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου ὁ τῶν καθ' αὐτὸν εὐδαίμονεστας βασιλεὺς Αἰγύπτου μὲν ἐβασίλευσε τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα βιώσας ἔτη, ζῶν δὲ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν πρὸ δύο ἐτοῖν τῆς τελευτῆς Πτολεμαίῳ τῷ υἱῷ, Φιλαδέλφῳ δὲ ἐπικλήσιν, ὅστις διεδέξατο τὴν πατρῴαν βασιλείαν ἀδελφῶν. Φιλέταιρος δὲ πρῶτος μὲν ἐκτῆσατο τὴν περὶ Πέργαμον ἀρχὴν καὶ κατέσχευεν εὐνοῦχος ὢν, κατέστρεψε δὲ τὸν βίον ὀγδοήκοντα ἔτων γενόμενος. Ἀτταλος δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Φιλάδελφος, τῶν Περγαμηνῶν καὶ οὗτος βασιλεύων, πρὸς ὃν καὶ Σκιπίων ὁ τῶν Ρωμαίων στρατηγὸς ἀφίκετο, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἔτων ἐξέλιπε τὸν βίον.

13. Μιθριδάτης δὲ ὁ Πόντου βασιλεὺς ὁ προσαγορευθεὶς κτίστης Ἀντίγονον τὸν μονόφθαλμον φεύγων ἐπὶ Πόντου ἐτελεύτησε βιώσας ἔτη τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα, ὥσπερ Ἱερώνυμος ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. Ἀριάρθης δὲ ὁ Καππαδοκῶν βασιλεὺς δύο μὲν καὶ ὀγδοήκοντα ἔζησεν ἔτη, ὡς Ἱερώνυμος ἱστορεῖ· ἐδυνήθη δὲ ἴσως καὶ ἐπὶ πλέον διαγενέσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς Περδικκαν μάχῃ ζωγρηθεὶς ἀνεσκολοπίσθη.

14. Κύρος δὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὁ παλαιός, ὡς δηλοῦσιν οἱ Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων ἔθροι, οἷς καὶ Ὀνησίκριτος ὁ τὰ περὶ Ἀλεξάνδρου συγγράψας συμφωνεῖν δοκεῖ, ἑκατοντούτης γενόμενος ἐζήτει μὲν ἕνα ἕκαστον τῶν φίλων, μαθὼν δὲ τοὺς πλείστους διεφθαρμένους ὑπὸ Καμβύσου τοῦ υἱέος, καὶ φάσκοντος Καμβύσου κατὰ πρόσταγμα τὸ ἐκείνου ταῦτα πεποιηκέναι, τὸ μὲν τι πρὸς τὴν ὁμότητα τοῦ υἱοῦ διαβληθεὶς, τὸ δὲ τι ὡς παρνομοῦντα αὐτὸν αἰτιασάμενος ἀθυμήσας ἐτελεύτα τὸν βίον.

15. Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων ἐπικληθεὶς, ἐφ' ὃν Κύρος ὁ ἀδελφὸς ἐστρατεύσατο, βασιλεύων ἐν Πέρσῃς

et alii perhibent. Ateas autem, Scytharum rex, pugnans contra Philippum circa Istrum flumen cecidit supra nonaginta annos natus. Etiam Bardylis, rex Illyriorum, ex equo dicitur pugnasse in bello contra Philippum, annos natus nonaginta. Teres, Odrysarum rex, ut refert Theopompus, duorum et nonaginta annorum quum esset, obiit.

11. Antigonus, Philippi filius, cocles, rex Macedonum, in Phrygia pugnans cum Seleuco et Lysimacho, vulneribus multis confectus cecidit, annorum quum esset unius et octoginta, ut narrat qui expeditionis illius socius ipsi fuit Hieronymus. Etiam Lysimachus, Macedonum rex, in praelio contra Seleucum periit annum agens octogesimum, ut idem ait Hieronymus. Antigonus autem filius erat Demetrii, Antioni coclitis nepos; is quattuor et quadraginta annos imperavit Macedonibus, vixit autem octoginta, ut Medius refert et scriptores alii. Sic etiam Antipater, Iolai filius, potentissimus vir, aliquot Macedoniæ regum tutor, quum supra octoginta annos vixisset, vitam finiit.

12. Ptolemæus Lagi, regum suæ ætatis felicissimus, Ægypti regnum tenuit ad quartum et octogesimum vitæ annum; idque duobus ante mortem annis tradidit Ptolemæo filio, Philadelpho cognomen habenti, qui ex fratribus in paterno regno successit. Philetærus primus Pergami imperium peperit pariter ac tenuit, eunuchus licet, natus autem annos octoginta vitam cum morte commutavit. Post eum Attalus is, qui Philadelpho cognomen habuit, Pergamenorum et ipse rex, ad quem etiam Scipio ille dux Romanus venit, annorum octoginta duorum quum esset, e vita discessit.

13. Mithridates, Ponti rex, cognomine Conditor, Antigoni coclitem fugiens in Pontum mortuus est, quum vixisset quattuor et octoginta annos, ut refert Hieronymus et scriptores alii. Ariarathes, Cappadocum rex, duo et octoginta vixit annos, ut narrat Hieronymus: poterat autem forte diutius superstes esse; sed captus in praelio contra Perdiccam, in crucem actus est.

14. Cyrus, Persarum rex, antiquus ille, ut indicant Persarum et Assyriorum annales quibus etiam Onesicritus, vitæ Alexandri scriptor, consentire videtur, centum annorum quum esset, amicorum unumquemque requisivit: comperto autem plerosque interfectos a Cambyse filio suo, qui ipsius se imperio hoc fecisse diceret, contristatus partim quod male audiret propter crudelitatem filii, partim quod facinora ipsius coarguisset, vitam finiit.

15. Artaxerxes, Memoriosi cognomine notus, contra quem Cyrus frater expeditionem moverat, regnans in Persia,

ἐτελεύτησε νόσῳ ἑξ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν γενόμενος, ὡς δὲ Δείνων ἱστορεῖ, τεττάρων καὶ ἐνενήκοντα. Ἄρταξέρξης ἕτερος Περσῶν βασιλεὺς, ὃν φησιν ἐπὶ τῶν πατέρων τῶν ἑαυτοῦ Ἰσίδωρος ὁ Χαρακηνὸς συγγραφεὺς βασιλεύειν, ἔτη τρία καὶ ἐνενήκοντα βιούς ἐπιβουλῇ τᾶδελφοῦ Γωσίθρου ἐδόλοφονήθη. Συνατροκλῆς δὲ ὁ Παρθυαίων βασιλεὺς ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη γεγονώς ἀπὸ Σακαυράκιων Σκυθῶν καταχθεις βασιλεύειν ἤρξατο καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ. Τιγράνης δὲ ὁ Ἀρμενίων βασιλεὺς, πρὸς ὃν Λεύκουλλος ἐπολέμησε, πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐτελεύτα νόσῳ.

16. Ὑσπασίνης δὲ ὁ Χάρακος καὶ τῶν κατ' ἐρυθρὰν τόπων βασιλεὺς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν νοσήσας ἐτελεύτησε. Τίραιος δὲ ὁ μετ' Ὑσπασίνην τρίτος βασιλεύσας δύο καὶ ἐνενήκοντα βιούς ἐτελεύτα νόσῳ. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ μετὰ Τίραιον ἑβδομος βασιλεύσας ἑξ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν καταχθεις ἀπὸ Πάρθων ἐβασίλευσε. Καὶ Μνασκήρης δὲ βασιλεὺς Παρθυαίων ἑξ καὶ ἐνενήκοντα ἔζησεν ἔτη.

17. Μασσινισσᾶς δὲ Μαυρουσίων βασιλεὺς ἐνενήκοντα ἐβίωσεν ἔτη. Ἀσανδρος δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεβαστοῦ ἀντὶ ἐθνάρχου βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς Βοσπόρου περὶ ἔτη ὧν ἐνενήκοντα ἵππομάχων καὶ πεζομάχων οὐδενὸς ἤττων ἐφάνη· ὡς δὲ ἑώρα τοὺς ὑπὸ τῇ μάχῃ Σκριβωνίῳ προστιθεμένους ἀποσχόμενος σιτίων ἐτελεύτησε βιούς ἔτη τρία καὶ ἐνενήκοντα. Γόσιος δὲ, ὡς φησιν Ἰσίδωρος ὁ Χαρακηνὸς, ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας Ὀμανῶν τῆς ἀρωματοφόρου βασιλεύσας πεντεκαίδεκα καὶ ἑκατὸν γεγονώς ἐτῶν ἐτελεύτησε νόσῳ. Βασιλέας μὲν οὖν τοσούτους ἱστορήκασιν μακροβίους οἱ πρὸ ἡμῶν.

18. Ἐπεὶ δὲ καὶ φιλόσοφοι καὶ πάντες οἱ περὶ παιδείαν ἔχοντες, ἐπιμέλειάν πῶς καὶ οὗτοι ποιούμενοι ἑαυτῶν, εἰς μακρὸν γῆρας ἦλθον, ἀναγράψωμεν καὶ τούτων τοὺς ἱστορημένους, καὶ πρώτους γε φιλοσόφους. Δημόκριτος μὲν ὁ Ἀβδηρίτης ἐτῶν γεγονώς τεττάρων καὶ ἑκατὸν ἀποσχόμενος τροφῆς ἐτελεύτα. Ξενοφίλος δὲ ὁ μουσικός, ὡς φησιν Ἀριστόξενος, προσσχὼν τῇ Πυθαγόρου φιλοσοφίᾳ ὑπὲρ τὰ πέντε καὶ ἑκατὸν ἔτη Ἀθήνησιν ἐβίωσε. Σόλων δὲ καὶ Θαλῆς καὶ Πιττακός, οἳ τινες τῶν κληθέντων ἑπτὰ σοφῶν ἐγένοντο, ἑκατὸν ἑκαστος ἔζησεν ἔτη.

19. Ζήνων δὲ ὁ τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας ἀρχηγὸς ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα, ὃν φασιν εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσπταίσαντα ἀναφθέγγασθαι, Τί με βοᾷς; καὶ ὑποστρέψαντα οἴκαδε καὶ ἀποσχόμενον τροφῆς τελευτῆσαι τὸν βίον. Κλεάνθης δὲ ὁ Ζήνωνος μαθητὴς καὶ διάδοχος ἐννέα καὶ ἐνενήκοντα οὗτος γεγονώς ἔτη φῦμα ἔσχεν ἐπὶ τοῦ χεῖλους καὶ ἀποκαρτερῶν ἐπελθόντων αὐτῷ παρ' ἐταίρων τινῶν γραμμάτων προσενεγκάμενος τροφήν καὶ πράξας περὶ ὧν ἡξίουσι οἱ φίλοι, ἀποσχόμενος αὐθις τροφῆς ἐξέλιπε τὸν βίον.

20. Ξενοφάνης δὲ ὁ Δεξίνου μὲν υἱός, Ἀρχελαίου δὲ τοῦ φυσικοῦ μαθητῆς ἐβίωσεν ἔτη ἑνὶ καὶ ἐνενήκοντα. Ξενοκράτης δὲ Πλάτωνος μαθητὴς γενόμενος τέτταρα

morbo obiit annos natus sex et octoginta; ut vero Dino prodidit, quattuor et nonaginta. Artaxerxes, Persarum rex alius, quem patrum suorum aetate regnasse dicit Isidorus Characenus historicus, tres et nonaginta annos quum vixisset, insidiis fratris sui Gosithris periit. Sinatrocles, Parthorum rex, annum jam agens octogesimum, ab Sacauracibus Scythiis in patriam reductus, regnare coepit, regnavitque annos septem. Tigranes, Armeniorum rex, quicum Lucullus bellum gessit, quinque et octoginta annos natus fuit, quum morbo decederet.

16. Hypsasines, Characis et locorum Erythraeo mari vicinorum rex, quinto et octogesimo anno ex morbo decessit. Tiraeus, tertius ab Hypsasine rex, duos et nonaginta annos quum vixisset, morbo finiit. Artabazus, a Tiraeo septimus qui regnavit, sexto et octogesimo anno deductus a Parthis, regnum tenuit. Et Mnascires, rex Parthorum, sex et nonaginta annis vixit.

17. Massinissa, Maurorum rex, nonaginta annos implevit. Asander ille, qui a divo Augusto pro ethnarcha rex Bospori renunciatus fuerat, circa annum nonagesimum nullo neque equite neque milite deterior visus est: quum vero videret suos cives in praelio ad Scribonii se partes conferre, inedia de vita exiit, quam ad tres et nonaginta annos produxerat. Goæsus, ut narrat Isidorus Characenus, sua aetate Omanorum in thurifera regione rex, quindecim supra centum annos quum haberet, e morbo obiit. Tot reges longævos nobis tradiderunt qui ante nos scripsere.

18. Quando vero etiam philosophi, et omnino literarum cultores, curam et ipsi sui ipsorum habentes ad longam senectutem pervenere; perscribamus etiam de his quotquot in literarum monumenta relati sunt, et primos quidem philosophos. Democritus Abderitanus, annos natus quattuor supra centum, abstinens a cibo vitam finiit. Xenophilus autem musicus, ut ait Aristoxenus, Pythagoricæ philosophiæ deditus, supra quinque et centum annos Athenis vixit. Solon, Thales, et Pittacus, qui de septem illis qui sapientes vocantur fuere, centum quisque annos vixerunt.

19. Zeno, Stoicæ philosophiæ princeps, octo et nonaginta; quem aiunt, quum in concionem prodiret et lapsus offendisset, exclamasse, Quid me vocas? (o terra!) reversumque domum, inedia vitam finiisse. Cleanthes autem, discipulus Zenonis et successor, novem et nonaginta annos natus, tuber in labio nactus est, jam suscepto moriendi consilio, quum supervenirent ipsi a sodalibus quibusdam literæ, cibo assumpto perfecit quæ rogaverant amici, tum denuo a cibis se abstinens de vita exiit.

20. Xenophanes, Dexini filius, Archelai physici discipulus, annos vixit nonaginta unum: Xenocrates, Platonis auditor, quattuor et octoginta: Carneades, junioris Academicæ

καὶ ὀγδοήκοντα· Καρνεάδης δὲ ὁ τῆς νεωτέρας Ἀκαδημείας ἀρχηγὸς ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα· Χρύσιππος ἐν καὶ ὀγδοήκοντα· Διογένης δὲ ὁ Σελευκεὺς ἀπὸ Τύριος Στωϊκὸς φιλόσοφος ὀκτώ καὶ ὀγδοήκοντα· Ποσειδώνιος ὁ Ἀπαμεὺς τῆς Συρίας, νόμῳ δὲ Ῥόδιος, φιλόσοφος τε ἄμα καὶ ἱστορίας συγγραφεὺς τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα· Κριτόλαος ὁ Περιπατητικὸς ὑπὲρ δύο καὶ ὀγδοήκοντα· Πλάτων δὲ ὁ ἱερώτατος ἐν καὶ ὀγδοήκοντα.

21. Ἀθηνόδωρος Σάνδωνος Ταρσεὺς Στωϊκὸς, δς καὶ διδάσκαλος ἐγένετο Καίσαρος σεβαστοῦ θεοῦ, ὅφ' οὗ ἡ Ταρσέων πόλις καὶ φόρων ἐκουφίσθη, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη βίου ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πατρίδι καὶ τιμὰς ὁ Ταρσέων δῆμος αὐτῷ κατ' ἔτος ἕκαστον ἀπονέμει ὡς ἥρωϊ. Νέστωρ δὲ Στωϊκὸς ἀπὸ Ταρσοῦ διδάσκαλος Καίσαρος Τιβερίου ἔτη δύο καὶ ἐνενήκοντα· Ξενοφῶν δὲ ὁ Γρύλλου ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἐβίωσεν ἔτη.

22. Οὗτοι μὲν φιλοσόφων οἱ ἐνδοξοί, συγγραφέων δὲ Κτησίβιος μὲν ἑκατὸν εἰκοσιτεττάρων ἐτῶν ἐν περιπατῶ ἐτελεύτησεν, ὡς Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς χρονικοῖς ἱστορεῖ. Ἱερώνυμος δὲ ἐν πολέμοις γενόμενος καὶ πολλοὺς καμάρους ὑπομείνας καὶ τραύματα ἔζησεν ἔτη τέτταρα καὶ ἑκατὸν, ὡς Ἀγαθαρχίδης ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν περὶ τῆς Ἀσίας ἱστοριῶν λέγει, καὶ θαυμάζει γε τὸν ἄνδρα ὡς μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας ἄρτιον ὄντα ἐν ταῖς συνουσίαις καὶ πᾶσι τοῖς αἰσθητήροις, μηδενὸς γενόμενον τῶν πρὸς ὑγίειαν ἐλλειπῆ. Ἑλλάνικος ὁ Λέσβιος ὀγδοήκοντα καὶ πέντε, καὶ Φερεκύδης ὁ Σύριος ὁμοίως ὀγδοήκοντα καὶ πέντε. Τιμαῖος ὁ Ταυρομενίτης ἑξ καὶ ἐνενήκοντα. Ἀριστόβουλος δὲ ὁ Κασανδρεὺς ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη λέγεται βεβιωκέναι, τὴν ἱστορίαν δὲ τέταρτον καὶ ὀγδοηχοστὸν ἔτος γεγονῶς ἤρξατο συγγράφειν, ὡς αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας λέγει. Πολύβιος δὲ ὁ Λυκόρτα Μεγαλοπολίτης ἀγρόθεν ἀνελθὼν ἀφ' ἵππου κατέπεσε καὶ ἐκ τούτου νοσήσας ἀπέθανεν ἐτῶν δύο καὶ ὀγδοήκοντα. Ὑψικράτης δὲ ὁ Ἀμισσηνὸς συγγραφεὺς διὰ πολλῶν μαθημάτων γενόμενος ἔτη δύο καὶ ἐνενήκοντα.

23. Ῥητόρων δὲ Γοργίας, ὃν τινες σοφιστὴν καλοῦσιν, ἔτη ἑκατὸν ὀκτώ· τροφῆς δὲ ἀποσχόμενος ἐτελεύτησεν· ὃν φασιν ἐρωτηθέντα τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γήρως καὶ ὑγιεινοῦ ἐν πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδέποτε συμπεριενεχθῆναι ταῖς ἄλλων εὐωχίαις. Ἰσοκράτης ἑξ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη γεγονῶς τὸν πανηγυρικὸν ἔγραφε λόγον, περὶ ἔτη δὲ ἐνὸς ἀποδέοντα ἑκατὸν γεγονῶς ὡς ἥσθετο Ἀθηναίους ὑπὸ Φιλίππου ἐν τῇ περὶ Χαιρώνειαν μάχῃ νενικημένους, ποτνιόμενος τὸν Εὐριπίδειον στίχον προηνέγκατο εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρων,

Σιδωνιόν ποτ' ἄστυ Κάδμος ἐκλιπών·

καὶ ἐπειπὼν ὡς δουλεύσει ἡ Ἑλλάς, ἐξέλιπε τὸν βίον. Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ Περγαμηνὸς ῥήτωρ θεοῦ Καίσαρος σεβαστοῦ διδάσκαλος γενόμενος καὶ σὺν Ἀθηνόδωρῳ τῷ Ταρσεὶ φιλοσόφῳ παιδεύσας αὐτὸν ἔζησε ταῦτά τῳ Ἀθηνόδωρῳ, ἔτη ὀγδοήκοντα δύο. Ποτάμων δὲ οὐκ ἄδοξος ῥήτωρ ἔτη ἐνενήκοντα.

princeps, annos quinque et octoginta : Chrysippus, unum et octoginta : Diogenes Seleuciensis ad Tigrim, Stoicus philosophus, octo et octoginta : Posidonius Apameensis Syriæ, lege autem Rhodius, philosophus idem et historicus, quattuor et octoginta : Critolaus Peripateticus, supra duos et octoginta : Plato divinus, unum et octoginta.

21. Athenodorus Sandonis, Tarsensis, Stoicus, qui divi quoque Cæsaris Augusti præceptor fuit, a quo etiam tributis levata est Tarsensium civitas, duo et octoginta annos natus in patria mortuus est; cui honorem etiam quotannis habet Tarsensium populus, tanquam heroi. Nestor Stoicus e Tarso, Cæsaris Tiberii præceptor, annos duo et nonaginta : Xenophon, Grylli filius, supra nonaginta vixit annos.

22. Hi philosophorum nobiliores. Inter historicos Ctesibius centum viginti quattuor annos natus in peripato obiit, ut auctor est in Chronicis Apollodorus. Hieronymus vero, in bellis versatus, multos labores perpessus et vulnera, annos vixit quattuor supra centum, ut ait Agatharchides nona Historiarum Asiæ, atque admiratur virum, qui ad ultimum vitæ diem aptus fuerit consuetudini hominum, nec in ullius sensus usu aut sanitate quicquam desideraverit. Hellanicus Lesbii, octoginta et quinque; et Pherecydes Syrius similiter octoginta et quinque. Timæus Tauromenites, sex et nonaginta. Aristobulus Cassandreus super nonaginta annos vixisse dicitur; historiam autem quattuor et octoginta annos natus cœpit scribere, ut ipse refert in principio operis. Polybius, Lycortæ filius, Megalopolitanus, rure rediens ex equo cecidit, unde morbum nactus diem obiit, annorum quum esset duorum et octoginta. Hypsicrates Amisenus, scriptor, multiplici doctrina eruditus, vixit annos duo et nonaginta.

23. Inter oratores Gorgias, quem sophistam quidam nominant, annos octo et centum : abstinentia vero cibi finiit; quem aiunt interrogatum de causa tam longæ senectutis et omnibus sensibus sanæ, respondisse, quod nunquam aliorum se conviviiis passus sit auferri. Isocrates sex et nonaginta annorum quum esset, Panegyricam orationem scripsit; circa annum vero undecentesimum, audito Athenienses a Philippo pugna ad Chæroneam victos, lamentabili voce Euripidis versiculum protulit, quem ad se referebat,

Quondam Sidonis urbe Cadmus excitus :

quumque subiecisset servitutam esse Græciam, e vitâ discessit. Apollodorus Pergamenus, rhetor, Augusti Cæsaris præceptor, qui cum Athenodoro Tarsensi philosopho illum instituerat, sicut Athenodorus annos vixit octoginta duos : Potamo, rhetor non ignobilis, annos nonaginta.

24. Σοφοκλῆς ὁ τραγωδοποιὸς ῥᾶγα σταφυλῆς καταπιὼν ἀπεπνίγη πέντε καὶ ἐνενήκοντα ζήσας ἔτη. Οὗτος ὑπὸ Ἰοφῶντος τοῦ υἱοῦ ἐπὶ τέλει τοῦ βίου παρανοίας κρινόμενος ἀνέγνω τοῖς δικασταῖς Οἰδίπουν τὸν ἐπὶ Κολωνῷ, ἐπιδεικνύμενος διὰ τοῦ δράματος ὅπως τὸν νοῦν ὑγιαίνει, ὥς τοὺς δικαστὰς τὸν μὲν ὑπερβαυμάσαι, καταψηφίσασθαι δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μανίαν.

25. Κρατῖνος δὲ ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς ἑπτὰ πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα ἔτεσιν ἐβίωσε, καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βίου διδάξας τὴν Πυτίνην καὶ νικήσας μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτα. Καὶ Φιλῆμων δὲ ὁ κωμικὸς ὁμοίως τῷ Κρατίνῳ ἑπτὰ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη βιούς κατέκειτο μὲν ἐπὶ κλίνης ἡρεμῶν, θεασάμενος δὲ ὄνον τὰ παρεσκευασμένα αὐτῷ σῦκα κατεσθίοντα ὥρμησε μὲν εἰς γέλωτα, καλέσας δὲ τὸν οἰκέτην καὶ σὺν πολλῷ καὶ ἀθρόῳ γέλῳτι εἰπὼν προσδοῦναι τῷ ὄνῳ ἀκράτου ῥοφεῖν ἀποπνιγείς ὑπὸ τοῦ γέλωτος ἀπέθανε. Καὶ Ἐπίχαρμος δὲ ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς καὶ αὐτὸς ἐνενήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη λέγεται βῖωται.

26. Ἀνακρέων δὲ ὁ τῶν μελῶν ποιητῆς ἔζησεν ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ Στησίχορος δὲ ὁ μελοποιὸς ταῦτά. Σιμωνίδης δὲ ὁ Κεῖος ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα.

27. Γραμματικῶν δὲ Ἐρατοσθένης μὲν ὁ Ἀγλαοῦ Κυρηναιῶς, ὃν οὐ μόνον γραμματικόν, ἀλλὰ καὶ ποιητὴν ἂν τις ὀνομάσειε καὶ φιλόσοφον καὶ γεωμέτρην, δύο καὶ ὀγδοήκοντα οὗτος ἔζησεν ἔτη.

28. Καὶ Λυκούργος δὲ ὁ νομοθέτης τῶν Λακεδαιμονίων πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ζῆσαι ἱστορεῖται.

29. Τσοῦτους ἐδυνήθημεν βασιλέας καὶ πεπαιδευμένους ἀθροῖσαι· ἐπεὶ δὲ ὑπεσχόμεν καὶ Ῥωμαίων τινὰς καὶ τῶν τὴν Ἰταλίαν οἰκησάντων μακροβίων ἀναγράψαι, τούτους σοι, θεῶν βουλομένων, ἱερώτατε Κύντιλλε, ἐν ἄλλῳ δηλώσομεν λόγῳ.

LXIII.

ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Ὅτι μὲν οὐδὲν γλύκιον ἥς πατρίδος φθάνει προτερυλημένον. Ἄρ' οὖν ἥδιον μὲν οὐδὲν, σεμνότερον δέ τι καὶ θεϊότερον ἄλλο; καὶ μὴν ὅσα σεμνὰ καὶ θεῖα νομίζουσιν ἄνθρωποι, τούτων πατρίς αἰτία καὶ διδάσκαλος, γεννησαμένη καὶ ἀναθρεψαμένη καὶ παιδευσαμένη. Πόλεων μὲν οὖν μεγέθη καὶ λαμπρότητας καὶ πολυτελείας κατασκευῶν θαυμάζουσι πολλοὶ, πατρίδας δὲ στέργουσι πάντες· καὶ τοσοῦτον οὐδεὶς ἐξῆπατήθη τῶν καὶ πάνυ κεκρατημένων ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν θέαν ἡδονῆς, ὥς ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς τῶν παρ' ἄλλοις θαυμάτων λήθην ποιήσασθαι τῆς πατρίδος.

2. Ὅστις μὲν οὖν σεμνύνεται πολίτης ὢν εὐδαίμονος πόλεως, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ τίνα χρῆ τιμὴν ἀπονέμειν τῇ πατρίδι, καὶ ὁ τοιοῦτος δηλὸς ἐστὶν ἀχρόμενος ἂν,

24. Sophocles, poeta tragicus, gluttito uvæ acino suffocatus est, quinque et nonaginta annos quum vixisset. Hic ab Iophonte filio sub sinem vitæ accusatus dementiae, recitavit iudicibus Oedipum in Colono, ostendens illa fabula, quam sibi mente constaret, adeo ut iudices ipsum quidem vehementer admirarentur, filium vero ut furiosum damnarent.

25. Cratinus, comicus poeta, septem supra nonaginta annis vixit, quumque versus sinem vitæ Pytinen fabulam docuisset, vicissetque, non ita multo post obiit. Etiam Philemo comicus, sicut Cratinus septem et nonaginta annos natus, decumbebat quiescens in lectulo: quum vero videret asinum paratas sibi ficus devorantem, in cachinnos effunditur; vocatoque servo, cum multo itidem confertoque risu imperat ut merum etiam sorbendum asino addat: atque ipsum per risum intercluso spiritu moritur. Etiam Epicharmus poeta comicus septem et nonaginta annos dicitur vixisse.

26. Anacreon, canticorum poeta, vixit annos quinque et octoginta; et Stesichorus melicus totidem: Simonides autem Ceus, supra nonaginta.

27. Inter grammaticos Eratosthenes, Aglai filius, Cyrenæus, quem non grammaticum solum, sed etiam poetam aliquis nominaverit, et philosophum, et geometram; duo et octoginta hic vixit annos.

28. Lycurgus, Lacedæmoniorum legislator, quinque et octoginta annos vixisse narratur.

29. Tot potuimus reges et eruditos homines colligere: quum vero promiserim etiam Romanorum quosdam et Italicorum longævorum referre, eos tibi, diis volentibus, Quintille sanctissime, alio libello indicabimus.

LXIII.

PATRIÆ ENCOMIUM.

1. Sua cuique patria nihil esse dulcius, olim illud quidem tritum est. Numquid autem dulcius quidem nihil, sed tamen augustius aliud quid est ac divinius? Atqui quæcumque augusta et divina putant homines, eorum causa et et magistra patria est, quæ genuerit, nutrit, instituit. Itaque magnitudines urbium et claritates, et sumptuositatem ædificiorum, multi admirantur, patrias vero amant universi. Atque in tantum se deludi nemo passus est eorum etiam qui valde spectaculorum voluptatibus deliniuntur, ut propter excellentiam rerum apud alios admirandarum suæ ipsum patriæ oblivio caperet.

2. Si quis igitur beatæ se civitatis civem esse gloriatur, ille, quis honor habendus sit patriæ, ignorare mihi videtur, manifestumque est tali mente hominem ægre fuisse latu-

εἰ μετριωτέρας ἔλαχε τῆς πατρίδος. Ἐμοὶ δὲ ἥδιον αὐτὸ τιμᾶν τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα. Πόλεις μὲν γὰρ παραβαλεῖν πειρωμένῳ προσήκει μέγεθος ἐξετάζειν καὶ κάλλος καὶ τὴν τῶν ὠνίων ἀφθονίαν· ὅπου δ' αἴρεσις ἐστὶ πόλεων, οὐδεὶς ἂν ἔλοιτο τὴν λαμπροτέραν ἑάσας τὴν πατρίδα, ἀλλ' εὐξαιτο μὲν ἂν εἶναι καὶ τὴν πατρίδα ταῖς εὐδαίμοσι παραπλησίαν, ἔλοιτο δ' ἂν τὴν ὁποιανοῦν.

3. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ δίκαιοι τῶν παίδων πράττουσι καὶ οἱ χρηστοὶ τῶν πατέρων· οὔτε γὰρ νέος καλὸς καγαθὸς ἄλλον ἂν προτιμῆσαι τοῦ πατρὸς οὔτε πατὴρ καταμελήσας τοῦ παιδὸς ἕτερον ἂν στέρξει νέον, ἀλλὰ τοσούτον γε οἱ πατέρες νικώμενοι προσνέμουςι τοῖς παισὶν, ὥστε καὶ κάλλιστοι καὶ μέγιστοι καὶ τοῖς πᾶσιν ἄριστα φαίνονται κεκοσμημένοι οἱ παῖδες αὐτοῖς. Ὅστις δὲ μὴ τοιοῦτός ἐστι δικαστὴς πρὸς τὸν υἱόν, οὐ δοκεῖ μοι πατὴρ ὀφθαλμοῦς ἔχειν.

4. Πατρίδος τοίνυν τὸ ὄνομα πρῶτον καὶ οἰκειότατον πάντων· οὐδὲν γὰρ ὅ τι τοῦ πατρὸς οἰκειότερον. Εἰ δέ τις ἀπονέμει τῷ πατρὶ τὴν δικαίαν τιμὴν, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις κελεύει, προσηκόντως ἂν τὴν πατρίδα προτιμῆσαι· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτὸς τῆς πατρίδος κτῆμα καὶ ὁ τοῦ πατρὸς πατὴρ καὶ οἱ ἐκ τούτων οἰκεῖοι πάντες ἀνωτέρω, καὶ μέχρι θεῶν πατρώων πρόεσιν ἀναβιβαζόμενον τὸ ὄνομα.

5. Χαίρουσι καὶ θεοὶ πατρίσι καὶ πάντα μὲν, ὡς εἰκὸς, ἐφορῶσι τὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἡγούμενοι κτῆματα πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν, ἐφ' ἧς δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἐγένετο, προτιμᾷ τῶν ἄλλων ἀπασῶν πόλεων. Καὶ πόλεις σεμνότεραι θεῶν πατρίδες καὶ νῆσοι θεῶν, παρ' αἷς ὁμνεῖται γένεσις θεῶν. Ἱερὰ γοῦν κεχαρισμένα ταῦτα νομίζεται τοῖς θεοῖς, ἐπειδὴν εἰς τοὺς οἰκεῖους ἕκαστος ἀφικόμενος ἱεουργῇ τόπους. Εἰ δὲ θεοῖς τίμιον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα, πῶς οὐκ ἀνθρώποις γε πολλῷ μᾶλλον;

6. Καὶ γὰρ εἶδε τὸν ἥλιον πρῶτον ἕκαστος ἀπὸ τῆς πατρίδος, ὡς καὶ τοῦτον τὸν θεόν, εἰ καὶ κοινός ἐστιν, ἀλλ' οὖν ἕκαστῳ νομίζεσθαι πατρῶιον διὰ τὴν πρώτην ἀπὸ τοῦ τόπου θεάν· καὶ φωνῆς ἐνταῦθα ἤρξατο ἐπιχώρια πρῶτα λαλεῖν μανθάνων καὶ θεοὺς ἐγνώρισεν. Εἰ δέ τις τοιαύτης ἔλαχε πατρίδος, ὡς ἑτέρας δεηθῆναι πρὸς τὴν τῶν μειζόνων παιδείαν, ἀλλ' οὖν ἐχέτω καὶ τούτων τῶν παιδευμάτων τῇ πατρίδι τὴν χάριν· οὐ γὰρ ἂν ἐγνώρισεν οὐδὲ πόλεως ὄνομα μὴ διὰ τὴν πατρίδα πόλιν εἶναι μαθών.

7. Πάντα δὲ, οἶμαι, παιδεύματα καὶ μαθήματα συλλέγουσιν ἄνθρωποι χρησιμωτέρους αὐτοὺς ἀπὸ τούτων ταῖς πατρίσι παρασκευάζοντες· κτῶνται δὲ καὶ χρήματα φιλοτιμίας ἕνεκα τῆς εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος δαπανήματα. Καὶ εἰκάτως, οἶμαι· δεῖ γὰρ οὐκ ἀχαρίστους εἶναι τοὺς τῶν μεγίστων τυχόντας εὐεργεσιῶν. Ἀλλ' εἰ καὶ τοῖς καθ' ἕνα τις ἀπονέμει χάριν, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἐπειδὴν εὖ πάθῃ πρὸς τινος, παλὺ μᾶλλον προσήκει τὴν πατρίδα τοῖς καθήκουσιν ἀμεί-

rum, si mediocrem magis patriam sortitus esset. At mihi ipsum nomen honorare patriæ dulcius est. Urbes enim inter se comparare si quis velit, conveniens est ut magnitudinem exigat, et pulchritudinem, et rerum venalium abundantiam : at de optione urbium ubi agitur, nemo sane, relicta sua patria, splendidiorem elegerit ; sed optaverit ille quidem esse suam patriam beatis illis proximam, ceterum ipsam qualiscumque demum sit, prætulit.

3. Idem nempe hoc liberi quoque faciunt, si sunt justī, et parentes, si sunt boni : nec enim honestus bonusque juvenis alium quemcumque patri prætulit ; nec suo neglecto filio pater juvenem alium complectatur : sed tantum amore victi patres ex se natis tribuunt, ut et pulcherrimi, et maximi, et rebus omnibus ornatissimi, sui illis liberi videantur. Si quis vero talis non est filii sui iudex, ille non patris mihi oculos videtur habere.

4. Ergo nomen patriæ primum omnium et familiarissimum ; neque enim patre quicquam familiarius. Si quis vero justum suo patri honorem habet, quod lex pariter ac natura præcipit, convenienter ille patriam prætulit, quando ipse quoque pater res patriæ est, et patris pater, et qui inde ab hisce ad nos pertinent sursum omnes ; atque ad patrios usque deos retro ascendens illud nomen progreditur.

5. Gaudent ipsi quoque suis dii patriis, et quum omnia inspiciant humana, ut credere fas est, qui suæ ditionis et terram et mare esse arbitrentur ; tum in qua quisque illorum natus est, eam urbibus præfert aliis omnibus. Itaque et urbes augustiores, quæ deorum patriæ sunt, et diviniores insulæ, in quibus natales celebrantur deorum. Sacra quippe ea demum grata diis putantur, quæ in domestica illis loca delatus quisque peregerit. Si vero diis carum est nomen patriæ ; quidni multo magis hominibus ?

6. Etenim vidit solem primum e sua quisque patria : ut hic quoque deus, licet communis sit, patrius ille tamen unicuique videatur ideo, quod primum ex illo sibi loco conspectus sit. Et vocem mittere ibi auspicatus est, patria loqui lingua quum disceret ; et deos agnovit. Talem vero si quis patriam sortitus est, ut alia quoque ad maiorem rerum institutionem opus habuerit ; habeat ille sane huius etiam institutionis gratiam patriæ : neque enim vel nomen illius alterius urbis scivisset, nisi patriæ beneficio urbem ejusmodi esse didicisset.

7. Ceterum eruditionem, puto, doctrinamque omnem colligunt homines, ut ea se utiliores præstent suis quique patriis. Atque opes sibi parant iidem ambitione quadam ad publicas patriæ impensas. Idque merito, arbitror : oportet enim non ingratos esse qui maximis affecti sunt beneficiis. Verum si singulis quoque gratiam, prout justum est, refert aliquis obligatus beneficio, multo magis patriæ rependere justa convenit. Etenim malæ tractationis parentum leges

βεσθαι· κακώσεως μὲν γὰρ γονέων εἰς νόμοι παρὰ ταῖς πόλεσι, κοινὴν δὲ προσήκει πάντων μητέρα τὴν πατρίδα νομίζειν καὶ χαριστήρια τροφῶν ἀποδιδόναι καὶ τῆς τῶν νόμων αὐτῶν γνώσεως.

8. Ὡφθῃ δὲ οὐδεὶς οὕτως ἀμνήμων τῆς πατρίδος, ὥς ἐν ἄλλῃ πόλει γενόμενος ἀμελεῖν, ἀλλ' οἷ τε κακοπραγοῦντες ἐν ταῖς ἀποδημίαις συνεχῶς ἀνακαλοῦσιν ὥς μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἡ πατρίς, οἷ τε εὐδαιμονοῦντες, ἂν καὶ τὰ ἄλλα εὖ πράττωσι, τοῦτο γοῦν αὐτοῖς μέγιστον ἐνδεῖν νομίζουσι τὸ μὴ τὴν πατρίδα οἰκεῖν, ἀλλὰ ξενιτεύειν· ὄνειδος γὰρ τὸ τῆς ξενιτείας. Καὶ τοὺς κατὰ τὸν τῆς ἀποδημίας χρόνον λαμπροὺς γενομένους ἢ διὰ χρημάτων κτῆσιν ἢ διὰ τιμῆς δόξαν ἢ διὰ παιδείας μαρτυρίαν ἢ δι' ἀνδρείας ἐπαινον ἔστιν ἰδεῖν εἰς τὴν πατρίδα πάντας ἐπειγομένους, ὥς οὐκ ἂν ἐν ἄλλοις βελτίοισιν ἐπιδειξομένους τὰ αὐτῶν καλὰ· καὶ τοσούτῳ γε μᾶλλον ἕκαστος σπεύδει λχθέσθαι τῆς πατρίδος, ὅσῳ περ ἂν φαίνεται μειζόνων παρ' ἄλλοις ἡζυμένος.

9. Ποθὲν μὲν οὖν καὶ νέοις πατρίς· τοῖς δὲ ἡδὴ γεγηρακόσιν ὅσῳ πλείον τοῦ φρονεῖν ἢ τοῖς νέοις μέτεστι, τοσούτῳ καὶ πλείων ἐγγίγνεται πόθος ὁ τῆς πατρίδος· ἕκαστος γοῦν τῶν γεγηρακότων καὶ σπεύδει καὶ εὐχεται κατὰλῦσαι τὸν βίον ἐπὶ τῆς πατρίδος, ἵν', ὅθεν ἤρξατο βιοῦν, ἐνταῦθα πάλιν καὶ τὸ σῶμα παρακατάθῃται τῇ γῇ τῇ ὑρεψαμένη καὶ τῶν πατρῶν κοινωνήσῃ τάφων· δεινὸν γὰρ ἕκαστῳ δοκεῖ ξενίας ἀλίσκεσθαι καὶ μετὰ θάνατον ἐν ἀλλοτρίᾳ κειμένῳ γῇ.

10. Ὅσον δὲ τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς τὰς πατρίδας μέτεστι τοῖς ὡς ἀληθῶς γνησίοις πολίταις μάθοι τις ἂν ἐκ τῶν αὐτοχθόνων· οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ ἡλυδες καθάπερ νόθοι βραδίας ποιοῦνται τὰς μεταναστάσεις τὸ μὲν τῆς πατρίδος ὄνομα μήτε εἰδότες μήτε στέργοντες, ἡγούμενοι δ' ἀπανταχοῦ τῶν ἐπιτηδείων εὐπορήσειν, μέτρον εὐδαιμονίας τὰς τῆς γαστρὸς ἡδονὰς τιθέμενοι. Οἷς δὲ καὶ μήτηρ ἢ πατρίς, ἀγαπῶσι τὴν γῆν ἐφ' ἧς ἐγένοντο καὶ ἐτράφησαν, καὶ ὀλίγην ἔχωσι, καὶ τραχεῖαν καὶ λεπτόγειον· καὶ ἀπορῶσι τῆς γῆς ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν, τῶν γε ὑπὲρ τῆς πατρίδος οὐκ ἀπορήσουσιν ἐγκωμίων. Ἀλλὰ καὶ ἰδῶσιν ἑτέρους σεμνυνομένους πεδίοις ἀναιμένοις καὶ λειμῶσι φυτοῖς παντοδαποῖς διεληγμένοις, καὶ αὐτοὶ τῶν τῆς πατρίδος ἐγκωμίων οὐκ ἐπιλανθάνονται, τὴν δὲ ἱπποτρόφον ὑπερορῶντες τὴν κουροτρόφον ἐπαινοῦσι.

11. Καὶ σπεύδει τις εἰς τὴν πατρίδα, καὶ νησιώτης ᾗ· καὶ παρ' ἄλλοις εὐδαιμονεῖν δύνηται, καὶ διδομένην ἀθανασίαν οὐ προσήσεται, προτιμῶν τὸν ἐπὶ τῆς πατρίδος τάφον· καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς λαμπρότερος ὀφθήσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός.

12. Οὕτω δὲ ἄρα τίμιον εἶναι δοκεῖ παρὰ πᾶσιν ἡ πατρίς ὥστε καὶ τοὺς πανταχοῦ νομοθέτας ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ὡς χαλεπωτάτην ἐπιβεβληκότας τὴν φυγὴν τιμωρίαν. Καὶ οὐχ οἱ νομοθέται μὲν οὕτως ἔχουσιν, οἱ δὲ πιστευόμενοι τὰς στρατηγίας ἑτέρως, ἀλλ' ἐν ταῖς μάχαις τὸ μέγιστόν ἐστι τῶν πα-

sunt in civitatibus : communem autem parentem putare patriam convenit, et præmia pro alimentis, ipsaque adeo legum cognitione, rependere.

8. Visus autem nemo est adeo immemor patriæ, qui in alia civitate constitutus illius curam abjiciat : sed quum ii quibus adversa in peregrinationibus obveniunt, perpetuo in animum revocant maximum honorum esse patriam ; tum quibus secunda sunt omnia, quantumvis reliquis rebus felices, tamen hoc sibi maximum putant deesse, quod patriam non inhabitant, sed peregrinantur. Ipsa enim crimen habet peregrinitas. Ac videre licet ipsos qui peregrinationis suæ tempore vel honorum possessione, vel honorum gloria, vel eruditionis testimonio, vel laude fortitudinis illustrati sunt, in patriam tamen festinare omnes ; ut qui inter meliores alios sua ostendere bona non possint. Ac tanto magis festinat unusquisque ad suam complectendam patriam, quo majoribus rebus dignati ipsum sunt alii.

9. Igitur junioribus etiam amabilis est patria : his vero qui jam pervenere ad senectutem, quanto major quam juvenibus prudentiæ portio obtigit, tanto etiam vehementius inest patriæ desiderium. Senum enim unusquisque in patria finire vitam et studet et optat, ut unde coepit vivere, ibi rursus et altrici terræ corpus commendet, et majorum suorum monumentis inferatur. Durum enim unicuique videtur peregrinitatis damnari etiam post mortem, in terra aliena jacenti.

10. Quantum porro benevolentiae in patriam germanis vere civibus insit, ex indigenis aliquis intelligat. Nam advenæ, velut spurii, migrationes facile suscipiunt, qui neque intelligant nomen patriæ, neque ament, sed necessarium rerum copiam præsto sibi ubique futuram rati, mensuram felicitatis in ventris voluptatibus collocant. Quibus vero parens etiam est patria, hi amant in qua nati sunt et alii terram, licet parvam habeant, licet asperam et tenuem : et licet non habeant quam telluris virtutem commendent, laudes certe non desunt illis, quibus ornent patriam. Verum et si videant gloriantes alios campis laxis, pratisque vario plantarum genere distinctis ; etiam ipsi patriæ laudum non obliviscuntur, despectaque equorum altrice terra, laudant juvenum nutriculam bonam.

11. Ac festinat in patriam aliquis insulanus etiam : adeo, quum felicem apud alios vitam liceat agere, nec oblatam sibi immortalitatem admittet, sepeliri præoptans in patria ; fumusque patriæ igne apud alios ei splendidior videbitur.

12. Adeo autem carum apud omnes videtur patria, ut qui ubique fuere legum latores, eos videas maximis quibusque criminibus tanquam gravissimam imposuisse poenam exilium. Nec vero legum modo latores in ea sunt sententia, aliter animatis exercituum ducibus : quin sub ipsa praelia ad eos, qui stant jam in acie, maximum illud

ραγγελμάτων τοῖς παραταττομένοις, ὡς ὑπὲρ πατρίδος ὁ πόλεμος· καὶ οὐδεὶς ὅστις ἂν ἀκούσας τούτου κακὸς εἶναι θέλῃ· ποιεῖ γὰρ καὶ τὸν δειλὸν ἀνδρεῖον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα.

LXIV.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΨΑΔΩΝ.

1. Τῆς Λιβύης τὰ νότια ψάμμος ἐστὶ βαθεῖα καὶ γῇ διακεκαυμένη, ἔρημος ἐπὶ πολὺ, ἀκριβῶς ἀκαρπος, πεδινὴ ἅπασα, οὐ χλόην οὐ πόαν οὐ φυτὸν οὐχ ὕδωρ ἔχουσα, ἢ εἴ που ἄρα ἐν κοίλοις συνεστηκὸς ὑετοῦ ὀλίγου λείψανον, παχὺ καὶ τοῦτο καὶ δυσῶδες, οὐδὲ πᾶν διψῶντι ἀνθρώπῳ πότιμον. Αἰκίητος γοῦν ἐστὶ διὰ ταῦτα· ἢ πῶς γὰρ ἂν οἰκοῖτο ἀνήμερος οὕτω καὶ ξηρὰ καὶ ἀφορος οὔσα καὶ πολλῶ τῷ αὐχμῷ πιεζομένη; καὶ τὸ θάλλπος δὲ αὐτὸ καὶ ὁ ἀήρ κομιδῇ πυρώδης καὶ φλογερὸς ὢν καὶ ἡ ψάμμος ὑπερζέουσα παντελῶς ἄβατον τὴν χώραν τίθησι.

2. Γαράμαντες μόνοι πρόσκοικοι ὄντες, εὐσταλὲς καὶ κοῦφον ἔθνος, ἀνθρώποι σκηνῖται, ἀπὸ θήρας τὰ πολλὰ ζῶντες, ἐνίοτε οὗτοι ἐσβάλλουσι θηράσοντας ἀμφὶ τροπὰς τὰς χειμερινὰς μάλιστα, ὕοντα τὸν θεὸν τηρήσαντες, ὁπότε τὸ πολὺ τοῦ καύματος σβεσθῇ καὶ ἡ ψάμμος νοτισθῇ καὶ ἀμηγέπη βατὴ γένοιτο. Ἡ θήρα δὲ ἐστὶν ὄνων τε τῶν ἀγρίων καὶ στρουθῶν τῶν μεγάλων χαμαιπετῶν καὶ πιθήκων μάλιστα καὶ ἐλεφάντων ἐνίοτε· ταῦτα γὰρ μόνα διαρκεῖ πρὸς τὸ δίψος καὶ ἀνέχεται ἐπὶ πολὺ τάλαιπωρούμενα ὑπὸ πολλῶ καὶ ὀξεί τῷ ἡλίῳ. Καὶ ὅμως οἱ Γαράμαντες ἐπειδὴν τὰ σιτία καταναλώσωσιν ἅπερ ἔχοντες ἀφίκοντο, ἀπελαύνουσιν ὀπίσω εὐθὺς δεδιότες μὴ σφίσιν ἡ ψάμμος ἀναφλεγείσα δύσβατος καὶ ἀπορος γένηται, εἴτα ὥσπερ ἐντὸς ἀρχύων ληθόντες καὶ αὐτοὶ ἀπόλωνται μετὰ τῆς ἄγρας· ἀφυκτα γὰρ ἐστίν, ἣν ὁ ἥλιος ἀνασπᾶσας τὴν ἱκμάδα καὶ τὰ χίστα ξηράνας τὴν χώραν ὑπερζέσῃ, ἀκμαιοτέραν τὴν ἀκτῖνα προσβαλὼν ἅτε πρὸς τὴν νοτίδα παρατεθηγμένην· τροφή γὰρ αὕτη τῷ ἡλίῳ.

3. Καίτοι ταῦτα πάντα ὅποσα εἶπον, τὸ θάλλπος, τὸ δίψος, ἡ ἔρημία, τὸ μηδὲν ἔχειν ἐκ τῆς γῆς λαβεῖν, ἦττον ὑμῖν δυσχερὴ εἶναι δόξει τοῦ λεχθησομένου, καὶ δι' ὃ φευκτέα πάντως ἡ χώρα ἐκείνη· ἐρπετὰ γὰρ ποικίλα μεγέθει τε μέγιστα καὶ πλήθει πάμπολλα καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτα καὶ τὸν ἰδὸν ἄμαχα ἐπινέμεται τὴν γῆν, τὰ μὲν ὑποβρύχια, φωλεύοντα ἐν μυχῶ τῆς ψάμμου, τὰ δὲ ἄνω ἐπιπολάζοντα, φύσαλοι καὶ ἀσπίδες καὶ ἔχιδναι καὶ κεράσαι καὶ βουπρήστες καὶ ἀκοντίαι καὶ ἀμφίσβαιναι καὶ δράκοντες καὶ σκορπίων γένος διττὸν, τὸ μὲν ἕτερον ἐπίγειόν τε καὶ πεζόν, ὑπέρμεγα καὶ πολυσφόνδυλον, θάτερον δὲ ἐναέριον καὶ πτηνόν, ὑμενόπτερον δὲ οἷα ταῖς ἀκρίσι καὶ τέττιξι καὶ νυκτερίσι τὰ πτερά. Τοιαῦτα ὄρνεα πολλὰ ἐπιπετόμενα οὐκ εὐπρόσιτον ἀπεργάζεται τὴν Λιβύην ἐκείνην.

adhortamentum est, bellum ipsis esse pro patria : neque quisquam est qui hoc audito ignavus esse velit ; fortitudinem enim timido etiam addit nomen patriæ.

LXIV.

DE DIPSADIBUS.

1. Quæ ad austrum spectant Libyæ, arena sunt profunda, adusta tellus, deserta majorem partem, penitus infecunda, universa campestris, quæ non herbam, non gramen, non aquam habeat, aut si quæ etiam consistentes locis cavis pluviarum tenuium reliquæ, hæ quoque crassæ et odoris mali, nec valde licet sitienti homini potabiles. Ergo propter ista inhabitabilis est : aut quomodo habitetur, quæ inculta adeo atque arida sit et sterilis, multoque squalore obsita? quum vapor ipse et aer igneus plane atque æstuosus sit, et arena fervidissima inviam omnino regionem reddat.

2. Garamantes soli accolæ, gens succincta et levis, in tabernaculis vivere soliti homines, venatu viventes plerumque; hi igitur venaturi interdum irruunt, circa ipsam brumam potissimum, observato tempore pluvio, quum ardoris major pars exstincta est et, conspersa arena, itineris copia utcumque contingit. Venatus autem est asinorum agrestium et marinorum passerum, ingentium illorum, qui humo tollere se non possunt, et simiorum maxime, et interdum elephantorum : hæc enim sola durant ad sitim, et vexationem a multo acutoque sole diu sustinent. Et tamen Garamantes, consumtis cibariis, quibuscum venerant, celeriter revertuntur, veriti ne sibi accensa rursus arena transitum vel difficilem reddat, vel plane neget, ac deinde velut intra retia deprehensi cum captura ipsi sua pereant : neque enim ulla superest effugiendi ratio, ubi sol sursum tracto humore, exsiccataque celeriter regione, vehementer exarsit, radios jaculatus fortiores, quippe ab ipso humore acutos, qui alimentum igni præstat.

3. Quancumque ista quæ adhuc commemoravi omnia, vapor, sitis, solitudo, inopia copiarum terrestrium, minus vobis difficilia videbuntur eo quod sum dicturus, et propter quod fugienda omnino ista regio est. Serpentes nempe varii, magnitudine ingentes, plurimi numero, formis peregrini, veneno armati invicto, terram pascuntur; partim submersi, nido in arenæ recessibus defosso; alii in summo versantur, bufones, et aspidæ, et viperæ, et cerastæ, et buprestes, et jaculi, et amphibænæ, et dracones, et scorpionum genus duplex, terrestre alterum, pedestre, ingens, vertebra habens multas; aerium alterum et volucre, membranaceis alis instructum, quales sunt locustis et cicadis et vespertilionibus alæ. Id genus volucres oberrantes multæ difficilem accessu reddunt illam Libyam.

4. Τὸ δὲ δὴ πάντων ἑρπετῶν δεινότατον ὧν ἡ ψάμμος τρέφει, ἡ διψάς ἐστιν, ὅφρις οὐ πᾶν μέγας, ἐχίδνη ὅμοιος, τὸ δῆγμα βίαιος, τὸν ἰὸν ταχύς, ὀδύνας μὲν ἀλῆκτους ἐπάγων εὐθύς ἐκκᾶει τε γὰρ καὶ σήπει καὶ πίμπρασθαι ποιεῖ, καὶ βοῶσιν ὥσπερ οἱ ἐν πυρὶ κείμενοι. Τὸ δὲ μάλιστα καταπονοῦν καὶ κατατρῦχον αὐτοῦς ἐκεῖνός ἐστιν, ὁμώνυμον πάθος τῷ ἑρπετῷ· διψῶσι γὰρ εἰς ὑπερβολὴν, καὶ τὸ παραδοξότατον, ὅσῳ περ ἂν πίνωσι, τοσούτῳ μᾶλλον ὀρέγονται τοῦ ποτοῦ, καὶ ἡ ἐπιθυμία πολὺ πλεόν ἐπιτείνεται αὐτοῖς· οὐδ' ἂν σθέσειάς ποτε τὸ δίψος, οὐδ' ἦν τὸν Νεῖλον αὐτὸν ἢ τὸν Ἰστρον ὅλον ἐκπιεῖν παράσχῃς, ἀλλὰ προσεκκαύσεις ἐπάρδων τὴν νόσον, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐλαίῳ πῦρ κατὰ σθεννύοι.

5. Λέγουσιν ἱατρῶν παῖδες ἐκεῖνην τὴν αἰτίαν εἶναι, παχὺν τὸν ἰὸν ὄντα ἔπειτα δευόμενον τῷ ποτῷ ὀξυκίνητον γίνεσθαι, ὑγρότερον, ὥς τὸ εἶδος, καθιστάμενον καὶ ἐπὶ τελεῖστον διαχεόμενον.

6. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐδένα τοῦτο πεπονθότα εἶδον, μηδὲ, ὧ θεοί, ἴδοιμι οὕτω κολαζόμενον ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐδὲ ἐπέβην τῆς Λιβύης τὸ παράπαν εἰ ποῖων· ἐπίγραμμα δέ τι ἤκουσα, ὃ μοι τῶν ἐταίρων τις ἔλεγεν αὐτὸς ἐπὶ στήλης ἀνεγνωκέναι ἀνδρὸς οὕτως ἀποθανόντος· ἐκ Λιβύης ἔφη ἀπὺν ἐς Αἴγυπτον παρὰ τὴν μεγάλην Σύρτιν ποιεῖσθαι τὴν πορείαν· οὐ γὰρ εἶναι ἄλλως· ἐνθα δὴ τάφῳ ἐντυχεῖν παρὰ τὴν ἡύνα ἐπ' αὐτῷ τῷ κλύσματι καὶ στήλῃ ἐφεστάναι δηλοῦσαν τοῦ ὀλέθρου τὸν τρόπον· κεκολλάσθαι γὰρ ἐπ' αὐτῇ ἄνθρωπον μὲν τινα οἷον τὸν Τάνταλον γράφουσιν ἐν λίμνῃ ἐστῶτα καὶ ἀρούμενον τοῦ ὕδατος, ὥς πῶι δὴ, τὸ θηρίον δὲ τὴν διψάδα ἐμπεφυκὸς αὐτῷ περιεσπειρᾶσθαι τῷ ποδὶ, καὶ τινὰς γυναῖκας ὑδροφορούσας ἅμα πολλὰς καταχεῖν τὸ ὕδωρ αὐτοῦ· πλησίον δὲ ὧς κεῖσθαι οἷα τῶν στρουθῶν ἐκεῖνων, οὓς ἔφην θηρᾶν τοὺς Γαράμαντας· γεγράφθαι δὲ πρὸς τοῦτοῦτοῦτοῦτο, οὐ χειρόν δὲ καὶ αὐτὸ εἰπεῖν,

Τοῖα παθόντ', οἶμαι, καὶ Τάνταλον αἰθοπος ἰοῦ
μηδαμὰ κοιμῆσαι διψαλέην ὀδύνην.
Καὶ Δαναοῖο κόρας τοῖον πίθον οὐκ ἀναπλῆσαι
αἰὲν ἐπαντλούσας ὑδροφόρῳ καμάτῳ.

Ἔτι καὶ ἄλλα ἔπη τέτταρά ἐστι περὶ τῶν ὧν, καὶ ὡς ἀναιρούμενος αὐτὰ ἐδήχθη· ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι ἐκείνων.

7. Συλλέγουσι δὲ ἄρα τὰ ὧς καὶ ἐσπουδάχασιν περὶ αὐτὰ οἱ περίοικοι, οὐχ ὡς φαγεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ σκεύεσι χρῶνται κενώσαντες καὶ ἐκπώματα ποιοῦνται ἀπ' αὐτῶν· οὐ γὰρ ἔχουσι κεραμεύειν διὰ τὸ ψάμμον εἶναι τὴν γῆν. Εἰ δὲ καὶ μεγάλα εὐρεθείη, καὶ πῖλοι γίνονται δύο ἐκ τοῦ ὧς ἐκάστου· τὸ γὰρ ἡμίτομον ἐκάτερον ἀποχρῶν τῇ κεφαλῇ πῖλός ἐστιν.

8. Ἐκεῖ τοίνυν λοχῶσιν αἱ διψάδες παρὰ τὰ ὧς, καὶ ἐπειδὴν προσέλθῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐκ τῆς ψάμμου ἐξερπύσασαι δάκνουσι τὸν κακοδαίμονα· ὁ δὲ πάσχει ἐκεῖνα τὰ μικρὸν ἐμπροσθεν εἰρημένα πίνων αἰεὶ καὶ μᾶλλον διψῶν καὶ πιμπλάμενος οὐδέποτε.

4. Bestiarum vero quaecumque ea nutrit arena, saevissima est dipsas, serpens non ita magnus, viperæ similis, morsu violento, veneno celeri, immedicabiles statim dolores afferens : nam exurit, et putredinem inducit, et ut ardeant morsi efficit ; qui clamant, velut qui in igne jaceant. Quæ autem maxime illos conficit atque atterit, illa est affectio, a qua nomen accepit ille serpens : nam sitiunt supra modum ; quodque maxime mirum est, quo plus biberunt, tanto magis potum appetunt, multoque acrius intenditur eorum bibendi cupiditas : neque unquam exstinxiseris sitim, nec si Nilum ipsum, totumve Istrum ebibendum iis præbeas, sed ipsa illa irrigatione morbum accendas, velut si quis oleo extinguere ignem tentet.

5. Aiunt medicorum filii istam esse causam, venenum illud natura crassum, potu deinde dilui et moveri celerius, quippe quod liquidius sic fiat, ut probabile est, et diffundatur maxime.

6. Equidem neminem vidi cui hoc acciderit, neque, dñi boni ! videam hominem qui talibus crucietur suppliciis : sed, bono consilio, pedem nunquam omnino intuli in Libyam ; verum epigramma audivi, quod in cippo se legisse viri hoc modo defuncti sodalium aliquis mihi dixit, qui e Libya, sic narrabat, dum in Ægyptum transit, iterque facit ad Syrtim majorem (neque enim posse aliter) ; ibi in tumultum incidit, ad oram maris, in ipso litore : huic impositam ait columellam, quæ rationem interitus declaret. Insculptum enim in illa hominem, qualem pingunt Tantalum, stantem in palude, haurientemque de aqua, bibendi nempe gratia : bestiam vero dipsada adhærescentem ipsi ac pedi implexam, et mulieres quasdam, aquam afferentes simul multas, ea hominem perfundere. In proximo autem ova jacere, qualia illorum struthiocamelorum, quos venantur, ut dixi, Garamantes. Scriptum autem esse in epigrammate : imo nihil prohibet recitare ipsum :

Fallor, an hæc talis de nigro accensa veneno,
Tantale, vexavit te sine fine sitis ?
Tale olim, proles Danaï numerosa, replere
frustrato te haustu vas voluisse, reor.

Adhuc alii versiculi quattuor sunt de ovis, et ut, dum tollit illa, morsus sit ; sed eorum non amplius memini.

7. Colligunt nimirum ova illa accollæ studiose non in cibium miodo, sed evacuatis etiam utuntur in supellectile, et pocula sibi inde faciunt, quum fingere de luto non possint, quoniam mera arena illorum solum est. Si vero satis magna inveniantur, etiam pilei ex unoquoque ovo lini parantur : dimidiatum enim ovum unumquodque capiti quum sufficiat, pileus est.

8. Ibi ergo insidiantur apud ova dipsades : et quum accedit homo, prorpentes de arena mordent miserum : at illi eveniunt ea quæ paullo ante dicta sunt, ut bibat semper, et magis indo siliat, et satiatur nunquam.

σε
τῇ
γὰρ
ἐξ
ὑπὲρ
ὧδὴ
ρελ
πᾶν
ἀγρ
νοῦ
σεις
καί
ἀπᾶν
παρὰ
τὴν
ἐξ
οὐδαμ
ἢ τὸν
παρὰ
οὐκ ὧ
2.
γε πᾶ
πεῖν,
προλέ
σὺ δὲ
τεῖς τῇ

9. Ταυτὶ οὐ μὰ Δία πρὸς Νίκανδρον τὸν ποιητὴν φιλοτιμούμενος διεξῆλθον, οὐδ' ὅπως ὑμεῖς μάθοιτε ὡς οὐκ ἀμελές γεγέννηται μοι φύσεις τῶν Λιβυκῶν ἔρπετων εἶδέναι· ἱατρῶν γὰρ ἂν μᾶλλον ὁ ἔπαινος εἴη, οἷς ἀνάγκη εἶδέναι ταῦτα, ὡς καὶ ἀμύνασθαι αὐτὰ μετὰ τῆς τέχνης ἔχοιεν· ἀλλὰ μοι δοκῶ — καὶ πρὸς φίλου μὴ δυσχεράνητε τὴν εἰκόνα θηριώδη οὖσαν — ὁμοίον τι καὶ αὐτὸς παθεῖν πρὸς ὑμᾶς οἷον ἐκεῖνοι πάσχουσι πρὸς τὸ ποτόν· οἱ δηχθέντες ὑπὸ τῆς διψάδος· ὅσω γὰρ ἂν ἐπὶ πλεόν παρίω ἐς ὑμᾶς, τοσούτῳ μᾶλλον ὀρέγομαι τοῦ πράγματος καὶ τὸ δίψας ἀσχετον ὑπεκκάεταί μοι καὶ ἔοικα οὐδ' ἐμπλησθῆσεσθαι ποτε τοῦ τοιούτου ποτοῦ. Καὶ μάλα εἰκότως. Ποῦ γὰρ ἂν οὕτω διειδέι τε καὶ καθαρῶ ὕδατι ἐντύχοιμι; ὥστε σύγγνωτε, εἰ δηχθεὶς καὶ αὐτὸς τὴν ψυχὴν ἠδίστω τούτῳ καὶ ὑγιεινοτάτῳ τῷ δῆγματι ἐμποροῦμαι χανδὸν ὑποθεῖς τῷ κρουνοῦ τὴν κεφαλὴν· εἴη μόνον μὴ ἐπιλιπεῖν τὰ παρ' ὑμῶν ἐπιρρέοντα μηδὲ χυθεῖσαν τὴν σπουδὴν τῆς ἀκροάσεως κελυφνύμενα καὶ διψῶντα καταλιπεῖν· ὡς δὲ ἴσους γε ἔνεκα τοῦμοῦ πρὸς ὑμᾶς οὐδὲν ἂν ἐκώλυε πίνειν ἀεὶ κατὰ γὰρ τὸν σοφὸν Πλάτωνα κόρος οὐδεὶς τῶν καλῶν.

LXV.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΠΡΟΣ ΗΣΙΟΔΟΝ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀλλὰ ποιητὴν μὲν ἄριστον εἶναι σε, ὦ Ἡσίοδε, καὶ τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβεῖν μετὰ τῆς δάφνης αὐτὸς τε δεικνύεις ἐν οἷς ποιεῖς — ἐνθεα γὰρ καὶ σεμνὰ πάντα — καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν οὕτως ἔχειν· ἐκεῖνο δὲ ἀπορῆσαι ἄξιον, τί δήποτε προειπὼν ὑπὲρ σαυτοῦ, ὡς διὰ τοῦτο λάβοις τὴν θεσπέσιον ἐκείνην ὥδην παρὰ τῶν θεῶν, ὅπως κλείεις καὶ ὑμνοῖς τὰ παρελθυθότα καὶ θεσπίζεις τὰ ἐσόμενα, θάτερον μὲν καὶ πᾶν ἐντελὲς ἐξενήνοχας θεῶν τε γενέσεις διηγούμενος ἄχρι καὶ τῶν πρώτων ἐκείνων, χάους καὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ καὶ ἔρωτος, ἔτι δὲ γυναικῶν ἀρετὰς καὶ παραινέσεις γεωργικὰς, καὶ ὅσα περὶ Πλειάδων καὶ ὅσα περὶ καιρῶν ἀρότου καὶ ἀμῆτου καὶ πλοῦ καὶ ὀλως τῶν ἄλλων ἀπάντων· θάτερον δὲ καὶ ὁ χρησιμώτερον ἦν τῷ βίῳ παρὰ πολὺ καὶ θεῶν δωρεαῖς μᾶλλον ἔοικος, λέγω δὲ τὴν τῶν μελλόντων προαγόρευσιν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐξαπέφηνας, ἀλλὰ τὸ μέρος τοῦτο πᾶν λήθη παραδέδωκας οὐδαμοῦ τῆς ποιήσεως ἢ τὸν Κάλχαντα ἢ τὸν Τηλέμον ἢ τὸν Πολύιδον ἢ καὶ Φινέα μιμησάμενος, οἱ μὴδὲ παρὰ Μουσῶν τούτου τυχόντες ὁμῶς προεθέσπιζον καὶ οὐκ ὤκνουσαν χρᾶν τοῖς δεομένοις.

2. Ὡστε ἀνάγκη σοι τῶν τριῶν τούτων αἰτιῶν μιᾶ γε πάντως ἐνέχεσθαι· ἢ γὰρ ἐψεύσω, εἰ καὶ πικρὸν εἶπειν, ὡς ὑποσχομένων σοι τῶν Μουσῶν καὶ τὰ μέλλοντα προλέγειν δύνασθαι· ἢ αἱ μὲν ἔδοσαν ὥσπερ ὑπέσχοντο, σὺ δὲ ὑπὸ φθόνου ἀποκρύπτεις καὶ ὑπὸ κόλπου φυλάτεις τὴν δωρεάν οὐ μεταδιδούς αὐτῆς τοῖς δεομένοις· ἢ

9. Hæc, ita me Jupiter, non contendendi quodam adversus Nicandrum poetam studio a me dicta sunt, neque uti vos cognosceretis nonnihil me curæ in discendis serpentium Libycorum ingeniis posuisse; ista enim medicorum magis laus fuerit, quibus scire talia necesse est, ut etiam depellere illa ex arte possint: verum ego mihi videor (ac, per ego vos amicitiae præsidem Jovem rogo, nolite offendi transumpta a bestiis imagine) similiter erga vos affectus et ipse, atque illi a dipsade morsi ad potum affecti sunt: quo frequentius enim prodeo in conspectum vestrum, tanto magis ejus rei sum cupidus, sitisque me urit, quæ reprimi nullo modo potest, neque unquam illo satiari posse potu mihi videor. Neque hoc injuria. Ubi enim in aquam pellucidam adeo et puram incidam? Itaque ignoscite, si morsus et ipse in animo meo morsum istum suavissimum saluberrimumque, pleno me haustu, caput salienti supponens, ingurgitem. Modo illud mihi contingat, ne, quæ a vobis affluunt, deficient, neque exhaustum vestrum audiendi studium hiantem me et sitientem adhuc destituat. Quantum quidem ad meam vestri sitim attinet, nihil obstat quominus semper bibam: Platone enim auctore sapientissimo, pulchrorum nulla satietas.

LXV.

DISPUTATIO CUM HESIODO.

1. LUCINUS. Verum enim vero poetam quidem optimum esse te, Hesiode, idque a Musis una cum lauro accepisse, et ipse tuis in carminibus ostendis (divina enim omnia atque augusta), et nos, ita rem se habere, credimus: de illo vero disceptare fas fuerit, quid tandem sit quod, quum de te ipso prædixisses, hanc te ob causam divinum illum a diis cantum accepisse, uti celebrares cantaresque præterita, ac divinales futura; alterum quidem, idque perfecte omnino sis exsecutus, deorum generationibus enarrandis usque ad prima illa, Chaos, Tellurem, Cælum et Amorem; insuper etiam mulierum commemorandis virtutibus, et præceptis agriculturæ, et quæ de Pleiadibus, ac de temporibus arandi, messis, navigationis, reliquarumque rerum omnium dici possunt: alterum vero, quod multo utilius futurum erat vitæ et deorum muneribus magis simile, dico autem futurarum rerum prædictionem, plane non ostenderis, sed parte illa simpliciter oblivioni tradita, nusquam tua in poesi vel Calchantem, vel Telemum, vel Polyidum, vel Phineum adeo sis imitatus, qui non consecuti illud a Musis, tamen divinarunt, neque oracula reddere consulentibus designati sunt.

2. Itaque trium horum criminum in uno hæreas omnino necesse est: aut enim, quantumvis id dictu amarum fuerit, mentitus es Musas promisisse tibi futura prædicendi facultatem; aut illæ dederunt, sicut fuere pollicitæ, at tu præ invidia occultas, in sinuque absconditum servas munus, non impertiens illud indigentibus; aut scripta quidem tibi

γέγραπται μὲν σοι καὶ τοιαῦτα πολλὰ, οὐδέπω δὲ αὐτὰ τῷ βίῳ παραδέδωκας οὐκ οἶδα εἰς ὃν καιρὸν τινα ἄλλον ταμειυόμενος τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὐδὲ τολμήσαιμ' ἂν εἰπεῖν, ὥς αἱ Μοῦσαι δύο σοι παρέξουσιν ὑποσχόμεναι τὸ μὲν ἔδοσαν, ἐξ ἡμισείας δὲ ἀνεκαλέσαντο τὴν ὑπόσχεσιν, λέγω δὲ τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν, καὶ ταῦτα προτέραν αὐτὴν ἐν τῷ ἔπει ὑπεσχημένοι.

3. Ταῦτα οὖν παρὰ τίνος ἄλλου, Ἡσίοδε, ἢ παρ' αὐτοῦ σοῦ μάθοι τις ἄν; πρέποι γὰρ ἂν, ὥσπερ οἱ θεοὶ « δωτῆρες ἑάων » εἰσιν, οὕτω δὲ καὶ ὑμῖν τοῖς φίλοις καὶ μαθηταῖς αὐτῶν μετὰ πάσης ἀληθείας ἐξηγεῖσθαι περὶ ὧν ἴστε καὶ λύειν ἡμῖν τὰς ἀπορίας.

4. ΗΣΙΟΔΟΣ. Ἐνῆν μὲν μοι, ὦ βέλτιστε, ῥαδίαν ἀπόκρισιν ἀποκρίνασθαι σοι περὶ ἀπάντων, ὅτι μηδὲν ἔστι τῶν ἐρραφωδῆμένων ὑπ' ἐμοῦ ἴδιον ἔμῳ, ἀλλὰ τῶν Μουσῶν, καὶ ἔχρην σε παρ' ἐκείνων τοὺς λογισμοὺς τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν παραλελειμμένων ἀπαιτεῖν· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ μὲν ὧν ἰδίᾳ ἠπιστάμην, λέγω δὲ τοῦ νέμειν καὶ ποιμαίνειν καὶ ἐξελαύνειν καὶ βδάλλειν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ποιμένων ἔργα καὶ μαθήματα, δίκαιος ἂν εἶην ἀπολογεῖσθαι, αἱ θεαὶ δὲ τὰς αὐτῶν δωρεὰς οἷς τε ἂν ἐθέλωσι καὶ ἐφ' ὅσον ἂν οἴωνται καλῶς ἔχειν, μεταδιδόασιν.

5. Ὅμως δὲ οὐκ ἀπορήσω πρὸς σέ καὶ ποιητικῆς ἀπολογίας· οὐ γὰρ, οἶμαι, χρὴ παρὰ τῶν ποιητῶν ἐς τὸ λεπτότατον ἀκριβολογουμένους ἀπαιτεῖν κατὰ συλλαβὴν ἐκάστην ἐντελῇ πάντως τὰ εἰρημένα, κἂν εἴ τι ἐν τῷ τῆς ποιήσεως δρόμῳ παραρρῦν λάθῃ, πικρῶς τοῦτο ἐξετάζειν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι πολλὰ ἡμεῖς καὶ τῶν μέτρων ἕνεκα καὶ τῆς εὐφωνίας ἐπεμβάλλομεν· τὰ δὲ καὶ τὸ ἔπος αὐτὸ πολλάκις λεία ὄντα οὐκ οἶδ' ὅπως παρεδέξατο. Σὺ δὲ τὸ μέγιστον ὧν ἔχομεν ἀγαθῶν ἀφαιρῇ ἡμᾶς, λέγω δὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐν τῷ ποιεῖν ἐξουσίαν, καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐχ ὁρᾷς ὅσα τῆς ποιήσεως καλὰ, σκινδαλάμους δὲ καὶ ἀκάνθας τινὰς ἐκλέγεις καὶ λαβὰς τῇ συκοφαντίᾳ ζητεῖς. Ἄλλ' οὐ μόνος ταῦτα σὺ οὐδὲ κατ' ἐμοῦ μόνου, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἄλλοι τὰ τοῦ ὁμοτέχνου τοῦ ἐμοῦ Ὀμήρου κατακνίζουσι λεπτὰ οὕτω κομιδῇ καὶ μάλιστα μικρὰ ἄττα διεξιόντες.

6. Εἰ δὲ καὶ χρὴ ὁμότες χωρήσαντα τῇ αἰτίᾳ τὴν ὀρθοτάτην ἀπολογίαν ἀπολογήσασθαι, ἀνάγνωθι, ὦ οὗτος, τὰ Ἔργα μου καὶ τὰς Ἡμέρας· εἴσῃ γὰρ ὅσα ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ μαντικῶς ἅμα καὶ προφητικῶς προτεθέσπισται μοι τὰς ἀποβάσεις προδηλοῦντα τῶν τε ὀρθῶς καὶ κατὰ καιρὸν πραττομένων καὶ τῶν παραλελειμμένων τὰς ζημίας. Καὶ τὸ

Οἷσις δ' ἐν φορμῇ, παῦροι δὲ σε θήσονται, καὶ πάλιν ὅσα ἀγαθὰ περιέσται τοῖς ὀρθῶς γεωργοῦσι, χρησιμωτάτη ἂν τῷ βίῳ μαντικὴ νομίζοιτο.

7. ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν οὖν, ὦ θαυμαστέ Ἡσίοδε, καὶ πάνυ ποιμενικὸν εἶρηται σοι καὶ ἐπαληθεύειν ἔοικας τὴν τῶν Μουσῶν ἐπίπνοϊαν αὐτὸς οὐδ' ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ἐπῶν δυνάμενος, ἡμεῖς δὲ οὐ ταύτην τὴν

sunt etiam in hoc genere multa, tu vero nondum ea saeculo tradidisti, quum usum eorum ad nescio quod aliud tempus reponas. Illud enim neque ausim dicere, Musas, duo tibi quum praestituras se promiserint, alterum quidem dedisse, ex dimidia vero parte promissionem suam, de futurorum cognitione loquor, revocasse, quum tamen priorem illam in versu pollicitae essent.

3. Ista ergo a quonam alio, Hesiodo, quam ab ipso te, aliquis possit discere? Decuerit enim, quemadmodum ipsi dii bonorum sunt auctores; ita etiam vos illorum amicos atque discipulos cum veritate omni quae nostis enarrare, et si qua nobis videntur dubia, ea resolvere.

4. HESIODUS. Licebat mihi, vir optime, facili responsione defungi super omnibus, nihil esse eorum carminum, quae a me consuta sunt, mihi proprium, sed Musarum; ab his proinde rationem dictorum pariter et praetermissorum tibi esse poscendam; me vero de his, quae per me sciebam, de pascendo, inquam, curandoque grege, et exigendo, et mulgendo, reliquisque quae pastorum opera sunt ac disciplina, causam dicere merito: deae tamen sua munera, quibuscumque volunt, et in quantum decere putant, imperiuntur.

5. Interim tamen neque poetica mihi apud te defensio defuerit. Neque enim, puto, decet a poetis tenuiter nimis et minuto studio reposcere, syllabarum tenus omnium, perfecta omnino quae dixere, et si quid in ipso poeseos cursu non animadversum effluerit, acerbè illud exigere; verum scire multa nos et modulorum causa et soni inculcare: quaedam autem versus ipse saepe, utpote laevia ac polita, nescio quomodo assumit. At tu maximo nos nostro bono is privatum, libertatem dico et in fingendo potestatem; et cetera quidem in poesi quae sunt pulchra non vides; sedamenta quaedam et spinas eligis, ansasque quaeris calumniae. Neque vero solus tu talia, neque contra me solum, sed multi etiam alii sunt qui Homeri, eandem mecum artem, professi, carmina vellicent, huiusmodi tenuia prorsus et minuta quaedam praeter ceteris disputantes.

6. Si vero opus est cominus etiam congredi cum crimine, et eam dicere causam quae verissima est, lege, tu homo, Opera mea ac Dies. Intelliges enim quot res in illo carmine divine et tanquam a vate praedictae a me sint, quae exitus praesignificent tum eorum quae recte et suo tempore peraguntur, tum illorum quae praetermissa sunt noxas. Jam illud,

Corbe ferēs raro, rarus tibi et accola plaudet; et rursus quae bona recte colentibus agrum superfutura sint, utilissima vitae divinatio jure habeatur.

7. LYC. Istud quidem, vir admirabilis Hesiodo, plane pro pastore a te dictum est, viderisque confirmare illum Musarum afflatum, qui neque causam dicere pro versibus possis: at non istam nos quidem divinationem a te ac Mu-

1
γῦπα
παρα
ἀπνευ
σύ γε
ΤΙ
σχολή
πέρα
τῶν ἀ
καὶ σφ
τι ἐξ
ΛΥ
εἴπετο

μαντικήν παρὰ σοῦ καὶ τῶν Μουσῶν περιεμένομεν· ἐπεὶ τὰ γε τοιαῦτα πολὺ μαντικώτεροι ὑμῶν οἱ γεωργοί, καὶ ἄριστα μαντεύσαιντ' ἂν ἡμῖν περὶ αὐτῶν, ὅτι ὕσαντος μὲν τοῦ θεοῦ εὐθάλῃ ἔσται τὰ δράγματα, ἣν δὲ αὐχμὸς ἐπιλάβῃ καὶ διψήσωσιν αἱ ἄρουραι, οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐχὶ λιμὸν ἐπακολουθῆσαι τῷ δέψει αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ μεσοῦντος θέρους χρὴ ἀροῦν, ἣ οὐκ ἂν τι ὄφελος γένοιτο εἰκῇ ἐκχυθέντων τῶν σπερμάτων, οὐδὲ ἄμᾶν ἔτι χλωρὸν τὸν στάχυν, ἣ κενὸν εὐρεθήσεσθαι τὸν καρπὸν. Οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο μαντείας δεῖται, ὥς ἦν μὴ καλύψῃς τὰ σπέρματα καὶ θεράπων μακέλλην ἔχων ἐπιφορῇ τῆς γῆς αὐτοῖς, καταπτῆσεται τὰ ὄρνεα καὶ προκατεδεῖται τὴν ἅπασαν τοῦ θέρους ἐλπίδα.

8. Τὰ γὰρ τοιαῦτα παραινέσεις μὲν καὶ ὑποθήκας λέγων οὐκ ἂν τις ἀμαρτάνοι, μαντικῆς δὲ πάμπλου ἀποδεῖν μοι δοκεῖ, ἥς τὸ ἔργον τὰ ἀόληα καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς φανερά προγιγνώσκειν, ὥσπερ τὸ τῷ Μίνωι προεῖπεν ὅτι ἐν τῷ τοῦ μέλιτος πίθῳ ὁ παῖς ἔσται αὐτῷ ἀποπεπνιγμένος, καὶ τὸ τοῖς Ἀχαιοῖς προμηνῦσαι τῆς Ἀπόλλωνος ὀργῆς τὴν αἰτίαν καὶ τῷ δεκάτῳ ἔτει ἀλώσεσθαι τὸ Ἴλιον· ταῦτα γὰρ ἡ μαντική. Ἐπεὶ καὶ τὰ τοιαῦτα εἴ τις αὐτῇ ἀνατιθεῖη, οὐκ ἂν φθάνοι καὶ μὲ μάντιν λέγων· προεῖπ' γὰρ καὶ προθεσπῶ καὶ ἄνευ Κασταλίας καὶ δάφνης καὶ τρίποδος Δελφικοῦ, ὅτι ἂν γυμνὸς τοῦ κρύους περινοστή τις ὕοντος προσέτι ἡ χαλαζῶντος τοῦ θεοῦ, ἡπιάλος οὐ μικρὸς ἐπιπεσεῖται τῷ τοιούτῳ, καὶ τὸ ἔτι γε τούτου μαντικώτερον, ὅτι καὶ θέρμῃ μετὰ ταῦτα, ὥς τὸ εἶκος, ἐπιγενήσεται, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὧν γελοῖον ἂν εἴη μεμνησθαι.

9. Ὡστε τὰς μὲν τοιαύτας ἀπολογίας καὶ μαντείας ἄφες· ἐκεῖνο δὲ ὃ εἰρηκας ἐν ἀρχῇ ἴσως παραδέξασθαι ἄξιον, ὥς οὐδὲν ἤδεισθα τῶν λεγομένων, ἀλλὰ τις ἔμπνοια δαιμόνιος ἐνεποίει σοι τὰ μέτρα, οὐ πάνυ οὐδὲ ἐκεῖνη βέβαιος οὖσα· οὐ γὰρ ἂν τὰ μὲν ἐπετέλει τῶν ὑπεσχημένων, τὰ δ' ἀτελεῖ ἀπελίμπανεν.

LXVI.

ΠΛΟΙΟΝ Η ΕΥΧΑΙ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Οὐκ ἐγὼ ἔλεγον ὅτι θάπτον τοὺς γῦπας ἑωλὸς νεκρὸς ἐν φανερῷ κείμενος ἢ θέαμά τι τῶν παραδόξων Τιμόλαον διαλάθοι, καὶ εἰς Κόρινθον δέη ἀπνευστὶ θέοντα ἀπιέναι διὰ τοῦτο; οὕτω φιλοθεάμων σύ γε καὶ ἄοκνος τὰ τοιαῦτα.

ΤΙΜΟΛΑΟΣ. Τί γὰρ ἔδει καὶ ποιεῖν, ὦ Λυκῖνε, σχολὴν ἄγοντα πυθόμενον οὕτως ὑπερμεγέθη ναῦν καὶ πέρα τοῦ μέτρου ἐς τὸν Πειραιᾶ καταπεπλευκέναι μίαν τῶν ἀπ' Αἰγύπτου εἰς Ἰταλίαν σιταγωγῶν; Οἶμαι δὲ καὶ σφῶ, σέ τε καὶ Σάμιππον τουτονί, μὴ κατ' ἄλλο τι ἐξ ἄστεως ἤκειν ἢ ὀφομένους τὸ πλοῖον.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ Ἀδείμαντος ὁ Μυρρινούσιος εἶπετο μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπου νῦν ἐκεῖνός ἐστιν

sis exspectabamus; quum ad talia multo vobis diviniore sint rustici, et optime nobis de illis rebus vaticinentur, velut, si pluat deus, copia florentes fore manipulos; si vero aestus invadat, sitiantque arva, fieri non posse quin fames sitim illorum consequatur; neque oportere media aestate arare, alioquin nihil inde utilitatis exoriturum, fuis frustra seminibus; neque metendum spicam adhuc viridem, alioquin vanum inventum iri fructum. Neque etiam divinatione ad illud opus est, nisi obruas semina et ligone armatus servus terram iis inducat, devolaturas aves, omnemque spem aestatis interceptam devoraturas.

8. Talia enim si quis praecepta dicat aut monita, non peccaverit; a divinatione autem plurimum abesse haec mihi videntur, cujus sit obscura et nullo usquam modo manifesta ante cognoscere: quale est illud quum Minoi praedictum est, in dolio mellis suffocatum iri illius filium, et quum praesignificata Achivis causa irarum Apollinis, itemque anno decimo captum iri Ilium. Haec enim sunt divinatio. Alioqui si ista quoque superiora ad divinationem aliquis referat, ocyus me quoque vatem dicat: praedicam enim ac divinabo, idque sine Castalia et lauru et tripode Delphico, si quis nudus in frigore obambulet, pluvias insuper aut grandines fundente deo, hunc talem rigor cum tremore non parvus invadet: et quod magis adhuc divinum est, etiam calor postea, ut probabile est, superveniet, et multa in hoc genere, quorum meminisse ridiculum fuerit.

9. Itaque hoc genus defensionis et divinationum omitte. Illud vero, quod initio dicebas, forte dignum fuerit quod recipiatur, nihil te scivisse eorum quae diceres, sed afflatu quodam divino subjecta tibi esse carmina, quanquam ne illud quidem satis firmum est: neque enim ille alia quidem promissorum impleturus erat, alia vero imperfecta relicturus.

LXVI.

NAVIGIUM SEU VOTA.

1. LYCINUS. Nonne dicebam ego, facilius posse fieri ut vultures effugiat jacens in propatulo antiquum cadaver, quam Timolaum mirabilis spectaculi aliquid, etsi uno spiritu Corinthum abire curriculo propter illud oporteat? adeo tu spectaculorum avidus et impiger ad talia.

TIMOLAUS. Quid enim agendum erat, Lycine, homini otioso, qui audisset ingentem adeo et immensam plane navem in Piraeo appulsam, de illarum numero unam, quae annonam ex Aegypto in Italiam advehunt? Puto autem vos quoque, te, inquam, et Samippum hunc, non alia quam spectandae hujus navis causa ex urbe venisse.

LYC. Sic est, per Jovem; atque Adimantus etiam sequebatur nos Myrrhinusius: verum ubi ille nunc sit, nescio,

ἀποπλανηθεὶς ἐν τῷ πλήθει τῶν θεατῶν· ἄχρι μὲν γὰρ τῆς νεῶς ἅμα ἤλθομεν καὶ ἀνιόντες ἐς αὐτὴν σὺ μὲν, οἶμαι, Σάμιππε, προήεις, μετὰ σέ δὲ ὁ Ἀδείμαντος ἦν, εἴτ' ἐγὼ μετ' ἐκεῖνον ἐχόμενος αὐτοῦ ἀμφοτέραις, καὶ με διὰ τῆς ἀποβάθρας ὅλης παρέπεμψε χειραγωγῶν ὑποδεδεμένον ἀνυπόδητος αὐτὸς ὢν, τὸ ἀπὸ τούτου δὲ οὐκέτι αὐτὸν εἶδον οὔτε ἔνδον οὔτε ἐπεὶ κατεληλύθαμεν.

2. ΣΑΜΙΠΠΟΣ. Οἶσθα, ὦ Λυκῖνε, ὅπου ἡμᾶς ἀπέλιπεν; ὁπότε, οἶμαι, τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο μεῖράκιον ἐκ τῆς θαλάμης προῆλθε τὸ τὴν καθαρὰν θόνην ἐνδεδυκὸς, ἀναδεδεμένον εἰς τοῦπίσω τὴν κόμην ἐπ' ἀμφοτέρα τοῦ μετώπου ἀπηγμένην. Εἰ τοίνυν ἐγὼ Ἀδείμαντον οἶδα, οἶμαι, γλαφυρὸν οὕτω θέαμα ἐκεῖνος ἰδὼν μακρὰ χαίρειν φράσας τῷ Αἰγυπτίῳ ναυπηγῷ περιηγούμενῳ τὸ πλοῖον παρέστηκε δακρύων, ὥσπερ εἴωθε· ταχύδακρυς γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐς τὰ ἐρωτικά.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐ πάνυ καλὸς, ὦ Σάμιππε, ὁ μεираκίσκος ἐδόξε μοι, ὡς ἂν καὶ Ἀδείμαντον ἐκπλήξαι, ὃ τοσοῦτοι Ἀθήνησι καλοὶ ἔπονται, πάντες ἐλεύθεροι, στωμύλοι τὸ φθέγμα, παλαίστρας ἀποπνέοντες, οἷς καὶ παραδακρῦσαι οὐκ ἀγεννές· οὗτος δὲ πρὸς τῷ μελάγχρους εἶναι καὶ πρόχειλός ἐστι καὶ λεπτὸς ἄγαν τοῖν σκελοῖν, καὶ ἐφθέγγετο ἐπισεσυρμένον τι καὶ συνεχές καὶ ἐπίτροχον, Ἑλληνιστὶ μὲν, ἐς τὸ πάτριον δὲ τῷ ψόφῳ καὶ τῷ τῆς φωνῆς τόνῳ, ἡ κόμη δὲ καὶ ἐς τοῦπίσω ὁ πλόκαμος συνεσπειραμένος οὐκ ἐλεύθερον αὐτόν φησιν εἶναι.

3. ΤΙΜ. Τοῦτο μὲν εὐγενείας, ὦ Λυκῖνε, σημεῖόν ἐστιν Αἰγυπτίας ἡ κόμη· ἅπαντες γὰρ αὐτὴν οἱ ἐλεύθεροι παῖδες ἀναπλέκονται ἔστε πρὸς τὸ ἐφηβικόν, ἔμπαλιν ἢ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, οἷς ἐδόκει καλὸν εἶναι κομᾶν τοὺς γέροντας ἀναδουμένους κρωβύλον ὑπὸ τέττιγι χρυσῷ ἀνειλημμένον.

ΣΑΜ. Εὖ γε, ὦ Τιμόλαε, ὅτι ἡμᾶς ἀναμινῆσκεις τῶν Θουκυδίδου συγγραμμάτων, ἀ ἐν τῷ προομιῳ περὶ τῆς ἀρχαίας ἡμῶν τρυφῆς εἶπεν ἐν τοῖς Ἰωσιν, ὁπότε οἱ τότε συναπρωκίσθησαν.

4. ΤΙΜ. Ἀτὰρ, ὦ Σάμιππε, νῦν ἀνεμνήσθην, ὁπότεν ἡμῶν ἀπελείφθη Ἀδείμαντος, ὅτε παρὰ τὸν ἰστὸν ἐπὶ πολὺ ἔστημεν ἀναβλέποντες, ἀριθμοῦντες τῶν βурсῶν τὰς ἐπιβολὰς καὶ θαυμάζοντες ἀνιόντα τὸν ναύτην διὰ τῶν κάλων, εἴτα ἐπὶ τῆς κεραίας ἄνω ἀσφαλῶς διαθέοντα τῶν κεροιάκων ἐπειλημμένον.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Τί δ' οὖν χρὴ ποιεῖν ἡμᾶς ἐνταῦθα; καταδοκεῖν αὐτόν, ἢ ἐθέλεις ἐγὼ αὖθις ἐπάνειμι ἐς τὸ πλοῖον;

ΤΙΜ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ προΐωμεν· εἰκὸς γὰρ ἤδη παρεληλυθέναι ἐκεῖνον ἀποσοβοῦντα ἐς τὸ ἄστυ, ἐπεὶ μηκέθ' ἡμᾶς εὐρεῖν ἐδύνατο· εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' οἶδε τὴν ὁδὸν Ἀδείμαντος, καὶ δέος οὐδὲν μὴ ἀπολειφθεὶς ἡμῶν ἀποβουκοληθῇ.

ΛΥΚ. Ὁρᾶτε, μὴ σκαιὸν ἢ φίλον ἀπολιπόντας αὐτοὺς ἀπιέναι. Βαδίζωμεν δ' ὁμῶς, εἰ καὶ Σαμίππου τοῦτο δοκεῖ.

in spectatorum turba errore quodam a nobis distractus : ad navim quidem usque una venimus ; quumque in illam ascenderemus, tu quidem, puto, Samippe, præcedebas ; post te autem erat Adimantus, tum ego post illum utraque illum manu tenens, quippe ille me per totum ponticulum manu prehensum ducebat calceatum discalceatus ipse : abhinc vero illum non vidi amplius, neque intus, neque postquam descenderamus.

2. SAMIPPUS. Scin', Lycine, ubi nos reliquerit? puto ego, ubi formosus ille puer de diceta progrediebatur, ille puro linteo indutus, retro comam revinctus utrimque a fronte abductam. Si ergo Adimantum ego novi, puto nomen, eleganti adeo spectaculo viso, longum valere jusso naupego Ægyptio, qui monstrabat navim, astitisse lacrimantem, ut solet : facilis enim vir est, ubi amat, ad lacrimas.

LYC. Quin non admodum pulcher mihi, Samippe, puer ille visus est, ut Adimantum etiam percelleret, quem tot Athenis formosi sectantur, liberi omnes, jucundi sermonis, olentes palæstram, apud quos forte lacrimari etiam non ignavum fuerit. At iste, præterquam quod niger, labiosus etiam est, et tenui nimis crure, et tractum quiddam de imo gutture, continuatumque nimis et volubile loquebatur, Græce ille quidem, sed ita ut patrium quiddam sibilo atque accentu vocis proderet ; coma vero et actus ille retro tortusque in spiram circinnus non ingenuum esse ipsum indicat.

3. TIM. Quin illud nobilitatis Ægyptiæ signum est, coma, Lycine : omnes quippe apud illos ingenui eas implectunt, usque dum pubertatem attigerint. Contra ea majores nostri : quibus pulchrum visum est comam alere seniores, revinctam in cincinnum aurea cicada comprehensum.

SAM. Bene facis, Timolae, quod Thucydidis nos scriptorum admones, quæ in proœmio dixit de veteri luxu nostro inter Ionas, quando, qui tum erant, una hinc deducti sunt.

4. LYC. Verum, Samippe, jam recordor ex quo relictus nobis sit Adimantus, quum ad malum diu staremus suspicientes numerantesque coriorum commissuras, atque admirantes ascendentem per rudentes nautam, deinde per antennam in alto prehensis ceruchis secure transcurrentem.

SAM. Recte istuc dicis. Quid ergo hic nobis faciendum est? exspectandusne est, an vis in navem ego redeam?

TIM. Nequaquam : sed pergamus : credibile est enim illum præterisse jam nos et festinasse in urbem, quum non amplius invenire nos posset. Sin minus ; at novit certe viam Adimantus, nec metus est ne relictus a nobis in devium errorem incidat.

LYC. Videte ne sinistrum sit, nos relicto amico ahire solcs. Abeamus tamen, si idem etiam Samippo videtur.

ΣΑΜ. Καί μάλα δοκεῖ, ἥν πως ἀνεωγυῖαν ἔτι τὴν παλαιστραν καταλάβωμεν.

5. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, ἡλίχη ναῦς, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν πήχεων ἔλεγε τὸ μῆκος ὁ ναυπηγὸς, εὖρος δὲ ὑπὲρ τὸ τέταρτον μάλιστα τούτου, καὶ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος ἐς τὸν πυθμένα, ἥ βαθύτατον κατὰ τὸν ἄντλον, ἐννέα πρὸς τοῖς εἴκοσι. Τὰ δ' ἄλλα ἡλίκος μὲν ὁ ἰστός, ὅσῃν δὲ ἀνέχει τὴν κεραίαν, οἷω καὶ προτόνῳ κέχρηται καὶ συνέχεται, ὥς δὲ ἡ πρύμνα μὲν ἐπανεστήκεν ἡρέμα καμπύλῃ χρυσοῦν χηνίσκον ἐπιχειμένη, καταντικρὺ δὲ ἀνάλογον ἡ πρῶρα ὑπερβέβηκεν ἐς τὸ πρόσω ἀπομηκνομένη, τὴν ἐπώνυμον τῆς νεὸς θεὸν ἔχουσα τὴν Ἰσιν ἑκατέρωθεν· ὁ μὲν γὰρ ἄλλος κόσμος, αἱ γραφαὶ καὶ τοῦ ἰστίου τὸ παράσειον πυραυγές, πρὸ τούτων αἱ ἄγκυραι καὶ στροφεῖα καὶ περιαγωγεῖς καὶ αἱ κατὰ τὴν πρύμναν οἰκῆσεις θαυμασία πάντα μοι ἔδοξε.

6. Καὶ τὸ τῶν ναυτῶν πλῆθος στρατοπέδῳ ἂν τις εἰκάσειεν. Ἐλέγετο δὲ καὶ τοσοῦτον ἄγειν σῖτον, ὥς ἱκανὸν εἶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐνιαύσιον πρὸς τροφήν. Κάκεινα πάντα μικρὸς τις ἀνθρωπίσκος γέρον ἤδη ἔσωζεν ὑπὸ λεπτῇ κάμακι τὰ τηλικαῦτα πηόαλια περιστρέφων· ἐδείχθη γὰρ μοι ἀναφαλαντίας τις, οὐλός, Ἥρων, οἶμαι, τοῦνομα.

TIM. Θαυμάσιος τὴν τέχνην, ὥς ἔφασκον οἱ ἐμπλέοντες, καὶ τὰ θαλάττια σοφὸς ὑπὲρ τὸν Πρωτέα.

7. Ἰκούσατε δὲ ὅπως δεῦρο κατήγαγε τὸ πλοῖον, οἷα ἔπαθον πλέοντες ἢ ὥς ὁ ἀστὴρ αὐτοὺς ἔσωσεν;

ΛΥΚ. Οὐκ, ὦ Τιμόλαε, ἀλλὰ νῦν ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν.

TIM. Ὁ ναύκληρος αὐτὸς διηγείτό μοι, χρηστὸς ἀνὴρ καὶ προσομιλῆσαι δεξιός. Ἐφη δὲ ἀπὸ τῆς Φάρου ἀπάραντας οὐ πάνυ βιαίῳ πνεύματι ἐβδομαίους ἰδεῖν τὸν Ἀκάμαντα, εἶτα ζεφύρου ἀντιπνεύσαντος ἀπενεχθῆναι πλαγίους ἄχρι Σιδῶνος, ἐκεῖθεν δὲ χειμῶνι μεγάλῳ περιπεσόντας δεκάτῃ ἐπὶ Χελιδονέας διὰ τοῦ Αὐλῶνος ἐλθεῖν, ἐνθα δὴ παρὰ μικρὸν ὑποβρυχίους δύναι ἄπαντας.

8. Οἶδα δὲ ποτε καὶ αὐτὸς παραπλεύσας Χελιδονέας ἡλίκον ἐν τῷ τόπῳ ἀνίσταται τὸ κύμα, καὶ μάλιστα περὶ τὸν λίβα, ὁπότεν ἐπιλάβῃ καὶ τοῦ νότου· κατ' ἐκεῖνο γὰρ δὴ συμβαίνει μερίζεσθαι τὸ Παμφύλιον ἀπὸ τῆς Λυκιακῆς θαλάττης, καὶ ὁ κλύδων ἅτε ἀπὸ πολλῶν ρευμάτων περὶ τῷ ἀκρωτηρίῳ σχιζόμενος — ἀπόξυροι δὲ εἰσι πέτραι καὶ ὀξεῖαι παραθηγόμεναι τῷ κλύσματι — καὶ φοβερωτάτην ποιεῖ τὴν κυματωγὴν καὶ τὸν ἦχον μέγαν, καὶ τὸ κύμα πολλακίς αὐτῷ ἰσομέγεθες τῷ σκοπέλῳ.

9. Τοιαῦτα καὶ σφᾶς καταλαβεῖν ἔφασκεν ὁ ναύκληρος ἔτι καὶ νυκτὸς οὐσης καὶ ζόφου ἀκριβοῦς· ἀλλὰ πρὸς τὴν οἰμωγὴν αὐτῶν ἐπικλασθέντας τοὺς θεοὺς πῦρ τε ἀναδεῖξαι ἀπὸ τῆς Λυκίας, ὥς γνωρίσαι τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ τινα λαμπρὸν ἀστέρα Διοσκούρων τὸν ἑτερον ἐπικαθίσει τῷ καρχησίῳ καὶ κατευθύναι τὴν ναῦν

SAM. Omnino ita videtur, si qua apertam adhuc palæstram inveniamus.

5. Verum interea dum sermones cœdimus, quanta hæc navis! centum et viginti cubitorum in longitudinem esse dicebat naupegus, latitudinem autem supra quartam hujus partem; ac de constrato navis in fundum, ubi profundissima est, ad sentinam, undetriginta. Ceterum quantus est malus! quantam vero sustinet antennam, quanto utitur atque continetur protono! Ut vero puppis assurgit sensim incurva, cui cheniscus impositus est aureus! ab altera parte justa proportionem prora extollitur in adversum porrecta, habens ab utraque parte quæ navi nomen dedit deam Isidem. Nam reliquus ornatus, picturæ, et supparum veli colore flammeo, et ante istæc ancoræ, et versoria, et circumactoria, et illæ ad puppim habitationes, admirabilia mihi videbantur omnia.

6. Ac nautarum multitudinem exercitui aliquis comparaverit. Dicebatur vero tantam etiam frumenti vim vehere, quæ omnibus Atticæ incolis ad annua alimenta sufficeret. Atque hæc omnia parvus aliquis homuncio, jam senex, servabat, parva pertica tantæ molis gubernacula torquens. Ostensus enim mihi est recalvaster aliquis, cetera crispus, Heron homine, arbitror.

TIM. Admirabilis ille arte sua, ut vectores dicebant, et doctus circa maritima supra Proteum.

7. Audistisne autem quomodo huc deduxerit navem, quæ illis inter navigandum acciderint, aut quomodo stella ipsos servavit?

LYC. Non, Timolæ, verum jam libenter ex te audivimus.

TIM. Nauclerus ipse mihi narrabat, vir bonus et consuetudini aptus. Dicebat autem, quum solvissent e Pharo vento non valde vehementi, septimo die vidisse Acamantem; tum reflante Zephyro obliquos Sidonem usque esse delatos: inde autem magna tempestate die decimo per Aulonem venisse ad Chelidoneas: hic vero parum abfuisse quin submersi omnes perirent.

8. Novi autem, quum ipse aliquando Chelidoneas circumnavigaverim, quantus ibi locorum fluctus surgat, et maxime spirante Africo, quum Notum etiam assumssit. Tali enim tempore evenire solet ut a Lycio mari dividatur Pamphylium; fluctusque, utpote ab undis plurimis circa ipsum scissus promontorium (sunt autem petrae abruptæ et ab alludentibus aquis exacutæ) terribili cum sonitu frangitur: atque ipsi sæpe scopulo magnitudine æqualis est.

9. Ab his se etiam deprehensos nauclerus dicebat, quum nox adhuc esset et meræ tenebræ: sed ad ipsorum ploratum fractos misericordia deos, et ignem ostendisse de Lycia, ut oram illam agnoscerent, et lucidam stellam quandam, Dioscurorum alterum, insedissee carchesio, ac direxissee navim sinistrorsum in mare, quum jamjam ferretur ad

ἐπὶ τὰ λαῖα ἐς τὸ πέλαγος ἤδη τῷ κρημνῷ προσφερομένην· τὸν τεῦθεν δὲ ἀπαξ τῆς ὀρθῆς ἐκπεσόντας διὰ τοῦ Αἰγαίου πλεύσαντας ἐβδομηκοστῇ ἀπ' Αἰγύπτου ἡμέρᾳ πρὸς ἀντίους τοὺς ἐτησίᾳς πλαγιάζοντας ἐς Πειραιᾶ· χθὲς καθορμίσασθαι τοσοῦτον ἀποσυρέντας ἐς τὸ κάτω, οὓς ἔδει τὴν Κρήτην δεξιὰν λαβόντας ὑπὲρ τὸν Μαλέαν πλεύσαντας ἤδη εἶναι ἐν Ἰταλίᾳ.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, θαυμάσιόν τινα φῆς κυβερνήτην τὸν Ἡρώνα ἢ τοῦ Νηρέως ἡλικιώτην, ὃς τοσοῦτον ἀπεσφάλῃ τῆς ὁδοῦ.

10. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐκ Ἀδείμαντος ἐκεῖνός ἐστι;

ΤΙΜ. Πάνυ μὲν οὖν, Ἀδείμαντος αὐτός. Ἐμδοήσωμεν οὖν. Ἀδείμαντε, σέ φημι τὸν Μυρρινούσιον τὸν Στρομβίχου. Δυσὶν θάτερον, ἢ δυσχεραίνει καθ' ἡμῶν ἢ ἐκκεκώφεται· Ἀδείμαντος γάρ, οὐκ ἄλλος τίς ἐστι.

ΛΥΚ. Πάνυ ἤδη σαφῶς ὁρῶ, καὶ θοιμάτιον αὐτοῦ καὶ τὸ βάδισμα ἐκείνου, καὶ ἐν χρῶϊ ἡ κουρά. Ἐπιτείνωμεν δὲ ὅμως τὸν περίπατον, ὥς καταλάβωμεν αὐτόν.

11. Ἦν μὴ τοῦ ἱματίου σε λαμβόμενοι ἐπιστρέψωμεν, ὃ Ἀδείμαντε, οὐχ ὑπακούσει ἡμῖν βοῶσιν, ἀλλὰ καὶ φροντίζοντι ἔοικας ἐπὶ συννοίας τινὸς οὐ μικρὸν οὐδὲ εὐκαταφρόνητον πρᾶγμα, ὥς δοκεῖς, ἀνακυκλῶν.

ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ. Οὐδὲν, ὃ Λυκίνε, χαλεπὸν, ἀλλὰ με κενὴ τις ἔννοια μεταξὺ βαδίζοντα ὑπελθοῦσα παρακοῦσαι ὑμῶν ἐποίησεν ἀτενὲς πρὸς αὐτὴν ἅπαντι τῷ λογισμῷ ἀποβλέποντα.

ΛΥΚ. Τίς αὕτη; μὴ γὰρ ὀκνήσῃς εἰπεῖν, εἰ μή τίς ἐστι τῶν πάνυ ἀπορρήτων. Καίτοι ἐτελέσθημεν, ὥς οἶσθα, καὶ στέγειν μεμαθήκαμεν.

ΑΔΕΙΜ. Ἀλλ' αἰσχύνομαι ἔγωγε εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς· οὕτω γὰρ μειρακιώδες ὑμῖν δόξει τὸ φρόντισμα.

ΛΥΚ. Μῶν ἐρωτικόν τί ἐστίν; οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἀμυήτοις ἡμῖν ἐξαγορεύσεις, ἀλλὰ ὑπὸ λαμπρᾷ τῇ δαδί καὶ αὐτοῖς τετελεσμένοις.

12. **ΑΔΕΙΜ.** Οὐδὲν, ὃ θαυμάσιε, τοιοῦτον, ἀλλὰ τινα πλοῦτον ἐμαυτῷ ἀνεπλαττόμενην, ἣν κενὴν μακαρίαν οἱ παλαιοὶ καλοῦσι, καὶ μοι ἐν ἀκμῇ τῆς περιουσίας καὶ τρυφῆς ἐπέστητε.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν τὸ προχειρότατον τοῦτο, κοινὸς ἔρμας φασί, καὶ ἐς μέσον κατατίθει φέρων τὸν πλοῦτον· ἄξιον γὰρ ἀπολαῦσαι τὸ μέρος φίλους ὄντας τῆς Ἀδείμαντου τρυφῆς.

ΑΔΕΙΜ. Ἀπελείφθην μὲν ὑμῶν εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ ἐς τὴν ναῦν ἐπιβάσει, ἐπεὶ σέ, ὃ Λυκίνε, κατέστησα ἐς τὸ ἀσφαλές· περιμετροῦντος γάρ μου τῆς ἀγκύρας τὸ πάχος οὐκ οἶδα ὅπου ὑμεῖς ἀπέστητε.

13. Ἰδὼν δὲ ὅμως τὰ πάντα ἡρόμενην τινὰ τῶν ναυτῶν ὁπόσῃ ἀποφέρει ἡ ναὺς τῷ δεσπότῃ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ κατ' ἔτος ἕκαστον τὴν μισθοφορίαν. Ὁ δέ μοι, Δώδεκα, ἔφη, Ἀττικά τάλαντα, εἰ πρὸς τοῦλάχιστόν τις λογίζοιτο. Τὸν τεῦθεν οὖν ἐπανιὼν ἐλογιζόμεν, εἰ τις θεῶν τὴν ναῦν ἀφνὴ ἐμὴν ποιήσειεν εἶναι, οἷον ἄν, ὥς

scopulum. Inde, quum recta via semel excidissent, trans-navigato Ægæo, septuagesimo, postquam Ægypto solverant, die, obliquo ad tenentes sibi adversum Etesias cursu, in Piræcum heri appulisse, tantum ad inferiora detractos, quos oportuerit dextram legentes Cretam, Malea superato, jam esse in Italia.

LYC. Admirabilem, ita me Jupiter, mihi gubernatorem narras Heronem, aut æqualem Nerei, qui tantum de via aberraverit!

10. Sed quid istuc? nonne iste Adimantus est?

TIM. Omnino ipse est Adimantus. Inclamemus igitur. Adimante, te volo, Myrrhinusium, Strombichi filium. Alterutrum horum, aut iratus nobis est, aut aurium usum amisit. Adimantus enim est, nemo alius.

LYC. Satis jam clare video: et vestimentum ipsius est, et incessus, et brevis ad ipsam cutem tonsura. Acceleremus tamen gradum, ut ipsum assequamur.

11. Nisi veste te prehensum advertamus, Adimante, non exaudies nos inclamantes; sed videris etiam profundæ cui-dam cogitationi immersus, non parvum neque contemibile negotium animo agitare ac revolvere.

ADIMANTUS. Nihil; Lycine, grave; sed inanis me inter-eundum cogitatio subierat, quæ ut inauditam prætermi-terem vestram vocem effecit, qui defixum totum in illa ani-mum haberem.

LYC. Quænam est illa? ne cuncteris enim dicere, nisi est de valde secretis. Quamquam initiati, ut nosti, sumus, ac celare commissæ didicimus.

ADIM. Sed pudet me nimirum apud vos dicere; adeo puerilis vobis videbitur cogitatio.

LYC. Numquid amatorium quid est? neque enim hoc etiam profanis nobis enarraveris, sed hominibus ad claram faciem ipsis quoque initiatis.

12. **ADIM.** Nihil tale, o noster: sed divitias mihi quas-dam ipse sorgebam animo, quam fictitiam beatam insulam vocant veteres; vosque in ipso mihi divitiarum et volupta-tis fastigio supervenistis.

LYC. Itaque illud hic valeat expeditissimum, communis esto Mercurius! aiunt: atque in medium allatas depone divitias: æquum enim est in partem venire nos, qui amici simus, voluptatum Adimanti.

ADIM. A vobis quidem relictus sum in primo statim in navim ingressu, quum te, Lycine, in tuto collocassem: dimeliente enim me magnitudinem ancoræ, vos nescio quo discesseratis.

13. Tamen visis omnibus, quærebam ex nautarum ali-quo, quantum plerumque mercedis domino singulis annis ea navis referat. At ille, Duodecim, inquit, talenta Attica, si quis quod minimum est computet. Hinc ergo rediens ita cogitabam, Si quis deorum hanc navem subito, ut mea sit, faciat; quam ego, quam felicem vitam exinde agam! bene

εὐδαίμονα βίον ἐπεβίωσα εὖ ποιῶν τοὺς φίλους καὶ ἐπιπλέων ἐνίοτε μὲν αὐτὸς, ἐνίοτε δὲ οἰκέτας ἐκπέμ-
πων· εἴτα ἐκ τῶν δώδεκα ἐκείνων ταλάντων οἰκίαν τε
ἤδη ὠκοδομησάμην ἐν ἐπικαίρῳ μικρὸν ὑπὲρ τὴν
Ποικίλην, τὴν παρὰ τὸν Ἰλισσὸν ἐκείνην τὴν πα-
τρίαν ἀφείς, καὶ οἰκέτας ὀνούμην καὶ ἐσθῆτας καὶ
ζεύγη καὶ ἵππους· νυνὶ δὲ καὶ ἐπλεον ὑφ' ἀπάντων εὐ-
δαιμονιζόμενος τῶν ἐπιβατῶν φοβερὸς τοῖς ναύταις καὶ
μονονουχί βασιλεὺς νομιζόμενος. Ἐτι δέ μοι τὰ κατὰ
τὴν ναῦν εὐθετίζοντι καὶ ἐς λιμένα πόρρωθεν ἀποβλέ-
ποντι ἐπιστῆς, ὦ Λυκίνε, κατέδυσας τὸν πλοῦτον καὶ
ἀνέτρεψας εὖ φερόμενον τὸ σκάφος οὐρίῳ τῆς εὐχῆς
πνεύματι.

14. ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ γενναῖε, λαθόμενός μου
ἄπαγε πρὸς τὸν στρατηγὸν ὥς τινα πειρατὴν ἢ κατα-
ποντιστὴν, ὃς τηλικούτον ναυάγιον εἰργασμαι, καὶ
ταῦτα ἐν γῇ κατὰ τὴν ἐκ Πειραιῶς ἐς τὸ ἄστυ. Ἄλλ'
ὅρα ὅπως παραμυθήσομαι σοι τὸ παῖσμα· πέντε γάρ,
εἰ βούλει, καλλίῳ καὶ μείζῳ τοῦ Αἰγυπτίου πλοίου ἤδη
ἔγε, καὶ τὸ μέγιστον οὐδὲ καταδύναι δυνάμενα, καὶ
τάχα σοι πεντάκις ἕξ Αἰγύπτου κατ' ἔτος ἕκαστον σι-
ταγωγείωσαν σιταγωγίαν, εἰ καί, ὦ ναυκλήρων ἄριστε,
δῆλος εἴ ἀφόρητος ἡμῖν τότε γενησόμενος· ὃς γὰρ ἔτι
ἐνὸς πλοίου τουτοῦ δεσπότης ὢν παρήκουες βοώντων,
εἰ πέντε κτήσαιο πρὸς τούτῳ τριάρμενα πάντα καὶ ἀνώ-
λεθρα, οὐδὲ ὀφεί οὐδὲ ὀφεί οὐδὲ ὀφεί οὐδὲ ὀφεί οὐδὲ ὀφεί
εὐπλόει, ὦ βέλτιστε, ἡμεῖς δὲ ἐν Πειραιεὶ καθεδόμεθα
τοὺς ἐξ Αἰγύπτου ἢ Ἰταλίας καταπλέοντας ἀνακρίνον-
τες, εἰ που τὸ μέγα Ἀδειμάντου πλοῖον τὴν Ἰσίιν τις
εἶδεν.

15. ΑΔΕΙΜ. Ὅρῃς; διὰ τοῦτο ὁκνοῦν εἰπεῖν ἃ ἐνε-
νόουν, εἰδὼς ὅτι ἐν γέλῳτι καὶ σκώμματι ποιήσεσθέ μου
τὴν εὐχὴν. Ὡστε ἐπιστῆς μικρὸν, ἔστ' ἂν ὑμεῖς προ-
χωρήσητε, ἀποπλευσοῦμαι πάλιν ἐπὶ τῆς νεώς· πολὺ
γὰρ ἄμεινον τοῖς ναύταις προσλαλεῖν ἢ ὑφ' ὑμῶν κα-
ταγελασθαι.

ΛΥΚ. Μηδαμῶς, ἐπεὶ συνεμβησόμεθά σοι καὶ αὐ-
τοὶ ὑποστάντες.

ΑΔΕΙΜ. Ἀλλὰ ὑφαιρήσω τὴν ἀποβάθραν προεισ-
ελθὼν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ἡμεῖς γε προσνηξόμεθα ὑμῖν· μὴ γὰρ
οἶοι σοὶ μὲν εἶναι ῥάδιον τηλικαῦτα πλοῖα κτᾶσθαι
μήτε πριαμένῳ μήτε ναυπηγησαμένῳ, ἡμεῖς δὲ οὐκ
αἰτήσομεν παρὰ τῶν θεῶν ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ἀκμῆ-
τες δύνασθαι νεῖν; καίτοι πρόην καὶ ἐς Αἰγίναν ἐπὶ
τὴν τῆς Ἐνοδίας τελετὴν οἶσθα ἐν ἡλικίῳ σκαφιδίῳ
πάντες ἅμα οἱ φίλοι τεττάρων ἕκαστος ὁβολῶν διεπλεύ-
σαμεν, καὶ οὐδὲν ἐδυσχέραινες ἡμᾶς συμπλέοντας, νῦν
δὲ ἀγανακτεῖς, εἰ συνεμβησόμεθά σοι, καὶ τὴν ἀποβά-
θραν προεισελθὼν ἀφαιρεῖς; ὑπερμαζῆς γάρ, ὦ Ἀδεί-
μαντε, καὶ ἐς τὸν κόλπον οὐ πτύεις, οὐδὲ οἶσθα ὅστις
ὢν ναυκληρεῖς. Οὕτως ἐπῆρέ σε καὶ ἡ οἰκία ἐν καλῷ
τῆς πόλεως ὠκοδομηθεῖσα καὶ τῶν ἀκολούθων τὸ πλῆ-
θος. Ἀλλ' ὦγαθὲ, πρὸς τῆς Ἰσιδος καὶ τὰ Νειλῶα

faciens amicis, interdum ipse innavigans, emittens nonnun-
quam servos. Deinde de duodecim illis talentis domum
jam aedificabam loco opportuno, paullo supra Pœcilen, reli-
cta illa ad Ilisum paterna; et servos emebam, et vestes,
currusque, et equos. Jamque modo navigabam etiam fe-
lixque pradicabar a vectoribus omnibus, metuendus nautis,
ac tantum non rex ab illis habitus. Verum adhuc compo-
nenti mihi rem navalem, et in portum prospectanti e lon-
ginquo, tuo, Lycine, adventu demersisti divitias, evertisti
dum bene et secundo votorum flatu fertur navigium.

14. LYC. Igitur, vir fortis, prehensum me ad præforem
abducito, ut piratam aliquem, aut mersorem navium, qui
tanti tibi naufragii causa fuerim, idque in terra, ipsaque
a Piræeo in urbem via. Sed vide quomodo casum tuum
sim solaturus. Habe enim tibi, ecce, quinque, si volue-
ris, pulchriora majoraque Ægyptio illo navigia, et quod
maximum est, quæ mergi non possint: ac ferme tibi quin-
quies singulis annis frumentorum sarcinam unumquodque
ex Ægypto advehat; etsi te, nauclerorum præstantissime,
intolerabilem nobis tum futurum apparet. Qui enim modo
unius hujusce navigii dominus quum esses, inclamantes non
audieris, si quinque possideas præter hanc, trium omnes
malorum et quæ perire non possint, nec respicies nimirum
amicos. Itaque feliciter, amice, naviga; nos vero in Piræeo
sedebimus rogantes qui ex Ægypto aut Italia appellent, num
forte magnum Adimanti navigium, Isidem, aliquis viderit.

15. ADIM. Viden'? propterea dicere quæ cogitabam
cunctabar, qui scirem risui vos et ludibrio votum meum
habitueros. Itaque resistam paullulum, dum vos processe-
ritis, ac navim deinde rursus solvam et avehar: præstat
enim cum nautis agere, quam a vobis derideri.

LYC. Nequaquam, sed resistemus et ipsi, et conscende-
mus tecum.

ADIM. At ego prægressus tollam ponticulum.

LYC. Nos itaque ad vos adnatabimus. Numquid enim
putas facile tibi esse tot ac tantas possidere naves, quas
nec emeris neque aedificaveris; nos vero votis non impetra-
turos a diis, ut multa stadia nihil fatigati natere possimus?
Quamquam nuper etiam Æginam ad Hecates cerimonias,
nosti, quam parva in scaphula omnes simul amici quaternis
quisque obolis trajecerimus, nec molestum tibi tum erat
nobiscum navigare: nunc autem fers graviter, si tecum in-
scendamus, et prægressus auferas ponticulum? nimis enim
intumescis, Adimante, et in sinum tuum non despuis, ne-
que, quis homo sis, tantus jam nauclerus cogitas. Ita te ela-
tum fecit etiam domus in pulcherrimo urbis loco aedificata,
et multitudo pedissequorum. Sed per Isidem, amice, certo

ταῦτα ταρίχη τὰ λεπτὰ μέμνησο ἡμῖν ἄγειν ἀπ' Αἰ-
γύπτου ἢ μύρον ἀπὸ τοῦ Κανώπου ἢ Ἰβὶν ἐκ Μέμφι-
δος, εἰ δὲ ἡ ναῦς ἐδύνατο, καὶ τῶν πυραμίδων μίαν.

16. TIM. Ἄλις παιδιᾶς, ὦ Λυκῖνε. Ὅρᾳς, ὡς
ἐρυθρίαν Ἀδείμαντον ἐποίησας πολλῶ τῷ γέλωτι ἐπι-
κλύσας τὸ πλοῖον, ὡς ὑπέραντλον εἶναι καὶ μηκέτι ἀν-
τέχειν πρὸς τὸ ἐπιρρέον; καὶ ἐπεὶ περ ἔτι πολὺ ἡμῖν τὸ
λοιπὸν ἔστι πρὸς τὸ ἄστυ, διελόμενοι τετραχῇ τὴν ὁδὸν
κατὰ τοὺς ἐπιβάλλοντας ἕκαστος σταδίου αἰτῶμεν
ἅπερ ἂν δοκῇ παρὰ τῶν θεῶν· οὕτω γὰρ ἂν ἡμᾶς ὁ τε
κάματος λάθοι καὶ ἅμα εὐφρανόμεθα ὥσπερ ἡδίστῳ
ὀνειράτι ἐκουσίῳ περιπεσόντες, ἐφ' ὅσον βουλόμεθα, εὖ
ποιήσονται ἡμᾶς· παρ' αὐτῷ γὰρ ἕκαστῳ τὸ μέτρον
τῆς εὐχῆς, καὶ οἱ θεοὶ πάντα ὑποκείσθωσαν παρέξον-
τες, εἰ καὶ τῇ φύσει ἀπίθανά ἐστι. Τὸ δὲ μέγιστον,
ἐπίδειξις ἔσται τὸ πρᾶγμα ὅστις ἂν ἄριστα χρήσαιτο
τῷ πλούτῳ καὶ τῇ εὐχῇ· δηλώσει γὰρ οἷος ἂν καὶ πλου-
τήσας ἐγένετο.

17. SAM. Καλῶς, ὦ Τιμόλας, καὶ πείθομαί σοι
καὶ ὅταν ὁ καιρὸς καλῇ, εὐξομαι ἅπερ ἂν δοκῇ. Εἰ
μὲν γὰρ Ἀδείμαντος βούλεται, οὐδὲ ἐρωτᾶν οἶμαι, ὅς
γε δὴ ἐν τῇ νηὶ τὸν ἕτερον πόδα ἔχει. Χρὴ δὲ καὶ Λυ-
κίνῳ δοκεῖν.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ πλουτῶμεν, εἰ τοῦτο ἄμεινον, μὴ καὶ
βασκαίνειν ἐν ταῖς κοιναῖς εὐτυχίαις δοκῶ.

ΑΔΕΙΜ. Τίς γοῦν πρῶτος ἄρξεται;

ΛΥΚ. Σὺ, ὦ Ἀδείμαντε, εἴτα μετὰ σὲ οὗτος Σά-
μιππος, εἴτα Τιμόλαος, ἐγὼ δὲ ὀλίγον ὅσον ἡμιστάδιον
τὸ πρὸ τοῦ Διπύλου ἐπιλήψομαι τῇ εὐχῇ, καὶ τοῦτο
ὡς οἷόν τε παραδραμῶν.

18. ΑΔΕΙΜ. Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν οὐδὲ νῦν ἀποστήσο-
μαι τῆς νεῶς, ἀλλ' ἐπεὶ περ ἔξεστιν, ἐπιμετρήσω τῇ
εὐχῇ· ὁ δὲ Ἑρμῆς ὁ κερδῆος ἐπινευσάτω ἅπασιν. Ἔστω
γὰρ τὸ πλοῖον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ἐμὰ καὶ ὁ φόρτος
οἱ ἔμποροι αἱ γυναῖκες οἱ ναῦται καὶ ἄλλο εἴ τι ἡδίστον
κτημάτων ἀπάντων.

SAM. Λέληθας σεαυτὸν ἔχων ἐν τῇ νηὶ.

ΑΔΕΙΜ. Τὸν παῖδα φῆς, ὦ Σάμιππε, τὸν κομή-
την. Κάκεινος οὖν ἔστω ἐμός. Ὅπόσος δὲ ὁ πυρὸς
ἔνδον ἔστιν, οὗτος ὁ ἀριθμὸς ἅπας χρυσίον ἐπίσημον
γενέσθω, τοσοῦτοι δαρεικοί.

19. ΛΥΚ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀδείμαντε; καταδύσεται
σοι τὸ πλοῖον, οὐ γὰρ ἴσον βάρος πυροῦ καὶ ἰσαρίθμου
χρυσοῦ.

ΑΔΕΙΜ. Μὴ φθόνει, ὦ Λυκῖνε, ἀλλ' ἐπειδὴν εἰς
σὲ παρέλθῃ ἡ εὐχή, τὴν Πάρνηθα ἐκείνην, εἰ θέλεις,
ὅλην χρυσὴν ποιήσας ἔχε, καὶ γὰρ σιωπήσομαί σοι.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ὑπὲρ ἀσφαλείας τοῦτο ἔγωγε τῆς σῆς
ἐποιήσαμην, ὡς μὴ ἀπολέσθαι ἅπαντας μετὰ τοῦ χρυ-
σίου· καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα μέτρια, τὸ μειράκιον δὲ τὸ
ῥαῖον ἀποπνιγῆσεται ἄθλιον νεῖν οὐκ ἐπιστάμενον.

TIM. Θάρρει, ὦ Λυκῖνε· οἱ δελφῖνες γὰρ αὐτὸ ὑπο-
δύντες ἐξοίσουσιν ἐπὶ τὴν γῆν. Ἡ νομίζεις κιθαρω-
δὸν μὲν τινα σωθῆναι παρ' αὐτῶν καὶ ἀπολαβεῖν τὸν

Nilotica illa salsamenta, illa tenuia afferre nobis ex Aegypto
memineris, aut unguentum de Canopo, aut ex Memphide
Ibin; si vero navis possit, unam etiam pyramidum.

16. TIM. Satis joci, Lycine. Vides ut ruborem Adimanto
injeceris, tam multo risu perfundens navigium, ut exhauriri
jam non possit, neque undarum vim sustinere? Et quando
adhuc multum nobis viae ad urbem superest, divisa in
quattuor partes via, per stadia quisque sibi assignata,
quod cuique visum fuerit, a diis optemus: sic enim et
laborem fefellerimus, et oblectaverimus animum, tanquam
in suavissimum voluntate nostra somnium delapsi, quod,
quam diu voluerimus, voluptatem nobis afferat. Penes
unumquemque enim votorum erit mensura, ponemusque
praebituros omnia deos, licet natura sua ab omni veri si-
militudine abhorreant. Quod vero maximum est, docu-
mento ipsum hoc fuerit, quisnam optime sit usus di-
vitiis atque voto: ostendet enim qualis homo esset, si
esset dives.

17. SAM. Praeclare istuc, Timolae; equidem tibi obtem-
pero, et quum tempus me vocaverit, quae videbuntur
optabo. Utrum enim velit Adimantus, ne quaerendum qui-
dem puto, qui jam alterum in navi pedem habeat. Oportet
vero Lycino etiam idem videri.

LYC. Imo simus divites, si hoc videtur melius, ne invi-
dere etiam in communi felicitate videar.

ADIM. Quis ergo primus incipiet?

LYC. Tu, Adimante, deinde post te hic Samippus, deinde
Timolaeus; ego vero parvi semistadii spatio ante Dipylum
(portam geminam) votum aggrediar, vel illud quantum
potero percursurus.

18. ADIM. Proinde ego ne nunc quidem a nave discedam;
verum, quandoquidem licet, corollarium voto meo adji-
ciam: Mercurius autem lucrificus ille omnibus annuat. Sit
ergo navis et quicquid in illa est, mea omnia, sarcinae,
vectores, mulieres, nautae, et si qua ibi alia possessionum
omnium suavissima.

SAM. Inscius ipse illam jam habes in navi.

ADIM. De puero, Samippe, loqueris, comato illo. Et
ille ergo meus esto. Quantum vero in navi est tritici,
universus ille numerus, aurum signatum fiat, Darici toti-
dem.

19. LYC. Quid hoc, Adimante? mergetur tibi navigium;
neque enim idem pondus tritici et pari numero auri.

ADIM. Noli invidere mihi, Lycine; sed quum ad te
optandi sors delata fuerit, Parnetha illum, si vis, totum
aureum factum tibi habe, et ego tibi praestabo silentium.

LYC. Verum pro tua ego hoc securitate feci, ne cum
auro pereamus omnes: ac quantum ad nos attinet, me-
diocre illud periculum fuerit; at formosus ille adolescen-
tulus periret, qui nare miser nescit.

TIM. Bono es animo, Lycine: delphini enim subeuntes
illum in terram deportabunt. Aut putas citharcedum
quendam ab iis servatum cantus sui mercedem percepisse;

μισθὸν ἀντὶ τῆς ψυχῆς καὶ νεκρὸν τι ἄλλο παιδίον ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐπὶ δελφίνος ὁμοίως προκομισθῆναι, τὸν δὲ Ἀδειμάντου οἰκέτην τὴν νεώνητον ἀπορήσειν δελφίνος ἐρωτικοῦ;

ΑΔΕΙΜ. Καὶ σὺ γάρ, Τιμόλαε, μιμῇ Λυκῖνον καὶ ἐπιμετρέεις τῶν σκωμμάτων, καὶ ταῦτα εἰσηγητῆς αὐτὸς γενόμενος;

20. ΤΙΜ. Ἀμεινον ἦν πιθανώτερον αὐτὸ ποιεῖν καὶ τινα θησαυρὸν ὑπὸ τῇ κλίνῃ ἀνευρεῖν, ὥς μὴ πράγματα ἔχοις ἐκ τοῦ πλοίου μετατιθεῖς χρυσὸν ἐς τὸ ἄστυ.

ΑΔΕΙΜ. Εὖ λέγεις, καὶ ἀνορωρύχθω θησαυρὸς ὑπὸ τὸν Ἑρμῆν τὸν λίθινον, ὃς ἐστὶν ἡμῖν ἐν τῇ αὐλῇ, μέδιμνοι χίλιοι χρυσίου ἐπιστήμου. Εὐθὺς οὖν κατὰ τὸν Ἡσίοδον οἶκος τὸ πρῶτον, ὡς ἂν ἐπισημότατα οἰκοῖν, καὶ τὰ περὶ τὸ ἄστυ πάντα ὠνησάμην ἤδη πλὴν ὅσα Ἰσθμοῖ καὶ Πυθοῖ, καὶ ἐν Ἑλευσίνι ὅσα ἐπὶ θαλάττῃ καὶ περὶ τὸν Ἰσθμὸν ὀλίγα τῶν ἀγώνων ἕνεκα, εἴ ποτε δὴ τὰ Ἰσθμια ἐπιδημήσαιμι, καὶ τὸ Σικυνώνιον πεδίον, καὶ ὅλως εἴ ποῦ τι συνηρεφές ἢ ἐνυδρον ἢ εὐκαρπον ἐν τῇ Ἑλλάδι, πάντα ἐν ὀλίγῳ Ἀδειμάντου ἔστω. Ὁ χρυσὸς δὲ κοῖλος ἡμῖν ἐμφαγεῖν, τὰ δὲ ἐκπώματα οὐ κοῦφα ὡς τὰ Ἑχεκράτους, ἀλλὰ διτάλαντον ἕκαστον τὴν ὀλκὴν.

21. ΛΥΚ. Εἴτα πῶς ὁ οἰνοχόος ὁρέξει πλήρες οὕτω βαρὺ ἐκπωμα; ἢ σὺ δέξῃ παρ' αὐτοῦ ἀμογητὶ οὐ σχύφον, ἀλλὰ Σισύφειόν τι βάρος ἀναδιδόντος;

ΑΔΕΙΜ. Ἀνθρῶπε, μὴ μ' ἀνάλυσεν τὴν εὐχὴν. Ἐγὼ δὲ καὶ τραπέζας ὅλας χρυσᾶς ποιήσομαι καὶ τὰς κλίνας χρυσᾶς, εἰ δὲ μὴ σιωπήσῃ, καὶ τοὺς διακόνους αὐτούς.

ΛΥΚ. Ὅρα μόνον μὴ ὥσπερ τῷ Μίδα καὶ ὁ ἄρτος σοὶ καὶ τὸ ποτὸν χρυσὸς γένηται καὶ πλουτῶν ἄθλιος ἀπόλῃ λιμῶ διαφθαρεῖς πολυτελεῖ.

ΑΔΕΙΜ. Τὰ σὰ ρυθμιεῖς πιθανώτερον, ὦ Λυκῖνε, μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν αὐτὸς αἰτῆς.

22. Ἐσθλὴς ἐπὶ τούτοις ἀλουργίς καὶ ὁ βίος οἷος ἀβρότατος, ὕπνος ἐφ' ὅσον ἡδιστος, φίλων πρόσδοι καὶ δεήσεις καὶ τὸ ἀπαντας ὑποπτήσσειν καὶ προσκυνεῖν καὶ οἱ μὲν ἔωθεν πρὸς ταῖς θύραις ἄνω καὶ κάτω περιπατήσουσιν, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Κλεαίνετος καὶ Δημόκριτος οἱ πάνυ, καὶ προσελοῦσί γε αὐτοῖς καὶ πρὸ τῶν ἄλλων εἰσδεχθῆναι ἀξιοῦσι θυρωροὶ ἑπτὰ ἐφεστῶτες, εὐμεγέθεις βάρβαροι, προσαραξάτωσαν ἐς τὸ μέτωπον εὐθὺ τὴν θύραν, οἷα νῦν αὐτοὶ ποιοῦσιν. Ἐγὼ δὲ, ὁπόταν δόξῃ, προκύψας ὥσπερ ὁ ἥλιος ἐκείνων μὲν οὐδ' ἐπιβλέψομαι ἐνίους, εἰ δέ τις πένης, οἷος ἦν ἐγὼ πρὸ τοῦ θησαυροῦ, φιλοφρονήσομαι τοῦτον καὶ λουσάμενον ἡκεῖν κελεύσω τὴν ὥραν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Οἱ δὲ ἀποπνιγῆσονται οἱ πλούσιοι ὀρώντες ὀχήματα, ἵππους καὶ παῖδας ὠραίους ὅσον δισχιλίους, ἐξ ἀπάσης ἡλικίας ὅτι περ τὸ ἀνθηρότατον.

23. Εἴτα δεῖπνα ἐπὶ χρυσοῦ — εὐτελής γάρ ὁ ἄργυρος καὶ οὐ κατ' ἐμέ — τάριχος μὲν ἐξ Ἰβηρίας, οἶνος

et mortuum adolescentulum alium in Isthmum delphini tergo similiter exportatum, Adimanti autem servulo recensento amatorium delphinum esse defuturum?

ADIM. Tu etiam, Timolae, Lycinum imitaris, et adjicis ludibria, ipse auctor hujus sermonis quum fueris?

20. TIM. Nempe melius erat, majori cum probabilitate hoc facere, ac thesaurum quendam invenire sub lecto, ne tantum negotii tibi facessat transferendus e navi in urbem thesaurus.

ADIM. Recte mones: effossus esto thesaurus sub Mercurio lapideo, quem in aula habemus, mediinni mille auri signati. Statim ergo de sententia Hesiodi, « Prima domus, » ut splendidissime habitem: jam quæ circa urbem sunt emi omnia, præter ea quæ Isthmi et Pythone, et Eleusinis maritima, et pauca circa Isthmum, ludorum causa, si quando ad Isthmia spectanda ibi commorer; et campum Sicyonium, et in universum, si quid usquam aut opacum aut irriguum, aut fecundum in Græcia, brevi tempore Adimanti sunt omnia. Aurum nobis esto factum in quo edamus; pocula non levia, qualia Echecratis, sed talentorum duorum unumquodque pondere.

21. LYC. Tum quomodo pincerna tibi præbebit plenum grave adeo poculum? aut tu quomodo ab illo capies sine molestia non scyphum, sed Sisyphium quoddam onus tibi præbente?

ADIM. Heus tu! noli turbare votum meum. Ego vero mensas etiam ex auro solidas mihi faciam, et lectos aureos, ac, nisi tacueris, ipsos quoque famulos.

LYC. Vide modo ne velut Midæ etiam panis tibi et potus aurum fiant, atque inter divitias pereas miser, fame sumtuosa enectus.

ADIM. Tua paullo post probabilius ordinare, Lycine, licebit, quum optabis ipse.

22. Vestis post hæc mihi erit purpurea, et victus quam mollissimus, somnus quam diu erit jucundissimus; salutationes amicorum et preces, atque illud, ut revercantur omnes et adorent. Atque alii a summo mane ad januas inambulabunt sursum deorsum, inter illosque Cleænetus et Democritus, summi viri; et accedentibus illis intromittique ante alios volentibus, astantes janitores septem bene magni barbari, in ipsam frontem ilico impingant januam, ut nunc ipsi faciunt. Ego vero, ubi visum fuerit, solis instar exoriens quosdam illorum neque aspiciam: si quis vero pauper astet, qualis ego ante thesaurum fueram, hunc tractabo humaniter, et post balneum justo tempore venire ad cœnam jubebo. Isti vero rumpentur divites, quum videbunt currus, equos, pueros formosos bis mille circiter, quicquid ex omni ætate erit florentissimum.

23. Tum cœnæ in auro; vile enim nimis argentum, nec me dignum: salgama ex Iberia; ex Italia vinum;

ἐξ Ἰταλίας, ἔλαιον δὲ ἐξ Ἰβηρίας καὶ τοῦτο, μέλι δὲ ἡμέτερον τὸ ἄπυρον, καὶ ὄψα πανταχόθεν καὶ σύες καὶ λαγῶς, καὶ ὅσα πτηνὰ, ὄρνις ἐκ Φάσιδος καὶ ταῶς ἐξ Ἰνδίας καὶ ἀλεκτρυῶν ὁ Νομαδικός· οἱ δὲ σκευάζοντες ἕκαστα σοφισταί τινες περὶ πέμματα καὶ χυμούς ἔχοντες. Εἰ δέ τινι προπίοιμι σκύφον ἢ φιάλην αἰτήσας, ὁ ἐκπιὼν ἀποφερέτω καὶ τὸ ἐκπιωμα.

24. Οἱ δὲ νῦν πλούσιοι πρὸς ἐμέ Ἴροι δηλαδὴ ἅπαντες, καὶ οὐκέτι τὸ ἀργυροῦν πινάκιον ἢ τὸν σκύφον ἐπιδείζεται Διόνικος ἐν τῇ πομπῇ, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁρᾷ τοὺς οἰκέτας τοὺς ἐμούς ἀργύρῳ τοσούτῳ χρωμένους· τῇ πόλει δὲ ταῦτα ἐξαίρετα παρ' ἐμοῦ ὑπῆρξεν ἄν, αἱ μὲν διανομαὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον δραχμαὶ τῷ μὲν ἀστὶ ἑκατὸν, τῷ δὲ μετοίκῳ ἡμισυ τούτων, δημόσια δὲ ἐς κάλλος θέατρα καὶ βαλανεῖα, καὶ τὴν θάλατταν ἄχρι πρὸς τὸ Δίπυλον ἥκειν κἀνταῦθ' ἀπολιμένα εἶναι ἐπαχθέντος ὀρύγματι μεγάλῳ τοῦ ὕδατος, ὥς τὸ πλοῖόν μου πλησίον ὀρμεῖν καταφανές ὃν ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ.

25. Τοῖς φίλοις δὲ ὑμῖν, Σαμίππῳ μὲν εἴκοσι μεδίμνους ἐπισήμου χρυσοῦ παραμετρήσαι τὸν οἰκονόμον ἐκέλευσα ἄν, Τιμολάῳ δὲ πέντε χοίνικας, Λυκίνῳ δὲ χοίνικα, ἀπομεμαγμένην καὶ ταύτην, ὅτι λάλος ἐστὶ καὶ ἐπισκώπτει μου τὴν εὐχὴν. Τοῦτον ἐβουλόμην βιώναι τὸν βίον πλουτῶν ἐς ὑπερβολὴν καὶ τρυφῶν καὶ πάσαις ἡδοναῖς ἀφθόνης χρώμενος. Εἴρηκα, καὶ μοι ὁ Ἑρμῆς τελεσιουργήσειεν αὐτά.

26. ΛΥΚ. Οἶσθα οὖν, ὦ Ἀδείμαντε, ὥς πάνυ σοι ἀπὸ λεπτῆς κρόκης ὁ πᾶς οὗτος πλοῦτος ἀπῆρτηται, καὶ ἦν ἐκεῖνη ἀπορραγῇ, πάντα οἴχεται καὶ ἀνθρακὲς σοι ὁ θησαυρὸς ἔσται;

ΑΔΕΙΜ. Πῶς λέγεις, ὦ Λυκίνε;

ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ ἄριστε, ἄδηλον ὁπόσον χρόνον βιώσει πλουτῶν. Τίς γὰρ οἶδεν εἰ ἐτι σοι παρακειμένης τῆς χρυσῆς τραπέζης, πρὶν ἐπιβαλεῖν τὴν χεῖρα καὶ ἀπογεύσασθαι τοῦ ταῖν ἢ τοῦ Νομάδος ἀλεκτρυόνος, ἀποφυσήσας τὸ ψυχίδιον ἅπει γυψὶ καὶ κόραξι πάντα ἐκεῖνα καταλιπών; ἢ ἐθέλεις καταριθμῆσώμαί σοι τοὺς μὲν αὐτίκα τοῦ πλούτου πρὶν ἀπολαῦσαι ἀποθανόντας, ἐνίους δὲ καὶ ζῶντας ἀποστερηθέντας ὧν εἶχον ὑπότινος βασιλάνου πρὸς τὰ τοιαῦτα δαίμονος; ἀκούεις γάρ που τὸν Κροῖσον καὶ τὸν Πολυκράτην πολὺ σου πλουσιωτέρους γενομένους ἐκπεσόντας ἐν βραχεῖ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων.

27. Ἴνα δέ σοι καὶ τούτους ἀφῶ, τό γε ὑγιαίνειν ἐχέγγυον οἶε σοι γενήσεσθαι καὶ βέβαιον; ἢ οὐχ ὁρᾷς πολλοὺς τῶν πλουσίων κακοδαιμόνως διάγοντας ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων, τοὺς μὲν οὐδὲ βαδίζειν δυναμένους, ἐνίους δὲ τυφλοὺς ἢ τῶν ἐντοσθιδίων τι ἀλγοῦντας; Ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἔλοιο πλουτῶν δις τοσοῦτον πλοῦτον ὅμοια πάσχειν Φανομάχῳ τῷ πλουσίῳ καὶ θηλύνεσθαι ὥς ἐκεῖνος εὖ οἶδα, κἂν μὴ εἴπῃς. Ἐγὼ λέγειν ὅσας ἐπιβουλὰς μετὰ τοῦ πλούτου καὶ ληστὰς καὶ φθόνον καὶ μῖσος παρὰ τῶν πολλῶν. Ὅρᾳς οἶον σοι πραγμάτων αἵτιος ὁ θησαυρὸς γίγνεται;

oleum ipsum quoque ex Iberia; mel autem nostras illud sine igne depuratum; et obsonia undique, et apri, et lepores; et quod ad volucra, gallina e Phaside, ex India pavo, gallus autem Numidicus: qui vero parent singula, sophistae quidam sunt in coquendo et succis parandis exercitati. Si cui vero propinam scypho postulado aut phiala, qui ebibit, poculum quoque ipsum auferat.

24. Qui vero jam sunt divites, Iri ad me et mendici nimirum sunt omnes: neque amplius parvulam illam lancem argenteam, aut poculum, in pompa ostentabit Dionicus; praesertim ubi viderit servos meos tanto uti argento. Civitati vero haec a me insignia munera contigerint: divisiones menstruae, drachmae civi unicuique centum; inquilino harum dimidium; publica ad pulchritudinem excolta theatra, et balineae, et ut mare ad Dipyllum usque perveniat, atque hic circiter portus sit, adducta per magnam fossam aqua, ut prope appellere navis mea possit, ab ipso inde Ceramico jam conspicua.

25. Amicis autem vobis, Samippo quidem viginti medimnos auri signati dispensatorem meum admetiri juberem; Timolao choenices quinque; Lycino autem choenicem, atque adeo abrasam, quod garrulus est, meumque votum irridet. Hanc ego vellem vitam vivere, divitiis supra modum affluens, et deliciis voluptatibusque omnibus fruens liberime. Dixi: ac perficiat ista mihi Mercurius.

26. LYC. Nosti ergo, Adimante, quam a tenui tibi filo universae istae divitiae suspensae sint? quo rupto, perierint omnia, et carbonem tibi pro thesauro relinquantur?

ADIM. Quid ita, Lycine?

LYC. Quod obscurum est, vir bone, quam diu sis in istis divitiis victurus. Quis enim novit annon apposita adhuc mensa illa aurea, ante etiam quam manum injicias ac gustes de pavone illo vel de gallo Numidico, efflata anima hinc abeas, vulturibus et corvis relinquens ista omnia? aut vis ut eos tibi recenseam, qui statim, antequam fruerentur divitiis, mortui sunt; quosdam vero etiam dum viverent, iis quae habebant ab invidio quodam ad talia daemone privatos? audisti enim forte Cræsum et Polycratem, multum te ditiores, bonis omnibus brevi tempore excidisse.

27. Ut autem hos etiam tibi remittam, an valetudinem tibi tanquam sponsore quodam certam firmamque futuram arbitraris? aut non vides multos divitum misere a doloribus habere, quosdam ne incedere quidem valentes, aliquos caecos, aut intestino quodam dolore laborantes? Te enim ne cum altero quidem tanto divitiarum optaturum esse ea pati, quae dives ille Phanomachus, atque ita, ut iste, effeminari, etiam te tacente bene novi. Mitto dicere quot insidiae esse soleant cum divitiis, et latrones, et invidia, et odium multitudinis. Vides quot tibi negotia facessat thesaurus?

ΑΔΕΙΜ. Ἀεὶ σύ μοι, ὦ Λυκίνε, ὑπεναντίας· ὥστε οὐδὲ τὴν χοίνικα ἐτι λήψῃ ἐς τέλος μου τῆς εὐχῆς ἐπηρᾶζων.

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν ἤδη κατὰ τοὺς πολλοὺς τῶν πλουσίων ἀναδύῃ καὶ ἀνακαλεῖς τὴν ὑπόσχεσιν. Ἀλλὰ σὺ ἤδη ὁ Σάμιππος εὐχου.

28. **ΣΑΜ.** Ἐγὼ δὲ — ἡπειρώτης γάρ εἰμι, Ἀρκὰς ἐκ Μαντινείας, ὡς ἴστε — ναῦν μὲν οὐκ αἰτήσομαι μοι γενέσθαι, ἣν γε τοῖς πολίταις ἐπιδείξασθαι ἀδύνατον, οὐδὲ μικρολογήσομαι πρὸς τοὺς θεοὺς θησαυρὸν αἰτῶν καὶ μεμετρημένον χρυσίον· ἀλλὰ δύνανται γὰρ πάντα οἱ θεοὶ, καὶ τὰ μέγιστα εἶναι δοκοῦντα, καὶ ὁ νόμος τῆς εὐχῆς ὃν Τιμόλαος ἔθηκε φήσας μηδὲν ὀκνεῖν αἰτεῖν, ὡς ἐκείνων πρὸς οὐδὲν ἀνανευόντων· αἰτῶ δὲ βασιλεὺς γενέσθαι οὐχ ὅς τις Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου ἢ Πτολεμαῖος ἢ Μιθριδάτης ἢ εἴ τις ἄλλος ἐκδεξάμενος τὴν βασιλείαν παρὰ πατρὸς ἤρξεν, ἀλλὰ μοι τὸ πρῶτον ἀπὸ ληστείας ἀρξάμενῳ ἑταῖροι καὶ συνωμόται ὅσον τριάκοντα, πιστοὶ μάλα καὶ πρόθυμοι, γενέσθωσαν, εἴτα κατ' ὀλίγον τριακόςιοι προσιόντες ἡμῖν ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ, εἴτα χίλιοι καὶ μετ' οὐ πολὺ μύριοι, καὶ τὸ πᾶν εἰς πέντε μυριάδας τὸ ὀπλιτικόν, ἱππεῖς δὲ ἀμφὶ τοὺς πεντακισχιλίους.

29. Ἐγὼ δὲ χειροτονητὸς ὑπ' ἀπάντων προκριθεὶς ἄρχων, ἄριστος εἶναι δόξας ἀνθρώπων ἡγεῖσθαι καὶ πράγμασι χρῆσθαι· ὡς τοῦτο γε αὐτὸ ἤδη μείζονα εἶναι τῶν ἄλλων βασιλέων ἅτε ἀρετῇ προχειρισθέντα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν, οὐ κληρονόμον γενόμενον ἄλλου πονήσοντας ἐς τὴν βασιλείαν· ἐπεὶ τῷ Ἀδεϊμάντου θησαυρῷ παραπλήσιον τὸ τοιοῦτο, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐχ ὅμοιον ἡδὺ, ὥσπερ ὅταν ἴδῃ τις αὐτὸς δι' αὐτοῦ κτησάμενος τὴν δυναστείαν.

ΛΥΚ. Παπαῖ, ὦ Σάμιππε, οὐδὲν μικρὸν, ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων σύ γε ἤτησας, ἄρχειν ἀσπίδος τοσαύτης ἄριστος δὲ προκριθεὶς ὑπὸ τῶν πεντακισμυρίων. Τοιοῦτον ἡμῖν ἡ Μαντινεία θαυμαστὸν βασιλέα καὶ στρατηγὸν ἐλελήθει ἀνατρέφουσα. Πλὴν ἀλλὰ βασίλευε καὶ ἡγοῦ τῶν στρατιωτῶν καὶ διακόσμηε τό τε ἱππικὸν καὶ τοὺς ἀνέρας τοὺς ἀσπιδιώτας· ἐθέλω γὰρ εἰδέναι οἷ βαδιεῖσθε τοσοῦτοι ὄντες ἐξ Ἀρκαδίας ἢ ἐπὶ τίνας ἀθλίους πρῶτους ἀφίξεσθε.

30. **ΣΑΜ.** Ἄκουε, ὦ Λυκίνε, μᾶλλον δὲ, εἴ σοι φίλον, ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν ἱππαρχὸν γάρ σε τῶν πεντακισχιλίων ἀποφανῶ.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ τῆς μὲν τιμῆς, ὦ βασιλεῦ, χάριν οἶδά σοι καὶ ὑποκύψας εἰς τὸ Περσικὸν προσκυνῶ σε περιγαγὼν εἰς τοῦπίσω τῶ χεῖρε τιμῶν τὴν τιάραν ὀρθὴν οὖσαν καὶ τὸ διάδημα· σὺ δὲ τῶν ἐρρωμένων τούτων τινὰ ποιήσον ἱππαρχον· ἐγὼ γάρ σοι δεινῶς ἀφιππὸς εἰμι καὶ οὐδὲ ὄλωσ' ἐπέβην ἵππου ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ. Δέδια τοίνυν μὴ τοῦ σαλπικτοῦ ἐποτρύνοντος καταπεσὼν ἔγωγε συμπατηθῶ ἐν τῇ τύρβῃ ὑπὸ τοσαύταις ὀπλαῖς, ἢ καὶ θυμοειδῆς ὢν ὁ ἵππος ἐξενέγκῃ με τὸν χαλινὸν ἐνδακὼν ἐς μέσους τοὺς πολεμίους, ἢ δεήσει

ΑΔΙΜ. Semper tu mihi, Lycine, adversaris. Itaque nec chœnicem jam accipies, usque ad finem voti mei molestus.

ΛΥΚ. Istuc jam pro more vulgi divitum facis, quod retractas et revocas promissum. Sed tu jam, Samippe, opta.

28. **SAM.** Ego autem (quippe mediterraneus homo, Arcas, ut nostis, ex Mantinea) navem mihi obtingere non optabo, quippe quam ostendere civibus meis nequeam : neque ita avare cum diis agam, uti thesaurum optem ac dimensum aurum. Verum enim, quum possint omnia dii, etiam quæ maxima videntur, et lex optandi hæc sit, quam Timolaus posuit, quum dixit, ne quid verecundemur optare, tanquam nihil illis renuentibus : opto jam rex fieri, non qualis Alexander Philippi, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut si quis alius acceptum a patre regnum tenuit ; sed mihi primum a latrocinii auspicanti sodales contingant et conjurati circiter triginta, fideles maxime atque alacres : tum accedentes paullatim nobis trecenti, alius post alium ; tum mille, et non ita multo post, decies mille : et universum esto ad quinquaginta millia armatorum, equites vero circiter quinquies mille.

29. Ego vero suffragiis omnium prælatus imperator, qui optime videar hominibus præesse et tractare negotia : ut eo ipso jam major sim regibus ceteris, tanquam per virtutem promotus ab exercitu ad regendum, non heres factus alius qui in regno parando elaborarit : quando hoc thesauro Adimanti valde simile est, neque res æque jucunda, quam si quis per se sibi partum imperium videat.

ΛΥΚ. Papæ, Samippe, nihil parvum, sed ipsum caput bonorum tu quidem petiisti, tantæ multitudini armatorum imperare, præstantissimum judicatum a quinquaginta millibus. Talem nobis, tam admirabilem regem ducemque, insciis nobis, Mantinea enutriebat. Verum regna jam, et duc milites, adorna equitatum et viros scutatos. Volo enim scire quo ituri sitis tot homines ex Arcadia, aut ad quos miseros primum accessuri.

30. **SAM.** Audi, Lycine, vel potius nos, si volueris, comitare : præfectum enim illis te equitum quinque millibus constituam.

ΛΥΚ. Verum ego honoris hujus tibi, rex, gratiam facio, inclinatusque Persarum in morem te adoro, reductis in tergum manibus, tiaram illam tuam erectam venerans ac diadema : at tu de robustis hisce unum fac præfectum equitum. Ego enim vehementer ab re equestri abhorreo, neque omnino equum superiori tempore conscendi. Metuo igitur ne, classicum canente tubicine, delapsus ego in turba conculcer tot sub ungulis, aut etiam ne acer equus frena mordens in medios me hostes inferat, aut ne ad ephippium

καταδεθῆναι με πρὸς τὸ ἐφίππιον, εἰ μέλλω μενεῖν τε ἄνω καὶ ἔξεσθαι τοῦ χαλινοῦ.

31. ΑΔΕΙΜ. Ἐγὼ σοι, ὦ Σάμιππε, ἡγήσομαι τῶν ἱππέων, Λυκῖνος δὲ τὸ δεξιὸν κέρας ἔχέτω. Δίκαιος δ' ἂν εἴην τυχεῖν παρὰ σοῦ τῶν μεγίστων τοσούτοις σε μεδίμνοις δωρησάμενος ἐπισήμου χρυσίου.

ΣΑΜ. Καὶ αὐτοὺς ἐρώμεθα, ὦ Ἀδείμαντε, τοὺς ἱππέας, εἰ δέξονται σε ἄρχοντα σφῶν γενέσθαι. Ὅτω δοκεῖ, ὦ ἱππεῖς, Ἀδείμαντον ἱππαρχεῖν, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα.

ΑΔΕΙΜ. Πάντες, ὡς ὁρᾷς, ὦ Σάμιππε, ἐχειροτόνησαν.

ΣΑΜ. Ἀλλὰ σὺ μὲν ἄρχε τῆς ἵππου, Λυκῖνος δὲ ἔχέτω τὸ δεξιόν· οὗτοσί δὲ Τιμόλαος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τετάσσεται· ἐγὼ δὲ κατὰ μέσον, ὡς νόμος βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, ἐπειδὴν αὐτοὶ συμπαρῶσι.

32. Προῖωμεν δὲ ἤδη τὴν ἐπὶ Κορίνθου διὰ τῆς ὀρεινῆς ἐπευξάμενοι τῷ βασιλεῖ Διὶ· κάπειδαν τὰν τῇ Ἑλλάδι πάντα ἤδη χειρωσώμεθα — οὐδεὶς γὰρ ὁ ἐναντιωθησόμενος ἡμῖν τὰ ὅπλα τοσούτοις οὖσιν, ἀλλ' ἀκονιτὶ κρατήσομεν — ἐπιβάντες ἐπὶ τὰς τριήρεις καὶ τοὺς ἵππους ἐς τὰς ἱππαγωγὰς ἐμβιδάσαντες — παρεσκευάσται δ' ἐν Κεγχρεαῖς καὶ σῖτος ἱκανὸς καὶ τὰ πλοῖα διαρκῇ καὶ τάλλα πάντα — διαβάλλωμεν τὸν Αἰγαῖον εἰς τὴν Ἰωνίαν, εἴτα ἐκεῖ τῇ Ἀρτέμιδι θύσαντες καὶ τὰς πόλεις ἀτειχίστους λαβόντες ῥαδίως ἄρχοντας ἀπολιπόντες προχωρῶμεν ἐπὶ Συρίας διὰ Καρίας εἴτα Λυκίας καὶ Παμφυλίας καὶ Πισιδῶν καὶ τῆς παραλίου καὶ ὀρεινῆς Κιλικίας, ἄχρι ἂν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἀφικώμεθα.

33. ΛΥΚ. Ἐμέ, ὦ βασιλεῦ, εἰ δοκεῖ, σατράπην τῆς Ἑλλάδος κατάλιπε· δειλὸς γάρ εἰμι καὶ τῶν οἴκοι πολλὸ ἀπελθεῖν οὐκ ἂν ἀδεῶς ὑπομείναιμι· σὺ δὲ εἰοικας ἐπὶ Ἀρμενίους καὶ Παρθυαίους ἐλάσειν μάχιμα φῦλα καὶ τὴν τοξικὴν εὐστοχα. Ὡστε ἄλλω παραδοὺς τὸ δεξιόν, ἐμέ Ἀντίπατρόν τινα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἔασον, μή με καὶ διαπεύρη τις οἰστῶ ἄθλιον βαλὼν ἐς τὰ γυμνά περὶ Σοῦσα ἢ Βάκτρα ἡγούμενόν σοι τῆς φάλαγγος.

ΣΑΜ. Ἀποδιδράσκεις, ὦ Λυκῖνε, τὸν κατάλογον δειλὸς ὢν. Ὁ δὲ νόμος ἀπετετμήσθαι τὴν κεφαλὴν, εἴ τις λιπὼν φαίνοιτο τὴν τάξιν. Ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν Εὐφράτην ἤδη ἐσμέν καὶ ὁ ποταμὸς ἔξευκται καὶ κατόπιν ὅποσα διεληλύθαμεν ἀσφαλῶς ἔχει καὶ πάντα ὑπαρχοὶ κατέχουσιν ὑπ' ἐμοῦ ἐκάστῳ ἔθνει ἐπείσυχθέντες, οἱ δὲ καὶ ἀπίασι τὴν Φοινίκην ἡμῖν ἐν τοσούτῳ καὶ τὴν Παλαιστίνην εἴτα καὶ τὴν Αἴγυπτον προσαζόμενοι, σὺ πρῶτος, ὦ Λυκῖνε, διάβαινε τὸ δεξιὸν ἄγων, εἴτα ἐγὼ καὶ μετ' ἐμέ ὁ Τιμόλαος· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ ἱππικὸν ἄγε σὺ, ὦ Ἀδείμαντε.

34. Καὶ διὰ μὲν τῆς Μεσοποταμίας οὐδεὶς ἀπήντηκεν ἡμῖν πολέμιος, ἀλλὰ ἐκόντες αὐτοὺς τε καὶ τὰς ἀκροπόλεις ἀνθρωποὶ ἐνεχείρισαν, καὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα ἔλθόντες ἀπροσδόκητοι παρήλθομεν εἰς τὸ εἶσω τῶν τειχῶν καὶ ἔχομεν τὴν πόλιν· ὁ βασιλεὺς δὲ περὶ Κτη-

sim deligendus, quo supra manere ac retinere frena possim.

31. ADIM. Ego tibi, o Samippe, equitatum ducam, dextrum vero cornu Lycinus teneat; dignus autem esse videor qui maxima a te consequar, tot tibi auri signati largitus modios.

SAM. Ipsos etiam interrogemus, Adimante, equites, utrum te recipiant suum praefectum futurum. Qui censetis, equites, Adimantum equitatui praefici, manum tollitote.

ADIM. Omnes, ut vides, Samippe, sustulerunt.

SAM. En praesto tu equitatui: Lycinus vero dextrum cornu habet; at hic Timolaus sinistro praeficietur: ego ero in media acie, ut mos est Persarum regibus, quando ipsi adsunt in praelio.

32. Jam vero progrediamur Corinthum versus per montana, votis antea Jovi regum custodi nuncupatis: et quando jam Graeciam omnem subegerimus (neque enim quisquam nobis armatus, qui tanto numero simus, occurret, sed citra pulveris jactum superabimus), consensis triremibus, impositisque in hippagines equis (paratum est autem Cenchreis frumenti quod satis est et navium copia sufficiens et reliqua omnia), per Aegaeum navigemus in Ioniam. Deinde ibi sacro Dianae facto, captisque facile urbibus non munitis, relictisque earum praefectis, in Syriam tendemus per Cariam, tum Lyciam, et Pamphyliam, et Pisidas, et maritimam montanamque Ciliciam, donec perveniamus ad Euphraten.

33. LYC. Me, rex, si videtur, Satrapam relinque Graeciae: meticulosus enim sum, et longe discedere domo non sustinuerim secure, quum tu videaris ducturus in Armenios atque Parthos, gentes pugnaces et sagittis bene collineantes. Igitur dextrum cornu trade alii, me Antipatrum quendam relinque in Graecia, ne me, dum phalangem tibi duco circa Susa aut Bactra, sagitta aliquis miserum, qua parte intectus sum, trajiciat.

SAM. Fugis delectum, Lycine, metu. At lex est capite plecti, si quis ordines deseruisse deprehendatur. Sed quando jam sumus ad Euphraten, et junctus est ponte fluvius, et a tergo quae pertransivimus tuta sunt omnia, atque omnia tenent praefecti, unicuique populo a me impositi; alii vero discesserunt qui Phoenicem nobis interea et Palaestinam, deinde etiam Aegyptum subigant: tu primus, Lycine, dextro cornu inducto, trajice; tum ego; et post me hic Timolaus: post omnes autem tu equitatum, Adimante, ducito.

34. Atque per Mesopotamiam nullus nobis obviam venit hostis, sed sponte se cum arcibus viri nobis dediderunt; progressique ad Babylonem, ex improvise intra muros delati urbem habemus. Rex autem qui circa Ctesiphontem

σιφῶντα διατρίβων ἤκουσε τὴν ἔφοδον, εἴτα εἰς Σελεύκειαν παρελθὼν παρασκευάζεται ἱππέας τε ὅτι πλείστους μεταπεμπόμενος καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας. Ἀπαγγέλλουσι δ' οὖν οἱ σκοποὶ ἀμφὶ τὰς ἑκατὸν ἤδη μυριάδας τοῦ μαχίμου συνειλέχθαι καὶ τούτων εἴκοσιν ἱπποτοξότας, καίτοι οὕτω δ' Ἀρμένιος πάρεστιν οὔτε οἱ κατὰ τὴν Κασπίαν θάλατταν οἰκοῦντες οὔτε οἱ ἀπὸ Βάκτρων, ἀλλ' ἐκ τῶν πλησίον καὶ προαστείων τῆς ἀρχῆς· οὕτω βραδίως τοσαύτας μυριάδας κατέλεξε. Καίρως οὖν ἤδη σκοπεῖν ἡμᾶς ὅ τι χρὴ ποιεῖν.

35. ΑΔΕΙΜ. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν φημι δεῖν ὑμᾶς τὸ πεζὸν ἀπιέναι τὴν ἐπὶ Κτησιφῶντος, ἡμᾶς δὲ τὸ ἱππικὸν αὐτοῦ μένειν τὴν Βαβυλῶνα διαφυλάσσοντας.

ΣΑΜ. Ἀποδειλιῖς καὶ σὺ, ὦ Ἀδεΐμαντε, πλησίον τοῦ κινδύνου γενόμενος; Σοὶ δὲ τί δοκεῖ, ὦ Τιμόλαε;

ΤΙΜ. Ἀπάσῃ τῇ στρατιᾷ βαδίζειν ἐπὶ τοὺς πολέμους, μηδὲ περιμένειν ἔστ' ἂν ἄμεινον παρασκευάσωνται πανταχόθεν τῶν συμμάχων προσγενομένων, ἀλλ' ἕως ἔτι καθ' ὁδὸν εἰσιν οἱ πολέμιοι, ἐπιχειροῦμεν αὐτοῖς.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Σὺ δὲ τί, ὦ Λυκίνε, δοκίμάζεις;

ΛΥΚ. Ἐγὼ σοὶ φράσω· ἐπειδὴ κεκμήκαμεν συντόμως δδεύοντες, ὁπότε κατήειμεν ἔωθεν ἐς τὸν Πειραιᾶ, καὶ νῦν ἤδη τριάκοντά που σταδίους προκεχωρήκαμεν καὶ ὁ ἥλιος πολὺς, κατὰ μεσημβρίαν γὰρ ἤδη μάλιστα, ἐνταῦθά που ἐπὶ τὰς ἐλαίας ἐπὶ τῆς ἀνατετραμμένης στήλης καθίσαντας ἀναπαύσασθαι, εἴτα οὕτως ἀναστάντας ἀνύειν τὸ λοιπὸν ἐς τὸ ἄστυ.

ΣΑΜ. Ἔτι γὰρ Ἀθήνησιν, ὦ μακάριε, εἶναι δοκεῖς, ὃς ἀμφὶ Βαβυλῶνα ἐν τῇ πεδίῳ πρὸ τῶν τειχῶν ἐν τοσούτοις στρατιώταις κάθησαι περὶ τοῦ πολέμου διασκοπούμενος;

ΛΥΚ. Εὖγε ὑπέμνησας. Ἐγὼ δὲ νήφειν ὥμην καὶ οὐ παραποφανεῖσθαι τὴν γνώμην.

36. ΣΑΜ. Πρόσιμεν δὴ, εἰ σοὶ δοκεῖ. Καὶ ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τοῖς κινδύνοις ἔσεσθε μηδὲ προδώσετε τὸ πάτριον φρόνημα· ἤδη γὰρ που καὶ οἱ πολέμιοι ἐπιλαμβάνουσιν. Ὅστε τὸ μὲν σύνθημα ἔστω Ἐνυάλιος· ὑμεῖς δὲ ἐπειδὴν σημάνη ὁ σαλπικτῆς, ἀλαλάζαντες καὶ τὰ δόρατα κρούσαντες πρὸς τὰς ἀσπίδας ἐπείγεσθε συμμῖξαι τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐντὸς γενέσθαι τῶν τοξευμάτων, ὥς μηδὲ πληγὰς λαμβάνωμεν ἀκροβολίζεσθαι αὐτοῖς διδόντες· καὶ ἐπειδὴ ἐς χεῖρας ἤδη συνελθούμεν, τὸ μὲν εὐώνυμον καὶ ὁ Τιμόλαος ἐτρέψαντο τοὺς καθ' αὐτοὺς Μήδους ὄντας, τὸ δὲ κατ' ἐμὲ ἰσόπαλον ἔτι, Πέρσαι γὰρ εἰσι καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν αὐτοῖς· ἡ δὲ ἵππος ἅπασα τῶν βαρβάρων ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἡμῶν ἐλαύνουσιν, ὥστε, ὦ Λυκίνε, αὐτὸς τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου καὶ τοῖς μετὰ σαυτοῦ παρακελεύου δέχεσθαι τὴν ἐπέλασιν.

37. ΛΥΚ. Ὡ τῆς τύχης· ἐπ' ἐμὲ γὰρ οἱ ἱππεῖς ἅπαντες καὶ μόνος ἐπιτήδειος αὐτοῖς ἔδοξα ἐπελαύνεσθαι.

haeret, audita impressione, progressus ad Seleuciam parat se, equitatumque arcessens quamplurimum, et sagittarios et funditores. Renunciant ergo exploratores, circa millies mille jam viros pugnæ aptos collectos esse, in his ducenta millia jaculantium ex equis, quanquam Armenius nondum adest, neque qui Caspium mare accolunt, neque Bactriani, sed de partibus modo vicinis et suburbanis quasi imperii : adeo facile tot millia coegit. Itaque tempus est ut nos etiam, quid nobis agendum sit, circumspiciamus.

35. ADIM. Nimirum ego aio oportere vos pedites Ctesiphontem petere; nos autem, equitatum, hic manere ad Babylonem tuendam.

SAM. Etiam tu, Adimante, metuis constitutus prope periculum? Tibi vero, Timolae, quid videtur?

TIM. Omni cum exercitu hostes aggredi, neque expectare donec parent se melius et affluant undique auxilia : sed dum adhuc in via sunt hostes, illos aggrediamur.

SAM. Bene mones. Tu vero, Lycine, quid censes?

LYC. Ego tibi dicam : quandoquidem a contentione itineris fatigati sumus, qui hodie mane descenderimus in Piraeum, nunc vero jam triginta circiter stadia progressi sumus, et sol multus (jam enim circa meridiem est), ut hic alicubi sub oleis, in eversa illa columella assidentes, requiescamus, ac deinde surgentes, studiose redeamus in urbem.

SAM. Etiamnum Athenis tibi esse, bone vir, videris, qui circa Babylonem in campo ante muros sedeas tot inter milites, dispiciens de bello?

LYC. Bene vero reposuisti me in memoriam. At ego sobrium me esse putabam nec sententiam perverse prolaturum.

36. SAM. Aggredimur sane, si tibi videtur. Et mementote ut viri fortes sitis in periculis, neu prodatis animum illum patrum : jam enim invadere videntur hostes. Itaque tessera esto Mars! vos vero quum classicum cecinerit tubicen, clamore sublato, incussis in clypeos hastis, urgete manus conserere cum hostibus, et intra teli jactum venire, ut nec excipiamus ictus jaculandi facultate illis data : et quando ad manus jam venimus, sinistrum cornu et Timolaeus jam in fugam verterunt sibi oppositos Medos, sed meum agmen aequo adhuc Marte pugnat : sunt enim Persae et rex inter ipsos : equitatus autem barbarorum universus in dextram aciem nostram invehitur : itaque, Lycine et ipse, vir fortis esto, et tuis, ut impetum excipiant, impera.

37. LYC. Vah fortunam! in me enim equites universi, et solus ipsis idoneus sum visus in quem irruant. Videor

Καί μοι δοκῶ, ἣν βιάζονται, αὐτομολήσῃν προσδραμὼν ἐς τὴν παλαίστραν ἐτι πολεμοῦντας ὑμᾶς καταλιπὼν.

ΣΑΜ. Μηδαμῶς· κρατεῖς γὰρ αὐτῶν καὶ σὺ ἤδη τὸ μέρος. Ἐγὼ δέ, ὡς ὁρᾷς, καὶ μονομαχήσω πρὸς τὸν βασιλέα· προκαλεῖται γάρ με καὶ ἀναδύναι πάντως αἰσχρόν.

ΛΥΚ. Νῆ Δία καὶ τετρώσῃ αὐτίκα μάλα πρὸς αὐτοῦ· βασιλικὸν γάρ καὶ τὸ τρωθῆναι περὶ τῆς ἀρχῆς μαχόμενον.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Ἐπιπόλαιον μὲν μοι τὸ τραῦμα καὶ οὐκ εἰς τὰ φανερά τοῦ σώματος, ὡς μηδὲν τὴν οὐλὴν ὕστερον ἄμορφον γενέσθαι. Πλὴν ἀλλὰ ὁρᾷς ὅπως ἐπελάσας μὲν πληγῇ αὐτόν τε καὶ τὸν ἵππον διέπειρα τὴν λόγχην ἀφελὼν, εἴτα τὴν κεφαλὴν ἀποτεμὼν καὶ ἀφελὼν τὸ διάδημα βασιλεὺς ἤδη γέγονα προσκυνούμενος ὑφ' ἀπάντων;

38. Οἱ βάρβαροι προσκυνεῖτωσαν· ὑμῶν κατὰ τὸν Ἑλλήνων νόμον ἄρξω εἰς στρατηγὸς ὀνομαζόμενος. Ἐπὶ τούτοις ἄρα ἐννοεῖτε ὅσας μὲν πόλεις ἐπωνύμους ἐπ' ἑμαυτοῦ οἰκισθῇ, ὅσας δὲ καὶ καθαιρήσω ἐλὼν κατὰ κράτος, αἱ ἂν ὑβρίσωσί τι ἐς τὴν ἀρχήν. Ἀπάντων δὲ μάλιστα Κυδίαν τὸν πλούσιον μετελεύσομαι, ὃς ὁμορος ἤδη ὢν μοι ἐξέωσε τοῦ ἀγροῦ ἐπιβαίνων κατ' ὀλίγον ἐς τὸ εἶσω τῶν ὄρων.

39. ΛΥΚ. Πέπαυσο ἤδη, ὦ Σάμιππε· καιρὸς γάρ σε ἤδη μὲν νενικηκότα τηλικαύτην μάχην ἐν Βαβυλῶνι εὐωχεῖσθαι τα ἐπινίκια — ἐκστάδιος γάρ οἶμαί σοι ἡ ἀρχή — Τιμόλαον δὲ ἐν τῷ μέρει εὐχεσθαι ὅπερ ἂν ἐθέλῃ.

ΣΑΜ. Τί δ' οὖν, ὦ Λυκίνε; οἷά σοι ἡτῆσθαι δοκῶ;

ΛΥΚ. Παρὰ πολὺ, ὦ θαυμασιώτατε βασιλέων, ἐπιπονώτερα καὶ βιαιότερα τῶν Ἀδειμάντου, παρ' ὅσον ἐκεῖνος μὲν ἐτρύφα διτάλαντα χρύσεια ἐκπώματα προτεινόμενος τοῖς συμπόταις, σὺ δὲ καὶ ἐτιτρώσκου μονομαχῶν καὶ ἐδεδίδεις καὶ ἐφρόντιζες νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν· οὐ μόνον γάρ σοι τὰ παρὰ τῶν πολεμίων φοβερά ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐπιβουλαὶ μυρίαὶ καὶ φθόνος παρὰ τῶν συνόντων καὶ μῖστος καὶ κολακεία, φίλος δὲ οὐδεὶς ἀληθής, ἀλλὰ πρὸς τὸ δέος ἅπαντες ἢ πρὸς τὴν ἐλπίδα εὖνοι δοκοῦντες εἶναι. Ἀπόλαυσις μὲν γε οὐδὲ ὄναρ τῶν ἡδέων, ἀλλὰ δόξα μόνη καὶ πορφυρὶς χρυσῷ ποικίλῃ καὶ ταινία λευκῇ περὶ τῷ μετώπῳ καὶ δορυφόροι προϊόντες, τὰ δ' ἄλλα κάματος ἀφόρητος καὶ ἀηδία πολλή, καὶ ἡ χρηματίζειν δεῖ τοῖς παρὰ τῶν πολεμίων ἡκουσιν ἢ δικάζειν ἢ καταπέμπειν τοῖς ὑπηκόοις ἐπιτάγματα, καὶ ἡτοὶ ἀφέστηκέ τι ἔθνος ἢ ἐπελαύνουσί τινες τῶν ἔξω τῆς ἀρχῆς. Δεδιέναι οὖν δεῖ πάντα καὶ ὑφορᾶσθαι, καὶ ὅλως ὑπὸ πάντων μᾶλλον ἢ ὑπὸ σεαυτοῦ εὐδαιμονίζεσθαι.

40. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τόδε πῶς οὐ ταπεινὸν, ὅτι καὶ νοσεῖς τὰ ὅμοια τοῖς ἰδιώταις καὶ ὁ πυρετὸς οὐ διαγιγνώσκει σε βασιλέα ὄντα οὐδ' ὁ θάνατος δέδιδε τοὺς δορυφόρους, ἀλλ' ἐπιστάς, ὁπότεν αὐτῷ δοκῇ, ἄγει οἰμῶ-

mihi, si vim faciant, fugere curriculo in palæstram, et adhuc pugnantes vos deserturus.

SAM. Nequaquam : vincis enim jam tu quoque tua in parte. Ego autem, ut vides, jam solitariam cum rege pugnam pugnabo : etenim me provocat, et retrocedere omnino turpe est.

LYC. Per Jovem, etiam ocyus ab illo vulneraberis ; regium enim hoc etiam, vulnerari in pugna pro imperio.

SAM. Bene mones : leve quidem mihi vulnus, minimeque in aperto corporis loco, adeo ut neque cicatrix in posterum deformis futura sit. Verum viden' ut invectus ego ictu uno ipsum cum equo emissa hasta trajeci, ac deinde capite abscisso, ablatoque diademate, rex jam sim factus et adorer ab omnibus?

38. Ac barbari quidem nos adorent : vobis vero Græco more, Prætoris unici nomine, imperabo. Post hæc igitur cogitate quot urbes de meo nomine appellatas conditurus sim, quot contra vi captas sim vastaturus, si qua injuria imperium meum affecerint. Omnium vero maxime Cydiam divitem mulcabo, qui, vicinus meus quum esset, agro me, ingressus paullatim intra fines, expulit.

39. LYC. Desine jam, Samippe : tempus est enim te jam, qui talem pugnam viceris, Babylone epulari victoria causa (extra stadium enim puto tibi esse imperium), ac Timolaum jam suo loco optare quicquid voluerit.

SAM. Quid ergo, Lycine? qualia optasse tibi videor?

LYC. Multum, o maxime admirabilis regum, laboriosiora et valentiora votis Adimanti, quatenus ille quidem luxuriose vivebat, aurea hinorum talentorum pocula propinans convivis; ac tu et vulneraberis in pugna singulari, et metuebas, et sollicitus eras noctes diesque. Neque enim ab hoste tibi solo timendum erat, sed insidiæ etiam sexcentæ, et invidia a familiaribus, et odium, et adulatio : amicus autem verus nemo, sed ad metum omnes aut ad spem benevoli qui esse videantur. Fructus rerum suavium ne per somnum quidem, sed gloria sola, et distincta auro purpura, et tænia circa frontem alba, et præcedentes satellites : ceterum labor intolerabilis et inultum injucunditatis; quum aut opera danda sit his qui ab hostibus venere, aut jus dicendum, aut mittenda populis subjectis imperia : et aut defecit gens aliqua, aut externi quidam imperium invadunt. Metuere ergo oportet omnia et suspicari, atque in universum omnibus potius, quam tibi ipsi, videri beatum.

40. Etenim illud etiam qui non humile, quod agrotabis non minus quam privati, nec febris te regem esse interoscit, neque metuit mors satellites; sed quum ipsi visum fuerit superveniens, plorantem, nihil reverita diadema,

ζοντα οὐκ αἰδούμενος τὸ διάδημα; σὺ δὲ ὁ οὕτως ὑψηλὸς καταπεσὼν ἀνασπαστὸς ἐκ τοῦ βασιλείου θρόνου τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἄπει τοῖς πολλοῖς, ἰσότημος ἐλαυνόμενος ἐν τῇ ἀγέλῃ τῶν νεκρῶν, χῶμα ὑψηλὸν ὑπὲρ γῆς καὶ στήλην μακρὰν ἢ πυραμίδα εὐγραμμὸν τὰς γωνίας ἀπολιπὼν, ἐκπρόθεσμα καὶ ἀνεπαίσθητα φιλοτιμήματα· εἰκόνες δὲ ἐκεῖναι καὶ νεῶ, οὓς ἀνιστᾷσιν αἱ πόλεις θεραπεύουσαι, καὶ τὸ μέγα ὄνομα πάντα κατ' ὀλίγον ἀπορρεῖ καὶ ἄπεισιν ἀμελούμενα. Ἦν δὲ καὶ ὅτι μάλιστα ἐπὶ πλεῖστον παραμείνῃ, τίς ἐτι ἀπόλαυσις ἀναισθήτῳ αὐτῷ γενομένη; Ὅρᾳς οἷα μὲν ἐτι ζῶν ἔξεις πράγματα δεδιώς καὶ φροντίζων καὶ κάμνων, οἷα δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἔσται;

41. Ἀλλ' ἤδη σὸν αἰτεῖν, ὦ Τιμόλαε, καὶ ὅπως ὑπερβάλλῃ τούτους, ὥσπερ εἰκὸς ἄνδρα συνετὸν καὶ πράγμασι χρῆσθαι εἰδότα.

TIM. Σκόπει γοῦν, ὦ Λυκῖνε, εἴ τι ἐπιλήψιμον εὔξομαι καὶ ὅ τι ἂν εὐθῦναι τις δυνηθεῖη. Χρυσὸν μὲν οὖν καὶ θησαυροὺς καὶ μεδίμνους νομίσματος ἢ βασιλείας καὶ πολέμους καὶ δαίματα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, ἃ εἰκότως διέβαλες, οὐκ αἰτήσομαι· ἀβέβαια γὰρ ταῦτά γε καὶ πολλὰς τὰς ἐπιβουλάς ἔχοντα καὶ πλεον τοῦ ἡδέος τὸ ἀνιαρὸν ἐν αὐτοῖς ἦν.

42. Ἐγὼ δὲ βούλομαι τὸν Ἑρμῆν ἐντυχόντα μοι δοῦναι δακτυλίους τινὰς καὶ τοιοῦτους τὴν δύναμιν, ἕνα μὲν ὥστε αἰεὶ ἐρρωσθαι καὶ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα καὶ ἄτρωτον εἶναι καὶ ἀπαθῆ, ἕτερον δὲ ὥς μὴ δρᾶσθαι τὸν περιέμενον, ὅσος ἦν ὁ τοῦ Ἰύγου, τὸν δὲ τινα ὥς ἰσχύειν ὑπὲρ ἄνδρας μυρίους καὶ ὅτι ἂν ἄχθος ἅμα μυριοὶ κινήσῃ μόνις δύναιτο, τοῦτο ἐμὲ βραδίως μόνον ἀνατίθελθαι, ἐτι δὲ καὶ πέτεσθαι πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀρθέντα, καὶ πρὸς τοῦτο εἶναι μοι δακτύλιόν τινα· καὶ μὴν καὶ ἐς ὕπνον κατὰσπᾶν ὁπόσους ἂν ἐθέλω καὶ ἅπασαν θύραν προσιόντι μοι ἀνοίγεσθαι χαλωμένου τοῦ κλείδου καὶ τοῦ μοχλοῦ ἀφαιρουμένου, ταῦτα ἀμφοτέρω εἰς δακτύλιος δυνάσθω.

43. Τὸ δὲ μέγιστον ἄλλος τις ἔστω ἐπὶ πᾶσιν ὁ ἡδιστος, ὥς ἐράσμιον εἶναι με περιέμενον παισὶ τοῖς ὠραίοις καὶ γυναῖξιν καὶ δήμοις ὅλοις καὶ μηδένα εἶναι ἀνέραστον καὶ ὅτῳ μὴ ποθεινότητος ἐγὼ καὶ ἀνὰ στόμα, ὥστε πολλὰς γυναῖκας οὐ φερούσας τὸν ἔρωτα καὶ ἀναρτᾶν ἑαυτάς καὶ τὰ μεϊράκια ἐπιμεμνηνέναι μοι καὶ εὐδαίμονα εἶναι δοκεῖν, εἴ τινα καὶ μόνον προσβλέψαιμι αὐτῶν, εἴ δ' ὑπερορῶν, κακεῖνα ὑπὸ λύπης ἀπολλύσθω, καὶ ὅλως ὑπὲρ τὸν Ὑάκινθον ἢ Ὑλαν ἢ Φάωνα τὸν Χίον εἶναι με.

44. Καὶ ταῦτα πάντα ἔχειν μὴ ὀλιγοχρόνιον ὄντα μηδὲ κατὰ μέτρον ζῶντα τῆς ἀνθρωπίνης βιοτῆς, ἀλλ' ἔτη χίλια νέον ἐκ νέου γιγνόμενον διαβιῶναι ἀμφὶ τὰ ἑπτακαίδεκα ἔτη αἰεὶ ἀποδιδόμενον τὸ γῆρας ὥσπερ οἱ ὄφεις, οὐδὲν γὰρ δεήσει με ταῦτα ἔχοντα· πάντα γὰρ ἐμὰ ἦν ἂν τὰ τῶν ἄλλων, ἐς ὅσον ἀνοίγειν τε τὰς θύρας ἐδυνάμην καὶ κοιμίζειν τοὺς φύλακας καὶ ἀβέχτας εἶναι εἰσιών. Εἰ δέ τι ἐν Ἰνδοῖς ἢ Ὑπερβορείς θεάμα πα-

abducit? Tu vero de loco ita excelso delapsus detractusque de throno regio, eandem abibis viam quam vulgus, æquali cum cetero grege mortuorum honore abactus, tumulum in terra relinquens excelsum, et columnam longam, aut accurate descriptam angulis pyramidem, in quibus sero reges, quum nihil jam inde ad sensum ipsorum perveniat, superbiunt. Statuæ autem illæ et templa, quæ excitant colendi causa civitates, et magnificum illud nomen, paulatim defluunt omnia, et neglecta abeunt. Si vero vel maximæ ad longissimum tempus permaneant, quis adhuc fructus ad eum pervenire potest, qui nihil sentiat? Viden' quas molestias vivus adhuc sis habiturus, metuens, sollicitus, laborans; et quis post mortem status futurus sit?

41. Sed jam optare tuum est, Timolæ, et ut illos superiores, ut facturum probabile est virum prudentem et uti rebus scientem.

TIM. Vide igitur, Lycine, si quid reprehensione dignum optaturus sim, et quod corrigere aliquis possit. Aurum proinde ac thesauros et modios nummum, aut regna et bella et metus pro imperio, quæ merito reprehendisti, non poscam: nam ista quidem infirma et insidiis exposita multis, et plus, quam suavitatis, in iis molestiarum inest.

42. Ego autem optem ab occurrente mihi Mercurio anulos dari quosdam, qui virtutem habeant huiusmodi: unum, ut valeat semper corpus et salubre sit, et vulnere nulli aut morbo penetrabile; alterum, cujus auxilio non videatur qui induit, qualis erat ille Gygis: alium rursus, ut plus decies mille hominum robur habeam, et quod onus vix decies mille homines moliri simul queant, hoc ut facile solus transferre valeam; insuper volare ut possim, multum elatus de terra, ad hoc quoque sit mihi anulus. Præterea somno sopire ut queam quoscumque voluero, et janua mihi unaquæque accedenti sua sponte ut aperiatur, laxato clastro pessuloque remoto; ad hoc utrumque unus idemque valeat anulus.

43. Quod vero caput est, sit etiam alius omnium ille jucundissimus, quo induto amabilis sim formosis pueris, et mulieribus, et totis populis, ut nemo sit quin me amet, desideret vehementer et in ore habeat; adeo ut multæ mulieres præ amoris impatientia se suspendant, et in me insaniant adolescentuli, beatusque videatur, si quem illorum aspiciam modo; si vero negligentius tractem, hi quoque præ dolore pereant: atque in universum supra Hyacinthum, aut Hylan, aut Chium Phaonem ego sim.

44. Et omnia hæc habeam, non brevis ævi homo, neque ad mensuram vitæ humanæ vivens; sed per annos mille juventutem unam post alteram vivam, interjectis septendecim quibusque annis exuens senectutem instar serpentium. Hæc igitur si habeam, nihil mihi defuerit. Mea enim fuerint quæ aliorum sunt omnia, in quantum aperire possim januas, et custodes sopire, et oculos omnium effugere dum intro. Si quod vero apud Indos aut Hyperboreos

ράδοξον ἢ κτῆμα τίμιον ἢ ὅσα ἐμφαγεῖν ἢ πιεῖν ἡδέα, οὐ μεταστειλόμενος, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιπετόμενος ἀπέλαυνον ἀπάντων ἐς κόρον· καὶ ἐπεὶ γρὺς ὑπόπτερον θηρίον ἢ φοῖνιξ ὄρνειον ἐν Ἰνδοῖς ἀθέατον τοῖς ἄλλοις, ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ἐώρων ἄν, καὶ τὰς πηγὰς δὲ τὰς Νείλου μόνος ἄν ἡπιστάμην καὶ ὅσον τῆς γῆς ἀοίκητον, καὶ εἴ τινες ἀντίποδες ἡμῖν οἰκοῦσι τὸ νότιον τῆς γῆς ἡμίτομον ἔχοντες. Ἔτι δὲ καὶ ἀστέρων φύσιν καὶ σελήνης καὶ αὐτοῦ ἡλίου ῥαδίως ἔγνων ἄν ἀπαθῆς ὦν τῷ πυρὶ, καὶ τὸ πάντων ἡδιστον, αὐθημερὸν ἀγγεῖλαι ἐς Βαβυλῶνα, τίς ἐνίκησεν Ὀλύμπια, καὶ ἀριστήσαντα, εἰ τύχοι, ἐν Συρίᾳ δειπνῆσαι ἐν Ἰταλίᾳ. Εἰ δέ τις ἐχθρὸς εἴη, ἀμύνασθαι καὶ τοῦτον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς πέτρον ἐμβαλόντα τῇ κεφαλῇ, ὥς ἐπιτετρίφθαι τὸ κρανίον, τοὺς τε αὖ φίλους εὖ ποιεῖν ἐπιχέαντα κοιμωμένοις αὐτοῖς τὸ χρυσίον· καὶ μὴν εἴ τις ὑπερόπτης εἴη ἢ τύραννος πλούσιος ὕβριστής, ἀράμενος αὐτὸν ὅσον ἐπὶ σταδίου εἴκοσιν ἀφῆκα φέρεσθαι κατὰ τῶν κρημνῶν. Τοῖς παιδικοῖς δὲ ἀκωλύτως δμιλεῖν ἄν ἐξῆν εἰσιόντα ἀθέατον κοιμίσαντα ἅπαντας ἄνευ ἐκείνων μόνων. Οἷον δὲ καὶ κεῖνο ἦν, τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν ἕξω βέλους ὑπεραιωρούμενον· καὶ εἰ δόξειέ μοι, προσθέμενος ἄν τοῖς ἡττημένοις κοιμίσας τοὺς κρατοῦντας νικᾶν παρῆχον τοῖς φεύγουσιν ἀναστρέψασιν ἀπὸ τῆς τροπῆς. Καὶ τὸ ὅλον, παιδιὰν ἐποιοῦμην ἄν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον καὶ πάντα ἐμὰ ἦν καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἄλλοις. Τοῦτο ἡ ἄκρα εὐδαιμονία ἐστὶ μήτε ἀπολέσθαι μήτε ἐπιβουλεύθῃναι δυναμένη, καὶ μάλιστα μεθ' ὑγείας ἐν μακρῷ τῷ βίῳ. Τί ἄν αἰτιάσαιτο, ὦ Λυκίνε, τῆς εὐχῆς;

45. ΛΥΚ. Οὐδὲν, ὦ Τιμόλαε· οὐδὲ γὰρ ἀσφαλὲς ἐναντιοῦσθαι ἀνδρὶ πτηνῷ καὶ ὑπὲρ μυρίου τὴν ἰσχὺν, πλὴν ἀλλὰ ἐκεῖνο ἐρήσομαι σε, εἴ τινα ἄλλον εἶδες ἐν τοσοῦταις ἔθνεσιν, ὅσα ὑπερέπτης, γέροντα ἤδη ἄνδρα οὕτω παρακεκνηκότα τὴν γνώμην, ἐπὶ δακτυλίου μικροῦ ὀχούμενον, ὅρη ὅλα κινεῖν ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ δυνάμενον, ἐπέραστον πᾶσι, καὶ ταῦτα φαλακρὸν ὄντα καὶ τὴν ῥίνα σιμόν; Ἀτὰρ εἰπέ μοι τόδε, τί δὴ ποτε οὐχ εἷς δακτύλιος ἅπαντα ταῦτα δύναται σοι, ἀλλὰ τοσοῦτους περιημμένος βαδιῇ τὴν ἀριστερὰν πεφορτισμένος κατὰ δάκτυλον ἓνα; μᾶλλον δὲ ὑπερπαίει ὁ ἀριθμὸς, καὶ δεήσει καὶ τὴν δεξιὰν συνεπιλαβεῖν. Καί τοι ἐνὸς τοῦ ἀναγκαιοτάτου προσδεῖ, ὃς περιθέμενόν σε παύσει μωραίνοντα τὴν πολλὴν ταύτην κόρυζαν ἀποξύσας. Ἡ τοῦτο μὲν καὶ ὁ ἐλλέβορος ἱκανὸς ποιῆσαι ζωρότερος ποθείς;

46. ΤΙΜ. Ἀλλὰ πάντως, ὦ Λυκίνε, καὶ αὐτὸς εὖξῃ τι ἤδη ποτὲ, ὥς ἄν μάθωμεν οἷα αἰτήσεις ἀνεπίληπτα καὶ ἀνέγκλητα ὁ συκοφαντῶν τοὺς ἄλλους.

ΛΥΚ. Ἄλλ' οὐ δέομαι εὐχῆς ἐγὼ· ἤκομεν γὰρ δὴ πρὸς τὸ Δίπυλον, καὶ ὁ βέλτιστος οὗτοσι Σάμιππος ἀμφὶ Βαβυλῶνα μονομαχῶν, καὶ σὺ, ὦ Τιμόλαε, ἀριστῶν μὲν ἐν Συρίᾳ, δειπνῶν δὲ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τοῖς ἐμοὶ ἐπιβάλλουσι σταδίοις κατεχρήσασθε καλῶς ποιούντες· ἄλλως τε οὐκ ἄν δεξαίμην πλουτήσας ἐπ' ὀλίγον

spectaculum ultra fidem, aut pretiosa possessio, aut quicumque in cibo vel potu jucunda sunt, ea non afferri deum curarem, sed advolans ipse ad satietatem illis fruerer. Et quando gryps alata bellua, aut phoenix avis apud Indos spectata nemini; ego tamen ista viderem : et fontes Nili novissem solus, et quantum telluris inhabitabile est, et si qui conversis ad nos vestigiis australe telluris hemisphaerium habitant. Insuper vero stellarum naturam et lunæ, ipsiusque adeo solis facile cognoscerem, utpote in quem nihil ignis valeat : quodque omnium suavissimum, eodem die nunciare possem Babylonem, Olympia quis vicerit; et pransus forte in Syria, in Italia cœnare. Si quis vero inimicus sit, etiam ulcisci eum ex occulto liceret, impacto in caput illius saxo, quo contritum rumpatur ipsi cranium; contra benefacere amicis, affuso dormientibus auro. Præterea si quis contemtor sit, aut tyrannus, dives, contumeliosus, sublatum hunc ad viginti stadia, demitterem casurum per præceps. Amoribus autem meis frui nemine prohibente liceret : ingressus quippe nemine vidente sopirem omnes, præter illos solos. Quale autem illud quoque fuerit, inspicere præliantes ultra jactum teli sublatum, et, si videretur mihi, accedens ad victos, sopitis victoribus, victoriam fugientibus tribuerem de fuga reversis. Atque in universum, lusum mihi haberem vitam hominum, mea essent omnia, et deus reliquis viderer. Hæc summa est felicitas, quæ perire, quæ insidiis peti nequeat, cum valetudine præsertim in vita adeo longa. Quid habes, Lycine, in quo votum hoc reprehendas?

45. LYC. Nihil quicquam, Timolæ : neque enim tutum fuerit adversari volucris viro et supra decies mille alios robusto. Verum illud tamen ex te quæram, num quem videris alium in tot quas supervolasti gentibus, senem hominem adeo mente non constantem, qui veheretur in parvo anulo, totos qui montes extremo movere digito posset, amabilem omnibus, idque calvus quum sit et simo naso? Verum hoc quoque mihi dicas, quare tandem non unus anulus hæc tibi possit omnia, sed tot indutus ambulaturus sis onerato sinistrae unoquoque digito; quin excedit eam numerus, ut dextram subvenire oporteat. Quanquam unus deest maxime necessarius, quo induto ineptire, deteresa illa multa coryza, desinas. Aut potius hoc idem præstare valet potus meracior hellebori?

46. TIM. Sed omnino, Lycine, ipse quoque jam optabis aliquid, ut videamus quam tu irreprehensibilia et crimine omni vacantia sis petiturus, calumniator reliquorum.

LYC. Quin nihil voto mihi opus est : venimus enim jam ad Dipylum : et optimus hic Samippus, dum circa Babylonem depugnat, et tu, Timolæ, dum pransus in Syria, in Italia cœnas, his etiam quæ mihi assignata erant stadiis, bonum factum! abusi estis. Alioqui nolim ego post brevem fructum irritarum inaniumque divitiarum molesto

aut quas-
afferri de-
is fruerer.
pud Indos
ontes Nili
est, et si
nemisplia-
et lunæ,
in quem
m, eodem
vicerit; et
s vero ini-
, impactio
cranium;
o. Præter-
meliosus,
surum per
prohibente
n omnes,
rit, inspe-
videretur
victoriam
n univer-
ea essent
felicitas,
aletudine
ycine, in

m tutum
ille alios
m quem
nem ho-
in parvo
posset,
o naso?
on unus
nlaturus
dit eam
m unus
ersa illa
ræstare

landem
bilis et
eliquo-

im jam
abylo-
ria, in
radiis,
et bre-
olesto

ὀπηνέμιόν τινα πλοῦτον ἀνιᾶσθαι μετ' ὀλίγον ψιλὴν τὴν μάζαν ἐσθίων, οἷα ὑμεῖς πείσεσθε μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν ἡ εὐδαιμονία μὲν ὑμῖν καὶ ὁ πολὺς πλοῦτος οἴχηται ἀποπτάμενος, αὐτοὶ δὲ καταβάντες ἀπὸ τῶν θησαυρῶν τε καὶ διαδημάτων ὥσπερ ἐξ ἡδίστου ὀνείρατος ἀνεγρόμενοι ἀνόμοια τὰ ἐπὶ τῆς οἰκίας εὕρισκῃτε ὥσπερ οἱ τοὺς βασιλεῖς ὑποκρινόμενοι τραγωδοὶ ἐξελθόντες ἀπὸ τοῦ θεάτρου λιμώττοντες οἱ πολλοὶ, καὶ ταῦτα πρὸ ὀλίγου Ἀγαμέμνονες ὄντες ἢ Κρέοντες. Λυπήσεσθε οὖν, ὡς τὸ εἶδος, καὶ δυσάρεστοι ἔσεσθε τὰ ἐπὶ τῆς οἰκίας, καὶ μάλιστα σὺ, ὦ Τιμόλαε, ὁπότεν δέῃ σε τὸ αὐτὸ παθεῖν τῷ Ἰκάρῳ τῆς πτερώσεως διαλυθείσης καταπεσόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ χαμαὶ βαδίζειν ἀπολέσαντα τοὺς δακτυλίους ἐκείνους ἅπαντας ἀπορρυέντας τῶν δακτύλων. Ἐμοὶ δὲ καὶ τοῦτο ἱκανὸν ἀντὶ πάντων θησαυρῶν καὶ Βαβυλῶνος αὐτῆς τὸ γελάσαι μάλα ἡδέως ἐφ' οἷς ὑμεῖς ἠτήσατε τοιούτοις οὔσι, καὶ ταῦτα φιλοσοφίαν ἐπαينوῦντες.

LXVII.

ΕΤΑΙΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΓΛΥΚΕΡΑ ΚΑΙ ΘΑΪΣ.

1. ΓΛΥΚ. Τὸν στρατιώτην ἐκείνον, Θαῖ, τὸν Ἀκαρνᾶνα, ὃς πάλαι μὲν Ἀβρότονον εἶχε, μετὰ ταῦτα δὲ ἡράσθη ἐμοῦ, τὸν εὐπάρυφον λέγω, τὸν ἐν τῇ χλαμύδι, οἶσθα αὐτὸν, ἢ ἐπιλέλῃσαι τὸν ἄνθρωπον;

ΘΑΪΣ. Οὐκ, ἀλλὰ οἶδα, ὦ Γλυκέριον, καὶ συνέπιε μεθ' ἡμῶν πέρυσιν ἐν τοῖς Ἀλώοις. Τί δὲ τοῦτο; ἐφ' οὗ γάρ τι περὶ αὐτοῦ διηγῆσθαι.

ΓΛΥΚ. Γοργόνα αὐτὸν ἢ παμπόνηρος, φίλη δοκοῦσα εἶναι, ἀπέσπασεν ἀπ' ἐμοῦ ὑπελθοῦσα.

ΘΑΪΣ. Καὶ νῦν σοὶ μὲν ἐκείνος οὐ πρόσεστι, Γοργόνα δὲ ἐταίραν πεποίηται;

ΓΛΥΚ. Ναί, ὦ Θαῖ, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐ μετρίως μου ἤψατο.

ΘΑΪΣ. Πονηρὸν μὲν, ὦ Γλυκέριον, οὐκ ἀδόκητον δὲ, ἀλλ' εἰωθὸς γίνεσθαι ὑφ' ἡμῶν τῶν ἐταίρων. Οὐκ οὐν χρὴ οὔτε ἀνιᾶσθαι ἄγαν οὔτε μέμψεσθαι τῇ Γοργόνῃ· οὐδὲ γὰρ σὲ Ἀβρότονον ἐπ' αὐτῷ πρότερον ἐμέμψατο, καίτοι φίλαι ἦτε.

2. Ἀτὰρ ἐκεῖνο θαυμάζω, τί καὶ ἐπήνεσεν αὐτῆς ὁ στρατιώτης οὗτος, ἐκτὸς εἰ μὴ παντάπασιν τυφλὸς ἐστίν, ὃς οὐχ ἑοράκει τὰς μὲν τρίχας αὐτῆν ἀραιὰς ἔχουσας καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦ μετώπου ἀπηγμέναι· τὰ χεῖλη δὲ πελιδνὰ καὶ νεκρικὰ καὶ τράχηλος λεπτὸς καὶ ἐπίσημοι ἐν αὐτῷ αἱ φλέβες καὶ ῥις μακρά. Ἐν μόνον, εὐμήκης ἐστὶ καὶ ὀρθὴ καὶ μειδιᾷ πάνυ ἐπαγωγόν.

ΓΛΥΚ. Οἶε γάρ, ὦ Θαῖ, τῷ κάλλει ἡρῆσθαι τὸν

ferre paullo post, quum misera puls devoranda est : quale quid vobis paullo post eveniet, quando illa vobis felicitas et multæ divitiæ avolaverint, ipsi autem a thesauris illis diadematisque delapsi, et tanquam e suavissimo somnio excitati, dissimilia omnia domi inveneritis, ut illi qui reges egerant tragædi, egressi de theatro plerumque esuriunt, idque quum Agamemnones paullo ante aut Creontes fuerint. Dolebitis ergo, ut credibile est, et displicebunt vobis domestica, tibi præsertim, Timolae, quum idem tibi quod Icaro eventurum sit, ut solutis alis de cælo delapsus humi incedas, perditis illis omnibus, qui de digitis defluerint, anulis. Mihi vero hoc etiam pro thesauris omnibus, ipsaque Babylone, satis est, quod suaviter ridere possum quæ vos petiistis, quum sint talia! eaque homines qui philosophiam laudetis.

LXVII.

DIALOGI MERETRICII.

1.

GLYCERA ET THAIS.

1. GLYC. Militemne istum, Thais, Acarnanem, qui Abrotonum quondam habuit, postea autem me amavit, purpuratum illum dico, cum chlamyde, illum ergo nostin', an oblita es hominis?

THAIS. Quin novi, Glycerium, et potavit nobiscum superiore anno, sacris Arealibus. Quorsum autem hoc? videbaris enim aliquid de illo narratura.

GLYC. Gorgona illum scelestissima, quæ amica tum videbatur esse, dolo subductum a me abstraxit.

THAIS. Nunc igitur tecum ille non est, sed amicam sibi ascivit Gorgonam?

GLYC. Ita sane, Thais; nec mediocriter ea me res pugit.

THAIS. Malum istuc quidem, Glycerium, at nihil præter opinionem; sed quod fieri a nobis meretricibus soleat. Quare neque ægre nimis ferre par est, neque accusanda Gorgona; quippe nec te Abrotonum illius causa accusavit olim, quamvis essetis amicæ.

2. Verum illud miror, quodnam probaverit in illa hic miles, nisi plane cæcus est : qui non viderit capillos illam raros habere, et multum a fronte abductos; labia autem livida ei sunt atque cadaverosa, cervix tenuis, eminentibus in ea venis, et nasus longus. Unum modo habet, quod procera est, et recta, et valde illecebrosus ridet.

GLYC. Nempe putas, Thais, forma captum Acarnanem?

Ἀκαρνᾶνα; οὐκ οἶσθα ὡς φαρμακὶς ἡ Χρυσάριον ἡ μήτηρ αὐτῆς, Θετταλὰς τινὰς ὥδ' ἀς ἐπισταμένη καὶ τὴν σελήνην κατάγουσα; φασὶ δὲ αὐτὴν καὶ πέτεσθαι τῆς νυκτός· ἐκείνη ἐξέμηνε τὸν ἄνθρωπον πιεῖν τῶν φαρμάκων ἐγγέασα, καὶ νῦν τρυγῶσιν αὐτόν.

ΘΑΙΣ. Καὶ σὺ, ὦ Γλυκέριον, ἄλλον τρυγήσεις, τοῦτον δὲ χαίρειν ἔα.

2.

MYRTION ΚΑΙ ΠΑΜΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΔΩΡΙΣ.

1. MYRT. Γαμεῖς, ὦ Πάμφιλε, τὴν Φεῖδωνος τοῦ ναυκλήρου θυγατέρα καὶ ἤδη σε γεγαμηκέναι φασὶν· οἱ τοσοῦτοι δὲ ὄρκοι οὐδ' ὥμοσας καὶ τὰ δάκρυα ἐν ἀκαρεῖ πάντα οἴχεται, καὶ ἐπιλέλῃσαι Μυρτίου νῦν, καὶ ταῦτα, ὦ Πάμφιλε, ὅποτε κύω μῆνα ὀγδοὺν ἤδη. Τοῦτο γοῦν καὶ μόνον ἐπριάμην τοῦ σοῦ ἔρωτος, ὅτι μου τηλικαύτην πεποίηκας τὴν γαστέρα καὶ μετὰ μικρὸν παιδοτροφεῖν δεήσει, πρᾶγμα ἐταῖρα βαρύτατον· οὐ γὰρ ἐκθήσω τὸ τεχθέν, καὶ μάλιστα εἰ ἄρρεν γένοιτο, ἀλλὰ Πάμφιλον ὀνομάσασα ἐγὼ μὲν ἔξω παραμύθιον τοῦ ἔρωτος, σοὶ δὲ ὀνειδιεῖ ποτε προσελθὼν ἐκεῖνος, ὡς ἄπιστος γεγένησιν περὶ τὴν ἀθλίαν αὐτοῦ μητέρα. Γαμεῖς δ' οὐ καλὴν παρθένον· εἶδον γὰρ αὐτὴν ἐναγχοῦς ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις μετὰ τῆς μητρὸς, οὐδέ πω εἰδυῖα ὅτι δι' αὐτὴν οὐκέτι ὀφείμαι Πάμφιλον. Καὶ σὺ δ' οὐν πρότερον ἰδοῦ αὐτὴν καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰδὲ, μή σε ἀνιάτω, εἰ πάνυ γλαυκοὺς ἔχει αὐτοὺς μηδὲ ὅτι διάστροφοὶ εἰσι καὶ ἐς ἀλλήλους ὀρῶσι· μᾶλλον δὲ τὸν Φεῖδωνα ἐόρακας τὸν πατέρα τῆς νύμφης, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ οἶσθα, ὥστε οὐδὲν ἔτι δεήσει τὴν θυγατέρα ἰδεῖν.

2. ΠΑΜΦ. Ἐτι σου ληρούσης, ὦ Μύρτιον, ἀκούσμαι παρθένους καὶ γάμους ναυκληρικοὺς διεξιούσης; ἐγὼ δὲ ἢ σιμὴν τινὰ ἢ καλὴν νύμφην οἶδα; ἢ ὅτι Φεῖδων δ' Ἀλωπεκῆθεν — οἶμαι γὰρ ἐκεῖνον λέγειν σε — θυγατέρα ὄλως εἶχεν ὥραϊαν ἤδη γάμου; Ἀλλ' οὐδὲ φίλος ἐστὶν οὗτος τῷ πατρί· μέμνημαι γὰρ ὡς πρῶην ἐδικάσατο περὶ συμβολαίου ναυτικοῦ· τάλαντον, οἶμαι, ὀφείλων γὰρ τῷ πατρί οὐκ ἤθελεν ἐκτίνειν, ὃ δὲ παρὰ τοὺς ναυτοδίκας ἀπήγαγεν αὐτόν, καὶ μόλις ἐξέτισεν αὐτὸ, οὐδ' ὄλον, ὡς ὁ πατήρ ἔφασκεν. Εἰ δὲ καὶ γαμεῖν ἐδέδοκτό μοι, τὴν Δημέου θυγατέρα τὴν τοῦ πέρυσιν ἐστρατηγηκότος ἀφείς, καὶ ταῦτα πρὸς μητρὸς ἀνεψιὰν οὖσαν, τὴν Φεῖδωνος ἐγάμουν ἂν; Σὺ δὲ πόθεν ταῦτα ἤκουσας; ἢ τινὰς σεαυτῇ, ὦ Μύρτιον, κενὰς ζηλοτυπίας σχισμαχοῦσα ἐξεῦρες;

3. MYRT. Οὐκ οὐν γαμεῖς, ὦ Πάμφιλε;

ΠΑΜΦ. Μέμνης, ὦ Μύρτιον, ἢ κραίπαλ᾽ ἔστι; καίτοι χθὲς οὐ πάνυ ἐμεθύσθημεν.

MYRT. Ἡ Δωρίς αὕτη ἐλύπησέ με· πεμφθεῖσα γὰρ ὡς ἔρια ὠνήσαιτό μοι ἐπὶ τὴν γαστέρα καὶ εὐξαιτο τῇ

non nosti veneficam esse Chrysarium illius matrem; Thessalas quasdam incantationes quæ sciat ac deducat lunam? aiunt vero illam etiam volare noctu. Ista in furorem vertit hominem temperatis quæ biberet venenis: et nunc ipsum sibi habent vindemiam.

THAIS. Nempe tu, Glycerium, ipsa quoque alium vindemiabis: hunc vero jube valere.

2.

MYRTIUM, PAMPHILUS ET DORIS.

1. MYRT. Ducis, Pamphile, Phidonis naucleri filiam; et jam duxisse te aiunt: repetitum autem toties jusjurandum, et lacrimæ, momento temporis abierunt omnia, et Myrtii nunc oblitus es, Pamphile, idque eo tempore, quum octavum jam mensem fero uterum. Hoc nempe solum amoris tui pretium habeo, quod tantum mihi ventrem conciliasti, et paullo post alendus erit infans, negotium meretrici molestissimum. Neque enim quod natum erit exponam, inprimis si virile secus erit; sed Pamphilum nominabo, habitura illum amoris mei solatium: tibi vero aliquando ad te accedens obijciat, quam perfidus in miseram ipsius matrem fueris. Ducis autem non pulchram tu quidem virginem: vidi enim illam nuper Thesmophoriis cum matre, quum nondum scirem illius me opera non amplius visuram Pamphilum. Igitur tu quoque prius illam contemplare, et faciem et oculos aspice; neu ægre ferto, si plane cæsius habet, neque quod strabi sunt et se invicem respiciunt. Atqui Phidonem vidisti, patrem sponsæ; faciem illius nosti: itaque nihil opus erit videre filiam.

2. PAMPH. Adhuc te delirantem, mea Myrtium, audiam, virgines mihi et nauclericas nuptias narrantem? Ego vero simamne an pulchram sponsam novi? aut Phidoni Alopecia (illum enim puto te dicere) filiam esse maturam nuptiis scio? Sed neque amicus hic est patri: memini enim nuper illum de nautico negotio litem cum ipso habere. Quum enim talentum, credo, deberet patri, solvere volebat: at ille ad eos qui nautis jus dicunt, traxit hominem, qui vix tandem solvit; ac ne sic quidem totum, ut pater dicebat: Si vero uxorem ducere mihi decretum esset, egon' relicta Demeæ filia, ejus qui superiore anno prætor erat exercitus, eaque consobrina mea, Phidonis puellam ducerem? Tu vero unde ista audisti? an ipsa tibi, Myrtium, finxisti novas, quibuscum zelotypia tua deinde pugnet, larvas?

3. MYRT. Igitur uxorem non ducis, Pamphile?

PAMPH. Furisne, Myrtium, an ebria es? certe heri minime fuimus ebrii.

MYRT. Doris me ista in dolorem conjecit. Missa enim ut lanæ mihi emeret ad ventrem, et votum meo nomine

Λοχία ὡς ὑπὲρ ἐμοῦ, Λεσβίαν ἔφη ἐντυχοῦσαν αὐτῇ. . . .
μᾶλλον δὲ σὺ αὐτῇ, ὦ Δωρί, λέγε ἅπερ ἀκήκοας, εἴ
τε μὴ ἐπλάσω ταῦτα.

ΔΩΡ. Ἄλλ' ἐπιτριβείην, ὦ δέσποινα, εἴ τι ἐψευσά-
μην· ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὸ πρυτανεῖον ἐγενόμην, ἐνέτυχέ
μοι ἡ Λεσβία μειδιῶσα καὶ φησίν, 'Ὁ ἐραστὴς ὑμῶν ὁ
Πάμφιλος γαμεῖ τὴν Φεῖδωνος θυγατέρα· εἰ δὲ ἀπι-
στοίην, ἡξίου με παρακύψασαν ἐς τὸν στενωπὸν ὑμῶν
ἰδεῖν πάντα κατεστεφανωμένα καὶ αὐλητρίδας καὶ ὀό-
ρυβον καὶ ὑμέναιον ἄδοντάς τινας.

ΠΑΜΦ. Τί οὖν; παρέκυψας, ὦ Δωρί;

ΔΩΡ. Καὶ μάλα, καὶ εἶδον ἅπαντα ὡς ἔφη.

4. ΠΑΜΦ. Μανθάνω τὴν ἀπάτην· οὔτε πάντα ἡ
Λεσβία, Δωρί, πρὸς σὲ ἐψεύσατο καὶ σὺ τάληθ' ἀπήγ-
γελκας Μυρτίῳ. Πλὴν μάτην γε ἐταράχθητε· οὐδὲ γὰρ
παρ' ἡμῖν οἱ γάμοι, ἀλλὰ νῦν ἀνεμνήσθη ἀκούσας τῆς
μητρὸς, ὁπότε χθὲς ἀνέστρεψα παρ' ὑμῶν· ἔφη γὰρ,
ὦ Πάμφιλε, ὁ μὲν ἡλικιώτης σοι Χαρμίδης τοῦ γείτο-
νος Ἀρισταίνετου υἱὸς γαμεῖ ἤδη καὶ σωφρονεῖ, σὺ δὲ
μέχρι τίνος ἐταίρα σύνοι; Τοιαῦτα παρακούων αὐτῆς ἐς
ὑπνον κατηνέχθη· εἴτα ἔωθεν προῆλθον ἀπὸ τῆς οἰ-
κίας, ὥστε οὐδὲν εἶδον ὧν ἡ Δωρίς ὕστερον εἶδεν. Εἰ
δὲ ἀπιστεῖς, αὖθις ἀπελθοῦσα, ὦ Δωρί, ἀκριβῶς ἰδὲ μὴ
τὸν στενωπὸν, ἀλλὰ τὴν θύραν, ποτέρα ἐστὶν ἡ κατε-
στεφανωμένη· εὐρήσεις γὰρ τὴν τῶν γειτόνων.

ΜΥΡΤ. Ἀπέσωσας, ὦ Πάμφιλε· ἀπηγγάμην γὰρ
ἂν, εἴ τι τοιοῦτο ἐγένετο.

ΠΑΜΦ. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἐγένετο, μὴδ' οὕτω μανείην,
ὡς ἐκλαθέσθαι Μυρτίου, καὶ ταῦτα ἤδη μοι κυούσης
παιδίον.

3.

ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ ΦΙΛΙΝΝΑ.

1. ΜΗΤ. Ἐμάνης, ὦ Φίλινα, ἡ τί ἔπαθες ἐν τῷ
ξυμποσίῳ χθὲς; ἦκε γὰρ παρ' ἐμὲ Δίφιλος ἔωθεν δα-
κρύων καὶ διηγῆσάτο μοι ὅτι ἔπαθεν ὑπὸ σοῦ· μεμεθύ-
σθαι γὰρ σε καὶ ἐς τὸ μέσον ἀναστᾶσαν ὀρχήσασθαι
αὐτοῦ διακωλύοντος καὶ μετὰ ταῦτα φιλῆσαι Λαμπρίαν
τὸν ἐταῖρον αὐτοῦ, καὶ ἐπεὶ ἔχaleπηνέ σοι, καταλιποῦ-
σαν αὐτὸν ἀπελθεῖν πρὸς τὸν Λαμπρίαν καὶ περιβαλεῖν
ἐκεῖνον, ἑαυτὸν δὲ ἀποπνίγεσθαι τούτων γιγνομένων.
Ἄλλ' οὐδὲ τῆς νυκτὸς, οἶμαι, συνεχάθευδες μετ' αὐτοῦ,
καταλιποῦσα δὲ δακρύοντα μόνη ἐπὶ τοῦ πλησίον σχίμ-
ποδος κατέκεισο ἄδουσα καὶ λυποῦσα ἐκεῖνον.

2. ΦΙΛ. Τὰ γὰρ αὐτοῦ σοι, ὦ μήτερ, οὐ διηγῆσατο·
οὐ γὰρ ἂν συνηγόρευες αὐτῷ ὕβριστῇ γε ὄντι, ὃς ἐμοῦ
ἄφρονος ἐκοινολογεῖτο Θαιδί τῇ Λαμπρίου ἐταίρᾳ,
μηδέπω ἐκεῖνου παρόντος· ἐπεὶ δὲ χαλεπαίνουσιν εἶδέ
με καὶ διένευσα αὐτῷ ὅσα ποιεῖ, τοῦ ὧτὸς ἄκρου ἐφα-
ψάμενος ἀνακλάσας τὸν αὐχένα τῆς Θαιδος ἐφίλησεν
οὕτω προσφυῶς, ὥστε μόλις ἀπέσπασε τὰ χεῖλη, εἴτ'

Lucinae nuncuparet, Lesbiam ait sibi obviam factam ... quin-
tule huic, Doris, quae audisti dicito, nisi ea confinxisti.

DOR. At ego dispeream, hera, si quid mentita sum.
Quum enim prope Prytaneum essem, obviam mihi fuit
Lesbia, quae subridens dicebat, Amator vester Pamphilus
Phidonis ducit filiam. Si vero non crederem, jubebat
me vestrum in angiportum inspicere, ac videre sertis exor-
nata omnia, et tibicinas, ac tumultum, et hymenaeum ca-
nentes aliquos.

PAMPH. Quid ergo? num inspexisti, Doris?

DOR. Omnino, et vidi omnia ut praedixerat.

4. PAMPH. Disco quid erraveritis : non omnia apud te,
Doris, mentita est Lesbia : et tu vera narrasti Myrtio. Ve-
rum turbata frustra estis : neque enim apud nos nuptiae,
sed jam recordor quod heri e matre audiavi, quum a vo-
bis domum redissem. Dicebat enim, Tuus, Pamphile,
aequalis, Charmides, vicini nostri Aristænети filius, uxorem
jam ducit, et frugi est : tu vero quam diu eris cum mere-
trice? Haec aure parum attenta quum ex illa audissem, ob-
dormivi; deinde mane domo egressus sum : itaque nihil
eorum vidi quae Doris deinde vidit. Si vero fidem mihi
non habes, rursus, Doris, et accurate inspicere, non angi-
portum, sed januam, ultra coronata sit : invenies enim esse
vicinorum.

MYRT. Servasti me, Pamphile : suspendissem enim me,
si quid tale factum esset.

PAMPH. Sed minime factum esset; neque ita ego insa-
niam, ut obliviscar Myrtii, idque ferentis ex me uterum.

3.

MATER ET PHILINNA.

1. MAT. Furebasne, Philinna, aut quid tibi erat heri in
convivio? venit enim ad me Diphilus mane plorans, et quae
perpressus a te esset, narravit : ebriam te fuisse, progres-
samque in medium, se licet prohibente, saltasse; ac deinde
osculum dedisse sodali ipsius Lampriae : quumque graviter
id ferret, se relicto, abiisse ad Lampriam eumque amplexa-
tam; sese vero, dum haec fierent, enecari. Verum neque
noctu, puto, cum ipso cubuisti, sed plorante relicto, sola
jacuisti in proximo lectulo, canens et molestia illum affi-
ciens.

2. PHIL. Nimirum quae ipse fecerit, mater, non enarra-
vit tibi : nec enim causam illius, contumeliosi hominis, nunc
ageres : qui me relicta sermones misceret cum Thaide,
amica Lampriae, quum ille nondum adesset. Quum vero
aegre me ferre videret, nutu, quid ageret, significantem;
extrema Thaidis aure prehensa, reflexaque cervicé, ita
arcte illam osculatus est, vix ut labia retraheret. Tum

ἐγὼ μὲν ἰδὼν, ὁ δὲ ἐγέλα καὶ πρὸς τὴν Θαΐδα πολλὰ πρὸς τὸ οὖς ἔλεγε κατ' ἐμοῦ δηλαδή, καὶ ἡ Θαΐς ἐμειδία βλέπουσα πρὸς ἐμέ. Ὡς δὲ προσιόντα ἤσθοντο τὸν Λαμπρίαν καὶ ἐκορέσθησάν ποτε φιλοῦντες ἀλλήλους, ἐγὼ μὲν ὅμως παρ' αὐτὸν κατεκλίθην, ὥς μὴ καὶ τοῦτο προφασίζοιτο ὕστερον, ἡ Θαΐς δὲ ἀναστᾶσα ὠρχήσατο πρώτη ἀπογυμνοῦσα ἐπὶ πολλὰ τὰ σφυρὰ ὡς μόνῃ καλὰ ἔχουσα, καὶ ἐπειδὴ ἐπαύσατο, ὁ Λαμπρίας μὲν εἰσὶν καὶ εἶπεν οὐδὲν, Δίφιλος δὲ ὑπερεπήνει τὸ εὐρύθμον καὶ τὸ κεχορηγημένον, καὶ ὅτι εὖ πρὸς τὴν κιθάραν ὁ πούς καὶ τὸ σφυρὸν ὡς καλὸν καὶ ἄλλα μυσία, καθάπερ τὴν Καλάμιδος Σωσάνδραν ἐπαινῶν, ἀλλ' οὐχὶ Θαΐδα, ἣν καὶ σὺ οἶσθα συλλουομένην ἡμῖν οἷα ἐστί. Θαΐς δὲ οἷα καὶ ἐσκώψεν εὐθὺς ἐς ἐμέ. Εἰ γάρ τις, ἔφη, μὴ αἰσχύνεται λεπτὰ ἔχουσα τὰ σκέλη, ὀρχήσεται καὶ αὐτὴ ἐξαναστᾶσα. Τί ἂν λέγοιμι, ὦ μῆτερ; ἀνέστην γὰρ καὶ ὠρχησάμην. Τί γὰρ ἔδει ποιεῖν; ἀνασχέσθαι καὶ ἐπαληθεύειν τὸ σκῶμμα καὶ τὴν Θαΐδα ἔαν τυραννεῖν τοῦ συμποσίου;

3. ΜΗΤ. Φιλοτιμότερον μὲν, ὦ θύγατερ, οὐδὲ φροντίζειν γὰρ ἔχρῃν· λέγε δ' ὅμως τὰ μετὰ ταῦτα.

ΦΙΑ. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἐπήνουν, ὁ Δίφιλος δὲ μόνος ὑπτιον καταβαλὼν ἑαυτὸν ἐς τὴν ὀροφὴν ἀνέβλεπεν, ἄχρι δὴ καμουσα ἐπαυσάμην.

ΜΗΤ. Τὸ φιλῆσαι δὲ τὸν Λαμπρίαν ἀληθὲς ἦν καὶ τὸ μεταβᾶσαν περιπλέκεσθαι αὐτῷ; Τί σιγᾷς; οὐκέτι γὰρ ταῦτα συγγνώμης ἄξια.

ΦΙΑ. Ἀντιλυπεῖν ἐβουλόμην αὐτόν.

ΜΗΤ. Εἴτα οὐδὲ συνεχάθευδες, ἀλλὰ καὶ ἤδες ἐκείνου δακρύοντος; Οὐκ αἰσθάνη, ὦ θύγατερ, ὅτι πτωχαί ἐσμεν, οὐδὲ μέμνησαι ὅσα παρ' αὐτοῦ ἐλάβομεν ἢ οἷον δὴ τὸν πέρυσι χειμῶνα διηγάγομεν ἂν, εἰ μὴ τοῦτον ἡμῖν ἡ Ἀφροδίτῃ ἐπεμψε;

ΦΙΑ. Τί οὖν; ἀνέχωμαι διὰ τοῦτο ὑβρίζομένη ὑπ' αὐτοῦ;

ΜΗΤ. Ὅργιζου μὲν, μὴ ἀνθύβριζε δέ. Οὐκ οἶσθα ὅτι ὑβρίζομενοι παύονται οἱ ἐρῶντες καὶ ἐπιτιμῶσιν ἑαυτοῖς; Σὺ δὲ πάνυ χαλεπὴ αἰεὶ τῷ ἀνθρώπῳ γεγένησαι, καὶ ὅρα μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπορρήξωμεν πάνυ τείνουσαι τὸ καλῶδιον.

4.

MELITTA KAI BAKXIS.

1. ΜΕΛ. Εἴ τινα οἶσθα, Βακχί, γραῦν, οἷαι πολλὰι Θετταλαὶ λέγονται ἐπάδουσαι καὶ ἐρασμίους ποιοῦσαι, εἰ καὶ πάνυ μισουμένη γυνὴ τυγχάνοι, οὕτως ὄναι, παραλαβοῦσα ἤκέ μοι θαῖμάτια γὰρ καὶ τὰ χρυσία ταῦτα προεῖμην ἡδέως, εἰ μόνον ἴδοιμι ἐπ' ἐμέ αὖθις ἀναστρέψαντα Χαρίνον μισήσαντα τὴν Σιμίχην ὡς νῦν ἐμέ.

ΒΑΚΧ. Τί φής; οὐκέτι σύνεστιν — ἀλλὰ παρὰ τὴν

plorare ego; at iste ridere, et multa in aurem dicere Thaidi, contra me scilicet. Ac subridebat Thais, ad me respiciens. Quum vero advenientem sentirent Lampriam et satiati tandem essent osculis mutuis, ego tamen apud ipsum accubui, ne hoc si repudiarem, deinde haberet obtentui. Surgens vero Thais saltabat prima nudatis multum talis, quasi pulchros sola haberet; quumque desisset, tacente Lampria et nihil dicente, Diphilus dilaudare numerosam saltationem et accommodatam choro, et quam bene ad citharam pes congrueret, quam pulcher talus, et sexcenta alia, quasi qui Sosandram laudaret Calamidis, non Thaida, quam tu quoque qualis sit nosti, quum lavet nobiscum. Thais vero qualia statim in me jecit! Si quam, inquit, non pudet crurum exilitatis, saltatum et ipsa surgat! Quid dicerem, mater? surrexi nimirum et saltavi. Quid enim facerem? ferrem et confirmarem illius dictum, ac Thaida regnum obtinere convivii paterer?

3. MAT. Ambitiosius quidem istuc, filia: neque enim curare oportebat: sed dic tamen quid postea factum sit.

PHIL. Ceteri laudabant: solus vero Diphilus supinum se abjecerat lacunar respiciens, dum fatigata desinerem.

MAT. Illud autem an verum erat, quod Lampriam osculata es et transiens ad eum amplexa? Quid taces? haec jam indigna sunt venia.

PHIL. Vicissim quod illum morderet volebam facere.

MAT. Deinde neque cubuisti cum illo, sed illo plorante etiam cecinisti? Nonne cogitas, filia, nos esse pauperes; neque, quantum ab illo acceperimus, meministi, aut quomodo hiemem superiorem acturae fueramus, nisi hunc nobis Venus misisset?

PHIL. Quid ergo, patiarne propter hoc me contumeliose ab illo tractari?

MAT. Irascere, sed noli contra contumeliosa esse. An ignoras, qui amant, eos mox desistere a contumelia, ac se ipsos reprehendere? Tu vero aspera nimis semper in hominem fuisti: et vide, ne, quod est in proverbio, nimium contendendo funem rumpamus.

4.

MELISSA ET BACCHIS.

1. MEL. Si quam nosti, mea Bacchis, anum, quales esse in Thessalia multae dicuntur quae incantent et amabiles praestent, si qua etiam valde exosa sit mulier; illa assumpta, ita beata sis! ad me venito. Vestes enim et hoc aurum lubens abjiciam, modo videam redeuntem ad me Charinum odio Simichen, uti nunc me, habere.

BACCH. Quid ais? non amplius tecum est, sed ad Si-

(III, 287, 288)

Σιμίχην, ὧ Μέλितτα, οἴχεται Χαρίνος — δι' ἣν τοσαύ-
τας ὀργὰς τῶν γονέων ἠνέσχετο οὐ βουλευθεὶς τὴν πλου-
σίαν ἐκείνην γῆμαι πέντε προικὸς τάλαντα, ὡς ἔλεγον,
ἐπιφερομένην; μέμνημαι γὰρ ταῦτά σου ἀκούσασα.

ΜΕΛ. Ἄπαντα ἐκεῖνα οἴχεται, ὦ Βαχχί, καὶ πέμ-
πτῃ ταύτῃ ἡμέρᾳ οὐδ' ἑώρακα ὅλως αὐτόν, ἀλλὰ
πίνουσι παρὰ τῷ συνεφέβῳ Παμμένει αὐτὸς τε καὶ
Σιμίχη.

2. ΒΑΚΧ. Δεινὰ, ὦ Μέλितτα, πέπονθας. Ἀλλὰ
τί καὶ ὑμᾶς διέστησεν; ἔοικε γὰρ οὐ μικρὸν τοῦτ' εἶναι.

ΜΕΛ. Τὸ μὲν ὅλον οὐδὲ εἰπεῖν ἔχω· πρῶτῃ δὲ
ἀνελθὼν ἐκ Πειραιῶς — κατεληλύθει γὰρ, οἶμαι, χρέος
τι ἀπαιτήσων πέμψαντος τοῦ πατρός — οὔτε με
προσέβλεψεν ἐσελθὼν οὔτε προσήκατο ὡς ἔθος προσ-
δραμοῦσαν, ἀποσεισάμενος δὲ περιπλακῆναι θέλουσαν,
Ἄπιθι, φησὶ, πρὸς τὸν ναύκληρον Ἑρμότιμον ἢ τὰ ἐπὶ
τῶν τοίχων γεγραμμένα ἐν τῷ Κεραμεικῷ ἀνάγνωθι,
ὅπου κατεστηλίτεται ὑμῶν τὰ ὀνόματα. Τίνα Ἑρμό-
τιμον, τίνα, ἔφην, ἢ ποῖαν στήλην λέγεις; Ὁ δὲ οὐδὲν
ἀποκρινάμενος οὐδὲ δειπνήσας ἐκάθευδεν ἀποστραφεὶς.
Πόσα οἶμι ἐπὶ τούτῳ μεμηχανῆσθαι με περιλαμβάνου-
σαν ἐπιστρέφουσιν φιλοῦσαν ἀπεστραμμένου τὸ μετά-
φρενον; ὁ δ' οὐδ' ὁπωστιοῦν ὑπεμαλάχθη, Ἀλλ' εἰ μοι,
φησὶν, ἐπὶ πλέον ἐνοχλήσεις, ἄπειμι ἤδη, εἰ καὶ μέ-
σαι νύκτες εἰσὶν.

3. ΒΑΚΧ. Ὅμως ἤδεις τὸν Ἑρμότιμον;

ΜΕΛ. Ἀλλὰ με ἰδοὺς, ὦ Βαχχί, ἀθλιώτερον διάγου-
σαν ἢ νῦν ἔγω, εἴ τίνα ἐγὼ ναύκληρον Ἑρμότιμον οἶδα.
Πλὴν ἀλλ' ὁ μὲν ἔωθεν ἀπεληλύθει τοῦ ἀλεχτρούνος
εὐθὺς ἄσαντος ἀνεγρόμενος, ἐγὼ δὲ ἐμμενήμην ὅτι
κατὰ τοίχου τινὸς ἔλεγε καταγεγράφαι τοῦνομα ἐν
Κεραμεικῷ· ἐπεμψα οὖν Ἀκίδα κατασκευομένην· ἢ δ'
ἄλλο μὲν οὐδὲν εὔρε, τοῦτο δὲ μόνον ἐπιγεγραμμένον
ἐσιόντων ἐπὶ τὰ δεξιὰ πρὸς τῷ Διπύλῳ, Μέλितτα φιλεῖ
Ἑρμότιμον, καὶ μικρὸν αὖθις ὑποκάτω, Ὁ ναύκληρος
Ἑρμότιμος φιλεῖ Μέλितταν.

ΒΑΚΧ. Ὡς τῶν περιέργων νεανίσκων. Συνήμι
γάρ. Λυπῆσαι τις θέλων τὸν Χαρίνον ἐπέγραψε ζηλό-
τυπον ὄντα εἰδώς· ὁ δὲ αὐτίκα ἐπίστευσεν. Εἰ δὲ που
ἰδοίμι αὐτόν, διαλέξομαι. Ἀπειρός ἐστὶ καὶ παῖς ἔτι.

ΜΕΛ. Ποῦ δ' ἂν ἰδοὺς ἐκείνον, ὃς ἐγκλεισάμενος
ἐαυτὸν σύνεστι τῇ Σιμίχῃ; οἱ γονεῖς δὲ ἔτι παρ' ἐμοὶ
ζητοῦσιν αὐτόν. Ἀλλ' εἴ τίνα εὔροιμι, ὦ Βαχχί, γραῦν,
ὡς ἔφην· ἀποσώσεις γὰρ ἂν φανεῖσα.

4. ΒΑΚΧ. Ἔστιν, ὦ φιλότατη, ὅτι χρησίμη φαρ-
μακίς, Σύρα τὸ γένος, ὡμὴ ἔτι καὶ συμπεπηγυῖα, ἢ μοί
ποτε Φανίαν χαλεπαίνοντα κάκεινον εἰκῆ, ὥσπερ Χα-
ρίνος, διήλλαξε μετὰ μῆνας ὅλους τέτταρας, ὅτε ἐγὼ
μὲν ἤδη ἀπεγνώκειν, ὁ δὲ ὑπὸ τῶν ἐπωδῶν ἤκεν αὖθις
ἐπ' ἐμέ.

ΜΕΛ. Τί δὲ ἔπραξεν ἢ γραῦς, εἴπερ ἔτι μέμνησαι;

ΒΑΚΧ. Λαμβάνει μὲν οὐδὲ πολὺν, ὦ Μέλितτα, τὸν
μισθόν, ἀλλὰ δραχμὴν καὶ ἄρτον· καὶ ἐπικεῖσθαι δὲ δεῖ
μετὰ τῶν ἄλῶν καὶ ὀβολοὺς ἑπτὰ καὶ θεῖον καὶ δᾶδα.

michen, mea Melissa, transiit Charinus? relicta te, propter
quam tantas parentum iras sustinuit, divitem illam recu-
sans ducere, quinque dotis talenta, uti dicebant, afferen-
tem? ista enim ex te audire memini.

MEL. Abierunt ista, Bacchis, omnia : et quintus hic
dies est, quod omnino illum non vidi; sed apud sodalem
ipsius Pammenem bibunt ipse pariter ac Simiche.

2. BACCH. Indigna perpeteris, Melissa. Sed quid vos
disjuncti? videtur enim non parvum quiddam illud esse.

MEL. Totum nec ipsa habeo dicere : sed nuper reversus
ex Piræco (descenderat enim missu patris, debiti puto
cujusdam exigendi causa) neque aspexit me intrans, neque
admisit meo more accurrentem, sed amplecti volentem
repellens, Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut
scripta in parietibus in Ceramico lege, ubi nomina vestra
palam in pila exarata sunt. Quem tu mihi, inquam,
quem Hermotimum, aut quam pilam narras? At ille ni-
hil respondens, nec cœnatus, aversus jacuit. Quas tu
me putas admovisse illi machinas? amplexa sum illum,
convertere ad me studui, dorsum aversi osculata sum.
Ille vero ne qualitercumque quidem emolliri se passus,
At si mihi, inquit, diutius molesta fueris, jam statim, me-
dia licet nocte, abeo.

3. BACCH. Tamen noveras Hermotimum?

MEL. At miserius me viventem, quam nunc habeo, vi-
deas, Bacchis, si quem ego nauclerum novi Hermotimum.
Verum ille sub galli cantum surgens mane abiit : ego vero
memineram illum dicere in pariete quodam scriptum meum
nomen in Ceramico. Misi ergo visuram Acidem. At illa
nihil invenit aliud, præterquam hoc solum scriptum ad
dextram introeuntium versus Dipylum, « Melissa amat
Hermotimum, » et paullo inferius iterum, « Nauclerus
Hermotimus amat Melissam. »

BACCH. Male sedulos istos adolescentulos! Intelligo
enim. Ægre aliquis volens Charino facere, inscripsit, qui
zelotypia ipsum laborare sciret. Atque ille statim credidit.
Sicubi vero illum videro, alloquar. Puer adhuc est atque
imperitus.

MEL. Ubi autem illum tu videas, qui se cum Simiche
concluserit? parentes vero illum apud me adhuc quærunt.
Sed utinam, Bacchis, anum aliquam inveniam, uti dixi.
Illa enim sua me præsentia servaret.

4. BACCH. Est, carissima, præstantissima venefica,
Syra genus, cruda adhuc et compacta, quæ mihi Phaniam,
quum asperum se et ipse, ut nunc tibi Charinus, temere
mihi præberet, reconciliavit post quattuor integros menses,
ubi jam omnem ego spem deposueram : et ille incantatio-
num beneficio ad me rursus rediit.

MEL. Quid vero poposcit anus, si adhuc meministi?

BACCH. Capit mercedem non multam, Melissa, sed
drachmam et panem : et appositos esse oportet cum sali-
bus etiam septem obolos, et sulphur, et facem. Hæc quo-

Ταῦτα δὲ ἡ γραῦς λαμβάνει, καὶ κρατῆρα κεκερᾶσθαι δεῖ καὶ πίνειν ἐκείνην μόνην. Δεήσει δέ τι αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς εἶναι, οἷον ἱμάτια ἢ κρηπίδας ἢ ὀλίγας τῶν τριχῶν ἢ τι τῶν τοιούτων.

ΜΕΛ. Ἐχω τὰς κρηπίδας αὐτοῦ.

5. ΒΑΚΧ. Ταύτας κρεμάσασα ἐκ παττάλου ὑποθυμίζῃ τῷ θεῷ, πάττουσα καὶ τῶν ἄλῶν ἐπὶ τὸ πῦρ· ἐπιλέγει δὲ ἀμφοῖν τὰ ὀνόματα καὶ τὸ ἐκείνου καὶ τὸ σόν. Ἔττα ἐκ τοῦ κόλπου προκομίσασα ῥόμβον ἐπιστρέφει ἐπωδὴν τινα λέγουσα ἐπιτρόχῳ τῇ γλώττῃ, βαρβαρικά καὶ φρικώδη ὀνόματα. Ταῦτα ἐποίησε τότε. Καὶ μετ' οὐ πολὺ Φανίας, ἅμα καὶ τῶν συνεφῆθων ἐπιτιμησάντων αὐτῷ καὶ τῆς Φοιβίδος, ἥ συνῆν, πολλὰ αἰτούσης, ἥκέ μοι τὸ πλεόν ὑπὸ τῆς ἐπωδῆς ἀγόμενος. Ἔτι δὲ καὶ τοῦτό με σφόδρα κατὰ τῆς Φοιβίδος τὸ μίσσηθρον ἐδιδάξατο, τηρήσασαν τὸ ἵχνος, ἐπὰν ἀπολίπη, ἅμαυρώσασαν ἐπιβῆναι μὲν τῷ ἀριστερῷ ἐκείνης τὸν ἐμὸν δεξιόν, τῷ δεξιῷ δὲ τὸν ἀριστερόν ἐμπαλιν καὶ λέγειν, Ἐπιβέθηκά σοι καὶ ὑπεράνω εἰμί· καὶ ἐποίησα ὡς προσέταξε.

ΜΕΛ. Μὴ μέλλε, μὴ μέλλε, ὦ Βαχχι, κάλει ἤδη τὴν Σύραν. Σὺ δὲ, ὦ Ἀχι, τὸν ἄρτον καὶ τὸ θεῖον καὶ τὰ ἄλλα πάντα πρὸς τὴν ἐπωδὴν εὐτρέπιζε.

5.

ΚΛΩΝΑΡΙΟΝ ΚΑΙ ΛΕΑΙΝΑ.

1. ΚΛΩΝ. Καινὰ περὶ σοῦ ἀκούομεν, ὦ Λέαινα, τὴν Λεσβίαν Μέγιλλαν τὴν πλουσίαν ἐρᾶν σου ὥσπερ ἄνδρα καὶ συνεῖναι ὑμᾶς οὐκ οἶδ' ὅ τι ποιούσας μετ' ἀλλήλων. Τί τοῦτο; ἡρυθρίασας; ἀλλ' εἰπέ εἰ ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν.

ΛΕΑΙ. Ἀληθῆ, ὦ Κλωνάριον· αἰσχύνομαι δὲ, ἀλλόκοτον γάρ τί ἐστι.

ΚΛΩΝ. Πρὸς τῆς κουροτρόφου τί τὸ πρᾶγμα, ἢ τί βούλεται ἡ γυνή; τί δὲ καὶ πράττετε, ὅταν συνῆτε; Ὅρξ; οὐ φιλεῖς με· οὐ γὰρ ἂν ἀπεκρύπτου τὰ τοιαῦτα.

ΛΕΑΙ. Φιλῶ μὲν σε, εἰ καὶ τινα ἄλλην. Ἡ γυνὴ δὲ δεινῶς ἀνδρική ἐστιν.

2. ΚΛΩΝ. Οὐ μανθάνω ὅ τι καὶ λέγεις, εἰ μὴ τις ἑταιρίστρια τυγχάνει οὔσα· τοιαύτας γὰρ ἐν Λέσβῳ λέγουσι γυναῖκας ἀρρενωπούς, ὑπ' ἀνδρῶν μὲν οὐκ ἐθελοῦσας αὐτὸ πάσχειν, γυναῖξί δὲ αὐτὰς πλησιαζούσας ὥσπερ ἄνδρας.

ΛΕΑΙ. Τοιοῦτόν τι.

ΚΛΩΝ. Οὐκοῦν, ὦ Λέαινα, τοῦτο αὐτὸ καὶ διήγησαι, ὅπως μὲν ἐπεῖρα τὸ πρῶτον, ὅπως δὲ καὶ συνεπέσθης καὶ τὰ μετὰ ταῦτα.

ΛΕΑΙ. Πότον τινὰ συγκροτοῦσαι αὐτὴ τε καὶ Δημώνασσα ἢ Κορινθία, πλουτοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ καὶ ὁμότεχνος οὔσα τῇ Μεγίλλῃ, παρέλαβον καμὲ κιθαρίζειν αὐταῖς· ἐπεὶ δὲ ἐκιοῦσα καὶ ἄωρὶ ἦν καὶ ἔδει καθεύ-

que anus sibi aufert : et poculum temperatum esse oportet, eamque solam illud cibere. Oportebit autem ipsius viri praesto esse aliquid, velut vestes, aut soleas, aut pilos paucos, aut quid ex eo genere.

MEL. Habeo illius soleas.

5. BACCH. Has de clavo suspensas suffitu ex sulphure facto imbuo, de sale etiam aliquid in ignem conjicit, pronuncians simul nomina utriusque, et ipsius, et tuum. Tum prolatum de sinu rhombum intorquet, carmen simul volubili lingua dicens, barbarica horribiliaque nomina. Haec tum fecerat. Ac non ita multo post Phantias, sodalibus licet illum reprehendentibus, et multum rogante, quicum adhuc fuerat, Phœbide, ad me venit ab illo maxime incantamento adductus. Insuper vero illud mihi odii contra Phœbidem potissimum excitandi remedium docuit, ut observatum illius vestigium, quum primum illud reliquisset, ipsa deletem, ita ut sinistro illius meus dexter pes, sinister autem contra dextro vestigio insisteret, diceremque, Calco te, et superior sum! ac feci quod praeceperat.

MEL. Noli, noli cunctari, Bacchis : voca mihi jam Syram. Tu vero, Acis, panem et sulphur et reliqua omnia ad incantationem compara.

5.

CLONARIUM ET LEÆNA.

1. CLON. Nova de te, Leæna, audimus, Lesbiam Megillam, illam divitem, tui ut virum amore incensam, et coire vos, nescio quid inter vos peragentes. Quid hoc? erubuisti? verum dic an vera sint ista.

LEÆ. Vera, Clonarium, sed pudet me : est enim absurdum quiddam.

CLON. Per matrem Liberæ, quid negotii est, aut quid sibi vult mulier? quid vero facitis, quum una estis? Vides? non amas me : neque enim talia celares.

LEÆ. Amo te equidem, si quam aliam. Illa vero mulier vehementer mascula est.

2. CLON. Nondum quid dicas intelligo, nisi forte quædam mascula amica est : tales enim Lesbi esse aiunt mulieres facie virili, quæ a viris quidem pati illa recusent, ipsæ vero mulieribus fruuntur ut viri.

LEÆ. Tale quid est.

CLON. Ergo, mea Leæna, illud ipsum quoque narra, quomodo tentaverit primum, quomodo tibi persuasum sit, et quæ sequuntur.

LEÆ. Convivium instituerat cum Corinthia Demonassa, divite et ipsa, atque eandem artem quam Megilla exercente : assumserant autem me, quæ cithara ipsas oblectarem. Quum autem cecinissem, et serum esset, atque tempus

δεν, αἱ δὲ ἐμέθουσιν, Ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ Λέαινα, ἡ Μέγιλλα, κοιμάσθαι γὰρ ἤδη καλὸν, ἐνταῦθα κάθευδε μεθ' ἡμῶν μέση ἀμφοτέρων.

ΚΛΩΝ. Ἐκάθευδες; τὸ μετὰ ταῦτα τί ἐγένετο;

3. ΛΕΑΙ. Κατεφίλουν με τὸ πρῶτον ὥσπερ οἱ ἄνδρες, οὐκ αὐτὸ μόνον προσαρμόζουσαι τὰ χεῖλη, ἀλλ' ὑπανοίγουσαι τὸ στόμα, καὶ περιέβαλλον καὶ τοὺς μαστοὺς ἀπέθλιβον· ἡ Δημώνασσα δὲ καὶ ἔδακνε μεταξὺ καταφιλοῦσα· ἐγὼ δὲ οὐκ εἶχον εἰκάσαι ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶη. Χρόνῳ δὲ ἡ Μέγιλλα ὑπόθερμος ἤδη οὔσα τὴν μὲν πηνήκην ἀφείλετο τῆς κεφαλῆς, ἐπέκειτο δὲ πᾶν ὁμοίᾳ καὶ προσφυῆς, καὶ ἐν χρῶ ὥφθη αὐτὴ καθάπερ οἱ σφόδρα ἀνδρώδεις τῶν ἀθλητῶν ἀποκεκαρμένῃ· καὶ γὰρ ἔταράχθη ἰδοῦσα. Ἡ δὲ, ὦ Λέαινα, φησὶν, ἐόρακας ἤδη οὕτω καλὸν νεανίσκον; Ἄλλ' οὐχ ὁρῶ γε, ἔφη ἐγὼ, νεανίσκον ἐνταῦθα, ὦ Μέγιλλα. Μὴ με καταθήλυνε, ἔφη, Μέγιλλος γὰρ ἐγὼ λέγομαι καὶ γεγάμηκα πρόπαιλαι ταύτην τὴν Δημώνασσαν, καὶ ἔστιν ἐμὴ γυνή. Ἐγέλασα, ὦ Κλωνάριον, ἐπὶ τούτῳ καὶ ἔφη, Οὐκοῦν σὺ, ὦ Μέγιλλε, ἀνὴρ τις ὢν ἐλελήθεις ἡμᾶς, καθάπερ τὸν Ἀχιλλέα φασὶν ἐν ταῖς παρθέναις κρυπτόμενον ταῖς ἀλουργίαις; καὶ τὸ ἀνδρεῖον δὲ ἐκεῖνο ἔχεις καὶ ποιεῖς τὴν Δημώνασσαν ὅπερ οἱ ἄνδρες; Ἐκεῖνο μὲν, ἔφη, ὦ Λέαινα, οὐκ ἔχω· δέομαι δὲ οὐδὲ πᾶν αὐτοῦ· ἴδιον δὲ τίνα τρόπον ἡδῶ παρὰ πολὺ δμιλοῦντα ὄψει με. Ἀλλὰ μὴ Ἑρμαφρόδιτος εἶ, ἔφη, οἷοι πολλοὶ εἶναι λέγονται ἀμφοτέρα ἔχοντες; Ἔτι γὰρ ἡγνῶουν, ὦ Κλωνάριον, τὸ πρᾶγμα. Οὐ, φησὶν, ἀλλὰ τὸ πᾶν ἀνὴρ εἰμι.

4. Ἦκουσα, ἔφη ἐγὼ, τῆς Βοιωτίας αὐλητρίδος Ἰσμηνοδώρας διηγουμένης τὰ ἐφέστια παρ' αὐτοῖς, ὡς γένοιτό τις ἐν Θήβαις ἐκ γυναικὸς ἀνὴρ, ὃ δ' αὐτὸς καὶ μάντις ἀριστος, οἶμαι, Τειρεσίας τοῦνομα. Μὴ οὖν τι καὶ σὺ τοιοῦτο πέπονθας; Οὐκουν, ὦ Λέαινα, ἔφη, ἀλλὰ ἐγεννήθη μὲν ὁμοίᾳ ταῖς ἄλλαις ὑμῖν, ἡ γνώμη δὲ καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ τὰλλα πάντα ἀνδρός ἐστὶ μοι. Καὶ ἱκανὴ γοῦν σοι, ἔφη, ἐπιθυμία; Πάρεχε γοῦν, ὦ Λέαινα, εἰ ἀπιστεῖς, ἔφη, καὶ γνώσῃ οὐδὲν ἐνδέουσαν με τῶν ἀνδρῶν· ἔχω γὰρ τι ἀντὶ τοῦ ἀνδρείου. Ἀλλὰ πάρεχε, ὄψει γάρ. Παρέσχον, ὦ Κλωνάριον, ἱκετευούσης πολλὰ καὶ ὄρμον τίνα μοι δούσης τῶν πολυτελῶν καὶ ὀθόνας τῶν λεπτῶν. Εἴτ' ἐγὼ μὲν ὥσπερ ἄνδρα περιελάμβανον, ἡ δὲ ἐφίλει τε καὶ ἐποίει καὶ ἡσθμαίνε καὶ ἐδόκει μοι ἐς ὑπερβολὴν ἡδεσθαι.

ΚΛΩΝ. Τί ἐποίει, ὦ Λέαινα, ἢ τίνα τρόπον; τοῦτο γὰρ μάλιστα εἰπέ.

ΛΕΑΙ. Μὴ ἀνάκρινε ἀκριβῶς, αἰσχρὰ γάρ· ὥστε μὰ τὴν Οὐρανίαν οὐκ ἂν εἴποιμι.

6.

ΚΡΩΒΥΛΗ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΝΑ.

1. ΚΡΩΒ. ὦ Κόριννα, ὡς μὲν οὐ πᾶν δεινὸν ἦν, ὃ ἐνόμιζες, τὸ γυναικῆ γενέσθαι ἐκ παρθένου, μεμάθηκας

eundi cubitum, essentque bene potæ, Age sane, mea Leæna, inquit Megilla, dormiendi jam tempus est : hic apud nos cuba media inter ambas.

CLON. Cubuisti ergo? deinde quid actum est?

3. LEÆ. Osculabantur me primum ut viri, non illud modo, applicantes labia, sed os etiam aliquantum aperientes : atque amplexabantur, opprimebant papillas ; Demonassa autem inter osculandum etiam mordere. Ego vero, quid res sibi vellet, nondum poteram conjicere. Tandem Megilla, quæ jam incaluisset, fictitiam de capite comam abstulit : impositam autem habebat valde similem et bene applicatam : atque apparuit accurate ad ipsamque cutem, ut viriliores athletæ, detonsa, ut ego ipso aspectu perturbarer. At illa, Mea Leæna, inquit, vidistine jam pulchrum adeo juvenem? Ego vero, inquam, non video hic juvenem, Megilla. Noli me, inquit, facere feminam : Megillus enim vocor, et olim duxi hanc Demonassam, et mea uxor est. Risi ego hoc, Clonarium, et, Tu igitur, Megille, inquam, imprudentibus nobis vir fueras, sicut Achillem dicunt inter virgines delituisse in vestibis purpureis? et illud habes quo viri censentur, et Demonassæ facis quod viri? Illud quidem, inquit, Leæna, non habeo; sed neque omnino illo indigeo : verum proprio quodam modo et multum jucundiore coeuntem me videbis. Ego, Numquid ergo, inquam, Hermaphroditus es, quales multi esse dicuntur, habens utraque? Nempe adhuc, mea Clonarium, quid rei esset, ignorabam. Non, inquit, sed omnino vir sum.

4. Hic ego, Audivi, inquam, Bæotiam tibi cinam, Ismenodoram, res patriæ suæ narrantem, quum diceret fuisse quendam Thebis ex femina virum, eundem etiam vatem optimum; Tiresiam, puto, nomine. Numquid ergo tibi simile quid usu venit? Neutiquam, ait, mea Leæna : sed ita nata sum ut vos reliquæ : verum animus, et libido, et reliqua omnia in me viri sunt. Igitur satis tibi est, inquam, libido? Quin tu præbe, inquit, Leæna, si fidem mihi non habes, et nihil me inferiorem esse viris intelliges : habeo enim pro illo virili aliquid. Sed præbe : videbis enim. Præbui, Clonarium, multum supplicanti, et monile mihi donanti pretiosum, atque lintea tenuissima. Tum ego illam uti virum complexa sum : illa basiare, patrare, anhelare, ac visa est mihi supra modum delectari.

CLON. Quid ergo patrabat, aut quomodo? hoc enim dic maxime.

LEÆ. Noli curiose exquirere : turpicula enim. Quare, ita me Coelestis Venus, non dixerim.

6.

CROBYLE ET CORINNA.

1. CROB. Igitur, mea Corinna, quam non valde fuerit formidandum, id quod putabas, mulierem fieri ex virgine,

ἤδη, μετὰ μεираκίου μὲν ὥραίου γενομένη, μὲν δὲ τὸ πρῶτον μίσθωμα κομισαμένη, ἐξ ἧς ὄρμον αὐτίκα ὠνήσῃ σοί σοι.

KOP. Ναί, μαννάριον. Ἐχέτω δὲ καὶ ψήφους τινὰς πυραυγεῖς οἷος ὁ Φιλαινίδος ἐστίν.

KPOB. Ἔσται τοιοῦτος. Ἄκουε δὲ καὶ τὰλλα παρ' ἐμοῦ ἃ σε χρὴ ποιεῖν καὶ ὅπως προσφέρεσθαι τοῖς ἀνδράσιν· ἄλλη μὲν γὰρ ἡμῖν ἀποστροφὴ τοῦ βίου οὐκ ἔστιν, ὧ θύγατερ, ἀλλὰ δύο ἔτη ταῦτα ἐξ οὗ τέθνηκεν ὁ μακαρίτης σου πατήρ, οὐκ οἶσθα ὅπως ἀπεζήσαμεν; ὅτε δὲ ἐκεῖνος ἔζη, πάντα ἦν ἡμῖν ἱκανά· ἐχάλεψε γὰρ καὶ μέγα ἦν ὄνομα αὐτοῦ ἐν Πειραιεῖ, καὶ πάντων ἐστὶν ἀκοῦσαι διομνυμένων ἢ μὴν μετὰ Φιλῖνον μηκέτι ἔσεσθαι ἄλλον χαλκία. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τὸ μὲν πρῶτον ἀποδομένη τὰς πυράγρας καὶ τὸν ἀκμονα καὶ σφύραν δύο μῶν, ἀπὸ τούτων διετράφημεν· εἴτα νῦν μὲν ὑφαίνουσα, νῦν δὲ κρόκην κατὰγουσα ἢ στήμονα κλώθουσα ἐπορίζομένη τὰ σιτία μόλις· ἐβόσκον δὲ σὲ, ὧ θύγατερ, τὴν ἐλπίδα περιμένουσα.

2. KOP. Τὴν μὲν λέγεις;

KPOB. Οὐκ, ἀλλὰ ἐλογιζόμην ὡς τηλικαύτη γενομένη θρέψεις μὲν ἐμὲ, σεαυτὴν δὲ κατακοσμήσεις βραδίως καὶ πλουτήσεις καὶ ἐσθῆτας ἔξεις ἀλουργεῖς καὶ θεραπαίνας.

KOP. Πῶς ἔφησ, μήτερ, ἢ τί λέγεις;

KPOB. Συνοῦσα μὲν τοῖς νεανίσκοις καὶ συμπίνουσα μετ' αὐτῶν καὶ συγκαθεύδουσα ἐπὶ μισθῷ.

KOP. Καθάπερ ἡ Δαφνίδος θυγάτηρ Λύρα;

KPOB. Ναί.

KOP. Ἄλλ' ἐκεῖνη ἑταῖρα ἐστίν.

KPOB. Οὐδὲν τοῦτο δεινόν· καὶ σὺ γὰρ πλουτήσεις ὡς ἐκεῖνη καὶ πολλοὺς ἐραστὰς ἔξεις. Τί ἐδάκρυσας, ὧ Κόριννα; οὐχ ὄρεας ὀπόσαι καὶ ὡς περισπούδαστοί εἰσιν αἱ ἑταῖραι καὶ ὅσα χρήματα λαμβάνουσι; τὴν Δαφνίδα γοῦν ἐγὼ οἶδα, ὧ φίλη Ἀδράστεια, βράχη, πρὶν αὐτὴν ἀκμάσαι τὴν ὥραν, περιβεβλημένην· ἀλλὰ νῦν ὄρεας οἷα πρόεισι, χρυσὸς καὶ ἐσθῆτες εὐανθεῖς καὶ θεράπαινοι τέτταρες.

3. KOP. Πῶς δὲ ταῦτα ἐκτήσατο ἡ Λύρα;

KPOB. Τὸ μὲν πρῶτον κατακοσμοῦσα ἑαυτὴν εὐπρεπῶς καὶ εὐσταλὴς οὔσα καὶ φαιδρὰ πρὸς ἅπαντας, οὐκ ἄχρι τοῦ καχάζειν βραδίως καθάπερ σὺ εἰώθας, ἀλλὰ μειδιῶσα ἡδὺ καὶ ἐπαγωγόν, εἴτα προσομιλοῦσα δεξιῶς καὶ μήτε φενακίζουσα, εἴ τις προσέλθοι ἢ προπέμψειε, μήτε αὐτὴ ἐπιλαμβανομένη τῶν ἀνδρῶν. Ἦν δέ ποτε καὶ ἀπέλθῃ ἐπὶ δεῖπνον λαβοῦσα μίσθωμα, οὔτε μεθύσκειται — καταγέλαστον γὰρ καὶ μισοῦσιν οἱ ἄνδρες τὰς τοιαύτας — οὔτε ὑπερεμφορεῖται τοῦ ὄψου ἀπειροχάλως, ἀλλὰ προσάπτεται μὲν ἄκροις τοῖς δακτύλοις, σιωπῇ δὲ τὰς ἐνθέσεις οὐκ ἐπ' ἀμφοτέρας παραβύεται τὰς γνάθους, πίνει δὲ ἡρέμα, οὐ χανδόν, ἀλλ' ἀναπαυομένη.

KOP. Κἂν εἰ διψῶσα, ὧ μήτερ, τύχοι;

KPOB. Τότε μάλιστα, ὧ Κόριννα. Καὶ οὔτε

jam didicisti; quæ cum pulchro adolescentulo fueris, et minam mercedem primam abstuleris, de qua monile jam statim tibi emam.

COR. Ita sane, mea matercula. Habeat vero etiam lapillos aliquot ignei coloris, quale est Philænidis.

CROB. Erit tale. Audi vero ex me quæ facienda tibi sunt reliqua, et quomodo cum viris sit consuescendum. Neque alia enim nobis est, filia, vitæ tolerandæ ratio. Sed hos jam duos annos, ex quo pater tuus, jam felix, obiit, non nosti quam tenuiter ac misere vixerimus? quum autem ille viveret, omnium rerum nobis erat copia: ærariam enim officinam exercebat, magnumque ipsius erat in Piræeo nomen: estque audire dejerantes omnes, non futurum post Philinum fabrum alium. At post mortem illius, primo quidem forcipes et incudem et malleum duabus minis vendidi, de quibus viximus: deinde nunc texendo, nunc deducendo subtemen, aut stamen nendo, ægre paravi nobis cibaria: te autem, filia mea, alui, spem exspectans.

2. COR. De mina dicis?

CROB. Non: sed ita rationes subducebam, te, ubi ad hanc ætatulam pervenisses, me quidem alituram esse, te ipsam vero exornaturam facile, et futuram divitem, et vestimenta habituram purpurea, atque ancillas.

COR. Quomodo dicebas, mater? aut quid tibi vis?

CROB. Si cum adolescentulis una sis, et bibas cum illis, et mercede concumbas.

COR. Ut Lyra illa, filia Daphnidis?

CROB. Ita sane.

COR. At illa meretrix est.

CROB. Nihil istoc mali. Nam tu quoque dives eris ut ista, et multos amatores habebis. Quid ploras, Corinna? non vides quot et quanto in honore sint meretrices, et quas opes accipiant? ac Daphnidem ego novi, o bona Adrastea! pannis ante vestitam, quam ad maturam viris ætatem pervenisset. Sed nunc vides qualis prodeat; aurum, vestis florida, ancillæ quattuor.

3. COR. Quomodo vero illa sibi Lyra paravit?

CROB. Primo quidem decenter se ornavit, bene composita erat et jucunda ad omnes, non eo usque ut in cachinnos facile solveretur, quod tu soles, sed suave quiddam et illecebrosus subridens: deinde dextre versata est cum viris, ut neque illuderet plane, si quis adiret ipsam vel deduceret, nec vero ipsa viros invaderet. Si quando autem mercede conducta eat in convivium, nec inebriatur (derisui enim illud opportunum, et oderunt viri si qua talis sit), neque cibus indecenter se ingurgitat; sed extremis modo digitis attingit, ac silentio sumit buccas, non in utramque malam infercit: bibit autem placide, non uno haustu, sed interquiescens.

COR. Etiam si forte sitiât, mater?

CROB. Tum vel maxime, mea Corinna. Neque plus

πλέον τοῦ δέοντος φθέγγεται οὔτε ἀποσκόπτει ἐς τινα τῶν παρόντων, ἐς μόνον δὲ τὸν μισθωσάμενον βλέπει· καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖνοι φιλοῦσιν αὐτήν. Καὶ ἐπειδὴν κοιμάσθαι δέη, ἀσελγὲς οὐδὲν οὐδὲ ἀμελὲς ἐκείνη ἂν τι ἐργάσαιοτο, ἀλλὰ ἐξ ἅπαντος ἐν τοῦτο θηρᾶται, ὡς ὑπαγάγοιτο καὶ ἐραστὴν ποιήσειεν ἐκεῖνον· ταῦτα γὰρ αὐτὴν ἅπαντες ἐπαινοῦσιν. Εἰ δὴ καὶ σὺ ταῦτα ἐκμάθοις, μακάριαι καὶ ἡμεῖς ἐσόμεθα· ἐπεὶ τά γε ἄλλα παρὰ πολὺ αὐτῆς ἀλλ' οὐδὲν, ὦ φίλη Ἀδράστεια, φημί, ζώοις μόνον.

4. KOP. Εἰπέ μοι, ὦ μήτηρ, οἱ μισθούμενοι πάντες τοιοῦτοί εἰσιν οἷος ὁ Εὐκρίτος, μεθ' οὗ χόρῳ ἐκάθευδον;

KPOB. Οὐ πάντες, ἀλλ' ἔνιοι μὲν ἀμείνους, οἱ δὲ καὶ ἤδη ἀνδρώδεις, οἱ δὲ καὶ οὐ πάνυ μορφῆς εὐφυῶς ἔχοντες.

KOP. Καὶ τοῦτοις συγκαθεύδεις δεήσει;

KPOB. Μάλιστα, ὦ θυγάτηρ· οὗτοι μὲν τοι καὶ πλείονα διδάσιν· οἱ καλοὶ δὲ αὐτὸ μόνον καλοὶ θέλουσιν εἶναι. Καὶ σοὶ δὲ μελέτω αἰεὶ τοῦ πλείονος, εἰ θέλεις ἐν βραχεὶ λέγειν ἀπάσας ἐνδοξάσας σε τῇ δακτύλῳ, οὐχ ὁρᾷς τὴν Κόρινναν τὴν τῆς Κρωβύλης θυγατέρα ὡς ὑπερπλουτεῖ καὶ τρισευδαίμονα πεποίηκε τὴν μητέρα; Τί φῆς; ποιήσεις ταῦτα; ποιήσεις, οἶδα ἐγὼ, καὶ πρόξεις ἀπασῶν ῥαδίως. Νῦν δ' ἄπιθι λουσομένη, εἰ ἀφίκοιτο καὶ τήμερον τὸ μεράκιον ὁ Εὐκρίτος· ὑπὸ σῆναι γάρ.

7.

MHTHP KAI MOYΣAPION.

1. MHT. Ἄν δ' ἔτι τοιοῦτον ἐραστὴν εὕρωμεν, ὃ Μουσάριον, οἷος ὁ Χαιρέας ἐστὶ, θῦσαι μὲν τῇ πανδῆμῳ δεήσει λευκὴν μηκάδα, τῇ οὐρανίᾳ δὲ τῇ ἐν κήποις δάμαλιν, στεφανῶσαι δὲ καὶ τὴν πλουτοδότειραν, καὶ ὅλως μακάριαι καὶ τρισευδαίμονες ἐσόμεθα. Νῦν ὁρᾷς παρὰ τοῦ νεανίσκου ἡλίκα λαμβάνομεν, ὃς ὁβολὸν μὲν οὐδεπώποτε σοὶ δέδωκεν, οὐκ ἐσθῆτα, οὐχ ὑποδήματα, οὐ μύρον, ἀλλὰ προφάσεις αἰεὶ καὶ ὑποσχέσεις καὶ μακρὰ ἐλπίδες καὶ πολὺ τὸ, ἔάν ὁ πατήρ . . . καὶ κύριος γένωμαι τῶν πατρώων, καὶ πάντα σά. Σὺ δὲ καὶ ὁμωμοκέναι αὐτὸν φῆς ὅτι νόμῳ σε γαμετὴν ποιήσεται.

MOYΣ. Ὡμοσε γὰρ, ὦ μήτηρ, κατὰ ταῖν θεῶν καὶ τῆς Πολιάδος.

MHT. Καὶ πιστεύεις δηλαδὴ καὶ διὰ τοῦτο πρῶην οὐκ ἔχοντι αὐτῷ καταθεῖναι συμβολὴν τὸν δακτύλιον δέδωκας ἀγνοούσης ἐμοῦ, ὃ δὲ ἀποδόμενος κατέπτε, καὶ πάλιν τὰ δύο περιδέραια τὰ Ἰωνικὰ, ἔλκοντα ἐκάτερον δύο δαρεικοὺς, ἃ σοὶ ὁ Χῖος Πραξίας ὁ ναύκληρος ἐκόμισε ποιησάμενος ἐν Ἐφέσῳ· ἐδεῖτο γὰρ Χαιρέας ἔρανον συνεφήβοις ἀπενεγκεῖν. Ὁθόνας γὰρ καὶ χιτωνίσκους τί ἂν λέγοιμι; Καὶ ὅλως ἔρμαιόν τι ἡμῖν καὶ μέγα ὄφελος συμπέπτωκεν οὗτος.

LUCIANUS. I.

quam opus est loquitur, neque in praesentium quenquam dicta jactat, sed solum illum qui se conduxit aspicit. Et ob haec illi amant ipsam. Et quum cubitum eundum est, nihil illa lascivum, nihil indecens egerit, sed unum illud venatur undique, ut in potestatem illum redigat et suum faciat amatorem. Propter haec enim omnes illam laudant. Si ergo tu etiam ista discas, beatæ nos quoque erimus : quandoquidem quod ad reliqua, multum tu ista verum nihil, cara Adrastea ! dico : vivas solum !

4. COR. Dic mihi, mater, qui nos conducunt, omnesne tales sunt, qualis Eucritus, quicum heri cubui?

CROB. Non omnes, sed alii quidem meliores, alii vero jam viriles ; alii forma non satis a natura felici.

COR. Etiam cum his cubare oportebit?

CROB. Ac maxime, filia ; hi quidem plura etiam largiuntur. Formosi vero solum illud, formosi volunt esse. Tibi vero semper sit cura majoris lucri, si vis brevi tempore mulieres omnes dicere, digito te monstrata, Nonne vides Crobyles Corinnam filiam, quam supra fidem dives est? ut ter beatam matrem praestitit ! Quid ais? facies ista? facies, novi ego; et facile principatum tenebis omnium. Nunc vero lotum abi, si forte hodie quoque veniat adolescentulus, Eucritus : certe promisit.

7.

MATER ET MUSARIUM.

1. MAT. Si talem adhuc unum amatorem inveniamus, Musarium, qualis est Chaereas, immolare oportebit Populari Veneri albam capellam, Coelesti vero, quæ in Hortis est, buculam, et coronare divitiarum donatricem Cererem; atque in universum beatæ ac ter felices erimus. Nunc enim vides quantum accipiamus ab hoc juvene, qui obolum nondum unum tibi dedit, non vestem, non calceos, non unguentum, sed apud illum excusationes semper, et promissiones, et spes longæ et multum illud, Si pater . . . et dominus paternorum fuero, omnia erunt tua. Tu vero etiam jurasse illum tibi dicis, se legitimam sibi uxorem te ducturum.

MUS. Juravit enim, mater, per Liberas et Custodem urbis deam.

MAT. Et tu credis nimirum ! Et propterea etiam nuper symbolam quam daret non habenti anulum, imprudente me, dedisti; quem ille venditum abligurrit; et rursus duo illa monilia Ionica, Daricos unumquodque duos pendentia, quæ tibi Chius ille Praxias nauclerus attulerat, quum fieri ea Ephesi curasset : oportebat enim Chaeream eranum conferre sodalibus. Vela enim et tunicas quid dicam? Sane missus a Mercurio thesaurus et magnum lucrum hic nobis homo oblatus est.

2. ΜΟΥΣ. Ἀλλὰ καλὸς καὶ ἀγένειος, καὶ φησὶν ἔρᾶν καὶ δακρύει καὶ Δεινομάχης καὶ Λάχης υἱός ἐστι τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ φησὶν ἡμᾶς γαμήσειν καὶ μεγάλας ἐλπίδας ἔχομεν παρ' αὐτοῦ, ἣν δὲ γέρον μόνον καταμύση.

ΜΗΤ. Οὐκοῦν, ὦ Μουσάριον, ἐὰν ὑποδήσασθαι δέῃ, καὶ ὁ σκυτοτόμος αἰτῇ τὸ δίδραχμον, ἐροῦμεν πρὸς αὐτὸν, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχομεν, σὺ δὲ τῶν ἐλπίδων ὀλίγας παρ' ἡμῶν λαβέ· καὶ πρὸς τὸν ἀλφιτοπώλην τὰ αὐτά· καὶ ἦν τὸ ἐνοίκιον αἰτώμεθα, Περίμεινον, φήσομεν, ἔστ' ἂν Λάχης ὁ Κολλυτεὺς ἀποθάνῃ· ἀποδώσομεν γάρ σοι μετὰ τοὺς γάμους. Οὐκ αἰσχύνῃ μόνῃ τῶν ἐταίρων οὐκ ἐλλόβιον οὐχ ὄρμον οὐ ταραντινίδιον ἔχουσα;

3. ΜΟΥΣ. Τί οὖν, ὦ μήτηρ; ἐκεῖναι εὐτυχέστεραι μοι καὶ καλλίους εἰσίν;

ΜΗΤ. Οὐκ, ἀλλὰ συνετώτεραι καὶ ἴσασιν ἐταιρίζειν, οὐδὲ πιστεύουσι ῥηματίοις καὶ νεανίσκοις ἐπ' ἄκρου τοῦ χεῖλους τοὺς ὄρκους ἔχουσι· σὺ δὲ εἴ πιστὴ καὶ φίλανδρος οὐδὲ προσίῃ ἄλλον τινὰ ὅτι μὴ μόνον Χαιρέαν· καὶ πρῶην μὲν ὅτε ὁ γεωργὸς ὁ Ἀχαρνεὺς ἦκε δύο μνᾶς κομίζων, ἀγένειος καὶ αὐτός — οἶνου δὲ τιμὴν ἀπειλήφει τοῦ πατρὸς πέμψαντος — σὺ δὲ ἐκεῖνον μὲν ἀπεμύκτισας, καθεύδεις δὲ μετὰ τοῦ Ἀδωνίδος Χαιρέου.

ΜΟΥΣ. Τί οὖν; ἐχρῆν Χαιρέαν καταλείψασαν παραδέξασθαι τὸν ἐργάτην ἐκεῖνον κινάβρας ἀπόζοντα; λεῖός μοι, φασί, Χαιρέας καὶ χοιρίσκος Ἀχαρνικός.

ΜΗΤ. Ἔστω· ἐκεῖνος ἀργοῖκος καὶ πονηρὸν ἀποπνεῖ. Τί δαί Ἀντιφῶντα τὸν Μενεχράτους μνᾶν ὑπισχνούμενον οὐδὲ τοῦτον ἐδέξω; οὐ καλὸς ἦν καὶ ἀστεῖος καὶ ἡλικιώτης Χαιρέου;

4. ΜΟΥΣ. Ἀλλ' ἠπειλήσε Χαιρέας ἀποσφάζειν ἀμφοτέρους, εἰ λάβοι μέ ποτε μετ' αὐτοῦ.

ΜΗΤ. Πόσοι δὲ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἀπειλοῦσιν; Οὐκοῦν ἀνέραστος σὺ μενεῖς διὰ τοῦτο καὶ σωφρονήσεις καθάπερ οὐχ ἑταῖρα, τῆς δὲ Θεσμοφόρου ἱερεῖα τις οὔσα; ἐὼ τάλλα. Τήμερον Ἀλώα ἐστι· τί δέ σοι δέδωκεν ἐς τὴν ἑορτήν;

ΜΟΥΣ. Οὐκ ἔχει, ὦ μαννάριον.

ΜΗΤ. Μόνος οὗτος οὐ τέχνην εὗρηκεν ἐπὶ τὸν πατέρα, οὐκ οἰκέτην καθῆκεν ἐξαπατήσοντα, οὐκ ἀπὸ τῆς μητρὸς ᾗτησεν ἀπειλήσας ἀποπλευσεῖσθαι στρατευσόμενος, εἰ μὴ λάβοι, ἀλλὰ κάθηται ἡμᾶς ἐπιτρίβων μήτε αὐτὸς διδοὺς μήτε παρὰ τῶν διδόντων εἶων λαμβάνειν; Σὺ δὲ οἶει, ὦ Μουσάριον, ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν αἰεὶ ἔσεσθαι; ἢ τὰ αὐτὰ φρονήσιν Χαιρέαν, ὅταν πλουτῇ μὲν αὐτός, ἢ δὲ μήτηρ γάμον πολυτάλαντον ἐξεύρη αὐτῷ; μνησθήσεται ἔτι, οἶει, τότε τῶν δακρύων ἢ τῶν φιλημάτων ἢ τῶν ὄρκων πέντε ἴσως τάλαντα προικὸς βλέπων;

ΜΟΥΣ. Μνησθήσεται ἐκεῖνος· δεῖγμα δὲ, ὥς οὐδὲ νῦν γεγάμηκεν, ἀλλὰ καταναγκαζόμενος καὶ βιαζόμενος ἤρνησατο.

2. MUS. Sed pulcher est, et imberbis, et amare se dicit, et lacrimatur, et Dinomaches Lachetisque Arcopagitarum filius est; et se ducturum nos promittit, et magnas ab eo spes habemus, modo senex oculos condat.

MAT. Ergo, Musarium, quum opus erit soleis, et postulat sutor didrachmum, dicemus illi, Pecuniam quidem non habemus, tu vero aliquantum spei a nobis accipe: et ad pistorem eadem: et quum mercedem habitationis exigemur, Exspecta, dicemus, dum Laches Collytensis moriatur: solvemus enim tibi post nuptias. Nonne te pudet, quæ sola meretricum neque inaurem, nec monile, nec Tarentinulam habeas?

3. MUS. Quid ergo, mater? num illæ feliciores me aut pulchriores sunt?

MAT. Non; sed prudentiores, et norunt artem meretriciam: neque dulcibus verbis credunt, et adolescentulis in extremis labris iurandum habentibus. Tu vero fidelis es, et viri amans, neque admittis quenquam, solum præter Chæream: et nuper ille ex Acarnania rusticus quum veniret, imberbis et ipse, minas ferens duas (vini enim pretium patris missu acceperat), tu illum quidem superbe recejisti, cubas autem cum tuo Adonide Chærea.

MUS. Quid ergo? oportebat Chærea relicto recipere opusarium istum, hircum olentem? Lævis mihi, aiunt, Chæreas et porcellus Acharnicus.

MAT. Esto: agrestis iste, et male olet. Cur etiam Antiphontem Menecratis filium, qui minam pollicebatur, neque hunc recepisti? non pulcher erat, et urbanus, et æqualis Chæreæ?

4. MUS. At minatus erat Chæreas se interfecturum ambos, si quando me cum illo deprehendisset.

MAT. Quot vero etiam alii minantur eadem? Num igitur tu amatorum expers manebis propterea, et pudica eris, quasi non meretrix esses, sed legiferæ Cereris sacerdos? mitto reliqua. Sunt Arealia hodie: quid vero dedit tibi diei festi causa?

MUS. Non habet quot det, matercula.

MAT. Solus ille non invenit aliquam ad patrem machinam? non servum immisit deceptorem? non a matre petiit, minatus se militatum enavigaturum, nisi accipiat? sed desidet, nos atterit, neque dans ipse quicquam, neque accipere ab his, qui offerunt, patiens. Tu vero putas, Musarium, duodeviginti annorum te semper futuram? aut eundem annum fore Chæreæ, quum dives ipse erit, mater autem multorum illi talentorum nuptias inveniet? memor erit tum, putas, lacrimarum, aut basiorum, aut frequentis iurandi, quinque forte dotis talenta ubi viderit?

MUS. Memor sane erit. Argumentum autem ejus rei hoc est, quod nondum duxit uxorem, sed urgentibus, vim quasi parantibus, negavit.

ΜΗΤ. Γένοιτο μὴ ψεύδεσθαι. Ἀναμνήσω δέ σε,
 Μουσάριον, τότε.

8.

AMPELIS KAI CHRYSIS.

1. AMP. Ὅστις δέ, ὦ Χρυσί, μήτε ζηλοτυπεῖ
 μήτε ὀργίζεται μήτε ἐρράπισέ ποτε ἢ περιέχειρεν ἢ τὰ
 ἱμάτια περιέσχισεν, ἔτι ἐραστής ἐκεῖνός ἐστιν;

ΧΡΥΣ. Οὐκοῦν ταῦτα μόνα ἐρῶντος, ὦ Ἀμπελί,
 δείγματα;

AMP. Ναί, ταῦτ' ἀνδρὸς θερμοῦ· ἐπεὶ τᾶλλα,
 φιλήματα καὶ δάκρυα καὶ ὄρκοι καὶ τὸ πολλάκις ἔχειν
 ἀρχομένου ἔρωτος σημεῖον καὶ φερόμενου ἔτι· τὸ δὲ πῦρ
 ὅλον ἐκ τῆς ζηλοτυπίας ἐστίν. Ὡστε εἰ καὶ σέ, ὡς
 φῆς, ὁ Γοργίας ραπίζει καὶ ζηλοτυπεῖ, χρηστὰ ἔλπιζε
 καὶ εὐχου αἰεὶ τὰ αὐτὰ ποιεῖν.

ΧΡΥΣ. Τὰ αὐτά; τί λέγεις; αἰεὶ ραπίζειν με;

AMP. Οὐχί, ἀλλ' ἀνιάσθαι, εἰ μὴ πρὸς μόνον αὐ-
 τὸν βλέποις. Ἐπεὶ εἰ μὴ ἐρᾷ γε, τί ἂν ἔτι ὀργίζοιτο,
 εἰ σύ τινα ἕτερον ἐραστήν ἔχεις;

ΧΡΥΣ. Ἀλλ' οὐδὲ ἔχω ἔγωγε· ὁ δὲ μάτην ἐπέλαβε
 τὸν πλοῦσίον μου ἐρᾶν, διότι ἄλλως ἐμνημόνευσά ποτε
 αὐτοῦ.

2. AMP. Καὶ τοῦτο ἡδὺ τὸ ὑπὸ πλουσίων οἶεσθαι
 σπουδάζεσθαι σε· οὕτω γὰρ ἀνιάσεται μᾶλλον καὶ φιλο-
 τιμήσεται, ὥς μὴ ὑπερβάλωιντο αὐτὸν οἱ ἀντερασταί.

ΧΡΥΣ. Καὶ μὴν οὗτός γε μόνον ὀργίζεται καὶ ρα-
 πίζει, δίδωσι δὲ οὐδέν.

AMP. Ἀλλὰ δώσει· ζηλότυποι γὰρ καὶ μάλιστα
 λυπηθήσονται.

ΧΡΥΣ. Οὐκ οἶδ' ὅπως ραπίσματα λαμβάνειν βού-
 λει με, ὦ Ἀμπελίδιον.

AMP. Οὐκ, ἀλλ', ὥς οἶμαι, μεγάλοι ἔρωτες γί-
 γνονται καὶ εἰ πύθοιτο ἀμελεῖσθαι, εἰ δὲ πιστεύσαι μόνος
 ἔχειν, ἀπομαραινεται πῶς ἢ ἐπιθυμία. Ταῦτα
 λέγω πρὸς σέ· εἴκοσιν ὁλοῖς ἔτεσιν ἐταιρήσασα, σὺ δὲ
 ὀκτωκαιδεκαέτις, οἶμαι, ἢ ἑλαττον οὔσα τυγχάνεις.
 Εἰ βούλει δέ, καὶ διηγῆσομαι ἃ ἐπαθὸν ποτε οὐ πάνυ
 πρὸ πολλῶν ἐτῶν· ἦρα μου Δημόφαντος ὁ δανειστής ὁ
 κατόπιν οἰκῶν τῆς Ποικίλης. Οὗτος οὐδεπώποτε πλέον
 τι πέντε δραχμῶν δέδωκε καὶ ἡξίου δεσπότης εἶναι.
 Ἦρα δέ, ὦ Χρυσί, ἐπιπόλαιόν τινα ἔρωτα οὔτε ὑπο-
 στένων οὔτε δακρύων οὔτε ἄωρὶ παραγιγνόμενος ἐπὶ
 τὰς θύρας, ἀλλ' αὐτὸ μόνον συνεχάθειδέ μοι ἐνίστε,
 καὶ τοῦτο διὰ μακροῦ.

3. Ἐπειδὴ δὲ ἐλθόντα ποτὲ ἀπέκλεισα — Καλλίδης
 γὰρ ὁ γραφεὺς ἔνδον ἦν δέκα δραχμὰς πεπομφώς —
 τὸ μὲν πρῶτον ἀπῆλθέ μοι λαιδορησάμενος· ἐπεὶ δὲ
 πολλὰ μὲν διήλθον ἡμέραι, ἐγὼ δὲ οὐ προσέπεμπον, ὁ
 Καλλίδης δὲ ἔνδον ἦν αὖθις, ὑποθερμαινόμενος ἤδη
 τότε ὁ Δημόφαντος καὶ αὐτὸς ἀναφλέγεται ἐς τὸ πρᾶ-

MAT. Ulinam non mentiat! Sed tum te, Musarium,
 admonebo.

8.

AMPELIS ET CHRYSIS.

1. AMP. Si quis vero, mea Chrysis, neque zelotypus est,
 neque irascitur, neque alapam inflixit unquam, aut comam
 abscidit, aut discidit vestem; illene adhuc amator est?

CHRYS. Numquid ergo, Ampelis, hæc sola amantis ar-
 gumenta?

AMP. Sanequam calidi viri hæc sunt: nam reliqua,
 oscula, et lacrimæ, et iurandum frequens, et adventus
 creber, incipientis amoris signum et adhuc nascentis: at
 ignis totus a zelotypia est. Itaque si te, ut ais, etiam
 alapis mulcat Gorgias, et zelotypus est, bona spera, et sem-
 per eadem facere illum opta.

CHRYS. Eadem? quid ais? semper eum mihi dare
 alapas?

AMP. Non istuc; sed indigne eum ferre, nisi ad ipsum
 solum respicias. Quandoquidem si non amaret, quid tan-
 dem, alium te amatorem habente, irascetur?

CHRYS. Sed neque habeo equidem alium. At ille temere
 suspicatus est amari me a divite, eo quod casu quodam il-
 lius aliquando mentionem injeci.

2. AMP. Etiam hoc jucundum, si a divitibus colui te su-
 spicatur: ita enim magis etiam ægre feret, et honorem suum
 in eo putabit agi, ne rivales ipsum superent.

CHRYS. Verum enim hic irascitur modo, et infligit ala-
 pas, ceterum dat nihil.

AMP. At dabit: zelotypis enim vel maxime dolebit.

CHRYS. Nescio cur alapas accipere me velis, mea Am-
 pelidium.

AMP. Non: sed, ut arbitror, magni amores sic fiunt, etiam
 si se putet negligi: si vero solus potiri se credat, marcescit
 quodammodo cupiditas. Hæc ad te dico, quæ viginti totos
 annos meretriciam vitam colui; tu vero duodeviginti, puto,
 annos, aut minus etiam vixisti. Sed si vis, narrabo tibi
 quæ quondam et mihi ante annos non ita multos accide-
 runt. Amabat me Demophantus danista, qui post Pœcilen
 habitat. Hic non unquam plus quinque drachmis dederat,
 et herus esse postulabat. Amabat autem, Chrysis, amorem
 quendam in summo tantum innatantem, neque ingemi-
 scens, nec lacrimans, neque intempesta nocte veniens ad
 fores; sed solum hoc agebat, ut interdum mecum cubaret,
 idque sat longis intervallis.

3. Quum vero advenientem aliquando exclusissem (Cal-
 lides enim pictor intus erat, qui drachmas decem miserat),
 primo quidem conviciatus mihi abiit: ubi vero multis inter-
 jectis diebus non mittebam ego, dum Callides intus esset
 rursus, tum demum incalescens Demophantus et ipse ad
 eam rem inflammatur: et quum astans aliquando apertam

γμα καὶ ἐπιστάς ποτε ἀνεωγμένην τηρήσας τὴν θύραν ἔχλαεν, ἐτύπτεν, ἠπεῖλει φονεύσειν, περιεργήγνε τὴν ἐσθῆτα, ἅπαντα ἐποίει, καὶ τέλος τάλαντον δοῦς μόνος εἶχεν ὀκτὼ δλοὺς μῆνας. Ἡ γυνὴ δὲ αὐτοῦ πρὸς ἅπαντας ἔλεγεν ὡς ὑπὸ φαρμάκων ἐκμήναιμι αὐτόν. Τὸ δὲ ἦν ἄρα ζηλοτυπία τὸ φάρμακον. Ὡστε, ὦ Χρυσί, καὶ σὺ χρῶ ἐπὶ τὸν Γοργίαν τῷ αὐτῷ φαρμάκῳ· πλούσιος δὲ ὁ νεανίσκος ἔσται, ἣν τι ὁ πατὴρ αὐτοῦ πάθῃ.

9.

ΔΟΡΚΑΣ, ΠΑΝΝΥΧΙΣ, ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ,
ΠΟΛΕΜΩΝ.

1. ΔΟΡΚ. Ἀπολώλαμεν, ὦ κεκτημένη, ἀπολώλαμεν, ὁ Πολέμων ἀπὸ τῆς στρατείας ἀνέστρεψε πλουτῶν, ὡς φασιν· ἐώρακα δὲ καὶ αὐτὸν ἐφεστρίδα περιπόρφυρον ἐμπεπορημένον καὶ ἀκολουθοὺς ἅμα πολλούς. Καὶ οἱ φίλοι ὡς εἶδον, συνέθεον ἐπ' αὐτὸν ἀσπασόμενοι· ἐν τοσούτῳ δὲ τὸν θεράποντα ἰδοῦσα κατόπιν ἐπόμενον, ὃς συναποδεδημήκει μετ' αὐτοῦ, ἠρόμην καὶ, Εἰπέ μοι, ἔφην, ὦ Παρμένων, ἀσπασαμένη πρότερον αὐτόν, πῶς ἡμῖν ἐπράξατε καὶ εἴ τι ἄξιον τῶν πολέμων ἔχοντες ἐπανεληλύθατε;

ΠΑΝ. Οὐκ ἔδει τοῦτο εὐθύς, ἀλλ' ἐκεῖνα, ὅτι μὲν ἐσώθητε, πολλὴ χάρις τοῖς θεοῖς, καὶ μάλιστα τῷ ξένῳ Διὶ καὶ Ἀθηνᾷ στρατίᾳ· ἡ δέσποινα δὲ ἐπυνθάνετο αἰεὶ τί πράττετε καὶ ἔνθα εἴητε· εἰ δὲ καὶ τοῦτο προσέθηκας, ὡς καὶ ἐδάκρυε καὶ αἰεὶ ἐμέμνητο Πολέμωνος, ἄμεινον ἦν παρὰ πολὺ.

2. ΔΟΡΚ. Προεῖπον εὐθύς ἐν ἀρχῇ ἅπαντα· πρὸς δὲ σὲ οὐκ ἂν εἶπον, ἀλλὰ ἃ ἤκουσα ἐβουλόμην εἰπεῖν. Ἐπεὶ πρὸς γε Παρμένοντα οὕτως ἠρξάμην· Ἡ που, ὦ Παρμένων, ἐβόμβει τὰ ὦτα ὑμῖν; αἰεὶ γὰρ ἐμέμνητο ἡ κεκτημένη μετὰ δακρύων, καὶ μάλιστα εἴ τις ἐληλύθει ἐκ τῆς μάχης καὶ πολλοὶ τεθνάναι ἐλέγοντο, ἐσπάραττε τότε τὰς κόμας καὶ τὰ στέρνα ἐτύπτετο καὶ ἐπένθει πρὸς τὴν ἀγγελίαν ἐκάστην.

ΠΑΝ. Εὖ γε, ὦ Δορκάς, οὕτως ἐχρῆν.

ΔΟΡΚ. Εἴτα ἐξῆς μετ' οὐ πολὺ ἠρόμην ἐκεῖνα. Ὁ δὲ, Πάνυ λαμπρῶς, φησὶν, ἀνεστρέψαμεν.

ΠΑΝ. Οὕτω κακεῖνος οὐδὲν προειπὼν, ὡς ἐμέμνητό μου ὁ Πολέμων ἢ ἐπόθει ἢ ἠύχετο ζῶσαν καταλαβεῖν;

ΔΟΡΚ. Καὶ μάλα πολλὰ τοιαῦτα ἔλεγε. Τὸ γοῦν κεφάλαιον ἐξήγγειλε, πλοῦτον πολὺν, χρυσὸν, ἐσθῆτα, ἀκολουθοὺς, ἐλέφαντα· τὸ μὲν γὰρ ἀργύριον μηδὲ ἀριθμῷ ἄγειν αὐτόν, ἀλλὰ μεδίμνῳ ἀπομεμετρημένον πολλοὺς μεδίμνους. Εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς Παρμένων δακτύλιον ἐν τῷ μικρῷ δακτύλῳ, μέγιστον, πολύγωνον, καὶ ψῆφος ἐνεβέβλητο τῶν τριχρώμων, ἐρυθρά τε ἦν ἐπιπολῆς. Εἴασα δ' οὖν αὐτόν ἐθέλοντά μοι διηγέσθαι ὡς τὸν Ἄλυν διέβησαν καὶ ὡς ἀπέκτειναν Τριδά-

observasset januam, plorabat, pulsabat, interfecturum me minabatur, vestem discidit, faciebat omnia : ac tandem talento dato, solus me habebat menses octo integros. Uxor autem ipsius dictitabat omnibus, me venenis in furorem illum egisse : nempe venenum illud zelotypia fuit. Itaque tu etiam, Chrysis, utere eodem in Gorgiam veneno; dives enim erit adolescentulus, si quid patri illius acciderit.

9.

DORCAS, PANNYCHIS, PHILOSTRATUS,
POLEMO.

1. DORC. Periimus, hera, periimus! ex bello rediit Polemo, dives, ut aiunt : vidi autem illum ipsa quoque; sagum purpura praetextum, fibula confixum habet, et pedissequos simul multos. Et amici, ut viderunt, salutandi causa ad ipsum concurrere : interea famulum conspicala a tergo sequentem, qui cum illo peregre absuerat, interrogavi, et quum salutassem prius, Dic mihi, inquam, Parmeno, ut egistis nobis? dignumne quippiam bellis habentes reversi estis?

PAN. Non oportebat hoc statim : sed ista, Quum salvi rediistis, multas gratias agimus diis, et hospitale praesertim Jovi, et Minervae bellicae. Hera autem semper interrogabat, ut ageritis? et ubi essetis? Si vero illud etiam addidisses, Lacrimavit etiam et semper memoriam usurpavit Polemonis, multo fuerat melius.

2. DORC. Praedixi initio statim haec omnia : apud te vero noleham dicere haec, sed ea solum quae audivi. Nempe apud Parmenonem sic inceperam, Numquid, Parmeno, tinniebat vobis auris? semper enim cum lacrimis hera mea meminerat, et maxime si quis rediisset e praelio et caesi esse multi dicerentur, tum illa comas lacerare, et pectus plangere, et ad unumquemque nuncium lugere.

PAN. Euge, Dorcas, ita oportebat.

DOR. Tum deinde non ita multo post ista rogavi. At ille, Magnifice omnino, inquit, rediimus.

PAN. Itane ille quoque sine proœmio, quam meminisset mei Polemo, aut desideraret, aut vivam invenire optaret?

DOR. Omnino multa id genus dixit. Verum caput rei hoc mihi renunciavit, divitias multas, aurum, vestem, pedissequos, ebur; argentum enim nec numero illum advehere, sed dimensum modio, modios multos. Habebat autem ipse quoque Parmeno anulum parvo in digito maximum, multiangulum, et gemma in eo erat de tricoloribus illis, suprema quidem facie rubicunda. Sivi ergo volentem mihi enarrare ut Halye trajecto Tiridatem quendam interfecerin,

ταν τινὰ καὶ ὡς διέπρεψεν ὁ Πολέμων ἐν τῇ πρὸς Πισίδας μάχῃ· ἀπέδραμον δέ σοι ταῦτα προσαγγελοῦσα, ὡς περὶ τῶν παρόντων σκέψαιο. Εἰ γὰρ ἐλθὼν ὁ Πολέμων — ἥξει δὲ πάντως ἀποσεισάμενος τοὺς γνωρίμους — ἀναπυθόμενος εὖροι τὸν Φιλόστρατον ἐνδον παρ' ἡμῖν, τί οἶει ποιήσῃν αὐτόν;

3. ΠΑΝ. Ἐξευρίσκωμεν, ὦ Δορκάς, ἐκ τῶν παρόντων σωτήριον· οὔτε γὰρ τοῦτον ἀποπέμψαι καλὸν τάλαντον ἐναγχος δεδωκότα καὶ τὰλλα ἔμπορον ὄντα καὶ πολλὰ ὑπισχνούμενον, οὔτε Πολέμωνα τοιοῦτον ἐπανήκοντα χρήσιμον μὴ παραδέχεσθαι· προσέτι γὰρ καὶ ζηλότυπος ἐστίν, ὃς καὶ πενόμενος ἔτι πολὺ ἀφόρητος ἦν· νῦν δὲ τί οὐκ ἂν ἐκεῖνος ποιήσῃεν;

ΔΟΡΚ. Ἀλλὰ καὶ προσέρχεται.

ΠΑΝ. Ἐκλύομαι, ὦ Δορκάς, ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τρέμω.

ΔΟΡΚ. Ἀλλὰ καὶ Φιλόστρατος προσέρχεται.

ΠΑΝ. Τίς γένωμαι; πῶς ἂν με ἡ γῆ καταπίοι;

4. ΦΙΛ. Τί οὐ πίνομεν, ὦ Παννυχί;

ΠΑΝ. Ἀνθρῶπε, ἀπολώλεκάς με. Σὺ δὲ χαῖρε, Πολέμων, χρόνιος φανείς.

ΠΟΛ. Οὗτος οὖν τίς ἐστίν ὁ προσίων ὑμῖν; Σιωπᾶς; εὖ γε, ὦ Παννυχί. Ἐγὼ δὲ πεμπταῖος ἐκ Πυλῶν διέπτῃν ἐπειγόμενος ἐπὶ τοιαύτην γυναῖκα. Καὶ δίκαια μέντοι πέπονθα, καὶ σοι χάριν ἔχω· οὐκέτι γὰρ ἀρπασθήσομαι ὑπὸ σοῦ.

ΦΙΛ. Σὺ δὲ τίς εἶ, ὦ βέλτιστε;

ΠΟΛ. Ὅτι Πολέμων ὁ Στειριεύς Πανδιονίδος φυλῆς, ἀκούεις; χιλιάρχης τὸ πρῶτον, νῦν δὲ ἐξαναστήσας πεντακισχιλίαν ἀσπίδα, ἑραστής Παννυχίδος, ὅτε ὦμῃν ἔτι ἀνθρώπινα φρονεῖν αὐτήν.

ΦΙΛ. Ἀλλὰ τὰ νῦν σοι, ὦ ξεναγέ, Παννυχίς ἐμή ἐστι, καὶ τάλαντον εἴληφε, λήφεται δὲ ἤδη καὶ ἕτερον, ἐπειδὴν τὰ φορτία διαθώμεθα. Καὶ νῦν ἀκολούθει μοι, ὦ Παννυχί, τοῦτον δὲ παρ' Ὀδρύσαις χιλιάρχειν ἔα.

ΔΟΡΚ. Ἐλευθέρα μὲν ἐστὶ καὶ ἀκολουθήσει, ἣν ἐθέλῃ.

ΠΑΝ. Τί ποῖω, Δορκάς;

ΔΟΡΚ. Εἰσιέναι ἄμενον, ὀργιζομένῳ οὐχ οἷόν τε παρεῖναι Πολέμῳ, καὶ μᾶλλον ἐπιταθήσεται ζηλοτυπῶν.

ΠΑΝ. Εἰ θέλεις, εἰσώμεν.

5. ΠΟΛ. Ἀλλὰ προλέγω ὑμῖν ὅτι τὸ ὕστατον πῖεσθε τήμερον, ἢ μάτην ἐγὼ τοσοῦτοις φόνοις ἐγγεγυμνασμένος πάριμι. Τοὺς Θρακίους, ὦ Παρμένων· ὀπλισμένοι ἡκόντων ἐμφράξαντες τὸν στενωπὸν τῇ φάλαγγι· ἐπὶ μετώπου μὲν τὸ ὀπλιτικόν, παρ' ἑκάτερα δὲ οἱ σφενδονῇται καὶ τοξόται, οἱ δὲ ἄλλοι κατόπιν.

ΦΙΛ. Ὡς βρεφυλλίους ταῦτα, ὦ μισθοφόρε, ἡμῖν λέγεις καὶ μορμολύττη. Σὺ γὰρ ἀλεκτρυόνα πώποτε ἀπέκτεινας ἢ πόλεμον εἶδες; ἐρυμάτιον ἐφρούρεις τάχα διμοιρίτης ὢν, ἵνα καὶ τοῦτο προσχαρίσωμαί σοι.

ΠΟΛ. Καὶ μὴν εἴση μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν προσιόντας ἡμᾶς ἐπὶ δόρυ θεάσῃ στίλβοντας τοῖς ὅπλοις.

et ut in praelio contra Pisidas eminuerit Polemo : avolavi autem haec tibi nunciatura, uti de re praesenti deliberares. Nam si adveniens Polemo (omnino equidem dimotis familiaribus veniet) resciverit et intus apud nos Philostratum invenerit; quid facturum esse existimas?

3. PAN. Inveniamus, Dorcas, e re praesenti auxilium : neque enim dimittere hunc honestum est, qui nuper admodum talentum dederit, mercatorem alioquin et multa pollicentem; neque utile non recipere redeuntem cum ea copia Polemonem. Insuper zelotypus est, qui quum egeret adhuc, plane erat intolerabilis : jam vero quid non iste audeat?

DOR. Sed ecce accedit.

PAN. Deficio animi, Dorcas, praee consilii inopia et tremo.

DOR. Verum etiam accedit Philostratus.

PAN. Quid me fiet? utinam terra mihi dehiscat!

4. PHIL. Cur non potamus, mea Pannychis?

PAN. Perdidisti me, homo. Tu vero salve, Polemo. Tarde advenis!

POL. Iste ergo quis est qui ad vos accessit? Taces? Euge, Pannychis! At ego quinto die e Pylis huc advolavi ad talem festinans mulierem. Verum merito hoc mihi accidit, et gratiam tibi habeo : neque enim amplius a te dispoliabor.

PHIL. Tu vero quis es, mi homo?

POL. Polemo Stiriensis, tribu Pandionia, audin'? qui primum mille armatos duxi, jam quinquies mille hominum agmen ago, amator Pannychidis, quum putarem illam adhuc humanum sapere.

PHIL. Sed ut nunc habet, o dux mercenariorum, mea est Pannychis, et talentum accepit; accipiet autem jam etiam alterum, quum sarcinas disposuerimus. Et jam sequere me, Pannychis : hunc vero mille hominibus praesse apud Odrysas jube.

DOR. Libera quidem est, et sequetur, si voluerit.

PAN. Quid agam, Dorcas?

DOR. Intrasse melius erit : irato enim adesse Polemoni non convenit : et magis ipsa zelotypia intendetur.

PAN. Si vis, intremus.

5. POL. Sed praedico vobis, vos ultimum hodie potaturos, aut frustra ego tot caedibus exercitatus adsum. Heus Parmeno, Thraces adduc! Armati veniant, phalange obsepto angiportu : in fronte gravis armatura, in utroque cornu funditores et sagittarii, reliqui in ultima acie.

PHIL. Tanquam parvis infantibus ista, mercenarie, dicis nobis et larva quasi terrere nos postulas. Tun' gallum gallinaceum interfecisti unquam, aut vidisti bellum? castellum forte insedisti, dimidii dux manipuli, ut etiam hoc tibi largiar.

POL. Quin scies paullo post, ubi accedentes nos protensis hastis videbis, armis fulgentibus.

ΦΙΛ. Ἦκετε μόνον συσκευασάμενοι. Ἐγὼ δὲ καὶ Τίβιος οὗτος — μόνος γὰρ οὗτος ἔπεται μοι — βάλλοντες ὑμᾶς λίθοις τε καὶ ὀστράκοις οὕτω διασχεδάσομεν ὥς μηδὲ ὅποι οἴχοισθε ἔχοιτε εἰδέναι.

10

ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΝ ΚΑΙ ΔΡΟΣΗ.

1. **ΧΕΛ.** Οὐκέτι φοιτᾷ παρὰ σέ, ὦ Δροσῇ, τὸ μειραχίον ὁ Κλεινίας; οὐ γὰρ ἑώρακα, πολὺς ἤδη χρόνος, αὐτὸν παρ' ὑμῖν.

ΔΡΟΣ. Οὐκέτι, ὦ Χελιδόνιον· ὁ γὰρ διδάσκαλος αὐτὸν εἶρξε μηκέτι μοι προσιέναι.

ΧΕΛ. Τίς οὗτος; μή τι τὸν παιδοτροφὴν Διότιμον λέγεις; ἐπεὶ ἐκεῖνός γε φίλος ἐστίν.

ΔΡΟΣ. Οὐκ, ἀλλ' ὁ χάκιστα φιλοσόφων ἀπολούμενος Ἀρισταίνετος.

ΧΕΛ. Τὸν σκυθρωπὸν λέγεις, τὸν δασύν, τὸν βαθυπύγωνα, ὃς εἴωθε μετὰ τῶν μειραχίων περιπατεῖν ἐν τῇ Ποικίλῃ;

ΔΡΟΣ. Ἐκεῖνόν φημι τὸν ἀλαζόνα, ὃν χάκιστα ἐπίδοιμι ἀπολούμενον, ἐλκόμενον τοῦ πύγωνος ὑπὸ δημίου.

2. **ΧΕΛ.** Τί παθὼν δὲ ἐκεῖνος τοιαῦτα ἔπεισε τὸν Κλεινίαν;

ΔΡΟΣ. Οὐκ οἶδα, ὦ Χελιδόνιον. Ἀλλὰ μηδέποτε ἀπόκοιτός μου γενόμενος ἀφ' οὗ γυναικὶ δμιλεῖν ἤρξατο — πρῶτον δὲ ὠμίλησέ μοι — τριῶν τούτων ἐξῆς ἡμερῶν οὐδὲ προσῆλθε τῷ στενωπῷ· ἐπεὶ δὲ ἡνιόμην — οὐκ οἶδα δὲ ὅπως τι ἔπαθον ἐπ' αὐτῷ — ἔπεμψα τὴν Νεβρίδα περισκεφομένην αὐτὸν ἢ ἐν ἀγορᾷ διατρίβοντα ἢ ἐν Ποικίλῃ· ἢ δὲ περιπατοῦντα ἔφη ἰδοῦσα μετὰ τοῦ Ἀρισταίνετου νεῦσαι πόρρω, ἐκεῖνον δὲ ἐρυθρίασαντα κάτω ὄρᾶν καὶ μηκέτι παρενεγκεῖν τὸν ὀφθαλμόν. Εἴτ' ἐβάδιζον ἅμα ἐς τὴν πόλιν· ἢ δὲ ἄχρι τοῦ Διπύλου ἀκολουθήσασα, ἐπεὶ μηδ' ὅλως ἐπεστράφη, ἐπανῆκεν οὐδὲν σαφὲς ἀπαγγεῖλαι ἔχουσα. Πῶς με οἶε διάγειν τὸ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔχουσαν εἰκάσαι ὃ τι μοι πέπονθεν ὁ μειραχίσκος; ἀλλὰ μὴ ἐλύπησέ τι αὐτὸν, ἔλεγον, ἢ τινος ἄλλης ἡράσθη μισήσας ἐμέ; ἀλλ' ὁ πατὴρ διεκώλυσεν αὐτόν; πολλὰ τοιαῦτα ἔστρεφον. Ἦδη δὲ περὶ δειλὴν ὄψιν ἦκεν ὁ Δρόμων τὸ γραμματίον τουτὶ παρ' αὐτοῦ κομίζων. Ἀνάγνωθι λαβοῦσα, ὦ Χελιδόνιον· οἶσθα γὰρ δὴ πού γραμματα.

3. **ΧΕΛ.** Φέρ' ἰδῶμεν τὰ γράμματα οὐ πάνυ σαφῇ ἀλλὰ ἐπισεσυρμένα δηλοῦντα ἔπειξίν τινα τοῦ γεγραφότος. Λέγει δὲ « πῶς μὲν ἐφίλησά σε, ὦ Δροσῇ, τοὺς θεοὺς ποιῶμαι μάρτυρας. »

ΔΡΟΣ. Αἰαῖ τάλαν, οὐδὲ τὸ χαίρειν προσέγραψε.

ΧΕΛ. « Καὶ νῦν δὲ οὐ κατὰ μῖσος, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἀφίσταμαί σου· ὁ πατὴρ γὰρ Ἀρισταίνετῳ παρέδωκέ με φιλοσοφεῖν αὐτῷ, καὶ κεῖνος — ἔμαθε γὰρ τὰ καθ'

PHIL. Venite modo instructi. Ego autem et Tibius iste (solus enim hic me sequitur) lapidibus vos ac testis immis-
sis ita dispergemus, ut neque quorsum effugiendum sit reperialis.

10.

CHELIDONIUM ET DROSE.

1. **CHEL.** Non amplius ad te ventilat, mea Drose, adolescentulus ille Clinias? diu enim est quum illum apud vos non vidi.

DROS. Non amplius, mea Chelidonium: magister enim interdixit ne amplius ad me accedat.

CHEL. Quis est iste? Diotimumne dicis ludi gymnici magistrum? nam ille quidem mihi amicus.

DROS. Non; sed est perditissimus ille philosophorum Aristænetus.

CHEL. Tristem illum dicis, hirsutum, barba proluxa, qui cum adolescentibus inambulare solet in Pæcile?

DROS. Illum dico impostorem, quem utinam videam pessime perire, barba tractum a carnifice.

2. **CHEL.** Sed quid in mentem illi venit, quod istuc persuasit Cliniae?

DROS. Nescio, Chelidonium. Sed qui nondum a me abnoctaverit a quo tempore usum habere mulieris coepit (mecum autem fuit prima), tribus hisce deinceps diebus neque ad angiportum accessit. Quum vero aggre ferrem (nam nescio quid mali de eo mihi præ sagibat animus), misi Nebridem quæ circumspiceret illum in foro versantem, vel in Pæcile. Atque illa inambulans ait se vidisse cum Aristæneto, et innuisse ei e longinquo: ipsum vero cum rubore dejecisse vultum, neque amplius eo oculum adjecisse. Tum vadebant simul urbem versus: illa ad Dipylum usque prosecuta, quum nec omnino se converteret, rediit nihil certi habens quod renunciaret. Quid animi mihi putas ab eo inde tempore fuisse, quæ conjectare non possem quid factum esset adolescentulo? Sed numquid offendit ipsum? dicebam: an alius cujusdam amore captus me odit? At pater forsitan prohibuit? Multa talia versabam in animo. Jam vero sero vespere venit Dromo, hoc ab illo epistolium ferens. Sume, lege, Chelidonium: nosti enim, credo, literas.

3. **CHEL.** Age videamus: literæ non valde disertæ, sed implicitæ sibi, festinationem quandam scribentis indicantes. Dicunt autem, « Quam te amaverim, mea Drose, deos facio testes. »

DROS. Hei hei miserum, ne salutem quidem ascripsit.

CHEL. « Et nunc non odio, sed necessitate discidium a te facio. Pater enim Aristæneto me commendavit, apud quem philosophiæ dem operam: et ille (comperit enim no-

ἡμᾶς ἅπαντα — πάνυ πολλὰ ἐπετίμησέ μοι ἀπρεπές εἶναι λέγων ἑταίρα συνεῖναι Ἀρχιτέλους καὶ Ἐρασι- κλείας υἱὸν ὄντα· πολὺ γὰρ ἄμεινον εἶναι τὴν ἀρετὴν προτιμᾶν τῆς ἡδονῆς. »

ΔΡΟΣ. Μὴ ὦρασιν ἴκοιτο ὁ λῆρος ἐκεῖνος τοιαῦτα παιδεύων τὸ μεράκιον.

ΧΕΛ. « Ὡστε ἀνάγκη πείθεσθαι αὐτῷ· παρακο- λουεῖ γὰρ ἀκριβῶς παραφυλάττων, καὶ ὅλως οὐδὲ προσβλέπειν ἄλλω οὐδενὶ ἔξεστιν ὅτι μὴ ἐκείνῳ· εἰ δὲ σωφρονοῖμι καὶ πάντα πεισθείην αὐτῷ, ὑπισχνεῖται πάνυ εὐδαίμονα ἔσεσθαι με καὶ ἐνάρετον καταστήσεσθαι τοῖς πόνοις προγεγυμνασμένον. Ταῦτά σοι μόλις ἔγραψα ὑποκλέψας ἑμαυτόν. Σὺ δὲ μοι εὐτύχει καὶ μέμνησο Κλεινίου. »

4. ΔΡΟΣ. Τί σοι δοκεῖ ἡ ἐπιστολή, ὦ Χελιδόνιον;

ΧΕΛ. Τὰ μὲν ἄλλα ἡ ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσις, τὸ δὲ « μέμνησο Κλεινίου » ἔχει τινὰ ὑπόλοιπον ἐλπίδα.

ΔΡΟΣ. Κάμοι οὕτως ἔδοξεν· ἀπόλλυμαι δ' οὖν ὑπὸ τοῦ ἔρωτος. Ὁ μέντοι Δρόμων ἔφασκε παιδεραστὴν τινὰ εἶναι τὸν Ἀρισταίνετον καὶ ἐπὶ προφάσει τῶν μα-θημάτων συνεῖναι τοῖς ὠραιότατοις τῶν νέων καὶ ἰδίᾳ λογοποιεῖσθαι πρὸς τὸν Κλεινίαν ὑποσχέσεις τινὰς ὑπι-σχνόμενον ὡς ἰσόθεον ἀποφανεῖ αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ ἀναγινώσκει μετ' αὐτοῦ ἔρωτικούς τινες λόγους τῶν παλαιῶν φιλοσόφων πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ ὅλως περὶ τὸ μεράκιόν ἐστιν. Ἡπεῖλει δὲ καὶ τῷ πατρὶ τοῦ Κλεινίου κατερεῖν ταῦτα.

ΧΕΛ. Ἐγρῆν, ὦ Δροσῇ, γαστρίσαι τὸν Δρόμωνα.

ΔΡΟΣ. Ἐγαστρίσαι, καὶ ἄνευ δὲ τούτου ἔμός ἐστι· κέννισται γὰρ κακείνος τῆς Νεβρίδος.

ΧΕΛ. Θάρρει, πάντα ἔσται καλῶς. Ἐγὼ δὲ καὶ ἐπιγράψω μοι δοκῶ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐν Κεραμειῳ, ἐνθα ὁ Ἀρχιτέλης εἶθε περιπατεῖν, Ἀρισταίνετος διαφθείρει Κλεινίαν, ὥστε καὶ ἐκ τούτου συνδραμεῖν τῇ παρὰ τοῦ Δρόμωνος διαβολῇ.

ΔΡΟΣ. Πῶς δ' ἂν λάθοις ἐπιγράψασα;

ΧΕΛ. Τῆς νυκτός, ὦ Δροσῇ, ἀνθρακὰ ποθεν λα-βοῦσα.

ΔΡΟΣ. Εὖ γε, συστράτευε μόνον, ὦ Χελιδόνιον, κατὰ τοῦ ἀλαζόνοιο Ἀρισταίνετου.

11.

ΤΡΥΦΑΙΝΑ ΚΑΙ ΧΑΡΜΙΔΗΣ.

1. ΤΡΥΦ. Ἐταίραν δέ τις παραλαβὼν πέντε δρα-χμὰς τὸ μίσθωμα δοὺς καθεύδει ἀποστραφεὶς δακρύων καὶ στένων; ἀλλ' οὔτε πέπωκας ἡδέως, οἶμαι, οὔτε δειπνήσαι μόνος ἠθέλησας· ἐκλαες γὰρ καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον, ἐώρων γάρ· καὶ νῦν δὲ οὐ διαλέλοιπας ἀνολού-ζων ὥσπερ βρέφος. Ταῦτα οὖν, ὦ Χαρμίδη, τίνος ἕνεκα ποιεῖς; Μὴ ἀποκρύψῃ με, ὡς ἂν καὶ τοῦτο ἀπο-λαύσω τῆς νυκτός ἀγρυπνήσασα μετὰ σοῦ.

stra omnia) multum sane me increpuit, indignum esse dicens cum meretrice me vivere Architelis et Erasicleæ filium: multo enim melius esse virtutem præferre voluptati. »

DROS. Male pereat nugator ille, qui talia doceat adole- scentulum.

CHEL. « Itaque necesse est illi parere: accurate enim me sequitur et custodit; neque aspicere licet quicquam, præter ipsum. Si vero modestus sim et per omnia sibi obsequar, pollicetur beatissimum me futurum, et virtutis compotem, laboribus ante exercitum. Hæc ægre tibi scripsi me occultans. Tu vero felix mihi esto, ac memento Cliniae. »

4. DROS. Quid tibi videtur hæc epistola, Chelidonium?

CHEL. Cetera velut Scytharum dictio; at illud, « Me-mento Cliniae! » habet spei aliquid reliquum.

DROS. Etiam mihi ita videbatur. Pereo igitur præ amore. Verum dixit mihi Dromo pædiconem esse Aristænetum, et disciplinæ obtentu rem habere cum formio- sissimis adolescentulis, et privatim sermones habere cum Clinia, promissa quædam illi pollicentem, quasi diis parem sit facturus. Verum etiam legit cum illo amatorios quos- dam antiquorum philosophorum suis cum discipulis ser- mones, et totus est in hoc adolescentulo. Minatus est au- tem Dromo se patri Cliniae denunciaturum ista.

CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem saburrare.

DROS. Feci: et præterea meus est; prurit enim et ille in Nebridem.

CHEL. Bono animo esto: bene succedent omnia. Ego vero etiam inscribere cogito in pariete in Ceramico, ubi inambulare solet Architeles, « Aristænetus corrumpit Cli- niam »: ut etiam ex hac parte adjuvem Dromonis dela- tionem.

DROS. Quomodo vero satis occulte poteris scribere?

CHEL. Noctu, Drose, sumto alicunde carbone.

DROS. Euge, juxta modo, Chelidonium, pugnam adver- sus impostorem Aristænetum.

11.

TRYPHÆNA ET CHARMIDES.

1. TRYPH. Meretricem vero aliquis quinque drachma- rum mercede conductam ubi habet, aversus deinde jacet lacrimans et ingemiscens? Sed neque bibisti, puto, jucunde, neque cœnare solus voluisti. Plorasti autem in cœna etiam; vidi enim: et nunc non desinis pueruli instar ejulare. Ista ergo, Charmides, cur facis? Noli apud me celare, ut hunc certe fructum vigilatæ tecum noctis capiam.

ΧΑΡΜ. Ἐρως με ἀπόλλυσιν, ὦ Τρύφαινα, καὶ οὐκέτ' ἀντέχω πρὸς τὸ δεινόν.

ΤΡΥΦ. Ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἐμοῦ ἔρως, δῆλον· οὐ γὰρ ἂν ἔχων με ἡμέλεις καὶ ἀπωθοῦ περιπλέκεσθαι θέλουσαν καὶ τέλος διετείχιζες τὸ μεταξὺ ἡμῶν τῷ ἱματίῳ δεδιῶς μὴ ψαύσαιμί σου. Τίς δὲ ὁμῶς ἐκείνη ἐστίν, εἰπέ· τάχα γὰρ ἂν τι καὶ συντελέσαιμι πρὸς τὸν ἔρωτα, οἶδα γὰρ ὡς χρή τὰ τοιαῦτα διακονεῖσθαι.

ΧΑΡΜ. Καὶ μὴν οἶσθα καὶ πάνυ ἀκριβῶς αὐτὴν καλέειν σέ· οὐ γὰρ ἀφανὴς ἐταῖρα ἐστίν.

2. **ΤΡΥΦ.** Εἰπέ τοῦνομα, ὦ Χαρμοῖδε.

ΧΑΡΜ. Φιλημάτιον, ὦ Τρύφαινα.

ΤΡΥΦ. Ποτέραν λέγεις; δύο γὰρ εἰσι· τὴν ἐκ Πειραιῶς, τὴν ἄρτι διακεκορυσμένην, ἧς ἔρως Δάμυλλος ὁ τοῦ νῦν στρατηγοῦντος υἱός, ἢ τὴν ἑτέραν, ἣν Παγίδα ἐπικαλοῦσιν;

ΧΑΡΜ. Ἐκείνην, καὶ ἐάλωκα ὁ κακοδαίμων καὶ συνελημμαι πρὸς αὐτῆς.

ΤΡΥΦ. Οὐκοῦν δι' ἐκείνην ἔκλαες;

ΧΑΡΜ. Καὶ μάλα.

ΤΡΥΦ. Πολὺς δὲ χρόνος ἐστί σοι ἔρῳντι ἢ νεοτελὴς τις εἶ;

ΧΑΡΜ. Οὐ νεοτελὴς, ἀλλὰ μῆνες ἑπτὰ σχεδὸν ἀπὸ Διονυσίων, ὅτε πρῶτον εἶδον αὐτήν.

ΤΡΥΦ. Εἶδες δὲ ὅλην ἀκριβῶς, ἢ τὸ πρόσωπον μόνον καὶ ὅσα τοῦ σώματος φανερά, καὶ ὡς χρῆν γυναικα πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη γεγонуῖαν ἤδη;

ΧΑΡΜ. Καὶ μὴν ἐπόμνυται δύο καὶ εἴκοσι εἰς τὸν ἐσόμενον Ἐλαφβολιῶνα τελέσειν.

3. **ΤΡΥΦ.** Σὺ δὲ ποτέροις πιστεύσεις ἂν, τοῖς ἐκείνης ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς σεαυτοῦ ὀφθαλμοῖς; ἐπίσκεψαι γὰρ ἀκριβῶς ὑποβλέψας ποτὲ τοὺς κροτάφους αὐτῆς, ἐνθα μόνον τὰς αὐτῆς τρίχας ἔχει· τὰ δὲ ἄλλα φενάκη βαθεῖα. Περὶ δὲ τοὺς κροτάφους ὁπότεν ἀσθενήσῃ τὸ φάρμακον ὃ βάπτεται, ὑπολευκαίνεται τὰ πολλά. Καίτοι τί τοῦτο; βίασαι ποτε καὶ γυμνὴν ἰδεῖν.

ΧΑΡΜ. Οὐδεπώποτε μοι πρὸς τοῦτο ἐνέδωκεν.

ΤΡΥΦ. Εἰκότως· ἡπίστατο γὰρ μυσσυχθισμένον σε τὰς αὐτῆς λεύκας. Ὅλη δὲ ἀπὸ τοῦ αὐχένος ἐς τὰ γόνατα παρδάλει ἔοικεν. Ἀλλὰ σὺ ἐδάκρυες τοιαύτη μὴ συνών; Ἡ που τάχα καὶ ἐλύπει σε καὶ ὑπερεώρα;

ΧΑΡΜ. Ναί, ὦ Τρύφαινα, καίτοι τοσαῦτα παρ' ἐμοῦ λαμβάνουσα. Καὶ νῦν ἐπειδὴ χιλίας αἰτούσῃ οὐκ εἶχον διδόναι ῥαδίως ἅτε ὑπὸ πατρὶ φειδομένῳ τρεφόμενος, Μοσχίωνα ἐσδεξαμένη ἀπέκλεισέ με, ἀνθ' ὧν λυπῆσαι καὶ αὐτὸς θέλων αὐτὴν σὲ παρῆλθα.

ΤΡΥΦ. Μὰ τὴν Ἀφροδίτην οὐκ ἂν ἦκον, εἴ μοι προεῖπέ τις ὡς ἐπὶ τούτοις παραλαμβανοίμην, λυπῆσαι ἄλλην, καὶ ταῦτα Φιλημάτιον τὴν σορόν. Ἀλλ' ἄπειμι, καὶ γὰρ ἤδη τρίτον ἦσεν ἀλεκτροῦν.

4. **ΧΑΡΜ.** Μὴ σύ γε οὕτω ταχέως, ὦ Τρύφαινα· εἰ γὰρ ἀληθὴ ἐστίν ὃ φῆς περὶ Φιληματίου, τὴν πηνήκην καὶ ὅτι βάπτεται καὶ τὸ τῶν ἄλλων ἀλφῶν, οὐδέ προσβλέπειν ἂν ἔτι δυναίμην αὐτῇ.

CHARM. Perdit me, Tryphaena, amor, neque amplius durare ad vim illius possum.

TRYPH. Sed me non esse quam amas, illud quidem satis apparet : neque enim quam habes negligeres, et amplexari te volentem repelleres, et tandem quasi murum inter nos quendam veste interposita fecisses, metu, ne forte te attingam. Quæ tamen sit illa, dic mihi. Fortasse enim et adjuvero aliquantum tibi amorem illum : nam novi ut ministranda sint talia.

CHARM. Quin nosti illam, et accurate quidem, et illa te : nec enim obscura est meretrix.

2. **TRYPH.** Dic nomen, Charmides.

CHARM. Philematium est, mea Tryphaena.

TRYPH. Utram dicis? duæ sunt enim : illam ex Piræeo, quæ nuper demum devirginata est, quam Damyllus amat, ejus qui nunc prætor est filius : an illam alteram, cui Pagidis [*Laquei*] nomen est?

CHARM. Hanc ipsam : et captus sum miser atque irretitus ab illa.

TRYPH. Propter hanc ergo plorasti?

CHARM. Omnino.

TRYPH. Multumne tempus est ex quo amas, an nuper demum initiatus es?

CHARM. Non nuper initiatus, sed menses fere septem sunt a Dionysiis inde, quum primum illam vidi.

TRYPH. Verum vidistine totam accurate, an faciem solam et partes corporis apertas, denique ut conveniebat videre mulierem quinque et quadraginta annos jam natam?

CHARM. At illa dejerat duo et viginti se Elaphebolione proximo annos impleturam.

3. **TRYPH.** Tu vero utri credendum putas, illine dejeranti, an tuis oculis? Accurate enim adverte oculos considerandis illius temporibus, ubi solum suos ipsius capillos habet, reliqua omnis coma proluxa ascitilia. Circa tempora autem ubi medicamentum defecit quo tingitur, multum cana est. Quanquam quid hoc? urge aliquando ut nudam videas.

CHARM. Nunquam eo usque mihi indulsit.

TRYPH. Merito illa quidem : sciebat enim nauseaturum te illius vitiligines. Tota autem a cervice inde ad genua pardali similis est. At tu lacrimabaris quod cum hac tibi esse non licuit? Numquid forte etiam male te tractavit et contentum habuit?

CHARM. Ita sane, mea Tryphaena, licet tantum a me accipiat. Et nunc, quando drachmas mille poscenti non facile unde darem inveniebam, quem parcus pater alat; Moschione recepto me exclusit; pro quo dolorem ipsi ut regeram, te assumpsi!

TRYPH. Ita me Venus, non venissem, si quis mihi prædixisset ideo me arcessi, uti ægre alii fieret, idque Philematio illi capulari. Sed discedo : jam enim tertium hoc gallus cecinit.

4. **CHARM.** Ne tu ita celeriter, mea Tryphaena. Si vera sunt enim quæ narras de Philematio, de coma ascita, et quod tingitur, et illud de cetera vitilagine; nec aspicere illam possim amplius.

ΤΡΥΦ. Ἐροῦ τὴν μητέρα, εἴ ποτε λέλονται μετ' αὐτῆς· περὶ γὰρ τῶν ἐτῶν καὶ ὁ πάππος διηγῆσεται σοι, εἴ γε ζῇ ἔτι.

ΧΑΡΜ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ τοιαύτη ἐκείνη, ἀφηρήσθω μὲν ἤδη τὸ διατείχισμα, περιβάλλωμεν δὲ ἀλλήλους καὶ φιλῶμεν καὶ ἀληθῶς συνῶμεν· Φιλημάτιον δὲ πολλὰ χαιρέτω.

12.

IOESSA KAI PYTHIAS KAI LYSIAS.

1. **IOES.** Θρύπτῃ, ὦ Λυσία, πρὸς ἐμέ; καὶ καλῶς, ὅτι μήτε ἀργύριον πώποτε ἤτησά σε μήτ' ἀπέκλεισα ἐλθόντα, ἐνδὸν ἕτερος, εἰποῦσα, μήτε παραλογισάμενον τὸν πατέρα ἢ ὑφελόμενον τῆς μητρὸς ἡνάγκασα ἐμοί τι κομίσαι, ὅποια αἱ ἄλλαι ποιοῦσιν, ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἄμισθον, ἀξύμβολον εἰσεδεξάμην. Οἶσθα ὅσους ἐραστὰς παρεπεμφάμην, Ἡθοκλέα τὸν πρυτανεύοντα νῦν καὶ Πασίωνα τὸν ναύκληρον καὶ τὸν συνέφηβόν σου Μέλισσον, καίτοι ἐναγχος ἀποθανόντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς καὶ κύριον αὐτὸν ὄντα τῆς οὐσίας· ἐγὼ δὲ σὲ τὸν Φάωνα μόνον εἶχον οὔτε τινὰ προσβλέπουσα ἕτερον οὔτε προσιεμένη ὅτι μὴ σέ· ὥμην γὰρ ἡ ἀνότης ἀληθῆ εἶναι ἃ ὤμνυες, καὶ διὰ τοῦτό σοι προσέχουσα ὥσπερ ἡ Πηνελόπη ἐσωφρόνουν, ἐπιβουμένης τῆς μητρὸς καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐγκαλοῦσης. Σὺ δὲ ἐπείπερ ἔμαθες ὑποχέριον ἔχων με τετηκυῖαν ἐπὶ σοί, ἄρτι μὲν Λυκαίνῃ προσέπαιζες ἐμοῦ ὁρώσης, ὡς λυποῖς ἐμέ, ἄρτι δὲ σὺν ἐμοί κατακείμενος ἐπῆνεις Μαγίδιον τὴν ψάλτριαν· ἐγὼ δ' ἐπὶ τούτοις δακρῶ καὶ συνίημι ὑβρίζομένη. Πρῶτῃ δὲ ὅποτε συνεπίνετε Θράσων καὶ σὺ καὶ Δίφιλος, παρῆσαν καὶ ἡ αὐλητρίς Κυμβάλιον καὶ Πυραλλίς ἐχθρὰ οὔσα ἐμοί. Σὺ δὲ τοῦτ' εἰδὼς τὴν Κυμβάλιον μὲν οὐ μοι πάνυ ἐμέλησεν ὅτι πεντάκις ἐφίλησας· σεαυτὸν γὰρ ὑβρίζες τοιαύτην φιλῶν· Πυραλλίδα δὲ ὅσον ἐνένευες, καὶ πῶν ἂν ἐκείνη μὲν ὑπέδειξας τὸ ποτήριον, ἀποδιδούς δὲ τῷ παιδί πρὸς τὸ οὖς ἐκέλευες, εἴ μὴ Πυραλλίς αἰτήσῃ, μὴ ἂν ἄλλω ἐγγέαι· τέλος δὲ τοῦ μήλου ἀποδακὼν, ὅποτε τὸν Δίφιλον εἶδες ἀσχολούμενον — ἐλάλει γὰρ Θράσωνι — προκύψας πῶς εὐστόχως προσηκόντισας ἐς τὸν κόλπον αὐτῆς, οὐδὲ λαθεῖν γε πειρώμενος ἐμέ· ἢ δὲ φιλήσασα μεταξὺ τῶν μαστῶν ὑπὸ τῷ ἀποδέσμῳ παρεβύσατο.

2. Ταῦτα οὖν τίνος ἔνεκα ποιεῖς; τί σε ἢ μέγα ἢ μικρὸν ἠδίκησα, ἢ ἐλύπησα ἐγώ; τίνα ἕτερον εἶδον; οὐ πρὸς μόνον σέ ζῶ; οὐ μέγα, ὦ Λυσία, τοῦτο ποιεῖς γύναιον ἄθλιον λυπῶν μεμνηνὸς ἐπὶ σοί; Ἔστι τις θεὸς ἢ Ἀδράστεια καὶ τὰ τοιαῦτα ὀρθῶς· σὺ δὲ ποτε λυπήσῃ τάχα, ἂν ἀκούσης τι περὶ ἐμοῦ, κειμένην με ἥτοι βρόχῳ ἐμαυτὴν ἀποπνίξασαν ἢ ἐς τὸ φρέαρ ἐπὶ κεφαλὴν ἐμπεσοῦσαν, ἢ ἕνα γέ τινα τρόπον εὐρήσῃ θανάτου, ὡς μηκέτ' ἐνόηλοίην βλεπομένη. Προμπεύσεις τότε ὡς μέγα καὶ λαμ-

TRYPH. Matrem interroga, si quando cum illa laverit : de annis enim vel tuus tibi avus narrabit, si adhuc vivit.

CHARM. Quum igitur talis sit illa, auferatur jam murus, complectamur nos invicem, et amemus et bona fide una simus : longum vero valeat Philematium!

12.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

1. **IOES.** Deliciaris, Lysia, adversus me? et jure quidem, quæ neque argentum unquam te poposcerim, neque excluderim venientem dicens, Intus jam alius! neque te subegerim, quod faciunt aliæ, ut patre circumscripto, aut spoliata clanculum matre, mihi ferres aliquid; sed statim ab initio sine mercede te, sine symbola receperim. Nosti quot amatores rejecerim, Ethoclem, qui nunc in magistratu est, et Pasionem nauclerum, et æqualem tuum Melissum, licet mortuo ipsius nuper patre, suarum rerum potestatem ipse adeptus sit. At ego te mihi Phaonem solum habui, nec aspiciens alium quenquam, neque admittens præter te : putabam enim, demens ego, vera esse quæ jurabas, atque ideo tibi dedita, velut Penelope frugi eram, increpante matre et apud amicas me accusante. Tu vero ubi sensisti me tibi obnoxiam, tibi intabescere; modo Lycænæ alludebas, me vidente, ut ægre mihi faceres; modo apud me jacens laudabas psaltriam Magidium : ego vero ob ista ploro, et contumelia me affici intelligo. Nuper autem quum una biberetis, Thraso, tu et Diphilus, aderant Cymbalium quoque tibicina, et Pyrallis mihi inimica. Tu vero hæc quum scires, Cymbalium quidem quod quinquies osculatus es, non vehementer curavi : tibi enim ipsi fecisti hac osculanda contumeliam : Pyrallidi vero quoties innuebas! et quum biberes, illi occulte monstrabas poculum, tradens autem servulo, ad aurem illi imperabas, nisi Pyrallis postularet, alii ne infunderet. Tandem vero pomum a te demorsum, observato Diphilum aliud agere, qui cum Thrasone loqueretur, antrorsum inclinatus accurateque collineans in ipsius sinum conjiciebas, ita ut ne studeres quidem meum conspectum fallere; quod illa osculata intra papillas sub strophio abscondidit.

2. Hæc igitur qua causa facis? qua vel parva ego te vel magna injuria affeci? quem tibi objeci dolorem? quem aspexi alium? nonne soli tibi vivo? nonne magnum est quod facis, Lysia, miseram mulierculam dolore quum afficis, insano tui amore flagrantem? Est aliqua ultrix dea, Adrastea, quæ talia videt. Tu vero forsitan dolebis aliquando, quum audies de me aliquid, jacere me vel laqueo gula elisa, aut præcipitem desiliisse in puteum; aut unam certe mortis viam invenero, ne conspectu tibi meo amplius molesta sim. Triumphabis nempe tum tanquam magno claroque

πρὸν ἔργον ἐργασάμενος. Τί με ὑποβλέπεις καὶ πρὶν τοὺς ὀδόντας; εἰ γὰρ τι ἐγκαλεῖς, εἰπέ, Πυθιάς ἡμῖν αὕτη δικασάτω. Τί τοῦτο; οὐδὲ ἀποκρινάμενος ἀπέρχῃ καταλιπὼν με; Ὅρθς, ὦ Πυθιάς, οἷα πάσχω ὑπὸ Λυσίου;

ΠΥΘ. ὦ τῆς ἀγριότητος, τὸ μὴδὲ ἐπικλασθῆναι δακρυούσης· λίθος, οὐκ ἄνθρωπός ἐστι. Πλὴν ἀλλ' εἴ γε χρὴ τάλῃθες εἰπεῖν, σὺ, ὦ Ἰόεσσα, διέφθειας αὐτὸν ὑπεραγαπῶσα καὶ τοῦτο ἐμφαίνουσα. Ἐχρῆν δὲ μὴ πάνυ αὐτὸν ζηλοῦν· ὑπερόπται γὰρ αἰσθανόμενοι γίγνονται. Παῦ', ὦ τάλαινα, δακρύουσα, καὶ ἦν μοι πείθῃ, ἅπαξ ἢ δις ἀπόκλεισον ἐλθόντα· ὅφει γὰρ ἀνακόμενον αὐτὸν πάνυ καὶ ἀντιμεμνηνότεν ἀληθῶς.

ΙΟΕΣ. Ἀλλὰ μὴδ' εἰπῆς, ἅπαγε. Ἀποκλείσω Λυσίαν; εἴθε μὴ αὐτὸς ἀποσταίῃ φθάσας.

ΠΥΘ. Ἀλλ' ἐπανέρχεται αὐθις.

ΙΟΕΣ. Ἀπολώλεκας ἡμᾶς, ὦ Πυθιάς· ἡχρόαται σοι ἴσως « ἀπόκλεισον » λεγούσης.

3. ΛΥΣ. Οὐχὶ ταύτης ἔνεκεν, ὦ Πυθιάς, ἐπανελήλυθα, ἣν οὐδ' ἂν προσβλέψαιμι ἔτι τοιαύτην οὔσαν, ἀλλὰ διὰ σέ, ὥς μὴ καταγιγνώσκῃς ἐμοῦ καὶ λέγῃς, ἄτεγκτος ὁ Λυσίας ἐστίν.

ΠΥΘ. Ἀμέλει καὶ ἔλεγον, ὦ Λυσία.

ΛΥΣ. Φέρειν οὖν ἐθέλεις, ὦ Πυθιάς, Ἰόεσσαν ταύτην τὴν νῦν δακρύουσαν αὐτὸν ἐπιστάντα αὐτῇ ποτε μετὰ νεανίου καθευδούσῃ ἐμοῦ ἀποστάσῃ;

ΠΥΘ. Λυσία, τὸ μὲν ὅλον ἑταίρα ἐστί. Πότε δ' οὖν κατέλαβες αὐτοὺς συγκαθεύδοντας;

ΛΥΣ. Ἐκτὴν σχεδὸν ταύτην ἡμέραν, νῆ Δί', ἕκτην γε, δευτέρᾳ ἱσταμένου· τὸ τήμερον δὲ ἐβδόμη ἐστίν. Ὁ πατήρ εἰδὼς ὡς πάλαι ἐρώων ταυτησί τῆς χρηστῆς, ἐνέκλεισέ με παραγγείλας τῷ θυρωρῷ μὴ ἀνοίγειν ἐγὼ δὲ, οὐ γὰρ ἔφερον μὴ οὐχὶ συνεῖναι αὐτῇ, τὸν Δρόμωνα ἐκέλευσα παρακύψαντα παρὰ τὸν θριγκὸν τῆς αὐλῆς, ἣ ταπεινότατον ἦν, ἀναδέξασθαι με ἐπὶ τῶν νώτων· ῥᾶον γὰρ οὕτως ἀναβήσεσθαι ἐμελλον. Τί ἂν μακρὰ λέγοιμι; ὑπερέβην, ἦκον, τὴν αὐλειον εὔρον ἀποκεκλεισμένην ἐπιμελῶς· μέσαι γὰρ νύκτες ἦσαν. Οὐκ ἔκοψα δ' οὖν, ἀλλ' ἐπάρας ἡρέμα τὴν θύραν, ἥδη δὲ καὶ ἄλλοι' ἐπεποιήκειν αὐτὸ, παραγαγὼν τὸν στροφέα παρειαῖον ἀφοψητί. Ἐκάθευδον δὲ πάντες, εἴτα ἐπαφώμενος τοῦ τοίχου ἐφίσταμαι τῇ κλίνῃ.

4. ΙΟΕΣ. Τί ἐρεῖς, ὦ Δάματερ; ἀγωνιῶ γάρ.

ΛΥΣ. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἐώρων τὸ ἄσθμα ἐν, τὸ μὲν πρῶτον ὄμην τὴν Λυδὴν αὐτῇ συγκαθεύδειν· τὸ δ' οὐκ ἦν, ὦ Πυθιάς, ἀλλ' ἐφαψάμενος εὔρον ἀγένηιόν τινα πάνυ ἀπαλὸν, ἐν χρῶ κεκαρμένον, μύρων καὶ αὐτὸν ἀποπνέοντα. Τοῦτο ἰδὼν εἰ μὲν καὶ ξίφος ἔχων ἦλθον, οὐκ ἂν ὤκνησα, εὖ ἴστε. Τί γελᾶτε, ὦ Πυθιάς; γέλωτος ἄξια δοκῶ διηγεῖσθαι;

ΙΟΕΣ. Τοῦτό σε, ὦ Λυσία, λελύπηκεν; ἢ Πυθιάς αὕτη μοι συνεκάθευδε.

ΠΥΘ. Μὴ λέγε, ὦ Ἰόεσσα, πρὸς αὐτόν.

ΙΟΕΣ. Τί μὴ λέγω; Πυθιάς ἦν, φίλτατε, μετακλή-

patrato facinore. Quid furtim ad me respicis et dentibus infrendes? si quid enim me accusas, dicito: Pythias hæc nobis litem judicabit. Quid hoc? ne respondens quidem me relicta discedis? Vides, Pythias, quomodo tractet me Lysias?

PYTH. Hem feritatem! ne lacrimis quidem illum fractum esse! Lapis, non homo est. Verum, si quod res est dicendum est, tute ipsum, Ioessa, corrupisti, quæ nimium in modum amaris illum, idque ipsum ostenderis. Oportebat vero non nimis illum studiose colere: superbi enim eo animadverso fiunt. Desine plorare, misella, et si me audis, semel aut bis venientem exclude; videbis enim illum rursus vehementer accendi et mutatis vicibus in te furere.

IOES. Tu vero ne quid tale dicas: apage. Egon' Lysiam excludam? utinam ne ille prior discessionem faciat.

PYTH. Sed redit iterum.

IOES. Perdidisti nos, Pythias: audivit forte, « Exclude » quum diceres.

3. LYS. Non propter istam redii, Pythias, quam ne aspicere quidem amplius, talem mulierem, digner: sed propter te, ne me condemnes, aut dicas, Inexorabilis homo est Lysias.

PYTH. Quin hoc ipsum modo dicebam, Lysia.

LYS. Ferre igitur me jubes, Pythias, istam plorantem modo Ioessam, qui juxta astiterim aliquando ipsi dormienti cum adolescentulo, me deserenti?

PYTH. Lysia, ut in summa dicam, meretrix est. Quando vero illos una cubantes deprehendisti?

LYS. Sextus fere hic dies est: recte, sextus ipse, secundo mensis die: hodie autem est septimus. Pater quum sciret me olim amore bonæ istius captum, me incluserat, et ne aperiret, janitori interdixerat. Ego vero, qui ferre non possem, nisi cum illa essem, Dromonem jussi ad conceptum aulæ, qua parte humillimum est, acclinatum astare, meque recipere tergo, qua ratione facile transcendere mihi licebat. Quid multa dicam? Transcendi, veni; januam atrii cum cura clausam reperi: media enim nox erat. Non pulsavi igitur, sed sublata silentio janua, quod alias jam feceram, ultra cardinem, intravi sine strepitu. Dormiebant omnes: tum palpando murum ad lectum asto.

4. IOES. Quid dices, sancta Ceres? vehementer enim laboro!

LYS. Quum autem non duci simplicem spiritum sensissem, primo putabam equidem, dormire cum ista Lyden. At hoc non erat, Pythias: sed palpando deprehendi imberbem quendam, molliculum, ad cutem detonsum, unguenta redolentem et ipsum. Hoc videns, si quidem cum gladio venissem, non cunctatus essem, bene scitote. Quid ridetis, Pythias? ridiculane videor narrare?

IOES. Hoc igitur te, Lysia, male habuit? hæc ipsa mecum dormiebat Pythias.

PYTH. Noli hoc illi, Ioessa, dicere.

IOES. Quidni dicam? Pythias erat, carissime, advocata

οείσα ὑπ' ἐμοῦ, ὥς ἅμα καθεύδοιμεν· ἐλυπούμην γὰρ σὲ μὴ ἔχουσα.

5. ΛΥΣ. Πυθιάς δ' ἐν χρῶ κεκαρμένος; εἴτα δι' ἑκτῆς ἡμέρας ἀνεκόμῃσε τοσαύτην κόμην;

ΙΟΕΣ. Ἀπὸ τῆς νόσου ἐξυρῆσατο, ὦ Λυσία· ὑπέρ-
ρεον γὰρ αὐτῇ αἱ τρίχες. Νῦν δὲ καὶ τὴν πηνήκην ἐπέθετο. Δεῖξον, ὦ Πυθιάς, δεῖξον οὕτως ὄν, πείσον αὐτόν. Ἴδου τὸ μεράκιον ὃ μοιχὸς ὄν ἐζηλοτύπεις.

ΛΥΣ. Οὐκ ἔχρην οὖν, ὦ Ἰόεσσα, καὶ ταῦτα ἐρῶντα ἐφαψάμενον αὐτόν;

ΙΟΕΣ. Οὐκοῦν σὺ μὲν ἤδη πέπεισαι· βούλει δὲ ἀντιλυπήσω σε καὶ αὐτῇ; ὀργίζομαι γὰρ δικαίως ἐν τῷ μέρει.

ΛΥΣ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ πίνωμεν ἤδη, καὶ Πυθιάς μεθ' ἡμῶν· ἄξιον γὰρ αὐτὴν παρεῖναι ταῖς σπονδαῖς.

ΙΟΕΣ. Παρέσται. Οἷα πέπονθα διὰ σέ, ὦ γεν-
ναιότατε νεανίσκων Πυθιάς.

ΠΥΘ. Ἀλλὰ καὶ διήλλαξα ὑμᾶς ὁ αὐτὸς, ὥστε μὴ μοι χαλέπαινε. Πλὴν τὸ δεῖνα, ὄρα, ὦ Λυσία, μὴ τινι εἴπῃς τὸ περὶ τῆς κόμης.

13.

ΛΕΟΝΤΙΧΟΣ, ΧΗΝΙΔΑΣ ΚΑΙ ΥΜΝΙΣ.

1. ΛΕΟΝΤ. Ἐν δὲ τῇ πρὸς τοὺς Γαλάτας μάχῃ εἶπε, ὦ Χηνίδα, ὅπως μὲν προεξήλασα τῶν ἄλλων ἱπ-
πέων ἐπὶ τοῦ ἵππου τοῦ λευκοῦ, ὅπως δὲ οἱ Γαλάται καίτοι ἄλκιμοι ὄντες ἔτρεσαν εὐθὺς ὡς εἶδόν με καὶ οὐ-
δεὶς ἔτι ὑπέστη. Τότε τοίνυν ἐγὼ τὴν μὲν λόγχην ἀκοντίσας διέπειρα τὸν ἵππαρχον αὐτῶν καὶ τὸν ἵππον, ἐπὶ δὲ τὸ συνεστηκὸς ἔτι αὐτῶν — ἦσαν γὰρ τινες οἱ ἔμμενον διαλύσαντες μὲν τὴν φάλαγγα, ἐς πλαίσιον δὲ συναγαγόντες αὐτούς — ἐπὶ τούτους ἐγὼ σπασάμενος τὴν σπάθην ἀπαντῶ τῷ θυμῷ ἐπελάσας ἀνατρέπω μὲν ὅσον ἑπτὰ τοὺς προεστῶτας αὐτῶν τῇ ἐμβολῇ τοῦ ἵπ-
που· τῷ ξίφει δὲ κατενεγκὼν διέτεμον τῶν λοχαγῶν ἑνὸς ἐς δύο τὴν κεφαλὴν αὐτῷ κράνει. Ὑμεῖς δὲ, ὦ Χηνίδα, μετ' ὀλίγον ἐπέστητε ἤδη φευγόντων.

2. ΧΗΝ. Ὅτε γὰρ, ὦ Λεόντιχε, περὶ Παφλαγο-
νίαν ἐμονομάχησας τῷ σατράπῃ, οὐ μέγαλα ἐπεδείξω καὶ τότε;

ΛΕΟΝΤ. Καλῶς ὑπέμνησας οὐκ ἀγεννοῦς οὐδ' ἐκείνης τῆς πράξεως· ὁ γὰρ σατράπης μέγιστος ὢν, ὁπλομάχων ἀριστος δοκῶν εἶναι, καταφρονήσας τοῦ Ἑλληνικοῦ, προπηδήσας ἐς τὸ μέσον προὔκαλεῖτο εἴ τις ἐθέλοι αὐτῷ μονομαχεῖν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι κατεπε-
πλήγησαν οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ταξίρχοι καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐ-
τὸς καίτοι οὐκ ἀγεννὴς ἄνθρωπος ὢν· Ἀρίσταιχμος γὰρ ἡμῶν ἡγεῖτο Αἰτωλὸς ἀκοντιστὴς ἀριστος, ἐγὼ δὲ ἐχι-
λιάρχουν ἔτι. Τολμήσας δ' ὁμῶς καὶ τοὺς ἐταίρους ἐπιλαμβανόμενος ἀποσεισάμενος, ἐδεδοίκεσαν γὰρ ὑπὲρ ἡμοῦ ὁρῶντες ἀποστίλβοντα μὲν τὸν βάρβαρον ἐπιχρύ-

a me, ut una dormiremus : tristis enim eram, quæ te non haberem.

5. LYS. Pythias ille ad cutem detonsus? tum deinde intra sex dies tanta illi coma renata est?

IOES. Ob morbum radi se curaverat, mi Lysia : defluebant enim illi comæ. Jam vero etiam capillamentum imposuit. Ostende, Pythias, ostende rem ita se habere : fidem fac viro. En tibi adolescentulum, mæchum illum, propter quem eras zelotypus!

LYS. Nonne vero oportebat, Ioessa, idque amantem, qui suis ipse manibus illum palpasset?

IOES. Ergo tibi quidem jam satisfactum est. Visne autem, ut vicissim et ego tibi dolorem objiciam? juste enim mutuo tibi irascor.

LYS. Minime vero; sed bibamus jam, et nobiscum Pythias; æquum est enim illam nostro foederi interesse.

IOES. Aderit. Quid ego propter te perpessa sum, generosissime juvenum Pythias!

PYTH. Verum etiam idem ego vos conciliaui : itaque noli mihi irata esse. Verum illud, vide, Lysia, ne cui dicas illud de coma!

13.

LEONTICHUS, CHENIDAS ET HYMNIS.

1. LEONT. In pugna vero contra Gallogræcos dic, Che-
nida, quomodo ante reliquos equites eruperim in equo albo, et quomodo Gallogræci, fortes licet, statim ad meum con-
spectum pertimuerint, et nemo amplius restiterit. Tum igitur ego emissa hasta ducem equitatus illorum ipso cum equo trajeci : in reliquos autem qui constiterant adhuc (erant enim quidam qui manerent, soluta quidem phalange, sed contracti in quadratum oblongum), in hos ego stricto ense animose invadens, ipsa equi impressione ad septem duces ipsorum everti; tum gladio impacto unius decurionis caput ipsa galea caput in duas partes dissecui : vos autem, Che-
nida, paullo post aderatis, illis jam fugientibus.

2. CHEN. Quum autem, Leontiche, apud Paphlagoniam solitaria pugna depugnares cum satrapa, nonne magnifica tum quoque opera edidisti?

LEONT. Bene admones illius me actionis et ipsius non ignavæ. Satrapa enim, vir maximus, qui in gravi armatura videretur esse præstantissimus, Græci nominis contemtor, in medium progressus provocabat si quis pugnare secum vellet solus. Reliqui ergo perculsi erant, decuriones, et ductores ordinum, et ipse adeo imperator, quanquam vir minime ignavus : Aristæchmus enim ducebat nos Ætolus, jaculator optimus; ego tum tribunatu adhuc fungebar : au-
dacia tamen sumta, dimotis qui me retinere vellent sodali-
bus : timebant mihi nimirum, videntes fulgentem auratis in

σοις τοῖς ὅπλοις μέγαν τε καὶ φοβερόν ὄντα τὸν λόφον καὶ κραδαίνοντα τὴν λόγχην...

ΧΗΝ. Κάγω ἔδεια τότε, ὦ Λεόντιγε, καὶ οἶσθα ὥς εἰχόμεν σου δεόμενος μὴ προκινδυνεύειν ἀβίωτα γὰρ ἦν μοι σοῦ ἀποθανόντος.

3. ΛΕΟΝΤ. Ἄλλ' ἐγὼ τολμήσας παρῆλθον ἐς τὸ μέσον οὐ χεῖρον τοῦ Παφλαγόνος ὠπλισμένος, ἀλλὰ πάγχρυσος καὶ αὐτὸς, ὥστε βοῇ εὐθύς ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ τῶν βαρβάρων· ἐγνώρισαν γὰρ με καὶ κεῖνοι ἰδόντες ἀπὸ τῆς πέλτης μάλιστα καὶ τῶν φαλάρων καὶ τοῦ λόφου. Εἶπε, ὦ Χηνίδα, τίني με τότε πάντες εἵκαζον;

ΧΗΝ. Τίني δὲ ἄλλω ἢ Ἀχιλλεῖ νῆ Δία τῷ Θέτιδος καὶ Πηλέως; οὕτως ἔπρεπέ μὲν σοι ἡ κόρυς, ἡ φοινικὶς δὲ ἐπήνθει καὶ ἡ πέλτη ἐμάρμαιρεν.

ΛΕΟΝΤ. Ἐπεὶ δὲ συνέστημεν, ὁ βάρβαρος πρότερος τιτρώσκει με ὀλίγον ὅσον ἐπιψάσας τῷ δόρατι μικρὸν ὑπὲρ τὸ γόνυ, ἐγὼ δὲ διελάσας τὴν ἀσπίδα τῇ σαρίσῃ παῖω διαμπὰξ ἐς τὸ στέρνον, εἴτ' ἐπιδραμὼν ἀπεδειροτόμησα τῇ σπάθῃ ῥαδίως καὶ τὰ ὅπλα ἔχων ἐπανῆλθον ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς σαρίσσης πεπηγυῖαν κομίζων λελουμένος τῷ φόνῳ.

4. ΥΜΝ. Ἀπαγε, ὦ Λεόντιγε, μισὰ ταῦτα καὶ φοβερά περὶ σαυτοῦ διηγῇ, καὶ οὐκ ἂν ἔτι σε οὐδὲ προσβλέψει τις οὕτω χαίροντα τῷ λύθρῳ, οὐχ ὅπως συμπίοι ἢ συγκοιμηθεῖη. Ἐγωγε οὖν ἄπειμι.

ΛΕΟΝΤ. Διπλάσιον ἀπόλαβε τὸ μίσθωμα.

ΥΜΝ. Οὐκ ἂν ὑπομείναιμι ἀνδροφόνῳ συγκαθεύδειν.

ΛΕΟΝΤ. Μὴ δέδιθι, ὦ Ὑμνί· ἐν Παφλαγόσιν ἐκεῖνα πέπρακται, νῦν δὲ εἰρήνην ἄγω.

ΥΜΝ. Ἄλλ' ἐναγῆς ἄνθρωπος εἶ, καὶ τὸ αἶμα κατέσταξέ σου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ βαρβάρου, ἦν ἔφερες ἐπὶ τῇ σαρίσῃ. Εἴτ' ἐγὼ τοιοῦτον ἄνδρα περιβαλὼ καὶ φιλήσω; Μὴ, ὦ Χάριτες, γένοιτο· οὐδὲν γὰρ οὗτος ἀμείνων τοῦ δημίου.

ΛΕΟΝΤ. Καὶ μὴν εἰ με εἶδες ἐν τοῖς ὅπλοις, εὖ οἶδα, ἡράσθης ἂν.

ΥΜΝ. Ἀκούουσα μόνον, ὦ Λεόντιγε, ναυτιῶ καὶ φρίττω καὶ τὰς σκιάς μοι δοκῶ ὄρᾶν καὶ τὰ εἰδῶλα τῶν πεφονευμένων καὶ μάλιστα τοῦ ἀθλίου λοχαγοῦ ἐς δύο τὴν κεφαλὴν διηρημένου· τί οἶει, τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ τὸ αἶμα εἰ θεασαίμην καὶ κειμένους τοὺς νεκρούς; ἐκθανεῖν γὰρ μοι δοκῶ, ἢ οὐδ' ἀλεκτρυόνα πώποτε φονευόμενον εἶδον.

ΛΕΟΝΤ. Οὕτως ἀγεννῆς, ὦ Ὑμνί, καὶ μικρόψυχος εἶ; ἐγὼ δὲ ὥμην ἡσθήσεσθαι σε ἀκούουσαν.

ΥΜΝ. Ἀλλὰ τέρπε τοῖς διηγήμασι τούτοις εἰ τινας Λημνιάδας ἢ Δαναΐδας εὕροις· ἐγὼ δ' ἀποτρέχω παρὰ τὴν μητέρα, ἕως ἔτι ἡμέρα ἐστίν. Ἔπου καὶ σὺ, ὦ Γραμμί· σὺ δὲ ἔρρωσο, χιλιάρχων ἀριστε καὶ φονεὺ ὁπόσων ἂν ἐθέλῃς.

5. ΛΕΟΝΤ. Μεῖνον, ὦ Ὑμνί, μεῖνον — ἀπελγλυθε.

armis barbarum, magnum et crista vibrataque hasta terribilem ...

CHEN. Ego quoque tum, Leontiche, timebam, et nosterquam retinuerim te, rogans ne periculum pro aliis subires: neque enim, te mortuo, vivendum mihi putabam.

3. LEONT. Sed ego audaciter in medium progredior, non deterius Paphlagone armatus, sed lotus ipse etiam aureus. Itaque clamor statim elatus a nostris pariter atque a barbaris: nam hi quoque ad primum me conspectum noverant a pelta maxime et phaleris et a crista. Dic, Chenida, cui me omnes tum assimilabant?

CHEN. Cui vero alii quam Achilli, per Jovem, Thetidis illi atque Pelei filio? adeo decebat te galea, adeo floridum colorem spargebat paludamentum, adeo pelta splendebat.

LEONT. Quum vero congressi essemus, primo vulnerat me barbarus, aliquantulum hasta perstringens paulum supra genu: ego vero clypeo illius sarissa mea perfosso, mediam pectoris compagem trajeci, tum accurrens facile caput gladio amputavi: sic cum armis viri redeo, caput simul sarissa fixum gerens, caede illius madidus.

4. HYMN. Apage, Leontiche, feda istae et terribilia de te narras, nec te ulla amplius vel aspicere sustineat, adeo gaudentem cruore, nedum ut bibat una aut cubet. Equidem hinc discedo.

LEONT. Duplam tibi mercedem habe.

HYMN. Non sustinuerim ego jacere cum homicida.

LEONT. Noli, mea Hymnis, metuere: inter Paphlagonas ista acta sunt; jam vero pacem ago.

HYMN. At impiatus tamen homo es, stillavitque in te sanguis de capite barbari, quod ferebas in sarissa. Deinde talem ego hominem complectar et osculer? Absit hoc, o Gratiae! nihil enim hic homo carnifice melior.

LEONT. Atqui in armis si me vidisses, bene novi, amares me.

HYMN. Quum audierim modo, Leontiche, nauseo, et horreo, et umbras mihi videre videor ac spectra interfectorum, et miseri praesertim decurionis, cui in duas partes caput a te dissectum est: quid putas, ipsum opus et sanguinem si vidissem, et jacentes mortuos? moritura enim mihi videor, quae neque gallum gallinaceum necari viderim.

LEONT. Adeo ignava, Hymnis, et pusilli es animi? ego vero te delectatum iri sperabam auditu.

HYMN. At tu oblecta illis tuis narrationibus, si quas Lemniadas inveneris aut Danaidas: ego autem ad matrem decurro, dum adhuc dies est. Sequere tu quoque, Grammis. Tu vero vale, tribunorum fortissime, et interfecto quotcumque hominum volueris.

5. LEONT. Mane, Hymnis, mane! Discessit.

ΧΗΝ. Σὺ γάρ, ὦ Λεόντιχε, ἀφελῇ παιδίσκην κατεφόβησας ἐπισείων λόφους καὶ ἀπιθάνους ἀριστείας διεξιῶν· ἐγὼ δὲ ἐώρων εὐθὺς ὅπως χλωρὰ ἐγένετο ἔτι σου τὰ κατὰ τὸν λοχαγὸν ἐκεῖνα διηγούμενου καὶ συνέστειλε τὸ πρόσωπον καὶ ὑπέφριξεν, ἐπεὶ καὶ διακόψαι τὴν κεφαλὴν ἔφης.

ΛΕΟΝΤ. Ὁμὴν ἐρασμιώτερος αὐτῇ φανεῖσθαι. Ἀλλὰ καὶ σύ με προσαπολώλεκας, ὦ Χηνίδα, τὸ μονομάχιον ὑποβαλὼν.

ΧΗΝ. Οὐκ ἔδει γὰρ συνεπιψεύδεσθαι σοι δρῶντα τὴν αἰτίαν τῆς ἀλαζονείας; σὺ δὲ πολὺ φοβερώτερον αὐτὸ ἐποίησας. Ἔστω γάρ, ἀπέτεμες τοῦ κακοδαίμονος Παφλαγόνος τὴν κεφαλὴν, τί καὶ κατέπηξας αὐτὴν ἐπὶ τῆς σαρίσης, ὥστε σου καταρρεῖν τὸ αἷμα;

6. ΛΕΟΝΤ. Τοῦτο μισρὸν ὡς ἀληθῶς, ὦ Χηνίδα, ἐπεὶ τά γε ἄλλα οὐ κακῶς συνεπέπλαστο. Ἀπιθι δ' οὖν καὶ πείσον αὐτὴν συγκαθευδήσουσαν.

ΧΗΝ. Αἰέτω οὖν ὡς ἐψεύσω ἅπαντα γενναῖος αὐτῇ δοῖται βουλόμενος;

ΛΕΟΝΤ. Αἰσχρὸν, ὦ Χηνίδα.

ΧΗΝ. Καὶ μὴν οὐκ ἂν ἄλλως ἀφίκοιτο. Ἐλοῦ τοίνυν θάτερον, ἢ μισεῖσθαι ἀριστεὺς εἶναι δοκῶν ἢ καθεύδειν μετὰ Ὑμνίδος ἐψεύσθαι ὁμολογῶν.

ΛΕΟΝΤ. Χαλεπὰ μὲν ἅμφω· αἰροῦμαι δ' ὅμως τὴν Ὑμνίδα. Ἀπιθι οὖν καὶ λέγε, ὦ Χηνίδα, ἐψεύσθαι μὲν, μὴ πάντα δέ.

14.

ΔΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΜΥΡΤΑΛΗ.

1. ΔΩΡ. Νῦν με ἀποκλείεις, ὦ Μυρτάλη, νῦν, ὅτε πένης ἐγενόμην διὰ σέ, ὅτε δέ σοι τὰ τοσαῦτα ἐκόμιζον, ἐρώμενος, ἀνὴρ, δεσπότης, πάντ' ἦν ἐγώ. Ἐπεὶ δ' ἐγὼ μὲν αὖτος ἤδη ἀκριβῶς, σὺ δὲ τὸν Βιθυνὸν ἔμπορον εὕρηκας ἐραστήν, ἀποκλείομαι μὲν ἐγὼ καὶ πρὸ τῶν θυρῶν ἑστηκα δακρύων, ὃ δὲ τῶν νυκτῶν φιλεῖται καὶ μόνος ἔνδον ἐστὶ καὶ παννυχίζεται, καὶ κυεῖν φῆς ἀπ' αὐτοῦ.

ΜΥΡΤ. Ταῦτά με ἀποπνίγει, Δωρίων, καὶ μάλιστα ὁπότεν λέγῃς ὡς πολλὰ ἔδωκας καὶ πένης γεγένησαι δι' ἐμέ. Λόγισαι γοῦν ἅπαντα ἐξ ἀρχῆς ὁπόσα μοι ἐκόμισας.

2. ΔΩΡ. Εὖ γε, ὦ Μυρτάλη, λογισώμεθα. Ὑποδήματα ἐκ Σικυῶνος τὸ πρῶτον δύο δραχμῶν· τίθει δύο δραχμάς.

ΜΥΡΤ. Ἄλλ' ἐκοιμήθης νύκτας δύο.

ΔΩΡ. Καὶ ὁπότε ἦκον ἐκ Συρίας, ἀλάβαστρον μύρου ἐκ Φοινίκης, δύο καὶ τοῦτο δραχμῶν νῆ τὸν Ποσειδῶ.

ΜΥΡΤ. Ἐγὼ δέ σοι ἐκπλέοντι τὸ μικρὸν ἐκεῖνο χιτῶνιον τὸ μέχρι τῶν μηρῶν, ὡς ἔχοις ἐρέττων, Ἐπιούρου τοῦ πρῶτος ἐκλαθομένου αὐτὸ παρ' ἡμῖν, ὁπότε ἐκάθευδε παρ' ἐμοί.

CHEN. Tu enim, Leontiche, puellam simplicem perterruisti quatienda crista et incredibilibus facinoribus enarrandis. Ego vero statim videbam quomodo expallescere, te adhuc illa de decurione narrante, et vultum mutaret, et perhorresceret, quum diffidisse te caput diceret.

LEONT. Putabam me amabiliorem illi visum iri. At tu insuper me, Chenida, perdidisti, subjienda mihi illa pugna solitaria.

CHEN. Nonne igitur oportebat tua adjuvare mendacia, quum tuæ illius gloriationis causam viderem? tu vero multo etiam terribilius illud fecisti. Esto enim, abscideris caput misero Paphlagoni; quid etiam opus fuit hasta illud figere, ut sanguis in te deflueret?

6. LEONT. Hoc revera fœdum, Chenida, dum reliqua non male essent conficta. Abi ergo, et illi persuade, mecum ut cubet.

CHEN. Dicam ergo te mentitum esse omnia, quum fortis ipsi velles videri?

LEONT. Turpe hoc, Chenida.

CHEN. Verum aliter non venerit. Elige ergo alterutrum, ut aut odio illi sis cum viri fortis opinione, aut cum Hymnide cubes, mentitum te fassus.

LEONT. Ambo quidem difficilia: præcepto tamen Hymnidem. Abi ergo, et me mentitum esse, Chenida, dicito, non tamen omnia.

14.

DORIO ET MYRTALE.

1. DOR. Nunc me excludis, Myrtale, nunc, postquam pauper per te factus sum: quum vero tot tibi res afferrem, amasius, vir, dominus, omnia ego fui. Postquam vero ego jam plane sum exhaustus, tu vero amatorem Bithynum illum mercatorem invenisti; ego excludor, et ad fores sto lacrimans: at ille noctibus amatur, et solus intus est, et per vigilia agit, et ex illo ferre te dicis uterum.

MYRT. Ista me, Dorio, enecant, et maxime quum multa te dedisse dicis et pauperem propter me factum esse. Computa enim ab initio inde omnia, quæcumque mihi attulisti.

2. DOR. Recte, Myrtale, computemus. Calceos e Sicyone primum duarum drachmarum. Pone drachmas duas.

MYRT. Sed cubuisti apud me noctes duas.

DOR. Et quum venirem ex Syria, unguenti alabastrum e Phœnice duarum et hunc, ita me Neptunus, drachmarum.

MYRT. At ego tibi naviganti parvum illud amiculum ad femora modo pertinens, ut dum remigas haberes, quod oblitus fuerat apud me Epiurus proreta, quum mecum cubisset.

ΔΩΡ. Ἀπέλαβεν αὐτὸ γνωρίσας ὁ Ἐπίουρος πρῶην ἐν Σάμῳ μετὰ πολλῆς γε, ὧ θεοί, τῆς μάχης. Κρόμ-
μυα δὲ ἐκ Κύπρου καὶ σαπέρδας πέντε καὶ πέρκας
τέτταρας, ὅποτε κατεπλεύσαμεν ἐκ Βοσπόρου, ἐκό-
μισά σοι. Τί οὖν; καὶ ἄρτους ὀκτὼ ναυτικούς ἐν γυρ-
γαθῷ ξηροὺς καὶ ἰσχάδων βῆκον ἐκ Καρίας καὶ ὕστερον
ἐκ Πιστάρων σανδάλια ἐπίχρυσα, ὧ ἀχάριστε· καὶ τυ-
ρόν ποτε μέμνημαι τὸν μέγαν ἐκ Γυθίου.

ΜΥΡΤ. Πέντε ἴσως δραχμῶν, ὧ Δωρίων, πάντα
ταῦτα.

3. ΔΩΡ. Ὡ Μυρτάλη, ὅσα ναύτης ἄνθρωπος ἐδυ-
νάμην μισθοῦ ἐπιπλέων. Νῦν γὰρ ἤδη τοίχου ἄρχω
τοῦ δεξιῦ καὶ σὺ ἡμῶν ὑπερορᾷς, πρῶην δὲ ὅποτε τὰ
Ἀφροδίσια ἦν, οὐχὶ δραχμὴν ἔθηκα πρὸς τοῖν ποδοῖν τῆς
Ἀφροδίτης σοῦ ἔνεκεν ἀργυρᾶν; καὶ πάλιν τῇ μητρὶ εἰς
ὑποδήματα δύο δραχμάς καὶ Λυδῇ ταύτῃ πολλάκις εἰς
τὴν χεῖρα νῦν μὲν δύο, νῦν δὲ τέτταρας ὀβολούς. Ταῦτα
πάντα συντεθέντα οὐσία ναύτου ἀνδρὸς ἦν.

ΜΥΡΤ. Τὰ κρόμμυα καὶ οἱ σαπέρδαι, ὧ Δωρίων;

ΔΩΡ. Ναί· οὐ γὰρ εἶχον πλείω κομίζειν· οὐ γὰρ
ἂν ἤρεττον, εἴ γε πλουτῶν ἐτύγχανον. Τῇ μητρὶ δὲ
οὐδὲ κεφαλίδα μίαν σκορόδου ἐκόμισα πώποτε. Ἰδέως
δ' ἂν ἔμαθον ἅτινά σοι παρὰ τοῦ Βιθυνοῦ τὰ δῶρα.

ΜΥΡΤ. Τοῦτ' ἄν πρῶτον ὁρᾷς τὸ χιτῶνιον; ἐκεῖνος
ἐπρίατο, καὶ τὸν ὄρμον τὸν παχύτερον.

ΔΩΡ. Ἐκεῖνος; ἦδεν γὰρ σε πάλαι ἔχουσιν.

ΜΥΡΤ. Ἄλλ' ὃν ἦδεις, πολὺ λεπτότερος ἦν καὶ σμα-
ράγδους οὐκ εἶχε. Καὶ ἐλλόβια ταυτὶ καὶ δάπιδα, καὶ
πρῶην δύο μνᾶς, καὶ τὸ ἐνοίκιον κατέβαλεν ὑπὲρ ἡμῶν,
οὐ σάνδαλα Παταρικά καὶ τυρόν Γυθιακὸν καὶ φληνά-
φους.

4. ΔΩΡ. Ἀλλὰ ἐκεῖνο οὐ λέγεις, οἷον ὄντι συγκα-
θεύδεις αὐτῷ; ἔτη μὲν ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα πάντως,
ἀναφαιαντίας καὶ τὴν χροιάν οἷος κάραβος. Οὐδὲ τοὺς
ὀδόντας αὐτοῦ ὁρᾷς; αἱ μὲν γὰρ χάριτες, ὧ Διοσκόρω,
πολλαί, καὶ μάλιστα ὅποταν ἄδη καὶ ἄβρὸς εἶναι θέλῃ,
ὄνος αὐτολυρίζων, φασίν. Ἀλλὰ ὄναιο αὐτοῦ ἀξία γε
οὔσα καὶ γένοιτο ὑμῖν παιδίον ὅμοιον τῷ πατρὶ, ἐγὼ
δὲ καὶ αὐτὸς εὐρήσω Δελφίδα ἢ Κυμβάλιον τινα τῶν
κατ' ἐμὲ ἢ τὴν γείτονα ὑμῶν τὴν αὐλητρίδα ἢ πάντως
τινά. Δάπιδας δὲ καὶ ὄρμους καὶ διμναῖα μισθώματα
οὐ πάντες ἔχομεν.

ΜΥΡΤ. Ὡ μακαρία ἐκείνη, ἥτις ἐραστὴν σέ, ὧ
Δωρίων, ἔξει· κρόμμυα γὰρ αὐτῇ οἶσεις ἐκ Κύπρου καὶ
τυρόν, ὅταν ἐκ Γυθίου καταπλέης.

15.

ΚΟΧΛΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΙΣ.

1. ΚΟΧΛ. Τί δακρύεις, ὧ Παρθενί, ἢ πόθεν κα-
τεαγότας τοὺς αὐλοὺς φέρεις;

ΠΑΡΘ. Ὁ στρατιώτης ὁ Αἰτωλὸς ὁ μέγας ὁ Κρο-

DOR. Abstulit illud agnitum Epiurus nuper in Samo, post
multam, o dii, rixam. Cepas autem ex Cypro et saperdas
quinque, et percas quattuor, quum ex Bosporo appellere-
mus, tibi attuli. Quid ergo? et panes octo nauticos, in re-
ticulo siccos, et sicuum orcam e Caria, et nuper e Pataris
inaurata sandalia, ingrata mulier. Casei tandem recordeo
magni illius e Gythio.

MYRT. Quinque forte drachmarum ista, Dorio, omnia.

3. DOR. Quantum nempe, Myrtale, homo nauta polui,
mercede conductus navigans. Nunc enim demum lateri
remigum dextro praefectus sum: et tu nos contemnis? nuper
vero Aphrodisiis, nonne drachmam posui tua causa ad pe-
des Veneris argenteam? et iterum matri tuae ad calceos dra-
chmas duas; et huic Lydæ saepe in manum nunc duo, nunc
autem quattuor obolos. Haec omnia in summam collecta
substantia hominis nautae erat.

MYRT. Cepae et saperdae, Dorio?

DOR. Omnino: neque enim plura quae afferrem habui:
nempe nec navigarem, si dives essem. Matri vero meae
neque caput allii unquam attuli. Lubenter autem sciverim
quoniam tibi a Bithyno munera venerint.

MYRT. Hanc primum vides tunicam? ille emit, et mo-
nile hoc crassius.

DOR. Ille? quin olim id te habuisse novi.

MYRT. Quin quod tu vidisti, multo erat tenuius, et sma-
ragdos non habebat. Tum emit inares hasce, et tapetem;
et nuper minas duas, et domus mercedem solvit pro nobis;
non sandalia de Pataris, et caseum Gythiacum, et nugas.

4. DOR. Sed illud non dicis, quali cum homine cubes?
annos supra quinquaginta omnino natus est, recalvaster, et
colore instar scarabei. Neque dentes illius vides? Nam
gratiae, boni Dioscuri! illius multae, praesertim quum cant
et bellus esse vult, asinus ad Iyram, aiunt. Sed fruaris
illo; digna quidem es: et nascatur vobis puer patri similis.
Ego vero ipse quoque inveniam Delphidem aut Cymbalum,
quandam mei ordinis mulierculam, aut vicinam vestram
tibicinam, aut aliquam omnino. Tapetes vero, et moni-
lia, et binarum minarum mercedes, non omnes habemus.

MYRT. Beatam illam, quae amatorem te habebit, Dorio!
cepas enim illi afferes ex Cypro, et caseum, quando redibis
e Gythio.

15.

COCHLIS ET PARTHENIS.

1. COCHL. Quid ploras, Parthenis, aut unde fractas
fers tibias?

PARTH. Miles Aetolus, ille magnus amator Crocalae

κάλῃς ἐρῶν ἐρράπισέ με αὐλοῦσαν εὐρὼν παρὰ τῇ Κρο-
κάλῃ ὑπὸ τοῦ ἀντεραστοῦ αὐτοῦ Γόργου μεμισθωμένην
καὶ τοὺς τε αὐλοὺς μου συνέτριψε καὶ τὴν τράπεζαν
μεταξὺ δειπνούντων ἀνέτριψε καὶ τὸν κρατῆρα ἐξέχεεν
ἐπεισπαίσας· καὶ τὸν μὲν ἀγροῖκον ἐκεῖνον τὸν Γόργον
ἀπὸ τοῦ συμποσίου κατασπάσας τῶν τριχῶν ἔπαιον
περιστάντες αὐτός τε ὁ στρατιώτης — Δεινόμαχος, οἶ-
μαι, καλεῖται — καὶ ὁ συστρατιώτης αὐτοῦ· ὥστε
οὐκ οἶδα εἰ βιώσεται ὁ ἄνθρωπος, ὦ Κοχλί· αἶμά τε
γὰρ ἐρρύη πολὺ ἀπὸ τῶν ρινῶν καὶ τὸ πρόσωπον ὅλον
ἐξώδηκεν αὐτοῦ καὶ πελιδνὸν ἐστίν.

2. ΚΟΧΛ. Ἐμάνη ὁ ἄνθρωπος ἢ μέθη τις ἦν καὶ
παροινία τὸ πρᾶγμα;

ΠΑΡΘ. Ζηλοτυπία τις, ὦ Κοχλί, καὶ ἔρως ἔκτο-
πος· ἡ Κροκάλῃ δέ, οἶμαι, δύο τάλαντα αἰτήσασα, εἰ
βούλεται μόνος ἔχειν αὐτήν, ἐπεὶ μὴ ἐδίδου ὁ Δεινόμα-
χος, ἐκεῖνον μὲν ἀπέκλεισεν ἦκοντα προσαράξασά γε
αὐτῇ τὰς οὐράς, ὡς ἐλέγετο, τὸν Γόργον δὲ Οἰνοέα τινα
γεωργὸν εὐπορον ἐκ πολλοῦ ἐρῶντα καὶ χρηστὸν ἄνθρω-
πον προσιεμένην ἔπινε μετ' αὐτοῦ καὶ παρέλαβεν αὐ-
λήσουσαν παρ' αὐτοῖς. Ἴδῃ δὲ προχωροῦντος τοῦ
πότου ἐγὼ μὲν ὑπέκρεχόν τι τῶν Λυδίων, ὁ γεωργὸς δὲ
ἤδη ἀνίστατο ὀρχησόμενος, ἡ Κροκάλῃ δὲ ἐκρότει, καὶ
πάντα ἦν ἡδέα· ἐν τοσούτῳ δὲ κτύπος ἠκούετο καὶ βοή
καὶ ἡ αὐλῆος ἠράσσετο, καὶ μετὰ μικρὸν ἐπεισέπαισαν
ὅσον ὀκτὼ νεανίσκοι μάλα καρτεροὶ καὶ ὁ Μεγαρεὺς ἐν
αὐτοῖς. Εὐθὺς οὖν ἀνετέτραπτο πάντα καὶ ὁ Γόργος,
ὥσπερ ἔφην, ἔπαίετο καὶ ἔπατειτο χαμαὶ κείμενος· ἡ
Κροκάλῃ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἔφθη ὑπεκφυγοῦσα παρὰ τὴν
γείτονα Θεσπιάδα· ἐμὲ δὲ ῥάπισας ὁ Δεινόμαχος, Ἐκ-
φθείρου, φησί, κατεαγότας μοι τοὺς αὐλοὺς προσρίψας.
Καὶ νῦν ἀποτρέχω φράσουσα ταῦτα τῷ δεσπότη· ἀπέρ-
χεται δὲ καὶ ὁ γεωργὸς ὀψόμενός τινας φίλους τῶν ἀστι-
κῶν, οἱ παραδώσουσι τοῖς πρυτανεῦσι τὸν Μεγαρέα.

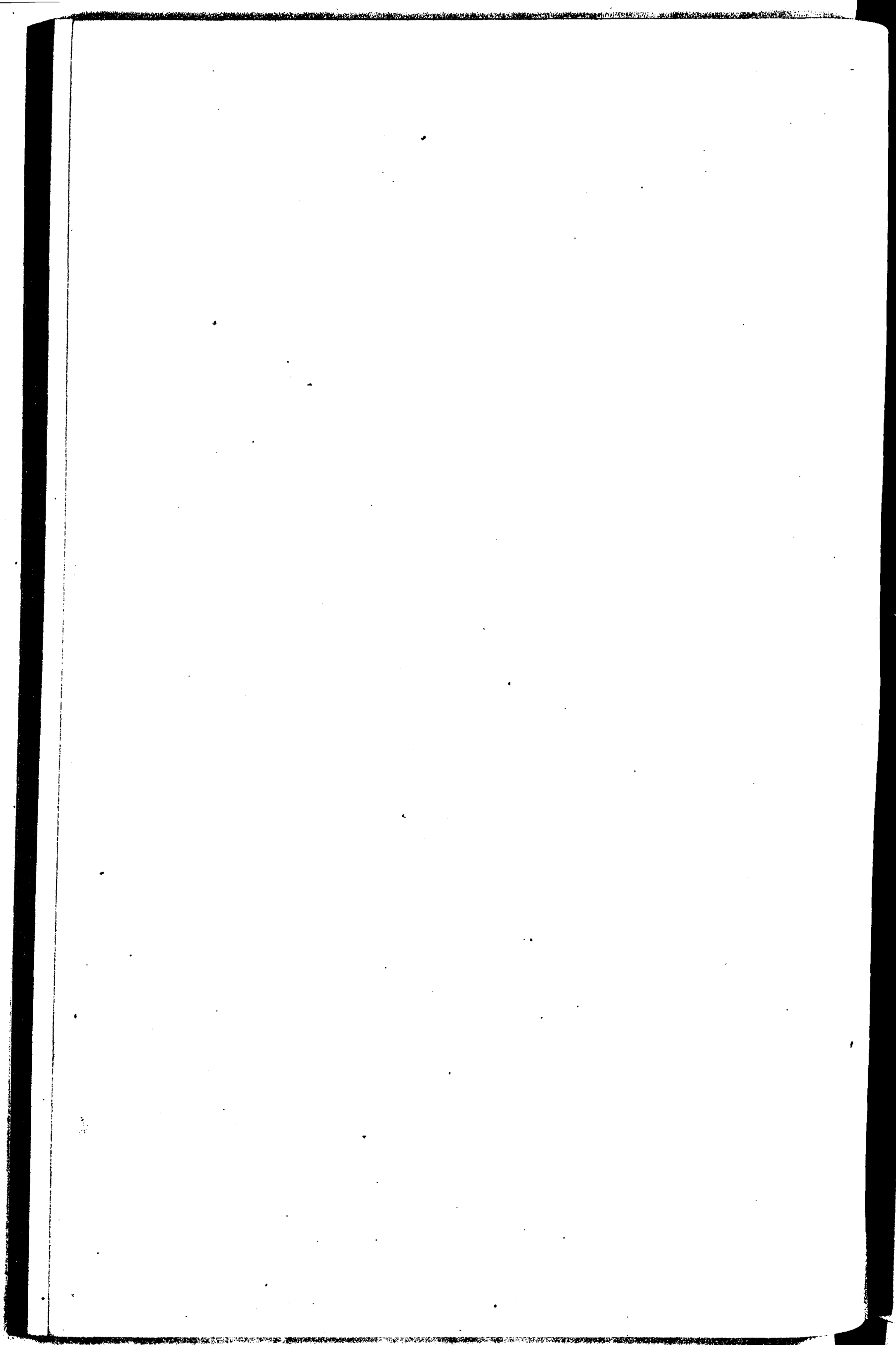
3. ΚΟΧΛ. Ταῦτ' ἐστὶν ἀπολαῦσαι τῶν στρατιωτι-
κῶν τούτων ἐρώτων, πληγὰς καὶ δίκας· τὰ δὲ ἄλλα
ἡγεμόνες εἶναι καὶ χιλιάρχοι λέγοντες, ἦν τι δοῦναι δέη,
Περίμεινον, φασί, τὴν σύνταξιν, ὁπόταν ἀπολάβω τὴν
μισθοφορὰν, καὶ ποιήσω πάντα. Ἐπιτριβεῖεν δ' οὖν
ἀλαζόνες ὄντες· ἐγὼ γ' οὖν εὖ ποιῶ μὴ προσιεμένη αὐ-
τοὺς τὸ παράπαν. Ἀλιεύς τις ἐμοὶ γένοιτο ἢ ναύτης ἢ
γεωργὸς ἰσότημος κολακεύειν εἰδὼς μικρὰ καὶ κομίζων
πολλὰ, οἱ δὲ τοὺς λόφους ἐπισείοντες οὗτοι καὶ μάχας
διηγούμενοι, ψόφοι, ὦ Παρθενί.

pulsavit me, quum deprehendisset tibiis canentem apud
Crocalen, conductam a rivali ipsius Gorgo, et tibias mihi
confregit, et mensam inter cœnandum evertit, et craterem
irruens effudit. Et rusticum illum Gorgum de convivio de-
tractum crinibus, pulsarunt circumstantes tum ipse miles
(Dinomachus, puto, vocatur), tum illius commilito : ut ne-
sciam viverene homo possit, mea Cochlis; nam copiosus de
naribus profluxit sanguis, et facies illius tota intumuerat et
livida est.

2. COCHL. Furuitne homo, an ebrietas erat et vinolenta
insania?

PARTH. Zelotypia quædam, Cochlis, et amor immode-
ratus. Crocale autem duo, puto, talenta quum postulasset,
si solus habere ipsam vellet, non dante Dinomacho, illum
exclisit venientem, impacta, uti dicebatur, illi janua; Gor-
gum vero, Cœnoensem quendam rusticum divitem, suum
olim amatorem, et bonum hominem, admisit quicum bi-
beret, me quoque ad canendum ipsis adhibita. Jam vero
processerat compotatio; ego Lydium quoddam sonabam;
saltandi causa jam surgere parabat, plaudente Crocale, ru-
sticus; læta erant omnia : quum ibi subito exauditur tu-
multus et clamor, et aulæ porta effringitur. Et paullo post
irruerunt octo juvenes valde robusti, et inter illos iste Me-
garensis. Statim ergo everti omnia, Gorgus ipse, uti dice-
bam, pulsari, et humi jacens conculcari. Crocale ipsa, ne-
scio quomodo, fuga se ad vicinam Thespiadem subduxerat :
me vero colaphis cæsam Dinomachus jubet in malam rem
abire, et cum dicto impingit mihi fractas tibias : et nunc
aufugio nunciatura hæc meo hero. Abit vero etiam ru-
sticus, urbanos quosdam amicos visurus, qui tradant Me-
garenses illum magistratibus.

3. COCHL. Hi sunt fructus amorum istorum militarium,
plagæ et lites : ceterum duces se ac tribunos quum dicant,
si quid dandum sit, Exspecta, aiunt, collectionem tributī
militaris quando stipendium percipiam, et faciam omnia.
Male pereant igitur superbi impostores isti! Recte sane ego
eos omnino non admitto. Piscator mihi aliquis obtingat,
aut nauta, aut rusticus, æquus homo, parum adulandi gna-
rus, et multum afferens : at isti qui cristas suas quatunt
et enarrant pugnas, inanis sunt, Parthenis mea, strepitus.

LXVIII.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΡΕΓΡΙΝΟΥ ΤΕΛΕΥΤΗΣ.

1. ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ ΚΡΟΝΙΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ. Ὁ κακοδαίμων Περειγρίνιος ἢ ὡς αὐτὸς ἔχαιρεν ὀνομάζων ἑαυτὸν Πρωτεύς αὐτὸ δὴ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ὀμηρικοῦ Πρωτεύος ἔπαθεν· ἅπαντα γὰρ δόξης ἕνεκα γενόμενος καὶ μυρίας τροπὰς τραπόμενος τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ πῦρ ἐγένετο· τοσοῦτω ἄρα τῷ ἔρωτι τῆς δόξης εἶχετο. Καὶ νῦν ἐκεῖνος ἀπηνθράκωται σοι ὁ βέλτιστος κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα, παρ' ὅσον ὁ μὲν καὶ διαλαθεῖν ἐπειράθη ἐμβαλὼν ἑαυτὸν εἰς τοὺς κρατῆρας, ὁ δὲ γεννάδας οὗτος τὴν πολυανθρωποτάτην τῶν Ἑλληνικῶν πανηγύρεων τηρήσας πυρὰν ὅτι μεγίστην νήσας ἐνεπήδησεν ἐπὶ τοσοῦτων μαρτύρων καὶ λόγους τινὰς ὑπὲρ τούτου εἰπὼν πρὸς τοὺς Ἑλληνας οὐ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν τοῦ τολμήματος.

2. Πολλὰ τοίνυν δοκῶ μοι ὁρᾶν σε γελῶντα ἐπὶ τῇ κορύζῃ τοῦ γέροντος, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκούω βοῶντος οἷά σε εἰκὸς βοᾶν, ὃ τῆς ἀβελτερίας, ὃ τῆς δοξοκοπίας, ὃ τῶν ἄλλων ἃ λέγειν εἰώθαμεν περὶ αὐτῶν. Σὺ μὲν οὖν πόρρω ταῦτα καὶ μακρῷ ἀσφαλέστερον, ἐγὼ δὲ παρὰ τὸ πῦρ αὐτὸ, καὶ ἔτι πρότερον ἐν πολλῷ πλήθει τῶν ἀκροατῶν εἶπον αὐτὰ, ἐνίων μὲν ἀχθομένων, ὅσοι ἐθαύμαζον τὴν ἀπόνοιαν τοῦ γέροντος· ἦσαν δὲ τινες οἱ καὶ αὐτοὶ ἐγέλων ἐπ' αὐτῷ. Ἄλλ' ὀλίγου δεῖν ὑπὸ τῶν Κυνικῶν ἐγὼ σοι διεσπᾶσθην ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν κυνῶν ἢ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ὁ Πενθεὺς ὑπὸ τῶν Μαινάδων.

3. Ἡ δὲ πᾶσα τοῦ δράματος διασκευὴ τοιάδε ἦν· τὸν μὲν ποιητὴν οἶσθα οἷός τε ἦν καὶ ἡλίκα ἐτραγῶδει παρ' ὅλον τὸν βίον ὑπὲρ τὸν Σοφοκλέα καὶ τὸν Αἰσχύλον. Ἐγὼ δ' ἐπεὶ τάχιστα εἰς τὴν Ἥλιν ἀφικόμεν διὰ τοῦ γυμνασίου ἀλύων, ἐπήκουον ἄμα Κυνικοῦ τινος μεγάλη καὶ τραχὴ τῇ φωνῇ τὰ συνήθη ταῦτα καὶ ἐκ τριόδου τὴν ἀρετὴν ἐπιβοωμένου καὶ ἅπασιν ἀπαξοπλῶς λοιδορουμένου, εἶτα κατέληξεν αὐτῷ ἡ βοή ἐς τὸν Πρωτέα· καὶ ὡς ἂν οἷός τε ὦ, πειράσομαι σοι αὐτὰ ἐκεῖνα ἀπομνημονεῦσαι ὡς ἐλέγετο. Σὺ δὲ γνωριεῖς δηλαδὴ πολλάκις αὐτοῖς παραστὰς βοῶσι.

4. Πρωτέα γάρ τις, ἔφη, κενόδοξον τολμᾷ λέγειν, ὃ γῆ καὶ ἡλίε καὶ ποταμοὶ καὶ θάλαττα καὶ πατρῷε Ἡράκλεις, Πρωτέα τὸν ἐν Συρίᾳ δεθέντα, τὸν τῇ πατρίδι ἀνέντα πεντακισχίλια τάλαντα, τὸν ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἐκβληθέντα, τὸν τοῦ Ἡλίου ἐπισημότερον, τὸν ἀνταγωνίσασθαι καὶ αὐτῷ τῷ Ὀλυμπίῳ δυνάμενον; Ἄλλ' ὅτι διὰ πυρὸς ἐξάγειν τοῦ βίου διέγνωκεν ἑαυτὸν, εἰς κενοδοξίαν τινὲς τοῦτο ἀναφέρουσιν. Οὐ γὰρ Ἡρακλῆς οὕτως; οὐ γὰρ Ἀσκληπιδὲς καὶ Διόνυσος κεραυνῷ; οὐ γὰρ τὰ τελευταῖα Ἐμπεδοκλῆς εἰς τοὺς κρατῆρας;

5. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Θεαγένης — τοῦτο γὰρ ὁ κεκραγὼς ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο — ἡρόμην τινὰ τῶν παρε-

LUCIANUS. I.

LXVIII.

DE MORTE PEREGRINI.

1. LUCIANUS CRONIO SALUTEM. Infelix ille Peregrinus, aut ut ipse nominare se gaudebat, Proteus, ipsum illud Homericum Protei factum subiit : gloriæ enim causa quum fuisset omnia, et in mille se formas vertisset, denique etiam in ignem abiit : tanto nempe gloriæ amore tenebatur. Jamque in carbones tibi vir optimus versus est Empedoclis exemplo, nisi quod ille effugere hominum oculos tentavit, quum in crateras ipse se injiceret ; at hic generosus homo, observata celebritatum Græcarum frequentissima, rogo exstructo quam maximo, tot testibus insiliit, quum verba de consilio suo non multis ante ipsum facinus diebus ad Græcos fecisset.

2. Quare te videre mihi videor multum ridentem obesas illius senis nares ; vel potius audio clamantem, quæ probabile est te exclamaturum, vah ineptias ! vah ærumnosam gloriæ cupiditatem ! vah reliqua quæ dicere de talibus solemus. Ac tu quidem e longinquo ista et multo securius : at ego apud ipsum ignem, et prius adhuc in magna audientium multitudine ista dixi, graviter ferentibus quibusdam, quotquot amentiam senis admirarentur. Erant autem qui et ipsi illum riderent. Sed parum abfuit quin discerptus tibi fuisses a Cynicis, ut a canibus Actæon, aut ipsius Pentheus consobrinus a Mænadibus.

3. Totus autem actionis apparatus hic fuit. Ipsum auctorem fabulæ nosti qualis fuerit, quasque tota vita dederit tragœdias, supra Sophoclem et Æschylum. Ego vero quum primum veni in Elidem, per gymnasium oberrans, simul auscultavi Cynicum quendam magna atque aspera voce consueti illa et e trivio petita de virtute inclamantem, maleque dicentem simpliciter omnibus : tum exibat illi clamor in Proteum : et quantum potero, studebo ipsa tibi illa, uti prolata sunt, referre. Tu vero agnosces nimirum, qui sæpe clamantibus illis astiteris.

4. « Proteum ergo, inquit, vanæ cupidum gloriæ dicere quisquam audet ? o terra, et sol, et flumina, et mare, et familiaris Hercules ! Proteum illum vinctum in Syria, illum condonantem patriæ suæ quinquies mille talenta ? illum Romanorum urbe ejectum, Sole illum insigniorem, illum qui cum ipso certare possit Olympio ? Sed quod per ignem educere se de vita decrevit, ad vanam gloriam nonnulli hoc referunt. Nonne enim sic Hercules ? non enim Æsculapius ac Bacchus fulmine ? non enim ultima ætate in crateras Empedocles ? »

5. Quum vero dixisset ista Theagenes (hoc enim clamoroso illi nomen erat), interrogavi astantium aliquem, quid vellet

στώτων, τί βούλεται τὸ περὶ τοῦ πυρὸς ἢ τί Ἑρακλῆς καὶ Ἐμπεδοκλῆς πρὸς τὸν Πρωτέα. Ὁ δὲ, Οὐκ εἰς μακρὰν, ἔφη, καύσει ἑαυτὸν ὁ Πρωτεὺς Ὀλυμπίᾳσι. Πῶς, ἔφη, ἢ τίνος ἕνεκα; Εἴτα ὁ μὲν ἐπειρᾶτο λέγειν, εἶδός δὲ ὁ Κυνικός, ὥστε ἀμήχανον ἦν ἄλλου ἀκούειν. Ἐπήκουον οὖν τὰ λοιπὰ ἐπαντλοῦντος αὐτοῦ καὶ θαυμαστάς τινας ὑπερβολὰς διεξιόντος κατὰ τοῦ Πρωτεύως· τὸν μὲν γὰρ Σινωπέα ἢ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Ἀντισθένη οὐδὲ παραβάλλειν ἡξίου αὐτῷ, ἀλλ' οὐδὲ τὸν Σωκράτη αὐτὸν, ἐκάλει δὲ τὸν Δία ἐπὶ τὴν ἀμιλλαν. Εἴτα μέντοι ἔδοξεν αὐτῷ ἴσους πῶς φυλάξαι αὐτοὺς καὶ οὕτω κατέπαυσε τὸν λόγον.

6. Δύο γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὁ βίος ἀρίστα δημιουργήματα ἐθεάσατο, τὸν Δία τὸν Ὀλύμπιον καὶ Πρωτέα, πλάσται δὲ καὶ τεχνῖται τοῦ μὲν Φειδίας, τοῦ δὲ ἡ φύσις. Ἀλλὰ νῦν ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεοὺς τὸ ἀγαλμα τοῦτο οἰχθήσεται ὀχούμενον ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὄρφανους ἡμᾶς καταλιπόν. Ταῦτα ξὺν πολλῷ ἰδρῶτι διεξελθὼν ἐδάκρυε μάλα γελοίως καὶ τὰς τρίχας ἐτίλλετο ὑποφειδόμενος μὴ πάνυ ἔλκειν, καὶ τέλος ἀπῆγον αὐτὸν λύζοντα μεταξὺ τῶν Κυνικῶν τινες παραμυθούμενοι.

7. Μετὰ δὲ τοῦτον ἄλλος εὐθὺς ἀναβαίνει οὐ περιμείνας διαλυθῆναι τὸ πλῆθος, ἀλλὰ ἐπ' αἰθομένοισι τοῖς προτέροις ἱερείοις ἐπέχει τῶν σπονδῶν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ πολλὸ ἐγέλα καὶ δῆλος ἦν νεϊόθεν αὐτὸ δρῶν, εἴτα ἤρξατο ἰδέε πῶς· Ἐπεὶ ὁ κατάρατος Θεαγένης τέλος τῶν μισαρωτάτων αὐτοῦ λόγων τὰ Ἑρακλείτου δάκρυα ἐποίησατο, ἐγὼ κατὰ τὸ ἐναντίον ἀπὸ τοῦ Δημοκρίτου γέλωτος ἄρξομαι. Καὶ αὐθις ἐγέλα ἐπὶ πολλὸ, ὥστε καὶ ἡμῶν τοὺς πολλοὺς ἐπὶ τὸ ὁμοιον ἐπεσπάσατο.

8. Εἴτα ἐπιστρέψας ἑαυτὸν, Ἡ τί γὰρ ἄλλο, ἔφη, ὦ ἄνδρες, χρῆ ποιεῖν ἀκούοντα μὲν οὕτω γελοίων ῥήσεων, ὁρῶντα δὲ ἄνδρας γέροντας δοξαρίου καταπτύστου ἕνεκα μονονουχὶ κυβιστῶντας ἐν τῷ μέσῳ; Ὡς δὲ εἰδείητε οἷόν τι τὸ ἀγαλμὰ ἐστὶ τὸ καυθησόμενον, ἀκούσατέ μου ἐξ ἀρχῆς παραφυλάξαντος τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τὸν βίον ἐπιτηρήσαντος· ἔνια δὲ παρὰ τῶν πολιτῶν αὐτοῦ ἐπυνθανόμην καὶ οἷς ἀνάγκη ἦν ἀκριβῶς εἰδέναι αὐτόν.

9. Τὸ γὰρ τῆς φύσεως τοῦτο πλάσμα καὶ δημιούργημα, ὁ τοῦ Πολυκλείτου κανὼν, ἐπεὶ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἤρξατο, ἐν Ἀρμενίᾳ μοιχεύων ἄλους μάλα πολλὰς πληγὰς ἔλαβε καὶ τέλος κατὰ τοῦ τέγουσ ἀλόμενος διέφυγε βραφανίδι τὴν πυγὴν βεβυσμένος· εἴτα μεῖράκιόν τι ὥραϊον διαφθείρας τρισχιλίων ἐξωνήσατο παρὰ τῶν γονέων τοῦ παιδὸς πενήτων ὄντων μὴ ἐπὶ τὸν ἀρμῶσθην ἀπαχθῆναι τῆς Ἀσίας.

10. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἑάσειν μοι δοκῶ· πηλὸς γὰρ ἔτι ἀπλαστός ἦν καὶ οὐδέπω ἐντελὲς ἀγαλμα ἡμῖν ἐδεδημιούργητο. Ἀ δὲ τὸν πατέρα ἔδρασε καὶ πάνυ ἀκοῦσαι ἄξιον· καίτοι πάντες ἴστε καὶ ἀκηκόατε ὡς ἀπέπνιξε τὸν γέροντα οὐκ ἀνασχόμενος αὐτὸν ὑπὲρ ἐξίχοντα ἔτη ἤδη γηρῶντα. Εἴτα ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα

sibi illud de igne, aut quid ad Proteum Hercules atque Empedocles. Ille, Non ita multo post, inquit, cremabit se ipse Proteus Olympiæ. Quomodo, inquam, aut qua de causa? Tum ille respondere parabat; clamabat autem Cynicus, ut alium exaudire non posses. Audivi igitur profundentem reliqua, et admirabiles quosdam dicendi excessus de Proteo persequentem. Nam Sinopensem illum, aut illius magistrum Antisthenem, ne comparare quidem illi dignabatur, sed nec ipsum Socratem: Jovem potius ad certamen illud provocabat. Deinde tamen visum illi est æquo aliquatenus fastigio utrumque servare, atque ita orationem finiit:

6. « Hæc nempe duo, inquit, opera præstantissima spectavit sæculum, Olympium Jovem et Proteum: sictores autem et artifices alterius Phidias, alterius vero natura. At nunc de hominibus ad deos hoc simulacrum abibit, inductum igni, nobis relictis orphanis. » Ista multo cum sudore ubi pronunciavit, plorabat perridicule, et crines sibi vellebat, aliquantum tamen parcens, ne nimis traheret. Tandem gannientem adhuc Cynicorum quidam velut consolantes abducebant.

7. Post hunc vero alius statim escendit, dilabi multitudinem non passus, sed ardentibus adhuc prioribus extis infundens libamina. Ac primo quidem multum risit, quod ex imis illum præcordiis facere apparebat: tum ita sere exorsus est: « Quandoquidem execrabilis iste Theagenes finem impurissimæ orationis suæ Heracliti fecit lacrimas; ego e contrario a Democriti risu incipiam. » Et denuo risit tantum, ut etiam nostrum plures ad risus societatem pertraheret.

8. Dein se convertens, « Aut quidnam aliud, inquit, viri, faciendum est, ubi audimus dictiones adeo ridiculas, videmus autem viros senes despuendæ cujusdam gloriolæ causa tantum non saltare in caput in publico? Ut sciatis vero quale simulacrum sit jam comburendum, me audite, qui diligenter observavi illius animum, et vitam exploravi: quædam autem de civibus istius exquirendo cognovi, iisque qui necessitate quadam recte istum nosse debebant.

9. Hoc enim fictum naturæ manibus simulacrum, hic Polycleti canon, quum ad virilem ætatem pervenisset, in Armenia deprehensus in adulterio plagas accepit sane multas ac tandem saltu de tegulis effugit, obturatum raphano podicem auferens. Deinde adolescentulum formosum quum corrupisset, tribus millibus redemit se a parentibus puer pauperculis, ne ad Præsidem Asiæ deduceretur.

10. Hæc et quæ sunt in hoc genere, placet omittere: argilla enim adhuc erat informis, nondum inde perfectum nobis simulacrum effictum fuerat. Quæ autem patri fecerit, audire omnino operæ pretium est: quanquam nostis omnes et audiistis ut senem suffocaverit, non passus illum ultra sexaginta annos jam senescere. Deinde quum pervulgatum

Hercules atque
uit, cremabit se
m, aut qua de
abat autem Cy-
divi igitur pro-
licendi excessus
illum, aut illius
dem illi digna-
us ad certamen
t a quo aliqua-
rationem finit:

antissima spe-
eum: fectores
vero natura.
um abibit, in-
multo cum su-
et crines sibi
mis traheret.
m velut con-

labi multitu-
rioribus extis
n risit, quod
tum ita fere
e Theagenes
it lacrimas;
t denuo risit
etatem per-

inquit, viri,
culas, vide-
riolae causa
scialis vero
audite, qui
exploravi:
oni, iisque
pant.

crum, hic
enisset, in
ne multas
phano po-
um quum
bus puer

tere: ar-
perfectum
i fecerit,
is omnes
um ultra
ulgatum

διεβεβόητο, φυγὴν ἑαυτοῦ καταδικάσας ἐπλανᾶτο ἄλ-
λῃν ἄλλοτε ἀμείβων.

11. Ὅτεπερ καὶ τὴν θαυμαστὴν σοφίαν τῶν Χρι-
στιανῶν ἐξέμαθε περὶ τὴν Παλαιστίνην τοῖς ἱερεῦσι καὶ
γραμματεῦσιν αὐτῶν συγγενόμενος. Καὶ τί γάρ; ἐν
βραχεὶ παῖδας αὐτοὺς ἀπέφηνε προφήτης καὶ θιασάρχης
καὶ ξυναγωγεὺς καὶ πάντα μόνος αὐτὸς ὢν· καὶ τῶν
βίβλων τὰς μὲν ἐξηγεῖτο καὶ διεσάφει, πολλὰς δὲ αὐτὸς
καὶ ξυνέγραφε, καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν ἐκεῖνοι ἡγοῦντο καὶ
νομοθέτῃ ἐχρῶντο καὶ προστάτῃ ἐπέγραφον· τὸν μέγαν
γοῦν ἐκεῖνον εἴ τι σέβουσι τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐν τῇ Πα-
λαιστίνῃ ἀνασκολοπισθέντα, ὅτι καινὴν ταύτην τελετὴν
εἰσήγαγεν εἰς τὸν βίον.

12. Τότε δὴ καὶ συλληφθεὶς ἐπὶ τούτῳ ὁ Πρωτεὺς
ἐνέπεσεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, ὅπερ καὶ αὐτὸ οὐ μικρὸν
αὐτῷ ἀξίωμα περιεποίησε πρὸς τὸν ἐξῆς βίον καὶ τὴν τε-
ρατείαν καὶ δοξοκοπίαν, ὃν ἐρῶν ἐτύγχανεν. Ἐπεὶ δ'
οὖν ἐδέδετο, οἱ Χριστιανοὶ συμφορὰν ποιούμενοι τὸ
πρᾶγμα πάντα ἐκίνουν ἐξαρκάσαι πειρώμενοι αὐτόν.
Εἴτ' ἐπεὶ τοῦτο ἦν ἀδύνατον, ἥ γε ἄλλη θεραπεία πᾶσα
οὐ παρέργως, ἀλλὰ σὺν σπουδῇ ἐγίγνετο· καὶ ἔωθεν
μὲν εὐθὺς ἦν ὁρᾶν παρὰ τῷ δεσμωτηρίῳ περιμένοντα
γράδια χήρας τινὰς καὶ παιδία ὀρφανὰ, οἱ δὲ ἐν τέλει
αὐτῶν καὶ συνεχάουδον ἔνδον μετ' αὐτοῦ διαφθείροντες
τοὺς δεσμοφύλακας· εἴτα δεῖπνα ποικίλα εἰσεκομίζετο
καὶ λόγοι ἱεροὶ αὐτῶν ἐλέγοντο καὶ ὁ βέλτιστος Περε-
γρίνος — εἴ τι γὰρ τοῦτο ἐκαλεῖτο — καινὸς Σωκράτης
ὑπ' αὐτῶν ὠνομάζετο.

13. Καὶ μὴν καὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων ἐστὶν ὃν ἥκόν
τινες, τῶν Χριστιανῶν στελλόντων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, βοη-
θήσοντες καὶ ξυναγορεύοντες καὶ παραμυθησόμενοι τὸν
ἄνδρα. Ἀμήχανον δὲ τι τὸ τάχος ἐπιδείκνυνται, ἐπει-
δὴν τι τοιοῦτον γένηται δημόσιον· ἐν βραχεὶ γὰρ, ἀφει-
δοῦσι πάντων. Καὶ δὴ καὶ τῷ Περεγρίνῳ πολλὰ τότε
ἦκε χρήματα παρ' αὐτῶν ἐπὶ προφάσει τῶν δεσμῶν
καὶ πρόσδοτον οὐ μικρὰν ταύτην ἐποίησατο· πεπεύκασι
γὰρ αὐτοὺς οἱ κακοδαίμονες τὸ μὲν ὅλον ἀθάνατοι ἔσε-
σθαι καὶ βιώσεσθαι τὸν αἰεὶ χρόνον, παρ' ὃ καὶ καταφρο-
νοῦσι τοῦ θανάτου καὶ ἐκόντες αὐτοὺς ἐπιιδόασιν οἱ πολ-
λοί· ἔπειτα δὲ ὁ νομοθέτης ὁ πρῶτος ἐπεισεν αὐτοὺς ὡς
ἀδελφοὶ πάντες εἶεν ἀλλήλων, ἐπειδὴν ἀπαξ παραβάν-
τες θεοὺς μὲν τοὺς Ἑλληνικοὺς ἀπαρνήσωνται, τὸν δὲ
ἀνεσκολοπισμένον ἐκεῖνον σοφιστὴν αὐτῶν προσκυνῶσι
καὶ κατὰ τοὺς ἐκεῖνου νόμους βιώσι. Καταφρονοῦσιν
οὖν ἀπάντων ἐξ ἴσης καὶ κοινὰ ἡγοῦνται ἀνευ τινὸς
ἀκριβοῦς πίστεως τὰ τοιαῦτα παραδεξάμενοι. Ἦν τοίνυν
παρέλθῃ τις εἰς αὐτοὺς γόης καὶ τεχνίτης ἄνθρωπος καὶ
πράγμασι χρῆσθαι δυνάμενος, αὐτίκα μάλα πλούσιος
ἐν βραχεὶ ἐγένετο ἰδιώταις ἀνθρώποις ἐγγχανῶν.

14. Πλὴν ἄλλ' ὁ Περεγρίνος ἀφείθη ὑπὸ τοῦ τότε
τῆς Συρίας ἀρχontos, ἀνδρὸς φιλοσοφίᾳ χαίροντος, ὃς
συνεῖς τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ καὶ ὅτι δέξαιτ' ἂν ἀποθανεῖν,
ὡς δόξαν ἐπὶ τούτῳ ἀπολίποι, ἀφῆκεν αὐτὸν οὐδὲ τῆς
κλάσειος ὑπολαβὼν ἄξιον. Ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπα-

esset facinus, exilio a se damnatus oberravit aliam alia terra
permutans.

11. Quo quidem tempore etiam admirabilem Christiano-
rum sapientiam edidicit, in Palæstina cum sacerdotibus
illorum et scribis versatus. Et, quid multa? brevi tempore,
ut pueri juxta se viderentur omnes, effecit, propheta ipse,
et chori illorum præsul, et synagogæ princeps, et solus omnia.
Ac librorum alios interpretabatur ac declarabat, multos au-
tem ipse conscribebat: itaque dei instar ipsum habebant
illi, et utebantur legislatore, et suum nominabant antistitem.
Nempe magnum illum adhuc venerantur hominem, illum
cruci in Palæstina, ob introducta in vitam nova hæc my-
steria, affixum.

12. Tum vero deprehensus eo in crimine Proteus in vin-
cula conjectus est: quæ ipsa res non parvam illi dignita-
tem conciliavit, ad vitam deinceps agendam, et ad præsti-
giarum gloriæque studium, quæ amabat. Quum igitur in
vinculis esset, communem eam calamitatem rati Christiani,
nihil intentatum relinquebant, ut illum eriperent. Deinde
ubi hoc fieri non poterat, ministerium omne reliquum non
obiter, sed cum magno studio peragebatur. Et mane quidem
statim videres præsto esse ad carcerem velulas viduas quas-
dam et infantes orphanos: qui vero honoratiores illorum,
ii etiam corruptis carceris custodibus intra apud istum per-
noctabant. Deinde cœnæ inferebantur variæ, et sacri ex illo-
rum doctrina sermones habebantur, et præclarus ille Pere-
grinus (hoc enim adhuc tum nomine censebatur) novus ab
illis dicebatur Socrates.

13. Quin etiam ex Asiaticis urbibus, Christianorum missu
publico, venere quidam, adjuturi virum, et advocati ejus
futuri, consolaturique. Incredibilem enim alacritatem
ostendunt, si quid tale fiat publice: ut enim breviter dicam,
nulli rei parcunt. Itaque etiam Peregrino tum multæ ab
illis venere vinculorum causa pecuniæ, eumque redditum
habuit sibi non mediocrem. Persuaserunt enim sibi mi-
seri illi, in universum quidem se futuros esse immortales et
perpetuo tempore victuros; unde etiam contemnunt mor-
tem vulgo, suæque se sponte occidendos præbent: deinde
vero primus illis legislator persuasit, omnes esse invicem
fratres, postquam semel transgressi, Græcos deos abnega-
verint, adoraverint autem affixum illum cruci suum so-
phistam, atque ex ipsius legibus vivant. Quare bona
cuncta pariter contemnunt, et arbitrantur communia, de
idoneo nullo et exacto argumento recepta hac doctrina. Si
quis ergo ad illos venit impostor et callidus homo, et uti
rebus qui sciat, illicet brevi statim tempore dives factus
homines imperitos albis dentibus deridet.

14. Verum Peregrinus ab eo, qui tum præsidebat Syriæ,
dimissus est, viro qui philosophiam amaret, quique intel-
lecta istius amentia, eumque optare mortem, uti famam
eo nomine relinqueret, hominem, ne dignum quidem poena
ratus, dimisit. At ille in patriam reversus deprehendit

νελοῦν καταλαμβάνει τὸ περὶ τοῦ πατρῷου φόνου ἔτι φλεγμαῖνον καὶ πολλοὺς τοὺς ἐπανατεινόμενους τὴν κατηγορίαν. Διήρπαστο δὲ τὰ πλεῖστα τῶν κτημάτων παρὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ καὶ μόνοι ὑπελείποντο οἱ ἄγροὶ ὅσον εἰς πεντεκαίδεκα τάλαντα· ἦν γὰρ ἡ πᾶσα οὐσία τριάκοντά που ταλάντων ἀξία, ἣν ὁ γέρον κατέλιπεν, οὐχ ὥσπερ ὁ παγγέλοιος Θεαγένης ἔλεγε πεντακισχιλίων· τοσούτου γὰρ οὐδὲ ἡ πᾶσα τῶν Παριανῶν πόλις πέντε σὺν αὐτῇ τὰς γειτνιώσας παραλαβοῦσαπραθείη ἂν αὐτοῖς ἀνθρώποις καὶ βοσκήμασι καὶ τῇ λοιπῇ παρασκευῇ.

15. Ἄλλ' ἔτι γε ἡ κατηγορία καὶ τὸ ἐγκλημα θερμὸν ἦν, καὶ ἐώκει οὐκ εἰς μακρὰν ἐπαναστήσεσθαι τις αὐτῷ, καὶ μάλιστα ὁ δῆμος αὐτὸς ἡγανάκτει χρηστὸν, ὡς ἔφασαν οἱ ἰδόντες, γέροντα πενθοῦντες οὕτως ἀσεβῶς ἀπολωλότα. Ὁ δὲ σοφὸς οὗτος Πρωτεύς πρὸς ἅπαντα ταῦτα σκέψασθε οἷόν τι ἐξεῦρε καὶ ὅπως τὸν κίνδυνον διέφυγε· παρελθὼν γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Παριανῶν — ἐκόμα δὲ ἤδη καὶ τρίβωνα πιναρὸν ἡμπεύχετο καὶ πήραν παρήρητο καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἦν καὶ ὅλως μάλα τραγικῶς ἐσκεύαστο — τοιοῦτος οὖν ἐπιφανεῖς αὐτοῖς ἀφείναι ἔφη τὴν οὐσίαν, ἣν ὁ μακαρίτης πατὴρ αὐτῷ κατέλιπε, δημοσίαν εἶναι πᾶσαν. Τοῦτο ὡς ἤκουσεν ὁ δῆμος πένητες ἀνθρώποι καὶ πρὸς διανομὰς κεχρηνότες, ἀνέκραγον εὐθὺς ἓνα φιλόσοφον, ἓνα φιλόπατριν, ἓνα Διογένην καὶ Κράτητος ζηλωτήν. Οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐπεφίμωοντο, καὶ εἰ τις ἐπιχειρήσειε μεμνησθαι τοῦ φόνου, λίθοις εὐθὺς ἐβάλλετο.

16. Ἐξήκει οὖν τὸ δεύτερον πλανησόμενος, ἱκανὰ ἐφόδια τοὺς Χριστιανούς ἔχων, ὅν δ' ὀρυζοφύμενος ἐν ἅπασιν ἀφθόνοις ἦν. Καὶ χρόνον μὲν τινα οὕτως ἐβόσχετο· εἴτα παρανομήσας τι καὶ ἐς ἐκείνους — ὥφθη γάρ τι, ὡς οἶμαι, ἐσθίων τῶν ἀπορρήτων αὐτοῖς — οὐκέτι προσιεμένων αὐτῶν ἀπορούμενος ἐκ παλινωδίας ὤρετο δεῖν ἀπαιτεῖν παρὰ τῆς πόλεως τὰ κτήματα, καὶ γραμματεῖον ἐπιδόξῃς ἡξίου ταῦτα κομίσασθαι κελεύσαντος βασιλέως. Εἴτα τῆς πόλεως ἀντιπρεσβευσαμένης οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλ' ἐμμένειν ἐκελεύσθη οἷς ἅπαξ διέγνω μηδενὸς καταναγκάσαντος.

17. Τρίτῃ ἐπὶ τούτοις ἀποδημία εἰς Αἴγυπτον παρὰ τὸν Ἀγαθόβουλον, ἵνα περ τὴν θαυμαστὴν ἀσκησιν διήσκητο, ξυρόμενος μὲν τῆς κεφαλῆς τὸ ἥμισυ, χριόμενος δὲ πηλῷ τὸ πρόσωπον, ἐν πολλῷ δὲ τῶν περιεστώτων δῆμῳ ἀναφλῶν τὸ αἰδοῖον καὶ τὸ ἀδιάφορον δὴ τοῦτο καλούμενον ἐπιδεικνύμενος, εἴτα παίων καὶ παιόμενος νάρθηκι εἰς τὰς πυγὰς καὶ ἄλλα πολλὰ νεανικώτερα θαυματοποιῶν.

18. Ἐκεῖθεν δὲ οὕτω παρεσκευασμένος ἐπὶ Ἰταλίαν ἔπλευσε καὶ ἀποβὰς τῆς νεῆς εὐθὺς ἐλοιδορεῖτο πᾶσι καὶ μάλιστα τῷ βασιλεῖ πραότατον αὐτὸν καὶ ἡμερώτατον εἰδὼς, ὥστε ἀσφαλῶς ἐτόλμα· ἐκείνῳ γὰρ, ὡς εἶκός, ὀλίγον ἔμελε τῶν βλασφημιῶν καὶ οὐκ ἡξίου φιλοσοφίαν ὑποδυόμενόν τινα κολάζειν ἐπὶ ῥήμασι καὶ μάλιστα τέχνῃν τὸ λοιδορεῖσθαι πεποιημένον. Τούτῳ

flagrantem adhuc illam de patre interfecto famam, et multis accusationem intentantes. Verum etiam pleræque ipsius opes per illam peregrinationem direptæ fuerant, solis relictis agris quindecim circiter talentorum: tota enim, quam reliquerat senex, substantia triginta forte talentorum fuerit; non quinquies mille, ut ridiculus iste dixit Theagenes: tanti enim nec universa Parianorum urbs, si vicinas sibi quinque alias assumat, forte vendatur, ipsis cum hominibus et pecudibus et apparatu reliquo.

15. Verumtamen accusatio illa et crimen adhuc calebat, videbaturque futurum ut non ita multo post aliquis contra illum consurgeret: et maxime ipse indigne ferebat populus, bonum senem, uti dicebant qui viderant, impie adeo periisse lugentes. At sapiens iste Proteus ad hæc omnia videte quid invenerit, et qua ratione effugerit periculum. Progressus enim in Parianorum concionem: jam autem comam alebat, et pallium induerat sordidum, et suspenderat peram, et in manu fustis erat, et tragicum omnino habitum sumserat: sic ergo in conspectum illorum prodians, permittere se ait ut universa patris sui felicitis memorie substantia sit publica. Hoc ut populus audivit, homines pauperes et inhiantes largitionibus, statim exclamant, Unus sapientie, unus patrie amator! unus Diogenis et Cratetis æmulus! Inimicis autem os jam obturatum erat, et si quis cædis injicere mentionem conaretur, lapidibus statim petebatur.

16. Iterum ergo in aliud exilium egressus est, satis luculenti viatici instar habens Christianos, quorum satellitio instructus copiis omnibus abundabat. Atque aliquamdiu ita alebatur: deinde migratis etiam illorum legibus (visus enim, puto, fuerat prohibito illis cibo quodam uti), quum non amplius eum admitterent, ad indigentiam redactus, æquum censebat, retractata donatione, a civitate repetere bona sua; datoque libello, recipere illa imperatoris jussu postulabat. Deinde, missis contra ipsam a civitate legatis, frustra fuit, jussusque in his, quæ nemine cogente constituisset, manere.

17. Post hæc tertia ab illo suscepta in Ægyptum peregrinatio ad Agathobulum, ubi admirabilem illam exercitationem suscepit, ut rasa dimidia capitis parte, oblita luto facie, in multo circumstantium populo, fricando pudendo, illud quod indifferens ab istis vocatur, in se ostenderet; deinde vel pulsaret ipse, vel pulsandas ferula nates aliis præberet, aliaque multa vehementiora etiam spectacula ederet.

18. Hinc autem sic instructus navigavit in Italiam, et egressus navi maledicere statim cœpit omnibus, imperatori maxime, quem mitissimum sciret mansuetissimumque: quo majori confidentia ausus est. Parum enim ille, ut par erat, curabat maledicta, neque dignum se censebat, hominem philosophiæ larvam indutum propter verba punire, eum præsertim, qui sibi artem ipsum illud maledicere se-

mam, et mul-
pleraque ipsi-
fuerant, solis
: tota enim,
rte talentorum
dixit Theage-
rbs, si vicinas
ipsis cum ho-

dhuc calebat,
aliquis contra
ebat populus,
e adeo periisse
ia videte quid
Progressus
mam alebat,
peram, et in
n sumserat :
mittere se ait
ia sit publica.
nhiantes lar-
e, unus pa-
lus ! Inimicis
njicere men-

est, satis lu-
am satellitio
aliquamdiu
gibus (visus
uti), quum
n redactus,
ate repetere
atoris jussu
vitate lega-
ogente con-

um peregrini-
rcitationem
to facie, in
endo, illud
et; deinde
præberet,
ret.

taliam, et
imperatorii
numque :
lle, ut par
eat, homi-
a punire,
dicere le-

δὲ καὶ ἀπὸ τούτων τὰ τῆς δόξης ἠϋξάνετο· παρὰ γοῦν τοῖς ιδιώταις καὶ περιβλεπτοῖς ἦν ἐπὶ τῇ ἀπονοίᾳ, μέχρι δὴ ὁ τὴν πόλιν ἐπιτετραμμένος ἀνὴρ σοφὸς ἀπέπεμψεν αὐτὸν ἀμέτρως ἐντρυφῶντα τῷ πράγματι, εἰπὼν μὴ δεῖσθαι τὴν πόλιν τοιοῦτου φιλοσόφου. Πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο κλεινὸν αὐτοῦ καὶ διὰ στόματος ἦν ἄπασιν, ὁ φιλόσοφος διὰ τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἀγαν ἐλευθερίαν ἐξελαθείς· καὶ προσήλαυνε κατὰ τοῦτο τῷ Μουσωνίῳ καὶ Δίωνι καὶ Ἐπικτήτῳ καὶ εἴ τις ἄλλος ἐν περιστάσει τοιαύτῃ ἐγένετο.

19. Οὕτω δὲ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλθὼν ἄρτι μὲν ἠλείοις ἐλοιδορεῖτο, ἄρτι δὲ τοὺς Ἑλληνας ἐπειθεν ἀντάρασθαι ὅπλα Ῥωμαίοις, ἄρτι δὲ ἀνδρα παιδείᾳ καὶ ἀξιώματι προὔχοντα, διότι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εὖ ἐποίησε τὴν Ἑλλάδα καὶ ὕδωρ ἐπήγαγε τῇ Ὀλυμπίᾳ καὶ ἔπαυσε δῖφει ἀπολλυμένους τοὺς πανηγυριστάς, κακῶς ἡγόρευεν ὡς καταθελύναντα τοὺς Ἑλληνας, δέον τοὺς θεατὰς τῶν Ὀλυμπίων διακαρτερεῖν διψῶντας καὶ νῆ Δία γε καὶ ἀποθνήσκειν πολλοὺς αὐτῶν ὑπὸ σφοδρῶν τῶν νόσων, αἱ τέως διὰ τὸ ξηρὸν τοῦ χωρίου ἐν πολλῷ τῷ πλήθει ἐπεπόλαζον· καὶ ταῦτα ἔλεγε πίνων τοῦ αὐτοῦ ὕδατος. Ὡς δὲ μικροῦ κατέλευσαν αὐτὸν ἐπιδραμόντες ἅπαντες, τότε μὲν ἐπὶ τὸν Δία καταφυγὼν ὁ γενναῖος εὗρε τὸ μὴ ἀποθανεῖν.

20. Ἐς δὲ τὴν ἐξῆς Ὀλυμπιάδα λόγον τινὰ διὰ τεττάρων ἐτῶν συνθεῖς τῶν διὰ μέσου ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἔπαινον ὑπὲρ τοῦ τὸ ὕδωρ ἐπαγαγόντος καὶ ἀπολογίαν ὑπὲρ τῆς τότε φυγῆς. Ἡδὴ δὲ ἀμελούμενος ὑφ' ἀπάντων καὶ μηκέθ' ὁμοίως περιβλεπτοῦν — ἔωλα γὰρ ἦν ἅπαντα καὶ οὐδὲν ἔτι καινουργεῖν ἐδύνατο, ἐφ' ὅτῳ ἐκπλήξει τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ θαυμάζειν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποβλέπειν ποιήσει, οὐπερ ἐξ ἀρχῆς δριμύν τινα ἔρωτα ἐρῶν ἐτύγχανε — τὸ τελευταῖον τοῦτο τόλμημα ἐβουλεύσατο περὶ τῆς πυρᾶς, καὶ διέδωκε λόγον ἐς τοὺς Ἑλληνας εὐθὺς ἀπ' Ὀλυμπίων τῶν ἔμπροσθεν ὡς ἐς τοῦπιὸν καύσων ἑαυτόν.

21. Καὶ νῦν αὐτὰ ταῦτα θαυματοποιεῖ, ὥς φασι, βόθρον ὁρύττων καὶ ξύλα συκομίζων καὶ δεινὴν τινα τὴν καρτερίαν ὑπισχνούμενος. Ἐχρῆν δὲ, οἶμαι, μάλιστα μὲν περιμένειν τὸν θάνατον καὶ μὴ δραπετεύειν ἐκ τοῦ βίου· εἰ δὲ καὶ πάντως διέγνωσθό οἱ ἀπαλλάττεσθαι, μὴ πυρὶ μηδὲ τοῖς ἀπὸ τῆς τραγωδίας τούτοις χρῆσθαι, ἀλλ' ἕτερόν τινα θανάτου τρόπον, μυρίων ὄντων, ἐλόμενον ἀπελθεῖν. Εἰ δὲ καὶ τὸ πῦρ ὡς Ἡράκλειόν τι ἀσπάζεται, τί δὴ ποτε οὐχὶ κατὰ σιγὴν ἐλόμενος ὄρος εὐδενδρον ἐν ἐκείνῳ ἑαυτὸν ἐνέπρησε μόνος ἕνα τινὰ οἶον Θεαγένῃ τοῦτον Φιλοκτήτην παραλαβὼν; ὁ δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ τῆς πανηγύρεως πληθούσης μόνον οὐκ ἐπὶ σκηνῆς ὀπτήσει ἑαυτόν, οὐκ ἀνάξιος ὢν μὰ τὸν Ἡρακλέα, εἰ γε χρὴ καὶ τοὺς πατραλοίας καὶ τοὺς ἀθέους δίκας διδόναι τῶν τολμημάτων· καὶ κατὰ τοῦτο πᾶν ὁπὲρ δρᾶν αὐτὸ εἰσικεν, δν ἐχρῆν πάλαι ἐς τὸν τοῦ Φαλαρίδος ταῦρον ἐμπεσόντα τὴν ἀξίαν ἀποτετικέναι, ἀλλὰ μὴ ἄπαξ γανόντα πρὸς τὴν

cisset. Isti vero etiam inde fama crevit. Apud imperitos enim propter ipsam hanc amentiam erat conspicuus, donec praefectus urbis, vir sapiens, petulanter nimis huic rei indulgentem eiecit, praefatus non indigere urbem tali philosopho. Verum enim hoc quoque celebriorem reddidit ipsum et in ore erat omnium philosophus propter dicendi fiduciam et nimiam libertatem urbe exactus : idque ipsum admovit hominem ad Musonium, et Dionem, et Epictetum, et si quis alius simili conditione fuit.

19. Ita igitur in Graeciam quum venisset, jam Eleis maledicebat; jam suadebat Graecis uti arma contra Romanos caperent, jam virum doctrina pariter et dignitate eminentem, quod praeter cetera hoc beneficium Graeciae praestiterat, ut aquam perduceret Olympiam, et prohiberet ne porro siti perirent spectatores, maledictis incessebat, velut qui effeminaret Gracos; quum deceret sitim ferre spectatores Olympiorum, quin, ita me Jupiter, perire multos illorum a morbis vehementibus, qui tum propter regionis siccitatem in magna multitudine frequentes erant. Et haec dicebat bibens ipse de eadem aqua. Quum vero parum abesset quin lapidibus illum, concursu omnium facto, obruerent, tum ad Jovem confugiens vir fortis, mortem evitavit.

20. Olympiade proxima orationem quattuor interjectis annis a se compositam ad Graecos attulit, laudem ejus qui aquam perduxit, et fugae superioris excusationem. Sed quum jam negligetur ab omnibus, neque amplius ita conspicuus esset (obsoleta quippe erant omnia, nec novum quicquam poterat proferre, quo percelleret audientes atque admirandum se conspiciendumque redderet, cujus rei ab initio inde vehementer cupidus fuerat), ultimum hoc de rogo facinus ineditari coepit : sparsitque famam inter Gracos a superioribus statim Olympiis, proximis se ludis crematurum se ipsum.

21. Et nunc haec ipsa portenta agitat, fodienda, ut aiunt, fossa, comportandis lignis, et mirifica quadam fortitudine pollicenda. Oportebat autem, arbitror, primum quidem exspectare mortem, neque aufugere de vita : sin vero omnino mori illi decretum sit, non igne uti, neque tragico illo apparatu, sed alio mortis genere, quum sint sexcenta, delecto discedere. Si vero ignem etiam ut Herculeum quiddam amat, quid tandem non silentio eligens silvosum montem, in illo se cremat solus, uno quodam, velut hoc Theagene, assumpto sibi Philocteta? At ille Olympiae, plena celebritate, tantum non in scena se assabit, non indignus mehercule! siquidem parricidas atque atheos poenas dare facinorum fas est : et hoc quidem respectu satis illud tarde facere videtur, quem jam olim oportebat Phalaridis tauro inclusum digna dedisse supplicia, sed non, semel hausta ore

φλόγᾳ ἐν ἀκαρεῖ τεθνάναι. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τόδε οἱ πολλοὶ μοι λέγουσιν, ὡς οὐδεὶς δεύτερος ἄλλος θανάτου τρόπος τοῦ διὰ πυρός· ἀνοῖξαι γὰρ δεῖ μόνον τὸ στόμα καὶ αὐτίκα τεθνάναι.

22. Τὸ μέντοι θέαμα ἐπινοεῖται, οἶμαι, ὡς σεμνὸν, ἐν ἱερῷ χωρίῳ καόμενος ἄνθρωπος, ἐνθα μὴδὲ θάπτειν θσιον τοὺς ἄλλους ἀποθνήσκοντας. Ἀκούετε δέ, οἶμαι, ὡς καὶ πάλαι θέλων τις ἐνδοξος γενέσθαι, ἐπεὶ κατ' ἄλλον τρόπον οὐκ εἶχεν ἐπιτυχεῖν τούτου, ἐνέπρησε τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος τὸν νεών. Τοιοῦτόν τι καὶ αὐτὸς ἐπινοεῖ, τοσοῦτος ἔρως τῆς δόξης ἐντέτηκεν αὐτῷ.

23. Καίτοι φησὶν ὅτι ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων αὐτὸ δρᾷ, ὡς διδάξειεν αὐτοὺς θανάτου καταφρονεῖν καὶ ἐγκαρτερεῖν τοῖς δεινοῖς. Ἐγὼ δὲ ἡδέως ἂν ἐροίμην οὐκ ἐκείνον ἀλλ' ὑμᾶς, εἰ καὶ τοὺς κακούργους βούλοισθε ἂν μαθητὰς αὐτοῦ γενέσθαι τῆς καρτερίας ταύτης καὶ καταφρονεῖν θανάτου καὶ καύσεως καὶ τῶν τοιούτων δειμάτων. Ἀλλ' οὐκ ἂν εὖ οἶδ' ὅτι βουλευθείητε. Πῶς οὖν ὁ Πρωτεὺς τοῦτο διακρίνει καὶ τοὺς μὲν χρηστοὺς ὠφελήσει, τοὺς δὲ πονηροὺς οὐ φιλοκινδυνωτέρους καὶ τολμηροτέρους ἀποφανεῖ;

24. Καίτοι δυνατόν ἔστω ἐς τοῦτο μόνους ἀπαντήσεσθαι τοὺς πρὸς τὸ ὠφέλιμον ὁψομένους τὸ πρᾶγμα. Ὑμᾶς δ' οὖν αὖθις ἐρήσονται, δεξαίσθ' ἂν τοὺς παῖδας ὑμῶν ζηλωτὰς τοῦ τοιούτου γενέσθαι; οὐκ ἂν εἴποιτε. Καίτοι τί τοῦτο ἡρόμην, ὅπου μὴδ' αὐτῶν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ζηλώσειεν ἂν; τὸν οὖν Θεαγένη τοῦτο μάλιστα αἰτιάσαιτο ἂν τις, ὅτι τᾶλλα ζηλῶν τάνδρὸς οὐχ ἔπεται τῷ διδασκάλῳ καὶ συνοδεύει παρὰ τὸν Ἡρακλέα, ὡς φησιν, ἀπιόντι, δυνάμενος ἐν βραχεῖ πανευδαίμων γενέσθαι συνεμπεσὼν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς τὸ πῦρ· οὐ γὰρ ἐν πήρᾳ καὶ βάκτρῳ καὶ τρίβωνι ὁ ζῆλος, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀσφαλῆ καὶ βράδια καὶ παντὸς ἂν εἴη, τὸ τέλος δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον χρὴ ζηλοῦν καὶ πυρὰν συνθέντα κορμῶν συκίνων ὡς ἐνι μάλιστα χλωρῶν ἐναποπνιγῆναι τῷ καπνῷ· τὸ πῦρ γὰρ αὐτὸ οὐ μόνον Ἡρακλέους καὶ Ἀσκληπιοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱεροσύλων καὶ ἀνδροφόνων, οὓς δρᾶν ἔστιν ἐκ καταδίκης αὐτὸ πάσχοντας. Ὡστε ἄμεινον τὸ διὰ τοῦ καπνοῦ ἴδιον γὰρ καὶ ὑμῶν μόνων ἂν γένοιτο.

25. Ἄλλως τε ὁ μὲν Ἡρακλῆς, εἴπερ ἄρα καὶ ἐτόλμησέ τι τοιοῦτον, ὑπὸ νόσου αὐτὸ ἔδρασεν ὑπὸ τοῦ Κενταυρείου αἵματος, ὡς φησιν ἡ τραγῳδία, κατεσθιόμενος. Οὗτος δὲ τίνος αἰτίας ἔνεκεν ἐμβάλλει φέρων ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ; νῆ Δί', ὅπως τὴν καρτερίαν ἐπιδείξεται καθάπερ οἱ Βραχμᾶνες· ἐκείνοις γὰρ αὐτὸν ἡξίου Θεαγένους εἰκάξειν, ὥσπερ οὐκ ἐνὸν εἶναι τινος καὶ ἐν Ἰνδοῖς μωροὺς καὶ κενωδόξους ἀνθρώπους. Ὅμως δ' οὖν καὶ ἐκείνους μιμείσθω· ἐκείνοι γὰρ οὐκ ἐμπηδῶσιν εἰς τὸ πῦρ, ὡς Ὀνησίκριτος ὁ Ἀλεξάνδρου κυβερνήτης ἰδὼν Κάλανον καόμενον φησιν, ἀλλ' ἐπειδὴν νήσωσι, πλησίον παραστάντες ἀκίνητοι ἀνέχονται παροπτύμενοι, εἴτ' ἐπιβάντες κατὰ σχῆμα κάονται οὐδ' ὅσον ὀλίγον ἐκτρέ-

flamma, momento uno mori. Nam rursus hoc quoque multi mihi dicunt, non esse aliud celerius igni genus mortis : os enim modo aperiendum, ut statim moriaris.

22. Verum ideo, puto, hoc excogitat spectaculum, quasi magnificum sit homo in loco sacro combustus, ubi ne condere quidem alios mortuos per religionem licet. Sed audistis, puto, etiam olim aliquem, qui nobilis cuperet fieri, quum aliam ejus rei consequendae rationem non haberet, Ephesiae Dianae aedem incendisse. Tale quid et iste excogitat : tantus illum famae amor insedit.

23. Quanquam dicit se hominum gratia hoc facere, ut mortem contemnere illos doceat et terribilia sustinere. Ego vero lubens interrogaverim non illum, sed vos, num maleficos etiam velitis imitatores illius fortitudinis fieri, et mortis contemnendae, et vivicomburii, et terrorum similium. Verum minime, bene novi, vos hoc velitis. Quomodo ergo discernet illud Proteus, ut juvet quidem bonos, malos vero non amantiores periculorum et audaciores faciat?

24. Quanquam ponamus fieri posse, huc ut soli veniant, qui cum publica utilitate rem visuri sint. At ego vos rursus interrogabo, Velitisne vestros liberos imitatores hujusmodi actionis fieri? Non sane dixeritis. Quanquam quid hoc interrogavi, quum neque discipulorum ipsius quisquam hoc sit imitaturus? Ac Theagenem istud potissimum accuset aliquis, quod cetera viri imitatus, non sequatur hac parte magistrum, et ad Herculem, ut ait, abeunti se adjungat comitem, quum possit brevi tempore beatus undique fieri, modo praiceps in ignem se dejiciat. Neque enim in pera et baculo et pallio aemulatio inest; securi ista, facilia, et uniuscujusque fuerint : at finem et caput aemulari oportet, et rogo e ficulneis codicibus quantum potest viridibus composito, suffocandum se fumo praebere : nam ignis ipse non Herculis modo est et Aesculapii, sed sacrilegorum etiam et homicidarum, quos videre licet judicio damnatos istuc pati. Quare fumo melius est : proprium enim hoc et vestrum unice fuerit.

25. Alioquin ipse Hercules, si quidem tale quiddam ausus est, morbo impulsus fecit, quum a Centauri sanguine, ut ait tragedia, exederetur. At hic cujus rei causa in ignem se conjicit? Per Jovem! ut patientiam suam ostendat, sicuti Brachmanes : nam illis cum Theagenes comparandum judicavit, quasi non possent in India quoque esse stulti quidam et inanis gloriae cupidi homines. Attamen esto, vel hosce aemuletur : illi enim non insiliunt in ignem, ut Onesicritus narrat Alexandri gubernator, qui ardentem vidit Calanum, sed rogo exstructo prope astantes immoti ustulari se patiuntur; tum conscenso rogo, servato eodem habitu cremantur,

hoc quoque multi
genus mortis : os
is.

ectaculum, quasi
stus, ubi ne con-
licet. Sed audi-
lis cuperet fieri,
m non haberet,
id et iste exco-

hoc facere, ut
sustinere. Ego
vos, num male-
is fieri, et mor-
rum similitum.
Quomodo ergo
nos, malos vero
ciat?

ut soli veniant,
ego vos rursus
res huiusmodi
n quid hoc in-
quisquam hoc
um accuset ali-
tur hac parte
e adjungat co-
undique fieri,
nim in pera et
cilia, et unius-
i oportet, et
dibus compo-
gnis ipse non
um etiam et
bs istuc pati.
estrum unice

quiddam au-
i sanguine,
sa in ignem
ndat, sicuti
ndum judi-
lli quidam
vel hosce
nesicritus
Calanum,
se patium-
reantur,

φαντες τῆς κατακλίσεως. Οὗτος δὲ τί μέγα, εἰ ἐμπε-
σὼν τεθνήσκειται συναρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ πυρός; οὐκ ἂν
ἐλπίδος μὴ ἀναπνήσσειν αὐτὸν καὶ ἡμίφλεκτον, εἰ
μὴ, ὅπερ φασὶ, μηχανήσεται βαθεῖαν γενέσθαι καὶ ἐν
βόθρῳ τὴν πυράν.

26. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ μεταβάλλεσθαι φασιν αὐτὸν καὶ
τινα δνειράτα διηγείσθαι, ὡς τοῦ Διὸς οὐκ ἔωτος
μιαίνειν ἱερὸν χωρίον. Ἀλλὰ θαρρείτω τούτου γε
ἔνεκα· ἐγὼ γὰρ διομοσαίμην ἂν ἢ μὴν μηδένα τῶν
θεῶν ἀγανακτήσειν, εἰ Περειγρίνος κακὸς κακῶς ἀπο-
θάνοι. Οὐ μὴν οὐδὲ βῆδιν αὐτῷ ἔτ' ἀναδύναι· οἱ γὰρ
συνόντες κύνες παρορμῶσι καὶ συνωθοῦσιν ἐς τὸ πῦρ
καὶ ὑπεκκᾶουσι τὴν γνώμην οὐκ ἔωτες ἀποδειλιάν, ὧν
εἰ δύο συγκατασπάσας ἐμπέσοι εἰς τὴν πυράν, τοῦτο
μόνον χάριεν ἂν ἐργάσαιτο.

27. Ἦκουον δὲ ὡς οὐδὲ Πρωτεύς ἐτι καλεῖσθαι
ἀξιοῖ, ἀλλὰ Φοίνικα μετωνόμασεν ἑαυτὸν, ὅτι καὶ φοῖ-
νιξ τὸ Ἰνδικὸν ὄρνειον ἐπιβαίνειν πυρᾶς λέγεται πορρω-
τάτῳ γήρῳς προβεβηκώς. Ἀλλὰ καὶ λογοποιεῖ καὶ
χρησμούς τινας διέξεισι παλαιούς δὴ, ὡς χρεὼν εἶναι
δαίμονα νυκτοφύλακα γενέσθαι αὐτὸν, καὶ δῆλός ἐστι
βωμῶν ἤδη ἐπιθυμῶν καὶ χρυσοῦς ἀναστήσεσθαι ἐλ-
πίζων.

28. Καὶ μὰ Δία οὐδὲν ἀπεικὸς ἐν τοῖς πολλοῖς τοῖς
ἀνοήτοις εὐρεθήσεσθαι τινας τοὺς καὶ τεταρταίων ἀπηλ-
λάχθαι δι' αὐτοῦ φήσοντας καὶ νύκτωρ ἐντετυχηκέναι
τῷ δαίμονι τῷ νυκτοφύλακι. Οἱ κατάρατοι δὲ οὗτοι
μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ χρηστήριον, οἷμαι, καὶ ἄδυτον ἐπὶ
τῇ πυρᾷ μηχανήσονται, διότι καὶ Πρωτεύς ἐκεῖνος ὁ
Διὸς, ὁ προπάτωρ τοῦ ὀνόματος, μαντικὸς ἦν. Μαρ-
τύρομαι δὲ ἢ μὴν καὶ ἱερέας αὐτοῦ ἀποδειχθήσεσθαι
μαστίγων ἢ καυτηρίων ἢ τινος τοιαύτης τερατουργίας,
ἢ καὶ νῆ Δία τελετὴν τινα ἐπ' αὐτῷ στήσεσθαι νυκτέ-
ριον καὶ δαδουχίαν ἐπὶ τῇ πυρᾷ.

29. Θεαγένης δὲ ἑναγχος, ὥς μοι τις τῶν ἐταίρων
ἀπήγγειλε, καὶ Σιβύλλαν ἔφη προειρηκέναι περὶ τού-
των· καὶ τὰ ἔπη γὰρ ἀπεμνημόνευεν·

Ἄλλ' ὁπότεν Πρωτεύς Κυνικῶν δ' ἄριστος ἀπάντων
Ζηνὸς ἐριγδούπου τέμενος κατὰ πῦρ ἀνακάσας
ἐς φλόγα πηδήσας· ἔλθῃ ἐς μακρὸν Ὀλυμπον,
δὴ τότε πάντας ὁμῶς, οἱ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσι,
νυκτιπόλον τιμᾶν κέλομαι ἥρωα μέγιστον
σύνθρονον Ἡφαίστῳ καὶ Ἡρακλεῖ ἀνακτι.

Ταῦτα μὲν Θεαγένης Σιβύλλης ἀκηκοέναι φησίν.

30. Ἐγὼ δὲ Βάκιδος αὐτῷ χρησμὸν ὑπὲρ τούτων
ἔρῳ· φησὶ δὲ ὁ Βάκις οὕτω σφόδρα εὖ ἐπειπὼν,

Ἄλλ' ὁπότεν Κυνικὸς πολυνύμμος ἐς φλόγα πολλὴν
πηδήσῃ δόξης ὑπ' ἐρινύϊ θυμὸν ὀρινθεῖς,
δὴ τότε τοὺς ἄλλους κυναλώπεκας, οἱ οἱ ἔπονται,
μιμῆσθαι χρὴ πότμον ἀποικομένοιο λύκοιο.
Ὅς δὲ κε δειλὸς ἔων φεύγῃ μένος Ἡφαίστοιο,
λάεσσιν βαλέειν τοῦτον τάχα πάντας Ἀχαιοὺς,
ὡς μὴ ψυχρὸς ἔων θερμηγορέειν ἐπιχειρῇ
χρυσῷ σαξάμενος πῆρην μάλα πολλὰ δανείζων,
ἐν καλαῖς Πάτραισιν ἔχων τρίς πέντε τάλαντα.

ne paullum quidem immutantes de suo decubitu. Iste vero
quid magnum, si injectus statim morietur, ubi correptus
ab igne fuerit? Neque illud non licet sperare, futurum ut
resiliat semiustulatus, nisi illud machinetur, quod facere
illum aiunt, ut profundus fiat atque in fossa rogos.

26. Sunt autem qui dicant illum mutare velle sententiam,
et somnia enarrare quædam, quasi non sinat Jupiter locum
sacrum pollui. Sed bono potest esse animo, ad hoc qui-
dem quod attinet: ego enim jusjurandum dare paratus sum,
deorum indignaturum esse neminem, si Peregrinus malus
mala morte pereat. Quin jam nec facile est illi refugere:
nam qui cum illo sunt canes, incitant hominem, et una in
ignem contrudunt, et animum illius subinde incendunt, nec
metu resilire illum patiuntur: quorum si duobus secum
detractis in ignem incadat, hoc solum lepidum opus fecerit.

27. Audio vero illum nec Proteum vocari velle amplius,
sed Phœnicis nomen pro suo sibi ascivisse, quod etiam
phœnix, Indica avis, ingredi rogos dicitur, ubi ad extre-
mam senectutem provecta est. Verum etiam rumores
spargit, et oracula quædam narrat, vetusta scilicet, in fatis
esse ut noctis custos genius ipse fiat; ac manifestum est
jam altaria illum concupiscere, et futurum sperare uti stet
aureus.

28. Neque vero, per Jovem, abhorret in magna demen-
tium multitudine inventum iri qui quartana se per ipsum
liberatos dicant, et noctu sibi occurrisse noctis illum cu-
stodem genium. Exsecrabiles autem isti illius discipuli
etiam oraculum, puto, et adytum in rogo illius machina-
buntur, propterea quod Proteus etiam, Jovis ille filius,
primus hujus nominis auctor, vates fuit. Testor autem sa-
cerdotes quoque illius constitutum iri flagrorum, aut ustu-
lationum, aut prodigiosarum id genus actionum: vel, per
Jovem, mysteria quædam in illius honorem institutum iri
nocturna, et facum gestationem circa rogos.

29. Theagenes autem nuper, ut renunciavit mihi aliquis
sodalium, etiam Sibyllam dixit de hisce rebus aliquid præ-
dixisse: nempe versus etiam recitabat:

Ast ubi jam Proteus, Cynicorum maximus unus,
ad Jovis altisoni succensis ignibus ædem
in flammam insiliens, altum conscendet Olympum,
tunc una quotquot vescuntur munere terræ,
noctivagum jubeo venerari heroa, potentem,
Herculeoque, tuoque throno, Vulcane, sedentem.

Hæc igitur a Sibylla se accepisse ait Theagenes.

30. At ego Bacidis illi de hisce rebus oraculum dicam.
Ait autem Bacis ita præclare adjiciens istis:

Ast ubi jam vario Cynicus cum nomine flammam
insillet, furili agitato pectore famæ·
tunc tunc vulpicanes, turba hunc imitata magistrum,
fata lupi, edico, jam discedentis obibunt.
Sed quicumque metu Vulcani fugerit æstus,
jactis confestim hunc saxi pelat omnis Achivus
dicere ne calidum conetur frigidus ipse,
distendens auro peram de fœnore capto,
Patris condita habens pulchris ter quinque talenta

Τί ὑμῖν δοκεῖ, ἄνδρες; ἄρα φαυλότερος χρησμολόγος ὁ Βάκισ τῆς Σιβύλλης εἶναι; ὥστε ὦρα τοῖς θαυμαστοῖς τούτοις ὁμιληταῖς τοῦ Πρωτέως περισκοπεῖν ἐνθα ἑαυτοὺς ἐξαερώσουσι· τοῦτο γὰρ τὴν καῦσιν καλοῦσι.

31. Ταῦτ' εἰπόντος ἀνεβόησαν οἱ περιεστῶτες ἅπαντες, Ἦδη καέσθωσαν ἄξιοι τοῦ πυρός. Καὶ ὁ μὲν κατέβη γελῶν, « Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ, » τὸν Θεαγένη, ἀλλ' ὡς ἤκουσε τῆς βοῆς, ἤκεν εὐθὺς καὶ ἀναβάς ἐκεκράγει καὶ μυρία κακὰ διεξήκει περὶ τοῦ καταβεβηκότος· οὐ γὰρ οἶδα ὅστις ὁ βέλτιστος ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο. Ἐγὼ δὲ ἀφίεις αὐτὸν διαρρηγνύμενον ἀπῆειν ὀφόμενος τοὺς ἀθλητάς· ἥδη γὰρ οἱ Ἑλλανοδίκαί ἐλέγοντο εἶναι ἐν τῷ πλεθρίῳ. Ταῦτα μὲν σοι τὰ ἐν Ἥλιδι.

32. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἀφικόμεθα, μεστὸς ἦν ὁ ὀπισθοδόμος τῶν κατηγορούντων Πρωτέως ἡ ἐπαινούντων τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἰς χεῖρας αὐτῶν ἦλθον οἱ πολλοί, ἄχρι δὴ παρελθὼν αὐτὸς ὁ Πρωτεὺς μυρίῳ τῷ πλήθει παραπεμπόμενος κατόπιν τοῦ τῶν κηρύκων ἀγῶνος λόγους τινὰς διεξῆλθε περὶ αὐτοῦ τὸν βίον τε ὡς ἐβίω καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ἐκινδύνευσεν διηγούμενος καὶ ὅσα πράγματα φιλοσοφίας ἕνεκα ὑπέμεινε. Τὰ μὲν οὖν εἰρημένα πολλὰ ἦν· ἐγὼ δὲ ὀλίγων ἤκουσα ὑπὸ πλήθους τῶν περιεστώτων. Ἐῖτα φοβηθεὶς μὴ συντριβεῖν ἐν τῷ τῷ τύρβῃ, ἐπεὶ καὶ πολλοὺς τοῦτο πάσχοντας εἴρων, ἀπῆλθον μακρὰ χαίρειν φράσας θανατιῶντι σοφιστῇ τὸν ἐπιτάφιον ἑαυτοῦ πρὸ τελευτῆς διεξιόντι.

33. Πλὴν τό γε τοσοῦτον ἐπήκουσα· ἔφη γὰρ βούλεσθαι χρυσῷ βίῳ χρυσῇ κορώνῃ ἐπιθεῖναι· χρῆναι γὰρ τὸν Ἡρακλείως βεβιωκότα Ἡρακλείως ἀποθανεῖν καὶ ἀναμιχθῆναι τῷ αἰθέρι. Καὶ ὠφελῆσαι, ἔφη, βούλομαι τοὺς ἀνθρώπους δεῖξας αὐτοῖς ὅν χρὴ τρόπον θανάτου καταφρονεῖν· πάντας οὖν δεῖ μοι τοὺς ἀνθρώπους Φιλοκτῆτας γενέσθαι. Οἱ μὲν οὖν ἀνοητότεροι τῶν ἀνθρώπων ἐδάκρυον καὶ ἐβόων Σώζου τοῖς Ἑλλήσιν, οἱ δὲ ἀνδρωδέστεροι ἐκεκράγισαν· Τέλει τὰ δεδογμένα, ὑφ' ὧν ὁ πρεσβύτερος οὐ μετρίως ἐθορυβήθη ἐλπίζων πάντας ἔξεσθαι αὐτοῦ καὶ μὴ προήσεσθαι τῷ πυρὶ, ἀλλὰ ἄκοντα δὴ καλῶν ἐν τῷ βίῳ. Τὸ δὲ τελεῖν τὰ δεδογμένα πάνυ ἀδόκητον αὐτῷ προσπεσὼν ὠχρίαν ἔτι μᾶλλον ἐποίησε, καίτοι ἤδη νεκρικῶς τὴν χροιάν ἔχοντι, καὶ νῆ Δία καὶ ὑποτρέμειν, ὥστε κατέπαυσε τὸν λόγον.

34. Ἐγὼ δὲ, εἰκάξεις, οἶμαι, πῶς ἐγέλων· οὐδὲ γὰρ ἔλεειν ἄξιον ἦν οὕτω δυσέρωτα τῆς δόξης ἀνθρώπων ὑπὲρ ἅπαντας, ὅσοι τῇ αὐτῇ ποινῇ ἐλαύνονται. Παρεπέμπετο δὲ ὁμῶς ὑπὸ πολλῶν καὶ ἐνεφορεῖτο τῆς δόξης ἀποβλέπων ἐς τὸ πλῆθος τῶν θαυμάζοντων, οὐκ εἰδὼς ὁ ἄλλος ὅτι καὶ τοῖς ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἀπαγομένοις ἢ ὑπὸ τοῦ δημίου ἐχομένοις πολλῶν πλείους ἕπονται.

35. Καὶ δὲ τὰ μὲν Ὀλύμπια τέλος εἶχε, κάλλιστα Ὀλυμπίων γενόμενα ὧν ἐγὼ εἶδον, τετράκις ἤδη δρῶν. Ἐγὼ δὲ — οὐ γὰρ ἦν εὐπορῆσαι ὁχλήματος ἅμα πολ-

Quid videtur vobis, viri? numquid deterior Sibylla vates esse Bacis? Itaque auctor sim admirabilibus illis Protei so dalibus, ut locum circumspeciant ubi in aera se dissolvant; hoc enim verbo combustionem vocant. »

31. Hæc illo dicente exclamabant qui circumstabant omnes, Jam comburantur digni igne! Atque hic quidem cum risu descendit: « sed non fugerunt Nestora voces, » Theagenem puta: verum audito clamore venit statim, escendensque clamavit, et sexcenta mala protulit contra eum qui descenderat; neque enim novi quomodo vir ille optimus vocatus sit. Ego vero relinquens hominem dirumpentem se, abii visurus athletas: jam enim esse dicebantur in Plethrio iudices certaminum. Hæc tibi Elide.

32. Ipsam vero Olympiam quum venissemus, plenum erat posticum templi vel accusantium Protea, vel propositum illius laudantium: adeo ut etiam ad manus multi illorum venirent, donec ipse progressus innumerabili comitante multitudine Proteus, post præconum agonem verba fecit de se, quam vitam vixerit, pericula quæ subierit enarrans, et quas philosophiæ causa sustinuerit molestias. Multa quidem fuere quæ dixit: ego vero, præ circumstantium multitudine, pauca audiui. Deinde ne tanta in turba eliderer metuens, quod accidere videbam multis, abii, longum valere jusso affectante mortem sophista, ipso sibi ante mortem parentante.

33. Tantum tamen audiui, quum diceret velle se auream vitæ aureæ coronidem imponere: oportere enim, qui Herculeo more vixerit, eum mori quoque more Herculeo, et remisceri ætheri. Ac prodesse, inquit, volo hominibus, ostendendo illis quemadmodum mortem oporteat contemnere. Itaque Philoctetas mihi fieri omnes homines æquum est. Qui ergo stupidiore erant hominum, lacrimari et clamare, Serva te Græcis! qui autem fortiores, ii clamarent, Perage decreta! a quibus non mediocriter perturbatus est senex, qui sperasset futurum uti omnes retinerent se, neque igni permitterent, sed invitum in vita manere cogerent. Quum ergo plane præter opinionem illi accideret clamor decreta perficienda esse, ea res magis etiam expallescere illum fecit, quanquam cadaveroso jam ante colore erat, et tremere etiam, medius fidius! Itaque orationem finjit.

34. Ego vero quam riserim, puto, conjicis: neque enim misericordia dignus erat homo, ita invenustus supra omnes, qui iisdem furiis aguntur, amator gloriæ. Deducebatur tamen a multis, et ingurgitabat se gloria, dum ad multitudinem eorum, qui se admirarentur, respiceret, ignarus miser, etiam hos, qui ad crucem ducuntur, qui trahuntur a carnifice, multo plures sequi.

35. Interim Olympia sinem habuere, pulcherrima quæ ego vidi Olympiorum, qui quater jam viderim. Ego vero (neque enim vehiculi copia erat multis simul discedentibus)

Sibylla vates
illis Protei so
se dissolvant;

umstabant om-
e quidem cum
oces, » Thea-
statim, escen-
t contra eum
ir ille optimus
dirumpentem
antur in Ple-

mus, plenum
vel proposi-
us multi illo-
ili comitante
verba fecit de
enarrans, et
Multa qui-
ntium multi-
urba eliderer
longum va-
ante mortem

le se auream
m, qui Her-
Herculeo, et
hominibus,
rteat conte-
ines æquum
lacrimari et
s, ii clama-
perturbatus
tinerent se,
anere cogē-
li accideret
tiam expal-
ante colore
ationem si-

is : neque
stus supra
Deduce-
, dum ad
respiceret,
untur, aut

rima quæ
Ego vero
dentibus)

λῶν ἐξιόντων — ἄκων ὑπελειπόμην. Ὁ δὲ αἰὲ ἀνα-
βαλλόμενος νύκτα τὸ τελευταῖον προειρήκει ἐπιδείξασθαι
τὴν καῦσιν· καί με τῶν ἐταίρων τινὸς παραλαβόντος
περὶ μέσας νύκτας ἐξαναστὰς ἀπήειν εὐθὺς τῆς Ἀρπί-
νης, ἐνθα ἦν ἡ πυρά. Στάδιοι πάντες οὗτοι εἴκοσιν
ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας κατὰ τὸν ἱππόδρομον ἀπιόντων
πρὸς ἔω. Καὶ ἐπεὶ τάχιστα ἀφικόμεθα, καταλαμβά-
νομεν πυρὰν νενησμένην ἐν βάθει ὅσον ἐς ὀργυιὰν τὸ
βάθος. Δᾶδες ἦσαν τὰ πολλὰ καὶ παρεβέβυστο τῶν
φρυγάνων, ὡς ἀναφθεῖη τάχιστα.

36. Καὶ ἐπειδὴ ἡ σελήνη ἀνέτελλεν — ἔδει γὰρ
κακείνην θεάσασθαι τὸ κάλλιστον τοῦτο ἔργον — πρόει-
σιν ἐκεῖνος ἐσκευασμένος ἐς τὸν αἰὲ τρόπον καὶ ζὺν
αὐτῷ τὰ τέλη τῶν κυνῶν, καὶ μάλιστα ὁ γεννάδας ὁ
ἐκ Πατρῶν δᾶδα ἔχων, οὐ φαῦλος δευτεραγωνιστής·
ἐδοξοφόρει δὲ καὶ ὁ Πρωτεύς. Καὶ προσελθόντες ἄλ-
λος ἀλλαχόθεν ἀνῆψαν τὸ πῦρ μέγιστον ἅτε ἀπὸ δάδων
καὶ φρυγάνων· ὁ δὲ, καὶ μοι πάνυ ἤδη πρόσεχε τὸν
νοῦν, ἀποθέμενος τὴν πήραν καὶ τὸ τριβῶνιον καὶ τὸ
Ἡράκλειον ἐκεῖνο ῥόπαλον ἔστη ἐν ὁδῷ ῥυπώσῃ ἀκρι-
βῶς. Εἴτα ἤτει λιθανωτὸν, ὡς ἐπιβάλοι ἐπὶ τὸ πῦρ,
καὶ ἀναδόντος τινὸς ἐπέβαλέ τε καὶ εἶπεν ἐς τὴν με-
σημβρίαν ἀποβλέπων — καὶ γὰρ καὶ τοῦτο πρὸς τὴν
τραγωδίαν ἦν ἡ μεσημβρία — Δαίμονες μητρῷοι καὶ
πατρῷοι δεξασθέ με εὐμενεῖς. Ταῦτα εἰπὼν ἐπήδησεν
ἐς τὸ πῦρ, οὐ μὴν ἐωρᾶτό γε, ἀλλὰ περιεσχέθη ὑπὸ τῆς
φλογὸς πολλῆς ἡρμένης.

37. Αὖθις ὁρῶ γελῶντά σε, ὦ καλὲ Κρόνιε, τὴν κα-
ταστροφὴν τοῦ δράματος. Ἰγὼ δὲ τοὺς μητρῷους
μὲν δαίμονας ἐπιβούμενον μὰ τὸν Δι' οὐ σφόδρα ἡτιώ-
μην, ὅτε δὲ καὶ τοὺς πατρῷους ἐπεκαλέσατο, ἀναμνη-
σθεῖς τῶν περὶ τοῦ φόνου εἰρημένων οὐδὲ κατέχειν ἡδυ-
νάμην τὸν γέλωτα. Οἱ Κυνικοὶ δὲ περιστάντες τὴν πυρὰν
οὐκ ἐδάκρυον μὲν, σιωπῇ δὲ ἐνεδείκνυντο λύπην τινὰ εἰς
τὸ πῦρ ὁρῶντες, ἄχρι δὲ ἀποπνιγείας ἐπ' αὐτοῖς, Ἀπίω-
μεν, φημι, ὦ μάταιοι· οὐ γὰρ ἡδὺ τὸ θέαμα ὠπτημένον
γερόντιον ὁρᾶν κνίσσης ἀναπιμπλαμένους πονηρᾶς. Ἡ
περιμένετε ἔστ' ἂν γραφεὺς τις ἐπελθὼν ἀπεικᾶσθαι ὑμᾶς
οἷους τοὺς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἐταίρους τῷ Σωκράτει
παραγράφουσιν; Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἡγανάκτουν καὶ ἐλοι-
δοροῦντό μοι, ἐνιοὶ δὲ καὶ ἐπὶ τὰς βακτηρίας ἤξαν.
Εἴτα ἐπειδὴ ἠπείλησα ξυναρπάσας τινὰς ἐμβάλεῖν εἰς
τὸ πῦρ, ὡς ἂν ἔποιντο τῷ διδασκάλῳ, ἐπαύσαντο καὶ
εἰρήνην ἤγον.

38. Ἐγὼ δὲ ἐπανιὼν ποικίλα, ὦ ἐταῖρε, πρὸς
ἐμαυτὸν ἐνενοῶν, τὸ φιλόδοξον οἷόν τί ἐστιν ἀναλογι-
ζόμενος, ὡς μόνος οὗτος ὁ ἔρως ἄφυκτος καὶ τοῖς πάνυ
θαυμαστοῖς εἶναι δοκοῦσιν, οὐχ ὅπως ἐκείνῳ τάνδρῳ καὶ
τᾶλλα ἐμπλήκτως καὶ ἀπονενοημένως βεβιωκότι καὶ
οὐκ ἀναξίως τοῦ πυρός.

39. Εἴτα ἐνετύγχανον πολλοῖς ἀπιοῦσιν ὡς θεάσαιντο
καὶ αὐτοί· ᾔοντο γὰρ ἔτι καταλήψεσθαι ζῶντα αὐτόν·
καὶ γὰρ καὶ τόδε τῇ προτεραίᾳ διεδέδοτο, ὡς πρὸς
ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἀσπασάμενος — ὥσπερ ἀμέλει καὶ

invitus ibi relictus sum. At iste subinde differens, tandem
promulgat nocte spectaculum sui cremandi se editurum.
Ac me quum sodalium aliquis assumssisset, circa mediam
noctem surrexi et Harpinam petii, ubi rogos erat. Stadia
hæc sunt in totum viginti Olympia juxta Hippodromum
orientem versus euntibus. Quum primum eo venissemus,
rogum deprehendimus in fossa ad quattuor cubitorum
profunditatem structum. Faces erant maximam partem et
sarmenta ipsis interposita, ignem celerrime uti conciperet.

36. Deinde exoriente luna (oportebat enim hanc quoque
spectare pulcherrimum facinus), procedit iste quotidiano
more indutus, et cum illo Cynicorum principes, præsertim
generosus ille Patrensis, facem gestans, non malus secun-
darum partium certator. Facem gestabat etiam Proteus.
Accedentes autem alter ab altera parte ignem incenderunt
maximum, quippe a facibus ac sarmentis : iste vero (et
jam mihi diligenter attende), deposita pera, pallio et Hercu-
lea illa clava, astabat in linteo plane sordido. Tum thus
petiit, quod in ignem injiceret; datumque ab aliquo inje-
cit, dixitque conversus ad meridiem (nam hoc quoque ad
tragædiam pertinebat, meridies), Materni paternique dæ-
mones, volentes propitii me recipite! Hæc ubi dixisset, in
ignem insiliit : verum non videbatur, circumfusus a multa,
quæ surrexerat, flamma.

37. Iterum video te ridentem, pulcher Cronie, fabulæ
explicationem. Equidem maternos dæmonas invocantem
non valde, ita me Jupiter, reprehendebam : sed quum pa-
ternos etiam advocaret, recordatus eorum quæ cæde illius
dicta sunt, neque risum tenere tum poteram. Cynici autem
rogum circumstantes non illi quidem flebant, sed silentio
ignem aspicientes mœstitiam quandam præ se ferebant : do-
nec ego, quem ea res pæne enecaret, Abeamus, dicerem,
vani homines! neque enim jucundum spectaculum, senium
assatum videre, et malo nidore oppleri. An exspectatis
dum pictor aliquis superveniens depingat vos, uti sodales
in carcere appingunt Socrati? Illi ergo indignari et male
mihi dicere; quidam vero rucere etiam ad baculos. Deinde
quum interminatus essem, me quosdam illorum correptos
in ignem esse detrusurum magistrum uti sequerentur,
quietem pacemque egere.

38. In reditu autem varia mecum, mi sodalis, cogitabam
de cupiditate gloriæ, vim illius perpendens, ut solam hanc
cupiditatem effugere nequeant illi etiam, qui alioquin ad-
miratione videantur dignissimi, nedum ut ille vir, qui etiam
alias furiose dementerque, et ut igne esset dignus, vi-
xisset.

39. Tum incidi in multos ad spectaculum abeuntes ipsos
quoque, qui putarent nempe se vivum adhuc deprehensu-
ros : nimirum illud quoque pridie ejus diei divulgatum
fuerat, illum ita ut exorientem solem salutaret (quod scili-

τοὺς Βραχμᾶνάς φασὶ ποιεῖν — ἐπιθήσεσθαι τῆς πυρᾶς. Ἀπέστρεφον δ' οὖν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν λέγων ἤδη τετέλεσθαι τὸ ἔργον, οἷς μὴ καὶ τοῦτ' αὐτὸ περισπούδαστον ἦν, καὶ αὐτὸν ἰδεῖν τὸν τόπον καὶ τι λείψανον καταλαμβάνειν τοῦ πυρός. Ἐνθα δὴ, ὦ ἑταῖρε, μυρία πράγματα εἶχον ἅπασιν διηγούμενος καὶ ἀνακρίνουσι καὶ ἀκριβῶς ἐκπυνθανομένοις. Εἰ μὲν οὖν ἴδοιμί τινα χαρίεντα, ψιλὰ ἂν ὥσπερ σοὶ τὰ πραχθέντα διηγούμενη, πρὸς δὲ τοὺς βλᾶκας καὶ πρὸς τὴν ἀκρόασιν κεχηνότας ἐτραγώδουν τι παρ' ἐμαυτοῦ, ὡς ἐπειδὴ ἀνήφθη μὲν ἡ πυρὰ, ἐνέβαλε δὲ φέρων ἑαυτὸν ὁ Πρωτεύς, σεισμοῦ πρότερον μεγάλου γενομένου σὺν μυκηθμῷ τῆς γῆς, γυψ ἀναπτάμενος ἐκ μέσης τῆς φλογὸς οἴχοιτο ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνθρωπίνῃ μεγάλῃ τῇ φωνῇ λέγων « ἔλιπον γὰρ, βαίνω δ' ἐς Ὀλύμπον. » Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐτεθήπесαν καὶ προσεκύουν ὑποφρίττοντες καὶ ἀνέκρινόν με λέγοντες πότερον πρὸς ἔω ἢ πρὸς δυσμᾶς ἐνεχθεῖν ὁ γύψ· ἐγὼ δὲ τὸ ἐπελθὼν ἀπεκρινάμην αὐτοῖς.

40. Ἀπελθὼν δὲ ἐς τὴν πανήγυριν ἐπέστην τινὶ πολιῷ ἀνδρὶ καὶ νῆ τὸν Δί' ἀξιοπύστῳ τὸ πρόσωπον ἐπὶ τῷ πώγωνι καὶ τῇ λοιπῇ σεμνότητι, τὰ τε ἄλλα διηγούμενῳ περὶ τοῦ Πρωτέως καὶ ὡς μετὰ τὸ καυθῆναι θεάσαιτο αὐτὸν ἐν λευκῇ ἐσθῇτι μικρὸν ἔμπροσθεν καὶ νῦν ἀπολίποι περιπατοῦντα φαιδρὸν ἐν τῇ ἐπταφώνῳ στοᾷ κοτίνῳ τε ἐστεμμένον· εἴτ' ἐπὶ πᾶσι προσέθηκε τὸν γῦπα, διομνύμενος ἡ μὴν αὐτὸς ἑοραχέναι ἀναπτάμενον ἐκ τῆς πυρᾶς, ὃν ἐγὼ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφῆκα πέτεσθαι καταγελῶντα τῶν ἀνοήτων καὶ βλακικῶν τὸν τρόπον.

41. Ἐννόει τὸ λοιπὸν οἷα εἶδος ἐπ' αὐτῷ γενήσεσθαι, ποίας μὲν οὐ μελίττας ἐπιστήσεσθαι ἐπὶ τὸν τόπον, τίνας δὲ τέττιγας οὐκ ἐπάσεσθαι, τίνας δὲ κορώνας οὐκ ἐπιπτήσεσθαι καθάπερ ἐπὶ τὸν Ἡσιόδου τάφον, καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἰκόνας μὲν γὰρ παρά τε Ἡλείων αὐτῶν παρά τε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἷς καὶ ἐπεσταλκέναι ἔλεγον, αὐτίκα μάλα οἶδα πολλὰς ἀναστησομένας. Φασὶ δὲ πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐνδόξοις πόλεσιν ἐπιστολὰς διαπέμψαι αὐτὸν διαθήκας τινὰς καὶ παραινέσεις καὶ νόμους· καὶ τινὰς ἐπὶ τούτῳ πρεσβευτὰς τῶν ἑταίρων ἐχειροτόνησε νεκραγγέλους καὶ νερτεροδρόμους προσαγορεύσας.

42. Τοῦτο τέλος τοῦ κακοδαίμονος Πρωτέως ἐγένετο, ἀνδρὸς, ὡς βραχεῖ λόγῳ περιλαβεῖν, πρὸς ἀλήθειαν μὲν οὐδεπώποτε ἀποβλέψαντος, ἐπὶ δόξῃ δὲ καὶ τῷ παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνῳ ἅπαντα εἰπόντος αἰεὶ καὶ πράξαντος, ὡς καὶ εἰς πῦρ ἄλλεσθαι, ὅτε μὴδ' ἀπολαύειν τῶν ἐπαίνων ἔμελλεν ἀναίσθητος αὐτῶν γενόμενος.

43. Ἐν ἔτι σοὶ προσδιηγησάμενος παύσομαι, ὡς ἔχῃς ἐπὶ πολὺ γελᾶν· ἐκεῖνα μὲν γὰρ πάλαι οἶσθα εὐθὺς ἀκούσας μου ὅτε ἦκον ἀπὸ Συρίας διηγούμενου ὡς ἀπὸ Τρωάδος συμπλεύσαιμι αὐτῷ καὶ τὴν τε ἄλλην τὴν ἐν τῷ πλῶ τρυφὴν καὶ τὸ μεράκιον τὸ ὥραϊον, ὃ ἔπεισε κυνίζειν, ὡς ἔχοι καὶ αὐτός τινα Ἀλκιβιάδην, καὶ ὡς ἐπιταραχθεὶς μὲν τῆς νυκτὸς ἐν μέσῳ τῷ Αἰγαίῳ γνόφου καταβάντος καὶ κύμα παμμέγεθες ἐγείραντος ἐκώκυε

cet Brachmanas facere dictitant), rogam conscensurum esse. Plerosque igitur illorum averti, quum jam perfectum esse opus dicerem, quibus quidem non id ipsum curae esset, etiam locum ut inspicerent et aliquid de igni reliquum secum auferrent. Hic sane, mi sodalis, sexcenta negotia habui, dum omnibus enarro interrogantibus et accurate singula exquirentibus. Si quem igitur viderem politum doctrina hominem, nuda illi acta, velut tibi modo, enarrabam: apud stipites vero et inhiantes narrationi, tragicæ quiddam gravitatis de meo adjiciebam, ut hoc, quum accensus esset rogam, et jam injecisset se Proteus, motu telluris magno cum mugitu ante facto, evolantem media de flamma vulturem caelum versus abiisse, humana magna voce clamantem: Reliqui terram, abeo in Olympum! Hi ergo obstupescerent cum horrore quodam adorare, et ex me quaerere utrum orientem versus an ad occidentem volasset vultur. quibus ego, quicquid in buccam veniret, respondi.

40. Tum in concionem delatus astiti cano cuidam viro, et fide digno, medius fidius, si vultum spectares cum barba et gravitate reliqua, qui præter cetera hoc etiam narraret de Proteo, ut vidisset ipsum paullo ante, post combustionem, in veste candida, et modo inambulanti lætum atque hilarem in septem vocum porticu reliquisset, coronatum olea: deinde post omnia etiam vulturem illum adjecit, dejerans ipsum se vidisse de rogo evolantem, quem ego paullo ante dimiseram, ut derideret amentes homines et moribus stupidos.

41. Ceterum cogita, quæ in illo postea futura esse credibile sit: quas non apes in illo loco conventuras! quas non canturas ibi cicadas! quas non cornices involaturas, ut in sepulcrum Hesiodi! et id genus alia. Statuas quidem quum ab ipsis Eleis, tum ab reliquis Græcis, quibus etiam scripsisse dicebant eum, statim multas staturas novi. Aiunt vero nobilibus oppidis fere omnibus missas ab eo epistolas cum præceptionibus, et adhortationibus, atque legibus: etiam sodalium nonnullos ejus rei causa legatos constituerat, quos mortis nuncios et inferorum cursores appellabat.

42. Hic finis fuit infelicis Protei, viri qui, ut brevi sermone complectar, ad verum quidem respexerat nunquam, gloriæ autem et laudis popularis causa dixerat semper feceratque omnia, adeo ut in ignem etiam insiliret, quum neque frui jam posset laudibus, quippe quarum sensus pervenire ad ipsum non posset.

43. Desinam, quum unum adhuc tibi narravero, ut ridere possis amplius. Illa enim olim nosti, quæ statim ex me, quum e Syria venirem, audieris narrante, ut a Troade cum ipso navigaverim, et quum reliquum hominis in illa navigatione luxum, tum formosum illum adolescentulum, quem ad caninam illam vitam traduxerat, ut haberet nimirum ipse quoque aliquem Alcibiadem, et ut perturbatus fuerit noctu, medio in Ægeο descendente turbine et fluctum ex-

μετὰ τῶν γυναικῶν ὁ θαυμαστὸς καὶ θανάτου κρείττων εἶναι δοκῶν.

44. Ἀλλὰ μικρὸν πρὸ τῆς τελευτῆς, πρὸ ἐννέα σχεδὸν που ἡμερῶν, πλείον, οἶμαι, τοῦ ἱκανοῦ ἐμφαγῶν ἡμεσὶ τε τῆς νυκτὸς καὶ ἐάλω πυρετῶ μάλα σφοδρῶ. Ταῦτα δέ μοι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ ἱατρὸς διηγήσατο μετακληθεὶς ὡς ἐπισκοπήσειεν αὐτόν· ἔφη οὖν καταλαβεῖν αὐτὸν χαμαὶ κυλιόμενον καὶ τὸν φλογμὸν οὐ φέροντα καὶ ψυχρὸν αἰτοῦντα πάνυ ἐρωτικῶς, ἐαυτὸν δὲ μὴ δοῦναι, καίτοι εἰπεῖν ἔφη πρὸς αὐτὸν ὡς εἰ πάντως θανάτου δέοιτο, ἥκειν αὐτὸν ἐπὶ τὰς θύρας αὐτόματον, ὥστε καλῶς ἔχειν ἔπεσθαι μηδὲν τοῦ πυρὸς δεόμενον· τὸν δ' αὖ φάναι, Ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἐνδοξος ὁ τρόπος γένοιτ' ἂν πᾶσι κοινὸς ὢν.

45. Ταῦτα μὲν ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐγὼ δὲ οὐδ' αὐτὸς πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εἶδον αὐτὸν ἐγκεχρισμένον, ὡς ἀποδακρύσειε τῷ δριμυεῖ φαρμάκῳ. Ὅρᾳς; οὐ πάνυ τοὺς ἀμβλυωποῦντας ὁ Αἰακὸς παραδέχεται. Ὅμοιον ὡς εἴ τις ἐπὶ σταυρὸν ἀναβήσεται μέλλων τὸ ἐν τῷ δακτύλῳ πρόσπταισμα θεραπεύει. Τί σοι δοκεῖ ὁ Δημόκριτος, εἰ ταῦτα εἶδε; κατ' ἀξίαν γελάσαι ἂν ἐπὶ τῷ ἀνδρί. Καίτοι πόθεν εἶχεν ἐκεῖνος τοσοῦτον γέλωτα; Σὺ δ' οὖν, ὦ φιλότῃς, γέλα καὶ αὐτὸς, καὶ μάλιστα ὁπότε τῶν ἄλλων ἀκούσης θαυμαζόντων αὐτόν.

LXIX.

ΔΡΑΠΕΤΑΙ.

1. ΑΠΟΛΛΩΝ. Ἀληθῆ ταῦτά φασι, πάτερ, ὡς ἐμβάλοι τις φέρων αὐτὸν εἰς τὸ πῦρ κατέναντι Ὀλύμπιων, ἥδη πρεσβύτης ἄνθρωπος, οὐκ ἀγεννῆς θαυματοποιὸς τὰ τοιαῦτα; ἡ Σελήνη γὰρ ἡμῖν διηγείτο αὕτη ἑορακέναι καόμενον λέγουσα.

ΖΕΥΣ. Καὶ πάνυ ἀληθῆ, ὦ Ἀπολλών· ὡς μὴ ποτε γενέσθαι ὤφελεν.

ΑΠΟΛ. Οὕτω χρηστὸς ὁ γέρων ἦν καὶ ἀνάξιος ἐν πυρὶ ἀπολωλέναι;

ΖΕΥΣ. Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως· ἀλλ' ἐγὼ πολλὴν τὴν ἀηδίαν μέμνημαι ἀνασχόμενος τότε ὑπὸ κνίσης πονηρᾶς, οἷαν εἰκὸς ἀποφέρεσθαι ὀπτωμένων ἀνθρωπείων σωμάτων. Εἰ γοῦν μὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν ὡς εἶχον εὐθύς ἀπὼν ὠχρόμην, ἀπολώλειν ἂν, εἴ ἴσθι, ἀτοπία τοῦ καπνοῦ· καὶ ὁμῶς ἐν τοσαύτῃ εὐωδίᾳ καὶ ἀφρονίᾳ τῶν ἀρωμάτων καὶ ἐν λιβανωτῶ παμπόλλῳ μόλις αἱ ῥῖνες ἐπιλαθέσθαι μοι καὶ ἀπομαθεῖν ἤθελον τὴν κηλῖδα ἐκείνῃ τῆς ὁσμῆς, ἀλλὰ καὶ νῦν ὀλίγου δέω ναυτιᾶν ὑπομνηθεὶς αὐτῆς.

2. ΑΠΟΛ. Τί δαὶ βουλόμενος, ὦ Ζεῦ, τοιαῦτα εἴργασται ἐαυτόν; ἢ τί τὸ ἀγαθόν, ἀπανθρακωθῆναι ἐμπεσόντα εἰς τὴν πυράν;

ΖΕΥΣ. Τοῦτο μὲν οὐκ ἂν, ὦ παῖ, φθάνοις καὶ

citante maximum, ploraveritque cum mulierculis vir admirabilis, et qui superior mortis metu esse videretur.

44. Verum paullo ante mortem, novem circiter diebus ante, quum plus quam oportebat, puto, ingurgitasset, et vomuit noctu, et febris correptus est satis vehementi. Haec vero Alexander mihi medicus narravit, qui vocatus erat ut illum inviseret. Aiebat ergo ille se invenisse hominem humi se volutantem, impatientemque aestus, et amatoriiis velut blanditiis petentem frigidam; se autem non dedisse: verum illud dixisse, Si omnino morte opus haberet, ipsam sponte jam venire ad januam; itaque bene facere, si illam sequeretur, neque ignem expeteret. Istum contra dixisse: At non aequè gloriosum fuerit mortis genus, ut quod omnibus sit commune.

45. Haec Alexander. Ego vero et ipse non multis ante diebus inunctum vidi, ut lacrimis motis oculos purgaret acerbis medicamento. Vides? non sane recipit, qui hebetes oculos habent, Aecus. Simile hoc est, ut si quis in crucem mox agendus digiti offensionem curet. Quid tibi videtur facturum fuisse, si vidisset ista, Democritus? Risisset, prout dignum est, virum. Quanquam unde tantum illi risus suppeliisset? Tu ergo, amice, ride ipse quoque, et maxime quando alios admirari istum audieris.

LXIX.

FUGITIVI.

1. APOLLO. Verane narrant ista, pater, fuisse qui in ignem se conjiceret e regione celebritatis Olympiorum, jam senem hominem, nec ignavum ad talia portentorum artificem? Luna enim nobis narravit, quæ vidisse se diceret ardentem.

JUPITER. Vera omnino sunt, Apollo: quæ utinam facta nunquam essent!

APOL. Adeone bonus erat senex, atque indignus qui igni periret?

JUP. Potest ut fuerit ita: at ego multam me tum perferre injucunditatem memini a malo illo nidore, qualem sursum ferri naturale est ab assatis corporibus humanis. Nisi enim in Arabiam statim, ut habebam, abiissem, perieram, bene noris, a fumo teterrimo. Et tamen in tanta suaveolentia et copia aromatum, in thure adeo multo, vix meæ oblivisci nares ac dediscere voluerunt illam odoris labem: sed nunc etiam parum abest quin nauseam ad illius memoriam.

2. APOL. Quid vero voluit, Jupiter, quod hæc in se designavit, aut quid boni in eo inest, si quis in rogam desiliens mutetur in carbonem?

JUP. Hac in re evitare non potes quin ante ipsum Em-

Ἐμπεδοκλεῖ πρὸ αὐτοῦ ἐγκαλῶν, δς ἐς τοὺς κρατῆρας ἤλατο καὶ αὐτὸς ἐν Σικελίᾳ.

ΑΠΟΛ. Μελαγχολίαν τινὰ δεινὴν λέγεις. Ἀτὰρ οὗτός γε τίνα ποτὲ ἄρα τὴν αἰτίαν ἔσχε τῆς ἐπιθυμίας;

ΖΕΥΣ. Αὐτοῦ σοι λόγον ἐρῶ, ὃν ἔλεξε πρὸς τὴν πανήγυριν ἀπολογούμενος πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς τελευτῆς. Ἐφη γάρ, εἴ γε μέμνημαι....

3. Ἀλλὰ τίς αὕτη σπουδῇ πρόσσεισι τεταραγμένη καὶ δακρύνουσα, πάνυ ἀδικουμένη εἰκοιῦα; μᾶλλον δὲ Φιλοσοφία ἐστὶ καὶ τοῦνομά γε τοῦμὸν ἐπιβοᾶται σχετλιάζουσα. Τί, ὦ θύγατερ, δακρύεις; ἢ τί ἀπολιπούσα τὸν βίον ἐλήλυθας; ἄρα μὴ οἱ ἰδιῶται αὐτοῖς ἐπιβεβουλεύκασί σοι ὡς τὸ πρόσθεν, ὅτε τὸν Σωκράτην ἀπέκτειναν ὑπὸ Ἀνύτου κατηγορηθέντα, εἴτα φεύγεις διὰ τοῦτο αὐτούς;

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ. Οὐδὲν τοιοῦτον, ὦ πάτερ, ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὁ πολὺς λεὼς ἐπὶήνουν καὶ διὰ τιμῆς ἦγον αἰδούμενοι καὶ θαυμάζοντές με καὶ μονονουχὶ προσκυνοῦντες, εἰ καὶ μὴ σφόδρα ξυνέεισαν ὧν λέγοιμι. Οἱ δὲ, πῶς ἂν εἴποιμι, οἱ ξυνήθεις καὶ φίλοι φάσκοντες εἶναι καὶ τοῦνομα τοῦμὸν ὑποδύμενοι ἐκεῖνοί με τὰ δεινότατα εἰργάσαντο.

4. **ΖΕΥΣ.** Οἱ φιλόσοφοι ἐπιβουλήν τινα ἐπιβεβουλεύκασί σοι;

ΦΙΛ. Οὐδαμῶς, ὦ πάτερ, οἱ γε ξυνηδίκηνται μοι καὶ αὐτοί.

ΖΕΥΣ. Πρὸς τίνοις οὖν ἡδίκησαι, εἰ μήτε τοὺς ἰδιώτας μήτε τοὺς φιλοσόφους αἰτιά;

ΦΙΛ. Εἰσὶ τινες, ὦ Ζεῦ, ἐν μεταίχμιῳ τῶν τε πολλῶν καὶ τῶν φιλοσοφούντων τὸ μὲν σχῆμα καὶ βλέμμα καὶ βάδισμα ἡμῖν ὅμοιοι καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐσταλμένοι· ἀξιοῦσι γοῦν ὑπ' ἐμοὶ τάττεσθαι καὶ τοῦνομα τὸ ἡμέτερον ἐπιγράφονται, μαθηταὶ καὶ ὁμιληταὶ καὶ θιασῶται ἡμῶν εἶναι λέγοντες· ὁ βίος δὲ παμμίλαρος αὐτῶν, ἀμαθίας καὶ ὁράσους καὶ ἀσελγείας ἀνάπλεως, ὕβρις οὐ μικρὰ καθ' ἡμῶν ὑπὸ τούτων, ὦ πάτερ, ἡδικομένη πέφευγα.

5. **ΖΕΥΣ.** Δεινὰ ταῦτα, ὦ θύγατερ. Ἀλλὰ τί μάλιστα ἡδίκηκασί σε;

ΦΙΛ. Σκόπει, ὦ πάτερ, εἰ μικρά. Σὺ γὰρ κατιδὼν τὸν βίον ἀδικίας καὶ παρανομίας μεστὸν, ἅτε ἀμαθία καὶ ὕβρει ξυνόντα, καὶ ταραττόμενον ὑπ' αὐτῶν κατελέησας τὸ ἀνθρώπινον ὑπὸ τῇ ἀγνοίᾳ ἐλαυνόμενον ἐμὲ κατέπεμψας ἐντειλάμενος ἐπιμελεσθῆναι ὡς παύσαιντο μὲν ἀδικοῦντες ἀλλήλους καὶ βιαζόμενοι καὶ ὅμοια τοῖς θηρίοις βιοῦντες, ἀναβλέψαντες δὲ πρὸς τὴν ἀλήθειαν εἰρηνικώτερον συμπολιτεύουσιντο· ἔφης γοῦν πρὸς με καταπέμπων, Ἄ μὲν πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὡς διάκεινται ὑπὸ τῆς ἀμαθίας, ὦ θύγατερ, καὶ αὕτη ὁρᾷς, ἐγὼ δὲ, ἔλεω γὰρ αὐτοὺς, σέ ἦν μόνην ἰάσασθαι ἂν τὰ γιγνόμενα οἶμαι, προκρίνας ἐξ ἀπάντων ἡμῶν πέμπω ἰασομένην.

6. **ΖΕΥΣ.** Οἶδα πολλὰ καὶ ταῦτα εἰπὼν τότε. Σὺ δὲ τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη λέγε, ὅπως μὲν ὑπεδέξαντό σε

pedocli quoque intentes crimen, qui in crateras et ipse in Sicilia desiliit.

APOL. Vehementem mihi melancholiam narras. Verum hic quam tandem illius cupiditatis causam habuit?

JUP. Ipsius tibi orationem referam, quam in conventu habuit, quum causam apud illos mortis suae diceret. Dixit enim, si bene memini

3. Sed quænam ista contente ad nos accedit perturbata et lacrimans, injuriam magnam passæ similis? Quin Philosophia est, et nomen meum miserabili voce inclamat. Quid, mea filia, ploras? aut quid relicto sæculo huc venisti? numquid denuo contra te machinati aliquid sunt imperiti, ut olim, quum accusatum ab Anyto Socratem interfecere? tum tu propterea illos fugis?

PHILOSOPHIA. Nihil tale, pater: quin illi quidem, vulgus promiscuum, laudarunt et in honore me cum veneratione atque admiratione habuerunt, ac tantum non adorant, etsi non valde quæ dicerem intelligebant. Verum isti, quomodo illos vocem? qui se familiares meos et amicos esse aiunt, et nominis mei larvam induunt, illi ergo pessime me tractarunt.

4. **JUP.** Philosophi ipsi contra te aliquid machinati sunt?

PHIL. Non, pater: hi enim et ipsi injuria mecum affecti sunt.

JUP. A quibus ergo injuriam accepisti, si neque indoctos accusas, neque philosophos?

PHIL. Sunt quidam, Jupiter, interjecti velut inter utramque aciem, vulgus inter et philosophos, habitu, oculorum conjectu, incessu nobis similes, et eadem ratione compositi: postulant enim meis in castris militare, et nostrum sibi nomen inscribunt, discipulos se et familiares et sodales nostros dicunt; at vita illorum impurissima, inscitia, audacia, libidine plena, quæ non parva sit in nos contumelia. Ab hisce, pater, læsa profugi.

5. **JUP.** Dura hæc sane, filia. Sed qua in re maxime te læserunt?

PHIL. Vide, pater, an sint parva. Tu enim quum videres sæculum injustitia et iniquitate plenum, quod cum inscitia et contumelia versaretur, et ab iis perturbaretur; miseratus humanum genus ab ignorantia agitatum, me demisisti cui præceperas uti curam agerem, quo desinerent mutuis se injuriis afflicere et vim facere, et similem feris bestiis vitam agere; sed oculis ad verum conversis, magis pacatam inter se civitatem haberent. Dicebas enim, quum demitteres, Quæ agant homines, et quomodo ab inscitia affecti sint, ipsa vides, mea filia: ego autem, qui illorum misericordia tangar, te, quam solam mederi posse his quæ fiunt arbitrer, ex omni nostro numero delectam demitto ut sanes.

6. **JUP.** Scio multa me et talia tum dixisse. Tu vero

καταπταμένην τὸ πρῶτον, ἅτινα δὲ νῦν ὑπ' αὐτῶν πέ-
πονθας.

ΦΙΛ. Ἦξα μὲν, ὦ πάτερ, οὐκ ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας
εὐθὺς, ἀλλ' ὅπερ ἐδόκει μοι χαλεπώτερον τοῦ ἔργου
εἶναι τὸ βαρβάρους παιδεύειν καὶ διδάσκειν, τοῦτο πρῶ-
τον ἡξίου ἐργάσασθαι, τὸ Ἑλληνικὸν δὲ εἶων ὡς ῥᾶ-
στον ὑποβαλέσθαι καὶ τάχιστα, ὥς γε ὤμην, ἐνδεξόμε-
νον τὸν χαλινὸν καὶ ὑπαχθισόμενον τῷ ζυγῷ, ὁρμήσασα
δὲ εἰς Ἰνδοὺς τὸ πρῶτον, ἔθνος μέγιστον τῶν ἐν τῷ
βίῳ, οὐ χαλεπῶς ἔπεισα καταβάντας ἀπὸ τῶν ἐλεφάν-
των ἐμοὶ συνεῖναι· ὥστε καὶ γένος ὅλον οἱ Βραχμᾶνες
τοῖς Νεχραίοις καὶ Ὀξυδράκαις ὁμοιοὶ οὗτοι πάντες
ὑπ' ἐμοὶ τάττονται καὶ βιοῦσί γε κατὰ τὰ ἡμῖν δο-
κοῦντα τιμώμενοι πρὸς τῶν περιόικων ἀπάντων καὶ
ἀπονήσκουσι παράδοξόν τινα τοῦ θανάτου τρόπον.

7. ΖΕΥΣ. Τοὺς γυμνοσοφιστὰς λέγεις. Ἀκούω
γούν τά τε ἄλλα περὶ αὐτῶν καὶ ὅτι ἐπὶ πυρὰν μεγί-
στην ἀναβάντες ἀνέχονται καόμενοι οὐδὲν τοῦ σχήμα-
τος ἢ τῆς καθέδρας ἐκτρέποντες. Ἄλλ' οὐ μέγα τοῦτο
ἐναγχος γούν καὶ Ὀλυμπίᾳσι τὸ ὁμοιον ἐγὼ εἶδον
γενόμενον· εἰκὸς δὲ καὶ σὲ παρεῖναι καομένου τότε τοῦ
γέροντος.

ΦΙΛ. Οὐδὲ ἀνῆλθον, ὦ πάτερ, εἰς Ὀλυμπίαν δέει
τῶν καταράτων ἐκεῖνων, οὓς ἔφην, ὅτι πολλοὺς αὐτῶν
ἑώρων ἀπιόντας, ὡς λοιδορῆσαι τοῖς ξυνηλυτοῖσι
καὶ βοῆς τὸν ὀπισθόδομον ἐμπλήσωσιν ὑλακτοῦντες,
ὥστε οὐδὲ εἶδον ἐκεῖνον ὅπως ἀπέθανε.

8. Μετὰ γούν τοὺς Βραχμᾶνας εἰς Αἰθιοπίαν εὐθὺς,
εἴτα εἰς Αἰγύπτου κατέβην, καὶ ξυγγενομένη τοῖς ἱε-
ρεῦσι καὶ προφήταις αὐτῶν καὶ τὰ θεῖα παιδεύσασα ἐς
Βαβυλῶνα ἀπῆρα Χαλδαίους καὶ μάγους μύησους,
εἴτα ἐς Σκυθίαν ἐκεῖθεν, εἴτα ἐς Θράκην, ἐνθα μοι Εὐ-
μολπος καὶ Ὀρφεὺς συνεγενέσθην, οὓς καὶ προαποστεί-
λασα ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν μὲν, ὡς τελέσειεν αὐτοὺς,
τὸν Εὐμολπον — ἐμεμαθήκει γὰρ τὰ θεῖα παρ' ἡμῶν
ἅπαντα — τὸν δὲ, ὡς ἐπάδων προσβιάζοι τῇ μου-
σικῇ, κατὰ πόδας εὐθὺς εἰπόμην.

9. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εὐθὺς ἔλθοῦσαν οὔτε πάνυ
ἡσπάσαντο οἱ Ἕλληνες οὔτε ὀλίως ἀπέκλεισαν· κατ'
ὀλίγον δὲ προσομιλοῦσα ἑπτὰ ἐκ τῶν ἀπάντων ἐταίρους
καὶ μαθητὰς προσηγαγόμεν καὶ ἄλλον ἐκ Σάμου καὶ
ἄλλον ἐξ Ἐφέσου καὶ Ἀβδηρόθεν ἄλλον, ὀλίγους παν-
τάπασι.

10. Μεθ' οὓς τὸ σοφιστῶν φῶλον οὐκ οἶδ' ὅπως μοι
παρενεφέετο οὔτε ζηλοῦν τὰμὰ ἐς βάθος οὔτε κομιδῇ
ἀπαῶδον, ἀλλ' οἷον τὸ Ἴπποκενταύρων γένος, σύνθετόν
τι καὶ μικτόν ἐν μέσῳ ἀλαζονείας καὶ φιλοσοφίας πλα-
ζόμενον, οὔτε τῇ ἀγνοίᾳ τέλεον προσεχόμενον οὔτε
ἡμᾶς ἀτενέσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καθορᾶν δυνάμενον, ἀλλ'
οἷον λημῶντες ὑπὸ τοῦ ἀμβλυώττειν ἀσαφές τι καὶ
ἀμυδρὸν ἡμῶν εἰδῶλον ἢ σκιὰν ἐνίοτε ἰδόντες ἂν, οἱ δὲ
ῥόντο ἀκριβῶς πάντα κατανενοηκέναί. Ὅθεν παρ'
αὐτοῖς ἢ ἀχρεῖος ἐκεῖνη καὶ περιττὴ σοφία καὶ, ὡς
αὐτοὶ ᾔροντο, ἀπρόσμαχος ἀνεφλέγετο, αἱ κομψαὶ καὶ

jam dic quæ insecuta sint, quomodo illi receperint te pri-
mum advolantem, et quæ sis nunc ab ipsis passa.

PHIL. Properabam, pater, non statim ad Græcos, sed,
quæ videbatur mihi difficilior operis pars esse, instituere
ac docere barbaros, illam primum volebam perficere.
Omissis ergo interim Græcis, quos faciles admodum subactu
putabam, et celerrime recepturos frena et jugo iri submis-
sum; ad Indos primum excucurri, maximam orbis gentem,
nec difficulter iis persuasi, ut descendentes suis ab ele-
phantis mecum versarentur: adeo ut etiam una gens tota,
Brachmanes, qui in Nechræorum et Oxydracarum confiniis
colunt, hi jam omnes militent mihi, et nostris ex præceptis
vivant; qua de causa magno in honore sunt apud omnes
vicinos, ac miro quodam mortis genere moriuntur.

7. JUP. Gymnosophistas dicis. Audio enim inter reli-
qua de illis hoc quoque, maximo illos rogo conscenso uren-
dos se præbere, neque quicquam de habitu aut positu mem-
brorum mutare. Sed nihil hoc magnum: nuper enim
Olympiæ simile quid fieri ego vidi: credibile autem te
quoque adfuisse tum, quum senex arderet.

PHIL. Neque accessi, pater, Olympiam, metu sacerri-
morum hominum quos dixi, quod multos illorum viderem
eo abire, uti maledicerent ibi congregatis, clamosoque suo
latratu posticum templi impleant: igitur neque vidi illum,
quomodo sit mortuus.

8. Post Brachmanas ergo statim in Æthiopiam, ac deinde
in Ægyptum descendi, et versata ibi cum sacerdotibus illo-
rum ac prophetis, quum divina eos docuissem, Babylonem
perrexi, ut Chaldaeos et magos initiarem: tum inde in
Scythiam; deinde in Thraciam, ubi Eumolpus et Orpheus
mecum fuere. Quos etiam præmissos in Græciam, alterum
ut illos initiaret, Eumolpum (didicerat enim a nobis divina
omnia), alterum ut canendo musicæ ipsos assuefaceret, e
vestigio statim consecuta sum.

9. Ac primum quidem advenientem neque vehementer
amplexi sunt Græci, neque plane excluserunt. Paullatim
vero alloquio meo septem ex omnibus sodales ac discipulos
mihi conciliaui, et ex Samo alium, et alium Epheso, et
Abdera alium, paucos omnino.

10. Post quos Sophistarum mihi gens nescio quomodo
adhæsit, neque æmulans profunde mea placita, neque
omnino ab iis abhorrens; sed, velut Hippocentaurorum
genus, compositum quiddam et mistum, inter imposturam
et philosophiam medium oberrans, neque ignorantiae plane
adhærens, neque in nos defigere intentos oculos valens; sed
velut lippientes, præ hebetudine visus obscurum quoddam
et evanidum nostri simulacrum aut umbram forte nonnun-
quam videntes, dum accurate omnia se nosse arbitrantur.
Unde apud illos inutilis ista ac superflua sapientia, et, ut
ipsi putabant, invicta, accendebatur, comulæ illæ et du-

ἀποροι καὶ ἀτοποι ἀποκρίσεις καὶ δυσέξοδοι καὶ λαβυρινθώδεις ἐρωτήσεις.

11. Εἴτα κωλυόμενοι καὶ ἐλεγχόμενοι πρὸς τῶν ἐταίρων τῶν ἐμῶν ἡγανάκτουν καὶ συνίσταντο ἐπ' αὐτούς, καὶ τέλος δικαστηρίοις ὑπῆγον καὶ παρεδίδουσιν πιομένους τοῦ κωνείου. Ἐχρῆν μὲν οὖν ἴσως τότε φυγεῖν εὐθὺς καὶ μηκέτι ἀνέχεσθαι τὴν συνουσίαν αὐτῶν, νῦν δὲ Ἀντισθένης με καὶ Διογένης καὶ μετὰ μικρὸν Κράτης καὶ Μένιππος οὗτος ἐπεισαν ὀλίγον ὅσον ἐπιμετρήσαι τῆς μονῆς. Ὡς μήποτε ὠφελόν· οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα ἐπεπόνθειν ὕστερον.

12. ΖΕΥΣ. Οὐδέπω μοι λέγεις, ὦ Φιλοσοφία, τίνα ἡδίκησαι, ἀλλ' ἀγανακτεῖς μόνον.

ΦΙΛ. Καὶ μὴν ἄκουε, ὦ Ζεῦ, ἡλίκα ἐστὶ· μιὰρὸν γάρ τι φῦλον ἀνθρώπων καὶ ὡς τὸ πολὺ δουλικὸν καὶ θητικόν, οὐ ξυγγενόμενον ἡμῖν ἐκ παίδων ὑπ' ἀσχολίας· ἐδούλευε γὰρ ἢ ἐθήτευεν ἢ ἄλλας τέχνας οἷας εἰκὸς τοὺς τοιοῦτους ἐμάνθανε, σκυτεύειν ἢ τεκταίνειν ἢ περὶ πλυνοὺς ἔχειν ἢ ἔρια ξαίνειν, ὡς εὐεργὰ εἴη ταῖς γυναῖξιν καὶ εὐμήρυτα καὶ κατὰγοιτο εὐμαρῶς, ὅποτε ἢ χροκὴν ἐκεῖναι στρέφοιεν ἢ μίτον κλώθοιεν. Τοιαῦτα τοίνυν ἐν παισὶ μελετῶντες οὐδὲ ὄνομα τὸ ἡμέτερον ἤδεσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἤρξαντο καὶ κατεῖδον τὴν αἰδῶ, ὅση παρὰ τῶν πολλῶν ἐστὶ τοῖς ἐταίροις τοῖς ἐμοῖς, καὶ ὡς ἀνέχονται οἱ ἄνθρωποι τὴν παρρησίαν τὴν αὐτῶν καὶ χαίρουσι θεραπευόμενοι καὶ συμβουλεύουσι πείθονται καὶ ἐπιτιμῶντων ὑποπτήσσουσι, ταῦτα πάντα τυραννίδα οὐ μικρὰν ἡγοῦντο εἶναι.

13. Τὸ μὲν δὴ μανθάνειν ὅσα τῇ τοιαύτῃ προαιρέσει πρόσφορα, μακρὸν ἦν, μᾶλλον δὲ κομιδῇ ἀδύνατον. Αἱ τέχναι δὲ γλίσχραι καὶ σὺν πόνῳ καὶ μόγις ἱκανὰ παρέχειν ἐδύναντο. Ἐνίοις δὲ καὶ ἡ δουλεία βαρὺ καὶ ὥσπερ οὖν ἐστίν, ἀφόρητον ἐφαίνετο. Ἐδοξε δὲ σκοποῦμενοι τὴν ὑστάτην ἀγκυραν, ἣν ἱερὰν οἱ ναυτιλλόμενοι φασί, καθεῖναι, καὶ ἐπὶ τὴν βελτίστην ἀπόνοιαν ὀρμίσαντες, ἔτι τε καὶ τόλμαν καὶ ἀμαθίαν καὶ ἀναισχυντίαν προσπαρακαλέσαντες, αἵπερ αὐτοῖς μάλιστα συναγωνίζονται, καὶ λοιδορίας καὶ ἀνὰ στόμα, ταύτας μόνους ξυμβολὰς ἔχοντες — ὁρᾷς ὅποια πρὸς φιλοσοφίαν ἐφόδια; — σχηματίζουσι καὶ μετακοσμοῦσιν αὐτοὺς εὖ μάλα εἰκότως καὶ πρὸς ἐμὲ, οἷόν τι ἀμέλει ὁ Αἴσωπος φησὶ ποιῆσαι τὸν ἐν τῇ Κύμῃ ὄνον, ὃς λεοντῆν περιβαλόμενος καὶ τραχὺ ὀγκώμενος ἡξίου λέων καὶ αὐτὸς εἶναι· καὶ πού τινες καὶ ἦσαν ἴσως οἱ πιστεύοντες αὐτῷ.

14. Τὰ δ' ἡμέτερα πάνυ ῥᾶστα, ὡς οἴσθα, καὶ ἐς μίμησιν πρόχειρα — τὰ προφανῆ λέγω — καὶ οὐ πολλῆς τῆς πραγματείας δεῖ τριβώνιον περιβαλέσθαι καὶ πῆραν ἐξαρτήσασθαι καὶ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχειν καὶ βοᾶν, μᾶλλον δὲ ὀγκᾶσθαι ἢ ὑλακτεῖν καὶ λοιδορεῖσθαι ἅπασιν τὴν ἀσφάλειαν γὰρ αὐτοῖς τοῦ μηδὲν ἐπὶ τούτῳ παθεῖν ἢ πρὸς τὸ σχῆμα αἰδῶς παρέξειν ἔμελλεν. Ἡ ἐλευθερία δὲ πρόχειρος, ἄκοντος τοῦ δε-

bitabiles et inexpectatae responsiones, et exitum non habentes labyrinthisque similes interrogationes.

11. Deinde prohibiti ac reprehensi a meis sodalibus, indigne ferre et adversus illos coire, ac tandem in jus cogere, et eo dare ubi cicutam biberent. Oportebat forte tum statim fugere, neque amplius illorum ferre consuetudinem: jam vero Antisthenes et Diogenes, et paullo post Crates, et Menippus hic persuasere mihi ut paululum adhuc morae quasi corollarium adjicerem: quod utinam non fecissem! neque enim tot deinde mala subiissem.

12. JUP. Nondum mihi dicis, Philosophia, quamnam injuriam sis passa, sed indignaris tantum.

PHIL. Quin tu audi, Jupiter, quanta sint. Impurum enim quoddam genus hominum, et plerumque servile atque mercenarium, non versatum nobiscum a pueritia ob negotia: servitutem enim servit, aut mercede opus fecit, aut artes alias, quales cadunt in tales, didicit, cerdoniam, fabrillem, fulloniam, eam quae in lanis carpendis versatur, ut facilius deinde eae tractentur a feminis, sintque ad nendum et deducendum commodiores, quoties vel tramam illae torquere vel nere licium volunt. Haec ergo isti puerili aetate exercentes, ne nomen quidem nostrum noverant. Quum vero ad virilem aetatem pervenissent, animadversa quae meis sodalibus a multitudine habetur reverentia, et ut sustinent homines illorum in dicendo libertatem, et eurari se [gaudent, et consulentibus obsequuntur, et reprehendentibus timide concedunt, regnum non parvum arbitrabantur esse haec omnia.

13. Ac discere quaecumque huic instituto vitae conveniunt, longum erat, aut potius plane illis negatum. Artes vero parcae, et cum labore, et vix tamen vel sic praestare quod satis esset poterant. Quibusdam etiam grave servitutis onus, et, ut est, intolerabile videbatur. Considerantibus ergo placuit ultimam ancoram, quam sacram appellant nautae, demittere; firmantesque navim in praecleara illa amentia, advocatis insuper audacia, inscitia atque impudentia, quae maxime hoc illis certamen adjuvant; novisque excogitatis conviciis, ut praesto statim et in ore sint: has ergo symbolas solas quum habeant (viden' qualia ad philosophiam viatica?) figuram sumunt ornatumque sane decentem, mihi quae simillimum: nimirum quale quid fecisse ait Aesopus illum Cumis asinum, qui leonina circumposita asperum rudens, leo et ipse esse postulabat. Ac forte erant alicubi qui fidem illi haberent.

14. Nostra vero facillima omnino, ut nosti, et ad imitandum expedita (externa illa dico), nec multum negotii est palliolo amiciri, et peram gestare suspensam, et clavam in manu habere, et clamare, vel rudere potius aut latraro, et maledicere omnibus: quippe securitatem illis nihil ob eam rem patiendi ipsa habitus praestitura erat reverentia: porro in promptu erat invito etiam domino libertas, qui si asserere auderet, futurum erat ut fusti perculeretur. Cibus autem

(III, 373, 374)

σπότου, καὶ εἰ βούλοιτο ἀπάγειν, παταχθησόμενου τῷ ξύλῳ. Καὶ τὰ ἄλφιστα οὐκέτ' ὀλίγα οὐδὲ ὡς πρὸ τοῦ μᾶζα φιλή, τὸ δὲ ὄφον οὐ τάριχος ἢ οὖμον, ἀλλὰ κρέα παντοδαπὰ καὶ οἶνος οἶος ἡδιστος, καὶ χρυσίον παρ' ὅτου ἂν ἐθέλωσι· δασμολογοῦσι γὰρ ἐπιφοιτῶντες ἢ, ὡς αὐτοὶ φασιν, ἀποκείρουσι τὰ πρόβατα δώσειν τε πολλοὺς οἷόν τε ἢ αἰδοῖ τοῦ σχήματος ἢ δέει τοῦ μὴ ἀκοῦσαι κακῶς.

15. Καὶ γὰρ αὖ κακῆϊνο ἐώρων, οἶμαι, ὡς ἐξ ἴσου καταστήσονται τοῖς ὀρθῶς φιλοσοφοῦσιν. Οὐδέ τις ὁ δικάσων καὶ διακρινῶν τὰ τοιαῦτα ἔσται, ἢν μόνον τὰ ἔξω ἢ ὅμοια· ἀρχὴν γὰρ οὐδὲ τὸν ἔλεγχον δέχονται, ἢν ἔρηται τις οὕτως κοσμίως καὶ κατὰ βραχὺ, ἀλλ' εὐθὺς βοῶσι καὶ ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν τὴν ἑαυτῶν ἀναφεύγουσι τὴν λοιδορίαν καὶ πρόχειρον τὸ ξύλον. Καὶ ἢν μὲν τὰ ἔργα ζητῆς, οἱ λόγοι πολλοὶ, ἢν δὲ ἀπὸ τῶν λόγων κρίνειν ἐθέλῃς, τὸν βίον ἀξιούσι σκοπεῖν.

16. Τοιγαροῦν ἐμπέπλησται πᾶσα ἡ πόλις τῆς τοιαύτης ῥαδιουργίας, καὶ μάλιστα τῶν Διογένην καὶ Ἀντισθένην καὶ Κράττητα ἐπιγραφόμενων καὶ ὑπὸ τῷ κυνὶ ταττομένων, οἱ τὸ μὲν χρησίμον ὁπόσον ἔνεστι τῇ φύσει τῶν κυνῶν, οἷον τὸ φυλακτικὸν ἢ οἰκουρικὸν ἢ φιλοδέσποτον ἢ μνημονικὸν, οὐδαμῶς ἐζηλώκασιν, ὑλακὴν δὲ καὶ λιχνείαν καὶ ἀρπαγὴν καὶ ἀφροδίσια συγνὰ καὶ κολακείαν καὶ τὸ σαίνειν τὸν διδόντα καὶ περὶ τραπέζας ἔχειν, ταῦτα ἀκριβῶς ἐκπεπονήκασιν.

17. Ὅφει τοίνυν μετὰ μικρὸν οἷα ἔσται· οἱ γὰρ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ἅπαντες ἀναπηδήσαντες ἐρήμους τὰς τέχνας ἐάσουσιν, ὅταν ὀρῶσι σφᾶς μὲν πονοῦντας καὶ κάμνοντας ἔωθεν ἐς ἐσπέραν ἐπικεκυφότας τοῖς ἔργοις μόγις ἀποζῶντας ἐκ τῆς τοιαύτης μισθαρνίας, ἀργοὺς δὲ καὶ γόητας ἀνθρώπους ἐν ἅπασιν ἀφθόνοις βιοῦντας, αἰτοῦντας μὲν τυραννικῶς, λαμβάνοντας δὲ προχείρως, ἀγανακτοῦντας δὲ, εἰ μὴ λάβοιεν, οὐκ ἐπαινοῦντας δὲ, οὐδ' εἰ λάβοιεν. Ταῦτα δ' ἐπὶ Κρόνου βίος δοκεῖ αὐτοῖς καὶ ἀτεχνῶς τὸ μέλι αὐτὸ ἐς τὰ στόματα ἐσρεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

18. Καὶ ἥττον ἂν δεινὸν τὸ πρᾶγμα ἦν, εἰ τοιοῦτοι ὄντες μηδὲν ἐς ἡμᾶς ἄλλο ἐξύβριζον· οἱ δὲ μάλα σεμνοὶ καὶ σκυθρωποὶ τὰ ἔξω καὶ τὰ δημόσια φαινόμενοι ἦν παιδὸς ὠραίου ἢ γυναικὸς λάβωνται καλῆς ἢ ἐλπίσωσι, σιωπᾶν ἄξιον οἷα ποιοῦσιν. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ξένων τῶν σφετέρων γυναῖκας ἀπάγουσι μοιχεύσοντες κατὰ τὸν Ἰλίου ἐκεῖνον νεανίσκον, ὡς φιλοσοφοῖεν δὴ καὶ αὐταί· εἴτα κοινὰς αὐτὰς ἅπασιν τοῖς ξυνοῦσι προθέμενοι Πλάτωνός τι δόγμα οἶονται ποιεῖν οὐκ εἰδότες ὅπως ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος ἡξίου κοινὰς ἡγεῖσθαι τὰς γυναῖκας.

19. Ἄ μὲν γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις ὀρῶσι καὶ ἂ μεθύσκονται, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν. Καὶ ταῦτα ποιοῦσι, πῶς οἶε; κατηγοροῦντες αὐτοὶ μέθης καὶ μοιχείας καὶ λαγνείας καὶ φιλαργυρίας· οὐδὲν γοῦν οὕτως εὖροις ἂν ἄλλο ἄλλῳ ἐναντίον ὡς τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ τὰ ἔργα· ὅσον κολακείαν μισεῖν φασὶ κολακείας ἔνεκα τὸν Γναθωνίδην ἢ τὸν Στρουθίαν ὑπερβαλέσθαι δυνάμενοι, ἀλη-

non jam tenuis, neque ut ante nuda puls; obsonium non salsamentum aut thymus; sed carnes omnis generis, et vinum quodque suavissimum; et aurum a quocumque voluerint. Nempe tributum quoddam crebro accessu suo colligunt; vel, ut ipsi loquuntur, tondent oviculas; et daturi sunt multi vel habitus pudore, vel metu ne male audiant.

15. Nam illud quoque observarunt, opinor, se æquo fastigio staturos cum his qui recte philosophantur. Neque enim quisquam erit qui judicet ista vel discernat, modo externa sint similia. Neque enim omnino illam ex argumentis probationem admittunt, si quis illos sic placide et breviter interroget; sed clamant statim et ad arcem suam, convicia, confugiunt, et expediunt sustem: ac, si opera illorum requiras, multa in ore est doctrina; sin ex doctrina illos judicare velis, vitam te considerare postulant.

16. Itaque plena fraudibus istis civitas tota, illorum præsertim qui Diogenem et Antisthenem et Cratetem sibi inscribunt et sub Canis signis militant: qui quod utile inest in natura canum, ut cautionem illam, illam domus custodiam, dominorum illum amorem, memoriam, nullo modo imitantur; latratum vero, et ligurritionem, et rapacitatem, et venerem crebram, et adulationem, et illa ad dantes blandimenta, et mensarum assestationem, hæc omnia ad unguem exprimunt.

17. Videbis ergo paullo post quid futurum sit. Exsistentes enim de officinis universi desertas relinquent artes, ubi videbunt se quidem, opus quum faciant et laborent a mane inde ad vesperam, operibus intenti suis, vix tamen sibi victum ex illa mercenaria ratione parare; otiosos vero homines atque impostores in omnium rerum affluentia vivere, quum petant quasi tyranni essent, accipiant promte; indignentur, si nihil ferant; non laudent, etiamsi acceperint. Hæc vita, qualis illa sub Saturno fuit, videtur ipsis, et tantum non mel merum in ora influere coelitus.

18. Ac minus in ea re mali esset, si tales quum sint, nulla nos alia contumelia afficerent. At isti, vehementer graves et tristes quantum ad externa et publica qui videantur, si puerum formosum aut mulierem pulchram vel nanciscantur vel sperent, quid faciant, silere melius est. Quidam etiam suorum hospitem mulieres abducunt corrumpendas adulterio, ut Trojanus ille juvenis, nimirum ut ipsæ etiam philosophentur: tum communes illas omnibus suis familiaribus prostituunt, Platonis quoddam se placitum perficere rati, ignari quo sensu divinus ille communes esse mulieres voluerit.

19. Quæ quidem faciant in conviviis, et quomodo per ebrietatem se gerant, commemorare longum fuerit. Et hæc faciunt, quid putas? accusantes ipsi ebrietatem, et adulterium, et lasciviam, et avaritiam. Nihil enim ita adversum alteri alterum invenies, ut sunt sermones illorum et facta: verbi gratia adulationi se inimicos aiunt, quum adulationis causa Gnathonidem aut Struthiam superare

θεύειν τοὺς ἄλλους προτρέποντες οὐκ ἂν οὐδὲ κινῆσαι τὴν γλῶτταν μὴ μετὰ τοῦ καὶ ψεύσασθαι δύναιντο. Ἡδονὴ πᾶσιν ἐχθρὸν τῷ λόγῳ καὶ ὁ Ἐπίκουρος πολέμιος, ἔργῳ δὲ διὰ ταύτην ἅπαντα πράττουσι. Τὸ δ' ἐξύχολον καὶ μικραίτιον καὶ πρὸς ὀργὴν ῥάδιον ὑπὲρ τὰ βρεφύλλια τὰ νεογνά· γέλωτα γοῦν οὐ μικρὸν παρέχουσι τοῖς θεωμένοις, ὁπόταν ὑπὸ τῆς τυχούσης αἰτίας ἐπιζέσῃ μὲν αὐτοῖς ἡ χολή, πελιδνοὶ δὲ τὴν χροιάν βλέπωνται ἰταμόν τι καὶ παράφορον δεδορκότες καὶ ἀφροῦ, μᾶλλον δὲ ἰοῦ μεστὸν αὐτοῖς ἢ τὸ στόμα.

20. Μὴ σύ γε κεῖθι τύχοις, ὅτε ὁ μιὰρὸς ἐκεῖνος ἐκχεῖται βόρβορος, Χρυσίον μὲν ἢ ἀργύριον, Ἡράκλεις, οὐδὲ κεκτῆσθαι ἀξίῳ, ὁβολὸς ἱκανὸς, ὡς θέρμους πριαίμην· ποτὸν γὰρ ἢ κρήνη ἢ ποταμὸς παρέξει· καὶ μετ' ὀλίγον αἰτοῦσιν οὐκ ὁβολοὺς οὐδὲ δραχμὰς ὀλίγας, ἀλλὰ πλούτους ὅλους. Ὡστε τίς ἔμπορος τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ φόρτου ἐμπολήσειεν ἂν ὅσον τούτοις φιλοσοφία ἐς χρηματισμὸν συντελεῖ; Εἴτ' ἐπειδὴν ἱκανῶς συλλέξωνται καὶ ἐπισιτίζωνται, ἀπορρίψαντες ἐκεῖνο τὸ δύστηνον τριδώνιον ἀγροὺς ἐνίοτε καὶ ἐσθῆτας τῶν μαλθακῶν ἐπρίαντο καὶ παῖδας κομήτας καὶ συνοικίας ὅλας μακρὰ χαίρειν φράσαντες τῇ πῆρᾳ τῇ Κράτητος καὶ τῷ τρίβῳ τῷ Ἀντισθένης καὶ τῷ πίθῳ τῷ Διογένης.

21. Οἱ ἰδιῶται δὲ ταῦτα ὀρῶντες καταπτύουσιν ἤδη φιλοσοφίας καὶ ἅπαντας εἶναι τοιούτους οἶοντα καὶ μετὰ τῆς διδασκαλίας αἰτιῶνται. Ὡστε πολλοῦ ἤδη χρόνου ἀδύνατόν μοι γεγέννηται καὶ ἓνα τινὰ προσαγαγέσθαι αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ τῆς Πηνελόπης ἐκεῖνο πάσχω· ὁπόσον γὰρ δὴ ἐγὼ ἐξυφάνω, τοῦτο ἐν ἀκαρεῖ αὖθις ἀναλύεται· ἡ Ἀμαθία δὲ καὶ ἡ Ἀδικία ἐπιγελῶσιν ὀρῶσαι ἀνεξέργαστον ἡμῖν τὸ ἔργον καὶ ἀνήνυτον πόνον.

22. ΖΕΥΣ. Οἶα, ὦ θεοί, πέπονθεν ἡμῖν ἡ Φιλοσοφία πρὸς τῶν καταράτων ἐκείνων. Ὡστε ὦρα σκοπεῖν ὅ τι καὶ πρακτέον ἢ ὅπως αὐτοὺς μετελευστέον. Ὁ μὲν γὰρ κεραυνὸς ἀπάγει μίαν πληγὴν καὶ ὁ θάνατος ταχύς.

ΑΠΟΛ. Ἐγὼ σοι, ὦ πάτερ, ὑποθήσομαι· μισῶ γὰρ καὶ αὐτὸς ἤδη τοὺς ἀλαζόνας ἀμούσους ὄντας ὑπὲρ τῶν Μουσῶν ἀγανακτῶν· κεραυνοῦ μὲν γὰρ ἢ τῆς σῆς δεξιᾶς οὐδαμῶς ἐκεῖνοι ἀξιοί, τὸν Ἑρμῆν δὲ αὐτοκράτορα, εἰ δοκεῖ, τῆς κολάσεως κατάπεμψον ἐπ' αὐτοὺς, δὲ ἅτε δὴ περὶ λόγους ἔχων καὶ αὐτὸς τάχιστα εἴσεται τοὺς τε ὀρθῶς φιλοσοφοῦντας καὶ τοὺς μή· εἴτα τοὺς μὲν ἐπαινέσεται, ὡς τὸ εἶκος, οἱ δὲ κολασθήσονται, ὅπως ἂν ἐκείνῳ πρὸς τὸν καιρὸν δοκῇ.

23. ΖΕΥΣ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἀπολλών. Ἀλλὰ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλεις, ἅμα καὶ τὴν Φιλοσοφίαν αὐτὴν ἔχοντες ἅπτε ὡς τάχιστα εἰς τὸν βίον· τρισκαίδεκατον γοῦν ἄθλον οἶου τοῦτον οὐ σμικρὸν ἐκτελέσειν, ἣν ἐκ κόψης μιὰρὰ οὕτω καὶ ἀναίσχυντα θηρία.

ΗΡΑΚΛΗΣ. Καὶ μὴν ἄμεινον ἦν, ὦ πάτερ, τὴν κόπρον ἐκκαθᾶραι αὖθις τὴν Λυγείου ἢ τούτοις συμπλέκεσθαι. Ἀπίωμεν δ' ὁμῶς.

possint; veracitatem commendantes aliis, nec movere linguam queant ipsi sine mendacio. Voluptas inimica omnibus in sermone, hostis Epicurus: re vera autem faciunt propter illam omnia. Acuta bilis, querelae de rebus minutis, proclivitas ad irascendum supra parvulos infantes. Quare risum praebent non mediocrem spectantibus, quum quacumque de causa illis exarsit bilis, luridus pallor apparet in facie, quum torvum quiddam et furiosum spectant, et spuma, vel veneno potius plenum os habent.

20. Nolis tu ibi esse, quum impurum illud caenum effunditur: Aurum aut argentum, mehercules, nec possidere digner; obolus mihi sufficit, unde lupinos emam; potum enim fons praebit aut fluvius. Paullo post non obolos petunt, aut drachmas paucas, sed divitias totas. Quis ergo mercator tantum a navium commeatu emolumenti ceperit, quantum hisce ad quaestum philosophia confert? Deinde ubi quantum satis est collegerint, et viaticum sibi pararint, abjecto illo infelici palliolo, agros interdum et vestimenta mollia emunt, et pueros comatos, et totos vicos, longum valere jussa Cratetis pera et Antisthenis pallio, dolioque Diogenis.

21. Vulgus vero ista quum videt, despuunt jam philosophiam, et omnes ex eo genere esse arbitrantur, et me disciplinae istius nomine accusant. Igitur diu jam est quum ne unum quidem istorum potui allicere, sed illud mihi Penelope usu venit: quantumcumque ego texero, illud momento temporis rursus resolvitur, ridentibus Inscitia atque Iniquitate, quum videant opus nostrum non procedere, nihil proficere laborem.

22. JUP. Quantum, o dii, malorum perpessa nobis est a sacerrimis illis mortalibus Philosophia! Itaque videndum quid facto sit opus, aut quomodo isti sint puniendi. Fulmen enim uno ictu educit; mors ista celeris.

ΑΠΟΛ. Ego tibi, pater, subjiciam: odi enim et ipse jam impostores, Musarum vicem indignatus, a quibus aversi sunt. Fulmine enim aut tua dextra minime sunt digni. Sed Mercurium, si placet, arbitrum ipsum poenae in illos demitte, qui, ut in doctrinae studiis ipse quoque versatus, celerrime tum recte philosophantes agnoscet, tum minus: deinde illos quidem, prout merentur, laudabit; hi vero, ut aptum illi videbitur, punientur.

23. JUP. Bene mones, Apollo. Sed tu quoque, Hercules, assumpta ipsa Philosophia, quam celerrime ad homines abile: tertium enim decimum te puta hunc laborem perfecturum, non sane contemnendum, si extirpaveris impuras adeo, atque impudentes bestias.

HERCULES. Sane malim ego, pater, Angiae sinum expurgare denuo, quam hisce implicari. Abeamus tamen.

ΦΙΛ. Ἀκουσα μὲν, ἀκολουθητέον δὲ κατὰ τὰ δόξαντα τῷ πατρί.

24. ΕΡΜΗΣ. Κατίωμεν, ὡς καὶ ὀλίγους αὐτῶν ἐπιτρίψωμεν τήμερον. Ποίαν δὲ χρὴ τραπέσθαι, ὧς φιλοσοφία; σὺ γὰρ οἶσθα ὅπου εἰσίν. Ἡ πρόδηλον ὅτι ἐν τῇ Ἑλλάδι;

ΦΙΛ. Οὐδαμῶς, ἢ πάνυ ὀλίγοι, ὅσοι ὀρθῶς φιλοσοφοῦσιν, ὧς Ἑρμῆ. Οὗτοι δὲ οὐδὲν Ἀττικῆς πενίας δέονται, ἀλλ' ἐνθα πολὺς χρυσὸς ἢ ἀργυρὸς ὀρύττεται, ἐκεῖ που ζητητέοι εἰσὶν ἡμῖν.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν εὐθὺς τῆς Θράκης ἀπιτέον.

ΗΡΑΚ. Εὖ λέγεις, καὶ ἡγήσομαι γε ὑμῖν τῆς ὁδοῦ· οἶδα γὰρ τὰ Θρακῶν ἅπαντα συχνάκις ἐπελθών. Καί μοι τήνδε ἤδη τραπώμεθα.

ΕΡΜ. Ποίαν λέγεις;

25. ΗΡΑΚ. Ὁρᾶτε, ὧς Ἑρμῆ καὶ φιλοσοφία, δύο μὲν ὄρη μέγιστα καὶ κάλλιστα ὄρων ἁπάντων; Αἶμός ἐστι τὸ μεῖζον, ἢ καταντικρὺ δὲ Ῥοδόπη, πεδίον δὲ ὑποπεπταμένον πάμφορον ἀπὸ τῶν προπόδων ἐκατέρων εὐθὺς ἀρξάμενον· καὶ τινες λόφους τρεῖς πάνυ καλοὺς ἀνεστηκότας, οὐκ ἀμόρφους τὴν τραχύτητα, ὅσον ἀκροπόλεις πολλὰς τῆς ὑποκειμένης πόλεως· καὶ ἡ πόλις γὰρ ἤδη φαίνεται.

ΕΡΜ. Νῆ Δί', ὧς Ἡράκλεις, μεγίστη καὶ καλλίστη ἀπασῶν· πόρρωθεν γοῦν ἀπολάμπει τὸ κάλλος. Καί τις καὶ ποταμὸς μέγιστος παραμείβεται πάνυ ἐν χρῶι ψαύων αὐτῆς.

ΗΡΑΚ. Ἐβρος μὲν οὗτος, ἢ δὲ πόλις ἔργον Φιλίππου ἐκείνου. Καὶ ἡμεῖς ἤδη πρόσγειοι καὶ ὑπὸ νύμφῃ· ὥστε ἐπιθαίνωμεν ἀγαθῇ τύχῃ.

26. ΕΡΜ. Οὕτω γιγνέσθω. Τί δ' οὖν χρὴ ποιεῖν; πῶς τὰ θηρία ἐξιχνευτέον;

ΗΡΑΚ. Τοῦτο μὲν σὸν ἤδη ἔργον, ὧς Ἑρμῆ· κῆρυξ γὰρ εἶ, ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις κηρύττων.

ΕΡΜ. Οὐδὲν τοῦτο χαλεπόν. Ἀλλὰ τὰ γε ὀνόματα οὐκ ἐπίσταμαι αὐτῶν. Σὺ οὖν, φιλοσοφία, λέγε, οὐστὶν ἄνα ὀνομαστέον, καὶ τὰ σημεῖα προσέτι.

ΦΙΛ. Οὐδὲ αὐτὴ μὲν οἶδα τὸ σαφές, οἵτινες ὀνομάζονται, διὰ τὸ μὴ συγγεγενῆσθαι ποτε αὐτοῖς· ἀπὸ δ' οὖν τῆς ἐπιθυμίας ἣν ἔχουσι περὶ τὰ κτήματα, οὐκ ἂν ἀμάρτοις προσκαλῶν Κτήσωνας ἢ Κτησίππους ἢ Κτησικλέας ἢ Εὐκτήμενας ἢ Πολυκτῆτους.

27. ΕΡΜ. Εὖ λέγεις. Ἀλλὰ τίνες οὗτοί εἰσιν ἢ τί περισκοποῦσι καὶ αὐτοί; μᾶλλον δὲ καὶ προσίασι καὶ τι καὶ ἐρέσθαι θέλουσιν.

ΑΝΔΡΕΣ. Ἄρ' ἂν ἔχοιτε ἡμῖν, ὧς ἄνδρες, εἰπεῖν ἢ σὺ, ὧς βελτίστη, εἴ τινες τρεῖς γόητας ἅμα εἶδετε καὶ τινα γυναῖκα ἐν χρῶι κεκαρμένην εἰς τὸ Λακωνικόν, ἄρρενωπὴν καὶ κομιδῇ ἀνδρικήν;

ΦΙΛ. Παπαῖ, τὰ ἡμέτερα οὗτοι ζητοῦσι.

ΑΝΔ. Πῶς τὰ ὑμέτερα; δραπεταὶ γὰρ ἐκείνοι ἅπαντες. Ἡμεῖς δὲ τὴν γυναῖκα μάλιστα μέτιμεν ἡνδραποδισμένην πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Εἴσεσθε δὲ καθ' ὃ τι καὶ ζητοῦμεν αὐτούς.

PHIL. Invita equidem eo : sequendum tamen, quoniam parenti nostro visum est.

24. MERC. Descendamus, ut paucos certe ipsorum obtemus hodie. Quonam vero eundem est, Philosophia? tu enim ubi sint nosti. Aut manifestum potius in Græcia illos esse?

PHIL. Nequaquam; aut oppido paucos, qui recte philosophantur, Mercuri. Isti vero nihil Attica paupertate opus habent, sed ubi auri multum et argenti effoditur, ibi nobis quaerendi sunt.

MERC. Recta igitur pergendum in Thraciam.

HERC. Bene mones, et viæ ego dux vobis ero. Novi enim Thracum omnia, qui sæpe eam regionem obierim. Et hac jam ingrediamur.

MERC. Qua dicis?

25. HERC. Videtis, Mercuri et Philosophia, duos montes maximos omnium montium et pulcherrimos? Hæmus est major, alter ex adverso est Rhodope : campi autem infra patentes fertilissimi sunt, ab ipsis radicibus utriusque incipientes : et colles aliquot videtis, tres quidem pulcherrimos, assurgentes, non deformes asperitate, tanquam plures subjectæ urbis arces. Et jam ipsa urbs apparet.

MERC. Maxima, per Jovem, mi Hercules, et pulcherrima omnium : e longinquo jam pulchritudo illius exsplendescit. Et fluvius aliquis præterfluit maximus, quasi radens ipsam.

HERC. Hebrus hic est : urbs autem Philippi illius opus. Et nos jam terræ vicini, atque infra nubes : inscendamus ergo, quod felix faustumque sit.

26. MERC. Sic fiat ! Quid vero jam faciendum? quomodo investigandæ sunt illæ bestię?

HERC. Illæ tuæ jam, Mercuri, partes sunt : nam præco es; præconium igitur facito ocyus.

MERC. Hic nihil difficultatis. Verum nomina illorum non novi. Tu igitur, Philosophia, dic qui nominandi sint, et signa insuper.

PHIL. Neque ego satis certo, quomodo nominentur, scio, quippe minime cum illis versata. Sed ob habendi eorum libidinem non peccaveris, si Ctesones (*Habeones*), et Ctesippos (*Habiequos*), aut Ctesicles (*Habiglorios*), aut Euclemonas (*Bonihabios*), aut Polycetetus (*Multihabios*) advoces.

27. MERC. Bene mones. Verum qui sunt isti? aut quid ipsi quoque circumspiciunt? Quin accedunt etiam, et interrogare aliquid volunt.

VIRI. Numquid nobis, viri, dicere potestis, aut tu, optima, si quos præstigiatores tres una vidistis, et mulierem ad cultum Laconico more detonsam, virili vultu et plane viraginem?

PHIL. Hem! eadem quæ nos isti quaerunt.

VIRI. Quomodo eadem quæ vos? fugitivi enim isti omnes. Nos vero mulierem maxime persequimur, plagio ab istis abductam.

MERC. Scietis quo nomine illos quaeramus : jam vero

Τὸ νῦν δὲ ἅμα κηρύττωμεν. Εἴ τις ἀνδράποδον Πα-
φλαγονικὸν τῶν ἀπὸ Σινώπης βαρβάρων, ὄνομα τοιοῦτον
οἶον ἀπὸ κτημάτων, ὑπωχρον, ἐν χροῖ κουρίαν, ἐν γε-
νείῳ βαθεῖ, πῆραν ἐξημμένον καὶ τριβώνιον ἀμπεχόμε-
νον, ὀργίλον, ἄμουσον, τραχύφωνον, λοῖδορον, μηνύειν
ἐπὶ ῥητῶν αὐτονόμῳ.

28. ΔΕΣΠΟΤΗΣ. Οὐ νοῶ, οὗτος, δ κηρύττεις· ὡς
ἐκείνῳ γε ὄνομα ἦν παρ' ἐμοὶ Κάνθαρος, καὶ ἐκόμα δὲ
καὶ τὸ γένειον ἐτίλλετο καὶ τέχνην τὴν ἐμὴν ἡπίστατο·
ἀπέχειρε γὰρ ἐν τῷ γναφείῳ καθήμενος ὁπόσον περιτ-
τὸν τοῖς ἱματίοις τῶν κροκῦδων ἐπανθεῖ.

ΦΙΛ. Ἐκεῖνος αὐτός ἐστιν, ὁ οἰκέτης δ σὸς, ἀλλὰ
νῦν φιλοσόφῳ ἔοικεν ἀκριβῶς ἑαυτὸν ἐπιγνάψας.

ΔΕΣΠ. Ὡς τῆς τόλμης, ὁ Κάνθαρος φιλοσοφεῖ,
φησὶν, ἡμῶν δὲ οὐδεὶς λόγος.

ΑΝΔ. Ἀμέλει ἀπαντας ἀνευρήσομεν· ξυνήσι γὰρ,
ὡς φησιν, αὕτη.

29. ΦΙΛ. Τίς δ' οὗτος ἄλλος ὁ προσιών ἐστιν, ὦ
Ἡράκλεις, ὁ καλὸς, ὁ τὴν κιθάραν;

ΗΡΑΚ. Ὁρφεύς ἐστι, σύμπλους ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς
ἐμὸς, ἡδιστος κελευστῶν ἀπάντων· πρὸς γοῦν τὴν ᾠδὴν
αὐτοῦ ἡχίστα ἐκάμομεν ἐρέττοντες. Χαῖρε, ὦ ἄριστε
καὶ μουσικώτατε Ὁρφεῦ· οὐκ ἐπιτέλῃσαι γὰρ που Ἡρα-
κλέους.

ΟΡΦΕΥΣ. Νηδὶ καὶ ὑμεῖς γε, ὦ Φιλοσοφία καὶ
Ἡράκλεις καὶ Ἑρμῆ. Ἀλλὰ καιρὸς ἀποδιδόναι τὰ
μήνυτρα· ὡς ἔγωγε πάνυ σαφῶς ὃν ζητεῖτε οἶδα.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν δεῖξον, ὦ παῖ Καλλιόπης, ἐνθα ἐστί·
χρυσίου γὰρ οὐδέν, οἶμαι, δέη σοφὸς ὢν.

ΟΡΦ. Εἰς φῆς. Ἐγὼ δὲ τὴν μὲν οἰκίαν δείξαίμ'·
ἂν ὑμῖν ἐνθα οἰκεῖ, αὐτὸν δὲ οὐκ ἂν, ὡς μὴ κακῶς
ἀκούοιμι πρὸς αὐτοῦ· μιὰρὸς γὰρ ἐς ὑπερβολὴν καὶ
τοῦτο μόνον ἐκμεμελέτηκε.

ΕΡΜ. Δεῖξον μόνον.

ΟΡΦ. Αὕτη πλησίον. Ἐγὼ δὲ ἀπειμι ὑμῖν ἐκπο-
δὼν, ὡς μὴδ' ἴδοιμι αὐτόν.

30. ΕΡΜ. Ἐπίσχε. Οὐ γυναικὸς φωνὴ βραψω-
δούσης τι τῶν Ὀμήρου;

ΦΙΛ. Νὴ Δί'· ἀλλ' ἀκούσωμεν ὃ τι καὶ λέγει.

ΔΡΑΠΕΤΙΣ. Ἐχθρὸς γάρ μοι κείνος ὁμῶς Ἀΐδαο πύλη-
ος χρυσὸν φιλέει μὲν ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἶπη. [σιν,

ΕΡΜ. Οὐκοῦν τὸν Κάνθαρόν σοι μισητέον, ὃς

ξεινοδόκον κακὰ ῥέξεν, ὃ κεν φιλότῃτα παράσχη.

ΥΠΟΔΟΧΕΥΣ. Περὶ ἐμοῦ τοῦτο τὸ ἔπος, οὗ τὴν
γυναῖκα ᾤχετο ἀπάγων, διότι αὐτὸν ὑπεδεξάμην.

ΔΡΑΠ. Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὀμμάτ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο,
οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος οὔτ' ἐν βουλῇ,
Θερσίτ' ἀκριτόμυθε, κακῶν πανάριστε κολοιῶν
μάψ, ἀτὰρ οὐ κατὰ κόσμον, ἐριζέμεναι βασιλεῦσιν.

ΔΕΣΠ. Εἰκότως τοῦ καταράτου τὰ ἔπη.

ΔΡΑΠ. Πρόσθε κύων, ὅπιθεν δὲ λέων, μέσση δὲ χίμαιρα
δεινὸν ἀποπνεύουσα τρίτου κυνὸς ἀγρίου ὁρμήν.

simul faciamus praconium : Si quis mancipium Paphlago-
nicum, de Sinopensibus barbaris, nomine tali quod ab ha-
bendo ductum est, suppallidum, ad cutem detonsum, harba
prolixa, peram suspensam gerens, et palliolo indutum,
iracundum, indoctum, aspera voce, maledicum, indicare
conditione quam ipse dixerit, voluerit; accedat!

28. DOMINUS. Non intelligo equidem, mi homo, quid
sibi velit tuum praconium: nam isti nomen apud me fuit
Cantharo, et comam alebat, et vellebat mentum, meamque
artem sciebat, qui desidens in fullonia officina detonderet
quicquid superfluum floccorum eminent in vestibus.

PHIL. Ille ipse tuus est servus: at nunc philosopho est
similis, quum ipse fullonia se arte concinnaverit.

DOM. Vah audaciam! Cantharus philosophatur, ait haec,
nostri autem nulla ratio!

VIR. Noli curare, inveniemus omnes: intelligit enim ista,
quantum dicit.

29. PHIL. Sed quis est, Hercules, ille alter accedens,
pulcher ille cum lyra?

HERC. Orpheus est, qui mecum navigavit in Argo, hor-
tator omnium suavissimus; ad cujus cantum minime fatiga-
bamur remigio. Salve, Orpheu optime et cantus peritissime;
nempe non oblitus es Herculis.

ORPHEUS. Sane vos quoque, Philosophia, et Hercules,
et Mercuri. Sed debetis mihi indicium; quippe praclare
ego, quem quaeritis, novi.

MERC. Ergo ostende nobis, fili Calliopes, ubi sit: auro
enim, puto, nihil opus habes, qui sis vir sapiens.

ORPH. Recte istuc dicis. At ego domum quidem vobis
ubi habitat, ostendero; non ipsum, ne male ab illo audiam:
impurus enim ultra modum est et in hoc solum se exercuit.

MERC. Ostende modo.

ORPH. Haec proxima! Verum ego e vestigio abeo, ut
illum nec videam.

30. MERC. Attende! nonne mulieris haec vox est, Ho-
meri versiculos recitantis?

PHIL. Sic est, per Jovem. Sed audiamus quid dicat.

FUGITIVA. Hostis enim ille mihi velut atri limina Ditis
pectore quisquis amat nummos, sed idem negat ore.

MERC. Ergo Cantharum odisse debes,

Cui laesu'st hospes, qui se praestabat amicum.

HOSPES. De me hic versus, cujus muliere abducta fugit
quod ipsum domi meae receperam.

FUG. Vah vinose, canisque oculos, et pectora cervice,
expers consilii, numeri nullius in armis,
Thersites nugax, in pravis optima pica,
regibus infestus temere sine more modoque.

DOM. Merito in execrandum hominem illi versus!

FUG. Prima canis, capra est media, atque in fine leaena
exhalans rabiem catuli, qui tertia pars est.

31. ΥΠΟΔ. Οἱμοι, γύναι, ὅσα πέπονθας ὑπὸ κυ-
νῶν τοσούτων. Φασὶ δ' αὐτὴν καὶ κυεῖν ἀπ' αὐτῶν.

ΕΡΜ. Θάρρει, Κέρβερόν τινα τέξεται σοι ἡ Γη-
ρυόνην, ὥς ἔχοι ὁ Ἡρακλῆς οὗτος αὖθις πόνον. Ἀλλὰ
καὶ προΐασιν, ὥστε οὐδὲν δεῖ κόπτειν τὴν θύραν.

ΔΕΣΠ. Ἐχω σε, ὦ Κάνθαρε. Νῦν σιωπᾷς; Φέρ'
ἴδωμεν ἅτινά σοι ἡ πήρα ἔχει, θέρμους ἴσως ἢ ἄρτου
τρύφος.

ΕΡΜ. Οὐ μὰ Δι', ἀλλὰ ζώνην χρυσίου.

ΗΡΑΚ. Μὴ θαυμάσῃς· Κυνικὸς γὰρ ἔφασκεν εἶναι
τὸ πρόσθεν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐνταῦθα δὲ Χρυσίππειος
ἀκριβῶς ἐστι. Τοιγαροῦν Κλεάνθην οὐκ εἰς μακρὰν
αὐτὸν ὄψει· κρεμῆσεται γὰρ ἀπὸ τοῦ πώγωνος οὕτω
μιαρὸς ὢν.

32. ΔΕΣΠ. Σὺ δέ, ὦ κακὲ, οὐ Ληκυθίων οὐμὸς
δραπέτης τυγχάνεις ὢν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος. ὦ τοῦ
γέλωτος. Εἴτα τί οὐκ ἂν γένοιτο; καὶ Ληκυθίων φιλο-
σοφεῖ;

ΕΡΜ. Ὁ τρίτος δὲ οὗτος ἀδέσποτος ὑμῖν ἐστιν;

ΔΕΣΠ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὁ δεσπότης ἐγὼ ἐκὼν ἀφίημι
αὐτὸν ἀπολωλέναι.

ΕΡΜ. Ὅτι τί;

ΔΕΣΠ. Ὅτι δεινῶς τῶν ὑποσάθρων ἐστί. Τὸ δ'
ὄνομα Μυρόπνου αὐτὸν ἐκαλοῦμεν.

ΕΡΜ. Ἡράκλεις ἀλεξίκακε, ἀκούεις; ἔπειτα πήρα
καὶ βάκτρον. Καὶ αὐτὸς ἀπόλαβε τὴν γυναῖκα σύ.

ΥΠΟΔ. Μηδαμῶς, οὐκ ἂν ἀπολάβοιμι βιβλίον μοι
τῶν παλαιῶν κυοῦσαν.

ΕΡΜ. Πῶς βιβλίον;

ΥΠΟΔ. Ἔστι τι, ὦγαθέ, Τρικάρανος βιβλίον.

ΕΡΜ. Οὐδὲν ἄτοπον, ἐπεὶ καὶ Τριφάλης ὁ τῶν
κωμικῶν εἷς.

33. ΔΕΣΠ. Σὺν, ὦ Ἑρμῇ, δικάζειν τὸ μετὰ τοῦτο.

ΕΡΜ. Οὕτω μοι δοκεῖ, ταύτην μὲν, ἵνα μηδὲν τέ-
ρας μηδὲ πολυκέφαλον τέκη, οἴχεσθαι παρὰ τὴν ἄνδρα
ὀπίσω ἐς τὴν Ἑλλάδα, τῷ δὲ οὕτω δραπετίσκω
παραδοθέντε τοῖν δεσπότην μανθάνειν ἃ πρὸ τοῦ, τὸν
μὲν ἀποπλύνειν τὰς ῥυτίδας τῶν ὀθνῶν τὸν Ληκυ-
θίωνα, τὸν Μυρόπνου δὲ αὖθις ἀκεῖσθαι τῶν ἱματίων
τὰ διερρωγότα, μαλάχῃ γε πρότερον μαστιγωθέντα,
ἔπειτα καὶ τοῦτον παραδοθῆναι τοῖς πιττωταῖς, ὥς
ἀπόλοιτο παρατιλλόμενος τὰ πρῶτα, ῥυτίδῃ προσέτι
καὶ γυναικείᾳ τῇ πίττῃ, εἴτα ἐς τὸν Αἴμον ἀναχθέντα
γυμνὸν ἐπὶ τῆς χιόνης μένειν συμπεποδισμένον τῷ πόδε.

ΔΡΑΠ. Φεῦ τῶν κακῶν, φεῦ τῶν κακῶν, ὅτοτοί,
παπαῖ παπαιᾶξ.

ΔΕΣΠ. Τί τοῦτο παρεντίθης τῶν τραγικῶν σὺ δια-
λόγων; ἀλλ' ἀκολούθει παρὰ τοὺς πιττωτὰς ἤδη, ἀπο-
δυσάμενός γε πρότερον τὴν λεοντῆν, ὥς γνωσθῇς ὄνος ὢν.

31. HOSP. Hei mihi, mulier, quantum a tot canibus
perpressa es! Aiunt illam etiam uterum ab istis ferre.

MERC. Bono animo esto : Cerberum tibi quendam pariet
vel Geryonem, novum ut laborem rursus habeat hic Her-
cules. Verum prodeunt etiam; itaque nihil opus est ut
pulsetur janua.

DOM. Teneo te, Canthare! Nunc facies? Age videamus
quid habeat tibi pera; lupinos forte aut panis frustum.

MERC. Non, ita me Jupiter : sed zonam auri.

HERC. Noli admirari : Cynicum enim ante se ferebat in
Græcia, hic vero Chrysippeus [*aurum vehens*] ex asse est.
Itaque Cleanthen non ita multo post videbis : pendebit enim
a barba homo ita impurus.

32. DOM. Tu vero, pessime, nonne Lecythio es, meus
fugitivus? Non sane alius. Hem risum! Quid postea non
fiet? etiam philosophatur Lecythio?

MERC. At tertius ille vobis sine domino est?

DOM. Minime vero : sed ego dominus lubens illum manu,
ut pereat, emitto.

MERC. Qui sic?

DOM. Quia de genere plane suppurato est. Nomen au-
tem ipsi dixeramus Myropnun [*Unguentolentem*].

MERC. Depulsor malorum Hercules, audin'? deinde pera
et baculus! Tu quoque tuam tibi uxorem recipe.

HOSP. Minime vero! non sane receperim quæ librum
mihi de antiquis unum ferre utero videatur.

MERC. Quomodo librum?

HOSP. Est liber aliquis, o bone, Tricaranus [*Triceps*].

MERC. Non est mirum, quum etiam Triphales sit comi-
corum libellorum unus.

33. DOM. Tuum exinde est, Mercuri, judicare.

MERC. Sic mihi placet, istam, ne quod prodigium aut
multiceps pariat, abire retro ad virum in Græciam : duos
autem hosce amabiles fugitivos dominis suis redditos, di-
scere quæ olim, alterum sordida lintea eluere, Lecythionem;
Myropnun vero, malva prius verberatum, sarcire rursus
vestes laceras; deinde istum quoque tradi depilatoribus, ut
pereat primum vellendus, insuper vero pice sordida ac fe-
minea : tum nudus abducatur in Hæmum, ibique constri-
ctis pedibus maneat in nive.

FUG. Hei malorum, hei malorum! vae vae, hei hei, oh
oh!

DOM. Quid hoc interponis de tragicis tu sermonibus?
Imo sequere jam ad depilatores, leonina prius pelle detracta,
ut asinus agnoscaris.

LXX.

1.

ΤΑ ΠΡΟΣ ΚΡΟΝΟΝ.

1. **ΙΕΡΕΥΣ.** ὦ Κρόνε, σὺ γὰρ ἔοικας ἄρχειν τό γε νῦν εἶναι καὶ σοὶ τέθυται καὶ κεκαλλιέρεται παρ' ἡμῶν, τί ἂν μάλιστα ἐπὶ τῶν ἱερῶν αἰτήσας λάβοιμι παρὰ σοῦ;

ΚΡΟΝΟΣ. Τοῦτο μὲν αὐτόν σε καλῶς ἔχει ἐσχέφθαι ὅ τι σοὶ εὐκταῖον, εἰ μὴ καὶ μάντιν ἅμα ἐθέλεις εἶναι τὸν ἄρχοντα, εἰδέναι τί σοὶ ἥδιον αἰτεῖν· ἐγὼ δὲ τά γε δυνατὰ οὐκ ἀνανεύσω πρὸς τὴν εὐχὴν.

ΙΕΡ. Ἀλλὰ πάλαι ἐσκεμμαι· ἐρῶ γὰρ τὰ κοινὰ ταυτὶ καὶ πρόχειρα, πλοῦτον καὶ χρυσὸν πολὺν καὶ ἀγρῶν δεσπότης εἶναι καὶ ἀνδράποδα πολλὰ κεκτῆσθαι καὶ ἐσθλῆτας εὐανθεῖς καὶ μαλακάς καὶ ἄργυρον καὶ ἐλέφαντα καὶ τᾶλλα ὅποσα τίμια. Τούτων οὖν, ὦ ἄριστε Κρόνε, δίδου μοι, ὥς τι καὶ αὐτὸν ἀπολαῦσαι τῆς σῆς ἀρχῆς μηδὲ ἄμοιρον εἶναι μόνον αὐτὸν διὰ παντὸς τοῦ βίου.

2. **ΚΡΟΝ.** Ὅρᾳς; οὐ κατ' ἐμὲ τοῦτο ἤτησας; οὐ γὰρ ἐμὸν διανέμειν τὰ τοιαῦτα. Ὡστε μὴ ἄχθου, εἰ ἀτυχῆσειας αὐτῶν, ἀλλ' αἰτεῖ παρὰ τοῦ Διὸς, ὁπότεν εἰς ἐκεῖνον ἡ ἀρχὴ περιέλθῃ μετ' ὀλίγον. Ἐγὼ δ' ἐπὶ ῥητοῖς παραλαμβάνω τὴν δυναστείαν· ἐπτὰ μὲν ἡμερῶν ἡ πᾶσα βασιλεία, καὶ ἣν ἐκπρόθεσμος τούτων γένωμαι, ἰδιώτης εὐθύς εἰμι καὶ τοῦ πολλοῦ δήμου εἷς· ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς ἐπτὰ σπουδαῖον μὲν οὐδὲν οὐδὲ ἀγοραῖον διοικήσασθαι μοι συγκεχώρηται, πίνειν δὲ καὶ μεθύειν καὶ βοᾶν καὶ παίζειν καὶ κυβεύειν καὶ ἄρχοντας καθίστασθαι καὶ τοὺς οἰκέτας εὐωχεῖν καὶ γυμνὸν ἄδειν καὶ κροτεῖν ὑποτρέμοντα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐς ὕδωρ ψυχρὸν ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖσθαι ἀσβόλῳ κεχρισμένον τὸ πρόσωπον, ταῦτα ἐφεῖται μοι ποιεῖν. Τὰ μεγάλα δὲ ἐκεῖνα, τὸν πλοῦτον καὶ τὸ χρυσίον, ὃ Ζεὺς διαδίδωσιν οἷς ἂν ἐθέλῃ.

3. **ΙΕΡ.** Ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνος, ὦ Κρόνε, ῥαδίως καὶ προχείρως. Ἐγὼ γοῦν ἤδη ἀπηγόρευκα αἰτῶν μεγάλη τῇ φωνῇ, ὃ δ' οὐκ ἐπαίει τὸ παράπαν, ἀλλὰ τὴν αἰγίδα ἐπισείων καὶ τὸν κεραιὸν ἐπανατεινόμενος δριμύ ἐνορῶν ἐκπλήττει τοὺς ἐνοχλοῦντας· ἣν δὲ ποτε καὶ ἐπινεύσῃ τινὶ καὶ πλούσιον ποιῇ, πολὺ τὸ ἄκριτον ἐνταῦθα, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐνίοτε καὶ συνετοὺς ἀφείς, ὃ δὲ παμπονήροις τε καὶ ἀνοήτοις ἀνδράσι περιχεῖ τὸν πλοῦτον, μαστιγίαις ἢ ἀνδρογύνους τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Πλὴν τά γε σοὶ δυνατὰ ἐθέλω εἰδέναι τίνα ταῦτά ἐστιν.

4. **ΚΡΟΝ.** Οὐ μικρὰ ὅλως οὐδὲ παντάπασιν εὐκαταφρόνητα ὥς πρὸς τὴν δύναμιν ἐξετάζεσθαι τῆς συμπασης ἀρχῆς, εἰ μὴ σοὶ γε μικρὸν δοκεῖ τὸ νικᾶν κυβεύοντα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐς τὴν μονάδα κυλιόμενου τοῦ κύβου σοὶ τὴν ἐξάδα ὑπεράνω αἰετὶ φαίνεσθαι· πολλοὶ γοῦν ἐς κόρον ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἐπεσιτίσαντο, οἷς ἴλεως καὶ φορὸς ὁ κύβος ἐπινεύσει· οἱ δὲ ἔμπαλιν γυμνοὶ

LXX.

1.

SATURNALIA.

1. **SACERDOS.** Saturne (nam tu imperium tenere nunc quidem videris, sacrificatumque tibi a nobis ac litatum est), quidnam potissimum inter sacra petatum abs te possim consequi?

SATURNUS. Illud quidem te ipsum decet, probe deliberatum habere quid optandum tibi sit, nisi simul divinatorem esse vis eum qui imperat, ut sciat quid petere tibi collibeat. Ego vero, quæ quidem possunt fieri, tuo voto non negabo.

SAC. Quin olim deliberavi : rogo enim communia ista et prompta, divitias, et aurum multum, et agrorum esse dominum, et mancipia habere multa, et vestem floridam atque mollem, et argentum, et ebur, et reliqua quæcumque pretiosa sunt. Horum ergo, Saturne optime, fac mihi copiam, ut ipse quoque fructum aliquem tui imperii consequar, nec solus per totam vitam rerum illarum expers maneam.

2. **SAT.** Viden? non petiisti quod in mea potestate sit; neque enim tribuere talia meum est. Itaque noli graviter ferre, si ea non consequaris : verum ab Jove pete, quando ad illum paullo post transierit imperium. Ego vero conditionibus quibusdam capio potestatem : septem enim diebus totum mihi regnum finitur ; hunc terminum egressus, continuo sum privatus et de promiscua multitudine unus. Illis ipsis vero septem diebus serium quidem nihil, neque publicum negotium agere mihi concessum est ; sed bibere, et inebriari, et clamare, et jocari, et alea ludere, et reges vini constituere, et servos excipere convivio, et nudum canere, et tremulos plausus edere ; interdum etiam in aquam frigidam præcipientem detrudi, fuligine picto vultu : hæc, inquam, facere mihi permissum est ; verum magna illa, divitias et aurum, Jupiter quibus visum est distribuit.

3. **SAC.** Sed neque ille, Saturne, facile et prompte. Equidem certe jam fatigatus sum magna voce petendo : at ille omnino non audit, sed ægidem quassans, intentans fulmen, torvum inspectans, qui sibi molesti sunt perterret. Si quando vero etiam annuat alicui, divitemque illum reddat ; hic jam indiscreti multum, relictisque bonis ac prudentibus viris, pessimos ille ac sensu pæne communi carentes circumfundit divitiis, verberones plerosque et effeminatos homines. Sed quæ tu potes, scire velim ea qualia sint.

4. **SAT.** Non omnino parva illa quidem, neque plane contemnenda, si ad vim exigantur totius imperii : nisi forte parvum tibi videtur vincere alea, et provoluta reliquis in unionem tessera, senionem in summo tibi semper apparere. Multi enim ad satietatem usque inde sibi pararunt viaticum, quibus propitia secundaque tessera annuerit : alii contra

ἐξενήξαντο συντριβέντος αὐτοῖς τοῦ σκάφους περὶ οὕτω μικρῷ ἔρματι τῷ κύβῳ. Καὶ μὴν καὶ πιεῖν ἐς τὸ ἡδιστον καὶ ᾠδικώτερον ἄλλου δόξαι ἄσαι ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ διακονουμένων τοὺς μὲν ἄλλους ἐς τὸ ὕδωρ ἐμπεσεῖν — τοῦτο γὰρ τοῦπιτίμιον τῆς ἀδεξίου διακονίας — σὲ δὲ ἀνακρυχθῆναι καλλίνικον καὶ τὰ ἄλλα φέρεσθαι τὸν ἀλλᾶντα ὄρᾳς ἡλίκον τὸ ἀγαθόν; ἔτι καὶ βασιλέα μόνον ἐφ' ἀπάντων γενέσθαι τῷ ἀστραγάλῳ κρατήσαντα, ὡς μῆτε ἐπιταχθείης γελοῖα ἐπιτάγματα καὶ αὐτὸς ἐπιτάττειν ἔχοις, τῷ μὲν αἰσχρόν τι περὶ αὐτοῦ ἀναβοῆσαι, τῷ δὲ γυμνὸν ὀρχήσασθαι καὶ ἀράμενον τὴν αὐλητρίδα τρίς τὴν οἰκίαν περιελθεῖν, πῶς οὐχὶ καὶ ταῦτα δείγματα μεγαλοδωρίας τῆς ἐμῆς; Εἰ δὲ τὸ μὴ ἀληθὴ μὴδὲ βέβαιον γίνεσθαι τὴν τοιαύτην βασιλείαν αἰτιάσῃ, ἄγνωμον ποιήσεις ὁρῶν αὐτὸν ἐμὲ τὸν ταῦτα διανέμοντα ὀλιγοχρόνιον τὴν ἀρχὴν ἔχοντα. Τούτων δ' οὖν ἃ μοι δυνατὰ δοῦναι, τῶν πεττῶν, τοῦ ἄρχειν, τοῦ ἄδειν καὶ τῶν ἃ κατηριθμισάμην, θαρρῶν αἶτει, ὡς ἐμοῦ πρὸς οὐδὲν δεδιζομένου σε τῇ αἰγίδι καὶ τῷ κεραυνῷ.

5. IEP. Ἀλλ', ὦ Τιτάνων ἀριστε, τῶν μὲν τοιούτων οὐ δέομαι, σὺ δὲ ἀλλ' ἐκεῖνό μοι ἀποκρίναι, ὃ μάλιστα ἐπόθουν εἰδέναι, καὶ μοι ἦν εἴπῃς αὐτὸ, ἱκανὴν ἔσῃ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδεδωκώς ἀντὶ τῆς θυσίας, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἀφήμῃ σοι τὰ χρέα.

KPON. Ἐρώτα μόνον ἀποκρινοῦμαι γὰρ, ἣν εἰδὼς τύχω.

IEP. Τὸ μὲν πρῶτον ἐκεῖνο, εἰ ἀληθὴ ταῦτά ἐστιν ἃ περὶ σοῦ ἀκούομεν, ὡς κατήσθιες τὰ γεννώμενα ὑπὸ τῆς Ῥέας, ἐκείνη δὲ ὑφελομένη τὸν Δία λίθον ὑποβαλλομένη ἀντὶ τοῦ βρέφους ἔδωκέ σοι καταπιεῖν, ὃ δὲ εἰς ἡλικίαν ἀφικόμενος ἐξήλασέ σε τῆς ἀρχῆς πολέμῳ κρατήσας, εἴτα ἐς τὸν Τάρταρον φέρων ἐνέβαλε πεδήσας αὐτόν τε καὶ τὸ συμμαχικὸν ἅπαν, ὅπόσον μετὰ σοῦ παρτάττετο.

KPON. Εἰ μὴ ἑορτὴν, ὦ οὗτος, ἤγομεν καὶ μεθύειν ἐφεῖτο καὶ λοιδορεῖσθαι τοῖς δεσπόταις ἐπ' ἐξουσίας, ἔγνωσ' ἂν ὡς ὀργίζεσθαι γοῦν ἐρεῖται μοι, τοιαῦτα ἐρωτήσας, οὐκ αἰδεσθεὶς πολὺν οὕτω καὶ πρεσβύτην θεόν.

IEP. Κἀγὼ ταῦτα, ὦ Κρόνε, οὐ παρ' ἐμαυτοῦ φημι, ἀλλ' Ἡσίοδος καὶ Ὅμηρος, ὁκνῶ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἀνθρώποι σχεδὸν ταῦτα πεπιστεύκασιν περὶ σοῦ.

6. KPON. Οἶε γὰρ τὸν ποιμένα ἐκεῖνον, τὸν ἀλαζόνα, ὑγιές τι περὶ ἐμοῦ εἰδέναι; Σκόπει δὲ οὕτως. Ἐσθ' ὅστις ἀνθρώπος — οὐ γὰρ θεὸν ἐρῶ — ὑπομείνειεν ἂν ἐκὼν αὐτὸς καταφαγεῖν τὰ τέκνα, εἰ μὴ τις Θυέστης ἦν καὶ ἀσεβεῖ ἀδελφῷ περιπεσὼν ἦσθι; καὶ εἰ τοῦτο μανείη, πῶς ἀγνοήσει λίθον ἀντὶ βρέφους ἐσθίων, εἰ μὴ ἀνάληγτος εἴη τοὺς ὀδόντας; Ἀλλ' οὔτε ἐπολεμήσαμεν οὔτε ὁ Ζεὺς βία τὴν ἀρχὴν ἀφείλετο, ἐκόντος δὲ μου παραδόντος αὐτῷ καὶ ὑπεκστάντος ἄρ-
/εῖν ὅτι μὲν γὰρ οὔτε πεπέδημαι οὔτε ἐν τῷ Ταρτάρῳ

enatarunt nudi, fracto ipsis ad exiguum adeo scopulum, tesseram, navigio. Verum etiam bibere jucundissime, et simul aliis canendi peritiorum videri in convivio, et ministrantium reliquos quidem incidere in aquam (hoc enim ministerii parum dextri præmium est), te vero et honestum victorem prædicari, et præmia referre sarcimina, vides quantum sit bonum? Porro regem solum fieri omnium per talorum victoriam, ut neque ridicula tibi injungantur imperia, et imperare ipse possis, huic quidem, ut turpe quiddam de se ipse proclamet; alii, ut nudus saltet, et succollata tibicina ter domum circumeat; qui non hæc etiam magnificentiae specimina meæ? Si vero causeris non verum esse neque firmum ejusmodi regnum, insolenter feceris, qui videas meipsum, qui tribuo talia, parvi temporis habere imperium. De his igitur quæ dare in potestate mea est, de talis, de regno, de cantu, et quæcumque enumeravi, audacter pete ex me, utpote ad nullum ejusmodi votum ægide te et fulmine perterrituro.

5. SAC. Sed talibus mihi, Titanum optime, nihil opus est. Quin tu illud mihi responde, quod scire maxime volebam; idque mihi si dixeris, satis magnum pro sacrificio pretium retuleris, et quod ad reliqua attinet, remittam tibi debita.

SAT. Interroga modo: respondebo enim, si sciam.

SAC. Primo illud, verane sint ista quæ de te audimus, devorare te solitum quæ nascerentur ex Rhea, illam vero, subducto furtim Jove, lapidem subjectum pro puero devorandum tibi dedisse; atque istum, adultus quum esset, bello te victum regno expulisse, tum vinctum te eaque auxilia, quæ tibi se adjunxerant, omnia dejecisse in Tartarum.

SAT. Heus tu, nisi festum diem ageremus, et inebriari licitum esset, atque maledicere prout libitum dominis, disceres sane irasci saltem mihi esse permissum, talia qui rogaris nihil reveritus canum adeo et senem deum.

SAC. Atqui ego ista, Saturne, non mea sponte interrogo; sed Hesiodus et Homærus — nolo enim dicere quod reliqui homines prope universi hæc de te credunt.

6. SAT. Putas enim pastorem illum, jactabundum impostorem, sani quicquam de me scire? Considera autem hoc modo. Estne ut quisquam homo (neque enim dicam deum) sustinuerit sua sponte suos ipse devorare liberos, nisi forte Thyestes quidam erat et in fratrem impium quum incidisset, vescebatur filio? et hoc si forte insaniat, quomodo imprudens lapidem edere pro puero possit, nisi forte sensus omnis expertes dentes habeat? Sed neque bellum gessimus, neque vi imperium mihi ademitt Jupiter, sed acceperat mea quum sponte ego traderem illi, et imperio cederem. Deni-

εἰμι, καὶ αὐτὸς ὁρᾷς, οἶμαι, εἰ μὴ τυφλὸς ὥσπερ Ὅμηρος εἶ.

7. IEP. Τί παθὼν δὲ, ὦ Κρόνε, ἀφῆκας τὴν ἀρχήν;

KPON. Ἐγὼ σοι φράσω· τὸ μὲν ὄλον, γέρων ἤδη καὶ ποδαγρὸς ὑπὸ τοῦ χρόνου ὢν — διὸ καὶ πεπεδῆσθαι με οἱ πολλοὶ εἶκασαν — οὐ γὰρ ἡδυνάμην διαρκεῖν πρὸς οὕτω πολλὴν τὴν ἀδικίαν τῶν νῦν, ἀλλ' αἰ ἀναθεῖν ἔδει ἄνω καὶ κάτω τὸν κεραυνὸν διηρμένον τοὺς ἐπιόρχους ἢ ἱεροσύλους ἢ βιαίους καταφλέγοντα, καὶ τὸ πρᾶγμα πάνυ ἐργῶδες ἦν καὶ νεανικόν· ἐξέστην οὖν εὐ ποιῶν τῷ Διί. Καὶ ἄλλως δὲ καλῶς ἔχειν ἔδοκει μοι διανείμαντα τοῖς παισὶν οὕσι τὴν ἀρχὴν αὐτὸν εὐωχεῖσθαι τὰ πολλὰ ἐφ' ἡσυχίας οὔτε τοῖς εὐχομένοις χρηματίζοντα οὔτε ὑπὸ τῶν τάναντία αἰτούντων ἐνοχλούμενον οὔτε βροντῶντα ἢ ἀστράπτοντα ἢ χάλαζαν ἐνίοτε βάλλειν ἀναγκαζόμενον· ἀλλὰ πρεσβυτικόν τινα τοῦτον ἡδιστον βίον διάγω ζωρότερον πίνων τὸ νέκταρ, τῷ Ἰαπετῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡλικιώταις προσμυθολογῶν· ὁ δὲ ἄρχει μυρία ἔχων πράγματα. Πλὴν ὀλίγας ταύτας ἡμέρας ἐφ' οἷς εἶπον ὑπεξελέσθαι μοι ἔδοξε καὶ ἀναλαμβάνων τὴν ἀρχήν, ὡς ὑπομνήσαιμι τοὺς ἀνθρώπους οἷος ἦν ὁ ἐπ' ἐμοῦ βίος, ἡπότε ἄσπορα καὶ ἀνήροτα πάντα ἐφύετο αὐτοῖς, οὐ στάχυες, ἀλλ' ἔτοιμος ἄρτος καὶ κρέα ἐσκευασμένα, καὶ ὁ οἶνος ἔρρει ποταμηδὸν καὶ πηγαὶ μέλιτος καὶ γάλακτος· ἀγαθοὶ γὰρ ἦσαν καὶ χρυσοὶ ἅπαντες. Αὕτη μοι ἡ αἰτία τῆς ὀλιγοχρονίου ταύτης δυναστείας, καὶ διὰ τοῦτο ἅπανταχοῦ κρότος καὶ ᾠδὴ καὶ παιδιὰ καὶ ἰσοτιμία πᾶσι καὶ δούλοις καὶ ἐλευθέροις· οὐδεὶς γὰρ ἐπ' ἐμοῦ δοῦλος ἦν.

8. IEP. Ἐγὼ δὲ, ὦ Κρόνε, καὶ τοῦτο εἶχαζον τὸ εἰς τοὺς δούλους καὶ πεδότριδας φιλόφρωντα ἐκ τοῦ μύθου ἐκείνου ποιεῖν σε τιμῶντα τοὺς τὰ ὅμοια πάσχοντας, ἅτε καὶ αὐτὸν δουλεύοντα, μεμνημένον τῆς πέδης.

KPO. Οὐ παύση γὰρ τοιαῦτα ληρῶν;

IEP. Εὖ λέγεις, καὶ παύσομαι· πλὴν ἔτι μοι καὶ τοῦτο ἀπόκριται. Τὸ πεττεύειν σύνηθες ἦν καὶ ἐπὶ σοῦ τοῖς ἀνθρώποις;

KPON. Καὶ μάλα, οὐ μὴν περὶ ταλάντων γε καὶ μυριάδων ὥσπερ ὑμῖν, ἀλλὰ περὶ καρύων τὸ μέγιστον, ὡς μὴ ἀνιάσθαι ἡττηθέντα μηδὲ δακρύειν αἰετῶν ὄντα μόνον τῶν ἄλλων.

IEP. Εὖ γε ἐκεῖνοι ποιοῦντες· ὑπὲρ τίνος γὰρ ἂν καὶ ἐπέττευον αὐτοὶ δλόχρυσοι ὄντες; Ὡς ἔγωγε καὶ μεταξὺ λέγοντός σου τοιόνδε τι ἐνενόησα· εἴ τις ἓνα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν χρυσηλάτων ἐς τὸν ἡμέτερον τοῦτον βίον ἀγαγὼν ἔδειξε τοῖς πολλοῖς, οἳ ἀπαθεν ἂν ὁ ἄθλιος ὑπ' αὐτῶν; διεσπᾶσαντο γὰρ ἂν αὐτὸν εὖ οἶδ' ὅτι ἐπιδραμόντες ὥσπερ τὸν Πενθέα αἱ Μαινάδες ἢ αἱ Θρᾷτται τὸν Ὀρφέα ἢ τὸν Ἀκταίωνα αἱ κύνες, περὶ τοῦ μεῖζον ἀπενέγκασθαι τὸ μέρος πρὸς ἀλλήλους ἔκαστος ἀμιλλώμενοι, οἳ γε οὐδὲ ἐορτάζοντες ἔξω τοῦ φιλοκερδοῦς εἰσιν, ἀλλὰ πρόσδοτον οἱ πολλοὶ πεποιήνται τὴν ἐορτήν. Εἴτα οἱ μὲν ἀπέρχονται ληστεύοντες ἐν

que neque compeditum me esse, neque in Tartaro, ipse quoque vides, arbitrator, nisi caecus es ut Homerus.

7. SAC. Qua vero causa, Saturne, motus reliquisti imperium?

SAT. Ego tibi dicam. In universum senex quum jam essem, et ipsa aetate podager (unde etiam compeditum me conjiciebat vulgus); neque enim sufficere poteram ad multam adeo hominum, qui nunc sunt, injustitiam; sed currendum semper erat sursum deorsum, fulmine intentato, quo perjuros, aut sacrilegos, aut violentos comburerem; eratque res valde laboriosa et juvenis vires poscens: itaque Jovi, cujus me rei minime paenitet, cessi imperium. Et alioquin decens mihi videbatur, diviso meis filiis imperio, ipsum me per quietem plerumque epulari, dum neque operam darem precantibus, neque molestias ab his, qui contraria peterent, perferrem, neque tonarem, aut fulgurarem, aut grandinem dejicere interdum cogerer: sed vitam hanc ago senilem jucundissimam, meracius nectar bibens, fabulans cum Iapeto et ceteris aequalibus: at ille imperat inter mille molestias: nisi quod paucos hosce dies, ea qua dixi lege, excipere mihi visum est, quibus resumam imperium, ut admoneam homines qualis fuerit me imperante vita, quum serente nullo aut arante nascebantur illis omnia, nec spicae, sed paratus jam panis, et carnes curatae, ac fluebat amnium instar vinum, et fontes mellis atque lactis: boni enim erant tum omnes atque aurei. Haec mihi causa brevis hujus potestatis: et ob id ipsum plausus ubique, et cantus, et lusus, et aequalitas inter omnes, servos pariter ac liberos: neque enim me rerum potiente servus quisquam erat.

8. SAC. Ego vero, Saturne, conjiciebam hoc quoque, illam te in servos et compedum tritores humanitatem ex ista fabula exercere, qui honorem habeas sortis tuae hominibus, tanquam ipse quoque serviens et memor compedis.

SAT. Non desines nempe nugari talia?

SAC. Bene mones, et desinam. Verum hoc adhuc mihi responde. Alea ludere an consuetum erat etiam illis qui sub te vivebant hominibus?

SAT. Omnino: verum non de talentis et denis drachmarum millibus, ut apud vos; sed summum de nucibus; ne doleret victo, neu ploraret et solus inter ceteros cibo se semper abstineret.

SAC. Bene illi quidem: de qua enim re luderent, qui toti ipsi essent aurei? Itaque ego etiam, dum tu dicis, tale quiddam cogitavi: si quis unum de istis ex solido auro viris in nostram hanc vitam productum vulgo ostenderet, quid miser ab illis esset passurus? incursione facta illum, novi ego, discerperent, ut Pentheum Maenades, aut Thressae Orpheum, aut Actaeonem canes, certamen inter se constituentes quis majorem inde partem auferret; qui quidem ne in festis quidem diebus celebrandis extra lucri cupiditatem sint, sed in quaestu sibi illos habeant plerique. Sic igitur alii quidem latrocinatum eunt in convivio ab amicis;

τῶ συμποσίῳ τοὺς φίλους, οἱ δὲ σοὶ τε λοιδοροῦνται, οὐδὲν δέον, καὶ τοὺς κύβους συντρίβουσιν ἀναιτίους ὄντας αὐτοῖς ὧν ἐκόντες ποιοῦσιν.

9. Ἀτὰρ εἰπέ μοι καὶ τόδε, τί δὴ ποτε ἄβροδ' οὕτω θεὸς ὧν καὶ γέρων ἐπιλεξάμενος τὸ ἀτερπέστατον, ὅποτε ἡ χιὼν ἐπέχει τὰ πάντα καὶ ὁ βορρᾶς πολὺς καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐ πέπηγεν ὑπὸ τοῦ κρύους καὶ τὰ δένδρα ξηρὰ καὶ γυμνὰ καὶ ἄφυλλα καὶ οἱ λειμῶνες ἄμωργοι καὶ ἀπηνηχότες καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπιχευόμενοι ὥσπερ οἱ πάνυ γεγηρακότες, ἀμφὶ τὴν κάμινον οἱ πολλοὶ, τήν καῦτα ἐορτάζει; οὐ γὰρ πρεσβυτικός γε ὁ καιρὸς οὐδὲ ἐπιτήδειος τοῖς τρυφῶσι.

ΚΡΟΝ. Πολλὰ με ἀνακρίνεις, ὦ οὗτος, ἥδη πίνειν δέον παρήρησαι γοῦν μου χρόνον τῆς ἐορτῆς οὐκ ὀλίγον οὐ πάνυ ἀναγκαῖά μοι ταῦτα προσφιλοσοφῶν. Ὡστε νῦν μὲν ἄφες αὐτὰ, εὐωχόμεθα δὲ ἥδη καὶ κροτῶμεν καὶ ἐπὶ τῇ ἐορτῇ ἐλευθεριάζωμεν, εἴτα πεττεύωμεν ἐς τὸ ἀρχαῖον ἐπὶ καρύων καὶ βασιλέας χειροτονῶμεν καὶ πειθορχῶμεν αὐτοῖς· οὕτω γὰρ ἂν τὴν παροιμίαν ἐπαληθεύσαιμι, ἥ φησι, παλὶμπαιδας τοὺς γέροντας γίγνεσθαι.

ΙΕΡ. Ἀλλὰ μὴ δύναίτο διψῶν πιεῖν, ὦ Κρόνε, ὅτω μὴ ταῦτα ἀ λέγεις ἡδέα. Ὡστε πίνωμεν ἱκανὰ γὰρ ἀποκέχρισαι καὶ τὰ πρῶτα. Καὶ μοι δοκῶ γραφάμενος εἰς βιβλίον ταύτην ἡμῶν τὴν συνουσίαν ἃ τε αὐτὸς ἠρώτησα καὶ σὺ πρὸς ταῦτα ἴλεως ἀπεκρίνω παρέξειν ἀναγνῶναι τῶν φίλων, ὅσοι γ' ἐπακοῦσαι τῶν σῶν λόγων ἄξιτοι.

2.

ΚΡΟΝΟΣΟΛΩΝ.

10. Τάδε λέγει Κρονοςόλων ἱερεὺς καὶ προφήτης τοῦ Κρόνου καὶ νομοθέτης τῶν ἀμφὶ τὴν ἐορτὴν ἀ μὲν τοὺς πένητας χρῆ ποιεῖν, αὐτοῖς ἐκείνοις ἐπεμψα ἄλλο βιβλίον, ἐγγράφας, καὶ εἰ οἷδ' ὅτι ἐμμενοῦσι καὶ κεῖνοι τοῖς νόμοις, ἡ αὐτίκα ἐνοχοὶ ἔσονται τοῖς ἐπιτιμίοις, ἀ κατὰ τῶν ἀπειθούντων μεγάλα ὄριστα. Ὑμεῖς δὲ, ὦ πλούσιοι, ὁρᾶτε ὅπως μὴ παρανομήσητε μηδὲ παρακούσητε τῶνδε τῶν προσταγμάτων· ὡς ὅστις ἂν οὕτω μὴ ποιήσῃ, ἴστω οὗτος οὐκ ἐμοῦ νομοθέτου ἀμελήσων, ἀλλ' εἰς τὸν Κρόνον αὐτὸν, ὃς με προεἶλετο νομοθετῆσαι ἐς τὴν ἐορτὴν οὐκ ὄναρ ἐπιστάς, ἀλλὰ πρῶτον ἐγρηγορότι ἐναργὲς συγγενόμενος. Ἦν δὲ οὐ πεδότης οὐδὲ αὐχμοῦ πλέως, οἷον αὐτὸν οἱ ζωγράφοι παρὰ τῶν λήρων ποιητῶν παραδεξάμενοι ἐπιδείκνυνται, ἀλλὰ τὴν μὲν ἄρπην εἶχε πάνυ τεθηγμένην· τὰ δ' ἄλλα φαιδρός τε ἦν καὶ καρτερὸς καὶ βασιλικῶς ἐνεσκεύαστο. Μορφὴν μὲν τοιόσδε ὤφθη μοι, ἀ δὲ εἶπε, πάνυ θεσπέσια καὶ ταῦτα, προειρῆσθαι ὑμῖν ἄξια.

11. Ἰδὼν γὰρ με σκυθρωπὸν, ἐπὶ συννοίας βαδίζοντα, ὥσπερ εἰκὸς ἦν θεὸν, ἔγνω αὐτίκα τὴν αἰτίαν τῆς

alii vero et maledicunt tibi praeter fas, et tesseras conterunt, innoxias illorum quæ sponte ipsi sua faciunt.

9. Verum etiam illud mihi dicito, quid tandem, deus adeo delicatus quum sis et senex, electa injucundissima anni parte, quum nix tenet omnia, et boreas multus, et nihil non concrevit glacie, et arbores siccae ac nudae, destitutaeque foliis, et prata informia ac sine floribus, et contracti homines instar valde senum, ad focum plerique sunt, tum festos dies agis? neque enim vel senibus illud tempus vel delicate viventibus commodum.

SAT. Multa, mi homo, me interrogas, quum jam bibendum esset: exemisti enim mihi tempus festi hujus diei non parvum, ista non valde necessaria mecum philosophando. Itaque ista jam omite: epulemur nunc et plaudamus, et festa libertate fruamur, deinde ludamus alea de nucibus more veteri, et reges constituamus, illisque obsequamur: sic enim fidem firmavero proverbii, quod bis pueros senes ait fieri.

SAC. Sed utinam sitiens bibere non possit, Saturne, si cui jucunda non sunt quæ dicis! Bibamus ergo: sufficiunt enim primæ illæ responsiones. Et placet mihi descriptum in libro hunc nostrum sermonem, quum quæ interrogavi ego, tum quæ tu propitius respondisti, legendum offerre quotquot amicorum nostrorum percipere tuos sermones merentur.

2.

CRONOSOLON (LEGISLATOR SATURNALIUM).

10. Hæc edicit Cronosolon, sacerdos Saturni et propheta, atque legum, quæ ad festos ipsius dies pertinent, legislator. Quæ pauperibus facienda sint, ea in alio descripta libro ad illos jam misi: ac præclare novi, illos quoque meis obtemperaturos legibus, aut statim futuros poenis obnoxios iis, quæ contra inobsequentes magnæ sane statutæ sunt. Vos autem, divites, videte ne legem violetis, neve negligenter hæc imperia audiat. Nam quicumque ita non fecerit, ille norit non me legislatorem a se spretum iri, sed Saturnum ipsum, qui me ad leges celebritati suæ ferendas delegit, non ille in somnis astans, sed nuperrime videnti vigilantique præsens oblatus. Erat autem non compeditus, neque squalore oppletus, qualem pictores a nugacibus poetis acceptum ostendunt; sed falcem habebat acutissimam, reliqua hilaris erat et validus, et paratu regio. Talis igitur ad formam mihi visus est: quæ vero dixit, plane divina et ipsa, ea proferri apud vos justum est.

11. Nani videns me tristi vultu et cogitabundum inanibulare, cognovit statim, quod decebat deum, tristitiæ meæ

λύπης τίς ἐστί μοι, καὶ ὡς τὴν πενίαν δυσχεραίνοιμι οὐ κατὰ τὴν ὥραν μονοχίτων· καὶ γὰρ κρύος καὶ βορρᾶς πολλὸς καὶ κρύσταλλοι καὶ χιών· ἐγὼ δὲ ἥκιστα ἐπεφράγμην πρὸς αὐτά. Ἄλλ' ὅτι καὶ τῆς ἐορτῆς πάνυ πλησιαζούσης ἐώρων τοὺς μὲν ἄλλους παρασκευαζομένους ὅπως θύσωσι καὶ εὐωγήσωνται, ἐμαυτῷ δὲ οὐ πάνυ ἐορτάσιμα ὄντα. Καὶ δὴ προσελθὼν ὀπισθεν καὶ τοῦ ὠτός μου λαβόμενος καὶ διασεύσας, ὥσπερ μοι προσπελάζειν εἴωθε, Τί ταῦτα, ἔφη, ὦ Κρονοςόλων, ἀνιωμένῳ ἔοικας; Οὐ γὰρ ἄξιον, ἔφην, ὦ δέσποτα, ὅταν καταράτους μὲν καὶ μιαρούς ἀνθρώπους ὑπερπλουτοῦντας καὶ μόλους τρυφῶντας ὁρῶ, αὐτὸς δὲ καὶ ἄλλοι συχνοὶ τῶν πεπαιδευμένων ἀπορία καὶ ἀμηχανία σύνεσμεν; Ἄλλ' οὐδὲ σὺ, ὦ δέσποτα, θέλεις παῦσαι ταῦτα καὶ μετακοσμήσαι πρὸς τὸ ἰσόμοιρον. Τὰ μὲν ἄλλα, ἔφη, οὐ βῆδιν ἀλλάττειν ὁπόσα ἐκ Κλωθοῦς καὶ τῶν ἄλλων Μοιρῶν πάσχετε, ἀ δὲ ἐστὶ τῆς ἐορτῆς, ἐπανορθώσομαι ὑμῖν τὴν πενίαν, ἥ δὲ ἐπανόρθωσις ἥδε ἔστω· ἴθι, ὦ Κρονοςόλων, καὶ γράψον μοι νόμους τινὰς, ἀ χρὴ πράττειν ἐν τῇ ἐορτῇ, ὡς μὴ καθ' αὐτοὺς οἱ πλούσιοι ἐορτάζοιεν, κοινωνοῖεν δὲ ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν. Ἄλλ' οὐκ οἶδα, ἔφην.

12. Ἐγὼ, ἥ δ' ὅς, διδάξομαί σε· κᾶτα ἀρξάμενος ἐδίδασκεν. Εἵτα ἐπειδὴ πάντα ἠπιστάμην, Καὶ εἰπέ αὐτοῖς, ἔφη, ὅτι ἦν μὴ τοῦτο ποιῶσι, μὴ μάτην ἐγὼ τὴν ἀρπην ταύτην ὀξεῖαν περιφέρω, ἥ γελοῖος ἂν εἴην τὸν μὲν πατέρα ἐκτομίαν πεποιηκὼς τὸν Οὐρανὸν, τοὺς δὲ πλουσίους μὴ εὐνουχίζων, ὁπόσοι ἂν παρανομήσωσιν, ὡς ἀγέροισιν τῇ μητρὶ σὺν αὐλοῖς καὶ τυμπάνοις βᾶκῃ-λοι γενόμενοι. Ταῦτα ἠπειλήσεν. Ὡστε καλῶς ἔχει ὑμῖν μὴ παραβαίνειν τοὺς θεσμούς.

NOMOI ΠΡΩΤΟΙ.

13. Μηδένα μηδὲν μήτε ἀγοραῖον μήτε ἴδιον πράττειν ἐντὸς τῆς ἐορτῆς ἢ ὅσα ἐς παιδίαν καὶ τρυφήν καὶ θυμηδίαν, ὀψοποιοὶ μόνοι καὶ πεμματουργοὶ ἐνεργοὶ ἔστωσαν. Ἰσοτιμία πᾶσιν ἔστω καὶ δούλοις καὶ ἐλευθέροις καὶ πένησι καὶ πλουσίοις. Ὁργίζεσθαι ἢ ἀγανακτεῖν ἢ ἀπειλεῖν μηδενὶ ἐξέστω. Λογισμοὺς παρὰ τῶν ἐπιμελουμένων Κρονίοις λαμβάνειν μηδὲ τοῦτο ἐξέστω. Μηδεὶς τὸν ἄργυρον ἢ τὴν ἐσθῆτα ἐξεταζέτω μηδὲ ἀναγραφέτω ἐν τῇ ἐορτῇ μηδὲ γυμναζέσθω Κρονίοις μηδὲ λόγους ἀσκεῖν ἢ ἐπιδείκνυσθαι, πλὴν εἴ τινες ἀστεῖοι καὶ φαῖδροι σκῶμμα καὶ παιδίαν ἐμφαίνοντες.

NOMOI ΔΕΥΤΕΡΟΙ.

14. Πρὸ πολλοῦ τῆς ἐορτῆς οἱ πλούσιοι γραφόντων μὲν ἐς πινάκιον ἐκάστου τῶν φίλων τοῦνομα, ἐχόντων δὲ καὶ ἀργύριον ἑτοιμον ὅσον τῶν κατ' ἔτος προσιόντων τὸ δέκατον καὶ ἐσθῆτα τῆς οὔσης τὴν περιττὴν καὶ ὅση παχυτέρα ἢ κατ' αὐτοὺς κατασκευῇ, καὶ τῶν ἀργυρῶν οὐκ ὀλίγα. Ταῦτα μὲν πρόχειρα ἔστω. Τῇ δὲ πρὸ τῆς ἐορτῆς καθάρσιον μὲν τι περιφερέσθω καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐξελαυνέσθω ἐκ τῆς οἰκίας μικρολογία καὶ φιλαρ-

causam quæ esset, et graviter a me paupertatem ferri, qui præter tempestatis rationem una tantum tunica uter: erat quippe frigus et boreas multus, et glacies atque nix; ego vero minime ad ista munitus. Sed ideo etiam quod instante jam celebritate videbam alios comparare se uti sacrificarent atque epularentur, mihi autem rem non valde festivam esse. Accedens igitur a tergo, et aure prehensum concutens, ut apparere mihi solet, Quid ita, inquit, Cronosolon, afflicti videris? Non enim merito, inquam, quum sacerrimos et impuros homines abundare divitiis, et solos delicate vivere videam; ego vero, et alii eruditorum multi, in penuria et rerum omnium desperatione versemur? Sed neque tu, domine, finem vis istis imponere, et reducere ea ad æqualitatem. Reliqua, inquit, mutare non est facile, quæ a Clothone et Parcisi ceteris vobis eveniunt; quod vero ad festos dies attinet, paupertati vestræ medebor. Medicina autem erit ista. Abi, Cronosolon, inquit, et leges mihi quasdam scribe, quæ facienda sint per solemnitatem, ut ne pro se tantum festos dies agant divites, sed bona vobis sua impertiant. Sed non novi, inquam ego.

12. Ego vero, inquit, te docebo; deinde initio statim facto docuit. Deinde quum omnia jam cirem, Ac dicito, inquit, illis, si hoc non fecerint, viderint ne non frustra ego falcem hanc acutam circumferam; aut ridiculus fuero, qui patrem Cælum exsecuerim, at hosce divites quotquot leges violaverint non castrem, ut Galli facti stipem Magnæ Matri colligant cum tibiis et tympanis! Hæc ille minatus est. Itaque optimum vobis fuerit leges non violare.

LEGUM CAPUT PRIMUM.

13. Ne quis neque forense quicquam neque privatum negotium intra festos dies agito, nisi quæ ad ludum et delicias et voluptatem pertinent: coqui soli et dulciarii operosi sunt. Æquali jure omnes sunt et servi et liberi, et pauperes et divites. Irasci, aut indignari, aut comminari nemini liceat. Rationes rerum curæ alicujus creditarum exigere Saturnalibus, neque hoc liceat. Nemo argentum aut vestem dinumerato, neu descripto per dies festos: neu quis exerceto se Saturnalibus, aut orationem meditator vel habeat, nisi urbanam forte et hilarem, quæ ludum et jocum præ se ferat.

LEGUM CAPUT ALTERUM.

14. Diu ante solemne in tabella scribant nomen uniuscujusque amicorum divites: habeant vero etiam pecuniam in promptu, decimam circiter annui redditus partem; et quod superest ipsis vestimentorum; et quicquid est in reliquo apparatu pinguius quam pro fortunis illorum, sordidiusve; de argenteis quoque non pauca. Ista quidem in promptu sunt. Pridie vero sacri, circumlatis quibusdam purgaminibus, domo ab illis ejiciuntur sordes, et avaritia, et

γυρία καὶ φιλοκερδία καὶ ὅσα τοιαῦτα ἄλλα σύνοικα τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Ἐπειδὴν δὲ καθαρὰν τὴν οἰκίαν ἐξεργάσωνται, οὐόντων Διὶ πλουτοδότῃ καὶ Ἑρμῇ δώτορι καὶ Ἀπόλλωνι μεγαλοδώρῳ. Εἴτα περὶ δέλῃν ὀψίαν ἀναγιγνωσκέσθω μὲν σφίσι τὸ φιλικὸν ἐκεῖνο πινάκιον.

15. Κατανείμαντες δὲ αὐτοὶ κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ πρὶν ἥλιον δῦναι πεμπόντων τοῖς φίλοις. Οἱ δὲ ἀποκομίζοντες μὴ πλείους τριῶν ἢ τεττάρων, οἱ πιστότατοι τῶν οἰκετῶν, ἤδη πρεσβῦται. Ἐγγραψάσθω δὲ ἐς γραμμάτιον ὃ τι τὸ πεμπόμενον καὶ ὅσον, ὥς μὴ ἀμφοτέροι ὑποπτεύουεν τοὺς διακομίζοντας. Αὐτοὶ δὲ οἱ οἰκέται μίαν κύλικα ἕκαστος πίνοντες ἀποτρεχόντων, ἀπαιτούντων δὲ μηδὲν πλέον. Τοῖς πεπαιδευμένοις διπλάσια πάντα πεμπέσθω· ἀξίον γὰρ διμοιρίτας εἶναι. Τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς δώροις λεγόμενα ὥς μετριώτατα καὶ ὀλίγιστα ἔστω· ἐπαχθέας δὲ μηδεὶς μηδὲν συνεπιστελλέτω μηδὲ ἐπαινέτω τὰ πεμπόμενα. Πλούσιος πλουσίῳ μηδὲν πεμπέτω μηδὲ ἐστιάτω Κρονίοις ὁ πλούσιος τὸν ἰσότημον. Τῶν εἰς τὸ πεμφθῆναι προχειρισθέντων φυλατέσθω μηδὲν μηδὲ μετάνοια εἰσάτω ἐπὶ τῇ δωρεᾷ. Εἴ τις πέρυσιν ἀποδημῶν δι' αὐτὸ ἄμοιρος κατέστη, ἀπολαμβάνετω καὶ κεῖνα. Διαλυόντων δὲ οἱ πλούσιοι καὶ χρέα ὑπὲρ τῶν φίλων τῶν πενήτων καὶ τὸ ἐνοίκιον, οἵτινες ἂν καὶ τοῦτο ὀφείλοντες καταβαλεῖν μὴ ἔχωσι καὶ ὀλως, πρὸ πολλοῦ μελέτω αὐτοῖς εἰδέναι ὅτου μάλιστα δέονται.

16. Ἀπέστω δὲ καὶ τῶν λαμβανόντων μεμψιμοιρία, καὶ τὸ πεμφθὲν ὁποῖον ἂν ᾖ, μέγα δοκέτω. Οἶνου ἀμφορεὺς ἢ λαγὼς ἢ ὄρνις παχεῖα Κρονίων δῶρον μὴ δοκέτω· μηδὲ τὰς Κρονικὰς δωρεὰς εἰς γέλωτα φερέτωσαν. Ἀντιπεμπέτω δὲ ὁ πέννης τῷ πλουσίῳ ὁ μὲν πεπαιδευμένος βιβλίον τῶν παλαιῶν, εἴ τι εὐφημον καὶ συμποτικόν, ἢ αὐτοῦ σύγγραμμα ὁποῖον ἂν δύνῃται, καὶ τοῦτο λαμβανέτω ὁ πλούσιος πάνυ φαιδρῶ τῷ προσώπῳ καὶ λαβὼν ἀναγιγνωσκέτω εὐθὺς, ἢν δὲ ἀπωθῇται ἢ ἀπορρίψῃ, ἴστω τῇ τῆς ἀρπῆς ἀπειλῇ ἔνοχος ὢν, κἂν πέμψῃ ὅσα ἐχρῆν· οἱ δὲ ἄλλοι οἱ μὲν στεφάνους, οἱ δὲ λιθωντοῦ χόνδρους πεμπόντων. Ἦν δὲ πέννης ἐσθῆτα ἢ ἄργυρον ἢ χρυσὸν παρὰ τὴν δύναντα πέμψῃ πλουσίῳ, τὸ μὲν πεμφθὲν ἔστω δημόσιον καὶ καταπραθὲν ἐμβαλλέσθω εἰς τὸν θησαυρὸν τοῦ Κρόνου, ὁ δὲ πέννης ἐς τὴν ὑστεραίαν πληγὰς παρὰ τοῦ πλουσίου λαμβανέτω τῷ νάρθηκι εἰς τὰς χεῖρας οὐκ ἐλάττους διακοσίων καὶ πεντήκοντα.

NOMOI ΣΥΜΠΟΤΙΚΟΙ.

17. Λούεσθαι μὲν ὁπόταν τὸ στοιχεῖον ἐξάπουν ἢ, τὰ δὲ πρὸ τοῦ λουτροῦ κάρυα καὶ πεττοὶ ἔστωσαν. Κατακείσθω ὅπου ἂν τύχῃ ἕκαστος· ἀξίωμα ἢ γένος ἢ πλοῦτος ὀλίγον συντελείτω ἐς προνομήν. Οἶνου τοῦ αὐτοῦ πίνειν ἅπαντας· μηδ' ἔστω πρόφασις τῷ πλουσίῳ ἢ στομάχου ἢ κεφαλῆς ὀδύνη, ὥς μόνον δι' αὐτὴν πίνειν τοῦ κρείττονος. Μοῖρα κρεῶν κατ' ἴσον ἅπασιν·

lucri cupiditas, et quæ sunt reliqua plerisque illorum familiaria. Quum vero mundam reddiderint domum, sacrificanto divitiarum datori Jovi, et largitori Mercurio, et magnifico Apollini. Deinde sero vespere legatur ipsis amicorum illud brevium.

15. Distributione autem ex dignitate cujusque instituta, ante solem occasum amicis mittant. Qui vero deferunt, ne plures sint tribus aut quattuor, et quidem fidissimi servorum, jam senes. Inscribatur autem in tabellam, quid sit quod mittatur, et quantum, ne utrique suspectos habeant eos qui perferunt. Servi porro, uno quisque calice epoto, recurrant: plus ne postulent. Eruditis dupla mittuntur omnia: æquum est enim hos esse duplicarios. Quæ simul cum donis nunciantur, quam moderatissima sunt et paucissima: odiosum autem nemo quicquam eadem mittito, neu quæ mittuntur laudato. Diviti dives ne quid mittito, neu convivio sui ordinis hominem dives excipito Saturnalibus. Quæ ad mittendum deprompta fuerint, eorum nihil servator; neu pœnitentia muneris subeat. Si quis superiore anno absens ea re expers liberalitatis fuerit, etiam ista accipito. Æs etiam alienum divites pro amicis pauperibus solvunt, atque habitationis mercedem; si qui eorum hanc etiam debitam solvere non possint. Atque in universum diu ante hoc ipsis curæ sit, uti sciant qua maxime re indigeant.

16. Abesto autem ab accipientibus etiam ingrata querela, et quicquid fuerit quod missum erit, magnum videatur. Vini amphora, aut lepus, aut gallina pinguis, Saturnalicium munus ne habetor: neu Saturnalia munera in risum vertunt. Diviti vicissim mittito pauper eruditus librum antiquum, si quis sit boni ominis, aut convivio aptus; aut suum ipsius scriptum, quaecumque potuerit: idque accipito dives hilari omnino vultu, et acceptum statim legito; quodsi reposuerit aut abjecerit, scito falcis se minis obnoxium, etiamsi quantum oportebat miserit. Alii vero corollas, aut thuris micas mittunt. Si vero pauper vestem, aut argentum, aut aurum ultra facultates miserit diviti, quod missum erit publicum esto, venditumque thesauro Saturni infertor: pauper vero postridie ejus diei plagas a divite accipito ferula in manus impacta, non pauciores quam quinquaginta supra ducentas.

LEGES CONVIVALES.

17. Lavandi tempus, quum sex pedum umbra fuerit. Ante balneum nuces sunt et tali. Quo quisque forte delatus fuerit, ibi accumbito. Dignitas vel genus vel divitiæ parum ad jus prius capiendi cibi conferunt. De vino eodem omnes bibunt: neu obtentui esto diviti vel ventriculi vel capitis dolor, ut solus ea causa de meliori bibat. Carnium distributio æqualiter fiat per omnes: ministri ad

οἱ διάκονοι πρὸς χάριν μηδενὶ μηδέν, ἀλλὰ μηδὲ βραδυνέτωσαν μηδὲ παραπεμπέσθωσαν ἔστ' ἂν αὐτοῖς δοκῇ, ὅποσα χρή ἀποφέρειν. Μηδὲ τῷ μὲν μεγάλη, τῷ δὲ κομιδῇ μικρά παρατιθέσθω, μηδὲ τῷ μὲν ὁ μηρὸς, τῷ δὲ ἡ γνάθος συὸς, ἀλλ' ἰσότης ἐπὶ πᾶσιν.

18. Ὁ οἰνοχόος δὲ δεδορκέτω ἐκ περιωπῆς ἐς ἑκαστον, καὶ ἔλαττον ἐς τὸν δεσπότην, καὶ ἐπ' ὀξύτερον ἀκουέτω. Καὶ κύλικες παντοῖαι. Καὶ ἐξέστω παρέχειν, ἣν τις ἐθέλῃ, φιλοτησίαν. Πάντες πᾶσι προπινέτωσαν, ἣν ἐθέλωσι, προπινόντος τοῦ πλουσίου. Μὴ ἐπάναγχεσ ἔστω πίνειν, ἣν τις μὴ δύνηται. Εἰς τὸ συμπόσιον μήτε ὀρχηστὴν μήτε κιθαριστὴν αὐτοὺς ἀγειν ἄρτι μαρθάνοντά ἐξέστω, ἣν τις ἐθέλῃ. Σχώμματος μέτρον ἔστω τὸ ἄλυπον ἐπὶ πᾶσιν. Πεττευέτωσαν ἐπὶ καρύων· ἣν τις ἐπ' ἀργυρίῳ πεττεύσῃ, ἄσιτος ἐς τὴν ὑστεραίαν ἔστω. Καὶ μενέτω καὶ ἀπίτω ἕκαστος, ὅποταν βούληται. Ἐπὶ δὲ τοὺς οἰκέτας ὁ πλούσιος εὐωχῇ, διακονούντων καὶ οἱ φίλοι σὺν αὐτῷ. Τοὺς νόμους τούτους ἕκαστον τῶν πλουσίων ἐγγράψαντα ἐς χαλκὴν στήλην ἔχειν ἐν μεσαιτάτῳ τῆς αὐλῆς, καὶ ἀναγιγνωσκέτω. Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἔστ' ἂν αὕτη ἡ στήλη μένη, οὔτε λιμὸς οὔτε λοιμὸς οὔτε πυρκαϊὰ οὔτε ἄλλο χαλεπὸν οὐδὲν εἰσεῖσιν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῖς. Ἦν δέ ποτε — ὅπερ μὴ γένοιτο — καθαιρεθῇ, ἀποτρόπαιον οἷα πείσονται.

3.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΡΟΝΙΚΑΙ.

1.

19. ΕΓΩ ΚΡΟΝΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἐγγράφειν μὲν ἤδη σοι καὶ πρότερον δηλῶν ἐν οἷς εἶην καὶ ὡς ὑπὸ πενίας κινδυνεύοιμι μόνος ἄμοιρος εἶναι τῆς ἐορτῆς, ἣν ἐπήγγελλας, ἔτι καὶ τοῦτο προσθείς — μέμνημαι γάρ — ἀλογώτατον εἶναι τοὺς μὲν ἡμῶν ὑπερπλουτεῖν καὶ τρυφᾶν οὐ κοινωνοῦντας ὧν ἔχουσι τοῖς πενεστέροις, τοὺς δὲ λιμῷ διαφθεῖρεσθαι, καὶ ταῦτα Κρονίων ἐνεστώτων· ἐπεὶ δέ μοι τότε οὐδὲν ἀντεπέστεilas, ἡγησάμην δεῖν αὐθις ἀναμνησάσθαι σε τῶν αὐτῶν. Ἐχρῆν γάρ σε, ὦ ἀρίστε Κρόνε, τὸ ἀνίσον τοῦτο ἀφελόντα καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐς τὸ μέσον ἅπασι καταθέντα ἔπειτα κελεύειν ἐορτάζειν. Ὡς δὲ νῦν ἔχομεν, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ὡς ἡ παροιμία φησί. Μᾶλλον δὲ τραγικὸν ὑποκριτὴν ἐν νόησον θατέρω μὲν τοῖν ποδοῖν ἐφ' ὑψηλοῦ βεβηκότα, οἷοί εἰσι τραγικοὶ ἐμβάται, ὁ δ' ἕτερος ἀνυπόδητος ἔστω. Εἰ τοίνυν βαδίζοι οὕτως ἔχων, ὁρᾷς ὅτι ἀναγκαῖον αὐτῷ ἄρτι μὲν ὑψηλῷ, ἄρτι δὲ ταπεινῷ γενέσθαι, καθ' ὅποτερον ἂν πόδα προβαίνειν. Τοσοῦτον κἂν τῷ βίῳ ἡμῶν τὸ ἀνίσον· καὶ οἱ μὲν ὑποδησάμενοι ἐμβάτας τῆς τύχης χορηγούσης ἐντραγωδοῦσιν ἡμῖν, οἱ πολλοὶ δὲ πεζῇ καὶ χαμαὶ βαδίζομεν δυνάμενοι ἂν, εὖ ἴσθι, μὴ χεῖρον αὐτῶν ὑποκρίνεσθαι καὶ διαβαίνειν, εἴ τις καὶ ἡμᾶς ἐνεσκέυχε παραπλησίως ἑκείνοις.

gratiam nihil cuiquam faciunt; sed neque cunctantur, neque, quoad ipsis convivis videatur, *demant* quæ auferenda sunt. Neve huic quidem magna, alii vero oppido parva apponuntur, neve uni femur, alteri vero maxilla suis; sed æqualitas esto in omnibus.

18. Pincerna acutum cernito velut de specula in unumquemque, et minus in dominum: et acutius etiam audito. Sunt varii generis calices. Jus esto propinare, si quis velit, amicitiae poculum. Propinanto omnes omnibus, si voluerint, postquam dives propinaverit. Neque necesse sit bibere, si quis non possit. Saltatorem aut citharistam tironem in convivium ne adducunt, si quis velit. Dicti jocosus modus esto omnibus, quod nemini doleat. Alea ludunt de nucibus: si quis pecuniam luserit, postridie esurito. Maneat unusquisque et abeat, quando lubitum ei fuerit. Si vero servos convivio excipiet dominus dives, etiam amici cum illo ministrant. Hasce leges unusquisque dives inscriptas in pila ærea, in media aula habeto, atque legito. Sciendum est, quam diu ea pila manserit, neque famem, neque pestilentiam, neque incendium, neque aliud quicquam mali in eam domum illis ingressurum. Sed si quando (quod quidem absit) destruat, quid illis eveniturum sit, abominamur.

3.

EPISTOLÆ SATURNALÆ.

1.

19. EGO SATURNO SALUTEM. Equidem jam prius tibi literis demonstravi quo loco essem, et ut per paupertatem in periculo versarer, ne solus sim expers ejus quam denunciasti solemnitis: adjeceram præterea (nam commemini) vehementer esse rationi adversum, alios nostrum opibus deliciis que affluere, neque quicquam de his quæ habent impertiri tenuioribus; alios autem enecari fame, idque instantibus Saturnalibus. Quoniam vero nihil mihi tum rescripsisti, faciendum putavi ut iterum de iisdem rebus te admonerem. Decebat enim te, Saturne optime, sublata prius illa inæqualitate, bonis in medio omnium positis, deinde imperare dies festos. Ut vero nunc habemus, formica (aliquis est) aut camelus, ait proverbium. Quin tu tragicum mihi actorem cogita, altero quidem pede alte calceatum, quales sunt cothurni tragici; alter vero ejus pes discalceatus sit. Eo igitur habitu si ingrediatur, vides necesse illi esse, ut modo excelsus sit, modo humilis, prout hoc vel illo pede procedat. Tanta est etiam in vita nostra inæqualitas: alii quidem induti cothurnis a fortuna suppeditatis, tragico nos fastu conculcant; vulgus vero nos pedibus et humi ingredimur, qui possemus, bene noris, non deterius illis agere, et gradum grandire, si quis nos etiam similiter atque illos instruxisset.

20. Καίτοι ἀκούω τῶν ποιητῶν λεγόντων ὡς τὸ παλαιὸν οὐ τοιαῦτα ἦν τοῖς ἀνθρώποις τὰ πράγματα σοῦ ἔτι μοναρχοῦντος, ἀλλ' ἡ μὲν γῆ ἄσπορος καὶ ἀνήροτος ἔφυεν αὐτοῖς τὰ ἀγαθὰ, δεῖπνον ἔτοιμον ἐκάστῳ ἐς κόρον, ποταμοὶ δὲ οἱ μὲν οἶνον, οἱ δὲ γάλα, εἰσὶ δὲ οἱ καὶ μέλι ἔρρεον· τὸ δὲ μέγιστον, αὐτοὺς ἐκείνους φασὶ τοὺς ἀνθρώπους χρυσοῦς εἶναι, πενίαν δὲ μηδὲ τὸ παράπαν αὐτοῖς πλησιάζειν. Ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ μὲν οὐδὲ μόλυβδος ἂν εἰκότως δοκοίμεν, ἀλλ' εἴ τι καὶ τούτου ἀτιμότερον, ἡ τροφή δὲ μετὰ πόνων τοῖς πλείστοις, ἡ πενία δὲ καὶ ἀπορία καὶ ἀμηχανία καὶ τὸ οἶμοι καὶ τὸ πόθεν ἂν μοι γένοιτο καὶ ὧ τῆς τύχης πολλὰ τοιαῦτα παρὰ γούν ἡμῖν τοῖς πένησι. Καὶ ἦττον ἂν, εὖ ἴσθι, ἡνιώμεθα ἂν ἐπ' αὐτοῖς, εἰ μὴ τοὺς πλουσίους ἐωρῶμεν τοσαύτῃ εὐδαιμονίᾳ συνόντας, οἱ τοσοῦτον μὲν χρυσὸν, τοσοῦτον δὲ ἄργυρον ἐγκλεισάμενοι, ἐσθῆτας δὲ ὅσας ἔχοντες, ἀνδράποδα δὲ καὶ ζεύγη καὶ συνοικίας καὶ ἀγροὺς, πᾶμπολλα δὲ ταῦτα ἕκαστα κεκτημένοι οὐχ ὅπως μετέδωσαν ἡμῖν ποτε αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ προσβλέπειν τοὺς πολλοὺς ἀξιοῦσι.

21. Ταῦτα ἡμᾶς μάλιστα ἀποπνίγει, ὦ Κρόνε, καὶ ἀφόρητον ἡγούμεθα τὸ πρᾶγμα, τὸν μὲν ἐφ' ἀλουργίδων κατακείμενον τοσοῦτοις ἀγαθοῖς ἐντροφᾶν ἐρυγγάγοντα καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων εὐδαιμονιζόμενον αἰεὶ ἐορτάζοντα, ἐμὲ δὲ καὶ τοὺς ὁμοίους ὄνειροπολεῖν, εἴ ποθεν ὁβολοὶ τέτταρες γένοιτο, ὡς ἔχοιμεν ἄρτων γούν ἢ ἀλφίτων ἐμπεπλησμένοι καθεύδειν κάρδαμον ἢ θύμον ἢ κρόμμυον ἐπιτρώνοντες. Ἡ τοίνυν ταῦτα, ὦ Κρόνε, ἀλλάττειν καὶ μεταποιεῖν ἐς τὸ ἰσοδίατον, ἢ τὸ ὕστατον, αὐτοὺς γε ἐκείνους κελεύειν τοὺς πλουσίους μὴ μόνους ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἀπὸ μεδίμνων τοσοῦτων χρυσοῦ χοίνικᾶ γε ἡμῶν πάντων κατασχεδάσαι, ἀπὸ δὲ ἱματίων ὅσα κἂν ὑπὸ σπητῶν διαβρωθέντα οὐκ ἂν αὐτοὺς ἀνιάσειε, ταῦτα γούν πάντως ἀπολλύμενα καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου διαφθοαρσόμενα ἡμῖν δοῦναι περιβλέσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς κοίταις καὶ κίσταις εὐρύωτι πολλῶ κατασαπῆναι.

22. Καὶ μὴν καὶ δειπνίζειν ἕκαστον ἄρτι μὲν τέτταρας, ἄρτι δὲ πέντε τῶν πενήτων παραλαμβάνοντας, μὴ μέντοι ἐς τὸν νῦν τρόπον τῶν δεῖπνων, ἀλλ' ἐς τὸ δημοτικώτερον, ὡς ἐπ' ἴσης μετέχειν ἅπαντας καὶ μὴ τὸν μὲν ἐμφορεῖσθαι τῶν ὄψων καὶ τὸν οἰκέτην περιμένειν ἐστῶτα, ἔστ' ἂν ἀπαγορεύσῃ ἐσθίων, ἐφ' ἡμᾶς δὲ ἐλθόντα, ἔτι παρασκευαζομένων ὡς ἐπιβάλοιμεν τὴν χεῖρα, παραμείβεσθαι δείξαντα μόνον τὴν λοπάδα ἢ ὅσον ἐστὶ τοῦ πλακοῦντος τὸ λοιπόν· μηδὲ ἐσκομισθέντος ὕδ' διανέμοντα, τῷ μὲν δεσπότῃ παρατιθέναι τὸ ἡμίτομον ὅλον σὺν τῇ κεφαλῇ, τοῖς δὲ ἄλλοις ὅσῃ φέρειν ἐγκεκαλυμμένα. Προσιπεῖν δὲ καὶ τοῖς οἰνοχοοῖς μὴ περιμένειν, ἔστ' ἂν ἐπτάκις αἰτήσῃ πιεῖν ἡμῶν ἕκαστος, ἀλλὰ ἢν ἅπαξ κελεύσῃ, αὐτίκα ἐγγεῖαι καὶ ἀναδοῦναι μεγάλην κύλικα ἐμπλησαμένους ὥσπερ τῷ δεσπότῃ· καὶ τὸν οἶνον δὲ αὐτὸν πᾶσι τοῖς συμπόταις ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι. Ἡ ποῦ γὰρ γεγράφθαι τοῦτον τὸν νόμον,

20. Quanquam audio poetas dicere, olim non ejusmodi fuisse res hominum, te adhuc rerum potiente; sed tellurem sine semine atque aratro genuisse ipsis bona, paratas unicuique ad satietatem usque epulas: fluvios autem vino partim, partim lacte fluxisse; fuisse etiam qui melle. Quod vero maximum, illos ipsos homines aiunt fuisse aureos, paupertatem vero nec omnino ad illos accessisse. At nos contra ea ipsi ne plumbum quidem videamur merito, sed si quid illo vilius: victus autem cum labore plerisque contingit: ceterum paupertas, et consilii inopia, et desperatio, et illud Hei mihi! et, Unde nanciscar? et Heu fortunam! talia apud nos quidem pauperes plurima. Ac minus ea indigne, bene noris, ferremus, nisi divites in tanta esse felicitate videremus: qui tantum quum aurum atque argentum penes se incluserint, vestes autem quot habeant, mancipiaque et currus, et vicos totos, et agros, et magnam quidem vim singulorum possideant; tantum abest ut eorum quicquam nobis impertiant unquam, ut ne aspicere quidem de plebo homines dignentur.

21. Hæc nos maxime Saturne, angunt, et rem esse intolerabilem arbitramur; istum quidem jacentem in purpura tot in bonis delicias agere, ruclantem, et beatum prædicari a familiaribus, perpetuos dies festos agentem: me vero ac mei similes hoc ipsum per quietem etiam et in somnis curare, sicunde quattuor confieri possint oboli, ut pane certe aut pulte oppleti, adhibito nasturtii aut porri aut cepæ obsonio, ire cubitum queamus. Aut igitur hæc immuta, Saturne, et reduc ad æqualitatem, aut, quod extremum est, ipsis illis divitibus impera, ne soli fruantur bonis illis, sed de tot modiis auri chœnicem certe in nos omnes spargant; de vestibis autem tantum, quantum a tineis si corrodat, ægre non ferant; hæc ergo omnino peritura, et quæ futurum sit ut corrumpantur a tempore, nobis uti dent induenda potius, quam in arcis ac cistis multo situ computrescant.

22. Verum etiam cœna excipere illos jube assumptos modo quattuor, modo quinque ex pauperibus, non tamen præsentim modo cœnarum, sed populari magis ratione, ut ex æquo omnium participes sint universi; neque alter obsoniis se ingurgitet, manente servo atque astante, donec ille edere non amplius possit; ad nos vero quum venerit idem servus, adhuc parantibus nobis manum injicere, prætereat, ostensa modo patina, aut quantum est placentæ reliquum; neque ut illato porco carptor hero quidem apponat dimidium ipsum cum capite, reliquis vero involuta ossa offerat. Præcipere porro illos jube pocillatoribus, ne exspectent dum septies bibere unusquisque nostrum postulaverit; sed quum semel jusserit, infundere statim, et tradere, non minus quam hero, magnum plenumque calicem. Vinum vero ipsum convivis omnibus unum idemque esse; ubi enim scriptum

τὸν μὲν ἀνθοσμίου μεθύσκεσθαι, ἐμοὶ δὲ ὑπὸ τοῦ γλεύ-
κους διαρρήγνυσθαι τὴν γαστέρα;

23. Ἦν ταῦτα ἐπανορθώσης καὶ μετακοσμήσης, ὦ
Κρόνε, βίον μὲν τὸν βίον, ἐορτὴν δὲ τὴν ἐορτὴν ἔση πε-
ποιηκῶς, εἰ δὲ μὴ, ἐκεῖνοι μὲν ἐορταζόντων, ἡμεῖς δὲ
καθεδούμεθα εὐχόμενοι, ἐπειδὴν λουσάμενοι ἤκωσι, τὸν
παῖδα μὲν αὐτοῖς ἀνατρέψαντα τὸν ἀμφορέα καταῤῃσαι,
τὸν μάγειρον δὲ τὸν ζωμὸν κνισῶσαι καὶ ἐπιλαθόμενον
τὸ τάριχος μὲν ἐς τὴν φακὴν ἐμβαλεῖν τῶν ἰχθύων·
τὴν κύνα δὲ παρεισπεσοῦσαν τὸν τε ἀλλᾶντα ὄλον κατα-
φαγεῖν, περὶ τᾶλλα τῶν ὀψοποιῶν ἐχόντων, καὶ τοῦ
πλακοῦντος τὸ ἥμισυ· τὸν δὲ ὕν καὶ τὸν ἔλαφον καὶ
τὰ δελφάκια μεταξὺ ὀπτώμενα τὸ ὁμοιον ποιεῖν, ὅπερ
Ὁμηρος περὶ τῶν Ἡλίου βοῶν φησι· μᾶλλον δὲ μὴ
ἔρπειν μόνον, ἀλλ' ἀναπηδήσαντα φεύγειν εἰς τὸ ὄρος
αὐτοῖς ὀβελοῖς· καὶ τὰς ὄρνεις δὲ τὰς παχείας, καίτοι
ἀπτέρους ἤδη οὔσας καὶ ἐσκευασμένας, ἀναπαμένας
οἴχεσθαι καὶ ταύτας, ὡς μὴ μόνοι ἀπολαύοιεν αὐτῶν.

24. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα ἂν αὐτοὺς ἀνιάσειε, τὸ μὲν
χρυσίον μύρμηκας τινὰς οἶους τοὺς Ἰνδικοὺς ἀνορύττον-
τας ἐκ τῶν θησαυρῶν ἐκφέρειν νύκτωρ ἐς τὸ δημόσιον·
τὴν ἐσθῆτα δὲ ὀλιγοῖα τῶν ἐπιμελητῶν κοσκινηδὸν
διατετρυπῆσθαι ὑπὸ τῶν βελτίστων μυῶν, ὡς σαγῆνης
θυνηντικῆς μηδὲν διαφέρειν· παῖδας δὲ αὐτῶν τοὺς
ὠραίους καὶ κομήτας, οὓς Ὑακίνθους ἢ Ἀχιλλέας ἢ
Ναρκίσσους ὀνομάζουσι, μεταξὺ ὀρέγοντας σφίσι τὸ
ἐκπωμα φαλακροὺς γίγνεσθαι ὑπορρεούσης τῆς κόμης
καὶ πύγωνα φύειν ὀξύν, οἳ εἰσιν ἐν ταῖς κωμωδίαις
οἱ σφηνοπύγωνες, καὶ τὸ παρὰ τοῖς κροτάφοις πάνυ
λάσιον καὶ κάρτα ἐκκεντοῦν, τὸ μεταξὺ δὲ λείον καὶ
γυμνὸν εἶναι. Ταῦτα καὶ πλείω τούτων εὐξαίμεθ' ἂν,
ἣν μὴ θέλωσι τὸ ἄγαν φιλαυτον τοῦτ' ἀφέντες ἐς τὸ
κοινὸν πλουτεῖν καὶ μεταδιδόναι ἡμῖν τῶν μετρίων.

2.

25. ΚΡΟΝΟΣ ΕΜΟΙ ΤΩ ΤΙΜΙΩΤΑΤΩ ΧΑΙΡΕΙΝ.
Τί ταῦτα ληρεῖς, ὦ οὗτος, ἐμοὶ περὶ τῶν παρόντων ἐπι-
στέλλων καὶ ἀναδασμὸν τῶν ἀγαθῶν ποιεῖν κελεύων;
τὸ δὲ ἐτέρου ἂν εἴη, τοῦ νῦν ἄρχοντος. Θαυμάζω γάρ
σε εἰ μόνος τῶν ἀπάντων ἀγνώσσεις ὡς ἐγὼ μὲν πάλαι
βασιλεὺς ὦν πέπαυμαι εἰς ὦν, τοῖς παισὶ διανείμας τὴν
ἀρχὴν, ὃ δὲ Ζεὺς μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖται·
τὰ δὲ ἡμέτερα ταῦτα μέχρι πεττῶν καὶ κρότου καὶ
ὦδης καὶ μέθης, καὶ τοῦτο οὐ πλέον ἡμερῶν ἐπτά.
Ὡστε περὶ τῶν μειζόνων ἂ φῆς, ἀφελεῖν τὸ ἀνισον καὶ
ἐκ τῆς ὁμοίας ἢ πένεσθαι ἢ πλουτεῖν ἅπαντας, ὃ Ζεὺς
ἂν χρηματίζειεν ὑμῖν. Εἰ δέ τι τῶν ἐκ τῆς ἐορτῆς
ἀδικοῖτό τις ἢ πλεονεκτοῖτο, ἐμὸν ἂν εἴη δικάζειν· καὶ
ἐπιστέλλω δὲ τοῖς πλουσίοις περὶ τῶν δείπνων καὶ τοῦ
χοίνικος τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν ἐσθῆτων, ὡς καὶ ὑμῖν
πέμποιεν ἐς τὴν ἐορτήν· δίκαια γὰρ ταῦτα καὶ ἄξια
αὐτοὺς ποιεῖν, ὡς φατέ, ἣν μὴ τι εὐλογον ἐκεῖνοι πρὸς
ταῦτα λέγειν ἔχωσι.

26. Τὸ δὲ ὄλον, ἵστε οἱ πένητες ὑμεῖς ἐξηπατημέ-

esse illam legem, ut alter vino odorato inebrietur, mihi au-
tem a musto rumpatur venter?

23. Hæc si correxeris, Saturne, tum demum ut vita vita
sit, et festi dies sint festi, effeceris : sin minus, festos illi
dies obeant; nos vero sedebimus vota facientes, ut, quum
e balneo redeant, puer eversam illis frangat amphoram, co-
quus autem nidore jus corrumpat, et aliud agens pisculen-
tam muriam infundat lenticulæ; ut irrepens canis totum
farcimen, occupatis alia in re coquis, dimidiamque placen-
tam devoret : aper vero atque cervus, et porcelli, dum
assantur, simile uti faciant ei, quod de Solis bubus narrat
Homerus : quin non repant modo, sed exsiliences in montem
ipsis cum verubus aufugiant; gallinæ autem saginatæ, licet
vulsis jam pennis apparatus, evolantes ipsæ quoque disce-
dant, quo ne soli illis fruuntur.

24. Quod vero inprimis molestum iis fuerit, ut formicæ,
quales sunt illæ Indicæ, effossos thesauros noctu in publi-
cum efferant; atque ut vestis ob negligentiam curatorum
cribri instar perforata sit ab optimis muribus, ne quid a reti-
thumnis capiendis differant; atque ut pueri illorum pulchri
et comati, quos Hyacinthos vel Achilles vel Narcissos ap-
pellant, dum poculum illis porrigunt, coma defluente cal-
vescant, et barba crescat iis acuta, quales sunt in comædiis
illi cuneobarbi, atque in ipsis temporibus pili oboriantur
hirsuti vehementerque pungentes, interjectis partibus læ-
vibus atque nudis. Hæc et plura his vota faciemus, si no-
luerint, relicto illo nimio sui ipsorum amore, in commune
esse divites, et mediocria nobis impertiri.

2.

25. SATURNUS MIHI SUO CARISSIMO SAL. Quid ita deliras,
o noster, qui de præsentibus rebus ad me scribas, et bono-
rum divisionem me jubeas instituere? At illud alterius opus
fuerit, ejus qui nunc rerum potitur. Miror enim si solus
omnium ignoras me qui olim rex fui, distributo filiis im-
perio, unum esse desisse; ad Jovis autem curam maxime
pertinere talia : hoc autem nostrum regnum intra talos, et
plausus, cantumque et ebrietatem fere esse, idque septem
non amplius diebus. Itaque de majoribus illis quæ dicis,
de auferenda inæqualitate, ut ex æquo aut pauperes sint
omnes aut divites, Jupiter vobis respondeat. Si quis vero
in iis, quæ ad solemnitatem pertinent, per injuriam aut ava-
ritiam aliquid designet, hoc meum fuerit judicium. Ac
scribo ad divites epistolam de cœnis, de chœnice auri, et de
vestibus, ut vobis etiam sollemnis causa aliquid mittant;
justa enim ista et digna quæ faciant, uti dicitis, nisi quid
habent illi quod cum ratione contra dicant.

26. In universum autem scitote, pauperes, falli vos, ne

νοι καὶ οὐκ ὀρθῶς δοξάζοντες περὶ τῶν πλουσίων, οἳ γε πανευδαίμονας αὐτοὺς οἴεσθε εἶναι καὶ μόνους ἡδύν τινα βιοῦν τὸν βίον, ὅτι δειπνεῖν τε πολυτελῶς ἔστιν αὐτοῖς καὶ μεθύσκεσθαι οἴνου ἡδέος καὶ παισὶν ὠραίοις καὶ γυναῖξιν ὁμιλεῖν καὶ ἐσθῆσι μαλακαῖς χρῆσθαι· τὸ δὲ πᾶν ἀγνοεῖτε ὁποῖόν ἐστιν. Αἶ τε γὰρ φροντίδες αἱ περὶ τούτων οὐ μικραὶ, ἀλλ' ἀνάγκη ἐπαγρυπνεῖν ἐκάστοις, μή τι δ' οἰκονόμος βλακεύσας ἢ ὑπελόμενος λάθῃ, μή δ' οἶνος ὀξυνθῇ, μή δ' σῖτος φθειρὶ ζέσῃ, ἢ δ' ληστῆς ὑφέληται τὰ ἐκπώματα, μή πιστεύσῃ τοῖς συκοφάνταις ὁ δῆμος λέγουσι τυραννεῖν αὐτὸν ἐθέλειν. Ταῦτα δὲ πάντα οὐδὲ τὸ πολλοστὸν ἂν εἴη μέρος τῶν ἀνιώντων αὐτούς· εἰ γοῦν ἠπίστασθε τοὺς φόβους καὶ τὰς μερίμνας ἃς ἔχουσι, πᾶν ἂν ὑμῖν φευκτέον ὁ πλοῦτος ἔδοξεν.

27. Ἐπεὶ τοι οἶμι με αὐτὸν οὕτως ἂν ποτε κορυβαντιάσαι, ὥς εἰ καλὸν ᾗν τὸ πλουτεῖν καὶ βασιλεύειν, ἀφέντα ἂν αὐτὰ καὶ παραχωρήσαντα ἄλλοις καθῆσθαι ἰδιωτεύοντα καὶ ἀνέχεσθαι ὑπ' ἄλλῳ ταπτόμενον; ἀλλὰ τὰ πολλὰ ταῦτα εἰδὼς, ἃ τοῖς πλουσίοις καὶ ἀρχουσι προσεῖναι ἀνάγκη, ἀφῆκα τὴν ἀρχὴν εὖ ποιῶν.

28. Καὶ γὰρ ἃ νῦν ἐποτινῶ πρὸς με, ὥς τοὺς μὲν ὧν καὶ πλακούντων ἐμπορουμένους, ὅμῃς δὲ κάρδαμον ἢ θύμον ἢ κρόμμυον ἐπιτρώγοντας ἐν τῇ ἐορτῇ, σκέψαι ὁποῖά ἐστι· πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν ἡδὺ καὶ οὐκ ἀνιάρων ἴσως ἐκάτερον αὐτῶν, ὥς δὲ μετὰ ταῦτα ἔμπαλιν ἀναστρέφεται τὸ πρᾶγμα. Εἴτα ὑμεῖς μὲν οὔτε καρηβαροῦντες ἀνασταίητ' ἂν ἐς τὴν ὑστεραίαν ὥσπερ ἐκεῖνοι ὑπὸ τῆς μέθης οὔτε ὑπὸ τῆς ἄγαν πλησμονῆς δυσωδές τι καὶ καπνωδέστερον ἐρυγγάνοντες· οἱ δὲ τούτων τε ἀπολαύουσι καὶ τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς ἢ παισὶν ἢ γυναῖξιν ἢ ὅπως ἂν ὁ τράγος κελεύῃ συναναφυρέντες ἢ φθόνην ἢ περιπνευμονίαν ἢ ὕδερων οὐ χαλεπῶς συνελέξαντο ἐκ τῆς πολλῆς τρυφῆς. Ἡ τίνα ἂν αὐτῶν ῥαδίως δεῖξαι δύναιο μὴ πάντως ὥχρὸν ὄντα πολὺ τὸ νεκρῶδες ἐμφαίνοντα; τίνα δὲ ἐς γῆρας ἀφικόμενον τοῖς αὐτοῦ ποσὶν, ἀλλὰ μὴ φοράδην ἐπὶ τεττάρων ὀχούμενον, δλόχρυσον μὲν τὰ ἔξω, κατάρραφον δὲ τὰ ἐνδόν, ὥσπερ αἱ τραγικαὶ ἐσθῆτες ἐκ βακίων πᾶν εὐτελῶν συγκεκαττυμέναι; Ὑμεῖς δὲ ἰχθύων μὲν ἄγευστοι καὶ ἄσιτοι, ποδάγρας δὲ ἢ περιπνευμονίας οὐχ ὀρᾷ· ὅτι καὶ τούτων ἀπειροὶ ἐστέ, ἢ εἴ τι κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν συμβαίνει; Καίτοι οὐδ' αὐτοῖς ἐκεῖνοις ἡδὺ ἐστὶν αὐτὸ καθ' ἡμέραν καὶ πέρα τοῦ κόρου ἐσθίειν τούτων, ἀλλ' ἰδοὺς ἂν αὐτοὺς οὕτω λαχάνων καὶ θύμου ὀρεγομένους ἐνίοτε ὥσπερ οὐδὲ σὺ τῶν λαγῶν καὶ ὠν.

29. Ἐὼ λέγειν ὅσα ἄλλα λυπεῖ αὐτοὺς, οὐδὲς ἀκόλαστος ἢ γυνὴ τοῦ οἰκέτου ἐρῶσα ἢ ἐρώμενος πρὸς ἀνάγκην μᾶλλον ἢ πρὸς ἡδονὴν συνών· καὶ ὅλως πολλὰ ἐστὶν ἅπερ ὑμεῖς ἀγνοοῦντες τὸν χρυσὸν ὀρᾶτε αὐτῶν μόνον καὶ τὴν πορφύραν, καὶ ἢν ἰδητέ ποτε ἐξελαύνον· τας ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, κελύματα καὶ προσκυνεῖτε. Εἰ δὲ ὑπερεωρᾶτε αὐτῶν καὶ κατεφρονεῖτε καὶ μήτε ἐπεστρέφεσθε πρὸς τὴν ἀργυρᾶν ἀρμάμαξαν μήτε

que recte de divitibus sentire, si undique beatos illos putatis, et suavem vitam vivere solos, quod sumtuose cenare illis licet, et dulci vino inebriari, et cum pueris formosis atque mulieribus esse, et vestimentis uti mollibus. Omnino autem, quale id sit, nescitis. Curæ etenim de hisce non parvæ: sed opus est invigilare singulis, ne quid ipsis imprudentibus dispensator vel stupore perdat, vel fraude subducatur, ne acescat vinum, ne curculionibus scateat frumentum, aut pocula latro auferat, ne delatoribus credat populus, tyrannidem ab ipso affectari dicentibus. Hæc vero omnia vix una de multis particula molestiarum, quæ illos premunt, fuerit. Quod si timores sciretis quos habent, et curas, fugiendæ omnino vobis viderentur divitiæ.

27. Alioqui putas ipsum me ita insanire unquam, ut, si quid præclarum adeo essent divitiæ et imperium, relicta illa concedam aliis, desideam ipse privatus, et sub alterius imperio vivam? Sed quum scirem multa illa quæ adesse divitiibus atque imperantibus necesse est, dimisi, nec poenitet, imperium.

28. Nam quæ modo apud me conquestus es, illos apris ingurgitare se et placentis, vos nasturtium, aut porrum, aut cepam per dies festos arroderet; quale sit, inspicere: in præsens enim suave utrumque, et minime forte molestum: postea vero ut in contrariam partem ea res vertatur. Tum vos neque gravato, ut isti, per ebrietatem capite postridie surgatis, neque de ventre nimis referto tetrum nescio quem vaporem eructetis. At illi istum divitiarum fructum habent, et noctis partem majorem cum pueris aut mulieribus, aut prout mala libido imperaverit, volutati, tabem, vel pulmonis inflammationem, vel aquam intercutem non difficulter ex multa illa luxuria colligunt. Aut quem illorum ostendere facile possis, qui non plane sit pallidus, non multum cadaveri similis? quem vero, si ad senectutem pervenit, suis ipsum utentem pedibus, non quattuor hominum humeris invectum? aureum quidem totum quod ad externa, intus vero consutilem, quales sunt tragicæ vestes, de pannis plane vilibus consarcinatae? Vos autem pisces quidem non gustatis, nedum ut iis vescamini; podagræ vero et pulmonum morbi, nonne videtis horum etiam vos expertes esse, aut si quid tale alia causa illis accidat? Quanquam ne ipsis quidem suave est ipsum illud quotidie et ultra quam satis est de his edere: verum videas illos adeo oleris ac porri nonnunquam cupidos, ut ne tu quidem ita leporum et aprorum.

29. Mitto dicere quæ illos alia excruciant, filius corruptus, aut uxor amans servum, aut puer necessitate potius præbens quam amore. Ac multa sunt in universum, quorum vos ignari aurum modo illorum spectatis et purpuram: et si quando videtis illos albis equis vehentes, hiatibus atque adoratis. Si vero despiceretis ea et contemneretis, nec adverteret vos argenteum carpentum, nec inter agendum

μεταξὺ διαλεγόμενων εἰς τὸν ἐν τῷ δακτυλίῳ σμάραγδον ἀφωρᾶτε καὶ τῶν ἱματίων παραπτόμενοι τὸ μαλακὸν ἐθαυμάζετε, ἀλλ' εἰᾶτε καθ' ἑαυτοὺς πλουτεῖν, εὖ ἴστε, αὐτοὶ ἐφ' ὑμᾶς ἰόντες ἐδέοντο συνδειπνεῖν, ὡς ἐπιδείξαιτο ὑμῖν τὰς κλῖνας καὶ τὰς τραπέζας καὶ τὰ ἐκπώματα, ὧν οὐδὲν ὄφελος, εἰ ἀμάρτυρος ἡ κτῆσις εἶη.

30. Τὰ γέ τοι πλεῖστα εὐροιτε ἂν αὐτοὺς ὑμῶν ἔνεκα κτωμένους, οὐχ ὅπως αὐτοὶ χρήσωνται, ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς θαυμάζοιτε. Ταῦτα ὑμᾶς παραμυθοῦμαι εἰδὼς τὸν βίον ἐκάτερον, καὶ ἄξιον ἐορτάζειν ἐνθυμουμένους ὅτι μετ' ὀλίγον ἅπαντας δεήσει ἀπιέναι ἐκ τοῦ βίου κακείνους τὸν πλοῦτον καὶ ὑμᾶς τὴν πενίαν ἀφέντας. Πλὴν ἐπιστελῶ γε αὐτοῖς ὥσπερ ὑπεσχόμην, καὶ οἷδ' ὅτι οὐκ ὀλιγορήσουσι τῶν ἐμῶν γραμμάτων.

3.

31. ΚΡΟΝΟΣ ΤΟΙΣ ΠΛΟΥΣΙΟΙΣ ΧΑΙΡΕΙΝ. Οἱ πένητες ἐναγχος ἐπεστάλαξί μοι αἰτιώμενοι ὑμᾶς μὴ μεταδιδόναι σφίσιν ὧν ἔχετε, καὶ τὸ μὲν ὅλον ἡξίου με κοινὰ πᾶσι ποιεῖν τὰγαθὰ καὶ τὸ μέρος ἕκαστον αὐτῶν ἔχειν· δίκαιον γὰρ εἶναι ἰσοτιμίαν καθεστηκέναι καὶ μὴ τῷ μὲν πλεόν, τῷ δὲ μὴδ' ὅλως μετεῖναι τῶν ἡδέων. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων ἔφην ἄμεινον σκέψασθαι τὸν Δία, περὶ δὲ τῶν παρόντων καὶ ὧν ἀδικεῖσθαι ὄντο κατὰ τὴν ἐορτὴν ἐώρων ἐπ' ἐμὲ καθήκουσαν τὴν κρίσιν, καὶ ὑπεσχόμην γράψειν πρὸς ὑμᾶς. Ἔστι δὲ ἅπερ ἀξιοῦσι ταῦτα μέτρια, ὡς ἐμοὶ ἔδοξε. Πῶς γὰρ, φασί, ῥιγοῦντες τοσούτῳ κρύει καὶ λιμῷ ἐχόμενοι προσέτι ἐορτάζομεν ἂν; Εἰ τοίνυν ἐθέλοιμι κακείνους μετέχειν τῆς ἐορτῆς, ἐκέλευόν με ἀναγκάσαι ὑμᾶς ἐσθῆτων τε ὧν ἔχετε μεταδοῦναι αὐτοῖς, εἴ τινες περιτταὶ καὶ παχύτεροι ἢ καθ' ὑμᾶς, καὶ τοῦ χρυσίου ὀλίγον ἐπιστάξαι αὐτοῖς· εἰ γὰρ ταῦτα, φασί, ποιήσετε, μὴδὲ ἀμφισβητεῖν ὑμῖν ἔτι τῶν ἀγαθῶν ἐπὶ τοῦ Διὸς, εἰ δὲ μὴ, ἀπειλοῦσι προσκαλέσασθαι ἐπὶ τὸν ἀναδασμόν ἐπειδὴν τὸ πρῶτον δίκας ὁ Ζεὺς προῆλθε. Ταῦτά ἐστιν οὐ πάνυ χαλεπὰ ὑμῖν ἀπὸ τοσούτων ἀ καλῶς ποιοῦντες ἔχετε.

32. Νῆ Δία καὶ τῶν δεῖπνων πέρι, ὡς συνδειπνοῖεν ὑμῖν, καὶ τοῦτο προσθῆναι ἡξίου τῇ ἐπιστολῇ, ὡς νῦν γε μόνους ὑμᾶς τρυφᾶν ἐπικλεισμένους τὰς θύρας· εἰ δὲ ποτε κακείνων τινὰς ἐστιᾶν διὰ μακροῦ ἐθελήσαιτε, πλεόν τοῦ εὐφραίνοντος ἐνεῖναι τὸ ἀνιάρδον τῷ δεῖπνῳ, καὶ τὰ πολλὰ ἐφ' ὕβρει αὐτῶν γίγνεσθαι, οἷον ἐκεῖνο τὸ μὴ τοῦ αὐτοῦ οἴνου συμπίνειν, Ἡράκλεις, ὡς ἀνελεύθερον· καὶ καταγιγνώσκειν αὐτῶν ἐκείνων ἄξιον, ὅτι μὴ μεταξὺ ἀναστάντες οἴχονται ὅλον ὑμῖν τὸ συμπόσιον καταλιπόντες. Ἀλλ' οὐδὲ ἐς κόρον ὅμως φασί πίνειν· τοὺς γὰρ οἰνοχόους ὑμῶν ὥσπερ τοὺς Ὀδυσσεῶς ἐταῖρους κηρῇ βεβύσθαι τὰ ὦτα. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα οὕτως αἰσχροὶ ἐστὶν ὥστε ὀκνῶ λέγειν, ἀ περὶ τῆς νομῆς τῶν κρείων αἰτιῶνται καὶ τῶν διακόνων ὑμῖν μὲν παρεστῶτων, ἐστ' ἂν ὑπερεμφορηθῆτε, ἐκείνους δὲ παραθεόντων, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα μικροπρεπῆ καὶ ἥκιστα ἔλευ-

cum illis ad smaragdum in anulo respiceretis, et cum stupore quodam mollitiem vestium admiraremini, sed pro se divites illos esse pateremini; ipsi ad vos, bene noritis, venirent, ut secum coenaretis rogarent, uti suos vobis lectos et mensas et pocula possent ostendere, quorum usus nullus est, si testibus careat possessio.

30. Certe pleraque vestra illos causa possidere videatis, non quo utantur ipsi, verum vos ut admiremini. Haec consolandi vos causa scribo, qui utrumque vitae genus norim. Et operae pretium est solemne hoc a vobis celebrari cogitantibus abundum esse paullo post de vita cunctis, relicta illis bonorum copia, vobis paupertate. Verum etiam illis scribam, ut promisi, et novi meas ab illis literas non neglectum iri.

3.

31. SATURNUS DIVITIBUS SALUTEM. Literas mihi nuper misere pauperes, quibus vos accusant, qui de vestris opibus nihil sibi impertiatis: atque in universum illud petiere, ut communia omnibus bona facerem, quorum aequam unusquisque partem haberet: par enim esse ut institueretur aequalitas, nec plus alius quam opus est, alius vero plane nihil suavitatis habeat. Respondi ego, de his Jovis potius inspectionem esse: de praesentibus autem et iis injuriis, quibus se per festos hosce dies affici a vobis putabant, ad me pertinere videbam iudicium, et scripturum me vobis recepi. Sunt autem ea quae a vobis postulant, ut mihi quidem videbatur, moderata. Quomodo enim, aiunt, rigentes tanto gelu, et fame pressi festos insuper dies agamus? Si vellem igitur ipsos quoque in partem celebrationis venire, voluerunt uti vos cogerem, quum de vestimentis, quae habetis, sibi impertiri aliquid, si qua essent superflua, aut, quam vos deceat, crassiora; tum aliquantum auri ipsis instillare. Haec si faciatis, negant se de bonis litem vobis apud Jovem moturos amplius: sin minus, ad divisionem se provocaturos minantur, ubi primum Jupiter iudicium proposuerit. Haec sunt non admodum difficilia vobis, de tantis, quas me non invidente habetis, opibus.

32. Sane etiam de coenis, ut illas vobiscum capiant, etiam hoc epistolae addi postularunt, nimirum vos nunc solos, clausis januis, delicate vivere: si vero quandoque etiam illorum quosdam convivio excipere post longum intervallum velletis, plus molestiarum quam hilaritatis coenae inesse, et pleraque ibi contumeliose in se fieri, ut illud, quod non de eodem vino bibant: Hercules! quam est hoc illiberale! atque reprehensione ipsi digni, qui non inter haec surgant et discedentes vestrum vobis vos convivium habere jubeant. Sed ne vel sic quidem ad saturitatem se hibere aiunt: vestros enim pocillatores, ut illos Ulyssis socios, cera obturatas habere aures. Reliqua adeo sunt turpia, uti dicere ea dubitem, quae de carnum divisione accusantet ministris, qui vobis quidem astent, dum ultra modum vos ingurgitetis, illos autem praetercurrant; atque alia de hoc genere multa, jejuna illa quidem, et minime

θέροις πρέποντα. Τὸ γοῦν ἡδιστον καὶ συμποτικώτερον ἡ ἰσοτιμία ἐστὶ, καὶ ὁ ἰσοδαίτης τούτου ἕνεκα ἡγεῖται ὑμῖν τῶν συμποσίων, ὡς τὸ ἴσον ἅπαντες ἔχοιεν.

33. Ὁρᾶτε οὖν ὅπως μηκέτι ὑμᾶς αἰτιάσονται, ἀλλὰ τιμήσωσι καὶ φιλήσωσι τῶν ὀλίγων τούτων μεταλαμβάνοντες, ὧν ὑμῖν μὲν ἡ δαπάνη ἀνεπαίσθητος, ἐκείνοις δὲ ἐν καιρῷ τῆς χρείας ἡ δόσις ἀείμνηστος. Ἄλλως τε οὐδ' ἂν οἰκεῖν δύνασθε τὰς πόλεις μὴ οὐχὶ καὶ πενήτων συμπολιτευομένων καὶ μυρία πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ὑμῖν συντελούντων, οὐδ' ἂν ἔχοιτε τοὺς θαυμάζοντας ὑμῶν τὸν πλοῦτον, ἣν μόνοι καὶ ἰδίᾳ καὶ ὑπὸ σκότῳ πλουτῆτε. Ἰδέτωσαν οὖν πολλοὶ καὶ θαυμασάτωσαν ὑμῶν τὸν ἀργυρον καὶ τὰς τραπέζας καὶ προπινόντων φιλοτησίας, μεταξὺ πίνοντες περισκοπεῖτωσαν τὸ ἔκπωμα καὶ τὸ βάρος ἱστάτωσαν αὐτοὶ διαβαστάσαντες καὶ τῆς ἱστορίας τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸν χρυσὸν ὅσος, δὲ ἐπανθεῖ τῇ τέχνῃ. Πρὸς γὰρ τῷ χρηστῷ καὶ φιλανθρώπῳ ἀκούειν καὶ τοῦ φθονεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν ἔξω γενήσεσθε. Τίς γὰρ ἂν φθονήσῃ τῷ κοινωνοῦντι καὶ διδόντι τῶν μετρίων; τίς δ' οὐκ ἂν εὐξαιτο εἰς τὸ μήκιστον διαβιῶναι αὐτὸν ἀπολαύοντα τῶν ἀγαθῶν; Ὡς δὲ νῦν ἔχετε, ἀμάρτυρος μὲν ἡ εὐδαιμονία, ἐπιφθονος δὲ ὁ πλοῦτος, ἀηδὴς δὲ ὁ βίος.

34. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ὁμοίως ἡδὺ, οἶμαι, μόνον ἐμπιπλασθαι, ὥσπερ τοὺς λέοντάς φασι καὶ τοὺς μονιούς τῶν λύκων, καὶ συνόντας δεξιόις ἀνδράσι καὶ πάντα χαρίζεσθαι πειρωμένοις, οἱ πρῶτα μὲν οὐ κωφὸν καὶ ἄφωνον ἑάσουσι τὸ συμπόσιον εἶναι, ἀλλ' ἐν μύθοις συμποτικοῖς καὶ σκώμμασιν ἀνεπαχθεῖσι καὶ φιλοφροσύναις ποικιλίαις συνέσονται, οἷαι ἡδισταὶ διατριβαί, φίλαι μὲν Διονύσω καὶ Ἀφροδίτῃ, φίλαι δὲ Χάρισιν· ἔπειτα δὲ πρὸς ἅπαντας ἐς τὴν ὑστεραίαν διηγούμενοι ὑμῶν τὴν δεξιότητα φιλεῖσθαι παρασκευάσουσι. Ταῦτα πολλοῦ πρίασθαι καλῶς εἶχεν.

35. Ἐπεὶ ἐρήσομαι ὑμᾶς, εἰ μόνοντες οἱ πένητες βαδίζοιεν — ὑποθώμεθα γὰρ οὕτως — οὐκ ἂν ὑμᾶς ἠνίασεν οὐκ ἔχοντας οἷς ἐπιδειξάσθε τὰς ἀλουργεῖς ἐσθῆτας καὶ τῶν ἀκολουθούντων τὸ πλῆθος ἢ τῶν δακτυλίων τὸ μέγεθος; Ἐῷ λέγειν ὡς καὶ ἐπιβουλὰς καὶ μίση παρὰ τῶν πενήτων ἀναγκαῖον ἐγγίγνεσθαι πρὸς ὑμᾶς, ἣν μόνοι τρυφᾶν ἐθέλητε· ἃ μὲν γὰρ εὐξασθαι καθ' ὑμῶν ἀπειλοῦσιν, ἀποτρόπαια, μηδὲ γένοιτο εἰς ἀνάγκην αὐτοὺς καταστῆναι τῆς εὐχῆς· ἐπεὶ οὔτε ἀλάντων γεύσεσθε οὔτε πλακοῦντος ἢ εἴ τι λείψανον τῆς κυνὸς, ἢ φακῆ δὲ ὑμῖν σαπέρδην ἐντετηκότα ἔξει, ὅς δὲ καὶ ἔλαφος ὀπτύμενος μεταξὺ δρασμὸν βουλεύουσιν ἐκ τοῦ ὀπτανείου ἐς τὸ ὄρος, καὶ ὄρνεις ψύττα κατεΐνασαι ἄπτεροι καὶ αὐταὶ παρ' αὐτοὺς τοὺς πένητας ἐκπετήσονται· τὸ δὲ μέγιστον, οἱ ὥραιότατοι τῶν οἴνων φалаκροὶ ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου ὑμῖν γενήσονται, ἐπὶ κατεαγότι καὶ ταῦτα τῷ ἀμφορεῖ. Πρὸς τὰδε βουλεύεσθε ἃ καὶ τῇ ἐορτῇ πρέποντα γένοιτ' ἂν καὶ ὑμῖν ἀσφαλέστατα, καὶ ἐπικουφίσετε πολλὴν τὴν πενίαν αὐτοῖς ἀπ' ὀλίγου τελέσματος φίλους οὐ μεμπτοὺς ἔζοντες.

digna liberalibus. Suavissimum enim et maxime convivale est illa æqualitas : et præest hanc ob causam conviviis vestris æquus ille dapium divisor (Bacchus), ut æquum omnes habeant.

33. Curate igitur ut non amplius vos accusent, sed honorent potius amentque, minorum istorum participes, quorum quidem vos sumtum non sentiatis; quæ tamen, ut munus opportuno adeo ad usum tempore datum, perpetua ipsi memoria prosequantur. Et alioquin ne habitare quidem urbes possitis, nisi et pauperes habeatis in civitate, qui innumerabilia vobis ad felicitatem conferant; neque habeatis qui divitias admirentur vestras, si soli et privatim et in tenebris sitis divites. Videant igitur multi et admirentur argentum vestrum et mensas, et amicitiae poculum sibi invicem propinent; atque inter bibendum considerent poculum, cuius pondus ipsi manu librando explorent, et argumentum quam accurate expressum sit, et quantum auri in illo artificio niteat. Præterquam enim, quod mansueti et humani audietis, etiam extra invidiam illorum eritis positi. Quis enim invideat ei qui impertiat quod æquum est, atque donet? quis vero non optet quam longissime illum extendere ævum et bonis suis frui? Ut vero nunc habetis, teste caret vestra felicitas, invidiæ opportune sunt vestrae divitiæ, suavitatis vita vestra expers.

34. Neque enim æque jucundum, puto, est impleri solum, quod de leonibus aiunt et de genere luporum solivago, atque in convictu hominum dextrorum et gratiam inire omnibus in rebus studentium : qui primo non patientur convivium esse mutum et vocis expers, sed in fabulis convivalibus, et jocos non molestis, et vario genere comitatis una versabuntur; quod genus suavissimæ consuetudinis Baccho amicum et Veneri, amicum Gratiis. Tum vero postridie narranda apud omnes dexteritate vestra amorem vobis conciliabunt. Hæc vel magno redimere bonum fuerit.

35. Namque interrogabo vos, si clausis oculis incederent pauperes (ponamus enim hoc), nonne vobis id molestum esset? non habentibus nempe quibus ostenderetis vestes purpureas, et pedissequorum turbam, aut magnitudinem anulorum. Omitto dicere, fieri non posse quin insidiæ et odia contra vos concipiant pauperes, si vivere in deliciis soli velitis. Quæ enim se vota contra vos facturos minantur, abominanda sunt; et absit ut in necessitatem vivendi talia deveniant : nam neque farcimen tum gustabitis, neque placentam, nisi si quid forte canis reliquerit; lenticula vobis saperdæ tabem habebit; aper et cervus interea dum assantur, fugam de culina meditabuntur in saltum; et gallinæ, illicet! contentis alis etiam inplumes ad ipsos pauperes avolabunt: quod vero maximum, pincernarum formosissimi, calvi vobis uno momento sient, idque fracta insuper amphora. Ad hæc statuete quæ tum dies festos decetia, tum vobis sint tutissima; et multam illis paupertatem levate, quos parva pensione interposita amicos habebitis minime contemnendos.

36. ΟΙ ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΤΩ ΚΡΟΝΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. Πρὸς γὰρ σὲ οἶμι μόνον ὑπὸ τῶν πενήτων ταῦτα γεγράφθαι, ὦ Κρόνε, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Ζεὺς ἤδη ἐκκεκλώφηται πρὸς αὐτῶν ἀναβοώντων καὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα τὸν ἀναδασμὸν ἀξιούντων γενέσθαι καὶ αἰτιωμένων τὴν τε εἰμαρμένην ὡς ἀνισὸν τὴν νομὴν πεποιημένην καὶ ἡμᾶς ὅτι μηδενὸς αὐτοῖς μεταδιδόναι ἀξιοῦμεν; Ἀλλ' οἶδεν ἐκεῖνος, ἅτε Ζεὺς ὢν, παρ' οἷσιν ἡ αἰτία, καὶ διὰ τοῦτο παρακούει αὐτῶν τὰ πολλά. Σοὶ δὲ ὅμως ἀπολογησόμεθα, ἐπεὶ περ ἄρχεις γε νῦν ἡμῶν. Ἡμεῖς μὲν γὰρ ἅπαντα πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες ἃ γέγραφας, ὡς καλὸν ἐπικουρεῖν ἀπὸ πολλῶν τοῖς δεομένοις καὶ ὡς ἥδιον συνεῖναι καὶ συνευχεῖσθαι τοῖς πένησιν, αἰεὶ διετελοῦμεν οὕτω ποιοῦντες ἰσοδίαιτοι καθεστῶτες, ὡς ἂν μηδὲ τὸν συνδαίτην αὐτὸν αἰτιάσασθαι τι.

37. Οἱ δὲ ὀλίγων ἐν ἀρχῇ δεῖσθαι φάσκοντες, ἐπειδή περ ἅπαξ αὐτοῖς ἀνεπετάσαμεν τὰς θύρας, οὐκ ἀνέεσαν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις αἰτοῦντες· εἰ δὲ μὴ πάντα εὐθὺς μηδὲ πρὸς ἔπος λαμβάνοιεν, ὀργὴ καὶ μῖσος καὶ πρόχειροι αἱ βλασφημίαι· κἂν εἴ τι ἐπιψεύδοιντο ἡμῖν, ἀλλ' οἳ γε ἀκούοντες ἐπίστευον ἂν ὡς ἀκριβῶς εἰδόσιν ἐκ τοῦ συγγεγονέναι. Ὡστε δυοῖν θάτερον, ἢ μὴ διδόντα ἐχθρὸν εἶναι πάντως ἔδει ἢ πάντα προῖέμενον αὐτίκα μάλα πένεσθαι καὶ τῶν αἰτούντων καὶ αὐτὸν εἶναι.

38. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα μέτρια· ἐν δὲ τοῖς δειπνοῖς αὐτοῖς ἀμελήσαντες τοῦ ἐμπίπασθαι καὶ γαστρίζεσθαι καὶ αὐτοὶ, ἐπειδὴν πλεῖον τοῦ ἱκανοῦ ἐμπῶσιν, ἢ παιδὸς ὥραίου μεταξὺ ἀναδόντος τὸ ἐκπῶμα ἐνύξαν τὴν χεῖρα ἢ παλλακῇ ἢ γαμετῇ γυναικὶ ἐπεχείρησαν· εἴτα κατεμέσαντες τοῦ συμποσίου ἐς τὴν ὑστεραίαν λοιδόρουνται ἡμῖν κατελθόντες, ὡς ἐδίψησαν καὶ ὡς λιμῶ συνῆσαν διηγούμενοι. Καὶ εἴ σοι ταῦτα καταψεύδεσθαι αὐτῶν δοκοῦμεν, τὸν ὑμέτερον παράσιτον ἀναμνήσθητι τὸν Ἰξίονα, ὃς ἀξιώθεις κοινῆς τραπέζης, ἀξίωμα ἶσον ἔχων ὑμῖν, τῇ Ἥρᾳ μεθυσθεὶς ἐπεχείρει ὁ γενναῖος.

39. Ταῦτ' ἐστὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅφ' ὧν ἡμεῖς ἐβουλεύσαμεθα πρὸς τὸ λοιπὸν ἀσφαλείας τῆς ἡμετέρας ἔνεκα μηκέτι ἐπιβατὸν αὐτοῖς ποιεῖν τὴν οἰκίαν. Εἰ δὲ ἐπὶ σοῦ συνθοῖντο μετρίων δεήσεσθαι, ὥσπερ νῦν φασι, μηδὲν δὲ ὑβριστικὸν ἐν τοῖς συμποσίοις ἐργάσεσθαι, κοινωνούντων ἡμῖν καὶ συνδειπνούντων τύχῃ τῇ ἀγαθῇ. Καὶ τῶν ἱματίων, ὡς σὺ κελεύεις, πέμψομεν καὶ τοῦ χρυσίου ὅπόσον οἶόν τε καὶ προσδαπανήσομεν, καὶ ὅλως οὐδὲν ἐλλείψομεν· καὶ αὐτοὶ δὲ ἀφόμενοι τοῦ κατὰ τέχνην ὁμιλεῖν ἡμῖν φίλοι ἀντὶ κολάκων καὶ παρασίτων ἔστωσαν. Ὡς ἡμᾶς γε οὐδὲν ἂν αἰτιάσαιτο κἀκείνων τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελόντων.

36. DIVITES SATURNO SALUTEM. Nimirum ad te solum scripta esse a pauperibus ista, Saturne, existimas? nonne etiam Jupiter diu est quum ab istis obtunditur clamantibus eadem omnia, novam divisionem fieri postulantibus, et fatum accusantibus, quod inaequalem divisionem fecerit, et nos, qui nihil impertiri illis dignemur? Verum novit ille, ut qui sit Jupiter, penes utros culpa sit, et ob id ipsum preces illorum surda fere aure transmittit. Interim tamen causam apud te, qui nunc quidem nobis imperes, dicemus. Nos enim, quibus quæ scripsisti ante oculos versarentur omnia, quam pulchrum esset auxilium ferre de sua copia indigentibus; esseque suavius, versari cum pauperibus atque una epulari: semper faciebamus ita, æquo ipsi victu utentes, adeo ut quod accusaret, ne ipse quidem haberet convictor.

37. At isti, qui paucis initio opus se habere dixerant, quum semel fores iis aperuissemus, alia super alia petere non desierunt: si vero non omnia statim neque in ipso verbo acciperent, ira, et odium, et maledicta in promptu. Adeo si quid per mendacium nobis affingerent, credebant tamen qui audirent, velut accurate ipso ex convictu scientibus. Itaque alterum de duobus, aut, si nihil dares, inimicum omnino esse oportebat; aut, si omnia illis diripienda permitteres, ipsum fieri statim pauperem, et unum eorum qui ab aliis peterent.

38. Ac reliqua tolerabilia: in ipsis vero cœnis, non satis habentes impleri et ingurgitare se nobiscum, ubi plus quam satis esset bibissent, vel formosi pueri, dum poculum præbet, manum strinxerunt, vel pellicem aut conjugem tentare sunt ausi. Deinde ubi vomitu oplevere triclinium, postridie maledictis nos perstringunt, quam sitierint, quam famis convictores fuerint, enarrantes. Et si hæc tibi mentiri contra eos videmur, vestri illius parasiiti recordare, Ixionis, qui communi dignatus mensa, dignationem æqualem vobis habens, ebrius quum esset, Junonis pudorem tentavit vir fortis.

39. Hæc sunt et talia, quibus inducti decrevimus in posterum, nostræ securitatis causa, non amplius accessum illis in nostras domus præbere. Si vero te arbitro ac vindice spondeant moderata se, uti nunc aiunt, petituros, neque contumeliosum quicquam admissuros in conviviis, in communionem veniunto, et, quod bene vertat, nobiscum epulantor. Etiam de vestibus, ut imperas, mittemus, ac de auro etiam, quantum æquum fuerit, insuper impendemus: atque in universum, nulla in parte deficiemus. Verum ipsi ex arte nobiscum agere desinunto, pro adulatoribus et parasitis sunt amici. Itaque nos, si et isti facere officium voluerint, nulla in re accusabis.

LXXI.

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ Η ΛΑΠΙΘΑΙ.

ΦΙΛΩΝ ΚΑΙ ΛΥΚΙΝΟΣ.

1. ΦΙΛ. Ποικίλην, ὦ Λυκίνε, διατριβὴν φασὶ γενῆσθαι ὑμῖν χθὲς ἐν Ἀρισταινέτου παρὰ τὸ δεῖπνον καὶ τινὰς λόγους φιλοσόφους εἰρησθαι καὶ ἔριν οὐ σμικρὰν συστήναι ἐπ' αὐτοῖς, εἰ δὲ μὴ ἐψεύδετο Χαρίνος, καὶ ἄχρι τραυμάτων προχωρῆσαι τὸ πρᾶγμα καὶ τέλος αἵματι διαλυθῆναι τὴν συνουσίαν.

ΛΥΚ. Καὶ πόθεν, ὦ Φίλων, ἠπίστατο Χαρίνος ταῦτα; οὐ γὰρ συνεδείπνει μεθ' ἡμῶν.

ΦΙΛ. Διονίκου ἔφη τοῦ ἱατροῦ ἀκοῦσαι. Διόνικος δὲ καὶ αὐτὸς, οἶμαι, τῶν συνεδείπνων ἦν.

ΛΥΚ. Καὶ μάλα· οὐ μὴν ἐξ ἀρχῆς γε οὐδ' αὐτὸς ἄπασι παρεγένετο, ἀλλὰ ὅψε μεσοῦσης σχεδὸν ἤδη τῆς μάχης ἐπέστη ὀλίγον πρὸ τῶν τραυμάτων. Ὡστε θαυμάζω εἴ τι σαφὲς εἰπεῖν ἐδύνατο μὴ παρακολουθήσας ἐκείνοις ἀφ' ὧν ἀρξαμένη ἐς τὸ αἶμα ἐτελεύτησεν αὐτοῖς ἡ φιλονεικία.

2. ΦΙΛ. Τοιγαροῦν, ὦ Λυκίνε, καὶ ὁ Χαρίνος αὐτὸς, εἰ βουλοίμεθα τάληθ' ἀκοῦσαι καὶ ὅπως ἐπράχθη ἕκαστα, παρὰ σέ ἡμᾶς ἤκειν ἐκέλευσε. Καὶ τὸν Διόνικον γὰρ αὐτὸν εἰπεῖν ὡς αὐτὸς μὲν οὐ παραγένοιτο ἄπασι, σὲ δὲ ἀκριβῶς εἰδέναι τὰ γεγενημένα καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦς ἀπομνημονεύσαι ἅτε μὴ παρέργως τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἐν σπουδῇ ἀκροώμενον. Ὡστε οὐκ ἂν φθάνοις ἐστῶν ἡμᾶς ἡδίστην ταύτην ἐστίασιν, ἥς οὐκ οἶδ' ἂν τίς ἡδίων ἔμοιγε, καὶ μάλιστα ὅσω νήφοντες ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀναιμωτῇ ἔξω βέλους ἐστιασόμεθα, εἴτε γέροντες ἐπαρώνησάν τι παρὰ τὸ δεῖπνον εἴτε νέοι εἰπεῖν τε ὅσα ἤμισα ἐχρῆν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου προαχθέντες καὶ πρᾶξαι.

3. ΛΥΚ. Νεανικώτερα ἡμᾶς, ὦ Φίλων, ἀξιοῖς ἐκφέρειν ταῦτα πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ἐπεξιέναι διηγουμένους πράγματα ἐν οἴνῳ καὶ μέθῃ γενόμενα, δέον λήθην ποιήσασθαι αὐτῶν καὶ νομίζειν ἐκεῖνα πάντα θεοῦ ἔργα τοῦ Διονύσου εἶναι, ὃς οὐκ οἶδα εἴ τινα τῶν αὐτοῦ ὀργῶν ἀτέλεστον καὶ ἀβάκχευτον περιεῖδεν. Ὅρα οὖν μὴ κακοῦσθαι τινῶν ἀνθρώπων ἢ τὸ ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα ἐξετάζειν, ἀ καλῶς ἔχει ἐν τῷ συμποσίῳ καταλιπόντας ἀπαλλάττεσθαι. « Μισῶ » γὰρ, φησὶ καὶ ὁ ποιητικὸς λόγος, « μνάμονα συμπόταν. » Καὶ οὐδὲ ὁ Διόνικος ὀρθῶς ἐποίησε πρὸς τὸν Χαρίνον ταῦτα ἐξαγορεύσας καὶ πολλὴν τὴν ἐωλοκρασίαν κατασχεδάσας ἀνδρῶν φιλοσόφων. Ἐγὼ δὲ, ἄπαγε, οὐκ ἂν τι τοιοῦτον εἴποιμι.

4. ΦΙΛ. Θρύπτῃ ταῦτα, ὦ Λυκίνε. Ἄλλ' οὔτι γε πρὸς ἐμὲ οὕτω ποιεῖν ἐχρῆν, ὃς ἀκριβῶς πολὺ πλέον ἐπιθυμοῦντά σε εἰπεῖν οἶδα ἢ ἐμὲ ἀκοῦσαι, καὶ μοι δοκεῖς, εἰ ἀπορήσειας τῶν ἀκουσομένων, καὶ πρὸς κίονά τινα ἢ πρὸς ἀνδριάντα ἡδέως ἂν προσελθὼν ἐκχέαι

LUCIANUS. I.

LXXI.

CONVIVIVM SEU LAPITHÆ.

PHILON ET LYCINUS.

1. PHIL. Varia vos ratione tempus sefellisse aiunt, Lycine, heri in cœna apud Aristænetum, et philosophos quosdam sermones habitos, et contentionem non parvam super iis ortam, ac, si non mentitus est Charinus, ad vulnera usque rem processisse, ac tandem sanguine dissolutam disputationem.

LYC. Et unde, mi Philo, sciebat ista Charinus? neque enim nobiscum cœnavit.

PHIL. E Dionico se dicebat audisse medico. Fuit autem, puto, ipse inter convivas Dionicus.

LYC. Omnino; neque tamen ab initio inde omnibus ipse quoque interfuit; sed sero, media fere jam pugna, paullo ante vulnera supervenit. Itaque miror si quid satis certum dicere potuit, qui non interfuerit iis, a quibus cœpta contentio in sanguinem illis exiit.

2. PHIL. Itaque, Lycine, ipse quoque Charinus, si vera audire et ut acta sint singula vellemus, ad te nos ire jussit: Dionicum enim dixisse ipsum, se non interfuisse omnibus; te vero, quicquid actum sit, accurate scire, et ipsos sermones memoria complexum, quippe qui non obiter talia, sed studiose audire soleas. Itaque haud effugies quin epulo hoc nos jucundissimo excipias, quo equidem certe nullum novi jucundius: idque eo magis, quod sobrii in pace et sine sanguine, extra teli jactum epulabimur, sive senes vinolento furore turbarint convivium, sive juvenes, inducti nempe a mero et dicere quæ minime opus erat, et facere.

3. LYC. Nimis tu, Philo, acriter a nobis petis, ut in vulgus efferamus ista et persequamur, narrandis quæ per vinum atque ebrietatem facta sunt, quum oblivioni mandanda potius et dei Bacchi opera putanda sint omnia; qui nescio an quenquam suis orgiis non initiatum, neque operatum Bacchicis sacris prætermittat. Vide igitur ne malignorum sit hominum accurate exquirere talia, quibus in ipso convivio relictis decet discedere. Namque « Odi, » ut habet etiam poeticum verbum, « convivam memorem. » Nec recte Dionicus fecit, quod apud Charinum ista elocutus est, et hesternæ cœnæ reliquiis multis perfudit viros philosophos. Ego vero absit ne quid dicam ejusmodi.

4. PHIL. En delicias facis, Lycine. Sed apud me certe hoc agere non conveniebat, qui certo sciam te multo malle narrare hoc mihi, quam me audire: ac videris mihi, si non habeas qui audire velint, vel ad columnam statuamve cupide accessurus effususque uno spiritu conserens

46

πάντα συνείρων ἀμυστί. Εἰ γοῦν ἐθελήσω ἀπαλλάττεσθαι νῦν, οὐκ ἔάσεις με ἀνήκοον ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἔξει καὶ παρακολουθήσεις καὶ δεήσει. Καὶ γὰρ θρύψομαι πρὸς σέ ἐν τῷ μέρει· καὶ εἴ γε δοκεῖ, ἀπίωμεν ἄλλου αὐτὰ πεισόμενοι, σὺ δὲ μὴ λέγε.

ΛΥΚ. Μηδὲν πρὸς ὀργήν· διηγῆσομαι γὰρ, ἐπεὶ περ οὕτω προθυμῇ, ἀλλ' ὅπως μὴ πρὸς πολλοὺς ἐρεῖς.

ΦΙΛ. Εἰ μὴ παντάπασιν ἐγὼ ἐπιλέλησμαι Λυκίνου, αὐτὸς σὺ ἄμεινον ποιήσεις αὐτὸ καὶ φθάσεις εἰπὼν ἅπασιν, ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ δεήσει.

5. Ἀλλ' ἐκεῖνό μοι πρῶτον εἰπέ, τῷ παιδί τῷ Ζήνωνι ὁ Ἀρισταίνετος ἀγόμενος γυναῖκα εἰστία ὑμᾶς;

ΛΥΚ. Οὐκ, ἀλλὰ τὴν θυγατέρα ἐξεδίδου αὐτὸς τὴν Κλεανθίδα τῷ Εὐκρίτου τοῦ δανειστικοῦ τῷ φιλοσοφοῦντι.

ΦΙΛ. Παγκάλῳ νῆ Δία μεираκίῳ, ἀπαλῶ γε μὴν ἔτι καὶ οὐ πᾶν κατ' ὥραν γάμων.

ΛΥΚ. Ἀλλ' οὐκ εἶχεν ἄλλον ἐπιτηδειότερον, οἶμαι. Τοῦτον οὖν κόσμιόν τε εἶναι δοκοῦντα καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ὠρμημένον, ἔτι δὲ μόνον ὄντα πλουσίῳ τῷ Εὐκρίτῳ, προείλετο νυμφίον ἐξ ἁπάντων.

ΦΙΛ. Οὐ μικρὰν λέγεις αἰτίαν τὸ πλουτεῖν τὸν Εὐκρίτον. Ἀτὰρ οὖν, ὦ Λυκίне, τίνες οἱ δειπνοῦντες ἦσαν;

6. ΛΥΚ. Τοὺς μὲν ἄλλους τί ἂν σοι λέγοιμι; οἱ δὲ ἀπὸ φιλοσοφίας καὶ λόγων, οὐσπερ ἐθέλεις, οἶμαι, ἀκοῦσαι μάλιστα, Ζηνόθεμις ἦν ὁ πρεσβύτερος ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ ξὺν αὐτῷ Δίφιλος ὁ λαβύρινθος ἐπὶ κλην, διδάσκαλος οὗτος ὢν τοῦ Ἀρισταίνετου υἱός τοῦ Ζήνωνος· τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ περιπάτου Κλεόδημος, οἶσθα τὸν στρωμύλον, τὸν ἐλεγκτικὸν, ξίφος αὐτὸν οἱ μαθηταὶ καὶ κοπίδα καλοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἐπικούρειος Ἑρμῶν παρῆν, καὶ εἰσελθόντα γε αὐτὸν εὐθὺς ὑπεβλέποντο οἱ Στωϊκοὶ καὶ ἀπεστρέφοντο καὶ δῆλοι ἦσαν ὡς τινα πατραλοῖαν καὶ ἐναγῇ μυσταττόμενοι. Οὗτοι μὲν αὐτοῦ Ἀρισταίνετου φίλοι καὶ συνήθεις ὄντες παρεκέκληντο ἐπὶ δεῖπνον καὶ ξὺν αὐτοῖς ὁ γραμματικὸς Ἰστιάιος καὶ ὁ ῥήτωρ Διονυσόδωρος.

7. Διὰ δὲ τὸν νυμφίον τὸν Χαιρέαν Ἴων ὁ Πλατωνικὸς συνεισιτάτο διδάσκαλος αὐτοῦ ὢν, σεμνὸς τις ἰδεῖν καὶ θεοπρεπὴς καὶ πολὺ τὸ κόσμιον ἐπιφαίνων τῷ προσώπῳ· κανόνα γοῦν οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης ἀποβλέποντες. Καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν, ὑπεξάνισταντο πάντες αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦντο ὡς τινα τῶν κρειττόνων, καὶ ὅλως θεοῦ ἐπιδημία τὸ πρᾶγμα ἦν Ἴων ὁ θαυμαστὸς συμπαρών.

8. Δέον δὲ ἤδη κατακλίνεσθαι ἁπάντων σχεδὸν παρόντων, ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσιόντων αἱ γυναῖκες ὅλον τὸν κλιντήρα ἐκείνον ἐπέλαβον, οὐκ ὀλίγαι οὔσαι, καὶ ἐν αὐταῖς ἡ νύμφη πᾶν ἀκριβῶς ἐγκεκαλυμμένη, ὑπὸ τῶν γυναικῶν περιεχομένη· ἐς δὲ τὸ ἀντίθυρον ἡ ἄλλη πληθὺς, ὡς ἕκαστος ἀξίας εἶχε.

9. Κατ' ἀντικρὺ δὲ τῶν γυναικῶν πρῶτος ὁ Εὐκρίτος, εἶτα Ἀρισταίνετος. Εἶτα ἐνεδοιάζετο πότερον

omnia. Si proinde nunc velim discedere, tu minime sinas me nondum auditis illis abire; sed retineas, persequaris, roges. Hic ego vicissim faciam me delicatum apud te: et, si videtur, abeamus percontatum ista ex aliis; at tu noli dicere.

LYC. Nihil tu irate: narraho enim, quandoquidem ita cupidus es; sed ne multis dicas.

PHIL. Nisi plane ego Lycini ingenium oblitus sum, ipse tu hoc melius feceris, et occupabis dicere omnibus, ut mea opera jam non sit opus.

5. Sed illud mihi dicito prius, filione suo Zenoni Aristænetus uxorem quum daret, convivio vos excepit?

LYC. Non; sed filiam ipse Cleanthidem Eucriti sceneratoris filio collocavit, philosophanti.

PHIL. Pulcherrimo, ita me Jupiter! adolescentulo, sed tenero adhuc et nondum nuptiis maturo.

LYC. Sed non habuit, puto, alium magis idoneum. Hunc igitur, qui et honestus esse videretur, et animum applicuisse ad philosophiam, insuper vero unicum in domo Eucriti divitis, sponsum præoptavit ex omnibus.

PHIL. Non parvam mihi narras causam, Eucriti divitias. Sed convivæ quinam erant, Lycine?

6. LYC. Reliquos quid tibi dicam? de philosophis autem atque eruditibus, quos, puto, audire cupis maxime, erat Zenothemis ille senex de Porticu, et cum illo Diphilus cognomine Labyrinthus, Zenonis hic, Aristæneti filii, magister; de Peripateticis autem Cleodemus, nosti argutum illum et redarguendi peritum: Gladium et Falcem appellant discipuli. Verum Epicureus quoque Hermon aderat: quem statim quum ingrederetur, torvum intuebantur Stoici atque aversabantur, manifeste velut parricidam et impiatum hominem abominati. Hi tanquam Aristæneti ipsius amici et familiares invitati ad cœnam fuerant, et cum illis grammaticus Histæus et Dionysodorus rhetor.

7. Propter sponsum vero Chæream Platonius Ion una cœnabat, illius magister, venerabilis aspectu et augustus, ipso qui vultu multum præ se ferret honestatis: quare Canonem illum vocant vulgo, ad mentem viri semper rectam respicientes. Advenienti igitur assurgere omnes, et illum, tanquam ex superis aliquem, salutare: et omnino dei aliquis inter homines peregrinatio videbatur admirabilis illius Ionis præsentia.

8. Quum vero jam accumbendum esset, præsentibus fere omnibus, ad dextram intrantium totum illum lectum mulieres occupabant, quæ non paucae aderant; et inter eas sponsa, accurate velata, circumdata mulieribus: in lecto vero januæ opposito cetera multitudo, pro sua quisque dignitate, accubuit.

9. E regione denique mulierum primus Eucritus, deinde Aristænetus. Deinde dubium erat, utrum priorem esse

χρη πρότερον Ζηνόθεμιν τὸν Στωϊκὸν ἄτε γέροντα ἢ Ἑρμῶνα τὸν Ἐπικούρειον, ἱερεὺς γὰρ ἦν τοῖν ἀνάκοι καὶ γένους τοῦ πρώτου ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ δὲ Ζηνόθεμις ἔλυσε τὴν ἀπορίαν· Εἰ γὰρ με, φησὶν, ὦ Ἀρισταίνε, δεύτερον ἄξεις τουτοῦ τοῦ ἀνδρός, ἵνα μηδὲν ἄλλο κακὸν εἴπω, Ἐπικουρείου, ἀπειμι ὅλον σοι τὸ συμπόσιον καταλιπὼν καὶ ἅμα τὸν παῖδα ἐκάλει καὶ ἐξίοντι ἐρχέσθαι. Καὶ δὲ Ἑρμῶν, ἔχε μὲν, ὦ Ζηνόθεμι, τὰ πρώτα, ἔφη· ἀτὰρ εἰ καὶ μηδὲν τι ἕτερον, ἱερεὶ γε ὄντι ὑπεξίστασθαι καλῶς εἶχεν, εἰ καὶ τοῦ Ἐπικούρου πᾶν καταπεφρόνηκας. Ἐγέλασα, ἢ δ' ὅς δὲ Ζηνόθεμις, Ἐπικούρειον ἱερέα, καὶ ἅμα λέγων κατεκλίνετο καὶ μετ' αὐτὸν ὁμοῦ δὲ Ἑρμῶν, εἶτα Κλεόδημος δὲ Περιπατητικὸς, εἶτα δὲ Ἴων καὶ ὑπ' ἐκεῖνον δὲ νυμφίος, εἶτ' ἐγὼ καὶ παρ' ἐμὲ δὲ Δίφιλος καὶ ὑπ' αὐτῷ Ζήνων δὲ μαθητὴς, εἶτα δὲ ῥήτωρ Διονυσόδωρος καὶ δὲ γραμματικὸς Ἰστιαῖος.

10. ΦΙΛ. Βαβαί, ὦ Λυκίνε, μουσεῖόν τι τὸ συμπόσιον διηγῇ σοφῶν ἀνδρῶν τῶν πλείστων, καὶ ἔγωγε τὸν Ἀρισταίνετον ἐπαινῶ, ὅτι τὴν εὐχταϊοτάτην ἐορτὴν ἄγων τοὺς σοφωτάτους ἐστὶν πρὸ τῶν ἄλλων ἡξίωσεν, ὅτι περὶ τὸ κεφάλαιον ἐξ ἐκάστης αἱρέσεως ἀπανθισάμενος, οὐχὶ τοὺς μὲν, τοὺς δ' οὐ, ἀλλ' ἀναμῖξ ἀπαντας.

ΛΥΚ. Ἔστι γὰρ, ὦ ἐταῖρε, οὐχὶ τῶν πολλῶν τούτων πλουσίων, ἀλλὰ καὶ παιδείας μέλει αὐτῷ καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ βίου τούτοις ζύνεστιν.

11. Εἰσιτώμεθα οὖν ἐν ἡσυχίᾳ τὸ πρῶτον, καὶ παρεσκεύαστο ποικίλα. Πλὴν οὐδὲν οἶμαι χρὴ καὶ ταῦτα καταριθμεῖσθαι, χυμοὺς καὶ πέμματα καὶ καρυκείας· ἅπαντα γὰρ ἄφθονα. Ἐν τούτῳ δὲ δὲ Κλεόδημος ἐπὶ κύψας ἐς τὸν Ἴωνα, Ὁρᾷς, ἔφη, τὸν γέροντα — Ζηνόθεμιν λέγων, ἐπήκουον γὰρ — ὅπως ἐμφορεῖται τῶν ὄψων καὶ ἀναπέπλησται ζωμοῦ τὸ ἱμάτιον καὶ ὅσα τῷ παιδὶ κατόπιν ἐστῶτι ὀρέγῃ λαμβάνειν οἰόμενος τοὺς ἄλλους, οὐ μεμνημένος τῶν μεθ' αὐτόν· δεῖξον οὖν καὶ Λυκίῳ ταῦτα, ὡς μάρτυς εἴη. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἐδεόμην δείξοντός μοι τοῦ Ἰωνος πολὺ πρότερον αὐτὰ ἐκ περὶ πῆς ἐορακῶς.

12. Ἄμα δὲ ταῦτα δὲ Κλεόδημος εἰρήκει καὶ ἐπεισέπαισεν δὲ Κυνικὸς Ἀλκιδάμας ἀκλῆτος, ἐκείνο τὸ κοινὸν ἐπιχαριεντισάμενος « τὸν Μενέλαον αὐτόματον ἦκοντα. » Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἀναίσχυντα ἐδόκει πεποιημέναι καὶ ὑπέκρουον τὰ προχειρότατα, δὲ μὲν τὸ, « ἀφραίνεις, Μενέλαε, » δὲ,

Ἀλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦν δανε θυμῷ,

καὶ ἄλλα πρὸς τὸν καιρὸν εὐστοχα καὶ χαρίεντα ὑποτονθούζοντες· ἐς μέντοι τὸ φανερόν οὐδεὶς ἐτόλμα λέγειν· ἐδεδοίκεσαν γὰρ τὸν Ἀλκιδάμαντα, βοὴν ἀγαθὸν ἀτεχνῶς ὄντα καὶ κρακτικώτατον κυνῶν ἀπάντων, παρ' ὃ καὶ ἀμείνων ἐδόκει καὶ φοβερώτατος ἦν ἅπασιν.

13. Ὁ δὲ Ἀρισταίνετος ἐπαινέσας αὐτὸν ἐκέλευε ὁρόνον τινὰ λαβόντα καθίζεσθαι παρ' Ἰστιαῖόν τε καὶ Διονυσόδωρον. Ὁ δὲ, Ἀπαγε, φησὶ, γυναικεῖον λέ-

deceret, Zenothemin Stoicum, quippe senem, an Hermonem Epicureum : sacerdos enim hic erat Castorum, et primi in civitate generis. Sed solvit dubitationem Zenothemis : etenim, Si me, inquit, post Hermonem duces, virum istum, ne quid aliud sinistri dicam, Epicureum, discedo, solidum tibi relinquo convivium : et cum dicto puerum vocabat et exiturus videbatur. Hic Hermon, Habe tibi, inquit, locum primum, Zenothemi : verum, si nihil aliud, sacerdoti certe decebat concedere, licet Epicurum omnino contemneres. Ridere lubet, inquit Zenothemis, sacerdotem Epicureum ! et cum dicto accumbebat, et post ipsum tamen Hermon ; tum Cleodemus Peripateticus, deinde Ion, et sub illo sponsus ; tum ego, et juxta me Diphilus, et sub illo Zeno discipulus ; postea Dionysodorus rhetor, et Histiaeus grammaticus.

10. PHIL. Vah, Lycine, Museum quoddam mihi pro convivio narras sapientium plerorumque virorum. Ac laudo equidem Aristænetum, qui in celebritate omnium exoptatissima, sapientissimos accipere præ reliquis voluerit, delectis qui uniuscujusque sectæ flos sunt, non hinc quibusdam, reliquis non item, sed indiscretim omnibus.

LYC. Est enim, sodalis, non de vulgo divitum, sed eruditionis amans, et majorem vitæ partem versatur cum talibus.

11. Epulabamur ergo primum placide : ac parata fuerant varia ; sed non opus est, arbitror, ea quoque recenseri, juscula et panificia et condimenta : copiosa enim omnia. Inter hæc vero Cleodemus ad Ionem se inclinans, Viden', inquit, senem (Zenothemin designabat ; audiebam enim), ut ingurgitat se pulmentariis, quam oppleta jure illius vestis, et quanta stanti post se puero porrigat, dum non videri se putat ab reliquis, immemor illorum qui post se sunt ? Ostende ergo ista etiam Lycino, ut sit testis. Ego vero nihil opus habebam ostensuro mihi Ione, qui multo prius illa tanquam e specula vidissem.

12. Adhuc dicebat ista Cleodemus, quum invocatus irruit Cynicus Alcidas, communi illo venuste usus proverbio, « sponte venire Menelaum. » Plerisque ergo impudenter videbatur fecisse ; itaque quæ in promptu erant maxime mussitantes subjiciebant, alius illud, « Heus Menelae, furis ! » alius,

Verum Agamemnoniæ menti non ista placebant,

et alia tempori illi opportuna et venusta immurmurantes. Verum aperte dicere nemo audebat : timebant enim Alcida-mantem, clamosum plane hominem et Cynicorum omnium vocalissimum ; quam ob causam etiam videbatur superior ceteris et maxime formidabilis omnibus.

13. At collaudatum Aristænetus jussit sella capta assidere ad Histæcum atque Dionysodorum. Ille vero, Απαγε, inquit, muliebres quiddam jubet ac molle, in sella assidere,

γεις καὶ μαλθακὸν ἐπὶ ὀρόνου καθίζεσθαι ἢ σκίμποδος, ὥσπερ ὑμεῖς ἐπὶ μαλακῆς ταύτης εὐνῆς μικροῦ δεῖν ὑπτιοὶ κατακείμενοι ἐστιᾶσθε πορφυρίδας ὑποβεβλημένοι· ἐγὼ δὲ καὶ ὀρθοστάδην δειπνήσαιμι ἐμπεριπατῶν ἅμα τῷ συμποσίῳ· εἰ δὲ καὶ κάμοιμι, χαμαὶ τὸν τρίβωνα ὑποβαλλόμενος κείσομαι ἐπ' ἀγκῶνος οἶον τὸν Ἡρακλέα γράφουσιν. Οὕτως, ἔφη, γιγνέσθω, ὁ Ἀρισταίνετος, εἰ σοι ἥδιον. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου περιῶν ἐν κύκλῳ ὁ Ἀλκιδάμας ἐδείπνει ὥσπερ οἱ Σκύθαι πρὸς τὴν ἀψθονωτέραν νομὴν μετεξανιστάμενος καὶ τοῖς περιφέρουσι τὰ ὄψα συμπερινοστών.

14. Καὶ μέντοι καὶ σιτούμενος ἐνεργὸς ἦν ἀρετῆς πέρι καὶ κακίας μεταξὺ διεξιὼν καὶ ἐς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ἀποσκώπτων· ἡρώτα γοῦν τὸν Ἀρισταίνετον, τί βούλονται αὐτῷ αἱ τοσαῦται καὶ τηλικαῦται κύλικες τῶν κεραμεῶν ἴσον δυναμένων. Ἄλλ' ἐκεῖνον μὲν ἤδη διενοχλοῦντα ἔπαυσεν ἐς τὸ παρὸν Ἀρισταίνετος τῷ παιδὶ νεύσας εὐμεγέθη σκύφον ἀναδοῦναι αὐτῷ ζωρότερον ἐγγέαντα· καὶ ἐδόκει ἄριστα ἐπινενοχέειν οὐκ εἰδὼς ὅσων κακῶν ἀρχὴν ὁ σκύφος ἐκεῖνος ἐνεδεδώκει. Λαθὼν δὲ ἅμα ὁ Ἀλκιδάμας ἐσίγησε μικρὸν καὶ ἐς τοῦδαφος καταβαλὼν ἑαυτὸν ἔκειτο ἡμίγυμνος, ὥσπερ ἠπειλήκει, πῆξας τὸν ἀγκῶνα ὀρθὸν, ἔχων ἅμα τὸν σκύφον ἐν τῇ δεξιᾷ, οἷος ὁ παρὰ τῷ Φόλῳ Ἡρακλῆς ὑπὸ τῶν γραφῶν δείκνυται.

15. Ἦδη δὲ καὶ ἐς τοὺς ἄλλους συνεχῶς περιεσβεῖτο ἢ κύλιξ καὶ φιλοτησίαι καὶ δμιλῖαι καὶ φῶτα εἰσεκεχόμιστο. Ἐν τοσούτῳ δ' ἐγὼ τὸν παρεστῶτα τῷ Κλεοδήμῳ παῖδα οἰνοχόον ὄντα ὡραῖον ἰδὼν ὑπομειδιῶντα — χρὴ γάρ, οἶμαι, καὶ ὅσα πάρεργα τῆς ἐστιάσεως εἰπεῖν, καὶ μάλιστα εἰ τι πρὸς τὸ γλαφυρότερον ἐπράχθη — μάλα ἤδη παρεφύλαττον ὃ τι καὶ μειδιάσειε. Καὶ μετὰ μικρὸν ὁ μὲν προσῆλθεν ὡς ἀποληψόμενος παρὰ τοῦ Κλεοδήμου τὴν φιάλην, ὁ δὲ τόν τε δάκτυλον ἀπέθλιψεν αὐτοῦ καὶ δραχμὰς δύο, οἶμαι, συνανέδωκε μετὰ τῆς φιάλης· ὁ παῖς δὲ πρὸς μὲν τὸν δάκτυλον θλιβόμενον αὐθις ἐμειδιάσεν, οὐ μὴν συνεῖδεν, οἶμαι τὸ νόμισμα, ὥστε μὴ δεξαμένου ψόφον αἱ δύο δραχμαὶ παρέσχον ἐκπεσοῦσαι καὶ ἡρυθρίασαν ἄμφω μάλα σαφῶς. Ἠπόρουν δὲ οἱ πλησίον οὗτινος εἶη τὰ νομίσματα, τοῦ μὲν παιδὸς ἀρνούμενου μὴ ἀποβεβληκέναι, τοῦ δὲ Κλεοδήμου, καθ' ὃν ὁ ψόφος ἐγένετο, μὴ προσποιούμενου τὴν ἀπόρριψιν. Ἠμελήθη οὖν καὶ παρώφθη τοῦτο οὐ πάνυ πολλῶν ἰδόντων πλὴν μόνου, ὡς ἐμοὶ ἔδοξε, τοῦ Ἀρισταίνετου· μετέστησε γὰρ τὸν παῖδα μικρὸν ὕστερον ἀφανῶς ὑπεξαγαγὼν καὶ τῷ Κλεοδήμῳ τινὰ παραστήναι διένευσε τῶν ἐξώρων ἤδη καὶ καρτερῶν, ὀρεωκόμον τινὰ ἢ ἱποκόμον. Καὶ τοῦτο μὲν ὥδέ πως ἐκεχωρήκει, μεγάλης αἰσχύνης αἰτίον ἂν τῷ Κλεοδήμῳ γενόμενον, εἰ ἔφθη διαφοιτῆσαν εἰς ἅπαντας, ἀλλὰ μὴ κατέσθη αὐτίκα, δεξιῶς πάνυ τοῦ Ἀρισταίνετου τὴν παροινίαν ἐνέγκαντος.

16. Ὁ Κυνικός δὲ Ἀλκιδάμας, ἐπεπώκει γὰρ ἤδη, πυθόμενος ἥτις ἡ γαμουμένη παῖς ἐκαλεῖτο, σιωπῇ

aut lecto, ut vos qui in molli isto cubili tantum non supini accumbentes epulamini, subjecta veste purpurea. At ego vel erecto corpore cœnaverim, inambulans simul in cœnatione; fessus autem, humi subjecto palliolo, cubito nixus jacebo, qualem pingunt Herculem. Sic fiat, inquit Aristænetus, si mavis ita. Ab eo tempore per orbem circumiens Alcidas cœnabat, castra subinde, ut Scythæ solent, ad copiosiore pastum transferens, et circumferentes obsonia ministros prosequens.

14. Verum dum pascitur, operosus tamen erat, qui de virtute et vitio interim disputaret, et aurum atque argentum haberet derisui. Interrogabat enim Aristænetum, quid sibi vellent ipsius tot ac tanti pretii calices, quum figlinorum idem esset usus. Sed illum, quum jam molestus esse inciperet, ad quietem in præsentia redegit Aristænetus, quod innueret puero uti scyphum illi daret bene magnum, infunderetque meracius. Ac videbatur sibi pulchrum quiddam excogitasse, nesciens quantorum scyphus iste malorum initium dedisset. Ceterum sumto illo tacuit paullulum Alcidas, atque humi abjectus jacuit seminudus, ut minatus fuerat, erecto nixus cubito, tenens dextra scyphum, qualis ille apud Pholum Hercules a pictoribus ostenditur.

15. Jam vero ad ceteros etiam frequenter commeare calix, jam amicitiae pocula, et confabulationes; jam inferri lumina. Inter hæc ego astantem Cleodemo puerum, pocillatorem formosum, subridere videns (oportet enim, puto, etiam si qua præter ipsam quasi substantiam convivii acciderunt, ea dicere, inprimis si quid actum est venustius), diligenter jam observabam quid demum rideret. Neque ita multo post ille quidem accessit velut recepturus a Cleodemo phialam: hic vero et digitum illius strinxit, et drachmas puto duas dedit una cum phiala. Puer ad digitum quidem strictum ridere denuo, sed pecuniam, puto, non observavit: illo itaque non sumente, strepitum cadentes duæ drachmæ dederunt, utrisque, quod aperte observares, erubescens. Dubitabant proximi, utrius essent nummi, negante puero sibi excidisse, Cleodemo autem, apud quem fuerat strepitus, a se abjectos dissimulante. Neglectum itaque hoc et prætermisum, quod non multi vidissent, præter solum, ut mihi videbatur, Aristænetum: nam alio concedere puerum paullo post, et nemine sentiente jussit exire; Cleodemo autem astare nutu imperavit aliquem de exoletis jam et robustis, mulionem quendam aut equisonem. Et hoc quidem sic abiit, magnæ sane ignominiae Cleodemo futurum, si prius inter omnes percubisset, neque extinctum statim fuisset, dextre Aristæneto vinolentam libidinem accipiente.

16. Cynicus autem Alcidas, qui jam abbibisset, percunctatus quomodo sponsa vocaretur, imperatoque silentio.

παραγγείλας μεγάλη τῇ φωνῇ ἀποβλέψας ἐς τὰς γυναικάς, Προπίνω σοι, ἔφη, ὦ Κλεανθί, Ἡρακλέους ἀρχηγέτου. Ὡς δ' ἐγέλασαν ἐπὶ τούτῳ ἅπαντες, Ἐγέλασατε, εἶπεν, ὦ καθάρματα, εἰ τῇ νύμφῃ προὔπιον ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου θεοῦ τοῦ Ἡρακλέους; καὶ μὴν εὖ εἶδέναι χρὴ ὥς ἦν μὴ λάβῃ παρ' ἐμοῦ τὸν σκύφον, οὔποτε τοιοῦτος ἂν υἱὸς αὐτῇ γένοιτο οἷος ἐγὼ, ἄτρεπτος μὲν ἀλκὴν, ἐλεύθερος δὲ τὴν γνώμην, τὸ σῶμα δὲ οὕτω καρτερός· καὶ ἅμα παρεγύμνου ἑαυτὸν μάλλον ἄχρι πρὸς τὸ αἰσχιστον. Αὐθις ἐπὶ τούτοις ἐγέλασαν οἱ συμπόται, καὶ δὲ ἀγανακτήσας ἐπανίστατο δριμύ καὶ παράφορον βλέπων καὶ δῆλος ἦν οὐκέτι εἰρήνην ἄξων. Τάχα δ' ἂν τινος καθίκετο τῇ βακτηρίᾳ, εἰ μὴ κατὰ καιρὸν εἰσεκεχόμιστο πλακοῦς εὐμεγέθους, πρὸς δὲν ἀποβλέψας ἡμερώτερος ἐγένετο καὶ ἔληξε τοῦ θυμοῦ καὶ ἐνεφορεῖτο συμπεριῶν.

17. Καὶ οἱ πλεῖστοι ἐμέθυον ἤδη καὶ βοῆς μεστὸν ἦν τὸ συμπόσιον· δὲ μὲν γὰρ Διονυσόδωρος δὲ ῥήτωρ αὐτοῦ ῥήσεις τινὰς ἐν μέρει διεξήκει καὶ ἐπηνεῖτο ὑπὸ τῶν κατόπιν ἐφεστῶτων οἰκετῶν, δὲ δὲ Ἰστιαῖος δὲ γραμματικὸς ἐρραψύδει ὕστερος κατακείμενος καὶ συνέφερεν ἐς τὸ αὐτὸ τὰ Πινδάρου καὶ Ἡσιόδου καὶ Ἀνακρέοντος, ὡς ἐξ ἁπάντων μίαν ὥδην παγγέλοιον ἀποτελεῖσθαι, μάλιστα δ' ἐκεῖνα ὥσπερ προμαντευόμενος τὰ μέλλοντα,

Σὺν δ' ἔβαλον ῥινούς·

καὶ,

Ἐνθα δ' ἄρ' οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν.

Ὁ Ζηνόθεμις δ' ἀνεγίνωσκε παρὰ τοῦ παιδὸς λαβὼν λεπτόγραμμὸν τι βιβλίον.

18. Διαλιπόντων δὲ ὀλίγον, ὥσπερ εἰώθασι, τῶν παρακοιμούντων τὰ ὄψα μηχανώμενος Ἀρισταίνετος μὴδ' ἐκεῖνον ἀτερπῆ τὸν καιρὸν εἶναι μὴδὲ κενὸν ἐκέλευσε τὸν γελωτοποιὸν εἰσελθόντα εἰπεῖν τι ἢ πρᾶξαι γελοῖον, ὡς ἔτι μάλλον οἱ συμπόται διαχυθεῖεν. Καὶ παρῆλθεν ἄμορφος τις ἐξυρμένος τὴν κεφαλὴν, ὀλίγας ἐπὶ τῇ κορυφῇ τρίχας ὀρθὰς ἔχων· οὗτος ὠρχήσατό τε κατακλῶν ἑαυτὸν καὶ διαστρέφων, ὡς γελοιότερος φανείη, καὶ ἀνάπαιστα συγκροτῶν διεξῆλθεν αἰγυπτιαῶν τῇ φωνῇ, καὶ τέλος ἐπέσκιπτεν ἐς τοὺς παρόντας.

19. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἐγέλων ὁπότε σκυφθεῖεν, ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὸν Ἀλκιδάμαντα ὁμοίον τι ἀπέρριψε Μελιταῖον κυνίδιον προσειπὼν αὐτὸν, ἀγανακτήσας ἐκεῖνος— καὶ πάλαι δὲ δῆλος ἦν φθονῶν αὐτῷ εὐδοκίμου· καὶ κατέχοντι τὸ συμπόσιον— ἀπορρίψας τὸν τρίβωνα προῦκαλεῖτό οἱ παγκρατίαζειν, εἰ δὲ μὴ, κατοίσειν αὐτοῦ ἔφη τὴν βακτηρίαν. Οὕτω δὲ ὁ κακοδαίμων Σατυρίων— τοῦτο γὰρ δὲ γελωτοποιὸς ἐκαλεῖτο— συστάς ἐπαγκρατίαζε. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερήδιστον ἦν, φιλόσοφος ἀνὴρ γελωτοποιῷ ἀνταιρόμενος καὶ παίων καὶ παιόμενος ἐν τῷ μέρει. Οἱ παρόντες δὲ οἱ μὲν ἡδοῦντο, οἱ δὲ ἐγέλων, ἄχρι ἀπηγόρευσε παιόμενος δὲ Ἀλκιδάμας ὑπὸ συγκεκροτημένου ἀνθρωπίσκου καταγωνισθεῖς. Ἰέλιος οὖν πολὺς ἐξεχύθη ἐπ' αὐτοῖς.

20. Ἐνταῦθα Διονίκος ἐπεισῆλθεν ὁ ἰατρός οὐ πολὺ

magna voce, directis in mulieres oculis, Propino tibi, inquit, Cleanthi, Herculis ducis atque principis poculum! Ridentibus autem ea de causa omnibus, Risistis, inquit, purgamenta, quod sponsæ propinavi advocato deo nostro Hercule? Quin bene noritis, nisi capiat a me scyphum, nunquam illi talem natum iri filium, qualis ego, invictum viribus, animo liberum, corpore autem ita robustum! Hic magis se, ad summam usque turpitudinem, denudabat. Rursus propter hæc risere convivæ, et ille indignabundus surrexit, atrox quiddam et furiosum cernens, ut manifestum esset illum quietem non amplius acturum. Forte alicui impacturus erat clavam, nisi tempestive illata esset placenta bene magna, in quam coniectis oculis, fiebat mansuetior, ac, dimissa ira, prosequens illam se ingurgitabat.

17. Et jam plerique esse ebrii, jam clamore plenum convivium. Dionysodorus enim rhetor suas quasdam dictiones per vices recitabat, laudantibus ipsum qui a tergo astabant servis: at qui post ipsum accumbebat Histiaeus grammaticus, consuebat versiculos, collatis in unum Pindari et Hesiodi et Anacreontis quibusdam, ut unum ex omnibus illis carmen oppido ridiculum conficeretur; inprimis autem illa, quibus quasi prædiceret futura:

Contulerunt clipeos:

et,

Hic vero gemitusque fuit clamorque virorum.

Zenothemis vero legebat captum a puero libellum, minutissimis scriptum literis.

18. Intermittentibus vero paullum pro more qui obsonia inferebant, curaverat Aristænetus, ne vel illud delectationis expers tempus esset, aut vacuum, jussum introire ridicularium scurræ dicere aut facere quiddam ridiculum, ut magis etiam convivæ exhilararentur. Ac prodiit deformis homuncio raso capite, paucis in vertice relictis erectisque pilis. Hic saltavit fracto distortoque corpore, ut magis videatur ridiculus, et anapestos complodens voce Ægyptium quid sonante pronunciavit. Tandem etiam quædam dicta jaciebat in præsentibus.

19. Atque alii, quum peterentur, ridebant: quum vero in Alcidadantem etiam simile quid jactasset, Melitensem vocans catellum: indignatus ille (et olim apparebat illum invidere scurræ, quod probaretur atque teneret convivium), pallio abjecto istum ad pancratii certamen provocat, si negaret, clavam se illi impacturum minatus. Ita ergo miser Satyrion (id enim scurræ nominis erat) consistit et certat pancratio. Erat res jucundissima, philosophus vir compositus cum ridiculario, feriens, verbera vicissim accipiens. Qui vero præsentibus erant, partim pudere, partim ridere, donec plagis fatigatus cederet Alcidas, a compacto atque exercitato homuncione victus. In risum ergo multum illorum causa omnes effusi.

20. Hic Dionicus supervenit medicus, paullo post illi

κατόπιν τοῦ ἀγῶνος· ἐβεβραδύκει δὲ, ὡς ἔφασκε, φρενίτιδι ἐαλωκότα θεραπεύων Πολυπρέποντα τὸν αὐλητήν. Καί τι καὶ γελοῖον διηγῆσατο· ἔφη μὲν γὰρ εἰσελθεῖν παρ' αὐτὸν οὐκ εἰδὼς ἐχόμενον ἤδη τῷ πάθει, τὸν δὲ ταχέως ἀναστάντα ἐπικλεῖσαι τε τὴν θύραν καὶ ξιφίδιον σπασάμενον ἀναδόντα αὐτῷ τοὺς αὐλοὺς κελεύειν αὐλεῖν· εἴτα ἐπεὶ μὴ δύναίτο, παῖειν σκῦτος ἔχοντα ἐς ὑπτίας τὰς χεῖρας. Τέλος οὖν ἐν τοσούτῳ κινδύνῳ ἐπινοῆσαι τοιόνδε· ἐς ἀγῶνα γὰρ προκαλέσασθαι αὐτὸν ἐπὶ ῥητῷ πληγῶν ἀριθμῷ, καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς αὐλησαι πονήρως, μετὰ δὲ παραδόντα τοὺς αὐλοὺς ἐκείνῳ δέξασθαι παρ' αὐτοῦ τὸ σκῦτος καὶ τὸ ξιφίδιον καὶ ἀπορρίψαι τάχιστα διὰ τῆς φωταγωγῆς ἐς τὸ ὑπαιθρον τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ ἀπὸ-τούτου ἀσφαλέστερος ἤδη προσπαλαίων αὐτῷ ἐπικαλεῖσθαι τοὺς γειτνιώντας, ὅφ' ὧν ἀνασπασάντων τὸ θύριον σωθῆναι αὐτόν. Ἐδείκνυ δὲ καὶ σημεῖα τῶν πληγῶν καὶ ἀμυχὰς τινὰς ἐπὶ τοῦ προσώπου. Καὶ ὁ μὲν Διόνικος οὐ μείον εὐδοκίμησας τοῦ γελωτοποιοῦ ἐπὶ τῇ διηγῇ πλησίον τοῦ Ἰστιαίου παραδύσας ἑαυτὸν ἐδείπνει ὅσα λοιπὰ, οὐκ ἄνευ θεοῦ τινος ἡμῖν ἐπιπαρῶν, ἀλλὰ καὶ πάνυ χρήσιμος τοῖς μετὰ ταῦτα γεγενημένος.

21. Παρελθὼν γὰρ εἰς τὸ μέσον οἰκῆτης παρ' Ἑτοιμοκλέους τοῦ Στωϊκοῦ ἤκειν λέγων γραμματίδιον ἔχων κελεῦσαι οἱ ἔφη τὸν δεσπότην ἐν τῷ κοινῷ ἀναγνόντα εἰς ἐπῆκοον ἅπασιν ὀπίσω αὐθις ἀπαλλάττεσθαι. Ἐφέντος οὖν τοῦ Ἀρισταινέτου προσελθὼν πρὸς τὸν λύχρον ἀνεγίνωσκεν.

ΦΙΛ. Ἦ που, ὦ Λυκῖνε, τῆς νύμφης ἐγκώμιον ἢ ἐπιθαλάμιον, ὅσα πολλὰ ποιοῦσιν;

ΛΥΚ. Ἀμέλει καὶ ἡμεῖς τοιοῦτον ᾤθημεν, ἀλλ' οὐδ' ἐγγὺς ἦν τούτου· ἐνεγέγραπτο γάρ·

22. ΕΤΟΙΜΟΚΛΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΑΡΙΣΤΑΙΝΕΙΩ.
Ὅπως μὲν ἔχω πρὸς δεῖπνα ὁ παρεληλυθὼς μοι βίος ἅπας μαρτύριον ἂν γένοιτο, ὅς γε δσημέραι πολλῶν ἐνοχλούντων παρὰ πολὺ σοῦ πλουσιωτέρων ὅμως οὐδὲ πώποτε φέρων ἑμαυτὸν ἐπέδωκα, εἰδὼς τοὺς ἐπὶ τοῖς συμποσίοις θορύβους καὶ παροινίας. Ἐπὶ σοῦ δὲ μόνου εἰκότως ἀγανακτῆσαι μοι δοκῶ, ὅς τοσοῦτον χρόνον ὑπ' ἐμοῦ λιπαρῶς τετραπευμένος οὐκ ἤξιώσας ἐναριθμῆσαι καμὲ τοῖς ἄλλοις φίλοις, ἀλλὰ μόνος ἐγὼ σοι ἄμοιρος, καὶ ταῦτα ἐν γειτόνων οἰκῶν. Ἀνιῶμαι οὖν ἐπὶ σοὶ τὸ πλεον οὕτως ἀχαρίστῳ φανέντι· ἐμοὶ γὰρ ἡ εὐδαιμονία οὐκ ἐν ὑδὲς ἀγρίου μοίρᾳ ἢ λαγωῦ ἢ πλακοῦντος, ἀ παρ' ἄλλοις ἀφρόνως ἀπολαύω τὰ καθήκοντα εἰδόσιν, ἐπεὶ καὶ τήμερον παρὰ τῷ μαθητῇ Παμμένει δειπνῆσαι πολυτελές, ὡς φασι, δεῖπνον δυνάμενος οὐκ ἐπένευσα ἱκετεύοντι, σοὶ δ' ἀνότητος ἑμαυτὸν φυλάττων.

23. Σὺ δὲ ἡμᾶς παραλιπὼν ἄλλους εὐωχεῖς, εἰκότως οὕτω γὰρ δύνασαι διακρίνειν τὸ βέλτιον οὐδὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἔχεις. Ἀλλὰ οἶδα ὅθεν μοι ταῦτα, παρὰ τῶν θαυμαστῶν σου φιλοσόφων, Ζηνοθέμιδος καὶ Λαβυρίνθου, ὧν — ἀπεῖν δὲ ἡ Ἀδράστεια — συλλογισμῷ ἐνὶ ἀποφράξαι ἂν μοι τάχιστα δοκῶ τὰ

certamen : retardatus fuerat, quod ipse dicebat, dum curat correptum phrenitide Polyprepontem tibicinem. Ac ridiculum quiddam de eo narrabat : ingressum se nempe ad illum, quum nesciret jam morbo eum teneri; hunc vero surrexisse statim, et clausa janua strictoque pugione, tibias sibi porrexisset, canere iubentem. Deinde quum non posset, pulsasse scutica manus sibi supinas. Denique in tanto se periculo tale quid excogitasse : ad certamen se illum, constituto plagarum numero, provocasse; ac primo quidem ipsum se male cecinisse; tum vero traditis illi tibiis, corium ab illo accepisse pugionemque, eaque quam celerrime per fenestram dejecisse in impluvium; et ab hoc inde tempore jam tutius cum illo colluctatum vicinos advocasse, a quibus effracta janua ipse sit servatus. Ostendebat etiam vestigia quædam plagarum et unguium in facie. Ac Dionicus, qui non minorem de narratione sua plausum, quam scurra, tulerat, juxta Histieum se inferciens, cænabat de reliquiis, non sine divino ille nutu nobis adveniens, sed opportunus plane his quæ postea facta sunt.

21. Ingressus enim aliquis in medium servus, ab Hetaemocle se Stoico venire dicens, cum libello, imperatum sibi ait, illum palam, unde exaudiri ab omnibus posset, recitare, eoque facto rursus discedere. Quum permisisset Aristænetus, accedens ad candelabrum recitavit.

PHIL. Numquid, Lycine, sponsæ laudationem, aut nuptiale carmen, qualia multi faciunt?

LYC. Scilicet nos etiam tale quid putaveramus : sed ne affine quidem horum fuit. Scriptum enim erat ita :

22. « HETEOCMOCLES PHILOSOPHUS ARISTÆNETO. De cœnis quomodo sim affectus, superior omnis vita mea perhibuerit testimonium, qui multis quotidie flagitantibus multum te ditioribus, nunquam tamen illis me dederim, qui norim tumultus ejusmodi conviviorum et vinolentos furores. De solo autem te indigne merito ferre mihi videor, qui tanto tempore assiduo a me cultus, in ceteris me amicis tuis connumerare non sis dignatus : sed solus ego apud te exsors, idque habitans in vicinia. Magis igitur tua causa ægre fero, qui ingratum adeo te demonstres : mihi enim non in apri portione, aut leporis, aut placentæ inest felicitas, quibus copiosissime fruor ab aliis officii non ignaris : alioqui vel hodie apud Pammenem discipulum cænare quum liceret cœnam, ut aiunt, sumtuosam, non annui, supplicanti licet, tibi me servans homo inconsideratus.

23. At tu relictis nobis, alios accipis : neque id mirum; nondum enim satis tibi animus valet ad discernenda meliora et ad comprehendendas veras rerum imagines. Verum unde hæc mihi veniant, intelligo; ab admirabilibus illis tuis philosophis Zenothemide ac Labyrintho : quorum ego (absit dicto Adrastea) syllogismo uno ora obturare quam celerrime

στόματα. Ἡ εἰπάτω τις αὐτῶν, τί ἐστὶ φιλοσοφία; ἢ τὰ πρῶτα ταῦτα, τί διαφέρει σχέσις ἔξωθεν; ἵνα μὴ τῶν ἀπόρων εἴπω τι, κερατίναν ἢ σωρείτην ἢ θερρίζοντα λόγον. Ἀλλὰ σὺ μὲν ὄναιο αὐτῶν. Ἐγὼ δὲ ὡς ἂν μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἡγούμενος εἶναι οἶσω ῥαδίως τὴν ἀτιμίαν.

24. Καίτοι ὅπως μὴ ἐξ ἐκείνην ἔχης καταφεύγειν τὴν ἀπολογίαν ὕστερον, ἐπιλαθέσθαι λέγων ἐν τοσούτῳ θορύβῳ καὶ πράγματι, δὶς σε τήμερον προσηγόρευσα καὶ ἔωθεν ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῷ ἀνακείῳ θύοντα ὕστερον. Ταῦτα ἐγὼ τοῖς παροῦσιν ἀπολελόγημαι.

25. Εἰ δὲ δεῖπνου ἔνεκα ὀργίζεσθαί σοι δοκῶ, τὸ κατὰ τὸν Οἰνέα ἐννόησον· ὅφει γὰρ καὶ τὴν Ἀρτεμιν ἀγανακτοῦσαν, ὅτι μόνην αὐτὴν οὐ παρέλαβεν ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν θυσίαν τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐστιῶν. Φησὶ δὲ περὶ αὐτῶν Ὀμηρος ὧδέ πως,

Ἡ λάθεται ἢ οὐκ ἐνόησεν, ἄασατο δὲ μέγα θυμῷ·

καὶ Εὐριπίδης,

Καλυδὼν μὲν ἦδε γαῖα, Πελοπίας χθονὸς
ἐν ἀντιπόροισι, πεδὶ ἔχουσι εὐδαίμονα.

καὶ Σοφοκλῆς,

Συὸς μέγιστον χρῆμα' ἐπ' Οἰνέως γύαις
ἀνῆκε Λητοῦς παῖς ἐκηθόλος θεά.

26. Ταῦτά σοι ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα παρεθέμην, ὅπως μάθης ὅσον ἄνδρα παραλιπὼν Δίφιλον ἐστιᾶς καὶ τὸν υἱὸν αὐτῷ παραδέδωκας, εἰκότως· ἡδὺς γάρ ἐστι τῷ μειρακίῳ καὶ πρὸς χάριν αὐτῷ σύνεστιν. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρὸν ἦν ἐμὲ λέγειν τὰ τοιαῦτα, καὶ ἂν τι προσέθηκα, ὅπερ σὺ, εἰ θέλεις, παρὰ Ζωπύρου τοῦ παιδαγωγοῦ ἂν μάθοις ἀληθὲς ὄν. Ἀλλ' οὐ χρὴ ταράττειν ἐν γάμοις οὐδὲ διαβάλλειν ἄλλους, καὶ μάλιστα ἐφ' οὕτως αἰσχυραῖς αἰτίαις· καὶ γὰρ εἰ Δίφιλος ἄξιός τις δύο ἤδη μαθητὰς μου περισπάσας, ἀλλ' ἔγωγε φιλοσοφίας αὐτῆς ἔνεκα σωπῆσομαι.

27. Προσέταξα δὲ τῷ οἰκέτῃ τούτῳ, ἣν διδῶς αὐτῷ μοῖραν τινα ἢ συὸς ἢ ἐλάφου ἢ σησαμοῦντος, ὥς ἐμοὶ διακομίσειε καὶ ἀντὶ τοῦ δεῖπνου ἀπολογία γένοιτο, μὴ λαβεῖν, μὴ καὶ δόξωμεν ἐπὶ τούτῳ πεπομφέναι.

28. Τούτων, ὦ ἐταῖρε, ἀναγιγνωσκομένων μεταξὺ ἰδρῶς τέ μοι περιεχεῖτο ὑπ' αἰδοῦς, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, χανεῖν μοι τὴν γῆν ἡνυχόμην δρῶν τοὺς παρόντας γελῶντας ἐφ' ἐκάστῳ καὶ μάλιστα ὅσοι ἤδεσαν τὸν Ἐτοιμοκλέα, πολὺν ἄνθρωπον καὶ σεμνὸν εἶναι δοκοῦντα. Ἐθαύμαζον οὖν ὅς τις διηλασθεὶς αὐτοὺς ἐξαπατωμένους τῷ πύγωνι καὶ τῇ τοῦ προσώπου ἐντάσει. Ὁ γὰρ Ἀρισταίνετος ἐδόκει μοι οὐκ ἀμελείᾳ περιιδεῖν αὐτὸν, ἀλλ' οὐποτ' ἂν ἐλπίσας κληθέντα ἐπινεῦσαι οὐδ' ἂν ἐμπαρασχεῖν ἑαυτὸν τοιούτῳ τινί· ὥστε οὐδὲ τὴν ἀρχὴν πειρᾶσθαι ἤξιον.

29. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐπαύσατό ποτε ὁ οἰκέτης ἀναγιγνώσκων, τὸ μὲν συμπόσιον ἅπαν εἰς τοὺς ἀμφὶ τὸν Ζήωνα καὶ Δίφιλον ἀπέβλεπε δεδοικότας καὶ ὠχρῶντας

posse mihi videor. Aut dicat illorum aliquis, quid est philosophia? aut prima ista, quid differt habitudo ab habitu? ne quid de inexplicabilibus illis dicam, cornutam, aut illam de acervo, aut metentem ratiocinationem. Sed tu illis fruaris licet. Ego, qui solum quod honestum est bonum ducam, facile feram ignominiam.

24. Tamen ne deinde ad illam confugere excusationem possis, uti dicas in tanto te tumultu et occupatione oblitum esse; bis te hodie salutavi, et mane domi, et deinde in Castorum, quum rem sacram faceres. Hanc ego apud praesentes causam dixi.

25. Si vero ob coenam iratus tibi videar, illud de Oeneo cogita: videbis enim Dianam quoque iratam, quod solam se non invitasset ille ad sacrificium, quum reliquos deos epulis acciperet. Dicit autem sic fere de illis Homerus:

Immemor, imprudens: multum sibi mente nocebat.

Et Euripides,

Calydonis ista terra, Pelopli soli
fretis objecta, et arva habens felicia.

Et Sophocles,

Apri per agros Oenei vim maximam
immisit arcu dea potens Latonia.

26. Hæc tibi pauca de multis apposui, uti discas quo viro neglecto Diphilum accipias, et tradideris illi filium: recte illud quidem; suavis est enim adolescentulo et gratiam illius sua consuetudine aucupatur. Quibus, si turpe non esset me dicere talia, aliquid præterea adjicerem, quod verum esse e Zopyro pædagogo illius poteris, si vis, cognoscere. Verum nuptias turbare non decet, neque accusare alios, præsertim de turpibus adeo causis. Etsi enim Diphilus dignus est, qui duos jam a me discipulos per blanditias abduxerit; at ego ipsius philosophiæ causa tacebo.

27. Imperavi autem huic puero, si dare ei velis aut apri partem, aut cervi, aut e sesamo placentæ mihi afferendam, ut ea sit cœnæ excusatio; ne accipiat, ne nos videamur hac illum causa misisse.

28. Hæc dum legerentur, amice, et sudore diffluebam præ pudore, et, quod est in proverbio, hiscere optabam mihi terram, quum viderem ridentes ad unumquodque verbum qui aderant, præsertim quotquot eorum norant Hetaemoclem, canum hominem, quique vir gravis videretur. Mirabantur ergo qualem virum adhuc parum cognovissent, barba ista atque vultus contentione decepti. Itaque mihi videbatur non negligentia illum quadam prætermisso Aristænetus, sed, quod non speraret futurum ut vocatus sibi condiceret, non voluisse in eum se casum committere: atque adeo ne tentare quidem sustinuit.

29. Quum ergo legere tandem servus desisset, convivium totum in Zenonem atque Diphilum conjiciebat oculos, metuentes illos et pallentes, denique vultus inconstantia fidem

καὶ τῇ ἀπορίᾳ τῶν προσώπων ἐπαληθεύοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Ἑτοιμοκλέους κατηγορηθέντα· ὁ Ἀρισταίνετος δὲ ἐτετάρακτο καὶ θορύβου μεστὸς ἦν, ἐκέλευε δ' ὅμως πίνειν ἡμᾶς καὶ ἐπειρᾶτο εὖ διατίθεσθαι τὸ γεγονός ὑπομειδιῶν ἅμα καὶ τὸν οἰκέτην ἀπέπεμψεν εἰπὼν ὅτι ἐπιμελήσεται τούτων. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ Ζήνων ὑπεξάνεστη ἀφανῶς, τοῦ παιδαγωγοῦ νεύσαντος ἀπαλάττεσθαι ὡς κελεύσαντος τοῦ πατρός.

30. Ὁ Κλεόδημος δὲ καὶ πάλοι τινὸς ἀφορμῆς δεόμενος — ἐβούλετο γὰρ συμπλακῆναι τοῖς Στωϊκοῖς καὶ διερρήγνυτο οὐκ ἔχων ἀρχὴν εὐλογον — τότε οὖν τὸ ἐνδόσιμον παρασχούσης τῆς ἐπιστολῆς, Τοιαῦτα, ἔφη, ἐξεργάζεται ὁ καλὸς Χρύσιππος καὶ Ζήνων ὁ θαυμαστὸς καὶ Κλεάνθης, ῥημάτια δύστηνα καὶ ἐρωτήσεις μόνον καὶ σχήματα φιλοσόφων, τὰ δ' ἄλλα Ἑτοιμοκλεῖς οἱ πλεῖστοι· καὶ αἱ ἐπιστολαὶ ὁρᾶτε ὅπως πρεσβυτικαί, καὶ τὸ τελευταῖον Οἰνεὺς μὲν Ἀρισταίνετος, Ἑτοιμοκλῆς δὲ Ἀρτεμῖς. Ἡράκλεις, εὐφημα πάντα καὶ ἐορτῇ πρέποντα.

31. Νῆ Δί', εἶπεν ὁ Ἑρμῶν ὑπερκαταχέμενος· ἡκηχόει γὰρ, οἶμαι, ὅν τινα ἐσχευάσθαι Ἀρισταίνετῳ ἐς τὸ δεῖπνον, ὥστε οὐκ ἄκαιρον ἐδόκει μεμνησθαι τοῦ Καλυδωνίου. Ἀλλὰ πρὸς τῆς Ἑστίας, ὦ Ἀρισταίνετε, πέμπε ὡς τάχιστα τῶν ἀπαρχῶν, μὴ καὶ φθάσῃ ὁ πρεσβύτης ὑπὸ λιμοῦ ὥσπερ ὁ Μελέαγρος ἀπομαρανθεὶς. Καίτοι οὐδὲν ἂν πάθοι δεινόν· ἀδιάφορα γὰρ ὁ Χρύσιππος τὰ τοιαῦτα ἡγεῖτο.

32. Χρύσιππου γὰρ μέμνησθε ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ζηνόθεμις ἐπεγείρας ἑαυτὸν καὶ φθεγξάμενος παμμέγεθες, ἢ ἀφ' ἐνὸς ἀνδρὸς οὐκ ἐννόμως φιλοσοφούντος Ἑτοιμοκλέους τοῦ γόητος μετρεῖτε τὸν Κλεάνθη καὶ Ζήνωνα σοφοὺς ἀνδρας; οἵτινες δὲ καὶ ὄντες ὑμεῖς ἐρεῖτε ταῦτα; οὐ σὺ μὲν τῶν Διοσκούρων ἤδη, ὦ Ἑρμῶν, τοὺς πλοκάμους περικέκαρκας χρυσοῦς ὄντας; καὶ δώσεις δίκην παραδοθεὶς τῇ δημίῳ. Σὺ δὲ τὴν Σωστράτου γυναῖκα τοῦ μαθητοῦ ἐμοίχευες, ὦ Κλεόδημε, καὶ καταληφθεὶς τὰ αἰσχίστα ἔπαθες. Οὐ σιωπήσεσθε οὖν τοιαῦτα συνεπιστάμενοι ἑαυτοῖς; Ἀλλ' οὐ μαστροπὸς ἐγὼ τῆς ἑμαυτοῦ γυναίκος, ἢ δ' ὅς ὁ Κλεόδημος, ὥσπερ σὺ, οὐδὲ τοῦ ξένου μαθητοῦ λαβὼν τοῦφόδιον παρακαταθήκας ἔπειτα ὤμοσα κατὰ τῆς Πολιάδος μὴ εἰληφέναι, οὐδ' ἐπὶ τέτταρσι δραχμαῖς δανείζω, οὐδὲ ἄγχω τοὺς μαθητὰς, ἢ μὴ κατὰ καιρὸν ἀποδῶσι τοὺς μισθοὺς. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ἔφη ὁ Ζηνόθεμις, οὐκ ἂν ἔξαρνος γένοιο μὴ οὐχὶ φάρμακον ἀποδόσθαι Κρίτωνι ἐπὶ τὸν πατέρα.

33. Καὶ ἅμα, ἔτυχε γὰρ πίνων, ὁπόσον ἔτι λοιπὸν ἐν τῇ κύλικι, περὶ ἡμισυ σχεδόν, κατεσχέδασεν αὐτοῖν. Ἀπέλαυσε δὲ καὶ ὁ Ἴων τῆς γειτονήσεως, οὐκ ἀνάξιος ὢν. Ὁ μὲν οὖν Ἑρμῶν ἀπεξέυετο ἐκ τῆς κεφαλῆς τὸν ἄκρατον προνενευκὼς καὶ τοὺς παρόντας ἐμαρτύρετο, οἷα ἐπεπόνθει. Ὁ Κλεόδημος δὲ — οὐ γὰρ εἶχε κύλικα — ἐπιστραφεὶς προσέπτυσέ τε τὸν Ζηνόθεμιν καὶ τῇ ἀριστερᾷ τοῦ πώγωνος λαβόμενος ἔμελλε παῖσειν κατὰ κόρρης, καὶ ἀπέχτεινεν ἂν τὸν γέροντα, εἰ μὴ

criminibus Hetæmoclis ipsi facientes. Aristænetus vero plane perturbatus erat et animo commotus, jubebat tamen nos bibere, et subridens bene interea vertere quæ facta erant studebat; servumque remisit, his verbis usus, sibi curæ fore. Paullo post vero Zeno etiam surrexit clanculum, discedere ipsum, quasi patris imperio, jubente pædagogo.

30. At Cleodemus, qui olim requireret occasionem quandam (volebat enim manus conserere cum Stoicis, et rumpebatur, quod rationabile exordium ejus rei non haberet), præbente tum initium epistola, Talia, inquit, præclarus ille Chrysippus efficit, et Zeno admirabilis, et Cleanthes, voculas quasdam jejunas, et interrogationes solum, atque habitus philosophorum: ceterum plerique sunt Hetæmocles; et epistolæ videte quam seniles! ac tandem Ceneus est Aristænetus, Hetæmocles autem Diana. Quam boni ominis omnia, Hercules! et solemnî decora!

31. Sic per Jovem, ait qui super illum cubabat Hermon; audierat enim, puto, aprum paratum Aristæneto ad cœnam: itaque non intempestivum ratus est Calydonii illius meminisse. Sed per Vestam, Aristænete, mitte quam celerrime de primitiis, ne ocyus nobis fame senex ille pereat, Meleagri instar contabescens. Quanquam nihil ipsi vehementer malum sic accadat: indifferentia enim talia esse putabat Chrysippus.

32. Nempe Chrysippi mentionem vos audetis facere, inquit Zenothemis, erectus et magna voce usus, et ab uno viro non legitime philosophante Hetæmocele, impostore illo, Cleanthem metimini et Zenonem, viros sapientes? Quales vero viri estis ipsi, ista qui dicitis? nonne tu quidem Castorum capillos, Hermon, jam detondisti aureos, pœnas daturus tradendusque carnifici? Tu vero Sostrati uxorem auditoris tui adulterio, Cleodeme, corrupisti, ac deprehensus pœnam subiisti fordissimam. Non ergo tacebitis, talium vobis conscii? Verum non meæ ipse uxoris leno sum, Cleodemus inquit, quemadmodum tu: neque peregrini auditoris viaticum apud me depositum, interposito per Urbis custodem deam perjurio, accepisse me negavi; neque quaternarum (in mensem) drachmarum scenus exerceo, neque collum obtorqueo discipulis, si ad tempus non solvant mercedem. Verum illud non negabis, ait Zenothemis, venenum patri propinandum Critoni te vendidisse.

33. Commodum bibeat: ergo quod reliquum erat in poculo, dimidium fere, duobus illis offundit: cujus rei aliquis fructus etiam ad Ionem ob viciniam pervenit, non sane indignum. Hermon igitur detergebat de capite proclinato merum, præsentes testificatus, quam accepisset injuriam. Cleodemus autem, qui poculum non haberet, conversus conspuat Zenothemin, et prehensa sinistra manu illius barba, pugnum malæ illius incussurus erat: atque interimebat senem, nisi retinuisset manum Aristænetus, et

Ἀρισταίνετος ἐπέσχε τὴν χεῖρα καὶ ὑπερβάς τὸν Ζηνόθεμιν ἐς τὸ μέσον αὐτοῖν κατεκλίθη, ὡς διασταῖεν ὑπὸ διατειχίσματι αὐτῷ εἰρήνην ἄγοντες.

34. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐγένετο, ποικίλα, ὦ Φίλων, ἐγὼ πρὸς ἑμαυτὸν ἐνενόουν, τὸ πρόχειρον ἐκείνο, ὡς οὐδὲν ὄφελος ἦν ἄρα ἐπίστασθαι τὰ μαθήματα, εἰ μή τις καὶ τὸν βίον ρυθμίζοι πρὸς τὸ βέλτιον· ἐκείνους γοῦν περιττοὺς ὄντας ἐν τοῖς λόγοις ἐώρων γέλωτα ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὀφλισκάνοντας. Ἐπειτα εἰσήει με, μὴ ἄρα τὸ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀληθές ἢ καὶ τὸ πεπαιδεῦσθαι ἀπάγῃ τῶν ὀρθῶν λογισμῶν τοὺς ἐς μόνον τὰ βιβλία καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις φροντίδας ἀτενὲς ἀφορῶντας· τοσούτων γοῦν φιλοσόφων παρόντων οὐδὲ κατὰ τύχην ἓνα τινὰ ἔξω ἀμαρτήματος ἦν ἰδεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐποιοῦν αἰσχρὰ, οἱ δ' ἔλεγον αἰσχρῶ· οὐδὲ γὰρ ἐς τὸν οἶνον ἔτι ἀναφέρειν εἶχον τὰ γιγνόμενα λογιζόμενος οἷα δ' Ἐτοιμοκλῆς ἄσιτος ἔτι καὶ ἄποτος ἐγεγράφει.

35. Ἀνέστραπτο δ' οὖν τὸ πρᾶγμα, καὶ οἱ μὲν ἰδιώται κοσμίως πάνυ ἐστιώμενοι οὔτε παροινούντες οὔτε ἀσχημονούντες ἐφαίνοντο, ἀλλ' ἐγέλων μόνον καὶ κατεγίνωσκον αὐτῶν, οἶμαι, οὓς γε ἐθαύμαζον οἰόμενοι τινὰς εἶναι ἀπὸ τῶν σχημάτων, οἱ σοφοὶ δὲ ἡσέλγαινον καὶ ἐλοιδοροῦντο καὶ ὑπερενεπίμπαντο καὶ ἐκεκράγεσαν καὶ εἰς χεῖρας ἤεσαν. Ὁ θαυμάσιος δὲ Ἀλκιδάμας καὶ εὐρύει ἐν τῷ μέσῳ οὐκ αἰδούμενος τὰς γυναῖκας. Καὶ ἐμοὶ ἐδόκει, ὡς ἂν ἀρισταί τις εἰκάσειεν, ὁμοιότατα εἶναι τὰ ἐν τῷ συμποσίῳ οἷς περὶ τῆς Ἑριδος οἱ ποιηταὶ λέγουσιν· οὐ γὰρ κληθεῖσαν αὐτὴν ἐς τοῦ Πηλέως τὸν γάμον ρῖψαι τὸ μῆλον εἰς τὸ σύνδειπνον, ἀφ' οὗ τοσοῦτον πόλεμον ἐπ' Ἰλίῳ γεγενῆσθαι. Καὶ δ' Ἐτοιμοκλῆς τοίνυν ἐδόκει μοι τὴν ἐπιστολὴν ἐμβάλων εἰς τὸ μέσον ὥσπερ τι μῆλον οὐ μείω τῆς Ἰλιάδος κακὰ ἐξεργάσασθαι.

36. Οὐ γὰρ ἐπαύσαντο οἱ ἀμφὶ τὸν Ζηνόθεμιν καὶ Κλεόδημον φιλονεικούντες, ἐπεὶ μέσος αὐτῶν δ' Ἀρισταίνετος ἐγένετο· ἀλλὰ, Νῦν μὲν, ἔφη ὁ Κλεόδημος, ἱκανὸν, εἰ ἐλεγχθεῖητε ἀμαθεῖς ὄντες, αὐριον δὲ ἀμυνοῦμαι ὑμᾶς ὄντινα καὶ χρῆ τῷ τρόπῳ· ἀποκρίναί μοι οὖν, ὦ Ζηνόθεμι, ἢ σὺ ἢ ὁ κοσμιώτατος Δίφιλος, καθ' ὅτι ἀδιάφορον εἶναι λέγοντες τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν οὐδὲν ἄλλ' ἢ τοῦτο ἐξ ἀπάντων σκοπεῖτε, ὡς πλείω κτήσεσθε καὶ διὰ τοῦτο ἀμφὶ τοὺς πλουσίους ἀεὶ ἔχετε καὶ δανείζετε καὶ τοκογλυφεῖτε καὶ ἐπὶ μισθῷ παιδεύετε, πάλιν τε αὖ τὴν ἡδονὴν μισοῦντες καὶ τῶν Ἐπικουρείων κατηγοροῦντες αὐτοὶ τὰ αἰσχίστα ἡδονῆς ἕνεκα ποιεῖτε καὶ πάσχετε, ἀγανακτοῦντες εἰ τις μὴ καλέσειεν ἐπὶ δεῖπνον· εἰ δὲ καὶ κληθεῖητε, τοσαῦτα μὲν ἐσθίοντες, τοσαῦτα δὲ τοῖς οἰκέταις ἐπιδιδόντες . . . καὶ ἅμα λέγων τὴν ὀθόνην περισπᾶν ἐπεχείρει, ἣν ὁ παῖς εἶχε τοῦ Ζηνοθέμιδος, μεστήν οὖσαν παντοδαπῶν κρεῶν, καὶ ἐμελλε λύσας ἀπορρίπτειν αὐτὰ εἰς τὸ ἔδαφος, ἀλλ' ὁ παῖς οὐκ ἄνῃκε καρτερῶς ἀντεχόμενος.

37. Καὶ δ' Ἑρμων, Εὖ γε, ἔφη, ὦ Κλεόδημε, εἰ-κάτωσαν οὕτινος ἕνεκα ἡδονῆς κατηγοροῦσιν αὐτοὶ ἡδε-

transgressus super Zenothemin, medium se inter illos collocasset, ut separarentur et se tanquam muro interposito quietem agerent.

34. Hæc dum fierent, multa, mi Philo, ego apud animum meum cogitabam, illud præsertim, quod cuivis in mentem venire necesse est, quam parum prosit scire literas, nisi quis etiam vitam componat in melius. Illos enim principes in literis videbam risum debere in ipsis actionibus. Deinde in mentem venit, verumne esset quod vulgo dicitur, a recta ratione doctrinam abducere homines eos, qui ad solos libros et quæ illis continentur curas perpetuo respiciunt. Tot enim præsentibus philosophis, ne forte quidem fortuna vacantem culpa unum erat videre, aliis facientibus turpiter, aliis turpius etiam dicentibus. Neque enim vino jam, quæ fiebant, imputare poteram, cogitans quæ Hæcæmocles impransus impotusque scripserit.

35. Conversa igitur res omnis erat : indoctos homines plane decenter epulari videres, neque per ebrietatem quicquam, neque quod alioqui parum decorum esset, designantes; sed ridebant modo, et damnabant illos, puto, quos admirati ante fuerant, quum ex habitu aliquid illos esse putarent : sapientes vero lasciviebant, conviciabantur, supra modum se implebant, clamabant, ad manus veniebant. Admirabilis ille Alcidas etiam mingeat, in medio convivio nihil mulieres reveritus. Ac mihi videbatur optime ille assimilare, si quis diceret simillima esse istius acta convivii iis quæ de Eride poetæ narrant : nempe non vocatam illam ad Pelei nuptias pomum istud in convivium projecisse, ex quo tantum ad Ilium bellum exortum sit. Et videbatur sane mihi Hæcæmocles epistola illa, tanquam pomo quodam, in medium projecta non minorum Iliade malorum auctor exstitisse.

36. Neque enim desinebant rixari Zenothemis ac Cleodemus, quum medius inter illos esset Aristænetus : sed, Modo, inquit Cleodemus, satis fuerit, si ruditatis convincamini; cras vero vos, uti par est, ulciscar. Igitur responde mihi, Zenothemi, aut tu aut ornatissimus Diphilus, qua ratione, quum indifferentem esse dicatis pecuniarum possessionem, nihil aliud quam hoc unum spectetis ex omnibus, uti quam plurima possideatis, et hanc ob causam circa divites semper versemini, et sænori detis pecuniam, et usurarum exsculpatis usuras, et mercede doceatis : rursus odio quum habeatis voluptatem, et Epicureos hoc nomine damnetis, ipsi voluptatis causa turpissima quæque faciatis ac patiamini, indigne ferentes si quis ad cœnam vos non invitaverit : si vero vocemini, tantum edatis, tantum insuper servis detis. Hæc quum diceret, eripere mappulam tentabat, quam habebat puer Zenothemidis, plenam omnis generis carniū, soluta illa projecturus in solum omnia : sed non dimisit puer, firmiter eam retinens.

37. Atque Hermon, Euge, inquit, Cleodeme! dicant cujus rei causa voluptatem accusent, in voluptate esse ipsi

σθαι ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀξιοῦντες. Οὐκ, ἀλλὰ σὺ, ἣ δ' ὅς δ' ὁ Ζηνοθέμις, εἶπε, ὦ Κλεόδημε, καὶ ὅτι οὐκ ἀδιάφορον ἡγῇ τὸν πλοῦτον. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ. Καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦτο ἦν, ἄχρι δὴ ὁ Ἴων προκύψας ἐς τὸ ἐμφανέστερον, Παύσασθε, ἔφη· ἐγὼ δὲ, εἰ δοκεῖ, λόγων ἀφορμὰς ὑμῖν ἀξίων τῆς παρούσης ἐορτῆς καταθήσω ἐς τὸ μέσον· ὑμεῖς δὲ ἀφιλονεικῶς ἐρεῖτε καὶ ἀκούσεσθε ὥσπερ ἀμέλει καὶ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Πλάτῳνι ἡ πλείστη διατριβὴ ἐγένετο ἐν λόγοις. Πάντες ἐπήνεσαν οἱ παρόντες, καὶ μάλιστα οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀρισταίνετον τε καὶ Εὐκρίτον, ἀπαλλάξεσθαι τῆς ἀηδίας οὕτω γοῦν ἐλπίσαντες. Καὶ μετῴθη τε ὁ Ἀρισταίνετος ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τόπον εἰρήνην γεγενῆσθαι ἐλπίσας.

38. Καὶ ἅμα εἰσεκεχόμιστο ἡμῖν τὸ ἐντελὲς ὀνομαζόμενον δεῖπνον, μία ὄρνις ἐκάστῳ καὶ κρέας ὕος καὶ λαγῶα καὶ ἰχθὺς ἐκ ταγήνου καὶ σησαμούντες καὶ ὅσα ἐντραγεῖν, καὶ ἐξῆν ἀποφέρεισθαι ταῦτα. Προὔκειτο δὲ οὐχ ἐν ἐκάστῳ πινάκιον, ἀλλ' Ἀρισταίνετῳ μὲν καὶ Εὐκρίτῳ ἐπὶ μιᾷς τραπέζης κοινόν, καὶ τὰ παρ' αὐτῷ ἐκάτερον ἐχρῆν λαβεῖν. Ζηνοθέμιδι δὲ τῷ Στωϊκῷ καὶ Ἑρμῶνι τῷ Ἐπικουρεῖω ὁμοίως κοινόν καὶ τούτοις· εἶτα ἐξῆς Κλεοδήμῳ καὶ Ἴωνι, μεθ' οὓς τῷ νυμφίῳ καὶ ἐμοί, τῷ Διφίλῳ δὲ τὰ ἀμφοῖν, ὁ γὰρ Ζήνων ἀπεληλύθει. Καὶ μέμνησόν μοι τούτων, ὦ Φίλων, διότι δὴ ἐστὶ τι καὶ ἐν αὐτοῖς χρήσιμον ἐς τὸν λόγον.

ΦΙΛ. Μεμνήσομαι δὴ.

39. ΛΥΚ. Ὁ τοίνυν Ἴων, Πρῶτος οὖν ἄρχομαι, ἔφη, εἰ δοκεῖ. Καὶ μικρὸν ἐπισχὼν, Ἐχρῆν μὲν ἴσως, ἔφη, τοιούτων ἀνδρῶν παρόντων περὶ ἰδεῶν τε καὶ ἀσωμάτων εἰπεῖν καὶ ψυχῆς ἀθανασίας· ἵνα δὲ μὴ ἀντιλέγωσί μοι ὅποσοι μὴ κατὰ ταῦτα φιλοσοφοῦσι, περὶ γάμων ἐρῶ τὰ εἰκότα. Τὸ μὲν οὖν ἄριστον ἦν μὴ δεῖσθαι γάμων, ἀλλὰ πειθομένους Πλάτῳνι καὶ Σωκράτει παιδεραστεῖν· μόνοι γοῦν οἱ τοιοῦτοι ἀποτελεσθεῖεν ἂν πρὸς ἀρετὴν· εἰ δ' ἔδει καὶ γυναικεῖον γάμου, κατὰ τὰ Πλάτῳνι δοκοῦντα κοινὰς εἶναι ἔδει τὰς γυναῖκας, ὡς ἔγω ζήλου εἶμην.

40. Γέλως ἐπὶ τούτοις ἐγένετο ὡς οὐκ ἐν καιρῷ λεγομένοις· Διονυσόδωρος δὲ, Παῦσαι, ἔφη, βαρβαρικὰ ἡμῖν ἄδων, ποῦ γὰρ ἂν εὐρίσχοιμεν τὸν ζῆλον ἐπὶ τούτου καὶ παρὰ τίνι; Καὶ σὺ γὰρ φθέγγῃ, κάθαρμα; εἶπεν. Οἶμαι, καὶ Διονυσόδωρος ἀντελοιδορεῖτο τὰ εἰκότα· ἀλλ' ὁ γραμματικὸς Ἰστιαῖος ὁ βέλτιστος, Παύσασθε, ἔφη· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν ἐπιθαλάμιον ἀναγνώσομαι. Καὶ ἀρξάμενος ἀνεγίνωσκεν.

41. Ἦν γὰρ ταῦτα, εἰ γε μέμνημαι, τὰ ἐλεγεία·

Ἦ οἴη πότ' ἄρ' Ἀρισταίνετου ἐν μεγάροις
διὰ Κλεανθὶς ἀνασσ' ἐτρέφετ' ἐνδυκέως,
προὔχουσ' ἀλλάων πασάων παρθενικάων,
κρέσσων τῆς Ἑλένης ἢ δ' ἐρατῆς Κυθέρης.
Νυμφίε, καὶ σὺ δὲ χαῖρε, κράτιστε τεῶν συνεφέθων,
κρέσσων Νιρῆος καὶ Θέτιδος παῖδος.
Ἄμμες δ' αὖθ' ὑμῖν τοῦτον θαλαμῆϊον ὕμνον
ξυγὸν ἐπ' ἀμφοτέροις πολλάκις ἀσόμεθα.

42. Γέλως οὖν ἐπὶ τούτοις, ὡς τὸ εἶκος, γενομένου

supra reliquos quum postulent. Non, inquit Zenothemis, sed tu dic, Cleodeme, qua ratione non indifferentes esse ducas divitias. Non sane, sed tu. Et diu talia jaciebantur, donec Ion proferens se manifestius, Desinite, ait; ego enim, si videtur, materiem vobis in medio ponam disputationis hac solemnitate dignae: vos vero sine contentione dicetis audietisque invicem, ut nimirum apud Platonem nostrum major pars otii in disputatione consumpta est. Laudare qui aderant omnes hoc consilium, Aristænetus praesertim atque Eucritus, qui sic certe liberari ab illa se injucunditate posse sperarent: transitque in locum suum Aristænetus, pacem ita factam arbitratus.

38. Et simul infertur nobis ea quae absoluta cœna vocatur, gallina unicuique una, et ossa aprugna, et leporina; et piscis de sartagine, et placenta e sesamo, et bellaria, licebatque ea domum ferre. Neque vero una cuique lanx proponebatur, sed Aristæneto et Eucrito in mensa una communiter, oportebatque utrumque, quod sibi proximum esset, sumere: Zenothemidi autem Stoico, et Epicureo Hermoni similiter in commune ipsis quoque offerebatur; tum deinde Cleodemo et Ioni; post quos sponso et mihi; Diphilo autem, quia Zeno discesserat, utriusque portio. Et memento mihi horum, Philo; est enim in his quoque aliquid narrationi nostrae utile.

PHIL. Meminero sane.

39. LYC. Ion igitur, Primus ergo, inquit, si videtur, incipio. Et paullum moratus, « Oportebat forte, ait, in talium praesentia virorum de ideis et incorporeis dicere, ac de immortalitate animae: ne vero contra me dicant qui non eadem in philosophia sequuntur, de nuptiis ea, quae conveaire videntur, dicam. Atque optimum quidem erat plane non esse nuptiis opus, sed Platoni obsequentes et Socrati, amare pueros: soli enim qui hoc fecerint, perfectam virtutem adipiscantur: si vero etiam muliebribus erat nuptiis opus, ex Platonis placito, uxores esse debebant communes, quo extra zelum simus. »

40. Super his risu exortus est, ut quae minime opportune dicerentur. Dionysodorus autem, Quin desinis, inquit, barbarica nobis nomina cantare? ubi enim inveniamus *zelum* de hac re, et apud quem? Nempe tu quoque vocem mittis, purgamentum? ille ait. Et, puto, Dionysodorus quoque vicissim, quae solent, maledicturus erat: sed Histiaeus grammaticus, bellus homo, Desinite, inquit; ego enim epithalamium vobis recitabo. Et recitare incepit.

41. Erant vero elegiaca, si quidem memini, ista:

Aut qualis tandem Aristæneti in ædibus altis
educta assidue diva Cleanthis erat,
relicuis praestantior omnibus ipsa puellis,
pulchrior illa Helena, vel Cythereiade.
Tuque, tuos, salve, praecellens sponse sodales,
pulchrior et Nireo et Thetidis sobole.
Nos vero haec rursus thalameia carmina vobis,
de ambobus pariter, saepe canemus abhinc.

42. Risu super his, qualem credere par est, exorto, au-

αἰρεσθαι ἤδη τὰ παρακείμενα ἔδει, καὶ ἀνείλοντο οἱ περὶ τὸν Ἀρισταίνετον καὶ Εὐκρίτον τὴν πρὸ αὐτοῦ ἐκάτερος χάγῳ τάμα καὶ ὁ Χαιρέας ὅσα ἐκείνῳ ἔκειτο καὶ Ἴων ὁμοίως καὶ ὁ Κλεόδημος. Ὁ δὲ Δίφιλος ἤξιον καὶ τὰ τῷ Ζήνωνι δὴ ἀπιόντι παραδοθέντα φέρεσθαι καὶ ἔλεγε μόνῳ παρατεθῆναι οἱ αὐτὰ καὶ πρὸς τοὺς διακόνους ἐμάχετο, καὶ ἀντέσπων τῆς ὀρνίθος ἐπειλημμένοι ὥσπερ τὸν Πατρόκλου νεκρὸν ἀνθέλκοντες, καὶ τέλος ἐνικήθη καὶ ἀφῆκε πολὺν γέλωτα παρασχὼν τοῖς συμπόταις, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἡγανάκτει μετὰ τοῦτο ὡς ἂν τὰ μέγιστα ἡδικομένους.

43. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἑρμῶνα καὶ Ζηνοθέμιν ἅμα κατέκειντο, ὥσπερ εἴρηται, ὁ μὲν ὑπεράνω ὁ Ζηνοθέμις, ὁ δ' ὑπ' αὐτόν· παρέκειτο δ' αὐτοῖς τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἴσα, καὶ ἀνείλοντο εἰρηνικῶς· ἡ δὲ ὄρνις ἡ πρὸ τοῦ Ἑρμῶνος πιμελεστέρα, οὕτως, οἶμαι, τυχόν. Ἔδει δὲ καὶ ταύτας ἀναιρεῖσθαι τὴν ἑαυτοῦ ἐκάτερον. Ἐν τούτῳ τοίνυν ὁ Ζηνοθέμις — καί μοι, ὦ Φίλων, πάντῳ πρόσεχε τὸν νοῦν, ὁμοῦ γάρ ἐσμεν ἤδη τῷ κεφαλῇ τῶν πραχόντων — ὁ δὲ Ζηνοθέμις, φημί, τὴν παρ' αὐτῷ ἀφείς τὴν πρὸ τοῦ Ἑρμῶνος ἀνείλετο πιότεραν, ὡς ἔφην, οὕσαν· ὁ δ' ἀντεπελάβετο καὶ οὐκ εἶα πλεονεκτεῖν. Βοή τὸ ἐπὶ τούτοις, καὶ συμπεσόντες ἔπαιον ἀλλήλους ταῖς ὀρνισιν αὐταῖς ἐς τὰ πρόσωπα, καὶ τῶν πωγόνων ἐπειλημμένοι ἐπεκαλοῦντο βοηθεῖν, ὁ μὲν τὸν Κλεόδημον ὁ Ἑρμῶν, ὁ δὲ Ζηνοθέμις Ἀλκιδάμαντα καὶ Δίφιλον, καὶ συνίσταντο οἱ μὲν ὡς τοῦτον, οἱ δ' ὡς ἐκείνον πλὴν μόνου τοῦ Ἴωνος· ἐκείνος δὲ μέσον ἑαυτὸν ἐφύλαττεν.

44. Οἱ δ' ἐμάχοντο συμπλακέντες, καὶ ὁ μὲν Ζηνοθέμις σκύφον ἀράμενος ἀπὸ τῆς τραπέζης κείμενον πρὸ τοῦ Ἀρισταίνετου ῥίπτει ἐπὶ τὸν Ἑρμῶνα,

κάκινου μὲν ἅμαρτε, παρὰ δὲ οἱ ἐτράπετ' ἄλλη,

διεῖλε δὲ τοῦ νυμφίου τὸ κρανίον ἐς δύο χρηστῶ μάλα καὶ βαθεῖ τῷ τραύματι. Βοή οὖν παρὰ τῶν γυναικῶν ἐγένετο καὶ κατεπήδησαν ἐς τὸ μεταίχμιον αἱ πολλαί, καὶ μάλιστα ἡ μήτηρ τοῦ μεираκίου, ἐπεὶ τὸ αἶμα εἶδε· καὶ ἡ νύμφη δὲ ἀνεπήδησε φοβηθεῖσα περὶ αὐτοῦ. Ἐν τοσούτῳ δὲ ὁ Ἀλκιδάμας ἠρίστευσε τῷ Ζηνοθέμιδι συμμάχων, καὶ πατάξας τῇ βακτηρίᾳ τοῦ Κλεοδήμου μὲν τὸ κρανίον, τοῦ Ἑρμῶνος δὲ τὴν σιαγόνα ἐπέτριψε καὶ τῶν οἰκετῶν ἐνίους βοηθεῖν αὐτοῖς ἐπιχειροῦντας κατέτριψεν· οὐ μὴν ἀπετράποντο ἐκείνοι, ἀλλ' ὁ μὲν Κλεόδημος ὀρθῶ τῷ δακτύλῳ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Ζηνοθέμιδος ἐξώρυττε καὶ τὴν ῥίνα προσφύς ἀπέτραγεν, ὁ δὲ Ἑρμῶν τὸν Δίφιλον ἐπὶ ξυμμαχίαν ἤκοντα τοῦ Ζηνοθέμιδος ἀφῆκεν ἐπὶ κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ κλιντήρος.

45. Ἐτρώθη δὲ καὶ Ἰστιᾶος ὁ γραμματικὸς διαλύειν αὐτοὺς ἐπιχειρῶν λάξ, οἶμαι, εἰς τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τοῦ Κλεοδήμου Δίφιλον εἶναι οἰηθέντος. Ἐκειτο οὖν ὁ ἄθλιος κατὰ τὸν αὐτοῦ Ὅμηρον « αἶμ' ἐμέων. » Πλὴν ταραχῆς γε καὶ δακρύων μεστὰ ἦν πάντα. Καὶ αἱ μὲν γυναῖκες ἐκώκουν τῷ Χαιρέᾳ περιχυθεῖσαι, οἱ

ferendi apposita jam tempus erat; auferuntque Aristænetus et Eucritus uterque quod ante se erat; et ego mea, et Chæreas quæ ipsi erant posita, atque Ion similiter et Cleodemus. At Diphilus ea quoque auferre postulabat, quæ egresso jam Zenoni fuerant posita, ac soli sibi posita esse dicebat, pugnabatque cum ministris; tendebantque adeo in diversa, gallina utrimque comprehensa et huc illuc, ut Patrocli illius cadaver, tracta. Ac victus tandem dimisit, risu multo convivis præbito, præsertim quum post ista indignaretur, velut injuria maxima affectus esset.

43. Hermon et Zenothemis juxta, ut supra dictum est, accumbebant; supra Zenothemis, alter infra. Apposita illis erant reliqua omnia æqualia, auferebantque ista pacate: sed gallina quæ ante Hermonem, pinguior erat, forte id quidem fortuna, arbitror. Oportebat autem has etiam, suam quemque tollere. Hic Zenothemis (et adverte mihi, Philo, animum; jam enim in ipso capite quasi rei gestæ versamur): Zenothemis ergo, sua relicta, illam pinguiorem, ut modo dicebam, quæ ante Hermonem erat, aufert: at hic ab altera parteprehendit, nec patitur istum plus justo sibi arrogare. Hinc clamor, et irruentes in se invicem, ipsas sibi gallinas in faciem impingunt, prehensisque invicem barbis auxiliaturos advocant, Cleodemum Hermon, Zenothemis autem Alcідamantem et Diphilum; coeuntque adeo hi ad hunc, ad alterum alteri, solo excepto Ione; hic enim se servabat medium.

44. At illi consortis manibus pugnant: et Zenothemis sublatum de mensa scyphum qui ante Aristænetum stabat, in Hermonem conjicit,

Ille sed inde alio temere conversus aberrat,

sponsique frontem luculento sane ac profundo vulnere diffinit. Clamor igitur oritur a mulieribus, et prosiliunt inter utramque aciem pleræque, mater præsertim sponsi, quum videret sanguinem; exsilit etiam, quod illi metueret, sponsa. Interim præclare rem gerit Alcідamas, auxiliator Zenothemidis, et clavæ ictu Cleodemi cranium et malam Hermonis obterit, servorumque quosdam, qui auxilii ferendi causa accurrerant, vulnerat. Nondum tamen illi cedunt, sed Cleodemus erecto digito oculum Zenothemidi effodit, et morsu nasum aufert: Hermon vero auxilio venientem Zenothemidi Diphilum in caput de lecto dat præcipitem.

45. Vulneratur etiam Histæus grammaticus, dum conatur illos dirimere, calcibus, ut arbitror, dentes illius petente Cleodemo, quod putaret esse Diphilum. Jacuit ergo miser, « vomuitque, » Homeri sui verbo, « cruorem. » Ceterum tumultus et lacrimarum plena erant omnia. Plorant circumfusæ circa Chæream mulieres, reliqui sedare tumultum

δὲ ἄλλοι κατέπαυον. Μέγιστον δὲ ἦν ἀπάντων κακῶν ὁ Ἀλκιδάμας, ἐπεὶ ἅπαξ τὸ καὶ αὐτὸν ἐτρέψατο, παίων τὸν προστυχόντα· καὶ πολλοὶ ἄν, εὖ ἴσθι, ἔπεσον, εἰ μὴ κατέαξε τὴν βακτηρίαν. Ἐγὼ δὲ παρὰ τὸν τοῖχον ὀρθὸς ἐφεστὼς ἐώρων ἕκαστα οὐκ ἀναμιγνύς ἐμαυτὸν ὑπὸ τοῦ Ἰστιαίου διδαχθεὶς, ὥς ἔστιν ἐπισφαλὲς διαλύειν τὰ τοιαῦτα. Λαπίθας οὖν καὶ Κενταύρους εἶδες ἄν, τραπέζας ἀνατρεπομένας καὶ αἷμα ἐκκεχυμένον καὶ σκύφους ῥιπτομένους.

46. Τέλος δὲ ὁ Ἀλκιδάμας ἀνατρέψας τὸ λυχνίον σκότος μέγα ἐποίησε, καὶ τὸ πρᾶγμα, ὥς τὸ εἶδος, μακρῶ χαλεπώτερον ἐγεγένητο· καὶ γὰρ οὐ ῥαδίως εὐπόρησαν φωτὸς ἄλλου, ἀλλὰ πολλὰ ἐπράχθη καὶ δεινὰ ἐν τῷ σκότῳ. Καὶ ἐπεὶ παρῆν τις λύχνον ποτὲ κομίζων, κατελήφθη Ἀλκιδάμας μὲν τὴν αὐλητρίδα ἀπογυμνῶν καὶ πρὸς βίαν συνενεχθῆναι αὐτῇ σπουδάζων, Διονυσόδωρος δὲ ἄλλο τι γελοῖον ἐφωράθη πεποιηκώς· σκύφος γὰρ ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ κόλπου ἐξαναστάντος αὐτοῦ. Ἰὼν ἀπολογούμενος Ἰῶνα ἔφη ἀνελόμενον ἐν τῇ παραχῇ δοῦναι αὐτῷ, ὅπως μὴ ἀπόλοιτο, καὶ ὁ Ἰὼν κηδεμονικῶς ἔλεγε τοῦτο πεποιηκέναι.

47. Ἐπὶ τούτοις διελύθη τὸ συμπόσιον τελευτήσαν ἐκ τῶν δακρύων αὐθις εἰς γέλωτα ἐπὶ τῷ Ἀλκιδάμαντι καὶ Διονυσόδωρῳ καὶ Ἰῶνι. Καὶ οἱ τε τραυματαῖαι φοράδην ἐξεκομίζοντο πονήρως ἔχοντες, καὶ μάλιστα ὁ πρεσβύτερος ὁ Ζηνόθεμις ἀμφοτέραις τῇ μὲν τῆς ῥινὸς, τῇ δὲ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπειλημμένος, βοῶν ἀπόλυσθαι ὑπ' ἀλγυδόνων, ὥστε καὶ τὸν Ἑρμῶνα καίπερ ἐν κακοῖς ὄντα — δύο γὰρ ὀδόντας ἐξεκέκοπτο — ἀντιμαρτύρεσθαι λέγοντα, Μέμνησο μέντοι, ὦ Ζηνόθεμι, ὥς οὐκ ἀδιάφορον ἦγῃ τὸν πόνον· καὶ ὁ νυμφίος δὲ ἀκεσαμένου τὸ τραῦμα τοῦ Διονίκου ἀπήγετο ἐς τὴν οἰκίαν ταινίαις κατελιγμένος τὴν κεφαλὴν, ἐπὶ τὸ ζευγὸς ἀνατεθεὶς ἐφ' οὗ τὴν νύμφην ἀπάξειν ἐμελλε, πικροὺς ὁ ἄθλιος τοὺς γάμους ἐορτάσας· καὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁ Διονίκος ἐπεμελεῖτο δὴ τὰ δυνατὰ, καὶ καθευδόντες ἀπήγοντο ἐμοῦντες οἱ πολλοὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς. Ὁ μὲντοι Ἀλκιδάμας αὐτοῦ ἔμεινεν· οὐ γὰρ ἠδυνήθησαν ἐκβαλεῖν τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ ἅπαξ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πλαγίως ἐκάθευδε.

48. Τοῦτό σοι τέλος, ὦ καλὲ Φίλων, ἐγένετο τοῦ συμποσίου, ἧ ἄμεινον τὸ τραγικὸν ἐκεῖνο ἐπειπεῖν,

Πολλὰ μορφαὶ τῶν δαιμονίων,
πολλὰ δ' αἰετῶς κραίνουσι θεοὶ,
καὶ τὰ δοκῇντ' οὐκ ἐτελέσθη·

ἀπροσδόκητα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀπέβη καὶ ταῦτα. Ἐκεῖνο μεμάθηκα ἤδη, ὥς οὐκ ἀσφαλὲς ἀπρακτὸν ὄντα συνεστιάσθαι τοιοῦτοις σοφοῖς.

student. Maximum malorum omnium fuit Alcidas, qui quum semel oppositam sibi aciem fugasset, pulsabat in quemcumque incidit : et multi, bene noris, perierant, nisi ille fregisset clavam. Ego vero ad parietem stans erectus, videbam singula, non immiscens me, doctus nempe Histiaei exemplo, quam periculosum esset talia dirimere. Denique Lapithas videres Centaurosque, everti mensas, sanguinem effundi, volare scyphos.

46. Tandem Alcidas candelabro everso tenebras fecit magnas : ac res, quod facile est existimatu, in multo jam periculosiorem adducta locum erat : neque enim cito luminis alius copia erat ; sed in hisce tenebris multa, eaque turpia, perpetrata sunt. Quum adesset tandem qui lumen inferret, deprehensus est Alcidas tibicinae sublata veste vim inferre studens ; Dionysodorus autem in ridiculo alio facinore oppressus : scyphus enim de sinu surgentis excidit. Deinde excusandi causa Ionem dixit in turba sibi, ne periret, dedisse, et Ion providentia quadam hoc a se factum confirmavit.

47. Sic dissolutum convivium, quod post lacrimas in risum rursus exiit de Alcidamante et Dionysodoro atque Ione. Vulnerati jacentes exportabantur, ita male se habebant ; inprimis senex Zenothemis, utraque manu, altera nasum tenens, altera oculum, perire se doloribus clamitans ; adeo ut etiam Hermon, licet ipse quoque in malis versans, duobus quippe excussis dentibus, antestaretur dicens, Memento certe, Zenothemi, te indifferentem jam non putare dolorem ! Sponsus vero, alligato Dionici opera vulnere, domum abductus est, tæniis obvoluto capite, in currum impositus eum, quo sponsam avecturi fuerant, acerbis miser celebratis nuptiis. Reliquos etiam curabat, quantum ejus fieri poterat, Diocles. Denique somnum cupientes abducebantur, vomentes plerique in via. Verum mansit ibi Alcidas : neque enim valebant ejicere virum, quum semel in lecto, in quem obliquo se corpore abjecerat, dormire occepisset.

48. Hic tibi finis, pulcher Philo, fuit convivii ; nisi melius est tragicum illud subdicere,

Fortuna vices versat multas ;
multaque peragunt inopina dei ;
quæ fore speras, haud eveniunt :

præter opinionem enim revera ista etiam evenere. Equidem illud jam didici, minime tutum esse, qui negotiis implicari nolit, cum ejusmodi philosophis agitare convivium.

LXXII.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΡΙΗΣ ΘΕΟΥ.

1. Ἔστι ἐν Συρίῃ πόλις οὐ πολλὸν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτης ποταμοῦ, καλεῖται δὲ Ἰρή καὶ ἔστι Ἰρή τῆς Ἡρῆς τῆς Ἀσσυρίης. Δοκέει δέ μοι, τότε τὸ οὐνομα οὐκ ἔμα τῇ πόλι οἰκειομένη ἐγένετο, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀρχαῖον ἄλλο ἦν· μετὰ δὲ σφίσι τῶν ἱρῶν μεγάλων γιγνομένων ἐς τότε ἡ ἐπωνυμία ἀπείκετο. Περὶ ταύτης ὡν τῆς πόλιος ἔρχομαι ἐρέων ὁκόσα ἐν αὐτῇ ἔστι· ἐρέω δὲ καὶ νόμους τοῖσι ἐς τὰ ἱρὰ χρέονται, καὶ πανηγύριος τὰς ἄγουσι, καὶ θυσίας τὰς ἐπιτελέουσι. Ἐρέω δὲ ὁκόσα καὶ περὶ τῶν τὸ ἱρὸν εἰσαμένων μυθολογέουσι, καὶ τὸν νηὸν ὅπως ἐγένετο. Γράφω δὲ Ἀσσύριος ἔων, καὶ τῶν ἀπηγέομαι τὰ μὲν αὐτοψίῃ ἔμαθον, τὰ δὲ παρὰ τῶν ἱρέων ἐδάην, ὁκόσα ἔόντα ἐμεῦ πρεσβύτερα ἐγὼ ἱστορέω.

2. Πρῶτοι μὲν ὧν ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Αἰγύπτιοι λέγονται θεῶν τε ἐννοίην λαβεῖν καὶ ἱρὰ εἰσα-σθαι καὶ τεμένεα καὶ πανηγύριος ἀποδέξαι. Πρῶτοι δὲ καὶ οὐνόματα ἱρὰ ἐγνώσαν καὶ λόγους ἱρῶν ἔλεξαν. Μετὰ δὲ οὐ πολλοσὶ χρόνῳ παρ' Αἰγυπτίων λόγον Ἀσσύριοι ἐς θεοὺς ἤκουσαν καὶ ἱρὰ καὶ νηοὺς ἤγειραν, ἐν τοῖσι καὶ ἀγάλματα ἔθεντο καὶ ξόανα ἐστήσαντο.

3. Τὸ δὲ παλαιὸν καὶ παρ' Αἰγυπτίοισι ἀξόανοι νηοὶ ἔσαν. Καὶ ἔστι ἱρὰ καὶ ἐν Συρίῃ οὐ παρὰ πολὺ τοῖς Αἰγυπτίοισι ἰσοχρονέοντα, τῶν ἐγὼ πλεῖστα ὅπωπα· τό γε τοῦ Ἡρακλέος τὸ ἐν Τύρῳ, οὐ τούτου τοῦ Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες αἰδοῦσι, ἀλλὰ τὸν ἐγὼ λέγω, πολλὸν ἀρχαιότερος, καὶ Τύριος ἥρωις ἐστί.

4. Ἐνὶ δὲ καὶ ἄλλο ἱρὸν ἐν Φοινίκῃ μέγα, τὸ Σιδώνιοι ἔχουσι, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, Ἀστάρτης ἐστὶ Ἀστάρτην δ' ἐγὼ δοκέω Σεληναίην ἔμμεναι· ὡς δέ μοι τις τῶν ἱρέων ἀπηγέετο, Εὐρώπης ἐστὶ τῆς Κάδμου ἀδελφεῆς. Ταύτην δ' εὐῶσαν Ἀγήνορος τοῦ βασιλῆος θυγατέρα, ἐπειδὴ τε ἀφανὴς ἐγεγόνεε, οἱ Φοίνικες τῷ νηῷ ἐτιμήσαντο καὶ λόγον ἱρὸν ἐπ' αὐτῇ ἔλεξαν, ὅτι εὐῶσαν καλὴν Ζεὺς ἐπόθεε καὶ τὸ εἶδος εἰς ταῦρον ἀμειψάμενος ἤρπασε, καὶ μιν ἐς Κρήτην φέρων ἀπείκετο. Τάδε μὲν καὶ τῶν ἄλλων Φοινίκων ἤκουον, καὶ τὸ νόμισμα, τῷ Σιδώνιοι χρέονται, τὴν Εὐρώπην ἐφεζομένην ἔχει τῷ ταύρῳ τῷ Διὶ· τὸν δὲ νηὸν οὐκ ὁμολογέουσι Εὐρώπης ἔμμεναι.

5. Ἐχουσι δὲ καὶ ἄλλο Φοίνικες ἱρὸν, οὐκ Ἀσσύριον, ἀλλ' Αἰγύπτιον, τὸ ἐξ Ἡλίου πόλιος ἐς τὴν Φοινίκην ἀπείκετο. Ἐγὼ μὲν μιν οὐκ ὅπωπα, μέγα δὲ καὶ τότε καὶ ἀρχαῖον ἐστί.

6. Εἶδον δὲ καὶ ἐν Βύβλῳ μέγα ἱρὸν Ἀφροδίτης Βυβλῆς, ἐν τῷ καὶ τὰ ὄργια ἐς Ἀδωνιν ἐπιτελέουσι· ἐδάην δὲ καὶ τὰ ὄργια. Λέγουσι γὰρ δὴ ὧν τὸ ἔργον τὸ ἐς Ἀδωνιν ὑπὸ τοῦ σοῦς ἐν τῇ χωρῇ τῇ σφετέρῃ γενέσθαι καὶ μνήμην τοῦ πάθους τύπτονται τε ἐκάστου ἔτους καὶ ὀρνεύουσι καὶ τὰ ὄργια ἐπιτελέουσι καὶ σφίσι μεγάλα πένθεα ἀνά τὴν χώραν ἵσταται. Ἐπεὶ δὲ ἀποτύπων

LXXII.

DE SYRIA DEA.

1. Est in Syria urbs non procul ab Euphrate fluvio : vocatur ea Hiera (*sacra*, Hierapolis), et est sacra Junoni Assyriæ. Videtur autem mihi nomen illud non statim fuisse urbi, ex quo primum habitari cœpit; sed antiquum fuisse aliud : postea vero quum magna ibi sacra fierent, nomen loci in hoc abiit. De hac igitur urbe jam dicam, quæ in ea sint : dicam vero leges etiam, quibus in sacris suis utuntur, et celebritates quas agunt, et sacrificia quæ faciunt. Dicam ea quoque omnia quæ de conditoribus sacri illius fabulantur, et templum quomodo sit exstructum. Scribo autem Assyrius ipse, qui ea, quæ narro, partim meis viderim oculis; partim vero a sacerdotibus sim edoctus, quæ quicquam ætatem meam antecedentia hic refero.

2. Jam primi hominum, quos nos novimus, Ægyptii dicuntur deorum cognitionem cepisse, et condidisse templa atque delubra, et cætus sacrorum causa instituisse. Primi etiam nomina novere sacra, et narrationes sacras tradiderunt. Non ita multo post autem ab Ægyptiis Assyrii illam de diis doctrinam audierunt, et templa atque ædes excitarunt, in quibus simulacra quoque ponebant, et signa statuebant.

3. Antiquius vero apud Ægyptios etiam sine sculpta imagine erant templa. Et sunt in Syria quoque templa Ægyptiis illis non multum ætate inferiora, quorum ego plurima vidi : ut Herculis Tyri, non illius, quem Græci canunt, Herculis, sed quem ego dico, qui multum antiquior, et Tyrius heros est.

4. Est vero aliud quoque in Phœnice templum magnum, quod habent Sidonii : prout ipsi dicunt, Astartæ est : Astarten autem puto ego Lunam esse : ut vero sacerdotum mihi aliquis narravit, Europæ est, sororis Cadmi. Hanc autem Agenoris regis filiam, quum discessisset ex oculis, Phœnices honorarunt templo, et historiam de ea sacram tradidere, eam, pulchra quum esset, a Jove amatam, qui mutatus in tauri speciem eam rapuerit, et in Cretam detulerit. Hæc etiam ex Phœnicibus aliis audivi, et numus, quo utuntur Sidonii, Europam habet tauro insidentem, Jovi. Templum autem Europæ esse, non consentiunt.

5. Habent autem aliud etiam sacrum Phœnices, non Assyrium illud, sed Ægyptium, quod Heliopoli in Phœnicen venit. Ego quidem illud non vidi; magnum vero ipsum quoque et antiquum est.

6. Sed vidi ego Bybli magnum templum Veneris Bybliæ, in quo etiam Adonidis orgia peragunt : ac didici illa orgia. Dicunt nempe illud de Adonide et de apro in sua regione factum, et in memoriam illius calamitatis plangunt singulis annis et plorant, et peragunt orgia, et magnum sibi per illam regionem luctum imponunt. Quum vero satis planetis

ταί τε καὶ ἀποκλαύσωνται, πρῶτα μὲν καταγίζουσι τῷ Ἀδώνιδι ὅπως ἐόντι νέκυι, μετὰ δὲ τῇ ἐτέρῃ ἡμέρῃ ζῶειν τέ μιν μυθολογέουσι καὶ ἐς τὸν ἥερα πέμπουσι καὶ τὰς κεφαλὰς ξυρέονται ὅπως Αἰγύπτιοι ἀποθανόντος Ἄπιος. Γυναικῶν δὲ ὁκόσαι οὐκ ἐθέλουσι ξυρέσθαι, τοιήνδε ζημίην ἐκτελέουσι· ἐν μιῇ ἡμέρῃ ἐπὶ πρήσι τῆς ὥρης ἴστανται, ἥ δὲ ἀγορὴ μούνοισι ξείνοισι παρακέσται καὶ ὁ μισθὸς ἐς τὴν Ἀφροδίτην οὐσίῃ γίγνεται.

7. Εἰσὶ δὲ ἐνιοι Βυβλίων, οἱ λέγουσι παρὰ σφίσι τεθάφθαι τὸν Ὅσιριν τὸν Αἰγύπτιον, καὶ τὰ πένθεα καὶ τὰ ὄργια οὐκ ἐς τὸν Ἀδωνιν, ἀλλ' ἐς τὸν Ὅσιριν πάντα πρήσσεσθαι. Ἐρέω δὲ ὁκόθεν καὶ τάδε πιστὰ δοκέουσι. Κεφαλὴ ἐκάστου ἔτεος ἐξ Αἰγύπτου ἐς τὴν Βύβλον ἀπικνέεται πλώουσα τὸν μεταξὺ πλόον ἑπτὰ ἡμερῶν, καὶ μιν οἱ ἄνεμοι φορέουσι οἷον ναυτιλίῃ· τρέπεται δὲ οὐδαμὰ, ἀλλ' ἐς μούνην τὴν Βύβλον ἀπικνέεται. Καὶ ἔστι τὸ σύμπαν θωῦμα. Καὶ τοῦτο ἐκάστου ἔτεος γίγνεται, τὸ καὶ ἐμεῦ παρεόντος ἐν Βύβλῳ ἐγένετο· καὶ τὴν κεφαλὴν ἐθεσάμην Βυβλίην.

8. Ἐνὶ δὲ καὶ ἄλλο θωῦμα ἐν τῇ χώρῃ τῇ Βυβλίῃ, ποταμὸς ἐκ τοῦ Λιβάνου τοῦ οὐρεὸς ἐς τὴν ἄλα ἐκδιδοῖ· οὐνομα τῷ ποταμῷ Ἀδωνίς ἐπικέεται. Ὁ δὲ ποταμὸς ἐκάστου ἔτεος αἱμάσσεται καὶ τὴν χροίην ὀλέσας ἐσπίπτει ἐς τὴν θάλασσαν καὶ φοινίσσει τὸ πολλὸν τοῦ πελάγεος καὶ σημαίνει τοῖς Βυβλίοις τὰ πένθεα. Μυθέονται δὲ ὅτι ταύτησι τῇσι ἡμέρῃσι ὁ Ἀδωνίς ἀνὰ τὸν Λιβάνον τιτρώσκεται καὶ τὸ αἷμα ἐς τὸ ὕδωρ ἐρχόμενον ἀλλάσσει τὸν ποταμὸν καὶ τῷ ῥόῳ τὴν ἐπωνυμίην διδοῖ. Ταῦτα μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ τις ἀνὴρ Βύβλιος ἀληθεῶς δοκέων λέγειν ἐτέρην ἀπηγέετο τοῦ πάθεος αἰτίην. Ἐλεγε δὲ ἰδε· Ὁ Ἀδωνίς ὁ ποταμὸς, ὃ ξεῖνε, διὰ τοῦ Λιβάνου ἔρχεται· ὁ δὲ Λιβάνος κάρτα ξανθόγεός ἐστιν· ἄνεμοι ὧν τρηχέες ἐκείνησι τῇσι ἡμέρῃσι ἰστάμενοι τὴν γῆν τῷ ποταμῷ ἐπιφέρουσι ἐοῦσαν ἐς τὰ μάλιστα μιλιώδεα, ἥ δὲ γῆ μιν αἱμώδεα τίθησι καὶ τοῦδε τοῦ πάθεος οὐ τὸ αἷμα, τὸ λέγουσι, ἀλλ' ἡ χώρῃ αἰτίη. Ὁ μὲν μοι Βύβλιος τοσαῦτα ἀπηγέετο· εἰ δὲ ἀτρεκέως ταῦτα ἔλεγε, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ κάρτα θεῖη καὶ τοῦ ἀνέμου ἡ συντυχία.

9. Ἀνέβην δὲ καὶ ἐς τὸν Λιβάνον ἐκ Βύβλου, ὁδὸν ἡμέρης, πυθόμενος αὐτόθι ἀρχαῖον ἱρὸν Ἀφροδίτης ἔμμεναι, τὸ Κινύρης εἶσατο, καὶ εἶδον τὸ ἱρὸν καὶ ἀρχαῖον ἦν. Τάδε μὲν ἐστὶ τὰ ἐν τῇ Συρίῃ ἀρχαῖα καὶ μεγάλα ἱρά.

10. Τοσούτων δὲ ἐόντων ἐμοὶ δοκεῖ οὐδὲν τῶν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει μεῖζον ἔμμεναι οὐδὲ νηὸς ἄλλος ἀγιώτερος οὐδὲ χώρῃ ἄλλῃ ἱερωτέρῃ. Ἐνὶ δὲ καὶ ἔργα ἐν αὐτῇ πολυτελέα καὶ ἀρχαῖα ἀναθήματα καὶ πολλὰ θωῦματα καὶ ξόανα θεοπρεπέα, καὶ θεοὶ δὲ κάρτα αὐτοῖσι ἐμφανέες· ἰδρώει γὰρ δὴ ὧν παρὰ σφίσι τὰ ξόανα καὶ κινέεται καὶ χρησμηγορεῖ· καὶ βοή δὲ πολλάκις ἐγένετο ἐν τῷ νηῷ κλεισθέντος τοῦ ἱεροῦ, καὶ πολλοὶ ἤκουσαν. Ναὶ μὴν καὶ ὄλβου περὶ ἐν τοῖσι ἐγὼ οἶδα πρῶτόν ἐστι· πολλὰ γὰρ αὐτοῖσι ἀπικνέεται χρήματα ἐκ τε Ἀραβίης

et lacrimarum est, primo inferias Adonidi, tanquam mortuo, mittunt; post vero, insequenti die, vivereque illum narrant, et caelo illum exponunt: etiam capita tondent, sicut Aegyptii, quando mortuus his est suus Apis. Mulierum vero quotquot tonderi nolunt, multam solvunt ejusmodi: uno die venales stant, forma quaestum facturæ; forum autem solis patet peregrinis, et merces illarum sacrificium fit Veneri.

7. Sunt autem Bybliorum quidam, qui sepultum apud se dicunt Osirin Aegyptium, et luctus illos et orgia non in Adonin, sed in Osirin peragi omnia. Dicam vero unde ista quoque fide digna videantur. Caput singulis annis ex Aegypto Byblum venit, natans per interjectum spatium quod septem diebus navigatur: ac ferunt illud divina quadam navigatione venti; declinat autem nusquam, sed solam Byblum pervenit. Estque universum hoc miraculum: idque annis singulis contingit, quod me etiam praesente Bybli factum est; ac vidi caput illud Byblum.

8. Est vero aliud quoque in Bybliorum regione miraculum: flumen e Libano monte ortum exoneratur in mare: impositum nomen flumini Adonis. Illud flumen singulis annis cruentatur, suoque amisso colore in mare effunditur, et magnam maris partem inficiens, suos Bybliis luctus indicit. Fabulantur autem hisce ipsis diebus in Libano vulnerari Adonin, delatoque in aquam illius sanguine immutari flumen, atque cognomen fluente illud dari. Haec vulgus dicit: mihi vero Byblius homo, qui vera videbatur dicere, aliam narravit mutationis illius causam. Dicebat autem ita: Adonis flumen, mi hospes, venit per Libanum: at Libanus multum rubicundæ terræ habet; venti ergo vehementes, qui statos illis diebus flatus habent, terram flumini inferunt minio valde similem: hæc illud terra reddit sanguineum: hujusque mutationis non sanguis, quem dicunt, sed regio ipsa in causa est. Hæc mihi narrabat Byblius: si autem vera hæc dixit, mihi tamen divina valde illa ipsa venti opportunitas videtur.

9. Ascendi vero etiam Byblo in Libanum, dici unius itinere, quum audissem antiquum ibi esse Veneris fanum, quod constituerit Cinyras. Ac vidi templum, quod sane antiquum erat. Atque hæc illa vetera sunt et magna per Syriam templa.

10. Tot autem quum sint, nullum mihi videtur illis, quæ sunt Hierapoli, majus esse, nec ædes alia augustior, neque sanctior regio alia. Sunt autem etiam opera in eo sumptuosa, et donaria antiqua, et spectanda multa, et signa angusta, præsentisque valde iis dii. Sudant enim apud illos simplicia, et moventur, atque edunt oracula. Clamor etiam sæpe in æde coortus, quum clausum esset templum. et multi exaudiverunt. Verum etiam divitiarum causa eorum, quæ ego novi, primum est. Multæ enim ad illos opes ve-

καὶ Φοινίκων καὶ Βαβυλωνίων καὶ ἄλλα ἐκ Καππαδοκίης, τὰ δὲ καὶ Κίλικες φέρουσι, τὰ δὲ Ἀσσύριοι. Ἐξιδὼν δὲ ἐγὼ καὶ τὰ ἐν τῇ νηϊ λάθρῃ ἀποκέαται, ἐσθῆτα πολλήν καὶ ἄλλα ὁκόσα ἐς ἄργυρον ἢ ἐς χρυσὸν ἀποκέχριται. Ὅρται μὲν γὰρ καὶ πανηγύριες οὐδαμοῖσι ἄλλοις ἀνθρώπων τοσαύδε ἀποδεδέχεται.

11. Ἱστοροῦντι δέ μοι ἐτέων πέρι, ὁκόσα τῇ ἱρῇ ἐστὶ, καὶ τὴν θεὸν αὐτοὶ ἤντινα δοκέουσι, πολλοὶ λόγοι ἐλέγοντο, τῶν οἱ μὲν ἱροὶ, οἱ δὲ ἐμφανέες, οἱ δὲ κάρτα μυθώδεις, καὶ ἄλλοι βάρβαροι, οἱ μὲν τοῖσι Ἑλλήσι ὁμολογέοντες, τοὺς ἐγὼ πάντας μὲν ἐρέω, δέχομαι δὲ οὐδαμὰ.

12. Οἱ μὲν ὦν πολλοὶ Δευκαλίωνα τὸν Σισύθεα τὸ ἱρὸν εἴσασθαι λέγουσι, τοῦτον Δευκαλίωνα, ἐπὶ τοῦ τὸ πολλὸν ὕδωρ ἐγένετο. Δευκαλίωνος δὲ πέρι λόγον ἐν Ἑλλήσι ἤκουσα, τὸν Ἑλληνες ἐπ' αὐτῷ λέγουσι. Ὁ δὲ μῦθος ἔδδε ἔχει· ἥδε ἡ γενεὴ οἱ νῦν ἀνθρώποι οὐ πρῶτοι ἐγένοντο, ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἡ γενεὴ πάντες ὤλοντο. Οὗτοι δὲ γένεος τοῦ δευτέρου εἰσὶ, τὸ αὐτὶς ἐκ Δευκαλίωνος ἐς πληθὺν ἀπίκετο. Ἐκείνων δὲ πέρι τῶν ἀνθρώπων τάδε μυθεύονται· ὑβρίζται κάρτα ἐόντες ἀθέμιστα ἔργα ἐπρησσον, οὔτε γὰρ ὅρκια ἐφύλασσον οὔτε ξείνους ἐδέχοντο οὔτε ἱκετέων ἠνείχοντο, ἀντ' ὧν σφίσιν ἡ μεγάλη συμφορὴ ἀπίκετο. Αὐτίκα ἡ γῆ πολλὸν ὕδωρ ἐκδίδοι καὶ ὄμβροι μεγάλοι ἐγένοντο καὶ οἱ ποταμοὶ κατέβησαν μέζονες καὶ ἡ θάλασσα ἐπὶ πολλὸν ἀνέβη, ἐς δὲ πάντα ὕδωρ ἐγένετο καὶ πάντες ὤλοντο, Δευκαλίων δὲ μόνος ἀνθρώπων ἐλίπετο ἐς γενεὴν δευτέραν εὐβουλίας τε καὶ τοῦ εὐσεβέος εἵνεκα. Ἡ δὲ οἱ σωτηρίῃ ἥδε ἐγένετο· λάρνακα μεγάλην, τὴν αὐτὸς εἶχε, ἐς ταύτην ἐσθιδάσας παῖδας τε καὶ γυναῖκας ἐσωτοῦ ἐσέβη· ἐσβαίνοντι δὲ οἱ ἀπίκοντο σύες καὶ ἵπποι καὶ λεόντων γένεα καὶ ὄφεις καὶ ἄλλα ὁκόσα ἐν γῇ νέμονται, πάντα ἐς ζεύγεα. Ὁ δὲ πάντα ἐδέκετο, καὶ μιν οὐκ ἐσίνοντο, ἀλλὰ σφίσι μεγάλη διόθεν φιλήν ἐγένετο. Καὶ ἐν μὲν λάρνακι πάντες ἐπλευσαν, ἔσπε το ὕδωρ ἐπεκράτεε. Τὰ μὲν Δευκαλίωνος πέρι Ἑλληνες ἱστοροῦσι.

13. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου λέγεται λόγος ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει μεγάλως ἄξιος θωυμάσαι, ὅτι ἐν τῇ σφετέρῃ χώρῃ χάσμα μέγα ἐγένετο καὶ τὸ σύμπαν ὕδωρ κατεδέξατο. Δευκαλίων δὲ, ἐπεὶ τάδε ἐγένετο, βωμούς τε ἔθετο καὶ νηὸν ἐπὶ τῷ χάσματι Ἡρῆς ἁγίον ἐστήσατο. Ἐγὼ δὲ καὶ τὸ χάσμα εἶδον, καὶ ἐστὶ ὑπὸ τῇ νηϊ κάρτα μικρόν. Εἰ μὲν ὦν πάλαι καὶ μέγα ἐὼν νῦν τοιόνδε ἐγένετο, οὐκ οἶδα· τὸ δὲ ἐγὼ εἶδον, μικρόν ἐστι. Σῆμα δὲ τῆς ἱστορίας τόδε πρήσσουσι· δις ἐκάστου ἔτεος ἐκ θαλάσσης ὕδωρ ἐς τὸν νηὸν ἀπικνέεται. Φέρουσι δὲ οὐκ ἱρέες μόνον, ἀλλὰ πᾶσα Συρίη καὶ Ἀραβίη, καὶ πέρηθεν τοῦ Εὐφράτεω πολλοὶ ἀνθρώποι ἐς θάλασσαν ἔρχονται καὶ πάντες ὕδωρ φέρουσι, τὸ πρῶτα μὲν ἐν τῇ νηϊ ἐκχέουσι, μετὰ δὲ ἐς τὸ χάσμα κατέρχεται, καὶ δέκεται τὸ χάσμα μικρὸν ἐὼν ὕδατος χρῆμα πολλόν. Τὰ δὲ ποιεόντες Δευκαλίωνα ἐν τῇ ἱρῇ τόνδε νόμον θέσθαι λέγουσι· συμφορῆς τε καὶ εὐεργεσίας μνημεῖα ἔμμεναι.

niunt ex Arabia, et a Phoenicibus, et Babyloniis, et aliæ e Cappadocia; quædam vero etiam Cilices afferunt, quædam Assyrii. Vidi ego ea quoque quæ in templo occultis locis reposita sunt, vestem multam, et alia quæ in argentum vel in aurum discreta sunt. Festorum quidem celebrationes dierum et conventus nullis aliis mortalium tot ac tanti instituti sunt.

11. Percontanti autem mihi de annis, quot essent illi sacro, et quam ipsi deam illam putarent, multæ narrationes dicebantur quarum sacræ aliæ, aliæ publicæ; quædam oppido fabulosæ; et aliæ barbaræ, aliæ Græcis consentientes, quas ego dicam quidem omnes, neutiquam vero recipio.

12. Vulgus igitur Deucalionem esse, Sisynthen, aiunt, qui templum condiderit; eum, inquam, Deucalionem, sub quo multa illa aqua fuit. Jam de Deucalione narrationem inter Græcos audivi, quam Græci de eo referunt. Fabula autem ita habet. Hoc sæculum, qui nunc sunt homines, non illi primi fuere; sed illud sæculum periire omnes. At hi altius sunt generis, quod rursus a Deucalione inde in multitudinem auctum est. De istis vero prioribus hominibus hæc narrant: contumeliosi valde quum essent, nefaria facinora patrabant: neque enim jurisjurandi religionem servabant, neque recipiebant hospites, neque supplicibus parcebant: pro quibus rebus magna illa venit ipsis calamitas. Statim multum aquæ terra effundere, et pluviam fieri magnæ, et amnes descendere majores, mare autem multum ascendere: quare aqua fiebant omnia, peribantque universi; Deucalion solus alteri sæculo reservatus est prudentiæ et pietatis causa. Servatio autem ipsius hoc modo contigit. Arcam quam habebat magnam, in hanc liberos suos et uxores imposuit, et ipse quoque ingressus est. Quum autem ingrederetur, venerunt ad eum apri, et equi, et leonum genera, et serpentes, et reliqua quæ in terra pascuntur, bina omnia. Recipit ille omnia: neque illi nocent; sed magna inter ipsos amicitia, a Jove immissa, intercedit. Atque in una omnes arca navigarunt, quam diu aqua obtinebat. Hæc de Deucalione narrant Græci.

13. Hinc vero narratio ab iis, qui Hierapoli sunt, fertur admiratione maxime digna: in ipsorum regione hiatum factum esse magnum, qui aquam omnem receperit. Deucalionem vero, aiunt, quum hæc facta essent, altariaque constituit, et sacram Junoni ædem super hiatum collocavit. Ego etiam hiatum vidi; et est sub templo valde parvus. An vero magnus fuerit olim, et nunc tantillus factus, non novi: quem vero ego vidi, ille parvus est. Signum hujus narrationis esse statuunt hoc quod fit: his unoquoque anno de mari aqua in templum venit. Ferunt eam non sacerdotes solum, sed Syria omnis et Arabia, et Transeuphratani multi homines ad mare accedunt, et aquam ferunt omnes, quam primum quidem in templo effundunt; deinde vero in hiatum ea descendit, capitque ille hiatum, parvus licet, aquæ vim maximam. Hæc faciunt, et a Deucalione hanc in eo templo legem latam esse dicunt, ut illud

Ὁ μὲν ὢν ἀρχαῖος αὐτοῖσι λόγος ἀμφὶ τοῦ ἱεροῦ τοιόσδε ἐστὶ.

14. Ἄλλοι δὲ Σεμίραμιν τὴν Βαβυλωνίην, τῆς δὲ πολλὰ ἔργα ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐστὶ, ταύτην καὶ τόδε τὸ ἔδος εἶσασθαι νομίζουσι, οὐκ Ἥρῃ δὲ εἶσασθαι, ἀλλὰ μητρὶ ἑωυτῆς, τῆς Δερκετὸ οὐνομα. Δερκετοῦς δὲ εἶδος ἐν Φοινίκῃ ἐθεησάμην, θέημα ξένον· ἡμισέη μὲν γυνή, τὸ δὲ ὁκόσον ἐκ μηρῶν ἐς ἄκρους πόδας ἰχθύος οὐρὴ ἀποτείνεται. Ἡ δὲ ἐν τῇ ἱερῇ πόλει πᾶσα γυνή ἐστὶ. Πίστιες δὲ τοῦ λόγου αὐτοῖσι κάρτα ἐμφανέες ἰχθύας χρῆμα ἱρὸν νομίζουσι καὶ οὐκοτε ἰχθύων ψαύουσι, καὶ ὄρνιθας τοὺς μὲν ἄλλους σιτέονται, περιστερὴν δὲ μούνην οὐ σιτέονται, ἀλλὰ σφίσι ἥδε ἱρή. Τὰ δὲ γιγνόμενα δοκεῖ αὐτοῖσι ποιέεσθαι Δερκετοῦς καὶ Σεμιράμιος εἴνεκα, τὸ μὲν, ὅτι Δερκετὸ μορφὴν ἰχθύος ἔχει, τὸ δὲ, ὅτι τὸ Σεμιράμιος τέλος ἐς περιστερὴν ἀπίκετο. Ἄλλ' ἐγὼ τὸν μὲν νῆδον ὅτι Σεμιράμιος ἔργον ἐστὶ, τάχα κου δέξομαι· Δερκετοῦς δὲ τὸ ἱρὸν ἔμμεναι οὐδαμὰ πείθομαι, ἐπεὶ καὶ παρ' Αἰγυπτίων ἐνίοισι ἰχθύας οὐ σιτέονται, καὶ τάδε οὐ Δερκετοῖ χαρίζονται.

15. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἱερὸς, τὸν ἐγὼ σοφοῦ ἀνδρὸς ἤκουσα, ὅτι ἡ μὲν θεὸς Ῥέη ἐστὶ, τὸ δὲ ἱρὸν Ἄττειω ποίημα· Ἄττης δὲ γένος μὲν Λυδὸς ἦν, πρῶτος δὲ τὰ ὄργια τὰ ἐς Ῥέην ἐδιδάξατο. Καὶ τὰ Φρύγες καὶ Λυδοὶ καὶ Σαμόθρακες ἐπιτελέουσι, Ἄττειω πάντα ἔμαθον· ὡς γάρ μιν ἡ Ῥέη ἔτεμε, βίου μὲν ἀνδρηίου ἀπεπαύσατο, μορφὴν δὲ θηλέην ἡμείψατο καὶ ἐσθῆτα γυναικίην ἐνεδύσατο καὶ ἐς πᾶσαν γῆν φοιτέων ὄργιά τε ἐπετέλεε καὶ τὰ ἔπαθε ἀπηγέετο καὶ Ῥέην ἥειδε. Ἐν τοῖσι καὶ ἐς Συρίην ἀπίκετο. Ὡς δὲ οἱ πέρην Εὐφρῆτew ἀνθρώποι οὔτε αὐτὸν οὔτε ὄργια ἐδέχοντο, ἐν τῷδε τῷ χώρῳ τὸ ἱρὸν ἐποίησατο. Σημημία δέ· ἡ θεὸς τὰ πολλὰ ἐς Ῥέην ἐπικινέεται. Λέοντες γάρ μιν φέρουσι καὶ τύμπανον ἔχει καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πυργοφορεῖ, ὁκοίην Ῥέην Λυδοὶ ποιέουσι. Ἐλεγε δὲ καὶ Γάλλων πέρι, οἳ εἰσιν ἐν τῷ ἱερῷ, ὅτι Γάλλοι Ἥρῃ μὲν οὐδαμὰ, Ῥέῃ δὲ τέμνονται καὶ Ἄττεα μιμούνται. Τὰ δὲ μοι εὐπρεπέα μὲν δοκεῖ ἔμμεναι, ἀληθέα δὲ οὐ· ἐπεὶ καὶ τῆς τομῆς ἄλλην αἰτίην ἤκουσα πολλὸν πιστοτέραν.

16. Ἀνδάνει δὲ μοι τὰ λέγουσι τοῦ ἱεροῦ πέρι τοῖσι Ἑλλήσι τὰ πολλὰ ὁμολογέοντες, τὴν μὲν θεὸν Ἥρην δοκέοντες, τὸ δ' ἔργον Διονύσου τοῦ Σεμέλης ποίημα· καὶ γὰρ δὴ Διόνυσος ἐς Συρίην ἀπίκετο κείνην ὁδὸν τὴν ἡλθεν ἐπ' Αἰθιοπίην. Καὶ ἐστὶ πολλὰ ἐν τῷ ἱερῷ Διονύσου ποιητέω σήματα, ἐν τοῖσι καὶ ἐσθῆτες βάρβαροι καὶ λίθοι Ἰνδοὶ καὶ ἐλεφάντων κέρα, τὰ Διόνυσος ἐξ Αἰθιοπίων ἤνευκε, καὶ φαλλοὶ δὲ ἐστᾶσι ἐν τοῖσι προφυλαίοισι δύο κάρτα μεγάλοι, ἐπὶ τῶν ἐπίγραμμα τοιόνδε ἐπιγέγραπται, « τοῦσδε φαλλοὺς Διόνυσος Ἥρῃ μητρὶν ἀνέθηκα. » Ἐμοὶ μὲν νυν καὶ τάδε ἀρκέει. Ἐρέω δὲ καὶ ἄλλ' ὅτι ἐστὶ ἐν τῷ νηῷ Διονύσου ὄργιον. Φαλλοὺς Ἑλλήνες Διόνυσῳ ἐγείρουσι, ἐπὶ τῶν καὶ τοιόνδε τι φέρουσι, ἀνδρας μικροὺς ἐκ ξύλου πεποιημένους, μεγάλα αἰδοῖα ἔχοντας· καλέονται δὲ τάδε νεύ-

esset calamitatis pariter ac beneficii monumentum. Antiqua ergo de templo illis narratio est huiusmodi.

14. Alii vero Babyloniam Semiramidem, cujus quidem multa per Asiam opera exstant, hanc ergo constituisse arbitrantur illam quoque sedem; nec vero Junoni constituisse, sed suae matri, cujus nomen Derceto. Dercetus porro speciem vidi in Phoenice, mirum spectaculum: dimidia est mulier; quod est autem a feminibus inde ad extremos pedes, piscis cauda extenditur. Ea vero quae Hierapoli est, tota est mulier. Argumenta illis hujus relationis sunt valde aperta: pisces rem sacram arbitrantur, et nunquam pisces attingunt; atque aves reliquas quidem in cibo habent, columba vero sola non vescuntur, sed est ea illis sacra. Haec quae ita fiunt, videntur iis fieri Dercetus et Semiramidis causa: alterum, quod piscis formam habet Derceto; alterum, quod Semiramidis finis in columbam exit. At ego eadem quidem illam Semiramidis opus esse, forte receperim; Dercetus autem esse delubrum, nequaquam mihi persuadetur, quandoquidem etiam apud Aegyptios sunt qui piscibus in cibo non utantur, neque illud Dercetus gratia faciunt.

15. Est vero alia etiam sacra narratio, quam a sapienti viro accepi, deam illam esse Rheam, delubrum vero opus Attis. Attes porro genere Lydus fuit, primusque Rheae orgia docuit. Ac quae Phryges et Lydi et Samothracae peragunt, ea ab Atte didicerunt omnia: ubi enim illum Rhea castravit, virilem victum desiit, speciemque pro eo assumpsit femineam, et vestem induit muliebrem, et terras omnes peragrans, orgiaque peragebat, et enarrabat quae passus esset, et Rheam canebat. Inter haec pervenit etiam in Syriam. Quum autem Transeuphratani homines neque ipsum reciperent, neque orgia, illo ipso in loco hoc sibi delubrum fecit. Signa vero hujus rei sunt: in multis haec dea ad Rheam accedit. Leones enim illam velunt, et tympanum habet, et turrim gerit in capite, qualem Rheam Lydi faciunt. Dicebat idem de Gallis, qui in templo sunt, Gallos Junoni nusquam, at Rheae castrari, et imitari Atten. Haec speciosa quidem mihi videntur esse, vera non item: quandoquidem etiam castrationis illius aliam causam audivi, multum fide digniorem.

16. Placent vero mihi quae de templo dicunt ii qui Graecis majorem partem consentiunt, deam Junonem esse putantes, opus vero a Baccho Semeles filio factum: nempe Bacchus in Syriam venit ea via, qua profectus est in Aethiopiam. Ac sunt multa in templo Bacchi auctoris indicia; in his et vestes barbarae, et gemmae Indicae, et elephantorum cornua, quae ex Aethiopibus Bacchus attulit; et stant phalli in vestibulo duo maximi, in quibus talis est inscriptio, nosce PHALLOS BACCHUS JUNONI NOVERGAE POSUI. Mihi quidem etiam, haec sufficiunt. Dicam vero quoque aliud quod est in templo, Bacchi sacrum. Phallos Graeci Baccho erigunt, in quibus etiam tale quid ferunt, virunculos parvos e ligno factos, pudenda magna habentes; vocantur autem haec neu-

ρόσπαστα. Ἔστι δὲ καὶ τότε ἐν τῷ ἱερῷ, ἐν δεξιῇ τοῦ νηοῦ κάθηται σμικρὸς ἀνὴρ χάλκεος ἔχων αἰδοῖον μέγα.

17. Τοσάδε μὲν ἀμφὶ τῶν οἰκιστέων τοῦ ἱεροῦ μυθολογέουσι. Ἦδη δὲ ἐρέω καὶ τοῦ νηοῦ περί θείους τε ὅπως ἐγένετο καὶ ὅστις μιν ἐποίησατο. Λέγουσι τὸν νηὸν τὸν νῦν ἐόντα μὴ ἔμμεναι τὸν τὴν ἀρχὴν γεγεννημένον, ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν κατενεχθῆναι χρόνῳ ὕστερον, τὸν δὲ νῦν ἐόντα Στρατονίκης ἔμμεναι ποίημα, γυναικὸς τοῦ Ἀσσυρίων βασιλῆος. Δοκέει δέ μοι ἡ Στρατονίκη ἐκεῖνη ἔμμεναι, τῆς δὲ πρόγονος ἡρήσατο, τὸν ἡλεγξε τοῦ ἱητροῦ ἐπινοίῃ· ὥς γὰρ μιν ἡ συμφορὴ κατέλαβεν, ἀμηχανέων τῷ κακῷ αἰσχυρῷ δοκέοντι κατ' ἡσυχίαν ἐνόσσει. Ἐκεῖτο δὲ ἀλγέων οὐδὲν, καὶ οἱ ἡ τε χροίη πᾶμπαν ἐτρέπετο καὶ τὸ σῶμα δι' ἡμέρης ἐμαραίνετο. Ὁ δὲ ἱητρὸς ὡς εἶδε μιν ἐς οὐδὲν ἐμφανὲς ἀρρωστέοντα, ἔγνω τὴν νοῦσον ἔρωτα ἔμμεναι. Ἰρωτος δὲ ἀφανὲς πολλὰ σημήια, ὀφθαλμοὶ τε ἀσθενέες καὶ φωνὴ καὶ χροίη καὶ δάκρυα. Μαθὼν δὲ τὰῦτα ἐποίησε· χειρὶ μὲν τῇ δεξιῇ ἔχε τοῦ νεηνίσκου τὴν καρδίην, ἐκάλει δὲ τοὺς ἀνὰ τὴν οἰκίην πάντας· ὁ δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἐσιόντων πάντων ἐν ἡρεμίῃ μεγάλη ἦν, ὡς δὲ ἡ μητρὶς ἀπείχετο, τὴν τε χροίην ἡλλάξατο καὶ ἰδρώειν ἄρξατο καὶ τρόμῳ ἔχετο καὶ ἡ καρδίη ἀνεπάλλετο· τὰ δὲ γιγνόμενα ἐμφανέα τῷ ἱητρῷ τὸν ἔρωτα ἐποίησε.

18. Καὶ μιν ὧδε ἰήσατο· καλέσας τοῦ νεηνίσκου τὸν πατέρα κάρτα ὀρρωδέοντα, Ἦδε ἡ νοῦσος, ἔφη, τὴν δὲ παῖς ὅδε ἀρρωστέει, οὐ νοῦσός ἐστι, ἀλλὰ ἀδικίη· ὅδε γὰρ τοι ἀλγέει μὲν οὐδὲν, ἔρωσ δέ μιν καὶ φρενοβλαβείη ἔχει. Ἐπιθυμείει δὲ τῶν οὐδαμὰ τεύξεσθαι, φιλέων γυναικᾶ ἐμὴν, τὴν ἐγὼ οὐτὶ μετήσομαι. Ὁ μὲν ὦν τοιάδε σοφίῃ ἐψεύδετο. Ὁ δὲ αὐτίκα ἐλίσσετο, Πρὸς τε σοφίης καὶ ἱητρικῆς μή μοι παῖδα ὀλέσῃς· οὐ γὰρ ἐθέλων ταύτη συμφορῇ ἔσχετο, ἀλλὰ οἱ ἡ νοῦσος ἀεχουσίη. Τῷ σὺ μηδαμὰ ζηλοτυπέων πένθος ἐγεῖραι πάσῃ βασιλῆϊ μὴδὲ ἱητρὸς ἐὼν φθόγον προξενέειν ἱητρικῇ. Ὁ μὲν ὧδε ἀγνώως ἐὼν ἐδέετο. Ὁ δὲ μιν αὐτίς ἀμείβετο, Ἀνόσια σπεύδεις γάμον ἐμὸν ἀπαιρεόμενος ἡδὲ ἱητρὸν ἀνδρα βιώμενος. Σὺ δὲ κῶς ἂν αὐτὸς ἐπρηξας, εἴ τοι σὴν γυναικᾶ ἐπόθει, ἐμεῦ τὰδε δεόμενος; Ὁ δὲ πρὸς τὰδε ἔλεγε ὡς οὐδ' αὐτὸς ἂν κοτε γυναικὸς ἐφείσατο οὐδὲ παιδὶ σωτηρίας ἐφθόνει, εἰ καὶ οἱ μητρικῆς ἐπεθύμει· οὐ γὰρ ὁμοίην συμφορὴν ἔμμεναι γαμετὴν ἢ παῖδα ὀλέσαι. Ὡς δὲ τὰδε ὁ ἱητρὸς ἤκουσε, Τί τοι, ἔφη, ἐμὲ λίσσεαι; καὶ γὰρ τοι σὴν γυναικᾶ ποθείει· τὰ δὲ ἔλεγον ἐγὼ, πάντα ἔην ψεύδεα. Πείθεται μὲν τουτέοις, καὶ τῷ μὲν παιδὶ λείπει καὶ γυναικᾶ καὶ βασιλῆην, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώραν ἀπείχετο καὶ πόλιν ἐπὶ τῷ Εὐφρῆτῃ ἐπώνυμον ἐωυτοῦ ἐποίησατο, ἐνθα οἱ καὶ ἡ τελευτὴ ἐγένετο. Ὡς δὲ μὲν ὁ ἱητρὸς ἔρωτα ἔγνω τε καὶ ἰήσατο.

19. Ἦδε δὲ ὦν ἡ Στρατονίκη ἔτι τῷ προτέρῳ ἀνδρὶ συνοικέουσα ὄναρ τοιόνδε ἐθεήσατο, ὡς μιν ἡ Ἥρη ἐκέλευε ἐγεῖραι οἱ τὸν ἐν τῇ ἱερῇ πόλει νηὸν, εἰ δὲ ἀπειθέοι, πολλὰ οἱ καὶ κακὰ ἀπείλσει. Ἦ δὲ τὰ μὲν πρῶτα

rospasta [*nervis tracta*]. Est autem hoc etiam in delubro : in dextra templi sedet vir parvus æneus cum magno pudendo.

17. Tantum de conditoribus sacri narrant. Jam vero de ipsa æde dicam, et illius positione, quomodo sit facta, et quis eam condiderit. Aiunt ædem quæ nunc est, non esse illam ab initio statim structam, sed istam ipso tempore collapsam denique; quæ vero nunc est, eam Stratonices esse opus, quæ uxor Assyriorum regis fuerit. Videtur autem mihi illa fuisse Stratonice, quam privignus suus amavit, quem medici deprehendit sollertia : quum enim ille ipsum morbus invasisset, consilii expers in malo quod turpe videretur, ægrotabat silentio. Jacebat autem parte dolente nulla : atque ipsi et color plane mutabatur, et corpus in dies marcescebat. At medicus, quum videret illum manifesto nullo morbo laborare, amorem esse ipsius morbum cognovit. Amoris autem occultati signa multa; oculi languidi, et vox, et color, et lacrimæ. Quo cognito, hæc faciebat : dextra manu cordi adolescentis admota, domesticos vocabat omnes. Ille ceteris omnibus intransibilibus tranquillius admodum erat : at noverca ubi advenit, et colorem mutavit, et incepit sudare, et tremore corripiebatur, et cor ei palpitabat. Ista quum fierent, manifestum medico amorem prodidere.

18. Atque ita illum sanavit : vocato patre adolescentis vehementer anxio, Iste morbus, inquit, quo juvenis hic ægrotat, non morbus est, sed injuria : nihil enim ipsi dolet; sed amor illum tenet atque amentia. Concupiscit enim quæ nunquam consequetur : meam quippe uxorem amat, quam ego neutiquam dimittam. Hæc ille astute commentus est. At pater statim supplicare, Per, inquit, tuam sapientiam et medicinæ peritiam, ne patiaris perire mihi filium : neque enim volens hoc correptus est malo, sed involuntarius ei morbus. Noli ergo tua zelotypia luctum excitare regno universo; neu, medicus quum sis, invidiam conciliare medicinæ. Sic ille imprudens orabat. At respondit ei medicus : Nefarium est quod studiose adeo petis, matrimonium mihi meum auferens et vim adhibere parans viro medico. Tu vero quid ipse faceres, si tuæ uxoris desiderio teneretur, qui me ista deprecetur? Ad hæc ille, neque se uxori unquam parsurum, neque invisurum filio salutem. etiamsi suam is novercam amaret; non enim æqualem esse calamitatem, conjugem amittere, et filium. Hæc ubi audierat medicus, Quid ergo, inquit, mihi supplicas? tuam nempe uxorem amat : quæ vero modo dicebam, conficta erant omnia. His ille obsecutus, et uxorem et regnum concedit filio, ipse autem in Babylonice regionem abiit, et urbem sibi cognominem ad Euphraten condidit : ubi etiam mortuus est. Sic ille medicus et deprehendit amorem et sanavit.

19. Hæc ergo Stratonice, quum in prioris adhuc viri matrimonio esset, somnium vidit ejusmodi, quasi imperaret sibi Juno, uti templum Hierapoli sibi excitaret; quod si non pareret, multa illi et mala interminabatur. Illa initio

οὐδεμίην ὥρην ἐποιέετο, μετὰ δὲ ὥς μιν μεγάλη νοῦσος ἔλαβε, τῷ τε ἀνδρὶ τὴν ὄψιν ἀπηγγέσατο καὶ τὴν Ἱερὴν ἱλάσκετο καὶ στήσειν τὸν νηὸν ὑπεδέξατο. Καὶ αὐτίκα ὑγίεια γενομένην ὁ ἀνὴρ ἐς τὴν ἱερὴν πόλιν ἔπεμπε, σὺν δὲ οἱ καὶ χρήματα καὶ στρατιὴν πολλήν, τοὺς μὲν οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ καὶ τοῦ ἀσφαλέος εἵνεκα· καλέσας δὲ τινα τῶν ἐωυτοῦ φίλων, νεηνίην κάρτα καλὸν, τῷ οὐνομα ᾧ Κομβάβος, Ἐγὼ τοι, ἔφη, ὦ Κομβάβε, ἐσθλὸν ἐόντα φιλέω τε μάλιστα φίλων ἐμῶν καὶ πάντων ἐπαινέω σοφίης τε καὶ εὐνοίης τῆς ἐς ἡμέας, τὴν δὴ ἐπεδέξαο· νῦν δὲ μοι χρεῖω μεγάλης πίστιος, τῷ σε θέλω γυναικὶ ἐμῇ ἐσπόμενον ἔργον τέ μοι ἐπιτελέσαι καὶ ἱρὰ τελέσαι καὶ στρατιῆς ἐπικρατέειν· σοὶ δὲ ἀπικομένῳ ἐξ ἡμέων τιμὴ μεγάλη ἔσσεται. Πρὸς δὲ τὰδε ὁ Κομβάβος αὐτίκα λίσσετο πολλὰ λιπαρέων μὴ μιν ἐκπέμπειν μηδὲ πιστεύειν οἱ τὰ πολλὸν ἐωυτοῦ μέζονα χρήματα καὶ γυναῖκα καὶ ἔργον ἱρόν· τὰ δὲ ὀρρώδεε μὴ κοτὲ οἱ ζηλοτυπή χρόνῳ ὑστέρῳ ἐς τὴν Στρατονίκην γένοιτο, τὴν μοῦνος ἀπάξειν ἐμελλε.

20. Ὡς δὲ οὐδαμὰ ἐπείθετο, ὁ δὲ ἱκεσίης δευτέρης ἄπτεται δοῦναί οἱ χρόνον ἑπτὰ ἡμερέων, μετὰ δὲ ἀποστεῖλαί μιν τελέσαντά τι τῶν μάλιστα ἐδέετο. Τυχὼν δὲ ῥηιδίως ἐς τὸν ἐωυτοῦ οἶκον ἀπικνέεται καὶ πεσὼν χαμᾶζε τοιάδε ὠδύρετο· ὦ δαίμον, τί μοι ταύτης τῆς πίστιος; τί δέ μοι ὁδοῦ, τῆς τέλος ἤδη δέρκομαι; Νέος μὲν ἐγὼ καὶ γυναικὶ καλῇ ἔσομαι. Τὸ δέ μοι μεγάλη συμφορὴ ἔσσεται, εἰ μὴ ἔγωγε πᾶσαν αἰτίην κακοῦ ἀπολήσομαι. Τῷ με χρῆν μέγα ἔργον ἀποτελέσαι, τό μοι πάντα φόβον ἰήσεται. Τὰδε εἰπὼν ἀτελέα ἐωυτὸν ἐποίησε, καὶ ταμῶν τὰ αἰδοῖα ἐς ἀγγήιον μικρὸν κατέθετο σμύρνην τε ἅμα καὶ μέλιτι καὶ ἄλλοις θυώμασι καὶ ἔπειτα σφρηγίδι τὴν ἐφόρει σημηνάμενος τὸ τρῶμα ἱήτο. Μετὰ δὲ ὥς μιν ὁδοιπορέειν ἐδόκεε, ἀπικόμενος ἐς τὸν βασιλῆα πολλῶν παρεόντων οἰδοῖ τε ἅμα τὸ ἀγγήιον καὶ λέγει ὧδε· Ὡς δέσποτα, τόδε μοι μέγα κειμήλιον ἐν τοῖσι οἰκηίοις ἀπεκέετο, τὸ ἐγὼ κάρτα ἐπόθεον· νῦν δὲ ἐπεὶ μεγάλην ὁδὸν ἔρχομαι, παρὰ σοὶ τόδε θήσομαι. Σὺ δέ μοι ἀσφαλῶς ἔχειν· τόδε γάρ μοι χρυσοῦ βέλτερον, τόδε μοι ψυχῆς ἐμῆς ἀντάξιον. Εὐτ' ἂν δὲ ἀπίκωμαι, σῶον αὐτίς ἀποίσωμαι. Ὁ δὲ δεξάμενος ἐτέρη σφρηγίδι ἐσημαίνετο καὶ τοῖσι ταμίησι φρουρεῖν ἐνετείλατο.

21. Κομβάβος μὲν νυν τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀσφαλέα ὁδὸν ἦνυε· ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν ἱερὴν πόλιν σπουδῇ τὸν νηὸν οἰκοδόμεον καὶ σφίσι τρία ἔτεα ἐν τῷ ἔργῳ ἐξεγένετο, ἐν τοῖσι ἀπέβαινε τάπερ ὁ Κομβάβος ὀρρώδεε· ἡ Στρατονίκη γάρ χρόνον ἐπὶ πολλὸν συνόντα μιν ποθέειν ἄρχετο, μετὰ δὲ οἱ καὶ κάρτα ἐπεμήναντο. Καὶ λέγουσι οἱ ἐν τῇ ἱερῇ πόλει τὴν Ἱερὴν τουτέων αἰτίην ἐθέλουσαν γενέσθαι, Κομβάβον ἐσθλὸν μὲν ἐόντα λαθεῖν μηδὰ μὰ, Στρατονίκην δὲ τίσασθαι, ὅτι οὐ ῥηιδίως τὸν νηὸν ὑπέσχετο.

22. Ἡ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐσωφρόνεε καὶ τὴν νοῦσον ἐκρυπτε· ὥς δὲ οἱ τὸ κακὸν μέζον ἡσυχίης ἐγένετο, ἐς

quidem nullam ejus rationem habebat: at postea, quum magnus illam morbus invaderet, et viro enarravit visum, et Junonem placavit, et statuere aedem recepit. Et statim inde quum convalesceret, misit eam vir suus Hierapolin, et cum illa pecuniam multam, et magnum exercitum, partim qui aedificarent, partim etiam securitatis causa. Atque vocato quodam amicorum suorum, juvene pulcherrimo, cui Combabo nomen erat, Ego, inquit, Combabe, te utpote bonum virum, et amicorum meorum amo maxime, et vehementer te laudo sapientiae pariter et benevolentiae in nos causa, quam ostendisti: jam vero magna mihi fide opus est: ideoque volo te, uxorem comitatum meam, et opus mihi perficere, et sacra facere, et exercitui cum imperio praeesse. Ceterum tibi reduci magnus a nobis honor habebitur. Ad haec Combabus statim supplicare et multum rogare ne se mitteret, neu commendaret sibi res multum se majores, pecunias, uxorem, opus sacrum: praeterea vero metuebat ne quando illi postea zelotypia de Stratonice oreretur, quam solus abducturus erat.

20. Quum vero persuaderi sibi rex non pateretur, ad alteram ille supplicationem conversus, septem sibi dierum tempus dari petit: post ea se mitteret, ubi perfecisset quo maxime facto esset opus. Hoc facile quum impetrasset, domum suam abiit, et humi procumbens, ita suam sortem deplorabat: Miserum me, quorsum ista mihi fides? quo mihi iter, cujus jam finem prospicio? Juvenis ego, et pulchram comitabor mulierem. Hoc vero magnae mihi erit calamitati, nisi omnem ego mali causam atque obtentum removero. Itaque magnum mihi perficiendum opus est, quod omnem mihi metum sanabit. Haec ubi dixit, ipse se mutilabat, et resecta pudenda in vasculo parvo recondidit una cum myrrha et melle et aromatis aliis, ac deinde suo quem gestabat anulo obsignavit: postremo curavit vulnus. Deinde quum iter facere posse sibi videretur, accedens ad regem, multis praesentibus quum vasculum porrigit, tum ita loquitur: Hic mihi, domine, pretiosissimus thesaurus domi fuerat repositus, quem ego valde carum habebam: jam vero quum magnam viam ingredior, apud te illum deponam. Tu vero tutum mihi praesta: est enim illud auro mihi carius, et non minus quam vita pretiosum. Quum rediero, salvum rursus recipiam. Ille acceptum alio obsignavit anulo, et quaestoribus suis asservandum tradidit.

21. Combabus igitur ab eo inde tempore securum iter peragebat. Delati Hierapolin diligenter aedem aedificant, tresque ipsis anni in hoc negotio effluxere. Interea acciderunt quae Combabus metuerat. Stratonice enim illum, qui longo tempore secum versaretur, amare coepit; qui amor ipsi postea in furorem, et magnum quidem exiit. Dicunt autem Hierapolitani, Junonem harum rerum causam volentem fuisse; non fugisse illam, virum bonum esse Combabum; Stratonicen autem ulcisci voluisse, quod non facile templum aedificandum suscepisset.

22. Ac primo quidem illa modesta erat et occultabat morbum. Quum autem quietem non amplius illi malum

ἐμφανὲς ἐτρώχετο κλαίεσκέ τε δι' ἡμέρης καὶ Κομβάβον ἀνεκαλέετο καὶ οἱ πάντα Κομβάβος ἦν. Τέλος δὲ ἀμνηχανέουσα τῇ συμφορῇ εὐπρεπέα ἱκεσίην ἐδίζητο. Ἄλλω μὲν ὦν τὸν ἔρωτα δημολογεῖν ἐφυλάσσετο, αὐτὴ δὲ ἐπιχειρεῖν αἰδέετο. Ἐπινοεῖ ὦν τοιάδε, οἶνω ἑωυτὴν μεθύσασα ἐς λόγους οἱ ἐλθεῖν· ἅμα δὲ οἶνω ἐσιόντι παρρησίῃ τε ἐσέρχεται καὶ ἡ ἀποτυχίῃ οὐ κάρτα αἰσχρὴ, ἀλλὰ τῶν πρησσομένων ἕκαστα ἐς ἀγνοίην ἀναχωρεῖ. Ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε, καὶ ἐποίηε ταῦτα. Καὶ ἐπεὶ ἐκ δειπνοῦ ἐγένοντο, ἀπικομένη ἐς τὰ οἰκήσια, ἐν τοῖσι Κομβάβος αὐλίζετο, λίσσετό τε καὶ γούνων ἄπτετο καὶ τὸν ἔρωτα ὡμολόγεε· ὁ δὲ τὸν τε λόγον ἀπηνέως ἀπεδέκετο καὶ τὸ ἔργον ἀναινέτο καὶ οἱ τὴν μέθην ἐνεκάλει. Ἀπειλούσης δὲ μέγα τι κακὸν ἑωυτὴν ἐργάσασθαι, δέισας πάντα οἱ λόγον ἔφηνε καὶ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην ἀπηγήσατο καὶ τὸ ἔργον ἐς ἐμφανὲς ἤνεικε. Ἰδοῦσα δὲ ἡ Στρατονίκη τὰ οὐκοτε ἔλπετο, μανίης μὲν ἐκείνης ἔσχετο, ἔρωτος δὲ οὐδαμὰ ἐλήθετο, ἀλλὰ πάντα οἱ συνεοῦσα ταύτην παραμυθίην ἐποιεῖτο ἔρωτος ἀπρήκτοιο. Ἔστιν ὁ ἔρως οὗτος ἐν τῇ ἱρῇ πόλει καὶ ἔτι νῦν γίγνεται· γυναῖκες Γάλλων ἐπιθυμῶσι καὶ γυναῖξί Γάλλοι ἐπιμαίνονται, ζηλοτυπέει δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ σφίσι τὸ χρῆμα κάρτα ἱρὸν νομίζεται.

23. Τὰ δ' ὦν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει ἀμφὶ τὴν Στρατονίχην οὐδαμὰ τὸν βασιλέα λέληθε, ἀλλὰ πολλοὶ ἀπικνεόμενοι κατηγόρεον καὶ τὰ γινόμενα ἀπηγέοντο. Ἐπὶ τοῖσι περιαλγέων ἐξ ἀτελέος τοῦ ἔργου Κομβάβον μετεκάλει. Ἄλλοι δὲ λέγουσι λόγον οὐτὶ ἀληθῆα, τὴν Στρατονίχην, ἐπεὶ δὴ ἀπέτυχε τῶν ἐδέετο, αὐτὴν γράψασαν ἐς τὸν ἄνδρα τοῦ Κομβάβου κατηγορέειν πείρην οἱ ἐπικαλέουσαν, καὶ τὸ Ἑλληνες Σθeneβοίης περὶ λέγουσι καὶ Φαίδρης τῆς Κνωσσίας, ταυτὶ καὶ Ἀσσύριοι ἐς Στρατονίχην μυθολογέουσι. Ἐγὼ μὲν νυν οὐτε Σθeneβοίην πείθομαι οὐτε Φαίδρην τοιάδε ἐπιτελέσαι, εἰ τὸν Ἰππολύτον ἀτρεκέως ἐπόθεε Φαίδρη. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐχέτω ὅπως καὶ ἐγένετο.

24. Ὡς δὲ ἡ ἀγγελίη ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν ἀπίκετο ἔγνω τε ὁ Κομβάβος τὴν αἰτίην, θαρσέων τε ἦεν, ὅτι οἱ ἡ ἀπολογίῃ οἴκοι ἐλείπετο, καὶ μιν ἐλθόντα ὁ βασιλεὺς αὐτίκα μὲν ἔδωκε τε καὶ ἐν φρουρῇ ἔχε. Μετὰ δὲ παρρόντων οἱ τῶν φίλων, οἱ καὶ τότε πεμπομένη τῇ Κομβάβῳ παρεγένοντο, παραγαγὼν ἐς μέσον κατηγορεῖν ἄρχετο καὶ οἱ μοιχήν τε καὶ ἀκολασίην προῦφερε· κάρτα δὲ δεινοπαθῶν πίστιν τε καὶ φιλήν ἀνεκαλέετο λέγων τριστὰ Κομβάβον ἀδικεῖν μοιχὸν τε ἐόντα καὶ ἐς πίστιν ὑβρίσαντα καὶ ἐς θεὸν ἀσεβέοντα, τῆς ἐν τῷ ἔργῳ τοιάδε ἐπρηξε· πολλοὶ δὲ παρεστεῶτες ἤλεγχον, ὅτι ἀναφανδὸν σφέας ἀλλήλοισι συνεόντας εἶδον. Πᾶσι δὲ τέλος ἐδόκεε αὐτίκα θνήσκειν Κομβάβον θανάτου ἄξια ἐργασμένον.

25. Ὁ ὅς τέως μὲν ἔστηκε λέγων οὐδέν· ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐς τὸν φόνον ἤγετο, φθέγγατό τε καὶ τὸ χειμῆλιον αἶτεε λέγων, ὥς ἀναιρέει μιν οὐκ ὕβριος οὐδὲ γάμων εἶνεκα,

hoc concederet, manifeste afflictabat se et toto die plorabat, et Combabum identidem vocabat, denique omnia illi Combabus esse. Tandem impotens illius mali, decentem supplicandi occasionem quaerit. Atque alii quidem fateri amorem cavebat, ipsa autem rem aggredi pudore prohibebatur. Excogitat ergo illud, ut vino se quum inebriasset, cum illo ageret: quippe una cum vino audacia etiam ingreditur, neque admodum turpis repulsa; sed quicquid egeris, in ignorantiam confertur. Ut vero visum ipsi erat, sic illa etiam agebat. Ac post cenam veniens in cubiculum, in quo commorabatur Combabus, supplicabat illi, genua contingebat, et fatebatur amorem. Ille averso animo hunc sermonem accepit et rem recusavit, ebrietatem illi obiciens. Quum vero minaretur illa magnum se sibi malum illaturam, pertimuit, et totam illi rationem suam indicavit, et quod in se consciverat enarravit, denique rem ipsam aperte demonstravit. Ubi conspexit quae nunquam speraverat Stratonice, furor ille quidem constitit; amoris autem neutiquam obliviscebatur, sed semper cum illo versans hoc habebat irriti amoris solatium. Viget ejusmodi amor Hierapoli, et nunc adhuc ita sit: amant feminae Gallos, et furunt Galli in feminas; at zelotypus nemo est, sed res ea valde sancta apud illos putatur.

23. Quae igitur Hierapoli agebantur de Stratonice, ea neutiquam fugiebant regem, sed multi qui inde venerunt, deferebant, et quid fieret narrabant. His vehementer commotus rex, imperfecto adhuc opere, Combabum arcessivit. Alii hic narrant rem minime veram; Stratonice, quum repulsae essent illius preces, ipsam scripsisse marito et Combabum tentatae ab illo pudicitiae suae reum fecisse: et quod de Sthenoboea sua Graeci dicunt, et de Phaedra Cnossia, idem de Stratonice fabulantur Assyrii. Equidem neque Sthenoboeam credo, neque Phaedram fecisse talia, si vere amavit Phaedra Hippolytum. Verum ea ita se, uti facta sunt, habent.

24. Ubi vero Hierapolin nuncius venit, causam cognovit Combabus, et cum fiducia abiit, quod domi relicta sibi esset defensio. Ac venientem rex statim in vincula conjectum tradit custodibus. Deinde praesentibus amicis, qui etiam tum, quum dimitteretur Combabus, adfuerant, productum in medium accusare coepit, et adulterium illi atque malam libidinem objiciebat: gravissimeque commotus fidem et amicitiam memorabat, triplici se scelere obstringere Combabum dicens, qui et adulter esset, et in fidem sibi habitam contumeliosus, et in deam impius, cujus in opere commisisset talia. Multi autem astantes eum convincebant, quod aperte amplexantes se mutuo vidissent. Tandem placebat omnibus mori statim Combabum, qui morte digna perpetrasset.

25. At ille hucusque steterat nihil dicens: quum vero ad supplicium jam duceretur, locutus est et pignus suum reponoscit, interfici se dicens non contumeliae regi illatae aut

ἀλλ' ἐκείνων ἐπιθυμῶν, τά οἱ ἀπὼν παρεθήκατο. Πρὸς τὰδε ὁ βασιλεὺς καλέσας τὸν ταμῖν ἐκέλευε ἐνεῖλαι τὰ οἱ φρουρέειν ἔδωκε· ὥς δὲ ἤνεικε, λύσας τὴν σφρηγῖδα ὁ Κομβάβος τὰ τε ἐνεόντα ἐπέδειξε καὶ ἐωυτὸν ὅποῖα ἐπεπόνθει, ἔλεξε τε, ὦ βασιλεῦ, τὰδε τοι ἐγὼ ὀρρωδέειν, εὐτέ με ταύτην ὁδὸν ἔπεμπες, ἀέκων ἦιον, καὶ ἐπεὶ με ἀναγκαίη μεγάλη ἐκ σέο κατέλαβε, τοιαύδε ἐπετέλεσα, ἐσθλὰ μὲν ἐς δεσπότεα, ἐμοὶ δὲ οὐκ εὐτυχέα· τοιόσδε μέντοι ἐὼν ἀνδρὸς ἐπ' ἀδίκην ἐγκαλέομαι. Ὁ δὲ πρὸς τὰδε ἀμδύσας περιέβαλέ τέ μιν καὶ δακρύων, ἅμα ἔλεγε, ὦ Κομβάβε, τί μέγα κακὸν εἰργάσαιο; τί δὲ σεωυτὸν οὕτω ἀεικέλιον ἔργον μοῦνος ἀνδρῶν ἐπρηξας; τὰ οὐ πάμπαν ἐπαινέω, ὦ σγέτλιε, ὅς τοιαύδε ἔτλης, οἷα μῆτε σὲ παθέειν μῆτε ἐμὲ ἰδέσθαι ὠφελε· οὐ γάρ μοι ταύτης ἀπολογίης ἔδεε. Ἀλλ' ἐπεὶ δαίμων τοιαύδε ἤθελε, πρῶτα μὲν σοι τίσις ἐξ ἡμέων ἔσσεται, αὐτέων συκοφαντέων ὁ θάνατος, μετὰ δὲ μεγάλη δωρεὴ ἀπίξεται χρυσός τε πολλὸς καὶ ἄργυρος ἄπλετος καὶ ἐσθῆτες Ἀσσύριαι καὶ ἵπποι βασιλῆιοι. Ἀπίξεται δὲ παρ' ἡμέας ἀνευ ἐσαγγελέος οὐδὲ τις ἀπέρξει σε ἡμετέρης ὄψιος, οὐδ' ἦν γυναικὶ ἅμα εὐνάζωμαι. Τὰδε εἶπέ τε ἅμα καὶ ἐποίησε· καὶ οἱ μὲν αὐτίκα ἐς φόνον ἤγοντο, τῷ δὲ τὰ δῶρα ἐδίδото καὶ ἡ φιλήν μὲζων ἐγεγόνεε. Ἐδόκεε δὲ οὐδεὶς ἐτι Ἀσσυρίων Κομβάβῳ σοφίην καὶ εὐδαιμονίην ἵκελος.

26. Μετὰ δὲ αἰτησάμενος ἐκτελέσαι τὰ λείποντα τῷ νῷ — ἀτελέα γάρ μιν ἀπολελοίπεε — αὐτίς ἐπέμπετο, καὶ τὸν τε νῆον ἐξετέλεσε καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ ἔμενε. Ἐδωκε δὲ οἱ βασιλεὺς ἀρετῆς τε καὶ εὐεργεσίας εἵνεκα ἐν τῷ ἱρῷ ἐστάναι χάλκεον· καὶ ἐτι ἐς τιμὴν ἐν τῷ ἱρῷ Κομβάβος χάλκεος Ἑρμοκλέους τοῦ Ῥοδίου ποίημα μορφὴν μὲν ὁκοίη γυνή, ἐσθῆτα δὲ ἀνδρικήν ἔχει. Λέγεται δὲ τῶν φίλων τοὺς μάλιστα οἱ εὐνοέοντας ἐς παραμυθίην τοῦ πάθεος κοινωνίην ἐλέσθαι τῆς συμφορῆς· ἔτεμον γὰρ ἐωυτοὺς καὶ δίαιταν τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ διαιτέοντο. Ἄλλοι δὲ ἱερολογέουσι ἐπὶ τῷ πρῆγματι λέγοντες ὡς ἡ Ἥρη φιλέουσα Κομβάβον πολλοῖσι τὴν τομὴν ἐπὶ νόον ἔβαλε, ὅπως μὴ μοῦνος ἐπὶ τῇ ἀνανδρήϊ λυπέοιτο.

27. Τὸ δὲ ἔθος τοῦτο ἐπειδὴ ἀπαξ ἐγένετο, ἐτι νῦν μένει καὶ πολλοὶ ἐκάστου ἔτεος ἐν τῷ ἱρῷ τάμνονται καὶ θηλύνονται εἴτε Κομβάβον παραμυθεόμενοι εἴτε καὶ Ἥρη χαριζόμενοι· τάμνονται δ' ὦν, ἐσθῆτα δὲ οἷδε οὐκέτι ἀνδρικήν ἔχουσι, ἀλλὰ εἵματά τε γυναικῆα φορέουσι καὶ ἔργα γυναικῶν ἐπιτελέουσι. Ὡς δὲ ἐγὼ ἤκουον, ἀνακέεται καὶ τούτων ἐς Κομβάβον ἡ αἰτίη· συνενείχθη γάρ οἱ καὶ τὰδε. Ξεῖνη γυνὴ ἐς πανήγυριν ἀπικομένη ἰδοῦσα καλὸν τε ὄντα καὶ ἐσθῆτα ἐτι ἀνδρικήν ἔχοντα ἔρωτι μεγάλῳ ἔσχετο, μετὰ δὲ μαθοῦσα ἀτελέα ἐόντα ἐωυτὴν διεργάσατο. Ἐπὶ τοῖσι Κομβάβος ἀθυμῶν, ὅτι οἱ ἀτυχέως τὰ ἐς Ἀφροδίτην ἔχει, ἐσθῆτα γυναικῆα ἐνεδύσατο, ὅπως μηκέτι ἐτέρη γυνὴ ἴσα ἐξαπατέοιτο. Ὡς αἰτίη Ἰάλλοισι στολῆς θηλέης. Κομβάβου μὲν μοι περὶ τοσάδε εἰρήσθω· Ἰάλλων δὲ αὐτίς ἐγὼ λόγῳ ὑστέρῳ μεμνήσομαι τομῆς

matrimonii illius violati causa, sed quod illorum cupiditate rex teneretur, quæ discedens ipsi commendasset. Ad hæc vocato rex quaestore afferri jubet quæ custodienda illi tradiderat. Quum attulisset, detracto Combabus signo quæ inerant demonstravit, seque ipsum adeo quomodo affectus esset, dixitque, Hæc ipsa, rex, ego metuens, quum hoc mihi iter mandares, et ivi invitus, et quum magna abs te mihi necessitas imposita esset, hoc feci, probum illud quidem erga dominum, mihi vero minime secundum. Talis tamen quum sim, facinoris, quod non nisi vir committere potest, reus sum. At ille exclamans ad hæc, complexusque illum est et cum lacrimis dixit, Quid magnum adeo, Combabe, malum perpetrasti? quid in te tam immane facinus solus virorum designasti? Minime laudo ista, o male audax, qui ea sustinueris, quæ utinam neque tu passus esses, neque ego vidissem! hac enim defensione mihi opus non erat. Sed quandoquidem talia voluit fortuna, primo quidem hoc tibi a me ultionis causa dabitur, mors delatorum: postea donum veniet magnum, aurumque multum et argentum immensum, et vestimenta Assyria, et equi regii. Intrabis autem ad nos nemine intro nunciante; neque quisquam a nostro te conspectu arcebit, neque si cum uxore jaceam. Hæc dixit simul et fecit: atque illi statim ducebantur ad supplicium; huic munera tribuebantur, et in majus aucta est amicitia. Nemo autem Assyriorum quisquam videbatur sapientia par Combabo et felicitate.

26. Postea quum petisset ut liceret sibi quæ dcerant templo perficere (imperfectum enim reliquerat), denuo dimittebatur, et perfecit templum, et reliquo tempore ibi mansit. Tribuit vero ipsi hoc etiam rex virtutis et benefactorum causa, uti æneus in templo staret. Et etiamnum honoris causa in templo est Combabus æneus, Hermoclis Rhodii opus, forma qualis mulier, vestitum autem habet virilem. Dicitur porro amicorum benevolentissimos, consolandi illius casus gratia, in communionem jacturæ illius venisse: exsecuerunt enim se ipsi, et eandem quam ille vivendi rationem elegerunt. Alii deos admiscunt negotio, ac dicunt adamatum a Junone Combabum; atque hanc multis illam castrandi se mentem injecisse, ut ne solus ille ademptam sibi virilitatem graviter ferret.

27. Interim ille mos, postquam semel susceptus est, etiam nunc manet, multique singulis annis in templo exsecant se et effeminant, sive Combabi consolandi causa, sive gratum Junoni ut faciant: exsecant certe; vestitumque hi non amplius virilem habent, sed et vestimenta gestant muliebria, et opera mulierum faciunt. Quantum vero audiui, etiam horum origo ad Combabum refertur: nam usu illi venerunt et ista. Peregrina mulier in conventum sacrum quæ venisset, conspecto homine ita pulchro et vestito viriliter, magno illius amore exarsit: post quum comperisset mutilum esse, ipsa se interemit. Ob hæc graviter ferens Combabus, sibi infelicitate adeo succedere Venerem, muliebrem vestem sumpsit, ne alia amplius mulier ea ratione deciperetur. Hæc causa Gallis vestitus feminei. Ac de Combabo ista mihi dicta sunt: Gallorum autem deinde procedente sermone mentionem faciam, et

τε αὐτέων, ὅπως τάμνονται, καὶ ταφῆς ὁκοίην θάπτονται, καὶ ὅτε εἴνεκα ἐς τὸ ἱρὸν οὐκ ἐσέρχονται· πρότερον δέ μοι θυμὸς εἰπεῖν θέσιός τε περὶ τοῦ νηοῦ καὶ μεγάλῃος, καὶ δῆτα ἔρέω.

28. Ὁ μὲν χώρος αὐτὸς, ἐν τῷ τὸ ἱρὸν ἵδρυται, λόφος ἐστὶ, κέεται δὲ κατὰ μέσον τῆς πόλιος μάλιστα, καὶ οἱ τεῖχεα δοῖα περικέεται. Τῶν δὲ τευχῶν τὸ μὲν ἀρχαῖον, τὸ δὲ οὐ πολλὸν ἡμέων πρεσβύτερον. Τὰ δὲ προπύλαια τοῦ ἱεροῦ ἐς ἀνεμὸν βορέην ἀποκέχλιται μέγαθος ὅσον τε ἑκατὸν ὀργυείων· ἐν τούτοις τοῖσι προπύλαιοις καὶ οἱ φαλλοὶ ἐστᾶσι, τοὺς Διόνυσος ἐστήσατο, ἡλικίην καὶ οἶδε τριήκοντα ὀργυείων. Ἐς τούτων τὸν ἕνα φαλλὸν ἀνὴρ ἑκάστου ἔτεος δις ἀνέρχεται οἰκέει τε ἐν ἄκρῳ τῷ φαλλῷ χρόνον ἑπτὰ ἡμερέων. Αἰτίη δὲ οἱ τῆς ἀνόδου ἥδε λέγεται· οἱ μὲν πολλοὶ νομίζουσι ὅτι ὑφοῦ τοῖσι θεοῖσι δμιλέει καὶ ἀγαθὰ πάσῃ Συρίῃ αἰτέει, οἱ δὲ τῶν εὐχολέων ἀγχόθεν ἐπαύουσι. Ἄλλοις δὲ δοκέει καὶ τὰδε Δευκαλίωνος εἴνεκα ποιέεσθαι ἐκείνης συμφορῆς μνήματα, ὁκότε οἱ ἄνθρωποι ἐς τὰ οὖρεα καὶ ἐς τὰ περιμήκεια τῶν δενδρέων ἤεισαν τὸ πολλὸν ὕδωρ ὀρρωδέοντες. Ἐμοὶ μὲν νυν καὶ τὰδε ἀπίθανα. Δοκέω γε μὲν Διονύσῳ σφέας καὶ τὰδε ποιέειν, συμβάλλομαι δὲ τούτοις· φαλλοὺς ὅσοι Διονύσῳ ἐγείρουσι, ἐν τοῖσι φαλλοῖσι καὶ ἄνδρας ξυλίνους κατίζουσιν, ὅτε εἴνεκα ἐγὼ οὐκ ἔρέω· δοκέει δ' ὦν μοι, καὶ ὅδε ἐς ἐκείνου μίμησιν τοῦ ξυλίνου ἀνδρὸς ἀνέρχεται.

29. Ἡ δὲ οἱ ἀνόδος τοιγὰρ σειρῇ μικρῇ ἐσωτόν τε ἅμα καὶ τὸν φαλλὸν περιβάλλει, μετὰ δὲ ἐπιβαίνει ξύλων προσφυῶν τῷ φαλλῷ ὁκόσον ἐς χώρην ἄκρου ποδός· ἀνιῶν δὲ ἅμα ἀναβάλλει τὴν σειρὴν ἀμφοτέρωθεν ὅπως περ ἡνιοχέων. Εἰ δέ τις τόδε μὲν οὐκ ὅπωπεν, ὅπωπε δὲ φοινικοβατέοντας ἢ ἐν Ἀραβίῃ ἢ ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἄλλοις, οἶδε τὸ λέγω. Ἐπεὰν δὲ ἐς τέλος ἵκηται τῆς ὁδοῦ, σειρὴν ἑτέραν ἀφείς τὴν αὐτὸς ἔχει μακρὴν ταύτην, ἀνέλκει τῶν οἱ θυμὸς, ξύλα καὶ εἴματα καὶ σκεύεα, ἀπὸ τῶν ἔδρην συνδέων ὁκοίην καλὴν ἱζάνει, μίμνει τε χρόνον τῶν εἴπον ἡμερέων. Πολλοὶ δὲ ἀπικνεόμενοι χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, οἱ δὲ χαλκὸν κομίζουσι, εἴτ' ἀφέντες ἐκείνου πρόσθε κείμενα ἀπίασι λέγοντες τὰ οὐνόματα ἑκάστος. Παρεστῶς δὲ ἄλλος ἄνω ἀγγέλλει, ὃ δὲ δεξάμενος τοῦνομα εὐχολὴν ἐς ἑκάστον ποιέεται, ἅμα δὲ εὐχόμενος κροτέει ποίημα χάλκεον, τὸ αἰδεῖ μέγα καὶ τρηχὺ κινεόμενον· εὐδὲ δὲ οὐδαμὰ ἦν γὰρ μιν ὕπνος ἔλη ποτὲ, σκορπίος ἀνιῶν ἀνεγείρει τε καὶ αἰεκέα ἐργάζεται, καὶ οἱ ἥδε ἡ ζημία τοῦ ὕπνου ἐπικέεται. Τὰ μὲν ὦν ἐς τὸν σκορπίον μύθονται, ἱρά τε καὶ θεοπρεπέα, εἰ δὲ ἀτρεκέα ἐστὶν, οὐκ ἔχω ἔρεειν. Δοκέει δέ μοι, μέγα ἐς ἀγρυπνίην συμβάλλεται καὶ τῆς πτώσιος ἢ ὀρρωδῆς. Φαλλοβάτων μὲν δὲ περὶ τοσάδε ἀρκέει. Ὁ δὲ νηὸς ὁρέει μὲν ἐς ἡέλιον ἀνιόντα.

30. Εἶδος δὲ καὶ ἐργασίην ἐστὶν ὁκοίους νηοὺς ἐν Ἰωνίῃ ποιέουσι. Ἐδὲρὴ μεγάλη ἀνέχει ἐκ γῆς μέγαθος

castrationis illorum, quomodo castrentur, et sepulturae quae sepeliantur, et cujus rei causa non ingrediantur in templum: prius vero mihi animus est de positione templi et magnitudine dicere; et jam dico.

28. Locus ipse, in quo sacrum constitutum, collis est: situs est autem in media fere urbe, et duplici muro est circumdatus. Murorum alter antiquus est, alter non multum aetate nostra superior. Vestibulum templi in Boream ventum porrectum est, magnitudine ad quadringentos cubitos. In hoc vestibulo etiam phalli stant, quos Bacchus statuit, iique altitudine centum et viginti cubitorum. In horum unum phallum vir singulis annis bis ascendit, moraturque in summo phallo tempus septem dierum. Causa autem illi esse ejus ascensionis haec memoratur: vulgus putat in alto illum versari cum diis, et bona petere toti Syriae, eosque sic e propinquo audire preces. Alii haec etiam Deucalionis causa fieri autumant, in memoriam illius calamitatis, quum homines in montes et arborum altissimas aquarum multarum metu ascenderunt. Mihi quidem ista quoque parum probabilia; ac puto illos haec etiam Baccho facere: conjicio autem inde: phallos quotquot Baccho erigunt, iidem ligneos in phallis viros collocant; cujus rei causa, non dixerim equidem: videtur ergo mihi illius lignei viri imitatione etiam hic ascendere.

29. Porro ascensus est ejusmodi: parva catena se pariter ac phallum circumdat; postea inscendit per ligna phallo affixa, ea mensura quae extremum pedem recipiat. Quantum vero ascendit, tantum simul, aurigantis gestu, catenam utrimque in altum rejicit. Si quis vero hoc non vidit, vidit autem illos qui palmas conscendunt in Arabia, aut in Aegypto, aut alio quocumque loco, idem quod dico intelligit. Quum autem ad finem viae pervenit, catena demissa alia quam secum habet, longa illa quidem, sursum trahit quae vult, ligna et vestes et vasa; e quibus sede colligata, quasi nido quodam, ibi desidet, manetque tempore dierum quos dixi. Advenientes autem multi aurum et argentum, quidam vero aes afferunt; deinde in conspectu illius posita relinquunt, indicato suo quisque nomine. Astans vero alius sursum nunciat; atque ille accepto nomine preces pro unoquoque nuncupat: inter precandum sonum edit instrumento aeneo, quod, ubi movetur, magnum quiddam canit et asperum. Dormit neutiquam: si enim somnus illi aliquando obrepit, scorpius ascendens et excitat illum, et magno malo afficit: haec ei poena somni proposita est. Quae igitur de scorpio narrant, ea sacra sunt et religiosa; an sint vera, dicere non habeo. Ut mihi autem videtur, multum etiam ad vigilandum confert illi metus cadendi. De illis phallorum conscensoribus haec sufficiant. Templum quidem spectat in solem orientem.

30. Specie est atque opere illo, qualia in Ionia templa aedificant. Eminent e solo crepido magna, octo cubitorum

ὀργυιέων δυοῖν, ἐπὶ τῆς δ νηὸς ἐπικέεται. Ἄνοδος ἐς αὐτὸν λίθου πεποιήται, οὐ κάρτα μακρὴ. Ἀνελθόντι δὲ θωῦμα μὲν καὶ ὁ πρόνῃος μέγα παρέχεται οὐρῇσι τε ἡσκηται χρυσέῃσι· ἐνδοθεν δὲ ὁ νηὸς χρυσοῦ τε πολλοῦ ἀπολάμπεται καὶ ἡ ὀροφὴ πᾶσα χρυσέη. Ἀπόζει δὲ αὐτοῦ ὁδμὴ ἀμβροσίη ὁκοίη λέγεται τῆς χιόρης τῆς Ἀραβίης, καὶ σοὶ τηλόθεν ἀνιόντι προσβάλλει πνοιὴν κάρτα ἀγαθὴν, καὶ ἣν αὐτίς ἀπίης, οὐδαμὰ λείπεται, ἀλλὰ σευ τὰ τε εἴματα ἐς πολλὸν ἔχει τὴν πνοιὴν καὶ σὺ ἐς πάμπαν αὐτῆς μεμνήσῃαι.

31. Ἐνδοθεν δὲ ὁ νηὸς οὐκ ἀπλὸς ἐστὶ, ἀλλὰ ἐν αὐτῷ θάλαμος ἄλλος πεποιήται. Ἄνοδος καὶ ἐς τοῦτον ὀλίγη· οὐρῇσι δὲ οὐκ ἡσκηται, ἀλλ' ἐς ἀντίον ἅπας ἀναπέπταται. Ἐς μὲν ὧν τὸν μέγαν νηὸν πάντες ἐσέρχονται, ἐς δὲ τὸν θάλαμον οἱ ἱερεῖς μῶνον, οὐ μέντοι πάντες οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ οἱ μάλιστα ἀγγίθεοί τε εἰσι καὶ οἵσι πᾶσα ἐς τὸ ἱρὸν μέλεται θεραπήνη. Ἐν δὲ τῷδε εἶται τὰ εἶδεα, ἣ τε Ἥρη καὶ τὸν αὐτοὶ Δία ἐόντα ἐτέρῳ οὐνόματι κληίζουσι. Ἀμφω δὲ χρύσειοί τε εἰσι καὶ ἀμφω ἔζονται· ἀλλὰ τὴν μὲν Ἥρην λέοντες φέρουσι, ὁ δὲ ταύροις ἐφέζεται. Καὶ δῆτα τὸ μὲν τοῦ Διὸς ἀγαλμα ἐς Δία πάντα ὀρῇ καὶ κεφαλὴν καὶ εἴματα καὶ ἔδρην, καὶ μιν οὐδὲ ἐθέλων ἄλλως εἰκάσει.

32. Ἡ δὲ Ἥρη σκοπέοντί σοι πολυειδέα μορφήν ἐκφανέει. Καὶ τὰ μὲν ξύμπαντα ἀτρεκέϊ λόγῳ Ἥρη ἐστί· ἔχει δὲ τι καὶ Ἀθηναίης καὶ Ἀφροδίτης καὶ Σελήνης καὶ Ῥέης καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Νεμέσιος καὶ Μοιρέων. Χεὶρὶ δὲ τῇ μὲν ἐτέρῃ σκῆπτρον ἔχει, τῇ ἐτέρῃ δὲ ἀτρακτον, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἀκτίνας τε φορέει καὶ πύργον καὶ κροστὸν, τῷ μούνῃ τὴν Οὐρανίην κοσμέουσι. Ἐκτοσθε δὲ οἱ χρυσός τε ἄλλος περιέχεται καὶ λίθοι κάρτα πολυτελεῖς, τῶν οἱ μὲν λευκοί, οἱ δὲ ὑδατώδεις, πολλοὶ δὲ οἰνώδεις, πολλοὶ δὲ πυρώδεις. Ἔτι δὲ ὄνυχες οἱ Σαρδῶνι πολλοὶ καὶ ὑάκινθοι καὶ σμάραγδοι, τὰ φέρουσι Αἰγύπτιοι καὶ Ἰνδοὶ καὶ Αἰθίοπες καὶ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι καὶ Βαβυλώνιοι. Τὸ δὲ δὴ μέζονος λόγου ἄξιον, τοῦτο ἀπηγήσομαι· λίθον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φορέει, λυχνὶς καλέεται, οὐνομα δὲ οἱ τοῦ ἔργου ἢ συντυχίη. Ἀπὸ τούτου ἐν νυκτὶ σέλας πολλὸν ἀπολάμπεται, ὑπὸ δὲ οἱ καὶ ὁ νηὸς ἅπας οἷον ὑπὸ λύχνῳ φαίνεται· ἐν ἡμέρῃ δὲ τὸ μὲν φέγγος ἀσθενέει. Ἰδέην δὲ ἔχει κάρτα πυρώδεα. Καὶ ἄλλο θωυμαστόν ἐστι ἐν τῷ ξοάνῳ· ἦν ἐστεῶς ἀντίος ἐσορέης, ἐς σὲ ὀρῇ καὶ μεταβαίνοντι τὸ βλέμμα ἀκολουθεῖ, καὶ ἦν ἄλλος ἐτέρωθεν ἐσορέη, ἴσα καὶ ἐς ἐκεῖνον ἐκτελέει.

33. Ἐν μέσῳ δὲ ἀμφοτέρων ἐστήκε ξοάνον ἄλλο χρύσειον οὐδαμὰ τοῖσι ἄλλοις ξοάνοις ἴκελον. Τὸ δὲ μορφήν μὲν ἰδίην οὐκ ἔχει, φορέει δὲ τῶν ἄλλων θεῶν εἶδεα. Καλέεται δὲ σημήιον καὶ ὑπ' αὐτῶν Ἀσσυρίων, οὐδὲ τι οὐνομα ἴδιον αὐτῷ ἔθεντο, ἀλλ' οὐδὲ γενέσιος αὐτοῦ καὶ εἶδος λέγουσι· καὶ μιν οἱ μὲν ἐς Διόνυσον, ἄλλοι δὲ ἐς Δευκαλίωνα, οἱ δὲ ἐς Σεμίραμιν ἄγουσι· καὶ γὰρ δὴ ὧν ἐπὶ τῇ κορυφῇ αὐτοῦ περιστερὴ χρυσέη ἐπέστηκε. Τοῦνεκα δὴ αὐθεόνται Σεμίραμιος ἔμμεναι

altitudine, in qua aedes imposita est. Ascensus in illam e lapide factus, non sane latus. Ascendenti spectaculum magnum etiam atrium templi præbet; et valvis aureis excultum est. Intus autem aedes auroque multo relucet, et lacunar totum est aureum. Sentitur autem ibi divinus odor, qualis dicitur regionis Arabiæ, qui e longinquo ascendentem spiritu te inhalat optimo; et si inde discesseris, non deserit; quin et vestimenta tua diu servant odorem; et ipsi tibi semper obversabitur.

31. Intus vero aedes non simplex est, sed thalamus in ea factus alius. Ascensus etiam in hunc parvus: nec valvis est ornatus, sed totus ex adverso venientibus apertus. In magnum ergo templum ingrediuntur omnes, in thalamum vero soli sacerdotes, ac ne sacerdotes quidem omnes, sed ii, qui proximi censentur diis, et quibus omnis administratio sacrorum curæ est. In hoc collocata sunt signa, tum Juno, tum quem, Jupiter quum sit, alio ipsi nomine appellant. Ambo aurei, ambo sedent: verum Junonem leones ferunt; alter tauris insidet. Nempe Jovis simulacrum Jovem refert per omnia, capite, vestibus, throno, neque etiamsi velis alii ipsum assimiles.

32. Verum Juno multiplicem consideranti formam offeret. Universim, ut vere dicam, Juno est: sed habet aliquid etiam Minervæ, et Veneris, et Lunæ, et Rheæ, et Dianæ, et Nemesis, et Parcarum. Manu altera sceptrum tenet, colum altera; et in capite gerit radios et turrin; et cestum habet, quo solam Cælestem Venerem ornant. Extra vero illi et aurum circumpositum est, et gemmæ valde pretiosæ, quarum aliæ albæ, aquei coloris aliæ, multæ vinei, multæ etiam ignei. Insuper vero Sardæ onyches multæ, et hyacinthi, et smaragdi, quas Ægyptii ferunt, et Indi, et Æthiopes, et Medi, et Armenii, et Babylonii. Quod autem magis conimemoratu dignum est, illud enarrabo. Gemmam in capite fert, quæ lychnis vocatur: nomen illi res ipsa dedit. Ab hac noctu splendor multus refulget, ut ab ea tanquam a lucernis aedes tota reluceat; at interdiu splendor ille languet. Ceterum speciem habet valde igneam. Etiam aliud est in illo simulacro admirabile: si stans contra intucare, te respicit, transeuntemque obtutus ille persequitur; et si ab alia parte alius hoc aspiciat, idem in illum perficit.

33. Inter utrumque stat alia imago ex auro, nulla parte ceteris imaginibus similis. Suam hoc formam non habet, gerit autem aliorum deorum species: signum vocatur ab ipsis etiam Assyriis, nec nomen illi proprium ullum posuere: sed nec de ortu illius aut forma dicunt: atque alii ad Bacchum, alii ad Deucalionem, ad Semiramidem alii referunt: etenim in vertice illius stat columba aurea; quam ab causam Semi-

τόδε σημῆιον. Ἀποδημέει δὲ δις ἐκάστου ἔτεος ἐς θάλασσαν ἐς κομιδὴν τοῦ εἶπον ὕδατος.

34. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ νηῷ ἐσιόντων ἐν ἀριστερῇ κέεται πρῶτα μὲν θρόνος Ἡελίου, αὐτοῦ δὲ ἔδος οὐκ ἐνι μούνου δὲ Ἡελίου καὶ Σεληναίης ξόανα οὐ δεικνύουσι. Ὅτεν δὲ εἵνεκα ὧδε νομίζουσι, ἐγὼ καὶ τόδε ἔμαθον. Λέγουσι τοῖσι μὲν ἄλλοισι θεοῖσι ὅσιον ἔμμεναι ξόανα ποιέεσθαι, οὐ γὰρ σφέων ἐμφανέα πάντεσι τὰ εἶδεα. Ἡέλιος δὲ καὶ Σεληναίη πάμπαν ἐναργέες καὶ σφέας πάντες ὁρεύουσι. Κοίη ὧν αἰτή ξοανουργίης τοῖσι ἐν τῷ ἡέρι φαινομένοισι;

35. Μετὰ δὲ τὸν θρόνον τοῦτον κέεται ξόανον Ἀπόλλωνος, οὐκ οἷον ἐώθεε ποιέεσθαι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες Ἀπόλλωνα νέον τε ἡγνῆται καὶ πρωθήθην ποιέουσι, μούνοι δὲ οὗτοι Ἀπόλλωνος γενειήτew ξόανον δεικνύουσι, καὶ τάδε ποιέοντες ἐωυτοὺς μὲν ἐπαινέουσι, Ἑλλήνων δὲ κατηγοροῦσι καὶ ἄλλων, ὁκόσοι Ἀπόλλωνα παῖδα θέμενοι ἱλάσκονται. Αἰτή δὲ ἥδε· δοκέει αὐτέοισι ἀσופίη μεγάλη ἔμμεναι ἀτελέα ποιέεσθαι τοῖσι θεοῖσι τὰ εἶδεα· τὸ δὲ νέον ἀτελές ἐτι νομίζουσι. Ἐν δὲ καὶ ἄλλο τῷ σφετέρῳ Ἀπόλλωνι καινουργέουσι· μούνοι Ἀπόλλωνα εἵμασι κοσμέουσι.

36. Ἔργων δὲ αὐτοῦ περὶ πολλὰ μὲν ἔχω εἰπεῖν, ἐρέω δὲ τὸ μάλιστα θωυμάζειν ἄξιον. Πρῶτα δὲ τοῦ μαντηίου ἐπιμνήσομαι. Μαντήια πολλὰ μὲν παρ' Ἑλλήσι, πολλὰ δὲ καὶ παρ' Αἰγυπτίοισι, τὰ δὲ καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ ἐν τῇ δὲ Ἀσίῃ πολλὰ ἐστίν. Ἀλλὰ τὰ μὲν οὔτε ἱρέων ἀνευ οὔτε προφητέων φθέγγονται, ὅδε δὲ αὐτὸς τε κινέεται καὶ τὴν μαντήϊν ἐς τέλος αὐτουργεῖ. Τρόπος δὲ αὐτῆς τοιόσδε· εὗτ' ἂν ἐθέλῃ χρησμηγορεῖν, ἐν τῇ ἔδρῃ πρῶτα κινέεται· οἱ δὲ μιν ἱρέες αὐτίκα ἀείρουσι. Ἦν δὲ μὴ ἀείρωσι, ὁ δὲ ἰδρώει καὶ ἐς μέζον ἐτι κινέεται. Εὗτ' ἂν δὲ ὑποδύντες φέρωσι, ἄγει σφέας πάντη περιδινέων καὶ ἐς ἄλλον ἐξ ἐτέρου μεταπηδέων. Ἦλος δ' ἀρχιρεὺς ἀντιάσας ἐπερέεται μιν περὶ ἀπάντων πρηγμάτων· ὁ δὲ ἥν τι μὴ ἐθέλῃ ποιέεσθαι, ὀπίσω ἀναχωρεῖ, ἥν δέ τι ἐπαινέῃ, ἄγει ἐς τὸ πρόσω τοὺς προφέροντας ὅκωσπερ ἡνιοχέων. Οὕτω μὲν συναγείρουσι τὰ θέσφατα καὶ οὔτε ἱρὸν πρῆγμα οὐδὲν οὔτε ἴδιον τούτου ἀνευ ποιέουσι. Λέγει δὲ καὶ τοῦ ἔτεος περὶ καὶ τῶν ὥρέων αὐτοῦ πασέων, καὶ ὁκότε οὐκ ἔρονται. Λέγει δὲ καὶ τοῦ σημείου περὶ, κότε χρή μιν ἀποδημέειν τὴν εἶπον ἀποδημίην.

37. Ἐρέω δὲ καὶ ἄλλο, τὸ ἐμεῦ παρεόντος ἔπρηξεν. Οἱ μὲν μιν ἱρέες ἀείροντες ἔφερον, ὁ δὲ τοὺς μὲν ἐν γῇ κάτω ἔλιπεν, αὐτὸς δὲ ἐν τῷ ἡέρι μούνας ἐφορέετο.

38. Μετὰ δὲ τὸν Ἀπόλλωνα ξόανόν ἐστιν Ἀτλαντος, μετὰ δὲ Ἑρμέω καὶ Εἰλειθυίῃς.

39. Τὰ μὲν ὧν ἐντὸς τοῦ νηοῦ ὧδε κεκοσμέεται· ἔξω δὲ βωμός τις κέεται μέγας χάλκεος. Ἐν δὲ καὶ ἄλλα ξόανα μυρία χάλκεα βασιλέων τε καὶ ἱρέων καταλέξω δὲ τῶν μάλιστα ἄξιον μνήσασθαι. Ἐν ἀριστερῇ τοῦ νεώ Σεμιράμιος ξόανον ἔστηκε ἐν δεξιῇ τὸν νηὸν ἐπίδεικνύουσα. Ἀνέστη δὲ δι' αἰτήν τοιήνδε· ἀνθρώποισι,

ramidis esse simulacrum illud fabulantur. Defertur vero bis quotannis mare versus ad asserendam quam dixi aquam.

34. In ipsa porro aede ad sinistram intrantium Solis primum thronus positus est, ipsius vero simulacrum non inest: solius enim Solis ac Lunae simulacra non ostendunt. Cujus autem rei causa hoc instituerint, id ipsa quoque didici. Aiunt reliquis diis simulacra facere fas esse; illorum enim species non esse notas omnibus: at Sol et Luna plane conspicui, et vident illos universi. Quae igitur causa simulacrorum illis faciendorum, qui in aethere se conspiciendos praebeant?

35. Post illum thronum Apollinis signum positum est, non quale fieri consuevit: nam reliqui omnes juvenem putant Apollinem, et prima florentem pubertate faciunt; hi soli vero barbati Apollinis signum ostendunt. Atque haec dum faciunt, sibi placent, reprehendunt Graecos aliosque, quicumque Apollinem puerum ponunt et placant. Causa haec est: videtur illis magna esse insipientia, imperfectas diis formas tribuere; adolescentiam vero adhuc imperfectam existimant. Verum aliud etiam in illo suo Apolline novant: soli vestibis ornant Apollinem.

36. De operibus autem ipsius multa habeo dicere, ac dicam quod maxime admiratione dignum est. Primo quidem oraculi mentionem faciam. Oracula apud Graecos multa, multa apud Aegyptios, etiam in Libya et in Asia multa sunt. Sed haec non sine sacerdotibus et prophetis respondent: at ille tum movetur ipse, tum divinationem ad finem usque solus perducit. Cujus modus hic est: quum vult reddere oraculum, in sede primum sua movetur: sacerdotes vero ipsum continuo tollunt. Si vero non tollant, ille sudat, et multo etiam magis movetur. Quum vero subeuntes ipsum ferunt, agit illos usquequaque in orbem, et in alium ex alio transilit. Tandem obsistens sacerdotum princeps interrogat illum de rebus omnibus. Isque, si quid nolit fieri retrocedit; si vero probet, antrorsum agit suos bajulos, tanquam qui aurigetur. Ita colligunt oracula, et neque sacram rem ullam neque privatam sine hoc faciunt. Praedicat autem de anno quoque et omnibus illius tempestatibus, etiam quando non interrogant. Item praedicat de Signo, quando eam, quam dicebam modo, profectionem debeat suscipere.

37. Narrabo etiam aliud, quod me praesente egit. Sacerdotes sublatum ferebant: at ipse illos humi reliquit, et sublimis ipse solus ferebatur.

38. Post Apollinem Atlantis signum est; post, Mercurii et Ilithyiae.

39. Interiora igitur aedis sic ornata sunt: extra vero altare positum est magnum ex aere. Insunt autem et alia signa sexcenta aenea regumque et sacerdotum: recensebo autem quae memoratu praeceteris digna sunt. Ad sinistram aedis signum stat Semiramidis, dextra aedem ostendit. Erectum est per causam ejusmodi: hominibus qui

ὁκόσοι Συρίην οἰκέουσι, νόμον ἐποιέετο ἑωυτὴν μὲν ὅπως θεὸν ἱλάσκεσθαι, θεῶν δὲ τῶν ἄλλων καὶ αὐτῆς Ἥρης ἀλογεῖν. Καὶ ὧδε ἐποίηον. Μετὰ δὲ ὥς οἱ θεόθεν ἀπίκοντο νοῦσοι τε καὶ συμφορὰ καὶ ἄλγεα, μανίης μὲν ἐκείνης ἀπεπαύσατο καὶ θνητὴν ἑωυτὴν ὁμολόγεε καὶ τοῖσι ὑπηκόοις αὐτὶς ἐκέλευε ἐς Ἥρην τρέπεσθαι. Τούνεκα δὴ ἔτι τοιήδε ἀνέστηκε τοῖσι ἀπικνεομένοις τὴν Ἥρην ἱλάσκεσθαι δεικνύουσα καὶ θεὸν οὐκέτι ἑωυτὴν, ἀλλ' ἐκείνην ὁμολογέουσα.

40. Εἶδον δὲ καὶ αὐτόθι Ἑλένης ἄγαλμα καὶ Ἑκάβης καὶ Ἀνδρομάχης καὶ Πάριδος καὶ Ἑκτορος καὶ Ἀχιλλέως. Εἶδον δὲ καὶ Νιρέως ἕδος τοῦ Ἀγλαΐης καὶ Φιλομήλην καὶ Πρόκνην ἔτι γυναῖκας, καὶ αὐτὸν Τηρέα ὄρνιθα, καὶ ἄλλο ἄγαλμα Σεμιράμιος καὶ Κομβάβου τὸ κατέλεξα, καὶ Στρατονίκης κάρτα καλὸν καὶ Ἀλεξάνδρου αὐτῷ ἐκείνῳ ἵκελον. Παρὰ δὲ οἱ Σαρδανάπαλλος ἕστηκε ἄλλη μορφῇ καὶ ἄλλη στολῇ.

41. Ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἀφετοὶ νέμονται βόες μεγάλοι καὶ ἵπποι καὶ αἰετοὶ καὶ ἄρκτοι καὶ λέοντες, καὶ ἀνθρώπους οὐδαμὰ σίνονται, ἀλλὰ πάντες ἱροὶ τέ εἰσι καὶ χειροῦθες.

42. Ἱερεῖς δὲ αὐτοῖσι πολλοὶ ἀποδεδέχονται, τῶν οἱ μὲν τὰ ἱρήια σφάζουσι, οἱ δὲ σπονδηφορέουσι, ἄλλοι δὲ πυρφόροι καλέονται καὶ ἄλλοι παραβώμιοι· ἐπ' ἐμεῦ δὲ πλέονες καὶ τριηκοσίων ἐς τὴν θυσίην ἀπικνέοντο. Ἑσθῆς δὲ αὐτέοις πᾶσα λευκή, καὶ πῖλον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσι. Ἀρχιεὺς δὲ ἄλλος ἐκάστου ἔτεος ἐπιγίγνεται, πορφυρέην τε μούνος οὗτος φορέει καὶ τιάρη χρυσῇ ἀναδέεται.

43. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο πλῆθος ἀνθρώπων ἱρῶν αὐλητέων τε καὶ συριστέων καὶ Γάλλων, καὶ γυναῖκες ἐπιμανέες τε καὶ φρενοβλαβέες.

44. Θυσίη δὲ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐπιτελέεται, ἐς τὴν πάντες ἀπικνέονται. Διὶ μὲν ὦν κατ' ἡσυχίην θύουσι οὔτε αἰδόντες οὔτε αὐλέοντες. Εὖτ' ἂν δὲ τῇ Ἥρῃ κατάρχωνται, αἰδούσι τε καὶ αὐλέουσι καὶ κρόταλα ἐπικροτέουσι. Καί μοι τούτου πέρι σαφὲς οὐδὲν εἰπεῖν ἐδύναντο.

45. Ἔστι δὲ καὶ λίμνη αὐτόθι, οὐ πολλὸν ἐκὰς τοῦ ἱεροῦ, ἐν τῇ ἰχθύες ἱροὶ τρέφονται πολλοὶ καὶ πολυεῖδεις. Γίγνονται δὲ αὐτέων ἔνιοι κάρτα μεγάλοι· οὗτοι δὲ καὶ οὐνόματα ἔχουσι καὶ ἔρχονται καλεόμενοι. Ἐπ' ἐμεῦ δὲ τις ἦν ἐν αὐτέοις χρυσοφορέων, ἐν τῇ πτέρυγι δὲ ποίημα χρύσειον αὐτέῳ ἀνακέετο. Καί μιν ἐγὼ πολλάκις ἐθεησάμην, καὶ εἶχε τὸ ποίημα.

46. Βάθος δὲ τῆς λίμνης πολλόν. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπειρήθην, λέγουσι δ' ὦν καὶ διηκοσίων ὀργυιῶν πλέον ἔμμεναι. Κατὰ μέσον δὲ αὐτῆς βωμὸς λίθου ἀνέστηκε. Δοκέοις ἂν ἄφνω ἰδὼν πλώειν τέ μιν καὶ τῷ ὕδατι ἐποχέεσθαι, καὶ πολλοὶ ὧδε νομίζουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ στυλὸς ὑπεστεῶς μέγας ἀνέχειν τὸν βωμόν. Ἔστεπται δὲ αἰεὶ καὶ θυώματα ἔχει. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐκάστης ἡμέρης κατ' εὐχὴν ἐς αὐτὸν νηχόμενοι στεφανηφορέουσι.

Syriam habitant, legem tulerat, se pro dea placarent, deos autem reliquos, ipsamque adeo Junonem, negligerent : idque illi fecere. Postea vero quum divinitus illi immitterentur morbi et calamitas et doiores, a furore illo resipuit, et mortalem se confitebatur, et subjectis sibi, ut ad Junonem iterum se converterent, imperabat. Hanc ob causam hoc adhuc habitu astat, advenientibus placandam Junonem demonstrans, et deam non jam se, sed illam confitens.

40. Vidi etiam Helenae ibi signum, et Hecubae, et Andromachae, et Paridis, et Hectoris, et Achillis. Vidi etiam Nirei statuam, Aglaiae filii, et Philomelam et Procnem adhuc mulieres, et ipsum Tereum volucrum; et aliud signum Semiramidis, et Combabi illud quod memoravi, et Stratonicae valde pulchrum, et Alexandri ipsi illi simile. Astat illi Sardanapalus, forma alia et vestitu alio.

41. In aula vero soluti pascuntur boves magni, et equi, et aquilae, et ursi, et leones, qui nequaquam nocent hominibus, sed sacri sunt omnes et mansueti.

42. Sacerdotes autem illis multi recepti sunt, quorum alii mactant hostias, alii ferunt libamina, igniferi vocantur alii, et alii altarium assecrae. Me quidem praesente vel trecentis plures ad sacrificandum accedebant. Vestimenta illis omnia candida; pileum gestant in capite. Sacerdos summus singulis annis novus succedit : purpura hic solus induitur et tiara redimitur aurea.

43. Est autem alia quoque multitudo sanctorum hominum, tibicinum, fistulatum, Gallorum; et mulieres furiosae ac fanaticae.

44. Sacrificium bis unoquoque die peragitur, ad quod omnes veniunt. Jovi quidem silentio sacrificant, neque sua voce canentes, neque tibiis. Quum vero Junoni immolant, cantant, tibiis canunt, crotalis crepitant. Ac de isto nihil mihi certi dicere poterant.

45. Est etiam lacus ibidem, non procul a templo, in quo pisces sacri nutriuntur multi, et varia specie. Fiant quidam illorum oppido magni : hi et nomina habent, et vocali accedunt. Me spectante erat inter eos etiam aliquis ornatus auro, in cujus pinna aureum opus dedicatum erat. Illum ego saepe vidi, et habebat illud opus.

46. Profunditas lacus magna. Equidem non sum expertus; dicunt vero octingentorum amplius cubitorum esse. In medio stat altare lapideum. Putes ad primum conspectum natere illud et in aqua fluitare; ac multi ita esse arbitrantur. Mihi vero videtur columna subjecta ingens sustinere illud altare. Vittis autem semper ornatum est, et suffitum habet : ac multi quotidie precandi causa eo natant coronas gestantes.

47. Γίνονται δὲ αὐτόθι καὶ πανηγυρίες τε μέγισται, καλέονται δὲ ἐς τὴν λίμνην καταβάσεις, ὅτι ἐν αὐτῇσι ἐς τὴν λίμνην τὰ ἱρὰ πάντα κατέρχεται, ἐν τοῖσι ἡ Ἥρη πρώτη ἀπικνέεται τῶν ἰχθύων εἵνεκα, μὴ σφέας ὁ Ζεὺς πρῶτος ἰδῇται· ἦν γὰρ τότε γένηται, λέγουσι ὅτι πάντες ἀπόλλυνται. Καὶ δῆτα ὁ μὲν ἔρχεται ὁφόμενος, ἡ δὲ πρόσω ἰσταμένη ἀπέργει τέ μιν καὶ πολλὰ λιπαρέουσα ἀποπέμπει.

48. Μέγισται δὲ αὐτέοισι πανηγυρίες, αἱ ἐς θάλασσαν νομίζονται. Ἄλλ' ἐγὼ τουτέων περὶ σαφές οὐδὲν ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἤλθον αὐτὸς οὐδὲ ἐπειρήθην ταύτης τῆς ὁδοιπορίας. Ἦ δὲ ἐλθόντες ποιέουσι, εἶδον καὶ ἀπηγήσομαι. Ἀγγήιον ἕκαστος ὕδατι σεσαγμένον φέρουσι, κηρῷ δὲ τὰδε σεσήμανται· καὶ μιν οὐκ αὐτοὶ λυσάμενοι χέονται, ἀλλ' ἔστι ἀλεκτρυὼν ἱρὸς, οἰκέει δ' ἐπὶ τῇ λίμνῃ, ὃς ἐπεὰν σφέων δέξηται τὰ ἀγγήια τὴν τε σπρηγίδα ὀρῇ, μισθὸν ἀρνύμενος ἀνά τε λύει τὸν δεσμὸν καὶ τὸν κηρὸν ἀπαιρέεται, καὶ πολλὰ μνέαι ἐκ τουτέου τοῦ ἔργου τῷ ἀλεκτρυόνι ἀγείρονται. Ἐνθεν δὲ ἐς τὸν νηὸν αὐτοὶ ἐνείκαντες σπένδουσι τε καὶ θύσαντες ὀπίσω ἀπονοστέουσι.

49. Ὅρτέων δὲ πασέων τῶν οἶδα μεγίστην τοῦ εἵαρος ἀρχομένου ἐπιτελέουσι, καὶ μιν οἱ μὲν πυρὴν, οἱ δὲ λαμπάδα καλέουσι. Θυσίην δὲ ἐν αὐτῇ τοιήνδε ποιέουσι· δένδρεα μεγάλα ἐκκόψαντες ἐν τῇ αὐλῇ ἐστᾶσι, μετὰ δὲ ἀγινέοντες αἶγας τε καὶ οἶας καὶ ἄλλα κτήνεα ζωὰ ἐκ τῶν δενδρέων ἀπαρτέουσι· ἐν δὲ καὶ ὄρνιθες καὶ εἴματα καὶ χρύσεια καὶ ἀργύρεα ποιήματα. Ἐπεὰν δὲ ἐντελέα πάντα ποιήσωνται, περιενείκοντες τὰ ἱρὰ περὶ τὰ δένδρεα πυρὴν ἐνιᾶσι, τὰ δὲ αὐτίκα πάντα καίονται. Ἐς ταύτην τὴν ὁρτὴν πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπικνέονται ἐκ τε Συρίας καὶ τῶν περὶ χωρέων πασέων, φέρουσι τε τὰ ἐσωτῶν ἱρὰ ἕκαστοι καὶ τὰ σημήια ἕκαστοι ἔχουσι ἐς τὰδε μεμιμημένα.

50. Ἐν ῥητῇσι δὲ ἡμέρησι τὸ μὲν πλῆθος ἐς τὸ ἱρὸν ἀγείρονται, Γάλλοι δὲ πολλοὶ καὶ τοὺς ἑλεξα ἱροὶ ἄνθρωποι τελέουσι τὰ ὄργια, τάμνονταί τε τοὺς πήχεας καὶ τοῖσι νώτοις πρὸς ἀλλήλους τύπτονται. Πολλοὶ δὲ σφίσι παρεστεῶτες ἐπαυλέουσι, πολλοὶ δὲ τύμπανα παταγέουσι, ἄλλοι δὲ αἰδούσι ἔνθεα καὶ ἱρὰ ᾄσματα. Τὸ δὲ ἔργον ἐκτὸς τοῦ νηοῦ τότε γίνεται, οὐδὲ ἐσέρχονται ἐς τὸν νηὸν ὁκόσοι τότε ποιέουσι.

51. Ἐν ταύτῃσι τῇσι ἡμέρησι καὶ Γάλλοι γίνονται· ἐπεὰν γὰρ οἱ Γάλλοι αὐλέωσι τε καὶ ὄργια ποιέωνται, ἐς πολλοὺς ἤδη ἡ μανία ἀπικνέεται, καὶ πολλοὶ οἱ ἐς θῆην ἀπικόμενοι, μετὰ δὲ τοιάδε ἐπρηξαν. Καταλέξω δὲ καὶ τὰ ποιέουσι· ὁ νεηνίης, ὅτῳ τὰδε ἀποκέεται, βίψας τὰ εἴματα μεγάλη βοῇ ἐς μέσον ἔρχεται καὶ ξίφος ἀναιρέεται· τὰ δὲ πολλὰ ἔτεια, ἐμοὶ δοκέει, διὰ τοῦτο ἔστηκε. Λαβὼν δὲ αὐτίκα τάμνει ἐσωτὸν θέει τε διὰ τῆς πόλιος καὶ τῇσι χερσὶ φέρει τὰ ἔταμεν. Ἐς ὁκοίην δὲ οἰκίην τὰδε ἀπορρίψῃ, ἐκ ταύτης ἐσθῆτά τε θηλέην καὶ κόσμον τὸν γυναικίον λαμβάνει. Τὰδε μὲν ἐν τῇσι τομῇσι ποιέουσι.

47. Fiunt ibi conventus maximi, vocanturque descensiones in lacum, quoniam illis numina omnia ad lacum descendunt, inter quæ Juno prima advenit piscium causa, ne primus illos Jupiter conspiciat : hoc enim si fiat, perire aiunt universos. Ac venit ille quidem visurus ; at illa adversum consistens arcetque illum et multum supplicans remittit.

48. Sed maximæ illis celebritates habentur, quæ instituantur ad mare. Verum de his nihil certi quod dicam habeo : neque enim ipse accessi, neque illam profectionem expertus sum. Quæ autem in reditu faciunt, ea vidi, et jam enarrabo. Vas aqua plenum pro se quisque afferunt ; illa obsignata sunt cera : nec vero ipsi eam solvunt, & aquam deinde effundunt ; sed est sacer quidam gallus, qui ad lacum habitat : hic ubi vasa ab illis recepit, sigillumque inspicit, et recepta ejus rei mercede solvit vinculum et ceram aufert, ac minæ multæ hoc ex opere ad gallum redeunt. Hinc in templum ipsi illatam aquam fundunt, et sacrificio facto retro abeunt.

49. Festorum vero dierum quos novi omnium maximum ineunte vere celebrant : eumque pyram vocant alii ; alii lampadem. Sacrificium eo peragunt ejusmodi : arbores excisas ingentes in aula statuunt ; tum adductas capras, et oves, et pecora alia, viventia ex arboribus suspendunt ; addunt aves, vestes, aurea et argentea opera. Perfectis jam omnibus, circumlatis circa arbores diis, ignem subjiciunt : illa vero subito ardent omnia. Ad hoc solemne multi homines conveniunt e Syria et regionibus circa omnibus, feruntque suos quique deos, et quæ signa habent singuli ab illis expressa.

50. Statis diebus in templum confluit multitudo : ac Galli multi et sacri, quos dixi, homines cærimonias obeunt, et vulnerant sibi brachia, et terga invicem cædenda præbent. Multi astantes tibiis accinunt, multi perstrepunt tympanis, canunt alii divina et sacra cantica. Hoc vero opus extra ædem peragitur, neque illam intrant quicumque faciunt talia.

51. Per hosce dies fiunt etiam Galli. Nam dum tibiis concinunt Galli et celebrant orgia, ad plures jam pervadit furor, multique qui spectatum modo venerant, postea perpetrarunt talia. Sed enarrabo etiam quid agant. Qui ista de se statuit juvenis, vestibis abjectis, magno clamore in medium prodit, tollit gladium, quales a multis inde annis ob id ipsum, puto, præsto sunt. Hoc igitur accepto statim se castrat, ac per urbem currit, manibus ferens quæ abscidit. In quamcumque vero domum ista abjecerit, ex ea vestem muliebrem et mundum accipit. Hæc in castrationibus agunt.

52. Ἀποθανόντες δὲ Γάλλοι οὐκ ὁμοίην ταφὴν τοῖσι ἄλλοισι θάπτονται, ἀλλ' ἐὰν ἀποθάνῃ Γάλλος, οἱ ἐταῖροί μιν αἰείραντες ἐς τὰ προάστεια φέρουσι, θέμενοι δὲ αὐτὸν καὶ τὸ φέρτρον, τῷ ἐκόμεσαν, ὑπερθε λίθους βάλλουσι, καὶ τάδε πρήξαντες ὀπίσω ἀπονοστέουσι. Φυλάξαντες δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ἀριθμὸν οὕτως ἐς τὸ ἱρὸν ἐσέρχονται· πρὸ δὲ τουτέων ἦν ἐσέλθωσιν, οὐκ ὅσια ποιέουσι.

53. Νόμοισι δὲ ἐς ταῦτα χρέωνται τουτέοισιν· ἦν μὲν τις αὐτέων νέκυν ἴδῃται, ἐκείνην τὴν ἡμέρην ἐς τὸ ἱρὸν οὐκ ἀπικνέεται, τῇ ἐτέρῃ δὲ καθήρας ἑωυτὸν ἐσέρχεται. Αὐτέων δὲ τῶν οἰκῆϊων τοῦ νέκυος ἑκαστοὶ φυλάξαντες ἀριθμὸν ἡμερέων τριήκοντα καὶ τὰς κεφαλὰς ξυράμενοι ἐσέρχονται, πρὶν δὲ τάδε ποιῆσαι, οὐ σφίσι ἐσιέναι ὅσιον.

54. Θύουσι δὲ βόας ἄρσενάς τε καὶ θήλας καὶ αἰγας καὶ ὄϊας· σύας δὲ μούνας ἐναγέας νομίζοντες οὔτε θύουσι οὔτε σιτέονται. Ἄλλοι δ' οὐ σφέας ἐναγέας, ἀλλὰ ἱροὺς νομίζουσι. Ὅρνιθων τε αὐτέοισι περιστερὴ χρῆμα ἱρότατον καὶ οὐδὲ ψαύειν αὐτέων δικαιοῦσι· καὶ ἦν ἀέκοντες ἀψωνται, ἐναγέες ἐκείνην τὴν ἡμέρην εἰσὶ. Τοῦνεκα δὲ αὐτέοισι σύννομοί τέ εἰσι καὶ ἐς τὰ οἰκῆϊα ἐσέρχονται καὶ τὰ πολλὰ ἐν γῇ νέμονται.

55. Λέξω δὲ καὶ τῶν πανηγυριστέων τὰ ἑκαστοὶ ποιέουσι· ἀνὴρ εὖτ' ἂν ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν πρῶτον ἀπικνέται, κεφαλὴν μὲν ὅδε καὶ ὀφρύας ἐξύρατο, μετὰ δὲ ἱρεύσας ὃν τὰ μὲν ἄλλα κρεουργεῖ τε καὶ εὐωχέεται, τὸ δὲ νάκος χαμαὶ θέμενος ἐπὶ τούτου ἐς γόνυ ἔζεται, πόδας δὲ καὶ κεφαλὴν τοῦ κτήνεος ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ κεφαλὴν ἀναλαμβάνει, ἅμα δὲ εὐχόμενος αἰτέει τὴν μὲν παρεούσαν θυσίην δέκεσθαι, μέζω δὲ ἐσαῦτις ὑπισχνέεται. Τελέσας δὲ ταῦτα καὶ τὴν κεφαλὴν ἑωυτοῦ στέφεται καὶ τῶν ἄλλων, ὁκόσοι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀπικνέονται. Ἄρας δὲ ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ὁδοιπορέει ὕδασι τε ψυχροῖσι χρεόμενος λουτρῶν τε καὶ πόσιος εἵνεκα καὶ ἐς πᾶμπαν χαμαικοιτέων· οὐ γάρ οἱ εὐνῆς ἐπιβῆναι ὅσιον, πρὶν τὴν τε ὁδὸν ἐκτελέσαι καὶ ἐς τὴν ἑωυτοῦ αὐτὶς ἀπικέσθαι.

56. Ἐν δὲ τῇ ἱρῇ πόλει ἐκδέκεται μιν ἀνὴρ ξεινοδόκος ἀγνοέοντα· ῥητοὶ γὰρ δὴ ὢν ἐκάστης πόλιος αὐτόθι ξεινοδόκοι εἰσὶ, καὶ τότε πατρόθεν οἶκοι δέχονται. Καλέονται δὲ ὑπὸ Ἀσσυρίων ὀϊδε διδάσκαλοι, ὅτι σφίσι πάντα ὑπηγέονται.

57. Θύουσι δὲ οὐκ ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ, ἀλλ' ἐπεὶ παρὰ στήσῃ τῷ βωμῷ τὸ ἱρήιον, ἐπισπείσας αὐτὶς ἄγει ζῶν ἐς τὰ οἰκῆϊα, ἐλθὼν δὲ κατ' ἑωυτὸν θύει τε καὶ εὐχεται.

58. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλης θυσίης τρόπος τοιόσδε· στέφαντες τὰ ἱρήϊα, ζῶα ἐκ τῶν προφυλαίων ἀπιᾶσι, τὰ δὲ κατενειγθέντα θνήσκουσι. Ἐνιοὶ δὲ καὶ παῖδας ἑωυτῶν ἐντεῦθεν ἀπιᾶσι, οὐκ ὁμοίως τοῖς κτήνεσι, ἀλλ' ἐς πῆρην ἐνθέμενοι χειρὶ κατὰγουσι, ἅμα δὲ αὐτέοισι ἐπικερτομέοντες λέγουσι ὅτι οὐ παῖδες, ἀλλὰ βόες εἰσὶ.

59. Στίζονται δὲ πάντες οἱ μὲν ἐς καρπούς, οἱ δὲ ἐς

52. Mortui vero Galli non simili reliquis hominibus sepultura sepeliuntur : sed ubi mortuus est Gallus, sodales illum sublatum ferunt in suburbia ; ac depositum una cum feretro quo portaverant, obruunt lapidibus, eoque facto domum retro abeunt. Servato deinde septem dierum numero, sic in templum intrant : ante hos si intrant, piaculum committunt.

53. Legibus ad hæc utuntur hisce. Si quis illorum mortuum viderit, illo die non venit in templum ; postridie autem, ubi lustravit se, intrat. Sed qui domestici ipsis fuere mortui, triginta dierum observato numero singuli et rasis capitibus, intrant : ante vero quam istuc fecerint, intrare illis nefas.

54. Sacrificant boves mares pariter ac feminas, et capras, et oves : porcos solos, quos abominantur, neque immolant, neque iis vescuntur. Alii non abominabiles putant, sed sacros. Inter aves columba res illis sanctissima videtur, neque attingere eas fas putant : et si inviti attigerint, impiati sunt illo die. Itaque cum illis habitant, cubacula ingrediuntur, et plerumque pascuntur humi.

55. Dicam autem de his etiam qui ad conventus hosce veniunt, quæ quique agant. Vir ubi Hierapolin primum venit, caput radit ac supercilia : post sacrificata ove, reliquas carnes concisas epulatur ; pelle autem humi strata, genu in ea ponit, pedes vero et caput pecudis suo capite suscipit ; ac simul precibus petit, præsentem victimam recipiant, maioremque pollicetur in posterum. His perfectis, et suum caput coronat et reliquorum, qui eandem protectionem susceperunt. Profectus autem domo sua, in viam se dat, usus ad balnea pariter et potum aqua frigida, humi semper decumbens : neque enim lectum ante conscendere illi fas est, quam ubi perfecto itinere domum rursus rediit.

56. In ipsa Hierapoli excipit illum publicus hospes ignarum ; certi enim uniuscujusque civitatis ibi sunt hospites, et pro patria quemque sua domi recipiunt. Vocantur hi ab Assyriis Doctores, quod omnia illos solemnia docent.

57. Mactant vero non in ipso templo ; sed quum statuit ad altare victimam, ac libavit, viventem reducit domum, reversusque apud se mactat ac preces fundit.

58. Est autem alius quoque sacrificii modus hic : vittatas hostias vivas de vestibulo præcipitant, quæ dejectæ ipso casu moriuntur. Quidam suos ipsorum liberos inde deiciunt, non similiter ut pecudes, sed intrusos in culeum manu deturbant, simul maledicta in eos ingerunt, quum dicant non suos esse liberos, sed boves.

59. Puncturis se notant omnes, alii in manibus, in cer-

αὐχένας, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἅπαντες Ἀσσύριοι στιγματίζονται.

60. Ποιέουσι δὲ καὶ ἄλλο μούνοισι Ἑλλήνων Τροϊζηνίοισι ὁμολογέοντες. Λέξω δὲ καὶ τὰ κεῖνοι ποιέουσι. Τροϊζηνίοι τῇσι παρθένοισι καὶ τοῖσι ἡιθέοισι νόμον ἐποίησαντο μὴ σφιν ἄλλως γάμον εἶναι, πρὶν Ἰππολύτῳ κόμας κείρασθαι· καὶ ὧδε ποιέουσι. Τοῦτο καὶ ἐν τῇ ἱρῇ πόλει γίνεται. Οἱ μὲν νεηνία τῶν γενεῶν ἀπάρχονται, τῇσι δὲ παρθένοισι πλοκάμους ἱρούς ἐκ γενετῆς ἀπῆσαι, τοὺς ἐπεὰν ἐν τῷ ἱρῷ γένωνται, τάμνουσί τε καὶ ἐς ἄγγεα καταθέντες οἱ μὲν ἀργύρεα, πολλοὶ δὲ χρύσεια ἐν τῷ νηῷ προσηλώσαντες ἀπῆσαι ἐπιγράψαντες ἕκαστοι τὰ οὐνόματα. Τοῦτο καὶ ἐγὼ νέος ἔτι ὦν ἐπετέλεσα, καὶ ἔτι μεν ἐν τῷ ἱρῷ καὶ ὁ πλόκαμος καὶ τὸ οὐνομα.

LXXIII.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Βαδίζοντί μοι κατὰ τὴν στοὰν τὴν ἐντεῦθεν ἐξιόντων ἐν ἀριστερᾷ, τῆς ἑκτῆς ἐπὶ δέκα σμικρὸν πρὸ μεσημβρίας, Θερσαγόρας περιτυγχάνει. Τάχα τινὲς ὑμῶν αὐτὸν ἐπίστανται. Σμικρὸς τίς ἐστι γρυπὸς ὑπόλευκος ἀνδρικός τὴν φύσιν. Ἰδὼν οὖν αὐτὸν ἔτι προσιόντα, Θερσαγόρας, ἔφην, ὁ ποιητὴς ποῖ δὴ καὶ πόθεν; Οἶκοθεν, ἦ δ' ὅς, ἐνταῦθα. Πότερον, ἦν δ' ἐγὼ, διαβαδίων; Ἀμέλει μὲν οὖν, ἔφη, καὶ τούτου δεόμενος· ἄωρὶ γάρ τοι τῶν νυκτῶν ἐξαναστὰς ἔδοξέ μοι χρῆναι τοῖς Ὀμήρου γενεθλίοις τῆς ποιητικῆς ἀπάρξασθαι. Καλῶς γε σὺ ποιῶν, ἔφην, καὶ τὰ τροφεῖα τῆς παιδείσεως ἐκεῖνῳ τίνων. Ἐκεῖθεν οὖν ἀρξάμενος, ἦ δ' ὅς, ἔλαθον ἐμαυτὸν εἰς τοῦτο τῆς μεσημβρίας ἐκπεσών. Ὅπερ οὖν ἔφην, δεῖ μὲν μοι καὶ τοῦ περιπάτου.

2. Πολὺ μέντοι πρότερον, ἔφη, προσεῖπέν τουτονὶ δεόμενος ἦκω — τῇ χειρὶ τὸν Ὀμηρον ἐπιδείξας· ἴστε δὴ πού τὸν ἐν δεξιᾷ τοῦ τῶν Πτολεμαίων νεώ, τὸν καθεμμένον τὰς κόμας — προσερῶν τε οὖν αὐτὸν ἀφικόμεν, ἔφη, καὶ προσευζόμενος ἀφθόνων διδόναι τῶν ἐπῶν. Εἰ γάρ, ἔφην, ἐν εὐχαῖς τὰ πράγματα εἶη· πάλαι γάρ τοι καὶ αὐτὸς ἐνοχλεῖν μοι δοκῶ τὸν Δημοσθένην ἐπικουρῆσαι τι πρὸς τὴν αὐτοῦ γενέθλιον. Εἰ οὖν ἡμῖν ἐπαρκέσειε τὸ εὐχεσθαι, συμβουλοίμην ἄν σοι· κοινὸν γάρ ἡμῖν τὸ ἔρμαιον. Ἐγὼ μὲν, ἔφη, καὶ τῶν νύκτωρ τε καὶ τήμερον πεποιημένων δοκῶ μοι τῆς εὐροίας τὸν Ὀμηρον ἐπιγράψασθαι· θεῖως γάρ πως καὶ μαντικῶς εἰς τὴν ποιήσιν ἐξεβαχχεύθην. Κρινεῖς δ' αὐτός· ἐπιτηδες γάρ τοι τοῦτ' ἐν γραμματεῖον περιηγόμην, εἰ ἄρα τῷ σχολῇ ἄγοντι τῶν ἐταίρων περιτύχοιμι. Δοκεῖς οὖν ἐν καλῷ μοι σὺ τῆς σχολῆς εἶναι.

3. Μακάριος γάρ εἴ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πέπονθας τὸ τοῦ τὸν δόλιχον νενικηκότος, ὅς ἤδη λελούμενος τὴν κόνιν καὶ τὸ λοιπὸν τῆς θέας ψυχαγωγούμενος μυθολογεῖν

vicibus alii; atque hinc est quod Assyrii omnes ferunt stigmata.

60. Faciunt etiam aliud quiddam, solis inter Græcos consentientes hac parte Træzenis. Explicabo etiam quid illi faciant. Træzenii virginibus et adolescentibus legem statuere, ne aliter contrahant nuptias, quam ubi comas Hippolyto posuerint: idque ita faciunt. Hoc etiam fit Hierapoli. Juvenes enim mentorum ibi primitias ponunt; virginibus vero sacros a nativitate inde cincinnos submitunt: quos in templo ipso desectos in vasculis deponunt, alii quidem argenteis, multi vero aureis, iisque in templo fixis, inscripto suo quisque nomine, discedunt. Hoc ego etiam adolescens feci, estque adhuc in templo cincinnus pariter meus atque nomen.

LXXIII.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM.

1. Inambulanti mihi in porticu, in sinistro exeuntium inde latere, sexto decimo mensis, paullo ante meridiem, obviam sit Thersagoras. Fortasse quidam vestrum hominem noverint. Parvus est, vulturino naso, subalbidus, habitu virili. Igitur accedentem adhuc conspicatus, Heus, inquam, Thersagora poeta, quorsum tu, et unde? Domo, inquit, huc. Utrum, inquam, ambulaturus? Scilicet, inquit, et illo opus habeo: quum enim intempesta nocte surrexissem, visum est natalem Homeri poetices quibusdam primitiis honorare. Præclare tu quidem, inquam, qui ista nutritionis educationisque illi præmia solvas. Inde igitur, inquit, quum incepissem, imprudens ad hoc meridiei usque delapsus sum. Quod ergo dixi, opus mihi est ambulatione.

2. Verum multo prius, ait, salutaturus istum venio (manu autem monstrabat Homerum: nempe nostis illum ad dextram ædis Ptolemæorum, illum demissis comis). Hunc ergo adoraturus veni, inquit, et rogaturus ut copiosa mihi carmina ministret. Si quidem, inquam, in precibus ipsæ res inessent! olim sane et ipse Demostheni negotium facessiturus mihi videor, ut ad suum mihi natalem obeundum opis aliquid conferat. Quare nobis si precari satis esset, socium me tibi adjungerem: nam commune nobis munus obtingeret. Equidem, inquit ille, eorum quæ nocteque et interdiu feci, affluentem facile ubertatem ad Homerum auctorem jure referre mihi videor: divinitus enim quodammodo et ut vates velut bacchico instinctu ad carmen incitatus sum. Judicabis autem ipse: consulto enim hunc libellum mecum detuli, si forte in sodalium aliquem otiosum inciderem. Videris ergo mihi in pulchro otio constitutus esse.

3. Nempe tu beatus es, inquam, idemque tibi usu venit, quod ei qui curriculo vicerat, qui jam pulvere abluto, et reliquo spectaculi tempore se oblectans, fabellas habere

πρὸς τὸν παλαιστὴν διανοεῖτο, ἐπιδόξου κληθῆσθαι τῆς πάλης οὔσης· ὁ δ', Ἄλλ' ἐπὶ τῆς βαλβίδος οὐκ ἂν ἐμυθολόγεις, ἔφη. Καὶ σὺ δὴ μοι δοκεῖς νενικηκώς τὸν δόλιχον τῶν ἐπῶν ἐντροφᾶν ἀνδρὶ μάλα δὴ κατορρωδοῦντι τὴν τοῦ σταδίου τύχην. Καὶ δς γελάσας, Ὡς δὴ σοι τί τῶν ἀπόρων, εἶπεν, ἐργασόμενος;

4. Ἴσως γάρ, ἔφη, ὁ Δημοσθένης ἐλάττωνος ἢ καὶ Ὅμηρον εἶναι σοι λόγου καταφαίνεται. Καὶ σὺ μὲν μέγα φρονεῖς Ὅμηρον ἐπαινέσας, ἐμοὶ δὲ ὁ Δημοσθένης σμικρὸν καὶ τὸ μηδέν; Συκοφαντεῖς, ἔφη. Διαστασιάζομαι δ' οὐκ ἂν τοὺς ἥρωες, εἰ καὶ πλείων εἰμι τὴν γνώμην πρὸς Ὁμήρου τετάχθαι. Εὖ γε, εἶπον· ἐμὲ δ' οὐκ ἂν νομίζοις πρὸς τοῦ Δημοσθένους;

5. Ἄλλ' ἐπεὶ γε μὴ ταύτη τὸν λόγον ἀτιμάζεις κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, δῆλον ὡς τὴν ποιητικὴν ἔργον ἡγῇ μόνον, τοὺς δὲ ῥητορικοὺς λόγους καταφρονεῖς ἀτεχνῶς ὅσον ἱππεὺς παρὰ πεζοὺς ἐλαύνων. Μὴ μανείην, ἔφη, ταῦτά γε, καὶ εἰ πολλῆς δεῖ τῆς μανίας ἐπὶ τὰς ποιητικὰς ἰούσι θύρας. Δεῖ γάρ τοι καὶ τοῖς καταλογάδην, ἔφη, ἐνθέου τινὸς ἐπιπνοίας, εἰ μέλλουσι μὴ ταπεινοὶ φανεῖσθαι καὶ φαύλης φροντίδος. Οὐδὰ τοι, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, καὶ χαίρω πολλάκις ἄλλων τε δὴ λογοποιῶν καὶ τὰ Δημοσθένους ἐγγὺς τῶν Ὁμήρου τιθεῖς, ὅσον λέγω τὴν σφοδρότητα καὶ πικρίαν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, καὶ τὸ μὲν « οἰνοβαρές » πρὸς τὰς Φιλίππου μέθας καὶ χορδακισμοὺς καὶ τὴν ἀσέλγειαν, τὸ δ' « εἰς οἰωνὸς ἄριστος » πρὸς τὸ « δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τὰς ἀγαθὰς ὑποθεμένους ἐλπιδας, » καὶ τὸ,

Ἦ με μὲγ' οἰμώξειε γέρων ἱππηλάτα Πηλεὺς,
πρὸς τὸ « πηλίκον ποτὲ ἂν στενάζειαν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οἱ ὑπὲρ δόξης καὶ ἐλευθερίας τελευτήσαντες. » Παραβάλλω δὲ καὶ τὸν « βέοντα Πύθωνα » πρὸς τὰς Ὀδυσσεύς « νιφάδας » τῶν λόγων, καὶ τὸ,

Εἰ μὲν μέλλοιμεν ἀγῆρω τ' ἀθανάτω τε
ἔσσεσθαι
πρὸς τὸ « πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, καὶ ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθεύδων τηρῇ. » Καὶ μυρίαί γεγόνασιν αὐτοῖς ἐπὶ ταῦτόν τῆς διανοίας ἐπιδρομαί.

6. Ἦδομαι δὲ καὶ πάθη καὶ διαθέσεις καὶ τροπὰς λέξεως καταμανθάνων καὶ τὰς ἀφαιρούσας τὸν κόρον μεταβολὰς καὶ τὰς ἐκ τῶν παρατροπῶν ἐπανόδους καὶ τὰς τῶν παραβολῶν σὺν τῷ καιρῷ γλαφυρότητας καὶ τὸ τοῦ τρόπου μισοβάρβαρον πανταχοῦ.

7. Καὶ μοι πολλάκις ἔδοξεν — οὐ γὰρ ἂν τάληθες ἀποκρυφαίμην — εὐπρεπέστερον μὲν ῥαθυμίας Ἀττικῆς καθάπτεσθαι Δημοσθένους, ὁ τὴν παρρησίαν, ὡς φασίν, ἀνειμένος, τοῦ τοὺς Ἀχαιοὺς Ἀχαιῖδας προσειπόντος, διαρκεστέρω δὲ τόνῳ πνεύματος τῆς Ἑλληνικῆς ἀποπληροῦν τραγωδίας τοῦ μεταξὺ τῆς ἀχμαιοτάτης μάχης διαλόγους ἀναπλάττοντος καὶ μύθοις τὴν φορὰν σχεδανύντος.

8. Πολλάκις δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ μέτρα κώλων καὶ ῥυθμοὶ καὶ βάσεις οὐκ ἔξω τῆς ποιητικῆς

cum palaestra cogitabat, quum jamjam vocandi ad certamen luctatores videbantur : at ille, Verum, inquit, in carceribus non haberes fabulas. Sic tu mihi videris, poetici curriculi victor, illudere homini fortunam arenae vehementer extimescenti. Atque iste ridens, In quamnam vero, inquit, te consilii inopiam conjecturus?

4. Forte enim, inquam, minoris tibi Demosthenes, quum ut comparari cum Homero possit, esse orationis argumentum videtur. Itaque multum tibi places Homero laudato; mihi vero Demosthenes parvum quiddam est et nihil? Calumniaris, inquit. Nolim ego in contentionem vocare heroas, etsi magis fert animus ab Homero stare. Euge, inquam : me vero non putas stare malle a Demosthene?

5. Sed quando non hac parte orationem nostram spernis, ob argumentum; apparet nimirum solam te poeticen opus putare, oratorias vero serisiones contemnere simpliciter, equitis instar pedites praetervehentis. Absit ut eo usque, inquit, insaniam, licet multo sane furore opus est ad poeticas fores accedentibus. Quippe solutae etiam orationis scriptoribus, inquam, divino quodam afflatu opus est, si velint non humiles videri, et cura exili. Novi sane, inquit, amice, et saepe juvat quum scriptorum solutae orationis aliorum, tum Demosthenis, vehementiam verbi causa, amaritudinem et divinum illum instinctum, cum Homero contendere; et illud « Victo mero » conferre cum ebrietatibus Philippi et saltationibus impudicis et lascivia : istud vero « Auspiciis felix unum, » cum illo, « Oportet enim bonos viros spe bona subnixos, » et illud,

Plorabit multum Peleus, agitator equorum,
cum isto, « Quantos tandem gemitus edent illi viri, qui pro gloria et libertate mortem oppetivere! » Confero autem etiam « profluentem Pythonem illum, » cum Ulyssis verborum « nivibus; » atque illud,

Si liceat, senio procul, immortalibus esse,
ad illud, « Extremum enim omnibus hominibus vitae mors est, etiamsi in cavea quis conclusum se servet; » et sexcentis illis contigit, ut in eadem cogitata incurrerent.

6. Delector vero etiam quum affectus, et picturas, et immutationes dictionis observo, et illas satietati medentes variationes, et illos e diverticulis reditus, et suavitates illas comparationum opportunarum, et illud in moribus ubique elucens barbariei odium.

7. Et mihi saepe visus est (neque enim verum dissimulaverim) decentius reprehendere socordiam Atticam Demosthenes ille, qui frena, ut aiunt, dicendi libertati laxaverat, quam is qui Achaidum nomine Achaeos compellavit; ac pleniore intentioreque spiritu Graecas explere tragoedias eo qui in summo discrimine pugnae colloquia fingit, fabulisque dispargit pugnantium impetum.

8. Saepo vero cum Demosthene etiam dimensiones membrorum et numeri ac pedes non extra poeticam suavitatem

ἡδονῆς ἐκβιβάζουσιν, ὥσπερ οὐδ' Ὅμηρος ἐλλιπὲς ἀντιθέσεων ἢ παρισώσεων ἢ σχημάτων τραχύτητος ἢ κα-
θαρότητος. Ἄλλ' εἰκε φύσει πως ὑπάρχειν, ταῖς δυ-
νάμεσι τὰς ἀρετὰς ἐπιπεπλέχθαι. Πόθεν γὰρ δὴ
περιφρονοῖν ἂν τὴν σὴν Καλλιόπην, τοιαύτην γε γι-
γνώσκων;

9. Ἄλλ' οὐδὲν ἥττον τοῦ μὲν ἀγώνισμα τῶν εἰς Ὅμη-
ρον ἐγκωμίων διπλάσιον ἔργον ἢ τοὺς σοὺς εἰς Δημο-
σθένην ἐπαίνους τίθημι, οὐ τοῖς μέτροις, ἀλλὰ τῇ
ὑποθέσει φημι, τῷ τοῦ μὲν οὐκ ἔχειν ἐδραῖαν
τινὰ κρηπίδα τῶν ἐπαίνων ὑποβάλλεσθαι πλὴν γε τῆς
ποιητικῆς αὐτῆς· τὰ δ' ἄλλα τῷ μὲν ἀσαφῆ, πατρὶς
καὶ γένος καὶ χρόνος· εἰ γοῦν τι σαφές αὐτῶν ᾗν,

οὐκ ᾗν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις,

πατρίδα μὲν αὐτῷ διδόντων Ἴον ἢ Κολοφῶνα ἢ Κύμην
ἢ Χίον ἢ Σμύρναν ἢ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας ἢ μυρίας
ἄλλας, πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδὸν ἢ ποταμὸν καὶ
μητέρα Μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν Δρυάδων
ἀνθρωπίνου γένους ἀπορία, χρόνον δὲ τὸν ἡρωϊκὸν ἢ τὸν
Ἴωνικόν. Καὶ μὴδ' ὅπως πρὸς τὸν Ἡσίοδον εἶχεν
ἡλικίας σαφῶς εἰδέναι, ὅπου γε καὶ τοῦνομα πρὸ τοῦ
γνωρίμου τὸ Μελησιγενῆ προκρίνουσι· τύχην δὲ πενίαν
ἢ πάθος ὁμμάτων. Ἀλλὰ μὴν βέλτιον ἂν εἴη καὶ
ταῦτα ἔαν ἐν ἀσαφεὶ κείμενα. Περὶ στενὸν δὴ μοι
χομιδῇ τὸ ἐγκώμιον, ποιήσιν ἀπρακτον ἐπαινεῖσαι καὶ
σοφίαν ἐκ τῶν ἐπῶν εἰκαζομένην συλλέγειν.

10. Τὸ δὲ σὸν, ἔφη, κατὰ χειρὸς ἐπίδρομόν τε καὶ
λεῖον ἐφ' ὧρισμένοις τε καὶ γνωρίμοις μόνον ὀνομάτων,
οἷον ὅφον ἔτοιμον ἡδυσμάτων παρὰ σοῦ δεόμενον. Τί
γὰρ οὐ μέγα τῷ Δημοσθένει καὶ λαμπρὸν ἢ τύχη προσ-
ῆψε; τί δ' οὐ γνώριμον; οὐκ Ἀθῆναι μὲν αὐτῷ πατρὶς
αἱ λιπαραὶ καὶ αἰοίδιμοι καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔρεισμα;
καίτοι λαβόμενος ἂν ἐγὼ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῆς ποιητι-
κῆς ἐξουσίας ἐπεισῆγον ἂν ἔρωτας θεῶν καὶ κρίσεις καὶ
κατοικήσεις καὶ δωρεὰς καὶ τὴν Ἑλευσῖνα. Νόμων
δὲ καὶ δικαστηρίων καὶ πανηγύρεων καὶ Πειραιῶς καὶ
ἀποικιῶν καὶ τροπαίων θαλαττίων τε καὶ χερσαίων
ἐπεισηγμένων οὐδ' ἂν εἰς ἐπ' ἱσῆς ἀξίως ἐφικέσθαι δύ-
ναιτο τῷ λόγῳ, φησὶν δὲ Δημοσθένης. Ἀφρονία μὲν οὖν ᾗν
ἂν μοι περιττὴ πάντως, τὸ δ' ἐγκώμιον οὐκ ἂν ἀπαρ-
τῶν ἐνομιζόμεν, ἐν νόμῳ τοῖς ἐπαίνοις ὃν ἐκ τῶν πα-
τρίδων ἐπικοσμεῖν τοὺς ἐπαινουμένους. Ἰσοκράτης δὲ
παρεμπόρευμα τῆς Ἑλένης φέρων ἐνέθηκε τὸν Θησέα.
Τὸ μὲν δὴ ποιητικὸν φῦλον ἐλεύθερον· σοὶ δ' ἴσως εὐ-
λάβεια τὸ τῆς παροιμίας σκῶμμα ἐπὶ τῇ ἀσυμμετρίᾳ
ἐπαγαγέσθαι, μὴ σοι μεῖζον προσκείτο τοῦ πύγμαμα
τοῦ θυλάκου.

11. Παρέντι δὴ τὰς Ἀθήνας ἐκδέχεται τὸν λόγον
πατὴρ τριήραρχος, χρυσέα κρηπίς κατὰ Πίνδαρον· οὐ
γὰρ ᾗν Ἀθήνησι λαμπρότερον τιμήματος τριηραρχικοῦ.
Εἰ δὲ τοῦ Δημοσθένους ἔτι χομιδῇ παιδὸς ὄντος ἐτε-
λεύτα, τὴν ὀρφανίαν οὐ συμφορὰν ὑποληπτέον, ἀλλὰ
δύστης ὑπόθεσιν τὸ τῆς φύσεως γενναῖον ἀποκαλυπτούσης.

abripiunt, quemadmodum neque Homero sua desunt anti-
theta, aut exaequationes, aut asperitas figurarum, aut mun-
dities. Sed videtur natura quodammodo ita comparatum,
ut magnis ingeniis virtutes omnes implexæ sint. Unde
igitur tuam ego Calliopen contemnā, talem qui norim?

9. Sed nihilo secius illud opus, in quo mihi decertandum
est, laudum Homeri, altero tanto majus tuis in Demosthe-
nem præconiis pono, non quod carmina sunt, sed ob argu-
mentum, aio: quoniam meum opus non habet firmam,
quæ subjici laudibus possit, crepidinem, extra ipsam poe-
ticen; reliqua universa in Homero obscura, ut patria, ge-
nus, tempus. Quodsi enim certum quicquam horum esset,

certamen anceps haud foret mortalibus,

patriam assignantibus illi Ium aut Colophonem, aut Cu-
mas, aut Chium, aut Smyrnam, aut Ægyptias Thebas, aut
sexcentas alias; patrem vero Mæonem Lydum, aut fluvium
adeo, et matrem Melanopen aiunt, aut nympham ex Drya-
dum genere, humanæ generationis defectu scilicet: tempus
porro vel heroicum ei assignant, vel Ionicum. Ac tantum
abest uti clare sciant qua, si comparetur ad Hesiodum,
ætate fuerit, ut etiam nomen aliud noto illi præferant, Me-
lesigenem. Fortunam denique ei tribuunt paupertatis aut
cæcitat. Quin melius etiam fuerit hæc pati in obscuro
jacere. Ergo in angusto sane mihi versatur prædicatio, in
laudanda poesi sine actu rerum ullo, et in sapientia, quam
e versibus colligas, cogenda.

10. Tuum autem opus, inquit, ad manum, percursu fa-
cile, et læve, intra definita modo et cognita nomina, tan-
quam paratum quoddam pulmentarium, condimentis modo
a te adjiciendis indigens. Quid enim non magnum et clarum
adjunxit fortuna Demostheni? quid non celebre? non Athe-
næ illi patria, nitidæ illæ et celebratæ omnibus, columnen
illud Græciæ? Ego sane Athenas aggressus laudandas pro
poetica illa licentia inducerem amores deorum et judicia
et inhabitationes et munera, et Eleusinem. Si vero insuper
leges, judicia, conventus solemnes, Piræeus, coloniæ, et
victoriarum terra marique tropæa inducantur; ne unus qui-
dem pro dignitate assequi oratione possit, ut ait Demosthe-
nes Maxima igitur omnino mihi esset dicendorum copia:
neque ab ea seponere laudationem mihi viderer, quæ le-
gitimum illud insit encomiis, a patriis ut ornentur quos præ-
dicandos sumimus. Isocrates autem corollarium laudum
Helenæ non dubitavit inserere Theseum. Verum enim
poetarum quidem natio libera: sed tu fortasse metuis ne
illum e proverbio jocus contra proportionem violatam tibi
arcessas, majoremque ipso sacco tabellam atque inscriptio-
nem dicaris apposuisse.

11. Dimissis igitur Athenis orationem excipit trierarchus
pater, aurea, ut Pindari verbo utar, crepido: neque enim
ordo ac census major tum Athenis trierarchico. Si vero
is Demosthene adhuc puero admodum fati functus est, non
calamitas putanda est orbilas illa, sed gloriæ argumentum,
quum generosam illam naturam aperiret.

12. Ὁμήρου μὲν οὖν οὔτε παιδευσιν οὔτ' ἀσκήσιν μνήμη καθ' ἱστορίαν παρειλήφαιμεν, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκη τῶν ἐπαίνων ἀπτεσθαι τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδημιουργημένων, ὕλην ἐκ τροφῆς καὶ μελέτης καὶ διδασκαλίας οὐκ ἔχοντα, μὴδ' οὖν ἐπὶ τὴν Ἡσιόδου δάφνην καταφυγόντα τὴν ῥαθύμως καὶ τοῖς ποιμέσι τῶν ἐπῶν ἐπιπνεύουσιν. Σοὶ δὲ ἐνταῦθα δὴ που πολὺς μὲν ὁ Καλλίστρατος, λαμπρὸς δ' ὁ κατάλογος, Ἀλκιδάμας, Ἰσοκράτης, Ἰσαῖος, Εὐβουλίδης. Μυρίων μὲν ἐφελομένων Ἀθήνησι τῶν ἡδονῶν καὶ τοὺς πατρονομίας ἀνάγκαις ὑποκειμένους, ταχείας δ' οὔσης τοῖς μεираκίοις τῆς ἡλικίας εἰς τὰς θρύψεις ὑπολισθάνειν, παρὸν δ' αὐτῷ κατ' ἐξουσίαν κομᾶν ἐκ τῆς τῶν ἐπιτρόπων ὀλιγωρίας, ὁ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς κατεῖχε πόθος, ὃς αὐτὸν ἤγεν οὐκ ἐπὶ τὰς Φρύνης, ἀλλ' ἐπὶ τὰς Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου καὶ Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος θύρας.

13. Κἀνταῦθα, ὦ βέλτιστε, φιλοσοφεῖς τῷ λόγῳ διττὰς ἐπ' ἀνθρώποις ἐρώτων ἀγωγὰς, τὴν μὲν θαλαττίου τινὸς ἔρωτος παράφορον τε καὶ ἀγρίαν καὶ κυμαίνουσαν ἐν ψυχῇ, Ἀφροδίτης πανδήμου κλύδωνα φλεγμαινούσας νέων ὀρμαῖς αὐτόχρημα θαλάττιον, τὴν δὲ οὐρανοῦ χρυσῆς τινὸς σειρᾶς ἔλξιν, οὐ πυρὶ καὶ τόξοις ἐντιθεῖσαν δυσάλγεῖς νόσους τραυμάτων, ἀλλ' ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ κάλλους ἀχραντὸν τε καὶ καθαρὰν ἰδέαν ἐξορμῶσαν μανίᾳ σῶφρονι τῶν ψυχῶν, « ὅσαι Ζητὸς ἐγγὺς καὶ θεῶν ἀγχίσποροι, » φησὶν ὁ τραγικός.

14. Ἐρωτι δὴ πάντα πόριμα, κούρᾳ σπῆλαιον κάτοπτρον ἕλφος, γλῶτταν διαρθρῶσαι, μετελθεῖν ὅψε τῆς ἡλικίας ὑπόκρισιν, μνήμην ἀκριβοῦσαι, θορύβου καταφρονῆσαι, συνάψαι νύκτας ἐπιπόνοις ἡμέραις. Ἐξ ὧν τίς οὐκ οἶδεν ὁποῖος ὁ Δημοσθένης, ἔφη, σοὶ τὴν ῥητορικὴν ἐγένετο ταῖς μὲν ἐννοίαις καὶ τοῖς ὀνόμασι καταπυκνῶν τὸν λόγον, ταῖς δὲ διαθέσειν ἐξακριβῶν τὰς πιθανότητας, λαμπρὸς μὲν τῷ μεγέθει, σφοδρὸς δὲ τῷ πνεύματι, σωφρονέστατος δὲ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν νοημάτων τὴν ἐγκράτειαν, ποικιλώτατος δ' ἐναλλαγαῖς σχημάτων· μόνος γέ τοι τῶν ῥητόρων, ὥς ὁ Λεωσθένης ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ἐμψυχον καὶ σφυρηλατον παρείχε τὸν λόγον.

15. Οὐ γὰρ ὥς τὸν Αἰσχύλον ὁ Καλλισθένης ἔφη που λέγων τὰς τραγωδίας ἐν οἴνῳ γράφειν ἐξορμῶντα καὶ ἀναθερμαίνοντα τὴν ψυχὴν, οὐχ οὕτως ὁ Δημοσθένης συνετίθει πρὸς μέθην τοὺς λόγους, ἀλλ' ὕδωρ πίνων· ἥ καὶ τὸν Δημάδην παῖζαί φασιν εἰς ταύτην αὐτοῦ τὴν ὑδροποσίαν, ὥς οἱ μὲν ἄλλοι πρὸς ὕδωρ λέγοιεν, τὸν Δημοσθένην δὲ πρὸς ὕδωρ γράφειν. Πυθέα δὲ ὁ κρότος τῶν Δημοσθενικῶν λόγων ἀπόζειν ἐφαίνετο τοῦ νυκτερινοῦ λύχνου. Καὶ τοῦτ' ἐμὲν, ἔφη, σοὶ τὸ χωρίον τοῦ λόγου κοινὸν πρὸς τὴν ἐμὴν ὑπόθεσιν· οὐ γὰρ τοι μείων ὁ περὶ τὴν Ὀμήρου πόησιν ὑπῆρχε κάμολ' λόγος.

16. Ἀλλ' εἰ μετίοις ἐπὶ τὰς φιλανθρωπίας καὶ τὴν ἐν τοῖς χρήμασι φιλοτιμίαν καὶ τῆς πολιτείας τὴν ὀλην λαμπρότητα..... Καὶ ὁ μὲν ἦει συνεύρων ὥς τὰ λοιπὰ προσθήσων, ἐγὼ δὲ νελάσας, ἦ πού γε, ἔφην, διανοῇ

12. At Homeri neque institutionem neque exercitationem historiarum monumentis accepimus : sed statim necesse est illas aggredi laudes, quas ipse sibi architectatus est, quum ex educatione et exercitatione atque disciplina materiae nihil habeas, neque ad illam Hesiodi laurum liceat confugere, quae nulla opera pastoribus etiam carmina aspiret. Tibi vero, quando ad hunc locum ventum est, multus est Callistratus, et splendorum nominum catalogus, Alcidas, Isocrates, Isaeus, Eubulides. Quum vero sexcentae in Athenarum urbe voluptates illos etiam alliciant, qui patriae potestatis necessitati subjecti sunt, facilisque sit illi adolescentulorum aetati ad delicias prolapsio ; liceret autem illi per tutorum negligentiam suo arbitrio luxuriari : philosophiae tamen civilisque virtutis amor praevaluit, qui illum non ad Phrynæ, sed ad Aristotelis et Theophrasti et Xenocratis et Platonis fores agebat.

13. In hac orationis parte philosophari quoque, vir optime, possis, duplices esse amorum in hominibus agendi rationes, alteram marini cujusdam amoris, vagam, seram et fluctus in mente excitantem, popularis Veneris procellam, aestuante adolescentium impetu revera marinam ; alteram autem caelestis, aureae cujusdam catenae tractionem, quae non igne aut sagittis insanabiles vulnere morbos infligit, sed ad non marcescentem ipsius pulchritudinis puramque formam contendat, sano quodam illarum mentium furore, quae « Jovis propinqua, et proximae soboles deum » Tragicis verbo dicuntur.

14. Athori nempe pervia sunt omnia, tonsura, specus, speculum, gladius, articulare linguam, jam proveccta aetate actioni dare operam, memoriam acuere, contemnere tumultum, noctes continuare diebus laboriosis. Ex quibus omnibus quis ignorat, inquit, qualis tibi Demosthenes in dicendi facultate exstiterit, sententiis et verbis quum densaret orationem, tum moribus atque affectionibus animorum recte exprimendis probabilitatem pararet, magnitudine splendidus, contentione ac spiritu vehemens, idemque verborum pariter ac sententiarum moderatione sapientissimus, et maxime varius in permutatione figurarum. Solus ille quidem oratorum, ut dicere ausus est Leosthenes, spirantem et velut malleo ductam orationem protulit.

15. Non enim, ut de Aeschilo Callisthenes narrat, alicubi memorans tragœdias ab illo in vino scriptas, quo instigaret incenderetque animum ; non eodem modo per ebrietatem composuit orationes Demosthenes, sed aquam interim potans : unde etiam lusisse dicitur in hanc ipsius aquae bibendae consuetudinem Demades, alios dicere ad aquam, Demosthenem vero ad aquam scribere. Pythæ autem luccernam nocturnam olere videbatur illa Demosthenicarum orationum concinnitas. Et iste quidem locus, inquit, cum meo tibi argumento communis est : neque enim minor de Homeri poesi mihi quoque oratio suppeditat.

16. Sed si ad humanissima illius opera venias, et honestissimum pecuniarum usum, et universum illum in republica administranda splendorem... Atque ille sic continuans orationem procedebat tanquam additurus reliqua : ego vero ridens,

οὕτως
ἢ ῥητ
τάνδρ

καταχεῖν μου τῶν ὧτων ὅσπερ βαλανεύς καταντλήσας τὸν λοιπὸν λόγον; Νῆ Δία γε, εἶπε, δημοθονίας τε καὶ χορηγίας ἐθελουσίους καὶ τριηραρχίας καὶ τεῖχος καὶ τάφρον καὶ λύσεις αἰχμαλώτων καὶ παρθένων ἐκδόσεις, ἀρίστην πολιτείαν, καὶ πρέσβεις καὶ νομοθεσίας καὶ μέγεθος πολιτευμάτων ἐμπεσόν, γελᾶν ἔπεισί μοι τοῦ τὰς ὀφρῦς συνάγοντος καὶ δεδιότος μὴ λόγοι τῶν Δημοσθένους αὐτὸν ἔργων ἐπιλίποιν.

17. Ἴσως γάρ, ἔφην, ὠγαθέ, νομίζεις ἐμὲ δὴ μόνον τῶν ἐν ῥητορικῇ βεβιωκότων μὴ διχτεθρυλῆσθαι τὰ ὧτα ταῖς Δημοσθένους πράξεσιν; Εἰ γε, ἔφη, περὶ τὸν λόγον ἐπικουρίας τινός, ὡς σὺ φῆς, δεόμεθα· πλὴν εἰ μὴ σε τοῦναντίον κατέχει πάθος, οἷον αὐγῆς περιλαμπύσης οὐκ ἔχῃς πρὸς λαμπρὰν τὴν Δημοσθένους δόξαν τὴν ὄψιν ἀπερεῖσαι· καὶ γὰρ αὐτός τι τοιοῦτον ἐφ' Ὀμήρῳ κατὰ τὰς ἀρχὰς πέπονθα. Κατέβαλον γοῦν μικροῦ δειν, ὡς οὐκ ἀντιβλεπτόν ὃν μοι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Εἴτ' ἐγὼ μὲν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἀνῆνεγκα, καὶ δοκῶ μοι κατὰ σμικρὸν προσεβιζόμενος ἀντίον δρᾶν, μὴδ' ἀποτρέπων ὅσπερ ἡλίου τὰς ὀφειες νόθος τοῦ τῶν Ὀμηριδῶν γένους ἐλέγχεσθαι.

18. Σὸν δέ μοι φαίνεται καὶ τοῦτο, ἔφη, πολὺ ῥᾶον ἢ τὸ κατ' ἐμὲ εἶναι· τῆς μὲν γὰρ Ὀμήρου δόξης οἷον ἐπὶ μίᾳς ὁρμούσης τῆς ποιητικῆς δυνάμειος ἀθρόως ἐξ ἀνάγκης ἦν ἀπάσης λαβέσθαι· σὺ δ' εἰ μὲν ἐπὶ τὸν Δημοσθένην ὅλον ἐφάπαξ τῇ γνώμῃ τράποιο, καὶ μάλα ἀνὰ ποροῖς περὶ τὸν λόγον ἄττων οὐδ' ἔχων ὅτου πρώτου τῇ γνώμῃ λάβοιο, καθάπερ οἱ λίχνοι πάσχουσι περὶ τὰς Συρακοσίας τραπέζας ἢ οἱ φιλήκοοι καὶ φιλοθεάμονες εἰς μυρίας ἀκουσμάτων καὶ θεαμάτων ἐμπεσόντες ἡδονάς· οὐκ ἔχουσιν ἐφ' ἣν ἔλθωσιν αἰεὶ τὴν ἐπιθυμίαν μετατιθέντες. Οἶμαι δὲ καὶ σὲ μεταπηδᾶν οὐκ ἔχοντα ἐφ' ὃ τι σταίης, ἐν κύκλῳ σε περιελκόντων φύσεως μεγαλοπρεποῦς, ὁρμῆς διαπύρου, βίου σώφρονος, λόγου δεινότητος, τῆς ἐν ταῖς πράξεσιν ἀνδρείας, λημμάτων πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπεροφίας, δικαιοσύνης φιλοanthropίας πίστεως φρονήματος συνέσεως, ἐκάστου τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων πολιτευμάτων. Ἴσως οὖν ὁρῶν ἐνθεν μὲν ψηφίσματα πρέσβεις δημηγορίας νόμους, ἐκεῖθεν ἀποστόλους Εὐβοίαν Μέγαρον τὴν Βοιωτίαν Χίον Ῥόδον τὸν Ἑλλάσποντον Βυζάντιον, οὐκ ἔχεις ὅποι τὴν γνώμην ἀποκλίνης συμπεριφερόμενος τοῖς πλεονεκτήμασιν.

19. Ὡςπερ οὖν ὁ Πίνδαρος ἐπὶ πολλὰ τῷ νῶ τραπόμενος οὕτω πως ἠπόρηκεν,

Ἴσμενὸν ἢ χρυσαλάκατον Μελίαν,
ἢ Κάδμον ἢ σπαρτῶν ἱερὸν γένος ἀνδρῶν,
ἢ τὰν κυανάμπυκα Θήβαν,
ἢ τὸ πάντολμον σθένο· Ἡρακλέους,
ἢ τὰν Διωνύσου πολυγαθέα τιμάν,
ἢ γάμον λευκωλένου Ἀρμονίας ὑμνήσομεν;

οὕτως δὲ καὶ σὺ ταῦτόν τοις ἔοικας ἀπορεῖν, λόγον ἢ βίον ἢ ῥητορικὴν ἢ φιλοσοφίαν ἢ δημαγωγίαν ἢ τὸν θάνατον τᾶνδρος ὑμνητέον.

Numquid, inquam, perfundere aures meas cogitas, ut balneator aliquis, exhaustiens orationem reliquam? Sic est per Jovem, inquit... Epulas illas publicas, et voluntarias in ludos erogationes, et trierarchias, et murum, et fossam, et captivorum liberationes, et elocationes virginum, quæ optima gerendæ reipublicæ ratio est; et obitas legationes, et leges perlatas: ac quoties illa rerum publice gestarum magnitudo in mentem venit, ridere subit hominem contrahentem supercilia et metuentem ne oratio se de factis Demosthenis deficiat.

17. Namque tu forte putas, inquam, solum me eorum qui in oratoria arte ætatem contriverunt, non habere aures frequentatas Demosthenis actionibus? Si quidem, inquit, auxilio quodam ad illam orationem, ut tu ais, opus habeamus: nisi forte contra ea illud tibi accidit, ut veluti splendore quodam circumfulgente, defigere obtutum in claro adeo Demosthenis fulgore nequeas. Etenim ipsi mihi simile quiddam in Homero ab initio usu venit. Parum enim absuit quin abjicerem, quod rectis oculis inspicere illud argumentum mihi non posse viderer. Deinde nescio quomodo me recepi, ac videor mihi paulatim ad contra intuendum assuescere, neque amplius avertendis velut a sole oculis, notus et insititius Homeridarum generis deprehendi.

18. Tuum vero etiam eo multo esse facilius mihi videtur, quam meum mihi negotium: etenim Homeri gloria, in una quippe poetica facultate reposita, confertim necessario tota arripienda fuit: tu vero si ad totum simul Demosthenem advertas animum, omnino dubites trepidans circa orationem, neque habens quid primum cogitatione arripias; quale quid gulosis accidit ad Syracusanas mensas, aut cupidis audiendi videndique hominibus, si in sexcentas auditionum spectaculorumque voluptates incidant; tum quo se vertant non habent, transferentes perpetuo cupiditatem. Puto autem te quoque huc illuc salire, qua insistas non habentem, orbe quodam te huc illuc trahentibus ingenio magnifico, inflammato impetu, vita temperanti, vi dicendi, fortitudine in rebus gerendis, multorum magnorumque quaestuum contemptu, justitia, humanitate, fide, sensu, prudentia, unoquoque de multis illis et magnis facinoribus reipublicæ causa susceptis. Fortasse igitur videns hinc decreta, legationes, conciones, leges, illinc classes, Eubœam, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Hellespontum, Byzantium, non habes quo mentem deflectas, quem tot præclaræ possessiones secum differant.

19. Quemadmodum ergo Pindarus, ad multa animum circumferens, ita fere dubitavit,

Ismenon, an fuso aureolo Melian,
an Tyrium Cadmum, an sata sacra virorum,
an cæcula flammea Thebes,
vimne conantem omnia Herculeam,
Bacchine patris lætos celebremus honores,
candidæ aut dicam Harmonies ego connubia?

ita tu quoque simili ratione videris ambigere, orationemne an vitam, oratoriam an philosophiam, populi regendi artem an mortem viri celebrare oporteat.

20. Ἔστι δ' οὐδὲν ἔργον ἐκφυγεῖν, ἔφη, τὴν πλάνην, ἀλλ' ἐνὸς θείου δὴ λαβόμενος ἢ τῆς ῥητορείας καθ' αὐτὴν εἰς ταύτην κατάθου τοῦτον τὸν λόγον. Ἰκανή γ' ἂν σοι οὐδ' ἡ Περικλέους· ἐκείνου μὲν γε τὰς ἀστραπὰς καὶ βροντὰς καὶ πειθοῦς τι κέντρον δόξῃ παραλαβόντες, ἀλλ' αὐτὴν γε οὐχ ὀρώμεν, δῆλον ὡς ὑπὲρ τὴν φαντασίαν οὐδὲν ἔμμονον ἔχουσιν οὐδ' οἷον ἐξαρκέσαι πρὸς τὴν τοῦ χρόνου βάσανον καὶ κρίσιν· τὰ δὲ τοῦ Δημοσθένους ἀλλὰ σοὶ καταλείφω λέγειν, εἰ ταύτην τράποιο.

21. Πρὸς γε μὴν τὰς τῆς ψυχῆς ἀρετὰς ἢ τὰς πολιτείας αὐτοῦ τραπομένῳ καλὸν μίαν ἡντινοῦν ἀποτεμεῖσθαι τὴν διατριβήν, εἰ δὲ βούλοιο δαψιλές, δύο καὶ συντρεῖς ἐλόμενον ἔχειν ἀποχρῶσαν λόγων ὑποβολήν· πολλὴ γὰρ ἐν ἅπασιν ἡ λαμπρότης. Εἰ δ' οὐκ ἐκ τοῦ παντός, ἀλλ' ἐκ μέρους ἐπαινεσόμεθα, νόμος μὲν Ὀμηρικὸς, ἡρώων ἐπαίνους ἐκ μερῶν διατίθεσθαι, ποδῶν ἢ κεφαλῆς ἢ κόμης, ἥδη δὲ καὶ τῶν φορημάτων ἢ ἀσπίδων, μεμπτόν δ' οὐδὲ τοῖς θεοῖς ἐγένετο ὑμνεῖσθαι πρὸς τῶν ποιητῶν ἐξ ἡλακότης ἢ τῆς αἰγίδος, μή τι γε δὴ μέρους σώματος ἢ τῆς ψυχῆς, τῶν εὐεργεσιῶν δὲ οὐδὲ δυνατόν ἐφ' ἀπάσας ἐλθεῖν. Οὐκοῦν οὐδ' ὁ Δημοσθένης αἰτιάσεται καθ' ἐν τῶν αὐτοῦ καλῶν ἐπαινούμενος, ἐπεὶ τό γε σύμπαν οὐδ' αὐτὸς ἂν αὐτὸν ἐξαρκέσειεν ἐπαινεῖσαι.

22. Ταῦτα τοῦ Θερσαγόρα διεξελομένου, Οἷμαι σε, ἔφη, ἐν ἐπιδεικτέῳ μοι βουλόμενον, τὸ μὴ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι, τῶν λόγων παρεμπόρευμα πεποιθῆσθαι τὸν Δημοσθένην τὰ περὶ τοῖς ἐμμέτροις προστιθέντα. Σοὶ μὲν οὖν, ἔφη, τὴν ῥαστώνην ὑποτιθεῖς προήχων ἐπιδραμεῖν τὸν λόγον, εἰ τι τῆς φροντίδος ἀνεῖς ἀχροατῆς ἡμῖν γένοιο. Προὔργου τοίνυν, ἔφη, σοὶ γέγονεν οὐδὲν, εὖ ἴσθι. Σκόπει δὲ καὶ μὴ πλεόν ἢ γεγρονὸς θάτερον. Καλὸν ἂν λέγοις, ἔφη, τὸ ἱαμα. Σὺ γὰρ, ἔφη, ἀγνοεῖς, οἷμαι, τὸ παρὸν ἀπορον, εἴτα ἱατροῦ δίκην τὸ τοῦ νοσοῦντος σαθρὸν ἀγνοήσαντος ἄλλο θεραπεύεις. Ὅτι τί δὴ; Σὺ μὲν ἂν ταράζειεν ἂν τὸν πρῶτον ἰόντα πρὸς τὸν λόγον, ἐπεχείρησας ἰάσασθαι, τὰ δ' ἤδη κατανάλωται πολλὰς ἐτῶν περιόδοις· ὥστε ταύτης τῆς ἀπορίας ἔωλὰ σοὶ τὰ ἱάματα. Τοῦτ' οὖν, ἔφη, σοὶ τό γε ἱαμα· χρὴ μέντοι καθάπερ δοῶ θαρραλεωτάτην εἶναι τὴν συνηθεστάτην.

23. Τὴν ἐναντίαν γὰρ, εἶπον, προὔθεμην ἢ φασιν Ἀννίκεριν τὸν Κυρηνάϊον φιλοτιμηθῆναι πρὸς Πλάτωνά τε καὶ τοὺς ἐταίρους· τὸν μὲν γε Κυρηνάϊον ἀρματηλασίαν ἐπιδεικνύντα πολλοὺς περὶ τὴν Ἀκαδήμειαν ἐξελαύνειν δρόμους ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρματοτροχίας ἅπαντας μηδὲν παραδάντας, ὥσθ' ἐνὸς δρόμου σημεία κατὰ τῆς γῆς ὑπολείπεσθαι· τοῦμὸν δὲ γε τὴν ἐναντίαν σπεύδει, τὰς ἀρματοτροχίας ἀλείπειν. Οὐ μάλα ῥάδιον δ', οἷμαι, καινουργεῖν ὁδοὺς τῶν τετριμμένων ἐκτρεπόμενον. Ἀλλὰ τοι τὸ Παύσωνος, ἔφη, σοφόν. Ποῖον; ἔφη· οὐ γὰρ ἀκήκοα.

24. Παύσωνι τῷ ζωγράφῳ φασὶν ἐκδοθῆναι γράφαι ἔππον ἀλινδούμενον· τὸν δὲ γε γράφαι τρέχοντα καὶ

20. Nullo vero labore, inquit, oberrationem effugeris; sed quacumque tandem parte arrepta, vel eloquentia per se sola, in eam hanc orationem conferto. Tibi autem nec Periclis eloquentia sufficiat; illius enim nos fulgura quidem ac tonitrua ac Suadae illum aculeum fama accepimus, sed ipsam non videmus; scilicet praeter formam qualemcumque animo conceptam stabile et solidum nihil habentem, neque quod temporis illud examen iudiciumque possit sustinere: at vero Demosthenis... sed huc si te verteris, tibi relinquantur dicenda ista.

21. Ad animi autem virtutes aut praeclare in republica facta converso decens fuerit, unum quodcumque inde decerpere dicendi argumentum, aut si largiter facere volueris, duobus, summum tribus simul delectis, habere satis materiae ad dicendum subjectae: nam plurimum est claritatis in singulis omnibus. Si vero non in universum, sed ex parte laudare velimus, praesto quidem Homericæ lex est, heroum laudes instituere e partibus, pedibus, aut capite, aut coma; jam vero etiam ex gestaminibus, aut scutis, quum vel diis non fuerit indignum cantari a poetis ob colum, aut sagittas, aut argidem, nedum ob corporis partem aut mentis adeo; per beneficia autem ire singula omnia nemini sit datum. Ergo nec Demosthenes ægre feret se ab uno eorum quæ pulchra in ipso sunt laudari; quandoquidem universitati suarum laudum ne ipse quidem par esse videatur.

22. Hæc ita percurrente Thersagora, Puto ego, inquam, te, quum illud unum demonstratum mihi cuperes, non solum poetam te bonum esse, illud quasi corollarium fecisse Demosthenem, soluta oratione adjuncta carminibus. Imo tibi facilitatem, inquit, negotii tui ob oculos positurus eo proventus sum, orationem ut percurrerem, si quid forte de cura tua remittens operam dare mihi recitanti velles. Noris, inquam, nihil te quicquam profecisse. Ac vide ne illud alterum, difficultas, etiam auctum sit. Præclaram, inquit, mihi medicinam narras. Nempe tu, inquam, difficultatem præsentem ignoras, deinde medici instar laborantem partem ignorantis, curas aliam. Quid ita? inquit. Tu quidem, inquam, iis quæ turbare forte eum queant, qui primum ad ejusmodi orationem aggrediatur, conatus es mederi: at illa dudum consumpta sunt antiquis annorum anfractibus. Quare difficultatis hujus obsoletæ sunt tuæ medicinæ. Hæc ipsa ergo, inquit, medicina tibi suppeditat: nempe velut viam, tutissimam oportet esse eam quæ est tritissima.

23. Imo vero contrariam, inquam, ego mihi proposui illi, in qua gloriam appetiisse dicitur Cyrenæus Anniceris apud Platonem ejusque sodales. Cyrenæum enim aiunt, quum aurigandi peritiam ostentaret, multa circum Academiam egisse curricula per eandem omnia orbitam, quam nusquam egrederentur, ita ut curriculi nonnisi unius in solo relinquerentur vestigia: mea vero contraria scilicet est ratio, qui evitare orbitam studeam. Non nimis autem facile est, arbitror, novas comminisci vias, declinatis his quæ tritæ sunt. Verum enim vero sapiens, inquit, Pausonius commentum est. Quodnam? inquam: non enim audiui.

24. Pausoni pictori pingendum locatum aiunt equum volutantem se: at illum pinxisse currentem, multumque

πολὺν κονιορτὸν περὶ τὸν ἵππον ὥς δ' ἔτι γράφοντος ἐπιστῆναι τὸν ἐκδόντα, μέμφεσθαι, μὴ γὰρ τοῦτο προστάξει. Τὸν οὖν Παύσωνα τοῦ πίνακος τὰ μετέωρα κάτω περιαγαγόντα τῷ παιδί τὴν γραφὴν ἐπιδειῖξαι κελεύσαι, καὶ τὸν ἵππον ἔμπαλιν κείμενον ὀφθῆναι ἀλινδούμενον. Ἡδὺς εἶ, ἔφην, Θερσαγόρα, ἂν μίαν οἴῃ με στροφὴν μεμηχανῆσθαι τοσούτων ἐτῶν, ἀλλ' οὐχὶ πάσας στροφὰς καὶ περιαγωγὰς ἐναλλάττοντα καὶ μετατιθέντα δεδιέναι μὴ τι τελευτῶν πάθοιμι τὸ τοῦ Πρωτέως. Ποῖον, ἔφη, πάθος; Τὸ γεγόμενον, ὃ φασιν αὐτὸν γενέσθαι δρασμὸν ἐξευρίσκοντα τῆς ἀνθρωπίνης ὀψείας, ἐπεὶ καταναλώκει πάσας ἰδέας θηρίων καὶ φυτῶν καὶ στοιχείων, αὐθις αὖ πενία μορφῆς ἐπεισάκτου Πρωτέα γενέσθαι.

25. Σὺ μὲν, εἶπεν, ὑπὲρ τὸν Πρωτέα μηχανᾷ τὴν ἐμὴν ἀκρόασιν ἀποιδράσκειν. Οὐκ, ὦγαθέ, ἔφην, τοῦτο παρέξω γοῦν ἑμαυτὸν ἀκροᾶσθαι παρὲς τὴν ἐπηρτημένην φροντίδα. Τάχ' ἂν τι περὶ τοῦ σοῦ κυήματος ἀφροντίς γεγόμενος καὶ τῆς ἐμῆς ὠδῆνος συμφροντίσαις.

Ὡς οὖν ἐδόκει ταῦτα αὐτῷ, καθίσαντες ἐπὶ τῆς πλησίον κρηπιδος ἐγὼ μὲν ἡκροώμην, ὃ δ' ἀνελέγετο μάλα γενναῖα ποιήματα. Μεταξὺ δ' ὥσπερ ἔνθους γεγόμενος ἐπιπτύξας τὸ γραμματεῖον, Κομίζου τὸν ἀκροατικόν, ἔφη, μισθὸν καθάπερ Ἀθήνησιν ἐκκλησιαστικόν ἢ δικαστικόν. Ἀλλ' ὅπως εἴσῃ μοι χάριν. Χάριν μὲν, ἔφην, εἴσομαι καὶ πρὶν ὃ τι καὶ λέγεις εἰδέναι.

26. Τί δέ ἐστιν ὃ τι καὶ λέγεις; Μακεδονικοῖς, εἶπεν, ἐντυχὼν τῆς βασιλικῆς οἰκίας ὑπομνήμασι καὶ τότε ὑπερησθεις τὸ βιβλίον οὐ κατὰ πάρεργον ἐκτησάμην· καὶ νῦν ὑπεμνήσθην ἔχων οἴκαδε. Γέγραπται δ' ἄλλα τε τῶν Ἀντιπάτρῳ πραχθέντων ἐπὶ τῆς οἰκίας καὶ περὶ Δημοσθένους, ἃ μοι δοκεῖ οὐκ ἂν παρέργως ἀκοῦσαι. Καὶ μὴν, εἶπον, ἤδη γέ σοι τῶν εὐαγγελίων χάρις, καὶ λέγε τὰ λοιπὰ τῶν ἐπῶν. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἀπολείφομαι σου πρὶν ἢ τὴν ὑπόσχεσιν ἔργον σοι γενέσθαι. Σὺ δ' εἰστιάξας με λαμπρῶς τὴν Ὀμήρου γενέθλιον, εἰσας δ' ἐστίασιν αὐτὸς καὶ τὴν Δημοσθένους.

27. Ὡς οὖν ἀνέγνω τὰ λοιπὰ τοῦ γραμματείου, διατρίψαντες ὀλίγον ὅσον ἀποδοῦναι τῷ ποιήματι τοὺς δικαίους ἐπαίνους ἤειμεν εἰς τὰ Θερσαγόρου· καὶ μόλις μὲν, ἐπιτυχάνει δὲ τῷ βιβλίῳ. Κἀγὼ λαβὼν τότε μὲν ἀπηλλαττόμην. Ἐντυχὼν δὲ οὕτω τὴν γνώμην διέτεθην, ὥς οὐδέν τι περιτρέψας, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων ὑμῖν ἀναλέξομαι. Οὐδὲ γὰρ τὰ σκληριῶν μείον τι γίγνεται τῆς τιμῆς, εἰ, μὴ τῶν προσιόντων αὐτῶν ποιησάντων ἄσματα, ὃ παιᾶν Ἀλυσόδημου τοῦ Τροϊζηνίου ἄδεται, καὶ τῷ Διονύσῳ τὸ μὲν ποιῆσαι κωμωδίας ἢ τραγωδίας, *** καὶ Σοφοκλέους, ἐκλείπεται, τὰ δ' ἑτέροις συντεθέντα τοῖς νῦν εἰς μέσον ἐν καιρῷ κομίζουσι χάριν οὐκ ἐλάττω φέρει τῷ τὸν θεὸν δοκεῖν τιμηκέναι.

28. Τὸ μὲν οὖν βιβλίον τοῦτο — ἐστὶ δὲ τῶν ὑπομνημάτων τὸ προσήκον ἡμῖν μέρος τόδε δρᾶμα — τὸ

circa equum sublatum pulverem. Pingenti supervenisse qui locaverat, questumque : neque enim hoc se jussisse. Pausonem itaque imperasse puero, ut summis tabulae in ima conversis picturam ostenderet, sicque equum inversum volutari visum esse. Suavis homo es, inquam, Thersagora, si putas unam me tot annorum spatio conversionem esse machinatum, nec potius conversiones omnes et circumductiones subinde mutare ac transponere, ac sic quoque metuere, ne idem mihi denique quod Proteo usu veniat. Quid illud est, inquit? Ne flam, inquam, quod ille factus est, quum humanam speciem invenisset quomodo effugeret; quando consumtis formis omnibus animantium, plantarum, elementorum, rursus denique ascititiae formae inopia Proteus factus est.

25. Tu quidem supra illum Proteum, inquit, meae recitationis effugiendae rationes comminisceris. Non hoc, inquam, vir optime : dabo enim tibi hanc audiendi operam ommissa quae incumbit mihi cura. Forte enim curarum de tuo factu parte liberatus, etiam meae parturitionis curam una suscipies.

Quum igitur ita illi quoque videretur, in proximo aggere assidentes, audiebam ego, ipse recitabat generosa sane carmina. Inter recitandum vero fanatico velut impetu correptus, complicatis tabellis suis, Cape tibi, inquit, auditionis tuae mercedem, ut Athenis concionis obitae aut iudicii. Sed ut gratiam mihi, inquit, habeas. Habebo equidem, inquam, prius etiam, quam, quid sit quod dicis, norim.

26. Sed quid est, de quo dicis? In Macedonicos, inquit, regiae domus commentarios incidi, ac tum mirifice delectatus, non obiter id egi ut libellum emerem. Et modo domi me habere recordatus sum. Scripta ibi sunt quum alia de rebus ab Antipatro domi gestis, tum de Demosthene, quae mihi non obiter esse auditurus videris. Quin jam nunc, inquam, pro istoc nuncio eam tibi gratiam persolvo, ut reliquos etiam versus tuos jubeam te recitare : neque te relinquam ante, quam fides promissis tuis constiterit. Magnificis vero tu me epulis Homeri natalitiis accepisti, ac Demosthenis quoque similibus videris accepturus.

27. Quum igitur reliqua ex tabellis recitasset, commorati paullum, dum dignae poemati laudes tribuerentur, Thersagorae domum ivimus; et vix quidem, sed invenit tamen libellum. Quo ego accepto tum discedebam. Lecto autem in eam veni sententiam, ut nihil immutatum, sed ipsis totidem nominibus et verbis illum vobis praelegam. Neque enim minus honoris habetur Aesculapio, si, quum nemo salutantium cantica fecit ipse, Alisodemi Troezenii paean canitur; neque Baccho comaedias tragediasve doceri, [mortuo Aeschilo] et Sophocle, desitum est; sed quae ab aliis composita sunt, ea nostros qui in medium opportune proferunt, non minus commendant, quia sic quoque honorem habuisse deo illi videntur.

28. Liber itaque hic (est autem commentariorum illorum pars ea, quae ad nostram rem pertinet, colloquium) : ille

βιβλίον φησίν, Ἀντιπάτρῳ μεμνηῦσθαι παρόντα τὸν Ἀρχίαν. Ὁ δ' Ἀρχίας, εἰ τις ἄρα τῶν νεωτέρων ἄγνοεῖ, τοὺς φυγάδας ἐτέτακτο συλλαμβάνειν. Ἐπέσταλτο δ' αὐτῷ καὶ Δημοσθένην ἀπὸ τῆς Καλαυρίας πεῖσαι μᾶλλον ἢ βιάσασθαι πρὸς τὸν Ἀντίπατρον ἔχειν. Καὶ δὴ καὶ μετέωρος ἐπὶ ταύτης ὁ Ἀντίπατρος ἦν τῆς ἐλπίδος τὸν Δημοσθένην αἰεὶ προσδοκῶν. Ὡς οὖν ἤκουσεν ἀπὸ τῆς Καλαυρίας ἔχοντα τὸν Ἀρχίαν, εὐθὺς ὡς εἶχεν ἐκέλευσεν εἰσω καλεῖν.

29. Ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν. . . αὐτὸ φράσει τὰ λοιπὰ τὸ βιβλίον.

APX. Χαῖρε, ὦ Ἀντίπατρε.

ANT. Τί δ' οὐ μέλλω χαίρειν, εἰ Δημοσθένην ἤγαγες;

APX. Ἦγαγον, ὡς ἐδυνάμην· ὑδρίαν γὰρ κομίζω τῶν Δημοσθένους λειψάνων.

ANT. Ἀπ' ἐλπίδος γε μὴν ἔσφηλας, ὦ Ἀρχία. Τί γὰρ τῶν ὁσίων καὶ τῆς ὑδρίας Δημοσθένην οὐκ ἔχοντι;

APX. Τὴν γὰρ ψυχὴν, ὦ βασιλεῦ, πρὸς βίαν αὐτοῦ κατέχειν ἀδύνατον.

ANT. Τί δ' οὐ ζῶντα κατεilhήφατε;

APX. Κατεilhήφαμεν.

ANT. Κατὰ τὴν ὁδὸν οὖν τέθνηκεν;

APX. Οὐκ, ἀλλ' οὐπὲρ ἦν, ἐν Καλαυρία.

ANT. Τάχα τῆς ὑμετέρας γέγονεν ἔργον ὀλιγωρίας οὐδὲ θεραπευόντων τὸν ἄνθρωπον.

APX. Ἀλλ' οὐδ' ὑφ' ἡμῖν ἐγένετο.

ANT. Τί φῆς; αἰνίγματα λέγεις, ὦ Ἀρχία, ζῶντα λαβόντες οὐκ ἔχετε.

30. APX. Οὐ γὰρ ἐκέλευες τὴν γε πρώτην μὴ βιάζεσθαι; καίτοι πλέον ἂν οὐδὲ βιασαμένοις οὐδὲν ἦν· καὶ γὰρ οὖν ἐμελλήσαμεν.

ANT. Οὐκ εὖ γε ὑμεῖς οὐδὲ μελλήσαντες. Ἴσως οὖν ἐκ τῆς ὑμετέρας τέθνηκε βίας.

APX. Ἡμεῖς μὲν αὐτὸν οὐκ ἀπεκτείναμεν, βιάζεσθαι δὲ μὴ πείθουσιν ἀναγκαῖον ἦν. Σοὶ δ', ὦ βασιλεῦ, τί τὸ πλέον, εἰ ζῶν ἀφίκετο; πάντως οὐδὲν ἂν αὐτὸν ἢ ἀπέκτεινας.

31. ANT. Εὐφήμει, ὦ Ἀρχία· δοκεῖς μοι μὴ συννενοηκέναι μὴθ' ὅστις ὁ Δημοσθένης μῆτε τὴν ἐμὴν γνώμην, ἀλλὰ νομίζειν ὅμοιον εἶναι Δημοσθένην εὐρεῖν καὶ τούτους ζητεῖν τοὺς κακῶς ἀπολωλότας, Ἱμεραῖον τὸν Φαληρέα καὶ τὸν Μαραθῶνιον Ἀριστόνικον καὶ τὸν ἐκ Πειραιῶς Εὐκράτην, τῶν ῥαγδαίων ρευμάτων οὐδὲν διαφέροντας, ἀνθρώπους ταπεινοὺς, ἀφορμῇ προσκαίρων θορύβων ἐπιπολάσαντας καὶ πρὸς μικρὰν ταραχῆς ἐλπίδα θρασέως ἐξαναστάντας, εἴτα πτήξαντας οὐκ εἰς μακρὰν δίκην τῶν δειλινῶν πνευμάτων, καὶ τὸν ἄπιστον Ὑπερίδην, τὸν ἀφίλον δημοκόλακα, τὸν οὐδὲν αἰσχρὸν νομίσαντα κολακεία τοῦ πλήθους συκοφαντῆσαι Δημοσθένην οὐδ' αὐτὸν εἰς ταῦτα παρασχεῖν διάκονόν ἐφ' οἷς αὐτοὶ μετενόησαν οἷς ἐχαρίζετο· μετ' οὐ πολὺ γοῦν τῆς συκοφαντίας λαμπροτέραν ἢ κατ' Ἀλκιβιάδην αὐτῷ τὴν κάθοδον ἀκηκόαμεν γενέσθαι. Τῷ δ' οὐκ ἐμελεν οὐδ'

ergo refert, Antipatro indicatum esse, adesse Archiam. Porro hic Archias, si quis forte juniorum ignorat, comprehendendis exsulis fuerat praefectus. Mandatum autem acceperat Demosthenem quoque persuasionibus potius quam vi eo adducendi, ut a Calauria veniret ad Antipatrum. Atque erat spe ista suspensus Antipater, in dies exspectans Demosthenem. Quum igitur audisset e Calauria venisse Archiam, statim, ut erat, intro eum jussit vocari.

29. Ingressus ille, ... sed ipse libellus dicet reliqua.

ARCH. Salve, Antipater.

ANT. Quidni salvus sim, si adduxisti Demosthenem?

ARCH. Adduxi, ut potui: urnam enim affero Demosthenis reliquiarum.

ANT. A spe dejecisti me, Archia. Quo enim mihi ossa et urna, Demosthenem ipsum non habenti?

ARCH. Nempe per vim, o rex, retineri anima viri non poterat.

ANT. Cur vero vivum non comprehendistis?

ARCH. Comprehendimus.

ANT. Ergo in via periit?

ARCH. Non, sed ubi erat, Calauriae.

ANT. Forte vestrae negligentiae culpa fuit, qui non satis hominem curaveritis.

ARCH. Sed neque in potestate nostra hoc fuit.

ANT. Quid ais? aenigmata loqueris, Archia: vivum cepistis, et non habetis.

30. ARCH. Nonne enim jusseras, primo vim illi non adhiberi? quanquam neque profecturi quicquam eramus vi admota; etenim jam parabamus.

ANT. Neque illud vos bene, quod parabatis: forte enim a vestra injuria mortuus est.

ARCH. Nos quidem non interfecimus illum, sed vim admove, quum persuadere non possemus, necesse erat. Tibi vero, rex, quid lucri accessisset, si advenisset vivus? neque enim sane aliud quam interfecturus illum eras.

31. ANT. Bona verba, Archia! Videris mihi non cogitare, neque quis fuerit Demosthenes, neque meum consilium, sed putare simile et ejusdem felicitatis esse, invenisse Demosthenem, et illos conquirere homines male perditos, Himeræum Phalereum, et Marathonium Aristonicum, et illum ex Piræeo Eucraten, torrentibus rivis nihil dissimiles, homines humiles, tumultuum temporariorum occasionibus velut innatantes, et ad parvam spem turbarum ferociter exsurgentes, deinde paullo post ventorum vespertinorum more residentes; et infidelem illum Hyperidem, alienum ab amicitia adulatorum populi, qui turpe non duxerit per adulationem plebis calumniari Demosthenem, seque ad ea præbere ministrum, quorum mox illos ipsos, quibus gratificatus fuerat, poenituit: quandoquidem non multo post illam calumniam splendidiorem viro, quam olim Alcibiadi, reditum ab exilio contigisse accepimus. Verum iste pensi nihil

ἐπὶσχύνετο κατὰ τῶν ποτε φιλάτων τῇ γλώσσῃ χρώμενος, ἣν ἐχρῆν δῆπου τῆς ἀγνωμοσύνης ἐκτεμεῖν.

32. APX. Τί δ'; οὐκ ἐχθρῶν ἡμῖν ἐχθιστος ὁ Δημοσθένης;

ANT. Οὐχ ὅτῳ μέλει τρόπου πίστεως, φίλον πᾶν ἄδολον καὶ βέβαιον ἦθος ἡγουμένῳ· τὰ γάρ τοι καλὰ καὶ παρ' ἐχθροῖς καλὰ καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς πανταχοῦ τίμιον. Οὐδὲ κακίων ἐγὼ Ξέρξου τοῦ Βούλιν καὶ Σπέρχιν τοὺς Λακεδαιμονίους θαυμάσαντος καὶ, κτείνειν παρὸν, ἀφέντος. Ἄλλ' εἰ δὴ τίνα πάντων καὶ Δημοσθένην αὐτός τε δις Ἀθήνησιν, εἰ καὶ μὴ κατὰ πολλὴν σχολήν, συγγενόμενος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἀναπυνθανόμενος ἐκ τε τῶν πολιτευμάτων αὐτῶν εἶχον θαυμάσας, οὐχ ὥς ἂν νομίσαιε τις, τῆς τῶν λόγων δεινότητος, εἰ καὶ μηδὲν μὲν ὁ Πύθων πρὸς αὐτὸν, οἱ δ' Ἀττικοὶ ῥήτορες παιδιὰ παραβάλλειν τῷ τούτου κρότῳ καὶ τόνῳ καὶ λέξεων εὐρυθμία καὶ ταῖς τῶν διανοιῶν περιγραφαῖς καὶ συνεχεῖαις ἀποδείξεων καὶ τῷ συνερτικῷ τε καὶ κρουστικῷ· μετενοοῦμεν γοῦν ὅτε τοὺς Ἑλλήνας Ἀθήναζε συνηγάγομεν ὥς ἐλέγξοντες Ἀθηναίους, Πύθωνι καὶ τοῖς Πύθωνος ἐπαγγέλμασι πεπιστευκότες, εἴτα Δημοσθένην καὶ τοῖς Δημοσθένους ἐλέγχοις περιπεσόντες. Ἄλλ' ἡμῖν ἀπρόσitos ἡ δύναμις αὐτῷ τοῦ λόγου.

33. Ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν δευτέραν ἔταττον ἐν χώρᾳ τιθεὶς ὀργάνου, Δημοσθένην δὲ αὐτὸν ὑπερηγάμην τοῦ τε φρονήματος καὶ τῆς συνέσεως, ἀκλινῇ τὴν ψυχὴν ἐπ' ὀρθῆς ἐν ἀπάσαις φυλάττοντα τρικυμῖαις τῆς τύχης καὶ πρὸς μηδὲν τῶν δεινῶν ἐνδιδόντα. Καὶ Φίλιππον δὲ τὴν ἐμὴν γνώμην ἔχοντα περὶ τάνδρὸς ἡπιστάμην· τούτῳ μὲν γε δημηγορίας ἐξαγγελθείσης Ἀθήνηθ' ἐν ποτε καθαπτομένης τοῦ Φιλίππου καὶ Παρμενίωνος ἡγανακτηχότος καὶ τι καὶ σκωπτικὸν εἰς τὸν Δημοσθένην ἐπειπόντος, ὦ Παρμενίων, ἔφη, δίκαιος ὁ Δημοσθένης παρρησίας τυγχάνειν· μόνος γέ τοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος δημαγωγῶν οὐδαμοῦ τοῖς ἀπολογισμοῖς ἐγγέγραπται τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων, καίτοι μᾶλλον ἡβουλόμην ἢ γραμματεῦσι καὶ τριηρίταις ἐμαυτὸν πεπιστευκέαι. Νῦν δ' ἐκείνων μὲν ἕκαστος ἀπογέγραπται χρυσίον ξύλα πόρους θρέμματα γῆν οὐ Βοιωτίας οὐδ' ἐνθα τι μὴ παρ' ἐμοῦ λαβόντες. Ἡμεῖς δὲ θάττον ἂν τῶν Βυζαντίων τὸ τεῖχος ἐλοιμεν μηχαναῖς ἢ Δημοσθένην χρυσίῳ.

34. Ἐγὼ δὲ, ὦ Παρμενίων, ἔφη, εἰ μὲν τις Ἀθηναῖος ὢν ἐν Ἀθήναις λέγων ἐμὲ τῆς πατρίδος προτιμᾷ, τούτοις ἀργύριον μὲν προέμην ἂν, φιλίαν δ' οὐκ ἂν· εἰ δέ τις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐμὲ μισεῖ, τούτῳ προσπολεμῶ μὲν ὥς ἀκροπόλει καὶ τείχει καὶ νεωρίοις καὶ τάφρῳ, θαυμάζω δὲ τῆς ἀρετῆς καὶ μακαρίζω γε τοῦ κτήματος τὴν πόλιν. Καὶ τοὺς μὲν ἔξω τῆς χρείας γενόμενος ἡδιστ' ἂν προσαπολέσαιμι, τὸν δὲ βουλοίμην ἂν ἐνταυθοῖ παρ' ἡμῖν τυχεῖν γενόμενον μᾶλλον ἢ τὴν Ἰλλυριῶν ἱππὸν καὶ Τριβαλλῶν καὶ πᾶν τὸ μισθοφορικόν, τῆς δ' ὅλων βίας τὴν τοῦ λόγου πειθὴ καὶ τὸ τῆς γνώμης ἐμβριθὲς οὐδαμῇ τιθεὶς δεύτερον.

habuit, neque puduit ipsum contra eos, qui olim fuerant amicissimi, lingua uti, quam oportebat nempe improbitatis illius causa exscindi.

32. ARCH. Quid vero? nonne inter inimicos nostros inimicissimus Demosthenes?

ANT. Non sane, si quis fidelitatis in vita rationem habeat, amicumque sibi quicquid est in moribus incorruptum ac stabile iudicet: honesta namque apud hostes etiam honesta sunt, et virtus, ubicumque fuerit, pretiosa est. Neque Xerxe deterior ego, qui Bulin Sperchinque Lacedaemonios admiratus, quum interficiendorum potestas esset, dimisit. Verum si quem unquam omnium, etiam Demosthenem, quem bis Athenis, quanquam non satis otiose, convenerim, et ab aliis requirendo pariter atque ex ipsis in republica factis cognoverim, in admiratione habui, non, ut existimare aliquis posset, ob dicendi vires; etsi nihil ad illum Python, Attici autem oratores ludus sunt, comparati ad hujus clamores, et contentionem, et verborum aptam compositionem, et circumscriptam sententiarum concinnitatem, et continuitatem demonstrationum, dicendorum implicationem et nexum, denique vehementiam. Itaque poenituit nos convocasse Græcos Athenas, quum refutare Athenienses vellemus, a Pythone et promissis Pythonis inducti, ac deinde in Demosthenem et argumenta Demosthenis incurreremus. Sed quæ in illo erat vis dicendi, nullum nobis aditum præbebat.

33. Verum hanc ipsam secundam numerabam, quam in instrumenti loco ponerem: at Demosthenem ipsum admirabar super omnia sensus illius causa et prudentiæ, qua animam recto velut clavo in decumanis quibusque fortunæ fluctibus nusquam declinantem servaret, et malo nulli concederet. Ac Philippo eandem quam mihi de viro sententiam fuisse noram. Ille quidem nuntiata aliquando Athenis concione qua iste in Philippum invectus fuerat, et indignante Parmenione, atque joci etiam aliquid in Demosthenem adjiciente, « Jure suo, inquit, o Parmenio, libertatem dicendi sibi sumit Demosthenes: solus enim ille oratorum Græciæ nusquam expensarum mearum rationibus inscriptus est, quum tamen mallet ipsi, quam scribis et classariis, me committere. Nunc illorum unusquisque scriptus est aurum, ligna, redditus annuos, armenta, prædia accepisse, non in Boeotia neque usquam habentes quin a me acceperint. At celerius machinis capiamus Byzantium moenia quam auro Demosthenem.

34. Atque ego, inquit, Parmenio, si quis Atheniensis Athenis dicens patriæ me suæ præfert, huic argentum quidem objecerim, non autem amicitiam: si quis vero patriæ causa odio me habeat, hunc ego oppugno non secus atque arcem et moenia et navaliam et fossam; sed virtutem ejus admiror et beatam civitatem tali possessione prædico. Atque istos quidem extra usum eorum constitutus lubens una cum ipsis hostibus perdiderim; hunc vero malim hic apud nos esse multo quam Illyriorum equitatum et Tribalorum, et quicquid est militis mercenarii; qui armorum viribus vim oratione persuadendi et consilii gravitatem postponam minime.

35. Πρὸς Παρμενίωνα μὲν ταῦτα. Τοιούτους δὲ τινὰς καὶ πρὸς ἐμὲ λόγους ἐποιήσατο· τῶν γὰρ μετὰ Διοπίθους Ἀθήνηθεν ἀπεσταλμένων, ἐγὼ μὲν εἶχον διὰ φροντίδος, ὁ δ' εὖ μάλα γελάσας ἔφη, Σὺ δ' ἀστικὸν στρατηγὸν ἢ στρατιώτην δέδοικας ἡμῖν; Αἱ μὲν τριήρεις καὶ ὁ Πειραιεὺς καὶ τὰ νεώρια λῆρος ἔμοιγε καὶ φλῆναφος· τί δ' ἂν ἄνθρωποι πράττειεν διονυσιάζοντες, ἐν κρεανομαίαις καταζῶντες καὶ χοροῖς; εἰ δὲ μὴ Δημοσθένης εἷς ἐν Ἀθηναίοις ἐγένετο, ῥᾶν ἂν εἶχομεν τὴν πόλιν ἢ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς ἀπατῶντες, βιαζόμενοι, φθάνοντες, ὠνούμενοι· νῦν δὲ εἷς ἐκείνος ἐγρήγορε καὶ πᾶσι τοῖς καιροῖς ἐφέστηκε καὶ ταῖς ἡμετέραις ὁρμαῖς ἐπακολουθεῖ καὶ τοῖς στρατηγήμασιν ἀντιπαρτάττεται. Λανθάνομεν δὲ αὐτὸν οὐ τεχνάζοντες, οὐκ ἐπιχειροῦντες, οὐ βουλευόμενοι, καθάπαξ κώλυμά τι καὶ πρόβολος ἡμῖν ἄνθρωπός ἐστι, μὴ πάντ' ἔχειν ἐξ ἐπιδρομῆς. Τό γέ τοι κατ' αὐτὸν οὐκ Ἀμφίπολιν ἐλλομεν, οὐκ Ὀλυθον, οὐ Φωκέας καὶ Πύλας ἐσχομεν, οὐ Χερρονήσου καὶ τῶν περὶ τὸν Ἑλλήσποντον κεκρατήκαμεν.

36. Ἄλλ' ἀνίστησι μὲν ἄκοντας οἷον ἐκ μανδραγόρου καθεύδοντας τοὺς αὐτοῦ πολίτας, ὥσπερ τομῇ τινι καὶ καύσει τῆς βραθυμίας τῇ παρρησίᾳ χρώμενος, ὀλίγον τοῦ πρὸς ἡδονὴν φροντίσας. Μετατίθῃσι δὲ τῶν χρημάτων τοὺς πόρους ἀπὸ τῶν θεάτρων ἐπὶ τὰ στρατόπεδα, συντίθῃσι δὲ τὸ ναυτικὸν νόμοις τριηραρχικοῖς ὑπὸ τῆς ἀταξίας μόνον οὐ τελέως διεφθαρμένον, ἐγείρει δ' ἐρριμμένον ἤδη διὰ χρόνου πρὸς τὴν δραχμὴν καὶ τὸ τριώβολον τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα, πάλαι τούτους κατακεκλιμένους εἰς τοὺς προγόνους ἐπανάγων καὶ τὸν ζῆλον τῶν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι κατειργασμένων, συνίστησι δ' ἐπὶ συμμαχίας καὶ συντάξεις Ἑλληνικάς. Τοῦτον οὐ λαθεῖν ἐστίν, οὐ φενακίσαι, οὐ πρίασθαι οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐπρίατο.

37. Τοῦτον οὖν, ὦ Ἀντίπατρε, χρὴ δεδιέναι μᾶλλον ἢ πάσας τριήρεις καὶ πάντας ἀποστόλους· ὁ γὰρ Ἀθηναίοις τοῖς πάλαι Θεμιστοκλῆς καὶ Περικλῆς ἐγένετο, τοῦτο τοῖς νῦν ὁ Δημοσθένης, ἐφάμιλλος Θεμιστοκλεῖ μὲν τὴν σύνεσιν, Περικλεῖ δὲ τὸ φρόνημα. Ἐκτῆσατο γοῦν αὐτοῖς ἀκούειν Εὐβοίαν, Μέγαρὰ, τὰ περὶ τὸν Ἑλλήσποντον, τὴν Βοιωτίαν. Καὶ καλῶς γε, ἔφη, ποιοῦσιν Ἀθηναῖοι Χάρητα μὲν καὶ Διοπίθην καὶ Πρόξενον καὶ τοιούτους τινὰς ἀποδεικνύντες στρατηγεῖν, Δημοσθένην δὲ εἴσω κατέχοντες ἐπὶ τοῦ βήματος. Ὡς εἰ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ὄπλων ἀπέφηναν καὶ νεῶν καὶ στρατοπέδων καὶ καιρῶν καὶ χρημάτων κύριον, ὅκνῳ μὴ περὶ τῆς Μακεδονίας ἂν κατέστησέ μοι τὸν λόγον, ὅς καὶ νῦν ἀπὸ ψηφισμάτων ἀνταγωνιζόμενος ἡμῖν πανταχοῦ συμπεριτρέχει, καταλαμβάνει, πόρους εὕρισκει, δυνάμιν συλλέγει, ἐπιμήκεις στόλους ἀποπέμπει, συντάττει δυνάμεις, ἀντιμεθίσταται.

38. Τοιαῦτα καὶ τότε καὶ πολλάκις πρὸς με Φίλιππος περὶ τὰνδρὸς ἔλεγεν, ἐν τῶν παρὰ τῆς τύχης χρη-

35. Haec ad Parmenionem. Tales vero etiam apud me sermones habuit. Misso enim Athenis Diopithe cum suis, sollicitudinem ea mihi res afferebat: ille vero in risum solutus dicebat, «Tun' ducem ex urbe aut militem nobis metuis? Triremes et Piræus, et navalia, nugæ mihi et ludibria: quid enim homines faciant bacchanalia celebrantes, in viscerationibus vitam terentes et choris? at si unus Demosthenes Athenis non esset, facilius urbem haberemus quam Thebanos et Thessalos fraude, vi, occupando, emendo: nunc vero unus ille vigilat, temporibus omnibus imminet, et nostros impetus subsequitur, ad nostra se imperatoria consilia velut in acie opponit. Illum non fugimus quum machinamur aliquid, quum conamur, quum deliberamus: uno verbo, ille nobis homo impedimentum est et propugnaculum quominus una omnia impressione habeamus. Certe per illum si stetisset, non Amphipolin cepissemus, non Olynthum, non Phocenses haberemus et Pylas, nec Chersoneso et Hellesponti regione potiti essemus.

36. Sed ille invitos etiam cives suos, et velut a mandragora dormientes excitat, libertate dicendi velut urens et secans illorum socordiam, parum quid jucundum illis sit sollicitus. Transfert idem pecuniæ reditus a theatris ad exercitus; trierarchicis legibus constituit rem nauticam perurbatione rerum tantum non plane perditam; abjectam satis longo jam tempore ad drachmam et triobolum civitatis dignitatem excitat, hosce dudum inclinatos ad majores suos revocando atque ad æmulationem eorum quæ Marathonē ac Salamīne gesta sunt; mutique auxilii fœdera, et conventiones inter Græcos constituit. Hunc latere non est, non decipere, non emere, non magis quam Aristidem illum Persarum rex emere potuit.

37. Hunc ergo, Antipater, magis est quod timeamus, quam triremes omnes et classes immissas. Quod enim anti- quis illis Atheniensibus Themistocles fuerunt et Pericles, his nunc Demosthenes est, prudentiæ nomine comparandus cum Themistocle, cum Pericle autem ob sensum in republica. Nam dicto audientes illis præstitit Eubœam, Megara, quæ circa Hellespontum sunt, Bœotiam. Et præclare sane, inquit, faciunt Athenienses, quum Chareta et Diopithen et Proxenum et horum similes quosdam imperatores constituunt, Demosthenem vero domi in suggestu retinent. Quodsi hunc hominem armorum faciant et navium et exercituum et opportunitatum et pecuniarum dominum, vereor ne de ipsa me Macedonia in disceptationem vocet; qui vel sic suis me decretis oppugnet, circumquaque, concurrat, deprehendat, reditus inveniat, copias contrahat, classes latas dimittat, copias in aciem cogat, huc illuc transiens obsistat. »

38. Talia et tum et sæpe alias ad me Philippus de viro illo dicebat, inter fortunæ munera illud referens, quod

στῶν τιθέμενος τὸ μὴ στρατηγεῖν τὸν Δημοσθένην, οὗ γε καὶ τοὺς λόγους ὥσπερ κριοὺς ἢ καταπέλτας Ἀθηνηθεν ὀρμωμένους διασεύειν αὐτοῦ καὶ ταραττεῖν τὰ βουλευόμενα· περὶ μὲν γὰρ Χαιρωνείας οὐδὲ μετὰ τὴν νίκην ἐπαύετο πρὸς ἡμᾶς λέγων εἰς ὅσον ἄνθρωπος ἡμᾶς κινδύνου κατέστησε. Καὶ γὰρ εἰ παρ' ἐλπίδα καὶ κακίᾳ στρατηγῶν καὶ στρατιωτῶν ἀταξία καὶ τῇ παραδόξῳ ῥοπῇ τῆς τύχης τῇ πολλὰ πολλάκις ἡμῖν συνειργασμένη κεκρατήκαμεν, ἀλλ' ἐπὶ μιᾷ γε ταύτης ἡμέρας τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ψυχῆς κίνδυνον ἐπέστησέ μοι, τὰς ἀρίστας πόλεις εἰς ἓν συναγαγὼν καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν ἀθροίσας, Ἀθηναίους ἅμα καὶ Θηβαίους Βοιωτοὺς τε τοὺς ἄλλους καὶ Κορινθίους Εὐβοέας τε καὶ Μεγαρέας καὶ τὰ κράτιστα τῆς Ἑλλάδος διακινδυνεύειν συναναγκάσας καὶ μηδ' εἶσω με τῆς Ἀττικῆς ἐπιτρέψας παρελθεῖν.

39. Τοιοῦτοί τινες ἦσαν αὐτῷ συνεχεῖς περὶ Δημοσθένους οἱ λόγοι· καὶ πρὸς γε τοὺς λέγοντας ὡς μέγαν ἔχοι τὸν Ἀθηναίων δῆμον ἀνταγωνιστὴν, Ἐμοὶ Δημοσθένης μόνος, εἶπεν, ἀνταγωνιστῆς, Ἀθηναῖοι δὲ Δημοσθένην οὐκ ἔχοντες Αἰνιᾶνές εἰσι καὶ Θετταλοί. Καὶ πρέσβεις δπότε πρὸς τὰς πόλεις πέμποι, τῶν μὲν ἄλλων ῥητόρων εἰ τινὰς ἢ τῶν Ἀθηναίων πόλιν ἀνταποστέλλοι, τῇ πρεσβείᾳ ῥᾶστα ἦν κεκρατηκώς, τοῦ Δημοσθένους δ' ἐπιστάντος, Μάτην, εἶπεν, ἂν ἐπρεσβεύσαμεν· οὐ γὰρ ἔστι κατὰ τῶν Δημοσθένους λόγων ἐγείραι τρόπαιον.

40. Ταῦτα δ Φίλιππος. Καὶ μέντοι καὶ πάντως ἔλαττον ἂν ἔχοντες εἰ λάβοιμεν τοιοῦτον ἄνδρα, πρὸς Διὸς, Ἀρχία, τί ποτε νομίζεις; βοῦν ἂν ἐπὶ σφαγὴν ἵγομεν ἢ πολὺ μᾶλλον ἂν σύμβουλον περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἀρχῆς πάσης ἐποιούμεθα; Φύσει μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ κατ' ἀρχὰς προσεπεπόνθειν ἐξ αὐτῶν τῶν πολιτευμάτων, ἔτι δὲ μᾶλλον Ἀριστοτέλει μάρτυρι· πρὸς γοῦν τὸν Ἀλέξανδρον καὶ πρὸς ἡμᾶς γε λέγων οὐδὲν ἐπαύετο, τοσούτων ὄντων τῶν αὐτῷ προσπεφοιτηκότων, μηδένα οὕτω πώποτε θαυμάσαι μεγέθους τε φύσεως καὶ τῆς περὶ τὴν ἀσκήσιν ἐγκρατείας καὶ βάρους καὶ τάχους καὶ παρρησίας καὶ καρτερίας.

41. Ὑμεῖς δὲ, ἔφη, διανοεῖσθε ὡς ὑπὲρ Εὐβούλου καὶ Φρύωνος καὶ Φιλοκράτους, καὶ πειρᾶσθε δώροις καὶ τοῦτον ἀναπεῖθαι, ἄνθρωπον καὶ τὴν πατρίαν οὐσίαν εἰς Ἀθηναίους ἰδίᾳ τε τοῖς δεηθεῖσι καὶ δημοσίᾳ τῇ πόλει καταναλωκότα, διαμαρτάνοντες δὲ φοβήσιν οἴεσθε πάλαι βεβουλευμένον τὴν ψυχὴν ὑποθεῖναι ταῖς τῆς πατρίδος ἀδήλοις τύχαις, καὶ καθαπτομένου τῶν πραττομένων ὑμῖν ἀγανακτεῖτε; ὁ δ' οὐδὲ τὸν Ἀθηναίων δῆμον ὑποστέλλεται. Λέληθεν ὑμᾶς, ἔφη, τῇ μὲν τῆς πατρίδος εὐνοίᾳ πολιτευόμενος, αὐτῷ δὲ τὴν πολιτείαν γυμνάσιον φιλοσοφίας προθέμενος.

42. Ταῦτά τοι, ὦ Ἀρχία, ὑπερεπεθύμουν αὐτῷ συγγενόμενος τὴν τε γνώμην, ἣν ἔχοι περὶ τῶν παρόντων, ἀκοῦσαι λέγοντος καὶ τῶν αἰεὶ παραπεπτωκότων ἡμῖν κολάκων, εἰ ἐδεόμην, ἀποστάς ἀπλοῦ τινος ἐξ ἐλευ-

exercitum non duceret Demosthenes; cuius quidem etiam conciones, tanquam arietes quidam et catapultæ ab Athenis inde ruentes, sua convellerent disturbarentque consilia. Nam de Chæroneæ neque post victoriam commemorare apud nos desiit, in quantum nos periculum vir ille adduxisset. « Elsi enim præter spem et vitio ducum, et militum immo-destia, et inclinatione necopinata fortunæ, quæ in multis sæpe perficiendis nos adjuvit, vicimus; tamen uno illo die et imperii et vitæ adeo in periculo me constituit, conductis in unum præstantissimis civitatibus, Græcis copiis omnibus collectis, Atheniensibus simul et Thebanis Bæotiisque reliquis, et Corinthiis Euboensibusque et Megarensibus, denique potentissimis Græciæ in periculi societatem coactis, meque in interiora Atticæ penetrare prohibito. »

39. Tales habebat ille perpetuo de Demosthene sermones; et his qui dicerent, gravem ipsi esse adversarium populum Atheniensem, respondebat, Mihi adversarius solus Demosthenes; Athenienses vero, Demosthene destituti, Ænians sunt et Thessali. Et si quando legatos ad civitates mitteret, atque aliorum oratorum quosdam contra ipsum civitas Atheniensium ablegaret, legatione ipse vicerat facillime: quoties vero instaret Demosthenes, Sine dubio frustra, inquit, legationem misimus: neque enim contra Demosthenis orationes tropæum licet erigere.

40. Hæc Philippus. Et profecto omnibus modis inferiores nos Philippo, talem virum si cepissemus, per Jovem, Archia, quid tandem putas? bovemne ad macellum acturi eramus, an consiliarium potius de rebus Græcis totoque imperio nostro adhibitori? Natura enim illi me etiam ab initio conciliari sentiebam ex ipsis in republica gestis, magis vero testimonio Aristotelis: is enim quum apud Alexandrum et nos etiam ageret, ac tot haberet qui suam domum audiendi causa frequentaverant, profiteri nunquam desiit, præter omnes se hunc admirari ob magnitudinem ingenii, et illam in exercitationibus exhibitam continentiam, et gravitatem, et celeritatem, et libertatem dicendi, et animi constantiam.

41. Vos autem, inquit, de illo cogitatis ut de Eubulo quodam, et Phrynone, et Philocrate, et ipsum quoque donis conamini in partes traducere, hominem qui patrimonium adeo in Athenienses, privatim in egentes, publice in civitatem impenderit; et ubi hac spe excidistis, terrere illum vos posse arbitramini, cui olim deliberatum sit animam subijcere incertis patriæ fortunis? et in facta illo vestra invehente, indignamini? qui nec populo Atheniensium se submittat. Fugit vos, inquit, patriæ illum amore tractare rem publicam, sibi autem eam philosophiæ gymnasium constituisse.

42. Talia, Archia, supra modum cupiebam consuetudine illius utens ex illo audire, et quæ ipsius de rebus præsentibus esset sententia: atque, quoties opus esset, relictis qui semper in nos irruunt adulatoribus, simplicem e libera

θέρας γνώμης ἀκοῦσαι λόγου καὶ φιλαλήθους συμβουλῆς μεταλαβεῖν. Καί τι καὶ νουθετῆσαι δίκαιον, ὑπὲρ οἷων ὄντων τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀχαριστίαν πάντα παραβά-
λοιτο τὸν αὐτοῦ βίον, ἔξδὸν εὐγνωμονεστέροις καὶ βεβαι-
τέροις κεχρησθαι φίλοις.

APX. Ὡ βασιλεῦ, τῶν μὲν ἄλλων ἴσως ἂν ἔτυχες, ταυτὶ δὲ μάτην ἂν ἔλεγες· οὕτω μανικῶς φιλαθῆναιος ἦν.

ANT. Ἦν ταῦτα, ὦ Ἀρχία· τί γὰρ ἂν καὶ λέγοι-
μεν; Ἀλλὰ πῶς ἀπέθανεν;

43. APX. Ἐοικας ἔτι μᾶλλον, ὦ βασιλεῦ, θαυμά-
σειν· καὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ τεθεαμένοι διαφέρομεν οὐδὲν ἐκπλήξει τε καὶ ἀπιστίᾳ τῶν δρώντων. Ἐοικε γὰρ δὴ
πάσαι ὧδε βεβουλευμένῳ περὶ τῆς ὑστάτης ἡμέρας·
δηλοῖ δὲ ἡ παρασκευή. Καθῆστο μὲν γὰρ ἔνδον ἐν τῷ
νεῷ, μάτην δὲ τῶν πρόσθεν ἡμερῶν λόγους ἤμεν κατα-
ναλωκότες.

ANT. Τίνες γὰρ ἦσαν οἱ παρ' ὑμῶν λόγοι;

APX. Πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα προϋτεινόμεν ἑλεόν-
τινα παρὰ σοῦ καθυπισχνούμενος, οὐ μάλα μὲν προσδο-
κῶν — οὐ γὰρ ἠπιστάμην, ἀλλὰ σὲ ὥμην δι' ὀργῆς ἔχειν
τὸν ἄνθρωπον — χρήσιμον δ' οὖν πρὸς τὸ πείθειν νο-
μίζων.

ANT. Ὁ δὲ πῶς προσέτετο τοὺς λόγους; καὶ με-
μηδὲν ἀποκρύψῃ· μάλιστα μὲν γὰρ αὐτήκοος ἂν ἐβου-
λόμην παρὼν εἶναι νῦν. Ἀλλὰ σύ γε μὴ παραλίπης
μηδὲν· οὐ γὰρ τοι σμικρὸν ἔργον, ἥθος ἀνδρὸς· γενναίου
πρὸς αὐτῷ τῷ τέλει τοῦ βίου καταμαθεῖν, πότερον ἄτο-
νος καὶ νωθρὸς ἦν ἢ παντάπασιν ἀκλινὲς τὸ τῆς ψυχῆς
ὄρθιον ἐφύλαττεν.

44. APX. Οὐδὲν ὑπέστελλεν ἐκεῖνός γε. Πῶς
γάρ; ὅς ἡδὺ γελάσας καμὲ δὴ σκώπτων εἰς τὸν πρότερον
βίον, ἀπίθανον ἔφη με ὑποκριτὴν εἶναι τῶν σῶν ψευ-
σμάτων.

ANT. Ἀπιστήσας ἄρα τοῖς ἐπαγγέλμασι προεῖτο
τὴν ψυχὴν;

APX. Οὐκ· εἰ γε τῶν λοιπῶν ἀκούσας, οὐ δόξει
σοι μόνον ἀπιστεῖν. Ἀλλ' ἐπεὶ κελεύεις, ὦ βασιλεῦ,
λέγειν, Μακεδόσι μὲν, εἶπεν, οὐδὲν ἀπώμοτον, οὐδὲ
παράδοξον, εἰ Δημοσθένην οὕτω λαμβάνουσιν ὡς Ἀμ-
φίπολιν, ὡς Ὀlynθον, ὡς Ὀρωπόν. Τοιαῦτα πολλὰ
ἔλεγε· καὶ γὰρ οὖν ὑπογραφέας παρεστησάμην, ἵνα σοι
τὰ λεχθέντα σώζοιτο. Ἐγὼ μὲν τοι, ἔφη, ὦ Ἀρχία,
βασάνων ἢ θανάτου φόβῳ κατ' ὄψιν οὐκ ἂν Ἀντιπάτρῳ
γενοίμην, ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἀληθεύετε, πολὺ μοι μᾶλλον ἔτι
φυλακτέον μὴ τὴν ψυχὴν αὐτὴν παρ' Ἀντιπάτρου δεδω-
ροδοκῆναι δόξω μὴδ' ἦν ἑμαυτὸν ἔταξα τάξιν λιπῶν
τὴν Ἑλληνικὴν εἰς τὴν Μακεδονικὴν μεταβάλλεσθαι.

45. Καλὸν γὰρ, Ἀρχία, εἰ τὸ ζῆν ἐμοὶ Πειραιεὺς
αὐτὸς παρέχοι καὶ τριήρης ἦν ἐπιδέδωκα, καὶ τεῖχος
καὶ τάφος τοῖς ἐμοῖς τέλεσιν ἐξεργασμένα καὶ φυλὴ
Πανδιονίς, ἣ ἐβελοντὴς ἐχορήγουν ἐγὼ, καὶ Σόλων καὶ
Δράκων καὶ παρρησία βήματος καὶ δῆμος ἐλευθερός καὶ
φηφίσματα στρατιωτικὰ καὶ νόμοι τριηραρχικοὶ καὶ

mente orationem percipere et veracis consilii copiam nan-
cisci. Etiam fas putaveram illum admonere, pro quam
ingratis Atheniensibus vitam omnem in discrimen dedisset,
quum liceret gratos magis et firmiores habuisse amicos.

ARCH. Reliqua, rex, forte consecutus esses; sed ista
frustra fuisses dicturus, adeo ad furorem usque ille amabat
Athenas.

ANT. Ita res habebat, Archia; quid enim aliud dicamus?
Sed quomodo mortuus est?

43. ARCH. Videris magis etiam, rex, admiraturus esse.
Etenim nos qui vidimus, non minus nunc obstupescimus
et fidem negamus oculis, quam ubi conspiciebamus. Vide-
batur enim olim ita deliberatum de ultimo die habuisse, id
quod apparatus indicat. Consederat nimirum intus in tem-
plo: ac frustra superiorum dierum sermones consumsera-
mus.

ANT. Quinam erant vestri sermones?

ARCH. Multam humanitatem illi ostendebam, et mise-
ricordiam abs te pollicebar, non valde quidem ipse exspe-
ctans (neque eam sciebant, sed irasci te viro putabam):
verum quod putarem id ipsum utile esse ad persuaden-
dum.

ANT. Ille vero quomodo accipiebat istos sermones? et
noli me celare quicquam: vellem enim nunc vel maxime af-
fuisse et meis auribus accepisse singula. Sed tu ne quid
prætermiseris: non parva enim res est, ingenium viri gene-
rosi sub ipsum vitæ finem cognoscere, utrum languidus
fuerit et ignavus, an nusquam inclinatum illam mentis al-
titudinem servavit.

44. ARCH. Nihil ille sane remisit. Qui enim? qui sua-
viter ridens, et in superiorem vitam meam ludens, impro-
babilem me mendaciorum tuorum histrionem diceret.

ANT. Ergo quod diffideret promissis, vitam abiecit?

ARCH. Non: si quidem audire reliqua volueris, non vi-
debitur tibi solum diffisus esse. Sed, quando jubes, rex,
dicere, « De Macedonibus, inquit, nihil quidem est quod
abjures: neque mirum fuerit, si Demosthenem ita capiunt,
ut Amphipolin, ut Olynthum, ut Oropum. » Talia dixit
multa: etenim notarios constitui, ut dicta tibi servarentur:
« Tametsi ego, inquit, Archia, tormentorum aut mortis
metu in conspectum venire Antipatri nolo: sed si vere ista
prædicatis, multo magis etiam mihi cavendum est, ne vita
ipsa ab Antipatro mihi donata corruptus esse, et relicta
acie, in qua ipse me locavi, Græcanica, in Macedonicam
me conjecisse videar.

45. Præclarum enim esset, Archia, si vitam mihi Piræus
ipse præstaret, et triremis quam dedi, et murus et fossa
meis impensis effecta, et Pandionis tribus, in qua mea
sponte sumtus in pompam sacrorum feci, et Solon, et Dra-
con, et illa in tribunali libertas, et populus liber, et militaria
decreta, et leges trierarchicæ, et majorum virtutes, et

προγόνων ἀρεταὶ καὶ τρόπαια καὶ πολιτῶν εὐνοια τῶν ἐμὲ πολλακίς ἐστεφανωκότων καὶ δυνάμεις Ἑλλήνων τῶν ὑπ' ἐμοῦ μέχρι νῦν τετηρημένων· εἰ δὲ καὶ βιωτὸν ἐλεθέντι, ταπεινὸν μὲν, ἀνεκτὸς δ' οὖν ὁ ἔλεος παρὰ τοῖς οἰκείοις, ὧν ἐλυσάμην αἰχμαλώτους, ἢ τοῖς πατράσιν ὧν συνεξέδωκα τὰς θυγατέρας ἢ οἷς τοὺς ἐράνους συνδιελυσάμην.

46. Εἰ δέ με μὴ σώζει νήσων ἀρχὴ καὶ θάλαττα, παρὰ γε τούτου Ποσειδῶνος αἰτῶ τὸ σώζεσθαι καὶ τοῦδε τοῦ βωμοῦ καὶ τῶν ἱερῶν νόμων. Εἰ δὲ Ποσειδῶν, ἔφη, μὴ δύναται φυλάττειν τὴν ἀσυλίαν τοῦ νεῶ μὴδ' ἐπαισχύνεται προδοῦναι Δημοσθένην Ἀρχία, τεθναίνην, οὐδὲν Ἀντίπατρος ἡμῖν ἀντὶ τοῦ θεοῦ κολακευτέος. Ἐξῆν μοι φιλτέρους ἔχειν Ἀθηναίων Μακεδόνας καὶ νῦν μετέχειν τῆς ὑμετέρας τύχης, εἰ μετὰ Καλλιμέδοντος καὶ Πυθέου καὶ Δημάδου συνεταττόμην· ἐξῆν καὶ ὅψε τῆς τύχης μεθαρμόσασθαι, εἰ μὴ τὰς Ἐρεχθέως θυγατέρας καὶ τὸν Κόδρον ἐπησχυνόμην. Οὐκ οὐν ἡρούμην αὐτομολοῦντι τῷ δαίμονι συμεταβάλλεσθαι· καλὸν γὰρ κρησφύγετον θάνατος ἐν ἀκινδύνῳ παντὸς αἰσχροῦ γενέσθαι. Καὶ νῦν, Ἀρχία, τὸ κατ' ἐμαυτὸν οὐ κατασχυνῶ τὰς Ἀθήνας δουλείαν ἐκὼν ἐλόμενος, ἐντάφιον δὲ τὸ κάλλιστον τὴν ἐλευθερίαν προέμενος.

47. Ἀλλὰ δίκαιον γάρ, ἔφη, σοὶ τῶν τραγωιδῶν μνημονεύειν, οὗ σεμνὸν τὸ λεχθὲν

Ἡ δὲ καὶ θνήσκουσ' ὅμως πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν·

κόρη καὶ ταῦτα· Δημοσθένης δὲ εὐσχήμονος θανάτου βίον προκρίνει ἀσχήμονα τῶν Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος ὑπὲρ ἀθανασίας λόγων ἐκλαθόμενος; Καὶ τίνα καὶ πικρότερον ἔλεγε προαχθεὶς εἰς τοὺς ταῖς τύχαις ἐξυβρίζοντας. Ἀλλὰ τί δεῖ νῦν λέγειν ἐμέ; τέλος δ' ἐμοῦ τὰ μὲν δεομένου, τὰ δ' ἀπειλοῦντος, ἀπαλὴν μοῦσαν στερεᾶ κεραννύντος, Ἐπίσθην ἂν, ἔφη, τούτοις Ἀρχίας ὦν, ἐπεὶ δὲ Δημοσθένης εἰμὶ, συγγίγνωσκέ μοι, ὦ δαιμόνιε, μὴ πεφυκότε κακῶ γενέσθαι.

48. Τότε δὴ τότε πρὸς βίαν αὐτὸν ἀποσπᾶν διενούμην· ὁ δ' ὡς ἤσθετο, δῆλος ἦν καταγελῶν καὶ τὸν θεὸν προσβλέψας, Ἔοικεν Ἀρχίας, εἶπεν, ὅπλα μόνα καὶ τριήρεις καὶ τεῖχη καὶ στρατόπεδα δυνάμεις εἶναι καὶ κρησφύγετα ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὑπολαμβάνειν, τῆς δ' ἐμῆς παρασκευῆς καταφρονεῖν, ἣν οὐκ ἂν ἐλέγξειαν Ἰλλυριοὶ καὶ Τριβαλλοὶ καὶ Μακεδόνες ἐχυρωτέραν ἢ ξύλινόν ποτε τεῖχος ἡμῖν, ὃ θεὸς ἀνεῖλεν ἀπόρθητον εἶναι· μεθ' ἧς ἂν τῆς προνοίας ἀδεῶς μὲν ἐπολιτευσάμην, ἀδεῶς δέ μοι τὸ κατὰ Μακεδόνων θάρσος, ἐμέλησε δ' οὐδὲν οὐκ Εὐκτῆμονος, οὐκ Ἀριστογείτονος, οὐ Πυθέου καὶ Καλλιμέδοντος, οὐ Φιλίππου τότε, οὐ τὰ νῦν Ἀρχίου.

49. Ταῦτα εἰπὼν, Μὴ πρόσαγέ μοι τὴν χεῖρα, ἔφη· τὸ κατ' ἐμέ γὰρ οὐδὲν παράνομον ὁ νεὼς πείσεται, τὸν δὲ θεὸν προσειπὼν ἐκὼν ἔφομαι. Κάγω μὲν ἦν ἐπὶ

tropaea, et benevolentia civium, qui saepe me coronarunt, et potentia Graecorum, qui huc usque a me sunt servati. Si vero etiam misericordia aliena licet vivi, humile id quidem est, sed tolerabilis tamen misericordia a necessariis, quorum redemi captivos, aut patribus, quorum una elocavi filias, aut quos in dissolvendis eranis adjuvi.

46. Si vero servare me non potest insularum imperium et mare, at certe ab hoc Neptuno salutem peto, et ab hoc altari, et a sanctis legibus. Si vero nec Neptunus, inquit, praestare potest templo suo sanctitatem, neque pudet illum Archiae prodere Demosthenem, moriar potius; minime Antipatro nobis pro deo adulandum est. Licebat mihi amiciores Atheniensibus habere Macedonas, et nunc in fortunae vestrae partem venire, si cum Callimedonte, et Pythea, et Demade conjungere me voluissem: licebat vel sero instaurare fortunam, nisi Erechthei filias verecundarer et Codrum. Non igitur optarim cum Fortuna transfuga et ipse mutare castra: honestum enim perfugium mors est, ut ab omni turpitudinis periculo simus liberi. Et nunc, Archia, quantum in me est, non afficiam turpitudine Athenas, servitute ultro eligenda, abjiciendaque libertate, pulcherrimo ferali amiculo.

47. Verum enim fas est, inquit, tragoediarum apud te meminisse, in quibus praeclarum illud dictum,

At illa dum moritur tamen providit, ut decenter caderet, sedulo.

Haec puella: et Demosthenes honesta morte vitam turpem potiore habebit, Xenocratis et Platonis de immortalitate librorum oblitus? » Et provectus ultra amarius quaedam dixit in eos qui a fortuna insolescunt. Sed quid ea nunc dicere opus est! Tandem vero me preces partim, partim minas adhibente, et mollem musam cum rigida miscente, Moverer, inquit, hisce, Archias si essem: quandoquidem vero sum Demosthenes, ignosce mihi, o noster, quem natura non finxit ad ignaviam.

48. Tum sane tum vi illum detrahare ab altari cogitabam. At ille quum sentiret, aperte irridebat, et deum aspiiciens, Videtur, inquit, putare Archias, arma sola et triremes, et moenia, et exercitus, copias esse, et refugia humanis animis; meum autem apparatus contemnere, quem tamen non redarguerint Illyrii, et Triballi, et Macedones, nobis ipso illo muro ligneo firmiorem, quem respondit quondam deus vastari non posse; qua quidem providentia sine metu versatus sum in republica, metusque omnis expers mihi fuit contra Macedonas audacia; neque movit me Euctemon, neque Aristogiton, nec Pytheas et Callimedon, nec Philippus tum, neque nunc Archias.

49. Haec ubi dixerat, Noli, inquit, manum mihi injicere; quantum enim in me est, nulla fiet huic sacro injuria, sed deo adorato sponte sequar. Atque ego in spe hac eram, illo-

τῆς ἐλπίδος ταύτης, καὶ τὴν χεῖρα τῷ στόματι προσ-
γαγόντος, οὐδὲν ἄλλ' ἢ προσκυνεῖν ὑπελάμβανον.

ANT. Τὸ δὲ τί δὴ ποτε ᾔν;

APX. Ὑστερον βασάνοις θεραπαίνης ἐφωράσαμεν
πάσαι φάρμακον αὐτὸν τεταμιεῦσθαι λύσει ψυχῆς ἀπὸ
σώματος ἐλευθερίαν κτώμενον. Οὐ γὰρ οὖν ἐφθασεν
ὑπερβᾶς τὸν ὁδὸν τοῦ νεώ, καὶ πρὸς ἐμὲ βλέψας, Ἄγε
δὴ τοῦτον, ἔφη, πρὸς Ἀντίπατρον, Δημοσθένην δὲ οὐκ
ἄξεις, οὐ μὰ τοὺς Κάμοι μὲν ἐφαίνετο προσθήσειν
τοὺς ἐν Μαραθῶνι πεπτωκότας.

50. Ὁ δὲ χαίρειν εἰπὼν ἀπέπτυ. Τοῦτό σοι τὸ
τέλος, ὦ βασιλεῦ, τῆς Δημοσθένους πολιορκίας κομίζειν
ἔχω.

ANT. Δημοσθένους γε καὶ ταῦτα, ὦ Ἀρχία. Βα-
βαὶ τῆς ἀηττήτου ψυχῆς καὶ μακαρίας, ὡς ἀνδρεῖον μὲν
αὐτῷ τὸ λῆμα, πολιτικὴ δὲ πρόνοια μετὰ χεῖρα τὸ πι-
στὸν τῆς ἐλευθερίας ἔχειν. Ἀλλ' ὁ μὲν οἴχεται βίον
ἔξων τὸν ἐν μακάρων νήσοις ἡρώων λεγόμενον ἢ τὰς εἰς
οὐρανὸν ψυχὰς νομιζόμενας ὁδοὺς, ὁπαδὸς τις δαίμων
ἐσόμενος ἐλευθερίου Διὸς, τὸ σῶμα δ' ἡμεῖς εἰς Ἀθήνας
ἀποπέμφομεν, κάλλιον ἀνάθημα τῇ γῇ τῶν ἐν Μαρα-
θῶνι πεπτωκότων.

LXXIV.

ΘΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

1. ZEYΣ. Μηκέτι τονθορύζετε, ὦ θεοί, μηδὲ κατὰ
γωνίας συστρεφόμενοι πρὸς τὸ οὐρανὸν ἀλλήλοις κοινολο-
γεῖσθε, ἀγανακτοῦντες εἰ πολλοὶ ἀνάξιοι μετέχουσιν
ἡμῖν τοῦ συμποσίου, ἀλλ' ἐπέπερ ἀποδέδοται περὶ τού-
των ἐκκλησία, λεγέτω ἕκαστος ἐς τὸ φανερόν τὰ δοκοῦντά
οἱ καὶ κατηγορεῖται. Σὺ δὲ κήρυττε, ὦ Ἑρμῆ, τὸ
κήρυγμα τὸ ἐκ τοῦ νόμου.

ΕΡΜΗΣ. Ἄκουε, σίγα. Τίς ἀγορεύειν βούλεται
τῶν τελείων θεῶν οἷς ἔξεστιν; ἢ δὲ σκέψις περὶ τῶν
μετοίκων καὶ ξένων.

ΜΩΜΟΣ. Ἐγὼ δὲ Μῶμος, ὦ Ζεῦ, εἴ μοι ἐπιτρέψῃς
εἰπεῖν.

ZEYΣ. Τὸ κήρυγμα ἤδη ἐφίησιν· ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ
δεήσει.

2. ΜΩΜ. Φημι τοίνυν δεινὰ ποιεῖν ἐνίοις ἡμῶν,
οἷς οὐκ ἀπόχρη θεοὺς ἐξ ἀνθρώπων αὐτοῖς γεγενῆσθαι,
ἀλλ', εἰ μὴ καὶ τοὺς ἀκολούθους καὶ θεράποντας αὐτῶν
ἰσοτίμους ἡμῖν ἀποφανοῦσιν, οὐδὲν μέγα οὐδὲ νεανικὸν
οἶονται εἰργάσθαι. Ἀξιῶ δὲ, ὦ Ζεῦ, μετὰ παρρησίας
μοι δοῦναι εἰπεῖν· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλως δυναίμην, ἀλλὰ
πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλεύθερός εἰμι τὴν γλῶτταν καὶ
οὐδὲν ἂν κατασιωπήσαιο τῶν οὐ καλῶς γιγνομένων·
διελέγχω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκοῦντά μοι ἐς τὸ
φανερόν οὔτε δεδιώς τινα οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐπικαλύπτων
τὴν γνώμην· ὥστε καὶ ἐπαχθὴς δοκῶ τοῖς πολλοῖς καὶ
συκωφαντικὸς τῇ φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ'

que manum ori admovente, nihil aliud quam adorare virum
putabam.

ANT. Quid ergo illud erat?

ARCH. Postea tormentis ab ancilla expressimus, olim
repositum illi fuisse venenum, quod absolvenda a corpore
anima libertatem ipsi pararet. Vix enim limen templi
egressus fuerat, quum, Duc sane hoc, inquit, ad Antipa-
trum; Demosthenem vero non duces, non, per ego illos....
Et videbatur mihi adjecturus, Qui Marathone ceciderunt.

50. At, vale! quum dixisset, evolavit. Hunc tibi, rex,
exitum obsessi expugnatique Demosthenis possum referre.

ANT. Demosthenis et ista, Archia. Hem invictam ani-
mam et beatam! quam forte viri propositum, quam civilis
providentia, in manu semper pignus certissimum libertatis
habere! At ille quidem discessit, vitam habiturus in Bea-
torum insulis, quæ heroum dicitur, vel vias quæ putantur
animarum in cælum, sectator dæmon futurus Liberatoris
Jovis; corpus vero nos Athenas mittemus, donarium regioni
illi iis ipsis qui ad Marathonem cecidere præstantius.

LXXIV.

DEORUM CONCILIUM.

1. JUPITER. Nolite amplius mussare, dii, neque collecti
in angulos ad aurem alter alterius miscere sermones, et
ægre ferre si indigni multo convivio nostro intersunt; sed
quandoquidem concio de his data est, aperte dicat unus-
quisque quid sibi videatur, et accuset. Tu vero, Mercuri,
legitimum præconium peragito.

MERCURIUS. Audi: tace. Quis vult concionari classi-
corum deorum, quibus jus est? Quæstio de inquilinis et
peregrinis.

MOMUS. Ego, Momus, si mihi permiseris, Jupiter, ut
dicam.

JUP. Præconium tibi hoc jam permittit; itaque me per-
mittente nihil opus habebis.

2. MOM. Aio igitur intolerabiliter se gerere quosdam
nostrum, quibus non satis est deos ex hominibus ipsos esse
factos; sed, nisi suos etiam pedisequos atque famulos in
æquo nobiscum fastigio constituerint, nihil sibi magnifice,
nihil fortiter fecisse videntur. Peto autem abs te, Jupiter,
ut libere mihi dicere per te liceat: neque enim alia lege pos-
sim, quum sciant omnes quam liber sim lingua, quam nihil
eorum, quæ contra quam decet fiunt, reticere soleam. Re-
darguo enim omnia, et quæ mihi videntur aperte profero,
neque metuens quenquam, neque meam præ pudore sen-
tentiam occultans, adeo quidem, ut etiam molestus pleris-
que videar et calumniatorio ingenio, publicus quidam accu-

αὐτῶν ἐπνομαζόμενος. Πλὴν ἀλλ' ἐπεὶ περ ἔξεστι καὶ κεκήρυκται καὶ σὺ, ὦ Ζεῦ, δίδως μετ' ἐξουσίας εἰπεῖν, οὐδὲν ὑποστυλάμενος ἔρω.

3. Πολλοὶ γάρ, φημί, οὐκ ἀγαπῶντες ὅτι αὐτοὶ μετέχουσι τῶν αὐτῶν ἡμῖν ξυεδρίων καὶ εὐωχοῦνται ἐπ' ἴσης, καὶ ταῦτα θνητοὶ ἐξ ἡμισείας ὄντες, ἔτι καὶ τοὺς ὑπηρέτας καὶ θιασώτας τοὺς αὐτῶν ἀνήγαγον ἐς τὸν οὐρανὸν καὶ παρενέγραψαν, καὶ νῦν ἐπ' ἴσης διανομάς τε νέμονται καὶ θυσίων μετέχουσιν, οὐδὲ καταβαλόντες ἡμῖν τὸ μετοίκιον.

ΖΕΥΣ. Μηδὲν αἰνιγματωδῶς, ὦ Μῶμε, ἀλλὰ σαφῶς καὶ διαρρήδην λέγε προστιθεὶς καὶ τοῦνομα· νῦν γάρ ἐς τὸ μέσον ἀπέρριπται σοὶ ὁ λόγος, ὡς πολλοὺς εἰκάζειν καὶ ἐφαρμόζειν ἄλλοτε ἄλλον τοῖς λεγομένοις. Χρὴ δὲ παρρησιαστὴν ὄντα μηδὲν ὀκνεῖν λέγειν.

4. ΜΟΜ. Εὖ γε, ὦ Ζεῦ, ὅτι καὶ παροτρύνεις με πρὸς τὴν παρρησίαν· ποιεῖς γὰρ τοῦτο βασιλικὸν ὡς ἀληθῶς καὶ μεγαλόφρον, ὥστε ἔρω καὶ τοῦνομα. Ὁ γάρ τοι γενναϊότατος οὗτος Διόνυσος ἡμιάνθρωπος ὢν, οὐδὲ Ἑλλήν μνησθέν, ἀλλὰ Συροφοίνικός τινος ἐμπόρου τοῦ Κάδμου θυγατρίδους, ἐπεὶ περ ἠξιώθη τῆς ἀθανασίας, οἷος μὲν αὐτός ἐστιν οὐ λέγω, οὔτε τὴν μήτραν οὔτε τὴν μέθην οὔτε τὸ βάδισμα, πάντες γάρ, οἶμαι, ὁρᾶτε ὡς θῆλυς καὶ γυναικεῖος τὴν φύσιν, ἡμιμανῆς, ἀκράτου ἔωθεν ἀποπνέων· ὁ δὲ καὶ δλην φρατρίαν ἐσεποίησεν ἡμῖν καὶ τὸν χορὸν ἐπαγόμενος πάρεστι καὶ θεοὺς ἀπέφηνε τὸν Πάνα καὶ τὸν Σεληνὸν καὶ σατύρους, ἀγροίκους τινὰς καὶ αἰπόλους τοὺς πολλοὺς, σκιρτητικοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰς μορφὰς ἄλλοκότους, ὧν ὁ μὲν κέρατα ἔχων καὶ ὅσον ἐξ ἡμισείας ἐς τὸ κάτω αἰγὶ ἐοικώς καὶ γένειον βαθὺ καθεμμένος ὀλίγον τράγου διαφέρων ἐστίν, ὁ δὲ φαλακρὸς γέρων, σιμὸς τὴν ῥίνα, ἐπὶ ὄνου τὰ πολλὰ ὀχούμενος, Λυδὸς οὗτος, οἱ δὲ σάτυροι ὀξεῖς τὰ ὦτα, καὶ αὐτοὶ φαλακροὶ, κεράσται, οἷα τοῖς ἄρτι γεννηθεῖσιν ἐρίφοις τὰ κέρατα ὑποφύεται, Φρύγες τινὲς ὄντες· ἔχουσι δὲ καὶ οὐράς ἅπαντες. Ὅρᾶτε οἷους ἡμῖν θεοὺς ποιεῖ ὁ γεννάδας;

5. Εἴτα θαυμάζομεν εἰ κατὰ φρονοῦσιν ἡμῶν οἱ ἄνθρωποι ὁρῶντες οὕτω γελοίους θεοὺς καὶ τεραστίους; ἔω γάρ λέγειν ὅτι καὶ δύο γυναῖκας ἀνήγαγε, τὴν μὲν ἔρωμένην οὖσαν αὐτοῦ τὴν Ἀριάδνην, ἥς καὶ τὸν στέφανον ἐγκατέλεξε τῷ τῶν ἄστρον χορῷ, τὴν δὲ Ἰκαρίου τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα. Καὶ ὁ πάντων γελοιότατον, ὦ θεοί, καὶ τὸν κύνα τῆς Ἡριγόνης, καὶ τοῦτον ἀνήγαγεν, ὡς μὴ ἀνιῶτο ἡ παῖς, εἰ μὴ ἔξει ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ξύνηθες ἐκεῖνο καὶ ὅπερ ἡγάπα κυνίδιον. Ταῦτα οὐχ ὕβρις ὑμῖν δοκεῖ καὶ παροινία καὶ γέλως; Ἀκούσατε δ' οὖν καὶ ἄλλους.

6. ΖΕΥΣ. Μηδὲν, ὦ Μῶμε, εἵπης μήτε περὶ Ἀσκληπιοῦ μήτε περὶ Ἡρακλέους· ὥρῳ γάρ οἱ φέρῃ τῷ λόγῳ. Οὗτοι γάρ ὁ μὲν αὐτῶν ἴσται καὶ ἀνίστησιν ἐκ τῶν νόσων καὶ ἔστι « πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων, » ὁ δὲ Ἡρακλῆς υἱὸς ὢν ἐμὸς οὐκ ὀλίγων πόνων ἐπρίατο τὴν ἀθανασίαν· ὥστε μὴ κατηγορεῖ αὐτῶν.

sator ab his propterea dictus. Verumtamen, quandoquidem licet et praekonio edictum est, et tu das, Jupiter, orandi cum auctoritate facultatem, sine metu dicam.

3. Multi nimirum, inquam, non contenti, nostri se consessus factos esse participes et aequo nobiscum jure epulari, idque quum ex altera parte mortales sint, suos insuper ministros et sui chori sodales eduxere in caelum, et furtim in album retulerunt, qui nunc aequaliter et de viscerationibus partem et de sacrificiis accipiunt, ne tributum quidem incolatus nobis solventes.

JUP. Noli quicquam obscura significatione, Mome, dicere; sed diserte, et verbis propriis eloquere, adjecto etiam nomine. Nunc enim in medium tibi projecta oratio est, ut multos quis conjiciat, et alias alium tuis dictis accommodet. Oportet autem te, qui libertatem in dicendo profitearis, nihil dubitare dicere.

4. MOM. Praeclare sane, Jupiter, quod ad dicendi me libertatem incitas etiam: regie istuc profecto facis et magno animo. Itaque nomen etiam dicam. Nempe praecclarus ille Bacchus, semihomo, ne Graecus quidem materno genere, sed vectoris cujusdam Syrophoenicis, Cadmi, ex filia nepos, postquam immortalitate dignus habitus est, qualis ipse quidem sit, non dico, neque mitra, neque ebrietate, neque incessu: omnes enim, puto, videtis quam muliebris sit et effeminatus natura, semifuriosus, merum a summo inde mane redolens. At ille tota nos tribu auxit, et suo secum choro adducto adest, deosque fecit Pana, et Silenum, et Satyros, rusticos et caprarios plerosque, lascivos et aliena figura homines: quorum unus corniger, ex dimidia inferiori parte caprae similis, barbam demittens longam, parum a capro differt; alter calvus senex, simis naribus, asino plerumque invehens; Lydus hic est: Satyri autem acutis auribus, calvi ipsi quoque, cornibus praediti, qualia haedis recens natis subnascuntur; et sunt Phryges. Caudas vero habent universi. Videte quales nobis praecclarus iste deos faciat?

5. Deinde admiramur si contemnunt nos homines, quum videant ridiculos adeo deos ac portentosos? mitto enim dicere quod duas etiam mulieres huc eduxit, amasiam alteram suam Ariadnen, cujus etiam coronam siderum choro inseruit, alteram Icarii rustici filiam: et quod omnium maxime, dii, ridiculum est, etiam canem hujus Erigones ipsum huc eduxit, ne desiderio maceretur puella, si non habeat in caelo familiarem sibi illam dilectamque caniculam. Haec nonne contumelia vobis videtur, et ebriosa insania, et risus? Audite vero etiam alios.

6. JUP. Ne quid dixeris, Mome, neque de Aesculapio, neque de Hercule; video enim quorsum ferat te orationis impetus. Hi etenim, alter ipsorum sanat et ex morbis excitat, compluresque unus dignitate exaequat: hic vero meus filius Hercules laboribus non paucis immortalitatem sibi paravit. Hos igitur accusare noli.

ΜΟΜ. Σιωπήσομαι, ὦ Ζεῦ, διὰ σέ πολλά εἰπεῖν ἔχων. Καίτοι εἰ μὴδὲν ἄλλο, ἔτι τὰ σημεῖα ἔχουσι τοῦ πυρός. Εἰ δὲ ἐξῆν καὶ πρὸς αὐτὸν σὲ τῇ παρρησίᾳ χρῆσθαι, πολλὰ ἂν εἶχον εἰπεῖν.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν πρὸς ἐμέ ἐξεστι μάλιστα. Μῶν δ' οὖν καὶ με ξενίας διώκεις;

ΜΟΜ. Ἐν Κρήτῃ μὲν οὐ μόνον τοῦτο ἀκοῦσαι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι περὶ σοῦ λέγουσι καὶ τάφον ἐπιδεικνύουσιν· ἐγὼ δὲ οὔτε ἐκείνοις πείθομαι οὔτε Ἀχαιῶν Αἰγυπτῶν ὑποβολιμαῖόν σε εἶναι φάσκουσιν.

7. Ἄ δὲ μάλιστα ἐλεγχθῆναι δεῖν ἡγοῦμαι, ταῦτα ἔρω· τὴν γὰρ τοι ἀρχὴν τῶν τοιούτων παρανομημάτων καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ νοθευθῆναι ἡμῶν τὸ ξυνέδριον σὺ, ὦ Ζεῦ, παρέσχες θνηταῖς ἐπιμιγνύμενος καὶ κατιῶν παρ' αὐτάς ἐν ἄλλοτε ἄλλῳ σχήματι, ὥστε ἡμᾶς δεδιέναι μή σε καταθύσῃ τις ξυλλαβὼν, ὁπότεν ταῦρος ἦς, ἢ τῶν χρυσοχόων τις κατεργάσῃται χρυσὸν ὄντα, καὶ ἀντὶ Διὸς ἢ ὁρμος ἢ ψέλιον ἢ ἐλλόβιον ἡμῖν γένη. Πλὴν ἀλλὰ ἐμπέπληκας γε τὸν οὐρανὸν τῶν ἡμιθέων τούτων· οὐ γὰρ ἂν ἄλλως εἴποιμι. Καὶ τὸ πρᾶγμα γελοιοτάτον ἔστιν, ὁπότεν τις ἄφνω ἀκούσῃ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς μὲν θεὸς ἀπεδείχθη, ὁ δὲ Εὐρυσθεὺς, δὲ ἐπέταττεν αὐτῷ, τέθνηκε καὶ πλησίον Ἡρακλέους νεῶς οἰκέτου ὄντος καὶ Εὐρυσθέως τάφος τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐν Θήβαις Διόνυσος μὲν θεός, οἱ δ' ἀνεψιοὶ αὐτοῦ ὁ Πενθεὺς καὶ ὁ Ἀκταίων καὶ ὁ Λέαρχος ἀνθρώπων ἀπάντων κακοδαίμονέστατοι.

8. Ἀφ' οὗ δὲ ἀπαξ σὺ, ὦ Ζεῦ, ἀνέωξας τοῖς τοιούτοις τὰς θύρας καὶ ἐπὶ τὰς θνητὰς ἐτράπου, ἅπαντες μεμῖμνενταί σε, καὶ οὐχ οἱ ἄρρενες μόνον, ἀλλ', ὅπερ αἰσχιστον, καὶ αἱ θεαί. Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τὸν Ἀγχίσην καὶ τὸν Τιθωνὸν καὶ τὸν Ἐνδυμῖωνα καὶ τὸν Ἰασίωνα καὶ τοὺς ἄλλους; ὥστε ταῦτα μὲν ἑάσειν μοι δοκῶ· μακρὸν γὰρ ἂν τὸ διελέγχειν γένοιτο.

ΖΕΥΣ. Μὴδὲν περὶ τοῦ Γανυμήδους, ὦ Μῶμε, εἵπης· χαλεπανῶ γὰρ, εἰ λυπήσεις τὸ μεираκίον ὄνειδίσας ἐς τὸ γένος.

ΜΟΜ. Οὐκοῦν μὴδὲ περὶ τοῦ αἰετοῦ εἴπω, ὅτι καὶ οὗτος ἐν τῷ οὐρανῷ ἔστιν, ἐπὶ τοῦ βασιλείου σχήπτρου καθεζόμενος καὶ μονονουχὶ ἐπὶ κεφαλὴν σοι νεοττεύων θεὸς εἶναι δοκῶν; ἢ καὶ τοῦτον τοῦ Γανυμήδους ἔνεχα ἑάσομεν;

9. Ἄλλ' ὁ Ἄττις γε, ὦ Ζεῦ, καὶ ὁ Κορύβας καὶ ὁ Σαβάζιος πόθεν ἡμῖν ἐπείσευκλήθησαν οὗτοι ἢ ὁ Μίθρης ἐκεῖνος ὁ Μῆδος ὁ τὸν κάδυν καὶ τὴν τιάραν, οὐδὲ ἐλληνίζων τῇ φωνῇ, ὥστε οὐδ', ἣν προπῆτις, ξυνίησι; Τοιγαροῦν οἱ Σχύθαι καὶ οἱ Γέται ταῦτα δρῶντες αὐτῶν μακρὰ ἡμῖν χαίρειν εἰπόντες αὐτοὶ ἀπαθανατίζουσι καὶ θεοὺς χειροτονοῦσιν ὅς ἂν ἐθελήσωσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ καὶ Ζάμολξις δούλος ὢν παρενεγράφη οὐκ οἶδ' ὅπως διαλαθών.

10. Καίτοι πάντα ταῦτα, ὦ θεοί, μέτρια. Σὺ δὲ, ὦ κυνοπρόσωπε καὶ σινδόσιν ἐσταλμένε Αἰγύπτιε, τίς εἶ, ὦ βέλτιστε, ἢ πῶς ἀξιοῖς θεὸς εἶναι ὑλακτῶν; τί δὲ

ΜΟΜ. Tua, Jupiter, causa tacebo, multa dicere quum habeam. Certe si nihil aliud, ignis adhuc habent vestigia. Si vero liceat adversus ipsum te libere loqui, multa sunt quæ habeo dicere.

JUP. Quin adversus me vel maxime licet. Num igitur me quoque peregrinitatis postulas?

ΜΟΜ. In Creta quidem non hoc solum audire est, sed aliud etiam quiddam de te dicunt, et sepulcrum ostendunt, ego vero neque illis fidem habeo, neque Achivis Ægiensibus, supposititium qui te dicunt.

7. Ceterum quæ maxime arguenda arbitror, ea dicam. Etenim principium violatarum hoc modo legum, et causam, quod tot spurios hic noster consessus habet, tute, Jupiter, præbui, mortalibus te feminis miscens, atque ad illas nunc hac nunc alia forma descendens, adeo ut metueremus ne quis te comprehensum, taurus quum esses, mactaret, aut auri flatorum aliquis, quum esses aurum, elaboraret, et pro Jove aut monile nobis, aut armilla aut inauris fieres. Interim cælum nobis semideis istis tu opplevisti: neque enim aliter possum dicere. Et ridicula res est, si quis subito audiat, Herculem deum esse factum; Eurystheum vero, qui sub imperio illum habuit, esse mortuum; et propinqua sibi esse ædem Herculis, qui servus fuerat, et Eurysthei sepulcrum, qui fuerat illius dominus. Et rursus Thebis Bacchus deus est; at consobrini illius Pentheus, et Actæon, et Learchus, hominum omnium infelicissimi.

8. Ex quo vero tempore semel tu, Jupiter, fores aperuisti talibus, conversus ad mortales feminas, imitati te sunt universi, idque non mares solum, sed, quod turpissimum est, etiam deæ feminæ. Quis enim ignorat Anchisen, et Tithonum, et Endymionem, et Iasionem, et reliquos? Itaque hæc missurus mihi videor; longum enim fuerit ista omnia reprehendere.

JUP. Ne quid de Ganymede dicas, Mome; irate enim feram, si dolore adolescentulum affeceris in genus illius illudens.

ΜΟΜ. Ergo neque de aquila dicam, quod et ipsa in cælo est, in regio sceptro sedens et tantum non tuo in capite nidum sibi faciens, et deus esse videtur? an hunc etiam Ganymedis gratia missum faciemus.

9. Verum Attis sane, Jupiter, et Corybas, et Sabazius unde hi nobis immissi sunt, aut Medus ille Mithres cum candye et tiara, qui nec loqui Græce sciat, neque si vel propinet illi aliquis, intelligat? Proinde Scythæ ac Getæ hæc illorum videntes, longum nobis valere jussis, immortalitate ipsi donant, et deos quoscumque voluerint suis suffragiis constituunt, eodem modo quo Zamolxis etiam, servus quum esset, in album nescio quomodo delitescens irrepsit.

10. Quanquam, dii, modica sunt ista omnia. Tu vero iste cum canino rostro, involute sindonibus Ægyptie, quis es, vir bone, aut quomodo, latrator, deus esse postulas?

βουλόμενος καὶ ὁ ποικίλος οὗτος ταῦρος ὁ Μεμφίτης προσκυνεῖται καὶ χρᾶ καὶ προφήτας ἔχει; αἰσχύνομαι δὲ ἱβίδας καὶ πιθήκους εἰπεῖν καὶ τράγους καὶ ἄλλα πολλῶν γελοιότερα οὐκ οἶδ' ὅπως ἐξ Αἰγύπτου παραβυσθέντα ἐς τὸν οὐρανὸν, ἃ ὑμεῖς, ὦ θεοὶ, πῶς ἀνέχεσθε δρῶντες ἐπ' Ἰσῆς ἢ καὶ μᾶλλον ὑμῶν προσκυνούμενα; ἢ σὺ, ὦ Ζεῦ, πῶς φέρεις, ἐπειδὴν κριοῦ κέρατα φύσωσί σοι;

11. ΖΕΥΣ. Αἰσχρὰ ὡς ἀληθῶς ταῦτα φῆς τὰ περὶ τῶν Αἰγυπτίων· ὁμῶς δ' οὖν, ὦ Μῶμε, τὰ πολλὰ αὐτῶν αἰνίγματα ἐστὶ καὶ οὐ πάνυ χρὴ καταγελαῖν ἀμύητον ὄντα.

ΜΩΜ. Πάνυ γοῦν μυστηρίων, ὦ Ζεῦ, δεῖ ἡμῖν, ὡς εἰδέναι θεοὺς μὲν τοὺς θεοὺς, κυνοκεφάλους δὲ τοὺς κυνοκεφάλους.

ΖΕΥΣ. Ἐα, φημί, τὰ περὶ τῶν Αἰγυπτίων· ἄλλοτε γὰρ περὶ τούτων ἐπισκεψόμεθα ἐπὶ σχολῆς. Σὺ δὲ τοὺς ἄλλους λέγε.

12. ΜΩΜ. Τὸν Τροφώνιον, ὦ Ζεῦ, καὶ ὁ μάλιστα με ἀποπνίγει, τὸν Ἀμφίλοχον, ὃς ἐναγοῦς ἀνθρώπου καὶ μητραλοίου υἱὸς ὢν θεσπιωδεὶς γένναίος ἐν Κιλικίᾳ, ψευδόμενος τὰ πολλὰ καὶ γοητεύων τοῖν δυοῖν ὁβολοῖν ἔνεκα. Τοιγαροῦν οὐκέτι σὺ, ὦ Ἀπολλών, εὐδοκιμεῖς, ἀλλὰ ἤδη πᾶς λίθος καὶ πᾶς βωμὸς χρησιμωδεῖ, ὃς ἂν ἐλαίῳ περιχυθῇ καὶ στεφάνους ἔχῃ καὶ γόητος ἀνδρὸς εὐπορήσῃ, οἷοι πολλοὶ εἰσιν. Ἡδὴ καὶ ὁ Πολυδάμαντος τοῦ ἀθλητοῦ ἀνδριάς ἰᾶται τοὺς πυρέττοντας ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ὁ Θεαγένους ἐν Θάσῳ, καὶ Ἐκτορί θύουσιν ἐν Ἰλίῳ καὶ Πρωτεσιλάῳ καταντικρὺ ἐν Χερρονήσῳ. Ἀφ' οὗ δ' οὖν τοσοῦτοι γεγόναμεν, ἐπιδέδωκε μᾶλλον ἢ ἐπιτορκία καὶ ἱεροσυλία, καὶ ὅλως καταπεφρονήκασιν ἡμῶν εὖ ποιοῦντες.

13. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν νόθων καὶ παρεγγράπτων. Ἐγὼ δὲ καὶ ξένα ὀνόματα πολλὰ ἤδη ἀκούων οὔτε ὄντων τινῶν παρ' ἡμῖν οὔτε συστῆναι ὅλως δυναμένων, πάνυ, ὦ Ζεῦ, καὶ ἐπὶ τούτοις γελῶ. Ἡ ποῦ γάρ ἐστιν ἡ πολυθρύλητος ἀρετὴ καὶ φύσις καὶ εἰμαρμένη καὶ τύχη, ἀνυπόστατα καὶ κενὰ πραγμάτων ὀνόματα ὑπὸ βλακῶν ἀνθρώπων τῶν φιλοσόφων ἐπινοηθέντα; καὶ ὁμῶς αὐτοσχέδια ὄντα οὕτω τοὺς ἀνοήτους πέπεικεν, ὥστε οὐδεὶς ἡμῖν οὐδὲ θύειν βούλεται, εἰδὼς, οἶμαι, κἂν μυρίας ἐκατόμβας παραστήσῃ, ὁμῶς τὴν τύχην πράξουσιν τὰ μεμοιραμένα καὶ ἃ ἐξ ἀρχῆς ἐκαστῷ ἐπεκλώσθη. Ἡδέως ἂν οὖν ἐροίμην σε, ὦ Ζεῦ, εἰ ποὺ εἶδες ἢ ἀρετὴν ἢ φύσιν ἢ εἰμαρμένην; ὅτι μὲν γὰρ αἰεὶ καὶ σὺ ἀκούεις ἐν ταῖς τῶν φιλοσόφων διατριβαῖς, οἶδα, εἰ μὴ καὶ κωφός τις εἴ, ὡς βοώντων αὐτῶν μὴ ἐπαίειν. Πολλὰ ἔτι ἔχων εἰπεῖν καταπαύσω τὸν λόγον· ὁρῶ γοῦν πολλοὺς ἀχθόμενους μοι λέγοντι καὶ συρίττοντας, ἐκείνους μάλιστα, ὧν καθήψατο ἡ παρρησία τῶν λόγων.

14. Πέρας γοῦν εἰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, ψήφισμά τι περὶ τούτων ἀναγνώσομαι ἤδη ξυγγεγραμμένον.

ΖΕΥΣ. Ἀνάγνωθι· οὐ πάντα γὰρ ἀλόγως ἡτιάσω.

quid vero sibi vult Memphiticus iste taurus, ille maculosus, quod adoratur, et oracula fundit, et habet prophetas? Pudet vero ibides et simias dicere, et capros, et alia multo etiam magis ridicula, in caelum nescio quomodo intrusa ex Aegypto, quae quomodo, dii, sustinetis, quum aequaliter, vel magis etiam quam vos coli videatis? aut tu, Jupiter, quemadmodum fers, quum arietis tibi cornua producant?

11. JUP. Turpia sane ista nobis narras de Aegyptiis: attamen pleraque illorum, Mome, sunt aenigmata, neque omnino deridenda ab non initiato.

MOM. Omnino ergo mysteriis nobis, Jupiter, opus est, ut sciamus deos esse qui dii sunt, qui autem canicipites sunt, illos esse canicipites.

JUP. Mitte, inquam, ista de Aegyptiis; alias enim de his considerabimus otiose. Tu vero dic reliquos.

12. MOM. Trophonium, Jupiter, et quod maxime augit me, Amphilocho, qui, sacerrimi hominis et matricidae filius, oracula fundit beatus ille in Cilicia, mentiens plerumque et praestigiis duorum obolorum causa fallens. Itaque non amplius tu celebraris, Apollo, sed lapis omnis et altare quodque oracula edit, quaecumque oleo perfusa fuerint, et coronas habeant, et praestigiatorem hominem, quod genus multi sunt, nacta fuerint. Jam etiam Polydamantis athletae statua febricitantes sanat Olympiae, et Theagenis in Thaso; et Hectori sacrificant in Ilio, et Protesilao e regione in Chersoneso. Ex quo igitur tot numero facti sumus, magis perjuriam invaluere et sacrilegia, et plane nos contemnunt: nec injuria.

13. Atque haec de spuris et fraude relatis in tabulas deorum. Ego vero etiam nova nomina jam multa audiens rerum quae neque sunt inter nos, neque omnino possunt consistere, haec etiam, Jupiter, vehementer rideo. Aut ubinam est illa omnium ore trita Virtus, et Natura, et Fatum, et Fortuna, pugnantia sibi et cassa rerum nomina, a stupidis hominibus philosophis excogitata? Et tamen, licet temere ficta, sic imprudentes ceperunt, ut nemo nobis sacrificare jam velit, opinor, quum norit, si vel decies mille hecatombas offerat, perfecturam tamen esse Fortunam quae in fatiis sunt et quae ab initio inde unicuique Parcarum filiis sunt destinata. Lubens ergo ex te quaeram, Jupiter, viderisne unquam Virtutem, aut Naturam, aut Fatum? nam te quoque semper audire ista nomina in philosophorum disputationibus, novi, nisi adeo surdus es, ut neque clamantes illos exaudias. Quum habeam multa adhuc quae dicam, desinam orationem: video enim gravari plerosque dictis meis, et exsibilare illa, eos praesertim, quos tetigit mea in dicendo libertas.

14. Finem ergo horum si vis, Jupiter, decretum aliquod de his, recitabo, quod scriptum jam habeo.

JUP. Recita; non omnia enim absurde reprehendisti.

καὶ δεῖ τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐπισχεῖν, ὥς μὴ ἐπὶ πλεῖον ἂν γίγνηται.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ἀγαθῇ τύχῃ. Ἐκκλησίας ἐννόμου ἀγομένης ἐβδόμῃ ἱσταμένου ὁ Ζεὺς ἐπρυτάνευε καὶ προήδρευε Ποσειδῶν, ἐπεστάτει Ἀπόλλων, ἐγραμμάτευε Μῶμος Νυκτὸς καὶ ὁ Ὑπνος τὴν γνώμην εἶπεν. Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ξένων, οὐ μόνον Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ βάρβαροι, οὐδαμῶς ἀξιοὶ ὄντες κοινωεῖν ἡμῖν τῆς πολιτείας, παρεγγραφέντες οὐκ οἶδα ὅπως καὶ θεοὶ δόξαντες ἐμπεπλήκασιν μὲν τὸν οὐρανόν, ὥς μεστὸν εἶναι τὸ συμπόσιον ὄχλου ταρχώδους, πολυγλώττων τινῶν καὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων, ἐπιλέλοιπε δὲ ἡ ἀμβροσία καὶ τὸ νέκταρ, ὥστε μνᾶς ἤδη τὴν κοτύλῃν εἶναι διὰ τὸ πλήθος τῶν πινόντων, οἱ δὲ ὑπὸ αὐθαδείας παρωσάμενοι τοὺς παλαιούς τε καὶ ἀληθεῖς θεοὺς προεδρίας ἡξιώκασιν αὐτοὺς παρὰ πάντα τὰ πάτρια καὶ ἐν τῇ γῇ προτιμᾶσθαι θέλουσι.

15. δεδόχθω τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ συλλεγῆναι μὲν ἐκκλησίαν ἐν τῷ Ὀλύμπῳ περὶ τροπὰς χειμερινάς, ἐλεῖσθαι δὲ ἐπιγνώμονας τελείους θεοὺς ἑπτὰ, τρεῖς μὲν ἐκ τῆς παλαιᾶς βουλῆς τῆς ἐπὶ Κρόνου, τέτταρας δὲ ἐκ τῶν δώδεκα, καὶ ἐν αὐτοῖς τὸν Δία· τούτους δὲ τοὺς ἐπιγνώμονας αὐτοὺς μὲν καθέζεσθαι ὁμόσαντας τὸν νόμιμον ὄρκον τὴν Στύγα, τὸν Ἑρμῆν δὲ κηρύξαντα ξυναγαγεῖν ἅπαντας, ὅσοι ἀξιοῦσι συντελεῖν ἐς τὸ συνέδριον, τοὺς δὲ ἤκειν μάρτυρας ἐπαγομένους ἐνωμότους καὶ ἀποδείξεις τοῦ γένους. Τούντεῦθεν δὲ οἱ μὲν παρίτωσαν καθ' ἓνα, οἱ δὲ ἐπιγνώμονες ἐξετάζοντες ἢ θεοὺς εἶναι ἀποφανοῦνται ἢ καταπέμψουσιν ἐπὶ τὰ σφέτερα ἡρία καὶ τὰς θήκας τὰς προγονικάς. Ἦν δέ τις ἄλλῳ τῶν ἀδοκίμων καὶ ἀπαξ ὑπὸ τῶν ἐπιγνώμων ἐκκριθέντων ἐπιβαίνων τοῦ οὐρανοῦ, ἐς τὸν Τάρταρον ἐμπεσεῖν τοῦτον.

16. Ἐργάζεσθαι δὲ τὰ αὐτοῦ ἕκαστον, καὶ μήτε τὴν Ἀθηνᾶν ἰᾶσθαι μήτε τὸν Ἀσκληπιὸν χρησμοδεῖν μήτε τὸν Ἀπόλλω τοσαῦτα μόνον ποιεῖν, ἀλλ' ἐν τι ἐπιλεξάμενον ἢ μάντιν ἢ κιθαρωδὸν ἢ ἱατρὸν εἶναι.

17. Τοῖς δὲ φιλοσόφοις προειπεῖν μὴ ἀναπλάττειν κενὰ ὀνόματα μηδὲ ληρεῖν περὶ ὧν οὐκ ἴσασι.

18. Ὅπόσοι δὲ ἤδη ναῶν ἢ θυσιῶν ἡξιώθησαν, ἐκείνων μὲν καθαιρεθῆναι τὰ ἀγάλματα, ἐντεθῆναι δὲ ἢ Διὸς ἢ Ἡρας ἢ Ἀπόλλωνος ἢ τῶν ἄλλων τινός, ἐκείνοις δὲ τάφον χῶσαι τὴν πόλιν καὶ στήλην ἐπιστῆσαι ἀντὶ βωμοῦ. Ἦν δέ τις παρακούσῃ τοῦ κηρύγματος καὶ μὴ ἐβελήσῃ ἐπὶ τοὺς ἐπιγνώμονας ἐλθεῖν, ἐρήμην αὐτοῦ καταδικαιησάτωσαν. Τοῦτο μὲν ἡμῖν τὸ ψήφισμα.

19. ΖΕΥΣ. Δικαιότατον, ὦ Μῶμε, καὶ ὅτω δοκεῖ, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα μᾶλλον δὲ οὕτω γινέσθω. Πλείους γὰρ οἶδ' ὅτι ἔσονται οἱ μὴ χειροτονήσοντες. Ἀλλὰ νῦν μὲν ἄπιτε· ὁπότεν δὲ κηρύξῃ ὁ Ἑρμῆς, ἤχετε κομίζοντες ἕκαστος ἐναργῆ τὰ γνωρίσματα καὶ σαφεῖς τὰς ἀποδείξεις, πατρὸς ὄνομα καὶ μητρὸς, καὶ

Atque oportet multa illorum inhiberi, ne nimium quantum excrescant.

DECRETUM.

Quod felix faustumque sit! Comitibus legitime habitis, septimo die ineuntis mensis, faciebat Jupiter, praesidebat Neptunus, in suffragia mittebat Apollo, scribae munere fungebatur Momus Noctis filius, sententiam Somnus dixit. Quandoquidem peregrinorum multi, non Graeci modo, sed etiam barbari, nequaquam digni qui civitate nostra nobiscum fruantur, in censuales tabulas nescio quomodo clam relati, et deorum opinionem adepti, caelum impleverunt, adeo ut plenum turbulenta multitudo sit convivium, diversarum linguarum et colluviei cujusdam hominum, deficiatque ambrosia et nectar, ita ut mina jam illius hemina constet propter bibentium multitudinem; ipsique contumaci quadam superbia depulsis veteribus et veris diis, priorem sibi accubitus praeter patrium morem arrogant, et in terra quoque honore praeferrari illis velint:

15. earum rerum causa placeat senatui et populo, haberi comitia in Olympo circa brumam, et eligi quaesitores de classicorum deorum numero septem, tres de majorum gentium senatu sub Saturno, quattuor vero de duodecim, et in his Jovem: quaesitores autem illos sedere, juratos prius legitimum jusjurandum, Stygem; Mercurium vero cogere praekonio omnes, qui concilio deorum interesse postulant: hos porro venire adductis juratis testibus, et generis sui argumentis. Deinceps hi singulatim prodeant in medium; quaesitores vero re explorata, vel deos esse pronuntiabunt, vel ad sua sepulcra et monumenta majorum illos demittent. Si quis vero reprobatorum et semel ejectorum a quaesitoribus deprehendatur coelum ingressus, hic praecipitetur in Tartarum.

16. Porro placeat suum quemque deorum opus facere, et neque morbos curare Minervam, neque Aesculapium oracula edere, neque tot res unum agere Apollinem, sed electo uno, aut vatem, aut citharcedum esse, aut medicum.

17. Philosophis porro edicendum, ne nova fingere nomina velint, neque nugae agere de his quae ignorant.

18. Quotquot autem reprobatorum jam templis aut altaribus sunt culti, illorum sublati simulacris, imponi placeat aut Jovis signum, aut Junonis, aut Apollinis, aut ceterorum alicujus; istis vero tumulum strui a civitate, et cippum poni pro altari. Si quis vero praekonio non obediat, et ad quaesitores adire recuset, eum deserta lite damnanto. Hoc nobis decretum est.

19. JUP. Aequissimum, o Mome, et cui ita videtur, manum protendat: vel potius, sic fiat! Plures enim, novi, erunt qui manum non protendant. Sed nunc discedite: quando autem praekonium faciet Mercurius, venite, manifesta quisque argumenta afferentes et claras probationes, patris nomen, et matris, et unde sit, et quomodo deus sit

θθεν καὶ ὅπως θεὸς ἐγένετο, καὶ φυλὴν καὶ φράτορας.
Ὡς ὅστις ἂν μὴ ταῦτα παράσχηται, οὐδὲν μελήσει τοῖς
ἐπιγνώμοσιν, εἰ νεὼν τις μέγαν ἐν τῇ γῇ ἔχει καὶ εἰ οἱ
ἄνθρωποι θεὸν αὐτὸν εἶναι νομίζουσιν.

LXXV.

ΚΥΝΙΚΟΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Τί ποτε σὺ, οὗτος, πώγωννα μὲν ἔχεις
καὶ κόμην, χιτῶνα δὲ οὐκ ἔχεις καὶ γυμνοδερχῇ καὶ
ἀνυποδητεῖς τὸν ἀλήτην καὶ ἀπάνθρωπον βίον καὶ θη-
ριώδη ἐπιλεξάμενος καὶ ἀεὶ τοῖς ἐναντίοις τὸ ἴδιον δέ-
μας οὐχ ὥς οἱ πολλοὶ διαχρησάμενος περινοστεῖς ἄλλοτε
ἀλλαχοῦ καὶ εὐνάζῃ μόνος ἐπὶ ξηροῦ δαπέδου, ὥς ἄσπην
πάμπολλον τουτὶ τὸ τριβώνιον φέρειν, οὐ μέντοι καὶ
τοῦτο λεπτὸν οὐδὲ μαλακὸν οὐδὲ ἀνθηρόν;

ΚΥΝΙΚΟΣ. Οὐδὲ γὰρ δέομαι τοιοῦτον δὲ ὅποιον
ἂν πορισθεῖη ῥᾶστα καὶ τῷ κτησαμένῳ πράγματα ὥς
ἐλάχιστα παρέχον τοιοῦτον γὰρ ἀρκεῖ μοι.

2. Σὺ δὲ πρὸς θεῶν εἰπέ μοι, τῇ πολυτελείᾳ οὐ νο-
μίζεις κακίαν προσεῖναι;

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

ΚΥΝ. Τῇ δ' εὐτελείᾳ ἀρετήν;

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

ΚΥΝ. Τί ποτ' οὖν ὁρῶν ἐμὲ τῶν πολλῶν εὐτελέστε-
ρον διαιτώμενον, τοὺς δὲ πολυτελέστερον, ἐμὲ αἰτιᾶ καὶ
οὐκ ἐκείνους;

ΛΥΚ. Ὅτι οὐκ εὐτελέστερόν μοι, μὰ Δία, τῶν
πολλῶν διαιτᾶσθαι δοκεῖς, ἀλλ' ἐνδεέστερον, μᾶλλον
δὲ τελέως ἐνδεῶς καὶ ἀπόρως διαφέρεις γὰρ οὐδὲν σὺ
τῶν πτωχῶν, οἱ τὴν ἐφήμερον τροφὴν μεταιτοῦσιν.

3. ΚΥΝ. Βούλει οὖν ἰδῶμεν, ἐπεὶ προελήλυθεν ἐν-
ταῦθα ὁ λόγος, τί τὸ ἐνδεές καὶ τί τὸ ἱκανόν ἐστιν;

ΛΥΚ. Εἴ σοι δοκεῖ.

ΚΥΝ. Ἄρ' οὖν ἱκανὸν μὲν ἐκάστω ὅπερ ἂν ἐξικνῇ-
ται πρὸς τὴν ἐκείνου χρεῖαν, ἢ ἄλλο τι λέγεις;

ΛΥΚ. Ἔστω τοῦτο.

ΚΥΝ. Ἐνδεές δὲ ὅπερ ἂν ἐνδεέστερον ᾖ τῆς χρεῖας
καὶ μὴ ἐξικνῇται πρὸς τὸ δέον;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Οὐδὲν ἄρα τῶν ἐμῶν ἐνδεές ἐστιν· οὐδὲν γὰρ
αὐτῶν ὅ τι οὐ τὴν χρεῖαν ἐκτελεῖ τὴν ἐμὴν.

4. ΛΥΚ. Πῶς τοῦτο λέγεις;

ΚΥΝ. Ἐὰν σκοπῇς πρὸς ὃ τι γέγονεν ἕκαστον ὧν
δεόμεθα, οἷον οἰκία ἄρ' οὐχὶ σκέπης;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Τί δὲ ἐσθλῆς τοῦ χάριν; ἄρα οὐχὶ καὶ αὕτη
τῆς σκέπης;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Τῆς δὲ σκέπης αὐτῆς πρὸς θεῶν τίνας ἐδεή-
θημεν ἕνεκα; οὐχ ὥστε ἀμεινον ἔχειν τὸν σκεπόμενον;

ΛΥΚ. Δοκεῖ μοι.

factus, et tribum, et curiales. Quisquis enim hæc non
exhibebit, non curabunt quæsitores si magnum quis in
terra templum habeat et homines deum illum esse arbi-
trentur.

LXXV.

CYNICUS.

1. LYCINUS. Heus tu, quid tandem barbam alis et co-
mam, tunicam vero non habes, et nudus ** et sine soleis in-
cedis, vagam et immanem vitam atque belluinam secutus,
et contrariis semper rebus tuum corpus, non ut plerique,
conficiens, huc illuc oberras et in dura humo cubas solus,
ut multum inde sordium habeat istud palliolum, nec ipsum
tenue, neque molle, neque floridum?

CYNICUS. Neque enim opus habeo: tale autem gesto,
quod et facillime paretur, et possessori quam minimum
facessat molestiæ, tale enim mihi satis est.

2. Tu vero, per deos, mihi dic, sumtuosæ vitæ nonne
vitium inesse arbitraris?

LYC. Omnino.

CYN. Parsimoniciæ autem virtutem?

LYC. Ita sane est.

CYN. Quare ergo quum vides me viliori quam plerosque
victu et cultu utentem, illos vero sumtuoso magis; me
accusas, non illos?

LYC. Quod non viliori, per Jovem, cultu victuque quam
plerique videris uti, sed indigentiori, aut potius in summa
vivere indigentia atque inopia. Neque enim quicquid dif-
fers a mendicis cibum in diem rogantibus.

3. CYN. Visne ergo dispiciamus, quando huc sermo
nobis progressus est, quid sit quod deficiat, quid sit satis?

LYC. Si ita tibi videtur.

CYN. Numquid igitur satis unicuique id esse dicis,
quod sufficiat usui illius; an aliud quid dicis?

LYC. Sit istud.

CYN. Deficere autem illud, quod in usu deficiat, neque
sufficiat necessitati.

LYC. Nempe.

CYN. Nihil ergo meorum deficit: nihil enim est meorum
rerum quod non usum meum expleat.

4. LYC. Quomodo hoc intelligis?

CYN. Si consideres ad quid factum sit unumquodque
illorum quibus opus habemus, verbi causa, domus, nonne
ut tecti simus?

LYC. Sane.

CYN. Quid vero vestis? cujus rei gratia? nonne etiam
hæc ut tecti simus?

LYC. Nempe.

CYN. Ipsum vero illud, ut tecti essemus, per deos, cu-
jus rei causa opus fuit? nonne ut melius habeat is qui
tegitur?

LYC. Mihi ita videtur.

ΚΥΝ. Πότερ' οὖν τῶ πόδε κάκιον ἔχειν δοκῶ σοι;

ΛΥΚ. Οὐκ οἶδα.

ΚΥΝ. Ἄλλ' οὕτως ἂν μάθοις· τί ποδῶν ἔστ' ἔργον;

ΛΥΚ. Πορεύεσθαι.

ΚΥΝ. Κάκιον οὖν πορεύεσθαι σοι δοκοῦσιν οἱ ἔμοι πόδες ἢ οἱ τῶν πολλῶν;

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν οὐκ ἴσως.

ΚΥΝ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ χειρόν ἔχουσιν, εἰ μὴ χειρόν τὸ ἑαυτῶν ἔργον ἀποδιδόασιν.

ΛΥΚ. Ἴσως.

ΚΥΝ. Τοὺς μὲν δὴ πόδας οὐδὲν φαίνομαι χειρόν διακείμενος τῶν πολλῶν ἔχειν.

ΛΥΚ. Οὐκ ἔοικας.

ΚΥΝ. Τί δέ; τοῦμὸν σῶμα τὸ λοιπὸν ἄρα κάκιον; εἰ γὰρ κάκιον, καὶ ἀσθενέστερον, ἀρετὴ γὰρ σώματος ἰσχύς. Ἄρ' οὖν τὸ ἐμὸν ἀσθενέστερον;

ΛΥΚ. Οὐ φαίνεται.

ΚΥΝ. Οὐ τοίνυν οὐθ' οἱ πόδες φαίνονται μοι σκέπης ἐνδεῶς ἔχειν οὔτε τὸ λοιπὸν σῶμα· εἰ γὰρ ἐνδεῶς εἶχον, κακῶς ἂν εἶχον. Ἡ γὰρ ἐνδεια πανταχοῦ κακὸν καὶ χειρόν ἔχειν ποιεῖ ταῦτα οἷς ἂν προσῇ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τρέφεσθαι γε φαίνεται χειρόν τὸ σῶμα τοῦμὸν, ὅτι ἀπὸ τῶν τυχόντων τρέφεται.

ΛΥΚ. Δῆλον γάρ.

ΚΥΝ. Οὐδὲ εὐρωστον, εἰ κακῶς ἐτρέφετο· λυμαινονται γὰρ αἱ πονηραὶ τροφαὶ τὰ σώματα.

ΛΥΚ. Ἔστι ταῦτα.

5. **ΚΥΝ.** Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, τούτων οὕτως ἐχόντων αἰτιᾶ μου καὶ φαυλίζεις τὸν βίον καὶ φῆς ἀθλίον;

ΛΥΚ. Ὅτι, νῆ Δία, τῆς φύσεως, ἣν σὺ τιμᾷς, καὶ τῶν θεῶν γῆν ἐν μέσῳ κατατεθεικότων, ἐκ δὲ αὐτῆς ἀναδεδωκότων πολλὰ κάγαθα, ὥστ' ἔχειν ἡμᾶς πάντα ἀφθονα μὴ πρὸς τὴν χρεῖαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡδονὴν, σὺ πάντων τούτων ἢ τῶν γε πλείστων ἄμοιρος εἶ καὶ οὐδενὸς μετέχεις αὐτῶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ τὰ θηρία· πίνεις μὲν γὰρ ὕδωρ ὅπερ καὶ τὰ θηρία, σιτῇ δὲ ὅπερ ἂν εὐρίσκης, ὥσπερ οἱ κύνες, εὐνὴν δὲ οὐδὲν κρείττω τῶν κυνῶν ἔχεις· χόρτος γὰρ ἀρκεῖ σοι καθάπερ ἐκείνοις. Ἔτι δὲ ἱμάτιον φορεῖς οὐδὲν ἐπιεικέστερον ἀκλήρου. Καίτοι εἰ σὺ τούτοις ἀρκοῦμενος ὀρθῶς φρονήσεις, ὁ θεὸς οὐκ ὀρθῶς ἐποίησε τοῦτο μὲν πρόβατα ποιήσας ἔμματα, τοῦτο δ' ἀμπέλους ἡδυοίνους, τοῦτο δὲ τὴν ἄλλην παρασκευὴν θαυμαστῶς ποικίλην καὶ ἔλαιον καὶ μέλι καὶ τὰ ἄλλα, ὥς ἔχειν μὲν ἡμᾶς σιτία παντοδαπά, ἔχειν δὲ ποτὸν ἡδὺν, ἔχειν δὲ χρήματα, ἔχειν δὲ εὐνὴν μαλακὴν, ἔχειν δὲ οἰκίαν καλὰς καὶ τὰ ἄλλα πάντα θαυμαστῶς κατεσκευασμένα· καὶ γὰρ αὖ τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα δῶρα τῶν θεῶν ἐστί. Τὸ δὲ πάντων τούτων ζῆν ἀπεστερημένον ἀθλίον μὲν, εἰ καὶ ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἀπεστερήτο καθάπερ οἱ ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις· πολὺ δὲ ἀθλιώτερον, εἰ τις αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποστεροῖ πάντων τῶν καλῶν, μανία τε ἤδη τοῦτό γε σαφές.

6. **ΚΥΝ.** Ἄλλ' ἴσως ὀρθῶς λέγεις. Ἐκεῖνο δὲ μοι εἰπέ, εἰ τις ἀνδρὸς πλουσίου προθύμως καὶ φιλαν-

CYN. Utrum igitur hi mei pedes pejus habere tibi videntur calceatis?

LYC. Non novi.

CYN. Sed ita discas. Quod opus est pedum?

LYC. Incedere.

CYN. Pejus ergo tibi incedere mei pedes videntur, quam ceterorum?

LYC. Hoc fortasse non ita est.

CYN. Neque ergo pejus habent, si non deterius opus suum peragunt.

LYC. Fortasse.

CYN. Ergo pedes quidem quod attinet, non videor deteriore quam plerique conditione esse.

LYC. Non videris.

CYN. Quid vero? meum corpus reliquum an aliis deterius est? si enim deterius, etiam infirmius: virtus enim corporis robur est. Numquid ergo meum infirmius?

LYC. Non apparet.

CYN. Ergo neque pedes meos, neque reliquum corpus defici tegumento apparet: si enim deficerentur, male haberent. Defectus enim et indigentia semper malum, et facit ut deteriore conditione sint ea quibus adest. Sed neque deterius ali corpus meum apparet, quia vulgaribus cibis alitur.

LYC. Nempe manifestum est.

CYN. Neque validum esset, si male aleretur: vitiantur enim malis alimoniis corpora.

LYC. Sunt ista.

5. **CYN.** Quomodo igitur, dic mihi, hæc quum ita se habeant, reprehendis me, et vitæ meæ rationem nimis contemnis, et miseram esse confirmas?

LYC. Ideo hercle, quod, quum natura, quam tu magni facis, et dii tellurem hanc in medio posuerint, et ex illa bona exsistere jusserint multa, quo nos omnium rerum habeamus beatam copiam, non ad necessitatem modo, sed etiam ad voluptatem; tu horum omnium aut plerorumque certe expers es, neque ullo illorum frueris, non magis quam bestiae: aquam enim bibis, quam etiam bestiae; edis quicquid inveneris, uti canes; neque cubile canibus habes melius, fœnum quum tibi sicut illis sufficiat. Porro pallium gestas nihilo tolerabilius quam plane inops. Atqui si tu his rebus contentus recte sapis, non recte deus fecit, qui hinc oves illis velleribus instruxerit, hinc suavi vino vites; reliquumque apparatus admirabiliter varium produxerit, et oleum, et mel, et reliqua; quo cibum nos habeamus omnigenum, et potum suavem habeamus, habeamusque pecunias, et cubile habeamus molle, et habeamus domus pulchras, et instructa admirabiliter reliqua omnia. Etenim opera artium quoque deorum munera sunt. Hisce autem omnibus privatum vivere miserum est, etiam ab alio si quis privetur, ut ii qui tenentur in vinculis; multo autem miserius, si quis ipse bonis se omnibus abjudicet; hic professus jam furor est.

6. **CYN.** At tu fortasse recte dicis istoc. Verum illud mihi dic, si quis, viro divite prolixè et humaniter et beni-

ορώπως ἔτι τε φιλοφρόνως ἐστιῶντος καὶ ξενίζοντος πολλοὺς ἅμα καὶ παντοδαποὺς, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς, τοὺς δὲ ἐρρωμένους, κάπειτα παραθέντος πολλὰ, καὶ παντοδαπὰ, πάντα ἀρπάζοι καὶ πάντα ἐσθίοι, μὴ τὰ πλησίον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω τὰ τοῖς ἀσθενοῦσι παρεσκευασμένα ὑγιαίνων αὐτὸς, καὶ ταῦτα μίαν μὲν κοιλίαν ἔχων, ὀλίγων δὲ ὥστε τραφῆναι δεόμενος, ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπιτριβήσεσθαι μέλλων, οὗτος ὁ ἀνὴρ ποῖός τις δοκεῖ σοι εἶναι; ἄρα γε φρόνιμος;

ΛΥΚ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΚΥΝ. Τί δέ; σῶφρων;

ΛΥΚ. Οὐδὲ τοῦτο.

7. ΚΥΝ. Τί δέ, εἰ τις μετέχων τῆς αὐτῆς ταύτης τραπέζης τῶν μὲν πολλῶν καὶ ποικίλων ἀμελεῖ, ἐν δὲ τῶν ἔγγιστα χειμένων ἐπιλεξάμενος, ἱκανῶς ἔχων πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χρεῖαν, τοῦτο ἐσθίοι κοσμίως καὶ τούτῳ μόνῳ χρῶντο, τοῖς δὲ ἄλλοις οὐδὲ προσβλέποι, τοῦτον οὐχ ἡγῆ σωφρονέστερον καὶ ἀμείνω ἄνδρα ἐκείνου;

ΛΥΚ. Ἐγωγε.

ΚΥΝ. Πότερον οὖν συνίης, ἢ ἐμὲ δεῖ λέγειν;

ΛΥΚ. Τὸ ποῖον;

ΚΥΝ. Ὅτι ὁ μὲν θεὸς τῷ ξενίζοντι καλῶς ἐκείνω ἔοικε παρατιθεὶς πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ παντοδαπὰ, ὅπως ἔχουσιν ἀρμόζοντα, τὰ μὲν ὑγιαίνουσι, τὰ δὲ νοσοῦσι, καὶ τὰ μὲν ἰσχυροῖς, τὰ δὲ ἀσθενοῦσιν, οὐχ ἵνα χρώμεθα ἅπασι πάντες, ἀλλ' ἵνα τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν ὅτουπερ ἂν τύχῃ μάλιστα δεόμενος.

8. Ὑμεῖς δὲ τῷ δι' ἀπληστίαν τε καὶ ἀκρασίαν ἀρπάζοντι πάντα τούτῳ μάλιστα εἰκόκατε πᾶσι χρῆσθαι ἀξιῶντες καὶ τοῖς ἀπανταχοῦ, μὴ τοῖς παρ' ὑμῖν μόνον, οὐ γῆν οὐ θάλατταν τὴν καθ' αὐτοὺς αὐτάρκη νομίζοντες, ἀλλ' ἀπὸ περάτων γῆς ἐμπορευόμενοι τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ ξενικὰ τῶν ἐπιχωρίων ἀεὶ προτιμῶντες καὶ τὰ πολυτελῆ τῶν εὐτελῶν καὶ τὰ δυσπόριστα τῶν εὐπορίστων, καθόλου δὲ πράγματα καὶ κακὰ ἔχειν μᾶλλον ἐθέλοντες ἢ ἀνευ πραγμάτων ζῆν· τὰ γὰρ δὴ πολλὰ καὶ τίμια καὶ εὐδαιμονικά παρασκευάσματα, ἐφ' οἷς ἀγάλλεσθε, διὰ πολλῆς ὑμῖν ταῦτα κακοδαιμονίας καὶ τάλαιπωρίας παραγίνεται. Σκόπει γὰρ, εἰ βούλει, τὸν πολυεὐκτον χρυσὸν, σκόπει τὸν ἄργυρον, σκόπει τὰς οἰκίας τὰς πολυτελεῖς, σκόπει τὰς ἐσθῆτας τὰς ἐσπουδασμένας, σκόπει τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάντα, πόσων πραγμάτων ἐστὶν ὄνια, πόσων πόνων, πόσων κινδύνων, μᾶλλον δὲ αἵματος καὶ θανάτου καὶ διαφθορᾶς ἀνθρώπων πόσης, οὐ μόνον ὅτι πλέοντες ἀπόλλυνται διὰ ταῦτα πολλοὶ καὶ ζητοῦντες καὶ δημιουργοῦντες δεινὰ πάσχουσιν, ἀλλ' ὅτι καὶ πολυμάχητά ἐστι καὶ ἐπιβουλεύετε ἀλλήλοις διὰ ταῦτα καὶ φίλοις φίλοι καὶ πατράσι παῖδες καὶ γυναῖκες ἀνδράσιν. [Οὕτως οἶμαι καὶ τὴν Ἐριφύλην διὰ τὸν χρυσὸν προδοῦναι τὸν ἄνδρα.]

9. Καὶ ταῦτα μέντοι πάντα γίνεται, τῶν τε ποικίλων ἱματίων οὐδὲν τι μᾶλλον θάλλειν δυναμένων, τῶν δὲ χρυσοφόρων οἰκιῶν οὐδὲν τι μᾶλλον σκεπουσῶν,

gne adeo accipiente epulis et hospitio multos simul et omni ex genere homines, infirmos partim, partim robustos, ac multa deinde omnigenaque apponente; omnia ipse rapiat, voret omnia, non quæ prope sint solum, sed etiam remota, parata infirmis ipse robustus, idque unam ipse alvum qui habeat, paucisque quibus alatur indigeat, atque adeo a multis illis pereundi periculum incurrens: ille vir qualis tibi videatur? numquid prudens?

LYC. Non ille mihi.

CYN. Quid vero? numquid sanus?

LYC. Neque hoc.

7. CYN. Quid vero, si quis eidem huic mensæ adhibitus, multa illa atque varia negligat, unum vero eorum, quæ proxime apposita sunt, sibi delectum, idque suæ necessitati sufficiens, hoc decenter edat, et eo utatur solo, reliqua ne aspiciat quidem; hunc nonne judicas saniores et meliores isto virum?

LYC. Equidem.

CYN. Utrum ergo intelligis, an me oportet dicere?

LYC. Quidnam?

CYN. Deus illi præclaro hospitio excipienti similis est, apponens multa et varia et omnigena, ut quod cuique convenit habeant, quædam valentibus, alia ægrotantibus, et quædam robustis, imbecillis alia, non ut omnes utamur omnibus, sed ut iis quisque, quæ sibi proxima sunt, et inter hæc, quo ipse tum maxime indigeat.

8. Vos vero illi per inexplebilem intemperantiam rapienti omnia maxime similes estis, uti postulantes omnibus, et quæ usquam sunt, non iis modo quæ prope vos sunt; non terram, non mare vestrum sufficere vobis arbitrati, sed ab extremis inde terrarum oris mercati voluptates, et peregrina semper præferentes domesticis, et pretiosa vilibus, et quæ difficillime parantur iis quorum facilis copia est; qui in universum molestias et mala habere, quam sine iis ætatem agere malitis. Multi enim illi et pretiosi et ad beatitudinem spectantes apparatus, quibus gaudetis, per multam demum vobis miseriam ærumnamque contingunt. Considera enim, si placet, optatissimum illud aurum, argentum, domus sumtuosas considera, vestes considera summa industria factas, considera quæ istæ consequuntur omnia, quot sint venalia negotiis, quot laboribus, quot periculis, quin sanguine potius, et morte, et quanta strage mortalium! non modo quod navigantes propter ista multi pereunt, et dum quærunt, dum ædificant, mala multa patiuntur; sed etiam quod toties de illis pugnatur, quod insidias vobis mutuo propter ista struitis, amicis amici, et liberi parentibus, et maritis suis conjuges. [Ita puto auri causa proditum ab Eriphyle virum.]

9. Atque ista fiunt omnia, quum tamen pictæ vestes nihilo magis fovere possint, et fastigii aurei domus nihilo tegant magis, et potum nihil juvent nec argentea pocula

τῶν δὲ ἐκπωμαίων τῶν ἀργυρῶν οὐκ ὠφελούντων τὸν πότον οὐδὲ τῶν χρυσῶν, οὐδ' αὖ τῶν ἐλεφαντίνων κλινῶν τὸν ὕπνον ἡδίῳ παρεχομένων, ἀλλ' ὅψει πολ- λάκις ἐπὶ τῆς ἐλεφαντίνης κλίνης καὶ τῶν πολυτελῶν στρωμάτων τοὺς εὐδαίμονας ὕπνου λαχεῖν οὐ δυναμέ- νους. Ὅτι μὲν γὰρ αἱ παντοδαπαὶ περὶ τὰ βρώ- ματα πραγματεῖαι τρέφουσι μὲν οὐδὲν μᾶλλον, λυ- μαίνονται δὲ τὰ σώματα καὶ τοῖς σώμασι νόσους ἐμ- ποιοῦσι, τί δεῖ λέγειν;

10. Τί δὲ καὶ λέγειν, ὅσα τῶν ἀφροδισίων ἔνεκα ποιοῦσι τε καὶ πάσχουσιν οἱ ἄνθρωποι; καίτοι ῥάδιον θεραπεύειν ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν, εἰ μὴ τις ἐθέλοι τρυφᾶν. Καὶ οὐδ' εἰς ταύτην ἡ μανία καὶ διαφθορὰ φαίνεται τοῖς ἀνθρώποις ἀρκεῖν, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ὄν- των τὴν χρῆσιν ἀναστρέφουσιν ἐκάστῳ χρώμενοι πρὸς δὲ μὴ πέφυκεν, ὥσπερ εἴ τις ἀνθ' ἀμάξης ἐθέλοι τῇ κλίνῃ καθάπερ ἀμάξῃ χρῆσασθαι.

ΛΥΚ. Καὶ τίς οὗτος;

ΚΥΝ. Ὑμεῖς, οἱ τοῖς ἀνθρώποις ἅτε ὑποζυγίαις χρῆσθε, κελεύετε δὲ αὐτοὺς ὥσπερ ἀμάξας τὰς κλίνας τοῖς τραχήλοις ἄγειν, αὐτοὶ δ' ἄνω κατὰκεισθε τρυφῶν- τες καὶ ἐκεῖθεν ὥσπερ ὄνους ἡνιοχεῖτε τοὺς ἀνθρώπους ταύτην, ἀλλὰ μὴ ταύτην τρέπεσθαι κελεύοντες· καὶ οἱ ταῦτα μάλιστα ποιοῦντες μάλιστα μακαρίζεσθε.

11. Οἱ δὲ τοῖς κρέασι μὴ τροφῇ χρώμενοι μόνον, ἀλλὰ καὶ βαφὰς μηχανώμενοι δι' αὐτῶν, οἳ γέ εἰσιν οἱ τὴν πορφύραν βάπτοντες, οὐχὶ καὶ αὐτοὶ παρὰ φύ- σιν χρῶνται τοῖς τοῦ θεοῦ κατασκευάσμασι;

ΛΥΚ. Μὰ Δία, δύναται γὰρ βάπτειν, οὐκ ἐσθίε- σθαι μόνον τὸ τῆς πορφύρας κρέας.

ΚΥΝ. Ἄλλ' οὐ πρὸς τοῦτο γέγονεν· ἐπεὶ καὶ τῷ κρατῆρι δύναται ἂν τις βιαζόμενος ὥσπερ χύτρα χρῆ- σασθαι, πλὴν οὐ πρὸς τοῦτο γέγονεν. Ἀλλὰ γὰρ πῶς ἅπασαν τὴν τούτων τις κακοδαιμονίαν διελθεῖν δύναται ἄν; τοσαύτη τίς ἐστι. Σὺ δέ μοι, διότι μὴ βούλομαι ταύτης μετέχειν, ἐγκαλεῖς· ζῶ δὲ καθάπερ ὁ κόσμιος ἐκεῖνος, εὐωχούμενος τοῖς κατ' ἐμαυτὸν καὶ τοῖς εὐτε- λεστάτοις χρώμενος, τῶν δὲ ποικίλων καὶ παντοδαπῶν οὐκ ἐπιέμενος.

12. Κάπειτα εἰ θηρίου βίον βραχέων δεόμενος καὶ ὀλίγοις χρώμενος δοκῶ σοι ζῆν, κινδυνεύουσιν οἱ θεοὶ καὶ τῶν θηρίων εἶναι χεῖρονες κατὰ γε τὸν σὸν λόγον· οὐδενὸς γὰρ δέονται. Ἵνα δὲ καταμάθῃς ἀκριθέστερον τό τε ὀλίγων καὶ τὸ πολλῶν δεῖσθαι ποῖόν τι ἐκάτερόν ἐστιν, ἐννόησον ὅτι δέονται πλειόνων οἱ μὲν παῖδες τῶν τελείων, αἱ δὲ γυναῖκες τῶν ἀνδρῶν, οἱ δὲ νοσοῦν- τες τῶν ὑγιαίνοντων, καθόλου δὲ πανταχοῦ τὸ χεῖρον τοῦ κρείττονος πλειόνων δεῖται. Διὰ τοῦτο θεοὶ μὲν οὐδενὸς, οἱ δὲ ἔγγιστα θεοῖς ἐλαχίστων δέονται.

13. Ἡ νομίζεις τὸν Ἡρακλέα τὸν πάντων ἀνθρώπων ἀριστον, θεῖον δὲ ἄνδρα καὶ θεὸν ὁρθῶς νομισθέντα, διὰ κακοδαιμονίαν περινοστεῖν γυμνὸν δέρμα μόνον ἔχοντα καὶ μηδενὸς τῶν αὐτῶν ὑμῖν δεόμενον; ἀλλ' οὐ κακο- δαίμων ἦν ἐκεῖνος, ὅς καὶ τῶν ἄλλων ἀπήμυνε τὰ

neque aurea, neque somnum suaviorem eburnei lecti prae- beant : sed saepe videas eburneo super lecto et pretiosis in stragulis beatos illos somnum capere non posse. Porro omnigenos illos circa cibum labores nihilo magis illos qui- dem alere, sed corrumpere corpora, et morbos illis inferre, quid opus est dictu ?

10. Quid porro opus, quanta veneris causa homines et committant et sustineant ? quum ita facile sit illam curare cupiditatem, nisi quis delicatus nimis esse velit. Neque in illam ipsam furor suus et corruptela sufficere hominibus vi- detur ; sed jam etiam usum rerum pervertunt, utentes una- quaque ad quod natura sua apta non est, ut si quis plaustrī loco uti tanquam plastro velit lectulo.

LYC. Et quis est ille ?

CYN. Vos, qui hominibus utimini pro jumentis, jube- tisque illos velut plastra sic lecticas agere cervicibus : ipsi vero supra jacetis delicati, et inde velut asinos habenis re- gitis homines, hac, non illac ut se vertant imperantes : qui- que haec maxime facitis, ii maxime felices praedicamini.

11. Tum illi, qui carnibus non tantum in cibo utuntur, sed tincturas machinantur per illas, quales sunt qui purpu- ram inficiunt ; nonne hi quoque praeter naturam his, quae paravit deus, utuntur ?

LYC. Minime vero : potest enim inficere, non edi modo caro purpuræ.

CYN. Sed non ad hoc nata est : alioqui etiam cratere pos- sit aliquis per vim pro olla uti ; sed ad hoc factus non est. Verum enim vero quomodo possit aliquis omnem horum enarrare miseriam ? tanta est. Tu vero me, quod in partem illius venire nolim, eo nomine accusas : ceterum vivo ut ille meus modestus, epulor illa quæ ante me posita sunt, et, quæ minimo parari possunt, illis utor, varia illa et omni- gena non desiderans.

12. Deinde bestiarum vitam, qui minutis rebus indigeam et paucis utar, si vivere tibi videor, fuerint bestiis etiam deteriores dii ipsi, secundum tuam quidem rationem : nulla enim re indigent. Ut vero accuratius comprehendas quale utrumque sit, tum paucis indigere, tum multis, cogita plu- ribus indigere pueros quam adultos, mulieres quam viros, ægrotos quam sanos : in universum vero quod ubique dete- rius est, illud pluribus indigere eo quod est præstantius. Propterea dii quidem re nulla, qui autem proxime ad deos accedunt, indigent paucissimis.

13. Aut putasne Herculem, illum hominum omnium fortissimum, divinum virum et pro deo recte habitum, pro- pter infelicitatem oberrasse nudum, pelle sola instructum, nullaque earum rerum, quibus vos, indigentem ? Verum infelix ille non fuit, qui et aliorum defenderet mala ; neque

κακά, οὐδ' αὖ πένης, δὲ γῆς καὶ θαλάττης ἦρχεν· ἐφ' ὃ τι γὰρ δρμήσειεν, ἀπανταχοῦ πάντων ἐκράτει καὶ οὐδενὶ τῶν τότε ἐνέτυχεν ὁμοίῳ οὐδὲ κρείττονι ἑαυτοῦ, μέχριπερ ἐξ ἀνθρώπων ἀπῆλθεν. Ἡ σὺ δοκεῖς στρωμάτων καὶ ὑποδημάτων ἀπόρως ἔχειν καὶ διὰ τοῦτο περιέναι τοιοῦτον; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἐγκρατὴς καὶ καρτερικὸς ἦν καὶ κρατεῖν ἤθελε καὶ τρυφᾶν οὐκ ἐβούλετο. Ὁ δὲ Θεσεύς δὲ τούτου μαθητὴς οὐ βασιλεὺς μὲν ἦν πάντων Ἀθηναίων, υἱὸς δὲ Ποσειδῶνος, ὡς φασιν, ἀριστος δὲ τῶν καθ' αὐτόν;

14. Ἀλλ' ὅμως καχεῖνος ἤθελεν ἀνυπόδητος εἶναι καὶ γυμνὸς βαδίζειν καὶ πώγωνα καὶ κόμην ἔχειν ἥρεσκεν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἐκείνῳ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς ἥρεσκεν· ἀμείνους γὰρ ἦσαν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἂν ὑπέμειναν οὐδὲ εἰς αὐτῶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ τῶν λεόντων τις ξυρώμενος· ὑγρότητα γὰρ καὶ λειότητα σαρκὸς γυναιξὶ πρέπειν ἡγοῦντο, αὐτοὶ δ' ὥσπερ ἦσαν, καὶ φαίνεσθαι ἄνδρες ἤθελον καὶ τὸν πώγωνα κόσμον ἄνδρὸς ἐνόμιζον ὥσπερ καὶ ἵππων χαίτην καὶ λεόντων γένεια, οἷς ὁ θεὸς ἀγλαίας καὶ κόσμου χάριν προσέθηκε τινα· οὕτως δὲ καὶ τοῖς ἀνδράσι τὸν πώγωνα προσέθηκεν. Ἐκείνους οὖν ἐγὼ ζηλῶ τοὺς παλαιούς καὶ ἐκείνους μιμεῖσθαι βούλομαι, τοὺς δὲ νῦν οὐ ζηλῶ τῆς θαυμαστῆς ταύτης εὐδαιμονίας ἧς ἔχουσι περὶ τραπέζας καὶ ἐσθῆτας καὶ λεαίνοντες καὶ φιλούμενοι πᾶν τοῦ σώματος μέρος καὶ μηδὲ τῶν ἀπορρήτων μηδὲν, ἧ πέφυκεν, ἔχειν ἐόντες.

15. Εὐχομαι δέ μοι τοὺς μὲν πόδας ὀπλῶν ἵππειων οὐδὲν διαφέρειν, ὥσπερ φασὶ τοὺς Χείρωνος, αὐτὸς δὲ μὴ δεῖσθαι στρωμάτων ὥσπερ οἱ λέοντες, οὐδὲ τροφῆς δεῖσθαι πολυτελοῦς μᾶλλον ἢ οἱ κύνες· εἴη δέ μοι γῆν μὲν ἅπασαν εὐνὴν αὐτάρκη ἔχειν, οἶκον δὲ τὸν κόσμον νομίζειν, τροφὴν δὲ αἰρεῖσθαι τὴν ῥάστην πορισθῆναι. Χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου μὴ δεηθεῖν μήτ' οὖν ἐγὼ μήτε τῶν ἐμῶν φίλων μηδεὶς· πάντα γὰρ τὰ κακά τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τῆς τούτων ἐπιθυμίας φύονται, καὶ στάσεις καὶ πόλεμοι καὶ ἐπιβουλαὶ καὶ σφαγαί. Ταῦτ' πάντα πηγὴν ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλείονος· ἀλλ' ἡμῶν αὕτη ἀπείη, καὶ πλεονεξίας μήποτε ὀρεχθεῖν, μειονεκτῶν δ' ἀνέχεσθαι δυναίμην.

16. Τοιαῦτά σοι τά γε ἡμέτερα, πολὺ δὴπου διάφωνα τοῖς τῶν πολλῶν βουλήμασι· καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ τῷ σχήματι διαφέρομεν αὐτῶν, ὅποτε καὶ τῇ προαιρέσει τοσοῦτον διαφέρομεν. Θαυμάζω δέ σου πῶς ποτε κιθαρωδοῦ μὲν τινα νομίζεις στολὴν καὶ σχῆμα καὶ αὐλητοῦ νῆ Δία γε σχῆμα καὶ στολὴν τραγωδοῦ, ἄνδρὸς δ' ἀγαθοῦ σχῆμα καὶ στολὴν οὐκέτι νομίζεις, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν αὐτὸν οἶε δεῖν ἔχειν τοῖς πολλοῖς, καὶ ταῦτα τῶν πολλῶν κακῶν ὄντων. Εἰ μὲν δεῖ ἐνὸς ἰδίου σχήματος τοῖς ἀγαθοῖς, τί πρόποι ἂν μᾶλλον ἢ τοῦθ' ὅπερ ἀναιδέστατον τοῖς ἀκολάστοις ἐστὶ καὶ ὅπερ ἀπεύξαιντ' ἂν οὔτοι μάλιστα ἔχειν;

17. Οὐχοῦν τό γε ἐμὸν σχῆμα τοιοῦτόν ἐστιν, αὐχμηρὸν εἶναι, λάσιον εἶναι, τρίβωνα ἔχειν, κομᾶν,

rursum pauper, qui terræ et maris haberet imperium : quocumque enim illum raperet impetus, ubique vincebat omnes, et in neminem illius ætatis vel similem sibi vel se meliorem incidit, donec ab hominibus discessit. Aut putas tu stragula illum veste et calceis indiguissse, et propterea sic oberasse? Non est quod illud dicamus : sed continens erat et tolerans; et volebat vincere, et deliciis frangi nolebat. Illius vero Theseus discipulus nonne rex erat Atheniensium omnium, filius vero Neptuni, ut aiunt, vir suæ ætatis omnium fortissimus?

14. Sed tamen is quoque voluit sine calceis esse, et incedere nudus, et barbam et comam alere ipsi placuit; et non illi solum, sed omnibus placuit antiquis. Nempe vobis meliores erant : nec magis illorum quisquam tonderi se passus esset, quam leonum. Mollitiem enim et lævitatem carnis feminis putabant decoram : at ipsi, ut erant viri, ita etiam volebant videri; et decus viri barbam putabant, ut equorum jubam, et barbam leonum, quibus animantibus pulchritudinis et ornatus causa deus quædam addidit : ita vero etiam barbam apposuit viris. Illos ego antiquos æmulator, illos imitari cupio : qui vero nunc sunt, illis non equidem invideo admirabilem hanc felicitatem, qua fruuntur circa mensas et vestimenta, lævigantes, depilantes unamquamque partem corporis, neque occultorum quodquam membrorum ita uti natum est relinquentes.

15. At ego opto pedes mihi equinis ungulis nihil differre, ut Chironis aiunt; ipsum autem stragulis non indigere, velut leones; nec cibo magis pretioso opus habere, quam canes. Contingat vero mihi terram quidem pro cubili habere sufficiente, domum autem putare hoc universum, et cibum capere qui facillime suppeditari mihi possit. Auro autem atque argento opus habeam neque ego, neque amicorum meorum quisquam : quandoquidem mala omnia hominibus ex horum cupiditate nascuntur, et seditiones, et bella, et insidiæ, et cædes. Hæc omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At a nobis illa absit, et plus habere nunquam ego concupiscam, minus contra me habere possim tolerare!

16. Habes rationem nostram, multum sane diversam a vulgi voluntatibus : nec mirum si habitu ab illis differimus, qui tam diverso utamur instituto. Te porro miror, quomodo tandem citharædi quendam vestitum putes et habitum esse, et hercle tibicinis etiam habitum, et longam vestem tragædi; viri autem boni habitum et vestem propriam non jam putes, sed eundem illum habere arbitreris oportere, quem vulgus, idque quum vulgus malum sit. Si quidem unus et suus habitus bonis convenit, quis magis deceat, quam ille, qui impudentissimus esse videatur hominibus luxuriosis, quemque habere hi maxime detestentur?

17. Jam vero is est meus habitus, quod squalidus sum, quod hirsutus, quod detritam gesto penulam, quod coma-

ἀνυποδητεῖν, τὸ δ' ὑμέτερον ὅμοιον τῷ τῶν κιναιδῶν, καὶ διακρίνειν οὐδὲ εἰς ἂν ἔχοι, οὐ τῇ χροῖ τῶν ἱματίων, οὐ τῇ μαλακότητι, οὐ τῷ πλήθει τῶν χιτωνίσκων, οὐ τοῖς ἀμφιάσμασιν, οὐχ ὑποδήμασιν, οὐ κατσκευῇ τριχῶν, οὐκ ὁδμῇ· καὶ γὰρ ἀπόζετε ἤδη παρὰ πλῆσιον ἐκείνοις οἱ εὐδαιμονέστατοι οὗτοι μάλιστα. Καίτοι τί ἂν δοίη τις ἀνδρὸς τὴν αὐτὴν τοῖς κιναιδοῖς ὁδμὴν ἔχοντας; Τοιγαροῦν τοὺς μὲν πόνους οὐδὲν ἐκείνων μᾶλλον ἀνέχεσθε, τὰς δὲ ἡδονὰς οὐδὲν ἐκείνων ἥττον· καὶ τρέφεσθε τοῖς αὐτοῖς καὶ κοιμᾶσθε ὁμοίως καὶ βαδίζετε, μᾶλλον δὲ βαδίζετε οὐκ ἐθέλετε, φέρεσθαι δὲ ὥσπερ τὰ φορτία οἱ μὲν ὑπ' ἀνθρώπων, οἱ δὲ ὑπὸ κτηνῶν· ἐμὲ δὲ οἱ πόδες φέρουσιν ὅποιπερ ἂν δέωμαι. Καὶ γὰρ ἐκείνους καὶ ῥίγους ἀνέχεσθαι καὶ θάλπος φέρειν καὶ τοῖς τῶν θεῶν ἔργοις μὴ δυσχεραίνειν, διότι ἀθλιός εἰμι, ὑμεῖς δὲ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν οὐδὲν τῶν γιγνομένων ἀρέσκεσθε καὶ πάντα μέμφεσθε καὶ τὰ μὲν παρόντα φέρειν οὐκ ἐθέλετε, τῶν δὲ ἀπόντων ἐφίεσθε, χειμῶνος μὲν εὐχόμενοι θέρος, θέρους δὲ χειμῶνα, καὶ καύματος μὲν ῥίγους, ῥίγους δὲ καῦμα καθάπερ οἱ νοσοῦντες δυσάρεστοι καὶ μεμψίμοιροι ὄντες· αἰτία δὲ ἐκείνοις μὲν ἡ νόσος, ὑμῖν δὲ ὁ τρόπος.

18. Κάπειτα δὲ ἡμᾶς μετατίθεσθαι καὶ ἐπανορθοῦν τὰ ἡμέτερα ἀξιοῦτε, κακῶς βουλευομένων πολλὰς περὶ ὧν πράττομεν, αὐτοὶ ἀσκεπτοὶ ὄντες περὶ τῶν ἰδίων καὶ μηδὲν αὐτῶν κρίσει καὶ λογισμῷ ποιοῦντες, ἀλλ' ἐθεὶ καὶ ἐπιθυμία. Τοιγαροῦν οὐδὲν ὑμεῖς διαφέρετε τῶν ὑπὸ χειμάρρου φερομένων· ἐκεῖνοι τε γὰρ, ὅπου ἂν ἦ τὸ ῥεῦμα, ἐκεῖ φέρονται, καὶ ὑμεῖς ὅπου ἂν αἱ ἐπιθυμίαι. Πάσχετε δὲ παραπλήσιόν τι ὅφασί τινα παθεῖν ἐφ' ἵππον ἀναβάντα μαινόμενον· ἀρπάσας γὰρ αὐτὸν ἔφερεν ἄρα ὁ ἵππος· ὁ δὲ οὐκέτι καταβῆναι τοῦ ἵππου θέοντος ἐδύνατο. Καὶ τις ἀπαντήσας ἡρώτησεν αὐτὸν ποῖαν ἀπεισιν· ὁ δὲ εἶπεν, Ὅπου ἂν τούτῳ δοκῇ, δεικνὺς τὸν ἵππον. Καὶ ὑμᾶς ἂν τις ἐρωτᾷ, ποῖ φέρεσθε; τὰ ληθὲς ἐθέλοντες λέγειν ἐρεῖτε ἀπλῶς μὲν ὅποιπερ ἂν ταῖς ἐπιθυμίαις δοκῇ, κατὰ μέρος δὲ, ὅποιπερ ἂν τῇ ἡδονῇ δοκῇ, ποτὲ δὲ, ὅπου τῇ δόξῃ, ποτὲ δὲ αὖ, τῇ φιλοκερδίᾳ· ποτὲ δὲ ὁ θυμὸς, ποτὲ δὲ ὁ φόβος, ποτὲ δὲ ἄλλο τι τοιοῦτον ὑμᾶς ἐκφέρειν δύναται· οὐ γὰρ ἐφ' ἑνὸς, ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν ὑμεῖς γε ἵππων βεβηκότες ἄλλοτε ἄλλων, καὶ μαινομένων πάντων, φέρεσθε. Τοιγαροῦν ἐκφέρουσιν ὑμᾶς εἰς βάραθρα καὶ κρημνοὺς. Ἴστε δ' οὐδαμῶς πρὶν πεσεῖν ὅτι πεσεῖσθαι μέλλετε.

19. Ὁ δὲ τρίβων οὗτος, οὗ καταγελάτε, καὶ ἡ κόμη καὶ τὸ σχῆμα τοῦ μὲν τηλικαύτην ἔχει δύναμιν, ὥστε παρέχειν μοι ζῆν ἐφ' ἡσυχίας καὶ πράττοντι ὅ τι βούλομαι καὶ συνόντι οἷς βούλομαι· τῶν γὰρ ἀμαθῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπαιδευτῶν οὐδεὶς ἂν ἐθέλοι μοι προσεῖναι διὰ τὸ σχῆμα, οἱ δὲ μαλακοὶ καὶ πάνυ πόρρωθεν ἐκτρέπονται· προσίασι δὲ οἱ κομψότατοι καὶ ἐπιεικέστατοι καὶ ἀρετῆς ἐπιθυμοῦντες. Οὗτοι μάλιστα μοι προσίασι· τοῖς γὰρ τοιούτοις ἐγὼ χαίρω ξυνών. Ὁ ὕψος δὲ τῶν εὐδαιμόνων καλουμένων ἀνθρώπων οὐ θε-

tus, quod sine calceis : vester autem ille cinædico similis est, quem discernere nemo possit, nec colore vestimentorum, neque mollitie, neque tunicarum multitudine, neque amiculis, neque calceis, neque capillorum paratu, neque odore : etenim idem quoque jam oletis quod isti, vos, qui beatissimi estis, maxime. Quanti vero quis emat virum idem quod cinædi olentem? Itaque labores non magis quam isti sustinetis, voluptatibus vero servitis istis non minus : et iisdem rebus alimini, et somnum similiter capitis, et inceditis; potius vero incedere non vultis, sed onerum instar gestari ab hominibus partim, partim a jumentis : at me pedes ferunt, quocumque mihi opus est. Idem ego et frigus ferre possum et sustinere æstum, et deorum his operibus non offendi, quia ærumnosus sum : vos vero vestram propter felicitatem nulla re earum quæ sunt contenti estis, et reprehenditis omnia, et præsentia ferre recusatis, absentia autem concupiscitis, hieme optantes æstatem, æstate hiemem, in æstu frigus, in frigore æstum, ægrorum instar nauseabundi et vestra de sorte queruli : causa vero istis morbus est, vobis vestri mores.

18. Ac deinde nos retractare et corrigere nostram rationem postulatis, ut qui male sæpius de actionibus nostris consulamus; quum ipsi vestris in rebus inconsiderati sitis, neque quicquam illarum iudicio et ratione administretis, sed consuetudine omnia et cupiditate. Itaque nihil diversi estis ab his qui a torrente auferuntur : nam quum illi, quocumque fluctus ierit, eo ferantur, tum vos, quo cupiditates. Idem autem vobis accidit, quod evenisse aiunt cuidam, quum equum conscendisset furem : nempe raptum auferbat equus; et ille non jam descendere ab equo currente poterat. Hic interrogante aliquo, qui obviam forte fuerat, quorsum abiret; respondit, Quorsum huic (equum monstrabat) visum fuerit. Sic vos interroganti, Quorsum ferimini? si quidem verum respondere velitis, dicatis simpliciter quidem, Quorsumcumque lubebit cupiditatibus : per partes autem, Quocumque lubuerit voluptati; interdum, Quo gloriæ studio; interdum, Quo lucri cupiditati : interdum vero iracundia, interdum metus, interdum aliud quiddam ex eo genere auferre vos potest. Non enim uno vos, verum pluribus conscensis equis, alias aliis, furentibus quidem universis, abripimini. Igitur in barathra vos et præcipitia auferunt : adeo ante casum, vos esse casuros nequaquam scitis.

19. At istæ detrita, quam ridetis, penula, et coma, et habitus ille meus, eam vim habet, ut quiete vivendi copiam mihi præstet, et faciendi quod volo, et cum his versandi quibuscum volo. Inscitorum enim hominum indoctorumque nemo quisquam accedere ad me ob istum habitum voluerit; molles autem vel e longinquo devitant : accedunt commo- dissimi homines, et humanissimi, et virtutis cupidi. Hi maxime ad me accedunt; cum his enim versari maxime ego gaudeo. Januas vero illorum hominum, qui beati vo-

ραπείω, τοὺς δὲ χρυσοὺς στεφάνους καὶ τὴν πορφύραν
τύπον νομίζω καὶ τῶν ἀνθρώπων καταγελῶ.

20. Ἴνα δὲ μάθῃς περὶ τοῦ σχήματος, ὥς οὐκ ἀν-
δράσι μόνον ἀγαθοῖς, ἀλλὰ καὶ θεοῖς πρέποντος ἔπειτα
καταγελῆς αὐτοῦ, σκέψαι τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν, πό-
τερά σοι δοκοῦσιν ἔχειν ὁμοίως ὑμῖν ἢ ἐμοί; καὶ μὴ
μόνον γε τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῶν βαρβάρων τοὺς
ναοὺς ἐπισκόπει περιυῶν, πότερον αὐτοὶ οἱ θεοὶ κομῶσι
καὶ γενειῶσιν ὡς ἐγὼ ἢ καθάπερ ὑμεῖς ἐξυρημένοι πλάτ-
τονται καὶ γράφονται. Καὶ μέντοι καὶ ἀχίτωνας ὄψει τοὺς
πολλοὺς ὥσπερ ἐμέ. Τί ἂν οὖν ἔτι τολμῶης περὶ
τούτου τοῦ σχήματος λέγειν ὡς φαύλου, ὅποτε καὶ θεοῖς
φαίνεται πρέπον;

LXXVI.

ΨΕΥΔΟΣΟΦΙΣΤΗΣ Η ΣΟΛΟΙΚΙΣΤΗΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄρα γε ὁ γινῶναι τὸν σολοικίζοντα
δεινὸς οὗτος καὶ φυλάσασθαι μὴ σολοικίσαι δυνατός;

ΣΟΛΟΙΚΙΣΤΗΣ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ.

ΛΥΚ. Ὁ δέ γε μὴ φυλάσασθαι, οὐδὲ γινῶναι τὸν
οὕτως ἔχοντα;

ΣΟΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ αὐτὸς φῆς οὐ σολοικίζεις, ἢ πῶς λέγο-
μεν περὶ σοῦ;

ΣΟΛ. Ἀπαίδευτος γὰρ ἂν εἴην, εἰ σολοικίζοιμι τη-
λικούτος ὢν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ ἕτερον φωρᾶσαι δυνήσῃ τοῦτο
δρῶντα καὶ ἐλέγξαι τὸν ἀρνούμενον;

ΣΟΛ. Παντάπασι γε.

ΛΥΚ. Ἴθι νῦν ἐμοῦ λαβοῦ σολοικίζοντος, ἄρτι δὲ
σολοικιῶ.

ΣΟΛ. Οὐκοῦν εἰπέ.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ἐγώ γε ἤδη τὸ δεινὸν εἵργασμαι, σὺ δὲ
οὐκ ἐπέγνως.

ΣΟΛ. Παίζεις ἔχων;

ΛΥΚ. Μὰ τοὺς θεοὺς· ἐπεὶ σολοικίσας ἐλαθόν σε ὡς
οὐκ ἐπιστάμενον. Αἰθὺς δὲ σκόπει· οὐ γὰρ σέ φημι
δύνασθαι κατανοῆσαι, ἐπεὶ ἂ μὲν οἶσθ', ἂ δ' οὐκ οἶσθα.

ΣΟΛ. Εἰπέ μόνον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ νῦν σε σολοικίσταί μοι, σὺ δ' οὐκ
ἔγνως.

ΣΟΛ. Πῶς γὰρ, σοῦ μηδὲν λέγοντος;

ΛΥΚ. Ἐγὼ μὲν λέγω καὶ σολοικίζω, σὺ δ' οὐχ
ἔπη τοῦτο δρῶντι· ἐπεὶ ὄφελον καὶ νῦν ἀκολουθεῖσαι
δυνήσῃ.

2. ΣΟΛ. Θαυμαστά λέγεις, εἰ μὴ δυνήσομαι κατα-
μαθεῖν σολοικισμόν.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν δύναιο τὸν ἓνα μαθεῖν τοὺς τρεῖς
ἀγνοήσας;

ΣΟΛ. Τίνας τρεῖς;

ΛΥΚ. Ὅλους ἀρτιγενεῖους.

cantur, non colo equidem : aureas autem coronas, et purpu-
ram sumum arbitror, hominesque illis utentes derideo.

20. Ut autem de habitu discas, quam illum non viros
modo bonos, sed ipsos etiam deos decentem tu deinde
derideas, simulacra deorum aspice, utris similiora vi-
deantur, vobisne, an mihi? neque Græcorum modo, sed
barbarorum etiam templa circumiens inspice, utrum capil-
lati sint dii et barbati velut ego, an sicut vos tonsi fingantur
pinganturque. Verum etiam sine tunicis plerosque, uti
me, videbis. Quid igitur adhuc de hoc habitu, tanquam
contemtibili, dicere audeas, quum ipsos illum deos decere
appareat?

LXXVI.

PSEUDOSOPHISTA SEU SOLOECISTA.

1. LYCINUS. Numquid, si quis deprehendere perverse
jungentem voces possit, idem etiam sibi cavere, ne male
jungat, potest?

SOLOECISTA. Mihi quidem videtur.

LYC. Et qui cavere nequeat, ille neque deprehendere
sic habentem?

SOL. Vera dicis.

LYC. Tu vero ipse stribligine te labi negas, aut quid de
te dicimus?

SOL. Nempe indoctus valde fuerim, si stribliginem hoc
ætatis admittam.

LYC. Igitur alium quoque deprehendere hoc agentem
possis, et negantem convincere?

SOL. Omnino equidem.

LYC. Age ergo me deprehendito stribligine utentem :
commodum autem utar.

SOL. Dic ergo.

LYC. Quin jam terribile illud opus, te non observante,
peregī.

SOL. Ludin' tu homo?

LYC. Non, ita me dii ament : quandoquidem stribligine
jam usus te effugi, qui illam non intelligeres. Rursus vero
considera : nego enim te posse intelligere ; quandoquidem
quæpiam scis, quæpiam nescis.

SOL. Dic modo.

LYC. Sed nunc quoque solæce locutus sum, tu vero non
agnovisti.

SOL. Qui vero hoc, te nihil dicente?

LYC. At ego dico et solæcismos facio : tu autem facien-
tem non persequeris. Quare faxint dii ut nunc certe ad
illos comprehendendos sis valiturus.

2. SOL. Mira narras, si solæcismum ego observare non
valebo.

LYC. Et qui valeas unum observare, qui tres ipsos igno-
raveris?

SOPH. Quoniam tres?

LYC. Universos prima lanugine florentes.

ΣΟΛ. Ἐγὼ μὲν σε παίζειν δοκῶ.

ΛΥΚ. Ἐγὼ δέ σε ἀγνοεῖν τὸν ἀμαρτάνοντα ἐν τοῖς λόγοις.

ΣΟΛ. Καὶ πῶς ἂν τις μάθοι μηδενὸς εἰρημένου;

ΛΥΚ. Λέλεκται καὶ σεσολοίκισται τετραπλῇ, σὺ δ' οὐκ ἔγνων. Μέγα οὖν ἄθλον κατέπραξας ἂν, εἴπερ ἔγνων.

ΣΟΛ. Οὐ μέγα μὲν, ἀναγκαῖον δὲ τῷ δμολογήσαντι.

ΛΥΚ. Ἄλλ' οὐδὲ νῦν ἔγνων.

ΣΟΛ. Πότε νῦν;

ΛΥΚ. Ὅτε τὸ ἄθλον ἔφην σε καταπραῖσαι.

ΣΟΛ. Οὐκ οἶδα ὅ τι λέγεις.

ΛΥΚ. Ὅρθως ἔφης· οὐ γὰρ οἶσθα. Καὶ πρόϊθι γε ἐς τὸ ἐμπροσθεν· οὐ γὰρ ἐθέλεις ἔπεσθαι, συνήσων ἂν, εἴπερ ἐθέλησας.

3. ΣΟΛ. Ἄλλ' ἐγὼ βούλομαι· σὺ δ' οὐδὲν εἶπας ὧν ἄνθρωποι σολοικίζοντες λέγουσι.

ΛΥΚ. Τὸ γὰρ νῦν ῥηθὲν μικρόν τί σοι φαίνεται κακὸν εἶναι; ὁμῶς δὲ ἀκολούθησον αὐθις, ἐπεὶ οὐκ ἔμαθες ἐκδραμόντα.

ΣΟΛ. Μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ μὴν μεθῆκα θεῖν λαγῶ ταχέως. Ἄρα παρῆξεν; ἀλλὰ καὶ νῦν ἔξεστιν ἰδεῖν τὸν λαγῶ· εἰ δὲ μὴ, πολλοὶ γενόμενοι λαγῶ λήσουσί σε ἐν σολοικισμῷ πεσόντες.

ΣΟΛ. Οὐ λήσουσι.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἐλαθὼν γε.

ΣΟΛ. Θαυμαστά λέγεις.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ ὑπὸ τῆς ἄγαν παιδείας διέφθορας, ὥστε μὴδ' αὐτὸ τοῦτο σολοικίζοντας κατανοῆσαι· οὐ γὰρ πρόσεστιν αὐτῷ τὸ τίνα.

4. ΣΟΛ. Ταῦτα μὲν οὐκ οἶδα πῶς λέγεις· ἐγὼ δὲ πολλοὺς ἤδη σολοικίζοντας κατενόησα.

ΛΥΚ. Κάμει τοίνυν εἴση τότε, ὅταν τι τῶν παιδίων γένῃ τῶν τὰς τιτθὰς θηλαζόντων. Ἡ εἰ οὐ νῦν ἔγνων σολοικίζοντά με, οὐδὲ αὐξάνοντα παιδία σολοικισμὸν ποιήσει τῷ μηδὲν εἰδότε.

ΣΟΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εἰ ταῦτα ἀγνοήσομεν, οὐδὲν γνωσόμεθα τῶν ἑαυτῶν, ἐπεὶ καὶ τόδε σολοικισθὲν ἀπέφυγέ σε. Μὴ τοίνυν ἔτι λέγειν, ὥς ἱκανὸς εἶ κατιδεῖν τὸν σολοικίζοντα, καὶ αὐτὸς μὴ σολοικίζειν.

5. Κἀγὼ μὲν οὕτω. Σωκράτης δὲ ὁ ἀπὸ Μόψου, ὃ συνεγενόμην ἐν Αἰγύπτῳ, τὰ τοιαῦτα ἔλεγεν ἀνεπαχθῶς καὶ οὐκ ἤλεγχε τὸν ἀμαρτάνοντα. Πρὸς μέντοι γε τὸν ἐρωτήσαντα πηνίκα ἔξεισι, Τίς γὰρ ἂν, ἔφη, ἀποκριθεῖν σοι περὶ τῆς τήμερον ὥς ἐξιών; Ἐτέρου δὲ φήσαντος, Ἰκανὰ ἔχω τὰ πατρῶα, Πῶς φής; εἶπε· τέθνηκε γὰρ ὁ πατήρ σοι; Ἄλλου δὲ αὐθις λέγοντος, Πατριώτης ἔστι μοι· Ἐλάνθανες ἄρα ἡμᾶς, ἔφη, βάρβαρος ὢν. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, ὁ δεῖνά ἐστι μεθύσης, Μητρὸς, εἶπεν, ἥ πῶς λέγεις; Ἐτέρου δὲ ἐκλελογχότας, Διπλασιάζεις, ἔφη, τοὺς ἐξειληγχότας. Εἰπόντος δὲ τινος, Ἀῆμμα πάρεστιν

SOL. Ludere te puto equidem.

LYC. At ego te ignorare si quis peccet in dicendo.

SOL. Et quomodo quis percipiat, si nihil ejusmodi dictum sit?

LYC. Dictum est et sribligine peccatum quadruplici; tu vero non intellexisti. Magnam ergo victoriam ceperas, si intellexisses.

SOL. Non magnam quidem illam, sed mihi jam professio necessariam.

LYC. Sed ne nunc quidem intellexisti.

SOL. Quando nunc?

LYC. Quum victoriam te dicebam cepisse.

SOL. Quid dicas nescio.

LYC. Recte istuc dicis: nescis enim. Et præcede saltem ad anteriora: neque enim sequi vis, intellecturus, si quidem voluisses.

3. SOL. Sed volo ego: at tu nihil eorum dixisti quæ dicere homines solæce loquentes solent.

LYC. Nempe quod modo dictum est, minutum tibi malum videtur? Verumtamen sequere rursus, quia excurrentem non observasti.

SOL. Per omnes deos nihil equidem.

LYC. Verum dimisi volare avim celeriter. Numquid prætervolavit? sed nunc etiam videre licet avim. Si vero minus, multiplicatæ aves clam te in sribligine jacebunt.

SOL. Non clam me.

LYC. Quin latuerunt te.

SOL. Mira narras.

LYC. Tu vero præ nimia eruditione in malam rem movisti, adeo ut neque in hoc ipso verbo solæce loquentes deprehendas: non enim adjectum est ei quemnam.

4. SOL. Hæc quomodo dicas, non intelligo equidem: verum multos ego jam solæce loquentes deprehendi.

LYC. Igitur me quoque tunc deprehendes, quum puerulorum aliquis fies eorum, qui nutricibus subduntur lactantes. Aut si ne nunc quidem me sribligine uti intelligis, neque augentes pueri solæcismum facient apud non intelligentem.

SOL. Verum dicis

LYC. Atqui hæc si ignorabimus, nihil intelligemus nostrorum, quando etiam hoc solæce dictum te effugit. Ne dixis ergo amplius, te aptum esse deprehendendis solæcismis, a quibus ipse sis liber.

5. Atque ego ita tibi consulo. Socrates autem ille a Mopso, quicum fui in Ægypto, talia dicebat sine asperitate et molestia, nec redarguebat peccantem: verum interroganti qua hora [pro quando] exiret? Quis enim, inquit, respondeat tibi de hodierno die, quasi exiturus? Alio autem dicente, Luculentum habeo patrimonium [volebat opes paternas]: Quid ais? inquit; pater ergo tuus mortuus est? Alio rursus dicente, πατριώτης [barbaris i. q. Atticis πολίτης, civis] meus est: Nesciebamus ergo, inquit, te barbarum esse. Alio dicente, Iste est ebriose, Ebriosæne matris, inquit, aut quomodo intelligis? Alio ἐκλελογχότας dicente, Duplicas, inquit, ἐξειληγχότας. Dicente quodam, Ἀῆμμα [acceptio] in

αὐτῷ, διὰ τῶν δύο μ, Οὐκοῦν, ἔφη, λήψεται, εἰ λῆμμα αὐτῷ πάρεστιν. Ἐτέρου δὲ εἰπόντος, Πρόσεισιν ὁ μεῖραξ οὐμὸς φίλος, Ἐπειτα, ἔφη, λοιδορεῖς φίλον ὄντα; Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα, Δεδίττομαι τὸν ἄνδρα καὶ φεύγω, Σὺ, ἔφη, καὶ ὅταν τινὰ εὐλαβηθῇς, διώξῃ. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Τῶν φίλων ὁ κορυφαϊότατος, Χάριέν γε, ἔφη, τὸ τῆς κορυφῆς ποιεῖν τι ἐπάνω. Καὶ ἐξορμῶ δέ τινος εἰπόντος, Καὶ τίς ἐστιν, εἶπεν, ὃν ἐξορμᾷς; Ἐξ ἐπιπολῆς δὲ τινος εἰπόντος, Ἐκ τῆς ἐπιπολῆς εἶπεν, ὡς ἐκ τῆς πιθάκης. Λέγοντος δὲ τινος Συνετάξατό μοι, Καὶ λόχον δέ, ἔφη, Ξενοφῶν εἶπε συνετάξατο. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Περιέστην αὐτὸν ὥστε λαθεῖν, Θαυμαστὸν, ἔφη, εἰ εἷς ὢν περιέστης τὸν ἕνα. Ἐτέρου δὲ λέγοντος, Συνεκρίνετο αὐτῷ, Καὶ διεκρίνετο πάντως, εἶπεν.

6. Εἰώθει δὲ καὶ πρὸς τοὺς σολοικίζοντας Ἀττικῶς παίζειν ἀνεπαχθῶς· πρὸς γοῦν τὸν εἰπόντα, Νῶϊ τοῦτο δοκεῖ, Σὺ, ἔφη, καὶ νῶϊν ἐρεῖς ὡς ἀμαρτάνομεν. Ἐτέρου δὲ σπουδῇ διηγούμενου τι τῶν ἐπιχωρίων καὶ εἰπόντος, Ἢ δὲ τῷ Ἡρακλεῖ μιχθεῖσα, Οὐκ ἄρα, ἔφη, ὁ Ἡρακλῆς ἐμίχθη αὐτῇ; Καρῆναι δὲ τινος εἰπόντος ὡς δέοιτο, Τί γάρ, ἔφη, σοὶ δεινὸν εἰργασταὶ καὶ ἄξιον ἀτιμίας; Καὶ ζυγομαχεῖν δὲ τινος εἰπόντος, Πρὸς τὸν ἐχθρὸν, εἶπε, ζυγομαχεῖς; Ἐτέρου δὲ εἰπόντος βασανίζεσθαι τὸν παῖδα αὐτῷ νοσοῦντα, Ἐπὶ τῷ, ἔφη, ἡ τί βουλομένου τοῦ βασανίζοντος; Προκόπτει δὲ τινος εἰπόντος ἐν τοῖς μαθήμασιν, Ὁ δὲ Πλάτων, ἔφη, τοῦτο ἐπιδιδόναι καλεῖ. Ἐρομένου δὲ τινος εἰ μελετήσῃ δὲ δεῖνα, Πῶς οὖν, ἔφη, ἐμὲ ἐρωτῶν εἰ μελετήσομαι, λέγεις ὅτι ὁ δεῖνα;

7. Ἀττικίζοντος δὲ τινος καὶ τεθνήξει εἰπόντος ἐπὶ τοῦ τρίτου, Βέλτιον, ἔφη, καὶ ἐνταῦθα μὴ ἀττικίζειν καταρῶμενον. Καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα δὲ στοχάζομαι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ φείδομαι αὐτοῦ, Μή τι, ἔφη, διήμαρτες βαλὼν; Ἀφιστᾶν δὲ τινος εἰπόντος καὶ ἐτέρου ἀφιστάνειν, Ἀμφω μὲν, ἔφη, οὐκ οἶδα. Πρὸς δὲ τὸν λέγοντα πλὴν εἰ μὴ, Ταῦτα, ἔφη, διπλᾶ χαρίζῃ. Καὶ χρᾶσθαι δὲ τινος εἰπόντος, Ψευδαττικὸν, ἔφη, τὸ ῥῆμα. Τῷ δὲ λέγοντι ἔκτοτε, Καλὸν, ἔφη, τὸ εἰπεῖν ἐκπέρυσσι, ὁ γὰρ Πλάτων ἐς τότε λέγει. Τῷ δὲ ἰδοῦ ἐπὶ τοῦ ἰδέ χρωμένου τινός, Ἐτερα ἂνθ' ἐτέρων, ἔφη, σημαίνει. Ἀντιλαμβάνομαι δὲ ἐπὶ τοῦ συνήμει λέγοντός τινος, θαυμάζειν ἔφη πῶς ἀντιποιοῦμενος τοῦ λέγοντος φησὶ μὴ ἀντιποιεῖσθαι. Βράδιον δὲ τινος εἰπόντος, Οὐκ ἔστιν, ἔφη, ὁμοῖον τῷ τάχιον. Βαρεῖν δὲ τινος εἰπόντος, Οὐκ ἔστιν, ἔφη, τὰ βαρύνειν, ὡς νενόμικας. Λέλογχα δὲ τὸ εἰληχα λέγοντος, Ὀλίγον, ἔφη, καὶ παρ' οἷς ἀμαρτάνεται. Ἰπτασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ πέτεσθαι πολλῶν λεγόντων, Ὅτι μὲν ἀπὸ τῆς πτήσεως τὸ ὄνομα, σαφῶς ἴσμεν. Περιστερὸν δὲ τινος εἰπόντος ὡς δὴ Ἀττικὸν, Καὶ τὸν φάττον ἐροῦμεν, ἔφη. Φακὸν δὲ τινος εἰπόντος ἐδῆδοκέναί, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, φακὸν τις φάγοι; Ταῦτα μὲν τὰ Σωκράτεια.

8. Ἐπανίωμεν δὲ, εἰ δοκεῖ, ἐπὶ τὴν ἀμιλλαν τῶν

illo est (per geminum μ [quum vellet λῆμα, generosus impetus]) : Ergo, inquit, accipiet, si λῆμα in illo est. Alio dicente, Accedit ille pusio amicus meus; Tum tu, inquit, maledicis amico? Ad eum qui dixerat, Terreo [volebat Horreo] virum et fugio; Tu, inquit, etiam quum horrebis aliquem, illum persequeris. Alio dicente, Amicorum meorum summissimus; Lepidum, inquit, summo facere aliquid altius. Dicente quodam, Expello [volebat Exire volo], Quem, inquit, expellis? Dicente quodam, Exsuperne; Ex superne, inquit, tanquam ex dolio. Dicente quodam, Dimisit me instructum [volebat cum mandatis]; Etiam manipulos, inquit, Xenophon dixit instructos. Alio dicente, Circumstiti [pro subterfugi] illum ut delitescerem; Mirum, inquit, si unus ipse unum circumstitisti. Alio dicente, Commiscebatur illi [volebat Comparabatur cum illo]; Omnino etiam separabatur, inquit.

6. Solebat vero etiam illis, qui Attico modo loquerentur solœce, lepide illudere. Ad dicentem enim, Nos hoc videtur; Tum tu dices, inquit, nobis peccare. Alio serio narrante rerum patriarum quiddam, ac dicente, Illa vero Herculi mista; Non igitur, inquit, mistus illi Hercules? Quodam dicente se « tondendum » esse; Quid enim, inquit, malum fecisti et dignum ignominia? Et « decertare » quodam dicente (de amica disputatione), Cum hoste, inquit, decertas? Alio dicente « torqueri » filium suum ægrotantem; Quam ob rem, inquit, aut quid quærit qui torquet? Quum diceret aliquis, Proficit in disciplinis; ille, Plato, inquit, hoc vocat progressionem facere. Interrogante aliquo, Num declamabis [μελετήσῃ, quum deberet μελετήσεται, declamabit] iste? Quomodo igitur, inquit, me interrogans declamaturusne sim, dicis iste?

7. Atticorum imitatione dicente quodam τεθνήξει [morie ris, quum deberet τεθνήξεται, morietur], Melius, inquit, erat etiam hic non affectare sermonem Atticum et male ominari. Ad eum qui dixerat, Στοχάζομαι αὐτοῦ (collineo in illum), pro, Parco illi; Numquid, ait, jaculando aberrasti? Quum ἀφιστᾶν aliquis diceret, et alter ἀφιστάνειν [pro ἀφιστάναι, sollicitare ad defectionem]. Ambo quidem, inquit, non novi. Ad eum qui dixerat, Πρæterquam nisi, Hæc geminata, inquit, nobis largiris. Et χρᾶσθαι [pro χρῆσθαι, uti] dicente quodam, Verbum, inquit, Pseudatticum. Dicenti, Ex tunc, Pulchrum, inquit, dicere Ex anno; Plato enim In tunc (ἐς τότε) ait. Ei qui voce Ecce pro Vide utebatur, Alia, inquit, pro aliis significas. Dicente quodam Recipio pro Intelligo, mirari se dicebat, quomodo qui vindicet sibi dicendū partes, dicat se non vindicare. Βράδιον [pro βραδύτερον, a βραδύς] dicente aliquo; Non est, inquit, hoc simile alteri, τάχιον [a ταχύς]. Βαρεῖν (Gravare) quum dixisset aliquis; Non est, inquit, ut tu quidem statuisti, verbum βαρύνειν. Quum λέλογχα aliquis quod est εἰληχα (sortitus sum) dixisset, Parum, inquit, etiam apud quos peccatur. Quum multi ἰπτασθαι pro πέτεσθαι (volare) dicerent, Verbum hoc, inquit, esse a πτήσις (volatus) plane scimus. Columbum [pro columba] dicente quodam, tanquam Atticum, Etiam hunc anatem vocabimus, inquit. Quum diceret aliquis lentiginem [pro lente] se edisse; Quomodo tandem, inquit, lentiginem quis edat? Hæc igitur Socratea sunt.

8. Redeamus iam, si videtur, ad certamen priorum ser-

προτέρων λόγων. Καὶ γὰρ μὲν καλῶ τοὺς βελτίστους εἶ-
ναι ὄλους, σὺ δὲ γνῶρισον· οἶμαι γὰρ σε καὶ νῦν δυνή-
σεσθαι τοσούτων γε ἐπακούσαντα τῶν ἐξῆς λεγομένων.

ΣΟΛ. Ἴσως μὲν οὐδὲ νῦν δυνήσομαι σου λέγοντος·
ὁμῶς εἰπέ.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς φῆς οὐ δυνήσεσθαι; ἡ γὰρ θύρα σχε-
δὸν ἀνέωγέ σοι τῆς γνωρίσεως αὐτῶν.

ΣΟΛ. Εἰπέ τοίνυν,

ΛΥΚ. Ἀλλὰ εἶπον.

ΣΟΛ. Οὐδέν γε, ὥστε ἐμὲ μαθεῖν.

ΛΥΚ. Οὐ γὰρ ἔμαθες τὸ ἀνέωγεν;

ΣΟΛ. Οὐκ ἔμαθον,

ΛΥΚ. Τί οὖν πεισόμεθα, εἰ μὴδὲ νῦν ἀκολουθήσεις
τοῖς λεγομένοις; Καίτοι πρὸς γε τὰ κατ' ἀρχὰς ῥηθέντα
ὑπὸ σοῦ ἐγὼ μὲν ὄμην ἵππεῖς ἐς πεδίον καλεῖν. Σὺ
δὲ τοὺς ἵππεῖς κατενόησας; Ἀλλὰ εἰκας οὐ φροντίζειν
τῶν λόγων, μάλιστα οὐς νῦν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διήλο-
μεν.

ΣΟΛ. Ἐγὼ μὲν φροντίζω, σὺ δὲ ἀδήλως αὐτοὺς
διεξέρχῃ.

9. ΛΥΚ. Πάνυ γοῦν ἀδηλὸν ἐστὶ τὸ κατὰ σφᾶς αὐ-
τοὺς ἐφ' ἡμῶν λεγόμενον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν δῆλον· σὲ
δὲ οὐδεὶς ἂν θεῶν ἀγνοοῦντα παύσειε πλὴν γε ὁ Ἀπόλ-
λων. Μαντεύεται γοῦν ἐκεῖνος πᾶσι τοῖς ἐρωτῶσι, σὺ
δὲ οὐδὲ τὸν μαντευόμενον κατενόησας.

ΣΟΛ. Μὰ τοὺς θεοὺς, οὐ γὰρ ἔμαθον.

ΛΥΚ. Εἰ ἄρα καθ' εἰς λανθάνει σε περιῶν;

ΣΟΛ. Ἐοίκασί γε.

ΛΥΚ. Ὁ δὲ καθ' εἰς πῶς παρῆλθεν;

ΣΟΛ. Οὐδὲ τοῦτο ἔμαθον.

ΛΥΚ. Οἶσθα δὲ τίνα μνηστευόμενον αὐτῷ γάμον;

ΣΟΛ. Τί οὖν τοῦτο;

ΛΥΚ. Ὅτι σολοικίζειν ἀνάγκη τὸν μνηστευόμενον
αὐτῷ.

ΣΟΛ. Τί οὖν πρὸς τοῦμὸν πρᾶγμα, εἰ σολοικίζει τις
μνηστευόμενος;

ΛΥΚ. Ὅτι ἀγνοεῖ ὁ φάσκων εἰδέναι. Καὶ τὸ μὲν
οὕτως ἔχει. Εἰ δὲ τις λέγοι σοι παρελθὼν ὡς ἀπολίποι
τὴν γυναῖκα, ἄρ' ἂν ἐπιτρέποις αὐτῷ;

ΣΟΛ. Τί γὰρ οὐκ ἂν ἐπιτρέποιμι, εἰ φαίνοιτο ἀδι-
κούμενος;

ΛΥΚ. Εἰ δὲ σολοικίζων φαίνοιτο, ἐπιτρέποις ἂν
αὐτῷ τοῦτο;

ΣΟΛ. Οὐκ ἔγωγε.

ΛΥΚ. Ὅρθῶς γὰρ λέγεις· οὐ γὰρ ἐπιτρεπτέον σο-
λοικίζοντι τῷ φίλῳ, ἀλλὰ διδασκτέον ὅπως τοῦτο μὴ
πέσεται. Καὶ εἰ τίς γε νῦν φοροῖ τὴν θύραν ἐσιῶν
ἢ ἐξιῶν κόπτοι, τί φησόμεν σε πεπονθέναι;

ΣΟΛ. Ἐμὲ μὲν οὐδέν, ἐκεῖνον δὲ ἐπεσελθεῖν βούλε-
σθαι ἢ ἐξιέναι.

ΛΥΚ. Σὲ δὲ ἀγνοοῦντα τὸν κόπτοντα ἢ φοροῦντα
οὐδὲν ὅλως πεπονθέναι δόξομεν ἀπαίδευτον ὄντα;

ΣΟΛ. Ὑβριστής εἰ.

ΛΥΚ. Τί λέγεις; Ὑβριστής ἐγώ; Νῦν δὲ γενήσομαι

monum. Et ego quidem citabo optimos quosque universos :
tu autem qui sint agnoscito. Puto enim futurum ut nunc
certe illud possis, qui tot deinceps proferri audieris.

SOL. Forte ne nunc quidem, te dicente, potero. Sed
dic tamen.

LYC. Et quomodo te posse negas? janua enim prope tibi
se cognoscendorum illorum aperuit.

SOL. Ergo dic.

LYC. Dixi equidem.

SOL. Nihil certe, quod ego assequer.

LYC. Non ergo illud « aperuit se » assecutus es?

SOL. Non.

LYC. Quid igitur nobis fiet, si ne nunc quidem quæ di-
cuntur assequeris? Atqui respiciens ad ea quæ initio abs
te dicta sunt, putabam ἵππεῖς [pro ἵππέας, equites] me in
campum vocare. Tu vero illos ἵππεῖς agnovistin? Sed vi-
deris non curare sermones, maxime quos modo inter ipsos
agitabamus.

SOL. Equidem hoc ago; tu vero eos obscure nimis tra-
ctas.

9. LYC. Nempe valde obscurum est illud « inter ipsos »,
de nobis dictum. Sed hoc quidem apertum : at te deorum
nemo ab ignorantia illa liberaverit, præterquam Apollo.
Sciscitat enim ille consulentibus universis : tu vero neque
illum « sciscitantem » intellexisti.

SOL. Non, per omnes deos : neque enim percepi.

LYC. An ergo singulus fugit te oberrans solæcismus?

SOL. Videntur certe.

LYC. Sed illud « singulus » quomodo te præterit?

SOL. Neque hoc percepi.

LYC. Sed nostine aliquem sibi conciliantem nuptias?

SOL. Quid ergo istuc?

LYC. Solæcismum committat necesse est, qui sibi con-
cillet nuptias.

SOL. Quid ergo ad meam rem, si quis nuptias quærens so-
læcismum faciat?

LYC. Illud, quod ignorat is qui se scire dixerat. Et hoc
quidem ita se habet. Sed si quis in transitu tibi dicat, se
discedere ab uxore; num illi permittas?

SOL. Quidni vero permittam, si appareat injuria eum
affici?

LYC. Si vero appareat solæcismum ab illo committi, num
hoc ei permittas?

SOL. Non equidem.

LYC. Recte sane dicis : non enim indulgendum amico
stribligine peccanti; sed docendus est qua ratione hoc illi
ne accidat. Et si quis nunc crepare faciat ostium intrans,
aut exiens pultet, quid tibi animi esse dicemus?

SOL. Mihi quidem nihil : sed illum intrare velle aut
exire.

LYC. Te vero, qui vel pultantem vel crepitum excitantem
ignores, plane nihil sensisse putabimus, indoctum
adeo hominem?

SOL. Contumeliosus es.

LYC. Quid ais? egon' contumeliosus? Modo ego fiam,

σοι διαλεγόμενος. Ἐοικε δὲ σολοικίσαι τὸ νῦν δὴ γένησμαι, σὺ δ' οὐκ ἔγνων.

10. ΣΟΛ. Παῦσαι πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς. Ἀλλ' εἰπέ τι τοιοῦτον, ὥστε καὶ με μαθεῖν.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν μάθοις;

ΣΟΛ. Εἴ μοι πάντα ἐπέλθοις, ὅσα φῆς σολοικίσας ἐμὲ λαθεῖν καὶ παρ' ὅτι ἕκαστον σε σολοικίζεται.

ΛΥΚ. Μηδαμῶς, ὦ ἄριστε· μακρὸν γὰρ ἂν ποιήσαιμεν τὸν διάλογον. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐξεστὶ σοι καθ' ἕκαστον αὐτῶν πυνθάνεσθαι· νῦν δ' ἕτερόν τι ἐπελθόμεν, εἰ δοκεῖ, καὶ πρῶτόν γε αὐτὸ τοῦτο ἄττα μὴ δασέως, ἀλλὰ ψιλῶς ἐξενεγκεῖν. [ὁρθῶς φαίνεται ῥηθὲν μετὰ τοῦ ἕτερου συντιθέμενον] μὴ γὰρ οὕτως ἄλογον ἦν ἂν. Ἐπειτα τὸ τῆς ὑβρεως, ἣν με φῆς ὑβρίσαι σε, εἰ μὴ οὕτω λέγοιμι, ἀλλ' εἰς σέ, φαίην ἴδιον.

ΣΟΛ. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

ΛΥΚ. Ὅτι τὸ μὲν σὲ ὑβρίζειν τὸ σῶμά ἐστι τὸ σὸν ἦτοι πληγαῖς ἢ δεσμοῖς ἢ καὶ ἄλλῳ τρόπῳ, τὸ δὲ ἐς σέ, ὅταν εἰς τι τῶν σῶν γίγνηται ἢ ὑβρις· καὶ γὰρ ὅστις γυναῖκα ὑβρίζει τὴν σὴν, εἰς σέ ὑβρίζει, καὶ ὅστις παῖδα καὶ φίλον καὶ ὅστις γε οἰκέτην. Πλὴν γὰρ περὶ πραγμάτων οὕτως ἔχει σοι· ἐπεὶ τὸ ἐς πρᾶγμα ὑβρίζειν λέλεκται, οἷον ἐς τὴν παροιμίαν, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν ἐν τῷ Συμποσίῳ.

ΣΟΛ. Κατανοῶ τὸ διάφορον.

ΛΥΚ. Ἄρ' οὖν καὶ τοῦτο κατανοεῖς, ὅτι τὸ ταῦτα ὑπαλλάττειν σολοικίζειν καλοῦσιν;

ΣΟΛ. Ἀλλὰ νῦν εἴσομαι.

ΛΥΚ. Αὐτὸ δὲ τὸ ὑπαλλάττειν εἴ τις ἐναλλάττειν λέγει, τί σοι δόξει λέγειν;

ΣΟΛ. Ἐμοὶ μὲν ταῦτόν λέγειν δόξει.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν εἴη ταῦτόν τῳ ὑπαλλάττειν τὸ ἐναλλάττειν, εἴπερ τὸ μὲν ἑτέρου πρὸς ἕτερον γίγνεται, τοῦ μὴ ὁρθοῦ πρὸς τὸ ὁρθόν, τὸ δὲ τοῦ μὴ ὄντος πρὸς τὸ ὄν;

ΣΟΛ. Κατέμαθον ὅτι τὸ μὲν ὑπαλλάττειν τὸ μὴ κύριον ἀντὶ τοῦ κυρίου λέγειν ἐστὶ, τὸ δ' ἐναλλάττειν ποτὲ μὲν τῳ κυρίῳ, ποτὲ δὲ τῳ μὴ κυρίῳ χρῆσθαι.

ΛΥΚ. Ἐχει τινὰ καὶ ταῦτα κατανόησιν οὐκ ἄχαριν, τὸ δὲ σπουδάζειν πρὸς τινα τὴν οἰκείαν ὠφέλειαν τοῦ σπουδάζοντος ἐμφαίνει, τὸ δὲ περὶ τινα τὴν ἐκείνου περὶ ὃν σπουδάζει. Καὶ ταῦτα ἴσως μὲν ὑποσυγχέχεται, ἴσως δὲ καὶ ἀκριβοῦται παρὰ τισι· βέλτιον δὲ τὸ ἀκριβοῦν ἑκάστῳ.

ΣΟΛ. Ὅρθῳς γὰρ λέγεις.

11. ΛΥΚ. Τό γε μὴν καθίζεσθαι τοῦ καθίζειν καὶ τὸ κάθισον τοῦ κάθησο ἄρ' οἶσθ' ὅτι διενήνοχεν;

ΣΟΛ. Οὐκ οἶδα. Τὸ καθέσθητι ἡκούον σου λέγοντος ὡς ἐστὶν ἐκφυλον.

ΛΥΚ. Καὶ ὁρθῶς γε ἡκουσας. Ἀλλὰ τὸ κάθισον τοῦ κάθησο διαφέρειν φημί.

ΣΟΛ. Καὶ τῳ ποτ' ἂν εἴη διαφέρον;

ΛΥΚ. Τῳ τὸ μὲν πρὸς τὸν ἐστῶτα λέγεσθαι τὸ κάθισον, τὸ δὲ πρὸς τὸν καθεζόμενον.

dum tecum disputo. Videtur autem male junctum illud « modo fiam, » quod tu non agnovisti.

10. SOL. Desine, per Minervam: sed dic ejusmodi quiddam, quod ego quoque possim assequi.

LYC. Et quomodo assequaris?

SOL. Si percurras omnia in quibus stribligine sermonis me non observante te ais ultro peccasse, et quam quidque ob causam peccatum sit.

LYC. Nequaquam, bone vir; sic enim longum nimis faceremus hoc colloquium. Sed de his singulis me interrogare si velis, integrum tibi facio. Jam vero alia quaedam (ἄττα), si videtur, percurramus; ac primo ipsum illud ἄττα non deuso spiritu, sed tenui efferre oportet: [recte dictum apparet cum nomine ἕτερα compositum:] sic enim minus absurdum fuerit. Deinde illud de contumelia videamus, qua te affectum a me dicis: quod si non ita dicerem, sed in te contumeliosus fuisse, proprie loquerer.

SOL. Ego non habeo dicere.

LYC. Nam te contumeliose tractare significat corpus tuum aut plagis, aut vinculis, aut alio modo male mulcare: sed in te contumeliosum esse dicitur, quum in tuorum aliquid exercetur contumelia: etenim qui uxorem tuam contumeliose tractat, ille in te contumeliosus est; et qui filium tuum, et amicum, et qui servum; quin etiam de rebus ita tibi res habet. Nam etiam in rem contumeliosus aliquis esse dictus est, verbi gratia in proverbium, ut Plato ait in Convivio.

SOL. Comprehendo differentiam.

LYC. Numquid ergo hoc etiam comprehendis, qui permutet ista, illi stribliginem orationis objici?

SOL. Certe nunc sciam.

LYC. Sed ipsum illud « permutare » si quis dicat « immutare », quid tibi videbitur dicere?

SOL. Idem mihi dicere videbitur.

LYC. Sed quomodo idem sit permutare et immutare, quum hoc sit positio unius pro altero, vitiosi pro recto; illud vero ejus quod plane non est pro eo quod est (falsi pro vero).

SOL. Jam sum assecutus: permutare est improprium dicere pro proprio; immutare, interdum proprio uti, interdum improprio.

LYC. Habent ista quoque contemplationem non injucundam: Consulere aliquem, propriam appetentis utilitatem significat: Consulere alicui, utilitatem ejus cui consulimus. Et haec fortasse aliquantum miscentur, fortasse autem accurate quibusdam observantur: melior autem unicuique accurata observatio.

SOL. Nempe.

11. LYC. Verum Stare et Sistere, itemque Asside et Sede, numquid nosti quid differant?

SOL. Non novi; sed hoc dicere te audivi, Conseditor esse peregrinum.

LYC. Recte tu quidem audisti: sed ego Asside et Sede differre aio.

SOL. Et quid tandem differant?

LYC. Quod ad stantem dicitur Asside! alterum autem ad sedentem, ut

Ἦσ', ὦ ξεῖν', ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλοι δήμεν ἔδρην,

ἀντὶ τοῦ μένε καθεζόμενος. Πάλιν οὖν εἰρήσθω ὅτι τὰ ταῦτα παραλλάττειν ἀμαρτάνειν ἐστί. Τὸ δὲ καθίζω τοῦ καθίζομαι ἄρά σοι δοκεῖ μικρῶ τινι διαφέρειν; εἴπερ τὸ μὲν καὶ ἕτερον δρῶμεν, τὸ καθίζειν λέγω, τὸ δὲ μόνους ἡμῶς αὐτοὺς τὸ καθίζεσθαι.

12. ΣΟΛ. Καὶ ταῦτα ἱκανῶς διεληλύθας, καὶ δὴ λέγε· οὕτω γὰρ σε δεῖ προδιδάσκειν.

ΛΥΚ. Ἐτέρως γὰρ λέγοντος οὐ κατανοεῖς; Οὐκ οἶσθα ὅδ' ἐστὶ συγγραφεὺς ἀνὴρ;

ΣΟΛ. Πάνυ οἶδα νῦν γέ σου ἀκούσας ταῦτα λέγοντος.

ΛΥΚ. Ἐπεὶ καὶ τὸ καταδουλοῦν σὺ μὲν ἴσως ταυτὸν τῷ καταδουλοῦσθαι νενόμικας, ἐγὼ δὲ οἶδα διαφορὰν οὐκ ὀλίγην ἔχον.

ΣΟΛ. Τίνα ταύτην;

ΛΥΚ. Ὅτι τὸ μὲν ἐτέρῳ τὸ καταδουλοῦν, τὸ δ' ἐαυτῷ γίνεται.

ΣΟΛ. Καλῶς λέγεις.

ΛΥΚ. Καὶ ἄλλα δέ σοι πολλὰ ὑπάρχει μανθάνειν, εἴπερ μὴ αὐτὸς εἰδέναι οὐκ εἰδῶς δόξεις.

ΣΟΛ. Ἀλλ' οὐκ ἂν δόξαιμι.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν τὰ λοιπὰ ἐσαυτοῖς ἀναβαλώμεθα, νῦν δὲ διαλύσωμεν τὸν διάλογον.

LXXVII.

* ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ἢ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ.

ΤΡΙΕΦΩΝ, ΚΡΙΤΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΕΟΛΑΟΣ.

1. ΤΡΙΕΦ. Τί τοῦτο, ὦ Κριτία; ὅλον σεαυτὸν ἡλλοίωσας καὶ τὰς ὀφρῦς κάτω συννένευκας, μύχιον δὲ βυσσοδομεῖς ἄνω καὶ κάτω περιπολῶν κερδαλέοφρονι εἰκῶς κατὰ τὸν ποιητὴν « ὠχρός τέ σευ εἶλε παρειάς. » Μή που τρικάρηνον τεθέασαι ἢ Ἑκάτην ἐξ Ἄδου ἐληλυθυῖαν, ἢ καὶ τινι θεῶν ἐκ προνοίας συνήντηκας; οὐδέπω γὰρ σε τοιαῦτα εἰκὸς παθεῖν, εἰ καὶ αὐτὸν ἡχηκοίς, οἶμαι, τὸν κόσμον κλυσθῆναι ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Δευκαλίωνος. Σοὶ λέγω, ὦ καλὲ Κριτία, οὐκ αἰεὶς ἐμοῦ ἐπιβουμένου τὰ πολλὰ καὶ ἐς βραχὺ γειτνιάσαντος; δυσχεραίνεις καθ' ἡμῶν ἢ ἐκκεκώφωσαι ἢ καὶ τῆς χειρὸς παλαιστήσοντα ἐπιμένεις;

ΚΡΙΤ. ὦ Τριεφῶν, μέγαν τινὰ καὶ ἡπορημένον λόγον ἀκήκοα καὶ πολλὰς ὁδοὺς διενειλημένον καὶ ἔτι ἀναπεμπάζω τοὺς ὕθλους καὶ τὰς ἀκοὰς ἀποφράττω, μή που ἔτι ἀκούσαιμι ταῦτα καὶ ἀποψύξω ἐκμανεῖς καὶ μῦθος τοῖς ποιηταῖς γενήσομαι ὥς καὶ Νιόβη τὸ πρῖν. Ἀλλὰ κατὰ χρημὸν ὠθοῦμένην ἂν ἐπὶ κεφαλῇ σκοτεινῆσας, εἰ μὴ ἐπέκραξάς μοι, ὦ τᾶν, καὶ τὸ τοῦ Κλεομβρότου πῆδημα τοῦ Ἀμβρακίωτου ἐμυθεύθῃ ἐπ' ἐμοί.

2. ΤΡΙΕΦ. Ἡράκλεις, τῶν θαυμασίων ἐκείνων

Quin, peregrine, sedes? sedem inveniemus et ipsi :

sedes, pro manes sedens. Quare iterum dictum sit, mutare talia, peccare est. Sisto autem a Sto numquid parvo tibi discrimine abesse videtur? quum alterum faciamus in aliis sistere dico, alterum vero in nobis solis, stare.

12. SOL. Hæc etiam satis enarrasti : et dic sane ultra : ita enim oportet te docendo præire.

LYC. Num aliter dicente me, non intelligis? Non nosti quid sit vir Scriptor? [*Desunt quædam.*]

SOL. Omnino novi nunc quidem, postquam te ista dicentem audiui.

LYC. Quandoquidem etiam καταδουλοῦν tu forte idem quod καταδουλοῦσθαι putasti : ego vero differentiam ea non parvam habere novi.

SOL. Quamnam?

LYC. Quod alterum significat alterius potestati subicere ; καταδουλοῦσθαι vero sibi.

SOL. Recte dicis.

LYC. Supersunt alia quoque multa tibi discenda ; nisi tamen ipse scire tibi videris, quum nescias.

SOL. Non possum videri.

LYC. Ergo in aliam occasionem differamus reliqua ; nunc autem solvamus colloquium.

LXXVII.

PHILOPATRIS SEU QUI DOCETUR.

TRIEPHON, CRITIAS ET CLEOLAUS.

1. TRIEPH. Quid hoc rei est, Critia? totum te mutasti, et superciliis deorsum contractis profundas « volvis sub pectore curas, » sursumque et deorsum vagans « animos sub vulpe latentes, » ut est in poeta, videris circumferre, « oraque pallor occupat. » Numquid canem tricipitem vidisti, aut Hecaten ex inferis ascendentem, an consulto cum deorum aliquo una fuisti? Neque enim tali te modo affici par erat, puto, si vel mundum, ut quondam sub Deucalione, eluvie totum perire audivisses. Tecum loquor, o pulcher Critia ; non me audis multum tibi inclamantem et prope jam te consistentem? irasne aliquas adversum nos geris? an obmutuisti? an exspectas denique dum injecta te manu impellam?

CRIT. O mi Triephon, magnam quandam audiui orationem ac difficilem, multis involutam ambagibus ; et etiamnum retracto mecum logos illos, et aures obturo, ne si forte iterum illi audiendi sint, dirigeam præ furore et fabula poetis siam, ut illa olim Niobe. Sed profecto, nisi tu mihi jam inclamasses, amice, de præcipiti loco in caput vertigo me impulisset, et Cleombroti saltus Ambraciotæ illius jam de me narraretur.

2. TRIEPH. Mirabilia, Hercules, visa vel audita, quæ

φασμάτων ἢ ἀκουσμάτων, ἅπερ Κριτίαν ἐξέπληξαν. Πόσοι γὰρ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καὶ τερατολογίαι φιλοσόφων οὐκ ἐξέπληξαν σου τὴν διάνοιαν; ἀλλὰ λῆρος πάντα γέγονεν ἐπὶ σοί.

ΚΡΙΤ. Πέπαυσο ἐς μικρὸν καὶ μηκέτι παρενοχλήσης, ὦ Τριεφῶν· οὐ γὰρ παροπτέος ἢ ἀμελητέος γένησιν παρ' ἐμοῦ.

ΤΡΙΕΦ. Οἶδ' ὅτι οὐ μικρὸν οὐδὲ εὐκαταφρόνητον πρᾶγμα ἀνακυκλεῖς, ἀλλὰ καὶ λίαν τῶν ἀπορρήτων· ὁ γὰρ χρῶς καὶ τὸ ταυρηδὸν ἐπιβλέπειν καὶ τὸ ἄστατον τῆς βάσεως τὸ ἄνω τε καὶ κάτω περιπολεῖν ἀρίγνωτόν σε καθίστησιν. Ἄλλ' ἀμπνευσον τοῦ δεινοῦ, ἐξέμεσον τοὺς ὕλους, « μή τι κακὸν παθέης. »

ΚΡΙΤ. Σὺ μὲν, ὦ Τριεφῶν, ὅσον πέλεθρον ἀνάδραμε ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ τὸ πνεῦμα ἐξάρῃ σε καὶ πεδάρσιος τοῖς πολλοῖς ἀναφανῆς καὶ που καταπεσὼν Τριεφῶντειον πέλαγος κατονομάσης, ὥς καὶ Ἰκαρος τὸ πρὶν· ἃ γὰρ ἀκήκοα τήμερον παρὰ τῶν τρισκαταράτων ἐκείνων σοφιστῶν, μεγάλως ἐξώγκωσέ μου τὴν νηδύν.

ΤΡΙΕΦ. Ἐγὼ μὲν ἀναδραμοῦμαι ὁπόσον καὶ βούλει, σὺ δὲ ἀμπνευσον τοῦ δεινοῦ.

ΚΡΙΤ. Φῦ φῦ φῦ φῦ τῶν ὕλων ἐκείνων, ἰοὺ ἰοὺ ἰοὺ ἰοὺ τῶν δεινῶν βουλευμάτων, αἶ αἶ αἶ αἶ τῶν κενῶν ἐλπίδων.

3. **ΤΡΙΕΦ.** Βαβαὶ τοῦ ἀναφυσήματος, ὥς τὰς νεφέλας διέστρεψε· ζεφύρου γὰρ ἐπιπνέοντος λάβρου καὶ τοῖς κύμασιν ἐπωθίζοντος βορέην ἄρτι ἀνὰ τὴν Προποντίδα κεκίνηκας, ὥς διὰ κάλων αἱ ὀλκάδες τὸν Εὐξείνιον πόντον οἰχίσονται, τῶν κυμάτων ἐπικυλινδούντων ἐκ τοῦ φυσήματος, ὅσον οἶδημα τοῖς ἐγκάτοις ἐνέκειτο· πόσος κορκορυγμὸς καὶ κλόνος τὴν γαστέρα σου συνετάρασε. Πολύωτον σεαυτὸν ἀναπέφηνας τοσαῦτα ἀκηχοῦς· ὥς καὶ, κατὰ τὸ τερατῶδες, καὶ διὰ τῶν ὀνύχων ἠκηχοίς.

ΚΡΙΤ. Οὐ παράδοξόν τι, ὦ Τριεφῶν, ἀκηχοῦναι καὶ ἐξ ὀνύχων· καὶ γὰρ κνήμην γαστέρα τεθέασαι καὶ κεφαλὴν κύουσαν καὶ ἀνδρεῖαν φύσιν ἐς γυναικεῖαν ἐνεργοδοτοῦσαν καὶ ἐκ γυναικῶν ὄρνεα μεταβαλλόμενα· καὶ ὅλως τερατῶδης ὁ βίος, εἰ βούλει πιστεύειν τοῖς ποιηταῖς. Ἄλλ' « ἐπεὶ σε πρῶτον κιχάνω τῷδ' ἐνὶ χώρῳ, » ἀπίωμεν ἐνθα αἱ πλάτανοι τὸν ἥλιον εἵργουσιν, ἀηδόνες δὲ καὶ χελιδόνες εὐήχα κελαδοῦσιν, ἵν' ἡ μελωδία τῶν ὀρνέων τὰς ἀκοὰς ἐνηδύνουσα τό τε ὕδωρ ἡρέμα κελαρύζον τὰς ψυχὰς καταθέλξει.

4. **ΤΡΙΕΦ.** Ἰωμεν, ὦ Κριτία· ἀλλὰ δέδια μή που ἐπωδὴ τὸ ἠκουσμένον ἐστὶ καὶ με ὑπερον ἢ θύρετρον ἢ ἄλλο τι τῶν ἀψύχων ἀπεργάσεται ἢ θαυμασία σου αὕτη κατάπληξις.

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν Δία τὸν αἰθέριον οὐ τοῦτο γενήσεται ἐπὶ σοί.

ΤΡΙΕΦ. Ἔτι με ἐξεφόβησας τὸν Δία ἐπομοσάμενος. Τί γὰρ ἂν δυνήσεται ἀμυνόμεναί σε, εἰ παραβάτης τὸν ὄρκον; οἶδα γὰρ καὶ σέ μὴ ἀγνοεῖν περὶ τοῦ Διὸς σου.

quidem Critiam adeo potuere percellere. Quot enim attoniti poetæ, quot philosophorum portentosi sermones, tantum abest ut tuam dimovere mentem potuerint, ut meræ omnes nugæ fuerint tibi.

CRIT. Quiesce paulum, Triephon, et noli molestus esse amplius: neque enim a me insuper habendus eris, aut negligendus.

TRIEPH. Novi te haud parvam rem, neque spernendam facile, quin valde etiam abstrusam, volutare animo: color enim ille tuus, illa in vultu torvitas, in ingressu illa inconstantia, illa sursum deorsumque conversio, valde te conspiciendum atque notabilem faciunt. Sed respira ab illo malo, et logos evome, « ne quo corripiare malo. »

CRIT. Sed heus tu, Triephon, quantum est unum jugerum, curriculo te hinc aufer, ne spiritu in sublime sublatus, spectaculum multitudini fias, et delapsus alicubi, ut quondam Icarus, Triephonteum pelagus nomine tuo signes. Insigniter enim, quæ hodie ex sacerrimis sophistis audiui, ventrem mihi inflarunt.

TRIEPH. Ego vero, quantum voles, retro curram: at tu respira a malo.

CRIT. Phy, phy, phy, phy, logos illos! hem, hem, hem, hem, nefanda consilia! heu, heu, heu, heu, spes vanissimas!

3. **TRIEPH.** Vah, quantus erat ille flatus, quam nubes ipsas convertit! Dum enim vehementi Zephyrus flatu in undas impingit, Boream jam super Propontide excitasti, adeo ut funibus naves tractæ Euxinum ingredi Pontum cogantur, fluctibus ex tuo spiritu magna se vi volventibus: tantus tumor tuis inerat intestinis. Hem quantus strepitus, quæ conquassatio ventrem tibi conturbabat! Auritissimum te esse demonstrasti, qui tot ac tanta audieris, adeo ut (tam portentosa res est) unguibus etiam audisse videaris.

CRIT. Sed non debebat tibi incredibile videri, Triephon, si quis etiam unguibus audiat; siquidem femur uterum vidisti, et caput prægnans, maris vero naturam in femineam transeuntem et muliebria operantem, mutatasque in aves feminas. Denique portentorum plena est omnis vita, si credas poetis. Sed « quum te primum his possum complectier oris », age abeamus eo, ubi solem platani arcent, lusciniæque et hirundines dulcisonis æthera cantibus implent, ut avium aures permulcens cantus, et aqua leni decurrens susurro, animas nostras tranquillet.

4. **TRIEPH.** Eamus sane, Critia; sed timeo ne forte incantatio sit quod tu audivisti, et pistillum aut januam ex me aut inanimatarum rerum aliam faciat mirabilis illa tua percussio.

CRIT. Per ego ætherium tibi Jovem juro, non ita de te futurum.

TRIEPH. Amplius etiam terres, quum Jovem dejerasti. Quam enim ille jurisjurandi religionem violanti poenam infligere possit? novi enim te non ignorare, ut tui Jovis res se habeant.

KPIT. Τί λέγεις; οὐ δυνήσεται ὁ Ζεὺς ἐς Τάρταρον ἀποπέμψαι; ἢ ἀγνοεῖς ὡς τοὺς θεοὺς πάντας ἀπέρριψεν ἀπὸ τοῦ θεσπεσίου βηλοῦ καὶ τὸν Σαλμωνέα ἀντιβροντῶντα πρῶην κατεκεραύνωσε καὶ τοὺς ἀσελγεστάτους ἔτι καὶ νῦν, παρὰ δὲ τῶν ποιητῶν Τιτανοκράτωρ καὶ Γιγαντολέτης ἀνυμνεῖται ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ;

TRIEPH. Σὺ μὲν, ὦ Κριτία, πάντα παρέδραμες τὰ τοῦ Διὸς, ἀλλ', εἰ σοι φίλον, ἀκουε. Οὐχὶ κύκνος οὗτος ἐγένετο καὶ σάτυρος δι' ἀσέλγειαν, ἀλλὰ καὶ ταῦρος; καὶ εἰ μὴ τὸ πορνίδιον ἐκεῖνο ταχέως ἐπωμίσατο καὶ διέφυγε διὰ τοῦ πελάγους, τάχ' ἂν ἡροτρία ἐντυχὼν γεηπόνῳ ὁ βροντοποιὸς καὶ κεραυνοδόλος σου Ζεὺς καὶ ἀντὶ τοῦ κεραυνοβολεῖν τῇ βουπλῆγι κατεκεντάννυτο. Τὸ δὲ καὶ Αἰθίοφι συνευωχεῖσθαι ἀνδράσι μελαντέροις καὶ τὴν ὄψιν ἐξοφωμένοις καὶ ἐς δώδεχ' ἡλίους μὴ ἀφίστασθαι, ἀλλ' ὑποβεβρεγμένος καθεδεῖσθαι παρ' αὐτοῖς πώγωνα τηλικούτον ἔχων, οὐκ αἰσχύνῃς ἄξια; τὰ δὲ τοῦ αἵετος καὶ τῆς Ἰδῆς καὶ τὸ κυοφορεῖν καθ' ὅλου τοῦ σώματος αἰσχύνονται καὶ λέγειν.

5. **KPIT.** Μῶν τὸν Ἀπόλλωνα γ' ἐπομοσόμεθα, ὃς προφήτης ἀριστος καὶ ἱητρὸς, ὦγαθέ;

TRIEPH. Τὸν ψευδόμαντιν λέγεις, τὸν Κροῖσον πρῶην διολωλεκότα καὶ μετ' αὐτὸν Σαλαμίνιους καὶ ἐτέρους μυρίους, ἀμφιλοξά πᾶσι μαντευόμενον;

6. **KPIT.** Τὸν Ποσειδῶνα δὲ τί; ὃς τρίαῖναν ἐν ταῖν χερσὶν κρατῶν καὶ διάτορόν τι καὶ καταπληκτικὸν βοᾷ ἐν τῷ πολέμῳ ὅσον ἐννεάχιλοι ἄνδρες ἢ δεκάχιλοι, ἀλλὰ καὶ σεισίσχων, ὃ Τριεφῶν, ἐπονομάζεται;

TRIEPH. Τὸν μοιχὸν λέγεις ὃς τὴν τοῦ Σαλμωνέως παῖδα τὴν Τυρῶ πρῶην διέφθειρε καὶ ἔτι ἐπιμοιχεύει καὶ ῥύστης καὶ δημαγωγὸς τῶν τοιούτων ἐστὶ; τὸν γὰρ Ἄρην ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ πιεζόμενον καὶ δεσμοῖς ἀλύτοις μετὰ τῆς Ἀφροδίτης στενούμενον, πάντων τῶν θεῶν διὰ τὴν μοιχείαν ὑπ' αἰσχύνῃς σιωπῶντων, ὁ ἱππεῖος Ποσειδῶν ἐκλαυσε δακρυρροῶν ὥσπερ τὰ βρεφύλλια τοὺς διδασκάλους δεδιότα ἢ ὥσπερ αἱ γῆρας κόρας ἐξαπατῶσαι· ἐπέκειτο δὲ τῷ Ἡφαίστῳ λῦσαι τὸν Ἄρεα, τὸ δὲ ἀμφίχων τοῦτο δαιμόνιον, οἰκτεῖραν τὸν πρεσβύτην θεόν, τὸν Ἄρη ἀπηλευθέρωσεν. Ὡστε καὶ μοιχὸς ἐστὶν ὡς μοιχοὺς διασώζων.

7. **KPIT.** Ἑρμείαν δὲ τί;

TRIEPH. Μὴ μοι τὸν κακόδουλον τοῦ ἀσελγεστάτου Διὸς καὶ τὸν ἀσελγομανοῦντα ἐπὶ τοῖς μοιχικοῖς.

8. **KPIT.** Ἄρεα δὲ καὶ Ἀφροδίτην οἶδα μὴ παραδέχεσθαι σε διὰ τὸ προδιαβληθῆναι πρῶην παρὰ σοῦ. Ὡστε ἐάσωμεν τούτους. Τῆς Ἀθηνᾶς ἔτι ἐπιμνησθήσομαι, τῆς παρθένου, τῆς ἐνόπλου καὶ καταπληκτικῆς θεᾶς, ἣ καὶ τὴν τῆς Γοργόνης κεφαλὴν ἐν τῷ στήθει περιάπτεται, τὴν γιγαντολέτιν θεόν. Οὐ γὰρ ἔχεις τι λέγειν περὶ αὐτῆς.

TRIEPH. Ἐρῶ σοι καὶ περὶ ταύτης, ἣν μοι ἀποκρίνη.

KPIT. Λέγε ὃ τι γε βούλει.

CRIT. Ain' tu? non posse Jovem in Tartarum aliquem mittere? aut nescis tu homo ut deos omnes de coelesti illo limine dejecerit, ut Salmonea contra tonantem fulmine olim prostraverit, et hodiernum prout quisque est petulantissimus prosternat; atque inde esse quod apud poetas « Titanum victor, debellatorque Gigantum, » velut apud Homerum, decantetur?

TRIEPH. Omnia tu quidem, Critia, Jovis percurristi; sed, si placet, invicem audi. Nonne idem cygnus factus est satyrusque libidinis causa, quin taurus etiam? et nisi celeriter suscepto in humeros isto scortillo per pelagus aufugisset, forte jam, ab agricola aliquo interceptus, araret tuus ille tonitruum effector fulminumque jaculator Jupiter, et pro eo, quod fulmina dicitur jacere, stimulos sentiret et scuticam. Illud vero non rubore dignum censes, egregie barbatum senem cum Æthiopibus epulas celebrare, præ-nigra viris facie et vultibus obtenebratis, et duodecim totis solibus apud eos vino madentem desiderare? illa enim de aquila et de Ida, et quod per totum corpus foetum ferat, dicere etiam pudor est.

5. **CRIT.** Numquid igitur, o bone, per Apollinem jurabimus, medicum pariter atque vatem optimum?

TRIEPH. Mendacem illum prophetam dicis, qui Croesum olim, et post illum Salaminios, aliosque sexcentos, vaticiniorum ambiguitate pessumdedit?

6. **CRIT.** Quid si per Neptunum, qui trifidum in manibus sceptrum tenens, penetrabili voce terribilique tantum in bello clamat quantum vix « novemve decemve virorum millia? » qui præterea terræ quassator, o Triephton, appellatur?

TRIEPH. Scilicet per mæchum illum, qui Tyro, Salmonei filiam, olim corruptit, et insuper adulteria committit, taliumque et sibi similibus liberator ac concitator est? Martem enim reti captum et vinculis cum Venere sua indissolubilibus constrictum, omnibus diis ob adulterium tacentibus præ pudore, equestris ille Neptunus lacrimis, quales puerorum sunt magistros timentium, aut vetularum puellas decipientium, effusus deflevit: instabat autem Vulcano, ut Martem solveret; claudumque illud dæmonium misericordia senis dei Martem dimisit. Mæchus itaque ipse est, ut qui salus sit mæchorum.

7. **CRIT.** Quid si per Mercurium?

TRIEPH. Apage vero pessimum illum libidinosissimi Jovis administrum, ipsumque stuprorum cupiditate ac adulteriorum pruritu insanientem.

8. **CRIT.** At Martem Veneremque te non accepturum jam prævideo, quum modo eos contumelia affeceris. Igitur mittamus hos. Sed Minervæ adhuc mentionem faciam, virginis, armatæ terribilisque deæ, quæ Gorgonis caput pectori præfixum gerit, Gigantum perditricem deam. Contra hanc enim dicere nihil habes.

TRIEPH. Quin contra hanc etiam dixero, si respondere voles.

CRIT. Cedo quicquid placuerit.

ΤΡΙΕΦ. Εἰπέ μοι, ὦ Κριτία, τί τὸ χρήσιμον τῆς Γοργόνας καὶ τί τῷ στήθει τοῦτο ἢ θεὰ ἐπιφέρεται;

ΚΡΙΤ. Ὡς φοβερόν τι θέαμα καὶ ἀποτρεπτικὸν τῶν δεινῶν. Ἀλλὰ καὶ καταπλήσσει τοὺς πολέμιους καὶ ἐτεραλκέα τὴν νίκην ποιεῖ, ὅπου γε βούλεται.

ΤΡΙΕΦ. Μῶν καὶ διὰ τοῦτο ἡ Γλαυκῶπις ἀκαταμάχητος;

ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα.

ΤΡΙΕΦ. Καὶ διὰ τί οὐ τοῖς σώζειν δυναμένοις, ἀλλὰ τοῖς σωζομένοις μηρία καίμεν ταύρων ἢ δ' αἰγῶν, ὥς ἡμῖς ἀκαταμάχητους ἐργάσωνται ὥσπερ τὴν Ἀθηνᾶν;

ΚΡΙΤ. Ἀλλ' οὐ οἱ δυνάμεις γε πόρρωθεν ἐπιβοηθεῖν ὥσπερ τοῖς θεοῖς, ἀλλ' εἴ τις αὐτὴν ἐπιφέρεται.

9. **ΤΡΙΕΦ.** Καὶ τί τόδ' ἔστιν, ἐθέλω γὰρ παρὰ σοῦ εἰδέναι ὥς ἐξευρημένου τὰ τοιαῦτα καὶ ἐς μάλιστα κατωρθώκτος. Ἄγνοῶ γὰρ πάντα τὰ κατ' αὐτὴν πλήν γε τοῦ ὀνόματος.

ΚΡΙΤ. Αὕτη κόρη ἐγένετο εὐπρεπὴς καὶ ἐπέραστος. Περσέως δὲ ταύτην δόλῳ ἀποδειροτομήσαντος, ἀνδρὸς γενναίου καὶ ἐς μαγικὴν εὐφημουμένου, ἐπαοιδίαις ταύτην περιωδήσαντος, ἄλλαρ οἱ θεοὶ ταύτην ἐσχήκασιν.

ΤΡΙΕΦ. Τοῦτί μ' ἐλάνθανέ ποτε τὸ καλὸν, ὥς ἀνθρώπων θεοὶ ἐνδεεῖς εἰσι. Ζώσης δὲ τί τὸ χρήσιμον; προσηταιρίζετο ἐς πανδοχεῖον ἢ κρυφίως συνεφείρετο καὶ κόρην αὐτὴν ἐπυνόμαζε;

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν Ἄγνωστον ἐν Ἀθήναις παρθένος διέμεινε μέχρι τῆς ἀποτομῆς.

ΤΡΙΕΦ. Καὶ εἴ τις παρθένον καρατομήσειε, ταῦτό γένοιτο φόβητρον τοῖς πολλοῖς; οἶδα γὰρ μυρίας διαμελεῖστί τμηθείσας « νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ, Κρήτην δὲ τέμιν καλέουσι. » Καὶ εἰ τοῦτο ἐγίνωσκον, ὦ καλὲ Κριτία, πόσας Γοργόνας σοὶ ἀνήγαγον ἐκ Κρήτης; καὶ σε στρατηγέτην ἀκαταμάχητον ἀποκατέστησα, ποιηταὶ δὲ καὶ ῥήτορες κατὰ πολὺ με Περσέως διέκριναν ὥς πλείονας Γοργόνας ἐφευρηκότα.

10. **Ἀλλ'** ἔτι ἀνεμνήσθην τὰ τῶν Κρητῶν, οἱ τάφον ἐπεδείκνυντό μοι τοῦ Διὸς σου καὶ τὰ τὴν μητέρα θρέψαντα λόχμια, ὥς ἀειθαλεῖς αἱ λόχμαι αὗται διαμένουσι.

ΚΡΙΤ. Ἀλλ' οὐκ ἐγίνωσκας τὴν ἐπωδὴν καὶ τὰ ὄργια.

ΤΡΙΕΦ. Εἰ ταῦτα, ὦ Κριτία, ἐξ ἐπωδῆς ἐγίνετο, τάχ' ἂν καὶ ἐκ νεκάδων ἐξήνεγκεν ἂν καὶ ἐς τὸ γλυκύτατον φάος ἀνήγαγεν. Ἀλλὰ λῆρος παίγνιά τε καὶ μῦθοι παρὰ τῶν ποιητῶν τερατολογούμενα. Ὡστε ἔασον καὶ ταύτην.

11. **ΚΡΙΤ.** Ἦραν δὲ τὴν Διὸς γαμετὴν καὶ κασίγνητον οὐ παραδέχῃ;

ΤΡΙΕΦ. Σίγα τῆς ἀσελγεστάτης ἔνεκα μίξεως καὶ τὴν ἐκ ποδοῖν καὶ χερσῶν ἐκτεταμένην παράδραμε.

12. **ΚΡΙΤ.** Καὶ τίνα ἐπομόσωμαί γε;

TRIEPH. Dic mihi igitur, Critia, quæ est Gorgonis utilitas, et cui bono pectus ea munit Pallas?

CRIT. Ut terribili quodam spectaculo malisque averruncandis aplo. Quin terret etiam hostes, victoriamque ut lubitum fuerit ab una parte inclinat ad alteram.

TRIEPH. Num hac etiam causa invicta est Cæsia illa dea?

CRIT. Utique.

TRIEPH. Cur autem non iis quæ servare possunt potius, quam qui ipsi servantur, taurorum cremamus aut caprarum femora, ut nos etiam invictos, quemadmodum Minervam, præstent?

CRIT. Sed non habet Gorgo vim illam eminus adjuvandi, quam habent dii, sed si quis eam præferat, prodest.

9. **TRIEPH.** Sed quid tandem rei est Gorgo? velim enim ex te audire, qui inventus talia et exquisitissime pertractasse: nam ignoro equidem, præter nudum nomen, ejus omnia.

CRIT. Virgo igitur erat decenti forma et amabilis; sed postquam Perseus, vir fortis et ob magicæ artis peritiam celebris, incantationibus victæ caput dolo abstulerat, præsidii causa dii eam habuere.

TRIEPH. Fugit me res tam egregia, quod hominibus dii opus habent. Sed quum viveret, quam utilitatem præstitit? numquid in stabulis meretriciam faciebat, an vero clam imminui se patiebatur ac virginem tamen sese nominabat?

CRIT. Per ignotum qui colitur Athenis deum, virgo usque ad capitis percussione permansit.

TRIEPH. Et si quis caput virgini abscindat, fietne tum terriculamentum ejusmodi etiam vulgo cullibet? novi enim vel decies mille virgines membratim omnes dissectas in insula, « quam Cretam dixere, ambit circumfluit humor. » Hoc ego si novissem, quot tibi Gorgonas attulissem ex Creta? atque invictum te imperatorem constituissem; poetæ autem et rhetores me, tanquam plurimarum inventorem Gorgonum, longe Perseo superiorem judicassent.

10. Sed quoniam in Cretenses incidimus, memini adhuc illos mihi ostendere sepulcrum tui illius Jovis, et quæ ipsius matrem sustentarunt virgulta, et quam hæc sint perennia vireta.

CRIT. Sed ignorabas tu quidem incantationem et cærimonias.

TRIEPH. Si hæc possent, mi Critia, incantationibus peragi, possent illæ forte etiam ex inferis ereptos in dulcissimam hanc lucem reducere. Sed nugæ sunt scilicet næniaque et fabulæ a poetis portentose confictæ. Itaque et hanc omitte.

11. **CRIT.** Junonem autem, Jovis uxorem pariter ac sororem, non accipies.

TRIEPH. Tace ob lascivissimum illum concubitus, et manibus ac pedibus extensam ocyus prætercurre.

12. **CRIT.** Per quem igitur deum tibi vis ut jurem?

ΤΡΙΕΦ. Ὑψιμέδοντα θεόν, μέγαν, ἀμβροτον, οὐρανίωνα,
υἷον πατρὸς, πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον,
ἐν ἐκ τριῶν καὶ ἐξ ἑνὸς τρία,
ταῦτα νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν.

ΚΡΙΤ. Ἀριθμέειν με διδάσχεις, καὶ ὄρκος ἡ ἀριθμητική· καὶ γὰρ ἀριθμέεις ὡς Νικόμαχος ὁ Γερασηνός. Οὐκ οἶδα γὰρ τί λέγεις, ἐν τρία, τρία ἐν. Μὴ τὴν τετρακτὺν φῆς τὴν Πυθαγόρου ἢ τὴν ὀγδοάδα καὶ τριακάδα;

ΤΡΙΕΦ. Σίγα τὰ νέρθε καὶ τὰ σιγῆς ἀξία.

Οὐκ ἔσθ' ὅδε μετρεῖν τὰ φυλλῶν ἔχνη. Ἐγὼ γὰρ σε διδάξω τί τὸ πᾶν καὶ τίς ὁ πρῶν πάντων καὶ τί τὸ σύστημα τοῦ παντός· καὶ γὰρ πρῶν καὶ γὰρ ταῦτα ἔπασχον ἄπερ σὺ, ἡνίκα δέ μοι Γαλιλαῖος ἐνέτυχεν, ἀναφλάντίας, ἐπίρρινος, ἐς τρίτον οὐρανὸν ἀεροβατήσας καὶ τὰ κάλλιστα ἐκμεμαθηκώς, δι' ὕδατος ἡμᾶς ἀνεκαίνισεν, ἐς τὰ τῶν μακάρων ἔχνη παρεισώδευσε καὶ τῶν ἀσεβῶν χώρων ἡμᾶς ἐλυτρώσατο. Καὶ σὲ ποιήσω, ἦν μου ἀκούης, ἐπ' ἀληθείας ἄνθρωπον.

13. **ΚΡΙΤ.** Λέγε, ὦ πολυμαθέστατε Τριεφῶν· διὰ φόβου γὰρ ἔρχομαι.

ΤΡΙΕΦ. Ἀνέγνωκός ποτε τὰ τοῦ Ἀριστοφάνους τοῦ δραματοποιοῦ Ὅρνιθας ποιημάτια;

ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα.

ΤΡΙΕΦ. Ἐγχεχάρακται παρ' αὐτοῦ τοιόνδε·

Χάος ἦν καὶ Νύξ Ἐρεβός τε μέλαν πρῶτον καὶ Τάρταρος εὐρύς·

γῆ δ' οὐδ' ἀήρ οὐδ' οὐρανὸς ἦν.

ΚΡΙΤ. Εὖ λέγεις. Εἴτα τί ἦν;

ΤΡΙΕΦ. Ἦν φῶς ἀφθιτον ἀόρατον ἀκατανόητον, δ' λύει τὸ σκότος καὶ τὴν ἀκοσμίαν ταύτην ἀπῆλассε, λόγῳ μόνῳ ῥηθέντι ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ὁ βραδύγλωσσος ἀπεγράψατο, γῆν ἔπηξεν ἐφ' ὕδατιν, οὐρανὸν ἐτάνυσεν, ἀστέρας ἐμόρφωσεν ἀπλανεῖς, δρόμον διετάξατο, οὐς σὺ σέβῃ θεοῦ, γῆν δὲ τοῖς ἀνθεσιν ἐκαλλώπισεν, ἄνθρωπον ἐκ μὴ ὄντων ἐς τὸ εἶναι παρήγαγε, καὶ ἔστιν ἐν οὐρανῷ βλέπων δικαίους τε καὶ ἀδίκους καὶ ἐν βίβλοις τὰς πράξεις ἀπογραφόμενος· ἀνταποδώσει δὲ πᾶσιν ἦν ἡμέραν αὐτὸς ἐνετείλατο.

14. **ΚΡΙΤ.** Τὰ δὲ τῶν Μοιρῶν ἐπινηνησμένα ἐς ἅπαντας ἐγχαράττουσί γε καὶ ταῦτα;

ΤΡΙΕΦ. Τὰ ποῖα;

ΚΡΙΤ. Τὰ τῆς εἰμαρμένης.

ΤΡΙΕΦ. Λέγε, ὦ καλὲ Κριτία, περὶ τῶν Μοιρῶν, ἐγὼ δὲ μαθητιῶν ἀκούσαιμι παρὰ σοῦ.

ΚΡΙΤ. Οὐχ Ὅμηρος ὁ ἀοίδιμος ποιητὴς εἶρηκε, Μοῖραν δ' οὐ τίνα φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν· ἐπὶ δὲ τοῦ μεγάλου Ἡρακλέους,

Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλεῖη φύγε κῆρα,
δοπερ φίλτατος ἔσκε Διὶ Κρονίῳ ἀνακτι,
ἀλλὰ ἔμοῖρ' ἐδάμασσε καὶ ἀργαλέος χόλος Ἡρῆς.

Ἀλλὰ καὶ ὅλον τὸν βίον καθεिमάρθαι καὶ τὰς ἐν τούτῳ μεταβολάς·

Ἐνθα δ' ἔπειτα

TRIEPH. Per magnum, æternum, per cœlicolam altipos-
fillium patris, spiritum ex patre procedentem, [tentem,
unum ex tribus et ex uno tria,
Hæc tu Jovem putato, hunc censeto deum.

CRIT. Computare tu quidem me doces, et jusjuran-
dum tibi est arithmetica : computas enim ut Nicomachus
Gerasenus. Nescio enim quid tibi velis, unum tria, tria
unum. Numquid de quaternario dicis Pythagoræ, aut
octonario aut tricenario?

TRIEPH. Quin tu terrena, digna silentio, taces?

Non hic agitur de dimetiendis pulicum vestigiis. Ego enim
te docebo quid sit hoc universum, et quis sit ante omnia,
et quæ universi sit combinatio atque constructio. Antea
enim etiam mihi quæ jam tibi usu venerunt : sed postquam
in Galilæum incidi, recalvastrum, nasonem, qui per aera
incedens in tertium usque cœlum se penetraverat, resque
omnium pulcherrimas ibi didicerat; is per aquam nos re-
novavit, impiorumque ereptos regionibus in beatarum ani-
marum vestigiis collocavit. Etiam ex te faciam, si auscul-
tare mihi velis, vere hominem.

13. **CRIT.** Dic, peritissime Triephton : horror enim me
incessit.

TRIEPH. Legistine unquam Aristophanis comici poematia
quæ ille Aves inscripsit?

CRIT. Legi utique.

TRIEPH. In illis ita ab eo scriptum est :

Chaos olim et Nox Erebusque fuit nigrum, tum Tartarus in-
gens :

non terra, aer, nec Olympus erat.

CRIT. Præclare ista. Sed quid tum?

TRIEPH. Lux erat incorrupta, invisâ, incomprehensa,
quæ solvit tenebras et indigestam tum molem dispulit;
verbo tantum a se prolato, ut tardilinguis ille scriptum reli-
quit, terram super aquis condensavit, cœlum expandit,
stellas formavit fixas, cursumque illis constituit, quas tu
pro diis venerare : terram autem floribus exornavit, homi-
nem ex illis quæ plane non erant, ut esset produxit. Jam-
que observat de cœlo justos pariter atque injustos, in libris-
que singulorum actiones describit; omnibus autem, qua
præfinivit die, justa retribuet.

14. **CRIT.** Quæ vero Parcæ glomerarunt omnibus, num
ea quoque illi describunt?

TRIEPH. Quænam.

CRIT. Fati decreta.

TRIEPH. Tu dicito, o pulcher Critia, de Parcibus; ego
vero discendi abs te cupidus auscultabo.

CRIT. Nonne Homerus, celeberrimus poeta, dixit,

Fatum equidem nullum dico effugisse virorum :
de magno autem Hercule ita :

Nec potuit fugisse Atropon vis Herculis atram,
qui regi divum Jovi erat carissimus unus,
sed Sors dira virum Junonisque ira subegit.

Quin vitam omnem, omnesque in illa mutationes fato esse
constitutas atque ordinatas, idem docet,

Hinc ordine cuncta

πείσεται ἄσσα οἱ Αἴσα Κατακλῶθές τε βαρεῖαι
γιγνομένων νήσαντο λίνω, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

Καὶ τὰς ἐν ξένῃ ἐποχὰς ἀπ' ἐκείνης γίγνεσθαι·

Ἦδ' ὡς Αἴολον ἰκόμεθ', ὅς με πρόφρων ὑπέδεκτο,
καὶ πέμπ'· οὐδέπω αἴσα φίλην ἐς πατρίδ' ἰκέσθαι.

Ὅστε πάντα ὑπὸ τῶν Μοιρῶν γίγνεσθαι ὁ ποιητὴς με-
μαρτύρηκε. Τὸν δὲ Δία μὴ θελῆσαι τὸν υἱὸν

θανάτοιο δυσηχέος ἐξαναλῦσαι,

ἀλλὰ μᾶλλον

αἵματοέσσας δὲ ψιάδας κατέχευεν ἔραζε
παῖδα φίλον τιμῶν, τὸν οἱ Πάτροκλος ἐμελλε
φθίσειν ἐν Τροίῃ.

Ὅστε, ὦ Τριεφῶν, διὰ τοῦτο μὴδὲν προσθεῖναι περὶ
τῶν Μοιρῶν ἐθελήσης, εἰ καὶ τάχα πεδάρσιος ἐγεγόνεις
μετὰ τοῦ διδασκάλου καὶ τὰ ἀπόρρητα ἐμυήθης.

15. ΤΡΙΕΦ. Καὶ πῶς ὁ αὐτὸς ποιητὴς, ὦ καλὲ
Κριτία, διττὴν ἐπιλέγει τὴν εἰμαρμένην καὶ ἀμφίβολον,
ὡς τόδε μὲν τι πράξαντι, τοιῷδε τέλει συγκῦρσαι, τοῖον
δὲ ποιήσαντι, ἐτέρῳ τέλει ἐντυχεῖν; ὡς ἐπ' Ἀχιλλέως,

Διχθαδίας Κῆρας φερέμεν θανάτοιο τέλοσδε·
εἰ μὲν κ' αὖθι μένων Τρώων πόλιν ἀμφιμάχωμαι,
ὦλετο μὲν μοι νόστος, ἀτὰρ κλέος ἄφθιτον ἔσται.
Εἰ δέ κεν οἴκαδ' ἴκωμαι,
ὦλετό μοι κλέος ἐσθλὸν, ἐπὶ δὴρὸν δέ μοι αἰὼν
ἔσσεται.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Εὐχύνωρος,

Ὅς ῥ' εὖ εἰδὼς κῆρ' ὅλοην ἐπὶ νηὸς ἔβαινε·
πολλάκι γάρ οἱ ἔειπε γέρων ἀγαθὸς Πολύιδος,
νούσῳ ὑπ' ἀργαλή φθίσθαι οἷς ἐν μεγάροισιν
ἦ μετ' Ἀχαιῶν νηυσὶν ὑπὸ Τρώεσσι δαμῆναι.

16. Οὐχὶ παρ' Ὀμήρῳ ταῦτα γέγραπται; ἢ ἀμφί-
βολος αὕτη καὶ ἀμφίερημος ἀπάτη; εἰ δὲ βούλει, καὶ
τοῦ Διὸς ἐπιθήσω σοι τὸν λόγον. Οὐχὶ τῷ Αἰγίσθῳ
εἶρηκεν ὡς ἀποσχομένῳ μὲν τῆς μοιχείας καὶ τῆς
Ἀγαμέμνονος ἐπιβουλῆς ζῆν καθεύμαρται πολλὸν χρό-
νον, ἐπιβαλλομένῳ δὲ ταῦτα πράττειν οὐ καθυστε-
ρεῖν θανάτου; τοῦτο καὶ γὰρ πολλάκις προὔμαντευσάμην,
ἐὰν κτάνης τὸν πλησίον, θανατωθήσῃ παρὰ τῆς δίκης,
εἰ δέ γε μὴ τοῦτο πράξης, βίωσῃ καλῶς,

Οὐδέ κέ σ' ὦκα τέλος θανάτοιο κιχείη.

Οὐχ ὁρᾷς ὡς ἀδιόρθωτα τὰ τῶν ποιητῶν καὶ ἀμφίλοξα
καὶ μηδέπω ἡδραιωμένα; ὥστε ἔασον ἅπαντα, ὡς καὶ
σὲ ἐν ταῖς ἐπουρανίοις βίβλοις τῶν ἀγαθῶν ἀπογρά-
ψονται.

17. ΚΡΙΤ. Εὖ πάντα ἀνακυκλεῖς, ὦ Τριεφῶν· ἀλλὰ
μοι τόδε εἰπέ, εἰ καὶ τὰ τῶν Σκυθῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἐγ-
χαράττουσι;

ΤΡΙΕΦ. Πάντα, εἰ τύχῃ γε χρηστὸς καὶ ἐν ἔθνεσι.

ΚΡΙΤ. Πολλοὺς γε γραφέας φῆς ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς
ἅπαντα ἀπογράφεσθαι.

ΤΡΙΕΦ. Εὐστόμει καὶ μὴδὲν εἴπῃς φλαῦρον θεοῦ
δεξιῷ, ἀλλὰ κατηχούμενος πείθου παρ' ἐμοῦ, εἴπερ

susciplot, quæ vis Fati Parcæque verendæ
nascenti nevere, utero quum prodiit infans

Moras etiam quæ in peregrino solo sunt sufferendæ, a Fato
constitui;

Æolus et placide venientem excepit, euntemque
in patriam juit : sed nondum Fata sinebant.

Ut adeo omnia a Parcis fieri poetæ testimonio constet. Jo-
vem ipsum non velle a gnato

diram defendere mortem,

quin potius

sanguinis in terram guttas demisit Olympo
deplorans gnatum, qui mox mucrone Patrocli
ad Trojam periturus erat.

Quæ quum ita sint, Triephton, verbum de Parcis addere
unum non voles, quamvis forte eum illo magistro tuo
sublimis in cœlum raptus arcanisque initialus esses.

15. TRIEPH. Sed quid illud sibi vult, quod idem poeta
duplex nobis comminiscitur ancepsque fatum? ita ut istud
quidem facientem certus rerum exitus maneat; sed si aliud
agat, alium etiam finem res nanciscatur; ut de Achille, qui
de se dicit :

Bina Thetis mihi fata tulit, mortemque biforem :
si maneam Teucrumque adversus mœnia pugnem,
interiit reditus, sed erit mihi fama superstes.
Sin patriam viso rursus,
fama perit, sed longa mihi sine laude senectus
futura.

Sed et de Euchenore ita :

Qui fati gnarus, naves classemque petebat :
sæpe etenim, Polyide senex, hæc fata canebas,
aut morbo in patria peritulum, aut inter Achivum
nigras Trojano casurum vulnere naves.

16. Negabisne hæc apud Homerum scripta? aut ambiguum
potius et utrumque præruptam fraudem agnoscas? Sed Jovis
etiam, si vis, orationem adjiciam. Nonne Ægisto dixit,
si vellet se abstinere ab adulterio insidiisque Agamemnoni
struendis, ut diu viveret, esse in fati; sin ista facere ag-
grederetur, acceleratam mortem non effugiturum? Ad eum
modum et ego vaticinatus sæpe sum : si occideris alium, ab
judicibus mortem exspecta; si hoc non feceris, bene vives,

Nec tibi fas subito fatum finemque venire.

Non vides quam sint minime castigata quæ poetæ fingunt
quam ambigua nullisque subnixa fundamentis? Omnis
igitur, si sapis, omitte, ut te etiam in cœlestibus bono-
rum libris inscribant.

17. CRIT. Bene revolveris ad id unde discesseramus, Trie-
phon. Sed illud mihi dic, Scytharumne etiam res illi in
cœlo describunt?

TRIEPH. Et omnes quidem, si modo bonum aliquem esse
vel inter gentes contingat.

CRIT. Multos in cœlo scribas esse dicis qui quidem de-
scribant omnia.

TRIEPH. Bona verba, ne quid in sapientem deum dicas
petulantius : sed tanquam unus catechumenus mihi au-

ζῆν χρήσεις εἰς τὸν αἰῶνα. Εἰ οὐρανὸν ὡς δέριν ἐξή-
πλωσε, γῆν δὲ ἐφ' ὕδατος ἐπηξεν, ἀστέρας ἐμόρφωσεν,
ἄνθρωπον ἐκ μὴ ὄντος παρήγαγε, τί παράδοξον καὶ τὰς
πράξεις πάντων ἐναπογράφει; καὶ γὰρ σοὶ οἰκίδιον
κατασκευάσαντι, οἰκέτιδας δὲ καὶ οἰκέτας ἐν αὐτῷ συν-
αγαγόντι, οὐδέποτε σε διέλαθε τούτων πράξεις ἀπόβλη-
τος· πόσῳ μᾶλλον τὸν πάντα πεποιηκότα θεὸν οὐχ
ἅπαντα ἐν εὐκολίᾳ διαδραμεῖν ἐκάστου πράξιν καὶ ἐν-
νοιαν; οἱ γὰρ σου θεοὶ κότταβος τοῖς εὖ φρονούσιν ἐγέ-
νοντο.

18. ΚΡΙΤ. Πάνυ εὖ λέγεις, καὶ με ἀντιστρόφως τῆς
Νιόβης παθεῖν· ἐκ στήλης γὰρ ἄνθρωπος ἀναπέφηνε.
Ὡστε τοῦτον τὸν θεὸν προσταθῶ σοι, μὴ κακὸν τι παθεῖν
παρ' ἐμοῦ.

ΤΡΙΕΦ. Εἵπερ ἐκ καρδίας μ' ὄντως φιλεῖς, μὴ
ἐτεροῖόν τι ποιήσης ἐν ἐμοὶ « καὶ ἕτερον μὲν κεύσης ἐνὶ
« φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπης. » Ἄλλ' ἄγε δὴ τὸ θαυμάσιον
ἐκεῖνο ἀκουσμάτιον ἄεισον, ὅπως καὶ γὰρ καταχρίσῃ καὶ
ὅλως ἀλλοιωθῶ, καὶ οὐχ ὡς ἡ Νιόβη ἀπαυδῆσω, ἀλλ'
ὡς ἀηδὼν ὄρνεον γενήσομαι καὶ τὴν θαυμασίαν σου
ἐκπληξιν κατ' ἀνθηρὸν λειμῶνα ἐκτραγῶδῆσω.

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν υἱὸν τὸν ἐκ πατρὸς οὐ τοῦτο γενή-
σεται.

ΤΡΙΕΦ. Λέγε παρὰ τοῦ πνεύματος δύναμιν τοῦ
λόγου λαβὼν, ἐγὼ δὲ καθεδοῦμαι

δέγμενος Αἰακίδην ὅποτε λήξειεν αἰδῶν.

19. ΚΡΙΤ. Ἀπῆειν ἐπὶ τὴν λεωφόρον ὠνησόμενός
γε τὰ χρεωδέστατα, καὶ δὴ δρῶ πλῆθος πάμπολυ ἐς τὸ
οὐς ψιθυρίζοντας, ἐπὶ δὲ τῇ ἀκοῇ ἐφῦντο τοῖς χεῖλεσιν·
ἐγὼ δὲ παπτήνας ἐς ἅπαντας καὶ τὴν χεῖρα τοῖς βλεφά-
ροις περικάμψας ἐσκοπίαζον ὀξυδερκέστατα, εἴ πού γε
τινὰ τῶν φίλων θεάσωμαι. Ὅρῳ δὲ Κράτωνα τὸν πο-
λιτικόν, παιδόθεν φίλον ὄντα καὶ συμποτικόν.

ΤΡΙΕΦ. Αἰσθάνομαι· τοῦτον τὸν ἐξισωτὴν γὰρ εἴ-
ρηκας. Εἴτα τί;

ΚΡ. Καὶ δὴ πολλοὺς παραγκωνισάμενος ἦκον ἐς τὰ
πρόσω καὶ τὸ ἐωθινὸν χαῖρε εἰπὼν ἐχώρου ὡς αὐτόν.

20. Ἀνθρωπίσκος δὲ τις τοῦνομα Χαρίκενος, σεσημ-
μένον γερόντιον ῥέγγον τῇ ῥινὶ, ὑπέβητε μύχιον, ἐχρέμ-
πτετο ἐπισεσυρμένον, ὃ δὲ πτύελος κυανώτερος θανάτου·
εἴτα ἤρξατο ἐπιφθέγγεσθαι κατισχνημένον· Οὗτος, ὡς
προεῖπον, τοὺς τῶν ἐξισωτῶν καταλείπει λοιπασμοὺς
καὶ τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς ἀποδώσει καὶ τὰ τε ἐνοίκια
πάντα καὶ τὰ δημόσια, καὶ τὰς εἰραμαγγας δέξεται μὴ
ἐξετάζων τῆς τέχνης. Καὶ κατεφλυᾷρετι πικρότερα.
Οἱ περὶ αὐτὸν δὲ ἤδοντο τοῖς λόγοις καὶ τῷ καινῷ τῶν
ἀκουσμάτων προσέκειντο.

21. Ἄλλος δὲ τοῦνομα Χλευόχαρμος τριβώνιον ἔχων
πολύσαθρον ἀνυπόδετός τε καὶ ἄσκεπος μετέειπε τοῖς
ἰδοῦσιν ἐπικροτῶν, ὡς ἐπεδείξατό μοι τις κακοεῖμων, ἐξ
ὁρέων παραγενόμενος, κεκαρμένος τὴν κόμην, ἐν τῷ
θεάτρῳ ἀναγεγραμμένον ὄνομα ἱερογλυφικοῖς γράμμα-
σιν, ὡς οὗτος τῷ χρυσῷ ἐπικλύσει τὴν λεωφόρον. Ἦν

sculta, si modo vivere æternum desideras. Si enim ut pellem
explicavit cælum, terramque super aquis constabilivit,
et stellas formavit, tum hominem, quum nihil ejus ante
esset, produxit; quid adeo mirum est, omnium etiam de-
scribi actiones? Te vero, quum domuncula exstructa, ser-
vulos ancillasque eo tibi conduxisses, non unquam latuit
actio illorum vel vilissima: deum vero, qui cuncta fecit, non
multo magis omnia cum facilitate percurrere, uniuscujus-
que et actiones et cogitationes? tui enim dii cottabus illis
qui rectum sapiunt, olim facti sunt.

18. CRIT. Rectissime dicis, facisque ut quemadmodum
ex homine lapis Niobe, ita conversa ratione ego ex cippo
homo jam factus sim. Hunc igitur deum jurijurando adjicio,
te nihil a me mali accepturum.

TRIEPH. Si quidem ex animo atque vere me diligis,
cave committas in me fraudem aliquam, « atque aliud di-
cas, aliudque in pectore celes. » Sed agendum mirabilem
illam auditiunculam mihi occine, ut et ego pallescam, im-
mutterque penitus: nolim tamen ut quondam Niobe prorsus
obmutescere; sed lusciniā fiam avicula et per viridantia prata
tuam illam obstupescendam consternationem tristi vocula
referam.

CRIT. Ita me filius qui ex patre est amet, ut istuc non
fiet.

TRIEPH. Dic igitur, accepta a spiritu sermonis virtute:
ego vero hic considebo,

cantare expectans donec cessarit Achilles.

19. CRIT. In publicam viam quæ necessaria maxime
sunt emturus prodieram: tum video ibi ingentem multitu-
dinem, qui in aures alter alteri insusurrabant, adeo quidem
ut labia hæerent auribus. Ibi ego omnes circumspiciens,
manuque incurva superciliis circumposita, quam possum
acutissime cernens exploro, sicubi amicorum aliquem vi-
dere possim. Video autem Cratonem magistratum geren-
tem, a pueris amicum atque compotorem.

TRIEPH. Sentio: nempe peræquatorem illum dicis.
Sed quid inde?

CRIT. Multis igitur cubito dimotis ad anteriora perveni,
et Ave matutino illo dicto, ad hominem accessi.

20. Homuncio autem aliquis Charicenus nomine, putridus
seniculus, inter ronchos narium tussimque imis ductam
pulmonibus, longum screabat: erat vero sputum ipsa morte
lividius. Tum exili voce ita infit: Hic, quemadmodum
ante dicebam, peræquatorum indulget omnia, debitaque
reddet creditoribus, privatasque impensas æque ac publicas
solvat: recipiet etiam vanos futuri conjectores, non æsti-
mans illos ex arte. Quin amariora etiam homo nugabatur.
Qui autem circa erant, delectabantur sermonibus, et audi-
tionum illi novitati attendebant.

21. Alius vero, Chleuocharmo nomen erat, lacinia, quam
caries consumserat, indutus, excalceatus præterea et aperto
capite, dentibus simul concrepans ita interlocutus est:
Ostendit mihi male vestitus aliquis, e montibus huc adve-
niens, comam detonsus, insculptum in theatro hiero-
glyphicis literis nomen; hunc auro viam inundaturum.

δ' ἐγὼ κατὰ μὲν τὰ Ἀριστάνδρου καὶ Ἀρτεμιδώρου, Οὐ καλῶς ἀποβήσονται ταῦτά γε τὰ ἐνύπνια ἐν ὑμῖν, ἀλλὰ σοὶ μὲν τὰ χρέα πληθυνθήσεται ἀναλόγως τῆς ἀποδόσεως· οὗτος δὲ ἐπὶ πολὺ τοῦ ὀβολοῦ γε στερηθήσεται ὡς πολλοῦ χρυσοῦ εὐπορηκώς. Καὶ ἔμοιγε δοκεῖτε ἐπὶ λευκάδα πέτρην καὶ δῆμον ὀνείρων καταδαρθέντες τοσαῦτα ὀνειροπολεῖν ἐν ἀκαρεῖ τῆς νυκτὸς οὐσης.

22. Οἱ δὲ ἀνεκἀγγασαν ἅπαντες ὡς ἀποπνιγέντες ὑπὸ τοῦ γέλωτος καὶ τῆς ἀμαθίας μου κατεγίνωσκον. Ἦν δ' ἐγὼ πρὸς Κράτωνα, Μῶν κακῶς πάντα ἐξερρίνισα, ἵν' εἴπω τι κωμικευσάμενος, καὶ οὐ κατὰ Ἀρίστανδρον τὸν Τελμισέα καὶ Ἀρτεμίδωρον τὸν Ἐφέσιον ἐξιχνευσά τοις ὀνείρασιν; Ἦ δ' ὅς, Σίγα, ὦ Κριτία, εἰ ἐχεμυθεῖς, μυσταγωγῆσω σε τὰ κάλλιστα καὶ τὰ νῦν γενησόμενα· οὐ γὰρ ὄνειροι τὰδ' εἰσὶν, ἀλλ' ἀληθῆ, ἐκλύθονται δὲ εἰς μῆνα Μεσορί. Ταῦτα ἀκηκῶς παρὰ τοῦ Κράτωνος καὶ τὸ ὀλισθηρὸν τῆς διανοίας αὐτῶν κατεγνώκως ἠρυθρίασα καὶ σκυθρωπάζων ἐπορευόμεν πολλὰ τὸν Κράτωνα ἐπιμεμφόμενος. Εἷς δὲ δριμύ καὶ τιτανῶδες ἐνιδὼν δραξάμενός μου τοῦ λώπους ἐσπάρασσε ῥήτρην ποιήσασθαι πειθόμενός τε καὶ παρανυττόμενος παρὰ τοῦ πεπαλαιωμένου ἐκείνου δαιμονίου.

23. Εἰς λόγους δὲ ταῦτα παρεκτείναντες πείθει με τὸν κακοδαίμονα εἰς γόητας ἀνθρώπους παραγενέσθαι καὶ ἀποφράδι τὸ δὴ λεγόμενον ἡμέρα συγκυρῆσαι· ἔφασκε γὰρ πάντα ἐξ αὐτῶν μυσταγωγῆσθαι. Καὶ δὴ διήλομεν σιδηρέας τε πύλας καὶ χαλκοῦς οὐδούς. Ἀναβάθρας δὲ πλείστας περικυκλωσάμενοι ἐς χρυσόροφον οἶκον ἀνῆλθομεν, οἷον Ὀμηρος τὸν Μενελάου φησί. Καὶ δὴ ἅπαντα ἐσκοπίζον ὅσα ὁ νησιώτης ἐκείνος νεανίσκος. Ὅρῳ δὲ οὐχ Ἑλένην, μὰ Δί', ἀλλ' ἄνδρας ἐπιχεχυφώτας καὶ κατωχρωμένους· οἱ δὲ ἰδόντες γήθησαν καὶ ἐξ ἐναντίας παρεγένοντο· ἔφασκον γὰρ ὡς εἴ τινα λυγρὰν ἀγγελίαν ἀγάγοιμεν, ἐφαίνοντο γὰρ οὗτοι ὡς τὰ κάκιστα εὐχόμενοι καὶ ἔχαιρον ἐπὶ τοῖς λυγροῖς ὥσπερ αἱ ποιοποιοὶ ἐπὶ θέατρα, τὰς κεφαλὰς δ' ἄγχι σχόντες ἐψιθύριζον. Μετὰ δὲ τὰ ἤροντό με,

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἡδὲ τοκῆς;

χρηστὸς γὰρ ἂν εἴης ἀπὸ γε τοῦ σχήματος. Ἦν δ' ἐγὼ, Ὀλίγοι γε χρηστοί, ὥσπερ βλέπω πανταχοῦ· Κριτίας δὲ τοῦνομα, πόλις δέ μοι ἐνθεν ὅθεν καὶ ὑμῖν.

24. Ὡς δ' αἰεροβατοῦντες ἐπυνθάνοντο, πῶς τὰ τῆς πόλεως καὶ τὰ τοῦ κόσμου; Ἦν δ' ἐγὼ, Χαίρουσί γε πάντες καὶ ἔτι γε χαρήσονται· οἱ δὲ ἀνένευον ταῖς ὀφρύσιν, Οὐχ οὕτω· δυστοκεῖ γὰρ ἡ πόλις. Ἦν δ' ἐγὼ κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην· Ὑμεῖς πεδάρσιοι ὄντες καὶ ὡς ἀπὸ ὑψηλοῦ ἅπαντα καθορῶντες δξυδερχέστατα καὶ τάδε νενοήκατε. Πῶς δὲ τὰ τοῦ αἰθέρος; μῶν ἐκλείψει ὁ ἥλιος, ἡ δὲ σελήνη κατὰ κάθετον γενήσεται; ὁ Ἄρης εἰ τετραγωνήσῃ τὸν Δία καὶ ὁ Κρόνος διαμετρήσῃ τὸν ἥλιον; ἡ Ἀφροδίτη εἰ μετὰ τοῦ Ἑρμοῦ συνοδεύσει καὶ Ἑρμαφροδίτους ἀποκυήσουσιν, ἐφ' οἷς ὑμεῖς ἤδεσθε; εἰ

Tum ego secundum Aristandri Artemidorique praeceptiones, Non bene, inquam, haec vestra vobis somnia evenient : sed tibi quidem augebuntur debita, pro portione qua solutionem somniasti ; hic vero vel obolo, quem habet, privabitur, prout multo abundavit auro. Videmini autem mihi super alba rupe et apud somniorum gentem obdormnisse, quum tantum contractissimis hisce noctibus somnietis.

22. Hi vero immanibus cachinnis, adeo ut praefocari illos praenimio risu metus esset, imperitiam meam condemnabant. Tum ad Cratonem, Malene omnia olfeci, inquam, ut ex comedia loquar, neque secundum Aristandrum Telmisseum Ephesiumque Artemidorum probe investigavi ista somnia? Ille vero, Tace, inquit, Critia; nam si potis es ut sileas, pulcherrima te mysteria edocebo atque jamjam evenitura. Cave enim somnia illa putes; verissima sunt, et intra Mesori mensem habitura exitum. Haec quum ex Cratone audissem, de damnata a me ipsorum animi levitate erubui, vultuque tristitiam praefereus et multis Cratonem increpans abii. Sed me aliquis torve et Titanico modo intuens, lacinia prehensum retraxit, a vetusto illo daemonio hominis, ut audientem sibi concionem praerberet, inductus instigatusque.

23. Sermone autem longius producto, persuadet tandem misero mihi, ut ad praestigiatōres homines accederem, et in infaustum, quod aiunt, diem inciderem : dixerat enim omnia se mysteria ab illis esse edoctum. Transivimus igitur portas ferratas, pavimentaue aenea. Tandem plurimis per orbem superatis scalis, in aurea tecta ascendimus, qualia Menelai quondam fuisse Homerus dicit. Ibi ego oculis lustrabam omnia, quae ille ex insula juvenis; video autem non Helenam hercle equidem, sed homines vultibus in terram pronis pallidosque. Illi vero, quum nos viderent, gaudere, obviamque procedere : dicebant enim num quid forte tristis nuncii ferremus : quippe qui manifesto pessima quaeque optarent, atque, ut in theatris solent Furiae, luctuosis rebus gauderent. Tum capita invicem conferentes in aures quaedam insusurrabant. Deinde me interrogarunt,

Tu quis es, unde venis, quaeque urbs tibi, quique parentes?

Videris enim, quantum quidem habitus tuus indicat, homo minime malus. At ego, Pauci quidem, inquam, ubique gentium, quantum video, boni sunt : nomen mihi est Critiae : urbs eadem quae vestra.

24. Ut vero inaniter elati homines interrogarunt, Quid rerum in urbe et in mundo agitur? egoque, Gaudent cuncti, gaudebuntque amplius, respondi : illi, superciliorum gestu abnuentes, Minime vero ita est, inquiunt; clades enim perniciemque civitas parturit. Tunc ego ex ipsorum sententia, Nimirum vos, inquam, quum supra humum sublatis, tanquam de specula omnia prospiciatis, etiam ista quam acutissime olim perspexistis. Sed in aethere quid agitur? num eclipsin sol patietur, et luna ad perpendicularum sub ipso stabit? num Mars ex quadrante Jovem respiciet, et Saturnus ex diametro opponetur soli? Venusne cum Mercurio congregietur, novosque adeo edolabunt nobis Hermaphroditos, quibus vos delectamini? numquid impetuosos

ραγδαίους ὑετοὺς ἐκπέμψουσιν; εἰ νιφετὸν πολλὸν ἐπιστρωννύσουσι τῇ γῇ, χάλαζαν δὲ καὶ ἐρυσίβην εἰ κατὰ ξουσι, λοιμὸν καὶ λιμὸν εἰ ἐπιπέμψουσιν, εἰ τὸ κεραυνόβολον ἀγγεῖον ἀπεγεμίσθη καὶ τὸ βροντοποιὸν δοχεῖον ἀνεμεστῶθη;

25. Οἱ δὲ ὥς ἅπαντα κατωρθωκότες κατεφλυάρουν τὰ αὐτῶν ἐράσματα, ὥς μεταλλαγῶσι τὰ πράγματα, ἀταξίαι δὲ καὶ ταραχαὶ τὴν πόλιν καταλήφονται, τὰ στρατόπεδα ἤττονα τῶν ἐναντίων γενήσονται. Τοῦτο ἐκταραχθεὶς καὶ ὥσπερ πρῖνος καόμενος οἰδηθεὶς διάτορον ἀνεβόησα, Ὡ δαιμόνιοι ἀνδρῶν, μὴ μεγάλα λίαν λέγετε « θήγοντες ὀδόντας κατ' ἀνδρῶν θυμολέοντων πνειόντων δόρυ καὶ λόγχας καὶ λευκολόφους τριφαλείας. » Ἀλλὰ ταῦθ' ὑμῖν ἐπὶ κεφαλὴν καταβήσεται, ὥς τὴν πατρίδα ὑμῶν κατατρύχετε· οὐ γὰρ αἰθεροδατοῦντες ταῦτα ἠκηκόητε, οὐ τὴν πολυάσχολον μαθηματικὴν κατωρθώκατε. Εἰ δέ γε μαντεῖαι καὶ γοητεῖαι ὑμᾶς παρέπεισαν, διπλοῦν τὸ τῆς ἀμαθίας· γυναικῶν γὰρ εὐρέματα ταῦτα γραῖδίων καὶ παλγνία· ἐπὶ πολλὸν γὰρ τὰ τοιαῦτα αἱ τῶν γυναικῶν ἐπίνοιαι μετέρχονται.

26. ΤΡΙΕΦ. Τί δὲ πρὸς ταῦτα ἔφησαν, ὦ καλὲ Κριτία, οἱ κεκαρμένον τὴν γνώμην καὶ τὴν διάνοιαν;

ΚΡΙΤ. Ἄπαντα ταῦτα παρέδραμον εἰς ἐπίνοιαν τετεχνασμένην καταπεφευγότες· ἔλεγον γὰρ, Ἡλίου δέκα ἄσιτοι διαμενοῦμεν καὶ ἐπὶ παννύχους ὑμνωδίας ἐπαγρυπνοῦντες ὄνειρώττομεν τὰ τοιαῦτα.

ΤΡΙΕΦ. Σὺ δὲ τί πρὸς αὐτοὺς εἶρηκας; μέγα γὰρ ἔφησαν καὶ διηπορημένον.

ΚΡΙΤ. Θάρσει, οὐκ ἀγεννές· ἀντεῖπον γὰρ τὰ κάλλιστα. Τὰ γὰρ παρὰ τῶν ἀστικῶν θρυλούμενα, ἔφην, περὶ ὑμῶν, ὅποταν ὄνειροπολῆτε, τὰ τοιαῦτα που παρερρίσκονται. Οἱ δὲ σεσηρὸς ὑπομειδιῶντες, Ἐξω που παρέρχονται τοῦ κλινιδίου. Ἦν δ' ἐγὼ, Εἰ ἀληθῆ εἰσι ταῦτα, ὦ αἰθέριοι, οὐκ ἂν ποτε ἀσφαλῶς τὰ μέλλοντα ἐξιχνεύσητε, ἀλλὰ καταπεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ληρήσετε τὰ μὴ ὄντα μὴδὲ γενήσόμενα. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως ληρεῖτε ὄνειροις πιστεύοντες, καὶ τὰ κάλλιστα βδελύττεσθε, τοῖς δὲ πονηροῖς ἡδεσθε, μὴδὲν ὀνούμενοι τοῦ βδελύγματος. Ὡστε ἐάσετε τὰς ἀλλοκότους ταύτας φαντασίας καὶ τὰ πονηρὰ βουλευμάτα καὶ μαντεύματα, μὴ που θεὸς ὑμᾶς ἐς κόρακας βάλοι διὰ τὸ τῇ πατρίδι ἐπαβᾶσθαι καὶ λόγους κιβδήλους ἐπιφημίζειν.

27. Οὗτοι δὲ ἅπαντες ἓνα θυμὸν ἔχοντες ἐμοὶ πολλὰ κατεμέμφοντο. Καὶ εἰ βούλει, καὶ τάδε προστιθῶ σοι, ἅτινά με καὶ ὥς στήλην ἀναυδὸν ἔθηκαν, μέχρις ἂν ἡ χρηστή σου λαλιά λιθούμενον ἀνέλυσε καὶ ἀνθρωπὸν ἀπεκατέστησε.

ΤΡΙΕΦ. Σίγα, ὦ Κριτία, καὶ μὴ ὑπερεκτείνης τοὺς ὕθλους· ὁρᾷς γὰρ ὥς ἐξώγκωται μου ἡ νηδὺς καὶ ὥσπερ κυοφορῶ· ἐδήχθη γὰρ τοῖς παρὰ σοῦ λόγοις ὥς ὑπὸ κυνὸς λυττῶντος. Καὶ εἰ μὴ φάρμακον ληθεδανὸν ἐμπιὼν ἡρεμήσω, αὕτη ἡ μνήμη οἰκουροῦσα ἐν ἐμοὶ μέγα κακὸν ἐργάσεται. Ὡστε ἔασον τούτους τὴν εὐ-

imbres demittent super? an copiosa nive terram consternent, grandinemque aut rubiginem devolvent, pestemne ac famem immittent? an fulminatrix cistula plena est, tonitruumque conceptaculum oneratum?

25. Illi vero, quasi re præclare gesta, de suis illis nugabantur deliciis, fore scilicet ut rerum facies mutetur, atque turbæ colluviesque civitatem invadant, tum exercitus ab hostibus vincantur. Hic ego vehementer commotus, atque ardentis instar ilicis intumescens, contentissime exclamavi: Nolite, beati homines, nimis loqui magnifice, « qui dentes stringitis in heroas corde leones spicula spirantes, hastas, galeas alba triplicique nitentes crista. » Verum ista in vos ipsos vestraque capita expetent, quod patriæ vestræ male adeo ominamini. Neque enim æthere conscenso ista audivistis, nec malè sedulam mathematicorum artem edidicistis. Si autem vaticinia et præstigiæ in hanc vos fraudem impulerunt, duplo major vestra est stupiditas: quandoquidem vetularum ista mulierum sunt commenta atque ludibria: nam muliebria fere ingenia ejusmodi consecrari solent nœnias.

26. TRIEPH. Quid vero dixere ad ista, o pulcher Critia, detonsis mentibus animisque homines?

CRIT. Nimirum his omnibus prætermisissis, ad commentum elegans confugere; dixerunt enim, Per decem dies jejuni manebimus, et dum pervigiles cantibus noctes ducimus, talia somniamus.

TRIEPH. Sed tu quid illis respondisti? magnum enim quiddam dixerunt, multæque quæstionis.

CRIT. Bono es animo: nihil ignavum, sed pulcherrime equidem respondi. Etenim vera, dixi, sunt quæ urbani homines sæpe de vobis dicunt, Somniantibus vobis talia obrepunt. Illi vero canino rictu subridentes, Extra tamen lectulum, inquit, nobis obveniunt. Tum ego, Sint vera, inquam, ista, o sublimes animæ, nunquam tamen tuto quæ futura sunt investigaveritis, sed vestris ipsi somniis inducti, quæ neque sunt, neque futura unquam sunt, nugabimini. Nescio vero quomodo somniis fidem habentes ista deblatetis, et honestissima quæ sunt aversemini, malis contra ea delectemini, idque quum nullum ex tam detestabili facinore bonum consequamini. Quare omittite absurda illa emotæ mentis ludibria, malaque consilia ac prædictiones, ne quando deus, eo quod pessime patriæ precamini, fallacesque vestros sermones ad ipsum refertis auctorem, in malam rem vos projiciat.

27. Hic vero uno omnes animo multis me objurgare, et, si vis, jam ea adjiciam, quæ quasi columnam elinguem me fecere, donec salutaris illa tua allocutio jam saxeæ membra resolvit, hominique me restituit.

TRIEPH. Quin tace, Critia, neve nugas extende amplius: vides enim ut mihi venter intumuerit, et tanquam uterum gestem. Tuis quippe sermonibus ut a rabido cane morsus sum. Atque nisi sumta procurandæ oblivioni medicina conquiescam, harum rerum recordatio in me permansens metuo ne magnum mihi malum conciliet. Hos igitur

χὴν ἀπὸ πατρὸς ἀρξάμενος καὶ τὴν πολυώνυμον ὥδην ἐς τέλος ἐπιθείς.

28. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐχὶ Κλεόλαος οὗτός ἐστιν, ὃ τοῖς ποσὶ μακρὰ βιβὰς, σπουδῇ δὲ ἤκει καὶ κατέρχεται; μὲν ἐπιφωνήσομεν αὐτῷ;

ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα.

ΤΡΙΕΦ. Κλεόλαε, μὴ τι παραδράμῃς γε ποσὶ μὴδὲ παρέλθῃς, ἀλλ' ἐλθὲ χαίρων, εἴ γέ που μῦθον φέρεις.

ΚΛΕΟΛΑΟΣ. Χαίρετ' ἄμφω, ὦ καλὴ ξυνωρίς.

ΤΡΙΕΦ. Τίς ἡ σπουδὴ; ἀσθμνίζεις γὰρ ἐπὶ πολὺ. Μὲν τι καινὸν πέπρακται;

ΚΛΕΟΛ. Πέπτωκεν ὄφρυς ἡ πάλαι βοωμένη

Περσῶν,

καὶ Σοῦσα κλεινὸν ἄστυ.

Πεσεῖ δ' ἐτι γε πᾶσα χθὼν Ἀραβίας

χειρὶ κρατοῦντος εὐσθενωτάτῳ κράτει.

29. ΚΡΙΤ. Τοῦτ' ἐκεῖνο, ὡς αἰεὶ τὸ θεῖον οὐκ ἀμειλεῖ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' αὖξει ἄγον ἐπὶ τὰ κρείττονα. Ἡμεῖς δὲ, ὦ Τριεφῶν, τὰ κάλλιστα εὐρηκότες ἐσμέν. Ἐδυσχέρανον γὰρ ἐν τῇ ἀποβιώσει τί τοῖς τέκνοις καταλιπεῖν ἐπὶ ταῖς διαθήκαις· οἶδας γὰρ τὴν ἐμὴν πενίαν ὡς ἐγὼ τὰ σά. Τοῦτο ἀρκεῖ τοῖς παισίν, αἱ ἡμέραι τοῦ αὐτοκράτορος· πλοῦτος γὰρ ἡμᾶς οὐκ ἐκλείψει καὶ ἔθνος ἡμᾶς οὐ καταπτόησει.

ΤΡΙΕΦ. Κἀγὼ, ὦ Κριτία, ταῦτα καταλείπω τοῖς τέκνοις, ὡς ἴδωσι Βαβυλῶνα ὀλλυμένην, Αἴγυπτον δουλουμενὴν, τὰ τῶν Περσῶν τέκνα δούλειον ἡμᾶς ἄγοντα, τὰς ἐκδρομάς τῶν Σκυθῶν παυομένας, εἴθ' οὖν καὶ ἀνακοπτομένας. Ἡμεῖς δὲ τὸν ἐν Ἀθήναις Ἀγνωστον ἐφευρόντες καὶ προσκυνήσαντες χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἐκτείναντες τούτῳ εὐχαριστήσομεν ὡς καταξιωθέντες τοιούτου κράτους ὑπήκοοι γενέσθαι, τοὺς δὲ λοιποὺς ληρεῖν ἐάσωμεν ἀρκεσθέντες ὑπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν τὸ οὐ φροντὶς Ἰπποκλείδῃ κατὰ τὴν παροιμίαν.

LXXVIII.

* ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΟΥΣ.

1. ΕΡΜΙΠΠΟΣ. Περιπάτους ἔτυχον χθές, ὦ Χαρίδημε, ποιούμενος ἐν τῷ προαστείῳ ἅμα μὲν καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀγρῶν χάριν βραστώνης, ἅμα δὲ — ἔτυχον γάρ τι μελετῶν — καὶ δεόμενος ἡσυχίας. Ἐντυγχάνω δὲ Προξένῳ τῷ Ἐπικράτους· προσειπὼν δὲ ὥσπερ εἰώθειν, ἡρώτων ὅθεν τε πορεύοιτο καὶ ὅποι βαδίζοι. Ὁ δὲ ἤκειν μὲν ἔφη καὶ αὐτὸς ἐκεῖ παραμυθίας χάριν, ἥπερ εἰώθει πρὸς τὴν ὄψιν γίγνεσθαι τῶν ἀγρῶν, ἀπολαύσων δὲ καὶ τῆς τούτους ἐπιπνεούσης εὐκράτου καὶ κούφης αὔρας, ἀπὸ συμποσίου μέντοι καλλίστου γεγονότος ἐν Πειραιεῖ ἐν Ἀνδροκλέους τοῦ Ἐπιγάρους τὰ ἐπινίκια τεθυκότος Ἑρμῆ, ὅτι δὴ βιβλίον ἀναγνοὺς ἐνίκησεν ἐν Διαισίῳ.

LUCIANUS. I.

omitte, precationem a patre incipiens, multisque refertum nominibus carmen ad finem superaddens.

28. Sed quid istuc? non iste Cleolaus est, qui magnis adeo citatisque gressibus huc descendit? Inclamabimusne hominem?

CRIT. Omnino.

TRIEPH. Cleolae, « ne praetercurras pedibus nos, praetercasve: Accede, salve, si quid apportas novi. »

CLEOLAUS. Vos vero salvete ambo, nobile amicorum par.

TRIEPH. Quenam est ista tua festinatio? multum enim anhelas. Ecquid forte novi factum est?

CLEOL. Cecidit Persarum istud supercilium grave olim celebratum,

et Susa, urbs inclita:

Arabum subinde tellus tota mox cadet
valida manu victoris atque robore.

29. CRIT. Hoc est illud, nunquam bonos piosque negligit numen sed auget, et in meliorem usque conditionem adducit. Nos vero, Triephton, in optima incidimus tempora. Angebar enim quid, quum moriendum esset, liberis meis testamento relinquerem; nosti enim mendicitatem meam, ut ego res tuas. Jam vero hoc satis est liberis, vita imperatoris: ita enim nec divitiæ nobis deerunt, neque gens ulla ad terrorem nobis incutiendum valebit.

TRIEPH. Et ego, Critia, hæc relinquo liberis, ut videant Babylona perditam, Ægyptum sub jugum redactam, Persarum gnatos servitutem servientes, Scytharum excursionses repressas, utinam omnino præcisas. Nos vero ignotum qui est Athenis deum a nobis conventum adorantes, manibus in cælum sublatis eidem gratias agemus, quum tam excellenti potestati ut subjecti essemus, digni simus ab ipso habiti: reliquos autem nugari sinamus, satisque habeamus illud de iis dicere, quod est in proverbio, Non curat Hippocrides.

LXXVIII.

* CHARIDEMUS sive DE PULCHRITUDINE.

1. HERMIPPUS. Forte evenit heri, Charideme, ut inambularem in suburbano, partim animi in agro reficiendi causa, partim quod quietis (commentabar enim aliquid) indigerem. Incido autem in Proxenum Epicratis filium; eumque pro more salutatum interrogo unde veniat et quorsum eat. Ille venire se ait ipsum quoque voluptatis causa, quæ ad agrorum conspectum solet exsistere, fruique velle temperata illa levique, quæ illis aspiret, aura, venire autem e convivio pulcherrimo, quod celebratum dicebat in Piræeo, apud Androclem Epicharis filium, qui rem sacram fecerit Mercurio victoriae causa, quam scriptione recitanda Jovialibus ludis retulerit.

50

2. Ἐφασκε δὴ ἄλλα τε πολλὰ γεγενῆσθαι ἀστεῖα καὶ χαρίεντα, καὶ δὴ καὶ κάλλους ἐγκώμια εἰρῆσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἃ ἐκεῖνον μὲν μὴ δύνασθαι εἰπεῖν ὑπὸ τε γήρως ἐπιλεησμένον ἄλλως τε δὲ καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ λόγων μετεσχηκότα, σὲ δ' ἂν ῥαδίως εἰπεῖν ἅτε καὶ αὐτὸν ἐγκεχωμιακότα καὶ τοῖς ἄλλοις παρ' ὅλον τὸ συμπόσιον προσεσχηκότα τὸν νοῦν.

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ. Γέγονε ταῦτα, ὦ Ἑρμιππε. Οὐ μέντοι γε οὐδ' ἐμοὶ ῥαδίον ἐπ' ἀκριθείας ἅπαντα διεξιέναι· οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν πάντων ἀκούειν θορόδου πολλοῦ γιγνομένου τῶν τε διακονουμένων τῶν τε ἐστιωμένων, ἄλλως τε καὶ τῶν δυσχερεστέρων ὃν μεμνήσθαι λόγους ἐν συμποσίῳ γενομένους· οἷσθα γὰρ ὥς ἐπιλήσμονας ποιεῖ καὶ τοὺς λίαν μνημονικωτάτους. Πλὴν ἄλλὰ σὴν χάριν ὥς ἂν οἷός τε ὦ τὴν διήγησιν πειράσομαι ποιῆσθαι, μηδὲν παραλείπων ὧν ἂν ἐνθυμηθῶ.

3. ΕΡΜ. Τούτων μὲν δὴ ἔνεκα οἶδά σοι χάριν. Ἀλλ' εἴ μοι τὸν πάντα λόγον ἐξ ἀρχῆς ἀποδοίης, ὅ τι τε ἦν ὑπερ ἀνέγνω βιβλίον Ἀνδροκλῆς τίνα τε νενίκηκε καὶ τίνας ὑμᾶς εἰς τὸ συμπόσιον κέκληκεν, οὕτως ἂν ἱκανὴν καταθεῖο τὴν χάριν.

ΧΑΡ. Τὸ μὲν δὴ βιβλίον ἦν ἐγκώμιον Ἡρακλέους ἐκ τινος οὐείρατος, ὡς ἔλεγε, πεποιημένον αὐτῷ· νενίκηκε δὲ Διότιμον τὸν Μεγαρόθεν ἀνταγωνισάμενόν αὐτῷ περὶ τῶν ἀσταχῶν, μᾶλλον δὲ περὶ τῆς δόξης.

ΕΡΜ. Τί δ' ἦν ὁ ἐκεῖνος ἀνέγνω βιβλίον;

ΧΑΡ. Ἐγκώμιον τοῖν Διοσκουροῖν. Ἐφασκε δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ μεγάλων κινδύνων ὑπ' ἐκείνων σεσωσμένος ταύτην αὐτοῖς καταθεῖναι τὴν χάριν, ἄλλως τε καὶ ὑπ' ἐκείνων παρακεκλημένος ἐπ' ἄκροις ἰστίοις ἐν τοῖς ἐσχάτοις κινδύνοις φανέντων.

4. Παρῆσαν μέντοι τῷ συμποσίῳ καὶ ἄλλοι πολλοὶ οἱ μὲν συγγενεῖς αὐτῷ, οἱ δὲ καὶ ἄλλως συνήθεις, οἱ δὲ λόγου τε ἄξιοι τό τε συμπόσιον ὅλον κεκοσμηκότες καὶ κάλλους ἐγκώμια διελθόντες Φίλων τε ἦν ὁ Δεινίου καὶ Ἀρίστιππος ὁ Ἀγασθένους καὶ τρίτος αὐτός· συγκατέλεκτο δὲ ἡμῖν καὶ Κλεώνυμος ὁ καλὸς ὁ τοῦ Ἀνδροκλέους ἀδελφιδούς, μειράκιον ἀπαλόν τε καὶ τεθυρμένον· νοῦν μέντοι γε ἐδόκει ἔχειν, πάνυ γὰρ προθύμως ἠκροᾶτο τῶν λόγων. Πρῶτος δὲ ὁ Φίλων περὶ τοῦ κάλλους ἤρξατο λέγειν προοιμιασάμενος οὕτω.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ ἐταῖρε, μὴ πρὶν τῶν ἐγκωμίων ἀρξῇ, πρὶν ἂν μοι καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδῷς, ὅφ' ἥς εἰς τούτους προήχθητε τοὺς λόγους.

ΧΑΡ. Εἰκὴ διατρίβεις ἡμᾶς, ὦγαθὲ, πάλαι δυνάμενους τὸν ἅπαντα λόγον διελθόντας ἀπαλλαγῆναι. Πλὴν ἄλλὰ τί τις ἂν χρήσαιτο, ὅποτε φίλος τις ὧν βιάζοιτο; ἀνάγκη γὰρ ὑφίστασθαι πᾶν ὀτιοῦν.

5. Ἦν δὲ ζητεῖς αἰτίαν τῶν λόγων, αὐτὸς ἦν Κλεώνυμος ὁ καλός· καθημένου γὰρ αὐτοῦ μεταξὺ ἐμοῦ τε καὶ Ἀνδροκλέους τοῦ θείου, πολὺς ἐγίγνετο λόγος τοῖς ἰδιώταις περὶ αὐτοῦ ἀποβλέπουσί τε εἰς αὐτὸν καὶ ὑπερεκπεπληγμένοις τὸ κάλλος. Σχεδὸν οὖν πάντων ὀλιγορήσαντες κάθηντο διεξιόντες ἐγκώμια τοῦ μειρακίου.

2. Hic dicebat tum alia multa urbane facta esse et venuste, tum illud quod pulchritudinis laudes a viris dictae sint : eas se quidem non posse referre, quum senectutis vitio oblitus esset, qui praesertim non diu sermonibus illis interfuerit, te vero relaturum facile, qui laudes et ipse dixisses et toto convivio animum ceteris attendisses.

CHARIDEMUS. Facta sunt ista, Hermippe. Verum nec mihi facile est persequi accurate omnia : non enim licebat audire omnia, quod strepitus ingens erat a ministris pariter atque a convivis ; quum alioquin inter res sit difficillimas meminisse sermonum in convivio habitorum : scis enim quam obliviosos ea res faciat illos etiam qui praestantissima memoria sunt praediti. Veruntamen tua causa, ut potero, narrare conabor, nihil omissurus eorum quae in mentem mihi venerint.

3. HERM. Equidem jam horum causa gratiam tibi habeo : sed si omnium mihi ab initio inde rerum rationem reddas, quis liber fuerit quem recitavit Androcles, quem vicerit, qui fueritis quos ad coenam vocavit ; sic demum solidam a me gratiam inieris.

CHAR. Liber fuit laudatio Herculis, insomnii monitu, ut dicebat, ab illo scripta : vicit autem Diotimum Megarensen, qui cum illo de adorea vel de gloria potius contendit.

HERM. Quodnam vero ille opus recitavit?

CHAR. Castorum laudationem : dicebat autem se quoque beneficio ipsorum magnis periculis liberatum, hanc ipsis gratiam referre, invitatum praesertim ab ipsis, quum in fastigio malorum extremi periculi tempore apparuerint.

4. Verum aderant in coena alii quoque multi, vel cognati ejus vel alioquin familiares : commemoratione vero digni, quique totum exornarent convivium, atque laudes dicerent pulchritudinis, hi erant, Philo Diniae filius, et Aristippus Agasthenis, et tertius ego : accubuerat autem nobiscum Cleonymus ille pulcher Androclis fratris filius, adolescentulus tener ac delicatus, sed qui mentem habere videretur, quippe qui cupide admodum orationes audiret. Primus vero agere de pulchritudine coepit Philo, hoc prooemio usus.

HERM. Noli, sodalis, noli laudes prius incipere, quam et causam mihi indicaveris, a qua ad hos sermones proveci estis.

CHAR. Frustra nos, vir bone, moraris, qui jam toto sermone enarrato poteramus discedere. Verum quid agas, si quis amicus vim tibi faciat ? scilicet quicquid subeundum est.

5. Quam vero requiris sermonum occasionem, ipse fuit formosus Cleonymus. Qui quum inter me et Androclem patrum assideret, multus de illo sermo ortus inter indoctos homines aspicientes adolescentulum et forma ipsius supra modum percussos. Igitur obliti fere reliquorum omnium assidebant laudes illius enarrantes : quorum nos

Ἀγασθέντες δὲ ἡμεῖς τῶν ἀνδρῶν τὴν φιλοκαλίαν καὶ ἅμα ἐπαινέσαντες αὐτοὺς ἀργίας τε πολλῆς εἶναι ὑπολαβόντες λόγοις ἀπολείπεσθαι τῶν ἰδιωτῶν περὶ τῶν καλλίστων, ὧς μόνῳ τούτων οἰόμεθα προέχειν, καὶ δὴ ἠπτόμεθα τῶν περὶ κάλλους λόγων. Ἐδοξεν οὖν ἡμῖν οὐκ ὀνομαστὶ λέγειν τὸν ἔπαινον τοῦ παιδός — οὐ γὰρ ἂν ἔχειν καλῶς, ἐμβαλεῖν γὰρ ἂν αὐτὸν εἰς πλείῳ τρυφῇ — ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὥσπερ ἐκείνους οὕτως ἀτάκτως, ὅπερ ἕκαστος τύχοι, λέγειν, ἀλλ' ἕκαστον εἰπεῖν ἰδίᾳ ὅς' ἂν ἀπομνημονεύοι περὶ τοῦ προκειμένου.

6. Καὶ δὴ ἀρξάμενος ὁ Φίλων πρῶτος οὕτως τὸν λόγον ἐποιεῖτο· Ὡς ἔστι δεινὸν, εἰ πάνθ' ὅσα πράττομεν ἑκάστης ἡμέρας, ὥς περὶ καλῶν ποιούμεθα τὴν σπουδὴν, αὐτοῦ δὲ τοῦ κάλλους οὐδὲνα ποιησόμεθα λόγον, ἀλλ' οὕτω καθεδούμεθα σιγῇ ὥσπερ δεδοικότες μὴ λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ οὗ σπουδάζομεν τὸν ἅπαντα χρόνον εἰπόντες. Καίτοι ποῦ τις ἂν χρήσαιτο πρεπόντως τοῖς λόγοις, εἰ περὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων σπουδάζων περὶ τοῦ καλλίστου σιγῇ τῶν ὄντων; ἢ πῶς ἂν τὸ ἐν λόγοις καλὸν σώζοιτο κάλλιον μᾶλλον ἢ τῷ πάντα τᾶλλα παρέντας περὶ αὐτοῦ λέγειν τοῦ τέλους ἡμᾶς τῶν ἑκάστοτε πραττομένων; Ἀλλ' ἵνα μὴ δόξω λέγειν μὲν ὥς χρὴ περὶ τοῦτο διαχεισθαι εἰδέναι, εἰπεῖν δὲ μηδὲν ἐπίστασθαι περὶ αὐτοῦ, ὥς οἷόν τε βραχέα περὶ τούτου πειράσσομαι διελθεῖν. Κάλλους γὰρ δὴ πάντες μὲν ἐπεθύμησαν τυχεῖν, πάντῳ δ' ἡξιώθησαν ὀλίγοι τινές· οἳ δὲ ταύτης ἔτυχον τῆς δωρεᾶς, εὐδαιμονέστατοι πάντων ἔδοξαν γεγενῆσθαι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων τὰ εἰκότα τετιμημένοι. Τεκμήριον δὲ τῶν γούν θεῶν ἐξ ἡρώων γενομένων Ἡρακλῆς τέ ἐστιν ὁ Διὸς καὶ Διόσκουροι καὶ Ἑλένη, ὧν ὁ μὲν ἀνδρείας ἔνεκα ταύτης λέγεται τυχεῖν τῆς τιμῆς, Ἑλένη δὲ τοῦ κάλλους χάριν αὐτὴν τε μεταβαλεῖν εἰς θεὸν καὶ τοῖς Διοσκούροις αἰτία γενέσθαι πρὶν αὐτὴν εἰς οὐρανὸν ἀνελεῖν τοῖς ὑπὸ γῆν συνεζητασμένοις.

7. Ἀλλὰ μὴν ὅστις ἀνθρώπων ἡξιώθη τοῖς θεοῖς ὁμιλεῖν, οὐκ ἔστιν εὐρεῖν, πλὴν ὅσοι μετεσχήκασιν κάλλους· Πέλοψ τε γὰρ τούτου χάριν τοῖς θεοῖς ἀμβροσίας μετέσχε, καὶ Γανυμήδης ὁ τοῦ Δαρδάνου οὕτω κεκρατηκέναι λέγεται τοῦ πάντων ὑπάτου θεῶν, ὅστ' αὐτὸν οὐκ ἀνασχεσθαι συμμετασχεῖν αὐτῇ τινα τῶν ἄλλων θεῶν τῆς θήρας τῶν παιδικῶν, ἀλλ' αὐτῷ μόνῳ πρέπουσαν ἡγούμενον εἶναι εἰς Γάργαρον καταπτάντα τῆς Ἰδῆς ἀναγαγεῖν ἐκεῖσε τὰ παιδικὰ, ὅπου συνέσεσθαι τὸν ἅπαντα ἔμελλε χρόνον. Τοσαύτην δ' ἐπιμέλειαν αἰετὶ πεποιήται τῶν καλῶν, ὅστ' οὐ μόνον αὐτοὺς ἡξίωσε τῶν οὐρανίων ἀναγαγὼν ἐκεῖσε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπὶ γῆς ὅτι τύχοι γιγνόμενος συνῆν ἑκάστοτε τοῖς ἐρωμένοις, καὶ τοῦτο μὲν γενόμενος κύκνος συνεγένετο Ἀθήδᾳ, τοῦτο δ' ἐν εἴδει ταύρου τὴν Εὐρώπην ἀρπάζει, εἰκασθεὶς δ' Ἀμφιτρύωνι γεννᾷ τὸν Ἡρακλέα. Καὶ πολλὰ τις ἂν ἔχοι λέγειν τεχνάσματα τοῦ Διὸς ὅπως ἂν οἷς ἐπεθύμει συγγένοιτο μηχανωμένου.

8. Τὸ δὲ δὴ μέγιστον καὶ οἷον ἂν τις θαυμάσαι,

amorem pulchri quum probaremus simul et laudaremus ipsos, ignaviae multae esse rati, si de pulcherrimis rebus indocti homines dicendo nos superarent, quo solo illis nos praestare putaremus, hinc nos dicere de pulchritudine aggressi sumus. Decrevimus ergo non nominatim laudes dicere pueri (quippe quod parum consultum sit, quum majores animo illius injiciat delicias); sed neque ita sine ordine, ut isti, quicquid in buccam cuique venerit proferre; verum singulatim dicere unumquemque, quae de argumento proposito memoria subjiceret.

6. Atque primas sibi dicendi partes sumens Philo sic verba fecit: « Quam indignum est, si, quicquid agimus quotidie, in eo sic tanquam de rebus pulchris laboremus; pulchritudinis autem ipsius nullam habeamus rationem, sed ita silentio desideamus, quasi vereamur ne forte imprudentes dicamus illud, pro quo omni tempore laboramus. Atqui ubi tandem prout decet oratione utatur aliquis, si in tanto circa res nihili studio de eo, quod omnium rerum pulcherrimum est, taceat? aut quomodo, quod in oratione pulchrum est, pulchrius servetur, quam si relictis aliis omnibus, de ipso illo fine eorum quae agimus omnium dicatur? Verum ne videar dicere quidem posse, quomodo affecti circa illam esse debeamus, de re ipsa autem dicere nescire; quam potest pauca ea de re conabor exponere. Pulchritudinis nimirum participes fieri omnes concupiscunt, digni autem illa habitus sunt omnino pauci. Quicumque autem munus hocce sunt consecuti; beatissimi omnium facti videntur, honore quo par est a diis pariter atque hominibus affecti. Argumentum ejus rei hoc esto: in numero eorum qui ex heroibus facti sunt deorum Hercules est Jovis filius, et Castores, et Helena; quorum iste virtutis ergo illum dicitur honorem esse consecutus; Helena autem pulchritudinis gratia, quum ipsa se in deam mutasse, tum fratribus suis ejus rei causa fuisse, qui ante illius in caelum ascensum mortuis annumerati fuerant.

7. Verum qui homo dignus sit consuetudine deorum habitus, non est invenire, praeterquam qui pulchri essent. nam Pelops hujus gratia ambrosiae deorum particeps factus est; et Ganymedes Dardani filius sic vicisse summa deorum dicitur, ut is pati non posset reliquorum quenquam deorum secum ad venandum amasium venire, sed sibi soli decorum esse duceret, devolare in Gargarum Idae verticem, et eo puerum amatum educere, ubi toto deinde tempore secum esset futurus. Tanti vero semper fecit pulchros, ut non modo caelesti illos vita, eo deductos, dignatus sit, sed ipse quoque in terra, qualicumque assumpta forma, suis semper cum amoribus sit versatus, et nunc in cyenum versus cum Leda luserit, nunc tauri specie rapuerit Europam; nunc Amphitryonis indutus forma Herculem genuerit. Ac multa commemorare aliquis possit Jovis commenta, ut quibuscum cuperet una esset machinantis.

8. Qua in re illud maximum est et quod merito miretur

δμιλῶν γὰρ τοῖς θεοῖς — οὐ γὰρ ἀνθρώπων γε οὐδέσι πλὴν εἰ μὴ τοῖς καλοῖς — ἐν δ' οὖν τούτοις δημηγορῶν οὕτω πεποιήται σοβαρὸς τῷ κοινῷ τῶν Ἑλλήνων ποιητῇ καὶ θρασὺς καὶ καταπληκτικὸς, ὥστ' ἐν μὲν τῇ πρώτῃ δημηγορίᾳ τὴν Ἥραν, καίτοι πρότερον πάντ' εἰλωυῖαν ἐπιτιμᾶν αὐτῇ, ὅμως δ' αὐτὴν οὕτως ἐφόβησεν, ὥστ' ἤρκεσεν αὐτῇ τὸ μηδὲν παθεῖν, ἀλλὰ μέγρι λόγων στῆναι τὴν ὀργὴν τῇ Διί· τοὺς δ' ἅπαντας θεοὺς ἐν τῇ ὑστερᾷ πάλιν οὐχ ἤττον κατέστησε φοβηθῆναι γῆν ἀνασπάσειν αὐτοῖς ἀνδράσι καὶ θάλατταν ἀπειλήσας. Μέλλων δὲ συνέσεσθαι καλοῖς οὕτω γίγνεται πρῶτος καὶ ἡμερος καὶ τοῖς πᾶσιν ἐπεικὴς, ὥστε πρὸς ἅπασιν τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸ τὸ Ζεὺς εἶναι καταλιπὼν, ὅπως μὴ φαίνοιτο τοῖς παιδικοῖς ἀηδὴς, ἐτέρου τινὸς ὑποκρίνεται σχῆμα, καὶ τούτου καλλίστου καὶ οἴου τὸν ὁρῶντα προσαγαγέσθαι. Τοσοῦτον αἰδοῦς καὶ τιμῆς παρέχεται τῷ κάλλει.

9. Καὶ οὐχ ὁ μὲν Ζεὺς οὕτω μόνος ἐάλω τοῦ κάλλους, τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς θεῶν, ἵνα μᾶλλον ἔχειν δοκῇ ταῦτα κατηγορίαν Διός, οὐχ ὑπὲρ τοῦ κάλλους εἰρήσθαι· ἀλλ' εἴ τις ἀκριβῶς ἐθελήσει σκοπεῖν, πάντας ἂν εὖροι θεοὺς ταῦτά πεπονθότας Διί, οἷον τὸν μὲν Ποσειδῶν τοῦ Πέλοπος ἡττημένον, Ἰακίνθου δὲ τὸν Ἀπόλλω, τὸν Ἑρμῆν δὲ τοῦ Κάδμου.

10. Καὶ θεαὶ δ' ἐλάττους οὐκ αἰσχύνονται φαίνεσθαι τούτου, ἀλλ' ὥσπερ φιλοτιμίαν αὐταῖς ἔχειν δοκεῖ τὸ τῷ δεῖνι συγγενομένην καλῶ διηγέσθαι παρεσχῆσθαι τοῖς ἀνθρώποις. Ἐτι δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἀπάντων ἐκάστη προστάτις οὔσα οὐχ ἑτέρα ἀμφισβητεῖ ἑτέρα περὶ ὧν ἄρχει, ἀλλ' Ἀθηνᾶ μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἡγουμένη τὰ ἐς πολέμους πρὸς Ἀρτεμιν οὐ διαμάχεται περὶ θήρας, ὡς δ' αὐτὴς Ἀθηνᾶ κακείνη παραχωρεῖ τῶν πολεμικῶν, τῶν δὲ γάμων Ἥρα Ἀφροδίτῃ, οὐδ' αὐτὴ πρὸς αὐτῆς ἐνοχλουμένη περὶ ὧν ἐφορεύει. Ἐκάστη δ' ἐπὶ κάλλει τοσοῦτον φρονεῖ καὶ πάσας ὑπερβάλλεσθαι δοκεῖ, ὥστε καὶ ἡ Ἐρις αὐτὰς ἀλλήλαις ἐκπολεμῶσαι βουλομένη οὐδὲν ἄλλο προὔβαλεν αὐταῖς ἢ κάλλος, οὕτως οἰομένη βραδίως ὅπερ ἤθελε καταστήσειν, ὁρθῶς καὶ φρονίμως τοῦτο λογιζομένη. Σκέψαιτο δ' ἂν τις ἐντεῦθεν τὴν τοῦ κάλλους περιουσίαν· ὡς γὰρ ἐλάβοντο τοῦ μήλου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἀνελέξαντο, ἐκάστης αὐτῆς ὑπολαβούσης εἶναι τὸ μῆλον, μηδεμιᾶς δὲ τολμώσης τὴν ψῆφον καθ' αὐτῆς ἐνεγκεῖν, ὡς ἄρ' αἰσχροτέρᾳ τῆς ἑτέρας εἶη τὴν ὄψιν, ἀνέρχονται παρὰ τὸν τῶν μὲν πατέρα, τῆς δ' ἀδελφόν τε καὶ σύνοικον Δία ἐπιτρέψουσαι τὴν δίκην αὐτῶν. Ἐχων δὲ καὶ αὐτὸς ἥτις ἐστὶν ἀποφῆνασθαι καλλίστη καὶ πολλῶν ἀνδρείων ὄντων καὶ σοφῶν καὶ φρονίμων ἐν τε Ἑλλάδι καὶ τῇ βαρβάρῳ, ὁ δ' ἐπιτρέπει τὴν κρίσιν Πάριδι τῷ Πριάμου ψῆφον ἐναργῇ καὶ καθαρὰν ἐξενεγκῶν, ὅτι καὶ φρονήσεως καὶ σοφίας καὶ βώμης ὑπερέχει τὸ κάλλος.

11. Τοσαύτην δ' ἐπιμέλειαν αἰεὶ πεποιήνται καὶ σπουδὴν ἀκούειν εἶναι καλὰ, ὥστε καὶ τὸν ἡρώων τε κοσμήτορα καὶ θεῶν ποιητὴν οὐκ ἄλλοθεν ποθεῖν ἢ παρὰ

aliquis, quod agens inter deos (neque enim ad alios se homines præterquam ad pulchros applicare solet), inter deos igitur dum concionatur, adeo turbidus a communi Græcorum poeta et audax terribilisque inducitur, ut in prima concione Junonem, quæ quidem olim exprobrare illi sole-ret omnia, ipsam tamen adeo perterruerit, ut satis haberet nihil aliud sibi evenire, sed intra verba Jovis iram consistere: in posteriori autem concione in non minore deos omnes terrore constituerit, terram se ipsis cum hominibus suspensurum et mare minatus. Quum vero ad pulchros accedit, ita fit mitis, et mansuetus, et æquus omnibus, ut super reliqua omnia, ipsa Jovis persona deposita, ne insuavis amoribus suis videatur, formam simulet alius cujusdam, quod quidem pulcherrimum sit et illicere aspicientem possit: tantum reverentiæ et honoris habet pulchritudini!

9. Neque vero solus ita Jupiter pulchritudine captus est, reliquorum autem deorum nullus, ut potius ista criminosè in Jovem, quàm pro pulchritudine dicta videri possint: sed si quis curate rem velit considerare, deos omnes eodem quo Jupiter modo affectos invenerit, Neptunum verbi causa Pelopis forma victum, Hyacinthi Apollinem, Mercurium Cadmi.

10. Neque deas aperte illi succubuisse pudet, sed velut honoris æmulatione de se prædicare amant, cum hoc vel illo se fuisse formoso hominibusque præbuisse. Ad hæc quum aliarum rerum omnium unaquæque præsidium suscepit, non movet altera controversiam alteri de his quibus imperet; sed Minerva, quæ res bellicas in hominibus moderatur, non contendit cum Diana de venatu, similiterque Minervæ hæc concedit de bellicis, de nuptiis autem Juno Veneri, neque ipsa turbatur ab illa in his quorum curam gerit. De pulchritudine vero sua tam magnifice sentiunt et superare illa universas sibi videntur singulæ, ut Eris dea, quæ mutuis illas inimicitias implicare vellet, nihil iis aliud quam pulchritudinem objiceret, sic nempe rata facillime se quod vellet effecturam: recte illa quidem et prudenter subductis rationibus. Ceterum excellentiam pulchritudinis inde mihi aliquis perspiciat: accepto enim pomo lectoque illius titulo, quum unaquæque suum illud esse putaret, sustineret autem nulla contra se ipsam ferre suffragium, quasi deteriori quam altera esset facie, accedunt ad patrem duarum, unius autem fratrem eundemque maritum Jovem, arbitrium illi permittentes. Qui quum potestatem ipse quidem haberet pronunciandi, quænam esset formosissima, essentque fortes multi et sapientes prudentesque viri in Græcia pariter et apud barbaros: arbitrium tamen ille Paridi permittit Priami filio, eaque re luculentum tulit liquidumque suffragium, et prudentia et sapientia et fortitudine majorem esse pulchritudinem.

11. Tantam porro curam, studium adhibuere tantum, ut pulchræ audirent, ut illi heroum laudatori deorumque poetæ persuaserint, ne aliunde se quam a pulchritudine nomina-

τοῦ κάλλους πεπείκασιν ὀνομάζειν. Ἦδιον ἂν οὖν ἀκούσαι λευκώλενος ἡ Ἥρα ἢ « πρέσβα θεὰ θυγάτηρ μεγάλου Κρόνου, » Ἀθηνᾶ δ' οὐκ ἂν βουλευθείη Τριτογένεια πρὸ τοῦ Γλαυκῶπις καλεῖσθαι, Ἀφροδίτη τε τιμῆσαιτ' ἂν τοῦ παντὸς καλεῖσθαι χρυσῇ. Ἀπερ' ἅπαντ' εἰς κάλλος τείνει.

12. Καίτοι ταῦτ' οὐ μόνον ἀπόδειξιν ἔχει πῶς οἱ κρείττους ἔχουσι περὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μαρτύριόν ἐστιν ἀψευδὲς τοῦ κρείττονος εἶναι πάντων τῶν ἄλλων. Οὐκοῦν Ἀθηνᾶ μὲν ἀνδρείας ἅμα καὶ φρονήσεως προσέχειν ἐπιψηφίζει· ἀμφοτέρων γὰρ προΐστατο τούτων. Ἥρα δ' ἀπάσης ἀρχῆς καὶ δυναστείας αἰρετώτερον ἀποφαίνει συνηγοροῦντ' αὐτῇ καὶ τὸν Δία παραλαβοῦσα. Εἰ τοίνυν οὕτω μὲν θεῶν καὶ σεμνὸν τὸ κάλλος ἐστίν, οὕτω δὲ περισπούδαστον τοῖς θεοῖς, πῶς ἂν ἡμῖν ἔχοι καλῶς μὴ καὶ αὐτοὺς μιμουμένους τοὺς θεοὺς ἔργῳ τε καὶ λόγῳ πᾶν ὃ τι ἔχομεν συναίρεσθαι τῷ κάλλει;

13. Ταῦτα μὲν ὁ Φίλων περὶ τοῦ κάλλους εἶπεν, ἐπιθείς τοῦτο τῇ τελευτῇ, ὥς καὶ πλείω ἂν τούτων εἰρήκει, εἰ μὴ τὸ μακρολογεῖν ἡπίστατο τῶν ἀδοκίμων ἐν συμποσίῳ. Μετ' ἐκεῖνον δ' εὐθὺς Ἀριστίππος ἤπτετο τῶν λόγων πολλὰ πρότερον παρακληθεὶς ὑπ' Ἀνδροκλέους· οὐ γὰρ ἐβούλετο λέγειν τὸ μετὰ Φίλωνα εὐλαβούμενος λέγειν. Ἦρξατο δὲ ἐντεῦθεν·

14. Πολλοὶ πολλάκις ἄνθρωποι τὸ περὶ τῶν βελτίστων καὶ ἡμῖν συμφερόντων ἀφέντες λέγειν ἐφ' ἑτέρας τινὰς ὥρμησαν ὑποθέσεις, ἀφ' ὧν αὐτοῖς μὲν δοκοῦσι δόξαν προσάγειν, τοῖς δ' ἀκροαταῖς τοὺς λόγους οὐδὲν λυσιτελοῦντας ποιοῦνται, καὶ διεληλύθασιν οἱ μὲν περὶ τῶν αὐτῶν ἐρίζοντες ἀλλήλοις, οἱ δὲ διηγούμενοι τὰ οὐκ ὄντα, ἕτεροι δὲ περὶ τῶν οὐδαμῶς ἀναγκαίων λογοποιῶντες, οὓς ἐχρῆν ταῦτα πάντα καταλιπόντας, ὅπως τι βέλτιον τύχουσιν εἰπόντες, σκοπεῖν· οὐδ' νῦν ἐγὼ περὶ τῶν ὄντων οὐδὲν ὑγιὲς ἐγνωνέειν νομίζων ἄλλως τε καὶ τὸ τινῶν ἀγνοίας τῶν βελτίστων κατηγοροῦντα τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν τῶν εὐθεστέρων οἰόμενος εἶναι πάντη, τὴν αὐτὴν λυσιτελεστάτην καὶ καλλίστην τοῖς ἀκούουσιν ὑπόθεσιν ποιήσομαι τῶν λόγων καὶ ἣν πᾶς ὁστισοῦν ἂν φαίη κάλλιστ' ἂν ἔχειν ἀκούειν καλλίστην.

15. Εἰ μὲν οὖν περὶ τίνος ἑτέρου τοὺς λόγους ἐποιούμεθα νῦν, ἀλλὰ μὴ περὶ κάλλους, ἤρχεσεν ἂν ἡμῖν ἀκούσασιν ἐνὸς εἰπόντος ἀπηλλάχθαι περὶ αὐτοῦ· τοῦτο δ' ἄρα τσαύτην ἀφθονίαν παρέχεται τοῖς βουλομένοις ἀπτεσθαι τῶν περὶ τούτου λόγων, ὥστ' οὐκ, εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τις ἐφίκοιτο τῷ λόγῳ, νομίζειν δυστυχεῖν, ἀλλ' ἦν πρὸς πολλοῖς ἄλλοις κακείνός τι δυνήθῃ συμβαλέσθαι πρὸς τοὺς ἐπαίνους, τῆς ἀμείνωνος οἴεσθαι πειρᾶσθαι τύχης. Τὸ γὰρ οὕτω μὲν περιφανῶς ὑπὸ τῶν κρείττωνων τιμημένον, οὕτω δὲ τοῖς ἀνθρώποις θεῶν καὶ περισπούδαστον, πᾶσι δὲ τοῖς οὖσιν οἰκειότατον κόσμον, καὶ οἷς μὲν ἂν παρῇ παρὰ πάντων σπουδαζομένων, ὧν δ' ἀφίσταται μισουμένων καὶ οὐδὲ προσβλέπειν ἀξιουμένων, τίς ἂν εἴη τοσοῦτον λόγων μετσχικῶς

ret. Jucundius ergo audiat Juno candida brachia sua celebrari, quam dici « Veneranda dea, aut ingentis nata Saturni; » Minerva nolit Tritogenia potius quam Caesia vocari, et Venus quantivis aestimet appellari aurea : quæ quidem ad pulchritudinem tendunt omnia.

12. Atque hæc non illud modo ostendunt, quid dii de illa sentiant, sed testimonium sunt minime fallax, reliquis illam rebus omnibus esse præstantiorem. Igitur Pallas fortitudine simul et prudentia potiore esse decernit, cujus utriusque rei præses est : Juno autem imperio omni et potestati præferendam pronunciat, suffragatorem sibi nacta ipsum Jovem. Si vero ita divinum, ita augustum quiddam pulchritudo est, de quo tanto studio ipsi dii laborent, quomodo nos deceat non ipsos quoque deorum imitatione, opere pariter et verbis, quicquid habemus, pulchritudini patrocinari? »

13. Hæc Philo dixit de pulchritudine, in fine illud adjiciens, se plura hisce fuisse dicturum, nisi sciret convivio non convenire orationem longam. Post illum statim dicere cœpit Aristippus, multum incitatus ante ab Androcle : noluerat enim dicere, dicere post Philonem veritus. Ita vero exorsus est :

14. « Multi sæpe mortales, dimissa de rebus optimis nobisque utilibus dicendi materia, ad alia se contulere argumenta, quibus sibi quidem conciliare gloriam videntur, sed verba interim faciunt nihil profutura auditoribus, atque ita recitare solent ut partim eadem de iisdem rebus dicentes inter se contendant, partim quæ nusquam sunt, ea enarrent; partim de rebus minime necessariis verba faciant : quos oportebat his relictis omnibus, ut melius quicquam dicere possint, videre. Quos jam ego de rebus nihil sani statuisse ratus, et alioqui stupidiorum omnino esse putans, post accusatas quorundam optimarum rerum ignorantias in eadem vitia incidere; eandem utilissimam auditoribus et pulcherrimam dicendi materiem mihi sumam, quamque unusquisque optime se habere dicat vocari pulcherrimam.

15. Si quidem igitur de alia quacumque re verba nunc faceremus, non de pulchritudine, sufficeret nobis, uno qui diceret de illa andito, discedere : hæc vero tantam copiam subministrat attingere volentibus quæ de ea dicenda sunt, ut minime, si quis non pro dignitate oratione assequatur, putandus sit ausis excidisse, verum si post multa alia ipse quoque conferre quicquam ad laudes illius possit, optima fortuna uti sit existimandus. Quæ enim res manifeste adeo a diis honorata est, ita vero apud homines divina et studio omni digna; omnibus porro, quæ ubique sunt, familiarissimum decus est, adeo ut quibus ea adsit, illi colantur ab omnibus, a quibus vero absit, illi exosi et ne aspectu quidem digni censeantur : quis fuerit ita disertus, ut eam rem

ὥστ' ἐπαινέσαι πρὸς ἀξίαν ἀρχέσαι; Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδήπερ οὕτω πολλῶν αὐτῷ δεῖ τῶν ἐπαινεσόντων, ὥστε μόλις ἂν τῆς ἀξίας τυχεῖν, οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ ἡμεῖς ἐγχειρεῖν τι λέγειν περὶ αὐτοῦ, μέλλοντάς γε μετὰ Φίλωνα ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. Οὕτω δὲ σεμνότατον καὶ θειότατον τῶν ὄντων ἐστίν, ὥστε.... ἵν' ὅσα θεοὶ καλοὺς τετιμήκασιν, παραλείπω.

16. Ἄλλ' οὖν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐκ Διὸς Ἑλένης γενομένη οὕτως ἐθαυμάσθη παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὥστ' ἔτι τῆς ἡλικίας οὖσαν ἐντὸς κατὰ τινα χρεῖαν ἐν Πελοποννήσῳ γενόμενος ὁ Θησεὺς οὕτω τῆς ὥρας ἰδὼν ἠγάσθη, ὥστ' οὖσης αὐτῷ καὶ βασιλείας ἀσφαλεστάτης καὶ δόξης οὐ τῆς τυχούσης ὅμως οὐκ ὥρετο βιωτὸν αὐτῷ ταύτης ἐστερημένῳ, παρελθεῖν δὲ πάντας εὐδαιμονίᾳ, εἰ ταύτην αὐτῷ γένοιτο συνοικεῖν. Οὕτω δὲ διανοηθεὶς τὸ μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς λαβεῖν ἀπειπὼν, μὴ γὰρ ἂν αὐτὴν αὐτὸν ἐκδοῦναι μήπω ἡλικίας ἡμμένην, τὴν δ' ἀρχὴν ὑπερφρονήσας ἐκείνου καὶ παριδὼν, ὀλιγωρήσας δὲ καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πάντων δεινῶν, κοινωοῦντ' αὐτῷ τῆς ἀρπαγῆς καὶ Πειρίθουν παραλαβὼν, βίᾳ λαβὼν αὐτὴν τοῦ πατρὸς εἰς Ἀφιδναν ἐκόμισε τῆς Ἀττικῆς, καὶ τοσαύτην ἔσχε χάριν αὐτῷ τῆς συμμαχίας ταυτησί, ὥστ' οὕτως ἐφίλησε τὸν ἅπαντα χρόνον, ὥστε καὶ τοῖς ἐπιγενομένοις παράδειγμα γενέσθαι τὴν Θησεῶς καὶ Πειρίθου φιλίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἔδει κακεῖνον ἐν Ἄδου γενέσθαι τὴν Δήμητρος μνηστευσόμενον κόρην, ἐπειδὴ πολλὰ παραινῶν οὐκ ἠδυνήθη ταύτης αὐτὸν τῆς πείρας ἀποσχέσθαι καταπεῖσαι, συνηκολούθησεν αὐτῷ ταύτην πρέπουσαν οἰόμενος αὐτῷ καταθῆσιν τὴν χάριν περὶ τῆς ψυχῆς ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύσαι.

17. Ἐπανελθοῦσαν δ' εἰς Ἄργος, αὐθις ἀποδημοῦντος αὐτοῦ, ἐπεὶδὴ καὶ ὥραν ἦν γάμων, καίτοι γε ἔχοντες καλὰς τε καὶ εὖ γεγонуῖας ἐκ τῆς Ἑλλάδος σφίσι αὐτοῖς ἄγεσθαι γυναῖκας οἱ τῆς Ἑλλάδος βασιλεῖς, οἱ δὲ συνελθόντες ἐμνηστεύοντο ταύτην τὰς ἄλλας ἀπάσας ὑπεριδόντες ὡς φαυλοτέρας. Γινόντες δ' ὅτι περιμάχητος ἔσται, καὶ δείσαντες μὴ πόλεμος γένηται τῇ Ἑλλάδι, μαχομένων πρὸς ἀλλήλους, ὁμομύθοασιν ὄρχον τουτονὶ ψήφῳ κοινῇ, ἥ μὴν ἐπικουρήσειν τῷ ταύτης ἀξιωθέντι μηδ' ἐπιτρέψειν ἢ τις ἀδικεῖν ἐγχειρῇ, ἕκαστος οἰόμενος ταύτην αὐτῷ τὴν συμμαχίαν παρασκευάζειν. Τῆς μὲν οὖν ἰδίας γνώμης ἀπέτυχον πάντες πλὴν Μενελάου, τῆς κοινῆς δ' ἐπειράθησαν αὐτίκα οὐ πολλῷ γὰρ ὕστερον ἔριδος γενομένης τῆς θεᾶς περὶ κάλλους, ἐπιτρέπουσι τὴν κρίσιν Πάριδι τῷ Πριάμου, ὁ δὲ τῶν μὲν σωμάτων τῶν θεῶν ἡττηθεὶς, τῶν δωρεῶν δ' ἀναγκασθεὶς γενέσθαι κριτῆς, καὶ διδούσης Ἥρας μὲν τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν, τὸ δ' ἐν πολέμοις Ἀθηνᾶς κράτος, Ἀφροδίτης δὲ τὸν τῆς Ἑλένης γάμον, καὶ φάλοισι μὲν ἀνθρώποις γενέσθαι ἂν ποτε νομίσας οὐκ ἐλάττω βασιλείαν, Ἑλένης δ' οὐδένα τῶν ἐπιγιγνομένων ἀξιωθῆναι, προεῖλετο τὸν ταύτης γάμον.

18. Γενομένης δὲ τῆς ὑμνουμένης ἐκείνης στρατείας κατὰ τῶν Τρώων καὶ τῆς Εὐρώπης τότε πρῶτον κατὰ

laudare pro dignitate possit? Verum enim vero cum multis adeo ei rei laudatoribus opus sit, ut vel sic suam vix dignitatem consequatur, non absurdum fuerit etiam nos conari aliquid de ea dicere, licet post Philonem verba sint facienda. Adeo vero augustissima et maxime divina rerum est, ut... prætermitto enim quibus modis pulchros dii honoraverint.

16. Verum superioribus temporibus nata Jove Helena tantæ apud omnes homines admirationi fuit, ut intra maturæ ætatis tempus constitutam, negotii alicujus causa agens in Peloponneso Theseus, ita ad conspectum formæ illius exarserit, ut in regno firmissimo et gloria non vulgari, tamen non vivendum sibi putaret, hac si carendum esset; felicitate autem præterire se universos, si hæc sibi uxor contingeret. Quæ quum animo agigaret, nec spem haberet illius a patre impetrandæ (neque enim elocaturum esse quæ justam ætatem nondum attingisset), contempto illius imperio ac neglecto, parvi faciens quicquid in Peloponneso formidandum erat, assumpto rapinæ adjutore Pirithoo, vi a patre abductam Aphidnam Atticæ oppidum asportavit: tantamque illi habuit hujus auxilii nomine gratiam, ut ita eum reliquo tempore amaverit, exemplum posteris uti esset Thesei et Pirithoi amicitia. Quum autem ille cogeretur ad inferos descendere, ad nuptias ambiendas Liberæ Cereris, postquam multa hortatus non potuit illi persuadere ut ab eo se conatu abstineret; illum comitatus est, hanc decentem ab illo gratiam initurus, ut vitæ pro illo periculum subiret.

17. Reversam vero Argos, rursus peregre absente Theseo, quum jam matura esset nuptiis, licet haberent pulchras et generosas mulieres, quas e Græcia sibi ducerent, reges Græciæ; at illi convenientes hanc sibi expetebant, contentis tanquam deterioribus reliquis omnibus. Quum autem viderent de ipsa certatum iri, metuentes ne bellum Græciæ exoriretur illis inter se depugnantibus, communi suffragio jusjurandum dedere ejusmodi, se adjutores fore ei qui ipsa dignus esset habitus, neque permissuros si quis injuriam vellet facere, quum nempe putaret unusquisque sibi se hoc parare auxilium. Ac privata quidem illa uniuscujusque sententia fefellit omnes præter Menelaum: communem autem illam rebus statim experti sunt. Quum enim non ita multo post lis inter deas de forma exorta esset, arbitrium permittunt Paridi Priami filio. Hic corporibus dearum et forma victus, munerumque esse coactus arbiter, offerente Junone imperium Asiæ, bellicam victoriam Pallade, Venere autem Helenæ nuptias; etiam vilibus hominibus contingere interdum putans non minus imperium, Helena autem potiri posse posterorum neminem, hujus nuptias præoptavit.

18. Quum autem decantata illa contra Trojanæ expeditio fieret, et Europa tunc primum veniret contra Asiam.

τῆς Ἀσίας ἐλθούσης, ἔχοντες οἱ τε Τρῶες ἀποδόντες τὴν Ἑλένην ἀδελφῶς οἰκεῖν τὴν αὐτῶν, οἱ δ' Ἕλληνες ταύτην αὐτοὺς ἐάσαντες ἔχειν ἀπαλλάττεσθαι τῶν ἐκ πολέμου καὶ στρατείας δυσχερῶν, οἱ δ' οὐκ ἠβουλήθησαν ἀμφοτέροι, οὐκ ἂν ποτε νομίσαντες εὐρεῖν ἀφορμὴν καλλίῳ πολέμου, περὶ ἧς ἀποθανοῦνται. Καὶ θεοὶ δὲ τοὺς αὐτῶν παῖδας σαφῶς εἰδότες ἀπολουμένους ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἀπέτρεψαν μᾶλλον, ἀλλ' ἐνήγαγον εἰς τοῦτο οὐκ ἐλάττω δόξαν αὐτοῖς οἰόμενοι φέρειν τοῦ θεῶν παῖδας γενέσθαι τὸ μαχομένους ὑπὲρ Ἑλένης ἀποθανεῖν. Καὶ τί λέγω τοὺς αὐτῶν παῖδας; αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς μείζω καὶ δεινότερον ἐνεστήσαντο τοῦ πρὸς Γίγαντας αὐτοῖς γενομένου πολέμου· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ μετ' ἀλλήλων, ἐνταῦθα δὲ ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους. Οὐ τί γένοιτ' ἂν ἐναργέστερον δεῖγμα, ὅσω τῶν ἀνθρωπίνων ἀπάντων ὑπερέχει τὸ κάλλος παρ' ἀθανάτοις κριταῖς; Ὅταν γὰρ ὑπὲρ μὲν τῶν ἄλλων οὐδενὸς ἀπάντων οὐδαμοῦ τὸ παράπαν φαίνονται διενεχθέντες, ὑπὲρ δὲ κάλλους οὐ μόνον τοὺς υἱοὺς ἐπιδεδωκότες, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀλλήλοις ἐναντία πεπολεμηκότες, ἐνιοὶ δὲ καὶ τρωθέντες, πῶς οὐχ ἀπάσαις ψήφοις προτιμῶσιν ἀπάντων τὸ κάλλος;

19. Ἄλλ' ἵνα μὴ δόξωμεν ἀπορίαν τῶν περὶ κάλλους λόγων περὶ ταῦτα διατρίβειν αἰεὶ, ἐφ' ἑτέρον βούλομαι μεταβῆναι οὐδαμῶς ἑλαττον ὄν, ὥστε δεῖξαι τὴν τοῦ κάλλους ἀξίαν, τῶν πρότερον εἰρημένων, τὴν Ἀρκάδος Ἰπποδάμειαν Οἰνομάου, ὅσους τοῦ ταύτης κάλλους ἀλόντας μᾶλλον αἰρουμένους ἀπέφηνεν ἀποθνήσκειν ἢ ταύτης διωκισμένους τὸν ἥλιον προσορᾶν. Ὡς γὰρ ἐλάβετο τῆς ἡλικίας ἢ παῖς καὶ τὰς ἄλλας ὁ πατήρ οὐκ ὀλίγῳ τῷ μέσῳ παρενεγκοῦσαν ἑώρα, τῆς μὲν ὥρας αὐτῆς ἀλούς — τοσοῦτον γὰρ αὐτῇ περιῆν, ὥστε καὶ τὸν γεγεννηκόμ' ὑπηγάγετο παρὰ φύσιν — καὶ διὰ τοῦτ' ἀξίων αὐτὴν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ, βούλεσθαι δ' ἐκδιδόναι πλαττόμενος αὐτὴν τῷ ταύτης ἀξίῳ, τὰς παρ' ἀνθρώπων φεύγων αἰτίας, μηχανὴν τινα μηχανᾶται τῆς ἐπιθυμίας ἀδικιωτέραν καὶ ἣν ὤετο ῥαδίως ὅπερ ἐβούλετο καταστήσειν· ὑπὸ γὰρ ἄρματι, ὡς οἶόν τε μάλιστα ἦν, εἰς τάχος ὑπὸ τῆς τέχνης ἐξειργασμένῳ τοῦς ἐν Ἀρκαδίᾳ ζεύξας ἐν τῷ τότε ταχίστους ἵππους ἡμιλάτο πρὸς τοὺς μνηστῆρας τῆς κόρης ἄθλον τῆς νίκης παρελθοῦσιν αὐτοῖς αὐτὴν προτιθεῖς ἢ στέρεσθαι τῆς κεφαλῆς ἡττηθέντας. Καὶ ἡξίου δ' αὐτὴν αὐτοῖς συναναβαίνειν τὸ ἄρμα, ὅπως ἀποσχολούμενοι περὶ ταύτην ἀμελοῖεν τῆς ἵππικῆς. Οἱ δ', ἀποτυγχόντος τοῦ πρώτως ἀψαμένου τοῦ δρόμου καὶ τῆς κόρης ἐκπεσόντος μετὰ τοῦ ζῆν, τὸ μὲν ἀποκνήσαι πρὸς τὸν ἀγῶνα ἢ μεταθεῖναι τι τῶν βεβουλευμένων μεираκιῶδες εἶναι ὑπολαβόντες, τὴν δ' ὁμότητα μισήσαντες Οἰνομάου ἄλλος ἄλλον ἐφθάνεν ἀποθνήσκων ὥσπερ δεδοικώς μὴ τοῦ τεθνάναι περὶ τῆς κόρης ἀμάρτη. Καὶ προῆλθέ γε μέχρι τρισκαίδεκα νέων ὁ φόνος· θεοὶ δ' ἐχεῖνον τῆς πονηρίας μισήσαντες ταυτησί τοὺς τε τεθνεῶτας ἅμα καὶ τὴν κόρην ἐλεοῦντες, τοὺς μὲν ὅτι κτήματός ἀπε-

liceretque Trojanis reddita Helena sine metu suam incolere patriam, Græcis vero hac illis permissa, difficultatibus belli atque expeditionis liberari: neutri tamen voluere, qui putarent nunquam se belli causam, pro qua morerentur, habituros pulchriorem: ipsique dii suos filios, quos aperte scirent in illo bello perituros, non potius prohibuere, sed eo induxerunt, non minori ipsis gloriæ futurum arbitrati, pugnando mori pro Helena, quam quod decorum filii essent. Et quid dico filios suos? ipsi inter se majus et terribilius iniere bellum eo, quod adversus Gigantas ab illis gestum est: etenim in illo conjuncti pugnabant, hic vero contra se invicem. Quo majus quodnam esse potest documentum, quantum humanis rebus omnibus præstet immortalium decorum judiciis pulchritudo? Quando enim de aliarum in universum rerum nulla unquam omnino dissedissee illos constat, pro pulchritudine autem non filios tantum suos dedidisse, sed jam contra se invicem pugnasse, quosdam etiam vulneratos esse: quomodo non sententiis omnibus pulchritudinem præponunt rebus omnibus?

19. Ne vero videamur inopia eorum, quæ de ipsa pulchritudine dici possunt, circa ista semper morari, ad aliud volo transire nullo modo inferius ad demonstrandam pulchritudinis dignitatem his quæ prius dicta sunt, ad Hippodamiam Arcadis CEnomai filiam, quot juvenes illa ostenderit ipsius forma captos mori præoptare quam ab ipsa disclusos hanc lucem intueri! Quum enim maturitatem attigisset puella, videretque illam pater non mediocri intervallo ceteras post se relinquere, forma illius captus (cujus nimirum tantam illa vim haberet, ipsum ut parentem præter naturam subigeret), eamque ob causam secum illam habere cupiens, fingens interim, suspicionum vitandarum causa, elocare se ipsam velle ei qui dignus ipsa esset, commentum comminiscitur ipsa cupiditate injustius, quo putabat facile sibi quod vellet confecturum. Curru enim quanta maxima arte poterat ad celeritatem elaborato, equos quum junxisset qui tum erant in Arcadia velocissimos, certabat cum procis puellæ, prætereuntibus se proposito præmio ipsa puella, devictis poena capitis: postulabatque ipsam currum cum illis conscendere, ut in illa occupati et defixi, equestris rei curam omitterent. Illi, quum fortuna adversa usus fuisset qui primus cursum ingressus fuerat, et virgine una cum vita excidisset, detrectare certamen, aut mutare consilium puerile arbitrati, crudelitatemque CEnomai exosi, alius alium morte prævernerunt, quasi metuentes ne morte pro puella exciderent. Ac progressa est cædes ad adolescentes tredecim. Dii autem pravitatem hanc istius exosi, mortuosque simul et virginem miserati, illos, qui tali possessione privati essent;

στέρηνται τοιούτου, τὴν κόρην δ' ὅτι τῆς ὥρας οὐ κατὰ καιρὸν ἀπολαύοι, κηδόμενοι τε τοῦ νέου, ὅστις ἐμελλε — Πέλοψ δ' ἦν οὗτος — ἀγωνιεῖσθαι, ἄρμα τε χαρίζονται τούτῳ κάλλιον τέχνης πεποιημένον ἵππους τε ἀθανάτους, δι' ὧν ἐμελλε τῆς κόρης κύριος εἶναι, καὶ γέγονέ γε τὸν κηδεστὴν ἐπὶ τέρμασι τῆς νίκης ἀπεκτονώς.

20. Οὕτω τὸ τοῦ κάλλους χρῆμα ἀνθρώποις τε θεῶν εἶναι δοκεῖ καὶ τιμώμενον ὑπὸ πάντων καὶ θεοῖς ἐσπούδασται πολλαχόσε. Διὸ δὴ καὶ ἡμῖν οὐκ ἂν ἔχοι τις μέμφεσθαι δικαίως προὔργου λογισαμένοις τὸ ταῦτα περὶ κάλλους διεξελοῖν. Οὕτω μὲν δὴ καὶ Ἀρίστιππος διῆλθε τὸν λόγον.

21. EPM. Σὺ δὲ λοιπὸς εἰ, Χαρίδημε. Ὅπως δ' ὥσπερ κορωνίδα τῶν τοῦ κάλλους καλῶν ἐπιθήσῃ τὸν λόγον.

XAP. Μηδαμῶς, ὦ πρὸς θεῶν, περαιτέρω προσελθεῖν με βιάσῃ· ἱκανὰ γὰρ δηλώσαι τὴν συνουσίαν καὶ τὰ νῦν εἰρημένα, ἄλλως τ' οὐδ' ὅσα περ εἶπον ἀπομνημονεύοντα. Ῥᾶν γὰρ ἂν τις μνημονεύοι τῶν ἐτέροις εἰρημένων ἢ τῶν αὐτῶν.

EPM. Ταῦτα μὲν δὴ ἐστίν, ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐπεθυμοῦμεν ἐπιτυχεῖν· οὐ γὰρ δὴ τοσοῦτον ἡμῖν τῶν λόγων ἐκείνων ὅσον ἐμέλησε τῶν σῶν ἀκοῦσαι. Ὡς, ἦν τούτων ἀποστερήσεως, καὶ κεῖνα μάτην ἔση πεπονηκώς. Ἀλλὰ πρὸς Ἑρμοῦ τὸν ἅπαντα λόγον, ὥσπερ ὑπέστης ἐξ ἀρχῆς, ἀπόδος.

XAP. Βέλτιον μὲν ἦν τούτοις ἀπαλλάττειν με τῶν δυσχερῶν ἀγαπῶντα· ἐπεὶ δ' οὕτω προθυμῇ καὶ τῶν ἡμετέρων ἀκοῦσαι λόγων, καὶ τοῦτ' ὑπηρετεῖν ἀνάγκη. Ὡς δὲ τοίνυν καὶ αὐτὸς ἐποίησά μιν τὸν λόγον.

22. Εἰ μὲν πρῶτος αὐτὸς ἦρχον περὶ τοῦ κάλλους λέγειν, προοιμίων ἂν ἐδεόμην συχνῶν, ἐπεὶ δ' ἐπὶ πολλοῖς ἔρχομαι τοῖς πρότερον εἰρηκόσιν ἔρῳν, οὐδὲν ἀπεικὸς τοῖς ἐκείνων κεχρημένον ὡς προοιμίοις ἐπιφέρειν ἐξῆς τὸν λόγον, ἄλλως τ' οὐδ' ἐτέρωσε τῶν λόγων γιγνομένων, ἀλλ' ἐνταῦθα καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὥστ' ἐνεῖναι καὶ τοὺς παρόντας λαθεῖν, ὡς ἄρ' οὐχ ἕκαστος ἰδίᾳ λογοποιῶσιν, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἕκαστος ἐπὶ μέρους διεξέρχονται λόγον. Ἐτέρῳ μὲν οὖν ἥρκει γ' ἂν εἰς εὐφημίαν ἅπερ ὑμῶν ἕκαστος ἔτυχεν εἰπὼν περὶ τοῦ κάλλους ἰδίᾳ, τούτῳ δὲ τοσοῦτον περίεστιν, ὥστε καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἔξω τῶν νῦν εἰρημένων οὐ δεῖν ἐπαίνων τῶν εἰς αὐτό· πλεῖστα γὰρ πολλαχόθεν, αὐτὰ πρῶτα δεῖν λέγειν ἕκαστα, δόξαν παρίστησιν, ὥσπερ ἀνθρώπων εὐτυχοῦντι λειμῶνι, αἰετῶν φαινομένων ἄρτι προσαγομένων τὸς δρεπομένους. Ἐγὼ δ' ἐκ πάντων ἐκλέξας ὅσα μοι δοκῶ μὴ βέλτιον εἶναι παραλιπεῖν, λέξω διὰ βραχείων, ὅπως τῷ τε κάλλει τὰ γιγνόμενα ἀποδώσω ὑμῖν τε τὸ μακρολογεῖν παραλιπὼν δράσω κεχαρισμένα.

23. Τοῖς μὲν οὖν ἢ δι' ἀνδρείαν ἢ καθ' ἑτέραν τινὰ τῶν ἀρετῶν ἡμῶν προέχειν δοκοῦσιν, ἢν μὴ τῷ καὶ

hanc, quod forma illa atque ætate non ut decebat frueretur, cura adolescentis suscepta, qui erat decertaturus (hic Pelops fuit) et currum illi donant pulchrius ab arte elaboratum, equosque immortales, quorum opera futurum erat ut virgine potiretur. Ac politus est, intersecto in metis victoriae socero.

20. Adeo pulchritudo divina res hominibus videtur et honoratur ab omnibus, et diis est multis modis expetita. Propterea neque nobis est quod quis jure succenseat, qui operæ pretium putaverimus ista de pulchritudine enarrare. Sic et Aristippus orationem suam absolvit.

21. HERM. Tu vero superes, Charideme: atque jam velut coronidem eorum, quæ in pulchritudine pulchra sunt, imponas tuam orationem.

CHAR. Ne, per ego te deos rogo, ultra progredi me coge: satis enim fuerint ad declarandam disputationem etiam quæ modo dicta sunt, qui præsertim non quæcumque dixi depromere ex memoria possim. Quippe facilius aliquis retineat dicta ab aliis, quam sua.

HERM. Quin hæc ipsa sunt quorum ab initio cupiebamus fieri compotes: neque enim tantum illas audire orationes curabamus, quam tuam. Itaque hac si nos privaveris, scito etiam in illis frustra te elaborasse. Verum per Mercurium, universam orationem, quemadmodum ab initio promiseras, nobis redde.

CHAR. Melius fuerat te istis contentum difficultatem mihi remittere. Quandoquidem vero ita cupidus es meæ audiendæ orationis, ea etiam in re tibi obsequi necesse est. Hunc in modum ergo ipse quoque verba feci:

22. « Si primus ego de pulchritudine dicere inciperem, multis opus haberem exordiis; quando autem post plures, qui ante me dixerunt, oraturus venio, haud absurdum fuerit illorum me orationibus pro exordiis usum, ipsam statim meam orationem adjungere: quum præsertim non alias habitæ sint illæ orationes, sed hic et eodem die, ut possit etiam præsentibus fucus fieri, quasi non suam sibi quisque orationem habeat, sed unam eandemque pro parte quisque sua exsequatur. Atque alii rei satis essent ad colligendam famam quæ unusquisque vestrum singulatim pro pulchritudine dixit: huic vero tantum superest, ut etiam his qui post futuri sunt, præter ea quæ jam sunt dicta, non defutura sint ejusdem laudes. Plurima enim pluribus ex locis, atque omnia ejusmodi, ut prima dici mereantur, gloriam ei parant, velut felici florum prato, semper his qui jam conspiciuntur, decerpentes allicientibus. Ego vero deligens ex omnibus quæcumque non recte omitti putabo, paucis dicam, ut et pulchritudini justa tribuam, et vobis, omissa longiori oratione, gratificer.

23. Igitur qui vel fortitudine, vel quacumque virtute alia præcellere nobis videntur, illis, nisi per quotidiana benefi-

ἡμέραν ποιεῖν εὖ ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς εὖ αὐτοῖς διακεῖσθαι, βασκαίνομεν μᾶλλον, ἐξ ὧν ἂν οὐ καλῶς αὐτοῖς τὰ πράγματα πραττόμενα σχοίη· καλοὺς δ' οὐ μόνον οὐ φθονοῦμεν τῆς ὥρας, ἀλλ' εὐθύς τε ἰδόντες ἀλίσκομεθα ὑπεραγαπῶμεν τε οὐδ' ἀποκνοῦμεν ὥσπερ κρείττοσιν, ὅσον ἂν ἡμῖν ἐξῇ, δουλεύοντες αὐτοῖς. Ἡδίων ἂν οὖν ὑπακούσαι τις ὥρας εὐτυχηκότι ἢ προστάξει τῷ τοιούτῳ, καὶ πλείω χάριν ἂν εἰδείη τῷ πολλὰ προστάττοντι μᾶλλον ἢ τῷ μὴδ' ὅτι οὖν ἐπαγγέλλοντι.

24. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀγαθῶν, ὧν ἂν ἐνδεεῖς ᾖμεν, οὐ περαιτέρω σπουδάζομεν τοῦ τυχεῖν, κάλλους δ' ἡμῖν οὐδεὶς οὐδεπώποτε γέγονε κόρος, ἀλλ' ἐάν τε τὸν Ἀγλαίης, τὸν εἰς Ἰλίον ποτε συναναβάντα τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐάν θ' Ὑάκινθον τὸν καλὸν ἢ τὸν Λακεδαιμόνιον Νάρκισσον κάλλει νικῶμεν, οὐκ ἀρκεῖν ἡμῖν δοκοῦμεν, ἀλλὰ δεδοίκαμεν μὴ λάθωμεν τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἂν καταλιπόντες ὑπερβολήν.

25. Σχεδὸν δ' ὥς εἰπεῖν πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων ὥσπερ κοινὸν παράδειγμα τὸ κάλλος ἐστὶ, καὶ οὕτε στρατηγούς εἰς κάλλος ἡμέλῃται τὰ στρατεύματα συντάττειν οὔτε ῥήτορσι τοὺς λόγους συντιθέναι οὔτε μὴν γραφεῦσι τὰς εἰκόνας γεγραφεῖναι. Ἀλλὰ τί ταῦτα λέγω, ὧν τὸ κάλλος τέλος ἐστίν; ὧν γὰρ εἰς χρεῖαν ἤκομεν ἀναγκάως, οὐκ ἐλλείπομεν οὐδὲν σπουδῆς εἰς ὅσον ἐξεστί κάλλιστα κατασκευάζειν· τῷ τε γὰρ Μενέλεω οὐ τοσοῦτον ἐμέλῃσε τῆς χρεῖας τῶν οἰκῶν, ἢ ὅσον τοὺς εἰσερχομένους ἐκπλήττειν, καὶ διὰ τοῦθ' οὕτω πολυτελεστάτους ἅμα κατεσκεύασε καὶ καλλίστους, καὶ τῆς γνώμης οὐχ ἤμαρτεν· ὁ γὰρ Ὀδυσσεύς οὕτως ἀγασθῆναι λέγεται τούτους, κατὰ πύστιν τοῦ πατρὸς εἰς αὐτὸν ἀφιγμένος, ὥστ' εἰπεῖν Πεισιστράτῳ τῷ Νεστορίδῃ,

Ζηνός που τοιήδε γ' Ὀλυμπίου ἐνδοθεν αὐλή.

Αὐτός θ' ὁ τοῦ μεираχίου πατήρ οὐκ ἄλλου του χάριν μιλτοπαρήους ἦγε τὰς ναῦς συστρατευόμενος τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ Τροίαν ἢ ὅπως τοὺς δρώοντας ἐκπλήττειν ἔχῃ. Καὶ σχεδὸν εἴ τις ἐκάστην ἐξετάζειν βούλεται τῶν τεχνῶν, εὐρήσει πάσας ἐς τὸ κάλλος δρώσας καὶ τούτου τυγχάνειν τοῦ παντὸς τιθεμένας.

26. Τοσοῦτον δὲ τὸ κάλλος τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπερέχειν δοκεῖ, ὥστε τῶν μὲν ἢ δικαιοσύνης ἢ σοφίας ἢ ἀνδρείας μετεχόντων πολλὰ τις ἂν εὖροι τιμώμενα μᾶλλον, τῶν δὲ ταύτης τῆς ιδέας κεκοινωνηκότων βελτιόν ἐστὶν εὐρεῖν οὐδὲν, ὥσπερ ὅτῃ καὶ τῶν μὴ μετεσχηκότων ἀτιμότερον οὐδὲν· μόνους γοῦν τοὺς μὴ καλοὺς ὀνομάζομεν αἰσχροὺς, ὡς οὐδὲν ὄν, εἴ τί τις ἔχων τύχοι πλεονέκτημα τῶν ἄλλων κάλλους ἐστερημένος.

27. Τοὺς μὲν οὖν ἢ δημοκρατούμενοις τὰ κοινὰ διοικοῦντας ἢ τυράννοις ὑποτεταγμένους τοὺς μὲν δημαγωγούς, τοὺς δὲ κόλακας καλοῦμεν, μόνους δὲ τοὺς ὑπὸ ταύτῃ τῇ δυνάμει γενομένους θαυμάζομεν τε φιλοπόνους τε καὶ φιλοκάλους ὀνομάζομεν καὶ κοινούς νομίζομεν εὐεργέτας τοὺς τῶν καλῶν ἐπιμελητάς. Ὅτε τοίνυν

cia nos, ut bene erga illos affecti simus, veluti cogant, potius invidemus, unde non bene illis res successerit : pulchris vero non tantum non invidemus formam, sed ad primum conspectum capimur, supra modum illos amamus, neque fatigamur illis tanquam diis quibusdam, quantum nobis licuerit, serviendo. Ergo jucundius aliquis paruerit formæ felicitis homini, quam non tali imperaverit, et gratiam habuerit majorem injungenti multa, quam nihil quicquam præcipienti.

24. Et reliqua bona, quorum indigemus, non ultra appetimus, quum sumus consecuti; pulchritudinis autem nulla unquam est satietas : verum si et illum Aglaïæ filium, qui cum Achivis venit contra Ilium, si Hyacinthum illum pulchrum, aut Lacedæmonium Narcissum vincamus pulchritudine, non putamus satis esse, sed metuimus ne ignari a posteris forte superemur.

25. Fere omnibus autem, ut ita dicam, rebus humanis commune quasi, ad quod componantur, exemplum pulchritudo est : et neque imperatores non curant ad pulchritudinem struere aciem; neque oratores componere orationem; neque pictores imagines suas pinxisse. Sed quid hæc dico, quorum pulchritudo finis est? vel in his quorum ad usum necessitate quadam venimus, studii nihil intermittimus, quo ea, quam potest, paremus pulcherrima. Neque enim Menelaus tam curabat usum ædium, quam ut ingredientes admiratione percelleret; atque ea causa et sumtuosissimas simul paravit et pulcherrimas : neque aberravit ab suo consilio; Ulyssis enim filius ita illas admiratus esse dicitur, requirendi patris causa ad ipsum quum pervenisset, ut Pistrato diceret Nestoris filio,

Talis nempe fuat Jovis aula introrsus Olympi.

Ipsæ autem pater adolescentuli non alia causa splendentes minio naves Græcorum expeditionem juvans adversus Trojam duxit, quam ut haberet quo videntes percelleret. Et artes fere singulas si examinare aliquis velit, inveniet ad pulchritudinem collineare omnes, et in illa consequenda ponere omnia.

26. Tantum vero eminere in reliquis omnibus pulchritudo [moralis, honestas] videtur, ut multa observare liceat iis quæ vel justitiam vel sapientiam vel fortitudinem sibi adjunctam habent, honoratiora; his vero, quæ hujus qualitatis partem habent, melius invenire nihil est; quemadmodum nimirum istis, qui nihil ejus habent, nihil contemptius. Quippe solos, qui pulchri [honesti] non sunt, turpes vocamus; quasi nihil sit, si quis aliquam ceterarum prærogativarum habeat, pulchritudine [honestate] idem privatus.

27. Atque illos, qui vel in populari imperio rem publicam administrant, vel tyrannis subjecti sunt, demagogos illos, hos adulatōres vocamus : solos qui sub hac pulchri [honesti] potestate sunt, admiramur, laborisque et pulchritudinis [honestatis] amantes vocamus, et communes benefactores habemus illos, qui pulchrorum [honestorum] curam susci-

οὕτω μὲν σεμνὸν τὸ κάλλος ἐστίν, οὕτω δὲ τοῖς πᾶσιν ἐν εὐχῆς μέρει τυχεῖν κέρδος τε νομίζουσι τὸ τούτῳ τι διακονῆσαι δυνηθῆναι, πῶς ἡμᾶς εἰκότως οὐκ ἂν τις ἐμέμψατο, εἰ τοσοῦτον ἔχοντες κέρδος κερδαίνειν ἔπειθ' ἔκοντ' ἐκπροϊέμεθα, μὴδ' αὐτὸ τοῦτο αἰσθῆσθαι δυνηθέντες, ὅτι ζημιούμεθα;

28. Τοσοῦτον μὲν δὴ καὶ γὰρ τὸν λόγον ἐποιήσαμην, πολλὰ τῶν ἐνόντων μοι περὶ κάλλους εἰπεῖν ἀφελὼν, ἐπειδὴ τὴν συνουσίαν ἐπὶ πολὺ παρατεινομένην ἐώρων.

ΕΡΜ. Εὐδαίμονές γε, οἱ τοιαύτης ἀπολεαύκατε τῆς συνουσίας. Σχεδὸν δ' ἤδη καὶ γὰρ οὐδὲν ἔλαττον ὑμῶν ἔσχηκα διὰ σέ.

piunt. Quando igitur adeo augustum quiddam est pulchritudo, adeoque in parte votorum est omnibus illam consequi, ut in lucro ponant, illi si qua servire possint; quomodo non merito nos vituperaverit aliquis, si tantum quum liceat lucrum facere, ultro deinde illud abjiciamus, ac ne hoc ipsum quidem sentire queamus, damnum nos facere? »

28. Tantum et ego verborum feci, multis quæ in promptu mihi erat de pulchritudine dicere, abscissis, quoniam longius extrahi colloquium animadverti.

HERM. Felices vos quidem, qui tali colloquio frui sitis. Sed tuo beneficio fere non deteriori ego quoque conditione fui.

LXXIX.

* ΝΕΡΩΝ Η ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΥΧΗΣ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ.

1. ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ. Ἡ ὀρυχὴ τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ σοί, Μουσώνιε, διὰ χειρὸς, ὥς φασι, γεγυῖα, τῷ τυράννῳ νοῦν εἶχεν Ἕλληνα;

ΜΟΥΣΩΝΙΟΣ. Ἰσθί, ὦ Μενέκρατες, καὶ βελτίῳ ἐντεθυμῆσθαι Νέρωνα· τὰς γὰρ περιβολὰς τῆς Πελοποννήσου τὰς ὑπὲρ Μαλέαν ξυνήρει τοῖς θαλαττομένοις εἴκοσι σταδίων τοῦ Ἰσθμοῦ ῥήγματι. Τοῦτο δ' ἂν καὶ τὰς ἐμπορίας ὤνησε καὶ τὰς ἐπὶ θαλάττῃ πόλεις καὶ τὰς ἐν τῇ μεσογείᾳ· καὶ γὰρ δὴ κακείναις ἀποχρῶν ὁ οἶκος καρπὸς, ἦν τὰ ἐπιθαλάττια εὖ πράττη.

ΜΕΝ. Ταῦτα δὴ διέξελλε, Μουσώνιε, βουλομένοις ἡμῖν ἀκροάσασθαι πᾶσιν, εἰ μὴ τι σπουδάσαι διανοῇ ἕτερον.

ΜΟΥΣ. Δίειμι βουλομένοις· οὐ γὰρ οἶδ' ὅ τι χάριζοίμην ἂν μᾶλλον τοῖς γε ἀφιγμένοις. Ἐς ἀηδὲς οὕτω φροντιστήριον ἐπὶ τῷ σπουδάζειν.

2. Νέρωνα τοίνυν ἐς Ἀχαιῶν ὠδαὶ ἦγον καὶ τὸ σφόδρα αὐτὸν πεπεικέναι μὴδ' ἂν τὰς Μούσας ἀναβάλλεσθαι ἤδιον. Ἐβούλετο δὲ καὶ τὰ Ὀλύμπια, τὸν γυμνικώτατον τῶν ἀγώνων, στεφανοῦσθαι ἄδων· τὰ γὰρ Πύθια, τούτων μὲν ἑαυτῷ μετεῖναι μᾶλλον ἢ τῷ Ἀπόλλωνι· μὴδὲ γὰρ ἂν μὴδ' ἐκεῖνον ἐναντίαν αὐτῷ κιθάραν τε καὶ ὠδὴν θέσθαι. Ὁ δὲ Ἰσθμὸς οὐ τῶν ἀποθεν αὐτῷ βεβουλευμένων, ἀλλ' ἐντυχὼν τῇ φύσει τοῦ τόπου μεγαλουργίας ἠράσθη, τὸν τε βασιλέα τῶν ἐπὶ τὴν Τροίαν ποτὲ Ἀχαιῶν ἐνθυμηθεὶς, ὥς τὴν Εὐβοίαν τῆς Βοιωτίας ἀπέτεμεν Εὐρίπῳ τῷ περὶ τὴν Χαλκίδα, ἔτι γε μὴν καὶ τὸν Δαρεῖον, ὥς ὁ Βόσπορος ἐγεφυρώθη αὐτῷ ἐπὶ τοὺς Σκύθας· τὰ δὲ Ξέρξου καὶ πρὸ τούτων ἴσως ἐνενόησε, μέγιστα τῶν μεγαλουργιῶν ὄντα, καὶ πρὸς τούτοις ὥς τῷ δι' ὀλίγου ἀλλήλοις ἐπιμιῆσαι πάντας εἴσοιτο τὴν Ἑλλάδα λαμπρῶς ἐστιᾶσθαι τοῖς ἔξωθεν· αἱ γὰρ τύραννοι φύσεις μεθύουσι μὲν, διψῶσι δὲ πῃ καὶ ἀκοῦσαι τοιοῦτο φλέγμα.

3. Προελθὼν δὲ τῆς σκηνῆς ὕμνον μὲν Ἀμφιτρίτης

LXXIX.

* NERO SIVE DE ISTHMO PERFODIENDO.

1. MENEKRATES. Isthmus perfodiendus, quod opus tibi quoque, Musoni, præ manu, ut aiunt, fuit, tyranno Græcine res consilii erat?

MUSONIUS. Scito, Menecrates, etiam meliora in animo habuisse Neronem: circuitus enim illos Peloponnesi supra Maleam navigantibus compendifaciebat, perumpendis viginti stadiis Isthmi. Hoc vero et commerciis utile fuisset, et maritimis urbibus pariter atque mediterraneis: nam his quoque fructus domestici sufficiant, si res maritima bene habeat.

MEN. Hæc ergo, Musoni, enarra nobis audire cupientibus universis, nisi quid aliud scrium agere cogitas.

MUS. Narrabo sic volentibus: neque enim scio in quo potius gratum facere vobis possim, qui studendi causa insuave adeo auditorium ingressi sitis.

2. Neronem igitur in Achaiam egerunt carmina, et quod firmiter sibi persuaserat nec Musas canere suavius. Volebat autem etiam Olympia, certaminum omnium maxime gymnicum, ob cantum coronari: quantum enim ad Pythia, hæc magis ad se pertinere quam ad Apollinem, qui ne ipse quidem citharam cantumque opponere sibi audeat. Verum Isthmus non inter ea quæ e longinquo cogitaverat, sed quum in naturam loci incidisset, magnificentiae quodam amore correptus, et regem illum Achivorum quondam ad Trojam profectorum cogitans, ut is Eubœam a Bæotia absciderit illo circa Chalcida Euripo; atque insuper Darium, ut Bosporo pons contra Scythas ab illo impositus sit; Xerxis autem opera forte ante hæc ipsa cogitavit, magnificorum operum maxima: ad hæc videri sibi poterat, se permiscendis tam parvo intervallo omnibus, splendido Græciam munere et velut epulis excipere. Ingenia enim tyrannorum, ebria illa quidem, tamen interdum etiam ejusmodi auditio-nem sitiunt.

3. Progressus autem de tentorio, hymnum canebat Am-

τε καὶ Ποσειδῶνος ἦσε καὶ ἄσμα οὐ μέγα Μελικέρτη
τε καὶ Λευκοθέα. Ὁρέξαντος δ' αὐτῷ χρυσὴν δίκελ-
λαν τοῦ τὴν Ἑλλάδα ἐπιτροπεύσαντος ἐπὶ τὴν ὀρυχὴν
ἦξε κροτούμενός τε καὶ ἀδόμενος, καὶ καθιχόμενος τῆς
γῆς τρίς, οἶμαι, τοῖς τε τὴν ὀρυχὴν πεπιστευμένοις
παρὰ κλευσάμενος ξυντόνως ἄπτεσθαι τοῦ ἔργου ἀνῆει
εἰς τὴν Κόρινθον τὰ Ἰπρακλέους δοκῶν ὑπερβεβλῆσθαι
πάντα. Οἱ μὲν δὲ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου τὰ πετρώδη
τε καὶ δύσεργα ἐξεπόνουν, ἡ στρατιὰ δὲ τὰ γειώδη τε
καὶ ἐπίπεδα.

4. Ἐβδόμην δὲ πού καὶ πέμπτην ἡμέραν προσε-
ζευγμένων ἡμῶν τῷ Ἰσθμῷ κατέβη τις ἐκ Κόρινθου λό-
γος οὕτω σαφής ὥς δὴ τοῦ Νέρωνος μετεγνώκτος τὴν
τομὴν. Ἐφασαν δὲ τοὺς Αἰγυπτίους γεωμετροῦντας
τῆς ἐκατέρας θαλάττης τὰς φύσεις οὐκ ἰσοπέδοις αὐταῖς
συντυχεῖν, ἀλλ' ὑψηλοτέραν ἡγουμένους τὴν ἐκ τοῦ
Λεγαίου περὶ τῇ Αἰγίνῃ δεδοικέναι· πελάγους γὰρ το-
σοῦτου νήσω ἐπιχυθέντος καὶ ὑποβρύχιον ἀπενεχθῆναι
τὴν Αἰγίνα. Νέρωνα δὲ τῆς μὲν τοῦ Ἰσθμοῦ τομῆς
οὐδ' ἂν Θαλῆς μετέστησεν ὁ σοφώτατός τε καὶ φυσι-
κώτατος· τοῦ γὰρ τεμεῖν αὐτὸν ἦρα μᾶλλον ἢ τοῦ δη-
μοσίᾳ ἄδειν.

5. Ἡ δὲ τῶν Ἑσπερίων ἐθνῶν κίνησις καὶ δξύτατος
ὥς τῶν ἐκείνης νῦν ἀπτόμενος, ὄνομα δὲ αὐτῷ Βίνδαξ,
ἀπήγαγεν Ἑλλάδος τε καὶ Ἰσθμοῦ Νέρωνα ψυχρῶς
γεωμετρήσαντα· τὰς γὰρ θαλάττας ἰσογαίους τε καὶ
ἰσοπέδους οἶδα. Φασὶ δ' αὐτῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς Πώ-
μης ὀλισθάνειν ἤδη καὶ ὑποδιδόναι. Τοῦτ' καὶ αὐτοὶ
χθὲς ἠκούσατε τοῦ προπταίσαντος χιλιάρχου.

6. MEN. Ἡ φωνὴ δὲ, Μουσώνιε, δι' ἣν μουσο-
μανεῖ καὶ τῶν Ὀλυμπιάδων τε καὶ Πυθιάδων ἔρᾳ, πῶς
ἔχει τῷ τυράννῳ; τῶν γὰρ Λήμνῳ προσπλεόντων οἱ
μὲν ἐθαύμαζον, οἱ δὲ κατεγέλων.

ΜΟΥΣ. Ἄλλ' ἐκεῖνός γε, ὦ Μενέκρατες, οὔτε θαν-
μασίως ἔχει τοῦ φθέγματος οὔτ' αὖ γελοίως· ἡ γὰρ φύ-
σις αὐτὸν ἀμέμπτως τε καὶ μέσως ἤρμοκε. Φθέγγεται
δὲ κοῖλον μὲν φύσει καὶ βαρὺ, ἐγκειμένης αὐτῷ τῆς
φάρυγγος· μέλη δ' οὕτω κατεσκευασμένης βομβεῖ
πῶς. Οἱ δὲ γε τόνοι τῶν φθόγγων ἐπιλαίνοισι τοῦ-
τον, ἐπεὶ μὴ θαρρεῖ αὐτῷ, χρωμάτων δὲ φιλανθρωπία
καὶ μελοποιία εὐαγώγῳ μὲν δὴ καὶ κιθαρωδίᾳ εὐσταλεῖ
καὶ τῷ οὖ καίρῳ βαδίσαι καὶ στῆναι καὶ μεταστῆναι
καὶ τὸ νεῦμα ἐξομοιωσαὶ τοῖς μέλεσιν, αἰσχύνην ἔχον-
τος μόνου τοῦ βασιλέα δοκεῖν ἀκριβοῦν ταῦτα.

7. Εἰ δὲ μιμοῖτο τοὺς κρείττους, φεῦ γέλωτος, ὥς
πολὺς τῶν θεωμένων ἐκπίπτει, καίτοι μυρίων φόβων
ἐπηρτημένων, εἴ τις ἐπ' αὐτῷ γελῶν εἴη· νεύει μὲν γὰρ
τοῦ μετρίου πλέον ξυνάγων τὸ πνεῦμα, ἐπ' ἄκρων δ'
ἵσταται τῶν ποδῶν ἀνακλόμενος ὥσπερ οἱ ἐπὶ τοῦ
τροχοῦ. Φύσει δ' ἐρυθρὸς ὢν ἐρεῖται μᾶλλον, ἐμπι-
πραμένου αὐτῷ τοῦ προσώπου· τὸ δὲ πνεῦμα ὀλίγον
καὶ οὐκ ἀποχρῶν πού δῃ.

8. MEN. Οἱ δ' ἐν ἀγωνίᾳ πρὸς αὐτὸν πῶς ὑφίενται,
ὦ Μουσώνιε; τέχνη γὰρ πού χαρίζονται.

phitrites ac Neptuni, et carmen non magnum Melicertae et
Leucotheae. Quum vero rastellum illi aureum porrexisset
praeses Graeciae, ad fossam se propere contulit inter plausus
atque cantus, humoque ter, puto, percussa, hortatusque
eos quibus cura fossae permissa erat, ut studiose opus illud
aggrederentur, Corinthum rediit, omnes a se Herculis su-
peratos labores existimans. Atque ergastulorum vincti
saxosa et difficilia elaborabant, terrena autem ac plana
exercitus.

4. Sed per septimanam fere et quinque dies quum Isthmo
nos velut affixi hæsisset, ingruit aliquis e Corintho non-
dum tamen certus rumor de mutato a Nerone abscindendi
consilio. Dicebant autem Aegyptios, dimenso utriusque
maris fastigio, non ejusdem illa libramenti deprehendisse,
sed altius arbitrari illud quod ex Lechaeo sinu allabitur,
atque Aeginae proinde metuere, ne tanto mari ad insulam
illam appellente, plane submersa Aegina auferatur. Verum
Neronem quidem a secundo Isthmo neque Thales ille sapien-
tissimus et consultissimus naturae demovisset: magis enim
secare illum jam cupiebat, quam ipsum publice canere.

5. At occidentis populorum motus et acerrimus ille vir,
qui rempublicam ibi jam capessivit, nomen ei Vindex, a
Graecia et Isthmo abduxit Neronem frigida quaedam de
geometria causantem: maria enim pari undique fastigio li-
brata novi. Aiunt autem illi etiam ipsas Romae suburbanas
regiones jam labare et cedere. Hoc ipsi quoque heri au-
distis e tribuno, qui huc appulit.

6. MEN. Sed vox, o Musoni, propter quam ita furiose
musicus est et Olympiadum Pythiadumque amore flagrat,
quomodo habet tyranno? eorum enim qui Lemnum appu-
lerunt admirabantur quidam, alii deridebant.

MUS. Verum iste, Menecrates, neque admirabilis est
quantum ad vocem, neque ridiculus: natura enim illum
sine reprehensione et mediocriter instruxit. Cavum autem
quiddam et grave per naturam sonat, depresso ad interiora
guttur: ex quo ita parato cantica quodammodo bombum
edunt. Interim toni vocum musicarum mitigant illum,
quum non sibi confidat, sed colorum musicorum humani-
tati et modulationi flexibili sane, et bene composito ad
citharam cantui, et quod ubi tempus est ingreditur, et stat,
et transfert se, et quod nutum accommodat cantibus: qua
in re illud solum turpitudinem habet, quod imperator vide-
tur studiose ac subtiliter ista tractare.

7. Quoties vero imitatur superos, vah risum! quam
multus excidit spectatoribus, licet sexcenti terrores impen-
deant, si quis illum derideat. Nutat enim supra modum
collecto spiritu, summis pedum digitis insistit, retrorsum
inflexus, ut qui rotae alligati sunt: quumque natura sit
rubicundus, tum magis etiam incensa illi facie rubescit:
spiritus autem illi exilis, neque usquam sane sufficiens.

8. MEN. Qui vero contra illum certant, quomodo se
submitunt, Musoni? nempe arti hoc forte gratificantur.

ΜΟΥΣ. Τέχνη μὲν, ὥσπερ οἱ ὑποπαλαίοντες. Ἄλλ' ἐνθυμήθητι, ὦ Μενέκρατες, τὸν τῆς τραγωδίας ὑποκριτὴν, ὡς Ἰσθμοῖ ἀπέθανεν· εἰσὶ γὰρ κίνδυνοι καὶ περὶ τὰς τέχνας, ἣν ἐπιτείνωσιν οἱ τεχνάζοντες.

ΜΕΝ. Καὶ τί τοῦτο, Μουσώνιε; σφόδρα γὰρ ἀνήκοος τοῦ λόγου.

ΜΟΥΣ. Ἄκουε δὴ λόγου ἀτόπου μὲν, ἐν ὀφθαλμοῖς δὲ Ἑλλήνων πεπραγμένου.

9. Ἰσθμοῖ γὰρ νόμου κειμένου μήτε κωμωδίαν ἀγωνίζεσθαι μήτε τραγωδίαν, ἐδόκει Νέρωνι τραγωδοῦς νικᾶν. Καὶ παρῆλθον εἰς τὴν ἀγωνίαν ταύτην πλείους μὲν, ὁ δ' Ἡπειρώτης ἄριστα φωνῆς ἔχων, εὐδοκιμῶν δ' ἐπ' αὐτῇ καὶ θαυμαζόμενος λαμπροτέρῃ τοῦ εἰωθότος ἐπλάττετο καὶ τοῦ στεφάνου ἐρᾶν καὶ μὴδ' ἀνήσειν πρότερον ἢ δέκα τάλαντα δοῦναι οἱ Νέρωνα ὑπὲρ τῆς νίκης. Ὁ δ' ἠγρίαινέ τε καὶ μανικῶς εἶχε· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἠκροῶτο ὑπὸ τῇ σκηνῇ ἐπ' αὐτῷ δὴ τᾷγωνι. Βοῶντων δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Ἡπειρώτῃ, πέμπει τὸν γραμματέα κελεύων ὑφεῖναι αὐτῷ τοῦτον. Αὐτοῦ δὲ ὑπεραίροντος τὸ φθέγμα καὶ δημοτικῶς ἐρίζοντος εἰσπέμπει Νέρων ἐπ' ὀκριδάντων τοὺς ἑαυτοῦ ὑποκριτὰς οἷον προσήκοντάς τι τῷ πράγματι· καὶ γὰρ δὴ καὶ δέλτους ἐλεφαντίνους καὶ διθύρους προβεβλημένοι αὐτὰς ὥσπερ ἐγχειρίδια καὶ τὸν Ἡπειρώτην ἀναστήσαντες πρὸς τὸν ἀγχοῦ κίονα κατέαξαν αὐτοῦ τὴν φάρυγγα παίοντες ὀρθαῖς ταῖς δέλτοις.

10. **ΜΕΝ.** Τραγωδίαν δὲ ἐνίκα, Μουσώνιε, μιὰρὸν οὕτω πάθος ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν Ἑλλήνων ἐργασάμενος;

ΜΟΥΣ. Παιδιὰ ταῦτα νεανία τῷ μητροκτονήσαντι. Εἰ δὲ τραγωδίας ὑποκριτὴν ἀπέκτεινεν ἑκτεμὼν αὐτοῦ τὸ φθέγμα, τί χρὴ θαυμάζειν; καὶ γὰρ δὴ καὶ τὸ Πυθικὸν στόμιον, παρ' οὗ αἱ ὀμφαὶ ἀνέπνεον, ἀποφράττειν ὤρμησεν, ὡς μὴδὲ τῷ Ἀπόλλωνι φωνὴ εἴη, καίτοι τοῦ Πυθίου καταλέξαντος αὐτὸν εἰς τοὺς Ὀρέστας τε καὶ Ἀλκμαίωνα, οἷς τὸ μητροκτονῆσαι καὶ λόγον τινὰ εὐκλείας ἔδωκεν, ἐπειδὴ πατράσιν ἐτιμώρησαν. Ὁ δὲ μηδαμῶς εἰπεῖν ἔχων ὅτι ἐτιμώρησεν ὑβρίσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ ᾤετο πρότερον τῶν ἀληθῶν ἀκούων.

11. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, τίς ἡ προσιοῦσα ναῦς; ὡς ἐπάγειν τι ἀγαθὸν εὐικεν· ἐστεφάνωνται γὰρ τὰς κεφαλὰς ὥσπερ χορὸς εὐφημος, καὶ τις ἐκ τῆς πρώρας προτείνει τὴν χεῖρα παρακελεύόμενος ἡμῖν θαρρεῖν τε καὶ χαίρειν, βοᾷ τε, εἰ μὴ παρακούω, Νέρωνα οἴχεσθαι.

ΜΕΝ. Βοᾷ γὰρ, Μουσώνιε, καὶ σαφέστερόν γε, ὅσω τῆς γῆς ᾄπτεται. Εὖ γε, ὦ θεοί.

ΜΟΥΣ. Ἀλλὰ μὴ ἐπευχώμεθα· ἐπὶ γὰρ τοῖς κειμένοις οὐ φασι δεῖν.

MUS. Arti illi quidem, ut qui in lucta concedunt. Sed tu cogita, Menecrates, tragicum actorem, qui in Isthmo perit: sunt enim pericula etiam circa artes, si intendant eas artifices.

MEN. Et quid hoc, Musoni? plane enim nihil ea de re audiui.

MUS. Audi igitur rem incredibilem illam quidem, sed in oculis Græciæ factam.

9. Quanquam lex est ludis Isthmiis, ne comoedia certaretur neu tragœdia, visum est Neroni tragœdos vincere. Ac venere ad illud certamen quum plures alii, tum Epirotes, voce optima præditus, qui eo nomine in fama esset atque admirationi omnibus de splendore vocis insolito: is fingebat se et coronæ amore captum, neque concessurum prius, quam decem sibi talenta Nero pro victoria dedisset. At hic exasperari et furere: etenim in tabernaculo etiam audiebatur sub ipsum tempus certaminis. Clamore autem laudantibus Epiroten Græcis, scribam mittit, submittere hunc sibi vocem jubens. Illo vero magis etiam tollente vocem, et populariter contendente, immittit Nero in pulpita suos histriones, tanquam quorum partes aliquæ essent in illo negotio. Hi ergo qui pugillares eburneos bipatentes pugionum instar protendebant, erecti ad proximam columnam Epirotæ guttur directis illis tabellis ferientes elidunt.

10. **MEN.** Tragœdiam vero vicit, Musoni, tam impuro facinore in oculis Græciæ perpetrando?

MUS. Lusus iste juveni interfectori suæ matris. Si vero tragicum histrionem exstirpanda illius voce interemit, quid mirandum est? qui etiam Pythicum illud ostium, ex quo divina aspirabantur oracula, obturandi impetum cepit, ut neque sua Apollini vox porro esset; Pythio licet annumerante illum inter Orestas et Alcmaeonas, quibus matrum peracta ab ipsis cædes etiam famam peperit non inhonestam, quum patres sic ulciscerentur. At hic quum dicere non posset quem esset ultus, contumelia se affectum a deo putabat, quum mitiora tamen veris audiret.

11. Sed dum loquimur, quænam hæc navis accedit? ut bonum quiddam videtur advehere! coronati enim sunt capitibus, tanquam chorus boni ominis, atque de prora aliquis protendit manum, bono nos animo esse jubens et gaudere: clamat autem, nisi quid me fallunt aures, periisse Neronem.

MEN. Enimvero sic clamat, Musoni, et disertius quo propius terræ accedit. Bonum factum, o dii!

MUS. Sed ne quid imprecemur: negant enim hoc decere in defunctis.

LXXX.

ΤΡΑΓΩΔΟΠΟΔΑΓΡΑ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ, ΧΟΡΟΣ, ΠΟΔΑΓΡΑ,
ΑΓΓΕΛΟΣ, ΙΑΤΡΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΟΙ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

ὦ στυγνὸν οὐνομ', ὦ θεοῖς στυγούμενον,
Ποδάγρα, πολυστένακτε, Κωκυτοῦ τέκνον,
ἦν Ταρτάρου κευθμῶσιν ἐν βαθυσκίοις,
Μέγαίρ' Ἐρινὺς γαστρὸς ἐξεγείνατο,
μαζοῖσι τ' ἐξέθρεψε, καὶ πικρῷ βρέφει
εἰς χεῖλος ἐστάλαξεν Ἀλληκτῶ γάλα,
τίς τὴν δυσώνυμόν σε δαιμόνων ἄρα
εἰς φῶς ἀνῆκεν; ἥλθες ἀνθρώποις βλάβος.
Εἰ γὰρ τεθνῶσιν ἀμπλακημάτων τίσις
βροτοῖς ὀπηδεῖ, τῶν ἔδρασαν ἐν φάει,
οὐ Τάνταλον ποτοῖσιν, οὐδ' Ἰξίονα
τροχῷ στροβητὸν, οὐδὲ Σίσυφον πέτρῳ
ἔδει κολάζειν ἐν δόμοισι Πλουτέως,
ἀπλῶς δὲ πάντας τοὺς κακῶς δεδρακότας
τοῖς σοῖς προσάπτειν ἀρθροκηδέσιν πόνοις.
ὥς μου τὸ λυπρὸν καὶ ταλαίπωρον δέμας,
χειρῶν ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρας ποδῶν βάσεις,
ἰχῶρι φαύλῳ καὶ πικρῷ χυμῷ χολῆς
πνεύματι βιαίῳ τόδε διασφίγγον πόρους
ἔστηκε καὶ μεμυκὸς ἐπιτείνει πόρους.
Σπλάγχων δ' ἀπ' αὐτῶν διάπυρον τρέχει κακὸν,
δίναισι φλογμῶν σάρκα πυρπολούμενον,
ὅποια κρατὴρ μεστὸς Αἰτναίου πυρὸς,
ἢ Σικελὸς αὐλὼν ἀλιπόρου διασφάγος,
ὅπου δυσεξέλικτα κυματούμενος
σῆραξι πετρῶν σκολιὸς εἰλεῖται κλύδων.
ὦ δυστέχμαρτον πᾶσιν ἀνθρώποις τέλος,
ὥς εἰς μάτην σε πάντες ἀμφιθάλομεν,
ἐλπίδι ματαία μωρὰ βουκολούμενοι.

ΧΟΡΟΣ.

Ἀνὰ Δίνδυμον Κυβέβης
Φρύγες ἔνθουν ὀλορυγὴν
ἀπαλῷ τελοῦσιν Ἀττει,
καὶ πρὸς μέλος κεραύλου
Φρυγίου κατ' ὄρεα Τμώλου,
κῶμον βοῶσι Λυδοί.
Παραπλῆγες δ' ἀμφὶ ρόπτροις
κελαδοῦσι Κρητὶ ρυθμῷ
νόμον εὐδὲν Κορύβαντες.
Κλάζει δὲ βριθὺ σάλπιγξ
Ἄρει κρέκουσα θούρῳ
πολεμήϊαν αὐτήν.

LXXX.

TRAGODOPODAGRA.

PODAGRICUS, CHORUS, PODAGRA,
NUNCIUS, MEDICI, TORTORES.

PODAGRICUS.

Heu triste nomen, invisum nomen diis,
Podagra lacrimosa, Cocyti genus,
quam Tartari recessibus in abditis
Megæra Erinnyes utero fudit suo,
et ubere aluit, et amaræ parvulæ
stillavit in labella Alecto lac *malum*.
Quis ergo te, male ominatam dæmonum
emisit in lucem, labem mortalibus?
Si namque pœna peccatorum mortuos
homines manet, quæ vivi perpetrant :
non unda Tantalum *fugiente*, aut Ixionem
rota torquendum erat, neque saxo Sisyphum
punire oportuit domo in Plutonia,
omnes ad unum sed maleficii reos
tuis aptare membrifragis cruciatibus :
ut aridum atque ærumnabile corpus meum
manibus a summis ad pedum vestigia
sanie mala atque amaro succo felleo
violento spiritu clausis meatibus
constitit! ut clausum dolores exacuit!
Quin viscera per ipsa ignitum currit malum
vorticibus flammæ carnem populans meam,
qualis crater Ætnæis plenus ignibus,
Siculusve canalis fossæ ponto perviæ,
ubi inexplicabilibus modis exæstuans
cava per petrarum tortus fluctus volvitur.
Heu finis (*curatio mali*) nullius conjecturæ patens!
ut frustra omnes tibi fomenta apponimus,
spe vana stultis lactati misere modis!

CHORUS.

Per Dindymum Cybebes
sacrum Phryges ululatum
molli frequentant Atti :
et ad cantum ceraulæ
Phrygii per ardua Tmoli
comum Lydi celebrant.
Insani circum clavis
numeris Creticis inodulantur
nomen Evan Corybantes.
Clangit pleno tuba ore
Marti sonans Gradivo
bellisonum fragorem.

* De interpretatione mea hoc solum prædico, me non præstare bonos versus, sed qui singuli singulis Lucianicis respondeant, et sententiam eorum, quantum potuit a nobis fieri, exprimant. In choris præsertim et metrum et sententiam singulorum versuum assequi nobis datum non fuit. Sed neque diu torquere ingenium tanti putabamus. Claudicare igitur in podagra versus quam sententiam malebamus. GESNERUS.

Ἡμεῖς δὲ σοὶ, Ποδάγρα,
 πρώταις ἔαρος ἐν ὥραις
 μύσταις τελοῦμεν οἴκτους,
 45 ὅτε πᾶς χλοητόκοισι
 ποίαις τέθηλε λειμῶν,
 Ζεφύρου δὲ δένδρα πνοιαῖς
 ἀπαλοῖς κομᾷ πετῆλοις,
 ἃ δύσγαμος κατ' οἴκους
 50 μερόπων θροεῖ χελιδῶν,
 καὶ νυκτέροις καθ' ὕλαν
 τὸν Ἴτυν στένει δακρύουσα
 Ἀτθίς γόοις ἀηδῶν.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

ὦ μοι πόνων ἀρωγὸν, ὦ τρίτου ποδὸς
 65 μοῖραν λελογχὸς βάκτρον, ἐξέρειδέ μου
 βάσιν τρέμουσαν καὶ κατίθουνον τρίβον,
 ἵχνος βέβαιον ὡς ἐπιστήσω πέδῳ.
 Ἐγείρε, τλήμων, γυῖα δεμνίων ἀπο
 καὶ λίπε μελάθρων τὴν ὑπώροφον στέγην.
 60 Σκέδασον δ' ἀπ' ὅσων νύχιον ἀέρος βάθος
 μολῶν θύραζε καὶ πρὸς ἡλίου φάος
 ἀθόλωτον αὔραν πνεύματος φαιδρουῖ σπάσον.
 Δέκατον γὰρ ἤδη τοῦτο πρὸς πέμπτῳ φάει,
 65 ἐξ οὗ ζόφῳ σύγκλειστος ἡλίου δίχα
 εὐναῖς ἐν ἀστρώτοις τείρομαι δέμας.
 Ψυχὴ μὲν οὖν μοι καὶ προθυμία πάρα,
 βάσεις ἀμείβειν ἐπὶ θύρας ὠρμημένῳ,
 δέμας δὲ νωθρὸν οὐχ ὑπηρετεῖ πόθοις.
 Ὅμως δ' ἐπείγου, θυμέ, γιγνώσκων ὅτι
 70 πτωχὸς ποδαγρῶν, περιπατεῖν μὲν ἂν θέλῃ
 καὶ μὴ δύνηται, τοῦτον ἐν νεκροῖς τίθει.
 Ἄλλ' εἴα.

Τίνες γὰρ οἶδε βάκτρα νωμῶντες χερσίν,
 κάρηνα φύλλοις ἀκτέας καταστεφεῖς;
 75 τίνι δαιμόνων ἄγουσι κωμαστὴν χορὸν;
 μῶν, Φοῖβε Παιὰν, σὸν γεραίρουσιν σέβας;
 ἀλλ' οὐ στέφονται Δελφίδος φύλλῳ δάφνης.
 Ἡ μὴ τις ὕμνος Βακχίῳ κωμάζεται;
 ἀλλ' οὐκ ἔπεστι κισσίνῃ σφραγὶς κόμαις.
 80 Τίνες ποθ' ἡμῖν, ὦ ξένοι, βεδήκατε;
 Αὐδοῦτε καὶ πρόεσθε νημερτῇ λόγον.
 Τίς δ' ἐστίν, ἣν ὑμνεῖτε, λέξατ', ὦ φίλοι.

ΧΟΡΟΣ.

Σὺ δ' ὦν τίς ἡμᾶς καὶ τίνων προσεννέπεις;
 ὡς γὰρ σε βάκτρον καὶ βάσις μνηύετον,
 85 μύστην ὀρῶμεν τῆς ἀνικτήτου θεᾶς.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Εἰς εἰμι καγὼ τῆς θεᾶς ἐπάξιός;

ΧΟΡΟΣ.

Τὰν μὲν Κυπρίαν Ἀφροδίταν
 σταγόνων προπεσοῦσαν ἀπ' αἰθέρος,
 ἀνεθρέψατο κόσμιον ἀρμογὰν
 60 ἁλίοις ἐνὶ κύμασι Νηρεύς.
 Τὰν δ' Ὀκεανῷ παρὰ παγαῖς

At nos tibi, Podagra,
 primas veris per horas
 agimus mystæ querelas,
 quando omne graminosis
 effloruit pratum herbis,
 Zephyrique a flatibus arbor
 molli folio frondescit:
 ac per domos male conjux
 nostras hirundo stridit,
 nocturnaque per silvam
 Ityn lacrimis frequentat
 Atthis lugens aedon.

PODAGRICUS.

Adjutor o laborum, o tertii pedis
 vicem sortite, scipio, mihi fulcias
 gradum tremementem, semitamque dirigas,
 vestigium tenax ut infigam solo.
 Hem membra suscita, miser, de stragulis
 laticbrasque linque, nigri tecta culminis.
 Oculis deterge nocturnam aeris caliginem,
 foras egressus ad blandum solis jubar
 intemeratam auram spiritus læti trahe.
 Nam decima hæc supra quintam lux, *ni fallor*, est,
 ex quo tenebris conclusus et Phæbo carens,
 cubilibus non stratis corpus macero.
 Animus mihi quidem et voluntas præsto adest
 conanti gressus alternare ad januas:
 sed corpus ignavum haud servit cupidini.
 Tamen urge animum, probe qui noveris,
 podager mendicus ambulare si velit,
 nec possit, esse eum ponendum in mortuis.

Verum eia!

Etenim qui sunt isti baculis fulti manum,
 sambuci frondibus revincti tempora?
 cuinam deorum agunt comissantem chorum?
 num, Phæbe Pæan, numen hi colunt tuum?
 sed non cinguntur lauri folio Delphicæ.
 Hymnusne bacchantum comissatum venit?
 at non inest insigne hederaceum comis.
 Qui tandem nobis accessistis hospites?
 Profamini, et veracem vocem emittite.
 Quænam est, quam canitis, amici, dicite.

CHORUS.

Tu vero quis quorumve, qui nos alloqueris?
 Ut enim te baculus atque incessus indicant,
 mystam videmus insuperabilis deæ.

PODAGRICUS.

Egone et ipse dignus unus sum dea?

CHORUS.

Cypriam Venerem
 guttis delapsam ab ætheris
 enutrit compage decentem
 marinos inter fluctus Nereus.
 Oceani ad fontes

Ζανὸς παράκοιτιν Ὀλυμπίου,
 λευκώλενον, εὐρέσι κόλποις
 Ἦραν ἐτιθήνατο Τηθύς.
 96 Κορυφαῖσι δὲ κρατὸς ἐν ἀφθίτου
 ἐλόχευσε κόρας ἄτρομον φυὰν
 Κρονίδας, μέγ' ἄριστος Ὀλυμπίων,
 τὰν ἐγρεκύδοιμον Ἀθάναν.
 Τὰν δ' ἀμετέραν θεὸν ὀλβίαν
 100 ὁ γέρων λιπαραῖσιν ἐν ἀγκάλαις
 πρῶταν ἐλόχευσεν Ὀφίων.
 Ὅτ' ἐπαύσατο μὲν σκότιον χάος,
 ἀνέτειλέ τε λαμπέτις αἴωρ,
 καὶ παμφαῆς αἰέλου σέλας,
 106 τότε καὶ Ποδάγρας ἐφάνη κράτος.
 Ὅτε γὰρ λαγόνων σε τεκοῦσα
 Μοῖρα Κλωθὴ τότε ἔλουσεν,
 ἐγέλασεν ἅπαν σέλας οὐρανοῦ,
 μέγα δ' ἔκτυπεν εὐδίας αἰθήρ,
 * 110 τὰν δ' εὐγλαγέτοις ἐνὶ μαζοῖς
 εὐολβος ἐθρέψατο Πλούτων.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Τίσιν δὲ τελεταῖς ὀργιάζει προσπόλους;

ΧΟΡΟΣ.

Οὐχ αἶμα λάβρον προχέομεν ἀποτομαῖς σιδάρου,
 οὐ τριχὸς ἀφέτου λυγίζεται στροφαῖσιν αὐχλὴν,
 115 οὐδὲ πολυχρότοις ἀστραγάλοις πέπληγε νῶτα,
 οὐδ' ὠμὰ λακιστὰ κρέα σιτούμεθα ταύρων·
 ὅτε δὲ πετέας ἔαρι βρύει τὸ λεπτὸν ἄνθος,
 καὶ πολυκέλαδος κόσσυφος ἐπὶ κλάδοισιν ἄδει,
 τότε διὰ μελέων ὀξὺ βέλος πέπηγε μύσταις,
 120 ἀφανές, κρύφιον, δεδυκὸς ὑπὸ μυχοῖσι γυῖων,
 πόδα, γόνυ, κοτύλην, ἀστραγάλους, ἰσχία, μηροὺς,
 χεῖρας, ὠμοπλάτας, βραχίονας, κόρωνα, καρπούς,
 ἔσθει, νέμεται, φλέγει, κρατεῖ, πυροῖ, μαλάσσει,
 μέχρις ἂν ἡ θεὸς τὸν πόνον ἀποφυγεῖν κελεύσῃ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

125 Εἷς ἄρα καὶ γὼ τῶν κατωργιασμένων
 ἔλαθον ὑπάρχων; τοιγὰρ ἦκε πρευμενῆς
 δαίμων φανεῖσα, σὺν δ' ἐγὼ μύσταις δημοῦ
 ὕμνων κατάρξω, τὸ ποδαγρῶν ἄδων μέλος.

ΧΟΡΟΣ.

Σίγα μὲν αἰθήρ νήνεμος ἔστω,
 130 καὶ πᾶς ποδαγρῶν εὐφημείτω.
 Ἴδε, πρὸς θυμέλας ἡ κλινοχαρὴς
 βαίνει δαίμων, σκίπωνι βάσιν
 στηριζομένη· χαίροις μακάρων
 πολὺ πραοτάτη, καὶ σοῖς προπόλοις
 135 Ἰλαος ἔλθοις, ὄμματι φαιδρῶ,
 δοίης δὲ πόνοις λύσιν ὠκείαν
 ταῖσδ' εἰαριναῖσιν ἐν ὥραις.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Τίς τὴν ἀνίκητόν με δεσπότην πόνων
 οὐκ οἶδε Ποδάγραν τῶν ἐπὶ χθονὸς βροτῶν;
 140 ἦν οὔτε λιβάνων ἀτμίς ἐξιλιάσκειται,

Jovis uxorem Olympii
 illam ulnis candidis, lato sinu,
 Junonem lactavit Tethys.
 De vertice capitis alterni
 peperit virginis imperterritam naturam
 Saturnius, supremus cœlitum,
 excitatricem belli Minervam.
 Nostram vero deam beatam
 senex in mollibus ulnis
 primam generavit Ophion.
 Quum desineret tenebrosum Chaos,
 orereturque fulgida Aurora,
 et lucidum Solis jubar,
 tunc Podagræ vis apparuit.
 Quum enim ilibus te enixa
 Parca Clotho deinde abluit,
 risit omne jubar cœli,
 valdeque insonuit serenus æther:
 eam vero de lactescentibus uberibus
 dives nutritiv Pluto.

PODAGRICUS.

Quibus at suos sacris socios inaugurat?

CHORUS.

Non sanguinem impetuosum affundimus de acie ferri:
 non crinis liberi nodis implectitur cervix:
 nec sonantibus terga talis concrepant:
 neque crudis, laceris taurorum carnibus vescimur:
 sed quando ulmi vere tener flos abundat,
 et arguta cantat in ramis merula,
 tunc per membra acutum telum hæret mystis,
 obscurum, latens, subiens recessus artuum,
 pedem, genu, acetabulum, talos, coxendices, femora,
 manus, scapulas, brachia, rostra, carpos
 adedit, depascitur, urit, tenet, inflammat, coquit,
 donec dea facessere dolorem jusserit.

PODAGRICUS.

Unum ergo initiatorum ego memet quoque
 esse ignorabam. Igitur venito propitia
 dea apparens: tuis ego cum mystis simul
 hymnos incipiam, podagrorum carmen canens.

CHORUS.

Taceto cœlum, et tranquillum esto,
 omnis podager linguis faveto.
 En ad altaria lecto gaudens
 vadit diva, scipione gradum
 sibi fulciens. Salve divum
 mitissima tu, famulisque tuis
 placida adesto lumine blando;
 tribuasque dolori finem celerem
 his temporibus vernis.

PODAGRA.

Quis insuperabilem dolorum me dominam
 Podagram non novit in terra mortalium?
 quam nec vapor thuris placare acrem potest,

- οὔτε χυθὲν αἶμα βωμίῳ παρ' ἐμπύροις,
οὐ ναὸς ὄλβου περικρεμῆς ἀγάλμασιν,
ἦν οὔτε Παιῖν φαρμάκοις νικᾶν σθένει,
πάντων ἱατρὸς τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν,
145 οὐ παῖς ὁ Φοῖβου πολυμαθὴς Ἀσκληπιός.
Ἐξ οὗ γὰρ ἐφύη πρῶτον ἀνθρώποις γένος,
τολμῶσι πάντες τοῦ μὲν ἐκβαλεῖν σθένος,
κυκλῶντες αἰεὶ φαρμάκων τεχνήματα.
Ἄλλος γὰρ ἄλλην ἐπ' ἐμὲ πειράζει τέχνην.
150 τρίβουσιν ἀρνόγλωσσα καὶ σέλινά μοι
καὶ φύλλα θριδάκων καὶ νομαίαν ἀνδράχνην,
ἄλλοι δὲ πράσιον, οἱ δὲ ποταμογείτονα,
ἄλλοι κνίδας τρίβουσιν, ἄλλοι σύμφυτον,
ἄλλοι φακοὺς φέρουσι τοὺς ἐκ τελμάτων,
155 σταφυλῖνον ἐφθόν, οἱ δὲ φύλλα Περσικῶν,
ὕσχυαμον, μήκωνα, βολβοὺς, σίδια,
ψύλλιον, λίβανον, ῥίζαν ἐλλεβόρου, νίτρον,
τῆλιν μετ' οἴνου, γυρίνην, κολλάμφακον,
κυπαρισσίνην κηκίδα, γῦριν κριθίνην,
160 κράμβης ἀπέφθου φύλλα, γύψον ἐκ γάρου,
σπυράθους ὀρείας αἰγὸς, ἀνθρώπου κόπρον,
ἄλευρα κυάμων, ἄνθος Ἀσίου λίθου.
Ἐφουσι φρύγους, μυγαλᾶς, σαύρας, γαλᾶς,
βατράχους, ὑαίνας, τραγελάφους, ἀλώπεκας.
165 Ποῖον μέταλλον οὐ πεπειράται βροτοῖς;
τίς οὐχὶ χυμός; ποῖον οὐ δένδρου δάκρυ;
ζῶν ἀπάντων ὅστ' αὖ, νεῦρα, δέρματα,
στέαρ, αἶμα, μυελὸς, οὖρον, ἀπόπατος, γάλα.
Πίνουσιν οἱ μὲν τὸ διὰ τεσσάρων ἄκος,
170 οἱ δὲ τὸ δι' ὀκτὼ, τὸ δὲ δι' ἑπτὰ πλείονες.
Ἄλλος δὲ πίνων τὴν ἱερὰν καθαίρεται·
ἄλλος ἐπαοιδᾶς ἐπιθετῶν ἐμπαίζεται,
Ἰουδαῖος ἕτερον μωρὸν ἐξάδει λαβών.
Ὁ δὲ θεράπειαν ἔλαθε παρὰ τῆς κοιράνου.
175 Ἐγὼ δὲ τούτοις πᾶσιν οἰμῶζειν λέγω,
καὶ τοῖς ποιοῦσι ταῦτα καὶ πειρῶσιν με
εἰωθ' ἀπαντᾶν μᾶλλον ὀργιλωτέρα.
Τοῖσι δὲ φρονοῦσι μὴδὲν ἀντίξουν ἐμοὶ
ἥπιον ἔχω νοῦν εὐμενῆς τε γίγνομαι.
180 Ὁ γὰρ μεταλαβὼν τῶν ἐμῶν μυστηρίων
πρῶτον μὲν εὐθὺς εὐστομεῖν διδάσκεται,
τέρπων ἅπαντας εὐτραπέλους λέγων λόγους·
πᾶσιν δ' ὁρᾶται μετὰ γέλωτος, καὶ κρότου,
ὅτ' ἐπὶ τὰ λουτρά φερόμενος βαστάζεται.
185 Ἀτὴ γὰρ, ἦν Ὀμηρος εἶπεν, εἴμ' ἐγὼ,
βαίνουσ' ἐπ' ἀνδρῶν κρᾶτα καὶ βάσεις ποδῶν
ἀπαλὰς ἔχουσα, παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς βροτῶν
Ποδάγρα καλοῦμαι, γιγνομένη ποδῶν ἄγρα.
Ἄλλ' εἴα μύσται πάντες ὀργίων ἐμῶν,
190 γεραίρεθ' ὕμνοις τὴν ἀνίκητον θεάν.

ΧΟΡΟΣ.

Ἀδαμάντινον ἦθος ἔχουσα κόρα,
πουλυσθενὲς, ὀβριμόθυμε θεά,
κλύε σῶν ἱερῶν μερόπων ἑνοπάς.

nec affusus focis ardentibus cruor,
non aedes signa divitum suspensa habens :
quam nec Pæan medicamentis superare valet,
cunctorum coelitus medicus deum licet :
non filius Phœbi peritus Æsculapius.
Etenim qua primum ætate hominum genus exstiti
meam volunt omnes ejicere potentiam,
miscentes semper pharmacorum artificia.
Alius enim aliam contra me tentat viam :
terunt plantaginem, atque apia mihi *terunt*,
et folia lactucarum, et portulacam feram :
hi marrubium, sed aquaticam hi plantaginem,
alii urticas, alii consolidam conterunt :
alii lentes ferunt natas paludibus,
pastinacam coctam, folia isti Persici,
hyoscyanum, papaver, bulbos, malicorium,
pulicariam, thus, radicem hellebori, nitrum,
siliquam cum vino, ranæ sperma, collamphacon,
cupressi pilam, pollinem hordeaceum,
crambæ decoctæ folia, garum e liquamine,
globulos capræ montanæ, hominis stercus, *terunt*,
farinam fabarum, lapidis florem Asii.
Coquunt rubetas, mustelas, lacertas et catos,
ranas, hyænas, hircocervos et vulpeculas.
Metallum quod non tentatum est mortalibus?
quis non succus? quæ non est lacrima arboris?
animalium omnium ossa, nervi, coria,
pingue, cruor, stercus, medulla, urina, lac.
Bibunt alii quatuor de rebus pharmacum,
sed octuplex alii, septemplex plurimi.
Alius sacro epoto purgatur pharmaco ;
carminibus alius impostorum luditur,
Judæus nactus stultum excautat alterum.
Alius medicinam cepit implorans heram.
Ego vero dico plorare his omnibus,
facientibusque talia et me tentantibus
consuevi tanto occurrere iracundior.
Sed qui nihil sapiunt mihi contrarium,
animam gero mitem et fio placabilis.
Mysteriorum namque factus particeps
primo statim linguæ moderari instituitur,
omnes oblectans, et lepidos dicens jocos,
ab omnibus cum risu et plausu cernitur,
dum defertur gestatione ad balneas.
Aten etenim quam dixit Homerus, ipsa sum :
per capita iens virum, pedum vestigia
habens tenera : verum vulgo mortalium
Podagra vocor, quasi pedum captura sim.
Verum eia mystæ cuncti nostrorum orgiûm,
honorate hymnis insuperabilem deam.

CHORUS.

Adamantina pectora habens puera,
fortis, graviterque animosa dea,
audi sanctorum tibi voces hominum.

Μέγα σὸν κράτος, ὀλβιόφρον Ποδάγρα·
 195 τὰν καὶ Διὸς ὠκὺ πέφρικε βέλος,
 τρομέει δέ σε κύμαθ' ἄλδς βαθέης,
 τρομέει βασιλεὺς ἐνέρων Ἀΐδας,
 ἐπιδεσμοχαρὲς, κατακλινοβατὲς,
 200 κωλυσιδρόμα, βασαναστραγάλα,
 σφυροπρησιπύρα, μογισαψεδάφα,
 δοιδυκοφόβα, γονυκαυσαγρύπνα,
 περικονδυλοπωροφίλα,
 γονυκαμψεπίκυρτε Ποδάγρα.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Δέσποινα, καίριώ γάρ ἤντησας ποδὶ,
 205 ἄκου', ἔπος γάρ οὐκ ἐτώσιον φέρω.
 Ἄλλ' ἔστι πράξις τῶν λόγων συνέμπορος.
 Ἐγὼ γάρ, ὡς ἔταξας, ἡρέμῳ ποδὶ
 πόλεις ἰχνεύων πάντας ἡρεύνων δόμους,
 μαθεῖν ποτῶν εἴ τις σὸν οὐ τιμᾷ κράτος·
 210 καὶ τῶν μὲν ἄλλων εἶδον ἥσυχον φρένα,
 νικωμένων, ἀνασσα, σαῖν βία χεροῖν.
 Δύω δὲ τῷδε φῶτε τολμηρῶ θράσει
 ἐφραζέτην λαοῖσι καὶ κατωμνύτην
 ὡς οὐκ ἔτ' ἐστὶ σὸν κράτος σεβάσιμον,
 215 ἄλλ' ἐκβολὸν βροτῶν σε θήσουσιν βίου.
 Διόπερ κραταιῷ συνοχμάσας δεσμῷ πόδα
 πεμπταῖος ἤκω, στάδια διανύσας δύο.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Ὡς κραιπνὸς ἔπτῃς, ἀγγέλων ὤκιστέ μοι.
 Τίνος δὲ καὶ γῆς ὄρια δυσβάτου λιπῶν
 220 ἤκεις; σαφῶς μῆνυσον, ὡς εἰδῶ τάχος.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Πρῶτον μὲν ἔλιπον πέντε βασμῶν κλίμακα,
 ξύλων τρέμουσαν διαλύτοισιν ἀρμογαῖς,
 ὅθεν με δέχεται κορδυβαλλῶδες πέδον,
 σκληροῖσι ταρσοῖς ἀντερειδὸν κρούμασιν.
 225 Ὅπερ διανύσας ἴχνεσιν ἀλγεινοῖς ἐγὼ
 ἐστρωμένῃν χάλιζιν εἰσέβην ὁδὸν
 καὶ δυσπάτητον ὀξέσιν κέντροις λίθων.
 Μεθ' ἣν ὀλίσθῳ περιπεσὼν λείας ὁδοῦ
 ἐσπευδὼν εἰς τὸ πρόσθε, διάλυτος δέ μου
 230 ἔσυρεν ὀπίσω πηλὸς ἀσθενῇ σφυρᾷ,
 δι' ἧς περῶντι νότιος ἐκ μελῶν ἰδρῶς
 ἔρρει, βάσιν σαθρὰν ἀνείλυσπωμένῳ.
 Ὅθεν με δέχεται πᾶν δέμας κεκμηκότα
 πλατεῖα μὲν κέλευθος, ἀλλ' οὐκ ἀσφαλής.
 235 Τὰ μὲν γὰρ ἐνθεν, τὰ δὲ μ' ἐκεῖθ' ὀχήματα
 ἡπείγουν, ἡνάγκαζεν, ἔσπερχεν τρέχειν.
 Ἐγὼ δὲ νωθρὸν ἐλαφρὰ κουφίζων πόδα
 δόγματις ἔβαινον εἰς ὁδοῦ πέζαν στενὴν,
 ἕως ἀπήνη παραδράμη τροχήλατος.
 240 Μύστης γὰρ ὦν σὸς ταχὺ τρέχειν οὐκ ἔσθενον.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Οὐκ εἰς μύτην, βέλτιστε, πράξις ἦδε σοι
 ὀρθῶς πέπραχται, τῇ δὲ σῇ προθυμίᾳ
 ἴσαισι τιμαῖς ἀντιστηκῶσω χάριν.

LUCIANUS. — 1

Tua magna vis est, opum amans Podagra,
 quam tela Jovis quoque torta timent :
 tremuntque te fluctus profundī maris,
 tremitque tyrannus Pluto inferūm ;
 gaudens ligamentis, lectos obiens,
 cursum prohibes, talos crucias,
 malleolos uris, vix tangis humum :
 pistilli timens, genu urens pernox,
 callum articulis inducere amans,
 genua inflectens incurva Podagra.

NUNCIUS.

Domina, opportuno enim venis obviam pede,
 audi; sermonem namque non vanum asfero.
 Sed res æquo passu cum verbis ambulat.
 Ego nimirum, uti jusseras, placido pede,
 urbes vestigans, omnes scrutabar domos,
 videre volens, si quis tuam vim negligat :
 et reliquorum tranquilla vidi pectora,
 superatorum, regina, tui vi roboris.
 Verum duo viri isti, freti audacia,
 populis dicebant, addito perjurio,
 non esse vim tuam venerabilem amplius,
 hominum de vita te facturos exsulem.
 Astrectis ergo fortiter vinclis pedum
 quinto venio die duūm stadiūm via.

PODAGRA.

Agilis volasti, nunciorum mi celerrime.
 Cujus sed terræ linquens fines asperos
 venis? dilucide indica, quo mox sciam.

NUNCIUS.

Primo reliqui quinquorum scalas graduum,
 trabium trementes luxatis compagibus :
 hinc accepit me sustibus stratum solum,
 pulsus talis renitens ægris aspero.
 Quod emensus dolentibus vestigiis
 stratam silicibus intravi viam,
 stimulisque lapidum acutis incalcabilem.
 Post in labem delapsus lubricæ viæ,
 nitebar antrorsus, solutum sed mihi
 talos retro trahebat infirmos lutum :
 hac transeunti sudor membrīs humidus
 fluit, per incessum soluto putridum.
 Toto fatigatum me corpore excipit
 satis lata illa, sed non tuta nimis via.
 Hæc hinc, at illinc ista nam vehicula
 Urgentque, coguntque, imperantque currere.
 Ego vero tardos levans cito pedes
 obliquus arctam semitam viæ peto,
 dum plaustrum prætereat suis actum rotis.
 Mystes enim tuus nequibam currere.

PODAGRA.

Non frustra, amice noster, illa res tibi
 bene administrata est. Verum studio tuo
 dignis honoribus rependam gratiam.

Ἔστω δέ σοι δώρημα θυμῆρες τόδε,
 245 ἔξῃς τριετίας πειράσῃ κούφων πόνων.
 Ὑμεῖς δὲ μισροὶ καὶ θεοῖς ἐχθίστατοι,
 τίνες ποτ' ὄντες καὶ τίνων πεφυκότες,
 τολμᾶτε Ποδάγρας ἀνθαμιλλᾶσθαι κράτει,
 τῆς οὐδ' ὁ Κρονίδας οἶδε νικῆσαι βίαν;
 250 Λέγετ', ὦ κάκιστοι, καὶ γὰρ ἡρώων ἐγὼ
 ἐδάμασα πλείστους, ὥς γ' ἐπίστανται σοφοί.
 Πρίαμος Ποδάρκης ποδαγρὸς ὦν ἐκλήζετο·
 ἔθανε δ' Ἀχιλλεύς ποδαγρὸς ὦν ὁ Πηλέως·
 ὁ Βελλεροφόντης ποδαγρὸς ὦν ἐκαρτέρει·
 255 Θηβῶν δυνάστης Οἰδίπους ποδαγρὸς ἦν·
 ἐκ τῶν Πελοπιδῶν ποδαγρὸς ἦν ὁ Πλεισθένης·
 Ποίαντος υἱὸς ποδαγρὸς ὦν ἦρχε στόλου·
 ἄλλος Ποδάρκης Θεσσαλῶν ἦν ἡγεμὼν,
 δς, ἐπεὶ περ ἔπεσε Πρωτεσίλαος ἐν μάχῃ,
 260 ὁμῶς ποδαγρὸς ὦν καὶ πονῶν ἦρχε στόλου·
 Ἰθάκης ἀνακτα Λαρτιάδην Ὀδυσσεῖα
 ἐγὼ κατέπεφνον, οὐκ ἄκανθα τρυγόνος.
 Ὡς οὔτι χαιρήσοντες, ὦ δυσδαίμονες,
 ἴσῃν πάθησθε κόλασιν οἷς δεδράκατε.

ΙΑΤΡΟΙ.

265 Σύροι μὲν ἔσμεν, ἐκ Δαμασκοῦ τῇ γένει,
 λιμῶν δὲ πολλῶν καὶ πενίᾳ κρατούμενοι
 γῆν καὶ θάλασσαν ἐφέπομεν πλανώμενοι.
 Ἔχομεν δὲ χρῖσμα πατροδῶρητον τόδε,
 ἐν ᾧ παρηγοροῦμεν ἀλγούντων πόνους.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

270 Τί δὴ τὸ χρῖσμα καὶ τίς ἡ σκευή; φράσον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Μύστης με σιγᾶν ὄρκος οὐκ ἔῃ φράσαι
 καὶ λοισθία θνήσκοντος ἐντολὴ πατρὸς,
 δς ἔταξε κεῦθιν φαρμάκου μέγα σθένος
 δ καὶ σὲ παύειν οἶδεν ἡγριωμένην.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Εἴτ', ὦ κατάρστοι καὶ κακῶς ὀλοῦμενοι,
 275 ἔστιν τις ἐν γῇ φαρμάκου δρᾶσις τόση,
 δ χρυσθὲν οἶδε τὴν ἐμὴν παῦσαι βίαν;
 Ἀλλ' εἴα, τήνδε σύμβασιν συνθώμεθα,
 καὶ πειράσωμεν εἴτε φαρμάκου σθένος
 280 ὑπέρτερον πέφυκεν εἴτ' ἐμαὶ φλόγες.
 Δεῦτ', ὦ σκυθρωπαί, πάντοθεν ποτῶμεναι
 βάσανοι, πάρεδροι τῶν ἐμῶν βακχευμάτων,
 πελάζετ' ἄσπον. Καὶ σὺ μὲν ποδῶν ἄκρους
 φλέγμαине ταρσοὺς δακτύλων ποδῶν ἄχρι,
 285 σὺ δὲ σφυροῖς ἐμβαινε, σὺ δὲ μηρῶν ἄπο
 ἐς γόνατα λείθε πικρὸν ἰχώρων βάθος,
 ὑμεῖς δὲ χειρῶν δακτύλους λυγίζετε.

ΠΟΝΟΙ.

Ἴδ', ὡς ἔταξας πάντα σοι δεδράκαμεν,
 κεῖνται βοῶντες οἱ ταλαίπωροι μέγα,
 290 ἅπαντα γυῖα προσβολῇ στρεβλούμενοι.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Φέρετ', ὦ ξένοι, μάθωμεν ἀτρεκέστερον,

Istuc animo placens habe munus tibi :
 abhinc triennio leves dolores senties.
 At vos impuri, vos dñs invisissimi,
 quinam? quibus nati parentibus,
 audetis obniti Podagræ viribus
 cujus vicisse vim nescit Saturnius?
 Quin dicitis, execrables! Heroum namque ego
 subegi plurimos : docti vates sciunt.
 Priamus Podarces dictus a vitio pedum.
 Perit pede captus Achilles Peleo satius.
 Bellerophontes pedom dolores pertulit.
 Thebanus Œdipus captus pedibus fuit.
 Pelopidas inter Plisthenes podagricus.
 Podager classem duxit Pœantis filius.
 Alius Podarces Thessalorum dux erat,
 qui, quum cecidisset Protesilaus prælio,
 pede captus et laborans classi præfuit.
 Ithacæ tyrannum Ulyssem Iartium
 peremi ego, non *marini* spina turturis.
 Nihil ergo gavisuri, infelicissimi,
 æquam subite pœnam vestris actibus.

MEDICI.

Syri sumus, Damasco ducimus genus
 fame subacti, multa victi inopia,
 terram pererramus totam vagi, et mare :
 habemus hoc unguentum acceptum a patribus,
 solamur hoc pœnas dolentium *pedes*.

PODAGRA.

Quod istud est unguentum? quæ paratio?

MEDICUS.

Jurata fides tacere, non loqui sinit
 et ultimum morientis præceptum patris
 qui jussit occultare nos vim pharmaci,
 quod sævientem te quoque scit compescere.

PODAGRA.

Ergo, execrables, maleque perditi
 superest in orbe tanta pharmaci potentia,
 quod possit inunctum vim meam compescere?
 Sed eia paciscamur pactum ejusmodi,
 tentemus, utrum pharmaci potentia
 natura sit valentior, an meæ faces.
 Huc, o severæ, huc convolantes undique
 pœnæ, comites meorum bacchanalium,
 propius venite. Tu quidem pedom extimas
 soleas adurito digitos ad usque pedum.
 Tu malleolos invade. Tuque a femoribus
 ad genua stilla amaram in intima saniem.
 Sed vos manuum digitos, *agite*, constringite.

PŒNÆ.

En omnia, ut jussisti, tibi peregimus.
 Jacent, voces edunt miseri miserabiles,
 per membra torti cuncta nostro ab impetu.

PODAGRA.

Agite, hospites, discamus jam verissime,

εἰ χρισθὲν ὑμῶς φάρμακον τόδ' ὠφελεῖ.
 Εἰ γὰρ σαφῶς τόδ' ἐστὶν ἀντίξουν ἐμοί,
 λιποῦσα γαῖαν εἰς μυχοὺς εἶμι χθονὸς,
 295 αἴστος, ἀφανής, πύματα Ταρτάρου βάθῃ.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἴδου, κέχρισται, κοῦ χαλᾷ φλογμὸς πόνων.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Οἶμοι, παπαῖ γε, τείρομαι, διόλλυμαι,
 ἅπαν πέπαρμαι γυῖον ἀσκόπῳ κακῷ·
 οὐ Ζεὺς κεραυνοῦ τοῖον αἰωρεῖ βέλος,
 300 οὐδεὶς θαλάσσης τοῖα μαίνεται κλύδων,
 οὐδὲ στροβητὴ λαίλαπος τόση βία.
 Μὴ κάρχαρον πορθεῖ με δῆγμα Κερβέρου;
 μή τίς μ' ἐχίδνης ἰδὸς ἀμφιβόσκεται,
 ἢ διαβρεχθῆς ἰχθῶρι Κενταύρου πέπλος;
 305 Ἑλέαιρ', ἀνασσα, φάρμακον γὰρ οὗτ' ἐμὸν
 οὗτ' ἄλλο δύναται σὸν ἀναχαιτίσαι δρόμον,
 ψήφοις δὲ πάσαις πᾶν ἔθνος νικᾷς βροτῶν.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Παύσασθε, βάσανοι, καὶ πόνους μειώσατε
 τῶν μετανοούντων εἰς ἐμὴν ἔριν μολεῖν·
 310 γιγνωσκέτω δὲ πᾶς τις ὡς μόνῃ θεῶν
 ἀτεγκτος οὔσα φαρμάκοις οὐ πείθομαι.

ΧΟΡΟΣ.

Οὔτε Διὸς βρονταῖς Σαλμωνέος ἤρισε βία,
 ἀλλ' ἔθανε ψολόεντι δαμείσῃ θεοῦ φρένα βέλει.
 Οὐκ ἐρίσας ἐχάρη Φοῖβῳ Σάτυρος Μαρσύας,
 315 ἀλλὰ λιγὺ ψαίρει κείνου περὶ δέρμ' ἃ πίτυς.
 Πένθος αἰείμνηστον δι' ἔριν τοκάς ἔσχε Νιόβη,
 ἀλλ' ἔτι μυρομένη προχέει πολλὸ δάκρυ Σιπύλῳ.
 Μαιονία δ' Ἀράχνη Τριτωνίδος ἦλθεν εἰς ἔριν·
 ἀλλ' ὀλέσασα τύπον καὶ νῦν ἔτι νήματα πλέκει·
 320 οὐ γὰρ ἴσον μακάρων ὀργαῖς θράσος ἐστὶ μερόπων,
 ὡς Διὸς, ὡς Λητοῦς, ὡς Παλλάδος, ὡς Πυθίου.
 Ἥπιον, ὦ πάνδημε, φέροις ἀλγῆμα Ποδάγρα,
 κοῦφον, ἐλαφρὸν, ἄδριμυ, βραχυβλαβές, εὐώδυνον,
 εὐφορον, εὐληκτον, ὀλιγοδρανές, εὐπερίπατον.
 325 Πολλαὶ μορφαὶ τῶν ἀτυχούντων,
 μελέται δὲ πόνων καὶ τὸ σύνηδες
 τοὺς ποδαγρῶντας παραμυθεῖσθω.
 Ὅθεν εὐθύμως, ὦ σύγκληροι,
 λήσεσθε πόνων,
 εἰ τὰ δοκηθέντ' οὐκ ἐτελέσθη,
 430 τοῖς δ' ἀδοκήτοις πόρον εὔρε θεός.
 Πᾶς δ' ἀνεχέσθω τῶν πασχόντων
 ἐμπαιζόμενος καὶ σκωπτόμενος.
 Τοῖον γὰρ ἔφυ τόδε πρᾶγμα.

inunctum vos vestrum juvetne pharmacum.
 Nam si liquido illud est mihi contrarium,
 terra relicta abeo telluris in sinus,
 ignota, invisā, profunda in ima Tartari.

MEDICUS.

En est inunctum : nec pœnæ minuit faces.

PODAGRICUS.

Hei, hei! Papæ! *perii*, consumor, occidi!
 cæco per omnia membra fixus sum malo.
 Fulminis haud tale telum vibrat Jupiter,
 maris nec ullus tantundem fluctus furit :
 nec torta tanta est turbinis vehementia.
 Asperne me populatur morsus Cerberi?
 num viperæ venenum me depascitur?
 saniene Centauri madet mihi pallium?
 Miserere, diva! pharmacum nam nec meum,
 nec ullum, inhibere tuum cursum potest,
 punctisque cunctis omne hominum superas genus.

PODAGRA.

Cessate, Pœnæ, et his dolores minuite,
 quos contendisse rixa mecum pœnitet.
 Cognoscat unusquisque, me solam deum
 non deliniri pharmacis, non obsequi.

CHORUS.

Nec Jovis Salmonei contendit vis tonitruī,
 sed periit fumante dei cor fixa jaculo.
 Nec rixa gaudet Phœbi Satyrus Marsyas,
 sed cutis ad pinum suspensa arguta resonat.
 Luctum habet æternum ob lites fœcunda Niobe,
 lamentatur adhuc, lacrimas funditque Sipylo.
 Mæonis ausa Arachne contendere Tritonidi,
 perdidit at formam, sua nunc quoque stamina plicat :
 impar est iris superiorum audacia hominum,
 ut Jovis, ut Latonæ, ut Palladis, ut Pythii.
 Mitem ferto crucem, popularis diva, Podagra,
 atque levemque brevemque; acrique dolore careat :
 pauca nocens cesset, tolerabilis, ireque sinat.

Multæ formæ infortunatorum :

meditatio pœnæ et consuetudo

podagros miseros consolentur.

Unde alacriter, o consortes,

deponetis

dolores, si sperata non peragantur,

insperatisque det esse deus.

Sufferat unusquisque ægrorum

illudi se et derideri.

Hæc est natura negoti.

LXXXI.

* ΩΚΥΠΟΥΣ

Ὁκύπους Ποδαλειρίου καὶ Ἀστασίας υἱὸς ἐγένετο, κάλλει καὶ δυνάμει διαφέρων, γυμνασίων τε καὶ κυνηγεσίων μὴ ἀμελῶν. Πολλάκις δὲ θεωρῶν τοὺς ἐχομένους ὑπὸ τῆς ἀτέγκτου Ποδάγρας, κατεγέλα, φάσκων μηδὲν ὅλως εἶναι τὸ πάθος. Ἡ θεὸς τοίνυν ἀγανακτεῖ καὶ διὰ ποδῶν εἰστρέχει. Τοῦ δ' εὐτόνως φέροντος καὶ ἀρνούμενου, ὕπτιον ὅλως τίθησιν ἡ θεός. Ἦ μὲν σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Θήβαις· ὁ δὲ χορὸς συνέστηκεν ἐξ ἐπιχωρίων ποδαγρῶν, συνελεγχόντων τὸν Ὁκύπουν. Τὸ δὲ δράμα τῶν πάνυ ἀστείων. Τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα, Ποδάγρα, Ὁκύπους, Τροφεὺς, Ἰατρός, Πόνος, Ἄγγελος. Προλογίζει δὲ ἡ Ποδάγρα.

ΠΟΔΑΓΡΑ, ΩΚΥΠΟΥΣ, ΤΡΟΦΕΥΣ,
ΙΑΤΡΟΣ, ΠΟΝΟΣ, ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΟΣ.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Δεινὴ μὲν ἐν βροτοῖσι καὶ δυσώνυμος
Ποδάγρα κέκλημαι, δεινὸν ἀνθρώποις πάθος·
δεσμῷ δὲ νευρίνοισι τοὺς πόδας βρόχοις,
ἄρθροισιν εἰσδραμοῦσα μὴ νοουμένη.
5 Γελῶ δὲ τοὺς πληγέντας ὑπ' ἐμοῦ προ **
καὶ μὴ λέγοντας τὰ τρεχῆ τῆς συμφορᾶς,
ἀλλ' εἰς ματαίαν πρόφασιν ἐξησκημένους.
Ἄπας γὰρ αὐτὸν βουκολεῖ ψευδοστομῶν,
ὥς ἐνσεσεικῶς ἢ προκόψας ποι βάσιν,
10 λέγει φίλοισι, μὴ φράσας τὴν αἰτίαν·
ὁ μὴ λέγει γὰρ, ὥς δοκῶν λαθεῖν τινας,
χρόνος δέ γ' ἔρπων μηνύει, κἂν μὴ θέλῃ.
Καὶ τότε δαμασθεῖς, ὀνομάσας μου τοῦνομα
πᾶσιν θρίαμβος ἐμβεβάσταχται φίλοις.
15 Πόνος δέ μοι συνεργός ἐστι τῶν κακῶν·
ἐγὼ γὰρ οὐδὲν εἶμι τούτου δίχα μόνη.
Τοῦτ' οὖν δάκνει με καὶ φρενῶν καθάπτεται,
ὅτι τὸν ἅπασιν αἴτιον πόνον κακῶν
οὐδεὶς κακούργοις λοιδορεῖ βλασφημίαις,
20 ἀλλὰ κατ' ἐμοῦ πέμπουσι δυσφήμους ἄρας,
ὥς δεσμὸν ἐλπίζοντες ἐκφυγεῖν ἐμόν.
Τί ταῦτα φλυαρῶ καὶ λέγω τίνος χάριν
πᾶρειμι, μὴ φέρουσα τὴν ἐμὴν χολήν;
ὁ γὰρ δόλον γενναῖος, ὁ θρασὺς Ὁκύπους,
25 φρονεῖ καθ' ἡμῶν, μηδὲν εἶναί μ' ἔτι λέγων.
Ἐγὼ δ' ὑπ' ὀργῆς ὥς γυνὴ δεδηγμένη,
ἀντέδακα τοῦτον ἀθεράπευτον εὐστόχως,
ὥς ἦν ἔθος μοι κονδύλου ποδὸς τυχεῖν.
Ἦδη δ' ὁ δεινὸς πόνος ἔχει λεπτόν τόπον
30 καὶ τὴν βάσιν νυγμοῖσι τρυπᾷ τὴν κάτω·
ὁ δ' ὥς δρόμοισιν ἢ πάλῃ πλήξας ἔχνος,
πλανᾷ γέροντα παιδαγωγὸν ἄθλιον,
καὶ κλειψίχωλον πόδα τιθεὶς ἰχνευμένον
δύστηνος αὐτὸς ἐκ δόμων προσέρχεται.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

15 Πόθεν δ' ὁ δεινὸς κατὰ ποδῶν οὗτος παρῆν
ἀτραυματίστος, ἄβατος, ἀστατος πόνος;

LXXXI.

* OCYPUS (CELERIPES).

Ocypus Podalirii et Astasiae filius fuit pulchritudine et viribus praestans, qui gymnasia et venatus non negligeret. Saepè quum videreteos qui ab implacabili podagra tenerentur, deridebat, dicens plane nihil esse illum morbum. Indignatur ergo dea et per pedes in eum irrui. Illo vero fortiter ferente ac negante, supinum omnino dea abjicit. Scena dramatis ponitur esse Thebis. Chorus constat podagris ejus regionis Ocypodem convincentibus. Est autem drama valde lepidorum unum. Personae dramatis: Podagra, Ocypus, Educator, Medicus, Dolor, Nuncius. Prologum agit Podagra.

ΠΟΔΑΓΡΑ, OCYPUS, EDUCATOR,
MEDICUS, DOLOR, ET NUNCIUS.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Dira hominibus et inauspicati nominis
Podagra vocor; saevum mortalibus malum,
pedesque nerveis constringo restibus,
animadvertente nullo incurrens artubus.
Ultra mea percussos plaga rideo,
nec vera de suo fateri ausos malo,
sed vana causari nonnulla exercitos.
Ipsum nam quisque se lactat mendaciis·
quasi convellerit aut offenderit pedem,
loquitur amicis, veram causam reticet.
Quod enim non dicit, ut latere se ratus,
etiamsi nolit ipse, tempus indicat.
Ac tum subactus, et fatus nomen meum,
ab amicis omnibus in triumpho ducitur.
Verum dolor mihi malorum adjutor est:
nihil ego namque sum, si ab hoc relictus sum.
Hoc ergo mordet, hoc animum subigit meum,
dolorem quod malorum originem omnium
malesicis maledictis haud quisquam sauciat
sed contra me laxant vocem execrabilem,
mea sperantes evitare vincula.
Quid ista nugor, nec dico qua gratia
adsim, ferendae non par iracundiae?
Dolo generosus iste, fortis Ocypus,
contra me sentit, esse me nihil ferens.
Ego, quam mordet ira, (quidni, feminam?)
morsu hunc remordi certo et insanabili,
ut est solenne mihi ferire artum pedis.
Et jam dolor dirus parvum tenet locum,
soleamque terebrat imam punctionibus:
at ille ut cursu vel lucta laeso pede,
imponit educatori misero seni.
Furtim claudum pedem, visco captum meo,
infelix efferens, huc accedit, domo.

OCYPUS.

At unde dirus in pedes hic ingruit
sine vulnere, stare, incedere impediens dolor?

τείνει δὲ νεῦρόν οἱα τοξότης ἀνὴρ
βέλος προπέμπων καὶ στένειν βιάζεται,
τὸ τῶν πονούντων ἔσχατον στοιχεῖ χρόνῳ.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

40 Ἐπαιρε σαυτὸν, ὦ τέκνον, καὶ κούφισον,
μὴ πως με πίπτων καταβάλης σὺ χολὸς ὢν.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Ἴδου, κρατῶ σε δίχῃ βάρους καὶ πείθομαι,
καὶ τὸν πονοῦντα πόδα τιθῶ καὶ καρτερῶ.
Νεωτέρῳ γὰρ αἴσχος ἐν παισὶν αἰεὶ,
45 ὑπηρέτης ἀδύνατος γογγύζων γέρων.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Μὴ μὴ σὺ ταῦτα, μωρὲ, μὴ με κερτόμει,
μὴ μ' ὡς νέον κόμπαζε, τοῦτ' εἰδὼς ὅτι
ἐν ταῖς ἀνάγκαις πᾶς γέρων ἐστὶν νέος.
Πείθου λέγοντι· τὸ πέρας ἂν ὑποσπάσω,
50 ἔστην δὲ πρέσβυς, σὺ δ' ὁ νέος πίπτεις χαμαί.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Σὺ δ' ἂν σφαλῆς, πέπτωκας ἀπονός ὢν γέρων.
Προθυμία γὰρ ἐν γέρουσι παρέπεται,
πρᾶξις δὲ τούτοις οὐκέτ' ἐστὶν εὐτονος.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Τί μοι σοφίῃ κοῦ λέγεις οἶω τρόπῳ
55 πόνοσ προῆλθε σοῦ ποδὸς κοίλῃν βάσιν;

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Δρόμοισιν ἀσκῶν, κοῦφον ὡς τιθῶ πόδα,
τρέχων ἔτιλα, καὶ συνηέχθην πόνο.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Πάλιν τρέχ', ὥς τις εἶπεν, ἡ καθήμενος,
πώγωνά τίλλε κουριῶν ὑπ' ὠλέναις.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

60 Οὐκοῦν παλαίων ὡς θέλων παρεμβολὴν
βαλεῖν ἐπλήγην. Τοῦτο δὴ πίστευέ μοι.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Ποῖος στρατιώτης γέγονας, ἵνα παρεμβολὴν
βαλὼν σὺ πληγῆς; περικυκλεῖς ψευδῇ λέγων.
Τὸν αὐτὸν ἡμεῖς εἶχομεν λόγον ποτὲ,
65 μηδενὶ λέγοντες τὴν ἀλήθειαν φίλων.
Νῦν δ' εἰσορᾷς ἀπαντας ἐξ. . . .
Ὁ πόνοσ δ' ἐλίξας ἐμμελῶς διαστρέφει.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ποῖ ποῖ καθεύρω κλεινὸν Ὠκύπουν, φίλοι,
τὸν πόδα πονοῦντα καὶ βάσιν παρειμένον;
70 Ἰατρὸς ὢν γὰρ ἔκλυον ὑπὸ φίλου τινὸς
πάσχοντα δεινὰ τοῦτον ἀστάτῳ πάθει.
Ἄλλ' αὐτὸς οὗτος ἐγγὺς ὁμμάτων ἐμῶν
κεῖται κατ' εὐνῆς ὑπτίος βεβλημένος.
Ἀσπάζομαι σε πρὸς θεῶν, καὶ σὸν πάθος
75 τί τοῦτο λέξον, Ὠκύπου, τάχ' ὡς μάθω
εἰ γὰρ μάθοιμι, τυχὸν ἴσως ἰάσομαι
τὸ δεινὸν ἄλγος, τοῦ πάθους τὴν συμφορὰν.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Ὅρᾳς με, Σωτήρ, καὶ πάλιν Σωτήριχε,
σάλπιγγος αὐτῆς ὄνομ' ἔχων Σωτήριχε,

nervumque tendit, vir sagittator velut
telum emissurus, et subigit me plangere:
quæ sunt dolentum extrema, accedunt tempore.

EDUCATOR.

Ipsam te sustine, mi fili, et alleva,
ne qua, dum claudicas, cadens me proruas.

OCYPUS.

En teneo te sine pondere, et tibi obsequor,
laborantemque pedem pono, et sustento me.
Nam juniori turpe, æquales inter, est
minister invalidus, querulus semper senex.

EDUCATOR.

Ne, ne quid horum, stulte! aufer convicia.
Ne gloriare ætate: at illud noveris,
Necessitatibus juvenis quisque est senex.
Audi monentem. Denique, si me subtraham,
stabo senex ego, juvenis jacebis humi.

OCYPUS.

Tu si cadas, dolore carens, senex cades.
Etenim voluntas prompta senes sequitur viros;
nervis sed illorum caret omnis actio.

EDUCATOR.

Quid argutare, nec dicis mihi, quomodo
dolor intrarit soleam pedis cavam tui?

OCYPUS.

Dum cursu exerceor, levem ut ponam pedem,
currens contraxi, et in dolores incidi.

EDUCATOR.

Iterum curre, ut non nemo dixit, aut sedens
barbam tu vellas, ille sub alis hispidus.

OCYPUS.

Luctatus ergo, dum volo inserto pede
ferire, sum percussus: illud crede mi.

EDUCATOR.

Qualis fuisti athleta, ut inserto pede
feriens ferireris? Vagus es mendaciis.
Eosdem nos quondam sermones habuimus,
amicorum dicentes vera nemini.
Nunc vero cunctos vides . . .
Verum volutans ad numeros torquet dolor.

MEDICUS.

Ubi nobilem invenio, sodales, Ocypum
laborantem pede, et solutis gressibus?
Etenim medico mihi sodalis rettulit,
hunc dira morbo non constante perpeti.
Quin ipse nostros ante oculos in proximo
jacet, supinus abjectus in lectulo.
Jubeo salvere per deos te. Sed mali
quid illud? Ocypu, dic ocus ut sciam.
Si scire contingat, forsitan curavero
dirum dolorem, et illud, quidquid est, mali.

OCYPUS.

Vides me, Soter, et rursus Soteriche,
cognominis Salpingis, o Soteriche:

30 δεινὸς πόνος με τοῦ ποδὸς δάκνει κακῶς,
δειλὸν δὲ βῆμα κοῦχ ἄπλοῦν τιθῶ ποδί.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πόθεν; τί παθὼν; μήνυσον, ἢ ποίῳ τρόπῳ;
μαθὼν ἀλήθειαν γὰρ ἱατρὸς ἀσφαλῶς
κρεῖττον πρόσεισι, σφάλλεται δὲ μὴ μαθὼν.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

85 Δρόμον τιν' ἀσκῶν καὶ τέχνην γυμναστικὴν
δεινῶς ἐπλήγην ὑπὸ φίλων ὁμηλίκων.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πῶς οὖν ἀηδὴς οὐ πάρεστι φλεγμονή
τόπου κατ' αὐτοῦ κοῦχ ἔχεις τιν' ἐμβροχὴν;

ΩΚΥΠΟΥΣ.

90 Οὐ γὰρ στέγω τὰ δεσμὰ τῶν ἐριδίων,
εὐμορφίαν ἄχρηστον εἰς πολλοὺς καλὴν.

ΙΑΤΡΟΣ.

Τί οὖν δοκεῖ σοι; κατακνίσω σου τὸν πόδα;
ἂν γὰρ παράσῃς, τοῦτο γινώσκειν σε χρὴ,
ὥς ταῖς τομαῖσι πλεῖστον αἱμά σου κενῶ.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Ποίησον εἴ τι καινὸν ἐξευρεῖν ἔχεις,
95 ἴν' εὐθὺ δεινὸν ἐκ ποδῶν παύσης πόνον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἴδου, σιδηρόχαλκον ἐπιφέρω τομὴν,
ὀξεῖαν, αἱμόδιφον, ἡμιστρόγγυλον.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

*Εα, ἔα.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Σῶτερ, τί ποιεῖς; μὴ τύχοις σωτηρίας.
100 Τομᾶς σιδηρόσπαρτον ἐπιβαλεῖν πόνον;
μηδὲν κατειδὼς προσφέρεις κακὸν ποσί.
Ψευδεῖς γὰρ ἔκλυες ὧν ἀκήκοας λόγων·
οὐ γὰρ πάλαισιν ἢ δρόμοισιν, ὥς λέγει,
ἀσκῶν ἐπλήγην. Τοῦτο γοῦν ἀκούέ μου.
105 Ἦλθεν μὲν οὖν τὸ πρῶτον ὑγιὲς ἐν δόμοις,
φαγὼν δὲ πολλὰ καὶ πινὼν ὁ δυστυχὴς
κλίνης ὑπερθε καταπεσὼν ὑπνοῖ μόνος·
ἐπειτα νυκτὸς διυπνίσας ἐκραύγασεν,
ὥς δαίμονι πληγείς, πάντας ὥς φόβον λαβεῖν.
110 ἔλεξε δ', Οἴμοι, πόθεν ἔχω κακὴν τύχην;
δαίμων τάχα κρατῶν τις ἐξωθεῖ ποδός.
Πρὸς ταῦτα νυκτὸς ἀνακαθήμενος μόνος
ὁποῖα κῆρυξ ἐξεθρήνει τὸν πόδα.
Ἐπεὶ δ' ἀλέκτωρ ἡμέραν ἐσάλπισεν,
115 οὗτος προσῆλθε, χεῖρα θεὶς ἐμοὶ πικρὰν,
θρηνῶν, πυρέσσων,* ἐπ' ἐμοὶ βα**
Ἄ πρὶν δὲ σοι κατεῖπε, πάντ' ἐψεύσατο,
τὰ δεινὰ κρύπτων τῆς νόσου μυστήρια.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Γέρων μὲν αἰετὶ τοῖς λόγοις δπλίζεται,
120 καυχώμενος τὰ πάντα, μηδὲ ἐν σθένων.
Ὁ γὰρ πονῶν τι καὶ φίλοις ψευδῇ λέγων,
πεινῶντ' ἔοικε μαστίχην μασσωμένῳ.

dirus dolor pedis me mordet pessime,
timidum pede, non simplex, pono vestigium.

MEDICUS.

Unde? ecquid passus? indica, vel quomodo?
nam vera si medico per omnia dixeris,
salubrior venit: non doctus labitur.

OCYPUS.

Cursum meditatus et quandam artem gymnica[m],
ab amicis graviter vapulavi aequalibus.

MEDICUS.

Cur non adest ergo gravis inflammatio
ipso in loco, nec humidum fomentum habes?

OCYPUS.

Nec enim fero facile lanarum vincula,
inutile ornamentum, quod multis placet.

MEDICUS.

Quid ergo tibi placet? scariphabo pedem?
nam si mihi praebeas, illud bene noveris,
secando exhausturum multum me sanguinis.

OCYPUS.

Fac ergo, si quid invenire novi potes,
quo mox dolores diros e pede exigas.

MEDICUS.

En jam parata ferri et aeris sectio,
siftiens cruoris, acuta, et semiteres.

OCYPUS.

Omitte, omitte!

EDUCATOR.

Soter, quid occipis? Sic te fugiat salus!
Audes quæsitae ferro poenas addere?
Ignarus omnium, malum admoves pedi.
Mendacia tibi dicta, quæque dicta sunt.
Nec enim luctamve seu cursum, quod indicat,
exercens ictus est: at hoc mi credito:
probe quidem valens primo venit domum,
bene tum saturatus, affatim potus, miser
in lectulo jacens somnum solus capit;
tum nocte somno excussus exclamat cito
divinitus velut ictus: et cuncti timent:
dixitque, Væ mihi! unde tanta vis malis?
deusne quis pedem tenens extra *rapit*?
Ad hæc, quam longa est, nocte solus residens
velut præconis voce deplorat pedem.
Quum vix diem tuba gallus signaverat,
ad me venit, tristem manum mihi injicit
plorans, febriensque, meque nixus ambulans.
Sed quæ modo dicebat finxit omnia,
dum dira morbi dissimulat mysteria.

OCYPUS.

Verbis quidem semper senex armatus est,
et gloriatur, quum possit nihil, omnia.
Morbo laborans, mentiens sodalibus,
famelico similis mendenti mastichen.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πλανῆς ἅπαντας, ἄλλα δ' ἐξ ἄλλων λέγεις,
λέγων πονεῖν μὲν, δὲ πονεῖς οὐπω λέγεις.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

125 Πῶς οὖν φράσω σοι τοῦ πάθους τὴν συμφορὰν;
πάσχων γὰρ οὐδὲν οἶδα, πλὴν πονῶ μόνον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ὅταν ἀφορμῆς δίχα πονῇ τις τὸν πόδα,
πλάσσει τὸ λοιπὸν οὐς θέλει κενοῦς λόγους,
εἰδὼς τὸ δεινὸν ᾧ συνέζευκται κακῶ

130 καὶ νῦν μὲν ἀκμὴν εἶς * * *

ἐπὶ δὲ καὶ τὸν ἕτερον ἀλγήσης πόδα,
στένων δακρύσεις, ἐν δέ σοι φράσαι θέλω
τοῦτ' ἐστ' ἐκεῖνο, Κἂν θέλῃς, κἂν μὴ θέλῃς.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστ' ἐκεῖνό γ', εἰπέ, καὶ τί κλήζεται;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

135 Ἐχει μὲν ὄνομα συμφορᾶς γέμον διπλῆς.

ΟΚΥΠΟΥΣ..

Οἴμοι. Τί τοῦτο; λέξον, ὦ, δέομαι, γέρον.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Ἐκ τοῦ τόπου μὲν οὗ πονεῖς ἀρχὴν ἔχει.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Ποδὸς μὲν ἀρχὴν ὄνομ' ἔχει, καθὼς λέγεις;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Τούτῳ σὺ πρόσθε ἐπὶ τέλει δεινὴν ἄγραν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

140 Καὶ πῶς με τὸν δύστηνον ἔτι * * *;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Δεινὴ περ οὔσα, φείδεται γὰρ οὐδενός.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Σωτήρ, τί λέγεις; τί δέ με * * *;

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἄφες με μικρὸν, ἡλόγημαι σοῦ χάριν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστὶ δεινὸν, ἢ τί συμβέβηκέ μοι;

ΙΑΤΡΟΣ.

145 Εἰς δεινὸν ἦλθες πόνον ἀχώριστον ποδός.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Οὐκοῦν με δεῖ πρόχωλον ἐξαντλεῖν βίον;

ΙΑΤΡΟΣ.

Χωλὸς μὲν ἂν ᾦς, οὐδὲν ἐστὶ, μὴ φοβοῦ.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστὶ χειρόν; * * *

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἀμφοῖν ποδοῖν σε συμποδισθῆναι μένει.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

150 Οἴμοι. Πόθεν μοι καινὸς εἰσῆλθεν πόνος
ποδὸς δι' ἄλλου, καὶ με συμπάσχει κακῶς;

Ἦ πῶς ὀλος πέπηγα, μεταβῆναι θέλων;
δειλαίνομαι δὲ πολλὰ μεταστῆσαι πόδα,
νήπιος, ὅπως βρέφος ἄφνω φοβούμενος.

155 Ἀλλ' ἄντομαί σε πρὸς θεῶν, Σωτήριχε,
εἴπερ τέχνη σὴ τι δύναται, μηδὲν φθονῶν

MEDICUS.

Imponis omnibus diversa adeo loquens:
ægrotus esse dicis, quo labores, nondum ais.

OCYPUS.

Et quomodo rationes explicem mali?

Male quum sit, nil scio, nisi hoc, male esse mi.

MEDICUS.

Occasionem præter si cui pes dolet,
is quaelibet tum vana comminiscitur,
haud inscius diri, cui junctus est, mali.

Et nunc modo unus est * * *

At quum pedem dein dolebis alterum,
gemes cum lacrimis. Unum edico tibi:
hoc illud est ipsum, Seu nolis, seu vells.

OCYPUS.

Quid illud ipsum? dic, quo nomine cluit?

EDUCATOR.

Habet malo repletum nomen duplici.

OCYPUS.

Eheu! Quid istuc? dic, o obsecro, senex.

EDUCATOR.

Ex quo doles loco, caput habet nominis.

OCYPUS.

Ut dicis, a pede principium nomen trahit?

EDUCATOR.

Huic tu dirum Agræ nomen in fine adjice.

OCYPUS.

Et qui miserum sat insuper ludos facis?

EDUCATOR.

Est sane dira, namque parcat nemini.

OCYPUS.

Soter, quid ais? quid me...

MEDICUS.

Sine me parum: tua peregrinor gratia.

OCYPUS.

Quid est igitur mali? aut mihi quid accidit?

MEDICUS.

Pedis es nactus dolorem dirum, inseparabilem.

OCYPUS.

Sic ergo claudicanti est exantlandum malum?

MEDICUS.

Modo claudus esses! Hoc nihil: hunc aufer metum.

OCYPUS.

Quid ergo pejus?...

MEDICUS.

Superest utroque te pede impediri.

OCYPUS.

Heu, heu mihi! novus unde morbus ingruit
pedem per alterum, qui me vexat male?

Quam fixus hæreo, discedere quum velim!
metuoque valde, pes quum transferendus est,
incautus, ut puer subito perterritus.

Sed obsecro te per deos, Soteriche.

ars si potest quidquam tua, ne mihi invidens

θεράπευσον ἡμᾶς, εἰ δὲ μὴ, διοίχομαι.
Πάσχω γὰρ ἀφανῶς, κατὰ ποδῶν τοξεύομαι.

ΙΑΤΡΟΣ.

Τοὺς μὲν πλανήτας περιελὼν λόγους ἐγὼ,
100 τοὺς τῶν ἱατρῶν τῶν δμιλούντων μόνον,
ἔργῳ δὲ μὴδὲν εἰδότην σωτήριον,
τὰ πάντα σοι πάσχοντι συντόμως φράσω.
Ἀφευκτον ἦλθες πρῶτον ἐς βάθος κακῶν.
Οὐ γὰρ σιδηρόπλαστον ὑπεδύσω βάσιν,
165 δ τοῖς κακούργοις εὐρέθη τεκμήριον·
δεινὴν δὲ καὶ κρυφαῖον εἰς πάντας κάκην
ἥς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Αἰαῖ, αἰαῖ, οἶμοι, οἶμοι.
Πόθεν με τρυπᾷ τὸν πόδ' αὖ κρυπτός πόνος;
170 Δέξασθε χεῖρας τὰς ἐμὰς πρὸ τοῦ πεσεῖν,
ὅποια σάτυροι Βακχίους ὑπ' ὠλένας.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Γέριον μὲν εἰμι, πλὴν ἰδοὺ σοι πείθομαι,
καὶ τὸν νέον σε χειραγωγῶ πρέσβυς ὢν.

LXXXII.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1

(*Anthol. Palat. Append. 49.*)

Εἰς τὴν ἑαυτοῦ βίβλον.

Λουκιανὸς τὰδ' ἔγραψε, παλαιὰ τε μωρὰ τε εἰδὼς,
μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.
Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδόν ἐστι νόημα,
ἀλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροις γέλως.

2.

(*Anthol. Palat. 9, 367.*)

Εἰς ἀσώτους.

Τὸν πατρικὸν πλοῦτον νέος ὢν Θήρων δ Μενίππου
αἰσχροῦς εἰς ἀκρατεῖς ἐξέχεεν δαπάνας.
Ἀλλὰ μιν Εὐκτήμων, πατρικὸς φίλος, ὡς ἐνόησεν
ἤδη καρφαλέῃ τειρόμενον πενίῃ,
5 καὶ μιν δακρυχέων ἀνελάμβανε, καὶ πόσιν αὐτὸν
θῆκε θυγατρὸς ἑῆς, πόλλ' ἐπὶ μείλια δούς.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Θήρωνα περὶ φρένας ἤλυθε πλοῦτος,
αὐτίκα ταῖς αὐταῖς ἐτρέφετ' ἐν δαπάναις,
γαστρὶ χαριζόμενος πᾶσαν χάριν, οὐ κατὰ κόσμον,
10 τῇ θ' ὑπὸ τὴν μιανὰν γαστέρα μαργοσύνη.
Οὕτω μὲν Θήρωνα τὸ δεύτερον ἀμφεχάλυψεν
οὐλομένης πενίης κῦμα παλιρρόθιον.
Εὐκτήμων δ' ἐδάκρυε τὸ δεύτερον, οὐκ ἔτι κεῖνον,
ἀλλὰ θυγατρὸς ἑῆς προῖκά τε καὶ θάλαμον.
15 Ἔγνω δ' ὡς οὐκ ἔστι κακῶς κεχρημένον ἄνδρα
τοῖς ἰδίοις εἶναι πιστὸν ἐν ἀλλοτρίοις.

sanato me : quod si minus, plane occidi.
Occulta enim patior, telis pedes petor.

MEDICUS.

Verba equidem fecunda fraudis amputans
medicorum, qui nihil nisi alloqui solent,
reapse sed salubre nil quidquam sciunt,
aegro tibi compendio dicam omnia.
Primo in malum incidisti inevitabil
Nec murices enim induisti ferreos,
inventam maleficis capiendis decipulam :
sed diram et abditam crucem omnibus malam,
cujus natura hominum non sustulerit onus.

OCYPUS.

Hei hei! hei hei! vae vae! vae vae!
Hei unde mi terebrat pedem abditus dolor?
Prehendite, antequam cadam, meas manus!
Satyri ut solent Bacchum fulcire brachiis.

EDUCATOR.

Senex licet, tamen tibi en! obtempero :
provectus annis te juvenem duco manu.

LXXXII.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1.

In suum librum.

Lucianus scripsi haec, antiquaque stultaque doctus
id quoque enim stultum est, quod tibi forte sapit.
Nil homini certum est, nec voto vivitur uno :
sed ridens eadem hic elevat, ille probat.

2

In prodigos.

Luxuria marcens juvenili more Menippi
Theron quum patrias dilaniasset opes,
Euctemon doluit, quondam genitoris amicus
in misera juvenem vivere pauperie.
Quin dedit et lacrimas : atque in sua tecta recepto,
Nostèr eris, dixit, non sine dote gener.
Ille sed, ut mentem dotalis gaza subivit,
ad veteres sumtus notaque damna redit :
dilapidat census, concedens omnia ventri
et quæ sub ventrem deteriora latent.
Atque ita Theronem miserum mala rursus egestas
absorpsit refluì gurgitis illuvie :
jamque flet Euctemon, non hunc quem fleverat ante
sed dotem et natæ flebile conjugium :
doctus ab exemplo, quam, qui sua perdidit, illi
non sit in alterius rebus habenda fides.

3.

(Anthol. Palat. 10, 26.)

Εἰς αὐτάρκειαν.

Ὡς τεθνηζόμενος τῶν σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε,
ὥς δὲ βιωσόμενος φείδεο σῶν κτεάνων.
Ἐστὶ δ' ἀνὴρ σοφὸς οὗτος, δὲ ἀμφὶ ταῦτα νοήσας
φειδοῖ καὶ δαπάνῃ μέτρον ἐφηρμόσατο.

4.

(Anth. Pal. 10, 31.)

Εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Θνητὰ τὰ τῶν θνητῶν, καὶ πάντα παρέρχεται ἡμᾶς·
ἦν δὲ μὴ, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὰ παρερχόμεθα.

5.

(Anth. Pal. 10, 28.)

Εἰς μικρὸν βίον.

Τοῖσι μὲν εὖ πράττουσιν ἅπας ὁ βίος βραχύς ἐστι·
τοῖς δὲ κακῶς μία νύξ ἀπλετός ἐστι χρόνος.

6.

(Anth. Pal. 10, 29.)

Εἰς ἔρωτα.

Οὐχ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ' ἀκολάστοις
ψυχαῖς ἀνθρώπων ἔσθ' ὁ ἔρως πρόφασις.

7.

(Anth. Pal. 9, 120.)

Εἰς ἀχαρίστους.

Φαῦλος ἀνὴρ πῖθος ἐστὶ τετρημένος, εἰς δὲν ἀπάσας
ἀντλῶν τὰς χάριτας εἰς κενὸν ἐξέχεας.

8.

(Anth. Pal. 10, 27.)

Εἰς θεούς.

Ἀνθρώπους μὲν ἴσως λήσεις ἀτοπὸν τι ποιήσας·
οὐ λήσεις δὲ θεούς, οὐδὲ λογιζόμενος.

9.

(Anth. Pal. 10, 36.)

Εἰς κόλακας.

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι φύσις χαλεπώτερον εἶδεν
ἀνθρώπου καθαρὰν ψευδομένου φιλήν· [πῶντες
οὐ γὰρ ἔθ' ὥς ἐχθρὸν προφυλασσόμεθ', ἀλλ' ἀγα-
ῶς φίλον, ἐν τούτῳ πλείονα βλαπτόμεθα.

10.

(Anth. Pal. 10, 42.)

Εἰς μυστήριον.

Ἀρρήτων ἐπέων γλώσση σφραγὶς ἐπικεῖσθω·
κρείσσων γὰρ μύθων ἢ κτεάνων φυλακή.

11.

(Anth. Pal. 10, 41.)

Εἰς πλοῦτον.

Πλοῦτος ὁ τῆς ψυχῆς πλοῦτος μόνος ἐστὶν ἀληθής,

8.

In sufficientiam.

Mors quasi sit vicina tibi, sic utere rebus :
et quasi mors longe sit tibi, parce tuis.
Ille vir est sapiens, hæc qui duo cogitat, et sic
sumens et retinens servat utrimque modum.

4.

In vitam humanam.

Omnia mortali mortalia : prætereunt res,
aut homo : res vita prætereunte fugit.

5.

In breve ævum.

Quantum vita patet, brevis est felicibus : una
nox miseris ingens temporis est spatium.

6.

In amorem.

Non Veneris puer est, lædit qui corda, sed illum
præscribit vitiis mens male sana suis.

7.

In ingratos.

Pertusus cadus est homo non probus : omnis in illum
quæ collata fuit gratia, vana perit.

8.

In deos.

Turpe aliquid faciens homines fortasse latebis :
sed fallunt nec quæ mente putata, deos.

9.

In adultores.

Rebus in humanis nihil est crudelius illo,
qui sub persona fallit amicitiae.
Nam quia securi nos non ut ab hoste tuemur,
bis nocet, atque habitam vertit in arma fidem.

10.

In mysterium.

His quæ dicta nocent linguam tibi pone sigillum :
plus voces, minus est res retinere suas.

11.

In divitias.

Divitias animi solas hoc nomine dignas

τάλλα δ' ἔχει λύπην πλείονα τῶν κτεάνων.
 Τὸν δὲ πολυκτέανον καὶ πλούσιόν ἐστι δίκαιον
 κλῆζειν, ὃς χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς δύναται.
 6 Εἰ δέ τις ἐν ψήφοις κατατῆκεται, ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ
 σωρεύειν αἰεὶ πλοῦτον ἐπειγόμενος,
 οὗτος ὅποια μέλισσα πολυτρήτοις ἐνὶ σίμβλοις
 μοχθήσει, ἑτέρων δρεπτομένων τὸ μέλι.

12.

(Anth. Pal. 10, 35.)

Εἰς εὐτυχεῖς.

Εὖ πράττων φίλος εἴ θνητοῖς, φίλος εἴ μακάρεσσι,
 καὶ σευ ρηϊδίως ἔκλυον εὐξαμένου·
 ἦν πταίσης γ', οὐδεὶς ἔτι σοὶ φίλος, ἀλλ' ἅμα πάντα
 ἔχθρὰ, τύχης ριπαῖς συμμεταβαλλόμενα.

13.

(Anth. Pal. 10, 37.)

Εἰς φρόνησιν.

Ἡ βραδύπους βουλή μέγ' ἀμείνων· ἡ δὲ ταχεῖα
 αἰὲν ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει.

14.

(Anth. Pal. 11, 431.)

Εἰς βορόν.

Εἰ ταχὺς ἐς τὸ φαγεῖν καὶ πρὸς δρόμον ἀμβλὺς
 ὑπάρχεις,
 τοῖς ποσὶ σου τρῶγε, καὶ τρέχε τῷ στόματι.

15.

(Anth. Pal. 11, 428.)

Εἰς ἀδύνατον.

Εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; ἴσχεο τέχνης,
 οὐ δύνασαι δνοφερὴν νύκτα καθηλιάσαι.

16.

(Anth. Pal. 11, 400.)

Εἰς γραμματικούς.

Ἰλαθι Γραμματικὴ φυσίζοε, Ἰλαθι λιμοῦ
 φάρμακον εὐρομένη « μῆνιν, αἶδε θεά. »
 Νηὸν ἔχρῃν καὶ σοὶ περικαλλέα δωμήσασθαι,
 καὶ βωμὸν θυέων μήποτε δευόμενον.
 Καὶ γὰρ σου μεσταὶ μὲν ὀδοί, μεστὴ δὲ θάλασσα,
 καὶ λιμένες, πάντων δέκτρια Γραμματικὴ.

17.

(Anth. Pal. 11, 427.)

Εἰς δυσώδεις.

Δαίμονα πολλὰ λαλῶν ὀζόστομος ἑξορκιστὴς
 ἐξέβαλ', οὐχ ὄρκων, ἀλλὰ κόπρων δυνάμει.

18.

(Anth. Pal. 11, 274.)

Εἰπέ μοι εἰρομένῳ, Κυλλήνιε, πῶς κατέδυε
 Λολλιανοῦ ψυχὴ δῶμα τὸ Φερσεφόνης;
 Θαῦμα μὲν, εἰ σιγῶσα· τυχὸν δέ τι καὶ σὲ διδάσκειν
 ἤθελε· φεῦ, κείνου καὶ νέκυν ἀντιάσαι.

esse puta : luctus cetera plena bona.

Ille mihi demum locuples divesque vocetur
 qui superum norit commoditate frui.

At qui perpetuo numerando pallet in ære,
 atque alias aliis semper acervat opes,
 talis erit, quales per cerea castra laborant,
 sic ut non ipsæ melle fruuntur, apes.

12.

In felices.

Donec eris felix, homines tibi semper amicos,
 et precibus faciles experire deos :
 si secus acciderit, jam nullus amicus, et hostes
 undique : fortunæ motus et ista trahit.

13.

In prudentiam.

Consilium melius, tarde quod sumitur : illud
 quod properat, post se pœnituisse trahit.

14.

In edacem.

Manducare celer quum sis, et currere tardus,
 manduca pedibus, curre sed ore tuo.

15.

In impossibile.

Quid lavis Æthiopem? perituro parce labori;
 noctis enim tenebras irradiare nequis.

16.

In grammaticos.

Grammatica o salve, donatrix Musa salutis :
 « Iram, diva, refer; » hæc medicina famis
 Et tibi debuerunt poni fulgentia templa,
 araque perpetuo thuris honore calens.
 Nam tora plena tui, plenæ sunt æquoris undæ,
 et portus, altrix optima Grammatica.

17.

In fatidos.

Exorcista olidus fugitat dum dæmona, verbis
 ejicit haud illum, sed feritate gulæ.

18.

Dic mihi quærenti, Maja sate, ductus ad orcum
 Lollianus tecum quomodo fecit iter?
 Mirum si tacuit : quin te quid, credo, docere
 gestit; o comitem post quoque fata malum!

19.

(Anth. Pal. 7, 308.)

Εἰς βρέφη.

Παῖδά με πενταέτηρον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντα,
νηλειῆς Ἀΐδης ἤρπασε, Καλλίμαχον.
Ἄλλὰ με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βιότοιο μετέσχον
παύρου, καὶ παύρων τῶν βιότοιο κακῶν.

20.

(Anth. Plan. 4, 163.)

Εἰς ἀγαλμα Ἀφροδίτης τῆς ἐν Κνίδῳ.

Τὴν Παφίην γυμνὴν οὐδεὶς ἶδεν· εἰ δέ τις εἶδεν,
οὗτος δὲ τὴν γυμνὴν στησάμενος Παφίην.

21.

(Anth. Plan. 4, 164.)

Εἰς τὸ αὐτό.

Σοὶ μορφῆς ἀνέθηκα τεῆς περικαλλῆς ἀγαλμα,
Κύπρι, τεῆς μορφῆς φέρτερον οὐδὲν ἔχων.

22.

(Anth. Plan. 4, 238.)

Εἰς ἕτερον Πρίαπον.

Εἰς τὸ κενόν με τέθεικε, νόμου χάριν, ὧδε Πρίαπον
Εὐτυχίδης, ξηρῶν κληματίδων φύλακα· [ἐπέλθῃ,
καὶ περιδέβλημαι κρημνὸν βαθύν. Ὅς δ' ἂν
οὐδὲν ἔχοι κλέψαι πλὴν ἐμὲ τὸν φύλακα.

23.

(Anth. Pal. 6, 164.)

Ἀπὸ ναυηγῶν.

Γλαύκῳ καὶ Νηρεῖ καὶ Ἴνοϊ καὶ Μελικέρτῃ,
καὶ βυθίῳ Κρονίδῃ καὶ Σαμόθρῃ θεοῖς,
σωθεὶς ἐκ πελάγους Λουκίλλιος ὧδε κέκαρμαι
τὰς τρίχας ἐκ κεφαλῆς· ἄλλο γὰρ οὐδὲν ἔχω.

24.

(Anth. Pal. 11, 429.)

Ἐν πᾶσιν μεθύουσιν Ἀκύνδυνος ἤθελε νήφειν,
τοῦνεκα καὶ μεθύειν αὐτὸς ἔδοξε μόνος.

25.

(Anth. Pal. 11, 432.)

Ἔσβεσε τὸν λύχνον μῶρος, φυλλῶν ὑπὸ πολλῶν
δακνόμενος, λέξας· Οὐκ ἔτι με βλέπετε.

26.

(Anth. Pal. 11, 434.)

Ἦν ἐσίδης κεφαλὴν μαδαρὰν καὶ στέρνα καὶ ὦμους,
μηδὲν ἐρωτήσης, μῶρον ὀρθῆς φαλακρόν.

27.

(Anth. Pal. 11, 408.)

Τὴν κεφαλὴν βάπτεις, γῆρας δὲ σὸν οὐποτε βάψεις,

19.

In infantes.

Me puerum nullis oneratum pectora curis
quinquennem rapuit mors fera Callimachum.
Ne me flete tamen : fluxit mihi tempore parvo
vita; sed et vitæ sunt mala parva meæ.

20.

In statuam Veneris quæ est in Cnido.

Nulli nuda Venus visa est, puto : si tamen ulli,
visa viro nudam qui dedit hanc Venerem.

21.

In eandem.

Alma Venus, tibi sacro tuam sub imagine formam :
pulchrius hac potui nil tibi, diva, dare.

22.

In alium Priapum.

Arida me posuit propter sarmenta Priapum,
Ut mori morem sic gerat Eutychides.
Ambior et fossa; si quis tamen adveniat fur,
nil sit, custodem me nisi, quod rapiat.

23.

A naufragis.

Glauce, tibi, et Nereu, Matutæque et Melicertæ,
Saturnoque, Sami Threiciæque deis,
sospes ab insano Lucillius æquore, crines
tondeor hic et aliud quippe ego nil habeo.

24.

Sobrius in potis dum quærit Acindynus esse,
solus ab his potus cur habeatur, habet.

25.

Lumen ut exstinxit vexatus pulice multo
morio, Jam me non invenietis, ait.

26.

Si caput absque pilis, humerosque et pectora cernas,
dicere ne dubites, Calvus hic et fatuus.

27.

Tinge comas, si vis : tingi negat ipsa senectus;

οὐδὲ παρειάων ἑκτανύσεις ῥυτίδας.
Μὴ τοίνυν τὸ πρόσωπον ἅπαν ψιμύθῳ κατὰπλάττε,
ὥστε προσωπεῖον, κοῦχ' ἰδέσθαι πρόσωπον ἔχειν.
Οὐδὲν γὰρ πλέον ἐστὶ. Τί μαίνεαι; οὔποτε φῦκος
καὶ ψίμυθος τεύξει τὴν Ἑκάβην Ἑλένην.

28.

(Anth. Pal. 11, 404.)

Οὐδέποτε' εἰς πορθμεῖον δ' κηλήτης Διοφάντος
ἐμβαίνει μέλλων εἰς τὸ πέραν ἀπίνειν.
Τῆς κήλης δ' ἐπάνωθι τὰ φορτία πάντα τεθεικώς,
καὶ τὸν ὄνον, διαπλεῖ σινδόν' ἐπαράμενος.
Ὡστε μάτην Τρίτωνες ἐν-ὑδασι δόξαν ἔχουσιν,
εἰ καὶ κηλήτης ταῦτο ποιεῖν δύναται.

29.

(Anth. Pal. 11, 405.)

Ὁ γρυπὸς Νίκων ὀσφραίνεται οἴνου ἄριστα,
οὐ δύναται δ' εἰπεῖν οἷος ἂν ᾖ ταχέως.
Ἐν τρισὶν ὥραις γὰρ θεριναῖς μόλις αἰσθάνετ' αὐτὸς,
ὥς ἂν ἔχων πηχῶν ῥίνα διακοσίων.
Ὡ μεγάλου μυκτῆρος, ὅτ' ἂν ποταμὸν διαβαίνει,
θηρεύει τούτῳ πολλάκις ἰχθυόδια.

30.

(Anth. Pal. 11, 433.)

Ζωγράφε, τὰς μορφὰς κλέπτεις μόνον· οὐ δύνασαι δὲ
φωνὴν συλῆσαι χρώματι πειθομένην.

31.

(Anth. Pal. 11, 435.)

Θαυμάζειν μοι ἔπεισιν, ὅπως Βύτος ἐστὶ σοφιστής,
μήτε λόγον κοινὸν μήτε λογισμὸν ἔχων.

32.

(Anth. Pal. 11, 436.)

Θᾶττον ἔην λευκοῦς κόρακας πτηνάς τε χελώνας
εὑρεῖν ἢ δόκιμον ῥήτορα Καππαδόκην.

33.

(Anth. Pal. 11, 430.)

Εἰ τὸ τρέφειν πώγωνα δοκεῖ σοφίαν περιποιεῖν,
καὶ τράγος εὐπώγων εὐστολὸς ἐστὶ Πλάτων.

34.

(Anth. Pal. 11, 410.)

Τοῦ πωγωνοφόρου Κυνικοῦ, τοῦ βακτροπροσαίτου,
εἶδομεν ἐν δεῖπνῳ τὴν μεγάλην σοφίαν.
Θέρμῳ μὲν γὰρ πρῶτον ἀπέσχετο καὶ ῥαφανίδων,
μὴ δεῖν δουλεύειν γαστρὶ λέγων ἀρετὴν.
Εὐτε δ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἶδεν χιονώδεα βόλβαν
στρυφνὴν, ἣ πιτυτὸν ἤδη ἔκλεπτε νόον·
ἤτησεν παρὰ προσδοκίαν, καὶ ἔτρωγεν ἀληθῶς,
κοῦδὲν ἔφη βόλβαν τὴν ἀρετὴν ἀδικεῖν.

nec dabitur rugas explicuisse gentis.

Parce, precor, vetulum cerussa pingere vultum :
personam videor cernere, non faciem.
Stulta, labor totus perit hic tibi : fucus et omne
hoc genus ex Hecuba non facient Helenam.

28.

Navi nil opus est Diophanto, ut transeat amnem :
implet enim turgens hernia navis opus.
Huic nam sarcinulas ipsumque imponit asellum,
et sinuosa levans lintea transit aquas.
Frustra se jactant igitur Tritones in undis,
quum Diophas magno ramice praestet idem.

29.

Olfacit egregie nasatus pocula Nicon,
sed cito sit vinum dicere quale nequit.
Nam tribus aestivis vix ipse id percipit horis,
bis centum quoniam nasus it in cubitos.
Egregius nasus, qui si quem forte per amnem
ducat iter, pisces non semel ipse capit.

30.

Surripis, o pictor, formam : at vox sola recusat
artificis dextram victa colore sequi.

31.

Miramur rhetor qui factus sit Bytus, is quem
communis sensus deficit et ratio.

32.

Albus erit corvus prius, et testudo volabit,
quam doctum videas rhetora Cappadocem.

33.

Si promissa potest sapientem reddere barba,
barbatus poterit jam caper esse Plato.

34.

Mendici quæ sit Cynici sapientia (barba
quid facit aut baculus!) cerna videre dedit.
Caulibus abstinuit primo tenuique lupino :
nam virtus ventri non famulatur, ait.
At postquam vulvam vidit niveamque bonamque,
en animi vires abstulit illa cati.
Nam necopinato petiit, vereque comedit,
virtuti vulvam posse nocere negans.

35.

(Anth. Pal. 11, 403.)

Εἰς ποδάγραν.

Μισόπτωχε θεά, μούνη πλούτου δαμάτειρα,
 ἢ τὸ καλῶς ζῆσαι πάντοτ' ἐπισταμένη.
 Εἰ δὲ καὶ ἄλλοτρίοις ἐπιζομένη ποσὶ χαίρεις,
 ὄπλοφορεῖν τ' οἶδας, καὶ μύρα σοι μέλεται·
 τέρπει καὶ στέφανός σε καὶ Αὔσονίου πόμα Βάκχου.
 Ταῦτα παρὰ πτωχοῖς γίγνεται οὐδέποτε.
 Τοῦνεκά νυν φεύγεις πενήης τὸν χάλκεον οὐδὸν,
 τέρπη δ' εἰς πλούτου πρὸς πόδας ἐρχομένη.

36.

(Anth. Pal. 6, 17.)

Αἱ τρισαί τοι ταῦτα τὰ παίγνια θῆκαν ἐταῖραι,
 Κύπρι μάκαιρ', ἄλλης ἄλλη ἀπ' ἐργασίης.
 Ὡν ἀπὸ μὲν πυγῆς Εὐφρὼ τάδε· ταῦτα δὲ Κλειῶ,
 ὥς θέμις· ἢ τριτάτῃ δ' Ἀτθίς ἀπ' οὐρανίων.
 Ἄνθ' ὧν τῇ μὲν πέμπε τὰ παιδικὰ, δεσπότι, κέρδη·
 τῇ δὲ τὰ θηλείης· τῇ δὲ τὰ μηδετέρης.

37.

(Anth. Pal. 11, 402.)

Μηδεῖς μοι ταύτην, Ἐρασίστρατε, τὴν σπατάλην
 ποιήσεις θεῶν, ἥ σὺ κατασπαταλᾷς, [σου
 ἔσθων ἐκτραπέλως στομάχων κακὰ, χείρονα λιμοῦ,
 οἷα φάγοιεν ἐμῶν ἀντιδίκων τεχνία.
 Πεινάσαιμι γὰρ αὖθις ἔτι πλέον ἢ πρὶν, ἐκείνης
 εἰ χορτασθεῖην τῆς παρὰ σοι σπατάλης.

38.

(Anth. Pal. 11, 401.)

Ἰητήρ τις ἐμοὶ τὸν ἐὸν φίλον υἱὸν ἔπεμψεν,
 ὥστε μαθεῖν παρ' ἐμοὶ ταῦτα τὰ γραμματικά.
 Ὡς δὲ τὸ «Μῆνιν ἀειδε» καὶ «ἄλγεα μυρ' ἔθηκεν»
 ἔγνω, καὶ τὸ τρίτον τοῖσδ' ἀκόλουθον ἔπος,
 «πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς αἶδι προΐαψεν»,
 οὐκέτι μιν πέμπει πρὸς με μαθησόμενον.
 Ἀλλὰ μ' ἰδὼν ὁ πατήρ, Σοὶ μὲν χάρις, εἶπεν, ἐταῖρε·
 αὐτὰρ ὁ παῖς παρ' ἐμοὶ ταῦτα μαθεῖν δύναται.
 Καὶ γὰρ ἐγὼ πολλὰς ψυχὰς Ἀἶδι προΐαπτω,
 καὶ πρὸς τοῦτ' οὐδὲν γραμματικοῦ δέομαι.

39.

(Anth. Pal. 11, 397.)

Πολλὰς μυριάδας ψηφίζων Ἀρτεμίδωρος
 καὶ μηδὲν δαπανῶν, ζῇ βίον ἡμιόνων,
 πολλάκις αἶ χρυσοῦ τιμαλφέα φόρτον ἔχουσαι
 πολλὸν ὑπὲρ νότου, χόρτον ἔδουσι μόνον.

40.

(Anth. Plan. 154 : Λ., οἱ δὲ Ἀρχίου.)

Εἰς ἀγαλμα Ἥχους.

Ἥχῳ πετρήεσαν δρᾶς, φίλε, Πανὸς ἐταίρην,

35.

In podagram.

Mendicos fugiens, domitrix dea divitiarum,
 exemplum vitæ quæ potes esse bonæ.
 Alterius pedibus nam quamquam incedere gaudes,
 sunt unguenta tuis crinibus, arma manu :
 serta nec, Ausonii nec defit copia Bacchi,
 mendici præbet qualia nulla domus.
 Unde et egestatis furiosum limen abhorres,
 ad dominique venis in lare dite pedes.

36.

Tres tibi miserunt hæc, maxima Cypriis, amicæ
 ludicra, diversam quodque notans operam.
 Dedicat hæc ab clune Euphrō; illa altera Clio
 inde ubi fas; Atthis tertia ab ætheriis.
 Quid contra mittas, primæ puerilia lucra;
 feminea Clio, tertia neutra ferat.

37.

Delicias a me faciant, Erasistrate, longe
 illas dico tuas, quæso rogoque deos;
 namque horrenda voras stomachi mala, quod fame pejus.
 has cupiam nostris hostibus esse dapes.
 Quin optem tolerare famem quæ maxima, dum ne
 cogar deliciis me satiare tuis.

38.

Natus erat medico carus, qui mittitur ad me
 totum grammaticæ discat ut artis opus.
 «Iram musa refer, » jam noverat, atque «dolores
 mille dedit; » sed et hoc quod solet inde sequi,
 «Multasque illustres animas demisit ad Orcum : »
 mittere discipulum desiit ille mihi,
 meque videns genitor, Tibi gratia, dixit, amice, est,
 discere sed de me filius ista potest.
 Multæ quippe animæ per me mittuntur ad Orcum;
 grammaticum nec ob id quæro magisterium.

39.

Artemidorus habet decies quod computet, et nil
 erogat : haud aliter vivere mula solet
 hajula, quæ multo quum sudet pressa sub auro,
 tam pretiosa gerens pondera, gramen edit.

40.

In imaginem Echūs.

Saxa colens Echo datur hic tibi, Panos amica,

ἀντίτυπον φθογγὴν ἔμπαλιν ἀδομένην,
παντοίων στομάτων λάλον εἰκόνα, ποιμέσιν ἡδὺ
παίγνιον. Ὅσσα λέγεις, ταῦτα κλύων ἀπιθι.

41.

(Anth. Pal. 11, 396.)

Πολλάκις οἶνον ἔπεμψας [ἐμοί], καὶ πολλάκις ἔγνων
σοὶ χάριν, ἡδυπότῳ νέκταρι τερπόμενος·
νῦν δ' εἴπερ με φιλεῖς, μὴ πέμψης· οὐ δέομαι γὰρ
οἶνου τοιούτου, μηκέτ' ἔχων θρίδακας.

42.

(Anth. Pal. 11, 212.)

* * * * *

ἀλλὰ σύ μοι προφέρεις τέκνιον ἀλλότριον,
τὴν προτομὴν αὐτῷ περιθεῖς κυνός· ὥστε με κάμνειν
πῶς μοι Ζωπυρίων ἐξ Ἑκάβης γέγονεν.
Καὶ πέρας ἐξ δραχμῶν Ἐρασίστρατος ὁ κρεοπώλης
ἐκ τῶν Ἰσικίων υἱὸν Ἄνουβιν ἔχω.

illa reperiens docta referre sonos,
gaudia pastorum, cujuslibet oris imago.
Audito quantum voce sonabis, abi.

41.

Sæpe merum mihi misisti, gratesque peregi
sparsus nectarei pectora rore meri :
at mihi ne mittas posthac, rogo. Quo mihi acetum?
lactucis et qui caulibus abstineam.

42.

[Pollicitus fili te facturum simulacrum,]
en mihi tu puerum fers alienigenum,
indutum facie tetri canis : ut male vexer,
qui mihi sit genitus Zopyrio ex Hecuba.
Denique sex drachmis Erasistratus in laniena
stans ex Isiciis filium Anubin emo.

Ac
Ac
s
A
Ac
Act
L
h
Adin
Adm
Adm
XI
Adm
Adol
ea
G
XI
III
Adon
LX
Adra
30

INDEX

NOMINUM ET RERUM.

A.

- Abauchas, ejus cum Gyndane amicitia, XLI, 61.
 Abderitarum morbus, sequentesque illum animi affectiones, XXV, 1.
 Abdicare adoptatum non licet, XXIX, 9, 10, 12.
 Abdicationis causæ, XXIX, 21.
 Aboni castrum, in Ponto, XXXII, 9, *et sqq.*
 Abradatæ conjux, XXXIX, 20.
 Abræa, XLII, 4.
 Abrotonum meretrix, LXVII, 1.
 Absyrtus laceratus, XXXIII, 53.
 Abundantia propugnatur et impugnatur, LXXV, 5. *sqq.*
 Academia Athenis, XV, 13. Academia patrona justitiæ, XLVII, 8; in utramque partem disputat, XLVII, 15.
 Academici philosophi, XXVII, 18; XV, 43; XLVI, 25.
 Acamas homo, XXXIII, 40; mons, LXVI, 7.
 Acanthus, XXX, 19.
 Acarnanius porcellus, proverb. LXVII, 7, 3.
 Achæus, poeta tragicus, XIX, 6.
 Acharnæ, V, 50; XLVI, 18.
 Acherusius campus, XI, 65. Acherusia palus, L, 3.
 Achilles, X, 20, 1; Pelei filius, X, 15, 1; ejus mollities, *ibid.*; ejus pulcritudo, X, 18, 1; præceptor ejus Chiron, X, 15, 1; et Phoenix, *ibid.* De eo multa fabulose scripsit Homerus, XXV, 40; ejus clypeus, XX, 33; XXXIII, 13; XXXVI, 22; cur in Scyro moratus sit, XXXIII, 46; ubi inter virgines delituit, LXVII, 5, 3; conspectis armis ad bellum incitatur, LXI, 4; occidit Phrygas, IX, 11; ejus et Patrocli amicitia, XXXVIII, 54; XLI, 10; ejus parasitus, Patroclus, XLVIII, 45; ejus sepulcrum, X, 23; est in insula Beatorum, XXVII, 22 et 23; filii gaudet saltatione, XXXIII, 9. Podagricus, LXXX, 253.
 Achivi telis Apollinis petiti, XIII, 3; causa irarum Apollinis in ipsos præsignificata, LXV, 8.
 Acinaces et Zamolxis Scytharum dii, XXIV, 4; Acinacæ sacrificant Scythæ, Zamolxidi Thraces, XLIV, 42; per Acinacen et ventum jurant Scythæ, XLI, 38.
 Acrisius Danaen cistæ includit, IX, 12, 1; *conf.* XLV, 23.
 Actæoni cur et a quo immissi canes, VIII, 16, 2; *conf.* LXVIII, 2; LXX, 8; XXXIII, 41. Actæon infelicissimus homo, LXXIV, 7.
 Adimantus, *persona dialogi*, LXVI, 1.
 Admetus, malus poeta, XXXVII, 44.
 Admetus Thessalus; herus Apollinis, XIII, 4. *Conf.* XLIII, 8.
 Admirantis hypotyposis, III, 35.
 Adolescentiæ durior educatio, III, 27; IX, 6, 1; disciplina eam reddit excitatiorem, XLIX, 20; instruitur apud Græcos arithmetica, musica, poesi, morum scientia, XLIX, 21; institutio ejus debet æqualis esse viribus, III, 28. *Vide* Exercitia, Disciplina, Educatio.
 Adonis, VIII, 11. Adonis flumen quotannis cruentatur, LXXII, 8. Adonidis orgia, LXXII, 6.
 Adrastea, XVIII, 6; LXVII, 6, 2; 12, 2; LXXI, 23; LX, 30; LI, 24.
 Adrastus filium Cræsi interfecit aberrante hasta, XLIII, 12.
 Adrastus Argivus, XXXIII, 43.
 Adymachus, princeps Machlyenæ, XLI, 44.
 Adulatores, iis quibus adulantur pejores et causa fastus divitum, III, 23. Adulatorum vivendi ratio, *ibid.*, 22. Philosophi adulatores adulatoribus aliis intolerabiliores, *ibid.*, 24; adulatores decepti spe hereditatis, X, 6, 3; X, 7, 8; mercede ac familiaritate potentiorum digni, XVII, 4. Adulatio quid sit, XL, 2; *conf.* XVIII, 9. Anlicis necessaria, XVII, 28; non convenit historico, XXV, 7, 8; a magnis animis rejicitur, XXV, 12. Adulatoris ingenium, XL, 20; hoste pejor, LXXXII, 9; a laudatore quomodo differat, *ibid.* Adulatione multi gaudent, XL, 2. *Vide* Parasitus. *Adulatorum exempla præbent* voces Gnathonides, Philicides, Demeas, Thrasyacles, Blepsias, Laches, Gniphon, Charinus, Damon, Tersipion, Charæades, Phidon, Melanthus, Zenophantes, Aristobulus, Onesicritus, Polemon, Aristippus, Aristogiton, Idomeneus, Aristoxenus, Cynæthus, etc., quos suo *vide loco*.
 Adulteri puniuntur raphanismo, LXVIII, 9; pilorum evulsionem, LXIX, 33. Adulteria deorum taxantur, VII, 17; LXXVII, 4 *sqq.* *Vide* Dii. Legem tulit Salæthus de adulterio, ipse postea in eo deprehensus, XVIII, 4. Bagoas adulter, XXXV, 10 *sqq.* Adulterii pœna se eripit Combabus, demonstrando se castratum, LXXII, 25.
 Æacus attentissimus, X, 13, 4; X, 16, 2; portæ Inferni custos, X, 20, 1; XI, 8; XVI, 4; mortuis ad decumbendum locum tribuit, XI, 17; XII, 24. Prope eum jam esse, XVIII, 1; Tesseram ab Atropo recipit, XVI, 4.
 Æacus, publicanus, XII, 2; Æacus quis genere? L, 4.
 Aedon, X, 28, 3; aedonum (Lusciniarum) fabula, III, 3.
 Æetes, XXXIII, 53.
 Ægæum Ioniumve (mare) crate trajicere, XX, 28; IX, 8; 10.
 Ægeus, Thesei pater, L, 5; XXXIII, 40.
 Ægiali, XXXII, 57.
 Ægidem quatit iratus Jupiter, LXX, 3.
 Æginam trajicienti Athenis quantum nauli esset solvendum, LXVI, 15. Ibi Enodiæ festum, *ibid.*
 Æginetici modii, V, 57; oboli, IV, 10.
 Ægisthus a quibus occisus, XXXVIII, 47; LXI, 23. Ægistho duo fata Jupiter proponit, LXXVII, 16.
 Ægrotis alia, alia valentibus alimenta dedit deus, LXXV, 7.
 Ægyptii: sacra eorum intus fœda, extra ornata, XXXIX, 11. Ægyptiorum mortui insolubiles, XI, 15. Ægyptii ad cameli aspectum perterriti, II, 4; sacrificant aquæ, XLIV, 42; dea eorum Isis, VIII, 3, 1; X, 13, 3; superstitiones eorum, XIII, 14; circa sacrificia ritus, *ibid.* *sqq.*; neque piscibus vescuntur neque capros maciant, XXXVI, 7; *conf.* LXXII, 14; varia eorum sacra, *ibid.*; Ægyptii superstitionis homines, XL, 27; ab Æthiopibus didicere astrologiam, XXXVI, 5; eorum ritus sepulcrales, L, 21; Apis apud eos sanctus, XIII, 15; XXXVI, 7; deos primi cognovere, LXXII, 2. Ægyptiorum dii ridentur, XIII, 15; XLIV, 42; LXXIV, 10; eorum templa olium sine imaginibus, LXXII, 3; eorum

- sacri scribæ sunt longævi, LXII, 4; eorum scribendi ratio, XX, 44. Apud Ægyptios signum nobilitatis coma erat, LXVI, 3; comam quando totonderint, LXXII, 6. Ægyptii agros colunt, XLVI, 16.
- Ægyptios aliquis simios saltare docet, XV, 36.
- Ægyptius Danaus, IX, 6, 1.
- Ægyptus regio, Iūs perfugium, IX, 7, 3. *Vide* Ægyptii.
- Ægyptus, Danai frater, IX, 6, 3. *Conf.* XXXIII, 44.
- Æneas, XXXIII, 46; XXXVI, 20.
- Ænians imbelles, LXXIII, 39.
- Æolocentaurus, XXVI, 42.
- Æolus, Hellenis filius, VI, 1; *conf.* XXXIII, 46.
- Aeroconopes, XXVI, 16.
- Aerocordaces, XXVI, 16.
- Aerope, XXV, 8; XXXIII, 43 et 67.
- Æschines tympanistriæ filius, a Philippo ob eruditionem æstimatur, I, 12; accusato Timarcho patitur similia, XVIII, 7; ejus Oratio in Timarchum citatur, LVIII, 27; Atrometus dicitur, LI, 10; patriæ proditor, XLIII, 42; ejus apologia, *ib.* 56.
- Æschyli pugillares cur emerit Dionysius tyrannus, LVIII, 15. Æschylus in vino tragœdias scripsit, LXXIII, 15.
- Æsculapius Apollinis filius, XLIV, 26; XXXII, 10; coronam gerit, XXXII, 58; sanandi officinam Pergami constituit, XLVI, 24; medetur, VIII, 26, 2; quomodo sanarit, LII, 10; molestiæ inde ortæ, XLVII, 1; nascens in orgiis Alexandri magi, XXXII, 38; Æsculapii et Herculis rixa, VIII, 13; posthabetur ei Hercules, *ibid.*, 1; ei iratus est Jupiter, XXXIII, 45; fulmine percussus, VIII, 13, 1; LXVIII, 4; LX, 10; gallum a Socrate non accepit, XLVII, 5; Pæan Alisodemi in Æsculapio, LXXIII, 27; Æsculapio et Herculi parciit Momus, LXXIV, 6.
- Æsopus, XXVII, 18; XLVI, 10; ejus cornicula, LX, 5; ejus fabula de homine, qui fluctus numeravit, XX, 84.
- Æsopi asinus, LXIX, 13.
- Æthiopes deos excipiunt convivio, XIII, 2; *conf.* VII, 17; XLIV, 38; Jupiter ad eos comissatum abit, LXXVII, 4; saltando deproeliantur, XXXIII, 18; astrologiæ inventores, XXXVI, 3; ceteris gentibus sapientiores, *ibid.*; quam re adjuti astrologiam melius tractare possint aliis, *ibid.*; planetis dedere nomina, XXXVI, 4; sacrificant Diei, XLIV, 42. Quid ab Æthiopibus Bacchus attulerit, LXXII, 16. Æthiopem lavare, LVIII, 28; LXXXII, 15.
- Æthiopia, IX, 14, 3; eam invadit Cambyses, XII, 13; Aetion, pictor, XVII, 42; XXI, 4; XXXIX, 7.
- Ætna mons, IX, 1, 2, 11; domicilium Cyclopum, V, 19; in eum se præcipitat Empedocles, X, 20, 4.
- Ætolici casus, XIII, 1.
- Afri a Scipione victi, X, 12, 7.
- Agamemnonis imago apud Homerum, XXV, 8; XL, 25; ejus filia Electra, XIV, 22; somnio deceptus, XLIV, 40; Agamemnonis persona in scena, III, 11; XI, 16; sub Agamemnone respondere, XLI, 26; *de co.* X, 20, 1; XI, 15; XXXIII, 43; XLVIII, 44; filiam sacrificat ut fauste Ilium perveniat, XIII, 2. Cum Chryse, XIII, 3.
- Agatharchides laudatur, LXII, 22.
- Agathobulus, XXXVII, 3; LXVIII, 17.
- Agathocles medicus, XVI, 6.
- Agathocles peripateticus: ejus confutatur gloriatio, XXXVII, 29; de mercede cum discipulis litigat, XLVI, 16; ejus et Diniae amicitia, XLI, 12; ejus ætas, LXII, 10.
- Agathocles Samius apud Alexandrum delatus, LIX, 18.
- Agathon qualis poeta, LI, 11.
- Agave Baccha, LVIII, 19.
- Agendi bene tempus haud prorogandum, III, 27.
- Agenor Europæ pater, IX, 15, 1; LXXII, 4.
- Aglaïæ filius Nireus, X, 25, 2; LXXVIII, 24.
- Agricolæ circa plantas cura, XLIX, 20.
- Agrigentini Dorienses, XXX, 14.
- Ajax, X, 20, 1; Telamonius, XXVII, 7; Ulyssem odit, X, 29, 2; *conf.* XXXIII, 83; ejus pugna cum Hectore, XLVIII, 44, 45, 46; furiosus, XXXIII, 46; X, 29; XXXIII, 1; ejus sepulcrum, XII, 23. Non erat talis, qualis describitur, XLV, 17.
- Ajax Locrus, XXVII, 17; Ajax alter, XXXIII, 46.
- Alabastrum unguenti, LXVII, 14, 2.
- Alani quo distent a Scythiis, XLI, 51.
- Alata verba, LV, 6; XLI, 20.
- Alcæus Milesius, XXV, 9.
- Alcamenes, XX, 19; XXV, 51; XXXIX, 4; XLIV, 7.
- Alcestis, X, 23, 3; XXXIII, 52; L, 5.
- Alcibiades deliciæ Atheniensium, XXIV, 11; ejus primæ spes in expeditione Sicula, XXV, 38; amasius Socratis, XXXVIII, 49; ejus reditus, LXXIII, 31. Est corruptus, divitiis abundat, XLIII, 16; Hermas amputat, XXXVIII, 24.
- Alcidas Cynicus, LXXI, 12; formidabilis, clamor et impudicus; pugnat cum scurra, *ibid.*, 18 *sqq.*
- Alcidas orator, LXXIII, 13.
- Alcinous, XXVI, 3.
- Alcmæon, XXXIII, 50.
- Alcmenæ filius in cœlo curarum expers, VIII, 24; Alcmenæ cum Jove concubitus, VIII, 10. *Conf.* X, 16, 4.
- Aleyon. *Vide* Halcyon.
- Alea ludere denucibus, LXX, 8 et 9; aleam jacere, XXIII, 3; XL, 16.
- Alecto Erinnys, LXXX, 6.
- Alexander magnus, filius Philippi, falso dictus Ammonis, X, 13, 1; X, 14, 1; ab Aristotele doctus, X, 12, 4; Homericos ediscit versus, *ibid.*; ejus res gestæ, X, 12, 3; in Cydno lavare cupit, LXI, 1; rejicit consilium brevioris viæ ad Ægyptum, LI, 5; divino cultu afficitur, X, 13, 2; nomen Dei quid ei protulerit, *ib.*; ejus abstinentia ab uxore Darii, X, 14, 4; Aornum petram expugnavit, X, 14, 6; XX, 4; Clitum interfecit, X, 14, 3; *conf.* XXV, 38. Venerca in Hephæstionem propensio, X, 14, 4; Hephæstionem inter deos refert, LIX, 17; Aristobuli indignatur adulatione, XXV, 12, et ejusdam architecti, *ibid.* Onesicritum historicum, adulatorem reprehendit, XXV, 40; portentosum architecti promissum de monte ei assimilando cur non admisit, XL, 9. Agathoclem Samium cum leone concludere vult, LIX, 18.
- Adulationi et calumniæ faciles aures præbet, *ibid.*; valere jussus loco gaudere, XIX, 8. Ejus depictæ nuptiæ, XXI, 4; eo ægroto Macedones quid fecerint, XXXII, 16; ejus sepulcrum ubi? X, 13, 3; ejus fortitudo, X, 14, 5; ejus virtus laudatur, XXXII, 1; cum Baccho et Hercule comparatur, X, 14, 6; ejus fastus, X, 12, 3; supra Hannibalem ponitur, X, 12, 7; XXVII, 9.
- Alexander magus qualis corpore, XXXII, 3; qualis animo, XXXII, 4; oraculi de eo effatum, XXXII, 11; ejus fraudes et scelera, *ib.* *sq.*; comburit Epicuri Sententias, XXXII, 45; odit Lucianum, XXXII, 45; miserimo modo periit, XXXII, 59.
- Alexander medicus, LXVIII, 44.
- Alexander Thessalus ab uxore interfectus, XLVI, 15.
- Alexis comicus, XIX, 6.
- Alisodemus Træzenius poeta, LXXIII, 27.
- Aloei filiorum factum, XII, 3.
- Alpei et Arethusæ amor, IX, 3, 1; *conf.* XXXIII, 48.
- Altare in lacu medio, LXXII, 46.
- Althæa, XXXIII, 50.

Amabilitas et Cupido, Himerus et Eros, liberi Veneris, VII, 19, 15.
 Amalthæe habere cornu, XVII, 13; LI, 6.
 Amastris, urbs Pontica, XXXII, 25 et 56; XLI, 57.
 Amatorum iusjurandum vanum, LXVII, 7; eorum quædam proprietates, III, 7; sunt in iram proclives, VIII, 24, 2.
 Amazon Hippolyta, XXVII, 8; XLIX, 34. Amazonis effigies, Phidæe opus, XXXIX, 5.
 Ambraciotes Cleombrotus, LXXVII, 1.
 Amicitia, optima hominum possessio, XLI, 62; *conf.* XXXVII, 10. Ea inter plures, quam tres ad summum, iniri nequit, XLI, 37. Amicitia quomodo colatur apud Scythas, XLI, 7; aliter atque apud hosce ea colitur apud Græcos, XLI, 9. Sors mala probat amicitiam, XLI, 36. *Amicitiae exempla præbent voces* Patroclus et Achilles, Orestes et Pylades, Gydanis et Abauchas, Toxaris et Mnesippus, Theseus ac Pirithous, Aretæus et Eudamidas, Zenothemis et Menecrates, Agathocles et Dinias, Damon et Euthydicus, Amizocas et Dandamis, Antiphilus et Demetrius Suniensis, Belitta et Bathis, Macens Lonchata et Arsacomus, Toxaris et Sisinis, etc., quos v. suis locis.
 Amicum invenire est difficile, XLI, 61; quanto tempore sint felicibus amici, LXXXII, 12; si amici pro beneficio sibi invicem agant gratias, quid istud significet, XLI, 53.
 Amictus: num ex eo ingenium hominis cognosci possit, XX, 19.
 Amizocæ et Dandamidis amicitia, XLI, 38 *seqq.*
 Ammon impostor, X, 13, 1. Ejus filius non videri vult Annibal, X, 12, 2. Num Alexander sit ejus filius, X, 14, 1. Arietis specie colitur, XXXVI, 8.
 Amoris definitio, XXXVIII, 37; Amoris utriusque vis, XXXIII, 38. Amor marinus, i. e. inconstans, LXXIII, 13. Eisunt pervia omnia, *ibid.*, 14; ejus violentia, VIII, 6, 3; X, 19, 1; XXXVIII, 19; XXXVIII, 32; ejus scala, XXXVIII, 53. Erat causa Trojani belli, X, 19, 2; est vitiorum fons, LXXXII, 6; ejus argumenta, LXVII, 8, 1; occulti signa, LXXII, 17; amorum militarium fructus plagæ et lites, LXVII, 15, 3. Amor privigni in novercam a medico detectus, LXXII, 17. Amores Jovis, LXXIV, 7; amores aliorum deorum, LXXIV, 8.
 Amphiaræus, XXXII, 19.
 Amphilocheus, Amphiaræi filius, XXXII, 19; LII, 3; oracula fundens, LXXIV, 12; X, 3; qualis vates templo sit honoratus, X, 3, 1; oracula edit in Cilicia, XXXII, 19; XXXII, 29.
 Amphion, XXXIII, 41; Amphion cantibus suis inanimata quoque allexit, XXXIX, 14.
 Amphitrite et Neptunus, IX, 5; IX, 15, 3.
 Amphitryon, VIII, 9, 1; X, 16, 3; ejus formam Jupiter assumit, LXXVIII, 7.
 Amyclæ, VIII, 14.
 Amycus, Bebryx, vulnerat Pollucem, VIII, 26.
 Amymone a Neptuno rapta, IX, 6, 3.
 Amyntæ filius, X, 14, 1.
 Anacharsis, XXVII, 17; cur in Græciam venerit, XLIX, 14; Græcæ linguæ causa Athenas migrat, XXIV, 1; ejus historia, *ibid.* *sq.*
 Anacreon, XXVII, 15; ejus ætas, LXII, 26.
 Anaxagoras sophista, V, 10.
 Anaxarchus, parasitus Alexandri, XLVIII, 35.
 Anaximenes, XXI, 3.
 Anchisæ et Veneris amor, VIII, 11; sæpe ad eum descendit Venus, VIII, 20, 5; LXXIV, 8.
 Androcles, Epicharis fil., LXXVIII, 1; prælegit librum suum, laudationem Herculis, vincitque Diotimum, LXXVIII, 3.

Androgeos, XXXIII, 49.
 Andromeda, XXXIII, 44; LXI, 22; XXV, 1; petra affixa, IX, 14, 3; ejus amore est captus Perseus, IX, 12, 3.
 Anemodromi, XXVI, 13.
 Angina quid? LX, 27.
 Anguis aut anguillæ in morem inter digitos elabi, V, 29.
 Animæ præstantissimæ imago, XXXIX, 13 *seqq.* De ejus immortalitate Platonis libellus, LXXVII, 1; LVII, 7.
 Animalia naturæ servant leges in cocundo, XXXVIII, 22; quando cum hominibus in communione vixerint, XXXVIII, 36.
 Animus hominis scopo similis, III, 36 *et* 37; ad perpetuam contentionem infirmus, XXXVIII, 1. Animo maiorum perpetratorum notæ impressæ, XVI, 24.
 Annibalis res gestæ, X, 12, 2. Erat expers Græcæ disciplinæ, X, 12, 3; latro, X, 12, 4; voluptati deditus, X, 12, 6; ubi sit mortuus, X, 12, 6; Scipioni et Alexandro posthabetur, X, 12, 7; XXVII, 9.
 Anniceris Cyrenæus, mirifice aurigandi peritus, LXXIII, 23.
 Annus a quibus in menses sit descriptus, XXXVI, 5. Ejus principio vota et sacra faciebant, LX, 8.
 Antea calumniatur Bellerophontem, LIX, 26.
 Antigone, XXXIII, 43.
 Antigoni coelitis ætas et exitus, LXII, 11; ejus nepos Antigonus Demetrii fil., *ibid.*
 Antigonus medicus, LII, 6.
 Antigonus stuprat socrum, XLVI, 15.
 Antilochus Nestoris filius, X, 15, 2.
 Antimachus poeta, XXVII, 42.
 Antiochia, urbs ingeniosa, XXXIII, 76; operam dat arti saltandi, *ib.*
 Antiochus, Selenci filius, Stratonicus deperit amore, XXV, 35; XLVI, 15; Antiochus Soter, XIX, 9; ejus factum contra Gallogræcos, XXII, 8.
 Antiope, XLIV, 5; VIII, 24.
 Antipater, XIX, 8; XXXIII, 58; Antipatri Iolai filii ætas, LXII, 11; rex Antipater Demosthenem vivum ad se adduci cupit, LXXIII, 28.
 Antiphili cum Demetrio Suniensi amicitia, XLI, 27 *seqq.*
 Antiphilus Apellem falso crimine defert, LIX, 2; in servitutem Apelli traditur, *ib.*, 4.
 Antiphon, somniorum interpres, XXVII, 33.
 Antipodes, XLI, 22; *conf.* XXVII, 27.
 Antisthenes, XLVIII, 43; in dicendo vehemens, XV, 23. Ejus baculus, X, 11, 3; X, 27; et lacerna, LXIX, 20. Gemitibus mortuorum delectatur, X, 27, 6.
 Anubis, X, 13, 3; XLI, 28; totus aureus, XLIV, 8; canis Ægyptiorum deus, XIV, 16; LXXXII, 42.
 Anubideum factum, XLVI, 24.
 Anytus, XLVII, 6; delator Socratis, XV, 10; LXIX, 3.
 Aornus, petra Indica Macedonibus adscensu difficilis visa, LI, 7; ab Alexandro subacta, X, 14, 6; XX, 4.
 Apelles, XVII, 42; XXXIX, 7. Apelles Ephesius falso crimine delatus, LIX, 2; absolutus et muneribus affectus a Ptolemæo, *ib.*, 4; depingit calumniam, *ib.*, 5.
 Aphidnæ, XLV, 17; urbs Atticæ, LXXVIII, 16.
 Aphrodisia, Veneris sacra, LXVII, 14, 3.
 Apis rerum multarum opifex quomodo formetur in favo, VI, 7.
 Apis deus, XIII, 15; intersectus a Cambyse, XII, 13; Ægyptiis sanctus, XXXVI, 7; XIII, 15; mortuum lugent tonsis capitibus, LXXII, 6.
 Apollo, Lycius, XLIX, 7; Deli natus, IX, 10; pater Æsculapii, XXXII, 10; describitur, VIII, 15, 1; adolescens fingitur, XIII, 11; *conf.* XLIV, 26. Barbaturum eum

- faciunt Assyrii, LXXII, 35; Solisque vestibibus ornant, *ib.* Citharam pulsant, IX, 5; ejus comites, LVI, 4; arcu et sagittis spoliatus, VIII, 7, 1; frequenter a Cupidine vulneratus, VIII, 19; a Branchio et Hyacintho amatus, VIII, 2, 2, LXI, 24; a Daphne spretus, VIII, 2, 2 et 15, 2; XIII, 4; XXVI, 7; Hyacinthum disci jactu interficit, VIII, 14 et 15; XIII, 4; XXXIII, 45; eum sepelit, VIII, 14 et 15; et in florem vertit, *ib.*; cur caelo sit ejectus, XIII, 4; servili fungitur apud Admæ-tum ministerio, *ib.*; *conf.* XLIII, 8; item cum Ne-ptuno apud Laomedontem, XIII, 14; citharædus, ja-culator, medicus, vates, VIII, 16, 1; VIII, 23; variis ar-tibus ditatur, *ib.*; ejus negotia, XLVII, 1; XXXI, 16; artem musicam et divinandi ejus esse, negat Juno, VIII, 16, 1; ubi colatur, XIII, 10; ejus templum Chal-cedone est antiquissimum, XXXII, 10; ab Ægy-ptiis sacra eum accipere, LXXII, *initio*. In gratiam Chrysis pestem immittit Achivis, XIII, 3; ira ejus prædicta Achivis, LXV, 8. Delphis officinam divinaudi constituit, XLVI, 24; nihil auro tribuit, XIII, 12; a Cræso lateres aureos accipit, XII, 11; *conf.* XLIV, 38; ejus oraculum traducitur, XLII, 13 et 14; XLIV, 6; LXXVII, 5; nomen ejus Pythagoræ datur, X, 20, 3; nascitur in orgiis Alexandri magi, XXXII, 38.
- Apollodori Chronica citantur, LXII, 22.
 Apollodorus Pergamenus, LXII, 23.
 Apollonius Tyaneus, XXXII, 5.
 Apollonius philosophus, XXXVII, 31.
 Apophras (dies) quid? LX, 12.
 Aquam congerere in dolium Danaïdum, V, 18; X, 11, 4; XX, 61. Aquæ sacrificant Ægyptii, XLIV, 42; laudatur a Pindaro, XLV, 7. In aqua scribere, XVI, 21; aquam in mortario tundere, XX, 79; ex aqua sacra multum mercedis capit Gallus, LXXII, 48; aquam potans De-mosthenes orationes scribit, LXXIII, 15; jocus de ea re, *ib.* Renovatio per aquam, LXXVII, 12.
 Aquila Jovis ridetur, LXXIV, 8.
 Aquileia, XXXII, 48.
 Arabiæ odor, LXXII, 30; ejus aura qualis secundum Herodotum, XXVII, 5.
 Arabum interpretes fabularum, LXII, 4.
 Araxes, X, 27, 3.
 Arbaces interficit Arsacem, XLVI, 15.
 Arbela, X, 12, 3; LI, 5.
 Arcas Alpheus, IX, 3, 2. Arcades astrologiam contem-nunt, XXXVI, 26.
 Archaismi, LX, 29.
 Archelaus tragædus, XXV, 1.
 Archelaus rex; ejus parasitus Euripides, XLVIII, 35.
 Archemorus, XXXIII, 44.
 Archias e Calauria veniens, LXXIII, 28.
 Archibius medicus, XLV, 10.
 Archilochi patria et ingenium, LX, 1.
 Archimedis laus, LIII, 2.
 Architelis uxor Dimænete, XXIV, 2.
 Archytas familiaris Pythagoræ, XIX, 5.
 Arealia, festum Cereris, LXVII, 1; LXVII, 7, 4.
 Areopagitæ in tenebris judicant, cur, XX, 64; *conf.* LXI, 18. Litigantium utrique alternatim dicendi concedunt facultatem, XLIX, 19; quando eis silentium imponant, *ibid.*
 Areopagus jus dicit, V, 46; XIV, 7. Areopagi judicium primum, XXXIII, 39.
 Arctæi et Eudamidæ amicitia, XLI, 22.
 Arete, XL, 7; XXXIX, 19.
 Areus Ægyptius, XXVII, 22.
 Arethusæ Siculæ et Alpei amor, IX, 3; *conf.* XXXIII, 48.
 Arganthonii Tartessiorum regis ætas, LXII, 10.
 Argivorum contra Lacedæmonios de agro bellum, XII, 24. Argivi Junonem colunt, XIII, 10. Regno admo-vent astrologum, XXXVI, 12.
 Argo navis, XXXIII, 52; XLI, 3; XLV, 2.
 Argos siticulosum, IX, 6, 2; ejus mulieres pulchræ, VIII, 20, 13. Ibi Inachi alveus evanuit, XII, 23.
 Argus toto corpore videns, VIII, 20, 8. Acutius eo vi-dere, XXV, 10. Custos Iûs, VIII, 3, 1; XXXIII, 43.
 Ariadne; stellis illata, LXXIV, 5. Ejus filo labyrintho exit Theseus, XX, 47; de ea XXVII, 8; XXXIII, 13 et 49.
 Ariarathis Cappadocum regis ætas et exitus, LXII, 13.
 Aries colitur ab Ægyptiis, XXXVI, 7.
 Arignotus Pythagoricus dæmonem expulit, LII, 29 sqq.
 Arion Lesbios, XXVII, 15; natus Methynnae, citharæ-dus, a delphinibus servatur, IX, 8, 1. Ob artem musi-cam Periandro acceptus, *ibid.*
 Ariphrades, LX, 3.
 Aristænetus philosophus, LXXI, 10, 1. Incusatur pædi-catus, *ib.* Filio Zenoni uxorem dat, LXXI, 5; aliaque in eundem, *ib.*
 Aristarchus Phalereus imperator, IV, 1, 6.
 Aristarchi cum Zenodoto disputatio de Homero, XXVII, 20.
 Aristander, LXXVII, 21.
 Aristæas, X, 11, 1.
 Aristides Themistoclem odit, LIX, 27. Ejus inopia, V, 24; ejus justitia, XXVII, 10; eum Persarum rex emere non potuit, LXXIII, 36. Quibusnam delectatus sermonibus, XXXVII, 1. Pauper mortuus, XLIII, 16.
 Aristippus, XXVII, 17; Agasthenis filius, LXXVIII, 4; unguenta spirat, X, 20, 5. Ejus vita et doctrina per-stringitur, XIV, 12; virtutis et vitiorum sectator, XLVII, 23. Erat parasitus, XLVIII, 33. Dionysium Siculum liberat, XI, 13.
 Aristobulus Cassandrinus, LXII, 22. Aristobuli adula-toris librum in flumen projicit Alexander, XXV, 12.
 Aristodemus, XXXII, 4; XVIII, 5; XLIV, 3; XLIV, 41.
 Aristogiton parasitus Harmodii, XLVIII, 48.
 Aristogiton Demosthenem non movit, LXXIII, 48.
 Aristonicus Marathonius, orator, LXXIII, 31.
 Aristophanes, XXVI, 29; Socratem in scenam producit, XV, 25. Aristophanis Aves; LXXVII, 13; poeta mor-dax, XLVII, 33.
 Aristoteles Peripateticus, XIV, 25; amicus libertatis, osor servitii, XVII, 24; boni multum effecit, XV, 25; erat parasitus, XLVIII, 36 et 43; adulator et præsti-giator, X, 13, 5. Docuit Alexandrum, X, 12, 3; ejus quædam præcepta, XIV, 25; categoriæ, XXXVII, 56; placitum quoddam de pulchritudine, XXXIII, 70; ejus testimonium de Demosthene, LXXIII, 40. Cita-tur XXXV, 9.
 Aristoxenus musicus, parasitus, XLVIII, 35; LXII, 18.
 Arithmetica, prima adolescentiæ Græcæ disciplina, XLIX, 21; una atque eadem est apud omnes populos, XLVIII, 27. Arithmetica jusjurandum, LXXVII, 12.
 Arma gestare erat vetitum in Græcia, XLIX, 34.
 Armenii in prælio aufugientes, X, 12, 2.
 Arrianus, Epicteti discipulus, XXXII, 2.
 Ars quid sit, XLVIII, 4; XXXVI, 2; ars Tisiae, LX, 30. Ars longa, vita brevis, XX, 1 et 63. Arte et disci-plina in quavis re opus esse, XXV, 36. Quænam mer-cede accepta discatur, XLVIII, 18. Ars mechanica, statuaria, saltatoria, dicendi, *quæ v. in his vocc.*

- Arsacidæ pulchra non curabant, LXI, 5.
 Arsacis, Medorum præfecti, mors, X, 27, 2 sq.; XLVI, 15.
 Arsacomæ Lonchatæ et Macentis amicitia, XLI, 44.
 Artabazi regis ætas, LXII, 16.
 Artaxerxis memoriosi ætas, LXII, 15; Ctesias, ejus medicus, XXV, 39.
 Artaxerxis Persarum regis ætas et exitus, *ib.*
 Artemidorus Ephesius, LXXVII, 22. Alius, LXXXII, 39.
 Artemisia, uxor Mausoli, X, 24, 3.
 Asander Bospori rex, LXII, 17. Ejus exitus, *ib.*
 Ascalaphus, Martis filius, XXXVI, 20.
 Ascendo. Cur et quomodo altissimos phallos ligueos ascendant in Syria, LXXII, 28, 29.
 Ascetarum habitus miser, LXXVII, 21.
 Asiam invadit Alexander, X, 12, 3.
 Asinus Cumanus leoninam pellem induit, XV, 32. *Conf.* LX, 3; LXIX, 13. Comparantur cum eo philosophi, *ibid.* Quid asino cum lyra? LVII, 25. Asinus ad lyram, LXVII, 11, 14; asinus citharam tractare conans, prov. LX, 7. De prospectu asini, prov., unde ortum sit, XLII, 45. Ex asini redire podice, XLII, 56; ejus calamitates, *ib.*
 Aspasia meretrix, LXXIII, 25; philosophatur, XXXV, 7; *conf.* XXXIX, 17. A Pericle causa ejus est acta, XXXVIII, 30. In eam transformatus est Pythagoras, XLV, 19.
 Assentator, *vide voces* Adulator, Parasitus.
 Assyrius adolescentulus amatur a Venere, VIII, 11.
 Assyrii a Cyro devicti, XII, 9; eorum leges, XIII, 5.
 Ab Ægyptiis cultum divinum didicere, LXXII, 2; æque atque Græci sacrificant, XIII, 14; sacrificant columbæ, XLIV, 42; *conf.* LXXII, 14 et 54; et deæ Syriæ, LXXII, 2. Cur Lunæ et Soli imagines non faciant et Apollinem barbatus exhibeant, LXXII, 35; gerunt stigmata, LXXII, 59; eorum interpretes fabularum, LXII, 4.
 Astarte luna, LXXII, 4.
 Astrologiæ inventores, XXXVI, 3; quando Babylonii eam didicerint, XXXVI, 9; Græci unde eam hauserint, *ib.*; est scientia antiqua, XXXVI, 2; mendax creditur, *ibid.*; astrologiæ divinationes quid prosint, XXXVI, 29; cur ab Arcadibus contemnantur, XXXVI, 26; astrologum regno admovent Argivi, XXXVI, 10; astrorum inter se choreæ, XXXIII, 7; *Vide voces* Stella, Planeta, Sidus.
 Astyanax de turri præcipitatus, XIII, 6.
 Atalanta, XXXIII, 50.
 Ateas rex Scytharum, LXII, 10.
 Athamas, IX, 9; XXXIII, 42.
 Athei, XXXII, 25 et 38; XLVI, 9.
 Athenarum encomium, III, 12 sqq.; LXXIII, 10. Athenæ quomodo pestilentia sint liberatæ, XXIV, 2; Athenis sub arce est spelunca Panis, VIII, 22, 3.
 Athenienses irrident dissimulando, XLIX, 18; sunt bellicosi, X, 14, 2; litigant, XLVI, 16; magistratus fabarum suffragiis eligunt, XIV, 6. Vincunt Spartanos, XIX, 3. Minervam colunt, XIII, 10; eorum ignotus deus, LXXVII, 9; quid mentiti sint, LII, 3. Eorum philosophi post mortem Socratis, X, 20, 5.
 Athenodorus Tarsensis, Augusti Cæsaris præceptor, LXII, 21; a Tarsensibus post mortem colitur, *ibid.*
 Athletarum ad certamen præparatio, XX, 33; XX, 40. Quando otium capiant, XXVI, 1. Athletas, Damiasiam, Milonem Crotoniatem, Glaucum, Nicostratum, *vide sub his vocibus.*
 Athos, XXV, 12; XL, 9; Atho navigare, LI, 18.
 Athotes sunt longævi, LXII, 5.
 Atimarchus, LX, 27.
 Atlas, pater Rheæ, VIII, 24; polum sustinet, XII, 4. Ejus labor, XXXIII, 56.
 Atreus astrologus, XXXVI, 12.
 Atropos, una Parcarum, XXV, 38; XLIII, 2 et 11; tesseram Æaco mittit, XVI, 4.
 Atrometus, LI, 10.
 Attalus, XLVI, 15; rex Pergami, LXII, 13.
 Attes deus, XLIV, 8; XLVI, 27; Attes a Rheæ amatus, VIII, 12, 1. Orgia Rheæ docet, LXXII, 15; eum castravit Rheæ, *ibid.* Ridetur, LXXIV, 3.
 Atthis, meretrix, LXXXII, 36.
 Attica subsannatio, II, 1. Attica paupertas, LXIX, 24. Attica crepida, LI, 15.
 Attici multa in sua lingua mutaverunt, LX, 14.
 Avari, Tantalo similes, V, 18; describuntur, V, 13; vitam miseram agunt, XLV, 29-33; *exempla eorum præbent voces* Gniphon, Micyllus, Agathocles, Hipparchus, Mnesitheus, quos suo loco vide.
 Audire aliquid ut asinus lyram, LVIII, 4; audire unguibus, LXXVII, 3.
 Averni descensus, X, 27.
 Aves sacre, XIII, 10; concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXIII, 1.
 Augiæ repurgare stabulum, XXXII, 1; LXIX, 23.
 Augusti præceptores, LXII, 21. Augustus tributis levat Tarsenses, LXII, 21; ejus clementia, XIX, 18; Asandrum renuntiat regem, LXII, 17; arti saltandi incrementum dat, XXXIII, 34.
 Aulicorum calamitates, XVII, 1, *cujus usque ad finem dialogi exponitur quomodo iis sit necessaria adulatio.* Aulicus senex equo vetulo similis, XVII, 40; aulicæ vitæ cum vestibulo comparatio, XVII, 42. Vita hæc defenditur, XVIII.
 Aureum femur, XXXII, 40; aurea tecta, LXXVII, 23; aureum lacunar, LXXII, 30; aurea Venus, X, 9, 3; LXXVIII, 11; aurei homines, LXX, 7 et 8, 20; capilli Castorum aurei, LXXI, 32; aureum pomum, IX, 5, 1.
 Aurigandi mirifica peritia, LXXIII, 23.
 Auris scalpendæ non habere otium, XLVII, 1. Auribus sunt fideiores oculi, XXXIII, 78. *Conf.* XXV, 29; LXI, 20.
 Aurum et purpuram esse fumum, LXXV, 19; aurum multarum rerum est causa, XLV, 14; mutat mores, *ib.* *Vide voces* Divitiæ, Honores, Nummus, Pecunia, Felicitas. Creat multa mala, XII, 11; LXXV, 15; et multa pericula, LXXV, 8; spernendum est uti littorum calculi, V, 56; LV, 35; ejus contemtor Solon, XII, 11; ejus admirator Pindarus, XLV, 7. Confertur cum ferro, XII, 12; arti est præferendum, XLIV, 7; ad ornandum quid faciat, LXI, 7 et 8; ejus causa Eriphyle maritum prodidit, LXXV, 8. Sistit sanguinem, V, 46; aurum spernere se aiunt sophistæ, sed valde appetunt, LXIX, 20.
 Ansonius Bacchus, LXXXII, 35.
 Autolycus, fur, XXXVI, 20.

B.

- Babylon, X, 13, 4; XI, 6; XII, 23; Babylonem cepisse, XVII, 13; Babylonem perditam videre, in votis est, LXXVII, 29; a Cyro in potestatem redacta, XII, 9; Babylone est sepulcrum Alexandri, X, 13, 3; Babylonii incantationibus noti, XI, 6; *conf.* LII, 11; quando astrologiam didicerint, XXXVI, 9.
 Bacchica saltatio est satyrica, XXXIII, 79; *conf. ibid.* 22; ubi ei detur opera, *ibid.* 79.
 Bacchus, Jovis et Semeles filius, VIII, 18, 1; quomodo a Jove sit genitus, VIII, 9, 10; XIII, 5; in Nysa educandus, VIII, 9, 2; ejus nutrix, IX, 9, 1. Ob vinum inventum obtrektatur, VIII, 18, 2; Delphinum formam mutat, IX,

- 8; Lydiam, Thracas, Trinolumque incolentes subijci, VIII, 18; ex Æthiopia rediens venit in Syriam, LXXII, 16; templum condit, *ibid.*; Junoni novercæ inscriptionem dedicat, *ibid.*; Bacchi contra Indos profectio, VIII, 18; LIV, 1-4; ejus nomen columnæ inscriptum, XXVI, 5 et 7; ejus duces, LIV, 2; ratio belli gerendi, VIII, 18; ejusque mores, ornatus, comitatus, *ib.*; risus amans, XV, 25; ejus comites Pan, Silenus, Mænades, Satyri, VIII, 22, 2 et 4; LIV, 2 *sqq.*; fulmine perit, LXVIII, 4; in cælo curarum expers, VIII, 24; dapis divisor, LXX, 32; ejus divinitas ridetur, LXXIV, 4; ejus genus et comites, *ibid.*; Baccho comœdia se totam tradit, II, 6; Bacchus iste, quid ad Bacchum? *ex proverb.*, LIV, 5. Bacchus Ausonius, LXXXII, 35.
- Bacis vates, LXVIII, 30; ejus oraculum et carmen, *ib.*
- Bactra, X, 13, 4.
- Bactriana camelus, II, 4.
- Bagoas adulterii incusatur, XXXV, 10.
- Balneum ab Hippia adornatum, LIII, 4 *sqq.*; Quæ in balneis fieri solita, III, 34; canis in balneo, prov., XLVIII, 51; quid cani commune et balneo, prov., LVIII, 5.
- Baptismus Christianorum, LXVIII, 12.
- Barba cuneiformis, LXX, 21. Barbam alebant veteres viri fortes, LXXV, 14.
- Barbari divitiarum, non elegantiae studiosi, LXI, 5.
- Barbarismi, LX, 24 et 29.
- Barbati apud barbaros dii, LXXV, 20; barbatus Jupiter, LXXVII, 4; *conf.* XIII, 11.
- Barcetis, XL, 50.
- Bardylis, rex Illyriorum, LXII, 10.
- Basta Chius, LX, 3.
- Basthis et Belittæ amicitia, XLI, 43.
- Batrachion Pyrrho Epirotæ similis, LVIII, 21.
- Beati pro divitibus, LXXV, 9; *conf.* XX, 71. Beatorum insulæ, X, 30, 1; XVI, 24; XX, 71; XXVII, 7; XLIII, 7; LXXIII, 50; urbs Beatorum, XXVII, 11 *sq.*
- Bebryx Amycus vulnerat Pollucem, VIII, 26.
- Belittæ et Basthis amicitia, XLI, 43.
- Bellerophon, XVIII, 3; XXXIII, 42; LVIII, 18; ejus alatus equus, XXXVI, 13; Antiæ insidiis petitur, LIX, 26.
- Bellicis factis gloriari, non conciliat gratiam apud mulieres, LXVII, 13.
- Bendideum fanum, XLVI, 21.
- Bene agendi tempus haud prorogandum, III, 27.
- Beneficentiæ imago, XXXIX, 21.
- Benevolentiae imago, XXXIX, 20.
- Benignitatis imago, XXXIX, 19.
- Berrhœa, urbs Macedonica, XLII, 34.
- Bestiæ in templo nocentes nemini, LXXII, 41.
- Bibliopolæ: bonæ spes ab his non petendæ, LVIII, 24.
- Bicolor homo, II, 4.
- Bithynicum mancipium, XVII, 23.
- Bithyna fabula, XXXIII, 21.
- Biton et Cleobis, felicissimi hominum, XII, 10.
- Blepsias Pisæus, X, 27, 7; adulator, V, 58; fame perit, X, 27, 7.
- Broti bellicosi, X, 14, 2; iis Delphica donaria prædæ sunt, XII, 12.
- Boni quorsum veniant post hanc vitam, X, 30, 1; XXXVII, 49; L, 7; eorum post hanc vitam præmia, XLIII, 17, 18; *conf.* XXXVIII, 49.
- Bonorum possessio temporaria, III, 26; X, 13, 4; XXXVII, 8; LXX, 30. Bonum nullum sine teste acceptum, VII, 15; *conf.* LXX, 29; vulgaria bona sordent philosophiæ, III, 4.
- Boreæ habitus, V, 54; Boreas rapit Erithyiam, LII, 3.
- Bos æneus, pœnæ genus, XXX, 11; *conf.* LXVIII, 21; in eum fabricator ipse injicitur, XXX, 12; bos deus Memphi colitur, XLIV, 42; Boves ex Erythea abacti, XXXIII, 56; boves Solis assati exsiliunt, LXX, 23.
- Bosporus, XLI, 4 et 44; LXXIX, 2.
- Bosporani, XLI, 44; mos procorum apud eos, *ibid.*
- Brachmani, XLI, 34; longævi sunt, LXII, 4; et igne lento se solent necare, LXVIII, 25 *Conf.* LXIX, 6 et 7.
- Branchidarum divitiæ unde ortæ sint, XXXII, 8; eorum adyta, XXXII, 29. *Conf.* XLVII, 1.
- Branchus Apollinem amat, VIII, 2, 2; depictus, LXI, 24.
- Briareus, Jovis auxiliator, VIII, 21, 2. *Conf.* XLIV, 40.
- Briseis, auræ Veneri similis, XL, 24.
- Bruttia pix, XXXII, 21.
- Bucephali, XXVII, 44.
- Bulin Sperchinque, Lacedæmonios, Xerxes non occidit, LXXXIII, 32.
- Bupalus, LX, 2.
- Busiris insulam Beatorum invadere fingitur, XXVII, 23; justitiæ contemtor, XLVII, 8.
- Byblus urbs, ubi Byblia Venus colitur, LXXII, 6. Caput eo adnatans, *ib.* 7.
- Byrria nomen servi, V, 22.
- Bytus, ineptus rhetor, LXXXII, 31.

C.

- Cabbalusa insula, XXVII, 46.
- Cadmus inventor literarum, IV, 5, 12; ejus transformatio, XXXIII, 41; ejus filia Semele, VIII, 9; VIII, 24.
- Cæneus, XXXIII, 57; XLVIII, 45; Elati filius, XLV, 19.
- Calamis, XXXIX, 6.
- Calanus ardens, LXVIII, 25.
- Calatianus Demetrius, LXII, 10.
- Calauria, LXXIII, 28.
- Calchas Homericus, XXXIII, 36; vates, LXV, 1.
- Callias, V, 24; XLIII, 16.
- Callicratidas, XXXVIII, 9.
- Callidemides veneno, alteri parato, exstinguitur, X, 7, 2.
- Callimachus, XXV, 57; ejus versus, XXXVIII, 49.
- Callimedon, LXXIII, 46.
- Callinus, LVIII, 2.
- Callisthenes, X, 13, 6; LXXIII, 15.
- Callisto in feram mutata, XXXIII, 48.
- Callistratus orator, LXXIII, 12.
- Calumnia multorum malorum causa, LIX, 1; depicta ab Apelle, LIX, 5; ampla ejus expositio, LIX, 6 *sqq.*; maxime floret in potentum aulis, LIX, 10; plerumque vexat honoratos, LIX, 12.
- Calumniator quomodo sit audiendus, LIX, 30.
- Calvus quidam et fatuus, LXXXII, 26.
- Calydoniorum calamitates, XIII, 1. Calydonii apri exuvias ostentant Tegeatæ, LVIII, 14.
- Calypso, Atlantis filia, XLVIII, 10; ejus insula, XXVII, 27.
- Cambyses, II, 4. Cyri filius, mente captus, XII, 13; ejus crudelitas, LXII, 14.
- Camelus in Ægypto, prov., unde sit ortum, II, 5; camelus aut formica, prov., LXX, 19.
- Campus Acherusius, XI, 15; campi Elysii, XXVII, 14; L, 7.
- Candaules, XLII, 28.
- Candor sine rubore ad formam facit nihil, IX, 1, 3.
- Candys Persica, X, 14, 7.
- Canis rabiosi morsus rabie inficit, III, 38; *conf.* LII, 40. Proverbia: canis in balneo, XLVIII, 51; quid cani commune et balneo? LVIII, 5; canis in præseprio, LVIII, 30; V, 14; e canis redire podice, XLII, 56. Canis leonum domitor, XL, 19; canis Crates, LXIX, 16; canis in sidera receptus ridetur, LXXIV, 5; caniculæ Melitenses, XVII, 34; LII, 27; canicipites dii, LXXIV, 11.

- Canon ob honestatem cognominatur Ion Platonicus, LXXI, 7.
 Cantharus nomen servi, LXIX, 38.
 Cantus saltatorii, XXXIII, 11.
 Caper non mactatur apud Aegyptios, XXXVI, 7.
 Capilli aurei Castorum, LXXI, 32.
 Cappadocem non videas rhetorem doctum, LXXXII, 32.
 Capua Hannibali pernicioza, X, 12, 5.
 Capulus : alterum jam in eo habere pedem, XX, 78.
 Caput quotannis aduatat Byblos, LXXII, 7.
 Carambis urbs, XLI, 57.
 Carcinochires, XXVI, 35.
 Cardianus Eumenes, XIX, 8.
 Caria, patria Herodoti, XXI, 1; ejus rex Mausolus, X, 24, 1.
 Cario, famulus Megapenthis, XVI, 12.
 Carmina grammatici recitant in convivio, LXXI, 17; carmen nuptiale frigidum, LXXI, 41.
 Carneadis aetas, LXII, 20.
 Caro ad cibum, non ad purpura inficiendum creata, LXXV, 11.
 Carthago a Scipione fracta, X, 12, 7.
 Caryae, pagus Laconicus, XXXIII, 10.
 Caryatica, saltandi genus, XXXIII, 10.
 Caryonautae, XXVII, 37.
 Caspiae portae in Caucaso, VII, 4.
 Cassandra a Polygnoto picta, XXXIX, 7.
 Cassiopeia laudes admittit, XL, 7; de ea XXXIII, 44.
 Castalius fons, XII, 6; XLIV, 30.
 Castor saltator, XXXIII, 10.
 Castor et Pollux, Ledaë filii, similes, VIII, 26, 1; quomodo discernantur, *ibid.* 2; fraternus illorum amor, *ibid.*; alternis moriuntur, *ibid.*; cur, *ibid.*; eorum capilli aurei, LXXI, 32; dii facti, LXXVIII, 6; in malo navis apparent, VIII, 26, 2; XVII, 1; LXVI, 9; LXXVIII, 3; eorum aedes fulmine tacta, V, 10; eorum sacerdos, LXXI, 9. *Vide* Dioscuri.
 Castro. Castrat se ipsum Combabus, LXXII, 20; unde ad alios transit idem mos, *ibid.* 26. *Vide* Gallus. Ritus castrandi, LXXII, 51.
 Catechumeni, LXXVII, 17.
 Catena Jovis. *Vide* Jupiter.
 Caucasus mons, II, 1; VII, 1; XIII, 5.
 Cavea. Prov., Mors invadet, etsi cavea te includas, LXXIII, 5.
 Caulomyoetes, XXVI, 16.
 Causidicis quae inesse debeant, XV, 29.
 Cebes, XVII, 42; LI, 6.
 Cecrope nobilior, V, 23; de eo LX, 11; XI, 16.
 Cedalion depictus, LXI, 28.
 Celedones Homeri, III, 3.
 Celeus, XXXIII, 40.
 Celsus, amicus Luciani, sapiens, veri amans, XXXII, 61; ejus contra magos libri quid contineant, XXXII, 21.
 Celtæ, XXV, 5.
 Celtiberi in potestatem Annibalis redacti, L, 12, 2.
 Celtica a Sabino peragrata, XVIII, 15.
 Cenchreæ. Non Cenchreas usque discessisse, XXV, 29.
 Cenchroboli, XXVI, 13.
 Centaurus femina a Zeuxide pingitur, XXII, 3. Centaurorum furor, XXXIII, 48; *conf.* XLIV, 21.
 Cepa deus Pelusiotis, XLIV, 42. Cepa cibus pauperum, LXVII, 14, 2; LXX, 28.
 Cepheus pater Andromedæ, IX, 14. *Conf.* XXXIII, 44.
 Ceramicus, locus Athenis, XV, 13; XXIV, 5; XLIV, 15; LXVII, 10.
 Cerberus, X, 13, 3; XI, 2; canis deus, XIV, 15; latrans, XI, 10; cantu sopitus, *ibid.*; ejus officium, X, 20 et 21; L, 4; damnatos dilaniat, XI, 14; XVI, 28. Cerberum vidisse dicuntur attoniti, LXXVII, 1.
 Cercopes, malitiosissimi homines, XXXII, 4.
 Cercyon a Theseo occisus, XLIV, 21.
 Ceres, V, 17; ejus filia, X, 23, 1; et errores, XXXIII, 40.
 Cereris legiferæ sacerdos, i. e. casta, LXVII, 7, 4.
 Certamina Thanatusia, XXVII, 22. *Vide* Exercitia.
 Ceryces, XXXII, 39.
 Cestus Veneris, LXXVII, 32; VIII, 20, 10. *Vide* Mercurius.
 Cethegus, consularis, ridicula committit multa, XXXVII, 30.
 Cetus a Perseo interfectus, IX, 14; LXI, 22.
 Ceus poeta, XXIV, 11.
 Ceyx Trachinius, VI, 1.
 Chæreas, XXXIV, 9; LXXI, 7 *seqq.*; LXVII, 7.
 Chærephon quomodo impulsus ad philosophiam Stoicam, XX, 15; quid oraculum ei responderit, LI, 13.
 Chalcedon urbs, XXXII, 9; ibi est templum Apollinis antiquissimum, XXXII, 10.
 Chaldaei, LII, 11; LXIX, 8; sunt vates, X, 11, 1; et sapientes, XI, 6; auro nitentes et molles, X, 14, 2; longævi, LXII, 5.
 Chares imperator, LXXIII, 37.
 Chariades adulator, X, 6, 5.
 Charicenus, putidus senex, LXXVII, 20.
 Chariclea, Demonactis uxor, meretrix, XLI, 13.
 Charicles, XXXVIII, 9.
 Charidemus, LXXVIII, 4.
 Charinus adulator, X, 5, 1; LXXI, 1.
 Charis, VIII, 15, 2.
 Charixenus testamento amici jubetur ejus filiam collocare dote, XLI, 22.
 Charmides, X, 20, 6.
 Charmolaus Megarensis, X, 10, 3.
 Charoades adulator, X, 6, 5.
 Charon litterarum expertus, XII, 4; aurique ignarus, XII, 11. Ei non licet in regiam Jovis intrare, XII, 3. Charonem ipsum æquare annis, X, 17. Altercatur cum Menippo, X, 22; versibus Homeri visum recipit, XII, 7; ad superos cur migrarit, XII, 1. Alterum jam pedem in illius habere cymba, XVIII, 1.
 Charops, cinædus, XLIII, 16.
 Charopus, pater Nirei, X, 25, 1.
 Charybdis, XII, 7.
 Chelidoneæ quam sint periculosæ, XXXVIII, 7.
 Chelidonius cinædus, XVII, 33.
 Chelidonii, LXVI, 7.
 Chersonesus, IX, 9.
 Chimæra, X, 30, 1; XX, 72; LIX, 26; apud inferos, XI, 14.
 Chiron praeceptor Achillis, X, 15, 1; ejus pedes, LXXV, 15; in perpetua rerum mutatione ponit voluptatem, X, 26; libenter mortuus, cur, *ibid.*
 Chleuocharmus, LXXVII, 21.
 Choaspes, XI, 7.
 Chorda : bis per omnes chordas, II, 6.
 Christiani, in captivos benefici, LXVIII, 11; contemnunt mortem spe immortalitatis, *ib.*, 13; se vocant fratres, *ibid.* omniaque arbitrantur communia, *ibid.*; Christiani in Ponto, XXXII, 25; ad Orgia Alexandri magi non admissi, XXXII, 38. *Eos oblique tangit Lucianus aliquoties in dialogo de morte Peregrini* (LXVIII); Christus cruci affixus, *ibid.* 11.
 Chrysippus, XXVII, 18; ejus aetas, LXII, 20; amicus libertatis, osor servitii, XVII, 24; in dicendo vehementis, XV, 23; varia de Chrysippi doctrina, XIV, 21-25; est omnia simul. XIV, 20; ejus tricae, LXXI, 30;

- et syllogismi frigidi, XLVI, 24; indifferentia vocat mala, LXXI, 31.
- Chrysis, Demareti filia, LII, 14.
- Ciborum varietas laudatur, LXXV, 5; ab adversario improbatur, LXXV, 6; morbos eadem infert, *ibid.* 9; cibi peregrini appetuntur ab intemperantibus, *ibid.* 8.
- Cicadam alis prehendere, quid sit, LX, 1.
- Cilices latrones, XLVI, 16.
- Cilicia colit Amphiarum oracula edentem, XXXII, 19.
- Cinaedus latere non potest, LVIII, 23.
- Cinyras, LI, 11; LXXII, 9.
- Cinyras, Spinthari filius, Helenam rapit, XXVII, 25 et 31.
- Cippi qua de causa sint exstructi, XII, 22; eos esse inutiles, L, 22. Cippus ponendus pro altari, LXXIV, 18. Cippus viri morsu dipsadis extincti, LXIV, 6.
- Circe, adjutrix Ulyssis, XXXVI, 24; ejus filius, XXVII, 35.
- Cithaeron, IX, 9; X, 27, 2.
- Civitas quid sit, XLIX, 20; circa eam bene instituendam Graecorum cura, *ibid.* et *segg.* Civitatis cujusdam beatæ descriptio, XX, 22.
- Clamor causas dicentibus utilis, V, 11. Clamare voce Stentorea, L, 15; Zirin clamare apud Scythas quid sit, LXI, 40.
- Clarii vaticinandi arte celebres, XXXII, 29; *conf.* VIII, 16. Unde divites facti sint, XXXII, 8.
- Clava tribuitur philosophis, XV, 24; XVI, 24; XLVIII, 55; LXIX, 14; LXXI, 44.
- Clavo clavum ejicere, XVIII, 9; XIX, 7; LII, 9.
- Cleænnetus, LXVI, 22.
- Cleanthis ætas et mors, LXII, 19; sapiens prædicatur, LXXI, 32.
- Clearchus, X, 14, 2; XLV, 25.
- Cleobis et Biton, felicissimi hominum, XII, 10.
- Cleocritus occisus, XVI, 9.
- Cleodemus Peripateticus, LII, 6; gladius et falx cognominatur, LXXI, 6; puerum corrumpere tentat, sed proditur argento humi cadente, LXXI, 1a.
- Cleolaus, LXXVII, 28.
- Cleombrotus lecto libello de animæ immortalitate se præcipitat, LXXVII, 1.
- Cleon, orator Atheniensium, II, 2; XIX, 3; XXV, 38; In Cleonem aut Hyperbolum aliquem incidere, V, 30.
- Cleonæ, XII, 23.
- Cleonymus pulcher, LXXVIII, 4.
- Cleopatra illustris, XVIII, 5; Ægyptia, XXXIII, 37.
- Clinias, rhetor sacrilegus, XLVI, 16; ejus filius, X, 20, 6; XXIV, 11.
- Clitus, X, 13, 6; X, 14, 3; XXV, 38.
- Clotho, una Parcarum, X, 30, 2; XII, 13; XVI, 3 et 5; XXV, 38; XLIII, 2.
- Clymene, VIII, 12, 1; mater Phaethontis, VIII, 25.
- Clysma, XXXII, 44.
- Clytæmnestra, XXXIII, 43; a quibus sit interfecta, XXXVIII, 47. Occisæ pictura, LXI, 23.
- Cnemon tecti ruina oppressus, X, 8.
- Cnidus, urbs Veneris, XXXVIII, 11.
- Cocconas, XXXII, 6.
- Cocytus fluvijs, XII, 6; L, 3.
- Codrus laudatur, LXXIII, 46; LXX, 12. Codro nobilior, V, 23; X, 9, 4.
- Cælus et Terra Gigantum parentes, VII, 16; Cæli castratio, XXXIII, 37; *conf.* LII, 2; XIII, 5. Cælum quale sit, XIII, 8. In tertium cælum penetrans Galileus, LXXVII, 12. Cælum ut pellem explicavit Deus, LXXVII 17. Cælum terræ miscere, VII, 9.
- Cœnarum apparatores nimis curiosi, III, 33. Cœna absoluta (ἐντελὲς δεῖπνον) domum fertur, LXXI, 38.
- Coitus. De coitu cum mulieribus sententia Euripidis, XXXVIII, 38; femineam in eo voluptatem præfert virili Tiresias, XXXVIII, 27. Naturæ servant leges in coeundo animalia, XXXVIII, 22.
- Colchis, XLI, 3.
- Collyrium, XXXII, 21.
- Colocynthopiratae, XXVII, 37.
- Colossus Rhodius artificiose et magnis impensis factus, XLIV, 11; ejus magnitudo, XLVI, 12. Colossi Rhodii caput imponere inani corpusculo, XXV, 23; Colossi extra ornati, intus foedi, XLV, 24; eis comparantur reges, *ibid.*
- Columba non vescuntur Ægyptii, LXXII, 14. Res sacra est Assyriis, LXXII, 14 et 54; qui ei sacrificant, XLIV, 42.
- Coma signum nobilitatis apud Ægyptios, LXVI, 3; quomodo eam ornarint veteres Graeci, *ibid.* 3. Coma fictitia meretricum, LXVII, 5 et 11; *conf.* XXXVIII, 40; comas ponunt nubentes, LXXII, 60. Comati pueri in deliciis, LXIX, 20; LXX, 24; vocantur Hyacinthi Achilles et Narcissi, *ibid.*
- Combabus castrat se, ut suspicionem amoris vitet, LXXII, 20; amatus a regina, LXXII, 21; liberat se a supplicio demonstrata castratione, LXXII, 25. *Vide* Castro.
- Comici poetae ob fabulam male descriptam spernuntur, III, 8.
- Comissatores, quinam sint apud Graecos, XXXVIII, 54.
- Comitia Jovis, LXXIV, 14; comitia deorum in Olympo, LXXIV, 15.
- Comœdia quale spectaculum sit, XXXIII, 29; cum dialogo conjuncta, II, 6; ejus licentia Dionysiis, XV, 14; ei suum inest saltationis genus, XXXIII, 26; comœdias scribi quando desitum, LXXIII, 27; comœdorum apud Graecos licentia, XLIX, 22; perstringit eos Anacharsis, XLIX, 23. Ornatum personarum multi actionibus dehonestant, III, 11; XV, 31 et 33; XVIII, 5.
- Comparatio. In laudando comparare, scitum, XI, 19. Parvum cum magno adulatorie comparare, quid sit, XL, 13; quomodo justa sit instituenda comparatio, XL, 19.
- Composita verba faceta, LXXX, vv. 191-202.
- Concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXIII, 1.
- Conjugiam inaequale, formosi viri et deformis feminae, XLI, 24.
- Conon. Ex Conone efficere Titorum, XXV, 34.
- Consilio emendare difficilius, quam reprehendere, XLIV, 23. Consilium mutare, Epimethei, non Promethei est, II, *sub fin.*
- Contentum meminim esse sua sorte, XLVI, 25; philosophum oportet esse contentum. *Vide* Philosophus.
- Contradicere utile, XX, 13; XLIX, 17. *Vide* Opponere.
- Contumelia te ipsum afficit, qui servos filiumque tuum, LXXVI, 10.
- Convictio, Elenchus, XV, 17.
- Convitio nihil fit deterius, XV, 14.
- Convivium lepidum, LXXVIII, 1. In convivio gestus non decet vulgaris, LXXI, 3; convivam memorem odi, prov., *ibid.*; in eo carmina canuntur, LXXI, 17. Scurræ inter moras obsoniorum inducti, LXXI, 18. Sermone in convivio habitorem meminisse, difficile esse, LXXVIII, 2. Convivales fraudes, VII, 8.
- Coraci, quinam genii apud Scythas, XLI, 7.
- Cordax, saltandi genus, XXXIII, 22 et 26; XLVI, 27.
- Corinthios aggreditur Philippus, XXV, 3; Corinthiae mulieres pulchrae, VIII, 20, 13; Corinthia fabula, XVIII, 3; Corinthi Craneum, X, 1, 1; XXV, 3. Corintho non protulisse unquam alterum pedem, XXV 23.
- Cornices in Hesiodi sepulcro, LXVIII, 41.

Cornua elephantorum, LXXII, 16.
 Cornutus syllogismus, LXXI, 23. Cornutus Juppiter ridetur, LXXIV, 10.
 Coræbum aut Melitiden putare aliquem, XXXVIII, 53. Coræbi esse aut Margitæ, id est stolidi aut absurdi, LII, 3.
 Coronæ sub naribus potius, quam in capite gestandæ, III, 32. Coronæ victricis varia genera, XLIX, 9. Coronati nautæ, LXXIX, 11.
 Coronidis nuptiæ, XXXII, 38.
 Corpora virorum et mulierum quomodo differant, XXIX, 28; corpus aeri, cuiusque assuefaciendum tempestati, XLIV, 24; corpus cur ungant Græci, in palæstram abituri, *ibid.*; laboribus subactum, sudoris expers, *ibid.* In eodem corpore non semper forma et virtus una habitant, XXXIX, 11; comparatur ista exterioris et interioris diversitas, *ibid.*
 Corybantes, VIII, 12, 1; XLVI, 27; a quo saltare sint jussi, XXXIII, 8. Corybanticus morbus, XXXIV, 16.
 Corybas, LXXIV, 9.
 Cothurnus homo, LX, 16.
 Cottabus quid sit, LXXVII, 17.
 Coturnicum contra gallos apud Græcos pugna, XLIX, 37.
 Cous medicus, XX, 1.
 Craneum Corinthi, X, 1, 1; XXV, 3.
 Crates, X, 11; X, 27; XLVIII, 43; in dicendo vehemens, XV, 23; ejus æmulus, LXVIII, 15.
 Cratini comici ætas, LXII, 25.
 Crato, Cynicus; saltationem odit, XXXIII, 1; quam mente mutata laudat, XXXIII, 85; cui vitæ generi sit assuetus, XXXIII, 1; ejus in aliquem laxare canem, XXXIII, 4. Cratonis alicujus exsequiæ oratione Diophanti cohonestatæ, X, 10, 12.
 Creon, XXXIII, 42; ejus persona, III, 11; XI, 16.
 Crepereius Calpurnianus, XXV, 15.
 Creta cum Dictæo antro, IX, 15, 4.
 Cretenses laude saltationis nobiles, XXXIII, 8; ostendunt Jovis sepulcrum, V, 6; XIII, 10; XLIV, 45; LII, 3; *conf.* LXXIV, 6; LXXVII, 10.
 Cribrum. Alter mulget hircum, alter supponit cribrum, prov., XXXVII, 28. Cribro vaticinari, XXXII, 9.
 Cristas quatiant milites, LXVII, 15, 3.
 Critius. Statuarii celebres Critius (*legebatur* Critias) et Nesiotes, LII, 18; LI, 9.
 Critolai Peripatetici ætas, LXII, 20.
 Cræsus, X, 20, 2; dives, V, 23, 42; XVII, 20; veritati parum amicus, XII, 13; Lydorum pessimus dicitur, X, 2, 1; cum Solone colloquitur, XII, 10; ejus filiorum alter erat surdus, XL, 20; alter periit aberrante Adrastihasta, XLIII, 2; de eo oraculum Delphis datum, XXXII, 48; XLIII, 14; Apollini lateres consecrat aureos, XII, 11; divitiis brevi tempore excidit, LXVI, 26; in servitutem datur, XI, 16; rogo impositus, XII, 13; XLV, 23; ejus mors, XII, 13.
 Crocodilus deus, XLIV, 42.
 Croton, XIV, 6; Crotoniatæ, XVIII, 4; XLV, 18.
 Cruces, ad imitationem literæ T, IV, 12. Ille cruci affixus in Palæstina, LXVIII, 11.
 Ctesias, scriptor fabulosus, XXVI, 3; *conf.* XXVII, 31; LII, 2; Artaxerxis Mnemonis medicus, XXV, 39.
 Ctesibii ætas, LXII, 22.
 Cubito amovere adstantes, LXXVII, 19.
 Cumanus asinus, XV, 32; LX, 3.
 Cupiditas habendi fons malorum, LXXV, 15; cupidi homines similes iis, qui torrente auferuntur, *ibid.* 18.
 Cupido, Iapeto antiquior, VIII, 2, 1; frater Hermaphroditi et Priapi, VIII, 23; ejus potentia, *ibid.*, et indoles, VIII,

2, 1; mulierem amare cogit, VIII, 20, 15; cur Minervam, Musas, Dianam revereatur, VIII, 19; victus a Mercurio, VIII, 7, 3; a matre peccata enumerante vituperatus, VIII, 12, 1; et castigatus, VIII, 11; cum Ganymede lusurus, VIII, 4, 3. Cupido Thespiis, XXXVIII, 11; Cupidines in tabulis ab Aetione pictis, XXI, 5.
 Curare. Proverb., Non curat Hippoclidēs, XVIII, 15; LXXVII, 28.
 Curetes sagittas tingunt succo, III, 37; a quo saltare sint jussi, XXXIII, 8.
 Currendi exercitium apud Græcos, XLIX, 27.
 Currus bovem sæpe effert, X, 6, 2; currum regendi mira peritia, LXXIII, 23.
 Cybelus, colonia Atheniensium, IV, 7.
 Cycladum insulæ, LXI, 17.
 Cyclopes, IX, 1, 5; IX, 2, 4; XII, 7; XVI, 14; eorum domicilium, V, 19; ab Apolline occisi, XIII, 4. Cyclops pro homine impuro, LX, 27.
 Cydimache, Menecratis filia; deformis mulier, XLI, 25.
 Cyllarabis, XVIII, 11.
 Cyllenii sacrificant Phœti, XLIV, 42.
 Cymbalum, VIII, 12, 1, VIII, 18.
 Cynæthus, Demetrii adulator, XL, 20.
 Cynicus philosophus gannire dicitur, LXVIII, 6; sobrius, LXXXII, 34; Alcidas Cynicus irruit non vocatus in convivium, stans vult edere, vel humi jacens, LXXI, 12, 13; de virtute et vitio disputat, LXXI, 14; alia ridicula de Cynicis, *ibid.* et *seqq.*; eorum mores, LXXV; eorum habitus ac vita dura, LXXV, 1; satis est, quod ad necessitatem, *ibid.* 3; argumenta eorum pro paupertate, *ibid.* 4 et 5; sunt comati et hirsuti, *ibid.* 17; eorum vita quieta et libertas, *ibid.* 19; aureæ coronæ et purpura ab iis fumus habentur, *ibid.*
 Cyniscus philosophus, XVI, 7; XLV, 20; Eleusiniis initiatus, XVI, 22.
 Cynobalani, XXVI, 16.
 Cynocephalus, XLIV, 42, *seqq.*
 Cyrus major, II, 4; X, 20, 2; rex Persarum, XXVII, 9; a cane nutritus, XIII, 5. Res ab eo gestæ, XII, 9. Ejus mors, *ibid.* 13. Cyrus uterque, XXVII, 17. Cyri majoris ætas et mortis causa LXII, 14. Contra fratrem Artaxerxem Cyrus minor expeditionem movit, *ibid.* 15.
 Cytimides, quale unguentum, XXXII, 22.

D.

Dadis dies, XXXII, 39.
 Dædalus, XXXIII, 49; quomodo volarit, XXXVI, 14; XXXIX, 21; XLV, 23. Astrorum scrutator, XXXVI, 14. Chorum ducit, XXXIII, 13.
 Dæmones: de iis plaustro mendaciorum, LII, 11 *seqq.*
 Damasias, athleta, X, 10, 5 et 10, 12; XXXIV, 11.
 Damis, Epicureus, XLIV, 4. Ejus cum Timocle de diis disputatio, XLIV, 4 et 16 *seqq.* Alius, dives Corinthius, veneno periit filii, X, 27, 7.
 Damon, adulator, X, 5, 1.
 Damonis et Euthydici amicitia, XLI, 19 *sq.*
 Damoxenus luctator, X, 1, 3.
 Danae, V, 13; VIII, 24; XI, 2; XXXIII, 44; XLV, 13; ab Acrisio in cistam conjecta, IX, 12, 1, et in mare cum filio projecta servatur, *ibid.* et IX, 14, 1.
 Danaides. Aquam congerere in dolium Danaidum, V, 18; X, 11, 4; XX, 61.
 Danaus, X, 11, 4; XXXIII, 44; durius educat liberos, IX, 6, 1.
 Dandamidis et Amizocæ amicitia, XLI, 38 *seqq.*
 Daphne, VIII, 14; fugitiva Veneris, XXXVIII, 12; fugit

- Apollinem, VIII, 2, 2 et 15; XIII, 4; *conf.* XXXIII, 48; in arborem versa, VIII, 15, 2; X, 28, 3; quomodo sit picta, XXVI, 8.
- Darius, rex Persarum, II, 4, 1; victus, X, 12, 3; LI, 5; ejus uxor, Parysatis, XXV, 23; formosa, X, 14, 4; ejus pons, LXXIX, 2.
- Datis, Darii praefectus, XLVII, 9.
- Decrianus, sophista, XLII, 2.
- Dejanira, zelotypa, XXXIII, 50.
- Delatio. *Vide* Calumnia.
- Deliciarum et lautitiae reprehensio, III, 35.
- Delphi, officina artis divinandi, VIII, 16; XLVI, 24; Delphis et Deli Apollo colitur, XIII, 10; Delphorum unde ortae sint divitiae, XXXII, 8; Delphici templi donaria, V, 42; Delphica donaria qui sibi vindicent, XII, 12; Delphica divinatrices, XXXVI, 23; Delphica antistita deo plena, XX, 60; Delphicum oraculum Cresco datum quomodo defensum sit, XXXII, 48.
- Delphines ante formam suam mutatam homines, IX, 8; amantes hominum, IX, 8, 1.
- Delphin vehit Neptunum, IX, 6; vehunt Nereides, IX, 15, 3.
- Delus, avulsa pars Siciliae, IX, 10; a Neptuno in lucem prolata, *ibid.*; ejus errores, XXXIII, 38; locus natalis Apollinis et Dianae, IX, 10; in eo quomodo peragantur sacrificia, XXXIII, 16; ejus divitiae unde sint ortae, XXXII, 8.
- Demades, ad bellum timidus, XLVIII, 42; orator ex nauta garrulus, LXXIII, 16; lusit in consuetudinem quandam Demosthenis, LXXIII, 15; ab eodemque accusatur, LXXIII, 46.
- Demea, rhetor, V, 49.
- Demetrius, vexatus tussi, modulate screare dicitur ab adulatore, XL, 20.
- Demetrius, Cynicus, saltatoriam accusat artem, XXXIII, 63; brevi post vituperia mutat in laudes, *ibid.*; ejus jocus adversus indoctum, LVIII, 19.
- Demetrius, Platonicus, apud Ptolemæum accusatus, LIX, 16.
- Demetrii, Suniensis, cum Antiphilo amicitia, XLI, 27 *sqq.*
- Demetrius, statuarius, LII, 18.
- Demochares, LXII, 10.
- Democrates, LXVI, 22.
- Democritus Abderitanus, LII, 32; erat magno ingenio, XXXII, 17 et 48; deridet Aegyptios, XIII, 15; cui omnia derideat, XIV, 13; *conf.* LXVIII, 7; spectrorum oppugnat, LII, 32; ejus aetas, LXII, 18.
- Demonodocus, LXI, 18.
- Demonax cujas fuerit, XXXVII, 3; quo libello vitam ejus scripsit Lucianus. Luciani erat familiaris, XXXVII, 1; eclecticus philosophus, *ibid.* 5; aliis imitandus proponitur, *ibid.* 2; a natura ad vitam rectiorem excitatur, *ibid.* 3; ejus praeceptores, *ibid.*; mitis, mansuetus, hilaris, *ibid.* 7, 9 et 10; quam scite vitia aliorum correxerit, *ibid.* 7; eloquentia populum sedat, *ibid.* 9; seditionem sola praesentia restinguit, *ibid.* 64; cur accusatus sit, *ibid.* 11, et quomodo adversarios sibi reddiderit propitios, *ibid.*; ejus quaedam acute et urbane dicta, *ibid.* 12—62; quomodo Cynicum quendam philosophum appellavit, *ibid.* 19; ab Epicteto monitus ut uxorem duceret, quomodo eum redarguerit, *ibid.* 55; magno semper in honore habitus, *ibid.* 63; cur de vita sponte abierit, *ibid.* 4; quot annos vixerit, *ibid.* 63; de sepultura sua quid jussit, *ibid.* 66; magnifice est sepultus, *ibid.* 67.
- Demosthenes: de ejus captivitate in Sicula clade, XXV, 38.
- Demosthenes, rhetor Paraniensis, XLVII, 31; ejus patria, Athenae, LXXIII, 10; patriae sollicitator, XLVIII, 42; per eruditionem magnus, I, 12; octies descripsit historiam Thucydidis, LVIII, 4; aquam potans scribebat, LXXIII, 15; cum Homero comparatur, *ibid.* 4, 5, 8; laudatur propter poeticam suavitatem, *ibid.* 8; solus vivam et spirantem orationem effecit, *ibid.* 14; Antipater eum ad se adduci cupit, *ibid.* 28; ejus libertas in dicendo, LXXIII, 36; vis et argumenta valida, LXXIII, 32, et gravitas, XVII, 25. Proemium orationis ab eo in Philippum habitae, XLIV, 14; citatur, *ibid.*; 23; auro inexpugnabilis, LXXIII, 33; solus vigilat, hostium consilia impedit, propugnaculum patriae est, *ibid.* 35; sine eo Athenienses sunt Aenianes et Thesali, *ibid.* 39; Aristotelis de eo testimonium, *ibid.* 40; ejus laudes, *ibid.* ante, et deinceps. Magis timendus, quam classes et triremes, *ibid.* 38; ejus sermo ante mortem, *ibid.* 43 *sqq.*; ejus mors, veneno sumto, *ibid.* 49.
- Demonstratus, XXXII, 45.
- Dendritae, XXVI, 22.
- Derceto, dea semimulier, semipiscis, LXXII, 14.
- Derisor humanae stultitiae, X, 1; derisores probantur vulgo, XV, 25.
- Detonsus mentem, LXXVII, 26.
- Deucalion, V, 13; XXXIII, 39; LI, 20; ejus tempore diluvium, V, 3; XXXIII, 39; Hierapoli vulgus Deucalionem aiunt esse Sisythen, LXXII, 12; in arcam ingressus diluvii causa, *ibid.*; post diluvium arcam construit, LXXII, 13; aedem Junoni condit, *ibid.*; num in ejus diluvii memoriam lignei phalli altissimi quotannis in Syria ascendunt, LXXII, 28, 29.
- Deus hospitio excipienti similis, LXXV, 7; ejus sapientia ac potentia, VI, 6; Adde v. Dii. Deus ignotus Atheniensium, LXXVII, 9; deus unus deus, LXXVII, 12; ac triunus, *ibid.*; omnia videt, etiam cogitationes, LXXVII, 17; ut hominem ex nihilo, quod ante fuit, formarit, caelum explicarit, ceteraque crearit, LXXVII, 13, 17.
- Dextrae praecisio, praenae apud Scythas genus, XLI, 10.
- Dialogus Philosophiae filius, XLVII, 28; quot deformetur modis, XLVII, 33; a Syro (Luciano) ejus emendatur forma, XLVII, 34; dialogus et comedia junguntur, II, 5; XLVII, 34; quomodo differant, II, 6.
- Diana Deli nata, IX, 10; obstetrix VIII, 16, 2; VIII, 26; ob formam laudatur, VIII, 16, 2; ab Actaeone visa, *ib.*; cur a Cupidine capi nequeat, VIII, 19, 2; ad Endymionem descendit, XIII, 7; irata Ceneo, quod sola non invitata sit ad sacrificium, XLIV, 40; LXXI, 25; hanc ob causam ei creat varia mala, XIII, 1. Mactat hospites, VIII, 16, 2; VIII, 23; *conf.* XLIV, 44; cam Scythae humana placant carne, XIII, 13; Tauricam desertura fingitur, VIII, 23; e Scythia ablata, XLI, 2; ejus templum incendit quidam, ut famam consequeretur. LXVIII, 22.
- Dianæum, XLVI, 24.
- Diasia, V, 7; XLVI, 24; LXXVIII, 1 et 3.
- Dicendi facultas. *Vide voces* Rhetorica, Eloquentia.
- Dictæum antrum, IX, 15, 4.
- Didactrum. De eo praeceptorum cum discipulis expositiones, XX, 80, 81; XLVI, 16.
- Dido, XXXIII, 46.
- Didymæi vaticinandi arte celebres, XXXII, 29.
- Didymæum oraculum, VIII, 16, 1; XXXVI, 23.
- Diei sacrificant Aethiopes, XLIV, 42; in diem infaustam incidere, LXXVII, 23.
- Digito extremo attingere aliquid, XXXVII, 4. Digito monstrari, XXI, 2; LXIX, 36; LXVII, 6.
- Dii: eorum varia genera, XLIV, 42; quarundam gentium dii, XIII, 10; eorum multitudo ac monstra ridentur, LXXIV, 3 *sqq.*; LXXVII, 4 et 11; et recens agitur,

- LXXIV, 15 *sqq.*; dii perfecti, classici, LXXIV, 1 *et* 15; spurii, LXXIV, 7 *et* 13; barbati, LXXV, 20; rusticorum forma, LXXIV, 4; de primatu contendunt, XLIV, 9, *sqq.*; perstringuntur, VII, 18 *sqq.*; XLIII, 8; falli nescii, XXX, 1; LXXXII, 9; ambigua eorum responsa, XLIII, 14; variae de iis opiniones, XLVI, 8 *sqq.*; providentia a quibus negata sit, XLIII, 6; *conf.* V, 10; XLIV, 16; XLVI, 35; et cur de ea sit dubitandum, XLIV, 19 *sqq.* *et* 36 *sqq.*; *conf.* XLIII, 12 *sqq.*; ea negatur, XLIV, 4, 16 *et* 36; *conf.* XLIII, 14. De diis sententia Euripidis, XLIV, 41. Metu gigantum in Ægyptum transfugiant, XIII, 14; ubi bestiarum formas induunt, *ibid.*; patriam suam amant, LXIII, 5; qualis eorum vita, XIII, 5-9; eorum taxantur adulteria, VII, 17; LXXVII, 4 *sqq.*; eorum domus ubi sit posita, XIII, 8; eorum nutrimenta, XIII, 9; saltandi studio delectantur, XXXIII, 23; eorum molestiae, XLVII, 1 *et* 2; hominum in eos indignatio, XLVII, 3; eis cur sacrificetur, quum boni nihil per eos contingat hominibus, XLIII, 5; hominibus vendunt bona, XIII, 2; ab Æthiopibus excipiuntur convivio, VII, 17; *conf.* XLIV, 38; XIII, 2; eis ponuntur templa, XIII, 11; *conf.* LXXXII, 2; signa quaedam assimilantur, *ibid.*; et ponuntur altaria, *ibid.*; olim etiam homines adhibuere ad convivium, XIII, 8; cur eam deinde sustulerint consuetudinem, *ibid.*; deum ex machina advocare, XVII, 1; LII, 29; dei esse, corrigere peccata, XXXVII, 7.
- Diluvium tempore Deucalionis, V, 3; XXXIII, 39; diluvii universalis causa hominum malitia, LXXXII, 12; animalia cum Deucalione arcam ingressa, *ibid.*
- Dimænete, XXIV, 2.
- Diniae et Agathoclis amicitia, XLI, 12; Dinias, a meretrice vexatus, ab amico liberatur, *ibid.* 16.
- Dinias admittit parasitum Zenophantem, X, 7, 1.
- Dino historicus, LXII, 15. Alius, pater Eucratis, LII, 17.
- Dinomachus, Stoicus, LII, 6.
- Dio, XLV, 25; LXVIII, 18.
- Dio Syracusanus, discipulus Demetrii et Aristippi, XIV, 19; gulæ amicus, *ibid.*
- Diocles philosophus contentiosus, XXXV, 4; latro, XXXII, 52.
- Diogenes, XLVIII, 43; Sinopensis, X, 16, 5; X, 24, 1; ejus dolium, LXIX, 20; cur hoc volverit, XXV, 3; erat squalidus, vultu tristis, XIV, 7; sectator Herculis, XIV, 8; ejus doctrina, *ibid.*; omnibus conviciandum esse docet, XIV, 10; quomodo quis gloriam possit consequi, monstrat, XL, 17; ejus in Lucianum oratio ficta, XV, 25-27; in dicendo vehemens, XV, 23; ejus mors bona, X, 20, 3; quam alacriter obierit, X, 21, 2; ejus hereditas, X, 20, 3; ejulatus Sardanapali, Midæ, aliorumque deridet, XI, 18; Herculis divinitatem deridet, X, 16; insectatur Mausolum, X, 24, 3; amator Laidis in insula Beatorum esse fingitur, XXVII, 18; commemorationem sui sapientissimis viris relinquit, X, 24, 3.
- Diogenis, Seleuciensis, ætas, LXII, 20.
- Diomedes, X, 20, 1; XLIV, 40. XLVIII, 44.
- Dion Heracleensis, XX, 9.
- Dion, accusator Dionysii, XI, 13.
- Dionicus medicus, LXXI, 1 *et* 20.
- Dionysiaca libertas, II, 6; XV, 14 *et* 25; saltatio, XXXIII, 22. Dionysiaca agere, XVII, 16.
- Dionysius Sic. prior, poena a Minoe exsolutus, XI, 13; eruditus juvit pecunia, *ibid.*
- Dionysius junior, malus poeta tragicus, LVIII, 15; ejus hymnus in Apollinem, XIX, 4. Ejus parasiti philosophi, XLVIII, 32 *seqq.* E tyranno pædagogus, XLV, 23.
- Dionysius Stoicus, deinde Epicureus. XLVII, 13 *et* 20 *sqq.*
- Dionysodorus rhetor, LXXI, 6 *et* 39. Alius vetustior collegit epistolas Ptolemæi Lagi, XIX, 10.
- Diophrantus rhetor, X, 10, 12. LXXXII, 28.
- Diopithes imperator, LXXIII, 37.
- Dioscurorum expeditio, XXXIII, 40; alter navem servat, LXVI, 9; *conf.* VIII, 26; XVII, 1; in malis navis apparent, XVII, 1; LXXXVIII, 3; eorum templum, XV, 42. *Vide* Castor et Pollux.
- Diotima, XXXV, 7; XXXIX, 18.
- Diotimus, Megarensis, LXXXVIII, 3.
- Diphilus, cognomine Labyrinthus, LXXI, 6, 20, 36.
- Dipsadis descriptio ac nominis ratio, LXIV, 4; ejus venenum quomodo moveatur, *ibid.* *sqq.*; quando dipsades hominibus potissimum insidientur, *ib.* 8.
- Dipylum, Athenis, XXIV, 2; LXVI, 17 *et* 24.
- Disciplina adolescentiam reddit incitatio, XLIX, 20; quid in ea potissimum observandum, I, 27; statim sub initio, I, 3; *conf.* XLIX, 20; viribus adolescentiæ debet esse æqualis, III, 28. Disciplina Græcorum, XLIX, 20 *sqq.* *Vide voces* Græci, Adolescentia, Educatio. Quænam Scythicæ adolescentiæ sit prima, XLI, 6; durior quædam, III, 27.
- Disputationes philosophorum ad vulnera procedunt, LXXI, 1; frivolæ, XLVII, 34. *Vide voces* Logomachia. Philosophi. Longæ quædam et acerbæ, XX, 11. Ad novas disputationes quomodo affecti quidam, LIV, 5; *conf.* XXII, 1.
- Distractio mentis per opiniones, LVI, 10.
- Divinationibus veteres cur dediti fuerint, XXXVI, 23; divinator quidam a Demonacte quomodo reprehensus, XXXVII, 37; divinatio vera ac falsa, XXXVI, 27; LXV, 7 *sqq.*
- Divites et divitiæ. Divites admonentur, X, 1, 3; divitum fastus perstringitur, III, 21; divitiæ reconditæ, V, 13; rejiciuntur, V, 38; earum fugacitas, V, 29; LXVI, 26; quænam eas vitia comitentur, V, 28; quænam veræ, LXXXII, 11; iisdem elatis quisnam superveniat casus, XXXIX, 21; iis moderate utentes sunt securi, *ibid.*; quomodo divites vitent invidiam, LXX, 33; divitum querelæ de pauperibus, LXX, 37 *et* 38; pauperum status melior, quam divitum, XLV, 15, 21; divites non sunt beati, LXX, 26; *conf.* XLVIII, 12; vanæ opes sine testibus, LXX, 29; *conf.* VII, 15; dives quid sit sine parasito, XLVIII, 58; quid illi hic prosit, XLVIII, 59. Divitum misera vita, XLV, 15, 29, 31; LXXXV, 17 *et* 18; LXX, 26-30; divitiarum pericula, LXXXV, 8; *conf.* LXVI, 27; quidam divitiarum causa pericula subeunt gravissima, V, 26; divitum multi adversa valetudine utuntur, LXVI, 27; *conf.* LXX, 28; XLV, 23; mortem ægre ferunt, XVI, 14; divitiæ malis hominibus obvenire solent, V, 25; LXX, 3 *et* 11; ad indifferentia referuntur, LXXI 36 *et* 37; *conf.* V, 56; XV, 35; contra divites promulgatur apud inferos plebiscitum, XI, 19, 20. *Vide voces* Numi, Pecunia, Avarus.
- Doctus. *Vide* Eruditi.
- Dodonæa fagus, XXXVIII, 31; Dodonæ nemus loquens, XLV, 2.
- Dolium volvere in Craneo, XXV, 63. Dolium Danaïdum, *vide* Danaïdes.
- Dolor non est indifferens, LXXI, 47.
- Domini quid et honeste et turpiter egerint, sciunt servi, XLII, 5.
- Domus a Minerva excogitata, XX, 20.
- Doris ob Polyphemum deridet Galatheam, IX, 1, 1.
- Dormire sub mandragoris, V, 2; dormire a mandragora, LXXIII, 36.
- Dosiadæ Ara, XXXIV, 25.
- Drachma oratori soluta, LXXIII, 36.

Draco sidus, XXXVI, 23; Latonæ infestus, IX, 10; custos auri, XXXIII, 56; signum numeri apud Parthos, XXV, 29. Dracones a mulieribus aluntur, XXXII, 7; unde probabile est exiisse fabulam de Olympiade tali cum angue cubante, *ibid.* Draco deus, quam arte sit adhibitus ab Alexandro mago, *ibid.* et 13; quodnam cui-dam nomen impositum sit, 18 et 38.
 Dracon legislator, LIX, 8.
 Drimylus, XLV, 14.
 Dromo nomen servi, V, 22; Dromonis labores, XVII, 25.
 Duces præclari, qui tam fortiter pugnant, quam sapienter ordinant aciem, LIII, 1.

E.

Ebrius describitur, V, 54; *conf.* XLVII, 16.
 Echecrates, XX, 80.
 Echinades, XXXIII, 50.
 Echo garrula, IX, 1, 4; a Pane amatur, VIII, 22, 4; LXXXII, 40.
 Eclecticus philosophus qua lege quis fieri queat, XX 49 et 52; electionis philosophicæ requisita, XX, 44 *sqq.*, 64.
 Edax: in Edacem, LXXXII, 14.
 Educationis durioris exempla, III, 27; IX, 6, 1. *Vide* Disciplina, Adolescentia, Græci.
 Elatis fortuna sua qui superveniat casus, XXXIX, 21.
 Electra fratrem non noscens, XIV, 22.
 Elegia ridicula, LXXI, 41.
 Elenchus, convictio, XV, 17; Menandri, LX, 4.
 Eleorum jaculatores, X, 14, 2.
 Elephantum Indorum a Baccho domiti, VIII, 18; elephantum Antiochi, XXII, 9 et 10; elephantum cornua, LXXII, 16; elephantum facere ex musca, prov., LVII, 12.
 Eloquentia nobilissimos efficit viros, LI, 2; in senectute demum matura, LV, 4; eloquentiam Græcam quomodo comparare deceat, XXXIV, 22; tribuunt eam Græci Mercurio, LV, 4; Galli Herculi, *ibid.*
 Elysii campi, X, 30, 1; XLIII, 17; XXVII, 14.
 Emmelia, saltationis genus, XXXIII, 22 et 26.
 Empedocles, X, 20, 4; XXVII, 21; *conf.* XLVI, 13; LXVIII, 1; LXIX, 2; assatus, X, 20, 4; cur se ipse in Ætnam injecerit, *ibid.*
 Empusa, saltatrix, XXXIII, 19.
 Endymion quid ordinavit in astrologia, XXXVI, 18; rex bellum gerit contra Solem, XXVI, 12; amatur a Luna, VIII, 11, 1; XIII, 7; LXXIV, 8.
 Enipeo neglectam puellam præcipit Neptunus, IX, 13.
 Enneacrurus fons, V, 56.
 Epaphus, XXXIII, 59.
 Epeus, LIII, 2; XXVII, 22.
 Ephialtes, XLVI, 23; LI, 13.
 Epicharmi comici ætas, LXII, 25.
 Epictetus a Demonacte, quem admonuit, ut uxorem duceret, quomodo redargutus, XXXVII, 55; confidens in dicendo, LXVIII, 18; ejus discipulus Arrianus, XXXII, 2; ejus laterna, LVIII, 13.
 Epicurus, XXXII, 17, XXXIII, 6; ejus atomi laudantur, XLVI, 18; voluptatem omnibus rebus præfert, XIX, 6; multa, quæ ad ejus doctrinam pertinent, XLVIII, 11; odio est Alexandro mago, XXXII, 47; a quo libri ejus comburuntur, *ibid.*; Luciani sententia de hisce libris, *ibid.*; quid agat apud inferos, XXXII, 25; est in insula Beatorum, XXVII, 17. Epicureorum doctrina, XIV, 19; XX, 36; deos esse negant, XLVI, 35; ad orgia Alexandri magi non admissi, XXXII, 38; quales sint, XX, 16. Epicureos damnant ac tamen voluptatem sectantur quidam, XLVII, 21; LXXI, 36.

Epigramma in virum dipsadis morsu extinctum, XLIV, 6.
 Epimenides, V, 6; LII, 26.
 Epimetheus, II, 7.
 Epipolæ, XXV, 38.
 Epirotes cantor eximius, LXXIX, 9.
 Epithalamium ridiculum, LXXI, 40.
 Epitheta sunt poetis ad versum replendum usitata, V, 1.
 Equites in campum vocare, LXXVI, 8.
 Equus. Equum in campum, prov., XV, 9; equorum cupido exprobratur Romanis, III, 29; equus in prono campo lubentius currit, LXI, 10; equum se volutantem ut pinxerit Pauson, LXXIII, 24. Quorsum abis? Quorsum equo visum fuerit, LXXV, 18. Equæ Thessalæ, XXII, 6. Equiformicæ, XXVI, 12 et 16. Equivultures, XXVI, 11.
 Eranus, cæna collaticia, LXVII, 7.
 Erasistratus, homo delicatus, LXXXII, 37. Alius, Ianius, *ibid.* 42.
 Eratosthenis, Cyrenæi, ætas, LXII, 27.
 Erechtheis tribus, V, 49.
 Erechtheus, XI, 16; XXXIII, 40; ejus filia, LXXIII, 46.
 Erichthonius unde sit natus, LXI, 27; *conf.* XXXIII, 39; de terra exsistens, LII, 3.
 Eridanus: ad eum populi arbores, unde stillare dicebatur electrum, LVI, 1; *conf.* VIII, 25.
 Erigone, XXXIII, 40.
 Erigones canis, sidus, LXXIV, 5.
 Erinnyes, X, 20, 1; LXXX; Erinnyes, Tisiphone, XVI, 22.
 Eriphyle, auri causa prodidit maritum, LXXV, 8.
 Eris malum projicit aureum, IX, 5; LXXI, 35; *conf.* LXXVIII, 10.
 Eros, Veneris filius, VIII, 20, 15.
 Eruditio pulchrarum rerum princeps, XXXIX, 16; *conf.* I, 9; XV, 16; ejus imago, XXXIX, *ibid.* *Vide* Studia litterarum. Eruditio litterarum non prodest, ni vita respondet, LXXI, 34; eruditio magni aestimatur: *vide voces* Æschines, Demosthenes, Salaria, Præmia. Eruditio dupla portio debetur, LXX, 15. Eruditi Saturnalibus mittere libros divitibus jubentur, LXX, 16; eruditus esse turpese dare in servitium, mercede proposita, XVII, 4; eruditorum morbus, XXV, 2.
 Erythræi lapilli, XXXVIII, 41.
 Evandridas Eleus, XX, 39.
 Evangelus, musicus rudis, certare audet Delphis, sed exhibetur, LVIII, 9.
 Eubatiæ domus spectris vexata, tuta redditur, LII, 31.
 Eubiotus, rex Machlyenæ, XLI, 53.
 Eubulides orator, LXXIII, 12.
 Eubulus, LXXIII, 41.
 Euchenor, LXXVII, 15.
 Euclides, XX, 76.
 Eucrates Sicyonius, dives senex, X, 5, 1. Alius dives avarus, XLV, 9 et 32. Eucrates nobilis, XX, 11.
 Eucritus fenerator, LXXI, 5 et 37 *sqq.*
 Euctemon, LXXIII, 48.
 Eudamidæ et Aretæi amicitia, XLI, 22.
 Eumelus musicus pauper, sed peritissimus, LVIII, 10.
 Eumolpidæ e Paphlagonia, XXXII, 39.
 Eumolpus, XXXVII, 34; XLIX, 34; LXIX, 8.
 Eunomius, X, 11, 2.
 Eunomus Locrus, XXVII, 15.
 Eunuchus quale sit animal, XXXV, 8; omnibus muneribus excludendus, XXXV, 6.
 Eupator rex, XXXII, 57.
 Euphranor artifex, XVII, 42; XXXIX, 7; XLIV, 7.
 Euphorbus interfectus a Menelao, XLV, 17; ejus nomen Pythagoræ datur, X, 20, 3; ejus coma, XL, 26; *conf.* XLV, 13.

Euphorion, XXV, 57.

Eupolis, poeta mordax, XV, 25; XLVII, 33.

Euripides erat parasitus Archelai, XLVIII, 35; ejus de congressu cum mulieribus sententia, XXXVIII, 38; item de puerperio, XLV, 19; item de diis, XLIV, 41; citatur XIV, 9; XXV, 1; LX, 32; ejus Bacchæ citantur, LVIII, 19; ejus Medea, X, 28, 2; ejus versus quidam, XI, 1; XV, 3; XVIII, 10; XIX, 2; XLVIII, 4; LVIII, 28; LXII, 23; LXXI, 25. Euripidem convenit Menippus, XI, 1.

Euripus, LXXIX, 2.

Europa, soror Cadmi, a Jove rapitur, IX, 15, 2; *conf.* LXXVIII, 7; LXXII, 4.

Europa in bello Trojano primum collisa est Asiæ, LXXVIII, 18.

Europus, colonia Edessorum, XXV, 24. *Ibid.* 20, 28.

Eurybatus, malitiosissimus homo, XXXII, 4.

Eurydice, uxor Orphei, X, 23, 3.

Eurystheus, XLIV, 21; LXXIV, 7.

Eurytus, XV, 6.

Euthydemus, Peripateticus, XX, 11.

Euthydici et Damonis amicitia, XLI, 19 *sqq.*

Excludere amantes amorem incendit, LXVII, 12.

Exempla excitant mentes, XLIX, 37; multitudini eorum non inest robur, sed præstantiæ, XLI, 11.

Exercitium luctæ quid? XLIX, 8; optimos illa effici cives honorisque amantes, *ibid.* 14; cur in Græcia instituta, *ibid.* 15 et 30. Lacedæmoniorum exercitia, *ibid.* 38. Juvenes exercitia reddunt animosos et robustos, 24; varia istorum genera, 8; XXXVIII, 45; traducit illa Anacharsis, XLIX, 9 *sqq.*; Exercitium utilissimum et jucundissimum, XXXII, 71.

Exsecare se. *Vide* Castrare, Gallus.

Exsiliium poenarum gravissima est, LXIII, 12.

Expectare aliquem ut hirundinem advolantem pulli, V, 21.

Exterius cum interiori non semper convenit, XXXIX, 11; exempla istius diversitatis, *ibid.*; num ab exteriori ad interius valeat consequentia XX, 18 et 19. *Vide* Amictus.

F.

Faba. Cur eas aversetur Pythagoras, XIV, 6. Athenienses earum suffragiis creant magistratus, *ibid.*

Fabulæ Græcorum unde ortæ sint, XXXVI, 20; in historiis minus jucundæ, XXV, 8 *sqq.*

Fabulantes in tonstrinis audivisse, XXV, 24.

Falx et Gladius cognominatur Cleodemus, LXXI, 6.

Famæ bonæ amor nequaquam e vita expellendus, XLIX, 36.

Fati vis, X, 19, 2; *conf.* XXXVIII, 38; XLIII, 1 et 3; *vide* Parcæ. Fatum divinatione non immutatur, XXXVI, 28; ejus arbitrio regi homines, XVIII, 8; et ex Heracliti sententia omnes res, XIV, 14; si sit inevitabile non puniendos esse homines, XLIII, 18 et 19. Ad fatum referunt quod patrarunt malitiosi, exemplo Sostrati, X, 30; ridetur, LXXIV, 13; est duplex, LXXVII, 15. Fatum, nomen vanum, LXXIV, 13.

Febricitantes sanare creditur Polydamantis et Theagenis statua, LXXIV, 12.

Felix et Felicitas. Felix quis? XXXVII, 20. *Vide* Cleobis.

Felicitas ab aliis in alia re ponitur, XX, 66; XI, 4; ea virtute est paranda, XX, 1-6; vera divitiarum expers, gloriæ et voluptatis, XX, 7; felicitas mutat mores, V, 22. *Vide* Divitiæ, Nomen, Honor, Fortuna.

Femina. *Vide* Mulier.

Ferrum cum auro confertur, XII, 12.

Ferula plagæ ducentæ et quinquaginta infligendæ pauperi qui diviti dona miserit, LXX, 16.

Festa nusquam frequentiora, quam in Syria, LXXII, 10.

Ficulneum lignum fumo molestum, LXVIII, 24.

Figuli dicuntur Promethei, II, 1.

Filius patris uxorem deperit, LXXII, 17. Filius divinus ex patre, *de Christo* LXXVII, 12 et 18.

Flumina retro eunt, prov., XVIII, 1.

Fœnerari soli convenit sapienti, XIV, 23.

Fœnus et ratiocinium, V, 13; Fœnus quatuor drachmarum per mensem, LXXI, 32.

Fœtidus (in), LXXXII, 17.

Fons Enneacrunus, V, 56.

Formæ corporis præstantissimæ imago, XXXIX, 6 *sqq.*; ea una cum pulchritudine mentis non semper in eodem homine, *ibid.* 11; exempla istius diversitatis, *ibid.*

Formica aut camelus, proverb., LXX, 19. Formicæ varia negotia, XLVI, 19; earum civitati humana comparatur vita, *ibid.*; ex iis orti sunt homines Myrmidones, 19. Formicæ Indicæ, XLV, 16; LXX, 24.

Fortuna. Ea atquefata nihil potentius, XLII, 3; vitam humanam moderatur, XI, 16; *conf.* XVIII, 8; fortunæ inconstantia, III, 20; ejus fuga relinquit tristes, XI, 16; quinam fortunæ bonis digni, XXXIX, 21; ea immoderate utentes quis casus superveniat, dum moderate ea utentes vivant securi, *ibid.* Fortuna nomen cassum, LXXIV, 13. *Vide* Plutus, Divitiæ, Felicitas.

Fraternus Castoris et Pollucis amor, VIII, 26, 2. Fratres se vocant Christiani, LXVIII, 13.

Fraus, exempla istius, XLI, 47.

Frugalis victus, V, 56.

Fumus. Victimis sine fumo non delectatur Hercules, XXXVIII, 4. E fumo se conferre in ignem, XI, 4. Fumus Cynicis habentur auræ coronæ et purpura, LXXV, 19.

Funis. Omnem movere funem, XXXII, 57; XXIV, 11; funem nimium contendendo rumpere, LXVII, 4, 3.

Funus. *Vide* Sepultura, Parentatio. Funerum vanitas, III, 30; *conf.* L, 19; XII, 22. Funebres sermones perstringuntur, L, 20 et 23.

Furiæ adstant solio Minois, XI, 11; ministræ Platonis, L, 6; in incantationibus invocatae, XI, 9.

Furiosos curare esse difficile, XXIX, 17. Furor juvenum, senum, mulierum, unde oriatur, 30.

G.

Gades, X, 12, 6.

Galatæa amator, Polyphemus, IX, 1.

Galea orci, XLVII, 21; triplex, LXXXVII, 25.

Galene, Nereis, IX, 5.

Galilæus in tertium cælum penetrans, LXXVII, 12.

Galli, sacerdotes Cybeles, castrati, LXX, 12; stipem colligunt, *ibid.*; deam Syriam in asino circumducunt mendicantes, XLII, 35; et frequenter, *ibid.*; LXXII, 15. Gallos amant feminae, *ibid.* 22; origo moris sese castrandi, *ibid.*, 26 et 27; cur vestes muliebres gestent, *ibid.*; vulnerant brachia, *ibid.* 50; ritus se castrandi, *ibid.* Quomodo sepeliantur, *ibid.* 52.

Gallina Numidica, XVII, 17; LXVI, 23. Gallinarum laomulgere, XVII, 13. Gallinam pinguiorem petit conviva philosophus, LXXI, 43.

Gallogræci, XXXII, 9; XIX, 9; Gallogræcorum fortium virorum acies, XXII, 8.

Gallorum gallinaceorum contra coturnices pugna apud Græcos, XLIX, 37. Gallus Mercurii comes, XLV, 2; amicus Martis, 3.

Gallus quidam non ineruditus, LV, 4. Alius quidam Eunuchus, XXXV, 7. Galli ab Annibale victi, X, 12, 2.

Vim dicendi tribuunt Herculi, LV, 4.

- Ganymedes, cognatus Paridis, VIII, 20, 1; qualis sit, XXXVIII, 14; cur a Jove raptus, VIII, 4, 3; LXXVIII, 7; et quomodo sit raptus, VIII, 20, 6; pincerna illius, VIII, 5, 2; a Jove ad osculum invitatus, VIII, 4, 4.
- Garamantum vivendi ratio, LXIV, 2.
- Gargarus, Idæ cacumen, VIII, 4, 2; VIII, 20, 1; LXXVIII, 7.
- Garruli taciturnitatem simulant, sed rogari cupiunt, LXXI, 4.
- Gaude (χαῖρε), salutandi formula, quid significet, ejusque usus, XIX, 2.
- Geloi: Lampichus eorum tyrannus, X, 10, 4.
- Gelonis tyranni graveolentia oris, XX, 34.
- Gemini caeleste signum, XXXVI, 23.
- Gemmæ albæ, aquæ, igneæ, LXXII, 32; gemmæ Indiæ, XXXVIII, 41; LXXII, 16; gemma Lychnis, LXXII, 32; lucem noctu præbens, *ibid.*
- Gentium quarundam dii, XIII, 10; *conf.* XLIV, 42; LXXIV, 9; gentium (*gentilium*) quidam honesti, LXXVII, 17.
- Geræstus, XLIV, 25.
- Germanicum bellum, XXXII, 48.
- Geryon, XXXIII, 56; qualis corpore, XLI, 62; ejus ossa ostentant Thebani, LVIII, 14; ejus greges, LV, 2.
- Getæ, XXV, 5; XLVI, 16.
- Gigantes diis bellum inferentes, VIII, 13; eorum seditio, XXXIII, 38; contra eos bellum, LXXVIII, 18.
- Gladius et falx cognominatus Cleodemus, LXXI, 6.
- Glauce, XXXIII, 42; XXXIII, 80.
- Glaucias Alexidis filius, LI, 14.
- Glaucus, deus, XXXII, 49; LXXXII, 23.
- Gloria pretiosior præmiis, XLIX, 10; eam consequi laboriosum, *ibid.*; ejus amor nequaquam ex vita expellendus, 36. *Vide* Laus, Honor, Fama.
- Glycerium, pellex Megapenthis, XVI, 12.
- Glycon, draco Alexandri magi ita appellatus, XXXII, 18 et 38 sq.; in honorem ejus cuditur nummus, 58; *conf.* 43.
- Gnathonides, assentator, V, 45; LXIX, 19.
- Gniphon, dives avarus, XLV, 31; fenerator, XVI, 17 parasitus, V, 58.
- Goæsi, Omanorum regis, ætas, LXII, 17.
- Gobares, XVI, 6.
- Gorgias, sophista, XV, 22; ejus ætas, LXII, 23.
- Gorgones sorores, IX, 14, 2; XXXIII, 44. Gorgonis virginis historia, IX, 14, 2; LXXVII, 9; Gorgonis in pectore Palladis utilitas, LXXVII, 8. Gorgonem metuit Cupido, VIII, 19; Gorgonem videntibus quid acciderit, XXXIX, *conf.* LXI, 19. Gorgones esse somnia, XX, 72.
- Græcia Alexandrum ducem eligit, X, 13, 2; male moratos ad vitam honestam reducit, III, 12; ejus mulieres pulchræ, VIII, 20, 13. Græci bellicosi, X, 14, 2; perculsi, X, 12, 3; ad Charoneam victi, LXII, 23; eorum cura civitatis bene instituendæ, XLIX, 20, et disciplina, *ibid.* 15; præmia dant victoribus, *ibid.* 36; ad virtutem excitant adolescentiam exemplis animalium, *ibid.* 37; instruunt eam arithmetica, musica, poesi, morum scientia, *ibid.* 21. Græci veteres quomodo comam ornare fuerint soliti, LXVI, 3; cur non adhibeant pileum, XLIX, 16. Græcorum jusjurandum, XLI, 12; quomodo solem adorent, XXXIII, 17; mortuos cremant, L, 21. Comædorum apud eos licentia, XLIX, 22; Græcorum fabulæ unde ortæ, XXXVI, 20; unde astrologiam hauserint, *ibid.* 10; verbis Græci amiciores quam re, XLI, 9; verborum sectantur elegantiam, *ibid.* 42; vim dicendi attribuunt Mercurio, LV, 4.
- Grammatica altrix, Grammatici, LXXXII, 16.
- Grammis, nomen mulieris, LXVII, 13.
- Granicus mons, X, 12, 3.
- Gratia uxor Vulcani, VIII, 15, 1. Gratiae laudantur, XX, 72; Gratiae comites Veneris et Paridis, VIII, 20, 15; Gratiis in dicendo operam esse dandam, XXXIV, 23.
- Gruem saltare quid? XXXIII, 34.
- Gryphes, IX, 15, 4.
- Gustare. In gustando vino non opus est ebibere dolium, XX, 58.
- Guttur quatuor digitos longum, III, 33.
- Gyarus, insula, XII, 18.
- Gygis anulus, XLVII, 21; LXVI, 42. Gygis habere aurum, XLVIII, 58.
- Gylippus, XXV, 38.
- Gymnasium qualis locus sit, XLIX, 7; Scythis ignotum, XLIX, 6. *Vide* Exercitium, Græcia.
- Gymnopædia, saltationis Lacedæmonicæ genus, XXXIII, 12.
- Gymnosophistæ, LXIX, 7.
- Gyndanis et Abauchæ amicitia, XLI, 61.

H.

- Hæmus, XXXIII, 51; LXIX, 25.
- Haleyonis fabula, VI, 1; *conf.* XXVII, 40; dies haleyonii, VI, 2.
- Halicarnassus Mausoli monumento ornata, X, 24, 1.
- Halirrhothius, XXXIII, 39.
- Halys, XLIII, 14.
- Hannibal. *Vide* Annibal.
- Harmodii parasitus, Aristogiton, XLVIII, 48.
- Harmonides inter canendum exspirat, XXIII, 2.
- Harpina urbs, LXVIII, 35.
- Harpyiæ Phineum privant cibo, V, 18.
- Hebe, VIII, 5, 2; X, 16, 1; XXXVIII, 14.
- Hebræorum voces obscuræ, XXXII, 10.
- Hebrus fluvius maximus, LXIX, 25.
- Hecatae cærimonia, LXVI, 15; in incantationibus invocata, XI, 9; ejus corna, X, 1, 1; X, 22, 3; XIV, 7.
- Hector a Jove subductus, III, 18; quid moriens locutus sit, XLVIII, 26; Hectori sacrificatur, LXXIV, 12.
- Hegesias, statuarius, LI, 9.
- Hecubæ similis mulier, XLV, 17; Hecuba Minervæ donat duos boves et peplum, XIII, 2; Helenæ similis nulla arte reddenda, LXXXII, 42.
- Helene Ledæ filia, VIII, 20, 14; ejus pulchritudo, XXXIX, 22; non erat qualis describitur, XLV, 17; ejus forma despicitur, X, 18, 2; amatoriae nequitiae perita, VIII, 20, 13; ab Achivorum principibus expetita, VIII, 20, 14; *conf.* LXXVIII, 17; ejus prior raptus, XXXIII, 40; Amatur a Theseo, LXXVIII, 16; *conf.* XXVII, 8; ab eoque rapitur, VIII, 20, 14; XLV, 17; idcirco magnum exoritur bellum, VIII, 20, 14; erat causa Trojani belli, X, 19, et magnæ internecionis, X, 18, 2; pulchritudinis gratia se in deam mutat, fratribusque divinitatem comparat, LXXVIII, 6; rapta a Cinyra in insula Beatorum fingitur, XXVII, 25 et 27; ejus laudibus Theseus insertus, LXXXIII, 10; De ea recantare in pejus, XVIII, 1. In Helenam nulla arte vertas Hecubam, LXXXII, 42. *Conf.* XXVII, 8.
- Helicon, XLIV, 26; Heliconem non audisse unquam, LVIII, 3.
- Heliopolis, LXXII, 5.
- Hellanicus Lesbius, LXII, 22.
- Hellanodice, XX, 39; XL, 11.
- Helle filia Nepheles, IX, 9, 2; cur ab æriete deciderit, *ib.*; nomen dedit Hellesponto, *ibid.* 1; ubinam sepulta, *ibid.*
- Helleboro indigere, X, 17, 2.

- Hellen, pater Æoli, VI, 1.
 Hellespontus unde dicatur, IX, 9, 1; junctus a Xerxe, X, 20, 2; eum transire pedibus, LI, 18.
 Hemitheon, LX, 3.
 Hephaestion ductor sponsi Alexandri XXI, 5; quomodo Alexandrum salutaverit ante pugnam ad Issum, XIX, 8; ab Alexandro inter deos refertur, LIX, 17.
 Heraclides Carus, XXVII, 22, 1; Ephesi natus, XIV, 13.
 Heraclitus omnia deplorat, XIII, 15; XIV, 14; ejus doctrina, *ibid.*; *conf.* LXVIII, 7.
 Heramithres, XVI, 21.
 Hercules dicitur trinocialis, I, 17; rusticus, XLIV, 32; Sostratus, XXXVII, 1; Ogmios, LV, 1. Hercules Tyrius antiquior Græco, LXII, 3; malorum depulsor, LXIX, 32. *Conf.* XXXII, 4; XLV, 2. Erat Jovis filius, VIII, 13, 1; X, 16, 1; Jovis et Amphitryonis filius esse fingitur, X, 16, 3; admirandus vir, X, 15, 3; quibus rebus armatus sit, X, 16, 1; ejus robur laudatur, XXXIII, 73; Hercules apud Pholum pingitur cubans cum calice, LXXI, 14; quomodo pictus sit, XXV, 10; monstrose apud Gallos pingitur, LV, 1; homines trahit auribus vinctos, *ibid.* 3; in Venerem acer, XXXVIII, 1; certaminis præses, XX, 40; quid perfectit, XLIV, 21; *conf.* VIII, 13, 1; in Argo navigavit, LXIX, 20; Herculis columnæ, XX, 4; ejus nomen iisdem inscriptum, XXVI, 7; pro Atlante fert cælum, XII, 14; ejus cum flumine lucta, XXXIII, 50; ab Omphale captus lanæ carminavit, VIII, 13, 2; XXV, 10; LXVIII, 2; liberos et uxorem occidit, VIII, 13, 2; XXXIII, 44; Centauri sanguine exeditur, VIII, 13, 2; in Cæta conflagravit, VIII, 13, 1; XX, 7; XXXIII, 50; XXXVIII, 54; LXVIII, 4, 21, 25; ob virtutem deus est factus, LXXVIII, 6. Hercules in cælo curarum expers, VIII, 24; ei gratificantur dii inferi, X, 22, 3; Æsculapio posthabetur, VIII, 13, 2; Herculis irridetur divinitas, X, 16; LXXIV, 7; se dicit simulacrum dei, X, 16, 1; ei decimus tertius labor injungendus, LXIX, 23; adscribunt ei Galli vim dicendi, LV, 4. *Vide Eloquentia.* Non infelix, quod nudus est, LXXV, 13; Herculis certaminibus saltatio comparatur, XXXIII, 78; Herculis cum arcu sagittas habere, LVIII, 5.
 Heredipetæ, X, 11, 1; X, 5, 1; X, 3, *sqq.*; X, 7; X, 8; Hereditatis spe decepti, *vide in* Adulator.
 Hereditas liberis debita, X, 8; X, 6, 3.
 Hermagoras, XLIV, 33.
 Hermaphroditus qualis sit, LXVII, 5, 3; *conf.* VIII, 15; frater Cupidinis semivir, VIII, 23, 1.
 Hernias, eunuchus, philosophus, XXXV, 9.
 Herminus Aristotelicus, XXXVII, 56.
 Hermippi persona, passim in dialogo, LXXVIII.
 Hermocles, Rhodius, statuarius, LXXII, 26.
 Hermocrates, XXV, 38.
 Hermodori perjurium, XLVI, 16; XLVI, 26.
 Hermolaus, X, 8.
 Hermon Epicureus, LXXI, 6 et 9.
 Hermotimus, cur philosophiæ stoicæ se dederit, XX, 16; ejus fabula, LVII, 7.
 Hernia, ejus ope Diophantes navis opus implet, LXXXII, 28.
 Herodes, XXXVII, 24, 33.
 Herodicus, XXV, 35.
 Herodotus, ejus laudes, XXI, 1; prælegit historias, *ibid.*; ejus libri dicuntur musæ, *ibid.*; digito monstratur, *ibid.* 2; citatur, XXVII, 5; vera non scripsit, XXVII, 31; mendacia tradidisse dicitur, LII, 2; oculos fideiiores auribus putavit, XXXIII, 78. *Conf.* XXV, 42.
 Heron, LXVI, 6 et 9.
 Herophilus Cynicus, XLVI, 16.
 Hesiodus futura divinandi facultatem a diis accepit, LXV, 1; crimina ei objecta, *ibid.* 2; quæ divinaverit, *ibid.* 5; omnia divino afflatu dixit, *ibid.* 9; poetica licentia in cælum evehitur, XIII, 8; quas res narraverit, XI, 3; ejus de virtute carmina, *ibid.* 4; ejus de virtute sententia, XX, 2; carmina ejus de navitate deorum a Musis canuntur, XLVI, 27; num sit posterior Homero, LXXIII, 9; XXVII, 22. Hesiodus et Homerus multa imitatione digna cecinere, XLIX, 21; multa fabulosa narrarunt, L, 2; ridentur ob fabulam de Saturno, LXX, 6. Hesiodus laudatur, XXXIII, 24; XXXVIII, 3; ejus laurus, LXXIII, 12. Saltandi studium laudat, XXXIII, 23; cornices in ejus sepulcro, LXVIII, 41.
 Hesperides, XXXIII, 56.
 Hetæmocles philosophus queritur, se non vocatum ad convivium, LXXI, 22.
 Hierapolis urbs, LXXII, 1; LXXII, 13 *sqq.*
 Hiero Syracusanorum tyrannus, LXII, 10.
 Hieronymus laudatur, LXII, 11 et 13; ejus senectus, *ibid.* 22.
 Himærus poeta, XL, 15.
 Himæreus Phalereus, orator, LXXIII, 31.
 Himerus, Veneris filius, VIII, 20, 15; hominem amabilem reddit, *ibid.*
 Hinnulus leonem, prov., X, 8, 1.
 Hipparchus, avarus dives, XLII, 1-4; ejus uxor maga lasciva, *ibid.* 4; avis specie illa evolat ad amasium, *ibid.* 12.
 Hippias sophista, XXI, 3.
 Hippias, XV, 22; vir eruditus, mechanicus, LIII, 3; ejus pulcherrime ornatum balneum, 4 *sqq.*
 Hippoclidēs non curat, prov., XVIII, 15; LXXVII, 29; de eo, LV, 8.
 Hippocentaurus, II, 5; X, 16, 2; Hippocentauri quid sint, XX, 72; comparatur cum dialogo, XLVII, 33; Hippocentauris comparantur sophistæ, LXIX, 10.
 Hippocratis, medici Coi, dictum, XX, 1. *Conf. de eo,* XXVII, 7.
 Hippocræne, LVIII, 3.
 Hippodamia: ejus proci necantur a patre Cænomaos, currus certamine victi, LXXVIII, 19.
 Hippogerani, XXVI, 13.
 Hippogypi, XXVI, 11.
 Hippolyta, Amazon, XLIX, 34.
 Hippolytea rusticitas, XXXVIII, 2.
 Hippolytus, XXXIII, 40; a Phædra delatus, LIX, 26; LXXII, 23. Hippolyto comas ponunt nubentes, *ibid.* 60.
 Hippomyrmeces, XXVI, 12 et 26.
 Hipponax, poeta, LVIII, 27; LX, 2.
 Hipponicus, V, 24.
 Hircocervi, II, 7.
 Hircum mulget alter, alter supponit cribrum, XXXVII, 28; hircum olet rusticus, LXVII, 7.
 Hispania, terra tirocinii Annibalis, X, 12.
 Histæus, grammaticus, LXXI, 6.
 Historia: eam quivis vult scribere, XXV, 2; eam contexere difficile, *ibid.* 5. Historicorum vitia, *ibid.* 6. Historiam ab encomio esse distinguendam, *ibid.* 7; historicus non debet esse adulator, *ibid.*; historia adulationibus repleta improbatur, *ibid.* 8; in ea quando et quomodo laudandum, *ibid.* 9; ejus principium esse veritatem, *ibid.*; historicus quidam malus ridicule contextit historiam, *ibid.* 14; ineptorum historicorum exempla, *ibid.* 15-27, 29, 30; minutiis immorantes, ad res magnas inepti, cui similes,

- ibid.* 20, 27, et 28; post proœmium speciosum pusillum quoddam tractantes, *ibid.* 23; in tractatione historica omnia sibi debent esse similia, *ibid.*; historicus quidam malus geographus, *ibid.* 14; boni requisita, *ibid.* 34-37; prudentia civilis et eloquendo vis historico necessaria, *ibid.* 34; ad historiam scribendam non quivis idoneus, *ibid.* 35; veritatis debet esse amans, intrepidus, *ibid.* 38 et 41; quando is esse non possit, *ibid.* 39; dilucide explicet, *ibid.* 44; dicendis exæquari debet dictio, *ibid.* 45; bene res disponat historicus, *ibid.* 47; cuiam similem esse oporteat, *ibid.* 51; quomodo formandum proœmium, *ibid.* 53; quomodo ad narrationem inde transeundum, *ibid.* 35; multa debet omittere, cuius instar, *ibid.* 56; vel verbo eloqui, *ibid.*; moderate laudet, *ibid.* 59; neque calumniatur, *ibid.*; de fabulis, quas profert, suspendat iudicium, *ibid.* 60; pro omni ætate scribere debet, *ibid.* 61; hoc faciens, cui sit similis, *ibid.* 62.
- Historicorum longæavorum exempla, LXII, 22.
- Histriones, personis, quas referunt, tribuentes actiones inconvenientes, XV, 31 et 33; III, 8-11; XVIII, 5. *Vide Comœdia, Tragœdia.*
- Holmeus fons, LVIII, 3.
- Homerus. Ejus patria, XXVII, 20; tempusque, LXXIII, 9; cujas sit, oraculum Alexandri magi a Luciano interrogatur, XXXII, 53; patriæ suæ nusquam facit mentionem, XXV, 14; num cæcus fuerit, XXVII, 20, cæcus dicitur, LXX, 6; X, 25, 1; somniorum imperitus, cæcus, XLV, 5; ejus sapientia, XVII, 25; num versus ab eo scripti sunt, XXVII, 20; ejus quidam versus perire, XXVII, 24; est magniloquus, XII, 23; poetica licentia in cælum evehitur, XIII, 8; bonis versus aditum in cælum conficit, XII, 4; versibus suis tempestatem excitat, XII, 7; reddit Charonti visum, *ibid.* 24; quam egregie laudet, XL, 24, *sqq.*; laudator, non adulator, *conf.* XXV, 40; ejus Sirenes, Celedones, etc., III, 3; Thersiten taxavit carmine, XXVII, 20; heroas a pedibus, capite et coma laudat, LXXIII, 21; Nireum formosissimum hominem laudat, *ibid.*; Menelaum quomodo depingat, XXXIX, 8; saltandi studium laudat, XXXIII, 23; e spectaculo redit doctior, XXXIII, 4; quas res narret, XI, 3; omnes res in duas classes divisisse videtur, XXXIII, 23; quid bello opposuerit, *ibid.*; non necessaria in historiis omisit, XXV, 57; de Achille multa fabulose scripsit, *ibid.* 40; ejus versus multa continent ad astrologiam pertinentia, XXXVI, 22; culpatur ob ficta pugnantium colloquia, LXXIII, 7; non verum esse, quod de diis canat, XLVII, 1; mendacia cecinisse dicitur, LII, 2; ei fidem non habendam esse, XLIV, 40; cum Hesiodo fabulosa de inferis narravit, L, 2. Homerus et Hesiodus ridentur ob fabulam de Saturno, LXX, 6; *conf.* LII, 2; iidem multa imitatione digna cecinerunt, XLIX, 21; cum Demosthene contenditur, LXXIII, 5; modo ei præfertur modo postponitur, *ibidem et per totum dialogum sæpius.* Ejus carminum decora abjecta jacent, X, 20, 2; ejus carmina ubi canantur, XXVIII, 15; ejus versus recitando decantantur, X, 12, 3; urbis somniorum mentionem fecit, XXVII, 32 et 33; Homericæ plagæ, XVII, 8. Homerum adit Menippus, XI, 1; Homerus adoratur, LXXIII, 2; citatur, I, 5; XIII, 19; XIII, 2; XXVII, 36; XXXIII, 13; XLV, 2; XLVI, 11; XLVIII, 44; LVII, 5; LIX, 30; LXX, 23; LXXVIII, 4. Versus ejus citantur, III, 6; III, 17, 18, 37; X, 11, 1; XI, 9; XI, 15; XII, 4; XII, 8; XII, 9; XII, 14; XII, 22; XIII, 14; XV, 3; XXXII, 5; XV, 41 et 42, XVII, 11, 16; XVIII, 8 et 14; XIX, 2; XXII, 10; XXXIII, 4, 8 et 23 et 85; XXXIV, 22; XXXVII, 60; XXXVIII, 23; XL, 20, 24, 25; XXXIX, 22; XXVIII, 31, 54; XLIII, 2-4; XLIV, 6 et 14 et 40; XLV, 13; XLVI, 10; XLVII, 13 et 19, 22, 23, 24, 25, 34; XLVIII, 10; L, 24; LV, 7; LIX, 10; LXIX, 30; LXXI, 25, 44; LXXVII, 14 *sqq.* 23.
- Homo a Vulcano compositus, XX, 26; homines formati, XXXIII, 38; homo sit ex pistillo, LII, 35 et 36. *Vide Vita.* Homo bicolor in Ægyptum a Ptolemæo adductus, II, 4. Homo infans, VI, 3; homines a se invicem diversi, VI, 5; homines principio vitæ pelli- bus animalium induti, XXXVIII, 34; a rudi principio artibus et scientiis pedetentim statum suum effecere meliorem, *ib.*; hominis esse peccare, XXXVII, 7. Res humanæ neque spe, neque metu dignæ, XXXVII, 20; nulla hominum vita tranquilla, XLV, 27, sed est ridicula, XLVI, 4; comparatur cum civitate formicarum, *ibid.* 19; cum saltatorio spectaculo, *ibid.* 17; homines designarunt deos, XIII, 10; eorum in deos indignatio, XLVII, 3; homo nequam variis nominibus appellatus, LX, 27; hominibus uti pro jumentis ride- tur, LXXV, 10.
- Honoris amor nequaquam e vita expellendus, XLIX, 36. Honores mutant mores, XLV, 14; V, 22. *Vide voces* Nomen, Divitiæ, Aurum, Felicitas Ex eruditione pro- ficiscitur honor, I, 11. *Vide Laus, Notitia, Eruditio, Æschines, Demosthenes.*
- Horæ, XIII, 8; XXXVI, 5.
- Hori libros et Isidis ediscit Pythagoras, XLV, 18.
- Hormus, saltandi genus, XXXIII, 12.
- Hortari ultro festinantem, III, 6.
- Hospitali Jovi sacrificant redeuntes peregre, LXXVII, 9.
- Hospites doctores, LXXII, 56.
- Hostiæ quales diis præbeantur, XIII, 12; ritus circa eas, *ibid.* *Vide Sacrificium.*
- Humanitatis imago, XXXIX, 19.
- Hyacinthus Laconis Cebali filius, VIII, 14; ejus pulchri- tudo, X, 18, 1; LXXVIII, 24; *conf.* XXVII, 17; Apollinem amat, VIII, 2, 2; disci jactu ab Apolline interfectus, VIII, 14 et 15; XIII, 4; XXXIII, 45; ab eodem sepelitur, VIII, 15; in florem vertitur, *ibid.*
- Hydramardia, urbs, XXVII, 46.
- Hydra, XXX, 8; XLIV, 21; comparantur cum ea amo- res, XXXVIII, 2, et vires humanæ, XLIX, 35.
- Hylas, XXVII, 17; LXVI, 43.
- Hymenæus, VIII, 20, 16.
- Hymettus, V, 7. Hymetti plenus sermo, XVII, 35.
- Hypata urbs, XLII, 1.
- Hyperbole enormis, LXXVII, 3.
- Hyperbolus. Incidere in Cleonem aut Hyperbolum ali- quem, V, 30.
- Hyperides, patriæ sollicitator, miles trepidus, XVIII, 42; infidus, adulator, LXXIII, 31.
- Hyporchemata qualia carmina sint, XXXIII, 16.
- Hypsipyle, XXXIII, 44.
- Hysicratis, Amiseni, ætas, LXII, 22.
- Hyspasinis regis Characis ætas, LXII, 16

I.

- Iacchus laceratus, XXXIII, 39.
- Jacere aleam, XXIII, 3; XL, 16.
- Jambulus, scriptor fabulosus, XXVI, 3.
- Japeto antiquior, VIII, 2, 1; VIII, 7, 1.
- Japyx, X, 11, 2.
- Jasion, LXXIV, 8.
- Iason, XX, 73; XXXIII, 52.
- Icarius, inter pocula occisus, VIII, 18, 2; vineæ cultor, XXXIII, 40.

(earli filia, Penelope, VIII, 21; in cœlum recepta, LXXIV, 5.
 Icarus, XXXIII, 49; XXXIX, 21; XLV, 23; temerarius astrorum scrutator, XXXVI, 15.
 Iccus, XXV, 35.
 Ida mons, VIII, 4, 2; VIII, 11; VIII, 12, 1; VIII, 20.
 Idæus puer (Ganymedes), VIII, 6, 2.
 Idiotarum optima vita, XI, 21 et 4.
 Idomeneus præstantissimus Græcorum, X, 21, 1; erat parasitus, XLVIII, 44.
 Ignis furto subductus, XXXIII, 38; ignis non exstinguitur igni, XXXVIII, 2; igni sacrificant Persæ, XLIV, 42; in ignem se conferre ex fumo, XI, 4; ignis necessitas, VII, 19; communicatus non decrescit, VII, 18; solis ignis flagrantior, VII, 19; ignis celere mortis genus, LXVIII, 21; sacrilegorum et homicidarum poena, *ibid.* 24.
 Ignorantia plurium malorum causa, LIX, 1; *conf.* XII, 21.
 Ignotus deus Atheniensium, LXXVII, 9.
 Ilias malorum, LXXI, 35.
 Iliensis tragædos ipse conduxit, prov., LX, 11.
 Ilion, XII, 23.
 Ilissus, LXI, 4; LXVI, 13.
 Illyrii fortes, X, 14, 2. Illyriorum equitatus, LXXIII, 34.
 Imago formæ corporis præstantissimæ, XXXIX, 6 *seqq.*; eruditionis, *ibid.* 16; benignitatis, *ibid.* 19; beneficentiæ, *ibid.*; benevolentiae, *ibid.*; animæ præstantissimæ, *ibid.* 13 *seqq.*; sapientiæ et prudentiæ, *ibid.* 17.
 Imaginum quarundam miracula. *Vide* Simulacrum, Statua.
 Imitator Thucydidis, XXV, 16.
 Impossibile, LXXXII, 15.
 Inachus, pater Iûs, VIII, 3, 1. Inachi filia, juvenca, IX, 7, 1; *conf.* XXXIII, 43. Inachi alveus Argis, XII, 23.
 Incantationes, remedia morborum, LII, 8 *seqq.* Incantationis descriptio, XI, 7 et 9; LII, 14; LXVII, 4.
 India a Noto perflata, IX, 15, 1.
 Indi, maxima orbis terrarum gens, LXIX, 6; a Baccho victi, VIII, 18; LIV, 4; arte saltandi domiti, XXXIII, 22; ab Alexandro victi, X, 12, 5; adorant solem saltando, XXXIII, 17; vino dediti, III, 5; vitro oblinunt mortuos, L, 21. Indorum elephantum, X, 14, 3; Indicum ebur, XIII, 11; Indica testudo, XLII, 53; Indica vestis, LVII, 1; Indicæ gemmæ, LXXII, 16.
 Indifferentia dicebant mala Stoici, LXXI, 31; et divitias, LXXI, 36 et 37; redarguuntur suo exemplo, *ibid.*; dolorem non esse indifferens, quid? *ibid.* 47.
 Indigeo. Paucis indigere est proximum diis esse, LXXV, 12.
 Indopatres, XVI, 21.
 Infernales poenæ, XI, 14; *conf.* L, 8. Leges per quas fiant ratæ, XI, 20.
 Infernus. *Vide* Orcus.
 Ingrati, in eos epigr., LXXXII, 7.
 Initiati dicuntur podagrici, LXXX, 125, 179, 239.
 Injusti. *Vide* Mali.
 Ino, Bacchi nutrix, IX, 9, 1; cum filio in mare præcipitata, IX, 8 et 9; a delphinibus recipitur, *ibid.*
 Insania, dea, XLVIII, 2.
 Institutio. *Vide* Educatio, Disciplina, Adolescentia.
 Insula Beatorum, XVI, 24; XXVII, 7; XX, 71. Insulæ variæ, XXVII, 27.
 Interius cum exteriori non semper convenit, XXXIX, 11; exempla ejus diversitatis, *ibid.* Num ad interioris hominis ab exteriori valeat conclusio, *ibid.* *Vide* Amictus.
 Interpres. Interprete opus est Pythio, XLIV, 28. Themistocle nihil opus erat interprete, XLIV, 31.

Interrogando et dubia opponendo facilius discitur, XX, 13.
 Invidia. Invidemus virtuti alterius; pulchris non invidemus, LXXVIII, 23.
 Io, filia Inachi, VIII, 3, 1; XXXIII, 43; in Isin vertitur, VIII, 3, 1; item in juvencam, *ibid.*, et IX, 7; dea facta præerit navigantibus et domina erit ventorum, *ibid.*
 Iolaus, XXX, 8; XXXVIII, 2; repubescens, X, 5, 2.
 Ion Platonicus, LXXI, 7; vocatur Canon, *ibid.*; *conf.* LII, 6.
 Ionia capta, X, 12, 4; a Mausolo debellata, X, 24, 1.
 Ionius sinus, XXXVIII, 6. Ionium Ægæumve mare crate trajicere, XX, 28.
 Ionopolis, XXXII, 58.
 Iophon patrem Sophoclem dementiæ accusat, LXII, 24.
 Iphieli filius, X, 23, 1.
 Iphigenia, XLI, 6.
 Iris, ministra Jovis, XIII, 8.
 Irus, XI, 15.
 Isæus orator, LXXIII, 12.
 Isiæis (de), LXXXII, 42.
 Isidis libros et Hori ediscit Pythagoras, XLV, 18.
 Isis Ægyptiorum dea, VIII, 3, 1; X, 13, 3; LVIII, 14.
 Isidorus Characenus, historicus, LXII, 15 et 17.
 Ismeniae tibiae celebres, LVIII, 5.
 Ismenodorus in itinere occisus, X, 27, 2.
 Isocrates ad bellum timidus, XLVIII, 42; Thesea inseruit laudibus Helenæ, LXXIII, 10; citatur, *ibid.* 12; ejus ætas et exitus, LXII, 23.
 Issus, X, 12, 3, 4.
 Ister fluvius, XII, 4; XXXII, 48.
 Isthmus habuit viginti stadia, LXXIX, 1; cum perfodere cur aggressus sit Nero, *ibid.* 2; quinam ante eum hoc tentarint, *ibid.*; desistit a consilio metu inundationis, *ibid.* 4; verius metu vindicis, *ibid.*
 Italiæ aer, LXII, 9. Italia subjecta ab Annibale, X, 12, 2.

J.

Judæi medici, LXXX, 264.
 Judex ad quid attendere debeat, XXXV, 5; utramque debet audire partem, XX, 30; *conf.* LIX, 8. Judicium merces triobolus, XLVII, 12; LXXIII, 36. Judicium nullum putat esse verum Pyrrho, XIV, 27. Judicium meliorum distat a vulgi judicio, XXIII, 2.
 Juno uxor et soror Jovis, XIII, 5; mater Vulcani, *ibid.* 6; ejus oculi comparantur, XL, 26; ejus coma picta, XXXIX, 7; formam suam laudat, VIII, 20, 10; sibi vindicat pomum, IX, 5, 2; in judicio pulchritudinis Paridi Asiæ imperium promittit, LXXVIII, 17; a Polycleto efficta, I, 8. Juno Syria, LXXII, 1; leonibus insidens, *ibid.* 31; eadem multas simul deas referens, *ibid.* Exprobrat Jovi amores, XLIV, 2; VIII, 5, 2; zelotypa ob Semelen, VIII, 9, 2; item ob Ganymedem, VIII, 5, 2; VIII, 3, 1; Inachi filiam facit juvencam, IX, 7, 1; Latonæ parturienti infesta, IX, 10; ejus dolus, XXXIII, 39; insidias struit Jovi, VIII, 21; ab Ixione tentatur, XV, 12; LXX, 38; Tiresiam visu privat, X, 28, 3. Opum donatrix, LXVII, 7; ubi colatur, XIII, 10; ejus templum, LXXII, 13. Juno traducitur, LXXVII, 11.
 Jupiter. Ejus epitheta, V, 1; Saturni et Rheæ filius, V, 6; ejus nativitas, XXXIII, 37; ejus natales saltantur, *ibid.* 80; per saltationem servatur, *ibid.* 8; a capra nutritur in Creta expositus, XIII, 5; expulso patre, imperium ad se rapit, *ibid.*; barbatus fingitur, XIII, 11; arietina apud Ægyptios facie fingitur, XIII, 14. Tauris insidet, LXXII, 31. A Phidîa representatus, I, 8; XL,

- 14; iracundiæ a Prometheo incusatus, VII, 8, 9; indignatus, quod hominibus fictis dei deteriore essent conditione, VII, 13; benignus et clemens a Mercurio prædicatus, *ibid.* 6; in cælo magnus, currum agens, XV, 22; Proteo mutabilior, XIII, 5; pulchritudine captus et mansuetus redditus, LXXVIII, 7; ridetur, *ibid.*; ejus curæ et negotia, XLVII, 2; XLVI, 25 et 26; peregrinorum præses, XXIV, 6; divitiarum dator, LXX, 2. *Conf.* V, 24 et 41; LXX, 14. Ejus uxores, VIII, 24; XIII, 5; parit Minervam, VIII, 8; XIII, 5; Dionysum in femore ad maturitatem perducit, VIII, 9; XIII, 5; mandat, ut nox producat, VIII, 10; possessio ludusque amoris, VIII, 6, 3; amores ei exprobrantur, VIII, 5, 2; XLIV, 2; in amorem effusus, XIII, 5; quomodo amabilis fieri possit, VIII, 2, 2; in varias transformatur species, VIII, 2, 1; VIII, 5, 2; VIII, 12, 1; VIII, 16, 2; XIII, 5; in cygnum mutatus, VIII, 20, 14; in aurum mutatus, XLV, 13; V, 41; IX, 12; amat juvenem, IX, 7, 1; Ixionis uxorem adulteratur, VIII, 6, 3; Ganymedem rapit, VIII, 20, 6; ab eo, osculo in omnium conspectu dato, calycem accipit, VIII, 5, 2; per fugium Latonæ parturienti parat, IX, 10; rapit Europam, IX, 15; *conf.* LXXII, 4; victor Gigantum et Titanum, V, 4; Saturnum non vinxit, XXXVI, 21; Salmoneum proster nit, LXXVII, 4; Prometheus Caucasum affixit, XIII, 6; ei insidiæ parantur, VIII, 21; XLIV, 40; quid facturum aurea catena, XX, 3; XLIII, 4; *conf.* de hac catena, VIII, 21; XXV, 8, XXXVI, 22; Æsculapium fulmine percutit, VIII, 13; fulmine occidit Phaethontem, VIII, 25; *conf.* XXXVI, 19; ejus fulmen Cupido non formidat, VIII, 19; iudicium pulchritudinis recusat, VIII, 20; sceptro spoliatus, VIII, 7, 3; minatur diis, VIII, 21; Vulcanum e cælo ejicit, XII, 2; XIII, 6; cum sole expostulat, cur, VIII, 25, 1; commissatum ad Æthiopes abit, XIII, 2; redarguitur a Momo, LXXIV, 6 et 7, et per totum dial. LXXIV; ejus ad ceteros deos oratio, XLIV, 14 sqq.; Tiresiæ artem divinandi donat, X, 28, 3; ejus ministri, XIII, 8; ejus regia, XIII, 8; sanguine pluit, XXVI, 17; ubi colatur, XIII, 10; rarius ei quam ceteris deis sacrificatur, XLVI, 24; ejus ara in Gargaro, VIII, 4, 2; aries ei mactatur, VIII, 4, 2; sepultus quomodo tonare possit, XLIV, 45; ejus sepulcrum, V, 6; XIII, 10; XLIV, 45; LII, 3; LXXVII, 10.
- Jusjurandum amatorum vanum, LXVII, 7; in extremis labiis, LXVII, 7, 3. Jurare falso non verentur per nomen, quod impotens credunt, LXXVII, 4. Jurare per quem deum deceat deliberatur, *ibid.* et sqq. *Conf.* XLI, 11 et 38. Jusjurandum Pythagoræ, Græcorum, Scytharum. *Vide in his vocibus.*
- Justi. *Vide Boni.*
- Justitia laudatur, XV, 18; XLVII, 5; veræ philosophiæ comes, XV, 16; ejus inimici, XLVII, 7 et 8.
- Juventus. *Vide Adolescentia.* Juvenum excusationes in donando, LXVII, 7; eorum vanum jusjurandum, *ibid.*
- Ixion, VIII, 6, 1; XI, 14; XXV, 57; LXXX, 10; ejus uxor Jovi Pirithoum peperit, VIII, 6, 4; tentator deæ, XIII, 8; LXX, 38; sollicitata Junone, a Jove absolvitur, VIII, 6, 1-4; nebula ei loco Junonis obicitur, VIII, 6, 4; speciem vanam amplectitur, XV, 12.
- K.
- Kalendæ Romanæ, LXXVI, 7.
- L.
- Labores Dromonis vel Tibii, XVII, 25. Labores sustinere quid prosit, XLIX, 24, 27; XLV, 23. *Vide Corpus,*
- Vires. Ex illis nascuntur bona, XLIX, 30; LI, 8. Post multum laborem ut ante habemus, XX, 69.
- Labra rigare, siccum linquere palatum, XVII, 30; XVIII, 6.
- Labyrinthus, XXXIII, 49.
- Lac gallinæ mulgere, XVII, 13.
- Lacedæmonii cum Argivis manus conserentes, XII, 24; eorum reges quot habuerint calculos, XXIII, 3. Lacedæmoniorum exercitia, XLIX, 38; de pila decertatio, *ibid.*; saltationis amici, XXXIII, 10; flagellis se cædunt, XLVI, 16; pristinos exuunt mores, X, 1, 4; eorum mulieres tonsæ, LXIX, 27.
- Lachanopteri, XXVI, 13.
- Laches, parasitus, V, 58.
- Lachesis, una Parcarum, XLIII, 2.
- Lacrimæ Neptuni ridetur, LXXVII, 6.
- Lacunar templi aureum, LXXII, 30.
- Laius, XLIII, 13.
- Lampas vocatur pyra, LXXII, 49.
- Lampichus, tyrannus, X, 10, 4.
- Lampis amore meretricis perit, X, 27, 7.
- Lampsacus, sedes Priapi, VIII, 23.
- Laodamia, XXXIII, 53.
- Laomedon Apollinem et Neptunum mercede fraudat, XIII, 4; XLII, 8.
- Lapilli ignei coloris, LXVII, 6; XXXVIII, 41.
- Lari in morem devorare totam escam, LXVII, 3.
- Larissa, XLII, 3.
- Larvam Lamiamque metuere, LII, 2.
- Latona, VIII, 16, 1; parit Deli, IX, 10; ejus puerperium agebatur, XXXII, 38; saltabatur ejus partus, XXXIII, 38.
- Latona mulier Evagoræ regis Cypriorum, XL, 27.
- Latrator deus (Anubis) ridetur, LXXIV, 10.
- Laus et Laudator. Laus est liberum quiddam, XL, 18; non habet quantitatis legem, *ibid.*; in laudando comparare scitum est, *ibid.* 19; laudem quomodo quis possit consequi, *ibid.* 17; *conf.* XXIII, 2. *Vide Notitia.* Invidiæ non debet laus esse obnoxia, XI, 23; laudator quomodo distet ab adulatore, *ibid.* 20; veri laudatoris ingenium, *ibid.* Laudes suas cur quivis facile admittat, *ibid.* 3; laude sua capti quibus similes, *ibid.*; ea delectantur feminae, licet sibi falso sæpe attributa, *ibid.* 4; sub nimia laude quid lateat, *ibid.* 1; quando laudes sint tolerabiles, *ibid.* 2; *conf.* XXV, 9; cui laus jucunda, vel gravis, XXV, 11 et 13.
- Lazi, ad Bosporum populi, XLI, 44.
- Leagoras, XXX, 9.
- Learchus, homo infelicissimus, LXXIV, 7.
- Lebadia, X, 3; XI, 22.
- Lechæus sinus, LXXIX, 4.
- Lectica uti effeminatum, LXXV, 10.
- Lecythio, fugitivus, LXIX, 32.
- Leda, VIII, 20, 14; Ledæ liberi, VIII, 24; VIII, 26; perpulchra, X, 18, 1; cum ea propter pulchritudinem lussit Jupiter, LXXVIII, 7.
- Lemnos, VIII, 15; Lemnii Vulcanum excipiunt, XIII, 5; Lemniades mulieres, XXXVIII, 2; LXVII, 13.
- Leo devinctus licio, XVII, 30. Leonina pelle tegere simium, XV, 32; LII, 5. Leonem hinnulus, X, 8, 1. Leones solivagi, LXX, 34.
- Leontichus, LII, 6.
- Leosthenes, LXXIII, 14.
- Leotrophis. Milonem ex Leotrophide efficere, XXV, 34.
- Lepidus, XXXII, 25 et 42.
- Lepus. Leporem dimisi, LX, 3.
- Lerna, IX, 6; XXV, 29.
- Lernæa capita, XXXVIII, 2.

- Lesbonax quomodo appellarit saltatores, XXX III, 69.
 Lethes aqua, X, 13, 6; X, 23, 2; XVI, 1; XVIII, 3; L, 5; quid efficiat, *ibid.*; eam qui non gustarint, XVI, 28; Lethes comparatur cum ignorantia hominum, XII, 21.
 Leucanor, Bosporanorum regulus, XLI, 44.
 Leucothea, XXVII, 35; LXXIX, 3.
 Lex. Leges Saturnalium inscribantur pilæ æneæ, LXX, 18. Leges cur sint inutiles, XXXVII, 58; aliquid peregrini habentes reveretur vulgus, XLV, 18.
 Libanitis, LVIII, 3.
 Libanus, VIII, 11; LXXII, 8; arena rubra inficit flumen Adonin, ut sanguineus videatur, *ibid.*; plus quam diei iter altus, *ibid.* 9.
 Liberos suos immolant et devovent Syri, LXXII, 58.
 Libertas, socia veritatis, XV, 17; Dionysiaca libertas, *vide* Dionysiaca. Libertas Demosthenis in dicendo, LXXIII, 33, 36, 40; libertatem dicendi concedere, magnanimum est, LXXIV, 4.
 Libri cœlestes, LXXVII, 16.
 Librorum lectio quando non sufficiat, LVIII, 2; eorum emtores ignari et rudes cui similes, LVIII, 4, 5 et 6 *seqq.*; eorum titulos solos nosse, LVIII, 18; libro inseriuntur hominum actiones, LXXVII, 13.
 Liburnorum populus, quis? XXXVIII, 6.
 Libya, IX, 14, 2; Libyæ australes partes inhabitabiles sunt, LXIV, 1; serpentum, quos alit, genera, LXIV, 3.
 Libyes Ammonem colunt, XXXVI, 8.
 Linguae Græcæ studium quomodo tractandum sit, XXXIV, 22; in ea aliqua nimis accurate taxantur, XXV, 21.
 Literas invenit Cadmus, IV, 5, 12, et ordine collocavit Simonides, *ibid.*; literas scire nil prodest, nisi vitam componas in melius, LXXI, 34; literarum studia. *Vide* Eruditio, Studia.
 Logomachia duorum indoctorum philosophorum, XXVII, 28. *Vide* Disputatio, Philosophia.
 Lollianus, docendi studio cuique gravis, LXXXII, 18.
 Lonchatæ, Macentis et Arsacomæ amicitia, XLI, 44.
 Longæva hominum genera, LXII, 3; longævæ gentes, *ib.*; longævitatæ causæ, *ibid.* 2 et 6; exempla longævorum regum, *ibid.* 8—17; philosophorum, *ibid.* 18—21; historicorum, *ibid.* 22.
 Loquendi fiducia, socia veritatis, XV, 17.
 Lotophagi, XXXIII, 4.
 Lotum Ulyssis gustarunt socii, XVII, 8. Lotus Homeri, II, 3; eum obscurare, *ibid.*
 Loxias ænigmatice loquens, XIV, 14.
 Lucernam olent Demosthenis scripta, LXXIII, 15.
 Lucianus. Ejus patria, XXV, 24; XLII, 55; ejus frater, XLII, 54; de ejus institutione pater deliberat, I, 1; avunculo, statuaria, committitur, I, 2; felici natura erat præditus, *ibid.*; ob fractam tabulam ab avunculo verberatur, *ibid.* 3; domum se ab eo proripit, *ibid.*; commendat se ei ars statuaria, *ibid.* 7; item eruditio, *ibid.* 9; quæ ei artes mechanicas dissuadet, I, 10; sprete arte statuaria, ad eruditionem se confert, *ibid.* 14; a curru Pegaseo omnem contemplatur mundum, *ibid.* 15; cur hoc somnium exposuerit, *ibid.* 18; ad philosophiam excitatur, III, 5; philosophorum appellatur hostis, XV, 1; philosophorum admirator, *ibid.* 5 et 46; non invenit cui se tradere possit philosophum, *ibid.* 11; sub specie mulieris philosophiam perstringit falsam, *ibid.* 12; non philosophiam, sed impostores illius traducit, *ibid.* 15 et 29; idcirco Sophistis formidandus, *ibid.* 22. Luciani nomen adoptivum, *ibid.* 29; osor superbiæ, mendaciorum, amicus probitatis, *ibid.* 20; ad orationem Diogenis respondet, *ibid.* 29; relictis curiæ negotiis, philosophiæ se mancipat, *ibid.* 29—37; criminibus imputatis absolvitur, *ibid.* 39; Epicuri sapientiam vehementer probat, XXXII, 25, 47 et 61. Peregrinatur in Thessaliam, XLII, 1; ejus cum Palæstra ancilla consuetudo, *ibid.* 8 *seqq.*; in asinum transformatur, *ibid.* 13 *seqq.*; ad humanam redit formam, *ibid.* 54. In Macedoniam peregrinatur, XXI, 7. Habetur odio ab Alexandro mago, XXXII, 55; ejus periculum, *ibid.* 55 et 56; cum Xenophonte se peregrinatum dicit, *ibid.* 56. Familiaritas cum potentiori, solius istius causa, parum aridet Luciano, XVII, 1—4 *seqq.*; lapsum inter salutandum ad deos refert, XIX, 15; cur se jam senex adhuc in servitium dederit, XVIII, 10 *seqq.*; in Ægypto officium gubernatoris nactus, *ibid.* 12; pharmacopolæ se comparat, *ibid.* 7; item Salætho, *ibid.* 4; item actoribus tragicis, *ibid.* 6; laus ejus orationis, XXII, 1; cur fictas conscripserit historias, XXVI, 4; ficta ejus peregrinatio, XXVI, 5 *seqq.*; cur, *ibid.*; scripta sua extenuat, II, 1; ejus scripta ex dialogo et comœdia composita, II, 5. Ab inepto homine deridetur ob vocem Apophras, LX, 7.
 Lucifer, genitor Ceycis, VI, 1; XXVI, 12.
 Lucillius naufragus, quid deis offerat, LXXXII, 23.
 Lucina obstetrix, VIII, 8.
 Luctæ exercitium quid? XLIX, 8. *Vide* Exercitium.
 Luctus de mortuo ridiculus, L, 1, 12, 21. Luctus expers est nemo, XXXVII, 25.
 Lucullus bellum gerit cum Tigrane, LXII, 15.
 Lucus semper virens, LXXVII, 10.
 Ludis Jovialibus prælegitur liber, LXXVIII, 1.
 Lumen quo consilio a fatuo quodam exstinguatur, LXXXII, 25.
 Luna Astarte, LXXII, 4. Luna loquens inducitur, XLVI, 20. Eam cœlo deducit Cupido, VIII, 12, 1. Lunæ et Endymionis amor, VIII, 11, 1; XIII, 7; ejus et Alexandri magi amores ficti, XXXII, 35 et 39; ejus molestiæ, XLVII, 1. Lunæ et Soli simulacra facere nefas esse dicunt Assyrii, LXXII, 34; eam sub nomine Menæ colunt Phryges, XLIV, 42. Lunæ natura admirabilis, XLVI, 4; ejus inquirendæ nimis curiosi reprehenduntur, XLVI, 20 et 21. Ejus influxus, XXXVI, 25. Lunam lente ire jussurus Mercurius, VIII, 10. Cur in aliam alias formam vertatur, XXXVI, 3; a Sole mutuatur lucem, XXXVI, 3; eclipsis lunæ, XXVI, 19; lunæ solisque oppositio et quadratura, LXXVII, 24.
 Lupi solivagi, LXX, 34.
 Lupinos in pera gestant philosophi, X, 1, 1; et sæpius LXIX, 31.
 Lusciniarum fabula, III, 3.
 Lutum et pulvis cur subjiciantur in gymnasiis, XLIX, 28 et 29.
 Lux æterna, LXXVII, 13. Lucem noctu emittunt gemmæ, LXXII, 32.
 Luxuria naturæ leges violat, XXXVIII, 20.
 Luxus cujusdam Athenas venientis, III, 13.
 Lycambes, LX, 2.
 Lycambæ filia, blanda voce prædita, XXXVIII, 3.
 Lycaonis filia, X, 28, 3.
 Lyceum Corinthi, X, 1, 1.
 Lychnis gemma, LXXII, 32.
 Lychnopolis, XXVI, 29.
 Lycinus, saltator. quomodo se gerat, XXXIII, 2. Lycini peregrinatio, XXXVIII, 6.
 Lycophronis Alexandra, XXXIV, 25.
 Lycoreus mons, V, 3.
 Lycurgus, XXVII, 17; legislator Lacedæmoniorum, jam senex leges tulit, XLIX, 39; instituit exercitia, XLIX, 38; patriæ sollicitator, miles trepidus, XLVIII, 42; astrologus, XXXVI, 25; quando in bellum proficisci

- jusserit, *ibid.*; ejus aetas, LXII, 28.
 Lycurgi supplicium (per Bacchas) saltatur, XXXIII, 57.
 Lydia, a Baccho subacta, VIII, 18; ab Alexandro capta, X, 12, 4. Lydi arte saltandi domiti, XXXIII, 22; aequae atque Graeci sacrificant, XIII, 14; orgia Rheae ab Atle didicerunt, LXXII, 15; Lydus senex, Silenus, LXXIV, 4.
 Lynceus, V, 25; X, 28, 1; XLVI, 12. Eo cernere acutius, XX, 20; XL, 20.
 Lypaesa, LX, 16.
 Lysias, Phaedri amasius, XXXVIII, 24; LXI, 4.
 Lysimachus, poeta comicus, IV, 7.
 Lysimachus, rex, XXV, 1; XLVI, 15; ejus aetas, LXII, 11.
 Lysippus statuarius, XLIV, 9.
- M.
- Macedonicorum regum commentarii, LXXIII, 26. Macedones caput diademate revinctum reverentur, X, 12, 3.
 Macedonia chlamys, X, 14, 4.
 Macentis, Lonchatae et Arsacomae amicitia, XLI, 44.
 Machlæi Indi, LIV, 6.
 Machlyes et Machlyene, XLI, 44 *sqq.*
 Mæandrius succedit Polycrati, XI, 16; prodidit Polycratem, XII, 14.
 Mænades Bacchi, VIII, 2, 2; earum descriptio, LIV, 1; a Pane amantur, VIII, 22, 4; Pentheum discerpunt, LXX, 8.
 Mæon num sit pater Homeri, LXXIII, 9.
 Magi longævi sunt, LXII, 4.
 Magnificentia in ædibus, supellectile et vestibus nihil prodest, LXXV, 8 et 9.
 Maja, Atlantis filia, VIII, 24; *conf.* VIII, 7, 1.
 Mala demorsa tradere, amoris signum, LXVII, 12; *conf.* XLI, 13; LXVIII, 2.
 Mali quo abeant post mortem, L, 8. Exempla malorum, XXXVII, 8; eorum post hanc vitam poenae, XLIII, 17; L, 8. Malitiæ signa occultæ ex dicto Euripidis, XLVIII, 4. Mala omnibus communia, XXXVIII, 27; XLIII, 18.
 Mallenses vaticinandi arte celebres, XXXII, 29.
 Malli oraculum, LII, 38.
 Malva verberari, XXVII, 26; LVIII, 3; LXIX, 33.
 Mandragora. Ex mandragoræ potu dormire, V, 2; LXXIII, 36.
 Mandroboli more, XVII, 21.
 Mantineensium cetrati milites, X, 14, 2.
 Manum protendunt suffragia ferentes, LXXIV, 19.
 Marathon, VIII, 22, 3; XIX, 3.
 Marcomanni, XXXII, 48.
 Marcus imperator, *ib.*
 Mare tranquillum homines allicit, LXI, 12.
 Margites, XX, 17. Margitæ aut Corœbi esse, LII, 3.
 Maritorum zelotypia, XVII, 29; XXXVIII, 42.
 Mars de minis Jovis parum sollicitus, VIII, 21; a Mercurio spoliatus, VIII, 7, 1; Cupidinem invitat, VIII, 19.
 Martis et Veneris amor, VIII, 12, 2; *ibid.* 15, 2; 20, 2; quid eorumdem adulterium significet, XXXVI, 22, 27; a Vulcano una cum illa in vincula datur, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; LXXVII, 6. Mars a Diomede vulneratus, a Minerva dejectus, XLIV, 40; saltare doctus, XXXIII, 21; Argis in seminarum numinibus numeratur, XXXVIII, 30.
 Marsyas, VIII, 16, 2; ejus tibiæ, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1.
 Massagetis Tomyris, XII, 13.
 Massilienses quid et quomodo puniant, XLI, 24.
 Massinissæ regis aetas, LXII, 17.
 Matribus primogeniti acceptiores, XLVIII, 61.
 Matrimonium. *Vide* Conjugium.
 Matula. Immingere in matulam, XVII, 4.
 Mausacas, XXV, 28.
 Mausoli res gestæ, X, 24, 1; monumentum, *ib.*; deridet eum Diogenes, *ib.*; et Menippus, XI, 17.
 Mazæa, filia Leucanoris, XLI, 44.
 Mechanici nobiles, LIII, 2. Mechanicas artes dissuadet Luciano Eruditio. *Vide* Lucianus.
 Medæe verba apud Euripidem, XVIII, 10; ejus somnium, XXXIII, 53; *conf.* XX, 73; ejus receptio et fuga, XXXIII, 40. Muliebrem deplorat sexum, X, 28, 2; zelotypia inflammata pingitur, LXI, 31.
 Medi imperio spoliati, XII, 9; aufugientes, X, 12, 2; imbelles, X, 14, 2; quum ab equis descenderint, stare non possunt, X, 27, 5. Medorum vivendi ratio, X, 12, 3.
 Medicamenta qualia sint multa, LX, 5; medicamenta in omnibus non eandem habent vim, XXIX, 27; sæpe fallunt artem, *ibid.* 17; medico ante adhuc multa circumspicienda quam accedat ad curationem, *ib.*; natura hominis ante exploranda est, quam adhibeantur medicamenta, *ib.* 29.
 Medicus practicus theoretico melior, LIII, 1. Prærogativa medicorum, XXIX, 23. Medicus amorem privigni ægri in novercam detegit, LXXII, 16; medici Syri, LXXX, 264; Judæi, *ibid.*
 Medicus, arte grammatica non egens, LXXXII, 38.
 Medius, scriptor, LXII, 11.
 Medusa, IX, 14, 2.
 Megabyzus, V, 22.
 Megacles, V, 22; XVI, 8.
 Megapenthes tyrannus, XVI, 8; Cydimachi cepit bona, *ibid.*; interfecit Cleocritum, *ibid.* 9.
 Megillus Corinthius, X, 1, 3; XVI, 22.
 Melampode audire acutius, XL, 20.
 Melanope num sit mater Homeri, LXXIII, 9.
 Melanthus, assentator, X, 6, 5.
 Melcagri tabes, XIII, 1; LXXI, 31. Melcager, admirandus vir, X, 15, 3; XXXIII, 50.
 Melicerta, XXXIII, 42; LXXIX, 3.
 Melitensis catellus, prov., LXXI, 19; Melitenses caniculæ, XVII, 34.
 Melitiden aut Corœbum putare aliquem, XXXVIII, 53.
 Melitus, XV, 10; XLII, 16; XLVII, 6.
 Memnon ad orientem solem exclamat, XLI, 27; LII, 33.
 Memor. Odi convivam memorem, prov., LXXI, 3.
 Memphi colitur bos, XLIV, 42. Memphiticus taurus deus ridetur, LXXIV, 10.
 Menam, i. e. Lunam, colunt Phryges, XLIV, 42.
 Menandri locus, XXXVIII, 43; ejus prologus Elenchus, LX, 4.
 Mendacia, qualia licita, LII, 1; non necessaria proficisci ex amentia, *ibid.* 2; totarum mendacia nationum, *ibid.* 3; poetarum tolerabilia, *ibid.* Historiam mendacia non tolerare, XXV, 7.
 Menecles, XLII, 49.
 Menecrates, pater Hermotimi, XX, 50; e divite pauper, XLI, 24; ejus cum Zenothemi amicitia, *ibid.*; amici opera honori adempto restituitur, *ibid.* *Vide totum dial.* LXXIX.
 Menelaus, ex Pelopidis oriundus, VIII, 20, 14; cum Helena desponsatur, *ibid.*; ab ea electus, LXXVIII, 17; uxore spoliatus, X, 19, 1; XXVII, 25, 26; interficit Euphorbum, XLV, 17. Ejus ædes, LXXVIII, 25; a Rhadamantho ei adjudicatur Helena, XXVII, 8. Sponte venire Menelaum, prov., LXXI, 12.
 Menippus mordax, XLVII, 33; cavillator, X, 2, 1; canis dicitur, in Craneo versans, X, 1, 1; describitur, *ibid.* 2; inferis creat molestias, X, 2, 1; vitiorum inimicus, *ibid.*; ejus ad astra peregrinatio, XLVI, 1 et 10; perstringit philosophos, X, 1, 2; X, 10, 11; X, 20; XI, 4;

- XLVI, 5 *sqq.*; item poetas, XI, 4; pileo, leonina pelle et lyra, cur et a quo, instructus, XI, 8; cur ad orcum migravit, XI, 6 *et* 21; Homerum et Euripidem adit, XI, 1; ad superos regreditur, XI, 1; ad mortem se praeparat, X, 10, 11; ridens moritur, X, 21, 2; X, 22; ejus cum Charonte expostulatio, X, 22.
- Menœceus, XXXIII, 43.
- Mens. *Vide* Animus. Mentis excitat exemplum, XLIX, 37; distractio mentis per opiniones, XLVI, 10; mentis et corporis non semper eadem forma, XXXIX, 11; mentis praestantissimae imago, XXXIX, 13 *seqq.*; mente aliud celare, aliud promere verbis, XVIII, 6.
- Mensae Siculis deliciores, X, 9, 2; Syracusanæ, i. e. splendidæ, LXXIII, 18.
- Mensis Ægyptius Mesori, LXXVII, 22; mensium ordinatus ab Ægyptiis numerus, XXXVI, 5.
- Mercatorum navigationes, XLI, 4.
- Merces. *Vide* Didactrum. Mercede conductorum calamitates, XVII, 1; eorum vita defenditur, XVIII, 10; *vide* Aulici. Sine mercede nemo facit quidquam, XVIII, 13; nec potentes istius expertes, *ibid.*
- Mercurius, Majæ filius, VII, 5; VIII, 7, 1; XII, 1; Majæ et Jovis filius, VIII, 21, 2; Cyllenius, VIII, 22, 1; XII, 1; Argiphontes, V, 31; Mercurius lapideus, LXVI, 20; primæ lanuginis juvenis, XIII, 11; ejus virga et alæ, VIII, 7, 4; X, 22, 3; ejus comes, XLV, 2; canina fingitur ab Ægyptiis facie, XIII, 14; lapeto senior, quantum ad astutiam, VIII, 7, 1; ei vim dicendi attribuant Græci, LV, 4; in doctrinæ studiis versatus, LXIX, 22; fur, XLV, 28; ei furtum exprobratur, VII, 5; rhetor magnus, *ibid.*; furatur Neptuni tridentem, Martis gladium, arma Apollinis, VIII, 7, 1; *conf.* XXXVI, 20; forcipem Vulcano, VIII, 7, 2; cestum Veneri, sceptrum Jovi surripit, VIII, 7, 3; adest in raptu Ganymedis, VIII, 20, 6; Cupidinem vicit, VIII, 7, 3; ex testudine instrumentum fecit musicum, *ib.* Luctandi artem docet, VIII, 26; divitiarum dator, LXX, 14; *conf.* III, 24 *et* 41; XX, 52; stuprorum cupidus, LXXVII, 7; Vulcano ob amores invidens, VIII, 15; puellam amat Arcadicam, VIII, 22; in hircum se transformat, VIII, 22; varia ejus negotia, VIII, 24, 1; et artes, XVI, 1; *conf.* XXXIX, 16; minister Jovis, XIII, 8; ad Parin mittitur, VIII, 20, 1; viæ dux, *ib.*; præco, XLVII, 8; LXXIV, 15; convocat deos, XLIV, 6; juveneam in Ægyptum ducit, IX, 7, 1; dicitur inferus, XVIII, 3; cur in cælo diutius quam in orco versetur, XVI, 2; commune mancipium, *ibid.*; vim inferi mortuis descendere nolentibus in orcum, X, 27, 1; Orætem ad Charontis cymbam portat, X, 27, 5; stertit in cymba Charontis, XII, 1; cum Charonte computat, X, 4. Ei ob victoriam res sacra fit, LXXVIII, 1. Mercurii virgæ comparatur saltatio, XXXIII, 85.
- Meretrix versutior, XLI, 13; deformis cur se exornet, LXI, 7; meretricum artes ad viros alliciendos, LXVII, 6, 3, *et passim*. Modestiam simulant, *ib.* Earum nomina, Ampelis, Corinna, Clonarium, Chrysis, Musarium, Philinna, etc., *ibid.*
- Meriores, XLVIII, 47; saltator, XXXIII, 8; Græci et Trojani ab eo didicere saltandi artem, *ibid.*; quid hæc ei profuerit, *ibid.*
- Mesori mensis Ægyptius, LXVII, 22.
- Metapontini, XLV, 18.
- Methymna, urbs natalis Arionis, IX, 8.
- Metrodorus, XXXII, 17; XLIV, 22.
- Miccio, discipulus Zeuxis, XXII, 7.
- Micyllus antea quis fuerit, XLV, 16; ejus ditescendi cupidus, XLV, 13 *et* 28; ejus cum Pythagora in gallum transformato colloquium, XLV.
- Midas, V, 42; X, 20, 2; XVII, 20; auri reminiscitur, X, 2, 1; XI, 18; Phrygum pessimus, X, 2, 2; XVI, 11.
- Midas servus, XX, 11; LII, 11.
- Midias, XLIII, 16.
- Milo, XXI, 8; Crotoniates athleta, XII, 8; XL, 19; taurum portat, XII, 8. Milonem ex Leotrophide efficere, XXV, 34.
- Miltiades prodicionis suspectus, LIX, 29; ejus vita scripta ab Æschine, XLVIII, 32.
- Minerva e cerebro Jovis nata, VIII, 8 *et* XIII, 5; de artis præstantia cum Neptuno et Vulcano contendit, XX, 20; armata, VIII, 8; qualis facie, *ibid.*; glaucis oculis fingitur, XIII, 11; *conf.* VIII, 20, 10; armata terribilis, Gorgonis caput in pectore gerens, LXXVII, 8; *conf.* VIII, 19; Gigantum interfectorix, LXXVII, 8; Gorgonis utilitas, *ibid.*; virgo perpetua, VIII, 8; admodum pudica, VIII, 20, 2; cur ad arcum Cupidinis immobilis, VIII, 19; depicta tanquam pacem agens, LXI, 25; fugit amorem Vulcani, *ibid.*; adjuvat Perseum, LXI, 25; *conf.* IX, 13, 2. Jovi parat insidias, VIII, 21; XLIV, 40; adjuvat Prometheus, VII, 13; II, 3; pomum sibi vindicat, IX, 5, 1; in judicio pulchritudinis Paridi victoriam bellicam promittit, LXXVIII, 17; Ulyssem servat, X, 29, 2. Immolatur ei ob victoriam, LXXVII, 11; *conf.* XIII, 21; ubi colatur, XIII, 10. Statua ejus a Phidia efficta, opus pulcherrimum, XXXIX, 4; in arce, V, 51. Minervæ calculum adjicere, XXIII, 3.
- Mingo. Mingit in convivio Alcidas, LXXI, 35.
- Minos, Jovis filius, XXXVI, 20; et Cretensium legislator, XLIX, 39; ingratus, XXXIII, 41; ei datum est vaticinium de morte filii, LXV, 8; ejus officium, L, 7; judex apud inferos, X, 12, 1; X, 30, 1; XLIII, 18; ejus tribunal, XI, 11; unum tulit in gratiam judicium, XI, 13.
- Minotaurus, XXVII, 44.
- Misthon, Sybarita, LX, 3.
- Mithres, deus Medorum, LXXIV, 9; XLIV, 8.
- Mithridatis ætas et exitus, LXII, 13.
- Mithrobarzanes, magnus incantator, XI, 6.
- Mitræorum montes, XLI, 52.
- Mnasciris, Parthorum regis, ætas, LXII, 16.
- Mnemosyne, XXXIII, 36.
- Mnesarchus, XLV, 16.
- Mnesippus, XLI, 24; amicitiam init cum Toxari, XLI, 62.
- Mnesitheus nauclerus avarus, XLIV, 15.
- Modestia quomodo se exserat, XXXIX, 21; ejus imago, XXXIX, 20.
- Modi musici, XXIII, 1.
- Modii Æginetici, V, 57.
- Mœchorum poena raphanismus, LXVIII, 9; LXIX, 33, *Vide* Adulter.
- Murichus, dives Corinthius, cujus singulare fatum narratur, X, 11, 1.
- Mollia divitum vestimenta, LXX, 26.
- Momus ad reprehendendum proclivis, XLIV, 23; *conf.* VIII, 20, 2; vel dei reprehensor, III, 32; arbiter constituitur, XX, 20; hominis reprehendit architectum, *ibid.* Ejus persona, *toto dialogo* LXXIV; reprehendit Bacchi comites inter deos referri, LXXIV, 4; Herculem et Æsculapium intactos relinquit, jubente Jove, *ibid.* 6; Jovi exprobrat peregrinitatem, *ibid.*; aliaque crimina objicit, *ibid.*; multos immerito in deos receptos esse queritur, *ibid.* 7, 8, 9 *sqq.*; Anubin aliaque monstra honore divino coli indignatur, *ibid.* 10; oraculorum præstigias objicit, *ibid.* 12; *conf.* XLIV, 20 *et* 28; cum deorum turba aucta perjurio crevisse, *ibid.* 12; philosophorum pugnantia nomina, fatum,

- fortunam, virtutem et naturam ridet, *ibid.*; decretum ad hæc prohibenda recitat, *ibid.* 14 et 15; in quo dicitur scriba, *ibid.* Cornua sub oculis ponenda esse censet, XXVII, 3.
- Mons Lycoreus, V, 3.
- Morbus Corybanticus, XXXIV, 16, Lesbius et Phœnicus, LX, 28. Abderitarum morbus, XXV, 1; morbus ex amore, LXXII, 17. Morborum natura in omnibus non est eadem hominibus, XXIX, 27.
- Mores mali divitum, LXXV, 17.
- Mors adversariorum invictissimus, XII, 8; moriendum omnibus, X, 15, 3 et 24, 1; mors rapit omnes, XXXVII, 16; invadet, etsi cavea te includas, LXXIII, 5; omnes facit æquales, X, 1, 4; X, 10; X, 15, 2; XII, 22; neque ullum admittit personæ discrimen, XI, 15 et 17; *conf.* XVI, 15. Variæ vulgi de morte opiniones, L, 2. Post mortem quæ consequantur, ignoramus, X, 1, 1. Mors iudex felicitatis, XII, 10; ejus nuntii ac ministri, XII, 17; homines medias inter spes exstinguit, *ibid.*; ejus cogitatio quare prosit, *ibid.*; mortuorum negotia ac viventium longissime discreta, *ibid.*; de morte semper cogitandum, XII, 20; est sufficientiæ documentum, LXXXII, 3.
- Morsus canis rabiosi rabie inficit, III, 38; *conf.* LII, 40.
- Mortui abluuntur, unguntur, floribus coronantur splendideque vestiuntur, L, 11 *sqq.*; variæ eorum sepulturæ genera, L, 21; vulgus eis obolum in os imponit, *ibid.* 10; mortuos cur honorare deceat, XLI, 1. *Conf.* Mors.
- Moses tardilinguis, LXXVII, 13.
- Mulgere lac gallinæ, XVII, 13.
- Mulieris corpore præstantissimæ imago, XXXIX, 6; et ejusdem mente præstantissimæ, XXXIX, 16—23; earum mollia corpora, XXXIX, 28; XLIX, 25; LXXV, 14; virtus in iis haud perfecta, XXXVIII, 51; mulieres ad laudes sibi falso sæpe attributas gestiunt, XL, 2 *sqq.*; quomodo pingi velint, XXV, 13; formam infucant, XXXVIII, 39; lapillos in auriculis suspendunt, *ibid.* 41; amentia earum in adornandis capillis, ceteraque cultus luxuriosi genera, *ibid.* 40 *sqq.*; post magnum apparatus quænam numina salutatum eant, *ibid.* 42; domestica earum luxuria, *ibid.*; mulier pudica et formosa cur se exornet, LXI, 7; mulierum formositatem obscurant ornamenta, *ibid.* 15; earum voluptatem præfert virili Tiresias, XXXVIII, 27; conjunctio cum iis est delectabilis, *ibid.*; de congressu cum iis sententia Euripidis, XXXVIII, 38; mulieribus mulieres congressæ, LXVIII, 5, 2; trifolium libidinosarum Phædra, Parthenope, Rhodope, XXXIII, 2; mulier fœda, lunarique afflicta morbo, XLI, 24. Tonderi nolentes prostituuntur, Venerique ex mercede sacrificatur, LXXII, 6. Pugnam dirimunt, LXXI, 45. Hecubæ æqualis mulier, XLV, 17; mulieres philosophantes, XXXV, 7; mulierum quarundam in aves, arbores, et feras conversio, VI, 2; *conf.* X, 28, 3; LXXVII, 3.
- Mundus. De eo variæ philosophorum opiniones, LXVI, 8.
- Musæ invocantur a poetis, XIII, 5; cur eas refugiat Cupido, VIII, 19, 2; earum certamen, XV, 6; earum bonum, XXXIII, 7; canunt in convivio, IX, 5; iudices, VIII, 16, 2; saltantes, XXXIII, 24; pastoribus apparent, LVIII, 3; quibuscunque et quantum voluerint, impertiuntur, LXV, 4; laudantur, XXXIX, 14, 16.
- Musæus, saltator, XXXIII, 15.
- Musca femina. Ejus fabula, LVII, 10.
- Musica, prima adolescentiæ Græcæ disciplina, XLIX, 21; musicæ harmoniciæ descriptio, XXXIX, 14; adhibetur ad sacrificia, XXXIII, 16; eam amat Socrates, XXXIII, 25.
- Musicus practicus melior theoretico, LIII, 1. Modi musici, XXIII, 1. Musicus quidam inter canendum exspirat, XXIII, 2; musici cujusdam rudis audacia, LVIII, 8 et 9; musicorum prov., Bis per omnes chordas, II, 6.
- Musonius, LXVIII, 18; LXXIX, 1.
- Mustum bibere ventrem inflat, LII, 39.
- Muziris, urbs apud Indos, XXV, 31.
- Mycenæ, XII, 23; XXXVIII, 47.
- Nyconus, X, 1, 1.
- Mygdonii Rheam colunt, XIII, 10.
- Myrmidones, homines e formicis orti, XLVI, 19.
- Myron, celebrer statuarius, I, 8; XX, 19; XLIV, 7; LII, 18.
- Myroponus fugitivus, LXIX, 32.
- Myrrha, XXXIII, 58.
- Myrrhina canis, XVII, 34.
- Myrtilus, XXXIII, 47.
- Myrtium, meretrix, X, 27, 7.
- Myrto, VII, 8.
- Mysta deæ Podagræ, LXXX, 85 et 239.
- Mysterium, res magni momenti, LXXXII, 10.
- Mytræorum montes, LXI, 52.

N.

- Narcissi pulchritudo, X, 18, 1; XXVII, 17; LXXVIII, 24.
- Naso trahi, VIII, 6, 5; XX, 73; de naso immodice longo, LXXXII, 29. Nasum morsu auferre, XX, 9 et 71; LXXI, 44.
- Nasturtium cibus pauperum, LXX, 28.
- Nationum quarundam notæ, XLVI, 16; ex natione bonus non judicandus vir, XLI, 5.
- Nato. Natæ visum altare in lacu, LXXII, 46.
- Natura hominum diversa, VI, 7; XXIX, 27, 28.
- Naufragi, XVII, 1 et 2. *Vide* Lucillius.
- Navigare Atho, LI, 18.
- Navis descriptio, LXVI, 5; *conf.* XLIV, 47 et 48; eam Dioscurorum alter servat, LXVI, 9; *conf.* VIII, 26; XVII, 1; navis Ægyptia quantum lucri afferat domino, LXVI, 13.
- Nauplius portitor, XXVII, 29; ejus iræ, XXXIII, 46.
- Nausicaa, filia Aretæ, XXXIX, 19; XLVIII, 24.
- Nautæ coronati, LXXIX *sub fine*.
- Neanthus, Pittaci tyranni filius, LVIII, 12.
- Necræi, gens Brachmanibus vicina, LXIX, 6.
- Nectar et ambrosia magno veneunt, LXXIV, 12.
- Nefasti dies, LX, 13.
- Nelci parasitus Aristoteles, XLVIII, 37.
- Nemea pascua Argi, VIII, 3, 1.
- Neoptolemus, Achillis filius, saltator egregius, XXXIII, 9.
- Nephele, mater Helles, IX, 9, 2; XXXIII, 42.
- Nephelocentauri, XXVI, 16.
- Neptunus terræ quassator, XLIV, 9; juvenis cæruleo capillo fingitur, XIII, 11; Neptunus et Amphitrite, IX, 5, 1; cum Amphitrite in curru vectus Nereidibus et Tritonibus comitantibus, IX, 15, 3; Delphino vehitur, IX, 6, 2; Delum in lucem profert, IX, 10, 2; terribilis ejus vox; mœchus est; lacrimatur ob Martem deprehensum, LXXVII, 6; ejus ministri, VIII, 26; mare turbat, procellas concitat, XII, 7; mare tranquillum servare jubet, IX, 5, 1; percussa petra, fontem projicit, IX, 13, 3; tridente spoliatus, VIII, 7, 1; XLIV, 25; et a Cupidine victus, VIII, 19; insidias struit Jovi, VIII, 21, 2; ejus et Solis pugna, XXXIII, 42; ejus de artis præstantia cum Minerva et Vulcano contentio, XX, 20; ejus mercenaria apud Laomedontem opera, XIII, 4; XLIII, 8; Enipeum et amicam ejus Tyronem decipit, IX, 13, 1; rapit Amymonem, IX, 6; ejus filius Polyphemus, IX,

1, 1; consuium filii ulciscendi capit, IX, 2, 1; ejus statua aërea Corinthi, XLIV, 9.
 Nereis (Thetis) Jovi periculosa, VIII, 2; Nereides in convivio deorum, IX, 5; Delphinis vectæ, IX, 15, 3.
 Nero Isthmum perfodere tentat, LXXIX, 1; ejus canendi studium, *ib.* 2; Apollinis æmulus, *ib.*; desistit a conatu, *ibid.* 4 et 5; quæ ejus vox sit in cantando, *ibid.* 6; quis gestus, *ibid.* 7; Epiroten æmulum interficit, *ib.* 9; oraculi Pythii ostium vult obstruere, *ib.* 10; oraculi dictum in eum, *ibid.* Ejus mors nunciatur, *ib.* 11.
 Nesiotes, statuarius, LI, 9; LII, 18.
 Nessus, XXXIII, 50.
 Nestor sapiens, V, 48; X, 20, 4; erat parasitus, XLVIII, 44; mellita ejus lingua, *ib.*; *conf.* X, 20, 4; LV, 4; ejus longævitæ, LXII, 3; cum Socrate confabulari fingitur, XXVII, 17; ejus umbra garrula, XI, 18; emit reditum suum, XII, 2. Nestoreus scyphus, XX, 11.
 Nestoris Stoici ætas, LXII, 21.
 Neurospasta, virunculi lignci, LXXII, 16.
 Nicander poeta, LXIV, 9.
 Nicias, dux Athen. in Sicilia, XIX, 3; ejus mors, XXV, 38.
 Nicomachus Gerasenus, LXXVII, 12.
 Nicostratus, athleta, XXV, 9.
 Nigrinus, amicus Luciani, III, 1; Platonicus philosophus, *ibid.* 2.
 Nilus pictura exhibitus, LI, 6.
 Ninus insignis, XII, 23.
 Niobe in lapidem mutata, LXXVII, 18; XL, 27; XIV, 25; XI, 14; magniloquens, XXXIII, 44; prolis laude præstat, VIII, 16, 1.
 Nireus, Aglaïæ filius pulcherrimus, X, 18, 1; X, 25; XL, 2; LXXVIII, 24; Ulysses magis Nireo laudatus, XXXVIII, 23; Nireo formosior, V, 23; X, 9, 4; cum Thersita de pulchritudine rixatur, X, 25; ejus ossa cum Thersitæ ossibus comparantur, XI, 15.
 Nisi cirrus, XIII, 15.
 Nives verborum, LXXIII, 5.
 Noctua. Concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXIII, 1.
 Nominis mutatio ob divitias, V, 22; XLV, 14; nomen alterius, filio impositum, honoris signum, V, 52. Nomina philosophis afflicta a vitiis, LXIX, 26.
 Nosce te ipsum, X, 2, 2; XXXIII, 81.
 Notitia. In hominum notitiam quomodo quis venire possit, XXIII, 2.
 Notus quas terras percurrat, IX, 15, 1.
 Novacula. Res consistit in novacula, XLIV, 3.
 Novercarum commune in privignos odium, XXIX, 31; novercæ a privignis amatae, XXV, 35.
 Novæ res sunt gratæ, XXII, 1 *sqq.*; novæ pulchritudinis excogitare specimina, non parvæ est sapientiæ, LIII, 8; ad novas disputationes quomodo affecti quidam, LIV, 5; *conf.* XXII, 1.
 Numæ Pompilii ætas, LXII, 8; ritus quidam ab eo institutus, LX, 8; est in insula Beatorum, XXVII, 17.
 Numidica gallina, XVII, 17.
 Nummus in honorem Glyconis cusus, XXXII, 58; nummorum vis, XXXVII, 23. *Vide* Aurum, Pecunia.
 Nuptiæ cur inventæ sint, XXXVIII, 33; nuptias inituri comas ponunt, LXXII, 60. Nuptias sibi conciliare, sollecismus, LXXVI, 9.
 Nux. Nucibus ludere alea, LXX, 8, 9, 18.
 Nycterion, XXVI, 15.
 Nysa, ubi Nymphæ Dionysum educarunt, VIII, 8.

O.

Obolum vulgus in os imponit mortuis, L, 10.
 Ocellus Lucanus, familiaris Pythagoræ, XIX, 5.

Octipedes apud Scythas, XXIV, 1.
 Oculi quando cernant accuratius, XL, 12; multi plus vident uno, VL, 14; oculi fideliores auribus, XXV, 29. LXI, 20, XXXIII, 78.
 Ocypus, LXXXI.
 Odium non recondendum in crastinum, VII, 8; immane odium sustinere, prov., LVIII, 16.
 Odorati capilli ridentur, LXXV, 17.
 Œcus pulcher ineitat oratorem ad dicendum, LXI, 1; est jucundus ad perorandum, *ib.* 3 et 13; ejus partes descriptæ, *ibid.* 6; lacunar ejus auro distinctum, *ib.* 8; œcus pulcher cui similis, *ibid.* 7; œcus sonorus confundit vocem, *ib.* 16; ejus splendor turbat oratorem, *ibid.*; auditores ab audiendo avertit, *ibid.* 18.
 Œdipus, XXXIII, 41; cum matre concumbit, XVII, 41.
 Œneus Dianam non adhibet ad sacrificium, XIII, 1; XLIV, 40; *conf.* LXXI, 25.
 Œnomaus, XXXIII, 47; procos fillæ currus certamine victos interficit, LXXVIII, 19.
 Œta, XII, 4; XX, 7.
 Oleo perfusi lapides et altaria, LXXIV, 12.
 Olmeus fons, LVIII, 3.
 Olympia, V, 4; in Olympiis Herodotus historias suas recitat, XXI, 1; ibi Aetion etiam pictor victoriam refert, XXI, 4; Olympiam, ne spectatores siti perirent, aqua perducta, LXVIII, 19. Olympiæ victoribus quales ponere liceat statuas, XL, 11; Olympiæ victori stadia minus formidabilia, XXIII, 4; Olympiorum corollarium, V, 4; Olympiis coronatum esse, XVII, 13.
 Olympias, mater Alexandri. Quale ejus puerperium fuerit, X, 13, 1; unde cum dracone concubuisse dicatur, XXXII, 7.
 Olympus; ejus tibiæ, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1.
 Olympus mons; ejus radices, XII, 5; ei superimponitur Ossa, *ibid.* 3.
 Olynthus, XXV, 38, LXXIII, 35 et 44.
 Omina quædam infausta, LX, 17.
 Omphale, VIII, 13, 2; decipit Herculem, XXV, 10.
 Onesicritus, XXV, 40; LXII, 14; LXVIII, 25.
 Onosceles, mulieres, XXVII, 46.
 Opponere est utile, XLIX, 17; opponendo et interrogando facilius proficitur, XX, 13.
 Oraculorum ambiguitas, XLIII, 14; XLIV, 20 et 28, 43; quæ præcedant oraculum, XLIV, 30; ejus quædam effata, XXXII, 11, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 33, 34, 35, 36, 40, 43, 47, 48, 50, 51, 53; XLIII, 13; XLIV, 20, 31; refutatur, XXXII, 44; se defendit, *ibid.* 48; ejus de Luciano effatum, *ibid.* 55; oraculorum post eventum contrarium mutatio, *ibid.* 27; oracula vocalia, *ibid.* 26; oraculum falsum defenditur, *ibid.* 33; ad ea probabiliter edenda quid pertineat, *ib.* 22; oracula multa in Græcia, Ægypto, Libya, Asia, LXXII, 36; *conf.* LII, 38; XXXII, 29; XLVII, 1; ridiculus mos oracula edendi, LII, 38; LXXII, 36; eorum præstigiæ ridentur, LXXIV, 12. Oraculum Pythicum obstruere vult Nero, LXXIX, 10; oraculi versus in eum, *ibid.*
 Oratio nimis ornata offæ quomodo similis sit, XXV, 44; ejus effectus, III, 35.
 Oratores Callistratus, Alcidas, Isocrates, Isæus, Eubulides, LXXIII, 12; Demades ex nauta orator, LXXIII, 16; Pericles, LXXIII, 20; oratores vulgares, LXXIII, 31; eorum merces drachma, LXXIII, 36.
 Orcus. Nullus ex eo ad superos reditus, X, 13, 3. *Vide* Infernus. In eo omnes æquo jure sunt, X, 25, 2; qualem sibi orcum imaginatur vulgus, L, 2; incantationibus aperitur, XI, 6.
 Orestæ et Pyladis amicitia, XXXVIII, 47; *conf.* XXXIII, 46; interficiunt Ægisthum et Clytæmnestram,

XXXVIII, 47; LXI, 23; cur apud Scythas eis sacrificetur, XLI, 5 *sqq.*; eorum columna adolescentiae Scythicae disciplina prima, XLI, 6.
 Orgia Adonidis, LXXII, 6; Alexandri magi, XXXII, 38. Rheae; *vide* Attes.
 Orion, XL, 9; Cedalionem ferens depingitur, LXI, 28; usum oculorum recipit, *ibid.* 29.
 Orithyia, rapta a Borea, LII, 3; *conf.* XXXIII, 40.
 Ornamenta obscurant mulierum formositatem, LXI, 15.
 Orodæcides, LX, 2.
 Orætes Armenius, X, 27, 2; satrapa, XII, 14.
 Orphæi reliquuntur discipuli, LVIII, 7.
 Orpheus, Æagri et Calliopes filius, XXXVI, 10; ejus uxor erat Euridice, X, 23, 3; navigavit cum Hercule, LXIX, 29; cantibus suis inanimata quoque allexit, XXXIX, 14; a mulieribus Thressis discerpitur, XXXIII, 51; LVIII, 11; LXX, 8; cur inter divos relatus sit, XXXVI, 10; e Thracia a Philosophia in Græciam missus fingitur, LXIX, 8; saltator, XXXIII, 15; ejus lyra stellarum ostendit harmoniam, XXXVI, 10; quomodo astrologicas proposuerit scientias, *ibid.*; loquens ejus caput, XXXIII, 50; XV, 2; quod lyrae innatat, LVIII, 11.
 Osiris, XXXIII, 59; X, 13, 3; sepultus Bybli, LXXII, 7.
 Osroes, XXV, 18 *sqq.*
 Ossa apponere pinguedine obducta, II, 7.
 Ossam imponere volunt Aloeï filii Olympo, XII, 3.
 Ostentare aliquid, ut Tegeatæ Calydonii apri exuvias, etc., LVIII, 14.
 Othryades, Spartanus, ejus litteræ sanguineæ, XII, 24; LI, 18.
 Otium non habere scalpendæ auris, XLVII, 1. Athletæ quando capiant otium, XXVI, 1. Otium eruditis convenit, *ibid.*; quale esse debeat, *ibid.*, 2.
 Otus, XLVI, 23; LI, 13.
 Oviculas (*discipulos*) tondent philosophi, LXIX, 14.
 Ovorum usus in Libya, LXIV, 7.
 Oxydracæ, X, 14, 5; XXV, 31; LXIX, 6.

P.

Pacata, picta ab Apelle, XXXIX, 7.
 Padi viciniam depopulatur Hannibal, X, 12, 2.
 Pæan, VIII, 13, 2; LXXX, 142.
 Pæones fortes, X, 14, 2.
 Pætus, medicus, XXXII, 60.
 Paguridæ, XXVI, 35.
 Palæstra, ancilla, XLII, 3; amoris magistra, *ib.* 6-9.
 Palamedes, Nauplii filius, inter literarum inventores erat, IV, 5; Ulyssis insidiis circumventus, LIX, 28; *conf.* XXXIII, 46; detegit simulatum Ulyssis furorem, LXI, 30; sapiens, X, 20, 4; ejus umbra garrula, XI, 18; cum Socrate confabulari fingitur, XXVI, 17.
 Palinodiam canit poeta Himerensis, Stesichorus, XL, 15.
 Pallas. *Vide* Minerva.
 Palmas quomodo scandant Arabes et Ægyptii, LXXII, 29.
 Pammenes, LXXI, 22; LXVII, 4, 1.
 Pamphylius sinus, XXXVIII, 7; LXVI, 8.
 Pan, Mercurii et Penelopes Spartanæ se dicit filium, VIII, 22, 1; cur hirco similis sit, *ibid.*; musicus, opilio, VIII, 22, 3; Bacchi sodalis, *ibid.*; quas res gesserit, *ibid.*; speluncam accipit virtutis præmium, *ibid.*; lascivus, *ibid.*; inquilinus et anceps deus, XLVI, 27; famulus Bacchi, inter Satyros canendi et saltandi peritissimus, XVII, 9; caprina fingitur apud Ægyptios facie, XIII, 14; qualis, VIII, 4, 1; XLVII, 9; ejus descriptio, LIV, 2; ejus forma ridetur, LXXIV, 4; VIII, 21; ei ligo et rheno consecrantur, V, 42; ubi habitat, VIII, 4, 1, XLVII, 9; in Marathonem venit, XLVII, 10; LII, 3.

Panathenaici ludi, III, 14; XLIX, 9.
 Pancrates, magus, LII, 35.
 Pancratio certare quid sit, XLIX, 8; pancratii præmia, XXVII, 22.
 Pandion, XXXIII, 40; Pandionis tribus, LXXII, 45.
 Panope Nereis, IX, 5.
 Panthus, XLV, 13.
 Paphii Venerem colunt, XIII, 10.
 Paphlagones, homines stupidi, XXXII, 9 *et* 17.
 Parætonia, XXV, 62.
 Parasitus. *Vide* Adulator. Ars parasitica quid sit, XLVIII, 3-9; ejus requisita, *ibid.* 4 *sqq.*; parasitari beatum, XLVIII, 10; parasitus, animal felicissimum, *ibid.* 11; præ divite ac paupere felix, XLVIII, 12; artem parasiticam esse optimam, XLVIII, 13; discitur mercede accepta, non data, XLVIII, 18; eam oriri ex amicitia, XLVIII, 22; eam excoluere multi philosophi, XLVIII, 31-38; parasitus bello ac paci idoneus, XLVIII, 39 *sqq.*; ejus nomen unde ducatur, XLVIII, 60; Ulyssis de iis sententia, XLVIII, 10.
 Parca quot sint, XLIII, 2; stamina fuso deducunt, XII, 16; secus ac natura de vitæ tempore constituunt, X, 6, 1. Earum decreta evitari non posse, XLIII, 1; *conf.* XVIII, 8; XLIV, 25; illis nihil esse potentius, XLIII, 3; earum mentium vis in deos hominesque, X, 19, 2; XLIII, 4; LXXVII, 14. *Conf.* Fatum.
 Parentationes in mortuos traducuntur, XII, 22; L, 20 *et* 23. Parentales epulæ, *vide* Funus, Sepulcrum.
 Parentibus neminem præferunt liberi, liberis neminem parentes, LXIII, 3.
 Parianorum urbs, Peregrini patria, LXVIII, 14.
 Paris, Priami filius, bubulcus, VIII, 20, 1; cognatus Gany-medis, *ibidem*; amori deditus, formosus, *ibid.*; judex pulchritudinis constituitur, *ibid.* *et* IX, 5, 2; ejus cum muliere Idæa commercium, VIII, 20, 4; munus recusat arbitri, *ibid.* 7; ad promissiones Junonis et Minervæ immobilis, *ibid.*; ejus judicium rursus, LXXXVIII, 17; magnæ causa internecionis, X, 19, 1.
 Parmenio, XLV, 25; LXXIII, 33 *sqq.*
 Parnassus cum fonte Castalio, XII, 6.
 Parrhasius, XVII, 42.
 Parrhesia, socia Veritatis, XV, 17.
 Parthenium, VIII, 22, 3.
 Parthenius, XXV, 57.
 Parthenope, femina libidinosa, XXXIII, 2.
 Parysatis, XXV, 23.
 Pasiphae, XXXIII, 49; XLII, 52; astrologa, XXXVI, 16.
 Patara, LII, 38.
 Pater filio amanti uxorem suam cedit, LXXII, 18. Pater noster vocatur precatio a patre, LXXVII, 27.
 Patria nihil dulcius, augustius ac divinius, LXIII, 1; eam quisque suam ceteris urbibus præfert, *ibid.* 2; cur sit honoranda, *ibid.* 4-6; patriæ nomen diis carum est, *ibid.*; ut patriæ utilis sit, unicuique opera danda est, *ibid.*; patriæ obliviscitur nemo in peregrinatione, *ibid.* 8; in ea quisque vitam finire studet, *ibid.* 9; indigenis non desunt ejus laudes, *ibid.* 10; in ea sepeliri quisque gaudet, *ibid.*; nemo pro eadem pugnare detrectat, *ibid.* 12.
 Patroclus Achillis dicitur parasitus, XLVIII, 46; amicitia ejus et Achillis, XXXVIII, 54; XLI, 18; mortui corpus distractum, LXXI, 42.
 Pavo pulchritudine florum conspecta pennas exponit, LXI, 11.
 Pauperes beatiores divitibus, XLV, 15; LXX, 26; eorum status melior quam divitum, XLV, 21 *sqq.*; eorum querelæ, LXX, 20, 31; vestes eorum cribro et reti similes, *ibid.* 24; cibus vero est nasturtium, porrum, cepa, *ibid.*

- 21 et 28; eos despicere decet apparatus divitum, *ibid.* 26—30. Eorum solatium, X, 1, 4; solatium paupertatis, quod divites mortui nil secum ferant, LXX, 38. Divisionem opum a Jove petunt, *ibid.* 31; pauperes liberime moriuntur, XVI, 15; sine pauperibus urbes habitari non possunt, LXX, 33; sunt importuni in petendo, LXX, 37; eorumque ceteri mali mores, *ibid.* 39.
- Paupertas defenditur, XLV, 21—23; LXXV, 4 et 5; ejus causa, V, 5; in eam incidere esse facile, *ibid.* 29; quam eam virtutes comitentur, *ibid.* 31. Est nonnunquam servitii voluntarii praetextus, XVII, 5; et perpetua comes mercede conductorum, *ibid.* Paupertas malesuada, XVIII, 10.
- Pauson pictor, LXXIII, 23 et 24.
- Peccare esse hominis, XXXVII, 7.
- Pecuniae vis, XXXVII, 23. *Vide* Aurum, Divitiae.
- Pegasus, equus alatus, I, 15.
- Pelei et Thetidis connubium, IX, 5, 1; ejus nuptiae, LXXI, 35. Pelei filium esse promptissimum heroem, X, 15, 1.
- Pelias, XXXIII, 52; quid sperarit, XL, 2.
- Pelion Olympo superimponitur, XII, 3.
- Pella, oppidum Macedoniae, XXXII, 6.
- Pellem humi stratum insidere quid significet apud Scythias, XLI, 48.
- Pelopidarum gens, VIII, 20, 14; XXXIII, 43.
- Pelops Hippodamia potitur, interfecto socero, LXXVIII, 19; mactatus, XXXIII, 54; ejus humerus, *ibid.*; quam ob rem inter deos receptus sit, LXXVIII, 7; ejus persona in scena, XI, 16.
- Pelusiotae colunt cepam, XLIV, 42.
- Penelope, mater Panos, Icarii filia, VIII, 22, 1; quomodo sit picta, XXXIX, 20; num sit casta, XXVII, 36; ejus tela, LXIX, 21.
- Penthelicus lapis, XLIV, 10.
- Pentheus, XV, 2; XXXIII, 44; LVIII, 19; LXVIII, 2; LXX, 8; LXXIV, 7.
- Pera suspensa philosophorum gestamen, XV, 45; XVI, 19; LXIX, 14, et aliis locis. Pera duos Aegineticos modios capiens, V, 57.
- Peræquator Craton, LXXVII, 19.
- Perdiccas, XLV, 25; annulum accipit Alexandri, X, 13, 2. *Conf.* XLV, 25; LXII, 13. Ejus commentum, LIX, 18.
- Peregrini. In eis quoque laudanda est virtus, XLI, 5; peregrinantium erga patriam pietas, LXIII, 8.
- Peregrini vita, LXVIII, 9 sqq.; ejus mors, in ignem dum insilit, *ibid.* 36; patrem interficit, *ibid.* 10; Christianorum sapientiam didicit, *ibid.*; Proteus alter, *ibid.* 1. Proteus Cynicus, *ib.* 14; patriae donat quinque talentorum millia, *ib.* 4.
- Pergami Aesculapius officinam sanandi constituit, XLVI, 24.
- Periander Arionem citharædum ditat, IX, 8. XXVII, 17.
- Pericles, defensor Anaxagoræ, V, 10; Aspasiae egit causam, XXXVIII, 30; *conf.* XLV, 19; Periclis Olympii encomium, LXXIII, 20; XXXIX, 17; de eo LXXIII, 37; ejus laus saltatoris, XXXIII, 36. Periclea Suada, XXXVIII, 30.
- Perilaus, fabricator bovis aenei in quem ipse injectus est, XXX, 11 et 12; XLIV, 28.
- Peripatetici, quales sint, XIV, 26; XV, 50; XX, 16; XXXV, 3; divitias non valde contemnunt, *ibid.* et XXXV, 3.
- Perjurium Hermodori, XLVI, 16; XLVI, 26; perjurium committere per numen impotens ulciscendi, LXXVII, 4.
- Persæ ignavi, X, 14, 2; eorum reges ubi stent in acie, LXVI, 31; eorum ratio sagittandi, XX, 33; eorum leges, XIII, 5; demisso vultu accumbunt, XVII, 29; quomodo reges adorent, LXVI, 30; sacrificant igni, XLIV, 42; mortuos humant, L, 21.
- Perseus cum matre in mare præcipitatus servatur, *ibid.* et IX, 12, 1; Medusæ amputat caput, IX, 14, 2; *conf.* XXXIII, 44; LXXVII, 9; adversus Gorgonas in certamen exit, IX, 14, 2; alatus venit in Libyam, *ibid.*; Andromedes incenditur amore, IX, 14, 3; interficit cetum, IX, 14, 3; LXI, 22; quomodo pingatur cum falce, XXXII, 11 et 58; LX, 11; *conf.* LXI, 25; homines lapides redens, XIV, 25.
- Persica candys, X, 14, 4.
- Perspiciuitati sermonis danda opera, XXXIV, 23.
- Pes. Non alterum unquam pedem protulisse Corinthio, XXV, 29; quocumque pedes tulerint, eo ibimus, XX, 28; pedibus illotis aggredi aliquid, LI, 14; LX, 4; equinos pedes optat Cynicus, LXXV, 15; pedibus incedere quam gestari præstat, LXXV, 17.
- Pestilentia, Athenis grassans, quando desitura fuerit, XXIV, 2.
- Phæaces, oratione permulsi, III, 35; saltatione gaudent, XXXIII, 13; eorum rex, XI, 15.
- Phædra, XXXII, 49; femina libidinosa, XXXIII, 2; defert Hippolytum, LIX, 26.
- Phædrus, X, 20, 6; XXXVIII, 24 et 31; LXI, 4.
- Phaethon cur ceciderit, VIII, 25, 2; ad Eridanum sepelitur, *ibid.*; sorores ejus mutantur in populos, *ibid.*; electri lacrimas plorantes, XXXIII, 55; LVI, 1; ejus fabula, *ibid.* 1 et XXXVI, 19. Quid ordinavit in astrologia, XXXVI, 19; est rex incolarum solis, *ibid.* 12. Phaethontæ conflagrationes, V, 4.
- Phalaris quis, quomodo sit educatus, XXX, 2; justitiæ contemtor, XLVII, 8; insulam Beatorum invadere fingitur, XXVII, 23; mittit Delphos taurum, XXX, 1; crudelitatis calumnia se purgat, *ibid.*; cur sibi vindicavit imperium, *ibid.* 2; rempublicam in meliorem redegit statum, *ibid.* 3.
- Phalli cum inscriptionibus, LXXII, 16; erant alti trecenos passus, *ibid.* 28.
- Phaneti sacrificant Cyllenii, XLIV, 42.
- Phanomachus dives, LXVI, 27.
- Phaon, X, 9, 2; XL, 2; LXVI, 42.
- Pharmacopola, aliis dato remedio tussis, ea ipse laborat, XVIII, 1.
- Pharos, XXV, 62; XLVI, 12.
- Phasiana gallina, XVII, 17.
- Phavorinus a Demonacte illus, XXXVII, 12. XXXV, 7.
- Phello, XXVII, 25.
- Phellopodes, XXVII, 4.
- Phemius, LXI, 18.
- Pherecydes Syrius, LXII, 22.
- Phidias Jovem exhibet, I, 8; cujus imaginem elaboratam prætereuntium exponit judicio, XL, 14; ejus opus præstantissimum, XXXIX, 4; LXVIII, 6; ejus in fingendo leone sollertia, XX, 54. Memoratur I, 9; XIII, 11; XX, 19; XXV, 51; XL, 23.
- Phidon assentator, X, 6, 5.
- Philebus, XLII, 36.
- Philemo, poeta comicus, XIX, 6; ejus ætas et mortis genus, LXII, 25.
- Philetæri Pergamenorum regis ætas, LXII, 12.
- Philiades adulator, V, 47.
- Philippides, cursor, primus dicitur usurpasse salutandi formulam χαίρετε, Gaudete, XIX, 3; in ipso gaudendi verbo pronunciando expirat, *ibid.*
- Philippus, filius Amyntæ, X, 14, 1; num sit pater Alexandri, *ibid.*; sua facta enumerat, *ibid.* 2; exprobratur ei proditio, perfidia, *ibid.* 3; contra quos pugnaverit, LXII, 10; Græcos ad Chæroneam vicit, LXII, 23; con-

- tra Corinthios arma sumit, XXV, 3; oculo privatus, XXV, 38; Æschinem colit ob eruditionem, I, 12; deceptus, X, 13, 1; ejus testimonium de Demosthene, LXXIII, 33; qualis Macedonibus, XLVIII, 42; ejus ebrietates et saltationes impudicæ in orationibus Demosthenis, LXXIII, 5; qualis apud inferos, XI, 17.
- Philo, Diniae filius, LXXVIII, 4.
- Philocrates, proditor patriæ, XLVIII, 42; LXXIII, 41.
- Philoctetes, XXXIII, 46; celebris sagittarius, LVIII, 5; socius Herculis, LXVIII, 21; e Lemno ab Ulysse reductus, XLVIII, 10; podagricus, LXXX, 257.
- Philolaus, XIX, 5.
- Philomelæ statua, LXXII, 40.
- Philopatris, LXXVII.
- Philosophia et Philosophi. Philosophia profugiens ab semidoctis, LXIX, 4; ab Jove demissa, ut sanet homines, *ibid.* 5; primum ad barbaros proficiscitur, dein ad Græcos, *ibid.* 6; est inventrix veri, XV, 15; ejus comites, *ibid.* 16; est ingenio mansueto et miti, *ibid.* 24; philosophi veri vitæ beatæ sunt legislatores, *ibid.* 30; philosophia homines beatos reddit, XX, 1; quæ ejus materia sit, *ibid.* 38; cur eam amplecti oporteat, *ibid.* 20; est rerum humanarum contentrix, *ibid.* 7; ad sobrietatem reducit ebrios, XLVII, 17; philosophia falsa sub specie mulierculæ perstringitur, XV, 13; a comœdia telis petitur, XV, 14; mercenarium genus hominum ad eam transit, LXIX, 12; philosophis addita nomina a vitiis, *ibid.* 26; philosophiæ amore pauci, gloria illius præmiisque plerique ducuntur, XV, 31; comparantur philosophi cum histrionibus, *ibid.*; cum asino Cumano, XV, 32; cum simiis, *ib.* 36; auditores philosophiæ non ex æquo omnes evadunt philosophi, III, 37; philosophia inimica bonis vulgaribus, III, 4; ejus auditores cum insipientibus comparantur, III, 37. Philosophorum multitudo, XLVII, 6; mento tenus sunt Pani similes, *ibid.* 11; eorum quædam signa externa, XLVI, 5; peram et baculum gestant, XLVII, 6; XV, 1; philosophi barbati, palliolo amicti, XV, 11; si illi a barba judicandi, quid sequatur, XXXV, 9; *conf.* XX, 18; LXXXIII, 33; in eis considerandus animus, *ibid.*; philosophus qualis corpore esse debeat, XXXV, 8; philosophi quomodo sint explorandi, XV, 42; sectæ eorum variæ, XX, 14 *sqq.*; XLVI, 29. *Vide dial.* XIV. Vendunt doctrinas et adulterant, XX, 59; diversæ eorum de natura rerum sententiæ, XLVI, 5; eorum acerbæ litigationes, XLVII, 11; temeritas in disputando, XLVI, 8; inscitia et dubitatio, XI, 4; *conf.* XV, 11; diversa alterius ab altero dogmata, *ibid.*; tricæ disceptationesque frigidæ, *ibid.*; sunt logomachi, XXXV, 1; ab ira alieni, XV, 8; iis indignari non convenit, *ibid.* 14; præceptis eorum adversatur vita, V, 54; X, 10 *et* 11; XI, 5; XV, 34; XLVI, 21; LXIX, 16 *sqq.*; multi parasitantur, XLVIII, 31—38; *conf.* III, 25; sunt tumidi et avari, XLVIII, 52; sophistica eorum vitæ ratio, XLVI, 24; hominum se præbent contemtores, eorum illusores, *ibid.* 30. Philosophis constituuntur salaria, XXXV, 3; altercantium judex ad quid attendere debeat, *ibid.* 5; eos oportet esse paucis contentos, V, 57; admonentur, X, 1, 2; quidam disputantes ad vulnera procedunt, LXXI, 1; immodestos et impudicos se gerunt in conviviis, *ibid.*; primum accubitus postulant, *ibid.* 9; manus conserunt, *ibid.* 33 *et* 43; mingunt in convivio, *ibid.* 35; candelabrum evertunt, *ibid.* 46; philosophi quidam factus deterior, XX, 80; philosophi cujusdam detestanda avaritia, XX, 9; cujusdam cum voracitate conjuncta vinositas, XX, 11; quidam scepticus, XIV, 27; quidam durius educant adolescentiam, III, 27; quorundam mors misera, XLVIII, 57. Philosophorum longævorum exempla, LXII, 18—21. Philosophos varia excogitasse nomina Fati, Fortunæ, Virtutis et Naturæ, LXXIV, 13.
- Philoxenus deridet Dionysium, LVIII, 15; *conf.* LIX, 14.
- Phineus cæcus, X, 28, 1; XL, 20; vates, LXV, 1; cibus ab Harpyiis privatus, V, 18.
- Phocenses bellicosi, X, 14, 2; iis donaria Delphica præda fiunt, XII, 12.
- Phocion in summa paupertate mortuus, XLIII, 16.
- Phœnices mercatores, XLVI, 16; XLI, 4; stellarum scientiæ dediti, XLVI, 1; eorum voces obscuræ, XXXII, 10.
- Phœnicia, IX, 15, 4.
- Phoenix, præceptor Achillis, X, 15, 1.
- Phœnix, Indica avis, LXVIII, 27.
- Phrygia capta, X, 12, 4. Phryges ignavi, X, 15, 1; occisi ab Achille, IX, 11; orgia Rheæ ab Atte didicerunt, LXXII, 15; sacrificant deo Luno, XLIV, 42; æque atque Græci sacrificant, XIII, 14; eorum saltandi genus, XXXIII, 34. Phrygum tibia, III, 37. Phrygius puer (Ganymedes), VIII, 5, 1; VIII, 20, 6. Phrygius adolescentulus a Rheæ appetitus, VIII, 12, 1.
- Phryne, XVI, 22; LXXIII, 12.
- Phryno, LXXIII, 41.
- Phrynondas, XXXII, 4.
- Phryxus, frater Helles, IX, 9; filius Nepheles, *ibid.*; ex Athamante, XXXVI, 14; cur in ariete vectus esse dicatur, *ibid.*, *et* IX, 9, 2.
- Phthiotis, X, 15, 1.
- Phyllis, XXXIII, 40.
- Pictores atque poetas non vocari ad dicendam causam, XL, 18. Pingi volunt multi ita ut ab iis exhibeantur formosiores, XL, 6. Somnia pictorum, XX, 72.
- Pictura, voci exprimendæ impar, LXXXII, 30.
- Pila. De illa apud Lacedæmonios decertatio, XLIX, 38.
- Pileo cur non indigeant Græci, XLIX, 26.
- Pincerna acutum videat et audiat, LXX, 18.
- Pindarus, poeta Thebanus, XXXIX, 8; aquæ, deinde auri laudator, XLV, 7; ejus versus recitati *ibid.* *et* LXXIII, 19; ejus hymni a Musis canuntur, XLVI, 27; laudatur, LIII, 7.
- Pinguedine obducta apponere ossa. *Vide* Prometheus.
- Piræus, XV, 47; LXXVIII, 1, *et passim.*
- Pirithous ex uxore Ixionis a Jove genitus, VIII, 6, 3; ejus atque Thesei amicitia, XXXIII, 60; XLI, 10; LXXVIII, 16.
- Piscatores quomodo rete queat decipere, XX, 65.
- Piscis sacer. Piscibus vescuntur nec Syri nec Ægyptii, XXXVI, 7; LXXII, 14; pisces sacri aluntur in templo, LXXII, 45; nomina habent et vocati accedunt, *ibid.*
- Pisistratus, Nestoris filius, LXXVIII, 25.
- Pistillum: ex eo fit homo, LII, 35 *et* 36.
- Pittacus sapiens, X, 20, 4; ejus ætas, LXII, 18.
- Pituita plenæ naris homo, X, 6, 2; LX, 20.
- Pityocampes, II, 7; XXVII, 23; XLIV, 21; XLVII, 8.
- Pitys a Pane amata, VIII, 22, 4.
- Planetis nomina ab Æthiopibus tributa, XXXVI, 4; eorum choreæ, XXXIII, 7; atque oppositiones et quadraturæ, LXXVII, 24.
- Plato Siculos tyrannos colit, X, 20, 5; scribit ad Dionysium, XIX, 4; erat parasitus minus idoneus, XLVIII, 34; sed amicus libertatis, osor servitii, XVII, 24; fide dignus legislator de usu verborum *χαίρειν*, *εὖ πράττειν*, XIX, 4; ejus eloquentia et prudentia, XV, 22; ironia et lepidæ interrogationes, *ibid.*; ejus magnificentia, XVII, 25; boni multum effecit, XV, 25; accusatur pæderastias, LXXI, 39; est communitatis uxorum auctor, *ibid.*; communes vult mulieres, sed alio sensu ac vulgus credit, LXIX, 18; quid statuerit, XX, 36; animam in tres partes (iram, cupiditatem, rationem) dividit, XXXIII, 70. Citantur ejus Civitas et Leges,

- XXVII, 17; ejus liber de Anima ejusque immortalitate, LVII, 7; *conf.* XXVII, 19; laudatur de Pulchro, LXIV, 9. Quædam saltationis genera laudat, quædam rejicit, XXXIII, 34; quomodo salutandum duxerit, XIX, 4. Ejus ætas, LXII, 20. Platonici quales sint, XX, 16. Hircus par Platoni, si e barba philosophum æstimes, LXXXII, 33.
- Plethrium, locus in gymnasio, LXVIII, 31.
- Pluto: unde hoc nomen ei sit, L, 2; in quos ejus imperium, *ibid.*; rex manium, XI, 10; ejus regia, *ibid.*; amore captus, X, 23, 2; nutritor dicitur podagræ, LXXX, 110.
- Plutus, quando claudus, quando alatus, V, 20; ejus quædam epitheta, V, 29; cæcus, *ibid.* 20; largitor opum, V, 21. Plutus splendida et aurea specie in vestibulo sedens, XVII, 42.
- Podagra in scenam producit, LXXX et LXXXI. Adversus eam plerumque irrita medicamenta, LXXX, 145, 295; origo ejus ex tartaro, et causa physica, *ibid.* 100; ejus nutritor Pluto, *ibid.* 110; tempus invasionis, *ibid.* 115; locus dolorque intentissimus, 120 et 300. Podagrici jocosos et derisui obnoxii, *ibid.* 180 et 331. Initio nolunt fateri se podagra laborare, LXXXI, 6 et *alibi*. Etymon podagræ, LXXXI, 187. In podagram, LXXXII, 35.
- Podagrosi heroes, LXXX, 250—264.
- Podalirii et matris Alexandri magi nuptiæ, XXXII, 11 et 39.
- Pœcile, XV, 13; XLIV, 16; LXVI, 13.
- Pœnæ infernales, X, 10, 13; L, 8. *Vide* Infernus. Pœnæ post hanc vitam, XI, 14; XLIII, 17 *sqq.* Pœnæ solio Minois adstant, XI, 11; Pœnæ in incantationibus invocata, XI, 9. Dextræ præcisio, pœnæ genus apud Scythas, XLI, 10. Mœchorum pœna, *vide* Raphanismus. Punire homini bono difficilius quam puniri, XXX, 8.
- Poesis, Poetæ. Quomodo poesis adolescentiæ Græcæ tradatur, XLIX, 21; poesis an oratoria præstet, LXXIII, 6; poesis imaginibus exornata, XL, 26. Poetæ invocant Musas, XIII, 5; eorum æstrus, XXV, 8; iis magna licentia est, LXV, 5; equitibus comparantur, LXXIII, 5; furere iis opus est, *ibid.*; eorum audacia, XX, 74; dicuntur attoniti, LXXVII, 2; eorum portenta, *ibid.*, et *potissimum* LXXVII, 10, 16; eorum proprium nihil sani et veri proloqui, XLIV, 39; LVI, 3; quando vera canant, XLIII, 2; eos jucunditatem solam spectare, XLIV, 39; eorum somnia, XX, 72; fumus poeticus, V, 1; XI, 3; eorum mendacia esse tolerabilia, XXV, 8; LII, 3; nimis obscuri in reprehensionem incurrunt, XXXIV, 25; vitiorum scenicorum non sunt participes, III, 8 et 9; eosdem ac pictores non vocari ad dicendam causam, XL, 18; quidam assentator, XL, 4; certant in laudanda coma Stratonices, XL, 5.
- Polemon commissator, XLVII, 16.
- Pollux vulneratus, VIII, 26, 1; Castori similis, *ibid.*; quomodo discernantur, *ibid.*; alternatim moriuntur, *ibid.*; cur? *ibid.* Fraternus eorum amor, *ibid.*; ad superiores redit Pollux, X, 1, 1. Pollux saltator, XXXIII, 10; præses athletarum, XL, 19; ejus certamina, XXXIII, 78.
- Polus, Chariclis filius, Suniensis, actor tragicus, XI, 66; XV, 22; XVIII, 5; XLIV, 3; LXIV, 42.
- Polus, Agrigentinus, XXI, 3.
- Polybii Megalopolitani ætas et mortis genus, LXII, 22.
- Polybius quidam indoctus, XXXVII, 40.
- Polycletus effinxit Junonem, I, 8; ejus canon, XXXIII, 75; LXVIII, 9. Memoratur, I, 9; XIII, 11; LII, 18.
- Polycrates, Samiorum tyrannus, XI, 16; XXXIII, 54; LXVI, 26; miser ejus finis, XII, 14; LXVI, 26.
- Polydamas Scotussæus, XXV, 35. Polydamas luctator, XXI, 8; XL, 19. Polydamantis athletæ statua febricitantes sanat, LXXIV, 12.
- Polygnotus, pictor, XXXIX, 7.
- Polyidus, XXXIII, 49; LXV, 1.
- Polymnia, XXXIII, 36; XXXIX, 10.
- Polynices apud Euripidem, XIX, 2.
- Polyphemus Neptuni filius, Siculus, IX, 1, 1; ejus facies, *ibid.* Musicus, *ibid.* 3; a Galatea amatus, *ibid.* 2; crudivorus Cyclops hospites mactat iisque vescitur, *ibid.* 5; ab Ulysse excæcatus, IX, 2, 1; cujus devorarat socios, *ibid.* 2. Polyphemus pro homine impuro, LX, 27.
- Polypi piscis versutia, IX, 4, 3.
- Polyprepon tibicen, LXXI, 20.
- Polystratus, X, 9; *conf.* XL.
- Polyxenæ persona in scena, III, 11.
- Pomum Eridis, LXXI, 35; LXXVIII, 10; projicitur, IX, 5, 1; pulcherrimæ præmium, *ibid.*; VIII, 20. Poma demorsa amoris signum, LXVII, 12.
- Pontus Euxinus dicitur inhospitalis, XLI, 3. Pontus Christianis plenus, XXXII, 25.
- Pontici, rudes homines, XXXII, 17.
- Populi ad Eridanum flumen, VIII, 25; LVI, 1.
- Populus Somniorum, LXXVII, 21.
- Porcellus Acarnanius, amator adolescens, LXVII, 7, 4.
- Porcos non immolant Syri, LXXII, 54.
- Porta ferrea, LXXVII, 23. Portæ somniorum, XLV, 6.
- Porticus, patrona justitiæ, XLVII, 8.
- Porus, X, 12, 5; XXV, 12.
- Posidonii Apameensis ætas, LXII, 20.
- Potamo, rhetor, LXII, 23.
- Potentes improbi cum libris quibusdam comparantur, XVII, 44.
- Pothus, Veneris comes, frater Hymenæi, VIII, 20, 16.
- Præmia victorum quæ, XLIX, 9; post hanc vitam præmia, XLIII, 17 *sqq.*; philosophici certaminis præmia, XXXV, 3.
- Præsules quinam sint Thessalis, XXXIII, 14.
- Praxiteles in admiratione fuit, I, 8; ejus opus admirabile, XXXVIII, 11. Memoratur XIII, 11; XXV, 51; XLIV, 10.
- Precaturi in Syria conscendunt altissimos phallos, LXXII, 29.
- Priami persona in scena, XI, 16; podagricus, LXXX, 252.
- Priapus saltare doctus, XXXIII, 21; erat frater Cupidinis et Hermaphroditi, VIII, 23, 1; ridiculum quoddam committit, *ibid.* 2. In Priapi effigiem, LXXXII, 22.
- Procnæ statua, LXXII, 40.
- Procorum apud Bosporanos mos, XLI, 44.
- Prodicus, XV, 22; XXI, 3.
- Prætus, LIX, 26.
- Prometheus Titanum peritissimus, II, 1; qualis fingatur, II, 8; a Minerva adjutus, II, 3; format homines, VII, 13; ejus opus, XXXVIII, 43; quod consilium in hominibus fingendis secutus sit, VII, 12; a Jove damnatus, VII, 4; cruci affigitur, VII, 2, et XLII, 8; ad objecta a Mercurio crimina respondet, *ibid.* 7; ejus palo affixi calamitas, XIII, 6; ejus pœna, XXXIII, 38. Ejus partem ferre, XVII, 26. In libertatem restituitur, VIII, 1. Ejus nomine insigniuntur figuli, II, 2. Feminini sexus fictor Prometheus, XXXVIII, 9.
- Propugnaculum patriæ Demosthenes, LXXIII, 35.
- Proserpina Cereris filia, X, 23, 1; ejus amor, VIII, 11, 1; inventa, XXXIII, 40; apud inferos dominatur, L, 6; in incantationibus invocata, XI, 9.
- Protarchus, V, 22.
- Protesilaus, X, 19 et 23; XXXIII, 53; L, 5; XLVIII, 46; Iphicli filius, Phylacius, X, 23, 1; Hectoris cecidit manu, *ibid.*; in vitam redire cupit, *ibid.*; unius diei ei conceditur ad superiores reditus, X, 23, 1; ei sacrificatur, LXXIV, 12.

- Proteus mutabilis, XIII, 5; saltator, XXXIII, 19; variae ejus formae, IX, 4, 1; LXXIII, 24. Proteus alter Peregrinus, LXVIII, 1; *vide* Peregrinus.
- Providentia deorum a quibus negetur, XLIII, 6; negatur, XLIII, 14; XLIV, 4, 16, 17, 35; cur de ea dubitandum, XLIII, 12 *sqq.*; XLIV, 38 *sqq.* Providentia ultrix, XLII, 35.
- Proxenus, Aetionis socer, XXI, 4.
- Proxenus, dux Atheniensis, LXXIII, 37.
- Prudens praesentibus est contentus nihilque eorum tale existimat, quod tolerari nequeat, X, 26, 2.
- Prudentiae imago, XXXIX, 17. In prudentiam, LXXXII, 13.
- Prusias Bithynus, X, 12, 6.
- Prytaneum, XV, 46, 1; in eo victus praebetur, VII, 4.
- Psittopodes, XXVI, 35.
- Psyllotoxotae, XXVI, 13.
- Ptoeodorus senex, X, 7, 1.
- Ptolemæus Lagi filius, XLV, 25; bicolorem hominem et camelum Aegyptiis spectandum exhibet, II, 4; The-spin, tibicinem, ob artis peritiam dono afficit, *ibid.*; ejus epistola ad Seleucum, XIX, 10; quid perfecit ope Archimedis et Sostrati, LIII, 2. Dicitur satelles Alexandri, X, 13, 3; quamdiu vixerit, LXII, 11.—Philadelphus sororis maritus, XLVI, 15; ejus aetas, LXII, 12.—Philopator qualis erga Apellem apud se delatum et in Antiphilum delatorem, LIX, 2 *sqq.*
- Ptolemæus Dionysus, LIX, 16.
- Pudor variaque ejus a variis epitheta et synonyma, XVII, 11; pudore ob laudes suffundi moderati est animi, XL, 17.
- Pueri comati in pretio, LXIX, 20; LXX, 24; vocantur Hyacinthi, Achilles, Narcissi, *ibid.*
- Pugna philosophorum in convivio, LXXI, 33, 34, 43.
- Pulcher homo, de bonorum morum vel elegantiarum studioso, LXXVII, 1. Pulchros semper diis gratos fuisse, LXXXVIII, 6 *sqq.*; pulchri coluntur ab omnibus; deformes odio habentur, *ibid.* 15.
- Pulchritudo mentis et corporis non semper in eodem invenitur homine, XXXIX, 11; pulchritudinis corporis praestantissimae imago, *ibid.* 6 *seqq.*; item mentis, *ibid.* 13 *sqq.*; pulchritudinis novae excogitare specimina, non parvae est sapientiae, LIII, 8; pulchrarum rerum spectator, LXI, 2; earumdem adspectus pellicit animos, *ibid.* 10; res pulchrae, quae videntur, quam quae audiuntur, multo magis percellunt animum, *ibid.* 20. De pulchritudine dissertatio, LXXXVIII. Omnes ejus participes esse cupiunt, sed paucis contigit, *ibid.* 6; pulchritudo Jovem reddit mansuetum, *ibid.* 7 et 8; de sua deae magnifice sentiunt, *ibid.* 10; ei non invidetur, *ibid.* 23; ei studetur in omnibus operibus, *ibid.* 25. De pulchritudine placita Aristotelis et Platonis, XXXIII, 70; LXIV, 9.
- Pulicisagittarii, XXVI, 13.
- Pulicum vestigia metiri, LXXVII, 12.
- Pulvis et lutum cur in gymnasiis subjiciantur, XLIX, 28 et 29.
- Punire. *Vide* Poena.
- Purpuram gestat summus sacerdos, LXXII, 42. Purpurae cochlea proprie ad cibum destinata, LXXV, 11.
- Pyaneption, IV, 1.
- Pygmaei, XX, 5.
- Pygmalion deperit statuam Veneris, XXXVIII, 15.
- Pyladis et Orestae amicitia, XXXVIII, 47; perpetrata caede evadunt ambo, *ibid.* Conf. LXI, 23. Cur divino cultu digni: *vide* Orestes.
- Pylus senex, XXXIX, 13.
- Pyramides quam ob causam exstructae, XII, 22; earum supervacuitas, L, 22; quamvis altae, non praebent umbram, XII, 27.
- Pyrrhilegethon, X, 20, 1; X, 30, 1; XI, 10; XII, 6; XVI, 28; L, 3.
- Pyrrha, uxor Deucalionis, LI, 19.
- Pyrrhias coquus, XI, 15; servus, XVII, 23.
- Pyrrhicha, saltationis genus, XV, 36; unde nomen hoc ortum sit, XXXIII, 9.
- Pyrrho nullum verum putat esse judicium, XIV, 27; XLVII, 25; scepticus, bilanx, ejus doctrina, XIV, 27.
- Pyrrhus varias fortunae vices subiit, XIX, 11; quid a diis potissimum petierit, *ibid.*; Epirota ab adulatoribus circumscriptus, LVIII, 21; cui ore et habitu similis, *ibid.* *Vide de eo* XLVI, 25.
- Pythagoras, Mnesarchi filius, Samius, XLV, 4; cujas, ubi institutus, XIV, 3; peregrinatur in Aegyptum, XLV, 18; Hori libros et Isidis ediscit, *ibid.*; sectatores ejus, *ibid.*; in Aspasiam mutatus, *ibid.* 19; ex meretrice iterum factus philosophus, *ibid.* 20; quomodo ex Euphorbo factus sit Pythagoras, XXXII, 33; XLV, 15, 17; in galum mutatus, XLV, 4; erat quondam athleta, XLV, 8; septies mutatus et dextro femore aureus, XXVII, 21; ei nomen Euphorbi aut Apollinis inditur, X, 20, 3; aureum ejus femur, *ibid.* et XXXII, 40; XLV, 18. Transmigrationem animae statuit, XIV, 5; *de qua vide* XXVII, 21; XLV, 17, 20. Erat fabarum osor, XXVII, 24; cur aversetur fabas, XIV, 6; XLV, 18; de iis non edendis legem tulit, *ibid.* et XLV, 4; ejus scientiae, XIV, 2 *sqq.*; ejus jusjurandum, *ibid.*; ejus quaternarius, LXXXVIII, 12; ejus quoddam dogma, XXXIII, 70; ejus sapientia et divina mens laudatur, XXXII, 4, nihil scripti reliquit, XIX, 5; quomodo sanitatem significavit, *ibid.*; silendum esse discipulis quinque annos, XX, 48; boni multum effecit, XV, 25; *conf.* X, 20, 3; erat modo pauper, modo dives, XLV, 15; auri amans, XLV, 13; contra Achivos in bellum proficiscitur, *ibid.* 13. Erat superbus, *ibid.* 4; hospes tyranni Phalaridis, XXX, 10; de eo multa injuriose dicuntur, *ibid.*; quomodo salutare consueverit, XIX, 4; dicitur sophista, XLV, 18. Fabula de Pythagora sacris Eleusiniis interesse prohibito, LX, 5.
- Pytheas accusatur a Demosthene, LXXXIII, 46; ejus iudicium de orationibus Demosthenis, *ibid.* 15.
- Pythia Delphica, XX, 60. *Vide* Oraculum.
- Pythius, X, 11, 2; XIX, 4; lateres aureos accepit, XII, 11; non curat aurum, XII, 12; ad quam philosophiae sectam homines impellat, XX, 15. Alio Pythio ad interpretandum opus habere, XLIV, 28.
- Pythonis vana promissa, LXXXIII, 32.
- Pytho sublatus saltatur, XXXIII, 38.
- Pythine, Cratini fabula, LXII, 25.

Q.

- Quadi, et divi Marci bellum in eos, XXXII, 48.
- Quaestiones frivola, XLVII, 34.
- Quaternio, maximum jusjurandum, numerique perfectio Pythagorica, XIX, 5; XIV, 4.
- Quinquatribus munera mittuntur, XVII, 37.

R.

- Radi ad cutem, XIV, 20. *Vide* Tondere.
- Raphanismus, moechorum poena, LXVIII, 9.
- Ratiocinium et foenus, V, 13.
- Regum conditio misera, XLV, 24; colossis quomodo similes sint, *ibid.*; quando tragicis actoribus, XLV, 26. Iis sunt multa mala cum privatis communia, XII, 18.

regum longævorum exempla, LXII, 8-17. Rex compositionis talorum victoria creatus, LXX, 4.
 Reprehendere facile est, consilia dare et emendare difficilium, XLIV, 23.
 Requiem quando capiant athletæ, XXVI, 1. Eruditorum requies qualis esse debeat, *ibid.* 2; convenit ipsis, *ibid.* 1.
 Responsa, quæ neque cælum neque terram tangunt, XXXII, 54.
 Retrocurrere melius, quam male currere, XLII, 18.
 Rhadamanthus: ejus officium, XVI, 13, 18, 22; XI, 2; L. 7. Metuens ad vivorum aspectum, XI, 10; in insula Beatorum imperitans, XXXVII, 7. Ejus interdictum, XI, 21; XI, 21.
 Rhea mater Jovis, V, 6; eundem servat, XIII, 5; ejus fraus, XXXII, 37; *de hac re conf.* LXX, 6; maritum constantem habet, VIII, 10; arte saltandi delectatur, XXXIII, 8; a Cupidine percussa, VIII, 19; anus Attin pusionem amat, VIII, 12, 1; zelotypa, XIII, 7; castrat Attin, LXXII, 15; ejus insignia, *ibid.*; corripit Phryges, III, 37; in Ida cum Corybantibus circumvagatur, VIII, 12, 1; ubi colatur, XIII, 10.
 Rhetorica fucata, XLVII, 31; eam esse infra poesin, *ibid.*; ejus imago, *ibid.* 6; quæ ejus amatores bona consequantur, *ibid.*; duæ sunt ad eam viæ, *ibid.* 7. Rhetores quidam novi perstringuntur laudando, *ibid.* 11; tumidi et avari, *ib.* 48, 52. Rhetor malus quidam, XXXVII, 36; quorundam gestus actionesque ridiculæ, LI, 19; temporales quidam, *ibid.* 20.
 Rhodius quidam sophista, XLI, 27.
 Rhodochares, XVI, 17.
 Rhododaphne quid? LX, 27.
 Rhodope mons, LXIX, 25; XXXIII, 51.
 Rhodope, femina libidinosa, XXXIII, 2.
 Rhodus, soli sacra, XXXVIII, 7; ejus laus, *ibid.* 8.
 Rhœteum cum tumulo Ajacis, XII, 23.
 Risus. Cum Sardonio risu dicere aliquid, XLII, 24; XLIV, 16. Quoad vivimus, risus est in ambiguo, X, 1, 1.
 Rivaies Bosporani in nuptiis petendis, XLI, 44 *seqq.*
 Roma, nutrix vitiorum, III, 16. Exprobratur Romanis insana equorum cupido, *ibid.* 29.
 Roxane: ejus nuptiæ cum Alexandro depictæ ab Aetione, XXI, 4; a quo pulcherrime expressa erant labia, XXXIX, 7.
 Rubrum mare a Noto perflatum, IX, 15, 1.
 Rufinus, Cyprius, XXXVII, 54.
 Rupes. Super alba rupe dormire, LXXVII, 21.
 Rusticitas Hippolytea, XXXVIII, 2.
 Rutilianus, XXXII, 4; superstitiosus, alioquin bonus, *ibid.* 30 *seqq.*

S.

Sabazius deus, LXXIV, 9; *conf.* XLVI, 27.
 Sabinus. Luciani ad eum mercede conductorum inscripta defensio, XVIII.
 Sacauraci Scythæ, LXII, 15.
 Sacco major tabella, prov. LXXIII, 10.
 Sacerdotum circa hostias negotia, XIII, 13; plures trecentis in templo deæ Syriæ, LXXII, 42; eorum vestis est candida; summus sacerdos purpuram gestat, aliaque de iis, *ibid.* et *seqq.*; vulnerant brachia, XLII, 37; LXXII, 50.
 Sacrificia variarum nationum, XLVI, 24; XLIV, 42; cur fiant, XIII, 2; XLIII, 7. Ea esse supervacanea, XLIII, 5; adhibentur ad ea saltatio, musica, mimi, XXXIII, 16. Sacrificii ritus, pecoribus ex arbore suspensis, LXXII, 49; alius sacrificandi ritus, *ibid.* 55, *seqq.*; 44.
 Sacrilegus quidam, XLI, 23.

Sagittarius, XX, 28; eorum apud Scythas atque Persas ratio, XX, 33. Curetes opio inficiunt sagittas, veneno Scythæ, III, 37. Sagittarii scopum haud ferientes, *ibid.* 36. Sagittarius Thebanus (Hercules), VII, 21.
 Salæthus, lata lege contra adulterium, ipse in eo deprehensus, XVIII, 4. Salætho similia facere, *ibid.*
 Salaria eruditis constituuntur, XXXV, 3. *Vide Philosophi.*
 Saliorum saltatio, XXXIII, 20.
 Salmoneus Jovis fulmina imitatus, ab eo dejectus, V, 2; LXXVII, 4.
 Salpinx num cognomen Soterichis sit, dubium, LXXXI, 79.
 Saltare in tenebris, XX, 49.
 Saltatio, quale negotium sit, XXXIII, 1; delectat æque ac prodest, *ibid.* 6; laudator saltationis furiosi similis, *ibid.*; ejus studium non recens, quando et unde sit ortum, *ibid.* 7; saltatio armata, *ibid.* 8; Lacedæmonii certant in hoc exercitio, *ibid.* 10; Græci et Trojani a quo didicerint, *ibid.* 8; Cretenses saltationis laude nobiles, *ibid.*; Phæaces ea gaudent, *ibid.* 13; in caput saltantes, *ibid.*; ponuntur ea excellentibus statuæ, *ibid.* 14. Adhibetur ad sacrificia saltatio, *ibid.* 16; apud Indos, et qui saltando deproeliantur, Æthiopes, *ibid.* 17; Romanorum saltatio, *ibid.* 20; Saliorum saltatio, *ibid.*; ope hujus artis gentes domitæ, *ibid.* 22; studium divinum est saltatio, *ibid.* 23; ab Homero et Hesiodo laudatur, *ibid.* Saltantes Musæ, *ibid.* 24. Certaminibus additur, *ibid.* 32; est scientia minime levis, *ibid.* 35 et 36; comparatur, *ibid.*; qualis sit, *ibid.* et *seqq.* Saltator quid scire debeat, *ibid.* 36 et 37 *seqq.*; saltator est imitator, *ibid.* 62; insignis quidam, *ibid.* 63 et 64; saltatio quemdam barbarum afficit, *ibid.* 66; ejus jucunditas, *ibid.* 71; exercitium illius omnium est optimum, *ibid.*; saltator dicitur Pantomimus, *ibid.* 67; laudem meriturus, qualis esse debeat animo, *ibid.* 74; qualis corpore, *ibid.* 75-77; ejus gestus comparantur, *ibid.* 78; in hac arte magnum ponit studium urbs Antiochiæ, *ibid.* 76. Solœcismi saltationis, *ibid.* 80; imperitia quorundam saltatorum non ipsi arti derogat, *ibid.*; saltationis cacozelia, *ibid.* 82; amens aliquis saltator, *ibid.* 83. Ea ars comparatur cum aurea Mercurii virga, *ibid.* 85. Varia ejus genera sunt Pyrrhicha, Gymnopædia, Emmelia, Hormus, Sicinnis, Cordax, Bacchica, Cariatica, Gruem et Thermaystrida saltare, Phrygia saltatio, *quæ vide suis locis.*
 Salve, salutationis formula, quid significet, ejusque usus, XIX, 2.
 Samosata, XXV, 24.
 Samothracæ orgia Rheæ ab Atte didicerunt, LXXII, 15.
 Sandalia inaurata e Pataris, LXVII, 14, 2.
 Sanguinea aqua ab arena rubra, LXXII, 8.
 Saperda piscis, LXVII, 14, 2.
 Sapientiæ imago, XXXIX, 17; sapientia patrona justitiæ, XLVII, 8; sapientis a sophista differentia, LIII, 2.
 Sapphica carmina, XVII, 36.
 Sappho Lesbiaca, XXXIX, 18; est gloria Lesbiorum, XXXVIII, 30; ejus vita elegans, XXXIX, 18.
 Sardanapalus, Assyriorum pessimus, X, 2, 1; apud inferos luxuriæ reminiscitur, XI, 18; LI, 11; erat mollis, X, 20, 2; et effeminatus, XLIII, 16.
 Sardes, sedes Cræsi, XII, 10. Sardium arcem expugnasse, XVII, 13.
 Sardonio cum risu dicere aliquid, XLII, 24; XLIV, 16.
 Sarpedo, XLVIII, 46; XXVI, 17.
 Saturnalia festum septem dierum, LXX, 2; eorum leges, *ibid.* 13 *seqq.*; otium hoc festo imperatur omnibus,

- exceptis coquibus et dulciariis, *ibid.* 13; omnesque homines sunt aequales, *ibid.* Divites munera mittunt pauperibus, *ibid.* 14. *Conf.* XVII, 37.
- Saturnus Caelum patrem suum castrat, LXX, 12; et devorat filios, XIII, 5; XXXIII, 80; erat pater Jovis, V, 8. Ejus aëvo omnia sponte nascebantur, vinum fluebat, *etc.*, LXX, 7 et 20; *conf.* LI, 8; LXIX, 17; ejus aetas, VIII, 10, 2; nunquam a Rhea secubabat, *ibid.*; honore spoliatur, V, 4; cur vinctus dicatur, XXXVI, 21; *conf.* XXXIII, 37; erat in Tartaro, XLIII, 8; septem diebus tantum regnat Saturnus; LXX, 2; liberos se devorasse negat, *ibid.* 6; imperium ei non ademit Juppiter, *ibid.*; sed senex et podager sponte id ei tradidit, *ibid.* 7; falcem gerit, *ibid.* 10 et 11; ejus sacerdos et sacrificium, *ibid.* 1. Saturnum olere, proverb. LI, 10.
- Satyrion scurra, LXXI, 19.
- Satyrorum descriptio, LIV, 1; LXXIV, 4.
- Satyrus Theogitonis Marathonii, XI, 16; XLIV, 41.
- Sauromatae invadunt Scythas bello, XLI, 39.
- Scapha viminea trajicere mare, XX, 28. Scapham dicere scapham, XLIV, 32; XXV, 41.
- Scarificatio pedis ad minuendum dolorem podagrae, LXXXI, 91.
- Scenarum in tragædiis mutatio, XI, 16; eis similes esse res vitæ humanæ, *ibid.*
- Scepticus quidam, XIV, 27.
- Scinthus, XXVI, 36.
- Scipio quas res gesserit, X, 12, 7; Alexandro postponitur, Annibali præponitur, *ibid.*
- Sciron, justitiæ contemtor, XLVII, 8; XXVII, 23; XLIV, 21.
- Scironia saxa, IX, 8.
- Scommate nihil fit deterius, XV, 14.
- Scorodomachi, XXVI, 13.
- Scylla, XII, 7.
- Scyphis se impetunt convivæ, XX, 12; LXXI, 44.
- Scythæ Caucasii incolæ, VII, 4; in quo distent ab Alanis, XLI, 51; Scythæ Sacauraci, LXII, 15; sunt fortes, X, 14, 3; quales sint, XLIX, 34; XLVI, 15; sagittis fortes, XLI, 8; amicitia nihil putant majus, *ibid.* 7; in qua sunt fideles, *ibid.* 9; cur sacrificent Orestæ atque Pyladi, *ibid.* 5 *seqq.*; sunt inhospitalis et agrestes, *ibid.* 8; *conf.* VIII, 16, 1. Cur dicatur Scythia inhospitalis, XLI, 3; ab Alexandro sunt devicti, X, 12, 5; eorum bella perpetua, XLI, 36; contra Sauromatas bellum, *ibid.* 38 *seqq.*; contra Machlyes eorum bellum, *ibid.* 54; Zirin clamare, quid significet apud eos, *ibid.* 40; pellem humi stratam insidere quid sibi velit apud eos, *ibid.* 48; supplicandi eorum ratio, *ibid.* 48; quomodo colligant copias, *ibid.*; sagittas tingunt veneno, III, 37; sagittariorum mos apud eos, XX, 33; eorum in delicta severitas, XLIX, 11; edunt mortuos, L, 21; poena eorum, XLI, 10; castra ad copiosorem pastum transferunt, LXXI, 13; in plaustis vehuntur, XLVI, 16; pellices pulcherrimas eligere dicuntur, XLI, 26; non effundunt vinum, XLI, 44. Eorum dii, XXIV, 1 et 3; XLI, 38; Acinacæ sacrificant, XLIV, 42; Dianæ maculant homines, XIII, 13; *conf.* VIII, 16; jusjurandum Scythæ, XLI, 37. Scythas non spectare verborum elegantiam, *ibid.* 35; num sit inter eos vir bonus, LXXVII, 17. Scytharum dictio proverb., *ibid.* 4 et 10; Scytharum incursiones reprimi, in votis est, *ibid.* 29. *Vide* Deucalion.
- Sectæ uni non adeo adhærendum esse, ut ceteræ sine examine spernantur, XX, 30 — 35; cui sint similes, qui uni se plane mancipient, ceteris valere jussis, XX, 32 et 33. Sectis inter se dissident philosophi, XV, 23. *Vide* Philosophia.
- Seleucus, XIX, 9; XXXIII, 58; XLV, 25; XLVI, 15; LXII, 11; uxorem filio cedit, LXXII, 17 et 18.
- Semele, Cadmi filia, Dionysi mater, *etc.*, VIII, 9; VIII, 18; combusta, XXXIII, 39 et 80; ejus filius in cælo curarum expers, VIII, 24.
- Semidei ridentur, LXXIV, 7.
- Semiramis Junoni templum condidisse conjicitur, LXXII, 14; simulacrum ejus in templo Junonem, non se esse colendam ostendit, *ibid.* 39.
- Semivocalibus secundus inter literas locus convenit, IV, 5.
- Sepes pro homine barbato, LX, 27.
- Septem diebus a templo deæ Syriæ abstinent, qui mortuum sepeliere, LXXII, 52.
- Septimus aliquis dictus, LX, 16.
- Sepulcrum Jovis, XLIV, 45; XIII, 10; LII, 3; LXXIV, 6.
- Sepulturæ varia genera, L, 21. *Vide* voces Funus et Parentationes. Sepulcrorum vanitas, L, 22; XII, 22.
- Sepultura Gallorum Cybeles, LXXII, 52.
- Seres, XVI, 21; longævi sunt, LXII, 5.
- Seriphii piscatores, IX, 12, 2.
- Serpens, deus, XXXII, 2. Serpentes Libyci, LXIV, 3.
- Sertum. *Vide* Corona.
- Servi sciunt dominorum res et honeste et turpiter gestas, XLII, 5.
- Serviisse ultra Xoin et Thmuim, LI, 24.
- Servius Tullius, LXII, 8.
- Severiani quodnam fuerit mortis genus, XXV, 21; ei datur ab oraculo responsum, XXXII, 27.
- Sibyllæ fragmentum fictum, XXXII, 11; LXVIII, 29.
- Siciliæ pars avulsa, IX, 10. Siculæ clades, XXV, 38.
- Siculorum tyrannorum servus quidam, XIV, 12. Siculæ mensæ, X, 9, 2. Siculus pastor Polyphemus, IX, 1, 1.
- Sicinnis, saltationis genus, XXXIII, 22 et 26.
- Sicyonius calceus, LI, 15.
- Sidonius Agenor, IX, 15, 1. Sidonius nummus, LXXII, 4. Sidonium vitrum, XXXVIII, 26. Sidoniorum templum magnum, LXXII, 14.
- Sidonius, sophista, XXXVII, 14; ejus quoddam inventum rejicitur utpote spem prætergredi visum, LI, 5.
- Sidus. *Vide* Astra.
- Sigeum Troicum, XII, 23.
- Sigilla solvendi genera, XXXII, 20.
- Signum. *Vide* Statua, Simulacrum, Imago.
- Silenus, Lydus senex, LXXIV, 4; saltans, XLVI, 27; ejus descriptio, LIV, 2.
- Simia est simia, quamvis aurea gestet crepundia, LVIII, 4. Simii saltare docti, XVIII, 5 et XV, 36. Simium leonina pelle tegere, XV, 22; LII, 5.
- Simicha, *nomen servile*, XVI, 22; LXVII, 4, 1.
- Simo mutat nomen in Simonidem, XLV, 14.
- Simonides, LX, 2; inter inventores literarum, IV, 5. Simonidis Cei aetas, LXII, 26.
- Simulacrum spectatores ubique respiciens, LXXII, 32; incertum quoddam, *ibid.*; simulacrum bis quotannis ambulans, *ibid.* 33; Semiramidis, aliaque permulta in templo deæ Syriæ, *ibid.* 39 et 40.
- Simylus, nauclerus, XLI, 19. Alius, X, 9.
- Sindiani, a Scythis dissidentes, XLI, 55.
- Sindonibus involutus Anubis, LXXIV, 10.
- Sinus Ionicus, XXXVIII, 6; et Pamphylius, *ibid.* 7.
- Sipylum loco movere, XXXIX, 2. LXXX, 317.
- Sirenes Homeri, III, 3; earum natales, XXXIII, 50, earum fabula, XXXIX, 14; audientibus eas quid contingat, XXXIII, 3 et 4; XXXIX, 14. *De* iis XII, 21. Sirenum natales, XXXIII, 50.

- Sirius, XIV, 16.
 Sisinnidis et Toxaris amicitia, XLI, 57 *sqq.*
 Sisyphus, XI, 14; LXXX, 12; XLVI, 2'.
 Smarthoclis, Parthorum regis, ætas, LXII, 15.
 In Sobrium inter bene potos, LXXXII, 24.
 Socialis communio delectabilis, XXXVIII, 27.
 Socrates, Sophronisci filius, XXVII, 17; erat justitiæ patronus, XLVII, 5; artifex peritissimus, XXXIX, 17; deserta statuaria, transfugit ad eruditionem, I, 12; fugit e pugna, XLVIII, 43; voluptatem bello prætulit, *ibid.*; ex oraculi judicio quis fuerit, XXXVIII, 48; *conf.* XXXIII, 25; Alcibiadem amat, *ibid.*; dissimulatore, XXXVII, 6; puerorum amator erat, XIV, 15; X, 20, 6. Saltatione gaudet, XXXIII, 25; musicam amat, *ibid.*; ejus doctrina, XIV, 17 et 18; hoc se scire dicit, quod nihil sciat, X, 20, 6; XX, 48; ejus cum Chærephonte colloquium, *dial.* VI; quis locus ad dicendi studium ei placuerit, XXXVIII, 31, LXI, 4; in scenam ab Aristophane productus, XV, 25; injuste delatus, XV, 10; LIX, 29; XLIII, 16; LXIX, 3; quasi corrumpat juvenes, XXXV, & *De eo* LXXI, 39; XXVII, 23. Quomodo ad mortem fuerit paratus, X, 21, 1; num revera illam contemserit, *ibid.* Ejus apud inferos congerrones, XI, 18; ejus discipuli Plato et Aristippus, XXVII, 17. Socratici accusantur, XXXVIII, 23.
 Sol unicuique patrius videtur, LXIII, 6; apud Clymenen a Cupidine retinetur, VIII, 12; Orionis cæcitati medetur, LXI, 29; adulterium Veneris defert, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; ejus et Neptuni pugna, XXXIII, 42; filio curum suum committit, VIII, 25; *conf.* XXXVI, 19; ejus molestiæ, XLVII, 1; ejus boves assati exsiliunt, LXX, 23; quid hi significant, XXXVI, 22; adoratur ab Indis saltando, XXXIII, 17; ei ac Lunæ imagines cur non faciant Syri, LXXII, 34; ejus thronus, *ibid.*; ejus splendori comparatur oratio Demosthenis, LXXIII, 17.
 Solatium ex societate mali, X, 15, 3.
 Solæcismus in voluptate, comædia, saltatione. *Vide sub hisce vocibus.* Solæcista, *dial.* LXXV; varique solæcismi, *ibid.*; unde hoc nomen ortum sit, *ibid.*
 Solon, Execestidæ filius, sapiens, X, 20, 4; ejus cum Cræso de felicitate confabulatio, XII, 10; auri contemtor fuisse videtur, *ibid.* 12; utramque partem in judiciis similiter audiendam docet, LIX, 8; legislator erat; ejus encomium, XXIV, 5; XLIX, 14; LIX, 8; quæ antiquissima ejus cura fuerit, XXIV, 18; ejus tabulæ, XXXV, 10; ejus ætas, LXII, 18. Solone viso, omnia vidisse, XXIV, 6.
 Somnia vento concepta, XXIII, 4; pictorum atque poetarum, *vide in his vocibus.* Somniorum insulæ et urbs, XXVII, 32 et 33. Somnio jubetur Stratonice templum condere, LXXII, 19. Somnia a contrario interpretanda, LXXVII, 21.
 Somnus, VIII, 10, 2; sententiam dicit, LXXIV, 14; ejus labores, XLVII, 1.
 Sophistæ celebratum nomen, LI, 1; ejus a sapiente discrimen, LIII, 2; mali sophistæ non sunt imitandi, XXXIV, 23; sophistæ sermo labyrinthi similis, XXXIV, 17; *conf.* LXIX, 10; sophista Hippocentauri speciem refert, LXIX, 10; sophistæ sunt lascivi, avari, adulatores et iracundi, *ibid.* 19; nova convicia excogitant, *ibid.* 13; sunt clamosi, *ibid.* 14.
 Sophoclis Tragici ætas et mortis genus, LXII, 24; a filio dementiæ accusatus, a iudicibus absolvitur, *ibid.*; citatur XLIII, 13; LXI, 23; LXXII, 25.
 Sopolis, medicus, XXXIV, 18.
 Sosandra, statua Calamidis, XXXIX, 4.
 Sostratus Cnidius, Pharo exstructa, ubi nomen inscripserit, XXV, 62; ejus porticus, XXXVIII, 11; ejus mechanici laus, LIII, 2.
 Sostratus Bæotus, Hercules dict. ejus vitæ ratio, XXXVII, 1.
 Sostratus, latro, homicida, X, 30, 1; homo malitiosissimus, XXXII, 4.
 Sosylus, equiso, XLV, 29.
 Spartani ab Atheniensibus victi, XIX, 3.
 Sparti. *Vide* Thebani.
 Spatinus Medus, XLVI, 15.
 Spectra. De eis plaustra mendaciorum, LXXVII, 11 *sqq.*
 Spectra interfectorum, LXVII, 13; *conf.* LII, 29.
 Sperchin ac Bulin non occidit Xerxes, LXXIII, 32.
 Spes: Quod præter spem promittitur, incredibile, exemplo Sidonii, LI, 5. Spei imago, XVII, 42.
 Sphacteria, XIX, 3.
 Sphæra arundinea, III, 2.
 Spicæ præmium certaminis eloquentiæ, LXXVIII, 3.
 Sponsa velata, LXXI, 8.
 Statuæ ponuntur saltatoribus, XXXIII, 14; quædam sudant, LXXII, 10; aliæ sine nomine dei, LXXII, 31 *sqq.*; statua bis quotannis ambulans, *ibid.* 33; statuam Veneris deperit Pygmalion, XXXVIII, 15, 16; XXXIX, 4; ejus statua, XXXVIII, 12.
 Stellarum in res humanas vis, XXXVI, 29. Stellarum choreæ, XXXIII, 7. *Vide* Astra.
 Stentorea inclamare voce, L, 15.
 Stesichorus, XXVII, 15; poeta Himerensis palinodiam scribit, XL, 15; ejus ætas, LXII, 26.
 Sthenobœa, XXXIII, 42; LXXII, 23.
 Stigmata gerunt Assyrii, LXXII, 59.
 Stoici quales, XX, 16; eorum victus, atque vitæ ratio, XX, 18; eorum placita quædam, XX, 36; eorum virtutis collis, XXVII, 18.
 Stratonices ridiculum a poetis postulatum, XL, 5; amatur a privigno, XXV, 35; XLVI, 15; LXXII, 17; *de ea* XXXIII, 58; somnio jubetur templum condere, LXXII, 19; Combabum amat, *ibid.* 21; ubi castratum sensit, sponte eum accusasse apud maritum creditur, *ibid.* 23.
 Stribligo verborum, LXXVI, 12.
 Struthias adulator, LXIX, 19.
 Struthobalani, XXVI, 13.
 Studia literarum partim utilia. partim jucunda, XXXIII, 71. *Vide* Eruditio.
 Stymphalus: in eo volucres, XLIV, 21.
 Styx: per Stygem jurant dii, LXXIV, 15.
 Sudant simulacra, LXXII, 10. Sudare præ pudore, LXXI, 28.
 Suffragia ferentes manum protendant, LXXIV, 19.
 Sulla, XXII, 3; LVIII, 4.
 Supplicandi ratio apud Scythas, XLI, 40.
 Suræ nomen, XXVI, 22.
 Susa urbs cadet, LXXVII, 29.
 Syllogismi variæ formæ, XIV, 22; syllogismus cornutus, LXXI, 23; syllogismi per quæstiones, LXXV, 4 et 5.
 Symbola, LXXVII, 7.
 Syracusanæ mensæ splendidæ, LXXIII, 18.
 Syria Dea, XLII, 35 *sqq.*; Rhæe in multis rebus similis, *ibid.* 15.
 Syrus (Lucianus) mittit Rhetorice, XLVII, 28 et 31; dialogi formam reddit emendatiorem, *ibid.* 34. *Adde* 14.
 Syrus sophista e Palæstina, LII, 16.
 Syrus, servus sacrilegus, XLI, 28.

T.

- Tabella geometrica, III, 2. Tabella major sacco, prov., LXXIII, 10.

- Tænarum promontorium, IX, 8.
 Talorum ludus, XXXVIII, 16; LXX, 4 et 8.
 Talus, erro, XXXIII, 49; Cretensis Minois famulus, LII, 19. Athenis Tali herois sepulcrum, XV, 42.
 Tanais, X, 12, 5; XLI, 39.
 Tantalus Phryx, XI, 14; XVI, 28; XXV, 57; siti conficitur ad lacum astans, L, 8; *conf.* X, 17, 1; LIII, 17; LXXX, 11; comparantur cum eo avari, V, 18. *Vide* Avarus. Tantaleas sustinere pœnas, XXXVIII, 53. Tantali lingua incontinens, XIII, 9; XXXIII, 54; XII, 15; XI, 14.
 Tarentinula, vestis muliebris, LIX, 16; LXIX, 7; *conf.* LI, 15.
 Tarentum, XIV, 6.
 Tarichanes, XXVI, 35.
 Tarquinii Superbi ætas, LXII, 8.
 Tarsenses honorem quotannis habent Athenodoro, LXII, 21; eos tributis levat Augustus, *ibid.*
 Tartarus, VIII, 19.
 Taurica, XXXVIII, 47; sedes Dianæ, VIII, 23.
 Taurus ab Ægyptiis colitur, XXXVI, 7. Æneus, *vide* Bos. Taurus a Neptuno effictus, XX, 20.
 Taygetus mons, VIII, 14.
 Tegea, sedes Panis, VIII, 22, 4.
 Telegonus, Circes et Ulyssis filius, XXVII, 35; XXXIII, 46.
 Telephus, LXV, 1; a cerva nutritus, XIII, 5; ejus factum ad medelam sui, III, 38.
 Telesilla, XXXVII, 30.
 Telluris medius locus, XXXIII, 38.
 Tellus, XXVII, 17; Atheniensis, pro patria mortuus, XII, 10.
 Tempa quo positu fecerint antiqui, LXI, 6; Ægyptiorum templa antiquitus sine imaginibus, LXXII, 3; varia per Syriam, *ibid.* Templi deæ Syriæ descriptio, LXXII, 30 *seqq.*; *conf.* XXXVIII, 12 *seqq.*
 Terej, regis Characis, ætas, LXII, 16.
 Teres, Odrysarum rex, LXII, 10.
 Tereus duas sorores subigit, XVII, 41. Tereus volucris, LXXII, 40.
 Terpsichore, XXXIX, 14.
 Terpsion, adulator, X, 6.
 Terra et Cœlus, Gigantum parentes, VII, 16. Terra multo minor, quam luna, XLVI, 12. Terræ cœlum miscere, VII, 9, Terra mihi hiscat, formula, LXXI, 28. Terrestre aliquid cum cœlesti comparare quid sit, XL, 13.
 Terrores, ministri Plutonis, L, 6.
 Tesserarum jactus, LXX, 4.
 Testamentorum qui participes sint, V, 21; eorum vanitas, III, 30.
 Testudinis musicæ inventor, VIII, 7, 4.
 Teucer, XX, 28; bonus jaculator, III, 37; XLVIII, 46.
 Thalamus in templo, LXXII, 31.
 Thalassopotes, XXVI, 42.
 Thales sapiens, X, 20, 4; LXXIX, 4; Milesius laudatur LIII, 2; ejus ætas, LXII, 18.
 Thamyras, Musis occidit, XV, 6; LXI, 18.
 Thanatusia certamina, XXVII, 22.
 Thargelia philosopha, XXXV, 7.
 Thasium vinum, XXXVIII, 27.
 Theagenes se ipse propter meretricem interficit, XVI, 6. — Alius, Peregrini socius, LXVIII, 24, et *passim*, *ibid.*; lacrimis finit orationem, *ibid.* 6 et 7.
 Theagenes Thasius, olympionices, XXV, 35; ejus statua febricitantes sanat, LXXIV, 12.
 Theano, XL, 7; XXXIX, 18; XXXVIII, 30. Antenoris uxor, XXXIX, 19.
 Thebæ, urbs natalis Bacchi, VIII, 10; excisæ, X, 12, 4. Thebani unde sint orti, LII, 3; quomodo sint subjecti, LXXIII, 35. Thebanus sagittator (*Hercules*) Prometheus liberaturus, VII, 21.
 Themistocle nihil opus, sc. interprete, XLIV, 31. Eum calumniatur Aristides, LIX, 27; suspectus est prodictionis, *ibid.* 29. Cum eo comparatur Demosthenes, LXXIII, 37.
 Theodotas Rhodius, XXII, 9; conjurationis contra Ptolemæum auctor, LIX, 2.
 Theognis se in mare præcipitat, XVII, 5; XVIII, 10.
 Theomnestus, magnus amator, XXXVIII, 2.
 Theon, XXV, 35.
 Theophrastus, LXXIII, 12.
 Theopompus taxatur, XXV, 59; qualis ejus Tricaranus, LX, 29.
 Theoxenus, XXIV, 8.
 Thermaystrida saltare, XXXIII, 34.
 Thersagoras poeta, ejusque forma, LXXIII, 1.
 Thersites, taxatus carmine ab Homero, XXVII, 20; LVIII, 7; ejus cum Nireo contentio, X, 25; ejus et Nirei ossa discerni non possunt, XI, 15.
 Thesaurum in carbones redigere, XX, 71; XXII, 2; LII, 32.
 Theseus, filo Ariadnes exit Labyrintho, XX, 47; qualis futurus, si obediisset voluptati, XLVII, 20; ejus cum Pirithoo amicitia, XLI, 10; XXXIII, 60; LXXVIII, 16; maleficos interficit, XLIV, 21; ex Orco redit, L, 5; erat nudus et vitæ durioris, LXXV, 13, 14; Helenam cupit, LXXVIII, 16; XXVI, 8; eamque rapit, VIII, 20, 14; XLV, 17; Helenæ laudibus insertus, LXXIII, 10. *De eo* XXVII, 22 et 23.
 Thesmopolis, XLV, 10; Stoicus, XVII, 33.
 Thespis, Thebanus, LVIII, 9. Tibicen, munus accipit a Ptolemæo, II, 4.
 Thessali imbelles, LXXIII, 39; quomodo sint subjecti, LXXIII, 35; eorum equitatus bellicosus, X, 14, 2. Thessalæ equæ pulcherrimæ, XXII, 6. Thessalorum præsules, XXXIII, 14. Eorum fabulæ, XLVI, 19. Thessalus juvenis in lucem escendens, XII, 1.
 Thessalia, IX, 5; veneficas multas habet, LXVII, 41.
 Thessalonice, XLII, 46.
 Thetis Jovi periculosa, VIII, 2; misereatur Jovis, VIII, 21, 2; XLIV, 40; cum Peleo in thalamum abit, IX, 5, 1; ejus filius, IX, 11; arma filii in medium profert, X, 29, 2.
 Thmuis. Serviisse ultra Thmuin et Xoin, LI, 24.
 Thoas, XLI, 6.
 Thonis Ægyptii uxor, XXXII, 5.
 Thraces a Baccho subjecti, VIII, 18; XLVI, 15; sunt bellicosi, X, 14, 2; eorum expeditio, XLIX, 34; litant Zamolxidi, XLIV, 42. Equi Thracii, XLIV, 21; Thrax quidam uno ictu Arsacem et equum ejus conficit, X, 27, 3.
 Thracia: in Thracia quærendi sunt philosophi, LXIX, 24. Thraciæ metalla, XIII, 11.
 Thrasyclus assentator, V, 54; X, 11, 2.
 Thronus Solis, sine imagine, LXXII, 34.
 Thucritus, senex, X, 6, 1.
 Thucydides ξ pro $\sigma\tau\gamma\mu\alpha$ utitur, IV, 9; veritatem est secutus, XXV, 39 et 42; in rebus non necessariis brevis et celer, XXV, 57; ejus historia a Demosthene octies descripta, LVIII, 8; ejus quidam imitator, XXV, 15; ejus quidam locus, III, *initio*; citatur XXXII, 8; XXV, 5 et 42; XXXIII, 36; LXVI, 3.
 Thyestes liberos suos epulatur, XIII, 5; XVII, 41; XXXIII, 80; LXX, 6; de regno contendit cum Atreo, XXXVI, 12.

Thynnocephali, XXVI, 35.
 Tiberii Caesaris praeceptor, LXII, 21.
 Tibia. Ad numeros tibiae incedere, II, 6; *conf.* XXXIII, 10. Tibiae Ismeniae et Timothei celebres, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1; tibiae Marsyae aut Olympi, LVIII, 5.
 Tibicen furiosus, LXXI, 20. Tibicines in templis, LXXII, 43.
 Tibius, *nomen servile*, V, 22; XXXIII, 29; XLV, 29; LII, 30; XVII, 25.
 Tigranes, Armeniorum rex, LXII, 15.
 Tigrapates, Lazorum regulus, XLI, 44.
 Tilliborus latro, XXXII, 2.
 Timaeus, LXII, 10; Tauromenites, LXII, 22.
 Timarchus, XVIII, 7.
 Timocles, XVII, 2; Stoicus, XLIV, 4. Ejus laus, XLIV, 27; reprehenditur, *ibid.* Ejus cum Damide de diis disputatio, XLIV, 4, 16, 35 *seqq.*
 Timocrates saltatione afficitur, XXXIII, 69.
 Timocrates Heracleota: ejus encomium, XXXVII, 3; *conf.* XXXII, 57.
 Timon, Collytensis, Echicratidae filius, V, 7, 44, 50; in solitudinem cur se transferat, *ibid.* 5; divitias spernit, *ibid.* 12; aspectu auri pondere, mutat mentem, *ibid.* 41; Misanthropi nomen sibi eligit, *ibid.* 44. Janitor, XXVII, 31.
 Timotheus, tibicen, XXIII, 1; ejus tibiae celebres, LVIII, 5.
 Tiræus rex, *vide* Teræus.
 Tiresias divinator, XXXVI, 11; ejus cæcitas arte vaticinandi compensata, X, 28, 3. Erat mendax, *ibid.* Vates et sapiens, XI, 6; ex muliere in virum abit, XXXIII, 57; XLV, 19; cur duplicis naturae fuisse dicatur, XXXVI, 11; *conf.* LXVII, 5, 4; decernit, utrum majorem cepit voluptatem mas, an femina, X, 28, 1; voluptatem feminae præfert virili, XXXVIII, 27. *De eo* XXXIII, 57. Ejus longævitæ, LXII, 3; cum eo loquendi cupidus Ulysses, X, 29, 1; XXXVI, 24; causa itineris a Menippo in Orcum facti, LI, 1 et 21.
 Tisiæ ars, LX, 30.
 Tisiphonæ mortui a Mercurio traditi, XVI, 22.
 Titanum peritissimus, Prometheus, II, 1; pessimus Sol, VIII, 25. Titanes in vinculis, XLIV, 3. Eorum pugna, XXXIII, 37. Titanum optimus, Saturnus, LXX, 5.
 Tithonus annosus, XX, 50. Eum ipsum annis excedere, X, 7, 1. A dea quadam amatus, LXXIV, 8.
 Titormum ex Conone efficere, XXV, 34.
 Tityus, X, 30, 1; XI, 14; XXV, 57; XXXIII, 38; XLIII, 17; LI, 13.
 Tomyris, interfetrice Cyri, XII, 13.
 Tondent oculos philosophi, LXIX, 14. Tonderi ad cutem, XIV, 19; XLVII, 20; LXVII, 12, 3; LXIX, 27; plerique philosophi ad cutem rasi, XX, 18; tonderi erat probrosum antiquis, LXXV, 14.
 Toni mollioris descriptio, XXXIX, 13.
 Toxaris, Græcæ disciplinæ causa peregrinatur, XLI, 57; contrahit cum Mnesippo amicitiam, 52; ejus cum Sisinide amicitia, *ibid.* 57 *seqq.*; literaturæ causa Athenas profectus, XXIV, 1; cur pro heroe habitus sit, *ibid.*
 Trachon, XLI, 49.
 Tragicae vestes intus pannosæ, LXX, 28.
 Tragœdiam Anacharsis ignorat, XLIX, 23. Habet tragœdia suum saltandi genus, XXXIII, 26; quale spectaculum sit, *ibid.* 27; in ea solœcismus quid sit, XXXIII, 27, male ordinata, quoad fabulas, spernitur, III, 8. Tragœdi personarum ornatum actionibus dehonestan-

tes, XV, 31 et 33; III, 14. Tragœdias scribendi studium cessavit, LXXIII, 27.
 Tragodopodagra, LXXX.
 Triangulum triplex quid significet, XIX, 5. Prov., In data recta triangulum accurate construere, LIII, 3.
 Triballorum equitatus, LXXIII, 34.
 Tricaraneus Theopompi qualis, LX, 29.
 Tricaraneus Cerberus, LXIX, 32.
 Tricolor gemma, LXVII, 9.
 Triphontis persona, LXXVII, 2.
 Trierarchus, LXXIII, 11.
 Triobolus, merces judicum, XLVII, 12; LXXIII, 36.
 Triphales comœdia, LXIX, 32.
 Triptolemus, per aera vectus, I, 15; *conf.* LI, 3; agrum colit, XXXIII, 40.
 Tritonis habitus, V, 54. Triton, minister Neptuno, IX, 6, 2; Tritones choreas ducunt, IX, 15, 3; in concha Venerem ferunt, *ibid.*
 Tritonomendæ, XXVI, 35 et 38.
 Triunus Deus, LXXVII, 12.
 Troas, IX, 9.
 Trœzenii quam legem nuptias inituris statuerint, LXXII, 60.
 Trojani in certamine Ajacis et Ulyssis iudices, X, 29, 2; eorum concionatores, LV, 4.
 Trophonii fanum, X, 3; XI, 22.
 Trophonius, qualis vates et heros fuerit, templo honoratus, X, 3, 1. *Conf. de eo* LXXIV, 12.
 Tyaneus, XXXII, 4.
 Tympana Corybantum, VIII, 12, 1; Mænadum, VIII, 18; in templis, LXXII, 50.
 Tyndarus, XXXIII, 45.
 Tyrannus, quem ita appellet populus, XXX, 7. *Vide* Rex. Quidam conspecta filii cæde, se quoque interficit, XXVIII, 1. Tyrannicidam oportet esse generosum, amantemque patriæ, *ibid.* 14. Tyrannorum vita, mores, exitus sub persona Megapenthis, XVI, 8—16.
 Tyro, amica Enipei, IX, 13; erat pulchra, X, 18, 1; XXVII, 3; corrupta est a Neptuno, LXXVII, 6.
 Tyroessa, XXVII, 25.
 Tyrrheni, arte saltandi domiti, XXXIII, 22.
 Tyrus capta, X, 12, 5. *De ea*, LIX, 2; LXXII, 3.

V.

Valere, τὸ ὑγιαίνειν. Quando adhibita sit hæc vox, XIX, 5, 6 *seqq.*
 Vanitas hominum, XXXIV, 21.
 Varietas cibi potusque laudatur, et rursus impugatur, LXX, 5 *seqq.*
 Vates solent nihil sani et veri proloqui, X, 28, 3.
 Venefica, LXVII, 1, 4.
 Ventrem inflarunt dicta, LII, 39; LXXVII, 2 et 27.
 Venus cœlestis, XX, 73; XL, 23; LXXII, 32; ad puram pulchritudinis formam ducit, LXXIII, 13. Venus Cnidia, XXXVIII, 11; XLIV, 10; LXXXII, 20; Byblia, LXXII, 6. Dicitur aurea, X, 9, 3; XL, 24; XLIV, 10; LXXVIII, 11; ejus natales, XXXIII, 37; ejus tres filii, VIII, 23; ejus liberi Himerus et Eros (s. amabilitas et cupido), VIII, 20, 15; minatur filio et castigat eum, VIII, 11; erat uxor Vulcani, VIII, 15. Ejus et Anchisæ amor, VIII, 11; ad quem sæpe descendit, VIII, 20, 1. Ejus et Assyrii adolescentuli amor, VIII, 11. Ejusdem et Martis amor, VIII, 12, 2 et 15, 2; cum Marte constricta, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; LXXVII, 6; quid significet ejus et Martis adulterium, XXXVI, 22; ei ob adulteria non succensendum, XIII, 7. Pomum sibi vindicat, IX, 5, 2; ejus pulchritudo laudatur, *ibid.*; quid pulcherrium ei dari possit, LXXXII, 21. Helenam Paridi

- judicii præmium promittit, LXXVIII, 17. A Diomede vulneratur, XLIV, 40. Ejus cestus, VIII, 20, 10; quem Mercurius ei surripuit, VIII, 7, 1. In concha decumbens fertur, IX, 15, 3; ejus motus delicati, XXXIII, 72; ejus ira, XXXVIII, 2; ejus invitatio ad saltandum, XXXIII, 11; Charitem non æmulatur, VIII, 15, 2. Veneris statuam deperit adolescens temerarius, XXXVIII, 15 et 16; XXXIX, 4. Ubi colatur, XIII, 10; ex corporis quæstu ei sit sacrificium, LXXII, 6. Veneri dona tribus a meretricibus oblata, LXXXII, 36. Verba alata, LXI, 20; LV, 6; eorum flores vitandi, XXXIV, 23; sicut eorum tumor, *ibid.* Affectatio antiquorum verborum, XXXVII, 26; veterum libri quid utilitatis afferant, LVIII, 17. Verbo uno omnia creata esse, LXVII, 13. Veritatem pauci amant, XII, 21; a Creso veritas contempta, *ibid.* 11. Quædam ejus epitheta, XV, 16; et sociæ ejus, *ibid.* 17. Ad adulationem immobilis est, *ibid.* et XXV, 39; est comes veræ philosophiæ, XV, 16. Difficultas veritatis inveniendæ, XX, 49. Vesta: per eam jurandi formula, LXXI, 31. Vestis. Vide Amictus. Veste quidam superbiens scite admonetur, XXXVII, 41; vestes divitum molles, LXX, 26; pauperum cribro ac reti similes, *ibid.* 24; splendidiæ nihil prosunt, LXXV, 8 et 9; longa Tragicorum est, *ibid.* 16. in Vetulam tincturis et fuco utentem, LXXXII, 27. Via tutissima, quæ tritissima, LXXIII, 22. Victimis sine fumo non delectari deos, XXXVIII, 4. Videre. Duos soles videre, duplices Thebas, prov., LX, 19. Vincere, quum solus curras, XL, 15. Vindex Occidentis populum sollicitat in Neronem, LXXIX, 5. Vinum. In gustando eo non est opus ebibere dolium, XX, 58. Vini effectus in India, III, 5; ejus inventum Baccho tribuitur, VIII, 18, 2; laus moderate sumti, *ibid.* Vinum odoratum, LXX, 22. Vinum bibens Æschylus tragœdias scripsit, LXXIII, 15. Vires quando minuantur, XLIV, 35; non deficiunt, sed crescunt laboribus, *ibid.* 27; qua re comparantur Hydræ, *ibid.* 35. Virgo. Ad XI millium virginum fabulam alluditur LXXVII, 9. Virtus qualis res sit, XX, 22 et 37; comes philosophiæ, XV, 16; aspera et longa ad illam via, *ibid.* 2; e media ad istam via multi retro trahunt pedem, *ibid.* 5; ad finem in illa perseverandum, *ibid.*; eam semel amplexus est cupiditatum et affectuum expers, *ibid.* 7 et 8; viæ ad eam diversæ, *ibid.* 24 *seqq.*; unica ad eam vera, *ibid.* 27; in qua reperienda haud parva est opus deliberatione, *ibid.* 26 et 27; virtutis studium in quo non consistat, III, 27; in peregrinis quoque est laudanda, XLI, 5; et in hoste, LXXIII, 32; ad eam Græci excitant adolescentiam exemplis animalium, XLIX, 32; ea et forma corporis non semper una habitant, *ibid.* 11; in mulieribus virtus est imperfecta, XXXVIII, 51; virtus Cynicorum, clamor de triviis, LXXVIII, 3. Virum bonum constantem esse oportet, XVIII, 14. Vita humana est ridicula, XLVI, 4; non est tranquilla, XLV, 27; neque spe neque metu digna, XXXVII, 20; vitæ tyranni spes et metus, XXXII, 8; vitæ fragilitas, LXVI, 26; eam concedunt brevem hominibus Parcæ, XII, 13; etiam a miseris amatur, XI, 2; pompæ scenicæ est similis, XI, 16; vita idiotarum optima, XI, 21; similis spectaculo saltatorio, XLVI, 17; comparatur cum civitate formicarum, XLVI, 19; item cum bulla, XII, 19; item cum foliis, *ibid.* Vitæ inæqualitas comparatur histrioni uno pede cothurnato, LXX, 19; ejus durities commendatur, LXXV; ejus spectandus est finis, XII, 10; XX, 4. Vita brevis, ars longa, XX, 1 et 63; vita fugax, LXXXII, 4; quibusdam brevis, quibusdam longa, *ibid.* 5. Vitæ mediæ homines, ubi post mortem degant, L, 9; utra sit jucundior, viri an feminae, X, 28, 1. Ulysses, X, 20, 1; XXVII, 15; XXXIII, 46; ejus furor simulatus, XXXIII, 46; LXI, 30; ad Achillem missus, XIX, 2; sæpe servatus ab Ajace, X, 29; arma Achillis sibi vindicat, *ibid.*; Palamedi insidiatur, XXXIII, 46; LIX, 28; viginti annos oberrat, XX, 59; ejus socii lotum gustant, XVII, 8; a quo ipse abstrahitur, XXXIII, 3; cur ad inferos descenderit, XXXVI, 24; Circe ejus adjutrix, *ibid.*; ex Orco redux, L, 5; aures sociorum cera obstruit, XII, 21; excæcat Polyphemum, IX, 2; sub ariete evadit, *ibid.*; Phæacibus multa prodigiosa narrat, XXVI, 3; cur mentitus sit, probandum esse, LII, 1; interfectus a filio Telegono, XXVII, 35; ejus exemplo omnes cupiditates vincendas esse, III, 19. Ulysse versutior, V, 23; X, 9, 4; ejus sententia de parasitorum vita et res quædam ab eo gestæ, XLVIII, 10; magis Nireo laudatur, XXXVIII, 23; ejus umbra garrula, XI, 18; scribit Calypsoni, XXVII, 29 et 35. Umbram captare relicto corpore, XX, 79. Umbra sex pedum, LXX, 18. Umbræ ad solem projectæ post mortem accusant, XI, 11. Undecim millia virginum respiciuntur LXXVII, 9. Unguibus audire, LXXVII, 3. Vocalibus primus inter literas locus competit, IV, 5. Vociferatio causas dicentibus utilis, V, 11. Volatum facere terræ vicinum, XL, 8. Volagesus, XXV, 14. Voluptatis scala, XXXVIII, 53. Ejus causa multi ex liberis fiunt servi, XVII, 7; voluptatum servi sunt divites, LXXV, 17. Earum genus quoddam Sokrismus vocatur, III, 31; aliaque genera vana, *ibid.* 32—34. Vota hominum diversa, XLVI, 25; Votum, dea, XX, 71. Votorum stoliditas, XIII, 1; LXXI *toto.* Urania, Venus, LXVII, 5 et 7; alba capra ei immolatur, *ibid.* Vulcanus quasi aura a Junone conceptus, XIII, 6; qualis sit, *ibid.*; e cælo ejicitur, *ibid.* XII, 1; unde claudus, XLIII, 8; ejus habitus describitur, VIII, 5, 3; VIII, 15, 1; Minervam persequens depingitur, LXI, 27; summus artifex, cæli adornator, VIII, 16, 1; pincerna fuit Jovis, VIII, 5, 2; Veneris et Gratiæ maritus, VIII, 15, 1; minatur Veneri, VIII, 15, 2; Venerem et Martem constrinxit, XXXIII, 63; XLV, 3; VIII, 17; icto Jovis cerebro producit Minervam, VIII, 8; urit Xanthum, IX, 11; de artis præstantia cum Minerva et Neptuno contendit, XX, 20; ejus officina, XIII, 8; regiam Jovis fabricavit, XIII, 8; quid in clypeo Achillis elaboraverit, XXXIII, 13. Vulgus gaudet irrisoribus, XV, 25. Vulpina mens, LXXVII, 1. Vultur e rogo Protei evolat, LXVIII, 39.

X.

- Xanthippe, uxor Socratis, VII, 8. Xanthus fluvius flamma correptus, IX, 11, 1. Xanthus, Achillis equus, XLV, 2. Xenocratis Platonici ætas, LXII, 20; ejus fores, LXIII, 12; ejus luer de immortalitate. *ib.* 47. Xenophanis, Dexini filii, ætas, LXII, 20.

Xenophilus musicus, LXII, 18.
Xenophon modestam quandam et pulchram laudat feminam, XXXIX, 10; veritatem in historiis suis sequitur, XXV, 29; commemorat somnium, I, 17. Grylli filius ejus aetas, LXII, 21.
Xenophon, Luciani aequalis, cum eo iter facit, XXXII, 56.
Xerxes: eum insectatur Menippus, X, 20, 2; ejus opera magnifica, LXXIX, 2; quos dimiserit impunitos, LXXIII, 32.

Z.

Xois. Serviisse ultra Xoin et Thmuin, LI, 24.
Zacynthus nauclerus, XLII, 19.
Zamolxis, deus Scytharum, XXIV, 1 et 3. Memoratur etiam et Zamolxides, deus Thracum, XLIV, 42; idem qui Zamolxis, XXVII, 17; LXXIV, 9.
Zelotypia, LIX, 14; LXVII, 8 et 9.
Zelotypia maritorum, XVII, 29; XXXVIII, 42; exempla feminarum zelotyparum sunt Dejanira, Juno, Rhea, quas vide suis locis.

Zeno, Stoicus nunquam miles, XLVIII, 43; sapiens praedicatur, LXXI, 32; ejus aetas, LXII, 19.
Zenodoti et Aristarchi de Homero disputatio, XXVII, 20.
Zenophanta parasitus, ejus mors, X, 7.
Zenothemidis et Menecratis amicitia, XLI, 24.
Zenothemis Stoicus senex, idem et sacerdos Castorum, LXXI, 6, 9 et 32.
Zephyrus, amator Hyacinthi, VIII, 14; conf. XXXIII, 45; causa interfecti illius, *ibid.* Ideo ab Apolline punitus, *ibid.*
Zeuxis pictor, in fingendis novitatibus artem ostendit, XXII, 3; Centaurum feminam pingit, *ibid.* Boream pinxit et Tritonem, V, 54.
Zirin clamare, quid significet apud Scythas, XLI, 40.
Zodiaci sagittarius, XXVI, 18.
Zopyrion, servile nomen, XVII, 23.
Zopyrus, XLIV, 53.
Zopyrus pedagogus, LXXI, 26.
Zoroaster, XI, 6.

SUPPLEMENTUM INDICIS.

Acindynus, LXXXII, 24.
Acis, LXVII, 4, 3.
Acrocorinthus, XLVI, 11.
Aeschines Socraticus, XXXIX, 17; nunquam miles, XLVIII, 43; cur parasitus, *ib.* 32.
Afranius Silon, XXV, 26.
Agnostus (deus) Athenis, LXXVII, 9 et 29.
Agrigentum, XXX, 2.
Alectryon juvenis in gallum gallinaceum mutatus, XLV, 3.
Alexandria Aegypti, XXXII, 44; LX, 21.
Alexandrini Romae, XVII, 27.
Alytarcha in certamine Olympiaco, XX, 40.
Amphipolis, LXXIII, 35 et 44.
Anactoron, V, 23.
Antiochianus, historici belli Parthici scriptor, XXV, 30.
Antiphon, Menecratis filius, LXVII, 7, 3.
Arachne, LXXX, 318.
Arcadia, VIII, 22, 1 et 2. Arcadium hopliticon celebre, X, 14, 2. Fabulae Arcadicae, XXXIII, 43.
Archelaus physicus, LXII, 20.
Arctus, XXVI, 13.
Argiphontes (Mercurius), V, 32.
Arii, LXII, 4.
Aristaechmus, LXVII, 13, 2.
Ariston, pater Platonis, XXXIV, 1.
Armenia, XXV, 2 et 15 et 26; XXXII, 27.
Artemisium, LI, 18.
Asius lapis, LXXX, 162.
Aster Philippum regem vulnerat ad Olynthum, XXV, 38.
Asteropaeus, LVIII, 7.
Atarneus, XXXV, 9.
Atthis, historia Atticae, XXV, 32.
Aulon, locus, LXVI, 7.
Baccheum, locus Lesbi, LVIII, 11.
Bassus, sophista, LVIII, 23.
Batalus, tibicen, LVIII, 23.
Bendis, dea Thracica, XLIV, 8.
Boeotia, LXXIII, 37.
Borysthenitae, XLI, 61.
Brasidas, XXV, 49.
Brimo, apud inferos, XI, 20.

Bubalus, XXXII, 52.
Caesarea Mauretaniae, XXV, 28.
Caius Patrensis poeta, XLII, 55.
Callides pictor, LXVII, 8, 3.
Calliope, Musa, XXXIX, 14 et 16.
Calpurnianus Crepercius, XXV, 15.
Calypso, serva, XXII, 50.
Camarina lacus, LX, 32.
Canopus, LXVI, 15.
Capaneus, XXXIII, 76.
Caphareus, promontorium Euboeae, XLIV, 15.
Careotis fons, XXVII, 33.
Carimantes, XXXIV, 4.
Carus Heraclides, luctator, XXVII, 22.
Cassius Avidius, XXV, 31.
Celer, XXXII, 52.
Cheronea; pugna ibi, LXXIII, 38; LXII, 23.
Chalcidici generis urbs in Italia, XXXIII, 32.
Chalcis, LXXIX, 2.
Charax, urbs et regnum, LXII, 16.
Chius, X, 9, 2; XXVII, 40.
Chleuocharmus, christianus, LXXVII, 21.
Chorasmii, LXII, 4.
Chryses sacerdos Apollinis, XIII, 3.
Cirra, Delphorum portus, X, 11, 2; XXXI, 4.
Clio, musa, XXXIX, 16.
Clio, meretrix, LXXXII, 36.
Clonarium, meretrix, LXV, 5.
Colophon XLIV, 30; XLVII, 1.
Corinthus, X, 1, 1 et 11; XLIV, 9; LXXIX, 3 et 4.
Coronus, Cottyphionis filius, XXVI, 29.
Crato, dives Sicyonius, X, 10, 6 et 12.
Crato ἐξισωτής, LXXVII, 19.
Crito, LXXI, 32.
Crocale, meretrix, LXVII, 15, 1.
Crocodilus, syllogismus Stoicorum, XIV, 32; XX, 81.
Cronios, pro Saturninus, XXV, 21.
Ctesiphon, urbs, LXVI, 34.
Cybebe, LX, 11; LXXX, 30. Vide Rhea.
Cydias, homo dives, LXVI, 38.
Cydimachus, tyrannus, XVI, 8.

- Cydnus, fluvius, LXI, 1.
 Cynægirus, XXXVII, 53; LI, 18; in Pœcile, XLIV, 32.
 Cynosuria, XLVI, 18.
 Dactyli Idæi, XXXIII, 21.
 Damnippus, X, 8.
 Damiyllus, LXVII, 10, 2.
 Danae (non mythica), XXXVII, 47.
 Decelia, XXXVIII, 24.
 Demænete, LII, 27.
 Demetrius Callatianus, LXII, 10.
 Demetrius Sagalassensis historiam Parthici belli scripsit, XXV, 32.
 Demiurgi, magistratus Delphorum, XXXI, 2.
 Demonassa, LXVII, 5, 2.
 Demonax, clarissimus Ephesiorum, XLI, 13 et 17.
 Demophantus, fœnerator, LXVII, 8, 2.
 Demyllus, faber, LII, 25.
 Dindymus, LXXX, 30.
 Dinomache, LXVII, 7, 2.
 Dinomachus, miles, LXVII, 15, 1.
 Diomedes Thrax, XXVII, 23.
 Dionicus, LXVI, 24.
 Diotimus, LXVII, 10, 1.
 Diphilus, LXVII, 12, 1.
 Dirce, XLII, 23.
 Dominans (κυριεύων), syllogismus Stoicorum, XIV, 22.
 Dorius modus, XXIII, 1.
 Edessa, XXV, 22 et 24.
 Elatus. Elati filius Cæneus, XLV, 19.
 Electrum; de ejus ortu fabula, LXVI; VIII, 25, 3.
 Eleusinia, XVI, 22; XXXVII, 11 et 34.
 Elis: ibi gymnasium, LXVIII, 3. Eliacæ fabulæ, XXXIII, 47.
 Enodiæ festum Æginæ, LXVI, 15.
 Epiurus, LXVII, 14, 2.
 Erasiclea, LXVII, 10, 3.
 Erchius, XXXVIII, 49.
 Erythea, XXXIII, 56.
 Ethocles, LXVII, 12, 1.
 Evagoras, rex Cypri, XL, 27.
 Eubœa, LXXIII, 37; a Bœotia per fossam abscissa, LXXIX, 2.
 Eucrates ex Piræo, orator vulgaris, LXXIII, 31.
 Eucrates, Dinonis filius, philosophus mendax, LII, 5 *sqq.*
 Eucritus, LXVII, 6, 4.
 Euctemon, LXXXII, 2, 3.
 Eumenes Cardianus; ejus epistola ad Antipatrum, XIX, 8.
 Eunomus, X, 11, 2.
 Exadius, XLVIII, 45.
 Genetyllides, LX, 11.
 Geranea, XLVI, 11.
 Glaucus, LX, 26.
 Glaucus, athleta Carystius, XL, 19; XXI, 8.
 Glycera, LI, 12.
 Gosithres, Artaxerxis frater, LXII, 15.
 Gythium, urbs, LXVII, 14, 2.
 Halœa, festum Athenis, LXVII, 1, 1; 7, 4.
 Heliadæ (Sole geniti): in eos ira Veneris, XXXVIII, 2.
 Heliæa Athenis, V, 51; XXXVIII, 18.
 Heraclidarum reditus, XXXIII, 40.
 Hercules dictus Bœotius Sostratus, XXXVII, 1.
 Hermæ, duplici vultu, XLIV, 43.
 Heros quid sit, X, 3, 2. Heroes podagrosi, LXXX, 250 *sqq.*
 Hispanica salsamenta et oleum, LXVI, 23.
 Homeridæ, LXXIII, 17.
 Honoratus, Cynicus, XXXVII, 19.
 Hyadæ, XXVI, 29.
 Hydaspes fluvius, XXV, 12.
 Hyperboreus homo, præstigiator, LII, 13.
 Hypnus, portus somniorum, XXVII, 32.
 Iberia Asiæ, XXV, 29 et 50.
 Ibis, XLIV, 42.
 Ilation Thessalus, XXXIII, 14.
 Ilithyia, VIII, 8; LXXII, 38.
 Iphianassa Nereis, IX, 14.
 Ismenodora, tibicina Bœotia, LXVII, 5, 4.
 Itys, LXXX, 52.
 Labdacidæ, XXXIII, 41.
 Labyrinthus, cognomen Diphili Stoici, LXXI, 6.
 Lais cum Diogene, XXVII, 18.
 Lautumiæ Syracusanæ, XVII, 35; XXV, 38.
 Leæna, meretrix, LXVII, 5.
 Leonidas, LI, 18.
 Lesbos, ubi Orphei caput et lyra, LVIII, 11 *sqq.* Lesbiarum libido, LXVII, 5.
 Libys sive Africanus quidam præstigiator, LII, 7.
 Lycæna, LXVII, 12, 1.
 Lycia; ejus urbes, XXXVIII, 7.
 Lycurgus Atheniensis orator, patriæ sollicitator, miles trepidus, XLVIII, 42. (*Quæ dele p. 833, l. penult.*)
 Lyra a Mercurio inventa, VIII, 7, 4.
 Lyra, meretrix, LXVII, 6, 2.
 Lyxus, pater Herodoti, LXI, 20.
 Macetis mulier Pellæa, XXXII, 6.
 Mæotis palus, XLI, 4.
 Magidion, LXVII, 12, 1.
 Magnes lapis, XXXIX, 1.
 Magnus, XXXII, 52.
 Malchion Syrus, XXV, 28.
 Malea promontorium, LXXIX, 1.
 Malthace, LI, 12.
 Mastira, Leucanoris uxor, XLI, 57.
 Mauri apud Romanos stipendia merentur, XXV, 31.
 Maurusia, XXV, 28.
 Megapola, mulier, XLII, 28.
 Megara, uxor Herculis, VIII, 13.
 Megara, regio, LXXIII, 37. Fabulæ Megaricæ, XXXIII, 41.
 Megilla, LXVII, 5.
 Melas sinus, LVIII, 11.
 Melesigenes, id est Homerus, LXXIII, 9.
 Melissa, LXVII, 12, 1.
 Melpomene, XXXIX, 14.
 Mentor artifex, XXXIV, 7.
 Metens, syllogismus Stoicorum, XIV, 22.
 Metiochus, LX, 25.
 Milesiæ narrationes, XXXVIII, 1.
 Misericordiæ ara, V, 42; XLVII, 21.
 Mysia regio, XXXII, 2.
 Mnason, LII, 22.
 Mopsus, LXXXVI, 7.
 Myiæ feminae, LVII, 10 et 11: 1) rivalis Lunæ in amando Eadymione; 2) antiqua poetria; 3) clara meretrix Athenis; 4) Pythagorea.
 Nobris, LXVII, 10, 2.
 Negretos, fons, XXVII, 33.
 Nemei ludi, XXXIII, 44; XLIX, 9.
 Nephelococcygia, XXVI, 29.
 Nereus enutriit Venerem, LXXX, 90.
 Nico, LXXXII, 29.
 Nili fontes, LXVI, 44. Nilotica salsamenta, *ib.* 15.
 Nisæi equi, XXV, 39.
 Nisibenorum pestis, XXV, 15.
 Nyctiporos, fluvius, XXVII, 33.

- Nyctōon, Noctis templum, *ibid.*
 Oceanus, XII, 6; XXVI, 5.
 Ōēnoe, XLVI, 18.
 Ōēnopion, LX, 21.
 Ogmīus Hercules apud Gallos, LV, 1 *sqq.*
 Ogygia, Calypsūs insula, XXVII, 29 *et* 36.
 Olympium, templum Jovis-Athenis, XLVI, 24. Olympius, de Pericle, XXXIX, 17.
 Omanorum thurifera regio, LXII, 17.
 Opertus, syllogismus Stoicorum, XIV, 22.
 Ophion, LXXX, 101.
 Orci galea, XLVII, 21.
 Oropus, LXXIII, 44.
 Orus, XLV, 18.
 Othryades, dux Parthicus, Severianum vicit in Armenia, XXXII, 27.
 Oxyartes, XVI, 6.
 Oxyroes, *pro* Osroes, *quod v.*
 Pæaniensis orator, Demosthenes, XLVII, 31; LI, 21.
 Pagis, cognomen meretricis, LXVII, 10, 2.
 Pangæus mons, XLVI, 18.
 Pannychia, fons, XXVII, 33.
 Panthea, Abradatae uxor, XXXIX, 10 *et* 20; *qui libellus est de* Panthea (Lucii Veri sive Marci Antonini) uxore pulcherrima.
 Parnes, mons Atticæ, XLVII, 8; XLVI, 11; XLVIII, 43.
 Parthi, LXII, 4; fortes, LXVI, 33; ab Juliano victi, LXXVII, 28. Parthicum bellum, XXV, 2 *sqq.*, 30. Parthorum dracones, *i. e.* signa militaria, *ib.* 29. Parthis, Parthonicica, *ib.* 32.
 Pasion, nauclerus, LXVII, 12, 1.
 Patarensia sandalia, LXVII, 14, 2.
 Patræ, urbs Achaïæ, XLII, 55. Patrensis quidam, LX, 5 *sq.*
 Pelamus, XXVI, 38.
 Pelasgicum in arce Athenarum, XV, 42 *et* 47; XLVII, 9.
 Pelichi Corinthii statua, LII, 18 *sqq.*
 Pelusium, LIX, 2.
 Perdiccas quidam, novercæ amore captus, XXV, 35.
 Phædra Cnossia, libidinosa, LXXII, 23.
 Phalericus, VI, 8.
 Phantias, LXVII, 4, 4.
 Phidon, LXVII, 2.
 Philænis, mulier obscæna, XXXVIII, 28. Philænidis tabellæ, LX, 24. Meretrix, LXVII, 6, 1.
 Philinus, faber, LXVII, 6, 1.
 Philippopolis, LXIX, 25.
 Philo, XXV, 1 *et* 22.
 Phocæa pocula, XXXIV, 7.
 Pholoe, mons, XLVI, 11.
 Pisa, urbs Elidis, XIII, 11; XXI, 8.
 Plataeæ, LI, 14.
 Pleiades, XXVI, 29.
 Plisthenes Pelopida, podagricus, LXXX, 256.
 Plutocles, XXVII, 33.
 Pnyx, Athenis, XLIV, 11; XLVII, 9.
 Pœas, pater Philoctetæ, LXXX, 257.
 Pœnitentiæ imago, XVII, 42.
 Polias Minerva, XV, 21.
 Pollux quidam, dilectus ab Herode Attico, XXXVII, 24 *et* 33.
 Pothinus, LI, 24.
 Praxias Chius, nauclerus, LXVII, 7, 1.
 Priscus, dux contra Parthos, XXV, 20.
 Promantis Delphica, XX, 60.
 Propontis, LXXXVII, 3.
 Proxenus, Epicratis filius, LXXVIII, 1.
 Pseudo-Alexander, LVIII, 20.
 Pseudo-Nero, *ibid.*
 Pseudo-Philippus, *ibid.*
 Pseudophilosophi, XV, 31, 34 *sqq.*, 41 *sqq.*
 Pyrallis, LXVII, 12, 1.
 Pytho, juvenis Macedo, XXXVIII, 15.
 Quintilius, LXII, 1.
 Regilla, XXXVIII, 33.
 Rutilia, mulier formosa, XXXII, 39.
 Sacæ, LXII, 4.
 Salamis, LI, 18. Salaminii per Apollinem perdit, LXXVII, 6.
 Scheria, XLVIII, 11.
 Scribonius, LXII, 17.
 Seleucia, urbs, LXVI, 34.
 Serica vestis, XXXIII, 63.
 Sicyon, XLVI, 18; X, 10, 12; 11, 2. Ejus campus fertilis LXVI, 20.
 Sidon, VIII, 24, 2.
 Sinatrocles, Parthæorum rex, LXII, 15.
 Smyrna, IV, 9.
 Socrates ὁ ἀπὸ Μόψου, LXXVI, 7.
 Sophroniscus, Socratis pater, XLVII, 5.
 Sosandra, LXVII, 3, 2.
 Sostratus, LXXI, 32.
 Strombichus, XLVI, 10.
 Struthiocameli; eorum ova, LXIV, 7.
 Sunium, XLVII, 8 *et* 9.
 Sura, locus Asiæ, XXV, 29.
 Syracusæ, XXV, 38; IX, 3, 2.
 Syrtis major, LXIV, 6.
 Syra maga, LXVII, 4, 4.
 Tanagræi galli, XLV, 4.
 Taraxion, XXVI, 35.
 Tarentini, Pythagoræ discipuli, XLV, 18; XIV, 6.
 Taureæ palæstra Athenis, XLVIII, 43.
 Telemachus, LXI, 30.
 Telemus, LXV, 1.
 Tethys lactavit Junonem, LXXX, 94.
 Themis, XLIV, 19.
 Theramenes, cur Cothurnus vocatus, XXXVIII, 50.
 Thericles, figulus, XXXIV, 7.
 Thero, Menippi filius, LXXXII, 2, 1.
 Thesmophoria, XXXVIII, 10; LXVII, 2, 1; 7, 4.
 Thraso, LXVII, 12, 1.
 Timarchus, homo nequissimus, ad quem scriptum I.X.
 Timocrates Agrigentinus, XXX, 9.
 Tiridates, LXVII, 9, 2.
 Titanus, *pro* Titianus, XXV, 21.
 Tmolus, VIII, 18; LXXX, 34.
 Thessalia, XXXII, 11.
 Tyro insula, XXVII, 25.
 Vesta ἱερὰ ἑστία, ejus sacerdotes virgines, V, 17; LII, 5.
 Zeno, filius Aristoneti, LXXII, 5.